ኪዳነ፡ወልድ፡ክፍሌ።

መጽሐፈ፡ሰዋስው፡ወግስ፡
ወመዝገበ፡ቃላት፡ሐዲስ።

ትልቁ ፡ ሊቅ ፡ አለቃ ፡ ኪዳነ ፡ ወልድ ፡ ክፍሌ ፡ ቤተ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ በተወለዱ ፡ በ፳ ፡ ዓመት ፡ ባ፲፰፻፹፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ወጥተው ፡ በኢየሩሳሌም ፡ ሲኖሩ ፡ ባ፲፱፻፲፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ወዳገራቸው ፡ ተመልሰው ፡ መጡ ። የመጡበትም ፡ ምክንያት ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ዐልጋ ፡ ወራሽ ፡ (ቀዳማዊ ፡ ፀሐይ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ) ፡ ትችል ፡ እንደ ፡ ኸነ ፡ መጥተኸ ፡ ሕዝቅኤልን ፡ ተርጕምልኝ ፡ የሚል ፡ ደብዳቤ ፡ ስለ ፡ጻፉላቸው ፡ ነው ።

ሕዝቅኤልንም ፡ ንባቡን ፡ ከምሉ ፡ ትርጓሜው ፡ ጋራ ፡ አሳትመው ፡ ከስረከቡ ፡ በኋላ ፡ በቅድስት ፡ አገር ፡ የወጠኑትን ፡ ይህን ፡ ብርሃናዊ ፡ መጽሐፍ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ በድሬ ፡ ዳዋ ፡ ማዘጋጀት ፡ ዠመሩ ። በሥራ ፡ ውለው ፡ ማታ ፡ ነፋስ ፡ በመቀበል ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ሐሳብ ፡ ቢያገኙ ፡ በማስታወሻ ፡ ለመጻፍ ፡ ከውጭ ፡ ወደ ፡ ቤት ፡ ይመለሳሉ ። በምሳ ፡ ወይም ፡ በራት ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ትርጓሜ ፡ ቢታሰባቸው ፡ ምግቡን ፡ ትተው ፡ ብድግ ፡ ይላሉ ። ሌሊትም ፡ ተኝተው ፡ ሳሉ ፡ አንድ ፡ ምስጢር ፡ ቢገጥማቸው ፡ ከመኝታቸው ፡ ተነሥተው ፡ መብራት ፡ አብርተው ፡ ይጽፋሉ ።

ያን ፡ ጊዜም ፡ ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ፀሐይ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ያዘዙላቸውን ፡ ቀለብና ፡ ድርጎ ፡ እያደረጁ ፡ በዕለት ፡ መፍቅድ ፡ ይረዷቸው ፡ የነበሩ ፡ የክቡር ፡ ብላታ ፡ አሽኔ ፡ ኪዳነ ፡ ማርያም ፡ ባለቤት ፡ ክብርት ፡ ወይዘሮ ፡ በላይነሽ ፡ ጎበና ፡ ናቸው ።

ከዚህም ፡ ኹሉ ፡ ትጋትና ፡ ድካም ፡ በኋላ ፡ ባ፲፱፻፳፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱን ፡ ተመልሶ ፡ መምጣትና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ዠምሮ ፡ የመላ ፡ አፍሪቃን ፡ ነጻነት ፡ ጥቂት ፡ እንኳ ፡ ሳያፍሩ ፡ ሳይፈሩ ፡ በመናገራቸው ፡ ፋሺስቶች ፡ በጨለማ ፡ ውስጥ ፡ ስላሰሯቸው ፡ ምንም ፡ ዐይናቸው ፡ ቢጠፋ ፡ በ፰፻፰፰ ፡ ገጽ ፡ እንደ ፡ ገለጹት ፡ የሀገርና ፡ የስም ፡ ተራ ፡ መሰብሰብና ፡ መተርጐም ፡ ሲያስቡ ፡ ባ፲፱፻፵፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሠኔ ፡ ፳፩ ፡ ቀን ፡ ዐርፈው ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ተቀበሩ ።

ደስታ ፡ ተክለ ፡ ወልድ ።

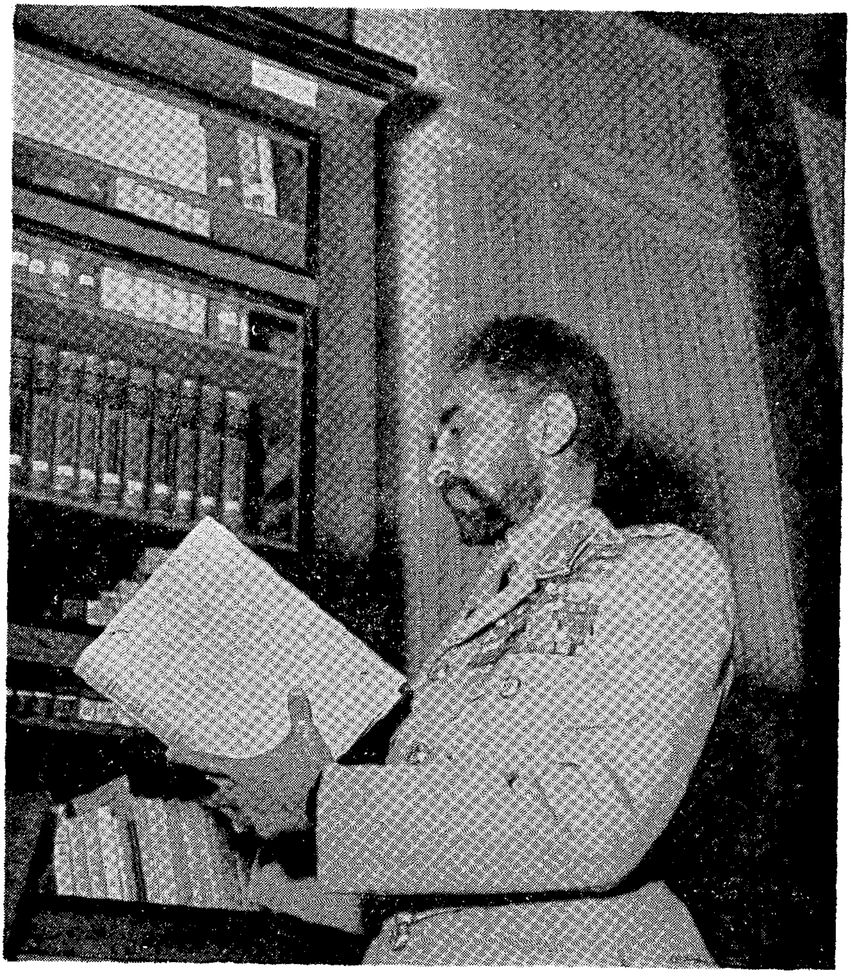

ቀዳማዊ ፡ ሐፄ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡
ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ፡
ኢይፈቅድ ፡ ይንግርዎ ፡
ግዕዝ ፡ ለሰብእ ፡ ግእዝ ፤
እስመ ፡ ለሊሁ ፡ የአምሮ ።

ተንትመ ፡ ዝንቱ ፡ መጽሐፍ ፡ አመ ፡ ፳ወ፫ ፡ ዓመተ ፡ መንግሥቱ ፡
ለቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ።

መክሥተ፡ አርእስት።

ምእማር፡ ወምስትእማር።   ማመልከቻና፡ ማስታወቂያ፡
የታሪክ፡ መግቢያ፡
ታሪክና፡ መቅድም፡

፩ኛ፡ ክፍል።

ስለ፡ ነገድና፡ ስለ፡ ቋንቋ፡ ስለ፡ ሀገርም፡ ስም፡ መፋለስ፡

፪ኛ፡ ክፍል።

ስለ፡ ብሉይና፡ ስለ፡ ሐዲስ፡ ወደ፡ ግእዝ፡ ቋንቋ፡ መመለስ፡

፫ኛ፡ ክፍል።

ስለ፡ ፊደል፡ ተረክቦና፡ ጥንት፥ ስለ፡ ትምርቷም፡ ሰማያዊነት፡

፬ኛ፡ ክፍል።

መቅድመ፡ ሰዋስው፡ ወግስ።

ጸዋትወ፡ ፊደል፡
ግእዝ፡ ስለ፡ ማለትና፡ ስለ፡ መበል፡
ስለ፡ ፊደላት፡ ፯፡ ፯ነት፡
አዕጹቅ፡ ያልናቸው፡ የ፯ቱ፡ ፊደላት፡ ጠባይ፡
ፍናወ፡ ፊደል፡ ወሑረታቲሁ፡
ፍልሰተ፡ ፊደላት፡ ወአኃዛቲሆን፡
ማዕርገ፡ ፊደላት፡

፩ኛ፡ ማዕርግ።

ፊደል። ስመ፡ ፊደል። ኍልቈ፡ ፊደል፡

፪ኛ፡ ማዕርግ።

መላው፡ የግእዝ፡ ፊደል፡ ከናበጋዙና፡ ከነጓዙ፡ ከነአኃዙ፡

፫ኛ፡ ማዕርግ፤ አቡጊዳ።

ያቡጊዳ፡ ተረፍ፡
ሐተታ፤ ስለ፡ ፊደል፡ ቍጥር፡

፬ኛ፡ ማዕርግ።

ከግእዝ፡ ፊደላት፡ የተዴቀለ፡ ያማርኛ፡ ፊደል፡

መክሥት ፡ አርእስት ።

፩ኛ ፡ ማዕርግ ።

ጉባኤ ፡ ዝርዋን ፡ ፊደላት ፥
ቍጥር ፡ በፊደልና ፡ በአኃዝ ፡

፪ኛ ፡ ማዕርግ ።

ስለ ፡ እጅ ፡ መኪና ፡ ፊደል ። ዐዋጅና ፡ አገባብ ፡
ፊደልና ፡ ዋየል ፡ ከነአኃዙና ፡ ከነጓዙ ፡
የጥፈትና ፡ የመጻሕፍት ፡ መልክ ፡
የታሪክ ፡ መርገፍ ፡ የመቅድም ፡ አማዋች ፡

ዐቢርና ፡ ቍርቢኝ ፡ ሰዋስው ።

መዠመሪያ ፡ ምዕራፍ ፡ በላ፬ ፡ ክፍል ፡ .... ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

የሰዋስው ፡ ዐዋጅ ፡ ርባ ፡ ቅምር ።

መዠመሪያ ፡ ዕርከን ፡ ወይም ፡ ቀዳማይ ።

የዘርና ፡ የነባር ፡ ጠባይ ።

ዘር ፡
ነባር ፡

፩ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ዐመሎች ፡
ከመላላት ፡ በቀር ፡ መጥበቅ ፡ የሌላቸው ፡ አ—ዐ ፡ ሀ—ሐ—ኀ ፡
ወና ፡ የ ፡
ሐተታ ፡ ስለ ፡ ብሀለና ፡ ስለ ፡ ቤለ ፡
ደጊመ ፡ ቃል ፡

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ልማድ ፡ ባላምስት ፡ አዕማድ ፡
የትንቢት ፡ ሥሮች ፡ ወይም ፡ ልማዶች ፡

፬ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ አርእስት ፡ ባለ፫ና ፡ ባላ፬ ፡ ፊደላት ፡

፭ኛ ፡ ዕርከን ።

የ፯ቱ ፡ አርእስት ፡ ሰራዊትና ፡ ድርቦች ፡

፮ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ዐይነትና ፡ ክፍል ፡

፯ኛ ፡ ዕርከን ።　　ገጽ ፡

የርባታ ፡ መደብ ፡ ወይም ፡ ሰራዊት ፡　　፳፯

፪ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ርባ ።

የርባታና ፡ ያንቀጽ ፡ ስምና ፡ ረድፍ ፡　　፳፰

፰ኛ ፡ ዕርከን ።

ዐቢይ ፡ ርባታ ፡ ከነጓዙ ፡ ከናበጋዙ ፡　　፳፱
ዐሥሩ ፡ ሰራዊትና ፡ ሰማኒያው ፡ መደብ ፡　　፴

፱ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡　　፴፪
ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ፡　　፴፫
ሳቢ ፡ ዘሮች ፡　　፴፬

፲ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡስ ፡ ርባታ ፡ የዐቢይ ፡ ተረፍ ፡ የደቂቅ ፡ ጸታ ፡　　፴፭

፲፩ኛ ፡ ዕርከን ።

ደቂቅ ፡ ርባታና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ባለብዙ ፡ ሕጸጽ ፡　　፴፮

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ስም ፡ ወመስም ፥ .... ።

፲፪ኛ ፡ ዕርከን ።

የዘርና ፡ የነባር ፡ ጥሬ ፤ ወይም ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስም ፡　　፵፪

፲፫ኛ ፡ ዕርከን ።

አገባብ ።

ዐቢይ ፡ አገባብ ፡　　፵፯
ንኡስ ፡ አገባብ ፡　　፵፯
የጊዜ ፡ ጥሬዎች ፡　　»
የብዙ ፡ ብዙና ፡ ቊራኽ ፡ የሚያሳዩ ፡　　»
ደቂቅ ፡ አገባብ ፡　　፵፰
መድረሻቸውን ፡ የሚለውጡና ፡ የማይለውጡ ፡ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ጥሬዎች ።
የቦታ ፡ ጥሬ ፡　　፵፱
የጊዜያት ፡ ጥሬ ፡　　»

፩ኛ ፡ ክፍል ። ገጽ ፡

ጸዋትወ ፡ ቅጽል ፡ ወአኃዝ ፡ የሰዋስው ፡ ባለቤትና ፡ ኀዝ ።

፲፩ኛ ፡ ዕርከን ።

ቅጽል ፡ .... ፹፱
ደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ ፺፩
ጭብጥ ፡ ቅጽል ፡ ወይም ፡ እማሬ ፡ ፺፪

፲፪ኛ ፡ ዕርከን ።

አኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ፺፫
የወንዶች ፡ ጅምላና ፡ የሴቶች ፡ ጅምላ ፡ ቍጥር ፡ . . . ፺፬
ሐተታ ፡ ስላንድ ፡ ቤት ፡ ቍጥር ፡ ፺፮
ተራ ፡ ቍጥር ፡ በፊደል ፡ ብቻ ፡ »
የወንዶችና ፡ የሴቶች ፡ ተራ ፡ ቍጥር ፡ ፺፯
የክፍል ፡ ቍጥር ፡ ፺፰
(በጥሬነታቸው ፡ የክፍልን ፡ ኹነታ ፡ የሚያሳዩ ፡ ጥሬዎች) ፡
የዕለታት ፡ አኃዝ ፡ ፺፱
የጊዜያት ፡ አኃዝ ፡ ፻
የዕጽፍ ፡ ቍጥር ፡ »
ሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ »
የመስፈሪያና ፡ የሚዛን ፡ ዕጽፍ ፡ ፻፩
ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ መድበላዊ ፡ ቍጥር ፡ »

፪ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፫ ፡ ክፍል ፡ ... ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ንባብ ፡ ... ፻፪

፲፮ኛ ፡ ዕርከን ።

ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ .... ፻፫

፲፯ኛ ፡ ዕርከን ።

ዘርፍና ፡ ባለቤት ፥ ተናባቢና ፡ ተያያዥ ፡ ፻፲

፲፰ኛ ፡ ዕርከን ።

ቅጽልና ፡ ባለቤት ፡ ፻፲፫
ዘመድ ፡ ቅጽል ፡ ፻፲፬
አኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ፻፲፯
ባዕድ ፡ ቅጽል ፡ ፻፲፰
ዝርዝር ፡ ፻፳፫

፩ኛ ፡ ክፍል ። ገጽ ፡

፲፱ኛ ፡ ዕርከን ።

ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ፻፳፯

፳ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡሳን ፡ አገባቦች ፡ ፻፴
አሉታ ፡ የጽድቅ ፡ መከታ ፡ ፻፴፯
የጊዜያት ፡ ጥሬ ፡ ፻፵፩

፳፩ኛ ፡ ዕርከን ።

ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ፻፵፫
እየተናበቡ ፡ የሚነገሩ ፡ የቦታ ፡ ጥሬዎች ፡ ፻፵፯
የጊዜ ፡ ጥሬዎች ፡ ፻፵፰
ያባልና ፡ የባሕርይ ፡ ጥሬዎች ፡ ፻፵፱

፪ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ቅኔ፥የሠምና ፡ የወርቅ ፡ ዠርጓኔ ።

፳፪ኛ ፡ ዕርከን ።

ሠምና ፡ ወርቅ ፡ .... ፻፵፱

፳፫ኛ ፡ ዕርከን ።

ብትን ፡ ሰዋስው ፡ ፻፶፪

፳፬ኛ ፡ ዕርከን ።

ሙሻዘር ፡ ፻፶፬

፳፭ኛ ፡ ዕርከን ።

ሠረዝ ፡ ፻፶፯

፳፮ኛ ፡ ዕርከን ።

አንጻር ፡ ፻፷

፳፯ኛ ፡ ዕርከን ።

የርባ ፡ ቅምርና ፡ የጸዋትወ ፡ ርባ ፡ ተረፍ ፡ ባላ፬ ፡ ረድፍ ። ፻፷፩
ንኡስ ፡ ርባታ ፡ ፻፷፪

፫ኛ ፡ ረድፍ ።

ዐቢይና ፡ መደብ ፡ የዋሀ ፡ ርባታ ።

መደበኛ ፡ አንቀጽ ፡ ፻፷፫
በገዘ ፡ አንቀጽ ፡ »
ሣልስ ፡ ቅጽል ፡ »
መድበል ፡ ቅጽል ፡ »

መክሥት ፡ አርእስት ።

፩ኛ ፡ ረድፍ ።

	ገጽ ፡
ያሥሩ ፡ መደብ ፡ ዝርዝር፥መሠረ ፡ ርባታ ፡	፩፻፫
የበዝ ፡ አንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ እስከ ፡ ፲ ፡	፩፻፮
፩ኛ ፡ ዐምድ ፤ አስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡	»
፫ኛ ፡ ዐምድ ፤ ተደራጊ ፡ አንቀጽ ፡	»
፬ኛ ፡ ዐምድ ፤ ተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡	፩፻፯
፭ኛ ፡ ዐምድ ፤ አደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡	»

፫ኛ ፡ ረድፍ ።

ጽንዕ ፡ አንቀጽ ፡	፩፻፯
የዋህ ፡ ጽንዕ ፡	»
መሠረ ፡ ጽንዕ ፡	፩፻፱

፬ኛ ፡ ረድፍ ።

አሉታ ፡ አንቀጽ ፡	፩፻፱
ጅምላ ፡ ቍጥር ፡	፩፻፲
መዐዛ ፡ ሰዋስው ፡ ዕጣን ፡	
የግጥም ፡ ስብከት፥	፩፻፲፩
ስለ ፡ ቋንቋ ፡ ትምርት ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፤ ስለ ፡ ተማሮችም ፡ አረማመድ ፡	፩፻፲፫
አሠረ ፡ ንጉሥ ፡ ጠቢብ ፡	፩፻፲፭
ዓዲ ፡ ቃለ ፡ ዐዋዲ ፡	፩፻፲፮

፫ኛ ፡ ምዕራፍ ።

ጸዋትወ ፡ ግስ ፥ . . . .

ከአ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ድረስ ።

የቍራኛና ፡ የጥቅስ ፡ ምልክት ፡	፩፻፲፱

መጽሐፈ፡ሰዋስው፡ወግስ፡ወመዝገበ፡ቃላት፡ሐዲስ።

ንባቡ ፡ በግእዝ ፡ ፍችው ፡ ባማርኛ ፡፡

እምኀበ ፡ መምህር ፡ ዐቢይ ፡ ክፍለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወእምኀበ ፡

ረድኡ ፡ ንኡስ ፡ ኪዳነ ፡ ወልድ ፡ ክፍሌ ፡ ወልደ ፡ አባ ፡ ተክሌ ።

በአርቲስቲክ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡

ደስታ ፡ ተክለ ፡ ወልድ ፡ አሳተመው ፡፡

6288

፲፱፻፵፰ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ።

ያለፈቃድ ፡ መልሶ ፡ ማሳተምና ፡ ወደ ፡
ሌላ ፡ ቋንቋ ፡ መተርጐም ፡ ክልክል ፡ ነው ።

ከሲቃ ፡ ኪዳን ፡ ወልድ ፡ ክፍሌ ፡ ተጥፈው ፡ ገና ፡ ያልታተሙ ፡ መጻሕፍት ።

፩ኛ ፤ የዕብራይስጥ ፡ ግስ ፡ በግእዝ ፡ ፊደል ፡ ተጽፎ ፡ በግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ የተተረጐመ ።
፪ኛ ፤ ሃይማኖት ፡ አበው ፡ ባማርኛ ፡ ንባብና ፡ በኹለት ፡ ዐይነት ፡ ግጥም ፡ የተዘጋጀ ።

ኦርቶዶክሳውያን ፡ ሊቃውንት ፡

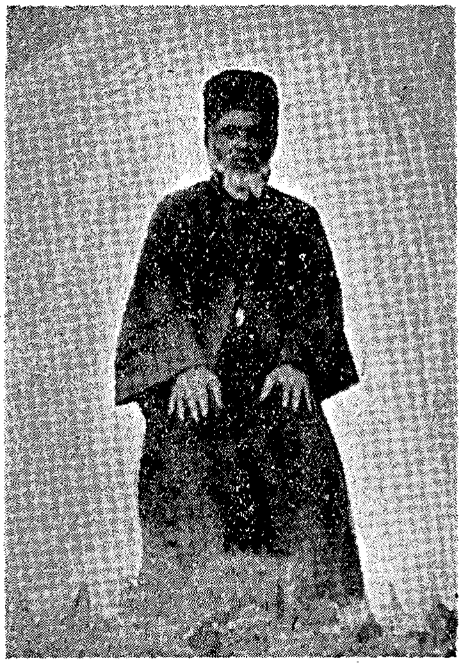

መምህር ፡ ክፍለ ፡ ጊዮርጊስ ።

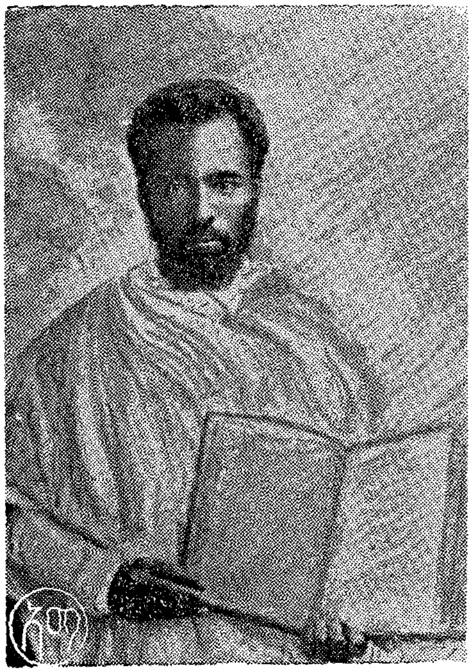

አለቃ ፡ ኪዳነ ፡ ወልድ ፡ ክፍሌ ።

አለቃ ፡ ኪዳነ ፡ ወልድ ፡ ክፍሌ ፡ ባ፲፱፻፴፯ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በተወለዱ ፡ በ፸፬ ፡ ዓመት ፡ ሠኔ ፡ ፳፬ ፡ ቀን ፡ ቅዳሜ ፡ ዐርፈው ፡ ደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ተቀበሩ ። ነገር ፡ ግን ፡ የማይሞት ፡ ሥራቸው ፡ (ይህ ፡ መጽሐፋቸው) ፡ የኢትዮጵያን ፡ ልጆች ፡ ዘላለም ፡ ሲያስተምር ፡ ይኖራል ።

ደ ፡ ተ ፡

ምእማር ፡ ወምስትእማር ።

ማመልከቻና ፡ ማስታወቂያ ።

ናቀድም ፡ ወንኤምር ፡ ከመ ፡ ዝንቱ ፡ መጽሐፍ ፡ መዝገበ ፡ ቃል ፡ ወመጽሔተ ፡ ፊደል ፥ ግቡር ፡ ሐዲሰ ፡ ወጽሑፍ ፡ ሥልሰ ፡ መጠነ ፡ ሰብዐቱ ፡ አዝማን ፤ ወከመ ፡ ለሊሁ ፡ ውፁእ ፡ ወእስትጉቡእ ፡ በኪን ፡ እመጽሐፈ ፡ ጠቢብ ፡ ዲልማን ፡ ወእመጻሕፍት ፡ ካልኣን ፡ እለ ፡ ያረትዑ ፡ ቃለ ፡ ፍኖተ ፡ ግእዝ ፡ ዘበአማን ። እስመ ፡ ርቱዓት ፡ ፍናዊሁ ፡ ለእግዚአ ፡ ልሳን ፡ ግእዝ ፥ ፍናወ ፡ ቃለ ፡ ሕግ ፡ ወትእዛዝ ፤ ጻድቃን ፡ የሐውርዎን ፡ ወኃጥኣን ፡ ይስእንዎን ፡ በከመ ፡ ጽሑፍ ፡ (ሆሴ፲፬ ፡ ፱) ።

ዲልማንሰ ፡ ሉተራዊ ፡ እምነገደ ፡ ጌርመን ፡ ማእምረ ፡ ልሳናት ፡ ሴማውያን ፡ ወመተርጕመ ፡ ግእዝ ፡ ኀበ ፡ ላቲን ። ጽሩየ ፡ ዐይን ፡ ወበሊኀ ፡ ልሳን ፥ ዘርቱዐ ፡ ይመትር ፡ ቃለ ፡ መጻሕፍት ፡ ወነገረ ፡ ኵሎን ፡ በሓውርት ፤ ወበ ፡ እለ ፡ ይብሉ ፡ በእንቲኣሁ ፡ እምደቂቀ ፡ ያፌት ፡ አርዳኢሁ ፡ በለብዎ ፡ ወበአንክሮ ፥ ዘከመ ፡ ወረደ ፡ ላዕሌሁ ፡ መንፈሰ ፡ ጥበብ ፡ ወአእምሮ ፥ ወአስተራትዖሙ ፡ በተምህሮ ።

ወንሕነኒ ፡ ዓዲ ፡ ኢሰማዕነ ፡ ወኢርኢነ ፡ ግሙራ ፥ ወኢነገሩነ ፡ አበዊነ ፡ በቃለ ፡ ነከራ ፥ ከመ ፡ በ ፡ ባዕድ ፡ እምጸዓድው ፡ ማእምረ ፡ ግእዝ ፡ ከማሁ ፥ ኢእምቅድሜሁ ፡ ወኢእምድኅሬሁ ። ዲልማንኬ ፡ ድልወ ፡ ብፅዓን ፡ ወቡራኬ ፡ ምስለ ፡ አበዊነ ፡ በውሳኬ ፥ እስመ ፡ ሎቱ ፡ መጽሐፍ ፡ ዘከመ ፡ ዝኬ ፤ ኅጽዋ ፡ ወመጋቢሃ ፡ ለልሳነ ፡ ግእዝ ፡ ህንደኬ ፥ ንግሥተ ፡ ሳባ ፡ ወኖባ ፡ ወኢትዮጵያ ፤ ወግብሩሂ ፡ ክሡት ፡ ግብረ ፡ ሐዋርያ ፥ ዘያሜንን ፡ ግብጸ ፡ ወእስክንድርያ ። ማእረሩሰ ፡ ለግእዝ ፡ ብዙኅ ፡ ወፍድፉድ ፥ ወገብሩ ፡ ኅዳጥ ፡ ወውሑድ ፤ ሰአልዎ ፡ እንከ ፡ ኦ ፡ አርዳእ ፥ ለበዓለ ፡ ማእረር ፡ እግዚአ ፥ ከመ ፡ ይወስክ ፡ ካዕበ ፡ እምድሩ ፥ ገባረ ፡ ለማእረሩ ።

ካኹን ፡ ቀደም ፡ ንጉሥና ፡ ጳጳስ ፡ ስለ ፡ ሕዝብ ፡ በየወረዳው ፡ ያቆሙት ፡ ታላላቅ ፡ ጉባኤ ፡ ሰፋፊ ፡ የተማሪ ፡ ቤት ፡ ከሌለ ፡ ዘንድ ፥ ካባትና ፡ ከናት ፡ ቤት ፡ ኰብልሎ ፡ አገር ፡ ላገር ፡ ዞሮ ፡ በልመና ፡ እንጀራ ፡ የሚማሩት ፡ ትምርት ፡ እንደ ፡ ቅምሻና ፡ እንደ ፡ ጕርሻ ፡ የማያጠግብ ፡ ስለ ፡ ኸነ ፡ በሸመታና ፡ በቧገታ ፡ በራቻና ፡ በሸት ፡ ይመሰላል ። ከዚህ ፡ ምሳሌም ፡ የተነሣ ፥ ጥፈትና ፡ ትምርት ፡ እየቅል ፡ ኹኖ ፡ ጥፈት ፡ ዐዋቆች ፡ ከሰዋስው ፡ ትምርት ፡ የራቁ ፥ መጽሐፍ ፡ ዐዋቆችም ፡ ጥፈት ፡ የማያውቁ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ የትምርቱ ፡ አበጋዝ ፡ ጳጳሱም ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ የግእዝን ፡ መልክአ ፡ ፊደል ፡ የማያውቅ ፡ ባዕድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሊቅ ፡ ስለ ፡ ኸነ ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የግእዝ ፡ አዝመራ ፡ የትምርቱ ፡ ሰብል ፡ በመምህራን ፡ ማጭድ ፡ በበሊኅ ፡ አእምሮ ፥ ተለቅሞ ፡ ታጭዶ ፡ ነዶው ፡ ታስሮ ፥ ተሰብስቦና ፡ ተከምሮ ፥ በታላቁና ፡ በሰፊው ፡ በትምርት ፡ ዐውድማ ፡ ተጥሎ ፥ ምርቱና ፡ ግርዱ ፡ ተንጣሎ ፥ ገና ፡ አልታፈሠም ፤ አልተዛቀም ፤ ስፍሩና ፡ ቍጥሩ ፡ ውጤቱ ፡ አልታወቀም ፤ አዝመራው ፡ በዝቶ ፡ ሠራተኛው ፡ አንሷል ። ከብዙ ፡

በጥቂቱም ፡ የተሠራ ፡ ቢኖር ፡ ተፈጭቶ ፡ ያልተነፋ ፡ ዱቄት ፡ ተበራይቶ ፡ ያልተመረተ ፡ ምርት ፡ ይመስላል ፤ የግሱና ፡ የፊደሉ ፡ እብቅ ፡ ቂንዱና ፡ ግርዱ ፥ የጥፈቱ ፡ ፍሬና ፡ ገለባ ፡ በትምርት ፡ ነፋስ ፡ አልተለየም ። ይልቁንም ፡ የ፪ቱ ፡ አዐና ፡ የ፫ቱ ፡ ሀሐኀ ፡ ግእዛቸው ፡ ከራብዓቸው ፡ በመልክ ፡ ብቻ ፡ ተለይቶ ፡ በድምፅ ፡ ስላልተለየና ፡ ልዩነቱ ፡ ስላልታወቀ ፥ በግእዙ ፡ ቦታ ፡ ራብዕ ፡ (ጕሥዓ ፡ ሞዓ (አ) ፡ በልዓ ፡ በዝኃ ፡ በርሃ) ፡ በራብዑ ፡ ፈንታ ፡ ግእዝ ፡ (ጸሐፊ ፡ ከሀሊ ፡ ወሀቢ) ፡ ተጥፎ ፡ ይገኛል ። የራብዕ ፡ ጠባዩ ፡ አፍ ፡ ማስከፈትና ፡ ቃል ፡ ማገንታት ፥ ዝርዝር ፡ ማሳየት ፡ ነው ፤ ለግእዝ ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ኹሉ ፡ የለውም ፤ በ ፡ ባ ፡ ገ ፡ ጋ ፡ ደ ፡ ዳ ፡ በድምጥና ፡ በመልክ ፡ ልዩ ፡ ልዩዎች ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፥ አዐና ፡ ሀሐኀም ፡ ከራብዖቻቸው ፡ ከኣዓ ፡ ከሃሓኃ ፡ ልዩዎች ፡ ናቸው ። የራብዖች ፡ ጠባይ ፡ ከግእዞች ፡ ጠባይ ፡ እንደ ፡ መልካቸው ፡ ፍጹም ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፥ የመልክና ፡ የድምጥ ፡ የጠባይ ፡ አንድነት ፡ ወይም ፡ ተወራራሽነት ፡ ሳይኖራቸው ፥ በግእዝ ፡ ቦታና ፡ በግእዝ ፡ ፈንታ ፡ ራብዕን ፡ መጣፍ ፡ የስሕተት ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ስሕተትም ፡ የሠለጠነበት ፡ ምክንያት ፡ ጥፈትና ፡ ትምርት ፡ ተባብረው ፡ ባንድ ፡ ሰው ፡ እጅ ፡ ስላልተገኙ ፡ ነው ። ጥፈት ፡ የማያውቁ ፡ መምህራን ፡ የተጣፈውን ፡ ከመተርጐም ፡ በቀር ፡ የጸሐፍትን ፡ ስሕተትና ፡ ግድፈት ፡ ማረምና ፡ ማቅናት ፡ እንዳይችሉ ፥ ሰዋስው ፡ የማያውቅ ፡ ጸሓፊም ፡ መልክአ ፡ ፊደሉን ፡ ሐረጉን ፡ ቅጠሉን ፡ አጣጣሉን ፡ ብቻ ፡ ከማሳመር ፡ በቀር ፡ ንባቡንና ፡ አገባቡን ፡ አጥርቶ ፡ ማወቅ ፡ ፊደሉን ፡ መጠንቀቅ ፡ አይችልም ።

ስሕተት ፡ ፊደል ፡ መለወጥ ፡ ነው ፥ ግድፈት ፡ ግን ፡ ፊደልን ፡ መጣል ፡ ነው ፤ ሚካኤል ፡ ገብርኤል ፡ ያለውን ፡ ሚኤል ፡ ገብርል ፡ እንደ ፡ ማለት ። አፈ ፡ ወርቅም ፡ ትምርትን ፡ ከጥፈት ፡ አስተባብሮ ፡ አለመማር ፡ የጥፈት ፡ ዕንቅፋት ፡ መኾኑን ፡ ሲያጠይቅ ፡ በታስዕ ፡ድርሳኑ ፥ ስለ ፡ ተማሪና ፡ ስለ ፡ ትምርት ፤ ወበከመ ፡ ዘይመጽእ ፡ ኀበ ፡ ትምህርተ ፡ መጽሐፍ ፡ ይደልዎ ፡ ከመ ፡ ይስማዕ ፡ ቅድመ ፡ ፍካሬ ፡ ሆህያት ፡ ካለ ፡ በኋላ ፥ ስለ ፡ ጥፈትና ፡ ስለ ፡ ጣፊም ፤ ወለጸሓፊኒ ፡ ኢይትከሀሎ ፡ ጠንቅቆተ ፡ ጽሒፍ ፡ ለእመ ፡ ኢያእመረ ፡ ሥርዐተ ፡ ሆህያት ፤ ወባሕቱ ፡ ለእመ ፡ አዝለፈ ፡ አስተሐይጾ ፡ ውስቴታ ፥ ወአብዝኀ ፡ ተመላልሶ ፡ ውስተ ፡ አእምሮ ፡ ፍካሬሃ ፡ ኢይረክቦ ፡ ዕቅፍት ፡ ብሷል ። ጥሩ ፡ መስታዮት ፡ ከሌለ ፡ ፊትን ፡ ባይን ፡ ማየት ፥ እድፉን ፡ ጕድፉን ፡ መክላት ፡ እንዳይቻል ፡ የትምርትና ፡ የጥፈትም ፡ ሥራ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ጥሩ ፡ መምህርና ፡ ጥሩ ፡ መጽሐፈ ፡ ግስ ፡ ካልተገኘ ፡ ጥሩነት ፡ የለውም ። መምህርና ፡ መጽሐፍ ፡ የተማሪ ፡ ቤት ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ በጥሩ ፡ ምንጭና ፡ በፈሳሽ ፡ በወራጅ ፥ ተማሪና ፡ ጣፊም ፡ በውሃ ፡ ቀጅ ፡ ይመስላሉ ፤ በጥፈትና ፡ ባነጋገር ፡ የፊደል ፡ ጥንቃቄ ፡ ከሌለ ፡ ግን ፡ ምንጭ ፡ ደፈረሰ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሀገራችንና ፡ ቋንቋችን ፡ ያረገዙትን ፡ ለመውለድ ፡ ወልዶም ፡ ለማሳደግ ፡ ሐኪምና ፡ ጊዜ ፡ አላገኙም ፤ የተወለደውም ፡ ትምርታችን ፡ ወላጆቹና ፡ ሞግዚቶቹ ፡ ታርደው ፡ ተሰደው ፡ ስላለቁ ፥ እንደ ፡ ሙት ፡ ልጅ ፡ ኹኖ ፡ ከመጫጨትና ፡ ከመመሥጨት ፡ በቀር ፡ እያደገና ፡ እየሰፋ ፡ እየፋፋ ፡ መኼድ ፡ አልቻለም ። የግሱም ፡ አካኼድ ፡ እንደ ፡ ፊደሉ ፡ እንደ ፡ ሀለሐመ ፡ ተፋልሶ ፡ በግጥም ፡ አካኼድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተራውና ፡ ሥራው ፡ ተበላሽቷል ።

ፊደልን ፡ በሀ ፡ መዠመር ፡ ስሕተት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ ግስንም ፡ መነሻውን ፡ ትቶ ፡ በመድረሻው ፡ ፊደል ፡ መሰደር ፡ መደርደር ፡ ፍጹም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ የቅኔና ፡ የባለ ቅኔ ፡ እንጂ ፡ የመዝገበ ፡ ቃል ፡ ሕግ ፡ አይዶለም ፤ ሐረግ ፡ በጫፉ ፡ ተይዞ ፡ እንዳይሳብ ፥ ዘርና ፡ ነባርም ፡ ሥሩና ፡ መነሻው ፡ እያለ ፡ በመድረሻው ፡ ተራ ፡ አይጣፍም ። በዚሁ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ የአዐ ፥ የሀሐኀ ፥ የሠሰ ፥ የጸፀ ፡ ግሳቸውና ፡ ነባራቸው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፡ ዐብረው ፡ ባንድነት ፡ መጣፋቸውና ፡ ባንድነት ፡ መገሰሳቸው ፡ እጅግ ፡ ታላቅ ፡ ግፍ ፡ ነው ፤ ግእዝ ፡ ተምሮ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ቋንቋ ፡ ለጨመረ ፡ ይልቁንም ፡ ዕብራይስጥና ፡ ዐረብ ፡ ለተማረ ፡ በጣም ፡ ያሳዝናል ። ባላንድ ፡ ቋንቋ ፡ አንዳንድ ፡ ዐይና ፡ ሰው ፡ ነው ፤ ባለ ኹለት ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ፩ ፡ ዐይና ፡ ነውና ፥ በግራና ፡ በቀኝ ፡ አብዝቶና ፡ አጥርቶ ፡ መዝኖ ፡ አስተካክሎ ፡ አስረግጦ ፡ ማየት ፡ ይችላል ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ በሮማውያን ፡ ዘንድ ፡ የከበሩ ፡ ትምርት ፡ ከጥፈት ፡ ያስተባበሩ ፥ በትምርታቸውም ፡ የተደነቁና ፡ የታወቁ ፥ በሀገራቸው ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ነቢያት ፡ የተናቁ ፡ እንደ ፡ ሐዋርያት ፡ የተጠቁ ፥ እንደ ፡ ዮሴፍም ፡ ወንድሞቻቸው ፡ ጠልተው ፡ ተመቅኝተው ፡ ለማይረባ ፡ ዋጋ ፡ የሼጧቸው ፥ ያንከበሩ ፡ ሊቅ ፡ መምህር ፡ ክፍሌ ፡ ወልደ ፡ አባ ፡ ተክሌ ፡ ብዙ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ባህል ፥ ቋንና ፡ ፊደል ፡ ስለ ፡ ሰሙና ፡ ስላዩ ፡ ስላነበቡ ፥ ይልቁንም ፡ ታላቁን ፡ የዲልማንን ፡ ግስ ፡ ስላገኙ ፥ ሥራን ፡ መንቀፍ ፡ በሥራ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በቃል ፡ ብቻ ፡ መንቀፍ ፡ አይበቃም ፡ ብለው ፥ ያን ፡ የቀድሞውን ፡ ግስ ፡ በሥራ ፡ ነቅፈው ፡ ይህን ፡ ሐዲስ ፡ ግስ ፡ አውጥተዋል ። ፫ቱ ፡ ሀሐኀና ፡ ፪ቱ ፡ አዐ ፤ ፪ቱ ፡ ሠሰና ፡ ፪ቱ ፡ ጸፀ ፡ ምንም ፡ እንደ ፡ ቀድሞ ፡ የድምፅ ፡ ልዩነት ፡ ባይኖራቸው ፡ የመልክ ፡ ልዩነት ፡ አላቸውና ፥ ምስጢራቸውና ፡ ስማቸውም ፡ እንደ ፡ መልካቸው ፡ እየቅል ፡ ነውና ፤ ስንኳን ፡ በጥፈት ፡ በትምርትም ፡ በገሳሰስም ፡ ሊለዩ ፡ ይገባል ፡ ብለው ፡ እየብቻቸው ፡ ለያይተውልናል ። ይህነንም ፡ ግስ ፡ ያወጡት ፥ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ ተሰደው ፡ ምጽዋዕ ፡ በሚባለው ፡ ደሴት ፡ ካቡነ ፡ ዮሴፍ ፡ ቤት ፡ ሳሉ ፡ ነው ።

ግሱንም ፡ ጨርሰው ፡ ከምጽዋዕ ፡ ወደ ፡ ከረን ፡ ማኅበር ፡ ሲልኩ ፡ የጣፉት ፡ መልእክት ፡ እንሆ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ።

የዚህ ፡ ግስ ፡ ሥራው ፡ ገና ፡ አልተጨረሰም ፤ ስምና ፡ ግብር ፡ ግዕዝ ፡ ብሔር ፡ ቀርቶታል ፤ ጊዜ ፡ ቢገኝ ፡ ኋላ ፡ ሲታተም ፡ ይጨረሳል ።

ተራም ፡ ቤቱን ፡ ሳይለቅ ፡ አንዳንድ ፡ የፊደል ፡ ተራ ፡ ተዛውሮ ፡ ይገኛል ፤ ኋላ ፡ ይቀናል ። ዐማርኛው ፡ ለሰው ፡ እንዲሰማ ፡ የሀገረ ፡ ሰብ ፡ ዐማርኛ ፡ አለበት ፤ ሥርና ፡ ሥራ ፡ በብዙ ፡ አንድ ፡ ዐማርኛ ፡ ይኾናሉ ፤ ሥራ ፡ ሲበዛ ፡ ሥሮች ፥ ሥርም ፡ ሲበዛ ፡ ሥሮች ፡ ይባላል ፤ እንዲህ ፡ ያለ ፡ ሲገኝ ፡ ያለመምህር ፡ ለኹሉ ፡ አይሰማም ። ስለዚህ ፡ ሥራ ፡ ብሎ ፡ በብዙ ፡ ሥራዎች ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ያለ ፡ ይጥኛል ፤ ለሰው ፡ እንዲረዳ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ መልካም ፡ ዐማርኛ ፡ አይዶለም ።

ሦስቱ ፡ ሀሐኀ ፥ ኹለቱ ፡ ሠሰ ፥ ኹለቱ ፡ አዐ ፥ ኹለቱ ፡ ጸፀ ፡ እንዳይሳሳቱ ፡ በጣም ፡ መጠንቀቅ ፡ ያስፈልጋል ፤ አለዚያ ፡ ተራ ፡ ይበላሻል ። የፊደልም ፡ ተራ ፡ ሀላዊ ፡

ሳይል ፡ (ኀ) ሀለደ ፡ አይልም ፤ ከላ ፡ ለ ፡ ይቀድማል ፡ ብሎ ፡ ሀለደ ፡ ቢል ፡ ከዊ ፡ ደ ፡ አይቀድምም ፡ ይላሉ ። ኹሉ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ቤቱን ፡ ከለቀቀ ፡ ግእዝ ፡ ኃምስ ፡ ቢቀዳደሙ ፡ ግድ ፡ የላቸውም ፤ ፫ኛው ፡ ፊደል ፡ ያለተራው ፡ እንዳይገባባቸው ፡ ይጠብቃሉ ። ፍችውም ፥ አእማሬ ፡ ያወቀ ፥ አእማሬት ፡ የወደደች ፥ እንዲህ ፡ ያለ ፡ ፍች ፡ አለው ፤ ያንዱ ፡ ፍች ፡ ለኹሉ ፡ ይኾናል ። የፊደል ፡ ግድፈት ፡ ተጠንቅቃችኹ ፡ ተመልከቱ ፤ ዕለቱን ፡ ተጨርሶ ፡ ሳይታረም ፡ መጥቶላችኋል ። ሰላመ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሀሉ ፡ ምስለ ፡ ኵልክሙ ፤ አሜን ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ ለማረምና ፡ ለማሳተም ፡ ዕረፍትና ፡ ጊዜ ፡ አላገኙም ፤ ተከረን ፡ ወደ ፡ ሮማ ፡ ከሮማ ፡ ወደየሩሳሌም ፡ ሲሉ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ዐለፈ ፤ ይልቁንም ፡ የፊደሉን ፡ ተራ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ለማፍረስ ፡ ለመናድ ፥ በዚያው ፡ በጥንቱ ፡ ሕግ ፡ በአሌፉት ፡ መንገድ ፡ በአበገደ ፡ ለማስኬድ ፡ ፍጹም ፡ ሐሳብ ፡ ነበራቸውና ፤ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ሳይታተም ፡ ቈየ ። ኋላም ፡ በጊዜ ፡ ሞት ፡ ፲ ፡ ዓመት ፡ ምሉ ፡ ከርሳቸው ፡ ጋራ ፡ ለነበረው ፡ ለሀገራቸው ፡ ልጅ ፡ ለተማሪያቸው ፡ እንዲህ ፡ ብለው ፡ ታል ፤ ልጄ ፡ ሆይ ፡ ይህነን ፡ ግስ ፡ ማሳተም ፡ ብትፈልግ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ጥቂት ፡ ዕብራይስጥ ፡ ተምረኽ ፡ ማፍረስና ፡ ማደስ ፡ አለብኽ ፤ በመዠመሪያው ፡ አበገደን ፡ ጥፈኽ ፡ የፊደሉን ፡ ተራ ፡ በዚያው ፡ አስኪደው ። አንባቦችም ፡ እንዳይቸገሩ ፡ ከፊደል ፡ ቀጥለኽ ፡ ዐዋር ፡ ሰዋስው ፡ አግባበት ፤ የጐደለውና ፡ የጠበበው ፡ ኹሉ ፡ መልቶ ፡ ሰፍቶ ፡ ሊጣፍ ፡ ፈቃዴ ፡ ነው ፤ ከሌላው ፡ ንግድ ፡ ይልቅ ፡ ይህን ፡ ፩ ፡ መክሊት ፡ ለማብዛትና ፡ ለማበርከት ፡ ትጋ ፤ ዘር ፡ ኹን ፥ ዘር ፡ ያድርግኽ ፤ ካላጣው ፡ ዕድሜ ፡ አይንፈግኽ ፤ ለሀገርኽ ፡ ያብቃኽ ፡ ብለው ፡ ተሰናበቱት ።

ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ሩብ ፡ ሰዓት ፡ ያኽል ፡ ቈይተው ፡ እግዚእየ ፡ ተመጠዋ ፡ ለነፍስየ ፡ ብለው ፡ ከሥጋ ፡ ርስት ፡ ከዚህ ፡ ዓለም ፡ ሕይወት ፡ ተለዩ ። ገና ፡ አስቀድመው ፡ በግንቦት ፥ ዘንድሮ ፡ ነሐሴን ፡ ብጨርስ ፡ ጳጕሜን ፡ አላልፋትም ፡ እንዳሉ ፡ ባ፲፱፻፲፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጳጕሜ ፡ በ፫ ፡ የሩፋኤል ፡ ለት ፡ ዐርፈው ፡ በደብረ ፡ ጽዮን ፡ ተቀበሩ ። ዕድሜያቸውም ፡ ፹፫ ፡ ዓመት ፡ ከ፬ ፡ ወር ፡ ከ፳ ፡ ቀን ፡ ነው ። እስከዚህ ፡ ማስታወቂያ ፡ ነው ።

የታሪክ ፡ መግቢያ ።

ፊት ፡ በር ፤ ወይም ፡ ጥንተ ፡ ነገር ።

በስመ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሕያው ፡ መሐሪ ፡ ወመስተሣህል ÷ ዋሕደ ፡ መለኮት ፡ ወኀይል ፡ ወሥሉሰ ፡ አካል ። ወሥላሴሁኒ ፡ ፍጽምት ፡ በፍና ፡ አካላት ፡ ወበአስማት ፤ ሥላሴ ፡ ዕሪት ፡ እንበለ ፡ ፍልጠት ፤ አንተ ፡ ኢትትኌለቍ ፡ በመለኮት ። ፈጣሬ ፡ ኵሉ ፡ ፍጥረት ÷ ወጸጋዌ ፡ ኵሎን ፡ ሀብታት ፤ ፈጣሪ ፡ በኢጻምዎ ÷ ወጸጋዊ ፡ በኢደንጽዎ ፤ ፈጢርሰ ፡ ወጸግዎ ፡ አምጽአተ ፡ ኵሉ ፡ በቃሉ ፡ እምኢሀልዎ ፡ ኀበ ፡ ሀልዎ ፤ ንዌጥን ፡

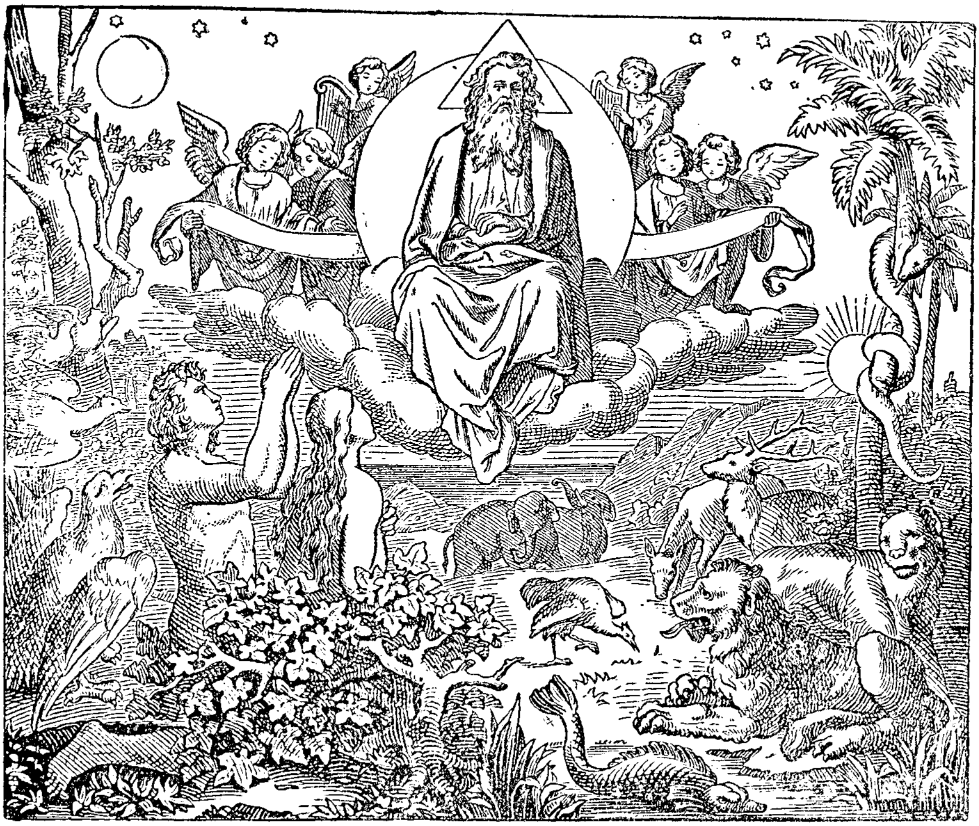

(ዘይክል ፡ ኵሎ ፡ ወአልቦ ፡ ዘይሰአኖ) ።

ጽሒፈ ፡ በለብዎ ÷ ወነጊረ ፡ በአሰርግዎ ÷ አርእስተ ፡ ዝንቱ ፡ መዝገብ ፡ ምሉአ ፡ ጥበብ ። ከመ ፡ ናስምዕ ፡ ሰብአ ፡ በቃል ፡ ሐዋዝ ፡ ወበነገር ፡ ምዑዝ ፡ ጥንተ ፡ ነገሩ ፡ ለግእዝ ÷ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ልደቱ ፡ ወዘከመ ፡ እፎ ፡ ርደቱ ፡ እምአይ ፡ ነገድ ፡ ወእምአይ ፡ ትውልድ ፤ እስከ ፡ አመ ፡ ዐርገ ፡ እምኀቤነ ፡ ብሉየ ፡ መዋዕል ፡ ብልየቱ ÷ እንዘ ፡ ከመ ፡ ንስር ፡ ይትሔደስ ፡ ውርዙቱ ። ወከመ ፡ ተዐለዋ ፡ ዓዲ ፡ ኀቤሁ ፡ መጻሕፍት ፡ አምላካውያት ፡ ወአዋልዲሆን ÷ እምአይ ፡ ከናፍር ፡ ወእምአይ ፡ ልሳን ÷ በአይ ፡ መዋዕል ፡ ወበአይ ፡ አዝ

ማን ፤ እስመ ፡ ዛቲ ፡ ጥበብ ፡ ጥበበ ፡ መጽሐፍ ፥ ተረስዐት ፡ እምኵሉ ፡ ሰብእ ፥ ወተ'ነብ
አት ፡ እምአዕዋፍ ፤ አዕዋፍሰ ፡ ካህናት ፡ ወሊቃነ ፡ ካህናት ።

ወጽሒፎትነሂ ፡ አኮ ፡ በአንዋ ፡ በቃለ ፡ ዝንጋዔ ፤ አላ ፡ በአኃጽሮ ፡ ወበጥእማኤ ።
ሎቱ ፡ ስብሐት ፡ እስከ ፡ ለዓለም ፤ ወእስከ ፡ ዳግም ፡ ጉባኤ ፥ ዘበቱ ፡ ይትከፈል ፡ ማኅ
በረ ፡ ምእመናን ፡ ለክልኤ ፤ በመልክአ ፡ ቍርባን ፡ ጽዋዔ ።

ሙባእ ፡ ታሪክ ፡ ወዜና ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ግእዝ ፡ ቅድምና ፤ እምአሪት ፡ ሙሴ ፡
ወእምአብረክሲስ ፥ ጥንተ ፡ ብሉይ ፡ ወጥንተ ፡ ሐዲስ ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፩–፱ ። ግብ፪ ፡
፩–፲፫) ። ያለም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ በየነገዱ ፡ ስም ፡ ሲጠራ ፥ ግእዝ ፡ ብቻ ፡ በማንም ፡
ነገድ ፡ ስም ፡ አልተጠራም ፤ በራሱ ፡ በገንዘቡ ፡ እንጂ ። ግእዝ ፡ ማለት ፡ ፩ ፡ ፩ኛ ፡
መዠመሪያ ፡ ማለት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ የብሉይ ፡ መምህራን ፡ ይልቁንም ፡ የጀርመን ፡ ሊቃ
ውንት ፤ ወኮነ ፡ ዡሉ ፡ ምድር ፡ አሐተ ፡ ከንፈረ ፡ ወአሐደ ፡ ነገረ ፡ ያለውን ፡ ይዘው ፡
ተመርኵዘው ፥ ግእዝ ፡ የአዳም ፡ ቋንቋ ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ይህችንም ፡ ባህል ፡ ያነቃትና ፡
ያፈለቃት ፥ ከብሉይ ፡ መምህራን ፡ ያጣበቃት ፡ ሲዲ ፡ ጳውሎስ ፡ ነው ፡ ይባላል ፤ መዐ
ልም ፡ ዮሐንስ ፡ የሚሉም ፡ አሉ ፤ ፪ቱም ፡ ጀርመኖች ፡ ናቸው ። ዳግመኛም ፡ የሐዲስ ፡
መምህራን ፥ እሊህም ፡ ፪ቱ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ሳይቀሩ ፥ ወአኀዙ ፡ ይንብቡ ፡
በልሳናት ፡ ካልኣት ፡ ያለውን ፥ ኢትዮጵያ ፡ ታበጽሕ ፡ እደዊሃ ፡ ኀበ ፡ እግዚአብሔር ፡
ካለው ፡ አያይዘው ፥ ልሳናት ፡ ካልኣት ፡ ከተባሉት ፡ ፩ኛው ፡ ግእዝ ፡ ነውና ፥ ከኢትዮ
ጵያም ፡ ለፋሲካ ፡ በዓል ፡ የኼዱት ፡ ፈላሾችና ፡ አይሁድ ፡ የጰራቅሊጦስ ፡ ለት ፡ የጴጥሮ
ስን ፡ ስብከት ፡ (፲፬–፴፩) ፡ በግእዝ ፡ ቋንቋቸው ፡ ስለ ፡ ሰሙ ፡ አምነው ፡ ተጠምቀው ፡
ከ፫ቱ ፡ ሺሕ ፡ አርድእት ፡ ተቈጥረዋል ። «አሰማማቸውም ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ቅዱስ ፡
ጴጥሮስ ፡ በራሱ ፡ ቋንቋ ፡ በዕብራይስጥ ፡ እየጮኸ ፡ ሲሰብክ ፥ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ለያን
ዳንዱ ፡ ኹሉ ፡ በያገሩ ፡ ፊደል ፡ በቋንቋ ፡ በቋንቋው ፡ ያሰማል ፤ ለመቶ ፡ ኻያው ፡ ቤተ ፡
ሰብ ፡ ግን ፡ ይልቁንም ፡ ለሐዋርያት ፥ ያለምን ፡ ኹሉ ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ ከመ ፡ ቅጽ
በት ፡ ገልጦላቸዋል» ። ከነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ እስከ ፡ እስጢፋኖስ ፡ ሞት ፡ የቈዩና ፡ ወዲያው ፡
በቶሎ ፡ የመጡ ፡ አሉ ፤ በፊትም ፡ በኋላም ፡ የመጡት ፡ ከምሴተ ፡ ኀሙስ ፡ እስከ ፡ ጰራ
ቅሊጦስ ፡ በይናቸው ፡ ያዩትን ፡ ከሐዋርያትም ፡ የሰሙትን ፡ የክርስቶስን ፡ ሥራና ፡ መ
ከራ ፡ መሲሕነቱን ፡ ተረድተው ፥ እንደ ፡ ኖብ ፡ ንግሥት ፡ ጃን ፡ ደረብ ፡ እየዞሩ ፡ በያህ
ጉሩ ፡ ሰብከዋል ፥ ርሱ ፡ ለሱዳኖች ፡ እንደ ፡ ሰበከ ። መጥምቁ ፡ ዮሐንስ ፡ ለጌታችን ፡
ስብከት ፡ መሪ ፡ ፊታውራሪ ፡ ዐዋጅ ፡ ነጋሪ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ መጠን ፥ በጴጥሮስም ፡ ስብ
ከት ፡ ያመኑት ፡ ፈላሾችና ፡ አይሁድ ፥ ለሐዋርያት ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ መሪዎችና ፡
ፊታውራሮች ፡ ዐዋጅ ፡ ነጋሮች ፡ ኹነዋል ፡ ብለው ፥ አምልተው ፡ አስፍተው ፥ ሥር ፡
መሠረት ፡ ሰጥተው ፡ ቀዋሚ ፡ አፈታት ፡ ይፈቱታል ። ሐተታውንም ፥ ኢትዮጵያ ፡ እን
ዲህ ፡ አስቀድማ ፡ በልጆቿ ፡ ሐዋርያነት ፡ የወንጌልን ፡ እስኩታ ፡ ገፈታ ፡ ተቀብላ ፡
ቀምሳ ፥ ሕገ ፡ አሪትንም ፡ ሳትረሳ ፥ ኹለቱንም ፡ እያጣጣመች ፥ በክርስቶስና ፡ በሐዋር
ያት ፡ ደም ፡ የበቀለው ፡ ትምርት ፡ በሰማዕታት ፡ ደም ፡ ዘርዝሮ ፡ ሠለስቱ ፡ ምእትን ፡

እስኪያፈራ ፡ ድረስ ፡ ፫፻ ፡ ዓመት ፡ ከቈየች ፡ በኋላ ፥ ስለ ፡ ጥምቀትና ፡ ስለ ፡ ቍርባን ፡ ርሷው ፡ ራሷ ፡ ወዳ ፡ ለምዳ ፡ እጅ ፡ መንሻዋን ፡ ሰዳ ፡ ጳጳስ ፡ ላኩልኝ ፡ አለች ፡ እንጂ ፤ ከቅዱስ ፡ ማርቆስ ፡ ፳ኛ ፡ ከትናቴዎስ ፡ በፊት ፥ ዐስቦና ፡ ሹሞ ፡ የላከላት ፥ ወይም ፡ ተከራክሮ ፡ ያሳመናት ፡ ባዕድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ የለም ፡፡ በብሉይም ፡ ኹነ ፡ በሐዲስ ፡ እጇና ፡ ልቧ ፡ ከነቢያት ፡ ከሐዋርያት ፡ ደም ፥ ከጻድቃን ፡ በቀል ፡ ከሰማዕታት ፡ ቂም ፡ ንጹሕ ፡ ነው ፡ ብለው ፥ እንዲህ ፡ ያትታሉ ፡፡ እስከዚህ ፡ የታሪክ ፡ መግቢያ ፡ ነው ፡፡

ታሪክና ፡ መቅድም ፡
የሰዋስውና ፡ የግስ ፡ ወንድም ፡፡

ይህም ፡ ታሪክ ፡ በ፫ ፡ አርእስት ፡ ይከፈላል ፡፡
፩ኛው ፡ ክፍል ፤ ስለ ፡ ነገድና ፡ ስለ ፡ ቋንቋ ፡ ስለ ፡ ሀገርም ፡ ስም ፡ መፋለስ ፡፡
፪ኛው ፡ ክፍል ፤ ስለ ፡ ብሉይና ፡ ስለ ፡ ሐዲስ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ መመለስ ፡፡
፫ኛው ፡ ክፍል ፤ ስለ ፡ ፊደል ፡ ተረክቦና ፡ ጥንት ፡ ስለ ፡ ትምርቷም ፡ ሰማያዊነት ፡፡
፬ኛው ፡ ክፍል ፤ መቅድም ፡ ነው ፡፡

፩ኛ ፡ ክፍል ፡፡

ስለ ፡ ነገድና ፡ ስለ ፡ ቋንቋ ፡ ስለ ፡ ሀገርም ፡ ስም ፡ መፋለስ ፡፡

ከማየ ፡ አይኅ ፡ በኋላ ፡ ሳባንና ፡ አቢስን ፡ የወረሱ ፥ በሳባ ፡ በአቢስ ፡ የነገሡ ፡ የሳባ ፡ የአቢስ ፡ ባላባቶችና ፡ መደበኞች ፡ ነገደ ፡ ካም ፡ ናቸው ፡፡ ካም ፡ ኵሽን ፥ ኵሽ ፡ ሳባንና ፡ አቢስን ፡ ይወልዳል ፤ ከነዚህም ፡ ሌላ ፡ ፳፮ ፡ ነገድ ፡ ወልዷል ፡፡ ከ፳፬ቱ ፡ ነገድ ፡ ሸባእና ፡ ድዳን ፡ የሚባሉት ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ነገድ ፡ እንደ ፡ ምናሴና ፡ እንደ ፡ ኤፍሬም ፡ የልጅ ፡ ልጆች ፡ ናቸው ፡ (ዘፍ ፲ ፡ ፯) ፡፡ አቢስ ፡ የበኵሩ ፡ የሳባ ፡ ሳብዓይ ፡ የናምሩድ ፡ ተከታይ ፡ ፯ኛ ፡ ልጅ ፡ ነው ፤ ከሳባ ፡ እስከ ፡ ናምሩድ ፡ ፯ቱ ፡ ሸባእና ፡ ድዳን ፡ ሳይቀሩ ፡ ፳፬ቱ ፡ ነገድ ፡ በኦሪትና ፡ በዜና ፡ መዋዕል ፡ ተጽፈዋል ፤ የቀሩት ፡ ኻያው ፡ ግን ፡ በታሪክ ፡ እንጂ ፡ በቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ አይገኙም ፡፡ አንዳንዱ ፡ ታሪክ ፡ በአቢስ ፡ ፈንታ ፡ ከለው ፥ በከለው ፡ ፈንታ ፡ አቢስ ፡ ይላል ፤ ከለው ፡ የአቢስ ፡ ፪ኛ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ኢትዮጲስ ፡ የኵሽ ፡ ፪ኛ ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡፡

የወንድሞቻቸው ፡ የበለው ፡ የኖብ ፡ የሐዊላ ፡ ምድር ፡ በየስማቸው ፡ እንደ ፡ ተጠራ ፥ የሳባና ፡ የአቢስም ፡ ክፍል ፡ በየስማቸው ፡ ተጠርቷል ፡፡ ሳባ ፡ የትግሮች ፥ አቢስ ፡ ያማሮች ፡ አገር ፡ ነው ፡፡ ከባቢሎንም ፡ ግንብ ፡ በኋላ ፡ አንድ ፡ የነበረው ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ ሲለያይ ፥ ቋንቋቸውም ፡ እንደ ፡ ሀገራቸው ፡ በየስማቸው ፡ ተሰይሟል ፡፡ ከሳባም ፡ ቋንቋ ፡ በኋላ ፡ ሳባን ፡ የመሰለ ፡ በየዘመኑ ፡ የታከለ ፡ ብዙ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ዐይነት ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ እንዳላቸው ፡ ታውቋል ፤ ይኸውም ፡ በየዋሻውና ፡ በየድንጊያው ፡ በየሐውልቱ ፡ ላይ ፡ ተጥፎ ፡ ይገኛል ፡፡

ግእዝ ፡ ግን ፡ በ፫ ፡ ሺሕ ፡ ከ፮፻ ፡ ዓመት ፡ ዓለም ፡ ፮ኛው ፡ መቶ ፡ ሳይፈጸም ፡ በያዕቆብ ፡ ዘመን ፡ ከእስያ ፡ ክፍል ፡ ከየመን ፡ ፈልሰው ፡ እንዳንበጣ ፡ በዝተው ፡ ምድር ፡ አላብሰው ፥ አተርትረው ፡ በባብ ፡ እልመንደብ ፡ ተሻግረው ፡ ሳባንና ፡ አቢስን ፡ ለመውረስ ፥ እንደ ፡ ያዕቆብ ፡ ወዳፍሪቃ ፡ ክፍል ፡ ወደ ፡ ምድረ ፡ ካም ፡ የገቡ ፡ የነገደ ፡ ሴም ፡ ቋንቋ ፡ ነው ።

ባብ ፡ እልመንደብ ፡ ማለት ፡ የመከራና ፡ የጭንቅ ፡ በር ፥ ወይም ፡ የታረደ ፡ የተቈረጠ ፡ ምድር ፡ ማለት ፡ ነው ። በኤርትራና ፡ በህንድ ፡ ውቅያኖስ ፡ ጫፍ ፡ በ፪ቱ ፡ ባሕሮች ፡ መካከል ፡ ወሰን ፡ ደንበር ፡ ኹኖ ፡ የቆመ ፥ እስያና ፡ አፍሪቃ ፡ የብስ ፡ ለየብስ ፡ ገጥመው ፡ ተያይዘው ፡ የነበሩበት ፥ ከእስያ ፡ ወዳፍሪቃ ፡ ከአፍሪቃ ፡ ወደ ፡ እስያ ፡ የሚያሳልፍ ፡ ጠባብ ፡ መተላለፊያ ፡ በር ፡ ነበረ ። ኋላ ፡ ግን ፡ እስክንድር ፡ መቄዶናዊ ፡ በስዩስና ፡ በሳይድ ፡ መካከል ፡ እንደ ፡ ነበረው ፡ በር ፥ የብሱን ፡ ቈርጦ ፡ መሬቱን ፡ ቈፍሮ ፡ ኹለቱን ፡ ባሕሮች ፡ ገጥሞና ፡ አገናኝቶ ፡ እስያና ፡ አፍሪቃን ፡ በባሕር ፡ ስለ ፡ ለያያቸው ፥ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ የብስነቱ ፡ ቀርቶ ፡ ባሕር ፡ ኹኗል ።

የመጡበትንም ፡ ምክንያት ፡ ትግሬው ፡ አቶ ፡ ፍሥሐዬ ፡ በታሪኩ ፡ ውስጥ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ። ከርሐቀቱ ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፡ ይህን ፡ ጊዜ ፡ በማይባል ፡ ዘመን ፡ በሳሊማና ፡ በቦሬ ፡ በረሓ ፡ ቍጥር ፡ የሌለው ፡ ሕዝብ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገባ ። ክፍላቸውና ፡ ነገዳቸው ፡ በሺሕ ፡ ቋንቋ ፡ ፩ ፡ ዒዳ ፤ ፪ ፡ ጊም ፡ ዒዳ ፤ ፫ ፡ አሰላ ፡ ዒዳ ፤ ፬ ፡ ኵልስ ፡ ዒዳ ፡ ይባላል ፡ «ዒዳ ፡ በዕብራይስጥ ፥ ማኅበረ ፡ ሕዝብ ፥ ጉባኤ ፡ ሕዝብ ፥ የታከበ ፡ የተሰበሰበ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሲያበዛ ፡ ዓዳት ፡ ይላል» ። ፭ኞች ፡ ሐመደ ፤ ፮ኞች ፡ ደብዓ ፡ ይባላሉ ፤ ሐመድ ፡ ማለት ፡ ዐፈር ፡ መሬት ፡ ማለት ፡ ነውና ፡ ብዛታቸውን ፡ ያስታውቃል ። በኋላ ፡ የመጡ ፡ እነዚህ ፡ ኹለቱ ፡ ሐመደና ፡ ደብዓ ፡ ትግሪኛ ፡ ይናገሩ ፡ ነበር ፤ በደብዓ ፡ ዘመን ፡ ከጦርነት ፡ ላይ ፡ ፯ ፡ ዓመት ፡ ምሉ ፡ ዝናም ፡ ሳይዘንም ፡ ድርቅ ፡ ኹኖ ፡ ነበር ፡ ይባላል ። በዚያ ፡ ዘመን ፡ ቶባስ ፡ የሚባል ፡ ኀያል ፡ ንጉሥ ፡ የዐረብን ፡ አገር ፡ ጠቅልሎ ፡ ይገዛ ፡ ነበረና ፥ ኢትዮጵያንም ፡ አጥቅቷታል ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ሰዎች ፡ ኹሉ ፡ ወርቃቸውን ፡ እየቀበሩ ፡ በያህጉሩ ፡ ተሰደዱ ፤ ኢትዮጵያም ፡ ሰው ፡ ስላነሳት ፡ ውድማ ፡ ኹና ፡ ነበር ፡ ይላሉ ። በደብዓ ፡ ዘመን ፡ የኾነው ፡ መከራና ፡ መቅሠፍት ፡ ዘመኑ ፡ አይታወቅም ፤ እንዳልጠይቅም ፡ ለጥያቄው ፡ ምላሽ ፡ የሚሰጥ ፡ ታሪክ ፡ ዐዋቂ ፡ ሰው ፡ ባገር ፡ ታጣ ፡ ብሎ ፡ ይተርካል ።

የሮማውያን ፡ ታሪክ ፡ ግን ፡ ስደታቸውን ፡ ከእስራኤል ፡ ስደት ፡ አነጻጽሮ ፥ ነገደ ፡ ሴም ፡ ወዳፍሪቃ ፡ ክፍል ፡ መግባታቸው ፥ በኢትዮጵያ ፡ መስፈራቸው ፡ እስራኤል ፡ በግብጽ ፡ ሳሉ ፡ ነው ፡ ይላልና ፤ ይህ ፡ ፯ ፡ ዓመት ፡ ዮሴፍ ፡ ለፈርዖን ፡ የተረጐመለት ፡ ፯ቱ ፡ ዓመት ፡ ዘመነ ፡ ረኃብ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ በግልጥ ፡ ይታወቃል ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፲፯–፴፪) ።

እሊህንም ፡ ነገደ ፡ ሴም ፡ ያልናቸውን ፡ ሕዝብ ፡ የነጮችና ፡ የዐረቦች ፡ ታሪክ ፡ ሕምያር ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ሐበሻት ፡ ይላቸዋል ። ዮቅጣን ፡ የተባለም ፥ ፲፫ ፡ ነገድ ፡ የወለደው ፡ ታናሹ ፡ የዔቦር ፡ ልጅ ፡ የፋሌግ ፡ ወንድም ፡ ነው ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፳፭–፳፱) ።

እስክንድርም ፡ በገናንነታቸው ፡ ቴግሮች ፡ ብሏቸዋል ፤ ነብሮች ፡ ማለት ፡ ነው ። ሕምያር ፡ ማለት ፥ ቀያዮች ፡ የቀይ ፡ ዳሞች ፡ ደበብ ፡ ያሉ ፥ ጡብና ፡ ሸክላ ፡ የሚመሳስሉ ፥ ማእከላዊ ፡ ሕብር ፡ ያላቸው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አዳሎችም ፡ ቀይ ፡ ሰው ፡ ሲሉ ፡ አሳሒመራ ፡ የሚሉት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ይመስላል ። ሐበሻት ፡ ደግሞ ፡ የኜቱ ፡ ዒዳ ፡ ጠቅላይ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ስምነቱም ፡ ቀዳማዊ ፡ እንጂ ፡ ደኃራዊ ፡ አይዶለም ፤ ገና ፡ ወዳፍሪቃ ፡ ሳይመጡ ፡ በዚያው ፡ ባገራቸው ፡ በየመን ፡ ሳሉ ፡ ሐበሻት ፡ ሲባሉ ፡ ኑረዋል ። ትርጓሜውም ፥ ነጻነትና ፡ ልዩነት ፡ አንድነት ፡ ያለው ፡ ሕዝብ ፤ አንድነቱ ፡ እንደ ፡ ችቦና ፡ እንደ ፡ ነዶ ፡ ባንድ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ የታሰረ ፥ ለብቻው ፡ የቆመ ፡ ከነገደ ፡ ካም ፡ የተለየ ፡ ሴማዊ ፡ ማኅበር ፡ ማለት ፡ ነው ።

ዐረቦች ፡ ግን ፡ ቅልቅል ፡ ድብልቅ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ፤ ምክንያቱም ፡ የዮቅጣን ፡ ልጆች ፡ ፲፫ ፡ ነገድ ፡ ሲኾኑ ፡ ወዳፍሪቃ ፡ የመጡትና ፡ ያልመጡት ፡ የልጅ ፡ ልጆቻቸው ፡ ፳፬ቱ ፡ ነገድ ፡ በንግሥተ ፡ አዜብ ፡ አባቶች ፡ በሸባእ ፡ ሕዝብ ፡ ላይ ፡ ፩ ፡ ታላቅ ፡ መንግሥት ፡ አቁመው ፡ ነገደ ፡ ሴም ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ ተብለዋል ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ እስራኤል ፡ በየነገዳቸው ፡ ተለይተው ፡ አልተጠሩምና ፥ ስለዚህ ፡ ነው ። እውነተኛው ፡ ታሪክ ፡ ይህ ፡ ከኾነ ፤ አቢስ ፡ አቢሲኒያ ፡ ማለትና ፡ ሐበሽ ፡ ሐበሻ ፡ ማለት ፡ በነገድ ፥ በትውልድ ፥ በፊደል ፥ በዘመን ፡ ልዩ ፡ ልዩዎች ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ማስተዋል ፡ ይገባል ።

....

....

ኢትዮጵያም ፡ ማለት ፡ ከኵሽ ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ በ፪ ፡ ሺሕ ፡ ካ፬፻፶ ፡ ዓመት ፡ በበጥሊሞስ ፡ ዘመን ፡ የወጣ ፥ ሐዲስ ፡ እንግዳ ፡ ጽርአዊና ፡ ደኃራዊ ፡ ስም ፡ ነው ። ፸ ፡ ሊቃናት ፡ ብሉያትን ፡ ከዕብራኒ ፡ ወደ ፡ ዮናኒ ፡ ሲመልሱ ፡ ዕብራይስጡ ፡ ኵሽ ፡ የሚለውን ፡ የኵሽን ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ ኢትዮፕስ ፡ ስላሉት ፥ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ከግብጽ ፡ ወዲህ ፡ ያለው ፡ የኵሽ ፡ አገር ፡ ኹሉ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተብሏል ። የግእዝም ፡ ብሉይ ፡ ከጽርእ ፡ ስለ ፡ ተቀዳ ፡ እንደ ፡ ጽርኡ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፥ እንደ ፡ ዕብራይስጡ ፡ ኵሽ ፡ አይልም ፤ ትርጓሜውም ፡ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፲፫ ። ኤር፲፫ ፡ ፳፫) ። ፪ኛም ፡ የሀገር ፡ ስም ፡ ሲኾን ፥ ቈላ ፡ በረሓ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፡ ማለት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በረሓነት ፡ ላለው ፡ ለእስያም ፡ ክፍል ፡ ለቃዴስ ፡ በርኔና ፡ ለሐቅለ ፡ ሲና ፡ ይነገራል ፡ (መዝ ፸፩ ፡ ፱ ። ፷፯ ፡ ፴፩) ። በ፲፫ኛው ፡ ሴክል ፡ በላስቶች ፡ ዘመን ፡ ነብሪድ ፡ ይሥሐቅ ፡ እልመለክን ፡ ምኒልክ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ሐሳቡ ፡ ካረብ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የመለሰው ፡ ክብረ ፡ ነገሥት ፡ ግን ፡ ኵሽን ፡ ኵግ ፡ ኵሳ ፡ አክሁናስ ፡ ብሎ ፡ ኢትዮጲስን ፡ የአክሁናስ ፡ ልጅ ፡ ይለዋል ፤ የመላ ፡ የግምት ፡ የነሲብ ፡ አነጋገር ፡ ነው ፤ የነብሪድ ፡ ይሥሐቅ ፡ ጕሽ ፡ ክብረ ፡ ነገሥት ፥ ከጠራውና ፡ ከበሰለው ፡ ከቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ ይቀድማልን ፥ ወይስ ፡ ይሻላልን ። አሪት ፡ ነቢያትን ፡ ላላዩ ፡ ላልሰሙ ፡ ወይም ፡ አይተው ፡ ሰምተው ፡ ለማያስተውሉ ፡ እውነት ፡ ይመስላቸው ፡ ይኾናል ። ወይመስሎሙ ፡ ወልደ ፡ ዮሴፍ ፡ (ሉቃ ፫ ፡ ፳፫) ። እለሰ ፡ አልበሙ ፡ ትምህርት ፡ ወእለ ፡ ኢለበዉ ፡ ይመይጥዎ ፡ ለቃለ ፡ መጽሐፍ ፡ (፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፲፮) ።

የአፍሪቃ ፡ ሰዎች ፡ መጥቈራቸው ፡ ኢትዮጵያም ፡ መባላቸው ፥ ያልተማሩ ፡ ሰዎች ፡ እንደሚሉት ፡ የካም ፡ ዘር ፡ በመኾን ፡ አይዶለም ። ወምድረ ፡ ካምሰ ፡ መርቄ ፡ ይእቲ ፡ እንጂ ፡ ይላል ፡ (ኩፋሌ) ። ሔኖክ ፡ ያያቸው ፡ ፲፪ቱ ፡ መሳክወ ፡ ፀሓይ ፡ ከመንፈቀ ፡ ሰማይ ፡ ወዲህ ፡ ወደ ፡ ደቡብና ፡ ወደ ፡ አዜብ ፡ በአፍሪቃ ፡ አንጻር ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ የአፍሪቃ ፡ ሰዎች ፡ ለፀሓይ ፡ ይቀርባሉና ፥ ፈላስፎችም ፡ ምድርን ፡ በሎሚ ፡ በንቍላል ፡ መስለው ፡ ወገቢ ፡ ክበቢ ፡ አፍሪክ ፡ አመሪክ ፡ ነው ፡ ይላሉና ፤ የአፍሪቆች ፡ ጥቍረት ፡ አየራቸውና ፡ መሬታቸው ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ የምድር ፡ ደረት ፡ የፀሓይ ፡ ጎረቤት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ከሙቀት ፡ ብዛት ፡ ከሐሩር ፡ ከዋዕይ ፡ ከመሬት ፡ ርስን ፡ ከነፋስ ፡ ከፀሓይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ አባታቸው ፡ ኵሽ ፡ ጥቍር ፡ ኹኖ ፡ እንደ ፡ ቍራ ፡ ጸልሞ ፥ ወይም ፡ እንደ ፡ ከነዓን ፡ ተረግሞ ፡ በመርገም ፡ ምክንያት ፡ አይዶለም ፡ (ማሕ፩ ፡ ፭ ፡ ፮) ። ያልተረገመው ፡ ካም ፡ ተረግሞ ፡ ጥቍረት ፡ በመርገምስ ፡ ቢኾን ፡ ወዲያ ፡ ማዶ ፡ በእስያ ፡ ክፍል ፡ በአፍሪቃ ፡ ድንበር ፡ ያሉት ፡ የካም ፡ ነገድ ፡ የከነዓን ፡ ትውልድ ፡ የሚጽራይም ፡ ልጆች ፡ እነሉድ ፡ የኵሽም ፡ ልጆች ፡ እነናምሩድ ፡ እንደ ፡ ያፌትና ፡ እንደ ፡ ሴም ፡ ዘር ፡ ቀያዮች ፡ ነጫጮች ፡ ብጮች ፡ ባልኾኑም ፡ ነበር ። የራስ ፡ ቅማልና ፡ የልብስ ፡ ቅማል ፡ ካንድ ፡ ሰው ፡ ተገኝተው ፡ ነጭና ፡ ጥቍር ፡ መኾናቸው ፡ በቦታ ፡ ምክንያት ፡ እንጂ ፡ ነው ፤ ፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ በፈጣሪው ፡ ትእዛዝ ፡ ያለበትን ፡ ዓለም ፡ የበቀለበትን ፡ መሬት ፡ ርስቱን ፡ መከነ ፡ ፍጥረቱን ፡ ይመስል ፡ ዘንድ ፡ ግድ ፡ እንዳለበት ፡ የታወቀ ፡ የተረዳ ፡ ነው ። እንሆ ፡ በ፭ቱ ፡ ክፍል ፡ ዓለም ፡ በእስያና ፡ በአፍሪቃ ፡ በኤውሮፓና ፡ በመሪቃ ፡ በውስትራልያ ፡ ያለው ፡ ሕዝብ ፥ ሰማያዊ ፡ ንጉሥ ፡ ያዘጋጀው ፡ የሕያው ፡ የመንግሥቱ ፡ ዐላማ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ቀይ ፡ ጥቍር ፡ ነጭ ፡ ብጫ ፡ ተብሎ ፡ ባራት ፡ ዐይነት ፡ ስሞች ፡ ይጠራል ። ቀለሙና ፡ ሕብሩ ፡ እንደ ፡ መሬቱና ፡ እንዳየሩ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ዐይነት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ቈርበቱና ፡ ገላው ፡ ቀርበ ፡ ሲያዩት ፡ የስንዴ ፡ ሊጥ ፡ የዘጺ ፡ ዕንጨት ፡ ፍልጥ ፡ መዳብና ፡ ንሓስ ፥ ወይም ፡ ወርቀ ፡ ዘበ ፡ ደማስ ፡ ይመስላል ። ለዚህም ፡ ላራቱ ፡ ዐይነት ፡ ሕብር ፡ ፫ ፡ ፫ ፡ ዕርከን ፡ አለውና ፥ ክፍሉ ፡ እስከ ፡ ፲፪ ፡ ይደርሳል ። በካምና ፡ በሦስቱ ፡ ልጆቹ ፡ ሳይኾን ፡ በራተኛው ፡ ብቻ ፡ በከነዓን ፡ ላይ ፡ የተነገረው ፡ የኖኅም ፡ ርግማን ፡ አምላካዊ ፡ ትንቢት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ከከነዓን ፡ ስም ፡ ይሰማማል ፤ ከነዓን ፡ ማለት ፡ ታዛዥና ፡ ተገዥ ፡ ፈቃደኛ ፡ ትሑት ፡ ማለት ፡ ነውና ። ትርጓሜውም ፡ ነጋዴ ፡ ተብሎ ፡ ለወንድሞቹና ፡ ላጎቶቹ ፡ ቀረጥና ፡ ግብር ፡ መክፈሉን ፥ ነጋዴ ፡ ኹሉ ፡ በርሱ ፡ ስም ፡ ከነዓን ፡ መባሉን ፥ ኋላም ፡ በሴም ፡ ዕፃ ፡ ካቀናው ፡ ርስት ፡ ተነቅሎ ፡ የባሮች ፡ ባሪያ ፡ የእስራኤል ፡ ተገዥ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፡ እንጂ ፤ የመልክን ፡ ጥቍረት ፡ አያሳይም ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፳፭ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፬) ።

በዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ የከነዓን ፡ ዘር ፡ ወዳፍሪቃ ፡ ክፍል ፡ አልመጣም ። ካንድ ፡ አባት ፡ ካንድ ፡ እናት ፡ ቀይና ፡ ጥቍር ፡ መወለዱም ፡ ካንድ ፡ ወይን ፡ ዘለላ ፡ ካንድ ፡ ራስ ፡ ማሽላ ፡ ነጭ ፡ ዐይነትና ፡ ጥቍር ፡ ዐይነት ፡ ፍሬ ፡ እንዲገኝ ፡ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ፤ የናት ፡ ሆድ ፡ ዝንጕርጕር ፡ እንዲሉ ። የሴቶች ፡ ጠባይ ፡ እንደ ፡ ኅሥሥት ፡ ጠባይ ፡ ተለዋጭ ፡ ተገልባጭ ፡ ተታላይ ፡ ያየውን ፡ መሳይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ የሌላ ፡ ወንድ ፡

መልክ፡ በማየትና፡ በመመልከት፡ በመውደድና፡ በመመኘት፡ ሳሉ፡ ከባሎቻቸው፡ የሚቀበሉት፡ ዘር፡ ሌላውን፡ እንጂ፡ አባቱን፡ አይመስልም። ሴትና፡ መሬት፡ ዘር፡ መለወጣቸው፡ ከጥንት፡ ከፍጥረት፡ ከሰብአ፡ ትካት፡ ጀምሮ፡ ነው፤ ይህነንም፡ ገበሬና፡ ወላድ፡ አለጥርጥር፡ ያውቁታል። ሴቶችም፡ ዐይናቸው፡ የወደቀበትን፡ ልባቸው፡ የጐመዠበትን፡ በፎቶግራፍ፡ ፅንስ፡ እንዲያነሡትና፡ ያን፡ አስመስለው፡ እንዲወልዱ፥ እንኀሆ፡ በላባንና፡ በያዕቆብ፡ በጎች፡ ይታወቃል፡ (ዘፍ፴፡ ፴፯–፵፪)። ሌላም፡ የሚያዩትና፡ የሚወዱት፡ ባይኖር፡ ባሎቻቸውን፡ በፍጹም፡ ልቡና፡ ከሎደዱና፡ የባሎቻቸው፡ መልክ፡ በልቡናቸው፡ ካልተሣለ፥ በሥም፡ ላይ፡ የሚፈስ፡ ጥሩ፡ ወርቅ፡ አፍሳሹን፡ ትቶ፡ ሠሙን፡ እንዲመስል፥ ልጆችም፡ አባቶቻቸውን፡ መምሰል፡ ትተው፡ ፈጽመው፡ እናቶቻቸውን፡ ይመስላሉ፤ ወይም፡ ከባት፡ ከናታቸው፡ ጥቂት፡ ጥቂት፡ ነሥተው፡ እንደ፡ በቅሎ፡ መካከለኞች፡ ይኾናሉ።

ከናምሩድ፡ አገር፡ ከባቢሎን፡ እስከ፡ ግብጽና፡ እስከ፡ የመን፡ እስከ፡ ፊንቂ፡ እስከ፡ ከነዓን፡ በእስያ፡ ውስጥ፡ ያለው፡ ዐረብ፡ ሦስቱ፡ እጅ፡ የካም፡ የኩሽ፡ ዘር፡ ነው፤ ተከፍሎም፡ ወደ፡ ህንድ፡ የተሻገረና፡ ወደ፡ ኤውሮፓ፡ የኼደ፡ አለ። ኋላም፡ በየጊዜው፡ የሴም፡ የያፌት፡ ዘር፡ ተጨምሮበታል፤ ሰናክሬምም፡ በነገሠ፡ ጊዜ፡ እንደ፡ ገና፡ ደበላልቆታል፤ በዘመኑ፡ ኹሉ፡ እንደ፡ እስራኤል፡ ያልነቀለውና፡ ያልተከለው፡ ያላፈለሰው፡ ሕዝብ፡ የለም። ዛሬም፡ ባ፫ቱ፡ ክፍል፡ ዓለም፡ ያለው፡ የሕዝብና፡ የአሕዛብ፡ ትውልድ፡ እንዳረብ፡ ዘር፡ ውጥንቅጥ፡ ኹኗል። ሕዝብ፡ ኹሉ፡ በየሐረጉና፡ በየጕንዱ፡ በየቦታውና፡ በያጸዱ፥ በየዕፃውና፡ በየክፍሉ፡ በየፈንታውና፡ በየዕድሉ፡ በየነገዱና፡ በያባቱ፡ በየመንግሥቱና፡ በየርስቱ፡ ተወስኖ፡ መኖር፡ ስላልቻለና፡ ፍጹም፡ ዐርነት፡ ስላገኘ፥ በየኼደበት፡ በየደረሰበት፡ አለጕሣውና፡ አለሕዝቡ፡ ከማንም፡ ሕዝብ፡ እየተጋባ፡ ዘሩና፡ ደሙ፡ እንዳለሴና፡ እንደ፡ ባዝራ፡ እንደ፡ ዘይትና፡ እንደ፡ ወይራ፥ እንደ፡ ጌሾና፡ እንደ፡ ብቅል፡ እንደ፡ ንፍሮ፡ እኽል፡ ተቀላቅሏል። ይልቁንም፡ የሮማውያን፡ ዘር፡ (ዳን፪፡ ፵፫)። በዘር፡ በሩካቤ፡ ያልተዳያቀለ፡ ያልተቀላቀለ፥ አንዱ፡ ከንዱ፡ ያልተሟጨና፡ ያልተጋባ፡ ያልተዋለደ፡ ያልተራባ፡ ሕዝብና፡ ነገድ፡ አይገኝም፤ ቋንቋውም፡ እንደ፡ ዘሩ፡ ኹኗል። ከዚህ፡ የተነሣ፡ ምድራዊ፡ ሰው፡ ኹሉ፡ ካምን፡ ክዶ፡ የሴም፡ ዘር፡ ብቻ፡ ነኝ፥ ሴምን፡ ክዶ፡ የካም፡ ዘር፡ ብቻ፡ ነኝ፥ ወይም፡ የያፌት፡ ብቻ፡ ነኝ፡ ቢል፥ በበዛው፡ በጸናው፡ ከሦስት፡ አንዱን፡ ብቻ፡ ሚሶውን፡ መናገር፡ ነው፡ እንጂ፤ ነገሩ፡ ጥሩ፡ እውነት፡ አይኾንም። ባለብዙ፡ አባትስ፡ ይቅርና፡ ያላንድ፡ አባት፡ ያላንድ፡ ምክንያት፡ ከሴት፡ ብቻ፡ የተወለደው፥ የናቱ፡ ትውልድ፡ ከሴም፡ ከአብርሃም፡ እስከ፡ ኢያቄም፡ እየተንኳለለ፡ የወረደው፡ እንደ፡ ሰውነቱ፡ ወልደ፡ ዳዊት፡ ወልደ፡ አብርሃም፡ የተባለው፡ ጌታችን፡ መድኀኒታችን፡ ኢየሱስ፡ ናዝራዊ፡ ቢኾን፡ የሴም፡ ዘር፡ ብቻ፡ ነው፡ አይባልም፥ ከካምም፡ ተወልዷልና፤ ከያፌትም፡ ይኖረው፡ ይኾናል፤ እንደ፡ ካም፡ በይጣፍ፡ ነው፡ እንጂ፡ (ማቴ፩፡ ፫፡ ፭፡ ፮)።

እንደዚህም ፡ ኹሉ ፡ በኋላ ፡ የመጡት ፡ ነገደ ፡ ሴም ፡ ከባላባቶቹ ፡ ከነገደ ፡ ካም ፡ ተዋልደው ፥ በጥበብ ፡ በኀይል ፈድፍደው ፡ የኵሽን ፡ ዘር ፡ የሳባንና ፡ የአቢስን ፡ ማኅበር ፡ እያባቱት ፡ እየተበራቱት ፡ ኺደዋል ፤ ኋላ ፡ የመጣ ፡ ዐይን ፡ አወጣ ፡ እንዲሉ ። ነገደ ፡ እስራኤል ፡ በከነዓን ፥ ነገደ ፡ ይስማኤል ፡ በሚጽራይም ፡ ኋላ ፡ ገብተው ፡ እንደ ፡ ሰፈኑ ፥ ነገደ ፡ ዮቅጣንም ፡ በኵሽ ፡ ላይ ፡ ሰፍነዋል ። ኋላም ፡ እንዲህ ፡ ጥቂት ፡ በጥቂት ፡ እያሉ ፡ ነገሥት ፡ ሳባን ፡ ወግተው ፡ የኵሽን ፡ መንግሥት ፡ ቀምተው ፡ ጭራሽ ፡ በነገሡ ፡ ጊዜ ፡ ግእዝ ፡ ቋንቋቸው ፡ ዐብሮ ፡ ነግሧል ፤ ቋንቋን ፡ የሚያሰፋው ፡ መንግሥት ፡ እንጂ ፡ ነው ። ጥንታዊውም ፡ ያንድነት ፡ ስማቸው ፡ ሐበሻት ፡ መባል ፡ ወደ ፡ አግዓዝያን ፡ ተለውጧል ። አግዓዝያን ፡ ማለት ፡ ራሳቸውን ፡ ለኵሽ ፡ ከመገዛት ፡ ነጻ ፡ ያወጡ ፥ ነጻነት ፡ ያላቸው ፡ ጌቶች ፡ ባለግዕዛኖች ፡ ማለት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ብሔረ ፡ ሳባን ፡ አግዓዚት ፡ አግዓዝያ ፡ ብሔረ ፡ አግዓዚ ፡ አሰኝተው ፥ የአቢስንም ፡ ክፍል ፡ ዐምሐራ ፡ አሰኝተዋታል ፤ ነጻ ፡ ሕዝብ ፥ ጨዋ ፡ የጨዋ ፡ ልጅ ፡ ማለት ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ ግዕዘ ፡ አግዐዘ ፡ ብሎ ፡ ተጓዘ ፡ አጓዘ ፡ ይላልና ፤ አግዓዝያን ፡ ማለት ፥ የሚያጕዙና ፡ የሚጓዙ ፥ ተሰደው ፡ ተጕዘው ፡ የመጡ ፥ ስደተኞች ፡ ባለብዙ ፡ ጓዞች ፡ ማለትን ፡ ያሳያል ። ከታናሹ ፡ ነገድ ፡ ከዮቅጣንም ፡ ልጆች ፡ በኋላ ፡ የታላቁ ፡ ነገድ ፡ የፋሌግ ፡ ልጆች ፡ ነገደ ፡ አብርሃም ፡ በየጊዜው ፡ እየተጓዙ ፡ ከነአረታቸው ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ገብተዋል ። ከዳዊትና ፡ ከሰሎሞን ፡ በፊት ፡ ከኵሽ ፡ ገምሮ ፡ የነበረው ፡ ጥንታዊው ፡ የሳባ ፡ መንግሥት ፡ ከነድልናድ ፡ ቤት ፡ ወጥቶ ፡ ከኵስም ፡ ወደ ፡ ላስታ ፡ ወደ ፡ ዛጔ ፡ ጸታ ፡ እስኪያልፍ ፥ ዐማርኛም ፡ በላስቶች ፡ ዘመን ፡ ከብዙ ፡ ዐይነት ፡ ቋንቋ ፡ ተመርጦ ፡ የመንግሥት ፡ ቋንቋ ፡ እስኪኾን ፡ ድረስ ፥ ሴቱም ፡ ወንዱም ፡ ልጁም ፡ ዐዋቂውም ፡ የሚናገርበት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጥሩ ፡ ቋንቋ ፥ ግእዝ ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ዓለም ፡ ኹሉ ፡ ይመሰክራል ። ለብሉይ ፡ ለሐዲስ ፡ መብቃቱና ፡ ጥሩ ፡ ቋንቋነቱም ፡ ከሰላማ ፡ ወዲህ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከሰላማ ፡ በፊት ፡ እንዲህ ፡ እንደ ፡ ዛሬው ፡ ከዕብና ፡ ሣልስ ፥ ራብዕ ፡ ኃምስ ፥ ሳድስ ፡ ሳብዕ ፡ አልነበረውም ። ከብልየት ፡ ደዌ ፡ መታደሱንና ፡ መፈወሱን ፥ የፊደሉንና ፡ የግሱን ፡ ዐመል ፡ ኋላ ፡ በመቅድም ፡ እናመጣዋለን ።　፩ኛው ፡ ክፍል ፡ ከብዙ ፡ በጥቂቱ ፡ ከምሉ ፡ በክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፪ኛ ፡ ክፍል ።

ስለ ፡ ብሉይና ፡ ስለ ፡ ሐዲስ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ መመለስ ።

ኢትዮጵያ ፡ ኢትዮጲስ ፡ ማለት ፡ በሴም ፡ በካም ፡ ቋንቋ ፡ በግእዝ ፡ በሳባ ፡ ያይዶለ ፥ በያፌት ፡ ቋንቋ ፡ በዮናን ፡ በጽርእ ፡ ልሳን ፡ ነው ፡ ብለናልና ፤ ብሉያችን ፡ የተቀዳበት ፡ ምንጭ ፥ ነቁና ፡ ዐዘቅቱ ፡ ሥር ፡ መሠረቱ ፡ ከሰብዓ ፡ ሊቃናት ፡ ትርጓሜ ፡ ከጥንታዊ ፡ ጽርእ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ቃሉ ፡ ባለቤቱ ፡ ይመሰክራል ፤ ቍጥር ፡ ከሌላቸው ፡ ከአዋልድ ፡ ወገን ፡ ሌላ ፡ ምስክር ፡ አያሻውም ፤ በውስጡ ፡ ያለው ፡ ጥሬ ፡ ንባብ ፡ የአህጉርና ፡ የሰው ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ የጽርእ ፡ የዮናን ፡ ቃል ፡ ነውና ። የአህጉር ፡ ስም ፡ ኵሽን ፡ ኢትዮጵያ ፥ ሚጽራይምን ፡ ግብጽ ፥ ያም ፡ ሱፍን ፡ ባሕር ፡ ቀይሕ ፡ ወይም ፡

ባሕረ ፡ ቂሐት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ባሕረ ፡ ኤርትራ ፡ ማለት ፤ ፍሌሴትን ፡ ኢሎፍሊ ፥ ዐዛን ፡ ጋዛ ፥ ዐሞራን ፡ ገሞራ ፥ ጸርን ፡ ጢሮስ ፡ ማለት ። ልባኖንን ፡ ሊባኖስ ፥ ያፎን ፡ ኢዮጴ ፥ አራምን ፡ ሶርያ ፥ ባቤልን ፡ ባቢሎን ፥ ሔጼቄልን ፡ ጤግሮስ ፥ አራም ፡ ናሃራይም ፡ ያለውን ፡ ማእከለ ፡ አፍላግ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መስጴጦምያ ፡ ማለት ፥ ይህን ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ ነው ። የሰው ፡ ስም ፡ ያልነውም ፡ በመጨረሻው ፡ ያስ ፡ ያስ ፡ የሚለው ፡ ኹሉ ፡ የጽርእ ፡ ልማድ ፡ ነው ፤ ዕብራይስጡ ፡ ሒዝቅያሁ ፡ ዮሽያሁ ፡ ወይም ፡ ይሻዕያህ ፡ ይርምያህ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ ያስ ፡ አይልም ። ይልቁንም ፡ መጽሐፈ ፡ ዳንኤል ፡ ዕብራይስጡ ፡ (ውሊብኖት ፡ ይሩሻላይም ፡ ዐድ ፡ ማሽያሕ ፡ ናጊድ) ፡ ያለውን ፡ ወትትሐነጽ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ንጉሥ ፡ በማለቱ ፡ አለጥርጥር ፡ ያስረዳል ፤ ክርስቶስ ፡ ማለት ፡ በጽርእ ፡ ነውና ። ያጣጣፉም ፡ ሥርዐት ፡ ኢያሱንና ፡ መሳፍንትን ፡ ሩትን ፡ ጨምሮ ፡ ፰ ፡ ብሔረ ፡ ኦሪት ፡ ማለት ፥ ባራተኛውም ፡ ነገሥት ፡ ከዩአቄም ፡ በኋላ ፡ ኢኮንያንን ፡ በባቱ ፡ ስም ፡ መልሶ ፡ ዩአቄም ፡ ማለት ፥ ይህ ፡ ኹሉ ፡ የሰብዓ ፡ ሊቃናት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ የዕብራይስጥ ፡ ባህል ፡ አይዶለም ።

ዳግመኛም ፡ በዚህ ፡ በኛ ፡ ብሉይ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ያልተመለሰ ፡ ብዙ ፡ የጽርእ ፡ ቃል ፡ እንዳለበት ፡ በጽርኡም ፡ ብሉይ ፡ ወደ ፡ ጽርእ ፡ ያልተመለሰ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ቃል ፡ አለና ፤ እንደዚሁ ፡ ደግሞ ፡ በኛም ፡ ብሉይ ፡ ውስጥ ፡ ከዚያው ፡ ከጽርኡ ፡ የተቀዳ ፥ አዶናይ ፡ ኤሎሄ ፡ ጸባኦት ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ አንዳንድ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ቃል ፡ ይገኛል ፤ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ያልተመለሰው ፡ ቃል ፡ ጽርኡም ፡ ዕብራይስጡም ፡ ጥሬ ፡ ይባላል ። ጥሬነቱንም ፡ የቀውስጦስን ፡ ገድል ፡ የጣፉ ፡ ሰዎች ፥ ይልቁንም ፡ አባ ፡ ጊዮርጊስ ፡ በመጽሐፈ ፡ ምስጢር ፡ ሰፌዳቸው ፡ ሳያበጥሩ ፡ ሳያንጠረጥሩ ፤ ወከመሰ ፡ ተዐለዋ ፡ መጻሕፍተ ፡ ነቢያት ፡ እምዕብራይስጢ ፡ ኀበ ፡ ግእዝ ፥ ትረክብ ፡ ትእምርተ ፡ በመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ እንዘ ፡ ይብል ፥ አዶናይ ፡ ኤሎሄ ፡ ጸባኦት ፡ ብለው ፡ ዕብራይስጡን ፡ ብቻ ፡ ዐፍነው ፡ ሸፍነው ፡ ጠቅሰውታል ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ጥቅስ ፥ ቈርበት ፡ ነክ ፡ ምስጢረ ፡ በክ ፥ ወይም ፡ ማታለያ ፡ ሽፍጥ ፡ ገበሬ ፡ አስደንግጥ ፡ ይባላል ። ከዕብራይስጥ ፡ ከተመለሰ ፡ የጽርኡን ፡ ጥሬ ፡ ማን ፡ አገባው ፤ ጽርእ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ይቀድማልን ፥ ወይስ ፡ ፪ኛ ፡ በጽርእ ፡ ታረመን ፡ ብሎ ፡ ለሚጠይቅ ፥ እውነተኛ ፡ ምላሽ ፡ አይገኝም ።

የቀውስጦስም ፡ ገድል ፡ ኦሪት ፡ ነቢያት ፡ በሰሎሞን ፡ ጊዜ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ እንደ ፡ ተመለሱ ፡ ተናግሮ ፡ ፪ኛ ፡ ደግሞ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ በዒዋዌ ፡ ጠፍተው ፡ ከሚጠት ፡ በኋላ ፡ ዘሩባቤል ፡ አይዙር ፡ ከሚባለው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ለምኖ ፡ አሶስዶ ፡ ከግእዝ ፡ ወደ ፡ ዕብራይስጥ ፡ እንዳስተረጐመ ፡ ይናገራል ። አይዙርሰ ፡ ዘነግሠ ፡ መንፈቀ ፡ መዓልት ፡ በሰብዐቱ ፡ ምእት ፡ ሰብዓ ፡ ወክልኤቱ ፡ (በ፯፻፸፪) ፡ ዓ ፡ ም ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ። ይህ ነንስ ፡ ወዲያ ፡ እንተወውና ፡ ብሉያችን ፡ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ተመልሷል ፡ ማለት ፥ በነብሪድ ፡ ይሥሐቅ ፡ እጅ ፡ ሳይከካና ፡ ሳይቦካ ፡ ሳይጋገር ፡ ምጣድ ፡ ሳይነካ ፡ እምኀበ ፡ አልቦ ፡ የተገኘ ፡ የሐሳብ ፡ የምኞት ፡ የሕልም ፡ እንጀራ ፡ ነው ።

በማሕልይም ፡ ውስጥ ፡ እንደ ፡ ዚቅና ፡ እንደ ፡ ስሯጽ ፡ ከያሬድ ፡ በኋላ ፡ የገባ ፡ መዘምራን ፡ የማያዜሙት ፡ መምህራን ፡ የሚተረጕሙት ፡ ጥሬነት ፡ የሌለው ፡ ትርፍ ፡

ንብበ ፡ አለ ፤ ስሙንም ፡ ከጽርኡ ፡ ምላሽ ፡ ለይተው ፡ ዕብራይስጥ ፡ ይሉታል ። ርሱ ፡ ግን ፡ ከግእዝ ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ጥሬ ፡ በዕብራይስጥ ፡ አይገኝምና ፤ ግእዝ ፡ እንጂ ÷ ዕብራይስጥ ፡ ሊሉት ፡ አይገባም ፤ ዕብራይስጥ ፡ ብሎ ፡ ስም ፡ የሰጠው ፡ ከማኽል ፡ አግብቶ ፡ ያስቀመጠው ፡ ከቶ ፡ ማን ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አልታወቀም ። በጽርእ ፡ በዮናን ፡ የሌለውን ፡ ከዕብራይስጥ ፡ የማይገኘውን ፡ ዕብራይስጥ ፡ ብሎ ፡ ዐፍሦ ፡ ማግባት ፡ የድፍረት ፡ ድፍረት ፡ ነው ፤ ከበሮቹ ፡ ከነቢያት ፡ ይልቅ ፡ ጌታን ፡ ማሳበል ፡ ይኾናል ፤ አስጣፊውና ፡ አስተርጓሚው ፡ ርሱ ፡ ባለቤቱ ፡ ነውና ፡ (ዘዳ፬ ፡ ፪ ። ፲፪ ፡ ፴፪ ። ራእ፳፪ ፡ ፲፰ ፡ ፲፱) ።

ብሉያትም ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የተመለሱ ፡ ከሐዲስ ፡ ጋራ ፡ በዘመነ ፡ ሐዲስ ፡ ከዚያውም ፡ ባ፩ኛው ፡ መቶ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ሱቱኤል ፡ ዕዝራን ፡ ያላየ ፡ ያልሰማ ፡ ስለ ፡ ጣፊው ፡ ዐጥሮ ፡ ደርበ ፡ እየዋሸ ፡ ታሪክ ፡ ያበላሸ ፡ የቀውስጦስ ፡ መጽሐፊ ፡ ገድልና ፡ መጽሐፊ ፡ ምስጢር ፡ እንደሚሉት ፡ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ አይዶለም ። የመለሳቸውም ፡ ዕብራዊ ፡ ሌዋዊ ፡ ወይም ፡ ግብጻዊ ፡ ያይዶለ ፡ ጽርኣዊውና ፡ ጢሮሳዊው ፡ ፍሬ ፡ ምናጦስ ፡ ነው ። እንዲህ ፡ ስላልነ ፡ ግን ፡ የሜፍራውን ፡ ሥራ ፡ ላለቃው ፡ ሰጥቶ ፡ መናገር ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ ኹነው ፡ እንደ ፡ ርሱ ፡ ዐብረው ፡ የመለሱ ÷ ግእዝና ፡ ጽርእ ፡ ዐረብና ፡ ሱርስት ፡ የሚያውቁ ፡ ብዙ ፡ ያገር ፡ ልጆች ÷ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ አሉ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፯) ። ከሣቴ ፡ ብርሃን ፡ ከተባለው ፡ ካንደኛው ፡ ሰላማ ፡ ከፍሬ ፡ ምናጦስ ፡ የቀረውም ፡ ብሉይ ÷ ከላስቶች ፡ መንግሥት ፡ በኋላ ፡ ብርሃን ፡ አዜብ ፡ በተባለው ፡ በካልእ ፡ ሰላማ ÷ ከዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ ተመልሷል ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ የብሉይ ፡ መምህራን ፡ ስለ ፡ ጥበብና ፡ ስለ ፡ መክብብ ፡ እንዲህ ፡ ያትታሉ ፤ ከዕብራይስጥ ፡ ወደ ፡ ጽርእ ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ዐረብ ፡ ከዐረብ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የተመለሰው ፡ ጥበብን ፡ አስቀድሞ ፡ መክብብን ፡ ያስከትላል ። ከዕብራይስጥ ፡ ወደ ፡ ጽርእ ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የተመለሰው ፡ ግን ፡ መክብብን ፡ አስቀድሞ ፡ ጥበብን ፡ ያስከትላል ፡ ብለው ፡ ይተርካሉ ። ይህም ፡ ታሪክ ፡ ፰ቱ ፡ መጽሐፊ ፡ ሰሎሞን ÷ ወይም ፡ መላው ፡ የግእዝ ፡ ብሉይ ፡ ከጽርእ ፡ ብቻ ፡ እንዳልተመለሰ ÷ ፪ኛ ፡ ደግሞ ፡ ከዐረብ ፡ እንደ ፡ ተመለሰ ፡ ያሳያል ፤ አስተያየቱ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ብልዝ ፡ ዐይን ፡ ነው ፤ አንዱን ፡ ነገር ፡ ፪ ፡ አድርጎታል ። የዐረብም ፡ ቋንቋ ፡ በግብጽ ፡ የሠለጠነ ፡ ከፍሬ ፡ ምናጦስ ፡ በኋላ ፡ ፩፻ ፡ ዓመት ፡ ቈይቶ ፡ በተንበላት ፡ ዘመን ፡ ነው ።

ስለ ፡ ካልእ ፡ ዕዝራም ፡ እንዲህ ፡ ያትታሉ ፤ ከዐረብ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የተመለሰው ፡ በቀዳሚት ፡ ዓመተ ፡ መንግሥቱን ፡ ያስቀድማል ፤ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ የተመለሰው ፡ ግን ÷ ወአምጽአ ፡ ኢዮስያስን ፡ ያስቀድማል ፡ ብለው ፡ ይተርካሉ ። ይህም ፡ ታሪክ ፡ ምንም ፡ መላው ፡ ብሉይ ፡ ከዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ ባይመለስ ፡ የጽርኡ ፡ ቅሬታ ፡ ከዐረብ ፡ ተመልሷልና ÷ ከጽርእም ፡ የተመለሰው ፡ በዐረብ ፡ ታርሟልና ፤ ታሪክነቱ ፡ ለውነት ፡ የቀረበ ፡ ነው ፡ እንጂ ÷ ጥሩ ፡ እውነት ፡ አይዶለም ። ፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ግን ፡ ብሉያችን ፡ ከሐዲስ ፡ ጋራ ፡ በዘመነ ፡ ሐዲስ ፡ መመለሱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ÷ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ አለመመለሱን ፡ ያስረዳል ።

የሰው ፡ ኹሉ ፡ ብሉይ ፡ ኋላ ፡ በዕብራይስጥ ፡ ይታረም ፡ እንጂ፥መዠመሪያ ፡ ከጽርእ ፡ ተቀድቷል ፤ የኛ ፡ ብሉይ ፡ ግን ፡ በዕብራይስጥ ፡ ስላልታረመና ፡ የቅጂ ፡ ቅጂ ፡ ስለ ፡ ኾነ፥ከናቱ ፡ ከምንጩ ፡ ከጽርእ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ከያቱና ፡ ከቅድም ፡ አያቱ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ አይሰማማም ፤ ዐልፎ ፡ ዐልፎ ፡ መሥመር ፡ ይጥላል፥ቃል ፡ ይለውጣል ። ይህነንም ፡ ዕብራይስጥና ፡ ጽርእ ፡ የሚያውቁ ፡ ግእዝ ፡ የተማሩ፥እንደነመዐልም ፡ ዮሐንስ፥እንደነዲልማን ፡ እንደነጕይዲ ፡ ያሉ ፡ ብዙ ፡ ዐዋቆች ፡ ይመሰክራሉ ። ጀርመናዊው ፡ ሊቅ ፡ ሲዲ ፡ ጳውሎስም ፡ ለጐንደር ፡ ሊቃውንት፥ትፈቅዱ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ብሉያችኹን ፡ ከዕብራይስጥ፥ሐዲሳችኹን ፡ ከጽርእ ፡ እያሰማማኹ ፡ ዐርሜ ፡ ንባቡን ፡ ከነትርጓሜው ፡ አሳትሜ ፡ ብዙ ፡ መጻሕፍት ፡ ላምጣላችኹ ፡ ቢላቸው ፡ አንፈልግም ፡ ብለው ፡ በምቀኝነት ፡ እንዳስቀሩት፥ቅንነት ፡ ያላቸው ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ ይተርኩታል ፤ ርሱም ፡ በታሪኩ ፡ ጥፎታል ፡ ይባላል ።

የአዋልድም ፡ ነገር ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ኩፋሌና ፡ ሔኖክ ፡ ሳይቀሩ ፡ የብሉይ ፡ አዋልድ ፡ ኹሉ ፡ መዠመሪያ ፡ እንደናቶቻቸው ፡ ከጽርእ ፡ ከዮናን ፡ ተመልሰዋል ፤ ከዐረብም ፡ የተመለሱና ፡ በዐረብ ፡ የታረሙ ፡ አሉ ። በበጥሊሞስ ፡ ጊዜ ፡ ታሪኩና ፡ ሥራው ፡ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚጨመር ፡ ዥምርና ፡ ውጥን ፡ ስለ ፡ ኾነ፥፫ ፡ ሊቃናት ፡ እንደ ፡ መቃቢስ ፡ ዘብንያምና ፡ እንደ ፡ መቃቢስ ፡ ዘሞአብ ፡ ከዕብራኒ ፡ ወደ ፡ ዮናኒ ፡ ያልመለሱት ፡ ደገኛው ፡ ታሪክ ፡ ፬ቱ ፡ ክፍል ፡ መቃብያን ፡ ብቻ ፡ በሰላማና ፡ በሰላማ ፡ ከጽርእ ፡ ከዐረብ ፡ ሳይመለስ ፡ ቀርቶ፥ከግራኝ ፡ በኋላ ፡ በሱስንዮስ ፡ ዘመን ፡ ኢየሱሳውያን ፡ ከሮማይስጥ ፡ መልሰውታል ። የኢትዮጵያ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ ያ ፡ የጊቱ ፡ ዓመት ፡ ደምና ፡ ቂም ፡ እየታሰባቸው ፡ ሮማውያንን ፡ ስለ ፡ ጠሉና ፡ ከሮማይስጥ ፡ ስለ ፡ ተመለሰ ፡ መጽሐፉን ፡ አልተቀበሉትም ። ኋላም ፡ በቴዎድሮስ ፡ ከጐንደር ፡ ተዘርፎ ፡ ወደ ፡ መቅደላ ፡ ስለ ፡ ወጣ ፡ እንግሊዞች ፡ ማርከው ፡ ወስደውታል ፤ ዛሬ ፡ ግን ፡ በሮማውያን ፡ እጅ ፡ ከብሉያት ፡ ጋራ ፡ ታትሞ ፡ ሰው ፡ ኹሉ ፡ እየገዛ ፡ ያነበዋል ።

በቴዎድሮስ ፡ ጊዜ ፡ የተቃጠሉት ፡ የተቈነጸሉት፥ይልቁንም ፡ ተዘርፈውና ፡ ተማርከው ፡ የኼዱት ፡ የኢትዮጵያ ፡ መጻሕፍት ፡ በግራኝ ፡ ጊዜ ፡ ከጠፉት ፡ ቢበልጡ ፡ እንጂ፥አያንሱም ፤ እንግሊዞች ፡ ብቻ ፡ በያይነቱ ፡ ፫፻፷፫ ፡ መጽሐፍ ፡ ወስደዋል ፡ ይባላል ። ከዚያም ፡ በፊት ፡ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ ብዙ ፡ መጻሕፍት ፡ ወደ ፡ ኤውሮፓ ፡ ተሻግረዋል፥ዛሬም ፡ ይሻገራሉ ፤ የግእዝ ፡ መጻሕፍት ፡ እንደ ፡ እስራኤል ፡ ዘር ፡ ያልኼዱበትና ፡ የሌሉበት ፡ ሀገርና ፡ መንግሥት ፡ አይገኝም ፤ ትምርታቸውንም ፡ ከኛ ፡ ይልቅ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ጠግበውታል ። ይኸውም ፡ ዲልማን ፡ በጣፈው ፡ ግስ ፡ ይታወቃል ፤ የመጽሐፉ ፡ አርእስት ፡ መቅድሙ ፡ በትጋትና ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ የሰበሰበውን ፡ መዝገበ ፡ ቃል ፡ ፺፱ ፡ መጽሐፍ ፡ አንብቦ ፡ ከዚያ ፡ እንደ ፡ ለቀመው ፡ ይተርካል ። የብራና ፡ መጽሐፍ ፡ ጥፈቱና ፡ ሥራው ፡ እጅግ ፡ የሚያደክም ፡ ሲፈለግም ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ የማይገኝ ፡ ሩቅ ፡ ስለ ፡ ኾነ፥ወደ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ መኼዱ ፡ ምንም ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ቢያሳዝን፥ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ የግእዝን ፡ ቋንቋ ፡ በኤውሮፓ ፡ ዘርቶ ፡ የዲልማንን ፡ መጽሐፍ ፡ በማብቀሉና ፡ በማፍራቱ ፡ እጅግ ፡ ደስ ፡ ያሰኛል ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፫ ፡ ፺) ።

ሐዲሳችን ፡ ግን ፡ ፪ኛ ፡ በካልእ ፡ ሰላማ ፡ ከዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ ተመልሷል ። ይኸውም ፡
ሳዊሮስ ፡ ዘእስሙናይን ፤ በእንተ ፡ ብዝኀ ፡ ተደምሮቶሙ ፡ ምስለ ፡ ተንባላት ፡ እስመ ፡
ጠፍአ ፡ ልሳኖሙ ፡ ቅብጥ ፡ ዘእምኔሁ ፡ የአምሩ ፡ ጽድቀ ፡ ሃይማኖቶሙ ፡ ይላልና ፤
ተንባላት ፡ ግብጽ ፡ ከገቡና ፡ የቅብጥን ፡ ቋንቋ ፡ ካጠፉት ፡ በኋላ ፡ ብዙ ፡ ቈይቶ ፡ ነው ።
ካልእ ፡ ሰላማም ፡ የመጣው ፡ ካፄ ፡ ይኩኖ ፡ አምላክ ፡ በኋላ ፡ በአግብአ ፡ ጽዮን ፡ ዘመን ፡
ያን ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ርግጡ ፡ ታውቋል ፤ ካንደኛው ፡ ሰላማ ፡ እስከ ፡ ኹለተኛው ፡
ቢቈጥሩ ፡ ትርፉን ፡ ትቶ ፡ ፱፻ ፡ ዓመት ፡ ይገኛል ። የፊተኛውና ፡ የኋለኛው ፡ ሐዲስ ፡
አብነቱ ፡ በጥፈት ፡ ተዛንቆ ፡ ሌላ ፡ ዐይነት ፡ በመኾን ፡ ከጽርእ ፡ ከዐረብ ፡ ተጣልቷና ፤
እንደ ፡ ገና ፡ መታረቅና ፡ መስማማት ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ መኾን ፡ ያሻዋል ። ሊቃው
ንትና ፡ የሐዲስ ፡ አዋልድ ፡ እኩሉ ፡ ከጽርእ ፡ እኩሉ ፡ ከዐረብ ፡ ተመልሰዋል ፤ ከሌላም ፡
ቋንቋ ፡ የተተረጐመ ፡ ይኖራል ። ከጽርእ ፡ በተመለሱት ፡ የጽርእ ፡ ጥሬ ፡ እንዲገኝበ
ቸው ፡ ከዐረብም ፡ በተመለሱት ፡ የዐረብ ፡ ጥሬ ፡ ይገኝባቸዋል ፤ የመላሾቹና ፡ የተርጓ
ሞቹም ፡ ስም ፡ ካንዳንድ ፡ በቀር ፡ የኹሉ ፡ አልተጻፈም ።

፫ኛ ፡ ሐተታ ።

አሪት ፡ ነቢያት ፡ ጭራሽ ፡ በዒዋዌ ፡ ጠፍተው ፡ ከዕብራውያን ፡ እጅ ፡ ስለ ፡ ታጡ ፡
እንደ ፡ ገና ፡ ዕዝራ ፡ አስጥኗቸዋል ፡ የሚሉት ፡ ግን ፡ ፈራሽ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ ንባቡ ፡ እንጂ ፡
ትርጓሜው ፡ እውነት ፡ አይደለም ። ይህን ፡ ታሪክ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ በቀር ፡ ሌሎች ፡ አብ
ያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ አይሉትም ፥ አይቀበሉትም ፤ መጽሐፉን ፡ ቅሉ ፡ እንደ ፡ አይሁድ ፡
ነቅፈው ፡ ከቍጥር ፡ አውጥተውታል ። ይህን ፡ መጽሐፈ ፡ ግስ ፡ ያወጡ ፡ መምህር ፡
ክፍለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ግን ፡ የሕዝቅኤል ፡ በቀኝ ፡ በግራ ፡ ጐን ፡ መተኛት ፡ አልፍ ፡ አእ
ላፍ ፡ ሙታን ፡ ማስነሣት ፡ በራእይ ፡ በሕልም ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ የሱቱኤል ፡ ዕዝራም ፤ መጻ
ሕፍትን ፡ ማስጣፍ ፡ የተጣፉትን ፡ ፺፬ ፡ ብሎ ፡ መቍጠር ፡ በራእይ ፡ በሕልም ፡ ነው ፡
እንጂ ፤ በብርዕ ፡ በቀለም ፡ አይደለም ፡ ብለዋል ። ስለ ፡ ምን ፡ ቢሉ ፥ እስራኤል ፡ የተ
ማረኩ ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡ እንጂ ፡ ነው ፤ መገርመሪያውና ፡ ኹለተኛው ፡ ምርኮ ፡ አልጐዳቸ
ውም ። ሕዝቡ ፡ ከነንጉዛቸው ፡ ካህናቱ ፡ ከነመጽሐፋቸው ፡ ሳይቀሙ ፡ ሳይንገላቱ ፡ ሳይ
ሳቡ ፡ ሳይጐተቱ ፡ በክብረት ፡ ወርደዋል ፤ ኀሳራቸውና ፡ መከራቸው ፡ በሦስተኛው ፡
ነው ፡ (ኤር፶፪ ፡ ፳፰-፴) ። ስለዚህ ፡ ነገር ፡ መጻሕፍት ፡ ከብዛት ፡ አንሰዋል ፡ እንጂ ፥
አበቶቻችን ፡ እንደሚሉት ፡ ተጨርሰው ፡ ዕልም ፡ ድርግም ፡ ብለው ፡ አልጠፉም ፤ የኢ
ትዮጵያ ፡ መጻሕፍት ፡ ከለዳውያንን ፡ በሚመስሉ ፡ በጕዲትና ፡ በፈላሾች ፡ በነግራኝ ፡
ዘመን ፡ ጭራሽ ፡ እንዳልጠፉ ፡ ዘራቸው ፡ እንዳልተመተረ ። ዕዝራ ፡ ግን ፡ ስለ ፡ ማነሳ
ቸው ፡ ያዝን ፡ ይቈረቈር ፡ ነበረና ፤ ከሚጠት ፡ በኋላ ፡ በዝተው ፡ እንዲጣፉ ፡ ቍጥራቸ
ውንም ፡ የኋለኞች ፡ አይሁድ ፡ እንዲህ ፡ በ፺፬ ፡ እንዲወስኑት ፡ ጌታ ፡ በራእይ ፡ ገልጾለ
ታል ። የአይሁድን ፡ ቍጥር ፡ ለማየትና ፡ ለመረዳት ፡ ፺፬ ፡ መኾኑን ፡ ለማግኘት ፡ በ፲፱
፻፲፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከትርጓሚው ፡ ጋራ ፡ የታተመ ፡ ሐዲሱን ፡ መጽሐፈ ፡ ሕዝቅኤል ፡ ከ፫፻
፲፩ ፡ ገጽ ፡ እስከ ፡ መጨረሻው ፡ ተመልከት ። ሕዝቅኤልም ፡ ከዕዝራ ፡ አስቀድሞ ፡ በባቢ

ሎን ፡ መጽሐፈ ፡ አሪትን ፡ እንደ ፡ ጻፈ ፡ ከዚያው ፡ ታገኛለኽ ፡ (ገጽ ፡ ፫፻፷) ። ዕዝራም ፡ ከሕዝቅኤል ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ በ፫ኛ ፡ ዓመት ፡ መነሣቱን ፡ አመ ፡ ፴ ፡ ክረምት ፡ እምዘወድቀት ፡ ሀገሪትነ ፡ ብሎ ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ዕዝራ ፡ በጥንት ፡ መጽሐፉ ፡ ይነግርኻል ። ይልቁንም ፡ ወተጽሕፉ ፡ በእማንቱ ፡ ፺ ፡ መዋዕል ፡ ፳ወ፬ ፡ መጻሕፍት ፡ ከለ ፡ በኋላ ፡ ወይቤለኒ ፡ ልዑል ፡ ዝከ ፡ ዘቀደምክሙ ፡ ጽሒፈ ፡ ገሃደ ፡ ረሲ ፡ ወያንብቦ ፡ ኵሉ ፡ ዘይደልዎ ፡ ወዘኢይደልዎ ፡ ይላልና ። ከቍጥርም ፡ ስላልገቡት ፡ መጻሕፍት ፡ ስለ ፡ ብሉይ ፡ አዋልድ ፡ ጌታ ፡ ወለዝንቱሰ ፡ ዕቀቦ ፡ ከመ ፡ ተሀበሙ ፡ ለጠቢባን ፡ ሕዝብ ፡ እስመ ፡ በሙ ፡ ማኅቶተ ፡ ብርሃን ፡ ወነቅዐ ፡ ጥበብ ፡ ወአእምሮ ፡ ከመ ፡ ውሒዝ ፡ ብሎታል ።

ኹለተኛም ፡ ከእሊህ ፡ ከ፳፬ቱ ፡ የከፈሏቸውንና ፡ ከ፰ ፡ ሊቃናት ፡ ቍጥር ፡ ያወጧቸውን ፡ መጻሕፍት ፡ ለብቻቸው ፡ ፲፬ ፡ ይሏቸዋል ። ደረቅ ፡ ትንቢት ፡ ያላቸውን ፡ ግን ፡ ከዕብራይስጥ ፡ አጥፍተዋቸዋል ። ወያንብቦ ፡ ኵሉ ፡ ያለው ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ወደ ፡ ጽርእ ፡ ቋንቋ ፡ ተመልሰው ፡ ለአሕዛብ ፡ ኹሉ ፡ እንዲሰጡና ፡ እንዲናኙ ፡ የትምርታቸው ፡ ጕርፍ ፡ ሕዝቅኤል ፡ እንዳየው ፡ ፈሳሽ ፡ ወንዝ ፡ ኹኖ ፡ ከኹሉ ፡ እንዲደርስ ፡ በዓለም ፡ ኹሉ ፡ እንዲመላ ፡ ያጠይቃል ፡ (ሕዝ፴፯ ፡ ፩–፲፬) ። ዘይደልዎ ፡ የተባለ ፡ አይሁዳዊ ፡ ወዘኢይደልዎ ፡ አረማዊ ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ኅጽዋ ፡ ለህንደኬ ፡ እንደነቆርነሌዎስ ፡ ያሉ ፡ ብዙ ፡ አንባብያን ፡ ብዙ ፡ አማንያን ፡ አሉና ፡ (ግብ፳ ፡ ፳፯–፴፫ ። ዮሐ፲፪ ፡ ፳ ። ዘካ፲፬ ፡ ፲፯–፲፱) ። ዕዝራ ፡ የበጥሊሞስ ፡ ጸሐፍቱ ፡ የ፰ ፡ ሊቃናት ፡ አምሳል ፡ ናቸው ። ፺ ፡ መዋዕል ፡ ያለውም ፡ ዘመነ ፡ በጥሊሞስን ፡ ወይም ፡ ከዕርገት ፡ በኋላ ፡ እስከ ፡ ጥጦስ ፡ ያለ ፡ ዘመነ ፡ አይሁድን ፡ ያሳያል ። የብሉይን ፡ ቍጥር ፡ ፳፬ ፡ ብለው ፡ የወሰኑ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ነውና ፤ ዓመቱን ፡ በዕለት ፡ መቍጠር ፡ የብሉይ ፡ ልማድ ፡ ነው ። አሐቲ ፡ ዕለት ፡ ትኩንክሙ ፡ ከመ ፡ ዓመት ፤ ወአነ ፡ ወሀብኩክ ፡ ዓመታተ ፡ ኀጢአቶሙ ፡ በኍልቈ ፡ መዋዕል ፡ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ወተስዓ ፡ ዕለት ፡ ወረሰይኩ ፡ ለከ ፡ ዕለተ ፡ ከመ ፡ ዓመት ፡ እንዳለ ፡ (ዘኍ፲፬ ፡ ፴፬ ። ሕዝ፬ ፡ ፭–፮) ። የሱቱኤል ፡ መጽሐፍ ፡ ከሥር ፡ እስከ ፡ ጫፉ ፡ ራእይና ፡ ሕልም ፡ ነው ፤ የነቢያት ፡ ቃል ፡ ስንኳን ፡ ራእዩ ፡ ትንቢቱ ፡ ቢኾን ፡ ወትሮ ፡ በቁሙ ፡ አይፈታም ፤ ማስተዋል ፡ ያሻል ። ከእልፍ ፡ አሪት ፡ አንድ ፡ ሺሕ ፡ ኹለት ፡ ሺሕ ፡ ቢቃጠል ፡ አነሰ ፡ ጐደለ ፡ ይበላል ፡ እንጂ ፤ ጭራሽ ፡ ጠፉ ፡ ተደመሰሰ ፡ አይባልም ፤ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ከግዜር ፡ የተገኙ ፡ የግዜር ፡ ምስክሮች ፡ ናቸውና ፤ ተጨርሰው ፡ ሊጠፉ ፡ አይችሉም ። ከለዳውያንም ፡ የተላኩ ፡ እስራኤልን ፡ ለመቅጣት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ መጻሕፍትን ፡ ለማጥፋት ፡ አይደለም ፤ ቤተ ፡ መቅደስም ፡ መቃጠሉ ፡ ቤተ ፡ ጣዖት ፡ ስላደረጉት ፡ ነው ። መጻሕፍትሳ ፡ በምን ፡ ምክንያት ፡ ይጠፋሉ ፤ አምልኮቱን ፡ እንኳ ፡ የካዱት ፡ ሕዝቡና ፡ ካህናቱ ፡ ጭራሽ ፡ እንዲጠፉ ፡ አላደረገም ። መጻሕፍቱንና ፡ ንዋያቱን ፡ ርሱ ፡ ባለቤቱ ፡ ጠብቋቸዋል ።

ያልጠሩ ፡ ያልበሩ ፡ እንቶ ፡ ፈንቶ ፡ ታሪክ ፡ በዋቆችና ፡ በመርማሮች ፡ ዘንድ ፡ ያሳፍራል ፡ እንጂ ፤ አያኰራም ፤ ኢትዮጵያንም ፡ እንደ ፡ ርጎ ፡ የሚያረክትና ፡ የሚያስመክት ፤ ጃንሆይና ፡ እቴጌም ፡ የሚያስኙት ፡ ምንጭ ፡ ሲማስና ፡ ዱሬ ፡ ሲጣስ ፡ ከጥንት ፡ ዠምሮ ፡ የነበረው ፡ የነገደ ፡ ኵሽ ፡ ልብሰ ፡ መንግሥት ፡ አርድ ፡ አንቀጥቅጥ ፡ የዘውዳ

ቸውም ፡ ፈርጥ ፥ የነጻነቷ ፡ ሽልማትና ፡ ጌጥ ፡ መንግሥተ ፡ ሳባዋ ፥ አሮጌው ፡ ካባዋ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በኋላ ፡ ዘመን ፡ እንደ ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ ኹኖ ፡ የመጣላት ፡ የሰሎሞን ፡ ድርብ ፡ ምኒልክ ፡ የዘውዱ ፡ ቀጸላ ፥ የንግሥተ ፡ አዜብ ፡ ወርቅ ፡ ድባብ ፡ የየመን ፡ ጃን ፡ ጥላ ፡ አይዶለም ። የሰሎሞኑና ፡ የየመኑስ ፥ በሰንበት ፡ ላይ ፡ ዱብረ ፡ ዘይት ፡ እንዲሉ ፥ ዕለተ ፡ በዓል ፡ የገጠመው ፡ የስንክሳር ፡ ታሪክ ፡ ወበዛቲ ፡ ነው ።　፪ኛው ፡ ክፍል ፡ ባለብዙ ፡ ፍሬ ፡ የታመነ ፡ የመጻሕፍት ፡ ወሬ ፡ እስከዚህ ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ስለ ፡ ፊደል ፡ ተረክቦና ፡ ጥንት ፥ ስለ ፡ ትምርቷም ፡ ሰማያዊነት ።

ፊደልና ፡ ጥፈት ፡ ለአዳም ፡ ልጆች ፡ የተገለጡና ፡ የተሰጡ ፡ በአዳም ፡ ዕድሜ ፡ ነው ፤ ከዚያውም ፡ በሳብዓይ ፡ ምእት ፡ በሣልሳይ ፡ ትውልድ ፡ በሄኖስ ፡ ዘመን ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ታውቋል ። የተሰጡበትም ፡ ምክንያት ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ሰው ፡ በግዜር ፡ ምሳሌ ፡ መፈጠሩ ፡ እንደ ፡ መላእክት ፡ ሕያው ፡ ኹኖ ፡ በሕገ ፡ ልቡና ፡ ሊኖር ፡ እንጂ ፥ በተፈጥሮ ፡ የተሰጠውን ፡ ሕግ ፡ረስቶ ፡ ዘንግቶ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ መጽሐፋዊ ፡ ሕግ ፡ ሊጥፍና ፡ ሊያስጥፍ ፡ ልቡናውን ፡ በመጽሐፍ ፡ ሊደግፍ ፥ ሕይወቱንም ፡ ዐጥቶ ፡ ሊቀበር ፡ ከመሬት ፡ ሊወ ተፍ ፡ እንደ ፡ ቅጠል ፡ ሊረግፍ ፡ አልነበረም ። መጽሐፈ ፡ ኩፋሌ ፡ ሺሑን ፡ ዓመት ፡ ፩ ፡ ዕለት ፡ ብሎ ፥ አዳም ፡ ዕለቱን ፡ ተፈጥሮ ፡ ወዲያው ፡ በድሎ ፡ አንዲቱን ፡ ቀን ፡ እንኳ ፡ ሳይፈጽም ፡ሞተ ፡ ይላል ፤ ይኸውም ፡ ለሺሕ ፡ ፸ ፡ ዓመት ፡ ሲቀረው ፡ በ፱፻፴ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሺሑ ፡ ዓመት ፡ በግዜር ፡ ዘንድ ፡ ፩ ፡ ዕለት ፡ ሲባል ፡ አንዱ ፡ ሰዓት ፡ ደግሞ ፡ ፵፩ ፡ ዓመት ፡ ከ፰ ፡ ወር ፡ ከ፫ ፡ ቀን ፡ ከ፯ ፡ ሰዓት ፡ ከ፪ ፡ ደቂቃ ፡ ከ፴ ፡ (ሴኮንድ) ፡ ቅጽበት ፡ ይኾናል ።　አዳምም ፡ የባሕርይ ፡ ጠላት ፡ የሌለበት ፡ መስሎ ፡ ዐርፎ ፡ ተዘልሎ ፡ በተ ድላ ፡ ሳለ ፥ የጎሊና ፡ ጽንት ፡ ኀጢአትና ፡ ሞት ፡ እነዚህ ፡ ሦስቱ ፡ የባሕርይ ፡ ሳይኾኑ ፡ ከባሕርይ ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ፈትልና ፡ እንደ ፡ ሠም ፡ እንደ ፡ ፀምርና ፡ እንደ ፡ ቀለም ፡ ተሰ ማሚነት ፡ ስላላቸው ፥ ከአፍአ ፡ መጥተው ፡ ባሕርዩን ፡ እንደ ፡ ፈትል ፡ እንደ ፡ ፀምር ፡ ቀልመው ፡ አሳድፈው ፡ ንጣቱን ፡ ጥራቱን ፡ አጠፉበት ። ርሱም ፡ እንደ ፡ መላእክት ፡ ነጻነትና ፡ ልጅነት ፡ የልጅነት ፡ ሥልጣን ፡ ስላለው ፡ ተሰማሚነትን ፡ በርትዐት ፡ ጨቍኖ ፡ ከጽንትና ፡ ከኀጢአት ፡ ጋራ ፡ መዋጋት ፡ መታገል ፥ ተዋግቶና ፡ ታግሎም ፡ ማሸነፍ ፡ መጣል ፥ ምክረ ፡ ከይሲንም ፡ አለመስማት ፡ አለመቀበል ፡ ሲቻለው ፤ እግዜር ፡ በልቡ ናው ፡ ያዳፈነለትን ፡ እሳተ ፡ ሕግ ፡ ገላልጦና ፡ አንድዶ ፡ በመሞቅ ፡ ፈንታ ፡ አጥፍቶ ፡ ይርቅ ፡ ዘንድ ፥ እንደ ፡ ዲያብሎስ ፡ ጽድቅን ፡ ጠልቶ ፡ ዐመፃን ፡ ቢወድ ፥ ውዱና ፡ ፈቃዱ ፡ ጽንትን ፥ ጽንት ፡ ኀጢአትን ፥ ኀጢአት ፡ ሞትን ፡ ከርግማን ፡ ጋራ ፡ ስበው ፡ ተሳ ስበው ፡ ተባብረው ፡ ተጣፍረው ፡ መጡበት ። የባሕርይም ፡ አለመኾናቸው ፡ ሊታወቅ ፡ ፯ ፡ ዓመት ፡ ምሉ ፡ በገነት ፡ ሲኖር ፡ የጎልዮና ፡ የነቢብ ፡ የገቢር ፡ ኀጢአት ፡ አልተገኘ በትም ። እስከ ፡ ሺሕ ፡ ዓመት ፡ ግን ፡ እንደዚሁ ፡ በጽድቅና ፡ በርትዕ ፡ በንጽሐ ፡ ጠባ ይዕ ፡ ጸንቶ ፡ ቢኾን ፡ ብልየትና ፡ ሞት ፡ ሳያገኙት ፡ ረቆ ፡ ታድሶ ፡ በግዘፉ ፡ ፈንታ ፡ ርቀ ትን ፡ ለብሶ ፡ ሺሕ ፡ ዓመት ፡ ያልሞሉ ፡ ልጆቹ ፡ እያዩት ፡ ከዓለመ ፡ ሥጋ ፡ ወደ ፡ ዓለመ ፡

ነፍስ ፡ ሊያርግ ፡ ነበር ፤ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ የተባለው ፡ ልጁ ፡ በትንሣኤ ፡ ረቆ ፡ ታድሶ ፡ ወንድሞቹ ፡ እያዩት ፡ እንዳረገ ።

እንዲህ ፡ በተፈጥሮው ፡ ንጹሕና ፡ ጽሩይ ፡ ምዑዝና ፡ ጥዑም ፡ የነበረ ፡ የሰው ፡ ምንጭ ፡ አዳም ፡ ከ፺ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ ፍትወታት ፡ እኩያት ፡ ኀጣውእ ፡ ተሰብስበው ፡ ገብተው ፡ ሲዋኙበት ፡ ምድራዊነቱ ፡ ተናውጦ ፡ ሰማያዊነቱም ፡ ተበጥብጦ ፡ ንጽሐ ፡ ጠባይዑ ፡ ስላደፈና ፡ ስለ ፡ ደፈረሰ ፡ በዘር ፡ በሩካቤ ፡ ከርሱ ፡ እየተቀዳ ፡ ሞትና ፡ መቃብር ፡ ሳያቋርጡ ፡ የሚጠጡት ፡ ምድራዊ ፡ ሰው ፡ ኹሉ ፡ በፈሳሽነቱ ፡ እያተለና ፡ እየጎሸ ፡ እየሻገተና ፡ እየገማ ፡ እየተበላሸ ፡ ከፈጣሪውም ፡ እየሸሸ ፡ ኼደ ። ምድር ፡ አፍ ፡ አውጥታ ፡ እስክትከሰውና ፡ እስክትፋረደው ፥ ሰማይም ፡ ስለ ፡ ምድር ፡ በንፍር ፡ ውሃ ፡ እስኪጠብሰውና ፡ እስኪያነደው ፤ ዳኛውም ፡ እግዜር ፡ ሰውን ፡ በመፍጠሩ ፡ ዐዝኖ ፡ ተጠጥቶ ፡ ያንድ ፡ ሰው ፡ ዘር ፡ ብቻ ፡ አስቀርቶ ፡ ኹሉን ፡ በማየ ፡ አይኅ ፡ እስኪያጠፋው ፡ ድረስ ፡ ከመባስ ፡ በቀር ፡ መመለስ ፡ አልቻለም ።

በኖኅስም ፡ ዘመን ፡ ከነበሩ ፡ ሰዎች ፡ ደቂቀ ፡ ሴት ፡ ብቻ ፡ ከናባታቸው ፡ ሲቀሩ ፡ የቃየልና ፡ የወንድሞቹ ፡ ዘር ፡ ልጁም ፡ ዐዋቂውም ፡ ተጨልጠውና ፡ ተገርኝተው ፡ ወዳምልኮ ፡ ጣዖት ፡ ስለ ፡ ኼዱ ፡ ክፋታቸውም ፡ በብዛታቸው ፡ ልክ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የማየ ፡ አይኅን ፡ እስኩታ ፡ ገፈታ ፡ ቀምሰዋል ፤ ማየ ፡ ግዮን ፡ እንደ ፡ ጭፍራ ፡ ታዞ ፡ ከሰውም ፡ ከከብትም ፡ ሢሶ ፡ ሢሶውን ፡ አጥፍቷል ፤ ምድርም ፡ ቀድሞ ፡ በአዳም ፡ እንደ ፡ ተረገመች ፡ የዘሩባትን ፡ ዘር ፡ ቈርጥማ ፡ ያልዘሩባትን ፡ ሦክና ፡ አሜከላ ፡ ደንደር ፡ ኰሽሽላ ፡ ዶቢና ፡ ሳማ ፡ ኵርንችት ፡ ዐቃቅማ ፡ አበቀለች ፤ ይህም ፡ ኹኖ ፡ በሱ ፡ እንጂ ፥ አልተመለሱም ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ በለመዱት ፡ ግብር ፡ ስበ ፡ ለመመለስ ፡ የአዳም ፡ እረኛ ፡ ይቅርታው ፡ እየሮጠ ፡ ተከተላቸው ፤ መከተሉም ፡ ይህ ፡ ነው ። ዕንጨት ፡ ደንጊያውን ፡ ጠርበው ፡ አለዝበው ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ቀለም ፡ እየቀቡ ፡ ሸልመው ፡ አስጊጠው ፡ በሚያመልኩት ፡ በሥዕሉና ፡ በምስሉ ፡ ፈንታ ፡ በደንጊያና ፡ በንጨት ፡ ሰሌዳ ፡ በእንስሳትም ፡ አነዳ ፡ ተቀርጾ ፡ ተጥፎ ፡ ተደጕሶ ፡ ታፍፎ ፡ ኹለንተናው ፡ ገዝፎ ፡ የሚታይና ፡ የሚዳሰስ ፡ መጽሐፋዊ ፡ ሕግ ፡ ያቆምላቸው ፡ ዘንድ ፡ ስላሰበ ፥ ኄኖስን ፡ በራእይ ፡ እንደ ፡ ሙሴ ፡ ስቦ ፡ በባለሟልነት ፡ አቅርቦ ፡ ረቂቁን ፡ ሕግና ፡ ትእዛዝ ፡ አግዝፈው ፡ አጕልተው ፡ የሚያሳዩ ፡ የዐይነ ፡ ልቡና ፡ መነጽሮች ፡ ፊደላትን ፡ ሰጠው ። ፳፪ቱን ፡ አሌፋት ፡ በ፳፪ቱ ፡ ሥነ ፡ ፍጥረት ፡ አምሳል ፡ በጸፍጸፈ ፡ ሰማይ ፡ ጥፎ ፡ አሳይቶ ፡ ወዲያው ፡ በልቡ ፡ እየሣለ ፡ ሥነ ፡ ፍጥረትን ፡ ዐሥርቱ ፡ ቃላትን ፡ በቃል ፡ በፊደል ፡ ያስተምራቸው ፡ ዘንድ ፥ ያለፈውንም ፡ ታሪክና ፡ ዜና ፡ ተረስቶና ፡ ተዘንግቶ ፡ እንዳይቀር ፡ ለቅሞ ፡ ሰብስቦ ፡ ይጥፍላቸው ፡ ዘንድ ፡ ሥራውንና ፡ አሠራሩን ፡ ኹሉ ፡ ነድፎ ፡ አሳይቶ ፥ ፊደላትም ፡ በስማቸውና ፡ በቍጥራቸው ፡ የፈጣሪና ፡ የፍጥረት ፡ ምሳሌ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ምስጢራቸውን ፡ አስረድቶ ፤ የጥፈትና ፡ የትምርት ፡ አበጋዝ ፥ የዕውራን ፡ ዐይን ፡ የሐንካሳን ፡ ምርኵዝ ፤ የሰው ፡ ኹሉ ፡ መገሥጽ ፡ መናዘዝ ፡ አድርጎታል ። መናዝዝነቱም ፡ የአዳምን ፡ ተስፋ ፡ ዳግማይ ፡ አዳምን ፡ በአርአያ ፡ ፊደል ፡ ሥሎ ፡ መስሎ ፥ ስሙንም ፡ አሌፍ ፡ ወታው ፡ ብሎ ፡ በማሳየትና ፡ በመስበክ ፡ ነው ፤ የኋላ ፡ ልጆች ፡ ነቢያት ፡ ይልቁንም ፡

ዳዊት፡ ኤርምያስ፡ አቡቀለምሲስ፡ ርሱን፡ መስለውና፡ ተከትለው፥ከባለቤቱም፡ አፍ፡ ተቀብለው፡ ፊደላዊ፡ ስሙን፡ በፊደል፡ እንደ፡ ሰበኩ ። የጽርእ፡ ፊደል፡ በአልፋ፡ ዝምሮ፡ በዖሜጋ፡ ስለ፡ ጨረሰ፥ቀድሞ፡ ለሄኖስ፡ አነ፡ ውእቱ፡ አሌፍ፡ ወታው፡ ያለ ውን፤ኋላ፡ለዮሐንስ፡ አልፋ፡ ወዖ፡ ብሎ፡ መድገሙ፡ የራእያቸውን፡ አንድነት፡ ያሳ ያል ። ተቀባዩና፡ ሠራተኛው፡ ሄኖስ፡ ብቻ፡ ሲኾን፥የፊደላት፡ መሰጠትና፡ መገለጥ፡ በጊዜያቸው፡ በዘመናቸው፡ ስለ፡ ኾነ፥ይህን፡ የሄኖስን፡ ሥራ፡ ገድለ፡ አዳም፡ ለአ ዳም፡ ብቻ፥ፈላስፋው፡ ቀሬጦን፡ ለሴት፡ ብቻ፡ ሰጥቶ፡ ይተርካል፤ በባለቤትነት፡ ግን፡ ከሄኖስ፡ አይወጣም ።

ሄኖስ፡ ማለት፥ፍጹም፡ ሰው፥ነፍስና፡ ሥጋ፡ ያለው፥ነባቢ፡ ለባዊ፡ ሕያው፡ ማለት፡ነውና፤ስሙ፡ከግብሩ፡ የተስማማ፡ የደብር፡ ቅዱስ፡ሰው፡ሄኖስም፡ እንዲህ፡ ከፈጣሪው፡ ተሹሞና፡ ቀሶ፡ የሚያዝ፡ የሚናዝዝ፥የታቦተ፡ ሕጉ፡ ዐቃቢና፡ ገበዝ፥ የመሲሒም፡ ጸሐፊ፡ ትእዛዝ፡ ስለ፡ ኾነ፥አውቃሬ፡ ልቡናው፡ በድሕንጻ፡ መንፈስ፡ ተቃኝቶለት፡ ፊደሉን፡ ከቋንቋ፡ ቋንቋውን፡ ከፊደል፡ አስማምቶ፥ቀኝ፡ እጁን፡ በነ ፍስ፡ ግራ፡ እጁን፡ በሥጋ፥ዐሥር፡ ጣቶቹን፡ በሠርቱ፡ ቃላት፡ መስሎ፡ አነጻጽሮ፥ በንደበቱና፡ በጣቱ፡ እያነበበና፡ እየጣፈ፡ የፊደልን፡ ሥራ፡ ከሕግና፡ ከትእዛዝ፡ ጋራ፡ አምልቶ፡ አስፍቶ፡ አስተምሯል ። ሕግ፡ አታድርግ፡ አታድርግ፡ ትእዛዝ፡ ግን፡ አድ ርግ፡ አድርግ፡ የሚለው፡ ቃል፡ ነው፤ የ፪ቱም፡ ራስና፡ ቀንድ፡ በፍጹም፡ ልቡና፡ እግዜርንና፡ባልንጀራን፡መውደድ፡ናቸው ። በመሐላም፡ ጊዜ፡ የግዜርን፡ ስም፡ ብቻ፡ እንዲጠሩ፥አጠራሩንም፡ እንዲፈሩና፡ እንዲያከብሩ፡ እንደ፡ ቀድሞቻቸው፡ ግን፡ ደመ፡ አቤል፡ ያጥፋን፡ እያሉ፡ በሩቅ፡ ብእሲ፡ ደም፡ ወይም፡ በጣዖት፡ ስም፡ እንዳ ይምሉ፡ አስጠንቅቋቸዋል ። ወውእቱ፡ ዘአኀዘ፡ ይጸውዕ፡ ስመ፡ እግዚአብሔር፡ እን ዳለ፡ (ኩፋሌ) ። ልጁም፡ ቃይናን፡ እንደ፡ ሰሎሞን፡ ንጉሥና፡ ነቢይ፡ ወዲህም፡ ፈላስፋ፡ ነበረና፡ ሕዝቡን፡ እንዳባቱ፡ በቀና፡ መንገድ፡ መርቷቸዋል ። ከርሱም፡ በኋላ፡ እስከ፡ ላሜኽና፡ እስከ፡ ኖኅ፡ ተያይዘና፡ ተከታትሎ፡ የሚመጣው፡ ኹሉ፡ ተገልጦለት፡ ለነመላልኤል፡ ለልጆቹና፡ ለሕዝቡ፡ በሰሌድወ፡ እብን፡ እየጣፈ፡ከቤተ፡ መዛግብት፡ እንዳኖረው፡ የአይሁድ፡ ኩፋሌ፡ በዕብራይስጥ፡ ቃል፡ ይተርካል ።

በዚህም፡ በሄኖስና፡ በቃይናን፡ ሥራ፡ ግራ፡ዝማች፡ ዲያብሎስ፡ ቀንቶ፡ ተመቅ ኝቶ፡ ጥሩውን፡ ትምርት፡ ለማደፍረስ፡ በስንደዖውም፡ ፊደል፡ መካከል፡ ክርዳድ፡ ለመ ዝራት፡ ለመነስነስ፤ ፔንሙ፡ የሚባል፡ ፬ኛውን፡ ያጋንንት፡ አለቃ፡ ጸሐፊ፡ ትእ ዛዝ፡ አድርጎ፡ በጠላትነት፡ አስነሥቷል፤ በሙሴ፡ በአሮን፡ እነኢያኔስን፡ እንዳስነሣ ። ፔንሙም፡ ከግዜር፡ በተገኘው፡ በቅዱሱ፡ ፊደል፡ ሌላ፡ ርኩስ፡ ትምርት፡ ጥንቈ ላና፡ ሟርት፡ ስመ፡ አጋንንት፡ እንዲጥፉና፡ እንዲያነቡ፡ ያስተምራቸው፡ ዘንድ፤ ጌታ፡ ለሄኖስ፡ እንዳሳየው፡ ኹሉ፥ርሱም፡ በምትሀቱ፡ ቀለምና፡ ክርታስ፡ በእጁ፡ ይዞ፡ ርኩስ፡ ትምርቱን፡ እየጣፈና፡ እየጠለሰመ፡ መጽሐፍ፡ አድርጎ፡ አሳይቷቸዋል ። በቃሉም፡ ጮኾ፡ እየሰበከ፥ሳይሮኽም፡ ቀርቦ፡ እንደ፡ ባለቅኔ፡ እያሾከሾከ፡ ምስጢ ሩን፡ ኹሉ፡ በገሯቸውና፡ ባይናቸው፡ አጥግቧቸዋል ። ይልቁንም፡ ጽልሙታን፡

ከዋክብት ፡ የተባሉ ፡ የደቂቀ ፡ ሴትን ፡ አለቆች ፡ እነስማዝያን ፡ ማሩን ፡ አምርሮ ፡ ወተ ቱን ፡ አጥቍሮ ፡ በመንገርና ፡ በማሳየት ፡ እንደናታቸው ፡ እንደ ፡ ሔዋን ፡ እያስጐመዠ ፡ ማርኳቸዋል ፤ ሕዝቡንም ፡ ባለቆቹ ፡ ዐድሮ ፡ እየሳበ ፡ ጭፍራ ፡ አድርጓቸዋል ። ዛሬም ፡ የርሱን ፡ አሠር ፡ ተከትለው ፡ በቅዱሱ ፡ መጽሐፍ ፡ በዳዊት ፡ በወንጌል ፡ በኍልቈ ፡ ፊደል ፡ የሚያሻርቱ ፥ ርሱንም ፡ እንዳረግ ፡ በገዛ ፡ አስማቱ ፡ የሚስቡ ፡ የሚጐትቱ ፥ ምስጢሩንም ፡ በዠርጉቸው ፡ ሰምተው ፡ እያዜሙ ፡ ለጠየቋቸው ፡ የሚያሰሙ ፥ ለዲያ ብሎስም ፡ መልክ ፡ ደርሰው ፡ ጠላታቸውን ፡ ለመጕዳት ፡ በዳዊት ፡ ፈንታ ፡ መልኩን ፡ የሚደግሙ ፥ የሰብአ ፡ ትካት ፡ ቍራጮች ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ አሉ ። ጌታም ፡ በወንጌል ፡ ወሰበ ፡ ይነውሙ ፡ ሰብኡ ፡ መጽአ ፡ ጸላኢ ፡ ወዘርዐ ፡ ክርዳደ ፡ ማእከለ ፡ ሥርናይ ፡ ወኀ ለፈ ፡ ያለው ፥ ከአዳም ፡ ከሄኖስ ፡ እስከ ፡ ርሱ ፡ ድረስ ፡ ለነበረው ፡ መጽሐፍና ፡ ትምርት ፡ ላለፈው ፡ ኹሉ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ለሚመጣው ፡ ብቻ ፡ አይደ ለም ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፳፫—፴) ።

ከዚህም ፡ ቀጥለን ፡ ላለፈውና ፡ ለሚመጣው ፡ ከመጽሐፈ ፡ ሔኖክ ፡ እንጠቅሳ ለን ። (ሔኖ፲፱ ፡ ፳፪—፳፫) ፡ ወራብዕ ፡ ስሙ ፡ ፔንሙ ፤ ዝ ፡ ውእቱ ፡ ዘአርአየ ፡ ለውሉደ ፡ ሰብእ ፡ መሪረ ፡ ወመዐርዒረ ፤ ወአርአዮሙ ፡ ኵሎ ፡ ኅቡአተ ፡ ጥበቦሙ ፡ (ለአጋንንት) ፡ ወአለበዎሙ ፡ ውእቱ ፡ ለሰብእ ፡ መጽሐፈ ፡ በማየ ፡ ሕመት ፡ ወበክርታስ ። ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ብዙኃን ፡ ይስሕቱ ፡ እምዓለም ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ፡ ወእስከ ፡ ዛቲ ፡ ዕለት ፤ እስመ ፡ ኢተ ወልደ ፡ ሰብእ ፡ ለዘከመ ፡ ዝ ፡ ግብር ፥ ከመ ፡ ያጽንዑ ፡ ሃይማኖቶሙ ፡ በቀለም ፡ ወበረቅ ፤ እስመ ፡ ኢተፈጥረ ፡ ሰብእ ፡ ዘእንበለ ፡ ከመ ፡ መላእክት ፥ ከመ ፡ ይኩኑ ፡ ጻድቃነ ፡ ወን ጹሓነ ። ወሞት ፡ ዘኵሎ ፡ ያማስን ፡ እምኢገሰሶሙ ፤ አላ ፡ በዝ ፡ አእምሮቶሙ ፡ ይትሀ ጐሉ ፤ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ይበልዐኒ ፡ ኀይል ፡ እንዳለ ።

ኀጢአት ፡ የባሕርያችን ፡ ናት ፡ ለሚሉም ፡ አለመኾኗን ፡ ሲያጠይቅ ፥ መሐልኩ ፡ ለክሙ ፡ ኃጥኣን ፡ ከመ ፡ ኢኮነ ፡ ደብር ፡ ገብረ ፡ ወኢይከውን ፤ ወኢወግር ፡ አመተ ፡ ለብእሲት ፤ ከማሁ ፡ ኀጢአትኒ ፡ ኢተፈነወት ፡ ዲበ ፡ ምድር ፤ አላ ፡ ሰብእ ፡ እምርእ ሰሙ ፡ ፈጠርዋ ፤ ወለመርገም ፡ ዐቢይ ፡ ይከውኑ ፡ እለ ፡ ገብርዋ ፡ ብሎባቸዋል ።

ሐተታ ።

የአዳም ፡ ኀጢአት ፡ ካባት ፡ ወደ ፡ ልጅ ፡ መውረዱ ፡ አዳምን ፡ መስለው ፡ ተከት ለው ፡ በሚሠሩት ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በማይሠሩትና ፡ በሚነቅፉት ፡ እንደ ፡ ሔኖክ ፡ በሚጸየፉት ፡ በልጆቹ ፡ ኹሉ ፡ አይደለም ፤ ይኸውም ፡ ቡርክት ፡ አንቲ ፡ እምአንስት ፡ ወቡሩክ ፡ ፍሬ ፡ ከርሥኪ ፡ በተባሉት ፡ በናትና ፡ ልጁ ፡ ይታወቃል ። ጽድቁም ፡ እንደ ፡ ኀጢአት ፡ ነው ፤ ከባሕርይ ፡ ተከፍሎ ፡ በመወለድ ፡ አይወረስም ፤ አባትን ፡ መስሎ ፡ በመሥራት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ (ሕዝ፲፰ ፡ ፬ና ፡ ፳) ። በዘርም ፡ እንዳይወርድ ፡ የአዳም ፡ ኀጢአት ፡ የነፍስ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ የሥጋ ፡ አይደለም ፤ ነፍስም ፡ እንደ ፡ አዳም ፡ ነፍስ ፡ ከፈ ጣሪ ፡ እፍታ ፡ በንጽሕ ፡ ጠባይዕ ፡ ተገኝታ ፡ ካባት ፡ ከናት ፡ በተከፈለው ፡ በዘርና ፡ በደም ፡ ታድራለች ፡ እንጂ ፥ ርሷ ፡ አትከፈልም ፡ (ኢሳ፵፱ ፡ ፫ ። ዘካ፲፪ ፡ ፩) ። ወእንዘ ፡ ማይ ፡

ውእቱ፡ ታረግዮ፡ በጥበብከ፡ ወትነፍኃ፡ ላዕሌሁ፡ መንፈሰ፡ ሕይወት ። ወእምአሐተ፡ መዝገብ፡ ዘእምእስትንፋሰ፡ አፉሁ፡ ይሠርጻ፡ ወያሐመለምላ፡ ነፍሳት፡ እለ፡ ይትወለዳ፡ እምዝንቱ፡ዓለም፡እንዳለ፡(ቅዳ፡ አት ። ግሩ) ። ሱቱኤል፡ዕዝራም፡ ወዘሰ፡ ነገረ፡ ሞት፡ እምከመ፡ ወፅአ፡ ቃለ፡ ትእዛዝ፡ እምኀበ፡ ልዑል፡ ወይቤ፡ እገሌአ፡ ይሙት፤ ወትወፅእ፡ እምላዕሌሁ፡ መንፈሱ፡ እምነ፡ ሥጋሁ፡ ከመ፡ ትግባእ፡ ኀበ፡ ዘወሀባ፡ (ዘፈነዋ)፤ ወታቀድም፡ሰጊደ፡ ለስብሐተ፡ ልዑል፡ ያለው፡ ቃል፡ ከዚህ፡ ይሰማማል ። የእክል፡ የተክል፡ ዘር፡ ዝናም፡ ካላገኘ፡ እንዳይበቅል፡ የሰውም፡ ዘር፡ ሥጋ፡ አለነፍስ፡ አይበቅልም ። ነፍስም፡ ስትፈጠር፡ እንደ፡ መላእክት፡ነጻነትና፡ ዕውቀት፡ ሥልጣን፡ ያላት፡ የወደደችውን፡ ማድረግ፡ የምትችል፥ነባቢት፡ለባዊት፡ ሕያውት፡ ፍጽምት፡ አካል፡ ናት፡ እንጂ፤ ከሥጋ፡ ጋራ፡ እንደ፡ ሥጋ፡ ከባት፡ ከናት፡ ስላልተከፈለች፡ በየጥቂቱ፡ ማደግ፡ የለባትም ። (መቅ፡ ወን)፡ ወገብረ፡ ላቲ፡ ሥልጣነ፡ በውስቴታ፡ ትግበር፡ ዘከመ፡ ኀርየት፡ እንዘ፡ አልቦ፡ ዘይኴንና፡ ወዘይኄይላ፥ ከመ፡ ይኩን፡ ሠናያቲሃ፡ ወእከያቲሃ፡ በሥምረተ፡ ኀሊናሃ፡ በአምሳለ፡ መላእክት ። ተፈጥሮዋም፡ እንደ፡ መላእክት፡ ስለ፡ ኾነ፡ ከተፈጠረች፡ ዠምሮ፡ አለሥራ፡ መኖር፡ አትችልም፤ ግዙፉ፡ መሣሪያ፡ ሥጋዋ፡ እስኪያድግና፡ እስኪጸና፡ ድረስ፡ በራሷ፡ በገንዘቧ፡ መሥራት፡ ትችላለች፤ በርቀቷ፡ የምትሠራውን፡ ግን፡ ከፈጣሪ፡ በቀር፡ የሚያውቅላትና፡ የሚያውቅባት፡ የለም ። ቀደስኩከ፡ እምከርሥ፡ እምከ፡ (ኤር፩፡፭) ። እምከርሠ፡ እምየ፡ አንተ፡ አምላኪየ ። ተነክሩ፡ ኃጥአን፡ እማሕፀን፤ እምከርሥ፡ ስሕቱ፡ ወነበቡ፡ ሐሰተ፡ (መዝ፳፩፡፶፯) ። ኀጢአትና፡ ሞት፡ ድንቍርና፡ እንዲህ፡ በስተኋላ፡ የመጡ፡ በዕዶችና፡ እንግዶች፡ ናቸው፡ እንጂ፤ ከሥጋና፡ ከነፍስ፡ የሚሠርጹ፡ የባሕርይ፡ ዘመዶች፡ አይዶሉም ። የባሕርይም፡ ካለመኾናቸው፡ የተነሣ፥እነሆ፡ በአዳም፡ ኀጢአት፡ ያልተወጉና፡ ያልቈሰሉ፡ ሔኖክ፡ ኤልያስን፡ የመሰሉ፡ ሳያረጁና፡ ሳይሞቱ፡ በተሐድሶ፡ የሚኖሩ፥ቅዱስ፡ ጳውሎስም፡ በተሰሎንቄ፡ ክታቡ፡ ኋላ፡ ተለውጠው፡ እንዲገቡ፡ የተናገራቸው፡ ብዙ፡ ጻድቃን፡ ያዳም፡ ልጆች፡ አሉ፡ (ማቴ፱፡ ፲፫) ። በታቸውም፡ ብሔረ፡ ሕያዋን፡ ይባላል ። ወእምድኅረ፡ ዓመተ፡ ዥነኔ፡ በኀምሳ፡ ምእት፡ አመ፡ ዐሡሩ፡ ለጽልመተ፡ ሣልስ፡ ወርኅ፥ወመዕሊሁ፡ ተስዓ፡ ወክልኤቱ፤ ይእተ፡ አሚረ፡ ነሥእዎ፡ ለዕዝራ፡ ወወሰድዎ፡ ብሔረ፡ እለ፡ ከማሁ፡ እንዳለ፡ (ዕዝ፲፬፡፵፰) ። ያዳምና፡ የሔዋን፡ ምንጭነት፡ ከላይ፡ አቀዳዱ፡ ወደ፡ ታችም፡ አወራረዱ፡ በጭር፡ ቃል፡ ይህ፡ ነው ።

ከመጻሕፍት፡ የተገኘውና፡ የሚገኘው፡ እውነተኛው፡ ታሪክ፡ ይህ፡ ሲኾን፥ ባ፲፱፻፳፫፡ ስለ፡ ዕርሻና፡ ስለ፡ ተግባረ፡ እድ፥ ስለ፡ ሃይማኖትም፡ ክርክር፥ ከለቃ፡ አፈ፡ ወርቅ፡ በውጥንቅጥነት፡ ተጥፎ፡ ባዲስ፡ አበባ፡ የታተመው፡ መጽሔተ፡ ጥበብ፡ ግን፡ በ፻፺፱፡ ገጽ፡ ስለ፡ ፊደልና፡ ስለ፡ ጥፈት፡ ሔኖክን፡ ጠቅሶ፡ ሲተርክ፡ መልኩን፡ እንደ፡ ሰይጣን፡ ሥዕል፡ አጥፍቶና፡ አክፍቶ፡ ገበሬ፡ አስደንግጥ፡ አድርጎታል ። መዠመሪያ፡ ምክንያቱንና፡ ጊዜውን፡ ሳይለይ፥ ተቀባዩንም፡ ሳያሳይ፥ የሄኖስንና፡ የሔኖክን፡ ነገር፡ ባለማስተዋል፡ ዐፍኖ፡ ሸፍኖ፡ ያልሆነውን፡ የኾነ፡ አስመስሎ፡ ፊደልና፡ ጥፈት፡ ጥን

ቱን ፡ ከሰይጣን ፡ ትምርት ፡ የተገኙ ፡ የሰይጣን ፡ ገንዘቦች ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ የግዜር ፡ እን ዳይዶሉ ፥ በኋላ ፡ ግን ፡ እግዜር ፡ ከሰይጣን ፡ ተውሶ ፡ በሰይጣን ፡ መሣሪያ ፡ ስሙንና ፡ ቃሉን ፡ እንዳስጣፈ ፡ ለውጦ ፡ ገልብጦ ፡ ይተርካል ። ስለ ፡ ሃይማኖትም ፡ ስሙን ፡ ኦርቶዶክስ ፡ አሰኝቶ ፡ እንደ ፡ ፔንሙ ፡ ጨለማውን ፡ ብርሃን ፡ ብርሃኑን ፡ ጨለማ ፡ እያለ ፡ መጻሕፍትንም ፡ እያስተባበለ ፡ ብዙ ፡ ስሕተት ፡ ጥፏል ፡ (መክ፲ ፡ ፩ ። ኢሳ፳ ፡ ፳) ። ይትኀፈሩኬ ኵሎሙ ፡ አርድእተ ፡ ፔንሙ ፡ እለ ፡ ልሳኖሙ ፡ ፀፊራ ፡ ለሕብል ፥ ወእለ ፡ ረሰዩ ፡ ጽዕልተ ፡ እምንእሳ ፡ ለእመ ፡ መጻሕፍት ፡ ፊደል ፥ እንዘ ፡ ይብል ፡ ወለተ ፡ ሳጥ ናኤል ። በከመ ፡ ይቤ ፡ መጽሐፍ ፡ ዐጻዌ ፡ ኖኀቶሙ ፡ አፍ ፤ ዝሉፍ ፡ ለይትገሠጽ ፡ በቀ ስታመ ፡ ቃል ፡ ንቁጽ ፥ ሐባሊ ፡ ለይትነፃኀ ፡ ከመ ፡ ቈጽለ ፡ አርዝ ፤ ወይዘርዝር ፡ ኵሉ ፡ ዘፍጥረታት ፡ ሕምዝ ። ወከዕበ ፡ ይቤ ፡ ኢታትሕት ፡ ሎቱ ፡ ርእሰከ ፥ ወኢታርምም ፡ ሎቱ ፡ አፉከ ፡ ለብእሲ ፡ አብድ ፡ ወመስተአብድ ፤ አላ ፡ ገሥጾ ፡ ወአመጽሉ ፡ ገጾ ፥ እስመ ፡ ነሣኤ ፡ ገጽ ፡ በዐምፆ ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

የሰዋስው ፡ ቡቃያና ፡ ተክል ።

መቅድመ ፡ ሰዋስው ፡ ወግስ ፡

ጸያሔ ፡ ንባብ ፡ ሙብእስ ፡ ወመርትዒ ፡ ነገር ፡ ሐንካስ ፡
ለዘውስተ ፡ ኀይል ፡ እምኀይል ፡ የሐውር ፡ ወይገይሥ ።

ጸዋትወ ፡ ፊደል ፡

በበ ፡ ማዕርግ ፡ ወበበ ፡ ክፍል ።

እስመ ፡ ለሊሃ ፡ ፊደል ፡ እመ ፡ መቅድመ ፡ ቃል ፤ ከዊና ፡
ሰዋስው ፡ ዘትክል ፡ ለዘእምታሕቱ ፡ የዐርግ ፡ ኀበ ፡ ላዕል ።

፩ ፤ ፊደል ፡ ማለት ፡ የቋንቋና ፡ የቃል ፡ ያነጋገር ፡ ኹሉ ፡ ምልክት ፡ አምሳል ፥ ወይም ፡ መግለጫ ፡ ማስታወቂያ ፡ ማለት ፡ ነው ። የሰው ፡ ኹሉ ፡ መልክ ፡ በጥሩ ፡ ሥዕ ልና ፡ በመስታዮት ፡ ታይቶ ፡ ተለይቶ ፡ እንዲታወቅ ፥ የማይታየውም ፡ ኅቡእ ፡ ንባብ ፡ ረቂቅ ፡ ሐሳብ ፡ በቀለም ፡ ገዝፎ ፥ በክርታስ ፡ ተጥፎ ፥ በፊደሉ ፡ መልክ ፡ ታይቶ ፡ ተለ ይቶ ፡ ይታወቃልና ፤ ስለዚህ ፡ ምልክት ፡ አምሳል ፡ መግለጫ ፡ ማስታወቂያ ፡ አሉት ። በግእዝም ፡ ፈደለ ፡ ብሎ ፡ ጣፈ ፡ ቈጠረ ፡ ለየ ፡ መረጠ ፡ ይላልና ፤ ፊደል ፡ ከዚህ ፡ ይወ ጣል ፡ ልዩ ፡ ምርጥ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ቅንጣቱን ፡ ቅንጣትነቱን ፡ የቃል ፡ ዘር ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ዐረቦች ፡ ሐርፍ ፥ ዕብራውያን ፡ አት ፡ ይሉታል ፤ በተገናኝ ፡ ምልክት ፡ ማለት ፡ ነው ።

፪ ፤ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ሥር ፡ መሠረት ፡ የትግሬና ፡ ያማርኛም ፡ ጥንት ፡ እሊህ ፡ ናቸው ። አ ፡ በ ፡ ገ—ጐ ፡ ደ ፡ ሀ ፡ ወ ፡ ዘ ፡ ሐ ፡ ኀ—ኈ ፡ ጠ ፡ የ ፡ ከ—ኰ ፡ ለ ፡ መ ፡ ነ ፡ ሠ ፡ ዐ ፡ ፈ ፡ ጸ—ፀ ፡ ቀ—ቈ ፡ ረ ፡ ሰ ፡ ተ ፡ «ጰ—ፐ» ።

የፊደል ፡ ኹሉ ፡ ራስ ፡ አርእስቱና ፡ መዠመሪያው ፥ ማንሻው ፡ መነሻው ፡ አልፋ ፡ አ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ፊደል ፡ ኹሉ ፡ በአ ፡ ዠምሮ ፡ በማናቸውም ፡ ይጨርሳል ፤ ምንም ፡ መዠመሪያው ፡ ፩ ፡ ቢኾን ፥ መጨረሻው ፡ ከሱርስትና ፡ ከዕብራይስጥ ፡ አይተባበርም ። ዐረብና ፡ ጽርእ ፡ ሮማይስጥ ፡ በየ ፡ በዖ ፡ በዘ ፡ ይጨርሳሉ ፤ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ መጨረሻውን ፡ ይለውጣል ። ከጥንት ፡ ከአበው ፡ ከሄኖስ ፡ ከቃይናን ፥ ኋላም ፡ ከዔ በር ፡ ከነገደ ፡ ዮቅጣን ፡ የወረደ ፥ ከከላውዴዎን ፡ ከብሔረ ፡ የመን ፡ የመጣ ፡ ጥንታዊው ፡ የግእዝ ፡ ፊደል ፡ ግን ፥ ጎን ፡ ከሐ ፡ ፀን ፡ ከጸ ፡ ደርቦ ፡ ዘሩ ፡ ፳፪ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተራ ውና ፡ ስሙ ፡ ሳይፋለስ ፡ እንደ ፡ ዕብራይስጥ ፡ በአልፍ ፡ ዠምሮ ፡ በታው ፡ ይጨርሳል ።

፫ ፤ ፪ቱ ፡ ፊደላት ፡ ጰና ፡ ፐ ፡ ግን ፡ የተጨመሩ ፡ በኋላ ፡ ዘመን ፡ ነው ፤ መጨመራ ቸውም ፡ መጻሕፍት ፡ ከተቀዱበት ፡ ምንጭ ፡ ከጽርእ ፡ ከዮናን ፡ ለማስማማት ፡ እንጂ ፥ በግእዝ ፡ ፊደላት ፡ ሕጸጽ ፡ ኑሮ ፡ አይዶለም ። ከ፪ቱ ፡ ደግሞ ፡ መደበኛው ፡ ፐ ፡ ነው ፤ ምንም ፡ በመልክና ፡ በቅርጽ ፡ በመጥበቅና ፡ በመላላት ፡ ፪ ፡ መስለው ፡ ታይተው ፡ ፪ ፡ ቢባሉ ፥ ፊደልነታቸው ፡ ፩ ፡ ነው ፤ ሲላላ ፡ ፐ ፡ የሚባለው ፡ ሲጠብቅ ፡ ጰ ፡ ይባላል ። የጰ ፡ መልክና ፡ ቅርጽ ፡ ከጸ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ ጨምረው ፡ ጸን ፡ ጰ ፡ ብለ ውታል ፤ ድምጡ ፡ ግን ፡ የሳበ ፡ ቋንቋ ፡ ነው ፡ ይባላል ፤ ከጋልኛም ፡ ጋራ ፡ ይሰማማል ። ፐም ፡ ከፊ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ መልኩ ፡ ግን ፡ የጽርእ ፡ ተ ፡ ነው ፤ ፐ ፡ መባሉ ፡ በግእዝ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በጽርእ ፡ በላቲን ፡ ተ ፡ ይባላል ። እኛ ፡ አኃዝ ፡ አድርገን ፡ ፻ ፡ የምንለ ውን ፡ ጽርኣውያንና ፡ ቅብጣውያን ፡ ፐ ፡ ይሉታል ፤ ፊ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዕብራውያንም ፡ ነቍጣ ፡ ጨምረው ፡ ፊን ፡ ፐ ፡ ይሉታል ፤ ቍጥሩም ፡ በጽርእና ፡ በቅብጥ ፡ በዕብራይስጥ ፡ ሰማንያ ፡ ነው ፤ አኃዛችን ፡ ኹሉ ፡ የጽርእና ፡ የቅብጥ ፡ ፊደል ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ኋላ ፡ በበ ታው ፡ እናመጣዋለን ። ጰ ፡ ከጋልኛ ፡ እንዲሰማማ ፡ ፐ ፡ ደግሞ ፡ ከወላምኛ ፡ ይሰማማል ።

፬ ፤ ጰና ፡ ፐ ፡ ለግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ በውድ ፡ እንጂ ፥ በግድ ፡ አያስፈልጉም ፤ እንሆ ፡ ዐረቦች ፡ ጴጥሮስ ፡ ጳውሎስ ፡ ጲላጦስ ፥ ወይም ፡ ፔትሮስ ፡ ፓውሎስ ፡ ፒላጦስ ፡ በማ ለት ፡ ፈንታ ፥ ቡጥሩስ ፡ ቡሉስ ፡ ቢላጦስ ፡ ይላሉና ፤ ዕብራውያንም ፡ ፌጥሮስ ፡ ፌሎስ ፡ ፊላጦስ ፡ ይላሉና ፤ ለግእዝም ፡ በጰና ፡ በፐ ፡ ፈንታ ፡ በ ፡ ወይም ፡ ፈ ፡ ይበቃው ፡ ነበር ። ከጽርእና ፡ ከቅብጥ ፡ ወይም ፡ ከሮማይስጥ ፡ የመጣ ፡ ጥሬና ፡ ነባር ፡ ስም ፡ ካልኾነ ፡ በቀር ፡ በግእዝና ፡ በማርኛ ፡ በትግሪኛም ፡ ሳይቀር ፡ ጰንና ፡ ፐን ፡ የሚያስፈልግ ፡ ቃል ፡ የለ ንም ። ከጥንት ፡ የነበረ ፡ የግእዝ ፡ ፊደል ፡ አለመኾኑ ፥ ቅድምና ፡ ዝምድና ፡ የሌለው ፡ በዕድና ፡ ደባል ፡ የኋላ ፡ ቀጥል ፡ መኾኑ ፡ በዚህ ፡ ይታወቃል ። ጥንታዊነትና ፡ ዘመድ ነት ፡ ያለው ፡ የግእዝ ፡ ፊደልስ ፡ ቢኾን ፡ ስንኳን ፡ ከግእዝ ፡ ካማርኛና ፡ ከትግሬ ፡ ከት ግሪኛ ፡ ባልታጣም ፡ ነበር ፥ አባታቸው ፡ ግእዝ ፡ ነውና ፤ በግስም ፡ ውስጥ ፡ ጰንገለ ፡ ሄጰ ፡ ዴፐ ፡ ገንጰለ ፡ ጸንጰወ ፡ እያለ ፡ ቢገኝ ፡ ኹሉም ፡ በበና ፡ በፈ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ነው ።

ግእዝ ፡ ስለ ፡ ማለትና ፡ ስለ ፡ መባል ።

፭ ፤ ግእዝ ፡ ማለት ፡ ዋሕድ ፡ ማለት ፡ ነው ፥ ጕንድ ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ ጕንድነቱም ፡ ፮ ፡ ዐጽቅ ፡ ባለው ፡ በተቋመ ፡ ወርቅ ፡ ይመሰላል ። ግእዝ ፡ የቋንቋና ፡ የፊደል ፡ ስም ፡

ሲኾን፡ በአልፍ፡ አ፡እንጂ፥በዐይን፡ አይጣፍም፤በዐይኑ፡ ዐ፡ሲጣፍ፡ ትርጓሜው፡ ሌላ፡ ነው፤ገአዘንና፡ ግዕዘን፡ ተመልከት ። ከጌታችን፡ ልደት፡ በፊት፡ በዘመነ፡ ብሉይ፡ኋላም፡ በዘመነ፡ ሐዲስ፡ እስከ፡ አብርሀ፡ ወአጽብሐ፡ ዘመን፡ ድረስ፡ ካዕብ፥ ሣልስ፥ራብዕ፥ኃምስ፥ሳድስ፥ሳብዕ፡ ሳይኖር፡በግእዙ፡ብቻ፡ ይጥፉበትና፡ያነቡበት፡ ይናገሩበት፡ ነበረና፤ግእዝ፡ የተባለ፡ ስለዚህ፡ ነው ።

፮ ፤ ይኸውም፡ሊታወቅ፡በጥንታዊ፡ፊደል፡ተጥፎ፡ከአኵስም፡ሐውልት፡ የተገኘ፡ጥንታዊው፡የግእዝ፡ንባብ፡እንዲህ፡ ይላል ።

«ዘ፡ ሐወለተ፡ ዘአገበረ፡ አገዘ፡ ለአበወሀ፡ ወሰሐበ፡ መሐዘተ፡ አወየ፡ ለነ፡ ፀበለነ፡ ወሐለፊነ፡ ወመጸ፡ ነገሠ፡ ወፊተወ፡ የነገሠነ፡ አነዘ፡ ሀለከ፡ በአ ከሰመ፡ ዘከመ፡ ገአዘ፡ አበወሀ፡ በነደየ፡ ፀወወነ፡ ፀወ፡ መፀ፡ አከሰመ፡ ወፀአየ፡ ዘአደወየ፡ ወወከሐ፡ ዘመጸአ፡ አመ፡ ቀደመ፡ የተከፀወ፡ ደመ፡ ቀነየከ፡ ነገሠ፡ አከሰመ፡ ወፊነወከወ፡ የነጸረ፡ አከሰመ፡ በሐረ፡ መነገሠተየ» ይህን፡ የመሰለ፡ብዙ፡ንባብ፡አለ፤ መልክአ፡ፊደሉም፡እንደ፡ሰው፡መልክ፡ብዙ፡ጊዜ፡ በየዘመኑ፡ ተለዋውጧል ።ከፊተኞች፡ ይልቅ፡ የኋለኞች፡ አሻሽለውታል ፤ አሠራ ረዙንም፡ ከሰማርያና፡ ከፊንቂ፡አመሳስለውታል፤ከህኑ፡ ዕዝራ፡ ዕብራይስጥን፡ ከአ ሶር፡ ፊደል፡እንዳመሳሰለ ።

ስለ፡ ፊደላት፡ ፯፡ ፯ነት ።

፯ ፤ ቋንቋነቱና፡ ፊደሉም፡ ያረጀ፡ ያፈጀ፡ ግእዝ፡ ብቻ፡ ኹኖ፡ ለሐዲሱ፡ ዘመን፡ አነጋገር፡ ንባብ፡ የሚያከፉ፡ ምስጢር፡ የሚያጠፉ፥አፍ፡ የሚያስከፍት፡ ነገር፡ የሚያስገኀትት፡ ስለ፡ ኾነ፥ከሣቴ፡ ብርሃን፡ ሰላማ፡ በዘመነ፡ ሐዲስ፡ መጻሕፍ ትን፡ ከጽርእ፡ ወደ፡ ግእዝ፡ ሲመልስና፡ ሲያስመልስ፡ በግእዝ፡ ቃል፡ ብቻ፡ ለመተ ርጐም፡ አልመችኽ፡ ቢለው፥ያይሁዶችንና፡ ያረቦችን፡ የጽርኦችን፡ ፊደል፡ እንደ፡ ቋንቋው፡ ሥርዐት፡ ድምጥ፡ እየለወጠ፡ በሚያስኬድ፡ በነቊጣና፡ በዋየል፡ ፈንታ፡ ከካዕብ፡ እስከ፡ ሳብዕ፡ ድረስ፡ ያሉትን፡ ስድስቱን፡ አዕጹቅ፡ አግብቶ፥በጽርእ፡ ቋንቋ፡ ሽ፡ የሚሉ፡ ፊደል፡ ስለ፡ ሌለ፡ ሽን፡ ሠ፡ ብሎ፡ ከሽነቱ፡ አውጥቶ፥በንባቡና፡ በገባቡ፡ ከጽርእ፡ ፊደል፡ አሰማምቶ፡ እንደ፡ ዕብራይስጥ፡ ዐድሶታል፤ለብሉይና፡ ለሐዲስ፡ የበቃና፡ የተቀደሰ፡ ብርሃን፡ የለበሰ፡ ከዚያ፡ ወዲህ፡ ነው ።

፰ ፤ ይኸውም፡ሊታወቅ፡ከጥንት፡ከአበው፡ የተገኘ፡ ከውሉድም፡ የተሰናኘ፡ ትርጓሜ፡ ፊደል፥ያባ፡ ሰላማን፡ ትጋትና፡ ሥራ፡ ሲተርክ፤ ወአምጽአ፡ ለነ፡ ሰላማ፡ ጳጳስ፡ ፊደለ፡ እምሕርክትያኑስ፤ ወሜጠሙ፡ በአዱ፡ ልሳን፥ወእሙንቱ፡ ሰብዐቱ፡ ፊደላት፡ ብሎ፡ ይመሰክራል ። ሰባት፡ ማለቱ፡ ከግእዝ፡ ጋራ፡ ነው፤ ከሰባቱ፡ ደግሞ፡ ስድስቱ፥ከነዚያውም፡ ፪፡ ፪ቱ፡ ግእዝና፡ ሳድስ፥ከዕብና፡ ሳብዕ፥ሣልስና፡ ኃምስ፡ ሱቱፋን፡ ናቸው፤ ይወራረሳሉ ። ይኸውም፡ በገቢር፡ አንቀጽ፥ሞአ፡ ፀረ፡ ወጸላኤ፥ ሐነጸ፡ ቤቶ፡ ወጽርሖ፡ ያለውን፡ በተገብሮ፥ተሞአ፡ ፀር፡ ወጸላኢ፥ተሐንጸ፡ ቤቱ፡

ወጽርሒ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ መናገር፡ ነው ። ራብዕ፡ ግን፡ ኃምስና፡ ሳብዕ፡ ሳይቀሩ፡ ከኹሉም፡ ተፈቃቃሪ፡ ነው፥ መልኩንና፡ ድምፁን፡ ሳይለውጥ፡ ኹሉን፡ ይከታል ፤ ይህም፡ በልዐ፡ ሥጋ፡ ወመና፥ ተበልዐ፡ ሥጋ፡ ወመና፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። ኃምስ፡ ሳብዕ፡ ደግሞ፡ እንደ፡ ራብዕ፡ ናቸው ፤ ቀሠመ፡ ጽጌ፡ ወፍሬ፥ ተቀሥመ፡ ጽጌ፡ ወፍሬ፡ አኀዘ፡ ዶርሆ፡ ወአንቆቅሖ፥ ተእኀዘ፡ ዶርሆ፡ ወአንቆቅሖ፡ እያሰኙ፡ ገቢር፡ ተገብሮ፡ ይከታሉ ። ፯፡ ያልናቸው፡ ፫ቱ፡ መዋርስቶች፡ ባይንና፡ በጕሮ፡ ባፍንጫ፡ ይመሰላሉ ፤ ራብዕ፡ በአፍ፡ ይመሰላል ። ባለቅዳሴዎች፡ ግን፡ ሰባቱን፡ ኹሉ፡ በሰባቱ፡ ዕለታትና፡ በሰባቱ፡ ሀብታት፥ በሰባቱ፡ ምስጢራት፡ ይመስሏቸዋል ።

፱ ፤ ሕርክትያኑስ፡ የዐረብ፡ ቃል፡ ነው፥ ጫፉ፡ የጽርእ፡ ይመስላል ፤ ዐረብ፡ ግን፡ ሐረከ፡ ብሎ፡ አማሰለ፡ ይላልና፥ ሕርክት፡ ከዚህ፡ ይወጣል ፤ የፊደልን፡ ድምጥ፡ የሚለዋውጡ፡ ነቍጣትንም፡ መወልጣን፡ ሲል፡ እልሐረከት፡ ይላል ። ትርጓሜውም፥ የተማሰለ፡ ፩፡ ወገን፡ እንዲኸን፡ እንዲቀላቀል ፤ ነቍጣው፡ ወይም፡ ዋየሉ፡ ከፊደሉ፡ ጋራ፡ ፩፡ የኸነ፡ የተቀላቀለ፡ ማለት፡ ነው ። ዋየል፡ ነቍጣ፡ የሚባል፡ ቅጥሉ፡ ነው ፤ ቅጥልም፡ ባይኖረው፡ ሰባራና፡ ዐንካሳ፡ መኸኑ፡ ራሱን፡ ማጽነኑ፡ እንደ፡ ቅጥል፡ ኹኖ፡ ዋየል፡ ይባላል ፤ ወይም፡ እንደ፡ ነቍጣ፡ ይታሰባል ። ዋየል፡ የላቲን፡ ቃል፡ ነው ፤ መላው፡ የአ፡ ቤት፡ ፊደል፡ ፯ቱ፡ ዐይነት፡ ኹሉ፡ በሮማይስጥ፡ ዋየል፡ ይባላል ፤ ድምፅ፡ ወይም፡ ጕህና፡ ማለት፡ ነው፥ መወልጠ፡ ድምፅም፡ ይሉታል ፤ ድምፅ፡ ለራሱ፡ መወልጥ፡ ለሌላው ። እኛ፡ በሰዋስው፡ ግእዝ፡ ዐመል፡ ደጊመ፡ ቃል፡ የምንላቸውን፡ እነዚህን፡ ሦስቱን፡ ኤውሮፖች፡ ኮንሶን፡ ዋየል፡ ዱብል፡ ይሏቸዋል ። እሊሁም፡ ከነሰ፡ ወየለ፡ ደበለ፡ ከማለት፡ ጋራ፡ ፩፡ ናቸው፥ በንባብ፡ በምስጢር፡ ይገጥማሉ ፤ እንዲያውም፡ በጭራሽ፡ ከነዚህ፡ የወጡ፡ ይመስላሉ ። በግእዝና፡ በማርኛም፡ በሌላ ውም፡ በሴም፡ ቋንቋ፡ ኹሉ፡ በዐረብ፡ በሱርስት፡ በዕብራይስጥ፥ አና፡ ሀ፡ ወና፡ የ፡ እሊህ፡ ፬ቱ፡ እንደ፡ ዋየል፡ ናቸው ፤ ለራሳቸው፡ ድምፅ፡ እየኸኑ፡ የሌሎቹን፡ ድምፅ፡ ይለዋውጣሉ ። አለዋወጣቸው፡ እንዴት፡ እንደ፡ ኸነ፡ ድምጣቸውንና፡ ድምጥነታቸውን፡ በግስ፡ ዐመል፡ ፍች፡ ተመልከት ።

አዕጹቅ፡ ያልናቸው፡ የ፯ቱ፡ ፊደላት፡ ጠባይ ።

፲ ፤ በካዕብ፡ በሳብዕ፡ ወ፥ በሣልስ፡ በኃምስ፡ የ፥ በራብዕ፡ በሳድስ፡ አና፡ ሀ፡ አሉ ። የወ፡ ጠባይ፡ ራሱን፡ ጕርዶ፡ ሌላውን፡ ፊደል፡ ካዕብና፡ ሳብዕ፡ ማድረግ፡ ነውና ፤ የካዕብ፡ የሳብዕ፡ ቅጥይ፡ ዐንካስነት፡ ህየንተ፡ ወ፡ ኹኖ፡ በወ፡ ፈንታ፡ ገብ ቷል ። የየ፡ ጠባይ፡ ደግሞ፡ እንደ፡ ወ፡ ራሱን፡ ጕርዶ፡ ሌላውን፡ ፊደል፡ ሣልስና፡ ኃምስ፡ ማድረግ፡ ነውና ፤ የሣልስ፡ የኃምስ፡ ቅጥይ፡ ኹሉ፡ ህየንተ፡ የ፡ ኹኖ፡ በየ፡ ፈንታ፡ ገብቷል ። የአና፡ የሀም፡ ጠባይ፡ እንደ፡ ወና፡ እንደ፡ የ፡ ራስን፡ ጕርዶ፡ ወይም፡ ሳይጐርዱ፡ ሌላውን፡ ፊደል፡ ራብዕ፡ ሳድስ፡ ማድረግ፡ ነውና ፤ የራብዕና፡ የሳድስ፡ ቅጥይ፡ ሰባርነትና፡ ዐንካስነት፡ ስለ፡ አ፡ ስለ፡ ሀ፡ የገባ፡ ነው ፤ እንደ፡ አና፡ እንደ፡ ሀ፡ ይታሰባል ፤ አና፡ ሀ፡ ጠባያቸው፡ ፩፡ ስለ፡ ኸነ፡ ፪ቱ፡ ስላንድ፡ ይቈጠራሉ ።

ለዜማ ፡ ምልክት ፡ ሥረይ ፡ እንዳለው ÷ ለፊደልም ፡ ድምፅ ፡ ለጠባዩና ፡ ለቅጥዩ ፡ ሥረ ዩቹ ፡ ዉ.ዎ ፡ ዩ.ዩ ÷ ኣ—ሀ ፡ ናቸው ፤ ቅጥይ ፡ ኹሉ ፡ በለቤት ፡ አከል ፡ ነውና ፤ ጕንደ ፡ ፊደሉን ፡ ነዉ. ፡ ነዎ ፡ ነዩ. ፡ ነዩ ፡ ነኣ ፡ ነሀ ፡ በማለት ፡ ፊንታ ÷ ኑ ፡ ኖ ፡ ኒ ፡ ኔ ፡ ና ፡ ን ፡ እያ ሰኙ ፡ በ፯ ፡ ስልት ፡ ማስኬዱ ፡ የነዚህ ፡ ምልክት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ። የርሳቸውም ፡ ቅጥይ ፡ ምልክትነቱ ፡ ሥረይ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የድምጣቸውን ፡ ስልት ፡ ልዩ ፡ ልዩነቱን ፡ እያገላ ፡ እያጋነነ ፡ ያሳያል ። እንደ ፡ ኤውሮፖችም ፡ ብዙውን ፡ ፊደል ፡ ጠቅልሎ ፡ አሳ ንሶ ፡ በእጅ ፡ መኪና ፡ ለመጣፍ ፤ ግእዞችን ፡ ብቻ ፡ በኡ—ቡ ÷ በኢ—ቢ ÷ በኣ—ባ ÷ በኤ—ቤ ÷ በእ—ብ ÷ በኦ—ቦ ፡ እያሉ ፡ በአ ፡ ብቻ ፡ ማስኬድ ፡ ይቻላል ፤ ይህንንም ፡ ኋላ ፡ በ፯ኛው ፡ ማዕርግ ፡ ፊደል ፡ እናመጣዋለን ።

፲፩ ፤ ዳግመኛም ፡ ያራቱ ፡ ዲቃሎች ፡ የነጐነኰቈ ፡ ቅጥይ ፡ ከግእዛቸው ፡ በቀር ፡ ኹሉም ፡ መንታ ፡ መንታ ፡ ዐይነት ፡ መኾኑ ÷ ዋየሎቻቸው ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ የግእዛቸው ፡ ቅጥል ፡ ግን ፡ እንደነሆሎፎ ፡ እንደነሮቆቶ ፡ መኾኑ ÷ ፩ ፡ ዋየል ፡ ብቻ ፡ ወን ፡ ያሳያል ፤ ቀለበቱ ፡ ሀየንተ ፡ ወ ፡ ነው ። ይህም ፡ ገወ—ጐ ÷ ገወዩ.—ጒ ÷ ገውዋ—ጓ ÷ ገወዩ—ጔ ÷ ገወሀ—ጕ ÷ እያለ ፡ ኹሉን ፡ ያሳያል ። ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ መተዋቸው ፡ የካዕ ቡን ፡ ድምጥ ፡ ሣልሳቸውና ፡ ሳድሳቸው ፡ ጕ ፡ ጕ ÷ የሳብዑን ፡ ድምጥ ፡ ግእዛቸው ፡ ጐ ፡ ደርበ ፡ ስለ ፡ ወረሰው ፡ ነው ። ሳድሳቸው ፡ የካዕብ ፡ ድምጥ ፡ ስለ ፡ ደረበ ፡ ከኹን ፡ ቀደም ፡ ጐ ፡ ጕ ÷ ኈ ፡ ኍ ÷ ኰ ፡ ኵ ÷ ቈ ፡ ቍ ፡ እያለ ፡ በታውን ፡ ትቶ ፡ አለቦታው ፡ ገብቶ ፡ በካዕብ ፡ ቦታ ፡ ይጣፍ ፡ ነበር ፤ ዛሬ ፡ ግን ፡ ከቦታው ፡ ገብቶ ፡ መጨረሻ ፡ ኹኗል ። ሳድስ ነቱም ፡ ጕሕቈ ፡ ኰሕሰ ፡ በለው ፡ ይታወቃል ፤ ግስ ፡ በካዕብ ፡ በሣልስ ፡ አይነሣምና ። ግእዛቸው ፡ በቅኔና ፡ በመልክ ፡ ከግእዝ ፡ ጋራ ፡ እንዲገባ ፡ ሳድሳቸውም ÷ ሰርጕ ፡ እኍ ፡ ጽኵ ፡ ጽጕ ፡ ኁልቍ ፡ እያለ ፡ ከሳድስ ፡ ጋራ ፡ ይገባል ፤ ከካዕብ ፡ ግን ፡ አይተባበርም ፤ ቤት ፡ ያፈርሳል ።

፲፪ ፤ ከናባ ፡ ሰላማግም ፡ በኋላ ፡ እስከናፄ ፡ ካሌብ ÷ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ እስከ ፡ ብዙ ፡ ዘመን ፡ ሕዝቡ ፡ ሰራዊቱ ፡ ይህን ፡ ሐዲስ ፡ ግእዝ ፡ አንለምድኽ ፡ ብለው ፡ እንደ ፡ ካህ ናቱ ፡ ታዜና ፡ ወልደ ፡ አልዐሚዳ ፡ ካሌብ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ÷ ተዘካ ፡ ወለደ ፡ አለፀመደ ፡ ከለበ ፡ እያሉ ፡ በዚያው ፡ በሮጌው ፡ ግእዝ ፡ ሲጥፉ ፡ እንደ ፡ ኖሩ ÷ በኰስምና ፡ በሽሜ ዛና ፡ በደንጊያ ፡ ተጥፎ ፡ የሚገኝ ፡ ጥንተ ፡ ጥፈታቸው ፡ ይመሰክራል ።

ፍናወ ፡ ፊደል ፡ ወሑረታቲሁ ።

፲፫ ፤ የጥንቱ ፡ ግእዝ ፡ ፍጹም ፡ የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አካኼዱና ፡ መንገዱ ፡ እንደ ፡ ወንድሞቹ ፡ እንዳረብና ፡ እንደ ፡ ሱርስት ፡ እንደ ፡ ዕብራይስጥ ፡ ከቀኝ ፡ ወደ ፡ ግራ ፡ ነበረ ፤ ይህንንም ፡ በየመን ፡ ያሉ ፡ ሒምያር ፡ ነገደ ፡ ዮቅጣን ÷ ዕብራውያንም ፡ ሳይቀሩ ፡ በቃል ፡ በታሪክ ፡ ይመሰክራሉ ። ፪ኛም ፡ ፊደሉና ፡ ቋንቋው ፡ ቅን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደርሻ ፡ አካኼድ ፡ ከቀኝ ፡ ወደ ፡ ግራ ፡ ከግራ ፡ ወደ ፡ ቀኝ ፡ በ፪ ፡ ወገን ፡ ይጣፍና ፡ ይነበብ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ። ይህንንም ፡ እኔ ፡ ከቃላቸው ፡ እንደ ፡ ሰማኹ ÷ በትግሬ ፡ መሬት ፡ ከዚያውም ፡ ባጋሜ ፡ ወረዳ ፡ ከዋሻ ፡ ውስጥ ፡ በደንጊያ ፡ ተጥፎ ፡ ያዩትና ፡

ያገኙት ፡ አሉ ። ኋላ ፡ ግን ፡ በሰላማ ፡ ጊዜ ፡ በአብርሀና ፡ በአጽብሐ ፡ ዘመን ፥ የያፌት ፡ ልጆች ፡ ጽርኣውያን ፥ የካምም ፡ ልጆች ፡ ግብጻውያን ፡ ከያፌት ፡ ቋንቋ ፡ ሊያሰማሙ ፡ በጭራሽ ፡ ከግራ ፡ ወደ ፡ ቀኝ ፡ አዞረውት ፡ ከሴም ፡ ቋንቋ ፡ መንገድ ፡ ወጥቷል ። ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ በጕረሮ ፡ የሚነገረው ፡ ቃል ፡ የሐውት ፡ ሐና ፡ የዐይኑ ፡ ዐ ፡ ድምጥ ፡ እየደከመና ፡ እያነሰ ፡ እየጠፋ ፡ ኺዷል ። ትግሮች ፡ ግን ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ ድረስ ፡ ከቋንቋቸው ፡ አላጠፉትም ፤ እንዳይሁድና ፡ እንዳረቦች ፡ ለይተው ፡ ጠንቅቀው ፡ ይናገሩታል ።

፲፬ ፤ ፊደሉ ፡ ግእዝ ፡ ብቻ ፡ ኹኖ ፡ ከቀኝ ፡ ወደ ፡ ግራ ፡ መኼዱም ፡ በዚህ ፡ ይታወቃል ፤ በጥንታዊ ፡ ፊደል ፡ ተጥፎ ፡ ካኵስም ፡ የተገኘው ፡ አንቀጽ ፡ እንሆ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ።

የማናይ ።	ፀጋማይ ።
መሐጸበወ	ወበጸሐሙ ፡
መረሐበ	ብሔሮሙ ፡
መሰለፈአ	አፍለሶሙ ፡
መሀሰሰነአ	እንስሳሆሙ ፡
ረበከየ	ይክበር ፥ ማለት ፡ ነው ፡ ብለው ፡ ቃል ፡

በቃል ፡ ተርጕመውታል ። አኵስሞች ፡ ግን ፡ ከቀኝ ፡ ወደ ፡ ግራ ፡ ስለ ፡ ተጣፈ ፡ ዕብራይስጥ ፡ ይሉታል ። (ተረት) አባቱን ፡ አያውቅ ፡ አያቱን ፡ ናፈቀ ፡ እንዲሉ ። ወዲያ ፡ ማዶም ፡ በየመንና ፡ በናግራን ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ አንቀጽ ፡ ጥፈት ፡ በየዋሻውና ፡ በየደንጊያው ፡ በየመቃብሩ ፡ ይገኛል ፤ የብራናም ፡ መጽሐፍ ፡ አይታጣ ፤ ሕምያሮች ፡ ግን ፡ ግእዝ ፡ ቋንቋቸውን ፡ አጥፍተው ፡ እንደ ፡ ግብጦች ፡ ዐረቦች ፡ ኹነዋል ።

ፍልሰተ ፡ ፊደላት ፡ ወአኃዛቲሆን ።

፲፭ ፤ የፊደል ፡ ተራ ፡ የተፋለሰና ፡ አልፍ ፡ አ ፡ ከርስቱ ፡ ከቀዳማዊነት ፡ ተነቅሎ ፡ በርሱ ፡ ፈንታ ፡ ሆይ ፡ ሀ ፡ መዠመሪያ ፡ ፊደል ፡ የኾነ ፡ ከፍሬ ፡ ምናጦስ ፡ ወዲህ ፡ ነው ፤ አበገደሀ ፡ የነበረውን ፡ ሀለሐመሠ ፡ ብለው ፡ ከላይ ፡ እስከ ፡ ታች ፡ ያፋለሱትም ፡ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ ዐብረው ፡ የነበሩ ፡ ጽርኣውያንና ፡ ቅብጣውያን ፡ ናቸው ፡ ይባላል ። ያፋለሱበትም ፡ ምክንያት ፡ የግእዝን ፡ ፊደል ፡ ከአኃዝነት ፡ አውጥቶ ፡ የርሳቸውን ፡ ፊደል ፡ አልፋ ፡ ቤታ ፡ ጋማ ፡ የነበረውን ፡ ፩ ፡ ፪ ፡ ፫ ፡ እያሉ ፡ በግእዝ ፡ ፊደል ፡ ላይ ፡ አኃዝ ፡ አድርጎ ፡ ለማግባት ፡ እንዲመቻቸው ፡ ነው ፤ አኃዛችን ፡ ኹሉ ፡ የጽርእና ፡ የቅብጥ ፡ ፊደል ፡ መኾኑን ፡ ኋላ ፡ በቦታው ፡ እናመጣዋለን ። ይህም ፡ ሥራ ፡ የግእዝን ፡ ፊደል ፡ ከሴም ፡ ቋንቋ ፡ ዐዋጅ ፡ አውጥቶ ፡ ጥርጊያ ፡ መንገዱን ፡ አጥፍቶ ፡ ቍጥሩን ፡ አሳስቶ ፡ በዚህ ፡ ብቻ ፡ የቀረ ፡ አይዶለም ፤ በሄኖስ ፡ ራእይ ፡ ተመሥርቶ ፡ የታነጸውን ፡ ያልፉ ፡ ወዖን ፡ ምስጢር ፡ አፍርሷል ።

፲፮ ፤ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ በኢትዮጵያ ፡ አበገደ ፡ እየተረሳና ፡ እየጠፋ ፥ ሀለሐመ ፡ እየሰፋ ፡ ኺዷል ፤ ኋላ ፡ ግን ፡ በኹሉ ፡ አገር ፡ ጠፍቶ ፡ በሺዋ ፡ በስሜን ፡ ስለ ፡ ተገኘ ፡ እኩሉ ፡ የሺዎች ፡ ፊደል ፥ እኩሉ ፡ የስሜኖች ፡ ፊደል ፡ ይሉታል ፤ ርሱ ፡ ግን ፡ ከጥ

ንት ፡ ከሰላማ ፡ በፊት ፡ የነበረ ፡ አንቲከ ፡ ፊደል ፡ ነው ። አንቲከነቱንም ፡ ዐረቦች ፡ ሳይ ቀሩ ፡ ሴማውያንም ፡ ያፊታውያንም ፡ በፊደል ፡ ታሪክ ፡ ይመሰክራሉ ፤ በሀገራችንም ፡ ባሖስም ፡ ሐውልት ፡ በስሜን ፡ መጻሕፍት ፥ በሺዋም ፡ በያድባራቱ ፡ በየገዳማቱ ፥ ይል ቁንም ፡ በደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ እስከ ፡ ዛሬ ፡ አለ ፤ ያስተምሩበታል ። ስሙንም ፡ ከሀለሐመ ፡ ለይተው ፡ በዚያው ፡ በጥንቱ ፡ አጠራር ፡ አበገደ ፡ ወይም ፡ አቡጊዳ ፡ ይሉታል ፤ አቡጊ ዳም ፡ ማለት ፡ የግእዙ ፡ ተራ ፡ ሳይፋለስ ፡ ከካዕብ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ያሉት ፡ ፮ቱ ፡ አዕጹቅ ፡ በመፋለስና ፡ በመዋረስ ፡ እየተዛነቁ ፡ ይጣፋሉና ፥ ስለዚህ ፡ ነው ፤ መዛነቃቸውም ፡ ውጥ ንቅጥ ፡ ኹኖ ፡ የሕዝቅኤልን ፡ ምግብ ፡ ይመስላል ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፱) ።

ማዕርገ ፡ ፊደላት ።

፲፯ ፤ የፊደላት ፡ ማዕርግ ፡ በጣጣፍና ፡ በትምርት ፡ ከ፫ ፡ ይከፈላል ፤ ፫ቱ ፡ ክፍል ፡ የግእዝ ፡ ብቻ ፤ ፩ኛው ፡ ያማርኛ ፡ ብቻ ፤ ፫ኛው ፡ የግእዝና ፡ ያማርኛ ፡ መድበል ፥ ጉ ባኤ ፡ ፊደል ፡ ነው ። የግእዙ ፡ ማዕርግ ፡ ከ፫ ፡ መከፈሉ ፥ የወጣኒና ፡ የማእከላዊ ፡ የፍ ጹም ፡ ትምርት ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ ያማርኛውና ፡ መድበሉም ፡ ከ፫ቱ ፡ የሚበልጥ ፡ የፍጹም ፡ ፍጹም ፡ ነው ።

፩ኛ ፡ ማዕርግ ።

፲፰ ፤ ፊደል ።	ስመ ፡ ፊደል ።	ኍልቄ ፡ ፊደል ።
አ	አልፍ ፡	አሐድ ፡
በ (ጰ)	ቤት ፡	ክልኤት ፡
ገ (ጐ)	ገምል ፡	ሠለስት ፡
ደ	ድልት ፡	አርባዕት ፡
ሀ	ሆይ ፡	ኀምስት ፡
ወ	ዋዌ ፡	ሰድስት ፡
ዘ	ዛይ ፡	ሰብዐት ፡
ሐ (ኀ—ኈ)	ሐውት ፡	ሰምንት ፡
ጠ	ጠይት ፡	ተስዐት ፡
የ	የማን ፡	ዐሥርት ፡
ከ (ኰ)	ከፍ ፡	ዕሥራ ፡
ለ	ላዊ ፡	ሠላሳ ፡
መ	ማይ ፡	አርብዓ ፡
ነ	ነሐስ ፡	ኀምሳ ፡
ሠ	ሠውት ፡	ስሳ ፡
ዐ	ዐይን ፡	ሰብዓ ፡
ፈ (ፐ)	ፈፍ ፡	ሰማንያ ፡
ጸ (ፀ)	ጸደይ ፡	ተስዓ ፡

ቀ (ቈ)	ቆፍ ፡	ምእት ፡
ረ	ርእስ ፡	በ ፡ ምእት ፡
ሰ	ሳት ፡ (ሰዓት) ፡	ገ ፡ ምእት ፡
ተ	ታው ፡	ደ ፡ ምእት ።

ሐተታ ።

፲፱ ፤ እሊህም ፡ ፳፪ቱ ፡ ፊደላት ፡ የመልክ ፡ ልዩነት ፡ ያላቸው ፡ ፬ቱ ፡ ድርቦች ፡ (ኀፀጸፐ) ፡ ሳይቀሩ ፡ ባ፭ ፡ ጾታ ፡ ተከፍለው ፡ ባ፭ቱ ፡ ሕዋሳተ ፡ አፍ ፡ በጕረሮና ፡ በትናጋ ፡ በምላስና ፡ በከንፈር ፡ በጥርስ ፡ ይነገራሉ ፤ ጾታቸውና ፡ ክፍላቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩ኛ ፤ — በጕረሮ ፡ የሚነገሩ ፡ ፭ ፤ — አ ፡ ሀ ፡ ሐ ፡ ኀ ፡ ዐ ።

(እነዚህ ፡ ፭ቱ ፡ ከመላላት ፡ በቀር ፡ መጥበቅ ፡ የላቸውም) ።

፪ኛ ፤ — በትናጋ ፡ የሚነገሩ ፡ ፬ ፤ — ገ ፡ የ ፡ ከ ፡ ቀ ።

፫ኛ ፤ — በምላስ ፡ የሚነገሩ ፡ ፭ ፤ — ደ ፡ ጠ ፡ ለ ፡ ነ ፡ ተ ።

፬ኛ ፤ — በከንፈር ፡ የሚነገሩ ፡ ፮ ፤ — በ ፡ ወ ፡ መ ፡ ፈ ፡ ጰ ፡ ፐ ።

፭ኛ ፤ — በጥርስ ፡ የሚነገሩ ፡ ፮ ፤ — ዘ ፡ ሠ ፡ ጸ ፡ ፀ ፡ ረ ፡ ሰ ።

፪ኛ ፡ ማዕርግ ።

፳ ፤ መላው ፡ የግእዝ ፡ ፊደል ፡ ከናበጋዙና ፡ ከነጓዙ ፡ ከነአኃዙ ።

አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	እ	ኦ	፩
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ	፪
ገ ጐ	ጉ	ጊ ጒ	ጋ ጓ	ጌ ጔ	ግ ጕ	ጎ	፫
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ	፬
ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ	፭
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ው	ዎ	፮
ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ	፯
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ	፰
ኀ ኈ	ኁ	ኂ ኊ	ኃ ኋ	ኄ ኌ	ኅ ኍ	ኆ	፱
ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ	፲
የ	ዩ	ዪ	ያ	ዬ	ይ	ዮ	፲፩
ከ ኰ	ኩ	ኪ ኲ	ካ ኳ	ኬ ኴ	ክ ኵ	ኮ	፲፪
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ል	ሎ	፲፫
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ	፲፬
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ	፲፭
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ	፲፮
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ	፲፯

ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፌ	ፍ	ፎ	፺
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ	፻
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ	፪፻
ቀ ቈ	ቁ	ቂ ቍ	ቃ	ቄ ቌ	ቅ ቍ	ቆ	፫፻
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ር	ሮ	፬፻
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ስ	ሶ	፭፻
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ት	ቶ	፮፻
ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	ጴ	ጵ	ጶ	፯፻
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ	፰፻

፫ኛ ፡ ማዕርግ ፤ አቡጊዳ ።

፷፩ ፤ አቡጊዳስ ፡ ውእቱ ፡ ኅዉሠ ፡ ዘርዕ ፡ ወሠርጽ ፤ ወቱሱሐ ፡ መልክእ ፡ ሐንፈጽ ። ሑረቱ ፡ አምሳለ ፡ ፍርዝ ፡ እንዘ ፡ በየማኑ ፡ ወበፀጋሙ ፡ አኃዝ ፤ ወፍናዊሁኒ ፡ መብእስ ፡ ወደጋን ÷ አዕቃጼ ፡ ረዋጺ ፡ ሕፃን ።   የፊደሉና ፡ የአኃዙ ፡ ተራ ፡ ከታው ፡ በታች ፡ ፬ቱን ፡ ድርቦች ፡ ኀፀጰፐንና ፡ ፪ቱን ፡ ዲቃሎች ፡ ኈቈን ፡ ጨምሮ ፡ እስከ፲፻ ፡ ይወርድና ፡ ፼ ፡ ለማለት ፡ የአልፍ ፡ አን ፡ ሳድስ ፡ እን ፡ ይጥፋል ፤ አጣጣፉም ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩	አ	ቡ	ጊ	ዳ	ሄ	ው	ዘ	፯
፪	በ	ጉ	ዲ	ሃ	ዌ	ዝ	ሐ	፰
፫	ገ	ዱ	ሂ	ዋ	ዜ	ሕ	ጠ	፱
፬	ደ	ሁ	ዊ	ዛ	ሔ	ጥ	ዩ	፲
፭	ሀ	ዉ	ዚ	ሓ	ጤ	ይ	ከ	፳
፮	ወ	ዙ	ሒ	ጣ	ዬ	ክ	ሎ	፴
፯	ዘ	ሑ	ጢ	ያ	ኬ	ል	ሞ	፵
፰	ሐ	ጡ	ዪ	ካ	ሌ	ም	ኖ	፶
፱	ጠ	ዩ	ኪ	ላ	ሜ	ን	ሦ	፷
፲	የ	ኩ	ሊ	ማ	ኔ	ሥ	ዖ	፸
፳	ከ	ሉ	ሚ	ና	ሤ	ዕ	ፎ	፹
፴	ለ	ሙ	ኒ	ሣ	ዔ	ፍ	ጸ	፺
፵	መ	ኑ	ሢ	ዓ	ፌ	ጽ	ቆ	፻
፶	ነ	ሡ	ዒ	ፋ	ጼ	ቅ	ሮ	፪፻
፷	ሠ	ዑ	ፊ	ጻ	ቄ	ር	ሶ	፫፻
፸	ዐ	ፉ	ጺ	ቃ	ሬ	ስ	ቶ	፬፻
፹	ፈ	ጹ	ቂ	ራ	ሴ	ት	ኆ	፭፻
፺	ጸ	ቁ	ሪ	ሳ	ቴ	ኃ	ፆ	፮፻
፻	ቀ	ሩ	ሲ	ታ	ኄ	ፅ	ጶ	፯፻

፪፻	ረ	ሱ	ቲ	ኃ	ዔ	ጵ	ፖ	፰፻
፫፻	ሰ	ቱ	ኒ	ፃ	ጼ	ፕ	ኦ	፩
፬፻	ተ	ኍ	ዒ	ጻ	ፔ	እ	በ	፪
፭፻	ኀ	ፁ	ጺ	ፓ	ኤ	ብ	ጎ	፫
፮፻	ፀ	ጹ	ፒ	ኣ	ቤ	ግ	ዶ	፬
፯፻	ጸ	ፑ	ኢ	ባ	ጌ	ድ	ሆ	፭
፰፻	ፐ	ኡ	ቢ	ጋ	ዴ	ሀ	ዎ	፮
፱፻	ኈ							
፲፻	ቈ							
፼	አ							

ያቡጊዳ ፡ ተረፍ ።

፷፪ ፤ መልካቸውንና ፡ ድምጣቸውን ፡ አካኼዳቸውን ፡ ለውጠው ፡ ከዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ትተው ፡ ፭ ፡ ፭ ፡ ብቻ ፡ እየኾኑ ፡ በሕጹጽነት ፡ የሚጣፉ ፡ ፬ቱ ፡ ሕጹጻን ፡ ዲቃሎች ፡ ከናባቶቻቸው ።

ገ	—	ጐ	ጕ	ጓ	ጔ	ጒ
ኀ	—	ኈ	ኍ	ኋ	ኌ	ኊ
ከ	—	ኰ	ኵ	ኳ	ኴ	ኲ (ኺ)
ቀ	—	ቈ	ቍ	ቋ	ቌ	ቊ

የኀና ፡ የከ ፡ ዲቃሎች ፡ ኋና ፡ ዃ ፡ ቅጥላቸውና ፡ ድምጣቸው ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ፩ ፡ ስልት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በማርኛ ፡ ይዋረሳሉ ፤ እናንተ ፡ በሚል ፡ ባ፬ኛው ፡ መደብ ፡ አይታችኋል=አይታችዃል ፥ ሰምታችኋል=ሰምታችዃል ፥ ኋላ=በዃላ ፡ እያሰኙ ፡ ይዋረሳሉና ፤ ከ፪ቱ ፡ ባንዱ ፡ በወደዱት ፡ መጣፍ ፡ ይቻላል ።

ሐተታ ፤ ስለ ፡ ፊደል ፡ ቍጥር ።

፷፫ ፤ ፊደላችንና ፡ የፊደል ፡ ቍጥራችን ፡ በሀለሐ ፡ አካኼድ ፡ ተፋልሶ ፡ ከላይ ፡ እስከ ፡ ታች ፡ ስለ ፡ ተሳሳተ ፥ ቍጥሩም ፡ በዚያው ፡ በስሕተቱ ፥ ዛሬም ፡ በውነቱ ፡ ፰፻ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ የዘጠኝ ፡ መቶና ፡ ያሥር ፡ መቶ ፡ የእልፍ ፡ ምልክት ፡ ፊደል ፡ አልነበረውም ። ዛሬ ፡ ግን ፡ በቡጊዳ ፡ ቍጥር ፡ ምእት ፡ ብሎ ፡ አምአት ፡ ሳይሉ ፡ እልፍ ፡ ማለት ፡ ስሕተትና ፡ ግድፈት ፡ እንዳይኾን ፥ ከፐ ፡ በታች ፡ ፫ ፡ ፊደላት ፡ ኈ ፡ ቈ ፡ አ ፡ ተጨምረውለት ፡ እስከ ፡ እልፍ ፡ መልቷል ። እስከ ፡ እልፍም ፡ በፊደል ፡ መቍጠር ፡ የጥንት ፡ ልማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ያኹን ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ አይዶለም ። የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ በየፊደሉ ፡ እስከ ፡ እልፍ ፡ ይቈጥራል ።

፷፬ ፤ ኈ ፡ ስለ ፡ ቀለበቱ ፡ የ፱፻ ፡ አኃዝ ፡ መኾኑ ፥ አባቱ ፡ ኀርም ፡ ኀ ፡ የሐ ፡ ተወራጅ ፡ ነውና ፥ በተራ ፡ ቍጥር ፡ እንደ ፡ ጠ ፡ ዘጠነኛነት ፡ ስላለው ፡ ነው ። ቈም ፡ ስለ ፡ ቀለበቱ ፡ ያ፲፻ ፡ ወይም ፡ የሺሕ ፡ አኃዝ ፡ መኾኑ ፥ ቆፍ ፡ ፻ ፡ ነውና ፤ የርሱን ፡ አሥር ፡

ተከትሎ፡ ነው ። እ፡ ደግሞ፡ እልፍ፡ መባሉና፡ ያ፲፡ ሺሕ፡ አኃዝ፡ መኾኑ ፥ በራሱ፡ ላይ፡ ስለ፡ ተቀዳጃት፡ ስላንዲቱ፡ ቅንጣት፡ ነቍጣ፡ ነው ። የአልፍ፡ አ፡ ጠባይ፡ በዕብራይስጥም፡ እንደዚህ፡ ነው፤ ብቻውን፡ አሐዱ፡ ይባል፡ የነበረው፡ በራሱ፡ ላይ፡ ነቍጣ፡ ሲኾንበት፡ ፩፡ እልፍ፡ ይባላል ። ዕብራውያን፡ ግን፡ እልፍ፡ የሚሉት፡ እንዳረቦች፡ ዐሥሩን፡ መቶ፡ ነው ። የግእዝም፡ እልፍ፡ ጥንታዊው፡ እንደዚህ፡ ነበረ፤ ይኸውም፡ በአኃዙ፡ አካኼድ፡ ይታወቃል፡ ምእት፡ ብሎ፡ እልፍ፡ በማለቱ ። ዐሥሩን፡ መቶ፡ ወይም፡ አንዱን፡ ሺሕ፡ አምኣት፡ ብሎ፡ ፲ሩን፡ ሺሕ፡ ፩፡ እልፍ፡ ማለት፡ ከጽርእና፡ ከቅብጥ፡ የመጣ፡ የሐዲስ፡ ግእዝ፡ ልማድ፡ ነው ።

፷፫ ፤ ከኹሉን፡ ቀደም፡ በፊደል፡ ተራ፡ የቃጣነው፡ የአኃዙም፡ ነገር፡ እንዲህ፡ ነው፤ ጥንታዊው፡ የግእዝ፡ አኃዝ፡ እንደ፡ ሱርስት፡ እንደ፡ ዕብራይስጥ፡ እንደ፡ ጽርእ፡ እንደ፡ ቅብጥ፡ ያው፡ ራሱ፡ ፊደሉ፡ ነው፡ እንጂ ፥ እንዳረብና፡ እንደ፡ ላቲን፡ ሌላ፡ ቍጥር፡ ልዩ፡ ዐይነት፡ አኃዝ፡ አልነበረውም፤ ይህነንም፡ በንደኛው፡ ማዕርግ፡ አሳይተናል ። በኋላ፡ ዘመን፡ ግን፡ ከሰላማ፡ ጋራ፡ የነበሩ፡ ቅብጣውያንና፡ ጽርአውያን፡ አስቀድመን፡ እንደ፡ ተናገርነ፤ የግእዝን፡ ፊደል፡ ተራውን፡ አፋልሰው፡ ከአኃዝነት፡ አውጥተው፡ የጽርእን፡ ፊደል፡ ለግእዝ፡ ፊደል፡ አኃዝ፡ አድርገው፡ አላኳያውና፡ አላምሳያው፡ አለፈርጁ፡ አላጣማጁ፡ እያቈራኙ፡ ስለ፡ ጣፉት ፤ እንሆ፡ ይህ፡ ከአሐዱ፡ እስከ፡ እልፍ፡ (፩—፼)፡ ያለ፡ አኃዝ፡ ከሰብዓ፡ (፸)፡ በቀር፡ ኹሉም፡ የጽርእና፡ የቅብጥ፡ ፊደል፡ ነው ።

፷፬፤ የፊደል፡ ትውልድ፡ አወራረዱና፡ አቀዳዱ፡ እንዴት፡ ነው፡ ብትል፤ የፊንቅያ፡ ፊደል፡ ከዕብራይስጥ ፥ የጽርእ፡ ፊደል፡ ከፊንቅያ ፥ የላቲን፡ ፊደል፡ ከጽርእ፡ ተቀድቷል ። የጽርእ፡ ፊደላት፡ መላው፡ ፳፬፡ ናቸው፤ የቅብጥ፡ ደግሞ፡ በነዚህ፡ ላይ፡ ፯፡ ጨምሮ፡ ፴፩፡ ነው ። ለኛ፡ ግን፡ አኃዝ፡ የኾኑልን፡ ፲፯፡ ናቸው፤ ከነዚሁም፡ ፯ቱና፡ ፫፡ አኃዝ፡ እንጂ፡ ፊደል፡ አይባሉም፤ ፊደልነት፡ ስለሌላቸው፡ በፊደላት፡ ተራ፡ አይጣፉም ። ፬ቱ፡ ደ፡ ነው፤ መልኩ፡ ተለውጦ፡ ዐይኑ፡ ዐን፡ ይመስላል፤ በወዲያ፡ ግን፡ ዴልታ፡ ፫፡ ማእዝን፡ ነው ። ፭ቱም፡ ሄ፡ ነው፤ ኤ፡ ይሉታል ። ፯ቱም፡ ዛይ፡ ነው፤ በጽርእ፡ ፊደል፡ ዋው፡ ስለሌለ፡ ዛይን፡ ፪፡ ጊዜ፡ ጥፈው፡ እግሮቹን፡ ዘርግተው፡ ቈልፈው፡ የገን፡ ሣልስና፡ ኃምስ፡ አስመስለው፡ ፯ና፡ ፯፡ አድርገውታል፤ ቈላፋው፡ ዛይ፡ ነው፤ ዝርጉ፡ ስም፡ የለውም ። አንዱን፡ አልፋ፡ ጐዳና፡ ቀንዳም፡ አድርገው፡ ጐዳውን፡ አሐዱ፡ ፩ ፥ ቀንዳሙን፡ ዕሥራ፡ ፳፡ እንዳሉት፡ ይህም፡ እንደዚያ፡ ነው ። ፰ቱም፡ ሔት፡ ነው፤ እንደ፡ ሬሳ፡ ተጋድሞ፡ ተጥፏል፤ በጽርእ፡ ኤታ፡ በሮማይስጥ፡ ሐሽ፡ ይባላል ። ፱ቱና፡ ፲ቱም፡ ጤትና፡ ዮድ፡ ናቸው፤ ቴታ፡ ዮታ፡ ይሏቸዋል ። በለቀንዱም፡ ፳፡ ፩፡ ነው፤ ፩ዱም፡ አልፋ፡ ነው ። ፴ና፡ ፶ም፡ ተዛውረውና፡ ተዘቅዝቀው፡ አለመልካቸው፡ ተጥፈዋል፤ ፴፡ እንደ፡ ሥዕለ፡ ጴጥሮስ፡ ቍልቍሊት፡ ተጥፎ፡ ራብዑን፡ ሃ፡ ይመስላል፤ አቅንቶ፡ ሲያዩት፡ ላምዳ፡ ነውና ፥ በጽርእ፡ ሠላሳ፡ ይባላል ። ፶ም፡ ኑን፡ ነውና ፥ በጽርእ፡ ኀምሳ፡ ይባላል ። ፵ም፡ ሚም፡ ነው፤ እንደ፡ ላምዳ፡ ቍልቍሊት፡ ተጥፎ፡ ራብዑን፡ ሣ፡ ይመስላል ።

፷፪፤ ሯ ፡ ግን ፡ የግእዝ ፡ ሮ ፡ ነው ፤ ያሚክሮን ፡ የሚሉት ፡ ታናሹ ፡ ያ ፥ በዴልታ ፡ ምትክ ፡ አድርገው ፡ ፬ቱ ፡ ካሉት ፡ ከዐይኑ ፡ ዐ ፡ ጋራ ፡ በስምና ፡ በመልክ ፡ ተባብሮ ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ስለ ፡ ኸነባቸው ፥ በያ ፡ ፈንታ ፡ ሮን ፡ አግብተው ፡ አለስሙና ፡ አለቍጥሩ ፡ ሰብዓ ፡ ብለውታል ፡፡ ፹ም ፡ ፈ ፡ ነው ፤ በጽርእ ፡ ፐ ፡ ይባላል ፤ መልኩ ፡ አልተለወጠም ፡፡ ፺ ፡ ግን ፡ አኃዝ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ፊደል ፡ ስላልኾነ ፡ ከቍጥር ፡ ስም ፡ በቀር ፡ የፊደልነት ፡ ስም ፡ የለውም ፤ መልኩ ፡ ተለውጦ ፡ እንደ ፡ ን ፡ ኹኗል ፤ ጥንተ ፡ መልኩ ፡ ግን ፡ ራሱ ፡ ገጥሞ ፡ እግሩ ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ ነው ፡፡ በጽርእ ፡ ፊደል ፡ ዋውና ፡ ጳዴ ፡ ቆፍ ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ስለሌሉ ፡ በታቻቸውን ፡ በአኃዝነት ፡ ሌሎች ፡ ወርሰውታል ፡፡ ፻ ፡ የተባለም ፡ ሬስ ፡ ነው ፤ መልኩ ፡ የግእዝን ፡ የ ፡ ይመስላል ፤ በጽርእና ፡ በቅብጥ ፡ ሮ ፥ በሮማይስጥ ፡ ፐ ፡ ይባላል ፤ ሬስ ፡ መቶ ፡ መባሉ ፡ በታውን ፡ ትቶ ፡ በቆፍ ፡ በታ ፡ ገብቶ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በግእዝና ፡ በዕብራይስጥ ፡ ኹለት ፡ መቶ ፡ ነው ፡፡ ፪፻ም ፡ ኹለት ፡ ሮ ፡ ነው ፤ በጽርእ ፡ ሚርያ ፡ ይባላል ፤ ፪ቱን ፡ ሮ ፡ አቈራኝቶና ፡ አስተሳስሮ ፡ እልፍ ፡ ማለት ፥ እንደ ፡ ጽርአውያን ፡ መቶ ፡ ጊዜ ፡ መቶ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ እንደ ፡ ሴማውያን ፡ ፲ ፡ ጊዜ ፡ መቶ ፡ ወይም ፡ ሺሕ ፡ ማለት ፡ አይዶለም ፡፡

፬ኛ ፡ ማዕርግ ፡፡

ከግእዝ ፡ ፊደላት ፡ የተዴቀለ ፡ ያማርኛ ፡ ፊደል ፡፡

፷፫፤ ምሉ ፡ ዐማርኛ ፡ ያላቸው ፡ ፊደላት ፡ ፯ ፡ ብቻ ፡ ናቸው ፤ ለቀሩት ፡ ግን ፡ ከራብዖቻቸው ፡ በቀር ፡ ያማርኛ ፡ ቅጥል ፡ የላቸውም ፤ ከነራብዑም ፡ በጫራኸ ፡ የሌላቸው ፡ አሉ ፤ (አ—ዐ ፡ ሀ—ሐ ፡ ወ—የ ፡ ጸ—ፐ) ፡፡ ፯ ፡ ያልናቸውም ፡ ምሉአንና ፡ ፍጹማን ፡ ፊደላት ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ፡፡

ደ	—	ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጄ	ጅ	ጆ
ዘ	—	ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ
ጠ	ጸፀ	ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ
ከ	—	ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኾ
ነ	—	ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ
ሰ	—	ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ
ተ	—	ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ

ሐተታ ፡፡

፷፬፤ ጨ ፡ የወጣ ፡ ከጠና ፡ ከጸፀ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ከጠ ፡ ብቻ ፡ አይዶለም ፤ በግእዝ ፡ ጸ—ፀ ፡ የሚባለው ፡ ባማርኛ ፡ ጠና ፡ ጨ ፡ ይኾናል ፡፡ ማስረጃ ፡ ጸመ ፡ ጠመ ፡ ጸልአ ፡ ጠላ ፤ ጸጕር ፡ ጠጕር ፡ ጭገር ፤ ጸልመ ፡ ጨለመ ፤ ጼው ፡ ጨው ፤ ጻጹት ፡ ጫጩት ፤ ጸርቅ ፡ ጨርቅ ፡፡ ፀመደ ፡ ጠመደ ፤ ፀመረ ፡ ጨመረ ፤ ፀበጠ ፡ ጨበ ፡፡

ዐማርኛና ፡ ትግሬ ፡ ትግሪኛ ፡ ከባታቸው ፡ ከግእዝ ፡ ጕያ ፡ ሳይወጡ ፡ ጀሸኸ ፡ በማለት ፡ ከዐረብ ፡ ከሱርስት ፡ ከዕብራይስጥ ÷ ዠኘቸ ፡ በማለት ፡ ከሮማይስጥና ፡ ከልጆቹ ፡ ይሰማማሉ ፤ ጨ ፡ በማለት ፡ ግን ፡ ከማንም ፡ ከማን ፡ የማይገጥሙ ፡ ብቸኞች ፡ ናቸው ። ሸን ፡ ከጥንታዊ ፡ ግእዝ ፡ ወርሰውታል ፤ ጀ ፡ የዐረቦች ፡ ገ ፡ ነው ÷ ዐረብ ፡ ገ ፡ ሲል ፡ ጂም ፡ ጀመል ፡ ይላል ። ከን ፡ ኸ ፡ ማለት ፡ የዕብራይስጥና ፡ ያማርኛ ፡ የትግሬኛም ፡ ነው ፤ ባረብና ፡ ባሮጌው ፡ ግእዝ ፡ ግን ፡ ኸ ፡ የሚባለው ፡ ኀርም ፡ ኀ ፡ ነው ፡ እንጂ ÷ ከፍ ፡ አልነበረም ። ሸ ፡ የሚባለውም ፡ ንጉሡ ፡ ሠ ፡ እንጂ ÷ ሳቱ ፡ ሰ ፡ አልነበረም ፤ ሠውት ፡ ሠና ፡ ሳት ፡ ሰ ፡ ተዛውረውና ፡ ተፋልሰው ፡ አለቦታቸው ፡ ተጥፈዋል ፤ መፋለሳቸውም ፡ በዚህ ፡ ይታወቃል ፤ ነጋሢ ፡ ነጋሽ ÷ ሢመት ፡ ሹመት ÷ ሦክ ፡ ሾኽ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

በጓኋኳቋ ፡ አንጻር ፡ ከግእዙም ፡ ካማርኛውም ፡
የሚገኙ ፡ የራብዕ ፡ ዲቃሎች ፡ ራብዖች ፡ ብቻ ።

(ከግእዙ) ።

፴፤　ባ ዳ ዛ ጣ ላ ማ ና ሣ ፋ ጻ ፃ ራ ሳ ታ ።
ቧ ዷ ዟ ጧ ሏ ሟ ኗ ሧ ፏ ጿ　ሯ ሷ ቷ ።

(ካማርኛው) ።

ጃ ዣ ጫ ኻ ኛ ሻ ቻ ።
ጇ ዧ ጯ ዃ ኟ ሿ ቿ ።

ለነዚህ ፡ ፊደሎች ፡ ለኹሉም ፡ ዋየላቸው ፡ ዋ ፡ ነው ፤ ቅጥላቸው ፡ ኹሉ ፡ ህየንተ ፡ ዋ ፡ ኹኖ ፡ በዋ ፡ ፈንታ ፡ ገብቷል ። ቅጥላቸው ፡ ቀርቶ ፡ በዝርዝር ፡ ፊደል ፡ ሲጣፉ ፡ ግን ፡ ቡአ ፡ ዱአ ፡ ጁአ ፡ ጩአ ፡ ያሰኛሉ ፤ በዚህም ፡ ዉአ ፡ ይገኛል ፤ ይኸውም ፡ ዋ ፡ ማለት ፡ ነው ። ኹሉንም ፡ ዘርዝሮ ፡ ሲጥፉት ÷ በዉአ ፡ ደዉአ ፡ ጀዉአ ፡ እያሰኘ ፡ የቅጥላቸው ፡ መንታነት ፡ ስለ ፡ ፪ቱ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ሟኗሧጿሯቷ ፡ እነዚህ ፡ ፮ቱ ፡ እንደ ፡ ጓኋኳቋ ፡ ናቸውና ÷ ለግእዝም ፡ ይሰማሙታል ። ተሟቅሐ ፡ ይትመዋቃሕ ፡ ይትሟቃሕ ። ተኗለወ ፡ ይትነዋሉ ፡ ይትኗሉ ፤ ምሧዕ ፡ መሧዕት ። መጸተ ፡ መጿቲ ፡ ምጿት ። ምሯጽ ፡ ስሯጽ ። ተቷስሐ ፡ ይተዋሳሕ ፡ ይቷሳሕ ፤ ተቷሳሒ ። አስተቷስሐ ፡ ያስተተዋስሕ ፡ ያስተቷስሕ ፤ አስተቷሳሒ ፡ መስተቷስሕ ። ዋ ፡ ከዕብና ፡ ራብዕ ፡ ማዛመዱ ፡ ቅጥሉ ፡ የአ ፡ ምስለኔ ፡ ስለ ፡ ኾነለት ፡ ነው ፡ (ቍ፲) ።

፳ኛ ፡ ማዕርግ ።

፴፩ ፤ ጉባኤ ፡ ዝርዋን ፡ ፊደላት ÷ ፊደላተ ፡ ግእዝ ፡ ወዐምሐራ ፡ እለ ፡ ምስለ ፡ ሱርስት ፡ ወዐረብ ፡ ወምስለ ፡ ዕብራይስጥ ፡ የኀብራ ።

አ	ኡ	ኢ	ኣ	—	ኤ	እ	ኦ
በ	ቡ	ቢ	ባ	ቧ	ቤ	ብ	ቦ
ገ	ጉ	ጊ	ጋ	—	ጌ	ግ	ጎ
ጐ	»	ጒ	ጓ	—	ጔ	ጕ	»
ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዷ	ዴ	ድ	ዶ
ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጇ	ጄ	ጅ	ጆ
ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	—	ሄ	ህ	ሆ
ወ	ዉ	ዊ	ዋ	—	ዌ	ው	ዎ
ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዟ	ዜ	ዝ	ዞ
ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዧ	ዤ	ዥ	ዦ
ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	—	ሔ	ሕ	ሖ
ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	—	ኄ	ኅ	ኆ
ኈ	»	ኊ	ኋ	—	ኌ	ኍ	»
ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጧ	ጤ	ጥ	ጦ
ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጯ	ጬ	ጭ	ጮ
የ	ዩ	ዪ	ያ	—	ዬ	ይ	ዮ
ከ	ኩ	ኪ	ካ	—	ኬ	ክ	ኮ
ኰ	»	ኲ	ኳ	—	ኴ	ኵ	»
ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ዃ	ኼ	ኽ	ኾ
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሏ	ሌ	ል	ሎ
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሟ	ሜ	ም	ሞ
ነ	ኑ	ኒ	ና	ኗ	ኔ	ን	ኖ
ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኟ	ኜ	ኝ	ኞ
ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሧ	ሤ	ሥ	ሦ
ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	—	ዔ	ዕ	ዖ
ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፏ	ፌ	ፍ	ፎ
ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጿ	ጼ	ጽ	ጾ
ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	—	ፄ	ፅ	ፆ
ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	—	ቄ	ቅ	ቆ
ቈ	»	ቊ	ቋ	—	ቌ	ቍ	»
ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሯ	ሬ	ር	ሮ
ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሷ	ሴ	ስ	ሶ
ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሿ	ሼ	ሽ	ሾ
ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቷ	ቴ	ት	ቶ
ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቿ	ቼ	ች	ቾ
ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	—	ጴ	ጵ	ጶ
ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	—	ፔ	ፕ	ፖ

ቍጥር ፡ በፊደልና ፡ በአኃዝ ።

አ በ ገ ደ ሀ ወ ዘ ሐ ጠ የ ከ ለ መ ነ ሠ ዐ ፈ ጸ ቀ ቄ እ
፩ ፪ ፫ ፬ ፭ ፮ ፯ ፰ ፱ ፲ ፳ ፴ ፵ ፶ ፷ ፸ ፹ ፺ ፻ ፲፻ ፼

፩ኛ ፡ ማዕርግ ።

ስለ ፡ እጅ ፡ መኪና ፡ ፊደል ።

፴፪ ፤ ኤውሮፖች ፡ ፊደላቸውን ፡ ሳያሳንሱና ፡ ሳይከፍሉ ፡ እናሳንስም ፡ ሳይሉ ፡ መላውን ፡ ፊደል ፡ ፳፮ቱን ፡ ዘር ፡ ከነአኃዙና ፡ ከነጓዙ ፡ አሳክተውና ፡ አስማምተው ፡ በ እጅ ፡ መኪና ፡ እንዲጥፉ ፥ የኛም ፡ ፊደል ፡ በኤውሮፖች ፡ ልክ ፡ ፳፮ ፡ ዘር ፡ ነውና ፤ እንደ ፡ መዠመሪያው ፡ ማዕርግ ፡ ጭፍራውን ፡ ትቶ ፡ አበጋዙን ፡ ብቻ ፡ ግእዝ ፡ ግእዙን ፡ ባንድ ፡ አይቅር ፡ ሰብስቦ ፡ በ፯ ፡ ዋየል ፡ ቢያስኬዱት ፡ ከእጅ ፡ መኪና ፡ ተስማምቶ ፡ እንደ ነሱ ፡ ፊደል ፡ ይኼዳል ። አኃዙንም ፡ ፲ኛውን ፡ ዘሮ ፡ አድርጎ ፡ የላይ ፡ የታች ፡ ሠረዝ ፡ ቀርቶበት ፡ ከ፩ ፡ እስከ ፡ ፱ ፡ ያለውን ፡ በ፲ቱ ፡ ዘሮነት ፡ ቢያስኬዱት ፡ ከአኃዛቸው ፡ ይሰ ማማል ። ዘሮ ፡ ማለት ፡ የአኃዝ ፡ ዋየል ፡ ወይም ፡ ምእላድ ፥ ወላጤ ፡ ፍቅድ ፡ ወመፈ ድፍድ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ብቻውን ፡ ሲኾን ፡ ባዶ ፡ ጠፍ ፥ አኃዝ ፡ ሲከተለው ፡ አብዢ ፡ ይባላል ፤ ጥሬነቱም ፡ ዘረወንና ፡ ዘርዘረን ፡ ይመስላል ።

ፊደልና ፡ ዋየል ፡ ከነአኃዙና ፡ ከነጓዙ ።

አ በ ገ ደ ሀ ወ ዘ ሐ ኀ ጠ የ ከ ለ
መ ነ ሠ ዐ ፈ ጸ ፀ ቀ ረ ሰ ተ ጰ ፐ ።

ዲቃሎች ።

ጐ ጀ ዠ ኈ ጨ ኰ ኸ ኘ ቈ ሸ ቸ ።

ዋየሎች ።

ኡ ኢ ኣ—ዋ ኤ እ ኦ ።

አኃዞች ።

፩ ፪ ፫ ፬ ፭ ፮ ፯ ፰ ፱ ፲ ።

ምልክቶች ።

. ፡ ፥ ፤ ፦ ። . . . ? ! ( ) - « » — × +

ዐዋጅና ፡ አገባብ ።

፴፫ ፤ ግእዝ ፡ ፊደል ፡ በግእዝነት ፡ ዋየልም ፡ በፊደልነት ፡ ሲነገር ፡ ኹሉም ፡ ራሱን ፡ ችሎ ፡ በየጠባዩ ፡ ይነገራል ። ግእዝ ፡ ኹሉ ፡ ዋየል ፡ መፈለጉ ፡ ከካዕብ ፡ እስከ ፡

ሳብዕ ፡ ነው ፤ ዋየልም ፡ ድምፁን ፡ የሚያወርስ ፡ ለግእዝ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይህም ፡ ራሱን ፡ ችሎ ፡ ገደለ ፡ ተገደለ ፡ ቀበረ ፡ ተቀበረ ፡ እያለ ፥ በዋየልም ፡ ታዝሎ ፥ በኡ—ቡ ፡ በኢ—ቢ ፡ በአ—ባ ፡ በዋ—ቧ ፡ በኤ—ቤ ፡ በእ—ብ ፡ በኦ—ቦ ፡ እያሰኘ ፡ ከገ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ያሉትን ፡ የኹሉን ፡ አከኼድ ፡ ያሳያል ። ዋየልም ፡ በፊደልነቱ ፡ መነሻ ፡ መድረሻ ፡ መካከልም ፡ ቢኾን ፡ እንደ ፡ ግእዝ ፡ ራሱን ፡ ይችላል ፤ ይህም ፡ ኡረኡኤለእ—ኡሩኤል ፤ ኢየኦ በእ—ኢዮብ ፤ አፈእአ ፡ አፍአ ፤ ኤለእየአሰእ—ኤልያስ ፤ እነኤ—እኔ ፤ እኘአ—እኛ ፤ ኦረኢተእ—ኦሬት ፡ እያሰኘና ፡ በቁም ፡ ቀሪነቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ዋየልነቱንም ፡ ያሳያል ። ዋ ፡ ደግሞ ፡ በመነሻና ፡ በመድረሻ ፡ ፊደል ፡ በአንቀጽ ፡ ሲገባ ፥ በጥሬ ፡ መነሻም ፡ ሲገባ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። ምሳሌ ፤ ጐዋጐረ—ጓጐረ ፡ ጐዋጐዋረአ—ጓጓራ ፤ ተነእፈዋፈዋ—ተንፏፏ ፤ ፈዋፈዋተኤ—ፏፏቴ ። በጥሬ ፡ መድረሻ ፡ ሲገባ ፡ ግን ፡ የሩቅ ፡ ሴት ፡ ዝርዝር ፡ ይኾናል ። ምሳሌ ፤ በአለዋ—ባሏ ፤ ለእጅዋ—ልጇ ፤ ዐመአ ቺዋ—ዐማቿ ። የጥሬው ፡ መድረሻ ፡ ሣልስና ፡ ራብዕ ፡ ኃምስና ፡ ሳብዕ ፡ ሲኾንበት ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ብቻ ፡ ይበቃል ፤ ይህም ፡ ሰነእጠኢ—ሰንጢ ፡ ሰንጢዋ ፤ ከአረአዋ—ካራዋ ፤ ጐፈረኤዋ—ጐፈሬዋ ፤ መኢደኦዋ—ሚዶዋ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ማእከል ፡ ኹኖ ፡ ግእዝ ፡ ሲቀድመውና ፡ ሲከታተል ፡ ግን ፥ ድምፁን ፡ ለግእዝ ፡ እንዳያወርስና ፡ በቁም ፡ ቀሪ ፡ ኹኖ ፡ እንዲነገር ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ፪ ፡ ነቍጥ ፡ ይደረግበታል ፤ ይህም ፡ አስተዋለ ፤ ተዋዋለ ፤ ከኡረ ፥ ለኢየ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። የኤውሮፓን ፡ ቋንቋ ፡ ተምረው ፡ ለሚጥፉና ፡ ለሚያነቡ ፡ ስላገር ፡ ቋንቋና ፡ ስለ ፡ እጅ ፡ መኪናም ፡ ለሚያ ስቡ ፡ ማመልከቻ ፡ ይኸው ፡ ይበቃል ። የአኃዙም ፡ ነገር ፡ ዐሥርቱ ፡ ዞሮ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ዐረቦች ፡ ከህንዶች ፡ ኤውሮፖች ፡ ከረቦች ፡ እንደ ፡ ወሰዱት ፡ እንደዚያው ፡ እንደ ፡ ህንዶች ፡ አኃዝ ፡ ይኼዳል ፤ ከመልክ ፡ በቀር ፡ ያከኼድ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። አኃዝነ ቱና ፡ ፊደልነቱም ፡ የጽርእና ፡ የቅብጥ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ በ፫ኛው ፡ ማዕርግ ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፳፭ና ፡ ፳፮) ። የምልክቶችም ፡ አገባብ ፡ ከነስማቸው ፡ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ይነገራል ።

ያልተነገረውም ፡ ያራቱ ፡ ዐይነት ፡ ቍጥር ፡ ምልክት ፡ ይህ ፡ ነው ።

＋ የመደመር ፡

— የመቀነስ ፡

× የማብዛት ፡

÷ የማካፈል ።

የንባብ ፡ ማሳያ ።

መኦአ ፡ አነእበሰአ ፡ ዘእመእነገደ ፡ የእሀኡደአ ፤ ቀደአመአወኢ ፡ ኀየእለ ፡ ሠእ ለአሰኤ ፡ ሠእየኡመ ፡ እገእዘኢአበእሐኤረእ ፡ ነእገኡሠ ፡ ነገሠእተእ ፡ ዘኢተእየኦጸእ የአ ። ሞአ ፡ አንበሳ ፡ ዘእምነገደ ፡ ይሁዳ ፤ ቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ሥዩመ ፡ እግ ዚአብሔር ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ። ፩፱፫፬ ፡ ወይም ፡ 1942 ፡ ፩፱፬፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡

የጥፈትና ፡ የመጻሕፍት ፡ መልክ ።

፴፬ ፤ ከንገት ፡ በላይ ፡ ባለው ፡ በፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ መልክ ፡ በየራሱና ፡ በየገጹ ፡ ልዩ ፡ ልዩነት ፡ ያላቸው ፡ ብዙ ፡ ሕዋሳት ፡ እንዳሉ ፥ በመጻሕፍትም ፡ መልክ ፡ በያንዳንዱ ፡ ገጽ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ ያለው ፡ ክፍል ፡ አለበት ። ያልተቀጻው ፡ ብራና ፡ ወረቀት ፡ አንዳንዱ ፡ ጥቅል ፡ ሰሌዳ ፥ ወይም ፡ ሉሕ ፡ ይባላል ፤ ዝርግ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚያ ፡ የሚቀጻው ፡ አንዳንዱ ፡ ክፍል ፡ ሳይታጠፍ ፡ ቅጽ ፥ ሲታጠፍ ፡ ቅጠል ፡ ይባላል ። ፪ኛ ፡ ቅጠል ፡ የሌለው ፡ እኩሌታ ፡ ቅጽ ፡ ሲኾን ፡ ኅላፍ ፡ ይባላል ። ፬ቱ ፡ ወይም ፡ ፫ቱ ፡ ቅጽ ፡ እየታጠፈ ፡ በንድነት ፡ ሲታሰር ፡ ጥራዝ ፡ ይባላል ። አንዱ ፡ ቅጽ ፡ ተሠምሮ ፡ ሲታጠፍ ፡ ባላ፬ ፡ ገጽ ፡ ከኾነ ፡ ዘንድ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ያለው ፡ የ፪ቱ ፡ ገጽ ፡ ስምና ፡ መልክ ፡ በየክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ውግ ፡ ያለበት ፡ ክፍል ፡ ግራና ፡ ቀኙ ፡ ጠርዝ ፥ መግለጫውና ፡ መግለጫው ፡ ግልየት ፥ ላይኛው ፡ አርእስት ፥ ታችኛው ፡ ኅዳግ ፥ መካከለኛው ፡ ዐምድ ፤ ዕጥፋቱን ፡ እንደ ፡ ወንዝ ፡ አማክሎ ፡ ወደ ፡ ጥራዝ ፡ ያለው ፡ ማዶና ፡ ማዶው ፡ ምስማክ ፡ ይባላል ፤ መከዳ ፡ ማለት ፡ ነው ። በመካከልም ፡ በያንዳንዱ ፡ ውግ ፡ ፊት ፡ ወስፌውና ፡ ርሳሱ ፡ ያለፈበት ፡ ሰንበር ፡ ሰንበሩ ፡ ሚራክ ፥ ቀለም ፡ የሚወድቅበት ፡ ቃዳው ፡ ተለላው ፡ መሥመር ፥ በፊደልና ፡ በፊደል ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ክፍት ፡ ክፍቱ ፡ ኆኅት ፥ በየፊደሉ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፥ ከርሥ ፡ ይባላል ፤ የነጩ ፡ ስም ፡ ይህ ፡ ነው ። የመሥመርም ፡ ሥራ ፡ አብነቱ ፡ የተገኘና ፡ የተቀዳ ፡ ከሙዝ ፡ ቅጠልና ፡ ከዅናዅና ፡ ነው ፡ ይባላል ። የጥቍሩ ፡ ደግሞ ፡ አንዳንዱ ፡ ፊደል ፥ ቀለም ፡ ወይም ፡ ኅር(ወ)መት ፡ ይባላል ፤ ቅርጽ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከነቍጥ ፡ እስከ ፡ ነቍጥ ፡ የሚሰደረው ፡ አንዳንዱ ፡ ስክ ፡ ንባብ ፡ ይባላል ፤ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ። ቃልንም ፡ ከቃል ፡ በየንባቡና ፡ በየስልቱ ፡ በየብልቱ ፡ ለይተው ፡ ነጥለው ፡ ዘርዝረው ፡ ደምረው ፡ ፭ ፡ ፈርጅ ፡ አድርገው ፡ የሚያሳዩ ፡ የቃል ፡ ምልክቶች ፡ ፬ ፡ ናቸው ፤ መልካቸውና ፡ ስማቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

መልካቸው ።	ስማቸው ።
.	ነጥብ ፥ አው ፡ (ወይም) ፡ ነቍጥ ፥ ማጥበቂያ ።
፡	ንኡስ ፡ ነጥብ ፥ አው ፡ ንጻል ፡ (ነጠላ) ።
፣ ፥	ንኡስ ፡ ሠረዝ ፥ አው ፡ ንጻል ።
፤	ዐቢይ ፡ ሠረዝ ፥ አው ፡ ክዑብ ፡ (ድርብ) ።
።	ዐቢይ ፡ ነጥብ ፥ አው ፡ ክዑብ ።

ሐተታ ።

፴፭ ፤ ነጥብና ፡ ነቍጥ ፡ ፩ ፡ ስም ፡ ናቸው ፤ ነጥብ ፡ የግእዝ ፡ ብቻ ፡ ነቍጥ ፡ የዐረብና ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ፤ ያውም ፡ አንዳንዱ ፡ ጠብታ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ፪ቱና ፡ ፬ቱ ፡ አይዶለም ፤ ሲበዛ ፡ ነቍጣት ፡ ነጥባት ፡ ወይም ፡ ነጠብጣብ ፡ ያሰኛል ። የጥንቱ ፡ ነጥብ ፡ እንደ ፡ ዜማ ፡ ይዘት ፡ ፩ ፡ ቅንጣት ፡ ብቻ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፤ ፪ኛም ፡ ባንዱ ፡ ነጥብ ፡ ፈንታ ፡ እንዳ፲ቱ ፡ ያለ ፡ ዘንግ ፡ ነበረ ፤ ፫ኛ ፡ ግን ፡ አንዱ ፡ ነጥብ ፡ የመጥበቅ ፡ ምልክት ፡ ስለ ፡

ኹነ ፡ እንዳይሞከሽ ፡ በዘንጉ ፡ ፈንታ ፡ ፪ ፡ ነጥብ ፡ ኹኗል ። ፪ቱን ፡ ፩ቱን ፡ ነቍጥ ፡ ነጥብ ፡ ብሎ ፡ ባንድነት ፡ ስም ፡ መጥራት ፡ በዚያው ፡ በጥንቱ ፡ ባንዱ ፡ ቅንጣት ፡ ልማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ በሰዋስው ፡ መንገድ ፡ አይዶለም ። ባማርኛ ፡ ፪ ፡ ነጥብ ፡ ፩ ፡ ነጥብ ፡ ተብሎ ፡ ከቅጽል ፡ ጋራ ፡ ይነገራል ፤ ጣፎችና ፡ በለመጣፎች ፡ ግን ፡ ነቍጥን ፡ ለ፪ቱ ፡ ብቻ ፡ ነጥብን ፡ ላ፩ቱ ፡ ብቻ ፡ ሰጥተው ፡ አለቅጽል ፡ ፪ቱን ፡ ነቍጥ ፡ ፩ቱን ፡ ነጥብ ፡ ብለው ፡ በተለየ ፡ ስም ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ አድርገው ፡ ይጠሩታል ። ባለቅኔዎችም ፥ ቃልከ ፡ ነቍጥ ፡ እንዘ ፡ ክልኤቲ ፤ ልሳንከ ፡ አሐቲ ፡ ይእቲ ። ፍቅደ ፡ ነጥብ ፡ በዓላተ ፡ ወልድ ፡ ተስዐቱ ፡ ውእቱ ፡ እያሉ ፡ በውስጠ ፡ ብዙነት ፡ ያገቡታል ። ነጥብን ፡ ተስዐቱ ፡ ማለት ፡ ፫ ፡ ቀይ ፡ ሲጨመርበት ፡ ነው ።

አገባባቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

፴፮ ፤ ነቍጥ ፡ የንኡሳን ፡ ቃላት ፡ መለያ ፡ ነው ፤ በንባብ ፡ ኹሉ ፡ ራስ ፡ በያንዳንዱ ፡ ስክ ፡ ይገባል ። ነጠላ ፡ ወይም ፡ ንኡስ ፡ ሠረዝ ፡ ጠባዩ ፡ ፩ ፡ ሲኾን ፡ መልኩ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ልዩነት ፡ ስላላቸው ፡ እየራሳቸው ፡ በሚታሰሩና ፡ በማይጣፈሩ ፡ በጣሜር ፡ ቃሎች ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ አነ ፡ ቀዳማዊ ፤ ወአነ ፡ ደኃራዊ ፥ ርእስ ፡ ወማኅለቅት ፤ ጥንት ፡ ወተፍጻሜት ፡፣ አንተ ፡ ዘአሜሃ ፤ ወአንተ ፡ ዘይእዜ ፥ አንተ ፡ ዘእሙንቱ ፤ ወአንተ ፡ ዘለነ ። ተፈለጥ ፡ የማነ ፤ አው ፡ ፀጋመ ፥ ወእመ ፡ አኮ ፡ ግበእ ፡ ድኅረ ፤ ወኢትሖር ፡ ቅድመ ። ድርብ ፡ ወይም ፡ ዐቢይ ፡ ሠረዝ ፥ በፍጹም ፡ ቃል ፡ ማኸል ፡ በንዳንዱ ፡ ፈርጅ ፡ (ፍራዝ) ፡ ውስጥ ፡ እየራሱ ፡ በሚታሰርና ፡ በሚነገር ፡ ባስረጅና ፡ ባፍራሽ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ወምድርሰ ፡ ኢታስተርኢ ፤ ወኢኮነት ፡ ድሉተ ፤ ወጽልመት ፡ መልዕልተ ፡ ቀላይ ፤ ወመንፈሰ ፡ እግዚ ፡ ይጼልል ፡ መልዕልተ ፡ ማይ ። ወይቤ ፡ እግዚ ፤ ለይኩን ፡ ብርሃን ፤ ወኮነ ፡ ብርሃን ። ነዐ ፡ ንበር ፡ ማእከሌነ ፡ ወንግረነ ፤ እስመ ፡ ኪያከ ፡ አልሀቀ ፡ እግዚ ። ፈርሀ ፡ ወደንገፀ ፤ ባሕቱ ፡ ኢጐየ ፡ ወኢገገጸ ። ነጥብ ፡ (።) ንኡስ ፡ ምዕራፍ ፡ ነው ፤ አንባቢን ፡ እንደ ፡ ልጓም ፡ ኹኖ ፡ ይገታል ። አንዱ ፡ ፍጹም ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ አንዱ ፡ ፈርጅ ፡ ዐጭርም ፡ ረዥምም ፡ ቢኾን ፡ ተሳቢው ፡ ተከቶ ፡ ነገሩ ፡ ሲጨረስ ፡ እንደ ፡ ጕልላት ፡ በጫፉ ፡ በቍንጮው ፡ ይገባል ። ረዥም ፡ ቃል ፥ ወምድርሰ ፡ እንዳል ነው ፡ ያለ ፡ ነው ። ዐጭር ፡ ቃል ፥ በቀዳሚ ፡ ገብረ ፡ እግዚ ፡ ሰማያተ ፡ ወምድረ ። ያማርኛውም ፡ እንደ ፡ ግእዙ ፡ ነው ፤ ለብቻው ፡ የተለየ ፡ ዐዋጅ ፡ የለውም ።

፴፯ ፤ በነዚህ ፡ በራቱ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፤ . . . . . ነጠብጣብና ፡ ( ) ቀርን ፡ « » አቅርንት ፡ ሲጨመሩ ፡ ቍጥራቸው ፡ ፯ ፡ ይኾናል ፤ የነዚህም ፡ የ፯ቱ ፡ አገባብ ፡ እንዲህ ፡ ነው ። ነጠብጣብ ፡ ከያንዳንዱ ፡ ምዕራፍና ፡ አንቀጽ ፡ ፍሬ ፡ ፍሬው ፡ ጥቅስ ፡ በጥፈት ፡ ሲለቀም ፡ በቀሪው ፡ ቃል ፡ ፈንታ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ መጽሐፈ ፡ ልደቱ ፡ ለኢ ፡ ክር ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ ወልደ ፡ አብርሃም ። አብርሃም ፡ ወለዶ ፡ ለይሥሐቅ ፤ . . . . ወእሴይ ፡ ወለደ ፡ ዳዊትሀ ፡ ንጉሠ ፤ . . . . ወኵሎንኬ ፡ ትውልድ ፡ እምአብርሃም ፡ እስከ ፡ ዳዊት ፡ ዐሥርቱ ፡ ወአርባዕቱ ። ቀዳሚሁ ፡ ቃል ፤ . . . . ወውእቱ ፡ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ። ዳግመኛም ፡ በቋንቋ ፡ መጣፍ ፡ ውስጥ ፡ የተጣፈውን ፡ ቃል ፡ አንዱን ፡ ስም ፡ መላ

ልሰ፡ በመጣፍ፡ ፈንታ፡ በቀሪው፡ ፊደል፡ ልክ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ጎግ ፥ ማ . . ። ዳ
ዊት ፥ መዝሙረ፡ . . . ። አምላክ ፥ ወልደ፡ . . . . ። ቀርን፡ እንደ፡ ዋዌና፡ እንደ፡
አው፡ ነው ፤ ሞክሼና፡ ባዕድ፡ አስረጅ፡ ወይም፡ ተወላጅ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ተጥፎ፡ በማይነ
በብ ፥ በ፡ ዘይቤ፡ በሚያሰኝ፡ ነገር፡ በትርፍ፡ ንባብ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ወንጌል፡ ብሂል፡
በልሳነ፡ ጽርእ ፤ ወትርጓሜሃ፡ ስብከት፡ (ብሥራት) ። እስመ፡ ክርስቶስ፡ ብሂል፡ ቅቡዕ፡
(መሲሕ) ። ፲፱፻፷፬፡ (፵፪)፡ ዓ፡ ም፡ በግስም፡ ሲገባ፡ ጽሒፍ ፤ (ጸሐፈ፡ ይጽ
ሕፍ፡ ይጽሐፍ)፡ መጣፍ፡ አጣጣፍ ። ጸሓፊ ፤ (ፊት፡ ፍያን፡ ያት ፤ ጸሐፍት)፡ ያሰኛል ።
አቅርንት፡ ያንዱን፡ ደራሲ፡ ቃል፡ ከሌላው፡ ድርሰት፡ ለመለየት፡ ባለድርሳኑ፡ ሌሎች፡
ከደረሱት፡ ከድርሳን፡ ከተግሣጽ፡ አብዝቶ፡ አሳንሶ፡ በሚጠቅሰው፡ ቃል፡ በጥቅስና፡
በስሑጽ፡ ይገባል ፤ ጥቅስና፡ ስሑጽ፡ የንባብ፡ የምስጢር፡ የድርሰት፡ ማቅኛ፡ ስለ፡
ኾኑ ፥ እነዚህ፡ ፪ቱ፡ ፩፡ ወገን፡ ናቸው ። ምሳሌ ፤ ከመ፡ ዝ፡ ነአምን፡ ወከመ፡ ዝ፡ ንት
አመን ፤ ወንበል፡ ጸሎተ፡ ሃይማኖት ። «ነአምን፡ በአሐዱ፡ አምላክ፡ . . . . ። ወን
ሴፎ፡ ትንሣኤ፡ ሙታን ፤ ወሕይወተ፡ ዘይመጽእ፡ ለዓለመ፡ ዓለም» ። ንግባእኬ፡ ኀበ፡
ጥንተ፡ ነገር ።

፷፫ ፤ ጣፎችና፡ ዐታሞች፡ የፊደላትን፡ ዘር፡ በብራና፡ ማሕፀናቸው፡ በወረ
ቀት፡ ሰፋድላቸው፡ ከመምህራን፡ እየተቀበሉ፡ ፀንሰውና፡ አምጠው፡ በቀለም፡ በብ
ርዕ፡ የሚወልዱት፡ የጥፈትና፡ የመጻሕፍት፡ መልክ፡ ድርሰቱ፡ መድበሉ፡ ክምሉ፡
በክፍሉ፡ ይህ፡ ነው ። ይህ፡ የጣፍነው፡ ኹሉ፡ ስምና፡ መልክ፡ ታትሞ፡ ተጥፎ፡ ተጠ
ርዞና፡ ታፍፎ ፥ ድጕሱና፡ ማኅደሩ፡ ተከናውኖ ፥ ግዙፍና፡ ምእዙን፡ ኹኖ፡ ሥራው፡
ካለቀለት፡ በኋላ ፤ መጽሐፉ፡ በጽላት ፥ ማኅደሩ፡ በታቦት ፥ ዙሪያው፡ በ፬ቱ፡ ማእ
ዝን፡ ይመሰላል ። ከዚያውም፡ ዘንድ ፥ ቀኙ፡ የምሥራቅ፡ ግራው፡ የምዕራብ ፥ ራሱ፡
የሰሜን፡ እግሩ፡ የደቡብ ፤ ፬ቱ፡ ቀርን፡ በነዚህ፡ ውስጥ፡ ያለው፡ የንኡስ፡ ማእዝን፡
ምሳሌ፡ ነው ።

፷፬ ፤ ለንባቡም፡ ትምርት ፥ ለስልቱና፡ ለማዕርጉ፡ እንዳ፭ቱ፡ ጸዋትወ፡ ዜማ፡
፭፡ ክፍል፡ አለው ፤ ፩ኛው፡ ቍጥር ፥ ፪ኛው፡ ግእዝ ፥ ፫ኛው፡ ወርድ ፥ ፬ኛው፡ ዐቢይ ፥
፭ኛው፡ ድጋም፡ ወይም፡ ማኀብኀብ፡ ይባላል ። እነዚህም፡ ፭ቱ፡ ክፍሎች፡ ጸዋትወ፡
ንባብ፡ ተብለው፡ ኹሉም፡ በሕፃን፡ አካኼድ፡ ይመሰላሉ ፤ ቍጥር፡ እንደ፡ መንፏ
ቀቅ ፥ ግእዝ፡ እንደ፡ መዳኸ፡ ነው ፤ እነዚህ፡ ፪ቱ፡ በሣር፡ በሥንጥር፡ ይነገራሉ ።
ቍጥር፡ በኖኅትና፡ በኖኅት፡ መካከል፡ ያለውን፡ የያንዳንዱን፡ ፊደል፡ ራስ፡ ራሱን፡
በሣር፡ እየነኩ ፥ ፩፡ ፪፡ ፫፡ እንደ፡ ማለት፡ ኹሉ፡ ስም፡ ስሙን፡ ለይቶ፡ መጥራት፡
ነው ። ግእዝ ፥ ከነቍጥ፡ እስከ፡ ነቍጥ፡ በያንዳንዱ፡ ስክ፡ ያሉትን፡ ፊደሎች፡ እንደ፡
መሠረዝ፡ ሣሩን፡ በላያቸው፡ እያሳለፉ፡ በቅርብ፡ በቅርቡ፡ ማጋጠም፡ ነው ።
ወርድ ፥ ዘርፍና፡ ባለቤት፡ ሳቢና፡ ተሳቢ፡ በማዛረፍና፡ በማናበብ፡ የሚወድቅና፡ የሚ
ነሣ፡ የሚጠብቅና፡ የሚላላ፡ ቀለም፡ ለይቶ፡ በሐዘንዚን፡ ቃል፡ እየጮኹና፡ እያለፉ፡
እየተደገፉ፡ ማንበብ፡ ነው ። ይኸውም፡ እጅን፡ ተይዞ፡ አቱ፡ ሥግሩ፡ ታቱ፡ ሥግሩ ፥
ወይም፡ ዳዴ፡ ዳዴ ፥ አንድ፡ ኹለት፡ እየተባሉ፡ በመኼድና፡ በመራመድ ፥ በማንገር

ገር፡በመወናከር፡ይመስላል።አቡጊዳና፡ወርድ፡ንባብ፡ለተማሪ፡በጣም፡ይጠቅማሉ፤
አለነዚህ፡አለኹለቱ፡በፊደል፡በንባብ፡ቶሎ፡መሠልጠን፡አይቻልም። ዐቢይ፡
ንባብ፥ራስን፡ችሎ፡እየተቀናጡ፡ቶሎ፡ቶሎ፡እንደ፡መኼድ፡ኹሉ፤ በነቍጥ፡
በሠረዝ፡የተለየውን፡ቃል፡ከነጥብ፡እስከ፡ነጥብ፡እንደሚገባው፡እያሰ
ማሙ፡ማንበብ፡ነው። ድጋም፡ከደጋሚው፡በቀር፡ሌላ፡የማይሰሜው፡ስለ፡
ኾነ፡በሩጫ፡አካኼድ፡ይመስላል። የሚጠብቅና፡የሚላላ፡ቀለም፡ያልነውም፡
ልዩ፡ልዩነቱ፡በንባብ፡ብቻ፡አይዶለም፥በምስጢርም፡እንጂ፤መላላት፡የሥራ
ውን፡ቀሊልነትና፡ገርነት፥መጥበቅ፡ግን፡ከባድነቱን፥በኀይልና፡በግድ፡መኾ
ኑን፡ያሳያል። ከግእዝም፡ይልቅ፡ዐማርኛ፥ገደለ፡ሰበረ፥ዐረሰ፡ቈፈረ፥ዐጨደ፡
ነቀለ፡እያሰኘ፡አጥብቆ፡ያሳያል፤ ዕብራይስጥም፡እንዳማርኛ፡ነው። ጸዋትወ፡
ፊደል፡የተባለው፡የሰዋስውና፡የግስ፡መቅድም፡እስከዚህ፡ነው።

የታሪክ፡መርገፍ፡የመቅድም፡አጫዋች።

ውዳሴ፡ዕበያ፡ወክብራ፡ለብእሲተ፡ሰማይ፡ፊደል፡አርአያ፡ድንግል።

፶፤ ንግበእኬ፡ኀበ፡ጥንተ፡ነገር፡ወባህል፤ ወንሕትታ፡ከዕበ፡ለቅድስት፡
ፊደል፥በዘዘ፡ዚአሁ፡አርአያ፡ወዘዘ፡ዚአሁ፡አምሳል፡እንዘ፡ኪያሃ፡ንሜስል፡
ወናስተማስል። በመኑ፡በአምሳለ፡መኑ፡ትትሜሰል፡ፊደል፤በምድረ፡ሎዛኑ፡
ወዳቤር፡ሀገረ፡ሰዋስው፡ወመጽሐፍ፥ወሚመ፡በሲና፡ጉባኤ፡መላእክት፡አእ
ላፍ፤ አው፡በጽዮን፡ሀገረ፡ዳዊት፥ወእመ፡አከ፡በኢየሩሳሌም፡ቅድስት፤ ጽዮ
ንሰ፡ወሳሌም፥መካነ፡ርእሱ፡ለአዳም፥ወመክፈልተ፡ርስቱ፡ለሴም፤እስመ፡እም
ጽዮን፡ይወፅእ፡ሕግ፡ወቃለ፡እግዚአብሔር፡እምኢየሩሳሌም፡በከመ፡ጽሑፍ።
ፊደልሰ፡አሚን፡መሠረተ፡ነገር፡ወጥንት፤ ወካልአኒሃ፡መጻሕፍት፡ሕንጻ፡ወንድቅ፡
ከመ፡እንተ፡ምግባር፡ወትሩፋት። ሥረዊሃ፡ሥርወ፡ቀለማት፥ዐቃቂረ፡ፈውስ፡
ወመድኀኒት፡ዘመሀሮ፡ለኖኅ፡አሐዱ፡እመላእክት፡ዐቃቤ፡ሥራይ፡ታቦት፤ ወሥ
ርወ፡ነገራ፡ይቀውም፡በስምዐ፡ሠለስቱ፡ገጻት፡ከመ፡ሥርወ፡እሴይ፡ወዳዊት።
ሠናይትኬ፡ሠናይት፡እምኵሎን፡ሠናያት፥ላሕየ፡ፈጣሪ፡ሕያው፡ወሥነ፡ኵሉ፡ፍጥ
ረት፤ እስመ፡ጕላቄሃ፡ዕሥራ፡ወክልኤት፤ ወሱባዔሃኒ፡ፍጹም፡ሱባዔ፡ዕለት፡እም
ዕለተ፡እሑድ፡ግእዝ፡እስከነ፡ሳብዕት።አርአያሃኒ፡አዳም፡አርአያ፡ሥላሴ፡ቅድስት፤
ወአምሳሊሃኒ፡ኖሎሙ፡ዐሠርቱ፡ቃላት፥ወሰሌዳቲሃ፡ጽላት።ጽሕፈታሂ፡መንክር፡ዘእ
ግዚአብሔር፡ጽሕፈት፡በጸፍጸፈ፡ሰማይ፡ሳብዕ፡ሰሌዳ፡እሳት፤ ወግብረታሂ፡ዕጹብ፡
ግብረ፡መለኮት፡እምኀበ፡አልቦ፡ማየ፡ሕመት። ታቦታ፡ደቂቀ፡ሴት፤ ወደብተራሃ፡
ሰብአ፡ትካት።አዕማዲሃሰ፡ኖኅ፡ወሴም፡ካም፡ወያፌት፤ወምዕማዲሃ፡ነቢያት፡ወካ
ህናት። አርእስቲሃ፡አብርሃም፡ይሥሐቅ፡ወያዕቆብ፡አርእስተ፡አበው፡ቀደምት፤
ወደመና፡ርእሳ፡ብሩህ፡መንፈሰ፡ትንቢት። አረፋቲሃ፡ዘዕንቍ፡አእባነ፡ልብሰ፡
አሮን፡ሕስት፤ ወመሠረታ፡ዘጽድቅ፡ኰኵሐ፡ሃይማኖት፤ ወኰኵሕሰ፡ክርስቶስ፡
ሊቀ፡ካህናት፡እብነ፡ርእሰ፡ኵሉ፡ማእዘንት፡ዘመነንዎ፡ነደቅት። ቅድስተ፡

ቅዱሳን ፡ አበው ፡ ነቅዐ ፡ ምስጢራት ፤ ወመንበረ ፡ ስብሐት ፡ ድልው ፡ እምአፈ ፡ ደቂቅ ፡ ወሕፃናት ። ኵለንታሃ ፡ ወርቅ ፡ ተቋመ ፡ ማኅቶት ፥ ወመድሎተ ፡ ወርቃ ፡ ጽሩይ ፡ መጠነ ፡ መክሊት ፤ አዕጹቂሃኒ ፡ አዕጹቀ ፡ ዘይት ፡ አምሳለ ፡ ሰብዐቱ ፡ ሀብታት ፥ ወመሳውሪሃ ፡ አእላፍ ፡ ብሩሃነ ፡ አልባብ ፡ ጸሐፍት ። ጸዳለ ፡ ብርሃና ፡ ወሥና ፡ ብዝኀ ፡ ትምህርት ፤ ወብርሃናስ ፡ ውእቱ ፡ ገባሬ ፡ ብርሃናት ፡ ዐበይት ፡ ዘበጸዳለ ፡ ብርሃኑ ፡ ሰሰለ ፡ ጽልመት ።

፶፩ ፤ ጥብልልተ ፡ ራእዩ ፡ ወፋእሙ ፡ ለበላዔ ፡ መጽሐፍ ፡ ሕዝቅኤል ፤ ወስቴ ፡ ጽዋዑ ፡ ለዕዝራ ፡ ደመ ፡ ሕብረ ፡ እሳት ፡ አስካል ፡ ዘያውዒ ፡ ልበ ፡ ወያንበለብል ። ይእቲኬ ፡ ድንግል ፡ ወላዲተ ፡ ቃል ፡ በብሥራተ ፡ መልአክ ፡ ገብርኤል ፤ መጥበቢተ ፡ አብዳን ፡ ኖሎት ፡ ወሰብአ ፡ ሰገል ፡ እለ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ ኀል ፤ እስመ ፡ ህላዌሁ ፡ ለቃል ፡ ህላዌ ፡ ፈደል ፡ በከመ ፡ ተነበየ ፡ ዳንኤል ፡ ወፈከረ ፡ ላቲ ፡ በብዙኅ ፡ አምሳል ። ወኮከበኒ ፡ ታው ፡ ጽዱል ፡ ኮከበ ፡ ወንጌል ፡ ዘቦቱ ፡ ትእምርተ ፡ መስቀል ። አበዊነኒ ፡ ይብልዋ ፡ በዘአበዊሆሙ ፡ ባህል ፡ ወለቱ ፡ ለሄኖስ ፡ ንእስተ ፡ አካል ፡ ወእኅተ ፡ አቡሁ ፡ ለመላልኤል ። ፍኅርቱ ፡ ለያሬድ ፡ ልሂቅ ፡ ብሉየ ፡ መዋዕል ፤ ወመፅመርተ ፡ ብርዑ ፡ ለሔኖክ ፡ ጸሓፌ ፡ ጥበቡ ፡ ለልዑል ። ሱታፌ ፡ ንባቡ ፡ ወቃሉ ፡ ለማቱሳላ ፡ ባዕል ፤ ወፍቅርተ ፡ ላሜኅ ፡ ወኖኅ ፡ ወራዙተ ፡ ኀይል ።

፶፪ ፤ ልህቅት ፡ ይእቲ ፡ እምሰብዓ ፡ ሊቃናት ፤ ወብሊት ፡ ዘእምቅድመ ፡ ብሉይ ፡ ኦሪት ። ሐፃኒተ ፡ ሙሴ ፡ ሕፃን ፡ ዘአኮ ፡ ይብስተ ፡ አጥባት ፤ ወጥልልተ ፡ ርሥእን ፡ ዕቤርት ፡ እሞን ፡ ለዕቤራተ ፡ ሕግ ፡ መጻሕፍት ፡ ወለአዋልድ ፡ ንኡሳት ፤ በከመ ፡ ተብህለ ፡ ስሳ ፡ እማንቱ ፡ ንግሥታት ፡ ወሰማንያ ፡ ዕቁባት ፥ አዋልድሰ ፡ እለ ፡ አልቦን ፡ ኍልቍ ፡ ወመስፈርት ። ወላዲቱ ፡ ለጥበብ ፡ ሕያው ፡ ወላዴ ፡ ሕይወት ፤ ወእምሔውቱ ፡ ለነገረ ፡ ኵሎን ፡ በሓውርት ። ጽዕዳዊ ፡ ሥዕርታ ፡ ክርስቶስ ፡ ቅቡዐ ፡ መንፈስ ፡ ከመ ፡ ፀምረ ፡ በግዕ ፡ ጌዴዎን ፡ ወከመ ፡ ሚላት ፡ ፍሑስ ፤ ወቂሐተ ፡ ገጻ ፡ ልሁብ ፡ መንፈሰ ፡ ጸጋሁ ፡ ለአብ ፡ መስተፍሥሔ ፡ ልብ ። ድምድማሃ ፡ ድሉል ፡ በመሥዕርተ ፡ ብርዕ ፥ ወሕብረ ፡ ቀለማ ፡ ጸሊም ፡ ከመ ፡ ሕብረ ፡ ቋዕ ፤ ወቀይሕ ፡ ከመ ፡ ደመ ፡ በግዕ ። በእንተዝ ፡ ትልሒ ፡ እምፀሓይ ፡ ወእምኵሉ ፡ ንብረተ ፡ ከዋክብት ። እንዘ ፡ ምስለ ፡ ብርሃን ፡ ትትቃወም ፡ ትትረከብ ፡ ከመ ፡ ቀዳማዊት ፤ ወእንዘ ፡ በርሥእ ፡ ሀለወት ፡ ኵሎ ፡ ትሔድስ ፤ ወለትውልደ ፡ ትውልድ ፡ ውስተ ፡ ነፍስ ፡ ጻድቃን ፡ ትትፋለስ ።

፶፫ ፤ ይእቲ ፡ ትኄይስ ፡ እምዕንቍ ፡ ክቡር ፤ ወኵሉ ፡ ክብር ፡ ኢመጠና ። ላቲ ፡ ምክር ፡ ወዕዘዝ ፤ ወላቲ ፡ ጽንዕ ፡ ወአእምሮ ። ባቲ ፡ ነገሥት ፡ ይነግሡ ፤ ወባቲ ፡ ኀያላን ፡ ይጽሕፉ ፡ ጽድቀ ። ባቲ ፡ ዐቢያን ፡ ይከብሩ ፤ ወባቲ ፡ መኳንንት ፡ ይእኅዙ ፡ ምድረ ። እለ ፡ ያፈቅርዋ ፡ ታፈቅር ፥ ወእለ ፡ የዐቅብዋ ፡ ተዐቅብ ፤ ወእለ ፡ የኀሥዋ ፡ ላቲ ፡ ይረክቡ ፡ ሞገሰ ። ውስተ ፡ ፍናወ ፡ ጽድቅ ፡ ታንሶሱ ፤ ወውስተ ፡ አሠረ ፡ ጽድቅ ፡ ትትመያየጥ ፡ ከመ ፡ ተሀበሙ ፡ ለእለ ፡ የአምርዋ ፡ ጥሪተ ፡ ወመዛግብቲሆሙ ፡ ከመ ፡ ትምላእ ፡ ተድላ ። ዘኵሎ ፡ የአምር ፡ ውእቱ ፡ የአምራ ፤ ወዘኵሎ ፡ ይመልክ ፡ ውእቱ ፡ አሠነየ ፡

ፍኖታ ። ውእቱ ፡ ወሀበ ፡ ለሄኖስ ፡ ቀኖልዒሁ ፡ ወለቃይናን ፡ ቅዱሱ ። ወእምዝ ፡ አስተ ርአየት ፡ ዲበ ፡ ምድር ፤ ወአንሶሰወት ፡ ውስተ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። ናሁ ፡ ሐነጸት ፡ ላቲ ፡ ቤተ ፤ ወአቀመት ፡ ሰብዐተ ፡ አዕማደ ። ዘብሐት ፡ ዘዚአሃ ፡ ጥብሐ ፥ ወቶሰሐት ፡ ውስተ ፡ ስያሐ ፡ ዘዚአሃ ፡ ወይነ ፤ ወአስተዳለወት ፡ ዘዚአሃ ፡ ማእደ ። ወፈነወት ፡ ዘዚአሃ ፡ አግ ብርተ ፡ በነዋኅ ፡ ስብከት ፡ እንዘ ፡ ትብል ፡ ዘአብድ ፡ ውእቱ ፡ ይትገሐሥ ፡ ኀቤየ ፤ ወለ እለሂ ፡ የሐጸሙ ፡ አእምሮ ፡ ትጼውዕ ፡ እንዘ ፡ ትብል ፥ ንዑ ፡ ብልዑ ፡ ኅብዝትየ ፡ ወስ ተዩ ፡ ወይንየ ፤ ወኅድግዋ ፡ ለእበድ ፡ ወሐየዉ ። ፊደልሰ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘለክአ ፡ ወእደ ፡ መንፈሱ ፡ ቅዱስ ፡ ዘአስተናበሮ ፡ ወሠርዖ ፥ ዲበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ ይኩን ፡ ስፉሐ ፡ ሰሌዳ ፡ ተሰብአ ፥ ወምስለ ፡ ኃጥአን ፡ ይትኈለቍ ፡ በሱባዔ ፡ ኅለት ፡ ተኰርዖ ፥ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ አልፋ ፡ ወዖ ፤ በበ ፡ ስብዕ ፡ ስብዐ ፡ እንበለ ፡ አጽርዖ ፡ እስመ ፡ ኵሉ ፡ ትውልድ ፡ ያስተበፅዖ ፥ በአሐዱ ፡ ቃለ ፡ አውሥአ ፡ እንዘ ፡ ይብል ፡ እግ ዚአ ፡ እግዚአ ። ሎቱ ፡ ስብሐት ፡ ወአኰቴት ፡ ዕበይ ፡ ወበርከት ፥ ውዳሴ ፡ ወማሕሌት ፤ ክብር ፡ ወብዕል ፡ ዕዘዝ ፡ ወኀይል ፡ ለልዑል ፡ ወሃቤ ፡ ፊደል ፤ ይእዜኒ ፡ ወዘልፈኒ ፡ ወ ለዓለመ ፡ ዓለም ፤ አሜን ። ወለእለሂ ፡ ነሥእዋ ፡ እምኔሁ ፡ በአሚን ፡ ከመ ፡ ጽላተ ፡ ሕግ ፡ ወኪዳን ፡ ወከመ ፡ ቅዱስ ፡ ቍርባን ፥ ለርእሰ ፡ ነቢያት ፡ ሄኖስ ፡ ወለበኵረ ፡ ነገ ሥት ፡ ቃይናን ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ሙሴ ፡ ወአሮን ፡ ክቡዳን ፡ ክልኤ ፡ አቅርንት ፡ ወአም ርሕተ ፡ ሠናይ ፡ ፍኖት ፡ ለዕዉራን ፡ ልብ ፡ ሰብአ ፡ ትክት ። ፍኖትሰ ፡ ፊደል ፡ ዕንስተ ፡ ወንጌል ፥ ወስፍሕተ ፡ ማሕፀን ፡ ትንቢት ፡ ለወሊደ ፡ ተስፉ ፡ ሥግው ፡ እምኍልቄ ፡ ዕ ሥራ ፡ ወክልኤቱ ፡ ዘመደ ፡ ፍጥረት ፡ አበው ፥ ወእምዘርዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ሰዋስው ።

ዐዊርና ፡ ቍርጭኝ ፡ ሰዋስው ፡

የመምህራን ፡ ዐይን ፡ ያዕቆብ ፡ እንደ ፡ ረዥሙ ፡ አጥርቶና ፡ ቀምሎ ፡
ያላየው ፥ ቀርበም ፡ እንደ ፡ ሐኪም ፡ ያልዳሰሰውና ፡ ያልፈወሰው ።

ሰዋስው ፡ ማለት ፡ ዘይቤው ፡ መሰላል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ እሙን ፡ ትርጓሜው ፡ ግን ፡ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ዐዋጅ ፥ ያሰካኩና ፡ ያጣጣፉ ፡ ያነጋገሩ ፡ ፈርጅ ፥ የንባቡ ፡ ኹሉ ፡ እ ጅና ፡ ፍንጅ ፥ አስተሳሰሩና ፡ አፈታቱ ፡ ተለይቶ ፡ የሚታወቅበት ፡ የትምርት ፡ ደንብ ፡ ፍርድና ፡ አገባብ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ።

አዝመራ ፡ ታጭዶ ፡ ሲሰበሰብ ፡ ብዙው ፡ አገዳ ፡ ፩ ፡ እስር ፡ ነዶ ፥ ብዙው ፡ ነዶ ፡ ፩ ፡ ሙሉ ፡ ዕቅፍ ፥ ብዙው ፡ ዕቅፍ ፡ ፩ ፡ ጕቻ ፥ ብዙው ፡ ጕቻ ፡ ፩ ፡ ታላቅ ፡ ክምር ፡ እንዲ ኾን ፤ የሰዋስውም ፡ ክፍል ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ ምዕራፍ ፡ በታላቅ ፡ ክምር ፡ ይመሰላል ። ብዙው ፡ ብትን ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ ሥነ ፡ ፍጥረት ፡ በየወገኑና ፡ በያይነቱ ፡ ሲሰበሰብና ፡ ሲ ለቀም ፡ ነዶውና ፡ ዕቅፉ ፡ ጕቻው ፡ በ፫ ፡ ዐይነት ፡ ቍጥር ፡ ተቈጥሯል ፤ ብትኑ ፡ ቃል ፡ በነዶው ፡ ቍጥር ፥ ነዶው ፡ ቃል ፡ በዕርከን ፥ ዕርከንም ፡ በዐቢይ ፡ ክፍል ፡ ተጠቅሎ ፡ ፯ ፡ ብቻ ፡ ኹኗል ። በያንዳንዱ ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ አርእስተ ፡ ቃል ፡ ንኡስ ፡

ክፍል ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ዕርከን ፡ ተብሏል ፤ ፩ ፡ ክፍል ፡ ትምርት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፩ ፡ ሙሉ ፡ ዕቅፍ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፬ቱና ፡ ፫ቱ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ በ፪ ፡ ምዕራፍ ፡ ይከፈላሉ ፤ ክፍላቸውና ፡ ስማቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

የሰዋስው ፡ ክፍሎች ፡ ስምና ፡ ተራ ።

መዠመሪያ ፡ ምዕራፍ ፡ ባላ፬ ፡ ክፍል ።

፩ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅምር ፡ ባለብዙ ፡ ሕብር ።
፪ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ርባ ፡ የሰዋስው ፡ ሆድና ፡ ዠርባ ።
፫ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ጥሬ ፡ የርባታ ፡ ቅንጣትና ፡ ፍሬ ።
፬ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅጽል ፡ ባለቤት ፡ አከል ።

፪ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፫ ፡ ክፍል ።

፭ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ንባብ ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ ተናባቢ ።
፮ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ አገባብ ፡ የዘርና ፡ የነባር ፡ ሕንባብ ።
፯ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፡ የሠምና ፡ የወርቅ ፡ ኵርጓኔ ።

፫ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ጸዋትወ ፡ ግስ ፡

ባለ፳፯ ፡ ክፍልና ፡ ራስ ፡ ከአ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ድረስ ።

ጸዋትውም ፡ ማለት ፡ ጓዝና ፡ ወገን ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጸዋትወ ፡ ቅዳሴ ፡ እንዲሉ ። ያጭሩ ፡ ሰዋስው ፡ ልክና ፡ መልክ ፥ ወርዱና ፡ ቁመቱ ፡ አርእስቱ ፡ ይህ ፡ ነው ። የቀረውን ፡ በየነዶውና ፡ በየቅፉ ፡ በየጕቾው ፡ ቃል ፡ ተመልከት ፤ አንዱ ፡ ክፍል ፡ ላንዱ ፡ መቅድምና ፡ አርእስት ፡ እየኾነ ፡ ሰዋስውነቱን ፡ ሰንሰለት ፡ አድርጎ ፡ ያሳይ ኻል ። ከዚህም ፡ ሰዋስው ፡ የቀረውን ፡ ረዥም ፡ ትምርት ፡ ኀሊናችን ፡ ዐጥሮ ፡ ስላልደረሰበት ፡ ለኋላ ፡ ልጆች ፡ ትተነዋል ፡ (ማቴ፯ ፡ ፯ና ፡ ፰) ።

መዠመሪያ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፬ ፡ ክፍል ፡ ጎረ ፡ ቤተ ፡ ወንጌል ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

የሰዋስው ፡ ዐዋጅ ፡ ርባ ፡ ቅምር ።

የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ያውም ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ተባትና ፡ እንስት ፡ እንዲባል ፤ ሰዋስው ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራ ፡ የቋንቋም ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ዘርና ፡ ነባር ፥ ወይም ፡ ስምና ፡ ግብር ። ወንድና ፡ ተባት ፡ ሴትና ፡ እንስት ፡ አንዳ ንድ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ በ፪ነት ፡ እንዲታዩ ፥ እነዚህም ፡ ፬ቱ ፡ ስሞች ፡ ዘርና ፡ ግብር ፡ ነባ ርና ፡ ስም ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ፪ኛም ፡ የመሰላል ፡ ዕርከን ፡ ብዙ ፡ ሲኾን ፡ በ፪ ፡ አዕማድ ፡ እንዲወሰን ፤ የቋንቋም ፡ ትምርት ፡ ስሙና ፡ ክፍሉ ፥ ስልቱና ፡ ባህሉ ፡ ብዙ ፡ ሲኾን ፡ ዐይነቱና ፡ ሕብሩ ፡ አርእስተ ፡ ነገሩ ፡ በነዚህ ፡ በ፪ቱ ፡ ብቻ ፡ ተወስኗል ፤ ከስ ምና ፡ ከግብር ፡ አይወጣም ። ሲዘረዘሩ ፡ ግን ፡ አንቀጽና ፡ ርባታ ፥ ዝርዝር ፥ ቅጽልና ፡

ጥሬ ፥ አገባብ ፥ ሠምና ፡ ወርቅ ፥ ሙሻዘር ፥ ሠረዝ ፥ አንጻር ፡ ተብለው ፡ ፲ ፡ ይኾናሉ ፤ ዝርዝር ፡ ከርባታ ፥ አገባብ ፡ ከጥሬ ፡ ሲደረቡ ፡ ግን ፡ ፰ ፡ ብቻ ፡ ኹነው ፡ ይቀራሉ ። የሰዋስውን ፡ ክፍል ፡ ዝቅ ፡ ብለው ፡ ፫ና ፡ ፬ ፡ ፯ ፥ ከፍ ፡ ብለው ፡ ፲፪ና ፡ ፲፭ ፡ የሚሉ ፡ አሉ ።

መዠመሪያ ፡ ዕርከን ፡ ወይም ፡ ቀዳማይ ።

የዘርና ፡ የነባር ፡ ጠባይ ።

ዘር ።

፩ ፤ ነጠላ ፡ ግስን ፡ ከነርባው ፡ የሚያስገኝ ፥ ጥሬ ፡ ዘርን ፡ ኹሉ ፡ የሚወልድ ፡ በሊዕ ፡ ሰትይ ፡ ጸጊብ ፡ ሰኪር ፡ መዊት ፡ ሐዩው ፡ እያለ ፡ በሣስት ፡ ፊደል ፡ በቅሎ ፡ የሚኼድ ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኅጠተ ፡ ቃል ፥ አባት ፡ ዘር ፡ ይባላል ፤ አባትነቱም ፡ አዳምን ፡ ይመስላል ። አባት ፡ ዘር ፥ ርሱ ፡ ራሱ ፡ እንደ ፡ ሥር ፡ ኹኖ ፡ ሌላውን ፡ ፍሬ ፡ ቃል ፡ ቢያስገኝ ፡ እንጂ ፡ ለርሱ ፡ አስገኝና ፡ አባት ፡ የለውም ። ፪ኛም ፡ ሥረ ፡ ነገር ፡ መሠረተ ፡ ቃል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ አርእስት ፡ ይባላል ። ፫ኛም ፡ ዐጕል ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ንኡስ ፡ ይባላል ። ስሞቹ ፡ እንደ ፡ ፊደሎቹ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ አባት ፡ ዘር ፥ አርእስት ፥ ንኡስ ፡ አንቀጽ ።

፪ ፤ ዘር ፡ በቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ የግስ ፡ ጥንት ፡ የርባ ፡ መሠረት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ከአናቅጽ ፡ በፊት ፡ ይጣፋል ፤ ከርባታ ፡ በፊት ፡ ይነገራል ። ጣፊም ፡ አንባቢም ፡ ወንጌል ፡ ዘዮሐንስ ፡ ሳይል ፡ ቀዳሚሁ ፡ ቃል ፡ እንዳይል ፤ አርእስትን ፡ በጥፈትም ፡ በመነገርም ፡ ንባብ ፡ እንዳይቀድመው ፥ ዘርንም ፡ አንቀጽና ፡ ጥሬ ፡ አይቀድሙትም ። የዚህ ፡ መጽሐፈ ፡ ግስ ፡ ቀዋሚ ፡ ግብሩ ፡ ደገኛ ፡ ነገሩ ፡ ይህ ፡ ነው ፤ እናት ፡ ዘር ፡ ሳትቀበል ፡ እንዳትፀንስ ፡ ርሱም ፡ ዘር ፡ ሳያስቀድም ፡ አንቀጽ ፡ አይጥፍም ። ምንጩን ፡ አሳይቶ ፡ ውሃውን ፥ ዛፉን ፡ አሳይቶ ፡ ፍሬውን ፡ እንደ ፡ መስጠት ፡ ኹሉ ፥ ዘሩን ፡ በፊት ፡ አንቀጹን ፡ በኋላ ፡ ያመጣዋል ፤ ባሬ ፡ ታሪክም ፡ የቀድሞ ፡ መምህራን ፡ ዘር ፡ ሳያስቀድሙ ፡ አይገሱም ፡ ነበር ፡ ይባላል ።

፫ ፤ ዘር ፡ መባሉም ፡ በምሳሌ ፡ ነው ፤ ዘር ፡ በዘሩት ፡ ጊዜ ፡ አንዱ ፡ ቅንጣት ፡ ብዙ ፡ ቅንጣቶች ፡ እንዲያፈራ ፥ ንኡስ ፡ አንቀጽም ፡ በረቡትና ፡ በገሰሡት ፡ ጊዜ ፡ አንዱ ፡ ቃል ፡ ብዙ ፡ ቃላት ፡ ያፈራልና ፤ ስለዚህ ፡ ዘር ፡ ተባለ ፡ (ዮሐ ፲፪ ፡ ፳፬) ። በዕብራይስጥም ፡ ሾሬሽ ፡ ምቁር ፡ ይባላል ፤ ሥርው ፡ ነቅዕ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዘር ፡ ከማለት ፡ ጋራ ፡ ይሰማማል ። አማናዊው ፡ የባሕርይ ፡ ስሙ ፡ ግን ፡ ግብር ፡ ይባላል ፤ ግብርነቱም ፡ ሠራተኛው ፡ ያልታወቀለት ፥ ለሠራተኛ ፡ ያልተሰጠ ፥ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚሰጥ ፥ በኅላፊና ፡ በትንቢት ፡ መካከል ፡ የቆመ ፡ ዐጓጕል ፡ ማእከላዊ ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ከባት ፡ ዘር ፡ የሚገኝ ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፥ ስምና ፡ መስም ፥ ርሱም ፡ እንዳባቱ ፡ ሲገሰስ ፥ ዘርነቱ ፡ ወዳ ንቀጽነት ፡ ተለውጦ ፡ ጥሬ ፡ ግስ ፡ ይኾናል ። ከባቱ ፥ አባት ፡ የመሰለ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ እንዲገኝ ፥ ከጥሬውም ፡ ጥሬ ፡ የመሰለ ፡ ይገኛል ፤ አገኛኘቱንም ፡ በግስ ፡ አርእስት ፡ ውስጥ ፡ በ፺፬ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

፬ ፤ በ፫ ፡ ፊደል ፡ እግር ፡ የቆሙ ፡ ዘርና ፡ ግስ ፡ የሚነሡባቸው ፡ ፊደላት ፡ ወይም ፡ ቀለማት ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ ባላገባቦች ፡ መራኁት ፡ ይሏቸዋል ፤ መክፈቾች ፡ ማለት ፡ ነው ። እሊሁም ፡ ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳድስ ፡ ሳብዕ ፡ ናቸው ፤ ዘርና ፡ ግስ ፡ በነዚህ ፡ ብቻ ፡ ቢነሡ ፡ እንጂ ፡ በካዕብ ፡ በሣልስ ፡ አይነሡም ። የዘርና ፡ የግስ ፡ አነሣሥ ፥ አካኼድና ፡ አገሣገሥ ፡ እንዴት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ በግስ ፡ አርእስት ፡ ተመልከት ። የዘር ፡ መድረሻ ፡ ወይም ፡ መጨረሻ ፡ ፪ ፡ ናቸው ፤ ሳድስና ፡ ሳብዕ ፥ ይህም ፡ ነዊም ፡ ነቂህ ፥ ሰብሖ ፡ ዘምሮ ፡ እያለ ፡ በነዚህ ፡ ብቻ ፡ መድረሱን ፡ ያሳያል ። ግስ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ እንደ ፡ ዘር ፡ በላ፭ ፡ መነሻ ፡ ቢኾን ፥ ባላንድ ፡ መድረሻ ፡ ነውና ፤ ቀደሰ ፡ ባረከ ፡ ሤመ ፡ ጥሕረ ፡ ሖረ ፡ እያለ ፡ በግእዝ ፡ ብቻ ፡ ይጨርሳል ፤ ይኸውም ፡ የሩቅ ፡ ወንድ ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ ግእዝ ፡ የሩቅ ፡ ዝርዝር ፡ ነውና ። ሲረባና ፡ ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ከኃምስ ፡ በቀር ፡ በሌሎቹ ፡ ኹሉ ፡ ይጨርሳል ።

፭ ፤ አባት ፡ ዘር ፡ ከ፫ቱ ፡ ልጆቹ ፡ (ቀዳማይ ፡ ካልአይ ፡ ሣልሳይ) ፡ ከዐበይት ፡ አና ቅጽ ፡ በኋላ ፡ ፬ኛ ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፥ ቀቲል ፡ ቀቲሎት ፥ ቀድሶ ፡ ቀድሶት ፥ ባርኮ ፡ ባርኮት ፥ ብሂል ፡ ብሂሎት ፡ እያለ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ መነገሩና ፡ ምእላድ ፡ ፊደል ፡ ትን ፡ እየጨመረ ፡ መኼዱ ፥ ለመዘርዘርና ፡ ለማዛረፍ ፡ ለማብዛትና ፡ ለማብለጥ ፡ ንባብ ፡ ለማስጌጥ ፡ ነው ። በዝርዝር ፡ ጊዜ ፥ ቀቲልሁ ፡ ቀቲሎቱ ፥ ቀድሶሁ ፡ ቱ ፥ ባር ኮሁ ፡ ቱ ፥ ብሂልሁ ፡ ብሂሎቱ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፥ ቀቲሉ ፡ ቀድሱ ፡ ባርኩ ፡ ብሂሉ ፡ ብሎ ፡ በዘመድ ፡ አይዘረዝርም ፤ ይህ ፡ በለ ፡ ሲያዛርፍ ፡ ነው ። በዛና ፡ በግእዝ ፡ ሲያዛርፍ ፡ ግን ፡ እንዳለ ፡ ይገባል ፤ ይህም ፡ ቀቲል ፡ ዘዳዊት ፥ ዘዳዊት ፡ ቀቲሎት ፥ ቀቲለ ፡ ዳዊት ፡ ቀቲሎተ ፡ ዳዊት ፡ ጎልያድሀ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ባላገባቦችም ፡ ለብ ሂል ፡ ለ ፡ የለው ፥ ለብሂሎት ፡ ዘ ፡ የለው ፡ ብለው ፡ ያውጃሉ ፤ ይህም ፡ ብሂሉ ፡ ለዳ ዊት ፥ ብሂሎት ፡ ዘዳዊት ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ፤ በብሂል ፡ ኹሉን ፡ መናገር ፡ ነው ። ሲያበዛና ፡ ሲዘረዝርም ፥ ሀልዎታት ፡ ሀልዎታቱ ፡ ቲሁ ፡ ያሰኛል ።

፮ ፤ ዘር ፡ ጥንቱን ፡ ሲፈጠር ፡ ሲታነጽ ፡ ሲቀረጽ ፡ ከ፫ ፡ ፊደል ፡ በሕርይ ፡ መገኘ ቱና ፡ በ፫ ፡ ፊደል ፡ ብቻ ፡ መመሥረቱ ፥ ወደ ፡ ፪ና ፡ ወደ፬ ፡ አለመውረድ ፡ አለመው ጣቱ ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ነው ፡ ብትል ፤ እግዜር ፡ በ፮ኛ ፡ ቀን ፡ ንግበር ፡ ሰብአ ፡ በአርአያነ ፡ ወበአምሳሊነ ፡ ብሎ ፡ አዳምን ፡ ሲፈጥር ፡ ቋንቋውንም ፡ አርአያና ፡ አምሳል ፡ አድርጎታ ልና ፥ ስለዚህ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ አነ ፡ ውእቱ ፡ አልፋ ፡ ወዖ ፡ ወይም ፡ አሌፍ ፡ ወታው ፡ በለው ፡ ይታወቃል ፡ (ራእ፳፪ ፡ ፲፫) ። ኋላም ፡ በባቢሎን ፡ ንዑ ፡ ንረድ ፡ ወንክዐው ፡ ሀየ ፡ ነገሮሙ ፡ ከመ ፡ ኢይስማዕ ፡ ብእሲ ፡ ከንፈረ ፡ ቢጹ ፡ ብሎ ፡ የልጆቹን ፡ ቋንቋ ፡ ሲለያይ ፡ ይህ ፡ የአዳም ፡ ቋንቋ ፡ በሴም ፡ ብቻ ፡ ቀርቷል ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፳፮ ። ፲፩ ፡ ፯) ። በሴም ፡ ዘር ፡ የቀረ ፡ ቋንቋው ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፤ ተስፋውና ፡ ሃይማኖቱም ፡ እንጂ ። ስለዚህ ፡ ነገር ፡ የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ዘሩ ፡ ሥረ ፡ ነገሩ ፥ ዋሕደ ፡ ቃል ፡ ሥሉሰ ፡ ፊደል ፡ እየ ኾነ ፡ በ፫ ፡ ፊደላት ፡ ተወስኗል ፤ ከ፫ ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ አይወጣም ፤ ወደ ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ አይወርድም ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ፊደሉ ፡ አርአያ ፡ አካላት ፥ ቃሉ ፡ አምሳለ ፡ መለኮት ፡ ተብሏል ።

፲ ፤ ግእዝም ፡ ከላይ ፡ ከአዳም ፡ የነቃ ፡ ከታችም ፡ ከኖኅ ፡ የፈለቀ ፡ ሴማዊና ፡ አዳማዊ ፡ ቋንቋ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዘሩን ፡ በኖኅ ፡ ልጆች ፡ አምሳል ፡ ሲሰፍርና ፡ ሲቈጥር ፡ ከ፫ ፡ ፊደላት ፡ አያበልጥም ፤ አያሳንስም ። ቀቲል ፡ ገቢር ፥ ቀዊም ፡ ሐዊር ፥ ማርሮ ፡ ሐድሶ ፥ ሐውጾ ፡ ገሥጾ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ወንድሞቹ ፡ እንዳረብና ፡ እንደ ፡ ሱርስት ፡ እንደ ፡ ዕብራይስጥ ፡ በ፫ ፡ ፊደላት ፡ ይኼዳል ።

«ዋዜማ ፡ ዘሰሚቴ ፡ ሠርጸ ፡ ድንግል ።

አካልከ ፡ ነጋዴ ፡ ሕግ ፡
ለአጥርዮ ፡ ሕማም ፡ ሲሳዩ ፡ ውስተ ፡ ቀራንዮ ፡ ወረደ ፤
ጊዮርጊስ ፡ መብረቀ ፡ ስባሔ ፡ ዘትጸውር ፡ ነደ ።
ወበውስተ ፡ ዓለም ፡ ይዝራዕ ፡ ገቢረ ፡ ተአምር ፡ ዘመደ ፡
ከማድከ ፡ ኖኅ ፡ ሠለስተ ፡ ወለደ ፤
ወበእሉ ፡ ኢወሰከ ፡ ባዕደ» ።

፳ ፤ መጻሕፍት ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ሲመለሱ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የገባ ፡ የሰባ ፡ የኖባ ፥ የጽርእ ፡ የቅብጥ ፡ ቃል ፡ የኋላ ፡ ቅጥል ፡ ከልኾነ ፡ በቀር ፥ ከሴማዊና ፡ ዮቅጣናዊ ፡ ሕምያራዊ ፡ ለሚባለው ፡ ለጥንታዊው ፡ ግእዝ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። ኋላ ፡ ግን ፡ በታደሰ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ባዕድ ፡ ቋንቋ ፡ ገብቶበታል ፤ ባዕድ ፡ የተባለም ፡ የካ ምና ፡ የያፌት ፡ ቋንቋ ፡ ነው ። የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ከ፫ ፡ ከ፬ ፡ ቢከፈል ፡ ነቁ ፡ ሥር ፡ መሠረቱ ፡ እንደ ፡ ምንጭ ፡ እንደ ፡ ዛፍ ፡ እንደ ፡ ሕንጻ ፡ አንድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ርስ ፡ በርሱ ፡ ይሰማማልና ፤ አንዱ ፡ ላንዱ ፡ ዘመድ ፡ እንጂ ፥ ባዕድ ፡ አይባልም ። የጐደለው ንም ፡ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ቢወስድ ፡ ብድር ፡ አይኾንም ፥ ገንዘቡ ፡ ነውና ፤ የቅርብ ፡ ዘመድ ፡ ወንድም ፡ እኅት ፡ ወዳጅ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ እያለ ፡ ከባዕድ ፡ መበደር ፡ አይገባም ፥ ታላቅ ፡ ስንፍና ፡ ነው ፤ ሳይቸገሩም ፡ መበደር ፡ ዝሙት ፡ ይባላል ።

ነባር ።

፴ ፤ ዘርነት ፡ የሌለው ፥ ከዘር ፡ ከአንቀጽ ፡ የማይገኝ ፡ የቋንቋ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ እየ ኾነ ፡ በውጥንቅጥነት ፡ የሚገኝ ፡ ጥሬ ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ ነባር ፡ ይባላል ፤ ትርጓሜውም ፡ የማይፈልስ ፡ የማይናወጥ ፡ የማይጠፋ ፡ የማይለወጥ ፡ ስም ፡ ማለት ፡ ነው ። ከነባር ፡ የሚገኝ ፡ ስም ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፥ አንቀጽና ፡ አገባብም ፡ እንጂ ፤ ከዘሩ ፡ ዘር ፡ የመሰለ ፡ አንቀጽ ፡ እንዲገኝ ፥ ከነባሩም ፡ ነባር ፡ የመሰለ ፡ ይገኛል ። ከባት ፡ ዘር ፡ የሚገኝ ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፥ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ እንዲገሰስ ፡ ግስነቱም ፡ ዲቃላ ፡ እንዲባል ፥ ከነባርም ፡ ጥሬ ፥ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ የሚገሰስ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ አለ ፤ ነባር ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ እንደ ፡ ዘር ፡ ኹኖ ፡ ሊረባ ፡ ሊገሰስ ፡ አንቀጽ ፡ ሊወጣለት ፡ ይቻላል ። ይህም ፡ ሰብእ ፡ ብሎ ፡ ተሰብአ ፥ ወይን ፡ ወየነ ፡ አውየነ ፥ እብን ፡ አበነ ፡ አእበነ ፥ ክርስቲያን ፡ ከረስተነ ፥ ደብተራ ፡ ደብ ተረ ፡ ተደብተረ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሰያል ። ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ በቀር ፡ የማይበ ዛና ፡ የማይረባ ፡ የማይገሰስ ፡ ስም ፡ የለም ፤ ከነባር ፡ ስም ፡ የሚወጣ ፡ አንቀጽ ፡ ነባር ፡ ግስ ፡ ይባላል ።

፲ ፤ ነባር ፡ መባሉም ፡ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ስላልታወቀ ፡ እንጂ ፥ ዘር ፡ የሌለው ፡ ኹኖ ፡ አይዶለም ፤ ልጅ ፡ አላባት ፡ አለናት ፡ እንዳይገኝ ፥ ነባርም ፡ አለዘር ፡ በቅሎ ፡ አይገኝም ። ጥሬ ፡ ዘር ፡ እንደ ፡ ሚስት ፡ ልጅ ፡ ነው ፤ ነባር ፡ ግን ፡ ከባት ፡ ከናቱ ፡ እንደ ሚጣልና ፡ ሌሎች ፡ አንሥተው ፡ እንደሚያሳድጉት ፥ ወይም ፡ እናቱ ፡ ታውቃ ፡ አባቱ ፡ እንደማይታወቅ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ። ከዘር ፡ አንቀጽም ፡ እየተዴቀለ ፡ ስሙና ፡ ጠባዩ ፡ ተለውጦ ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ የሚባል ፡ አለ ፤ ሐሰወ ፡ ሐሰ ፥ ነዐወ ፡ ነዐ ፥ አበየ ፡ እንቢ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፤ የቀረውን ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ተመልከት ።

፲፩ ፤ ለጥሬ ፡ ለነባር ፡ እንደ ፡ ዘር ፡ እንደ ፡ ግስ ፡ የፊደል ፡ ውሳኔ ፡ የለውም ፤ ከግእዝ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ባሉት ፡ በ፯ቱ ፡ ኹሉ ፡ ተነሥቶ ፡ ከግእዝ ፡ በቀር ፡ በ፮ቱ ፡ ኹሉ ፡ ይጨርሳል ። ያገባብም ፡ ቃል ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ከመ ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ መድረሻው ፡ ግእዝ ፡ መኾኑ ፡ ሲናበብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ሲያርፍና ፡ ሲወድቅ ፡ ሳድስ ፡ ነው ። ከዚህም ፡ አካኼድ ፡ የተነሣ ፡ ነባር ፡ ከዘርና ፡ ከግስ ፡ ተዛንቆ ፥ የፊደሉን ፡ ተራ ፡ ጠብቆ ፥ ተባብሮ ፡ ተጫፍሮ ፡ ባንድነት ፡ ይጣፋል ፡ እንጂ ፤ ለብቻው ፡ የተለየ ፡ ቦታ ፡ የለውም ። ያለም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ሲጣፍ ፡ ሲነገር ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ ነባርን ፡ ከዘር ፡ አይለየውም ። የፊደሉም ፡ ተራ ፡ ሥሩን ፡ መነሻውን ፡ እንጂ ፥ እንደ ፡ መልክና ፡ እንደ ፡ ቅኔ ፡ እንደ ፡ ሙሾና ፡ እንደ ፡ ዘፈን ፡ ግጥም ፡ ጫፉን ፡ መድረሻውን ፡ አይሻም ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ከቅኔያቸው ፡ እንዲስማማላቸው ፡ መነሻውን ፡ ትተው ፡ መድረሻውን ፡ ብቻ ፡ ይሻሉ ፤ ግሱንም ፡ ሎሐ ፡ ለብሐ ፡ ለስሐ ፡ እያሉ ፡ በቅኔያቸው ፡ መንገድ ፡ ስላስኬዱት ፤ የርባታው ፡ መንገድ ፡ የዘሩና ፡ የነባሩ ፡ አካኼድ ፡ የጥፈቱ ፡ ረገድ ፡ ተበላሽቶ ፡ ካለም ፡ ቋንቋ ፡ መንገድ ፡ ወጥቷል ። የሐ ፡ ግስ ፡ የሚባል ፡ በሐ ፡ የሚነሣ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በሌላ ፡ ተነሥቶ ፡ በሐ ፡ የሚጨርስ ፡ አይዶለም ፤ የሌላውም ፡ ፊደል ፡ እንዲሁ ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ፊደልና ፡ ግስ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነውና ፤ ፪ቱንም ፡ ያፋለሷቸው ፡ ሰባክያን ፡ ናቸው ፡ ይባላል ፥ አስቀድመን ፡ እንደ ፡ ተናገርን ፡ (መቅ ፡ ፲፫) ።

፲፪ ፤ የርባታውም ፡ መበላሸትና ፡ መሳሳት ፡ በዚህ ፡ ይታወቃል ፤ አመረ ፡ በመላላቱ ፡ የቀተለ ፡ ቤት ፡ ሲኾን ፤ አመረ ፡ (የአምር ፡ ይእምር ፤ አሚር ፡ አሚሮት) ፡ ዐወቀ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፤ አስደራጊውን ፡ አእመረን ፡ መደበኛ ፡ ያ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ አድርጎ ፤ አእመረ ፡ (የአምር ፡ ያእምር ፤ አእምሮ ፡ ሮት) ፡ አሳወቀ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ዐወቀ ፡ እያሉ ፡ በደንገፀ ፡ ቤት ፡ መግሰስና ፡ ማርባት ፡ የስሕተት ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አስደራጊውን ፡ መደበኛ ፡ ትንቢቱን ፡ ኀላፊ ፡ ስላሉት ፡ የአእመረና ፡ የይቤ ፡ ርባታ ፡ ከሥር ፡ እስከ ፡ ጫፍ ፡ ተበላሽቷልና ፤ ሌላውንም ፡ እንደነዚህ ፡ እየው ። አእኰተ ፡ አግመረ ፡ አድምዐ ፡ አጥብዐ ፡ አጥመቀ ፡ አልጸቀ ፡ አይድዐ ፡ አርመመ ፡ አዕረፈ ፡ አፍቀረ ፤ ተገበረ ፡ ተወከለ ፡ ተለዐለ ፡ ተሰፈወ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ዐመል ፡ ያለበት ፡ ግሥ ፡ ኹሉ ፡ እንደ ፡ ይቤና ፡ እንደ ፡ አእመረ ፡ ያልታረመ ፡ ያልተጠነቀቀ ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ነው ።

፲፫ ፤ አንቀጽ ፡ የሌላቸው ፡ አገባቦችና ፡ የመጠሪያ ፡ ስሞች ፡ ፊደልና ፡ አኃዝም ፡ አንዳንድ ፡ ቅንጣት ፡ ዘሮች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ቊጥራቸውና ፡ ክፍላቸው ፡ ከነባሮች ፡ ነው ። ዘርና ፡ ነባርን ፡ በጥፈት ፡ በትምርት ፡ ለመለየት ፡ በግእዝ ፡ ንባብ ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ቊጥ

ርን ፡ አሐድ ፡ ዱ ፤ ክልኤት ፡ ቱ ፤ ዐሥርት ፡ ቱ ፡ እያሉ ፡ ኹሉን ፡ በፊደል ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ በአኃዝ ፡ ብቻ ፡ ፩ ፡ ፪ ፡ ፲ ፡ ብሎ ፡ ወይም ፡ አኃዝና ፡ ፊደል ፡ አቈራኝቶ ፡ ፩ዱ ፡ ፪ቱ ፡ ፲ቱ ፡ ይልቁንም ፡ ፳ኤል ፡ እያሉ ፡ መጣፍ ፡ አይገባም ፤ የንባቡና ፡ የትርጓሜው ፡ የምስጢሩ ፡ ጣዕም ፡ ይበላሻል ። በአኃዝ ፡ ሊጣፍ ፡ የሚገባው ፡ ምዕራፍና ፡ ክፍል ፡ በውስጡ ፡ ያለው ፡ ነዶ ፡ ቃል ፡ ያማርኛ ፡ ንባብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ለግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ አይስማማውም ።

፪ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ዐመሎች ።

፲፬ ፤ ግስ ፡ ማለት ፡ የቋንቋ ፡ ጓዝ ፡ የዘርና ፡ የነባር ፡ እክት ፡ ወይም ፡ ዕቃ ፡ ግሴት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሰማይ ፡ ከነግሱ ፡ ምድር ፡ ከነልብሱ ፡ እንዲሉ ፥ ከነጓዙ ፡ ሲሉ ። የሚያጠግበውና ፡ የሚያረካው ፡ እሙን ፡ ትርጓሜው ፡ ግን ፡ ተወራራሽና ፡ ተመላላሽ ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ። ፩ዱ ፡ አንቀጽ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ጥሬው ፡ እስከ ፲ ፡ መደብ ፡ መረባቱና ፡ መዘርዘሩ ፡ ያንዱ ፡ ለብዙ ፡ የወንዱ ፡ ለሴት ፡ የሩቁ ፡ ለቅርብ ፡ እየተሰጠ ፡ በመፋለስና ፡ በመዋረስ ፡ በመመላለስ ፡ ነውና ። በገሲስ ፡ ዘይቤም ፡ ሲፈቱት ፡ መደቦችና ፡ መደበኞች ፡ ኹነው ፡ የሚዳሰሱና ፡ የሚያዙ ፡ ዐሥሩን ፡ ሰራዊት ፡ ያሳያል ፡ (ቍ፶፯) ። ለግስ ፡ አከፋፈል ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ አለው ። መዠመሪያ ፡ ትርጓሜና ፡ አፈታት ፡ እንደ ፡ ገጠመው ፡ ሲነገር ፡ ከተማ ፡ ግስ ፤ ፪ኛ ፡ እንደ ፡ ተገኘ ፡ ሲነገር ፡ መንደር ፡ ግስ ፤ ፫ኛ ፡ እንደ ፡ ፊደሉ ፡ ተራ ፡ በየወገኑና ፡ በየቤቱ ፡ በየሰራዊቱ ፡ ሲነገር ፡ ተራ ፡ ግስ ፡ ይባላል ። የቀረውም ፡ ኋላ ፡ በ፯ኛ ፡ ዕርከን ፡ ይመጣል ።

፲፭ ፤ ነጠላ ፡ ግስ ፡ ከ፪ ፡ ፊደል ፡ አይወርድም ፤ ከ፬ ፡ ፊደል ፡ አይወጣም ፤ ልማድና ፡ ባዕድ ፡ ሲጨመር ፡ ግን ፡ ፰ም ፡ ፮ም ፡ ፯ም ፡ ይኾናል ፤ ከ፯ ፡ በላይ ፡ ግን ፡ አይወጣም ፤ ይህን ፡ ኋላ ፡ በቦታው ፡ እናመጣዋለን ። በግስ ፡ ያሉ ፡ ዐመሎች ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ አና ፡ ሀ ፥ ወና ፡ የ ፥ ደጊመ ፡ ቃል ። አና ፡ ሀ ፡ ስላንድ ፥ ወና ፡ የ ፡ ስላንድ ፡ ይቈጠራሉ ፤ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ግን ፡ ለብቻው ፡ ፩ ፡ ነው ፤ እሊህ ፡ ፫ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ያሉበት ፡ ግስ ፡ ቤቱን ፡ ሳይለቅ ፡ ድምጥና ፡ መንገድ ፡ ይለውጣል ። ዐመሎችን ፡ ሕርመት ፡ ወይም ፡ ጸዋትው ፡ የሚሉ ፡ አሉ ።

ከመላላት ፡ በቀር ፡ መጥበቅ ፡ የሌላቸው ፡ አ—ዐ ፡ ሀ—ሐ—ኀ ።

አና ፡ ሀ ፡ በመካከሉ ፡ ያሉበት ፡ ግስ ፡ የቀተለ ፡ ሰርዌ ፡ አርእስቱ ፡ በግእዝ ፡ ይነሣ ፡ የነበረውን ፡ ለውጦ ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ፤ ይህም ፡ ልኢክ ፡ ለአከ ፥ ልሒኮ ፡ ለሐኰ ፡ ጽዒል ፡ ጸዐለ ፥ ምሂር ፡ መሀረ ፥ ግሒሥ ፡ ገሐሠ ፥ ዝኂር ፡ ዘኀረ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ አንቀጹ ፡ ሳይቀር ፡ ፪ቱንም ፡ በሳድስ ፡ ያስነሣል ፤ ይህም ፡ ንኢድ ፡ ንእደ ፥ ጥዒም ፡ ጥዕመ ፥ ብሂል ፡ ብህለ ፥ ጥሒር ፡ ጥሕረ ፥ ጕሒቍ ፡ ጕሕቈ ፥ ድኂን ፡ ድኅነ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። አና ፡ ሀ ፡ ማእከል ፡ ኹነው ፡ እንዲህ ፡ ካለወጡት ፡ በቀር ፡ ዘርና ፡ አንቀጽ ፡ በሳድስ ፡ ፊደል ፡ አይነሣም ። ዳግመኛም ፡ በመካከሉ ፡ ዐመል ፡ ያለበት ፡ ግስ ፡ እንደ ፡ ኅሥሥት ፡ የሚለዋወጥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡

ተዝኅረ፡ተዘኅረ፥ተልዕለ፡ተለዐለ፥ተውዕረ፡ ተወዐረ፥ተምህረ፡ ተመሀረ፥ተክ
ዕወ፡ተከዐወ፡እያለ፡ይገኛል ። በክህለም፡ያለ፡ሀ፡እስከ፡፳፡ሰራዊት፡በካልአይ፡
ኹሉ፡ይታጣል ፤ ይህም፡ክህለ፡ይክል፥ክህልከ፡ትክል፥ክህልኩ፡እክል፡እያለ፡
ጭራሹ፡መታጣቱን፡ያሳያል ። የብህለም፡ አካኼድ፡ እንደ፡ ክህለ፡ ነው ፤ ህን፡ በካ
ልአይ፡ ኹሉ፡ ይውጣል ። ይህም፡ ብህለ፡ ይብል፥ብህልኩ፡ እብል፥ብህልነ፡
ንብል፡ማለቱን፡ መደብ፡ አድርጎ፡ ይብህል፡ እብህል፡ ንብህል፡ አለማለቱን፡ ያሳ
ያል ። በቤለ፡አካኼድ፡ግን፡መሪና፡ ተከታይ፡ የሌለው፡ ባሕታዌ፡ ፍኖት፡ ነው ፤
ቤለን፡ተመልከት ።

፲፮ ፤ ፫ኛም፡ከቀተለ፡እስከ፡ማሀረከ፡ባሉት፡በ፯ቱ፡አርእስት፡አና፡ሀ፡መድ
ረሻ፡ሲኾኑ፡፬ኛው፡ፊደል፡ወይም፡፫ኛው፡ግእዝ፡ይኾን፡የነበረውን፡ለውጠው፡
ሳድስ፡ያደርጉታል ። ይህም፡ገብአ፡ፈርሀ፥ጸውዐ፡ሰብሐ፥ሰርሐ፡ሣርኀ፡ባልሐ፥
ቈቅሐ፡ ቶስሐ፡ ሞቅሐ፥ገፍትዐ፡ ቀሕቅሐ፥ላዕልዐ፡ ላሕልሐ፡ እያለ፡ ሌላውን፡
ኹሉ፡ያሳያል ። ፯ቱ፡አርእስቶች፡ማን፡ማን፡እንደ፡ኾኑ፡ባመል፡መጨረሻ፡ተመ
ልከት ። 　　፬ኛም፡በ፫፡ፊደል፡ግስ፥ከዚያውም፡በቀተለ፡ቤት፡ በሣልሳይ፡ አን
ቀጽ፡ሳድስ፡ይኾን፡የነበረውን፥ይግባእ፡ይፍራህ፥ይብላዕ፡ይክላሕ፡ ይባእ፡ ይፃ
እ፡ይብዛኅ፡እያሰኙ፡ወደ፡ራብዕ፡ይለውጡታል ። ፬ነታቸው፡ስላንድ፡የሚቈጠር፡
የአና፡የሀ፡ግብር፡ይህ፡ነው ።

ወና፡የ ።

፲፯ ፤ የወና፡የየ፡ዐመል፡መጕረድና፡ ድምጥ፡ መለወጥ፡ ነው ፤ ራሳቸውን፡
እየጐረዱና፡እየዋጡ፥ወይም፡በጥፈት፡እየታጡ፡ እየተዋጡ፡ ለሌሎቹ፡ መወል
ጣነ፡ድምፅ፡ይኾናሉ ። የድምጣቸውም፡ስልት፡በፊደላት፡ጠባይ፡በ፲ኛው፡ቍጥር፡
በመቅድም፡ውስጥ፡እንደ፡ተነገረ፡፬፡፬፡ነው ፤ የወ፡ካዕብና፡ሳብዕ፡ማድረግ፥የየ፡
ሣልስና፡ኃምስ፡ማድረግ ።

ወ ።

፲፰ ፤ ወ፡መድረሻ፡ወይም፡መጨረሻ፡ሲኾን፥ከልአዩ፡ሳድስ፡ ይኾን፡ የነበ
ረውን፡ጐርዶ፡ካዕብና፡ሳብዕ፡ያደርጋል ፤ ይህም፥በገቢር፡ዘረወ፡ ይዘሩ፥ሠረወ፡
ይሜሩ፥ፈነወ፡ይፌኑ፡ማለቱን ፤ በተገብሮም፡ተዘርወ፡ ይዘሮ፥ተሠረወ፡ ይሜሮ፥
ተፈነወ፡ይትፌኖ፡ማለቱን፡ያሳያል ። ደጊም፡ ሲኾን፡ በጭራሹ፡ አይጐርድም ፤ ይ
ህም፥ከወወ፡ይከውው፥ለወወ፡ይለውው፥ጼወወ፡ ይጼውው፡ እያለ፡ መኼዱን፡
ያሳያል ። ሳድስ፡ቅጽሉንም፡መከከሉ፡ካዕብ፡ይኾን፡የነበረውን፡ሳድስ፡ያደርጋል ፤
ይህም፡ ዝርው፡ ሥርው፡ ፍንው፡ ሀልው፡ ቅንው፡ ጺውው፡ ምጥው፡ ማለቱን፡
ያሳያል ።

፲፱ ፤ ኹለተኛም፡ወ፡ በቀተለ፡ ሰርዌ፡ ማእከል፡ ሲኾን፡ ያንቀጹ፡ መነሻ፡
ግእዝ፡ይኾን፡የነበረውን፡ጐርዶ፡ሳብዕ፡ያደርጋል ፤ ይህም፡ሀዊብ፡ሆበ፡የሀውብ፡
ይሁብ፥ሐዊር፡ሖረ፥ጸዊር፡ጾረ፥ነዊም፡ኖመ፥ቀዊም፡ቆመ፡እያለ፡መኼዱን ፤

እንዳርእስቱ ፡ ሀወበ ፡ ሐወረ ፡ ጸወረ ፡ ነወመ ፡ ቀወመ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። በ፬ ፡ ፈደል ፡ ግስ ፡ ማእከል ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ያርእስቱንም ፡ ጫፍ ፡ እንደ ፡ ሥሩ ፡ ሳብዕ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ኖልዎ ፡ ኖለወ ፣ ሶስዎ ፡ ሶሰወ ፣ ቶስሐ ፡ ቶስሐ ፣ ቆጽሮ ፡ ቆጸረ ፡ እያለ ፡ በ፫ ፡ ፈደል ፡ ብቻ ፡ መኼዱን ፤ ነውልዎ ፡ ነውለወ ፣ ሰውስዎ ፡ ሰውሰወ ፣ ተውስሐ ፡ ተውስሐ ፣ ቀውጽሮ ፡ ቀውጸረ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ።

፳ ፤ ሦስተኛም ፡ ወ ፡ ለሦስት ፡ ፈደል ፡ ግስ ፡ መነሻ ፡ ሲኾን ፣ ጥሬ ፡ ዘሩ ፡ ፬ ፡ ፈደል ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ጕርዶ ፡ ፫ ፡ ፈደል ፡ ብቻ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ወጊስ ፡ ወገሰ ፡ ብሎ ፡ ሞገስ ፤ ወጥሖ ፡ ወጥሐ ፡ ብሎ ፡ ሞጥሕ ፤ ወቂሕ ፡ ወቅሐ ፡ ብሎ ፡ ሞቅሕ ፤ ወጊድ ፡ ወገደ ፡ ብሎ ፡ ሞገድ ፤ ወገረ ፡ ሙጋር ፣ ወደየ ፡ ሙዳይ ፣ ወድቀ ፡ ሙዳቅ ፣ ውሕዘ ፡ ሙሓዝ ፣ ወለደ ፡ ሙላድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ሳቢ ፡ ዘሩ ፡ ግን ፣ ልደት ፡ ፀአት ፡ ድቀት ፡ ርደት ፡ እያለ ፤ ወይም ፡ ሳይጐርድ ፡ ውግረት ፡ ውኀደት ፡ ውኀጠት ፡ ውጥነት ፡ ውፅፈት ፡ እያለ ፡ ይኼዳል ። ሣልሳዩንም ፡ ከቀደሰና ፡ ከባረከ ፡ ቤት ፡ በቀር ፡ ኹሉን ፡ ይጐርዳል ፤ ይህም ፡ ወሀበ ፡ ይውህብ ፡ ብሎ ፡ የሀብ ፤ ይገስ ፡ ይቃሕ ፡ ይገድ ፡ ይገር ፤ ይደቅ ፡ የሐዝ ፡ ይለድ ፡ ይፈጥ ፣ ይፀፍ ፡ ይረድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፳፩ ፤ አራተኛም ፡ ከ፪ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ሲገናኝ ፡ አርእስቱ ፡ ሳድስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ወደ ፡ ራብዕ ፡ ይለውጠዋል ፤ ይህም ፡ ዋሕይ ፡ ዋሕዮት ፣ ዋሐየ ፡ ይዋሒ ፡ ይዋሒ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ውዕይ ፡ ውዕዮት ፡ ውዕየ ፡ ወይም ፡ ወዐየ ፡ ይውዒ ፡ የዐይ ፡ ይላልና ፣ ዋሐየም ፡ እንደ ፡ ውዕየ ፡ ሊኼድ ፡ ይችላል ፤ ይህም ፡ አካኼድ ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ። በቀደሰና ፡ በባረከ ፡ ቤት ፡ ግን ፤ ወደሰ ፡ ይዌድስ ፡ ይወድስ ፣ ወጥሐ ፡ ይዌጥሕ ፡ ይወጥሕ ፣ ወሠረ ፡ ይዌሥር ፡ ይወሥር ፣ ዋሐደ ፡ ይዋሕድ ፡ ይዋሕድ ፣ ዋከየ ፡ ይዋኪ ፡ ይዋኪ ፣ ዋነየ ፡ ይዋኒ ፡ ይዋኒ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ቀተለ ፡ ቤት ፡ አይጐርድም ። ወ ፡ መነሻም ፡ መድረሻም ፡ ማእከልም ፡ ኹኖ ፡ ካልጐረደው ፡ በቀር ፣ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ግስ ፡ በሳብዕ ፡ ቀለም ፡ አይነሣም ፤ በካዕብ ፡ በሳብዕ ፡ አይጨርስም ፤ ጥሬ ፡ ዘሩም ፡ በካዕብ ፡ በሳብዕ ፡ አይነሣም ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የወን ፡ ጠባይና ፡ ዐመል ፡ እኹል ፡ ገብ ፡ ፈደል ፡ መኾኑን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ።

የ ።

፳፪ ፤ የ ፡ መድረሻ ፡ ወይም ፡ መጨረሻ ፡ ሲኾን ፣ ካልአዩ ፡ ሳድስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ጕርዶ ፡ ሣልስ ፡ ያደርጋል ፤ ያርእስቱንም ፡ ማእከል ፡ ሣልስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ለውጦ ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፣ ሐቅይ ፡ ሐቀየ ፡ የሐቂ ፤ ሰቅይ ፡ ሰቀየ ፡ ይሰቂ ፤ ፈድይ ፡ ፈደየ ፡ ይፈዲ ፤ ገንይ ፡ ገነየ ፡ ይገኒ ፤ ኀርይ ፡ ኀረየ ፡ የኅሪ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። በበዝ ፡ አንቀጽም ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ ሣልስ ፡ ይሆን ፡ የነበረውን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ወርእያ ፡ ደንገፀት ፤ በሊዖ ፡ ወሰትዮ ፤ አዕሚቆ ፡ ወኀልዮ ፡ እንዲል ።

፳፫ ፤ ፪ኛም ፡ የ ፡ በቀተለ ፡ ሰርዌ ፡ በ፫ ፡ ፈደል ፡ ግስ ፡ ማእከል ፡ ሲኾን ፡ መነሻው ፡ ግእዝ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ለውጦና ፡ ጕርዶ ፡ ኃምስ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ገዪሥ ፡

ጌሠ፥ጠዪስ፡ጤሰ፥መዪጥ፡ሜጠ፥ሠዪም፡ሤመ፥ዐዪል፡ዔለ፥በዪል፡ቤለ፡እ
ያለ፡መኼዱን፡መደብ፡አድርጎ፤እንዳርእስቱ፥ገየሠ፡ጠየሰ፥መየጠ፡ሠየመ፤ዐ
የለ፡በየለ፡አለማለቱን፡ያሳያል።በ፬፡ፊደል፡ግስ፡ማእከል፡ሲኾን፡ግን፡አርእስ
ቱንም፡እንዳንቀጹ፡በኃምስ፡ያስነሣል፤ይህም፡ዴግኖ፡ዴገነ፥ጌግዮ፡ጌገየ፥ሌልዮ፡
ሌለየ፥ቄቅዮ፡ቄቀየ፥ሴስዮ፡ሴሰየ፡ማለቱን፡መደብ፡አድርጎ፤ደይግኖ፡ደይገነ፥
ገይግዮ፡ገይገየ፥ለይልዮ፡ለይለየ፥ቀይቅዮ፡ቀይቀየ፥ሰይስዮ፡ሰይሰየ፥አለማለ
ቱን፡ያሳያል።የ፡ማእከልና፡መድረሻ፡እየኾነ፡ከልጕረደው፡በቀር፥ግስ፡በኃምስ፡
ፊደል፡አይነሣም፤በሣልስ፡ፊደል፡አይጨርስም፤ጥሬና፡ነባርም፡እንደዚህ፡ነው።

ሐተታ፡ስለ፡ብህለና፡ስለ፡ቤለ።

፹፩፤ ሀሎ፡የሀለወ፡ክፋይ፡ወይም፡ካዕቡ፥መንቲያው፡ድርቡ፡እንደ፡ኾነ፤
ቤለም፡የብህለ፡ካዕብ፡መንቲያና፡ድርብ፡ይባላል፤ያንዱ፡ቅንጣት፡ዘር፡ግስ፡
ባለ፪፡ዐመል፡ስለ፡ኾነ፡በሀና፡በየ፡ስልት፡በ፪ቱ፡አካኼድ፡ይኼዳል።የሀውን፡
አካኼድ፡በሀ፦ተናግረናል፤የየውም፡አካኼድ፡እንዲህ፡ነው።በሀ፡ማእከልነት፡
ብሂል፡ብሂሎት፡ብህለ፦የተባለው፤፪ኛ፡ደግሞ፡በየ፡ማእከልነት፥በዪል፡በዪ
ሎት፡ቤለ፡ተብሎ፥አስደራጊውንም፥አበለ፡ያብል፡እያሰኘ፡ልውጥና፡ግልብጥ፡
ሕገ፡ወጥ፡አካኼድ፡ይኼዳል፤ብህለም፡ቤለ፡መባሉ፡በወዲያኛው፡ትግሬ፡በሐ
ባቦች፡ቋንቋ፡ይታወቃል፤በወዲህኛውም፡ትግሪኛ፥ሐማሴኖች፡የለ፥አኵስሞ
ችና፡ዐዶች፡በለ፡ይሉታል።ያካኼዱም፡ሕገ፡ወጥነት፡ይህ፡ነው፤ቤለ፡ይበይል፡
ይቢል፡ብሎ፥እንደ፡ዔለና፡እንደ፡ሤመ፡ፈት፡ለፈት፡በመኼድ፡ፈንታ፥ቤለ፡
ይቤ፡ይበል፡ይበል፤ቤልከ፡ትቤ፡ትበል፡በል፤ቤለት፡ትቤ፡ትበል፡ትበል፤
ቤልኩ፡እቤ፡እበል፡እበል፤ቤልነ፡ንቤ፡ንበል፡ንበል፡እያለ፡በነዚህ፡በ፰ቱ፡
ሰራዊት፡ለን፡እያሰገደ፥የን፡እየጐረደ፡በዔለና፡በሤመ፡አካኼድ፡ግእዝ፡ይኸን፡
የነበረውን፡በ፥በካልአይ፡ኹሉ፡ኃምስ፡ያደርጋል።　በቀሩት፡ደግሞ፡በ፰ቱ፡
ኹሉ፥ቤሉ፡ይቤሉ፡ይበሉ፡ይበሉ፤ቤልክሙ፡ትቤሉ፡ትበሉ፡በሉ፤ቤላ፡ይቤላ፡
ይበላ፡ይበላ፤ቤልክን፡ትቤላ፡ትበላ፡በላ፤ቤልኪ፡ትቤሊ፡ትበሊ፡በሊ፡እያሰኘ፡
የን፡በመጕረዱ፡ላይ፡ለን፡እየጨመረ፡ይኼዳል።ትንቢትነቱንም፥ይቤ፡ትቤ፡
እቤ፡ንቤ፡ብሎ፡በሥርወ፡ቀለሙ፡ያስረዳል፤ይህነንም፡በአሥራውና፡በብሂል፡
አፈታት፡ተመልከት።ባላገባቦች፡ግን፡ባለመጽሐፎችም፡ሳይቀሩ፥የይቤ፡ቀዳ
ማይ፡ቤለ፡መኾኑን፡ስላላስተዋሉ፤፪ኛም፡ቀዳማይ፡አንቀጽ፤ሥርወ፡ፊደል፡አለ
መለወጡን፥በሣልስ፡በኃምስ፡አለመጕረዱን፥አጥብቀው፡አጥልቀው፡ስላልመረ
መሩ፥ይቤን፡በቤለ፡ፈንታ፦ቀዳማይ፡አንቀጽ፡አድርገው፥እኩሉ፡ዘርና፡አርእ
ስት፡የሌለው፡ለብቻው፡የቆመ፡ነባር፡ቀዳማይ፡ነው፤እኩሉም፡የቀዳማይ፡አን
ቀጽ፡የብህለ፡ድርብ፡ነው፡እያሉ፡በቀዳማይነት፡ስላቆሙት፥ርባታውና፡አፈታቱ፡
ከሥር፡እስከ፡ጫፍ፡ተበላሽቷል፡(ቍ፲፪)።

፹፪፤ የአንና፡የሀን፥የወንና፡የየን፡የነዚህን፡የኹለቱን፡ስልት፥የመንገዳ
ቸውን፡ልዩነት፥ያካኼዳቸውን፡መጥፎነት፥ነውጠኞችና፡ዐመለኞች፡ኹነው፡የግ

ስን፡ቤት፡ኹሉ፡ማናወጣቸውን፥ጠባይና፡ዘር፡ማስለወጣቸውን፡ለማስተዋልና፡ለመመርመር፡ይህ፡የጣፍነው፡ብቻ፡ይበቃል፤ ከዚህ፡የቀረውን፡የየን፡ጠባይና፡ዐመል፡በቦታው፡ተመልከት ። በመካከሉ፡እነዚህ፡ዐመሎች፡የሌሉበት፡ግስ፡በግእዝ፡በራብዕ፡ቢነሣ፡እንጂ፥በኃምስ፡በሳድስ፡በሳብዕ፡ፊደል፡አይነሣም ። በግእዝ፡መነሣት፡የዐረብ፥በራብዕ፡መነሣት፡የሱርስትና፡የዕብራይስጥ፡ነው፤ ግእዝም፡የዐረብ፡የሱርስት፡የዕብራይስጥ፡ወንድም፡ስለ፡ኾነ፥በነዚህ፡አካኼድ፡ይኼዳል ። የነዚህም፡ያራቱ፡ልሳናት፡ዘራቸውና፡ነባራቸው፥ንባባቸውና፡ምስጢራቸው፡እንደ፡ወንጌላት፡ቃል፡ይገጥማል፤ ልዩነቱ፡ጥቂት፡ጥቂት፡ነው ።

ደጊመ፡ቃል ።

፹፮፤ ደጊመ፡ቃል፡ያለው፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡ከዚያውም፡የቀተለ፡ሰርዌ፡እንደ፡ወና፡እንደ፡የ፡ይጐርዳል፤ አጐራረዱ፡ግን፡እየቅል፡ነው ። ፪ኛው፡ፊደል፡፫ኛውን፡ውጦ፡ካዕብና፡ሳብዕ፡ወይም፡ሣልስና፡ኃምስ፡ሳይኾን፡እየጠበቀ፡የ፪፡ፊደል፡ግስ፡ይኾናል ። ይህም፡ጠቢብ፡ጠበ፥ነቢብ፡ነበ፥ነዲድ፡ነደ፥ጸኒን፡ጸነ፥ቀሊል፡ቀለ፥ቄሪር፡ቈረ፥ተኒን፡ተነ፡እያለ፡መኼዱን፡ያሳያል ። ወና፡የ፡ደጊመ፡ቃል፡እሊህ፡፫ቱ፡ዐመሎች፡ካልጐረዱት፡በቀር፡የ፫፡እንጂ፡የ፪፡ፊደል፡ግስ፡አይገኝም ።

፹፯፤ ዕጥፍ፡ደጊመ፡ቃል፡ያለውም፡በኊበኈ፥ጐድጐደ፥ደግደገ፥ጠብጠበ፥ከብከበ፥በልበለ፥ቀልቀለ፥ፈልፈለ፥ጸንጸነ፥ተንተነ፥እንደዚህ፡ያለ፡ይህን፡የመሰለ፡ኹሉ፡ፊተኛውና፡፫ኛው፡ስላንድ፡ተቈጥሮ፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡ይባላል፤ ምንም፡ቅንጣቱ፡፬፡ቢኾን፡ፊደሉ፡፪፡ነውና፥ግስነቱም፡ደጊመ፡ቃል፡ካለው፡ከ፪፡ፊደል፡ግስ፡የወጣ፡ተቀጥላ፡ግስ፡ነውና፥ባ፩፡ግስ፡፩፡ብቻ፡እንጂ፡፪፡ደጊመ፡ቃል፡አይኾንም ።

፹፰፤ ደጊመ፡ቃል፥ገሰሰ፡ኀሠሠ፥አረረ፡ሣረረ፥ኰነነ፡መነነ፥ሐተተ፡ፈተተ፡እያለ፡፫ኛ፡ሲኾን፡ለብቻው፡በራሱ፡ይቈጠራል፤ ገብሰሰ፡ደምሰሰ፥ደንገገ፡ፈርገገ፥ጠንቀቀ፡ሐንቀቀ፡እያለ፡፬ኛ፡ፊደል፡ሲኾን፡ግን፡፬ኛው፡ዲቃላ፡ነውና፥ከ፫ኛው፡ጋራ፡ስላ፩፡ተቈጥሮ፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡ይባላል፤ አርእስቱ፡ግን፡ደንገፀ፡ነው ።

፹፱፤ ያ፬፡ፊደል፡ግስ፡ያልናቸውም፡ኖለወ፥ሎለወ፥ሶሰወ፥ ጌገየ፥ሴለየ፥ቈቀየ፥ሴሰየ፡እሊህን፡የመሰሉ፡ኹሉ፡በምስጢር፡በውሳጣይ፡ቍጥር፡ያ፬፡ፊደል፡ግስ፡ሲኾኑ፡የተጐረደው፡፪ኛውና፡ያልተጐረደው፡፬ኛው፡ፊደል፡ስላንድ፡ተቈጥሮ፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡ይባላሉ ። ይኸውም፡ከ፬፡አንዱ፡ፊደል፡ተጐርዶ፡፫፡ብቻ፡ስለ፡ቀረ፡ነው ። ደጊመ፡ቃልም፡ባይኖር፡ወና፡የ፡ያሉበት፡ቶስሐን፡ዴገነን፡የመሰለ፡ያ፬፡ፊደል፡ግስ፡ወና፡የ፡በንባብ፡በጥፈት፡ተውጠው፡ተጐርደው፡ስለ፡ቀሩ፡፪ኛው፡ፊደል፡ከፊተኛው፡ጋራ፡ስላንድ፡ተቈጥሮ፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡ይባላል ።

፴፬ ፤ በትናጋ ፡ የሚነገሩም ፡ ፫ቱ ፡ ፊደላት ፡ ገ ፡ ከ ፡ ቀ ፤ በምላስ ፡ ከሚነገሩትም ፡ ነ ፡ እነዚህ ፡ ፬ቱ ፡ የግስ ፡ መድረሻ ፡ ሲኾኑ ፡ ከና ፡ ነ ፡ ደግሞ ፡ መድረሻና ፡ ትራስ ፡ እየ ኾኑ ፡ በምእላድነት ፡ ሲጨመሩ ፡ ገና ፡ ቀ ፡ ተወራራሾች ፡ ናቸውና ፤ ከ ፡ ባለባቸው ፡ በ፫ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ላይ ፡ አቅራቢውን ፡ ከ ፡ ደጊመ ፡ ቃልነት ፡ ስላለው ፡ ውጠውና ፡ ጐር ደው ፡ በንባብ ፡ በጥፈት ፡ ያስቀሩታል ። ይህም ፡ (ዐረግከ ፡ ሰበክከ ፡ ጠየቅከ) ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ዐረገ ፡ ውስተ ፡ አርያም ፤ ሰበከ ፡ ለነ ፡ ልደተ ፡ እግዚእ ፤ ጠየቀኑ ፡ አ ፡ ፍቁር ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ነ ፡ ደግሞ ፡ የንሕነ ፡ ዝርዝር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ (ከንነ ፡ ድ ኅንነ ፡ አመንነ) ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ከነ ፡ ድኅነ ፡ አመነ ፡ እያለ ፡ በመጥበቅ ፡ ደጊሙን ፡ ይጐርዳል ። በተና ፡ በደ ፡ በጠ ፡ የሚጨርስ ፡ ግስ ፡ ባንዲቱ ፡ ሴት ፡ ሳድስ ፡ ቅጽልና ፡ በመድበል ፡ ቅጽል ፡ ሳይጐርድም ፡ እየጐረደም ፡ እንዲሁ ፡ ይጠብቃል ። ይህም ፡ ት ሑት ፡ ብሎ ፡ ትሕት ፤ ሐታቲ ፡ ሐተት ። ብዑድ ፡ ፍሉጥ ፡ ብሎ ፡ ብዕድ ፡ ፍልጥ ። ዐ ጻዲ ፡ መሣጢ ፡ ብሎ ፡ ዐጸድ ፡ መሠጥ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ልማድ ፡ ባላ፫ ፡ አዕማድ ።

፴፭ ፤ በኋላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ላይ ፡ ተውሳክ ፡ እየኾኑ ፡ የግስን ፡ ጾታ ፡ ያንቀጽን ፡ ርባታ ፡ በየቤቱና ፡ በየሰራዊቱ ፡ ለይተው ፡ የሚመሩና ፡ የሚያስኬዱ ፡ የግስ ፡ ልማዶች ፡ እንዳ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ አ ፡ ተ ፡ አስተ ፡ አን ፡ አስ ። ካ፫ቱ ፡ ደግሞ ፡ መደበኞቹ ፡ አና ፡ ተ ፡ ፪ቱ ፡ ናቸው ። ስና ፡ ን ፡ ስሯጽ ፡ ይባላሉ ፤ ፫ ፡ አዕማድ ፡ የተባሉም ፡ <u>አድራጊ ፡ አስደራጊ ፡ ተደራጊ ፡ ተደራራጊ ፡ አደራራጊ ፡ ናቸው</u> ። አ ፡ እነፈለሰን ፡ በሚመስሉ ፡ ባ፫ጐል ፡ ግሶች ፡ ላይ ፡ ሲገባ ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ ልማድ ፡ ይኾ ናል ፤ ይህም ፡ አምጽአ ፡ ብሎ ፡ አመጣ ፡ አስመጣ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ እነቀተለን ፡ በሚ መስል ፡ በገቢር ፡ ግስ ፡ ግን ፡ የማስደረግ ፡ ብቻ ፡ ይኾናል ።

፴፮ ፤ ተ ፡ የመደረግና ፡ የመደራረግ ፡ ልማድ ፡ ነው ፤ በጥርስ ፡ በምላስ ፡ ከሚነገሩ ፡ ከሥራንዱ ፡ ፊደላት ፡ በ፮ቱ ፡ ብቻ ፡ (ደ ፡ ዘ ፡ ጠ ፡ ሠሰ ፡ ጸፀ ፡ ተ) ፡ ለሚነው ፡ ግሶች ፡ ልማድ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፥ በሩቆችና ፡ አነ ፡ ንሕነ ፡ በሚል ፡ በትንቢት ፡ በዘንድ ፡ በትእዛዝ ፡ ኹሉ ፡ ተውጦ ፡ ተጐርዶ ፡ ይቀርና ፡ በ፬ቱ ፡ ቅርቦች ፡ በትእዛዝ ፡ ብቻ ፡ ይገኛል ። ይ ህም ፥ ተድኅረ ፡ ይዴኅር ፡ ይደኅር ፤ ተዘብጠ ፡ ይዘበጥ ፤ ተጠውመ ፡ ይጠወም ፤ ተሠ ይመ ፡ ይሠየም ፤ ተፀምደ ፡ ይፀመድ ፤ ተፀመድኩ ፡ ነ ፡ እፀመድ ፡ ንፀመድ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፡ ያራቱን ፡ ቅርቦች ፡ ተፀመድ ፡ ዲ ፡ ዱ ፡ ዳ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ፤ በንዱ ፡ የኹሉ ፡ ይታወቃል ።

፴፯ ፤ አስተ ፡ መደቡ ፡ የማደራረግ ፥ ድርቡ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ የመደ ረግም ፡ ነው ፤ አስተ ፡ የማደራረግ ፡ ልማድና ፡ መደብ ፡ መኾኑ ፡ ባስደራጊው ፡ ልማድ ፡ በአና ፡ በተ ፡ መካከል ፡ ስ ፡ ስሯጽ ፡ ኹኖ ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ሥርወ ፡ ቀለ ሙን ፡ አስተቃተለ ፡ ብሎ ፡ ራብዕ ፡ በማድረግ ፡ ይታወቃል ፤ የማያስስት ፡ መለዮውና ፡ ምልክቱ ፡ ይህ ፡ ነው ። የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ መኾኑም ፥

አስ ፡ በአነቱ ፡ ማድረግንና ፡ ማስደረግን ፡ ብቻ ፡ እንዲሻ ፣ ተም ፡ በተነቱ ፡ መደረግን ፡ ብቻ ፡ ይሻልና ፣ ስለ ፡ አና ፡ ስለ ፡ ተ ፡ ጠባይ ፡ ነው ፤ በነዚህ ፡ በ፫ቱ ፡ ድርቦች ፡ ሥርወ ፡ ቀለሙን ፡ ግእዝና ፡ ሳድስ ፡ ቢያደርግ ፡ እንጂ ፣ ራብዕ ፡ ማድረግ ፡ አይችልም ፤ መለ ዮው ፡ ይህ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ሐመመ ፡ አስተሐመመ ፤ ረሰየ ፡ አስተረሰየ ፤ በዕዐ ፡ አስ ተብዕዐ ፤ ረከበ ፡ አስተርከበ ፤ ርእየ ፡ አርአየ ፡ አስተርአየ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ።

፻፬ ፤ አን ፡ ደግሞ ፡ የማድረግና ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ይኸናል ፤ ነ ፡ በዕብራይ ስጥ ፡ እንደ ፡ ተ ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ነውና ፤ አና ፡ ነ ፡ በየራሳቸው ፡ ፪ ፡ ልማዶች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ እንደ ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ገጥመው ፡ ፬ዱን ፡ ግስ ፡ በማድረግና ፡ በመደረግ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፡ ያስፈታሉ ። ሲገቡም ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ባለው ፡ ከደጊመ ፡ ቃልም ፡ በሚደ ቀል ፡ ገለገን ፡ ጌገየን ፡ በልበለን ፡ ጐድጐደን ፡ በሚመስል ፡ በ፫ና ፡ በ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይገባሉ ፤ ይህም ፡ ኀገወ ፡ ብሎ ፡ አንኀገወ ፣ ቀልቀለ ፡ ብሎ ፡ አንቀልቀለ ፡ እያለ ፡ ሌላ ውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፻፭ ፤ አስና ፡ አል ፡ ከግእዝ ፡ ይልቅ ፡ በማርኛ ፡ ውስጥ ፡ ይበዛል ፤ አስ ፡ ባስደ ራጊ ፡ ጾታ ፣ አል ፡ በአልበ ፡ ባሉታ ። አስ ፡ እንደ ፡ አን ፡ ኹኖ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ግስ ፡ ሲገባ ፡ ስ ፡ እንደ ፡ ን ፡ ግእዝ ፡ እየኾነ ፡ ለጥሬ ፡ ዘሩ ፡ መነሻ ፡ ይኾናል ። ይኸውም ፡ አን ጐድጐደ ፡ ብሎ ፡ ነጐድጓድ ፡ እንዲል ፣ ዐዘዘ ፡ ዕዘዝ ፡ ባለው ፡ አስዖዘዘ ፡ ብሎ ፡ ሰዖዛዝ ፣ ቈቀወ ፡ ባለው ፡ አስቈቀወ ፡ ብሎ ፡ ሰቈቃው ፤ ቈሪር ፡ ቈረ ፡ አቍረረ ፡ ባለው ፡ አስቈ ረረ ፡ ብሎ ፡ ሰቈራር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የልማድ ፡ ፍች ፡ በበ ታው ፡ በለመደ ፡ ተራ ፡ ተመልከት ።

የትንቢት ፡ ሥሮች ፡ ወይም ፡ ልማዶች ።

፻፮ ፤ የትንቢትም ፡ ልማድ ፡ ሥርወ ፡ ቃሉና ፡ ተውሳከ ፡ ፊደሉ ፡ እንደ ፡ ነቢ ያት ፡ ፬ ፡ ነው ፤ የ ፡ ተ ፡ አ ፡ ነ ። እነዚህ ፡ ፬ቱ ፡ ግእዞች ፡ ሳድስና ፡ ራብዕ ፡ መኾን ፡ ሳይ ቀር ፡ ለትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ መነሻ ፡ መሠረት ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ አሥራወ ፡ ትንቢት ፡ ይባ ላሉ ። የ ፡ ለሩቅ ፡ ለሩቆች ፡ ለ፫ ፡ መደብ ፡ ብቻ ፤ ተ ፡ ላንዲቱ ፡ ሩቅና ፡ ላ፬ቱ ፡ ቅርቦች ፤ አ ፡ ለአነ ፡ ብቻ ፣ ነ ፡ ለንሕነ ፡ ብቻ ፣ የሥርወ ፡ ቀለም ፡ ሥር ፡ እየኾኑ ፡ ትንቢትን ፡ ኹሉ ፡ ከኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ይለያሉ ፤ ይህም ፡ ቀተለ ፡ ልከ ፡ ልኩ ፡ ልነ ፡ ብሎ ፣ ይቀትል ፡ ትቀትል ፡ እቀትል ፡ ንቀትል ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፻፯ ፤ መሠረታቸው ፡ ሳድስነት ፡ ሲኾን ፡ ግእዝና ፡ ራብዕ ፡ መኾናቸው ፡ ባመል ፡ ምክንያት ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ሖረ ፡ ባለው ፡ ግእዝ ፡ ብቻ ፣ አሖረ ፡ አስተሓወረ ፡ ባለው ፡ ራብዕ ፡ ብቻ ፣ ውሕዘ ፡ ባለው ፡ ሳድስና ፡ ግእዝ ፡ እየኾኑ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ፤ አንቀጹም ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፣ ኢቀተልኩ ፡ ብሎ ፡ ኢይቀትል ፡ ሲል ፡ አን ፡ የ ፡ ይወርሰ ዋል ፤ ከአነ ፡ በቀር ፡ የዘጠኙ ፡ አይለወጥም ። በኃምስ ፡ የሚጐርድ ፡ ይቤም ፡ የቤለ ፡ ክልአይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ፍጹም ፡ ትንቢት ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ በኒህ ፡ ባራቱ ፡ አሥራው ፡ ይኼ ዳል ፤ ትንቢትነቱን ፡ ግን ፡ ከኹን ፡ ቀደም ፡ ያየለትና ፡ የሰማለት ፡ ያወቀለት ፡ የለም ፡ (ቍ፷፬) ። አንዳንድ ፡ ዐይናሞች ፡ ግን ፡ በሚቀኙት ፡ ቅኔ ፡ ትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡

ይገኛል ። ወሠናይት ፡ ላሕይ ፡ መርዓት ፡ ደብረ ፡ ክርቤ ፥ ሰዐሙኒ ፡ ሰዐሙኒ ፡ ትቤ ። በኀበ ፡ ዐናብርት ፡ ዮናስ ፡ ሚ ፡ ይሜኒ ፤ እስመ ፡ ይቤ ፡ ኀጡኒ ፡ ኀጡኒ ። ስድስቱ ፡ አክናፍ ፡ አዝማዲሁ ፡ ይቤልዎ ፡ ገቦሁ ፡ ገቦሁ ። በአ ፡ የሚነሣ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ሥርወ ፡ ትንቢቱ ፡ እንደ ፡ ሖረ ፡ ነው ።   አመረ ፤ የአምር ፡ ይእምር ። ተደራጊ ውና ፡ ተደራራጊው ፡ ግን ፡ ኹሉን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ተአምረ ፡ ይትአመር ፡ ይ ትአመር ። ተኣመረ ፡ ይትኣመር ፡ ይትኣመር ። አስደራጊውና ፡ አደራራጊውም ፡ እንደ ፡ አሖረ ፡ ነው ፤ ኹሉን ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ አእመረ ፡ ያአምር ፡ ያእ ምር ፤ አስተኣመረ ፡ ያስተኣምር ፡ ያስተኣምር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።   ጠብቆም ፡ በቀደሰ ፡ ቤት ፡ ሲነገር ፥ አመረ ፡ ይኤምር ፡ የአምር ። ሐወጸ ፡ ይሔውጽ ፡ የሐውጽ ፡ እያሰኘ ፡ ሳድስና ፡ ግእዝ ፡ ያደርጋል ። የአሥራው ፡ አካኼድ ፡ ይህ ፡ ነው ። ትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ በግስ ፡ ኹሉ ፡ ከመጥበቅ ፡ በቀር ፡ መላላት ፡ የለውም ፤ ከትንቢት ፡ አንቀ ጽም ፡ የሚወጡ ፡ መድበል ፡ ቅጽልና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽል ፡ ኹሉም ፡ ይጠብቃሉ ። ይህም ፡ ቀደመ ፡ ይቀድም ፡ ብሎ ፡ ቀደምት ፤ ዐጸወት ፥ ዐቀበት ። ተሰምየ ፡ ይሰመይ ፡ ብሎ ፡ ስ ሙይ ፤ ቅኑይ ፥ እኩት ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ላልቶ ፡ ሲነገር ፡ ግን ፡ ቀተለ ፡ ብሎ ፡ ቀተልት ፥ ተቀትለ ፡ ብሎ ፡ ቅቱል ፡ እያሰኘ ፡ ከኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ። ከት ንቢት ፡ መውጣቱን ፡ የማያውቁ ፡ ግን ፡ በመጥበቁ ፡ ሕግ ፡ አፍራሽ ፡ መስሏቸው ፡ ይነ ቅፉታል ፤ ይልቁንም ፡ መድበል ፡ ቅጽልን ፡ ዐጕል ፡ ሰባሪ ፡ ይሉታል ።

፬ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ አርእስት ፡ ባለ፫ና ፡ ባላ፬ ፡ ፊደላት ።

፻፰ ፤ ከኹለት ፡ ፊደል ፡ እስከ፬ ፡ ፊደል ፡ ያሉ ፡ ግሶች ፡ እንዲህ ፡ ናቸው ። ከአ ልፍ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ላለ ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ጠቅላዮችና ፡ መደበኞች ፡ ኹነው ፡ ነጠላ ፡ ግስን ፡ የሚመሩ ፡ የግስ ፡ አርእስቶች ፥ ከግእዝ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ባሉት ፡ በ፯ቱ ፡ ፊደላት ፡ አምሳል ፡ ፯ ፡ ናቸው ፤ ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፫ቱ ፡ የ፫ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ፬ቱ ፡ ያ፬ ፡ ያ፬ ፡ ፊደል ፡ ናቸው ። ስማቸውና ፡ ተራቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ዘራቸውና ፡ አንቀጻቸው ፡ እንደ ፡ ማዕርጉ ፡ ተጥፏል ።

፩ ፤	ቀቲል ፤	ቀተለ ፤	ይቀትል ፡	ይቅትል ።
፪ ፤	ቀድሶ ፤	ቀደሰ ፤	ይቄድስ ፡	ይቀድስ ።
፫ ፤	ባርኮ ፤	ባረከ ፤	ይባርክ ፡	ይባርክ ።
፬ ፤	ዴግኖ ፤	ዴገነ ፤	ይዴግን ፡	ይዴግን ።
፭ ፤	ኖልዎ ፤	ኖለወ ፤	ይኖሉ ፡	ይኖሉ ።
፮ ፤	ደንግፆ ፤	ደንገፀ ፤	ይደነግፅ ፡	ይደንግፅ ።
፯ ፤	ማህርኮ ፤	ማህረከ ፤	ይማህርክ ፡	ይማህርክ ።

፻፱ ፤ ከነዚሁ ፡ ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ እንደሸት ፡ ተመርጠው ፡ ተለይተው ፡ ሕጸጽና ፡ ተውሳክ ፡ የሌላቸው ፡ ምሉእን ፡ ፍጹማን ፡ የኾኑ ፡ ሥረ ፡ ወጦች ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡

ቀተለ ፡ ቀደሰ ፡ ባረከ ፡ ናቸው ፤ እሊህ ፡ ፫ቱ ፡ በየራሳቸው ፡ የቆሙ ፡ ጕንዶችና ፡ ነገዶች ፡ እንጂ ፥ እንደ ፡ ሌሎቹ ፡ ቅጥዮችና ፡ ዲቃሎች ፡ አይዶሉም ። ጠባያቸውም ፡ የ፪ቱ ፡ መላላት ፡ መጥበቅ ፥ የ፫ኛው ፡ በራብዕ ፡ ተነሥቶ ፡ ኹሉን ፡ በራብዕ ፡ መጨረስ ፡ ነው ። እንዲህ ፡ ስላልን ፡ ግን ፡ የቀደሰ ፡ ጠባይ ፡ መጥበቅ ፡ ብቻ ፡ አይዶለም ፥ መላላትም ፡ አለው ፤ በ፫ቱ ፡ ጾታ ፡ ይጠብቅና ፡ በቀረው ፡ እንደ ፡ ቀተለ ፡ ይኼዳል ፤ ይህም ፡ ቀደሰ ፡ ተቀደሰ ፡ አቀደሰ ፥ ወይም ፡ አስተቀደሰ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፥ ተቃደሰ ፡ አስተቃደሰ ፡ እያለ ፡ መላላቱንና ፡ ከቀተለ ፡ መንገድ ፡ መግባቱን ፡ ያሳያል ። ባረከም ፡ በራብዕ ፡ ስለ ፡ ተነሣ ፡ ተደራጊው ፡ መደራረግን ፥ አስደራጊው ፡ ማደራረግን ፡ ደርቦ ፡ በ፪ ፡ በ፪ ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ተባረከ ፡ ብሎ ፡ በቁሙ ፡ ተባረከ ፥ ተበራረከ ፤ አስተባረከ ፡ ብሎ ፡ አስባረከ ፥ አበራረከ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ አባረከ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ ማስደረግ ፡ ብቻ ፡ ይኾናል ፤ አስተ ፡ ካለለ ፡ ማደራረግን ፡ አይደርብም ፤ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ የማይለውጥ ፡ ቀተለ ፡ ብቻ ፡ ነው ። የዴገነና ፡ የኖለወም ፡ ጠባይ ፡ በ፫ቱ ፡ ጾታ ፡ ሳይለወጥ ፡ ባ፬ኛውና ፡ በ፭ኛው ፡ ጾታ ፡ መነሻውን ፡ ሳድስ ፡ አድርጎ ፡ የጐረዳቸውን ፡ ፊደላት ፡ የንና ፡ ወን ፡ ራብዕ ፡ በማድረግ ፡ ይለወጣል ። አካኼዱንም ፡ ባ፶ኛው ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ። የደንገፀና ፡ የማህረከም ፡ ጠባይ ፡ መነሻውን ፡ አለመለወጥ ፡ ነው ።

፺ ፤ ዴገነ ፡ ኖለወ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ እንደነቀተለ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡ ሲኾኑ ፡ በኀምስ ፡ በሳብዕ ፡ መነሣታቸው ፥ አስቀድመን ፡ በመል ፡ ትርጓሜ ፡ (ቍ፲፱ና ፡ ፳፫) ፡ እንደ ፡ ተናገርነ ፡ በ፫ነታቸው ፡ ርባዔ ፡ አለና ፤ ፪ቱን ፡ ዐመሎች ፡ የንና ፡ ወን ፡ ስለ ፡ ጐረዱ ፡ ነው ። ዐመላቸውን ፡ ባይጐርዱና ፡ ጐራጅ ፡ ባይኾኑ ፡ ግን ፡ ደይገነ ፡ ነውለወ ፡ ማለት ፡ የባላራት ፡ ፊደል ፡ የደንገፀ ፡ መንገድ ፡ የደንገፀ ፡ አካኼድ ፡ ነውና ፤ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ተብለው ፡ ለየብቻቸው ፡ ፪ ፡ አርእስት ፡ ይኾኑ ፡ ዘንድ ፡ ከአርእስትነት ፡ ባልገቡም ፡ ነበር ፤ ዘራቸውና ፡ ምንጫቸው ፡ ግን ፡ ሥር ፡ መሠረታቸው ፡ ፫ ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ ነው ፤ ደዪግ ፡ ዴገ ፥ ወይም ፡ ዳገነ ። ነዊል ፡ ኖለ ፥ ነወለ ።

፺፩ ፤ ደንገፀ ፡ ማህረከ ፡ እነዚህ ፡ ደግሞ ፡ ከሴም ፡ ቋንቋ ፡ ዐዋጅ ፡ ወጥተው ፡ ኹለቱ ፡ ብቻ ፡ አላመል ፡ አለደጊመ ፡ ቃል ፡ ያራት ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ መኾናቸው ፥ እንደነዴገነ ፡ ከ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ የወጡ ፥ እንዳጽቅ ፡ ኹነው ፡ የበቀሉ ፡ የተቀጠሉ ፥ ቅጥዮችና ፡ ዲቃሎች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ነው ፤ ፫ቱ ፡ ፊደላት ፡ እንዳንድ ፡ አባት ፥ ፬ኛው ፡ ፊደል ፡ እንደናት ፡ ኹነው ፡ ዴቅለዋቸዋል ። ደንገፀ ፡ ከደጐጸና ፡ ከተደጐጸ ፡ ወጥቷል ፤ ደጐጸ ፡ በሕፅኑ ፡ ፪ኛ ፡ ፊደል ፡ ንን ፡ ስሯጽ ፡ አግብቶ ፡ ደንገፀን ፡ ይወልዳል ። ማህረከም ፡ የመሀረ ፡ ልጅ ፡ ነው ፤ ከምሂር ፡ ወጥቷል ፤ መሀረ ፡ በራሱ ፡ ፬ኛ ፡ ፊደል ፡ ከን ፡ ምእላድ ፡ ጨምሮ ፡ ማህረከን ፡ ይወልዳል ፤ ምስጢሩም ፡ የምርኮ ፡ ሥራ ፡ በሥጋዊና ፡ በመንፈሳዊ ፡ ኀይል ፡ በትምርትና ፡ በታምራት ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ግስ ፡ ዲቃላ ፡ ወይም ፡ ተቀጥላ ፡ ይባላል ።

፺፪ ፤ የግስ ፡ ጠባይ ፡ እንደ ፡ ተክል ፡ እንጂ ፡ ነው ፤ ተክል ፡ ከማይመስለው ፡ ዕንጨት ፡ ሲጋባ ፡ ወይም ፡ ሲራከብ ፡ ሲከተብ ፡ ጣዕሙና ፡ መልኩ ፡ ተለውጦ ፡ ሌላ ፡ ዐይነት ፡ እንዲኾን ፥ አባት ፡ ግስ ፡ ደግሞ ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ የሌላ ፡ ፊደል ፡ ዘር ፡ በዕድና ፡

ምእላድ ፡ ስሖድ ፡ እየኾነ ፡ በሥር ፡ በጫፉ ፡ በመካከሉ ፡ ሲገባበት ፡ ሦስትነቱ ፡ ይቀራልና ፤ ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ መንገዱና ፡ አካኼዱ ፡ ኹሉ ፡ ተለውጦ ፡ እንደ ፡ ፀቅሎ ፡ ዲቃላ ፡ ይኾናል ። ግስ ፡ የሚዴቀል ፡ ወይም ፡ ዲቃላ ፡ የሚባል ፡ ባራት ፡ ወገን ፡ ነው ፤ በባዕድና ፡ በምእላድ ፡ ፊደል ፥ በስሖድ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ።

፺፫ ፤ በባዕድ ፥ ረተመ ፡ ብሎ ፡ ሐርተመ ፤ ጸለወ ፡ መጽለወ ፤ ነሰወ ፡ መንሰወ ፤ ነደበ ፡ መንደበ ፤ ነቀወ ፡ ሰንቀወ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በምእላድ ፡ እንደ ፡ ማህረከ ፤ ኋሐለ ፡ ኋሕለወ ፤ ደነጸ ፡ ደንጸወ ፤ ጸዐደ ፡ ጻዕደወ ፤ በስሖድ ፡ እንደ ፡ ደንገፀ ፤ ጠቀለ ፡ ጠንቈለ ፤ ሰአለ ፡ ሰንአለ ፤ ፀግዐ ፡ ፀንግዐ ፤ ገፍዐ ፡ ገፍትዐ ፤ ደከመ ፤ ደከተመ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በደጊመ ፡ ቃልም ፡ እንደ ፡ ደምሰሰ ፤ በረደ ፡ በርደደ ፤ ብሕረ ፡ ባሕረረ ፤ ጐደደ ፡ ጐድጐደ ፤ ጠበ ፡ ጠብጠበ ፤ በረ ፡ በርበረ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። የቀረውን ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ፍች ፡ እይ ።

፺፬ ፤ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ደግሞ ፥ ይልቁንም ፡ ስምና ፡ መስም ፥ በባዕድ ፡ ፊደል ፡ ላይ ፡ የማድረግና ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ጨምሮ ፡ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ በዲቃልነት ፡ ሲገሰስ ፡ በደንገፀና ፡ በማህረከ ፡ በ፪ቱ ፡ አካኼድ ፡ ይኼዳል ፤ ይህም ፡ ደበለ ፡ መድበል ፥ መድበለ ፡ አመድበለ ። ዘበረ ፡ መዝበር ፥ መዝበረ ፡ አመዝበረ ፤ ተመዝበረ ። ረዐወ ፡ መርዐው ፥ መርዐወ ፡ አመርዐወ ፤ ተመርዐወ ። ኀብረ ፡ ማኅበር ፥ አማኅበረ ። አከለ ፡ ማእከል ፥ አማእከለ ፤ ተማእከለ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። አንዳንዱም ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ፊደሎቹ ፡ በወ ፡ ምክንያት ፡ ፫ ፡ ፫ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በኖለወ ፡ አካኼድ ፡ ይኼዳል ፤ ይህም ፡ ወገደ ፡ ብሎ ፡ ሞገድ ፥ ሞገደ ፡ አሞገደ ። ወገሰ ፡ ሞገስ ፥ ሞገሰ ፡ አሞገሰ ፤ ተሞገሰ ። ወጥሐ ፡ ሞጥሕ ፥ አሞጥሐ ፤ ተሞጥሐ ። ወቅሐ ፡ ሞቅሕ ፥ ሞቅሐ ፥ ተሞቅሐ ፡ አሞቅሐ ፡ እያለ ፡ ጥሬ ፡ ዘርነቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ዲቃልነቱን ፡ ያሳያል ።

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

የ፯ቱ ፡ አርእስት ፡ ሰራዊትና ፡ ድርቦች ።

፺፭ ፤ ቀተለ ፡ የግስ ፡ ኹሉ ፡ አባት ፥ መሪ ፡ ፊታውራሪ ፥ የአርእስት ፡ በኵር ፥ ታላቅ ፡ ወንድምና ፡ ግንባር ፡ ቀደም ፥ ጠቅላይ ፡ መስፍን ፡ ርእሰ ፡ ርኡሳን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ለብቻው ፡ ፯ ፡ ሰራዊት ፡ አሉት ፤ ለቀሩት ፡ ግን ፡ ለ፮ቱ ፡ አርእስት ፡ ባመል ፡ ምክንያት ፡ የሚለወጥ ፡ ድርብ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፥ ከጭፍራ ፡ በቀር ፡ ሰርዌ ፡ የላቸውም ። ባላገባቦች ፡ ግን ፡ የግስን ፡ ጠባይ ፡ ፈጽመው ፡ ስላልመረመሩ ፥ ልማድ ፡ ያለበትን ፡ ጨምረው ፡ አርእስትን ፡ ፰ ፥ ሰራዊትን ፡ ፴ ፡ ወይም ፡ ፴፪ ፡ ይላሉ ፤ ፶ ፡ ብለው ፡ የሚቈጥሩም ፡ አሉ ። ሰራዊትም ፡ ማለት ፡ በዚህ ፡ አንቀጽ ፡ አለቆች ፡ ባለብዙ ፡ ጭፍሮች ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሰረወንና ፡ ሠረወን ፡ ተመልከት ። ቀተለ ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፥ የቀሩት ፡ ፮ቱ ፡ እንደ ፡ ራስ ፥ ሰራዊት ፡ እንደ ፡ ደጃዝማች ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በታች ፡ እንዳሉት ፡ ፊታውራሪ ፡ ቀኛዝማች ፡ ግራዝማች ፡ የሻንበል ፡ የመቶ ፡ አለቃ ፡ እንደሚ[illegible]ት ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ጭፍራ ፡ እንደ ፡ ወታደር ፡ አይደሉም ።

፶፮ ፤ ቀተለን ፡ የሚከተሉ ፡ የሰራዊት ፡ ስምና ፡ ቍጥር ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩ ፤	ነቢብ ፤	ነበ ፤	ይነብብ ፡	ይንብብ ፡	ነባቢ ።
፪ ፤	ሠዪም ፤	ሤመ ፤	ይሠይም ፡	ይሢም ፡	ሠያሚ ።
፫ ፤	ቀዊም ፤	ቆመ ፤	ይቀውም ፡	ይቁም ፡	ቀዋሚ ።
፬ ፤	ገቢር ፤	ገብረ ፤	ይገብር ፡	ይግበር ፡	ገባሬ ።
፭ ፤	ገሪም ፤	ገረመ ፤	ይጌርም ፡	ይግርም ፡	ገራሚ ።
፮ ፤	ጠፊር ፤	ጠፈረ ፤	ይጠፍር ፡	ይጠፍር ፡	ጠፋሪ ።
፯ ፤	ጥሒር ፤	ጥሕረ ፤	ይጥሕር ፡	ይጥሐር ፡	ጠሓሪ ።

እነዚህም ፡ ፯ቱ ፡ ሰራዊት ፡ በብዙ ፡ ወገን ፡ ቀተለን ፡ ሲመስሉ ፥ ከርሱ ፡ የሚለዩበት ፡ ጠባይና ፡ አካኼድ ፡ ይህ ፡ ነው ። ያ፩ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ፫ኛውን ፡ ፊደል ፡ ደጊመ ፡ ቃሉን ፡ ውጦ ፡ መጥበቅና ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ መኾን ። የ፪ኛና ፡ የ፫ኛ ፡ ሰርዌ ፡ ማእከሉን ፡ ጕርዶ ፡ በኃምስ ፡ በሳብዕ ፡ መነሣትና ፡ እንደ ፡ ፊተኛው ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ መኾን ። ያ፬ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ማእከሉን ፡ ሳድስ ፡ ሣልሳዩን ፡ ግእዝ ፡ ማድረግ ። ያ፭ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ላልቶ ፡ ከልአዩን ፡ እንደ ፡ ቀደሰ ፡ ኃምስ ፡ ማድረግ ። የ፮ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ጠብቆ ፡ ኹሉን ፡ በግእዝ ፡ መጨረስ ። የ፯ኛው ፡ ሰርዌ ፡ በሳድስ ፡ ተነሥቶ ፡ ኹሉን ፡ በሳድስ ፡ መጨረስ ፡ ነው ።

፶፯ ፤ ከነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ቀተለን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፥ ቀደሰንም ፡ እየደረቡ ፡ ላልተውና ፡ ጠብቀው ፡ በቀተለና ፡ በቀደሰ ፡ በ፪ቱ ፡ አካኼድ ፡ የሚኼዱ ፡ አሉ ፤ ስማቸውም ፡ ቱሱሕ ፡ ይባላል ፤ ቅልቅል ፡ ድብልቅ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ኰሳኰስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ። ይኸውም ፡ በቀተለ ፡ አካኼድ ፡ ገቢር ፡ ገብረ ፥ አሚር ፡ አመረ ፥ ጸኒዕ ፡ ጸንዐ ፡ ያሉትን ፤ ፪ኛ ፡ በቀደሰ ፡ አካኼድ ፥ ገብሮ ፡ ገበረ ፡ ይጌብር ፥ ተገበረ ፡ ይትጌበር ፥ አገበረ ፡ ያጌብር ። አምሮ ፡ አመረ ፡ ይኤምር ፥ ተአመረ ፡ ይትኤመር ፥ ጸንዖ ፡ ጸንዐ ፡ ይጼንዕ ፡ ይጸንዕ ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ። መጥበቃቸውም ፡ በ፫ ፡ በ፫ ፡ አዕማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ባ፬ኛና ፡ ባ፭ኛ ፡ ዐምድ ፡ ከመላላት ፡ በቀር ፡ መጥበቅ ፡ ስለሌለ ፥ ተመልሰው ፡ ከዚያው ፡ ከወጡበት ፡ ከቀተለ ፡ መንገድ ፡ ይገባሉ ፤ ቀደሰም ፡ እንዲሁ ፡ ነውና ፡ (ቍ፴፱) ።

፶፰ ፤ ዐመል ፡ ያለባቸው ፡ የ፮ቱ ፡ አርእስት ፡ ድርቦች ፡ ደግሞ ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

፩ ፤	ሰብሖ ፤	ሰብሐ ፤	ነስሐ ፤	ሠርሐ ፤	ጸውዐ ፤	የቀደሰ ።
፪ ፤	ባልሖ ፤	ባልሐ ፤	ሣርኀ ፤		ዛውዐ ፤	የባረከ ።
፫ ፤	ቄቅሖ ፤	ቄቅሐ ፤	ቄቀየ ፤	ሴሰየ ፤	ሴለየ ፤	የዴገነ ።
፬ ፤	ቶስሖ ፤	ቶስሐ ፤	ሞቅሐ ፤	ሞገደ ፤	ሞገሰ ፤	የኖለወ ።
፭ ፤	ገፍትዖ ፤	ገፍትዐ ፤	ፀንግዐ ፤	ቀሕቅሐ ፤		የደንገፀ ።
፮ ፤	ጣእጥኦ ፤	ጣእጥአ ፤	ላዕልዐ ፤	ላሕልሐ ፤	ናሕንሐ ፤	የማህረከ ።

የድርቦች ፡ ጠባይ ፡ ከኹሉ ፡ አስቀድሞ ፡ በአና ፡ በሀ ፥ በወና ፡ በየ ፡ ፍች ፡ በ፪ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፲፮—፳፫) ።

፹፱ ፤ ዳግመኛም ፡ ከ፯ቱ ፡ አርእስት ፡ ለቀተለ ፡ ብቻ ፡ ከ፫ ፡ ፈደል ፡ ግሶች ፡ ብልጫ ፡ እንዳለው ፥ ለደንገፀም ፡ ከ፮ ፡ ፈደል ፡ ግሶች ፡ ብልጫ ፡ አለው ፤ ብልጫውም ፡ ይህ ፡ ነው ። በዕድና ፡ ልማድ ፡ ያለባቸው ፡ ዲቃሎችና ፡ አዕማዶች ፡ ኹሉ ፡ ያርእስታቸውን ፡ መድረሻ ፡ ሳብዕ ፡ በማድረግ ፡ ደንገፀን ፡ መስለው ፡ ተከትለው ፥ በርሱ ፡ መሪነት ፡ ይኼዳሉ ። ይህም ፥ ገንጽሎ ፡ ተንብሎ ፥ ጐድጕዶ ፡ አንጐድጕዶ ፥ አቅትሎ ፡ ተቀትሎ ፡ ተቃትሎ ፡ አስተቃትሎ ፥ አእምሮ ፡ ተአምሮ ፥ ተኣምሮ ፡ አስተኣምሮ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ማህረከም ፡ እንደ ፡ ባረከ ፥ ጻዕደወንና ፡ ሣእሥአን ፡ መስለው ፡ በራብዕ ፡ ብቻ ፡ ለሚነሡ ፡ ላ፮ ፡ ፈደል ፡ ግሶች ፡ መሪ ፡ ነው ፤ የዲቃላ ፡ ግስ ፡ ጠባዩ ፡ ከባቱ ፡ ጠባይ ፡ ልዩ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዲቃላን ፡ ከዲቃላ ፡ በቀር ፡ የ፫ ፡ ፈደል ፡ ግስ ፡ ሊመራው ፡ አይችልም ።

፺ ፤ ባ፲፫ኛ ፡ ቍጥር ፥ ግስ ፡ ከ፯ ፡ ፈደል ፡ አይወጣም ፡ ያልነውም ፥ አስተ ፡ ባ፰ ፡ ፈደል ፡ ግስ ፡ ሲገባ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ አስተድያገነ ፥ ያስተደያግን ፥ ያስተድያግን ፤ አስተንዋለወ ፡ (ወይም ፡ አስተኗለወ ፡ ያስተነዋሉ ፥ ያስተንዋ(ኗ)ሉ) ፤ አስተደናገፀ ፥ አስተማህረከ ፥ አስተጣእጥአ ፡ እያለ ፡ ሰባትነቱን ፡ ያሳያል ፤ መስሙም ፡ በአ ፡ ፈንታ ፡ መ ፡ ስለ ፡ ገባበት ፥ መስተድያግን ፥ መስተንዋልው ፥ መስተደናግፅ ፥ መስተማህርክ ፡ መስተጣእጥእ ፡ እያለ ፡ ፯ ፡ ፯ ፡ ፈደል ፡ ይኾናል ።

፯ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ዐይነትና ፡ ክፍል ።

፺፩ ፤ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ገቢርና ፡ ዐጕል ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስምና ፡ በ፪ ፡ ዐይነት ፡ ይከፈላል ፤ የቋንቋ ፡ ዐይነት ፡ ከስምና ፡ ከግብር ፡ እንዳይወጣ ፡ የግስም ፡ ዐይነት ፡ ከነዚህ ፡ ከ፪ቱ ፡ አይወጣም ። ገቢር ፡ ግስ ፡ ተሳቢና ፡ ተቀባይ ፡ ያለው ፥ ሥራው ፡ ከድራጊ ፡ ወደ ፡ ተደራጊ ፡ የሚያልፍ ፥ በተደራጊ ፡ ላይ ፡ የሚፈጸም ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ቀተለ ፡ ደምሰሰ ፥ ሰብሐ ፡ ወደሰ ፥ ባረከ ፡ ቀደሰ ፥ አኀዘ ፡ ገሰሰ ፥ ፈተወ ፡ ኀሠሠ ፥ ዘገነ ፡ ሐፈሠ ፥ ሠለሰ ፡ ሰደሰ ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ገቢር ፡ ይባላል ።

፺፪ ፤ ዐጕል ፡ ግስ ፡ ግን ፡ ተሳቢ ፡ የሌለው ፥ ሥራው ፡ ከዚያው ፡ ከድራጊው ፡ የማይወጣ ፡ በድራጊው ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ የሚፈጸም ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ሠነየ ፡ ቀደወ ፥ ምዕዘ ፡ ጼነወ ፥ ልህቀ ፡ ወርዘወ ፥ ጥሕረ ፡ ነቀወ ፥ ሞተ ፡ ሐይወ ፥ ቆመ ፡ ሖረ ፥ ሮጸ ፡ በረ ፥ ደክመ ፡ ነበረ ፥ ኖመ ፡ ንኅረ ፥ ነደ ፡ ቈረ ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ዐጕል ፡ ይባላል ፤ ፈናፍንት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ተገብሮ ፡ እንዳይባል ፡ ሌላ ፡ ገባሪ ፡ የለውም ፤ ገቢር ፡ እንዳይባል ፡ ሌላ ፡ ተሳቢ ፡ የለውም ፤ አድራጊውም ፡ ተደራጊውም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዐጓጕል ፡ ይባላል ። ፈናፍንታም ፡ ሰው ፡ ከወንድነት ፡ ይልቅ ፡ ወደ ፡ ሴትነት ፡ እንዲያደላ ፥ ይህም ፡ ከገቢር ፡ ይልቅ ፡ ወደ ፡ ተገብሮ ፡ ያደላል ፤ ቍጥሩም ፡ ከተገብሮ ፡ ነው ።

፺፫ ፤ ጠባዩ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ዳኛ ፡ የወል ፡ እንደ ፡ ምሰሶ ፡ የመካከል ፡ ኹኖ ፡ በገቢርና ፡ በተገብሮ ፡ ማኽል ፡ የቆመ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ተገብሮን ፡ ብቻ ፡ ለይቶና ፡ አጥርቶ ፡

አያሳይም ፤ እንደ ፡ ብልዝ ፡ ዐይን ፡ ነው ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ብዙ ፡ መምህራን ፡ ስሙን ፡ ሐውልት ፡ ይሉታል ፤ ቅልቅል ፡ ወይም ፡ ቀዋሚ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዕብራውያንም ፡ ዖሜድ ፡ ይሉታል ፤ ቀዋሚ ፡ ቅዉም ፥ ዐምድ ፡ ሐውልት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከዚያው ፡ ከጕልነት ፡ አይወጣም ። ኤውሮፖችም ፡ ዐጕል ፡ ሲሉ ፡ ነትር ፡ ይሉታል ፤ ዐጕል ፡ ማለት ፡ ቅርጽ ፡ ገጽ ፡ ማእዝን ፡ የሌለው ፥ ከብ ፡ እንክብል ፡ ድንብል ብል ፥ የኳስ ፡ የኩብ ፡ ዐይነት ፡ ከካብ ፡ አይገባ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፺፬ ፤ የርባታቸውም ፡ ሕጸጽና ፡ ምልአት ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ማንኛውም ፡ ዐይነት ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ በሕጸጽ ፡ ፩ም ፡ ፪ም ፡ ፫ም ፡ ፬ም ፡ ጸታ ፥ በምልአት ፡ ፭ ፡ ጸታ ፡ እየኾነ ፡ ይረባል ። ፩ ፡ ጸታ ፡ ከነ ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፪ ፡ ጸታ ፥ ቤለ ፡ አበለ ፤ ዘንመ ፡ አዝነመ ፥ ይህን ፡ የመሰለ ። ፫ ፡ ጸታ ፥ ሐነጸ ፡ ተሐንጸ ፡ አሕነጸ ፤ ገብረ ፡ ተገብረ ፡ አግበረ ፤ የመ ሰለው ፡ ኹሉ ። ሥራና ፡ ሥራ ፡ አለሠሪ ፡ የማይደራረግ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ተሓነጸ ፡ ተጋበረ ፡ አይልም ፡ እንጂ ፤ አስተሓነጸ ፡ አስተጋበረ ፡ ማለት ፡ ይችላል ። ፬ ፡ ጸታ ፡ ፈለሰ ፡ አፍ ለሰ ፡ ተፋለሰ ፡ አስተፋለሰ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፈለሰ ፡ ዐጕል ፡ የራሱ ፡ አድራጊ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተፈልሰ ፡ አይባልም ፤ አድራጊውም ፡ አስደራጊነትን ፡ ደርቦ ፡ በ፪ ፡ ጸታ ፡ ይፈ ታል ፤ ይህም ፡ አፍለሰ ፡ ብሎ ፡ አፈለሰ ፡ አስፈለሰ ፡ እንዲል ፡ አአፍለሰ ፡ አአምጽአ ፡ እንዳይል ፡ ያሳያል ፤ ያጕል ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ጸታውና ፡ ዐምዱ ፥ መንገዱ ፡ አካኼዱ ፡ ይህ ፡ ነው ። በምልአት ፡ ፭ ፡ ጸታ ፤ ቀተለ ፡ አቅተለ ፡ ተቀትለ ፡ ተቃተለ ፡ አስተቃተለ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ጸታ ፡ ያልነውም ፡ ዐምድ ፡ ይባላል ፤ ዐምድ ፡ አንቀጹን ፡ ጸታ ፥ አንቀጽ ፡ ተቀባዩን ፡ ያሳያል ።

፺፭ ፤ በነዚህ ፡ በ፭ቱ ፡ አዕማድ ፡ ላይ ፡ ዐጕል ፡ ሲጨመር ፡ መላው ፡ አናቅጽ ፡ ፮ ፡ ይኾናሉ ፤ ከ፮ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፫ ፡ ፫ቱ ፡ በጠባያቸው ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ ከ፪ ፡ ይከፈ ሉና ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ መኾናቸው ፡ ገቢር ፡ ተገሮ ፡ ተብለው ፡ በ፪ ፡ ስም ፡ ይጠራሉ ፤ ገቢር ፥ ቀተለ ፡ አቅተለ ፡ አስተቃተለ ፤ ተገብሮ ፡ ፈለሰ ፡ ተቀትለ ፡ ተቃተለ ፡ ናቸው ። ይህም ፡ አከፋፈል ፡ የሰውን ፡ ትውልድ ፡ ሲቈጥሩ ፡ እናትን ፡ ትቶ ፡ በባት ፡ ወገን ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ መቍጠር ፡ ነው ፤ ከናት ፡ ይልቅ ፡ ያባት ፡ ይጐላልና ። እንደዚህም ፡ ኹሉ ፡ ተቃተለና ፡ ፈለሰ ፡ ምንም ፡ ከተገብሮ ፡ ቢቈጠሩ ፡ ሥራቸውን ፡ ሰጭና ፡ ተቀባይ ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ተቀትለ ፡ ተቀባዮች ፡ ብቻ ፡ ስላልኾኑ ፡ ገቢርነትም ፡ አላቸው ፤ ከፈለሰም ፡ ይልቅ ፡ ተቃተለ ፡ እንደ ፡ ራብዕ ፡ ፊደል ፡ ከገቢርና ፡ ከተገብሮ ፡ ተፈቃ ቃሪ ፡ ነው ፤ ተቀትለም ፡ ቢኾን ፡ ቀምሎና ፡ ተከሮ ፡ ትክ ፡ ብሎ ፤ ሲያዩት ፡ ፈለሰን ፡ መስሎ ፡ ይገኛል ፤ እንደነሳአል ፡ እንደነይሁዳ ፡ ራሱን ፡ በራሱ ፡ የሚገድል ፡ ገዳይና ፡ ሟች ፡ አለና ። ዳግመኛም ፡ አንቀጽነታቸው ፡ በልማድ ፡ በአሥራው ፡ በመንታ ፡ መን ገድ ፡ የሚኼድ ፡ ዘማችና ፡ ገሥጋሽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስልት ፡ ይነገራል ። ሦስተኛም ፡ አንቀጹ ፡ ገቢር ፡ ተሳቢው ፡ የባለቤት ፡ ገላ ፡ ኹኖለት ፡ ሰፍሐ ፡ እደዌሁ ፤ ከሠተ ፡ አፉሁ ፤ ኀፀበ ፡ ርእሰ ፤ አንጽሐ ፡ ነፍሰ ፡ እያሰኘ ፡ በግብረ ፡ ገብነት ፡ ሲነገር ፡ ስሙ ፡ ተመላሽ ፡ ሥራ ፡ ይባላል ። (ማስረጃ ፡ ተረት) ፤ ደንጊያ ፡ ቢያ ጕኑት ፥ ተመልሶ ፡ ዐናት ፤ ተንጋሎ ፡ ቢተፉ ፥ ተመልሶ ፡ ከፋ ።

፮ኛ ፡ ዕርከን ።

የርባታ ፡ መደብ ፡ ወይም ፡ ሰራዊት ።

፶፮ ፤ በባሕርይ ፡ ስም ፡ ፈንታ ፡ የአካል ፡ ስምና ፡ የስም ፡ ዐጸፋ ፡ እየኾኑ ፡ ስምነታቸው ፡ ሳይጠራ ፡ በዝርዝር ፡ ብቻ ፡ ፰ቱን ፡ አዕማድ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ ለይተው ፡ ዘርዝረው ፡ የሚያሳዩና ፡ የሚመሩ ፡ የርባታ ፡ መደቦች ፡ እንዳሠርቱ ፡ ቃላት ፡ ፲ ፡ ናቸው ። እነዚሁም ፥ ውእቱ ፡ እሙንቱ ፥ ይእቲ ፡ እማንቱ ፥ አንተ ፡ አንትሙ ፥ አንቲ ፡ አንትን ፥ አነ ፡ ንሕነ ፡ ይባላሉ ። ካሥሩ ፡ ደግሞ ፡ ፰ቱ ፡ ያንዳንድ ፤ ፰ቱ ፡ የብዙ ፤ ፬ቱ ፡ የወንዶች ፡ ብቻ ፤ ፬ቱ ፡ የሴቶች ፡ ብቻ ፤ ፪ቱ ፡ ግን ፡ አነና ፡ ንሕነ ፡ የወንድም ፡ የሴትም ፡ እየኾኑ ፥ ፬ቱ ፡ በሩቅ ፡ በሩቆች ፥ ፮ቱ ፡ በቅርብ ፡ በቅርቦች ፡ ይነገራሉ ። ዳግመኛም ፡ ዐይነታቸውና ፡ ቊጥራቸው ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ሲኾን ፡ ክፍላቸው ፡ ፫ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ዐይነት ፡ ወንድና ፡ ሴት ፥ ቊጥር ፡ አንድና ፡ ብዙ ፥ ክፍል ፡ ግን ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፤ አነ ፡ ንሕነ ፡ ናቸው ። አነና ፡ ንሕነ ፡ ምንም ፡ ከቅርቦች ፡ ቢቈጠሩ ፡ ስማቸውንና ፡ ግብራቸውን ፡ እኔ ፡ እኛ ፡ እያሉ ፡ ራሳቸው ፡ የሚናገሩ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚያስተባብሩ ፡ ነባቢ ፡ ወነባብያን ፥ ነባቢት ፡ ወነባብያት ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ በጠባያቸው ፡ ከ፰ቱ ፡ መደብ ፡ ይለያሉ ። የዘጠኙ ፡ ጥንትና ፡ መሠረት ፥ አባት ፡ እናታቸው ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ዘጠኙ ፡ ኹሉ ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ካንድ ፡ ከውእቱ ፡ የወጡ ፡ ነባር ፡ ስሞችና ፡ ነባር ፡ አንቀጾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ርሱ ፡ የርባታ ፡ መሠረት ፡ ኹነው ፡ ስማቸውን ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ እየዘረዘሩ ፡ አንቁን ፡ አንቀጽ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ ያስረባሉ ።

፶፯ ፤ የስሞቻቸውም ፡ ዐጸፋ ፡ ወይም ፡ ዝርዝር ፡ ፫ቱ ፡ በዘመድ ፡ ፯ቱ ፡ በባዕድ ፡ ይነገራል ፤ ዘመድ ፡ ዝርዝር ፡ የ፫ቱ ፡ ብቻ ፡ የውእቱና ፡ የእሙንቱ ፡ የእማንቱ ፡ ፊደል ፡ ግእዝና ፡ ካዕብ ፡ ራብዕ ፡ መኾን ፡ ነው ፡ (ቀተለ ፡ ሉ ፡ ላ) ። ባዕድ ፡ ዝርዝር ፡ ግን ፡ ት ፡ (ቀተለት) ፡ በሩቂቱ ፡ ሴት ፡ በይእቲ ፡ ፈንታ ፤ የቀሩት ፡ ፯ቱ ፡ (ቀተል) ከ ፡ ኪ ፡ ኩ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ነ ፥ በ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ተጨምረው ፡ አንተ ፡ አንቲ ፡ አነ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፡ ንሕነ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይነገራሉ ። ዐይነታቸው ፡ በወንድና ፡ በሴት ፥ ቊጥራቸው ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፥ ክፍላቸው ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ ተለይቶ ፡ በ፪ነት ፡ እንዲነገር ፤ ዝርዝራቸውም ፡ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስሞች ፡ ይጠራል ። ባዕድ ፡ ያሰኘውም ፡ በየመድረሻቸው ፡ የሚጨመር ፡ ምእላድ ፡ ፊደል ፡ ነው ፤ ዝርዝርነትን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ።

ዘመድ ፡ ዝርዝር ።		ባዕድ ፡ ዝርዝር ።
የሩቅ ፡ ወንድ ፤	ግእዝ ፡ ሳብዕ ፡ ካዕብ ።	ሁ ፡ ዎ ፡ ዮ ።
የሩቂቱ ፡ ሴት ፤	ት ፡ ራብዕ ።	ሃ ፡ ዋ ፡ ያ ።
የሩቅ ፡ ወንዶች ፤	ካዕብ ፡ ሳብዕና ፡ ሙ ።	ሆሙ ፡ ዎሙ ፡ ዮሙ ።
የሩቅ ፡ ሴቶች ፤	ራብዕ ፡ ሳብዕና ፡ ን ።	ሆን ፡ ዎን ፡ ዮን ። «ሙና ፡

ን ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ አብዢዎች ፡ ናቸው» ።

የቅርብ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያንድና ፡ የብዙ ፤ ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ።
እነ ፡ የሚሉ ፡ የወንድና ፡ የሴት ፥ ነባቢ ፡ ወነባቢት ፤ ኒ ፡ የ ፡ ተ ።
ንሕነ ፡ የሚሉ ፡ የወንዶች ፡ የሴቶች ፥ ነባብያን ፡ ወነባብያት ፤ ነ ።
ከ ፡ ኒ ፡ የ ፡ ተ ፡ ነ ፥ እነዚህ ፡ ፊደሎች ፡ ኹሉም ፡ ሳቦችና ፡ አቅራቦች ፡ ይባላሉ ።

የርባታን ፡ መንገድ ፡ ያንቀጽን ፡ አካኼድ ፡ የሚለዩና ፡ የሚያስለዩ ፥ ጸዋትወ ፡ ርባን ፡ በየስልቱ ፡ ለይተው ፡ አጥርተው ፡ የሚያሳዩ ፡ ያውራው ፡ ትምርት ፡ በግ ፡ የርባ ፡ ቅምር ፡ ዐይኖችና ፡ ቀንዶች ፡ ፯ ፡ ናቸው ፡ (ራእ፭ ፡ ፮) ። እነዚሁም ፡ አርእስት ፥ ሰራዊት ፥ ዐመል ፥ ልማድ ፥ አዕማድ ፥ አሥራው ፥ ምእላድ ፡ (ወይም ፡ ዝርዝር) ፡ ይባላሉ ፤ እስ ከዚህ ፡ ርባ ፡ ቅምር ፡ ነው ።

፪ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ርባ ፡

የሰዋስው ፡ ሆድና ፡ ዠርባ ፤ ወርዱና ፡ ቁመቱ ፡ ስፋቱ ፡ እንደ ፡ ጽዮን ፡ አንባ ፥ በየዋሁ ፡ በዳዊት ፡ ግንብና ፡ በመሠሪው ፡ በሰሎሞን ፡ ቤት ፡ ልክ ፡ ተመሥርቶ ፡ ስለ ፡ ተገነባ ፥ ፲ ፡ መደብ ፡ ቁባት ፡ የሚከት ፡ ፹ውንም ፡ የሚያገባ ።

«ጃን ፡ ደረባ ፡ ዐዋጅ» ።

የርባታና ፡ ያንቀጽ ፡ ስምና ፡ ረድፍ ።

፶፰ ፤ የርባታ ፡ ስሞች ፡ እንዳገባብ ፡ ስሞች ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ ይባላሉ ፤ ዐቢይ ፡ ርባታ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ አካል ፡ የሚዘመት ፡ የ፫ቱ ፡ ዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ የኀላፊና ፡ የትንቢት ፡ የትእዛዝ ። ንኡስ ፡ ርባታ ፡ ያ፰ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፤ እሊሁም ፡ ዘንድና ፡ አርእስት ፥ ቦዝና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ናቸው ። ደቂቅ ፡ ርባታ ፡ የጥሬ ፡ ዘርና ፡ የነባር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ። ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ባስገኝነቱ ፡ አባት ፡ ዘር ፡ እንዲባል ፡ ኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ደግሞ ፡ የካልአይና ፡ የሣልሳይ ፡ በኵር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ቀዳማይ ፡ ይባላል ፤ የቀረውም ፡ ጥሬ ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ የሚረባ ፡ ኹሉ ፥ ንኡስና ፡ ደቂቅ ፡ ይባላል ፤ ታናናሽ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፶፱ ፤ ባቢይ ፡ ርባታ ፡ ውስጥ ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡ አለ ፤ ያለፈና ፡ ያኹን ፡ የሚመጣ ፤ የዐ ቢይ ፡ ርባታም ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ ፬ ፡ ረድፍ ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ ረድፍ ፥ ቀተለ ፡ (ኀ ላፊ) ፡ ገደለ ። ይቀትል ፡ (ያኹንና ፡ ትንቢት) ፡ ይገድል ። ይቅትል ፡ (ዘንድና ፡ ትእዛዝ) ፡ ይገድል ፡ ዘንድ ፥ እንዲገድል ፡ ሊገድል ፤ (ይቅትል) ፡ ይግደል ፡ እያለ ፡ በመደበኛነት ። ፪ኛው ፡ ረድፍ ፡ ቀተሎ ፡ ገደለው ፤ ይቀትሎ ፡ ይገድለው ፥ ይቅትሎ ፡ ይገድለው ፡ ዘንድ ፤ ይግደለው ፡ እያሰኘ ፡ በዝርዝርነት ። ፫ኛው ፡ ረድፍ ፥ ቀቲሎ ፡ ሀለወ ፥ ገድሏል ፡ ገድሎ ፡

ነበር ፤ ይቀትል ፡ ሀሎ ፥ ይገድላል ፡ ይገድል ፡ ነበር ፤ ቀቲሎ ፡ የሀሉ ፡ ገድሎ ፡ ይኖር ፡ ዘንድ ፥ ገድሎ ፡ ይኑር ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ይዘምታል ። የነዚህም ፡ የ፫ቱ ፡ ረድፎች ፡ ስም ፡ የዋሀ ፥ መሠሪ ፥ ጽንዕ ፡ ይባላል ።

፷ ፤ ኸነ ፡ አለ ፡ ኖረ ፡ ነበረ ፡ የሚያሰኙ ፡ የጽንዕ ፡ አንቀጾች ፡ ፬ ፡ ናቸው ፤ ፪ቱ ፡ ዘማቾች ፥ ፪ቱ ፡ ነባሮች ፤ ዘማቾች ፡ ሀሎና ፡ ከነ ፥ ነባሮች ፡ ውእቱና ፡ በ ፡ ሎ ፤ በና ፡ ሎ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ከነ ፡ በትንቢት ፡ ብቻ ፡ ትርጓሜ ፡ እየኸነ ፡ በቀዳማይነት ፡ ይገባል ። ይህም ፡ ከነ ፡ ይፈርሀ ፥ ከነ ፡ ይጐይይ ፥ ከነ ፡ ይትኀበእ ፡ እያሰኘ ፡ ይፈራ ፡ ነበር ፡ ይሸሽ ፡ ይደበቅ ፡ ነበር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ ሀሎም ፡ ከነ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ። ትርአስ ፡ እየኸ ነም ፡ በከልአይነት ፡ ሲገባ ፡ ቀቲሎ ፡ ይከውን ፥ ይቀትል ፡ ይከውን ፡ እያሰኘ ፡ ጥያቄና ፡ ምኞት ፡ ይኸናል ። አለና ፡ ነበረ ፥ ወይም ፡ አልና ፡ ነበር ፡ ተብለው ፡ የሚፈቱ ፡ አና ቅጽ ፡ ኹሉም ፡ ጽንዕ ፡ ይባላሉ ፤ አልና ፡ ነበር ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲገቡ ፥ አል ፡ ጥቂት ፡ የቈየ ፡ የዘገየ ፡ ማእከላይ ፡ ጊዜ ፤ ነበር ፡ ግን ፡ በጣም ፡ ያለፈና ፡ የራቀ ፡ ረዥም ጊዜ ፡ ያሳያል ፤ በትንቢት ፡ አንቀጽም ፡ ሲገቡ ፥ ነገሩ ፡ የማይቀር ፡ የማይጠረጠር ፥ ርግጥና ፡ ቍርጥ ፡ መኾኑን ፥ ጥናቱን ፡ ብርታቱን ፡ ያሳያሉ ።   ፬ኛው ፡ ረድፍ ፡ አ ሉታ ፡ ነው ፤ አሉታም ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። ኢ ቀቲል ፡ ሎት ፤ አለመግደል ። ኢ ቀተለ ፤ አልገደለ ፥ አልገደለም ፤ ኢ ይቀትል ፥ አይገድል ፡ አይገድልም ። ኢ ይቅትል ፡ እንዳይ ገድል ፥ ላይገድል ፥ ሳይገድል ። ኢ ይቅትል ፤ አይግደል ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ይዘም ታል ። እስከዚህ ፡ ዐዋጅ ፡ ነው ።

፷፩ ፤ ከዚህ ፡ ቀጥለን ፡ የ፹ውን ፡ አርእስት ፡ ፲ሩን ፡ መደብ ፡ ፹ውም ፡ ሳይ ቀር ፥ ነገር ፡ ለማሳጠር ፡ ከልአይና ፡ ሣልሳይ ፡ ሳንጨምር ፡ በቀዳማይ ፡ ብቻ ፡ ከነሰራ ዊቱ ፡ እያቈራኘን ፡ እንጥፋለን ፤ በርባታ ፡ ጊዜ ፡ ዝርዝራቸው ፡ በቂ ፡ ስለ ፡ ኸነ ፡ ም ንም ፡ ስማቸው ፡ ባይፈለግ ፡ የርባታን ፡ መደብ ፡ ስሙን ፡ ጠርቶ ፡ ራሱን ፡ ቈርቶ ፡ ለመ ንገርና ፡ ለማሳየት ፡ ማቈራኘት ፡ ይገባልና ። የብዙ ፡ ወንድና ፡ የብዙ ፡ ሴት ፡ አንቀጽ ፡ (ዖቁ ፡ ዖቃ) ፡ በግእዝ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሲኸን ፥ በማርኛ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ፤ የሴቶቹም ፡ በወንዶቹ ፡ ስልት ፡ ዐወቁ ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ።

፷ኛ ፡ ዕርከን ።

ዐቢይ ፡ ርባታ ፡ ከነጓዙ ፡ ከናበጋዙ ።

፷፪ ፤ (አንዳንድ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ወንድና ፡ ሴት) ፡   (ብዙዎች ፡ ሩቆችና ፡ ቅርቦች ፡ ወንድና ፡ ሴት) ።

ውእቱ ፡	ቀተለ ።	እሙንቱ ፡	ቀተሉ ።
ይእቲ ፡	ቀተለት ።	እማንቱ ፡	ቀተላ ።
አንተ ፡	ቀተልከ ።	አንትሙ ፡	ቀተልክሙ ።
አንቲ ፡	ቀተልኪ ።	አንትን ፡	ቀተልክን ።
(ነባቢ ፡ ት) ፡	(ወንድና ፡ ሴት) ፡	(ነባብያን ፡ ት) ፡	(ወንድና ፡ ሴት) ፡
አነ ፡	ቀተልኩ ።	ንሕነ ፡	ቀተልነ ።

ይህ ፡ ፲ሩ ፡ መደብ ፡ በሥሩ ፡ አንቀጽ ፡ ኹሉ ፥ ወይም ፡ በ፴ው ፥ ገዳዩን ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፥ የ፴ቹን ፡ አንድና ፡ ብዙነት ፥ ወንድና ፡ ሴትነት ፥ ቅርብና ፡ ሩቅነት ፡ የማይለይ ፡ ዕፍንና ፡ ጭፍን ፡ ድፍን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የዋህ ፡ ይባላል ፤ ሞኝ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ የሚመጣው ፡ ፹ው ፡ አንቀጽ ፡ ግን ፡ ኹሉን ፡ ዘርዝሮ ፡ የሚያሳይ ፡ ጠቃሽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስሙ ፡ መሠሪ ፡ ይባላል ፤ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ የዋሁን ፡ መሠሪ ፥ መሠሪውን ፡ የዋህ ፡ ይሉታል ። መሠሪም ፡ ያሰኘው ፥ ቀተሎ ፡ ብሎ ፡ በንዲት ፡ ቃል ፥ ገደለው ፡ ገደለበት ፡ ገደለለት ፡ እያሰኘ ፡ እንዳዝማሪ ፡ ግጥም ፡ ክፉና ፡ መልካም ፡ ማሳየት ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ትሰሙ ፡ እንደኾን ፡ የወንጌል ፡ ቃል ፥ አለ-መስጠት ፡ ያጸድቃል ።

፹፫ ፤ ሲዘረዝርም ፡ ፬ቱን ፡ ሩቆች ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፡ ይዘረዝርና ፡ ከ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ፬ቱን ፡ በ፮ ፡ በ፮ ፥ ፪ቱን ፡ በ፰ ፡ በ፰ ፡ ይዘረዝራል ፤ ፹ ፡ መባሉ ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ለመሠሪ ፡ ርባታ ፡ ፫ ፡ አዝማችና ፡ ፫ ፡ መዝመቻ ፡ አለው ፤ አዝማች ፡ ፩ና ፡ ብዙ ፥ መዝመቻ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ናቸው ። በ፩ኛው ፡ አዝማች ፡ አንዱ ፡ ፲ሩን ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፥ ፮ቱን ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድላል ፤ ሟቾች ፡ ፲፮ ፡ ገዳያቸው ፡ ፩ ። በ፪ኛው ፡ አዝማች ፡ ፲ሩ ፡ አንዱን ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፥ ፮ቱ ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድሉታል ፤ ሟች ፡ ፩ ፥ ገዳዮች ፡ ፲፮ ። በ፫ኛው ፡ አዝማች ፡ የሩቅና ፡ የቅርብ ፡ ጠቅላዮች ፡ አነ ፡ ንሕነ ፡ ባዮች ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፥ ከ፰ቱ ፡ መደብ ፡ ፬ቱን ፡ ሩቆች ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፥ ፬ቱን ፡ ቅርቦች ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድላሉ ። ፪ ፡ ጊዜ ፡ ፰ ፡ ፲፮ ፡ ነው ፤ ፫ቱ ፡ ፲፮ ፡ ፹ ፡ ይባላል ። ግስ ፡ ኹሉ ፡ እንዲህ ፡ በ፫ ፡ አዝማች ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ በ፹ ፡ መደብ ፡ ሲረባ ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናል ፤ ከዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ፹ው ፡ ኀላፊ ፥ ፹ው ፡ ትንቢት ፥ ፹ው ፡ ትእዛዝ ፡ ይባላል ፤ ፫ቱ ፡ ፹ ፡ ፪፻፵ ፡ ነው ።

ዐሥሩ ፡ ሰራዊትና ፡ ሰማኒያው ፡ መደብ ።

ውእቱ) ፡ ቀተሎ ፤ ላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ። ቀተለከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንተ) ፡ ቀተልከ ፤ ካ ፡ ካሙ ፡ ካን ፡ ካኒ ፡ ነ ፡ (፮) ።
እሙንቱ) ፡ ቀተልዎ ፤ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ። ሉከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንትሙ) ፡ ቀተልክምዎ ፤ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ፡ ሙኒ ፡ ነ ፡ (፮) ።
ይእቲ) ፡ ቀተለቶ ፤ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ተከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ተኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንቲ) ፡ ቀተልኪዮ ፤ ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፡ ክኒ ፡ ክነ ፡ (፮) ።
እማንቱ) ፡ ቀተላሁ ፤ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ላከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንትን) ፡ ቀተልክናሁ ፤ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ናኒ ፡ ናነ ፡ (፮) ።
አነ) ፡ ቀተልክዎ ፤ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ። ኩከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ (፰) ።
ንሕነ) ፡ ቀተልናሁ ፤ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ናከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ (፰) ።

የሩቅ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ በዕዱ ፡ ዝርዝራቸው ፡ ወይም ፡ ዐጸፋቸው ፡ ሁ ፡ ሃ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ቀተልከ ፡ ካ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ባለው ፥ ቀተልክሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ። ፈጠርክሆሙ ፡ ለመላእክት ። ወልድከ ፡ ዘቀባዕክሁ ፡ (ድጓ ። ግብ) ።

፹፬ ፤ ዳግመኛም ፡ በትናጋ ፡ የሚነገሩና ፡ ተወራራሽነት ፡ ያላቸው ፡ ፫ቱ ፡ ወንድማማች ፡ ፊደላት ፡ ገከቀ ፥ የግስ ፡ መድረሻ ፡ ሲኾኑ ፡ ባ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ያለውን ፡ ከ ፡

ደጊመ ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፥ ውጠውና ፡ ጕርደው ፡ እያጠበቁ ፡ ከመጣፍና ፡ ከመነ ገር ፡ በግድ ፡ ያስቀሩታል ። ይህም ፥ አንተ ፡ ኅደግ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፤ አንቲ ፡ ኅደጊ ፡ ሆኪ ፡ ፆቂ ፤ አንትሙ ፡ ኅደግሙ ፡ ሆክሙ ፡ ፆቅሙ ፤ አንትን ፡ ኅደግን ፡ ሆክን ፡ ፆቅን ፤ አነ ፡ ኅደጉ ፡ ሆኩ ፡ ፆቁ ፡ እያሰኘ ፡ መዋጡንና ፡ መጥበቁን ፡ ያሳያል ። የቅርቡ ፡ ወንድና ፡ የሩቁ ፡ ወንድ ፥ ኅደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፤ የአነና ፡ የሩቆቹም ፡ ወንዶች ፥ ኅደጉ ፡ ሆኩ ፡ ፆቁ ፤ ከመጥበቅና ፡ ከመላላት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ መለዮ ፡ የለውም ። የርባታን ፡ ዐዋጅ ፡ ያላየ ፡ ያልሰማ ፡ ጣፊና ፡ አንባቢ ፡ ግን ፥ የሚጠብቀውን ፡ የቅርቡን ፡ ኅደግ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፡ ከማ ይጠብቀው ፡ ከሩቁ ፡ ኅደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፡ አጥብቆ ፡ ሊለየው ፡ አይችልም ። ወየው ፡ ለሰ ዋስው ፡ ትምርት ፥ የንባብና ፡ የትርጓሜ ፡ መብራት ፡ (ቍ፴) ።

፺፫ ፤ የሀለወና ፡ የሀሎም ፡ ርባታ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ፪ቱም ፡ እስከ ፡ ሣልሳይ ፡ ይረ ባሉ ። ሀሎ ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፥ ውእቱ ፡ አንተ ፡ አንትሙ ፤ አንቲ ፡ አንትን ፥ አነ ፡ ንሕነ ፡ ባለው ፥ በነዚህ ፡ ሲረባ ፡ በቀዳማይ ፡ ብቻ ፡ ይገኛል ፤ ይህም ፡ ሀሎ ፡ ሀሎከ ፡ ሀሎ ክሙ ፡ ሀሎኪ ፡ ሀሎክን ፡ ሀሎኩ ፡ ሀሎነ ፡ እያለ ፡ በጕራጅነት ፡ መገኘቱን ፥ አለመቃ ጣቱን ፡ ያሳያል ። ሀሎና ፡ ሀለወ ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ ሲረቡ ፡ በየፊታቸው ፡ ፲፯ ፡ ፲፯ ፡ አን ቀጽ ፡ ይኾኑና ፥ ሲደመሩ ፡ ፴፬ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናሉ ፤ ከሀሎ ፡ በቀር ፡ ፴ ፡ እንጂ ፡ ፴፬ ፡ የሚኾን ፡ የለም ፤ አረባቡና ፡ አኳኋኑም ፡ ይህ ፡ ነው ።

(ጕራጅ) ።		(ሥርው) ።	
፫ ፤	ሀሎ ፡ ይሄሉ ፡ የሀሉ ፡	፩ ፤	ሀለወ ፡
፫ ፤	ሀሎከ ፡ ትሄሉ ፡ ሀሉ ፡	፫ ፤	ሀለዊ ፡ ይሄልዊ ፡ የሀልዊ ፡
፩ ፤	ሀሎክሙ ፡	፫ ፤	ሀለውክሙ ፡ ትሄልዊ ፡ ሀልዊ ፡
፪ ፤	ትሄሉ ፡ ተሀሉ ፡	፩ ፤	ሀለወት ፡
፩ ፤	ሀሎኪ ፡	፪ ፤	ትሄልዊ ፡ ሀልዊ ፡
፩ ፤	ሀሎክን ፡	፫ ፤	ሀለዋ ፡ ይሄልዋ ፡ የሀልዋ ፡
፫ ፤	ሀሎኩ ፡ እሄሉ ፡ አሀሉ ፡	፫ ፤	ሀለውክን ፡ ትሄልዋ ፡ ሀልዋ ፡
፫ ፤	ሀሎነ ፡ ንሄሉ ፡ ነሀሉ ፤	፩ ፤	ሀለውነ ፤
	ድምር ፡ ፲፯ ፡ አንቀጽ ።		ድምር ፡ ፲፯ ። ፲፯ና ፡ ፲፯ ፡ ፴፬ ።

በዝርዝር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ኹሉ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ልዩነት ፡ የለውም ።

፺፬ ፤ ሆበና ፡ ወሀበም ፡ ሲረቡ ፥ የሆበ ፡ አካኼድ ፡ እንደ ፡ ሆከና ፡ እንደ ፡ ሖረ ፡ በቆመ ፡ ቤት ፡ ነው ፤ የወሀበም ፡ እንደ ፡ ወሐከና ፡ እንደ ፡ ወዐለ ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ። ይህም ፥ ሀዊብ ፡ ሆበ ፡ የሀውብ ፡ ይሁብ ። ውሂብ ፡ ወሀበ ፡ ይውህብ ፡ የሀብ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። መምህራን ፡ ግን ፡ ሆበን ፡ ከወሀበ ፡ አዛንቀው ፥ የሆበን ፡ ሣልሳይ ፡ ይሁብን ፡ ለወሀበ ፡ ካልኣይ ፡ አድርገው ፡ በይውህብ ፡ ፈንታ ፥ ወሀበ ፡ ይሁብ ፥ ወሀብከ ፡ ትሁብ ፥ ወሀብኩ ፡ እሁብ ፡ እያሉ ፡ አለመንገዱ ፡ ያረቡታል ። የቤለን ፡ ካልኣይ ፡ ይቤን ፡ ከብ ሀለ ፡ ደርበው ፡ ቀዳማይ ፡ አንቀጽ ፡ እንዳሉት ፤ የብህለንም ፡ ትንቢት ፡ ይብልን ፡ ለይቤ ፡ እንደ ፡ ሰጡት ፤ ቀሐመንም ፡ ከቀምሐ ፡ ደርበው ፡ አለስሙና ፡ አለመልኩ ፡ አለዘይ

ቤው፡ እንዲፈቱት+ ይህም፡ እንደዚያ፡ ነው። የታላቁ፡ ዳበ፡ የአእመረና፡ የብህለ፡ የይቤም፡ ሊጥንት+ በትምርት፡ አለመብሰሉ+ ያውም፡ ያልተነኳ፡ ዶቄት፡ መኾኑ፡ ባ፲፪ና፡ ባ፲፰፡ በ፷፬፡ ቍጥር፡ ተነግሯል። የዐበይት፡ አናቅጽ፡ አካኼድና፡ አረማመድ፡ የርባታቸውም፡ ጥርጊያ፡ መንገድ፡ ባጭር፡ ቃል፡ ይህ፡ ነው። የቀረውን፡ በታላቁ፡ ግስ፡ ውስጥ፡ በየፊደሉ፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ይልቅ፡ በዚያ፡ የተጣፈው፡ ያጠግብኻል።

፬ኛ፡ ዕርከን።

ንኡሳን፡ አናቅጽ።

፹፯፤ ከዐበይት፡ አናቅጽ፡ በኋላ፡ ንኡሳን፡ አናቅጽ፡ ተብለው፡ በንኡስ፡ ርባታ፡ የሚረቡ+ አስቀድመን፡ ባ፶፰፡ ቍጥር፡ የጣፍናቸው፡ ዘንድና፡ አርእስት+ ቦዝና፡ ውስጠ፡ ዘ+ ሳቢ፡ ዘር፡ ናቸው፤ እነዚህ፡ ፫ቱ፡ ከመሳብ፡ በቀር፡ እንደ፡ ፫ቱ፡ ዐበይት፡ አናቅጽ፡ ነገር፡ ሰብስበው፡ የማያስሩ፡ የማይጠቀልሉ፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ንኡሳን፡ አናቅጽ፡ ይባላሉ። ዘንድ፡ አንቀጽ፡ በአነ፡ በንሕነ፡ ባራቱ፡ ሩቆች+ በነዚህ፡ በ፯ቱ፡ ኹሉ፡ ከትእዛዝ፡ ጋራ፡ ፩፡ ዐይነት፡ ነው፤ ከፊታት፡ በቀር፡ የንባብ፡ ልዩነት፡ የለውም፤ ልዩነቱ፡ በ፱ቱ፡ ቅርቦች፡ ነው፤ በካኼዱ፡ ኹሉ፡ አሥራውን፡ አይተውም፤ ጠባዩም፡ ሳቢና፡ ተሳቢ፡ እየኾነ፡ የአንቀጽን፡ ሥራ፡ መግለጥ፡ ነው። ትእዛዝ፡ ግን፡ ከአነና፡ ከንሕነ፡ በቀር፡ ባራቱ፡ ቅርቦች+ ቅትል፡ ሉ፡ ሊ፡ ላ፡ እያለ፡ አሥራውን፡ ይተዋል። ትእዛዝ፡ አንቀጽ፡ ትእዛዝ፡ መኾኑ፡ ወይም፡ መባሉ፡ ከላይ፡ ወደ፡ ታች፡ ሲነገር፡ ነው፤ ከታች፡ ወደ፡ ላይ፡ ሲነገር፡ ግን፡ ልመናና፡ ጸሎት፡ ይባላል። የዘንድና፡ የትእዛዝ፡ ምስጢር፡ ምንም፡ ከትንቢት፡ ባይወጣ+ ትእዛዝ፡ የሚባል፡ በቋንቋ፡ ኹሉ፡ ያ፱ቱ፡ ብቻ፡ ነው፤ አንተ፡ አንቲ፡ አንትሙ፡ አንትን፡ ከሚባሉት፡ ከነዚህ፡ ከ፱ቱ፡ በቀር፡ በአነና፡ በንሕነ፡ ፊት፡ ቁሞ፡ የሚታዘዝ፡ የለም። ምክንያቱም፡ ያራቱ፡ ትእዛዝ፡ አሥራውን፡ ትቶ፡ ብቻውን፡ የሚኼድ+ የ፮ቱ፡ ግን፡ አላሥራው፡ የማይኼድ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ነው፤ ስማቸውም፡ ሣልሳይና፡ ትእዛዝ፡ ተብሎ፡ ይለያል፤ ሣልሳይ፡ ላሥሩ፡ ኹሉ፡ ይነገራል፤ ትእዛዝ፡ ግን፡ ላ፱ቱ፡ ብቻ፡ ነው።

፹፰፤ አባት፡ ዘር፡ ያልነው፡ የታላቁም፡ የንኡስ፡ አንቀጽ፡ ጠባይ+ ሙያውና፡ ዐመሉ+ ስሙም፡ ዘርና፡ አርእስት፡ መባሉ+ አዘራዘሩና፡ አረባቡ፡ ሳይቀር፡ ከኹሉ፡ አስቀድሞ፡ በመዠመሪያው፡ ክፍል፡ ባ፳፭ኛ፡ ቍጥር፤ ከዚያም፡ በኋላ፡ በ፪ኛው፡ ክፍል፡ በብዙ፡ ቦታ፡ ተነግሯል፤ አኹንም፡ ወደ፡ ፊት፡ በንኡስ፡ ርባታ፡ ይመጣል። የዘንድና፡ የሣልሳይ፡ ዐመል፡ ከርእስት፡ በፊት፡ መነገሩ+ ስላናቅጽ፡ ተራ፡ ነው፡ እንጂ፤ ስለ፡ ማዕርጉ፡ አይዶለም፤ በስምና፡ በማዕርግስ፡ አርእስት፡ ይቀድማል።

፹፱፤ ቦዝ፡ አንቀጽ፡ እንደ፡ ንኡስ፡ አንቀጽ፡ ከያዕማዱ፡ ሲወጣ፡ ቀቲሎ፡ አቅቲሎ፡ ተቀቲሎ+ ተቃቲሎ፡ አስተቃቲሎ፡ እያለ፡ መድረሻውን፡ ሳብዕ፡ ያደርግና፡ አንቀጽነቱ፡ በዘንተኛ፡ ሰነፍ፡ ስለ፡ ኾነ+ መዊቶ፡ ሐይወ፡ ቀዲሖ፡ ከዐወ፡ እያለ+ ሌላ፡ አንቀጽ፡ በመሳብ፡ ቸልታ፡ ኹኖ፡ ይቀራል። ሀለወንና፡ ውእቱን፡ ሲስብ፡ ግን፡ ባ፶፱፡

ቍጥር ፡ እንደ ፡ ተባለ ፥ በዝነቱ ፡ ጽንዕ ፡ እየኾነለት ፡ በቀዳማይነት ፡ ይዘምታል ፤ ይህም ፡ ቀቲሎ ፡ ሀለወ ፡ ወይም ፡ ቀቲሎ ፡ ውእቱ ፤ ቀቲላ ፡ ይእቲ ፡ ቀቲልየ ፡ አነ ፥ ቀቲለነ ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፥ ገድለናል ፡ ገድለን ፡ ነበር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፹ ፤ ፫ኛም ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ድኅረ ፡ እንዘ ፡ በሚገቡባቸው ፡ በዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ ፈንቃ ፡ ወተወሊዶ ፡ ወተጠሚቆ ፡ ወጸቢሖ ፡ ወቀቲሮ ፡ ወመስዮ ፡ ወምሴተ ፡ ከዊኖ ፥ ወከዊኖ ፡ መንፈቀ ፡ ሌሊት ፡ እያለ ፡ በወ ፡ ከፋይነት ፡ ይገባና ፡ በመሸ ፡ ጊዜ ፡ ከመሸ ፡ በኋላ ፥ ሲመሽ ፡ መሽቶ ፡ ሳለ ፡ እያሰኘ ፡ እንዳበይት ፡ አናቅጽ ፡ ይፈታል ። ሲረባም ፡ እንዳበይት ፡ አናቅጽ ፡ በሥሩ ፡ መደብ ፥ ቀቲሎ ፡ ላ ፡ ለከ ፡ ለኪ ፡ ልየ ። ቀቲሎሙ ፡ ሎን ፡ ለክሙ ፡ ክን ፡ ለነ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፥ ቀቲሎሁ ፡ ሃ ፡ ሎከ ፡ ኪ ፡ ሎየ ። ቀቲሎሆሙ ፡ ሆን ፡ ሎክሙ ፡ ክን ፡ ሎነ ፡ ብሎ ፤ ቅርቡንም ፡ ቀቲለከሁ ፡ ሃ ፡ ከሆሙ ፡ ሆን ፡ ከኒ ፡ ከነ ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ይዘምታል ፤ ከ፰ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ከዘንድና ፡ ከቦዝ ፡ ከ፪ቱ ፡ በቀር ፡ እስከሥር ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ የሚወጣ ፡ የለም ።

ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ።

፹፩ ፤ ሠራተኛ ፡ አካል ፡ በሥራው ፡ የሚጠራባቸው ፡ ስሞች ፡ ኹሉ ፡ በውስጣቸው ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ስላሉባቸው ፡ ኹሉም ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ተብለው ፡ ለተጸውዖና ፡ ለተቀብዖ ፡ ለባሕርይ ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ በቅጽልነት ፡ ወይም ፡ በበቂነት ፡ ይነገራሉ ፤ ቅጽል ፡ በለቤት ፡ አካል ፡ ነውና ። የውስጠ ፡ ዘም ፡ ዐይነት ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ማእከል ። ሣልስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከ፰ቱ ፡ አዕማድ ፡ ይወጣል ። መስም ፡ ደግሞ ፡ የሣልስ ፡ ድርብ ፡ እየኾነ ፡ ከተገብሮ ፡ በቀር ፡ ካራቱ ፡ አዕማድ ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ ቀታሊ ፡ መቅትል ፥ አቅታሊ ፡ መቅተሊ ፥ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ መስተቃትል ፡ ብሎ ፥ በሌላውም ፡ አንቅጽ ፡ ሐዋሪ ፡ ሐዋርያ ፥ ከያኒ ፡ ኬንያ ፥ ገሣጺ ፡ መገሥጽ ፥ ኰናኒ ፡ መኰንን ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ቀቲል ፡ ሥራ ፥ ቀታሊ ፡ ሠራተኛ ፡ ወይም ፡ የሠራተኛ ፡ ስም ፤ ቀትል ፡ የሥራው ፡ ስም ፤ ምቅታል ፡ ምስትቅታል ፡ የቦታና ፡ የመሣሪያ ፡ ስም ፡ ይኾናል ።

፹፪ ፤ ሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከተገብሮና ፡ ከሐውልት ፡ ይወጣል ፤ ገቢርና ፡ አግብሮ ፡ በሣልስ ፡ ቅጽል ፡ ላይ ፡ መስም ፡ እንዲደርቡ ፡ ተገብሮና ፡ ሐውልት ፡ ፪ቱ ፡ ደግሞ ፡ ተቀታሊ ፡ ቅቱል ፥ ተቀዳሲ ፡ ቅዱስ ፥ መዋቲ ፡ ምዉት ፥ ፈላሲ ፡ ፍሉስ ፡ እያሰኙ ፡ ፪ቱንም ፡ ዐይነት ፡ ቡሣልስ ፡ በሳድስ ፡ ያስኬዳሉ ፤ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ያሰኛቸው ፡ መጨረሻቸው ፡ ነው ። ምእላዳቸው ፡ ትና ፡ ን ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ብቻ ፡ የሚለዩ ፥ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ የማይለዩ ፡ ብልዞች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ፫ቱ ፡ በአነ ፡ በንሕነ ፡ እየቀኑ ፡ ፫ ፡ ፫ቱ ፡ በንዳንድ ፡ ንባብ ፡ ተጠቅልለው ፡ በ፮ ፡ በ፮ ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፡ ውእቱ ፡ አንተ ፡ አነ ፥ ቀታሊ ፤ አው ፡ ቅቱል ። እሙንቱ ፡ አንትሙ ፡ ንሕነ ፥ ቀታልያን ፤ አው ፡ ቅቱላን ። ይእቲ ፡ አንቲ ፡ አነ ፥ ቀታሊት ፤ አው ፡ ቅትልት ። እማንቱ ፡ አንትን ፡ ንሕነ ፥ ቀታልያት ፤ አው ፡ ቅቱላት ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ።

፻፫ ፤ ማእከል ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ቀላቅሎ ፡ ሣልሱን ፡ አማክሎ ፡ በሊኅ ፡ ኀን ፡ ኀት ፥ በላኅ ። ሐዲስ ፡ ሳን ፡ ሳት ፥ ሐዳስ ። ዐቢይ ፡ ያን ፡ ያት ፥ ዐባይ ። ጸሊም ፡ ማን ፡ ማት ፥ ጸላም ። ጠቢብ ፡ ባን ፤ ጠባብ ፡ ባት ። ነዊኅ ፡ ኀን ፥ ነዋኅ ፡ ኀት ፡ እያለ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ሣልሱን ፡ በራብዕ ፡ ለውጦ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ እያስተባበረ ፡ ነቋር ፡ ጸጓር ፡ ፀዋግ ። ሳያስተባብርም ፡ ዋሕድ ፡ ሕያው ፡ ክዋው ፥ ጻድቅ ፡ ኃጥእ ፥ ራትዕ ፡ ባዕድ ፡ ላእክ ፡ ኄር ፡ ዴጋን ፡ እያለ ፡ ይኼዳል ። ከሣልስና ። ከማእከል ፡ ከ፪ቱ ፡ የሚወጣ ፡ መድበል ፥ ቀተልት ፥ ነደቅት ፥ ጸወርት ፥ ገበርት ፥ ዐበይት ፥ ጠበብት ፥ ቀደ ምት ፥ ደኀርት ፥ ዐቀብት ፥ ኖሎት ፥ ነዋልው ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ስም ፥ ብዙዎቹን ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ ያስተባብራል ፤ መድበል ፡ መባሉ ፡ ስለ ዚህ ፡ ነውና ።

ሳቢ ፡ ዘሮች ።

፻፬ ፤ የሳቢ ፡ ዘር ፡ ዐይነትና ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ለ፪ ቱም ፡ አንቀጽነትና ፡ ጥሬነት ፡ አላቸው ፤ ስማቸውም ፡ ሳድስና ፡ ኃምስ ፡ ይባላል ። ፩ኛው ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ ፪ኛው ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ትን ፡ ምእላድ ፡ አድርጎ ፡ ከቀተ ለና ፡ ከሰራዊቱ ፡ ቤት ፡ ቅትለት ፥ ሕንጸት ፥ ግብረት ፡ እያለ ፡ አርእስቶቹን ፡ ቀቲሎት ንና ፡ ሐኒጾትን ፡ ገቢሮትን ፡ መስሎ ፡ ይወጣል ፤ ከንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ የሚለየው ፡ መካ ከሉን ፡ ግእዝ ፡ ማድረግና ፡ በሳድስ ፡ ብቻ ፡ መነሣት ፡ ነው ፤ ወና ፡ የ ፡ ባሉበት ፡ ግስ ፡ ግን ፡ ቁመት ፡ ሢመት ፡ እያለ ፡ በካዕብ ፡ በሣልስ ፡ ይነሣል ። ሳቢነቱም ፡ መደበኛ ፡ አን ቀጹ ፡ እንደ ፡ ቀተለ ፡ ገቢር ፡ ይኾንና ፡ ከድራጊና ፡ ከተደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ቅትለት ፡ ብሎ ፡ መግደል ፥ መገደል ፥ አገዳደል ፥ ገዳይነት ፥ ተገዳይነት ፥ ግድያ ፡ ትግል ፡ እያሰኘ ፡ ሳቢነቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ጥሬነቱንም ፡ ያሳያል ።

፻፭ ፤ የወጣበት ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ቆመና ፡ እንደ ፡ ጥሕረ ፡ ዐዮልና ፡ ሐውልት ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ሳቢነት ፡ የለውም ፤ ይህም ፡ ጥሕረት ፡ ብሎ ፥ መጮኽ ፡ አጯጯኽ ፥ ጯኺ ነት ፥ ጩኸት ፡ ያሰኛል ፡ እንጂ ፤ ማስጮኽ ፡ አሰኝቶ ፡ ሌላ ፡ ጯኺ ፡ አይስብም ። ጥሕ ረትን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ብህለት ፡ ብዕለት ፡ ክህለት ፡ ንኀለት ፡ እያለ ፡ እንደዚህ ፡ ይፈ ታል ። ባላገባቦች ፡ ግን ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ ያውም ፡ ከ፭ቱ ፡ ሰራ ዊት ፡ ከቀተለና ፡ ከገብረ ፥ ከነበ ፡ ከሤመ ፥ ከቆመ ፡ ቤት ፡ በቀር ፡ ከሌሎች ፡ አናቅጽ ፡ እንዳይወጣ ፡ ወስነው ፡ ይናገራሉ ፤ ውሳኔያቸውም ፡ የመላ ፡ የግምት ፡ የነሲብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ድርስና ፡ ቍርጥ ፡ ቃል ፡ አይዶለም ፤ ድርሱና ፡ ቍርጡስ ፡ ይህ ፡ ያለፈውና ፡ የሚመጣው ፡ ነው ።

፻፮ ፤ ፪ኛው ፡ ዐይነት ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ መዠመሪያው ፡ ንኡስ ፡ አን ቀጽ ፡ ምእላድ ፡ ሳይጨምር ፡ መድረሻውን ፡ ኃምስ ፡ አድርጎ ፡ ከቀተለ ፡ በታች ፡ ካሉት ፡ ከ፮ቱ ፡ አርእስት ፥ ቅዳሴ ፡ ቡራኬ ፡ ዲጋኔ ፡ ኑላዌ ፡ ድንጋፄ ፡ ምህራኬ ፡ እያለ ፡ ሳቢነቱን ፡ ሳይለቅ ፡ ዘመድ ፡ ዘር ፡ ኹኖ ፡ ይወጣል ። አፈታቱም ፡ እንደ ፡ ቅትለትና ፡ እንደ ፡ ጥሕ ረት ፡ ነው ፤ ድንጋፄ ፡ ጥሕረትን ፥ የቀሩት ፡ ቅትለትን ፡ ይመስላሉ ። ሰብሐ ፡ ተሰብሐ ፡

ብሎ ፡ ስባሔ ፡ ከ፰ቱ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ፤ ፍችውም ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፥ ጥሬ ፡ ዘርነት ፡ ነው ። ሳቢ ፥ ማመስገን ፡ አመሰጋገን ፡ አመስጋኝነት ። ተሳቢ ፥ መመስገን ፡ ምስጉንነት ፡ ተመሰጋኝነት ። ጥሬ ፥ ምስጋና ፡ ክብር ፤ የክብር ፡ ብርሃን ፡ ያሰኛል ፤ አንዱ ፡ ቃል ፡ ስባሔ ፡ በፊታቱ ፡ ከሰብሖና ፡ ከተሰብሖ ፡ ከስብሐት ፡ እንዲገጥም ፡ አስተውል ።

፺፮ ፤ ከዊን ፡ ኮነ ፡ ካለውም ፡ ከዋኔ ፡ ኩነት ፡ ይልና ፥ መኾን ፡ አኳኋን ፡ ኋኝነት ፡ ኹነታ ፡ በሕርይ ። ህልዎ ፡ ሀለወ ፡ ካለውም ፡ ህላዌ ፡ ይልና ፥ መኖር ፡ መገኘት ፥ አና ዎር ፡ ኑሮ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ሠግዎ ፡ ሠገወ ፡ ተሠገወ ፡ ካለውም ፡ ሥጋዌ ፡ ይልና ፥ ሥጋ ፡ መኾን ፥ ሥጋ ፡ መልበስ ፡ መግዘፍ ፥ ሥጋነት ፡ ሥግውነት ፤ ግዘፍ ፡ ዕበይ ፥ የሥጋ ፡ ባሕርይ ፡ ያሰኛል ፤ እነትና ፡ መኾን ፡ ፭ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ መኾኑ ፡ ከገቢርና ፡ ከተገብሮ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ነው ፤ ከሐውልት ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ግን ፥ ንኡስነትና ፡ ጥሬነት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ሳቢ ፡ ዘርነት ፡ የለውም ። ያ፫ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ጠባይና ፡ ስም ፤ የንኡስ ፡ ርባታ ፡ መቅድም ፡ እስከዚህ ፡ ነው ።

፲ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡስ ፡ ርባታ ፡ የዐቢይ ፡ ተረፍ ፡ የደቂቅ ፡ ጾታ ።

፺፯ ፤ ከ፫ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፥ ዘንድ ፡ አንቀጽና ፡ ቦዝ ፡ አንቀጽ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ አካል ፡ እንዲረቡ ፥ ከንኡስ ፡ ርባታ ፡ እንዳይገቡ ፡ በ፩ኛው ፡ ቍ ፡ ተነግሯል ፤ በ፲ ፡ መደብ ፡ ብቻ ፡ ተወስነው ፡ በንኡስ ፡ ርባታ ፡ የሚረቡ ፡ ፫ ፡ አናቅጽ ፡ ናቸው ፤ አርእስት ፥ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ሳቢ ፡ ዘር ። ያርእስት ፡ ዐይነቶች ፡ (ቀቲል ፡ ቀቲሎት) ፡ እንደ ፡ ሳቢ ፡ ዘሮች ፡ (ኩነት ፡ ከዋኔ) ፡ መንታ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በመንታ ፡ መንገድ ፡ ይኼ ዳሉ ፤ አካኼዳቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ (ቀቲል) ፡ ቀቲልሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ቀቲልከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ቀቲልየ ፡ ልነ ፡ መግደላችን ። ከ፲ሩ ፡ መደብ ፡ አነ ፡ ባለው ፡ ብቻ ፡ አር እስትና ፡ ቦዝ ፡ ይገጥማሉ ፤ ከፊታት ፡ በቀር ፡ የንባብ ፡ ልዩነት ፡ የላቸውም ፤ ይህም ፡ ቀቲልየ ፥ መግደሌ ፤ ቀቲልየ ፥ ገድዬ ፤ ገቢርየ ፡ ነቢብ(ር)የ ፡ ጥሒርየ ፡ እያለ ፡ ከቀደሰና ፡ ከባረከ ፡ በቀር ፡ በቀተለና ፡ በሰራዊቱ ፡ ቤት ፡ መግጠሙን ፡ ያሳያል ።

፺፰ ፤ (ቀቲሎት) ፡ ቀቲሎቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ቀቲሎትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ። የገቢር ፡ ተሳቢም ፡ ሲኾን ፥ ቀቲለ ፡ ቀቲሎተ ፥ ቀቲሎቶ ፡ ተከ ፡ ተኪ ፡ ተ ክሙ ፡ ተክን ፡ ተነ ፡ እያሰኘ ፡ እነዚህን ፡ ፮ቱን ፡ ብቻ ፡ ይለውጣል ። የቀሩትም ፡ ያራቱ ፡ አዕማድ ፡ አርእስት ፤ አቅትሎሁ ፡ ቱ ፤ ተቀትሎሁ ፡ ቱ ፤ ተቃትሎሁ ፡ ቱ ፤ አስተቃት ሎሁ ፡ ቱ ፡ እያሰኘ ፡ ባ፲ ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ ይረባል ። ፭ኛውን ፡ መንገድ ፡ ከጥቂት ፡ ሰዎች ፡ በቀር ፡ ኹሉ ፡ አያውቀውም ። የቦዝም ፡ ርባታ ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ መዠመሪያ ፡ ካሥር ፡ መደብ ፡ ዐልፎ ፡ በራሱ ፡ ብቻ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ መዝመቱን ፥ ፰ኛም ፡ ሀሎን ፡ በመሳብ ፡ ጽንዕ ፡ እየኾነ ፡ በቀዳማይና ፡ በዘንድ ፡ በሣልሳይ ፡ ኹሉ ፡ መግባቱን ፡ የሚያውቅ ለት ፡ የለም ፡ (ቍ፹፱ና ፡ ፺) ።

፲ ፤ ሣልስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ (ቀታሊ ፡ ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ።
ቀታሊሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ሊከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ሊየ ፡ ሊነ ።

ቀታልያኒሁ፡ሃ፡ሆሙ፡ሆን፤ ኒከ፡ንኪ፡ኒክሙ፡ክን፤ ንየ፡ኒነ ።
ቀታሊቱ፡ ታ፡ ቶሙ፡ ቶን፤ ትከ፡ኪ፡ ክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ትነ ።
ቀታልያቲሁ፡ሃ፡ሆሙ፡ሆን፤ ቲከ፡ ትኪ፡ ቲክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ቲነ። ዳግመኛም፡ ከአዕማድና፡ከመስም፥አንጻሒ፡መንጽሒ፤ አጽናዒ፡መጽንዒ፤አቅታሊ፡መቅተሊ፤ አስተፍሣሒ፡ መስተፍሥሒ፡ እያለ፡የሚገኘ፡ ሣልስ፥ ኹሉም፡እንደዚህ፡ይረባል ።

፺፩፤ ሳድስ፡ ውስጠ፡ ዘ፤ (ቅቱል፡ ላን፡ ላት፡ ትልት) ።
ቅቱሉ፡ ላ፡ ሎሙ፡ ሎን፤ ልከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ክን፤ ልየ፡ ልነ ።
ቅቱላኑ፡ ና፡ ኖሙ፡ ኖን፤ ንከ፡ ኪ፡ ኒክሙ፡ ክን፤ ንየ፡ ንነ ። አው፡
ቅቱላኒሁ፡ ኒሃ፡ ሆሙ፡ ሆን፤ ኒከ፡ ንኪ፡ ኒክሙ፡ ክን፤ ንየ፡ ኒነ ።
ቅትልቱ፡ ታ፡ ቶሙ፡ ቶን፤ ትከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ትነ ።
ቅቱላቱ፡ ታ፡ ቶሙ፡ ቶን፤ ትከ፡ ኪ፡ ትክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ትነ ። አው፡
ቅቱላቲሁ፡ ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን፤ ቲከ፡ ትኪ፡ ቲክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ቲነ ። መስም፥ያል ነውም፡ በሣልስ፡ ሲጨርስ፡ እንደ፡ ሣልሱ፥ በሳድስ፡ ሲጨርስ፡ እንደ፡ ሳድሱ፡ ይኼዳል፤ ሌላውም፡ የውስጠ፡ ዘ፡ ድርብ፥ ብዑድ፡ ባዕድ፤ ልኡክ፡ ላእክ፥የመሰለው፡ ኹሉ፡ በዘመድ፡ በባዕድ፡ ይረባል ።

፺፪፤ ሳድስና፡ ኃምስ፡ ሳቢ፡ ዘር፡ (ኩነት፡ ክዋኔ)፤ ቅትለት ።
ቅትለቱ፡ ታ፡ ቶሙ፡ ቶን፤ ትከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ክን፤ ትየ፡ ትነ ። በዝቶም፡ ሲዘረዝር፤ ቅትለታቲሁ፡ ይልና፡ በምእላድ፡ ላይ፡ ምእላድ፡ ጨምሮ፡ ስያፍና፡ ባዕድ፡ እየኾነ፡ ገቢር፡ ተገብሮ፡ ይከታል ። የቀረውም፡ ጥሬና፡ ነባር፥ ፊደሉ፡ ፊደላቲሁ፥መጽሐፉ፡ መጻሕፍቲሁ፡ እያለ፡ በዘመድ፡ በባዕድ ። በባዕድም፡ ብቻ፡ አቡሁ፡ አበዊሁ፥ አፉሁ፡ አፈዊሁ፡ እያለ፡ ይዘረዝራል፤ ነገርን፡ ነገር፡ እየሳበው፡ ከዚህ፡ ደረስን፡ እንጂ፥ የጥሬና፡ የነባር፡ ነገር፡ ኋላ፡ በየክፍሉ፡ ይመጣል ። ኃምስ፡ ሳቢ፡ ዘር፤ ቅዳሴሁ፡ ቡራኬሁ፡ ዲጋኔሁ፡ እያሰኘ፡ በዝቶም፡ ሲዘረዝር፤ ቅዳስያቲሁ፤ ቡራክያቲሁ፡ ዲጋንያቲሁ፡ እያለ፡ እንደ፡ ቀታሊና፡ እንደ፡ መቅተሊ፡ ይኼዳል ።

፲፩ኛ፡ ዕርከን ።

ደቂቅ፡ ርባታና፡ ነባር፡ አንቀጽ፡ ባለብዙ፡ ሕጸጽ ።

፺፫፤ ንኡስ፡ ርባታ፡ የዐቢይ፡ ተረፍ፡ እንዲባል፥ ደቂቅ፡ ርባታም፡ የንኡስ፡ ቅሬታ፡ ይባላል፤ አካኼዱም፡ በጥሬ፡ ዘር፡ ዐመል፡ እየረባ፥ በአንቀጽ፡ ዐመል፡ ሩቅና፡ ቅርብ፡ አንድና፡ ብዙ፡ ወንድና፡ ሴት፡ የሚለይ፡ ነው ። ነባር፡ አንቀጽም፡ የጥሬ፡ ዘር፡ ዐይነት፡ ነውና፤ ከቀዳማይ፡ በቀር፡ ካልአይ፡ ሣልሳይ፡ ስለሌለው፡ ደቂቅ፡ ርባታ፡ ይባላል ። የነባር፡ አንቀጽም፡ ዐይነትና፡ ክፍል፡ እንደ፡ ዘማች፡ አንቀጽ፡ ፪፡ ነው፤ ጽድቅና፡ አሉታ፤ ጽድቅ፡ አንቀጽ፥ ውእቱ፡ በ፡ ሎ፤ አሉታ፡ አንቀጽ፥ አከ፡ ሐሰ፡ ኢ፡ ናቸው ። እነዚህም፡ ፮ቱ፡ አናቅጽ፡ ሲረቡና፡ ሲዘረዘሩ፥ ፫ቱ፡ ጽድቆች፡ በየራሳቸው፥ ፫ቱ፡ አሉቶች፡ በለ፡ ተዘርዝረው፡ ኹሉም፡ እንደ፡ ጥሬ፡ በ፲፡ በ፲፡ መደብ፡ ይረባሉ ።

፻፬ ፤ ውእቱ ፡ ሁ ፡ ከተባለው ፡ ከሩቁ ፡ ዝርዝር ፡ ስለ ፡ ወጣ ፣ መደበኛ ፡ የሩቅ ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡ ሲገሰስና ፡ ሲረባ ፤ ፲ ፡ መደብ ፡ ሲኾን ፣ አረባቡና ፡ አፈታቱ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩ ፤ ውእቱ ፤ ነው ፤ ኾነ ፤ አለ ፤ ኖረ ፤ ነበረ ።
፪ ፤ ይእቲ ፤ ነች ፤ ናት ፤ ኾነች ፤ አለች ፤ ኖረች ፤ ነበረች ።
፫ ፤ ውእቶሙ ፤ አው ፡ እሙንቱ ፤ ናቸው ፤ ኾኑ ፤ አሉ ፤ ኖሩ ፤ ነበሩ ።
፬ ፤ ውእቶን ፤ አው ፡ እማንቱ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ።
፭ ፤ አንተ ፤ ነኽ ፤ ኾንክ(ኽ) ፤ አለኽ ፤ ኖርኽ ፤ ነበርኽ ።
፮ ፤ አንቲ ፤ ነሽ ፤ ኾንሽ ፤ አለሽ ፤ ኖርሽ ፤ ነበርሽ ።
፯ ፤ አንትሙ ፤ ናችኹ ፤ ኾናችኹ ፤ አላችሁ ፤ ኖራችኹ ፤ ነበራችኹ ።
፰ ፤ አንትን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ።
፱ ፤ አነ ፤ ነኝ ፤ ኾንኹ ፤ አለኹ ፤ ኖርኩ ፤ ነበርኩ ፡ ኹ ።
፲ ፤ ንሕነ ፤ ነን ፤ ነነ ፤ ኾነ ፤ አለነ ፤ ኖርነ ፤ ነበርነ ፡ ን ።

ውእቶሙና ፡ እሙንቱ ፣ ውእቶንና ፡ እማንቱ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ዘማቾቹም ፡ ነውና ፡ ኾነ ፡ አለና ፡ ኖረ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ነበረም ፡ የኖረ ፡ ጽንዕ ፡ ነው ።

፻፭ ፤ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ በነዚህ ፡ ባሥሩ ፡ አናቅጽ ፡ ላይ ፡ ይኖራል ፡ ይኑር ፡ እያሉ ፡ ፲ ፡ ከልአይ ፡ ፲ ፡ ሣልሳይ ፡ ጨምረው ፣ ፶ ፡ አናቅጽ ፡ ይሉና ፤ ፶ውን ፡ ደግሞ ፡ ከብትን ፡ ጋራ ፡ በየዋህ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፣ በመሠሪ ፡ በ፬ ፡ ጾታ ፡ እያረቡ ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ያደርጉታል ። የየዋህ ፡ ርባታም ፡ አካኼድ ፡ ባንደኛው ፡ ጾታ ።

ዘመዱ ፡ ውእቱ ፤　ዘመዱ ፡ አንተ ፤　ዘመዱ ፡ አነ ።
ዘመዱ ፡ ይእቲ ፤　ዘመዱ ፡ አንቲ ፤　»　»
አዝማዱ ፡ ውእቶሙ ፤　አዝማዱ ፡ አንትሙ ፤　አዝማዱ ፡ ንሕነ ።
አዝማዱ ፡ ውእቶን ፤　አዝማዱ ፡ አንትን ፤　እያሰኘ ፤ በ፪ኛውም ፡

አካኼድ ፡ ዘመዱ ፡ ውእቱ ፤　ዘመድኪ ፡ ውእቱ ፤
ዘመዳ ፡ ውእቱ ፤　ዘመድክሙ ፡ ውእቱ ፤
ዘመዶሙ ፡ ውእቱ ፤　ዘመድክን ፡ ውእቱ ፤
ዘመዶን ፡ ውእቱ ፤　ዘመድየ ፡ ውእቱ ፤
ዘመድከ ፡ ውእቱ ፤　ዘመድነ ፡ ውእቱ ፤ እያሰኘ ፤ ሩቅ ፡ ሩቆቹን ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፣ ቅርብ ፡ ቅርቦቹን ፡ በ፮ ፡ በ፮ ፤ አነና ፡ ንሕነን ፡ በ፰ ፡ በ፰ ፡ ዘርዝሮ ፡ ካንደኛው ፡ ጾታ ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፤ ከ፪ኛውም ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ያስገኛል ።

፻፮ ፤ የመሠሪ ፡ ርባታም ፡ አካኼድ ፡ ባንድ ፡ ጾታ ፡ ብቻ ፡ እየረባ ፡ ባራት ፡ ማዕርጋት ፡ ይከፈላል ፤ አከፋፈሉም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ወንድ ፣ ፩ ፡ ክፍል ። ቅርቦችና ፡ ሩቆች ፡ ወንዶች ፣ ፩ ፡ ክፍል ። ሩቂቱና ፡ ቅርቢቱ ፡ ሴት ፣ ፩ ፡ ክፍል ። ቅርቦችና ፡ ሩቆች ፡ ሴቶች ፡ ፩ ፡ ክፍል ፡ ናቸው ፤ መንገዳቸውም ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ መዘመድ ፡ ብቻ ፡ ነው ። አራቱ ፡ ክፍሎች ፡ እንዲህ ፡ ባንድ ፡ አዝማች ፡ (ጾታ) ፡ ባራት ፡ ማዕርጋት ፣ በመሠሪ ፡ ርባ ፡ እየረቡ ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናሉ ። ካንደኛው ፡ ማዕ

ርግ፡፻፯ ።ከኹለተኛው፡፰፱ ።ከሦስተኛው፡ማዕርግ፡፺፩ ።ከ፬ኛው፡፴፫፡አን ቀጽ፤ድምር፡፪፻፵፱ ።በነዚህ፡ላይ፡ደግሞ፡የአነና፡የንሕነ፡፹፱፡አንቀጽ፡ሲጨ መር፡መላው፡፪፻፹፱፡አናቅጽ፡ይኾናሉ ።

፻፯፤ ውእቱ፡ግን፡እንደ፡ዘማች፡አንቀጽ፡ከልኣይ፡ሣልሳይ፡የሌለው፡ እውነተኛ፡ነባር፡ነውና፥አንቀጽነቱ፡ቀዳማይ፡ብቻ፡ስለ፡ኾነ፡ከ፲፡መደብ፡ ዐልፎ፡እስከ፡፻፡ለመዝመት፡ይህን፡ኹሉ፡ትብትብ፡ይሸከም፡ዘንድ፥የዘማች፡ አንቀጽ፡ኀይል፡የለውም፤ተማሮችም፡የትብትቡ፡አፈታት፥ንባብ፡አልባ፥ቢከ ፍቱ፡ተልባ፡ስለ፡ኾነባቸው፡ስሙን፡የፈታና፡ደንጊያ፡ይሉታል ።ቦንና፡ሎን፡ ደግሞ፡እንደ፡ውእቱ፡ከልኣይ፡ሣልሳይ፡ጨምረው፡በየዋህና፡በመሠሪ፡ርባታ፡ እያረቡ፡፪፻፵፡አንቀጽ፡ያደርጓቸዋል፤ማስረጃ፡ምስክር፡የላቸውም ።ውእቱና፡ ሀሎ፡ሳይገቡበት፡ነጠላውን፡አንቀጽ፥ቀተለ፡ይቀትል፡ያለውን፡ገድሏል፡ገድሎ፡ ነበር፤ይገድላል፡ይገድል፡ነበር፡እያሉ፡ያልተነበበውን፡በጽንዕ፡አፈታት፡እንዲ ፈቱ፥ይህም፡እንደዚያ፡ነው ።

፻፰፤ ነ፡ደግሞ፡በነባርነቱ፡ሲረባ፡አገባብና፡አንቀጽ፡ይኾናል፤አገባብ፥ ናሁ፡ነዋ፥እንሆ ።አንቀጽ፥ነዮ፡(ያ፡ዮሙ፡ዮን፤ነየከ፡ኪ፡ክሙ፡ክን፡ነየ፡ነየን)፥ እንሆት፡ይኸው፡ከዚህ፡አለ ።፪ኛም፡እንሆለት፥ይኸሎለት፥ከዚህ፡አለለት፡ ያሰኛል ።

፻፱፤የዘ፡እንተ፡እለም፡ደቂቆች፡እንዝኩ፡ዝስኩ፡በ፰፡መደብ፡ሲረቡ፡ጭብጥ፡ አንቀጽና፡ጭብጥ፡ቅጽል፡ናቸው፤ምስጢራቸውም፡ማሳየትና፡ማመልከት፡ነው፤ እማሬ፡እንደ፡ማለት ።ከ፰ቱ፡ደግሞ፡፬ቱ፡የቅርብ፡ሩቆች፥፬ቱ፡የቅርብ፡ቅርቦች፡ ናቸው ።አነና፡ንሕነ፡የኋቸውም፤አኹን፡በዚህ፡ዕርከን፡የሚነገር፡አንቀጽነታ ቸው፡ብቻ፡ነው ።

(የቅርብ፡ሩቆች) ።

ዝኩ፡ዝስኩ፡ዝክቱ፤	ያው፡ያውና፤ያ፡ነው ።
እንትኩ፡እንታክቲ፤	ያቻት፡ያችው፥ያችውና፤ያች፡ናት ።
እልኩ፡እልክቱ፤	እኒያው፡እኒያውና፤እኒያ፡እነዚያ፡ናቸው ።
እልከን፡እልክቶን፤	ዝኒ፡ከማሁ ።

(የቅርብ፡ቅርቦች) ።

ዝ፡ዝንቱ፤	ይኸው፡ይኸውና፤ይህ፡ነው ።
ዛ፡ዛቲ፤	ይችው፡ይችውና፤ይህች፡ይች፡ይቺ፡ናት ።
እሉ፡እሎንቱ፤	እኒሁ፡እኒሁና፤እኒህ፡እነዚህ፡ናቸው ።
እላ፡እሎን፡እላንቱ፤	ዝኒ፡ከማሁ ።

ቅጽልነታቸው፡ኋላ፡በ፲፫ኛ፡ዕርከን፡ይነገራል፡(ቍ፪፲፰) ። ዝኩ፡እንትኩ፡ እልኩ፡ማለት፡ዘከሃ፡እንተ፡ከሃ፡እለ፡ከሃ፡ማለት፡እንደ፡ኾነ፡አስተውል ።

፺ ፤ በ፡ አልቦ፡ ሎ ። በና፡ ለ፡ ባንድ፡ ጊዜ፡ አንቀጽና፡ አገባብ፡ እየኾኑ፡ ከውእቱ፡ እስከ፡ ንሕነ፡ ባሉት፡ ባሥሩ፡ ሰራዊት፡ ሲዘረዘሩና፡ ሲረቡ ፥ አንቀጽነታቸው፡ አገባብነቱን፡ አይለቅም ፤ የበና፡ የሎ፡ ፍች፡ መለዮው፡ ይህ፡ ነው ፤ በ፡ በበነቱ፡ ቁሞ፡ ለም፡ በለነቱ፡ ቁሞ፡ መፈታት ። አልበም፡ የበ፡ አሉታ፡ ነው ፤ አል፡ ደግሞ፡ በኢ፡ ፈንታ፡ ገብቶ፡ የተጣፈ፡ የኢ፡ ተውላጥ፡ ነው ፤ አሉታነቱም፡ ያማርኛና፡ የዕብራይስጥ፡ እንጂ ፥ የግእዝ፡ አይዶለም ፤ ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ከበ፡ በቀር፡ በሌላ፡ አንቀጽ፡ ገብቶ፡ አይገኝም ። ቀተለ፡ ብሎ፡ ኢቀተለ፡ ማለት፡ ጽድቅና፡ አሉታ፡ እንደ፡ ኾነ ፥ በ፡ ብሎም፡ ኢበ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አልበ፡ ማለት፡ ጽድቅና፡ አሉታ፡ ነው ፤ ርባታውም፡ ከሎ፡ ተለይቶ፡ በየዋህና፡ በመሠሪ፡ በጽድቅ፡ ባሉታ፡ ይረባል፡ (ቍ፷፬) ።

(የዋህና፡ ጽድቅ) ።　　(ኀላፊና፡ ጽንዕ) ።

፺፩ ፤ በ፡ ውእቱ ፤	ርሱ፡ አለ ፤ ኖረ ፤ ኑሯል ፤ ነበረ ።
በ፡ ይእቲ ፤	ርሷ፡ አለች ፤ ኖረች ፤ ኑራለች ፤ ነበረች ።
በ፡ ውእቶሙ ፤	ርሳቸው፡ አሉ ፤ ኖሩ ፤ ኑረዋል ፤ ነበሩ ።
በ፡ ውእቶን ፤	ዝኒ፡ ከማሁ ።
በ፡ አንተ ፤	በቁሙ፡ አለኽ ፤ ኖርኽ ፤ ኑረኻል ፤ ነበርኽ ።
በ፡ አንቲ ፤	አንቺ፡ አለሽ ፤ ኖርሽ ፤ ኑረሻል ፤ ነበርሽ ።
በ፡ አንትሙ ፤	እናንት፡ አላችኹ ፤ ኖራችኹ ፤ ኑራችኋል ፤ ነበራችኹ ።
በ፡ አንትን ፤	ዝኒ፡ ከማሁ ።
በ፡ አነ ፤	እኔ፡ አለኹ ፤ ኖርኹ ፤ ኑሬያለኹ ፤ ነበርኹ ።
በ፡ ንሕነ ፤	እኛ፡ አለን ፤ ኖርን ፤ ኑረናል ፤ ነበርን፡ ን ።

አሉታውንም ፤ አልበ፡ ብለኽ ፥ የለም ፤ አልኖረም ፤ አልነበረም ። የለችም ፤ አልኖረችም ፤ አልነበረችም፡ እያልኽ፡ ኹሉን፡ እንዲህ፡ ፍታ ።

(ዝርዝር) ።　　(አፈታት) ።

፺፪ ፤ በ፡ ቦቱ ፤	አለው ፤ አለበት ፤ ኖረው ፤ ኖረበት ፤ ኑሮታል ፤ ኑሮበታል ፤ ነበረበት ፤ በርሱ ።
ባ፡ ባቲ ፤	አላት ፤ አለባት ፤ ኖራት ፤ ኖረባት ፤ ኑሯታል ፤ ኑሮባታል ፤ ነበረባት ፤ በርሷ ።
በሙ፡ (ቦቶሙ) ፤	አላቸው ፤ አለባቸው ፤ ኖራቸው ፤ ኖረባቸው ፤ ኑሯቸዋል ፤ ኑሮባቸዋል ፤ ነበረባቸው ፤ በርሳቸው ።
በን፡ (ቦቶን) ፤	ዝኒ፡ ከማሁ ።
ብከ ፤	አለኽ ፤ አለብኽ ፤ ኖረኽ ፤ ኖረብኽ ፤ ኑሮኻል ፤ ኑሮብኻል ፤ ነበረብኽ ፤ ባንተ ።
ብኪ ፤	አለሽ ፤ አለብሽ ፤ ኖረሽ ፤ ኖረብሽ ፤ ኑሮሻል ፤ ኑሮብሻል ፤ ነበረብሽ ፤ ባንች ።

ብክሙ ፤	አላችኍ ፤ አለባችኍ ፤ ኖራችኍ ፤ ኖረባችኍ ፤ ኑሯችኋል ፤ ኑሮባችኋል ፤ ነበረባችኍ ፤ በናንተ ።
ብክን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ብየ ፤	አለኝ ፤ አለብኝ ፤ ኖረኝ ፤ ኖረብኝ ፤ ኑሮኛል ፤ ኑሮብኛል ፤ ነበረብኝ ፤ በኔ ።
ብነ ፤	አለን ፤ አለብን ፤ ኖረን ፤ ኖረብን ፤ ኑሮናል ፤ ኑሮብናል ፤ ነበረብን ፤ በኛ ።

አሉታውንም ፤ አልበ ፡ አልቦቱ ፡ ብለኽ ፥ የለውም ፤ የለበትም ፤ አልኖረውም ፤ አልኖረበትም ፤ አልነበረበትም ፡ እያልኽ ፡ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ። አልባ ፤ አልባቲ ፤ አልበሙ ፤ አልበን ። አልብከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ።

፺፫ ፤ ሎ ፡ ሎቱ ፤	ለርሱ ፥ አለው ፤ አለለት ፤ ኖረለት ፤ ነበረለት ፤ ይገባል ፤ ይገባዋል ።
ላ ፡ ላቲ ፤	ለርሷ ፥ አላት ፤ አለላት ፤ ኖረላት ፤ ነበረላት ፤ ይገባል ፤ ይገባታል ።
ሎሙ ፡ ሎቶሙ ፤	ለርሳቸው ፥ አላቸው ፤ አለላቸው ፤ ኖረላቸው ፤ ነበረላቸው ፤ ይገባ(ቸዋ)ል ።
ሎን ፡ ሎቶን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ለከ ፤	ላንተ ፥ አለኽ ፤ አለልኽ ፤ ኖረልኽ ፤ ነበረልኽ ፤ ይገባል ፤ ይገባኻል ።
ለኪ ፤	ላንቺ ፥ አለሽ ፤ አለልሽ ፤ ኖረልሽ ፤ ነበረልሽ ፤ ይገባል ፤ ይገባሻል ።
ለክሙ ፤	ለናንተ ፥ አላችኍ ፤ አለላችኍ ፤ ኖረላችኍ ፤ ነበረላችኍ ፤ ይገባል ፤ ይገባችኋል ።
ለክን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ልየ ፡ ሊተ ፤	ለኔ ፥ አለኝ ፤ አለልኝ ፤ ኖረልኝ ፤ ነበረልኝ ፤ ይገባል ፤ ይገባኛል ።
ለነ ፤	ለኛ ፥ አለን ፤ አለልን ፤ ኖረልን ፤ ነበረልን ፤ ይገባል ፤ ይገባናል ።

፺፬ ፤ ጽድቅ ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ የነባር ፡ ዲቃሎች ፡ ወይም ፡ በዞች ፤ እወና ፡ አሆም ፡ ውስጠ ፡ ውእቱዎች ፡ ናቸውና ፥ በጥያቄና ፡ በትእዛዝ ፡ ጊዜ ፡ የጽድቅ ፡ ተሰጦ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ቍጥራቸውና ፡ ክፍላቸው ፡ ከውእቱ ፡ ነው ፤ ንኡስ ፡ አገባብም ፡ ይኾናሉ ። እወ ፤ አዎን ፥ እውነት ፡ ነው ፤ ወይም ፡ እውነት ፥ በውነት ፡ እያሰኘ ፡ ምስክርነትን ፡ ያሳያል ፤ የያዙቱን ፡ ነገር ፡ ለማጽደቅ ፡ እንደ ፡ መሐላ ፡ ነው ። እወ ፡ ውእቱ ፥ እወ ፡ ይእቲ ፡ እያለ ፡ እስከ፲ ፡ ይዘምታል ፤ እወ ፡ እግዚኦ ፥ እወ ፡ አባ ፥ እወ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ እያለ ፡ በገባበት ፡ ኹሉ ፡ ውእቱን ፡ ያሰማል ። በጥያቄም ፡ ጊዜ ፡ ተሰጦ ፡ ሲኾን ፡ በሉታና ፡ በጽድቅ ፡ ይገባል ፤ ይህም ፡ ኢመጽአኑ ፡ ምትኪ ፥ እወ ፡ ኢመጽአ ፤ ዳግንኑ ፡ አቡኪ ፥ እወ ፡ ዳግን ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አሆ ፡ ማለትም ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በብ

ሂል ፡ ተሰበ ፡ ዕሺ ፡ በጎ ፡ ይኹን ፡ እያሰኘ ፡ በይቤ ፡ ዝርዝር ፡ ይረባል ፤ ይህም ፡ አሆ ፡ ይቤ ፥ አሆ ፡ ትቤ ፥ አሆ ፡ በልዎ ፡ እያለ ፡ በብሂል ፡ መዝመቱን ፡ ያሳያል ። በጥሬነቱም ፡ የጥሬ ፡ ተሰጠ ፡ እየኾነ ፡ አቤቶ ፡ ሆይ ፥ እሜቶ ፡ ሆይ ፤ ወይም ፡ በጭር ፡ ቃል ፥ አቤት ፡ እመት ፡ ያሰኛል ፤ ሁ ፡ የተባለው ፡ የሩቁ ፡ ዝርዝር ፡ ከአ ፡ ጋራ ፡ ገጥሞ ፡ አሆ ፡ ስለ ፡ ተባለ ፥ እንዲህ ፡ በ፪ ፡ ስልት ፡ ይፈታል ።

፻፳፫ ፤ ሦስቱ ፡ አሉቶች ፡ ደግሞ ፡ አከና ፡ ሐሰ ፡ ኢ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ አከ ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ በ ፡ በኹሉ ፡ ይፈታል ። ይህም ፡ አከ ፡ ውእቱ ፤ አከ ፡ ይእቲ ፤ አከ ፡ አንትሙ ፤ አከ ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ መዝመቱን ፡ ያሳያል ። አፈታቱም ፥ ነው ፡ ኾነ ፡ አለ ፡ ኖረ ፡ ነበረ ፡ ያለውን ፡ ያነኑ ፡ የውእቱን ፡ ጽድቅ ፥ አይዶለም ፡ አልኾነም ፥ የለም ፡ አልኖረም ፡ አልነበረም ፡ እያሉ ፡ መለወጥና ፡ መገልበጥ ፡ ማስተባበል ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ አከ ፡ በቱ ፡ አከ ፡ ሎቱ ፡ እያለ ፡ በበና ፡ በለ ፡ ሲዘምት ፥ በርሱ ፡ ለርሱ ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ፫ኛም ፡ አከ ፡ አከ ፡ ብሎ ፡ በደጊም ፡ ሲነገር ፡ እንኳን ፡ እንኳን ፥ ወይም ፡ አልኾነም ፡ አይኾንም ፡ እያሰኘ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ ማለትን ፡ ያሳያል ።

፻፳፬ ፤ ሐሰ ፡ ከሐሰወ ፡ የተከፈለ ፡ ነው ፤ ሀሎ ፡ ከሀለወ ፥ ነዐ ፡ ከነዐወ ፡ እንደ ፡ ተከፈሉ ፤ ሐሰንና ፡ ነዐን ፡ ነባር ፡ ያሰኛቸው ፡ ወን ፡ መጕረድና ፡ ሕገ ፡ ወጥነት ፡ ነው ። ሐሰ ፡ ዘርነት ፡ ስላለው ፡ በፈታቱ ፡ ኹሉ ፥ ሐሰት ፡ ውሸት ፥ አይዶለም ፤ አልኾነም ፤ አይኾንም ፤ አይኹን ፡ እያሰኘ ፡ ትንቢትና ፡ ትእዛዝ ፡ ያናግራል ። ሲዘረዝርም ፡ ሐሰ ፡ በቱ ፤ ሐሰ ፡ ሎቱ ፤ አይኹንበት ፤ አይድረስበት ፤ ሐሰት ፡ ይኹንለት ፤ ሕልም ፡ ያድርግለት ፡ እያሰኘ ፤ ሐሰ ፡ ባቲ ፡ ሐሰ ፡ ላቲ ፡ ብሎ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ይዘረዝራል ።

ኢ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ አከና ፡ እንደ ፡ አልቦ ፡ አይዶለም ፡ የለም ፡ አልነበረም ፡ እያሰኘ ፥ ኢውእቱ ፡ ኢይእቲ ፡ በማለት ፡ እስከ፲ ፡ ይረባል ። ሲዘረዝርም ፡ እንደ ፡ አከና ፡ እንደ ፡ ሐሰ ፤ ኢበቱ ፡ ኢሎቱ ፥ ኢባቲ ፡ ኢላቲ ፥ ኢብከ ፡ ኢለከ ፥ ኢብየ ፡ ኢሊተ ፡ እያሰኘ ፡ እስከ፲ ፡ ይረባል ።

፻፳፭ ፤ ባላገባቦች ፡ አንቀጽ ፡ ባገባብ ፡ ይዘምታል ፡ የሚሉት ፡ ይህን ፡ አካኼድ ፡ ነው ፤ ይዘምታልም ፡ ማለት ፡ አንቀጽ ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ሳይፈልስ ፡ አገባብ ፡ እየተከተለ ፡ ባገባብ ፡ ዝርዝር ፥ ሩቅና ፡ ቅርብ ፥ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ለይቶ ፡ ይኼዳል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አገባቦቹም ፡ በና ፡ ለ ፡ ናቸው ። የእወ ፡ የአሆም ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ፪ ፡ ናቸው ፤ እንዳዒና ፡ እንበ ፤ እንዳዒ ፡ በለ ፥ እንበ ፡ በራሱ ፡ ይዘረዝራል ፤ ይህም ፡ እንዳዒ ፡ ሎቱ ፡ ላቲ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ፡ ለከ ፤ እንበሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፥ እንቢከ ፡ ኪ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። እንጋም ፡ እንደ ፡ እንዳዒ ፡ ውስጠ ፡ ኢ ፡ ነውና ፥ ያሉታና ፡ የጥርጥር ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በለ ፡ ይዘምታል ፤ አል ፡ ስለ ፡ ኢ ፡ እንደ ፡ ገባ ፥ እንዳዒም ፡ በእንጋ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዕብራይስጣዊ ፡ ቃል ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ግእዝ ፡ አይዶለም ፤ እንበ ፡ ግን ፡ የአበየ ፡ ዘር ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ስም ፡ ወመስም ፡ ስሙም ፡ ጥሬ ፡ የሰዋስው ፡ ፍሬ ።

፲፪ኛ ፡ ዕርከን ።

የዘርና ፡ የነባር ፡ ጥሬ ፤ ወይም ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስም ።

፻፰ ፤ የጥሬ ፡ ዘር ፡ ዐይነትና ፡ ስም ፡ ፬ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ዘመድ ፡ ፪ኛው ፡ ባዕድ ፡ ፫ኛው ፡ ምእላድ ፡ ፬ኛው ፡ ባዕድ ፡ ከምእላድ ፡ ይባላል ። ዘመድ ፡ ዘር ፡ አንቀጹንና ፡ አርእስቱን ፡ መስሎ ፡ የሚወጣ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ነደ ፡ ነድ ፡ ቆመ ፡ ቆም ፡ ሜጠ ፡ ሜጥ ፡ ቀተለ ፡ ቀትል ፡ ገብረ ፡ ገብር ፡ ግብር ፤ ጠቢብ ፡ (ጠበ) ፡ ጥበብ ፤ ነቢብ ፡ (ነበ) ፡ ንባብ ፤ ሐጺጽ ፡ (ሐጸ) ፡ ሕጸጽ ፤ ዐብየ ፡ ዕበይ ፡ እያለ ፡ ዘመድን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፻፱ ፤ ባዕድ ፡ ዘር ፡ የግሡን ፡ ልማድ ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ በባዕድ ፡ ፊደል ፡ የሚነሣ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ፊደሎቹም ፡ ፳ ፡ ናቸው ፡ አመተሰነ ፤ ግእዛቸው ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ተነገረ ፡ ካዕብና ፡ ራብዕ ፡ ሳድስና ፡ ሳብዕ ፡ አይቀሩም ፤ እነዚሁም ፡ አ ፡ ተ ፡ አስተ ፡ አን ፡ አስ ፡ ከተባሉት ፡ ከ፳ቱ ፡ ልማዶች ፡ የወጡ ፡ ናቸው ፡ (ቍ፹፩) ። አ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ ልማድ ፡ እየኾነ ፡ በቀዳማይ ፡ አንቀጽ ፡ ይገባና ፡ ወዲያው ፡ ለጥሬው ፡ ባዕድ ፡ ይኾናል ። ምሳሌ ፤ ርእየ ፡ አርአየ ፡ አርኣያ ። መሰለ ፡ አምሰለ ፡ አምሳል ። ሰትዐ ፡ አስትዐ ፡ አስትዓ ። በረየ ፡ አብረየ ፡ እብሬት ። ገዝአ ፡ አግዝአ ፡ እግዚእ ። ለትሐ ፡ አልትሐ ፡ እልታሕ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መ ፡ ደግሞ ፡ ከተ ፡ በቀር ፡ ፫ቱ ፡ ልማዶች ፡ ከገቡበት ፡ አንቀጽ ፡ በሚወጣ ፡ ጥሬ ፡ አን ፡ እየጐረደ ፡ በአ ፡ ፈንታ ፡ ገብቶ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ አፍርሀ ፡ መፍርህ ፡ አደንገፀ ፡ መደንግፅ ፤ አስተብቍዐ ፡ መስተብቍዕ ፤ አንቀልቀለ ፡ መንቀልቅል ፤ አስቈረረ ፡ መስቈርር ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ልማድ ፡ ከሌለበት ፡ ከመደበኛ ፡ አንቀጽ ፡ በሚወጣ ፡ ስም ፡ ግን ፡ ሰቀለ ፡ መስቀል ፡ ሔበ ፡ ማሕየብ ፤ ቀድሐ ፡ ምቅዳሕ ፤ ወረደ ፡ ሙራድ ፤ ወፀፈ ፡ ሞፀፍ ፡ እያለ ፡ በራሱ ፡ ባዕድነት ፡ ይነገራል ። ከዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ራብዕ ፡ መኾኑ ፡ በ፪ቱ ፡ ፀመሎች ፡ በወና ፡ በሀአ ፡ ምክንያት ፡ ነው ፤ ሳድስ ፡ መኾኑም ፡ ጥሬነቱ ፡ የበታና ፡ የመሣሪያ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፡ ነው ፡ (ቍ፰) ። ተ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ነውና ፡ ከተደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ ተገሠጸ ፡ ተግሣጽ ፤ ተኀመሰ ፡ ታኅማስ ፤ ተሠገወ ፡ ትሥጉት ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ሰ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ ከአስ ፡ ልማድነት ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ አስሆዘዘ ፡ ሰሆዛዝ ፤ አስቈቀወ ፡ ሰቈቃው ፤ አስቈረረ ፡ ሰቈራር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡ (ቍ፹፫) ። አስተና ፡ አስ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ልማዶች ፡ እንደ ፡ ሀለወና ፡ እንደ ፡ ሀሎ ፡ ናቸው ፤ ተን ፡ ከመጐረድ ፡ በቀር ፡ ልዩነት ፡ የለም ። ነ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ ከአን ፡ ልማድነት ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ በልበለ ፡ አንበልበለ ፡ ነበልባል ፤ በስበሰ ፡ አንበስበሰ ፡ ነበስባስ ፤ ጐድጐደ ፡ አንጐድጐደ ፡ ነጐድጓድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

እንና ፡ እስተም ፡ ከአና ፡ ከተ ፡ ሳይለዩ ፡ እንዳሉ ፡ ባዕድ ፡ ይኾናሉ ፤ አን ፡ እን ፡ እየኾነ ፡ ሲገባ ፡ ገለገ ፡ አንገለገ ፡ እንግልጋ ። ሶሰወ ፡ አንሶሰወ ፡ (ነሶሳው) ፡ እንስሳ ። አስ

ተም ፡ እስት ፡ እየኾነ ፡ ሲገባ፣ነፍሰ ፡ አንፈሰ ፡ አስተንፈሰ፣እስትንፋስ ። ጋብአ ፡ አስተጋብአ ፡ እስትጉቡእ፣(መስተጋብእ) ። ረከበ ፡ አርከበ ፡ አስተርከበ፣እስትርኩብ፤ ተራከበ ፡ አስተራከበ ፡ ብሎ ፡ ምስትርካብ ፡ መስተራክብ ፡ እያለ ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ኹሉ ፡ ከሚመስለው ፡ እንጂ ፡ ከማይመስለው ፡ አንቀጽ ፡ እንዳይወጣ ፡ በግልጥ ፡ ያስረዳል ።

፻፤ ምእላድ ፡ ዘር ፡ ደግሞ ፡ በዘመድ ፡ ተነሥቶ ፡ በባዕድ ፡ የሚጨርስ ፡ ወሰኬ ፡ ባዕድ ፡ ነው፤ ምእላዶቹም ፡ ፯ ፡ ናቸው፣ዊው ፡ ዩያይ ፡ ል ፡ ም ፡ ናን ፡ ት ። ይህም፣አብ ፡ አባዊ፣አበው ። ሐዳስ ፡ ሐዳስዩ፣ኢቶጵ ፡ ኢትዎ(ዮ)ጵያ፤ አንስት ፡ አንስትያ፤ ባሕር ፡ ባሕር(ራ)ይ ። ኪሩብ ፡ ኪሩቤል ፡ ም ፡ ን፤ ሱራፌ ፡ ሱራፌል ፡ ም ፡ ን ። በዕዐ ፡ ብፅዕና ፡ ብፅዓን፤ ቀደመ ፡ ቅድምና፤ ፈለጠ ፡ ፍልጣን፤ በርሀ ፡ ብርሃን ። ሐመየ ፡ ሐሜት፤ ቀነወ ፡ ቀኖት ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ልምን ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ምእላዶች ፡ እንደ ፡ ውና ፡ ት ፡ አብዢዎች ፡ ናቸው፤ ል ፡ በምና ፡ በን ፡ ፈንታ ፡ በጸሓፊ ፡ ስሕተት ፡ የገባ ፡ ነው፤ ም ፡ የዕብራይስጥና ፡ የሐባብ፣ን ፡ የግእዝና ፡ የዐረብ ፡ አብዢ ፡ ነው፤ ይኸውም ፡ በወንድ ፡ አንቀጽ ፡ ለሚነገር ፡ ብቻ፤ በዝርዝር ፡ ግን ፡ ምእላድነቱ ፡ የሴቶች ፡ ብቻ ፡ ነው፤ (አንትሙ ፡ አንትን) ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ሐባቦችና ፡ ዕብራውያን፣ኪሩቤም ፡ ሱራፌም፣ጻድቃም ፡ ኃጥኣም፣እስመ ፡ ብዙኃም ፡ ጽዉዓም ፡ ወኅዳጣም ፡ ኅሩያም ፡ እያሉ ፡ በም ፡ ያበዛሉ ፡ እንጂ፤ እንደ ፡ ግእዝና ፡ እንዳረብ ፡ በን ፡ አያበዙም ። አል ፡ ከበ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ አንቀጽ ፡ ገብቶ ፡ እንዳይገኝ፣ልና ፡ ም ፡ ደግሞ ፡ ከሱራፌና ፡ ከኪሩብ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ ጥሬ ፡ ገብተው ፡ አይገኙም ።

፻፩፤ ባዕድ ፡ ከምእላድ ፡ የተባለውም ፡ ፬ኛው ፡ ዐይነት፣በባዕድ ፡ ተነሥቶ ፡ በባዕድ ፡ ይጨርሳል፤ ይህም ፡ ከፈለ ፡ መክፈልት፣ሰፈረ ፡ መስፈርት፣ሣረረ ፡ መሠረት፣ተደመረ ፡ ትድምርት፣ተሠለሰ ፡ ትሥልስት፣ተምህረ ፡ ትምህርት ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። የስም ፡ ዘርፎች ፡ ደግሞ ፡ እንደዚሁ ፡ እንደ ፡ ጥሬው ፡ ዐይነት ፡ ፬ ፡ ናቸው፤ ባሕርይና ፡ ግብር ፡ ተጻውዖና ፡ ተቀብዖ ። ሕዋሳተ ፡ አፍአ ፡ በሚባሉት ፡ በዐይንና ፡ በዦሮ ፡ በፍንጫና ፡ በፍ ፡ በጅ ፡ በነዚህ ፡ ባ፭ቱ ፡ መሣሪያነት ፡ የሚሠራ ፡ ኹሉ፣ማየትና ፡ መስማት ፡ ማሽተትና ፡ መቅመስ ፡ መዳሰስ፣የባሕርይ ፡ ሥራ ፡ ይባላል፤ ሌሎች ፡ ግን ፡ ባሕርይ ፡ ይሉታል ። ሥራነቱን ፡ ደግሞ ፡ የሚያጐላና ፡ የሚገልጥ ፡ የሚያረጋግጥ፣ዕፅ ፡ (በማየትና ፡ በመታየት)፤ ድምፅ ፡ (በመስማትና ፡ በመሰማት)፤ ዕጣን ፡ (በማሽተትና ፡ በመሽተት)፤ ጥፍጥ ፡ መራራ ፡ (በመቅመስና ፡ በመቀመስ)፤ ልዝብ ፡ ሸካራ፣(በገሢስና ፡ በተገሦ) ፡ ማለትና ፡ መባል፣የባሕርይ ፡ ስም ፡ ነው ።

፻፪፤ የባሕርይ ፡ ስምና ፡ የባሕርይ ፡ ግብር፣ሕይወት ፡ ላለውና ፡ ለሌለው፣ለሚታይና ፡ ለማይታይ፣ለፈጣሪም ፡ ሳይቀር ፡ ለፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ አለው ። የማይታየውን ፡ ስምና ፡ ግብር፣በማይታዩት ፡ በሕዋሳተ ፡ ውስጥ ፡ አስተያየት፣በጥልቅ ፡ ልብ፣በረቂቅ ፡ ሐሳብ ፡ ማሰብ ፡ ነው፤ አኮ ፡ ከመ ፡ ይትረአይ ፡ አላ ፡ ከመ ፡ ይትኄለይ ፡ እንዳለ ፡ (ኪዳ) ። የሚታየው ፡ ስም ፡ ግን፣ወንድና ፡ ሴት ፡ እያስተባበረ ፡ ባንድነትና ፡ በውስጠ ፡ ብዙነት፣ወይም ፡ በጠቅላይነት፣በስተጋባኢነት ፡ ይነገራል ። ምሳሌ፤ ሰብእ ፡ እንስሳ፣አርዌ ፡ ዖፍ፤ መርዔት ፡ ፍጥረት ፡ ዘመድ፤ ልብስ ፡ መጽሐፍ ፡ ንዋይ፣የመሰለው ፡

ኹሉ ፤ ዘመድና ፡ ፍጥረት ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነው ። ወገብረ ፡ ዕሥራ ፡ ወክልኤተ ፡ ዘመደ ፡ (ኵፋሌ) ። ያካልና ፡ የግብር ፡ የስም ፡ መሠረት ፡ ባሕርይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ አካልን ፡ እከሌ ፡ የሚያሰኝ ፡ እውነተኛ ፡ ስም ፡ የሚወጣ ፡ ከባሕርይና ፡ ከግብር ፡ ነው ። ግብርም ፡ አካል ፡ በባሕርይ ፡ የሚሠራው ፡ ወይም ፡ የሚያፈራው ፡ የባሕርይ ፡ ፍሬ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። የግብር ፡ ስም ፡ በውስጠ ፡ ዘና ፡ በመስም ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፸፫) ። የተጸውዖና ፡ የተቀብዖም ፡ አኹን ፡ በተራው ፡ ይመጣል ።

፻፫ ፤ የነዚህም ፡ ያራቱ ፡ ዐይነት ፡ ስሞች ፡ አበዛዝ ፥ እንዳወጣጣቸው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነው ፤ እኩሉ ፡ በባዕድ ፡ ፊደል ፡ በአ ፡ ብቻ ፥ ልብ ፡ አልባብ ፤ ዘመድ ፡ አዝማድ ፤ ነገድ ፡ አንጋድ ፤ ቤት ፡ አብያት ፡ እያሰኙ ፤ እኩሉም ፡ ጥብ ፡ አጥባት ፤ ነቅዕ ፡ አንቅዕት ፤ ባሕር ፡ አብሕርት ፤ ገብር ፡ አግብርት ፡ እያሰኙ ፡ በአና ፡ በት ፡ ይበዛሉ ። እኩሉ ፡ ደግሞ ፡ በም እላድ ፡ ብቻ ፥ ባዕድ ፡ ባዕዳን ፤ ኃጥእ ፡ ኃጥአን ፤ ጻድቅ ፡ ጻድቃን ፤ ጽድቅ ፡ ጽድቃት ፤ አብ ፡ አበው ፥ አብ ፡ አባት ፤ ቃል ፡ ቃላት ፤ ጠል ፡ ጠላት ፤ ዝናም ፡ ዝናማት ፤ ነድ ፡ ነዳት ፤ ቆም ፡ ቆማት ፤ ሰግላ ፡ ሰጋልው ፤ ሰሌዳ ፡ ሰላድው ፥ ወይም ፡ ሰሌዳት ፡ እያሰኙ ፡ በንና ፡ በት ፡ በው ፡ ይበዛሉ ። ባዕድና ፡ መስም ፡ የተባለው ፤ መኰንን ፡ መኳንንት ፥ መስፍን ፡ መሳፍንት ፤ መምህር ፡ መምህራን ፥ ማእምር ፡ ማእምራን ፡ እያሰኘ ፤ ባዕድ ፡ ከምእላድ ፡ ያልነውም ፥ መክፈልት ፡ መክፈልታት ፤ ትምህርት ፡ ትምህርታት ፡ እያሰኘ ፡ በምእላድ ፡ ላይ ፡ ምእላድ ፡ ጨምሮ ፡ ይበዛል ። እኩሉ ፡ ግን ፡ ባዕድና ፡ ምእላድ ፡ አንና ፡ ትን ፡ ተውሳክ ፡ ሳይጨምሩ ፥ ፊደሎቻቸውን ፡ ለዋውጠው ፡ ሳድስና ፡ ራብዕ ፡ በማድረግ ፤ ኀጢአት ፡ ኀጣይእ ፤ መቅደስ ፡ መቃድስ ፤ መድሎት ፡ መዳልው ፤ መክሊት ፡ መካልይ ፤ ደብተራ ፡ ደባትር ፡ እያሰኙ ፡ በራሳቸው ፡ ብቻ ፡ ይበዛሉ ።

፻፬ ፤ ፭ኛም ፡ በካዕብ ፡ በሳብዕ ፡ ወ ፥ በሣልስ ፡ በኃምስ ፡ የ ፡ ስላሉበት ፥ ተጐርደው ፡ የነበር ፡ ወና ፡ የ ፡ ገቦ ፡ ገበዋት ፤ ግልፎ ፡ ግልፍዋት ፤ ቀዳሲ ፡ ቀዳስያን ፥ ቅዳሴ ፡ ቅዳስያት ፤ ደዌ ፡ ደውያት ፤ ዴዴ ፡ ዴድያት ፡ እያሰኙ ፡ ከት ፡ ጋራ ፡ በራብዕነት ፡ ያበዛሉ ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፥ ዳዕሮ ፡ ዳዕርው ፤ ከበሮ ፡ ከባርው ፤ ቀቀኖ ፡ ቀቃንው ፤ ሰገኖ ፡ ሰጋንው ፤ ፍኖት ፡ ፍናው ። ግምዔ ፡ ገማዕይ ፤ ቍልዔ ፡ ቈላዕይ ፡ እያሰኙ ፡ ብቻቸውን ፡ በሳድስነት ፡ ያበዛሉ ። ይህነንም ፡ ዐዋጅ ፡ አፍርሰው ፥ ውጽቦ ፡ አውጻብ ፤ ጸልቦ ፡ አጽላብ ፤ ዶርሆ ፡ ደዋርህ ፤ መርኆ ፡ መራኁት ፤ ሐለስትዮ ፡ ሐለስትዮታት ። ጠሊ ፡ አጣሊ ፤ ከይሲ ፡ አክይስት ፤ ሰርዌ ፡ ሰራዊት ፡ እያሰኙ ፡ በአና ፡ በት ፡ የሚበዙ ፡ አሉ ። ከዚህ ፡ ይልቅ ፡ ደግሞ ፥ ግብ ፡ ግበብ ፡ ግበባት ፤ ዕፅ ፡ ዕፀው ፡ ዕፀዋት ፤ እብን ፡ እበን ፡ አእባን ፤ እግር ፡ እገር ፡ አእጋር ። ቀሡት ፡ ቀሡታት ፡ ቀሣውት ፤ ቀሲስ ፡ ቀሲሳን ፡ ቀሳውስት ። ከልብ ፡ ከለባት ፡ አክላብ ፤ ንህብ ፡ አንህብት ፡ አንሃብ ፤ ውሒዝ ፡ ውሒዛት ፡ ወሓይዝት ። ድርህም ፡ ድርህማት ፡ ደራህም ፤ ኀብዝ ፡ ኀብዛት ፡ ኀባውዝ ፡ እያሰኙ ፡ በ፪ ፡ ዐይነት ፡ ብዥ ፡ የሚበዙ ፡ ብዙ ፡ ስሞች ፡ አሉ ።

፻፭ ፤ በዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ በአ ፡ ብቻ ፡ ለሚበዙና ፡ በአና ፡ በት ፡ በየራሳቸውም ፡ ለሚበዙ ፥ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ለመኾን ፡ ፪ኛ ፡ አበዛዝ ፡ አላቸው ። ይህም ፡ ክሊል ፡ አክሊል ፡ አክሊላት ፤ መለክ ፡ አምላክ ፡ አማልክት ፤ ጠሊ ፡ አጣሊ ፡ አጣልያት ፤ ከይሲ ፡ አክይ

ስት ፡ አክይስታት ፤ መቅደስ ፡ መቃድስ ፡ መቃድሳት ፤ መቅበርት ፡ መቃብር ፡ መቃብራት ፡ እያሰኘ ፡ በብዛት ፡ ላይ ፡ ብዛት ፡ ጨምሮ ፡ የብዙ ፡ ብዙነት ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ኹኖ ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ የሚነገር ፡ ጠቅላይና ፡ አስተጋባኢ ፡ ስም ፤ ሕዝብ ፡ ሰራዊት ፡ ሐራ ፡ ሰብእ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ባንድነትም ፡ ብቻ ፡ የሚነገር ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ባሕርያዊ ፡ ስም ፤ ወርቅ ፡ ብሩር ፡ ጼው ፡ ኖጻ ፣ ጸበል ፡ መሬት ፡ ሐሪጽ ፣ ሐሊብ ፡ ቅብዕ ፣ መዓር ፡ ስክር ፤ ብእሲ ፡ ብእሲት ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፣ ግልጠ ፡ ብዙነት ፡ የለውም ።

፻፯ ፤ ውስጠ ፡ ብዙነት ፡ የሌለው ፡ ስመ ፡ ተጸውዖም ፣ የሰውና ፡ ያገር ፡ የባሕርና ፡ የወንዝ ፡ የተራራ ፡ ስም ፤ ሙሴ ፡ አሮን ፣ ግብጽ ፡ ከነዓን ፣ ኤርትራ ፡ ዮርዳን ፣ ሲናይ ፡ ሔርሞን ፣ ይህን ፡ የመሰለ ፡ መጠሪያ ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ ይሞካሻል ፡ እንጂ ፤ አይበዛም ። ቢበዛም ፡ ቅሉ ፡ ከሞክሼነት ፡ በቀር ፡ ውስጠ ፡ ብዙነት ፡ የለውም ፤ ይኸውም ፡ ወአበዊነ ፡ ሠለስቱ ፡ መቃርሳት ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ዐረቡም ፡ ተላታ ፡ መጋራት ፡ ይላል ፡ (ቅዳ)። ስመ ፡ ተቀብዖም ፡ የሚባለው ፡ የሹመትና ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፣ ጳጳስ ፡ ቀሲስ ፡ ንጉሥ ፡ ርእስ ፣ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ክቡር ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ በሹመት ፡ ጊዜ ፡ ከመሰጠት ፡ በቀር ፡ ከግብርና ፡ ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። የከበሬታ ፡ ስም ፤ እግዚእ ፡ አግዓዚ ፡ አጋዕዝት ፣ ሊቅ ፡ ሊቃውንት ፣ ረብ ፡ አርባብ ፡ ረበዋት ፣ ረባን ፡ ረብናን ፣ ረባ(በ)ናት ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፣ ማር ፡ ማሪ ፡ ማራን ፡ ማለት ፡ ከተቀብዖ ፡ ስም ፡ ይገባል ።

፻፰ ፤ የስምና ፡ የባለስም ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ የወንድ ፡ ዐይነትና ፡ የሴት ፡ ዐይነት ። በተፈጥሯቸው ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የኾኑ ፡ ኹሉ ፡ በመልካቸውና ፡ በስማቸው ፡ ታይተው ፡ ተለይተው ፡ ይታወቃሉ ። ምሳሌ ፤ ብእሲ ፡ ብእሲት ፣ አብ ፡ እም ፣ ወልድ ፡ ወለት ፣ እኍ ፡ እኅት ። ዕጓል ፡ ዕጐልት ፣ በግዕ ፡ በግዕት ፣ አድግ ፡ እድግት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በተፈጥሮው ፡ ተባትና ፡ እንስት ፡ ያልኾነ ፡ ደመ ፡ ነፍስ ፡ የሌለው ፡ ማንኛውም ፡ ፍጥረት ፡ የስም ፡ ባለቤት ፣ ቦታና ፡ መሣሪያ ፣ ግብርና ፡ ነገር ፤ ሌላውም ፡ ቈሳቍስ ፣ ስም ፡ ያለው ፡ ኹሉ ፤ በወንድና ፡ በሴት ፡ ሲነገር ፡ መለዮው ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ዐብሮት ፡ የሚነገር ፡ አንቀጽና ፡ ቅጽል ። በአንቀጽ ፡ ሲለይ ፣ ይትፌሣሕ ፡ ሰማይ ፣ ወትትሐሠይ ፡ ምድር ፤ አድባር ፡ አንፈርዐጹ ፤ ሣህል ፡ ወርትዕ ፡ ተራከባ ፤ ጽድቅ ፡ ወሰላም ፡ ተሳዐማ ፤ ርትዕሰ ፡ እምድር ፡ ሠረጸት ፤ ወጽድቅኒ ፡ እምሰማይ ፡ ሐወጸ ። በወንድ ፡ አንቀጽ ፡ የጠራውን ፡ ሰማይና ፡ ጽድቅ ፡ መልሶ ፡ ደግሞ ፡ ሰማይ ፡ ትጠወም ፣ ወሰማይኒ ፡ ተጠውመት ፡ ከመ ፡ ክርታስ ፤ ወጽድቅኒ ፡ ታግዕዘክሙ ፡ ይላል ። በቅጽልም ፡ ሲለይ ፣ ወርኢኩ ፡ ሰማየ ፡ ሐዲሰ ፡ ወምድረ ፡ ሐዳሰ ፤ እስመ ፡ ሰሰለ ፡ ሰማይ ፡ ቀዳማዊ ፤ ወምድርኒ ፡ ቀዳሚት ፤ ዛቲ ፡ ባሕር ፡ ዐባይ ፡ ወረሓብ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። አንድና ፡ ብዙነት ፡ የሌለው ፣ ወንድና ፡ ሴት ፡ የማይለይ ፡ ጥሬ ፣ አገባብ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ አለመለየቱም ፡ ስምነትና ፡ ግብርነት ፡ የሌለው ፡ ዝራፊ ፣ የዘርና ፡ የነባር ፡ ጫላጭ ፣ የንባብ ፡ እንቃሪ ፡ የርባታ ፡ ዝቃጭ ፣ ወይም ፡ አተላ ፡ ሙጣጭ ፣ ድፍርስ ፡ ተራዋጭ ፣ ልቃሚ ፡ ብጣሪ ፡ እንቅጥቃጭ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

አገባብ ።

፫፫ ፤ አገባብ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ መፍትው ፡ ርትዕ ፡ ድሎት ፡ ከለው ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ዘይቤውም ፡ የተገባ ፡ ግቡ ፥ የሚገባ ፡ ሥርዐት ፥ የነገር ፡ አጣጣል ፥ የንባብ ፡ አሰ ካክ ፥ ወይም ፡ በይግባኝ ፡ መምህር ፡ የሚፈርደው ፡ ፍትሐ ፡ ሰዋስው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የሰዋስውን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ፪ኛም ፡ አገባብ ፡ ማለትን ፡ ጨው ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ እኵል ፡ ገብ ፡ ቃል ፡ ይሉና ፥ ትርጓሜውን ፡ የብትን ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ መሰብሰቢያና ፡ ማሰ ማሚያ ፥ የቋንቋ ፡ ቅመም ፥ የንባብ ፡ መቃስም ፥ ወይም ፡ ማጣፈጫ ፥ የምስጢር ፡ መግ ለጫ ፡ ይሉታል ። ያገባብም ፡ ዐይነት ፡ ስሙና ፡ ክፍሉ ፡ ፫ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ ይባላል ፤ ፫ነቱም ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንደሚጣፈው ፡ ነው ።

ዐቢይ ፡ አገባብ ።

፫፬ ፤ በነበር ፡ በዘማች ፡ በዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ እየገባ ፡ ማሰሪያነትን ፡ የሚያስለ ቅቅ ፡ ኹሉ ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ይባላል ፤ በስማቸውና ፡ በግብራቸው ፡ ከንኡስ ፡ ከደቂቅ ፡ ተለይተው ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ የሚባሉም ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

እስመ ፡	መጠነ ፡ ዐቅመ ፡	መዋዕለ ፡
አከኑ ፡	አምጣነ ፡	ዕለተ ፡
በእንተ ፡	ከመ ፡	ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡
በይነ ፡	በዘ ፡	እስከ ፡
እንበይነ ፡	እምዘ ፡	ድኅረ ፡
ህየንተ ፡	አርአያ ፡	ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡
ተውላጠ ፡	አምሳለ ፡ ሕገ ፡	አላ ፡
ፍዳ ፡ በቀለ ፡	እመ ፡	ዳእሙ ፡
ኅበ ፡	ሶበ ፡	ባሕቱ ፡
መንገለ ፡	አመ ፡	እንበለ ፡
ወ(ው)እደ ፡	ጊዜ ፡	ዓዲ ፡
እንዘ ፡	ዓመተ ፡	ብሂል ።

ከነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ዐቢይነትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፥ ንኡስነትና ፡ ደቂቅነት ፡ የሚ ደርቡ ፡ አሉ ። ንኡስነት ፡ የሚደርቡ ፥ እስመ ፡ አላ ፡ ዳእሙ ፡ ባሕቱ ፡ እንበለ ፡ ናቸው ። ደቂቅነት ፡ የሚደርቡ ፥ በእንተ ፡ ህየንተ ፡ ተውላጠ ፡ ፍዳ ፥ ኅበ ፡ መንገለ ፡ ወእደ ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፥ ከመ ፤ አርአያ ፡ አምሳለ ፥ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ እስከ ፡ ድኅረ ፥ እንተ ፡ እንበለ ፡ ዓዲ ፡ ናቸው ፤ እንበለ ፡ ከኹሉ ፡ ይገባል ። ከንዳንዶቹና ፡ ከጥቂቶቹ ፡ በቀር ፡ ብዙዎቹ ፡ ጥሬና ፡ ነባር ፡ እንደ ፡ መኾናቸው ፡ ባ፲ ፡ ባ፲ ፡ ይዘረዘራሉ ። ሊዘረዘሩ ፡ ግን ፡ የማይችሉ ፤ እስመ ፡ አከኑ ፡ እመ ፡ አላ ፡ ዳእሙ ፥ ወእደ ፡ እንዘ ፡ ባሕቱ ፡ ናቸው ።

ንኡስ ፡ አገባብ ።

፻፲ ፤ በነባር ፡ በዘማች ፡ በዐቢይ ፡ በንኡስ ፡ በአናቅጽ ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ ማሰሪያ ነትን ፡ የማያስለቅቅ ፤ ጥያቄና ፡ አንክሮ ፡ ደስታና ፡ ሐዘን ፡ ልመናና ፡ ምኞት ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ዕሽታና ፡ እንቢታ ፡ ሌላም ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገር ፡ የሚያሳይ ፡ ፊደልና ፡ ቃል ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ ይባላል ፤ ከዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ተለይተው ፡ ንኡስ ፡ አገ ባቦች ፡ የሚባሉም ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ።

ሁ ፡	ኑ ፡	ሐዊሳ ፡	እንቋዕ ፡
እም ፡	አሌ ፡	እስኩ ፡	ጥቀ ፡
መ ፡ ሚ ፡	ወይ ፡ ዋይ ፡	ዮጊ ፡	እንከ ፡
እፎ ፡ በእፎ ፡	ወይሌ ፡	እንጋ ፡	ኦ ፡
አይ ፡ ምንት ፡ ተ ፡	አህ ፡ አህህ ፡	ከመ ፡ ድመ ፡	ሰ ፡
ሁ ፡ ኑ ፡ በኑ ፡	ሰይ ፡ ዬ ፡	ጓ ፡	ኬ ፡
አይ ፡ መኑ ፡	አይ ፡ አይቴ ፡	አይ ፡ ማእዜ ፡	ሰፍን ፡
አሉታ ፤	አል ፡	ኢ ፡	አከ ፡

አማራጭ ፤	አው ፡ ዮጊ ፡ ሚመ ፡ እመ ፡ ኦከ ፡ ሰበ ፡ አከ ፡
አጫፋሪ ፤	ወ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ዓዲ ፡
ከፋይ ፤	ወ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ሰ ፡ ባሕቱ ፡
አጋናኝ ፤	ወ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ጥቀ ፡
ጕድና ፡ ድንቅ ፤	ዕጹብ ፡ ግሩም ፡ ተአምር ፡ ግናይ ።

የጊዜ ፡ ጥሬዎች ።

ቅድመ ፡ ቅድም ፡	ትማልም ፡	ጌሠም ፡ ሳኒታ ፡
ትካት ፡ ዓለም ፡	አሚር ፡ ዮም ፡	ወትረ ፡ ዘልፈ ፡
እስፈር ፡	ኀሬፍ ፡	ለዝሉ(ላ)ፉ ፡
ናሁ ፡	ይእዜ ፡	ግሙራ ፡ ለግሙራ ፡
ማእዜ ፡	ወትር ፡ ዘልፍ ፡	ለፍጻሜ ።

የብዙ ፡ ብዙና ፡ ጭራሽ ፡ የሚያሳዩ ።

፻፲፩ ፤ ጥቀ ፡ ፈድፋደ ፡ ብዙኅ ፡ ይሙኑ ፤ በሕቁ ፡ በፍድፋዴ ። ለዓለም ፡ ለዝሉፉ ፤ ለፍጻሜ ፡ ግሙራ ፡ ለግሙራ ። ምንተ ፡ ድመ ፡ ከመ ፡ እምድሩ ፡ በምልኡ ፡ ስብዐ ። ዳግመኛም ፡ መድረሻቸው ፡ ግእዝ ፡ እየሆነ ፡ ወይም ፡ በ ፡ ወድቆባቸው ፡ በሳድስነት ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ የሚኾኑ ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሎች ፡ ከምሉ ፡ በክፍሉ ።

ፍጹመ ፡	በፍጹም ፡	ጥዩቀ ፡	በጥዩቅ ፡
ጥንቁቀ ፡	በጥንቁቅ ፡	ሕቀ ፡	በሕቅ ፡

ሀልወ ፡	በሀልው ፡	ኀዳጠ ፡	በኀዳጥ ፡
ድቡተ ፡	በድቡት ፡	ውኊደ ፡	በውኊድ ፡
ሀጹእ ፡	በሀጹእ ፡	ንስቲተ ፡	በንስቲት ፡
ክቡተ ፡	በክቡት ፡	ፍድፉደ ፡	በፍድፉድ ፡
ኅቡእ ፡	በኅቡእ ፡	ንሕኑሐ ፡	በንሕኑሐ ፡
ክሡተ ፡	በክሡት ፡	ብዙኀ ፡	በብዙኀ ፡
ግሁደ ፡	በግሁድ ፡	ርቱዐ ፡	በርቱዕ ፡
መፍትወ ፡	በመፍትው ፡	ድልወ ፡	በድልው ።

በነዚህ ፡ አምሳል ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ እየኾነ ፡ ለሚነገር ፡ ቅጽል ፡ ውሳኔ ፡ የለውም ። ፫ኛም ፡ ነበር ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ ጥሬዎችና ፡ ቅጽሎች ፤ ወይም ፡ ውስጠ ፡ ውእቱዎች ። ድልወት ፡ መፍትው ፤ ብዉሕ ፡ ርትዕ ። መፍቅድ ፡ ፈቃድ ፡ ፍትወት ፡ ጻሕቅ ፡ ሥምረት ፡ ማኅሠሥ ። ግብር ፡ ኵርሀ ፡ ግድ ፡ ግዱድ ። ፬ኛም ፡ ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ የጥሬና ፡ ያንቀጽ ፡ ልቃሞች ፤ ወይም ፡ እንጥብጣቦች ። ናሁ ፡ ዮጊ ፡ ነዋ ፡ ዬ ፤ እንሆ ። ነዮ ፡ (ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፤ ነየከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ነየ ፡ ነየነ) ፤ እንሆት ፤ እንሆለት ። እወ ፡ አሜን ፡ አማን ፤ አዎን ፡ እውነት ። እንዳዒ ፡ እንጃ ፤ እንጃ ። አሆ ፡ እንቢ ፡ (ቍ፺፬) ። አሀ ፡ አሀሀ ፤ አሀ ፡ አሀ ፤ ወዲያ ፡ ወዲያ ። ብሥራት ፤ ብሥራትከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን) ፤ የምሥራች ፤ ደስ ፡ ይበልኽ ፤ ተፈሣሕ ፡ ወተሐሠይ ። ፭ኛም ፡ ከትእዛዝ ፡ እየተጨመሩ ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ የሚኾኑ ፡ ትእዛዝ ፡ አንቀጾች ። ሀብ ፤ ሀቡ ፤ ሀቢ ፤ ሀባ ፡ (ወሀበ) ። ሀብኬ ፡ ንትኃሠሥ ። ነዐ ፤ ንዑ ፤ ንዒ ፤ ንዓ ፡ (ነዐወ) ። ንዑ ፡ ንረድ ፤ ንዑ ፡ ንምሳሕ ። ሕንክ ፡ ክሙ ፡ ሕንኪ ፡ ካ ፡ (ሐነከ) ። ሕንክሙ ፡ ብልዑ ።

ደቂቅ ፡ አገባብ ።

፻፲፪ ፤ በብትን ፡ ሰዋስው ፡ ባራት ፡ ሰራዊት ፡ በሩቅ ፡ በሩቆች ፡ እየገባ ፡ በሥር ፡ መደብ ፡ የሚዘረዘር ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ይባላል ፤ በተገናኝ ፡ የባለቤትን ፡ ኹነታና ፡ ሥራ ፡ ለመግለጥ ፡ በብትን ፡ ላይ ፡ የሚጨመር ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ተረፈ ፡ ንኡስ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ለዚህም ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ አለው ፤ መድረሻውን ፡ የሚለውጥና ፡ የማይለውጥ ። መድረሻቸውን ፡ የማይለውጡ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ በ፬ ፡ ረድፍ ፡ የተጣፉት ፡ ናቸው ።

ቤዛ ፡	ፍና ፡	ውስተ ፡ ጠ ፡	ለ ፡ ለለ ፡
ዐስበ ፡	ዲበ ፡	ውሳጤ ፡	በ ፡ በበ ፡
ዕሴተ ፡	ላዕለ ፡	ቅድመ ፡	ዘ ፡ ዘዘ ፡
ተክለ ፡	መልዕልተ ፡	ማእከለ ፡	ምስለ ፡ ከመ ፡
በይነ ፡	ታሕተ ፡	አፍአ ፡	አርአያ ፡
አፈ ፡	መትሕተ ፡	ዝየ ፡ ለፌ ፡	ሀየ ፡ ከሃ ።

መድረሻቸውን ፡ የሚለውጡና ፡ የማይለውጡ ፡ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ጥሬዎች ።

የቦታ ፡ ጥሬ ።

ላዕል ፡ መልዕልት ፡ ላዕሊት ። ታሕት ፡ መትሕት ፡ ታሕቲት ። ትርአስ ፤ ትርጋፅ ፤ አፍአ ፤ ውስጥ ፡ ውሳጢ ፡ ውሳጢት ። ቅድም ፡ ፍጽም ፡ ገጽ ፤ አንጻር ፡ ምንጻር ። ድኅሬት ፡ ከዋላ ፤ ግንጽሊት ፡ ግፍትዒት ፡ ቍልቍሊት ። የማን ፡ ይምን ፤ ፀጋም ፡ ፅግም ። ጽንፍ ፡ ክንፍ ፡ ከንፈር ፡ ሐይቅ ፤ ድንጋግ ፡ ወሰን ። አድያም ፡ ደወል ፡ ብሔር ። ዝየ ፡ ህየ ፡ ለፌ ፡ ከሃ ። ጥቃ ፡ ጎር ፡ ሕፅን ፡ ገቦ ፡ ጕንድ ፡ ጽጕ ፡ ጽጕጕ ፤ ዐውድ ፡ ዘውር ፡ ግድም ፡ ኑኅ ፡ ኰለኄ ።

የጊዜያት ፡ ጥሬ ።

ቅድም ፡ ቀዲሙ ፡ አቅዲሙ ፤ ቀዳሚ ፡ መቅድም ። ድኅር ፡ ደኅሪ ፡ ከዋላ ። ምዕር ፡ ወትር ፡ ዘልፍ ። ኵሎ ፡ ጊዜ ፡ ኵሎ ፡ ሰዓ ፡ ኵሎ ፡ ዕለተ ፥ ኵሎ ፡ አሚረ ፥ ኵሎ ፡ ዘመነ ። ንእስ ፡ ናእስ ፤ ውርዙት ፡ ውርዛዌ ። ርሥእ ፡ ርሥእና ፡ ርሥአን ። ትካት ፡ ጥንት ፡ መሠረት ፤ ፍጻሜ ፡ ተፍጻም ፡ ተፍጻሜት ። ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ የተባሉት ፡ እነዚህ ፡ ኹሉ ፡ ያገባብ ፡ ጥሬዎች ፡ እንዲህ ፡ እንደሸት ፡ ተመርጠው ፥ ታሽተው ፡ ተፈልፍለው ፡ በ፫ ፡ ማእሰረ ፡ ክፍል ፡ የታሰሩ ፡ ኋላ ፡ እንዲፈቱ ፡ ነውና ፤ ግቢያቸውንና ፡ ባህላቸውን ፡ አፈታታቸውን ፡ በየተራቸው ፡ በ፮ኛው ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ።

፬ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ቅጽል ፡ ወአኃዝ ፡ የሰዋስው ፡ ባለቤትና ፡ ኀዝ ።

፲፬ኛ ፡ ዕርከን ።

፻፲፫ ፤ ቅጽል ፡ ማለት ፡ ተጨማሪ ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መለዮ ፡ ምልክት ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ የባለቤትን ፡ ስምና ፡ ግብር ፥ ጠባይና ፡ አኳኋን ፥ መልኩን ፡ ዐይነቱን ፥ ወርዱን ፡ ቁመቱን ፡ ስፍሩን ፡ ቍጥሩን ፤ ሌላውንም ፡ ኹሉ ፡ የሚያሳይ ፡ የስምና ፡ የግብር ፡ ፍከሬ ፥ ወይም ፡ ጽጌና ፡ ፍሬ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ (እስመ ፡ እምፍሬሁ ፡ ይትዐወቅ ፡ ዕፅ) ። የቅጽልም ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ ሰዋስው ፡ ክፍል ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ዘር ፥ ፪ኛው ፡ ነባር ፡ ይባላል ፤ ዘር ፡ ቅጽል ፡ አንቀጽ ፡ ያለው ፥ ነባር ፡ ግን ፡ አንቀጽ ፡ የሌለው ፡ ነው ።

፻፲፬ ፤ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ፥ ጥሬ ፡ ዘርና ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፥ አኃዝ ። ለዘር ፡ ቅጽል ፡ ኹሉ ፡ ውስጠ ፡ ዘነት ፡ አለው ፤ የውስጠ ፡ ዘም ፡ ነገር ፡ በ፳፫ ፡ ቍጥር ፡ ከመስም ፡ ጋራ ፡ ተነግሯል ። የጥሬ ፡ ዘርም ፡ ውስጠ ፡ ዘነት ፥ ዘርፍ ፡ እየያዘ ፡ ሲቀጸል ፡ ነው ፤ ዘርፍ ፡ የሌለው ፡ ጥሬ ፥ ነጠላ ፡ ስም ፡ እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይባልም ። በአንቀጽ ፡ በብትን ፡ እየገቡ ፡ የልክ ፡ ቅጽልና ፡ አገባብ ፡ የሚኾኑ ፡ መጠንና ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፥ እነዚህ ፡ ኹሉ ፡ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ። ወገን ፡ ቅጽሎች ፡ የተባሉም ፡ አስቀድመን ፡ በ፪ ፡ ቍጥር ፡ እንዳርእስት ፡ የተናገርናቸው ፡ ዊና ፡ ይ ፡ ናቸው ፤

(ቀዳማዊ ፡ ይ ፥ ወደኃራዊ ፡ ይ) ፤ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ምእላዶች ፥ ዘርፍ ፡ አያያዥነት ፡ ባላቸው ፡ ባ፬ቱ ፡ ፊደላትና ፡ (ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ) ፡ በ፪ቱ ፡ አገባብ ፡ በለ ፡ በዘ ፡ ፈንታ ፡ እየገቡ ፥ የዘርፍና ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ስላገኙ ፥ ከቅጽሎች ፡ ጋራ ፡ ተቈጥረዋል ፤ ስማቸውም ፡ የሙሻዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ይባላል ። ወገንነታቸው ፡ በወገን ፡ ጥሬ ፡ ሲገቡ ፡ ነው ። ምድር ፡ ምድራዊ ፥ ሰማይ ፡ ሰማያዊ ፥ ኢትዮጵያዊ ። አኃዝ ፡ ቅጽልም ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ያለ ፡ ቍጥር ፡ ነው ፤ ኋላ ፡ በቦታው ፡ ይነገራል ።

፻፲፭ ፤ ነባር ፡ ቅጽሎችም ፥ እንደ ፡ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ ነባር ፡ ጥሬና ፡ ግልጸ ፡ ዘ ፥ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ፥ ንኡስና ፡ ደቂቅ ። ነባር ፡ ጥሬ ፥ የሚበዛና ፡ የማይበዛ ፡ ስም ፡ ነው ፤ የሚበዛ ፡ ስም ፥ እብን ፡ አእባን ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። የማይበዛ ፡ የመጠሪያ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ዳዊት ፡ ሰሎሞን ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ግልጸ ፡ ዘ ፡ የሚባል ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ የገቡበት ፡ ዘማች ፡ አንቀጽና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፤ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ዝርዝር ፡ ምስጢሩ ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥነት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ግልጸ ፡ ዘ ፡ ይባላል ፤ ዘ ፡ ያንድ ፥ እንተ ፡ ያንዲት ፥ እለ ፡ የብዙ ፡ ቅጽል ፡ ነው ። የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ፡ የተባሉም ፡ የዘንና ፡ የበን ፡ ዐማርኛ ፡ ይዘው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ናቸው ፤ የዘን ፡ ዐማርኛ ፡ መያዛቸው ፡ በባለቤቱ ፡ ላይ ፡ አገባብ ፡ ሳይኖር ፡ ነው ፤ አገባብ ፡ ሲኖር ፡ ግን ፡ የዘ ፡ ዐማርኛ ፡ የ ፡ ተበዝብዞ ፡ ይቀራል ፡ እንጂ ፤ አይነገርም ።

፻፲፮ ፤ የቦታ ፡ ቅጽሎች ፡ ኀበና ፡ መንገለ ፡ ውእደ ፡ ናቸው ፤ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ አገባብ ፡ በሌለው ፡ ሲቀጸሉ ፤ መካን ፡ ኀበ ፡ ይትገበር ፡ መንገለ ፡ ይትገበር ፡ ውእደ ፡ ይትገበር ፡ መሥዋዕተ ፡ ቅዳሴ ፡ ቅዱስ ፡ ውእቱ ፤ የሚደረግበት ፡ ቦታ ። አገባብ ፡ ባለውም ፡ ሲቀጸሉ ፤ ውስተ ፡ መካን ፡ ኀበ ፡ ቆመ ፡ መንገለ ፡ ቆመ ፡ ውእደ ፡ ቆመ ፡ እግረ ፡ እግዚእነ ፤ የጌታችን ፡ እግር ፡ ከቆመበት ፡ በቆመበት ፡ ቦታ ፡ ያሰኛሉ ። በነባር ፡ አንቀጽም ፡ ሲገቡ ፤ በምድረ ፡ በድው ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡ መንገለ ፡ አልቦ ፡ ውእደ ፡ አልቦ ፡ ዕፅ ፡ ወማይ ፤ ዕንጨትና ፡ ውሃ ፡ በሌለበት ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ። የጊዜም ፡ ቅጽሎች ፡ የሚባሉ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ የዘን ፡ ዐማርኛ ፡ የበን ፡ ዝርዝር ፡ ይዘው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡ ዕለተ ፡ መዋዕለ ፡ ዓመተ ፡ ናቸው ። ሲገቡም ፡ በኀላፊ ፡ አመ ፡ ተእኅዘ ፡ ሶበ ፡ ተእኅዘ ፡ እግዚእነ ፤ ጌታችን ፡ የተያዘበት ። በትንቢት ፡ አመ ፡ ይብሉ ፡ ሶበ ፡ ይብሉ ፡ ጊዜ ፡ ይብሉ ፡ ብፁዓት ፡ መካናት ፤ መካኖች ፡ ምስጉኖች ፡ ናቸው ፡ የሚሉበት ። በነባርም ፡ አመ ፡ በ ፡ ወአመ ፡ አልቦ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። የቀሩትም ፡ ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡ ዕለተ ፡ መዋዕለ ፡ ዓመተ ፡ ምስጢራቸውን ፡ ይዘው ፡ እየገቡ ፡ ሰዓት ፡ ቀን ፡ ቀኖች ፡ ዘመኖች ፡ ወራት ፡ ዓመት ፡ ተብለው ፡ በያማርኛቸው ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፡ በመዋዕለ ፡ ትኤብስ ፤ በምትበድልበት ፡ ወራት ። በዓመተ ፡ ሞተ ፡ ዖዝያን ፡ ንጉሥ ፤ ንጉሡ ፡ ዖዝያን ፡ በሞተበት ፡ ዓመት ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የልክ ፡ ቅጽሎች ፡ የሚባሉም ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ ያኽል ፡ ተብለው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፡ ናቸው ። ሲገቡም ፡ በኀላፊ ፡ ከብረ ፡ ዮሴፍ ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፡ ተዋረደ ፡ ወከነ ፡ ገብረ ፤ ዮሴፍ ፡ የተዋረደና ፡ ባሪያ ፡ የኾነውን ፡ ያኽል ፡ ከበረ ። በትንቢት ፥ መጠነ ፡ ይክል ፡

አፉየ ፡ አስተበፅዕ ፡ ዕበየከ ። በነባርም ፥ መጠነ ፡ ብየ ፡ እሁብ ፤ ያለኝን ፡ ያለብኝን ፡ ያኽል ፡ እሰጣለኹ ፡ ያሰኛል ። የቀረውን ፡ ፍች ፡ በአኃዝ ፡ ቅጽል ፡ መጨረሻና ፡ ባቢይ ፡ አገባብ ፡ ውስጥ ፡ ተመልከት ።

፻፲፯ ፤ ንኡስ ፡ ቅጽልም ፡ የሚባሉ ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ የሚገኙ ፡ የጥያቄና ፡ ያንክሮ ፡ ጥሬዎች ፡ አይ ፡ ምንት ፥ አይ ፡ መኑ ፥ አይ ፡ ማእዜ ፥ አይ ፡ አይቴ ፥ አይ ፡ አያት ፥ ስፍን ፡ እስፍንት ፡ ናቸው ። አይ ፡ ምንት ፤ ምን ፡ ምንድር ፤ አያት ፡ ምንታት ፥ ምኖች ፡ ምንድሮች ፤ የነገር ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ፤ አይ ፡ አያት ፡ ላካልም ፡ ይኾናል ። አይ ፡ መኑ ፥ ማን ፤ አያት ፡ እለ ፡ መኑ ፥ እነማን ፤ ያካል ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ። አይ ፡ ማእዜ ፥ መች ፡ መቼ ፤ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ። አይ ፡ አይቴ ፥ ሔት ፡ ወዴት ፤ የቦታ ፡ ቅጽሎች ። አይ ፡ አያት ፥ ማነኛው ፡ ማናቸው ፤ ማነኞቸው ፤ ማናቻቸው ፤ ከፋዮች ። ስፍን ፡ እስፍንት ፥ ስንት ፡ ምን ፡ ያኽል ፤ ቍጥር ፡ ጠያቆች ። የጥያቄያቸውም ፡ ተሰጦና ፡ ምስጢር ፡ አኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ነው ፤ አንክሮም ፡ ይኾናል ። አይ ፡ አይቴ ፡ ከአየየ ፥ ስፍን ፡ እስፍንት ፡ ከሰፈነ ፡ የወጡ ፡ ናቸው ፤ ነባርነታቸው ፡ በጠባይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በትውልድ ፡ አይዶለም ፡ (ቍ ፲) ። ከማእዜ ፡ በቀር ፡ ኹሉም ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ ይረባሉ ፤ አኃዝ ፡ ቅጽልም ፡ ከደቂቅ ፡ በኋላ ፡ ይመጣል ።

ደቂቅ ፡ ቅጽል ።

፻፲፰ ፤ በ፹፱ ፡ ቍጥር ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ቃጥተን ፡ የተውናቸው ፡ ደቂቅ ፡ ቅጽሎች ፡ ከነርበታቸው ፡ ከናፈታታቸው ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

(ሩቅና ፡ ድብቅ) ።

ውእቱ ፡	ርሱ ፡
ይእቲ ፡	ርሷ ፡
ውእቶሙ ፡ እሙንቱ ፡	ርሳቸው ፡ እነርሱ ፡
ውእቶን ፡ እማንቱ ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(ቅርብ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያለ) ።

አንተ ፡	በቁሙ ፡ አንተ ፡
አንቲ ፡	አንቺ ፡ ች ፡
አንትሙ ፡	እላንተ ፡ ት ፡
አንትን ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(ነባቢ ፡ ወነባቢት) ።

አነ ፡	እኔ ፡ (ወንድና ፡ ሴት) ፡

(ነባብያን ፡ ወነባብያት) ።

ንሕነ ፡	እኛ ፡ (ወንዶችና ፡ ሴቶች) ፡

ጭብጥ ፡ ቅጽል ፡ ወይም ፡ አማሬ ።
(የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ የሚታይ) ።

ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ ዝክቱ ፡	ያ ፡ ያኛው ፡
እንትኩ ፡ እንታክቲ ፡	ያች ፡ ያችኛዋ ፡ ይቱ ፡
እልኩ ፡ እልክቱ ፡	እሊያ ፡ እሊያኞች ፡ ቹ ፡
እልኮን ፡ እልክቶን ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(የቅርብ ፡ ቅርብ ፡ የሚዳሰስ) ።

ዝ ፡ ዝንቱ ፡	ይህ ፡
ዛ ፡ ዛቲ ፡	ይህች ፡
እሉ ፡ እሎንቱ ፡	እሊህ ፡
እላ ፡ እሎን ፡ እላንቱ ።	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ በዮች ፡ አነና ፡ ንሕነ ፡ ስለ ፡ ኹኑ + ርባታው ፡ በ፰ ፡ መደብ ፡ ተወሰኗል ፤ ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ከውእቱ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ላሉት ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ኹኖ ፡ ይቀጸላል ።

ዚአሁ ፡ እንቲአሁ ፡ እሊአሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡	የርሱ ፡ የርሱን + የርሱ ፡ ነው ።
ዚአከ ፡ እንቲአከ ፡ እሊአከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን) ፡	ያንተ ፡ ያንተን፥ያንተ ፡ ነው ።
ዚአየ ፡ (ነ) ፡	የኔ ፡ የኔን+የኔ ፡ ነው ። ኹሉን ፡

እንዲህ ፡ ፍታ ።

፪፻፱ ፤ የገቢር ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ። ኪያ ፡ (ዐረብ ፡ ኢያ) ፡ ርስን ፡ ራስን ።

ኪያሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡	ርሱን ፡ ራሱን ።
ኪያከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ) ፡	አንተን ፡ ራስኽን ።

የተገብሮ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ። ለል ፡ (ለለ) ፡ ርስ+ቅል ፡ ራስ ።
ለሊሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡ ርሱ ፡ ቅሉ+ራሱ ፡ ባለቤቱ ።
ለሊከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ልየ ፡ ሊነ) ፡ አንተ ፡ ቅልኽ ፡ ራስኽ ።

ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ። ኵል ፡ (ክሉል) ፡ ድምር ፡ ጥቅል ።
ኵሉ ፡ (ላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን) ፡ ኹ=ኹሉ+መላው ፡ ጠቅላላው+፩ ፡ ሳይቀር ።
ኵልከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ልየ ፡ ልነ) ፡ ኹልኽ ፡ መላኽ ።
ኵለንታ ፤ (የሕዋሳት ፡ ቅጽል) ፡ ኹለንተና ፡ ኹለመና ፡ ከራስ ፡ እስከ ፡ እግር ።
ኵለንታሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ኹለንተ(መ)ናው ።

ባሕቲት ፡ (ብሕተ ፡ ባሕተወ) ፡ ብቻ ፡ ብቻነት ፡ ነጠላነት ።
ባሕቲቱ ፡ (ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ብቻው ፡ ራሱ ።

ዕራቅ ፤ ዕራቍትነት ፡ ባዶ ፡ ብቻ ፡ ነጠላ ፡ መለመላ+አንዳች ፡ የሌለበት ።
ዕራቁ ፡ (ቃ ፡ ቆሙ ፡ ቆን ። ቅከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ዕራቍቱ ፡ ባዶው ፡ ብቻው ።

በይን ፡ በይናት ፤ ብቻ+ርስ ፡ ራስ ። በበይናት ፤ ርስ ፡ በርስ ።
በበይናቲሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ከ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ትኪ ፡ ትየ ፡ ቲነ) ፡ ርስ ፡ በርሱ ።

ከንቱ ፤ በቁሙ ፣ ብላሽ ፡ የዝም ፡ ብሎ ፣ ዋጋ ፡ የሌለው ።

በከ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ከንቱ ፡ ብላሽ ፡ ጠፍ ። በከት ፡ ሙቶ ፡ ያደረ ፣ ቢያክ ፡ ቢያክ ፡ የሚባል ፡ የሚያስጠይፍ ።　የዝርዝሮችም ፡ ጠባይ ፣ ስማቸውና ፡ መልካቸው ፣ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ መባላቸው ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፡ መኾናቸው ፡ ባ፶፮ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ፤ ከነባር ፡ ቅጽልም ፡ መቈጠራቸው ፣ በስም ፡ ዐጸፋነት ፡ እየገቡ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ፩ና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚለያዩና ፡ የሚያሳዩ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ነው ።

፲፭ኛ ፡ ዕርከን ።

አኃዝ ፡ ቅጽል ።

፻፷ ፤ አኃዝ ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በዘርነቱ ፡ ከዘር ፡ ቅጽሎች ፡ እንዲስማማ ፣ በነባርነቱም ፡ ከነባር ፡ ቅጽሎች ፡ ከንኡስ ፡ ከደቂቅ ፡ ይሰማማልና ፤ ቍጥሩ ፡ ከ፪ቱም ፡ ነው ። ነባርነቱ ፡ በ፲፫ኛ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ፤ ዘርነቱም ፡ በዝርዝር ፡ ፊደል ፡ ሲጣፍ ፡ ነው ። አኃዝ ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፌት ፡ ያለ ፡ የቍጥር ፡ ኹሉ ፡ ጠቅላይ ፡ ስም ፡ ነው ፤ አኃዝ ፡ ማለት ፣ መያዣ ፡ ዐረበን ፣ ወይም ፡ ዥምርና ፡ ውጥን ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መያዣው ፡ አንዳንድ ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ (፩ ፡ ፪ ፡ ፫—አ ፡ በ ፡ ገ) ፡ ውጥኑም ፡ ቃል ፡ ነው ፤ አንድ ፡ ኹለት ፡ ሦስት ፡ ማለት ። ከ፳ ፡ እስከ ፡ ፼ ፡ ምንም ፡ በየክፍሉ ፡ ፍጹም ፡ ቢሆን ፡ ያንዱ ፡ ቤት ፡ ላሥር ፣ ያሥሩ ፡ ለመቶ ፣ የመቶው ፡ ለሺሕ ፣ የሺሑ ፡ ለእልፍ ፣ የእልፉ ፡ ለምእልፌት ፡ ውጥን ፡ ይባላል ፤ ፲ሩ ፡ የርብታ ፡ መደብ ፡ ለ፻ው ፡ መደብ ፡ ውጥን ፡ እንዲባል ። አኃዝ ፡ ሲባል ፡ ኹሉም ፡ ውስጠ ፡ ዘና ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ስፍን ፡ ስፍናዊ ፡ ብሎ ፡ ለሚጠይቅ ፣ ወይም ፡ ለሚያስብ ፣ የብትኖችን ፡ ማነስና ፡ መብዛት ፣ ስንትነትና ፡ ስንተኛነት ፡ ዘርዝሮ ፡ ደምሮ ፡ ለማሳየት ፡ ከባለቤት ፡ በፊት ፡ እየገባ ፡ ዐብሮ ፡ የሚነገር ፣ ባለቤትም ፡ ባይኖር ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፡ በቂ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ። ርስ ፡ በርሱም ፡ ይቀጻጸላል ። ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፌት ፡ ያለ ፡ አኃዛዊ ፡ ቍጥር ፡ ባንድ ፡ ረዥም ፡ ገመድ ፡ ሲመሰል ፡ ቤቱና ፡ ክፍሉ ፡ ፭ ፡ ፭ ፡ ይኾኑለታል ፤ ቤት ፣ ፩ ፡ ፲ ፡ ፻ ፡ ፲፻ ፡ ፼ ። ክፍል ፣ መዘርጋት ፡ መተርተር ፡ መክፈል ፡ ማጠፍ ፡ መጠቅለል ፡ ናቸው ። መዘርጋት ፣ ብዛትንና ፡ ስንትነትን ፡ እንደ ፡ ነዶና ፡ እንደ ፡ ችቦ ፡ አስሮ ፡ ሰብስቦ ፡ የሚያሳይ ፡ የጅምላ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ፩ ፡ ፪ ፡ ፲ ፣ እንዲሁ ። መተርተር ፣ ስንትነታቸው ፡ ከታወቀ ፡ ከብዙዎች ፡ ማኸል ፡ ስንተኛነትን ፡ ለይቶ ፡ የሚያሳይ ፡ የተራ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ፩ኛ ፡ ፪ኛ ፡ ፲ኛ ፣ እንዲሁ ። መክፈል ፣ የክፍሎችን ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ተራ ፡ ቍጥር ፡ እየለየ ፡ በየማዕርጉ ፡ የሚያሳይ ፡ ክፍላዊ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ መንፈቅ ፡ ሣልሲት ፡ ራብዒት ፣ ወከማሁ ። ማጠፍ ፡ ጅምላውን ፡ ቍጥር ፡ ዐጥፎ ፡ ደርቦ ፡ እያሳየ ፡ በመንታ ፡ መንገድ ፡ የሚወስድ ፡ ያጸፋ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ አሐዳት ፣ አው ፡ ክዕበተ ፡ አሐዱ ፣ ፩ ፡ ዕጽፍ ። ክልኤታት ፣ አው ፡ ክዕበተ ፡ ክልኤቱ ፣ ፪ ፡ ዕጽፍ ፣ ፬ ፡ ነጠላ ፤ ወከማሁ ። መጠቅለል ፣ እንዳራቱ ፡ ክፍሎች ፡ አኃዝ ፡ ሳይኖረው ፣ በቅጽልነቱ ፡ ማነስና ፡ መብዛት ፡ ሕጸጽና ፡ ምልአት ፡ የሚያሳይ ፣ የአኃዝ ፡ ቅጽ

ሎች ፡ ሰብሳቢና ፡ ክታች ፡ የሚኾን ፡ መድበል ፡ ቍጥር ፡ ነው ፤ ያውም ፡ ኅዳጥ ፡ ብዙኅ ፡ ዀሉ፡ ደብዳቤ ፤ የመሰለ ።

ጨሁ፱ ፻፳፩ ፤ ሥራቸውንና ፡ ጣፋቸውን ፡ በገመድ ፡ ዘይቤ ፡ ስበን ፡ ጐትተን ፡ መዘርጋት ፡ መተርተር ፡ ያልናቸው ፡ ጅምላና ፡ ተራ፡ አከኼዳቸው ፡ እንደ ፡ የዋህና ፡ እንደ ፡ መሠሪ ፡ ርበ ፡ ስለ ፡ ኾነ፡ ስማቸው ፡ የዋህ ፡ ቍጥርና ፡ መሠሪ ፡ ቍጥር ፡ ይባላል ፤ የዋሁ ፡ ጅምላ፡ መሠሪው ፡ ተራ ፡ ነው ፤ የቀሩትም ፡ ሦስቱ ፡ መክፈልና ፡ ማጠፍ ፡ መጠቅለል ፡ ያልናቸው ፡ ከፋይና ፡ ዐጣፊ ፡ ጠቅላይ ፡ ይባላሉ ። ጅምላና ፡ ተራ ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ኻያ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ እየለዩ ፡ ከዚያ ፡ በላይ ፡ ግን ፡ ሳይለዩ ፡ ዕሥራ ፡ ሠላሳ ፡ በማለት ፡ እያስተባበሩ ፡ ይኼዳሉ ፤ ይኸውም ፡ ምእላድ ፡ ሳይኖር ፡ ነው ፤ ምእላድ ፡ ሲኖር ፡ ግን ፡ ዕሥራ ፡ ሠላሳ ፡ ያለውን ፡ ዕሥራዊ ፡ ዊት ፡ ሠላሳዊ ፡ ዊት ፡ ያሰኛልና ፤ ከመለየት ፡ በቀር ፡ ማስተባበር ፡ የለም ። የጅምላ ፡ ቍጥር ፡ አጣጣፍና ፡ አፈታት ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ አጣጣፍ ፡ በአኀዝ ፡ በፊደል ፤ አፈታት ፡ እንደ ፡ ንባቡ ፡ አንድ ፡ አንዱ፡ ኹለት ፡ ኹለቱ ፡ እያሉ ፡ በሳድስ ፡ በካዕብ ፡ መጨረስ ፡ ነው ። የሴቶችም ፡ ቍጥር ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ኻያ ፡ ከፊደል ፡ እንጂ ፡ ከአኀዝ ፡ ጋራ ፡ አይስማማም ፤ ዱብና ፡ ቅል ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ አሐት ፡ አሐቲ ፡ ክልኤ ፡ ክልኤቲ ፡ ሠላስ ፡ አርባዕ ፡ ኀምስ ፡ እያለ ፡ በፊደል ፡ ብቻ ፡ ይጣፋል ። አኀዝ ፡ ቅጽል ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ርባታውና ፡ ዝርዝሩ ፡ እስከ፲ ፡ መደብ ፡ ነው ።

፻፳፪ ፤ የወንዶች ፡ ጅምላና ፡ የሴቶች ፡ ጅምላ ፡ ቍጥር ።

	የወንዶች ።		የሴቶች ።
፩ ፡	አሐድ ፡ ዱ ፡	አንድ ፡ ዱ ፡	አሐ(ድ)ት ፡ ቲ ፡
፪ ፡	ክልኤ ፡ ት ፡ ቱ ፡	ኹለት ፡ ቱ ፡	ክልኤ ፡ ቲ ፡
፫ ፡	ሠለስት ፡ ቱ ፡		ሠላስ ፡
፬ ፡	አርባዕት ፡ ቱ ፡		አርባዕ ፡
፭ ፡	ኀምስት ፡ ቱ ፡	ዐምስት ፡ ቱ ፡	ኀምስ ፡
፮ ፡	ሰድስት ፡ ቱ ፡		ስሱ ፡
፯ ፡	ሰብዐት ፡ ቱ ፡		ሰብዑ ፡
፰ ፡	ሰምንት ፡ ቱ ፡		ሰማኑ ፡ ኒቱ ፡
፱ ፡	ተስዐት ፡ ቱ ፡	ዘጠኝ ፡ ኙ ፡	ተስዑ ፡
፲ ፡	ዐሥርት ፡ ቱ ፡	ዐሥር ፡ ሩ ፡	ዐሥሩ ፡
፲ወ፩ ፡	ዐሥርት ፡ ወአሐድ ፡ ዱ ፡		ዐሥር ፡ ወአሐት ፡ ቲ ፡
፲ወ፪ ፡	ዐሥርት ፡ ወክልኤት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወክልኤ ፡ ቲ ፡
፲ወ፫ ፡	ዐሥርት ፡ ወሠለስት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወሠላስ ፡
፲ወ፬ ፡	ዐሥርት ፡ ወአርባዕት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወአርባዕ ፡
፲ወ፭ ፡	ዐሥርት ፡ ወኀምስት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወኀምስ ፡
፲ወ፮ ፡	ዐሥርት ፡ ወሰድስት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወስሱ ፡
፲ወ፯ ፡	ዐሥርት ፡ ወሰብዐት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወሰብዑ ፡
፲ወ፰ ፡	ዐሥርት ፡ ወሰምንት ፡ ቱ ፡		ዐሥር ፡ ወሰማኑ ፡ ኒቱ ፡

፲ወ፱፡	ዐሥርት፡ወተስዐት፡ቱ፡		ዐሥር፡ወተስፀ፡
፳፡	ዕሥራ ፤ ኻያ፡ካያ፥ካዕበተ፡ዮድ ።		ዕሥራ ፤ ፪፡ጊዜ፡፲ ።
	በወንዶች፡ዕሥራ፡ወአሐድ፡ዱ ፤ በሴቶች፡ወአሐት፡ቲ፡እያለ፡እስከ፡ ፳፱፡እንዲሁ፡ተጣፍሮ፡ይኼዳል ።		
፴፡	ሠላሳ፡	በቁሙ፡	ሦስት፡ዐሥር፡
፵፡	አርብዓ፡	አርበ፡	አራት፡ዐሥር፡
፶፡	ኀምሳ፡	ዐምሳ፡	ዐምስት፡ዐሥር፡
፷፡	ስ(ድ)ሳ፡	በቁሙ፡	ስድስት፡ዐሥር፡
፸፡	ሰብዓ፡	ሰባ፡	ሰባት፡ዐሥር፡
፹፡	ሰማንያ፡	ሰማኒያ፡	ስምንት፡ዐሥር፡
፺፡	ተስዓ፡	ዘጠና፡	ዘጠኝ፡ዐሥር፡
፻፡	ምእት፡	መቶ፡	ዐሥር፡ዐሥር፡
፲፻፡	አምአት፥አው፡ዐሥርቱ፡ምእት፡		ዐሥር፡መቶ፥፩፡ሺሕ፡
፳፻፡	ዕሥራ፡ምእት፡		ኹለት፡ሺሕ፡
፴፻፡	ሠላሳ፡ምእት፡		ሦስት፡ሺሕ፡
፵፻፡	አርብዓ፡ምእት፡		አራት፡ሺሕ፡
፶፻፡	ኀምሳ፡ምእት፡		ዐምስት፡ሺሕ፡
፷፻፡	ስሳ፡ምእት፡		ስድስት፡ሺሕ፡
፸፻፡	ሰብዓ፡ምእት፡		ሰባት፡ሺሕ፡
፹፻፡	ሰማንያ፡ምእት፡		ስምንት፡ሺሕ፡
፺፻፡	ተስዓ፡ምእት፡		ዘጠኝ፡ሺሕ፡
፼፡	እልፍ፡	(መቶ፡ጊዜ፡መቶ)፡	ዐሥር፡ሺሕ፡
፲፼፡	ዐሥርቱ፡እልፍ፥አው፡አእላፍ፡		መቶ፡ሺሕ፡
፳፼፡	ዕሥራ፡እልፍ፥ሠላሳ፡እልፍ፡ እያለ፡እስከ፡፺፱፼፡ይኼዳል ።		
፻፼፡	አእላፋት፡	መቶ፡እልፍ፥ወይም፡፲፻፡ሺሕ፡(ሚልዮን)፡	
፲፻፼፡	ትእልፊት፡	ሺሕ፡እልፍ፥ወይም፡እልፍ፡ሺሕ፡(፲፡ሚልዮን)፡	
፳፻፼፡	ዕሥራ፡ምእት፡እልፍ፡ እንዲህ፡እያለ፡እስከ፡፺፻፡ይኼዳል ።		
፼፼፡	ምእልፊት፡	እልፍ፡ጊዜ፡እልፍ፡(፻፡ሚልዮን) ።	

ሐዲስ፡ሐሳብ፡እንግዳ፡ቍጥር፥በምእልፊት፡ላይ፡የሚጨመር፥የቢልዮንና፡የትሪልዮን፡አንጻር ።

ምእልፊትን፡ደግሞ፡እንደ፡እልፍ፡፲፡፻፡፲፻፡፼፡እያሉ፡ባ፬ቱ፡ቅጽሎች፡ሲያበዙት፡አንድ፡የነበረው፡፼፡ምእልፊት፡ይኸናል ። ኹለተኛም፡በሚልዮንና፡በቢልዮን፡ተራ፡ሲያወርዱት፥ትሪልዮን፡ከሚባለው፡ቍጥር፡ይሰማማል ። ከእልፍና፡ከአእላፍ፡በላይ፡ያለ፡ቍጥር፡በውሳኔም፡አለውሳኔም፡ይነገራልና ፤ ውሳኔው፡ይህ፡ነው ። ያለውሳኔ፡ግን፡ሲነገር፥አእላፈ፡አእላፋት፡ወትእልፊተ፡አእላፋት፡ምእልፊት፡ይላል ፤ ብዛቱ፡እንዳሸዋና፡እንደ፡ከከብ፡ሰፍሮ፡ቈጥሮ፡ሊያው

ቁት ፡ የማይቻል ፣ ከፈጣሪ ፡ በቀር ፡ ሰፋሪ ፡ ቈጣሪ ፣ ልክና ፡ መጠን ፡ የሌለው ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አባይን ፡ በጭልፋ ፡ እንዲሉ ፡ (ዘፍ፲፫ ፡ ፲፮ ። ፲፭ ፡ ፭) ።

ሐተታ ፡ ስላንድ ፡ ቤት ፡ ቍጥር ።

፻፳፫ ፤ ሠለስት ፡ የተባለው ፡ ሦስት ፡ መኾኑ ፡ ለ ፡ ስለ ፡ ላላ ፡ ነው ፤ ሲጠብቅ ፡ ግን ፡ (ሠላሲ ፡ ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፡ ሠለስት ፡ መድበል ፡ ቅጽል ፡ ኹኖ ፡ ፫ ፡ የሚያደርጉ ፡ ፫ ፡ አድራጎች ፡ ያሰኛል ፡ እንጂ ፣ ፫ነትን ፡ ወይም ፡ ፫ ፡ መኾንን ፡ አያሳይምና ፤ ከማጥበቅ ፡ ተጠንቀቅ ። ሰድስት ፡ ያልነውም ፡ ስድስት ፡ ተብሎ ፡ እንዳማርኛው ፡ በሳድስ ፡ ሲነሣ ፡ ያንዲት ፡ ሴት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ነውና ፣ ውስጠ ፡ ብዙነቱ ፡ ምንም ፡ ርግጥ ፡ ቢኾን ፣ በሰዋ ስው ፡ ሕግ ፡ ለውስጠ ፡ ብዙ ፡ ወንድ ፡ ሊነገርና ፡ ጅምላ ፡ ቍጥር ፡ ሊኾን ፡ አይችልም ። አጥብቀን ፡ ሰምንትና ፡ ዐሥርት ፡ ያልናቸውም ፡ (ሰማኒ ፡ ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፡ ዐሣሪ ፡ ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፡ ሰመንትና ፡ ዐሠርት ፡ ሲባሉ ፣ አድራጊነትን ፡ ቢያሳዩ ፡ እንጂ ፣ ኂኝነትን ፡ አያሳዩምና ፤ በሰምንትና ፡ በዐሥርት ፡ ፈንታ ፡ ሰመንትና ፡ ዐሠርት ፡ ከማ ለት ፡ ተጠንቀቅ ፤ ካንድ ፡ እስከሥር ፡ ያሉ ፡ አኃዞች ፡ ኹሉም ፡ በውስጠ ፡ ብዙነት ፡ ከተ ደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ወጡ ፡ አፈታታቸው ፡ ያስረዳኻል ።

፻፳፬ ፤ ዳግመኛም ፡ ከክልኤት ፡ እስከ ፡ ዐሥርት ፡ ያለው ፡ ት ፡ ምእላድ ፡ መኾ ኑን ፡ የአኃዞችም ፡ ሥር ፡ ከሦስት ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ ወዳራት ፡ አለመውጣቱን ፡ አስ ተውል ፤ ይኸውም ፡ ምእላድ ፡ በሌለው ፡ በአሐድና ፡ በጊዜያት ፡ አኃዝ ፡ ይታወቃል ። ት ፡ ምእላድ ፡ ኹኖ ፡ በሳድስነት ፡ መጨመሩ ፡ የወንዱን ፡ ከሴት ፡ ለመለየትና ፡ ለማብ ዛት ፣ ለመዘርዘርም ፡ እንዲመች ፡ ነው ። የዝርዝሩ ፡ ከዕብነት ፡ ቱ ፡ ብእሲሁ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹኖ ፡ ዐጸፋን ፡ ብቻ ፡ ያሳያል ፤ ዝርዝሩ ፡ ዐጸፋ ፡ ባይኾን ፡ ግን ፡ በገቢር ፡ ጊዜ ፡ የሳድስ ፡ ወራሽ ፡ ግእዝ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፣ የከዕብም ፡ ወራሽ ፡ ሳብዕ ፡ ነውና ፤ አሐዱ ፡ ክልኤቱ ፡ ያለውን ፡ አሐደ ፡ ክልኤተ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አሐዶ ፡ ክልኤቶ ፡ ያሰኝ ፡ ነበር ። አርባዕት ፡ ባዕድ ፡ ከምእላድ ፣ አርብዓም ፡ ባዕድ ፡ ዘር ፡ ይባላል ፤ ባዕድ ፡ ኹኖ ፡ ባዕድ ፡ ያሰኘውም ፡ አ ፡ ነው ።

ተራ ፡ ቍጥር ፡ በፊደል ፡ ብቻ ።

፻፳፭ ፤ የተራ ፡ ቍጥር ፡ መነሻ ፡ ኹሉም ፡ ራብዕ ፡ ፊደል ፡ ነው ፤ በራብዕ ፡ ተነ ሥቶ ፡ ምእላድ ፡ ሳይጨምር ፡ በ፫ ፡ በ፫ ፡ ፊደል ፣ እየጨመረም ፡ በ፬ ፡ በ፬ ፡ ፊደል ፡ ይኼ ዳል ፤ የምእላዶቹም ፡ (ዊ ፡ ይ ፡ ት) ፡ ሻያ ፡ መዘርዘርና ፡ ዐጸፋ ፡ መኾን ፡ ነው ፤ አንደኛ ፡ አንደኛው ፣ አንደኝት ፡ አንደኛይቱ ፡ እያልኽ ፡ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ፤ ንባቡ ፡ መንታ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ፍችውም ፡ መንታ ፡ ነው ። በጅምላና ፡ በተራ ፡ ቍጥር ፡ ከአሐዱና ፡ ከክ ልኤቱ ፡ የሚተባበሩ ፣ ስለነርሱም ፡ የሚነገሩ ፡ ቅጽሎች ፡ እሊህ ፡ ናቸው ፤ ዋሕድ ፡ ግእዝ ፡ አኃዝ ፡ ጥንት ፡ መሠረት ፡ ቀዳም ፡ ቀዳሚ ፡ በኵር ፣ የአሐዱ ። ዳግም ፡ ካዕብ ፡ መንታ ፡ ዘውግ ፡ ፅምድ ፣ የክልኤቱ ፡ ናቸው ።

፪፻፳፩ የወንዶችና ፡ የሴቶች ፡ ተራ ፡ ቊጥር ።

የወንዶች ።	የሴቶች ።
አሐድ ፡ አሐዳይ ፡ ዊ ፡	አሐ(ድ)ት ፡ አሐቲ ፡
(ግእዝ ፡ ጥንት ፡ ቀዳሚ ፡ በኵር) ፡	(ቀዳሚት ፡ ማዪት) ፡
ክልእ ፡ ክልአይ ፡ ዊ ፡	ክልእት ፡ ክልአዪ(ዊ)ት ፡
(ካዕብ ፡ ዳግም ፡ ዳግማይ ፡ ዊ) ፡	(ዳግምት ፡ ሚት ፡ ማዪት) ፡
ሣልስ ፡ ሣልሳይ ፡ ዊ ፡	ሣልስት ፡ ሣልሳዊ(ዪ)ት ፡
ራብዕ ፡ ራብዓይ ፡ ዊ ፡	ራብዕት ፡ ራብዓዊ(ዪ)ት ፡
ኃምስ ፡ ኃምሳይ ፡ ዊ ፡	ኃምስት ፡ ኃምሳዊ(ዪ)ት ፡
ሳድስ ፡ ሳድሳይ ፡ ዊ ፡	ሳድስት ፡ ሳድሳዊ(ዪ)ት ፡
ሳብዕ ፡ ሳብዓይ ፡ ዊ ፡	ሳብዕት ፡ ሳብዓዊ(ዪ)ት ፡
ሳምን ፡ ሳምናይ ፡ ዊ ፡	ሳምንት ፡ ሳምናዊ(ዪ)ት ፡
ታስዕ ፡ ታስዓይ ፡ ዊ ፡	ታስዕት ፡ ታስዓዊ(ዪ)ት ፡
ዓሥር ፡ ዓሥራይ ፡ ዊ ፡	ዓሥርት ፡ ዓሥራዊ(ዪ)ት ፡

በወንዶች ፡ ዓሥር ፡ ወአሐድ ፡ ወክልእ ፡ ወሣልስ ፡ እያለ ፡ እስከ ፡ ታስዕ ፥ በሴቶችም ፡ እንደዚሁ ፤ ዕሥራዊ ፡ ት ፡ ሠላሳዊ ፡ ምእታዊ ፡ እልፋዊ ፡ እያለ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ይኼዳል ። ሲበዛም ፡ አበዛዙ ፡ ይህ ፡ ነው ።

ቀደምት ፡ ቀዳም(ማው)ያን ፡ ያት ፡　የወንዶችና ፡ የሴቶች ።
ደኀርት ፡ ክልኣን ፡ ኣት ፥ ክልኣው(ይ)ያን ፡ ያት ፡
(ዳግማን ፡ ት ፥ ዳግማው(ይ)ያን ፡ ያት) ፡
ሣልሳን ፡ ት ፥ ሣልሳው(ይ)ያን ፡ ያት ፡
ራብዓን ፡ ት ፥ ራብዓይ(ው)ያን ፡ ያት ፡
ኃምሳን ፡ ት ፥ ኃምሳው(ይ)ያን ፡ ያት ፡
ሳድሳን ፡ ት ፥ ሳድሳው(ይ)ያን ፡ ያት ፡
ሳብዓን ፡ ት ፥ ሳብዓይ(ው)ያን ፡ ያት ፡
ሳምናን ፡ ት ፥ ሳምናው(ይ)ያን ፡ ያት ፡
ታስዓን ፡ ት ፥ ታስዓይ(ው)ያን ፡ ያት ፡
ዓሥራን ፡ ት ፥ ዓሥራው(ይ)ያን ፡ ያት ።

፪፻፳፪ የብዙዎች ፡ አኃዝ ፡ በብዙዎቹ ፡ ብቻ ፡ በሦስት ፡ ሰራዊት ፡ በእሙንቱና ፡ በአንትሙ ፡ በንሕነ ፡ ይዘረዘራል ፤ አነሣሡም ፡ አሐዱን ፡ አይሽም ፤ ካንድ ፡ የወጣ ፡ ብዙ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ከ፪ ፡ ይነሣል ። ክልኤሆሙ ፡ ን ፥ ክልኤቶሙ ፡ ን ፥ ክልኤቲሆሙ ፡ ን ። ክልኤክሙ ፡ ን ፥ ክልኤት ፡ ቲ ፡ ክሙ ፡ ን ፥ ክልኤነ ፡ ክልኤትነ ። ሠለስቶሙ ፡ ቲሆሙ ፡ ን ። ሠለስቲክሙ ፡ ክን ፥ ሠለስትነ ፤ እንዲህ ፡ እያለ ፡ እስከሥር ፥ ፍችውም ፡ ሦስታችን ፡ ሦስትነታችን ፡ ያሰኛል ። ወደ ፡ ተራ ፡ ቊጥር ፡ ሲለወጥ ፡ ግን ፡ አሐዱን ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ አሐዶሙ ፡ ክልአሙ ፡ ሣልሰሙ ፡ እያለ ፡ በራብዕ ፡ ይነሣል ። ከግእዝ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ያሉ ፡ የ፯ቱ ፡ ፊደላት ፡ ስምና ፡ ቊጥር ፡ ከወንዶች ፡ ተራ ፡ ስለ ፡ ወጣ ፡ ኹሉም ፡ በወንድነት ፡ ይጠራሉ ።

የክፍል ፡ ቊጥር ።

፻፳፫ ፤ የብዙዎች ፡ ቊጥር ፡ አሐድን ፡ ትቶ ፡ ከክልኤት ፡ እንደ ፡ ተነሣ ፥ የክፍልም ፡ ቊጥር ፡ ከመንፈቅ ፡ ይነሣል ፤ ተከፋዩ ፡ አሐዱ ፡ ነውና ። ምንም ፡ አካኼዱ ፡ እንደ ፡ ተራ ፡ ቢኾን ፡ ልዩነት ፡ አለው ፤ ለበታና ፡ ለጊዜም ፡ ሲነገር ፡ እንደ ፡ ጅምላ ፡ ነው ።

መንፈቅ ፡ ንፍቅ ፡ ክልኢት ፡	እኩል ፡ እኩሌታ ፡ ፪ኛ ፡ እጅ ፡
ሣልሲት ፡	ሦስተኛት ፡ ሦስቲያ ፡ ሢሶ ፡
ራብዒት ፡	ርቢት ፡ አራቲያ ፡ ርቦ ፡ ሩብ ፡
ኃምሲት ፡	ዐምስተኛት ፡ ዐምስቲያ ፡ ዐምሾ ፡
ሳድሲት ፡	ስድስተኛት ፡ ስድስቲያ ፡
ሳብዒት ፡	ሰባተኛት ፡ ሰባቲያ ፡
ሳምኒት ፡	ስምንተኛት ፡ ስምንቲያ ፡
ታስዒት ፡	ዘጠነኛት ፡ ዘጠኚያ ፡
ዓሥሪት ፡	ዐሥረኛት ፡ ዐሥሪያ ፡ ካሥር ፡ አንድ ።

ሲበዛም ፡ ክልኢታት ፡ ሣልሲታት ፡ ዓሥሪታት ፡ ያሰኛል ። ካ፲ ፡ በላይ ፡ ግን ፡ ክፍልነቱን ፡ ገልጦ ፡ ዐሥርቱ ፡ ወአሐዱ ፡ ክፍል ፡ ዕሥራ ፡ ወክልኤቱ ፡ ክፍል ፡ እያለ ፡ በጅምላና ፡ በየዋህ ፡ ቊጥር ፡ ይኼዳል ። ከክልኢት ፡ እስከ ፡ ዓሥሪት ፡ ያሉ ፡ ስሞች ፡ ኹሉም ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፡ መደብ ፡ ይረበሉ ፤ ይህም ፡ መንፈቁ ፡ ቃ ፡ ቆሙ ፡ ቆን ፤ ክልኢቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፥ ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ትነ ፡ ማሰኘታቸውን ፡ ያሳያል ። በጅምላም ፡ አካኼድ ፡ ሲነገሩ ፡ ስማቸው ፡ እጅ ፡ ክፍል ፡ እየተባለ ፡ ስንትነታቸውን ፡ ይገልጣል ።

ምእሐዲት ፡	፩ ፡ እጅ ፡ ፩ ፡ ክፍል ፤ እጅና ፡ ክፍል ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።
ምክልኢት ፡ ምክዕቢት ፡	፪ ፡ እጅ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡
ምሥልሲት ፡	፫ ፡ እጅ ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡
ምርብዒት ፡	አራት ፡ እጅ ፡
ምኃምሲት ፡	ዐምስት ፡ እጅ ፡
ምስድሲት ፡	ስድስት ፡ እጅ ፡
ምስብዒት ፡	ሰባት ፡ እጅ ፡
ምስምኒት ፡	ስምንት ፡ እጅ ፡
ምትስዒት ፡	ዘጠኝ ፡ እጅ ፡
ምዕሥሪት ፡	ዐሥር ፡ እጅ ፡

ሲበዙም ፡ እጅነታቸው ፡ ዕጽፍ ፡ ኹኖ ፥ ምእሐዲታት ፡ ፩ ፡ ዕጽፍ ፡ ፪ ፡ ቀንጃ ። ምክልኢታት ፡ ፪ ፡ ዕጽፍ ፡ ፬ ፡ ቀንጃ ፡ ፬ ፡ ነጠላ ። ምዕሥሪታት ፡ ፲ ፡ ዕጽፍ ፡ ፲ ፡ ጥንድ ፡ ፳ ፡ ነጠላ ፡ ፳ ፡ ቀንጃ ፡ እየተባሉ ፡ እንዲህ ፡ በዕጽፍነት ፡ ይፈታሉ ። እጅ ፡ ማለትና ፡ ዕጽፍ ፡ ማለት ፡ ልዩ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ለበታም ፡ ሲቀጸል ፥ ምእሐዲት ፡ ብሎ ፡ ፩ ፡ ክፍል ፡ ፩ ፡ አውራጃ ፡ ፩ ፡ ጋሻ ፡ ወይም ፡ ቀላድ ፤ ፩ ፡ ወገን ፡ ፩ ፡ ፊት ፡ ፩ ፡ እመም ፡ ፩ ፡

ገዝም፡፩፡አፍታ፡፩፡ወረራ፡፩፡ፈፋ፡፩፡ቃዳ፡፩፡ተለላ፡ያሰኛል። ከምክልኢት፡እስከ፡ምዕሥሪት፡ኹሉን፡እንዲህ፡ፍታ።

፻፵፱፤ (በጥሬነታቸው፡የክፍልን፡ኹነታ፡የሚያሳዩ፡ጥሬዎች)።

ትእሕ(ድ)ዲት፡እሕድና፡	አንድነት፡	፩ኛነት፡
ትክልእት፡ክላኤ፡	ኹለትነት፡	፪ኛነት፡
ትሥልስት፡ሥላሴ፡	ሦስትነት፡	፫ኛነት፡
ትርብዕት፡ርባዔ፡	አራትነት፡	፬ኛነት፡
ትኀምስት፡ኀማሴ፡	ዐምስትነት፡	፭ኛነት፡
ትስድስት፡ስዳሴ፡	ስድስትነት፡	፮ኛነት፡
ትስብዕት፡ስባዔ፡	ሰባትነት፡	፯ኛነት፡
ትስምንት፡ስማኔ፡	ስምንትነት፡	፰ኛነት፡
ትስዒት፡ትሳዔ፡	ዘጠኝነት፡	፱ኛነት፡
ትዕሥርት፡ዕሣሬ፡	ዐሥርነት፡	፲ኛነት፡

የዕለታት፡አኃዝ።

፻፶፤ አሚር፡በጽርእና፡በቅብጥ፡(ኢሜራ)፡ዕለት፡ነው፡እንጂ፥አኃዝ፡አይዶለም፤ ስለዚህ፡ቅጽል፡አይኾንም። ሰኑይም፡በዕብራይስጥ፡(ሼኒ)፡ተራ፡ቊጥር፡ነው፤ ፪ኛ፡ያሰኛል፡እንጂ፥፪፡አያሰኝም፤ አሚርና፡ሰኑይ፡እነዚህ፡፪ቱ፡በአሐድና፡በክልእ፡ቦታ፡ስለ፡ገቡ፡በነዚያ፡ዘይቤ፡ይፈታሉ። የእሑድና፡የቀዳሚም፡ስማቸው፡ተፋልሷል፤ እሑድን፡አሐድ፡ቀዳም፡ቀዳሚት፡በማለት፡ፈንታ፡በውስጠ፡ዘ፡ንባብ፡እሑድ፡ብሎ፡አንደኛ፡ማለት፤ ቀዳሜንም፡ሰቡዕ፡ሳብዕት፡በማለት፡ፈንታ፡ቀዳም፡ቀዳሚት፡ብሎ፡በእሑድ፡ስም፡መጥራት፡የመሳሳት፥ቋንቋ፡ያለማስተዋል፡ጓዝ፡ነው፡እንጂ፤ የታረመ፡ግእዝ፡አይዶለም። አይሁድም፡ሰኑይን፡ሼኒ፡(፪ኛ)፡ማለታቸው፡እሑድን፡ሪሾን፡(ቀዳም፡ቀዳሚ)፡ብለው፡ነው። ፮ኛውም፡ቀን፡እንደ፡ሸማኔ፡ዕቃ፡ዐርብ፡መባሉ፡የፊት፡ግንዱን፡እሑድ፡ተጠግቶ፡ከሰኞ፡እስከሙስ፡ያሉትን፡ልብ፡ባለማድረግ፡ነው፡እንጂ፤ ዐሥርነት፡ባለው፡በመዘራዝሩ፡በተራ፡ቊጥር፡ሕግ፡አይዶለም። የዐርብ፡ዘይቤ፡በግእዝም፡በዕብራይስጥም፡ሠርክ፡ነውና፤ አኃዝ፡ኹኖ፡ዕለት፡ከመባል፥ወይም፡የዕለት፡ስምና፡ቅጽል፡ከመኾን፡አይገባም። ከሰኑይ፡እስከ፡ዐሡር፡ያሉ፡የዕለታት፡ስሞች፡ከሣልስና፡ከሳድስ፡ውስጠ፡ዘ፡ስለ፡ተዴቀሉ፡በግእዝ፡ተነሥተው፡ከዕብ፡እያስከተሉ፡በሳድስ፡ይጨርሳሉ፤ አፈታታቸውም፡፪፡ነው፤ እንደ፡፳ምላና፡እንደ፡ተራ። እሑድ፡አሐድ፡አሚር፤ አንድ፡አንደኛ፡መባቻ፡መዠመሪያ። ሰኑይ፡ሠሉስ፡ረቡዕ፡ኀሙስ፡ሰዱስ፡ሰቡዕ፡ሰሙን፡ተሱዕ፡ዐሡር፤ ዐሥር፡ዐሥረኛ፥ኹሉን፡እንዲህ፡ፍታ። አመና፡በ፡ሲጨመሩባቸው፡መድረሻቸውን፡እየዘረዘሩ፡ከወርኅ፡ተስማምተው፡በሳድሱ፡ለጽልመት፡ወርኅ። አመ፡ዐሡሩ፡ወአሚሩ፥አመ፡ዕሥራ፡ወሰኑዩ፡

እያሰኙ፡እስከ፡፹፡ይኼዳሉ፤ጥፈታቸውም፡ከፊደል፡እንጂ፡ከአኃዝ፡ጋራ፡አይተ ባበርም፤የጊዜያትም፡ክፍል፡እንዲሁ፡ነው ።

፻፹፩፤ የጊዜያት፡አኃዝ ።

እሑድ፡ምዕር፡	እሑደ፡ምዕረ፡	፩፡ጊዜ፥በ፩፡ጊዜ፡
ክልኢ፡	ክልአ፡	
ሥልስ፡	ሥልሰ፡	
ርብዕ፡	ርብዐ፡	
ኃምስ፡	ኃምሰ፡	
ስድስ፡	ስድሰ፡	
ስብዕ፡	ስብዐ፡	
ስምን፡	ስምነ፡	
ትስዕ፡	ትስዐ፡	
ዕሥር፡	ዕሥረ፡	ዐሥር፡ጊዜ፥በሥር፡ጊዜ ።

ዳግመኛም፡አሐደ፡ጊዜ፡ክልኤተ፡ጊዜ፥ሰብዐተ፡ጊዜያተ፡እያሰኘ፡በጅምላ፡ ቊጥር፡ይነገራል፤ካሥራንድም፡በላይ፡እንደዚሁ ።

፻፹፪፤ የዕጽፍ፡ቊጥር ።

አሐዳት፥አው፡ካዕበተ፡አሐዱ፡	፩፡ዕጽፍ፡
ክልኤታት፥አው፡ካዕበተ፡ክልኤቱ፡	፪፡ዕጽፍ፡
ሠለስታት፥ካዕበተ፡ሠለስቱ፡	፫፡ዕጽፍ፡
አርባዕታት፥ካዕበተ፡አርባዕቱ፡	፬፡ዕጽፍ፡
ኀምስታት፥ካዕበተ፡ኀምስቱ፡	፭፡ዕጽፍ፡
ሰድስታት፥ካዕበተ፡ሰድስቱ፡	፮፡ጥንድ፡
ሰብዐታት፥ካዕበተ፡ሰብዐቱ፡	፯፡ጥንድ፡
ሰምንታት፥ካዕበተ፡ሰምንቱ፡	፰፡ጥንድ፡
ተስዐታት፥ካዕበተ፡ተስዐቱ፡	፱፡ጥንድ፡
ዐሥርታት፥ካዕበተ፡ዐሥርቱ፡	፲፡ዕጽፍ ።

ዐሥርታት፡ወአሐዳት፥ወይም፡ካዕበተ፡ዐሥርቱ፡ወአሐዱ፤፲፩፡ዕጽፍ ። ዕሥራት፥ ካዕበተ፡ዕሥራ፤ሠላሳት፡ካዕበተ፡ሠላሳ፡እያለ፡እስከ፡ምእልፊት፡ይኼዳል ። የጊ ዜም፡አኃዞች፡እሑዳት፡ምዕራት፡ሲባሉ፡እንደ፡ምእሑዲታት፡ዕጽፍ፡ያሰኛሉ፤ ክልኣት፡ሥልሳት፡ርብዓት፡ኀምሳት፡ስድሳት፡ስብዓት፡ስምናት፡ትስዓት፡ዕሥ ራት፡እያሰኙ፡ኹሉም፡ዕጽፍ፡ይኾናሉ ።

ሳድስ፡ውስጠ፡ዘ ።

እሑድ፤ዋሕድ፡(ዳን፡ት፡ሕድ)፡	የታነደ፡አንድ፥አንድ፡የኾነ፡አንድ፡አን ዲዮ፡ውስጠ፡ብዙ፤ኹሉን፡እንዲህ፡ፍታ ።
ክሉእ፡(ኣን፡ኣት፡ልእት)፡	የተኾለተ፡ኹልት፥ኹለቶ፡ኹለቲዮ፡

ምንትው ፡ (ዋን ፡ ዋት ፡ ቱት) ፡ የመነታ፥ መንቶ ፡ መንቲዮ ፡
ሥሉስ ፡ (ሳን ፡ ሳት ፡ ልስት) ፡ የተሠለሰ ፡ ሥልስ፥ ሦስቶ ፡ ሦስቲዮ ፡
ርቡዕ ፡ (ዓን ፡ ዓት ፡ ብዕት) ፡ የታረተ ፡ እርት ፥ አራቶ ፡ አራቲዮ ፡
ኅሙስ ፡ (ሳን ፡ ሳት ፡ ምስት) ፡ የታመሰ ፡ ዕምስ፥ ዐምስቶ ፡ አምስቲዮ ፡
ስዱስ ፡ (ሳን ፡ ሳት ፡ ድስት) ፡ የተሰደሰ ፡ ስድስ፥ ስድስቶ ፡
ስቡዕ ፡ (ዓን ፡ ዓት ፡ ብዕት) ፡ የተሰበተ ፡ ስብት፥ ሰባቶ ፡ ቲዮ ፡
ስሙን ፡ (ናን ፡ ናት ፡ ምንት) ፡ የተሰመነ ፡ ስምን፥ ስምንቶ ፡
ትሱዕ ፡ (ዓን ፡ ዓት ፡ ስዕት) ፡ የተዘጠነ ፡ ዝጥን፥ ዘጠኞ ፡ ኚዮ ፡
ዕሡር ፡ (ራን ፡ ራት ፡ ሥርት) ፡ የታሠረ ፡ ዕሥር፥ ዐሥሮ ፡ ዐሥሪዮ ፡ ብሎ ፡
በዚሁ ፡ ይቆማል ፤ ከሥር ፡ አይወጣም ።

የመስፈሪያና ፡ የሚዛን ፡ ዕጽፍ ።

መአሐድ ፡	፪ቱን ፡	፩ ፡ የሚያደርግ ፡
መክልእ ፡	፬ቱን ፡	፪ ፡ የሚያደርግ ፡
መሥልስ ፡	፮ቱን ፡	፫ ፡ የሚያደርግ ፡
መርብዕ ፡	፰ቱን ፡	፬ ፡ የሚያደርግ ፡
መኃምስ ፡	፲ሩን ፡	፭ ፡ የሚያደርግ ፡
መስድስ ፡	፲፪ቱን ፡	፮ ፡ የሚያደርግ ፡
መስብዕ ፡	፲፬ቱን ፡	፯ ፡ የሚያደርግ ፡
መስምን ፡	፲፮ቱን ፡	፰ ፡ የሚያደርግ ፡
መትስዕ ፡	፲፰ቱን ፡	፱ ፡ የሚያደርግ ፡
መዕሥር ፡	፳ውን ፡	፲ ፡ የሚያደርግ ።

፪ኛ ፡ መንገድ፥ መአሐድ ፤ ብዙውን ፡ ፩ ፡ የሚያደርግ ። መክልእ ፤ አንዱን ፡ ፪ ። መሥልስ ፤ አንዱን ፡ ፫ ። መዕሥር ፡ አንዱን ፡ ፲ ፡ የሚያደርግ ፡ እያሉ ፡ አንድን ፡ ተከፋይ ፡ አድርጎ ፡ ሲፈቱት ፡ ዕጽፍነቱ ፡ ቀርቶ ፡ ዝርዝርና ፡ ብትን ፡ ይኾናል ። ሲበዛም ፡ መአሐድ ፡ መክልእ ፡ መሣልስ ፡ እያለ ፡ እስከ ፡ መዓሥር ፡ ይኼዳል ፤ መ ፡ ባይኖር ፡ ግን ፡ ከአሐድ ፡ እስከ ፡ ዕሥር ፡ ኹሉም ፡ የጊዜ ፡ አኃዝ ፡ ናቸው ። የአኃዝ ፡ ነገር ፡ እስከ ዚህ ፡ ነው ።

ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ መድበላዊ ፡ ቍጥር ።

፻፴፫ ፤ ኵል ፡ ኵሉ ፤ ኹሉ ፡ መላው ፡ ጠቅላላው፥ ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ያለው ፤ ወይም ፡ በየክፍሉ ፡ ፍጹምነት ፡ ያለው ፡ ያ፳ቱ ፡ ቤት ፡ ቍጥር ፡ አንዱም ፡ አንዱም ፡ ኹሉ ። ስፍርና ፡ ቍጥር ፡ ለሌለውም ፡ ከታች ፡ ይባላል ፤ ርባታው ፡ በደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፻፲፱) ። ኵል ፡ ኵሉ ፡ ማለት ፡ አሐድ ፡ አሐዱ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አሐዱና ፡ ኵሉ ፡ ይዋረሳሉ ፤ ኵሉ ፡ አሐዱ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ ወይም ፡ ብእሲ ፡ ብእሲ ፡ ይላል ፤ ኵሉ ፡ ብእሲ ፡ ማለት ፡ ነው ። ኵሉን ፡ የመሰሉ ፡ ቅጽሎች ፤ ምሉእ ፡ ፍጹም ፡ ብዙኅ ፡ ንሕኑሕ ፡ ዝሕዙሕ ፡ ፍድፉድ ፤ ከፋዮቻቸውም ፡

ንኡስ ፡ ሕጹጽ ፡ ኅዳጥ ፡ ውሑድ ፥ ንስቲት ፡ ሕቅ ፡ መጠን ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፡ ናቸው ። ኰል ፡ የክሉል ፡ ክፋይ ፡ ነው ፤ ሲዘረዘርም ፥ ኰሉ ፡ ኰላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ፤ ኰልክ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፥ ኰልየ ፡ ኰልነ ፡ እያሰኘ ፡ ጠብቆ ፡ ይነገራል ። ዕብራውያንም ፡ እንደዚሁ ፡ ባ፲ ፡ ሰራዊት ፡ ይዘረዝሩታል ፤ አንዳንድ ፡ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ ከ፲ቱ ፡ በቀር ፥ አንተ ፡ አንቲ ፡ አነ ፡ ባለው ፡ በነዚህ ፡ በ፫ቱ ፡ የለውም ፡ ብለው ፡ ያውጃሉ ።

፻፴፬ ፤ መጠንና ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፡ የልክ ፡ ቅጽልና ፡ አገባብ ፡ ተብለው ፡ ከባዕድ ፡ ቅጽሎችና ፡ ከበይት ፡ አገባቦች ፡ ተቈጥረዋል ። ምስጢራቸው ፡ የአኀዝ ፡ ግምት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በስፍር ፡ በቍጥር ፡ በአኀዝ ፡ ፈንታ ፡ እየገቡ ፡ ያኽል ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ ግምታቸው ፡ ምሉእና ፡ ሕጹጽ ፡ ያሳያል ። ምሉእ ፥ መጠኑ ፡ ለረድእ ፡ ከመ ፡ ሊቁ ፥ በአምጣነ ፡ ብሒሩ ፡ ዘርዐ ፤ ዐቅመ ፡ ቆመ ፡ ብእሲ ። ሕጹጽ ፥ መጠነ ፡ ትክል ፡ ጹር ፤ መጠነ ፡ በ ፡ ውስተ ፡ እዴክ ፤ ወነበረት ፡ ማርያም ፡ ኀቤሃ ፡ መጠነ ፡ ሠለስቱ ፡ አውራኀ ። ዳግመኛም ፡ ቅጽል ፡ ሲኾ(ኑ)ቸው ፡ አገባቦች ፥ አገባብ ፡ ሲኾኑቸው ፡ ቅጽሎች ፡ ኹነው ፡ ይገኛሉ ፤ ይህም ፥ ተዋረደ ፡ ፈርዖን ፡ አምጣነ ፡ (መጠነ ፡ ዐቅመ) ፡ አስተዋረዶሙ ፡ ለእስራኤል ፡ በለው ፡ ይታወቃል ። ሲፈታም ፡ በገባብነቱ ፥ እስራኤልን ፡ አዋርዷቸዋልና ፥ እንዳዋረዳቸው ፡ መጠን ፥ በዋረዳቸው ፡ ልክ ፡ ስላዋረዳቸው ፡ አሰኝቶ ፥ በቅጽልነቱም ፡ ያዋረዳቸውን ፡ ያኽል ፡ ያሰኛልና ፥ መታወቂ ፡ ይህ ፡ ነው ፤ የቀረውን ፡ በገባብ ፡ ተመልከት ። ፬ቱን ፡ ክፍል ፡ እንዳ፬ ፡ ጣት ፡ ፲፫ቱን ፡ ዕርከን ፡ እንደ ፡ ቀለበት ፡ አድርጎ ፥ የሰዋስውን ፡ ሕዋሳትና ፡ ጌጥ ፡ ንዋያተ ፡ ውስጥ ፡ ሰፍሮና ፡ ቈጥሮ ፡ ዘርዝሮ ፡ ደምሮ ፡ ለ፪ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ የሚያስረክብና ፡ የሚሰጥ ፡ የሚያስተላልፍ ፡ ፩ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ ተፈጸመ ። ያለፈው ፡ ንባብ ፤ የሚመጣው ፡ መትርጕም ።

፪ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፫ ፡ ክፍል ፡ ኅረ ፡ ቤተ ፡ ሥሉስ ፡ አካል ።

ጸዋትወ ፡ ክፍሉም ፡ ጸዋትወ ፡ ንባብ ፤ ጸዋትወ ፡ አገባብ ፤ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፤ የሠምና ፡ የወርቅ ፡ አንጥረኞች ፡ እነተዋኔ ፥ እንደነኤልያብ ፡ ስለ ፡ ደብተራ ፡ ሕግ ፡ ሥልጣኔ ፥ በመንፈሰ ፡ ጥበብ ፡ የሠሩት ፡ የንባብ ፡ ሽልማት ፡ ውሳኔ ፤ የጸያፎችም ፡ መታጠቢያ ፡ ጥሩ ፡ ፈሳሽ ፡ ትምርት ፡ ማየ ፡ ቤተ ፡ ግእዝ ፡ ብለኔ ። ወይም ፡ የሰዋስው ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስ ፥ ከ፯ ፡ ቀለም ፡ ቀንድ ፡ በተሠራው ፡ በፊደላት ፡ ሚዶ ፡ በጥሩ ፡ ግስ ፥ የሚበጠርና ፡ የሚነቀስ ፤ ከሎታ ፡ ንባቡ ፡ የዕንቍ ፥ ወለባ ፡ ምስጢሩ ፡ የወርቅ ፥ የሚያንጸባርቅ ። መምህራንም ፡ የግእዝን ፡ ቋንቋ ፡ አልብኪ ፡ ነውር ፡ ወኢምንትኒ ፡ ላዕሌኪ ፡ እያሉ ፡ እንደ ፡ መርዓዊና ፡ እንደ ፡ መርዓት ፡ ሸልመው ፡ አስጊጠው ፡ አንቈጥቍጠው ፡ ለተማሮች ፡ የሚድሩበት ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ንባብ ፥ የሰዋስው ፡ ግቢ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፥ ርስ ፡ በርሱ ፡ የሚዘረፍና ፡ የሚናበብ ፥ ተናበና ፡ ወድቆም ፡ የሚሳሳብ ፤ ሳቢ ፡ ከተሳቢ ፡ ዘርፍ ፡ ከባለቤት ፥ ቅጽል ፡ ከባ

ለቤት ። እነዚህም ፡ ፫ቱ ፡ አርእስቶች ፡ በ፫ኛውና ፡ ባ፬ኛው ፡ ክፍል ፡ ነጠላና ፡ ቀንጃ ፡ እየኾኑ ፡ ኹሉም ፡ ብቻ ፡ ብቻቸውን ፡ ተነግረዋል ። የሳቢና ፡ የተሳቢ ፡ ዐዋጅ ፤ ለመምህርና ፡ ለተማሪ ፡ ለቅኔ ፡ ፈጣሪ ፡ መንገድ ፡ የሚጠርግ ፡ የሚያዘጋጅ ፤ ለባለመጽሐፍም ፡ ለተርጓሚ ፡ ላንባቢ ፡ ለሰሚ ፡ የሚበጅ ። ዝርዋን ፡ ቃላት ፡ እንደ ፡ ድባና ፡ እንደ ፡ ማርዳ ፡ እንደ ፡ ድሪ ፡ እንደ ፡ ሰንሰለት ፥ ወይም ፡ እንደ ፡ ዋንጫ ፡ እንደ ፡ ሕዋሳት ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚያያዙና ፡ የሚሳቡ ፡ የሚሳመኩ ፡ በ፲ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ በዘርፍ ፥ በቅጽል ፥ በባለቤት ፡ በዝርዝር ፥ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፥ በገባብ ፥ በሠምና ፡ በወርቅ ። የነዚህንም ፡ ሕግ ፡ ለውጠው ፡ በልዩነት ፡ የሚነገሩ ፡ ፬ቱ ፡ ባህሎች ፥ ብትን ፥ ሙሻዘር ፡ ሠረዝና ፡ አንጻር ፡ እንደኒሁ ፡ ናቸው ፤ ኋላ ፡ በቦታቸው ፡ ይነገራሉ ። አንቀጽን ፡ ቅጽልን ፡ ዝርዝርን ፡ ከባለቤት ፡ ጋራ ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፥ ባንድና ፡ በብዙ ፥ በወንድና ፡ በሴት ፡ አሰማምቶ ፡ ለመናገርና ፡ ለመጣፍ ፥ የተጣፈውንም ፡ ድርሰትና ፡ ቅኔ ፡ ለማመስገንና ፡ ለመንቀፍ ፡ ፍጹም ፡ ጥንቃቄ ፡ ያስፈልጋል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመላሾችና ፡ በጣፎች ፡ ስሕተት ፡ የሰዋስውን ፡ ሕግ ፡ ሳይጠብቅ ፡ ሩቁን ፡ በቅርብ ፡ ቅርቡን ፡ በሩቅ ፥ አንዱን ፡ በብዙ ፡ ብዙውን ፡ ባንድ ፥ ወንዱን ፡ በሴት ፡ ሴቱን ፡ በወንድ ፡ እያደባለቀ ፡ ይናገራል ፤ አነጋገሩም ፡ ይህ ፡ ነው ። ተባዕተ ፡ ወአንስተ ፡ ፈጠሮሙ ፤ ሜጡ ፡ ለተባዕት ፡ ኀምሳ ፥ ወለአንስትሰ ፡ ሜጣ ፡ ሠላሳ ፤ ፀር ፡ እኩይ ፥ ቢጽ ፡ ሀካይ ፡ ብሎ ፡ ስላንድ ፡ የተናገረውን ፡ መልሶ ፡ ደግሞ ፡ ስለ ፡ ብዙ ፥ አእንስት ፡ ወይም ፡ አንስትያት ፥ አፅራር ፥ አብያጽ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ጠባባት ፡ አንስት ፡ ሐነጻ ፡ አብያተ ፤ ተጋብኡ ፡ ፀር ፡ እኩያን ፥ ወቢጽ ፡ ሐሳውያን ፤ ይቤሎሙ ፡ ለቢጹ ፡ አርዳእ ፡ ይላል ። አንባቢ ፡ ሆይ ፡ በመጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ጸያፍ ፡ አለና ፤ አሕጻከ ፡ ስሑል ፥ ዘእንበለ ፡ ይቁም ፡ አድባር ፥ ተቈጣዕክምሙ ፡ ለይእቲ ፡ ትውልድ ፡ እያለ ፡ አላገባቡ ፡ ገብቶና ፡ ተጥፎ ፡ ብታገኝ ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ጸያፍ ፡ ንባብ ፡ ኹሉ ፡ የመላሽና ፡ የጸሓፊ ፡ ስሕተት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ የግእዝ ፡ ሕግና ፡ የሰዋስው ፡ ሥርዐት ፡ እንዳይዶለ ፡ አስተውል ። መተርጕማን ፡ ግን ፡ የተቀዳበትን ፡ ጽርኡንና ፡ ዐረቡን ፡ ዕብራይስጡንም ፡ ስላላዩት ፥ መጽሐፍ ፡ ምስጢር ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ሕግ ፡ ሰዋስው ፡ አይጠብቅም ፥ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፡ አይጠነቀቅም ፡ ብለው ፡ ያውጁና ፥ ጸያፍን ፡ ኹሉ ፡ ልማደ ፡ መጻሕፍት ፡ ይሉታል ። በገድል ፡ በታምር ፡ በቅኔ ፡ በመልክና ፡ በሰላምታ ፡ ድርሰት ፡ ብዙ ፡ ጸያፍ ፡ አለመገኘቱ ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ነው ፡ ብትል ፥ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ግእዝ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነለት ፥ አበባውም ፡ ድርሰት ፡ ከግእዝ ፡ መምህራን ፡ ስለ ፡ ፈነዳና ፡ ከሌላ ፡ ቋንቋ ፡ ስላልተቀዳ ፡ ነው ። የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ጥንቃቄ ፡ ኋላ ፡ በዘርፍ ፡ በቅጽል ፡ ይነገራል ።

፲፯ኛ ፡ ዕርከን ።

ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ የሰዋስው ፡ ዡንቢ ።

፩ ፤ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ ማለት ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ወይም ፡ ቅጽልና ፡ ባለቤት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሳቢው ፡ አንቀጽ ፡ ተሳቢው ፡ ባለቤት ፡ ነውና ። የባለቤትም ፡ ጓዝ ፡ ዘርፍና ፡ ቅጽል ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ በተሳቢነት ፡ ይከተታል ። በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ አደረገ ፡

አላደረገም ፥ በተገብሮ ፡ ተደረገ ፡ አልተደረገም ፥ ባጕል ፡ አንቀጽ ፡ ኾነ ፡ አልኾነም ፥ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፡ አይዶለም ፡ ተብሎ ፡ የሚነገርለ(በ)ት ፡ አካል ፥ ወይም ፡ ፩ ፡ ሌላ ፡ ነገር ፥ በንቀጽ ፡ የሚሳብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተሳቢ ፥ ማሰሪያ ፡ ተቀባይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ባለቤት ፡ ይባላል ። በተሳቢነቱ ፡ አንቀጽ ፡ ቀድሞት ፡ ወይም ፡ ተከትሎት ፡ ሲነገር ፡ አገባብ ፡ አይ ወድቅበትም ፤ ስሙም ፡ ነባር ፡ ካልኾነ ፡ በቀር ፥ ሳድስ ፡ ሣልስ ፡ ካዕብ ፡ ኹኖ ፡ በቁሙ ፡ ይነ ገራል ፡ እንጂ ፤ ተለውጦ ፡ ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ አይኾንም ። ምሳሌ ፤ ሐዋርያት ፡ ሰበኩ ፥ ወይም ፡ ሰበኩ ፡ ሐዋርያት ፡ ወንጌለ ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ እስከ ፡ በሐውርተ ፡ አሕ ዛብ ፡ ሲል ፡ ኹሉም ፡ እያንዳንዱ ፡ ሰበኩ ፡ ባለው ፡ ይሳባል ። ዐቢይ ፡ አንቀጽም ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ሳይወድቅበት ፡ ከሚስበው ፡ ባለቤትና ፡ ቃል ፡ ቀድሞ ፡ ተከትሎ ፡ ሲነገር ፥ ስሙ ፡ ማሰሪያ ፡ ይባላል ። አገባብ ፡ ወድቆበት ፡ ተሳቢ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ አንቀጽ ፡ እንጂ ፡ ማሰሪያ ፡ አይባልም ። ባለቤትን ፡ ማሰሪያ ፡ ተቀባይ ፡ ማለት ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ባንድነት ፡ ታስረው ፡ የሚነገሩ ፡ ፍጹማን ፡ ቃላት ፡ ከ፪ ፡ አያንሱም ፤ ማነሳቸውና ፡ መብዛታቸ ውም ፡ ከንቀጽ ፡ ቍጥርና ፡ ከተሳቦቹ ፡ ማጠር ፡ ነው ።

፪ ፤ የሳቢና ፡ የተሳቢ ፡ አርእስት ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ መኾን ፥ ወይም ፡ ኹኘነት ፤ መደ ረግ ፥ ማድረግ ፥ ማስደረግ ፥ መደራረግ ፡ ማደራረግ ። መኾን ፡ ኹኙን ፡ አካል ፡ ብቻ ፡ የሚ ስብ ፡ ያጕል ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፤ ፈለሰ ፡ ነገደ ፡ ዐርገ ፡ ወረደ ፡ ጕሕቈ ፡ ረትዐ ፡ ደክመ ፡ ጸንዐ ፥ ይህን ፡ የመሰለ ። ኹኘ ፡ ብቻ ፡ ሳይኾን ፡ አኹኘና ፡ ኹኙ ፡ ፍሉጠ ፡ ርእስ ፡ የሦ ስት ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ምንም ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ተ ፡ ፩ኛ ፡ ኹኖ ፡ ባይገባ በት ፡ አሳሳቡና ፡ አገባቡ ፡ እንደ ፡ መደረግ ፡ ነው ። በነዚህም ፡ በ፭ቱ ፡ አርእስት ፡ የሚ ገቡ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ በ ፡ እም ፡ ለ ፡ ኀበ ፡ መንገለ ፡ ውእደ ፡ እንተ ፡ ውስተ ፡ እስከ ፡ እንዳንቀጹ ፡ ስልት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ስም ፡ አላቸው ፤ ይህም ፡ በ ፡ እንደሚስበው ፡ አንቀጽ ፡ መኾኛ ፡ መደረጊያ ፥ ማድረጊያ ፡ ማስደረጊያ ፥ መደራረጊያ ፡ ማደራረጊያ ፥ እም ፡ ሰጭ ፥ ለ ፡ ተቀባይ ፡ ይባላሉ ። ሖረ ፡ ተመይጠ ፡ ወፅአ ፡ ወረደ ፡ በሚያሰኙ ፡ አናቅጽ ፡ ሲሳቡ ፡ ግን ፥ እም ፡ መነሻ ፡ ለ ፡ ኀበ ፡ መንገለ ፡ ውእደ ፡ ውስተ ፡ መገሥገሻ ፥ እስከ ፡ መድረሻ ፡ ይባላሉ ።

፫ ፤ መኾን ፡ ኹኘን ፡ መኾኛን ፥ መደረግ ፡ ተደራጊን ፡ መደረጊያን ፥ መነሻን ፥ መገሥገሻን ፥ ወይም ፡ መድረሻን ፥ መነሻና ፡ መድረሻም ፡ ቢቀሩ ፡ ሰጭን ፥ ተቀባይን ፡ ማሰሪያ ፡ የሚያስለቅቅ ፡ ዐቢይ ፡ አገባብን ፥ ዘንድን ፥ ንኡስ ፡ አንቀጽን ፡ ይስባል ። ማሰ ሪያ ፡ የማያስለቅቅ ፡ አገባብ ፡ ግን ፡ መደረጊያ ፥ መነሻ ፥ መገሥገሻ ፡ ተቀባይ ፡ ከተባ ሉት ፡ ጋራ ፡ ዐቢይ ፡ አገባብም ፡ ቢኾን ፡ ዐብሮ ፡ ይቈጠራል ። መኾን ፡ ኹኘና ፡ መኾኛን ፡ መደረግም ፡ ተደራጊንና ፡ መደረጊያን ፡ ከቢይ ፡ አገባብ ፡ ጋራ ፡ ሲስብ ፥ (ረትዐት) ፡ ተወሰ ነት ፡ ሃይማኖት ፡ አርቶዶክሳዊት ፡ በጉባኤ ፡ ኒቅያ ፡ በአፈ ፡ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ አመ ፡ ነግሠ ፡ ቈስጠንጢኖስ ፡ ይላል ። መነሻ ፡ መገሥገሻ ፥ ወይም ፡ መድረሻ ፡ ተደራጊ ፡ አገ ባብ ፡ ሲስብ ፥ (ፈለሱ ፡ አው ፡ ወፅኡ) ፡ ተፈነዉ ፡ ሐዋርያት ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ብሔረ ፡ አሕዛብ ፡ ሶበ ፡ ፈቀዱ ፡ ፈጽሞተ ፡ ቃሉ ፡ ለእግዚእነ ፡ ይላል ። ተደራ ጊን ፡ ሰጭን ፡ ተቀባይን ፡ አገባብን ፡ ሲስብ ፥ (በርሀ) ፡ ተሰብከ ፡ ሃይማኖት ፡ እምቃለ ፡

ሐዋርያት ፡ ለአሕዛብ ፡ ድኅረ ፡ ዐርገ ፡ እግዚእነ ፡ ይላል ። ፯ቱን ፡ ኹሉ ፡ ሲስብ ÷ (ተመ ሥጠ) ፡ ዐርገ ፡ ኤልያስ ፡ እምድር ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ በሠረገላ ፡ እሳት ፡ እምድኅረ ፡ ተአ ምረ ፡ ዐቂቦቱ ፡ ሕገ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይንበር ፡ ህየ ፡ ይላል ። በዚህ ፡ ላይ ፡ በማድረግ ፡ ጊዜ ፡ አድራጊን ÷ በማስደረግ ፡ ጊዜ ፡ አስደራጊን ፡ ጨምር ። (መሠጠ) ፡ አዕረገ ፡ እግ ዚአብሔር ፡ ለኤልያስ ፡ አዕርጎተ ፡ ፍቅር ።

፬ ፤ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ፡ መደራረጊያን ፡ ተደራጊን ፡ መነሻን ፡ መገሥገሻን ፡ ወይም ፡ መድረሻን ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽን ፡ አገባብን ፡ ይስባል ። ሲገባም ÷ ተራወጹ ፡ ተቃ ሓውያን ፡ ሩጻተ ፡ እመካን ፡ እስከ ፡ መካን ፡ ዘወሰኑ ፡ ሎሙ ፡ በዕዳን ፡ በመርሕብ ፡ በዕ ለተ ፡ አዕረፉ ፡ እምተግባረ ፡ ሥጋ ፡ ይክሥቱ ፡ ፍጥነተ ፡ እግሮሙ ። ፪ኛም ፡ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ፡ መደራረጊያን ፡ አገባብን ፡ ሲስብ ÷ ተቃተለ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ጎልያድ ፡ በመካነ ፡ ዔላ ፡ ሶበ ፡ ዐርጉ ፡ ኢሎፍላውያን ፡ ኀበ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ ይላል ። ተደራ ጊንም ፡ ሲጨምር ÷ ተራወጹ ፡ አብያጽ ፡ ተቃሓውያን ፡ ሩጻተ ፡ በመርሕብ ፡ በዕለተ ፡ አዕረፉ ፡ እምተግባረ ፡ ሥጋ ፡ ይላል ። መነሻንና ፡ መገሥገሻንም ፡ ሲጨምር ÷ ይትራ ወጹ ፡ ሩጻተ ፡ መንፈሳዌ ፡ ሐዋርያት ፡ ወአርድእት ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ ኀበ ፡ እስከ ፡ ብሔረ ፡ አሕዛብ ፡ ወእምህየ ፡ ኀበ ፡ ሳሌም ፡ እንዘ ፡ ይሰብኩ ፡ ወንጌለ ፡ ይላል ። በማደ ራረግም ፡ ጊዜ ፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ አደራራጊን ፡ ጨምር ፤ አስተራወጸ ፡ እግዚእነ ፡ ሐዋር ያተ ፡ ወአርድእተ ።

፭ ፤ ዳግመኛም ፡ መደረግ ፡ ተደራጊን ÷ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ÷ ግእዝ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ አድርገው ፡ ይስባሉ ። ራብዕ ፡ ግን ፡ ለገቢርና ፡ ለተገብሮ ፡ ስለ ፡ ተመቸ ፡ ኹሉ ፡ ይስቡታል ፤ ይህም ፡ በልዐ ፡ ሥጋ ፡ ወመና ÷ ተበልዐ ፡ ሥጋ ፡ ወመና ፡ ማለቱን ፡ ያሳ ያል ። ስመ ፡ ተጸውዖም ፡ በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ የግእዝ ፡ ወራሽ ፡ ሀ ፡ ይጨመርበታል ፤ ይህም ፡ ጸውዑ ፡ ሊተ ፡ ናታንሀ ፡ ነቢየ ፡ ወሳዶቅሀ ፡ ካህነ ፡ ወብንያስሀ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። መደረግ ፡ ሳድስን ፡ ካዕብን ፡ ሣልስን ፡ ሲስብ ፡ ተቀ ትለ ፡ ፀር ፡ አው ፡ ፀሩ ፡ ወሚመ ፡ ጸላኢ ፡ ይላል ። ማድረግ ፡ ግእዝን ፡ ሳብዕን ፡ ኃምስን ፡ ሲስብ ÷ ቀተለ ፡ ፀረ ፡ አው ፡ ፀሮ ፡ ወሚመ ፡ ጸላኤ ፡ ይላል ። በማስደረግ ፡ ጊዜ ፡ አቅተለ ፡ በማደራረግ ፡ ጊዜ ፡ አስተቃተለ ፡ በል ። መደረግ ፡ በነባርነት ፡ ያሉ ፡ የማድረግን ፡ ተሳ ቦች ፡ ይወርሳል ፤ ይህም ፡ ተቀሥመ ፡ ጽጌ ፡ ወፍሬ ÷ ተዘብጠ ፡ ከበሮ ፡ ወመሰንቆ ፡ ማ ለቱን ፡ ያሳያል ። ማድረግም ፡ በጉልትነት ፡ ያሉ ፡ የመደረግን ፡ ተሳቦች ፡ ይወርሳል ። ይህም ፡ አክበረ ፡ አቡሁ ÷ ከሠተ ፡ አፉሁ ÷ አፍቀረ ፡ ፈጣሪሁ ÷ አፈቅር ፡ መድኅንየ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፮ ፤ ማናቸውም ፡ አንቀጽ ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ ፈንታ ፡ ጥሬዎቹን ፡ ግእዝ ፡ አድ ርጎ ፡ ሲስብ ፡ ማሰሪያ ፡ አጐላማሽ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ እውነተኛ ፡ ተሳቢ ፡ አይዶለም ። ይ ህም ፡ ፈቲወ ፡ ፈተውክዎ ÷ ወፈተዉ ፡ ፍትወተ ÷ ልህበ ፡ ልህበተ ÷ ተዐጽበ ፡ ዕጽበተ ፡ ሲል ÷ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ፪ኛም ፡ በደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ፈንታ ፡ ዐርገ ፡ ሰማየ ፡ ወረደ ፡ ቀላየ ÷ ተሰቅለ ፡ ቀትረ ÷ ተዛበጠ ፡ በትረ ፡ እያለ ፡ ባዕድ ፡ ጥሬ ፡ ሲስብ ፡ ግእዝነቱ ፡ የብትን ፡ ሰዋስው ፡ ነውና ፤ ኋላ ፡ በቦታው ፡ ይነገራል ።

መደረግ ፡ በጕልትነት ፡ ካሉ ፡ ከነባሮችና ፡ ግእዝ ፡ አድርጎ ፡ ከሚስባቸው ፡ ከራሱ ፡ ጥ
ሬዎች ፡ በቀር ፡ ማድረግ ፡ የሚስባቸውን ፡ ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ አይስብም ፤ ገንዘበ
ቹን ፡ ብቻ ፡ ካዕብና ፡ ሣልስ ፡ ሳድስ ፡ ቢስብ ፡ እንጂ ። ይህም ፡ ተላጸየ ፡ ርእስ ፡ ሱ ፤ ተመ
ትረ ፡ ክሣድ ፡ ዱ ፥ ተሀይደ ፡ ንዋይ ፡ ዩ ፥ ተእኅዘ ፡ ሰራቂ ፡ ማለቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡
ርእሰ ፡ ሶ ፥ ክሣደ ፡ ዶ ፥ ንዋየ ፡ ዮ ፥ ሰራቄ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ የገቢ
ሩን ፡ ለተገብሮ ፡ ሰጥቶ ፡ ተላጸየ ፡ ርእሶ ፥ ተመትረ ፡ ክሣዶ ፥ ተሀይደ ፡ ንዋዮ ፡ ወብእሲቶ ፡
ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ባላገባቦችም ፡ የሚያሰኝ ፡ መስሏቸው ፡ አብ
ነት ፡ አድርገው ፡ ይጠቅሱታል ። ዐዋቆችና ፡ ጠንቃቆች ፡ ግን ፡ ስንኳን ፡ ግእዙን ፡ ዐማ
ርኛውንም ፡ ይነቅፉሉ ፤ ተላጨ ፡ ተቈረጠ ፡ ተቀማ ፡ ብሎ ፡ ራሱን ፡ ዐንገቱን ፡ ገንዘቡን ፡
ሚስቱን ፡ ማለት ፡ ልውጥና ፡ ግልብጥ ፡ ነውና ። ተገብሮ ፡ ግእዝ ፡ የሚስብ ፡ ገቢሩ ፡ እ
ንደነመሀረ ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ሲስብለት ፡ ነው ፡ (ተምህረ ፡ መጽሐፈ) ። ይህነንም ፡ ኋላ ፡ በተ
ራው ፡ እናመጣዋለን ።

፯፤ ሳቦች ፡ አናቅጽ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ፫ቱ ፡ ዐበይት ፥ ፯ቱ ፡ ንኡሳት ፡ (ቍ፶፫) ። በጠባ
ይና ፡ በሳሳብ ፡ ግን ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ተብለው ፡ በ፪ ፡ ይከፈላሉ ፡ (ቍ፶፫) ። ዐበይት ፡ አና
ቅጽ ፡ የሚባሉት ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ ትእዛዝ ፥ ከንኡሳትም ፡ ዘንድና ፡ ቦዝ ፡ እነዚህ ፡
፯ቱ ፡ በፊት ፡ ኹነው ፡ ወደ ፡ ኋላ ፥ በኋላም ፡ ኹነው ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ሲስቡ ፡ ዐርፈው ፡
እንጂ ፡ ተናበው ፡ አይስቡም ። ይህም ፡ በፊት ፡ ሲኾኑ ፥ በልዐ ፡ ኀብስተ ፡ ይበልዕ ፡ ኀብ
ስተ ፡ ይብላዕ ፡ ኀብስተ ፤ ሖረ ፡ ይብላዕ ፡ ኀብስተ ፥ በሊዖ ፡ ኀብስተ ። በኋላም ፡ ሲኾኑ ፡ ኀብ
ስተ ፡ በልዐ ፡ ይበልዕ ፡ ይብላዕ ፤ ኀብስተ ፡ ይብላዕ ፡ ሖረ ፤ ኀብስተ ፡ በሊዖ ፡ ማለቱን ፡ ያሳ
ያል ፤ በቀሩትም ፡ ባራቱ ፡ አዕማድ ፡ አሳሳባቸው ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ አይለወጥም ። አርእ
ስትና ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ እነዚህ ፡ ሦስቱ ፡ ዐርፈው ፡ ተናበው ፡ በለ ፡ ተያይዘው ፡
በፊትም ፡ በኋላም ፡ ኹነው ፡ ይስባሉ ። ዐርፈው ፡ በፊት ፡ ኹነው ፡ ሲስቡ ፥ በሊዕ ፡ በሊ
ዖት ፤ በሊዖት ፡ ኀብስተ ፥ በላዒ ፡ ኀብዝተ ። በኋላም ፡ ኹነው ፡ ሲስቡ ፡ ኀብዝተ ፡ በሊዕ ፡
ዖት ፡ ብልዐት ፡ በላዒ ፡ ያሰኛሉ ። ተናበው ፡ ሲስቡ ፥ በሊዐ ፡ ኀብስት ፡ በሊዖተ ፡ ኅ ፡
ብልዐተ ፡ ኅ ፡ በላዔ ፡ ኀብዝት ። በለ ፡ ተያይዘው ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ሲስቡ ፥ በሊዕሁ ፡ በሊዖቱ ፡
ብልዐቱ ፡ በላዒሁ ፡ ለኀብዝት ። ወደ ፡ ኋላም ፡ ሲስቡ ፥ ለኀብዝት ፡ በሊዕሁ ፡ በሊዖቱ ፡
ብልዐቱ ፡ በላዒሁ ፡ ያሰኛሉ ። የቀረ ፡ ተሳቢ ፡ ሲጨምሩና ፡ አገባብ ፡ ሲጫናቸው ፡ ግን ፡
ወደ ፡ ፊት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ አይስቡም ። ይህም ፡ በሊዐ ፡ ኀብዝት ፡ በማእድ ፡
ቢል ፡ እንጂ ፡ በማእድ ፡ በሊዐ ፡ ኅ ፡ በላዔ ፡ ኅ ፡ አይልም ። ሲያያዝም ። በሊዖቱ ፡ ለኅ
ብዝት ፡ በማእድ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፡ በማእድ ፡ በሊዖቱ ፡ ለኀብዝት ፡ አይልም ፤ አገባብም ፡
ሲጫነው ፡ ለበሊዕ ፡ ኀብዝተ ፡ ለበላዔ ፡ ኀብዝት ፡ ቢል ፡ እንጂ ፥ ኀብዝተ ፡ ለበሊዕ ፡
ወይም ፡ ለበላዒ ፡ አይልም ፤ በቀሩትም ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ።

፰፤ ኹለት ፡ ግእዝ ፡ የሚስቡ ፡ አናቅጽ ፥ ረሰየ ፡ መሀረ ፡ ጸውዐ ፡ ሰመየ ፡ ብህለ ፡
መልአ ፡ ቀብዐ ፡ ከደነ ፡ ዐጸፈ ፡ ናቸው ፤ እነዚህን ፡ የመሰሉ ፡ ኹሉ ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ስበው ፡
ሲገኙ ፡ ፩ኛው ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ በራሱ ፥ ፪ኛው ፡ ባገባብ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ፤ ረሰዮ ፡ ለ
ማይ ፥ ወይም ፡ ረሰየ ፡ ማየ ፡ ወይነ ፡ ቢል ፥ ከመ ፡ ወይን ፡ ማለት ፡ ነውና ፤ የረሰየ ፡ ምስ

ጢር ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ውላጤ ፡ ሲኾን ፡ ተገብሮውንም ፡ ከነ ፡ ይወርሰዋል ፤ ጥዒሞ ፡ አንከረ ፡ ውእተ ፡ ማየ ፡ ዘከነ ፡ ወይነ ፡ እንዲል ። መሀረም ፡ ትምርቱንና ፡ ተማሪውን ፡ ኹለቱንም ፡ በግእዝ ፡ ሲስብ ፥ መሀረ ፡ ፊደለ ፡ ሕፃናተ ፡ ቢል ፡ የተቀባይን ፡ ን ፡ አገባብ ፡ ለን ፡ ግእዝ ፡ ሲወርሰው ፡ ነው ፤ ስትፈታም ፡ ለሕፃናት ፡ በል ፡ እንጂ ፡ ሕፃናትን ፡ አት በል ። ፪ኛም ፡ መሀሮሙ ፡ ፊደለ ፡ ለሕፃናት ፤ ወትፈቅዱ ፡ ይምሀሩክሙ ፡ ቀዳሚ ፡ መጽ ሐፈ ፡ እያሰኘ ፡ ተቀባዩን ፡ ባገባብና ፡ በዝርዝር ፥ ተሰጪን ፡ በግእዝ ፡ ሲስብ ፥ ፩ ፡ አን ቀጽ ፡ ከ፩ ፡ ገቢር ፡ በቀር ፡ ፪ኛ ፡ ገቢር ፡ እንዳይስብ ፡ በግልጥ ፡ ያስረዳል ። ተገብሮውና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሉም ፥ ተምህረ ፡ መጽሐፈ ፥ ብእሲ ፡ ምሁር ፡ መጽሐፈ ፡ እያሰኘ ፡ ገቢር ፡ የሳበውን ፡ መልሶ ፡ በግእዝ ፡ ይስባል ።

፶ ፤ ጸውዐና ፡ ሰመየም ፡ ባለስምን ፡ በዝርዝርና ፡ በጠቃሽ ፥ ስምን ፡ በግእዝ ፡ ሲ ስቡ ፥ ወጸውዑ ፡ ስሞ ፡ ኢየሱስሀ ፤ ወሰመዮ ፡ ለብርሃን ፡ መዓልተ ፡ ወለጽልመት ፡ ሌ ሊተ ፡ ያሰኛሉ ። ተገብሯቸውም ፥ ተጸውዐ ፡ ተጠራ ፡ ሲኾን ፡ ሳድስ ፡ እንጂ ፡ ግእዝ ፡ አይስብም ፤ ተሰምየ ፡ ግን ፡ ተባለ ፡ ሲኾን ፡ ግእዝና ፡ ነባር ፡ ይስባል ። ተሰመይኪ ፡ እመ ፡ ወአመተ ፤ ተሰምየ ፡ አምላከ ፡ ውእቱ ፡ ክርስቶስ ፤ አምላክ ፡ ነው ፡ ተባለ ። ተሰምየ ፡ ብሎ ፡ ስሙ ፡ ካላለ ፡ ግእዝ ፡ እንጂ ፡ ሳድስ ፡ አይስብም ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተሰምየ ፡ ዐማ ኑኤል ፤ ወዓዲ ፡ ይሰመይ ፡ ኢየሱስሀ ፡ ይላል ። ሰመየም ፡ በግእዝ ፡ ፈንታ ፡ ሳድስ ፡ እየ ሳበ ፡ ይገኛል ። ሰመዮ ፡ ለስምዖን ፡ ጴጥሮስ ። ብህለና ፡ ይቤም ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ኹኖ ፡ ጥሬ ዎችን ፡ እንደነሰመየ ፡ ሲስብ ፥ መነ ፡ ትብል ፡ ርእሰከ ፤ መነ ፡ ይብለኒ ፡ ሰብእ ፡ ይላል ። በውእቱም ፡ ፈንታ ፥ በ ፡ እለ ፡ ይብሉከ ፡ ኤልያስሀ ፡ አው ፡ ኤርምያስሀ ፤ እለ ፡ ይብሉ ፡ ርእሶሙ ፡ ሐዋርያተ ፡ እያለ ፡ ግእዝ ፡ ይስባል ። በተለየም ፡ አንቀጽና ፡ አገባብ ፡ ሲስብ ፡ ይቤሎ ፡ እግዚእ ፡ ለእግዚእየ ፡ ንበር ፡ በየማንየ ፤ ኢትበል ፡ ለየማን ፡ ወኢለፀጋም ፡ ይላል ። መልእና ፡ ቀብዐ ፡ ከደነና ፡ ዐጸፈም ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ስበው ፡ ሲገኙ ፡ ፪ኛው ፡ ባገ ባብ ፡ ፈንታ ፡ ነው ፤ ተገብሯቸውም ፡ ተመልአ ፡ ጥበበ ፥ ተቀብዐ ፡ ዘይተ ፥ ተከድነ ፡ ሠቀ ፥ ተዐጽፈ ፡ ርትዐ ፡ እያሰኘ ፡ እንደነመሀረ ፡ ግእዝ ፡ ይስባል ።

፲ ፤ የነባር ፡ አንቀጽም ፡ አሳሳብ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ውእቱ ፡ በአንቀጽነቱ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ የነባርና ፡ የጥሬ ፡ ዘር ፡ የሣልስና ፡ የሳድስ ፡ ቅጽል ፡ ያርእስትና ፡ የሳቢ ፡ ዘር ፡ ማሰሪያ ፡ ይኾናል ። መሐሪ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፤ ሠናይ ፡ ውእቱ ፡ ሕግ ፤ መንፈስ ፡ ይእቲ ፡ ነፍስ ፤ መሬት ፡ ውእቱ ፡ ሥጋ ፡ እያለ ፡ በሚስበውና ፡ በሚያስረው ፡ ኹሉ ፡ የባለቤትን ፡ በሕርይና ፡ ግብር ፡ ሌላውንም ፡ ይተረጕማል ። ተገልጦም ፡ ባልተ ነገረበት ፥ ሕይወቱ ፡ ለነዳይ ፡ ስኢለ ፡ ምጽዋት ፤ ወተስፋሁ ፡ ጻጊበ ፡ ኅብስት ፤ ፈጢር ፡ ዘእግዚአብሔር ፤ ወተፈጥሮ ፡ ዘሰማይ ፡ ወምድር ፡ እያሰኘ ፡ በየደጁ ፡ ይመረመራል ። አከና ፡ ኢ ፡ ደግሞ ፡ አይደለም ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ አካኼዳቸው ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ርሱ ፡ የሚስባቸውን ፡ ይስባሉ ። ይህም ፡ አከ ፡ ወይም ፡ ኢመፍትው ፡ አድልዎ ፡ በፍትሕ ፤ አከ ፡ ወይም ፡ ኢሕዝብየ ፡ እሉ ። ተነስሐቱ ፡ ለይሁዳ ፡ አከ ፡ ወይም ፡ ኢከመ ፡ ተነስሐቱ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፲፩ ፤ ቅጽል ፡ ከባለቤት ፡ ሲርቅ ፡ ወይም ፡ በውእቱ ፡ ሲፈረቀቅ ፡ ስሙ ፡ ተለዋጭ ፡ ይባላል ፤ ተለዋጭም ፡ ባሕርይና ፡ ግብር ፡ ስምና ፡ ነገር ፡ ይተረጐማል ፤ አካልም ፡ ያመጣል ። አካልም ፡ ኹኖ ፡ ቅጽልም ፡ ኹኖ ፡ ማሰሪያ ፡ ከወደቀበት ፡ በግድ ፡ ተለዋጭ ፡ ይኾናል ፤ አካል ፡ ሲያመጣ ፡ አምላክ ፡ ውእቱ ፡ ዘለብሰ ፡ ሥጋ ፡ ብሎ ፡ ሥጋ ፡ የለበሰ ፡ አካል ፡ ያሰኛል ፤ ግብርም ፡ ሲተረጐም ፡ ማርያም ፡ ይእቲ ፡ ኪሩቤል ፡ ይላል ። ከሥሩ ፡ መደብ ፡ ፬ቱ ፡ ሩቆች ፡ በቂና ፡ አንቀጽ ፡ እየኾኑ ፡ ራሳቸውን ፡ ይችላሉ ። ምሳሌ ፤ ውእቱ ፡ ዘፈጸመ ፡ ሕገ ። ይእቲ ፡ እንተ ፡ ወለደት ፡ አምላከ ። ውእቶሙ ፡ አው ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ሰበኩ ፡ ወንጌለ ፤ ውእቶን ፡ አው ፡ እማንቱ ፡ እለ ፡ ብዙኀ ፡ ተጋደላ ። ዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ባልገቡበት ፡ ቅጽልና ፡ ጥሬ ፡ ማሰሪያ ፡ ሲኾኑ ፡ ውእቱ ፡ ሕያው ፥ ወአከ ፡ ምዉት ፤ ውእቱ ፡ አብርሃም ፥ ወይእቲ ፡ ሳራ ፤ እሙንቱ ፡ ደቂቅ ፥ ወእማንቱ ፡ አዋልድ ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ።

፲፪ ፤ ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ግን ፡ የሩቁን ፡ አንቀጽ ፡ ውእቱን ፡ ይደርባሉ ። ውእቱም ፡ ለዋጭ ፡ ተለዋጭ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ የቅርብ ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘትገብር ፡ መንክረ ። አንቲ ፡ ውእቱ ፡ እንተ ፡ ወለድኪ ፡ አምላከ ። አንትሙ ፡ ውእቱ ፡ እለ ፡ ያድክሙ ፡ አህጉረ ። አንትን ፡ ውእቱ ፡ እለ ፡ አፍቀርክን ፡ ንጽሐ ። አነ ፡ ውእቱ ፡ ዘአአምን ፡ በክርስቶስ ። ንሕነ ፡ ውእቱ ፡ እለ ፡ ንትፋቀር ፡ በበይናቲነ ። ወይም ፡ በብዙ ፡ አንትሙ ፡ እሙንቱ ፥ አንትን ፡ እማንቱ ፥ ንሕነ ፡ እሙንቱ ፤ ባንዲቱም ፡ አንቲ ፡ ይእቲ ፡ እያሰኘ ፡ ሩቆቹን ፡ ኹሉ ፡ ይደርባል ። በግልጠ ፡ ዘ ፡ ብቻ ፡ ያይዶለ ፡ በሌላውም ፡ ቅጽልና ፡ ጥሬ ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ፤ አንተ ፡ ውእቱ ፡ ክርስቶስ ። አንቲ ፡ ውእቱ ፡ ምሥራቅ ። አንትሙ ፡ ውእቱ ፡ ዘርዐ ፡ ክቡር ። አነ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይላል ። ፪ኛም ፡ ሩቁን ፡ ትተው ፡ ቅርቡን ፡ ብቻ ፡ ይደርባሉ ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ መኑ ፡ አንተ ። አንቲሰ ፡ እብድ ፡ አንቲ ። አንትሙ ፡ ኢለባውያን ፡ አንትሙ ። አንትንሰ ፡ ጠባባት ፡ አንትን ። እስመ ፡ አነ ፡ ኄር ፡ አነ ። ንሕነሰ ፡ አግብርቲከ ፡ ንሕነ ። ፫ኛም ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ሳይደርቡ ፡ ብቻ ፡ ብቻቸውን ፡ ራሳቸውን ፡ ይችላሉ ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ ዘትፈትን ፡ ልበ ፡ ወኵልያተ ፤ አንተ ፡ ካህኑ ፡ ለዓለም ። አንቲ ፡ በአማን ፡ ምክሐ ፡ ዘመድነ ። አንትሙ ፡ ጼው ፡ ለምድር ። አንትን ፡ አዋልደ ፡ መኑ ። አንሰ ፡ ቃለ ፡ ዐዋዲ ። ወንሕነ ፡ ሰማዕቱ ።

፲፫ ፤ ውእቱ ፡ በግብር ፡ ለውጥ ፡ ሩቁን ፡ በቅርብ ፥ ቅርቡን ፡ በሩቅ ፥ አንዱን ፡ በብዙ ፥ ብዙውን ፡ ባንድ ፥ ወንዱን ፡ በሴት ፥ ሴቱን ፡ በወንድ ፡ ያናግራል ። አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘይገብር ፡ ኵሎ ። ማርያም ፡ ኪሩቤል ፡ ይእቲ ፤ ወኪሩቤል ፡ እሙንቱ ፡ ማርያም ፡ በ ፡ ለ ፡ እም ፡ በእንተ ፡ ጸዊረ ፡ አምላክ ። በአካልም ፡ ለውጥ ፡ ሲገባ ፡ በየራሱ ፡ ያናግራል ፤ ወይም ፡ ተለዋጭ ፡ ይኾናል ። እመ ፡ አምላክ ፡ ይእቲ ፡ ማርያም ፤ ማርያም ፡ ይእቲ ፡ እመ ፡ አምላክ ። በባሕርይም ፡ ለውጥ ፥ እብን ፡ ዘአርአዮ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚእነ ፡ ኅብዝት ፡ ውእቱ ፤ ኅብዝት ፡ ዘአርአዮ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚእነ ፡ እብን ፡ ውእቱ ፡ ያሰኛል ። አኮና ፡ ኢ ፡ ደግሞ ፡ የውእቱ ፡ አሉታ ፡ እየኾኑ ፡ እስከኹን ፡ በገባው ፡ ይገባሉ ።

፲፬ ፤ ቦ ፡ በነባርነቱ ፡ አለ ፡ ኖረ ፡ ነበረ ፡ ተብሎ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ሲፈታ ፤ ቦ ፡ አዳም ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ እምቅድመ ፡ ዕልወት ፡ መጠነ ፡ ሰብዐቱ ፡ ዓመት ፡ እያሰኘ ፡ ባለ

ቤት ፡ ካገባብ ፡ ይስባል ። በዝርዝርነቱም ፡ በ ፡ ቦቱ ፡ አለው ፡ ኖረው ፡ ነበረው ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፥ ወበ ፡ እኅት ፡ ሠናይት ፡ ለአቤሴሎም ። ወበቲ ፡ ለርብቃ ፡ እኁ ፡ እያሰኘ ፡ ገንዘብና ፡ ባለገንዘብን ፡ ከናገባቡ ፡ ይስባል ። ዝርዝሩ ፡ በቂና ፡ ዐጸፋ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ዘበ ፡ ክልኤ ፡ ክዳናት ። ወቦቱ ፡ ብርሃን ፡ ዘኢይጠፍእ ፡ እያለ ፡ ገንዘብን ፡ ብቻ ፡ ይስባል ። አሉታውም ፡ አልቦ ፡ አልቦቱ ፡ እንደ ፡ ጽድቁ ፡ ነው ። በ ፡ ነባር ፡ ከዝርዝር ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ ቦቱ ፡ ግን ፡ ዝርዝር ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ሎ ፡ ሎቱ ፡ ደግሞ ፡ አለው ፡ አለለት ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ እንደ ፡ ቦቱ ፡ አድርጎ ፡ ይስባል ፤ ማይሰ ፡ ሎሙ ፡ አረፍት ፡ በይምን ፡ ወአረፍት ፡ በፅግም ። ሎሙ ፡ ሕግ ፡ ወሎሙ ፡ ሥርዐት ፡ እንዲል ። ሐሰ ፡ በለ ፡ ሲዘረዘር ፡ ዘንድና ፡ አርእስት ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ይስባል ። እግዚአ ፡ ታጥፍአነ ፡ ሐሰ ፡ ለከ ። ሐሰ ፡ ሊተ ፡ እግበር ፡ እኩየ ፤ አው ፡ ገቢረ ፡ እኩይ ፡ ግብረተ ፡ እኩይ ። ሳይዘረ ዝርም ፡ እንደነአከ ፡ ብቻውን ፡ ይገባል ። ገደፎሙኑ ፡ እግዚ ፡ ለሕዝቡ ፤ ሐሰ ።

፲፫ ፤ የኮነም ፡ አካኼድ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ያርእስትና ፡ የሳቢ ፡ ዘር ፡ የቅጽልና ፡ የጥሬ ፡ ማሰሪያ ፡ ይኾናል ። አንቀጽነቱ ፡ ዐዀል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የረሰየና ፡ የገብረ ፡ መደረግ ፡ ይባላል ፤ የረሰየ ፡ ሲኾን ፡ በሚለወጥና ፡ በማይለወጥ ፡ ነገር ፡ ግእዝና ፡ ራብዕ ፡ ኃምስና ፡ ሳብዕ ፡ ይስባል ። ምሳሌ ፤ ሌሊተ ፡ ኮነ ፡ ቀትር ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፤ ይስማኤል ፡ ኮነ ፡ ነዳፌ ፤ ኮንኪ ፡ ታቦቶ ፡ ለፈጣሪ ። የገብረ ፡ መደረግ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ሳድስ ፡ እንጂ ፡ ግእዝ ፡ አይስብም ፤ ይህም ፡ ከብካብ ፡ ኮነ ፡ በቃና ፤ ዮም ፡ ኮነ ፡ ሕይወት ፡ ለዝንቱ ፡ ቤት ። ኢዐቀብነ ፡ ወኢገበርነ ፡ በከመ ፡ አዘዝከነ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሠናይ ፡ ላዕሌነ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። በሚለወጥ ፡ ነገር ፡ መደረግ ፡ ሲኾን ፡ በማይለወጠው ፡ ማድረግ ፡ ይኾናል ፤ በሚለወጥ ፡ ማለት ፥ ለዋጩ ፡ ሌላ ፡ ተለዋጩ ፡ ሌላ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ማየ ፡ ግብጽ ፡ እንደ ፡ ማየ ፡ ቃና ። በማይለወጥ ፡ ማለት ፡ ግን ፡ ዐዀል ፡ አንቀጽ ፡ ከኗኙ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ አይስብምና ፤ የራሱ ፡ አድራጊ ፡ ኗኙም ፡ አኗኙም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ብቻ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ ይህም ፥ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፡ ብሎ ፡ ወኅደረ ፡ ውስቴትነ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ።

፲፬ ፤ ዳግመኛም ፡ በወ ፡ ከፋይነትና ፡ አያያዥነት ፡ የነገር ፡ የታሪክ ፡ ማንሻና ፡ መነሻ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ ብህለና ፡ እንደ ፡ ይቤ ፡ አንቀጽ ፡ ይስባል ። ይህም ፥ ወኮነ ፡ እምድኅረ ፡ ሞተ ፡ ሙሴ ፤ ይቤሎ ፡ እግዚ ፡ ለኢያሱ ። ወኮነ ፡ በመዋዕለ ፡ ሄሮድስ ፡ ንጉሥ ፤ ሀሎ ፡ አሐዱ ፡ ካህን ። ወኮነ ፡ በውእቱ ፡ መዋዕል ፤ ወፅአ ፡ ትእዛዝ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ጽንዕም ፡ ሲኾን ፥ አካኼዱ ፡ እንደ ፡ ሀለወ ፡ ነው ፤ ከትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ እየተደረበ ፡ ነበር ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። አገባቡንም ፡ በ፳ኛ ፡ ዕርከን ፡ ተመልከት ፡ (ቍ፳) ። ሀለወ ፡ ደግሞ ፥ ሀሎ ፡ ይጽሕፍ ፡ አው ፡ ይጽሕፍ ፡ ሀሎ ፡ እያሰኘ ፡ የትንቢት ፡ ትርኣስና ፡ ትርጋፅ ፡ ሲኾን ፡ ይጥፋል ፡ ብሎ ፡ ያኹኑን ፥ ይጥፍ ፡ ነበር ፡ ብሎ ፡ ያለፈና ፡ የሚመጣ ፡ ጊዜ ፡ ያሳያል ። ተዘርዝሮም ፥ ሀለዎሙ ፡ ይእመኑ ፡ ቦቱ ፥ ዘሀለዎ ፡ ይኩን ፡ ፍጡነ ፥ እስመ ፡ ሀለዎ ፡ ይሙት ፡ እያሰኘ ፡ ዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ሲስብ ፥ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣ ፡ እንጂ ፡ ያለፈ ፡ አያሳይም ። የሳቢና ፡ የተሳቢ ፡ ነገር ፡ ባጭሩ ፡ ይህ ፡ ነው ።

መጨረሻ ፡ ዐዋጅ ።

፲፯ ፤ ግእዝ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ የሚኾነውን ፥ ሳድስ ፡ ሣልስ ፡ ካዕብ ፡ ከማድረግ ፥ ሳድስ ፡ ሣልስ ፡ ካዕብ ፡ የሚኾነውን ፥ ግእዝ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ ከማድረግ ፡ ተጠንቀቅ ። በባለቤትና ፡ በዘርፍ ፡ በቅጽል ፡ መካከል ፡ ሌላ ፡ እንዳይገባ ፥ በሳቢና ፡ በተሳቢም ፡ ማኸል ፡ ባዕድ ፡ አይገባም ። ይህም ፡ በማእድ ፡ ነዳይ ፡ በሊዐ ፡ ኅብዝት ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ ማስተላለፍ ፡ ብርቱ ፡ ጸያፍ ፡ ነው ። እምአርዑተ ፡ ኀጢአት ፡ ኢየሱስ ፡ ዘአግዐዘ ፡ ትዝምደ ፡ ሰብእ ፤ ወይም ፡ ለተቀንዎ ፡ አምላክ ፡ ዘኢያኀጸርከ ፡ አእጋረ ፡ አያሰኝም ። የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ጸያፍ ፡ ስሙ ፡ ግሥግሥ ፡ ይባላል ፤ ኅብስት ፡ ለበሊዕ ፡ አይልም ፡ ያልነውም ፡ መከታ ፡ ይባላል ፤ መከታውም ፡ ለ ፡ ነው ።

፲፯ኛ ፡ ዕርከን ።

ዘርፍና ፡ ባለቤት ፥ ተናባቢና ፡ ተያያዥ ።

፲፰ ፤ ዘርፍ ፡ ማለት ፥ ዘይቤው ፡ ዘፈረ ፡ ቃል ፥ ትርጓሜው ፡ ዐጭር ፡ ቅጽል ፥ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ባለወገንና ፡ ባለገንዘብ ፥ የስም ፡ ተውሳክ ፡ የባለቤት ፡ ምስማክ ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለቤትም ፡ ማለት ፥ ባለዘርፍ ፡ የዘርፍና ፡ የቅጽል ፡ ጌታ ፥ ዘርፉን ፡ ተቈራኝቶ ፡ እንደ ፡ ኵታ ፡ ዐብሮ ፡ የሚታሰር ፡ የሚፈታ ፡ ማለት ፡ ነው ። አገናኝቶም ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ሲሉት ፥ ነፍስና ፡ ሥጋ ፡ ወይም ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹኖ ፡ ፅሙርነቱን ፡ ያሳያል ። ዘርፍ ፡ ኹሉ ፡ የርሱን ፡ ስምና ፡ ባለገንዘብነት ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ የባለቤቱን ፡ ገንዘብነት ፡ ስሙና ፡ ግብሩን ፡ ወገኑን ፡ ዐይነቱን ፡ ገልጦ ፡ የሚያሳይ ፡ ዐጭር ፡ ቅጽል ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፥ ባስተሳሰሩና ፡ ባፈታቱ ፡ የዘ ፡ እንተ ፡ እለን ፡ ዐማርኛ ፡ የን ፡ አይለቅም ።

፲፱ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ የሚባሉ ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ በለና ፡ በዘእንተእለ ፡ ተያይዘው ፥ ወይም ፡ በ፬ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ በራብዕ ፥ በኃምስ ፡ በሳብዕ ፡ ተናበው ፡ የሚጣፉና ፡ የሚጠሩ ፥ ተከታትለው ፡ የሚነገሩ ፡ ፪ ፡ ስሞች ፡ ናቸው ፤ አምላክ ፥ ሰማይ ፥ እነዚህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ። ፪ቱ ፡ ቀንጃ ፡ ስም ፡ በገባብ ፡ በፊደል ፡ ሲያያዝና ፡ ሲናበብ ፥ አምላኩ ፡ ለሰማይ ፥ አምላክ ፡ ዘሰማይ ፥ አምላከ ፡ ሰማይ ፥ ደብተራ ፡ አሪት ፡ ፍሬ ፡ በለስ ፡ ገበ ፡ ኢየሱስ ፡ አሰኝቶ ፡ ፍችውንም ፡ የሰማይ ፡ አምላክ ፡ የኦሪት ፡ ድንኳን ፡ የበለስ ፡ ፍሬ ፡ የኢየሱስ ፡ ጐን ፡ እያሰኘ ፡ ኹሉን ፡ ያሳያል ። መንታ ፡ ዘርፍም ፡ ሲኾን ፡ አምላከ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ፥ እግዚአ ፡ መላእክት ፡ ወሰብእ ፥ ነቢያተ ፡ ይሁዳ ፡ ወሰማርያ ፡ ወባቢሎን ፡ እያሰኘ ፡ በወ ፡ ያጣፍራል ። ባለቤትም ፡ መንታ ፡ እየኾነ ፡ በዋዌ ፡ ተጣፍሮ ፡ በንዳንድ ፡ ዘርፍ ፡ ላይ ፡ ይናበባል ። ኀሩያነ ፡ ወሠናያነ ፡ ሊባኖስ ። ተምያጠ ፡ ወተውላጠ ፡ ህላውያት ፤ ጽጌያተ ፡ ወፍሬያተ ፡ ትሩፋት ። ሦስት ፡ እየኾነም ፡ ሲጣፈር ፡ ጥንተ ፡ ወተፍጻመ ፡ ወማእከለ ፡ መዋዕል ። ድምፀ ፡ ወጣሕረ ፡ ወግርማ ፡ አራዊት ፡ ይላል ። ይህም ፡ አካኼድ ፡ በመጽሐፍ ፡ እንጂ ፡ በቅኔ ፡ አልተለመደም ።

፳ ፤ ያ፩ኛው ፡ አገባብ ፡ የለ ፡ ፊደሉ ፡ ፩ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ዐዋጁም ፡ ፩ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ላንድና ፡ ለብዙ ፡ ለወንድና ፡ ለሴት ፡ አያያዥ ፡ መኾን ፡ ነው ። ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡

ግን ፡ ምንም ፡ በማያያዝ ፡ እንዘ ፡ ሠለስቱ ፡ አሐዱ ፡ ቢባሉ ፡ የንባብና ፡ የምስጢር ፡ ልዩ ነት ፡ ስላላቸው ፥ ዐዋጃቸውም ፡ እንደ ፡ ንባባቸው ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ዘ ፡ ላንድ ፡ ወንድ ፡ ብቻ ፥ እንተ ፡ ላንዲት ፡ ሴት ፡ ብቻ ፥ እለ ፡ ለ፪ቱም ፡ ወገን ፡ ብዙዎች ፡ ለወንዶች ፡ ለሴቶች ፡ ተብለው ፡ ይነገራሉ ፤ በቅጽልነትም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ። ይህም ፡ ዐዋጅ ፡ ያዋቆችና ፡ የጠንቃቆች ፥ ያይናሞችና ፡ የልባሞች ፡ እንጂ ፡ የኹሉ ፡ አይዶለም ፤ የሌሎቹስ ፡ ዐ ዋጅ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ሳይለይ ፥ እንተ ፡ ላንድ ፡ ዘ ፡ ላንድና ፡ ለብዙ ፡ እለ ፡ ለብዙ ፡ ተ ብሎ ፡ በሽፍንነት ፡ ይነገራል ።

፷፩ ፤ ለ ፡ ላንድና ፡ ለብዙ ፥ ለወንድና ፡ ለሴት ፡ አያያዥ ፡ ሲኾን ፥ ጥበቡ ፡ ጥበባ ቲሁ ፡ ለሰሎሞን ፤ ምክሮሙ ፡ ምክራቲሆሙ ፡ ለጠቢባን ፤ ዕበያ ፡ ዕበያቲሃ ፡ ለድንግል ፤ ክብሮን ፡ ክብራቲሆን ፡ ለአንስት ፡ ያሰኛል ። የዘርፉንም ፡ ዘርፍ ፡ ቀስተ ፡ መሐላሁ ፡ ለኖኅ ፤ ደቀ ፡ ጽርሑ ፡ ለዳዊት ፡ ወመገብተ ፡ ቤቱ ፡ ያሰኛል ። ደፍቶም ፡ ሲያያይዝ ፥ ለኖኅ ፡ ሐመሩ ፥ ለአሮን ፡ በትሩ ፥ ለጌዴዎን ፡ ፀምሩ ፡ ያሰኛል ። የዘርፉንም ፡ ሲደፋ ፥ ለዳዊት ፡ መሰንቆ ፡ መዝሙሩ ፥ ለሰሎሞን ፡ መንበረ ፡ ክብሩ ፥ ለፍሬ ፡ ስብሐት ፡ መጽሩ ፡ ያሰኛል ፤ አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ ለ ፡ ለዘርፍ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፥ ለዘርፍ ፡ ዘርፍ ፡ ደፊነት ፡ የለውም ፡ ይላሉ ። ዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ሲያያይዙ ፥ መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፥ መዘምራን ፡ እለ ፡ ዳዊት ፥ ብእሲት ፡ እንተ ፡ ዳዊት ፥ ዕቁባት ፡ እለ ፡ ሰሎሞን ፤ ወይም ፡ ደፍተው ፡ ዘዳዊት ፡ መዝሙር ፡ እለ ፡ ዳዊት ፡ መዘምራን ፤ እንተ ፡ ዳዊት ፡ ብእሲት ፥ እለ ፡ ሰሎ ሞን ፡ ዕቁባት ፡ ያሰኛሉ ።

፷፪ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዝ ፥ የባለቤቱ ፡ መድ ረሻ ፡ ነባር ፡ ፊደል ፡ ካልኾነ ፡ በቀር ፡ እንዳንቀጹ ፡ ጠባይ ፡ በመወራረስ ፡ ይነገራል ። ይህም ፡ ቀተለ ፡ ኢዮአብ ፡ ብሎ ፥ ፀረ ፡ ዳዊት ፥ አፅራረ ፡ እለ ፡ ዳዊት ፥ ዕቤረ ፡ እንተ ፡ ዳዊት ፤ ፀሮ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤሮ ፡ ለዳዊት ፤ ወይም ፡ ደፍቶ ፡ ዘዳዊት ፡ ፀረ ፥ እለ ፡ ዳዊት ፡ አፅራረ ፥ እንተ ፡ ዳዊት ፡ ዕቤረ ፤ ለዳዊት ፡ ፀሮ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤሮ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ ፀር ፡ አፅራር ፡ ዕቤር ፥ ፀሩ ፡ አፅራሩ ፡ ዕቤሩ ፡ አይልም ፤ ጸላኢ ፡ ባለውም ፡ እንዲሁ ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ተቀትለ ፡ ብሎ ፡ ፀር ፡ ፀሩ ፥ ተቀትሉ ፡ ብሎ ፡ አፅራር ፡ አፅራሩ ፥ ተቀትለት ፡ ብሎ ፡ ዕቤር ፡ ዕቤሩ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፥ ፀረ ፡ ፀሮ ፥ አፅራረ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤረ ፡ ዕቤሮ ፡ አይ ልም ። ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ መዋረሳቸው ፡ ዝርዝሩ ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ዘመድ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ በዕድ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፥ ጕልትነትና ፡ ስያፍነት ፡ ያስቀርባቸዋል ፤ ይህም ፡ ጸላኢሁ ፡ ብሎ ፡ ቀተለ ፡ ተቀትለ ፥ አፅራሪሁ ፡ ብሎ ፡ ቀተሉ ፡ ተቀትሉ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፷፫ ፤ ዘርፍ ፡ ከባለቤት ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዝ ፡ የባለቤትን ፡ ፍጻሜ ፡ በገቢርና ፡ በተገብሮ ፡ ለይተው ፡ የሚያስታውቁ ፡ ፊደላት ፡ ግእዝና ፡ ሳድስ ፡ ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ሣል ስና ፡ ኃምስ ፡ እነዚህ ፡ ፯ቱ ፡ ተቃራንያን ፡ ይባላሉ ፤ ተወራራሾች ፡ ማለት ፡ ነው ፤ (መቅ ፡ ቍ፳፰) ። መድረሻው ፡ ፊደል ፡ ግን ፡ ነባር ፡ ሲኾን ፥ ዓሣ ፡ ባሕር ፡ ብሎ ፡ አሥገረ ፥ ወይም ፡ ተሠግረ ፤ አርዌ ፡ ምድር ፡ ብሎ ፥ ቀተለ ፥ ወይም ፡ ተቀትለ ፤ ስብኮ ፡ ዕፅ ፡ ብሎ ፡ ሰበረ ፡ ወይም ፡ ተሰብረ ፡ እያሰኘ ፥ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሰማማል ፤ እነዚህም ፡ ፫ቱ ፡ ፊደ

ላት ፡ (ሣ ፡ ዌ ፡ ክ) ፡ ተፋቃርያን ፡ ይባላሉ ። ባ፬ ፡ ፊደልም ፡ ሲናበብ ፡ ፪ቱ ፡ በዝርዝር ነት ፡ ፪ቱ ፡ በነባርነት ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሰማሙለታል ፤ ዝርዝርነቱም ፡ ሳድሱን ፡ ግእዝ ፥ ሣልሱን ፡ ኃምስ ፡ ማድረግ ፡ ነው ። ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ በዝርዝርነት ፡ እየተና በቡ ፡ ሲያሰማሙ ፤ ሃይማኖተ ፡ ወንጌል ፡ ብሎ ፡ ሰበከ ፡ ወይም ፡ ተሰብከ ፤ ጸላኤ ፡ ዳዊት ፡ ብሎ ፡ ሞአ ፡ ወይም ፡ ተሞአ ፡ ያሰኛሉ ። ለራብዕና ፡ ለሳብዕ ፡ ግን ፡ ነባርነት ፡ እንጂ ፡ ዝርዝርነት ፡ የላቸውም ፤ የነባርም ፡ ምስጢር ፡ ጕልትነት ፡ ነው ።

፷፬ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዙና ፡ ባ፬ ፡ ፊደላት ፡ ሲናበቡ ፡ የሚ ያሳዩትና ፡ የሚያሰሙት ፡ ምስጢር ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ገንዘብነትና ፡ ባለገንዘብነት ። ይህም ፡ መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፥ መዝሙሩ ፡ ለዳዊት ፥ መዝሙረ ፡ ዳዊት ፡ ብሎ ፥ የዳ ዊት ፡ መዝሙር ፡ እያሰኘ ፡ መዝሙር ፡ ገንዘብ ፥ ዳዊት ፡ ባለገንዘብ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ማሳየቱም ፡ ዘርፍ ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ነባቢ ፡ አካል ፡ ኹኖ ፥ ባለቤት ፡ ኢነባቢ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፡ ነው ። ፪ኛም ፥ ባለቤት ፡ ነባቢ ፡ ዘርፍ ፡ ኢነባቢ ፡ ኹኖ ፥ መልአከ ፡ ሰማይ ፡ ብእሴ ፡ ምድር ፡ ሲል ፥ ወገንና ፡ ባለወገንን ፡ ያሳያል ፤ መልአክና ፡ ብእሲ ፡ ወገን ፥ ሰማ ይና ፡ ምድር ፡ ባለወገን ። መናበብና ፡ መያያዝም ፡ ሲቀር ፡ መልአክ ፡ ሰማያዊ ፡ ብእሲ ፡ ምድራዊ ፡ እያሰኘ ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ። ዘርፎችን ፡ በዘርፍነታቸው ፡ አቁሞ ፡ ባለገንዘብና ፡ ባለወገን ፡ የሚያደርጋቸው ፡ በለ ፡ መያያዝ ፡ ነው ፤ ዘ ፡ እንተ ፡ እለና ፡ መናበብ ፡ ግን ፡ ግልጠ ፡ ዘና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ኹነው ፡ አንቀጽ ፡ እየሰጡ ፡ ዘርፍን ፡ ኹሉ ፡ ወደ ፡ ቅጽልነት ፡ ይስባሉ ።

፷፭ ፤ ፫ኛም ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ፪ቱም ፡ ኢነባብያን ፡ ሲኾኑ ፡ ዝርዝርና ፡ ለን ፡ አያስገቡምና ፥ ባንድ ፡ አገባብ ፡ ብቻ ፡ በዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ተያይዘው ፥ ባ፬ ፡ ፊደላት ፡ ተናበው ፡ ሲዛረፉና ፡ ሲነገሩ ፡ ቅጽልና ፡ ባለቤት ፡ ኹነው ፡ ሥራንና ፡ መሥሪያን ፡ ያሳ ያሉ ። ይህም ፡ ተቋም ፡ ዘወርቅ ፥ ልብሰ ፡ ወርቅ ፥ ወልታ ፡ ወርቅ ፥ አርዌ ፡ ብርት ፥ ስብከ ፡ ዕፅ ፡ ብሎ ፡ ተቋሙ ፡ ልብሱ ፡ ወልታሁ ፡ ለወርቅ ፥ አርዌሁ ፡ ለብርት ፡ ስብከሁ ፡ ለዕፅ ፡ አለማሰኘቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ተቋምና ፡ ልብስ ፡ ወልታና ፡ አርዌ ፡ ስብከ ፡ ሥራ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ወርቅና ፡ ብርት ፡ ዕፅ ፡ መሥሪያ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ያሳያል ። ሲፈታም ፡ ዘግ ቡር ፡ እምወርቅ ፥ ዘልቡጥ ፡ በወርቅ ፥ ግቡረ ፡ ብርት ፡ ዘተገብረ ፡ እምዕፅ ፡ እያሰኘ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ፤ ስሙም ፡ ሥረ ፡ ወጥ ፥ ወይም ፡ ዘመድ ፡ ዘርፍ ፡ ይባላል ።

፷፮ ፤ ፬ኛም ፡ የባሕርይ ፡ ስም ፡ ከህላዌ ፡ ስም ፡ ተናቦ ፡ ሲዛረፍ ፡ የህላዌ ፡ ስም ፡ ለባሕርይ ፡ ስም ፡ መፍቻና ፡ ቅጽል ፡ እየኾነ ፡ ባሕርይና ፡ መልክን ፡ ያሳያል ። ይህም ፡ ዕፀ ፡ አውልዕ ፡ ብሎ ፡ ወይራ ፡ የሚባል ፡ ዕንጨት ፥ የወይራ ፡ ዕንጨትነት ፥ ወይም ፡ ወይራው ፡ ዕንጨት ፡ እያሰኘ ፡ የዕፅን ፡ ባሕርይነትና ፡ የርሱን ፡ ህላዌነት ፡ ያስረዳል ። ዕፅ ፡ ብሕርዩና ፡ የባሕርይ ፡ ስሙ ፡ ነው ፤ አውልዕም ፡ ከዕፀዋት ፡ ኹሉ ፡ ተለይቶ ፡ የሚ ታወቅበት ፡ ህላዌውና ፡ የህላዌው ፡ ስም ፡ ነው ። ህላዌም ፡ ማለት ፡ አናዎር ፡ ጠባይ ፡ ግዘፈ ፡ ባሕርይ ፥ የተፈጥሮ ፡ ልክ ፡ ዐይነትና ፡ መልክ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አካል ፡ እንደ ፡ ማለት ። ህላዌ ፡ አስተጋባኢ ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለፈጣሪም ፡ ሳይቀር ፡ ለፍጡራን ፡ ኹሉ ፡

ይነገራል ፤ አካል ፡ ግን ፡ እኔ ፡ እገሌ ፡ ብሎ ፡ ስሙንና ፡ ግብሩን ፡ ለሚናገር ፡ ለነባቢ ፡ በሕርይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ለኢነባብያን ፡ አይኾንም ።

፷፯ ፤ ፫ኛም ፡ የግብር ፡ ስም ፡ ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ ሲናበብ ፡ ዘርፉ ፡ ለባለቤት ፡ ቅጽል ፡ እየኾነ ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ነቢየ ፡ ሙሴ ፡ ብሎ ፡ ሙሴ ፡ የሚባል ፡ ነቢይ፥ወይም ፡ ነቢዩ ፡ ሙሴ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የተቀብዖም ፡ ስም ፡ ካህነ ፡ አሮን ፡ ብሎ ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ በዘርፍም ፡ አፈታት ፡ ሲቃኙት ፡ የሙሴ ፡ ነቢይነት ፡ የአሮን ፡ ካህንነት፥ካህን ፡ መኾኑ ፡ ካህን ፡ መባሉ ፡ እያሰኘ ፡ በሕርይና ፡ ግብርን ፡ ያሳያል ። የተጸውዖ ፡ ስም ፡ ማናቸውም ፡ ስም ፡ ተናቦበት ፡ ዘርፍ ፡ ይኾናል ፡ እንጂ፥ርሱ ፡ በሌላ ፡ ስም ፡ ተናቦ ፡ የዘርፍ ፡ ባለቤት ፡ አይኾንም ፤ ይህም ፡ ዳዊተ ፡ መንግሥት ፡ አሮነ ፡ ክህነት ፡ አለማሰኘቱን ፡ ያሳያል ። ያገርም ፡ ስም ፡ ቢኾን ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ፤ ናዝሬተ ፡ ኢየሱስ፥ወይም ፡ ኢየሱሰ ፡ ናዝሬት ፡ አያሰኝም ፤ ናዝሬት ፡ እንተ ፡ ኢየሱስ፥ ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ፡ ቢያሰኝ ፡ እንጂ ። በዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ሲያያዝ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ዘልዳ፥ ማርያም ፡ እንተ ፡ ዕፍረት ፡ ቢል፥ዘርፉ ፡ ልዳዊ ፡ ብእሴ ፡ ልዳ፥ዕፍረታዊት ፡ በዓልተ ፡ ዕፍረት ፡ እያሰኘ ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፤ ባለወገን ፡ ዘርፍ ፡ አይኾንም ።

፷፰ ፤ የባሕርይም ፡ ስም ፡ ብእሲ ፡ ዘለምጽ፥ዕደው ፡ እለ ፡ ለምጽ ፤ ወይም ፡ ብእሴ ፡ ለምጽ፥ዕደወ ፡ ለምጽ ፡ ብሎ ፡ ሲያያዝና ፡ ሲናበብ ፡ ለምጻዊ ፡ ልሙጽ ፡ ዘቦቱ ፡ ለምጽ ፤ ልሙጻን ፡ እለ ፡ በሙ ፡ ለምጽ ፡ እያሰኘ ፡ በቅጽልነት ፡ ይፈታል ፤ ሲደፉም ፡ ዘብእሲ ፡ ማቴዎስ ፡ ቢል ፡ ፍችው ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ። ዘርፍን ፡ ከቅጽል ፡ ለይቶ ፡ ዘርፍ ፡ የሚያሰኘው ፡ መያያዝና ፡ መናበብ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ በፈታትና ፡ በምስጢር ፡ ግን ፡ ከቃላቅ ፡ ወንድሙ ፡ ከቅጽል ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። እስካኹን ፡ ድረስ ፡ በነጠላነት ፡ የተነገረው ፡ ዘርፍ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ባለገንዘብና ፡ ባለወገን፥፪ኛው ፡ ዘመድ ፡ ወይም ፡ ሥረ ፡ ወጥ ፤ አካኼዱም ፡ የመጽሐፍ ፡ ንባብ ፡ ነው ፤ ለቅኔም ፡ ይኾናል ። የዘርፍና ፡ የባለቤት ፡ ጠባይ ፡ በሠምና ፡ በወርቅ ፡ አካኼድ ፡ ስሙና ፡ ጓዙ ፡ ስለ ፡ በዛ ፡ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፡ ተብሎ ፡ ለብቻው ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ተጠቅሎ ፡ በልዩነት ፡ ተጽፏልና ፤ ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ በ፪ኛው ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ። አርእስትና ፡ ሳቢ ፡ ዘርም ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳይቀር ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ በመኾን ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ኹነው ፡ እየተናበቡ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሳያሉና ፤ ይህም ፡ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፡ ቦታ ፡ ተነግሯል ።　　የዘርፍ ፡ ነገር ፡ ከምሉ ፡ በክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፲፰ኛ ፡ ዕርከን ።

ቅጽልና ፡ ባለቤት ።

፷፱ ፤ ቅጽል ፡ ማለት ፡ ከባለቤት ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ዘርፍ ፡ ሳይያያዝና ፡ ሳይናበብ ፡ የባለቤትን ፡ ጠባይና ፡ አኗኗር ፡ ለመግለጥ ፡ ዐብሮት ፡ የሚነገር ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ባለሟል ፡ ወይም ፡ አስተርጓሚ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (ቍ፻፲፫) ። ቅጽልም ፡ እንደ ፡ ዘርፍ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ዘመድ ፡ ቅጽልና ፡ ባዕድ ፡ ቅጽል ። ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ስሙ ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ውስጠ ፡ ዘ፥

ግልጠ ፡ ዘ ፥ ወገን ፡ ቅጽል ፥ መስም ፥ ጥሬ ፥ ንኡስ ፥ ደቂቅ ፥ አኃዝ ፡ ይባላል ። ዘመድና ፡
ባዕድ ፡ ያሰኘውም ፡ ጌታውንና ፡ ባለቤቱን ፡ መምሰልና ፡ አለመምሰል ፡ ነው ።

ዘመድ ፡ ቅጽል ።

፵፤ ውስጠ ፡ ዘ ፤ መንፈስ ፡ (ሰ) ፡ ናዝዚ ፡ (ዜ) ፤ መልአክ ፡ (ከ) ፡ ፍንው ፡ (ወ) ፤ አም
ላክ ፡ (ክ) ፡ ዐቢይ ፡ (የ) ፤ ብእሲ ፡ (ሴ) ፡ መከሕ ፡ (ሐ) ፡ (ቍ፸፩—፸፫) ። ግልጠ ፡ ዘ ፤ ጳው
ሎስ ፡ ዘተጸውዐ ፥ ፌቤን ፡ እንተ ፡ ትትለአክ ፥ አርድእት ፡ እለ ፡ ተኀርዩ ። ወገን ፤ አብር
ሃም ፡ (ሀ) ፡ ክለዳዊ ፡ (ዊ) ። መስም ፤ ዳዊት ፡ መዘምር ፡ ዳዊትሀ ፡ መዘምረ ፤ ሰሎሞን ፡ (ሀ) ፡
ማእምር ፡ (ረ) ። ጥሬ ፤ ወንጌል ፡ ጽንዐ ፡ ሃይማኖት ፤ ክርስቶስ ፡ አክሊለ ፡ ሰማዕት ። ን
ኡስ ፤ አይ ፡ አፍ ፡ ወአይ ፡ ከናፍር ፥ አይ ፡ አኰቴት ። ደቂቅ ፤ ውእቱ ፡ ሚካኤል ፤ ይእቲ ፡
ማርያም ፤ ዝኩ ፡ ብእሲ ፤ እንታክቲ ፡ ብእሲት ። አኃዝ ፤ አሐዱ ፡ እግዚአብሔር ፥ ወአ
ሐቲ ፡ ሃይማኖት ።

፵፩፤ ቅጽል ፡ ከባለቤት ፡ ቀድሞ ፡ ወይም ፡ ተከትሎ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ ክቡር ፡
አምላክ ፥ አምላክ ፡ ክቡር ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ቅጽል ፥ ባለቤት ፡ ሲቀር ፡ በቂ ፡ ይኾ
ናል ፤ ይህም ፡ ድንግል ፡ ወለደት ፡ አምላከ ፤ ዘተወልደ ፡ እምድንግል ፡ አድኅነ ፡ ዓለመ ፡
እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ቅጽል ፡ ከባለቤቱ ፡ አይርቅም ፤ ቢርቅ ፡ ግን ፡ ማሰሪያ ፡ አስፈላጊ ፡
ወይም ፡ መመርመሪያ ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ እግዚአብሔር ፡ ክቡር ፡ በኀበ ፡ እስራኤል ፡
ሲል ፡ ቅጽልነቱን ፤ እግዚ ፡ በኀበ ፡ እስራኤል ፡ ክቡር ፥ ወይም ፡ ዘከብረ ፡ ሲል ፥ ማሰሪያ ፡
ማስፈለጉንና ፡ ተለዋጭነቱን ፡ ያሳያል ። ከባለቤትም ፡ በይርቅ ፡ ተሳቢ ፡ ካለው ፡ ማሰ
ሪያ ፡ ማስፈለግ ፡ አይቀርም ፤ ኄር ፡ እግዚ ፡ ለእለ ፡ ይትዔገሥዎ ፡ እንዲል ። ውስጠ ፡ ዘና ፡
መስም ፡ ሲስቡ ፡ ባለቤታቸውን ፡ መምሰል ፡ አይተዉም ፤ ይህም ፡ አምላክ ፡ ክቡር ፡ በ
ህላዌሁ ፥ አምላከ ፡ ክቡረ ፡ በህላዌሁ ። ማርያም ፡ መስተምሕርት ፡ ኀበ ፡ ወልዳ ፥ ማርያ
ምሃ ፡ መስተምሕርተ ፡ ኀበ ፡ ወልዳ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፵፪፤ ላንድ ፡ ባለቤት ፡ ፪ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ወይም ፡ ፪ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ በንድ ፡ ወገን ፡ ሲ
ቀጸል ፡ መንቻ ፡ ይባላል ፤ ይህም ፡ ማርያም ፡ ኅሪተ ፡ አምላክ ፡ ወፍቅርተ ፡ መላእክት ፡
ዐርገት ፡ ሰማየ ። ተሰብሐ ፡ እግዚአብሔር ፡ ክቡረ ፡ ስም ፡ ወልዑለ ፡ ምክሩናን ። (፪ ፡
ግልጠ ፡ ዘ) ፡ ተዐውቀ ፡ እግዚ ፡ ዘገብረ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ፡ ወዘለብሰ ፡ ሥጋ ፡ በይሁዳ ፡
እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ ላንድ ፡ ባለቤት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ እንዲህ ፡ እን
ዳኹኑ ፡ ተጣፍረው ፡ በንድ ፡ ወገን ፡ አይቀጸሉም ፤ በግራና ፡ በቀኝ ፡ ሲቀጸሉ ፡ ግን ፡ ስ
ማቸው ፡ መከዳ ፡ ይባላል ፤ ይህም ፡ አስተርአየ ፡ ልዑል ፡ አምላክ ፡ ዘኢያስተርኢ ፡ በ
ሥጋ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። በመከዳነት ፡ ግን ፡ መንቻ ፡ እየኾኑ ፡ ቢቀጸሉ ፡ ጻያፍ ፡
አይባሉም ፤ ይህም ፡ ብዙኀ ፡ መልእክት ፡ ወነዊኀ ፡ ስብከት ፡ ጳውሎስ ፡ ዘተጸውዐ ፡ ወተ
ፈልጠ ፡ እምአርድእት ፡ ተሰብሐ ፡ ጥቀ ፡ እምኵሎሙ ፡ ሐዋርያት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፵፫፤ ፫ኛም ፡ የቅጽል ፡ ባለቤት ፡ ከአንቀጽ ፡ ባለቤት ፡ ቀድሞ ፡ የባለቤት ፡ አን
ቀጽ ፡ ሲወድቅበት ፡ አታላይ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ። ይህም ፡ ተመትረ ፡ ሥላሴ ፡ ዘፈጠሩ ፡

ጊዮርጊስ ፡ በሰይፊ ፡ ኀጺን ። ተሰቅለ ፡ ማርያም ፡ ዘወለደት ፡ አምላክ ፡ ዲበ ፡ ዕፅ ፡ ምኑን ። ተንሥአ ፡ ፈሪሳውያን ፡ ወሰዱቃን ፡ ዘሰቀሉ ፡ ክርስቶስ ፡ እሙታን ። በጥሬ ፡ ቅጽልም ፥ እሞሙ ፡ ለሰማዕት ፡ ብዙኃን ፡ ማርያም ፡ እያለ ፡ አታላይነቱን ፡ ያሳያል ። በባለቤት ፡ ላይ ፡ የሚወድቅ ፡ ነገር ፡ በዘርፍና ፡ በቅጽል ፤ በሳቢም ፡ የሚወድቅ ፡ በተሳቢ ፡ ይጠበቃል ። በዘርፍ ፡ ሲጠበቅ ፥ አክበርዎ ፡ መላእክት ፡ ለዘሰማይ ፡ አምላክ ፡ ይላል ። በቅጽልም ፡ ሲጠበቅ ፥ አዕበይዎ ፡ እስራኤል ፡ ለዘነግሠ ፡ ዳዊት ፡ ይላል ። በባለቤትም ፡ ሲጠበቅ ፥ ወተኀፍሩ ፥ እስመ ፡ እግዚአብሔር ፡ አኅሰሮሙ ፡ ይላል ። በቅጽል ፡ ተሳቢም ፡ ሲጠበቅ ፥ ረስዕዎ ፡ እስራኤል ፡ ለእግዚ ፡ ዘየዐቢ ፡ ኀይለ ፡ ወብዙኀ ፡ መንክረ ፡ ገብረ ፡ ሎሙ ፡ ይላል ።

፻፲፩ ፤ ፲፩ኛም ፡ መልክአ ፡ ፊደሉ ፡ ሳይለወጥ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ እያስተባበረ ፡ ለ፪ቱም ፡ ወገን ፡ የሚቀጸል ፥ ፀዋግ ፡ ጸጓር ፡ አዳም ፡ ድንግል ፥ ሐለይት ፡ ሰንቀውት ፡ ቀነይት ፡ ዐበይት ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ፈናፍንት ፡ ቅጽል ፡ ስሙ ፡ መድበል ፡ ይባላል ። ሐዋሪ ፡ ከያኒ ፡ ከማለት ፡ የወጡ ፡ ሐዋርያና ፡ ኬንያም ፡ መሳይ ፡ ተከታይ ፡ የሌላቸው ፡ በሕታውያን ፡ ስለ ፡ ኹኑ ፥ የሣልስ ፡ ዲቃሎች ፡ ወይም ፡ ሕግ ፡ አፍራሾች ፡ ይባላሉ ። ሐዋርያትና ፡ ነቢያትም ፡ የሴቶች ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ የወንዶች ፡ አይዶሉም ፤ ሐወርት ፡ ነበይት ፡ ካላለ ፡ መድበል ፡ ኹኖ ፡ አያስተባብርም ። ይኸውም ፡ በከኼዳቸው ፡ ይታወቃል ፤ ሐዋሪ ፡ ሪት ፤ ሐዋርያን ፡ ያት ፤ ሐወርት ። ነቢይ ፡ ይት ፤ ነቢያን ፡ ያት ፤ ነበይት ። ነበየ ፡ ተነበየ ፡ ማለት ፥ ነቢብ ፡ ነበ ፡ ተነበ ፡ ከለው ፡ የወጣ ፡ ዲቃላና ፡ ተቀጥላ ፡ ነው ። የብዙውንም ፡ ላንድ ፡ ሲቀጽል ፥ ሰማዕት ፡ መፃምርት ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ የስሕተት ፡ ልማድ ፡ ነው ። ሌላም ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ይገኛል ።

ሐተታ ።

፻፲፪ ፤ የቅጽሎች ፡ ጠባይ ፡ ውስጠ ፡ ዘና ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ በማለት ፡ ተወስኗል ፤ ከነዚህ ፡ ከ፪ቱ ፡ አይወጣም ። ዐይነታቸው ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ከግልጠ ፡ ዘም ፡ ይልቅ ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ ዐይነት ፡ ይበዛል ። ውስጠ ፡ ዘ ፡ ደግሞ ፡ ከመድረሻው ፡ ፊደል ፡ ስም ፡ ነሥቶ ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ይባላል ፤ የንባቡም ፡ ዐይነት ፡ ስድስት ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ መካከሉን ፡ ራብዕ ፡ አድርጎ ፡ ቀታሊ ፡ ተቀታሊ ፡ አቅታሊ ፡ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ እያሰኘ ፡ ከ፭ቱ ፡ አዕማድ ፡ ከኀላፊና ፡ ከትንቢት ፡ ወጥቶ ፡ በ፪ ፡ ይፈታል ። ፪ኛው ፡ መካከሉን ፡ ሣልስ ፡ አድርጎ ፡ ዐቢይ ፡ ነቢይ ፡ ዐዚዝ ፡ ገዚፍ ፡ ቀጢን ፡ ጸሊም ፡ ቄሪር ፡ እያለ ፡ በሳድስ ፡ ፊደል ፡ ይጨርሳል ። ፫ኛው ፡ መካከሉን ፡ በሣልስ ፡ ፈንታ ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ፤ ነዳይ ፡ ሠናይ ፡ ጠዋይ ፡ ቀላይ ፡ መካሕ ፡ ከዋው ፡ ለዋው ፡ ጸያፍ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፬ኛው ፡ መነሻውን ፡ ራብዕ ፡ አድርጎ ፡ ኹሉን ፡ በሳድስ ፡ ይጨርሳል ፤ ጻድቅ ፡ ኃጥእ ፡ ራትዕ ፡ ባዕል ፡ ባዕድ ፡ ቃውም ፡ ላእክ ፡ ካህን ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፭ኛው ፡ ዐመል ፡ ስላለበት ፡ (ኄረ ፡ ኀየረ ፡ ኄረወ) ፡ ኄር ፡ ኄራዊ ፤ ዴጋን ፡ ዴጋኒ ፡ ሜራዪ ፡ እያለ ፡ በኃምስ ፡ ይነሣል ፤ እስከኹን ፡ የተነገሩቱ ፡ ሳድሶች ፡ ኹሉም ፡ ካንደኛው ፡ ዐምድ ፡ የወጡ ፡ ናቸው ።

፴፮ ፤ ፮ኛው ፡ ግን ፡ ከተገብሮና ፡ ከሐውልት ፡ ይወጣል ፤ አካኼዱም ፡ ከነዚህ ፡ ልዩ ፡ ነው ፡፡ በሳድስ ፡ ተነሥቶ ፡ መካከሉን ፡ ካዕብ ፡ ያደርጋል ፡፡ ይህም ፡ ተቀትለ ፡ ቅቱል ፥ ተቀደሰ ፡ ቅዱስ ፥ ተሰብሐ ፡ ስቡሕ ፥ ነበረ ፡ ንቡር ፥ ደከመ ፡ ድኩም ፥ ጸንዐ ፡ ጽኑዕ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡፡ በባረከ ፡ ቤት ፡ ግን ፡ መነሻውንም ፡ ቡሩክ ፡ ሱቱፍ ፡ ጉቡእ ፡ ሡሩር ፡ እያለ ፡ ካዕብ ፡ ያደርጋል ፡፡ በዴገነም ፡ ቤት ፡ ዲጉን ፡ ሚሩይ ፡ ሊሉይ ፡ ቂቁይ ፡ ጊጉይ ፡ እያለ ፡ በሣልስ ፡ ይነሣል ፡፡ መድረሻው ፡ ወ ፡ ሲኾን ፡ ህልው ፡ ሕስው ፡ እያለ ፡ ኹሉን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ፤ ያፈታቱም ፡ ምስጢር ፡ ሥራው ፡ ያለቀለት ፡ ያለፈና ፡ ያኹን ፡ ቢያሳይ ፡ እንጂ ፤ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣ ፡ ትንቢት ፡ አያሳይም ፡፡ በዕብራይስጥም ፡ ሆዌ ፡ ይባላል ፤ ከውን ፡ የኾነ ፡ የተደረገ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡

፴፯ ፤ የግልጠ ፡ ዘም ፡ ጠበይ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ በአንቀጽ ፡ ላይ ፡ ሲወድቅ ፡ ቅጽል ፤ በጥሬ ፡ ላይ ፡ ሲወድቅ ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ይባላል ፡፡ ጸጋ ፡ ዘአብ ፡ ኂሩት ፡ ዘወልድ ፡ ሱታፌ ፡ ዘመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከቅጽልነት ፡ አይወጣም ፡፡ ወገን ፡ ቅጽልም ፡ ከዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ዘ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ አወጣጡም ፡ በዘርፍ ፡ አካኼድ ፡ ተነግሯል ፡፡ መስም ፡ ቅጽልም ፡ የሣልስና ፡ የሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ድርብ ፡ ነው ፤ ከተገብሮ ፡ በቀር ፡ ካራቱ ፡ አዕማድ ፡ ከ፪ ፡ ከ፪ቱ ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ መስም ፡ ይወጣል ፡፡ ይህም ፡ ቀታሊ ፡ አቅታሊ ፡ ብሎ ፡ መቅተሊ ፡ መቅትል ፤ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ ብሎ ፡ መስተቃትል ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡፡ አፈታቱም ፡ እንዳወጣጡ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ነው ፤ በቀታሊ ፡ እንደ ፡ ቀታሊ ፥ በአቅታሊም ፡ እንደ ፡ አቅታሊ ፥ በቀሩትም ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ በኹሉም ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ አለበት ፡፡

፴፰ ፤ የዘርና ፡ የነባር ፡ ጥሬም ፡ ዘርፍ ፡ ሳይዝ ፡ አለመቀጸሉ ፥ ውስጠ ፡ ዘነት ፡ ስለሌለው ፡ ነው ፤ ቤተ ፡ ልሔም ፡ ሀገረ ፡ ዳዊት ፥ ማርያም ፡ እመ ፡ አምላክ ፥ መላእክት ፡ ሐራ ፡ ሰማይ ፥ ያዕቆብ ፡ እኅወ ፡ እግዚእነ ፡ እያለ ፡ ዘርፍ ፡ ሲይዝ ፡ ግን ፡ ውስጠ ፡ ዘነትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ አፈታት ፡ ያገኛል ፡፡ የግብርና ፡ የተቀብዖም ፡ ስም ፡ ዘርፍ ፡ ሳይዝ ፡ ለተጸውዖ ፡ ስም ፡ መቀጸሉ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ (ቅቡዕ) ፤ ስምዖን ፡ ጴጥሮስ ፡ (ኰኵሓዊ) ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ግእዙማ ፡ ምን ፡ ተጠርጥሮ ፡፡ በስልኤል ፡ ነሃቢ ፥ ዮሴፍ ፡ ጸራቢ ፥ ገብርኤል ፡ መልአክ ፥ ዘካርያስ ፡ ካህን ፡ ወነቢይ ፡ ወሰማዕት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡፡

፴፱ ፤ ንኡስ ፡ ቅጽል ፥ በጥያቄ ፡ ቃል ፡ የሚነገር ፡ የተጠያቂና ፡ የተመርማሪ ፡ ቅጽል ፡ ነው ፤ አንድና ፡ ብዙ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ፡ (ቍ፱፲፯) ፡፡ ይህም ፥ አየ ፡ ገቦ ፡ ረገዘ ፤ አያተ ፡ ሥሕጸታተ ፡ ነበቡ ፤ በአይኒ ፡ ታሕጻጽ ፡ እያሰኘ ፡፡ ሲበቃም ፥ ምንት ፡ ውእቱ ፡ ሰብእ ፤ መኑ ፡ ዝንቱ ፤ መኑ ፡ ይእቲ ፡ ዛቲ ፡፡ መኑ ፡ አንተ ፤ ወምንት ፡ ንሕነ ፤ ምንት ፡ እማንቱ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡፡ ለጊዜም ፡ ሲቀጸል ፤ በአይ ፡ መዋዕል ፡ ወበአይ ፡ አዝማን ፤ ለአይ ፡ ዓመታት ፡ ወለማእዜ ፡ መዋዕል ፤ አየ ፡ ጊዜ ፡ ሐይወ ፡፡ ለቦታም ፡ ሲቀጸል ፥ እምአይ ፡ ብሔር ፡ አንተ ፡ ያሰኛል ፡፡ አይቴ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ በቂ ፡ እየኾነ ፡ ባለቤት ፡ አልቦ ፥ አይቴኑ ፡ አሐውር ፤ አይቴ ፡ ብሔራ ፡ ወአይቴ ፡ ማኅደራ ፡ ያሰኛል ፡፡ ለሌላውም ፡ ጥሬ ፡ ሲቀጸል ፥ በአይ ፡ ሥልጣን ፤ ታሕተ ፡ አይ ፡ ዕፅ ፡፡ በከፊልም ፥

አይ፡ ዕፅ፡ ይኄይስ፡ እምዕፀው፡ ያሰኛል ። ስፍን፡ እስፍንቱም፡ እንዲሁ፡ ናቸው፤ ስፍን፡ ኀፍረት፡ ዘይረክበኒ፡ በይእቲ፡ ዕለት፤ እስፍንቱ፡ መዋዕሊከ ። አንክሮም፡ ሲኾኑ፥እስፍንተ፡ተአምራተ፡ረብሐ፤እስፍንተ፡እዜኑ፡እክያቲሃ፡ለልሳን፡ያሰኛሉ ።

፶፤ ደቂቅ፡ቅጽል፤ከውእቱ፡እስከ፡ንሕነ፡ያሉ፡፲ሩ፡የኪያሁ፡ተወራራሾች፥ ወይም፡ ተቃዋሚዎቹ፡ ስለ፡ ኾኑ፥በማድረግ፡ አድራጊ፥በማስደረግ፡ አስደራጊ፡ በማደራረግ፡አደራራጊ፡እየኾኑ፡ይነገራሉ፡እንጂ፤እንደ፡ኪያሁ፡በማድረግ፡ተደ ራጊ፥በማስደረግ፡ አድራጊ፡ ተደራጊ፥በማደራረግ፡ ተደራራጊ፡ ኹነው፡ አይነገ ሩም፡(ቍ፻፲፰)። ኪያም፡በገቢር፡ጊዜ፥ወራሾቻቸውና፡ተውላጣቸው፡ ዐጸፋቸውና፡ በቂያቸው፡ ኹኖ፡ ሲዘረዘርና፡ ሲቀጸል፥ኪያሁ፡ መንፈሰ፤ኪያሃ፡ ፍኖተ፤ኪያከ፡ አውልዐ፡ገዳም፡ ያሰኛል፤ በበቂነትም፡ሲነገር፥ዘኪያክሙ፡ ሰምዐ፡ ኪያየ፡ ሰምዐ፡ ይላል ። እነዚህም፡ጥቅሶች፡ውእቱ፡ይእቲ፡አንተ፡አንትሙ፡አነ፡በማለት፡ፈንታ፡ የገቡ፡ናቸው ። ከሥሩ፡ሰራዊት፡፪ቱ፡ውእቱና፡ይእቲ፡ብቻ፡ውእተ፡ይእተ፡እያ ሰኙ፡ራሳቸውን፡ይችላሉ ። ስምንቱ፡ግን፡እግረ፡ቀለማቸው፡የማይፈልስ፡ጕልት፡ ስለ፡ ኾነ፡ አለኪያሁ፡ በራሳቸው፡ ቁመው፡ አይነገሩም ። ኪያሁ፡ በተደራጊነት፡ የውእቱ፡ወራሽ፡ስለ፡ኾነ፡አገባብ፡ተጭኖት፡በይእቲና፡በውእቶን፡ፈንታ፥ለኪ ያሃ፡ሰዓት፥በኪያሆን፡መዋዕል፡እያለ፡አለርስቱ፡ገብቶ፡ይገኛል፤ ኹሉም፡የመ ላሽ፡ስሕተት፡ነው ።

፶፩፤ ለሊሁም፡ እንደ፡ ውእቱ፡ ባለቤት፡ ይኾናል፡ እንጂ፤ እንደ፡ ኪያሁ፡ ተደራጊ፡ ተሳቢ፡ አይኾንም ። ሲቀጸልም፡ ለሊሁ፡ እግዚ፡ ጸብአ፡ ሎሙ፤ ለሊሁ፡ አምላክ፡ ይመጽእ፡ ወያድኅነነ፤ ዘለሊሁ፡ዳዊት፡እግዚእየ፡ይቤሎ፡ያሰኛል ። ለነ ውእቱም፥ውእቱ፡ለሊሁ፥ይእቲ፡ለሊሃ፥አንተ፡ለሊከ፡እየተባለ፡ይቀጸላል፤በዐ ጸፋነትም፡በቂ፡ይኾናል፤አካኼዱ፡ኹሉ፡እንደ፡ውእቱ፡ነው ። ኵሉ፡ከተጸውዖ፡ ስም፡ በቀር፥ኵሉ፡ ብእሲ፡ ኵላ፡ እከይ፡ እያሰኘ፡ ለብትኖች፡ ኹሉ፡ ይቀጸላል ። ፭ኛ፡ ደግሞ፡ ባሕቲቱና፡ ዕራቁ፥እግዚአብሔር፡ ባሕቲቱ፡ ቅዱስ፤ ማርያም፡ ባሕ ቲታ፡ ልዕልተ፡ ኵሉ፡ፍጥረት፤ ወመልአ፡ለነፍስ፡ዕራቃ፡በረከተ፡እያሰኙ፡ይቀ ጸላሉ፤ የቀረውም፡ ኋላ፡ በጸፋ፡ ይነገራል ። በይን፡ ደግሞ፡ በይናት፡ በበይናት፡ ቲሁ፡ እያሰኘ፡በዝቶና፡አገባብ፡ወድቆበት፡ሲነገር፥ዐጸፋ፡እንጂ፡ቅጽል፡አይኾ ንም፤ማሰሪያውም፡፪፡ብቻ፡ነው፤ተደራራጊና፡አደራራጊ፡አንቀጽ ።

አኃዝ፡ ቅጽል ።

፶፪፤ የጅምላ፡አኃዝ፡ለጥሬ፡ኹሉ፡ሲቀጸል፡ከ፪፡እስከ፡፲፡በገቢርና፡በተ ገብሮ፥ከ፳፡እስከ፡ምእልፊት፡በወንድና፡በሴት፡ይተባበራል ። ሲቀጸልም፡በክት፡ በከፊል፡በደጊመ፡ቃል፡ይነገራል፤በክት፡ሲነገር፥መጽኡ፡ዐሠርቱ፡ዕደው፤ወኀ ረየ፡ክልኤነ፡ሰብዓ ። በከፊል፥አሐዱ፡አካል፡እምነ፡ሠለስቱ፡አካላት፡ኮነ፡ሰብአ ። በደጊመ፡ ቃል፥ንዑ፡ ንረድ፡ ወንንሣእ፡ ለነ፡ አሐተ፡ አሐተ፡ ብእሲተ፥ወንለድ፡

እምኔሆን ፡ አሐደ ፡ አሐደ ፡ ውሉደ ፡ ይላል ። ርስ ፡ በርሱም ፤ ተጋብኡ ፡ አሐዱ ፡ ዐሠርቱ ፡ ሰብእ ፥ ወይም ፡ አሐዱ ፡ ምእት ፥ ክልኤቱ ፡ ምእት ፥ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ እያለ ፡ ይቀጸጻላል ። በብትን ፡ ሰዋስው ፡ የሚገቡ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ለአሐዱ ፡ በአሐዱ ፡ ምስለ ፡ አሐዱ ፡ እያሰኙ ፡ ይሰማሙታል ፤ ደጊም ፡ እየኾኑም ፡ ሲገቡበት ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይፈታል ። ይህም ፥ ለለ ፡ አሐዱ ፤ ላንዱም ፡ ላንዱም ፡ ለያንዳንዱ ። በበ ፡ አሐዱ ፤ በያንዳንዱ ፥ እያንዳንዱ ፥ አንዱንም ፡ አንዱንም ። ወአርፍቅዎሙ ፡ በበ ፡ ኀምሳ ፡ ወበበ ፡ ምእት ፥ ፶ ፡ ፶ውን ፡ ፻ ፡ ፻ውን ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

ቍ፫ ፤ አኃዝ ፡ ጥንትና ፡ መሠረት ፡ እየኾነ ፡ በታሪክ ፡ ልማድ ፡ ይነገራል ፤ ታሪኩም ፡ የዘመን ፡ ቍጥር ፡ ነው ፤ በዐሠርቱ ፡ ወተስዐቱ ፡ ምእት ፡ ወአርብዓ ፡ ዓመተ ፡ ሥጋዌ ፡ ተንሥኡ ፡ ጎግ ፡ ወማጎግ ፡ ፍሉጣነ ፡ ሕግ ፡ ከመ ፡ ይትቃተሉ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ እንደ ፡ ማለት ። የተርታም ፡ አኃዝ ፡ ከቀዳምና ፡ ከአሐድ ፡ እስከ ፡ ዓሥር ፡ ወታስዕ ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ እየተለየ ፥ ከዕሥራ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ እየተባበረ ፡ ለጥሬ ፡ ኹሉ ፡ ይቀጸላል ። የዕለትም ፡ አኃዝ ፡ ዐሡር ፡ ወሰኑይ ፥ ዐሡር ፡ ወረቡዕ ፡ መዋዕል ፡ እያለ ፡ ሲቀጸል ፡ አፈታቱ ፡ እንደ ፡ ጅምላ ፡ ነው ፤ ፲፪ ፡ ፲፬ ፡ ቀን ፡ ያሰኛል ፤ የቀረውን ፡ በ፻፴ ፡ ቍ ፡ ተመልከት ። የጊዜም ፡ አኃዝ ፡ ምዕር ፡ ሲቀር ፡ ለጊዜያት ፡ ኹሉ ፡ ይቀጸላል ፤ አፈታቱም ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ፤ ሥልሰ ፡ ጊዜያተ ፡ ብሎ ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡ ያሰኛል ። ርብዕ ፡ በእመት ፤ ዕሥራ ፡ ወካዕበ ፡ በመስፈርት ፡ እያለም ፡ ከልክና ፡ ከመስፈሪያ ፡ ጋራ ፡ ሲነገር ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ።

ቍ፬ ፤ ምዕር ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፤ ምዕራት ፡ ፪ ፡ ጊዜ ፥ ወይም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ይኾናሉ ፤ ከጅምላና ፡ ከተራ ፡ አኃዝ ፡ ጋራ ፡ አሐተ ፡ ምዕረ ፡ ወምዕረ ፡ ከዕበ ፥ ምዕራተ ፡ ብዙኃተ ፡ እያለ ፡ ሲነገር ፥ ምዕር ፡ ባለቤት ፡ አኃዙ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ። ደቂቅ ፡ ቅጽልም ፥ ዛተ ፡ ምዕረ ፥ ይእተ ፡ ምዕረ ፡ እያለ ፡ ይሰማማዋል ፤ ሲዘረዝርም ፡ ምዕሬሁ ፡ ሃ ፤ ምዕሬሃ ፡ ለይእቲ ፡ መስፈርት ፡ ያሰኛል ። ኅድጊ ፡ ምዕረ ፡ ይጽገቡ ፡ ውሉድ ። ብላዕ ፡ ወስተይ ፡ ምዕረ ፡ ወተፈሣሕ ፡ ሲል ፥ ጥቂት ፡ አኹን ፡ ፊት ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። የዕጽፍም ፡ አኃዝ ፡ አፈድዮሙ ፡ ካዕበተ ፡ ዐመፃሆሙ ። ምክዕቢተ ፡ ክብር ፡ ይደልዎሙ ፡ እያሰኘ ፡ ከጥሬው ፡ ተናበ ፡ ይነገራል ። የክፍልም ፡ አኃዝ ፡ ተስዐቱ ፡ እድ ፥ ዐሠርቱ ፡ እድ ፥ ሰብዐተ ፡ እደ ፡ እያሰኘ ፥ የእድ ፡ ቅጽል ፡ ኹኖ ፡ በጅምላ ፡ ቍጥር ፡ ይነገራል ፤ እድ ፡ የተባለም ፡ ክፍል ፡ ነው ። በተራ ፡ ቍጥር ፡ ግን ፡ ሲነገር ፡ ከእድ ፡ ተናበ ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ሣልስተ ፡ እዴሃ ፡ ለሀገር ፤ ራብዕተ ፡ እዴሃ ፡ ለምድር ፤ ሳድስተ ፡ እዴሃ ፡ ለኢን ፤ ዝኩ ፡ ሳብዕተ ፡ እድ ፥ ሰባተኛ ፡ እጅ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። የዘመድ ፡ ቅጽል ፡ ጓዝ ፡ እስከዚህ ፡ ነው ።

ባዕድ ፡ ቅጽል ።

ቍ፭ ፤ ቅጽልን ፡ ባዕድ ፡ የሚያሰኘው ፥ አገባቡ ፡ የባለቤት ፥ አንቀጹ ፡ የተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ ነው ። ባዕድ ፡ ቅጽል ፡ ባፈታት ፡ ሲለይ ፡ ተሳቢውን ፥ ሲነበብ ፡ ባለቤቱን ፡ መስሎ ፡ ይነገራል ፤ ዘመድ ፡ ቅጽል ፡ ግን ፡ ሲነበብም ፡ ሲለይም ፡ ባለቤቱን ፡ ብቻ ፡

ይመስላል ። ይህም ፡ ዳዊት ፡ ዘነግሠ ፡ ለእስራኤል ፡ ሲል ፥ ለእስራኤል ፡ የነገሠ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ባዕድ ፡ ቅጽል ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፡ ሳያናግር ፡ ያናገረ ፡ ይመስላል ። ባዕድ ፡ ቅጽልም ፡ የሚኾኑ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ የቦታ ፡ የጊዜ ፡ የልክ ፡ ቅጽሎች ። ባዕድ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ በ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ ሲገባ ፡ አንቀጹን ፡ ቢዘረዝርም ፡ ባይዘረዝርም ፡ በዝርዝርነት ፡ ይፈታል ።

፵፮ ፤ በድራጊ ፡ ሲገባ ፥ ወይን ፡ እንተ ፡ ተከ(ሉ)ልዋ ፡ ገብእት ፡ ፈረየት ፡ አስካለ ። በተደራጊ ፥ መስቀል ፡ ዘተሰቅ(ለ)ሎ ፡ ክርስቶስ ፡ ዕፀ ፡ ሎጥ ፡ ውእቱ ። በስደራጊ ፥ መቅደስ ፡ እንተ ፡ አሕነ(ጻ)ጻ ፡ ሰሎሞን ፡ ኪራምሀ ፡ መንክርት ፡ ጥቀ ። በተደራራጊ ፥ ዳዊት ፡ ዘተጻብ(አ ፡ ምስለ)አ ፡ አቤሴሎም ፡ መፍቀሬ ፡ ወልድ ፡ ጥቀ ። በደራራጊ ፥ ሰሎሞን ፡ ዘአስተጻብ(አ)አ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ኢዮአብ ፡ ኢፈርሀ ፡ እምኔሁ ። ተሳቢውንም ፡ ሲዘረዝር ፥ በሐውልት ፡ ግስ ፡ ዐብየ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘጸንዐት ፡ መንግሥቱ ። በተገብሮ ፥ ጻድቀ ፡ ኢዮብ ፡ ዘይትነከር ፡ ትዕግሥቱ ። በማድረግ ፥ ተሞቅሐ ፡ ጳውሎስ ፡ ዘሰበኩ ፡ አርዳኢሁ ፡ ወንጌለ ። በስደራጊ ፥ ጽሙእ ፡ ጥቀ ፡ ዳዊት ፡ ዘአምጽ(እዎ)ኡ ፡ ሥዩማኒሁ ፡ ማየ ፡ ቤተ ፡ ልሔም ፡ ሐራ ። በተደራራጊ ፥ ሞተ ፡ ዔሊ ፡ ዘተቃተሉ ፡ ደቂቁ ፡ ምስለ ፡ ኢሎፍላውያን ። በደራራጊ ፥ ሞአ ፡ ለዓለም ፡ ክርስቶስ ፡ ዘአስተቃተለት ፡ ወንጌሉ ፡ ሰማዕተ ፡ ምስለ ፡ ዐላውያን ፡ ይላል ። የተሳቢውን ፡ ዘርፍና ፡ የዘርፉንም ፡ ዘርፍ ፡ ሲዘረዝር ፥ ዳዊት ፡ ዘየዐቅብዎ ፡ ደቀ ፡ ጽርሑ ፤ ብእሲ ፡ ዘኍልቈ ፡ ስመ ፡ ፊደሉ ፡ ሠላስ ፡ ይላል ።

፵፯ ፤ በባዕድ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ የሚዘረዝሩ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ፱ ፡ ናቸው ። ለ ፡ በቁም ፡ ቀሪ ፤ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ስለ ፤ ምስለ ፡ ከ—ጋራ ፤ ኀበ ፡ መንገለ ፡ እንተ ፡ ውስተ ፡ ለ ፡ ወደ ፤ እስከ ፡ በቊሙ ፡ ድረስ ፤ እም ፡ ከ ፤ ከመ ፡ እንደ ፤ መጠነ ፡ ያኽል ። እንበለም ፡ ለኒህ ፡ ለዘጠኙ ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ እየኾነ ፡ ከኢ ፡ ተደርቦ ፡ ይገባል ። ያገባቦችም ፡ ዝርዝር ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ሔዋን ፡ ዘነግሠ ፡ ላቲ ፡ አምላክ ። አዳም ፡ ዘሞተ ፡ በእንቲአሁ ፡ እግዚእ ። መስቀል ፡ ዘተሰቅለ ፡ ቦቱ ፡ አምላክ ። ክርስቶስ ፡ ዘሞቱ ፡ ምስሌሁ ፡ ፈያት ። ማርያም ፡ እንተ ፡ ተፈነወ ፡ ኀቤሃ ፥ አው ፡ እስከኔሃ ፡ ገብርኤል ። ምጡቅ ፡ ውእቱ ፡ ሰማይ ፡ ዘመጽአ ፡ እምኔሁ ፡ ገብርኤል ። አርብዓ ፡ ዓመተ ፡ ነግሠ ፡ ዳዊት ፤ ዘነግሠ ፡ ከማሁ ፥ አው ፡ መጠኖ ፡ ሰሎሞን ። በቀሩትም ፡ አዕማድ ፡ እንዲህ ፡ ተዘርዝረው ፡ ይገባሉ ። ዳግመኛም ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ሳይገቡና ፡ ሳይዘረዝሩ ፥ አናቅጽ ፡ ብቻ ፡ ተዘርዝረው ፥ ድኅነ ፡ አዳም ፡ ዘሞቶ ፡ እግዚእ ፤ ከብረ ፡ መስቀል ፡ ዘተሰቅሎ ፡ አምላክ ፡ እያሰኙ ፡ አገባቦችን ፡ ያሰማሉ ። እንበለም ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ሲኾን ፥ አዳም ፡ ዘኢተሰቅለ ፡ አምላክ ፡ እንበሌሁ ፥ አበ ፡ ሥጋነ ፤ አምላክ ፡ አ(ያ)ለርሱ ፡ ያልተሰቀለ ፡ አዳም ፡ የሥጋ ፡ አባታችን ፡ ነው ፡ ያሰኛል ። ይህ ፡ የበእንተ ፡ አፍራሽ ፡ ነው ፤ የቀሩትንም ፡ እንደዚሁ ፡ እያሰማማኽ ፡ አግባ ። የግልጠ ፡ ዘ ፡ ዐዋጅ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፵፰ ፤ ባዕድ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ነው ፤ በንባብ ፡ ባለቤቱን ፡ ባፈታት ፡ ተሳቢውን ፡ መስሎ ፡ ሲነገር ፥ ተሳቢና ፡ አንቀጽ ፡ አገባብ ፡ ይዘረዝራል ፤ አንቀጹን ፡ ዘርዝሮ ፡ ከተሳቢው ፡ እየተናበበ ፡ ሲነገር ፥ ዐይነቱ ፡ ወይም ፡ አርእስቱ ፡ ፫ ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ ተገብሮና ፡ ሐውልት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናቦ ፡ በገቢር ፡

አንቀጽ ፤ ከስደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ። ፪ኛው ፡ ገቢር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በድራጊ ፡ አንቀጽ ፤ ከስደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ። ፫ኛው ፡ ተደራራጊ ፡ ሣልስ ፡ ቅጽል ፡ ከተደራራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፤ ከደራራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ።

፹፱ ፤ (፩ኛ) ፤ ወይን ፡ ትክልተ ፡ ገባእት ፡ ፈረየት ፡ አስካለ ፥ ገበራርት ፡ የተከሏት ፡ ወይን ፡ ዘለላን ፡ አፈራች ። ትክልት ፡ በንባቡ ፡ ወይንን ፡ ይመስላል ፤ ሲፈታ ፡ ግን ፡ አገባቡና ፡ ዝርዝሩ ፡ የርሷ ፤ አንቀጹ ፡ የገባእት ፡ ነው ። ገባእት ፡ አድራጊ ፥ ወይን ፡ ተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ናቸውና ፤ የተገብሮ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ፡ ያልነው ፡ ይህ ፡ ነው ። ሐውልት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተናበ ፡ በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፥ ዳዊት ፡ ንጉሥ ፡ (አው) ፡ ኅጋሜ ፡ እግዚአብሔር ፤ እግዜር ፡ ያነገሠው ፡ ዳዊት ። ተገብሮ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከስደራጊ ፡ ተናበ ፡ በስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ መቅደስ ፡ ሕንጽተ ፡ ሰሎሞን ፡ ኪራምሀ ፤ ሰሎሞን ፡ ኪራምን ፡ ያሠራት ፡ መቅደስ ፡ ያሰኛል ። (፪ኛ) ፤ ገቢር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተናበ ፡ በድራጊው ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፡ ኀብስት ፡ በላዒ ፡ ነዳይ ፤ ድኻ ፡ የሚበላው ፡ እንጀራ ። ከስደራጊውም ፡ ተናበ ፡ በስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ኪራም ፡ ሐናጼ ፡ ሰሎሞን ፡ መቅደሰ ፤ ሰሎሞን ፡ መቅደስን ፡ ያሠራው ፡ ኪራም ፡ ያሰኛል ። (፫ኛ) ፤ የተደራራጊ ፡ ሣልስ ፡ ቅጽል ፥ ከተደራራጊ ፡ ተናበ ፡ በተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ዳዊት ፡ ተጻባኤ ፡ አቤሴሎም ፡ ወልዱ ፤ ልጁ ፡ አቤሴሎም ፡ የተጣላው ፡ ዳዊት ። ከደራራጊም ፡ ተናበ ፡ በደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ሰሎሞን ፡ ተጻባኤ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ኢዮአብ ፤ ዳዊት ፡ ከኢዮአብ ፡ ጋራ ፡ ያጣላው ፡ ሰሎሞን ፡ ያሰኛል ።

፺ ፤ ተሳቢውንም ፡ ሲዘረዝር ፥ ያ፮ቱ ፡ አዕማድ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከተሳቢው ፡ ጋራ ፡ ተናበ ፡ እንዳንቀጹ ፡ ስልት ፡ ይፈታል ። የተገብሮ ፡ ሣልስ ፥ አብ ፡ ተሰባሔ ፡ ወልድ ፡ በደብረ ፡ ታቦር ፤ ልጁ ፡ በደብረ ፡ ታቦር ፡ የተገለጠ ፡ አብ ። የሐውልት ፡ ሳድስ ፥ ሰሎሞን ፡ ጽኑዐ ፡ መንግሥት ፤ መንግሥቱ ፡ የጠና ፡ ሰሎሞን ። የገቢር ፡ ሣልስ ፤ ጳውሎስ ፡ ሰባኬ ፡ አርድእት ፡ ወንጌለ ፤ አርድእቱ ፡ ወንጌልን ፡ ያስተማሩ(ለት) ፡ ጳውሎስ ። ያስደራጊ ፡ ሣልስ ፥ ዳዊት ፡ አምጻኤ ፡ ሥዩማን ፡ ማየ ፡ ሐራ ፡ ኢሰትየ ፡ እምኔሁ ፤ ሹማምቱ ፡ ወታደሮችን ፡ ውሃ ፡ ያስመጡለት ፡ ዳዊት ፡ ከርሱ ፡ አልጠጣም ። የተደራራጊ ፡ ሣልስ ፥ ዔሊ ፡ ተቃታሌ ፡ ደቂቅ ፡ ምስለ ፡ ኢሎፍላውያን ፤ ልጆቹ ፡ ከኢሎፍላውያን ፡ ጋራ ፡ የተዋጉ ፡ ዔሊ ። ያደራራጊ ፡ ሣልስ ፥ ክርስቶስ ፡ አስተቃታሌ ፡ ወንጌል ፡ ሰማዕተ ፡ ምስለ ፡ ዐላውያን ፤ ወንጌሉ ፡ ሰማዕታትን ፡ ከዐላውያን ፡ ጋራ ፡ ያጋደለች(ለት) ፡ ክርስቶስ ። የተጸውዖ ፡ ስም ፡ ጊዮርጊሱ ፡ ሚካኤሉ ፡ እያሰኘ ፡ የማይዘረዘር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ስም ፡ በተሳቢነት ፡ አይገባም ።

፺፩ ፤ አገባቦቹንም ፡ ሲዘረዝር ፡ ከተሳቢው ፡ ጋራ ፡ ተናበ ፡ ነው ፤ ለን ፡ ሲዘረዝር ፥ ሔዋን ፡ ንግሥተ ፡ አምላክ ፤ አምላክ ፡ ለርሷ ፡ የነገሠ ፤ ወይም ፡ የነገሠላት ፡ ሔዋን ። በእንተን ፡ ሲዘረዝር ፥ አዳም ፡ ምዉተ ፡ እግዚእ ፤ ጌታ ፡ ስለ ፡ ርሱ ፡ የሞተ ፡ አዳም ። በን ፡

ሲዘረዝር፥መስቀል፡ስቁለ፡አምላክ፤አምላክ፡በርሱ፡የተሰቀለ፥ወይም፡የተሰቀለ
በት። ምስለን፡ሲዘረዝር፥አምላክ፡ምዉተ፥አው፡መዋቴ፡ፈያት፤ወንበዶች፡
ከርሱ፡ጋራ፥ወይም፡ዐብረውት፡የሞቱ፡አምላክ። ኀበን፡እስከን፡ሲዘረዝር፥ማር
ያም፡ፍኑት፡ገብርኤል፡እምሰማይ፤ገብርኤል፡ከሰማይ፡ወደ፡ርሷ፥እስከ፡ርሷ፡የተ
ላከ፡ማርያም። እምን፡ሲዘረዝር፥ሰማይ፡ምጹእ፥አው፡መጻኤ፡ገብርኤል፡ኀበ፡
ማርያም፤ገብርኤል፡ወደ፡ማርያም፡ከርሱ፡የመጣ፡ሰማይ። ከመን፡ሲዘረዝር፤
አልቦ፡ሰራቂ፡ቅሡፈ፡ክርስቶስ፤ክርስቶስ፡እንደ፡ርሱ፡የተገረፈ፡ሌባ፡የለም።
መጠነን፡ሲዘረዝር፥ብዙኃት፡ዓመታተ፡ዳዊት፡ነጋሥያተ፥አው፡ንጉሣተ፡ሰሎ
ሞን፤ሰሎሞን፡ርሳቸውን፡ያኽል፡የነገሡ፡የዳዊት፡ዘመኖች፡ብዙዎች፡ናቸው፡
በል። እንበለን፡ለኒህ፡ለዘጠኙ፡አፍራሽና፡አሉታ፡ስታደርግ፡እስካኹን፡በተነገሩቱ፡
ቅጽሎች፡ኢ፡ን፡ጨምር። ይህም፡አበ፡ሥጋን፡አዳም፡ኢስቁለ፡አምላክ፤አምላክ፡
ያለርሱ፡ያልተሰቀለ፡አዳም፡ማለቱን፡ያሳያል፤በቀሩትም፡ኢ፡ን፡እየጨመርኽ፡
እንዲህ፡አግባ። ከዚህ፡የቀረውን፡የውስጠ፡ዘ፡ጠባይ፡በሳቢና፡በተሳቢ፡በሙሻ
ዘር፡ክፍል፡ተመልከት።

፺፪፤ የቦታ፡የጊዜ፡የልክ፡አገባቦች፥የነዚህ፡የሦስቱ፡ባዕድ፡ቅጽልነት፤
አገባቦች፡እንደ፡ግልጠ፡ዘ፡ባለቤትን፥አናቅጽ፡ተሳቢን፡ያሳያሉና፤ስለዚህ፡ነው።
የቦታ፡አገባቦች፤ወንሰግድ፡ውስተ፡መከን፡ኀበ፡ቆመ፡እግረ፡እግዚእነ። መከን፡
ኀበ፡ይትገበር፡መንገለ፡ይትገበር፡ውእደ፡ይትገበር፡መሢዕተ፡ቅዳሴ፡ቅዱስ፡
ውእቱ። በምድረ፡በድው፡ኀበ፡አልቦ፡ዕፅ፡ወማይ። የጊዜ፡አገባቦች፤ተዘርዉ፡
ሐዋርያት፡በዕለት፡አመ፡ተእኀዘ፡እግዚእነ። ይመጽእ፡መዋዕል፡አመ፡ይብሉ፡
ብፁዓት፡መካናት። የልክ፡አገባቦች፡ሲቀጸሉ፡ከአኃዝ፡ጥሬ፡ተቈጥረው፡እንደ፡
ተነገሩት፡ነው፡እንጂ፤ሌላ፡አነጋገር፡የላቸውም። የቦታና፡የጊዜ፡አገባቦች፡ባለ
ቤታቸውን፡የሚመስሉ፡በዝርዝር፡(ቦቱ፡ባቲ)፡ብቻ፡እንደ፡ኾነ፡አስተውል፤
ይህም፡እስካኹን፡በተነገሩቱ፡ይታወቃል። በባለቤትና፡በቅጽል፡መካከል፡ከባለ
ቤቱ፡ዘርፍና፡ከዘርፉ፡ቅጽል፡በቀር፡ባዕድ፡ቃል፡አይገባም፤ይህም፡አምላከ፡
ሰማይ፡ምጡቅ፡ሕያው፡ማለቱን፤አምላክ፡ሕያው፡ዘሰማይ፤ወይም፡ተወሰኒት፡
ሃይማኖት፡በጉባኤ፡ርትዕት፡አለማለቱን፡ያሳያል። ካንቀጽ፡ወዲያም፡ቅጽል፡እን
ደዚሁ፡ይፈረቅቃል፤ይኸውም፡ዮሐንስ፡ሰበከ፡ወንጌላዊ፡እንደ፡ማለት፡ነው።

፺፫፤ የበቂና፡ያጸፋም፡ነገር፡እንደዚህ፡ነው፤ቅጽል፡ኹሉ፡ባለቤት፡ሲቀር፡
በባለቤት፡ፈንታ፡በቂ፡ተጠያቂ፥ወይም፡ወኪል፡ባለቤት፡አከል፡መኾኑ፡ካኹን፡
ቀደም፡በቊር፡ቃል፡ተነግሯል፡(ቊ፴፩)። በበቂነቱም፡ተሳቢና፡ዘርፍ፡ይኾናል፤
ቅጽልም፡ይቀጸልለታል። ተሳቢ፥ምንተ፡ይመስል፡ዘአጥመቀ፡በማይ፤ዜንውዎ፡
ለዮሐንስ፡ዘትሬእዩ፡ወዘትሰምዑ። ዘርፍ፥ወአንተኒ፡ሕፃን፡ነቢየ፡ልዑል፡ትሰ
መይ፤ተጠምቀ፡ሰማያዊ፡በእደ፡ምድራዊ። ቅጽል፥ቅዱስ፡ኀያል፤ናዝራዊ፡ቅዱስ።
ዐጸፋ፡የሚኾኑ፡ግን፡፪፡ብቻ፡ናቸው፤ደቂቅ፡ቅጽልና፡ዝርዝር።

፺፬ ፤ ከ፲ሩ ፡ መደብ ፡ ፬ቱ ፡ ሩቆች ፡ እነውእቱ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ መኾናቸው ፡
ባልታየ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ ሲቀጸሉና ፡ ሲታጸፉም ፡ በማድረግ ፡ ተደራጊ ፥ በማስደረግ ፡
አስደራጊ ፥ ተደራጊ ፥ በማደራረግ ፡ ተደራራጊ ፡ እየኾኑ ፡ ይነገራሉ ። ይህም ፡ ተፈ
ነወ ፡ ኢዮአብ ፡ ኀበ ፡ ሰብአ ፡ ኤዶምያስ ፥ ወውእቱ ፡ ቀተሎሙ ፡ አቅተሎሙ ፡ አስተቃ
ተሎሙ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አንቀጽና ፡ ዘርፍም ፡ ሲታጠፍ ፥ ሰበከ ፡ ጴጥሮስ ፡ ሃይማ
ኖተ ፡ ክርስቶስ ፡ ብሎ ፥ አንቀጹን ፡ ወበውእቱ ፡ (ስብከት) ፡ ወይም ፡ ወቦቱ ፡ ተሰብሐ ፤
ዘርፉንም ፡ ውእቱኒ ፡ (ክርስቶስ) ፡ ገብረ ፡ ሎቱ ፡ መንክራተ ፡ ይላል ። ተሳቢም ፡ ኹኖ ፡
በተደራጊነት ፡ ሲነገር ፥ ውእተ ፡ ይእተ ፥ ወይም ፡ በወራሹ ፡ ኪያሁ ፡ ኪያሃ ፡ ያሰኛል ።
ቅጽልም ፡ ቢኾን ፡ ዐጸፋነት ፡ አይቀርበትም ፤ ወትቤሎ ፡ ይእቲ ፡ ብእሲት ፡ ሀበኒ ፡ እም
ውእቱ ፡ ማይ ። ብቻውን ፡ ሲነገር ፡ በቅጽልነቱ ፡ በቂ ፥ በደቂቅነቱ ፡ ዐጸፋ ፤ ከባለቤት ፡
ጋራም ፡ ሲነገር ፡ ጭብጥ ፡ ወይም ፡ ጨበጣ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ። አንተኑ ፡ ስምዖን ፡ ወልደ ፡
ዮና ፤ አንተኬ ፡ ትሰመይ ፡ ኬፋ ። አንቲኒ ፡ ዓዲ ፡ እምሰአልኪዮ ። አንትሙ ፡ ዕደው ፡
አክብሩ ፡ አንስቲያክሙ ፡ እስመ ፡ እማንቱሂ ፡ ይወርሳ ፡ ክብረ ። ወከማሁ ፡ አንትንሂ ፡
አንስት ። አነ ፡ ዮሐንስ ፡ እኁክሙ ። ንሕነ ፡ አግብርቲከ ፡ ንሴብሐከ ።

፺፭ ፤ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ደቂቆች ፡ እነዝኩ ፡ ዝክቱ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ መኾና
ቸው ፡ እንዳራቱ ፡ ቅርቦች ፡ በታየ ፡ ነገር ፡ ሲገቡ ፡ ነው ፤ ምስጢራቸው ፡ እማሬ ፡ ነውና ።
ሞተኑ ፡ ዝኩ ፡ ሕፃን ፤ ዳኅንኑ ፡ ዝስኩ ፡ አቡክሙ ፤ እስመ ፡ ዝንቱ ፡ ዝክቱ ፤ ወዝክቱ ፡
ዝንቱ ። ዝ ፡ ዝንቱ ፡ የቅርብ ፡ ቅርብ ፤ ዝኩ ፡ ዝክቱ ፡ የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡
ግን ፡ ዝኩ ፡ ዝንቱ ፡ ዝኰ ፡ ዘንተ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ውእቱ ፡ ደብር ፤ ርኢ ፡ ውእተ ፡
ደብረ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ውእቱ ፡ የሚቀጸለው ፡ ወይም ፡ የሚያጽ
ፈው ፡ ባለቤት ፡ ባይን ፡ የማይታይ ፡ የሩቅ ፡ ሩቅ ፡ ስውርና ፡ ድብቅ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤
ባይን ፡ ቀምሎ ፡ በጣት ፡ ጠንቊሎ ፡ የሚያዩትና ፡ የሚያሳዩት ፡ ነገር ፡ አይዶለም ።

፺፮ ፤ ውእቱ ፡ ኪያሁ ፡ ለሊሁ ፤ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ሲቀጸሉ ፡ ነገር ፡ ለማጽናት ፡ ይደ
ጋግማሉ ፤ ውእቱ ፡ ሰማያዊ ፡ ወውእቱ ፡ ምድራዊ ፤ አንተ ፡ ሐማሚ ፡ ወመዋቲ ፡ ዘከመ ፡
ዕሪናከ ፡ ምስሌነ ፤ ወአንተ ፡ ኢሐማሚ ፡ ወኢመዋቲ ፡ ዘከመ ፡ ዕሪናከ ፡ ምስለ ፡ አብ ።
ኪያከ ፡ አበ ፡ ኪያከ ፡ መጋቤ ፡ ወኪያከ ፡ ረዳኤ ። ለሊሁ ፡ ካህን ፡ ወለሊሁ ፡ በግዕ ፡ ወለ
ሊሁ ፡ ምሢዕ ። ሲያጽፉም ፡ መልኀ ፡ ጴጥሮስ ፡ መጥባሕተ ፡ ኀጺን ፤ ወይእቲ ፡ ኮነቶ ፡
ለእዝን ። ዘእንተ ፡ ርእሱ ፡ በግዕት ፡ ዕድሜ ፡ አኀጸረ ፤ ወኪያሃ ፡ በገነት ፡ ሰወረ ። ሰባኬ ፡
ብርሃን ፡ ዮሐንስ ፡ ስምዐ ፡ ኮነ ፤ ወለሊሁ ፡ ኢኮነ ፡ ብርሃነ ። መሀረ ፡ ክርስቶስ ፡ መጥ
ምቀ ፡ ርእስ ፡ እንዘ ፡ ለሊሁ ፡ ይሜጡ ፡ ርእሶ ፡ ያሰኛሉ ። ለሊሁ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡
በባለቤት ፡ በዘርፍ ፡ በተሳቢ ፡ ዐጸፋ ፡ ይነገራል ፤ በባለቤት ፥ አብ ፡ ፈነወ ፡ ወልዶ ፡ ለከ
ዊነ ፡ ሰብእ ፤ ወለሊሁ ፡ ኢተፈነወ ። ተፈነወ ፡ ወልዱ ፡ ለአብ ፡ ለከዊነ ፡ ሰብእ ፡ እንዘ ፡
አሐዱ ፡ ምስሌሁ ፤ ወለሊሁሰ ፡ ኢኮነ ፡ ሰብአ ። በተሳቢ ፥ አብ ፡ ፈነዎ ፡ ለወልዱ ፤ ወለ
ሊሁ ፡ ሰምዐ ፡ ወተአዘዘ ።

፺፯ ፤ ኵሉ ፡ ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ የአኃዝ ፡ ጥሬ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለብዙም ፡ ለጥቂ
ትም ፡ በጠቅላይነት ፡ ይቀጸላል ፤ ካንድ ፡ የወጣ ፡ ፩ም ፡ ፲ም ፡ ኵሉ ፡ ይባላል ። ኵሉ ፡

ፍጥረት ፥ ኵሉ ፡ ዓለም ፥ ኵሉ ፡ ትውልድ ፤ ወተሀውከት ፡ ኵላ ፡ ሀገር ፤ አንተ ፡ ወኵሉ ፡ ቤትከ ። ሲበቃም ፡ ኵሉ ፡ ዐረየ ፤ ኵሉ ፡ ይኄሊ ፡ ትካዘ ፡ ርእሱ ፤ ወኵሉ ፡ ከመ ፡ ልብስ ፡ ይበሊ ። ሲያጥፍም ፡ በሩቅ ፥ እመኒ ፡ ኵሎሙ ፡ ዐለዉከ ። በቅርብም ፡ ተሰባሕክሙ ፡ አ ፡ ሐዋርያት ፡ በሰቢከ ፡ ወንጌል ፤ ወኵልክሙ ፡ ሰማዕተ ፡ ኮንክሙ ፡ ይላል ። በሕቲቱና ፡ ዕራቁ ፡ ለባለቤት ፡ ሲቀርቡ ፡ ቅጽል ፥ ከባለቤት ፡ ሲርቁ ፡ ተሳቢ ፡ ይኾናሉ ፤ ዐጸፋነት ፡ ግን ፡ የላቸውም ፤ ከባለቤትም ፡ በይርቁ ፡ አፈታታቸው ፡ ከተለየ ፡ ተሳቢ ፡ እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይኾኑም ። ቅጽል ፥ አከ ፡ በእንተ ፡ እሉ ፡ ባሕቲቶሙ ፡ ዘእስእል ፤ ኢይከውን ፡ ሥጋ ፡ ባሕቲቱ ፡ መድኀኒተ ። ተጠምቀ ፡ በማይ ፡ ዕራቁ ፤ ኢትስተይ ፡ ማየ ፡ ዕራቆ ። ተሳቢ ፥ ኢይከውን ፡ ሥጋ ፡ መድኀኒተ ፡ ባሕቲቶ ፤ ወአሠጡ ፡ ቀሣውቲሆሙ ፡ ዕራቆ ፤ ኢትቁም ፡ ዕራቀከ ።

፺፰ ፤ ከንቱ ፡ ቅጽልና ፡ በቂ ፡ ይኾናል ፤ ቅጽል ፥ ከንቱ ፡ ንዋይ ፡ ይከውን ፡ ከመ ፡ ኢምንት ፤ ለአጽድቆ ፡ ሕልም ፡ ነገሮሙ ፡ ከንቱ ። በቂ ፥ እመ ፡ ኢጻመውከ ፡ በርትዕ ፡ ትረክብ ፡ ከንቶ ፤ እመ ፡ ኢኀደጉ ፡ ከንቶሆሙ ፡ (ጣያታቸውን) ። ተሳቢም ፡ ሲኾን ፥ ትነብር ፡ ምድር ፡ ከንቱታ ፤ ከንቱ ፡ ኹና ፡ ያሰኛል ። ርእስ ፡ (ርእሱ ፡ ሳ ፡ ሶሙ ፡ ሶን ፡ ስከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ) ፡ ርስ ፡ ራስ ፡ ባለቤት ፥ መክብበ ፡ ሕዋሳት ። ሲዘረዘርም ፡ ፍችው ፡ እንደ ፡ ውእቱና ፡ እንደ ፡ ለሊሁ ፡ ነው ፤ ለሊሁ ፡ ለነውእቱ ፡ እንዲቀጸል ፥ ይህም ፥ ውእቱ ፡ ርእሱ ፡ ይእቲ ፡ ርእሳ ፡ አንተ ፡ ርእስከ ፤ ሲፈታም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ባለቤቱ ፥ አንተ ፡ ራስኸ ፡ ባለቤትኸ ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ላሉት ፡ ይቀጸላል ። ለሌላ ፡ ስም ፡ ግን ፡ ዘርፍ ፡ ሳይዝ ፡ አይቀጸልም ፤ ይህም ፥ እብን ፡ ርእሰ ፡ ማእዘንት ፤ ኤጲስቆጶስ ፡ ርእሰ ፡ ካህናት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ የተደራጊ ፡ ተሳቢና ፡ ዐጸፋ ፡ ዘርፍ ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፥ ባለቤት ፡ አይኾንም ። ለሊከኑ ፡ ትንእድ ፡ ርእሰከ ፤ ክርስቶስኒ ፡ አኮ ፡ ርእሶ ፡ ዘንእደ ። ዘርፍ ፡ ሲኾን ፥ ትካዘ ፡ ርእሱ ፤ ምስማከ ፡ ርእሱ ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲጨምር ፥ አድለወ ፡ ለርእሱ ፤ ዘመከረ ፡ ብኪ ፡ መከረ ፡ በርእሱ ፤ ይቤ ፡ በእንተ ፡ ርእሱ ፡ ይላል ።

ዝርዝር ።

፺፱ ፤ የዝርዝር ፡ ጠባይ ፡ ከአናቅጽ ፡ ጋራ ፡ ባ፩ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ በ፯ኛና ፡ በ፱ኛ ፡ ዕርከን ፡ ተነግሯል ። ጥሬ ፡ ኹኖ ፡ ነበር ፡ ኹኖ ፡ አገባብም ፡ ኹኖ ፡ ባ፲ ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ የሚዘረዘር ፡ ቃል ፡ ኹሉም ፡ ደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ተብሏል ። ስለ ፡ ንኡሳንም ፡ አናቅጽ ፡ ንኡስ ፡ ርባታ ፡ ይባላል ። ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ ዝርዝሮች ፡ ብእሲታ ፡ ብእሲሁ ፥ ዛቲ ፡ ብእሲት ፡ ዝኩ ፡ ብእሲ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እየገቡ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ ይኾናሉ ፤ ሲፈቱም ፡ ይች ፡ ሴት ፡ ያ ፡ ሰው ፥ ወይም ፡ ሴትዮዋ ፡ ሰውዮው ፡ ያሰኛሉ ። ጥሬ ፡ ከግእዝ ፡ በቀር ፡ በ፮ቱ ፡ ኹሉ ፡ ይጨርሳል ፤ በካዕብ ፡ የሚጨርስ ፡ ጥሬ ፡ ዝርዝሩ ፡ እንደ ፡ ከንቱ ፡ ነው ፡ (ከንቶሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ን ፤ ከንቱከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ን ፡ የ ፡ ነ) ። በሣልስ ፡ በራብዕ ፡ በኃምስ ፡ በሳብዕ ፡ የሚጨርስም ፡ እንደዚሁ ፡ በባዕድ ፡ ይዘረዝራል ፤ ብእሲ ፡ ብእሲሁ ፥ ደብተራ ፡ ደብተራሁ ፥ ቅዳሴ ፡ ቅዳሴሁ ፥ መሰንቆ ፡ መሰንቆሁ ። በሳ

ድስ ፡ የሚጨርስ ፡ ግን ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ ይዘረዝራል ፤ ብእሲት ፡ ቱ ፥ እም ፡ሙ ፥ ውሉድ ፡ዱ ፥ ደቅ ፡ ቁ ፥ አዕይንት ፡ ቱ ፡ ቲሁ ፥ አርድእት ፡ ቱ ፡ ቲሁ ፥ አርዳእ ፡ኡ ፡ ኢሁ ። አብ ፡ አቡ ፡ አቡሁ ። እድ ፡ እዱ ፡ እዴሁ ። ምግባር ፡ ሩ ፡ ሪሁ ። አገባቦችም ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ ይዘረዝራሉ ፤ ተውላጥ ፡ ጡ ፡ ጣ ፤ ኀበ ፡ ኀቤሁ ፡ ሃ ። በጭራሽም ፡ ዝርዝር ፡ የማያስገቡ ፡ አሉ ፡ (ዕር፲፫ ፡ ቍ ፡ ፲፱) ።

፷ ፤ ዝርዝር ፡ ዐጥፎና ፡ ጠቅሶ ፡ የሚያሳየው ፡ ፬ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ ባለቤትና ፡ ተሳቢ ፡ ዘርፍና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ያንቀጽና ፡ የደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ዝርዝር ፡ ባለቤትን ፡ ሲያሳይ ፤ ቀተለ ፡ ቀቲለከ ፡ በእንቲአሃ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ብሎ ፥ ውእቱ ፡ አንተ ፡ ይእቲ ፡ እሙንቱ ፡ ማለትን ፡ ያሰማል ። የዐበይትና ፡ የንኡሳት ፡ አናቅጽ ፡ ዝርዝር ፡ በተደራጊና ፡ ባድራጊ ፡ በተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። ፈጠሮ ፡ እግዚአብሔር ፡ ለአዳም ፡ ወረሰዮ ፡ እግዚአ ፡ ፍጥረት ። አምጽአ ፡ ሰሎሞን ፡ ለኪራም ፡ ወአሕነጸ ፡ መቅደሰ ። እመ ፡ ብዝኀ ፡ ስቴ ፡ ኮነ ፡ መስሐቴ ፡ ኢንጓሥሥ ፡ አብዝኖቶ ። እምከመ ፡ ኮነ ፡ እክል ፡ ዘያጸንዕ ፡ ሰብአ ፡ ርቱዕ ፡ ብልዐቱ ። የቀረውም ፡ የገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ እንዲህ ፡ እየኾነ ፡ በተሳቢ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። የሐውልትና ፡ የተገብሮ ፡ የተጋብሮ ፡ አንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ ባገባቦች ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ ለእመ ፡ መጽአ ፡ ዘይከብረከ ፡ ሲል ፥ እምኔከ ፤ ተአምሩ ፡ ከመ ፡ መጽሐፈ ፡ ክርስቶስ ፡ ትትለአከክሙ ፡ ሲል ፥ ለክሙ ፡ በኀቤክሙ ፤ ወተፈኒዎ ፡ ኢየሱስ ፡ ኀበ ፡ ሄሮድስ ፡ ተቃጸበ ፡ ሲል ፥ ቦቱ ፡ በላዕሌሁ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ያርእስትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ የሳቢ ፡ ዘርም ፡ ዝርዝር ፡ እንዲሁ ፡ በገባብ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ።

፷፩ ፤ የተደራጊም ፡ ዝርዝር ፡ በምስለ ፡ ፈንታ ፡ ሲነገር ፥ መኑ ፡ የአምር ፡ ኅሊናሁ ፡ ለእግዚ ፡ ወመኑ ፡ ተማከሮ ። በአርእስትም ፥ ዐርከ ፡ ዘእንበይነ ፡ ክርሡ ፥ ለእመ ፡ አልብከ ፡ ውእቱ ፡ ይቀድም ፡ ተቃትሎተከ ፤ በውስጠ ፡ ዘም ፡ ይከውን ፡ ተቃታሊከ ፡ ያሰኛል ። ዳግመኛም ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሎች ፡ ሲዘረዝሩ ፡ ተሳቢ ፡ እየኾኑ ፡ በበ ዝና ፡ በእንዘ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፥ ማእዜ ፡ ርኢናከ ፡ ርኁበከ ፡ ወጽሙአከ ፡ ወዕሩቀከ ፡ ሲል ፤ ተርበኽ ፡ ተጠምተኽ ፡ ታርዘኽ ። ነቋረከ ፡ ትባእ ፡ ውስተ ፡ ሕይወት ፡ ሲል ፥ ፩ ፡ ዐይና ፡ ኹነኽ ። ኅደግዋ ፡ ለሀገር ፡ ርኅታ ፤ ከፍተው ፥ ወይም ፡ ክፍቷን ። አኀዝዎ ፡ ሕያዎ ፤ በሕይወቱ ፡ ሳለ ፥ ደኅንኛውን ፥ ወይም ፡ ሳይሞት ፡ ያሰኛል ። ዝርዝሩ ፡ ካዕብ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ተሳቢና ፡ ባለቤት ፡ ያሳያል ፤ ይህም ፥ ሕያዉ ፡ ተንሥአ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ሕያው ፡ ኹኖ ፡ ሲሉት ፡ ተሳቢ ፥ ደገኛው ፡ ሲሉት ፡ ባለቤት ፡ ይኾናል ።

፷፪ ፤ ያ፳ቱ ፡ አዕማድ ፡ አርእስትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፥ የሳቢ ፡ ዘርና ፡ የጥሬ ፡ ዝርዝር ፡ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። ተዐቅፉ ፡ ፈሪሳውያን ፡ በረፊቀ ፡ ክርስቶስ ፡ ምስለ ፡ ኃጥአን ፡ ወበበሊዖቱ ፡ ምስሌሆሙ ። ስንክሳር ፡ ያየድዐነ ፡ ዕለተ ፡ ሞቶሙ ፡ ለሰማዕት ፡ ወዘከመ ፡ እፎ ፡ ተቀትሎቶሙ ። እሙነ ፡ ይኩን ፡ ዐርኩ ፡ ለንጉሥ ፡ ወጸሓፊሁኒ ፡ መልእክታተ ። ልዑላን ፡ ፍጥረታተ ፡ እግዚእ ፡ እሙንቱ ፡ መላእክት ፡ ወጥቀ ፡ ፍቁራኒሁ ። ዕጹብ ፡ ውእቱ ፡ ንብረተ ፡ ባሕታውን ፡ ገዳመ ፡ ወብልዐቶሙ ፡ አቍጽለ ። ወልደቱ ፡ ተዐውቀ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ዕጹብ ፡ ጥበበ ፡ ሰሎሞን ፡ ወመንክር ፡ ግብሩ ። ባለቤት ፡ ለገን

ዘቡ ፡ ኹሉ ፡ ዘርፍ ፡ ስለ ፡ ኾነ፥ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዝርዝር ፡ የባለቤትም ፡ ዐጸፋ ፡ ይኾናል ። ዐቢይ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወብዙኅ ፡ አኰቴቱ ፡ ሲል፥ አኰቴተ ፡ ርእሱ ፡ ወይም ዚአሁ ፡ ይሰማበታል ። አርቆ ፡ ያዕቆብ ፡ ወዮሐንስ ፡ ኀደጉ ፡ አባሆሙ ፡ ወመሣግሪሆሙ ፡ ቢል ፤ አቅርቦም ፡ አክብር ፡ አባከ ፡ ወእመከ ፡ ቢል፥ ዘርፉ ፡ ዘመድ ፡ ይኹን ፡ እንጂ ፡ ዐጸፉነቱ ፡ ከዘርፍ ፡ አይወጣም ።

፹፫ ፤ የገቢር ፡ አንቀጽ ፡ አርእስትና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ከተሳቢ ፡ ጋራ ፡ ሲና በቡ ፡ ዘርፋቸው ፡ በዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ይያያዛል ፤ አፍቅሮተ ፡ ሰብእ ፡ ዘእግዚአብሔር ። ከዘርፍም ፡ ጋራ ፡ ሲያያዙና ፡ ሲናበቡ ፡ ተሳቢያቸው ፡ ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕም ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ። ሲያያዝ፥ በሊዖቱ ፡ ለብእሲ ፡ ኀብስተ ፤ ሲናበብ፥ በሊዖተ ፡ ብእሲ ፡ ኀብስተ ፡ ይላል ፤ የቀሩትም ፡ እንደዚህ ፡ ናቸው ። በባለቤትና ፡ በተሳቢ ፡ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዝርዝር ፡ በውእቱና ፡ በኪያሁ ፡ ይቀናል ፤ ውእቱንና ፡ ኪያሁን ፡ እስከኹን ፡ በገባው ፡ አስተውል ። በሎ ፡ በሎቱ ፡ የሚቀኑም ፡ ወሀበንና ፡ መጠወን ፡ የመሰሉ ፡ አናቅጽ ፡ አሉ ፤ የገቢር ፡ አናቅጽ ፡ አርእስትና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ተዘርዝረውና ፡ ዐርፈው ፡ ሲስቡ ፡ በኪያሁ፥ ሲናበቡ ፡ ግን ፡ በዚአሁ ፡ ይቀናሉ ። የቀሩትም ፡ አዕማድ ፡ ዝርዝሮች ፡ በሚሰማሙቸው ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ይቀናሉ ። በዘርፍ ፡ ፈንታም ፡ የሚነገር ፡ ከነዚ አሁ ፡ ተናበ ፡ በርሳቸው ፡ ይቀናል ።

፹፬ ፤ ከ፩ኛው ፡ ዐምድ ፡ ከበዝ ፡ ስለ ፡ ባለቤትም ፡ ዐጸፋ ፡ ከሚነገሩ ፡ ዝርዝሮች ፡ በቀር ፡ የቀሩቱ ፡ በለ ፡ ይገጥማሉ ። የተጋጠሙቱ ፡ አናቅጽና ፡ ተሳቢ ፡ ቢኾኑ ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ቢኾኑ ፡ ግን ፡ ጠቃሽ ፡ ተጠቃሽ ፡ ይባላሉ ። ደቂቅ ፡ አገባ ብም ፡ በለ ፡ ሲጋጠም ፡ እንደዚሁ ፡ ጠቃሽ ፡ ተጠቃሽ ፡ ነው ። በአንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ የ ሚሳብ ፡ ለ ፡ ሳቢው ፡ ገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ቢኾን ፡ በልማዳዊ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታል ፤ ተገብሮ ፡ ቢኾን ፡ ግን ፡ በሚሰማሙቱ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ይፈታል ። ተገሐሣ ፡ ለመዐት ፤ ከቍጣ ፡ ራቅ ። አፍጥን ፡ ተግሕሦታ ፡ ለእከይ ፤ ከክፋት ፡ ፈጥነኽ፥ ወይም ፡ ቶሎ ፡ ብለኽ ፡ ራቅ ። ዮ ፡ ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፤ እኒህ ፡ ዝርዝሮች ፡ በለ ፡ በሎቱ ፡ በሚቀኑ ፡ አናቅጽ ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡ እየተጨመሩ ፡ በኪያሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ፈንታ ፡ ይነገራሉ ፤ ስማቸውም ፡ ድርብ ፡ ዝርዝር ፡ ይባላል ። ሀበኒዮ፥ ሀቦሙያ፥ ጸግዉኒያ ፤ ሀበኒዮሙ፥ ዘወሀበኒዮን ።

፹፭ ፤ የአኃዝ ፡ ዝርዝር፥ የጅምላው ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፻፳፪) ፤ የተራ ውም ፡ ይህ ፡ ነው ። ቀዳሚሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ቀዳሚከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ። ቀዳ ሚቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ቀዳሚትከ ፡ ኪ ። ዳግሙ ፡ ዳግምቱ ፤ ሣልሱ ፡ ሣልስቱ ፡ እያ ሰኘ ፡ እስከ ፡ ዓሥር ፡ ዓሥርት ፡ ይዘረዘራል ። ዝርዝሩም ፡ ለአካል ፡ ለነገር ፡ ለጊዜ ፡ ለክ ፍል ፡ ይኾናል ፤ ለአካል ፡ ሲኾን፥ ወፅአ ፡ ካልኡኒ ። ለነገር፥ ሣልስከ ፡ ዝንቱ ። ለጊዜ፥ ሣልሶሙ ፡ ዮም ። ለክፍል፥ ሣልስትኪ ፡ በብድብድ ፡ ወበረኃብ፥ ወሣልስትኪ ፡ በኵ ናት ። የኹሉም ፡ ዝርዝር ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፻፴፫) ።

፮ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ አገባብ፥የዘርና ፡ የነባር ፡ ሕንባብ፥ወይም ፡ ያገባቦች ፡ አገባብና ፡ ፍች፥ ፫ኛውን ፡ ክፍል ፡ መልሶ ፡ እየዘረዘረ ፡ የሚተች ። አገባብ ፡ ሲባል ፡ ኹሉም ፡ የዝ ርዋን ፡ ቃላት ፡ ሰብሳቢ ፡ ነው፤በተለየ ፡ ግን ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ በአናቅጽ ፡ ብቻ፥ንኡስ ፡ አገባብ ፡ በአናቅጽና ፡ በቅጽል ፥ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ በጥሬ ፡ ወይም ፡ በብትን ፡ ይገባል ፤ ብትንና ፡ ጥሬ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነው ።

፲፱ኛ ፡ ዕርከን ።

ዐበይት ፡ አገባቦች ።

፺፮ ፤ እስመ ፤ ና ፡ ስለ ፡ እንደ ፡ ይኾናል ።ና ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በዘ ንድና ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ በጽድቅ ፡ በሉታ ፡ ይገባል ፤ በኋላ ፡ ኹኖ ፡ የፊቱን፥በፊትም ፡ ኹኖ ፡ የኋላውን ፡ ያስረዳል ። በኀላፊ፥ኢያምሠጠ ፡ አዳም ፡ እምኵነኔሁ ፡ ለእግዚአብ ሔር፥እስመ ፡ በልዐ ፡ እምዕፅ ፡ ዘኢአዘዞ ፡ ይብልዖ ። ወይም፥እስመ ፡ ኢዐቀበ ፡ ትእዛዞ ፡ ለእግዚአብሔር ፤ ተወክፈ ፡ አዳም ፡ በድልወት ፡ ፍትሐ ፡ ሞተ ፡ ሥጋ ፡ ወነፍስ ፡ እም እግዚኡ ። በትንቢት ፡ ሲገባ፥ሰማዕት ፡ ኢይፈርሁ ፡ ሞተ ፡ ሥጋ ፤ እስመ ፡ ይሬእይዋ ፡ ለመንግሥተ ፡ሰማይ ፡ በዐይነ ፡ ተስፋ ። በዘንድ ፡ ሲገባ ፡ በነባር ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ጻድቃን ፡ ይብልዎ ፡ ለክርስቶስ ፡ እንዘ ፡ ያመጽእ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ መከራ ፡ ሥጋ ፡ ኄር ፡ ውእቱ ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ዝ ፡ መከራ ፡ ሕይወተ ፡ ነፍሳቲሆሙ ፡ ሲል ፥ ይህ ፡ መ ከራ ፡ የነፍሳቸው ፡ ሕይወት ፡ ይኾን ፡ ዘንድ ፡ (እንዲኾን ፡ ሊኾን) ፡ ነውና ፡ ያሰኛል ። በነባር ፡ ሲገባ፥ውሉደ ፡ እግዚአብሔር ፡ በእንተ ፡ ክርስቶስ ፡ ይትዔገሡ ፡ መከራ ፤ እ ስመ ፡ ውእቱ ፡ አርአያሆሙ ። ወይም ፡ እስመ ፡ አኮ ፡ ዘቲ ፡ ዓለም ፡ ዘትነብር ፡ ለዓለም ፤ ይሬእይዋ ፡ ጻድቃን ፡ ከመ ፡ እዳው ። እስመ ፡ ና ፡ በተባለበት ፡ ኹሉ ፡ ስለ ፡ ይሰማማ ዋል ፤ በተለየ ፡ ግን ፡ ስለና ፡ እንደ ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በነባር ፡ ይገባል ። ይህም ፡ ተሠ ገወ ፡ቃል ፥ እስመ ፡ ተዋረደ ፡ አዳም ። አዳም ፡ ስለ ፡ ተዋረደ ። እሙን ፡ ነገር ፡ እስመ ፡ ክርስቶስ ፡ መጽአ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፤ እንደ ፡ መጣ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አምጽኡ ፡ ሎቱ ፡ ወርቀ ፡ እስመ ፡ ንጉሥ ፡ ውእቱ ፡ ሲል ፥ ንጉሥ ፡ ነውና ፥ ንጉሥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ንጉሥ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ተብሎ ፡ በሦስቱም ፡ ይፈታል ። አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ ፪ኛ ፡ ብሎ ፡ ይኾናል ፡ ይላሉ ፤ በስለና ፡ በና ፡ በ፪ቱ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ፡ እንጂ፥ መደበኛ ፡ አይዶለም ። በሦስቱ ፡ ግን ፥ ምእተ ፡ ምክዕቢተ ፡ የዐስዮሙ ፡ ክርስቶስ ፡ ለጻ ድቃኒሁ ፡ እስመ ፡ በእንቲአሁ ፡ ተወክፉ ፡ መከራ ፤ ተመንደቡኒ ፡ ወሐሙ ፤ ዓዲ ፡ ሰ ቀሉ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ምስለ ፡ ፍትወት ፡ እያሰኘ ፡ በዋዌ ፡ እስከ ፡ ፫ ፡ አንቀጽ ፡ ይወርዳል ፤ እስከ ፡ ፫ም ፡ ማለት ፡ የሰዋስው ፡ እንጂ ፡ የመጽሐፍ ፡ አይዶለም ። እስመ ፡ እንደ ፡ ተ ብሎ ፡ መፈታቱ ፡ በከመ ፡ ቦታ ፡ እየገባ ፡ ስለ ፡ ተገኘ ፡ ነው ። ዳእሙ ፡ በባሕቱ ፡ ቦታ ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ ብቻ ፡ ተብሎ ፡ እንዲፈታ ። ንኡስ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በትን ቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ እኮ ፡ ቢያ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩም ፡ ደስታና ፡ ሐዘን ፡

አንክሮ ፡ ነው ። እስመ ፡ ሖረ ፤ ኼደ ፡ እኮ ፥ ኼደ ፡ ቢያ ። እስመ ፡ የሐውር ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። እስመ ፡ ርኢከኒሁ ፡ አመንከኒ ፤ አይተኸ ፡ እኮ ፥ አይተኸ ፡ ቢያ ። በነባርም ፡ እስመ ፡ ብዙኃን ፡ እለ ፡ አኀዙ ፡ ሠሪዐ ፡ ዜና ፡ ሲል ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ።

፫፯ ፤ አኮኑ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። አኮኑ ፡ በገባብነቱ ፡ አስረጅ ፡ ነውና ፥ እንደ ፡ እስመ ፡ በኀላፊ ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ ና ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ፪ኛም ፡ እስመ ፡ ና ፡ በተባለበት ፡ ስለን ፡ እንዲደርብ ፥ አኮኑም ፡ በገባብነቱ ፡ ና ፡ ሲባል ፥ ባንቀጽነቱ ፡ የጥያቄ ፡ አገባብ ፡ ኑ ፡ ሁ ፡ ስላለበት ፡ ነውና ፡ አይዶለምን ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ይፈታል ። ይህም ፡ ገደፎሙኑ ፡ እግዚ ፡ ለሕዝቡ ፥ ሐሰ ፤ አኮኑ ፡ አነ ፡ እስራኤላዊ ። አኮኑ ፡ በፋሲካነ ፡ ተሰቅለ ፡ ክርስቶስ ። አኮሁ ፡ ነፍስ ፡ ተዐቢ ፡ እምሲሲት ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ አኮኑ ፡ አገባብ ፡ መባሉ ፥ የኋሊትም ፡ ተሰቅለ ፡ አኮኑ ፡ እያለ ፡ ማሰሪያ ፡ ማስጣሉ ፡ በሰዋስው ፡ እንጂ ፥ በመጽሐፍ ፡ አይዶለም ፤ በመጽሐፍስ ፡ ከኑ ፡ በቀር ፡ አኮ ፡ አገባብ ፡ ተብሎ ፡ አይጠራም ። ያንቀጽነቱንም ፡ አሉታና ፡ አፈታት ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ተመልከት ፡ (ቍ፺፫) ። አምጣነ ፡ ደግሞ ፡ ቅጽል ፡ ሲኾን ፡ ባገባብነቱ ፡ ና ፡ ይኾናል ፤ ይኸውም ፡ በሰዋስውና ፡ በቅኔ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በመጽሐፍ ፡ እንደ ፡ አኮኑ ፡ ነው ። እስመ ፡ አኮኑ ፡ አምጣነ ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ና ፡ ለመኾን ፡ በኀላፊና ፡ በነባር ፡ ሲገቡ ፡ በጽንዕ ፡ ይፈታሉ ፤ ይህም ፡ ቀንአ ፡ ሰይጣን ፡ ላዕለ ፡ አዳም ፤ እስመ ፡ አኮኑ ፡ አምጣነ ፡ እመ ፡ ዐቀበ ፡ ትእዛዘ ፡ ፈጣሪሁ ፡ ኢይመውት ፡ ለዓለም ፤ አይሞትም ፡ ነበርና ። ኢአምንዎ ፡ አይሁድ ፡ ለዘዕዉሩ ፡ ተወልደ ፡ ከመ ፡ ተፈወሰ ፤ እስመ ፡ አኮኑ ፡ አምጣነ ፡ ዕዉር ፡ ውእቱ ፤ ዕውር ፡ ነበረና ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፫፰ ፤ በእንተ ፤ በይነ ፤ እንበይነ ። እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ሲኾኑ ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርገው ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። ንወድሳ ፡ ለማርያም ፡ በእንተ ፡ ዘተወልደ ፡ እምኔሃ ፡ እግዚእነ ፤ ሞተ ፡ ክርስቶስ ፡ በይነ ፡ ዘሞተ ፡ እንበይነ ፡ ዘሞተ ፡ አዳም ። ምስጢራቸውም ፡ እንደ ፡ ከመ ፡ አንጻርነት ፡ ነው ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾኑ ፥ በእንተ ፡ ስለ ፡ በ ፡ ይኾናል ፤ ስለ ፡ የበጎ ፥ በ ፡ የክፉ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ነገር ፡ በእንተ ፡ ይሁዳ ፡ ወበእንተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ስለ ፡ ይሁዳና ፡ ስለየሩሳሌም ፥ በይሁዳና ፡ በየሩሳሌም ፡ ላይ ፡ ማለት ፡ ነውና ። ን ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፥ ደስ ፡ ይበለው ፡ ብሎ ፥ ደስ ፡ ይበለው ፡ ሲል ፤ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ፥ ደስ ፡ አይበለው ፡ ሲል ፡ ይኾናል ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፡ በእንተ ፡ አዳም ፤ አዳምን ፡ ደስ ፡ ይበለው ፡ ብሎ ፤ እምአፈ ፡ ደቂቅ ፡ ወሕፃናት ፡ አስተዳሎከ ፡ ስብሐተ ፡ በእንተ ፡ ጸላኢ ፤ ዲያብሎስን ፡ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ። ሲዘረዝርም ፥ በእንቲአሁ ፡ ሃ ፡ ብሎ ፡ ስለ ፡ ርሱ ፡ የርሱን ፡ ነገር ፥ በርሱ ፡ ላይ ፡ በርሱ ፡ ምክንያት ፡ እያሰኘ ፡ እንዳርእስቱ ፡ ይፈታል ። በይነ ፡ በ ፡ እያጋነነው ፡ ሳያጋንነውም ፥ እንበይነ ፡ ብቻውን ፡ ኹኖ ፡ ፪ቱም ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። በበይነ ፡ ዝንቱ ፥ በይነ ፡ ምንት ፥ እንበይነ ፡ ምጺት ።

፫፱ ፤ ህየንተ ፤ ተውላጠ ፤ ፍዳ ፤ በቀለ ። እነዚህ ፡ ፬ቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ሲኾኑ ፥ ከበቀለ ፡ በቀር ፡ ፫ቱ ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርገው ፡ ህየንተና ፡ ፍዳ ፡ በኀላፊ ፥ ተውላጠ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ እየገቡ ፡ ኹሉም ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። ህየንተ ፡ ዘገብሩ ፡

ግንፋለ። ተውላጠ፡ ዘይሴሰይ። ተወክፈ፡ አዳም፡ ፍትሐ ፡ ሞት፡ ፍዳ ፡ ዘአበሰ። በቀለ፡ደግሞ፡በቁም፡ቀሪነቱን፡ሳይለቅ፡ስለ፥እንደ፡ይኾናል፤ ብፁዕ፡ ዘይትቤቀለከ፡በቀለ፡ተበቀልከነ፤ስለ፡ተበቀልኸን፥እንደ፡ተበቀልኸን። ደቂቅ፡አገባብም፡ሲኾኑ፡ ህየንተ፡ ስለ፥ፈንታ፥እንደ፡ይኾናል፤በዋጋ ፡ በለውጥ ፡ በካሳ ፡ ይገባል። ስለ፡ሲኾን፥ይሙት፡ህየንተ፡ሕዝብ። ፈንታ፥ፈደዩኒ፡እኪተ፡ህየንተ፡ሠናይት። ተቀንየ፡ያዕቆብ፡ህየንተ፡ራሔል። እንደ፡ሲኾን፥አ፡እግዚአ፡አሕመልምል፡ሊተ፡ነፍስየ፡ህየንተ፡ዕፀ፡ትክልት፡ማእከለ፡ገነት። ሲዘረዘርም፡ህየንቴሁ፡ሃ፤ በርሱ፡ፈንታ፡ስለ፡ርሱ፡ያሰኛል። ተውላጠም፡ለውጥነት፡ባለው፡በብትን፡እየገባ፡ስለ፡ይኾናል፤ተውላጠ፡ዝ፥ስለዚህ።ሲዘረዘርም፡እንደ፡ጥሬነቱ፡ተውላጡ፡ጣ፡ብሎ፡ለውጡ፡ ልዋጩ፡ ያሰኛል። ፍዳም፡በብትን፡ሲገባ፡ስለ፡ይኾናል፤ ፍዳ፡ወይን፡ይስተይ፡ማየ፡ዝናም፤ ስለ፡ወይን፥በወይን፡ብድር፥ወይም፡ፈንታ።

፹፫፤ ኀበ፤መንገለ፤ውእደ። እነዚህ፡፫ቱ፡ዐበይት፡አገባቦች፡ሲኾኑ፡ዘንድ፡የ፡ይኾናሉ። ዘንድ፡ሲኾኑ፡በዘማች፡በነባር፡ያሳስራሉ፤ይህም፡ተመዊአቱ፡ለንጉሥ፡ይከውን፥ወይም፡ውእቱ፡ኀበ፡መንገለ፡ውእደ፡ኢፈድፈደ፡ሰራዊቱ፤ካልበዛ፡ ዘንድ፡ ይኾናል፥ወይም፡ ነው፡ ማለቱን፡ ያሳያል። የ፡ ሲኾኑ፡ ግን፡ የቦታ፡ቅጽሎች፡ናቸውና፤ በ፪ኛ፡ክፍል፡ተነግረዋል፡(ቍ፻፲፮)። የቦታም፡ቅጽሎች፡ስለ፡ኾኑ፡፭፡የቦታ፡አገባቦች፡ይሰማሟቸዋል። ፩ኛ፤ኀበ፡መንገለ፡እንተ፡ውስተ፡ለ፡ወደ፡ ሲኾኑ፥ውእደ፥ወደ፡ ለመባል፡ መደበኛ፡አገባብ፡ነውና። ፪ኛ፤እንተ፡በ፡ሲኾን። ፫ኛ፤ በ፡በቁም፡ቀሪ፡ሲኾን። ፬ኛ፤እም፡መነሻ፡ሲኾን። ፭ኛ፤እስከ፡መድረሻ፡ሲኾን፤ የ፡ለሚኾን፡አገባብ፡እነዚህ፡፭ቱ፡እየተሰማሙ፡ሲነገር፡ፍችው፡ይበዘበዛል። ይህም፥የሐውሩ፡ አግብርት፡ እምኀበ፡ ሀለዉ፡ መንገለ፡ ኀበ፡ሀሎ፥ውእደ፡ ኀበ፡ ሀሎ፥እንተ፡ ኀበ፡ ሀሎ፥ውስተ፡ ኀበ፡ ሀሎ፥ለኀበ፡ሀሎ፥እስከ፡ኀበ፡ሀሎ፡እግዚአሙ፤ ባሮች፡ ካሉበት፡ ጌታቸው፡ ወዳ፥እስካለበት ፡ ይኼዳሉ። ይሄልዉ፡ አግብርት፡ እንተ፡ ኀበ፡ ሀሎ፥በኀበ፡ ሀሎ፡ እግዚአሙ፤ባሮች፡ጌታቸው፡ባለበት፡ ይኖራሉ፡ ማለቱን፡ ያሳያል። ዳግመኛም፡ በ፡ እም፡ እንተ፡ በየምስጢራቸው፡ሲሰማሙ፥አልቦ፡በኀበ፡ኢይከብር፡ነቢይ፤የማይከብርበት። በ፡ብሔር፡እምኀበ፡ ይወፅእ፡ ብሩር፤የሚወጣበት። ኢየአምር፡ እንተ፡ ኀበ፡ይመጽእ፡ኀጢአት፤የሚመጣበትን፡ያሰኛል። የቦን፡ ዝርዝር፡ በን፡ከን፡ወደን፡ማምጣታቸው፡የቦታ፡ቅጽሎች፡ሲኾኑ፡ነው፤ኀበ፡ሀሎ፡ቀደላ። ኀበ፡ተለይቶ፡በትንቢትና፡በደጊም፡ሲገባ፥ሲ፡ሲ፡ሳ፡ሳ፡ስ፡ስ፡እየ፡እየ፡እያሰኘ፡በእንዘ፡ዐማርኛ፡ይፈታል፤ሰሎሞን፡ኀበ፡ኀበ፡ይነውም፡ይከሥት፡ዐይኖ፡ሲ፡ሲ፤ ኀበ፡ኀበ፡ይነቅሀሰ፡ይከድኖ። ማየ፡አይኅ፡እስከነ፡አርብዓ፡መዋዕል፡ኀበ፡ኀበ፡ይመልእ፡ሖረ፡እየ፡እየ፤ወእምድኅሬሁሰ፡ኀበ፡ኀበ፡ይነትግ። ደቂቅ፡አገባብም፡ሲኾኑ፡፫ቱ፡ኹሉ፡ወደ፥አጠገብ፡ይኾናሉ። ኢሐውር፡ ኀበ፡ አብ፤ነበረ፡ ኀበ፡ ዐዘቅት። ሖሩ፡ መንገለ፡መስዕ፤ ኢታቅሞ፡መንገሌከ። እቱ፡ውእደ፡ሕዝብከ፤ በውእደ፡ማየ፡ባሕር፥አጠገብ። በተለየ፡ግን፡ኀበ፡ በአካል፡ሲገባ፡ዘንድ፤ መንገለ፡ ወገን፡ይኾናል፤እንተ፡

ሀለወት፡ ኅበ፡ አብ። ኢኮነ፡ አምላክ፡ እመንገለ፡ እሙ፤ አላ፡ እመንገለ፡ አቡሁ። ሲዘረዘሩም፡ ኅቤሁ፡ ሃ፥ መንገሌሁ፡ ሃ፥ ውእዴሁ፡ ሃ፥ ወይም፡ ውእዱ፡ ዳ፡ ያሰኛሉ፤ ከኅበና፡ ከመንገለ፡ በቀር፡ የውእደ፡ ዝርዝር፡ አልተለመደም።

፸፮፤ እንዘ፤ ዐቢይ፡ አገባብ። ሲ፡ ሳ፡ ስ፡ እየ፡ ቸልታ፡ ይኾናል። ሲ፡ ሳ፡ ስ፡ ሲኾን፡ በነባር፡ በዘማች፡ ከዚያውም፡ በትንቢት፡ በጽድቅ፡ ባሉታ፡ ይገባል፤ ከሀሎና፡ ከሀለወ፡ በቀር፡ በትንቢት፡ ብቻ፡ እንጂ፡ በኀላፊ፡ አይገባም። ይህም፥ እንዘ፡ ይበልዑ፡ ኢትበልዑ፡ ንበልዕ፤ ሲበሉ፡ ሳትበሉ፡ ስንበላ። እንዘ፡ ውእቱ፤ ሲኾን፡ ሲኖር፡ ሳለ። እንዘ፡ ሀሎ፡ በ፡ አልቦ፡ አኮ፤ ሳለ፡ ሳይኖር፡ ሳይኾን። ሖደ፡ አድያመ፡ ዮርዳኖስ፡ እንዘ፡ ይጸርሕ፤ እየጮኸ፡ ማለቱን፡ ያሳያል። ቸልታም፡ ሲኾን፥ ሞተ፡ እንዘ፡ የሐምም፥ ታሞ፤ ተቀብረ፡ እንዘ፡ ይመውት፥ ሙቶ፡ ያሰኛል። ሲ፡ ስ፡ እየ፡ በሚኾንበት፡ ቸልታነትን፡ ይደርባል፤ ይህም፡ እንዘ፡ ይበልዕ፥ ሲበላ፡ በልቶ፤ እንዘ፡ ትበልዕ፥ ስትበላ፡ በልተኽ፤ ጸርሐ፡ እንዘ፡ ይብል፥ ሲል፡ እያለ፡ ብሎ፡ ማሰኘቱን፡ ያሳያል።

፸፯፤ መጠነ፤ አምጣነ፤ ዐቅመ፤ ዐበይት፡ አገባቦች። ቅጽልነታቸው፡ በንደኛው፡ ምዕራፍ፡ መጨረሻ፡ በ፻፴፬፡ ተነግሯል። አገባብም፡ ኹነው፡ በኀላፊና፡ በትንቢት፡ ሲገቡ፥ ያኽል፡ ስለ፡ እንደ፡ ይኾናሉ። ፫ቱ፡ ኹሉ፡ ጥሬ፡ ዘሮች፡ ናቸው፤ አምጣነም፡ የመጠነ፡ ብዥ፡ ነው፤ ዘይቤያቸው፡ ልክ፡ መጠን፥ ፍቻቸው፡ ያኽልና፡ ስለ፡ እንደ፤ ምስጢራቸው፡ ስፍርና፡ ቍጥር፡ ግምት፡ ስለ፡ ኾነ፥ ልኩና፡ መጠኑ፡ ስፍሩና፡ ቍጥሩ፡ በታወቀና፡ ባልተወቀ፡ በውስጠ፡ ብዙነት፡ ይገባሉ። በኀላፊ፥ መጠነ፡ ጸለይኩ፡ በሕይወትየ። በትንቢት፥ አምጣነ፡ ትበልዕዎ፡ ለዝንቱ፡ ኅብዝት፤ ይህን፡ ኅብዝት፡ የምትበሉት፡ ያኽል፥ ወይም፡ በምትበሉት፡ ልክ፤ ስለምትበሉት፥ እንደምትበሉት፡ መጠን፡ እያሰኘ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ዐቅመ፡ ውስተ፡ ልቡ፡ ኀደረ፡ ፍቅረ፡ ቃል፡ ወሕይወቱ፤ ያደረበት፡ ያኽል፥ ባደረበት፡ ልክ፤ ስላደረበት፡ እንዳደረበት፡ መጠን። በአንጻራቸውም፡ ከማሁ፡ ፈድፋደ፡ ሲከተሉ፤ በአምጣነ፡ ይነፍኅ፡ ነፋስ፡ ላዕሌሆሙ፡ ከማሁ፡ ይፈደፍድ፡ ጽንዖሙ። አምጣነ፡ ይከልአሙ፡ ውእቱ፡ ፈድፋደ፡ ይነግሩ፡ ሎቱ፡ እያለ፡ እንዲሁ፡ ይፈታል። አምጣነ፡ ተለይቶ፡ በእንዘ፡ ቦታ፡ እየገባ፡ ሳ፡ ይኾናል፤ ይህም፥ ወባሕቱ፡ እብል፡ አምጣነሰ፡ ሕፃን፡ ውእቱ፥ ሕፃን፡ ኹኖ፡ ሳለ። አምጣነ፡ ሀሎ፡ መርዓዊ፡ ምስሌሆሙ፥ ሳለ። ኢይክል፡ ሰብእ፡ ሐይወ፡ አምጣነ፡ ኢይበልዕ፡ ወኢይሰቲ፤ ሳይበላ፡ ሳይጠጣ፡ ማለቱን፡ ያሳያል። ና፡ ሲኾን፡ እስመ፡ በገባበት፡ ይገባል፤ አገባቡም፡ ከእስመና፡ ከአኮኑ፡ ጋራ፡ ቀድሞ፡ ተነግሯል። መጠነ፡ ደግሞ፡ ተለይቶ፡ የሩቁን፡ በቅርብ፡ የቅርቡን፡ በሩቅ፥ ያንዱን፡ በብዙ፡ የብዙውን፡ ባንድ፥ ዘርዝሮም፡ ሳይዘረዝርም፡ ውጥን፡ ይጨርሳል። የሩቁን፡ በቅርብ፡ ሲወጥን፥ አ፡ ዳዊት፡ ንግሠ፡ ሰሎሞን፡ መጠነ፡ አንተ፡ ላዕለ፡ እስራኤል፤ አንተ፡ የነገሥከውን፡ ያኽል። የቅርቡን፡ በሩቅ፡ ሲወጥን፥ ሰሎሞን፡ ነግሥከ፡ መጠነ፡ አቡከ፡ ላዕለ፡ እስራኤል። በቀረውም፡ ሰበከ፡ ጴጥሮስ፡ ወንጌለ፡ መጠነ፡ ሙሴ፡ አሪተ። ኢትሬኢኑ፡ መጠነ፡ ይበልዕ፡ ወይሰቲ፤ እንዲበላና፡ እንዲጠጣ፡ እያሰኘ፡ ከመ፡ በገባበት፡ ይገ

ባል ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾኑ ፡ ከመ ፡ በገባበት ፡ እየገቡ ፡ እንደ ፡ ይኾናሉ ፤ ባፈታ ታቸውም ፡ ምስጢራቸውን ፡ አይለቁም ።

፸፫ ፤ ከመ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። እንደ ፡ ዳ ፡ ዲ ፡ ድ ፡ ይኾናል ። በ ፡ ዘ ፡ እያጋን ኑት ፡ ሳያጋንኑትም ፥ ከማሁ ፡ አንጻር ፡ እየኾነው ፡ ሳይኾነውም ፡ በኀላፊና ፡ በትን ቢት ፡ ይገባል ፤ ባንጻር ፡ ባብነት ፡ ይነገራል ። ባንጻር ፥ በከመ ፡ ይምሐር ፡ አብ ፡ ውሉዶ ፡ ከማሁ ፡ ይምሐሮሙ ፤ ወበከመ ፡ ይርሕቅ ፡ ሠርቅ ፡ እምዐረብ ፡ አርሐቀ ፡ እምኔነ ። ባብ ነት ፥ ተሰቅሉ ፡ ጴጥሮስ ፡ ወእንድርያስ ፥ በከመ ፡ ተሰቅለ ፡ ክርስቶስ ፡ ይላል ። ውጥን ፡ ጨራሽም ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ መጠን ፡ ነው ፤ ርሱ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ። ፪ኛም ፡ ከመ ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ በገቡበት ፡ አንቀጽና ፡ ጥሬ ፡ ሲገባ ፡ መሰለ ፡ ይኾናል ፤ ለምንት ፡ ትኄልዩ ፡ ከመ ፡ ዘኢመጻእኩ ፤ ያልመጣኹ ፡ ይመስል ፥ እንዳልመጣኹ ፡ ኹሉ ፤ ከመ ፡ ዘሰራቂት ፥ ሌባ ፡ ይመስል ፥ እንደ ፡ ሌባ ፡ ኹሉ ። በግእዝም ፡ ቦታ ፡ እየገባ ፡ መሰለን ፡ ሲያስከትል ፡ ን ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ ከመ ፡ ሰዶም ፡ እምኮነ ፥ ወከመ ፡ ገሞራ ፡ እመሰልነ ፡ (ገሞራን ፡ በመሰልን) ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ሲዘረዝርም ፡ አልቦ ፡ ዘከማሁ ፡ ሃ ፤ ርሱን ፡ የሚመ ስል ፥ ወይም ፡ የመሰለ ፥ እንደ ፡ ርሱ ፡ ያለ ፡ ሰኛል ። ፫ኛም ፤ ከመ ፥ መሐለ ፡ ነበበ ፡ ዖቀ ፡ ጠየቀ ፡ ርእየ ፡ ሰምዐ ፡ ኀለየ ፡ በሚሉና ፡ ይህን ፡ በመሰሉ ፡ አናቅጽ ፡ ሲሳብ ፡ ነገር ፡ ኹኖ ፡ ማድረግ ፡ መደረግን ፡ ያሳያል ፡ እንጂ ፤ አንጻር ፡ አይኾንም ። ይህም ፥ ኢ ሰማዕኪኑ ፡ ከመ ፡ ነግሠ ፡ አዶንያስ ። ይትፈጸም ፡ ዘተብህለ ፡ በነቢይ ፡ ከመ ፡ ናዝራዊ ፡ ይሰመይ ፡ ወልድየ ። በነባርም ፡ ወሰምዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ከመ ፡ ቦ ፡ እክል ፡ በብሔረ ፡ ግብጽ ። ተዘከር ፡ እግዚኦ ፡ ከመ ፡ መሬት ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፡ ተሳቢነቱን ፡ ያሳያል ። ተሰፈወና ፡ ተነበየ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ሲስቡት ፡ ግን ፡ በትንቢት ፡ ብቻ ፡ ይገባል ፤ ተፈሥሐት ፡ ሳራ ፡ በልደተ ፡ ይሥሐቅ ፥ ወተሰፈወት ፡ ከመ ፡ ይልህቅ ። ተነበዩ ፡ ነቢያት ፡ ከመ ፡ ይትወ ለድ ፡ ክርስቶስ ፥ ወከመ ፡ ይትቀተል ፡ ወይትነሣእ ፤ እንዲወለድ ፥ እንዲሞትና ፡ እንዲ ነሣ ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ርኢ ፡ ዘከመ ፡ ይጽሕፍ ፥ ወለቡ ፡ ዘከመ ፡ ይነብብ ፥ ወስማዕ ፡ ዘከመ ፡ ያወሥእ ፡ እያለ ፡ ሲገባ ፥ አጣጣፉን ፡ አነጋገሩን ፡ አመላለሱን ፡ ተብሎ ፡ መፈ ታት ፡ ያምርለታል ። ፬ኛም ፤ ሲነባበርና ፡ ሲደረደር ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ፤ ሲነባበር ፡ ከመ ፡ ከመ ፡ ቀርበ ፥ ወከመ ፡ ከመ ፡ ይበጽሕ ፡ ጊዜሁ ፡ እያለ ፡ ፈጽሞ ፡ ያሰ ኛል ። ሲደረደርም ፥ ነአምን ፡ ከመ ፡ ሐመ ፡ ወከመ ፡ ሞተ ፥ ከመሂ ፡ ተንሥአ ፡ ወከመ ፡ ዐርገ ፡ እያሰኘ ፡ በተሳቢነት ፡ ይነገራል ። በቅርብ ፡ ዐጸፋም ፡ ሲገባ ፥ ከመ ፡ ዝ ፡ ወከመ ፡ ዝ ፡ መከርኩ ፡ አነ ፤ እንዲህና ፡ እንዲህ ። ከመ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ግዒሮ ፡ ሞተ ፤ እንዲህ ፡ እን ዲህ ፡ ብሎ ፥ ወይም ፡ ተናግሮ ፡ እያሰኘ ፡ ተሳቢነቱን ፡ ያሳያል ። ሠረዝም ፡ ሲኾን ፥ ሰሎ ሞን ፡ ለመንግሥት ፡ ከመ ፡ ዳዊት ፥ ወመንግሥት ፡ ለዳዊት ፡ ከመ ፡ መንበር ፡ እያለ ፡ በነ ባር ፡ ይገባል ። ከመ ፡ በዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወድቅ ፡ አዳማቂ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ፤ ከመ ፡ ይብጻሕ ፡ ዘተብህለ ፤ ይህም ፡ ይደርስ ፡ ዘንድ ፥ እንዲደርስ ፡ ሊደርስ ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ እንዲ ፡ ያሰኘው ፡ ጠባዩ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከመ ፡ እንዳይዶለ ፡ አስተውል ። ደቂቅ ፡ አገ ባብም ፡ ሲኾን ፡ በጥሬ ፡ በቅጽል ፡ በብትን ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ ይኾናል ፤ ምስ ጢሩም ፡ አንጻርነት ፡ ነው ። ተቀሥፈ ፡ ከመ ፡ ገብር ፥ ወተሰቅለ ፡ ከመ ፡ እቡስ ፤ ከመ ፡

በግዕ ፡ የዋሀ ፥ ወከመ ፡ ላሕም ፡ ንጹሕ ፡ እያለ ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። እንደ ፡ ቀድሞውም ፡ ሲነባበር ፡ አንዱ ፡ በስም ፡ ፪ኛው ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ ይወድቃል ፤ ይህም ፥ ሰማዕነ ፡ ኢያሱ ፡ ከመ ፡ ከመ ፡ ሙሴ ፡ በኦሪት ፥ ወጳውሎስኒ ፡ ከመ ፡ ከመ ፡ ጴጥሮስ ፡ በወንጌል ፤ ኢያሱ ፡ በኦሪት ፡ እንደ ፡ ሙሴ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ሲደረደርም ፡ ከመ ፡ ዳዊት ፡ ወከመ ፡ ሰሎሞን ፡ ያሰኛል ። ሲዘረዘርም ፡ ከማሁ ፡ ሃ ፥ እንደ ፡ ርሱ ፡ ሷ ፡ እያሰኘ ፡ እስካሥር ፡ ይዘምታል ። ምፀትም ፡ ሲኾን ፡ እምአፍቀርኩ ፡ ይሙት ፥ ወይም ፡ እመ ፡ ይመውት ፡ ጻድቅ ፡ ከመ ፡ ኪሩብ ፡ በሚያሰኝ ፡ ነገር ፡ ይገባል ። መከታም ፡ ሲኾን ፥ እግዚእ ፡ ከመ ፡ ወልታ ፡ ሥሙር ፡ ከለልከነ ፥ ወከመ ፡ ደመና ፡ ሰወርከነ ፡ ያሰኛል ።

፴፩ ፤ በዘ ፤ እምዘ ፤ ዐበይት ፡ አገባቦች ። በዘ ፥ ፍችው ፡ ገንዘብና ፡ ስለ ፥ እንደ ፡ ይኾናል ፤ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ። በት ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ ዘቦቱ ፡ እንተ ፡ ባቲ ፡ እለ ፡ በሙ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሲነገር ፡ ነውና ፤ በየወደቀበት ፡ በቂ ፡ ቅጽል ፡ እንጂ ፡ አገባብ ፡ አይኾንም ፤ በቂነቱም ፡ ለነገር ፡ ብቻ ፡ ነው ። አገባብ ፡ ኹኖ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ሲገባም ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ በኀላፊ ፥ ሰለጥኩ ፡ በዘአምጽአ ፡ ሊተ ፡ አፍሮዲጡ ፤ ባመጣልኝ ፡ ገንዘብ ። በዘወድአ ፡ ሞት ፡ ኵሎ ፤ ሞት ፡ ኹሉን ፡ በጨረሰ ፡ ገንዘብ ። በዘቀነዮሙ ፡ ሞት ፤ በገዛቸው ፡ ገንዘብ ። ይትዋረድ ፡ ብእሲ ፡ እኩይ ፡ በዘአስተዋረደ ፡ ሰብአ ፤ ባዋረደ ፡ ገንዘብ ፡ ስላዋረደ ፡ እያሰኘ ፡ በኀላፊው ፡ ኹሉ ፡ ስለን ፡ ይደርባል ። በትንቢትም ፡ ወትሜህር ፡ በዘታስሕቶሙ ፡ ብሎ ፡ በምታስታቸው ፡ ገንዘብ ፡ ያሰኛል ። በኀላፊ ፡ ገብቶም ፡ እንደ ፡ ሲኾን ፡ ስልቱ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ የከመ ፥ ፪ኛው ፡ የበዝ ፤ የከመ ፡ ሲኾን ፡ ወኮነ ፡ በዘአንተ ፡ አዘዝከ ፤ አንተ ፡ እንዳዘዝከው ፡ ኾነ ። የበዝ ፡ ሲኾን ፥ እመ ፡ ኢረከብከ ፡ በዘበልዐ ፡ ኵሎ ፡ ቤል ፡ ንመውት ፤ ቤል ፡ ኹሉን ፡ እንደ ፡ በላ ፥ ወይም ፡ በልቶ ፡ ባታገኝ ፡ እንሞታለን ። እምዘ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ በዘ ፡ ሲኾን ፡ አይገኝም ፤ ብቻ ፡ እም ፡ የወደቀበት ፡ ቅጽል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በኀላፊ ፡ ገብቶ ፡ ከ ፡ መኾኑን ፡ ሳይለቅ ፡ ዠምሮ ፡ በኋላ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ ጊዜ ፡ ነው ። እምዘፀንሰት ፡ ኤልሳቤጥ ፥ ከፀነሰች ፡ ዠምሮ ። እምዘረወዩ ፡ አግማሊሁ ፤ ገመሎቹ ፡ ከጠጡ ፡ በኋላ ። በትንቢት ፡ ሲገባ ፡ ቅጽል ፡ ብቻ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ። አብልዐኒ ፡ እምዘይበልዕ ፡ ወአስተየኒ ፡ እምዘይሰቲ ፤ ከሚበላው ፡ ከሚጠጣው ።

፴፪ ፤ አርአያ ፤ አምሳለ ፤ ሕገ ፤ ዐበይት ፡ አገባቦች ። ሦስቱ ፡ ኹሉ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ እንደ ፡ ይኾናሉ ። ምስክሩን ፡ በተራ ፡ ተመልከት ። አርአያ ፡ ጾመ ፡ ሙሴ ፡ ጾመ ፡ ኢየሱስኒ ፤ አርአያ ፡ ይነውም ፡ ዘልፈ ፥ ወትሮ ፡ እንዲተኛ ። አምሳለ ፡ እሙንቱ ፡ ሰጥዎ ፡ ላዕሌነ ፥ ርሳቸው ፡ እንዳሳደሩብን ፤ አምሳለ ፡ ይፈቅድ ፡ ንዒወ ፥ ማደን ፡ እንዲሻ ። ትፈጽም ፡ ሕገ ፡ ተጽሕፈ ፡ እንደ ፡ ተጻፈ ። ኢተአምሩኑ ፡ አኀዊነ ፡ ሕገ ፡ ንነግረክሙ ፤ እንድንነግራችኹ ። ደቂቀ ፡ አገባብም ፡ ሲኾኑ ፥ አርአያ ፡ ከመዝ ፡ ሰረረ ። ይነቁ ፡ አምሳለ ፡ ዖፍ ። ሕገ ፡ ሰብእ ፡ እነብብ ፤ ሕገ ፡ ሰብእ ፡ አናሕሲ ፡ ለነ ፡ እያሰኙ ፡ እንደ ፡ ይኾናሉ ።

፴፫ ፤ እመ ፤ ሶበ ፤ ዐበይት ፡ አገባቦች ። ፪ቱም ፡ ውል ፡ ባለው ፡ ነገር ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ ከ ፡ ካ ፡ ቢ ፡ ብ ፡ ባ ፡ ይኾናሉ ፤ ከ ፡ በኀላፊ ፡ በጽ

ድቅ፥ካ፡ ባሉታ፡ ባሥሩ፡ ሰራዊት፡ ይገባሉ፤ እመ፥ለ፡ እያጋነነው፡ ሳያጋንነውም፡
ሰበ፡ ብቻውን፡ ይነገራል። ይህም፥እመ፡ ቀተለ፡ ሰበ፡ ቀተሉ፥ ከገደለ፡ ከገደሉ፤ ባሉ
ታውም፡ እመ፡ ኢቀተለ፡ ሰበ፡ ኢቀተልከ፥ ካልገደለ፡ ካልገደልኽ፡ ማለቱን፡ ያሳያል።
ቢ፡ በሦስቱ፡ ሩቆች፥ ብ፡ ባንዷቱ፡ ሩቅና፡ በ፯ቱ፡ ቅርቦች፡ በትንቢት፡ ይገባል። ይህም፥
እመ፡ ይቀትል፡ ሰበ፡ ትቀትል፥ ቢገድል፡ ብትገድል፤ ባሉታውም፡ እመ፡ ሰበ፡ ኢይቀ
ትል፥ ባይገድል፡ እያሰኘ፡ ኹሉን፡ ያሳያል። ከ፡ ቢ፡ ብ፡ የተባሉት፡ ወደ፡ ራብዕነት፡
ተለውጠው፡ ካ፡ ባ፡ መባላቸው፡ በአ፡ ምክንያት፡ ነውና፤ ከ፡ ተለይቶ፡ ዐማርኛው፡ በአ፡
በሚነሣ፡ በጽድቅም፡ በኀላፊ፡ ብቻ፡ ይገባል። ይህም፥እመ፡ ዖቀ፡ ወአዖቀ፥ ካወቀ፡
ካሳወቀ፤ ሰበ፡ አምነ፡ ወአእመነ፥ካመነ፡ ካሳመነ፡ ማለቱን፡ ያሳያል። መጽሐፍ፡ ግን፡
የኀላፊውን፡ በትንቢት፡ ወሰበ፡ እንዘ፡ ዘበምድር፡ እነግረክሙ፡ ኢተአምኑኒ፤ የትን
ቢቱንም፡ በኀላፊ፡ ለእመ፡ ኮሎ፡ ዓለመ፡ ረብሐ፡ እያለ፡ አለመንገዱ፡ ያገባል፤ የመ
ላሽና፡ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። በነባሮችም፡ ሲገቡ፥እመሰ፡ ሰበሰ፡ አምላክ፡ ውእቱ፡
ባሕቲቱ፡ እፎመ፡ እምሐመ፡ ሰበ፡ ሰቀልዎ፤ ወእመሂ፡ ወሰበሂ፡ ሰብእ፡ ውእቱ፡ ባሕ
ቲቱ፡ እፎመ፡ እምአድኀነ፡ ፍጡራነ፤ አምላክ፡ ብቻ፡ ቢኾን፥ሰውም፡ ብቻ፡ ቢኾን፥
ወይም፡ ከኾነ። እመ፡ አኮ፡ ሰበ፡ አኮ፡ እግዚ፡ ምስሌነ፤ ከኛ፡ ጋራ፡ ባይኾን፥ ካልኾነ።
እመ፡ ቦ፡ ሰበ፡ አልቦ፤ ቢኖር፡ ባይኖር፥ካለ፡ ከሌለ፡ ያሰኛል። ዳግመኛም፡ ጥያቄና፡
አንክሮ፡ ባለበት፡ በጥርጥር፡ ቃል፡ ሲገቡ፡ አንቀጻቸው፡ ቦዝ፡ እየኾነ፡ እንደኾን፡
ተብለው፡ ይፈታሉ፤ በዚህ፡ ላይ፡ ደግሞ፡ የጥያቄ፡ አገባብ፡ ሁ፡ ትራስ፡ ሲኾናቸው፥
ምናልባት፡ ማለትን፡ ይጨምራሉ። እመሰ፡ ሰበሰ፡ እኩየ፡ ነበብኩ፥ክፉ፡ ተናግሬ፡
እንደኾን። ይእዜ፡ ያድኅኖ፡ እመ፡ ይፈቅዶ፤ ይወደው፡ እንደኾን፥ ቢወደው። እመሁ፡
ሰበሁ፡ የአምር፡ በዓለ፡ ቤት፥ምናልባት፡ ቢያውቅ፡ ያውቅ፡ ቢኾን። ለእመሁ፡ ትት
ኤዘዙኒ፡ በኵሉ። እመሁ፡ አንተ፥አው፡ እመ፡ አንተሁ፡ ክርስቶስ፡ ንግረነ፡ ገሃደ።
ሦስተኛም፡ እመ፡ ተለይቶ፡ የክፍል፡ አገባቦች፡ ሂ፡ ኒ፡ ትራስ፡ ሲኾኑት፥ዐማርኛ
ውን፡ ሳይለቅ፡ ምንም፡ እያሰኘ፡ እንደ፡ እመሁ፡ ትርፍ፡ ዐማርኛ፡ ይጨምራል፤
ምስጢሩም፡ አፍራሽነት፡ ነው። ይህም፥እመኒ፡ ያበዝኅ፡ ሰብእ፡ ጥበበ፡ ኢይክል፡
ያእምር፡ ዕለተ፡ ሞቱ። እመኒ፡ ኮሎሙ፡ የዐልዉከ፡ አንሰ፡ ኢየዐልወከ፡ በለው፡
ይታወቃል። በአካል፡ በነባር፡ እየገባ፡ ሲደጋገም፡ ግን፥ዋዌ፡ ኹኖ፡ በቁሙ፡ ይፈ
ታል፤ እመኒ፡ አይሁዳዊ፡ ወእመኒ፡ አረማዊ፥እመሂ፡ ጳውሎስ፡ ወእመሂ፡ አጵሎስ፤
ቢኾን። እመኒ፡ እወ፡ እወ፥ወእመኒ፡ አልቦ፡ አልቦ፤ እውነት፡ ቢኾን፡ እውነት፥
ሐሰት፡ ቢኾን፡ ሐሰት፤ ወይም፡ ቢኖር፡ አለ፥ባይኖር፡ የለም። በብትን፡ ሲገባም፡
እመሂ፡ በባሕር፡ ወእመሂ፡ በአፍላግ፥እመሂ፡ ሠርከ፡ ወእመሂ፡ መንፈቀ፡ ሌሊት።
በፍጹም፡ ቃልም፡ እየገባ፥እመኒ፡ ዐረጉ፡ ወእመኒ፡ ወረድኩ፡ ቢል፡ ፍችው፡ አይ
ለወጥም። እመ፥በትንቢት፡ በነባር፡ ካልኾነ፡ በኀላፊ፡ ገብቶ፡ ቢ፡ ብ፡ እንዳይኾን፡
ካኹን፡ በፊት፡ ተነግሯልና፤ እመኒ፡ ዐረጉ፡ ወወረድኩ፡ ወእመኒ፡ ነሣእኩ፡ ክንፈ፡
ማለት፡ ስሕተት፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል። እመ፡ አኮም፡ እንደ፡ እመኒ፡ ሲደጋገምና፡
ሲጣፈር፡ ፪ቱም፡ ወይ፡ ተብሎ፡ ይፈታል። እመ፡ አኮ፡ አንተ፡ ኤልያስ፥ወእመ፡ አኮ፡
አነ፡ ኤልዛቤል፤ ወይ፡ አንተ፡ ኤልያስ፡ ተብለኽ፥ ወይም፡ እኔ፡ ኤልዛቤል፡ ተብዬ።

ኢይክል፥ ገብር፡ ተቀንዮ፡ ለክልኤ፡ አጋዕዝት፥እመ፡ አኮ፡ አሐደ፡ ይጸልእ፡ ወከ
ልእ፡ያፈቅር፥ወእመ፡ አኮ፡ ለአሐዱ፡ ይትኤዘዝ፡ ወለክልኢ፡ የአቢ፡ ያለውም፡ እን
ዲሁ፡ ይፈታል ። የእመና፡ የሶበ፡ አንድነት፡ እስከዚህ፡ነው፤ ሶበ፡ ተለይቶ፡ ጊዜ፡
ሲኾን፡ግን፡ከወንድሞቹ፡ከጊዜ፡አገባቦች፡ ጋራ፡ ተባብሮ፡ ተማፍሮ፡ በጊዜነትና፡
በቅጽልነት፡ ይነገራል ።

፸፯፤ እመ፤ ሶበ፤ ጊዜ፤ ዐበይት፡አገባቦች ። ጊዜ፡ሲ፡ስ፡ሳ፡የ፡ይኾናሉ፤
በፈታታቸው፡ ኹሉ፡ የማድረጊያ፡ አገባብ፡ አይለያቸውም ። ቅጽልም፡ ሲኾኑ፡
የዘን፡ዐማርኛ፡የን፡የበን፡ዝርዝር፡ ይዘው፡ ሲፈቱ፡ ዐዋጃቸው፡ በቅጽሎች፡ ተራ፡
ተነግሯል፤ባ፩ኛ፡ክፍል፡(ቍ፪፲፮)፡ተመልከት፤ ከዚያ፡የቀረውም፡አኹን፡ይነገራል ።
ጊዜ፡ሲኾኑ፡በኋላፊ፡ብቻ፡ ይገባሉ፤ ይህም፥ ወአመ፡በጽሐ፡ ወሶበ፡በጽሐ፡ ወጊዜ፡
በጽሐ፡ዕድሜሁ፡ፈነወ፡ወልዶ፤ ቀጠሮው፡በደረሰ፡ጊዜ፡ ልጁን፡ላከ፡እያለ፡መኼ
ዱን፡ ያሳያል ። በቅጽልነትም፡ ሲፈታ፡ ቀጠሮው፡ በደረሰበት፡ ጊዜ፡ያሰኛል ። በት
ንቢትም፡ገብተው፡ እንደዚሁ፡ ሲፈቱ፡ ቅጽሎች፥በእንዘ፡ ዐማርኛ፡ ሲ፡ ስ፡ ሳ፡ ተብ
ለው፡ ሲፈቱ፡አገባቦች፡ናቸው፤ምስጢራቸው፡ግን፡ከጊዜነቱ፡አይወጣም ። ይህም፡
ወአመ፡ ይመጽእ፡ ወልደ፡ ዕጓለ፡ መሕያው፤ አመ፡ ሶበ፡ ጊዜ፡ ትመጽእ፡ በመንግ
ሥትከ፤ በሚመጣበት፡ ጊዜ፤ በምትመጣበት፡ ጊዜ፥ቅጽል ። ሲመጣ፡ ስትመጣ፥
አገባብ ። ሳ፡ ሲኾኑም፡ በትንቢት፡ አሉታ፡ ይገባሉ፤ አመ፡ ሶበ፡ ጊዜ፡ ኢይትሜ
ሀሩ፡ ሰዋስወ፡ ተምህሮ፡ ትርጓሜ፥ከመ፡አመ፡ ሶበ፡ ጊዜ፡ ኢይትበዋሑ፡ ተሐግሞ፤
ሰዋስውን፡ ሳይማሩ፡ ትርጓሜን፡ መማር፡ ሳይበጡ፡ እንደ፡ መታገም፡ ነው ። ደቂቅ፡
አገባብም፡ ሲኾኑ፡ ባርእስትና፡ በሳቢ፡ ዘር፡ በጥሬ፡ በብትን፡ ይገባሉ፤ ይህም፥አመ፡
ተሰቅሎቱ፡ በሥጋ፥ሶበ፡ ሑረቱ፡ ወሶበ፡ ግብአቱ፥ጊዜ፡ ፀአተ፡ ፍትሕ፤ በፍርድ፡
መውጣት፡ ጊዜ፥ወይም፡ ፍርድ፡ በመውጣቱ፡ ጊዜ ። አመ፡ሶበ፡ ጊዜ፡ ወርኀ፡ ማእ
ረር፤ በመከር፡ ወራት፡ ጊዜ ። በአካልም፡ ሲገቡ፡ አመ፡ ሶበ፡ ጊዜ፡ ኤልያስ፡ ወኤል
ሳዕ፡ ያሰኛሉ ። አመ፡ ተለይቶ፡ በአኃዝና፡ በጊዜ፡ ጥሬዎች፡ ሲገባ፡ በ፡ ይኾናል፤
አመ፡ አሚሩ፥አመ፡ ሰኑዩ፤ አመ፡ ዕለተ፡ ቀትል፥አመ፡ ሰዓተ፡ ሞት ። አሚሁ፡ ሃ፥
ሶቤሁ፡ ሃ፥ጊዜሁ፡ ሃ፡ እያሰኙ፡ እስከ፲፡ ይዘረዘራሉ ። ፫፡ አገባቦች፡ ለ፡ እም፡ እስከ፡
ይሰማሟቸዋል ። ለአሚሃ፡እምሶቤሃ፡እስከ፡ጊዜሃ፤ብቻቸውንም፡ሲፈቱ፡ያን፡ጊዜ፡
በዚያ፡ ጊዜ፡ ወዲያው፡ ፈጥኖ፡ ቶሎ፡ ያሰኛሉ፤ምስጢራቸው፡ ዐጸፋነት፡ነው፤ዘይ
ቤያቸውም፡ ጊዜው፡ ጊዜዋ፡ ጊዜኽ፡ ያሰኛል ። ዝርዝሩም፡ ቀርቶ፡ አሜ፡ ሶቤ፡ ኹ
ነው፡ ሲገኙ፡ ጊዜ፡ ተብለው፡ ይፈታሉ፤ዘአሜ፡ ልደቱ፡ ሰገዱ፡ ሰብአ፡ ሰገል ። ይት
ፌሥሑ፡ጻድቃን፡አሜ፡ሞቶሙ ። ወይእተ፡ሶቤ፡አእመኖሙ፡እንዲል ።   ዓመተ፡
መዋዕለ፡ ዕለተ፡ ሰዓ፡ ሰዓተ፡   ቅጽሎችና፡ ዐበይት፡ አገባቦች፡ እንደ፡ ኹኑ፡ ከነ
አመ፡ ጋራ፥ ባ፲፩ኛ፡ ዕርከን፡ (ቍ፪፲፮)፡ ተነግሯል ። ደቂቅ፡ አገባብም፡ሲኾኑ፡ በን፡
እየያዙ፡ ሳይዙም፡ ገብተው፡ ጊዜ፡ ይኾናሉ፤ በማርኛቸውም፡ ቢፈቱ፡ ምስጢራ
ቸው፡ ከጊዜ፡ አይወጣም ። ሲገቡም፤ በመዋዕለ፡ ሰላም፤ በሰላም፡ ወራት፥ወይም፡
ጊዜ ። በዕለተ፡ ቀትል፤ በሰልፍ፡ ቀን ። ሰዓ፡ ጽባሕ፥በሰዓተ፡ጽባሕ፤ማለዳ፡ በጧት ።
ዓመተ፡ ግን፡ ደቂቅ፡ አገባብ፡ ኹኖ፡ አይገኝም ።

፶፰ ፤ እስከ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። እስከ ፡ በቁሙ ፥ በትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ድረስ ፡ ይኾ ናል ፤ አገባብነቱም ፡ የቦታ ፡ የጊዜ ፡ የልክ ፡ ነው ። ፍጻሜ ፡ ባለው ፡ በሌለውም ፡ ነገር ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ፤ ፍጻሜ ፡ ባለው ፡ሲገባ ፡ ብዛትና ፡ ጽናት ፡ ከልክ ፡ ማለፍን ፡ ያሳያል ። ፍጻሜም ፡ በሌለው ፡ ሲገባ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ ያሰኛል ። በር ፡ ከፋቾ ቹም ፡ ነ ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ ናቸው ፤ በር ፡ ከፋችም ፡ ሳይዝ ፡ ብቻውን ፡ ይገባል ፤ ሲፈ ታም ፡ በ፲ሩ ፡ ሰራዊት ፡ በኀላፊ ፡ እስከ ፥ በትንቢት ፡ በ፫ቱ ፡ ሰራዊት ፡ እስኪ ፥ በ፯ቱ ፡ እስክ ፡ ያሰኛል ። ባሉታም ፡ ሲገባ ፡ ዐማርኛው ፡ በአ ፡ የሚነሣ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በሥሩ ፡ ኹሉ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ እስካ ፡ ይኾናል ። ፍጻሜ ፡ ባለው ፡ ሲገባ ፥ ኢ.ወለደት ፡ ኤልሳቤጥ ፡ እስከ ፡ ልህቀት ፥ እስከነ ፡ ትልህቅ ፥ እስከ ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ ትልህቅ ። ፍጻሜ ፡ በሌለው ፡ ሲገባ ፥ ኢ.ወለደት ፡ ሜልኮል ፡ እስከ ፡ አመ ፡ ሞተት ። ኢ.ተመይጠ ፡ ቋዕ ፡ እስከ ፡ አመ ፡ የብሰ ፡ ማይ ። ብዛትን ፡ ሲያሳይ ፥ ተጋብኡ ፡ ሕዝብ ፡ ኀቤሁ ፡ እስከ ፡ ይመልኡ ፡ መርሕበ ፤ ወይም ፡ እስከ ፡ ኢ.ያገምሮሙ ፡ መካን ። ጥናትንም ፡ ሲያሳይ ፥ ወኢ. ይትመየጥ ፡ እስከ ፡ አጠፍአሙ ። እሄሉ ፡ ምስሌክሙ ፡ በኵሉ ፡ መዋዕል ፡ እስከ ፡ ኀል ቀተ ፡ ዓለም ። እስከ ፡ ሶበ ፡ ኵሉ ፡ ይትገበር ፡ ወይከውን ፡ ይላል ። ደቂቅ ፡ አገባ ብም ፡ ሲኾን ፡ መድረሻና ፡ ፍጻሜ ፡ እየኾነ ፡ በቦታ ፡ በጊዜ ፡ በልክና ፡ በክፍል ፡ ይገ ባል ። በቦታ ፥ ወምኵናኒከኒ ፡ እስከ ፡ አጽናፈ ፡ ምድር ። በጊዜ ፥ ዐለወ.ኒ ፡ እስከ ፡ ዮም ፡ ወእስከ ፡ ዛቲ ፡ ዕለት ። በልክና ፡ በክፍል ፥ ወበጽሐ ፡ እስከ ፡ ዓሥር ። ከማሁ ፡ ገብረ ፡ እስከ ፡ ስብዕ ። መሐለ ፡ ከመ ፡ የሀብ ፡ እስከ ፡ መንፈቀ ፡ መንግሥቱ ፡ ያሰኛል ። ለ ፡ በገ ባበት ፡ በግብር ፡ በነገር ፡ ሲገባ ፥ በጽሐ ፡ ይበጽሕን ፡ ያመጣል ፤ ይህም ፥ በፍቅር ፡ ተስ ሕበ ፡ እግዚእነ ፡ እስከ ፡ ለሞት ፤ ለሞት ፡ እስኪደርስ ። ተጻብኡ ፡ እስከ ፡ ለበትር ፤ እስ ኪደርሱ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። በቀሩትም ፡ በቦታና ፡ በጊዜ ፡ ጥሬዎች ፡ በኹሉ ፡ ይገ ባል ፤ በማእዜም ፥ ሲገባ ፡ በቁም ፡ ቀሪነቱን ፡ ሳይለቅ ፡ መመኘት ፡ መሰልቸት ፡ ይኾናል ። መመኘት ፥ ተመየጥ ፡ እግዚኦ ፡ እስከ ፡ ማእዜኑ ፤ መሰልቸት ፥ እስከ ፡ ማእዜኑ ፡ እሄሉ ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ ሥጋ ፡ ዘቱሱሕ ፡ ምስሌየ ። በር ፡ ከፋችም ፡ ይዞ ፡ ሲገባ ፥ እምሥራቀ ፡ ፀሓይ ፡ እስከነ ፡ ዐረብ ፥ ወይም ፡ እስከ ፡ ኀበ ፡ ምዕራቢሃ ፡ ይላል ። ሲዘረዘርም ፥ እስከ ኔሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ እስከኔከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ኔየ ፡ ኔነ ፡ እያሰኘ ፥ እስከ ፡ ርሱ ፡ እስ ክንተ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፶፱ ፤ ድኅረ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። በኀላፊ ፡ ብቻ ፡ በጊዜ ፡ በቦታ ፡ እየገባ ፡ ኋላ ፡ ይኾናል ፤ እም ፡ እያዳመቀው ፡ ሳያዳምቀውም ፡ ይነገራል ። የጊዜና ፡ የቦታ ፡ አገባብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ባፈታቱ ፡ ኹሉ ፡ ከና ፡ በ ፡ አይለዩትም ፤ ምስጢሩም ፡ ከፋይነት ፡ ነው ። ይህም ፥ ድኅረ ፡ ተንሥአ ፡ እምድኅረ ፡ ተንሥአ ፡ እሙታን ፡ አስተርአዮን ፡ ቀዲሙ ፡ ለአንስት ፤ ከተነሣ ፡ በኋላ ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ በቦታ ፡ በጊዜ ፡ ይገባል ፤ በቦታ ፥ ድኅረ ፡ ማዕጾ ፥ እምድኅረ ፡ ማዕጾ ፤ ከመዝጊያ ፡ በኋላ ። እንተም ፡ ሲሰማማው ፡ መጽአት ፡ እንተ ፡ ድኅሬሁ ፡ እያለ ፡ በስተኋላው ፡ በስተዠርባው ፡ ያሰኛል ። በጊ ዜም ፡ ሲገባ ፥ ወድኅረ ፡ ኵሎሙ ፡ አስተርአየኒ ፡ ሊተ ። ሰሎሞን ፡ ነግሠ ፡ እምድኅረ ፡ ዳዊት ፤ ወእምድኅሬሁኒ ፡ ሮብዓም ፡ ይላል ። ድኅረ ፡ ሕቅ ፥ እምድኅረ ፡ ሕቅ ፡ እያለ ፡

ሲገባም ፥ ጥቂት ፡ ቈይቶ ፥ ከጥቂት ፡ ጊዜ ፡ በኋላ ፡ ያሰኛል ። ሲዘረዘርም ፡ ድኅሬሁ ፡
ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ድኅሬከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ሬየ ፡ ነ ፡ እያሰኘ ፥ ኋላው ፡ በኋላው ፡
ወደ ፡ ኋላው ፡ ይኾናል ።

፹ ፤ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፤ ዐበይት ፡ አገባቦች ። ቅጽልነታቸው ፡ በ፩ኛ ፡ ክፍል ፡ በ፲
፲፩ ፡ ቍ ፡ ተነግሯል ፤ አኹንም ፡ በዚህ ፡ ቅጽልነት ፡ ሳይቀር ፡ በየብትኑ ፡ በሚገቡ ፡ በደ
ቂቆች ፡ ላይ ፡ እየገቡ ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ ነባር ፡ አንቀጽም ፡ ያመጣሉ ። ይህም ፡ ብር
ሃን ፡ ዘእምብርሃን ፡ ሲል ፥ ተረክበ ፡ ይትረከብ ። እግዚአ ፡ ዘሎቱ ፡ ስብሐት ፡ ሲል ፥
ደለወ ፡ ይደሉ ። ኵሉ ፡ ዘበሰማይ ፡ ወዘበምድር ፡ ሲል ፥ ሀለወ ፡ ይሄሉ ። ጳውሎስ ፡
ዘእስከ ፡ አድማስ ፡ ሲል ፥ በጽሐ ፡ ይበጽሕ ፡ ማሰኘታቸውን ፡ ያሳያል ። ዘዲበ ፡ ዘላዕለ ፡
ዘላዕሌሆሙ ፥ ዘታሕተ ፡ ዘእምታሕተ ፥ ዘቅድመ ፥ ዘውስተ ፡ እያሉ ፡ በቀሩትም ፡ ደቂቅ ፡
አገባቦች ፡ እየገቡ ፡ ሀለወ ፡ ይሄሉን ፥ ወይም ፡ ውእቱን ፡ ያመጣሉ ። እንተና ፡ እለንም ፡
እንደ ፡ ዘ ፡ አሰማምተኽ ፡ አግባ ። ዚአሁ ፡ ሃ ፥ እንቲአሁ ፡ ሃ ፥ እሊአሁ ፡ ሃ ፡ እያሰኙ ፡
እስከሥር ፡ ሲዘረዘሩ ፡ ግን ፡ የርሱ ፡ የርሷ ፡ ያሰኛሉና ፤ ስማቸው ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡
እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይባልም ። በዚአሁ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ዘዚአሁ ፡ እያለ ፡ ፪ኛ ፡ ዘ ፡ ሲጨ
መር ፡ ውእቱን ፡ ያመጣልና ፥ ቅጽሎች ፡ ናቸው ፤ ሲፈቱም ፡ የርሱ ፡ የኾነ ፥ ወይም ፡
የሚኾን ፡ ያሰኛሉ ። ኵሉ ፡ ዘዚአየ ፡ ዚአከ ፡ ውእቱ ፤ ወዘዚአከኒ ፡ ዚአየ ፡ ውእቱ ፤
የኔ ፡ የኾነ ፡ ኹሉ ፡ ያንተ ፡ ነው ፤ ያንተም ፡ የኾነ ፡ ኹሉ ፡ የኔ ፡ ነው ። ዚአከ ፡ ቃለ ፡
ዚአከ ፡ ጥበበ ፡ ያለውም ፡ አንቀጽ ፡ የሚያመጣ ፡ ፪ኛ ፡ ዘ ፡ ስለሌለው ፥ ቃለከ ፡ ጥበበከ ፡
በማለት ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ የዘርፍ ፡ ደፊ ፡ እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይባልም ። በዘ ፡ ብቻ ፡ ሳይ
ኾን ፡ በቀሩትም ፡ እንተ ፡ እንቲአሃ ፡ አመት ፥ እለ ፡ እሊአሁ ፡ አግብርት ፡ እያሰኘ ፥ ይእ
ቲንና ፡ እሙንቱን ፡ ያመጣል ። ዳግመኛም ፡ ዘ ፡ ተለይቶ ፡ ጥያቄን ፡ እየተከተለ ፡ በኀ
ላፊና ፡ በትንቢት ፡ ሲገባ ፡ የጥያቄውን ፡ ምክንያት ፡ ይገልጣል ፤ ምንት ፡ ውእቱ ፡
ዝንቱ ፡ ዘአፍጠንከ ፡ ረኪበ ፥ ወልድየ ። ምንተ ፡ ኮንኪ ፡ ባሕር ፡ ዘጐየይኪ ፡ ወአን
ተኒ ፡ ዮርዳኖስ ፡ ዘገባእከ ፡ ድኅሬከ ። እስመም ፡ ዘ ፡ በገባበት ፡ እየገባ ፡ ሊነገር ፡ ይቻ
ላል ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾኑ ፡ ልዩነት ፡ አላቸው ። ዘ ፡ ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡
በበና ፡ እንደ ፡ ለለ ፥ ዘዘ ፡ እያሰኘ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ በዚአሁ ፡ ዝርዝሮች ፡ ላይ ፡ ሲገባ ፡
እየ ፥ ወይም ፡ እየ ፡ እየ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ ልዩ ፡ ልዩነት ፡ ነው ፤ ወአኀዙ ፡ ይን
ብቡ ፡ ዘዘ ፡ ዚአሆሙ ፤ እየራሳቸው ፡ እያንዳንዳቸው ፤ በደጊመ ፡ ቃልም ፡ እየራስ ፡
እየራሳቸው ፡ ያሰኛል ። ይፈልጦሙ ፡ ዘዘ ፡ ዚአሆሙ ፤ አስተራሕቅዎሙ ፡ ዘዘ ፡ ዚአ
ሆሙ ፤ እየብቻቸው ። ወዘዘ ፡ ዚአሁ ፡ ጸጋሁ ፤ ስጦታው ፡ እየቅሉ ፡ ነው ፤ ወይም ፡
ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነው ፡ እያሰኘ ፡ እንዳመጣጡ ፡ ይፈታል ። ፀር ፡ ከፋችና ፡ አጋናኝ ፡ መኾ
ኑም ፡ በያገባቡ ፡ ተነግሯል ። እንተ ፥ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ሲኾን ፡ እየ ፡ በ ፡ ወደ ፡ ለ ፡
ን ፡ ይኾናል ፤ እየ ፡ ሲኾን ፡ የሀበነ ፡ ምሕረቶ ፡ ወትረ ፡ እንተ ፡ ጽብሐት ፤ እየጧቱ ፡
እየለቱ ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ዘዘ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፥ ጧት ፡ ጧት ፡ ዕለት ፡ ዕለት ፡ ያሰኛል ፤
እንተ ፡ ጸብሐ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ እየነጋ ፡ ያሰኛልና ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ነው ። በ ፡ ወደ ፡
ሲኾን ፡ በበታ ፡ ይገባል ፤ እንተ ፡ ካልእ ፡ ገጽ ። ወእንተ ፡ ካልእ ፡ ፍኖት ። ይሔውጹ ፡

እንተ፡መሰክው፡በ። ፈነወ፡እዴሁ፡እንተ፡ስቍረት፡ወደ። ለ፡ን፡ሲኾን፡እንተ፡ባሕቲቱ፡ታ፡ቶሙ፡ቶን፡እያለ፡በአካል፡ይገባል። አገናኝም፡ሲኾን፣እንተ፡ሶበ፡ጸዋዕክዎ፣እንተ፡ጊዜ፡ተንሥአ፡እያለ፡ሶበንና፡ጊዜን፡ያዳምቃል። እለም፡ደቂቅ፡ሲኾን፡በጥያቄና፡በተጸውዖ፡ስም፡እየገባ፡እነ፡ይኾናል፤ ስሙም፡አብዢ፡ይባላል። እለ፡መኑ፡አንትሙ። ወእምዝ፡ኀለፉ፡እለ፡ጳውሎስ፡እምነ፡ጳፉ። ለጽዋዐ፡ኤልያስ፡ወሔኖክ፡እስከ፡በእለ፡ሔኖክ፡ያኀልፉ፤ እነ፡ማን፡ናችኹ፣እነ፡ጳውሎስ፣በነሔኖክ።

፹፩፤ አላ፤ ዳእሙ፤ ባሕቱ፤ እንበለ፤ ዐበይት፡አገባቦች። አራቱ፡ኹሉ፡እንጂ፡ይኾናሉ፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡በቀዳማይና፡በካልአይ፡በሣልሳይ፡አንቀጽ፡ይገባሉ። አሉታውን፡በጽድቅ፡ይወጥናሉ፤ ማሰሪያቸውም፡አከ፡አልቦ፡ኢ፡ናቸው፤ በነባር፡በዘማች፡በብትን፡ሰዋስው፡የሚገባ፡አገባብ፡በማሰሪያቸው፡ይገባል። ይህም፣ሥቃየ፡ገሃነም፡አከ፡ዘቦቱ፡ፍጻሜ፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡ዘአልቦቱ፡ፍጻሜ። አልቦ፡በመንግሥተ፡ሰማይ፡ምስጢር፡ኅቡእ፡እምቅዱሳን፤ አላ፡ዳእሙ፡ክሡት፡ሎሙ፡ኵሉ። ኢሰዐረ፡እግዚእነ፡ሕገ፡ኦሪት፤ ባሕቱ፡ፈጸሞ። ኢፈነወ፡አብ፡ወልዶ፡ለኰንኔ፡ዓለም፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡ለሕይወተ፡ዓለም። እንበለም፡ዘን፡አዳማቂና፡በር፡ከፋች፡አድርጎ፡በኀላፊና፡በትንቢት፡ይገባል፤ በኀላፊ፡ኢያን ተጉ፡አይሁድ፡ዕርፈቶሙ፡እምድኅረ፡ዐርብ፣ዘእንበለ፡ዘወሰኩ። በትንቢትም፡ኢይመውት፡ዘእንበለ፡ዘአሐዩ። መኑ፡ውእቱ፡ሐሳዊ፡ዘእንበለ፡ዘይክሕድ፡ወይብል፡እስመ፡ኢየሱስ፡ኢኮነ፡መሲሐ፡ያሰኛል። ዳግመኛም፡የጽድቁን፡በሉታ፡እንዳናገሩ፣ያሉታውን፡በጽድቅ፣ያንዱን፡በብዙ፣የብዙውን፡በንድ፡ያናግራሉ፤ ውጥንም፡ይጨርሳሉ። ያሉታውን፡በጽድቅ፣ኢክሕደ፡ጴጥሮስ፡አሚነ፡በክርስ ቶስ፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡ዘእንበለ፡ዘከሠተ፡ኪያሁ፡በተሰቅሎቱ፡ቍልቍሊተ። በነባር፡አንቀጽም፣አኮ፡ዘሞተት፡ሕፃን፤ አላ፡ትነውም፡ይላል። ያንዱን፡በብዙ፣ጳውሎስ፡ሰበከ፡ትንሣኤ፡ሙታን፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡ዘእንበለ፡ዘኢሰበኩ፡ሰዱቃውያን። የብዙውን፡በንድ፣ሐዋርያት፡ሰበኩ፡ወንጌለ፤ አላ፡ይሁዳ፡ኢሰበከ። ውጥንም፡ሲጨርሱ፣ተንሥአ፡እግዚእነ፡እምከርሠ፡መቃብር፤ አላ፡ዳእሙ፡ባሕቱ፡ይሁዳ፡እመቃብር። እንበለም፣ወመዝራዕቶሙኒ፡ኢያድኅኖሙ፡ዘእንበለ፡የማንከ፡ወመዝራዕትከ፡እያሰኘ፣አሉታውን፡በጽድቅ፡ውጥን፡ይጨርሳል። ፪ኛም፡፬ቱ፡ኹሉ፡ንኡስ፡አገባብ፡ይኾናሉ። አላ፡በትንቢትና፡በነባር፣እንጂ፡ግን፡ይኾናል፤ እንጂና፡ግን፡አንድ፡ወገን፡ናቸው፤ ምስጢራቸውም፡አፍራሽነት፡ነው። በትን ቢት፡ዝኒ፡ይከውን፡ሕዝበ፡ዐቢየ፤ አላ፡ዘይንእሶ፡የዐብዮ። በነባርም፡አኮ፡አነ፤ አላ፡አንተ፡ወቤተ፡አቡከ። ዳእሙም፡እንጂ፡ብቻ፡ግን፡ይኾናል፤ ብቻ፡ሲኾን፡በኹሉ፡ይገባል። አኮ፡ከመ፡ዝ፡ዳእሙ፡ከመ፡መሬት፤ እንጂ። ኢትፍራህ፣ተአመን፡ዳእሙ። ወለዘሂ፡ቄላፍ፡በአሚን፡ዳእሙ፡ያጸድቆ። እሉኑ፡ዳእሙ፡ደቂቅከ፣ብቻ። ግን፡ሲኾን፡ዳእሙ፡ሥርዎ፡ወጕንዶ፡ኅድጉ፡ውስተ፡ምድር። ኵሎ፡ዘቦ፡መጠውኩከ፡ውስተ፡እዴከ፣ዳእሙ፡ኪያሁ፡ኢትግስስ፤ ርሱን፡ግን፡ወይም፡

ብቻ ፤ ፪ቱም ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።　ባሕቱም ፡ ግን ፡ ብቻ ፡ ይኾናል ፤ ግን ፡ ሲኾን ፡
ቀድሞ ፡ ተከትሎ ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። ባሕቱ ፡ ዘንተ ፡ ረከብኩ ። መበለተ ፡ ባሕቱ ፡
ኢታውስብ ። ወን ፡ እየደረበም ፡ ሲገባ ፥ ወባሕቱ ፡ እብለክሙ ። ወእቤለክሙ ፡ ባሕቱ ።
ብቻ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ ዳእሙ ፡ እጅግ ፡ አይገኝም ፤ አላ ፡ ነቅዐ ፡ ማይ ፡ የዐርግ ፡ ባሕቱ ፡
እምነ ፡ ምድር ። በዝንቱ ፡ ባሕቱ ፤ አንተ ፡ ባሕቱ ። በብቻም ፡ ፈንታ ፡ ይልቅ ፡ ሲሉት ፡
ያምራል ። አኮ ፡ ይእዜ ፤ አላ ፡ ባሕቱ ፡ እምድኅረ ፡ ኅዳጥ ፡ መዋዕል ። እንበለም ፡ ዘ ፡
እያጋነነው ፡ በዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ገብቶ ፡ ሳ ፡ ይኾናል ። ዘእንበለ ፡ ያእምር ፡ ሕፃን ፡ ሰ
ምየ ፡ አቡሁ ፡ ወእሙ ። ዘእንበለ ፡ ይቁሙ ፡ አድባር ።　፫ኛም ፡ እንበለ ፡ ደቂቅ ፡ አገ
ባብ ፡ ሲኾን ፥ በቀር ፡ አለ ፡ ያለ ፡ እንጂ ፡ ይኾናል ። ዘ ፡ እያጋነነው ፡ ሳያጋንነውም ፡
በጥሬ ፡ ኹሉ ፡ ይገባል ፤ በቀር ፡ ሲኾን ፡ በሉታና ፡ በክፍል ፡ ይገባል ። በሉታ ፥ ወኢ
ታገምር ፡ ፍኖታ ፡ ዘእንበለ ፡ አሐቲ ፡ ኪደተ ፡ እግረ ፡ ብእሲ ። አልብነ ፡ ዝየ ፡ ዘእንበለ ፡
ኀምስ ፡ ኅብስት ። በከፊል ፥ ወተዘርዉ ፡ ኵሎሙ ፡ ዘእንበለ ፡ ሐዋርያት ። አለ ፡ ያለ ፡
ሲኾን ፥ እንበለ ፡ ኀጢአት ፡ ተሰቅለ ፥ ወእንበሌ ፡ ድልወት ፡ ተገፍዐ ፡ ያሰኛል ። እንጂ ፡
ሲኾን ፥ አዘዘሙ ፡ ኢይንግሩ ፡ ዘርእዩ ፡ በደብር ፥ ዘእንበለ ፡ አመ ፡ ተንሥአ ፤ በተነሣ ፡
ጊዜ ፡ እንጂ ። አልቦኬ ፡ ዘይበቍዕ ፡ ዘእንበለ ፡ ለገዲፍ ፡ አፍአ ። ሲዘረዝርም ፥ እንበሌሁ ፡
ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፥ እንበሌከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ፡ እያሰኘ ፡ አለ ፡ ያለ ፡ በቀር ፡ ይኾናል ።

፹፪ ፤ ዓዲ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ።　እንጂ ፡ ም ፡ ይኾናል ፤ ቀድሞ ፡ ተከትሎ ፡ ይነገ
ራል ፤ አላ ፡ ዳእሙ ፡ ባሕቱ ፡ በገቡበት ፡ ኹሉ ፡ ይገባል ። እንጂ ፡ ሲኾን ፡ ዋዌነቱ ፡ አይ
ቀርም ፤ አሉታውን ፡ በጽድቅ ፡ ሲያናግር ፥ አኮ ፡ በመቄዶንያ ፡ ወአካይያ ፡ ባሕቲቱ ፥
ዓዲ ፡ በኵሉ ፡ በሓውርት ፤ በገሩም ፡ ኹሉ ፡ እንጂ ። ያሉታውን ፡ ውጥን ፡ በጽድቅ ፡
ሲጨርስ ፤ ምሕሮ ፡ ወአኮ ፡ ሎቱ ፡ ለባሕቲቱ ፥ ዓዲ ፡ ሊተኒ ፤ እኔንም ፡ ደግሞ ፡ ይቅር ፡
አለኝ ፡ እንጂ ። ዳእሙ ፡ ዓዲ ፡ እያለ ፡ ሲገባ ፡ እንጂነቱን ፡ ዳእሙ ፡ ወርሶት ፡ ዋዌ ፡
ብቻ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ። አኮ ፡ ክመ ፡ ሰንበተ ፡ ባሕቲቶ ፡ ዘይስዕር ፡ ዳእሙ ፡ ዓዲ ፡ አ
ባሁ ፡ ይሬስዮ ፡ ለእግዚ ፤ እግዜርንም ፡ አባቱ ፡ ያደርጋል ፡ እንጂ ።　ንኡስ ፡ አገባ
ብም ፡ ሲኾን ፡ ገና ፥ ደግሞ ፡ ዳግመኛ ፥ አኹን ፡ ም ፡ ይኾናል ። ገና ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡
በትንቢት ፡ በትእዛዝና ፡ በነባር ፡ ይገባል ። ይህም ፡ ዓዲ ፡ ሀሎኩ ፡ ምስሌክ ። ይዌስክ ፡
ዓዲሁ ። ተዐገሡ ፡ ዓዲ ፡ ኅዳጠ ። ዓዲ ፡ ብየ ፡ ነገር ። ዘትብሉ ፡ ከመ ፡ ዓዲ ፡ ሕያው ፡ ማለ
ቱን ፡ ያሳያል ። እስመ ፡ ዓዲ ፡ እንዘ ፡ ዓዲ ፡ ዘዓዲ ፡ ከመ ፡ ዓዲ ፡ እያሰኘም ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡
ከሚገቡ ፡ አገባቦች ፡ ጋራ ፡ ይነገራል ። በኀላፊ ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በሉታ ፡ ይገባል ።
ዓዲ ፡ ኢበጽሐ ፡ ጊዜሁ ። ዓዲሁ ፡ ሃ ፡ እያለም ፡ ሲዘረዝር ፡ ገና ፡ ይኾናል ፤ እንዘ ፡ ዓዲሁ ፡
ጽልመት ። እስመ ፡ ዓዲሃ ፡ ኢተዐውቀት ። ዓዲየ ፡ ኢነሣእኩ ። ደግሞ ፡ ዳግመኛ ፡ ሲ
ኾን ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ፤ ወገብረ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዓዲ ፡ አራዊተ ። ወትቤ ፡ ይእዜ ፡
ዓዲ ፡ አአምኖ ። አኹን ፡ ሲኾን ፥ ዓዲ ፡ መጽአ ፡ ዓዲ ፡ ይመጽእ ፡ እያሰኘ ፡ ይህን ፡ በመ
ሰለ ፡ ይገባል ። ዓዲ ፡ ኅዳጠ ፥ አኹን ፡ ጥቂት ፤ ወዓዲ ፡ ኅዳጥ ፥ ጥቂት ፡ ቈይቶ ፥ ከጥቂት ፡
በኋላ ፡ ይኾናል ። ም ፡ ሲኾን ፡ ዋዌ ፡ ነውና ፥ ከወንድሞቹ ፡ ከወሂ ፡ ጋራ ፡ ኋላ ፡ በቦ
ታው ፡ ይነገራል ።

፹፫ ፤ ብሂል ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። ዘይቤው ፡ ማለት ፡ ይኾናል ፤ የብህለና ፡ የይቤ ፡ ራስ ፡ ነው ። ብሂል ፡ ፫ ፡ ነገር ፡ ይኾናል ፤ እነዚህም ፡ ፫ቱ ፡ አንቀጽነትና ፡ አገባብነት ፡ ሰዋስውነት ፡ ናቸው ። ባንቀጽነቱ ፡ አንቀጽን ፡ ኹሉ ፡ ይስባል ፤ ሲነገርም ፡ ቀድሞ ፡ ተከትሎ ፥ ዐርፎ ፡ ተናቦ ፡ ይገባል ። ይህም ፥ ብሂል ፡ ሠረቀ ፡ ብሂል ፡ ተወልደ ፤ ወይም ፡ ሠረቀ ፡ ብሂል ፡ ተወልደ ፡ ብሂል ። ብሂለ ፡ ሠረቀ ፡ ብሂለ ፡ ተወልደ ፡ ውእቱ ። በካልአይና ፡ በሣልሳይም ፥ ብሂለ ፡ ይሠርቅ ፡ ኮከብ ፡ እምያዕቆብ ። ብሂለ ፡ ንበር ፡ በየማንየ ። በነባርም ፡ አይምሰልክሙ ፡ በብሂለ ፡ አብ ፡ ብነ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ፪ኛም ፡ ባገባብነቱ ፡ ዘማች ፡ አንቀጽና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ኹሉ ፡ እንዳያስሩ ፡ ይከለክላል ። ይህም ፥ ብሂል ፡ ከፈለ ፡ ሙሴ ፡ ባሕረ ፥ ብሂል ፡ ዐደወ ፡ ብንያም ፡ ብሂል ፡ ለሊቅ ። በዚምህ ፡ አንቀጽነቱ ፡ መሳቡን ፡ ሳይለቅ ፡ ባገባብነቱ ፡ ከፈለና ፡ ዐደወ ፡ እንዳያስሩ ፡ ማሰሪያነትን ፡ አስለቀቀ ፤ ይህ ፡ ሲደረደር ፡ ነው ። ሲነባበር ፡ ደግሞ ፥ ብሂለ ፡ ብሂል ፡ ተወልደ ፡ አምላክ ፡ እማርያም ፡ ለሊቅ ፡ ይላል ። ግብር ፡ እንዲተረጐም ፡ ስም ፡ ይተረጐማል ፤ ግብር ፡ ያለፈው ፡ ነው ፤ ስም ፡ ሲተረጐም ፥ ሚካኤል ፡ ብሂል ፡ በልሰነ ፡ ዕብራይስጥ ፥ መኑ ፡ ከመ ፡ አምላክ ፤ ጴጥሮስ ፡ ብሂል ፡ በልሳነ ፡ ጽርእ ፥ ኰኵሓዊ ፥ አው ፡ ብእሴ ፡ ኰኵሕ ። ፫ኛም ፡ በሰዋስውነቱ ፡ ዘርፍና ፡ ምሳሌ ፡ ይኾናል ። ዘርፍና ፡ ምሳሌም ፡ ሲኾን ፡ ለዘርፍነቱ ፡ ብዙ ፡ ስምና ፡ ግብር ፡ አለውና ፤ ኋላ ፡ በቅኔ ፡ ክፍል ፡ በሥምና ፡ በወርቅ ፡ ይነገራል ።

ሐተታ ፤ ያለፈውን ፡ ዕርከን ፡ መልሶ ፡ የሚፈታና ፡ የሚያፍታታ ፤
ያበይት ፡ አገባቦች ፡ ዳግም ፡ ሕግ ፥ ማሰሪያና ፡ አገባብ ፡ የሚያዛውግ ።

፹፬ ፤ ከብሂል ፡ በፊት ፡ ከእስመ ፡ እስከ ፡ ብሂል ፡ ከተነገሩቱ ፡ ተመርጠውና ፡ ተለይተው ፡ ዳግመኛ ፡ መነገር ፡ የሚያሻቸው ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ እሊህ ፡ ናቸው ፤ መደገማቸውም ፡ ስለ ፡ ማሰሪያ ፡ ነው ። ንኡስና ፡ ደቂቅ ፡ መኾናቸው ፡ ሳይቀር ፡ ጠባያቸው ፡ ኹሉ ፡ ተለቅሞ ፡ ተቃርሞ ፡ ተከቶ ፡ ተነግሯል ። የማሰሪያም ፡ ነገር ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ እስመ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ስለ ፡ ስላ ፡ ሲኾኑ ፡ በራሳቸውና ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራሉ ። በራሳቸው ፡ ማለት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፥ በባዕድ ፡ ማለት ፡ በዘማች ፡ አንቀጽ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በባዕድ ፡ ሲያሳስሩ ፡ ለነገሩ ፡ ፪ ፡ አገባቦች ፡ ይሰማሙታል ። አገባቦቹም ፡ እሊህ ፡ ናቸው ፤ እስመ ፡ አምጣነ ፡ አኮኑ ፡ ና ፡ ሲኾኑ ፤ እመ ፡ ሶበ ፡ ብ ፡ ቢ ፡ ሲኾኑ ፤ እመ ፡ እምከመ ፡ ከ ፡ ካ ፡ ሲኾኑ ፤ ኀበ ፡ ዘንድ ፡ ሲኾን ፤ ከመ ፡ እንደ ፡ ሲኾን ፤ እንዘ ፡ እየ ፡ ሲኾን ፤ እንተ ፡ እለ ፡ ዘ ፡ የ ፡ ሲኾኑ ፡ ነው ። በራሳቸው ፡ ሲያሳስሩ ፥ ሞቱ ፡ ለእግዚእ ፡ እስመ ፡ ሞተ ፡ አዳም ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘሞተ ፡ አዳም ፤ የጌታ ፡ ሞቱ ፡ አዳም ፡ ስለ ፡ ሞተ ፡ ነው ። በባዕድ ፡ ሲያሳስሩ ፥ እስመ ፡ ተዋረደ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘተዋረደ ፡ አዳም ፡ ሞተ ፡ እግዚእ ፡ ያሰኛል ።

፹፭ ፤ ለነገሩም ፡ ፪ቱ ፡ አገባቦች ፡ ሲሰማሙት ፥ ሞቱ ፡ ለእግዚእ ፡ እስመ ፡ እስመ ፡ ሞተ ፡ አዳም ፥ አምጣነ ፡ በእንተ ፡ ዘሞተ ፡ አዳም ፥ አኮኑ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘሞተ ፡ አዳም ፥ ሎቱ ፡ ስብሐት ፤ የጌታ ፡ ሞት ፡ አዳም ፡ ስለ ፡ ሞተ ፡ ነውና ፥ ምስጋና ፡ ይገባ

ዋል ። ኵሉ ፡ ፍጥረት ፡ ይሴብሖ ፡ ለእግዚ ፡ እመ ፡ ሶበ ፡ ተሰቅሎቱ ፡ እስመ ፡ ተዋረደ ፥
በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘተዋረደ ፡ አዳም ፤ መሰቀሉ ፡ አዳም ፡ ስለ ፡ ተዋረደ ፡ ቢ
ኾን ። በይነ ፡ ምንት ፡ መነንዎ ፡ አይሁድ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ እምከመ ፡ ተወልዶቱ ፡
እስመ ፡ አፍቀረ ፡ ሰብአ ፥ እመ ፡ ተወልዶቱ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘአፍቀረ ፡ ሰ
ብአ ፤ መወለዱ ፡ ሰውን ፡ ስለ ፡ ወደደ ፡ ከኾነ ፡ አይሁድ ፡ ጌታን ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ናቁት ። እግ
ዚእ ፡ ተሰምየ ፡ ጻድቀ ፡ ኀበ ፡ እስመ ፡ መሐለ ፥ ኀበ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘመ
ሐለ ፡ ለአዳም ፡ ሞቱ ፤ ሞቱ ፡ ለአዳም ፡ ስለ ፡ ማለ ፡ ከኾነ ፡ ዘንድ ። ተዐውቀ ፡ ወተጠ
የቀ ፡ ከመ ፡ ተሰምዮቱ ፡ ለተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ተክለ ፥ እስመ ፡ ተኀርየ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡
እንበይነ ፡ ዘተኀርየ ፡ እምከርሠ ፡ እሙ ፤ ስለ ፡ ተመረጠ ፡ እንደ ፡ ኾነ ። እፎ ፡ ይምሕል ፡
ሰብእ ፡ እንዘ ፡ እስመ ፡ መሐለ ፥ እንዘ ፡ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ዘመሐለ ፡ ተሰቅሎቱ ፡
ለእግዚእ ፤ የጌታ ፡ መሰቀል ፡ ስለ ፡ ማለ ፡ ሲኾን ። ተሰብሐ ፡ እግዚእ ፡ ዘበእንተ ፡ በይነ ፡
እንበይነ ፡ መሐለ ፡ ለአዳም ፡ ሞቱ ። ሞቱ ፡ ለአዳም ፡ ስለ ፡ ማለ ፡ የኾነ ፡ ጌታ ። የቀሩ
ትም ፡ ስለ ፡ የሚኾኑ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ እንደዚሁ ፡ ናቸው ። ኀበ ፡ መንገለ ፡ ውእደ ፡
ዘንድ ፡ ሲኾኑ ፡ በራሳቸውና ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራሉ ፤ ይህም ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ። አገ
ባቦችም ፡ ሲሰማሙት ፥ ሚ ፡ የአኪ ፡ ኀጢአት ፡ እስመ ፡ ኀበ ፡ ገብረ ፥ አምጣነ ፡ መንገለ ፡
ገብረ ፥ አኮኑ ፡ ውእደ ፡ ገብረ ፡ አዳም ፡ ኀጢአተ ፡ ሞተ ፡ እግዚእ ። የቀሩትንም ፡ እን
ዲሁ ፡ አግባ ።

፹፮ ፤ እንዘ ፥ ስ ፡ ሲ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፤ አገባቦችም ፡ ሲሰማሙት ፥ ጺጌቦቱ ፡ ለር
ኁብ ፡ እስመ ፡ እንዘ ፡ ይበልዕ ፡ ኅብስተ ፥ እምከመ ፡ እንዘ ፡ ይበልዕ ፡ ኅብስተ ፥ ንብላዕ ፡
ኪያሁ ። መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፥ ያኽል ፡ ሲኾኑ ፡ በራሳቸውና ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራሉ ።
በራሳቸው ፥ ተዋርዶቱ ፡ ለፈርዖን ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፡ አስተዋረዶሙ ፡ ለእስራ
ኤል ። በባዕድ ፥ ተዋረደ ፡ ፈርዖን ፡ መጠነ ፡ አስተረዋዶሙ ፡ ለእስራኤል ። አገባቦችም ፡
ሲሰማሙት ፥ አብደሩ ፡ ጻድቃን ፡ መከራ ፡ ሥጋ ፡ እምተድላ ፡ ሥጋ ፤ እስመ ፡ መጠነ ፡
አፈድፈዱ ፡ መከራ ፡ ይፈደፍድ ፡ ፍሥሓሆሙ ። ለምንት ፡ ሰብእ ፡ ይጸልእ ፡ መከራ ፡
እመ ፡ ክብሩ ፡ አምጣነ ፡ ያበዝኅ ፡ መከራ ። ከመ ፥ እንደ ፡ ሲኾን ፡ በራሱ ፡ በባዕድ ፡ ያሳ
ስራል ፤ በራሱ ፡ ተቀሥፎቱ ፡ ለእግዚእ ፡ ከመ ፡ ተቀሥፎተ ፡ ሰራቂ ። በባዕድ ፡ ሲያሳ
ስር ፥ ይደልዎሙ ፡ ክ በር ፡ ለሰማዕታት ፤ እስመ ፡ ተሣቅዮቶሙ ፡ ከመ ፡ ተሣቀየ ፡ ክር
ስቶስ ። የቀሩትንም ፡ እያሰማማኽ ፡ እንዲሁ ፡ አግባ ።

፹፯ ፤ እመ ፤ ሶበ ፤ ብ ፡ ቢ ፡ ሲኾኑ ፡ በራሳቸው ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራሉ ፤ በራሳቸው ፡
አድኅኖተ ፡ ሰብእ ፡ ነፍሰ ፡ እመ ፡ ሶበ ፡ በሃይማኖቱ ፡ ይዌስክ ፡ ምግባረ ። በባዕድ ፥ ያድ
ኅን ፡ ሰብእ ፡ ነፍሶ ፡ እመ ፡ ሶበ ፡ ይዌስክ ፡ ምግባረ ፡ በሃይማኖቱ ። አገባብም ፡ ሲሰማማ
ቸው ፥ ይጸሕቅ ፡ ሰብእ ፡ ለከዊነ ፡ ባዕል ፤ እስመ ፡ እመ ፡ ሶበ ፡ ይብዕል ፡ ክብሩ ፡ ያሰኛሉ ፤
የቀሩትንም ፡ እንዲህ ፡ አግባ ። እስከ ፥ በራሱ ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራል ፤ በራሱ ፥ ንብረ
ቶሙ ፡ ለሙታን ፡ ውሳጤ ፡ መቃብር ፡ እስከ ፡ አመ ፡ ይከውን ፡ ንፍኀተ ፡ ቀርን ። በባ
ዕድ ፥ ኢትቅናዕ ፡ ላዕለ ፡ ባዕል ፤ እስመ ፡ እስከ ፡ ይመውት ፡ ብዕሉ ። የቀሩትንም ፡ እን
ዲህ ፡ አግባ ። ቅድመና ፡ ድኅረም ፡ በራሳቸውና ፡ በባዕድ ፡ ያሳስራሉ ። በራሳቸው ፥

ሞቱ ፡ ለሰብእ ፡ ቅድመ ፡ ትንሣኤ ፤ ወድኅረ ፡ ትንሣኤ ፡ ሞተ ፡ ዓለም ። ተፈንዎቱ ፡ ለጳራቅሊጦስ ፡ ኀበ ፡ ሐዋርያት ፡ እምድኅረ ፡ ዐርገ ፡ እግዚእነ ። በባዕድም ፥ መንክር ፡ ኀይሉ ፡ ለጳራቅሊጦስ ፤ እስመ ፡ እምድኅረ ፡ ወረደ ፡ ሎሙ ፡ ጥበዐተ ፡ ሐዋርያት ፡ እለ ፡ እም ቅድሜሁ ፡ ኢኮኑ ፡ ጥቡዓነ ። የቀሩትንም ፡ እንዲሁ ፡ አሰማምተኽ ፡ አግባ ።

፳ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡሳን ፡ አገባቦች ።

፹፰ ፤ ሰ ፤ ና ፡ ስ ፡ ሳ ፡ ማ ፡ ግን ፡ ትች ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ የኹሉም ፡ አፍራሽ ፡ ነው ። ሲገባም ፡ ትራስ ፡ እየኾነ ፡ በቃል ፡ መጨረሻ ፡ ይገባል ። ሰ ፡ ስ ፡ መኾኑን ፡ ሳይለቅ ፡ ጸንሐ ፡ ተርፈ ፡ ተኀድገ ፡ በሚሉ ፡ በነዚህ ፡ በ፫ቱ ፡ በሣልሳይ ፡ ብቻ ፡ እየገባ ፡ ና ፡ ይኾናል ። አገባቡም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ኢፈጸሙ ፡ አይሁድ ፡ ሕገ ፡ ወንጌል ፤ ይጽናሕሰ ፡ ይትርፍሰ ፡ ይትኀደግሰ ፡ ዝንቱ ፤ ሕገ ፡ ኦሪትኒ ፡ ኒ ፡ ጥቀ ፡ ኢፈጸሙ ፤ ሲፈታም ፡ ይህስ ፡ ይቅርና ፡ የኦሪትን ፡ ሕግ ፡ ስንኳ ፡ አልፈጸሙም ። ስ ፡ ብቻ ፡ ሲኾን ፡ በብትን ፡ በቅጽል ፡ ይገባል ፤ ወልድየሰ ፡ መዊቶ ፡ ሀለወ ፥ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ጐንደየ ፤ ልጄስ ፡ ሙቷል ። ውእቱሰ ፡ ሕያው ፤ ርሱስ ፡ ደኅና ፡ ነው ። ሳ ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፡ እንደዚሁ ፡ በቅጽል ፡ በብትን ፡ እየገባ ፡ ጥያቄ ፡ ይከተለዋል ። ይቤሎ ፡ ለዘይቤሎ ፡ መጽኡ ፡ ሳእካኒሁ ፡ ለንጉሥ ፥ ውእቱሰ ፡ ተርፈኑ ፤ ርሱሳ ፡ ቀረን ። አንተሰ ፡ መጻእከ ፥ እኁከሰ ፤ አንተስ ፡ መጣኽ ፥ ወንድምኽሳ ። ማ ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፡ በቅጽል ፡ በብትን ፡ ባገባብ ፡ ገብቶ ፡ በጥያቄ ፡ ምላሽ ፡ ይነገራል ። ይቤሎ ፡ ለዘይቤሎ ፡ ሕያውኑ ፡ እኁከ ፥ ውእቱሰ ፡ ሞተ ፤ ርሱማ ፡ ሞተ ። ግን ፡ ሲኾን ፡ ብቻውን ፡ በብትን ፡ ይገባል ፤ ሰብእሰ ፡ እንዘ ፡ ክቡር ፡ ውእቱ ፡ ኢያእመረ ። መብልዕሰ ፡ ጽኑዕ ፡ ለልሂቅ ። ትች ፡ ሲኾን ፡ ወ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ሰ ፥ ግን ፡ እየኾኑ ፡ ይከተሉታል ። ይህም ፥ ሰብእሰ ፡ ገጸ ፡ ይሬኢ ፡ ወእግዚአብሔርሰ ፡ ልበ ፡ ይሬኢ ። እሙንቱሰ ፡ ተዐቅጹ ፡ ወወድቁ ፡ ወንሕነሰ ፡ ተንሣእነ ፡ ወረታዕነ ። ለአድግሰ ፡ አቅሕሞ ፤ ወለገብርኒ ፡ ገሥጾ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ባገባብና ፡ ባንቀጽም ፡ ኹሉ ፡ ይገባል ፤ ሶበሰ ፡ ተአምረ ፥ እመሰ ፡ አማን ፥ እንከሰ ፥ ይረትዕሰ ፥ እፈቱሰ ፡ እፍልስ ።

፹፱ ፤ እም ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። በ ፡ ባ ፡ ከ ፡ ካ ፡ ኪ ፡ ክ ፡ ይኾናል ፤ ኪ ፡ ክ ፡ ሲኾን ፡ በትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ይልቅ ፡ ያሰኛል ። እመና ፡ ሶበ ፡ ቀድመውት ፡ ወይም ፡ ተከትለውት ፥ ብቻውንም ፡ ኹኖ ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ በጽንዕ ፡ ሲፈታ ፡ በ ፡ ባ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩም ፡ ባለፈ ፡ ነገር ፡ ጸጸት ፥ በሚመጣ ፡ ነገር ፡ ምኞት ፡ ያሳያል ። እመ ፡ ይኔስሕ ፡ ይሁዳ ፡ እምጸድቀ ፤ በጸደቀ ፡ ነበር ። እምኀየሶ ፡ ሶበ ፡ ኢተወልደ ። እመ ፡ ኢይበልዕ ፡ አዳም ፡ በለሰ ፡ እምኢኀጥአ ፡ ጸጋሁ ፡ ዘተውህበ ፤ ሶበሰ ፡ ትሄሉ ፡ ዝየ ፡ እምኢሞተ ፡ እኁየ ፤ ባልሞተም ፡ ነበር ። የእመና ፡ የሶበ ፡ ጠባይ ፡ እንዴት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ (ዕር፲፱ኛ ፡ ቍ፻፺፪) ፡ ተመልከት ። ብቻውንም ፥ እምደለወከ ፡ ታግብእ ፡ ወርቅየ ፥ ወመጺእየ ፡ እምአስተገበርክዎ ፡ ለልየ ። መኑ ፡ እምወሀበኒ ፡ ማየ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። ከ ፡ ካ ፡ ሲኾን ፡ ከመንና ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርጎ ፡ እንደዚሁ ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ይገባል ፤ እምዘ ፡ እምከመ ፡ የሚባል ፡ አገባብ ፡ የለምና ፤ እምዘ ፡ ከበዘ ፡ ጋራ ፡ በቦታው ፡

ተነግሯል፤ ከመም፤ እምከመ፡ ለምለመ፡ ዐጽቁ፤ ወእምከመ፡ ወፅአ፡ መንፈስ፡ ርኩስ፡ እያለ፡ ይገባል። ዘእም፡ እያለም፡ ሲገባ፡ እምዘ፡ ተብሎ፡ ይፈታል፤ ይህም፡ ጸልኡ፡ ዘእምአፍቀሩ፤ ከወደዱት፡ ይልቅ። አኀሰረከ፡ ዘእምአክበረከ፤ ካከበረኽ፡ ይልቅ። ሊወዱት፡ የነበር፥ ሊያከብርኽ፡ የነበር፡ ብለው፡ ኀላፊውን፡ በዘንድ፡ የሚፈቱ፡ አሉ። ሕቀ፡ ከመ፡ ዘእምድኅፀ፡ ሰኰናየ፤ ዘእምተንተና፡ እግርየ፡ ያለውም፤ እንዲሁ፡ ይፈታል። ኪ፡ ክ፡ ሲኾን፡ በዘንድ፡ እየገባ፡ ይልቅ፡ ያሰኛል፤ ማሰሪያውም፡ ቀለ፡ ኀየሰ፡ አፍቀረ፡ ኀረየ፥ ይህን፡ የመሰለ፡ ነው። ይቀልል፡ ኀልፈተ፡ ሰማይ፡ እምትደቅ፡ አሐቲ፡ ቃል። ይኄይሰነ፡ ንቅትል፡ አሐደ፡ ብእሴ፡ እምይትሀጐል፡ ኵሉ፡ ሕዝብ። ደቂቅ፡ አገባብም፡ ሲኾን፥ ከ፡ ይልቅ፡ የተነሣ፡ ዠምሮ፥ ኋላ፡ ወዲያ፡ ወዲህ፡ ይኾናል። እም፡ ከ፡ ካ፡ እየኾነ፡ በሰዋስው፡ ላይ፡ ሲወድቅ፥ ተወላጅ፡ ተከፋይ፡ መገኛ፡ ሰጪ፡ ይኾናል። ተወላጅ፡ ሲኾን፡ ተወልደ፡ ቃል፡ እምአብ፤ ተከፋይ፡ ሲኾን፡ ተወልደ፡ ቃል፡ እምድንግል፤ ተወላጅና፡ ተከፋይ፡ ሲኾን፡ ተወልደ፡ ወልድ፡ አው፡ ሕፃን፡ እምአቡሁ፡ ወእሙ። መገኛ፡ ሲኾን፡ ወፅአ፡ ቃል፡ እምአብ፤ ተሰብከ፡ ወንጌል፡ ለአሕዛብ፡ እምቃለ፡ ሐዋርያት። ሰጪ፡ ሲኾን፡ ተውህበ፡ ወርቅ፡ እምንጉሥ፡ ለወዓሊሁ፡ ያሰኛል። አለግሱ፡ የተነበበ፡ እም፡ ቦዝ፡ አንቀጽ፡ ይመረመርበታል፤ ይህም፡ ዜነዋ፡ ገብርኤል፡ ለማርያም፡ እምእግዚአብሔር፤ ታዘ፡ ተልከ። ለዘሐወጸነ፡ እምአርያም፥ ወርዶ፡ መጥቶ። ተንሥአ፡ እሙታን፥ ተለይቶ፡ ቀድሞ፡ አስቀድሞ። ሰብሕዎ፡ ለእግዚ፡ እምሰማያት፤ ከመላእክት፡ አብነት፡ ነሥታችኹ። እምከርሥ፡ ስሕቱ፡ ወነበቡ፡ ሐሰተ፤ ከማሕፀን፡ ዠምረው፡ ማለቱን፡ ያሳያል። እም፡ ይልቅ፡ እጅግ፡ ሲኾን፡ በተመሳሳይ፡ ቃል፡ ይነገራል፤ ይትበደር፡ ሰብእ፡ እምዕንቄ፡ ሰንፔር፡ ክቡር፤ እምወርቅ፡ ወእምብሩር፡ ይትበደሩ፡ ጻድቃን። አንቲ፡ ተዐብዪ፡ እምብዙኃት፡ አንስት። ውጥንም፡ ሲጨርስ፡ የዐቢ፡ ክብሩ፡ ለማርያም፡ እምኵሎሙ፡ ቅዱሳን፡ ይላል። የተነሣ፡ ሲኾን፡ ነ፡ መንገለ፡ በር፡ ከፋቾች፡ ኹነው፡ ሳይኾኑም፡ ብቻውን፡ ምክንያት፡ ባለው፡ ቃል፡ ይገባል። ሰቀልዎ፡ አይሁድ፡ ለክርስቶስ፡ እምነ፡ እመንገለ፡ ቅንአቶሙ። የብሰ፡ እምድንጋጼ፡ ወጐየ፡ እምፍርሀት። ዠምሮ፡ ሲኾን፡ በቦታ፡ በጊዜ፡ ይገባል፤ በቦታ፥ እምጽንፍ፡ እስከ፡ ጽንፍ፤ እምኢየሩሳሌም፡ እስከ፡ ግብጽ። በጊዜ፥ እምአዳም፡ እስከ፡ ሙሴ፤ እምትንሣኤ፡ እስከ፡ ዕርገት። ኋላ፡ ሲኾን፡ በጸፋ፡ ይገባል፤ ወእምዝ፡ ወሰዶ፡ መንፈስ፡ ገዳመ፤ ወእምዝ፡ መጽአ፡ አርዳኢሁ፤ ከዚህ፡ በኋላ። ወዲያ፡ ወዲህ፡ ሲኾን፥ ኢያበርህ፡ ፀሓይ፡ እምአድማስ፡ አላ፡ እምአድማስ፡ ይላል። ሲዘረዘርም፤ እምኔሁ፡ ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን፤ እምኔክ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ክን፡ የ፡ ነ፡ እያሰኘ፡ እንደሚስማማው፡ ይፈታል። እም፡ ነን፡ በር፡ ከፋች፡ ሳይዝ፡ በ፡ ፈ፡ ሰ፡ ጸ፡ ፐ፡ ብሎ፡ በሚነሣ፡ ቃል፥ እምበረከት፡ እምፈቃድ፡ እምሰማይ፡ እምጳፉ፡ እምፓና፡ እያለ፡ በቅኔ፡ ሲገባ፡ አፈ፡ ጸያፍ፡ ነው። ፪ኛም፡ ከግእዝ፡ እስከ፡ ሳብዕ፡ ባለው፡ በመ፡ ፊደል፡ በሚነሡ፡ ቃላት፡ ሲገባ፡ ደጊመ፡ ቃልነት፡ ስላለው፡ እየጠበቀና፡ እየዋጠ፡ ቀለም፡ ያስቀራል። ይህም፡ እመብረቅ፡ እሙላድ፡ እሚናስ፡ እማርያም፡ እሜሎስ፡ እምሥራቅ፡ እሞት፡ ማለቱን፡ ያሳያል።

፫ ፤ አይ ፡ ምንት ፡ መኑ ። ማእዜ ፤ አይቴ ፤ ስፍን ። በለቤት ፡ ሲኖር ፡ ቅጽል ÷ በ
ለቤት ፡ ሲቀር ፡ በቍ ፡ ይኾናሉ ፤ ማእዜ ፡ ግን ፡ ብቻውን ፡ ይበቃል ። ቅጽልነታቸው ፡
በ፬ኛና ፡ በ፭ኛ ፡ ክፍል ፡ ተነግሯል ። አኹንም ፡ በዚህ ፡ የጥያቄ ፡ አገባብ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡
ዐብሮ ፡ ይነገራል ። በንባብ ፡ ጥያቄ ፡ ብቻ ፡ ሲመስሉ ፡ በምስጢር ፡ አሉታ ፡ ናቸው ፤
ሁ ፡ ኑ ፡ ያጋንኗቸዋል ፤ አላ ፡ ዳእሙ ፡ በሕቱ ፡ ያጸድቋቸዋል ። አይ ፡ ምንት ፡ በበቊነ
ትም ፡ በቅጽልነትም ፡ የግብር ፡ የነገድ ፡ የተቀብዖ ፡ ስም ፡ ይፈልጋሉ ። ይህም ፡ አይ ፤
ምንት ፡ ተሰቅለ ፤ ወይም ፡ አይ ፡ ብእሲ ÷ ምንት ፡ ሰብእ ፡ ተሰቅለ ፡ በቀራንዮ ፤ ነቢይሁ ፡
ኑ ÷ ወሚመ ፡ ሐዋርያ ÷ አው ፡ ረድእ ፡ ወእመ ፡ አኮ ፡ አሐዱ ፡ ጻድቅ ፤ አኮ ፡ ነቢይ ፡ ወ
አኮ ፡ ሐዋርያ÷ኢረድእ ፡ ወኢጻድቅ÷ዳእሙ ፡ አምላክ ፡ ሥግው ። ናሁ ፡ ተሰቅለ ፡ አ
ሐዱ ፡ ብእሲ ÷ ምንት ፡ ብእሲሁ ፡ በለ ፡ ጊዜ ÷ አይሁዳዊ ፡ ወይም ፡ ክርስቲያናዊ ፡ መኾ
ኑን ። ወናሁ ፡ ብእሲ ፡ ዲበ ፡ መንበር ፤ አይ ፡ ብእሲ ፡ ብሎ ፡ ጳጳስ ፡ ንጉሥ ፡ መኾኑን ፡
ይፈልጋል ። ምንት ፡ ሲቀር ፡ አይ ፡ መኑ ፡ በካል ፡ የተለየ ፡ የተጸውዖ ፡ ስም ፡ ይሻሉ ።
ይህም ÷ አይ ፡ መኑ ፡ ተሰቅለ ፡ እምሐዋርያት ፡ ቊልቊሊተ ፡ በትዕይንተ ፡ ሮም ÷ ጳው
ሎስኑ ፡ ወሚመ ፡ ዮሐንስ ፤ አልቦ ፡ ዘተሰቅለ ፡ ዘእንበለ ፡ ጴጥሮስ ፡ ማለቱን ፡ ያሰያል ።
ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ ሲኾኗቸው ÷ ማንም ፡ ይኾናሉ ፤ አይኒ ፡ ዘተምዐ ። በአይኒ ፡ ግብር ፡ እም
ግብራት ። ዘይዘብጥ ፡ መነሂ ፤ ማንንም ፡ ማን ። ኢአይኒ ፡ ወኢመኑሂ ፤ አንድስ ፡ እንኳ ፡
ያሰኛሉ ። ኢተገብረ ፡ ዘከማሁ ፡ ወኢበአይኒ ፡ መንግሥት ። አልቦ ፡ ዘርእየ ፡ ወኢመኑሂ ።
በከፊል ፡ ሲገቡም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ። ምንት ፡ ደግሞ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ ሲኾኑት ፡
ምንምን ፡ አንዳች ፡ ይኾናል ። አሌዐል ፡ እደውየ ፡ ኀበ ፡ ሰማይ ፡ ከመ ፡ ኢይነሥእ ፡
ምንተኒ ፡ እምንዋይከ ። ዘወሀበ ፡ አሐዱ ፡ ለካልኡ ፡ ምንተኒ ። ኢ ፡ ወኢ ፡ ሲገባበት ፡
ያልተፈጠረ ፡ ከንቱ ÷ ስምና ፡ ህላዌ ፡ የሌለው ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ሰፍሐ ፡ ለመስዕ ፡
ዲበ ፡ ኢምንት ፡ አው ፡ ዲበ ፡ ወኢምንት ።

አይ ፡ ማእዜ ፤ መቼ ፡ ይኾናሉ ፤ አየ ፡ ዘመነ ፡ በአይ ፡ ዘመን ÷ ማእዜ ፡ ተወልደ ፡
ክርስቶስ ። አይ ፡ ለኹሉ ፡ ይኾናል ፤ ማእዜ ፡ ግን ፡ ለጊዜ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡
ሲኾኑት ፡ ኢ ፡ ሲጨመርበት ፡ ማሰሪያው ፡ አሉታ ፡ ነው ። ኢለከፎን ፡ ፀሓይ ፡ ማእዜሂ ።
ወኢማእዜኒ ፡ ኢኮኑ ፡ ሕያዋነ ፤ መቼም ፡ መች ። አይቴ ፤ ሔት ፡ ወዬት ፡ ይኾናል ፤
ዐዋጁ ፡ እንደ ፡ ማእዜ ፡ ነው ። በአይቴ ፡ ኀበ ፡ አይቴ ፡ እንተ ፡ አይቴ ፡ እምአይቴ ፡ እ
ስከ ፡ አይቴ ፡ እያሰኙ ፡ የቦታ ፡ አገባቦች ፡ ይሰማሙታል ። ለ ፡ ሲሰማማው ፡ ኀበን ፡ በር ፡
ከፋች ፡ አድርጎ ፡ ለኀበ ፡ አይቴ ፡ ያሰኛል ። ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ ኹነውት ፡ ሳይኾኑትም ፡ ኢ ፡
ወኢ ፡ ሲጨመርበት ፡ ማሰሪያው ፡ አሉታ ፡ ነው ። ኢትፃእ ፡ እምህየ ፡ ወኢትሑር ፡ አ
ይቴሂ ፤ ኢአይቴኒ ÷ የትም ፡ የት ÷ ወዴትም ፡ ወዴት ። ግሙራ ፡ ኢያስተርአየ ፡ ዘከ
መ ፡ ዝ ፡ ወኢበአይቴኒ ፤ በየትም ፡ በየት ÷ ባንድ ፡ስንኳ ፡ ቦታ ፡ ያሰኛል ። ስፍን ፡ እስ
ፍንት ፡ ቱ ፤ ስንት ፡ ምን ፡ ያኽል ፡ ይኾናሉ ፤ ስፍን ፡ ያንድ ÷ እስፍንት ፡ የብዙ ፡ ነው ፤
ምስጢራቸው ፡ አኃዝ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በከፊል ፡ ይነገራሉ ። ሲገቡም ፡ በበቊነት ÷ እስፍ
ንተ ፡ ኀረየ ፤ ወይም ፡ በቅጽልነት ÷ እስፍንተ ፡ ሐዋርያተ ፡ ኀረየ ፡ ክርስቶስ ፡ እምእስ
ራኤል ÷ ክልኤተኑ ፡ አው ፡ ሠለስተ ፤ ዳእሙ ፡ ዐሥርተ ፡ ወክልኤተ ፡ ያሰኛሉ ። ሂ ፡ ኒ ፡
ትራስ ፡ ይኾኗቸዋል ፡ ማለት ፡ የለም ፡ እንጂ ፡ ዐዋጃቸው ፡ ኹሉ ፡ እንደ ፡ ሌሎቹ ፡ ነው ።

፺፩ ፤ መ ። ሚ ። መ ፡ ነገር ፡ ያበረታል ፥ ቃል ፡ ያገነታል ፤ አዳማቂ ፡ ኹኖ ፡ ይቀ
ራል ፡ እንጂ ፥ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ የተለየ ፡ ፍች ፡ የለውም ። እውነተኛ ፡
ፍችው ፡ ማ ፡ ነበረ ፤ በመምህራን ፡ ልማድ ፡ ከሰ ፡ ተደርቦ ፡ ተነግሯል ። ከአይ ፡ እስከ ፡
እፎ ፡ ባሉት ፡ በንኡሳንና ፡ በደቂቅ ፡ ቅጽሎች ፡ በአንቀጽም ፡ ሳይቀር ፡ ትራስ ፡ እየ
ኾነ ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። የጥያቄ ፡ አገባብ ፡ ኑ ፡ ሲንተራሰው ፡ ጥርጥር ፡ ያሳያል ። መ
ኑመ ፡ አንተ ፤ ምንተኑመ ፡ ትርአዩ ፡ ወፃእክሙ ። ዝኑመ ። ብቻውንም ፡ አይቴመ ፥
እፎመ ፥ እስኩመ ፡ ውእቱመ ፥ ካልእመ ። በአንቀጽም ፡ መጽአመ ፡ ዘይመጽእ ፡ እያለ ፡
ይገባል ። ከንኡሳን ፡ በቀር ፡ በሌሎቹ ፡ ማ ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ ያምርለታል ። ሚ ፤
ምን ፡ ምንድር ፥ ምንኛ ፡ ስንት ፡ ይኾናል ። ምን ፡ ምንድር ፡ ሲኾን ፡ በአናቅጽ ፡ ኹሉ ፡
ይገባል ፤ ምስጢሩም ፡ ጥያቄ ፡ ምርመራ ፡ አንክሮ ፡ ነው ። ሚ ፡ የዐቢ ፡ እምረኃብ ፡
ወሚ ፡ ያሐምም ፡ እምቍር ። ሚ ፡ እግበሮ ፡ ለዝ ፡ ሕዝብ ። ሚ ፡ ላዕሌነ ፤ ምን ፡ አለ
ብን ። ምንኛ ፡ ስንት ፡ ምን ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በቅጽል ፡ ይገባል ፤ ሚ ፡
በዝኀ ፡ እለ ፡ ይሣቅዩኒ ። ሚ ፡ ይበዝኃ ፡ ሐዘነ ፡ እምየ ። ሚ ፡ መጠን ፡ ግርምት ፡ ዛቲ ፡
ዕለት ። እምን ፡ ተከትሎ ፡ በጸጸት ፡ በምኞት ፡ ሲገባ ፡ ምነው ፡ ይኾናል ። ሚ ፡ እሞትነ ፡
በግብጽ ፤ ምነው ፡ በሞትነ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ እመ ፡ ሞትነ ፡ ሰበ ፡ ሞትነ ፡ ይላል ፡ (ዘፀ
፲፮ ፡ ፫) ። ሚመ ፡ ተብሎ ፡ በንድነት ፡ ሲነገር ፡ አማራጭ ፡ ነውና ፤ ኋላ ፡ ከአው ፡ ጋራ ፡
ይነገራል ።

፺፪ ፤ እፎ ። እንዴት ፡ ረግ ፥ ምን ፡ ምንኛ ፤ በ ፡ ሲወድቅበት ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ይኾ
ናል ። ኢ ፡ ኬ ፡ ኑ ፡ መ ፡ እንጋ ፡ እያጋነኑት ፡ ሳያጋንኑትም ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነ
ባር ፡ በቅጽል ፡ ይገባል ፤ ምስጢሩም ፡ ጥያቄና ፡ አንክሮ ፡ ድንጋጤ ፡ ነው ፤ መዓትም ፡
ያሳያል ። እንዴትና ፡ ረግ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ እፎ ፡ ወድቀ ፡ ኮከበ ፡ ጽባሕ ፡ እምሰ
ማይ ። እፎ ፡ አግመርኪዮ ፡ ለዘኢይትገመር ። ኢ ፡ ኬ ፡ ሲያጋንኑት ፡ ራብዕ ፡ ያናግ
ራል ፤ ኢ ፡ ደግሞ ፡ ኤ ፡ ይኾናል ። እፎኢ ፡ እንዘ ፡ አይሁዳዊ ፡ አንተ ፡ ትስእል ፡ በኀቤየ ፡
ትስተይ ፡ ማየ ፡ እንዘ ፡ ሳምራዊት ፡ አነ ፤ ኤ ፡ እንዴት ፡ ነዋ ፡ ረግና ። እፎኬ ፡ ሰቀልዎ ፤
እንዴት ፡ ነዋ ፡ ሰቀሉት ። በቀሩትም ፡ እፎኑ ፡ ንዜኑ ። እፎመ ፡ ዘኢያምጻእክምዎ ።
እፎኑመ ፡ ይኴንን ፡ ዓለመ ። እፎ ፡ እንጋ ፡ ማሕፀነ ፡ ድንግል ፡ ጾሮ ፡ እያለ ፡ ይገባል ።
ምን ፡ ምንኛ ፡ ሲኾን ፥ እፎ ፡ ትቤ ። እፎ ፡ ተሰባሕከ ፡ ኤልያስ ፡ ያሰኛል ። በቅጽልም ፡
ኦ ፡ ሞት ፡ እፎ ፡ ዝክርከ ፡ መሪር ፡ እያለ ፡ ምንኛ ፡ ይኾናል ። ስለ ፡ ምን ፡ ሲኾን ፥ በእፎ ፡
ትነውኃ ፡ ዕለት ፡ እምዕለት ፡ ይላል ። በደጊመ ፡ ቃልም ፡ ሲነገር ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይፈ
ታል ፤ ይህም ፡ እፎ ፡ እፎ ፥ ወይም ፡ እፈፎ ፤ ምንምን ፥ ምን ፡ ምን ፡ ምንኛ ፥ እንዴት ፡
እንዴት ፥ ረግ ፡ ረግ ። እፈፎ ፡ ትቤ ፡ (ቄር) ። እፎያዊ ፤ እንዴት ፡ ያለ ፥ እንደ ፡ ምን ፡
ያለ ፡ ያሰኛል ።

፺፫ ። ሁ ፤ ኑ ። ጥያቄና ፡ አጋናኝ ፡ ናቸው ፤ በነገር ፡ ኹሉ ፡ ትራስ ፡ እየኾኑ ፡ ይገ
ባሉ ። ጥያቄ ፡ ባለው ፡ ቃል ፡ ሲገቡ ፡ ን ፡ ይኾናሉ ፤ ምስጢራቸውም ፡ ጥያቄን ፡ መደብ ፡
አድርጎ ፡ ማድነቅና ፡ መናቅ ፡ መሰልቸት ፡ ያሳያል ። ጥያቄና ፡ ድንቅ ፡ ሲኾኑ ፡ ባንድ ፡
ቃል ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ይነገራሉ ፤ ትሳአሉኒሁ ፡ መጻእክሙ ። ይትከሀልኑ ፡

ይፃእ ፡ ኄር ፡ እምናዝሬት ። ድኩምኑ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ይገብር ። መናቅና ፡ መሰልቸት ፡ ሲኾኑ ፡ ተመላልሰው ፡ ይነገራሉ ፤ መኑ ፡ ያኀድገነ ፡ ፍቅሮ ፡ ለክርስቶስ ፡ ሕማምኑ ፡ ምንዳቤኑ ፡ መጥባሕትኑ ። ይቤ ፡ ነዳይ ፡ ዘጸንዐ ፡ ቦቱ ፡ ምንዳቤ÷ምንት ፡ ይኄይሰኒ ፡ ሞትኑ ፡ ስደትኑ ፡ ሰሪቅኑ ፤ ስርቆትን ፡ ያሰኛል ። አጋናኝ ፡ ሲኾኑ ፡ ከአይ ፡ እስከ ፡ እፎ ፡ ባሉት ፡ ይገባሉ ። ዳግመኛም ፡ ቦሁ ፡ ቦኑ ፡ እያሉ ፡ ሲገቡ ፡ በውኑ ፡ ተብለው ፡ ይፈታሉ ። ቦኑ ፡ መሢዕተ ፡ ወቍርባነ ፡ አባእክሙ ፡ ሊተ ። ቦኑ ፡ ይብሎ ፡ ጽቡር ፡ ለለብሓዊ ፡ ኢትግበረኒ ፡ ከመ ፡ ዝ ። ቦኑ ፡ ለባሕቲቶሙ ፡ ለአይሁድ ፡ እግዚ ። በቅጽልና ፡ በጥሬ ፡ ግን ፡ አለን ፡ ያሰኛሉ ። ቦሁ ፡ ዘይሴወር ፡ እምኔየ ። ቦኑ ፡ ዘተርፈ ፡ ኀቤከ ። ይቤላሁ ፡ ለዘይቤሎን ፡ ቦኑ ፡ ረአይ ፡ በዛቲ ፡ ሀገር÷እወ ፡ ቦ ።

፺፬ ፤ አ ። የጥሪ ፡ አገባብ ፡ ነው ፤ ሆይ÷ምን÷ወዮ ፡ ይብላኝ ፡ ይኾናል ። በተለየም ፡ ላራቱ ፡ ቅርቦች ፡ የሰሚ ፡ አገባብ ፡ ነው ። ሆይ ፡ ሲኾን ፡ ቃለ ፡ ጽዋዔ ፡ ነው ፤ ምስጢሩም ፡ አክብሮና ፡ አፍቅሮ÷አራኅርኆና ፡ ምክር÷አፍርሆና ፡ አኅስሮ÷ወቀሣም ፡ ያሳያል ። ጽዋዔ ፡ ለሩቅም ፡ ለቅርብም ፡ ሲነገር ፡ የሩቁ ፡ ተጠሪ ፡ የቅርቡ ፡ ሰሚ ፡ ይብላል ፤ ምስጢሩ ፡ አክብሮ ፡ ሲኾን ፡ አ ፡ ኢየሱስ ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ ተሣሀለነ ። አፍቅሮ÷አ ፡ ማርያም ፡ በእንተ ፡ ዝ ፡ ናፈቅረኪ ። አራኅርኆ÷አ ፡ መስተምሕርት ፡ አስተምሕሪ ፡ ኀበ ፡ ወልድኪ ። አ ፡ ዮሴፍ ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ ኢትፍራህ ፡ ነሢአታ ፡ ለማርያም ፡ ፍኅርትከ ። ምክር ፡ ሲኾን÷አ ፡ ወልድየ ፡ ስምዐኒ ፡ ዘእብለከ ። አፍርሆ÷አ ፡ ሀገረ ፡ ሰዶም ። አኅስሮ÷አ ፡ ይሁዳ÷አ ፡ ሐናንያ ፡ እፎ ፡ መልአ ፡ ሰይጣን ፡ ውስተ ፡ ልብከ ። ወቀሣም ፡ ሲኾን÷አ ፡ አዳም ፡ ምንተኑ ፡ ረሰይናከ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።፪ምን ፡ ሲኾን÷ቃለ ፡ አንክሮ ፡ ነው ፤ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይነገራል ፤ ለ ፡ እየተከተለው ፡ ሳይከተለውም ፡ በቅጽል ፡ በጥሬ ፡ ይገባል ። አ ፡ ዝንቱ ፡ ምስጢር ። አ ፡ ዕሙቅ ፡ ብዕለ ፡ ጥበቡ ። አ ፡ ለዝ ፡ ዝንጋዔ ። አ ፡ ለዝ ፡ ኅሊና ። ወዮ ፡ ይብላኝ ፡ ሲኾን÷ቃለ ፡ ሰቈቃው ፡ ነው ፤ እምና ፡ ለ ፡ ይሰማሙታል ። አ ፡ ሞት ፤ አ ፡ እምዝንቱ ፡ ሞት ፡ ዘሥሉጥ ፡ ላዕለ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። አ ፡ ለዘሞተ ። አ ፡ ለይሁዳ ፤ እስመ ፡ ሤጦ ፡ ለእግዚኡ ። ፪ኛም ፡ የሰሚ ፡ አገባብ ፡ ሲኾን ፡ ምስጢሩ ፡ ከጽዋዔነት ፡ አይወጣም ፤ ሰሚዎቹም ፡ ፬ ፡ ናቸው ፤ አንተ ፡ አንቲ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፤ አቀራቦቻቸውም ፡ ዝርዝሮች ፡ ፬ ፡ ናቸው ፤ ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ። አ ፡ እየገባባቸው ፡ ሳይገባባቸውም ፡ ብቻቸውን ፡ እየተጠሩ ፡ ይሰማሉ ። አ ፡ ሲገባ ፡ አ ፡ አግዚአ÷አ ፡ ብእሲቶ÷አ ፡ አንትሙ ፡ ሕዝበ ፡ ክርስቲያን÷አ ፡ አዋልድየ ። አ ፡ ሲቀር÷ስምዐኒ ፡ እግዚኦ ፤ ስምዒ ፡ ወለትየ ፤ አጽምዑ ፡ ሕዝብየ ፤ አዋልደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ኢትብክያ ፡ ላዕሌየ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። እነዚህም ፡ ፬ቱ ፡ ቅርቦች ፡ በ፮ ፡ ነገር ፡ ይሰማሉ ፤ በማሰሪያ ፡ አቅራቢ÷ባንቀጽ ፡ አቅራቢ÷በቅጽል ፡ አቅራቢ÷በባለቤት ፡ አቅራቢ÷በዘርፍ ፡ አቅራቢ÷በገባብ ፡ አቅራቢ ፡ ይሰማሉ ። በማሰሪያ ፡ አቅራቢ ፡ ሲሰሙ ፡ አ ፡ አብ ፡ ፈኖከ ፡ ወልደ ። ባንቀጽ ፡ አቅራቢ ፡ አመ ፡ ፈኖከ ፡ ወልደ ። በቅጽል ፡ አቅራቢ ፡ ፍቁርከ ። በባለቤት ፡ አቅራቢ ፡ ተሰቅለ ፡ ወልድከ ። በዘርፍ ፡ አቅራቢ ፡ ወልደ ፡ ባሕርይከ ። ባገባብ ፡ አቅራቢ ፡ አንቃዕደወ ፡ ኀቤከ ። ሰሚ ፡ ከክፍል ፡ ወዲህ ፡ ኹኖ ፡ ከክፍል ፡ ወዲያ ፡ ያለውን ፡ አይሰማም ፤ ይህም÷አ ፡ አብ ፡ ይነብሩ ፡ አሕዛብ ፡ በአም

ልከ ፡ ጣዖት ፤ ባሕቱ ፡ እሉ ፡ አከ ፡ ሕዝብከ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። እንደዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ከዋዌ ፡ በታች ፡ ኹኖ ፡ ከዋዌ ፡ በላይ ፡ ያለውን ፡ አይሰማም ፤ ይህም ፥ አ ፡ አብ ፡ አይሁድ ፡ ዐለዉ ፡ ሕገ ፡ ወሰቀሉ ፡ ወልደከ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። ፫ኛም ፡ አአ ፡ ተብሎ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ሲነገር ፡ ኡኡ ፡ ይኾናል ፤ የሪታና ፡ የቡታ ፡ ቃል ፡ ነው ፤ የሰው ፡ ያለኽ ፡ ድረሱልኝ ፡ ማለት ፡ ይሰማበታል ። ሆይ ፡ ሆይ ፡ ተብሎም ፡ ሲፈታ ፡ የክፉ ፡ አንክሮና ፡ ቃለ ፡ አፍርሆ ፡ ነው ፤ የጭንቅና ፡ የመከራ ፡ ብዛት ፡ ያሳያል ። አአ ፡ ጕዩ ፡ እምሰሜን ።

፺፫ ፤ አሌ ፤ ወይ ፤ ወይሌ ፤ ሰይ ። ኹሉም ፡ ቃለ ፡ ብካይ ፡ ናቸው ፤ ወዮ ፡ ወየው ፡ ወዮታ ፡ እዬዬ ፡ ይኾናሉ ። አሌ ፡ ሎ ፡ አሌ ፡ ላ ፤ ወይ ፡ ሊተ ፡ ሰይ ፡ ልየ ፤ ወይሌ ፡ ለቅጥቃጤየ ፡ እያሰኙ ፡ በለ ፡ ሲገቡ ፥ ወዮልኝ ፡ ወዮታ ፡ አለብኝ ፡ ወዮታ ፡ ይገባታል ፤ ወይሌ ፡ ላዕለ ፡ ናባው ፤ ወዮታ ፡ አለባት ፡ ያሰኛሉ ። ብቻቸውንም ፡ ወይ ፡ እኍየ ፡ ወይ ፡ እግዚእየ ፡ እያሉ ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገባሉ ።

አህ ፥ አህህ ፤ ዬ ፤ ሐዊሳ ። አህ ፡ አህህ ፥ የአንክሮና ፡ የደስታ ፡ የሐዘንና ፡ የነቀፌታ ፡ ነው ፤ የአንክሮና ፡ የደስታ ፡ ሲኾን ፡ አዬ ፡ አዬ ፥ ዋይ ፡ ዋይ ፡ ይኾናል ። አህ ፡ አህ ፡ አንደደኒ ፡ ፍቅርከ ። አህ ፡ አህ ፡ ለድምፀ ፡ ቅኔሆሙ ። ሐዘንና ፡ ነቀፌታ ፡ ሲኾን ፡ ወዲያ ፡ ወዲያ ፡ ኅድግ ፡ ይኾናል ፤ አህ ፡ አህ ፡ እምዛቲ ፡ ኀፍረት ። አህ ፡ አህ ፡ እምዛቲ ፡ ሕሠም ። ዬ ፤ የልቅሶና ፡ የደስታ ፡ ቃል ። የልቅሶ ፡ ሲኾን ፡ በቁሙ ፡ ወዮ ፡ ወየው ፡ እዬዬ ፡ ይኾናል ። ዬ ፡ ዬ ፡ ዬ ፡ አውረድዎ ፡ እምዕፅ ። የደስታ ፡ ሲኾን ፡ እንሆ ፡ ዕሠይ ፡ ይኾናል ። ዬ ፡ መስቀል ፡ ጸገየ ። አንፈርዐጹ ፡ ሰብአ ፡ ሰገል ፡ ረኪቦሙ ፡ ሕፃነ ፡ ዘተወልደ ፡ ለነ ፥ ዬ ፡ ዬ ፡ ዬ ። ሐዊሳ ፤ የደስታና ፡ ያንክሮ ፡ ቃል ፤ ዕሦ ፡ ዕሦ ፡ ይኾናል ። ሐዊሳ ፡ ለምጽአትከ ። ሐዊሳ ፡ ሐዊሳ ፡ ለዝንቱ ፡ ሐዋርያ ። ምስጢሩ ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ነገር ፡ ከማየት ፡ ከመስማት ፡ የተነሣ ፡ ራስን ፡ ዐንገትን ፡ በመነቅነቅና ፡ በማድነቅ ፥ ወሰው ፡ ወሰው ፥ መልካም ፡ መልካም ፥ ይበል ፡ ይበል ፡ ማለትን ፡ ያሳያል ። በሓ ፤ በአድንኖተ ፡ ርእስ ፡ የሚነገር ፡ የሰላምታ ፡ ቃል ፥ ሰላም ፡ ለከ ፡ ይኾናል ፤ በሓከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ እያለ ፥ ሳይዘረዘርም ፡ በሓ ፡ ንጉሦሙ ፡ ለአይሁድ ፡ እያሰኘ ፡ ባሩቱ ፡ ቅርቦች ፡ ይነገራል ።

፺፬ ፤ እስኩ ፤ ዮጊ ። እንጋ ፤ እንዳዒ ። እስኩ ፥ እስኪ ፡ ይኾናል ፤ ጥያቄ ፡ ባለው ፡ ቃል ፡ በሣልሳይ ፡ አንቀጽ ፡ ቀድሞ ፡ ተከትሎ ፡ ይገባል ። እስኩ ፡ ንግረኒ ፡ ምንትኑ ፡ ዝነገር ፡ ዘትሜህር ። ንግረኒ ፡ እስኩ ፥ ሰብአ ፡ ሮሜኑ ፡ አንተ ። እስኩ ፡ ፍትሑ ፡ ለሊክሙ ። እስኩ ፡ በሎሙ ። ዮጊ ፤ እንሆ ፡ አኹን ፥ ወይ ፡ ምናልባት ፡ ይኾናል ፤ በኋላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ። እምትሡዒ ፡ ለአማልክት ፡ ወእምዕጣነ ፡ ታዕርጊ ፥ ተመትሮተ ፡ ክሣድ ፡ አብደርኪ ፡ ወኀረይኪ ፡ ዮጊ ። ገሥጸ ፡ ለዐርክከ ፡ ዮጊ ፡ ኢገብረ ። ኢትፍቅድ ፡ ከዊነ ፡ መኰንን ፤ ዮጊ ፡ ኢትክል ፡ ተበቅሎቶ ፡ ለዘአበሰ ፥ ወዮጊ ፡ ታደሉ ፡ ለገጸ ፡ ዐቢይ ። እንጋ ፡ እንዳዒ ፤ ንኡስ ፡ ቅጽልና ፡ የጥያቄ ፡ አገባብ ፡ እየተከተሉ ፡ ሲገቡ ፡ እንጃ ፡ ይኾናሉ ፤ ምስጢራቸው ፡ ምኞትና ፡ አንክሮ ፡ ጥርጥር ፡ ያሳያል ። አሐዩኑ ፡ እንጋ ፡ እስከ ፡ እማንቱ ፡ መዋዕል ። መኑ ፡ እንጋ ፡ ይክል ፡ ድኂነ ። እንዳዒ ፡ እመ ፡ ቦ ፡ ዘኀለየ ፡ ልብከ ። እንጋ ፡ ተለይቶ ፡ አለጥያቄ ፡ በኋላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲገባ ፡ እንሆ ፡ ይኾናል ። እንጋ ፡ በጽ

ሖት ፡ ኀቤክሙ ፡ መንግሥተ ፡ እግዚአብሔር ። በነባር ፡ አንቀጽም ፡ አነሁ ፡ እንጋ ፡ እግዚአ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። እንዳዒ ፥ እንጂ ፡ ሲኾን ፡ ርእየ ፡ ሰምዐ ፡ አእመረ ፡ እኒህን ፡ የመሰሉ ፡ ግሶች ፡ ይወርሳል ። እንጃ ፡ ማለት ፡ አላየኹም ፡ አልሰማኹም ፡ አላውቅም ፡ ማለት ፡ ነው ። እንዳዒ ፡ ኢያእመርኒ ፡ ከመ ፡ ይመልእ ፡ ኵሉ ፡ ዝቅ ፡ ወይነ ፡ እንዳዒ ፡ እመ ፡ በ ፡ ዘኀለይኩ ። አሉታውንም ፡ በጽድቅ ፡ ውጥን ፡ ይጨርሳል ። አልቦ ፡ ዘየዐብየኒ ፡ በዝንቱ ፥ እንዳዒ ፡ ገብርኤል ።

፺፯ ፤ ከመ ። ጽመ ፡ ጽሚተ ። ጓ ። እንቋዕ ። ጥቀ ። ከመ ፡ ብቻ ፡ መቼም ፡ መች ፥ ድንት ፡ ይኾናል ፤ ኹሉም ፡ የጊዜ ፡ ነው ። ብቻ ፡ ሲኾን ፥ ሐቀ ፡ ከመ ፤ ንስቲተ ፡ ከመ ፥ ተርፎሙ ፡ ይላል ፤ ጥቂት ፡ ብቻ ፡ ማለት ፡ ነው ። መቼም ፡ መች ፡ ሲኾን ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ እየኾኑት ፡ ሳይኾኑትም ፡ ብቻውን ፡ ይገባል ። ከመኒ ፡ ኢወረደ ፡ እይኑ ፡ ከመ ፡ አመ ፡ ኖኀ ። ከመ ፡ ኢኮነ ፡ ዕረፍት ፡ ለእስራኤል ፡ ከመ ፡ አመ ፡ ነገሠ ፡ ሰሎሞን ። አንተሰ ፡ አንተ ፡ ከመ ። ድንት ፡ ሲኾን ፡ በጸጸት ፡ በምኞት ፡ ይገባል ፤ ሰበ ፡ ኢዐለወ ፥ አው ፡ ሰበ ፡ ኢየዐሉ ፡ አዳም ፡ ትእዛዘ ፡ እግዚእ ፡ ከመ ፡ እምነበረ ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ በከመ ፡ ይነብሩ ፡ ሔኖክ ፡ ወኤልያስ ። ነባር ፡ ከመ ፥ ያንብርከ ፡ ከመ ፡ እያለም ፡ በግልሳይ ፡ አንቀጽ ፡ ይገባል ። ጽመ ፤ ዝም ፡ ብሎ ፥ ቀስ ፡ ብሎ ፥ ዝግ ፡ ብሎ ፡ ይኾናል ። መጽአ ፡ ጽመ ፥ ይመጽእ ፡ ጽመ ፥ ነዐ ፡ ጽመ ፥ ሑር ፡ ጽመ ፥ ብላዕ ፡ ጽመ ፡ እያለ ፡ በዘማች ፡ አንቀጽ ፡ ይገባል ። ጽሚተ ፡ ጽምሚተ ፤ በዝምታ ፡ በቀስታ ፡ በስውር ፡ ይኾናል ፤ ኢፈቀደ ፡ ይክሥታ ፡ አላ ፡ መከረ ፡ ጽሚተ ፡ ይኅድጋ ። አልቦ ፡ ዘተናገርኩ ፡ ጽሚተ ፤ ሰውሬ ፡ በስውር ። ጓ ፤ እኩ ፡ ቢያ ፡ እንኳ ፡ ይኾናል ፤ ትራስ ፡ እየኾነ ፡ በቃል ፡ መጨረሻ ፡ ይገባል ። እኩ ፡ ቢያ ፡ ሲኾን ፥ አገባቡ ፡ እንደ ፡ እስመ ፡ ነው ፤ የእስመን ፡ ፫ኛውን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። እንኳ ፡ ሲኾን ፥ በብቻን ፡ ይገባል ፤ ሕሠመ ፡ ይሚንኖ ፡ ኃጥእ ፡ ለጻድቅ ፥ ዝሰ ፡ ይትርፍ ፡ ቀቲሎቶ ፡ ጓ ፥ ይቅትሎ ፡ ጓ ፡ ይትሚነይ ። መግደሉን ፡ እንኳ ፥ ሊገድለው ፡ እንኳ ፡ ይመኛል ። እንቋዕ ፤ የደስታ ፡ ቃል ፥ እንኳዕ ፡ ይኾናል ፤ ዕሠይ ፡ ዕሦ ፡ ወሰው ፡ ውሽን ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ። እንቋዕ ፡ ተሰብረት ፡ ማዕጸ ፡ አሕዛብ ። እለ ፡ ይብሉኒ ፡ እንቋዕ ፡ እንቋዕ ። ጥቀ ፤ ስንኳን ፡ ይኾናል ። ወ ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ስንኳን ፡ ሲኾኑ ፡ ይሰማሙታል ። ይቤሎ ፡ ለዘይቤሎ ፡ ትፈቅድኑ ፡ ይሙት ፡ እጐየ ፥ ጥቀ ፡ ይሙት ፥ ጥቀ ፡ ሞት ፥ ሕማምኒ ፡ ወሕማምሂ ፥ ሕማም ፡ ጓ ፡ ኢይርከበ ። አብርሃም ፡ ጥቀ ፡ ሞተ ፥ ወነቢያትኒ ፡ ሞቱ ። አልቦ ፡ ዘመድ ፡ ጊዜ ፡ ተቀርዶ ፤ ወይከውን ፡ በዕደ ፡ ጊዜ ፡ ተቀርዶ ፡ ዘመድ ፤ እመሰ ፡ ይትሌዐል ፡ በንብረት ፡ ሥጋ ፡ ማእድ ፥ ጥቀ ፡ ዘመዱ ፡ ወጥቀ ፡ ነገድ ፥ በዕድ ፡ ይዘመድ ። እንኳንና ፡ እንኳ ፡ እንኳዕና ፡ ስንኳን ፡ ልዩ ፡ ልዩዎች ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ አስተውል ። እንኳን ፡ የእኩ ፡ ፍች ፡ ነው ፤ ምስጢሩም ፡ አሉታ ። እንኳ ፡ የጓ ፡ ፍች ፡ ነው ፤ ምስጢሩም ፡ አንክሮና ፡ ምኞት ፡ ማበላለጥ ፡ ነው ፤ በማበላለጡ ፡ ከጥቀ ፡ ይጎራብታል ። እንኳዕ ፡ የእንቋዕ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ምስጢሩም ፡ ደስታ ። ስንኳን ፡ ግን ፡ የማማረጥና ፡ የማሻሻል ፡ ቃል ፡ ነው ፤ ከጓ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ከ፫ቱ ፡ አይመሳሰልም ።

፺፰ ፤ እንከ ። እምዮም ፥ እምይእዜ ። እንከ ፥ እንኪያ ፥ እንግዲህ ፡ ከንግዲህ ፡ ወዲህ ፥ ከዚያ ፡ ወዲያ ፡ እንዞ ፡ ይኾናል ፤ የነገር ፡ ዚቅ ፡ ወይም ፡ ዘዬ ፡ ይባላል ። ካኹን ፡

ዠምሮ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በሚመጣ ፡ ነገር ፡ ቃልን ፡ ተከትሎ ፡ ይገባል ፤ ሰና ፡ ኬ ፡ ትራስ ፡ ሲኾኑት ፡ ግን ፡ በፊትም ፡ በዃላም ፡ ይገባል ። እንኪያ ፡ ሲኾን ፡ ይቤሎ ፡ ለዘይቤሎ ፡ አልብየ ፥መፍቅድ ፡ ኀቤከ ፡ ለምንት ፡ እንከ ፡ መጻእከ ፡ ኀቤየ ፤ እንኪያ ፡ ወደኔ ፡ ለምን ፡ መጣኸ ። ዘትገብር ፡ እንከ ፡ ፍጡነ ፡ ግበር ። ትሬኢ ፡ እንከ ፡ ዘየዐቢ ፡ ኀጢአተ ፤ እንግዴህ ፡ ከንግዴህ ፡ ወዲህ ። እንከሰ ፡ እወቅዎ ። ግበሩ ፡ እንከሰ ። እንከሰኬ ፡ ይብልዎ ፡ ፍሬ ፡ ምግባርሙ ፤ እንግዴህስ ። ኀደገት ፡ እንከ ፡ ብሂሎታ ። ወኢይሰማዕ ፡ እንከ ፡ ዐመፃ ። አልቦ ፡ እንከ ፡ መዓልት ፡ ወኢሌሊት ፤ ከዚያ ፡ ወዲያ ። ሀለዉ ፡ እንከ ፡ ኀቤነ ፡ ክልኤቱ ፡ አኀው ፤ እንሆ ። እንከ ፥ እንሆ ፡ መኾኑ ፡ በናሁ ፡ ፈንታ ፡ ሲገባ ፡ ነው ። እምዮም ፡ እምይእዜም ፡ እንከ ፡ በገባበት ፡ እየገቡ ፡ የርሱን ፡ አፈታት ፡ ይወርሳሉ ።

፺፱ ፤ አ ፤ ሰ ፤ ኬ ። አ ፥ ቃለ ፡ መልእክት ፡ ነው ፤ ትራስ ፡ እየኾነ ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ፤ ምስጢሩም ፡ ቍልምጫና ፡ ከበሬታ ፡ ነው ። በቅርብ ፡ ሲገባ ፡ ቃለ ፡ አጋኖ ፡ ቃለ ፡ አስተብቍዖ ፡ ቃለ ፡ ተጋንዮ ፡ ይኾናል ። አስተብቍዖ ፡ ሲኾን ፡ ፍችው ፡ እባክኽ ፡ ነው ፤ ያንኑ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ያናግራል ። ተጋንዮ ፡ ሲኾን ፡ መድረሻውን ፡ ፊደል ፡ እንደ ፡ ኬ ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ፤ በትርፍ ፡ ዐማርኛም ፡ እኮ ፡ ይኾናል ። መልእክት ፡ ሲኾን ፡ ፈነውኩአ ፡ ይዜንውዎአ ፡ ለእግዚእየአ ፡ ዒሳውአ ፡ ከመአ ፡ እርከብአ ፡ ሞገሰአ ፡ ይላል ። አጋኖ ፡ አንተኑአ ፡ ውእቱ ፡ ግብጻዊ ። አንተኑአ ፡ ዘይመጽእ ፥ ወሚመ ፡ ካልእ ። አስተብቍዖ ፥ አ ፡ እግዚአ ፡ አድኅንአ ፡ አድኅነነአ ፤ እባክኽ ፡ አድነን ፤ ወይም ፡ በደጊም ፡ እባክኽ ፡ እባክኽ ፥ አድነን ፡ አድነን ፡ ያሰኛል ። ተጋንዮ ፥ እግዚእየአ ፡ እኑየአ ፡ እያለ ፡ ይህን ፡ በመሰለ ፡ ሲገባ ፥ ጌታዬዋ ፡ ወንድሚዋ ፥ ወይም ፡ እንደ ፡ ፊቱ ፡ ጌታዬ ፡ ጌታዬ ፡ ወንድሜ ፡ ወንድሜ ። ሀበኒአ ፡ ኅድገኒአ ፡ እያለም ፡ ሲገባ ፡ በደጊም ፡ ይፈታል ፤ ወይም ፡ ስጠኛ ፡ ተወኛ ፤ ስጠኝ ፡ እኮ ፡ ተወኝ ፡ እኮ ፡ እያሰኘ ፡ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ። ሰ ፤ ከአ ፡ የበረታ ፡ የልመና ፡ ቃል ፡ ነው ፤ ቍርጥ ፡ ባለው ፡ ነገር ፡ በሣልሳይ ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ እባክኽ ፡ ይኾናል ። ወይም ፡ አንቀጽ ፡ ይዘረዝራል ። አምላከ ፡ ኀያላን ፡ ተመየጥሰ ፤ ተመየጠነ ፥ ተመየጥ ፡ ለነ ። አድኅንሰ ፥ ሥርሐሰ ፤ አድኅነነ ፥ ሥርሐነ ፡ ሥርሕ ፡ ለነ ። ኬ ፤ እንደ ፡ አ ፡ ትራስ ፡ እየኾነ ፡ በኹሉ ፡ ሲገባ ፡ መድረሻውን ፡ ፊደል ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ፤ ምስጢሩም ፡ ማጋነንና ፡ ማስደነቅ ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ራብዕ ፡ ሳያደርግ ፡ አጋኖ ፡ ይቀራል ፤ ወይም ፡ ማ ፡ ይኾናል ፤ ማ ፡ መኾኑም ፡ በመ ፡ ፈንታ ፡ ገብቶ ፡ ሲገኝ ፡ ነው ፤ ይምጽኡኬ ፡ ይርአዩ ። ውእቱኬ ፡ ዘወረደ ። ዝኬ ፡ እፎ ፡ ይህሳ ። ምንትኬ ፡ ሰብእ ። ምንትኬ ፡ ዘአሜሃ ፡ ዐውያት ። ማ ፡ ሲኾን ፡ ጽናሕኬ ፡ ጽንሕኒኬ ። አንተኬ ፡ ትሰመይ ፡ ኬፋ ፡ እያሰኘ ፡ ይህን ፡ በመሰለ ፡ ይገባል ።

አሉታ ፡ የጽድቅ ፡ መከታ ።

፻ ፤ አል ፤ ኢ ። አል ፡ የኢ ፡ ፍች ፡ ነው ፤ አሉታነቱም ፡ ያማርኛና ፡ የዕብራይስጥ ፡ እንጂ ፡ የግእዝ ፡ አይዶለም ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ከቦ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ አንቀጽ ፡ ገብቶ ፡ አይገኝም ፤ ቦ ፡ አልቦ ። ኢ ፡ በአናቅጽ ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ ጽድቁን ፡ አሉታ ፡ ያደርጋል ፤ ሲፈታም ፡ ም ፡ ጽንዕ ፡ እየኾነው ፡ ሳይኾነውም ፡ በኋላፊ ፡ አል ፥ በትንቢትና ።

ብትእዛዝ ፡ አ ፥ በዘንድ ፡ እንዳ ፡ ላ ፡ ሳ ፡ ይኾናል ። ይህም ፡ ኢ.በልዐ ፡ አልበላ ፥ አልበላም ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ጐዣም ፡ አልበልቶም ፤ ኢ.ይበልዕ ፡ አይበላ ፥ አይበላም ። ኢ.ይብላዕ ፡ እንዳይበላ ፥ ላይበላ ፡ ሳይበላ ፥ ኢ.ይብላዕ ፤ አይብላ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። በቦዝም ፡ ሲገባ ፡ ኢ.ነጊሦ ፡ ዳዊት ፤ ኢ.ተዘኪ.ሮ ፡ አበሳነ ፡ ብሎ ፥ ሳይነግሥ ፡ ሳያስብ ፡ ያሰኛል ፡ (፪ኛ ፡ ክፍል ፡ ፷ና ፡ ፺) ። በሣልስ ፡ ቅጽልም ፥ ቃል ፡ ኢ.ሐማሚ ፡ በባሕርዩ ፡ ሥጋ ፡ ዘሐመ ፤ ተውልድ ፡ ኢ.አማኒት ፡ እያለ ፡ ሲገባ ፥ ያላመነች ፡ የማታምን ፡ ተብሎ ፡ በዘ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታል ። በሳድስ ፡ ቅጽልም ፡ ኢ.ርቱዕ ፥ ኢ.መፍትው ፡ ሲል ፡ ያልቀና ፡ ያልተገባ ፡ ያሰኛል ። በዘ ፡ ዐማርኛ ፡ መፈታቱ ፡ ቅጽሉ ፡ በቂ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ አለዚያ ፡ ግን ፡ ኢ. ፡ እንዳንቀጽነቱ ፡ አይዶለም ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ማሰሪያውም ፡ አሉታ ፡ ኹኖ ፡ ወን ፡ እያስከተለ ፡ ሲደረደር ፡ አንቀጽ ፡ እንጂ. ፡ አገባብ ፡ አይኾንም ። ፍችው ፡ ግን ፡ ኹኖ ፡ ሲብል ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ ነው ፤ የኹኖም ፡ ምስጢ.ር ፡ እንደ ፡ ወ ፡ ማጫፈር ፡ ነውና ፤ አልቦ ፡ ብዝ ፡ መዋዕል ፡ መልአክ ፥ ኢ.ነቢ.ይ ፡ ወኢ.ንጉሥ ፡ ኢ.ቍርባን ፡ ወኢ.መሥ.ዕት ፤ ነቢ.ይ ፡ የለም ፡ ንጉሥም ፡ የለ ፤ ቍርባን ፡ የለም ፡ መሥ.ዕትም ፡ የለ ፡ እያሰኘ ፡ በየደጁ. ፡ ያስራል ፤ አገባብ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፥ ነቢ.ይ ፡ ኹኖ ፡ ንጉሥም ፡ ኹኖ ፥ ቍርባን ፡ ኹኖ ፡ መሥ.ዕትም ፡ ኹኖ ፡ እያለ ፡ በአልቦ ፡ ያስራል ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ እንበለ ፡ ነው ፤ አለ ፡ ያለ ፡ ይኾናል ፤ በብትን ፡ ባርእስት ፡ በጥሬ ፡ ይገባል ። እንበለንም ፡ እየተከተለ ፡ ዘእንበለ ፡ ተምያጥ ፡ ወኢ.ተውላጥ ፥ ኢ.ቡዓዴ ፡ ወኢ.ቱስሕት ፡ ብሎ ፡ ሲገባ ፥ አንቀጽና ፡ አገባብ ፡ እየኾነ ፡ በንቀጽነቱ ፡ ሳይኖር ፤ በገባብነቱ ፡ አለ ፡ ያለ ፡ ያሰኛል ። በ ፡ ለ ፡ በጥሬ ፡ ባርእስት ፤ ዘ ፡ በቅጽል ፡ ይሰማሙታል ። ግብር ፡ ዘይትገበር ፡ በኢ.ምክር ፡ ወበኢ.ለብዎ ፡ እበድ ፡ ውእቱ ። ማርያምሰ ፡ ፍኀርተ ፡ ብእሲ. ፡ ከመ ፡ ዘኢ.ፍኀርት ፡ ምኵራብ ፥ ማኅደሩ ፡ ለኢ.ሩካቤ ፡ ወምዕራፉ ፡ ለኢ.ሰብሳብ ። አብዳን ፡ ወጕንዱያን ፡ ልብ ፡ ለኢ.አሚን ። ዘ ፡ ሲሰማማው ፡ በቅጽል ፡ ይገባል ፤ ምንት ፡ ብከ ፡ ዘኢ.ነሣእከ ፡ እምካልእከ ። ኢ.ትንሣእ ፡ ዘኢ.ያንበርከ ። ባርእስትም ፡ ብቻውን ፡ ሲገባ ፥ ኢ.በሊ.ዐ ፡ ሥጋ ፡ ወኢ.ሰትዮ ፡ ወይን ፡ ብሎ ፤ አለመብላት ፡ አለመጠጣት ፡ ያሰኛል ። በማርኛም ፡ ኢ. ፡ በቁሙ ፡ ኢ. ፡ ወይም ፡ አዩ. ፡ አዬ ፡ ተብሎ ፡ ሲነገር ፡ ቃለ ፡ አኅስሮ ፡ ነው ፤ ሐዘንና ፡ አንክሮም ፡ ይኾናል ። ያሉታም ፡ ዐዋጅ ፡ በብሂል ፡ ሲነገር ፡ ባህሉ ፡ ፪ ፥ ክፍሉ ፡ ፬ ፡ ነው ፤ ፩ኛውና ፡ ፫ኛው ፡ ፪ኛውና ፡ ፬ኛው ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ፩ ፡ አሉታ ፡ ፍጹም ፡ አሉታ ፤ ፪ ፡ አሉታ ፡ ፍጹም ፡ ጽድቅ ፤ ፫ ፡ አሉታ ፡ ፍጹም ፡ አሉታ ። ፬ ፡ አሉታ ፡ ፍጹም ፡ ጽድቅ ፡ ይኾናል ። አንድ ፡ አሉታ ፥ ምንት ፡ ውእቱ ፡ ደዌ ፡ ንስጥሮስ ፡ ባዕል ፥ እንበለ ፡ ኢ.ብሂል ፡ ብሂለ ፡ ወላዲ.ተ ፡ አምላክ ፡ ድንግል ። ፪ ፡ አሉታ ፥ ኢ.ደለዎ ፡ ለክርስቶስ ፡ በሰብእናሁ ፡ ኢ.ብሂል ፡ ከማነ ፡ አምላኪ.የ ፡ ወላዲ.ሁ ። ሦስት ፡ አሉታ ፥ ደለዎ ፡ ለክርስቶስ ፡ በመለኮቱ ፡ ኢ.ብሂል ፡ አከ ፡ አነ ፡ ወአብ ፡ አሐዱ ፡ ንሕነ ፥ በከመ ፡ ደለዎ ፡ ኢ.ብሂል ፡ ዘርእየ ፡ ኪ.ያየ ፡ ርእዮ ፡ ለአቡየ ። አራት ፡ አሉታ ፥ ተውህበ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ጸጋ ፡ ኢ.ብሂል ፡ ኢ.ሞተ ፡ ክርስቶስ ፡ በሥጋ ፥ በከመ ፡ ተውህበ ፡ ለጳውሎስ ፡ ሀብተ ፡ ኢ.ብሂል ፡ ኢ.ተሣህለነ ፡ አብ ፡ በሞተ ፡ ወልዱ ።

፻፬ ፤ አው ፤ ሚመ ። ወይ ፡ ወይም ፡ ወይስ ፡ ይኾናሉ ፤ ጥያቄ ፡ በለው ፡ ቃል ፡ ተከትለው ፡ ሳይከተሉም ፡ በነገር ፡ ኹሉ ፡ ይገባሉ ። ምስጢ.ራቸውም ፡ ማሻሻልና ፡ ማማ

ረጥ ፥ ማነጻጸርና ፡ ማበላለጥ ፡ ነው ፤ ዋዌነትም ፡ አለው ። ሲገቡም ፡ አው ፡ ቀድሞ ፡
ሚመ ፡ ይከተላል ። ኢትቁም ፥ አው ፡ ንበር ፥ ወሚመ ፡ ሑር ። እየብቻቸውም ፥ ባሕ
ርኑ ፡ አነ ፥ አው ፡ ቀላይ ። እምሰማይኑ ፡ ወሚመ ፡ እምሰብእ ፡ ያሰኛሉ ። ተደጋግመ
ውም ፡ ሲነገሩ ፡ አው ፡ ብቻውን ፥ ሚመ ፡ በወ ፡ ይደገማል ። አው ፡ ሠምዕ ፥ አው ፡ ዘ
ይት ። ሚመ ፡ ተፈጥሮ ፡ ወሚመ ፡ ኢተፈጥሮ ። አው ፡ ተለይቶ ፡ ዋዌ ፡ ይኾናል ፤ አው ፡
ሑር ፡ ኀበ ፡ ንህብ ። አው ፡ ከልእት ፡ ሀገር ።

፻፪፤　ወ ።　ስሙ ፡ በፊደልነት ፡ ሲጠራ ፡ ዋዌ ፡ ይባላል ፤ ሜንጦ ፡ ቍልፍ ፡ ዘለ
በት ፡ ማለት ፡ ነው ። በዕብራይስጥም ፡ ዋው ፡ የመስኮት ፡ ስናግ ፡ ቈላፉ ፡ ብረት ፡ ነው ፤
በተገናኝ ፡ እንደ ፡ ዳኛ ፡ የወል ፡ እንደ ፡ ምሰሶ ፡ የመካከል ፡ ኹኖ ፡ ግራና ፡ ቀኙን ፡ የሚ
ያያይዝና ፡ የሚያቈራኝ ፡ አያያዥ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዘለበትም ፡ ሲባል ፡ በግብሩ ፡ ላይ ፡
መልኩን ፡ ጨምሮ ፡ ያሳያል ።　ወ ፤ በገባብነቱ ፡ ም ፥ ና ፡ ዘተረስዐ ፥ ቸልታ ፥ ው
ጥን ፡ ጨራሽ ፥ ጠቅላይ ፥ ከ ፥ ጊዜ ፥ ስንኳ ፥ እንጂ ፥ ግን ፥ ል ፥ ስ ፥ አዳማቂ ፡ ይኾናል ፤
ምንም ፡ ያማርኛው ፡ ስልት ፡ ቢበዛ ፡ ምስጢሩ ፡ ማያያዝና ፡ ማጫፈር ፡ ብቻ ፡ ነው ።
ም ፡ ሲኾን ፡ ተሳቢውን ፡ ከቶ ፡ በሚጫፈር ፡ አንቀጽ ፡ ይገባል ፤ ናሁ ፡ ትፀንሲ ፡ ወ
ትወልዲ ፡ ወልደ ፥ ወትሰምዪዮ ፡ ስሞ ፡ ኢየሱስ ። ተሳቢ ፡ በሌለው ፡ በድርድር ፡ አ
ንቀጽ ፡ ግን ፡ ጠቅላይ ፡ እንጂ ፡ ም ፡ አይኾንም ፤ ሐመ ፡ ወሞተ ፡ ወተቀብረ ። ወተን
ሥአ ፡ እሙታን ፡ አመ ፡ ሣልስት ፡ ዕለት ፡ ሲል ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ተሳቢው ፡ ም ፡ ይኾናል ።
ና ፡ ሲኾን ፡ ዘተረስዐ ፡ ነው ፤ በስምና ፡ ባንቀጽ ፡ እየገባ ፡ በሎደቀበት ፡ ላይ ፡ የኋሊት ፡
ይፈታል ። በስም ፡ ሚካኤል ፡ ወገብርኤል ፤ ጴጥሮስ ፡ ወጳውሎስ ። ባንቀጽ ፥ ሖረ ፡ ወመ
ጽአ ፥ በአ ፡ ወወፅአ ፥ ሐመ ፡ ወሞተ ፤ ኼደና ፡ መጣ ፥ ወይም ፡ ኼዶ ፡ መጣ ፡ እያሰኘ ፡
ዘተረስዐነቱን ፡ ያሳያል ። ቸልታ ፡ ሲኾን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በወደቀበት ፡ ላይ ፡ ይፈታል ፤
ተንሥአ ፡ ወኀደገ ፡ ልብሶ ፥ ተጠምቀ ፡ ወአድኀነ ፡ ርእሶ ፥ ልብሱን ፡ ጥሎ ፡ ራሱን ፡
አዘንብሎ ። ውጥንም ፡ ሲጨርስ ፡ በኋላ ፡ ኹኖ ፡ የፊቱን ፥ በፊት ፡ ኹኖ ፡ የኋላውን ፥
የወንዱን ፡ በሴት ፡ ያንዱን ፡ በብዙ ፥ የብዙውን ፡ ባንድ ፡ ያናግራል ። በኋላ ፡ ኹኖ ፡
የፊቱን ፥ ሰማይ ፡ ወምድር ፡ የኀልፍ ፤ ሰማይ ፡ ያልፋል ፥ ምድርም ፡ ታልፋለች ፤ ም
ድር ፡ የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ እናት ፡ ስለ ፡ ኾነች ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፡ እንጂ ፡ በወንድ ፡ አት
ጠራም ። በፊትም ፡ ኹኖ ፡ የኋላውን ፥ መጽአ ፡ ዝኩ ፡ ብእሲ ፡ ወብእሲቱኒ ። በሉቃም ፡
ኢኮነ ፡ ደብር ፡ ገብረ ፡ ወኢይከውን ፤ ወኢወግር ፡ አመተ ፡ ለብእሲት ። ያንዱን ፡ በብዙ ፥
ተውህበ ፡ ጳውሎስ ፡ ሙቁሕ ፡ ወካልአንሂ ፡ ሙቁሓን ። አገብአ ፡ ለኤልዛቤል ፡ ወለ
እለ ፡ ዘመዉ ፡ ምስሌሃ ። የብዙውን ፡ ባንድ ፥ ተሰቅሉ ፡ ፈያት ፡ ወክርስቶስኒ ፡ ኅቡረ ፡
ምስሌሆሙ ። ሩቅና ፡ ቅርብም ፡ ሲወጥን ፡ እንደዚሁ ፡ ያናግራልና ፤ አሰማምተኽ ፡ አ
ግባ ። ጠቅላይ ፡ ሲኾን ፡ ባንቀጽና ፡ በስም ፡ በአኃዝ ፡ ይገባል ፤ ያንቀጹ ፡ ተነግሯል ።
በ፫ ፡ ስሞች ፡ ሲገባ ፡ ፩ኛውና ፡ ፪ኛው ፡ ጠቅላይ ፡ ይኾናል ። ጳውሎስ ፡ ወስልዋኖስ ፡
ወጢሞቴዎስ ። በሌላውም ፡ ጥሬ ፥ ክብር ፡ ወስብሐት ፡ ወዕዘዝ ፡ ሲል ፡ እንዲሁ ፡ ነው ።
በአኃዝ ፡ ሲገባ ፡ ካሥር ፡ እስከ ፡ ሺሕ ፡ ይጠቀልላል ፤ ዐሥርቱ ፡ ወአሐዱ ፤ ተስዐቱ ፡
ምእት ፡ ተስዓ ፡ ወተስዐቱ ፤ ከሺሕ ፡ በላይ ፡ ግን ፡ ከ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩም ፡ ብዙውን ፡

ከጥቂት ፡ ማጣፈር ፡ ነው ፡፡ ኀምሳ ፡ ወኀምስቱ ፡ ምእት ፤ እልፍ ፡ ወዕሥራ ፡ ምእት ፡፡
ጊዜ ፡ ሲኾን ፡ በቦዝ ፡ ይገባል ፤ አገባቡም ፡ በ፱ኛ ፡ ዕርከን ፡ በ፰ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ፡፡
ስንኳ ፡ እንጂ ፡ ግን ፡ ሲኾን ፡ ነቃፊ ፡ ነውና ፥ በሉታና ፡ ባፍራሽ ፡ ይገባል ፤ ኢ.ወሀበ ፡
ርስቶ ፡ ወኢመጠነ ፡ ምሥጋረ ፡ እግር ፥ አንዲት ፡ ርምጃ ፡ ስንኳ ፡፡ በልዐ ፡ ወኢሰትየ ፥
አልጠጣም ፡ እንጂ ፡፡ እግር ፡ በሙ ፡ ወኢየሐውሩ ፡ ያለውም ፥ እንጂ ፡ ተብሎ ፥ ወይም ፡
ጠቅላይ ፡ ኹኖ ፡ በትች ፡ ቃል ፥ አለዚያም ፡ ዘተረስዐ ፡ ኹኖ ፡ በእንዘ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈ
ቃል ፡፡ አንተ ፡ ጴጥሮስ ፡ ዕድሚሁ ፡ ስብከተ ፥ ወይሁዳ ፡ አኀጸረ ፡ ዕለተ ፤ ይሁዳ ፡ ግን ፡፡
ል ፡ ሲኾን ፡ ስምዐኒ ፡ ወእንግርከ ፤ ቅረበኒ ፡ ወእግስስከ ፡ እያሰኘ ፡ በሣልሳይ ፡ አንቀጽ ፡
ይገባል ፡፡ ሲ ፡ ሲኾን ፡ በንኡስ ፡ ይገባል ፤ አይቴኑ ፡ አሐውር ፥ ወአይቴ ፡ እኈይይ ፤ ወደ
ትስ ፡፡ ምንተ ፡ በልዐ ፥ ወምንተ ፡ ሰትየ ፤ ምንስ ፡ ጠጣ ፡፡ አዳማቂ ፡ ሲኾን ፡ በጥንተ ፡
ነገር ፡ ይገባል ፤ ወሀሎ ፡ አሐዱ ፡ ብእሲ ፡፡ ወኮነ ፡ በሠላሳ ፡ ክረምት ፡፡ ምስጢሩ ፡ ግን ፡
ከማቈራኘት ፡ አይወጣም ፤ የሚቀድመው ፡ መጽሐፍ ፡ አለና ፡፡ ወንድና ፡ ሴትም ፡ ሲያ
ጣፍር ፥ ተፈጥሩ ፡ አዳም ፡ ወሔዋን ፡ ይላል ፡ እንጂ ፥ ሔዋን ፡ ወአዳም ፡ አይልም ፡፡
ተጣፋሮች ፡ ፫ ፡ ሲኾኑ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ሴት ፡ ያስቀድማል ፤ ወረከብዎሙ ፡ ለማር
ያም ፡ ወለዮሴፍ ፡ ወለሕፃንኒ ፡፡ ባጣፋሪነቱም ፡ ዘርፍና ፡ ቅጽል ፡ አያተርፍም ፤ ዘርፍ ፡
አለማትረፉ ፡ ባለቤት ፡ መንታ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ኀሩያን ፡ ወሠናያን ፡ ሊባኖስ ፡
ያለውን ፥ ኀሩያን ፡ ሊባኖስ ፡ ብሎ ፡ ወሠናያን ፡ አለማለት ፡ ነው ፡፡ ቅጽል ፡ አለማትረ
ፉም ፡ ብፁዕ ፡ ጴጥሮስ ፡ ወጳውሎስ ፡ ሲል ፡ ነው ፡፡ በወ ፡ የማይወርዱ ፡ ፰ ፡ ናቸው ፤ የግ
እዝ ፡ ወራሽ ፡ ሀ ፡ የሙሻዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ዊ ፥ ዝርዝር ፥ አሉታ ፤ እም ፡ ጸጸትና ፡ ተም
ኔት ፡ ሲኾን ፡፡ ኀረዩ ፡ እስጢፋኖስሀ ፡ ወፊልጶስሀ ፡፡ ክርስቶስ ፡ ሰማያዊ ፡ ወምድራዊ ፡፡
ነአምን ፡ ሕማሞ ፡ ወሞቶ ፡፡ ኢገብረ ፡ ኀጢአተ ፡ ወኢተረክበ ፡ ሐሰት ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡፡
እመ ፡ ነስሐ ፡ ይሁዳ ፡ እምጸድቀ ፡ ብሎ ፥ ወእምኢተኰነነ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ ወ ፡ እምን ፡
ያወርድልኛል ፡ ብሎ ፡ ወኢተኰነነ ፡ አይልም ፡፡

፻፫ ፤ ሂ ፡ ኒ ፡ ዓዲ ፡፡ ስማቸው ፡ ማሰሪያ ፡ ከፋዮች ፥ ማንጸሪያ ፤ ትርጓሜያቸው ፡
ም ፥ ደግሞ ፡ ይኾናል ፡፡ ሂ ፡ ኒ ፡ በኋላ ፥ ዓዲ ፡ በፊትም ፡ በኋላም ፡ እየገቡ ፡ ይነገራሉ ፡፡ ንት
ሜሰሎ ፡ በሕይወቱሂ ፡፡ የኀድግ ፡ ለክሙኒ ፡፡ ዓዲ ፡ ናቈርብ ፡ ለከ ፤ ፈነውነ ፡ ምስሌሁ ፡
ዓዲ ፡፡ ሂ ፡ ወሂ ፥ ኒ ፡ ወኒ ፡ ም ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ ምስጢራቸው ፡ ማጣ
ፈርን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ አንጻርነትና ፡ ከፋይነት ፡ አማራጭነት ፡ ነው ፡፡ ዘንተሂ ፡ ወዝ
ክተሂ ፡፡ ዝኒ ፡ የኀልፍ ፡ ወይሰዐር ፡ ዝኒ ፡፡ ተደርድረውም ፡ ሲያጣፍሩ ፥ ከሃሊ ፡ አንሰ ፡
ተጽናሰሂ ፡ ወተደልዎሂ ፥ ርኁበሂ ፡ ወጸጊበሂ ፥ ሐሚመሂ ፡ ወተፈሥሖሂ ፡ ያሰኛሉ ፡፡
፪ኛም ፥ ሂ ፡ ኒ ፡ ሰ ፡ ባሕቱ ፡ ግን ፡ ሲኾኑ ፡ ክፍል ፡ ናቸውና ፥ ወ ፡ ግን ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡
ገባው ፡ አግባ ፡፡ ፫ኛም ፡ ሂ ፡ ኒ ፡ ጥቀ ፡ ኑ ፡ በብትን ፡ ሲገቡ ፡ ስንኳ ፡ ይኾናሉና ፤ ወ ፡ ስንኳ ፡
ሲኾን ፡ እንደ ፡ ገባው ፡ አግባ ፡፡ ጥቀ ፡ ኑ ፡ በየቦታቸው ፡ ተነግረዋል ፤ የቀረውም ፡ የሂና ፡
የኒ ፡ አገባብ ፡ በእመ ፡ ተነግሯል ፡፡

፻፬ ፤ ቅድመ ፡፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡፡ እም ፡ እያዳመቀው ፥ ሳያዳምቀውም ፡ ብቻ
ውን ፡ በዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ገብቶ ፡ ሳ ፡ ይኾናል ፡፡ እምቅድመ ፡ ይትረበባ ፡ ሰማያት ፡፡ በሰ

ማይኒ ፡ ቅድመ ፡ ይትፈጠር ፡ ኪሩብ ፤ ሰማዮች ፡ ሳይዘረጉ ፤ ኪሩብ ፡ ሳይፈጠር ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ በፊት ፡ ይኾናል ፤ እምና ፡ በ ፡ እየተስማሙት ፡ በቦታ ፡ በጊዜ ፡ ይገባል ፤ በቦታ ፡ ዘሀሎ ፡ እምቅድመ ፡ ሀገር ። በቅድሙ ፡ ቤተ ፡ እግዚአብሔር ። በጊዜም ፡ ሲገባ ፡ እምቅድመ ፡ ዳዊት ፡ በቅድመ ፡ ዳዊት ÷ ቅድመ ፡ ዳዊት ፡ ነግሠ ፡ ሳኦል ፡ ያሰኛል ። ሲዘረዝርም ፡ ቅድሜሁ ፡ ሃ ፡ ብሎ ፡ እስከሥር ፡ ይዘምታል ። የሚገባም ፡ ፊት ፡ በተደረገ ፡ ኋላም ፡ በማይቀር ፡ በቍርጥ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ጥሬ ፡ ስለ ፡ ኾነ ።

የጊዜያት ፡ ጥሬ ።

፻፫ ፤ ትካት ፤ ዓለም ። ዱሮ ፡ ጥንት ፡ ቀድሞ ፡ ይኾናሉ ። ትካት ፡ ብቻውን ÷ ሰብአ ፡ ትካት ። ሕዝብ ፡ ዘኢተአምረ ፡ ትካት ፡ እያለ ÷ ከገባብም ፡ ጋራ ÷ እምትካት ÷ ኀበ ፡ ዘትካት ፡ እያለ ፡ ይገባል ። ዓለም ፡ ግን ፡ አገባብ ፡ ሳይዝ ፡ ብቻውን ፡ አይገባም ፤ ነቢያት ፡ እለ ፡ እምዓለም ። ተዘከርኩ ፡ ፍትሐከ ፡ ዘእምዓለም ፤ ከዱሮ ፡ ከጥንት ፡ ከቀድሞ ፡ ዠምሮ ፡ የነበረ ። ለ ፡ ሲወድቅበት ፡ ወትሮ ፡ ዘወትር ፡ ድንት ፡ ይኾናል ። አንተሰ ፡ ትነብር ፡ ለዓለም ። ዘ ፡ ሲጨመርበት ÷ አምላክ ፡ ዘለዓለም ፡ ብሎ ÷ ለድንት ፡ የሚኖር ፡ የማይጠፋ ፡ የማይለወጥ ÷ ጥንትና ፡ ፍጻሜ ፡ የሌለው ፡ ያሰኛል ። ለዓለመ ፡ ዓለም ፤ ለዘላለም ÷ በጊዜው ፡ በዘመኑ ፡ ኹሉ ፡ ያለማቋረጥ ፤ እምዓለም ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ፤ ከመዠመሪያ ፡ እስከ ፡ መጨረሻ ፤ ከፍጥረት ፡ እስከ ፡ ምጽአት ።

፻፬ ፤ ቅድም ፤ ትማልም ። ቅድም ፡ ብቻውን ፡ ሲነገር ፡ ፊት ፡ መዠመሪያ ፡ ይኾናል ፤ ከትማልም ፡ ጋራ ፡ ሲናበብ ፡ ግን ፡ በስቲያ ፡ ወዲያ ÷ ሐች ፡ ይኾናል ። ትማልም ፡ ደግሞ ፡ ትላንት ፡ ዓምና ፡ ይኾናል ፤ ዕለት ፡ እንተ ፡ ትማልም ፡ ኀለፈት ። በተገናኝ ፡ ቅድመ ፡ ትማልም ፡ ብሎ ፡ ከትላንት ፡ በስቲያ ÷ ወይም ፡ ወዲያ ÷ ሐች ፡ ዓምና ÷ የወዲያኛው ፡ ዓመት ፡ ያሰኛል ።

ዮም ፡ ይእዜ ። ዛሬ ፡ አኹን ፡ ዘንድሮ ፡ ይኾናሉ ፤ ዘትማልም ፡ ወዮም ። እም ይእዜ ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ። ቅድምና ፡ ትማልም ፡ ዘመነ ፡ ብሉይ ፡ ሲባሉ ፡ ዮምና ፡ ይእዜም ፡ ዘመነ ፡ ሐዲስ ፡ ይባላሉ ። ዳግመኛም ፡ በመምህራን ፡ ልማድ ÷ አሚር ፡ አስፌር ፡ ዓምና ፤ ኀሪፍ ፡ ገሪፍ ፡ ዘንድሮ ፡ ይባላሉ ፤ በመጻሕፍት ፡ ግን ፡ ከኀሪፍ ፡ በቀር ፡ የሦስቱ ፡ ምስክር ፡ አይገኝም ። ኅድጋ ፡ ኀሪፈኒ ፡ እመ ፡ ትፈሪ ፡ ለዓሙ ። ምናልባት ፡ ለሚመጣው ፡ ዓመት ፡ ብታፈራ ÷ ዓምና ፡ እንደ ፡ ተውኻት ፡ ዘንድሮም ፡ ተዋት ። ይኸውም ፡ አትክልት ፡ የሚታገሉበት ፡ የርጥበት ፡ ወራት ፡ ጊዜ ፡ ገሚድ ፡ ነው ።

፻፭ ፤ ጌሠም ፤ ሳኒታ ። ነገ ፡ ነገታ ÷ ማግስት ፡ የዮም ፡ ተከታይ ÷ ፪ኛ ፡ ቀን ። ዮምኬ ፡ ሰብእ ፡ ወጌሠመ ፡ መሬት ። ወበሳኒታ ፡ እምድኅረ ፡ ዐርብ ። በዘመን ፡ ሲገባም ፡ ከርሞ ፡ የዛሬ ፡ ዓመት ፡ ይኾናል ። ኢትበሉኬ ፡ ለጌሠም ፤ እስመ ፡ ጌሠምሰ ፡ ትኄሊ ፡ ለርእሳ ። ዘልፍ ፡ ወትር ፤ ዘልፈ ፡ ወትረ ፤ ወትሮ ፡ ዘወትር ÷ ያለማቋረጥ ፡ ይኾናሉ ። ልማድ ፡ ዘዘልፍ ÷ ዘወትረ ፡ ይሴብሐ ። ለዝሉፉ ፡ ለዝላፉ ÷ ለወትሮ ፡ ለዘወትር ፡ ለዘላለም ፡ ይኾናል ። ግሙራ ፡ ለግሙራ ÷ ለፍጻሜ ፤ ከቶ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ ይኾናሉ ። በተገብሮም ፡ አንቀጽ ፡ ሲገቡ ፡ ተከቶ ፡ ተካቶ ፡ ተጨርሶ ፡ ያሰኛሉ ። እምድ

ሩም ፡ እንደ ፡ ግሙራ ፡ ነው ፤ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ ይኾናል ። እመ ፡ እምድሩ ፡ ት
ኰሲ ፡ ልደቶ ። ነቅዐ ፡ ኀጢአትየ ፡ ለገብረከ ፡ እምድሩ ፡ ይሥሮ ። ብዛትና ፡ ብልጫ ፡
የሚያሳዩ ፥ ጥቀ ፡ ፈድፋደ ፡ በሕቁ ፤ እጅግ ፡ በጣም ፡ ይኾናሉ ። ጥቀ ፡ ተሰብሐ ። ፈድ
ፋደ ፡ ተለዐለ ። ለእመ ፡ ኢተኀፅቡ ፡ በሕቁ ። ቅጽልና ፡ በቂ ፡ እየኾኑ ፡ ሕጸጽ ፡ የሚ
ያሳዩ ፤ ኅዳጥ ፡ ንስቲት ፡ ሕቅ ፤ ጥቂት ፡ ይኾናሉ ፤ ዓዲ ፡ ኅዳጠ ፡ ኢትሬእዩኒ ፤ ወካዕበ ፡
ኅዳጠ ፡ ትሬእዩኒ ። ንስቲት ፡ ሕቅ ፡ ከክመ ፡ ጋራ ፡ ተነግረዋል ።

፻፳ ፤ መድረሻቸው ፡ ግእዝ ፡ እየኾነ ፡ ወይም ፡ በ ፡ ወድቆባቸው ፡ ንኡስ ፡ አገ
ባብ ፡ የሚኾኑ ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሎች ፡ በዐበይትና ፡ በንኡሳት ፡ በአናቅጽ ፡ ኹሉ ፡ እየ
ገቡ ፡ እንደሚስማማቸው ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፡ እንግረክሙ ፡ ክሡተ ፥ አው ፡ በክሡት ፡
ብሎ ፡ ገልጬ ፡ ወይም ፡ በግልጥ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የቀሩትም ፡ ድሎትና ፡ መፍ
ትው ፡ ብዊሕ ፥ በለ ፡ ተዘርዝረው ፡ ሳይዘረዘሩም ፡ በዘንድ ፡ አንቀጽና ፡ ባርእስት ፡ በ
ሳቢ ፡ ዘር ፡ ገብተው ፡ ሲነገሩ ፡ ማሰሪያቸው ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ። አከ ፡ ድሎት ፡
ሊተ ፡ አንቃዕዶ ፡ ወእርአይ ። መፍትው ፡ ትግበሩ ፡ ዘንተ ፡ ወዝክተሂ ። አከ ፡ ድሎት ፡
ወአከ ፡ መፍትው ፡ አስተርእዮ ፡ በመንታ ፡ ፍናው ። ብዊሕ ፡ ሊተ ፡ አንብራሂ ፡ ወእ
ሢማሂ ። ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ አንቀጽ ፡ የሚያሰሙ ፡ ዮጊ ፡ ዬ ፡ ናሁ ፡ ነዋ ፡ በኹሉ ፡ እየ
ገቡ ፡ እንሆ ፡ ተብለው ፡ ይፈታሉ ፤ ዮጊና ፡ ዬ ፡ በየቦታቸው ፡ ተነግረዋል ። ናሁና ፡ ነዋ ፡
ከነባር ፡ አንቀጽ ፡ ከነ ፡ የወጡ ፡ ናቸው ፤ ርባታቸውም ፡ ነዮ ፡ ያ ፡ ባ፲፩ኛ ፡ ዕርከን ፡
ተነግሯል ፡ ¦(ቍ፹፰)¦። እነዚህ ፡ ኹለቱ ፡ በቅርብ ፡ አነጋገር ፡ እንሆ ፡ እያሉ ፡ ሩቁን ፡
እንደ ፡ ቅርብ ፡ ሲያደርጉ ፡ ቅርብ ፡ ቅርቡንም ፡ ሲዳርጉ ፥ ደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ እንጂ ፡ አገ
ባብ ፡ አይመስሉም ። ናሁ ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፥ ነዋ ፡ ላንድ ፡ ወንድ ፡ ብቻ ፡ ይነገ
ራል ። ናሁ ፡ ኢመጽአ ፡ ለበዓል ፤ ወናሁ ፡ ኤልሳቤጥኒ ። ነዋ ፡ ወልድከ ። ናሁ ፡ ተሊ
ይቶ ፡ ቃለ ፡ አንክሮ ፡ ይኾናል ፤ ይኸውም ፡ መጽሐፍ ፡ መላሾች ፥ ዕብራይስጡ ፡ ሚ ፡
ሠናይ ፡ ወሚ ፡ አዳም ፡ ያለውን ፥ ናሁ ፡ ሠናይ ፡ ወናሁ ፡ አዳም ፡ ብለው ፡ ስላገቡት ፡
ነው ። ፪ኛም ፡ በእስመ ፡ ፈንታ ፡ እየገባ ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ይኾናል ፤ ወሥጋሁኒ ፡ እም
ድኅረ ፡ ትንሣኤሁ ፡ ከነ ፡ ዘኢይማስን ፡ ወዘኢይመውት ፤ ናሁ ፡ ከነ ፡ አሐደ ፡ ምስለ ፡
እግዚአብሔር ፡ ቃል ፡ ዘእንበለ ፡ ፍልጠት ። እስመ ፡ ደግሞ ፡ በናሁ ፡ ፈንታ ፡ እየገባ ፡
ንኡስ ፡ ይኾናል ፤ እስመ ፡ ቆሙ ፡ ላዕሌየ ፡ ሰማዕተ ፡ ዐመፃ ። እወ ፡ አማን ፡ አሆ ፡
እንቢ ፡ አህ ፡ ብሥራት ፤ ሀብ ፡ ነዐ ፥ ና ፡ ቶሎ ፡ በል ፤ ሕንክ ፥ ዕንካ ። እነዚህ ፡ ኹሉ ፡ በ፫
ኛው ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ ባ፲፫ኛ ፡ ዕርከን ፡ ከነርባታቸው ፡ ተነግረዋል ፡ (ቍ፻፲፩) ።
አሌ ፡ አሌ ፤ ዐዋይ ፡ ዐዋይ ፥ ስማ ፡ ስማ ፡ ይኾናል ። በጽሐ ፡ ጊዜ ፡ ዘይትበሀል ፡ አሌ ፡
እንዳል ፡ (ገድ ፡ ተክ) ። ባላገባቦች ፡ ግን ፡ በአሌ ፡ ፈንታ ፡ ኤር ፡ ኤር ፥ ወይም ፡ ኤል ፡
ኤል ፡ አብሬል ፡ ይላሉ ፤ የአብሬልንም ፡ ፍች ፡ ገብር ፡ ከነ ፡ እግዚአ ፡ ይሉታል ፤ ኹ
ሉም ፡ የተሳሳተ ፡ ነው ።¦ኤር ፡ ኤል ፡ በአራት ፡ የለም ፤ አብሬል ፡ ብቻ ፡ አብሬኽ ፡ ተ
ብሎ ፡ ይገኛል ፥ ፍችውም ፡ ብርክ ፡ አስተብርክ ፥ ስግድ ፡ ወአምኅ ፥ ግነይ ፡ ወባርክ ፡
ማለት ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ስለ ፡ ዮሴፍ ፡ ሹመት ፡ የተነገረ ፡ የፈርዖን ፡ ዐዋጅ ፡ ነው ፤
ቃሉም ፡ ዕብራይስጥ ፡ ነው ።

፳፩ኛ ፡ ዕርከን ።

ደቂቅ ፡ አገባቦች ።

፻፴ ፤ ቤዛ ፡ ተክለ ። በብትን ፡ ገብተው ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ፤ ቤዛ ፡ ለውጥነት ፡ ባለው ፡ ተክለ ፡ ምትክነት ፡ ባለው ፡ ይገባል ። እሜጡ ፡ ነፍስየ ፡ ቤዛ ፡ አባግዕየ ። ተወልደ ፡ ሴት ፡ ተክለ ፡ አቤል ፤ ስለ ፡ በጎቼ ፡ ቤዛ፥ ስለ ፡ አቤል ፡ ምትክ ። ፪ኛም ፡ በጥሬነታቸው ፡ የበጎቼን ፡ ቤዛ ፡ ነፍሴን፥የአቤል ፡ ምትክ ፡ ሴት ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናሉ ። ዐስበና ፡ ዕሴተም ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ፤ ዋጋነትን ፡ ሳይለቅ ፡ ይፈታል ። ሲዘረዝርም ፡ ቤዛሁ ፡ ሃ፥ ተክሉ ፡ ላ ፡ እያለ ፡ ስለ ፡ ርሱ፥ ቤዛው ፡ ምትኩ ፡ ያሰኛል ።

የቦታ ፡ አገባቦች ፤ ዲበ ፡ ላዕለ ፡ መልዕልተ ። ላይ ፡ በላይ ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ በ ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። ዘሐነጸ ፡ ቤቶ ፡ ዲበ ፡ ኰኵሕ ። ዐርገ ፡ ዲበ ፡ ሰግላ ። ክልብ ፡ ይገብእ ፡ ዲበ ፡ ቂያኡ ። ዲበ ፡ ሀጕለ ፡ ውሉዶሙ ፡ ይግዕሩ ፤ በልጆቻቸው ፡ ጥፋት ፤ ስለ ፡ ልጆቻቸው ፡ ጥፋት ። ላዕለ ፡ መልዕልተም ፡ እንደዚሁ ፡ ናቸው ። አዕረፈት ፡ በረከት ፡ ላዕለ ፡ ያዕቆብ ። ወመጽአ ፡ ቃል ፡ ላዕለ ፡ ዮሐንስ ። ዐርጉ ፡ መልዕልተ ፡ ወግር ። ወጽልመት ፡ መልዕልተ ፡ ቀላይ ። ስለ ፡ ሲኾን ፡ ጸልዩ ፡ ላዕሌየ ፡ ወላዕለ ፡ ዝንቱ ፡ መሢዕት ፡ እያሰኘ ፡ ይህን ፡ በመሰለ ፡ ይገባል ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ጥቅም ፡ ባለው ፡ ነገር ፡ ሲገባ ፡ ለ ፡ ይኾናል ፤ ግበሩ ፡ ምሕረተ ፡ ወምጽ.ተ ፡ ላዕለ ፡ አኀዊክሙ ፤ ለወንድሞቻችኹ ። ሲዘረዝሩም ፡ ዲቤሁ ፡ ላዕሉ ፡ ሌሁ፥መልዕልቱ ፡ ቴሁ ፡ እያሰኙ ፡ እንዳንቀጹ ፡ ስልት ፡ ይፈታሉ ። ፫ ፡ አገባቦች ፡ በ ፡ እም ፡ እንተ ፡ ይሰማሟቸዋል ። ጸጋ ፡ በዲበ ፡ ጸጋ ። ቀነጸ ፡ እምዲበ ፡ ሐመር ፤ አዝዘኒ ፡ እምጻእ ፡ ኀቤከ ፡ እንተ ፡ ዲበ ፡ ባሕር ። ፪ኛም ፡ በጥሬነታቸው ፡ ዘርፍ ፡ ይዘው ፡ ወይም ፡ ተዘርዝረው ፡ ቅጽል ፡ ይኾናሉ ። ጠፈር ፡ ዲበ ፡ ላዕለ ፡ መልዕልተ ፡ ምድር ፡ ዓለመ ፡ ብርሃናት ፤ ወሰማይኒ ፡ ላዕለ ፡ ጠፈር ፡ ዓለመ ፡ መላእክት ፡ ውእቱ ። ሲፈታም ፡ የምድር ፡ ላይ ፡ ጠፈር፥ የጠፈር ፡ ላይ ፡ ሰማይ፥ ወይም ፡ አቅንቶ ፡ ከምድር ፡ በላይ ፡ ያለ፥ ከጠፈር ፡ በላይ ፡ ያለ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፻፴፩ ፤ ታሕተ ፡ መትሕተ ። ታች ፡ በታች ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ይኾናሉ ፤ ያቦታ ፡ አገባቦች ፡ በ ፡ እም ፡ ኀበ ፡ መንገለ ፡ ውስተ ፡ ወደ ፡ ሲኾኑ ፡ ይሰማሟቸዋል ። በታሕተ ፡ እምታሕተ ፡ ሰማይ፥ኀበ ፡ መትሕት ። ሲዘረዝርም ፡ ታሕቱ ፡ መትሕቱ ፡ ቴሁ፥በታቹ ፡ ከርሱ ፡ በታች ፡ ያሰኛል ። በጥሬነቱም ፡ ሲነገር ፡ ተዘርዝሮና ፡ ዘርፍ ፡ ይዞ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ። በሰማይ ፡ በላዕሉ፥ወበምድር ፡ በታሕቱ ። ምድር ፡ ታሕተ ፡ ጠፈር ፡ ወመትሕተ ፡ ደመናት ፡ ዓለመ ፡ ሰብእ ፡ ወእንስሳት ። ስትፈታም ፡ በሰማይ ፡ ላዕሉ ፡ ለምድር ፡ ወበምድር ፡ ታሕቱ ፡ ለሰማይ ፡ ብለኽ ፡ ግጠም ።

፻፴፮ ፤ ውስተ፥ውሳጤ፥ማእከለ ። ውስተ ፡ ውስጥ ፤ በውስጥ ፡ በማኽል፥በ ፡ ወደ ፡ ይኾናል ። ዓሣ ፡ ዘውስተ ፡ ባሕር ። ሠርዌ ፡ ዘውስተ ፡ ዐይንከ ። ከመ ፡ አንበሳ ፡ ውስተ ፡ እንስሳ ። ኢሀሎ ፡ ውስተ ፡ መከኑ፥በቦታው ። ሖርከ ፡ ውስተ ፡ ሲኦል፥ወደ ። ምስጢሩ ፡ ውስጥን ፡ አይለቅም ፤ የቦታ ፡ አገባብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በ ፡ እም ፡ እንተ ፡ ይሰማሙታል ። የበ ፡ መሰማማት ፡ ተነግሯል ። ዘይወፅእ ፡ እምውስተ ፡ አፍ ። ወፅአት ፡ ሐጽ ፡

እንተ፡ውስተ፡ልቡ፤በደረቱ። ሲዘረዘርም፡በ፡እም፡እንተ፥ውስቴቱ፡ታ፡እያሰኙ፡ ይሰማሙታል። ውስጥና፡ውሳጤም፡ከውስተ፡ጋራ፡፩፡ዘር፡ናቸው፤ውስተ፡የተ በለው፡ውስጥ፡ነውና። ውሳጤም፡ውስተ፡በገባበት፡እየገባ፥ውስጥ፡በውስጥ፡ ይኾናል። ይትኀብኡ፡አራዊት፡ውሳጤ፡ግብ። በ፡እም፡ይሰማሙታል፤ሲዘረዝ ርም፡ውሳጤሁ፡ሃ፡እያለ፡ውስጡ፡ውስጧ፡ያሰኛል። ማእከለም፡ማኽል፡በማኽል፡ ወደ፡ማኽል፡ይኽናል፤ምስጢሩ፡ውስጥ፡ነው፤ግራና፡ቀኝ፡ላይና፡ታች፡ከበብ፡ ባለው፡ነገር፡ይገባል። ጽንፍ፡ወማእከል። ቁም፡ማእከለ። በእ፡ማእከለ፡ሀገር። በ፡እም፡እንተ፡ውስተ፡ይሰማሙታል። በማእከለ፡ማኅበር፡እሴብሐከ። አወፅ አሙ፡እማእከላ። እንተ፡ማእከላ። ውስተ፡ማእከሎሙ። ሲዘረዝርም፡ማእከሉ፡ላ፥ ማእከሌሁ፡ሃ፡እያሰኘ፡በዘመድ፡በባዕድ፡ይነገራል።

፻፲፪፤ በ። በቊም፡ቀሪ፤ም፡ን፡ለ፡ጊዜ፡ጋራ፡እንደ፡ቸልታ፡ይኾናል። በቊም፡ቀሪ፡ሲኾን፡በማሰሪያ፡ኹሉ፡እየገባ፡ማድረጊያ፡ይኾናል። አድኅነነ፡በመ ለኮቱ፡ወቤዘወነ፡በትስብእቱ። ም፡ሲኾን፥ለእግዚአብሔር፡ምድር፡በምልኣ። እስመ፡ዚአየ፡ውእቱ፡ኵሉ፡ዓለም፡በምልኡ፡ይላል። ወምልኣ፡ወምልኡ፡ ማለት፡ነው፤በውስጧም፡ያለው፡ማለትን፡ያሰማል። ይኸውም፡መላሾች፡በወ ፈንታ፡ስላገቡት፡ነው፤ከዚህ፡በቀር፡በሌላ፡አይገኝም። ን፡ሲኾን፥የግእዝ፡ ወራሽ፡ነው፤ለምሁራኒ፡ልብ፡በጥበብ። ኢቀባዕከኒ፡በዘይት፤ጥበበ፡ዘይተ፡ማለት፡ ነው። ይኄይስ፡ተአምኖ፡በእግዚ፡እምተአምኖ፡በዕጓለ፡መሕያው፡ሲል፥በቊም፡ ቀሪ፡ኹኖ፥ወይም፡ን፡ተብሎ፡ይፈታል። ለ፡ሲኾን፡መንታነትና፡ተነጻጻሪነት፡ ባላቸው፡በሕዋሳት፡ኹሉ፡ይገባል፡አንቀጹም፡ተደራራጊና፡አደራራጊ፡ነው። ተናጸሩ፡ገጸ፡በገጽ፤ፊት፡ለፊት። ይትጓድዑ፡ክንፈ፡በክንፍ። አስተአኀዘሙ፡ እደ፡በእድ፥ወእግረ፡በእግር። ወተናገሮ፡ቃለ፡በቃል። ጊዜ፡ሲኾን፡የአመ፡ ወራሽ፡ነው፤ኢመፍትው፡አድልዎ፡በፍትሕ፤በፍርድ፡ጊዜ። ጋራ፡ሲኾን፤የም ስለ፡ወራሽ፡ነው፤ተዋሐደ፡ቃል፡በሥጋ። እንደ፡ሲኾን፡የከመ፡ወራሽ፡ነው፤ ጽድቅ፡በወልታ፡የዐውደከ። ቸልታም፡ሲኾን፡የእንዘ፡ወራሽ፡ነው፤ጸለየ፡ወሰ አለ፡ኀበ፡እግዚ፡በብካይ፤አልቅሶ፡ወይም፡እያለቀሱ፡ያሰኛል። በ፥በማይስማማው፡ ግስ፡ገብቶ፡ሲገኝ፡በሚስማማው፡ግስ፡ይፈታል። መጻእክሙ፡ተአኀዙኒ፡በአብ ትር፤በበትር፡መትታችኹ፡ትይዙኝ፡ዘንድ፤ወይም፡መጻእክሙ፡በአብትር፤ በትር፡ይዛችኹ። ከልብኑ፡አነ፡ከመ፡ትምጻእ፡ኀቤየ፡በአእባን፡ወበትር፤ደንጊ ያና፡በትር፡ይዘኽ። ነሐውር፡በእግረ፡ደቂቅ፥በልጆች፡እግር፡ልክ፥ወይም፡ እንደ፡ልጆች፡እግር፡ያሰኛል። አምላክ፡ውእቱ፡በሥጋ፤በሥጋ፡ሳለ። ወበቱ፡ ፍጹም፡መለኮት፡በአርኣያ፡ንዴትነ፤በነዳይ፡ባሕርያችን፡ሳለ፤ሳይለወጥ፡ማለት፡ ነው። ሐመ፡ሕማመ፡ሥጋ፡እሙነ፡በመለኮቱ፤በምላክነቱ፡ሳለ፥ሳይታመም። ዐበታ፡ላይ፡ሲወድቅ፡አገባብነቱን፡ሳይለቅ፡አንቀጽ፡ይኾናል፤ኤልያስ፡በገነት። አፉነ፡ዘበሰማያት። ሲዘረዘርም፡በቍሬነቱ፥በ፡ባ፡እያለ፡በርሱ፡በርሷ፡ያሰኛል። በበ፥በየ፡ይኾናል፤ከተጸውዖ፡ስም፡በቀር፡በብትን፡ኹሉ፡ይገባል፤በበ፡ደወሉ፥

በያውራጃው ። ከዕለት፡ እስካመት፡ ያሉትን፡ ጊዜያት፡ በዝርዝር፡ ወይም፡ በደጊመ፡ ቃል፡ ያናግራል ። ይህም፥ በበ፡ ዕለት ፤ በየለቱ፥ ዕለት፡ ዕለት ። በበ፡ ወርኅ ፤ በየወሩ፥ በወር፡ በወር ። በበ፡ ዓመት ፤ በያመቱ፡ ባመት፡ ባመት ። ይሠውዑ፡ በበ፡ ነግህ፡ ወበበ፡ ሠርክ ፤ ጧት፡ ጧት፥ ማታ፡ ማታ ። በአኃዝም፡ ገብቶ፡ እንዲሁ፡ ይፈታል ። በበ፡ አሐዱ ፤ በያንዳንዱ፥ አንዱም፡ አንዱም፥ አንዳንድ ።

፻፲፫ ፤ ለ ። አቀባይ፥ ወይም፡ በቁም፡ ቀሪ ፤ አቀብሎ፡ ሽሽ፥ አዳማቂ ። የ፡ ን፡ ከ፡ ወደ፡ ላይ፡ ስለ፡ ጋራ፡ ይኾናል ። በቁም፡ ቀሪ፡ ሲኾን፡ ሀቡ፡ ዘቄሳር፡ ለቄሳር፥ ወዘእግዚ፡ ለእግዚ ። ኢትበሉ፡ ለጌሠም ። በባለቤትና፡ በቅጽልም፡ እንደ፡ በ፡ እየ ተደረበ፡ ይነገራል ። ለካህናት፡ ለደቂቀ፡ አሮን ፤ ለብእሲት፡ ለመርዓተ፡ በግዑ ፤ ለጋ ይዮስ፡ ለእኍነ ። በና፡ ለ፡ ባማርኛም፡ እንደዚሁ፡ ናቸው ፤ ተደራርበው፡ ይነገራሉ ። በሰማይ፡ በላዕሉን፡ ተመልከት ። አቀብሎ፡ ሽሽ፡ ሲኾን፥ ለይኩን፡ ብርሃን ፤ ለይ ትጋባእ፡ ማይ ፤ ለትቅረብ፡ ስእለትየ፡ ኀቤከ፡ እያሰኘ፡ በትእዛዝ፡ አንቀጽ፡ ይገባል ። አዳማቂም፡ ሲኾን፥ ለኀበ፡ ሰማያት፡ ለመንገለ፡ እግዚ ፤ ለእመ፡ ርኅበ፡ ጸላኢከ፡ እያለ፡ ባገባብ፡ ይወድቃል ። የ፡ ሲኾን፡ ዘርፍ፡ አያያዥና፡ የዘርፍ፡ ደፊ፡ ነው ፤ ን፡ ሲኾን፡ ተጠቃሽ፡ ወይም፡ የግእዝ፡ ወራሽ፡ ይባላል ፤ ፪ቱም፡ በዘርፍና፡ በባለቤት፡ ክፍል፡ ተነግረዋል፡ (ዕር፲፤፡ ቍ፴፪) ። ከ፡ ሲኾን፡ ተሠጠ፡ ለክልኤ ፤ ተከፍለ፡ ለአ ርባዕቱ፡ እያለ፡ በአኃዝ፡ ገብቶ፡ ይነገራል ። ወደ፡ ሲኾን፡ ተመይጠ፡ ለብሔሩ፡ ግ ብጽ፡ ይላል ። ላይ፡ ሲኾን፡ ወአምጽአ፡ ረኃበ፡ ለብሔር ፤ በምድር፡ ላይ ። ስለ፡ ሲኾን፡ ኢትጸሊ፡ ለዝ፡ ሕዝብ፡ ይላል ። ፪ኛም፡ ለዝ፡ ያለው፡ በቁም፡ ቀሪ፡ ሲኾን፡ ያምርለታል ። ጋራ፡ ሲኾን፡ የምስለ፡ ወራሽ፡ ነው ። ትከውኑ፡ ሱቱፋነ፡ ለሐራ፡ ሰማይ ። ለ፥ ላይ፡ ስለ፥ መኾኑ፡ መላሾች፡ በላዕለና፡ በበእንተ፡ ፈንታ፡ ስላገቡት፡ ነው ፤ ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ከዚህ፡ በቀር፡ በሌላ፡ አይገኝም ። በዘ፡ ፈንታ፡ ገብቶ፡ የ፡ ሲኾን፡ ውእቱን ፤ በቁም፡ ቀሪ፡ ሲኾን፡ ደለወ፡ ይደሉን፡ ያመጣል ። ለእግዚ፡ ምድር፡ በምልኣ ። ለአብ፡ ስብሐት፥ ለወልድ፡ ስግደት፥ ወለመንፈስ፡ ቅዱስ፡ በር ከት ። ሲዘረዘርም፥ ሎ፡ ሎቱ፡ ላ፡ ላቲ፡ እያለ፡ ለርሱ፡ ለርሷ፡ ያሰኛል ፤ አንቀጽነቱ፡ ከበ፡ ጋራ፡ በደቂቅ፡ ርባታ፡ ተነግሯል ። ለለ ። ለየ፡ እየ፡ ደጊመ፡ ቃል፡ ይኾናል ። ከተጸውዖ፡ ስም፡ በቀር፡ በብትን፡ ኹሉ፡ ይገባል ፤ ከዕለት፡ እስካመት፡ ያሉትን፡ እንደ፡ በበ፡ ይዘረዝራል ። ለለ፡ ርእሱ፥ ለየራሱ፡ እየራሱ፡ ራስ፡ ራሱ ። ለለ፡ አሐዱ፥ ለያንዳንዱ፡ እያንዳንዱ፥ አንዳንዱ ፤ አንዱም፡ አንዱም ። ለለ፡ ዕለቱ፥ ለየለቱ፡ እየ ለቱ፥ ዕለት፡ ዕለት፡ እያሰኘ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል ። ፪ኛም፡ በኀላፊና፡ በትንቢት፡ ሲገባ፡ ዐቢይ፡ አገባብ፡ ይኾናል ፤ ዐቢይነቱም፡ አመንና፡ ሰበን፡ እንዘን፡ ይመስላል ፤ ፍችውም፡ ጊዜና፡ የ፡ ሲ፡ ስ፡ ደጊመ፡ ቃል፡ ነው ። ወለለ፡ ወለዳ ፤ እው፡ ወለለ፡ ይወ ልዳ፡ ተባዕተ፡ ቅትላሁ ፤ ወንድ፡ ወንድ፡ በወለዱ፡ ጊዜ፥ ሲወልዱ ፤ ወይም፡ የወለ ዱትን፥ የሚወልዱትን፥ ወንድ፡ ወንዱን፡ ግደሉት ። ለለ፡ ተናገርኩ፡ ተዘከርኩ ፤ በተናገርኹ፡ በተናገርኹ፡ ጊዜ ፤ የተናገርኹ፡ የተናገርኹትን ። ለለ፡ እትናገር ፤ ስና ገር፡ ስናገር ። በደጊመ፡ ቃልም፡ ፈንታ፡ ቍጥር፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ፡ ጊዜን፡ አይ

ለቅም ። ለለ፡ ወለዳ፡ በወለዱ፡ ቍጥር፥ ለለ፡ ተናገርኩ፡ በተናገርኹ፡ ቍጥር ። ይኸ ውም፡ በቀዳማይ፡ ብቻ፡ ነው ።

፪፲፬ ፤ ምስለ ። ጋራ፥ ከነ ። እንደ፥ ከ፥ ና፥ ይኾናል ፤ ጋራ፡ በሚኾንበት፡ ኅቡረ፡ ሲጨመር፡ ዐብሮ፡ ባንድነት፡ ያሰኛል ። ንዒ፡ ኀቤየ፡ እ፡ ድንግል፡ ምስለ፡ ወል ድኪ ፤ ከልጅሽ፡ ጋራ ። ወመላእክትኒ፡ ተጋብኡ፡ ምስሌሆሙ፡ ኅቡረ ፤ ከርሳቸው፡ ጋራ፡ ዐብረው፡ ወይም፡ ባንድነት ። መጽአ፡ ብእሲ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ ፤ ከነሚስቱ፥ ወይም፡ ከሚስቱ፡ ጋራ ። እንደ፡ ሲኾን፡ የከመ፡ ወራሽ፡ ነው ። አበስነ፡ ምስለ፡ አበዊነ ፤ ወኢ ተቀሥፉ፡ ምስለ፡ ሰብእ ፤ እንደ፡ ሰው ። ከ፡ ሲኾን፡ የእም፡ ወራሽ፡ ነው ፤ መለያየ ትን፡ በሚያሳዩ፡ ግሶች፡ ይገባል ፤ ወብእሲትኒ፡ ኢትትኃደግ፡ ምስለ፡ ምታ ፤ ከባሏ፡ አትፋታ ። ና፡ ሲኾን፡ እንደ፡ ወ፡ አጫፋሪ፡ ነው ፤ በብዙ፡ ወንድ፡ አንቀጽ፡ ይገባል ። ከንቶ፡ ይትናገሩ፡ አሐዱ፡ ምስለ፡ ካልኡ ፤ አንዱና፡ ሌላው፡ ኹለተኛው ። ተማከ ሮሙ፡ ብእሲ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ ፤ ባልና፡ ሚስቱ ። ምስለ፥ በማይመስለው፡ ግስ፡ ሲገባ፡ በዝ፡ ኹኖ፡ ይፈታል ። ሰረረ፡ ንስር፡ ምስለ፡ መጽሐፍ ፤ መጽሐፍ፡ ይዞ ። ሲዘረ ዘርም፡ ምስሌሁ፡ ሃ፡ እያሰኘ፡ እንደ፡ ፊተኞቹ፡ ይፈታል ። አነ፡ ምስሌክሙ፥ እስመ፡ እግዚአብሔር፡ ምስሌነ፡ ሲል፡ በነባር፡ በዘማች፡ ያሳስራል ።

፪፲፭ ፤ አያተ ፤ ጽላሎተ ። አያተ፡ በብትን፡ ብቻ፥ ጽላሎተ፡ በተጸውዖ፡ ስም፡ እየገቡ፡ እንደ፡ ይኾናሉ ። ተዋሕዶ፡ ሥጋ፡ ወቃል፡ አያተ፡ ሐመልማል፡ ወነበልባል ። አስናኒከ፡ አያተ፡ አዕናቍ፡ እለ፡ ተሰክዓ ። ተሰቅለ፡ ጴጥሮስ፡ ቍልቍሊተ፡ ጽላሎተ፡ ዶርሆ ። አርእስትና፡ ሳቢ፡ ዘርም፡ እንደ፡ ይኾናሉ ፤ ተመትሩ፡ ያዕቆብ፡ ወማቴዎስ፡ ወጳውሎስኒ፡ ተመትሮተ፡ መጥምቅ፡ ምትረተ፡ መጥምቅ፡ ዮሐንስ ፤ እንደ፡ መጥምቁ፡ ዮሐንስ ።

፪፲፮ ፤ ከደቂቅ፡ አገባብ፡ የሚጨመሩ፡ የቦታና፡ የጊዜ፡ ጥሬዎች ። እነዚ ህም፡ ተናበውና፡ ተዘርዝረው፥ ግእዝ፡ ኃምስ፡ ኹነው፡ ይነገራሉ ። ላዕል፡ ላዕሉ፡ መልዕልት፡ ላዕሊት ፤ ወደ፡ ላይ፡ ይኾናሉ ፤ ማሰሪያቸውም፡ ዐርገ፡ ርእየ፡ አንቃዕ ደወ፡ ነበረ፡ ሐወጸ፡ እነዚህን፡ የመሰለ፡ አንቀጽ፡ ነው ። ዐርገ፡ ወነበረ፡ ላዕለ፡ መል ዕልተ፡ ላዕሊተ ፤ ወደ፡ ላይ፡ ወጣ ፤ በላይ፡ ተቀመጠ ። በደጊመ፡ ቃልም፡ ይነገ ራሉ ፤ ላዕለ፡ ላዕለ፡ እንዘ፡ ያንቃዕዱ፥ በነጽሮ፡ ተሰብረ፡ ክሣዱ ። ሖረ፡ ሮጸ፡ ርእየ፡ ኖመ ፤ እነዚህን፡ የመሰለ፡ አንቀጽ፡ ሲስባቸው፡ ሽቅብ፡ አሻቅቦ፡ ይኾናሉ ። በቀረው፡ እንደ፡ ማንም፡ ጥሬ፡ ተደራጊ፡ ተሳቢ፥ ዘርፍና፡ ባለቤት፡ ኹነው፡ ይነገራሉ ፤ ፰ቱ፡ የቦታ፡ አገባቦች፡ ይስማሟቸዋል ፤ ላዕለ፡ ግን፡ እየተናበበ፡ ይነገራል ። የነላዕል፡ አን ጻር፥ ታሕት፡ ታሕቱ፡ መትሕት፡ ታሕቲት፡ ታች፡ ይኾናሉ ። ሲዘረዘሩም፡ ላዕል፡ ታሕት፡ ያለውን፡ ላዕሉ፡ ላዕልከ፥ ታሕቱ፡ ታሕትከ፡ ያሰኛሉ ። ላዕሉና፡ ታሕቱ፡ ግን፡ የማይፈልሱና፡ የማይበዙ፡ ጕልት፡ ቀለም፡ ናቸው ፤ በቅጽል፡ ባርእስት፡ በብትን፡ በአኃዝ፡ ይገባሉ ። ክቡር፡ ውእቱ፡ ንቡረ፡ ላዕሉ፡ ወነጻሬ፡ ታሕቱ ። ያፈቅር፡ ባሕ ታዊ፡ ነጽሮተ፡ ላዕሉ፡ እምነጽሮ፡ ታሕቱ ። አንትሙ፡ እምታሕቱ ፤ ወአንሰ፡ እምላ ዕሉ ። ዘእምዕሥራ፡ ዓም፡ ወዘላዕሉ፥ አው፡ ወዘታሕቱ ። የነታሕቱ፡ አንቀጾች፡ ወረደ፡

ሐወጸ፡ ርእየ+እነዚህንም፡ የመሰሉ፡ ኹሉ ። የቀረውም፡ አገባባቸው፡ እንደነላዕል፡ ነው ። ትርአስ፡ ትርጋፅ ፤ ውስጥ፡ ውሳጢ፡ ውሳጢት ፤ ቅድም፡ ፍጽም፡ ገጽ ፤ ድኅር፡ ከዋላ ፤ የማን፡ ይምን+ፀጋም፡ ፅግም ። የነዚህም፡ ዐዋጅ፡ እንደነላዕል፡ ነው ። ግድም+ በደጊም፡ ብቻ፡ ይነገራል ፤ አንትሙ፡ ተሐውሩ፡ ግድመ፡ ግድመ ። ድኅሪት፡ ግንጽሊት፡ ግፍትዒት ፤ ማሰሪያቸው፡ ወድቀ፡ ተአስረ፡ ይህን፡ የመሰሉ፡ ናቸው ። ወድቀ፡ ዔሊ፡ ድኅሪተ፡ ግንጽሊተ፡ ግፍትዒተ ፤ የኋሊት ። ተአስረ+ወይም፡ አሰርዎ፡ ድኅሪተ፡ ግንጽሊተ፡ ግፍትዒተ ፤ የኋሊት፡ የግርንግሪት ።

፪፻፮ ፤ በዝርዝርነት፡ ግእዝ፡ ኃምስ፡ ኹነው፡ የሚነገሩ፡ የቦታ፡ ጥሬዎች፡ እሊህ፡ ናቸው ። አፍኣ ፤ ከዋላ ፤ ዝየ፡ ህየ ፤ ለፌ፡ ከሃ ፤ ቱለሄ ። አፍኣ+ውጭ፡ በውጭ(ጪ)፡ ይኾናል ፤ ከንቀጽ፡ ጋራ፡ ይነገራል ፤ በቀረው፡ እንደነላዕል፡ ነው ። ይቀውም፡ አፍኣ ፤ አውፅእዎ፡ አፍኣ ። ከዋላ+ ኋላ፡ በኋላ፡ ይኾናል ፤ ነዐቅብ፡ ፍጽመ፡ ወከዋላ ፤ የሐውሩ፡ ከዋላ ፤ በኋላ፡ በስተኋላ ። ዝየ፡ የቅርብ፡ ቅርብ፡ ነው ፤ በዚህ፡ ከዚህ፡ ወደዚህ፡ ይኾናል ፤ ከዘማች፡ ከነባር፡ ዐብሮ፡ ይነገራል ። ዝየ፡ አኀድር ። ምንት፡ ብከ፡ ዝየ ። አምጽእዎን፡ ሊተ፡ ዝየ ። ህየ+የቅርብ፡ ሩቅ፡ የዝየ፡ አንጻር፡ ነው ፤ በዚያ፡ ከዚያ፡ ወደዚያ፡ ይኾናል ፤ በቦታና፡ በነገር፡ ዐጸፋ፡ ይገባል ። በቦታ+ተከለ፡ ገነተ፡ ወሜሞ፡ ህየ ። በነገር+በህየኒ፡ ሰመዮ፡ ወልደ ፤ ወበዝየኒ፡ ሰመዮ፡ እኅወ ። ለፌ ፤ ወዲህ፡ ወደዚህ፡ ይኾናል ፤ ትመጽእ፡ ለፌ፡ ኀበ፡ አነ፡ እቀውም ። በጊዜም፡ ሲገባ+እለ፡ ይብሉ፡ ከመ፡ ክርስቶስ፡ ለፌ፡ እማርያም+አው፡ ለፌ፡ እምጥምቀት፡ ይላል ። ተደጋግሞና፡ ተጫፍሮ፡ ሲነገር፡ ወዲህና፡ ወዲያ+ቀኝና፡ ግራ፡ ይኾናል ። ነጸረ፡ ለፌ፡ ወለፌ ። አንጊገየ፡ ለፌ፡ ወለፌ ። ሰቀሉ፡ ምስሌሁ፡ ክልኤተ፡ ፈያተ፡ አሐደ፡ እምለፌ፡ ወአሐደ፡ እምለፌ ። ጽሑፋት፡ እንተ፡ (በ፡ እም) ለፌኒ፡ ወእንተ፡ ለፌኒ ።

፪፻፯ ፤ ከሃ+ወዲያ ፤ ከሃት+ወዲያዎች፡ ወዲያኞች፡ ይኾናል ። ዝርዎ፡ ከሃ ፤ ሑር፡ ከሃ ። ሲዘረዝርም፡ ከሃሁ፡ ከሃቲሁ፡ ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን ፤ ከሃከ፡ ከሃቲከ፡ እያሰኘ፡ በባዕድ፡ በራሱ፡ ያናግራል ። ከዝርዝሩ፡ በቀር፡ እንደ፡ ህየ፡ ነው ፤ የቦታ፡ አገባቦች፡ ይሰማሙታል ። እምለፌሁ፡ ወእምከሃሁ ። እልክቱ፡ እምከሃ+ወእሉኒ፡ እምለፌ ። ሰበከ፡ ማርቆስ፡ በግብጽ፡ ወእምህየ፡ እስከ፡ ከሃቲሃ ። ቱለሄ ፤ ቦታ፡ ኹሉ+መላው፡ ጠቅላላው፡ አራቱ፡ ማእዝን ። ብቻውንም፡ ከገባብም፡ ጋራ፡ ይነገራል ፤ ብቻውን+ሖርኩ፡ መትሕተ፡ ሰማይ፡ ቱለሄ ፤ እስከ፡ ይሰማዕ፡ ቱለሄ ። ከገባብም፡ ጋራ+ምሉእ፡ በቱለሄ ። ተጋብኡ፡ ኀቤሁ፡ እምቱለሄ ፤ እለ፡ ይነብሩ፡ ውስተ፡ ቱለሄ ። ይነድፍዋ፡ እንተ፡ ቱለሄ፡ እያለ፡ ይገባል ።

እየተናበቡ፡ የሚነገሩ፡ የቦታ፡ ጥሬዎች ።

፪፻፰ ፤ ጽንፍ፡ ክንፍ፡ ክንፈር፡ ሐይቅ፡ ድንጋግ፡ ገበዝ፡ ወሰን ፤ ዳር፡ ዳርቻ+ጫፍ፡ ጠርዝ፡ ይኾናሉ ። ጽንፍ+ለባሕር፡ ለየብስ፡ ለኅብስት፡ ለልብስ፡ ይኾናል ። ጽንፈ፡ ባሕር፡ የብስ ፤ ወጽንፈ፡ የብስኒ፡ ባሕር ። ጽንፈ፡ ኅብስት፡ ወልብስ ። ክንፍ+ለ

ኹሉ ፡ ይኾናል ፤ ክንፈ ፡ ምድር ፥ ክንፈ ፡ ቤት ። ክንፈር ፡ ሐይቅ ፥ ለባሕር ፡ ይኾናሉ ፤ ድንጋግ ፥ ለወንዝ ፡ ለባሕር ፡ ለዘመን ፡ ይኾናል ። ገበዝ ፥ ለወንዝ ፡ ብቻ ፤ ወሰን ፥ ለኹሉ ፡ ይኾናል ። ወበጽሐ ፡ ዮርዳኖስ ፡ እስከ ፡ ድንጋጊሁ ። ኖጻ ፡ ዘድንጋገ ፡ ባሕር ። ሞት ፡ ድንጋገ ፡ ዕድሜ ፡ ዘኢይበጽሖ ፡ መልአክ ። ተቀበሎ ፡ ዲበ ፡ ገበዘ ፡ ተከዚ ። ኢትትዓደዊ ፡ እምወሰንኪ ። ጽፍሕ ፥ ድልድል ፤ ስፍሕ ፥ ስፋት ፡ ወልወል ፡ ይኾናል ። ጽፍሐ ፡ መሠረቱ ፤ የመሠረቱ ፡ ድልድል ፥ ወይም ፡ የግንቡ ፡ አርመን ፡ ወርዱ ፡ ሆዱ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፻፹ ፤ አድያም ፡ ደወል ፡ ብሔር ፤ አውራጃ ፡ ቀበሌ ፡ ግዛት ፡ አገር ፡ ይኾናሉ ። አድያመ ፡ ዮርዳኖስ ። ደወለ ፡ ጢሮስ ። ብሔረ ፡ ግብጽ ። ብሔረ ፡ አሕዛብ ። ደወል ፡ ተለይቶ ፡ ወሰን ፡ ደንበር ፡ ይኾናል ፤ ኢታፍልስ ፡ ደወለ ፡ ገራህት ። አፍአና ፡ ማእከል ፡ በየቦታቸው ፡ ተነግረዋል ። ጥቃ ፡ ጎር ፡ ሕፅን ፡ ገቦ ፡ ጕንድ ፤ አጠገብ ፡ ጐን ፡ ወገብ ፡ ይኾናሉ ፤ የቦታ ፡ አገባቦች ፡ ይሰማሟቸዋል ። ጥቃ ፥ ለቦታ ፡ ብቻ ፤ የቀሩት ፡ ለቦታም ፡ ላካልም ፡ ይኾናሉ ። ይነብር ፡ ጥቃ ፡ ፍኖት ። ወቤቱ ፡ ጎረ ፡ ምኵራብ ። ሕፅነ ፡ ደብር ፡ ገቦ ፡ ደብር ፡ ጕንደ ፡ ደብር ። ኢትጸውዕ ፡ ጎረከ ፤ ይረፍቅ ፡ ውስተ ፡ ሕፅኑ ። ይወድቁ ፡ በገቦከ ። አጻብዒከ ፡ እምጕንደ ፡ ክልኤ ፡ አእጋር ። ጽጕ ፡ ጽጐጕ ፡ ጽጐኅት ፥ ጥግ ፡ ወልወል ፡ ይኾናል ። ጽጎ ፡ ቤት ፤ ጽጎ ፡ ሀገር ፤ ወለእመ ፡ ሀለዉ ፡ ጽጐኅት ፡ ማእከለ ፡ አብያት ፥ ወልወል ። ዐውድ ፡ ዘውር ፥ ዙሪያ ፡ ይኾናሉ ፤ ክበብ ፡ ባለው ፡ ኹሉ ፡ ይገባሉ ። ዐውደ ፡ ቤት ፥ ዘውረ ፡ አክሊል ። ዐውድ ፡ ተለይቶ ፡ አደባባይ ፡ ሸንጎ ፡ ዐውድማ ፡ ይኾናል ። ነበሩ ፡ ዐውደ ፡ ለኲንኖቱ ። ዘቦቱ ፡ ያነጽሕ ፡ ዐውደ ፡ እክሉ ። ሲዘረዘሩም ፡ ዐውዱ ፡ ዳ ፥ ዘውሩ ፡ ራ ፡ እያሰኙ ፡ እንዳንቀጹ ፡ ስልት ፡ ይፈታሉ ። ይቀውሙ ፡ ዐውዶ ፤ በዙሪያው ። ንንሥት ፡ ዐውደነ ፤ ሸንጓችንን ፡ እንፍታ ።

የጊዜ ፡ ጥሬዎች ።

፻፹፩ ፤ ቅድም ፡ መቅድም ፡ ቀዲሙ ፡ አቅዲሙ ፡ ቀዳሚ ፤ ቀድሞ ፡ አስቀድሞ ፡ ፊት ፡ መዠመሪያ ፡ ይኾናሉ ። ቅድምና ፡ መቅድም ፡ ግእዝ ፡ ኹነው ፥ የቀሩት ፡ ጕልት ፡ ኹነው ፡ ሳይፈልሱ ፡ ይነገራሉ ። ቅድም ፡ ተለይቶ ፡ በቦታም ፡ በጊዜም ፡ እንዲገባ ፡ በፊት ፡ ተነግሯል ። ፩ቱ ፡ ኹሉ ፥ ላንድና ፡ ለብዙ ፡ ለወንድና ፡ ለሴት ፡ ለሩቅና ፡ ለቅርብ ፡ እየኾኑ ፡ እንዳንቀጻቸው ፡ ስልት ፡ ይፈታሉ ። ቅድመ ፡ አሠኒ ፥ መቅድመ ፡ ኅሠሡ ። ቀዲሙ ፡ ዜነወነ ፤ ዘነገሩክሙ ፡ ቀዲሙ ፤ አቅዲሙ ፡ ነገረ ፡ በአሪት ። ቀዳሚ ፡ ጸሐፍኩ ፡ ለከ ። መቅድምና ፡ አቅዲሙ ፡ ሲቀሩ ፡ እምና ፡ በ ፡ ይሰማሟቸዋል ። የቅድምና ፡ የቀዳሚ ፡ አንጻሮች ፡ ድኅርና ፡ ደኃሪ ፥ ኋላ ፡ መጨረሻ ፡ ይኾናሉ ፤ አገባባቸውም ፡ እስከ ፡ ነው ። ድኅር ፡ ግእዝ ፡ እየኾነ ፥ ደኃሪ ፡ ከዋላ ፡ በነባርነት ፡ ሲነገሩ ፥ ኋላ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ይኾናሉ ። ይነብሩ ፡ ሙታን ፡ ውስተ ፡ መቃብር ፡ እስከ ፡ ይትነሥኡ ፡ ድኅረ ፥ አው ፡ ደኃሪ ፡ ከዋላ ። ገብኡ ፡ ድኅረ ። በ ፡ ለ ፡ መንገለ ፡ እም ፡ ይሰማሟቸዋል ፤ ቅድመና ፡ ድኅረም ፡ እንደ ፡ ግድም ፡ እንደ ፡ ላዕል ፡ ተደጋግመው ፡ ይነገራሉ ። ቅድመ ፡ ቅድመ ፡ እንዘ ፡ የሐውሩ ፥ ነቢያት ፡ ድኅሬተ ፡ ነጸሩ ። ፈረሱ ፡ ለፈርዖን ፡ ይቤ ፡ ድኅረ ፡ ድኅረ ፤ እስመ ፡ እግሩ ፡ ኢለመደ ፡ ባሕረ ። መቅድም ፡ መስም ፡ ነው ፤ ቀዳሚ ፡ ደኃሪ ፡

ሣልስ፡ቅጽሎች፥ቅድምና፡ድኅር፡ጥሬዎች፥ቀዲሙና፡አቅዲሙ፡በዝ፡አንቀጾች፡ናቸው ። ኹሉም፡በ፫፡አርእስት፡እየገቡ፥ቅድመ፡መቅድመ፥ቀዲሙ፡አቅዲሙ፡ቀዳሚ፥አው፡ድኅረ፡ደኃሪ፡ጸውዐ፡አጸውዐ፥ተጸውዐ፡ተጻውዐ፡አስተጻውዐ፡ያሰኛሉ ። ይኸውም፡በምልአት፡ለሚነገሩ፡እንጂ፡ለኹሉ፡አይዶለም ፤ በሳድስ፡ቅጽልም፡ሲገቡ፥ጽዉዕ፡ቅድመ፡ቀዳሚ፡ወምጹእ፡ድኅረ፡ደኃሪ፤ፊት፡የተጠራ፡ኋላ፡የመጣ፡ያሰኛሉ ።　ጊዜም፡ከነክፍሎቹ፡ከቅጽል፡ጋራ፡ይነገራል ። ቅጽሉም፡አኃዝና፡የአኃዝ፡ጥሬ፡ነው ፤ የአኃዙ፡በቦታው፡ተነግሯል ። ኵሎ፡ጊዜ፡ኵሎ፡ሰዓተ፡ኵሎ፡ዕለተ፡ኵሎ፡አሚረ፡ኵሎ፡ዘመነ፤ ኹል፡ጊዜ፥ኹል፡ቀን፡ዘወትር፡በዘመኑ፡ኹሉ፡ያሰኛሉ ።　ተናበው፡የሚነገሩ ። ጥንት፡መሠረት ፤ መዠመሪያ ። ፍጻሜ፡ተፍጻሜት ፤ መጨረሻ፡ይኸናሉ ። ሲገቡም፡ጥንተ፡ሕይወት፡ጥንተ፡ዕለት፥መሠረተ፡ንጽሕ፡መሠረተ፡ቃል ። ፍጻሜ፡ዘመን፥ተፍጻሜተ፡መዋዕል፡ያሰኛሉ ። መሠረት፡ለኹሉ፡ይኸናል ።　ተዘርዝረው፡የሚነገሩ ። ንእስ፡ናእስ፡ንእስና ፤ ልጅነት፡ታናሽነት ።　ውርዙት፡ውርዛዌ፡ውርዝውና ፤ ጕልማስነት፡ዐፍላ፡ጕብዝና ። ርሥእ፡ርሥአን፡ርሥእና ፤ እርግና፡አሮጌነት ። እም፡በ፡አመ፡እስከ፡ድኅረ፡ይስማማቸዋል ። ዘንተ፡ኵሎ፡ዐቀብኩ፡እምንእስየ ። ሰሎሞን፡ኮነ፡ጠቢበ፡እምንእሱ፡በንእሱ፡አመ፡ውርዛዌሁ ፤ ወአመ፡ርሥአኑ፡ኮነ፡አብደ ። አብርሃም፡እምውርዛዌሁ፡እስከ፡ርሥአኑ፡ኢ.ወለደ ፤ ወበልህቅናሁ፡ረከበ፡ወልደ ። ወእምድኅረ፡ርሥአን፡ጥሉል ።

ያከልና፡የባሕርይ፡ጥሬዎች ።

፻፳፪ ፤ ኵለንታ ፤　ኹለንተና፥ኹለመና፡ይኸናል ። ከራስ፡ጠጕር፡እስከ፡እግር፡ጥፍር፡እንደ፡ማለት ።　ጠባይዕ ፤ በቁሙ፡ጠባይ፡ባሕርይ፡ይኸናል ። አባል፡ሕዋስ፥መንፈስ፡ነፍስ፥ነፍስት፡መሌሊት ፤ አካል፡ብልት፡ገላ፡ሰውነት፡ይኸናሉ ። ቅጽሎቻቸውም፡ኵሉ፡ኵላ፡ናቸው ፤ አኃዝም፡ይሰማማቸዋል ፤ ለእመ፡ሐመ፡አሐዱ፡አባል ።　አካል ፤ በቁሙ፥ቁመት፡አቋቋም፥ለመያዝ፡የሚበቃ ፤ መጠን፡ግዘፍ፡ይኸናል ፤ ዘመጠነ፡ዝ፡አካሉን ።　ሀላዌ ፤ ባሕርይ፡አካል፥አቋቋም፡አናዎር ።　ክዋኔ ፤ አኳኋን፡ኹነታ ፤ ከዋኒ ፤ ኊኝ፡ቀዋሚ፡ይኸናሉ ።　በትምርት፡በስሎ፡የታጨደው፡ያገባበች፡ነዶና፡ክምር፥ከምሉ፡በክፍሉ፡ከብዙ፡በጥቂቱ፡ይህ፡ነው ።

፯ኛ፡ክፍል ።

ጸዋትወ፡ቅኔ፥የሠምና፡የወርቅ፡ኵርጓኔ ።

፳፪ኛ፡ዕርከን ።

ሠምና፡ወርቅ፡ማለት፡እንደ፡ወንድማማች፡በምስጢር፡መንታ፡ሲኾኑ፡በንባብ፡ሳይጣፈሩ፡በ፮፡ነገር፡ተባብረው፡ተጣምረው፡፩፡ወጣት፡ቃል፡መስለው፡

የሚነገሩ፡ተመሳሳዮች፡ማለት፡ነው። በተረትም፥ሠምና፡ወርቅ፡እንጀራና፡መረቅ፡ይባላል።

፪፻፫፤ ሠምና፡ወርቅ፡ሲመሰሉ፡ሠም፡ተናቦ፡እየቀደመ፡ወርቅ፡ይከተላል፤ ወርቅም፡ቀድሞ፡ሠም፡ቢከተል፡ካልተናበበ፡ጸያፍ፡አይባልም፤ቢናበብ፡ግን፡ግንባር፡ጸያፍ፡ይባላል። ፩ኛውን፡ዐዋጅ፡ለማሳየት፥ርኁባን፡አሕዛብ፡በልዑ፡ኅብስተ፡ሃይማኖት፤ወይም፡ኅብስተ፡ሃይማኖተ፡በል። ፪ኛውን፡ለማሳየት፥በልዑ፡ሃይማኖተ፡ኅብስተ፡በል፤ይህ፡ጸያፍ፡አይባልም፤ሃይማኖተ፡ኅብስት፡ቢል፡ግን፡ግንባር፡ጸያፍ፡ነው። ሠም፡ተናቦ፡ለወርቅ፡፫፡ፊደላት፡ያተርፍለታል፤ፊደላቱም፡ግእዝ፡ሳብዕ፡ኃምስ፡ናቸው። ይህም፥ሰሎሞን፡ዐማኑኤል፡ሐነጸ፡መቅደሰ፡ደሙ፡ማሕየዊ፡ባለ፡ጊዜ፡ሳብዕና፡ኃምስ፡ማስቀረቱን፡ያሳያል፤ ባይናበበው፡ግን፡ደሞ፡ማሕየዌ፡ባለ፡ነበረ። ግእዝ፡ማስቀረቱም፥መቅደሰ፡ደም፡ሐነጸ፡በማለት፡ይታያል። ሠም፡ለወርቅ፡የሚያተርፍለት፡ይህ፡ብቻ፡አይዶለም፤ከዚህ፡ሌላ፡ደግሞ፡፬፡ነገር፡ያተርፍለታል፤እነዚሁም፡ማሰሪያ፥አንቀጽ፥ተናባቢ፥አፈታት፥ቅጽል፥ዝርዝር፡ናቸው። አገባብ፡ያተርፋል፡የሚሉም፡አሉ፤አገባብ፡ግን፡በሠም፡ላይ፡ወድቆ፡ለወርቅ፥በወርቅ፡ላይ፡ወድቆ፡ለሠም፡ይኸናልና፤ሠም፡ለወርቅ፡አገባብ፡ያተርፋል፡ማለት፡ለልብ፡አይረዳም። ፬፡ነገር፡ማትረፉም፡እንዲህ፡ነው። እመ፡ርኅራኄ፡ቤተ፡ክርስቲያን፡ትወግዕ፡ጥዑመ፡ሥጋዌ፡ሐሊበ፡እግዚእን፡ለደቂቃ፡ምእመናን፥በይነ፡ዘአእመረት፡ከመ፡ይከውኖሙ፡ሕይወተ፡ኀይለ፡ሥጋ፡ብሎ፥ትወግዕ፡በማለት፡ማሰሪያ፡ማትረፉን፥ጥዑመ፡በማለት፡ቅጽልን፥ሐሊበ፡እግዚእን፡በማለት፡ተናባቢን፥ሥጋዌ፡ወተትን፡በማለት፡አፈታትን፥በይነ፡ዘአእመረት፡በማለት፡አንቀጽን፥ለደቂቃ፡በማለት፡ዝርዝር፡ማትረፉን፡ያሳያል።

፪፻፬፤ ባለቤትና፡ዘርፍ፡በሠምና፡በወርቅ፡አካኼድ፡ሲነገሩ፡ብዙ፡ስም፡አላቸው፡አስቀድመን፡ባ፲፪ኛ፡ዕርከን፡እንደ፡ተናገርነ፡(ቍ፷፰)። የሠም፡ባለቤት፡ከወርቅ፡ዘርፍ፡ተናቦ፡የወርቅን፡ባለቤት፡ሲያመጣ፡ውስጠ፡ወይራ፡ያሰኛል። ይህም፡ነዳያን፡አሕዛብ፡በልዑ፡ኅብስተ፡ጴጥሮስ፡ባዕል፡ባለ፡ጊዜ፡ሃይማኖተ፡ጴጥሮስ፡ማለቱን፡ያሳያል። ስሙም፡ክብ፡ውስጠ፡ወይራ፡ይባላል፤የሠሙ፡ዘርፍ፡ባዕል፡ሲቀር፡ግን፡ክብ፡አይባልም። ፪ኛም፡የወርቅ፡ባለቤት፡እየቀደመ፡የሠም፡ባለቤት፡ተከትሎ፡ከወርቅ፡ዘርፍ፡ሲናበብ፡ዝምድ፡ያሰኛል። ይህም፡ተበልዐ፡ሃይማኖት፡ኅብስተ፡ጴጥሮስ፡ባዕል፡ማለቱን፡ያሳያል። ስሙም፡ድርብ፡ዝምድ፡ይባላል፤ባዕል፡ሲቀር፡ግን፡ነጠላ፡ዝምድ፥ወይም፡ቅጽል፡ከምሳሌ፡ያሰኛል። ፫ኛም፡የሠም፡ባለቤት፡ከወርቅ፡ዘርፍ፡ተናቦ፡እየቀደመ፡የወርቅ፡ባለቤት፡ሲከተል፡ፍላጻ፡ይባላል። ይህም፡ተበልዐ፡ኅብስተ፡ጴጥሮስ፡ባዕል፡ሃይማኖት፡ሲል፡ድርብ፡ፍላጻ፤የሠሙ፡ዘርፍ፡ባዕል፡ሲቀር፡ነጠላ፡ፍላጻ፡ይባላል። ፬ኛም፡የሠም፡ባለቤት፡በወርቅ፡ባለቤት፡ላይ፡በሚናበብበት፡ጊዜ፡በወርቅ፡ባለቤት፡ሲጠበቅ፡ጥምዝ፡ይባላል። ይህም፡በልዐ፡ኅብስተ፡ዘጴጥሮስ፡ሃይማኖት፡ባለ፡ጊዜ፡ጥምዝነቱን፡ያሳያል። ፭ኛም፡ዘርፍ፡በዘና፡በለ፡ሲደፋ፡ስሙ፡ድፋት፡ይባላል። ይህም፡

በልዐ ፡ ዘጴጥሮስ ፡ ባዕል ፡ ሃይማኖተ ፡ ኅብስተ ፡ ሲል ፡ የዘ ፡ ድርብ ፡ ድፋት ፣ ባዕል ፡ ሲቀር ፡ ነጠላ ፡ ድፋት ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ በልዐ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ባዕል ፡ ጥዑመ ፡ ሃይማኖተ ፡ ኅብስቶ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ርኁብ ፡ ሲል ፡ የለ ፡ ድርብ ፡ ድፋት ፣ ባዕል ፡ ሲቀር ፡ ነጠላ ፡ ድፋት ፡ ይባላል ። ፫ኛም ፡ በልዐ ፡ ወይም ፡ ተበልዐ ፡ ሃይማኖተ ፡ ጴጥሮስ ፡ ኅብስተ ፡ ባዕል ፡ ተብሎ ፡ በየገንዘቡ ፡ ሲነገር ፡ ተቻቻይ ፡ ይባላል ።

፻፳፫ ፣ ብሂልም ፡ በሰዋስውነቱ ፡ ዘርፍና ፡ ምሳሌ ፡ ይኾናል ፣ ከዘርፍም ፡ ሲያገዝ ፡ ለብሂል ፡ ለ ፡ የለው ፡ ለብሂሎት ፡ ዘ ፡ የለው ፡ ይባላል ። ዘርፍ ፡ ሲኾን ፡ ዝምድ ፥ ፍላጻ ፥ ድፋት ፥ ጥምዝ ፥ ክብ ፡ ውስጠ ፡ ወይራ ፥ ምፀት ፥ ሠረዝ ፥ ተራ ፡ ምሳሌ ፡ ይኾናል ። ዝምድ ፡ ሲኾን ፥ ምሕረት ፡ ወርቀ ፡ ብሂል ፡ አድኅን ፡ ነዌ ፡ ለእግዚእ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ ንዋዩ ። ፍላጻ ፡ ሲኾን ፥ ወይነ ፡ ብሂል ፡ ለብሰ ፡ ሥጋ ፡ ማርያም ፡ ወልደ ፡ አብ ፡ መዐዛ ፡ ሃይማኖት ፡ ሰትየ ፡ ቄርሎስ ፡ ንጉሥ ። ድፋት ፡ ሲኾን ፥ ዘብሂል ፡ ተወልደ ፡ አምላክ ፡ ወጴጥሮስ ፡ ተሰቅለ ፡ ቊልቊሊተ ፡ ምስጢረ ፡ ቤተ ፡ ሐነጽኩ ። ጥምዝ ፡ በትረ ፡ ዘብሂል ፡ አጽንዐ ፡ ሕገ ፡ አ ፡ ሰብእ ፡ ለአድኅኖ ፡ ነፍስከ ፡ ወንጌል ፡ ጳውሎስ ፡ ኖላዊ ፡ ነሥአ ፡ በእደ ፡ ጉባኤ ። ያልተከበበ ፡ ውስጠ ፡ ወይራ ፡ ሲኾን ፥ መሶበ ፡ ብሂል ፡ እትወለድ ፡ እምወለተ ፡ ወለትከ ፡ ሰፈየት ፡ ድንግል ፡ መርዓተ ፡ ሙሴ ፡ አ ፡ አዳም ። ክብ ፡ ሲኾን ፥ በግዐ ፡ ብሂል ፡ ተወልደ ፡ አምላክ ፡ እምነ ፡ ማርያም ፡ ባዕል ፡ በልዐ ፡ ዕጕለ ፡ አርዌ ፡ ንስጥሮስ ። ምፀት ፥ ብሂል ፡ እድግት ፡ አውዕአት ፡ ቀርነ ፥ ብሂል ፡ ተናገረት ፡ እብን ፡ ነገረ ። ረሠዝ ፥ ብሂል ፡ ተሰቅለ ፡ እግዚእ ፡ ላዕለ ፡ ጽሒፎተ ፡ ቀይሕ ፡ ቀለም ፡ ወብሂል ፡ ተሰቅለ ፡ ጴጥሮስ ፡ ታሕተ ፡ ተርጕሞተ ፡ ሃይማኖተ ፡ አበው ፡ ይደልዎሙ ፡ ለሐዋርያት ፡ ሊቃውንት ፣ የዋዌ ፡ ሠረዝ ፡ ነው ። ተራ ፡ ምሳሌም ፡ ሲኾን ፥ ወርቀ ፡ ብሂል ፡ ሞተ ፡ እግዚእ ፡ በእንተ ፡ ፍቅረ ፡ ሰብእ ፡ ዘገበ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ባዕል ፡ ይላል ። ከዚህ ፡ የቀረው ፡ የብሂል ፡ ጓዝ ፡ አንቀጽነቱና ፡ አገባብነቱ ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ፡ (ቊ ፹፫) ።

፻፳፬ ፣ የምሳሌ ፡ ዐዋጅ ። ሩቅና ፡ ቅርብ ፥ አንድና ፡ ብዙ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ አይመስሉም ፣ ይኸውም ፡ በማሰሪያ ፡ ባንቀጽ ፡ በቅጽል ፡ ኅብረትና ፡ አንድነት ፡ የላቸውምና ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ይህም ፥ ብህለ ፡ ብህልከ ፥ ተብህለ ፡ ተብህሉ ፥ አብሀለ ፡ አብሀለት ፥ በሃሊ ፡ በሃሊት ፡ በማለት ፡ ይታያል ። ፪ኛም ፡ ወ ፡ አንድ ፡ ያደረጋቸው ፡ ኹለት ፡ ስሞች ፡ ሠም ፡ ኹነው ፥ ወርቅም ፡ ኹነው ፡ ከስም ፡ ተዛምደው ፡ አይመስሉም ። ይህም ፡ ርኁብ ፡ ወነዳይ ፡ አሕዛብ ፡ በልዑ ፡ ኅብስተ ፡ ሃይማኖት ፡ አለማለት ፡ ነው ። ፫ኛም ፡ ነባቢና ፡ ኢነባቢ ፥ የተጸውዖ ፡ ስምና ፡ ስም ፥ ስምና ፡ ግብር ፡ ኀዳሪና ፡ ማኅደር ፥ አንድና ፡ ብዙ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፥ እነዚህ ፡ ፮ቱ ፡ ተናበው ፡ አይመሰሉም ። ቅርብና ፡ ሩቅ ፡ ግን ፡ ተናቦ ፡ ሲመስል ፥ ተበላዕከ ፡ ኅብስተ ፡ ሃይማኖት ፡ ዘረትዐ ፡ ሲል ፥ የሠሙ ፡ አቅራቢ ፡ ለወርቁ ፡ ተርፎ ፡ ቅጽሉን ፡ ዘረታዕከ ፡ ያሰኛልና ፣ ጸያፍ ፡ አይባልም ። ይህም ፥ ዘተወልደ ፡ ዘተጠምቀ ፡ ዘተንሥአ ፡ ብሎ ፡ ተማሀለነ ፡ እግዚአ ፡ በለው ፡ ይታወቃል ፣ የግልጠ ፡ ዘ ፡ ጠባይ ፡ ይህ ፡ ነው ። ውስጠ ፡ ዘም ፡ ቢኾን ፡ ከቅርብና ፡ ከሩቅ ፡ ይሰማማል ፣ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ላይኛው ፡ መስሏቸው ፡ በልማድ ፡ ዐዋጅ ፡ ጸያፍ ፡ ነው ፡

ይሉታል ። ነባቢና ፡ ኢነባቢ ፥ ክህነ ፡ እብን ፡ ቀዳሲ ። ስምና ፡ ስም ፥ ዳዊተ ፡ ሚካኤል ። ስምና ፡ ግብር ፥ ሰሎሞነ ፡ ጥበብ ። ኀዳሪና ፡ ማኅደር ፥ ወርቀ ፡ መዝገብ ፥ ወይም ፡ ኅብ ስተ ፡ መሶብ ፡ ብሎ ፡ አለመመሰል ፡ ነው ። ከ፮ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፫ቱ ፡ ፊተኞች ፡ ሲቀሩ ፡ ፫ቱ ፡ ኋለኞች ፡ በውስጠ ፡ ወይራነት ፡ ሠም ፡ ለበስ ፡ ኹነው ፡ ሲነገሩ ፡ ከውስጣቸው ፡ ጥሩ ፡ ወርቅ ፡ ይወጣል ። ኀዳሪና ፡ ማኅደር ፥ ግሩም ፡ ውእቱ ፡ አንበሳ ፡ ገዳም ፡ በኅበ ፡ አራ ዊት ፡ ሰብእ ፡ ብሎ ፥ ባሕታዌ ፡ ገዳም ። አንድና ፡ ብዙ ፥ አዋልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ብሎ ፡ ሕዋሳተ ፡ ጊዮርጊስ ። ወንድና ፡ ሴት ፥ ብእሲተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወለደት ፡ ሠለስተ ፡ ብሎ ፡ ክሣደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ አውሐዘት ፡ ደመ ፡ ወማየ ፡ ወሐሊበ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ዘርፍ ፡ ከዘርፍ ፡ ሳይማሰል ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ያናግራል ። ይህም ፥ እደ ፡ ሔዋን ፡ ደሙ ፡ ለዐማኑኤል ፡ መተረ ፡ ፍዳ ፡ ኀጢአታ ፡ ለሔዋን ፡ በለሰ ፡ ገነት ። ትም ህርተ ፡ ሐዋርያት ፡ መቅደሱ ፡ ለሰሎሞን ፡ ተሐንጸት ፡ በወርቅ ፡ አርእዮተ ፡ መንክር ። ምሳሌም ፡ ከንቀጽ ፡ ወዲህ ፡ እንጂ ፡ ከንቀጽ ፡ ወዲያ ፡ የለም ፤ ዝናም ፡ መጽአ ፡ ሆሳዕና ፡ ቢል ፡ ፍርቅ ፡ ይባላል ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የሠምና ፡ የወርቅ ፡ አካኼድ ፥ የቅኔ ፡ ጐዳና ፥ የንባቡን ፡ አሰካክና ፡ መልክ ፡ ከነስሙ ፡ መጽሔት ፡ በሚባለው ፡ በታላቁ ፡ አገባብ ፡ ተመልከት ፡ (ገጽ ፡ ፻፶፮—፻፶፲) ።

፳፫ኛ ፡ ዕርከን ።

ብትን ፡ ሰዋስው ።

የደቂቅ ፡ አገባብ ፡ አንጻሮች ፥ ወይም ፡ ውስጠ ፡ ወይሮች ።

ብትን ፡ ሰዋስው ፡ ማለት ፥ ፪ ፡ ቅንጣት ፡ ጥሬ ፥ ወይም ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ፍሬ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ውጥንቅጥ ፡ እንደ ፡ ማለት ። እነዚሁም ፡ በታና ፡ ጊዜ ፥ ባሕርይና ፡ አካል ፥ ስምና ፡ ግብር ፥ ነገር ፡ ናቸው ። ብትን ፡ ሰዋስውም ፡ ያሰኛቸው ፥ አገባብ ፡ ሳይዙ ፡ ብቻ ፡ ብቻ ቸውን ፡ ተነግረው ፡ ባፈታታቸው ፡ አገባብ ፡ ማምጣት ፡ ነው ።

፻፳፯፤ መድረሻቸው ፡ በዝርዝርነት ፡ በነባርነት ፡ ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ ሲኾን ፡ በልማዳዊ ፡ ዐማርኛው ፥ በ፫ ፡ አናቅጽ ፡ ዐማርኛና ፡ ባ፭ ፡ አገባብ ፡ ዐማርኛ ፡ ይ ፈታል ። ልማዳዊ ፡ ዐማርኛው ፡ ን ፡ ነው ፤ ፫ቱም ፡ አናቅጽ ፥ ገብረ ፡ መሰለ ፡ ብህለ ፡ ና ቸው ። ዐማርኛቸውም ፥ ኹኖ ፡ አድርጎ ፡ ፩ ፡ ወገን ፤ መስሎ ፡ አስመስሎ ፡ ፩ ፡ ወገን ፤ ብሎ ፡ ተብሎ ፡ አሰኝቶ ፡ ተባብሎ ፡ አባብሎ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነው ። ኹኖ ፡ መስሎ ፡ ተብሎ ፡ ተባብሎ ፡ ባ፭ ፡ አርእስት ፡ ያሳስራሉ ። አድርጎ ፡ አስመስሎ ፡ ብሎ ፡ አባብሎ ፡ በ፫ ፡ አ ርእስት ፥ አሰኝቶም ፡ በራሱ ፡ ያሳስራሉ ። ያ፭ቱ ፡ አገባብ ፡ ዐማርኛ ፡ በ ፡ ከ ፡ ወደ ፡ ጋራ ፡ ለ ፡ ነው ። ን ፡ ሲኾን ፥ ጌሐ ፡ ፍኖተ ፤ ተከለ ፡ ደብተራ ፤ ቀሠመ ፡ ጽጌ ፤ አኀዘ ፡ መርኆ ፡ ይላል ። በ ፡ ሲኾን ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ፤ ወደ ፡ ሲኾን ፡ በቦታ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ማሰ ሪያዎቹም ፥ ቦአ ፡ ወፅአ ፥ ሖረ ፡ መጽአ ፥ ተመይጠ ፡ ገብአ ፥ ዐርገ ፡ ወረደ ፥ ተፈነወ ፡ ነ ገደ ፥ በጽሐ ፡ ተሰደ ፥ እነዚህን ፡ የመሰሉ ፡ ናቸው ፤ ሲገባም ፥ ዐርገ ፡ ሐመረ ፡ ወረደ ፡ ምድረ ፡ ጐየ ፡ ግብጸ ፡ ተመይጠ ፡ ናዝሬተ ፡ ወገሊላ ። ሰፍያ ፡ ንግሥት ፡ ነገደት ፡ ሮሜ ፥

ወበጸ.ሓ ፡ ሮሜ ፡ ሐረት ፡ ተሰሎንቄ ፥ ወእምሀየ ፡ ገብአት ፡ ደማስቆ ፡ ያሰኛል ። ባለበታ ውንም ፡ ፈልጎ ፡ በተጸውዖ ፡ ስም ፡ ሲገባ ፥ ግእዝ ፡ ወራሽ ፡ ቀለም ፡ ይፈልጋል ፤ እነዚሁም ፡ ሀ ፡ ሃ ፡ ናቸው ፥ ግእዙ ፡ የወንድ ፡ ራብዑ ፡ የሴት ። ፈነወ ፡ ኪራም ፡ አግብርቲሁ ፡ ሰሎሞንሀ ። ተፈነወ ፡ ገብርኤል ፡ መልአክ ፡ ማርያምሃ ፡ እያሰኘ ፡ ኀበ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ።

፻፹፰ ። ግብር ፡ ነገር ፡ በዝርዝርነት ፡ በነባርነት ፡ ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ ሲኾኑ ፡ በ ፡ ይኾናሉ ። በ፮ ፡ ግሶች ፡ ያሳስራሉ ፤ ግሶቹም ፡ ንእሰ ፡ ዐብየ ፡ ዐረየ ፡ ቀደመ ፡ ኀብረ ፡ ሰክረ ፡ ናቸው ። ግብር ፡ በ ፡ ሲኾን ፥ ኢትስክሩ ፡ ወይነ ፤ በወይን ። ንእሰ ፡ ክብረ ፡ ይሁዳ ፡ ዐብየ ፡ ማትያስ ፡ እምይሁዳ ፡ ክብረ ፤ በክብር ። እምከመ ፡ ዐረይነ ፡ ሕማመ ፡ ንዔሪ ፡ ክብረ ፡ ምስሌሁ ፤ በመከራ ፡ በክብር ። ቀደመ ፡ አሳሄል ፡ ሩጸተ ፡ እምአብያጺሁ ፤ በሩጫ ። ነገር ፡ በ ፡ ሲኾን ፡ ኀበሩ ፡ ቃለ ፡ ነቢያት ። ኀብሩ ፡ ምክረ ፡ ወሃይማኖተ ፥ አው ፡ አሚነ ፡ ብሎ ፡ በምክር ፡ በሃይማኖት ፡ ያሰኛል ። በታ ፡ ግን ፡ በ ፡ ሲኾን ፡ ሀሎ ፡ ኮነ ፡ ነበረ ፥ እነዚህን ፡ በመሰሉ ፡ ግሶች ፡ ያሳስራል ። ሀሎ ፡ ገዳመ ፡ አው ፡ ቤተ ፤ ነበረ ፡ ላዕለ ፡ አው ፡ ታሕተ ፤ በዱር ፡ በቤት ፥ በላይ ፡ በታች ።

፻፹፱ ፤ ጊዜም ፡ በ ፡ ሲኾን ፡ ለበታ ፡ በሚስማሙ ፡ አናቅጽ ፡ ያሳስራል ። ይህም ፥ ሌሊተ ፡ በኦ ፡ ወሌሊተ ፡ ወፅኦ ። መዓልተ ፡ ወሌሊተ ፡ ዕቀበነ ፡ አንተ ። ተሰቅለ ፡ ቀትረ ፥ ወወረደ ፡ ሠርከ ፡ እያሰኘ ፥ በመዓልትና ፡ በሌሊት ፥ በቀትር ፡ በሠርክ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ሲጨመርበት ፡ ግን ፡ በ ፡ ወይም ፡ ን ፡ ተብሎ ፡ መፈታት ፡ የለውም ፤ ዐማርኛው ፡ በአኃዝ ፡ ይበዘበዛል ። ይህም ፡ ነበረ ፡ ሠሉሰ ፡ መዋዕለ ፡ ወሠሉሰ ፡ ለያልየ ። ሰዱሰ ፡ ዕለተ ፡ ተገበር ፡ ግብረከ ። ጾመ ፡ አርብዓ ፡ መዓልተ ፡ ወአርብዓ ፡ ሌሊተ ፡ በለው ፡ ይታወቃል ።

፻፺ ፤ ግብር ፡ ነገር ፡ ባሕርይ ፡ አካል ፥ ግእዝና ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ ኹነው ፡ ሲነገሩ ፡ ከ ፡ ይኾናሉ ። የሚስቧቸውም ፡ አናቅጽ ፡ ርኅበ ፡ ጸምአ ፡ ነድየ ፥ ተዐርቀ ፡ ጾመ ፡ ዐብየ ፡ ንእሰ ፥ እነዚህን ፡ የመሰሉ ፡ ናቸው ። ግብር ፥ ከ ፡ ሲኾን ፥ ተዐርቀ ፡ ልብሰ ፤ ርኅበ ፡ ኅብስተ ፤ ጾመ ፡ መብልዐ ፡ ብሎ ፥ ከልብስ ፡ ከንጀራ ፡ ከመብል ፡ ያሰኛል ። ነገርም ፡ ከ ፡ ሲኾን ፥ ተከልአ ፡ ውዴተ ፡ ወሐሜተ ፥ ከሰብቅ ፡ ከሐሜት ። ባሕርይ ፡ ከ ፡ ሲኾን ፥ ጸምአ ፡ ማየ ፥ ነድየ ፡ ወርቀ ፥ በደረ ፡ ልሂቀ ፤ ከውሃ ፡ ከወርቅ ፡ ከልሂቅ ። አካልም ፡ ከ ፡ ሲኾን ፥ ዐብየ ፡ መልአከ ፡ በኀይል ፡ ሰብአ ፤ ንእሰ ፡ ሰብእ ፡ በኀይል ፡ መልአከ ፡ ያሰኛል ፤ ኹሉንም ፡ ከ ፡ ብለኽ ፡ ፍታ ።

፻፺፩ ፤ ብትን ፡ ሰዋስው ፡ ኹሉ ፡ በዝርዝርነት ፡ በነባርነት ፥ ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ ሲኾን ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ይኾናል ። ጋራ ፡ ሲኾን ፡ በመደራረግ ፡ በማደራረግ ፡ ያሳስራል ። በመደራረግ ፡ ተማከረ ፡ ሰብአ ፡ ባለ ፡ ጊዜ ፡ ከሰው ፡ ጋራ ፡ ተማከረ ፡ ያሰኛል ። በማደራረግም ፡ ጊዜ ፡ አስተማከረ ፡ ሰብአ ፡ በል ። ብትን ፡ ሰዋስው ፡ እንደ ፡ ሲኾን ፡ በዘፈቀደ ፡ ግስ ፡ ያሳስራል ። ተቀሥፈ ፡ እግዚእነ ፡ ሰራቄ ፥ ወተሰቅለ ፡ እቡሰ ፤ እንደ ፡ ሌባ ፡ እንደ ፡ በደለኛ ። ኹኖም ፡ ሲኾን ፥ አምላክ ፡ ሞተ ፡ ሰብአ ፤ ሰው ፡ ኹኖ ። አድርጎም ፡ ሲኾን ፥ አስተየ ፡ ማየ ፡ ወይነ ፤ ውሃውን ፡ ወይን ፡ አድርጎ ። መስሎም ፡ ሲኾን ፥ አስተርአየ ፡

ሰይጣን፡ ሰብአ ። አስመስሎም፡ ሲኾን፥ ይውህብ፡ ሰይጣን፡ እብነ፡ ወርቀ፥ አው፡ ጎብስተ፡ ይላል ። ተብሎም፡ ሲኾን፥ ተሰቅለ፡ ክርስቶስ፡ ኃጥአ ። ብሎም፡ ሲኾን፥ ሰቀልዎ፡ አይሁድ፡ ለክርስቶስ፡ ኃጥአ ። አሰኝቶም፡ ሲኾን፥ አስቀሎሙ፡ ሰይጣን፡ ለአይሁድ፡ ክርስቶስሀ፡ ኃጥአ ። ተባብሎም፡ ሲኾን፥ ተቃጸበ፡ ሄሮድስ፡ ምስለ፡ ወፀልቱ፡ ላዕለ፡ ክርስቶስ፡ ዐላዌ ። አባብሎም፡ ሲኾን፥ መስተዋድይ፡ ያስተፃርፍ፡ ጻድቃነ፡ ሐሳዌ፡ ያሰኛል ።

፻፴፪ ፤ ብትን፡ ሰዋስው፡ ለ፡ ሲኾን፥ ተቀባይነት፡ በሚሰማማው፡ ጥሬ፡ ይገባል ። ይህም፥ ዘይትቀነይ፡ ወፍረ፡ ተኀርየ፡ ሢመተ፡ ብሎ፥ ለርሻ፡ የሚገዛ፡ ለሹመት፡ ተመረጠ ። ወይምህክ፡ ነዳየ፡ ወምስኪነ፡ ብሎ፥ ለድኻ፡ ለጦም፡ ዐዳሪ፡ ይራራል ። ኢያንእስ፡ እንዘ፡ ይፌትት፡ ርእሶ፡ ብሎ፥ ለራሱ፡ ሲቈርስ፡ አያሳንስ፡ እያሰኘ፡ ተቀባይነቱን፡ ያሳያል ። በተቀብዖ፡ ስም፡ ሲገባ፡ ፍችው፡ ና፡ ነት፡ ይኾናል ። ተሰይመ፡ ጳጳሰ፥ አው፡ ቀሲሰ፡ ወዲያቆነ ፤ ጵጵስና፡ ቅስና፡ ዲቁና ፤ ወይም፡ ጳጳስነት፡ ቄስነት፡ ዲያቆንነት ። በግእዝም፡ ቋንቋ፡ የጥሬው፡ መድረሻ፡ ና፡ ሲኾን፡ እንዲሁ፡ ይፈታል ፤ ንጽሕና፡ ቅድስና፥ ንጹሕነት፡ ቅዱስነት ፤ የመሰለው፡ ኹሉ ።

፻፴፫ ፤ ብትን፡ ሰዋስው፡ በዝርዝርነት፡ በነባርነት፡ ግእዝ፡ ራብዕ፡ ኃምስ፡ ሳብዕ፡ ኹኖ፡ በስመ፡ ነገድ፡ እየገባ፡ ኛ፡ ሲኾን፡ ቋንቋ፡ ያሰማል ። ተአምርኑ፡ ዐረበ፡ ወዐምሐራ፥ ዐረብኛና፡ ዐማርኛ ፤ አው፡ ጋላ፡ ወሱማሌ፥ ጋልኛና፡ ሱማልኛ ፤ ወዓዲ፡ ወላሞ፡ ወላምኛም፡ ደግሞ ። ይነቁ፡ አብድ፡ ዝእበ፥ አው፡ አድገ ፤ ዥብኛ፡ አህይኛ ። ምስጢሩም፡ አንጻርነት፡ ኹኖ፡ እንደ፡ ከማለት፡ ይገባል ። የብትን፡ ሰዋስው፡ ዐዋጅ፡ ባጭሩ፡ ይህ፡ ነው ።

፲፬ኛ፡ ዕርከን ።

ሙሻዘር ።

፻፴፬ ፤ ሙሻዘር፡ ማለት፡ ባማርኛ፡ መጣብቅ፡ ይኾናል ፤ በሰዋስው፡ ግን፡ ተናበ፡ የሚስብና፡ ደቂቅ፡ አገባብ፡ የሚያመጣ፥ ተናባቢ፡ ዘር፡ ማለት፡ ነው ። ሙሻዘሮችም፡ የሚባሉ፡ ፬፡ ናቸው ፤ ሳድስ፡ ቅጽልና፡ ሣልስ፡ ቅጽል፥ አርእስትና፡ ሳቢ፡ ዘር ። የሳድስና፡ የሣልስ፡ ውስጠ፡ ዘ፡ ባዕድ፡ ቅጽልነት፥ ተናበውም፡ ገቢር፡ ተገብሮ፡ መሳባቸው፡ ከግልጠ፡ ዘ፡ ጋራ፡ በበታው፡ ተነግሯል፡ (ም፪፡ ቍ፴፫) ። አኹን፡ ግን፡ በዚህ፡ ክፍል፡ ካርእስትና፡ ከሳቢ፡ ዘር፡ ጋራ፡ ሙሻዘር፡ ያልናቸው፥ ከብትን፡ ሰዋስው፡ ተናበው፡ በባዕድ፡ ግልጠ፡ ዘ፡ የተነገሩትን፡ ፬፡ አገባቦች፡ የሚያመጡ፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ነው ፤ ሙሻዘርም፡ ኹነው፡ ሲነገሩ፡ ቅጽልነታቸው፡ አይቀርም ።

፻፴፭ ፤ ሳድስ፡ ቅጽል፡ ተናበ፡ ፬ኙን፡ አገባብ፡ ሲያመጣ ። ክርስቶስ፡ ምዉተ፡ አዳም፡ ባለ፡ ጊዜ፥ ለአዳም፡ ስለ፡ አዳም፡ የሞተ ። ስቁለ፡ ፈያት፡ ሲል፡ ከወንበዶች፡ ጋራ፥ እንደ፡ ወንበዶች፡ ማለት፡ ነው ። ገብርኤል፡ ፍንወ፡ ማርያም፡ ሲል፥ እስከ፡ ማርያም፥ ወደ፡ ማርያም፡ የተላከ ። ሰሎሞን፡ ንጉሠ፡ ዳዊት፡ ሲል፥ የዳዊትን፡ ያኽል ፤

የነገሠ ። አዳም ፡ ፍጡረ ፡ መሬት ፡ ሲል ፥ ከመሬት ፡ የተፈጠረ ። ኢየሱስ ፡ ስቁለ ፡ ዕፅ ፡ ወቅንወ ፡ ኀጺን ፤ በንጨት ፡ የተሰቀለ ፥ በብረት ፡ የተቸነከረ ። ፪ኛም ፡ ያሉታ ፡ አገባብ ፡ ኢ ፡ ወድቆበት ፡ የነዚህን ፡ አፍራሽ ፡ ሲያመጣ ፡ ፍችው ፡ አለ ፡ ያለ ፡ ይኾናል ። ክርስቶስ ፡ ኢምዉት ፡ አዳም ፥ አላዳም ፡ ያላዳም ፡ ያልሞተ ። ኢስቁለ ፡ ፈያት ፥ ያለወንበዶች ፡ ያልተሰቀለ ። ገብርኤል ፡ ኢፍንወ ፡ ማርያም ፥ ያለማርያም ፡ ያልተላከ ። ሰሎሞን ፡ ኢንጉሠ ፡ ዳዊት ፥ ያለዳዊት ፡ መጠን ፡ ያልነገሠ ። አዳም ፡ ኢፍጡረ ፡ መሬት ፥ ያለመሬት ፡ ያልተፈጠረ ። ኢየሱስ ፡ ኢስቁለ ፡ ዕፅ ፡ ወኢቅንወ ፡ ኀጺን ፤ ያለንጨት ፡ ያልተሰቀለ ፡ ያለብረት ፡ ያልተቸነከረ ። እንበለ ፡ ከኢ ፡ ተሰማምቶ ፡ የ፱ኙ ፡ ኹሉ ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ፱ ፡ ያልናቸውም ፡ እሊህ ፡ ናቸው ፤ ለ ፡ በእንተ ፡ ከመ ፡ ምስለ ፡ ኀበ ፡ እስከ ፡ መጠነ ፡ እም ፡ በ ።

፻፴፮ ፤ ዳግመኛም ፡ የ፮ቱ ፡ አዕማድ ፡ ሣልስ ፡ ቅጽል ፡ ከብትን ፡ ተናቦ ፡ እሊህን ፡ ፱ኙን ፡ ሲያመጣ ፡ አገባቡ ፡ እንዲህ ፡ ነው ። የገቢር ፡ ሣልስ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ ሲያመጣ ፥ አብ ፡ መጣዌ ፡ ዓለም ፡ ወልዶ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ቤዛ ። ከመንና ፡ ምስለን ፡ ሲያ ፥ ጲላጦስ ፡ ቀሣፌ ፡ ሰረቅት ፡ ወሰቃሌ ፡ ፈያት ፡ ክርስቶስሀ ። ኀበንና ፡ እስከን ፡ ሲያ ፥ አብ ፡ ፈናዌ ፡ ማርያም ፡ ገብርኤልሀ ። መጠነን ፡ ሲያ ፥ ሳሙኤል ፡ ቀባዔ ፡ ሳኦል ፡ ዳዊትሀ ፡ ወአንጋሢሁ ፤ ዳዊትን ፡ በሳኦል ፡ መጠን ፡ የቀባውና ፡ ያነገሠው ። እምንና ፡ በን ፡ ሲያ ፥ ወልድ ፡ ፈናዌ ፡ ሰማይ ፡ መንፈሶ ፡ ወከዓዌ ፡ አርድእት ፡ ሞገሶ ፤ ወይም ፡ ፈጣሬ ፡ መሬት ፡ አዳምሀ ፡ ወሠያሜ ፡ ገነት ፡ ኪያሁ ፡ ያሰኛል ።

፻፴፯ ፤ የአግብሮ ፡ ሣልስ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ ሲያመጣ ፥ መሐላ ፡ ውእቱ ፡ አቅታሌ ፡ አዳም ፡ ወሔዋን ፡ ክርስቶስሀ ። ከመንና ፡ ምስለን ፡ ሲያ ፥ ሕገ ፡ ሮም ፡ አቅሣፌ ፡ ሰረቅት ፡ ወአስቃሌ ፡ ፈያት ፡ ክርስቶስሀ ። ኀበንና ፡ እስከን ፡ ሲያ ፥ ምስጢረ ፡ ሥጋዌ ፡ አፈናዌ ፡ ድንግል ፡ መልአከ ፡ እምኀበ ፡ አብ ። መጠነን ፡ ሲያ ፥ መዓልት ፡ አምጻኤ ፡ ጽልመት ፡ ብርሃነ ፤ ወሌሊት ፡ አምጻኤ ፡ ብርሃን ፡ ጽልመተ ። እምንና ፡ በን ፡ ሲያ ፥ ርቱዕ ፡ ጥቀ ፡ ፍትሐ ፡ ፈጣሪ ፡ አጸዋዔ ፡ ቤቱ ፡ ለሳኦል ፡ አጋግሀ ፡ ኀበ ፡ ሳሙኤል ፡ ወአቅታሌ ፡ ኩናት ፡ ኪያሁ ፡ በእደ ፡ ነቢይ ። ለና ፡ በእንተ ፥ ከመና ፡ መጠነ ፡ ምስለ ፡ በምስጢር ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።

፻፴፰ ፤ ያደራራጊ ፡ ሣልስ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ ሲያመጣ ፥ አብ ፡ አስተጻባኤ ፡ አዳም ፡ ወልዶ ፡ መድኀነ ፡ ምስለ ፡ መልአከ ፡ ሞት ፥ ኤር ፡ ውእቱ ። ከመንና ፡ መጠነን ፡ ሲያ ፥ በቀለ ፡ ዳዊት ፡ አስተቃታሌ ፡ ኢዮአብ ፡ ሰሎሞንሀ ፡ ምስለ ፡ ሳሚ ። ምስለንና ፡ በን ፡ ሲያ ፥ ወላዲተ ፡ አምላክ ፡ ይእቲ ፡ አስተዋሣኢተ ፡ ንስጥሮስ ፡ ቄርሎስሀ ፤ ወአስተጋባኢተ ፡ ኤፌሶን ፡ ካዕበተ ፡ ምእት ፡ ሊቃውንተ ። እምንና ፡ ኀበን ፡ እስከን ፡ ሲያመጣ ፥ ትንሣኤ ፡ እግዚእነ ፡ አስተራዋጺተ ፡ መቃብር ፡ አንስተ ፡ ኀበ ፡ ሐዋርያት ፤ ወዜና ፡ አንስት ፡ አስተራዋጺተ ፡ መቃብር ፡ ጴጥሮስሀ ፡ ወዮሐንስሀ ፡ ኅቡረ ። ፊተኛውን ፡ ከ ፥ ኋለኛውን ፡ ወደ ፡ እስከ ፡ ብለኽ ፡ ፍታ ።

፻፴፱ ፤ ያጕል ፡ አንቀጽና ፡ የተገብሮ ፡ ያስተጋብሮም ፡ ሣልስ ፡ አገባብ ፡ ሲያመጣ ፡ እንዲሁ ፡ ነው ። ያጕል ፡ አንቀጽና ፡ የተገብሮ ፡ ሣልስ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ ምስለንና ፡

ከመን ፡ በን ፡ ሲያ ፥ ክርስቶስ ፡ ተሳታፌ ፡ አዳም ፡ ወሔዋን ፡ ጽዋዐ ፡ ሞት ፡ ምስለ ፡ ው
ሉዶሙ ፤ ውእቱኬ ፡ ተኰላቄ ፡ ፈያት ፡ ወተካፋሌ ፡ ሐብል ፡ ነዊኅ ፡ ተአስሮተ ፡ ድኅሬት ፡
ርስቶሙ ። ኀበንና ፡ እስከን ፡ ሲያመጣ ፥ ገብርኤል ፡ ተፈናዌ ፡ ድንግል ። እምን ፡ ሲያ ፥
ዮሴፍ ፡ ጕያዩ ፡ ቤተ ፡ ልሔም ፡ ግብጸ ፥ ወተመያጤ ፡ ግብጽ ፡ ናዝሬተ ፡ ነሚአ ፡ ሕፃነ ፡
ወእሞ ። የተጋብሮ ፡ ሣልስ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ በን ፡ ሲያመጣ ፥ ዐማኑኤል ፡ ተጻ
ባኤ ፡ አዳም ፡ ወሔዋን ፡ ምስለ ፡ መልአከ ፡ ሞት ፡ በሞቱ ፡ ወተቃራኔ ፡ ትንሣኤሁ ፡ ም
ስለ ፡ ስፉሐ ፡ ከርሥ ፡ መቃብር ። ምስለንና ፡ ከመን ፡ መጠነን ፡ ሲያ ፥ ቄርሎስ ፡ ተዋሣኤ ፡
ንስጥሮስ ፡ ወታዖድሪጣ ፥ ወተማላኔ ፡ ጴጥሮስ ፡ ሰይፈ ፡ ምስሌሆሙ ። እምንና ፡ ኀበን ፡
እስከን ፡ ሲያ ፥ ማርያም ፡ መግደላዊት ፡ ተራዋጺተ ፡ መቃብር ፡ ምስለ ፡ አብያጺሃ ፡ ኀበ ፡
ሐዋርያት ። ጴጥሮስ ፡ ወዮሐንስ ፡ ተባዳርያነ ፡ መቃብር ፡ ሩጸተ ፡ በጽሐ ፡ በተቃልዎ ።

፻፵ ፤ መስም ፡ ቅጽልም ፡ መድረሻው ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ቍጥሩ ፡ ከው
ስጠ ፡ ዘ ፡ ነውና ፥ እንዲሁ ፡ ተናበ ፡ ፱ኙን ፡ አገባብ ፡ ያመጣል ። አ ፡ ዘረሰየከ ፡ እግዚአ
ብሔር ፡ አዶናይ ፡ አምላከ ፡ ለፈርዖን ፡ ሙሴ ፡ ዕጓለ ፡ ማይ ፥ መቅተሌ ፡ ዕብራዊ ፡ ግብ
ጻዌ ፡ ወመድፈኔ ፡ ኆጻ ፡ ኪያሁ ፡ ጽሚተ ፤ ክቡደ ፡ መዝራዕት ፡ አንተ ፡ (ለ ፡ በእንተ ፡
በ) ። በትርከሂ ፡ በትረ ፡ ጽድቅ ፡ መገሥጽተ ፡ ውሉድ ፡ ቀላየ ፥ ወመንቅዒተ ፡ ኰኵሕ ፡
ማየ ፡ (ከመ ፡ መጠነ ፡ እም) ። መርሐ ፡ ደብረ ፡ ሲና ፡ እምግብጽ ፡ ስሳ ፡ እልፈ ፡ ይቡሳነ ፡
ልብ ፡ ወገጽ ፤ ወመዝለፊተ ፡ አሮን ፡ ሕዝበ ፡ ቅቡጻነ ፡ ተስፋ ፡ በዘዘ ፡ ዚአሁ ፡ ተግሣጽ ፡
ወዘዘ ፡ ዚአሁ ፡ ዘለፋ ፤ (ኀበ ፡ እስከ ፡ ምስለ) ።

፻፵፩ ፤ አርእስትና ፡ ሳቢ ፡ ዘር ። የገቢር ፡ አርእስት ፡ ፱ ፡ አገባብ ፡ ሲያመጣ ፥
ደለዎ ፡ ለክርስቶስ ፡ ለባሴ ፡ ክህነት ፥ ጸውዖተ ፡ ሐመር ፡ አርድእተ ፡ ወአንኆተ ፡ ደብር ፡
ስብከተ ፤ መጥዎተ ፡ አዳም ፡ ነፍሶ ፡ ወአኅስሮተ ፡ ገብር ፡ ርእሶ ፡ (እም ፡ በ ፡ ለ ፡ በእንተ ፡
ከመ ፡ መጠነ) ። መዊተ ፡ ፈያት ፡ ስቁለ ፡ ወፈንዎ ፡ ቤቱ ፡ ገነተ ፡ የማናየ ፡ ርግበ ፡ በእ
ንተ ፡ መሐላሁ ፡ (ምስለ ፡ ኀበ ፡ እስከ) ። የቀሩትም ፡ ሳቢ ፡ ዘሮችና ፡ አርእስቶች ፡ እን
ዲህ ፡ ይገባሉ ። ስቅለተ ፡ አዳም ፡ ተሰቅሎተ ፡ አዳም ፡ ፈቀደ ፡ እግዚእ ፥ (ለ ፡ በእንተ) ።
ልብሰተ ፡ ወይም ፡ ለቢሶተ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ሥጋ ፡ ማርያም ፡ ለአካለ ፡ ቃል ፡ ባሕ
ቲቱ ፡ (በ) ። ኢዮአብ ፡ ገብረ ፡ ተቃትሎተ ፡ አቤሴሎም ፡ በትእዛዘ ፡ ዳዊት ፡ (ምስለ) ።
አፍቀረ ፡ ወልድ ፡ ልደተ ፡ ማርያም ፡ ወይም ፡ ተወልዶተ ፡ ማርያም ፡ (እም) ። ተክህሎ ፡
ለንስር ፡ አብጽሖተ ፡ ኤርምያስ ፡ ጠማረ ፡ (ኀበ ፡ እስከ) ። ተውህበ ፡ ለሰሎሞን ፡ ንብረተ ፡
ዳዊት ፡ ነቢረ ፡ ዳዊት ፡ ዲበ ፡ መንበረ ፡ መንግሥት ፡ (መጠነ ፡ ከመ) ። ከንኡስ ፡ ቅጽ
ልም ፡ ተናበው ፡ አገባብ ፡ ሲያመጡ ፥ ስቅለተ ፡ ምንት ፡ ተስቅሎተ ፡ አይ ፡ ፈቀደ ፡ እግ
ዚእ ፤ ስቅለተ ፡ ሐብልኑ ፡ ወሚመ ፡ ተሰቅሎተ ፡ ኀጺን ፥ ዳእሙ ፡ ስቅለተ ፡ ዕፅ ። ተሰ
ቃሌ ፡ ምንት ፡ ስቁለ ፡ ምንት ፡ አድኀነ ፡ ዓለመ ። ስቅለተ ፡ አይቴ ፡ ተሰቅሎተ ፡ ማእዜ ፡
ፈቀደ ። ተሰቃሌ ፡ አይ ፡ ሰዓት ፡ ወስቁለ ፡ ምንት ፡ ዕለት ፡ ቤዘወነ ፡ እያሰኙ ፡ በን ፡ ያመ
ጣሉ ። ከደቂቅም ፡ ጥሬ ፡ ተናበው ፡ ነቢረ ፡ ላዕሉ ፥ ነጽሮተ ፡ ላዕሉ ፤ ርደተ ፡ መትሕት ፡
ነጻሬ ፡ ላዕል ፡ ንቡረ ፡ ታሕት ፡ እያሰኙ ፡ በንና ፡ ኀበን ፡ ያመጣሉ ። የቀሩትንም ፡ እን
ደዚሁ ፡ እያናበብኽ ፡ አግባ ።

፻፵፪ ፤ እንበለ ፡ ለዘጠኙ ፡ አገባብ ፡ አፍራሽና ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፡ በሙሻዘር ፡ ይወጣል ፤ አወጣጡንም ፡ ለማየት ፡ እንደ ፡ ቀድሞው ፡ ኢን ፡ መጨመር ፡ ነው ። ብቻ ውንም ፡ ባርእስት ፡ ገብቶ ፡ አሉታ ፡ እየኾነ ፡ ለንና ፡ በእንተን ፡ ሲያፈርስ ፥ ጥቀ ፡ ፍቁር ፡ በኀበ ፡ ወልድ ፡ ተሰቅሎተ ፡ አዳም ፡ ይላል ፤ ስትፈታም ፡ ስላዳም ፡ መሰቀል ፤ ያላዳም ፡ መሰቀል ፡ ብለኽ ፡ በጽድቅ ፡ ባሉታ ፡ በኹለቱም ፡ ፍታ ። ከኢ ፡ ተስማምቶ ፡ የበ ፡ አፍ ራሽና ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፥ ጻድቃን ፡ ወሰማዕት ፡ ያፈቅሩ ፡ ጥቀ ፡ ኢነሢአ ፡ ሥጋሆሙ ፡ መከራ ። በቅጽልም ፡ የከመ ፡ የምስለ ፡ አፍራሽና ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፥ ክርስቶስ ፡ ኢስ ቁለ ፡ ፈያት ። ለኀበ ፡ ለእስከ ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፥ ገብርኤል ፡ ኢተፈናዌ ፡ ማርያም ፡ ይላል ። ለእም ፡ አፍራሽ ፡ ሲኾን ፥ ወልድ ፡ ኢተፈናዌ ፡ አብ ፥ ኢፍንወ ፡ አብ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ። ለመጠነም ፡ አፍራሽና ፡ አሉታ ፡ ሲኾን ፥ ጻድቅ ፡ ብእሲ ፡ ይፈቅድ ፡ ኢገቢረ ፡ ዐቅሙ ፡ ኢግብረተ ፡ ዐቅሙ ፡ ትሩፋተ ፡ ሥጋ ፡ ወነፍስ ፡ ይላል ።

፻፵፫ ፤ ዳግመኛም ፡ በሙሻዘር ፡ እስካኹን ፡ የተነገሩቱ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ፱ኙ ፡ ኹሉ ፡ በንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ ይዘምታሉ ፤ ዘመቻውና ፡ ዝርዝሩም ፡ ይህ ፡ ነው ። ለና ፡ በእንተ ፡ በንቀጽ ፡ ሲዘምቱ ፥ አምላክ ፡ ሞታ ፡ ለሔዋን ፡ ይላል ፤ ይህም ፡ ሞተ ፡ ላቲ ፡ ለሔዋን ፥ ወይም ፡ በእንቲአሃ ፡ ለሔዋን ፡ ማለት ፡ ነው ። አምላክ ፡ ተሰቅሎ ፡ ለመስ ቀል ፡ ሲል ፥ በቱ ፡ ለመስቀል ፡ በል ። ተሰቅሎሙ ፡ ለፈያት ፡ ሲል ፡ ምስሌሆሙ ፡ ከማ ሆሙ ፡ በል ። አብ ፡ ፈነዋ ፡ ለድንግል ፡ ገብርኤልሀ ፡ ሲል ፥ ኀቤሃ ፡ እስከኔሃ ፡ በል ። ሐዋርያት ፡ ተፈነውዋ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ ብሔረ ፡ አሕዛብ ፡ ሲል ፥ ተፈነዉ ፡ እምኔሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ በል ። እግዚአብሔር ፡ አንገሦ ፡ ለዳዊት ፡ ሰሎሞንሀ ፡ ሲል ፥ መጠኖ ፡ ለዳዊት ፡ ማለት ፡ ነው ። እንበለን ፡ ለኒህ ፡ ለ፱ኙ ፡ አፍራሽ ፡ ስታደርግ ፡ አኹን ፡ በተናገ ርናቸው ፡ አናቅጽ ፡ በያንዳንዱ ፡ ኹሉ ፡ ኢን ፡ ጨምር ። ይህም ፡ ኢሞታ ፡ ለሔዋን ፤ ኢተሰቅሎሙ ፡ ለፈያት ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የሙሻዘር ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ ባጭሩ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፳፰ኛ ፡ ዕርከን ።

ሠረዝ ።

፻፵፬ ፤ ሠረዝ ፡ ማለት ፡ ፍጹም ፡ ቃልን ፡ ከቃል ፡ የሚለይ ፡ ማእከላዊ ፡ ነቍጥ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፪ቱ ፡ ነቍጥ ፡ እንዳኃዝ ፡ ኹኖ ፡ በላይና ፡ በታች ፡ ፪ ፡ መሥመሮች ፡ ሲ ጨመሩ ፥ ስሙ ፡ ሠረዝ ፡ ይባላል ። አኹን ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ ሠረዝ ፡ የምንለው ፡ በሠረዝ ፡ ተከፍሎ ፡ የሚነገር ፡ ፯ ፡ መንታ ፡ ቃል ፡ ነው ፤ ኀዳሪና ፡ ማኅደር ፥ ወላጅና ፡ ተወላጅ ፥ ገንዘብና ፡ ባለገንዘብ ፥ ልዑልና ፡ ትሑት ፥ ሩቅና ፡ ቅርብ ፥ ለሚና ፡ አልሚ ፥ አጥፊና ፡ ጠፊ ። ፪ኛም ፡ ታጥፎ ፡ ተመላልሶ ፡ እየተዛወረ ፡ የሚነገር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተዛ ዋሪ ፡ ይባላል ። ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ የሌላቸው ፡ የፍጹማን ፡ ቃላት ፡ አነጋገር ፡ በያገባቡ ፡ ሲጠቀለል ፡ ስልቱና ፡ ዐይነቱ ፡ እንደ ፡ ሕዋሳት ፡ ፭ ፡ ነው ። ፩ኛው ፥ በአው ፡ በሚመ ፡ ማሻሻል ፡ ማማረጥ ። ፪ኛው ፥ በዋዌ ፡ መደርደር ፤ ተሠይጠ ፡ ዮሴፍ ፡ ወኮነ ፡ ገብረ ፡ ወ ሐማ ፡ እገሪሁ ፡ በመዋቅሕት ፡ እንደ ፡ ማለት ። ፫ኛው ፥ በወሂኒና ፡ በሰ ፡ በባሕቱ ፡ መከ ፈል ፡ ነው ። ፬ኛው ፥ ነጥሎ ፡ ደርበ ፡ መሠረዝ ። ፭ኛው ፥ ማነጻጸር ፡ ነው ።

፻፵፩፤እነዚህም፡የቈጠርናቸው፡፯ቱ፡ጥንድ፡ቃላት፥ነጠላ፡ወይም፡ሠምና፡ወርቅ፡ኹነው፡በክፍል፡በሠረዝ፥በድርድር፡በጥቅል፡እየገቡ፡ይነገራሉ ። ኅዳሪ፡ከማኅደር፥ማኅደር፡ከኅዳሪ፡አይዛመዱም ። ግብር፡ነገር፡ኅዳሪ፥ቦታ፡ጊዜ፡ማኅደር፡ይኾናሉ፤አካል፡ግን፡ገንዘብም፡ባለገንዘብም፡ይኾናል ። በክፍልም፡ኹኖ፡በሠረዝም፡ኹኖ፡ሲነገሩ፡ለኹሉም፡የተለየ፡አገባብ፡አላቸው ። የኅዳሪ፡ለ፡ነው፤የማኅደር፡ኀበ፡ዲበ፡ላዕለ፡መልዕልተ፡ታሕተ፡ቅድመ፡ድኅረ፡ውስተ፡ውስጠ፡ማእከለ፤በ፡እየተስማማቸው፡ኹሉም፡በ፡ናቸው ። የወላጅ፡እም፥የተወላጅ፡ለ፡ናቸው ። የገንዘብና፡የባለገንዘብ፡ለ፡በ፡ኀበ፡ናቸው ። የልዑልና፡የትሑት፡በ፡ኀበ፡ታሕተ፡ቅድም፡እም፡ናቸው ። የለሚ፡ለ፡ኀበ፡ቅድመ፥ያልሚ፡በ፡ናቸው ። የጠፊና፡ያጥፊ፡በ፡ኀበ፡ቅድመ፡ናቸው ። የሩቅ፡እም፥የቅርብ፡ኀበ፡መንገለ፡ለ፡ናቸው ። በተገናኝ፡የኹሉም፡ማሰሪያ፡ውእቱ፡ነው ።

፻፵፪፤ ኅዳሪና፡ማኅደር፡በነጠላ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ፥ማርያም፡ለዐማኑኤል፡መዝገብ፡ይእቲ፤ወዐማኑኤል፡በማርያም፡ወርቅ፡ውእቱ፡ይላል ። ስትፈታም፡ማርያም፡ለዐማኑኤል፡ሣጥን፡ናት፤ዐማኑኤልም፡በማርያም፡ዘንድ፡ወርቅ፡ነው፡በል ። በነጠላ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩ፥መቃብር፡ወመዋቲ፡ለመዋቲ፥ወታሕተ፡መቃብር፡ገራህተ፡ዘርዕ፡ወዘርዐ፡ገራህት፡ይላል ። ስትፈታም፡መቃብር፡ለሟች፡የዘር፡ዕርሻ፡ናት፤ሟችም፡በመቃብር፡ታች፡የርሻ፡ዘር፡ነው፡በል ። ፪ኛም፥በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ፥ማርያም፡መዝገብ፡ለዐማኑኤል፡ወርቅ፡ሰማይ፡ሙዳይ፡ይእቲ፤ወዐማኑኤል፡ወርቅ፡በማርያም፡መዝገብ፥ወይም፡በውስተ፡በማእከለ፡በኀበ፡በዲበ፡በታሕተ፡በቅድመ፡ማርያም፡መዝገብ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ብሩር፡ውእቱ፡ይላል ። ስትፈታም፥ማርያም፡ሣጥን፡ለዐማኑኤል፡ወርቅ፡ሰማይ፡ሙዳይ፡ናት፤ዐማኑኤል፡ወርቅም፡በማርያም፡ሣጥን፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ብር፡ነው፡በል ። በሠረዝም፡ሲነገሩ፥ማርያም፡መዝገብ፡ወዐማኑኤል፡ወርቅ፥ለዐማኑኤል፡ወርቅ፤ወበማርያም፡መዝገብ፡ሰማይ፡ሙዳይ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ብሩር፡ይላል፤እንደ፡ላይኛው፡ፍታ ።

፻፵፫፤ ወላጅና፡ተወላጅ፡በነጠላ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩ፥ራሔል፡ወዮሴፍ፡ለዮሴፍ፥ወእምራሔል፡ያዕቆብ፡ወብንያም፡ይላል ። በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ፥ገበ፡ኢየሱስ፡ከርሠ፡ዐንበሪ፡ለዮናስ፡ደም፥ክሣደ፡ጊዮርጊስ፡እም፤ወዮናስ፡ደም፡እምከርሠ፡ዐንበሪ፡ገበ፡ኢየሱስ፡ማየ፡ሕይወት፡ዓሣ፡ውእቱ፡ይላል ።

፻፵፬፤ ገንዘብና፡ባለገንዘብም፡በነጠላ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ፥ዘመነ፡ሊቃውንት፡ለትምህርተ፡ሃይማኖት፡ዘመነ፡ሐዋርያት፡ውእቱ፥ወትምህርተ፡ሃይማኖት፡ለዘመነ፡ሊቃውንት፡መሢዕተ፡ወንጌል፡ውእቱ፡ይላል፤ይህ፡ቦታና፡ጊዜ፡ሲገቡ፡ነው ። በነጠላ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩም፥ተክለ፡በለስ፡ወገነት፡በገነት፡ወለተክለ፡በለስ፡ተክለ፡ወይን፡ወደብር፡ውእቱ፡ይላል፤ይህም፡ቦታና፡ግብር፡ሲገቡ፡ነው ። በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ፥አካልም፡ገንዘብና፡

ባለገንዘብ፡ሲኾን ፤ ዳዊት፡ወልድ፡ለሚከኤል፡ኢዮአብ፡ሰሎሞን፡አብ፡ውእቱ፤ ወሚከኤል፡ኢዮአብ፡ለዳዊት፡ወልድ፡ገብርኤል፡አቢሱ፡ውእቱ፡ይላል ፤ የኹሉም፡አገባብ፡ለ፡ነው ። ዳግመኛም፡አካልና፡ነገር፡በሠምና፡በወርቅ፡ሲገቡ+ንስሓ፡ወርቅ፡ለአዳም፡ኪራም፡ብሩር፡ጌጋይ፡ውእቱ ፤ ወአዳም፡ኪራም፡ለንስሓ፡ወርቅ፡ዳዊት፡ነዌ፡ውእቱ፡ይላል ። የቀረውም፡በኅዳሪና፡በማኅደር፡እንደ፡ተባለው፡ነው ። ልዑልና፡ትሑት፡በነጠላ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ+ወርቅ፡እምብሩር፡ዕንቈ፡ባሕርይ፡ውእቱ ፤ ወብሩር፡እምወርቅ፡ኀጺን፡ውእቱ፡ይላል ። በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩ+ጴጥሮስ፡ወርቅ፡ወይሁዳ፡ብሩር+እምይሁዳ፡ብሩር፡ወእምጴጥሮስ፡ወርቅ፡ክርስቶስ፡ዕንቈ፡ባሕርይ ፤ ወመልአከ፡ዝንቱ፡ዓለም፡ኀጺን፡ውእቱ፡ይላል ።

፻፵፱ ፤ ለሚና፡አልሚ፡በነጠላ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩ+ነፋስ፡ወእሳት፡ለእሳት፡ወበነፋስ፡ሕይወት፡አርዝ፡ውእቱ፡ይላል ። በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ+ንጽሕና፡ነፋስ፡ለሥጋ፡ማርያም፡እሳት፡ክብረ፡መላእክት፡ሕይወት ፤ ወሥጋ፡ማርያም፡እሳት፡በንጽሕና፡ነፋስ፡አካለ፡ኪሩብ፡አርዝ፡ውእቱ፡ይላል ። ጠፊና፡አጥፊ፡ደግሞ፡በነጠላ፡ገብተው፡በሠረዝ፡ሲነገሩ+ቤት፡ወነፋስ፡በኀበ፡ነፋስ፡ወቤት፡ደመና፡ንስር፡ውእቱ፡ይላል ። በሠምና፡በወርቅ፡ገብተው፡በክፍል፡ሲነገሩ+አበሳ፡አዳም፡ቤት፡በኀበ፡ደመ፡ኢየሱስ፡ነፋስ፡አበሳሔዋን፡ደመና፡ውእቱ ። ወደመ፡ኢየሱስ፡ነፋስ፡በኀበ፡አበሳ፡አዳም፡ቤት፡መስቀል፡ንስር፡ውእቱ፡ይላል ። የቀረው፡እንደ፡ኅዳሪና፡እንደ፡ማኅደር፡ነው ። ሩቅና፡ቅርብ፡በነጠላ፡ሲገቡ፡ሩቁ+ፀሓይ፡እምነ፡ምድር፡ሰማይ ። ቅርቡም+ከከብ፡ለወርኅ፡ፀሓይ፡ይላል ። በሠምና፡በወርቅ፡ሲገቡም፡ሩቁ+ሥጋ፡ማርያም፡ፀሓይ፡እምነ፡ምድር፡አበሳ፡አካለ፡ሱራፌ፡ሰማይ ። ቅርቡም+ሥጋ፡ማርያም፡ከከብ፡ለወርኅ፡ንጽሕና፡አካለ፡ኪሩብ፡ፀሓይ፡ይላል ። የሠረዝ፡አፈታት፡ሲገለጥ፡ማርያም፡ለዐማኑኤል፡ከመ፡መዝገብ፡ይእቲ ፤ ወዐማኑኤል፡በማርያም፡ከመ፡ወርቅ፡ውእቱ፡ማለት፡ነው ። ባ፲፱ኛው፡ዕርከን፡ቍ፷፫፡ከመ+ሠረዝ፡ይኾናል፡ያልነው፡ስለዚህ፡ነው ።

፻፶ ፤ በድርድር፡በጥቅል፡ሲነገሩም፡አገባባቸው፡እስመ፡ነው ፤ ባንድ፡አንቀጽ፡ታስረው፡ባንድ፡አገባብ፡ይጠቀለላሉ ። ሦስቱዮ፡ድርድር+ወይም፡ጕንጕን፡ሠረዝ፤ ሦስተኛ፡ደግሞ፡በቅኔነቱ፡ሥላሴ፡የሚባል ።

አስተብፅዑ፡ነፍስተ፡ዓሣ፡
· ኢየሱስ፡ወጴጥሮስ፡ወሩፋኤል ፤
ባሕረ፡ጥብርያዶስ፡አኮኑ፡እመ፡ኢየሱስ፡ወፈረ፡
በኅዳጥ፡ዓሣ፡አጽገበ፡ማኅበረ ። አባ ኃይለ ገብርኤል ደነቀ ቆሞስ
ወእምከርሠ፡ዓሣ፡አውፅአ፡ጸባሕተ፡ቄሳር ሚያዝያ፡ አስተዳዳሪ
መሠግር፡ጴጥሮስ፡እመ፡አሥገረ ። Abba H Gebrael Deneke Komos

ሩፋኤልኒ ፡ ሥራየ ፡ በዘአእመረ ፡
በዓሣሁ ፡ አሕየወ ፡ ዕዉረ ።

ይህም ፡ አካኼድ ፡ የተገኘ ፡ ከመጻሕፍት ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ወመጺአ ፡ ውእቱ ፡ ይዘ ለፎ ፡ ለዓለም ፡ በእንተ ፡ ኀጢአት ፡ ወበእንተ ፡ ጽድቅ ፡ ወበእንተ ፡ ኰነኔ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ነጠላውንም ፡ ቃል ፡ በዘ ፡ ተርጕሞ ፡ ሲሠርዝ፥ዐማኑኤል ፡ ዘበትርጓሜሁ ፡ አምላክ ፡ ወሰብእ፥እስመ ፡ ውእቱ ፡ አምላክ ፡ በመለኮቱ ፡ ወሰብእ ፡ በትስብእቱ ፡ ይላል ። ዳግመኛም ፡ ፪ ፡ ፍጹማን ፡ ቃላት ፡ እየብቻቸው ፡ እንደ ፡ ነዶ ፡ ታስረው ፡ በወ ፡ ሲደረደሩ ፡ በእስመ ፡ ይጠቀለላሉ ።

እምከዊነ ፡ ካህን ፡ ይኄይስ ፡ ከዊነ ፡ ኖላዊ ፤
ወኀለ ፡ እንስሳ ፡ ትትበደር ፡ እምቤተ ፡ መቅደስ ፡ ዐባይ ፤
እስመ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ከነት ፡ ቤተ ፡ ፈያታይ ፤
ወበላዕለ ፡ ኖሎት ፡ ኢሀለወ ፡
ላዕለ ፡ ካህናት ፡ ዘሀሎ ፡ እከይ ።
ትእምርተ ፡ ዝኒ ፡ ከመ ፡ ንርይ ፡
በኀለ ፡ እንስሳ ፡ ሠረቀ ፡ ዘኢየዐርብ ፡ ፀሓይ ፤
ወኖሎት ፡ ተዛውዑ ፡ ምስለ ፡ ሐራ ፡ ልዑል ፡ ሰማይ ።
ዓዲ ፡ እምቅድመ ፡ ዝኒ ፡ በመከነ ፡ ኖሎት ፡ ወመራዕይ ፡
ከመ ፡ ተጸውዑ ፡ ደምፀ ፡ እግረ ፡ ቃለ ፡ ዜና ፡ ሠናይ ፡
ወልደ ፡ እንበረም ፡ ለምስፍና ፡ ወለቅብዐ ፡ መንግሥት ፡ ወልደ ፡ እሴይ ፡

ብሎ ፡ በዝመረበት ፡ ይጨርሳል ። የሠረዝ ፡ ዐዋጅና ፡ አካኼድ ፡ ባጭሩ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፳፯ኛ ፡ ዕርከን ።

አንጻር ።

፻፺፩ ፤ አንጻር ፡ ማለት ፡ ትይዩ ፡ አፋዛዥ ፡ አኳያ ፡ ማለት ፡ ነው ። አኹን ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ አንጻር ፡ የምንለው፥ፊት ፡ የተነገረው ፡ ፍጹም ፡ ቃል ፡ በደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ ሲታጠፍ ፡ ፊተኛውን ፡ ለመግለጥና ፡ ለማስረዳት ፡ ከጸፋ ፡ በኋላ ፡ የሚጨመር ፡ ቃል ፡ ነው ። አስተጣጠፉም፥ትእምርተ ፡ ዝኒ ፡ ከመ ፡ ንርአይ ፡ እንዳለው ፡ ነው ።

፻፺፪ ፤ የአንጻር ፡ ጥሬዎች ። ንባብ ፡ ዜና፥ነገር ፤ ጽድቅ ፡ አማን፥እውነት ፤ አምሳል ፡ ምሳሌ ፡ ጽላሎት፥አምሳያ ፤ አርአያ፥አብነት ፤ ተአምር ፡ ትእምርት፥ምልክት ፡ ሲኾኑ ፡ እነዚህንም ፡ የመሰሉ ፡ ተውላጥና ፡ ፍዳ ፡ ጥንት ፡ መሠረት ፡ ፍጻሜ ፡ ተፍጻሜት ፡ ተጨምረው ፡ ከደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ እየተናበቡ ፡ በጥሬነታቸው ፡ ያጸፋ ፡ ባለቤት ፡ ሲኾኑ ፤ ወይም ፡ ከመ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነገር ፡ ገብቶ ፡ ሲጫናቸው ፡ ኋለኛውን ፡ ቃል ፡ ከፊተኛው ፡ ያነጻጽራሉ ። ማሰሪያቸውም ፡ ከነ ፡ ረሰየ ፡ ጸድቀ ፡ ተሐሰወ ፡ ተከሥተ ፡ ነጸረ ፡ ሰአለ ፡ ለበወ ፡ ዖቀ ፡ ጠየቀ ፡ ጽሕቀ ፡ ተዘከረ ፡ ሐተተ ፡ ተርፈ፥እነዚህን ፡ የመሰለ ፡ ነው ።

፻፶፫ ፤ ሲገቡም፡ኵሉ፡ሰብእ፡ከነ፡ጻድቀ፡ወረሰየ፡ርእሰ፡ጻድቀ ፤ ወይም፡ ኵሉ፡ሰአለ፡ወለበወ፡ ዖቀ፡ ወሐተተ፡ ሃይማኖተ ፥ ወጽሕቀ፡ ወተዘከረ፡ ይኩን፡ ፍጹመ፡በዘመኑ፡ስብከቱ፡ለእግዚእነ ፤ ወዜና፡ዝንቱ፡ ወጽድቀ፡ ዝንቱ፡ ወከመ፡ አማን፡ዝንቱ፡ይትዐወቅ፡በፍድፋዴ፡ምእመናን ። ወምሳሌ፡ ዝንቱ፡ ወጽላሎተ፡ ዝንቱ፡ወአርአያ፡ዝንቱ፡ተከሥተ፡በስብከተ፡ሐዋርያት ። እስፍንተ፡ጥበበ፡ዖቀ፡ ሰሎሞን ፤ ባሕቱ፡ ተውላጠ፡ ዝንቱ፡ ፍዳ፡ ዝንቱ፡ ምስብዒተ፡ አብደ ። ባሕቱ፡ ፍጻሜ፡ዝንቱ፡ተፍጻሜተ፡ዝንቱ፡ረሰየ፡እበደ ። ጽሕቀ፡ኢዮስያስ፡ለዐቂበ፡ሥ ርዐት ፤ ወጥንተ፡ዝንቱ ፥ ወመሠረተ፡ዝንቱ፡ይትዐወቅ፡በተሰእሎቱ፡ክህናተ ። ኵ ሎን፡ወ፡ሂ፡ኒ፡ጥቀ፡ሲከተሉት ፥ አከ፡አልቦ፡ኢ፡የነዚህ፡መነሻ፡ይኾኑለታል ፤ ሲገባም፡ኵሉ፡ዐለወ ፥ አልቦ፡ዘይገብራ፡ለሠናይት፡ወኢአሐዱ ፤ ይትርፍሰ፡ገቢ ሮታ፡ኀልዮታሂ፡ኀልዮታኒ፡ኀልዮታ፡ጥቀ፡ወኀልዮታ፡አልቦ፡ኀቤሁ፡ይላል ። ዳግመኛም፡ኵሉ፡በንድ፡ተነሥቶ፡በብዙ ፥ በብዙም፡ተነሥቶ፡በንድ፡ያነጽራል ። በንድ፡ተነሥቶ፡በብዙ፡ሲያነጽር ፥ ዘማች፡አንቀጽ፡እንጂ፡ነባር፡አይመቸውም ። ይህም፡በመዋዕሊሁ፡ለኖኅ፡ነበረ፡አሐዱ፡ዕልው ፥ ወአከ፡አሐዱ፡ባሕቲቱ ፥ አላ፡ ኵሎሙ፡ማለቱን፡ያሳያል ። በብዙም፡ተነሥቶ፡በንድ፡ሲያነጽር ፥ ነባር፡አንቀጽ፡ እንጂ፡ዘማች፡አይመቸውም ። የሠምና፡የወርቅ፡ኅዝ፡፯ኛው፡ክፍል፡ተፈጸመ ።

፳፪ኛ፡ዕርከን ።

የርባ፡ቅምርና፡የጸዋትወ፡ርባ፡ተረፍ፡ባለ፬፡ረድፍ ።

፻፶፬ ፤ ረድፍ፡ማለት፡ተከታታይ፡ክፍል፡ማለት፡ነው ፥ ዕርከን፡እንደ፡ማ ለት ፤ እነዚሁም፡የዋህ፡ርባታና፡መሠሪ፡ርባታ ፥ ጽንዕ፡አንቀጽና፡አሉታ፡አን ቀጽ፡ናቸው ። አንዱን፡ጽድቅ፡አንቀጽ፡በየዋህና፡በመሠሪ፡በጽንዕ፡በሉታ፡ሲያ ረቡት፡ብዙ፡ጠባይ፡ልዩ፡ልዩነት፡አለውና ፤ ባላ፬፡ረድፍ፡ማለት፡ስለዚህ፡ነው ። የርባታም፡ትምርት፡የሚዠመር፡በብትን፡ባርእስትና፡በደቂቅ፡ርባታ፡ነው፡እ ንጂ ፤ በዐቢይ፡አንቀጽ፡አይዶለም ። ከደቂቅ፡ርባታም፡አስቀድሞ፡መራሕያን፡የሚ ባሉትን፡ያሥሩን፡ሰራዊት፡ስምና፡ተራ ፥ ውእቱ፡አንተ ፥ ውእቶሙ፡አንትሙ ፥ ይእቲ፡አንቲ ፥ ውእቶን፡አንትን ፥ አነ፡ ንሕነ፡እያሉ፡ማጥናት፡ይገባል ። ከዚህ፡ በኋላ፡ከራስ፡ጠጕር፡እስከ፡እግር፡ጥፍር፡ያሉትን፡ሕዋሳት፡በመልክየስ፡ተራ፡ አንዳንዱን፡በየስማቸው፡ማርባት፡ነው ። ይህም፡ሥዕርት፡ብሎ፡ሥዕርቱ፡ሥዕ ርትከ ፤ ርእስ፡ብሎ፡ርእሱ፡ርእስከ ፤ አርእስት፡ብሎ፡አርእስቲሁ፡ከ፡ሆሙ፡ክሙ፡ እያሰኙ፡ከናፈታቱ፡ሲነገር ፥ ላቢይ፡ርባታ፡በር፡ከፋች፡መቅድም ፥ ለዘማች፡አን ቀጽ፡መሪ፡ፊታውራሪ፡መኾኑን፡ያሳያል ። ምሳሌውም ፥ ርከብ፡ተረግጦ፡ወደ፡ ከር ፥ ድንክ፡ተረግጦ፡ወደ፡ዙፋን፡እንደ፡መውጣት፡ነው ።

፻፶፭ ፤ ዐቢይ፡ርባታም፡የሚዠመር፡ገቢርነት፡ባለው፡በ፫፡ፊደል፡ግስ፡ በቀተለ፡ቤት፡ነው ፤ ያውም፡በምልአት፡የሚረባ ፥ በድራጊነቱ፡ላይ፡አስደራጊና፡

ተደራጊ ፥ ተደራራጊና፡አደራራጊ፡የሚደርብ ፥ ላልቶ፡የሚነገር፡መደበኛ፡አንቀጽ፡ ነው ። በዋቆችና፡በጠንቃቆች፡ ዐዋጅ፡ እንደ፡ አአመረ፡ የማስደረግ፡ ልማድ፡ አ፡ ያለበት፡ ያራት፡ ፊደል፡ ግስ፡ አስደራጊ፡ አንቀጽ ፤ እንደነተዝኅረም፡ የመደረግ፡ ልማድ፡ ተ፡ ያለበት፡ ተደራጊ፡ አንቀጽ፡ የርባታ፡ መሠረት፡ አይኾንም ። ይኾና ልም፡ ብሎ፡ ቢያደርጉት፡ ሲፈተሹና፡ሲመረመር፡ማሳፈሩና፡ማስነወሩ፡አይቀርም ። በአና፡ በሀ፡ የሚነሣ፡ የ፫፡ ፊደል፡ ግስ፡ እንደ፡ ቀተለ፡ ላልቶ፡ ሲነገር ፥ ሥርወ፡ ትን ቢቱን፡ በካልአይ፡ ኹሉ፡ ግእዝ፡ ያደርጋል ፤ ዖረ፡ የዐውር ፤ ሖረ፡ የሐውር ። እንደ፡ ቀደሰም፡ ጠብቆ፡ ሲነገር፡ በካልአዩ፡ ሳድስ ፥ በቀሩት፡ ግእዝ፡ ያደርጋል ፤ አመረ፡ ይኤምር፡ የአምር ። ሐወጸ፡ ይሔውጽ፡ የሐውጽ ።

፻፺፯ ፤ ያቢይ፡ አንቀጽ፡ ርባ፡ በዘሩና፡ በሥረ፡ ነገሩ፡ ንኡስ፡ አንቀጽ፡ ኹኖ፡ በንኡስ፡ ርባታ፡ ሲዠመር ፥ ግሱም፡ የ፫፡ ፊደል፡ ኹኖ፡ በጥንተ፡ ፊደሉ፡ በአልፍ፡ ሲነሣ ፥ አነሣሡ፡ ይህ፡ ነው ።

አርእስት፡ ወይም፡ ንኡስ፡ አንቀጽ ።

አሚር፡ አሚሮት ፤ ማወቅ ፥ ዐዋቂነት ።

ንኡስ፡ ርባታ ።

አሚርሁ፡ አሚሮቱ፡ ማወቁ፡ የርሱ፡ ማወቅ ።
አሚርከ፡ አሚሮትከ፡ ማወቅኽ ።
አሚርሆሙ፡ አሚሮቶሙ፡
አሚርከሙ፡ አሚሮትከሙ፡
አሚርሃ፡ አሚሮታ፡
አሚርኪ፡ አሚሮትኪ፡
አሚርሆን፡ አሚሮቶን፡
አሚርክን፡ አሚሮትክን፡
አሚርየ፡ አሚሮትየ፡
አሚርነ፡ አሚሮትነ፡ ማወቃችን ።

የገቢር፡ ተሳቢም፡ ሲኾኑ፡ አሚርሁ፡ ባለው፡ ይከታሉ ፤ በአሚሮት፡ ግን፡ ሙታንየ፡ ብቻ፡ (ትሙ፡ ታ፡ ቶን፡ ትየ)፡ እነዚህ፡ ፬ቱ፡ ሲቀሩ፡ ካዕቡን፡ ሳብዕ ፥ ሳድሱን፡ ግእዝ፡ ይወርሰዋል ።

ይህም፡ አሚሮቶ፡ ማወቁን፡
አሚሮተከ፡ ተከሙ ፤ ተኪ፡ ተክን፡ ተነ ፤ ማወቃችንን፡ ማለቱን፡ ያሳያል ።

አርእስትን፡ ኹሉ፡ እንዲህ፡ እያልኽ፡ አርባ ።

፩ኛ፡ረድፍ ።

ዐቢይና፡መደብ፡የዋህ፡ርባታ ።

መደበኛ፡አንቀጽ ።

፻፶፯፤ አመረ፤ ዐወቀ ።
የአምር፡ ያውቅ፡
ይእምር፡ ያውቅ፡ዘንድ፡እንዲያውቅ፡ሊያውቅ፡
ይእምር፤ ይወቅ ። ዘንድ፡አንቀጽን፡ኹሉ፡እንደዚሁ፡ፍታ፤ በትንቢቱም፡አልን፡አትጨምር፤ ዐውቋል፡ያውቃል፡ማለት፡የጽንዕ፡አንቀጽ፡ፍች፡ነውና+ኋላ፡ይመጣል ።

አመርከ፤ ተአምር፡ትእምር፡እምር ።
አመሩ፤ የአምሩ፡ይእምሩ፡ይእምሩ ።
አመርክሙ፤ ተአምሩ፡ትእምሩ፡እምሩ ።
አመረት፤ ተአምር፡ትእምር፡ትእምር ።
አመርኪ፤ ተአምሪ፡ትእምሪ፡እምሪ ።
አመራ፤ የአምራ፡ይእምራ፡ይእምራ ።
አመርክን፤ ተአምራ፡ትእምራ፡እምራ ።
አመርኩ፤ አአምር፡እእምር፡እእምር ።
አመርነ፤ ነአምር፡ንእምር፡ንእምር ።

ቦዝ፡አንቀጽ ።

አሚሮ፡ ዐውቆ ።
አሚረከ፡ ዐውቀኸ ።
አሚሮሙ፡አሚረክሙ ። አሚራ፡አሚረኪ ።
አሚሮን፡አሚረክን ። አሚርየ፡አሚረነ ።

ሣልስ፡ቅጽል ።

አማሪ፡አማርያን፤ አማሪት፡አማርያት ።

መድበል፡ቅጽል ።

አመርት፤ ያወቁ፡የሚያውቁ፡ዐዋቆች ።

፪ኛ፡ረድፍ ።

፻፶፰፤ ያሥሩ፡መደብ፡ዝርዝር+መሠረ፡ርባታ ።

ካሥሩ፡ሰራዊት፡፰ቱ፡ሩቆች፡ባ፲፡ባ፲+፪ቱ፡ቅርቦች፡በ፮፡በ፮+አነና፡ንሕነ፡በ፬፡በ፬፡ሲዘረዝሩ፡ድምራቸውና፡መደባቸው፡፻፡ ይኾናል ። አንቀጻቸውም፡

ያሥሩ፡መደብ፡፳፰፡እንደ፡ኾነ፡የ፲ውም፡፪፻፹፡ይኾናል። መራሕያኑም፡አንቀጽ፡ተቀባዮች፡እየኾኑ፡በየመደቡ፡ራስ፡ተጥፈዋል። ዝርዝራቸውን፡በ፯ኛ፡ዕርከን፡ተመልከት።

(ውእቱ)፡

አመር፤ ዐወቀው፤ ዐወቀለት፤ ዐወቀበት።
የአምር፡ ያውቀው፡ ያውቅለት፡ ያውቅበት፡
ይእምር፡ ያውቀው፡ ያውቅለት፡ ያውቅበት፡ ዘንድ፡ እንዲያውቀው፡ እንዲያውቅለት፡ በት፤ ሊያውቀው፡ ሊያውቅለት፡ በት። ኹሉን፡እንዲህ፡ፍታ።
ይእምር፤ ይወቀው፤ ይወቅለት፤ ይወቅበት።

አመረከ፤ የአምረከ፡ ይእምርከ፡ ይእምርከ።
አመሮሙ፤ የአምሮሙ፡ ይእምሮሙ፡ ይእምሮሙ።
አመረክሙ፤ የአምረክሙ፡ ይእምርክሙ፡ ይእምርክሙ።
አመራ፤ የአምራ፡ ይእምራ፡ ይእምራ።
አመረኪ፤ የአምረኪ፡ ይእምርኪ፡ ይእምርኪ።
አመሮን፤ የአምሮን፡ ይእምሮን፡ ይእምሮን።
አመረክን፤ የአምረክን፡ ይእምርክን፡ ይእምርክን።
አመረኒ፤ የአምረኒ፡ ይእምረኒ፡ ይእምረኒ።
አመረነ፤ የአምረነ፡ ይእምረነ፡ ይእምረነ።

(አንተ)፡

አመርከ፤ ተአምሮ፡ ትእምሮ፡ እምሮ።
አመርከሙ፤ ተአምሮሙ፡ ትእምሮሙ፡ እምሮሙ።
አመርከ፤ ተአምራ፡ ትእምራ፡ እምራ።
አመርከን፤ ተአምሮን፡ ትእምሮን፡ እምሮን።
አመርከኒ፤ ተአምረኒ፡ ትእምረኒ፡ እምረኒ።
አመርከነ፤ ተአምረነ፡ ትእምረነ፡ እምረነ።

(ውእቶሙ+አው፡እሙንቱ)፡

፻፶፬፤ አመርዎ፤ የአምርዎ፡ ይእምርዎ፡ ይእምርዎ።
አመሩከ፤ የአምሩከ፡ ይእምሩከ፡ ይእምሩከ።
አመርዎሙ፤ የአምርዎሙ፡ ይእምርዎሙ፡ ይእምርዎሙ።
አመሩክሙ፤ የአምሩክሙ፡ ይእምሩክሙ፡ ይእምሩክሙ።
አመርዋ፤ የአምርዋ፡ ይእምርዋ፡ ይእምርዋ።
አመሩኪ፤ የአምሩኪ፡ ይእምሩኪ፡ ይእምሩኪ።

አመርዎን ፤ የአምርዎን፡ ይእምርዎን፡ ይእምርዎን ።
አመሩክን ፤ የአምሩክን፡ ይእምሩክን፡ ይእምሩክን ።
አመሩኒ ፤ የአምሩኒ፡ ይእምሩኒ፡ ይእምሩኒ ።
አመሩነ ፤ የአምሩነ፡ ይእምሩነ፡ ይእምሩነ ።

(አንትሙ)፡

አመርክምዎ ፤ ተአምርዎ፡ ትእምርዎ፡ እምርዎ ።
አመርክምዎሙ ፤ ተአምርዎሙ፡ ትእምርዎሙ፡ እምርዎሙ ።
አመርክምዋ ፤ ተአምርዋ፡ ትእምርዋ፡ እምርዋ ።
አመርክምዎን ፤ ተአምርዎን፡ ትእምርዎን፡ እምርዎን ።
አመርክሙኒ ፤ ተአምሩኒ፡ ትእምሩኒ፡ እምሩኒ ።
አመርክሙነ ፤ ተአምሩነ፡ ትእምሩነ፡ እምሩነ ።

(ይእቲ)፡

፻፳ ፤ አመረቶ ፤ ተአምሮ፡ ትእምሮ፡ ትእምሮ ።
አመረተከ ፤ ተአምረከ፡ ትእምርከ፡ ትእምርከ ።
አመረቶሙ ፤ ተአምሮሙ፡ ትእምሮሙ፡ ትእምሮሙ ።
አመረተክሙ ፤ ተአምረክሙ፡ ትእምርክሙ፡ ትእምርክሙ ።
አመረታ ፤ ተአምራ፡ ትእምራ፡ ትእምራ ።
አመረተኪ ፤ ተአምረኪ፡ ትእምርኪ፡ ትእምርኪ ።
አመረቶን ፤ ተአምሮን፡ ትእምሮን፡ ትእምሮን ።
አመረተክን ፤ ተአምረክን፡ ትእምርክን፡ ትእምርክን ።
አመረተኒ ፤ ተአምረኒ፡ ትእምረኒ፡ ትእምረኒ ።
አመረተነ ፤ ተአምረነ፡ ትእምረነ፡ ትእምረነ ።

(አንቲ)፡

አመርኪዮ ፤ ተአምሪዮ፡ ትእምሪዮ፡ እምሪዮ ።
አመርኪዮሙ ፤ ተአምሪዮሙ፡ ትእምሪዮሙ፡ እምሪዮሙ ።
አመርኪያ ፤ ተአምሪያ፡ ትእምሪያ፡ እምሪያ ።
አመርኪዮን ፤ ተአምሪዮን፡ ትእምሪዮን፡ እምሪዮን ።
አመርክኒ ፤ ተአምርኒ፡ ትእምርኒ፡ እምርኒ ።
አመርክነ ፤ ተአምርነ፡ ትእምርነ፡ እምርነ ።

(ውእቶን፥አው፡ እማንቱ)፡

፻፳፩፤አመራሁ ፤ የአምራሁ፡ ይእምራሁ፡ ይእምራሁ ።
አመራከ ፤ የአምራከ፡ ይእምራከ፡ ይእምራከ ።
አመራሆሙ ፤ የአምራሆሙ፡ ይእምራሆሙ፡ ይእምራሆሙ ።

አመራክሙ፤ የአምራክሙ፡ ይእምራክሙ፡ ይእምራክሙ።
አመራሃ፤ የአምራሃ፡ ይእምራሃ፡ ይእምራሃ።
አመራኪ፤ የአምራኪ፡ ይእምራኪ፡ ይእምራኪ።
አመራሆን፤ የአምራሆን፡ ይእምራሆን፡ ይእምራሆን።
አመራክን፤ የአምራክን፡ ይእምራክን፡ ይእምራክን።
አመራኒ፤ የአምራኒ፡ ይእምራኒ፡ ይእምራኒ።
አመራነ፤ የአምራነ፡ ይእምራነ፡ ይእምራነ።

(አንትን)፡

አመርክናሁ፤ ተአምራሁ፡ ትእምራሁ፡ እምራሁ።
አመርክናሆሙ፤ ተአምራሆሙ፡ ትእምራሆሙ፡ እምራሆሙ።
አመርክናሃ፤ ተአምራሃ፡ ትእምራሃ፡ እምራሃ።
አመርክናሆን፤ ተአምራሆን፡ ትእምራሆን፡ እምራሆን።
አመርክናኒ፤ ተአምራኒ፡ ትእምራኒ፡ እምራኒ።
አመርክናነ፤ ተአምራነ፡ ትእምራነ፡ እምራነ።

(እነ)፡

፻፸፱፤ አመርክዎ፤ አአምሮ፡ እእምሮ፡ እእምሮ።
አመርኩከ፤ አአምረከ፡ እእምርከ፡ እእምርከ።
አመርክዎሙ፤ አአምሮሙ፡ እእምሮሙ፡ እእምሮሙ።
አመርኩክሙ፤ አአምረክሙ፡ እእምርክሙ፡ እእምርክሙ።
አመርክዋ፤ አአምራ፡ እእምራ፡ እእምራ።
አመርኩኪ፤ አአምረኪ፡ እእምርኪ፡ እእምርኪ።
አመርክዎን፤ አአምሮን፡ እእምሮን፡ እእምሮን።
አመርኩክን፤ አአምረክን፡ እእምርክን፡ እእምርክን።

(ንሕነ)፡

አመርናሁ፤ ነአምሮ፡ ንእምሮ፡ ንእምሮ።
አመርናከ፤ ነአምረከ፡ ንእምርከ፡ ንእምርከ።
አመርናሆሙ፤ ነአምሮሙ፡ ንእምሮሙ፡ ንእምሮሙ።
አመርናክሙ፤ ነአምረክሙ፡ ንእምርክሙ፡ ንእምርክሙ።
አመርናሃ፤ ነአምራ፡ ንእምራ፡ ንእምራ።
አመርናኪ፤ ነአምረኪ፡ ንእምርኪ፡ ንእምርኪ።
አመርናሆን፤ ነአምሮን፡ ንእምሮን፡ ንእምሮን።
አመርናክን፤ ነአምረክን፡ ንእምርክን፡ ንእምርክን።

የበዝ፡አንቀጽ፡ዝርዝር፡እስከ፡፹ ።

(ውእቱ)፡

፻፹፫፤አሚሮሁ፡ ዐውቆት፡ለት፡በት ።
አሚሮከ፡አሚሮሆሙ፡ክሙ ። አሚሮሃ፡ኪ፡ሆን፡ክን፡የ፡ን ።
(አንተ)፡ አሚረከሁ፡ሆሙ፤አሚረከሃ፡ሆን፡ክኒ፡ክነ ።
(እሙንቱ)፡አሚሮሙሁ፡ከ፡ አሚሮሙሆሙ፡ክሙ ።
አሚሮሙሃ፡ኪ፡አሚሮሙሆን፡ክን፡ ሙኒ፡ነ ።
(አንትሙ)፡ አሚረክሙሁ፡ሆሙ፤አሚረክሙሃ፡ሆን፡ኒ፡ነ ።
(ይእቲ) አሚራሁ፡ከ፡አሚራሆሙ፡ክሙ፡አሚራሃ፡ኪ፡
አሚራሆን፡ክን፡አሚራኒ፡አሚራነ፡ ዐውቃን ።
(አንቲ)፡ አሚረኪሁ፡ሆሙ፡አሚረኪሃ፡ሆን፡ክኒ፡ነ ።
(እማንቱ)፡ አሚሮንሁ፡ከ፡ሆሙ፡ክሙ፡አሚሮንሃ፡ኪ፡
አሚሮንሆን፡ክን፡አሚሮንኒ፡ንነ፡ ዐውቀውን ።
(አንትን)፡ አሚረክንሁ፡ሆሙ፡አሚረክንሃ፡ሆን፡ናኒ፡ናነ ።
(አነ)፡ አሚርየሁ፡ከ፡ሆሙ፡ክሙ፤አሚርየሃ፡ኪ፡ሆን፡ክን ።
(ንሕነ)፡ አሚረነሁ፡ከ፡ሆሙ፡ክሙ፤አሚረነሃ፡ ኪ፡ሆን፡ክን ።

፪ኛ፡ዐምድ፤አስደራጊ፡አንቀጽ ።

፻፹፬፤አእመረ፤ አሳወቀ ።
ያአምር፡ ያሳውቅ፡
ያእምር፡ ያሳውቅ፡ዘንድ፡ያሳውቅ፡እያልኽ፡እስከሥር፡አርባ ።
ዝርዝሩንም፡ አእመሮ፤ አሳወቀው፤ለት፤በት ።
ያአምሮ፡ ያሳውቀው፡ያሳውቅለት፡በት፡እያልኽ፡እስከ፡፹፡
አዝምት ። ከጥንት፡ልማዱ፡የተለወጠበት፡፪፡ነገር፡ነው፥ሥርወ፡ትንቢትና፡አፈ
ታት፤ሥረወ፡ትንቢት፥ግእዝ፡የነበረውን፡የተአነ፡በራብዕ፡ያታአና፡ማለት፤አፈ
ታት፥አድራጊ፡የነበረውን፡ዐወቀን፡ትቶ፡ባስደራጊ፡አሳወቀ፡ማለት ። ዐወቀ፡አሳ
ወቀ፡ብለውም፡በ፪፡ጸታ፡ለሚፈቱት፡እወና፡አልበ፡ይኽንባቸዋል ።

፫ኛ፡ዐምድ፤ተደራጊ፡አንቀጽ ።

፻፹፭፤ተአምረ፤ ታወቀ ።
ይትአመር፡ ይታወቅ፡
ይትአምር፡ እያልኽ፡እስከ፲ ።
ዝርዝሩንም፡ተአምሮ፤ ታወቀው፤ለት፤በት ።
ይትአመሮ፡ ይታወቀው፡
ይትአመሮ፡ እያልኽ፡እስከ፡፹፡አርባ ።

፩ኛ ፡ ዐምድ ፤ ተደራራጊ ፡ አንቀጽ ።

፪፹፯ ፤ ተአመረ ፤ ተዋወቀ ።
ይትአመር ፡ ይተዋወቅ ፡
ይትአመር ፡ እያልኽ ፡ እስከሥር ።

ዝርዝሩንም ፡ ተአመሮ ፡ ይትአመሮ ፡ ይትአመሮ ፡ እያልኽ ፡ እስከ ፡ ፴ ፡ አርባ ። ሥርወ ፡ ትንቢቱ ፡ እንዳለፈው ፡ ሳድስ ፡ መኾኑን ፥ ሥርወ ፡ ቀለሙ ፡ ግን ፡ ተለይቶ ፡ ራብዕ ፡ መኾኑን ፡ አስተውል ፤ የሚመጣውም ፡ እንዲሁ ፡ ነው ።

፪ኛ ፡ ዐምድ ፤ አደራራጊ ፡ አንቀጽ ።

፪፹፰ ፤ አስተአመረ ፥ አስተዋወቀ ፤ ያስተአምር ፡ ያስተአምር ፡ እያልኽ ፥ መሠሪውንም ፡ አስተአመሮ ፡ ያስተአምሮ ፡ እያልኽ ፡ አርባ ። ካ፳ቱ ፡ አዕማድ ፡ የሚገኙ ፡ ዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ በየዋህ ፡ ርባታ ፡ ፲፯ ። በመሠሪ ፡ ርባታ ፡ ሺሕ ፡ ከ፻፳ ፡ ናቸው ። አርእስቶቻቸው ፥ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሎቻቸው ፤ ሳቢ ፡ ዘሮቻቸው ፡ ሳይቀሩ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ተብለው ፡ በንኡስ ፡ ርባታ ፡ ተነግረዋል ፡ (፲፩ኛ ፡ ዕርከን) ። በምልአት ፡ የሚነገር ፡ ግስ ፡ ልኩና ፡ መልኩ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ ረድፍ ።

ጽንዕ ፡ አንቀጽ ።

፪፹፱ ፤ የጽንዕ ፡ አንቀጾች ፡ ከነና ፡ ሀሎ ፡ ውእቱና ፡ ቦ ፡ ሎ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ከናዋጻቸው ፡ ከናገባባቸው ፡ በ፳ኛ ፡ ዕርከን ፤ የመደበኛውም ፡ የሀሎ ፡ ርባታ ፡ በ፱ኛ ፡ ዕርከን ፡ ተነግሯል ። ጽንዕ ፡ የሚባል ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ የኾነውን ፡ እንዳልኾነና ፡ እንደማይኾን ፤ ያልኾነውን ፡ እንደ ፡ ኾነና ፡ እንደሚኾን ፡ አድርጎ ፡ የሚያሳይ ፡ የጸጸት ፡ የምኞት ፡ የፍርድና ፡ የትች ፡ አነጋገር ፡ ነው ። ይህም ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ ከእም ፡ ጋራ ፡ ገብቶ ፡ ተነግሯል ። ጽንዕም ፡ ያሰኘው ፡ አንቀጹ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ የነገሩን ፡ ጥናትና ፡ ብርታት ፡ ማሳየት ፡ ነው ። አንቀጹና ፡ ርባታው ፡ ፍችውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

የዋህ ፡ ጽንዕ ።

አሚሮ ፡ ሀለወ ፤ ዐውቋል ፤ ዐውቆ ፡ ነበር ።
የአምር ፡ ሀሎ ፤ ያውቃል ፤ ያውቅ ፡ ነበር ።
አሚሮ ፡ የሀሉ ፡ ዐውቆ ፡ ይኖር ፡ ዘንድ ፡ እንዲኖር ፡ ሊኖር ፡
አሚሮ ፡ የሀሉ ፤ ዐውቆ ፡ ይኑር ። ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ።
አሚረከ ፡ ሀሎከ ፤ ተአምር ፡ ሀሎከ ፤ አሚረከ ፡ ተሀሉ ፡ አሚረከ ፡ ሀሉ ።
አሚሮሙ ፡ ሀለዉ ፤ የአምሩ ፡ ሀለዉ ፤ አሚሮሙ ፡ የሀልዉ ።
አሚረክሙ ፡ ሀሎክሙ ፤ ተአምሩ ፡ ሀሎክሙ ።

አሚረክሙ ፡ ተሀልዉ ፡ አሚረክሙ ፡ ሀልዉ ።
አሚራ ፡ ሀለወት ፤ ተአምር ፡ ሀለወት ፤ አሚራ ፡ ተሀሉ ።
አሚረኪ ፡ ሀሎኪ ፤ ተአምሪ ፡ ሀሎኪ ፤ አሚረኪ ፡ ተሀልዊ ፡ ሀልዊ ።
አሚሮን ፡ ሀለዋ ፤ የአምራ ፡ ሀለዋ ፤ አሚሮን ፡ የሀልዋ ።
አሚረክን ፡ ሀሎክን ፤ ተአምራ ፡ ሀሎክን ፤
አሚረክን ፡ ተሀልዋ ፡ አሚረክን ፡ ሀልዋ ።
አሚርየ ፡ ሀሎኩ ፤ አአምር ፡ ሀሎኩ ፤
አሚርየ ፡ አሀሉ ፡ አሚርየ ፡ አሀሉ ።
አሚረነ ፡ ሀሎነ ፤ ነአምር ፡ ሀሎነ ፤ አሚረነ ፡ ነሀሉ ።

መሠሪ ፡ ጽንዐ ።

፻፷፱ ፤ አሚሮሁ ፡ ሀለወ ፤ ዐውቆታል ፤ ዐውቆለታል ፤ ዐውቆበታል ፤ ዐውቆት ፡ ዐውቆለት ፡ ዐውቆበት ፡ ነበር ።

የአምሮ ፡ ሀሎ ፤ ያውቀዋል ፤ ያውቅለታል ፤ ያውቅበታል ፤ ያውቀው ፡ ያውቅለት ፡ ያውቅበት ፡ ነበር ።

አሚሮሁ ፡ የሀሉ ፡ ዐውቆት ፡ ዐውቆለት ፡ ዐውቆበት ፡ ይኖር ፡ ዘንድ ፡ እንዲያውቀው ፡ ሊያውቀው ፡ ሊያውቅለት ፡ በት ፡

አሚሮሁ ፡ የሀሉ ፤ ዐውቆት ፡ ዐውቆለት ፡ በት ፡ ይኑር ።

አሚሮከ ፡ ሀለወ ፤ የአምረከ ፡ ሀሎ ፤ አሚሮከ ፡ የሀሉ ።

አሚሮሆሙ ፡ ሀሎ ፤ የአምሮሙ ፡ ሀሎ ፤ አሚሮሆሙ ፡ የሀሉ ።

አሚሮክሙ ፡ ሀለወ ፤ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ እያልኽ ፡ እስከ ፡ ፻ ፡ አርባ ። በቀሩትም ፡ ባራቱ ፡ አዕማድ ፡ በያንዳንዱ ፡ ኹሉ ፡ እስከ ፡ ፻ ፡ እንዲሁ ፡ ይዘምታል ። ውእቱም ፡ ጽንዐ ፡ እየኾነ ፡ ሀሎ ፡ በገባበት ፡ ሲገባ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ብቻ ፡ ይነገራል ፤ አንቀጽነቱ ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደ ፡ ሀሎ ፡ ዘንድና ፡ ትእዛዝ ፡ የለውም ። ይህም ፡ ዐዊቆ ፡ ውእቱ ፡ የዐውቀ ፡ ውእቱ ። ዐዊቀከ ፡ አንተ ፡ ተዐውቅ ፡ አንተ ፡ እያሰኘ ፥ ዐውቀኻል ፡ ዐውቀኸ ፡ ነበር ፡ ታውቃለኽ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፬ኛ ፡ ረድፍ ።

አሉታ ፡ አንቀጽ ።

፻፸ ፤ ኢአመረ ፤ አላወቀም ።
ኢየአምር ፤ አያውቅም ።
ኢይእምር ፡ እንዳያውቅ ፡ ላያውቅ ፡ ሳያውቅ ፡
ኢይእምር ፤ አይወቅ ። ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ። በጽድቅ ፡ አንቀጽ ፡ አ ፡ የነበረውን ፡ የአነን ፡ ሥርወ ፡ ትንቢት ፡ ብቻ ፡ ኢ ፡ ስትወድቅበት ፡ የ ፡ ይወርሰዋል ። ይህም ፡ ኢአመርኩ ፡ ብሎ ፡ ኢየአምር ፡ ኢይእምር ፡ ኢይእምር ፡ እያለ ፡

እንደ፡ሩቁ፡ወንድ፡መኼዱን፡ያሳያል ። ዳግመኛም፡የ፬ኛና፡ያ፭ኛ፡ዐምድ፡ልማዳቸው፡አ፡በኢ፡ምክንያት፡ያ፡ይኾናል ። ይህም፡ኢያእመረ፡ኢያአምር፡ኢያእምር፥ኢያእምር ። ኢያስተአመረ፡ኢያስተአምር፡ኢያስተአምር፡እያለ፡ሌላውን፡ኹሉ፡ያሳያል ። ቦዝ፡አንቀጹንም ፤ ኢአሚሮ፡ኢአሚረከ፡ብሎ፥ሳያውቅ፡ሳታውቅ፡ያሰኛል ። የቀረውን፡ዐዋጅ፡ተመልሰኽ፡በርባ፡ቅምርና፡በጸዋትወ፡ርባ፡ተመልከት ።

፻፹፩ ፤ የአኃዝም፡ጥሬ፡ካንድ፡እስከ፲ሥር፡ያለው፡ኹሉም፡እያንዳንዱ፡በ፲፡በ፲፡መደብ፡ሲረባ፡ወይም፡ሲዘረዘር፥ርባታውና፡ዝርዝሩ፡ባጭር፡ቃል፡ይህ፡ነው ።

ጅምላ፡ቍጥር ።

አሐድ፡አሐዱ፡አሐዳ፡አሐዶሙ፡አሐዶን ፤ አሐድከ፡አሐድኪ፡አሐድክሙ፡ክን፡የ፡ነ ። ክልኤ ፤ ክልኤሁ፡ሃ፡ሆሙ፡ሆን ፤ ክልኤከ፡ኪ፡ክሙ፡ክን፡የ፡ነ ። ክልኤት ፤ ክልኤቱ፡ታ፡ቶሙ፡ቶን ፤ ክልኤትከ፡ኪ፡ክሙ፡ክን፡የ፡ነ ። ኹሉን፡እስከ፡ዐሥርት፡እንዲሁ፡አርባ ፤ ስትፈታም፡አንዱ፥የርሱ፡አንድ ፤ ኹለቱ፥የርሱ፡ኹለት፡እያልኽ፡እስከ፡ንሕነ፡ፍታ ። ዐይነ፡ምስጢሩም፡ሲገለጥ፥ቍጥሩ፡ገንዘብን፥ዝርዝሩ፡ባለገንዘብን፡ያሳያል ። በተራ፡ቍጥር፡ግን፥መነሻውን፡ራብዕ፡አድርጎ፥ኣሐድ፡ዱ ፤ ክልእ፡ኡ ፤ ዓሥር፡ሩ፡እያለ፥አንደኛው፥ኹለተኛው፥ዐሥረኛው፡ያሰኛል ። ከዚህ፡የቀረውን፡በአኃዝ፡ቅጽል፡ተመልከት ።

መፀዛ ፡ ሰዋስው ፡ ዕጣን ፡ ወጼና ፡ ትምህርት ፡ ከርቤ ፥
ለእለ ፡ ያጼንዉ ፡ ምክረ ፤ ወይሰምዑ ፡ ዘይቤ ፤
የግጥም ፡ ስብከት ፥ ወይም ፡ ይባቤ ።

በዶሮ ፡ ሥጋ ፡ አምሳል ፡ ምስጢሩ ፡ እንዲጥም ፡
ዐሤሬ ፡ ረኀሜ ፡ ይባላል ፡ ግጥም ፤
ዐሤሬው ፡ ሰዋስው ፡ ረኀሜው ፡ ግስ ፡
የሦስት ፡ ፊደል ፡ ሥጋ ፡ የርባ ፡ ቅምር ፡ ነፍስ ፤
ለልጆች ፡ እንዲተርፍ ፡ ያዋቆች ፡ መብል ፡
ያቡን ፡ ወጥ ፡ በሚሉት ፡ በተማቲም ፡ ቃል ፡
ሠርቶ ፡ ያቀረበው ፡ የግእዝ ፡ ወጥ ፡ ቤት ፡
ላስነባቢው ፡ ምሳ ፡ ላንባቢው ፡ እራት ።

ለወጣቶች ፡ ኹሉ ፡ ከታች ፡ ወደ ፡ ላይ ፡
ሰዋስው ፡ እንጂ ፡ ነው ፡ መንገደ ፡ ሰማይ ፡
ያዕቆብና ፡ ዕዝራ ፡ የግዜር ፡ ጕበኞች ፡
ቀድሞ ፡ የሰለሉት ፡ ከላይ ፡ እስከ ፡ ታች ።

የሰዋስው ፡ ትምርት ፡ ሥጋውና ፡ ዐጥንቱ ፡
ባሤሬው ፡ ተከቷል ፡ ረኀሜነቱ ።
ላንቀጹ ፡ ፍልሰታ ፡ ለርባታው ፡ ሐዳዴ ፡
የተለቀመውን ፡ ጥሩ ፡ ፊደል ፡ ስንዴ ፡
አስተውል ፡ ተመልከት ፡ ጸሓፊና ፡ አንባቢ ፡
ያማርኛ ፡ ገበዝ ፡ የግእዝ ፡ ዐቃቢ ።

የግእዝን ፡ ትምርት ፡ አባይን ፡ በሤልፋ ፡
ቀድቶ ፡ የሚጨርስ ፡ ማነው ፡ ባለተስፋ ፤
ቀድቶም ፡ ባይጨርሰው ፡ ከርሱ ፡ ለሚጠጣ ፡
ለሚሻገረውም ፡ እየተቀናጣ ፡
ካዋቆች ፡ ራስ ፡ ቅል ፡ የተከፈለው ፡
ፋጋውና ፡ ሜዴው ፡ እንሆ ፡ ይኸው ።
ዐዘውም ፡ ስንፍና ፡ ተማሪ ፡ እንዳይነጥቅ ፡
ዋነተኛው ፡ መምህር ፡ ተግቶ ፡ ይጠብቅ ።
በቀለም ፡ ገበያም ፡ ጣፊው ፡ ብር ፡ ሲቀርጥ ፡
ፊደሉ ፡ እንዳይሸጥ ፡ እንዳይለወጥ ።

ነቢያት ፡ የዘሩት ፡ የፊደላት ፡ ገብስ ፡
ስሙ ፡ ልጅ ፡ አልቅሶ ፡ ቶሎ ፡ የሚደርስ ፤

ገብሱም፡ደረቅ፡ትንቢት፡ገበሬው፡ዘመን፡
ዐጭዶና፡ከምሮ፡ያሳየን፡አኹን ።

ነዶውም፡ክምሩም፡የጎግ፡ማጎግ፡ሥጋ፡
ለአዕዋፍ፡መርዔት፡ለአራዊት፡መንጋ፡
እግዜር፡የወሰነው፡በሕዝቅኤል፡አፍ፡
ሰባት፡ዓመት፡ብሎ፡መንፈቅ፡ሳያተርፍ ።

ይህም፡ሰባት፡ዓመት፡ዘመነ፡ማእረር፡
ከበጉ፡ዐይንና፡ቀንድ፡የሚተባበር ፤
የግእዝም፡ፊደል፡በሰባትነቱ፡
ከትንቢት፡ከራእይ፡ወየው፡መስማማቱ ።

ጊዜ፡ባስረገጠው፡በትምርት፡ዐውድማ፡
ተንጣሎ፡ነበረ፡የግእዝ፡ምርትማ ፤
ፈልገን፡ስላጣን፡ዐፋሽ፡አጕንባሽ፡
ድካማችን፡ኹሉ፡እንዳይቀር፡ብላሽ፡
ከምርቱ፡ቈንጥረን፡ይህን፡ሰዋስው፡
ስሙን፡ለኋላ፡ልጅ፡ዘር፡ይኹን፡አልነው ።

የዛሬማ፡ልጆች፡ብስሉን፡ግእዝ፡ቋንቋ፡
ባለመማራቸው፡አስመሰሉት፡ጨርቋ ፤
ጠጅ፡ነውም፡ብለን፡ብንሰጣቸው፡ቅሉ፡
እንደ፡ጌታ፡ቀምሰው፡መጠጣት፡እንቢ፡አሉ ።
አጥብቆ፡ጠያቂም፡ሲመረምራቸው፡
ስለ፡ግእዝ፡ቋንቋ፡ይህ፡ነው፡ምላሻቸው ፤

ምንም፡ቢንደረከክ፡የሴም፡ቋንቋ፡ፍሕም፡
እንደ፡ያፌት፡ከኛክ፡ሆድ፡አያሞቅም ፤
ስለ፡ሥጋ፡ጥበብ፡ስለ፡ደመወዝ፡
ከኛኩ፡ይሻላል፡ከጠጁ፡ግእዝ ።

አብዝቶም፡ሲጠጡት፡በሽልም፡ፊደል፡
ሆድ፡ስላላሞቀ፡ጠላ፡ነው፡ብንል፡
አያስነቅፈንም፡በዛሬው፡ክረምት ፤
መስከረም፡ሲጠባ፡እንጃ፡ምናልባት ።

የመለኪያውም፡ስም፡አፈ፡ድስቱ፡ግብጥ፡
ማብረጃ፡ይባላል፡ሙቀት፡እንዳይሰጥ ፤
ከማኽልም፡ገብቶ፡እንደ፡ሰው፡ቢቆም፡
ዐላፊ፡አሳላፊ፡መኾን፡አልቻለም ።

ዐላፊም ፡ ከሌለው ፡ ለቋንቋ ፡ ትምርት ፡
ራስ ፡ የነበረው ፡ ይኾናል ፡ ኋራት ።

ብርሃኑ ፡ ጠፍ ፡ ኹኖ ፡ የግብጥ ፡ ጨረቃ ፡
ስንኳን ፡ ለኛ ፡ ይተርፍ ፡ ለራሱም ፡ አልበቃ ፤
እስላሞች ፡ ሳይቀሩ ፡ የሚስዩን ፡ ዠግና ፡
ሕዝቡን ፡ እንደ ፡ ምርኮ ፡ ተከፍሎታልና ።

የውጭ ፡ አገር ፡ ጳጳስ ፡ ርባታው ፡ ሕጹጽ ፥
የገንዘብ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ወይም ፡ በዝ ፡ አንቀጽ ፤
ዘርፉና ፡ ቅጽሉም ፡ ባዕድ ፡ አታላይ ፡ ስም ፡
የማይስማማ ፡ ከግእዝ ፡ ቀለም ።

ስለ ፡ ቋንቋ ፡ ትምርት ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፤ ስለ ፡ ተማሮችም ፡ አረማመድ ።

ዐጭሬ ፡ ግጥም ፡ ቁመተ ፡ ዶሮ ፡ — የሚንጠራራ ፡ ወደ ፡ ሰው ፡ ዠርሮ ፡
ቸብቸቦው ፡ ዜማም ፡ ሳይቈረጥ ፡ — በየመሥመሩ ፡ የሚያስረግጥ ፤
ቧልተኛ ፡ አዝማሪም ፡ መስሎ ፡ ሲያሥቅ ፡ — እንዳቤሴሎም ፡ ልብ ፡ የሚሰርቅ ።
ክቡድ ፡ መዝራዕት ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ — አባት ፡ ኹኗቸው ፡ እንደነሙሴ ፡
ከተረገዙት ፡ በመንግሥት ፡ ሆድ ፡ — ከታዘሉትም ፡ በባንዲራ ፡ ለምድ ፡
ሞግዚታቸውም ፡ ዐዲሳበበ ፡ — ካቀፈቻቸው ፡ በክንዱ ፡ ስባ ፡
አንድ ፡ እንኳ ፡ ሳይቀር ፡ ኹሉን ፡ ሰብስቤ ፡ — ዐጥናቸዋለሁ ፡ የምክር ፡ ከርቤ ።
ባንድነት ፡ ደንጊያ ፡ በኅብረት ፡ ዕፅ ፡ — መቅደስ ፡ ልባቸው ፡ እንዲታነጽ ፤
ኋላም ፡ እንዳይፈርስ ፡ በጠላት ፡ በንብ ፡ — ሃይማኖታቸው ፡ የወንጌል ፡ ግንብ ።
እንደ ፡ ፫ ፡ አካል ፡ የተካከሉ ፡ — ስለ ፡ ኅብረትም ፡ አንድ ፡ የሚባሉ ፡
፫ቱን ፡ ጉባኤ ፡ ምሰሶ ፡ አቁሞ ፡ — እግዜር ፡ የሠራው ፡ ከኛ ፡ አስቀድሞ ።
የምክሩም ፡ ከርቤ ፡ ኹለት ፡ ቄቀር ፡ — በመቀነት ፡ ልብ ፡ የሚቋጠር ፥
ቍጥሩም ፡ ተገልጦ ፡ ሲታይ ፡ ሲፈታ ፡ — ኸታው ፡ የሚነድፍ ፡ ልብ ፡ የሚመታ ፤
ገንዘብነቱም ፡ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ — የሚቀበለው ፡ ገበዝ ፡ ሕፃን ፤
ሰጭውም ፡ ለጋስ ፡ አቶ ፡ መንግሥቱ ፥ — ርሱ ፡ ነውና ፡ ባለስለቱ ።

፩ኛ ፡ ቄቀር ፡ ዕጣነ ፡ ሞገር ፥ ልጅ ፡ ዐዋቂውን ፡ ከግእዝ ፡
እንደ ፡ ድኵስና ፡ እንደ ፡ ጥራዝ ፡ የሚያጣብቅና ፡ የሚያያይዝ ።
ዘገሰሰ ፡ ፒሳ ፡ ይትአኀዝ ፡ ቦቱ ፡ (ሢራ ፲፫ ፡ ፩) ።

ስሕ ፡ ጣይቱ ፡ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ — ዐማርኛዋም ፡ ኮከብ ፡ ጨረቃ ፤
ፊደሏ ፡ ብርሃን ፡ ዘእምብርሃን ፡ — ሰባት ፡ ቍልጭልጭ ፡ የግዜር ፡ በግ ፡ ዐይን ።
ግእዝ ፡ ግእዙ ፡ ወርቅ ፡ ቀለም ፡ — ባለ፯ ፡ ዐጽቅ ፡ ጕንደ ፡ ተቋም ፤
ስድስቱም ፡ ዐጽቆች ፡ ግራና ፡ ቀኙ ፡ — ከሱራፌል ፡ ክንፍ ፡ የተሰናኙ ።

ከኪሩቤልም ፡ ከራቱ ፡ ኹሉ ፡ — በራብዕ ፡ ትውልድ ፡ ይዘመዳሉ ÷
በሣልሱማ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ — ኹሉን ፡ ያገባል ፡ ወደ ፡ ቅዳሴ ፤
ከ፷ ፡ ቍጥር ፡ አንዱ ፡ ቢጐድል ፡ — ቅዳሴው ፡ እሳት ፡ ይዳፈናል ፡፡

የመላእክትም ፡ ጥንተ ፡ ልሳን ፡ — ያጠራጥራል ፡ ርሷ ፡ እንዳትኾን ፤
የፊደሏ ፡ ምንጭ ፡ ዐይነ ፡ ውሃው ፡ — ከላይ ፡ ነውና ፡ የፈለቀው ፡፡

ከሣር ፡ ከቅጠል ፡ በዝቶ ፡ ጊዜዋ ፡ — አሮጊት ፡ ስትኾን ፡ በተፈጥሮዋ ፡
እንደ ፡ ሔኖክ ፡ ንስር ፡ ሕዋሳቶች ፡ — በተሐድሶ ፡ ስለ ፡ ኖረች ፡
ዐይንና ፡ ጥርሷ ፡ ብሉይ ፡ ሐዲስ ፡ — ነጭና ፡ ጥቍር ፡ የሚያጣቅስ ፡፡

ዠርባዋም ፡ ንባብ ፡ እንደ ፡ ሰሎሜ ፡ ጌታን ፡ ያዘለው ፡ በሰው ፡ ትርጓሜ ፤
ጡቷም ፡ ደረቷም ፡ ባለሳንቃው ፡ — እንደ ፡ ማርያም ፡ የታቀፈው ፡
ለመምህራንም ፡ ላረገዙት ፡ — መወልዲት ፡ ናት ፡ መወልዲት ፡፡

ጌታም ፡ ለሄኖስ ፡ ሲድራት ፡ በርከ ፡ ስላረገዘች ፡ የርሱን ፡ አምልኮ ፡
ከአልፍ ፡ እስከ ፡ ታው ፡ መልኳ ፡ ፊደል ፡ የሥነ ፡ ፍጥረት ፡ ጠቅላይ ፡ መድበል ፤
የመልኳም ፡ ድርሰት ፡ በማሕልይ ፡ — ተጥፎለታል ፡ ደግሞ ፡ ለሚያይ ፡፡
እንደ ፡ ወጌሻ ፡ ገላ ፡ እንደሚያሽ ፡ — እንደ ፡ ሐኪምም ፡ እንደ ፡ ፈታሽ ፡
ኹለንተናዋን ፡ ቀምለን ፡ አይተን ፡ — ስላጣንበት ፡ ነውር ፡ እንከን ፡
መስለናታል ፡ በጥሩ ፡ ዐይናማ ፡ — ከወጣቶች ፡ ልብ ፡ እንድትስማማ ፤
ዐይናማነቷም ፡ ከገጸ ፡ ንስር ፡ — የወረደ ፡ ነው ፡ በፊደል ፡ ዘር ፡፡

ዐይኗን ፡ ስትገልጠው ፡ ከጥርሷ ፡ ጋራ ፡ አስተያየቷ ፡ በቀኝ ፡ በግራ ÷
ስትናገርም ፡ በፊት ፡ በኋላ ፡ — ካኙ ፡ ይፈሳል ፡ የማር ፡ ወለላ ፤
ልሳኗም ፡ ጥዑም ፡ የወይን ፡ እሸት ፡ — እየተሻሙ ፡ የሚበሉት ፡፡

ከአዳም ፡ ከኖኅ ፡ ካባት ፡ ከናቷ ፡ — ለሴም ፡ የታጩች ፡ ስለ ፡ ውበቷ ፡
ከንጉሡም ፡ ከግዜር ፡ ከባለቤቱ ፡ — ስለ ፡ ተሰጣት ፡ እቴጌነቱ ፡
ምንም ፡ ቢያጅቧት ፡ መኳንንቶች ፡ — ዐይኗና ፡ ልቧ ፡ ከተማሮች ፡፡

እኔም ፡ ልጩፍር ፡ ቃሌን ፡ ላንሣው ፡ ተማሪን ፡ ኹሉ ፡ ደስ ፡ እንዲለው ፤
የተጌ ፡ አሽከሮች ፡ የንጉሡም ፡ ጭፍራ ፡ ወንድሞቼ ፡ ሆይ ፡ ትግሬና ፡ ዐማራ ፡
እንዲህ ፡ ብታይዋት ፡ ድኻ ፡ መስላችኹ ፡ ባለጸጋ ፡ ናት ፡ ግእዝ ፡ ቋንቋችኹ ፡፡

የግምጃ ፡ ቤቷ ፡ ባሕር ፡ መዝገብ ፡ — ዕብራይስጥና ፡ ሱርስት ፡ ዐረብ ÷
በኹርወንዶቿም ፡ ነገደ ፡ ሴም ፡ — የተሠራጩት ፡ በምድረ ፡ ካም ፤
ታሪኳም ፡ ቈንዥ ፡ ስሙ ፡ ብርሃነ ፡ — በምሥራቅ ፡ ቋንቋ ፡ የሠለጠነ ፡፡

ማነው ፡ የሚላት ፡ ድኻ ፡ ምስኪን ፡ ካላዩት ፡ በቀር ፡ ገብተው ፡ ውስጧን ፤
ማእዷም ፡ ትምርት ፡ እንዲህ ፡ መስፋቱ ፡ ልትበሉለት ፡ ነው ፡ መቼ ፡ ለከንቱ ፡፡

ባዕዶቹ ፡ ነጮች ፡ ሲሻሙባት ፡ — ምነው ፡ እናንተ ፡ የማትደፍሯት ÷
ደፈሩኝ ፡ ብላም ፡ እንዳትከሳችኹ ፡ — እኔ ፡ ስለ ፡ ርሷ ፡ ልማልላችኹ ፤
ከምትገዛቸው ፡ ባስበ ፡ ተፈሪ ፡ — እኔ ፡ ነኝና ፡ አንዱ ፡ አቃጣሪ ፡፡

ደፍሮ፡አለመቅመስ፡እየከጀሉ፡ — የጎደሎ፡ነው፡መቼ፡የሙሉ ።
ደፋር፡ወንድ፡እንጂ፡ልቧን፡የሚያግም፡ የከንፈር፡ወዳጅ፡አላጣችም ።

በውበት፡በመልክ፡ግእዝ፡ሙሽራ፡ ልዩ፡ስትኾን፡ከጋላ፡ዱብራ፡
ባፉ፡ሊሸኘት፡ከንፈሯን፡ለክፎ፡ — አይገባውም፡ለጦቢያው፡ለፎ ።

ባለፈው፡ዘመን፡ከቀን፡ጨለማ፡ — ዐይናማነቷ፡ስላልተስማማ፡
የሌባው፡አካን፡ልሳነ፡ወርቅ፡ — ሰው፡እንዳስፈጀች፡በመደበቅ፡
የደፈሯትን፡ለንጉሡ፡ነግራ፡ — ታስቈርጥ፡ነበር፡ምላስ፡በካራ፤
ያልተቈረጠው፡ካገር፡ተሰዶ፡ — እስኪንከራተት፡በፍሪቃ፡ማዶ ።

እንደ፡ሙሴ፡ፊት፡እንደ፡ምኵራብ፡ እንደ፡ቱርክም፡ሴት፡እንደ፡ዐረብ፡
አብነት፡ነሥታ፡ከበር፡ማሽላ፡ — ባቡን፡በጨጌ፡ድርብ፡ቀጸላ፡
ትወድ፡ነበር፡መሸፋፈን፡ — ልቧ፡ሳይጠላው፡መገለጡን ።

እንዳትታይም፡በመሸፈኗ፡ — አልተጠቀመም፡ቀዳዳው፡ዐይኗ፥
ከርሷ፡የታማው፡አንዳንዱ፡ዠግና፡ ታስሮ፡ሲገረፍ፡ታይ፡ነበረና፤
ዳግመኛ፡እንዳያይ፡ ዐይኗን፡መጽሐፍ፡ እስኪከልሉት፡በጃቸው፡ሰይፍ፥
ለከተማውም፡ላይኔ፡ስውሩ፡ — ብርሃን፡እስኪታይ፡በመቃብሩ ።
ብርሃንም፡ታይቶ፡ስላሳፈረ፡ — ከማሰር፡በቀር፡መሰየፍ፡ ቀረ፤
በዖዝያንም፡በባለሰይፉ፡ — ለምጽ፡ኾነበት፡ማሰር፡መግረፉ፤
በተራራ፡ላይ፡የሠሩት፡ግፍ፡ — አይሰወርም፡ከታሪክ፡አፍ ።

ስለ፡ሃይማኖት፡በመሞት፡ፈንታ፡ መግደል፡መሰየፍ፡የቍርአን፡ዛንታ፥
ረቂቁማ፡የወንጌል፡ፍርድ፡ — መታረድ፡ነበር፡መቼ፡ማረድ፤
ቀኑ፡ጨልሞ፡ባደባባይ፡ — ያያት፡ሰው፡የለም፡ርሷ፡ስታይ ።

ዛሬ፡ግን፡ዐፍራ፡እንደ፡ነጮች፡ የቀድሞ፡ግብሯን፡ስለ፡ተወች፡
መጋረጃዋም፡በታምራት፡ — ከላይ፡እስከ፡ታች፡ተቀዶላት፡
ወደ፡ነጻነት፡ዐይኗን፡አሻግራ፡ — ኹሉን፡ታያለች፡እንደ፡ዲብራ ።

ቅዱስ፡መጽሐፍም፡በርሷ፡ዐማርኛ፡ ከግዜር፡ተልከ፡መጣ፡ዳግመኛ፥
የትምርቷን፡ወንዝ፡አለወረፉ፡ — ኹሉ፡እንዲቀዳ፡እየተስፋፉ፤
ርሷም፡ጣይቱ፡መሐንድስ፡ ኹና፡ — እየቀየሰች፡የሰው፡ልቡና፡
ወጣት፡ወጣቱን፡ለመቀበል፡ — አዘጋጅታለች፡ቤቷን፡ፊደል ።

የግእዝን፡ጣዕም፡ ብትቀምሱትማ፡ አቲዙም፡ነበር፡ሌላ፡ውሽማ፤
ለንግዴሁ፡ግን፡ውሽማ፡አታብዙ፡ ርሷን፡ዐቅፋችኹ፡ቀድሞ፡ሳቲዙ ።

ብትጨምሩ፡ግን፡በርሷ፡ላይ፡ ደግሞ፡ ዕዳው፡ገብስ፡ነው፡መች፡ዐረማሞ፤
በዚህስ፡ነገር፡ሐሜት፡ሳትፈሩ፡ — እንደ፡ያዕቆብ፡ብትጨማምሩ፡
ስንኳን፡ነቢያት፡እነዳዊት፡ — አይነቅፏችኹም፡ሐዋርያት ።

አሥረ ፡ ንጉሥ ፡ ጠቢብ ፡

ኀላፍያትን ፡ የሚያዘክር ፡ መጻእያትን ፡ የሚያሳስብ ፡፡

ዓሣ ፡ ጕርጓሪ ፡ ዘንዶ ፡ ሲያወጣ ፡ — የሰው ፡ ፈላጊም ፡ የራሱን ፡ ሲያጣ ፡
ከኹለቱ ፡ ዛፍ ፡ ለወደቀው ፡ — አላገር ፡ ቋንቋ ፡ ማነው ፡ አንሺው ፡፡

የሀገር ፡ ቋንቋም ፡ ያላማ ፡ ቀኝ ፡ — ኹሉን ፡ ሰብስቦ ፡ አንድ ፡ የሚያሰኝ ፥
ጋላና ፡ ዐማራ ፡ እስላም ፡ ሳይል ፡ — የፈረስ ፡ ስሙ ፡ አባ ፡ ጠቅል ፤
አባ ፡ ቀስቅስም ፡ የሚሉት ፡ አሉ ፡ — ስላነቃቸው ፡ ጠርቶ ፡ ፊደሉ ፡፡

እኛም ፡ ተኝተን ፡ ሕልም ፡ እንዳናልም ፡ አባ ፡ ነጋ ፡ ነው ፡ የጊዜው ፡ ስም ፤
የፀሓይ ፡ መቅድም ፡ አጥቢያ ፡ ኮከብ ፡ — የሚታይበት ፡ ላፍሪቃ ፡ ሕዝብ ፥
የጦቢያውም ፡ ልጅ ፡ የሴም ፡ ቡችላ ፡ — የሚከፍትበት ፡ ያይኖቹን ፡ ግላ ፤
አፍሪቃን ፡ ያይ ፡ ዘንድ ፡ ባይኑ ፡ ማሚቶ ፡ እየቀመለ ፡ እንደ ፡ ድሪቶ ፡፡
አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ እኮ ፡ የትንቢት ፡ ቃል ፡ ሳይታወቅ ፡ ነው ፡ በጥለቅ ፡ የሚል ፡፡

ቋንቆቻችንም ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ — ርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚፋቱት ፥
ላይለያዩ ፡ ተለያይተው ፡ — ያሻግቱናል ፡ ኹለት ፡ መስለው ፤
ከቶ ፡ እኛ ፡ አንችልም ፡ ልንለያቸው ፡ — እግዜር ፡ ነውና ፡ ያጣመራቸው ፡፡
ነፍስና ፡ ሥጋ ፡ ከተለያዩ ፡ — ሕያው ፡ እንዳይኾን ፡ የሰው ፡ ባሕርዩ ፡
ያማርኛም ፡ ቃል ፡ የግእዝ ፡ ሥጋ ፡ — አለግእዝ ፡ ነፍስ ፡ ሬሳ ፡ ባልጋ ፤
ሬሳውን ፡ ቃል ፡ የሚሸከሙ ፡ — በግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ሲፈታ ፡ ይስሙ ፡፡

ሥረ ፡ ነገሩ ፡ ግእዝ ፡ ሳይጸድቅ ፡ — ፍሬ ፡ አያፈራም ፡ ዐማርኛ ፡ ዐጽቅ ፡፡
ነገር ፡ ከሥሩ ፡ ውሃ ፡ ከጥሩ ፡ — የተባለውን ፡ እስኪ ፡ መርምሩ ፤
እነማናቸው ፡ ዛፉን ፡ ሳያውቁ ፡ — ፍሬውን ፡ በልተው ፡ የሚጨነቁ ፥
ዛፉንም ፡ ዐውቀው ፡ ሳይገላልጡ ፡ — ሾላ ፡ በድፍን ፡ የሚያላምጡ ፤
አለበትና ፡ ብዙ ፡ ቍጫጭ ፡ — ሆድ ፡ የሚያሳምም ፡ የሚያበሳጭ ፤
ቄስ ፡ ኹኔ ፡ ቢኾን ፡ ወይም ፡ ዲያቆን ፡ እጠራው ፡ ነበር ፡ ስማቸውን ፡፡

ዳቦ ፡ የሚልስ ፡ ካልገመጠው ፡ — መላሱ ፡ ብቻ ፡ ምን ፡ ሊያጠግበው ፤
አፍ ፡ አለዠሮ ፡ ቢያዜም ፡ ቢያነብ ፡ — አይታነጽም ፡ ሸካራው ፡ ልብ ፥
መርጌታ ፡ ኹኖ ፡ አቡን ፡ ሲቃኝ ፡ — እንዲህ ፡ እንዳለ ፡ አምጃር ፡ ዘፋኝ ፤

የጦቢያው ፡ ሰው ፡ እንዲያው ፡ ላይ ፡ ላዩን ፥ ውስጡን ፡ ለምን ፥
ውስጡን ፡ ለቄስ ፡ ለሚናዝዝ ፥ ቄሱም ፡ ግእዝ ፤
ስሙ ፡ ፋና ፡ ወይም ፡ መብራት ፡ የነፍስ ፡ አባት ፡፡

እንጆድ ፡ ሳይዙ ፡ ወይም ፡ ሳሙና ፡ — አጥርቶ ፡ ማጠብ ፡ ዘበት ፡ ነውና ፡
አለሰዋስው ፡ አለጥፈት ፡ — ትምርት ፡ አይጠራም ፡ ምንም ፡ ቢያጥቡት ፡

የትምርት ፡ ዕንቅርት ፡ አለመጣፍ ፥ — አለመስማትም ፡ ዠሮ ፡ ደግፍ ፤
ዐንገት ፡ ላለው ፡ ሰው ፡ ዙሮ ፡ ለሚያይ ፡ ከባድ ፡ ሸክም ፡ ነው ፡ እንደ ፡ ድንጋይ ፡፡

ያኖሩት ፡ ዕንቅርት ፡ ስሙ ፡ አገልግል ፡ ቢከፍቱ ፡ ተልባ ፡ ፍሬ ፡ ቢስ ፡ ቅል ፤
ያለፈው ፡ ዐልኝል ፡ ለወደ ፡ ፊቱ ፡ — በትምርት ፡ ይራቅ ፡ ግብዝነቱ ።

ካፍሪቃ ፡ ወንዞች ፡ ወርቅና ፡ አልማዝ ፡ እንደሚያስገኘው ፡ እንዳባይ ፡ ወንዝ ፡
ተርፎን ፡ እንዲፈስ ፡ ትምርቱ ፡ ንግድ ፡ — በዚህ ፡ ሰዋስው ፡ ጥርጊያ ፡ መንገድ ፡
ይልቅ ፡ ኑ ፡ እንውጣ ፡ ወደ ፡ ገበያ ÷ — ገበያችንም ፡ ኢትዮጵያ ።

መደብሮቿ ፡ የተዘጉቱ ፡ — በራቱ ፡ ማእዘን ፡ እንዲከፈቱ ፡
ልጆቿን ፡ በውቀት ፡ እያሳደገ ፡ — መንገዶቿንም ፡ እያስጠረገ ፡
እግዜር ፡ ያቆማት ፡ ከማኸል ፡ ቦታ ፡ — በውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ እንዳትፈታ ።

ያፍሪቃ ፡ ደንደስ ፡ ሻኛና ፡ ጫንቃ ፡ — ጦቢያው ፡ እንጂ ፡ ናት ፡ ምሥራቅ ፡ አፍሪቃ ፤
የሰማይ ፡ ምድር ፡ የምድር ፡ ሰማይ ፡ — የተከበበች ፡ በነጭ ፡ አባይ ።

ዐይናም ፡ ሲመስል ፡ በገነት ፡ ዐይን ፡ ነጩ ፡ አባይ ፡ መደብ ፡ ጥቍሩ ፡ ብሌን ፤
ባስተያየትም ፡ ሲመረመሩ ፡ — ማየት ፡ አይችልም ፡ ነጩ ፡ አለጥቍሩ ።
ነጩ ፡ ሲፈተሽ ፡ ውስጠ ፡ ጥቍር ፡ — ጥቍሩም ፡ ሲፈተሽ ፡ ውስጠ ፡ ነጭ ፡ ዘር ፤
ሕብረ ፡ ሰማይ ፡ ነው ፡ ጥቍሩ ፡ አባይማ ፡ በቂጥኛም ፡ አፍ ፡ የማይታማ ።

ነጭና ፡ ጥቍር ፡ የዓለም ፡ ዐይን ፡ — ኹሉም ፡ ተገልጦ ፡ የሚከድን ፤
መከደኛውም ፡ ሞት ፡ ወዝ ፡ ከንባይ ፡ ነው ÷ ያዳም ፡ ሌባ ፡ ጣት ፡ የሰፉችው ።

ዓዲ ፡ ቃለ ፡ ዐዋዲ ፡

መስቈረ ፡ ጥይዕት ፡ እዝን ፡ ወመክሥተ ፡ ክድንት ፡ ዐይን ።

የማናውቀውን ፡ ፊደል ፡ ሩዝ ፡ — ከሚስዮን ፡ ቤት ፡ ስንጋበዝ ፡
በትምርት ፡ ወጭት ፡ በጥፈት ፡ ዳከ ፡ — በምላስ ፡ በብርዕ ፡ በቀለም ፡ መንከ ፡
የውጭ ፡ ቋንቋ ፡ ብንፈተፍት ፡ — ከምሳ ፡ በቀር ፡ የለም ፡ እራት ፤
ያጠግባል ፡ እንጂ ፡ ለጊዜው ፡ ብቻ ፡ — ሥንቅ ፡ አይኾነንም ፡ ለሩቅ ፡ ዘመቻ ።

ለዘመቻውስ ፡ ሥንቅ ፡ የሚኾን ፡ — የዳቦ ፡ ቈሎ ፡ ግእዛችን ፡
በኑኀ ፡ ዘመን ፡ በቀን ፡ ብዛት ፡ — የማይነቅዝና ፡ የማይሻግት ፤
ዐማርኛውም ፡ የንብ ፡ እንጀራ ፡ — በላስቶች ፡ ቀፎ ፡ ቀድሞ ፡ ሲሠራ ፡
ካረብ ፡ ከሱርስት ፡ ከዕብራይስጥ ፡ — የተቀመመ ፡ እጅግ ፡ ጥፍጥ ።

ከውጭም ፡ ቋንቋ ፡ የሚገኝ ፡ ጥቅም ፡ ወደኛው ፡ ቋንቋ ፡ በመተርጐም ÷
ሊጥም ፡ እንዳይኾን ፡ ትርጓሜው ፡ ኹሉ ፡ ትምርቱን ፡ ማብሰል ፡ በየፊደሉ ፤
ቋንቋም ፡ ካልጠራ ፡ በሰዋስው ፡ — አነጋገሩ ፡ የለት ፡ ጕሽ ፡ ነው ።

ስሙ ፡ ፕራቲክ ፡ የድምጫ ፡ ቋንቋ ፡ የኰረፌ ፡ ዐይነት ፡ ወይም ፡ የድቋ ፤
ዥሮ ፡ ሲቀምሰው ፡ ከዋንጫው ፡ አፍ ፡ ያሰኛልና ፡ እንትፍ ፡ እንትፍ ።

በጥሩው ፡ መጠጥ ፡ በሀገር ፡ ፍቅር ፡ ራሴ ፡ ዞሮ ፡ ስቀባጥር ፡
ስላገር ፡ ቋንቋ ፡ ምንም ፡ ብተች ፡ — አትፍረዱብኝ ፡ ያገር ፡ ዳኞች ።

ከባቶች ፡ ይልቅ ፡ በሽንጎ ፡ ካሉ ፡ — ወደ ፡ ልጆች ፡ ነው ፡ ነገሬ ፡ ኹሉ ፤
የቋንቋን ፡ ፀዋጅ ፡ ለልጅ ፡ መልፈፍ ፡ በደንጊያ ፡ ጽላት ፡ እንደ ፡ መጣፍ ፤
ገና ፡ የሚያድገው ፡ ጪቅላው ፡ ወጣቱ ፡ ይሸላልና ፡ ካባት ፡ ከናቱ ፤
ዠሮው ፡ አእምሮው ፡ የላሸውማ ፡ — የነገሩትን ፡ መቼ ፡ ሊሰማ ።

የቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ ማርና ፡ ኮሶ ፡ — በዓለም ፡ ቋንቋ ፡ ስሙ ፡ ተፋልሶ ፡
መራራው ፡ ጥዑም ፡ ስለ ፡ ተባለ ፡ — ማር ፡ የማይጥመው ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ አለ ።
ቢጥመውማ ፡ የማር ፡ ወለላ ፡ — አይጠጣም ፡ ነበር ፡ ኮሶ ፡ ባንኮላ ፤
ኮሶውም ፡ አስፌስ ፡ እንዲያ ፡ ሲመር ፡ መላልሶ ፡ አስቀምጦ ፡ የማያሽር፥
ተስፋውም ፡ ከንቱ ፡ የበጥባጭ ፡ ወሬ ፡ በዶሮ ፡ ፈንታ ፡ ቃሪያ ፡ በርበሬ ።
ትምርትና ፡ ዕውቀት ፡ ቶሎ ፡ እንዲሰፋ ፡ ይህ ፡ ነው ፡ መንገዱ ፡ የባለተስፋ ።

ምክር ፡ ሠናይት ፡ ለኵሉ ፡ ዘይገብራ ፡ ወለዘያስተጋብእ ፡ ማእረራ ።

እምኦርቶዶክሳዊ ፡ ኪ ፡ ወ ፡ ክ ፡ ዘልሳነ ፡ ግእዝ ፡ ላእክ ።

፫ኛ ፡ ምዕራፍ ።

ጸዋትወ ፡ ግስ ፥ የዘርና ፡ የነባር ፡ መቅደስ ፡ ባለ፳፮ ፡ ክፍልና ፡ ራስ ፡ ከአ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ድረስ ።

የቍራኛና ፡ የጥቅስ ፡ ምልክት ።

የብሉይ ፡ ጥቅስና ፡ የሐዲስ ፡ ምልክታቸው ፡ ባማርኛው ፡ ቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ በሐዲስ ፡ ኪዳን ፡ መዠመሪያ ፡ በ፩ኛውና ፡ በ፮ኛው ፡ ገጽ ፡ በክፊለ ፡ ስም ፡ ተወስኖና ፡ ተተርጕሞ ፡ እንደ ፡ ተጣፈው ፡ ነው ።

የብሉይ ፡ የሐዲስ ፡ አዋልድና ፡ የሊቃውንት ፡ ጥቅስ ፡ ምልክት ።

አቡሻ ፡	ማለት ፡	አቡሻህር ።
አዋል ፡	»	አዋልድ ።
አፈ ፡	»	አፈ ፡ ወርቅ ።
ድ ፡	»	ድርሳን ።
ተ ፡	»	ተግሣጽ ።
አረ ፡ መን ፡	»	አረጋዊ ፡ መንፈሳዊ ።
አርጋ ፡	»	አርጋኖን ።
ገድ ፡ አዳ ፡	»	ገድለ ፡ አዳም ።
ገድ ፡ ዳን ፡	»	ገድለ ፡ ዳንኤል ።
ገድ ፡ ኪሮ ፡	»	ገድለ ፡ ኪሮስ ።
ገድ ፡ ላሊ ፡	»	ገድለ ፡ ላሊበላ ።
ገድ ፡ ፊቅ ፡	»	ገድለ ፡ ፊቅጦር ።
ገድ ፡ ሲኖ ፡	»	ገድለ ፡ ሲኖዳ ።
ገድ ፡ ተክ ፡	»	ገድለ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ።
ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡	»	ጊዮርጊስ ፡ ወልደ ፡ ሐሚድ ።
ግንዘ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ግንዘት ።
ዲድ ፡	»	ዲድስቅልያ ።
ድር ፡ መድ ፡	»	ድርሳነ ፡ መድኀኔ ፡ ዓለም ።
ድር ፡ ሚክ ፡	»	ድርሳነ ፡ ሚካኤል ።
ደራሲ ፡	»	ድርሰት ፡ ደራሽ ።
ሃይ ፡ አበ ፡	»	ሃይማኖተ ፡ አበው ።
ኄርማ ፡	»	ተረፈ ፡ ጳውሎስ ።
ውዳ ፡ ማር ፡	»	ውዳሴ ፡ ማርያም ።
ዜና ፡ እስ ፡	»	ዜና ፡ እስክንድር ።
ሔኖ ፡	»	ሔኖክ ።

ጥበ ፡ ጠቢ ፡	ማለት ፡	ጥበበ ፡ ጠቢባን ።
ጦቢ ፡	»	ጦቢት ።
ጥሬ ፡ ሰዋ ፡	»	ጥሬ ፡ ሰዋስው ።
ዮዲ ፡	»	ዮዲት ።
ዮሐ ፡ መደ ፡	»	ዮሐንስ ፡ መደብር ።
ያዕ ፡ ዘእል ፡	»	ያዕቆብ ፡ ዘእልበረዳኢ ።
ዮሴፍ ፡	»	ዮሴፍ ፡ ወልደ ፡ ኮርዮን ።
ኪዳ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ኪዳን ።
ኩፋ ፡	»	ኩፋሌ ።
መዋሥ ፡	»	መዋሥዕት ።
መ ፡ ፈ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ፈውስ ።
መጽ ፡ ባሕ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ባሕርይ ።
መጽ ፡ ብሮ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ብሮክ ።
መጽ ፡ ኑዛ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ኑዛዜ ።
መጽ ፡ ምስ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ምስጢር ።
መጽ ፡ ቄድ ፡	»	መጽሐፈ ፡ ቄድር ።
መቃ ፡	»	መቃብያን ።
መቅ ፡ ወን ፡	»	መቅድመ ፡ ወንጌል ።
ማር ፡ ይሥ ፡	»	ማር ፡ ይሥሐቅ ።
ሥር ፡ ጳኵ ፡	»	ሥርዐተ ፡ ጳኵሚስ ።
ዕር ፡ ኢሳ ፡	»	ዕርገተ ፡ ኢሳይያስ ።
ፈ ፡ መ ፡	»	ፈውስ ፡ መንፈሳዊ ።
ፊልክ ፡	»	ፊልክስዩስ ።
ፈላስ ፡	»	ፈላስፋ ።
ፍ ፡ ነ ፡	»	ፍትሐ ፡ ነገሥት ።
ቅዳ ፡	»	ቅዳሴ ።
ቀሌ ፡	»	ቀሌምንጦስ ።
ቄር ፡	»	ቄርሎስ ።
እስት ፡	»	እስትጉቡእ ።
ጳላ ፡	»	ጳላድዮስ ።
ራእ ፡ ኤል ፡	»	ራእየ ፡ ኤልያስ ።
ሲኖዶ ፡	»	ሲኖዶስ ።
ስንክ ፡	»	ስንክሳር ።
ሱቱ ፡ ዕዝ ፡	»	ሱቱኤል ፡ ዕዝራ ።
ተረ ፡ ኤር ፡	»	ተረፈ ፡ ኤርምያስ ።
ተረ ፡ ቄር ፡	»	ተረፈ ፡ ቄርሎስ ።

ታሪ ፡ አኰ ፡	ማለት ፡	ታሪከ ፡ አኰስም ።
ታሪ ፡ ነገ ፡	»	ታሪከ ፡ ነገሥት ።
ትር ፡ ወን ፡	»	ትርጓሜ ፡ ወንጌል ።

ግእዝን ፡ ከሴምና ፡ ከያፌት ፡ ቋንቋ ፡ ለመግጠምና ፡ ለማጫፈር ፡
በቀርን ፡ እየተከበበ ፡ የሚጣፍ ፡ ምልክት ።

ዕብ ፡	ማለት ፡	ዕብራይስጥ ።
ሱር ፡	»	ሱርስት ፡ የአራም ፡ ቋንቋ ።
ዐረ ፡	»	ዐረብ ።
ጽር ፡	»	ጽርእ ፥ ዮናኒ ።
ሮማይ ፡	»	ሮማይስጥ ፥ ላቲን ።

የሰዋስው ፡ ጥቅስ ፡ ምልክት ።

ዕር ፡	ማለት ፡	ዕርከን ።
ቈ ፡	»	ቈጥር ።
እግዚ ፡	»	እግዚአብሔር ።

የሚጠብቅና ፡ የሚላላ ፡ ምልክቱ ፥ ጥ ፡ ላ ፡ ናቸው ።

(ጥ) አምሮ ፡ አመረ ። ሰብሐ ፡ ሰብሐ ። ጠፊር ፡ ጠፈረ ፡ ይጠፍር ።
(ላ) አሚር ፡ አመረ ፡ የአምር ፡ ይእምር ። ሠቢሕ ፡ ሠብሐ ፡ ይሠብሕ ፡ ይሥበሕ ።

የብዙ ፡ ምልክት ፡ ብ ፡ ነው ።

ደብር ፤ (ብ ፡ አድባር ፡ ራት) ፤ ተራራ ። ያንዱ ፡ ፍች ፡ ውጥን ፡ ጨራሽ ፡ ኹኖ ፡ የብዙውን ፡ ተራሮች ፡ እንዲያስኝ ፡ አስተውል ። ፪ኛም ፡ በግስ ፡ አርእስት ፡ ቀቲል ፡ ብሎ ፡ ቀቲሎት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቀቲን ፡ ጕርዶ ፡ ሎት ፡ ይላልና ፤ በሣልስና ፡ በሳድስ ፡ ቅጽልም ፡ ቀታሊ ፡ ብሎ ፡ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፥ ቀተልት) ፤ ቅቱል ፡ ብሎ ፡ (ላን ፡ ላት ፡ ትልት) ፡ እያለ ፡ ባንዱ ፡ የኹሉ ፡ የሚታወቅለት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ አንዳንዱን ፡ ብቻ ፡ ይፈታል ። ንባቡም ፡ ፍችውም ፡ በከፊል ፡ በውጥን ፡ መጣፉ ፡ ነገር ፡ ለማሳጠር ፡ ነውና ፥ እንዳትሳሳት ፡ ተጠንቀቅ ።

የፊደላትና ፡ የቃላት ፡ ሞክሼ ፡ በያንዳንዱ ፡ መሥመር ፡ ተከታትሎ ፡ መሪና ፡ ተመሪ ፡ እየኾነ ፥ መሪው ፡ አለገንዘቡ ፡ ተመሪው ፡ በየገንዘቡ ፡ ተጥፎ ፡ ልዩ ፡ ልዩነቱን ፡ ያስረዳል ።

አ

አ ፤ (ፊደልና ፡ አኀዝ) ፤ አንደኛ ፡ መገርመሪያ ፡ ፊደል ፤ የፊደል ፡ ኹሉ ፡ ራስ ፤ በቍር ፡ ቀዳማይ ፡ ባለም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፤ ይልቁንም ፡ በጥንታዊው ፡ ተራ ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ። ስሙ ፡ አልፍ ፥ ቍጥሩ ፡ አንድ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ አ ፡ አሐድ ፥ አሐዱ ፡ ይባላል ። ምስጢሩ ፡ እሑድንና ፡ የእሑድን ፡ ፍጥረት ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ፈጣሪን ፡ ያሳያል ። (ዘፍ፩ ፡ ፩—፭ ። ራእ፩ ፡ ፰ ፡ ፲) ። ዳግመኛም ፡ በዕብራይስጥ ፡ ዐዋጅ ፡ አለንቍጣ ፡ አሐዱ ፡ ይባል ፡ የነበረው ፡ ያው ፡ አንዱ ፡ አሌፍ ፡ አ ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ ሲኾንበት ፡ በነቍጣው ፡ ምክንያት ፡ እልፍ ፡ እንዲባል ፥ በግእዝም ፡ ሥርዐት ፡ እ ፡ እልፍ ፡ ይባላል ፤ እልፍ ፡ ያስኘውም ፡ የራሱ ፡ ነቍጣ ፡ ነው ፤ አስፈን ፡ ተመልከት ።

አ ፤ የማብዛት ፡ ልማድ ፥ አብገር ፤ ፍችው ፡ ዎች ። **ደብር ፡ አድባር ፥ ወግር ፥ አውግር ፥ ፈለግ ፡ አፍላግ** ፤ ተራሮች ፡ ኰረብቶች ፡ ወንዞች ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ት ፡ ምእላድ ፡ እየኾነለት ፡ ከት ፡ ጋራ ፡ ያበዛል ፤ **ጥብ ፡ አጥባት ፥ ነቅዕ ፡ አንቅዕት ፥ ባሕር ፡ አብሕርት ።** ዳግመኛም ፡ በአ ፡ ብቻ ፡ የሚበዛ ፡ ቃል ፡ ት ፡ ሲጨመርበት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ይኾናል ፤ **አድባር ፡ ራት ፥ አውግር ፡ ራት ፥ አፍላግ ፡ ጋት ።** በአና ፡ በት ፡ የሚበዛም ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ለመኾን ፡ ኹለተኛ ፡ ት ፡ ይፈልጋል ፤ **ነቅዕ ፡ ባሕር ፡ ርእስ** ፡ ብሎ ፡ **አንቅዕት ፡ አንቅዕታት ፤ አብሕርት ፡ አብሕርታት ፤ አርእስት ፡ አርእስታት ።** የተን ፡ አፈታት ፡ እይ ።

አ ፤ የማስደረግ ፡ ልማድ ፤ አስደራጊ ፤ ፍችው ፡ አስ ። **ቀተለ ፡ አቅተለ ፤ ክህለ ፡ አክሀለ ፤ ገብረ ፡ አግበረ ።** ዳግመኛም ፡ **ቆመ ፡ ቦአ ፡ ወፅአ ፡ መጽአ** ፡ ይህን ፡ በመሰለ ፡ በሐውልትና ፡ ባንጕል ፡ ግስ ፡ ላይ ፡ ሲጨመር ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ ልማድ ፡ እየኾነ ፡ አንዱን ፡ አንቀጽ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፡ ያስፈታል ። **አቀመ** ፤ አቆመ ፡ አስቆመ ። **አብአ** ፤ አገባ ፡ አስገባ ። **አውፅአ** ፤ አወጣ ፡ አሶጣ ። **አምጽአ** ፤ አመጣ ፡ አስመጣ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ አ ፡ ከወደቀበት ፡ ማናቸውም ፡ ግስ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፡ ይፈታል ፡ ብለው ፡ ያውጁና ፡ አእመረን ፡ ዐወቀ ፡ አሳወቀ ፡ ብለው ፡ ይፈታሉ ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፤ አሳወቀ ፡ እንጂ ፡ ዐወቀ ፡ አያሰኝም ፤ አመረን ፡ ተመልከት ። ሦስተኛም ፡ በክልኣይና ፡ በሣልሳይ ፡ ራሱን ፡ እየጐረደ ፡ የትንቢት ፡ መነሾች ፡ አሥራውን ፡ ኹሉ ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ። **አቅተለ ፡ ያቀትል ፡ ያቅትል ። አግበረ ፡ ያገብር ፡ ያግብር ። አእመረ ፡ ያአምር ፡ ያእምር ።** ቀዳማዩን ፡ አመረ ፡ አኰተ ፡ ዐረፈ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አእመረ ፡ አእኰተ ፡ አዕረፈ ፡ ብሎ ፥ ክልኣዩን ፡ ደግሞ ፡ የአምር ፡ የአኰት ፡ የዐርፍ ፡ ማለት ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ስሕተት ፡ ይባላል ፤ በነዚህ ፡ በሦስቱ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ማየት ፡ ነው ።

አ ፤ የትንቢት ፡ መነሻ ፤ የክልኣይ ፡ ሥር ፤ አነ ፡ ለሚል ፡ ብቻ ፡ ላንድ ፡ አካል ። ግእዙ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ተነገረ ፡ ሳድሱ ፡ አይቀርም ። **ሖርኩ ፡ አሐውር ፥ ዐረጉ ፡ አዐርግ ፥ ወረድኩ ፡ እወርድ ።** በማስደረግ ፡ ጊዜ ፡ ፪ኛ ፡ አ ፡ ስላለበት ፡ ራብዕ ፡ ይኾናል ። **አሖርኩ ፡ ኣሐውር ፤ አዐረጉ ፡ ኣዐርግ ፤ አውረድኩ ፡ ኣወርድ ። አእመርኩ ፡ ኣአምር ።**

አ ፤ የግስ ፡ ልማድ ፤ ጠባይና ፡ አካኼድ ፡ የሚለውጥ ። በ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፥ ከዚያውም ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፤ መነሻ ፡ መድረሻ ፡ ማእከል ፡ ሲኾን ፥ ሳድስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ግእዝና ፡ ራብዕ ፤ ግእዝ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋልና ፤ አደራረጉና ፡ አገባቡ ፡ እንዴት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ በርባ ፡ ቅምር ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፪ ፡ ቍ፲፭) ።

አ ፤ (ንኡስ ፡ አገባብ) ፤ እንደ ፡ ቦና ፡ እንደ ፡ ኬ ፡ እንደ ፡ መ ፡ ትራስ ፡ ኹኖ ፡ በመጨረሻ ፡ ቃል ፡ እየገባ ፡ ቃለ ፡ መልእክት ፥ አጋኖ ፥ አስተብቍዖ ፥ ተጋንዮ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩም ፡ ቍልምጫና ፡ ከበሬታ ፡ ነው ። አፈታቱንና ፡ ምስክሩን ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፳ ፡ ቍ፯፱) ።

ኡ ፤ ኡኡ ፤ (ዐማርኛ) ፡ ኡኡታ ፤ ኦ ፡ ኦኦ ።

ኢ ፤ አሉታ ፤ ነባር ፡ አንቀጽና ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ሲኾን ፡ ፍችው ፡ እንደ ፡ አዮና ፡ እንደ ፡ ሐሰ ፡ እንደ ፡ አልቦ ፡ ነው ፡ (ዕር፲፩ ፡ ቍ፺፮) ። ንኡስ ፡ አገባብ ፡ ሲኾን ፥ አል ፡ አ ፡ እንዳ ፡ ላ ፡ ሳ ፡ ያል ፡ የማ ፡ ይኾናል ። ኢጸሐፈ ፥ አል ፤ ኢይጽሕፍ ፥ አ ፤ ኢይጽሐፍ ፥ እንዳ ፡ ላ ፡ ሳ ። ኢጽሒፎ ፥ ሳ ፤ ኢጸሓፊ ፡ ያልጣፈ ፡ የማይጥፍ ። ትራስ ፡ እየኾነም ፡ በእፎ ፡ ሲገባ ፡ ኤ ፡ ይኾናል ፥ እፎኢ ፤ ምስጢሩም ፡ ያሉታ ፡ አንክሮ ፡ ነው ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ እንበለ ፡ ነው ፤ አለ ፡ ያለ ፡ ይኾናል ። ኢ ፡ ወኢ ፡ እያለ ፡ ሲጫፈርና ፡ ሲደጋገም ፡ ኹኖ ፥ ቢኾን ፡ ያሰኛል ። ፍችው ፡ አለ ፡ ሲኾን ፡ ከይቤ ፡ ዐማርኛ ፡ ይስማማል ፤ (ግጥም) ፤ ትስሙ ፡ እንደኾን ፡ የወንጌል ፡ ቃል ፡ አለ—መስጠት ፡ ያጸድቃል ። ባማርኛም ፡ ኢ ፡ አዩ ፥ አዬ ፡ ተብሎ ፡ ሲነገር ፡ ቃለ ፡ አኅስሮ ፡ ሐዘንና ፡ አንክሮ ፡ ይኾናል ። ምስጢሩ ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ሲኾን ፡ ያማርኛው ፡ ስልት ፡ በዝቷልና ፥ ኹሉንም ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፳ ፡ ቍ፶) ።

ኣ ፤ (የቅጽል ፡ በር ፡ ከፋች) ፤ በዝርዝር ፡ ጊዜ ፤ ቅጽሎቹም ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ናቸው ። **ዚኣሁ** ፤

እንቲኣሁ ፡ እሊኣሁ ፤ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ዚኣከ ፡ እንቲኣከ ፡ እሊኣከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ።

ኤ ፤—ስመ ፡ ፊደል ፤—፴ ፡ ፮ ።

ኧ ፤ አልፍ ፡ ፲ ፡ ሺሕ ፤ መቶ ፡ ጊዜ ፡ መቶ ።

አ ፤—ስመ ፡ አምላክ ፤—ዖ ፡ አልፋ ፡ ወዖ ።

አ ፤ (ንኡስ ፡ አገባብ) ፤ ሆይ ፤ ወዮ ፡ ወየው ፤ ምን ፤ ይብላኝ ። በምስጢር ፡ ቃለ ፡ ጽዋዔ ፡ ወአንክሮ ፤ ቃለ ፡ አክብሮ ፡ ወአፍቅሮ ፤ ቃለ ፡ ብካይ ፡ ወስቈቃው ፤ ቃለ ፡ አኅስሮ ፡ ወአፍርሆ ፤ ቃለ ፡ አፉኅርኆ ፡ ይኾናል ። ፍችውንና ፡ ምስክሩን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ፡ (ዕርጀ ፡ ቍ፺፱) ።

አአ ፤ (ጽር ፡ ዖዖ ። ዕብ ፡ ሆይ ፡ ሆይ ። ዐረ ፡ ያያ) ፤ የጩኸት ፡ የቡታ ፡ የሬታ ፡ ቃል ፤ በቁሙ ፡ ወይም ፡ ኡኡ ፡ ዎዎ ፡ ወዮ ፡ ወዮ ፤ ሆይ ፡ ሆይ ። አአ ፡ ጕዩ ፡ እምብሔረ ፡ ሰሜን ፡ (ዘካ፪ ፡ ፮) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ግን ፡ ከጣፊ ፡ ስሕተት ፡ የተነሣ ፡ አአ ፤ ኦአ ፡ ወይም ፡ ኹሉን ፡ ትቶ ፡ ጕዩ ፡ ይላል ። በኦኦ ፡ ፈንታ ፡ አአ ፡ ወይም ፡ ኦአ ፡ ማለት ፡ ስሕተት ፤ ኹሉን ፡ መተው ፡ ግድፈት ፡ ይባላል ።

አእይ ፤ ዮት ፤ (አአየ ፡ የአኢ ፡ የአኢ) ፤ ወደ ፡ ወጡበት ፡ መመለስ ፤ መግባት ። መስማት ፤ እህ ፡ ማለት ።

አኢ ፤ (አአይከ ፡ ተአኢ ፡ ተአኢ ፡ አኢ) ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ግባእ ፡ ተመየጥ ። አኢ ፡ ወሑር ፡ ብሔረ ፡ ግብጽ ፡ (ዘፀ፬ ፡ ፲፱) ።

አኢ ፤ ያዋጅ ፡ ቃል ፤ ስማ ፡ ስማ ። በጽሐ ፡ ጊዜ ፡ ዘይትበሀል ፡ አኢ ፡ ዘውእቱ ፡ ስማዕ ፡ ብሂል ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

አኤል ፤ (ዕብ ፡ ኤል ፡ ኤላው) ፤ የግንብ ፡ ፀምድ ፤ ውስጡ ፡ ግንብ ፡ ኹኖ ፡ አፍኣው ፡ በሉሕ ፡ የተጌጠ ፡ በልዝብ ፡ ጠርብ ፡ የተለበጠ ። ኤልንና ፡ ኤላውን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወአኤል ፡ ዘኖኖት ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፱) ።

አኤናዖን ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ዖላም) ፤ ለዓለም ፤ ዘለዓለም ፡ (ዘዳ፴፫ ፡ ፲፭ ፡ ፳፯) ።

አአትሪከን ፤ (ጽር ፡ ቱሎጉ) ፤ ዝርው ፡ ቃል ፤ ድምፅ ፡ ሰብኣዊ ፤ ፍሬ ፡ ነገር ፡ የሚሰማበት ። አአትሪከን ፡ ውእቱ ፡ ቃል ፡ ዘይትከዐው ፡ ውስተ ፡ አየር ፡ ወእምኔሁ ፡ ይትፌኖ ፡ ንባብ ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ጎር ፡ ገባ) ።

(ጥ) አብ ፤ (ዕብራ) ፤ የዕብራውያን ፡ ወር ፡ ነሐሴ ፡ የሚያዝያ ፡ ፳ኛ ። በ፲ኛው ፡ ቀን ፡ ያውም ፡ በጨረቃ ፡ ቍጥር ፡ ፊተኛውና ፡ ኋለኛው ፡ ፪ቱ ፡ መቅደሶች ፡ በዘመን ፡ ሩቅ ፡ ተከታትለው ፡ የፈረሱበት ፡ የተቃጠሉበት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ዕለቱን ፡ ፳፬ ፡ ሰዓት ፡ ይጾሙታል ፤ ወርኍንም ፡ ወርኀ ፡ ምዝባሬ ፡ ይሉታል ። መጥበቁም ፡ ስለ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ነውና ፡ የደጊሙ ፡ ምስጢር ፡ ፪ቱን ፡ ምዝባሬ ፡ ያሳያል ። *ለአብ ፡ ዘውእቱ ፡ ወርኀ ፡ ኃምስ ፡* (ዮሴፍ) ።

እባብ ፤ (ዐማርኛ ። ዐረ ፡ ኡባብ ፤ ማዕበል) ፤ በቁሙ ፡ ውሀኛ ፡ ማዕበልኛ ፡ የሚኼድ ፡ የሚዘል ፡ የሚወረወር ፡ በልቡ ፡ የሚሳብ ፡ የሚጐተት ፡ መርዛም ፡ ምላስ ፡ መንታ ፡ የሰይጣን ፡ አርኣያ ፡ የክፉ ፡ ሰው ፡ አምሳል ፤ እንጌ ፡ እባብ ፡ ነው ፡ እንዲሉ ። (ተረት) ፤ እባብ ፡ ግደል ፤ ከነበትሩ ፡ ገደል ።

አቢብ ፤ (ዐረብ ። ቅብጥ ፡ ኤፒፕ) ፤ የግብጻውያን ፡ ወር ፡ ሐምሌ ፡ የመስከረም ፡ ፲፩ኛ ፡ (አቡሻ) ።

አቢብ ፤ (ዕብራ) ፤ መፀው ፤ ዘመነ ፡ መፀው ፡ ከክረምት ፡ ቀጥሎ ፡ የሚገባ ፤ የጽጌ ፡ የፍሬ ፡ የልምላሜ ፡ ወራት ፤ በዓለ ፡ ፋሲካ ፡ የሚውልበት ፡ ወርኅ ፡ ትፍሥሕት ፡ ወርኅ ፡ ተሐድሶ ። ይኸውም ፡ ሚያዝያ ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፫ ፡ ፲፭) ።

አቢብ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ በትንቢትና ፡ በምሳሌ ፡ ቡላ ፡ ለሚባል ፡ መንክሬ ፡ ከግዜር ፡ የተሰጠ ፤ ብዙኀ ፡ ፀጽቅ ፡ መፍርየ ፡ ጽድቅ ። ተዘኪረከ ፡ ክርስቶስ ፡ ሥቃያተ ፡ አቢብ ፡ ገብርከ ፡ (ንግሥ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፭) ።

አቢብ ፤ ቦት ፤ (ጥ ፡ አበ ፡ የአብብ ፡ ይእብብ) ፤ ማበብ ፡ ማፍራት ፤ የዕፀዎች ። አበባ ፡ መልበስ ፡ መቀዳጀት ፤ የመርዓዊና ፡ የመርዓት ። አባት ፡ መኾን ፡ ዘር ፡ መስጠት ፤ ወልደ ፡ ማዕለድ ፤ የወንድ ፡ የተባት ።

(ጥላ) አባ ፤ አብ ፤ (ብ ፡ አበው) ፤ ወላጅ ፡ አባት ፤ ወንድ ፡ ተባት ፡ በዘር ፡ በሩካቤ ፡ የሚወልድና ፡ የሚያስወልድ ። አክብር ፡ አባከ ፡ ወእመከ ፡ እስመ ፡ እሙንቱ ፡ ምክንያተ ፡ ፍጥረትከ ፡ (ዲድ) ።

አባ ፤ አብ ፤ የማብርና ፡ የክብር ፡ የማዕርግ ፡ ስም ። አባት ፡ መባል ፡ በብዙ ፡ ወገን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ከግዜር ፡ ዠምሮ ፡ ያባትነት ፡ ሥራ ፡ ለሚሠሩ ፡ ለመንፈሳውያን ፡ አባቶች ፤ ለቄስ ፡ ለመንኰሴ ፡ ለአእሩግና ፡ ለሊቃውንት ፡ ለመምህራን ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። አቡነ ፡ ዘበሰማያት ፡ ኢታብአነ ፡ ውስተ ፡ መንሱት ። ትእዛዘ ፡ አበዊነ ፡ ሐዋርያት ። ብፁዕ ፡ አባ ፡ አቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፤ (ቅዳ ፡ ድጓ) ።

አባት ፤ (ዕብ ፡ አቦት) ፤ አባቶች ። አብ ፡ ሲበዛ ፡ አበው ፡ እንዳሰኘ ፤ አባም ፡ ሲበዛ ፡ በግድ ፡ አባት ፡ ያሰኛል ፤ ባማርኛ ፡ ግን ፡ ውስጠ ፡ ብዙነቱ ፡ ሳይታወቅ ፤ ፩ ፡ መስሎ ፡ ፩ ፡ ተብሎ ፡ ስላንድ ፡ አካል ፡ ብቻ ፡ ይነገራል ። አምላክ ፡ የመለክ ፡ ብዢ ፡ ሲኾን ፡ ስላንድ ፡ እንዲነገር ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ፤ መለከን ፡ ተመልከት ። (ሐተታ) ፤ አብ ፡ በጥሬነቱ ፡ ዘርፍ ፡ ይዞ ፡ ሲቀጸል ፡ ወይም ፡ በቂ ፡ ኹኖ ፡ እንደ ፡ ዘርፉ ፡ ስልት ፡ ሲፈታ ፤ ምስጢሩ ፡ ከባትነትና ፡ ከጌትነት ፡ ከባለቤትነት ፡ አይወጣም ።

አባም ፡ ባማርኛ ፡ ለሥጋዊ ፡ ሐርበኛ ፡ የፈረስ ፡ ስም ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ። አባ ፡ ጠቅል ፡ ብሎ ፡ የጠቅል ፡ ጌታ ፡ ወይም ፡ ባለቤት ፡ ያሰኛል ። አብ ፡ የግ እዝ ፡ የዐረብ ፡ የዕብራይስጥ ፤ አባ ፡ የሱርስት ፡ ነው ። አባ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ይከታል ፤ ጕልት ፡ ቀለም ፡ ነው ፤ አብም ፡ በገቢር ፡ ጊዜ ፡ አባ ፡ ይባላል ። **አክብር ፡ አባከ ።**

አበ ፡ ጕንባሕ ፤ (ትግሬኛ ፡ አባ ፡ ጕን ባሕ) ፤ ርኵም ፤ ጕንባሳ ፤ የጨኸት ፡ ባለቤት ። ጕንባ ሕን ፡ እይ ። **አበ ፡ ጕንባሕ ፡ ወከራድዮን ፡** (ዘዳ፲፬ ፡ ፲፰) ።

አበ ፡ ደም ፤ ደመኛ ፡ ባለደም ፡ ደም ፡ አፍ ሳሽ ፡ ወይም ፡ የሚሻ ፡ ወገን ፡ ደም ፡ ፈላጊ ። **አድኅ ኒ ፡ እምአበ ፡ ደም ፡** (ደራሲ) ።

አበ ፡ ላሕም ፤ አቢ ፡ ላም ፡ ዘላን ፡ ባለብዙ ፡ ላም ፤ የላሞች ፡ ሐፃኒ ፡ መጋቢ ። ወይም ፡ የላም ፡ ጌታ ፡ የክብት ፡ በሽታ ።

አቤሜሌክ ፤ (ዕብ ፡ አቢሜሌኽ) ፤ አበ ፡ ንጉሥ ፤ የንጉሥ ፡ አባት ።

አበ ፡ ምኔት ፤ የገዳም ፡ አባት ፤ ባለገዳም ።

አቡ ፡ ፈረጅ ፤ (ዐረብ) ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ባለጸጋ ፡ ሀብታም ፡ ዕድላም ፤ በተገናኝ ፡ ፩ቱን ፡ ፈርጅ ፡ ወንጌል ፡ እንደ ፡ ኩታ ፡ ገጥሞና ፡ አያይዞ ፡ የሚፈታ ፡ ዘርፍና ፡ ቅጽሉን ፡ የሚቋጭ ፡ ዐይነ ፡ ምስጢሩን ፡ የሚ ገልጥ ፡ የሚያቀላጥፍ ፡ ሊቅ ፡ መተርጕም ።

አቢሳ ፤ (ዕብ ፡ አቢሻይ) ፤ አበ ፡ ጋዳ ፡ በዓለ ፡ ጋዳ ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ የሚሰጥ ፡ ወይም ፡ የሚቀበል ።

አቡ ፡ ሻህር ፡ (ዐረብ) ፤ ታላቅ ፡ ስመ ፡ ጥር ፡ የቍጥር ፡ መጽሐፍ ፡ ብዙ ፡ ወግ ፡ ታሪክ ፡ ያለበት ። አበ ፡ ወርኅ ፡ በዓለ ፡ ወርኅ ፤ የጨረቃ ፡ ቍጥር ፡ ባለቤት ። መ ጽሐፉ ፡ የጸሐፊውን ፡ ቃል ፡ ስለ ፡ ያዘ ፡ በጸሐፊው ፡ ስም ፡ ይጠራል ።

አቤሴሎም ፤ (ዕብ ፡ አብ ፡ ሻሎም) ፤ አበ ፡ ሰላም ፤ በዓለ ፡ ሰላም ፤ ሰላማዊ ።

አበወ ፤ (ገቢር) ፤ ቃለ ፡ መሐላ ፤ ምጥንታም ፡ ይኾናል ። አበውን ፡ አበውና ፤ መሐላ ፤ በአበው ፤ ምጥ ንታ ። ሌላውም ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ በመሐላ ፡ ጊዜ ፡ መድረ ሻው ፡ ግእዝ ፡ ሲኾንለት ፤ ወይም ፡ የግእዝ ፡ ወራሽ ፡ ሀ ፡ ሲገባበት ፡ እንደዚህ ፡ ይፈታል ። **ጊዮርጊስሀ ፡ ማር ያምሃ ፤** የመሰለው ፡ ኹሉ ።

(ላ) **አበዊ ፤ አበዋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤** ወገን ፡ ቅጽል ፡ ወይም ፡ ሙሻዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፤ ዘአበው ፡ እንተ ፡ አበው ። **በጽሐ ፡ ጊዜ ፡ ተራኅርዎ ፡ ማህሌ ፡ አባዊት ፡ ላዕለ ፡ ልሕዙት ፡ አደማዊት ፡** (ያዕ ፡ ዘእል ። ገድ ፡ አዳ) ። **ተዓድዎ ፡ አበዋዊት ፡** (ማር ፡ ይሥሐቅ ፤ ።

(ጥ) **አበዊ ፤** ስመ ፡ ፈለግ ፤ ነጭ ፡ አባይና ፡ ጥቍር ፡ አባይ ፤ ታላቅ ፡ ፈሳሽ ፡ ጕርፍ ፡ ማዕበል ፡ ማለት ፡ ነው ። ተለይቶ ፡ ግን ፡ ለጥቍሩ ፡ አባይ ፡ ብቻ ፡ ሲነገር ፤ አበ ፡ አፍላግ ፤ በሆረ ፡ አፍላግ ፤ ቀዳማይ ፡ ፈለግ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አብ ፡ ከርሱ ፡ ለሚገቡ ፡ ለታናናሾቹ ፤ በሆር ፡ ቀዳማይ ፡ ለወንድሞቹ ፡ ለሦስቱ ፡ ዐበይት ፡ አፍላጋት ። ኤፌሶንንና ፡ ግዮንን ፡ ተመልከት ። **ፈለገ ፡ አበዊ ፡** (ታሪ ፡ ነገ) ።

አበዊ ፤ የመንዥሴ ፡ ወገን ፡ ረድ ፡ እመከሪ ፡ ጥ ቍር ፡ ራስ ፤ ወንጌል ፡ በምናኔ ፡ ወተት ፡ ሳሳደጋት ፡ ለወ ለተ ፡ እንወንስ ፡ ለምንዥስና ፡ የታጩ ።

አብና ፤ አብነት ፤ አባትነት ፤ አባት ፡ መኾን ። **እስመ ፡ አብ ፡ ይሰመይ ፡ አበ ፡ በእንተ ፡ አብናሁ ። ለአብ ፡ ቦቱ ፡ ስብሕተ ፡ አብና ፡** (አፈ ፡ ድ፪ ። ሃይ ፡ አበ) ።

አበውና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አባቶችነት ፡ ከዊነ ፡ አበው ። **ኢይኩን ፡ ሎሙ ፡ ላዕሌሁ ፡ ማዕርገ ፡ አበ ውና ፡** (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፯) ።

አቡን ፤ (ዐማርኛ) ፤ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ አባት ፤ ጳጳስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፤ ምእመናን ፡ አባታችን ፡ ብለው ፡ የሚጠሩትና ፡ የሚያከብሩት ፡ አበ ፡ አበ ፡ የሚሉት ። (ተ ረት) ፤ ያቡን ፡ የጨጌ ፡ ክብት ፡ በየወገኑ ፡ ይከተት ። **ከመ ፡ ዝ ፡ ይቤሉ ፡ አቡን ፡** (ታሪክ ፡ ጕንደር) ።

አቡን ፤ የድጓ ፡ መዝሙር ፡ ሰንበት ፡ ነክ ፡ ያይ ደለ ፡ ሌጣ ፡ የዘወትር ። መሪውን ፡ ባምሻር ፡ ተመሪውን ፡ ባቡን ፡ ሲመስሉት ፡ መተባበሩ ፡ እንደ ፡ ጌሾና ፡ እንደ ፡ ብቅል ፡ ኹኖ ፡ ሺሕ ፡ ፯፻ ፡ ዓመት ፡ ሆድ ፡ ያባውን ፡ የግ ብጦችን ፡ ምስጢር ፡ ያወጣዋል ። (ታሪከኛ ፡ ግጥም) ፤ በከማቴ ፡ ብርሃን ፡ ሰላማ ፡ አንጻር ፡ ብርሃን ፡ አዜብ ፡ ከተ ባለው ፡ ክካልእ ፡ ሰላማ ፡ ዠምሮ ፤ በሰላማና ፡ በሰላማ ፡ በ፪ቱ ፡ የቀናች ፡ ሃይማኖት ፤ ኋላ ፡ በማልስ ፡ ሰላማ ፡ በ ቀን ፡ ጨለማ ፡ ትጠፋለች ፡ ትለወጣለች ፡ ተብሎ ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ ሲነገር ፡ የመጣውን ፡ ንግርና ፡ ትንቢት ፡ ለመፈ ጸም ፤ ፫ኛው ፡ ሰላማ ፡ ደጃች ፡ ውቤንና ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ከዋጋ ፡ በኋላ ፤ ሣልሳይነቱን ፡ ቀዳማይ ፡ ትንቢት ፡ እየ መራው ፤ ከፋሲል ፡ ከተማ ፡ ጕንደር ፡ ገብቶ ፡ በተንቤ ኖች ፡ ቋንቋ ፤ አፉን ፡ ባልፈታ ፡ አምሻር ፡ ባስተርጓሚ ፤ የመናፍቃንን ፡ ትፋትና ፡ ቅርሻት ፡ ማር ፡ እያስመሰለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ዐሎ ፡ ብሎ ፤ ፩ ፡ ባሕርይ ፡ ወልድ ፡ ቅብ ፤ በሰውነቱ ፡ አምላክ ፡ እያለ ፡ ለውጦ ፡ ገልብጦ ፡ ስለ ፡ ሰበከ ፤ ወደ ፡ ሺዋም ፡ የግዝት ፡ ወረቀት ፡ ስለ ላከ ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፤ የሺዎች ፡ አፈ ፡ ጉባኤ ፡ አለቃ ፡ ዐሥራት ፡ ከማህለ ፡ ሥላሴ ፡ ተልከው ፤ ፱፻ ፡ ሰው ፡ አስ ከትለው ፡ እስከ ፡ ጕንደር ፡ ወርደው ፤ በሃይማኖት ፡ ዜማ ፤ በሥግው ፡ ቃል ፡ ትምርት ፡ አምላክ ፡ ወሰብእ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ በማለት ፡ ከጕንደር ፡ ሊቃው ንት ፡ ተስማምተው ፤ አቡኑንም ፡ ድርስ ፡ ቍርጥ ፡ ባለው ፡ አነጋገር ፤ በክርክር ፡ ቃኝተው ፡ ወደ ፡ ትግሬ ፡ መርተው ፡ ሲመለሱ ፡ ያንኮበሩ ፡ ደብተራ ፡ ጕልቴ ፡ የገጠመው ። እን ዳሥራት ፡ ማን ፡ አለ ፡ የሚያውቀው ፡ ድጓውን ፤ ትግሬ ፡ መርቶት ፡ መጣ ፡ ያን ፡ ረዥም ፡ አቡን ።

(ጥ) **አበ ፤ (ጋልኛ) ፤** አባቶ ፡ አባት ፡ ሆይ ፡ አንተ ። ትግሮች ፡ አባ ፡ ጋብር ፤ ዐማሮች ፡ አቡየ ፡ የሚሏቸውን ፡

ጻድቅና ፡ ቅዱስ ፡ ጋሎች ፡ አቦ ፡ ይሏቸዋል ። (ግጥም ፤ አቦን ፡ የምትዘክር ፡ ያምሳ ፡ ዓመት ፡ ሴት ፡ በመካንነቷ ፡ እንደነኤልሳቤጥ ፡ ስላዘንች) ፤ ልጅ ፡ ታስጡኝ ፡ እንደኹ ፡ ልምጣ ፡ በመጋቢት ፤ የዝቋላው ፡ አቦ ፡ የምድረ ፡ ከብዱ ፡ አባት ። ኋላም ፡ ልጅ ፡ አግኝታ ፡ ደስፈቅ ፡ ስላላት ፤ ያቦን ፡ ገድል ፡ ፀዝለው ፡ እሸርር ፡ ከሚሉ ፡ ከቶ ፡ እንማናቸው ፡ ወልደው ፡ ያላዘሉ ።

አበገደ ፤ (ዐረ ፡ አብጀድ) ፤ የፊደላተ ፡ ሴም ፡ የ፳፪ቱ ፡ አሌፋት ፡ ስምና ፡ አርእስት ፡ የግእዝና ፡ የዕብራይስጥ ፡ የሱርስት ፡ የዐረብ ፡ ሥርና ፡ ምንጭ ፡ ዘሩን ፡ እንደዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ አከኼድ ፡ በአልፍ ፡ ዠምሮ ፡ በታው ፡ የሚጨርስ ። ፪ኛም ፡ የግእዙ ፡ ተራ ፡ ሳይፋለስ ፡ ከከዕብ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ያሉት ፡ ፯ ፡ ፯ቱ ፡ እየተዛነቁ ፡ ሲጣፉ ፡ ስሙ ፡ አቡጊዳ ፡ ይባላል ። (ተረት) ፤ አቡጊዳ ፡ የተማሪ ፡ ዕዳ ።

አብድ ፤—ባሪያ ፤—ዐብድ ።

አቢድ ፤ ዶት ፤ (አብደ ፡ የአብድ ፡ ይእበድ ። ዕብ ፡ አባድ) ፤ ማበድ ፤ መቈጣት ፤ አእምሮ ፡ ማጣት ፤ መወማሸት ፡ መንሣሣት ፤ አፈፍ ፡ አፈፍ ፡ ወፈፍ ፡ ወፈፍ ፡ ማለት ፤ መስንፍ ፤ ሞኝ ፡ አላዋቂ ፡ መኾን ፤ መጥፋት ፡ መበላሸት ፤ የልብ ፡ የኅሊ ። ተአብዱኑ ። ተአብድኑ ፡ ጳውሎስ ። ወአብደ ፡ መራዕይ ። የአብዱ ፡ ሕሎሙ ፡ እለ ፡ ነበከሙ ፡ ኅቡረ ፡ ምስሌሁ ፤ በቊሙ ፡ (ግብ፲፪ ፡ ፲፭ ። ፳፯ ፡ ፳፱ ። ማር፭ ፡ ፲፫ ። ዲድ ፡ ፯) ። ወእንዘ ፡ ይፈቅዱ ፡ ይጥብቡ ፡ አብዱ ። እስመ ፡ አብዱ ፡ ኖሎት ። ኢየአብድ ፡ እምኔክሙ ፤ ሰነፈ ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፳፪ ። ኤር ፲ ፡ ፳፩ ። ኢዮ፲፫ ፡ ፪) ።

አባዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚያብድ ፤ የሚሰንፍ ፤ ሰናፊ ፡ ሰነፍ ፤ አላዋቂ ። ማርያም ፡ መጥበቤተ ፡ ዓለም ፡ አባዲ ። ልቡ ፡ አባዲ ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ ታኅ፯) ።

አብድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ብድ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ እብድ ፤ ቍጡ ፤ ሰነፍ ፡ ሞኝ ፡ አላዋቂ ። እመኒ ፡ በምክንያት ፡ ጋኔን ፡ ዘያጌብሮ ፡ ዝንቱ ፡ አብድ ፡ ውእቱ ። አብድ ፡ ከልብ ፡ ዘነበከ ። ከመ ፡ አብድ ፡ ሐራውያ ። አብዳነ ፡ አጥብብ ። ኅምስ ፡ አብዳት ፡ ወኅምስ ፡ ጠባባት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፪ ። መ ፡ ፈ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፫ ። ኪዳ ። ማቴ፳፭ ፡ ፪) ።

እቡድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ብድ) ፤ ያበደ ፡ የሰከረ ፡ የወገሸ ፤ እብድ ፡ ቍጡ ፡ ብስጩ ፡ ጨኺ ፤ ደረቅ ። ከልብ ፡ እቡድ ። ከነ ፡ እቡደ ፡ ከመ ፡ ሐራውያ ፤ እቡድ ፡ ወእሱር ፡ በሰናስል ። ሞገዳተ ፡ ባሕር ፡ እቡዳት ፡ (የሚጮኹ ፡ የሚተሙ) ። ወለተ ፡ እብድ ። ብእሲት ፡ እብድ ፡ (ዲድ ፡ ፯ ። ገድ ፡ ተክ ። ይሁ ፡ ፲፫ ። ሚራ፳፪ ፡ ፫ ። ምሳ፱ ፡ ፲፫) ። በእብድ ፡ ፈንታ ፡ እቡድ ፡ ይላል ፡ አያስኝም ። እምንጉሥ ፡ እቡድ ፡ ይኄይስ ፡ ገብር ፡ ጠቢብ ፡ (አዋል) ። ጠባቢና ፡ ጠቢብ ፡ ፩ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፤ አባዲና ፡ አብድም ፡ ፩ ፡ ናቸው ።

እበድ ፤ (ዳት) ፤ ማበድ ፡ እብደት ፤ እብድነት ፤ ቍጣ ፤ ስንፍና ፡ ድንቍርና ፤ ሞኝነት ፤ አለውቀት ፡ አላዋቂነት ፤ ልጅነት ፡ ጅልነት ። እበድከ ፡ አደንገፀኒ ። እበድስ ፡ አልብየ ። ዝንቱ ፡ አሚን ፡ እበድ ፡ ውእቱ ፤ እበደ ፡ ደቂቅ ። በመዋዕለ ፡ እበድ ። ፈድፈደት ፡ እበዶሙ ፡ (ሢራ፵፩ ፡ ፲፭ ። ግብ፳፮ ፡ ፳፬ ። ቄር ፡ እስት ። አቡሻ ፡ ፪ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፱) ።

አእበደ ፤ አሳበደ ፤ እብድ ፡ አደረገ ። አሰነፈ ፤ አሞኘ ፡ አታለለ ፡ ሸንገለ ፤ ናቀ ፡ አቃለለ ። ለምንት ፡ ታአብድ ፡ ሰብአ ፡ አ ፡ ሰይጣን ። ያአብድዎሙ ፡ አጋንንት ፤ በቊሙ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ኩፋ ፡ ፲) ። ኢታእብደኒ ። አኮኑ ፡ አእበዳ ፡ እግዚ ፡ ለጥበበ ፡ ዝ ፡ ዓለም ። አእብዳ ፡ ለነፍስከ ፡ (ጦቢ፲ ፡ ፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፯ ። ማር ፡ ይሥ፪ ፡ ፲፭) ። በአእበደ ፡ ፈንታ ፡ አበተእበደ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ አስተአበደ ፡ ይላል ። ትክልኑ ፡ ታስተአብዶ ፡ ለእግዚ ። አልቦ ፡ ዘያስተአብዳ ፡ ለውርዙትከ ። ኢያስተአብዱ ፡ ወኢያስተአክዩ ፡ ትእዛዘ ፡ እግዚ ፡ (ሮሜ፪ ፡ ፬ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፲፪ ። ቀሌ) ።

አእባዲ ፤ ማእበዲ ፤ መስተአብድ ፤ የሚያሳብድ ፤ የሚያሰንፍ ፤ አስናፊ ፤ አጥፊ ። ቀታሌ ፡ ሰብእ ፡ ማእበዲ ፡ (ኪዳ ፡ ፩) ።

አስተአበደ ፤ (አደራራጊ) ፤ አሳነፈ አስናነፈ ፤ አቋጣ ፡ አቈጣጣ ፤ አናናቀ ።

መስተአብድ ፤ (ድት ፡ ዳን ፡ ዳት) ፤ ሰነፎ ፡ የሚያሰንፍ ፤ የሚያሳንፍ ፤ አሳናፊ ፤ ዋዘኛ ፤ ፌዘኛ ፤ ሕጹጸ ፡ አእምሮ ። መስተአብዳን ፡ ለአስተአብዶ ። ዐደው ፡ መስተአብዳን ፡ (፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ዕብ፫ ፡ ፱) ።

አበድቢድ ፤ (ድት ፡ ዳን ፡ ዳት) ፤ እብድ ፡ ሞኝ ፤ ሰነፍ ፡ አላዋቂ ፤ ዕውቀቱ ፡ ትምርቱ ፡ ያጠረ ፤ ወደ ፡ ስንፍና ፡ የሚያደላ ፤ ጥበብና ፡ ምስጢር ፡ የማይገባው ፡ የማይስማማው ።

—፤ ከሰነፍ ፡ ሰው ፡ አፍ ፡ የሚወጣ ፡ ተርታ ፡ ነገር ፡ ዐልጫ ፡ ቃል ፡ ጣዕምና ፡ ምስጢር ፡ የሌለው ። ወበአበድቢዳት ፡ ቃላት ፡ ይትቃሐዉ ፡ (ቄር ፡ ጸላ፩) ። መምህራን ፡ ግን ፡ የበድበደ ፡ ዘር ፡ አድርገው ፡ ፍችውን ፡ የሚያዝግ ፡ ይሉታል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

አብዶን ፤ (ዕብ ፡ አባዶን) ፤ ፍጹም ፡ ጥፋት ፤ መፍረስ ፤ መደምሰስ ፤ ባይ ፡ ባድማ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፡ መኾን ፤ ሲኦል ፡ መቃብር ። ወስሙ ፡ በዕብራይስጥ ፡ አብዶን ፡ (ራእ፱ ፡ ፲፩) ። ባለብሉዮች ፡ በኤርምያስ ፡ (ምዕ ፡ ፯) ። ሄሮድያኖስን ፡ ሽመላ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ የፈ ፡ ፈንክስ ፡ ብለው ፡ ሲተርኩ ፤ አብዱ ፡ የዲን ፡ ጭቃ ፡ የሚሉት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አብደረ ፤—አስቀደመ ፤—በዲር ፡ በደረ ።

አብደሬናን ፡ ቱቂኢም ፤ (ጽር ፡ አቤዲሪን ፡ አቱኪዩም) ፤ ቃሉ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ፤ ዕብ

ራይስጡ ፡ ወሀድባሪም ፡ አቲቂም ፡ ያለውን ፤ ጽርኡ ፡ እን ዳለ ፡ በጥሬው ፡ ወስደታል ። ወእሉ ፡ ዜናት ፡ ቀደምት ፤ ነገራት ፡ ቀደምት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አንቲካ ፡ ወሬ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (፩ዜና ፡ ፬ ፡ ፳፪) ። ዜናት ፡ ያላቸውም ፡ በኦሪት ፡ ዘኍልቍ ፡ ይገኛሉ ፡ (ምዕ፳፮ ፡ ፩—፱) ።

አበው ፤–የአብ፡ ብዝ፦አባቶች ፤–አብ፡ አበ ።

አብሐ ፤—አሠለጠነ ፤—በዊሕ፡ቦሐ ።

አበጠ ፤—ሳበ ፡ ጐተተ ፤—ዐበጠ ።

አብጥሊስ ፤ (ሳት ። ዐረ፡ እተጥላሳት) ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ሦስተኛው ፡ የሐዋርያት ፡ ሲኖዶስ ። ፍችው ፡ ቀኖና ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ተጥላስን ፡ እይ ። ግጽው ፤ ወሥርዐት ፡ ወአብጥሊስ ። ረስጠጅ ፡ ዘውእቱ ፡ ቀሌ ምንጦስ ፡ ማልስ ። ከመ ፡ ዝ ፡ መሀሩነ ፡ ሐዋርያት ፡ በአብጥሊሶሙ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ። ቅዳ) ።

አብይ ፤ ዮት ፤ (አበየ፡የአቢ፡ይእበይ ። ዐረ ፡ አበይ) ፤ እንቢ ፡ ማለት ፤ አበያ ፡ እንቢተኛ ፡ መ ኾን ፡ መኳደድ ፤ የሰጡትንና ፡ ያዘዙትን ፡ የለመኑትን ፡ አለመቀበል ፤ አለመስማት ፡ አለማድረግ ፡ ዕሺ ፡ በጎ ፡ ይ ኹን ፡ አለማለት ። እንብየን ፡ ተመልከት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ን ፡ ስሯጽ ፡ ኹኖ ፡ ስለ ፡ ገባበት ፡ ወደዚያ ፡ ኺዷል ። ተአብዩ ፡ ትእዛዝየ ፡ ሰሚዐ ፡ ወሕግየ ። አበየት ፡ ሰሚ ዖተ ። አበዩ ፡ ኵሎሙ ፡ ትእዛዘ ፡ ንጉሥ ። ኢየአቢ ፡ ስ እለተኪ ። አበየ ፡ ዝናም ፡ ተውህቦ ፡ ለምድር ። ኢይ እቢይ ፡ ባዕል ፡ ከመ ፡ ኢይጠመቅ ፡ ምስለ ፡ ነዳይ ። እመ ፡ ጸውዐከ ፡ ኢትእበዮ ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፳፰ ። አስቴ፩ ፡ ፲፱ ። ዮዲ፩ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፴፮ ። ፵፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፫ ። ሚራ ፲፫ ፡ ፱) ።

አባዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ እንቢ ፡ ባይ ፤ እንቢተኛ ፤ ተኳዳጅ ፤ አበያ ።

እበይ ፤ (ያት) ፤ እንቢታ ፤ እንቢተኝነት ።

አእበየ ፤ እንቢ ፡ አሰኘ ፡ እንቢታ ፡ አስተማረ ፤ እንቢ ፡ በል ፡ አለ ።

ተአብየ ፤ እንቢ ፡ ተባለ ፤ ተጠላ ፤ ተሰለቸ ፡ ተ ጠገበ ፤ ፍቅሩ ፡ ለእግዚእነ ፡ ኢይትአበይ ፡ (አዋል) ።

ተኣበየ ፤ እንቢ ፡ ተባባለ ፤ በፈቃድ ፡ በግብር ፡ ተለያየ ፤ ተጣላ ፤ ተፈራቀቀ ፡ አንድነት ፡ ስምምነት ፡ ፀጣ ። እስመ ፡ ሥጋኒ ፡ ይፈቱ ፡ ዘኢይፈቱ ፡ መንፈስ ፤ ወመ ንፈስኒ ፡ ይፈቱ ፡ ዘኢይፈቱ ፡ ሥጋ፥ወይትኣበዩ ፡ በበ ይናቲሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢትግበሩ ፡ ዘትፈቅዱ ፡ (ገላ፭ ፡ ፲፯) ።

አብየ ፤—ወፈረ ፡ ላቀ ፤—ዐብየ ።

አቢል ፤ ሎት ፤ (አበለ ፡ የአብል ፡ ይእ ብል ። ዕብ ፡ አቤር ፤ አጸና) ፤ መጽናት ፡ መበር ታት ፤ ማደግ ፡ እየጨመሩ ፡ መኼድ ።

አባል ፤ (ላት ። ዕብ ፡ ኤቤር ፤ ኤባር ፤ ብ ፡ ኤባሪም) ፤ ብልት ፡ የገላ ፡ ክፍል ፤ በየስሙና ፡ በያ ንጻሩ ፡ እኩያ ፡ አምሳያ ፡ ያለው ፤ ከራስ ፡ ጠጕር ፡ እስከ ፡ እግር ፡ ጥፍር ፡ በየክፍሉና ፡ በያንዳንዱ ፡ በየማውዱ ፡ ያለ ፡ ሥጋ ፤ ሕዋስ ፡ አካል ፡ ገላ ። አከለንና ፡ ሌለየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ከመ ፡ አባል ፡ ውስተ ፡ መቅፀት ። መተሮ ፡ ለበግዕ ፡ በበ ፡ አባላቲሁ ። እንዘ ፡ ንስቲት ፡ አባል ፡ አንቲ ። ወተዐጽፈ ፡ አባለ፥መንፈስ ፡ ረቂቅ ። ለእመ ፡ ሐመ ፡ አሐዱ ፡ አባል ፡ የሐምም ፡ ምስሌሁ ፡ ኵሉ ፡ ነፍስትነ ። ዘፈወሰ ፡ አባለ ፡ ሙሴነ ። አባለ ፡ ዘርዕ ። ኢይኩን ፡ ዕሩቀ ፡ አባል ፡ ቅድመ ፡ መ ኑሂ ። ብእሲት ፡ አባሉ ፡ ለብእሲ ፡ (ሚክ፫ ፡ ፫ ። ዘሌ፳ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ዮሐ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፳፮ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። ፊልክ ፡ ፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፫ ። ዲድ ፡ ፲) ። አባሎ ፡ የሚሉት ፡ ብርቱ ፡ የቈላ ፡ ዕንጨት ፡ ስሙ ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

(ጥ) **አበለ ፤ — አሰኘ ፤—ብሀለ ፡ አብሀለ ።**

አበለ ፤ — በቋሙ ፥ ዐማርኛ ፤ — ሐ ቢል ፡ ሐብለ ።

አቤል ፤ (ዕብ ፡ ሀቤል) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ወ ልደ ፡ አዳም ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፪) ። አቤል ፡ መስክ ፡ ጨፌ ፤ አል ቃሽ ። ሀቤል ፡ ከንቱ ፡ ብላሽ ፡ ማለት ፡ ነው ።

አቦሊ ፤ (ጽር ፡ አቦሎስ) ፤ የገንዘብ ፡ ስም ፤ ታናሽ ፡ ገንዘብ ፡ ፩ ፡ ሳንቲም ፤ የዲድርክም ፡ ኻያኛ ፤ በዕብራይስጥ ፡ ጌራ ፡ ይባላል ፤ ኻያው ፡ ጌራ ፡ ፩ ፡ ሰቅል ፡ እንዲኾን ፤ ኻያው ፡ አቦሊ ፡ አንድ ፡ ዲድርክም ፡ ነው ። ዕሥራ ፡ አቦሊ ፡ ለአሐቲ ፡ ዲድርክም ፡ (ዘሌ፳፯ ፡ ፳፭ ። ዘኍ፫ ፡ ፵፯ ። ዘፀ፴ ፡ ፲፫ ። ፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፴፯) ።

ኡባል ፤ (ዕብራ) ፤ ታናሽ ፡ ወንዝ ፤ ፈፋ ፡ በ ዱር ፡ በዛፍ ፡ ውስጥ ፡ ያለ ። የማንብ ፡ ደጃፍ ፡ የድልድይ ፡ በር ። ወሀሎኩ ፡ አነ ፡ በኡባል ፡ ኡላይ ፡ (ዳን፰ ፡ ፪) ። ኡላይ ፡ የወንዙ ፡ ስም ፡ ነው ።

እብላ ፤ ጨረቃ ፤ የጨረቃ ፡ ስም ። ወቦቱ ፡ ለወርኅ ፡ አርባዕቱ ፡ አስማት ፤ አሶንያ ፥ እብላ ፥ ብ ናሴ ፥ ኤራስ ፡ (ሔኖ፸፰ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፯) ።

አብላሊት ፤—አለብላቢት ፤—በሊል ፡ በለ ።

አበሞ ፤ አበሜ ፤ (ጽር ፡ አሞሞን ። ዕብ ፡ ቂዳ) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ፤ ቅመም ፤ ቀረፋ ፤ የጢስ ፡ ዕንጨት ፡ ቅጠላም ፡ ያይደለ ። ቀረፋ ፡ ኹለት ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ቅመምና ፡ ሽቱ ፡ የሚኾን ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፲፫ ። ዘፀ፴ ፡ ፳፬ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፱) ። ቀንሞስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አቡን ፤ —ጳጳስ ፤—አብ ።

እብን ፤ (ዐረ ፡ ኢብን ። ዕብ ፡ ቤን) ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ተባት ፤ ሲያበዛ ፡ አብናእ ፡ ይላል ። እብን ፡ እልሐኪም ፡ (ክብ ፡ ነገ) ።

እብን ፤ (ዕብ ፡ ኤቤን ። ሱር ፡ አብናእ) ፤ ደንጊያ ፤ ድንጋይ ፡ በአፍኣ ፡ በውስጥ ፡ ከምድር ፡ የሚገኝ ፤ የምድር ፡ ዐጥንት ፤ ዕንቍ ። ለዕንጨት ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ እንዳለው ፡ ለደንጊያም ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ አለው ፤ ክቡርና ፡ ኅሡር ፡ ግብዝና ፡ ብርቱ ። **እብን ፡ ዐቢይ ። ጽላት ፡ ዘእብን ። ንሕንጽ ፡ በእብን ፡** (፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፱ ፡ ፲) ።

እበን ፤ አእበን ፤ (ናት) ፤ ደንጎች ፤ ደንጊያዎች ፤ ድንጋዮች ፤ አዕናቍ ። **እስመ ፡ ሠምሩ ፡ አበኒሃ ። አእባን ፡ ዐበይት ። አእባናት ። አእባኒ ፡ ወርቅ ። አእባኒ ፡ ህንደኬ ። አእባን ፡ ክቡራት ፡ በበ ፡ ሕበሪሆሙ ፡** (መዝ ፡ ፻፩ ። ኤር፶ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ የካ፲ ፡ ግንቦ ። መቃ ፡ ገ፳፭ ። ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፪) ። እበን ፡ ኹለት ፡ ወይም ፡ ጥቂት ፤ አእባን ፡ ብዙ ፤ አእባናት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ይባላል ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ እበንን ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ይሉታል ፤ አያስኬም ፤ እደውንና ፡ እገርን ፡ ተመልከት ።

አቤኔዜር ፤ (ዕብ ፡ ኤቤን ፡ ሃዔዜር) ፤ እብነ ፡ ረድኤት ፤ የረድኤት ፡ ደንጊያ ። (፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፪) ።

እብነ ፡ አድማስ ፤ ርሳስ ፤ ገንቢዎች ፡ ሕንጻ ፡ የሚለኩበት ፤ ብረትና ፡ ደንጊያም ፡ ይኾናል ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

እብነ ፡ እዝኅ ፤ ብልጭት ፡ ደንጊያ ፤ ስለታም ፡ (ኢያ፳ ፡ ፪) ።

እብነ ፡ አስሐትያ ፤ የውርጭ ፡ ደንጊያ ፤ የረጋው ፡ ግግሩ ። ወይም ፡ ውርጭ ፡ የሚመስል ፡ ጽሩይ ፡ የብርሌ ፡ ጠጒ ፤ ብርሌ ፡ ዐይነት ፡ ደንጊያ ፡ (ሔኖ፳፩ ፡ ፩) ።

እብነ ፡ በረድ ፤ በቁሙ ፡ የበረዶ ፡ ደንጊያ ፡ እንዳረር ፡ እንደ ፡ ጠጠር ፡ ያለ ፡ ከዚያም ፡ የሚበልጥ ፤ ራስ ፡ የሚሰብር ፡ የሚቀጠቅጥ ፡ (ኢያ፲ ፡ ፲፩ ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፯ ። ማ፳ ፡ ፭ ። ሕዝ፴፰ ፡ ፳፪ ። ሔኖ፲፬ ፡ ፱) ።

እብነ ፡ በረድ ፤ ነጭ ፡ ደንጊያ ፤ በረድ ፡ የሚመስል ፤ የበረዶ ፡ ዐይነት ፡ (ዐማርኛ) ።

እብን ፡ ክቡር ፤ ዕንቍ ፡ የዕንቍ ፡ ወገን ፤ ሕብርና ፡ መልክእ ፡ ያለው ።

እብነ ፡ ኰኵሕ ፤ ጥኑ ፡ ጠንካራ ፡ ኀይለኛ ፡ ደንጊያ ፤ የማይሰበር ፡ የማይፈነክት ፤ አልማስ ፤ አለት ፡ (ዘዳ፰ ፡ ፲፭ ። ሮሜ፱ ፡ ፴፫ ። ኢዮ፵፩ ፡ ፲፱ ። ሕዝ፫ ፡ ፰) ።

እብነ ፡ ማእዘንት ፤ የማእዝን ፡ ደንጊያ ፡ ማጠፊያውና ፡ መቀነፊያው ፡ ኹለቱን ፡ ማእዘን ፡ የሚይዝና ፡ የሚያያይዝ ፤ ኹለት ፡ ክንፍ ፡ ያለው ፡ (፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፯) ።

እብነ ፡ መዳልው ፤ የሚዛን ፡ ደንጊያ ፤ ልክነት ፡ ያለው ፤ ሌላውን ፡ በርሱ ፡ መመዘኛ ፡ ማስተካከያ ፡ (ሕዝ፭ ፡ ፩) ።

እብነ ፡ መከራ ፤ የፈተና ፡ ደንጊያ ፤ ታላቅ ፡ ከባድ ፤ ክብ ፡ እንክብል ፡ ድንቡልቡል ፤ ጕበዛዝት ፡ ርሱን ፡ በማንሣት ፡ በመሸከም ፡ ጕልበታቸውን ፡ የሚፈትኑበት ፡ (ሚራ፮ ፡ ፳፪) ።

እብነ ፡ ሞፀፍ ፤ የወንጭፍ ፡ ደንጊያ ፤ ታናናሽ ፡ ሾረት ፡ እንደ ፡ ፍላጻና ፡ እንደ ፡ ጥይት ፡ ርቆ ፡ የሚኼድ ፡ የሚወረወር ፡ (ዘካ፱ ፡ ፲) ።

እብነ ፡ ቍናማት ፤ የሚዛን ፡ ደንጊያ ፤ ታላቁም ፡ ታናሹም ፡ በየስሙና ፡ በያይነቱ ፡ ተሰብስቦ ፡ በኪስ ፡ በከረጢት ፡ የሚከተት ፡ (ምሳ፲፮ ፡ ፲፩) ።

እብነ ፡ ሰንፔር ፤ ሰንፔር ፡ የሚባል ፡ ዕንቍ ፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፮ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲፪) ።

አበነ ፤ ደነገየ ፤ ደንጊያ ፡ ኾነ ፤ ወደ ፡ ደንጊያነት ፡ ተለወጠ ፤ ደረቀ ፡ ከረረ ፡ ፈዘዘ ።

አእበነ ፤ አደነገየ ፤ ደንጊያ ፡ አደረገ ። **እግዚ ፡ አእበና ፡ ወሜጠ ፡ ህላዌሃ ፡ ለከዊነ ፡ ሐውልት ፡** (መጽ ፡ ምስ ። ዘፍ፲፱ ፡ ፳፮) ።

ኢብን ፡ (ጽር ፡ ይቢስ) ፤ የወንዝ ፡ አሞራ ፡ በወንዝ ፡ ዳር ፡ በባሕር ፡ ጠረፍ ፡ የሚኖር ፤ ነጭ ፡ አሞራ ፤ ረዥሙ ፤ ትሎችን ፡ ተሐዋስያንን ፡ የሚለቅም ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ግብጻውያን ፡ ያመልኩት ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፡ (ዘሌ ፲፩ ፡ ፲፯ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፯) ። ዕብራስጡ ፡ ግን ፡ ያንሹፍ ፡ ይላል ፤ ጕጕት ፡ ማለት ፡ ነው ።

አብኖስ ፡ (ዐረ ፡ አብኑስ ። ጽር ፡ ሄቤኖስ) ፤ ዘጲ ፤ ጥሩ ፡ ጠንካራ ፡ ዕንጨት ፤ መልኩ ፡ ጥቍር ፡ ዋጋው ፡ ክቡር ፤ በህንድና ፡ በሱዳን ፡ አገር ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሚገኝ ፤ ከክቡርነቱም ፡ የተነሣ ፡ በሚዛን ፡ የሚሸጥ ። **ወገብረ ፡ መጥቅዐ ፡ እምዕፀወ ፡ አብኖስ ፡** (ቀሌ ። ገድ ፡ አዳ) ። ዘጲን ፡ ተመልከት ።

አብሠረ ፤—አበሠረ ፤—በሠረ ።

አበቅ ፡ (ዕብ ፡ አባቅ) ፤ በቁሙ ፤ ጸበል ፡ ትቢያ ፡ ዐቧራ ፤ ቅንቅን ፤ በነፋስ ፡ የሚበን ፡ ደቃቅ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ።

አበቅ ፡ (ዕብ ፡ ሻሐፍ ። ጽር ፡ እብሶራን) ፤ ደዌ ፡ ሥጋ ፤ ዕከክ ፤ ፈረሳቤት ፡ እንዳበቅ ፡ የሚያለብስ ፡ አበቅ ፡ የሚመስል ፡ ሰውነት ፡ የሚፍቅ ፡ የሚያሰለስል ። **አበቅ ፡ እኩይ ። ደዌ ፡ ሲሕ ፡ ወአበቅ ። ኢዮብ ፡ አመንዘ ፡ አበቅ ። አ ፡ ፈታኔ ፡ ኢዮብ ፡ በደዌ ፡ ወአበቅ ።** (ዘዳ፳፰ ፡ ፳፯ ። መቃ ። ስንክ ፡ መስ፩ ። ጥበ ፡ ጠቢ) ።

አበቀ ፤ ታመመ ፡ ተደወየ ፤ ዐከከ ፤ ነጣ ፡ ገረጣ ፤ ቈሸሸ ፡ ተበላሸ ። አበቅ ፡ ለበሰ ፤ አቢቅ ፡ መሰለ ፤ ኾነ ።

አቡቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ብቅት) ፤ ያከከ ፤ ዕከካም ፤ ቈሻሻ ፡ ቋቍሻም ፡ ድውይ ፡ (ዘሌ፳፩ ፡ ፳ ። ፳፪ ፡ ፳፪) ።

አብቀወ ፤—ከፈተ ፤—በቂው ፡ በቀወ ።

አቡቀለምሲስ ፤ (ጽር ፡ አፖካሊፕሲስ) ፤ መጽሐፍ ፡ የመጽሐፍ ፡ ስም ። ቃሉ ፡ ኹለት ፡ ነው ፤ ቅጽልና ፡ ባለቤት ። አፖ ፡ ሩቅ ፡ ረቂቅ ፡ ስውር ፡ ድብቅ ፡ ኅቡእ ፡ ክቡት ፤ ካሊፕሲስ ፡ ራእይ ፡ ትንቢት ። **ራእየ ፡ ዮሐንስ ፡ አቡቀለምሲስ ። ዮሐንስ ፡ ጸሐፈ ፡**

ወንጌለ፡ ወአቡቀለምሲስ፡ ዘርእየ፡ ውስተ፡ ደሴተ፡ ፍጥሞ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳ ። ጥር፲፬) ። እንዳረቡ ፡ ቃል ፡ በአብ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈታ ፡ ግን ፡ ለባለመጽሐፉ ፡ ስምና ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ።

አቡቀለምሲስ ፤ አበ ፡ ራእይ ፤ አበ ፡ ትን ቢት ፤ የሕልም ፡ ጌታ ፡ የራእይ ፡ ባለቤት ፤ በዓለ ፡ ራእይ ። ዮሐንስ፡ ቴዎሎጎስ፡ ዮሐንስ፡ አቡቀለምሲስ፡ ዮሐንስ፡ ዘረፈቀ፡ ውስተ፡ ሕፅኑ፡ ለኢየሱስ። ወንጌለ፡ መለኮት፡ ሰበከ፡ ስምዐ፡ ጽድቅ፡ ኮንከ፡ ወበእንተ፡ ዝ፡ አቡቀለምሲስ፡ ተሰመይከ፡ (ድጓ) ።

አበቅቴ ፤ (ትያት ። ጽር ፡ ሄፓክቴ) ፤ ጭማሪ ፡ ተውሳክ ፤ የቍጥር ፡ ማሟያ ፡ ማስተካከያ ። ተረፈ ፡ ዓመት ፡ የቀመር ፡ ትራፊ ፤ ትርፍ ፡ ፍድፋጅ ። አበቅቴ ፡ ፀሓይ። አበቅቴ ፡ ወርኅ። አበቅትያት። ሠርዐ፡ ሐሳበ፡ አበቅቴ ፤ (አቡሻ ፡ ፳፫ ። ፳፭ ። ፴፩ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ።

አብር ፤ (ብ ፡ አባር ። ዐረ ፡ ኢብረት ፤ ብ ፡ ኢባር) ፤ እሾኽ ፡ ቀጭን ፡ ሹል ፤ መርፌ ፡ የሚ መስል ። ዕፀ፡ ግረት፡ እንዘ፡ ቈጽለ፡ ዕፀ፡ ኢይትነገፍ፡ ወአባሪሁኒ፡ ኢይጸድፉ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አባር ፤—ድርቅ ፤—ዐቢር ፡ ዐበረ ።

እቤር ፤—ባልቴት ፤—ዐቢር ፡ ዐበረ ።

አበርባራ ፤—ዶቢ ፤—በሪር ፡ በረ ፥—በ ርበረ ።

አበርጊላ ፤ ገበጣ ፤ የገበጣ ፡ ጨዎት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ።

አብሮጥስ ፤ (ጽር ፡ ፔሪዮዴፍቲስ) ፤ ታላቅ ፡ ቆሞስ ፡ የኤጲስቆጶስ ፡ ተከታይ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭) ።

አብረክሲስ ፤ (ዐረ ፡ አብርክሲስ ። ጽር ፡ ፕራክሲስ) ፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ግብረ ፡ ሐዋርያት ፤ የሐዋርያት ፡ ሥራ ፤ ዜና ፤ ታሪክ ። መጽሐፈ ፡ አብረክሲስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፪) ።

አብሬክ ፤ (ዕብ ፡ አብሬኽ ። ጽር ፡ ኪሪክስ) ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ብርክ ፡ አስተብርክ ፤ ስግድ ፡ አምኅ ፤ ግንይ ፡ ባርክ ። ዮሴፍ ፡ በተሾመ ፡ ጊዜ ፡ ለሰብአ ፡ ግብጽ ፡ የተነገረ ፡ የፈርዖን ፡ ዐዋጅ ፡ ነው ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፵፫) ። ዳግመኛም ፡ ረበናት ፡ አብሬኽን ፡ አብ ፡ ራኽ ፡ ብለው ፡ ፪ ፡ ቃል ፡ አድርገው ፡ ይፈቱታል ፤ አብ ፡ በቁሙ ፤ ራኽ ፡ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፡ ፎጠና ፡ ወጣት ። አብ ፡ የተባለ ፡ ዮሴፍ ፡ ነው ፤ ራኽ ፡ በተሾመ ፡ ጊዜ ፡ የ፴ ፡ ዓመት ፡ ልጅ ፡ ነበረና ፡ የድሜውን ፡ ማነስ ፤ አብ ፡ የአእምሮውን ፡ መጕ ልመስ ፡ የሰውነቱን ፡ መሾምና ፡ መንገሥ ፤ ለነፈርዖን ፡ እንዳባት ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ ለወንድሞቹም ፡ ለነሮ ቤል ፡ በመጋቢነቱ ፡ እንደ ፡ ያዕቆብ ፡ አባት ፡ ይባላል ። ረሰየኒ፡ አበ፡ ለፈርዖን። ሊደቂቀ፡ ያዕቆብ፡ ወዮሴፍ፡ (ዘፍ፵፭ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፸፯) ። የግእዝ ፡ ኦሪት ፡ ግን ፡ ወልደ ፡ ይላል ። አብሬኽንም ፡ ኤር ፡ አብሬር ፤ ኤል ፡ አብሬል ፡ ይላል ። ባለብሉዮችም ፡ ፍችውን ፡ ዐዋጅ ፡ ዐዋጅ ፡ ገ ብር ፡ ኮነ ፡ እግዚአ ፤ ባላገባበችም ፡ ይደልዎ ፤ ይበጅ ፡ ያድርግ ፡ ይሉታል ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

አብሪል ፤ (ሮማይ ፡ አፕሪል) ፤ የወር ፡ ስም ፡ ሚያዝያ ።

አቢስ ፤ (አቢሲን ፥ አቢሲኒ ፥ አቢሲንያ) ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ የኵሽ ፡ ልጅ ፡ የሳባ ፡ ሳብዓይ ፡ የናምሩድ ፡ ተከታይ ። ፪ኛ ፡ ስሙ ፡ ከለው ፡ ይባላል ፤ ፪ቱም ፡ በታሪክ ፡ እንጂ ፡ በቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ አይገኙም ። የሳባ ፡ ክፍል ፡ ሳባ ፡ እንደ ፡ ተባለች ፡ የአቢስም ፡ ክፍል ፡ አቢሲንያ ፡ ተብ ላለች ። አቢሲን ፤ አቢሳውያን ፤ አቢሲኒ ፤ አቢሳዊ ፤ አቢሲ ንያ ፤ ሀገረ ፡ አቢስ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ እስክንድርያ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ስምነቱም ፡ ከዛፍና ፡ ከተክል ፡ የወጣ ፡ ገንታዊ ፡ ስም ፡ ነው ። ቢሲን ፡ ቢሲና ፡ የሚባል ፡ ፍሬው ፡ የወይን ፡ ፍሬ ፡ የሚያክል ፡ ጥሩ ፡ ተክል ፡ አለ ፤ ሕብሩ ፡ እጅግ ፡ ፍጹም ፡ ቍጥር ፡ እጅግም ፡ ፍጹም ፡ ቀይ ፡ ሳይኾን ፡ ደበብ ፡ ያለ ፡ ማእከላዊ ፡ ነው ፤ ጣዕሙና ፡ መልኩ ፡ ደም ፡ ግባቱ ፡ ከመዐዛው ፡ ጋራ ፡ ደስ ፡ ያሰኛል ። አቢሲንም ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ቢሲን ፡ ፍሬ ፡ የሚያምር ፡ የቢሲና ፡ ፍሬ ፡ የሚመስል ፡ ማእከላዊ ፡ ሕብር ፡ ያለው ፡ ጥሩ ፡ ደመ ፡ ግቡ ፡ ማለት ፡ ነው ። ስኒጋል ፡ የሚባለው ፡ ነገድ ፡ የሱ ዳን ፡ ቍራጭ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፤ መደገዝካርም ፡ የአቢስ ፡ ቍራጭ ፡ ነው ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ በቅርጹና ፡ በመል ክአ ፡ ገጹ ፡ ይታወቃል ፡ (ጽርኣዊ ፡ ታሪክ) ።

(ጥ) **አብሰ ፤ ሰት ፤ (አበሰ ፡ ይኤብስ ፡ የአ ብስ ። ዕብ ፡ አባስ) ፤** ማብላት ፡ ማጥገብ ፤ መቀለብ ፡ መመገብ ፤ ማሥባት ፡ ማወፈር ፤ ከብትን ፡ ሰውነትን ። ወይም ፡ በቁሙ ፡ ማበስ ፡ መጥረግ ፤ አብዝቶ ፡ መብላት ፡ መጋፈፍ ፤ እንደ ፡ እንስሳ ፡ መቀለብ ፤ መሥባት ፡ መወ ፈር ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ማበስ ፡ መበደል ፤ ኀጢአት ፡ መሥ ራት ፤ ዐውቆ ፡ ደፍሮ ፡ ኾነ ፡ ብሎ ። አብሰ፡ አበሰት። ኢይደግሙ፡ አብሶ። ዘይገብር፡ ኀጢአተ፡ ይኤ ብስ፡ ላዕለ፡ ነፍሱ። ኢተአብሰ፡ በቃልከ። መላ እክት፡ አበሱ፡ ምስለ፡ አዋልደ፡ ሰብእ። ዳዊት፡ አመ፡ አበሰ፡ በብእሲተ፡ ኦርዮ፡ (ሰቈ፩ ፡ ፰ ። ሔኖ፭ ፡ ፰ ። ሚራ፲፬ ፡ ፬ ። ፴፭ ፡ ፲፪ ። ኩፋ ፡ ፬ ። ዲድ ፡ ፲) ።

አባሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚያብስ ፡ የሚበድል ፤ በዳይ ፡ በደለኛ ፤ ያዋቂ ፡ አጥፊ ፤ ደፋር ፤ ጥጋ በኛ ። ኃጥእ፡ ወአባሲ። አባሲ፡ ዝንቱ፡ ሕዝብ፡ አ በሳ፡ ዐቢየ፡ (አርጋ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፴፩) ።

መአብስ ፤ (ስት ፡ ሳን ፡ ሳት) ፤ ዝኒ ፡ ከ ማሁ ፤ በደለኛ ። ዘይስሕት፡ በአሐቲ፡ ኮነ፡ መአብሰ፡ በኵሉ። መአብስ፡ ውእቱ፡ ላዕለ፡ እግዚእ፤ (ያዕ፪ ፡ ፲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫) ።

እቡስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ብስት) ፤ ያበሰ ፡ የበ ደለ ፡ አበሰኛ ፤ ኃጥእ ፡ ወንጀለኛ ። እቡሰ፡ ትሬስዮሙ። እቡሳነ፡ ልብ። ተሰቅለ፡ ከመ፡ እቡስ፡ (ምሳ፲፫ ፡ ፮ ። መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

እብሰት ፤ ማበስ ፤ መበደል ፡ አበዳደል ፤ በደላ ፡ በደል ፤ ኀጢአት ፡ ክሕደት ። ወእምዝ ፡ በርሕቀት ፡ መዋዕል ፡ ተእኅዘ ፡ ልማደ ፡ እብሰት ፡ ወርስዐት ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲፮) ።

አበሳ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፤ ዕዳ ፡ በደል ፤ ኀጢአት ፤ ክሕደት ። አልብየ ፡ አበሳ ። አበሳ ፡ ዘኢኮነ ፡ ለሞት ፤ እስመ ፡ ቦ ፤ አበሳ ፡ ዘለሞት ። ኅድግ ፡ ለነ ፡ አበሳነ ። ወዘይመስሎ ፡ ለዝንቱ ፡ እምአበሳት ። ገባር ያነ ፡ አበሳት ፡ (ኢዮ፴፬ ፡ ፮ ። ፩ዮሐ ፡ ፭ ፡ ፲፮ ። ፈ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

አአበሰ ፤ አሳበስ ፡ አስበደለ ፤ ኀጢአት ፡ አሠራ ። አንተ ፡ ታኤብስ ፡ ምድረ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫) ።

አአባሲ ፤ መአብስ ፤ የሚያሳብስ ፤ የሚያስበድል ፤ አገባሪ ፡ ኀጢአት ፡ አሠሪ ።

(ጥ) **አባስ ፤ (ሱርስት) ፤** መምህር ፤ አበ ፡ ማኅበር ፤ አበ ፡ ምኔት ፡ የገዳም ፡ አባት ፡ (ሥር ፡ ጸሐ) ። አባስ ፡ ካህን ፡ ሮሜ ፡ (ታምረ ፡ ማር) ።

አቡሻህር ፤—መጽሐፍ ፤—አብ+አቡ ፡ ሻህር ።

አብስሊዲስ ፤ (ጽር ፡ እብሳልቲስ) ፤ መዘምር ፡ ዘማሪ ፤ አወዳሽ ፡ ደብተራ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

አብስልዋጥስ ፤ (ሮማይ ፡ አብሶሉቲዮኒስ) ፤ የፍታት ፡ ቃል ፡ የፍታት ፡ ሥርዐት ፡ ናዛዥ ፡ ለተናዛዥ ፡ የሚያሰማው ፡ ቃል ፤ እፌትሐከ ፤ ኩን ፡ ፍቱሐ ፤ ፍትሐት ፡ ዘወልድ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ። የፍታት ፡ ዜማ ፡ ለሙታን ፡ የሚጸለይ ፡ ጸሎት ፤ በግንዘት ፡ ያለ ፡ ቃል ፤ ፍትሕተ ፡ ወንጽሕተ ፡ ረስያ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። አብስልዋጥስ ፡ ይትበሀል ፡ በዜማ ፡ ግንዘት ፡ (ግንዘ) ።

አቢሳ ፤—በዓለ ፡ ጋዳ ፤—አቢብ ፡ አብ ።

አብሲማዳክስ ፤ (ጽርእ) ፤ ከኹለት ፡ አንድ ፡ የኾነ ፡ አምላክና ፡ ሰው ፡ ፩ ፡ አካል ።

አብሰረ ፤—አበሠረ ፤—በሠረ ።

አቢት ፤ ቶት ፤ (አበተ ፡ የአብት ፡ ይእብት) ፤ ማበት ፡ ሸብ ፡ ማድረግ ፤ ወይም ፡ መማገር ፡ አጥብቆ ፡ ማሰር ፤ አብታረግ ፡ እንዲሉ ፤ ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ።

አጊድ ፤ ዶት ፤ (አገደ ፡ የአግድ ፡ ይእግድ ። ዕብ ፡ አጋድ ፤ አሰረ ፡ የነዶ ፡ የችቦ) ፤ በቁሙ ፡ ማገድ ፡ መክልክል ፡ መግታት ። መስበር ፡ መቀልጠም ፤ መክፈል ፡ መለየት ፤ የሥጋና ፡ ያጥንት ።

አገዳ ፤ (ዳት) ፤ እግር ፡ ዛል ፤ ጭን ፡ ማኽል ፡ አገዳ ፡ ቅልጥም ፡ የእጅና ፡ የእግር ፤ መደበኛ ፡ ዐጥንት ። ዘቦ ፡ አገዳ ፡ መልዕልተ ፡ አገሪሁ ። አገዳሁ ፡ ዘየማን ። ያነጕዕ ፡ አገዳሆን ። ተሰብረት ፡ አሐቲ ፡ አገዳ ፡ እግሩ ። ሌዊ ፡ እኅወ ፡ ይሁዳ ፡ ዘሀብተ ፡ ክህነቱ ፡ አገዳ ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፳፩ ። ፯ ፡ ፴፪ ። ዘካ፲፩ ፡ ፲፮ ። ገድ ፡ ተክ ። ደራሲ) ።

—፤ ዐጥቅ ፡ አንጓ ፡ ክፍል ፤ የሽመልና ፡ የቀርካሓ ፡ የመቃ ፡ የሸንበቆ ፡ የሸንኰር ፤ የጥንቅሽ ፡ ያገዳ ፡ እኽል ፡ ኹሉ ። (ቅኔ ፡ ራስ ፡ መኰንን ፡ ዐዷ ፡ ሳሉ) ፤ ጣሊያንንሂ ፡ የማሽላ ፡ እሸት ፡ እንድታበላው ፡ ጠብሰኽ ፤ ምኒልክ ፡ ያ ፡ ደገኛ ፡ ይመጣልና ፡ ወደ ፡ ቤትኽ ፤ አምጥተኽ ፡ ቈየው ፡ በፊት ፡ ራስ ፡ ራሱን ፡ ቈርጠኽ ፤ አገዳውንስ ፡ ይመጡታል ፡ እየሰባበሩ ፡ አሽከሮችኽ ።

አግዋል ፤—ዘለላ ፤—ዐግዋል ።

እግዚአ ፤—ጌታ ፤—ገዚአ ፡ ገዝአ ፤ አግዝአ ።

አጋዘን ፤ አጋዜን ፤ በቁሙ ፤ የዱር ፡ የበረሓ ፡ ላም ፤ ቀንዳም ፡ ቀንደ ፡ ረዥም ፡ (አዋል) ።

አጋዘን ፡

አግዮስ ፤ (ጽር ፡ አጊዎስ) ፤ ቅዱስ ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ፡ (ቅዳ ። ግንዘ) ።

አግያ ፤ (አጊያ) ፤ ቅድስት ። አግያ ፡ ሶፍያ ። እልመስጦ ፡ አግያ ፡ (አዋል ። ሃይ ፡ አበ) ።

አግያስማንጦን ፤ (ጽር ፡ አጊዩ ፡ ፕኔፍማቶስ) ፤ ቅዱስ ፡ መንፈስ ፡ (ቅዳ) ።

አጕል ፤—በቁሙ ፤ ክብ ፡ እንክብል ፤—ዐጕል ።

አግል ፤—ዝኒ ፡ ከማሁ ፤—ዐግል ።

እጓል ፤—ልጅ ፤—ዕጓል ።

(ጥ) **አገለ ፤ ተአገለ ፤—ቀማ ፤—ዐግሎ ፡ ዐገለ ።**

አገሌ ፤—በቁሙ ፤—ገልይ ፡ ገለየ ፤ አግለየ ።

አጋም ፤ (ዕብራ ፤ የውሃ ፡ ቦታ ፤ ወንዝ ፡ ኵሬ) ፤ በቁሙ ፡ አጋም ፤ ያጋም ፡ ፍሬ ፡ ጣዕሙና ፡ መልኩ ፡ ክማንሉ ፡ በቀር ፡ የጥቍር ፡ ወይን ፡ እሸት ፡ የሚመስል ፡ ጥፍጥ ፡ ዕንጨቱ ፡ እሾኻም ፡ ዐጥር ፡ የሚኾን ።

አግመረ ፤ (አስደራጊ) ፤ ገሚር ፡ ገመረ ፤ ግሙራ ።

አግሙስ ፤ (ብዙ) ፤ ገሚስ ፡ ገመሰ ፤ ገመስ ፡ ገሙስ ።

አጊን ፤ ኖት ፤ (አገነ ፡ የአግን ፡ ይእግን ። ዐረ ፡ ዐጀነ ፤ አበከ) ፤ መቍረጥ ፡ መክፈል ፡ ማሥመር ፤ የሊጥ ። መገመት ፡ ይህን ፡ ያኽል ፡ ማለት ፡ የዋጋ ። አገና ፤ ዋጋ ፡ ገኸርና ፡ ሸያጭ ፡ የሚስማሙበት ፡ (ዐማርኛ) ።

አግን ፤ ቡሖ ፡ ሊጥ ።

አገን ፤ ንፍጥ ፡ ያፍንጫ ፡ እድፍ ፡ (ሐባብ) ።

ኤጎንጤ ፤ (ጽር ፡ ጎኒኤ) ፤ ውስጥ ፤ ውሳጢት ፡ (ሕዝ፵፮ ፡ ፲፩) ።

እጉሥታር ፤—ሬት ፤—ፅጉሥታር ። ዕጉትሣር + ዐገተ ።

(ጥ) **አግሮ ፤ ሮት ፤** (አገረ ፡ ይኤግር ፡ የአግር ። ትግ ፡ ሐባብ ፡ አግረ ። ዐረ ፡ ጀራሀ ። ዕብ ፡ አጋር ፤ ሰበሰበ) ፤ መኼድ ፡ መራመድ ፤ መሮጥ ፡ መፈርጠጥ ፤ እግራም ፡ እግረኛ ፡ መኾን ። በቁሙ ፡ ማገር ፡ መገርገር ፡ ማወክ ፡ መክልክል ፡ ከመንገድ ፡ ከሥራ ፡ ማስተጓጐል ።

አጋር ፤ (ራን ፡ ራት ። አጋሪ ፡ ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ እግረኛ ፡ ሯጭ ፡ ገሥጋሽ ፤ ኻያጅ ፡ ተራማጅ ፤ ዕድሜው ፡ ኻያ ፡ ዓመት ፡ የመላ ፤ ከዚያም ፡ በላይ ፡ እስከርባ ፡ ዓመት ፡ ያለ ፡ ጕበዝ ፡ ጕልማሳ ፡ ወታደር ፡ ሰልፈኛ ፡ ዘማች ፡ ባዋጅ ፡ በቱልቱላ ፡ የተጠራ ፡ የተሰበሰበ ። ስሳ ፡ እልፍ ፡ አጋር ። አጋሮሙ ። አጋርያን ። ዐሠርቱ ፡ ምእት ፡ አጋር ፡ ብእሲ ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፴፯ ። ዘኍ፲፩ ፡ ፳፩ ። ዮዲ፯ ፡ ፳ ። ፪ ፡ ፲፱ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፯) ።

መአግር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፡ ለአጋር ፡ ወአጋሪ ።

አጋር ፤ (ዕብ ፡ ሀጋር) ፤ ስመ ፡ ብእሲት ፤ የፈርዖን ፡ ዲቃላ ፡ ከገረድ ፡ የተወለደች ፤ ኋላም ፡ ለአብርሃም ፡ ሚስት ፡ ለሳራ ፡ ገረድ ፡ ትኹንሽ ፡ ብሎ ፡ የሰጣት ፤ የይስማኤል ፡ እናት ። ፍችው ፡ ግይርት ፡ ፈላሲት ፡ ኰብላይ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የመኼድና ፡ የመራመድ ፡ የሩጫ ፡ የግሥገሣ ፡ ምስጢር ፡ አለበት ፡ (ዘፍ፲፮ ፡ ፩—፲፮) ።

አጋራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ያርበኛ ፡ ወገን ፡ ዐርበኛ ፤ የጦር ፡ ሰው ። የአጋር ፡ ልጅ ፡ የይስማኤል ፡ ዘር ። ወሰብአ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ጸሊማን ፡ ወአጋራውያን ፤ ዐርበኛ ። ሞአብ ፡ ወአጋራውን ፤ ይስማኤላዊ ፡ (ገድ ፡ ፊቅ ። መዝ ፡ ፹፪) ።

(ላ) **አግሬ ፤** በቁሙ ፤ አላባሽ ፡ ጋሻ ፡ (ዐማርኛ) ።

እግር ፤ (ዕብ ፡ ሬጌል ። ሱር ፡ ሬግላ ። ዐረ ፡ ሪግል) ፤ በቁሙ ፤ መቆሚያ ፡ መርገጫ ፤ መኼጃ ፡ መራመጃ ፤ ከጭን ፡ እስከ ፡ ሰኰና ፤ እንደ ፡ እጅ ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡ ያለው ። ኪደተ ፡ እግረ ፡ ብእሲ ። ከመ ፡ እግር ፡ ሙቁሕ ። እግር ፡ ቦሙ ፡ ወኢየሐውሩ ። እግረ ፡ ሰብእ ፡ ወእንስሳ ። ክልኤ ፡ እግር ። ዘአርባእቱ ፡ እግሩ ፡ (ሱቱ ፡ ዕገ፩ ፡ ፯ ። ሢራ፳፮ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፻፲፫ ። ሕዝ፳፱ ፡ ፲፩ ። ዓሞ፫ ፡ ፲፪ ። ዘፀ፱ ፡ ፱) ።

እግር ፡

እግር ፤ እግሮች ፡ ለብዙም ፡ ለጥቂትም ፡ ባንድ ፡ ገላ ፡ ላሉ ፡ ላራትም ፡ ለኹለትም ፡ ብቻ ፡ ከዚያም ፡ ለሚበዙ ፡ ላምሳና ፡ ለሺሕ ፡ ይነገራል ። ሺ ፡ እግር ፤ ዐምሳ ፡ እግር ፡ እንዲሉ ። ወይቀውማ ፡ እገሪሁ ። እገሪሆሙ ፡ ይረውጻ ። ወድቀ ፡ ውስተ ፡ እገሪሃ ፡ ለዮዲት ። ርቱዐ ፡ እገሪሆሙ ። ዘብዙኅ ፡ እገሪሁ ፡ (ዘካ፲፱ ፡ ፱ ። ምሳ፩ ፡ ፲፮ ። ዮዲ፲፬ ፡ ፯ ። ሕዝ፩ ፡ ፯ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፵፪) ።

አእጋር ፤ (ራት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ እግሮች ። አእጋራት ፤ የብዙ ፡ ብዙ ። አ ፡ አእጋር ፡ እለ ፡ አንሶሰዋ ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ ተቀነዋ ፡ በቅንዋት ። ሰላም ፡ ለአእጋሪከ ፡ እለ ፡ ጦብዓ ፡ ለቀዊም ፡ (ቅዳ ፡ አፈ ። ደራሲ) ።

እግር ፤ ታች ፡ ታችኛ ፤ ሥር ። ታሰከቦ ፡ ለግኡዝ ፡ ኀበ ፡ እግረ ፡ ታቦት ፡ (ግንዘ) ።

እግር ፤ ጫማ ፡ ውስጥ ፡ እግር ፤ የጥላ ፡ መስፈሪያ ፤ ከተረከዝ ፡ እስካውራ ፡ ጣት ፡ ጫፍ ። ጽላሎት ፡ በግንቦት ፡ ዕሥራ ፡ ወአሐዱ ፡ እግር ፡ ወመንፈቀ ፡ እግር ፡ (አዋል ። ቁር) ። ግልያን ፡ ተመልከት ።

እግር ፤ ጮራ ፤ ጨረር ፤ ቀርን ፡ ምዕዛር ። እግረ ፡ አሚር ። እገሪሃ ፡ ለፀሓይ ። በረቀ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ከመ ፡ እግረ ፡ ፀሓይ ፡ (ጥበ፪ ፡ ፱ ። ሔኖ፸፩ ፡ ፱ ። መቃ ፡ ገ፪) ።

እግረ ፡ ደቂቅ ፤ የሕፃናት ፡ መንገድ ፤ የልጆች ፡ አካኼድ ፡ አረማመድ ፤ አቱ ፡ ሥግራ ፡ ታቱ ፡ ሥግራ ፡ ማለት ፡ ምስጢሩ ፡ ጕዞና ፡ ማዝገም ፡ ነው ፡ (ዘፍ፴፫ ፡ ፲፬) ።

እግረ ፡ ማጣ ፤ (ዕብ ፡ ሬጌል ፡ ሚጣ) ፤ የኪሩቤል ፡ ስም ፡ ያራቱ ፡ ኹሉ ። ዘይቤው ፡ ያልጋ ፡ ሸንኰር ፡ የዙፋን ፡ እግር ፡ ምስጢሩ ፡ ጸወርተ ፡ መንበር ፡ (ድጓ ። መዋሥ) ። ቅዱስ ፡ ያሬድ ፡ እንዲህ ፡ ማለቱ ፤ ጌታን ፡ በንጉሥ ፡ መንበረ ፡ መንግሥትን ፡ በኮር ፡ በግላስ ፡ ሰማይ ፡ ውዱድን ፡ ባልጋ ፡ በፈረስ ፤ ኪሩቤልን ፡ ባራት ፡ እግሮቹ ፡ መስሎ ፡ ነው ። (ሕዝ፩ ፡ ፳፮ ። መዝ ፲፯ ፡ ፲፩) ።

እግረ ፡ መራኁት ፤ የመክፈቻች ፡ እግር ፡ መያዣቸው ፡ መንጠልጠያቸው ፡ ቀለበቱ ፤ ወይም ፡ ሳንቆች ፡

የሚቆሙበት ፡ መድረክ ፤ የመዝጊያ ፡ ቍላ ፡ ወንዴው ፡ (አዋል) ።

እግራዊ ፤ እግራም ፡ እግረኛ ፤ ዘዋሪ ፤ እግሩ ፡ ብዙ ፤ ሺ ፡ እግር ፡ ፀምሳ ፡ እግር ፡ የሚሉት ፡ ጥቍር ፡ ትል ።

እግራዊ ፡

አግሪም ፤ (ዕብ ፡ ሀግሪም ፤ ሀግሪኢም) ፤ አጋራውያን ፡ የይስማኤል ፡ ልጆች ፡ በዮርዳኖስ ፡ ማዶ ፡ ያሉት ። ፈለገ ፡ አግሪም ፡ (፩ዜና ፡ ፭ ፡ ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፲፭) ። ጽርኡና ፡ ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ፈለገ ፡ ጼው ፡ ይላል ፤ የባሕረ ፡ ጼው ፡ ዱሓ ፡ ሸለቆ ፤ ወደ ፡ ባሕረ ፡ ጼው ፡ የሚፈስ ፡ ወንዝ ፡ ማለት ፡ ነው ።

አግሪም ፤ (ዕብ ፡ ጊር ፤ ኖራ) ፤ መገይራን ፤ ኖራ ፡ አውሬች ፤ ሸያሬች ፡ ቀቦች ፡ ለቅላቆች ። እሊሁም ፡ ስብአ ፡ ሰይም ፡ ናቸው ፤ የጊርንና ፡ የሰይምን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ።

አግሪጳስ ፤ ፬ ፡ እግር ፡ ያለው ፡ እሞራ ። ወሀሎ ፡ ዖፍ ፡ ዘይሰመይ ፡ አግሪጳስ ፡ በሀገረ ፡ ቃራት ፡ ወቦ ፡ አርባዕቱ ፡ አእጋር ፤ ይመሥጥ ፡ ሶረ ፡ ወይሰርር ፡ መልዕልተ ፡ አየር ፡ እንበይነ ፡ ጽንዑ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፳፱) ። ፪ኛም ፡ የሰው ፡ ስም ፡ ይኾናል ፡ (ግብ፳፭ ፡ ፲፫) ።

አገተ ፤—ከበበ ፤—ዐጊት ፡ ዐገተ ።

እድ ፤—እጅ ፡ እጀታ ፤—አዲው ፡ አደወ ።

አዲግ ፤ ጎት ፤ (አደገ ፡ የአድግ ፡ ይእድግ ። ዐረ ፡ ሐደጀ) ፤ መሸከም ፤ መጫን ፤ ማንገት ፡ ማዘል ፡ መደብለል ፤ ተሸካሚ ፡ መኾን ፤ በገርባ ። በቁሙ ፤ ማደግ ፡ መመንደግ ፤ ቁመትና ፡ ጕን ፡ መጨመር ፤ ለሸክም ፡ ለጭነት ፡ መብቃት ፤ የሰው ፡ የከብት ።

አድግ ፤ (ብ ፡ አእዱግ ፤ ጋት) ፤ ተሸካሚ ፤ የጭን ፡ የጭነት ፡ የኮርቻ ፡ ከብት ፤ አህያ ፡ አጋሰስ ፡ በቅሎ ፡ ፈረስ ፡ ገመል ፡ ዝኆን ። ስምንቱ ፡ የግብር ፡ ነውና ፡ ለኹ

አድግ ፡

ሉም ፡ ይኾናል ፤ ልማዱ ፡ ግን ፡ ላህያ ፡ ብቻ ፡ ነው ። አድግ ፡ ወላሕም ። አድግ ፡ ጸላኢከ ። ወተገድፉ ፡ አእዱጊሁ ፡ ለቂስ ። አእዱግ ፡ ፍኖቶሙ ፡ (ቅዳ ። ዘፀ ፳፫ ፡ ፭ ። ፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፫ ። ቅኔ) ።

አድግት ፤ እድግት ፤ (ብ ፡ አእድግት ፤ እድግታት) ፤ እንስት ፡ አህያ ፤ አህዩት ፤ አህዪት ፤ ወላድ ፡ እመጫት ። ይጼዐን ፡ ዲበ ፡ እድግቱ ። ዲበ ፡ እድግት ፡ ወዲበ ፡ ዕዋል ፡ ዕጓለ ፡ እድግት ፡ (ዘኍ፳፪ ፡ ፳፪ ። ማቴ፳፩ ፡ ፭) ። እድግታት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አእዱግ ፡ አእኑስ ፡ ይላል ፤ አያስኬድም ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፫) ። ፈረስን ፡ ተመልከት ።

አድግ ፡ ገዳም ፤ የዱር ፡ የበዳ ፡ አህያ ፡ ሠጋር ፡ ጠጕረ ፡ መልካም ፤ ነብርማ ፡ ሽልምልም ፤ ሽመልመሌ ፡ ዐይነት ። ሐለስትዮን ፡ እይ ። ወከንኩ ፡ ከመ ፡ አድገ ፡ ገዳም ። በበዓሎሙ ፡ ለአእዱገ ፡ ገዳም ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፭ ። ኢሳ፴፪ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፲፩) ።

አድግ ፡ ገዳም ፡

አድግ ፡ መረብ ፤ (ዕብ ፡ ቃአት ፡ ሚድባር ። ጽር ፡ ፔሊካን) ፤ ያሬ ፡ መረብ ፤ የበዳ ፡ ርኩም ፤ ቀቀኖ ፡ ወይም ፡ የርኩም ፡ ዐይነት ፡ መረብ ፡ ጋጋኖ ፡ የባሕር ፡ ደሮ ። እሊህ ፡ ኹሉ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፡ ይመሳሰላሉ ፤ ቀቀኖንና ፡ መረብን ፡ ተመልከት ፤ አድግ ፡ ማለት ፡ ግን ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (መዝ፻፩ ፡ ፮ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፲፰) ። ማሕረጸ ፡ አድግ ፡ ቢል ፡ የወፍጮ ፡ ግልገል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አድግ ፡ ታችኛው ፡ እናቱ ፡ ተሸካሚው ፡ ማሕረጽ ፡ ላይኛው ፡ ልጁ ፡ መጁ ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ አህያ ፡ የሚያዞረው ፡ የመዘውር ፡ ወፍጮ ፡ ይሉታል ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፮) ።

አድው ፤—ደመኛ ፡ ባለጋራ ፤—ዐደወ ።

አዲው ፤ ዎት ፤ (አደወ ፡ የአዱ ፡ ይእዱ ። ዕብ ፡ ያዳህ) ፤ መጥረግ ፡ መጋፍ ፤ መግፋት ፡ ማስገለል ፡ መኰስተር ፡ መሰብሰብ ፡ ዐፍሦ ፡ መጣል ፤ መወርወር ፡ ማሽቀንጠር ፤ የጕድፍ ። ወነሥአ ፡ ደናግል ፡ ማእድወ ፡ ወአደዋ ፡ ወአውፅአ ፡ ሹሉ ፡ መሬተ ፡ እምዐውደ ፡ ማኅፈድ ፡ (ሄርማ) ።

አዲው ፤ እጃም ፡ ባለእጅ ፡ መኾን ፤ እጀ ፡ ሥራ ፡ ማወቅ ፤ በተግባረ ፡ እድ ፡ መሠልጠን ፡ መራቀቅ ። መያዝ ፡ መጨበጥ ፤ እጅ ፡ ማድረግ ፤ ከእጅ ፡ ማግባት ።

አዳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ አደውት) ፤ የሚጠርግ ፡ ጠራጊ ፤ ባለወግ ፤ የከተማ ፡ የቤት ፡ ከሲያን ።

ማእድው ፤ (ብ ፡ መእድው ፡ ዋት) ፤ መጥረጊያ ፤ የጕድፍ ፡ መሣሪያ ፡ ማስገለያ ።

ተአደወ ፤ ተጠረገ ፤ ተኰሰተረ ፤ ተከወነ ፤ ቤቱ ፡ ጕድፉ ።

እድው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዱት) ፤ የተጠረገ ፤ የተኰሰተረ ፤ ጕድፍ ፡ የሌለበት ። ይረክብ ፡ ዕሩቀ ፡ ወእድወ ፡ ወስርግወ ፡ (ማቴ ፲፪ ፡ ፵፬ ። ሉቃ ፲፩ ፡ ፳፭ ። ሄርማ) ።

(ጥ) **እዳው ፤ (ዋት) ፤** ጕድፍ ፤ ጥራጊ ፤ ሐመድ ፤ ርካሽ ፡ ሣር ፡ ገለባ ፤ ፍግ ፡ ዐዛባ ። ገደፍኩ ፡ ኵሎ ፡ ወረሰይክዎ ፡ ከመ ፡ እዳው ። ይከውን ፡ ኵሉ ፡ ዓለም ፡ በኀቤሁ ፡ ከመ ፡ እዳዋት ፡ ወከመ ፡ ኵስሕ ። ኢይገኑ ፡ እዳዋተ ፡ (ፊልጵ ፫ ፡ ፰ ። አፈ ፡ ተ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ። ኢሳ ፴ ፡ ፳፱) ።

እድ ፤ (ዕብ ፤ ሱር ፤ ያድ ። ዐረ ፡ የድ) ፤ እጅ ፤ የገላ ፡ ክንፍ ፤ መሥሪያው ፡ መሣሪያው ፤ ከመት ክፍት ፡ እስከ ፡ አጽባዕት ፤ እንደ ፡ እግር ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡ ያለው ፤ ጡንቻ ፡ ክንድ ፡ መዳፍ ። እዴየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ እዴነ ፤ ክሙ ፡ ክን ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ኀበ ፡ በኃምስ ፡ ይዘረዝራል ። ምስጢሩ ፡ ሥራን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ኀይልና ፡ ሥልጣንን ፡ ያሳያል ። አትሕቲ ፡ ርእሰኪ ፡ ታሕተ ፡ እዴሃ ። በእድ ፡ ጽንዕት ። እድ ፡ ፀቡስ ። ኵሉ ፡ እድ ፡ ይደክም ። እድ ፡ በሙ ፡ ወኢይገቡ ። ደይ ፡ እዴከ ፡ ላዕለ ፡ እዴየ ። መጥወኒ ፡ እዴከ ፤ ወመጠዎ ፡ እዴሁ ። ከለባት ፡ ይበልዕዋ ፡ ለበትረ ፡ እዴሁ ፡ ኤልዛቤል ፡ (ዘፍ ፲፯ ፡ ፱ ። ዘፀ ፮ ፡ ፩ ። ሚራ ፳፩ ፡ ፳፫ ። ኢሳ ፲፫ ፡ ፯ ። መዝ ፻፲፫ ። ዘፍ ፳፱ ፡ ፪ ። ፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፭ ። ቅኔ) ።

እድ ፡

እደው ፤ አእዳው ፤ (ዋት) ፤ እጆች ፤ የገላ ፡ ቅጥዮች ፤ ፀጽቆችና ፡ ክንዶች ። እደው ፡ ኹለት ፤ አእዳው ፡ ብዙ ፤ አእዳዋት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ። እበን ፡ ዕፀው ፡ ቍየጽ ፡ እግር ፡ ዕየን ፡ እዘን ፤ እንደዚሁ ፡ ያለ ፡ ይሁን ፡ የመሰለ ፡ ስም ፡ ኹሉ ፤ መነሻው ፡ መድረሻው ፡ ሳድስ ፡ ኹኖ ፡ መካከሉ ፡ ግእዝ ፤ ዘውግ ፡ ይባላል ። ኹለትም ፡ አራትም ፡ ቢኾኑ ፡ ከዚያም ፡ ቢበዙ ፤ ተባብረው ፡ ተጣፍረው ፡ ተነጻጽረው ፡ ባንድ ፡ በታና ፡ ባንድ ፡ ገላ ፡ ብቻ ፡ ያሉትን ፡ ያሳያል ። ቀነዉኒ ፡ እደውየ ፡ ወእገርየ ። ሰፍሐ ፡ እደዊሁ ፡ ለሕማም ። አ ፡ አእዳው ፡ እለ ፡ ሰሐኳሁ ፡ ለአዳም ፡ ተቀነዋ ፡ በቅንዋት ፡ (መዝ ፡ ፳፩ ። ቅዳ ፡ ዲዮ ። አፈ) ።

እድ ፤ ቃል ፤ አፍ ፤ አንደበት ። ወገብረ ፡ እግዚ ፡ ላዕሌከ ፡ በከመ ፡ ነበበ ፡ በእዴየ ። ዘነበበ ፡ በእደ ፡ ኤርምያስ ፡ ነቢይ ። ወኮነ ፡ ቃለ ፡ እግዚ ፡ በእደ ፡ ሐጌ ፡ ነቢይ ። አምኑ ፡ በእደዊሃ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፲፯ ። ኤር ፴፬ ፡ ፪ ። ሐጌ ፩ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ መስ ፳፯) ። እድ ፡ ቃል ፡ መባሉ ፡ አፍ ፡ ሲናገር ፡ እጅም ፡ እንደ ፡ ምላስ ፡ ይሠራልና ፡ ከቃል ፡ ጋራ ፡ ተባባሪነት ፡ ስላለው ፡ ነው ። አንሥአ ፡ እዴሁ ፡ ጳውሎስ ፡ (ግብ ፳፮ ፡ ፩) ።

እድ ፤ ወርች ፤ የፊት ፡ እግር ፤ የእንስሳትና ፡ የአራዊት ። (ተረት) ፤ ወርች ፡ የረገጠው ፡ እግር ፡ አይስተው ። ዘየሐውር ፡ በእደዊሁ ። ላጽቂት ፡ ዘበእደዊሁ ፡ የሐውር ፡ (ዘሌ ፲፩ ፡ ፳፯ ። ምሳ ፴፱ ፡ ፳፫) ።

እደ ፡ አቤሴሎም ፤ ታላቅ ፡ ሐውልት ፤ አቤሴሎም ፡ ለስሙ ፡ ማስጠሪያ ፡ ያቆመው ፤ ኋላም ፡ የተቀበረበት ። ምስጢሩ ፡ ቦታ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (፪ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፰) ።

እደ ፡ አትሮንስ ፤ ድጋፍ ፡ መከዳ ፤ የመንበረ ፡ መንግሥት ፡ ጌጥ ፤ የንጉሡ ፡ እጆች ፡ የሚረክዙት ፡ የሚመረኰዙት ። ለመጽሐፍ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ መልሕቅ ፡ ያሰኛል ፤ አትሮንስን ፡ እይ ፡ (፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፱) ።

እደ ፡ ኀጺን ፤ የብረት ፡ እጅ ። በሰው ፡ እጅ ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ ብረት ፤ የሰማዕታት ፡ መማቀያ ። ገብሩ ፡ አምሳለ ፡ እድ ፡ ወአጻብዕ ፡ ዘኀጺን ። በእደወ ፡ ኀጺን ፡ እንዘ ፡ ይጸፍዕ ፡ ገጾ ፡ (ስንክ ፡ ሐም ፳፭ ። ግን ፳፭) ።

እደ ፡ ኀጺን ፤ የሐኪም ፡ መሣሪያ ፤ መመርመሪያ ። የሻርት ፡ የጥንቄላ ፡ ብረት ፡ መሰግላን ፡ የሚያሻርቱበት ። እድ ፡ ዘኀጺን ፡ ዘየሐትት ፡ ዘውስተ ፡ ከርሥ ፡ (ስንክ ፡ ጥር ፲፭ ።

እደ ፡ የማን ፤ የቀኝ ፡ እጅ ፤ የቀኝ ፡ ወርች ፡ በግራ ፡ አንጻር ፡ ያለ ፡ (ሚራ ፳፩ ፡ ፳፩) ።

እደ ፡ ኵናት ፤ የጦር ፡ አንደበት ፤ ቅጠሉ ፡ ጫፉ ፡ ሹሉ ፡ ውልብልቢቱ ፤ ወይም ፡ ዛቢያው ፡ ሶማያው ። (ተረት) ፤ በጋሻው ፡ ዕንብርት ፡ በጦሩ ፡ አንደበት ፡ በፈረሱ ፡ ዐንገት ፡ (ኤር ፲፰ ፡ ፳፩) ።

እደ ፡ መንሠግ ፤ የመዝጊያ ፡ እጀታ ፤ ወይም ፡ የመወርወሪያው ፤ ለመክፈት ፡ ለመዝጋት ፡ የሚያዘው ፡ (ማሕ ፭ ፡ ፭) ።

እደ ፡ ሰይፍ ፤ እፈ ፡ ሰይፍ ፤ ስለት ፡ አንደበት ፤ ወይም ፡ ውላጋ ፡ እጀታ ፡ መክድ ፡ (መዝ ፡ ፳፱) ።

እደ ፡ ሰናስል ፤ ፍንጅ ፤ የሰንሰለት ፡ እጅ ፤ እስርና ፡ ቍራኛ ፡ በየክንዳቸው ፡ የሚያገቡት ፡ (መዝ ፡ ፻፵፱) ።

እድ ፤ ጕን ፡ ሕፅን ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ የቦታ ፡ አዋሳኝ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ድንበረተኛ ፤ ቀበሌ ፡ አውራጃ ፡ ግድም ፡ ገደማ ። ኀበ ፡ እደ ፡ ኤማት ። መንገለ ፡ እደ ፡ ማየ ፡ ባሕር ። በእደ ፡ ባሕር ፡ (ሕዝ ፵፯ ፡ ፩ ። ኩፋ ፡ ፳ና ፡ ፲ ።) ።

እድ ፤ ክፍል ፤ የክፍል ፡ ስም ። የኀልቅ ፡ ክልኤ ፡ እድ ፤ ወይተርፍ ፡ ሣልስት ፡ እዴሃ ። ራብዕት ፡ እዴሃ ፡

ለምድር ። ትበቲ ፡ ሳድስት ፡ እዴሃ ፡ ለኢን ። ብርሃኒ ፡ ዚኣሁ ፡ ሱብዐተ ፡ እደ ፡ ያበርህ ፡ እምዘወርኅ ። ለዝኩ ፡ ሱብዕተ ፡ እድ ፡ (ዘካ፲፫ ፡ ፰ ፡ ፱ ። ራእ፮ ፡ ፰ ። ሕዝ፱ ፡ ፲፩ ። ሔኖ፸፪ ፡ ፴፯ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፶፱ ፡ ፶፰) ።

እድ ፡ ወእድ ፤ ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ፍችውን ፡ በወእድ ፡ ተራ ፡ ተመልከት ፤ ሊጣፍ ፡ የሚገባው ፡ ከዚህ ፡ ነበረ ፤ ወ ፡ በዋዌነት ፡ ገብቶ ፡ ማርኮ ፡ ስለ ፡ ወሰደው ፡ የወ ፡ ጭፍራ ፡ ኹኗል ።

አደየ ፤—ከፈለ ፤—ዐድይ ፡ ዐደየ ፤ ዕዳ ።

አድያማ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ከምስቱ ፡ አህጉረ ፡ ሰዶም ፡ አንዲቱ ።

አድያም ፤ (ማት) ፤ ደወል ፡ ዙሪያ ፡ አውራጃ ፤ ሰበካ ፡ ገጠር ፡ ታናናሽ ፡ አገር ፤ ጉልት ፡ ግዛት ። አህጉር ፡ ወአድያሚሆን ። በዙሉ ፡ አድያሚነ ። አድያማተ ፡ ትግሬ ፡ (ዘኍ፴፭ ፡ ፪ ። ዳን፱ ፡ ፲፯ ። ገድ ፡ ተክ) ። አድያም ፡ የአዲም ፡ ብዝር ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ነው ። አድያማም ፡ የወጣው ፡ አዲም ፡ አዲሞት ፡ አዳማ ፡ አዳሞት ፡ ከማለት ፡ ነው ።

(ላ) **አዲም ፤ ሞት ፤ (አደመ ፡ የአድም ፡ ይእድም ። ዕብ ፡ አዳም ። ዐረ ፡ አዲመ) ፤** መቅላት ፡ ቀይ ፡ መኾን ፡ ደም ፡ መምሰል ፡ ዐለላ ፡ እንሶስላ ፡ መግባት ፡ በቀይ ፡ ስባቅ ፡ መነከር ፡ መታለል ፤ የንት ፡ የልብስ ።

አዲም ፤ (ብ ፡ አድያም) ፤ ቅጽልና ፡ ጥሬ ። ቀይሕ ፡ ቀይሓዊ ፤ ደምማ ፤ ዐረብ ፡ አንቀልባ ፤ ንት ፡ የገባ ፡ ቁርበት ። ማእሰ ፡ በግዕ ፡ ግቡረ ፡ አዲም ። ቅናት ፡ ዘአዲም ። ቅናታቲሆሙ ፡ አዲም ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፳፩ ። ፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፰ ። ማቴ፫ ፡ ፬ ። ማር፩ ፡ ፮ ። ሥር ፡ ጳኵ) ።

ኤዶም ፤ ኤዶምያስ ፤ የዔሳው ፡ ስምና ፡ ሀገር ፤ ቀይሕ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፳፭ ፡ ፴ ። ኢሳ፷፫ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፶፱) ።

ኤዶማዊ ፤ የዔሳው ፡ ዘር ፡ የኤዶምያስ ፡ ሰው ። ዔዲንን ፡ እይ ።

አዳማ ፤ (ዕብራ) ፤ ምድር ፡ የብስ ፡ ገራህት ፤ ቀይ ፡ መሬት ፤ መረሬ ፤ ቅላቱ ፡ ሸክላ ፡ ሕጕሬ ፤ ብስል ፡ በርበሬ ፡ የሚመስል ፤ ያፈር ፡ ወይዘሮ ። አዳማ ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፤ ሲያበዛ ፡ አዳሞት ፡ ይላል ። ጋላም ፡ ቀይ ፡ ሲል ፡ ዲማ ፡ ዳማ ፡ ይላል ።

እድሞ ፤ (ዐማርኛ) ፤ ያፈር ፡ ቤት ፤ ግድግዳው ፡ የግንብ ፤ ጣራው ፡ የንጨት ፡ ኹኖ ፡ ክዳኑ ፡ ዐፈር ፡ መሬት ፤ እንደ ፡ ትግሬና ፡ እንዳደሬ ፡ ሥራ ። የግንብ ፡ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ መካበቢያ ፤ ወይም ፡ ዐፈር ፡ ቃም ፡ ካብ ።

(ጥዳ) **አዳም ፤** በቁሙ ፤ መዠመሪያ ፡ ሰው ፡ የሰው ፡ ኹሉ ፡ አባት ፤ ጕበዝ ፡ ጕልማሳ ፡ ወንድ ፡ ተባት ። የሥጋው ፡ ተፈጥሮ ፡ ካፈር ፡ ከመሬት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አዳም ፡ መባልን ፡ ከአዳማ ፡ ወሰዷል ። ሥጋው ፡ እምድር ፡ ዘተሠገወ ፡ እመሬት ፤ ጽቡር ፡ ልሕኵት ፤ ቀይሐ ፡ ሥን ፡ ብጹሐ ፡ አምጣን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፲፯ ፡ ፲፱—፳፫) ። ኹለተኛም ፡ እንስሳዊና ፡ መልአካዊ ፡ ፪ ፡ ባሕርያት ፡ ስላሉት ፤ በሥጋው ፡ መዋቲ ፡ ድኩም ፡ ፈራሽ ፡ በስባሽ ፤ በንፍሱ ፡ ነባቢ ፡ ለባዊ ፡ ሕያው ፡ ባለአእምሮ ፡ ይባላል ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፯) ። አዳም ፡ በ፯ኛ ፡ ቀን ፡ መዠመሪያ ፡ ከምድር ፡ የፈለቀ ፡ የሰው ፡ ኹሉ ፡ ምንጭ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በዘር ፡ በሩካቤ ፡ ከርሱ ፡ እየተቀዳ ፡ ሞትና ፡ መቃብር ፡ የሚጠጡት ፡ ምድራዊ ፡ ሰው ፡ ኹሉ ፡ በርሱ ፡ በምንጩ ፡ ስም ፡ አዳም ፡ ይባላል ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፱) ። ግእዝ ፡ ግን ፡ ዕብራይስጥና ፡ ዐረብ ፡ ትግሬና ፡ ዐማርኛም ፡ ሳይቀሩ ፡ አዳም ፡ የሚሉትን ፡ ለውጦ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ ይላል ፤ ፍችውን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ።

አዳማዊ ፤ የአዳም ፡ ዘር ፡ ሰው ፤ ወይም ፡ ባሕርዩና ፡ ግብሩ ፡ ተፈጥሮው ። ልሕዙት ፡ አዳማዊት ፡ (ያዕ ፡ ዘእል) ።

(ጥ) **አድሞ ፤ ሞት ፤ (አደመ ፡ ይኤድም ፡ የአድም) ፤** ማማር ፡ መዋብ ፤ ደማም ፡ ደመ ፡ ግቡ ፡ መኾን ፡ ማስጐምዠት ፡ ደስ ፡ ማሰኘት ፤ በባሕርይ ፡ በመልክ ፡ አዳምን ፡ መምሰል ፤ ከርሱ ፡ መተካከል ። ሥን ፡ ወባሕይ ፡ ይኤድማ ፡ ለዐይን ። እንተ ፡ አደመቶ ፡ እምኔሆን ፡ ብእሲት ። ሶበ ፡ ተፈሥሑ ፡ በአድሞ ፡ ሥነ ፡ ላሕዮሙ ። ቍርባንክሙ ፡ ኢይኤድመኒ ። አደሞ ፡ ቃላ ፡ በቅድሜሁ ። በከመ ፡ ይኤድመከ ፡ ግበር ፡ ምስሌየ ። ዙሎ ፡ ዘኀለየ ፡ ወአደሞ ፡ ለሰሎሞን ፡ በነፍሱ ፡ ከመ ፡ ይግበር ፡ (ሢራ፵ ፡ ፳፪ ። አስቴ፪ ፡ ፱ ። ጥበ፲፫ ፡ ፫ ። ኤር፮ ፡ ፳ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፳ ። ጦቢ፫ ፡ ፮ ። ፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፲፩) ። በአደመ ፡ ፈንታ ፡ አስተአደመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢያስተኤድሞ ፡ ሀጕሎሙ ፡ ለሕያዋን ፡ (ጥበ፩ ፡ ፲፫) ።

አዳም ፤ የሚያምር ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ ውብ ፡ ደግ ፡ መልካም ፤ መልክ ፡ መልካም ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፤ ነቋር ፡ ጸጓር ፡ ፀዋግ ፡ ጸያፍ ፤ የዋህ ፡ መካሕ ፤ ሀካይ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ዐጓጕል ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ ቅጽልነቱ ፡ ፈናፍንታም ፡ ነው ፤ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይኾናል ። ወራዙት ፡ ዘአዳም ፡ አርኣያሆሙ ። አዳም ፡ አጥባትኪ ፡ እምወይን ። ከመ ፡ ማይ ፡ ቈሪር ፡ አዳም ፡ ለነፍስ ፡ ጽምእት ። አዳም ፡ ወሠናይት ። አዳመ ፡ ዝክር ፡ ወዜና ። ወኮነ ፡ አዳመ ፡ ዝንቱ ፡ ነገር ፡ በቅድመ ፡ ንጉሥ ፡ (ዮሴፍ ። ማሕ፩ ፡ ፪ ። ምሳ፳፭ ፡ ፳፭ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ሐም፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፴ ፡ ፬) ።

መአድም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የሚያምር ። እሰ ፡ ሠናይ ፡ ራእዮሙ ፡ ወመአድም ፡ ሥኖሙ ። ብእሲ ፡ ቀይሕ ፡ መአድም ፡ ገጹ ፤ መአድምት ፡ ብእሲት ። መዐርዒር ፡ ነገር ፡ ወመአድም ፡ ንባብ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፯ ። ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፯) ።

እዱም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ድምት) ፤ ያማረ ፡ ያጌጠ ፡ የተዋበ ፡ ውብ ፤ መልካም ፤ ደመ ፡ ግቡ ። ሶበ ፡

ሖረ ፡ በፍኖት ፡ ርእየ ፡ እዱመ ፡ ብእሴ ፡ ለቢሶ ፡ አል ባሰ ፡ ጸዐዳ ። እዱመ ፡ ዜና ። እድምተ ፡ ሥን ፡ (ዮ ሴፍ ። አዋል) ።

አአደመ ፤ (ያኤድም ፡ ያአድም) ፤ አው ፡ አስተአደመ ፤ ያስተኤድም ፡ ያስተአድም ፤ አሳመረ ፤ አስማመረ ፤ አደነቀ ፤ አመሰገነ ፤ አጣጣመ ፤ ደስ ፡ ብሎት ፡ ሠራ ፡ አዘጋጀ ። ኀፍረት ፡ አስተአድሞ ፡ ብእ ሲተ ፡ ባዕድ ። አየ ፡ እምክልኤቱ ፡ ግብራት ፡ ትዌድስ ፡ ወታስተኤድም ። ኢያስተአደምኩ ፡ ስቴሁ ፡ ለን ጉሥ ። ወባዕድኒ ፡ ዘአስተአደሙ ፡ በሕይወቶሙ ፡ (ሚራ፵፩ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ድ፳፯ ። አስቴ፪ ። ፪ዕዝ ፡ ፩ ፡ ፯) ።

እድሜ ፤—ቀጠሮ ፤—ዐደመ ።

አድማስ ፤ (ጽር ፡ አዳማስ ። ዕብ ፡ አናኽ ። ዐረ ፡ ዚጅ) ፤ ናእክ ፤ ርሳስ ፤ ወይም ፡ ብረት ፤ የሐዲስ ፡ ሕንጻና ፡ የማእዝን ፡ ልክ ፤ መመዘኛ ፡ ማስተካከያ ፤ ነደ ቅት ፡ በቀጭን ፡ ገመድ ፡ ጫፍ ፡ አስረው ፡ እንደ ፡ መል ሕቅ ፡ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ የሚሰዱት ። የደንጊያው ፡ ተራ ፡ የማእዝኑ ፡ ሥራ ፡ አለአድማስ ፡ አይቃናም ፤ ማእ ዝኑ ፡ ደግሞ ፡ ከርሱ ፡ ስም ፡ ነሥቶ ፡ አድማስ ፡ ይባላል ። ወናሁ ፡ ብእሲ ፡ ይቀውም ፡ ዲበ ፡ አረፍተ ፡ አድማስ ፤ ወውስተ ፡ እዴሁ ፡ አድማስ ። ከመ ፡ ቅጽረ ፡ አድ ማስ ፡ (ዓሞ፯ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ራእ ፡ ባሮ) ። አድማስ ፡ የልክ ፡ የሚዛን ፡ የማእዝን ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ባለቅኔዎች ፡ የምድር ፡ ዳር ፡ ዙሪያዋ ፡ ክበቧ ፡ ቅጥሯ ፡ ዳር ፡ ድንበሯ ፡

አድማስ ፤

ይሉታል ። ወተሀውከት ፡ ዙላ ፡ ሀገር ፡ ኢየሩሳሌም ፤ ፍኖተ ፡ አድማስ ፡ መከራሃ ፡ አኮኑ ፡ ኢይትፌጸም ። ወ እንዘ ፡ ዳዊት ፡ ያስቄቀ ፡ በተፈልጦ ፡ አምኖን ፡ ነፍስ ፡ ካዕበ ፡ አደንገፆ ፡ ርሕቀተ ፡ አቤሴሎም ፡ አድማስ ፡ (ቅኔ) ።

አድማስ ፤ (ዐረ ፡ አልማስ ። ዕብ ፡ ሐላ ሚሽ) ፤ የደንጊያ ፡ ንጉሥ ፤ አልማዝ ፡ ፅንቍ ፡ ፈርጥ ። ጥኑ ፡ ጠንካራ ፡ ደንጊያ ፤ ኲሖሕ ፡ እሳት ፡ የማይሰበር ፡ የማይፈነክት ። የነጠረ ፡ ብረት ፤ ደንጊያ ፡ የሚጠርብ ፡ ኲሖሕ ፡ የሚነድል ፤ የሚበሳ ፡ የሚሰረስር ። እብነ ፡ አድ ማስ ፡ ሠራዊ ፡ ወደምሳሴ ፡ ዙሉ ። ጽኑዕ ፡ ውእቱ ፡ ዘኢይትሔየክ ፤ ዘውእቱ ፡ እብነ ፡ አድማስ ፡ ኀያል ። መላዩ ፡ ኀጻውንት ፡ አድማስ ፡ (መቃ ፡ ገ፳፩ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፪) ።

አደነ ፤—በቁሙ ፤ ሸ ፡ ፈለገ ፤—ዐደነ ።

አዶናይ ፤ (ዕብ ፡ አዶን ፤ ጌታ ። አዶኒ ፤ ጌታዬ ። አዶኒም ፡ ጌቶች) ፤ ስመ ፡ እምላክ ፤ ይ ዝርዝር ፡ ነው ፤ እግዚእየ ፡ አጋዕዝትየ ፤ ወይም ፡ ጌታዬ ፡ ጌቶቼ ። ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ይኾናል ፤ ዐዋጁ ፡ ግን ፡ የብዙ ፡ ወንዶች ፡ ነው ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፬) ። ከመ ፡ ዝ ፡ ይቤ ፡ አዶ ናይ ፡ እግዚአብሔር ፡ ተብሎ ፡ ለአምላክ ፡ ሲቀጠልና ፡ የአምላክ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፡ ምስጢሩ ፡ ምስጢረ ፡ ሥላሴ ፡ ነውና ፤ አንድነትን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ሦስትነትን ፡ ያሳ ያል ፤ ዘይቤውም ፡ ጌቶቼ ፡ እግዚአብሔር ፡ እንዲህ ፡ አለ ፡ ያሰኛል ። ይቤ ፡ አንድነቱን ፤ እግዚአብሔር ፡ ባሕ ርዩን ፡ መለኮቱን ፤ አደናይ ፡ አካላቱን ፡ ያመለክታል ። ይ ኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ኢሳይያስ ፡ የሱራፌልን ፡ ምስጋና ፡ ፫ ፡ ቅዱስ ፡ ከተናገረ ፡ በኋላ ፤ ወሰማዕኩ ፡ ቃሎ ፡ ለአዶ ናይ ፡ እንዘ ፡ ይብል ፡ መኑ ፡ እፌኑ ፡ ወመኑ ፡ የሐውር ፡ ለነ ፡ ኀበ ፡ ዝ ፡ ሕዝብ ። ወእቤ ፡ ናሁ ፡ አነ ፡ ፈንወኒ ፡ ይ ላል ። ለነ ፡ ዝርዝሩ ፡ ለአደናይ ፡ ነው ፤ ንግበር ፡ ሰብአ ፡ በአርኣያነ ፤ ንዑ ፡ ንረድ ፡ ያለውን ፡ ይመስላል ። አይ ሁድ ፡ ግን ፡ አንድ ፡ ገጽ ፡ ባዮች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ራሱን ፡ ከ ሱራፌል ፡ አግብቶ ፡ ይላሉ ። በኦሪትና ፡ በነቢያት ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ አለ ፤ ኤሎሄን ፡ ተመልከት ። አደናይ ፡ በቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ለአምላክ ፡ ሲቀጸል ፡ እግዚእ ፤ ለሰው ፡ ሲቀጸል ፡ አጋዕዝት ፡ ይባላል ፤ ያውም ፡ ቢኾን ፡ ለብዙ ዎች ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ላንድ ፡ ሰው ፡ ብቻ ፡ አይቀጸልም ። ዕብራይስጡ ፡ አዶናይ ፡ ሱኑና ፡ ኤል ፡ ቤት ፡ ዑብዴ ኼም ፡ ባለው ፡ ግእዙና ፡ ዐረቡ ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ። አጋ ዕዝትየ ፡ ገሐሡ ፡ ቤተ ፡ ገብርክሙ ፡ እንዲል ፡ (ዘፍ ፲፱ ፡ ፪) ። እግዚእ ፡ አጋዕዝት ፡ የሚያሰኘው ፡ አንቀጹ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ፤ ይቤ ፡ አዶናይ ፤ ገሐሡ ፡ አዶ ናይ ።

አዶናዊ ፤ አዶናይ ፤ (አዶናውያን ፡ አ ዶናይያን) ፤ እግዚኣዊ ፤ ወልደ ፡ እግዚእ ፤ ዘቦቱ ፡ እ ግዚእና ። ዓለመኛ ፡ ባላዱኛ ፤ ዘመናይ ። ንትቀበል ፡ መ ርዓዌ ፡ አዶናዌ ፡ (ድጓ) ። እዱኛ ፡ አዱኛ ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ አደን ፡ ከማለት ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አዲፍ ፤ ፎት ፤ (አደፈ ፡ የአድፍ ፡ ይእ ድፍ) ፤ ማደፍ ፡ መኾለፍለፍ ፤ እድፋም ፡ ጕድፋም ፡ መኾን ።

አደፍ ፤ (ብ ፡ አእዳፍ) ፤ በቁሙ ፡ እድፍ ፡ ጕድፍ ፤ ርስሐት ፡ እዳው ። ግብ ፡ ዘምሉእ ፡ አደፈ ፡ ወ ዕዔ ፡ (ስንክ ፡ ሐምሽ) ።

አደፍ ፤ የሴቶች ፡ ግዳጅ ፤ ትክቶ ። ተርታ ፡ መ ናኛ ፡ እኽል ፡ ንፋሽ ፡ ገለባ ፡ ሐሠር ፡ ያለው ። ጥሩና ፡ አደፍ ፡ እንዲሉ ፡ (ዐማርኛ) ።

አደፋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ እድፋም ፡ ጕድፋም ፡ ሼቅቅታም ።

አዳር ፤ (ራት ። ዕብራ) ፤ የዕብራውያን ፡ ወር ፡ መጋቢት ፡ የጥቅምት ፡ ፮ኛ ፡ የሚያዝያ ፡ ፲፪ኛ ፤ በሠግር ፡ ጊዜ ፡ ፲፫ኛ ፡ (አስቴ፫ ፡ ፯ ። ዕዝ፮ ፡ ፲፭) ። ፍችው ፡ ዕ በይ ፡ ርሕብ ፡ ልዕልና ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ኅዳርን ፡ ተመል ከት ። (ታሪክ) ፤ በ፫ ፡ በ፫ ፡ ዓመት ፡ አንዳንድ ፡ ወር ፡

ሠግር ፡ እየጨመረ ፡ ዓመታቸው ፡ ፲፫ ፡ ወር ፡ ይኾናል ፤ ስለዚህ ፡ መጋቢት ፡ ካለቀ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ መጋቢት ፡ ይላሉ ። ይኸውም ፡ ፀሓይ ፡ ከጨረቃ ፡ የምታተርፈው ፡ ፲ ፡ ፲ ፡ ቀን ፡ አለና ፡ ያ ፡ ተሰብስቦ ፡ ነው ። ወበሰ፡ ሠለስቱ ፡ ዓመት ፡ ያሠግሩ ፡ አሐደ ፡ ወርኀ ፡ ወይከውኑ ፡ አዳራት ፡ ክልኤተ ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

አደር ፤ እሾኽም ፡ ዕንጨት ፡ ጋሬጣ ፤ እሾኹ ፡ እንደ ፡ ችንካር ፡ ያለ ፤ መርዛም ።

አዴራ ፤ አደርማ ፤ ቀኖት ፡ የቀኖት ፡ ስም ፤ አራተኛ ፡ ቀኖት ፡ የቀኝ ፡ እግሩ ። ሰዶር ፡ አላዶር ፡ ዳናት ፡ አዴራ ፡ ሮዳስ ፤ ኀምስቱ ፡ ቅንዋተ ፡ መስቀል ፡ (አዋልድ ፡ የጸሎት ፡ መጽሐፍ) ። ቀኖት ፡ ማለትም ፡ ችንካሩን ፡ ብቻ ፡ አያሳይም ፡ ስቍረቱንም ፡ እንጂ ፤ ዐምስተኛው ፡ ቀኖት ፡ ኵናት ፡ ነው ።

አዲር ፤ (**ብ ፡ አዲሪም ፡ ዕብራ**) ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ፡ ታላቅ ፡ ገናና ። ጥቀ ፡ ተሰብሐ ፡ ባለው ፤ ማህ ፡ አዲር ፡ ሽምኻ ፡ እንዲል ፡ (መዝ ፡ ፰) ።

አድሮሔም ፤ (**ዕብ ፡ አዲሬሔም ። ጽር ፡ አዶሪም**) ፤ ዐቢይቶሙ ፤ ጽኑዓኒሆሙ ፤ ክቡራኒሆሙ ፤ መላእክ(ህቅ)ቲሆሙ ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ገባሮች ፡ ይሉታል ፡ (ነሐ፫ ፡ ፩) ።

አድርያ ፤ **አድርያቲክ** ፤ የባሕር ፡ ስም ፤ በኢጣልያና ፡ በግሪክ ፡ መካከል ፡ ያለች ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፳፯) ።

አዴሮት ፤ (**ዕብ ፡ አዴሬት ፤ ብ ፡ አዳሮት**) ፤ የላይ ፡ ልብስ ፡ ታላቅ ፡ ሰፊ ፤ ጀባ ፡ ካባ ፡ መጐናጠፊያ ፤ ኀይል ፡ ጽንዕ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሥርጥ ፡ መንገድ ፡ ዕዳሪ ፡ ሸንኀ ፡ ይሉታል ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ።

አደስ ፤ (**ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሀዳስ**) ፤ በቁሙ ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፤ ሽነት ፡ ባርሰነት ። ምርስኔን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አደሳን ፤ (**ሳት ። ሱር ፡ ሀዳሲን ። ዕብ ፡ ሀዳሲም**) ፤ አደሶች ፡ የሽነት ፡ የባርሰነት ፡ ዛፎች ። ማእከለ ፡ አዕዋም ፡ ዘአደሳን ፡ (ዘካ፩ ፡ ፰) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ዘአደሼም ፡ ይላል ፤ አንዳንዱም ፡ አደሼምን ፡ ትቶ ፤ በአዕዋም ፡ ፈንታ ፡ ማእከለ ፡ ክልኤ ፡ አድባር ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

አህ ፤ (**ዕብ ፡ አሀሀ**) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። የሐዘን ፡ የጭንቅ ፡ ያሉታ ፡ የንቀፌታ ፡ ቃል ፤ መታመም ፡ መጐስም ። አይ ፡ አዬ ፤ ዋይ ፡ ወዮ ፤ ወዲያልኝ ፡ ወዲያ ፤ እህ ፡ እህህ ፤ ሐሰ ፡ ኀድግ ፤ ይኾናል ። (ግጥም) ፤ ሰው ፡ ኹሉ ፡ ገብቶ ፡ አገሩን ፤ እህናኔ ፡ (እኔ) ፡ ቀረኹ ። አህ ፡ አህ ፡ እምዘቲ ፡ ኀፍረት ። አህ ፡ እምዘቲ ፡ ሕሠም ፡ (አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፲፭ ። ሕዝ፱ ፡ ፲፱) ። ኹለተኛም ፡ አንክሮና ፡ ብፅዓን ፡ የደስታ ፡ ቃል ፡ ይኾናል ፤ ሐሰ ፡ ኀድግ ፡ ከማለት ፡ በቀር ፡ ዐማርኛው ፡ አይለወጥም ። አህ ፡ አህ ፡ ሊድምፀ ፡ ቅኔሆሙ ። አህ ፡ አህ ፡ ሚ ፡ መንክር ፡ ወመድምም ። አህ ፡ አህ ፡ አንደደኒ ፡ ፍቅርከ ፡ (ግንዘ ። አረጋ) ።

አሆ ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ፤ የትሕትና ፡ የተአዝዞ ፡ ቃል ። ዕሺ ፡ በጎ ፤ በጀ ፤ ይኹን ፤ አደርጋለኹ ፤ ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ መሐላ ፡ ነው ። ወይቤሉ ፡ አሆ ፡ ናገብእ ፡ ሎሙ ፡ በከመ ፡ አዘዝከነ ፡ ከማሁ ፡ ንገብር ። ኢትበልዎ ፡ አሆ ፡ ለፍትወቱ ። አሆ ፡ ብሂልየ ፡ ለመማክርትየ ። አሆ ፡ በሃሊት ። አሆ ፡ በልነ ። በእንተ ፡ አሆ ፡ ብሂሎቱ ፡ ወትሕትናሁ ፡ (ነሐ፭ ፡ ፲፪ ። ሮሜ፯ ፡ ፲፪ ። አስቴ ፡ ፫ ። ዳን፩ ፡ ፳ ። ያዕ፫ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፪፻፶፱) ።

(ጥያ) **አህያ** ፤ (**ቅብጥ ፡ ሄያ ፤ ሄሄያ**) ፤ በቁሙ ፤ አድግ ፤ ሲጮኽ ፡ ሀሀሀ ፡ የሚል ። (ተረት) ፤ ዳኛ ፡ ቢያጋድል ፡ በዳኛ ፤ አህያ ፡ ቢያጋድል ፡ በመጫኛ ። አህያ ፡ ሠባ ፤ ካልተበላ ፡ ምን ፡ ረባ ።

(ላ) **አህያ ፡ ሽራህያ** ፤ (**ዕብ ፡ ኤህዬ ፡ አሼር ፡ ኤህዬ**) ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ እሄሉ ፡ ዘእሄሉ ፡ ወይም ፡ እከውን ፡ ዘእከውን ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፲፬) ። ሦስተኛም ፡ በዚሁ ፡ ቍጥር ፡ ከዚሁ ፡ ኢየይዞ ፡ ኤህዬ ፡ ሽላሐኒ ፡ ይላል ፤ እሄሉ ፡ ፈነወኒ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አንቀጹን ፡ ስም ፡ አድርጎታል ። ዘይቤው ፡ ላባቶቻችኹ ፡ ለሦስቱ ፡ ኹሉ ፡ በጭንቃቸው ፡ ጊዜ ፡ እሄሉ ፡ ምስሌክ ፡ ያላቸው ፡ አምላክ ፡ ያሰኛል ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ አደናይ ፡ ምስጢረ ፡ ሥላሴ ፡ አለበት ፤ ባ፲፬ ፡ ቍጥር ፡ ያነበበውን ፡ ከዚያው ፡ ባ፲፭ኛው ፡ ተርጕሞታል ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዘይቤውን ፡ ሳይሹ ፡ ዘሀሎ ፡ ወይሄሉ ፡ ብለው ፡ የምስጢር ፡ አፈታት ፡ ይፈቱታል ። ያህና ፡ ይሆዋን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አሄል ፤ (**ዕብራ**) ፤ ድንኳን ፤ የድንኳን ፡ ስም ።

አሆላ ፤ ድንኳና ፤ ድንኳንነቷ ።

አሆሊባ ፤ ድንኳኔ ፡ በርሷ ፤ ድንኳኔ ። ኦን ፡ ትቶ ፡ ሀላ ፡ ወሀሊባ ፤ ይላል ፤ ግድፈት ፡ ነው ። ኦሆላ ፡ ሰማርያ ፤ ኦሆሊባ ፡ ኢየሩሳሌም ፤ (ሕዝ፳፫ ፡ ፩—፱) ።

አውግሥጦስ ፤ የሮማውያን ፡ ወር ፡ ነሐሴ ፡ አውግሥቱስ ፡ የነገሠበት ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

አዊው ፤ **ዎት** ፤ (**አወ ፤ አወወ ፡ የአውው ፡ ይእ(ው)ወው**) ፤ ማወው ፡ ኹብኛ ፡ መጮኽ ፤ አዉ ፡ አዉ ፡ ማለት ። ማያያዝ ፡ ማጫፈር ፡ ማከታተል ፤ ያንኑ ፡ ደግሞ ፡ ማሻሻል ፡ ማማረጥ ፡ ማበላለጥ ። እውዋ ፤ ዋዌ ፤ ዋው ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ እውዋ ፡ የሕፃናት ፡ ኀዋየ ፡ ተውኔት ፤ ዋዌንና ፡ ዋውን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ።

(ላ) **አው** ፤ (**ዕብ ፡ አ ። ሱር ፡ ወዐረ ፡ አው**) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። አጫፋሪ ፡ አነጻጻሪ ፡ ቃል ፤ ዋዌ ፤ ወይ ፡ ወይም ፤ በጥያቄ ፡ ጊዜ ፡ ወይስ ። አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ከሚመ ፡ ጋራ ፤ አው ፡ ውእቱ ፡ ወሚመ ፡ አንተ ፡ ንዑሊት ፡ እያለ ፤ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ዋዌ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ብቻውን ፡ በመከታተል ፡ ይገባል ። ለእመ ፡ አበስነ ፡ ለከ ፡ በአእምሮ ፡ አው ፡ በኢያእምሮ ፡ አው ፡ በጽልሑት ፡ አው ፡ በእከየ ፡ ልብ ፡ አው ፡ በገቢር ፡ አው ፡ በተናግሮ ፡

አው፡ በናእሰ፡ ልብ። ዕሥራ፡ ወንምስቱ፡ አው፡ ሠላሳ። አው፡ ሠምዕ፡ አው፡ ዘይት። ቦኑ፡ አው፡ አልቦ። ንግሩኒ፤ አው፡ ትሠውዑ፡ አው፡ ኣነሥኢ፡ ላዕሌክሙ፡ ጥብጣቤ፡ ሐብል፡ (ቅዳ ። ዮሐ፯፡ ፲፱ ። ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፯ ። መቃ፡ ገ፪) ። ዋዌነት፡ ስላለው፡ አው፡ ወአው፡ አይልም፤ ምስጢሩ፡ ማማረጥና፡ ማሻሻል፡ ነው ።

እወ፤ (ዐረ፡ ኢ.ይ፤ ነዐም ። ዕብ፡ ሄን)፤ ነባር፡ አንቀጽና፡ ንኡስ፡ አገባብ ። ያምንታ፡ ቃል፤ ፍችው፡ አወን፤ እውነት፤ በውነት ። ቦኑ፡ ቃል፡ እም እግዚአብሔር፤ ወይቤሎ፡ እወ፡ ቦ። እወ፡ እኍየ። እወ፡ እግዚኦ፡ ፍትሖሙ። እወ፡ እግዚኦ፡ አምላከ፡ ዡሉ፡ እወ፡ እግዚኦ፡ አኃዜ፡ ዡሉ፡ እወ፡ እግዚኦ፡ ፈጣሬ፡ ዡሉ። ወይኩን፡ ነገርክሙ፡ እመኒ፡ እወ፡ እወ፤ ወእመኒ፡ አልቦ፡ አልቦ፡ (ኤር፵፬፡ ፲፯ ። ፊልሞ፡ ፳ ። ግንዘ ። ቅዳ ። ማቴ፭፡ ፴፯) ። የቀረውን፡ በደቂቅ፡ ርባታ፡ ተመልከት፡ (ዕር፲፭፡ ቍ፯፬) ።

አውያት፤—ጩኸት፡ ቡታ፤—ዐወየ፡ ዐውየወ ።

አውከከ፤—አወከ፡ አስፈራ፤—ወኪክ፡ ወከ፤ ወከከ ።

አውክሞዲስ፤(ጽር፡ አውክሞዱስ ። ዕብ፡ ጊብዓት)፤ ታናሽ፡ ተራራ፡ ጕብ፡ ባማ፤ የሳኦል፡ ከተማ፡ (፩ነገ፡ ፲፭፡ ፬ ። ፳፯፡ ፩) ። ጽኑ፡ በረሐ፡ ምድረ፡ በዳ፡ ተራራ፡ ኰረብታ፡ ዋሻ፡ ፍርኵታ፡ ያለበት፤ ድኳላ፡ ሠጣ፡ አጋዘን፡ ድኩላ፡ ሌላውም፡ ኹሉ፡ አውሬና፡ እንስሳ፡ የሚታደንበት፡ (፩ነገ፡ ፳፫፡ ፲፬ና፡ ፲፭፡ ፲፱) ።

አውከዐ፤—አደከመ፡ አሰለቸ፤—ወኪዕ፡ ወክዐ ።

አውል፤ (ዐረ፡ አል)፤ ጊሜ፡ የምድር፡ ላቦት፡ እንፏለት፤ የጉም፡ ሽንት፡ እንደ፡ ጤፍ፡ ቅንጣት፡ ያለ፤ ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ጤዛ፡ ይሉታል ። ይባርክዎ፡ ጠል፡ ወአውል። ወትተርፍ፡ ምድር፡ ባሕቲታ፡ ዘእንበለ፡ ጠል፡ ወአውል። ክነኒ፡ አውሉ፡ (ዳን፫፡ ፵፭ ። ቀሌ ። አዋል) ።

አውሎ፤—ጥቅል፡ ነፋስ፤—ዐዊል፡ ዖለ፤ ዐውሎ ።

አውሎግያ፤(ጽር፡ ኤፍሎጊአ)፤ ቡሩክ፡ ኅብስት፤ ተረፈ፡ መሥዋዕት፡ ከቍርባን፡ በኋላ፡ በቡራኬ፡ ጊዜ፡ የሚሰጥ ። እንዘ፡ ይሜጡ፡ አውሎግያ። ኅብስተ፡ አውሎግያ፡ (ቅዳ ። ኪዳ) ።

አውሎግዮስ፡ ጌርዮስ፤(ጽር፡ ኤፍሎጊቶስ፡ ኪሪዮሽ)፤ ቡሩክ፡ እግዚአብሔር፡ (ቅዳ) ።

አውሎግሶን፤ (ጽር፡ ኤፍሎጊሶን)፤ ትእዛዝ፡ አንቀጽ፤ ባርክ ። መነኮሳት፡ ግን፡ ቃለ፡ ጵዋዔ፡ ይሉታል፤ ቤቶች፡ ባለቤቶች፡ እገሌ፡ እንተኔ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አውሎግሶን፡ ብለው፡ ይጠራሉ፤ ፍችውንም፡ ክፈት፡ ማለት፡ ነው፡ ይላሉ፤ አንዳንዶች፡ ደግሞ፡ አረጋዊ፡ ዘይደልዎ፡ ክብር፡ ይሉታል፡ (ገድዮሐ) ።

ኤውላጦን፤(ጽር፡ ሄዊላት ። ዕብ፡ ሐዊላ)፤ ስመ፡ ነገድ፤ የሰው፡ ስም፤ የካም፡ የልጅ፡ ልጅ፤ የኵሽ፡ ኹለተኛ፡ ልጁ፡ የሳባ፡ ታናሽ ። ኖጻ፡ ኖጻዊ፡ ማለት፡ ነው፡ (ዘፍ፲፡ ፯) ። ምድረ፡ ኤውላጦን፤(ዕብ፡ ኤሬጽ፡ ሐዊላ)፤ የሐዊላ፡ መሬት፡ የወርቅ፡ አሸዋ፡ ድቡሽት፤ ወርቅ፡ እንዳሸዋ፡ የሚታፈሥበት፡ ካባይ፡ በመለስ፡ ያለ፡ ቈላ፤ ዳንግላ፡ ምድረ፡ ሻንቅላ፤ ወዲያ፡ ማደም፡ ባባይና፡ ባባይ፡ መካከል፡ ከላይ፡ እስከ፡ ታች፡ እስከ፡ ከርቱም፡ ያለው፡ ሸናጣ፡ ሾጣጣ፡ ዥላላ፡ ሞላላ፡ ሾገሌ፡ የሱዳን፡ ቀበሌ፡ ሳይቀር፡ (ዘፍ፪፡ ፲፩፡ ፲፪) ። ሙሴ፡ ፵፡ ዘመን፡ በሱዳን፡ አገር፡ ስለ፡ ኖረ፡ የሐዊላን፡ ብዕል፡ ወርቋን፡ ወርቃምነቷን፡ የወርቋን፡ ጥራትና፡ ብዛት፡ ባየው፡ ባወቀው፡ ተናግሯል፡ (ዮሴፍ) ። ባገራችንም፡ አፈ፡ ታሪክ፤ ሙሴ፡ በትግሬ፡ እስካኵስም፡ እስከ፡ ሽሚዛና፤ በጕንደርም፡ እስከ፡ ደንቢያና፡ እስከ፡ ጣና፡ መጥቶ፡ ነበረ፡ ይባላል ። ርሱም፡ ራሱ፡ ሱዳናዊት፡ ሴት፡ እንዳገባ፡ በኦሪቱ፡ ያመለክታል፡ (ዘኍ፲፪፡ ፩) ። ጊዮርጊስ፡ ጽሩይ፡ ወርቀ፡ ኤውላጦን፡ (ደራሲ) ።

አውሎኒ፤ ን፤ ና፤ (ጽር፡ አፍሎኒ)፤ ዘብጥ፡ ቈላ፤ ሜዳ፡ ረባዳ፡ (ዮዲ፯፡ ፫፡ ፲፯፡ ፲፡ ፲) ።

አውልዕ፤(ዕብ፡ ኤሎን፡ አሎን)፤ ጥኑ፡ ጠንካራ፡ ዕንጨት፤ ብርቱ፡ ዛፍ፡ በሉጥ፡ (ዘፍ፲፰፡ ፩) ።

አውልዕ፤ (ዐረ፡ ወለዐ፤ አበራ፡ ለኰሰ)፤ የበረሐ፡ ዘይት፡ ወይራ፤ መራራ፡ ጠንካራ፤ ጥንካሬው፡ እንደ፡ በሉጥ፡ ያለ ። አውልዐ፡ ገዳም። ወጽንዑ፡ ከመ፡ ጽንዐ፡ አውልዕ። ዕፀ፡ አውልዕ፡ (ሮሜ፲፩፡ ፲፯፡ ፳፬ ። ዓሞ፪፡ ፱ ። መጽ፡ ምስ) ።

አውናን፤(ጽር፡ አፍናን ። ዕብ፡ ኦናን)። የሰው፡ ስም፤ ፪ኛው፡ የይሁዳ፡ ልጅ፡ (ዘፍ፴፰፡ ፱) ። አውስቦ፡ አውናን፤ የአውናን፡ ፅምረት፡ ሩካቤ፤ አውናናዊ፡ ሥራ፤ ፈቃድን፡ ፈጽሞ፡ ዘር፡ አለመስጠት፡ ከውጭ፡ ማፍሰስ፡ (አንቀጸ፡ ንስሓ፤ ወይም፡ መጽሐፈ፡ ኑዛዜ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፭) ።

አውሥአ፤—አስደራጊ፤—ወሚእ፡ ወሥአ ።

አፍ፤—በቁሙ፤—ዐዊፍ፡ ዖፈ ።

አውቃፍ፤—አንበሮች፤—ወቀፈ ።

አውርዮን፤(ጽር፡ አውሪዮን)፤ ጌሰም፤ ሳኒታ፡ (ዘኍ፲፬፡ ፳፭) ።

አርያሬስ፤(ዕብ፡ አር፡ ሔሬስ)፤ ፀሓይ፤ ስመ፡ ፀሓይ፤ ሥዕለ፡ ፀሓይ፤ አር፡ ጸዳሉ፡ ብርሃኑ፡

ቀርኑ ፡ ምዕዛሩ ፤ ያሬስ ፡ ስሌዳው ፡ ክበቡ ። ቶማስን ፡ ተመልከት ፡ (ሔኖ፸፰ ፡ ፩) ። ኦርያሬስ ፡ ሰማይ ፡ ልብስኪ ፡ ወአሣእንኪ ፡ እብላ ። ሰባም ፡ ሰአንጣዎስ ፡ ሰሃይማኖቱ ፡ ዘአጽደላ ፡ እምኦርያሬስ ፡ ወእብላ ። እምታስግዱ ፡ ብርክ ፡ ለኦርያሬስ ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፯ ። ጎዳ፱) ።

አውራቂስ ፤ (ጽር ፡ ሄውሮክሊዶን) ፤ ብርቱ ፡ ነፋስ ፡ ባሕር ፡ የሚደርጥ ፡ የሚያናውጥ ፤ መርከብ ፡ የሚንጥ ፡ የሚገለብጥ ። ጥፉንቂስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፲፬) ።

አውራስ ፤ (ጽርእ) ፤ ጸዳል ፡ ብርሃን ፤ ነጸብራቅ ፡ ውጋጋን ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፪) ።

አውስት ፤ (ጽር ፡ ጊብስ) ፤ ንስር ፡ የጥንብ ፡ አሞራ ፤ አስቀድሞ ፡ ዐይን ፡ የሚያነቍር ፡ ፊት ፡ የሚሾጭር ፡ የሚጐፈጭር ፤ ዐይን ፡ ሳያወጣ ፡ የማይበላ ። (ሙሾ) ፤ ዘምቶ ፡ የሞተ ፡ ሰው ፡ ያዝንለት ፡ አያጣ ፤ አሞራ ፡ እንኳ ፡ ወርዶ ፡ ፊቱን ፡ ነጭቶ ፡ ወጣ ። አውስትኒ ፡ ሐቂፎ ፡ ዕጐሊሁ ፡ ይበይት ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፳፯ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፲ ። ፯ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ፡ ፲፫ ፡ ፲፯) ።

አውስት ፡

አዊት ፤ (ዕብ ፡ አት) ፤ ምልክት ፡ ፊደል ፤ ታምራት ፡ ገቢረ ፡ ኀይል ። የዮሐንስ ፡ መጥምቅ ፡ ስምና ፡ በዓል ፤ ምልክታም ፡ ባለምልክት ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ያገር ፡ ስም ፡ የወይን ፡ እሸት ፡ ጊዜ ፡ ይሉታል ። በዓል ፡ ዘስሙይ ፡ ውእቱ ፡ ዮሐንስ ፡ አዊት ። ዘአዊት ፡ ዮሐንስ ፡ (አብጥሊ ። አዋል) ።

አወተ ፤ (ሐባብ) ፤ ተለቃ ፡ ተበደረ ፤ ታደለ ፡ ተቀበለ ።

አወት ፤ ልቃሕ ፤ ጸጋ ፡ ዕድል ።

አውታይ ፤ ን ፤ (ዐረ ፡ አውታን) ፤ ታላቅ ፡ ሰፊ ፡ ቤት ፤ ወይም ፡ ድንኳን ፡ (አቡሻ ፡ ፯) ።

አውቴ ፤ (ጽር ፡ ናዋት ። ዕብ ፡ ናዮት) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ የጸሎት ፡ የትምርት ፡ ቤት ፤ መጋቢያ ፡ መሰብሰቢያ ፤ መካን ፡ ጉባኤ ። አውቴ ፡ ዘራማ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፱ ፡ ፳፫) ።

አውተረ ፤ —አስደራጊ ፤ —ወቲር ፡ ወተረ ።

አዚብ ፤ ቦት ፤ (አዘበ ። ዐረ ፡ ወሱር ፡ ዛብ ። ዕብ ፡ ዞብ) ፤ መፍሰስ ፡ መንገርገር ፡ መንፎክ ፤ ፈር ፡ ፈር ፡ ጭርቅ ፡ ጭርቅ ፡ ጠብ ፡ ጠብ ፡ ማለት ፤ የሽንት ፡ የዘር ፡ የወተት ፡ የደም ፡ የፈሳሽ ፡ ኹሉ ።

አአዘበ ፤ አስተአዘበ ፤ ሸነ ፡ ሸና ፤ አጨረቀ ፤ ረጨ ፡ ፈንጠቀ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሰለለ ፡ ጐበኘ ፡ ይሉታል ። ዘያስተአዝብ ፡ ነበ ፡ አረፍት ። ቅጥር ፡ ተጠግቶ ፡ የሚሸን ፡ ውሻ ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፡ ቤት ፡ ሰብ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፳፪ ፡ ፴፬ ። ፫ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፳፩ ። ፬ነገ ፡ ፱ ፡ ፰) ።

ሚዘብ ፤ (ሐባብ) ፤ ቦይ ፤ መትረብ ፤ አሸንዳ ።

(ጥ) **»ዝብ ፤ (ዐረ ። ዕብ ፡ ዞብ) ፤** አባለ ፡ ዘርዕ ፤ እስኪት ፤ ትእምርተ ፡ ተባዕት ።

(ጥዛ) **አዛብ ፤ (ዕብ ፡ ኤዞብ ። ጽር ፡ ሒሶፖስ) ፤** መርጫ ፡ የቀንበጥ ፡ ችቦ ፤ ታናናሽ ፡ ቀጫጭን ፡ ቀንበጥ ፡ ሐረግ ፡ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፡ ላይን ፡ ላፍንጫ ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ ናዕናዕ ፡ አዩባን ፡ ነጭ ፡ ሽቱ ፡ ሬሐን ፤ ዐጡንባር ፡ የጠጅ ፡ ሣር ፡ ይህን ፡ የመሰለ ። ቅጥይ ፡ የገበ ፡ በጉን ፡ የሚወጣ ፡ የሚያፈጠፍጥ ፤ በቤት ፡ በግንብ ፡ ላይ ፡ ሳይዘሩት ፡ የሚበቅል ፡ ሣር ፡ ቅጠል ፤ እንዳሸክትና ፡ እንደ ፡ ሙጃ ፡ ያለ ። ሁስጱን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ባለመጽሐፎች ፡ ግን ፡ ያንንም ፡ ይኽንም ፤ የተጐነጐነ ፡ ሐር ፡ አዩባን ፡ ስምዛ ፡ አሸክት ፡ ይሉታል ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፳፪ ። መዝ ፡ ፶) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ለናዕናዕ ፡ ብቻ ፡ ይነገራል ፤ መደበኛው ፡ ርሱ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፲፩ ፡ ፵፪) ።

አዜብ ፤ —ደቡብ ፡ በረሓ ፤ —አዝየብ ።

(ጥ) **አዝዘ ፤ ዘት ፤ (አዘዘ ። ዕብ ፡ ጻዌሀ) ፤** ማዘዝ ፤ መናዘዝ ፤ (ጥና) መናዘዝ ፤ በሥራ ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ በገንዘብ ፡ በርስት ፡ ቍርጥ ፡ ቃል ፡ መስጠት ፤ አድርግ ፡ አታድርግ ፡ ይኹን ፡ አይኹን ፡ ማለት ፤ በቃል ፡ በጥፈት ፤ የሹም ፡ የቄስ ፡ ያባት ፡ የባለቤት ። (ተረት) ፤ ያልተሾመ ፡ አያዝ ፤ ያልቀሰሰ ፡ አይናዝዝ ። ላይሞቱ ፡ መናዘዝ ፤ ላይመቱ ፡ መጋበዝ ። አዝዘ ፡ ይኩን ፡ በጽሒፍ ፡ ወዘእንበለ ፡ ጽሒፍ ፡ ፈታሒ ፡ የአዝዝ ፡ ለባእካኒሁ ፡ በፈሪሀ ፡ እግዚ ። አዘዘ ፡ ያብእዋ ። አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘትኤዝዝ ፡ ለበዊእ ፡ ወለወፂእ ። መኑ ፡ አዘዘክሙ ፡ ትሕንጹ ። አዘዘ ፡ በእንተ ፡ ቤቱ ፡ ወሞተ ። የአዝዝ ፡ እምቅድመ ፡ ምንዙስናሁ ፡ በእንተ ፡ ንዋዩ ፡ ዘከመ ፡ ፈቀደ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭ ፡ ፩ ። ፵፫ ፡ ፫ ። ዮዲ፲፪ ፡ ፩ ። ፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፪ ። ዕዝ፩ ፡ ፫ ። ፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

አዛዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት) ፤ የሚያዝ ፡ የሚናዝዝ ፤ አዛዥ ፡ ናዛዥ ፤ ሠራዒ ፡ መጋቢ ። እለ ፡ አልቦሙ ፡ አብ ፡ ወኢእም ፡ ወኢአዛዚ ። ረሰየከ ፡ እግዚአብሔር ፡ አዛዜ ፡ ለሠነኔየ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፫ ። ዮሴፍ) ።

አአዘዘ ፤ አስተአዘዘ ፤ አሳዘዘ ፤ እዘዝ ፡ ናዝ ፡ አለ ፤ አዛዥነት ፡ ሾመ ፤ ወከለ ።

መአዝዝ ፤ መስተአዝዝ ፤ (ዝት ፡ ዛን ፡ ዛት) ፤ የሚያዝ ፤ የሚያሳዝዝ ፤ አዛዥ ፡ አሳዛዥ ።

ትአዘዘ ፤ ታዘዘ ፤ ሰማ ፡ ተቀበለ ፤ ዕሺ ፡ በን ፡ አለ ፤ ተገዛ ፡ አገለገለ ። ወተአዘዘ ፡ ውእቱ ፡ ዐንበሪ ፡ የ ኀጦ ፡ ለዮናስ ። ኀሊ ፡ ዳእሙ ፡ ዘተአዘዝከ ። አልቦ ፡ ዘይትኤዘዝ ፡ ለቃልከ ። ልህቀ ፡ እንዘ ፡ ይትኤዘዝ ፡ ለአዝማዲሁ ። ተአዘዛ ፡ ለአምታቲክን ፡ (ዮና፪ ፡ ፲፩ ። ሢራ፫ ፡ ፳፱ ። ዮዲ፲፮ ፡ ፲፬ ። ድጓ ። ዲድ ፡ ፫) ።

ተአዛዚ ፤ የሚታዘዝ ፡ ታዛዥ ፤ ተለኣኪ ፡ አገል ጋይ ፤ ዕሺ ፡ ባይ ፡ ፈቃደኛ ። ተአዛዚ ፡ ዲበ ፡ ሰብእ ። ተ አዛዚ ፡ ለትፍሥሕት ፡ ወለኑዛዜ ። ረድኡ ፡ ወተአዛ ዚሁ ። ወትከውን ፡ ለከ ፡ ተአዛዚተ ፡ (ሔኖ፳ ፡ ፩ ። ስ ንክ ፡ የካ፲፱ ። ጥቅ፲፱ ። ፈላስ) ።

እዙዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ዝዝት) ፤ በቁሙ ፤ የ ታዘዘ ፤ የተገባ ፤ የተሠራ ፡ የተወሰነ ፤ የተጣፈ ፡ የተነገረ ። እዙዝ ፡ ውእቱ ፡ ከመ ፡ ያጥፍእ ። ሀቦ ፡ ክፍሎ ፡ ዘእ ዙዝ ፡ ለከ ። በከመ ፡ እዙዝ ፡ በእንቲኣሆሙ ፤ ወዓዲ ፡ እዙዝ ፡ ውስተ ፡ ሕግ ። ዘኢእዙዝ ፡ በውስተ ፡ ሕግ ፡ (ዮዲ፫ ፡ ፰ ። ሢራ፯ ፡ ፴፩ ። ኩፋ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፲ ። ቀሌ) ።

ትእዛዝ ፤ (ዛት) ፤ በቁሙ ፤ እግዚኣዊ ፡ አምላ ካዊ ፡ ቃል ፤ ከሥራ ፡ አስቀድሞ ፡ የሚሰጥ ፡ የሚጣፍ ፡ የሚነገር ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፡ አድርግ ፡ አድርግ ፡ የሚል ፤ ፈቃድ ፡ ደንብ ፡ ዕድር ፤ የሚገባ ፡ ነገር ። እስመ ፡ በትእ ዛዝ ፡ ውእቱ ፡ ቃሉ ። ወፀአ ፡ ትእዛዝ ፡ እምኀበ ፡ ን ጉሥ ። ይወፅኡ ፡ እምትእዛዝ ። በእንተ ፡ ትእዛዝ ፡ ወጽሕፈቱ ። ታቦት ፡ እንተ ፡ ትእዛዝ ። ዐቂበ ፡ ትእዛ ዛቲሁ ፡ ለእግዚ ። ትእዛዛተ ፡ ሰብእ ። ትእዛዘ ፡ አበ ዊነ ፡ ሐዋርያት ፡ (ሉቃ፩ ፡ ፴፱ ። ዳን፪ ፡ ፲፫ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ፡ ፩ ። ዘፀ፴፱ ፡ ፲፭ ። ሢራ፳፫ ፡ ፳፯ ። ኢሳ ፳፱ ፡ ፲፫ ። ቅዳ) ። ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፡ ትእዛዝ ፡ መባሉ ፡ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ሲመጣ ፡ ነው ፤ ከታች ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ሲወጣ ፡ ግን ፡ ልመና ፡ ጸሎት ፡ ይባላል ።

ተአዘዘ ፤ ተዛዘዘ ፤ ተደራረገ ።

አስተአዘዘ ፤ አስተዛዘዘ ፤ ተዛዘዙ ፡ አለ ፤ አደ ራረገ ።

መስተአዝዝ ፤ የሚያስተዛዝዝ ፡ አስተዛዛዥ ።

እዘዝ ፤—ጽንዕ ፡ ኀይል ፤—ዕዘዝ ፡ ዐ ዘዘ ።

አዚኅ ፤ ኖት ፤ (አዝኀ ፡ የአዝኅ ፡ ይእ ዛኅ ። ዐረ ፡ አዘ ፤ ዐዘ) ፤ መብጣት ፡ መቍረጥ ፡ መ ሰንዘር ፡ መሠንበጥ ፡ በቅዛዝ ፡ በጠርሙዝ ፡ በሱፋጭ ፡ በምላጭ ። ማዠት ፡ ማፍሰስ ፤ ማንዛት ፡ መወርዛት ። ጸ ወበን ፡ ተመልከት ።

እዝኅ ፤ (ኃት) ፤ ሻሮ ፡ ብልጩት ፡ ደንጊያ ፤ ቦረቦጭ ፤ ሲሰብሩት ፡ ስለታም ፡ ሱፋጭ ፡ ራስ ፡ የሚላጭ ። እብነ ፡ እዝኅ ። መጣብሕ ፡ ዘእዝኅ ። አንሥአ ፡ እ ዴሁ ፡ በእዝኅ ። ኰሠሐ ፡ እዝኅ ። ለኰሠሐ ፡ ወለእ ዝኅ ፡ (ኢያ፭ ፡ ፪ ። ፳፩ ፡ ፵ ። ኢዮ፳፰ ፡ ፱ ። ጥበ፲፩ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፻፲፫) ።

እዝኅ ፤ (ኃት) ፤ በቁሙ ፤ እዥ ፤ የደም ፡ ውሃ ፡ ቅራሪ ፡ ጥንፋፊ ፤ የመግል ፡ ትራፊ ፡ ከተበጣ ፡ ወይም ፡ እሳት ፡ ከፈጀው ፡ ከበጠ ፡ ከቈሰለ ፡ ገላ ፡ ከሐዲስና ፡ ከሰ ባራ ፡ ሸከላ ፡ የሚፈስ ።

አዜብ ፤ አዝያብ ፡ (ዐረ ፡ አዝየብ) ፤ የማ እዝን ፡ ስም ፤ ንኡስ ፡ ማእዝን ፤ የአፍሪቃ ፡ ወገን ፤ በም ዕራብና ፡ በደቡብ ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ የደቡብ ፡ ግራ ፡ ምዕ ራብ ፤ የመስዕ ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ፡ ፊት ፡ ለፊት ። ባለብሉ ዮች ፡ ቈላ ፡ በረሓ ፡ ይሉታል ። ባርክ ፡ መስዐ ፡ ወአዜበ ። ነፋስ ፡ አዜብ ። ንግሥተ ፡ አዜብ ። ከመ ፡ ውሒዝ ፡ ውስተ ፡ አዜብ ፡ (ቅዳ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፶፭ ። ማቴ፲፪ ፡ ፵፪ ። መዝ ፡ ፻፳፭) ። ጽባሕ ፡ ምሥራቅ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አዜብ ፡ ይላል ፡ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ነ ፋስ ፡ አዜብ ። አንሥአ ፡ አዜበ ፡ (ዘፀ፲ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፳፬ ። መዝ ፡ ፸፯ ። ሔኖ፴፯ ፡ ፩) ።

(ጥ) **አዝሎ** ፤ ሎት ፤ (አዘለ ፡ ይኤዝል ፡ የአ ዝል ። ዐረ ፡ አዘረ ። ዕብ ፡ አዛር ፤ ቀነተ) ፤ ማ ደግ ፡ መጐልመስ ፡ ለጌጥ ፡ ለመሣሪያ ፡ መድረስ ፤ መጐ ልበት ፡ መግነን ፤ ኀይለኛ ፡ መኾን ።

አዛል ፤ ጐበዝ ፡ ጐልማሳ ፤ ብርቱ ፡ ጠንካራ ። በሓ ፡ አ ፡ አዛል ፡ ዘኢይፈርህ ፡ ሞተ ፡ በቅድመ ፡ ቀታልያን ። አበ ፡ ኖብ ፡ ድንግል ፡ ወአዛል ፡ መስተ ጋድል ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳ ። ቅዳ) ።

አዘለ ፤ (ዐረ ። ዕብ ፡ አዛል) ፤ ኼደ ፡ ነቀለ ፤ ጓዙን ፡ ዕቃውን ፡ አነሣ ፡ ወሰደ ፤ የነጋዴ ፡ የባለክራይ ።

መአዝል ፤ (ዕብ ፡ ምኡዛል) ፤ የሚኼድ ፡ ኺያጅ ፤ ገሥጋሽ ፡ ተመላላሽ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፲፱) ።

እዝል ፤—የዜማ ፡ ስም ፤—ዕዝል ፤

አዝመር ፤—ደባባ ፡ ደባሳ ፤—ዘመረ ።

አዚን ፤ ኖት ፤ (አዘነ ፡ የአዝን ፡ ይእዝን ። ዕብ ፡ አዜን) ፤ መቀቀር ፡ መቀፈር ፤ ዦሮ ፡ መስጠት ፡ ማቅረብ ፡ ለመስማት ።

አዛኒ ፤ መአዝን ፤ ቀቃሪ ፡ ቀፋሪ ፤ ሸምጣጭ ፤ አድማጭ ።

እዝን ፤ (ብ ፡ እዘን ፤ አእዛን ። ዕብ ፡ አ ዜን ። ሱር ፡ አዝና ፤ ኤዝና ። ዐረ ፡ ኡዝን) ፤ ዦሮ ፤ መስሚያ ፡ ማድመጫ ፤ መያዣ ፡ መጨበጫ ፡ የመ

እዝን ፡

ማሪያ ። (ተረት) ፤ የነገር ፡ ጣዕም ፡ በዦሮ ፡ የእኽል ፡

ጣዕም ፡ በጕረሮ ። እዝን ፡ ይፈልጥ ፡ ነገረ ፡ ወጕርዔ ፡ ይጥዕም ፡ እክለ ። ሰማዕነ ፡ በእዘኒነ ። አጽምሙ ፡ አእዛኒክሙ ፡ (ኢዮ፲፪ ፡ ፲፩ ። መዝ ፡ ፵፫ ። ኪዳ) ።

እዝናዊ፤ ዠሯም፤ ዠሯማ ፡ ቈሪፍ ፡ ባለዠሮ፤ ዠሮ ፡ ወዳድ ።

ማእዝን፤ **ማእዘን ፡ ት**፤ **(ብ ፡ መኣዝን ፡ ት**፤ **ማእዝናት**፤ **ማእዘንታት)**፤ በቁሙ፤ የቦታ ፡ ክፍል ፡ ለብቻው ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ የተለየ፤ እንደ ፡ ዠሮ ፡ ተመሳሳይ ፡ አንጻር ፡ ኹለተኛ ፡ ያለው ። መዠመሪያውን ፡ ምሥራቅ ፡ ቢሉ ፡ አንጻሩ ፡ ምዕራብ፤ ሰሜን ፡ ቢሉ ፡ አን ጻሩ ፡ ደቡብ፤ መስዕ ፡ ቢሉ ፡ አንጻሩ ፡ አዜብ፤ ሊባ ፡ ቢሉ ፡ አንጻሩ ፡ ባሕር ። ይቁሙ ፡ ውስተ ፡ አሐቲ ፡ ማእዝን ፡ እመኣዝኒሃ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ። በማእዝነ ፡ ቤት ። እማእዘንት ፡ እስከ ፡ ማእዘንት ። ርእሰ ፡ ማእዘንት ። አርባዕቱ ፡ መኣዝነ ፡ ዓለም ። መኣዝኒሃ ፡ ለምድር ። መኣዝኒሆሙ ፡ ለእስራኤል ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፺ ፡ ፲፬ ። አፈ ፡ ተ፴፭ ። ዮዲ፭ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፻፲፯ ። ዘፍ፪ ፡ ፲ ። ራእ፯ ፡ ፩ ። ፭ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፴፰) ።

ማእዝን ፡

መኣዝነ ፡ ሰብእ፤ ፊቱ ፡ ኋላው ፡ ቀኙ ፡ ግ ራው ።

ምእዙን፤ **(ናን ፡ ናት ፡ ዝንት)**፤ የተማ ዘነ፤ አራት ፡ ገጽ ፡ ያለው፤ ባላራት ፡ ማእዝን ።

አዘረ፤**—በተነ**፤**—ዐዚር ፡ ዐዘረ** ።

አዜራህ፤**—ዕርከን**፤**—ዐዘረ** ።

አዝረቀ፤**—ኒል**፤**—ዘረቀ** ።

አሓ፤**—ላም ፡ በሬ**፤**—አኀው ፡ አኃ** ።

አሕ፤**—አዬ ፡ ወዲያ**፤**—አሀ** ።

እሒድ፤ **ዶት**፤ **(አሐደ ፡ ይእሕድ ፡ የ አሐድ ። ዕብ ፡ አሔድ)**፤ አንድ ፡ ማድረግ፤ ማዋ ደድ ፡ ማስማማት፤ አንዱን ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ፡ ማዛመድ ፡ ማዋሐድ፤ ምንታዌን ፡ ማጥፋት ። ወይም ፡ አንድ ፡ መ ኾን፤ በተዋሕዶ ፡ አንድ ፡ መባል፤ ዋሐደን ፡ ተመልከት ።

አሓዲ፤ **መእሕድ**፤ አንድ ፡ የሚያደርግ፤ የ ሚያዋሕድ፤ አዋሓጅ ።

አሐድ፤ **(ዳት)**፤ ኅብረት፤ አንድነት ። የተዋ ሐደ ፡ ኅቡር፤ አንድነቱ ፡ በራስ ፡ ቅሉ ፡ ብቻ ፡ ያይደለ፤ ብዙነት ፡ ያለው ፡ አንድ፤ እንደ ፡ ሰው ፡ ባሕርይ ፡ የተ ቀመመ ፡ የተጠራቀመ ። ያንድ ፡ ቤት ፡ ቍጥር፤ ካንድ ፡ እስከ ፡ ዘጠኝ ፡ ያለ ። አሐዳት ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ።

(ጥት) **አሐድ**፤ **(አሐ(ድ)ት)**፤ አንድ ፡ ብቻ፤ አን ዳች ። አሐድነ ፡ በየማንከ ፡ ወአሐድነ ፡ በፀጋምከ ፡ (ማር፲ ፡ ፴፯) ።

አሐዱ፤ **(አሐቲ) ። ዕብ ፡ ኤሐድ ። ሱር ፡ ሐድ ። ዐረ ፡ አሐድ)**፤ የቍጥር ፡ ስም፤ መዠመሪያ ፡ ቍጥር፤ ከኹለት ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ላለ ፡ ቍጥር ፡ ኹሉ ፡ ጥንትና ፡ መሠረት ፡ መነሻ ። አንድ ፡ አንዱ ።

አሐድ፤ **አሐዱ**፤ **(አሐ(ድ)ት ፡ አሐቲ)**፤ አንደኛው፤ መዠመሪያው ፤ መነሻው ። ዝርዝሩ ፡ በቁም ፡ ቀሪ ፡ ኹኖ ፡ ያነኑ ፡ ባለቤቱን ፡ እንጂ ፤ ሌላ ፡ አካል ፡ አያ ይም፤ ብእሲሁ ፡ ብእሲታ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው፤ ስሙም ፡ ዐጸፋ ፡ ይባላል፤ ዐጸፋም ፡ ቀድሞ ፡ ለታወቀ ፡ ለተነገረ ፡ ነው ። በሌሎች ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ አርቲክል ፡ ይባላል፤ የ ስም ፡ አገባብ ፡ ወይም ፡ ተውሳከ ፡ ስም ፡ ማለት ፡ ነው፤ የሚገባም ፡ በመነሻ ፡ እንጂ ፡ በመድረሻ ፡ አይደለም፤ እ ልን ፡ ተመልከት ። የግእዝ ፡ አርቲክል ፡ ዝርዝር ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ካንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ በቀር ፡ በስም ፡ ኹሉ ፡ አይገ ባም፤ ባፈታት ፡ ግን ፡ ሰብአ ፡ ወእንስሳ ፡ ታድኅን፤ ሰዉን ፡ እንስሳዉን ። ዘገበርከ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ፤ ሰማዩን ፡ ምድሩን ፡ ያሰኛል ። አሐዱ ፡ እግዚአብሔር፤ ወአሐዱ ፡ ሃይማኖት፤ ወአሐቲ ፡ ጥምቀት ። አዳም ፡ ኮነ ፡ ከመ ፡ አሐዱ ፡ እምኔነ ። ኩኑ ፡ ከመ ፡ አሐዱ ፡ እምኔሆሙ ። አሐቲ ፡ አነ ፡ ለአቡየ ። አሐቲ ፡ እምአሐቲ ። እሠይሞ ፡ ሎሙ ፡ አሐደ ፡ ኖላዌ ። ዘአሐተ ፡ ብእሲተ ፡ አውሰበ ፡ (ኤፌ፬ ፡ ፭ ። ዘፍ፫ ፡ ፳፪ ። ሚራ፴፫ ፡ ፩ ። ጦቢ፫ ፡ ፲ ። መክ፺ ፡ ፳፯ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፳፫ ። ፩ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፪) ። በትገ ብሮ ፡ አሐዱ ፡ አሐቲ ፡ ያለውን ፡ በገቢር ፡ ጊዜ ፡ አሐደ ፡ አሐተ ፡ ማለቱ ፤ አርቲክል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው፤ አርቲክል ፡ ባይኾን ፡ ግን ፡ የካዕብ ፡ ወራሽ ፡ ሳብዕ ፡ የሣልስ ፡ ወራሽ ፡ ኃምስ ፡ ነውና ፤ አሐዶ ፡ አሐቴ ፡ ባለ ፡ ነበር ። ሌላው ፡ ኹሉ ፡ ያንድ ፡ ቤት ፡ አኃዝ ፡ እንዲህ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስ ተውል ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ በርባ ፡ ቅምርና ፡ በአኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ተራ ፡ እይ ፡ (ዕር፭ ፡ ቍ፲፫ ። ዕር፲፩ ፡ ቍ፪፳፩) ።

አሐድ፤ **(አሐት)**፤ አንደኛ ፡ አንደኛው ፡ (ዕር፲፩ ፡ ቍ፪፳፯) ፡ ተመልከት ።

አሐዱ ፡ አሐዱ፤ አንዱም ፡ አንዱም፤ ራስ ፡ ራሱ፤ አንዳንዱ ፡ ሰው ፡ (ዘፍ፵ ፡ ፩ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፳፯ ። ፴፩ ፡ ፳፭) ።

በበ ፡ አሐዱ፤ **በበ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ**፤ በያንዳንዱ፤ በየብቻው፤ በየራሱ፤ በየራስ ፡ በየራሱ ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፲፩ ፡ ፳) ።

ለለ ፡ አሐዱ፤ **ለለ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ**፤ ለያንዳንዱ፤ ላንዱም ፡ ላንዱም፤ ለኹሉ ፡ (ዘፍ፲፪ ፡ ፬) ።

(ጥት) **አሐት**፤ አንዲት፤ አንድያ ፡ መዠመሪያ ።

አሐቲ ፤ (አሐትዩ) ፤ አንዲቱ ፤ አንደኛይቱ ፤ መዠመሪያይቱ ፤ ወይም ፡ አንዷ ፡ አንደኛዋ ፡ መዠመሪያዋ ።

አሐተ ፤ (አሐተዩ) ፤ አንዲቱን ፡ አንደኛይቱን ፤ አንዷን ፡ አንደኛዋን ። መነሻው ፡ አ ፡ ግእዝ ፡ ሲኾን ፤ የጅምላ ፤ ኣ ፡ ራብዕ ፡ ሲኾን ፤ የተራ ፡ ቍጥር ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ።

አሐተኔ ፤ አንድነት ፤ ባንድነት ፤ አንድ ፡ ላይ ፤ አንድጋ ። ነበርነ ፡ አሐተኔ ። ተጋቢአነ ፡ አሐተኔ ። ያስተጋብአሙ ፡ አሐተኔ ። እንዘ ፡ ሀለዉ ፡ አሐተኔ ፡ (ቀሌ ። ዲድ ፡ ፩ ። ዮሐ፲፩ ፡ ፶፪ ። ግብ፪ ፡ ፩) ።

መአሐድት ፤ አንድ ፡ ወገን ፤ አንድ ፡ ፊት ፤ ፩ ፡ እመም ፤ ፩ ፡ ገዝም ፤ ፩ ፡ አፍታ ፤ ፩ ፡ ወረራ ፤ ፩ ፡ ፈፋ ፤ ፩ ፡ አውራጃ ፤ ፩ ፡ ቃዳ ፤ ፩ ፡ ተለላ ፤ ፩ ፡ ትልም ፡ ፩ ፡ መዛሪያ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ።

ምእሐዲት ፤ አንድ ፡ ዕጥፍ ፤ አንድ ፡ እጅ ፤ አንድ ፡ ክፍል ።

ተእሕደ ፤ አንድ ፡ ኾነ ፤ አንድ ፡ ተባለ ።

እሑድ ፡ (ዳን ፡ ዳት ፡ ሕድ) ፤ አንድ ፡ የኾነ ፡ አንድ ፡ አንደኛ ፤ መዠመሪያ ፤ የዕለት ፡ ስም ። በዕለተ ፡ እሑድ ። በበ ፡ እሑድ ። ለጸቢሐ ፡ እሑድ ። ወበእሑድ ፡ ሰንበት ። ናክብር ፡ እሑደ ፡ ሰንበተ ። በሰያልየ ፡ እሑዳት ፡ (ግብ፳ ፡ ፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፮ ፡ ፪ ። ማቴ፳፰ ፡ ፩ ። ማር፲፮ ፡ ፪ ። ዲድ ፡ ፴፰ ። ፊልክ ፡ ፹፫) ።

ትእሕድ ፤ **ትእሕዲት** ፤ አንድነት ፤ አንድ ፡ መኾን ፤ መዋሐድ ፡ መተባበር ።

እሒድ ፤ የጊዜ ፡ ቅጽል ። **እሒደ** ፤ አንድ ፡ ጊዜ ። ባላገር ፡ ግን ፡ አንደዜ ፡ አንደዬ ፡ ይላል ።

ተአሐደ ፤ ተዋሐደ ፤ ተወሓሐደ ፤ አንድ ፡ ተኳኳነ ፤ ተባበረ ።

አሓዝ ፤—ቍጥር ፤—እኂዝ ፡ አኀዘ ።

አሑር ፤—አውራ ፤—ሐዊር ፡ ሖረ ፤ አሖረ ።

(ጥ) **አሐት** ፤—አንዲት ፤—አሐድ ፤ አሐዱ ፡ አሐደ ።

እኂው ፤ ዎት ፤ (አኀወ ፡ ይእኁ ፡ ይእኀው) ፡ መወንደም ፡ ወንድም ፡ ማድረግ ፡ መሳብ ፡ ማቅረብ ፡ ወንድሜ ፡ ወንድሜ ፡ ማለት ፡ (ዮሐ፳ ፡ ፲፯ ። ማቴ፳፰ ፡ ፲) ።

እኁው ፤ **እኁ** ፤ **እኍ** ፤ (ዕብ ፡ አሕ ። ሱር ፡ አሓእ ። ዐረ ፡ አኅ) ፡ ወንድም ፡ ወልደ ፡ እም ፡ የናት ፡ ያባት ፡ ልጅ ፡ ባባትና ፡ በናት ፡ የሚገጥም ፤ በተዘሩበት ፡ ተዘርቶ ፡ በበቀሉበት ፡ የበቀለ ፤ ወይም ፡ ያባት ፡ ልጅ ፡ ብቻ ፡ የናት ፡ ልጅ ፡ ብቻ ፤ እኩል ፡ ወንድም ። የቅርብ ፡ ዘመድ ፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ ባልንጀራ ፡ ወዳጅ ፡ ዐብሮ ፡ አደግ ፡ ያገር ፡ ልጅ ። መናኒ ፡ ረድእ ፤ ባሕታዊ ፡ መነኵሴ ። ወሶበ ፡ ተስእሎ ፡ እኁ ፡ ለአባ ፡ ይስሪን ፡ (ፊልክ ፡ ፩) ። እኀወ ፡ (እኁ) ፡ አቡሁ ። እኁሁ ፡ ለእግዚእነ ። እኁሃ ፡ ለርብቃ ። እኁክ ፤ ኪ ፤ የ ። እኁሆሙ ፤ ሆን ፤ እኁክሙ ፤ ክን ፤ እኍነ ፡ እኁነ ፡ እያለ ፡ በሳድስ ፡ በካዕብ ፡ ይኼዳል ፤ ይህም ፡ አሐድ ፡ አሐዱ ፡ ክልኤት ፡ ክልኤቱ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ካዕቡ ፡ ገቢር ፡ ይከታል ። ይቀትል ፡ ብእሲ ፡ እኁሁ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፪) ።

እኅዋ ፤ **እኋ** ፤ (እኀወ ፡ እኆ) ፤ ወንድምን ። ገደፉ ፡ እኀዋሆሙ ፡ ከመ ፡ ቢድን ። እኁኒ ፡ ኢያድኅን ፡ እኋሁ ። ወአምጽኡ ፡ እኋክሙኒ ፡ ዘይንእስ ፡ ኀቤየ ። ኵሉ ፡ ዘየምዕዕ ፡ እኅዋሁ ፡ (መዝ ፡ ፵፯ና ፡ ፵፰ ። ዘፍ፵፪ ፡ ፳ ። ማቴ፭ ፡ ፳፪) ።

አኀው ፤ ወንድሞች ፤ ወንድማማቾች ፤ ዘመዶች ፡ ዘመዳሞች ፤ ሰዎች ፡ ያዳምና ፡ የሔዋን ፡ ልጆች ፤ መነኮሳት ፡ ማኅበር ፡ ኹነው ፡ በየገዳሙ ፡ የሚኖሩ ። ይሁዳ ፡ ወአኀዊሁ ። ወረከበ ፡ ክልኤተ ፡ አኀወ ። አንትሙሰ ፡ አኀው ፡ አንትሙ ። እነግሮሙ ፡ ስመከ ፡ ለአኀውየ ። ይቤሉ ፡ አኀው ፤ ማኅበረ ፡ አኀው ፡ (ማቴ፩ ፡ ፪ ። ፬ ፡ ፲፰ ። ፳፫ ፡ ፰ ። ግብ፯ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ፊልክ) ።

እኅት ፤ (ዕብ ፡ አሖት ። ሱር ፡ አሓታ ። ዐረ ፡ ኡኅት) ፤ በቁሙ ፤ እት ፡ የናት ፡ ያባት ፡ ልጅ ፤ እንደ ፡ ወንድም ፡ ያለች ፤ የናት ፡ አምሳያ ፤ የቅርብ ፡ ዘመድ ፤ ወዳጅ ፡ እኩያ ፡ ሚስት ፤ ዐብሮ ፡ አደግ ። መነኵሲት ። ወቦ ፡ እኅት ፡ ሠናይት ፡ ለአቤሴሎም ። እሙ ፡ ወእኅታ ፡ ለእሙ ። ሰሎሜ ፡ እኅታ ፡ ለማርያም ። እኅትየ ፡ መርዓት ። ኢትትኃለፊ ፡ እኅትየ ። ተንሥኢ ፡ እኅትየ ፡ ንጽሕት ። እኁየ ፡ ወእኅትየ ። ፌቤን ፡ እኅትነ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፩ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ግን፳፭ ። ማሕ፬ ፡ ፱ ። ጦቢ፰ ፡ ፳፩ ። ፰ ፡ ፳፬ ። ማቴ፲፪ ፡ ፶ ። ሮሜ፲፮ ፡ ፩) ።

አኃት ፤ **እኅታት** ፤ እቶች ፤ እኅቶች ፤ እትማማቾች ። መነኮሳይያት ። እኅተ ፡ አኃትኪ ። ወለንእሳት ፡ ከመ ፡ ዘለአኃቲከ ። አኀዊነ ፡ ወአኃቲነ ። አኃት ፡ ክቡራት ። ይሑር ፡ ኀበ ፡ ምኔት ፡ ወይሥርያን ፡ ለእኅታት ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፵፭ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፪ ። ቅዳ ። ቄር ። ፊልክ ፡ ፲፭) ።

እኅውና ፤ (እኅትና) ፤ ወንድምነት ፤ ክዊን ፡ እኁ ፤ ዝምድና ፤ ዕሪና ፤ ሱታፌነት ።

አኀውና ፤ ወንድሞችነት ፤ ክዊን ፡ አኀው ። መዓርገ ፡ አኀውና ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፮) ።

ተአኀወ ፤ ተወናደመ ፤ ወንድማማች ፡ ኾነ ፤ ተዋደደ ፡ ተዛመደ ፤ ተስማማ ፡ አንድ ፡ ኾነ ። አትናቴዎስ ፡ ወኢራኒ ፡ ዘተአኀዉ ። ኢፈቀደ ፡ ይትአኀዎሙ ፡ ለኪሩቤል ። ተአኃዎት ፡ መንፈሳዊት ። አልቦ ፡ ገቢር ፡ ምስሌከ ፡ ተአኃዎ ። በከመ ፡ ተአኀውከ ፡ ምስለ ፡ አካዝያስ ። ምስለ ፡ ኵሉ ፡ ሰብእ ፡ ተአኀዉ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፫ ። አርጋ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፴፮ ። ፪ዜና ፡ ፳ ፡ ፴፮ ። ሮሜ፲፪ ፡ ፲፰) ።

ተአኃ ፤ ወንድምነት ፤ ወዳጅነት ፤ ፍቅር ፡ ዝምድና ፤ ወንድሜ ፡ ወንድሜ ፡ ማለት ። ሰዐረ ፡ ተአኃው ። ተአኃዎሙ ፡ ለአዕርክት ። ደረትዐ ፡ ተአኃው ፡ (ሚራ ፳፪ ፡ ፳ ። ፳፭ ፡ ፩ ። ፳፯ ፡ ፲፰ ። ፯ ፡ ፲፯) ።

ተአኃ ፤ ወንድም ፡ የወንድም ፡ ወገን ፤ ዘር ፡ ልጅ ፤ ዘመድ ፡ ወዳጅ ። ቦኑ ፡ ብከ ፡ ተአኃ ፡ በዝየ ። ታበዝኀ ፡ ተአኃው ። ለምስኪኖሙ ፡ ወለተአኃዎሙ ፡ (ዘፍ ፲፱ ፡ ፲፪ ። ሚራ ፯ ፡ ፩ ። አስቴ ፱ ፡ ፳፪) ።

አስተአኀወ ፤ አወናደመ ፤ ወንድማማች ፡ አደረገ ፤ አቀናጀ ። ለየ ፡ ከፈለ ፡ አመንታ ፤ መንታ ፡ አደረገ ፤ አማፈረ ። እፎ ፡ ከፈልካሁ ፡ ወእፎ ፡ አመንተውካሁ ፡ ለዋሕድ ፡ ወአስተአኀውካሁ ፡ ለአሐዱ ፡ አካል ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አኃ ፤ (ሐባብ ። ቅብጥ ፡ ኤሔ) ፤ ላም ፡ በሬ ፤ የቀንድ ፡ ከብት ፤ ባንድ ፡ በረት ፡ የተወለደ ፡ የላም ፡ መንጋ ። ፀምደ ፡ አልሕምት ፡ ባለው ፡ ፀምደ ፡ አኃ ፡ እንዲል ፡ (ሉቃ ፲፬ ፡ ፲፱) ።

እኄዝ ፤ ዘት ፤ (አኀዘ ፤ ይእኅዝ ፡ የአኀዝ ። ዕብ ፡ አሐዝ ። ሱር ፡ ኤሐዝ ። ዐረ ፡ አኀዘ) ፤ መያዝ ፡ መጨበጥ ፤ እጅ ፡ ማድረግ ፤ መቀበል ፤ ያረቦን ፡ የመያዣ ፡ የዋስ ፡ የመድን ። አኀዝዎ ፡ ለአኃዜ ፡ ኵሉ ። አኀዘ ፡ ለውእቱ ፡ ዓሣ ። በእኄዘ ፡ ሥጋሁ ፡ ወደሙ ፡ ለክርስቶስ ፡ (ቅዳ ። ጦቢ ፮ ፡ ፬ ። ቀሌ) ።

እኄዝ ፤ መማረክ ፤ መውሰድ ፤ ማሰር ፡ መቈራኘት ፤ የጠላት ፡ የደዌ ፡ የጋኔን ። አኀዝዎ ፡ ለአጋግ ፡ ሕያዎ ። አልቦ ፡ ዘአኀዘነ ። አኀዞ ፡ ለኢዮብ ፡ ዝልጋሴ ። ዘአኀዞ ፡ ጋኔን ፡ (፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፰ ። ሉቃ ፭ ፡ ፭ ። ኢዮ ፪ ፡ ፯ ። ቀሌ) ።

እኄዝ ፤ መግታት ፤ ማቆም ፡ ማገድ ፤ ማገር ፡ መገርገር ፤ መጋበዝ ፡ ቈይ ፡ ዋል ፡ ዕደር ፡ ሰንብት ፡ ማለት ። ኢይእኅዙ ፡ ልሳኖሙ ። አኀዝ ፡ እግዚእ ፡ መዋግደ ፡ ጸጋከ ። ኢተአኀዙኒ ፤ ፈንዉኒ ፡ እሑር ። ትክልኑ ፡ ተአኀዞ ፡ ለትርያ ፡ ከመ ፡ ኢትሑር ፡ (ምሳ ፳፯ ፡ ፰ ። አዋል ። ዘፍ ፳፬ ፡ ፶፮ ። ኢዮ ፴፰ ፡ ፴፩) ።

እኄዝ ፤ መግዛት ፡ መውረስ ፤ ገዥ ፡ ወራሽ ፡ መኾን ። እለ ፡ ይእኅዝዋ ፡ ለምድር ። ባቲ ፡ መኳንንት ፡ ይእኅዙ ፡ ምድረ ። መኑ ፡ አኀዘ ፡ ኵሎ ፡ አጽናፈ ፡ ምድር ። እግዚአብሔር ፡ ዘኵሎ ፡ ይእኅዝ ፡ (ሔኖ ፴፰ ፡ ፬ ። ምሳ ፰ ፡ ፲፮ ። ፳፱ ፡ ፳፯ ። ቅዳ) ።

እኄዝ ፤ መደገፍ ፡ መጠበቅ ፡ እንዳይወድቅ ። መዠመር ፡ መወጠን ፤ መሰብሰብ ፡ መቍጠር ፤ የቍጥር ፡ ምልክት ፡ መጣፍ ፡ ማኖር ። አኀዚዮ ፡ ለሕፃን ፡ በእደውኪ ። አኀዝኩከ ፡ በእዴየ ። ዘይእኅዝ ፡ ኵሎ ፡ ፍጥረተ ፤ ጠበቀ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ኢሳ ፵፪ ፡ ፮ ። ጥበ ፩ ፡ ፯) ። በዝንቱ ፡ ዓመት ፡ አኀዘ ፡ ዐባር ፡ ውስተ ፡ ምድር ። አኀዙ ፡ ጸብአ ። አኀዘ ፡ ይሰብክ ፡ ወይምሀር ። አዘኀ ፡ ይሕንጽ ፡ ወሰእነ ፡ ፈጽሞ ፤ ዠመረ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፱ ። ዮሴፍ ። ማቴ ፬ ፡ ፲፯ ። ሉቃ ፲፬ ፡ ፴) ። አኀዝ ፡ ኵሎ ፡ ተዓይኒሆሙ ፡ ለደቂቀ ፡ እስራኤል ፤ ቈጠረ ፡ (ዘኍ ፳፮ ፡ ፪) ።

እኄዝ ፤ መጽናት ፡ መበርታት ፡ መጠንከር ፤ ሥር ፡ መሰደድ ፡ ከፈር ፡ ከመሬት ፡ መዋሐድ ፡ የማይነቀል ፡ የማይፈነቀል ፡ መኾን ፤ የዛፍ ፡ የደንጊያ ። ለሰው ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ምስጢሩ ፡ መግዛትና ፡ መውረስ ፡ ከለው ፡ ይገባል ። ዘእንበለ ፡ የአኀዝ ፡ ሥርወ ፡ ወኀይለ ። አኀዘ ፡ ሥርወ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፯ ። ሄርማ) ።

እኄዝ ፤ (ጥሬ ፡ ዘር) ፤ አያያዝ ፡ አገዛዝ ፤ ኀይል ፡ ዕዘዝ ፤ ግዛት ፡ ሥልጣን ፤ የጌትነት ፡ ሥራ ። ስብሐት ፡ ወእኄዝ ፤ እስመ ፡ ለከ ፡ እኄዝ ፡ (ቅዳ) ።

አኃዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት ፤ አኀዝት) ፤ የሚይዝ ፡ ያዥ ፤ ዐጋች ፤ ጨባጭ ፡ ቈጣቢ ፡ ንፉግ ፤ የሚገዛ ፡ ገዥ ፤ አዛዥ ፤ ጌታ ፡ ጠባቂ ። እደ ፡ ሞት ፡ አኃዚ ። አኃዜ ፡ አኀዝ ። ነጋሢ ፡ አኃዚ ። እንዘ ፡ ነገሥታት ፡ ወመኳንንት ፡ ወእንዘ ፡ አኃዝያን ፡ እሙንቱ ፡ በዲበ ፡ ምድር ። አኃዜ ፡ ኵሉ ፡ እግዚአብሔር ፡ አምላክነ ። አኃዜ ፡ ነፍሱ ፡ እምነ ፡ ፍትወታት ፡ (ስንክ ፡ መጋ ፲፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። ጥበ ፲፬ ፡ ፲፱ ። መቃ ፡ ገ፱ ። ቅዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፯) ።

አኀዝ ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ያዝ ፡ ጨብጥ ፤ አትልቀቅ ።

አኃዝ ፤ (ዛት) ፤ መዠመሪያ ፤ ዥምር ፡ ውጥን ፤ አንድ ፡ እንደ ፡ ማለት ። በቁሙ ፤ ቍጥር ፡ ሒሳብ ፤ የቍጥር ፡ ፊደል ፡ ወይም ፡ ምልክት ፤ ከአ ፡ እስከ ፡ እ ፡ ያለ ፤ ይኸውም ፡ እም(፩)አሐዱ ፡ እስከ ፡ (፼) ፡ እልፍ ፡ ማለት ፡ ነው ። የሕዝብ ፡ የገንዘብ ፡ የስፍር ፡ የሚዛን ፤ የሰዓት ፡ የዕለት ፡ የወርኀ ፡ የዓመት ፡ የሥራ ፡ ኹሉ ፡ ልክ ፤ ማነስ ፡ መብዛቱ ፡ ክፍሉና ፡ ዐይነቱ ፡ በየስሙ ፡ በየነገዱ ፡ ተዘርዝሮና ፡ ተደምሮ ፡ ተለይቶ ፡ የሚታወቅበት ። አኃዘ ፡ ቢስ ፤ አኃዝ ፡ የሌለው ፡ ነገር ፡ እንዲሉ ። ወሰለ ፡ ኍልቈ ፡ አኃዙ ፡ ቦቱ ፡ አኃዝ ፡ ዘበሚራኩ ። አእሚረከ ፡ አኃዘ ፡ ኍልቈ ። ዮድ ፡ ዘይቤ ፡ የውጣ ÷ ዝ ፡ ውእቱ ፡ አምሳለ ፡ ዐሠርቱ ፡ (፲) ፡ አኃዝ ፤ ርቱዕ ፡ ውእቱ ፡ እንበለ ፡ ጸኢን ፡ (መቅ ፡ ወን ። ጥሬ ፡ ሰዋ) ።

አኀዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት) ፤ መያዣ ፡ ዕግት ፡ ቃቢ ። ተያዥ ፡ ዋስ ፡ መድን ፤ ተጠሪ ፡ ቶፋ ። ሀበኒ ፡ አኀዘ ፤ መያዣ ፡ (ዘፍ ፴፰ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ዘዳ ፳፬ ፡ ፲—፲፫ ። ሕዝ ፲፰ ፡ ፯) ። አልብየ ፡ አኀዝ ፤ ዋስ ፡ (ኢዮ ፴፱ ፡ ፴፩ ። አፈ ፡ ድ ፳፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

አእኀዘ ፤ አስያዘ ፡ አስጨበጠ ፤ አሳልፎ ፡ ሰጠ ፤ ዐደራ ፡ አለ ፤ አስጠጋ ፤ አስደገፈ ። ወአእኀዝዎ ፡ ኀሰተ ፡ (ማቴ ፳፯ ፡ ፳፬) ። በአእንዝ ፡ ፈንታ ፡ አስተእንዝ ፡ አስተአንዝ ፡ ይላል ፤ ፍቹው ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ከስደራጊነት ፡ አይወጣም ። ለእመ ፡ አስተአኀዘ ፡ ብእሲ ፡ ንዋየ ፡ ብእሲቱ ፡ ዘእንበለ ፡ ምክራ ፡ ኢይደሉ ፡ እኄዝ ። ወአስተአኀዘ ፡ ኢዮአዳ ፡ ኵሎ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ፡ በእደ ፡ ካህናት ። ዕፀ ፡ ሳቤቅ ፡ ዘያስተእኅዝ ፡ በግዐ ፡ ምስለ ፡ አቅርንቲሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፲፰ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ተእኅዘ ፤ ተያዘ ፡ ተጨበጠ ፤ ታሰረ ፤ ተጣበቀ ፤ ተገታ ፤ ተከለከለ ፤ ተወረሰ ፡ ርስት ፡ ኾነ ። እመ ፡ ተእኅዘ ፡ ተእኅዘ ፡ ሰራቂ ። ተእኅዘ ፡ በመሥገርት ። ዘገበሰ ፡ ፒሳ ፡ ይትአኀዝ ፡ ቦቱ ። አስራበ ፡ ሰማይ ፡ ተእኅዘ ። ወተእኅዘ ፡ አዕይንቲሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢ ። ተእኅዘ ፡ ልማደ ፡ እብሰት ፡ ወርስዕት ፡ (ምሳ፳ ፡ ፴ ። ኤር ፵፩ ፡ ፶፱ ። ሚራ፲፫ ፡ ፩ ። ዘፍ፰ ፡ ፪ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፲፯ ፡ ጥበ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ተእኅዘ ፤ ተያዘ ፡ ተዋሰ ፡ ተዳነ ፤ ተያዥ ፡ ዋስ ፡ መድን ፡ ኾነ ፤ ዋስ ፡ በራሴ ፡ አለ ። ታገተ ፡ ተያዘ ፡ በውስትና ፡ በዕዳ ። አብ ፡ ኢይትአኀዝ ፡ በዕዳ ፡ ልቃሑ ፡ ወልዱ ፡ ለእመ ፡ ኢኮነ ፡ ዘተለቅሐ ፡ በትእዛዘ ፡ ዚኣሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ። በአኀዘ ፡ ፈንታ ፡ ተአኀዘ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢትትአኀዝ ፡ ማሕረጸ ፡ (ዘዳ፳፬ ፡ ፮ ፡ ፲) ።

ተአኀዘ ፤ ተያያዘ ፡ ተሳሰረ ፤ ተከራከረ ፤ ተካሰሰ ፡ ተዋዋሰ ፤ ተዣመረ ። ይትኣኀዝ ፡ ምስለ ፡ ቤተ ፡ ራብ ። ተኣኀዝዎ ፡ ለጳውሎስ ። ተኣኀዙ ፡ ይትቃተሉ ፡ (ኢያ ፲፱ ፡ ፲፩ ። ግብ፲፯ ፡ ፲፰ ። ፪ነገ ፡ ፲ ፡ ፰) ።

እኁዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ኅዝት) ፤ የያዘ ፡ የጨበጠ ፡ የተያዘ ፡ የታሰረ ፡ የተያያዘ ። ዙሎሙ ፡ እኍዛነ ፡ አስይፍት ። ሱራፌ ፡ እኍዘ ፡ ሰይፍ ። ሲቃናት ፡ እኍዛነ ፡ መዓጥን ፤ የያዘ ፡ (ማሕ፫ ፡ ፰ ። አርጋ ፡ ፩ና ፡ ፫) ። እስመ ፡ ዓለም ፡ ወዙሉ ፡ ዘውስቴቱ ፡ እኍዝ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ፡ ለእግዚ ። ቤተ ፡ ሞቅሕ ፡ ኀበ ፡ ሀሎ ፡ ዮሴፍ ፡ እኍዝ ፡ ህየ ። እኍዛነ ፡ አጋንንት ፤ የተያዘ ፡ (ዲድ ፡ ፳፩ ። ቅዳ ። ኩፋ ፡ ፴፱ ። ማር፫ ፡ ፲፩) ። እኍዝ ፡ ክነፊሆሙ ፡ ለለ ፡ አሐዱ ። ከመ ፡ ይኩኑ ፡ እኍዛነ ። እኍዛን ፡ በበ ይናቲሆሙ ፤ የተያያዘ ፡ (ሕዝ፩ ፡ ፰ ። ፵፩ ፡ ፮ ። አዋል) ።

እኅዘት ፤ መያዝ ፤ (ጥያ) መያዝ ፤ አያያዝ ፤ ይዞታ ፤ ያዥነት ፡ ጌትነት ፡ አገዛዝ ። እኅዘትከ ፡ በመጣብሕ ፡ ወበአብትር ። በእኅዘት ፡ ወሥልጣን ፡ (አዋል ። አፈ ፡ ድ፪) ።

እኅዘት ፤ (ዕብ ፡ አሑዛት) ፤ ርስት ፡ ጒልት ፡ ግዛት ፤ ይዞታ ፤ እጅ ፡ ዐደር ፡ ቦታ ። ወእኅዘቶሙ ፡ ይእቲ ፡ በመክፈልት ፡ (ሕዝ፵፯ ፡ ፲፯) ።

መአኀዝት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የከተማ ፡ ቦታ ። መአኀዝት ፡ ሀገር ፡ ትሁቡ ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፮) ።

መእኅዝት ፤ (ብ ፡ መኣኅዝት) ፤ መያዣ ፡ መጨበጫ ፤ እጀታ ፡ ዦሮ ፤ ቀለበት ፡ መኣኅዝት ፡ በዘይእኅዝዎ ፡ (ዘፀ፴፰ ፡ ፬ ፡ ፲ ፡ ፳፫) ።

መእኅዝት ፤ የተቋም ፡ ጽዋ ፤ ቀንዲሉ ፡ ዘይቱና ፡ ፈትሉ ፡ የሚኾንበት ፤ ያገዳው ፡ ራስ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፴፩ ፡ ፴፫ ። ፴፯ ፡ ፲፯ ፡ ፲፱ ። ፴፰ ፡ ፲፯) ።

መእኅዝት ፤ የወርቅ ፡ ጎርወት ፤ መደቡ ፡ ስጒዱ ፡ ጒድጓዱ ፡ ዕንቍ ፡ ፈርጥ ፡ እንዳይንኹ ፡ ኹኖ ፡ የሚሰክበት ፡ የሚያዝበት ፡ ዐይን ፡ መስሎ ፡ ጒርጦ ፡ ፍጥጥ ፡ ብሎ ፡ የሚታይበት ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፲፭) ።

መእኅዝት ፤ የሚይዝ ፡ የሚያያይዝ ፡ ቀለም ፡ መጣብቅ ፤ ከያዘ ፡ የማይለቅ ። ጽቡር ፡ ለመኣኅዝቲ ሆን ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

ምእኃዝ ፤ (ዛት) ፤ መያያዣ ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ አፍዛዥ ፡ አንጻር ። እስከ ፡ ምእኃዝ ፡ ኤዶም ። ምእኃዝ ፡ ገልገል ፡ (ዘኍ፴፬ ፡ ፫ ። ዘዳ፲፩ ፡ ፴) ። ዐይን ፡ ሙሓዝ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ምእኃዝ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፱) ።

አስተአኀዘ ፤ አያያዘ ፤ አቀጣጠለ ፤ አዣማመረ ። ከመ ፡ ዝ ፡ አስተኣኀዘ ፡ ኀምስተ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ እምአሐቲ ፡ ኵዙሕ ። ለእመ ፡ ዐርጉ ፡ ሮም ፡ መልዕልተ ፡ ማኅፈድ ፡ አስተኣኅዝ ፡ እሳተ ፡ ውስቴቱ ። አሌ ፡ ሎሙ ፡ ለእለ ፡ ያስተኣኅዙ ፡ ቤተ ፡ ምስለ ፡ ቤት ። መኑ ፡ ያስተኣኅዝ ፡ ቀትለ ፡ (ገድ ፡ ላሊ ። ዮሴፍ ። ኢሳ፭ ፡ ፰ ። ፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፲፱) ።

እኂል ፤ እኄላ ፤ (ዕብ ፡ ዲጒል ፡ ድቤላ ፤ ስክ ፡ በለስ ። ዐረ ፡ ሐለዋት ፤ ጥፍጥ) ፤ ጥዑም ፡ ምቱቅ ፤ የበለስ ፡ ቋንጣ ፡ እንደ ፡ ድባና ፡ እንደ ፡ ማርዳ ፡ እንደ ፡ መቍጠሪያ ፡ ሧ ፡ ሧው ፡ ፫ ፡ ፫ው ፡ በረዥኸም ፡ ክር ፡ የሚሰክ ። የሰሌን ፡ ፍሬ ፡ እንደ ፡ ሠምና ፡ እንደ ፡ ዳቦ ፡ የሚረጋ ፡ የሚጋገር ፤ ሲበሉት ፡ የሚጥም ፡ የሚጣፍጥ ፡ ማር ፡ ማር ፡ የሚል ። ክልኤተ ፡ ምእተ ፡ እኄላ ፡ በለስ ። ወወሀብዎ ፡ ስባረ ፡ እኄላ ፡ ተመርት ፡ (፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፰ ። ፴ ፡ ፲፪) ። ደበለን ፡ ተመልከት ።

እኂር ፤ ሮት ፤ (አኀረ ፡ ይእኅር ፡ ይእኅር ፤ ዐረ ። ዕብ ፡ ኤሓር ። ሱር ፡ አውሓር) ፤ ወደ ፡ ኋላ ፡ ማለት ፤ መቈየት ፡ መዘግየት ፤ መትመክመክ ፡ (ጥለ) መለወጥ ፡ ሌላ ፡ መኾን ። ደኀረን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አኃሪ ፤ ደኃሪ ፤ ኋለኛ ፤ የኋላ ፤ የዥርባ ። ለአኃሪ ፡ ዐምድ ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፳፯) ።

አእኀረ ፤ አድኀረ ፤ አቈየ ፡ አዘገየ ፤ ለወጠ ፡ ሌላ ፡ አደረገ ። ከተማ ፡ ዐውድከ ፡ ኢታእኅር ፤ በዥራቱን ፡ ቀዳምያቱን ፡ አታዘግይ ፡ አትለውጥ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፀ ፳፪ ፡ ፳፱) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዐውድማኽን ፡ አጥርተኽ ፡ አትጥረግ ፡ ይሉታል ።

እኅት ፤—በቁሙ ፤—እኅው ።

ኢጥያ ፤ (ጽር ፡ ይቴያ) ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፡ ትክላዊ ። ዕፀ ፡ ዘስሙ ፡ ኢጥያ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፳፩ና ፡ ፱) ።

አጠነ ፤—በቁሙ ፤—ዐጢን ፡ ዐጠነ ።

አጥናን ፤—ትጋት ፤—ጠኒን ፡ ጠነ ።

አጠቀ ፤—ታጠቀ ፤—ዐጢቅ ፡ ዐጠቀ ።

አጣቃን ፤ (ጽር ፡ አታኪን ። ዕብ ፡ ሳልዓም) ፤ ያንበጣ ፡ ወገን ፤ ሹብሹባ ፤ ፌንጣ ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፳፪) ።

አጠረ፤ (ዕብ፡ አጣር)፤ በቁሙ፤ ቀጠረ፤ ጀጐለ ፣ ከበበ ፡ ዙሪያውን ፡ ዘጋ ። ሐጸረን ፡ እይ ። (ተ ረት)፤ እሾኽ ፡ ዐጣሪውን ፡ ነገር ፡ ፈጣሪውን ።

አጣርቆን፤ (ጽር ፡ አፓርኾን ። ዕብ፡ ትሩሞት)፤ መባእ ፡ መሥዋዕት፤ መንፈሳዊ ፡ አምኃ፣ ቀዳምያት ። አጸርጌን ፡ ተመልከት፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፳፩) ።

አጥረስካ፤ (ጽር ፡ ኤንስሮኒስቲኪ)፤ የመጽሐፍ ፡ ስም፤ የሃይማኖት ፡ መጽሐፍ ። ባለሊቃውንቶች ፣ መጽሐፈ ፡ ክፍል ፡ ወተዋሕዶ፤ ዘትሥልስት ፡ ወዘተዋሕዶ፤ ክምቹ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ባለቅኔዎችም ፡ ተዝካር ፡ ይሉታል ። **እምአጥረስካ ፡ ዘዕሥራ ፡ ወአሐዱ** ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

እጠስ፤—ንጥሻ፤—ዐጠሰ ።

አይ፤ (ዐረ ፡ አይ ። ዕብ ፡ ኤይ)፤ ምን ፡ ምንድር ፣ ማን ፡ ማንኛው፤ ማናቸው፤ የቱ ፡ የትኛው ። ለወንድም ፡ ለሴትም ፣ ለሩቅም ፡ ለቅርብም ፡ ይከታል፤ ንባቡ ፡ ጥያቄ ፡ ምስጢሩ ፡ አሉታና ፡ አንክሮ ፣ በጥያቄ ነቱ ፡ ስምን ፡ በታን ፡ ጊዜን ፡ ይፈልጋል፤ ሁ ፡ ኑ ፡ ያጋን ኑታል፤ መኑንና ፡ ምንትን ፡ አይቴን ፡ ተመልከት ። አይ ፣ ባለቤት ፡ ሲጠራ ፡ ቅጽል ፣ ባለቤት ፡ ሲቀር ፡ በቂ ፡ ይኾናል ። **አይ ፡ ልቡና ፡ ወአይ ፡ ነቢብ ፡ ወአይ ፡ ሰሚዕ ፡ ዘይክል ፡ አእምሮ ። አይ ፡ አፍ ፡ ወአይ ፡ አስናን ፡ ወአይ ፡ ከርሥ ፡ ዘያገምር ። አይ ፡ ይእቲ ፡ ዛቲ**፤ **አይ ፡ ውእቱ ፡ ዝንቱ** ፡ (ውዳ ። ቅዳ ። ድጓ) ። **አይኑ ፡ ውእቱ ፡ መዋቲ ፡ ዘይነጽሕ ። አየኑ ፡ ቤተ ፡ ተሐንጹ ፡ ሊተ ። በአይ ፡ እምእላንቱ ፡ እሣሀሎሙ ። በታሕተ ፡ አይ ፡ ዕፀ** ፡ (ኢዮ ፲ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፷፮ ፡ ፩ ። ኤር፭ ፡ ፯) ። እምዮም ፡ እምይእዜ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ወአይ ፡ ይላል፤ መቼም ፡ መች ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፀ፱ ፡ ፲) ። አየየን ፡ ተመልከት፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

አያት፤ ምኖች፤ ምንድሮች፤ ማናቸዎች ፡ የትኞች፤ እኔቶች፤ እነማን፤ እንዴት ፡ ያሉ ። **አያቶሙ ፡ ይኄይሱ ። ዕቀብ ፡ ትእዛዛቲሁ፤ ወይቤሎ ፡ አያተ ። አያተ ፡ ሥሕጻታተ ፡ ዘነበበ** ፡ (ፊልክ ፡ ፩ ። ማቴ፲፱ ፡ ፲፰ ። ቄር ፡ ጸላ) ። (ዕርጅ ፡ ቍ፯) ፡ ተመልከት ።

ኢዮቤል፤ (ጽር ፡ ዮቢል ። ዕብ ፡ ዮቤል)፤ የበግ ፡ ጠቦት፤ ወጠጤ ፡ ተባት፤ ቀንዳ ፡ መለከት፤ በዓለ ፡ ኀምሳ፤ ከ፯ ፡ ሱባዔ ፡ ወይም ፡ ከ፵፱ ፡ ዓመት ፡ በኋላ ፡ ዐምሳኛው ፡ ዓመት ፡ ብዙ ፡ ጠቦት ፡ የሚሠዋበት ፡ ቀንዳ ፡ መለከት ፡ የሚነፋበት ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፩—፲፫) ። ሲያበዛ ፡ ኢዮቤላት ፡ ኢዮቤልዮን ፡ ኢዮቤልዉ ፡ ኢዮቤልዎሳት ፡ ይላል ፡ (ኩፋ) ።

ኢያዜር፤ (ጽር ፡ ያዚር ። ዕብ ፡ ያዕዜር)፤ ስመ ፡ ሀገር፤ የጋድ ፡ ርስት ፡ ሮቤልና ፡ ጋድ ፡ ሲማረኩ ፡ ሞአብ ፡ የወረሳት ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሔለይ ፡ የሊ ፡ ይሉታል ። ባለቅኔዎችም ፡ አልቃሽ ፡ ይሉታል ። **እስከ ፡ ኢያዜር**፤ **ብካየ ፡ ኢያዜር** ፡ (ኢሳ፲፮ ፡ ፰ና ፡ ፱ ። ዘኍ፳፩ ፡ ፴፪) ።

ኢያዜር፤ (ጽር ፡ ወዕብ ፡ ኤዜር)፤ ዘውድ፤ አክሊል፤ ጋሜ ፡ ጐፈር፤ አንፋሮ ፣ የብፅዐት ፡ ጠጕር ፡ የማይላጭ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዘውድ ፡ አክሊል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ልብስ ፡ መንግሥት ፡ አርድ ፡ አንቀጥቅጥ ፡ ይሉታል ። **ወአልበሶ ፡ ልብሰ ፡ ኢያዜር** ፡ (፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፲፪) ። ያዕዜርና ፡ ኤዜር ፡ ኹለት ፡ ልዩ ፡ ቃሎች ፡ ሲኾኑ ፡ የግእዝ ፡ መላሽ ፡ አንድ ፡ አድርጓቸዋል ።

አዩኅ፤ ኖት፤ (ኤኅ፤ አይኅ ፡ የአይኅ ፡ ይኢኅ፤ ይእያኅ)፤ ማጥፋት፤ መደምሰስ፤ መድፈን ፡ መቅበር ፡ ማስጠም፤ የጐርፍ ፡ የዝናም ፡ የማዕበል ።

አይኅአ፤ (አ ፡ ተቀጥላ ፡ ነው)፤ ወረደ፤ ከላይ ፡ ከሰማይ ፡ መጣ፤ ዘነመ ፡ ፈሰሰ ። **አይኅአ ፡ ቃል ፡ እምሰማይ ። እምሰማያት ፡ እምኀበ ፡ አብ ፡ አይኅአ** ፡ (ድጓ ። ኪዳ) ።

አይኅ፤ ጥፋት ፡ ስጥመት፤ የዝናም ፡ የጐርፍ ፡ የባሕር ፡ አደጋ፤ ታላቅ ፡ ብርቱ ፡ ዝናም፤ ዝናመ ፡ መዐት ፡ ክልክ ፡ ያለፈ ፡ የተረፈ፤ ዝናመ ፡ ኖኅ ። **ማየ ፡ አይኅ ። እምነ ፡ ማይ ፡ ዘአመ ፡ አይኅ ። ይመጽእ ፡ ዝናም ፡ ከመ ፡ አይኅ ። አይኅ ፡ ዘነፋስ ። ጸለየ ፡ ጸሎተ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወአውረደ ፡ እምሰማይ ፡ አይኀ ፡ እሳት ፡ ላዕለ ፡ ሎሎሙ ፡ ሰብዓ ፡ ነገሥት** ፡ (ዘፍ፯ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፱ ። ሕዝ፲፫ ፡ ፲፩ ። ቀሌ ። መዋሥ) ። ውሒዝ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አይኅ ፡ ይላል ፡ (ዳን፱ ፡ ፳፯ ። ናሖ፩ ፡ ፰) ።

ተኤኅ፤ ተአይኅ፤ ጠፋ ፡ ሰጠመ፤ ተደፈነ ፡ ውሃ ፡ ለበሰ ። **ወከማሁ ፡ ሶበ ፡ ተአይኅ ፡ ምድር ፡ አይኅነቶ ፡ ጥበብ ። አመ ፡ ተአይኀ ፡ ዓለም** ፡ (ጥበ፲ ፡ ፬ ። ደራሲ) ።

እዩኅ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ ይኅት)፤ ዝናም ፡ ያጠፋው ፡ ያሰጠመው፤ ውሃ ፡ የበላው ።

አይጥ፤—በቁሙ፤— ዐይጥ ።

አየየ፤—ዘረ ፡ ባከነ፤ —ዐየየ ።

አይይ፤ ዮት፤ (አየ፤ አየየ ፡ የአይይ ፡ ይእየይ፤ ይእይይ ። አይ) ። መምሰል፤ መተካከል፤ አምሳል ፡ መርገርፍ ፡ መኾን ። ኪያን ፡ ተመልከት፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

አያዩ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት)፤ የሚመስል፤ መሳይ ፡ እኩያ ፡ አምሳያ ።

አያይ፤ (ያት)፤ አምሳል ፡ አምሳያ፤ አንጻር ፡ እኩያ፤ አብነት ፡ መምህር፤ መልክ ፡ ግብር ። **ሰላም ፡ ለኀርኀርዮስ ፡ ወለአብድራጦስ ፡ አያዩ ። ወቦ ፡ ላዕሌሁ ፡ ዘሕብረ ፡ በረድ ፡ አያይ ። ወተወለጠ ፡ አያዩ ። ኮነ ፡ ሐዋርያዌ ፡ በሖሉ ፡ አያዩ** ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፱ ። ጥር፩ ።

ሐም፲፯ ። ፳፯ ። ግንኟ) ። በአያይ ፡ ፈንታ ፡ አያያት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ጕርድ ፡ አሳጥሮ ፡ አያት ፡ ይላል ፤ አምሳል ፡ ማለት ፡ ነው ። አያተ ፡ አዕናቊ ፡ እለ ፡ ተሰክዓ ። አልቦ ፡ አያተ ፡ ግብራት ፡ ውስቴቱ ። በዝኬ ፡ አያት ፡ ንለቡ ። አላ ፡ በካልእ ፡ አያት ። በአያተ ፡ እላንቱ ። ወአያተሙሰ ፡ ንዝገር ፡ (ደራሲ ። ቊር ፡ እስት ፡ ጸላ) ።

አያተ ፡ መዓር ፤ የማር ፡ እንጀራ ፡ አምሳል ፡ ዕንጕቻ ፤ በማር ፡ በስኳር ፡ የሚሠራ ። የማር ፡ አምሳል ፤ ማር ፡ ማር ፡ የሚል ፡ በለስ ፡ ወይን ፡ ተምር ፡ ስኳር ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ወጣዕሙ ፡ ከመ ፡ አያተ ፡ መዓር ። ይፈደፍድ ፡ ጣዕሙ ፡ እምዙሉ ፡ አያተ ፡ መዓር ፡ ዘበምድር ፡ (ዘፀ፲፮ ፡ ፴፩ ። ገድ ፡ ተክ ። ቀሌ) ።

አያት ፤ (ታት ፤ አያያት) ፤ በቁሙ ፤ አያት ፡ እሚታ ፤ ያባትና ፡ የናት ፡ ወላጆች ፡ አምሳዮች ።

(ጥዩ) **አዩት** ፤ በቁሙ ፤ የወንድም ፡ ያጎት ፡ ሚስት ፤ የእኅትና ፡ ያክሥት ፡ ምሳሌ ፤ ባሏ ፡ አይዋ ፡ አያ ፡ የሚባል ።

ተአየየ ፤ ተመሳሰለ ፤ ተንጻጸረ ። ዘመንገለ ፡ ሰብእ ፡ ክቡር ፡ ወልዑል ፤ ወኢይትኣየይ ፡ ምስለ ፡ ካልእ ፡ በልዕልናሁ ። እምክልኤቱ ፡ እለ ፡ ኢይትኣየይ ፡ ዘውእቱ ፡ መለኮት ፡ ወትስብእት ። አማንኑ ፡ ከመ ፡ ሰብሂል ፡ መርገመ ፡ ኮነ፡ ወንጢት፡ ከማሁ ፡ ይትኣየይ ፡ ነገር ፡ ዘይብል ፡ ኮነ ፡ ሥጋ ፡(ቊር ፡ እስት ፡ ጸላ) ።

እዩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ይይት) ፤ የተመሳሰለ ፤ የተካከለ ፤ የተንጻጸረ ፤ ልኩና ፡ መልኩ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፤ ብልጫ ፡ ልዩነት ፡ የሌለው ። እዩየ ፡ ግጻዌ ፡ ዘእንበለ ፡ ፍልጠት ፡ ወዕሩየ ፡ መለኮት ። ዕሩያን ፡ በአካል ፡ ወእዩያን ፡ በሥራጌ ፡ ወበጸዳል ፡ (አርጋ ፡ ፫ ። ቅዳ ። ቊር) ።

አይሉል ፤ (ዕብ ፡ ወጽር ፡ ኤሉል) ፤ ስመ ፡ ሳድስ ፡ ወርኅ ፡ ዕብራዊ ፤ የዕብራውያን ፡ ስድስተኛ ፡ ወር ፡ ከሚያዝያ ፤ ይኸውም ፡ መስከረም ። አመ ፡ ፀሥሩ ፡ ወንሙሱ ፡ ለጽልመት ፡ አይሉል ፡ (ነሐ፯ ፡ ፲፭) ።

ኤለ ፤—ዘረ ፡ በከነ ፤—ዐዪል ፡ ዔለ ።

ኤላ ፤—ዐዘቅተ ፡ ማይ ፤—ዐዪል ፤—ዔለ ።

ኤመ ፤—አፈገ ፡ መሰገ ፤—ዐዪም ፡ ዔመ ።

ኢ.ም ፤ (ዕብ ፡ ኢ.ይም) ፤ ቀበሬርት ፡ አንበሳ ፡ የሚፈሩቸው ፤ የተኵላ ፡ ወገኖች ፤ የበረሐ ፡ ውሾች ። አንዱን ፡ ኢ.ይ ፡ ይለዋል ። ጺ.ም ፡ ምስለ ፡ ኢ.ም ፡ (ኤር፶ ፡ ፴፱) ። ባለቅኔዎች ፡ ቀኝ ፡ ይሉታል ።

ኢ.ያሚን ፤ (ጽር ፡ ያሚን ። ዕብ ፡ ያ ዔሀ) ፤ የመማሪያ ፡ ስም ፤ ኮከም ፡ ከብርት ፡ ከብረት ፡ የሚሠራ ፤ የፍም ፡ መጫሪያ ፡ መተርከሻ ፤ ያመድ ፡ የጕድፍ ፡ መጋፊያ ፤ መዘቂያ ፡ ማፈሻ ፤ ሥራው ፡ እንደ ፡ መንከና ፡ እንደ ፡ ሳይዳ ፡ እንዳካፋ ፡ ያለ ፡ (፱ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፬) ።

(ጥ) **አይኖ ፤ ኖት ፤ (አየነ ፡ ይኤይን ፡ የአይን)** ፤ መከባከብ ፤ ማደላደል ፡ ማቀማጠል ፤ ማስመቸት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአየነ ፡ ፈንታ ፡ ተአየነ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ በተደራጊ ። ወእመ ፡ ትቤሊ ፡ ምንት ፡ ውእቱ ፡ ተድላ ፡ እብለከ ፡ ተአይኖ ፡ ሥጋ ፡ ፈድፋደ ፡ ወሴስዮቱ ፡ ሐሊብ ፡ ወመዓረ ፡ ወአዕርፎቱ ፡ እምጻማ ፡ (አፈ ፡ ድ፲፫) ።

ተአየነ ፤ (ዐረ ፡ አእነ) ፤ ተከበከበ ፤ ደላው ፡ ተመቸው ፤ ባለጤና ፡ ኾነ ፤ ዕረፍት ፡ አገኘ ።

አየነ ፤—አየ ፡ ገመተ ፤—ዐይኖ ፡ ዐየነ ።

አይቆና ፤ (ጽር ፡ ኢ.ከን ፤ ኢ.ከና) ፤ ሥዕል ፤ መልክአ ፡ ሥዕል ፡ በእጅ ፡ የተሣለ ፡ የተመሰለ ። እምአይቆናሃ ፡ ወፂኣ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፭) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ የሥዕል ፡ ቤት ፡ ይሉታል ።

አየር ፤ (ራት ። ጽር ፡ አኢ.ር) ፤ በቁሙ ፤ ጎዋ ፤ ክፍት ፤ ከምድር ፡ በላይ ፡ ከጠፈር ፡ በታች ፡ ባይው ፡ መካከሉ ። ርጉዕ ፡ ነፋስ ፡ በአየር ፡ የመላ ፤ የተመላ ። ሠጢቀ ፡ አየረ ። በአየረ ፡ ሰማይ ። አዕዋፍ ፡ ዘውስተ ፡ አየር ፡ ይሰርሩ ። መልዕልተ ፡ አየር ። ተመልአተ ፡ አየር ፡ እምነ ፡ መላእክት ። አየር ፡ ጽሒወ ፡ ኮነ ። ዐርገ ፡ ውስተ ፡ አየራት ። ይኤጽር ፡ አየራተ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ዮሴፍ ። ፈላስ ። ምሳ፱ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ግን፲፱ ። አፈ ፡ ድ፳፫ ። መጽ ፡ ምስ ። ድጓ) ። አይሮፕላን ፡ ማለት ፡ ከዚ.ህ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ጠየረን ፡ ተመልከት ።

አየራዊ ፤ ላዕላዊ ፤ ነፋሳዊ ። መብረቅ ፡ አየራዊ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ) ።

ኢ.ዮር ፤ (ጽር ፡ አኢ.ር ። ዐረ ፡ ኢ.ያር) ፡ ሰማይ ፤ ከጠፈር ፡ እስከ ፡ መንበር ፡ ያለው ፡ ሰባቱ ፡ ኹሉ ፤ ጠፈርና ፡ ጎዋም ፡ ሳይቀሩ ። ዘዲበ ፡ ኢ.ዮር ፡ መንበሩ ። ከመ ፡ ከዋክብት ፡ ዘኢ.ዮር ፡ ይበዝኃ ፡ ኀጢአትየ ። ተራወጸ ፡ በኢ.ዮር ፡ ደመና ፡ (መዋሥ ። መጽ ፡ ኑዛ ። ደራሲ) ።

ኢ.ዮር ፤ መካከለኛ ፡ ሰማይ ፡ የጠፈር ፡ አራተኛ ፤ ከበላዩ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ሰማያዊት ፡ ሰማይ ፡ ውዱድ ፡ ጽርሐ ፡ አርያም ፡ ያሉበት ፡ (ሥን ፡ ፍጥ) ።

(ጥያ) **አያር ፤ (ዕብ ፡ ኢ.ያር)** ፤ የዕብራውያን ፡ ኹለተኛ ፡ ወር ፤ ግንቦት ፡ (ጥሬ ፡ ሰዋ) ።

አየረ ፤—ሰደበ ፤—ዐይሮ ፡ ዐየረ ።

ኤረር ፤ ብሩህ ፡ ሰማይ ፤ ከጠፈር ፡ በላይ ፡ ከራማ ፡ በታች ፡ ያለ ። ኤረር ፡ ራማ ፡ ኢ.ዮር ፡ እሊ.ህ ፡ ሦስቱ ፡ ዓለመ ፡ መላእክት ፡ ይባላሉ ። የዘጠኙ ፡ ነገድ ፡ ከተማ ፡ የሦስት ፡ የሦስቱ ፡ በነዚህ ፡ በሦስቱ ፡ ሰማያት ፡ ተከፍሏል ፤ የሰማይን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። እሊ.ህም ፡ ከጠፈር ፡ እስከ ፡ ጽርሐ ፡ አርያም ፡ ያሉት ፤ ጕልላት ፡ ሰገነት ፡ ላይ ፡ ደርብ ፡ ታች ፡ ደርብ ፡ መካከለኛ ፡ ደርብ ፡ ምድር ፡ ቤት ፡ መሠ

ረት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ናቸው ። እየራቸውም ፡ ትክክል ፡ ነው ፤ የርሕቀቱና ፡ የምጥቀቱ ፡ መጠን ፡ ካንዱ ፡ እስካንዱ ፡ ሺሕ ፡ ዓመት ፡ ያስኬዳል ፡ ይባላል ። ዙሪያ ፡ ቅጥራቸውም ፡ እፍኣው ፡ የሚፋጅ ፡ ውስጡ ፡ የማይፋጅ ፡ የእሳት ፡ ቅጥር ፡ ነው ፤ ቀሌምንጦስ ፡ ከጠፈር ፡ በላይ ፡ ያሉትን ፡ መንበረ ፡ መንግሥትን ፡ ጨምሮ ፡ ሰብዐቱ ፡ ሰማያት ፡ ብርሃን ፡ ይላቸዋል ፡ (ሥን ፡ ፍጥ) ።

ኢየሩሳሌም ፤(ዕብ ፡ ይሩሻሌም) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የዳዊት ፡ መዲና ፤ የልጆቹ ፡ ኹሉ ፡ መናገሻ ፤ በምድረ ፡ ይሁዳ ፡ ያለች ፡ ጥንታዊት ፡ ከተማ ። ኢ ፡ የግእዝ ፡ ተውሳከ ፡ ነው ፤ የሩ ፡ ሀገር ፤ ሳሌም ፡ ሰላም ፤ በተገናኝ ፡ ሀገረ ፡ ሰላም ፡ ማለት ፡ ነው ። ሳሌም ፡ ከመባል ፡ በፊት ፡ ሴዱ ፡ ስላቀናት ፡ ሳይዳ ፡ ቤተ ፡ ሳይዳ ፡ ትባል ፡ ነበር ፤ ቤተ ፡ ጸጋ ፡ ወማህል ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዮሐ፭ ፡ ፪) ። ከሴዱ ፡ በኋላ ፡ ልጁ ፡ ሳሌም ፡ ስለ ፡ ነገሠባት ፡ ሳሌም ፡ የሩሳሌም ፡ ተብላለች ፤ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ስሟ ፡ አልተለወጠም ፡ (መዝ ፡ ፸፭ ፡ ፫ ። ኢያ፲ ፡ ፩) ። «እመጽሐፈ ፡ ዮሐንስ ፡ መደብር ፤ ክፍል ፡ ራብዕ ። መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ውእቱ ፡ ዘወፅአ ፡ እምነገደ ፡ ሴዱ ፡ ወልደ ፡ ንጉሠ ፡ ምስር ፡ ወኖባ ፤ ወውእቱ ፡ ሴዱ ፡ ዘነግሠ ፡ በክነዓን ፡ ወውእቱ ፡ እምነገደ ፡ ጽኑዓን ። ወውእቱ ፡ ቀጻብሕሙ ፡ ወተቀንዩ ፡ ሎቱ ፤ ወሶበ ፡ ለስተፍሥሕዎ ፡ ነበረ ፡ ውስቴታ ፡ ወሐነጸ ፡ ሀገረ ፡ ወሰመያ ፡ በስመ ፡ ዚኣሁ ፡ ሳይዳ ፤ ወእስከ ፡ ዮም ፡ ትሰመይ ፡ ሳይዳ ፤ ወአቡሁ ፡ ለመልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ወፅአ ፡ እምነ ፡ ሳይዳ» ፡ ጊዮርጊስ ፡ ወልደ ፡ ሐሚድ ፡ ግን ፤ መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ወልደ ፡ ፋሌቅ ፡ ብሎ ፡ የራገው ፡ ታናሽ ፡ ወንድም ፡ ሴማዊ ፡ ይለዋል ። ወሐይወ ፡ ፋሌቅ ፡ እምድኅረ ፡ ወለዶ ፡ ለራግው ፡ ክልኤተ ፡ ምእተ ፡ ስሳ ፡ ወተስዐተ ፡ (፪፻፷፱) ፡ ዓመተ ፡ ወእምዝ ፡ ወለዶ ፡ ለመልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ካህን ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፷፱) ። ወሶበ ፡ ቀርበ ፡ ዕለተ ፡ ሞቱ ፡ ለኖኅ ፡ አማሕፀኖ ፡ ለሴም ፡ ወልዱ ፡ ከመ ፡ ያፍልስ ፡ ሥጋሁ ፡ ለአዳም ፡ ወይቅብሮ ፡ ማእከለ ፡ ምድር ፡ ወይሚሞ ፡ ለመልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ወልደ ፡ ፋሌቅ ፡ ኀበ ፡ መቃብሩ ፡ ከመ ፡ ይትለአኮ ፡ እስመ ፡ ካህኑ ፡ ለእግዚ ፡ ውእቱ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፲፩) ። ቀሌምንጦስኒ ፡ ወአቡ ፡ ሻህር ፡ ይቤሉ ፡ ከማሁ ። ከሳሌም ፡ በኋላ ፡ የነገሡም ፡ ንጉሠ ፡ ሳሌም ፡ በመባል ፡ ላይ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ አዶን ፡ ጼዴቅ ፡ እየተባሉ ፡ በምሳሌ ፡ ስም ፡ ተጠርተዋል ፤ ይኸውም ፡ ንጉሠ ፡ ጽድቅ ፡ እግዚእ ፡ ጽድቅ ፡ ማለት ፡ ነው ። አማናዊው ፡ ንጉሠ ፡ ጽድቅና ፡ እግዚእ ፡ ጽድቅ ፡ ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ፡ እንደ ፡ ሰውነቱ ፡ ንጉሠ ፡ አይሁድ ፡ ተብሎ ፡ በመካከሏ ፡ ተሰቅሎ ፤ ደቂቀ ፡ አዳምን ፡ ከአብ ፡ ሕዝብን ፡ ከአሕዛብ ፡ ሰውን ፡ ከመላእክት ፡ ነፍሳትን ፡ ከሥጋት ፡ የሚያስታርቅባት ፡ ስለ ፡ ኾነች ፤ ስሟ ፡ እንደ ፡ ትንቢት ፡ ኹኖ ፡ ከነቢያት ፡ በፊት ፡ በዘመን ፡ አበው ፡ ተነገሯል ፡ (ሉቃ፲፫ ፡ ፴፫ ። ኤፌ፪ ፡ ፲፫—፲፰ ። ቈላ፩ ፡ ፳—፳፪) ። ነቢያት ፡ ግን ፡ በእስራኤል ፡ ከፋት ፡ ሰደም ፡ ገሞራ ፡ ብለዋታል ፤ ከሰደምም ፡ ያከፋትና ፡ ያበለጧት ፡ አሉ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፵፰) ።

ኢየሩሳሌም ፡ ሰማያዊት ፤ ዐምስተኛ ፡ ሰማይ ፡ ከጠፈር ፤ ዲያብሎስ ፡ የተፈጠረባት ፤ ርሱ ፡ ከሸፈተ ፡ በኋላ ፡ ለአዳም ፡ ልጆች ፡ የተሰጠች ፡ (ዕብ፲፪ ፡ ፳፪ ፡ ፳፫ ። ራእ፳፩ ፡ ፪) ።

እዩስ ፤ ሰት ፤(ኤሰ ፡ የአይስ ፡ ይኢስ ። ዐረ ፡ አዩሰ ። ዕብ ፡ ያእሽ) ፤ መዘበር ፤ መጨነቅ ፡ መዋለል ፤ መስነፍ ፡ መድከም ፡ መዛል ፤ ተስፋ ፡ መቍረጥ ፤ የበሽተኛ ፡ የሐዘንተኛ ። ሕእይስ ፡ በሕማም ፡ ወትረ ። ነፍስየ ፡ ተአነብዝ ፡ ወተአይስ ፡ ልብየ ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፲፱ ። ኤር፱ ፡ ፲፱) ።

ኢየሱስ ፤(ጽር ፤ ይሱስ ። ዐረ ፡ የሱዕ ። ዕብ ፡ የሹዕ) ፤ ስመ ፡ ተጸውዖ ፡ ዐማኑኤልን ፡ የመዐስ ። መድኀን ፡ መድኅኒ ፤ መድኃኒት ፤ ቤዛ ፡ መቤዝው ፡ (ማቴ፩ ፡ ፳፩ ። ዮሐ፬ ፡ ፵፪) ። ኢና ፡ ይ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ የሱስ ፡ ማለት ፡ ይበቃ ፡ ነበር ፤ ኢ ፡ እንዲያው ፡ በከንቱ ፡ ተጨምሯል ፡ ምስጢር ፡ የለውም ፤ ኢያሱ ፡ ኢዮስያስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ኢኅ ፡ እኮ ፡ መድኅኒት ፡ ሲሉ ፡ አይሁድ ፡ ጨምረውታል ፡ ብለው ፡ ያወራሉ ፤ ውሸት ፡ ነው ። ስምንቱም ፡ ብቻ ፡ የቃል ፡ ብቻ ፡ የሥጋ ፡ ስም ፡ አይደለም ፤ ቃልና ፡ ሥጋ ፡ ተዋሕደው ፡ አንድ ፡ የኾኑበት ፡ ያንድ ፡ አካል ፡ የሥጋው ፡ ቃል ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ፪ ፡ ባሕርይና ፡ ፪ ፡ ግብር ፤ አምላክ ፡ ወሰብእነት ፡ ያሳያል ፤ እንደ ዐማኑኤል ፡ ነው ። ሶበ ፡ አምላክ ፡ ውእቱ ፡ ባሕቲቱ ፡ እፎመ ፡ እምሐመ ፤ ሶበ ፡ ሰቀልዎ ፤ ወሶበሂ ፡ ሰብእ ፡ ውእቱ ፡ በሕቲቱ ፡ እፎመ ፡ እምአድኅነ ፡ ፍጡራነ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ። ቤዛ ፡ ኹኖ ፡ መሰቀል ፡ መሞት ፡ ምግብ ፡ ኹኖ ፡ መበላት ፡ መጠጣት ፡ የሰውነት ፤ ማዳን ፡ የአምላክነት ፡ (ዮሐ፮ ፡ ፶፮ ፡ ግብ፬ ፡ ፲፪) ። ከሥጋዌም ፡ በፊት ፡ የርሱ ፡ ምሳሌ ፡ ሊኾኑ ፡ የሱስ ፡ የተባሉ ፡ ብዙ ፡ ናቸው ፤ (፩ዜና ፡ ፳፬ ፡ ፲፩ ። ነሐ፲፪ ፡ ፰) ። ኢያሱና ፡ ሆሴዕም ፡ የዚህ ፡ ጭምር ፡ ናቸው ።

ኢያሰጲስ ፤ ድ ፤(ጽር ፡ ያስፒስ ። ዕብ ፡ ያሽፌ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ሕብሩ ፡ ሕብረ ፡ ሰማይ ፡ ጽሩይ ፡ ቅዘዝ ፡ መስታዮት ፡ የሚመስል ፡ (ራእ፬ ፡ ፫ ። ፳፩ ፡ ፲፰ ፡ ፲፱ ። ሕዝ፳፰ ፡ ፲፫) ።

አይቴ ፤(ዐረ ፡ አይነ ። ዕብ ፡ አዩን ፤ አ፣ና) ፤ ቃለ ፡ ጥያቄ ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ፤ አገባብነቱም ፡ የቦታ ። ፍችው ፡ ሒት ፤ ዬት ፤ ወዴት ፤ ወደዬት ። ቦታን ፡ የቦታን ፡ ስም ፡ ይሻል ፤ ኑ ፡ መ ፡ እያጋነኑት ፡ ሳያጋንኑትም ፤ ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ እየኾኑት ፡ ትራስ ፡ ሳይኾኑትም ፡ ይነገራል ። አይቴኑ ፡ ሕሐውር ። አይቴመ ፡ ምረግ ፡ ዘመረግሙ ። አይቴኑመ ፡ ቃለ ፡ እግዚ ። ወኢበአይቴኒ ። አይቴ ፡ ሀሎከ ። አይቴ ፡ ቀበርክምዎ ። አይቴ ፡ ብሔራ ፤ ወአይቴ ፡ ማኅደራ ፤ አይቴ ፡ ደወላ ፤ ወበአይቴ ፡ ተረክበ ፡ አሠረ ፡ ፍኖታ ፡ (መዝ ፡ ፻፴፰ ። ሕዝ፲፫ ፡ ፲፪ ። ኤር፲፯ ፡ ፲፭ ። ፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፪ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፱ ። ዮሐ፲፩ ፡ ፴፬ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ። የቦታ ፡ አገባቦች ፡ በ ፡ ኀበ ፡ እንተ ፡ እም ፡ እስከ ፡ ይስማሙታል ። የቀረውን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፰ ፡ ቍ፯) ።

አኪ.ው ፤ ዎት ፤ (አከወ ፡ የአኩ ፡ ይእኩ) ፤ መሸፈጥ ፤ ዐሎ ፡ ማለት ፡ ጽድቁን ፡ ባሉታ ፡ መለወጥ ። አከየን ፡ ተመልከት ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

አከ ፤ (ጽር ፡ ኡኽ ። ዕብ ፡ አኽ ፤ ባሕቱ) ፤ ነባር ፤ አሉታ ፡ አንቀጽ ፤ እንኳን ፤ አይደለም ፡ አይኾንም ፤ አይኹን ፤ አይደረግ ። ዳግመኛም ፡ ኑ ፡ ሲጨመርበት ፡ ጥያቄና ፡ አስረጅ ፡ እየኾነ ፡ በኹለት ፡ ይፈታል ፤ አስረጅ ፡ ሲኾን ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ነው ። አከ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ኃጥአን ፡ አከ ፡ ከመ ፡ ዝ ። አከ ፡ አከ ፡ በቀብዐ ፡ ደነስ ። አከ ፡ ሊተ ፡ ዘሦዐከ ፡ አባግዒከ ። አከሁ ፡ አነ ፡ ዘኣወልድ ። አኮኑ ፡ ዛቲ ፡ ባቢሎን ። አኮኑ ፡ ሰማርያ ። አኮኑ ፡ ነዳያን ፡ እሙንቱ ፡ (መዝ ፡ ፩ ። ደራሲ ። ኢሳ፫ ፡ ፳፫ ። ፳፯ ፡ ፱ ። ዳን፬ ፡ ፳፯ ። ሚክ፮ ፡ ፩ ። ኤር፩ ፡ ፬) ።

አኮኑ ፤ (ዐቢይ ፡ አገባብ) ፤ አስረጅ ፤ ና ፤ እንደ ፡ ባሕቱ ፡ በፊትም ፡ በኋላም ፡ ይገባል ። አገባብነቱን ፡ በበታው ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቍ፳፯) ።

አክደር ፤ (ዐረ ፡ አኳደር) ፤ የቀጠለ ፡ ዐይነት ፡ ቀጠሊያ ፤ አረንጓዴ ። ወንጼፍ ፡ ጸፍጸፋ ፡ በሕብረ ፡ ወርቅ ፡ ውብሩር ፡ ወያክንት ፡ ወአክደር ፡ ወአስፋር ፡ (መቃ ፡ ፯፫) ።

አክ(ቅ)ደር ፤ (ጽር ፡ ወዕብ) ፤ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፤ ክስልማ ። ጽልመት ፡ ጽላሎት ፤ ጨለማ ። ቄዳርስንና ፡ ቄድሮስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ፤ ቀና ፡ ከ ፡ ተወራርሰዋል ።

አካጥስ ፤ (ጽር ፡ አካቲስ ፤ ዕብ ፡ ሽበ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ከ፲፪ቱ ፡ አዕናቍ ፡ አንዱ ፡ (ዘፀ ፳፰ ፡ ፲፱ ። ፴፯ ፡ ፲፱) ።

አክይ ፤ ዮት ፤ (አክየ ፤ አክየ ፡ የአኪ ፡ ይእክይ ፡ ኪ) ፤ መክፋት ፤ መባስ ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ፡ መኾን ፤ የጠባይ ፡ የደዌ ፡ የመልክ ። ፈድፋደ ፡ አክዩ ። አልቦ ፡ ዘየአኪ ፡ እምርእስ ፡ አርዌ ፡ ምድር ። እምዙሉ ፡ ቍስል ፡ የአኪ ፡ ቍስለ ፡ ልብ ። እምዙሉ ፡ አዕዋፍ ፡ ተአኪ ፡ ንህብ ፡ (ሄርማ ። ሚራ፳፭ ፡ ፲፫ ፡ ፲፭ ። ፲፭ ፡ ፫) ።

አክይ ፤ መስፋት ፤ መግነን ፤ የስምጽ ፡ የቍስል ፡ የክፉ ፡ ነገር ። አክየት ፡ ይእቲ ፡ ሕብር ፡ (ዘሌ፲፫ ፡ ፳) ።

አክይ ፤ መብዛት ፤ ክሥር ፡ ማለፍ ፤ ክያ ፡ መኾን ፡ መብል ፤ ከኻያ ፡ መክፈል ፡ (ዐማርኛ) ።

እኩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ኪት) ፡ የከፋ ፡ ክፉ ፤ መጥፎ ። ኃኤን ፡ እኩይ ። ዘእኩይ ፡ ምግባሩ ። እኩያን ፡ ልማድ ፡ ወግዕዝ ። እስመ ፡ ክልኤተ ፡ እኩያተ ፡ ገብሩ ፡ ሕዝብየ ። ኢትግበሩ ፡ ለእኪት ፡ ወኢይርከብከ ፡ እኩይ ፡ (መሳ፬ ፡ ፳፫ ። ዮሐ፫ ፡ ፳ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፱ ። ኤር፪ ፡ ፲፫ ። ሚራ፯ ፡ ፩) ።

እከይ ፤ (ያት) ፤ ክፋት ፤ ክፉነት ፤ መጥፎነት ፡ ልግም ፡ ተንኰል ፤ የተንኰል ፡ ሥራ ። እከየ ፡ ልብ ። እከዩሃ ፡ ለዐልዎ ፡ ለራእያ ። ይኄይስ ፡ እከዩ ፡ ለብእሲ ፡ እምነ ፡ ኂሩታ ፡ ለብእሲት ። ዘኢይትበቀዐ ፡ በእከዩ ። ሑሮክ ፡ ይጽሕፍ ፡ ዙሎ ፡ እከዮሙ ። ምግባረ ፡ እከይ ፡ (መክ፯ ፡ ፬ ። ሚራ፳፭ ፡ ፲፯ ። ፵፪ ፡ ፲፬ ። ኤር፳፬ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፬ ። ዕብ፲ ፡ ፳፪) ።

አእከየ ፤ አከፋ ፤ አባሰ ፡ አስከፋ ፡ አስባሰ ፤ ክፉ ፡ አደረገ ፡ አስደረገ ፤ አስተንኰለ ። ሰይጣን ፡ አእከየ ፡ ልበ ፡ አይሁድ ፡ ላዕለ ፡ ክርስቶስ ። አእከዩ ፡ ልቦሙ ። አብዝኀ ፡ አእከዮ ፡ ምግባሪሁ ። ያአኪ ፡ ዐይኖ ፡ ላዕሌከ ፡ (አርጋ ፡ ፪ ። ሚራ፲፯ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፴፭) ።

አስተአከየ ፤ (አድራጊ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አከፋ ፡ አከፋፋ ፤ አጥላላ ፤ ናቀ ፡ ነቀፈ ፡ አቃለለ ፤ ቢያክ ፡ ቢያክ ፡ አለ ፤ አብዝቶ ፡ መላልሶ ፡ ፈጽሞ ። ኢታስተአክዮ ፡ ለሰብእ ፡ በርሥአቱ ። ኢታስተአክዮ ፡ ለሰብእ ፡ እንበይነ ፡ ሕሠሚሁ ። ያስተአኪ ፡ ተግሣጸ ፡ አብ ። ወአስተአከዮ ፡ ሄሮድስ ፡ (ሚራ፰ ፡ ፯ ። ፲፩ ፡ ፪ ። ምሳ፲፭ ፡ ፭ ። ሉቃ፳፫ ፡ ፲፩) ።

ተአከየ ፤ (ተደራራጊ) ፤ ተከፋፋ ፡ ተጠላላ ፤ ሆድ ፡ ተባባሰ ፡ ተናናቀ ።

አስተአከየ ፤ (አደራራጊ) ፤ አከፋፋ ፡ አጠላላ ፤ አናናቀ ፡ መስተጻልእ ፡ ኾነ ።

አከዮስ ፤ (ጽር ፡ አክሲዮስ) ፤ የምስጋና ፡ ቃል ፡ ጳጳስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ሲሾም ፡ የሚባል ። ዕሥ ፡ ዕሥ ፡ ይበጅ ፡ ያድርግ ፤ ሹመት ፡ ያዳብር ፡ እንደ ፡ ማለት ። ወዓዲ ፡ ይበሉ ፡ አከዮስ ፤ ይደልዎ ፡ ይደልዎ ፡ (ኪዳ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱ ፡ ፳) ።

አኪ.ል ፤ ሎት ፤ (አከለ ፡ የአክል ፡ ይእክል ። ዕብ ፡ አካል ። ሱር ፡ ኤካል ። ዐረ ፡ አከለ) ፤ መብላት ፡ መመገብ ፤ መጕረስ ፡ መቃም ፤ ማላመጥ ፡ መዋጥ ፤ ምግብን ፡ ወደ ፡ ሆድ ፡ ጕተራ ፡ ማግባት ፡ መከተት ። በለቅኔዎች ፡ ግን ፡ በአክለ ፡ ፈንታ ፡ አከመ ፡ ብለው ፡ ይገባሉ ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ።

እክል ፤ (ላት ፤ ዕብ ፡ አኬል ። ዐረ ፡ ኡክል ፤ አክል) ፤ መብል ፡ ምግብ ፡ ሲሳይ ፤ የበሰለ ፡ የተዘጋጀ ፡ እንጀራ ፡ ወጥ ። ኅጠአ ፡ እክለ ። ጕርዒ ፡ ይጥዐም ፡ እክለ ። ብልዒ ፡ እክለኪ ። እክል ፡ ወማይ ። ዘይሴሰይ ፡ እክለየ ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ኢዮ፲፪ ፡ ፲፩ ። ሩት፪ ፡ ፲፬ ። ሚራ፳፱ ፡ ፳፩ ። መዝ ፡ ፵) ።

እክል ፤ (ዕብ ፡ ዳጋን) ፤ በቁሙ ፤ ያዝመራ ፡ እኽል ፡ በያይነቱ ፤ ያልተፈጨ ፡ ጥሬ ፤ ያገዳ ፡ ያበባ ፡ የማር ፡ የብር ፡ ፍሬ ፤ ተዘርቶ ፡ የሚበቅል ፤ ታጭዶ ፡ የሚከመር ፤ ተወቅቶ ፡ ተመርቶ ፡ የሚሰፈር ፤ ተፈጭቶ ፡ ተቦክቶ ፡ የሚጋገር ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። አይቴ ፡ እክል ፡ ወወይን ። ሀሎ ፡ ውስተ ፡ ዐውደ ፡ እክል ። ወሰምዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ከመ ፡ ቦ ፡ እክል ። ወጸዐኑ ፡ እክሎሙ ። ቀዳሚ ፡ እክል ። እክላት ፡ (ሰቈ፪ ፡ ፲፪ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ። ፳ ። ግብ፯ ፡ ፲፪ ። ዘፍ፵፪ ፡ ፳፯ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፲፯ ። አቡሻ ፡ ፵፯) ።

አኪ.ል ፤ ማከል ፤ መተካከል ፡ እኩያ ፡ አምሳያ ፡ መኾን ፡ ለሌላው ። ወመሰለኮትስ ፡ ኢይትበሀል ፡ ዘንተ ፡ የአክል ፡ ወዘንተ ፡ ይመስል ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

አኪል ፤ (ጥገ) መገመት ፡ መታሰብ ፡ መቈጠር ፡ ይሆን ፡ ያኽል ፡ መባል ፤ መኾን ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ። እለ ፡ ይውኅዱ ፡ የአክሉ ፡ እልፈ ። ወየአክሉ ፡ ገነውቱ ፡ ለቤል ፡ ሰብዓ ። ወዝሉ ፡ ሕዝብ ፡ የአክሉ ፡ እልፈ ፡ ብእሴ ። ወነበሩ ፡ ህየ ፡ ዘየአክል ፡ ዐሥርተ ፡ ዓመተ ። ወየአክል ፡ ሠላሳ ፡ ክረምቱ ፡ (ኢሳ፷ ፡ ፳፪ ። ዳን፲፫ ፡ ፲ ። ፩ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፳፪ ። ሩት፩ ፡ ፬ ። ሉቃ፫ ፡ ፳፫) ።

አኪል ፤ ማደግ ፤ መጨመር ፤ አካለ ፡ መጠኑ ፡ ማድረስ ፤ ምሉእ ፡ ፍጹም ፡ አካላዊ ፡ መኾን ፡ ለራሱ ፤ ቡ ቃያ ፡ ከዘረዘረና ፡ ከሸተ ፡ በኋላ ፡ ያው ፡ ይበስላል ፡ እንጂ ፡ ቁመት ፡ እንዳይጨምር ፡ እንደዚያ ፡ ማለት ፡ ነው ። እስከ ፡ ይበጽሕ ፡ ወሬዛ ፡ ለመጠነ ፡ አካል ። ለእመ ፡ ኢበ ጽሐ ፡ አካለ ፡ ፍጻሜሃ ፤ ፍጻሜ ፡ መጠነ ፡ አካል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬) ።

አኪል ፤ መብቃት ፤ መብቃቃት ፤ በቂ ፡ ልከኛ ፡ መኾን ፡ አለማነስና ፡ አለመትረፍ ። ኢየአክል ፡ ዝሉ ፡ መሥዋዕት ፡ ለመዐዛ ፡ ሠናይ ። ኢየአክል ፡ ሊባኖስ ፡ ለአንድዶ ። ኢአክሎሙ ፡ ስሕተት ። እመ ፡ ኢየአክል ፡ ለሢጠ ፡ በግዕ ። ዘኅዳጥ ፡ የአክሎ ። አክሎሙ ፡ ወተ ርፎሙ ፡ (ዮዲ፲፮ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፵ ፡ ፲፮ ። ጥበ፲፬ ፡ ፳፪ ። ዘሌ፭ ፡ ፯ ። ሢራ፴፬ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፴፮ ፡ ፯) ።

አኪል ፤ መወሰን ፡ መደንገግ ፤ የሕግ ። ማግ መር ፡ መከተት ፤ መቻል ፤ የበታ ። ምስጢሩ ፡ መብቃት ፡ ነው ። ዘሰማይ ፡ ኢየአክሎ ። ወኢአክሎሙ ፡ ምድር ፡ (፫ነገ ፡ ፰ ፡ ፳፯ ። ዘፍ፲፫ ፡ ፮) ።

አካሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚበቃ ፡ በቂ ፡ ልከኛ ። ለእመ ፡ ኮኑ ፡ በማዕታቲሁ ፡ ኢአካልያነ ፡ ይትኃሠሥዎ ፡ ከመ ፡ ይወስክ ፡ ለአጠይቆ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፯) ።

እኩል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ክልት) ፤ ያክለ ፤ የበቃ ፡ ብቁ ። እንዘ ፡ ጥቀ ፡ እኩል ፡ ዐድሜ ፡ መዋዕል ፡ ለበ ጺሕ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፪) ። በቁሙ ፤ እኩል ፡ እኩሌታ ፤ ግ ማሽ ፤ መንፈቅ ፡ (ዐማርኛ) ።

አካል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ፍጹም ፡ ገጽ ፡ ፍ ጹም ፡ መልክ ፡ ያለው ፤ ራሱን ፡ የቻለ ፡ ለራሱ ፡ የበቃ ፤ እኔ ፡ የሚል ፡ ህላዌ ፡ ነባቢ ፤ ቁመት ፡ ቁመና ፤ የባሕርይ ፡ የግብር ፡ የስም ፡ ባለቤት ፤ እገሌ ፡ የሚባል ። እኔ ፡ ማለ ትም ፡ የሚገባ ፡ ዕውቀት ፡ ቀዋሚነት ፡ ላላቸው ፡ ለማይ ሞቱና ፡ ለማይጠፉ ፡ ለሦስት ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ለአምላክ ፡ ለመልአክ ፡ ለነፍስ ። በከመ ፡ አብ ፡ ህልው ፡ በአካሉ ፡ ወወልድኒ ፡ ክማሁ ። ዘኢየአምን ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ አሐዱ ፡ አካል ፡ እምሠለስቱ ፡ አካላት ። እስመ ፡ ህላ ዌሁ ፡ ለቃል ፡ አው ፡ አካሉ ፡ ኢይትበሀል ፡ ካልአ ፡ ዘእ ንበለ ፡ አካለ ፡ ርእሱ ፡ ባቲቱ ፡ ዘውእቱ ፡ ቃል ፡ (አፈ ፡ ድ፪ ። ሃይ ፡ አበ) ። አካል ፡ ያለባሕርይ ፡ ብቻውን ፡ አይ ቆምም ፤ ባሕርይም ፡ ያላካል ፡ አይፈጸምም ። ባሕርይና ፡ አካል ፡ እንደ ፡ ሥርና ፡ እንዳጽቅ ፤ እንደ ፡ ነቅና ፡ እንደ ፡ መትረብ ፤ እንደ ፡ ቅንጣትና ፡ እንዳገዳ ፡ ናቸው ። በከመ ፡ ሠዊት ፡ ይትወለድ ፡ እምነ ፡ ዕራቁ ፡ ኅጠት ፡ (ማር ፡ ይሥ፩) ። ከዚህ ፡ ምሳሌም ፡ የተነሣ ፤ ሥራ ፡ የባሕርይ ፡ ፍሬ ፡ ይባላል ። ዳግመኛም ፡ ከራስ ፡ ጠጕር ፡ እስከ ፡ እ ግር ፡ ጥፍር ፡ ባጥንት ፡ በኹማት ፡ በሥጋ ፡ በቈርበት ፡ ተያይዞና ፡ ተሸፍኖ ፡ ያለው ፡ ባንድነት ፡ አካል ፡ ይባላል ። አካለ ፡ ጕደሎ ፡ እንዲሉ ። ዝሉ ፡ መሌሊት ፡ ይትበ ሀል ፡ አካለ ። አካል ፡ በዘየአክል ፡ (አዋል) ። አካል ፡ መባሉም ፡ በነፍስ ፡ ዕውቀትና ፡ በነፍስ ፡ አካልነት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በራሱ ፡ በገንዘቡ ፡ አይደለም ፤ በገንዘቡስ ፡ የነ ፍስ ፡ መሣሪያ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ሥጋ ፡ ገላ ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ ገልዓዊ ፡ ገልዕ ፡ ጕልሕ ፡ ግልጥ ፡ ግዙፍ ፤ የሚታይ ፡ የሚያዝ ፡ የሚዳሰስ ፤ አፍኣዊ ፡ መሬታዊ ፡ ሕ ዋስ ፤ እንስሳዊ ፡ ባሕርይ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ተረት) ፤ ልብ ስን ፡ ዐጥቦ ፡ ለገላ ፤ ብርሌን ፡ ዐጥቦ ፡ ለጠላ ። የሰው ፡ ገላ ፡ ርጥብ ፡ ሸክላ ፤ ያልተተኰሰ ፡ ያልተኰላ ። (ግጥም) ፤ ከዚያ ፡ ቤት ፡ ያለቹ ፡ ሸክላ ፡ ሠሪ ፡ ድኻ ፡ ናት ፡ አሉ ፡ ጠም ፡ ዐዳሪ ፤ ማን ፡ አስተማራት ፡ ጥበቡን ፡ ገል ፡ ዐፈር ፡ መኾ ኑን ፡ (ገላ) ። መሣሪያነቱም ፡ በዚህ ፡ ይታወቃል ፤ ርቢ ፡ ስትለቀው ፡ በመውደቁ ። ወአካልየኒ ፡ ወኢከመ ፡ ምን ት ፡ በቅድሜከ ። ወኢአካልየ ፡ በመትሕተ ፡ ምድር ፡ (መዝ ፡ ፴፰ ። ፻፴፰) ። የህላዌንና ፡ የጠባይዕን ፡ ፍቾ ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዘውግ ፡ ነው ።

አካል ፤ ልክ ፤ ዐቅም ፤ መጠን ። ለእሳትስ ፡ ቦቱ ፡ መጠን ፡ ወቦቱ ፡ አካል ። ዕፀ ፡ ዘይፈሪ ፡ ዕሩየኑ ፡ ይሁብ ፡ ፍሬሁ ፡ አኮኑ ፡ በበ ፡ አካሉ ፡ (በያቅሙ ፡ በየ መጠኑ) ። ሥጋ ፡ ዘነሥአ ፡ በአካለ ፡ ህላዌነ ፤ በባሕርያ ችን ፡ መጠን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ቅዳ ። ኪዳ ። ሃይ ፡ አበ) ።

አካል ፤ ግዘፍ ፡ ወፍር ፡ ድንዳኔ ፤ ታላቅነት ። አሕማር ፡ ዘመጠነ ፡ ዝ ፡ አካሎን ፡ (ያዕ፫ ፡ ፬) ።

አእከለ ፤ አበላ ፤ አስበላ ፤ አበቃ ፡ አብቃቃ ፡ ጠ ገበ ፡ በቃኝ ፡ አለ ፤ ፈጸመ ፡ ጨረሰ ፤ አስጨረሰ ። ወአእ ከልኩ ። ከመ ፡ አእኪልየ ፡ ኢይኩን ፡ ሐሳዌ ። ወኀበኒ ፡ ኢያእክልኩ ። ወአእከሉ ፡ በርእይ ። አእከለ ፡ ለቤዝ ዎቱ ። ሶበ ፡ አእከለ ፡ ተምህሮ ፡ መዝሙረ ፡ ዳዊት ፡ (ሢራ፲፭ ፡ ፲፱ ። ምሳ፳፬ ፡ ፴፪ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፱ ። ጥበ፲፫ ፡ ፯ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፳፯ ። ገድ ፡ ኪሮ) ። በአእከለ ፡ ፈንታ ፡ አስ ተአከለ ፡ ይላል ፤ አብቃቃ ፡ ለማለት ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። ምድር ፡ እንተ ፡ ኢኮነት ፡ በአስተአክሎ ፡ ዘትበ ልዖ ፡ (ዘዳ፳ ፡ ፱) ።

ተአከለ ፤ ተአከለ ፤ ተበላ ፤ ምግብ ፡ ኾነ ፡ ተ ወሰነ ፤ ቆመ ፡ ጸና ። ኂደግነ ፡ ቡበዕለ ፡ ቃላቲሆሙ ፡ ለአ በው ፡ ተአኪለነ ። መፍትውሰ ፡ ተአኪለነ ፡ በእለ ፡ ቀደ ሙነ ፡ መምህራን ፡ ትምህርት ፡ ወዘቅዱሳን ፡ ማየ ፡ ተረዊየነ ፡ ናክብር ፡ በአርምሞ ፡ (ተረ ፡ ቄር፫ና ፡ ፮) ።

ተአከለ ፤ ተባላ ፡ ተናከሰ ፤ ተካከለ ፤ ተወዳደረ ። ኢትትአከል ፡ እንዘ ፡ ነዳይ ፡ አንተ ፡ ምስለ ፡ ባዕል ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፬) ።

አስተአከለ ፤ አስተካከለ ፤ አወዳደረ ፤ አነጻጸረ ።

ማእከል ፤ መካከል ፤ ወገብ ፡ ጕንድ ፤ ሕንብ ርት ፡ ሆድ ፤ ውስጥ ፡ ማኅደር ፤ ኅዋ ፡ አየር ፤ ወሰን ፡ ደን

ፅር ፤ እኩሌታ ፡ እኩል ። አዕማድ ፡ እለ ፡ ማእከል ። ምትሮሙ ፡ እማእከሎሙ ። ያንቅዕክ ፡ እማእከ ልክ ። ዝንቱ ፡ መካን ፡ ማእከለ ፡ ምድር ። ፃኡ ፡ እማ እከላ ። ይሰርር ፡ ማእከለ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ። ማእ ከለ ፡ ሌሊት ፡ (መሳ ፲፯ ፡ ፳፱ ። ዘፍ ፲፭ ፡ ፲ ። ዳን ፩ ፡ ፶፭ ። ቀሌ ። ˆ.ሳ፶፪ ፡ ፲፩ ። ራእ ፰ ፡ ፲፫ ። ማቴ፳፭ ፡ ፮) ።

ማእከለ ፤ **(ደቂቅ ፡ አገባብ)** ፤ በመካከል ፤ ወደ ፡ መካከል ፤ በውስጥ ፡ ወደ ፡ ውስጥ ። ቁም ፡ ማእ ከለ ። ባእ ፡ ማእከለ ። ሐነጽኩ ፡ ማኅፈደ ፡ ማእከሎ ፡ (ሉቃ፯ ፡ ፰ ። ሕዝ፲ ፡ ፪ ። ኢሳ፭ ፡ ፪) ።

ማእከላዊ ፤ **ይ** ፤ መካከለኛ ፤ የማናይ ፡ ፀጋ ማይ ፡ ወይም ፡ ቀዳማይ ፡ ደኃራይ ፡ ላዕላይ ፡ ታሕታይ ፡ ያለው ። ወልዱ ፡ ማእከላዊ ። ፍኖት ፡ ማእከላይ ። ማኅደር ፡ ማእከላይ ። አበው ፡ ማእከላውያን ። ይ ቤለከ ፡ ከመ ፡ ትፀመድ ፡ ወትትጋደል ፡ በገድል ፡ ማእከላይ ፤ ከመ ፡ ኢይድክም ፡ ሥጋከ ። እስመ ፡ ማእከላይ ፡ አንተ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፲፩ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ድ፪ ። ቀሌ ። ያ^ - ዘእል ። ስንክ ፡ ግን፲፰ ፡ ራእ፫ ፡ ፲፮) ።

ማእከላዊ ፤ ዳኛ ፡ ጠባቂ ፤ አማላጅ ፡ አስታራቂ ። (ተረት) ፤ ዳኛ ፡ የወል ፤ ምስሶ ፡ የመካከል ። ማእከላይሁ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ወለሰብእ ፡ (ቄር) ።

ማእከልና ፤ ማእከላዊነት ። ለእመ ፡ ሞተ ፡ ፍጹም ፡ በእርግናሁ ፡ ወማእከላዊኒ ፡ በማእከልናሁ ፡ ጦጦጣኒ ፡ በውርዝውናሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፬) ።

አማእከለ ፡ (ዲቃላ ፡ ግስ) ፤ አማከለ ፤ ከ በበ ፡ ከማኽል ፡ አገባ ።

መአክ(ዋ)ል ፤ **(ዕብ ፡ (ጥኮ) ፡ ማኮሌት)** ፤ ተሰፍሮ ፡ ለቀለብተኛ ፡ የሚሰጥ ፡ እኽል ። ወሀቦ ፡ ሥር ናየ ፤ መአክጠ ፡ ለቤቱ ፡ (፫ነገ ፡ ፭ ፡ ፲፩) ። ዘይቤው ፡ ቀለብ ፡ ምግብ ።

አክሊል ፤—**በቁሙ** ፤—**ከልሎ ፡ ከለለ** ።

አክሊሮስ ፤ **(ጽር ፡ ክሊሮስ** ፤ **ክሊሪ ክስ)** ፤ ቄስ ፡ ገበዝ ፤ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ ሹም ፤ አስተን ታኝ ። ለእመ ፡ ሰረቀ ፡ አክሊሮስ ፡ ዘውእቱ ፡ ቀይስ ፡ ገቦዝ ፡ ንዋያተ ፡ ምሥዋዕ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

አክማም ፤—**የክንድ ፡ ልብሶች** ፤—**ከ ሚም ፡ ከመ** ፤ **ከመመ** ፤ **ክማም** ።

አኮኑ ፤—**ና** ፤—**አኮ ፡ ኑ** ።

አካዕ ፤ **(ጽር ፡ አካይዮ)** ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ በመሐላ ፡ ጊዜ ፡ የሚጠራ ። አ ፡ አልፋ ፤ ከ ፡ ካይ ፡ ዋዌ ፤ ዕ ፡ ዖሜጋ ፤ አካዕ ፡ አወዖ ፤ አልፋ ፡ ወዖ ፤ ቀዳማዊ ፡ ወደኃ ራዊ ፤ ርእስ ፡ ወማኅለቅት ፤ ጥንት ፡ ወተፍጻሜት ፡ ማ ለት ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ አምላክ ፡ ከሃሊ ፡ ይሉ ታል ። ወአንበሮ ፡ ለዝ ፡ መሐላ ፡ አካዕ ፡ በእዴሁ ፡ ለሚካኤል ። ሰላም ፡ ለእራኅከ ፡ ስመ ፡ መሐላ ፡ ዘፀ በጠ ፡ (ሔኖ ። ደራሲ) ።

አከፈ ፤—**አበሰ ፡ ጠረገ** ፤—**ከፍ ፡ ወ ኪፍ ፡ ወከፈ** ።

አክራጦን ፤ **(ጽር ፡ አክራቶን)** ፤ ጥሩ ፡ የ ወይን ፡ ጠጅ ። አክራጦን ፡ ዘአልቦቱ ፡ ቱስሕት ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ኤጲ ። አርጋ) ።

አክሲጦስ ፤ **አው ፡ አግሲጦስ** ፤ ያልታ ወቀ ፡ ጥሬ ፡ ትርፍ ፡ ቃል ፤ በጽርኡም ፡ በዕብራይስጡም ፡ የሌለ ። ባለብሉዮች ፡ ጉባኤ ፡ ነቢያት ፡ ጉባኤ ፡ ካህናት ፡ ይሉታል ። ወትቤ ፡ አክሲጦስ ፡ አይቴ ፡ ሖረ ፡ ወልድ ፡ እኁኪ ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፯) ። በማሕልይ ፡ ውስጥ ፡ ዐልፎ ፡ ዐልፎ ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፤ እንደ ፡ ዚቅና ፡ እንደ ፡ ስረጽ ፡ ከያሬድ ፡ በኋላ ፡ የገባ ፡ መዘምራን ፡ የማ ያዜሙት ፡ መምህራን ፡ የሚተረጕሙት ፡ ጥሬነት ፡ የሌ ለው ፡ ብዙ ፡ ትርፍ ፡ ንባብ ፡ አለ ፤ ስሙንም ፡ ከጽርኡ ፡ ምላሽ ፡ ለይተው ፡ ዕብራይስጥ ፡ ይሉታል ። ርሱ ፡ ግን ፡ ከግእዝ ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ጥሬ ፡ በዕብራይስጥ ፡ አይገኝምና ፡ ግእዝ ፡ እንጂ ፡ ዕብራይስጥ ፡ ሊሉት ፡ አይ ገባም ፤ ዕብራይስጥ ፡ ብሎ ፡ ስም ፡ የሰጠው ፡ ከማኽል ፡ አግብቶ ፡ ያስቀመጠው ፡ ከቶ ፡ ማን ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አልታ ወቀም ።

አኰስም ፤ **(ዕብ ፡ አ ፡ ኰሽም)** ፤ አ ፡ ጥንት ፡ ቀዳማዊ ፡ ርእስ ፤ ኰሽም ፡ ኰሻውያን ፡ የኰሽ ፡ ልጆች ፤ ሕዝበ ፡ ኰሽ ፡ ነገደ ፡ ኰሽ ። አኰሽም ፤ ጥንታዊት ፡ ቀዳ ማዊት ፡ የነገደ ፡ ኰሽ ፡ መዲና ፡ የአህጉረ ፡ ኰሽ ፡ ራስ ፤ እሞን ፡ ለአህጉረ ፡ ኰሽ ። ወዲበ ፡ ርእሰ ፡ ሀገረ ፡ አበ ዊነ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ። ኰሳ ፡ አኰስም ፡ ማለት ፡ በሐዲስ ፡ ግ እዝ ፡ ነው ፤ በሳባና ፡ በጥንታዊ ፡ ግእዝ ፡ በዐረብ ፡ በሱ ርስት ፡ በዕብራይስጥ ፡ በሴም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ኰሽ ፡ እ ንጂ ፡ ኰሳ ፡ አይባልም ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፯) ። ዐማሮች ፡ አኰ ስም ፡ የሚሉትን ፡ ትግሮች ፡ አክሱም ፡ ይሉታል ፤ ይኸ ውም ፡ ዐብይ ፡ ነብይ ፡ ጾም ፡ መገስ ፡ ሞነስ ፡ በቱ ፡ ለቱ ፡ እንደሚሉት ፡ ያለ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ እውነተኛ ፡ አጠራር ፡ አይደለም ፤ እውነተኛውስ ፡ አኰስም ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ በ ፡ ዘይቤ ፡ ታሪክ ፤ አኰስም ፡ ማለት ፡ ኵስኵስ ፡ ኵተኵተ ፡ ከማለት ፡ ካትክልት ፡ ሥራ ፡ የመጣ ፡ ነው ፤ ትርጓሜውም ፡ የተክል ፡ ቦታ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላል ፤ በዙሪያዋ ፡ ያሉት ፡ አህጉር ፡ ግን ፡ ጎረ ፡ ቤቶቿና ፡ አቅራቢያቿ ፤ አክሱም ፡ ዐድ ፡ ሕሡም ፡ ይሏታል ።

አክሲማሮስ ፤ **(ጽር ፤ ሄክሳኢሜሮን)** ፤ ስድስት ፡ ቀን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (አቡሻ ፡ ፲፬) ። የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ የ፮ቱን ፡ ቀን ፡ ሥነ ፡ ፍጥረት ፡ አምልቶ ፡ አስፍቶ ፡ የሚናገር ፤ ከያ ፡ ኹለት ፡ ብሎ ፡ የሚቈጥር ፤ የኤጲፋን ዮስ ፡ መጽሐፍ ።

አክሳስ ፤ **(ጽርእ)** ፤ የእንስሳ ፡ ስም ፤ ትንሣኤ ፡ ሙታንን ፡ የሚያስረዳ ። ባለመጽሐፎች ፡ ግን ፡ ሺ ፡ እግር ፡ ቅንቡርስ ፡ የእበት ፡ ትል ፡ ይሉታል ፤ እንጃ ። ወእንስሳሂ ፡ ዘይሰመይ ፡ አክሳስ ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ኤጲ) ።

አክሶስያ ፤(ጽር፡ኤክሱሲ.ያ) ፤ ሥልጣን ፤ ክሂል ፤ ጌትንት ። አክሶስያ ፡ ዘይደሉ ፡ ለመለኮት ፡ (ቄር ፡ ስምዓት) ።

አኰተ ፤ ቶት ፤(አኰተ፡የአኰት፡ይአኵት) ፤ ማመስገን ፤ መባረክ ፡ መመረቅ ፤ መየበብ ፡ ምስጋና ፡ ማቅረብ ፤ ማገልገል ፡ በእጅ ፡ በቃል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአኰተ ፡ ፈንታ ፡ አእኰተ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። አእኰተ ፡ ባረከ ፡ ወፈተተ ። አእኵትዎ ፡ ጥቀ ። አእኵተከ ፡ እግዚኦ ። አእኵቶ ፡ ለዘጸገወከ ። ብእሲት ፡ እንተ ፡ ኢተአኵቶ ፡ ለምታ ፡ (ቅዳ ። ዮሐ.፮ ፡ ፲፩ ። ኢሳ.፲፪ ፡ ፩ ። ፈላስ ። ሢራ፴፩ ፡ ፴፫) ።

አኰቴ ፤(ቴት፡ትያን፡ያት) ፤ የሚያመሰግን ፤ አመስጋኝ ፤ አገልጋይ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ አእኰቴ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ኩኑ ፡ ብእሴ ፡ ትሑተ ፡ ወአእኰቴ ፡ እግዚ. ፡ (አፈ ፡ ተ፳፯) ።

አእኰተ ፤ (ያአኵት፡ያእኵት) ፤ አስመሰገነ ፤ አስመረቀ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ አእመረን ፡ ዐወቀ ፡ አሳወቀ ፡ እንዲሉ ፡ አእኰተንም ፡ በኹለት ፡ ጾታ ፡ ይፈቱታል ፤ ከማስደረግ ፡ በቀር ፡ አድራጊነት ፡ አይስማማውም ፤ የአን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ።

አስተእኰተ ፤ አስተአኰተ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ (አስደራጊ) ።

አእኰቴ ፤ አስመስጋኝ ። ይህንንም ፡ አመስጋኝ ፡ ይሉታል ።

ተአኵተ ፤ ተመሰገነ ፤ ተባረከ ፡ ተመረቀ ። እምኀበ ፡ መላእክት ፡ ተአኵተ ። ትትአኰቱ ፡ በኀቤሁ ። ብእሲ ፡ ኄር ፡ ብዙኀ ፡ ይትአኰት ፡ (ኪዳ ። ዮሐ.፲፪ ፡ ፲፫ ። ምሳ፳፰ ፡ ፳) ።

እኩት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ኩት) ፤ የተመሰገነ ፤ ምስጉን ፡ ምሩቅ ። እኩት ፡ አንተ ፡ ወእኩት ፡ ስምከ ። ክቡር ፡ ወእኩት ። እኩት ፡ ወስቡሕ ፡ (ድጓ ። ኩፋ ፡ ፴፭ ። ቅዳ) ።

እኰቴ ፤ ማመስገን ፤ መመስገን ፤ አመስጋገን ፤ ምስጋና ፡ ብፅዓን ፡ ቡራኬ ። እንተ ፡ ደለዎ ፡ እኰቴ ፡ (ደራሲ) ።

አኰቴት ፤ ምስጋና ፤ አገልግሎት ፤ መሥዋዕት ። ከመ ፡ ተሀቡ ፡ አኰቴተ ፡ ለስምየ ። ወሀበት ፡ ለእግዚአብሔር ፡ አኰቴተ ፡ ወስባሔ ። ያመጽኡ ፡ አኰቴተ ፡ ለቤተ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ሚል፪ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፴፭ ። ኤር፲፯ ፡ ፳፮) ። ምስጋናነቱም ፡ ባለፈ ፡ በተደረገ ፡ ነው ፤ ሐሳብና ፡ ምኞት ፡ ሲፈጸም ፡ ለዚያ ፡ ለፈጻሚው ፡ በደስታ ፡ ቃል ፡ የሚቀርብና ፡ የሚነበብ ፡ የሚዜም ፡ ዜማ ፡ ነው ፤ ንሴብሖ ፡ እንደ ፡ ማለት ።

አኰቴት ፤ ቍርባን ፤ ኀብስተ ፡ ቍርባን ፤ የቍርባን ፡ ጸሎት ፡ ፍሬ ፡ ቅዳሴ ፤ ንአኵቶ ፡ ንአኵተከ ፡ ብሎ ፡ የሚዠምር ። እምድኅረ ፡ ተመጠዉ ፡ አኰቴተ ። አኰቴተ ፡ ቍርባን ፡ ዘአበዊነ ፡ ሐዋርያት ፡ (ኪዳ ። ቅዳ) ።

ማእኰት ፤ ጸጋ ፡ ሀብት ፡ ስርየት ፡ በጥምቀት ፡ በቍርባን ፡ በንስሐ ፡ የሚሰጥ ። ሀቡ ፡ እግዚኦ ፡ ማእኰተ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ በዕበየ ፡ ሣህልከ ፡ ወምሕረትከ ፡ (ግንዘ) ።

ማእኰት ፤ ማኵታ ፤ እጅ ፡ መንሻ ፤ በረከት ፤ ጉቦ ፡ ማማለጃ ፤ አመስግኖና ፡ ተመስግኖ ፡ የሚሰጡት ፡ የሚቀበሉት ። ነገሥታት ፡ ወመኳንንት ፡ እለ ፡ ይበልዑ ፡ ማእኰተ ። ወመኳንንቲሆሙ ፡ በላዕያነ ፡ ማእኰት ፡ (ቀሌ ። መቃ ፡ ገ፱) ።

ማእኰት ፤ ምልጃ ፡ ተስፋ ፡ ደጅ ፡ ጥናት ። መሐላ ፡ ኪዳን ፡ ብፅዐት ። ውብየ ፡ ማእኰት ፡ እምኀበ ፡ ዘፈጠረኒ ፡ ከመ ፡ እለ ፡ አስሐትክዎሙ ፡ ይትወደዩ ፡ ምስሌየ ፡ ውስተ ፡ እሳት ። ወወሀቦ ፡ ማእኰተ ፡ ለቅዱስ ፡ ሚካኤል ፡ ለዘገብረ ፡ ተዝካሮ ፡ (መቃ ፡ ገ፳፱ ። ድር ፡ ሚካ) ።

ተአኰተ ፤(ይትአኰት፡ይትአኰት) ፤ ተመሰጋገነ ፤ (ተደራራጊ) ።

ተአኳቲ ፤ ተመስጋጋኝ ።

አስተአኰተ ፤ (ያስተአኵት፡ያስተአኵት) ፤ አመሰጋገነ ፤ (አደራራጊ) ።

አስተአኳቲ ፤ አመስጋጋኝ ።

መስተአኵት ፤ የሚመሰጋገን ፡ የሚያመሰጋግን ።

አኮት ፤—ተናካሽ ፤—ዐኪው፡ዐከወ ።

አል ፤(ዕብ፡አል) ፤ አሉታ ፤ በቍሙ ፡ አል ። ባማርኛ ፤ አልበላም ፡ አልጠጣም ፤ አልገባም ፡ አልወጣም ፤ አልኼደም ፡ አልመጣም ፡ እያለ ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ፤ በረ ፡ ግስ ፡ ላይ ፡ ሲገባ ፡ ለና ፡ ረ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ረ ፡ ልን ፡ እየዋጠ ፡ ይጠብቃል ። ረባ ፡ ረጋ ፡ ረሳ ፤ አረባም ፡ አረጋም ፡ አረሳም ። በጥፈትም ፡ ባነጋገርም ፡ አልረሳም ፡ አያስኝም ፤ አለዚያ ፡ ጥፈትና ፡ ቋንቋ ፡ ይበላሻል ። በግእዝ ፡ ግን ፡ ከበ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ ፊደል ፡ አይገባም ፤ ይህም ፡ በ ፡ ቦቱ ፤ አልቦ ፡ አልቦቱ ፤ አልባ ፡ አልባቲ ፤ አልብከ ፡ ኪ ፤ አልብየ ፡ ነ ። አልቦሙ ፡ ቦን ፤ አልብክሙ ፡ ክን ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ያውም ፡ ሊቃውንቱ ፡ ብሉይ ፡ ተሐዲስ ፡ የሚያስማሙቱ ፤ በና ፡ አልቦ ፡ ቀተለ ፡ ኢቀተለ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ያለ ፡ ሲኾን ፤ ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ በመኾኑ ፡ ኹለት ፡ ልዩ ፡ አንቀጽ ፡ መስሏቸው ፡ ኹለቱንም ፡ ባንድ ፡ ቅኔ ፡ ውስጥ ፡ ያገቡታል ። (መወድስ ፡ ዘ.ድንቆ ፡ ማርቆስ) ። ለዘጕየ ፡ ሰብእ ፡ እምገጹ ፡ አንበሳ ፡ ኮኖ ፡ ዕጹበ ፡ ሶበ ፡ ተሠላ ፡ ገዳም ፡ ረከቦ ፤ ወአመ ፡ ውስተ ፡ ቤት ፡ ቦአ ፡ ተረክቦተ ፡ አርዌ ፡ ዐጸቦ ። ንብረተ ፡ ዝንቱሰ ፡ ይመስል ፡ ንብረተ ፡ አዳም ፡ በሲኦል ፡ እንዘ ፡ ቦ ፤ እስከ ፡ መንገሌከ ፡ ትቀጽቦ ፤ ሥሉጠ ፡ ልደት ፡ ክርስቶስ ፡ ወመሥዋዕተ ፡ አብ ፡ ዘዲበ ፡ ጸልቦ ። እምዝኒ ፡ እሰም የከ ፡ ምክንያተ ፡ ሠሉ ፡ የብቦ ፤ ዘመድ ፡ ጽኑየ ፡ ፍቅር ፡ እንበሌከ ፡ እስመ ፡ አልቦ ፤ እመኒ ፡ ትሁቦ ፡ ዐረ

ፍተ፡ወሀብተ፡መከራ፡ትሁቦ ፤ እምርእስየ፡ለርእስየ፡አንተ፡ትቀርቦ ።

እል ፤ (ዐረብ) ፤ የስም ፡ ተውሳክ ፤ ከስም ፡ ጋራ ፡ የሚጨመር ፡ ቃል ። **እልሐመል ፤ እልሑት ። እልቀምሳት** ፡ (አቡሻ ፡ ፱ ። ገድ ፡ ተክ) ።

(ጥላ) **አላ ፤ (ዐረ ፡ ኢላ ። ዕብ ፡ ኤላ)** ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፤ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ አለለ ፡ ነው ። እንጂ ፤ ግን ፤ ዋዌ ፤ ዳግመኛ ፤ ስ ፡ ይኾናል ፤ እንጂና ፡ ግን ፡ መደበኞች ፤ የቀሩት ፡ ትርፎች ፡ ናቸው ። ባለመጽሐፎች ፡ እንዳወራረዱ ፡ ሲፈቱ ፡ አላን ፡ ይለዋውጡታል ፤ አላ፡ብርሃነ፡ሀበነ፡ ሲል ፡ (ኪዳ) ፡ ዋዌ ፡ ዓዲ ። አላ፡ብሁል፡ ሲተ፡ሲል፡(አፈ፡ወ)፡ነገርስ ። አላ፡አትሒቶ፡ርእሶ፡ነሥአ፡አርኣያ፡ገብር፡ ሲል ፡ (ቆላ)፡ የሌለውንስ ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ። አኮ ፡ አንትሙ ፡ ዘኀረይክሙኒ ፡ አላ፡አነ፡ኀረይኩክሙ ፤ እንጂ ። ዝኒ ፡ ይከውን ፡ ሕዝበ፡ዐቢየ፡አላ፡እኁሁ፡ዘይንእስ ፡ የዐብዮ ፤ ግን ፡ (ዮሐ፲፭ ፡ ፲፮ ። ዘፍ፵፰ ፡ ፲፱) ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፹፩) ።

እለ ፤ (ዘ) ፤ ቅጽልና ፡ በቂ ፡ አብዢ ፤ የ ፡ እን ። ወቦ፡እለ፡ወረዱ ። ወእምዝ ፡ ኀለፉ ፡ እለ ፡ ጳውሎስ፡እምነ፡ጳፉ፡(ግብ፲፭ ፡ ፩ ። ፲፫ ፡ ፲፫) ። እለ ፡ የዘ ፡ ብዢ ፡ ነው ፤ ቅጽልነቱ ፡ ለብዙ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ዘ ፡ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ አይኾንም ፤ አብዢ ፡ ሲኾን ፡ ባንድ ፡ አካል ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ይወድቃል ። ሲዘረዘርም ፡ አን ፡ በር ፡ ክፋች ፡ አድርጎ ፡ እሊኣየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ እሊኣነ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ እያለ ፡ ባሥሩ ፡ ሰራዊት ፡ ይረባል ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፹) ።

እሉ ፤ እሎንቱ ፤ (ዝ ፡ ንቱ ። ዕብ ፡ ኤሌህ) ፤ የብዙ ፡ ወንዶች ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፤ እሊህ ፡ እነህ ፤ እነዚህ ፤ እሊሆች ፤ እሊኽኞች ። ባለቤት ፡ ሲኖር ፡ ጭብጥ ፡ ቅጽል ፤ ሲቀር ፡ ዐጸፋና ፡ በቂ ፡ ይኾናል ። እሉ፡ስብእ ። አሐዱ፡እምእሉ ። ሠራዊ፡ሕገጋት፡እሎንቱ ። ይኅፀቦሙ፡ለእሎንቱ ። ወእሎንቱ፡ተፈወሱ፡ምዕረ፡(ሕዝ፲፩ ፡ ፱ ። ቅኔያት) ። እሉና ፡ እሎንቱ ፡ በገቢር ፡ ጊዜ ፡ አንድ ፡ ናቸው ። ወሰሚዐየ ፡ እሎንተ ፡ ቃላተ ።

እላ ፤ እላንቱ ፤ እሎን ፤ (ዘ ፡ ዘቲ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የብዙ ፡ ሴቶች ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፤ ወንዶቹም ፡ ሴቶቹም ፡ ቅርቦች ፡ ናቸው ። ተዘመርነ፡እላ፡ክልኤ፡ቃላተ ። በእላ፡ክልኤ፡ትእዛዛት ። እላንቱ፡አእባን፡ይኬልላ ። እስመ፡እሎን፡ሠላስ፡ይትሜሰላ፡(ቁር ። ማቴ፳፪ ፡ ፵ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፵ ። ፊልክ ፡ ፯፱) ።

አሌ ፤ (ዕብ ፡ አልላይ ፤ አይ) ፤ ቃለ ፡ ብካይ ፡ ወዐውያት ፤ ቃለ ፡ ተግሣጽ ፡ ወመዐት ፤ ወዮ ፤ ዋይታ ፤ ወዮታ ። አሌ ፡ ሊተ ፤ አሌ ፡ ለከ ፤ አሌ ፡ ሎቱ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ወይ ፡ በለ ፡ ይዘምታል ፤ ወዮልኝ ፡ ወዮልኽ ፡ ወዮለት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ገና ፤ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣን ፡ መከራና ፡ ሐዘን ፡ ያሳያል ። ወይን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፤ አሌ ፡ የግእዝ ፡ ወይ ፡ የዐረብና ፡ ያማርኛ ። አሌ፡ለኪ፡ሀገር፡እንተ፡ንጉሥኪ፡ወሬዛ ። አሌ፡ባ፡ለሰይፍ፡ኢየኑሳሌም፡በላዕሌሃ፡እስመ፡ውሕዘ፡ደም ። አሌ፡ለክሙ፡ጸሐፍት፡ወፈሪሳውያን፡(መክ፲ ፡ ፲፮ ። ቅኔ ። ማቴ፳፫ ፡ ፲፫) ።

ኤል ፤ (ዕብራ) ፤ ናስ ፤ ግንብ ፤ ዐምድ ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፳ና ፡ ፲፮) ። አምላክ ፡ ፈጣሪ ፤ ኤሎሄን ፡ ተመልከት ።

አልቦ ፤ (አል ፡ ቦ) ፤ የቦ ፡ አሉታ ፤ የለም ፡ አልኖረም ፤ አልነበረም ፤ የቦን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ። አልቦ፡ነገር፡ወአልቦ፡ነቢብ፡(መዝ ፡ ፲፰) ።

አልቦቱ ፤ (አል ፡ ቦቱ) ፤ የለውም ፤ የለበትም ፤ አልኖረውም ፤ አልነበረውም ፤ አልነበረ(ለ)በትም ። አልቦቱ፡ጥንት፡ወኢተፍጻሜት፡(ቅዳ) ።

አልበ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የእግር ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ግርጃ ፡ ድኩት ፤ ጥምዝ ፤ የብር ፡ ደቃ ፤ ከወይዛዝር ፡ በቀር ፡ በማንም ፡ ሴት ፡ እግር ፡ የማይገኝ ፤ ሴቶች ፡ ኹሉ ፡ የማያደርጉት ። (ግጥም) ፤ እንጥረኛው ፡ ብዙ ፡ በቴዎድሮስ ፡ ቤት ፤ ባላልበ ፡ አደረጉት ፡ ይኸን ፡ ኹሉ ፡ ሴት ፡ (ባል ፡ አልበ ፤ አለባል) ።

እልባልተሪቦን ፤ (ጽር ፡ ፓቴር ፡ ኢሞን) ፤ እል ፡ የዐረብ ፡ ተውሳክ ፤ ፓቴር ፡ አብ ፤ ኢሞን ፡ ነ ፤ በተገናኝ ፡ አቡነ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወጸለየ፡በቅድሜሆሙ፡እልባልተሪቦነ ፤ ዘውእቱ ፡ አቡነ ፡ ዘበሰማያት፡(ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

አልባስጥሮስ ፤ (ጽር ፡ አላባስትሮስ) ፤ የሽቱ ፡ ቢልቃጥ ፤ የብርሌ ፡ የብርጭቆ ፡ ዐይነት ፤ ጥሩ ፡ ሽቱ ፡ ያለበትና ፡ የመላበት ፤ እንዳይተነፍስ ፡ ታትሞ ፡ ተገጥሞ ፡ የሚኖር ፡ (ማር፲፬ ፡ ፫ ። ሉቃ፯ ፡ ፴፯) ።

ኤልግ ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ለብቻቸው ፡ ፊደልና ፡ ቋንቋ ፡ ያላቸው ፡ መጣፋቸውን ፡ ለሌላ ፡ ሕዝብ ፡ የማያሳዩ ፤ ተደብቀው ፡ የሚጥፉና ፡ የሚማሩ ፤ አምልኳቸው ፡ ከስላም ፡ ከክርስቲያን ፡ የተለየ ፤ ሌላ ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ሕዝብ ። እሊህም ፡ በትግሬ ፡ በሐማሴን ፡ ጫፍ ፡ በመረብ ፡ አውራጃ ፡ በባሪያ ፡ ጸሊም ፡ ውስጥ ፡ ይኖራሉ ።

(ጥ) **አለገ ፤—ድል ፡ ነሣ ፤ ሰለበ ፤—ዐልጎ ፡ ዐለገ ፤ ዕልገት ።**

(ጥ) **አልዶ ፤ ዶት ፤ (አለደ ፡ ይኤልድ ፡ የአልድ)** ፤ መልቀም ፡ መሰብሰብ ፡ መከመር ፤ መካብ ፡ መደርደር ፤ በላይ ፡ በላዩ ፡ መጨመር ፡ ካንድ ፡ ላይ ፡ መቈለል ፤ መጕቸት ፡ ማከማቸት ፡ (ዘኊ፲፩ ፡ ፳ ። ዘፀ፭ ፡ ፲፱ ። ዘፍ፴፩ ፡ ፵፯) ። ላዕለ፡እስጢፋኖስ፡አይሁድ፡አለዱ፡እብነ ፤ ወውእቱ፡ወግረ፡ስምዕ፡ኮነ ። አሰደቶን፡ውስተ፡ፍኖት፡ለብዙኃት፡አንስት፡ከመ፡ይጽዐላሃ፡ለማርያም፡(ቅኔ ። ዮሴፍ) ።

አላዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚለቅም ፡ የሚሰበስብ ፡ ለቃሚ ፡ ሰብሳቢ ። አላዲሁ፡ለዝንቱ፡መጽሐፍ፡(ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭) ።

ተአለደ፤ ተለቀመ ፡ ተሰበሰበ ፡ ተከማቸ፤ ተወሰነ ፡ አንድ ፡ ቦታ ፡ ያዘ ። ውስተ ፡ አሐተኔ ፡ ኀበ ፡ ተአለዱ ፡፡ እንዘ ፡ ትትኤለዱ ፡፡ ይትአለዱ፤ ወይትጋብኡ ፡ ኵሎሙ ፡ እስራኤል ፡፡ ወአንትሙሰ ፡ ናሁ ፡ ተአለደ ፡ ውስቴትክሙ ፡ ኵሉ ፡ ነውር ፡፡ ኢይትአመር ፡ እምኀበ ፡ ይወፅእ ፡ መለኮትከ ፡ ወኀበ ፡ ይትኤለድ ፡ ህላዌከ ፡ (ስንክ ፡ ግንቿ ። ማ.ያ፩ ። ፪ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ ። ቅዳ ፡ አት) ።

እሉድ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ልድ)፤ የተሰበሰበ፤ የተጐቸ ፡ የተከማቸ፤ ክምር ፡ ቍልል ። ዕፀው ፡ እሉዳን ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

እላዴ፤ መሰብሰብ፤ አሰባሰብ፤ ስብሰባ፤ ቍለላ ፡ ክመራ ። እላዴ ፡ ብርዕ ፡ (አዋል) ።

ምእላድ፤ (ዳት)፤ ማከማቻ፤ መከማቻ፤ መሰብሰቢያ ፡ ቦታ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፱) ። ምእላዲሆሙ ፡ ለማያት ፡፡ ምእላዳት ፡፡ ወምእላደ ፡ ገበርክሙ ፡ ማእከለ ፡ ክልኤቱ ፡ አረፍት ፡ (ቄድር ። ቀሌ ። ኢሳ፳፪ ፡ ፲፩) ።

ምእላድ፤ በቁሙ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም፤ ዐዌር ፡ ቍርጭኝ ፡ ቅድ፤ ቃሉ ፡ ከብዙ ፡ መጻሕፍት ፡ ተለቅሞ ፡ ለብቻው ፡ የተጣፈ ፡ መጣፍ ፡ እንደ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ እንደ ፡ ሃይማኖተ ፡ አበው ፡ ያለ፤ ከዚያም ፡ የሚያንስ ፡ ሥን ፡ ፍጥረትን ፡ አዕማደ ፡ ምስጢርን ፡ የመሰለ፤ በቅርብ ፡ የሚገኝ ፡ የክርስቲያን ፡ ትምርት ።

ምእላድ፤ ተጨማሪ ፡ ፊደል፤ ትራስ ፡ እየኾነ ፡ በመጨረሻ ፡ ቃል ፡ የሚገባ፤ ወንድና ፡ ሴት ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ የሚለይበት ። እሊሁም ፡ አራት ፡ ናቸው፤ ት ፡ ናን ፡ ዊው ፡ ዩያይ፤ አገባባቸውን ፡ በየፊደላቸው ፡ ተመልከት ።

አላድ፤ (ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ የገንዘብ ፡ ስም፤ ወርቅ ፡ ብር ፡ ስመ ፡ ንጉሥ ፡ መልክአ ፡ ንጉሥ ፡ ያለበት፤ ግማሽ ፡ እኩሌታ ፡ ገንዘብ፤ ምሉ ፡ ያይደለ ። አርእዩኒ ፡ አላደ ፡ ዲናር ፡ (ማቴ፳፪ ፡ ፲፱) ። የጽርኡ ፡ አብነት ፡ ግን፤ ወርቀ ፡ ጸባሕት፤ ንዋየ ፡ ጸባሕት ፡ ይላል ። ባለሐዲሶችም ፡ አላድን ፡ መልክእ ፡ ይሉታል ።

ኤልዳ፤ ስመ ፡ ሀገር፤ አዳምና ፡ ሔዋን ፡ የተፈጠሩበት ፡ ማእከለ ፡ ምድር፤ ጉባኤ ፡ ኵሉ ፡ ምእላደ ፡ ኵሉ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወኀደሩ ፡ ውስተ ፡ ምድረ ፡ ኤልዳ ፡ ምድረ ፡ ፍጥረቶሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፫) ።

አላዶር፤ የቀኖት ፡ ስም፤ ኹለተኛ ፡ ቀኖት ፡ የቀኝ ፡ እጅ ። አዴራን ፡ ተመልከት ።

አላዳስ፤ **ኤላድ**፤ (ጽር ፡ ሄላዶስ፤ ሄላዳ ። ዕብ ፡ ያዋን)፤ የግሪክ ፡ አገር ፡ ስም ፡ መላው ። አንድ ፡ ታላቅ ፡ ደሴት፤ በግሪክ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ (ኢሳ፷፮ ፡ ፲፱ ። ግብ፳ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ግን፱) ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ የግእዝ ፡ መጻሕፍት ፡ ደሴት ፡ ሲሉ ፡ አላዳስ ፡ ይላሉ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ለአላዳስ ፡ ወለአህጉር ፡፡ ለባሕር ፡ ወለአላዳስ ፡፡ በባሕር ፡ ወበየብስ ፡ በአሕቁል ፡ ወበአላዳስ ፡ (ክብ ፡ ነገ ። መጽ ፡ ምስ) ፡ ዳግመኛም ፡ ዝብል ፡ ፀፍዕ ፡ ድኩዕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አላዳስ ፡ ይላል ፡ (ሉቃ፲፬ ፡ ፴፭) ።

ኤሎሃ፤ **ሱር ። ኢላህ**፤ **ዐረ ። ኤል**፤ **ዕብ ።** በተገናኝ፤ አምላክ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ኤሎሄ፤ (ዐረ ፡ ኢላሂ ። ዕብ ፡ ኤሊ)፤ አምላኪየ፤ ፈጣሪየ፤ ለሐኩየ ፡ (፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፲፩ ። ማቴ፳፯ ፡ ፵፮ ። ማር፲፭ ፡ ፴፬) ። ሰላም ፡ ለዓምጽ ፡ ነባቤ ፡ ቃሉ ፡ ለኤሎሄ ፡፡ አ ፡ ዘትቤ ፡ ኤሎሄ ፡ ኤሎሄ፤ ኢየሱስ ፡ አምላከ ፡ ርኅራኄ ፡ (ስንክ ፡ ጳግ፭ ። ደራሲ) ።

ኤሎሂም፤ (ዕብ ፡ ወሱር ። ዐረ ፡ ኢላሃት)፤ አማልክት፤ አምላኮች ፡ ዳኞች ፡ ፈራጆች፤ መላእክት ። ለፈጣሪ ፡ ሲቀጠልና ፡ የፈጣሪ ፡ ስም ፡ ሲኾን፤ በቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ አምላክ ፡ ይባላል ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ዘይቤው ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ አማልክት ፡ አይባልም፤ አለመባሉም ፡ (ባራእ ፡ ኤሎሂም፤ ፈጠረ ፡ አምላክ) ፡ እያለ ፡ አንቀጹ ፡ ያንድ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው፤ አምላክም ፡ የመለክ ፡ ብዝ ፡ ነውና ፡ እንደ ፡ ኤሎሂም ፡ ብዙ ፡ ወንድ ፡ ያሳያል፤ መለክን ፡ እይ ። ንባርኮ ፡ ለአብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ፤ እንዘ ፡ አሐዱ ፡ ሠለስቱ ፡ ወእንዘ ፡ ሠለስቱ ፡ አሐዱ ፡ ማለት ፡ ኤሎሂም ፡ አደናይ ፡ ከማለት ፡ ይስማማል ። ለፍጡራን ፡ ግን ፡ ለሰዎችና ፡ ለመላእክት ፡ ለጣዖታትም ፡ ሲነገር ፡ አንቀጹን ፡ መስሎ ፡ ተከትሎ ፡ አማልክት ፡ ይባላል፤ ከአንቀጽ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ መለዮ ፡ የለውም ። አንሰ ፡ እቤ ፡ አማልክት ፡ አንትሙ ፡፡ ግበር ፡ ለነ ፡ አማልክተ ፡ ዘየሐውሩ ፡ ቅድሜነ ፡ (መዝ ፡ ፹፩ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፩ ፡ ፬) ። መዝገበ ፡ ፊደል ፡ ገጽ ፡ ፶፱—፷፫ ፡ ተመልከት ።

ኤላው፤ (ዕብራ)፤ አዕማዲሁ፤ አረፋቲሁ፤ ው ፡ ዝርዝር ፡ ነው ። ወኤላው ፡ ካዕበ ፡ እመት ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፱) ። ኤልን ፡ ተመልከት፤ ኤላው ፡ ከኤል ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ኤሌዎን፤ (ጽር ፡ ሄሌዎን)፤ ዘይታም፤ መክነ ፡ ዘይት ። ደብር ፡ ዘስሙ ፡ ኤሌዎን ፡ (ሉቃ፲፱ ፡ ፳፱ ። ፳፩ ፡ ፴፯) ። ኤልያስን ፡ እይ ።

እልሐዝል፤—የጨዎታ ፡ ስም፤—ኀዝል ።

እልሐመል፤—ኮከብ፤—ሐሚል ፡ ሐመለ ።

እልሑት፤—ኮከብ፤—ሑት ፡ ሐውት ።

እልሖሰሰ፤—ሹክ ፡ አለ፤—ለኊሰ ፡ ለኆሰ ፡ አልኆሰሰ ።

ኤላጤ፤ (ጽር ፡ ኤላቴ ። ዕብ ፡ ዐርሞን)፤ የተክል ፡ ዛፍ ፡ ስም፤ ቁመቱ ፡ ረዥም ፡ ቅጠሉ ፡ ሰፋፊ፤ ፍሬው ፡ መድኀኒት ፡ የሚኾን ፡ (ሕዝ፴፩ ፡ ፰) ።

ኤላጢኖስ፤ (ጽር ፡ ኤላቲኖስ ። ዕብ ፡ ቶሬን)፤ የመርከብ ፡ ዐምድ፤ ምሰሶ ፡ ወፍራም ፡ ረዥም ፡ የሸራና ፡ ያላማ ፡ መስቀያ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፭) ።

ኤልዩ፤(ጽር ፡ ሄሊውድ)፤ ረዐይታዊ፤ ረዥም ፡ ወፍራም፤ኀይለኛ ፡ ጕልበታም ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ የድኩም ፡ ድኩም ፤ ዐጭር ፡ ኰሳሳ ፡ ይሉታል ፡ (ኩፋ ፡ ፺) ።

አልያጦን፤(ጽር ፡ አሊዬቶስ)፤ የባሕር ፡ አሞራ ፡ ዓሣ ፡ የሚያድን ፡ የሚለቅም ። ባለብሎዮች ፡ አ ባብ ፡ ዋጭ ፡ ይሉታል ። በአዖር ፡ ቋንቋ ፡ ኑን ፡ የሚባል ፡ የባብ ፡ ዐይነት ፡ ዓሣ ፡ አለና ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገ ባል ፤ የኖኅን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፫ ። ዘ ዳ፲፬ ፡ ፲፪) ።

አልያጦን ፡

ኤልያስ፤(ጽር ፡ ሄሊያስ)፤ ዕፀ ፡ ዘይት ፤ ፍሬ ፡ ዘይት ፤ ቅብዐ ፡ ዘይት ። ወገደፈቶ ፡ ታሕተ ፡ አ ሕቲ ፡ ኤልያስ ። ወአሐቲ ፡ መስፈርተ ፡ ኤልያስ ፡ ት ገብር ፡ ዐሥርተ ፡ ምክያደ ፡ ዘይት ፡ (ኩፋ፲፮ ። ሔ ኖ፲ ፡ ፲፱) ።

ኤልያስ፤(ጽር ፡ ሔሊያስ ። ዕብ ፡ ኤሊ ያሁ)፤ ነቢይ ፤ ስመ ፡ ነቢይ ፤ ፍችው ፡ ኀይለ ፡ እግዚአ ብሔር ፡ (፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፴፯) ።

እልኩ፤ኰ፤እልክቱ፤(ዝኩ ፡ ዝስኩ፤ ዝኰ ፡ ዝስኰ)፤ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፤ ለቅርብ ፡ ሩቆች ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ። እሊያ ፤ እሊያኞች ፤ እሊያኞቹ ። እልኩ ፡ አብዳት ። እልክቱ ፡ ደናግል ። እልክቱ ፡ ይከ ድኑ ፡ ገጸሙ ፡ (ማቴ፳፭ ፡ ፰ ፡ ፲፩) ። ዝኩን ፡ ተመልከት ።

(ጥ) **አልሎ፤ሎት፤(አለለ ፡ ይኤልል ፡ የአ ልል ። ዕብ ፡ አሌል)፤** መሸት ፡ መፈለግ ፤ አይቴ ፡ ቤት ፡ ዘማ ፡ ማለት ፤ ማመንዘር ፡ መቀንዘር ፤ መዝለል ፡ መከመር ፤ የተባት ። እልል ፡ ማለት ፡ እንቍራሪትኛ ፡ መ ጮኽ ፤ የእንስት ።

እለሌ፤ አለሌ ፤ የፈረስ ፡ ያህያ ። ምልአተ ፡ ከ ርሥ ፡ ዘእንበለ ፡ ዐቅም ፡ ከመ ፡ እለሌ ፡ ፈረስ ፡ ወ ከመ ፡ ሐራውያ ፡ ገዳም ፡ (መቃ ፡ ገ፳፱) ። ከአላ ፡ እስከ ፡ አሌ ፡ እልኩም ፡ ሳይቀር ፡ የአለለ ፡ ዘር ፡ ነው ።

አለለ፤—ቀለም ፡ አገባ፤—ዐልሎ ፡ ዐ ለለ ።

ኤሉል፤—ስመ ፡ ወርኅ፤—አይሉል ።

አለም፤—በቁሙ፤—ዓለም ።

ኤላም፤(ጽር ። ዕብ ፡ ኡላም)፤ በረንዳ፤ ደጀ ፡ ሰላም ፡ በታላቅ ፡ ቤት ፡ ደጃፍ ፡ ወይም ፡ በቅጥሩ ፡ በር ፡ የሚሠራ ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፲፯ ። ፵ ፡ ፯ ። ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፯) ።

ኤላማው፤ በረንዳው ፤ ደጀ ፡ ሰላሙ ፤ ው ፡ ዝ ርዝር ፡ ነው ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፳፩) ።

እልሚዛን፤—በቁሙ ፡ ኮከብ፤—መ ዝኖ ፡ መዘነ ፡ ሚዛን ።

እልመክኑን፤—ኅቡእ፤—ከነ፤ ከነነ ፡ መክኑን ።

እልመቃምር፤—ቅልሞሽ፤—ቀምሮ ፡ ቀመረ ።

ኤሊማስ፤(ጽር ፡ ሄሊማስ ። ዐረ ፡ ዐሊ ሞን)፤ የማርተኛ ፡ ስም ፤ እንደነኢያኔስ ፡ ያለ ። መሠ ርይ ። ምሁረ ፡ ሥራይ ፤ መሰግል ፡ መዐልመ ፡ ሰገል ፡ ወምትሀት ፡ ጽጉብ ፡ ትምህርት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ስምነቱ ፡ ዐለመ ፡ ከማለት ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ጽርኡ ፡ ከዐረብ ፡ ወስ ደታል ፤ ሊጣፍ ፡ የሚገባው ፡ በዐይን ፡ ዐ ፡ እንጂ ፡ በአ ልፍ ፡ አልነበረም ። ወይትዋቀሞሙ ፡ ውእቱ ፡ ዘሥ ራይ ፡ ዘይብልዎ ፡ ኤሊማስ ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ትር ጓሜ ፡ ስሙ ፡ (ግብ፲፫ ፡ ፰) ።

ኤልማስ፤(ጽር ፡ ሔሊሙ፤ቴሄሙ)፤ ኤሎሄ፤አምላኪየ ። አ ፡ ወልድ ፡ ክላሕ ፡ ከመ ፡ ዘሐመ ፡ ወበል ፡ ኤልማስ ፡ ላማ ፡ ሰበቅታኒ ፡ (ቅዳ ፡ አት) ።

እልመስጠ፤-እምነት ፡ ሃይማኖት፤-መ ስጠ ።

አሎን፤(ጽር ፡ አሎስ)፤ ጨው ። ባሕረ ፡ አ ሎን፤ ባሕረ ፡ ጼው ፡ (ኢያ፫ ፡ ፲፯ ። ፲፱ ፡ ፫) ።

አሎን፤ (ዕብራ፤ብ ፡ አሎኒም)፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ እንደ ፡ ባንባ ፡ እንደ ፡ ዋርካ ፡ ያለ ፡ ታላቅ ፤ የወ ፍራም ፡ ቀሊል ፤ መቅዘፊያ ፡ የሚኾን ፡ የባሳን ፡ ዛፍ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፮) ።

እሎን፤—እሊሀ ፡ ሴ፤—እላ ።

እሎንቱ፤—እሊሀ ፡ ወ፤—እሉ ።

እላንቱ፤—እሊሀ ፡ ሴ፤—እላ ።

አሊፍ፤ፎት፤(አለፈ ፡ የአልፍ ፡ ይእ ልፍ ። ዕብ ፡ አላፍ)፤ መማር፤ ፊደል ፡ መቍጠር፤ አ ፡ አሌፍ ፡ ማለት ። ማብዛት ፡ ማርባት ፤ እልፍ ፡ ማድ ረግ ፤ አ ፡ አንድ ፤ እ ፡ እልፍ ፡ ማለት ፤ የቍጥር ።

አላፊ፤(ፊት ፡ ፍያን፤ያት፤ አለፍት)፤ አሌፍ ፡ የሚል ፡ ተማሪ ፤ ፊደል ፡ ቈጣሪ ።

አአለፈ፤ አስተማረ ፤ ፊደል ፡ አስቈጠረ ፤ አሌፍ ፡ እልፍ ፡ አሰኘ ።

ተአልፈ፤ ተቈጠረ ፤ በዛ ፡ እልፍ ፡ ኾነ ፤ እልፍ ፡ ተባለ ።

እሉፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ እልፍት) ፤ የበዛ ፡ የረባ ፤ እልፍ ፡ የኾነ ፡ የተባለ ።

እልፍ ፤ (ዕብ ፡ ኤሌፍ ። ሱር ፡ አሌፍ ። ዐረ ፡ አልፍ ፤ ሺሕ) ፤ ዐሥር ፡ ሺሕ ፤ ወይም ፡ መቶ ፡ ጊዜ ፡ መቶ ፡ (ቀቀ—፶፱ ። እ—፱ ። ዕብራይስጥና ፡ ሱር ስት ፡ ግን ፡ ሺሑን ፡ እልፍ ፡ ብለው ፡ እልፉን ፡ ሪባ ፡ ይ ላሉ ፤ ዐረብና ፡ ትግሬም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ አራተኛ ፡ ነገሥት ፡ (፲፱ ፡ ፴፭) ፡ **ወቀተለ ፡ እ ምትዓይኒሆሙ ፡ ሰአሮር ፡ ዐሥርተ ፡ ወሰመንተ ፡ እ ልፈ ፡ ወኀምሳ ፡ ምእተ ፡** ያለውን ፤ ከዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ የተቀዳው ፡ መጽሐፈ ፡ ቄርሎስ ፡ በመዠመሪያው ፡ ክፍል ፤ **ምእተ ፡ ወሰማንያ ፡ ወኀምስተ ፡ እልፈ ፡** ይላል ። ፊልክስዩስም ፡ (ተስ፴፯ ፡ መተ) ፡ **ወታሕተ ፡ ሥልጣኑ ፡ እልፍ ፡ ባሕታውያን ፡ ወክልኤቱ ፡ እልፍ ፡ መነከሳይ ያት ፡** ይላል ። ጥንታዊውም ፡ ያሮጌው ፡ ግእዝ ፡ እልፍ ፡ እንደዚህ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፤ የሺሕን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ።

እልፍ ፤ ብዙ ፤ እጅግ ፡ ዐያሌ ። **እስከ ፡ እልፍ ፡ ትውልድ ። አሐዱ ፡ እምእልፍ ። እልፍ ፡ መዛግ ብት ፡ ወርቅ ፡ ዐበይት ፡** (ዘዳ፭ ፡ ፲ ። ሚራ፯ ፡ ፯ ። ሣ፭ ፡ ፲፱ ። የስንዴና ፡ የገብስ ፡ ዛላም ፡ ከፍሬው ፡ ብዛት ፡ የተ ነማ ፡ አንዳንዱ ፡ ራስ ፡ እልፍ ፡ ይባላል ። (ተረት) ፤ የስን ዴው ፡ ዛላ ፡ ዕፍኝ ፡ ይመላ ።

አእላፍ ፤ ብዙ ፡ እልፍና ፡ ሺሕ ፤ ዐሥር ፡ እ ልፍ ፤ ወይም ፡ መቶ ፡ ሺሕ ፡ (የእ—፲፱) ፡ **አእላፍ ፡ ወ ርቅ ፡ ወብሩር ። ላዕለ ፡ አእላፍ ። ይቀትል ፡ ብዙኑ ፡ አእላፈ ፡** (መዝ ፡ ፻፲፰ ። ዘፀ፴፬ ፡ ፯ ። ዳን፲፩ ፡ ፲፱) ።

አእላፋት ፤ ብዙ ፡ እልፎች ፤ የብዙ ፡ ብዙ ዎች ። መቶ ፡ እልፍ ፤ ወይም ፡ ሺሕ ፡ ጊዜ ፡ ሺሕ ፡ (የእ—፲ ፱) ፤ አንድ ፡ ሚልዮን ። **አእላፈ ፡ አእላፋት ። ርኡሳኒ ፡ አእላፋት ፡** (ዳን፯ ፡ ፲ ። ፩ዜና ፡ ፲፫ ፡ ፩) ።

ትእልፊት ፤ ብዛት ፤ ብዙ ፡ እልፍነት ። ሺሕ ፡ እልፍ ፤ ወይም ፡ እልፍ ፡ ጊዜ ፡ ሺሕ ። (ቄእ—፲፱፱) ፤ ዐሥር ፡ ሚልዮን ። **ወናሁ ፡ መጽአ ፡ በትእልፊት ፡ ቅዱ ሳን ። ትእልፊተ ፡ ትእልፊት ። ወትእልፊተ ፡ አእላ ፋት ፡** (ሔኖ፩ ፡ ፱ ። ፲፬ ፡ ፳፪ ። ዳን፯ ፡ ፲) ።

ምእልፊት ፤ የእልፍ ፡ እልፍ ፤ እልፍ ፡ ጊዜ ፡ እልፍ ፤ ወይም ፡ መቶ ፡ እልፍ ፡ ጊዜ ፡ ሺሕ ፡ (እእ—፱፱) ፡ መቶ ፡ ሚልዮን ። **ምእልፊተ ፡ አእላፍ ። ምእልፊተ ፡ ትቀሥፍ ፡** (መዝ ፡ ፺፯ ። ጥበ፲፱ ፡ ፳፱) ። ዳግመኛም ፡ በማሸጋሸግ ፡ ትእልፊታት ፡ ብሎ ፡ መቶ ፡ ሚልዮን ፤ ም እልፊት ፡ ብሎ ፡ ሺሕ ፡ ሚሊዮን ፤ ምእልፊታት ፡ ብሎ ፡ እልፍ ፡ ሚልዮን ፡ ያሰኛል ። ከእልፍ ፡ በላይ ፡ ያለ ፡ ቍ ጥር ፡ በውሳኔም ፡ ያለውሳኔም ፡ ይነገራል ፤ ውሳኔው ፡ ይህ ፡ የተጻፈው ፡ ነው ። ያለውሳኔ ፡ ግን ፡ ሲነገር ፤ **እልፍ ፡ አእላፍ ፤ አእላፈ ፡ አእላፋት ፡ ወትእልፊተ ፡ አእላ ፋት ፡ ምእልፊት ፡** ይላል ፡ (አዋል) ። ብዛቱ ፡ እንዳሸ ዋና ፡ እንደ ፡ ኮከብ ፡ ያለ ፤ ስፍሮ ፡ ቈጥሮ ፡ ሊያውቁት ፡ የማይቻል ፤ ስፍር ፡ ቍጥር ፡ ልክ ፡ መጠን ፡ የሌለው ፤ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፲፫ ፡ ፲፯ ። ፲፭ ፡ ፭) ። ረበዋትን ፡ እይ ፤ ረቢብ ፡ ረበ ፤ ረበበ ።

አሌፍ ፤ አልፍ ፤ አልፋ ፤ ፊደል ፤ ስመ ፡ ፊ ደል ፡ አ ። አሌፍ ፤ የዕብራይስጥ ፤ አልፍ ፡ የግእዝና ፡ የዐ ረብ ፤ አልፋ ፡ የጽርእ ፡ አጠራር ፡ ነው ። አሌፍ ፡ ላም ፡ በሬ ፡ የቀንድ ፡ ከብት ። አልፍ ፡ ፋ ፤ ቀንድ ፡ የበሬ ፡ ራስ ። ምስ ጢሩ ፡ ቀዳማይ ፡ ርእስ ፡ በኵር ፡ ጥንት ። **አባግዐኒ ፡ ወአል ሕምት ፡** ባለው ፡ ዕብራይስጡ ፡ ጸኒ ፡ **ወአላፊም ፡ እን** ዲል ፡ **አልሕምት ፡** ሲል ፡ (መዝ፰ ፡ ፯) ። ቀዳማዊነቱም ፤ በተፈጥሮ ፡ ከሰው ፡ እንስሳ ፤ ከፍጥረት ፡ ፊጣሪ ፡ እንዲ ቀድም ፡ እንደዚያ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (መዝ፺፰ ፡ ፩) ። **ወእ ምዝ ፡ ትብል ፡ አሌፍ ፡ እስከ ፡ ላሜድ ። እምአሌፍ ፡ እስከ ፡ ታው ። ሆሀያተ ፡ አልፋ ። ሆሀያተ ፡ ጽርእ ፡ እ ምአልፋ ፡ ወቤጣ ፡ ወጋማ ፡** (ግንዘ ። ቄድር ፡ አፈ ፡ ድ፱ ። ሥር ፡ ጸሎ) ።

አሌፋት ፤ ፊደላት ፡ ከአሌፍ ፡ እስከ ፡ ታው ፡ ያሉ ። መክብባቸው ፡ አሌፍ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በርሱ ፡ ስም ፡ አ ሌፋት ፡ ተብለው ፡ ይጠራሉ ፤ በሆይ ፡ ሆሀያት ፡ ተብለው ፡ እንዲጠሩ ። **አሌፋት ፡ ወግናያት ፡** (አዋል) ። እሊህም ፡ ፳፪ቱ ፡ አሌፋት ፡ እግዜርንና ፡ አዳምን ፡ መደብ ፡ አድር ገው ፡ ከሰማይ ፡ እስከ ፡ አዳም ፡ ያሉ ፡ ፳፪ቱን ፡ ሥነ ፡ ፍጥ ረትና ፡ ከሴት ፡ እስከ ፡ ያዕቆብ ፡ ያሉ ፡ ፳፪ቱን ፡ አርእስተ ፡ አበው ፡ የሚያሳስቡ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ኤርምያስና ፡ ዳዊት ፡ ፬ ፡ ፬ ፡ ጊዜ ፡ መላልሰው ፡ በመሥመር ፡ በመሥመር ፡ እያ ገቡ ፡ የቃል ፡ መነሻ ፡ አድርገዋቸዋል ፡ (ሰቈ፩ ፡ ፩—፳፪ ። ፪ ፡ ፩—፳፪ ። ፫ ፡ ፩—፳፮ ። ፬ ፡ ፩—፳፪) ። (መዝ፳፬ ፡ ፩ —፳፪ ። ፴፫ ፡ ፩—፳፪ ። ፻፩ ፡ ፩—፲ ። ፻፲፩ ፡ ፩—፲) ። በ፻፲፰ኛው ፡ መዝሙር ፡ ግን ፡ ለየብቻቸው ፡ አንዳንድ ፡ መዝሙር ፡ እየኾኑ ፡ በስፋፊና ፡ በረዥሙም ፡ ቃሎች ፡ ስለ ፡ ገቡ ፤ ስያንዳንዱ ፡ ፰ ፡ ፰ ፡ ቍጥር ፡ አላቸው ፤ የመ ላው ፡ ፻፸፮ ፡ ይኾናል ።

አልፋ ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ ቀዳማዊ ፡ (ራእ፩ ፡ ፰ ። ፳፩ ፡ ፯ ። ፳፪ ፡ ፲፫) ። **ክርስቶስ ፡ አልፋ ። በሥም ረተ ፡ አልፋ ። ሰላም ፡ ለርደትከ ፡ ጰራቅሊጦስ ፡ አ ልፋ ፡** (ስንክ ፡ ጥር፳፬ ። መጋ፲፱ ። ግን፲፰) ።

አልፋ ፤ ቅድስት ፡ ሥላሴ ፤ አ ፡ አብ ፤ ል ፡ ወ ልድ ፤ ፋ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ። ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ያው ፡ ቅድምና ፡ ነው ፤ አይለወጥም ። **ኢይቀድም ፡ አሐዱ ፡ እምካልኡ ፡ ወካልኡ ፡ እምሣልሱ ። አሐቲ ፡ ቅድ ምናሆሙ ፡ ለሥላሴ ፡** (ሃይ ፡ አበ) ።

ኢሎፍሊ ፤ (ጽር ፡ አሎፍሊ) ፤ ስመ ፡ ነ ገድ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ፍሌስት ፤ ፍልስጥኤም ፤ ፈለስን ፡ ተመ ልከት ። ይችውም ፤ ሜዲተራኒ ፡ በሚባለው ፡ በታላቁ ፡ ባሕር ፡ አጠገብ ፡ በዳር ፡ በደንበሩ ፡ በወደቡ ፡ ያሉ ፡ የም ድረ ፡ እስራኤል ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ናት ። **ተጋብኡ ፡ ኢሎፍሊ ፡ ላዕለ ፡ እስራኤል ። ወነሥእዋ ፡ ኢሎፍሊ ፡ ለታቦተ ፡ እግዚ ። ኀምስቱ ፡ አሕዛበ ፡ ኢሎፍሊ ፡** (፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፩ ። ፭ ፡ ፩ ። መሳ፫ ፡ ፫) ።

ኢሎፍላዊ፤(ዊት፡ውያን፡ያት)፤ ፍሌጰቃዊ፤ የፍሌስጥ፡ሰው፤ ወገን፡ዘር። ናሴብ፡ኢሎፍላዊ። ሕነ፡ውእቱ፡ኢሎፍላዊ፡(፩ነገ፡፲፡፩። ፲፯፡፳፡፲)።

አሊፍሎሳውያን፤(ጽርእ)፤ ዐጸውተ፡አናቅጽ፤ የቤተ፡ክሊያን፡በረኞች።

አሊቄ፤(ጽር፡አሊኪ.)፤ ጨው፤ ጨዋም፤ ባሕረ፡ጼው። ወከነ፡ይወሎሙ፡እምነ፡ሊባ፡እስከ፡ሌሕዱ፡ኅብር፡ዘባሕረ፡አሊቄ፡(ኢያ፲፭፡፪)። አሎንን፡ተመልከት፤ አሊቄና፡አሎን፡አንድ፡ስም፡ነው፡(ዘፍ፲፬፡፫)።

ኤሎቄ፤(ጽር፡ኤሊክስ፤ ኢሊኪ.)፤ ዐጽቀ፡ወይን፤ ሐረገ፡ወይን። ግእዝ፡ግን፡ዕፀ፡ዘይት፡ይላል፤ የተሳሳተ፡ነው፡(ዘፍ፵፱፡፲፩)።

እለቄጥሩ፤(ጽር፡ኤሌክትሮን)፤ ዘይበርቅ፡ዘያንጸበርቅ፤ የብርሃኑ፡ጽርየትና፡ብዛት፡ዐይን፡የሚያፈዝ፡የሚበዘብዝ፤ ኤሌትሪክ፡እንደ፡ማለት፡ነው። ባለቅኔዎች፡ግን፡ያፍ፡ዘራብዕ፡ርእሱ፡ይሉታል፤ የተሳሳተ፡ነው። ከመ፡ርእየተ፡እለቄጥሩ፡(ሕዝ፩፡፬፡፳፯። ፰፡፪። ድጓ)።

እልቅርጥብ፤—ነከሽ፡ጋጬ፤—ቅርጥብ።

እልቀታ፤—የዱባ፡ወገን፤—ቀታ።

አለቅት፤—በቁሙ፤—ዐለቅት።

ኤሊሳ፤ ስመ፡ነገድ፤ ስመ፡ሀገር፤ መዲና፡ብዙ፡ደሴት፡ያለው፡(ዘፍ፲፡፬። ሕዝ፳፯፡፯)።

እልሻዳይ፤—ስመ፡አምላክ፤—ሰደየ።

እልታሕ፤—ሥረ፡ወጥ፤—ለቲሕ፡ለትሐ።

አላቲኖን፤(ጽር፡አላቲኖስ)፤ አማን፡በአማን፤ እውነት፡በውነት፡(ቅዳ)።

አመ፤(ዐቢይ፡አገባብ)፤ በ፡ጊዜ፤ የ። በና፡ጊዜ፡አንድ፡ወገን፡ናቸው፤ የ፡ሲኾን፡ደግሞ፡ጊዜነቱ፡አይቀርም፤ እንደ፡ዘ፡ይዘረዝራል። አመ፡አሚሩ፤ አመ፡ዕለተ፡ደይን። አመ፡ሞትኩ፡ቅብረኒ። ይበጽሕ፡መዋዕል፡አመ፡ይብሉ፡ብፁዓት፡መካናት፡እለ፡ኢወለዳ። አልቦ፡አመ፡ኢሀሎ፡ወአልቦ፡አመ፡ተንጥአ፡(ማቴ፲፭፡፴፪። ጦቢ፬፡፫። ቅዳ፡ግሩ)። አንዳንድ፡ሰዎች፡እንዘ፡ይኾናል፡ይላሉ፤ ምስክራቸው፡አያጠግብም። ፲፱ኛ፡ዕርከን፡፸፯፡ቍጥር፡ተመልከት።

አሜ፤ ጊዜ፤ ሰዓት፤ ወራት። ፀሓይ፡ዘአሜ፡ክረምት። ወርኅ፡ዘአሜ፡ገሀህ። ይትፌሥሑ፡ኪሜ፡ሞቶሙ። እስከ፡አሜ፡ሞቱ፡ለሄሮድስ፡(ገድ፡ተክ። ደራሲ። ድጓ። ማቴ፪፡፲፭)። አሜሁ፡ሃ፡አሜከ፡ኪ፡እያለ፡ይዘረዝራል።

አሜሃ፤ ጊዜዋ፤ ባጊዜዋ፤ ያን፡ጊዜ፤ በዚያች፡ጊዜ፤ ወዲያው፤ ፈጥኖ፡ቶሎ። እምአሜሃ። እስከ፡አሜሃ። እ፡ዘአሜሃ፡ትውልድ፡(ማቴ፬፡፲፯። ኩፋ፡፴፫። ቅዳ፡ግሩ)። አመና፡እመ፡እም፤ እኒህ፡፫ቱ፡አገባቦች፡የአመመ፡ዘሮች፡ናቸው፡እንጂ፤ ነባሮች፡አይደሉም።

(፲) **እም**፤(እመ)፤ ንኡስ፡አገባብ። ከ፡ካ፡ኪ፡ክ፤ ለ፡ባ፤ ኋላ፤ ገና። አገባብነቱ፡የመነሻ፡የተከፋይ፡የተወላጅ፡ነው። መደበኛ፡ፍችው፡ከ፡ወይም፡ተ፤ የቀረው፡ተውሳክ። ወረደ፡እምሰማይ፤ ከሰማይ፤ ተሰማይ። መጽአ፡እምላዕሉ፤ ከላይ፤ ተላይ። ከና፡ተ፡አንድ፡ወገን፡ናቸው። ከ፡ሲኾን፡ከመን፡በር፡ከፋች፡አድርጎ፡አሉታ፡ባለበት፡በቀዳማይ፡አንቀጽ፡ይገባል። እምከመ፡ኢሞትኩ፡ዮም፡ኢየዐርፍ፡እምዳማ፡ዝንቱ፡ዓለም፤ ካልሞትኹ፤ ካ፡ያሰኘችውም፡ኢ፡ናት፤ በቦዝና፡በዘንድ፡በእመና፡በእም፡በሶበ፡እየገቡ፡ባ፡ካ፡እንዳ፡የሚያሰኙ፡ራብዕ፡አድራጊች፡አኮና፡ኢ፡አልቦ፡ናቸው። የቀረውን፡በንኡስ፡አገባብ፡ተመልከት፡(ዕር፴፡ቍ፹፪)።

እምድ፡ በቁሙ፤—ዐምዶ፡ዐመደ፤ ዐምድ።

እምድሩ፤—አከቶ፡ፈጽሞ፤—መድረወ።

አማዳሮት፤(ዕብ፡ደሀሮት)፤ ሩጫ፡ግልቢያ፤ የፈረስ፡(መሳ፭፡፳፪።

እምዳሮት፤እምዳር፤—ምድሮች፤—መዲር፡መደረ፤ ምድር።

እምዘ፤ እምዝ፤—እም፡ዘ፡ዝ፤(ዕር፲፪፡ቍ፸፱)።

እምሔው፤ አማሑት፤—አያት፤—ሐዪው፡ሐይወ።

አምኆ፤ኆት፤(አምኀ፡ይኤምኅ፤የአ)፤ እጅ፡መንሣት፤ ፀንገት፡በወገብ፡በጕልበት፡መስገድ፤ ጫማ፡ጕልበት፡እጅ፡መሳም፡መሳለም፤ ሰላምታ፡እጅ፡መንሻ፡መስጠት፡ማቅረብ፤ በቃል፡በእጅ። ሰገድከ፡ሊተ፡ወአማኅከኒ። እኤምኅ፡አእጋሪከ። አምኁ፡ኵሎ፡ቅዱሳነ፤ አምኁክሙ፡አኃዊነ። አዘዘሙ፡ለኵሎሙ፡ዐበይቱ፡ከመ፡የአምኅዎ፡ንዋየ፡በከመ፡ክሂሎቶሙ። እለ፡ይኤምኁከ፡ወርቀ፡(ማቴ፱፡፪። ደራሲ። ፊልጵ፬፡፳፩። ዮሴፍ። ስንክ፡መጋ፳፱። ሚያ፮)።

አማኂ፤(ኂት፡ኃያን፡ያት)፤ እጅ፡የሚነሣ፤ የሚሳለም፤ እጅ፡መንሻ፡ሰላምታ፡ሰጪ፡አቅራቢ።

አእምኆ፤ እጅ፡አስነሣ፤ አሰገደ፤ እጅ፡መንሻ፡አሰጠ።

ተአምኀ ፤ እጅ ፡ ተነሣ ፤ እጅ ፡ እግሩ ፡ ተሳመ ፤ እጅ ፡ መንሻ ፡ ታሰጠው ፤ ታቀበለ ።

እሙኅ ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ እምኅት) ፡ እጅ ፡ የተነሣ ፤ የተሳመ ፤ ሰላም ፡ የተባለ ።

እማኄ ፤ (ኅያት) ፤ እጅ ፡ መንሣት ፤ እጅ ፡ ኦንሣሥ ፤ ሰላምታ ፡ አሰጣጥ ፤ አድንኖ ፤ ሰላምታ ፡ ከበሬታ ። ለዝክረ ፡ ስምኪ ፡ አቅረብኩ ፡ እማኄ ፡ (ደራሲ) ።

አምኃ ፡ (ኃት) ፤ ሰላምታ ፤ ስዕመት ፤ የቃል ፡ የእጅ ፡ ያንገት ። እፎኑ ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ አምኃ ። አምኃ ፡ ዘአምኀ ፡ ባቲ ፡ አብ ፡ ለወልድ ። ጸሎተ ፡ አምኃ ፡ (ሉቃ፩ ፡ ፳፱ ። ቄድር ። ቅዳ) ።

አምኃ ፤ በቁሙ ፤ እጅ ፡ መንሻ ፤ በረከት ፡ መተያያ ፤ እጅ ፡ ንሥቶ ፡ ወዲያው ፡ የሚሰጡት ፡ ስጦታ ፡ ገንዘብ ፤ ማማለጃ ፡ ጉቦ ። ያመጽኡ ፡ አምኃ ፡ ለንጉሠ ፡ ሰማይ ። ወአብኡ ፡ ሎቱ ፡ አምኃ ። ኢትንሣእ ፡ ሕልያነ ፡ ወአምኃ ፡ (ጦቢ፲፫ ፡ ፲፩ ። ማቴ፪ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፳፩) ።

ተአምኀ ፤ እጅ ፡ ተነሣሣ ፤ ተሳሳመ ፤ እጅ ፡ ለእጅ ፡ ተያያዘ ፤ ተገናኘ ፡ ወይም ፡ ተሰነባበተ ። ተኣምኁ ፡ በበይናቲክሙ ፡ በአምኃ ፡ ቅድሳት ። ወተኣምኆሙ ፡ በአምኃ ፡ መንፈሳዊት ። ዘይፈቱ ፡ ድንግልና ፡ ይትኣማኅ ፡ (ይሰናበት) ፡ ኵሎ ፡ ጥሪቶ ፡ ውሂቦ ፡ ለምስኪናን ፡ (ቅዳ ። ገድ ፡ ተክ ። ኪዳ) ።

አስተአምኀ ፤ አሳለመ ፤ አሳሳመ ፤ አገናኘ ። አስተኣሚኀከ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ትብል ፡ ጸዋተ ፡ (ግንዘ) ።

አሜከላ ፤ (ዕብ ፡ ዳርዳር) ፤ በቁሙ ፤ ኰሸሽላ ፤ የኰሸሽላ ፡ ዐይነት ፤ ኹለንተናው ፡ እሾኽ ፡ የተመላ ፤ እሾኽም ፡ ራሳም ። ሦክ ፡ ወአሜከላ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፰ ። ኩፋ ፡ ፫ ። ዕብ፮ ፡ ፰) ።

አሜከላ ፡

አምላክ ፤—በቁሙ ፤—መሊክ ፡ መለክ ፤ መለክ ።

(ተ) **አምሞ** ፤ ሞት ፤ (አመመ ፡ ይኤምም ፡ የአ ። ዕብ ፡ ሀማም) ፤ ማመም ፤ መሮኽ ፡ መትመም ። አማሚ ፡ መኾን ፤ ያረም ፡ ያጨዳ ፡ የቍፋሮ ። ማነት ፤ እናት ፡ ማድረግ ፤ እማማ ፡ ማለት ።

እመም ፤ (ዐረ ፡ አማም ፤ ቅድም) ፤ በቁሙ ፤ ፊፋ ፡ አፍታ ፤ ወረራ ፤ ፊት ፡ ለፊት ፡ አቅንቶ ፡ የሚሠራ ።

(ተ) **እም** ፤ (ዕብ ፡ ኤም ። ሱር ፡ ኤማ ። ዐረ ፡ ኡም) ፤ እናት ፡ ወላጅ ፡ መገኛ ፤ ያባት ፡ ኹለተኛ ፤ ወላድ ፡ ሴት ፤ የጡት ፡ የክርስትና ፡ እናት ፤ አሳዳጊ ፡ ሞግዚት ፤ መነኰሲት ፤ ያገር ፡ ባልቴት ፤ እማሆይ ፡ እመ ፡ እንዲሉ ። አክብር ፡ አባከ ፡ ወእመከ ። እሙ ፡ ወእኅታ ፡ ለእሙ ። እሙ ፡ መንፈሳዊት ፡ እንተ ፡ ተወከፈቶ ፡ በጥምቀት ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፭ ። ቀኖ ፡ ኒቅ) ።

እም ፤ ምንጭ ፡ ነቅ ፤ ያባት ፡ የናት ፡ አገር ። ፍትወተ ፡ ሥሥዕት ፡ ዘብዕል ፡ እመ ፡ ኵሎን ፡ ኀጣውእ ፡ እኩያት ። እምነ ፡ ጽዮን ፡ ይብል ፡ ሰብእ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፰ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፹፮) ።

እመ ፡ አህጉር ፤ መዲና ፤ ታላቅ ፡ ከተማ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

እመ ፡ ቤት ፤ በቁሙ ፤ ባልታ ፡ ቤት ፤ የቤት ፡ ንግሥት ፡ የቤተ ፡ ሰብ ፡ እናት ፤ መሪ ፡ አሳዳሪ ፤ ራስና ፡ ራስነት ፡ ያላት ። ርእሳ ፡ ለብእሲት ፡ ምታ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፫) ።

እመ ፡ ሕያው ፤ ሔዋን ፤ የሰው ፡ ኹሉ ፡ እናት ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፳) ። ዕጓለ ፡ መሕያውን ፡ እይ ።

እመ ፡ ኵሉ ፤ መቃብር ፤ የኹሉ ፡ ከታች ፡ (ሚራፃ ፡ ፩) ።

እመ ፡ ምኔት ፤ የገዳም ፡ እናት ፤ የመነኮሳይያት ፡ አለቃ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፯ ፡ ኅዳ፲) ።

እማት ፤ እናቶች ። ይቤልዎን ፡ ለእማቲሆሙ ። እማቲነ ፡ ከና ፡ ከመ ፡ መበለታት ፡ (ሰቈ፭ ፤ ፲፪ ። ፭ ፡ ፫ ።

እመ ፤ (እም ። ዕብ ፡ ኢም ። ሱር ፡ ኤ ። ዐረ ፡ ኢን) ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ። ቢ ፡ ባ ፡ ብ ፡ ከ ፡ ካ ፤ እንደ ፡ እንደኾን ፤ ምንም ፤ ምን ፡ አልባት ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘይቤ ። ለእመ ፡ ኵሉ ፡ ዓለመ ፡ ረብሐ ። እመ ፡ አከ ። እመ ፡ ፈተውከ ። እመሰ ፡ ነቢያት ፡ እሙንቱ ። እመ ፡ እግዚ ፡ ኢሐነጸ ፡ ቤተ ። እመ ፡ አንተሁ ፡ ክርስቶስ ፡ ንግረነ ። እመኒ ፡ ኵሎሙ ፡ ዐለዉከ ። እመ ፡ ትፈሪ ፡ ለዓሙ ። የእመ ፡ አፈታት ፡ ስልቱ ፡ ስለ ፡ በዛ ፡ በያወራረዱ ፡ ማቅኛ ፡ ትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ይሻልና ፡ ምንም ፡ ምን ፡ አልባት ፡ ማለት ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። የቀረውን ፡ በዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቍ፸፮) ።

አሚን ፤ ኖት ፤ (አምነ ፡ የአምን ፡ ይእመን ፡ ይእ ። ዕብ ፡ አማን ። ዐረ ፡ አሚነ ። ሱር ፡ ሃይሜን) ፤ ማመን ፡ መቀበል ፤ ተስፋ ፡ ማድረግ ፤ አለመጠራጠር ፤ መናዘዝ ፡ እውነት ፡ መናገር ፡ መመስከር ፤ እወ ፡ አማን ፡ ማለት ። ጻድቅሰ ፡ በአሚን ፡ የሐዩ ። የዋህ ፡ የአምን ፡ ኵሎ ፡ ነገረ ። ኢትእመንዎሙ ፡ ለአኃዊክሙ ። አምነ ፡ ወኢክሕደ ። አምኑ ፡ ወተኰነኑ ። ዘአምነኒ ፡ በገጸ ፡ ሰብእ ፡ አአምኖ ፡ አነኒ ፡ በገጸ ፡ አቡየ ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፲፯ ። ምሳ፲፱ ፡ ፲፭ ። ኤር፱ ፡ ፬ ። ዮሐ፩ ፡ ፳ ። አስቴ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፳፩) ። አምኖ ፡ ማመስገን ፤ መውደድ ፡ መፍቀድ ። መኑ ፡ የአምነከ ። ዘበአሚን

ክሙ፡(መዝ፫፡ ፩። ፳፱፡ ፲፪። ዘዳ፲፪፡ ፮፡ ፲፯)። በአምን፡ ፈንታ፡ ተአመነ፡ ይላል፤ በሕተት፡ ነው፤ ተ፡ ያማርኛ፡ እንጂ፡ የግእዝ፡ አይደለም። መኑ፡ ተአመነ፡ በእግዚ፡ ወተኀፍረ። ኢትትአመኖ፡ ብዙኀ። ኢትትአመን፡ ኵሎ፡ ቃለ፡ ዘነገሩከ። ቴዎዶስዮስ፡ ተአማኒ፡ በጽድቅ። እትአመነክሙ፡ ከመ፡ ትፈጽሙ። ነአምን፡ ወንትአመን። እንዘ፡ ይትአመኑ፡ ኀጣውኢሆሙ፡(ሚራ፪፡ ፲። ፮፡ ፮። ፲፱፡ ፲፭። ሃይ፡ አበ። ሮሜ፲፭፡ ፲፬። ቅዳ። ማቴ፫፡ ፮)።

አማኒ፤(ኒት፡ ንያን፡ ያት)፡ የሚያምን፡ አማኝ፤ እውነተኛ፤ ክርስቲያን። ብእሲ፡ አማኒ፡ ዘዘመወ፡ በብእሲት፡ ኢአማኒት። ትውልድ፡ ኢአማኒት፡(፩፡ መ፮፡ ፲፭። ማቴ፲፯፡ ፲፯)።

አእመነ፤ አሳመነ፤ ወደ፡ እምነት፡ ሳበ፤ አስረዳ፤ ሰበከ፡ ነገረ፡ አስተማረ። ንሕነ፡ ናአምኖ። ዘብዙኀ፡ አሕዛበ፡ አእመነ። አእመኖ፡ በስመ፡ ኢየሱስ። አእመኖሙ፡ ለዕደው፡ እለ፡ ፈነዎሙ፡(ማቴ፳፰፡ ፲፱። ድጓ። ስንክ፡ ኅዳ፲፱። ዮሴፍ)። በአእመነ፡ ፈንታ፡ አስተአመነ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው። እንዘ፡ ያስተአምኖ፡ ዮሐንስ፡ ይጽሕፍ። ወበግብሩ፡ ያስተአምን፡ ዝንቱ፡ ከመ፡ አማን። ወያስተአምን፡ ዘንተ፡ እንዘ፡ ይብል። ሰይጣን፡ ያስተአምኖሙ፡ በግብሩ፡(ቄር፡ እስት። ጸላ። ቀሌ)።

ተአምነ፤ ታመነ፤ ታመነበት፤ የታመነ፡ ኾነ፤ ለሌሎች። ተዘለነ፡ ተዘለለ፤ ሐሳቡን፡ ጣለ፤ ምን፡ አለብኝ፡ አለ። ተወከለን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። ሰበከዎ፡ ውስተ፡ አሕዛብ፡ ወተአምኖ፡ ውስተ፡ ዓለም። ወንጌል፡ ዘአነ፡ ተአመንኩ፡ ቦቱ። በእንተ፡ ተአምኖ፡ ኤጲስቆጶስ፡ ላዕለ፡ ንዋየ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን። ሰላም፡ ለመቃርዮስ፡ በእስክንድርያ፡ ዘተአምኖ፡ መርዔተ፡ ክርስቶስ፡ ይዕቀብ። ይነብር፡ ተአሚኖ።(፩ጢሞ፡ ፲፫፡ ፲፮። ፩፡ ፲፩። ቀኖና፡ ፴፩። ስንክ፡ መስ፱። ሚራ፬፡ ፲፭)።

ተአማኒ፤ የሚታመን፡ ታማኝ፤ የማይጠረጠር። ኢይትከሀሎ፡ ለሰብእ፡ ይኩን፡ ተአማኔ፡ እመ፡ ኢያግሐሦ፡ ርእሶ፡ እምግዕዘ፡ ልማድ። ተአማንያን፡(አፈ፡ ድ፳፪። ፍ፡ ነ፡ ፳)።

እሙን፤(ናን፡ ናት፡ እምንት)፤ በቁሙ፤ የታመነ፡ የተረዳ፤ ርግጥ፡ እውነት፤ የተገባ። ስምዑ፡ ለእግዚ፡ እሙን። እሙነ፡ ኮነ፡ ምክረ፡ ትካት። እሙን፡ ቃል፡ ዘሰማዕኩ። እሙን፡ ሕልሙ፡(መዝ፡ ፲፰። ኢሳ፳፭፡ ፩። ፪ዜና፡ ፱፡ ፭። ዳን፪፡ ፵፭)።

እሙነ፤ በውነት፤ በሚገባ። አማን፡ ተወልደ፡ እግዚእነ፡ ኢየሱስ፤ እሙነ፡ ልህቀ፥ ወእሙነ፡ በልዐ፥ ወእሙነ፡ ሐመ፡(ሃይ፡ አበ)። የሐውር፡ እሙነ፤ ታምኖ፤ ዐርፎ፡ ተዘልሎ፡ ምን፡ አለብኝ፡ ብሎ፤ ሳይሠጋ፡ ሳይፈር፤ ሳይጠራጠር፡(ምሳ፲፡ ፱)።

እምነት፤(ታት)፤ በቁሙ፤ ሃይማኖት፤ ማመን፡ መታመን፤ አስተማመን፤ እሙንነት። ዘወሰጠ፡ እምነተ፡ ክርስቲያን። እምነት፡ ዘመስቀለ፡ ክርስቶስ። ሊቀ፡ ካህናት፡ ዘእምነትነ። እምነታት፡(ቀኖ፡ አንጾ። ስንክ፡ መስ፲፯። ቄር፡ ጸላ። አፈ፡ ተ፰)።

አሚን፤(ዐረ፡ አሚኑ)፤ ስም፤ እሙን፡ ማለት፡ ነው፡(ራእ፫፡ ፲፬)።

አማን፤ የታመነ፤ እውነት፡ በውነት። እመ፡ አማንኑ፡ ውእቱ፡ ለሐዊር፡ ምስሌከ። እመ፡ አማነ፡ ኮነ፡ ወጥዩቀ፡ ነገሩ። አማንከሙኑ፡ ኢታመልኩ። አማነ፡ ትቤ። እስመ፡ አማን፡ ከማሁ፡ ውእቱ፡(ጦቢ፭፡ ፱። ዘዳ፲፫፡ ፲፭። ዳን፫፡ ፲፬። ቄር፡ ጸላ። ዮሐ፲፩፡ ፲)።

አማናዊ፤ ባሕርያዊ፤ እውነተኛ፤ ዋነኛ፤ መደበኛ፤ አምሳል፡ መርገፍ፡ ያይደለ። አምላክ፡ አማናዊ። ድንግልና፡ አማናዊ፡ ድንጋሌ፡ ነፍስ፡ ይእቲ፡(፩፡ መ፮፡ ፩። አፈ፡ ተ፳፰)።

አማንየ፤ ቃለ፡ መሐላ፤ እውነቴ። አማንየ፡ እብለከ፡(ስንክ፡ ሐም፰)።

ምእመን፤ **ማእምን**፤(ንት፡ ናን፡ ናት)፤ በቁሙ፤ ያመነ፡ አማኒ፤ የታመነ፡ እሙን፤ እውነተኛ፡ ክርስቲያን፤ ማመኛ፡ መታመኛ፡ እግዜር፤ ዘመድ፡ ወዳጅ፡ ባልንጀር፤ የማይጠረጠር። ይትአመን፡ ከመ፡ ውእቱ፡ ምእመን፡ በአብ፡ ወበወልድ፡ ወበመንፈስ፡ ቅዱስ። ብእሲት፡ ማእምንት። ዘምእመን፡ በስምከ። ምእመናን፡ ወምእመናት። ዕደው፡ ምእመናን፡ በኀይሎሙ። አዋልድ፡ ምእመናት። ውእቱ፡ ምእመኑ። ወይከውኖ፡ ምእመነ፡(ፍ፡ ነ፡ ፫። ፳፱፡ ፩። ግንዘ። ቅዳ። ዮዲ፪፡ ፩። ኢሳ፴፪፡ ፱። ሚራ፴፩፡ ፲፫። ፴፮፡ ፫። መዝ፡ ፲፯)።

ተአመነ፤ ተማመነ፤ ተማማለ።

አስተአመነ፤ አስተማመነ፤ አማማለ፡ አገዛዘተ።

አሜን፤(ዕብራ)፤ የንባብና፡ የዜማ፡ ፍጻሜ፤ መጨረሻ፡ ቃል፤ የጸሎትና፡ የበረከት፡ የርግማን፡ ተሰጦ። እውነት፤ በውነት፤ ይኹን፡ ይደረግ። ዘሎቱ፡ ስብሐት፡ ለዓለመ፡ ዓለም፥ አሜን። ወትብል፡ ይእቲ፡ ብእሲት፡ አሜን፡ ወአሜን፡(ገላ፩፡ ፭። ዘኍ፭፡ ፳፪)።

እምነ፤—እም፡ ነ፤—እም።

አማኑኤል፤—ስመ፡ ሥጋዌ፤—ዐማኑኤል።

እም(ብ)ኖዲ፤(ቅብጥ፡ ፕኖቲ)፤ አምላክ።

አመንክዮስ፤ የመናፍቅ፡ ስም፤ ማኒ፡ መነናዊ፤ ምትሀት፡ ጽላሎት፡ የሚል። እስመ፡ ሥጋ፡ ፀረ፡ አመንክዮስ፡(ቄር)።

አምንስቲቲ፡ ሙኪርያ፤(ጽር፡ ምንስቲቲሙ፡ ኪሪዬ)፤ ተዘከረኒ፡ እግዚኦ። አንቲ፡

ፋሲልያሱ፡(ጽር፡ሔንቲ፡(በ)ባሲሊያሱ)፡በመንግሥትከ፡(ግብ፡ሐማ።ሉቃ፳፫፡፵፪)።

እሙንቱ፤(ዐረ፡ሁም።ዕብ፡ሄማህ)፤ የውእቱ፡ርባ፤ውእቶሙና፡እሙንቱ፡አንድ፡ወገን፡ናቸው። እሊያ፤ርሳቸው፤እሊያኞች፤ወይም፡ናቸው፡ነን፡ያሰኛል፤ቅጽልና፡በቂ፡ዐጸፋና፡አንቀጽ፡ይኾናል፤የውእቱን፡ፍች፡ተመልከት። እሙንቱሰ፡ኢያእመሩ፤እሊያ። እሉ፡ደናግል፡እለ፡መኑ፡እሙንቱ፤ናቸው። ንሕነ፡እሙንቱ፤ነን፡ነን፡(ሄርማ። ቅዳ)።

እማንቱ፤(ውእቶን)፤ ዝኒ፡ከማሁ፤የሴቶች። እማንቱሰ፡ይትሀጐላ፡(መዝ፡፶፩)።

አሜፌቅ፤(ጽር፡አማፌት።ዕብ፡ሚፍታን)፤ መድረክ፤(፩ነገ፡፩፡፬)።

(ፐ) **አምሮ፤ሮት፤(አመረ፡ይኤምር፡የአ ምር፡የአ።ዕብ፡አማር፤ብህለ፡ነበበ።ዐረ፡አመረ፤አዘዘ)፤** ማመልከት፤ማሳየት፤መጠቈም፡መጠንቈል፤መንገር፡ማስተማር፤በእጅ፡በቃል። ታምራት፡ማድረግ። ወአመሮ፡በእዴሁ፡ከመ፡ይነጽር፡ድኅሬሁ። አመረኒ፡በክልኤቱ፡ትእምርት። አመረ፡ባሕረ፡ለኀበ፡ሥርዐተ፡ብሕትውና፤ወዐውሎታተ፡ለኀበ፡መከራት፡(ዮሴፍ። ዲድ፡፳፬። ፊልክ፡፳፫)። በአመረ፡ፈንታ፡አአመረ፡ይላል፤አያስኝም። ወናኤምር፡ከመ፡እስትጕቡእ። ያኤምር፡በዝንቱ፡(ፍ፡ነ። አፈ፡ተ፲፬)።

አማሪ፤(ሪት፡ርያን፡ያት)፤ የሚያመለክት፤አመልካች፤ጠቋሚ፤ጠንቋይ፤መካር።

አአመረ፤ አስመለከተ፤አስጠቈመ፤አስጠንቈለ፤ምልክት፡ታምራት፡አስደረገ።

ተአመረ፤ ተመለከተ፤ታየ፤ታለመ፤ምልክት፡ዐላማ፡ኾነ፤ተነፋ፤መለከቱ። አንብሮ፡ኀበ፡ይትኤመሩ። ተአመሩ፡በቃለ፡ቀርን። እትኤመሮሙ፡(ዘኍ፳፩፡፫። ኤር፬፡፩። ዘካ፲፡፫)። በአመረ፡ፈንታ፡ተአመረ፡ይላል፤ጠንቈለ፡ሲል። ዘይትኤመር፡በአጻብዕ፡አው፡በአሕጻ። ተአማርያን፡(ቄድር። ፍ፡ነ፡፺፩)።

እሙር፤(ራን፡ራት፡ምርት)፤ የተመለከተ፤ምልክታም፤ባለምልክት፤ባለታምራት።

እማሬ፤(ርያት)፤ ማመልከት፤መመልከት፡አመለካከት፤ምልክታ፤ምልክት። ኢያስተርእዩ፡ለንዳሬ፡ወኢይትሌበዉ፡ለእማሬ። ዕንባቆም፡ነቢይ፡ወልደ፡ዳኮር፡ነገደ፡ኀሬ፤ሥራዌ፡ዘሕዝበ፡አይሁድ፡እንዘ፡ይኤምር፡እማሬ። ይጽሕፍ፡ውስቴታ፡እማሬ፡ዐለታት። አላ፡እማሬ፡ባሕቲቱ፡ወምሳሌ፡ዘዙኅኔ። ዜና፡እማሬ፡ዘአስተርአየ፡በእንተ፡ንሥተተ፡መቅደስ፡(መጽ፡ምስ። ስንክ፡ኅዳ፳። ፍ፡ነ፡፵፩፡፩። ዮሴፍ)።

እማሬ፡

ትእምርት፤(ታት)፤ ምልክት፤አምሳል፤አብነት፤ዐላማ፤ታምራት፤ጕድ። ትእምርተ፡ኪዳንየ። ትእምርተ፡ተኀሥሥ፡ወትእምርትሰ፡ኢይትወሀባ፡ዘእንበለ፡ትእምርተ፡ዮናስ፡ነቢይ። ወይከውነከሙ፡ሕዝቅኤል፡ትእምርተ። ንሥኡ፡ትእምርተ። ወእሁብ፡ትእምርተ፡በሰማይ፡በላዕሉ። ወይትወለድ፡ትእምርት፡እምአንስት፡(ዘፍ፱፡፲፪። ማቴ፲፪፡፴፱። ሕዝ፳፬፡፳፬። ኤር፮፡፩። ግብ፪፡፲፱። ሱቱ፡ዕዝ፫፡፲፪)። ይትወለድ፡ትእምርት፡ያለው፡አባብ፡ዘንዶ፡አርዌ፡እንስሳ፡አሞራ፡ነው። የፍጻሜ፡ዘመን፡ምልክት። ሰውም፡ቢኾን፡ሸብቶ፡ጥርስ፡አውጥቶ፡ለዘር፡በቅቶ፡ማለት፡ነው፤እንዲህም፡ኹኖ፡ተወልዶ፡ወዲያው፡ይናገራል። ወይትወለዱ፡እክይስት፡እምሰብእ፤ወዓዲ፡አራዊት፡እኩያን፤ወይትወለዱ፡ደቂቅ፡ዘይትናገሩ፡ነገረ፡ጽኑዐ፡በጊዜሃ፤ወራእዮሙ፡ከመ፡ዘልሂቅ፡ወልደቶሙ፡ዘምስለ፡ሚበት። ወአንስት፡ይወልዳ፡ዘአርባዕቱ፡እግሩ፤ወይትናገሩ፡ደቂቅ፡በውስተ፡ማሕፀን፤ወብዙኅ፡ተአምር፡ዘይከውን፡(ኪዳ፩)። ግናይን፡ተመልከት።

ተአምር፡(ራት)፤ በቁሙ፤ታምር፡ታምራት፤ድንቅ፡ምልክት፤እንደ፡ነቢያት፡እንደ፡ሐዋርያት፡በእግዜር፡ኀይል፡በክርስቶስ፡ስም፡ካልኾነ፡በቀር፡ማንም፡ሰው፡ሊሠራው፡የማይችል፡ልዩ፡ድንቅ፡ጕድ፡ብርቅ፡የኾነ፡አምላካዊ፡ሥራ፡(ዮሐ፲፬፡፲፪። ዘፀ፬፡፫፡፬)።

—፤ ፀሓይ፡ጨረቃ፡ኮከብ። በገጸ፡ሰሑሉ፡ተአምረ፡ሰማይ። ፀሓይ፡ወተአምር፡(፬ዜና፡፴፫፡፫። ኤር፲፡፪። ሔኖ፺፫፡፫። ኩፋ፡፬)።

ምእማር፤ ማመልከቻ፤መመልከቻ፤ታምራት፡ምልክት፡ማድረጊያ፤ቦታ፡መማሪያ።

አሚር፤አሜር፤(ጽር፡ኢሜራ።ቅብጥ፡አሜሪ)፤ መዓልት፤ፀሓይ፡መጋቤ፡መዓልት፤ዕለት፡ጊዜ፡ወራት፤አንድ። ሸሎ፡አሚረ፤ኹሉ፡ቀን፤ኹል፡ጊዜ፤ዘወትር፡ፀሓይ፡በሠረቀ፡ቍጥር። ውእተ፡አሚረ፤ያን፡ቀን፤ያን፡ዕለት፤ያን፡ጊዜ፤ወይም፡በዚያ፡ቀን፡በዚያ፡ወራት። አመ፡አሚሩ፡ለመስከረም፤በመስከረም፡ባንድ፡ቀን፤የመባቻ፡ለት። ሰላም፡ለመልክእኪ፡ዘተሰርገወ፡አሚረ፡ዘያበርህ፡ወትረ። እንተ፡ተሰደ፡በእግረ፡አሚር፡(ደራሲ። ሬእ፲፪፡፩። ጥበ፪፡፬)። ባላገባቦች፡አሜር፡አስፌር፡ዓምና፡ይኾናል፡ይላሉ፤ምስክር፡የለውም።

(ላ) **አሚር፤ሮት፤(አመረ፡የአምር፡ይእ)** ማወቅ፤መረዳት፤ድርሱን፡ርግጡን፡ማግኘት። መወደድ፤ወደ፡ሴት፡መግባት። ሠናየ፡ቀደወ፡ብሎ፡አማረ

ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነውና፤ አሚር፡ ማማር፡ ይኾናል። መጽሐፍ፡ ግን፡ በአመረ፡ ፈንታ፡ አእመረ፡ ይላል፤ አያስኝም፤ አድራጊውን፡ ባስደራጊ፡ አንቀጽ፡ ማርባት፡ ፍጹም፡ ስሕተት፡ ነው። የወዲያኛው፡ ትግሬ፡ ሐባብ፡ እንኳ፡ ዐወቀ፡ ሲል፡ አመረ፡ እንጂ፡ አእመረ፡ አይልም፤ ይህን፡ የመሰለ፡ አእኰተ፡ አዕረፈ፡ ሌላም፡ ብዙ፡ ስሕተት፡ አለ። የፊደልን፡ ተራ፡ ያፋለሱና፡ ያቃወሱ፡ ሰዎች፤ አባቶቻችንም፡ ሳይቀሩ፡ ግሱን፡ እንደ፡ ቅኔ፡ ስላስኬዱት፤ የቋንቋውን፡ ሥር፡ መብቀያውንና፡ መንሻውን፡ መንገዱንና፡ አካኼዱን፡ ፈጽመው፡ አላገኙትም፤ ብህለንና፡ ይቤን፡ ተመልከት። «የሴም፡ ቋንቋ፡ ግስ፡ እንደ፡ አዳም፡ አርኣያ፡ ሥላሴ፡ ነውና፤ ዘሩ፡ ሥረ፡ ነገሩ፡ ከሦስት፡ ቅንጣት፡ ፊደል፡ አይወጣም»፤ አእመረ፡ ግን፡ ለግእዝ፡ ቋንቋ፡ የርባ፡ መዥመሪያ፡ መኾኑ፡ ስሕተቱና፡ ስሕተትነቱ፡ ስላልታወቀ፡ ነው።

አማሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚያውቅ፡ ዐዋቂ፡ የሚወድ፡ ወዳጅ።

አማሪት፤(ዐማርኛ)፤ በቁሙ፡ ሴት፡ ዘፋኝ፡ ቀንቃኝ፡ አርኾ፡ ባለረኸርም፡ ድምጥ። የከበሮ፡ ቂጥ፤ አታሞ፡ ይቱ። የበገና፡ አውታር፡ ኹለቱ።

ማእምር፤(ርት፡ ራን፡ ራት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ማእምር፡ ወዐውቅ። ማእምረ፡ ኅቡኣት። ማእምራን፡ ለገቢረ፡ ሠናይ። ማእምራኒ፡ ቃል፡ (መዝ፡ ፶፱። አርጋ። መክ፩፡ ፲፯። ሢራ፲፰፡ ፳፱)።

አእመረ፤(ያአምር፡ ያእ)፤ አሳወቀ፤ አስረዳ። ልማዱ፡ ግን፡ አድራጊነት፡ ነው፤ ዐወቀ፡ ተረዳ፤ ወደደ። በቀተለ፡ ፈንታ፡ አቅተለ፡ ብሎ፡ ገደለ፡ ማለት፡ አላዋቂና፡ ዘባራቂ፡ እንዲያሰኝ፤ ይህም፡ እንደዚያ፡ ነው፤ ጥሩ፡ ዕውቀት፡ ባላቸው፡ ሰዎች፡ ዘንድ፡ ትምርትና፡ መምር፡ ያስነቅፋል። (ምሳሌ)፤ ስፌድና፡ ወንፊት፡ ያላት፡ ሴት፡ ያልተነፋ፡ ደቄት፡ አታበክም። አእመረ፡ ዳዊት፡ ከመ፡ መጽአ፡ ሳኦል። አእምር፡ ርእስየ፡ ከመ፡ መሬት፡ ወሐመድ፡ አነ። ታአምርኑ፡ ዘታነብብ። አእመሩ፡ ለብእሲቱ። እስመ፡ እግዚ፡ ያአምሮሙ፡ ለመናንያን፡ (፩ነገ፡ ፳፯፡ ፫። ኢዮ፴፱፡ ፯። ግብ፰፡ ፴። ዘፍ፱፡ ፩። ማር፡ ይሥ፱፡ ፱)።

አእምሮ፤ሮት፤ ማሳወቅ፤ ማስረዳት። ልማዱ፡ ግን፤ ማወቅ፡ መረዳት። አእምሮ፡ አእምር። ኢክህሉ፡ አእምሮተ። ነቢያት፡ ቀደሙ፡ አእምሮ፡ (ምሳ፳፯፡ ፳፫። ኩፋ፡ ፵። ድጓ)።

አእምሮ፤(እምሮ። ትግ፡ አምር)፤ ዕውቀት፤ ማስተዋል፤ ከጠባይ፡ ከትምርት፡ የሚገኝ። አእምሮ፡ ታጌብረከ፡ ለምህሮ። ጥበብ፡ ወአእምሮ። ወተአተተት፡ ዙላ፡ አእምሮቶሙ። እለ፡ አልቦሙ፡ አእምሮ፡ (ድጓ። ኪዳ። ኩፋ፡ ፳፫። ሃይ፡ አበ)። ስለ፡ ተለመደ፡ ነው፡ እንጂ፡ አእምሮ፡ ጥሬ፡ ዘር፡ አይኾንም፤ አርእስት፡ ነው።

ተአምረ፤ታወቀ፤ የታወቀ፡ የተረዳ፡ ኾነ። አራዊት፡ እለ፡ ይትአመሩ። ውስተ፡ ልበ፡ አብድ፡ ኢትትአመር፡ ጽድቅ። ልበ፡ ጠቢብ፡ ይትአመር፡ እምአፉሁ። ኀይላት፡ ዘኢትአምሩ፡ (ጥበ፲፮፡ ፲፱። ምሳ፲፬፡ ፴፫። ፲፮፡ ፳፫። ኤርሚ፡ ፫)።

እሙር፤(ራን፡ ራት፡ ምርት)፤ የታወቀ፤ ዕውቅ፤ ግልጥ። እሙረ፡ ይኩውን፡ ለክሙ። መቃብረ፡ ጴጥሮስ፡ ወጳውሎስ፡ ወዮሐንስ፡ ወቶማስ፡ እሙራን፡ ወክሡታን። በበዓላት፡ እሙራት። በእምርት፡ ዕለት፡ በዓልነ፡ (ሐዋ፲፯፡ ፱። አፈ፡ ድ፳፯። ፈ፡ መ፡ ፲፡ ፲፫። ድጓ)። አምሮና፡ አሚር፡ በውስጠ፡ ዘ፡ ቱሱሓን፡ ናቸው፤ ኹሉም፡ ይጠብቃሉ፤ ይኸውም፡ በመምህራን፡ ልማድ፡ ነው፡ እንጂ፤ በሰዋስው፡ መንገድ፡ አይደለም።

እምረት፤ ማወቅ፡ መታወቅ፤ አስተዋወቅ፤ ዕውቂያ፤ ዕውቀት፤ ዐዋቂነት።

ተኣመረ፤ ተዋወቀ፤ ተወዳጀ፤ ተዋደደ።

አስተኣመረ፤ አስተዋወቀ፤ አወዳጀ።

አማሲኒት፤(ጽር፡ አማሴኒት። ዕብ፡ ሀሽማኒት)፤ ንዋየ፡ ማሕሌት፤ በገና፡ ክራር፡ ባለ፰፡ አውታር፡ (፩ዜና፡ ፲፭፡ ፳፩)።

አምሴር፤አምሺር፤(ቅብጥ፡ ሜኺር፤ ማሺር)፤ የግብጦች፡ ፮ኛ፡ ወር፡ የካቲት፡ (አቡሻ፡ ፰)።

(ጥ) **አምቶ፤ ቶት፤(አመተ፡ ይኤምት፡ የአምት። ዕብ፡ አሜት)፤** ማመት፡ መገመት፤ ማሰብ፡ መገምገም፤ የዋጋ፡ የነገር። መክንዳት፤ በእጅ፡ መስፈር፡ መለካት፤ በጣት፡ ማሳየት፡ ማመልከት። መግዛት፤ መቅጠር፤ አገልጋይ፡ ማድረግ፤ የሴት፡ ልጅ።

ተአመተ፤ ታመተ፤ ተገመተ፤ ተከነዳ።

እሙት፤ የተገመተ፤ የተከነዳ።

እማቴ፤ መክንዳት፤ መስፈር፤ አክንዳድ፤ ክንዳታ።

እመት፤(ታት። ዕብ፡ ወሱ፡ አማ። ቅብጥ፡ ማሂ)፤ ክንድ፤ ከክርን፡ እስከ፡ ታላቅ፡ ጣት፡ ጫፍ፡ ያለው፡ ኹለቱ፡ ክፍል። ዕፀ፡ ዘኀምሳ፡ በእመት። እመተ፡ ሰብእ፡ ወእመተ፡ መልአክ። እደዊሃ፡ ትሰፍሕ፡ ዲበ፡ ዘይበቍዐ፤ ወእመታ፡ ታጸንዕ፡ ለፈቲል። ሰላም፡ ለእመታቲኪ፡ እለ፡ ጸንዓ፡ ይፍትላ፡ (አስቴ፭፡ ፲፬። ራእ፳፩፡ ፲፯። ምሳ፴፩፡ ፲፱። ደራሲ)።

አመት፤(ብ፡ አእማት። ዕብ፡ አማህ። ሱር፡ አምታ። ዐረ፡ አመት)፤ ሴት፡ ባሪያ፤ ገረድ፤ ደንገጥር። አመት፡ እንተ፡ ትነብር፡ ዲበ፡ ማሕረጽ። ለሠዩጠ፡ ገብር፡ ወአመት። አግብርት፡ ወአእማት፡ (ዘፀ፲፩፡ ፭። ኩፋ፡ ፲፭። ዘፍ፴፪፡ ፯)።

አመት፤—በቁሙ፤—ዓመት።

አሜቴስጢኖስ፤(ጽር፡ አሜቲስቶስ)፤ ዕንቍ፤ የዕንቍ፡ ስም፡ (ራእ፳፩፡ ፳። ዘፀ፳፰፡ ፲፱)።

አነ፤(ዕብ፡ አኒ ። ሱር፡ ወዐረ፡ አና)፤
ነባቢ ፡ ወነባቢት ፤ ወይም ፡ አካላዊ ፡ ቃል ፤ ነባቢነት ፡ ከ
ለው ፡ ከፍጹም ፡ አካል ፡ የሚወጣ ፤ በስምና ፡ በአካል ፡
ፈንታ ፡ የሚነገር ፤ በቁና ፡ ቅጽል ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ። እኔ ፤
ራሴ ፤ ቅሌ ፤ ባለቤቱ ፤ ነኝ ። ዘሩ ፡ አኒስ ፤ አነስ ፡ ነው ።
አነና ፡ ንሕነ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራሉ ፤ ንሕነ ፡ የ
አነ ፡ ብዙ ፡ ነው ። **አነ፡ ወአብ፡ በቁ ። አነ፡ ዮሐንስ፤
ቅጽል ። ወለተ፡ ባቱኤል፡ አነ፤** አንቀጽ ፤ ነኝ ። **ወንሕነ፡
ምንት፡ ንሕነ፤** እኛ ፡ ምንድር ፡ ነን ፤ ነን ። **አነ፡ ኄር፡
አነ፤** እኔ ፡ ቸር ፡ ነኝ ፤ በቁና ፡ አንቀጽ ። አንስ ፡ አንተ ፡
ቲ ፡ ትሙ ፡ ትን ፤ ንሕነ ፤ ጿቱ ፡ ኹሉ ፡ የውእቱ ፡ ርባ ፡
ነው ። አነና ፡ አንስ ፡ አንድ ፡ ወገን ፤ ስ ፡ አፍራሽና ፡ አጋ
ናኝ ፡ አዳማቂ ፡ ነው ፤ ማድነቅም ፡ ይኾናል ፤ የስን ፡ አ
ፈታት ፡ ተመልከት ። እኔስ ፡ እኔሳ ፡ እኔማ ፡ እኔ ፡ ግን ፡
እያሰኘ ፡ እንዳወራረዱ ፡ ይፈታል ፤ ስ ፡ ሲጨመርበት ፡ አ
ንስ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፡ አነስ ፡ አይልም ። **አንሰ፡ አረማዊ፡
እንዘ፡ ክርስቲያናዊ፡ በስም ። ወአንሰ፡ በጽድቅከ፡
እሬኢ፡ ገጸከ ። አንሰ፡ ነዳይ፡ ወምስኪን፡ አነ፡**(ቅኔ ።
መዝ ፡ ፲፯ ። ፴፱) ። አንቀጽ ፡ ሲኾን ፡ አፈታቱ ፡ እንደ ፡
ውእቱ ፡ ነው ፤ አነ ፤ ነኝ ፡ ኾንኹ ፡ አለኹ ፡ ነበርኹ ፡ ያሰ
ኛል ፤ እንደ ፡ ውእቱም ፡ መረባቱ ፡ የውእቱ ፡ ጭፍራ ፡
ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ የቀሩትም ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ያሉት ፡ እ
ንደ ፡ አነ ፡ ናቸው ። ውእቱን ፡ እይ ።

አን፤ የማድረግና ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ። አ ፡ የ
ግእዝ ፤ ነ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ፤ የአ ፡ ጠባይ ፡ በመዠመ
ሪያ ፡ ገጽ ፡ ተነግሯል ። ነ ፡ በዕብራይስጥ ፡ እንደ ፡ ተ ፡
ኹኖ ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ይባላል ።(ማስረጃ)፤ በተገ
ብሮ ፡ አንቀጽ ፤ **ተአሥረ፡ ተቀትለ፡ ተጸልበ፡** ሲል ፤ **ኔቅ
ሻር፡ ኔቅጣል፡ ኔጽላብ፡** እንዲል ። አና ፡ ነ ፡ በየራሳ
ቸው ፡ ኹለት ፡ ልማዶች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ እንደ ፡ ባልና ፡ ሚ
ስት ፡ ገጥመው ፡ አንዱን ፡ ግስ ፡ በማድረግና ፡ በመደረግ ፡
በኹለት ፡ ጾታ ፡ ያስፈታሉ ። ግሱም ፡ ከደጊመ ፡ ቃል ፡
ግስ ፡ የሚደቀል ፡ ባላራት ፡ ፊደል ፡ ነው ፤ ይህም ፡ በ
ሊል፡ በለ ፤ **በልበለ፡** ብሎ ፤ **አንበልበለ** ፤ አንቦገቦገ ፡ ተ
ንቦገቦገ ።(ጐድጐደ)፡ **አንጐድጐደ** ፤ አሰማ ፡ ተሰማ ።
(ቀልቀለ ፤ ኰርኰረ)፡ **አንቀልቀለ ፤ አንኰርኰረ** ፤ አነ
ዋወጠ ፡ አገለባበጠ ፤ ተነዋወጠ ፡ ተገለባበጠ ፡ እያሰኘ ፡
ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ርባ ፡ ቅምር ፡ ፫ኛ ፡ ዕርከን ፡
፴፱ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

እን፤ የአገባብ ፡ ልማድ ፤ የጥሬ ፡ ዘር ፡ ባዕድ ።
ሌላ ፡ ፊደል ፡ አንድም ፡ ኹለትም ፡ ሦስትም ፡ ሲጨመ
ርበት ፡ እሱ ፡ ራሱ ፡ አገባብ ፡ ይኾናል ፤ ብቻውን ፡ ግን ፡
ቃልነት ፡ የለውም ፤ አገባብነቱም ፡ በየፊደሉ ፡ ይለወጣል ፤
አገባቡና ፡ መለወጡም ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንደ ፡ ተጣ
ፈው ፡ ነው ።

እንበይነ ፤—ስለ ፤—እን ፡ በይነ ።
እንበለ ፤—ያለ ፡ አለ ፤—እን ፡ በለ ።
እንጋ ፤—እንጃ ፤—እን ፡ ጋ ።
እንዳዒ ፤—እንጃ ፤—እን ፡ ዳዒ ።

እንዘ ፤—ሲ ፡ ሳ ፡ ስ ፤—እን ፡ ዘ ። (ዕር
፲፱ ፡ ቍ፸፩) ።
እንከ ፤ እንግዲህ ፤—እን ፡ ከ ።
እንቋዕ ፤—ዕሆ ፡ ዕሠይ ፤—እን ፡ ቋዕ ።
እንተ ፤—የ ፡ በ ፡ ወደ ፤—እን ፡ ተ ።
ባዕድ ፡ ዘር ፡ ሲኾን ፤ አን ፡ በገባበት ፡ ግስ ፤ አንገለገ ፡ እን
ግልጋ ፡ ይላል ። አን ፡ በሌለበትም ፡ ጕድዐ ፡ እንግድዓ ፡
እያለ ፡ ይገኛል ።

ኢን ፤ (ዕብ ፡ ሂን) ፤ የልክ ፡ ስም ፤ ታናሽ ፡
ገንቦ ፤ የርጥብ ፡ መስፈሪያ ፤ መሣሪያ ፤ ፲፪ ፡ ሎግ ፡ የም
ቲዝ ። ያንዱ ፡ ሎግ ፡ መጠን ፡ ፯ ፡ ዕንቍላል ፡ ይኾናል ፡
(ሕዝ፴ ፡ ፲፩) ።

**አንበዘ ፤—አስደራጊ ፡ አንቀጽ ፤—ነ
ቢዝ ፡ ነበዘ ።**
አንበሐብሐ ፤—አንቧቧ ፤—ነብሐ ።
አንባሕቀወ ፤—አፋሸገ ፤—በቀወ ።
አንበ(ቦ)ጣ ፤—በቁሙ ፤—ነበጠ ።
**እንብየ ፤ እንቢ ፤(ዕብ ፡ ኤን ፡ ቢ ፤ አል
ብየ)፡** ነባር ፡ አንቀጽ ፤ እንቢታና ፡ አሉታ ፤ እንቢዮ ፤
እንቢኝ ፤ በቁሙ ፡ እንቢ ፤ አሻፈረኝ ፤ አልሰማም ፤ አል
ቀበልም ፤ አይኾንም ፤ አይኹን ። አበየና ፡ እንብየ ፡ አንድ ፡
ዘር ፡ ናቸው ፤ አኮና ፡ አከየ ፡ ሐሰና ፡ ሐሰወ ፡ አንድ ፡ እ
ንደ ፡ ኾኑ ። **አሆ ፡ በልዎ ፡ ለእግዚ ፤ ወእንብየ ፡ በ
ልዎ፡ ለጋኔን ። እንብየ፡ ኢይሰምዐ፡**(ያዕ፬ ፡ ፯ ። ኤር
፳፪ ፡ ፳፩ ። ማቴ፳፩ ፡ ፳፱) ። እንቢከ ፤ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ እን
ቢነ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ።
**ይቤሉ፡ እንቢከ ፤ ኢትበሎ፡ አሆ ። እንቢክሙ ፡ ደቂ
ቅየ፡**(፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፰ ። ፩ ፡ ፪ ፡ ፳፱) ።

እንብየ ፤ የሐዘን ፡ የጸጸት ፡ የቍጣ ፡ የብስጭት ፡
ቃል ፤ እንቢልኝ ፡ ወዲያልኝ ፤ ይብላኝልኝ ።(ግጥም)፤
እንቢልኝ ፡ ወዲያልኝ ፡ ሰው ፡ መኾን ፡ ሰለቸኝ ፤ ከላይ ፡
ቤት ፡ አልሠራኹ ፡ በምድር ፡ አልተመቸኝ ።

እንበይነ ፤—ስለ ፤—በይነ ።

እንበለ ፤(እን ፡ በለ ። ዕብ ፡ ባል ፤ ብሊ)፤
እን ፡ ተውሳከ ፡ ምልአተ ፡ ንባብ ፤ በለ ፡ አሉታ ። በተገናኝ ፡
ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ነው ። እንጂ ፡ ሳ ፡ አለ ፡
ያለ ፡ ከ—በቀር ፡ ይኾናል ፤ ዘ ፡ እያዳመቀው ፡ ሳያዳምቀ
ውም ፡ ብቻውን ፡ ይገባል ። አገባብነቱን ፡ ፲፱ኛ ፡ ዕርከን ፡
፹፩ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

እንቢልታ ፤(ዕብ ፡ ሐሊል)፤ በቁሙ ፤ ታ
ላቅ ፡ ዋሸንት ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ ነገሥታት ፡ መኳንንት ፡

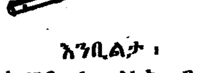

እንቢልታ ፡
ሲጓዙ ፡ ግብር ፡ ሲያገቡ ፡ ከመለከት ፡ ጋራ ፡ የሚያስነፉት ፤

ከደጃዝማች ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ ሹም ፡ የማያስነሳው ።

አንበሳ፤—በቁሙ፤—በሲስ፡በሰ፤በስበሰ፤አንበስበሰ ።

እንጋ፤(እን ፡ ጋ)፤ ንኡስ ፡ አገባብ)፤ የጥያቄና ፡ የጥርጥር ፡ የአንክሮ ፡ ቃል ። እንጃ፤ ይኹን፤ እንካ ፡ ናሁ ፡ ይኸናል፤ እፎ ፡ መኑ፤ ሁ ፡ ኑ ፡ እየቀደሙለት ፡ ሳይቀድሙለትም ፡ ይገባል ። ናሁ ፡ መኾኑ ፡ መላሶች ፡ በናሁ ፡ ፈንታ ፡ ስላገቡት ፡ እንጂ ፡ ፍችው ፡ ኹኖ ፡ አይደለም ። አገባቡንና ፡ ምስክሩን ፡ ፳ኛ ፡ ዕርከን ፡ ፻፷ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

አንገብ፤(ትግሬ)፤ መቀመጫ ፡ ቂጥ፤ ሙርጥ፤ ፊንጥጣ ።

አንጌቤን፤ ወይዘር፤የወይዘሮ ፡ ልጅ፤በናቱ ፡ ከቤተ ፡ መንግሥት ፡ የሚወለድ፤ የነገሥታት ፡ ወገን፤ ተቀማጭ ፡ ሥራ ፡ ፈት፤ ድልድል ፡ ቅምጥል ። ቂጣም ፡ ርጥጥ፤ ዘፍጣጣ፤ ቅምጥ ።

አንጌቤናይ፤(ዊ ፡ ዩት ፡ ዊት)፤ ወይዘርማ፤ ወይዘር፤ የወይዘዝር ፡ ወገን ። ሕፃን ፡ ንኡስ ፡ አንጌቤናይ ፡ ወልደ ፡ አንጌቤናዊት ። ሶፍያ ፡ አንጌቤናይት ። አፎምያ ፡ ባዕልት ፡ ወአንጌቤናዊት ፡ (ድጓ ። ስንክ ፡ መስ፳ ። ግን፲፩ ። ሡኔ፲፪) ።

አንጉግ፤—አርጃኖ፤—ዐንጉግ ።

አንጎገወ፤—ዘረ ፡ ባከነ፤—ጎግዎ ፡ ጎገወ።

አንጌገየ፤—ዝኒ ፡ ከማሁ፤—ጌግይ ፡ ጌገየ ።

እንግዳ፤—በቁሙ፤—ነገደ ።

እንግድዓ፤—ደረት፤—ጐዲዕ ፡ ጐድዐ ።

እንግልጋ፤—ሸንጎ፤—ገልጎ ፡ ገለገ፤ አንገለገ ።

እናጕንስጢስ፤(ሳን ። ጽር ፡ አናግኖስቲስ)፤ አንባቢ፤ የንፍቀ ፡ ዲያቆን ፡ ምክትል ።

እናጕንስጢሳዊ፤(ዊት ፡ ውያን ፡ ያት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። አናጕንስጢስ ፡ ዘውእቱ ፡ አንባቢ ። አናጕንስጢሳውያን ፡ ወመዘምራን ። አናጕንስጢሳዊት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፷ ፡ ፩ ። ቄስጠ ፡ ፶፫) ።

አንጕዕ፤—አንጓ፤—ነጕዕ ፡ ነጕዐ ።

እንጐት፤—የሽቱ ፡ ቅጠል፤—ዕንጐት።

አኒድ፤ ዶት፤ (አነደ ፡ የአንድ ፡ ይእንድ ። ዕብ ፡ ዐናድ)፤ ማሰር ፡ ማጥበቅ፤አንድ ፡ ማድረግ፤ ነደ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። መጠፈር፤ መጕለብ ፡ ቈርበት ፡ ማልበስ፤ መደጕስ፤ መሸለም ፡ ማስጌጥ፤ የከበሮና ፡ የመጣፍ፤የመሰለው ፡ ኹሉ ። እሒድን ፡ ተመልከት ።

አንዳ፤(ዳት)፤ ቈርበት፤ ቈዳ፤ ዳባ፤ ጠፍር፤ ፑራፍ ። አነዳ ፡ ላሕም ፡ ርጡብ ። አነዳ ፡ ዘመልዕልተ ፡ ሥጋነ ፡ ልብሰ ፡ ሐዘን ፡ ወሕማም ። ይኩን ፡ ልብሰቱ ፡ እምአነዳ ፡ ማእስ ፡ ዘእንስሳ ። በሐብለ ፡ አነዳ ፡ ተአስሩ ። ዘቀሠፈ ፡ አሐደ ፡ እምአግብርቲሁ ፡ በአነዳ ፡ አው ፡ በበትር ። እንዘ ፡ ይቀሥፍዎ ፡ በይቡስ ፡ አነዳ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯ ። ስንክ ፡ መጋ፯) ።

አንድ፤ በቁሙ፤ (ዐማርኛ) ፡ አንድ ፡ አይነድ ፡ አንድ ፡ አይፈርድ ፡ እንዲሉ ።

አንደበራ፤—ዲቃላ፤—ደቢር ፡ ደበረ፤ ደብረወ ።

እንዳዒ፤—እንጃ፤—የዲዕ ፡ የድዐ፤ አይድዐ ።

እንድቅትዮን፤ (ሮማይ ፡ ኢንዲክሲዎ)፤ ተውሳክ ፡ ጭማሪ፤ የተባለ ፡ ግልጥ ፡ ነገር፤ ወይም ፡ ያልተባለ ፡ ስውር ። የተወሰነ ፡ ቀመር፤ ፲፭ ፡ ዓመት ፡ (አቡሻ) ። ባለመርሐ ፡ ዕውሮች ፡ ግን ፡ የነደቀ ፡ ጥሬ ፡ መስሏቸው ፡ ዕለተ ፡ ንድቀሙ ፤ ለፍጡራን፤ ዕለተ ፡ ንድቁ ፡ ለአዳም ፡ ይሉታል ።

አንደር፤ (ብ ፡ አናዲር ። ትግሬ)፤ ቀሽንት ፡ የእንቢልታ ፡ ዐይነት ።

እንዘ፤(እን ፡ ዘ)፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። ሲ ፡ ሳ ፡ ስ ፡ ቸልታ ፡ እየ ፡ ይኸናል ። እንዘ ፡ ይጼዕልዎ ፡ ኢጸዐለ፤ ሲ ። እንዘ ፡ አልቦ ፡ ዘያድኅን ፡ እንዘ ፡ ኢየሐጽጽ ፡ በላዕሉ ፡ ሳ ። እመኒ ፡ እንዘ ፡ ትነውም ፡ ወእመኒ ፡ እንዘ ፡ ትነቅህ ፡ ስ ። ረከቦሙ ፡ እንዘ ፡ ይነውሙ፤ ቸልታ ። አንሶሰወ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ገሊላ ፡ እንዘ ፡ ይሰብክ ፡ በምኵራባቲሆሙ፤ እየ ። እንዘ ፡ ከሀለወ ፡ በቀር ፡ በቀዳማይ ፡ አንቀጽ ፡ አይገባም ። እንዘ ፡ ሀለዉ ፡ ኵሎሙ ፡ ኅቡረ ፡ (ግብ፪ ፡ ፩) ። ዳግመኛም ፡ ፲፱ኛ ፡ ዕርከን ፡ ፸፩ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

እንዝህሉል፤—አውታታ፤—ዝህልሎ ፡ ዝህለለ ።

አንጎ፤—አረዘመ፤—ነዊኅ ፡ ኖኀ ።

አንጦርጦስ፤(ጽር ። ዕብ ፡ አንጥሪ፤ ታላቅ ፡ ዋሻ)፤ የታች ፡ ታች ፡ መጨረሻ ፡ ታች፤ሲኦል ፡ ገሃነም ። በርባሮስን ፡ እይ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወቦ ፡ ዘወድቀ ፡ ውስተ ፡ አንጦርጦስ ፡ ዘውእቱ ፡ መትሕተ ፡ ታሕቲት ፡ (አዋል) ።

እንከ፤(እን ፡ ከ)፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። እንኪያ ፡ እንኪያው፤ እንግዲያው፤ እንግዲህ፤ ከዚያ ፡ ወዲያ፤ ከእንግዲህ ፡ ወዲህ ። ስኬ ፡ ትራስ ፡ እየኾኑት ፡ ሳይኾኑትም ፡ በኋላና ፡ በፊት ፡ ይገባል ። አገባቡን ፡ ከነምስክሩ ፡ ፳ኛ ፡ ዕርከን ፡ ፺፰ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

አንከሐክሐ፤—ፈተፈተ፤—ከሕክሐ።

አንጢዲቁ ፡ ማርያጦስ፤(ሮማይ ፡ አንቲዲክ ፡ ማሪያኒቴ)፤ አፅራረ ፡ ማርያም፤ በማርያም ፡

ድንግልና ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ አይሁድ ፡ ክፉ ፡ የሚያወሩ ፡ የሚናገሩ ። እሊሁም ፡ ባፊተኛው ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ሥጋዊ ፡ ከኒቅያ ፡ በፊት ፡ ወይም ፡ በኋላ ፡ በዚያ ፡ ወራት ፡ የተነሡ ፡ ናቸው ፤ (መጽ ፡ ምስ) ።

አንክዮን ፤ (ጽር ፡ አጊኺዮን) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳ ። ሕዝ፳፰ ፡ ፲፫) ።

አናኵዕ ፡ —ኵብኵብ ፤ — ነክይ ፡ ነከየ ፤ ነክዐ ።

አንከረ ፤ —አደነቀ ፤ —ነኪር ፡ ነከረ ።

አንክሮጦስ ፤ (ጽር ፡ አግኪሮቶስ) ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ኢጲፋንዮስ ፡ የጻፈው ። መልሕቅ ፡ መልሕቃዊ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ለሐቀን ፡ እይ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

አንኰርኰረ ፤ —ገለበጠ ፤ —ኰርኰረ ።

አንክስ ፤ (ጽር ፡ አኒክስ ። ዕብ ፡ ሽሔሌት) ፤ የሽቱ ፡ ቅጠል ፤ የባሕር ፡ ዛጐል ፡ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፤ እንደ ፡ ዕጣን ፡ እያደቀቁ ፡ የሚያጤሱት ። ወይም ፡ የሽቱ ፡ ዕቃ ፡ ባሕረ ፡ ወጥ ፡ የደንጊያ ፡ የዐደፍ ፡ የዛጐል ፡ ቢልቃጥ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጥርኝ ፡ ይሉታል ። ማርያም ፡ ድንግል ፡ ምዕዝተ ፡ ምግባር ፡ ዘእምአንክስ ፡ (ደራሲ ። አርጋ ፡ ፫ ። ሚራ፳፱ ፡ ፲፩) ።

አኒም ፤ ሞት ፤ (አነመ ፡ የአንም ፡ ይእንም ። ነዊም ፡ ኖመ ፤ አኖመ) ፤ መዘርጋት ፤ ማጋደም ፤ ድሩን ፡ ዝሓውን ፡ በቁመት ፡ በጐን ፤ ማጉን ፡ ግራዉን ፡ በወርድ ። መሥራት ፡ መታታት ፡ ማቈላለፍ ፡ መስፋት ፤ መጥለፍ ፤ የፈትል ፡ የልብስ ። ፈትለ ፡ ሜሬት ፡ ተአንሙ ። የአንማ ፡ አንስት ። ይክል ፡ አኒመ ፡ ሜላት ። አኒም ፡ ወሰፍየ ፡ አልባስ ፡ (ኢሳ፻፱ ፡ ፩ ። ፱ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፯ ። ፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፲፬ ። ፍን ፡ ፳፫) ።

አናሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት ፤ አነምት) ፤ የሚሠራ ፡ ሠሪ ፤ ሸማኔ ፤ ሰፊ ፤ ጠላፊ ፤ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፳፫ ። ፳ ፡ ፩) ። ኮነ ፡ አናሚ ፡ አልባሳት ፡ ቀጠንት ፡ ወሰንዱናት ፡ ክቡራት ። ወአናሚሁኒ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፱ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

እንሞ ፤ የልብስ ፡ የፈትል ፡ ሥራ ፤ ትት ፡ ስፌት ፤ ጥልፍ ፡ ዝምዝማት ፤ ያንገትጌ ፡ የእጅጌ ፤ ወይም ፡ በጭራሽ ፡ ሥረ ፡ ወጥ ። ወድማሬሁ ፡ እንሞ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፴፱) ።

ማእነም ፤ (ማት) ፤ መሥሪያ ፤ መጣሪያ ፤ የሰፊ ፡ የጠላፊ ፡ የሸማኔ ፡ ዕቃ ። ግብረ ፡ ማእነም ። ይትአነም ፡ በማእነም ። ኬነውት ፡ ዘማእነም ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፭ ። ፳፰ ፡ ፲፯ ። ፴፯ ፡ ፳፩) ።

ምእናም ፤ መሥሪያ ፡ በታ ፤ የሸማኔ ፡ ጉድጓድ ፤ ዐርብ ። ግብረ ፡ ምእናም ። ማርያም ፡ ምእናም ፡ ግሩም ። ምእናም ፡ አንቲ ፡ ዘእምኔኪ ፡ ለብሰ ፡ (አፈ ፡ ድ፱ ። ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ቅዳ) ።

አእነመ ፤ አሠራ ፤ አሰፋ ፤ አስጠለፈ ። አእነመ ፡ ላዕሌሁ ፡ አምሳለ ፡ ኪሩቤል ፡ (፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፲፬) ።

ተአንመ ፤ ተሠራ ፤ ተሰፋ ፤ ተጠለፈ ። ወኢትልበስ ፡ ልብሰ ፡ ዘተአንመ ፡ በፀምር ፡ ወበዐጌ ። ልብስ ፡ ዘኢተአንመ ፡ ወክዳን ፡ ዘኢተፈትለ ፡ (ዘዳ፳፪ ፡ ፲፩ ። ዲድ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

እኑም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ንምት) ፤ የተሠራ ፡ ሥር ፤ ሥረ ፡ ወጥ ፤ ጥልፍ ፤ ዝምዝም ። ሜላት ፡ ዘእ

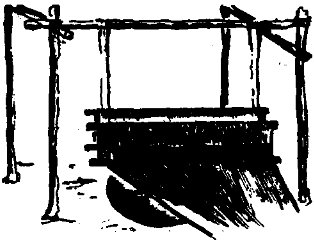

ምእናም ፡

ኑም ፡ በወርቅ ። እኑም ፡ ሡለንታሁ ። መንጦላዕት ፡ ዘሜላት ፡ እኑም ፡ በፈትለ ፡ ወርቅ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፫ ። ዮሴፍ ። ዘፀ፳፮ ፡ ፴፩) ።

እንመት ፤ መሥራት ፤ መሠራት ፤ አሠራር ፤ የልብስ ፡ ሥራ ። ልብስ ፡ ግሩም ፡ ዘቀጢን ፡ ፍትለቱ ፡ ወሠናይ ፡ እንመቱ ። እንመተ ፡ ሜሬት ። ዘእምላዕሉ ፡ እንመቱ ፤ (ዕር ፡ ኢሳ ። አፈ ፡ ተ፴፱ ። ቅዳ) ።

አኒን ፤ አባለ ፡ ዘርዕ ፤ — ዐኒን ።

አኒፍ ፤ ፎት ፤ (አነፈ ፡ የአንፍ ፡ ይእንፍ ። ዕብ ፡ አናፍ ፤ ተቈጣ) ። ማናፋት ፤ ባፍንጫ ፡ መጮኽ ፤ እንፍ ፡ ማለት ፡ መናፈጥ ፤ አፍንጫን ፡ መንፋት ፡ መቀብተት ፤ የጠብ ፡ የቍጣ ። መነፋነፍ ፤ ነፍናፋ ፡ መኾን ። ማነፍነፍ ፡ ማሽተት ፤ መማግ ፤ የሽቱ ፡ የትንባኾ ።

አንፍ ፤ (ዐረ ፡ አንፍ ። ዕብ ፡ አፍ) ፤ አፍንጫ ፡ የአፍ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ፪ኛ ፤ አፈ ፡ ሕንጻ ፤ የራስ ፡ ቅል ፡ ደጃፍ ፤ ማሽተቻ ፤ ማነፍነፊያ ፤ ከምስቱ ፡ ሕዋሳት ፡ አንዱ ። (ማሕ፯ ፡ ፩ ፡ ፱ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፳፱ ። መዝ ፡ ፻፲፫) ። ለእመ ፡ ዐጸርከ ፡ አንፈከ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፳፰) ።

አንፍ ፡

አእናፍ ፤ (ፋት) ፤ አፍንጮች ። አንፍ ፡ ተረተር ፡ መስሎ ፡ የወረደው ፤ በመካከል ፡ የተሰነደደው ፤ ተረተሩ ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፤ አእናፍ ፡ መስኮቱ ፡ ብሱ ። ሰላም ፡ ለአእናፍኪ ፡ መሳክወ ፡ ሠናይ ፡ መፀዛ ። ይትመተሩ ፡ አእናፊሆሙ ። እስከ ፡ ይወፅእ ፡ እምውስተ ፡ አእናፊቲክሙ ፡ (ደራሲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰ ። ዘኍ፲፩ ፡ ፳)።

ማእነፍ፤(ብ፡ መአንፍት)፤ የሥልስ፡ ወጭት፤ ጻሕለ፡ ኀጺን፡ ወብርት፤ ማኅተመ፡ ኅብስት፡ ኅብስተ፡ ገጽ፡ የሚጋገርበት። ሲጡን፡ ወይም፡ ቡሖውን፡ በርሱ፡ እያደረጉ፡ ከእቶን፡ አግብተው፡ ሲያወጡት፤ ኅብስቱ፡ ርሱን፡ መስሎ፡ የርሱን፡ መልክ፡ ንሥቶ፡ ይወጣልና፤ ጻሕሉን፡ ማእነፍ፡ ያሰኘው፡ የኅብስቱና፡ የሥልሱ፡ ሽታ፡ ነው። **ወትገብር፡ መኣንፍቲሃ፡**(ዘፀ፳፭፡፳፱)። ዳግመኛም፤ መኣንፍት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መኣፍንት፡ ይላል፤ መጋገሪያ፡ ማለት፡ ነው። አፈየን፡ ተመልከት።

አንጼዋ፤—ዐይዋ፤—ነጽይ፡ ነጸየ።

አንጻር፤—በቁሙ፤—ነጽሮ፡ ነጸረ።

አኒቅ፤ቆት፤(አነቀ፡የአንቅ፡ይእንቅ። ዕብ፡ አናቅ። ሱር፡ ኤናቅ)፡ መጮኽ፡ ማኖቅኖቅ፤ መንሰቅሰቅ፤ የልቅሶ፡ የጭንቅ። መንጠቅ፡ መመንጠቅ፤ መቀማት፡ መመንተፍ።

አንቄ፤(ብ፡አናቅይ)፤ ነጣቂ፡ አሞራ፤ ጭላት፤ ጭልፊት፤ ሲላ፡ ገዲ፤ የደሮ፡ ጠላት። ሾተሌ፡ አሞራ፡ ጅብሪ፡ የሚባል፤ ምጡቅ፡ ድምጠ፡ ትልቅ፤ ክንፋም፡ ረዥም፤ ውዥምዥም፤ ጥላው፡ ለሰው፡ ለእንስሳ፡ ደዌ፡ የሚኾን፤ ርጉዝ፡ የሚያስወርድ፡ የሚያስጨንግፍ፤ ወፍራም፡ የሚያቀጥን፡ የሚያመነምን፤ የሚያሰለስል። ሾተላይ፡ ጋኔን፡ ሕፃናትን፡ እንደ፡ ሄሮድስ፡ ሰይፍ፡ የሚፈጅ፡ የሴቶች፡ በሽታ። ሾተላይ፡ መባልን፡ ከሾተል፡ ወሰዲል፤ የግብር፡ ስሙ፡ ነው። **ፍራህ፡ ዕጓለ፡ ዶርሆ፡ ኑፋቄ፤ እስመ፡ በርእስከ፡ ያደ፡ መልእክ፡ ሐሰት፡ አንቄ። አንቄ፡ ብሂል፡ ሾተላይ፤ መናፍቅ፡**(ቅኔ። ጥሬ፡ ሰዋ። ስንክ፡ ኅዳ፳፱። ጥር፴። መጋ፳፱)።

አኒቆንጦን፤(ጽር፡ አኒከንቶን)፤ ስሙ፡ አህጉር፤ በተራው፡ ያሉ፤ ከዳዊት፡ በፊት፡ ተወግተው፡ ተዘርፈው፡ የማያውቁ፡ (፩ነገ፡ ፳፯፡ ፰፡ ፱)።

እንቋዕ፤(እን፡ ቋዕ። ዕብ፡ ሄአሕ። ፀረ፡ ሀይ)፤ ንኡስ፡ አገባብ። የደስታ፡ ቃል፤ እንኳ፡ እንኳዕ፤ ዕሠ፡ ዕሠይ፤ ወሰው፡ ውሽን፤ ይበል። **እንቋዕ፡ ተሰብረት፡ ማዕጾ፡ አሕዛብ። እለ፡ ይብሉኒ፡ እንቋዕ፡ እንቋዕ፡**(ሕዝ፳፮፡ ፪። ፴፯፡ ፪። መዝ፡ ፴፱። ፴፱)። ስንኳንና፡ እንኳን፡ ልዩ፡ ልዩዎች፡ እንደ፡ ኾኑ፤ እንኳዕም፡ ከነዚህ፡ ልዩ፡ ነው። ስንኳን፡ የማኅላቅና፡ የማበላለጥ፡ ነው፤ እንኳን፡ ግን፡ የማዋረድና፡ የማሳነስ፡ ያሉታና፡ የንቀፌታ፡ ነው፤ ወ፡ ሂ፡ ኒ፡ ጥቀን፡ አኮን፡ ተመልከት።

አንቀጽ፤—በር፡ ደጅ፡ አፍ፤—ነቂጽ፡ ነቅጸ፤ አንቀጸ።

አንቆቅሖ፤—ዕንቍላል፤—ቆቅሕ፡ ቆቅሐ።

አንቀር፤—አንቃር፤—ነቍር፡ ነቈረ አንቈረ።

እንቈራ፤—የንብ፡ እንጀራ፤—ነቈ

እንቆራ፤(ጽር፡ እንከራ)፤ ስሙ፡ ሀገር ቴዎዶጦስ፡ ዘእንቆራ፡(ተረ፡ ቄር፩። ሃይ፡ አበ)።

እንቃስ፤-ዐዘባ፡ ጭቃ፤-ነቂስ፡ ነቀ

አኒስ፤ሶት፤(አነሰ፡ የአንስ፡ ይእንስ ሰው፡ መኾን፤ አካል፡ መግዛት፤ እንደ፡ አዳምና፡ ንደ፡ ሔዋን፡ ወንድ፡ ተባት፤ ሴት፡ እንስት፡ ኹ መፈጠር፡ መገኘት። መፀነስ፡ መወለድ። ፪ኛም፡ ቁሙ፤ ማነስ፡ ታናሽ፡ መኾን፡ (ዐማርኛ)። ማን፡ ማን፡ አንሶ፡ እንዲሉ። ንእስንና፡ ሰንአን፡ ተመልከ፡ የዚህ፡ አግዋር፡ ናቸው።

እኑስ፤(ሳን፡ ሳት፡ ንስት)፤ ያነሰ፡ ንኡ ተከታይ።

አንስ፤(ትግሬ፡ እናስ። ዕብ፡ ኤኖሽ ፀረ፡ ኢንሳን)፤ ሰው፤ ወንድ፤ ተባት፤ ጕልማሳ እን፡ አንስ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ እነን፡ ተመልከት

አእኑስ፤(ዕብ፡ አናሽም)፤ ሰዎች፤ ወንዶች፤ ተባቶች። የግእዝ፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ አንስ፡ አኑስ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ተባዕት፤ ስብእ፤ ዕደው፡ ይላል ፪ኛም፡ አንስት፡ ብሎ፡ ብዥውን፡ አእንስት፡ በማለት ፈንታ፡ መልሶ፡ አንስት፡ አንስትያ፡ አእኑስ፡ ይላል፤ ተሳሳተ፡ ነው። **ተባዕተ፡ ወአንስተ፡ ፈጠሮሙ። ስልቦ፡ ተባዕት፡ ወአልቦ፡ አንስት። ኢያሕየዉ፡ ኢተባዕተ፡ ወኢአንስተ። ሜጡ፡ ለተባዕት፡ ኀምሳ፤ ወለአንስትሰ፡ ሜጣ፡ ሠላሳ። አፍራስ፡ አንስት። ቡርክት፡ እምአእኑስ። አፍራስ፡ አእኑስ። አእዱግ፡ አእኑስ፡**(ዘፍ፩፡ ፳፯። ገላ፫፡ ፳፰። ፩ነገ፡ ፳፯፡ ፱። ዘሌ፳፯፡ ፫። ፫ነገ፡ ፲፡ ፳፯። ደራሲ። ፪ዜና፡ ፱፡ ፳፭። ኢዮ፩፡ ፫፡ ፲፱)። አእኑስ፡ የአንስ፡ ብዥ፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል።

አንስት፤ ሴት፤ ሔዋናዊት፡ ኹለተኛ፡ ዐይነት፡ ሰው፤ ነፍስና፡ ሥጋ፡ ያላት፤ ብእሲት፤ ሚስት፤ ሲጣፈር፤ አንስ፡ ወአንስት፤ አእኑስ፡ ወአእንስት፤ ወይም፡ ዕድ፡ ወአንስት፤ ዕደው፡ ወአእንስት፡ ያሰኛል። የግእዝ፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ በመላሾች፡ ስሕተት፡ አንስትን፡ እንደ፡ ፀርና፡ እንደ፡ ቢጽ፡ ላንድም፡ ለብዙም፡ ያደርጋል፤ በአእኑስ፡ ፍች፡ እንደ፡ ተነገረ። **ዘይትወለድ፡ እምአንስት። ኢተንሥአ፡ እምትውልደ፡ አንስት። ብእሲ፡ ወአንስት። ዕድ፡ ወአንስት። ወእመሰ፡ አልብከ፡ ብእሲት፡ ኢትፍቅድ፡ አንስተ፤** ሴት፡ (ሚራ፲፡ ፲፰። ማቴ፲፩፡ ፲፩። ኪዳ። ቅዳ። ፩ቆሮ፡ ፯፡ ፳፯)። **ጠባባት፡ አንስት፡ ሐነጻ፡ አብያተ። አንስት፡ ምእባውያት። ይበልዓኑ፡ አንስት፡ ፍሬ፡ ከርሦን። ወይእኅዝሁ፡ ሰብዑ፡ አንስት። አንትንሂ፡ አንስት። ወአንስትኒ፡ ይበክያሁ፤** ሴቶች፡ (ምሳ፲፬፡ ፩። ሩት፩፡ ፱። ሰቈ፪፡ ፳። ኢሳ፬፡ ፩። ፩ጴ፡ ፫፡ ፩። ሉቃ፳፫፡ ፳፯)።

የቀረውን ፡ ፭ኛ ፡ ክፍል ፤ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፡ አርእስት ፡ ተመልከት ።

አንስቲያ ፤ አንስትያ ፤ (ያት ። ዕብ ፡ ናሽም ፤ ንሼይ) ፤ ሴቶች ፤ ሚስቶች ። ያ ፡ መጨመሩ ፡ ለማብዛትና ፡ ለማዛረፍ ፤ ለመዘርዘር ፡ ነው ፤ አንስትያ ፡ ብዙ ፤ ያት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ። ደቂቅየ ፡ ወአንስቲያየ ። ሰብዐቱ ፡ ምእት ፡ አንስትያሁ ፡ ለሰሎሞን ። ወአንስቲያሆሙኒ ፡ ኀደጋ ፡ ፍጥረቶን ። ዕደውኒ ፡ ያፍቅሩ ፡ አንስቲያሆሙ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፳፮ ። ፫ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፩ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፮ ። ኤፌ፭ ፡ ፳፭) ።

አንስታይ ፤ ዊ ፤ ሴታም ፡ ባለሴት ፤ ሴት ፡ ወዳድ ፤ ሴት ፡ አውል ፤ ጠባቂ ፡ ጉማዳ ፤ ስልብ ፡ ጃን ፡ ደረብ ። ሴትማ ፡ የሴት ፡ ዐይነት ፤ ፈናፍንት ፤ ወንዳገረድ ። ፈሪ ፡ ወንድ ፤ ጉጋ ፡ አንበልጋ ።

አንስቲ(ት)ያዊት ፤ የሴቶች ፡ ወገን ፡ ሴት ፤ እንስት ፡ የተባት ፡ ጓደኛ ፡ ኹለተኛ ፡ (ሔኖ፶፱ ፡ ፰ ። ፰ ፡ ፯ ። ፹፩ ፡ ፫) ።

እንስት ፤ (ታት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፤ ሴት ። አንስትና ፡ ብእሲት ፡ ለሰው ፡ ፍጥረት ፡ ብቻ ፤ እንስት ፡ ለሰውም ፡ ለእንስሳም ፡ ለሣር ፡ ለንጨት ፡ ሳይቀር ፡ ለፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ መጣፍ ፡ ግን ፡ በእንስት ፡ ፈንታ ፡ ኹሉን ፡ አንስት ፡ ይላል ። ተባዕተ ፡ ወአንስተ ፡ ገብረ ፡ እግዚ ። ወእምኵሉ ፡ ዘሥጋ ፡ ታበውእ ፡ ውስተ ፡ ታቦት ፡ በበ ፡ ክልኤቱ ፡ ተባዕተ ፡ ወአንስተ ፡ (ማር፲ ፡ ፮ ። ዘፍ፮ ፡ ፲፱ ፡ ፰ ። ፯ ፡ ፪ ፡ ፫) ።

አንሶጠጠ ፤—አሰቀጠጠ ፤—ሠዊጥ ፡ ሦጠ ።

እንሰይ ፤ (ዐረ ፡ እንሲ) ፤ ጸግሜ ፤ የነሐሴ ፡ ጫፍ ፡ ተቀጥላ ። እንሰይ ፡ ዘውእቱ ፡ ለዋሕቅ ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ።

እንስሳ ፤—በቁሙ ፤—ሶስዎ ፡ ሰሰወ ፤ አንሶሰወ ።

አንተ ፤ (ቲ ፡ ትሙ ፡ ትን) ፤ በቁሙ ፤ የአን ፡ ርባታ ፤ የቅርብ ፡ ወንድ ፤ በቂና ፡ ቅጽል ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ፤ ነኽ ። የአንን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ፤ መሪውም ፡ ርሱ ፡ ነው ። አንተ ፡ ትቤ ። አንቲኒ ፡ ዓዲ ፡ እምበአልኪዮ ። አንትሙ ፡ ትሰግዱ ፡ ለዘኢተአምሩ ። ኢትፍርሃ ፡ አንትንሰ ፤ በቂ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፳፭ ። ፳፰ ፡ ፭ ። ዮሐ፬ ፡ ፲ ፡ ፳፪) ። አንተ ፡ ወልደ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። ወአንቲኒ ፡ ቤተ ፡ ልሔም ። አንትሙ ፡ ዕደው ። አንትን ፡ አንስት ፤ ቅጽል ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፫ ። ማቴ፪ ፡ ፮ ። ፩ጴ ፡ ፫ ፡ ፩ ፡ ፯) ። ዕራቅከ ፡ አንተ ። አንቲ ፡ መኑ ፡ አንቲ ። አንትሙ ፡ ኢለባውያን ፡ አንትሙ ። አንትንሰ ፡ ጠባባት ፡ አንትን ፤ አንቀጽ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፩ ። ዮዲ፲ ፡ ፲፪ ። ማቴ፲፭ ፡ ፲፯ ። ዘረፋ) ። ደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ፲፩ኛ ፡ ዕርከን ፡ ፹፱ቍ ። ደቂቅ ፡ ቅጽል ፡ ፻፲፰ ፡ ቍጥር ፡ ተመልከት ።

እንተ ፤ (እን ፡ ተ ፡ ዘ) ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። የሴት ፡ ቅጽል ፤ የ ፤ ቅጽልነቱም ፡ ላንድ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ እንደ ፡ ዘ ፡ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ አይኾንም ። ሀገር ፡ እንተ ፡ ተሐንጸት ፡ መልዕልተ ፡ ደብር ። ደብተራ ፡ እንተ ፡ ኢገብራ ፡ እደ ፡ ሰብእ ። ድንግል ፡ እንተ ፡ ተፍኅረት ፡ ለብእሲ ፡ (ማቴ፭ ፡ ፲፬ ። ዕብ፱ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፯) ። እንቲኣየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ እንቲኣነ ፡ እያለ ፡ እስከሥር ፡ ይረባል ። እም ፡ ብሎ ፡ እናት ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

እንተ ፤ ደቂቅ ፡ አገባብ ። በ ፡ ወደ ፡ ለ ፡ ን ፡ አዳማቂ ፡ እየ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ። ኀለፉ ፡ እንተ ፡ የብስ ። ሖሩ ፡ እንተ ፡ እግር ። ይበውኡ ፡ እንተ ፡ መስኮት ፤ በ ፡ (ዘፀ፲፭ ፡ ፲፱ ። ማር፮ ፡ ፴፫ ። ዮኤ፪ ፡ ፱) ። ሖረት ፡ እንተ ፡ አውሎና ፡ ርቱዐ ። ሮጸ ፡ እንተ ፡ መርሕበ ፡ ሀገር ። ንሑር ፡ እንተ ፡ የማን ፡ አው ፡ እንተ ፡ ፀጋም ፤ ወደ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፲፩ ። አስቴ፩ ፡ ፩ ። ዘረፋ) ። ለና ፡ ን ፡ ሲኾን ፡ በባሕቲት ፡ ይገባል ። እንተ ፡ ባሕቲቱ ፡ ብቻውን ፡ ለብቻው ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፲፫ ፡ ፳፫ ። ዮሐ፳ ፡ ፯) ። እንተ ፡ ሶበ ፡ ጸዋዕክዎ ፡ ለእግዚ ። እንተ ፡ ጊዜ ፡ ተንሥአ ፡ ሰብእ ። ዘእንበለ ፡ ይቅረብዋ ፡ እንተ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ፡ ወብእሲት ፤ አዳማቂ ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ፻፳፫ ። ጦቢ፫ ፡ ፰) ። እየና ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ሲኾን ፡ በጊዜ ፡ ይገባል ፤ እንተ ፡ ጽባሕ ፤ እንተ ፡ ጽብሐት ፡ ይላል ፤ ጸብሖን ፡ ተመልከት ። ደቂቅነቱንም ፡ ባቢይ ፡ አገባብ ፡ ውስጥ ፡ ፹ቍ ፡ ተመልከት ።

በእንተ ፤ ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ስለ ፡ በ ፡ ነገር ፡ ምክንያት ፡ ቃለ ፡ በኢል ፤ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ፤ ደስ ፡ አይበለው ፡ ሲል ፡ ይኾናል ። በነላፊና ፡ በአርእስት ፡ በስም ፡ በግብር ፡ በቦታ ፡ ይገባል ፤ በነላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲገባ ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ ያደርጋል ። በእንተ ፡ ዘተወልደ ፡ እምኔሃ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፤ በእንቲኣየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፡ ን ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ። አገባብነቱ ፡ ለከፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ፤ ለከፉ ፡ ሲኾን ፡ በ ፡ ላይ ፤ ለበጎ ፡ ሲኾን ፡ ስለ ፤ ይኸውም ፡ ራእይ ፡ ዘርእየ ፡ በእንተ ፡ ይሁዳ ፡ ወበእንተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፩) ። በእንተ ፡ ውእቱ ፡ ሕፃን ። ወበእንተሰ ፡ ይእቲ ፡ ዕለት ፤ ነገር ፡ (ማቴ፪ ፡ ፰ ። ፳፬ ፡ ፴፮) ። ይፀርፉ ፡ በእንቲኣክሙ ። ይቀትሉክሙ ፡ በእንቲኣየ ፤ ምክንያት ። በእንተ ፡ ማርያም ፡ ወላዲትከ ፡ ልመና ፤ መሐላና ፡ ምጥንታ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ በ ፡ ይኾናል ። በእንተ ፡ ጸላኢ ፤ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ፤ ሲል ። አርእስት ፡ ሲኾን ፡ በረኽም ፡ ባጭርም ፡ ቃል ፤ በምዕራፍ ፡ በክፍል ፤ በተለየ ፡ አንቀጽ ፤ በድርሳን ፡ በተግሣጽ ፡ ይገባል ። በእንተ ፡ ሰብአ ፡ ሰገል ። በእንተ ፡ እለ ፡ ተቀትሉ ፡ ሕፃናት ። በእንተ ፡ ትምህርተ ፡ ኀቡኣት ። አንቀጽ ፡ ቀዳማዊ ፡ በእንተ ፡ ቤተ ፡ ክር ። ድርሳን ፡ በእንተ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ። ተግሣጽ ፡ በእንተ ፡ ከመ ፡ ኢመፍትው ፡ ይቅበጹ ፡ ተስፋ ፡ (ማቴ ። ኪዳ ። ፍ ፡ ነ ። ቄር ። አፈ ፡ ተ ፡ ፱) ። በድርድር ፡ ሲገባ ፤ በእንተ ፡ ኀጢአት ፤ ወበእንተ ፡ ጽድቅ ፤ ወበእንተ ፡ ኵነኔ ፡ ይላል ፡ (ዮሐ፲፮ ፡ ፰—፲፩) ። ሲዘረዝር ፡ ደግሞ ፡ በበቂነት ፡ በቅጽልነት ፡ ይፈታል ፤ ዘበእንቲኣሁ ፡ ቀብዐኒ ፤ በርሱ ፡ ቅብነት ።

ዘበእንቲኣሁ ፡ ተመራሕነ ፤ በርሱ ፡ መሪነት ፡ መምር ነት ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። የቀረ ፡ ቢኖር ፡ አገባብ ፡ ተመልከት ።

እንትኩ ፤ (ዝኩ) ፤ እንተ ፡ ከሃ ፤ የሩቅ ፡ ሴት ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፤ ያች ፤ ያችው ፤ ያችኛይቱ ፤ ያችኛዋ ። እንትኩ ፡ ዕፀ ፡ ዘውስተ ፡ ገነት ። እንትኩ ፡ ጣዕዋ ፡ አንስትያዊት ፡ (ቅዳ ፡ አት ። ሔኖ ፡ ፷፯) ። ገቢር ፡ ሲኾን ፡ በዝኩ ፡ አንጻር ፡ እንትኰ ፡ ይላል ።

እንታክቲ ፤ (ዝክቱ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። እን ታክቲ ፡ ዕጐልት ፡ ቀዳማዊት ። እስመ ፡ ዛቲ ፡ ትትወ ለድ ፡ እምእንታክቲ ። ለእንታክቲ ፡ ሌሊት ፡ አእመ ርዋ ፡ (ሔኖ ። ማር ፡ ይሥ፮ ። ጥበ፲፰ ፡ ፯) ።

አንቲክ ፤ (ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ እንተ ፡ ከሃ ፤ የዱሮ ፤ የቀድሞ ፤ የጥንት ፤ ብዙ ፡ ዓመት ፡ የኖረ ፡ አሮጌ ፤ ብሉይ ።

አንተለ ፤ (አቲል ፡ አተለ ። ዕብ ፡ ዓ ጼል ። ሱር ፡ ዐጤል ። ዐረ ፡ ዐጠለ) ፤ ሰነፈ ፤ ታከተ ፤ በዘነ ። አተለ ፡ አተላ ፡ ኾነ ። ጠላ ፤ ሰለቸ ፤ ተሰ ቀቀ ፤ ናቀ ፡ አቃለለ ፤ ተወ ፡ ቸል ፡ አለ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአንተለ ፡ ፈንታ ፡ ተአንተለ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ኢተ አንተለት ፡ ሎቱ ፡ ነፍሱ ። ከመ ፡ ኢይትአንተሉ ፡ ወኢ ይበሉ ፡ ከብደነ ። ጸምአ ፡ ወኢተአንተለ ፤ ኢይኩን ፡ ምዩጠ ፡ ገጽ ፡ እምስእለትየ ፤ እንዘ ፡ ይትአነተል ፡ በእንተ ፡ ኀጣውእየ ። አንጐርጕሩ ፡ ወተአንተሉ ። ኢትትአንተል ፡ ተግሣጸ ፡ እግዚ ። ያፈጥን ፡ ለረድኤ ትየ ፡ ወኢይትአነተለኒ ። በእበድ ፡ ወበተአንትሎ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፬ ። ጥበ፲፪ ፡ ፳፯ ። ምሳ፫ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ ። ማር ፡ ፮ ፡ ፬) ።

አንታሊ ፤ **መአንትል** ፤ ታካታ ፡ ሰነፍ ፡ ቸ ልተኛ ፡ ስልቹ ።

ተአንተለ ፤ ተጠላ ፤ ተሰለቸ ፤ ቸል ፡ ተባለ ።

እንታሌ ፤ ቸልታ ፤ ስልቹነት ፤ ስንፍና ፡ በዘን ።

እንተላም ፤ (ትግሪኛ) ፤ ታላቅ ፡ መስፈሪያ ፡ ፴፪ ፡ ካዕበ ፡ የሚይዝ ። አንዱ ፡ ካዕበ ፡ ፰ ፡ ክፋሎ ፤ ወ ይም ፡ ፰ ፡ ምኒልክ ፡ (አዋል) ። ይኸውም ፡ የምኒልክ ፡ መልክ ፡ የተማለበት ፡ ዋንጫ ፡ ኰባያ ፡ ማለት ፡ ነው ።

እንጳጴ ፤ **እንጳንጴ** ፤ (ዕብ ፡ አባዕቡዓ) ፤ የገላ ፡ የቈርበት ፡ በሽታ ፤ ደዌ ፡ ሥጋ ፤ ዕበጥ ፤ ዕከክ ፤ ፈ ንጣጣ ፤ ቍስል ፡ መግል ፡ የያዘ ፡ ያረገዘ ። ጸውብ ፡ ወእ ንጳንጴ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፭ ። ኩፋ ፡ ፵፰) ።

አሠረ ፤ (ትግሬ) ፤ ተከተለ ፤ ተከትሎ ፡ ኼደ ፤ ሻ ፡ ፈለገ ።

አሠር ፤ **ራት** ፤ (ዐረብ ፡ ኢሽር ፤ አሰር ። ሱር ፡ አትራ ። ዕብ ፡ አሹር) ፤ ፍለጋ ፤ ዱካ ፤ ርጋጭ ፤ መከየድ ፤ መንገድ ፡ ጥርጊያ ፡ ጐዳና ፤ ርምጃ ፡ አካኼድ ፤ አብነት ። ደምሰሰ ፡ አሠርየ ። አሠረ ፡ ምንት ፡ ዝንቱ ። እሬኢ ፡ አሠረ ፡ ዕደው ፡ ወአንስት ። እደ ፡ ኬደ ፡ አሠረ ፡ ውሉደ ፡ ሰብእ ። ንሑር ፡ በአሠሩ ። አሠር ፡ ንጹሕ ፡ ዘአልቦ ፡ አሥዋክ ። ወየኀድግ ፡ ውስተ ፡ ፍ ኖት ፡ አሠሮ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፫ ። ዳን፲፫ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ። ኩፋ ፡ ፴፱ ። ሚክ፩ ፡ ፱ ። ቅዳ ፡ ኤጲ ። መዝ ፡ ፹፱) ።

— ፤ ምልክት ፤ ጠንክ ፤ ዕትራት ፤ ጠባሳ ፡ ጐዳኒሳ ፤ በታ ፡ ስፍራ ። አሠሩ ፡ ለልብ ፡ ፍሡሕ ፡ ገጽ ፡ ብሩህ ። አ ሠረ ፡ ደም ። አሠረ ፡ ደዌ ። አሠረ ፡ ቅንዋት ፡ ወአ ሠረ ፡ ርግዘት ። አሠራት ፡ አምላካውያት ፤ መካናት ፡ (ሢራ፲፫ ፡ ፳፯ ። ስንክ ፡ መስ፫ ። ሐም፳፱ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲፱) ።

አሠረ ፡ ንጉሥ ፤ የቅኔ ፡ ስም ፤ ለንጉሥ ፡ የሚ ሰጥ ፡ የዕጣን ፡ ሞገር ፡ ተቀጥላ ።

(ጥ) **አሠረ ፤—ቀጠረ ፤ ካሥር ፡ አንድ ፡ አ ወጣ ፤—ዐሥሮ ፡ ዐሠረ ።**

(ላ) **አሠረ ፤—በቁሙ ፤—አሲር ፡ አሰረ ።**

አሥራግ ፤—መስኖች ፤—ሠርግ ፡ ሠ ረገ ።

አፍ ፤ አፍአ ፤—በቁሙ ፤—አፈወ ።

ኢፍ ፤ **ኤፍ** ፤ (ዕብ ፡ ኤፋ) ፤ የመስፈሪያ ፡ ስም ፤ ታላቅ ፡ ቍና ፤ ቤደ ፤ ላዳን ፤ የሖሜር ፡ ዐሥረኛ ። አንዱ ፡ ኢፍ ፡ ፫ ፡ ስኣ ፡ ይይዛል ፤ ስኣ ፡ እንደ ፡ መሸመቻ ፡ ያለች ፡ ታናሽ ፡ ቍና ፡ ነች ፤ መሥለስን ፡ እይ ። መስፈ ርተ ፡ ኢፍ ፡ (ዘሌ፭ ፡ ፲፩ ። ዘኍ፭ ፡ ፲፭ ። ሩት፪ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፵፭ ፡ ፲) ።

አፌድ ፤ (አፈደ ። ዕብ ፡ አፉድ) ፤ መታ ጠቅ ፤ መልበስ ፤ ማሸረጥ ፤ ማሸንቀጥ ።

ኤፉድ ፤ (ጽር ፡ ሄፉድ ። ዕብ ፡ ኤፉድ) ፤ ልብስ ፡ ተክህኖ ፡ ክህናት ፡ ኦሪት ፡ በተልእኮ ፡ ጊዜ ፡ የሚ ለብሱት ፡ የሚታጠቁት ፤ ቀሚስ ። ልብስ ፡ እንግድዓ ፡ ሴ ደርያ ፡ (፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፰ ፡ ፳፰ ። ፲፬ ፡ ፫ ። ፴ ፡ ፯ ። ዘፀ ፳፰ ፡ ፬) ። ኤፉደ ፡ ጸሎት ፡ ወዕጣን ፡ (ጥበ፲፰ ፡ ፳፬) ።

— ፤ ፊደ ፤ ማጠቆ ፤ ዐጭር ፡ ሱሪ ፤ ቍምጣ ፤ ቈራጣ ፤ የ ሥራ ፡ ልብስ ፤ ማናቸውም ።

አፈው ፤ **ዎት** ፤ (አፈወ ፡ የአፉ ፡ ይእፉ ። አፈየ ። አፈፈ) ፤ መተንፈስ ፤ እፍ ፡ እፎይ ፡ ማለት ፤ መናገር ፤ አፍን ፡ መልቀቅ ፡ መክፈት ፤ ማፋሸግ ፡ ማዛ ጋት ። ነፍኀንና ፡ ነፍስን ፡ በቀወን ፡ ተመልከት ።

አፋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚተነፍስ ፤ አፈኛ ፡ አፋም ፤ ለፍላፊ ፤ አፈ ፡ ሰፊ ። ወገን ፡ ቅጽል ፡ ሲ ኾን ፡ የአፍ ፡ ያሰኛል ።

አፍ ፤ (ብ ፡ አፈው ፡ ዋት ። ዕብ ፡ ፌሀ ። ዐረ ፡ ፋሁ ፤ ፉሁ ፤ ፊሁ ፤ ፈም ፤ ፉም ። ሱር ፡ ፉማ) ፤ በቁሙ ፤ በከንፈርና ፡ በከንፈር ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ክፍት ፡ ጎዋ ፤ መተንፈሻና ፡ መናገሪያ ፤ የቃል ፡ የትንፋሽ ፡ የመ ብል ፡ የመጠጥ ፡ የነገር ፡ ኹሉ ፡ መውጫ ፡ መግቢያ ፡ ደጅ ፤ የሚከፈትና ፡ የሚዘጋ ፡ የሕዋሳት ፡ በር ። አፍ ፡ አንድ ፤ አፈው ፡ አፎት ፡ ኹለት ፡ ወይም ፡ ብዙ ፤ አፈዋት ፡ የብዙ ፡

ብዙ ። አፉየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ አፉን ፡ ክሙ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ ለታተመ ፡ ለተመረገ ፡ ለጕድጓድ ፡ ለመቃብር ፡ ሳይቀር ፡ አፍ ፡ ላለው ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። እምተረፈ ፡ ልብ ፡ ይነብብ ፡ አፍ ። ይትናገሮ ፡ አፈ ፡ በአፍ ። ያበቅ ፡ አፉሁ ፡ እስከ ፡ እዘኒሁ ። ይወድሰከ ፡ አፈ ፡ ነኪር ፡ ወአኮ ፡ አፈ ፡ ዚአከ ። ተፈፀመ ፡ አፈ ፡ ዙሉ ፡ አራዊት ። አፍ ፡ ቦሙ ፡ ወኢይነቡ ፤ ወአልቦ ፡ መንፈስ ፡ ውስተ ፡ አፉሆሙ ። አፈወ ፡ አንቅዐተ ፡ ቀላይ ፡ ዐቢይ ፤ በሰብዑ ፡ አፈው ፤ አፈወ ፡ ማዕምቅተ ፡ ምድር ። አፈዋት ፡ አፎች ፡ (ማቴ፲፪ ፡ ፴፬ ። ኤር፴፱ ፡ ፱ ። ሚራ፳፩ ፡ ፳ ። ፳፯ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፻፴፱ ። ኩፋ ፡ ፳ ። ገድ ፡ ተክ) ።

— ፤ ቃል ፤ ነገር ። ትርጁማን ፤ አምኻር ፤ ጠበቃ ፡ ወኪል ፡ የነገር ፡ አባት ። በአፈ ፡ ክልኤቱ ፡ ወሠለስቱ ፡ ሰማዕት ። ዙሉ ፡ ይቀውም ፡ በአፈ ፡ ዚአሆሙ ። እምአፈ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወኀምስቱ ፡ ነቢያት ፤ እምአፈ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ ሐዋርያት ፤ እምአፈ ፡ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ቃል ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፲፮ ። ቀሌ ። ቅዳ) ። ይኩንከ ፡ አፈ ። ትከውን ፡ ከመ ፡ አፉየ ፤ (ባፈ ፡ አፈ ፡ ንጉሥ) ። ወኮነ ፡ አፈ ፡ ጉባኤሆሙ ፡ አባ ፡ ኒቆላዎስ ፡ (ዘፀ፬ ፡ ፲፮ ። ኤር፲፭ ፡ ፲፱ ። ታሪ ፡ ነገ) ።

— ፤ ወደብ ፡ ጠረፍ ፤ ጫፍ ፡ አፋፍ ። መንገለ ፡ አፉሃ ፡ ለባሕር ። አፈ ፡ ሞት ፡ (ኩፋ ፡ ፰ ። አዋል) ።

— ፤ ስለት ፤ አንደበት ። አፈ ፡ ሰይፍ ፤ አፈ ፡ ኲናት ፡ አፈ ፡ ንጺን ። ሰይፍ ፡ ዘክልኤ ፡ አፉሁ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፱ ። ዕብ፲፩ ፡ ፴፱ ። ዮዲ፱ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፻፵፱) ።

አፈ ፡ እቶን ፤ የምድጃ ፡ አፍ ፡ ዕንጨቱና ፡ ልጡ ፡ እየተቈረጠ ፡ የሚገባበት ፤ ባንድ ፡ ወገን ፡ እሳቱ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ጎበስቱ ፡ የሚነድበት ፡ የሚጋገርበት ፤ ወይም ፡ የጢስ ፡ መውጫው ፡ መትጕልጕያው ፤ እንደ ፡ ባቡር ፡ ጋን ፡ ያለው ። ከመ ፡ ጢስ ፡ ዘይወፅእ ፡ እምአፈ ፡ እቶን ፡ (መቃ ፡ ገ፳፱) ።

አፈ ፡ ወርቅ ፤ የሰው ፡ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ጽሩየ ፡ ቃል ፤ ነባቤ ፡ ቃል ፡ ጽሩይ ። ቃሉ ፡ እንደ ፡ ወርቅ ፡ የጠራ ፡ የከበረ ፤ እድፍ ፡ ጕድፍ ፡ ጸያፍ ፡ የሌለበት ። ዮሐንስ ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፪) ።

አፈ ፡ መልበስ ፤ ራስጌ ፤ ዐንገትጌ ፤ እጅጌ ፤ እግርጌ ፤ የቀሚስ ፡ የባርኔጣ ፡ የካባ ፡ የጀባ ፡ የቀሚስ ፡ የሱሪ ፡ የሹራብ ፡ የመጫሚያ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፰ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፴፪) ።

አፈ ፡ ጽባሕ ፤ የመዓልት ፡ ደጅ ፡ አፍ ፤ መግቢያው ፡ መባቻው ፤ የፀሓይ ፡ ውጋጋን ፡ የሚታይበት ፤ መዠመሪያ ፡ ጊዜ ፤ ንሕ ፡ ንሐ ፡ ጽባሕ ። የጧት ፡ ጧት ፡ ማለዳ ፤ ንሕ ፡ ሲቀድ ፡ ወፍ ፡ ሲጮኽ ፤ ንሐን ፡ ተመልከት ። ባልቴቶች ፡ የጧት ፡ ምስጋና ፡ ሲያቀርቡ ፡ ስትዘጋው ፡ አይሰማብኽ ፡ ስትከፍተው ፡ ኩሽ ፡ አይልብኽ ፡ እንዲሉ ። ዕቅበተ ፡ ሌሊት ፡ እንተ ፡ አፈ ፡ ጽባሕ ፡ (ዘፀ፲፬ ፡ ፳፬ ። ዘፍ፲፱ ፡ ፲፭ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

አፍአ ፤ (ዕብ ፡ ሑጽ) ፤ በቁሙ ፤ ውጭ ፡ ዕዳሪ ፤ ደጅ ፤ ወልወል ፤ ከቤት ፡ ከቅጥር ፡ ከሀገር ፡ ከመንደር ፡ ከወሰን ፡ ከደንበር ፡ በውጭ ፡ ያለ ፡ በውስጥ ፡ ያይደለ ፤ ነኪር ፡ ባዕድ ፡ ልዩ ፡ ቦታ ። አልብነ ፡ ውሳጤ ፡ ወኢአፍአ ። ይቀውም ፡ አፍአ ። ዐጸወ ፡ ደብተራ ፡ እንተ ፡ አፍአ ። ዝንቱስ ፡ ውስጡ ፡ ጽቡር ፡ ወአፍአሁ ፡ ብርት ። ተሰቅለ ፡ አፍአ ፡ እምትዕይንት ። በአፍአሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ (ቀሌ ። ሚራ፳፩ ፡ ፳፫ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፩ ። ዳን፲፫ ፡ ፯ ። ዕብ፲፫ ፡ ፲፪ ። ኤር፲፩ ፡ ፯) ።

አፍአዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የአፍኣ ፡ የውጭ ፡ የደጅ ፤ ግልጥ ፡ ገሃድ ። ቅጽር ፡ አፍኣዊ ። ጽልመት ፡ አፍኣዊ ። ኢይሰርገዋ ፡ አንስት ፡ ሰርጐ ፡ አፍኣዌ ። ኢትጽንኑ ፡ መንገለ ፡ ፍኖተ ፡ ሕገጋት ፡ አፍአዊት ፡ (፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፳ ። ፊልክ ፡ ፹፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፰ ። ፲፰ ፡ ፩) ።

— ፤ ሥጋዊ ፡ ዓለማዊ ፤ መናፍቅ ፤ ኢጥሙቅ ። አፍአውያን ፡ ዓለማውያን ። ምስለ ፡ ሰብአ ፡ አፍአውያን ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘከነ ፡ ውጉዘ ፡ ምስለ ፡ አፍአውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫) ።

አፈው ፤ (ዋት) ፤ ሽታ ፡ መዐዛ ፤ የሽቱ ፡ ትንፋሽ ፤ ሙዳዩ ፡ ቢልቃጡ ፡ ሲከፈት ፡ ካፉ ፡ የሚወጣ ፡ ረቂቅ ፡ እስትንፋስ ። ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ፤ የሽቱ ፡ ቅመም ። አፈው ፡ እንደ ፡ ሰብእ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ሽታውም ፡ ሽቱውም ፡ ከብዙ ፡ ዕንጨት ፡ ከብዙ ፡ አበባ ፡ እንደ ፡ ተቀመመ ፡ ያሳያል ። አፈወ ፡ ቅብዐ ፡ ጥዑም ። ዙሉ ፡ አፈው ። እሉ ፡ አፈው ። ተማየጣ ፡ አፈወ ፡ (መክ፲ ፡ ፩ ። ሔኖ፴፩ ፡ ፫ ። ፴፪ ፡ ፩ ። ማር፲፮ ፡ ፩) ።

አፈዋት ፤ ሽታዎች ፤ ሽቱዎች ፤ የሽቱ ፡ ቅመሞች ። ንሣእ ፡ አፈዋተ ። አግማል ፡ እለ ፡ ይጸውሩ ፡ አፈዋተ ። ወአምጽኡ ፡ አፈዋተ ፡ ክርቤ ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፳፫ ። ፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፪ ፡ ፳፭ ። ቅዳ) ።

አፎት ፤ (ዕብ ፡ ፊዮት) ፤ ኹለት ፡ አፍ ፡ ያለው ፡ ሰይፍ ፤ አፉ ፤ ሾተል ፤ ጕዶ ፤ ጨቤ ። በቁሙ ፡ ሰገባ ፤ ድርቁ ፡ የሰይፍ ፡ ማኅደር ፤ ሽፋፍ ። በስመ ፡ ኀዳሪ ፡ ይጼዋዕ ፡ ማኅደር ።

እፎ ፤ (ዐረ ፡ ከይፈ ። ዕብ ፡ ኤካ ፤ ኤኽ) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። እንዴት ፡ እንደ ፡ ምን ፤ ምን ፡ ምንኛ ፤ ምን ፡ ያኽል ፡ ስንት ፤ ለምን ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ምነው ፡ ረግ ፡ ይኾናል ፤ የአንክሮና ፡ የጥያቄ ፡ ቃል ፡ ነው ። በ ፡ ኬ ፡ መ ፡ ኑ ፡ እንጋ ፡ እያጋነኑት ፤ ሳያጋንኑትም ፡ ብቻውን ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይነገራል ። እፎ ፡ ከነት ፡ ዘማ ፡ ሀገረ ፡ ጽዮን ። እፎ ፡ ኀደጋሁ ፡ ለአቡከ ። አ ፡ ሞት ፡ እፎ ፡ ዝክርከ ፡ መሪር ። እፎ ፡ ተሰባሕከ ፡ ሔልያስ ። ጽልመትከ ፡ እፎ ። እፎ ፡ ኢተአምኑ ፤ ለምን ፡ (ኢሳ፲፬ ፡ ፳፩ ። ጦቢ፲፩ ፡ ፩ ። ሚራ፵፩ ፡ ፩ ። ፵፰ ፡ ፬ ። ማቴ፮ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፶፮) ። ምነው ፡ ረግ ፡ ሲኾን ፡ ድንጋጤና ፡ ሐዘን ፡ ያሳያል ። እፎ ፡ ምንተ ፡ ኮንከ ፤ እስመ ፡ ሕዙን ፡ እሬእየከ ፤ ምነው ፡ ምን ፡ ኹንኻል ።

እፎ፡ሞትኑ፡ዝኩ፡ሕፃን፤ረግ፤ያ፡ብላቴና፡ሞተን፡እያሰኘ፡ጥያቄን፡ሳይለቅ፡ይነገራል። ከጋናዎችና፡ከዳማቆች፡ጋራ፡ሲነገር፤ በእፎ፡ ኢዐቀብከ፤ እፎኬ፡ እፎኢ፤እፎመ፤እፎኑመ፤እፎ፡እንጋ፤እፎ፡እንከ፡ ፊደሉ፡እያለ፡ይገባል።

እፎ፡እፎ፤አፈፎ፤እፈ፡እፎ፤(ዕብ፡ኤከ ከህ)፤ እንዴት፡እንዴት፤ምን፤ምን፡ምንኛ። እፎ፡ ትቤ። በል፡እፈ፡እፎ፡(ቁር፡ጸላ)።

እፎያዊ፤ (ዊት። ሱር፡አይፋናዩታ። ዕብ፡ኤኩት። ዐረ፡ከይፌየት)፤ ጥሬና፡ቅጽል፤ እንዴት፡ያለ፤እንደ፡ምን፡ያለ፤ምን፡የመሰለ፤የሚያስፈራ፡የሚያስጨንቅ፤ ወይም፡የሚያስደንቅ። ወእፎያዊት፡ተቃትሎት፡(ፊልክ፡፺፩። ፺፲)።

አፌዝ፤(ዐረ፡አውፋዝ። ጽር፡ዖፋዝ፤ ዑፋዝ። ዕብ፡ፓዝ)፤ የወርቅ፡ወርቅ፤መዝመሪያ፡ወርቅ፤የማዕደናት፡ራስ፡በኵራቸው፤ጥሩቱና፡ዋጋው፡ከወርቅ፡የሚበልጥ፤ ተርታው፡ወርቅ፡ለፀና፡ላዒ፡ሲሸጥ፡ርሱ፡፳ና፡፴፡የሚያወጣ። ቃሉ፡ፎዝ፡ከማለት፡የወጣ፡ነው፤ፋዝን፡ተመልከት። ወርቀ፡አፌዝ፡(ዳን፲፡፭። በአፌዝ፡ፈንታ፡ቈፋዝ፡ይላል፤ አፌዝና፡ፋዝ፡ቈፋዝ፡አንድ፡ስም፡ነው፡(ማሕ፭፡፲፩)። ሰላም፡ ለርእስከ፡በወርቀ፡አፌዝ፡ጽሩይ፤ዘአስተማሰለት፡መርዓት፡ሠናይት፡ላሕይ፡(ደራሲ)። ባለብሉዮች፡ግን፡ ኹሉንም፡የወርቅ፡አገር፡ብለው፡ይፈቱታል።

አፍኅርት፤—ማጩቶች፤—ፈርኀ።

አፍይ፤ዮት፤(አፈየ፡የአፌ፡ይእፈይ። ዕብ፡አፋሀ። ሱር፡ኤፋእ)፤ ኀቢዝ፤መጋገር፤ማብሰል፤ መረመጥ፤የሊጥ፡የብርኵታ።

አፋዪ፤(ዪት፡ይያን፡ያት)፡ የሚጋግር፡ጋጋሪ፤ ዐበዛ፤ በዓለ፡እቶን።

ተአፍየ፤ ተጋገረ፤ በሰለ፤ በእቶን፡በምጣድ፡ወይም፡በፍሕም።

እፉይ፤(ያን፡ያት፡ፊት)፤ የተጋገረ፤የበሰለ፤ ትኵስ። ኅብስት፡እፉይ፡ዘእንበለ፡ግማኔ፡(መጽ፡ምስ)።

አፍዮማኮን፤ (ጽር፤ ዖፊዮማኪስ)፤ ሐሴን፤ ዐሸን፤ የአንበጣ፡ዐይነት፤ ከምድር፡የሚፈላ፡(ዘሌ፲፩፡፳፪)።

አፍከ፤(ዐረ፡አፈከ። ዕብ፡ሀፋኽ)፤ ገለበጠ፤ ተገለበጠ፤ ዞረ፡ተዛወረ፤ ከቀኝ፡ወደ፡ግራ፡ከፊት፡ወደ፡ኋላ። መልኩን፡ሃይማኖቱን፡ለወጠ፤ተለወጠ፡ሌላ፡ኾነ፤ወደ፡ሌላ፡ሕዝብ፡ተጠጋ፤የከፋ፡የበገ። ሸሸ፡አፈገፈገ፤ ወደ፡ኋላ፡አለ።

አፍክያ፤(ጽር፡ዲአቲኒያ። ዕብ፡ቌሬስ)፤ ኖጻድ፤ ሜንጦ፤ ዘለበት፤ ቀለበት፤ የድንኳን፡የመጋረጃ፡ቍልፍ፤ማያያዣ፡(ዘፀ፴፭፡፲፩። ንጸደንና፡ኖጻድን፡ተመልከት።

አፍኒን፤(ዕብ፡አፋኒም)፤ መንኰራኵራት፤ ተሽከርካሮች፤ የሠረገላ፡እግሮች። አንዱ፡አፋን፡ይባላል፡(ሕዝ፩፡፲፭፡፲፮)። ጌልጌልን፡ተመልከት፤ ከዚህ፡ጋራ፡አንድ፡ነው። ወየዐውድዎ፡ለውእቱ፡ቤት፡ሱራፌን፡ወኪሩቤን፡ወአፍኒን፡(ሔኖ፡፷፩፡፲)። በፋኑኤል፡ፈንታ፡አፍኒን፤ በአፍኒን፡ፈንታ፡ፋኑኤል፡ይላል፤ የተሳሳተ፡ነው። አፍኒን፡ሊቀ፡መላእክት፡አሐዱ፡እምተሰዐቱ፡ሊቃናት፡(ስንክ፡ኅዳ፳)።

አፍዖት፤—እፍኘት፤—ፈዐወ።

አፈፈ፤(ዕብ፡አፋፍ፤ከበበ፡ዐቀፈ)፤ በቁሙ፤ ቈረጠ፤ ዐረደ፡ቀረደደ፡አስተካከለ። አፈፍ፡በድረግ፡አለ፤ ፈጥኖ፡ተነሣ፤ ወይም፡አንሣ፡ያዘ፤ አፈፍ፡አደረገ። አፉ፡አፍታ፡አፈፉ፡አፋፍ፡ማለት፡አፈወና፡እፎም፡ሳይቀሩ፡የዚህ፡ዘር፡ናቸው፤ እፈፎን፡እይ።

* **ፈፍ፤** የፊደል፡ስም፡ፈ፤አፍ፡ማለት፡ነው፤ መዝመሪያውን፡ፈ፡ተመልከት።

አፈር፤—በቁሙ፤—ዐፌር፡ዐፈረ።

አፈር፤አፌር፤(ዕብ፡አፈር)፤ ስመ፡ነገድ፤ ስመ፡ሀገር፤ በእስያ፡ክፍል፡በደቡብ፡ዐረብ፡በባሕረ፡ፋርስ፡ወይም፡በህንድ፡ውቅያኖስ፡ዳር፡ያለች፤ በቀድሞ፡ዘመን፡ወርቅ፡እንዳፈር፡እንዳሸዋና፡እንደ፡ጠጠር፡ይታፈሥባት፡የነበረች፡(ዘፍ፲፡፳፱። ፩ነገ፡፱፡፳፰። በአፈር፡ፈንታ፡ሶፎር፡አዝፋር፡ይላል፡(ኢዮ፳፰፡፲፮። መዝ፵፬፡፲፩)።

አፍርኅት፤—ማጩቶች፤—ፈርኀ።

አፍሬጥልስ፤ ዕንቍ፤ የዕንቍ፡ስም፡(አረጋ፡መልዓ፮)።

ኤፍራጥስ፤(ጽር፡ሄፍራቲስ። ዕብ፡ፍራት)፤ ስመ፡ፈለግ፡ዐቢይ፤ ራብዓይ፡ወንዝ፡(ዘፍ፪፡፲፬)። ምንጩ፡ከአርማንያ፡ተነሥቶ፡በአሶር፡ምድር፡ላይ፡ወደ፡ባቢሎን፡የሚጐርፍ። ከራቱ፡ዐበይት፡አፍላጋት፡ኹለቱ፡በአፍሪቃ፡ክፍል፡ኹለቱ፡በእስያ፡ክፍል፡ስለ፡ኾኑ፡ግዮን፡ከርቱም፡ሲደርስ፡ከኤፌሶን፡ገጥሞ፡አንድ፡ወንዝ፡ኹኖ፡ሜዲትራኒ፡እንዲገባ፤ኤፍራጥስም፡ባቢሎን፡ሲደርስ፡ከጤግሮስ፡ጋራ፡ይገጥምና፡አንድ፡ወንዝ፡ኹኖ፡ወደ፡ባሕረ፡ፋርስ፡ይገባል። ፍራት፡ፈረየ፡ከማለት፡ወጥቷል፤ ዘይቤው፡ፍሩይ፡መፍርይ፡ፍሬያማ፡ማለት፡ነው፤ ርሱ፡የሚያጠጣት፡ምድር፡ኹሉ፡ከላይ፡እስከ፡ታች፡ባለብዙ፡ፍሬ፡መኾኗን፤ የፍሬዋንና፡የመንጋዋን፡መብዛት፡መፈድፈድ፤ መርባት፡መዋለድ፡ያሳያል።

አፍራቅያ፤—አፍሪቃ፤—ፈሪቅ፡ፈረቀ፤ አፍረቀ።

ኤፌሶን፤(ጽር፡ ኤፍሶስ)፤ ስመ፡ ሀገር፤ በታናሽ፡ እስያ፡ ውስጥ፡ ያለች፤ ጳውሎስ፡ ዮሐንስ፡ ያስ ተማሩባት፤ ሦስተኛው፡ ጉባኤ፡ የቆመባት፤ ንስጥሮስ፡ እንታዎድሪጦስ፡ የተወገዙባት። (፩ቆሮ፡ ፲፭፡ ፴፪። ፩ ጢሞ፡ ፩፡ ፫። ኤፌ፡ ፩፡ ፩። ራእ፩፡ ፲፩። ፪፡ ፩)።

ኤፌሶን፤(ጽር፡ ፌሶን፤ ዕብ፡ ፊሾን)፤ ስመ፡ ፈለግ፤ ከራቱ፡ አፍላጋት፡ አንደኛው፡ መዠመሪያው፡ ወንዝ፤ ጕዠምን፡ የሚከብ፡ ጥቍር፡ አባይ፤ ጥቍር፡ መባሉም፡ የውሃው፡ መልክ፡ ዐይነቱና፡ ኅብሩ፡ ጥቍር፡ ኒል፡ ስለ፡ መሰለ፡ ነው፡ (ዘፍ፪፡ ፲፩)። ኤ፡ የመ ላሽ፡ ተውሳክ፡ ነው፤ የሱስን፡ ኢየሱስ፡ እንዳለው፤ ፊሶን ንም፡ ኤፌሶን፡ ብሎታል። ዕብራውያን፡ ተልባ፡ የተልባ፡ እግር፡ ሲሉ፡ ፊሽታን፡ ይላሉና፡ ፊሾን፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ርሱ፡ የሚያጠጣት፡ ምድረ፡ ግብጽ፡ ብዙ፡ ተ ልባ፡ የሚዘራባት፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ ብዙ፡ ፈትልና፡ ልብስ፡ የምታስገኝ፡ (የከታን) የፊሽታን፡ አገር፡ ስለ፡ ኾነች፤ በ ሚያበቅለውና፡ በሚያፋፋው፡ ንጣትና፡ ጥራት፡ በሚስ ጠው፡ በፊሽታን፡ ፊሾን፡ ተብሏል። ይኸውም፡ ፈለገ፡ ግብጽ፡ ሀገሪተ፡ ፊሽታን፡ ማለት፡ ነው፤ ምንም፡ ወን ዝንቱ፡ የሾሽ፡ ቢኾን፡ ሥራ፡ የሚሠራ፡ በሚጽራይም፡ ክፍል፡ ነውና፤ ስለዚህ፡ የግብጽ፡ ወንዝ፡ ይባላል፡ (ኢ ሳ፲፱፡ ፱። ሕዝ፳፯፡ ፯። ፳፱፡ ፫፡ ፱)። ባለመጽሐፎች፡ ግን፡ ፈለገ፡ ኒል፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ፈለገ፡ ሐሊብ፡ ይ ሉታል። ወእንዘ፡ስሙ፡ኤፌሶን፡ፈለገ፡ጸዐዳ፡ሐ ሊብ፡(ቅኔ። ድጓ)።

አፍሶት፤—የድዉያን፡ ቤት፤—ሐፍ ሦት፤ሐፈሠ።

ኤፎት፤(ዕብ፡ ንጢፎት)፤ ያንገት፡ ጌጥ፤ እንደ፡ ድሪና፡ እንደ፡ ማርዳ፡ ያለ፤ ጥሩ፡ የወርቅ፡ መጣሪያ። በዝግናት፡ዘኤፎት፡(መሳ፰፡ ፳፮)።

አጽባዕት፤—ጣት፤—ጸቢዕ፡ ጸብዐ።

አጽዕብት፤—ሬሳ፡ አውጮች፤—ጽ ዕብ።

አቃጥን፤—ኵብኵባ፤—አጣቃን።

አቍላፍ፤—ያልጋ፡ጠፍር፤—ቈሊፍ፡ ቈለፈ፤ ቍልፍ።

አቅሌስያ፤(ጽር፡ ኤክሊሲያ)፤ ቤተ፡ ክ ርስቲያን፤ ጉባኤ፡ ምእመናን፡ (ድጓ)።

አቅሞንስ፤(ጽር፡ ኤጉሜኖስ)፤ አበ፡ ማ ኅበር፤ ሊቀ፡ ቀሳውስት። ክሬ፡ ኤጲስቆጶስ፤ ዘውእቱ፡ አቅሞንስ፡(መጽ፡ ምስ)።

አቃኒ፤(ጽር፡ አካን)፤ የደጋ፡ እሾኽ፤ እን ቧይ፡ ዝንኪላ፤ ኵሽሽላ። ባለብሉዮች፡ ግን፤ ቸፍርግ፡ ቅርሽንባ፡ (እንደኋጕላ) አንዳጕላ፡ ይሉታል፡ (፱ነገ፡ ፲፱፡ ፱)።

አቃኒም፤—አካላት፤—ቅኑም።

አቅራብ፤—ጊንጥ፤—ዐቅራብ።

አቃረየ፤—ሠዋ፤—ቀረየ።

ኤቄስዮም፤(ጽር፡ ኢኬሲዮን)፤ ቅድም፤ ጥንት፡ (፪ነገ፡ ፲፱፡ ፳፭)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ኀያላን ይሉታል።

ኤር፤—መልአክ፤—ዔር፤ ዐየረ።

አርአያ፤—በቁሙ፤—ርእይ፡ ርእየ፤ ኣርአየ።

አርኤል፤(ዕብ፡ አሪኤል)፤ ምሥዋዕ፡ የ ምሥዋዕ፡ ስም። አሪ፡ አንበሳ፤ ኤል፡ አምላክ፤ በትግ ናኝ፡ አንበሳ፡ አምላክ፡ ማለት፡ ነው፤ ሥራውና፡ ቅ ርጡ፡ አቀማመጡ፡ እንደ፡ አንበሳ፡ ስለ፡ ኾነ፤ ኹለተ ኛም፡ ለአዕርጎ፡ መሥዋዕት፡ የወረደው፡ እሳት፡ በአን በሳ፡ አምሳል፡ ስለ፡ ታየበት፤ አንበሳ፡ ተብሏል፡ (ሕዝ ፵፫፡ ፲፭፡ ፲፮)። ምስጢሩ፡ ግን፡ ሞኣ፡ አንበሳ፡ ያለ ውን፡ ያሳያል፡ (ራእ፭፡ ፭)። በአርኤል፡ ፈንታ፡ አርያል፡ ይባላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ኢሳ፳፱፡ ፩፡ ፪)። ሀ ሀርኤልን፡ እይ፤ የዚህ፡ ሞክሼ፡ ነው።

አርባብ፤—ጌቶች፤—ረቢብ፡ ረበ፡ ረብ።

አረቦን፤—መያዣ፡ፈለማ፤—ዐረቦን።

አረቦናት፤(ጽር፡ አራቦት። ዕብ፡ ሀሬ ፎት)፤ የስንዴ፡ ክክ፤ ወይም፡ ፍትግ፤ ደረቄት። ስን ዴውን፡ ቀቅለው፡ አድርቀው፡ ይከኩና፡ እኋደ፡ እን ቀት፡ እንደ፡ ሩዝ፡ በቅቤ፡ አጣፍጠው፡ ይበሉታል። ወበጥሐት፡በሙ፡አረቦናተ፡(፪ነገ፡ ፲፯፡ ፲፱)።

አርባዕ፤—አራት፤—ረብዖ፡ ረብዐ።

አርበቅ፤—ኵሓ፤ ችባሓ፤—ዐርበት።

አራቦት—ሜዳ፡ በረሓ፤—ዐራቦት።

አሪግ፤ጎት፤(አረገ፡የአርግ፡ይአርግ። ዕብ፡ አራግ፤አነመ፤ ሰፈየ። አራኽ፤ ኖኀ። ዐረ፡ አርጃእ፤ ጸንሐ)፤ ማርጀት፤ መሸምገል፤ አ ሮጌ፡ ሽማግሌ፡ መኾን፤ ከዕድሜ፡ ርዝመት፡ ከብዙ፡ መቈየት፡ የተነሣ። ልህቀን፡ ተመልክት። አረገት፡ሳራ፡ (ስንክ፡ ነሐ፳፯)።

አራጊ፤(ጊት፡ግያን፡ ያት)፤ የሚያረጅ፤ የሚሸመግል፤ ሽምጋይ።

አረግ፤(ጊት፤(ብ፡ አእሩግ፡ ጋት)፤ አሮጌ፤ ሽማግሌ፤ ታላቅ፤ ልሂቅ፤ ፸፡ ዓመት፡ ያለፈው፤ ዕድሜ፡ የጠገበ፡ ለሞት፡ የቀረበ። ሴት፡ ብትኾን፡ ከ፷፡ ዓመት፡ በላይ፡ ያለች፤ አሮጊት፡ ባልቴት። አረጊት፡ዘ ድኪምት፡ ፈድፋደ። አእሩግ፡ ወሊቃውንት፡(ፈ ላስ። ስንክ፡ ታኅ፲፭)።

አረጋዊ፡ ይ፤(ዊት፡ ዪት፡ ውያን፡ ያት)፤ ያሮጌ፡ ወገን፡ መካከለኛ፤ መዋዕለ፡ ውርዙቱ፡

ያለፈ፤ ዕድሜው፡ ከርባና፡ ከምሳ፡ የተረፈ፤ ጠጕሩ፡ የ ጨበረ፡ የርጅና፡ መንገድ፡ የዠመረ። አረጋዊ፡ ዘበሥ ርዐቱ፡ ይትሉ፡ ዝሙተ። ናሁ፡ አቡነ፡ አረጋይ፡ ው እቱ። አረጋዩት፡ መበለት። መነከሳት፡ አረጋውያን፡ (ሚራ፵፪፡ ፰። ዘፍ፲፱፡ ፴፩። ስንክ፡ ኅዳ፳፪። ታኅ፰)።

—፤ ባሕታዊ፤ መነኵሴ፤ መምህር፤ አበ፡ ማኅበር። አ ረጋዊ፡ መንፈሳዊ። ይቤሎ፡ እኁ፡ ለአረጋይ። ወ ይቤ፡ አረጋዊ፡ (አረጋ። ፊልክ)።

እርግና፤ በቁሙ፤ እርጅና፤ አሮጌነት። (ተ ረት)፤ እርጅና፡ ብቻኽን፡ ና። ለእመ፡ ሞተ፡ በእርግ ናሁ፡ (ፊልክ፡ ፱። ፍ፡ ነ፡ ፲፮)።

አእረገ፡ አስረጀ፤ አሸመገለ፤ አሮጌ፡ አሰኘ።

እርጋኤ፤ አክርማ፡ ስንደዶ፤ ግራምጣ፡ የስፌት፡ ማር። ይሥጥቅሙ፡ ከመ፡ እርጋሄ፡ (ድር፡ ሚክ)።

አርገ፤—ዐረገ፡ ወጣ፤—ዐርገ።

አሬጋ፤(**ጽር። ዕብ፡ አቆ። ሱር፡ ያዕላ። ዐረ፡ ወዕል**)፤ ሳላ፤ የቦኽር፡ ወገን፤ ቀንዳም፡ ቀንደ፡ ረዥም፤ ብዕዛን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ሠሥ፡ ሠሣ፡ ይሉታል። ውዕላ፡ ወአሬጋ፡ (ዘዳ፲፬፡ ፭)። ወረጋ፡ ወሬጋ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ወረጋ፤ ሌጣ፡ ያልተማነ፡ ከብት። ወሬጋ፤ ቄንገ፡ መልክ፡ ቀና፡ ቤት።

ኤረግ፤—ቀፎ፡ ቅርጫት፤—ሐረገ፤ ዐየረ፤

ኤርጋብ፤(**ጽር፡ ሄርጋብ። ዕብ፡ አር ጋዝ**)፤ ሣጥን፤ የሣጥን፡ ስም፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፰፡ ፲፭)። ግእዙ፡ ተሜርጋብ፡ አፍቃዴ፡ አርጋብ፡ እያለ፡ ያልነ በረ፡ ቃል፡ ይጨምራል፤ ጽርኡም፡ በ፰ኛው፡ ቍጥር፡ ቤርሴክታን፡ ያለውን፡ ባ፲፭ኛው፡ ሄርጋብ፡ ይላል፤ ዕብ ራይስጡ፡ ግን፡ አይለውጥም። ዳግመኛም፡ በአርጋዝ፡ ፈንታ፡ አሬጓዝ፡ ይላል፤ ባለብሉዮችም፡ ድባብ፡ ኮርቻ፡ ይሉታል።

—፤ ታላቅ፡ ደንጊያ፤ ቋጥኝ፡ ገዎቻ፡ ዋሻነት፡ ያለው፤ መንገደኞች፡ የሚያርፉበትና፡ የሚያድሩበት፡ (፩ነገ፡ ፳፡ ፲፱፡ ፵፩)። ኤርጋብ፡ ያሰኘው፡ ዋሻው፡ ነው።

አርጋኖን፤(**ጽር፡ አርጋኖን። ዐረ፡ አር ቀኑን። ዕብ፡ ዑጋብ**)፤ ኪታራ፡ ሙዚቃ፤ የዘፈን፡

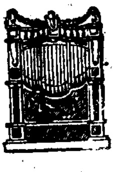

አርጋኖን፡

የማሕሌት፡ ዕቃ፤ መዝሙር፡ በገና፤ ውዳሴ፡ ምስጋና። መልካም፡ ዜማ፡ ለዠሮ፡ ለልብ፡ የሚጣፍጥ፤ ደስ፡ የሚ ያሰኝ፡ ድምፅ፡ (፩ዜና፡ ፳፡ ፴፪)። አጽንዐ፡ አውታረ፡ አርጋኖን። አርጋኖን፡ ውብዕዝ። አርጋኖነ፡ ማር ያም፡ ድንግል፡ (አዋል። ስንክ፡ መስ፲፰። አርጋ፡ ፩)።

አርደብ፤(**ዐረ፡ ኢርደብ። ቅብጥ፡ ሄርቶብ። ጽር፡ አርታቢ**)፤ የመስፈሪያ፡ ስም፤ እ ንደ፡ ቆሮስ፡ ያለ፡ ታላቅ፡ መስፈሪያ፤ ሚዛን፡ (አቡሻ፡ ፶)።

አሮድዮን፤(**ጽር፡ ሄሮዲዎስ**)፤ ያሞራ፡ ስም፤ ሽመላ፤ ሄሮድያኖስ፡ (ዘሌ፲፩፡ ፲፱። ዘዳ፲፬፡ ፲፮)። አሮድዮን፡ ሽመላ፡ መባሉ፡ በሽመላ፡ ፈንታ፡ ስለ፡ ተ ጣፈ፡ እንጂ፡ ፍችው፡ አይደለም፤ መላሽ፡ አበላሽቶታል፤ ሄሮድያኖስን፡ ተመልከት።

አሮድዮን፤ ያፈ፡ ያሬድ፤ በአምሳለ፡ ያፍ፡ ታይቶ፡ ዜማ፡ ያስተማረው፡ ምስጢር፡ ያናገረው፡ መል አክ፤ ወይም፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፤ ስንክሳር፡ ግን፡ ፫፡ ወ ፎች፡ ይላል፡ (ግን፡ ፲፩)። ስሙ፡ ቅሉ፡ ያሬድ፡ የተ ባለ፡ በአሮድዮን፡ ነው፡ ይባላል፤ ድምፁን፡ እንደ፡ ነሣ፡ ስሙንም፡ ነሥቷል። ዖፍ፡ ዘይብልዎ፡ አሮ ድዮን፡ ከመ፡ ቃለ፡ ጠቢባን፡ ይትፌሣሕ፡ ወይትሐ ሠይ፡ ሶበ፡ ይትፈለጥ፡ እምኀበ፡ የኀድሩ፡ ሰብአ፡ ዓለም፤ ወየሐውር፡ ኀበ፡ መካነ፡ በድው፡ ወይነ ብር፡ ውስቴቱ። ወተብህለ፡ በእንተ፡ ውእቱ፡ ዖፍ፡ ዘእሙር፡ በክልኤ፡ ሑረታት፤ ከመ፡ ሖሩ፡ ዘስ ምዐ፡ ቃናሁ፡ ወንቃወ፡ ዜማሁ፡ ይትአሰር፡ ድኅ ሬሁ፡ በሑረቱ፡ ውስተ፡ ገዳም፤ እስከ፡ ውእቱኒ፡ እምጣዕመ፡ ቃናሁ፡ ይረስዕ፡ ሕይወቶ፡ ወይደ ክም፡ ወይመውት፡ (ማር፡ ይሥ፳፰፡ ፫)።

አርዳሚስ፤ አርዴምስ፤ አርጤምስ፤ ስመ፡ ጣዖት፡ (ስንክ፡ ጥር፳፯። ግን፳፩። ሠኔ፱)።

አርዳሚስ፤ የሰሎሞን፡ ልጅ፤ የምኒልክ፡ ታ ናሽ፤ የሮብዓም፡ ታላቅ፤ በነገሥትና፡ በዜና፡ መዋዕል፡ ያልተጣፈ፤ ባለሐዲሶች፡ የሚተርኩት፡ (ሮሜ፡ ፩)። ሰሎ ሞን፡ ወለዶ፡ ለምኒልክ፡ ወለአርዳሚስ፡ (ክብ፡ ነገ)።

አርዌ፤(**ዕብ፡ አሬ፤ አርዩ፤ ብ፡ አራ ዮት**)፤ አንበሳ፤ ዕጓለ፡ አንበሳ፤ ያንበሳ፡ ወገን፡ ሥ ዕሉ፡ ምስሉ፤ ቡችላው፡ ግልገሉ፤ ደቦሉ።

አርዌ፤(**ብ፡ አራዊት**)፤ በቁሙ፤ አውሬ፡ ነገዱ፡ ከእንስሳ፡ ከዖፍ፡ የተለየ፤ ቍጡ፡ ጠባየ፡ ክፉ፤ ደም፡ ልሶ፡ ብርንዶ፡ ጕርሦ፡ ዐጥንት፡ ከስክሶ፡ የሚኖር፤ የሚያድንና፡ የሚታደን፡ በረኸኛ፤ የሰው፡ የእንስሳ፡ ደመኛ፤ በየስሙና፡ በያይነቱ፡ በየነገዱ። አርዌ፡ ፀዋግ። አርዌ፡ እኩይ። አራዊተ፡ ሐቅል። አራዊተ፡ ገዳም፡ (ኩፋ፡ ፴፬። ዘፍ፴፯፡ ፴፫። ኢዮ፭፡ ፳፪። ዳን፱፡ ፳፪)።

አርዌ፡ ባሕር፤ የባሕር፡ አውሬ፤ ዐዞ፡ ጕ ማሬ፡ ደራጎን፡ ዐንበሪ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። እምቅ ድመ፡ አራዊት፡ ዘባሕር፡ (ቅዳ፡ ዲዮ። ራእ፲፩፡ ፯)።

አርዌ፡ ብርት፤ የእባብ፡ ምስል፡ (ዘኍ፳፩፡ ፰፡ ፱)።

አርዌ ፡ ቤት ፤ ውሻ ፤ ድመት ።

አርዌ ፡ ሐሪም ፤ አውሬሪም ። ሐርማዝንና ፡ ሐሪምን ፡ ተመልከት ፡ (ኢዮ ፴፱ ፡ ፱ ፡ ፲) ።

አርዌ ፡ ምድር ፤ (ዐረ ፡ ሐየት ። ሱር ፡ ሔውያ ። ዕብ ፡ ናሓሽ ። ጽር ፡ ዖፌስ) ፤ ክይሲ ፤ እባብ ፤ ዘንዶ ፤ እግር ፡ ስለሌለው ፡ ከምድር ፡ ተጣብቆ ፡ በልቡ ፡ የሚሳብ ፤ መርዛም ፡ ተንኰለኛ ፡ (ዘፍ ፫ ፡ ፩ ። ማቴ ፳፫ ፡ ፴) ።

አረወ ፤ አው ፡ አርወየ ፡ (የአረዊ ፡ የአርዊ) ፤ አውሬ ፡ ኾነ ፤ አውሬ ፡ ተባለ ፤ በባሕርይ ፡ በግብር ። ተቈጣ ፡ ተነሣሣ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአርወየ ፡ ፈንታ ፡ ተአርወየ ፡ ይላል ፤ ፍቹም ፡ አንድ ፡ ነው ።

አአርወየ ፤ አውሬ ፡ አደረገ ፤ አሰኘ ፤ አስቈጣ ፡ አነሣሣ ። ያአረውዮ ፡ ለየዋህ ፡ ከመ ፡ ድብ ፡ ነራስ ፡ ወይሬስዮ ፡ ከመ ፡ ሐራውያ ፡ ሐቅል ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተአርወየ ፤ (አርወየ) ፤ አውሬ ፡ ኾነ ። ገሥጽ ፡ በተአርውዮ ፡ ወአንበሮ ፡ በተአንስሶ ። ይትአረወዩ ፡ ከመ ፡ አናብስት ። ኖላዊ ፡ ዘይትአረወይ ። እመኒ ፡ ተአርወየ ፡ ላዕሌከ ፡ ከመ ፡ ነምር ፡ አክሞስስ ፡ አንተ ። ለነሳሒ ፡ ኢይደልዎ ፡ ይትመዐዕ ፡ ወኢይትአርወይ ። ቀነየ ፡ ዙሉ ፡ አሕዛበ ፡ እለ ፡ ኮኑ ፡ ይትአረወይዎሙ ፡ ለአይሁድ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ኤር ፳፰ ። ፴፰ ። ሄርማ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ፡ ፴፩ ። ዮሴፍ) ።

አርዉይ ፤ (ዊት ፡ ዉያን ፡ ያት) ፤ አውሬ ፡ የኾነ ፡ ቍጡ ፡ ብስጩ ፤ ክፉ ፡ ጨካኝ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ኤርዌት ፤ (ብ ፡ ኤረው) ፤ እንስት ፡ ዝኆን ፡ (ትግሬ) ።

(ጥ) **እሮት ፤ (ዐማርኛ)** ፤ በቁሙ ፤ የአሩዊት ፡ ስፊያ ።

አርወየ ፡—አረከ ፡—ረውይ ፡ ረወየ ።

እራዛ ፡—በቁሙ ፡—ራዛ ፤ ፋዝ ፡ ረወዘ ።

አርዝ ፤ (ዕብ ፡ ኤሬዝ ። ሱር ፡ አርዛ ። ዐረ ፡ አርዝ) ። ታላቅ ፡ ዛፍ ፤ ወፍራም ፡ ደንዳና ፤ ረዥም ፡ ገናና ፤ እንደ ፡ ጥድና ፡ እንደ ፡ ዘግባ ፡ ያለ ። ላዕለ ፡ ዙሉ ፡ አርዘ ፡ ሊባኖስ ፡ ነዋኅ ፡ ወልዑል ። ዑበየ ፡

አርዝ ፡

ወተለዐለ ፡ ከመ ፡ አርዝ ። አርዝ ፡ ዐቢይ ፡ (ኢሳ ፪ ፡ ፲፫ ። መዝ ፴፯ ። ሕዝ ፲፯ ፡ ፳፫) ።

አርዛት ፤ አእሩዝ ፤ ዛፎች ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአርዛትና ፡ በአእሩዝ ፡ ፈንታ ፡ ዕፀው ፡ አርዝ ፡ ይላል ፡ (ሮን ፡ ፱ ፡ ፳፱ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፩) ። አእሩዝ ፡ ዘገነተ ፡ አምላክ ፡ (ሕዝ፴፩ ፡ ፰) ።

አራዝ ፤ ዛት ፡—ልብስ ፡—ዐርዘ ፡ ዐረዘ ።

አርኀ ፤ (የአርኅ ፡ ይእራኅ ። ዕብ ፡ አራኽ ፤ ሞኅ) ፤ ሰፋ ፡ ተዘረጋ ፡ ጠፈጠፈ ፤ ሰፊ ፡ ዝርግ ፡ ጠፍጣፋ ፡ ኾነ ።

እራኅ ፤ (ኃት) ፤ ጋልማ ፤ ማኸል ፡ እጅ ፤ ውስጥ ፡ እጅ ፡ ከመዳፍ ፡ እስከ ፡ ጣቶች ፡ ጫፍ ፡ ያለው ፤ ዝርጉ ፡ ጠፍጣፋው ፤ ለእግርም ፡ ይኾናል ። እራኅ ፤ ዘይምን ። ትስፍሕ ፡ እደዊሃ ፡ ወእራኀ ፡ ለውሂብ ። ዙሉ ፡ ውስተ ፡ እራኅነ ። አንሥእተ ፡ እደዊነ ፡ እንዘ ፡

እራኅ ፡

ስፉሓት ፡ እራኃቲሆን ። እራኃተ ፡ እደዊሁ ። ኢገብረ ፡ አማእነ ፡ ለእራኅ ፡ እግሩ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፱ ። ቀሌ ፡ ገ፪፯ ። ማ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱ ። ፳ንገ ፡ ፩ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ግን ፡ ፲፱) ።

አርጣባስ ፤ (ጽር ፡ አርታቢ) ፤ የርጥብ ፡ ሚዛን ፤ የርጥብ ፡ መስፈሪያ ፤ ለእኽልም ፡ ይኾናል ፤ መስፈሪያነቱ ፡ ከአርደብ ፡ ጋራ ፡ ትክክል ፡ ነው ፤ አርጣባስ ፡ ቅሉ ፡ አርደብ ፡ ከማለት ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ነው ። ወያስተዋፅኡ ፡ ሎቱ ፡ ሲሳዮ ፡ ዙሉ ፡ አሚረ ፡ ስንዳሌ ፤ ዕሥረ ፡ ወኀዕበ ፡ በመስፈርተ ፡ አርጣባስ ፡ (ዳን፲፫ ፡ ፫) ።

አርጤምስ ፤ (ጽር ፡ አርቴሚስ) ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፤ አርጤምስ ፡ በሚሏት ፡ በመልክም ፡ ሴት ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ የሴት ፡ ዐይነት ፡ ጣዖት ። ስሙንና ፡ መል

አርጤምስ ፡

ኩን ፡ ከሴቲቱ ፡ ወርሷል ። ስንበት ፡ ዐበያ ፡ ለአርጤምስ ፡ (ግብ፲፱ ፡ ፳፱ ፡ ፴፭) ።

አርያ ፤ (ጽር ፡ አራያን) ፤ የሕንጻ ፡ ስም ፡ ሠናይት ፤ ስርጉት ፤ ውብ ፡ መልካም ። የሐዲስ ፡ መም

ራን ፡ እድምተ ፡ ሥን ፤ ሠናይተ ፡ ሡራሬ ፡ ይሉታል ፡ (ግብ፫ ፡ ፱) ።

አርይ ፤ ዮት ፡ (አረየ ፡ የአሪ ፡ ይእሪ ። ዕብ ፡ አራህ) ፤ መልቀም ፤ መቃረም ፤ መሰብሰብ ፤ መምረጥ ፤ ማረም ፡ መንቀል ፤ መለየት ፡ መጣል ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፱ ። ፳፫ ፡ ፳፪) ። እሑርኑ ፡ ውስተ ፡ ገራህት ፡ እእሪ ፡ እክለ ። ወሖረት ፡ ወአረየት ። ንሑር ፡ ወንእርዮን ። እንዘ ፡ ተአርዩ ፡ ክርዳደ ። ወነቢሮሙ ፡ አረዩ ፡ ሠናዮ ፡ (ሩት፪ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ማቴ፲፫ ፡ ፳፰ ፡ ፳፱ ፡ ፵፰) ። አረረገና ፡ ኀረየን ፡ ተመልከት ።

አራዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ አረይት) ፤ የሚለቅም ፡ የሚቃርም ፤ ቃራሚ ፡ መራጭ ።

ተአርየ ፤ ተለቀመ ፡ ተቃረመ ፤ ታረመ ፡ ተመረጠ ።

እሩይ ፤ የተለቀመ ፡ ልቅም ፤ ምርጥ ፤ ዕርም ።

አረየ ፤—ተክከለ ፤—ዐርይ ፡ ዐረየ ።

አርዮብ ፤ (ጽር ፡ አሬዎን ። ዕብ ፡ ክሲል) ። ጉቡኣን ፡ ከዋክብት ፤ ዘወትር ፡ ባንድነት ፡ ኹነው ፡ ችፍግ ፡ ብለው ፡ የሚታዩ ፤ እንደነሥበቆ ፡ እንደንበድበቆ ፡ ያሉ ፡ (ኢሳ፲፫ ፡ ፲) ። ጸዳሎሙ ፡ ለአብያዝ ፡ ወለአርዮብ ፡ (አርጋ ፡ ፯) ።

አርዮብ ፤ ታላቅ ፡ ኮከብ ፡ እንደ ፡ ፀሐይ ፡ ያለ ፤ ከራቱ ፡ ፀበይት ፡ ከዋክብት ፡ አንዱ ። ጽዱል ፡ ኮከብ ፡ በጣም ፡ የሚያበራ ፡ የሚያሸበርቅ ። እስመ ፡ ይቤ ፡ ኣነ ብር ፡ መንበርየ ፡ መልዕልተ ፡ አርዮብ ፡ ወአዐርግ ፡ ውስተ ፡ ምጽንዓት ። ትጸድል ፡ እምሥነ ፡ አርዮብ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፲፫ ። አርጋ ፡ ፬) ።

አርያል ፤—ምሢዋዕ ፤—አሪኤል ።

አርያም ፤—ልዕልና ፤—ረይም ፡ ሬመ ፡ ረየመ ።

አርያሬስ ፤—ፀሐይ ፤—አወር ፡ አር ።

አርዮስ ፤ (ጽር ፡ አሪዉስ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ጽርኣዊ ፡ መናፍቅ ፤ ወልድን ፡ ከአብ ፡ የሚለይ ፡ የሚከፍል ፤ በመለኮቱ ፡ ፍጡር ፡ የሚል ፤ የሰውነቱን ፡ ለአምላክነቱ ፡ የሚናገር ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ጉባኤ ፡ ኒቅያ ፤ አምላክ ፡ ጽድቅ ፡ ዘእምአምላክ ፡ ጽድቅ ፡ ዘተወልደ ፡ ወኢኮ ፡ ዘተገብረ ፤ ኀቡረ ፡ ህላዌ ፡ ምስለ ፡ አብ ፡ ብላ ፤ ረግማ ፡ አውግዛ ፡ የለየችው ። ወሰበ ፡ ሰምዑ ፡ ቃሎ ፡ ርኩሰ ፡ ለአርዮስ ፡ ደንገፁ ፡ ሰራዊተ ፡ ሰማያት ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

አርዮሳዊ ፤ (ዊት ፤ ውያን ፡ ያት) ፤ የአርዮስ ፡ ወገን ፤ በአርዮስ ፡ ሃይማኖት ፡ የሚያምን ። አርዮሳዌ ፡ አውገዘ ። አርዮሳውያን ፡ (ዝማሬ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ብንያሚ) ።

አርዮስፋጎስ ፤ (ጽር ፡ አሪዎስ ፡ ፓጎስ) ፤ የፈላስፎች ፡ ሸንጎ ፤ የጥበበኞች ፡ አደባባይ ፤ የፍየሎች ፡ ምስግ ፤ የሕፃናት ፡ መራወጫ ፡ መፈንደቂያ ፤ የእእሩግ ፡ ፀሐይ ፡ መሞቂያ ። ቤተ ፡ ምዙናን ፡ ዘስሙ ፡ አርዮስፋጎስ ፡ (ግብ፲፯ ፡ ፲፱) ።

አሪት ፤ (ሱር ፡ አራይታ ። ዕብ ፡ ቶራ ። ዐረ ፡ ናሙስ ። ጽር ፡ ኖሞስ) ፤ በቁሙ ፤ ሕግ ፤ ፍትሕ ፤ ትእዛዝ ፤ ዐሠርቱ ፡ ቃላት ። ፍትሕ ፡ የወል ፡ የመካከል ። ሕግ ፡ አታድርግ ፡ አታድርግ ። ትእዛዝ ፡ አድርግ ፡ አድርግ ፡ የሚለው ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ዜና ፡ ብርሃን ፡ ስምዕ ፡ ደብር ፡ መደብር ፡ ብለው ፡ ይጨምሩበታል ። እስመ ፡ ኦሪት ፡ በሙሴ ፡ ተውህበት ፡ ለነ ። ኦሪትኑ ፡ ትኴንኖ ፡ ለሰብእ ። ታቦት ፡ እንተ ፡ ውስቴታ ፡ ኦሪት ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፯ ። ፯ ፡ ፶፩ ። ዕብ ፡ ፱ ፡ ፬) ።

—፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ሙሴ ፡ የጻፈው ፡ ዐምስቱ ፡ ክፍል ፡ ወይም ፡ ዐምስቱ ፡ ብሔር ። ኦሪት ፡ ወነቢያት ፡ ሰበኩ ፡ በክርስቶስ ። መምህረ ፡ ኦሪት ። ብሔረ ፡ ኦሪት ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ግብ፭ ፡ ፴፱ ። አብጥ) ። ከኦሪት ፡ ጋራ ፡ ዐብረው ፡ የሚጣፉ ፡ ኢያሱ ፡ መሳፍንት ፡ ሩት ፡ እሊህ ፡ ሦስቱ ፡ መጽሐፍ ፡ እንጂ ፡ ኦሪት ፡ አይባሉም ፤ በግእዝ ፡ ልማድ ፡ ግን ፡ አለስማቸው ፡ ኦሪት ፡ ይባላሉ ። ስመንቱ ፡ በሓውርተ ፡ ኦሪት ። ኦሪት ፡ ዘኢያሱ ። ኦሪት ፡ ዘመሳፍንት ። ኦሪት ፡ ዘሩት ።

ኦሪታዊ ፤ የኦሪት ፤ ኦሪታም ፤ ባለኦሪት ፤ ይሁዲ ፡ ፈላሻ ። ኦሪታዊት ፡ ጠረጴዛ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አርዮጳጌጤስ ፤ (ጽር ፡ አሬዎፓጊቲስ) ፤ አርዮስፋጎስ ፡ ካለው ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ግብ፲፯ ፡ ፴፬) ።

አርክ ፤—ወዳጅ ፤—ዐሪክ ፡ ዐረከ ፤ ዐርክ ።

አራም ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ላይኛው ፡ ሶርያ ፤ ደማስቆ ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፳፪ ። ኢሳ፯ ፡ ፩ ፡ ፰) ።

አረሚ ፤ (ሚት ፡ ማያን ፡ ያት) ፤ የአራም ፡ ወገን ፤ የአራም ፡ ቋንቋ ፡ ሱርስት ። አራማዊ ፡ ሶርያዊ ፡ ሕዝብ ፤ ኦሪታውያንን ፡ እንደ ፡ ጋላ ፡ ኹኖ ፡ ይወርና ፡ ይዘርፍ ፡ ይማርክ ፡ የነበረ ፡ የእስራኤል ፡ ጠላት ።

አረሚ ፤ አረመኔ ፤ አሕዛብ ፤ በኦሪት ፡ በወንጌል ፡ የማያምን ። አሕዛብ ፡ ሥርዐት ፡ ያለው ፤ አረመኔ ፡ ሥርዐት ፡ የሌለው ። አእምንዎ ፡ ለአረሚ ። አረሚ ፡ እለ ፡ ኢየአምርዎ ፡ ለእግዚ ፡ (ቀሌ ። ፩ጴጥ ፡ ፬ ፡ ፩ ። ሮሜ፱ ፡ ፳፱ ፡ ፴) ።

አረሚ ፤ ጽርኣዊ ፤ ግሪክ ፤ ዮናን ። ብሔረ ፡ አረሚኑ ፡ የሐውር ፡ ወይሜህሮሙ ፡ ለአረሚ ። እለ ፡ እምአረሚ ፡ (ዮሐ፯ ፡ ፴፭ ። ፲፪ ፡ ፳ ። ሮሜ፩ ፡ ፲፬ ። ፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፳፪—፳፬) ።

አረማዊ ፡ ዪ ፤ (ዊት ፡ ዪት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የአራም ፡ የግሪክ ፡ ወገን ፤ አሕዛብ ፤ አረመኔ ፤ ክፉ ፡ ጨካኝ ፤ እምነት ፡ ርኅራኄ ፡ የሌለው ። ለአይሁዳዊ ፡ ወለአረማዊ ። ብእሲት ፡ ተንባላታዊት ፡ አው ፡

አረማዊት ። ኢትትመሀሩ ፡ ፍኖተ ፡ አረማውያን ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፲፮ ። ሲኖ ደ ። ኤር፲ ፡ ፪) ።

አርማጌዶን ፤ (ዕብ ፡ ሀር ፡ ምጊዶን) ፤ የሀገር ፡ የቦታ ፡ ስም ፤ የንፍታሌም ፡ ዕፃ ፡ (ራእ፲፮ ፡ ፲፮) ።

አርመመ ፤—አስረመመ ፤—ረሚም ፡ ረመ ፤ ረመመ ።

አርሞን ፤ ኤርሞን ፤ (ዕብ ፡ ሔርሞን) ፤ የተራራ ፡ ስም ፤ ጉማም ፡ በረዷም ፤ የዮርዳኖስ ፡ ራስ ። ፍችው ፡ ልዑል ፡ ነዋኅ ፤ ቅዱስ ። የግእዝ ፡ መጽሐፍ ፡ ከጽርእ ፡ ስለ ፡ ተቀዳና ፡ በጽርእ ፡ ፊደል ፡ ሀ ፡ ሐ ፡ ኤ ፡ ዒ ፡ የሚባሉ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ በሔርሞን ፡ ፈንታ ፡ ኤርሞን ፡ አርሞን ፡ ይላል ፡ (ዘዳ፫ ፡ ፰ ። ማሕ፬ ፡ ፰ ። ሔኖ ፡ ፮ ። ፲፫) ።

አርማስ ፤–ታንከች ፤–ረሚስ ፡ ረምሰ ፤ ረምስ ።

አርማስቆስ ፤ (ጽር ፡ አርሚስኮስ) ፤ ድሪ ፤ ሰደፍ ፤ ቀህረማን ፤ እንደ ፡ ጨሌ ፡ እንደ ፡ መቍጠሪያ ፡ ያለ ፡ ያንገት ፡ ጌጥ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ግንብ ፡ መን ቀል ፡ የብር ፡ ዘንግ ፡ ዘሪት ፡ ይሉታል ። ኤፎትን ፡ ተመ ልከት ፡ (ማሕ፩ ፡ ፲) ። ቀህረማን ፡ ብጫ ፡ የንቍላል ፡ አስኳል ፡ የሚመስል ፤ ዕጣን ፡ ዕጣን ፡ የሚሸት ፡ ነው ፤ ፪ኛ ፡ ስሙ ፡ ቄርበት ፡ ካሪም ።

አርዑት ፤–ቀንበር ፤–ርዒው ፡ ረዐወ ።

አረፈ ፤ (ዐረብ) ፤ ጨረሰ ፡ አበቃ ፤ ፈጸመ ፤ ደመደመ ።

አረፍት ፤ (ፋት) ፤ ግድግዳ ፤ ዐጥር ፡ ቅጥር ፤ ካብ ፡ ግንብ ፤ ሥራው ፡ ያለቀለት ። አረፍት ፡ ይሴውረኒ ። አረፍት ፡ በይምን ፡ ወአረፍት ፡ በፅግም ። አረፋቲሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ (ሚራ፳፫ ፡ ፲፰ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፶) ።

እረፍት ፤—በቁሙ ፤—ዐሪፍ ፡ ዐረፈ ፤ አዕረፈ ።

አርቆሚን ፤ (ጽር ፡ አርኪኒም ። ዕብ ፡ ባርቃኒም) ፤ እሾኾች ፤ እሾኻም ፡ ዕንጨቶች ፤ እሾኻቸውና ፡ ቅጠላቸው ፡ ነጫጭ ፡ የኾነ ፤ በረቅ ፡ የሚመስል ፤ ኵሸሽሎች ፡ (መሳ፰ ፡ ፯ ፡ ፲፮) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ግራር ፡ ይሉታል ።

ኤረር ፤—ሰማይ ፤—አየር ፡ ኢዮር ።

አሪር ፤ ሮት ፤ (አረ ፤ አረረ ፡ የአርር ፡ ይአርር ፡ ይአ ። አረየ) ፤ መማረር ፤ ማጨድ ፡ መቍረጥ ፡ መንቀል ፤ መልቀም ፡ መቃረም ፤ መሰብሰብ ፡ ማስር ፤ መጐቸት ፡ መከመር ፤ ወቅቶ ፡ ማምረት ፤ በጐታ ፡ መክተት ፤ ያዝመራ ። ዘዘርዐ ፡ ሰብእ ፡ የአርር ። ትዘርዑ ፡ ወተአርሩ ። ካልእ ፡ ዘይዘርዕ ፡ ወካልእ ፡ ዘየአርር ። ወአንሰ ፡ ፈነውኩክሙ ፡ ትእርሩ ። አረርኩ ፡ ከርቤ ፡ (ገላ፮ ፡ ፯ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፴ ። ዮሐ፬ ፡ ፴፯ ፡ ፴፰ ። ማሕ፭ ፡ ፩) ።

—፤ መጮኽ ፡ እሪ ፡ ማለት ፤ መጥራት ፡ ማቅራራት ፤ ታላቅ ፡ ድምጥ ፡ መስጠት ፡ የሐዘን ፡ የዘፈን ፡ (ዐረብ) ።

አራሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚማርር ፡ ማራሪ ፤ ዐጫጅ ፡ ሰብሳቢ ፡ ለቃሚ ፤ ቃራሚ ። (ተረት) ፡ አራሪ ፡ ለማራሪ ፤ ማራሪ ፡ ለበራሪ ፡ ይተው ።

አእረረ ፤ አሳጨደ ፤ አሰበሰበ ፤ አስከተተ ። ያአርሮሙ ፡ ማእረሮ ፡ (፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፪) ።

ተአረ ፤ ተማረረ ፤ ታጨደ ፤ ተሰበሰበ ፤ ተለቀመ ፡ ተቈረጠ ፡ (ድጓ) ።

እሩር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ርርት) ፤ የታጨደ ፤ የተሰበሰበ ፤ ነዶ ፡ ክምር ፡ ቃርሚያ ። ጥንግ ።

ትእሪር ፤ ማረራ ፤ ዐጨዳ ፡ ቈረጣ ፡ ስብሰባ ፡ ክመራ ፤ ለቀማ ፤ አለቃቀም ። ውጤት ፤ ምርት ።

ማእረር ፤ (ራት) ፤ መከር ፤ አዝመራ ፤ ፍሬ ፡ ያልታጨደ ፡ ያልተሰበሰበ ። በልዑ ፡ ማእረረከ ። መዋዕለ ፡ ማእረር ። ማእረሩሰ ፡ ብዙኅ ። ወምድር ፡ ትሁብ ፡ ማእረራ ። ማእረረ ፡ ምግባሮሙ ፡ (ኤር፭ ፡ ፲፯ ። ሚራ፳፬ ፡ ፳፮ ። ማቴ፱ ፡ ፴፯ ። ዘካ፰ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፫ ፡ ፲) ።

አራራይ ፤ እሪታ ፤ ቅርርት ፡ ታላቅ ፡ ጩኸት ። የዜማ ፡ ስም ፤ የዜማ ፡ ስልት ። ሦስተኛ ፡ ዜማ ፡ የመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ አምሳል ። ሠለስቱ ፡ ዜማ ፤ ዘውእቱ ፡ ግእዝ ፡ ወዕዝል ፡ ወአራራይ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፩) ።

አሩራን ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ኤሼል) ፤ ታላቅ ፡ ዛፍ ፡ ቅጠሉ ፡ ጽፍቅ ፡ ቁመቱ ፡ ምጡቅ ፡ የኾነ ፤ ስሙ ፡ ያልታወቀ ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሮማን ፡ ይሉታል ። ወቀበርዎ ፡ ታሕተ ፡ አሩራን ፡ (፩ነገ ፡ ፴፩ ፡ ፲፫) ። ታላቅነቱም ፡ ሊታወቅ ፡ በዜና ፡ መዋዕል ፤ ግእዙ ፡ ዘግባ ፡ ዐማርኛው ፡ ሰሌን ፡ ይለዋል ፡ (፩ዜና ፡ ፲ ፡ ፲፪) ።

አራራት ፤ የኖኅ ፡ ተራራ ፡ ስም ። አራራት ፡ ነበረት ፡ ታቦት ፡ (ድጓ) ።

አርሺ ፤ (ቅብጥ) ፤ ሊቅ ፤ አለቃ ። አርሲመርቴዳስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። አርሺ ፤ ዲያቆን ፡ (አቡሻ ፡ ፶) ።

ኤራስ ፤ (ኀራስ ፤ ለጋ ፡ ጨቅላ) ፤ ጨረቃ ፡ የጨረቃ ፡ ስም ፤ አራተኛ ፡ ስሟ ። እብላን ፡ ተመልከት ።

አርስጣላብ ፤ (ጽር ፡ አስትሮላቦስ) ፤ የፀሓይና ፡ የጨረቃ ፡ የኮከብ ፡ መነጽር ፡ መልካቸውን ፡ አቅርቦ ፡ የሚያሳይ ፡ የሚያስመረምር ። ወይም ፡ መንገዳቸውን ፡ የሚናገርና ፡ የሚያስተምር ፡ የፍልስፍና ፡ መጽሐፍ ። ወነሥአ ፡ አርስጣላበ ፡ ወነጸረ ፡ ውስቴቱ ፡ ዘይብል ፡ እልመክኑን ። ቃይናን ፡ ወልደ ፡ አርፋክስድ ፡ ወጠነ ፡ ጽሒፈ ፡ አርስጣላብ ፡ እምድኅረ ፡ አይኅ ፤ ወእምድኅሬሁ ፡ ጸሐፉ ፡ ህንዳውያን ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፮ ። ዮሐ ፡ መደ ፡ ክ፱) ።

አርሳይሮስ ፤ (ጽር ፡ አርኺሄሬፍስ) ፤ የገዳም ፡ አባት ፤ ሹም ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አርሲመርቲዳስ፤(ጽር፡ አርኪማንድሪታስ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የካህናት፡ አለቃ፤ አበ፡ ምኔት፤ አበ፡ ማኅበር፤ ርእስ፡ ባሕታውያን፡ (ስንክ፡ ሐምሌ፳) ።

አርሰን፤(ጽር፡ አርሲን ። ዕብ፡ ማሣእ፤ ሳባል)፤ ጭንት፤ ሸክም፡ የሚከብድ፡ የሚያስጨንቅ ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ጠርብ፡ ይሉታል፡ (፫ነገ፡ ፭፡ ነ፭ ። ፩ነገ፡ ፰፡ ፱) ።

አርሲስ፤(ሳን ። ጽር፡ ኤሬሲስ፤ ኑፋቄ፤ ዕልወት)፤ መናፍቅ፤ ዐላዊ፤ ባህሉና፡ ትርጓሜው፡ እንደ፡ ክራና፡ እንደ፡ ቅባት፡ ከሰው፡ ከመጣፍ፡ የማይገጥም፡ ዕልዋን፡ ዘይሰመዩ፡ አርሲስ፡ በነገረ፡ ጽርእ። ኢትጸሊ፡ ምስለ፡ አርሲሳን፡ ዘውእቶሙ፡ ዐላውያን፡(አብጥ፡ ፵፫ ። ሃይ፡ አበ ። ስንክ፡ ሠኔ፲፰) ።

እርሳስ፤—በቁሙ፤ —ርሳስ ።

አሪት፤—በቁሙ፤—አረየ፤አራይታ።

አርቶዶክስ፤(ጽርእ)፤ ስመ፡ ጉባኤ፤ የኒቅያ፡ ማኅበር፤ ኦርቶ፡ ርቱዕ፤ ዶክስ፡ ባህል፡ ሐሳብ፡ ኅሊና፤ ስብሐት፡ ምስጋና፡ ይኾናል፤ በተገናኝ፡ ርቱዐ፡ ሃይማኖት፡ ማለት፡ ነው፤ ደኩስበተሪን፡ ተመልከት ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በኦርቶ፡ ፈንታ፡ አርቶ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው ።

አርቶዶክሳዊ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የኦርቶዶክስ፡ ወገን፤ ኒቅያዊ፤ እውነተኛ፤ ቅን፤ በሃይማኖቱ፡ ሐሰትና፡ ስሕተት፡ ጽንት፡ የሌለበት ። ይኩን፡ ምእመን፡ ኦርቶዶክሳዌ ። ሃይማኖት፡ ኦርቶዶክሳዊት፡(ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፱ ። ያዕ፡ ዘእል) ። ብዙ፡ ሰዎች፡ ይልቁንም፡ ክራና፡ ቅባት፡ ባህላቸውና፡ ትምርታቸው፡ ከቅዱስ፡ መጽሐፍ፡ የሚጣላ፡ ስሕተት፡ የተመላ፡ ክፉ፡ ጥፉ፡ ሲኾን፡ ኦርቶዶክሶች፡ ነን፡ ይላሉ ። (ሥላሴ፡ ዘድንቅ፡ ማርቆስ፡ ኦርቶዶክሳዊ)። አርዮስ፡ ወመምህሩ፡ ላዕለ፡ ሐዋርያት፡ አመክንዩ፡ ብሂለ፡ ፍጡር፡ ወልድ፡ በቀዳማዊ፡ ልደቱ፤ ለአጽድቆ፡ ሕልም፡ ነገሮሙ፡ ከንቱ። የምኒ፡ ይፈጽም፡ ዐመፃ፡ በመስፈርተ፡ እሉ፡ ክልኤቱ፥እንዘ፡ ፍናዊሃ፡ በንጉልቂ፡ ቤቱ፥ሰብእ፡ ሖሉ፡ ለሃይማኖቱ፥ይቀብዓ፡ ስመ፡ ምእት፡ ሠለስቱ። የኦርቶዶክስ፡ ባህል፡ እንዴት፡ እንደ፡ ኾነ፡ በተዋሕዶ፡ ፍች፡ ተመልከት፡ (ዋሕድ፡ ዋሐደ) ።

አርቴውቂኖን፤(ጽር፡ አርኬፍቲኖን ። ዕብ፡ ሽሜን)፤ ዘይት፤ ወይራ፤ ዕፀ፡ ቅብዕ ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ዊንዛ፡ ዘግባ፡ ይሉታል፡ (፫ነገ፡ ፮፡ ፴፭) ።

አርቲክል፤ (ሮማይ፡ አርቲኩሉስ)፤ የስም፡ ተውሳክ፤ ለ፡ ላ፡ ወንድና፡ ሴት፡ የሚለይበት ። እልንና፡ አሐዱን፡ ተመልከት ።

ኤርትራ፤(ጽር፡ ኤሪትራ)፤ የባሕር፡ ስም፤ ከብርቱ፡ ሰይድ፡ እስከ፡ ባሕረ፡ ህንድ፤ ወይም፡ ከስዮስ፡ ወደብ፡ እስከ፡ ባብ፡ እልመንደብ፡ ያለ፡ ባሕር፤ ቀይሕ፡ ቀይሓዊ፡ ማለት፡ ነው ። ባሕረ፡ ኤርትራ፡(ባሕረ፡ ሐምያር)፤ የቀይ፡ ሕዝብ፡ ባሕር፤ ነሎችና፡ ጥቍሮች፡ ያይደሉ፡ ቀያዮች፡ የመንና፡ ሳባ፡ የሚገዙት፤ ወይም፡ ለራሱ፡ ቅላት፡ ቀይነት፡ ያለው፡ ባሕር ። መሬቱ፡ ቀይ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቀይ፡ ስልባቦት፡ ይንሳፈፍበታል፤ ቀያይ፡ ዓሣ፡ ይወለድበታል፤ በዙሪያውም፡ ቀያይ፡ ሣር፡ ቅጠል፡ ያበቅላልና፤ ቀይ፡ ያሰኘው፡ ይህ፡ ነው ። ባሕርነቱም፡ ከሜዲተራኒ፡ እስከ፡ ህንድ፡ ውቅያኖስ፡ ገጥሞ፡ ተያይዞ፡ በስተምሥራቅ፡ እስያንና፡ አፍሪቃን፡ ይለያል፡ (ዘፀ፲፡ ፲፱ ። ፲፫፡ ፲፰ ። ፲፭፡ ፬) ።

አስ፤ (ዐማርኛ)፤ የማስደረግ፡ ልማድ፤ አቅተለ፤ አስገደለ ። ተ፡ ሲጨመርበት፡ አስተ፡ እየኾነ፡ ወደ፡ ማደራረግ፡ ይለወጣል፤ አስተቃተለ፡ አጋደለ፤ አገዳደለ ። በሰ፡ ግስ፡ ላይ፡ ሲነገር፡ ሰን፡ እየዋጠ፡ ይጠብቃል ። አስበረ፡ አስተሳበረ፤ አሰበረ፤ አሳበረ፡ አሰባበረ ። አስገደ፡ አሥገረ፤ አስገደ፡ አሠገረ ። የአንና፡ የአስተን፡ አፈታት፡ ተመልከት ። ፪ኛም፡ ሰ፡ በሌለበት፡ ግስ፡ እየገባ፡ ከአ፡ ተለይቶ፡ የጥሬ፡ መነሻ፡ ይኾናል ። ዐዘዘ፡ አስዐዘዘ፡ አስያዘዘ፡ ሰያዝዝ ።

እስ፤ ያገባብ፡ ልማድ፡ እንደ፡ እን፡ ያለ፤ እንን፡ የመሰለ ። ሦስተኛ፡ ፊደል፡ ከኩመ፡ ሲጨመር፤ እስከ፡ እስኩ፡ እስመ፡ እያለ፡ ርሱ፡ ራሱ፡ ፫፡ አገባብ፡ ይኾናል፤ ልማድነቱም፡ ከአስተና፡ ከእስት፡ የወጣ፡ ነው ።

አስባብ፤—ዘበኞች፤—ሰቢብ፡ ሰበ፤ ሰበበ ።

አሰድ፤(ዐረ፡ እልአሰድ)፤ አንበሳ ። ኮከብ፤ የኮከብ፡ ስም፤ አንበሳዊ፡ አንበስ፡ አንበሶ፡ ማለት፡ ነው ። ኮከብነቱም፡ የሐምሌ፡ ነው ። ከፀሓይ፡ ጋራ፡ ፴፭፡ ዕለት፡ ፲፡ ኬክሮስ፡ ይመግባል፡ (አቡሻ፡ ፫) ።

አስሀርት፤—ሠርቀ፡ ወርኖች፡—ሣሀር ።

አሲው፤ዎት፤(አሰወ፡ የአሱ፡ ይእሱ ። ዕብ፡ ሱር፡ ዐረ፡ አሳ)፤ መፈወስ፡ ማዳን፤ መሾም፡ ማሠልጠን ። (ጥፈ)፡ መፈወስ፡ መዳን፤ ጤና፡ ማግኘት፡ ባለጤና፡ መኾን፡ በመዳኒት፡ ወይም፡ በታምራት ።

—፤ አስት፡ ማውጣት፤ ቡላድ፡ መምታት፤ ማንደድ፡ ማቃጠል፤ ማሞቅ፡ ማተኰስ፤ ማጋል፡ ማጋም፡ እሳት፡ ማድረግ ።

አሳዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚፈውስ፤ የሚፈወስ፤ ፈዋሽ፡ ተፈዋሽ ።

አሶ፤ ወባ፡ ንዳድ፡ ትኵሳት፤ ሐኪምና፡ ፈውስ፡ የሚያስፈልግ፡ (ትግሬ) ።

አሶት፤ ፈውስ፤ ሀብተ፡ ፈውስ፤ መንፈሳዊ፡ ሥልጣን፡ (፩ቆሮ፡ ፲፪፡ ፱፡ ፳፰፡ ፴) ። ንሰይኩ፡ ቅድስና፡ ዘነቢያት፡ ወአሶተ፡ ዘሐዋርያት። እመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ነሚእ፡ አሶተ፡(አርጋ፡ ፯ ። ድጓ) ።

እሳት፤(ብ፡እሳውት። ሱር፡ኤሽታ። ዕብ፡ኤሽ)፤ በቁሙ፤ የሚነድ፡ የሚበራ፤ የሚያቃጥል፡ የሚበላ፤ የሚፋጅ፡ የሚልጥ፤ የሚለመጥጥ። ይቡስ፡ ውዑይ፡ ብሩህ፤ ከራቱ፡ ባሕርያት፡ አንዱ፡ በኹሉ፡ የሚገኝ፤ በይብሰቱ፡ ከነፋስ፤ በውዕየቱ፡ ከመሬት፤ በብርሃኑ፡ ከውሃ፡ የሚስማማ። በአምጣነ፡ዕፁ፡ለእሳት፡የዐቢ፡ነዱ። እሳት፡በላዒ። ደብረ፡ሚካኤል፡ወለደት፡ሊቃውንተ፡እለ፡ኮኑ፡እሳተ፡ እሳተ፡(ሚራ፳፰፡፲። ፴፡፴። ቅኔ)።

እሳተ፡እሳት፤ የሰማይ፡እሳት፤ እሳተ፡ገሞራ፤ ከዚህ፡ ዓለም፡ እሳት፡ ፯፡ እጅ፡ የሚበልጥ፡ (ሔኖ ፲፬፡ ፳፪)።

እሳተ፡ገሃነም፤ ብርቱ፡ቅጣት፤ እስራኤል፡ ልጆቻቸውን፡ ለሞሎኽ፡ ሠውተው፡ ያቃጥሉበት፡ የነበረ፡ የሰማያዊ፡ እሳት፡ ምሳሌ፡ (ማቴ፭፡ ፳፪)።

እሳት፡ዘለዓለም፤ የማይጠልስ፡ የማይጠፋ፡ የማያልፍ፡ ሥቃይ፡ (ማቴ፲፰፡ ፰)።

እሳተ፡ሕይወት፤ መንፈስ፡ቅዱስ፡(ማቴ፫፡ ፲፩)።

እሳተ፡መለኮት፤ ባሕርይ፤ አካል፤ ወይም፡ እሳትነት፡(ቅዳ)።

እሳታዊ፤ የእሳት፤ እሳታም፤ እሳትማ፡ ቀይ፤ ውዑይ፤ ተፈጥሮው፡ ከእሳት፡ የኾነ፤ እሳትነት፡ ያለው። ሳውዳ፡ ዘውእቱ፡ ጠባይዕ፡ እሳታዊ። እሳታውያን፡እለ፡ነደ፡እሳት፡እሙንቱ፡ኪሩቤል፡(ፈላስ። ቅዳ፡ ሕር)።

አስት፤ በቁሙ፤ አስቴ፤ አስታ፤ እሳታም፡ ዕንጨት።

አስሐወ፤—አወለቀ፤—ስሒው፡ ስሐው።

አስሐትያ፤—ውርጭ፤—ስሒት፡ ስሕተ፤ አስሐተ።

አስጣሮት፤(ዕብ፡ዐሽታሮት። ጽር፡ አስታርቲ)፤ ጣዖታት፤ የበግ፡ መንጋ፡ የሚመስሉ፤ በበጎች፡ አምሳል፡ የተቀረጡና፡ የተሣሉ፡ የበግ፡ ምስሎች። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ከዋክብት፡ ሦስቱ፡ ስድስቱ፡ ይሏቸዋል፡(መሳ፪፡ ፲፫)። ፪ኛም፡ በአስጣሮት፡ ፈንታ፡ አስጦራጢ፤ አስጥርጥዮን፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው፡ (፩ነገ፡ ፴፩፡ ፲)።

አሰየ፤—ሰጠ፤—ዐስይ፡ ዐሰየ።

እስያ፤(ጽር፡አሲያ)፤ ስመ፡ ክፍለ፡ ምድር፤ ስመ፡ ብሔር፤ ከምስቱ፡ የዓለም፡ ክፍሎች፡ አንዲቱ፡ ታላቂቱ፡ ክፍል፤ የኤውሮፓ፡ ምሥራቅ። የቱርክ፡ አገር፡ ደግሞ፡ ለብቻዋ፡ ታናሽ፡ እስያ፡ ትባላለች፡ (ራእ፩፡ ፲፩)።

እስከ፤(እስ፡ከ። ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ)፤ በቁሙ፤ በቅርብና፡ በሩቅ፡ ሲገባ፤ እስክ፡ እስኪ፤ በትርጓሜ፡ ዐማርኛ፡ ድረስ፡ ይኾናል። እመ፡ ሶበ፡ ጊዜ፡ ኀበ፡ ለ፡ ነ፡ ያዳምቁታል፡ በር፡ ይከፍቱለታል፤ ሳይከፍቱለትም፡ እስከ፡እልሀቅ፡ወእረሥእ፤እስከ፡ይመሲ፤እስከ፡ይጸብሕ፡እያለ፡ብቻውን፡ይገባል። ሲዘረዝር፡ ግን፡ ነን፡ በር፡ ከፋች፡ አድርጎ፡ እስከኔየ፤ ኔከ፡ ኔኪ፡ ኔሁ፡ ኔሃ፡ ኔን፡ እያለ፡ በን፡ ይዘምታል። የቦታን፡ የጊዜን፡ የስፍርን፡ የቍጥርን፡ የሥራን፡ ኹሉ፡ ፍጻሜ፡ መድረሻውን፡ መክተቻውን፡ ያሳያል። እስከ፡ሶበ፡እመጽእ። እስከ፡ጊዜ፡ይሠርቅ፡ፀሓይ። በጽሐ፡እስከ፡ኀበ፡ልጓመ፡ፈረስ። ተከዘት፡ነፍስየ፡እስከ፡ለሞት። እስከነ፡ዐረብ፤ የመዕለው፡ ኹሉ። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ ፍጻሜና፡ ጫራሽ፡ በሌለው፤ ኢወለደት፡ እስከ፡ አመ፡ ሞተት። ኢያእመራ፡ እስከ፡ አመ፡ወለደት፡እያለ፡ ይገባል፡ (ዕር፲፬፡ ቍ፳፰)።

እስኩ፤(እስ፡ኩ)፤ የጥያቄና፡ የምክር፡ የልመና፡ ቃል፤ እስኪ፡ እባክኽ። ንግርኒ፡እስኩ። እስኩ፡ፍታሕ፡ለሊከ። እስኩ፡ስምዐኒ። እስኩ፡ ሀበኒ፡እያለ፡ በኋላም፡ በፊትም፡ ይገባል። አንዳንድ፡ ጊዜም፤ ተምኔት፡ ተግዳሮት፡ ዘቻ፡ ግን፡ ይኾናል። እስኩ፡ንርአይ፡እስኩኬ፡ንርአይ። ይዜንዉከ፡ እስኩ፡ ወይንግሩከ። እስኩ፡ እመ፡ ኢትገንዩ፡ለምስል፡ወኢትስግዱ፡(ድጓ። ኢሳ፲፬፡ ፲፪። ዳን፫፡ ፲፭)።

አሰከ፤(የአስክ፡ ይእስክ፤ አሲክ፡ ከት)፤ ዐሸ፡ አኰላሸ፤ ሰነጋ፤ ቀጠቀጠ፤ ሰለበ፡ ቈረጠ። ደረሰ፡ ነካ፤ አዋደደ፡ ሰካ፤ የተባት፡ ያለሌ፡ ያውራ።

እስኪት፤(ብ፡እስኪታት፤ አሰከት። ዕብ፡ ኤሼኽ። ሱር፡አሽከ)፤ ቈላ፤ የቈላ፡ ፍሬ፤ ቈለጥ፡ አስከሉ፡ ዕንቍላሉ። ቍልሕን፡ ተመልከት። ዘአሐቲ፡እስኪቱ። አልዐለት፡እዴሃ፡ወአንዘቶ፡በክልኤሆን፡አሰከቲሁ፡(ዘሌ፳፩፡ ፳። ዘዳ፳፭፡ ፲፩)።

እስኪት፤ አባለ፡ ዘርዕ፤ ላይኛው፡ ዘንጉ፤ መድረሻ፡ ማለት፡ ነው። ዘሞተ፡እስኪቱ፡በሥራይ። ሠጠቁ፡ መላእክት፡ እስኪቶ፡ ለማር፡ ኤልያስ፡ ሊቀ፡ ምኔት፡ መነከሳይያት፡ ሶበ፡ ኮነ፡ ምስሌሁ፡ በህየ፡ ፍትወት። ለእለ፡ ይዜምዉ፡ በእንስሳ፡ ይትመተር፡እስኪቶሙ። ብእሲ፡ዘይፈኑ፡እስኪቶ፡ውስተ፡ መንደቅ፤ አው፡ ውስተ፡ ስቍረት፤ አው፡ ውስተ፡ እዴሁ፡ ወይወፅእ፡ እምኔሁ፡ ፍትወት፡ (መጽ፡ ፈ። ፈልክ፡ ፳፩። ፈ፡ መ፡ ፯፡ ፩። ፍ፡ ነ፡ ፵፰። ሲኖ ደ)። አንዳንድ፡ መምህራን፡ ስከየ፡ እስከየ፡ ብለው፡ ይገሱና፡ እስኪትን፡ ከዚህ፡ ያወጣሉ፤ ፍችውንም፡ እሶቃሽ፡ አስከሳሽ፡ እስከ፡ ሞት፡ አድራሽ፡ ይሉታል። ዘየዐቅብ፡እስኪቶ፡የዐቅብ፡ሕይወቶ፡(ፈላስ)።

አሰከት፤ ጫጕኝ፡ የጕያ፡ ጠጕር፡ ሸከሬ፡ ቍርንድድ። አሽከት፡ ወይም፡ አሸከት፡ የገብስና፡ የባቄላ፡

ዐረም ፡ ሸክራ ፡ ቅጠል ፡ በወይና ፡ ደጋ ፡ የሚበቅል ። (ተረት) ፤ ያይጥ ፡ ዱለት ፡ ማስፈያው ፡ አሽከት ።

ኤስኬዶሬ ፤ (ጽር ፡ ኤክሴድሬ) ፤ የዕቃ ፡ ቤት ፤ ዕልፍኝ ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፵፬) ።

አስካል ፤—ዘለላ ፡ ፍሬ ፤—ሰኪል ፡ ሰ ከለ ፤ ሰክል ።

አስኬማ ፤ (ጽር ፡ ስኺማ) ፤ ልብስ ፤ መ ልክ ፤ ቅርጽ ፡ ገጽ ። ንሥአ ፡ አርኣያ ፡ ገብር ፡ ወኮነ ፡ በ አምሳለ ፡ ሰብእ ፡ ፀአስኬማሁ ። ወበአስኬማሁ ፡ አስ ተርአየ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

አስኬማ ፤ (ሱር ፡ ኤስኪማ) ፤ በቁሙ ፤ ል ብስ ፡ ምንኵስና ፤ ከቀሚስ ፡ ከቅናት ፡ ከቆብ ፡ በኋላ ፡ በ መጨረሻ ፡ የሚለበስ ፤ የፍጻሜ ፡ ምንኵስና ፡ ምልክት ። ይኸውም ፡ ከነት ፡ ካንቀልባ ፡ እንደ ፡ እንቢያጕሥ ፡ ኹኖ ፡ የሚሠራ ፡ ፲፪ ፡ ትእምርተ ፡ መስቀል ፡ ያለበት ፡ ነው ። ካስኬማ ፡ በኋላ ፡ ባሕታዊ ፡ መኾን ፡ መዝጋት ፡ አጽንዖ ፡ በኣት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ከገዳም ፡ መውጣት ፡ ወደ ፡ ዓለም ፡ መግባት ፡ ክልክል ፡ ነው ። መልአኩ ፡ ለእ ንጦንዮስ ፡ ስለ ፡ ሰጠውና ፡ ምንኵስና ፡ ሕገ ፡ መላእክት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ልብሱም ፡ አስኬማ ፡ መላእክት ፡ ይባላል ። አልበስዎ ፡ አስኬማ ፡ ዘመላእክት ። ዳንኤል ፡ አስ ኬማ ፡ መላእክት ፡ ዘለብሰ ። አስኬማክኒ ፡ አልባቲ ፡ ሙስና ፤ (ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ኅዳ፲፯ ። ድጓ) ።

አስከሬን ፤ (ናት ። ሮማይ ፡ ስክሪኒ ዉም) ፤ የገንዘብ ፡ መያዣ ፤ ታናሽ ፡ ማፋዳ ፡ ኩረጆ ፤ ቀ ናማት ፡ ከረጢት ፤ ኪስ ፡ ሙዳይ ፤ ተረንተራ ። የወርቅ ፡ የብር ፡ የገንዘብ ፡ ማኖን ፤ የልብስ ፡ የጌጥ ፡ የሽልማት ፡ መዝገብ ፤ ግምጃ ፡ ቤት ፡ ቤተ ፡ መዛግብት ፡ (ዮሐ፲፪ ፡ ፮ ። ፲፫ ፡ ፳፱) ። መባአ ፡ አስከሬን ፡ ይሁዳ ፡ የዐቅብ ። መጋቤ ፡ አስከሬን ። ይሳሕዉ ፡ አስከሬናተ ፡ ሰር ጕኪ ፡ (ዲድ ፡ ፳፱ ። ሲኖዶ ። ኢሳ፫ ፡ ፳፮) ።

—፤ መቃብር ፤ የሬሳ ፡ ማኖን ፤ ርጥብ ፡ ሬሳ ፡ ወይም ፡ ደረቁ ፡ የፈረሰው ፡ የበሰበሰው ። ይህ ፡ ደግሞ ፡ የንፍስ ፡ ሣጥን ፡ ማለት ፡ ነው ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ አይወጣም ።

እስኪት ፤—እስከ ፤—አሰከ ።

አስል ፤ (ትግሬ ፤ ዐረ) ፤ ዘር ፤ ሥር ፤ ጕንድ ፡ የትውልድ ፡ ምንጭ ።

እስላም ፤—በቁሙ ፤—ሰሊም ፡ ሰለመ ፤ አስለመ ።

እስመ ፤ (እስ ፡ መ) ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ አገ ባብ ። ና ፡ ስለ ፡ እንደ ፡ ብሎ ፡ ቢል ፡ እኮ ፡ ቢያ ፡ ይኾ ናል ። አንዘ ፡ ይሒሶን ፤ እስመ ፡ ኢነስሓ ። ምንትኑ ፡ ዝ ፡ ነገር ፤ እስመ ፡ ይኤዝዞሙ ። ንእዶ ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ጠቢብ ፡ ገብረ ፤ ና ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፳ ። ሉቃ፱ ፡ ፴፯ ። ፲፯ ፡ ፰) ። ሞተ ፡ እስመ ፡ ሐመ ፤ ተርፈ ፡ እስመ ፡ ደ ከመ ፤ መጽለወ ፡ እስመ ፡ ጾመ ፤ ስለ ። ናና ፡ ስለ ፡ እ ንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ና ፡ በገባበት ፡ ስለ ፤ ስለ ፡ በገባ በት ፡ ና ፡ ይገባል ። ዘይክሕድ ፡ ወይብል ፡ እስመ ፡ ኢየሱስ ፡ ኢኮነ ፡ መሲሐ ። እሙን ፡ ነገር ፡ እስመ ፡ ክ ርስቶስ ፡ መጽአ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ። ጽሑፍ ፡ እስመ ፡ አሐዱ ፡ እምአኀው ፡ መጽአ ፤ እንደ ፡ (፩ዮሐ ፡ ፪ ፡ ፳፪ ። ፩ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፶፱) ። አምጽኡ ፡ ወርቀ ፡ እስመ ፡ ንጉሥ ፡ ውእቱ ። ንጉሥ ፡ ነውና ፤ ንጉሥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ንጉሥ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፤ ንጉሥ ፡ ነው ፡ ብለው ፤ ንጉሥ ፡ ነኽ ፡ ሲሉ ፡ ያሰኛል ። ብለውና ፡ ሲሉ ፡ የው እቱ ፡ ማቅኛ ፡ ትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ የእስመ ፡ ዘይቤ ፡ አይደለም ። ጸዐሉ ፡ እስመ ፡ ገብር ፤ አልዐሉ ፡ እስመ ፡ ኄር ፤ ባሪያ ፡ ብሎ ፤ ለጋስ ፡ ብሎ ፡ እያሰኘ ፡ በ ሚስማማው ፡ ቃል ፡ ይፈታል ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ናሁ ፡ ይኾናል ፤ ናሁ ፡ ደግሞ ፡ እስመ ፡ ይኾናል ። እኮና ፡ ቢያ ፡ ሲኾን ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ ነው ። እስመ ፡ ብዙኃን ፡ እለ ፡ አንዙ ፤ ብዙ ፡ ናቸው ፡ እኮ ፤ እኮን ። እስመ ፡ ርኢክ ኒሁ ፡ አመንክኒ ፤ አይተኸ ፡ ቢያ ፤ ስለ ፡ ተብሎም ፡ ይፈ ታል ። እስመ ፡ እንዘ ፡ ትሰምዐ ፡ ተጸመምከኒ ፤ ሰም ተኸ ፡ ቢያ ፤ እየሰማኸ ፡ ቢያ ፡ ያሰኛል ። የቀረውን ፡ ባገ ባብ ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቀ፳፮) ።

አስማድዮስ ፤ (ጽር ፡ አስሞዴዎስ) ፤ የጋኔን ፡ ስም ፤ ሾተላይ ፡ ጋኔን ፤ በሴት ፡ ዐድሮ ፡ ወንዶች ፡ በወንዶች ፡ ዐድሮ ፡ ሴቶች ፡ የሚፈጅ ፡ (ጦቢ፫ ፡ ፰ ፡ ፲፯ ። ዮሐ፱ ፡ ፲፰ ። ማቴ፳፱ ፡ ፳፩—፳፯) ።

አሶንያ ፤ ጨረቃ ፤ የጨረቃ ፡ ስም ። እብላንና ፡ ኤራስን ፡ ተመልከት ፡ (ሔኖ፸፰ ፡ ፪) ።

አስፈሊጦስ ፤ (ጽር ፡ አስፋሊቶስ) ፤ የ ጡብ ፡ የሸክላ ፡ ጭቃ ፤ የሙጫ ፡ ቅጥራን ፡ ለጡብ ፡ ለሸ ክላ ፡ የሚቀባ ፤ የሚለቀለቅ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ስሊጥ ፡ የባሕር ፡ ዐረፋ ፡ ይሉታል ፡ (ዘፀ፪ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ፵፯ ። መቃ ፡ ገ፪ ። ስንክ ፡ ታኅ፪) ።

አስፌም ፤ (ጽር ፡ ሄሴፊም ። ዕብ ፡ አሱ ፊም) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ መከነ ፡ ጉባኤ ፤ መሰብሰቢያ ፡ መ ከማቻ ፤ ወይም ፡ ከምቹዎች ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለብሉ ዮች ፡ ግን ፡ ዐጥረ ፡ ገጥ ፡ ይሉታል ፤ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ መ ቅረቡን ፡ ያሳያል ፡ (፩ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፲፯) ።

እስፍንቱ ፤–ስንት ፤ ምን ፡ ያኽል ፤—ሰ ፈን ፡ ሰፈነ ፡ ስፍን ፤ እስፍንት ።

እስፍንቶፎኔሕ ፤ (ጽር ፤ ቅብጥ ፡ አብሰ ንቶምፋኔኽ) ፤ የፍልስፍና ፡ ስም ፡ ፈርዖን ፡ ለዮሴፍ ፡ ያወጣለት ፤ ከሣቴ ፡ ኅቡእ ፤ ማእምረ ፡ ኅቡኣት ። ጸፈንን ፡ ተመልከት ። (ዘፍ፵፩ ፡ ፵፭) ።

አስፋር ፤ (ዐረ ፡ አጽፈር) ፤ ያይነት ፡ ስም ፤ ብጫ ፤ ወርቅ ፡ የሚመስል ። አክደር ፡ ወአስፋር ፡ (መቃ ፡ ገ፫) ።

አስፋርስ ፤ (አው ፡ መስፈርስ) ፤ የወፍ ፡ በሽታ ፤ ሰውነት ፡ ወይባ ፡ የሚያስመስል ፡ ብጫ ፡ የሚያ

ደርግ ። ወየሐምምም ፡ ሕማመ ፡ መስፈርስ ፡ (ስንክ ፡ ሐምሯ) ።

አስፈር፤(ጽር፡ሬጎስ። ዕብ፡ዳሌቴት)፤ ብርቱ ፡ ትኵሳት ፡ ከልክ ፡ ከመጠን ፡ ያለፈ ። የሆድ ፡ በሽታ፤ ብጫ ፡ የሚያደርግ፤ የሚያጠወልግ ። ይቀሥፊከ ፡ እግዚ፤ በደዌ ፡ ሲሕ ፡ ወበፈፀንት ፡ ወበአስፈር ፡ (ዘዳ ፳፰ ፡ ፳፪) ።

አስፌር ፤—ዓምና ፤— ሰፌር ፡ ሰፈረ ።

ኤስፋር፤(ዕብ፡ኤሽፋር)፤ ክፍል ፡ ዕድል፤ የሥጋ ፡ መቍነን ፤ አንድ ፡ ሙዳ ፤ ጉማ ፤ የልጃገረድ ፡ ጡት ፡ የሚያኽል ። ፋር ፡ የሚዘኑ ፡ ስም ፤ ልኩ ፡ ፯ ፡ ጉማ ፡ የሚያንሣ ፤ ኤስፋር ፡ የፋር ፡ ፯ኛ ፡ እጅ ፤ ከ፯ ፡ አንድ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፮ ፡ ፫) ።

አስፈሬድ፤(ዳት ። ጽር ፡ ስፒሪዶስ) ። ቅርጫት፤ እንቅብ፤ ወራንታ፤ የእንቅብ ፡ የቀፎ ፡ የጐታ ፡ ዐይነት፤ ከቀጫጭን ፡ ሐረግ ፡ ከለበቅ ፡ ከሸንበቆና ፡ ከቀርከሓ ፡ የሚሠራ ፡ (ማቴ፲፭ ፡ ፴፯ ። ማር፰ ፡ ፰ ። ግብ፱ ፡ ፳፭ ። ገድ ፡ ተክ ። ዳን፲፫ ፡ ፴፫) ።

አስቀጢን፤(ጽር፡ስታክት)፤ ጥሩ ፡ ሽቱ፤ ከዕጣን ፡ ከከርቤ ፡ የሚወጣ፤ ለትኵስ ፡ ሬሳ ፡ የሚቀባ፤ ሬሳን ፡ እንዳይገማና ፡ እንዳይፈርስ ፡ እንዳይበሰብስ ፡ የሚያደርግ ። ሐነጠንና ፡ ስጡቃጤን ፡ እይ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (አቡሻ ፡ ፵፰) ።

አስቈጥስ፤(ሮማይ ፡ አስኬታ)፤ በረሓ፤ የበረሓ ፡ ስም ፡ በምድረ ፡ ግብጽ ፡ ውስጥ ፡ ያለ፤ የመቃርዮስ ፡ ክፍል ፡ ገዳመ ፡ ሲሃት ። አ ፡ አልቦ፤ ስኬታ ፡ ጽላሎት፤ በተገናኝ ፡ አልቦ ፡ ጽላሎት ፡ ማለት ፡ ነው ። ቀድሞ ፡ ብዙ ፡ ገዳማት ፡ ነበሩበት፤ ዛሬ ፡ ያሉት ፡ ግን ፡ ፬ ፡ ብቻ ፡ ናቸው፤ የታላቁ ፡ መቃርዮስና ፡ የመክሲሞስ ፡ የዱማቴዎስ ፡ ያባ ፡ ብሶይና ፡ የዮሐንስ ፡ ከማ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯ ፡ ፊልክ) ። በቅብጥ ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ ሚዛን፤ የሚዛን ፡ ሳሕን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ገዳመ ፡ አስቈጥስ ፡ ዘበትርጓሜሁ ፡ መዳልወ ፡ አልባብ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳) ።

አስቀሎብ ፤ አርስጣላብ፤ የፍልስፍና ፡ ክታብ፤ መጽሐፈ ፡ ኮከብ ። አስቀሎባና ፡ አርስጣላብ ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ናቸው ። ወገብረ ፡ በጥበብ ፡ መጽሐፈ ፡ አስቀሎባ ፡ ወራእየ ፡ ከዋክብት ፡ ወመዳልወ ፡ ፀሓይ ፡ (ክብ ፡ ነገ) ።

አስቁፍ ፤ (ዐረ ፡ ኡስቁፍ) ፤ ኤጲስቆጶስ፤ ሲያበዛ ፡ አስቃፍ ፡ ይላል ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፫ ። ነሐ፳፱) ።

አሰር ፤—ፍለጋ ፤—አሚር ፡ አሠረ ።

(ጥ) **አሰረ ፤—ቀጠረ ፤ ዐሥር ፡ አደረገ ፤—ዐሥሮ ፤ ዐሠረ ።**

አሶር ፤(ዕብ ፡ አሹር) ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ታችኛው ፡ ሶርያ ፡ ነነዌ ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፲፩ ፡ ፳፱) ።

አሲር ፤ሮት ፤(አሰረ ፡ የአስር ፡ ይእስር ፡ ይእ ። ዕብ ፡ አሳር ። ሱር ፡ ኤሳር ። ዐረ ፡ አሰረ) ፤ ማሰር ፤ ማቈራኘት ፤ ማጣመር ፡ ማዛወግ ፤ ኹለቱን ፡ ሦስቱን ፡ ወይም ፡ ብዙውን ፡ አንድ ፡ ማድረግ ፤ ማከት ፡ መተብተብ ፤ ማጋዝ ፡ ማውገዝ ፤ መገዘት ፡ መለየት ። እስሮ ፡ በእዴሁ ፡ ወእገሪሁ ። ወአሰረ ፡ ኀሊናሁ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ። የአስር ፡ በአሥራው ። እስርዎሙ ፡ ክላስስተ ። የአስሩ ፡ ጾረ ፡ ዐቢየ ። አሰሮ ፡ ለሰይጣን ። አውገዝነ ፡ ወአሰርነ ፡ (ሒኖ፲ ፡ ፬ ። ፊልክ ፡ ፳፬ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ማቴ ፲፫ ፡ ፴ ። ፳፫ ፡ ፬ ። ድጓ ። መቅ ፡ ታም) ።

አሳሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ አሰርት) ፤ በቋሙ ፤ የሚያስር ፡ አንድ ፡ የሚያደርግ ። አግዐዝነ ፡ ለሕልነ ፡ እማእሰረ ፡ ኀጢአት ፡ ዘአሰረነ ፡ አሳሪ ። ወአሳሪሁ ፡ (ግንዘ ። መቅ ፡ ወን) ።

አእሰረ ፤ አሳሰረ ፤ አስጋዘ ።

ተአስረ ፤ ታሰረ ፤ ተቈራኘ ፤ አንድ ፡ ኾነ ። ከመ ፡ ከልብ ፡ ዘየሐውር ፡ ለተአስሮ ። ተአስረ ፡ ስሲሁ ፡ እደዊሁ ፡ ወእገሪሁ ። ተአስረት ፡ ነፍስ ፡ በሥጋ ። ነፍሰ ፡ ዮናታን ፡ ተአስረት ፡ በነፍሰ ፡ ዳዊት ፡ (ምሳ፯ ፡ ፳፪ ። ግብ፳፩ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ ። ፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፩) ።

ተአሰረ ፤ ተሳሰረ ፤ ተቈራኘ ፤ ተቈላለፈ ።

እሱር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ስርት) ፤ የታሰረ ፤ የተሳሰረ ፤ የተቈራኘ ፤ አንድ ፡ የኾነ ፤ እስር ፤ እስርስር ። ንዋይ ፡ ዘሒኮነ ፡ እሱረ ፡ ማእሰር ፡ ላዕሌሁ ። እሱራን ፡ ውስተ ፡ ፈለገ ፡ ኤፍራጥስ ። እመ ፡ ኮንከ ፡ እሱረ ፡ ምስለ ፡ ብእሲትከ ። ብእሲት ፡ ዘእስርት ፡ በሕግ ። ዘአሰርከ ፡ በምድር ፡ ይኩን ፡ እሱረ ፡ በሰማያት ፡ (ዘኍ፲፱ ፡ ፲፭ ። ራእ፱ ፡ ፲፬ ። ፩ ፡ ቆ ፡ ፳፱ ፡ ፭ ። ፳፭ ። ማቴ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱) ።

እስረት ፤ ማሰር ፤ መታሰር ፤ አስተሳሰር ፤ እስራት ፤ እስርነት ። ውሂብ ፡ እምድኅረ ፡ ስኢል ፡ እስርት ፡ እድ ፡ ውእቱ ፤ ወውሂብሰ ፡ ዘእንበለ ፡ ይስአል ፡ ፈቲሐ ፡ እድ ፡ ውእቱ ። በእንተ ፡ እስረቱ ፡ በሐብል ። ለዘይደልዎ ፡ እስረት ። አሰርዎሙ ፡ ክቡደ ፡ እስረተ ፡ (ፈላስ ። አዋል ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፭ ። መቃ ፡ ገ፪) ።

ማእሰር ፤(ራት ፤ መአስር ። ማእሰርት ፤ መአስርት ፤ ታት) ፤ ማሰሪያ ፤ መታሰሪያ ፤ የእስራት ፡ ቦታ ፤ መጣሪያ ። ታወፅአሙ ፡ ለሙቁሓን ፡ እማእሰር ። ማእሰርተ ፡ ኀጺን ። መኣስርቲሃ ፡ ሰርጐ ፡ ያክንት ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፯ ። ሔኖ፳፩ ፡ ፫ ። ሚራ፯ ፡ ፴) ።

— ፤ ልባጥ ፡ ልብጣት ፤ የናስና ፡ የግንብ ። ወማእሰሩ ፡ በዕፀ ፡ ብሔር ፡ (፩ዕዝ ፡ ፯ ፡ ፳፱) ።

ማእሰረ ፡ ግዘት ፤ የግዝት ፡ ቃል ፤ ውጉዝ ፡ ማለት ፡ (አፈ ፡ ተ፱) ።

ማእሰረ ፡ ልሳን ፤ ድዳነት ፤ ዝምታ ፡ (ማር ፡ ፯ ፡ ፴፭) ።

ማእሰረ ፡ ዐመፃ ፤ ኀጢአት ፤ ክሕደት ፡ (ቅዳ) ።

ማእሰረ፡ ሰላም፤ ፍቅር፤አንድነት፡(ኤፌ ፬፡፫)።

ማእሰረ፡ ተዋስበ፤ የግቢ፡ ሥርዐት፤ ተከሊል፡ ቃል፡ ኪዳን፡(ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፬)። በነገር፡ ኹሉ፡ እየተናበበ፡ እንደ፡ ስልቱና፡ እንዳወራረዱ፡ ይፈታል።

አስተአሰረ፤ አስተሳሰረ፤ አያያዘ፤ አዋሰበ፤ አቈረኛኘ።

አስራብ፤—ፈሳሾች፤—ሰሬብ፡ ሰረበ፤ ሰርብ።

አሶርዮን፤(ጽር፡ አሳሪዎን። ዕብ፡ ኢሳር)፤ ታናሽ፡ ገንዘብ፤ የገንዘብ፡ ክፍል፤ እንደ፡ ሶልድና፡ እንደ፡ ቤሳ፡ ያለች፡ መዳብ፤ ንሓስ፡(ማቴ፲፡ ፲፱። ሉቃ፲፪፡ ፮)።

ኤሲሳህ፤(ዕብ፡ አሺሻህ)፤ የወይን፡ የበለስ፡ ቋንጣ፤ የመጠጥ፡ ዕቃ፤ ብርጭቆ፡ ጠርሙዝ፡ የመስለው፡ ኹሉ፤ በመሣሪያው፡ ጠጁን፡ መናገር፡ ነው፤ ባለብሉዮችም፡ የወይን፡ ጠጅ፡ የዘቢብ፡ ጐድጓድ፡ ይሉታል። ምስጢሩ፡ ግን፡ ስሑንና፡ ስድስን፡ ያሳያል፤ የኢን፡ ፮ኛ፡ እጅ፡ ፮ኛ፡ ክፍል፡ ወይም፡ ከ፮፡ ፩፡ ማለት፡ ነው። የኢንንና፡ የኤስፋርን፡ ፍች፡ እይ፡(፩ዜና፡ ፲፮፡ ፫)።

እሳት፤—በቊሙ፤—አሲው፡ አሰወ።

አስተ፤(አስ፡ ተ)፤ አስ፡ የማስደረግ፤ ተ፡ የመደረግና፡ የመደራረግ፡ ልማድ። በተገናኝ፡ ኹለቱ፡ አንድ፡ ሲኾን፤ አስተ፡ የማድረግና፡ የማስደረግ፡ የማደራረግ፡ ይኾናል፤ መደቡ፡ ግን፡ የማደራረግ፡ ነው። የማድረግና፡ የማስደረግ፡ ሲኾን፡ ሥርወ፡ ቀለሙን፡ ግእዝና፡ ሳድስ፡ ያደርጋል፤ ይኸውም፡ በአ፡ ፈንታ፡ ስለ፡ ገባ፡ ነው። ግእዝ፡ ሲያደርግ፤ ገበረ፡ አስተገበረ፤ ሐመመ፡ አስተሐመመ፤ ሐመቀ፡ አስተሐመቀ፤ ሐቀረ፡ አስተሐቀረ፤ ዐጸበ፡ አስተዐጸበ፤ ቀጸለ፡ አስተቀጸለ፤ ረሰየ፡ አስተረሰየ፡ ይላል። ሳድስ፡ ሲያደርግ፤ በፅዐ፡ አስተብፅዐ፤ በቍዐ፡ አስተብቍዐ፤ ነፍሰ፡ አስተንፈሰ፤ ነተነ፡ አስተንተነ፤ ፈሥሐ፡ አስተፍሥሐ፤ ርእየ፡ አስተርአየ፤ ሰረየ፡ አስተስረየ፡ ይላል። የማደራረግ፡ ሲኾን፡ ግን፡ ሥርወ፡ ቀለሙን፡ ራብዕ፡ ያደርጋል፤ መለዮው፡ ይህ፡ ነው። ይህም፡ በደረ፡ አስተባደረ፤ ገብአ፡ አስተጋብአ፤ ደለወ፡ አስተዳለወ፤ ወደየ፡ አስተዋደየ፤ ነበረ፡ አስተናበረ፤ ሠነየ፡ አስተማነየ፤ ቀተለ፡ አስተቃተለ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ ያሳያል። ልማድን፡ ተመልከት።

ኤስቴኤኪራን፤(ጽር፡ ኢኽሲኢራን)፤ ዓማት፤ ዓሦች፤ ዓማዎች። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ዓማ፡ ወጋሮች፡ ይሉታል፡(ነሐ፲፪፡ ፴፱)።

እስትጉቡእ፤—ክምቹ፤—ገብአ፡ አስተጋብአ።

ኤስታዎስ፤(ጽር፡ ኤስ፡ ቴዎስ)፤ አሐዱ፡ አምላክ፡(ስንክ፡ ኅዳ፲፱። ሚያ፴)።

አስትዓ፤—ግብር፤—ሰቲዕ፡ ሰትዐ።

አስቲር፤(ትግሬ)፤ ሰማይ፤ ጠፈር፤ አየር፡ ፈለክ።

አስታር፤(ዕብራ)፤ ሰማያዊ፡ ጠፈራዊ፡ ኮከብ፤ ኮከበ፡ ሠርክ፡ ፀሓይ፡ ስትገባ፡ ወዲያው፡ ታይቶ፡ ወዲያው፡ የሚጠፋ፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ አስታር፡ ቦሸሸ፤ ወይም፡ አስታርቦ፡ ሸሸ፡ የሚባል። ኮከባዊ፡ ዕንቍ፤ አበባ፤ የባሕር፡ እንስሳ፤ መልኩና፡ ቅርጹ፡ ኮከብ፡ የሚመስል፡ የኮከብ፡ ዐይነት። እስመ፡ ኢይሁቦ፡ እግዚ፡ አስታረ፡ ሞገስ፡(ሚራ፴፯፡ ፳፩)። ጽርኡ፡ ግን፡ ኢተውህቦ፡ ጸጋ፡ እግዚ፡ ይላል።

አስትሮን፤(ጽርእ)፤ ግዘፈ፡ ብርሃን፤ ስሌዳ፤ ክበብ፤ ወይም፡ ግዙፋን፡ ብርሃናት፤ ፀሓይ፡ ጨረቃ፡ ኮከብ።

አስታር፤(ዐረ፡ ኢስታር)፤ ስጢጥራ። የስጢጥራን፡ ፍች፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። አስታር፡ ዘይቤ፡ ፲፪፡ ወቄት፡ ይላል፤ የግምት፡ አፈታት፡(ጥሬ፡ ሰዋ)።

አስቴር፤(ዕብ፡ ኤስቴር)፤ ኅብእት፤ ስውርት። ወለት፡ ዘስማ፡ አስቴር፡(አስቴ፪፡ ፯)።

አስጳዳቶስ፤(ጽር፡ አስፓላቶስ)፤ የሽቱ፡ ዕንጨት፤ እሾኽም፤ ሥሩ፡ ከሽቱ፡ ጋራ፡ የሚቀመም፡ የሚነጠር። ባለብሉዮች፡ ደርሶኒ፡ ይሉታል፡(ሚራ፳፬፡ ፲፭። አርጋ፡ ፮)።

ኤቲ፤(ጽርእ)፤ ንጥፍ፡ ደንጊያ፤ ሰፊ፡ ታላቅ፡ ልሙጽ፡(፫ነገ፡ ፩፡ ፱)።

አቲው፤ ዎት፤(አተወ፤ አቶ፡ የአቱ፡ ይእቱ። ዕብ፡ አታህ። ሱር፡ አታእ። ዐረ፡ አታ)፤ መግባት፤ መመለስ፤ መምጣት፤ አቶ፡ መባል፡ ከሰው፡ ቍጥር፡ መግባት፤ አቻ፡ መኾን፡ መተካከል፤ ከሚስት፡ ከባልንጀራ። ተአቱ፡ መቃብሪከ። እቱ፡ ኀበ፡ ሕዝብከ። ወአተወ፡ እምኀበ፡ መዝበር። ለእመ፡ ደኀነ፡ አቶክሙ። ይጐነዲ፡ አቲወ፡(ኢዮ፩፡ ፳፮። ዘዳ ፴፪፡ ፶። ኤር፲፱፡ ፲፬። ጦቢ፩፡ ፲፮። ማቴ፳፬፡ ፵፰)።

አታዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት፤አተውት)፤ የሚገባ፡ ገቢ፤ ተመላሽ፤ መጪ፤ አቻ፡ እኩያ።

እትወት፤ መግባት፤ መመለስ፤ ምለሳ፤ አመጣጥ። በንግደትከ፡ ወበእትወትከ። ቡሩክ፡ ይኩን። ውፍረትክሙ፡ ወእትወትክሙ፡(መዝ፡ ፻፳። ግንዘ)። እንዘ፡ የአቱ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ እትወቶ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡(ማር፲፭፡ ፳፩። ሉቃ፳፫፡ ፳፮)።

—፤ ምርት፤ ውጤት፤ የምድር፡ ዐላባ፤ ፍሬ። በአምጣነ፡ እትወተ፡ እክለ፡ ገራህቱ። ወይከውን፡ እትወቱ፡ ለእለ፡ ይነድቁ፡ ሀገረ። በእትወተ፡ አክማሪሁ። እንበለ፡ ዘርዕ፡ እምድር፡ እትወተ፡(ዘሌ፳፮፡ ፲፮። ሕዝ፵፰፡ ፲፰። መቃ፡ ፫፱። ድጓ)።

አእተወ፤ አገባ፤ አስገባ፤ መለሰ፤ አመጣ። ዅሎ፡ ጸረ፡ ያእትዉ፡ ኢየሩሳሌም። ያእትዎሙ፡ ብሔሮሙ። ያእትዉ፡ ጸባሕተ፡ ለንጉሥ፡ (ነሐ፲፫፡ ፲፭። ኢሳ፲፱፡ ፲። ፩ዕዝ፡ ፱፡ ፮)።

ምእታው፤ (ዋት)፤ መግቢያ፤ ማግቢያ፤ መመለሻ፤ መምጫ፤ ቤት፡ አገር። ከሙ፡ ይኩን፡ ምእታዊክሙ፡ ኀበ፡ መላእክት። ምእታዊሆሙ፡ ውስተ፡ ፈለገ፡ ሲኦል። ወምእታዉስ፡ አርማቴም። ምእታወ፡ አፍራሲሁ፡ እምነ፡ ግብጽ፡ (ሄርማ። ቀሌ። ፩ነገ፡ ፮፡ ፲፮። ፫ነገ፡ ፲፡ ፳፰)።

እቶን፤ (ናት። ሱር፡ አቱና። ዐረ፡ አቱን)፤ የማድ፡ ቤት፤ ፋርን፤ ማብሰያ፡ መጋገሪያ፤ ምድጃ፤ የእሳት፡ ጕድጓድ፤ አጕዶ፡ ኖራ፡ ክሰል፡ የሚያወጡበት፤ ጡብ፡ ሸክላ፡ የሚተኰሱበት። ብሱል፡ በእቶን። ከመ፡ እቶን፡ ዘአንደዱ፡ ለኀቢዘ፡ ኅብዝት። ለእመ፡ ገብረ፡ አሐዱ፡ እቶነ፡ ዘየዐርግ፡ እምኔሁ፡ ጢስ። በዓለ፡ እቶን። እቶነ፡ ገሃነም። እቶነ፡ ኀጺን፡ (ዘሌ፪፡ ፬። ሆሴ፯፡ ፬። ፍ፡ ነ፡ ፴፯። ፳፫። ሱቱ፡ ዕዝ፯፡ ፭። ዘዳ፬፡ ፳)።

እትዌቄህ፤ (ዕብ፡ አቴቄይሃእ)፤ የግንብ፡ ዐምድ፤ ሕንጻውን፡ ለማጽናት፡ ዐብሮ፡ የተሠራ፤ ዐልፎ፡ ዐልፎ፡ የቆመ፤ ከላይ፡ በቀስተ፡ ደመና፡ የተያያዘ፡ (ሕዝ ፵፩፡ ፳)።

ኢትዮጵያ፤ (ጽር፡ ኢቲዮፒአ። ዐረ፡ ሱዳን። ዕብ፡ ኵሽ፤ ስመ፡ ነገድ)፤ የመልክና፡ የሕብር፡ የሀገር፡ ስም፤ የሱዳኖች፡ አገር፡ መላው፡ ጠቅላላው፤ ከግብጽ፡ ቀጥሎ፡ ያለው። ጥቍር፡ ጠቋራ፡ ከሰልማ፤ የጥቍሮች፡ አገር፡ ማለት፡ ነው። ኢትዮጵያ፡ ታበጽሕ፡ እደዊሃ፡ ኀበ፡ እግዚ። ዅሎሙ፡ ኢትዮጵያ፡ ዘጸሊም፡ ሥጋሆሙ። ወቦ፡ ዘትከውን፡ ኀሳረ፡ በኀበ፡ ካልኣኒሃ፡ ከመ፡ ቀፊጺ፡ ገጽ፡ በኀ፡ ኢትዮጵያ፡ ወኖባ። ኖባ፡ የነገድ፡ የሀገር፤ ኢትዮጵያ፡ የመልክ፡ የሕብር፡ ስም፡ (መዝ፡ ፷፯። ቀሌ። ፍ፡ ነ፡ ፶፩)። ዕብራይስጡ፡ ኵሽ፡ የሚለውን፡ የኵሽን፡ ስም፡ ኹሉ፤ ጽርኡ፡ ኢትዮጵስ፡ ይለዋል፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ ታሪክ፡ ጣፎች፡ ኹሉ፡ ኵሽን፡ የኢትዮጵስ፡ አባት፤ ወይም፡ የአክሁናስ፡ ልጅ፡ አንደኛ፡ ኢቶጲስ፡ ይሉታል፤ አክሁናስ፡ ያሉትም፡ ኵሽን፡ ነው። ኹለተኛም፡ የኵሽ፡ አገር፡ ኹሉ፡ በልጁ፡ በኢትዮጲስ፡ ስም፡ ኢትዮጵያ፡ ተባለች፡ ይላሉ፤ የመላ፡ የግምት፡ አነጋገር፡ ነው፤ ዕብራይስጥና፡ ጽርእ፡ ላላየ፡ ግን፡ እውነት፡ ይመስለዋል። በጽርእ፡ ቋንቋ፡ ኢትዮጲስ፡ የተባለው፡ ያው፡ በዕብራይስጥ፡ ኵሽ፡ የተባለው፡ ዋነኛውና፡ መደበኛው፡ ርሱው፡ ራሱ፡ በኵሩ፡ ግንባር፡ ቀደሙ፡ የካም፡ ልጅ፡ ነው፡ እንጂ፤ ሌላ፡ ፪ኛ፡ አካል፡ የኵሽ፡ ልጅ፡ አይደለም። ለኵሽ፡ በኦሪትና፡ በዜና፡ መዋዕል፡ ከተጻፉት፡ ሳባ፡ ሐዊላ፡ ሰብታ፡ ረዕማ፡ ሰብተቃ፡ ናምሩድ፡ ከሚባሉት፡ ከ፮ቱ፡ ሌላ፡ ፳፱፡ ልጆች፡ እንዳሉት፡ ዮናናዊ፡ ታሪክ፡ ይናገራል። ከዚሁ፡ ከዮናን፡ የተቀዳው፡ የሞሪዬም፡ ታሪክ፤ የካም፡ ልጅ፡ ኵሽ፡ አርባ፤ አልቤዎን፤ ኪሬኔ፡ ከሚባሉ፡ ከ፫ቱ፡ እኅቶቹ፡ ፳፰፡ ወልዷል፤ ዕድሜውም፡ ፱፻፸፰፡ ነው፤ መዲናውና፡ መቃብሩ፡ አኵስም፡ ናት፡ ይላል። ፳፰፡ ያላቸውንም፡ በየስማቸው፡ ጥፋቸዋል፤ የ፮ቱ፡ ስም፡ በኦሪት፡ እንደ፡ ተጣፈው፡ ነው፡ (ዘፍ፲፡ ፯፡ ፰)። ከቀሩትም፡ ከ፳፪ቱ፡ ነገድ፡ አቢስ፡ እንጂ፡ ኢትዮጲስ፡ የተባለ፡ የለም፤ አቢስን፡ ግን፡ የሳባ፡ ሳብዓይ፡ የናምሩድ፡ ተከታይ፡ ከአልቤዎን፡ የተወለደ፡ የኵሽ፡ ፯ኛ፡ ልጁ፡ ብሎ፡ እናቱ፡ ሳትቀር፡ ስሙንም፡ ቍጥሩንም፡ ጥፎለታል፤ አቢስን፡ ተመልከት። ኢትዮጵስ፡ ማለት፡ በጽርእ፡ ኹለት፡ ያሳያል፤ የሰው፡ ስም፡ ሲኾን፡ ጥቍር፡ ጠቋራ፡ ከሰልማ፤ የሀገር፡ ስም፡ ሲኾን፡ ቈላ፡ በረሓ፡ ምድረ፡ በዳ። ስምንቱም፡ ከኵሽ፡ ሞት፡ በኋላ፡ በ፪፡ ሺሕ፡ ከ፱፻፺፱፡ ዓመት፡ ፸፡ ሊቃናት፡ ያወጡት፡ ከ፸፡ ሊቃናት፡ የተገኘ፡ ሐዲስ፡ እንግዳ፡ ደኃራዊ፡ ስም፡ ነው። በሱዳን፡ ዙሪያ፡ ያለችውም፡ መላይቱ፡ አፍሪቃ፤ ይልቁንም፡ ከነጭ፡ አባይ፡ ወዲህ፡ ያለችው፡ ክፍል፤ የጥቍሮች፡ የኵሽ፡ ልጆች፡ አገር፡ ስለ፡ ኾነች፡ በዚህ፡ ባዲሱ፡ ስም፡ ኢትዮጵያ፡ ትባላለች፡ (ዘፍ፪፡ ፲፫)። በብሉይ፡ በሐዲስ፡ የተጣፈው፡ ዋነኛውና፡ መደበኛው፡ ኢትዮጵያ፡ ግን፡ ታላቁን፡ በረሓ፡ ሰሐራን፡ ጨምሮ፡ የኖባ፡ ክፍል፡ ነው፡ (፪ዜና፡ ፲፬፡ ፱፡ ፲፪፡ ፲፫። ፲፯፡ ፰። ፱ነገ፡ ፲፱፡ ፱። ኢሳ፵፯፡ ፱። ሕዝ፴፡ ፱፡ ፭፡ ፱። ግብ፰፡ ፳፯)። ወዲያ፡ ማዶም፡ በእስያ፡ ክፍል፡ ያለው፡ ያረቦች፡ አገር፡ ቃዲስ፡ በርኔና፡ ሐቅለ፡ ሲና፡ ሌላውም፡ ኹሉ፤ ቈላ፡ በረሓ፡ ፍጹም፡ ምድረ፡ በዳ፡ ስለ፡ ኾነ፤ በዕብራይስጥ፡ (ጺያ)፡ ጺይም፡ ይባላል፡ እንጂ፤ ኵሽ፡ አይባልም፤ በጽርእ፡ ግን፡ እንዳፍሪቃ፡ ክፍል፡ እንደ፡ ኖባ፡ ኢትዮጵያ፡ ይባላል። ይገንዩ፡ ቅድሜሁ፡ ኢትዮጵያ። ወወሀብኮሙ፡ ሲሳዮሙ፡ ለሕዝበ፡ ኢትዮጵያ፡ (መዝ፡ ፸፩። ፸፫)። የቀረውን፡ በሰፊው፡ ታሪክ፡ ተመልከት፤ (ክፍል፡ ፩)።

ኢትዮጳዊ፤ **ኢትዮጵያዊ**፤ የኢትዮጵያ፤ አፍሪቃዊ፤ ኖባዊ፡ ሱዳናዊ፤ ወይም፡ አፍሪቄ፡ ኖቤ፡ ሱዳኔ። ምስጢሩ፡ ጥቍረትና፡ ቈለኛነት፡ ነው። ይዌልጥኑ፡ ኢትዮጵያዊ፡ ማእሶ፡ ወነምር፡ ሕንብርብሬሁ። ወረከበ፡ ኢትዮጵያዌ፡ ንኡሰ፤ ደቦል፡ ሻንቅላ፡ (ኤር፲፫፡ ፳፫። ፊልክ፡ ፴፱)።

አታሚን፤ **አታኒም**፤ (ጽር፡ አታኒን። ዕብ፡ ኤታኒም)፤ ስመ፡ ወርኅ፤ የዕብራውያን፡ ፯ኛ፡ ወር፡ ጥቅምት፤ ፯ኛነቱ፡ ለሚያዝያ፡ (፫ነገ፡ ፰፡ ፪)። ኤታን፤ ጥንት፡ መሠረት፤ ጥንተ፡ ወርኅ፡ ጥንተ፡ ዓመት፤ ጥንተ፡ ዓለም፡ ጥንተ፡ ፍጥረት። ኤታኒም፡ ውስጠ፡ ብዙ፡ ነው፡ ፍጥረትን፡ ያሳያል፤ ዓለም፡ የተፈጠረ፡ በጥቅምት፡ ነውና፤ በፀሓይ፡ ቍጥር፡ ግን፡ የመስከረም፡ ጫፍ፡ ይኾናል። ይኸውም፡ አመ፡ ርእሰ፡ ሳብዕ፡ ሠርቀ፡ ወርኅ፡ ግበሩ፡ መጥቅዐ፡ ባለው፡ ይታወቃል፡ (ዘሌ፳፫፡ ፳፬)። የግእዝና፡ የቅብጥም፡ ዐውደ፡

ዓመት ፣ በመስከረም ፣ ራስ ፣ መኾኑ ፣ መጥቅዕን ፣ መሠረት ፣ ይዞ ፣ ነው ። ከአዳም ፣ ዠምሮ ፣ እስከ ፣ ሙሴ ፣ ቀዳማይ ፣ ወርኅ ፣ ኤታኒም ፣ ነበረ ፤ ኋላ ፣ ግን ፣ ከግብጽ ፣ የወጡበት ፣ ኒሳን ፣ ስለ ፣ ኾነ ፤ የፋሲካው ፣ በግ ፣ የክርስቶስ ፣ አምሳል ፣ ነውና ፤ ምሳሌውን ፣ ከአማናዊው ፤ ሥጋዊውን ፣ ከመንፈሳዊው ፣ አያይዞ ፣ ዛሬ ፣ በዚህ ፣ ወር ፣ ከግብጽ ፣ እንደ ፣ ወጣችኹ ፣ ኋላም ፣ በዚሁ ፣ ወር ፣ ከገሃነም ፣ ትወጣላችኹ ፣ ሲል ፤ ዓመ ፣ ከመ ፣ ዮም ፣ እንደ ፣ ማለት ፣ ዝንቱ ፡ ወርኅ ፡ ይኩንክሙ ፡ ቀዳማየ ፡ አውራኅ ፡ ብሎ ፣ የጥቅምትን ፣ ቅድምና ፣ ለሚያዝያ ፣ የሚያዝያን ፣ ጂኛነት ፣ ለጥቅምት ፣ አዋርሶታል ፣ (ዘፀ፲፪ ፣ ፪) ። ዐውደ ፣ ዓመት ፣ ግን ፣ ምንም ፣ የወር ፣ ቍጥር ፣ ቢፋለስ ፣ ከዚያው ፣ ከጥንቱ ፣ ከጥቅምት ፣ አልወጣም ። ፍጥረት ፣ ዓለም ፣ በሚያዝያ ፣ ነው ፣ እንጂ ፣ በጥቅምት ፣ አይደለም ፣ ብሎ ፣ የሚያፈችል ፣ ቢኖር ፣ ባህሉ ፤ ይኩንክሙ ፡ ቀዳማየ ፡ አውራኅ ፡ ባለው ፣ ቃሉ ፣ ይፈርሳል ፤ ቀዳማዩ ፣ ቀዳማይ ፣ ይኹን ፣ አይባልምና ። አቡ ፣ ሻህርም ፣ ጥንተ ፣ ፍጥረት ፣ መስከረም ፣ መኾኑን ፣ ለማስታወቅ ፣ የጨረቃን ፣ ቍጥር ፣ ለመጠንቀቅ ፣ ከሚያዝያ ፣ በታች ፣ ፯ ፣ ወሮች ፣ ተውሳክ ፣ ይጨምራል ፣ (አቡሻ ፣ ፴፯) ።

አቲቅ ፤ (ዕብራ) ፤ የግንብ ፣ ዐምድ ፣ ፬ ፣ ማእዝን ፣ ያለው ። ኹለተኛም ፣ የዕቃ ፣ ቤት ፣ ዐምድ ፣ ስለ ፣ ኾነ ፣ ዕቃ ፣ ቤት ፣ ብለው ፣ ይፈቱታል ፤ እትዌቁሀን ፣ እይ ፣ (ሕዝ፵፪ ፣ ፫) ።

አቱር ፤ (ቅብጥ ፣ አቶር) ፤ ስመ ፣ ወርኅ ፤ ኅዳር ፣ (አቡሻ ፣ ፰) ።

አተርጋዎን ፤ (ጽርእ) ፤ ቃል ፣ ድምፅ ፤ ቃለ ፣ መላእክት ፤ ፍሬ ፣ ነገር ፣ የሚሰማበት ፤ አአትሬኮንን ፣ የመሰለ ፣ (ሃይ ፣ አበ) ።

አትራክስ ፤ (ጽር ፣ አንትራክስ) ፤ የዕንቍ ፣ ስም ፤ ዕንቍ ፣ ፈርጥ ፣ ከደንጊያ ፣ ከሰል ፣ የሚገኝ ፣ (ጦቢ፲፫ ፣ ፲፯ ። ስንክ ፣ መስ፲፯) ።

አትሮንስ ፤ (ጽር ፣ ትሮኖስ) ፤ የንጉሥ ፣ ዙፋን ፤ የጳጳስ ፣ ወንበር ፣ ታላቅ ፣ ምጡቅ ፤ የሰባኪ ፣ የአንባቢ ፣ ስፍራ ፣ በቤተ ፣ ክሲያን ፣ ውስጥ ፣ የሚሠራ ፤ የመጽሐፍ ፣ ወንበር ፣ ታጥፎ ፣ የሚቀመጥበት ፣ ተዘርግቶ ፣ የሚነበብበት ፣ (፫ነገ ፣ ፲ ፣ ፱ ፣ ፲፰ ። ስንክ ፣ ኅዳ፰ ፣ ፴ ። መጋ፲፫ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፰ ፣ ፬) ።

(ጥ) **አቲት** ፤ **ቶት** ፤ (**አተተ ፣ የአትት ፣ ይአትት ። ዕብ ፣ አቴት ፤ አመለከተ**) ፤ መራቅ ፣ ማግለል ፤ መለየት ፣ መነጠል ፤ ገለል ፣ ፈቀቅ ፣ ማለት ። ከመ ፡ ይአትት ፡ እምኔክሙ ። የአትት ፡ ዙሉ ፡ ግላ ። የአትቱ ፡ ዙሎሙ ፡ በሞት ፡ (፩ቆሮ ፣ ፭ ፣ ፪ ። ፪ቆሮ ፣ ፫ ፣ ፲፮ ። ኩፋ ፣ ፯) ።

—፤ መሻር ፣ መቅረት ፤ መጥፋት ፣ መበላሸት ፤ ምስጢሩ ፣ ከዚያው ፣ ይገባል ። ወይአትት ፡ ሥልጣኖሙ ፡ እምዙሉ ፡ መካናት ። አእምሮ ፡ ዘኢየአትት ። ተአትት ፡ ዙላ ፡ አእምሮቶሙ ፡ (ቄድር ። ቅዳ ። ኩፋ ፣ ፳፫) ። ኹለተኛም ፣ በቀደስ ፣ ቤት ፣ በአተተ ፣ ፈንታ ፣ ተአተተ ፣ ይላል ፤ አያስኼም ። ኢትትኤተቱ ፡ ወርሑቀ ፡ ኢተሐውሩ ። ተአተተ ፡ ሕቀ ፡ እምሀየ ። ኢይትአተቱ ፡ እምኔሁ ። ይትአተት ፡ በትረ ፡ ግብጽ ፡ (ዘፀ፰ ፣ ፳፬ ። ማቴ ፳፮ ፣ ፴፱ ። ሔኖ፲፬ ፣ ፳፫ ። ዘካ፲ ፣ ፲፩) ።

አታቲ ፤ (**ቲት ፣ ትያን ፣ ያት**) ፤ የሚርቅ ፣ የሚያገል ፤ አግላይ ፣ ፈቀቅ ፣ ባይ ።

(ላጥ) **እቱት** ፤ (**ታን ፣ ታት ፣ ትት**) ፤ የራቀ ፣ ያገለለ ፤ የተነቀለ ፣ የተፈነቀለ ፤ ፈቅ ፣ ፈቀቅ ፣ ያለ ፤ ገለልተኛ ። ወእቱት ፡ አረፍተ ፡ ቤቱ ። ረከበት ፡ እብነ ፡ እቱተ ፡ እምአፈ ፡ መቃብር ። ምንባበ ፡ መጻሕፍት ፡ ይኩን ፡ እቱተ ፡ ሕቀ ፡ እምነ ፡ ምሥዋዕ ፡ (ሕዝ፵፩ ፣ ፯ ። ዮሐ፳ ፣ ፩ ። ኪዳ) ።

እቱተ ፤ የራቀ ፣ ኹኖ ፤ ርቆ ፣ ፈቀቅ ፣ ብሎ ፤ ተለይቶ ፣ ብቻውን ። ትነብር ፡ ምስሌየ ፡ እቱተ ። እለ ፡ ይነብሩ ፡ እቱተ ፡ ምስለ ፡ ንጉሥ ። ይኑም ፡ እቱተ ፡ እምነ ፡ ብእሲቱ ፡ (፩ዕዝ ፣ ፬ ፣ ፲፪ ። አስቴ፩ ፣ ፲፬ ። ፈ ፣ መ ፣ ፲፬ ፣ ፱) ።

እታቴ ፤ መራቅ ፤ አራራቅ ፤ ርቀት ፤ ሩቅነት ።

አእተተ ፤ አራቀ ፤ አስራቀ ፤ አስወገደ ፤ አሰደደ ፤ አስጣለ ፣ አሶለቀ ። ናእትቶ ፡ ለልጹቅ ፡ ወናቄርቦ ፡ ለርሑቅ ። አእትቱ ፡ እምፍኖት ፡ እብነ ። ታአትቶ ፡ ለዝሉፉ ። አእትት ፡ አልባሰ ፡ ርሱሐ ፡ እምላዕሌሁ ፡ (ቅዳ ፣ ግሩ ። ኢሳ፷፪ ፣ ፲ ። ኢዮ፲፬ ፣ ፳ ። ዘካ፫ ፣ ፬) ።

—፤ ገደለ ፤ አጠፋ ፤ በቁሙ ፤ አተተ ፣ ከቍጥር ፣ አወጣ ። ከመ ፡ ያእትቶሙ ። ኢያእተተ ፡ ዘርዖሙ ። ወእም ዘተርፈክ ፡ አሐደ ፡ አእትት ፡ (ኩፋ ፣ ፲፯ ። ሚራ፵፯ ፣ ፳፪ ። መር ፣ ዕጣ) ።

ተአተተ ፤ ተራራቀ ፤ ተለያየ ፤ እየብቻው ፣ ኾነ ። አተተ ፣ የጠፈረና ፣ የዐስየ ፣ ቤትም ፣ እንደ ፣ ኾነ ፣ የቀደስ ፣ ቤት ፣ እንዳይደለ ፣ አስተውል ።

ኤጳውሎስ ፤ (**ጽር ፣ ሄፓፍሌዎስ ። ዕብ ፣ ፊሀሒሮት**) ፤ ስመ ፣ ሀገር ፤ እስራኤል ፣ ለፈርዖን ፣ የሠሩለት ፤ ይኸውም ፣ ፊቶም ፣ ነው ፤ መንቶች ፣ ረገኸርሞች ፣ ኹለት ፣ ጣዖታት ፣ የቆሙበት ፣ (ዘፀ፲፬ ፣ ፪ ። ፩ ፣ ፲፩) ።

አጳይዶን ፤ (**ጽር ፣ ሄፓይዶን ። ዕብ ፣ ሐርጡሚም**) ፤ መሰግላን ፤ ሟርተኞች ፣ ኮከብ ፣ ቈጣሮች ፤ በፊደል ፣ በሥዕል ፣ በግብጻዊ ፣ ስገል ፣ በሐረግ ፣ በጠልሰም ፣ የሚጠነቍሉ ፣ (ዳን፩ ፣ ፮) ።

አጴልዮጤን ፤ (**ጽር ፣ አፒልዎቲስ**) ፤ የቦታ ፣ የማእዝን ፣ ስም ፤ ወደ ፣ ምሥራቅ ፣ ያለ ፤ ወይም ፣ መቅሠፍትነት ፣ ያለው ፣ የምሥራቅ ፣ ነፋስ ፣ (ዮዲ፯ ፣ ፲፰) ።

አጵልዮን ፤ (**ጽር ፣ አፖልዮን**) ፤ አጥፊ ፤ ጥፋት ፤ ምዝባሬ ፣ ፍርሰት ። አብደንን ፣ እይ ፤ ከዚህ ፣ ጋራ ፣ አንድ ፣ ነው ፣ (ራእ፱ ፣ ፲፩) ።

አጵሎን ፤ (ጽር ፡ አፖሎ) ፤ ጣዖት ፤ የጣዖት ፡ ስም ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፰ ፡ የክ፳፫ ፡ ነሐ፲) ።

አጸሊጹ ፤ (ጽር ፡ አፖሊፑ) ፤ በቤት ፡ ዙሪያ ፡ ያለ ፡ የውስጥ ፡ ወልወል ፤ የተለየ ፡ ክፍል ፡ (ሕዝ ፵፩ ፡ ፲፪) ።

ኤጴሜዳስ ፤ (ጽር ፡ ኤፖሜዴስ) ፤ መትከፈ ፡ አንቀጽ ፤ ደጃፉን ፡ ገብቶ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ያለው ፡ የመዝጊያው ፡ ኋላ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ እብን ፡ በረድ ፡ ይሉታል ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፵፰ ፡ ፵፩ ፡ ፪) ።

ኤጴሞስ ፤ (ጽር ፡ ኤፖሜዴስ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መትከፍ ፤ ልብስ ፡ መትከፍ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቀሚስ ፡ ዘይበጽሕ ፡ እስከ ፡ እግር ፡ እምርእስ ፡ ይሉታል ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፯) ።

ኤጲፋንያ ፤ (ጽር ፡ ሄፒፋኒያ) ፤ አስተርእዮ ፤ መታየት ፡ መገለጽ ፤ ዕለተ ፡ ጥምቀት ። በዓለ ፡ ኤጲፋንያ ፡ በዘቦቱ ፡ አርአየ ፡ እግዚ ፡ ስብሐተ ፡ መለኮቱ ፡ በውስተ ፡ ጥምቀት ፡ በቅድመ ፡ ዮሐንስ ፡ በፈለገ ፡ ዮርዳኖስ ። ኤጲፋንያ ፡ ማልሲት ፡ ዘተጠምቀ ፡ ባቲ ፡ ዘኢተጠምቀ ፡ ትካት ፡ (ዲድ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ጥር ፲፩ ፡ ፲፫) ።

ኤጲፋንዮስ ፤ (ጽር ፡ ሄፒፋኒዉስ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የሰው ፡ ስም ። ይኸውም ፡ ብዙ ፡ ድርሳናት ፡ የጣፈ ፡ የቆጵሮስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ጳውሎስ ፡ ምሁረ ፡ ኦሪት ፡ አይሁዳዊ ፡ ነበር ፤ ጌታ ፡ በታምራት ፡ ማርኮ ፡ መምህረ ፡ ወንጌል ፡ አድርጎታል ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፯ ። ሃይ ፡ አበ ። ቅዳ) ።

አጶርጌ ፤ (ጽር ፡ አፓርኺ) ፤ የእሸት ፡ በኵራት ፤ በኵረ ፡ ወይን ፤ በኵረ ፡ በለስ ፤ በኵረ ፡ ኅብስት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ናቄርብ ፡ ለከ ፡ አጶርጌ ፡ ቀዳምያቲ ፡ ፍሬ ፡ ዚኣከ ። አጶርጌ ፡ ባሕቲቱ ፡ ይበልዕ ፡ (መጽ ፡ ኪዳ ። ራእ ፡ ማር ። ሕዝ፵፬ ፡ ፴) ። ተረፈ ፡ መሥዋዕትም ፡ አጶርጌ ፡ ይባላል ።

አጶሮግዮን ፤ በኵርነት ፤ ቀዳማዊነት ፤ መዋዕለ ፡ ሠዊት ። እምድኅረ ፡ ዕርገቱ ፡ ለእግዚእነ ፡ ዘበአጶሮግዮን ፡ ለኀበ ፡ ሰማይ ፡ (ማቴ፳፰ ፡ ፳፩) ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ሥጋ ፡ ይሉታል ።

— ፤ ዕንቍ ፡ የዕንቍ ፡ ፈርጥ ፤ ፍሬው ፡ ቅንጣቱ ፡ (ድን ፡ መስ፲፭ ። አርጋ ፡ ፯) ።

ኤጲስቆጶስ ፤ (ሳት ። ጽር ፡ ሄፒስኮፖስ) ፤ ጠባቂ ፤ መምህር ፤ የጳጳስ ፡ ኹለተኛ ፤ የሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ሦስተኛ ። በእንተ ፡ ኤጲስቆጶሳት ። ወይሚም ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ባሕቲቱ ፤ እስመ ፡ ማልሳይ ፡ ማዕርጊሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭ ። ፯) ። ሲኖዶስ ፡ ትእዛዝ ፡ ጴጥሮስ ፤ ሊቃናት ፡ ሠለስቱ ፡ ጾታ ፤ ወሠለስቲሆሙ ፡ አሐቲ ፡ ፍና ፡ ይላቸዋልና ፤ እሊህ ፡ ሦስቱ ፡ በመሾም ፡ በመሻር ፡ አንድ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ኹሉም ፡ በኤጲስቆጶስ ፡ ስም ፡ ይጠራሉ ። ኤጲስቆጶስ ፡ ሡሉ ፡ ፍጥረት ፡ ወልደ ፡ እግዚ ፡ ዐቢይ ፡ ሊቀ ፡ ካህናት ። አትናቴዎስ ፡ ዘኮነ ፡ ቀድመ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ላዕለ ፡ ሀገረ ፡ እስክንድርያ ። በከመ ፡ ይቤ ፡ ፊልክስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ዘሮሜ ። (ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ቄር ። ሃይ ፡ አበ) ። ጳጳስን ፡ ተመልከት ።

ኤጲስቆጶስና ፤ ኤጲስቆጶስነት ፤ ኤጲስቆጶስ ፡ መኾን ፤ የኤጲስቆጶስ ፡ ሹመት ፡ ማዕርግ ። እምድኅረ ፡ ኤጲስቆጶስናሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፲፭ ። ፭ ። ፊልክ ፡ ፲፭) ።

በ

በ ፤ ኹለተኛ ፡ ፊደል ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ። ስሙ ፡ ቤት ፤ ቍጥሩ ፡ ኹለት ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ በ ፡ ክልኤት ፡ ቱ ፡ ይባላል ። ዕብራውያን ፡ ግን ፤ ኹለትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፡ ከራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ኹለት ፡ እልፍ ፡ ይሉታል ። ኹለተኛ ፡ ማለት ፤ ምስጢሩ ፡ ሰኞንና ፡ የሰኞን ፡ ፍጥረት ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ኹለተኛውን ፡ አካል ፡ ወልድን ፡ ያሳያል ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፯—፰) ።

በ ፤ (ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ በቁም ፡ ቀሪ ፤ ማድረጊያ ፤ ን ፤ ጋራ ፤ ቸልታ ፤ ጊዜ ፤ ለ ፤ ወደ ፤ እንደ ፤ ስለ ፡ ይኾናል ። ማድረጊያ ፡ ሲኾን ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ፤ የቀረውን ፡ ባገባብ ፡ ተመልከት ፡ (ዕር፳፩ ። ቍ፲፱) ።

በ ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ። አለ ፤ ኖረ ፤ ነበረ ፤ ኾነ ። ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይከታል ። ቦ ፡ ዐርከ ፡ ኀላፊ ። ቦ ፡ ጻድቃን ፡ ውሉደ ፡ ቤትከ ። ቦ ፡ ብእሲት ፡ እንተ ፡ ትሜኒ ፡ እምብእሲት ። ወቦ ፡ አንስትኒ ፡ እለ ፡ ጌሣ ፡ ኀበ ፡ መቃብር ። ቦ ፡ ቦቱ ፡ ባለው ፡ በዝርዝርነት ፡ ሲፈታ ፡ ግን ፡ ላንድ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ለብዙ ፡ አይኾንም ። ይህም ፤ አለው ፡ አለለት ፡ አለበት ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። ቦቱ ፡ ከቦ ፡ ተለይቶ ፡ በርሱ ፡ በት ፡ ይኾናል ። ዘቦቱ ፡ ሡሉ ፡ ኮነ ፤ ኹሉ ፡ በርሱ ፡ የተፈጠረ ፤ ወይም ፡ የተፈጠረበት ። ሡሉ ፡ ዘየአምን ፡ ቦቱ ፤ የሚያምንበት ፡ ኹሉ ። በርሱ ፡ ቢል ፤ በት ፡ ቢል ፡ ስልቱ ፡ አንድ ፡ ነው ። ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ።

ቦአ ፤—ገባ ፤—በዊእ ፡ ቦአ ።

በኡናህ ፤ ባውኒ ፤ (ቅብጥ ፡ ፓዎኒ) ፤ የግብጦች ፡ ፲ኛ ፡ ወር ፡ ሠኔ ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ።

በአኔርጌስ ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ብኔይ ፡ ር ጎሽ) ፤ ደቂቀ ፡ ነጐድጓድ ፡ (ማርቭ ፡ ፲፯) ።

በእንተ ፤—ስለ ፤—እንተ ፡ በ ። አገባብ ፡ እይ ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቍ፳፰) ።

ብኢስ ፤ ሶት ፤ (ብእሰ ፡ ይብእስ ፡ ይብ አስ ። ዕብ ፡ ባአሽ ፤ ገማ ። ዐረ ፡ በኢሰ) ፤ መባስ ፡ መጽናት ፤ መክፋት ፤ ማገርሸት ፤ መቈጣት ፤ እየ ባሰ ፡ መኼድ ፤ መጐዳት ። መጠላት ፡ ማስጠየፍ ፤ ማስቀ የም ፤ የደዌ ፡ የቍስል ፡ የጠባይ ፡ የግብር ፡ የክፉ ፡ ነገር ። በሽታ ፡ ቢስ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ወእመሂ ፡ አርመምኩ ፡ ይብእሰኒ ፡ ሕማምየ ። ዘባዕለ ፡ ኃጥ ኣን ፡ ይብእስ ፡ ምስብዒተ ፡ ዝንቱ ፡ ሥሉ ። ይብእ ሰከ ፡ ረሂፀ ፡ ውስተ ፡ ቀኖት ፡ በሊኅ ። ብእሶ ፡ ለንጉሠ ፡ ፋርስ ። እበድ ፡ ዘይብእሶሙ ፡ (ኢዮ፲፮ ፡ ፮ ። ሢራ፵ ፡ ፳ ። ግብ፱ ፡ ፭ ። ፱ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፬ ። ፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፱) ።

—፤ ማደግ ፤ መጐልመስ ፤ አካለ ፡ መጠን ፡ ማድረስ ፤ መ ግነን ፤ ፍጹም ፡ ጐበዝ ፡ መኾን ። መድፈር ፡ መጨከን ፤ መቀልጠፍ ፡ መፍጠን ፤ ያርበኛ ። ተብዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎረ ፡ ነው ።

በእሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚብስ ፤ የ ሚከፋ ፤ ጐጂ ፡ አስቀያሚ ።

ብኡስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ እስት) ፤ የባሰ ፡ የከፋ ፤ የተጠላ ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ። ብዑድ ፡ ርሑቅ ፡ ግዱፍ ፡ በማ ለት ፡ ፈንታ ፡ ብኡስ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፡ (፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፲፱) ።

ብእሰት ፤ መባስ ፤ መክፋት ፤ አባባስ ፡ አከፋፍ ፤ ብሶት ፡ ችግር ።

ብእሲ ፤ (ዕብ ፡ ኢሽ) ፤ ጐልማሳ ፤ ኀይለኛ ፡ ወጣት ፤ የ፳ ፡ የ፴ ፡ ዓመት ፡ ጐበዝ ፤ ምሉ ፡ ሰው ፤ ባል ፤ ተባት ፡ ወንድ ፤ ሰውነት ። ተፈሣሕ ፡ ኦ ፡ ብእሲ ፡ በውር ዙትከ ። ወእመ ፡ ኮንኩ ፡ ብእሴ ፡ ነሣእኩ ፡ ብእሲተ ። ኮነ ፡ ብእሴ ፡ ወተስቅለ ። ብእሲ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ። ትወልድ ፡ ወልደ ፡ ብእሴ ። እስመ ፡ ወለደት ፡ ብ እሴ ። እብል ፡ በእንተ ፡ ብሉይ ፡ ብእሲ ፡ (መክ፲፩ ፡ ፱ ። ጦቢ፩ ፡ ፱ ። ጸሎ ፡ ሃይ ። ኤር፮ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፮ ። ዮሐ፲፮ ፡ ፳፩ ። ኤፌ፬ ፡ ፳፬) ።

ብእሲሁ ፤ ሰውየው ፤ ሰውነቱ ፤ ይህ ፡ ሰው ፤ ያ ፡ ሰው ። ወሰምራዊ ፡ ብእሲሁ ። ብእሲ ፡ ቅሡፍ ። ብሉይ ፡ ብእሲነ ፡ (ኢሳ፶፫ ፡ ፫ ። ሮሜ፮ ፡ ፮) ።

ብእሲ ፡ ብእሲ ፤ ሰው ፡ ኹሉ ፤ አንዱም ፡ አን ዱም ፤ በየራሱ ፡ (ዘፀ፲፮ ፡ ፳፱ ። ሕዝ፲፬ ፡ ፬ ። ዘሌ፲፭ ፡ ፪) ።

ብእሴ ፡ እግዚ ፤ ነቢይ ፤ ሐዋርያ ፤ ጻድቅ ፤ ሰ ማዕት ፤ ቅዱስ ፡ (፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፮ ፡ ፲ ። ፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፲፩) ።

ብእሴ ፡ ደም ፤ ደም ፡ አፍሳሽ ፤ ነፍሰ ፡ ገዳይ ፤ ዐርበኛ ፡ የጦር ፡ ሰው ፡ (መዝ ፡ ፭) ።

ብእሴ ፡ ሐቅል ፤ በረኸኛ ፤ ዐዳኝ ፤ ወንበዴ ፤ ሽፍታ ፡ ወያኔ ፡ (ዘፍ፳፭ ፡ ፳፯) ።

ብእሴ ፡ ኀይል ፤ ኀይለኛ ፡ ጕልበታም ፡ ባለአ እምሮ ፡ (፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፵፪) ።

ብእሴ ፡ ምድር ፤ ዐራሽ ፡ ገበሬ ፤ ጃን ፡ ገበር ፤ የርሻ ፡ ባለቤት ፡ (ዘፍ፵፱ ፡ ፲፭) ።

ብእሴ ፡ ዐመፃ ፤ ዐመጠኛ ፤ ዋሾ ፤ ግፈኛ ፤ ሐ ሳዊ ፡ መሲሕ ፡ (፪ተሰ ፡ ፪ ፡ ፫) ።

ብእሴ ፡ ፍትወት ፤ መውደድ ፡ መወደድ ፡ ያ ለው ፤ ሥልጡን ፡ ስብቅል ፡ (ዳን፲ ፡ ፲፩) ።

ብእሴ ፡ ሰላም ፤ ፍቅረኛ ፤ ፍቅር ፡ ወዳድ ፤ አስ ታራቂ ፡ (መዝ ፡ ፴፮) ። ብእሲ ፤ በስም ፡ በግብር ፡ በዘር ፡ በነባር ፡ እየተናበበ ፡ በዚህ ፡ አምሳል ፡ እንደ ፡ ስልቱ ፡ እንዳመጣጡ ፡ ይፈታል ።

ብእሲት ፤ (ዕብ ፡ ኢሻ ፤ ኢሽት) ፤ ቈንጆ ፤ ምሉ ፡ ሴት ፤ ሚስት ። ብእሲት ፡ ድንግል ። ብእሲ ፡ ወ ብእሲት ። ብእሲተ ፡ ብእሲ ፡ (ዘሌ፳፩ ፡ ፲፫ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፳፰ ። ዘዳ፳ ፡ ፲፯) ።

ብእሲታ ፤ ይች ፡ ሴት ፤ ያች ፡ ሴት ፤ ሴቲቱ ፤ ሴትዮይቱ ፤ ሴቷ ፡ ሴትነቷ ። ምንት ፡ ብእሲታ ፡ (ሉቃ፯ ፡ ፴፱) ።

ብእሲቶ ፤ የቅርብ ፡ ስሚ ፡ ተጠሪ ፤ አንች ፡ ሴት ፤ ሴቶ ፤ እሜቶ ፤ ወይዘሮ ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፬ ። ፬ ፡ ፳፩ ። ፰ ፡ ፲፫ ፡ ፲፭) ። ብእሲና ፡ ብእሲት ፡ እንደ ፡ ወርቅና ፡ እንደ ፡ ሐራ ፡ ውስጠ ፡ ብዙዎች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ግልጠ ፡ ብዙነት ፡ የላቸ ውም ፤ ብእሲ ፡ ከዕደው ፤ ብእሲት ፡ ከአንስት ፡ ይገባሉ ።

አብአሰ ፤ አባሰ ፡ አከፋ ፤ አስከፋ ፤ አስጠላ ።

መብእስ ፤ (ስት ፡ ሳን ፡ ሳት) ፤ የሚያብስ ፤ የ ሚያከፋ ። ክፉ ፡ መንገድ ፤ ወጥ ፡ ገብ ፤ ሸካራ ፡ ስንከል ከላ ፤ ድንጉር ። ይኩን ፡ ሥሉ ፡ መብእስ ፡ መጽያሕተ ፡ ርቱዐ ። ኮነ ፡ ፍናዊሁ ፡ መብእስ ። የሐውሩ ፡ መብ እስ ። መብእስ ፡ እበኒሃ ፡ ለፍኖተ ፡ ኃጥኣን ። ሀበኒ ፡ ርእሶ ፡ ለዮሐንስ ፡ ጸያሒ ፡ መብእስ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፬ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፭ ፡ ፲፭ ። ኤር፮ ፡ ፳፰ ። ሢራ፳፩ ፡ ፲ ። ድጓ) ።

ተባአሰ ፤ ተጣላ ፤ ተጠላላ ፤ ታገለ ፡ ተጋደለ ፤ ተ ሟገተ ፡ ተከራከረ ። ደቂቀ ፡ እምየ ፡ ተባአሱ ፡ በእንቲ አየ ። ተባአስ ፡ በእንተ ፡ ጽድቅ ። ወተባአሱ ፡ ይትመ የጡ ፡ መንገለ ፡ ምድር ። ተባአሰ ፡ ያድኅኖ ፡ (ማ ሕ፩ ፡ ፮ ። ሢራ፬ ፡ ፳፰ ። ዮና፩ ፡ ፲፫ ። ዳን፮ ፡ ፲፬) ። አ ገበረ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተባአሰ ፡ ይላል ። ተባአሳ ፡ ወእ ድከማ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬) ።

ባእስ ፡ (ሳት) ፤ ብርቱ ፡ ጥል ፤ ጠብ ፤ ሙግት ፤ ክርክር ፤ ስድብ ። ቦኑ ፡ ባእስ ፡ ተባአሰ ፡ ምስለ ፡ እስራ ኤል ። በባእስ ፡ ወበዝንጓጌ ፡ ይፌንዎሙ ። ጋእዝ ፡ ወባእስ ፡ (መሳ፲፩ ፡ ፳፭ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፰ ። ምሳ፲፯ ፡ ፲፬) ።

አስተባአሰ ፤ አባባሰ ፤ አጣላ ፡ አጠላላ ፤ አሟ ገተ ፡ አከራከረ ። አባባሰ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ መነሾሉ ፡ ይነካል ። አስተባአሶሙ ፡ በጽልእ ። ዘያስተባእስ ፡ ወዘያስተሳልም ፡ በምንትኒ ፡ ግብር ፡ ኢይደልዎ ፡

ከመ ፡ ይኩን ፡ ስምዐ ፡ በውእቱ ፡ ግብር ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፡ ን ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ።

መስተበእስ ፡ (ሳን) ፤ የሚያጣላ ፤ የሚጣላ ፤ ተጣይ ፤ ደመኛ ፤ ተዋጊ ፡ ዐርበኛ ። ኢይኩኑ ፡ መስተበ እሳነ ፡ በእኪይ ። መስተበእሳነ ፡ ሃይማኖት ። የዋሃን ፡ ይኩኑ ፡ መስተበእሳነ ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ፳፰ ። ቄር ፡ ገ፲፱ ። ዮኤፒ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፴፯) ።

ቢስ ፤ (ዐማርኛ ። ሱር ፡ ቢሳእ) ፤ በቁሙ ፤ ክፉ ፤ ንፉግ ፡ ጭቅ ፤ ቡዳ ፡ ባላይን ፡ ወርቅ ። ቢስ ፡ አይይ ኽ ፤ ቢስኛኽን ፡ ያርቅ ፤ ልበ ፡ ቢስ ፡ ቀልበ ፡ ቢስ ፡ እንዲሉ ።

በአት ፤—መግባት ፤—በዊእ ፡ ቦአ ።

(ጥ) **በአት ፤ — ዋሻ ፤ በዊእ ፡ ቦአ ፤ በአት ።**

(ጥ) **በበ ፤ (ደቂቅ ፡ አገባብ)** ፤ በየ ፡ እየ ፤ ደጊመ ፡ ቃል ። ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ በቀር ፡ በብትን ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ ይዘረዝራል ፤ ሲዘረዝር ፡ እንዳለ ፡ በቁሙ ፡ ይፈታል ፤ ባይዘረዝርም ፡ ተዘርዝሮ ፡ ወይም ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይ ፈታል ። በበ ፡ ነገዱ ፡ ወበበ ፡ ዘመዱ ፤ በበ ፡ አሐዱ ፤ በየ ፡ እየ ። በበ ፡ ነግህ ፡ በበ ፡ ሠርክ ፡ ጧት ፡ ጧት ፡ ማታ ፡ ማታ ። በበ ፡ ዕለት ፤ በየለቱ ፡ ዕለት ፡ ዕለት ፤ ዘወትር ። በበ ፡ ወርኅ ፡ በበ ፡ ዓመት ፤ በበ ፡ በዓል ፤ በበ ፡ ሕቅ ፡ በበ ፡ ንስቲት ፡ እያለ ፡ እንደዚህ ፡ ይፈታል ። ነሥኡ ፡ በበ ፡ ዲናር ፤ ድሪም ፡ ድሪም ፤ አንዳንድ ፡ ድሪም ። ፈ ነዎሙ ፡ በበ ፡ ክልኤቱ ፤ ኹለት ፡ ኹለቱን ፡ ወይም ፡ ኹ ለት ፡ ኹለት ፡ አርጎ ። ወረፈቁ ፡ በበ ፡ ምእት ፡ ወበበ ፡ ኀምሳ ፤ ፻፻ው ፤ ፶፶ው ፤ ወይም ፡ ፻፻ና ፡ ፶፶ ፡ እየኾኑ ፡ ያሰኛል ። ለለንና ፡ ዘዘን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ።

(ጥ) **ቡባ ፤ (ዕብራ)** ፤ አሻንጉሊት ፡ በወንድ ፡ ወ ይም ፡ በሴት ፡ ልጅ ፡ አምሳል ፡ የሚሠራ ፤ የልጅ ፡ የሕ ፃን ፡ መጫዎቻ ። ልጅን ፡ ና ፡ ልዘልኽ ፡ ሲሉ ፡ እንቡ ፡ እንቡቡ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

(ላ) **ባባ** ፤ አያት ፤ ቅድም ፡ አያት ፤ አበ ፡ አበው ፤ የ ሮም ፡ ጳጳስ ፡ ፓፓ ፡ (ሐረርና ፡ ዐረብ) ። እንዳማርኛ ፡ ግን ፡ ጠብቆ ፡ ሲነገር ፤ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡ ባባ ፡ አባባ ፡ እያ ሰኘ ፡ ፈሪነትንና ፡ ብቡነትን ፡ ያሳያል ።

ባብ ፤ (ዐረብ) ፤ በር ፤ ደጅ ፡ አፍ ፤ መዝጊያ ። ነደበን ፡ እይ ።

ባባህ ፤ (ዐረ ። ቅብጥ ፡ ፓዎፒ ፤ ፖፔ ፤ ፋዎፊ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ የግብጦች ፡ ኹለተኛ ፡ ወር ፡ ጥቅምት ። ቃሉ ፡ የቅብጥ ፡ ፊደሉ ፡ የዐረብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ፐ ፡ ለበ ፡ ተለውጧል ። ግበሩ ፡ በዓለ ፡ በመንፈቀ ፡ ባባህ ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ ብንተ ፡ ዐይን ፡ ያይን ፡ ማሚቶ ፡ ብሌን ፡ ማለት ፡ ነው ።

ባበየ ፤ ቤበየ ፤ (ይቤቢ) ፤ ሠየ ፤ ጐመዠ ፤ ሮጠ ፡ ናወዘ ፤ ተቅበዘበዘ ፤ የዝሙት ። በበ ፡ ሠርክ ፡ ት ቤቢ ፡ በውስተ ፡ ፍናዊሃ ፡ (ኤር፪ ፡ ፳፫) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ፈጣን ፡ ቀላል ፤ መንገዷ ፡ ቶታን ፡ የሚመስል ፡ ይላል ።

ባቢክ ፤ ፍሬ ፡ ዕፀ ፡ ገነት ፤ አዳም ፡ ይበላው ፡ የነበረ ፡ ወይም ፡ እንዳይበላው ፡ በትእዛዝ ፡ እሾክ ፡ የታ ጠረ ፤ ቢበሉት ፡ ቢያክ ፡ ቢያክ ፡ የሚያሰኝ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ባቢል ፤ (ዐረ ፡ አባቢል) ፤ ስመ ፡ ዖፍ ፤ የተ ረት ፡ ወፍ ፡ እንደ ፡ ፊንክስ ፡ ያለ ፤ በፍጥረታት ፡ ውስጥ ፡ የሌለ ፤ ያልነበረ ፡ ያልተፈጠረ ፤ ሙሐመዳውያን ፡ ሱር ፡ በሚባለው ፡ መጣፋቸው ፡ የሚያወሩት ፡ የሚናገሩት ፤ ወ ይም ፡ ባቢሎን ፡ ታመልከው ፡ የነበር ። አዕዋፈ ፡ ባቢል ፡ ዘውእቱ ፡ አንገርጋናት ፡ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ (አዋል) ።

ባቤል ፤ (ዕብራ ። ጽር ፡ ባቢሎን) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ቱሳሔ ፡ ጉሠት ፡ ሡጠት ፤ ድብልቅልቅ ፡ ዝብርቅርቅ ፤ ቅይጥ ፡ ውጥንቅጥ ፤ ቅልቅል ፡ ምስቅል ቅል ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዝሩት ፡ መካነ ፡ ዝርወት ፡ እንተ ፡ ባቲ ፡ ተዘርዉ ፡ አበው ፡ ቀደምት ፡ ወተሌለዩ ፡ ልሳናት ፡ ይሉታል ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፲ ። ፲፩ ፡ ፱) ። በእንተ ፡ ዝ ፡ ተሰምየት ፡ ሖላ ፡ ምድረ ፡ ሰናዖር ፡ ባ ቤል ፤ እስመ ፡ በህየ ፡ ሣጠ ፡ ሖሎ ፡ ልሳናቲሆሙ ፡ ለ ውሉደ ፡ ሰብእ ፡ (ኩፋ ፡ ፲) ። ኹለተኛም ፡ ናቡከደነጾር ፡ የቀድሞ ፡ ስሟን ፡ ለማደስና ፡ ለማወፈር ፡ በቀድሞው ፡ ግንብ ፡ አምሳል ፡ ኹለተኛ ፡ ግንብ ፡ እንደ ፡ መሥራት ፤ ወርዱ ፡ ደረቱ ፡ ፺ ፡ ክንድ ፤ ቁመቱ ፤ ፰ ፡ ክንድ ፡ የኾነ ፡ ወፍራም ፡ ረዥም ፡ ስማይ ፡ ጠቀስ ፤ ስሙ ፡ ከስሟ ፡ የተ ስማማ ፡ ቤል ፡ የሚባል ፡ ጣዖት ፡ ስላቆመበት ፤ ባቤልን ፡ ባ ፡ ቤል ፤ ባቲ ፡ ቤል ፤ ቤተ ፡ ቤል ፡ መካነ ፡ ቤል ። (ባብ ፡ ቤል) ፡ አንቀጸ ፡ ቤል ፡ ማዕጸ ፡ ቤል ፡ ብለው ፡ ፪ ፡ ቃል ፡ አድርገው ፡ ይፈቱታል ፡ (ዳንሮ ፡ ፩ ። ኢሳ፵፯ ፡ ፩) ።

ባበለ ፤ ተቀላቀለ ፤ ተዘባረቀ ። ተዘራ ፡ ተበተነ ። በባበለም ፡ ፈንታ ፡ በልበለ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ። ወተሰምየ ፡ ውእቱ ፡ መካን ፡ ባቢሎን ፡ እስመ ፡ ባቲ ፡ ተበልበሉ ፡ ልሳናት ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፲፫) ።

ባቢሎሳን ፤ ቱሱሐን ፤ ኅዉማን ፡ ዝርዋን ። አባቢሎሳን ፡ (ዲድ) ።

አባበለ ፤ ቀላቀለ ፤ ደባለቀ ፤ ዘባረቀ ። በቁሙ ፡ አባበለ ፡ አሽበለበለ ፤ አቈላመጠ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአ ፡ ፈንታ ፡ ሀ ፡ ይላል ። ሀባበሊ ፡ ለዝሙት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፱ ፡ ፩) ።

ባቡት ፤ ዔሊ ፡ ደንጊያ ፡ ልብሱ ፤ ሽልምልም ።

ባቡቴ ፤ ክብ ፡ እንክብል ፡ ኅብስት ፡ ሴቶች ፡ በዔሊ ፡ አምሳል ፡ የሚጋግሩት ፤ ይልቁንም ፡ የቡልጋ ፡ ሰዎች ፡ ለሙታን ፡ መክፈልት ፡ የሚያደርጉት ። ዳቦ ፡ ድፎ ፡ ኅብሩቴ ፤ ፵ ፡ ባቡቴ ፡ እንዲሉ ።

በገነ ፤ (ዕብ ፡ ናጌን) ፤ ቃኘ ፡ ነዘረ ፤ መታ ፡ ደ ረደረ ፤ የንዋየ ፡ ማሕሌት ። ሲጠብቅ ፡ ግን ፡ ነደደ ፡ ተ ቈጣ ፡ ያሰኛል ።

በገና ፤ በቁሙ ፤ መዝሙር ፡ (ዐማርኛ) ።

በገን ፤ (ትግሬ) ፤ ጨብጥ ፤ የሸንት ፡ ምጥ ። ፀበጠን ፡ ተመልከት ።

በግዖ፤ዖት፤(በግዐ፡ይቤግዕ፡ይበግዕ)፤ በጋ ፡ መንጋ ፡ መኾን ፡ መንጋጋት ፡ ወደ ፡ ወሰዱት ፡ መኼድ ፡ መንዳት ። በጋ ፡ የጊዜ ፡ የወራት ፤ መንጋ ፡ የሰው ፡ የከብት ። ምስጢሩ ፡ ግን ፡ በጎነትና ፡ ቅንነት ፡ መሥዋዕትነት ፤ እንደ ፡ ይሥሐቅ ፡ እንደ ፡ ዮፍታሔ ፡ ልጅ ።

በግዕ ፤ (ዕት ። ዕብ ፡ ባግ) ፤ የምግብ ፡ ክፍል ፤ ዕድል ፡ ፈንታ ፡ ድርሻ ፡ መቀነን ፡ ድርጎ ። በቁሙ ፡ ተባት ፡ በግ ፤ የክርስቶስና ፡ የውነተኛ ፡ ክርስቲያን ፡ ምሳሌ ፤ በጎ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። በግዐ ፡ ዘተንጥአ ። ወመጽአ ፡ ይጠብሕ ፡ ከመ ፡ በግዕ ። አሐቲ ፡ በግዐት ፡ (ኢሳ፲፫ ፡ ፲፬ ። ያ፫ ፤ ፯ ። ሕዝ፵ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴) ።

አባግዕ ፤ (ዕት ፡ ዓት) ፤ በቁሙ ፤ በጎች ፤ የበግ ፡ መንጎች ፡ ተባቱም ፡ እንስቱም ፤ ወይም ፡ ተባቶች ፡ ብቻ ። አባግዐ ፡ ወአጣሊ ። አባግዐ ፡ ወአባግዐት ፡ (አዋል) ። አባግዓት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ። አባግዐ ፡ አትቡዐ ። አባግዐ ፡ አንስት ። በግዐት ፡ አንስት ፡ እያለ ፡ ይጥፋል ፡ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (፪ዜና ፡ ፲፯ ፡ ፲፭ ። ዘኁ፯ ፡ ፲፯ ። ዘሌ፭ ፡ ፯) ።

አባግዕ ፡

ምእመናንም ፡ በሹራቸውና ፡ ኖላዊያቸው ፡ ሳይቀር ፡ በምሳሌ ፡ በጎች ፡ ይባላሉ ፡ (ዮሐ፲ ፡ ፳፱ ፡ ፴፯ ። ፲ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ፳፭ ፡ ፲፯ ። ማቴ፲ ፡ ፮ ። ፲፭ ፡ ፳፱) ። መላእክትም ፡ በሹራቸው ፡ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደ ፡ ምእመናን ፡ በጎች ፡ ይባላሉ ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፲፪ ። ሉቃ፲፭ ፡ ፬) ።

በጊር ፤ ሮት ፤ (በገረ ፡ ይበግር ፡ ይብግር ። ዕብ ፡ ባጋር) ፤ ማደግ ፡ መጐልመስ ፤ ከልጅነት ፡ ወዳዋቂነት ፡ መውጣት ፤ ከታላላቆች ፡ መጨመር ፤ ዐብሮ ፡ መቈጠር ፤ አቶ ፡ እንጌ ፡ መባል ። በቁሙ ፡ መበገር ፤ መሞከር ፤ መንደፍ ፤ የሥዕል ። ብግር ፡ ማውጣት ፤ ብግራም ፡ መኾን ። ብግር ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ የውርዛዌና ፡ የደዌ ።

ባጎር ፤ ጕበዝ ፡ ጕልማሳ ፤ ብግራም ፤ ሕፃንነቱን ፡ የጨረሰ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያደረሰ ፤ ባለአእምሮ ፤ የካያ ፤ ዓመት ፡ ልጅ ፡ ወይም ፡ የሚበልጥ ። ጥበበ ፡ ባጎር ፡ ወልደ ፡ ብዙ ፡ (ጥበ ፡ ፩) ። ባጎር ፡ ሰሎሞን ፤ ብዙ ፡ ዳዊት ።

ብዳ ፤ (ዐረ ፡ ቤዳ) ፤ ነጭ ፤ ንጣቱ ፡ ዕንቍላል ፡ ዐመድ ፡ ወይም ፡ ያህያ ፡ ሆድ ፡ የሚመስል ። ሕብረ ፡ ከብድ ፡ ባለው ፡ ብዳ ፡ ይላል ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ብጫ ፡ ይሉታል ፡ (ዘፀ፴፮ ፡ ፱) ።

በድበደ ፤ (በድወ ። ዐረ ፡ ባደ) ፤ ታመመ ፤ ሞተ ፤ ጠፋ ፡ ተበላሸ ፤ ዛገ ፡ መረተ ። ወርቀሙኒ ፡ በድበደ ፡ (ሆሴ፱ ፡ ፯) ፡ አብደን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ትግሬ ፡ ግን ፡ በድበደ ፡ ብሎ ፡ ሰደበ ፡ አዋረደ ፡ ይላል ።

ብድብድ ፤ ዛሕል ፡ ዝገት ። ሞተ ፡ ግብት ፤ ቸነፈር ፤ መቅሠፍት ፤ ሰውነትን ፡ ቶሎ ፡ የሚያዝግ ፡ የሚያጠወልግ ፤ ፈጥኖ ፡ የሚገድል ፤ እንደ ፡ ነፍጥ ፡ ያለ ፡ በሽታ ። ባለወግ ፡ መልአክ ፡ ለመፀት ፡ ለመቅሠፍት ፡ የሚላክ ፤ አጥፊ ፡ ቀሣፊ ። ክፉ ፡ ጨካኝ ፡ ንጉሥ ፤ እንደ ፡ ሄሮድስ ፡ እንደ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ያለ ፡ (ዘኍ፲፯ ፡ ፲፪—፲፬ ። ፪ነገ ፡ ፳፬ ፡ ፲፭—፲፯ ። ዕብ፲፩ ፡ ፳፰) ። ወአውሥእዎ ፡ ሰውእቱ ፡ ብድብድ ፡ ንጉሥ ። ጉጉእ ፡ ወመግእዝ ፡ ወነባቢ ፡ ብድብድ ፡ ስሙ ፡ (መቃ ፡ ገ፩ ። ምሳ፳፩ ፡ ፳፱) ።

አበድበደ ፤ አዛገ ፡ አሳደፈ ፤ ገደለ ፡ ቀሠፈ ።

አንበድበደ ፤ በቁሙ ፡ አስፈራ ፤ አንቀጠቀጠ ። ፈራ ፡ ተንበደበደ ።

እንብድቡድ ፤ ፈሪ ፡ በድባዳ ።

አበድቢድ ፤—ሞኝ ፡ ሰነፍ ፤—አቢድ ፡ አብደ ።

በዲድ ፤ ዶት ፤ (በደ ፤ በደደ ፡ ይበድድ ፡ ይብድድ ። ዕብ ፡ ባዳድ) ፤ ለየ ፡ ነጠለ ፤ ብቻ ፡ አስቀረ ፤ ብቸኛ ፡ አደረገ ። በድበደ ፡ በዲድ ፡ በደ ፡ ካለው ፡ የወጣ ፡ ነው ። (ዲቃላ ፡ ግስ) ።

በደዶ ፤ ፈንጣጣ ፤ ኩፍኝ ፤ ልዩ ፡ ብቸኛ ፡ በሽታ ፤ የሚገድል ፡ የሚያቈስል ፤ ፊት ፡ የሚነቍር ፡ ዐይን ፡ የሚያሳውር ፡ የዕክክ ፡ ዐይነት ። ሕማመ ፡ በደዶ ፡ (አዋል) ።

በዲው ፤ ዎት ፤ (በድወ ፡ ይበዱ ፡ ይብዱ ። ትግ ፡ በድዐ ፤ በዳ) ። መውደም ፤ መጥፋት ፡ መፈታት ፤ መፍረስ ፡ መደምሰስ ፤ ውድማ ፡ በረሓ ፡ ባድ ፡ ባድማ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፡ መኾን ፤ ያገር ፡ የመዲና ፡ የድንግልና ። ምድርክሙኒ ፡ በድወ ። በድወት ፡ ኢየሩሳሌም ። ንጎለት ፡ ወበድወት ። አብያቲሆሙ ፡ በድዋ ፡ ወተመዝበሩ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፯ ። ፳፱ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ የካ፩ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

ብድው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዱት) ፤ የጠፋ ፡ የወደመ ፤ ባድ ፡ ባድማ ፡ የኾነ ፤ የተፈታ ። ምድር ፡ ብዱት ። ገዳም ፡ ብዱት ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መስ፫) ።

ብድወት ፤ መጥፋት ፡ መፈታት ፤ ውድማነት ፡ ባድነት ። ኢይርአይ ፡ ብድወታ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፫) ።

በድው ፤ ምድረ ፡ በዳ ፤ ውድማ ፡ ባድማ ፤ ደረቅ ፡ በረሓ ፤ ባድ ። በድወ ፡ ፋራን ። በምድረ ፡ በድው ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡ ዕፀ ፡ ወማይ ። ባሕር ፡ በድወ ፡ ይመስሎ ። በድወ ፡ ትከውን ፡ ኵላ ፡ ምድር ። በድው ፡ ውእቱ ፡ እምሰብእ ፡ ወእንስሳ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፳፪ ። ኢዮ፵፩ ፡ ፳፱ ። ኤር፱ ፡ ፳፯ ። ፵ ፡ ፲ ።

በዳ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ኢትሑር ፡ ፍኖተ ፡ በዳ ። ትከውን ፡ ምድረ ፡ ግብጽ ፡ በዳ ፡ ወበድወ ፡ (ሚራ ፴፭ ፡ ፳ ። ሕዝ፳፱ ፡ ፱) ።

(ጥ) »**ዳዋ** ፤ (**ዐማርኛ**) ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ በ ቈሙ ፡ ዱር ፡ ጥሻ ፡ ጣሻ ። (ተረት) ፤ ዐይጥ ፡ በበላ ፡ ዳዋ ፡ ተመታ ።

አብደወ ፤ አጠፋ ፤ አስጠፋ ፤ አወደመ ፡ ባድ ፡ አደረገ ። አብደወ ፡ ሀገሮሙ ። ኣበዱ ፡ ፍኖቶሙ ። እሁቦን ፡ ለአብድዎ ፡ ከመ ፡ አልቦ ፡ ዘይነብሮን ፤ (ዮሴፍ ። ሶፎ፫ ፡ ፮ ። ኤር፵፩ ፡ ፳፱) ።

ተባደወ ፤ ተለያየ ፤ ተበታተነ ፤ ተዘራ ፡ ተረጨ ፤ በየበረሓው ፡ ተሠራጨ ። እምኝየሰነ ፡ ተባድዎ ፡ እምነ ፡ ተጋብኦ ፡ በእንግልጋ ፤ እስመ ፡ ተዘርዎ ፡ ቀጥቀጠ ፡ አልባቢነ ፤ ወሶበ ፡ አድኅነነ ፡ እግዚ ፡ እምተባድዎ ፡ ወአግብአነ ፡ ውስተ ፡ ምድርነ ፡ ዐመፀናሁ ። ይበኪ ፡ ላዕለ ፡ ሙስናሆሙ ፡ ወተባድዎቶሙ ፡ (ዮሴፍ) ።

በደለ ፤ (**ትግሬ** ፡ **ወዐረ**) ፤ ለወጠ ፤ ቀየረ ። (ዐማርኛ) ፡ በቈሙ ፤ በደለኛ ፡ ኾነ ፤ በመልካም ፡ ፈንታ ፡ ክፉ ፡ ሠራ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ።

በዲን ፤ **ኖት** ፤ (**በድነ** ፤ **በደነ** ፡ **ይበድን** ፡ **ይብድን**) ፤ መብደን ፡ መፍዘዝ ፤ መሞት ፡ መገንዘዝ ፤ ሬሳ ፡ መኾን ፤ መግማት ፡ መበስበስ ፤ መፍረስ ። ሥጋ ፡ ትበድን ፡ በንዋም ፡ ከመ ፡ ዘምዉት ። ነፍስት ፡ አመ ፡ ፀአተ ፡ ነፍስ ፡ ይበድን ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

በድን ፤ (**ብ** ፡ **አብድንት**) ፤ በቁሙ ፤ ሙት ፡ ሬሳ ፤ ነፍስ ፡ የተለየችው ፡ የማይላወስ ፡ የማይንቀሳቀስ ፤ የፈዘዘ ፡ የተገነዘ ፡ ባድ ፡ ሥጋ ፤ አስከሬን ። ዘአንሥአ ፡ በድነ ፡ እምነ ፡ ሙታን ። መዊቶሂ ፡ ተነበየ ፡ በድኑ ። አልቦ ፡ ቤት ፡ ዘአልቦ ፡ በድን ፡ ውስቴታ ። በዝኃ ፡ አብድንቲሆሙ ። ወተንሥኡ ፡ ብዙኃን ፡ አብድንቲሆሙ ፡ ለጻድቃን ፡ (ሚራ፵፰ ፡ ፳ ፡ ፲፫ ። ኵፋ ፡ ፵፱ ። ኢሳ፳ ፡ ፲፫ ። ማቴ፳፯ ፡ ፶፪) ።

አብደነ ፤ አበደነ ፡ አፈዘዘ ፤ ሬሳ ፡ አደረገ ።

አበደን ፤ (**ዐረብ**) ፤ ግሙራ ፤ መቼም ፡ መቸ ፤ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ።

ቢዶን ፤ (**ዕብ** ፡ **ኪዶን** ። **ጽር** ፡ **ጋይሶ**) ፤ ጦር ፡ ዘገር ፤ ረምሕ ፤ የሚወረወር ፡ ዐጭር ፡ መጠነኛ ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ፩ ፡ ገጽ ፡ ያለው ፡ የብረት ፡ በሎታ ፤ መድፍ ፡ ነፍጥ ፡ በድል ፡ ነጐድ ፡ ይሉታል ፡ (ኤር፶ ፡ ፵፪) ። በዕብራይስጥ ፡ ቤትና ፡ ካፍ ፡ ተመሳሳዮች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በኪ ፡ ፈንታ ፡ ቢ ፡ ተጽፏል ።

በዲቅ ፤ (**በደቀ** ። **ዕብ** ፡ **ባዳቅ**) ፤ ማደስ ፡ መጠገን ። እስከ ፡ ማእዜኑ ፡ ኢትቤድቁ ፡ ቤቶ ፡ ለእግዚ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፺) ።

ቤዴቅ ፤ (**ዕብራ**) ፤ የማነብ ፡ ንቃቃት ፤ ነቁ ፡ ሥንጥቁ ፤ ወይም ፡ ሊናድ ፡ የቀረበ ፤ ያረገዘ ፡ ያዘበዘበ ፡ የቤት ፡ ግንብ ። ያጥር ፡ የቅጥር ፡ ካብ ። ማናቸውም ፡ የሚታደስና ፡ የሚጠገን ፡ ኹሉ ። ወያጸንዑ ፡ ቤዴቀኪ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፱ ። ፬ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፭) ።

በዲር ፤ **ሮት** ፤ (**በደረ** ፡ **ይበድር** ፡ **ይብድር** ። **ዐረ** ፡ **በደረ** ፤ **ቈረጠ** ። **ዕብ** ፡ **ባዴር** ፤ **በተነ**) ፤ መሮጥ ፤ መፍጠን ፤ መንገድን ፡ በሩጫ ፡ መቍረጥ ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ መቅደም ፤ ዐልፎ ፡ መኼድ ፤ ፊተኛ ፡ መኾን ። ይበድሩ ፡ እምተሐላተ ፡ ዐረብ ። ይበድሩ ፡ እምአንስርት ፡ አፍራሲሆሙ ። ከመ ፡ ይብድር ፡ እምረዋጺ ፤ ሮጠ ፡ ፈጠነ ፡ (ዕንባ፩ ፡ ፰ ። ኤር፬ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ። ሕቀ ፡ በደሩክሙ ። ትበድር ፡ ይእቲ ፡ ወትመውእ ፡ ለከ ፡ ጸላኢከ ። ብድሮሙ ፡ ተንሥእ ። ይበድረኒ ፡ ኀበ ፡ ገነት ። በደሮ ፡ ለጴጥሮስ ፡ በጺሐ ፡ ኀበ ፡ መቃብር ፤ ቀደመ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፰ ። ሚራ፳፱ ፡ ፲፫ ። ፴፬ ፡ ፳፩ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ዮሐ፳ ፡ ፬) ።

—፤ ማበደር ፡ ማለቃት ፤ አስቀድሞ ፡ መስጠት ፡ ኋላ ፡ ለመቀበል ፡ (ዐማርኛ) ።

—፤ መውደድ ፤ መምረጥ ፤ ማክበር ፡ ማብለጥ ። ኢከነ ፡ ለዘበደረ ፡ ወለዘሮጸ ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፲፮) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በበደረ ፡ ፈንታ ፡ አብደረ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እመ ፡ አብደሩ ፡ ዘአነ ፡ እፈቅድ ። ምጽዋተ ፡ ኣበድር ፡ እመሥዋዕት ። አብደሩ ፡ ሞተ ፡ እምሕይወት ። አብደረ ፡ ይሕምም ፡ ምስለ ፡ ሕዝቡ ። ዘያበድር ፡ ርእሶ ፡ እምነ ፡ እግዚኡ ። እስመ ፡ ኀረያ ፡ እግዚ ፡ ወአብደራ ፡ (ኢሳ፶፰ ፡ ፭ ። ሆሴ፮ ፡ ፮ ። ኤር ፡ ፰ ፡ ፫ ። ዕብ፲፩ ፡ ፳፭ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። መዝ ፡ ፻፴፩) ።

በዳሪ ፤ (**ሪት** ፤ **ርያን** ፡ **ያት** ፤ **በደርት**) ፤ የሚሮጥ ፤ የሚቀድም ፤ ሯጭ ፤ መንገድ ፡ ቈራጭ ።

በድር ፤ ቅድድም ፤ ፍክክር ፤ ሩጫ ፡ ፍጥነት ፤ መልካም ፡ ሥራ ፤ ገድል ፡ ትሩፋት ። በድርየኒ ፡ ፈጸምኩ ። ፈጸመ ፡ በድሮ ፡ ሠናየ ። (፪ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፩ ። ጥር፲፬ ፡ ፳ ። የካ፱ ። ግን፱) ።

—፤ የጾመ ፡ አይሁድ ፡ ድሮ ፡ ቅበላ ፤ ጹመው ፡ ከሚውሉበት ፡ ከጾማቸው ፡ ቀን ፡ የሚቀድም ፤ ዋዜማ ፡ ድራር ፡ ማታ ፡ የሚዠመር ። ይኸውም ፡ የጥቅምት ፡ ጨረቃ ፡ በበቀለች ፡ በ፱ ፡ ቀን ፡ ነው ፡ (ዘሌ፳፫ ፡ ፳፯—፴፪) ። ወጾመ ፡ በድሮሙ ፡ በእንተ ፡ ላሐ ፡ ያዕቆብ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

በድራ ፤ (**ዐረ** ፡ **በድረት**) ፤ ሚዛን ፤ የሚዛን ፡ ስም ። ቍጥሩና ፡ ልኩ ፡ በየሀገሩ ፡ ይለያያል ፤ እልፍ ፡ ድሪም ፤ ሺሕ ፡ ድሪም ፤ ፯ ፡ ሺሕ ፡ ይሉታል ፤ ርግጡ ፡ አልተገኘም ። ፯ ፡ ሺሕ ፡ ማለት ፡ ይለያል ፡ እንጂ ፡ ሺሕ ፡ ማለትና ፡ እልፍ ፡ ማለት ፡ ሊታረቅ ፡ ይችላል ፤ እልፍን ፡ ተመልከት ። ኹለተኛም ፤ በድራ ፡ ማለት ፤ ብድር ፡ ከማለት ፡ ይስማማል ። ወወሀቦሙ ፡ ሠለስተ ፡ ምእተ ፡ በድራ ፡ ወርቀ ፡ (ዮሴፍ) ።

ቡዲር ፤ (**ትግሬ**) ፤ ዱሮ ፡ ቀድሞ ፤ ጥንት ፤ ከኹሉ ፡ በፊት ።

አብደረ ፤ (**አስደራጊ**) ፤ አስሮጠ ፡ አስቀደመ ። አስተጋይድ ፡ ፈረስከ ፡ ወአብድር ፡ እምዐውሎ ፡ (ደራሲ) ። አሶደደ ፡ አስመረጠ አስከበረ ፡ አስበ

ለጠ ። ልማዱ ፣ ግን ፣ አድራጊነት ፣ ነው ፤ መንገዱ ፣ እንደ ፣ አእመረ ፣ ተሳስቷል ።

ተበድረ ፤ ተቀደመ ። ተወደደ ፤ ተመረጠ ፤ ከበረ ፣ በለጠ ። ይትበደር ፡ ቃል ፡ ሠናይ ፡ እምውሂብ ። ኢይትበደር ፡ ብዕል ፡ እምነቢረ ፡ ጥዑይ ። ይትበደር ፡ ሰብእ ፡ እምዕንቈ ፡ ሰንፔር ፡ ክቡር ፤ እምወርቅ ፡ ወእምብሩር ፡ ይትበደሩ ፡ ጻድቃን ። ጥበብ ፡ ትትበደር ፡ እምወርቅ ፡ (ሢራ ፲፰ ፣ ፲፯ ። ፴ ፣ ፲፮ ። ድጓ ። ፊላስ) ።

—፤ በቁሙ ፤ ተበደረ ፣ ተለቃ ። ተበድሬ ፣ ተቀድሜ ፣ እንዲሉ ።

ብዱር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ድርት) ፤ የተበደረ ፤ የተቀደመ ፤ የተወደደ ፤ ምርጥ ።

ተባደረ ፤ ተሯሯጠ ፤ ተሽቀዳደመ ፤ ተፈካከረ ። እስመ ፡ ይትባደሩ ፡ ውስተ ፡ ርእሰ ፡ ምርፋቅ ። ተባደሩ ፡ ለሠናይ ። ዘንተ ፡ ስምዑ ፡ ወተባደሩ ፡ ከመ ፡ ትግበሩ ። እለ ፡ ፈጸሙ ፡ ረዊጸ ፡ ወተባድሮ ፡ (ሉቃ ፲፬ ፣ ፯ ። ፩ተሰ ፣ ፩ ፣ ፲፩ ። ቀሌ ። ስንክ ፣ ታኅ፲፪) ።

አስተባደረ ፤ አቀዳደመ ፤ አሽቀዳደመ ፤ አፈራረቀ ፤ የፈረስ ፣ የእግር ። አምጣነ ፡ ጊዜ ፡ ሠርክ ፡ ንረውጽ ፡ እንዘ ፡ ናስተባድር ፡ እግረ ፤ እክል ፡ ኀበ ፡ ሀሎ ፡ ወላሕም ፡ ኀበ ፡ ሖረ ፡ (ቅኔ) ።

ባዶስ ፤ (ጽር ፡ ባቶስ ። ዕብ ፡ ባት) ፤ የልክ ፣ የመስፈሪያ ፣ ስም ፤ የርጥብ ፣ መስፈሪያ ፤ የዘይት ፣ ግንበ ። ምእተ ፡ በመስፈርተ ፡ ባዶስ ፡ ቅብዐ ፡ (ሉቃ ፲፮ ፣ ፮) ። መስፈሪያነቱም ፣ የሐሜርን ፣ ፲ኛ ፣ ክፍል ፣ ያነሣል ፤ የባትና ፣ የኢፍ ፣ ልካቸው ፣ አንድ ፣ ነውና ፤ ኢፍን ፣ ተመልከት ፣ (ሕዝ፵፭ ፣ ፲፩) ። ከዚህ ፣ የተነሣ ፣ ባደስን ፤ ቤደ ፤ ላዳን ፤ የቤት ፣ ቍና ፣ ይሉታል ፤ ቤደ ፣ የወሎ ፣ የተንታ ፣ የደላንታ ፣ ነው ። ወአሐቲ ፡ አስፈሬዳ ፡ ታገምር ፡ አርባዕተ ፡ ባዶስ ፡ (ገድ ፣ ተክ) ።

ብዱት ፤ —የተፈታች ፣ ባዶ ፤ —በድወ ።

ቦሁ ፤ **ቦኑ** ፤ (ቦ ፡ ሁ ፤ ቦ ፡ ኑ) ፤ ቦ ፣ ነባር ፣ አንቀጽ ፤ ሁ ፣ ኑ ፣ የጥያቄ ፣ ቃል ፤ በተገናኝ ፣ አለን ፤ አለ ፣ ይኾን ፣ ያሰኛል ። ቦሁ ፡ ኀበ ፡ ይሴወሩ ፡ እምኔየ ። ቦሁ ፡ ዘተርፈ ፡ ኀቤከ ። ቦኑ ፡ ረአይ ፡ ዝየ ፤ እወ ፡ ቦ ፡ (ኤር፳፫ ፣ ፳፬ ። ዓሞ፮ ፣ ፲ ። ፩ነገ ፣ ፱ ፣ ፲፩) ። ኹለተኛም ፣ በትርፍ ፣ ዐማርኛ ፣ በውኑ ፤ እውን ፣ እያሰኘ ፣ ጥያቄን ፣ መደብ ፣ አድርጎ ፣ ምርመራን ፣ ወቀሣን ፣ ተግሣጽን ፣ ያሳያል ። ትርፍ ፣ ዐማርኛ ፣ ማለት ፤ ቦ ፣ አንቀጽነቱን ፣ ሳይለቅ ፤ ቦሁ ፡ ዘሰአልኩክሙ ፤ ቦኑ ፡ ዘዐመፅኩክሙ ፡ እያለ ፣ ይህን ፣ በመሰለ ፣ ሲገባ ፤ በውኑ ፣ የለመንኋችኹ ፣ የበደልኋችኹ ፣ አለን ፣ ያሰኛልና ፤ ስለዚህ ፣ ነው ። አንቀጹ ፣ ሌላ ፣ ሲኾን ፣ ግን ፣ ፍችው ፣ በውኑ ፣ ብቻ ፣ ነው ፤ ስለዚህ ፣ በጥያቄ ፣ ኹሉ ፣ ይገባል ፤ በውኑ ፣ ማለት ፣ ርሱው ፣ ራሱ ፣ ጥያቄ ፣ ነውና ። ቦኑ ፡ በአትፊያት ፡ ውእቱ ፡ ቤትየ ። ቦኑ ፡ ሰባሕቲትሙ ፡ ለአይሁድ ፡ እግዚ ። ቦኑ ፡ አባእክሙ ፡ ሊተ ፡ መሥዋዕተ ፡ ወቍርባነ ። ዘአባእክሙ ፣ ቢል ፣ ግን ፣ አለን ፣ ያሰኛል ፤ በውኑ ፣ ሲጨመር ፣ ያምርለታል ፣ (ኤር፯ ፣ ፲፩ ። ሮሜ፫ ፣ ፳፱ ። ግብ፯ ፣ ፵፪) ።

ብሂል ፤ ሎት ፤ (ብህለ ፡ ይብል ፡ ይብሀል ። ዐረ ፡ በሀለ ፤ ተረገመ ። ዕብ ፡ ባሄል ፤ ደነገጠ) ፤ አው ፣

በሂል ፤ ሎት ፤ (ቤለ ፡ ይበይል ፡ ይቢል ፤ ወይም ፡ ቤለ ፡ ይቤ ፡ ይበል ። ዐረ ፡ ቃል ። ዕብ ፡ ንኡም ፤ አማር) ፤ ማለት ፤ መንገር ፣ መናገር ፤ ፍሬ ፣ ቃል ፣ መስጠት ፣ ማሰማት ፤ በአፍ ፣ በመጽሐፍ ፣ መንበብ ፤ ማንበብ ። ብሂል ፣ ፪ ፣ ነገር ፣ ይኾናል ፤ አንቀጽና ፣ አገባብ ። በአንቀጽነቱ ፣ አንቀጽ ፣ ይስባል ፤ ስም ፣ ይተረጕማል ። ባገባብነቱ ፣ ማሰሪያ ፣ ያስቀራል ፤ አገባቡን ፣ ባገባብ ፣ ተመልከት ። ብሂለ ፡ ይብሉ ። እስመ ፡ ጼዴቅ ፡ ብሂል ፡ ጽድቅ ፡ ብሂል ። ብህለ ፡ ካልእ ፤ በከመ ፡ ብህልከ ። ዘብህልዎ ፡ አበዊነ ። ከዊነ ፡ ውላጤ ፡ ዘብህሎ ፡ ቅዱስ ፡ አባ ፡ ወግሪስ ። እሳት ፡ እንተ ፡ ብህላ ፡ እግዚእነ ፡ (ኤር፴፰ ፣ ፳፪ ። አፈ ፣ ድ፲፪ ። አዋል ። አረጋ) ። መሐለን ፣ እይ ፣ የዚህ ፣ መንቲያ ፣ ነው ። የብህለና ፣ የከህለ ፣ አካኼድ ፣ አንድ ፣ ስለ ፣ ኾነ ፤ ሀ ፣ በካልኣያቸው ፣ እየታጣ ፣ በሣልሳያቸው ፣ ይገኛል ፤ ባላገባቦች ፣ ግን ፣ ብህለን ፣ ከከህለ ፣ ለይተው ፣ ይብህል ፣ ይሉታል ፤ አያሰኝም ። ፪ኛም ፣ በበሂል ፣ አካኼድ ፣ እንደ ፣ ሐባብና ፣ እንዳርጌው ፣ ግእዝ ፤ ቤለ ፣ ይበይል ፣ ይቢል ፤ ወይም ፣ ቤለ ፣ ይቤ ፣ ይበል ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ብህለንና ፣ ቤለን ፣ አዘንቀው ፤ ቤለን ፣ አውጥተው ፣ በርሱ ፣ ፈንታ ፣ ይቤን ፣ አግብተው ፤ የብህለን ፣ ካልኣይ ፣ ይብልን ፣ ለይቤ ፣ ሰጥተው ፤ ይቤ ፣ ይብል ፣ ይበል ፣ እያሉ ፣ አለመንገዱ ፣ ያረቡታል ። መጻሕፍትም ፣ ከዚህ ፣ የተነሣ ፣ በቤለ ፣ ፈንታ ፣ ይቤ ፣ ይብል ፣ ይበል ፣ ሲሉ ፣ እንጂ ፤ በብሂል ፣ አካኼድ ፣ ብህለ ፣ ብለው ፤ ይብህል ፣ ሲሉ ፣ አይገኙም ። ሀሎ ፣ የሀለወ ፣ ከፋይ ፣ መንቲያው ፣ ወንድሙ ፣ እንደ ፣ ኾነ ፤ ይቤም ፣ ከበሂል ፣ የወጣ ፤ የቤለ ፣ ካልኣይ ፣ የይበይል ፣ ድርብ ፣ ወይም ፣ መንቲያ ፣ ትንቢት ፣ አንቀጽ ፣ ሲኾን ፤ መምህራን ፣ አርእስትና ፣ ዘር ፣ ቦዝና ፣ ቅጽል ፣ የለውም ፣ ነባር ፣ አንቀጽ ፣ ነው ፣ ብለው ፤ እኩሌቶቹም ፣ የብህለ ፣ ድርብ ፣ ነው ፣ ብለው ፣ ቀዳማይ ፣ አንቀጽ ፣ ማድረጋቸው ፤ ትንቢትነቱ ፣ ስላልታወቀ ፣ ነው ። በኋምስ ፣ መጕረዱም ፣ በመካከሉ ፣ የ ፣ ስላለበት ፣ ነው ። ፪ኛም ፣ ለን ፣ የ ፣ የሚሉ ፣ ሰዎች ፣ የለ ፣ ጸያፎች ፤ ብህለን ፣ ሲያረቡ ፣ ብህየ ፣ ይብይ ፣ ይበይ ፣ ይላሉና ፤ በጸያፍ ፣ እንደበት ፣ የገባ ፣ ነው ፣ ልንል ፣ እንችላለን ። ይብልን ፣ ይብይ ፣ እንደሚሉት ፤ ይብይን ፣ ደግሞ ፣ ይቤ ፣ ብለውት ፣ ይኾናል ፤ አለዚያስ ፣ በኋምስ ፣ ሲጕርድ ፣ ባልተገኘም ። በጸያፍ ፣ እንደበት ፣ መለወጥም ፣ የግስ ፣ ልማድ ፣ ነው ፤ ረን ፣ ለ ፣ የሚሉ ፣ ሰዎች ፣ የረ ፣ ጸያፎች ፤ በሐረረ ፣ ፈንታ ፣ ሐለለ ፣ ብለው ፣ ኹለተኛ ፣ አንቀጽ ፣ እንዳወጡ ። ባማርኛም ፣ ለን ፣ የ ፣ ይወርሰዋል ፤ ይልቁንም ፣ በሣልስ ፣ ቅጽል ። ቀታሊ ፡ ከሣሊ ፡ ሐባሊ ፡ ጠን

ቋሊ ፡ ገዳይ ፡ ቻይ ፡ ዐባይ ፡ ጠንቋይ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ጕራጅነቱም ፡ ለሩቅ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ለቅርቡ ፡ ወንድና ፡ ለአን ፡ ለንሕን ፡ ለንዚህ ፡ ላምስቱ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይህም ፤ ቤለ ፡ ይቤ ፡ ይበል ። ቤለት ፡ ትቤ ፡ ትበል ። ቤልከ ፡ ትቤ ፡ በል ። ቤልኩ ፡ እቤ ፡ እበል ። ቤልነ ፡ ንቤ ፡ ንበል ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። በቀሩት ፡ ግን ፡ ባምስቱ ፡ ሰራዊት ፤ ቤሉ ፡ ይቤሉ ፡ ይበሉ ። ቤላ ፡ ይቤላ ፡ ይበላ ። ቤልኪ ፡ ትቤሊ ፡ በሊ ። ቤልክሙ ፡ ትቤሉ ፡ በሉ ። ቤልክን ፡ ትቤላ ፡ በላ ፡ እያለ ፡ ዘሩን ፡ በዱልን ፡ መስሎ ፡ ተካክሎ ፡ ይኼዳል ። የበዱል ፡ ዘርና ፡ የቤለ ፡ ክልኣይ ፡ የይበይል ፡ ወንድም ፡ ፍጹም ፡ ትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ መኾኑ ፤ ነባር ፡ ቀዳማይ ፡ አለመኾኑ ፡ በ፫ ፡ ምስክር ፡ ይረዳል ። መዠመሪያ ፤ በሣልሳዩና ፡ ባምስቱ ፡ ሰራዊት ፡ ለን ፡ እየጨመረ ፡ በመኼዱ ፤ ፈጽሞ ፡ ባለመጕረዱ ። ኹለተኛ ፤ የትንቢት ፡ አሥራው ፡ መነሾቹ ፡ ፬ ፡ ፊደሎች ፡ የተአን ፡ ብቻ ፡ ናቸውና ፤ ይቤ ፡ ትቤ ፡ እቤ ፡ ንቤ ፡ እያለ ፡ በነዚህ ፡ ባራቱ ፡ በመኼዱ ። ሦስተኛ ፤ ለነባር ፡ አንቀጽ ፡ ክልኣይ ፡ ሣልሳይ ፡ የለውምና ፤ በዘንዱና ፡ በትእዛዙ ፡ ይታወቃል ። አስተውል ፤ ነባር ፡ ቀዳማይ ፡ ወይም ፡ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡ ቢኾን ፡ መንገዱ ፡ እንደ ፡ ሀብና ፡ እንደ ፡ ነዐ ፡ ነበር ፤ ሀብና ፡ ነዐ ፡ ሥርወ ፡ ቀለሙን ፡ ሳይለውጥ ፡ በጫፉ ፡ ሌላ ፡ ባዕድ ፡ ፊደል ፡ ሳይጨምር ፤ ሀብ ፡ ቡ ፡ ቢ ፡ ባ ፤ ነዐ ፡ ንዑ ፡ ንዒ ፡ ንዓ ፡ ተብሎ ፡ ባራት ፡ ቅርቦች ፡ ብቻ ፡ እንዲረባ ፤ ይቤም ፡ ሥርወ ፡ ቀለሙን ፡ ሳይለውጥ ፤ ለን ፡ ከቤለ ፡ ከብህለ ፡ ሳይቀላውጥ ፤ ባራት ፡ ሰራዊት ፡ በሩቆች ፡ ብቻ ፡ ይቤ ፡ ይቡ ፡ ይቢ ፡ ይባ ፡ ተብሎ ፡ በተረባ ፡ ነበር ። የብሂል ፡ አፈታት ፡ ጓዙ ፡ ብዙ ፡ ነውና ፡ የቀረውን ፡ በርባ ፡ ቅምርና ፡ ባገባብ ፡ በሠምና ፡ ወርቅ ፡ ተመልከት ፡ (፪ኛና ፡ ፲፱ኛ ፡ ፳፪ኛ ፡ ዕር ። ፳፬ ፡ ፹፫ ፡ ፻፳፭ቍ) ።

ብሂል ፤ በዱል ፤ መምታት ፤ በበትር ፡ ማለት ፡ መደብደብ ፤ ወይም ፡ አስቀድሞ ፡ መስደብ ፤ በነገር ፡ መቀንደብ ፡ ጽዕለትን ፡ ተመልከት ። ብሂላና ፡ ብሳዕ ፤ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ፤ ብላ ፡ ብላ ።

በሃሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ በሀልት) ፤ ያለ ፡ የሚል ፡ የሚናገር ፤ ባይ ፡ ተናጋሪ ፤ አልኹ ፡ ባይ ፡ እንዲሉ ። ከመ ፡ ኢይኩን ፡ በሃሌ ፡ አነ ፡ አብዐልኩ ፡ አብራምሀ ። አሆ ፡ በሃሊ ። ወእመሰ ፡ ይቤ ፡ በሃሊ ። በሀልተ ፡ ጽድቅ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፫ ። ያዕ፫ ፡ ፲፯ ። አፈ ፡ ተ ፳፯ ። አዋል) ።

ባህል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ነገር ፡ ክርክር ፤ አባባል ፤ አነጋገር ፤ የነገር ፡ ስልት ፤ ትርጓሜ ፡ ምስጢር ፤ ድርሳን ፤ ልማድ ፡ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ የሃይማኖት ፡ ትምርት ፤ ቃል ፡ ድምፅ ። ባህለ ፡ ልሳን ። ከሠትከ ፡ ባህለ ፡ መጻሕፍት ፡ ክዱነ ። ወካዕበ ፡ ይቤ ፡ አባ ፡ ቄርሎስ ፡ በውስተ ፡ አሐዱ ፡ እምባህላት ። ይቤ ፡ በእንተ ፡ ትርጓሜ ፡ ባህላት ። ያስተናክሩ ፡ ሥነ ፡ ባህሎሙ ። ባህለ ፡ ብካይ ፡ ሰሚዖ ፡ (መዝ ፡ ፵ ። ስንክ ፡ ጥር፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፱ ፡ ፬ ። ማር ፡ ይሥሐ ። ቄር ፡ ጸላ ። ስንክ ፡ ጥቅ፭) ።

አብህለ ፤ (ያብህል) ፤ አው ፡ አበለ ፡ (ያብል) ፤ አሰኘ ፤ አናገረ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፳ ። ግብ፭ ፡ ፵) ። አሆ ፡ በልኒ ፡ ወአሆ ፡ አብሊዮ ። ስእነ ፡ አሆ ፡ አብሎቶ ። ንሰየ ፡ ከመ ፡ እሙ ፡ አሆ ፡ አበለቶ ፡ ለተወክፎ ፡ ትእዛዝ ። አንጠይዎ ፡ ከመ ፡ አሆ ፡ ያብልዎ ፡ (አርጋ ። ስንክ ፡ ታኅ፭ ። የሴፍ) ።

አብሃሊ ፤ መብሃሊ ፤ መብህል ፤ የሚያሰኝ ፡ የሚያናግር ፤ አሰኝ ፡ አናጋሪ ።

ምብሃል ፤ (ላት) ፤ መባያ ፡ መናገሪያ ። ማስኛ ፤ ማናገሪያ ።

ተብህለ ፤ ተባለ ፡ ተተነባ ፤ ተወራ ፡ ተነገረ ፤ ተጠራ ፡ ተሰየመ ። ተብህለ ፡ ለቀደምት ። ዘተብህለ ፡ በዳንኤል ፡ ነቢይ ። ብፁዓን ፡ እንተ ፡ ተብህለት ፡ ሎቱ ፡ ብዙኃን ። መጽሐፍ ፡ ዘይትበሀል ፡ ፈውስ ፡ መንፈሳዊ ። ዘሀሎ ፡ ይትበሀል ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ ወልድ ። እስመ ፡ ኅሊና ፡ ፅቡስ ፡ ምንተ ፡ ይትበሀል ፡ (ማቴ፭ ፡ ፳፩ ። ፳፬ ፡ ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፸፱ ። ፈ ፡ መ ። ዕር ፡ ኢሳ፳ ፡ ፳፭ ። ጥበ፱ ፡ ፲፭) ።

ብሁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ብህልት) ፤ የተባለ ፤ የተነገረ ፤ ንግር ። አላ ፡ ብሁል ፡ ሊተ ፡ (አፈ ፡ ድ፲) ።

ተባህለ ፤ ተባባለ ፡ ተማከረ ፤ ተነጋገረ ፤ ተሟገተ ፡ ተከራከረ ። ተባሀሉ ፡ አሐዱ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ። ተባህሉ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ ከመ ፡ የሀቡ ። እሉ ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ተባሀልዎ ፡ ለፈርዖን ። ወእፎ ፡ እክል ፡ ባሕቲትየ ፡ ተባህሎቶሙ ። እመ ፡ ይትባሀሉ ፡ ለሰይጣን ፡ (ዘፍ፲፭ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፳፰ ። ዘፀ፮ ፡ ፳፯ ። ዘዳ፩ ፡ ፲፱ ። ይሁ ፡ ፱) ።

አስተባህለ ፤ አባባለ ፤ አሟገተ ፡ አከራከረ ።

ብሂም ፤ ሞት ፤ (ብህመ ፡ ይብህም ፡ ይብሀም) ፤ ድዳ ፡ መኾን ፤ አለመናገር ፤ ልናገርም ፡ ቢሉ ፡ አለመቻል ፤ እንደ ፡ ከብት ፡ መኾን ። ይኄይስ ፡ ብሂም ፡ እምነቢብ ፡ በሐሰት ። ይብህም ፡ ልሳን ። ብህመ ፡ ልሳኑ ። ሜጥኩ ፡ ገጽየ ፡ ወብህምኩ ፡ (ፈላስ ። ግንዝ ። ስንክ ፡ የካ፯ ። ዳን፲ ፡ ፲፭) ።

በሃም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ ድዳ ፤ መናገር ፡ የማይችል ፤ ከድምጥ ፡ በቀር ፡ ፍሬ ፡ ቃል ፡ የማይሰጥ ። ኮኑ ፡ ጽሙመ ፡ ወበሃመ ፡ እምአውሥእትክሙ ። ኢትከውን ፡ እንከ ፡ በሃመ ። ወከመ ፡ በሃም ፡ ዘኢይከሥት ፡ አፉሁ ። ለበሃማን ፡ ከኖሙ ፡ ቃለ ፡ (ግንዝ ። ሕዝ፳፬ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፴፯ ። ኪዳ) ።

ብሁም ፤ (ህምት) ፤ ድዳ ፡ የኾነ ፤ አፍ ፡ እያለው ፡ የማይናገር ። ብእሲት ፡ ብህምት ፡ (ስንክ ፡ ሐምሮ) ።

ብህመት ፤ ድዳ ፡ መኾን ፤ ድዳነት ። ብህመተ ፡ ልሳን ። ተፈትሐ ፡ ልሳኑ ፡ እምብህመት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ሠኔ፴) ።

ብሄማ ፤ (ዕብራ ። ዐረ ፡ በሀኢም) ፤ ክብት ፤ እንስሳ ፤ ኢንባቢ ።

ብሄሞት ፤ (ዕብራ) ፤ ጕማሬ ፡ የወንዝ ፡ አውሬ ፤ የባሕር ፡ ፈረስ ፤ በአፍሪቃ ፡ ወንዞች ፡ በየሐይቆቿ ፡ የሚገኝ ፤ ከውሃ ፡ እየወጣ ፡ ማርና ፡ ቅጠል ፡ የሚበላ ፤ ታላቅ ፡ ገናና ፤ ቈርበተ ፡ ወፍራም ፡ ዐንገተ ፡ ደንዳና ፤ ቈርበቱ ፡ ኰርባጅ ፡ ዐለንጋ ፡ የሚኾን ፤ መልኩ ፡ ያንድስ ፤ ድምጡ ፡ የፈረስ ፤ ሲያሽካካ ፡ ፈረስ ፡ የሚመስል ። ዲኖ ፡ ጅን ፡ የባሕር ፡ የበረሓ ፡ ጕሽ ፤ ጠባዩ ፡ ያውሬ ፤ መልኩ ፡ የበሬ ። ናሁኬ ፡ ብሄሞት ፡ ዘገበርክዎ ፡ ምስሌከ ፡ ይበልዕ ፡ ማዕረ ፡ ከመ ፡ ላሕም ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፲፭) ።

ብሄሞት ፤ በቁሙ ፤ የየብስ ፡ ዐንበሪ ፡ ከባሕር ፡ ተፈጥሮ ፡ በየብስ ፡ የሚኖር ፤ ግሩማን ፡ አራዊት ፡ የሚፈሩትና ፡ የሚገዙት ፡ ከአራዊት ፡ ኹሉ ፡ የሚበልጥ ፡ መጨረሻ ፡ ግዙፍ ፤ የእንስሳት ፡ ራስ ፡ የአራዊት ፡ ንጉሥ ፤ በሥራቸው ፡ ቀዳማያቸው ፤ በተፈጥሮ ፡ የሌዋታን ፡ ወንድም ፡ ባሏ ፡ መሰሏ ። የሌዋታንን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዝኆን ፡ ይሉታል ። ወይትከፈሉ ፡ በይእቲ ፡ ዕለት ፡ ክልኤቱ ፡ ዐናብርት ፤ ዐንበሪ ፡ አንስቲያዊት ፡ ዘስማ ፡ ሌዋታን ፡ ከመ ፡ ትኅድር ፡ በልጐተ ፡ ባሕር ፤ ወለተባዕታይ ፡ ስሙ ፡ ብሄሞት ፡ ዘይእኅዝ ፡ በእንግድዓሁ ፡ በድው ፡ ዘኢያስተርኢ ፤ ወስሙ ፡ ዴንዳ ፡ በምሥራቀ ፡ ገነት ፡ (ሔኖ፷ ፡ ፰) ።

አብሀመ ፤ ድዳ ፡ አደረገ ፤ አፍ ፡ አስያዘ ፤ ዝም ፡ አሰኘ ።

አብሃሚ ፤ **መብህም** ፤ ድዳ ፡ የሚያደርግ ፤ አፍ ፡ የሚዘጋ ፡ የሚለጕም ።

በሀነ ፤ (ይብሀን ፡ ይብሀን ፡ ብሂን ። ዕብ ፡ ባሐን ፤ ፈተነ) ፤ በነነ ፡ ቡን ፡ አለ ፤ የደቈት ፡ ያመድ ፡ የትቢያ ።

ባሀንኖ ፤ ኖት ፤ (ባሀነነ ፡ ይባሀንን ፡ ይባሀንን) ፤ መብነን ፡ መባከን ፤ ብን ፡ ብን ፤ ብንን ፡ ብንን ፡ ማለት ፤ ማነስ ፡ መጕደል ፤ መጥፋት ፡ መበላሸት ፤ ከንቱ ፡ መኾን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በባሀነነ ፡ ፈንታ ፡ ተባህነነ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ይኄይሰኒ ፡ መዊት ፡ እምይት ባሀነነኒ ፡ ምዝጋናየ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፲፭ ። ስንክ ፡ መስ፭) ።

—፤ በቁሙ ፤ መባነን ፤ መበርገግ ፤ ደንግጦ ፡ ከንቅልፍ ፡ መነሣት ፡ (ዐማርኛ) ።

ብሁኑን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ንንት) ፤ የባነነ ፤ የበነነ ፡ የባከነ ፤ ብኑን ፡ ከንቱ ፤ በናና ፡ በከና ፤ ፍሉጥ ፡ ብዑድ ። ቃላተ ፡ ሕስው ፡ ወብሁኑን ፡ ታርኢ ። ይሜህሩ ፡ ብሁኑነ ፡ ሥጋዌ ፡ ዘእንበለ ፡ ፀምረተ ፡ መለኮት ። ኢብሁኑን ፡ ትስብእቱ ፡ እምድማሬ ፡ መለኮቱ ፤ ወኢብሕትው ፡ መለኮቱ ፡ እምትስብእቱ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ባህን ፤ **ባህናን** ፤ ብናኝ ፤ ትቢያ ፤ ጕድፍ ።

በዊእ ፤ **ኦት** ፤ (ቦአ ፡ ይበውእ ፡ ይባእ ። ዕብ ፡ ቦእ ። ዐረ ፡ ባአ) ፤ መግባት ፤ መከተት ፤ ጥልቅ ፡ ስምጥ ፡ ማለት ፤ ማደር ፤ ወደ ፡ ውስጥ ፡ ማለፍ ፡ መኼድ ፤ ውሳጣዊ ፡ ማእከላዊ ፡ መኾን ። ቦአ ፡ ቤቶ ። ባኡ ፡ ሀገረ ። ባእ ፡ ውስተ ፡ ታቦት ። ኢትባኢ ፡ ውስተ ፡ ገራህተ ፡ ባዕድ ፡ (ዳን፪ ፡ ፲፯ ። ኤር፱ ፡ ፭ ። ዘፍ፯ ፡ ፩ ። ሩት፪ ፡ ፰) ። በቦአ ፡ ፈንታ ፡ ተባውአ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፰ ። ገላ፪ ፡ ፱ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፮) ። በዊእና ፡ በዒት ፡ አንድ ፡ ሥር ፡ ናቸው ።

በዋኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚገባ ፡ ገቢ ፤ መጪ ። ጽፉቅ ፡ በዋኤ ፡ ቤታ ። ኅበ ፡ ብዙኅ ፡ በዋኢቱ ። በእንተ ፡ ብዝኀ ፡ በዋእያን ፡ ወወፃእያን ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፵፭ ። ሚራ፵፪ ፡ ፮ ። ፊልክ ፡ ፶ ፡ ፳፪) ።

ቡአት ፤ **በአት** ፤ መግባት ፤ አገባብ ፤ መባት ፤ አባባት ። በበአትከ ፡ ወበፀአትከ ። በአተነ ፡ ወፀአተነ ፡ በሰላም ፡ ዕቀብ ። ጥንት ፡ ወበአት ፡ ውስተ ፡ ትሥጉት ። በዛቲ ፡ ዕለት ፡ ኮነ ፡ በአቱ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ። በአተ ፡ ክረምት ። በአተ ፡ ሰንበት ። በአተ ፡ ሌሊት ። በአተ ፡ ጾም ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፮ ። ግንዘ ። ቄር ፡ ጸላ ። ስንክ ፡ የካ፰ ። ሠኔ፳፭ ። ማር፲፭ ፡ ፵፪ ። አቡሻ ፡ ፲፪ ። መር ፡ ዕጣ) ።

በአት ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፤ የብትን ፡ ሰዋስው ፡ መግለጫ ፡ እኩል ፡ ገብ ፡ ቃልና ፡ ፊደል ። (ጥት) **በኣት** ፤ (ታት) ፤ የመነኰሴ ፡ ቤት ፤ ጕሬ ፡ ዋሻ ፡ ፍርኵታ ፤ ውስጥ ፡ ያለው ፡ ቦታ ፤ ጋጥ ፡ በረት ። በደብረ ፡ መቃርዮስ ፡ ኅበ ፡ ተሐንጸ ፡ በኣት ። ንበር ፡ በበኣትከ ። ወኮነ ፡ ይትፌሰስ ፡ እምበኣት ፡ ውስተ ፡ በኣት ፤ ቤት ፡ (ስንክ ፡ የካ፭ ። ፊልክ ፡ ፳፱ ። ፶፮) ። በኣተ ፡ ፈያት ። በኣተ ፡ መዛግብት ። በኣታተ ፡ ኲሑሕ ። በኣታት ፡ ለመራዕይሁ ፤ ዋሻ ፡ (ኤር፮ ፡ ፲፭ ። ቀሌ ። ኢዮ፴፱ ፡ ፳፫ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፳፰) ። ቦታ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ፈረንሳዊ ፡ ቢት ፡ የሚለውም ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ፤ ዱብልንና ፡ ሴክልን ፡ ተመልከት ።

አብአ ፤ አገባ ፤ አስገባ ፤ መለሰ ። አባእናሁ ፡ ውስተ ፡ ገነት ። ኢታብእ ፡ ዙሎ ፡ ሰብአ ፡ ዘረከብከ ፡ ውስተ ፡ ቤትከ ። ዘያወፅአሙ ፡ ወዘያበውኦሙ ። አብአሙ ፡ ውስተ ፡ አእምሮ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። ሢራ፲፩ ፡ ፳፱ ። ዘኍ፳፯ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ግን፯) ።

—፤ ሰጠ ፤ አቀረበ ። እምከመ ፡ አባእኩ ፡ ለእግዚ ። ካህን ፡ ዘያበውእ ፡ መሥዋዕተ ። አነ ፡ አባእኩ ፡ ተዝካረ ፡ ስእለትክሙ ፡ ቅድሜሁ ፡ (ሢራ፯ ፡ ፱ ። ዘሌ፯ ፡ ፰ ። ጦቢ፲፪ ፡ ፲፪) ።

አባኢ ፤ **መብእ** ፤ (እት ፡ አን ፡ ኣት) ፤ የሚያገባ ፤ አግቢ ፤ መላሽ ። ሰጭ ፡ አቅራቢ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ሙባእ ፤ (ኣት) ፤ መግቢያ ፤ ማግቢያ ፤ ማስገቢያ ፤ በር ፤ ደጃፍ ። ኢየአምር ፡ ሙባእየ ፡ ወሙፃእየ ። እስመ ፡ እንተ ፡ ህየ ፡ ቦቱ ፡ ሙባእ ፡ ላዕለ ፡ ይሁዳ ። ሙባአ ፡ ግብጽ ። ሙባአ ፡ ባቢሎን ። ሙባኣቲሁ ፡ (፫ነገ ፡ ፫ ፡ ፯ ። ዮዲ፬ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ፰ ። ሕዝ፵፫ ፡ ፲፩) ።

መባእ ፤ (ኣት) ፤ በቁሙ ፤ መባ ፣ እጅ ፣ መንሻ ፤ በረከት ፤ ቍርባን ፤ መሥዋዕት ፨ ጸሎተ ፡ መባእ ። ወርቀ ፡ መባእ ፡ ዘማጂን ። ኢትበል ፡ በብዝኀ ፡ መባእየ ፡ ይሰሪ ፡ ሊተ ። አብእ ፡ መባአ ፡ ለእግዚ ፡ (ቅዳ ፨ ፈ ፣ መ ፣ ፲፮ ፣ ፩ ፨ ሚራ ፣ ፺ ፣ ፱ ፨ ፲፬ ፣ ፲፭ ፨ ማቴ፳ ፣ ፳፱) ፨

ተባውአ ፤ ተጋባ ፤ ተገባባ ፤ ባልና ፣ ሚስት ፣ ኾነ ፨

አስተባውአ ፤ አጋባ ፤ አገባባ ፤ አዛወገ ፨

በእ ፤—ስንዝር ፤—ባዕ ፨

በዊዝ ፤ ዘት ፤ (ቦዘ ፡ ይበውዝ ፡ ይቡዝ) ፤ መቦዝ ፤ መፍዘዝ ፤ መቦዘን ፣ መስነፍ ፨

ቦዝ ፤ ቸልታ ፣ አንቀጽ ፤ ንባቡ ፣ ስያፍ ፣ ቃሉ ፣ ስንፍ ፣ ነገር ፣ የማያስር ፤ ቀቲሎ ፣ ባሪኮ ፣ ቀዲሶ ፣ ይህን ፣ የመሰለ ፨ ከሥሩ ፣ አውታረ ፣ በገና ፣ ያንዱ ፣ ስም ፨ ቦዝ ፣ ድንጉል ፣ እንዲሉ ፨ ነሮችም ፣ ባውዛ ፣ የሚሉት ፣ የታላቅ ፣ መብራት ፣ ስም ፣ ከቦዝና ፣ ከቤዝ ፣ ይስማማል ፨

በዊሕ ፤ ሖት ፤ (ቦሐ ፡ ይበውሕ ፡ ይባሕ ፨ ዐረ ፡ ባሐ) ፤ መታየት ፣ መገለጥ ፤ መጕላት ፣ ብሩህ ፣ ጽዱል ፣ ጸዐዳ ፣ መኾን ፤ ኖራ ፣ በረቅ ፣ ብሕክ ፣ መምሰል ፨ ቡሔ ፣ ቡሓ ፣ ብሓ ፣ ማለት ፣ ከዚህ ፣ የወጣ ፣ ነው ፨ መሠልጠን ፤ ሹመት ፣ መብት ፣ ማግኘት ፤ ፈቃድ ፣ ሥልጣን ፣ መቀበል ፤ ከበላዩ ፨ ብሕትን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ መንቲያ ፣ ነው ፨

አብሐ ፤ (ያበውሕ ፡ ያብሕ) ፤ አሠለጠነ ፤ ፈቀደ ፣ አስናበተ ፤ ሾመ ፤ ሥልጣን ፣ ሰጠ ፨ ኢያብሖ ፡ አቡሁ ። ወዘንተኒ ፡ እምገበርነ ፡ሶበ ፡ ያበውሕ ፡ እግዚ ። ንብብ ፡ ለእመ ፡ አብሐከ ። ወአብሖሙ ፡ ላዕለ ፡ አጋንንት ፡ (ኩፋ ፣ ፴፩ ፨ ዕብ ፣ ፮ ፣ ፫ ፨ ሚራ፴፭ ፣ ፺ ፨ ማር ፣ ፮ ፣ ፯) ፨

አስተበውሐ ፤ አስፈቀደ ፤ ዕሺ ፣ አሰኘ ፤ አስጨከነ ፣ አስደፈረ ፨ አስተበዊሖ ፡ በኀበ ፡ ሊቀ ፡ ካህናት ፡ መጽአ ፡ ከመ ፡ ይሞቅሕ ፡ ኵሎ ። አስተበውሓ ፡ ለበሊዐ ፡ ዕፀ ፡ ዕልወት ። አስተበውሖቶሙ ፡ ለበሊዐ ፡ ንዋየ ፡ ውስጥ ፡ (ግብ፱ ፣ ፲፬ ፨ መጽ ፣ ምስ ፨ ጥበ፲፪ ፣ ፭) ፨

ተበውሐ ፤ (ይትበዋሕ) ፤ ሠለጠነ ፤ ሥልጣን ፣ አገኘ ፣ ተቀበለ ፤ ባለመብት ፣ ኾነ ፨ ኢይትበውሑ ፡ ላዕለ ፡ ውሉደ ፡ ጻድቃን ። አሜሃ ፡ ተበውሐ ፡ ጢጦስ ፡ በኵሉ ፡ አህጉር ። እስመ ፡ ተበዋሕኩ ፡ እትናገር ። ሥርዐተ ፡ ቅድስት ፡ ዘተበዋሕክሙ ፤ የተቀበላችኋት ፣ (ኩፋ ፣ ፲ ፨ ዮሴፍ ፨ ዘፍ፲፰ ፣ ፴፭ ፨ ቀሌ) ፨

ብዉሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ውሕት) ፤ የሠለጠነ ፤ ሥሉጥ ፤ የተገባ ፨ ብእሲት ፡ ኢኮነት ፡ ብውሕተ ፡ ላዕለ ፡ ርእሳ ፤ ወከማሁ ፡ ብእሲኒ ፡ ኢኮነ ፡ ብዉሐ ። ወአኮሰ ፡ ዘኢኮነ ፡ ብዉሓነ ። ኢኮነኑ ፡ ብዉሐ ፡ ለብሓዊ ፡ ይግበር ፡ (፩ቆሮ ፣ ፯ ፣ ፬ ፨ ፪ተሰ ፣ ፫ ፣ ፱ ፨ ሮሜ ፱ ፣ ፳፩) ፨

ብዉሕ ፤ (ይደሉ ፤ መፍትው ፤ ርቱዕ) ፤ ይገባል ፤ የተገባ ፤ የሚገባ ፤ ግቡ ፤ አገባብ ፨ ይደሉ ፣ ሲኾን ፣ በቁሙ ፤ ውስጠ ፣ ዘ ፣ ሲኾን ፣ ውእቱ ፣ አለበት ፨ ኢብዉሕ ፡ ይባእ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ዘእንበለ ፡ ካህን ። ብዉሕ ፡ ለኤጲስቆጶስ ፡ ከመ ፡ ይፍታሕ ። ብዉሕ ፡ ለከ ፡ ትንብብ ፡ ወትግበር ፡ ዘፈቀድከ ። ኢኮነሁ ፡ ብዉሐ ፡ ለልዑል ፡ ይግበር ፡ ዘፈቀደ ፡ (ዮሴፍ ፨ ፈ ፣ መ ፣ ፮ ፣ ፪ ፨ ቀሌ ፨ ኢዮ፳፪ ፣ ፲፪) ፨

ብውሕና ፤ ጌትነት ፤ ሥሉጥነት ፨ ኀልዮተ ፡ ብውሕናሁ ፡ (ማር ፣ ይሥ፪ ፣ ፱) ፨

መባሕት ፤ ሥልጣን ፣ መብት ፤ ሹመት ፤ ትእዛዝ ፤ ፈቃድ ፨ ተውህበ ፡ሎቱ ፡ መባሕት ። በመባሕተ ፡ መኑ ፡ ትገብር ፡ ዘንተ ። ወሰአለ ፡ መጽሐፈ ፡ መባሕት ። ዲያቆን ፡ ኢይግበር ፡ ምንተኒ ፡ ዘእንበለ ፡ መባሕተ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ አቡሁ ። እስከ ፡ ይረክብ ፡ መባሕተ ፡ ቃልየ ። ይጽሐፍ ፡ መባሕተ ፡ (ዳን፮ ፣ ፯ ፨ ማቴ፳፩ ፣ ፳፫ ፨ ግብ፱ ፣ ፪ ፨ ዲድ ፣ ፰ ፨ ቀሌ ፨ ሲኖ ደ) ፨

ቦክ ፤ (ዕብ ፡ ቡኽ) ፤ በዊክ ፤ መባከን ፣ መቅበዝበዝ ፤ እንቡዝ ፣ መኾን ፤ ተለል ፣ ተለል ፣ ማለት ፤ የመንገደኛ ፣ የድውይ ፨ ባለብሉዮች ፣ ግን ፣ ቍስለ ፣ ሥጋ ፣ ይሉታል ፨ መጽአከ ፡ ሕማም ፡ ወገሰሰከ ፡ ቦክ ፡ (ኢዮ ፬ ፣ ፭) ፨ ክዳን ፣ ገዚፍ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ክዳን ፣ ቦክ ፣ ይላል ፤ የተሳሳተ ፣ ነው ፨ ዕብራይስጡ ፣ ግን ፣ ማክቤር ፣ ይላል ፤ ልብድ ፣ ለሐፍ ፣ የሌት ፣ ልብስ ፣ እንደ ፣ ቡልኮ ፣ ያለ ፣ ማለት ፣ ነው ፣ (፱ነገ ፣ ፰ ፣ ፲፭) ፨

ባውላ ፤ ስመ ፣ ጭፍራ ፤ ከቡልዮስ ፣ ቄሳር ፣ የወጣ ፣ (ዮሴፍ) ፨

ባውኒ ፤—የወር ፡ ስም ፤—በኡናህ ፨

ቦዐ ፤ (ዐረ ፡ ባዐ) ፤ ዘረጋ ፤ ጋተ ፤ ስንዘረ ፨

ባዕ ፤ ስንዝር ፤ ውስጥ ፣ እጅ ፨ ባለብሉዮች ፣ ግን ፣ ክንድ ፣ ይሉታል ፣ (ዘፀ፴፮ ፣ ፲፮) ፨

ቦቀ ፤ (ይበውቅ ፡ ይቡቅ ፤ በዊቅ ፨ ዐረብ ፡ በወቀ) ፤ ነፋ ፣ መታ ፣ አስጮኸ ፤ ባፍ ፣ በትን ፋሽ ፨

ቡቅ ፤ (ብ ፡ አብዋቅ) ፤ ቀንዳ ፣ መለከት ፤ ሥሥ ፣ ውስጠ ፣ ክፍት ፨ ወይትነፋኅ ፡ ቀርን ፡ ወብዕዛት ፡ ወአብዋቅ ፡ ፡ (ሥር ፣ አኵ) ፨ አንቦቀቦቀ ፣ ተንቦቀቦቀ ፣ ቦቅቧቃ ፣ ማለት ፣ ከዚህ ፣ ወጥቷል ፨

ባቅቡቅ ፤ (ዕብ) ፤ ታናሽ ፣ የውሃ ፣ ዕቃ ፤ ቅል ፣ መንቀል ፣ ጠርሙዝ ፤ አፈ ፣ ጠባብ ፣ ዐንገተ ፣ ረዥም ፨ ጋላም ፣ ቅሉን ፣ ቡቄ ፣ ይለዋል ፨

በዘ ፤ (ዐቢይ ፡ አገባብ) ፤ ፍችው ፣ ገንዘብ ፤ ምስጢሩ ፣ እንደ ፣ ስለ ፣ ዘንድ ፨ በንኣፊና ፣ በትንቢት ፣ ይገባል ፤ በዘወድአ ፡ ሞተ ፡ ኵሎ ። በዘቀነዮሙ ፡ ሞት ፤ ሞት ፣ ኹሉን ፣ በጨረሰ ፣ ገንዘብ ፤ በገዛቸው ፣ ገንዘብ ፨ ወትሜህር ፡ በዘታስሕቶሙ ፤ በምታስታቸው ፣ ገንዘብ ፨

ጉብኑ፡ ዐዘ፡ደምዕዑኒ፡ በሚያሳዝኑኝ፡ ገንዘብ። በምስጢር፡ እንጂ፡ በንባብ፡ እንደና፡ ስለ፡ ሲኾን፡ ምስክር፡ የለውም። በርሥኣኑ፤ እንዘ፡ አልቦ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ በዘረሥአ፡ በዘአልቦ፡ እያለ፡ ይገኛል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ዘፍ፳፱፡ ፴፮። ፵፡ ፲፭)።

በዘ፤(**በ፡ዘ**)፤ በ፡ በቁም፡ ቀሪ፤ ዘ፡ ቅጽልና፡ በቂ፤ ወይም፡ የዘርፍ፡ ደፊ፡ ይኾናል። ለምንት፡ ትትናገር፡ በዘ፡ይሰምዑ፡ ሕዝብ፤ በሚሰሙት፡ ቋንቋ። በዘርእየ፡ ወበዘሰምዐ፡ ሰማዕተ፡ ይከውን። ባየው፡ በሰማው፡ ነገር፤ እንደ፡ ፊተኛውም፡ ባየ፡ በሰማ፡ ገንዘብ፡ ያሰኛል፤ ምስጢሩ፡ እንዳየ፡ እንደ፡ ሰማ፡ መጠን፤ ስላየ፡ ስለ፡ ሰማ፤ ያየውን፡ የሰማውን፤ አይቶ፡ ሰምቶ፡ ማለት፡ ነው፤ ይህ፡ ኹሉ፡ የበን፡ አፈታት፡ ያሳያል። በዘአይኒራም፡ ዕፀ፡ ወበዘአቤሴሎም፡ እብን፤ ባደኒራም፡ ዕንጨት፡ ባቤሴሎም፡ ደንጊያ፤ በቁም፡ ቀሪና፡ ደፊ። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ ዘ፡ ቅጽል፡ ሲኾን፡ በ፡ አዳማቂ፡ ኹኖ፡ ይቀራል። ነሥአ፡ ሰይፈ፡ በዘይቀትል። ልብስ፡ በዘያስተባሪ፤ ምክንያት፡ በዘያስተዋርድ። በንና፡ ዘን፡ ተመልከት፡ (ዕር፲፱፡ ቍ፳፬)።

በዚኀ፤**ዘት**፤(**በዘ፡ይበኅዝ፡ይብኅዝ። ዐረ፡ ዕብ፡ ባዛኅ**)፤ መዛት፤ ጕራ፡ መንዛት።

በኀበዘ፤(**ዕብ፡ ባኅቤኅ**)፤ በቁሙ፤ በዘበዘ፡ ዘረፈ፡ ቀማ፡ በረበረ። ዘራ፡ በተን፤ መንዘረ፡ አባከነ፡ በከንቱ። ዐማ፡ ነቀፈ፤ ሰደበ፡ አዋረደ፤ ናቀ፡ አቃለለ።

ባኅግና፤—**ኀርግፍ**፤—**ዘጊን፡ ዘገነ**።

ቤዘወ፤—**ተቤኀ**፤—**በዪኀ፡ ቤዘ**።

በዚኀ፤**ኆት**፤(**በኅን፡ ይበኅን፡ ይብዛኅ**)፤ መብዛት፤ መርባት፡ መበርከት፤ መውለድ፡ መክበድ፡ መፈድፈድ፤ ማየል፡ መበርታት፡ (ዘፍ፩፡ ፳፱፡ ፳፰። ፰፡ ፲፯። ዘፀ፩፡ ፯)። ጸንዐ፡ ማይ፡ ወበዝኀ። በዝኀ፡ ድምፀ፡ ሁከት፡ (ዘፍ፯፡ ፲፰፡ ፲፱። ፩ነገ፡ ፲፱፡ ፲፱)።

ብዙኅ፤(**ኃን፡ ኃት፡ ኀኅት**)፤ የበዛ፤ ብዙ፡ እጅግ፤ ዐያሌ። ዕንቍ፡ ዘብዙኅ፡ ሤጡ። ብዙኃን፡ እምውሉደ፡ ግብጽ። ብዙኃት፡ አዋልድ። ሀገር፡ ብዝኃት፡ ሰብእ፡ (ዮዲ፲፡ ፳፩። ኩፋ፡ ፵፱። አስቴ፱፡ ፰። ሕዝ፴፱፡ ፲፯)።

ብዙኀ፤ በኀቶ፤ ብዙ፡ ኹኖ፤ ብዙ፡ ጊዜ፤ በብዙ። መጽአ፡ ብዙኀ፡ ወተመይጠ፡ ኀዳጠ። ኢትትአመኖ፡ ብዙኀ። ዘብዙኀ፡ ተመንደበ፡ ብዙኀ፡ ይትሜየን፡ (ዘረፋ። ሢራ፯፡ ፯። ፴፩፡ ፲፩)።

ብዝኀት፤ መብዛት፤ አበዛዝ፤ ብዛት፤ ብዙነት። ብዝኀተ፡ ሰብእ፡ (ዮሴፍ)።

ብዝኀ፤(**ኃት**)፤ ብዛት፤ ብዙነት፤ ብኻ። ብዝኀ፡ መዋዕል። ብዝኀ፡ ዓማት። በብዝኀ፡ ዓመታት፡ ወበብዝኀ፡ ንብረት፡ (ዘካ፰፡ ፲። ዮሐ፳፩፡ ፮። ኢዮ፲፪፡ ፲፪)።

አብዝኀ፤ አበዛ፡ አረባ፤ አበረከተ። አስበዛ፡ አስረባ፤ አስበረከተ። አብዝኆ፡ ኣበዝኆ፡ ለሕማምኪ። ዘአብዝኀ፡ ብዕለ። ዘአብዝኀ፡ ጥበበ፡ አብዝኀ፡ ሐዘነ፡ (ዘፍ፫፡ ፲፮። መክ፩፡ ፲፩። ፩፡ ፲፰)።

አብዛኂ፤(**ኂት፡ ኃያን፡ ያት**)፤ የሚያበዛ፤ የሚያስበዛ፤ አብኸ፡ አስበኸ። ኢይኩን፡ አብዛኄ፡ ነገር። አብዛኃያነ፡ ሠሐቅ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፡ ፩። ፈ፡ መ፡ ፴፱፡ ፪)።

መብዝኂ፤ ዝኂ፡ ከማሁ። መብዝኃያነ፡ ነገር። መብዝኄ፡ ነቢብ። ወንሕነ፡ በኀቤክሙ፡ ከመ፡ መብዝኄ፡ ነገር፡ (ኪዳ፡ ገ፱። ፈ፡ መ፡ ፳፩፡ ፫። አፈ፡ ተ፳፫)።

መብዝኀት፤ የተከፍሎ፡ ብዛት፤ ላቂያ፤ ብልጫ። ሲነበብና፡ ሲዘረዘር፡ የቅጽል፡ አፈታት፡ ይፈታል። መብዝኀተ፡ መዋዕሊሆሙ። መብዝኀተ፡ ሕዝብ፡ (ኩፋ፡ ፳፫፡ አርጋ)። የሚበዛው፡ የሚልቀው፡ የሚበልጠው፤ ብዙው፡ ያሰኛል። መብዝኀቶሙ፡ ተነፀኑ፡ በገዳም። ወመብዝኀቶሙ፡ ሀለዉ፡ እስከ፡ ዮም፡ (፩ቆሮ፡ ፲፡ ፭። ፲፭፡ ፮)።

መብዝኀቶ፤ ብዙውን፤ ይልቁን፤ ብዙ፡ ጊዜ። መብዝኀቶ፡ ይወድቅ፡ ውስተ፡ እሳት። ወአንተሰ፡ መብዝኀቶ፡ ትትሜሰል፡ ከመ፡ ኃጥእ፡ (ማቴ፲፯፡ ፲፭። ሱቱ፡ ዕዝ፰፡ ፶፯። ጦቢ፩፡ ፯)።

ተበዝኀ፤ ተባዛ፡ ተራባ፤ ተዋለደ። ወይትባዝኃ፡ በሙፋሪሆን፡ (መዝ፡ ፻፵፫። ዘፍ፩፡ ፳፱)። በበዝኀ፡ ፈንታ፡ ተባዝኀ፡ ይላል፤ ፈጽሞ፡ ለማለት። ከመ፡ ትትባዛኅ፡ በሕይወትከ። ወትትባዛኅ፡ በረከቱ፡ ለጻድቅ። ተባዝኁ፡ በእግዚእነ፡ (ሢራ፱፡ ፫። ፲፩፡ ፳፱። ፪ጴጥ፡ ፫፡ ፲፰)።

አስተባዝኀ፤ አባዛ፡ አራባ፤ አዋለደ፡ አበራከተ። ኣስተባዝኅከ፡ ጥቀ፡ (ዘፍ፲፯፡ ፮፡ ፳)።

ባዜቃ፤(**ዐረ፡ ዘይበቅ**)፤ በቁሙ፤ ፈሳሽ፡ የማዕደን፡ ዐይነት፡ የሚዝቦቀቦቅ። ጥሩ፡ ብር፡ ቅልቅል፡ የሌለው። እንዘ፡ ትሰወጢ፡ ከመ፡ ባዜቃ፡ (ደራሲ)።

ባዚቃ፤(**ዕብ፡ ባዛቅ**)፤ መብረቅ፤ ነጸብራቅ፡ (ሕዝ፩፡ ፲፬)።

ብዝር፤(**ዐረብ**)፤ ፍሬ፤ ቅንጣት።

ብዝር፡ ክታን፤ የተልባ፡ ፍሬ፤ እንቡጡ፡ ቅንጣቱ።

ባዝራ፤(**ዐማርኛ**)፤ በቁሙ፤ እንስት፡ ፈረስ፤ ፍሬያማ፡ ፍሬያም፤ መፍርዪት።

በኀቶ፤**ቶት**፤(**በዘተ፡ ይቤኅት፡ ይበኅት**)፤ ማባዘት፤ መፈልቀቅ፡ ማፍታታት፤ መንቀስ፡ እጅ፡ ሥራ፡ ማግባት፤ ለመፍተል። እንዘ፡ ትቤኅት፡ ፀምረ፡ (ምሳ፳፱፡ ፴፩)።

በዛቲ፤(**ቲት፡ ትያን፡ ያት**)፤ የሚያባዝት፡ አባዛች፤ እጀ፡ ሥራ፡ አግቢ።

ተበዘተ ፤ ተባዘተ ፤ ተፍታታ ፤ ተንቀስ ።

ብዙት ፤ የተባዘተ ፤ ብዝት ፤ ባዘቶ ፤ ፍልቅቅ ። ፀምር ፡ ብዙት ፡ (መባ፳ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፯) ።

በሓ ፤ ባሕ ፤ (ዐረ ፡ በኀ ፡ አይዞኽ) ፤ የሰላምታ ፡ የቡራኬ ፡ ቃል ፤ ፍሥሓ ፡ ሰላም ። እንዴት ፡ ዋልኽ ፡ እንደት ፡ አደርኽ ፤ ጤና ፡ ይስጥኽ ፤ ደስታ ፡ ሰላም ፡ ላንተ ፡ ይኹን ፤ ጠላትኽን ፡ ያውድቅ ፡ ቢሰኛኽን ፡ ያርቅ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በሓከ ፡ ኪ ፤ በሓክሙ ፡ ክን ፡ እያለ ፡ በቅርብ ፡ በቅርቦች ፡ ይዘረዝራል ። ኢትበሎ ፡ በሓ ፡ ወአመ ፡ ይቤለከ ፡ በሓ ። በሓ ፡ በልዋ ፡ ተሳለምዋ ። ወበሓሂ ፡ ኢትበልዎ ። ባሕ ፡ ሂርማ ። ኢትበልዎሙ ፡ ባሕ ፡ (ዘኁ፣ ፱ ፡ ፳፱ ። ድጓ ። ዮሐ ፡ ፲ ። ሄርማ፩ ፡ ፱ ። ቀሌ) ። በሓከ ፡ ባሮክ ። ባሕከ ፡ ሂርማ ። በሓኪ ፡ ማርያም ። በሓክሙ ፡ አበው ፡ ቅዱሳን ። ባሕክን ፤ ለው ፡ በሓክን ፡ (ራእ ፡ ባሮ ። ሄርማ ፡ ገ፳፩ ። ደራሲ ። ማቴ፳፰ ፡ ፱) ።

ቢሒ ፤ ብሔ ፤ (ዕብ ፡ ብሄሞት) ፤ ጕማሬ ፤ የወንዝ ፡ የባሕር ፡ አውሬ ። ብህመን ፡ እይ ። ተጠምቀ ፡ በማይ ፡ ዕራቁ ፡ ከመ ፡ ቈርነናዓት ፡ ወዐንጕጕ ፡ ወብሔ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

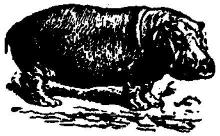

ቢሒ ፡

ቢሓት ፤ ብሔያት ፤ ጕማሮች ፤ ጕማሬዎች ። አክይስት ፡ ወዐናብርት ፡ ወሐርገፃት ፡ ወዐናጕግ ፡ ወቢሓት ፡ ወቈርነናዓት ፡ (መቃ ፡ ገ፲፱) ።

ብሒእ ፤ አት ፤ (ብሕአ ፡ ይብሕእ ፡ ይብሐእ ። ዕብ ፤ በሄእ ፤ አጅግ ፡ ፈራ ፤ ተደነቀ) ፤ መቡካት ፤ መሖምጠጥ ፤ መብሰል ። ሐሊብ ፡ ዘኢብሕአ ። ይፈርሆሙ ፡ ኢይብሕኡ ፤ እስመ ፡ ጻሕብ ፡ ዘቅቡል ፡ ፍጡነ ፡ ይብሕእ ፡ (ግንዘ ። ሄርማ ፡ ገ፵፰) ። በብሕአ ፡ ፈንታ ፡ ተብሕአ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እስከ ፡ ይትበሐእ ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፬ ። ዘፀ፲፱ ፡ ፴፱) ። በጕበኀን ፡ ተመልክት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ብሑእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ሕእት) ፤ የቦካ ፤ የበሰለ ፤ የሖመጠጠ ። ምስለ ፡ ኅብስት ፡ ዘብሑእ ። ኢትግበርዎ ፡ ብሑአ ። ኢትዝባሕ ፡ በብሑእ ፡ ደምየ ፡ ያደረ ፡ (ዘሌ፯ ፡ ፲፫ ። ፪ ፡ ፲፩ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፲፰) ። በብሑእ ፡ ፈንታ ፡ ብሒእ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ብሒእ ፡ ወይን ። ብሒእ ፡ ሜስ ። ሐምለ ፡ ብሒእ ፡ (ዘኍ፮ ፡ ፫ ። ፱ ፡ ፲፩ ። ዘፀ፲፱ ፡ ፰) ።

ብሕአት ፤ መቡካት ፤ አቦካክ ፤ ቡሖነት ፤ ርሾ ፡ (ማቴ፲፮ ፡ ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ብሕእ ፡ (አት) ፤ ቡሖ ፤ ርሾ ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፩) ። በብሑእ ፡ ፈንታ ፡ ብሒእ ፡ እንደሚል ፤ በብሕእ ፡ ፈንታ ፡ ብሑእ ፡ ይላል ፤ ጥሬን ፡ በቅጽል ፡ ቅጽልን ፡ በጥሬ ፡ መለዋወጥ ፡ የጣፊና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ወለእመ ፡ ኮነት ፡ ቀዳሚሃ ፡ ቅድስተ ፡ ወብሑእኒ ፡ ቅዱስ ፡ ከማሁ ፤ ቡሖ ፡ ሊጥ ። ኅዳጥ ፡ ብሑእ ፡ ብዙኀ ፡ ሐሪጸ ፡ ያብሕእ ። እንጽሑ ፡ እንከ ፡ ብሑአ ፡ ብሉየ ፡ እምኔክሙ ። ብሑእ ፡ ዘትሥአት ፡ ብእሲት ፡ ወኀብአቶ ፡ ውስተ ፡ ሐሪጽ ፤ ርሾ ፡ (ሮሜ፲፩ ፡ ፲፮ ። ፩ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፮ ፡ ፯ ። ማቴ፲፫ ፡ ፴፫) ።

ብሒእ ፤ ርሾ ፤ ሎስን ፡ እይ ። መጣጣ ፡ ዐይብ ፤ ዐዞ ፡ ክል ፤ የተበላሸ ፡ ጠጅ ፤ ሖምጣጤ ። ትጸብኒ ፡ ኅብስትኪ ፡ በብሒእ ። ወእስተዩኒ ፡ ብሒአ ፡ ለጽምእየ ። ከመ ፡ ብሒእ ፡ ኢይደልዎ ፡ ለቍስል ። ወበህየ ፡ ግምዒ ፡ ብሒእ ፤ ዘምሉእ ፤ ወመልኡ ፡ ሰፍነገ ፡ እምብሒእ ፡ (ሩት፪ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፷፰ ። ምሳ፳፭ ፡ ፲ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፱) ።

አብሕአ ፤ አቦካ ፤ አስቦካ ፤ በርሾ ፡ ለወሰ ፤ አስለወሰ ፤ አሖመጠጠ ፤ ሖምጣጣ ፡ አደረገ ፤ አስደረገ ። አፍጥኒ ፡ ወአብሕኢ ፡ ሠለስተ ፡ መሣልሰ ፡ ወግበሪ ፡ ዳፍንተ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፮ ። ማቴ፲፫ ፡ ፴፫ ። ሉቃ፲፫ ፡ ፳፩) ።

ተብሕአ ፤ ተቦካ ፡ ተለወሰ ፤ ሊጥ ፡ ኾነ ።

ተበሕአ ፤ ተቧካ ፤ ተቦካካ ፡ ርስ ፡ በርሱ ፤ የዱቄት ፡ የነገር ።

በሕበሐ ፤ (ዕብ ፡ ቃራጽ ፤ ቀረጸ) ፤ ሣለ ፡ መሰለ ፤ ዐንጨ ፡ ቀረጠ ፤ ሠራ ፡ ፈጠረ ፤ የቡሖ ፡ የጭቃ ፤ የዳቦ ፡ የብስኵት ፤ የሠምዕ ፡ የልሕኵት ።

ተበሕበሐ ፤ (ይትበሐበሕ ፡ ይትባሕባሕ) ፤ ተሣለ ፡ ተመሰለ ፤ ተፈጠረ ።

ብሕባሔ ፤ መፍጠር ፤ መፈጠር ፤ አፈጣጠር ፡ ፈጠራ ፤ ተፈጥሮ ። ዕብራይስጡ ፡ ሚሖሜር ፡ ቀራጽቲ ፡ ያለውን ፤ ግእዙ ፡ ተቀረጽኩ ፡ ተገበፍኩ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፤ እምጽቡር ፡ ብሕባሔከ ፡ ወእምኔሁ ፡ ቅሳሜነ ፡ ይላል ፤ (ኢዮ፴፫ ፡ ፮) ። ከዚህ ፡ በቀር ፡ በሕበሐ ፡ ብሎ ፡ ፈጠረ ፡ የሚል ፡ አይገኝም ።

ብሕውስ ፤ (ዕብ ፡ ባእሻህ) ፤ አብሾ ፡ አስተናግር ፤ የደሮ ፡ ኰስ ፤ ግማታም ፡ ቅጠል ፤ በባድማና ፡ በድብድባ ፡ የሚበቅል ፡ ቋያ ፤ መጥፎ ፡ ቡቃያ ። ወኮነት ፡ ሀገር ፡ ቢድወ ፤ ወበቈለ ፡ ላዕሌሃ ፡ ሦክ ፡ ወአሜከላ ፤ ወኮነት ፡ ብሕውስ ፡ ወምጕሕያ ፡ (መቃ ፡ ገ፲፫) ።

በሐኰ ፤ (ብ ፡ አባሕኰ ፤ አብሓኰ) ፤ የበግ ፡ የፍየል ፡ ተባት ፤ አውራ ፤ ኰርማ ፡ የሚታዘል ፡ የሚንጠለጠል ። በሐኵ ፡ እንዘ ፡ ይሜብል ፡ ላዕለ ፡ መርዒት ። ቢሐኵ ፡ ወዳቤላ ። ዳቤላት ፡ ወአባሕኵ ። አባሕኩ ፡ አባግዐ ። አባሕኵ ፡ ዘአባግዐ ፡ ወዘአጣሊ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፴፯ ። ሕዝ፴፱ ፡ ፲፯ ። ፴፱ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፷፱ ። ዘፀ፴፭ ፡ ፲ ፡ ፲፱ ። ፴ ፡ ፴፭) ።

ብሔሞት ፤—በቁሙ ፤—ብሂም ፡ ብህመ ።

በሕቁ ፤—በጅጉ ፤ በጥቂቱ ፤—ሐቂቅ ፤ ሐቀ ፤ ሐቀቀ ፤ ሕቅ ።

ባሕቀወ ፤ **አንባሕቀወ** ፤—አፋሸዠ—በቀወ ።

በሕቀቀ ፤ **ተበሕቀቀ** ፤—አወከ ፡ ታወከ ፤—ሐብቀቀ ።

ብሒር ፤ **ሮት** ፤ (ብሕረ ፡ ይብሕር ፡ ይብሐር ። ፀረ ፡ በሐረ ። ዕብ ፡ ባሐር ፤ መረጠ) ፤ መስፋት ፡ መንጣለል ፤ መዘርጋት ፤ ሰፌ ፡ ዝርግ ፡ ወርዳም ፡ ረዥም ፡ መኾን ፤ የቦታ ፡ የመሬት ፡ የርስት ፡ የግዛት ።

ብሔር ፤ (ራት ፤ በሓይርት ፤ በሓውርት ። ፀረ ፡ ቢሓር ፤ ብ ፡ በሕረት) ፤ ቦታ ፡ ስፈር ፤ ስፍራ ፤ በሀገር ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ታናናሽ ፡ ክፍል ። ይጸብበነ ፡ ብሔር ፤ ግበሪ ፡ ለነ ፡ ብሔረ ፡ ንበ ፡ ንነብር ። ቦ ፡ ብሔር ፡ እምኅበ ፡ ይወፅእ ፡ ብሩር ። አይቴ ፡ ብሔራ ፡ ለጥበብ ። ገዳም ፡ ውእቱ ፡ ብሔር ። ወበጺሖሙ ፡ ብሔረ ፡ ዘስሙ ፡ ጎልጎታ ። ወወፅአ ፡ ስሙዓቱ ፡ በኵሉ ፡ በሓውርተ ፡ አይሁድ ፡ (ኢሳ፵፱ ፡ ፳ ። ኢዮ፳፰ ፡ ፩ ፡ ፲፪ ። ማቴ፲፬ ፡ ፲፭ ። ፳፯ ፡ ፴፫ ። ሉቃ፱ ፡ ፴፯) ። ብሔር ፡ ጥሉል ፤ ወፍራም ፡ ሥብ ፡ ውሃማ ፡ መሬት ፡ ለተክል ፡ የተመቸ ። ብሔር ፡ ሥዑር ፤ ማራም ፤ የማር ፡ ቦታ ፡ መስክ ፡ ጨፌ ፡ ክልክል ፡ (ኢሳ፭ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፳፱) ።

—፤ ምድር ፤ ሀገር ፤ ከተማ ፤ ገጠር ፤ አውራጃ ፡ ግዛት ፤ ታላላቅ ፡ ክፍል ፡ በስምና ፡ በሹም ፡ በወሰን ፡ በደንበር ፡ የተለየ ። መላይቱ ፡ ምድር ፤ የብስ ፡ ዓለሙ ፡ ሰብእ ። አይቴ ፡ ብሔርከ ። ብሔረ ፡ ሕያዋን ። ብሔረ ፡ ብንያም ። ኢመሀከሙ ፡ ለበሓውርት ፡ ኅበ ፡ ነበረ ፡ ሎጥ ። በሓውርተ ፡ አሕዛብ ። ውእቱ ፡ ተርፈ ፡ ለብሔር ። ነሥእዎ ፡ እምነ ፡ ብሔር ፡ (ዮና፩ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፻፵ ። ኤር፩ ፡ ፩ ። ሚራ፲፯ ፡ ፰ ። ኢሳ፲ ፡ ፲፫ ። ሚራ፵፱ ፡ ፲፯ ። ፵፱ ፡ ፲፱) ።

—፤ ሰው ፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ ሕዝብ ፡ አሕዛብ ፡ በቋንቋ ፡ በመንግሥት ፡ በሕግ ፡ በሥርዐት ፡ የተለየ ። ኵሉ ፡ ብሔር ፡ ኢመስሐ ። መፍቅደ ፡ ብሔር ። አንከሩክ ፡ በሓውርት ። መጽኡ ፡ ኵሉ ፡ በሓውርት ፡ ውስተ ፡ ግብጽ ። ኵሉ ፡ በሓውርት ፡ ዘቤተ ፡ እስራኤል ። በበ ፡ በሓውርቲከሙ ፡ ደቂቀ ፡ ዕጓለ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳፱ ። ሚራ፴፰ ፡ ፴፱ ። ፵፯ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፵፩ ፡ ፶፯ ። ኤር፪ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፵፰) ።

—፤ ሰማይና ፡ ምድር ፤ ሰማይ ፡ ከነግሡ ፡ ምድር ፡ ከነልብሱ ፤ መላው ፡ ዓለም ። ላዩም ፡ ታቹም ፡ ያንድ ፡ አምላክ ፡ ግዛት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ በምሳሌ ፡ ብሔር ፡ ተብሏል ። ከመ ፡ ዝ ፡ ይቤ ፡ እግዚአ ፡ ብሔር ፡ (እግዚአብሔር) ፡ ሰማይኒ ፡ መንበርየ ፡ ወምድርኒ ፡ መከየደ ፡ እግርየ ። እስመ ፡ ዚአየ ፡ ውእቱ ፡ ኵሉ ፡ ዓለም ፡ በምልኡ ፡ (ኢሳ፷፮ ፡ ፩ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፵፱) ።

—፤ ጊዜ ፤ ሰዓት ፤ ወራት ፡ ባመትና ፡ በወር ፡ በዕለት ፡ ያለ ፡ ክፍል ። ክረምት ፡ ብሔር ። እስመ ፡ ነግሀ ፡ ብሔሩ ። ወጸቢሖ ፡ ብሔር ። እስከ ፡ ጸብሐ ፡ ብሔር ። ጽልመት ፡ ብሔር ። መስየ ፡ ብሔር ፡ (፩ዕዝ ፡ ፲ ፡ ፲፫ ። ግብ፪ ፡ ፲፭ ። ፳፯ ፡ ፴፫ ። ፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፴፯ ። ሚራ፳፫ ፡ ፲፰ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ የመጽሐፍ ፡ ክፍል ፤ ታላቅ ፡ ዐቢይ ፡ አንቀጽ ፤ አንድ ፡ ክፍል ፡ መጽሐፍ ፤ ለብቻው ፡ አንድ ፡ ተብሎ ፡ የሚቈጠር ፤ በውስጡ ፡ ብዙ ፡ ምዕራፍ ፡ ያለበት ፤ እንደ ፡ ኦሪትና ፡ እንደ ፡ ነገሥት ፤ እንደ ፡ ወንጌል ፡ እንደ ፡ ሐዲሳት ፡ ያለ ። ይቤ ፡ በኦሪት ፡ ውስተ ፡ ማልስ ፡ ብሔር ፡ ዘሌዋውያን ። በውስተ ፡ ዳግም ፡ ብሔረ ፡ ኦሪት ። ለኦሪት ፡ ባቲ ፡ ኀምስቱ ፡ ብሔር ። አርባዕቱ ፡ ብሔረ ፡ ነገሥት ። ክፍል ፡ ኃምስ ፡ እምዳግም ፡ ብሔር ፡ ዘመጽሐፈ ፡ ነገሥት ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፮ ። ፬ ፡ ፩ ። አብጥ ፡ ፹፩ ። አቡሻ ፡ ፲፱) ።

ባሕር ፤ (ብ ፡ አብሕርት ። ፀረ ፡ በሕር ። ሱር ፡ ባሕራ) ፤ በቁሙ ፤ መካነ ፡ ማይ ፤ ምቋመ ፡ ማይ ፤ ዓለመ ፡ ማይ ፤ ምእላደ ፡ ማይ ፤ ሰፊ ፡ ጥልቅ ፡ ዕሙቅ ፤ ውሃው ፡ የማያልቅ ፡ የማይደርቅ ፤ ስፋቱ ፡ ከየብስ ፡ የሚበልጥ ፡ ፫ ፡ እጅ ፡ የሚልቅ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፱ ፡ ፲) ። ባሕር ፡ ዐቢይ ። ባሕረ ፡ ኤርትራ ። አብሕርት ፡ ወቀላያት ፡ (ዳን ፡ ፯ ፡ ፪ ። ዘፀ፲ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፪) ። ስፋት ፡ ለሌለውም ፡ ለታናናሹ ፡ ሐይቅ ፤ ለኩሬ ፡ ሳይቀር ፡ ለወንዝ ፡ ለፈሳሽ ፡ ይነገራል ። ባሕረ ፡ ጼው ፤ ባሕረ ፡ ገሊላ ፤ ባሕረ ፡ ዟይ ፤ ባሕረ ፡ ጣና ፡ እንዲሉ ። ባሕረ ፡ ኒል ። ተከዜ ፡ ዮርዳኖስ ፡ ባሕር ፡ (አቡሻ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ሠኔ፱ ። መስ፪) ።

ባሕረ ፡ እሳት ፤ በቁሙ ፤ ረቂቅ ፡ ሰማያዊ ፡ እሳት ፤ ወይም ፡ ፍል ፡ ውሃ ፡ (መቃ ፡ ገ፱) ።

ባሕረ ፡ ብርት ፤ የብርት ፡ ውሃ ፤ በብርት ፡ ምዕቃል ፡ የተመላ ፡ መታጠቢያ ፡ ኵሬ ፡ ሰሎሞን ፡ እንደ ፡ ባሕር ፡ አስፍቶ ፡ የሠራው ፡ (ኤር፶፪ ፡ ፲፯ ። ፬ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፲፯) ።

ባሕረ ፡ ሐሳብ ፤ ቊጥር ፡ ያለው ፡ ዘመን ፤ ዓመተ ፡ ዓለም ። ሐሳበ ፡ ባሕር ፤ የዘመን ፡ ቊጥር ። ወበመስፈርት ፡ ሰፈሮ ፡ ለባሕር ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፵፯) ።

ባሕረ ፡ ጥበባት ፤ ስሙ ፡ ስርጋዌ ፤ ዮሐንስ ፡ ወንጌላዊ ፡ (ድጓ) ።

ባሕር ፤ ምዕራብ ፤ ግራ ፡ (ዘፍ፲፪ ፡ ፰ ። ፲፫ ፡ ፲፬ ። ፳፰ ፡ ፲፬ ። ዳን፰ ፡ ፬) ። እመንገለ ፡ ባሕር ፡ ባሕረ ፤ ወእመንገለ ፡ ጽባሕ ፡ ጽባሐ ፡ (ሕዝ፵፭ ፡ ፯) ።

—፤ ንኡስ ፡ ማእዝን ፡ በሰሜንና ፡ በምዕራብ ፡ ማኸል ፡ ያለ ፤ የሰሜን ፡ ምዕራብ ፤ የሊባ ፡ አፋዛዥ ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ። ባሕረ ፡ ወሊባ ፡ (ቅዳ) ።

ባሕራዊ ፤ የባሕር ፤ የምዕራብ ፤ ምዕራባዊ ።

ባሕርይ ፤ (ያት ። ፀረ ፡ በሕሪይ) ፤ ባሕራይ ፡ ባሕራዊ ፤ የባሕር ፡ ዕንቍ ፤ ሉል ፡ ከሰደፍ ፡ የሚገኝ ፤ ደረቅ ፡ ክራራ ፡ ጠንካራ ፡ እብናዊ ፤ የወፍ ፡ ዕንቍ

ባል ፡ የሚመስል ፤ ታናሽ ፡ ክብ ፡ እንክብል ፡ ድብልብል ፤ የሚበርቅ ፡ የሚያንጸበርቅ ። ዕንቍላል ፡ ቅሉ ፡ ዕንቍ ፡ ሉል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ስሙን ፡ ከሉል ፡ ወስዷል ፤ መመሳሰል ፡ የጋራ ፡ ነውና ፡ (ማቴ፲ ፡ ፯ ። ፲፫ ፡ ፵፭ ፡ ፵፮ ። ራእ፳፩ ፡ ፳፩) ። እስመ ፡ ሰደፍ ፡ ይወልዶ ፡ ለዕንቍ ። ተናገር ፡ ዕንቍ ፡ ባሕርይ ፡ ወክሥት ፡ እፎ ፡ ህላዌከ ። ባሕርይ ፡ ዘያንጸበርቅ ። እማንቱ ፡ ዕንቍ ፡ ባሕርያት ፡ ክቡራት ። መጽሐፈ ፡ ባሕርይ ፡ (ማር ፡ ይሥ ፳፰ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ኤፍ ። አርጋ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ሚያ፳ ። ቄድር) ።

—፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፤ የየብስ ፡ ዕንቍ ፤ ሉል ፡ የሚመስል ፤ ባሕርያዊ ። እብነ ፡ ባሕርይ ፡ (ሔኖ፲፰ ፡ ፯ ። ጥበ፯ ፡ ፱ ። ፲፰ ፡ ፳፱ ። ዮሴፍ) ።

ባሕርይ ፤ (ዐረ ፡ ጀውሀር ። ዕብ ፡ ዔጼም) ፤ በቁሙ ፤ የነገር ፡ ኹሉ ፡ ሥር ፡ መሠረት ፡ ምንጭ ፤ መውጫ ፡ መፍለቂያ ፡ መገኛ ፤ ጠባይዕ ፡ ህላዌ ፡ ከዋኔ ። ጀውሀር ፡ በዐረብ ፤ ዔጼም ፡ በዕብራይስጥ ፤ ባሕርይም ፡ አካልም ፡ ይኾናል ፤ እንደ ፡ ህላዌና ፡ እንደ ፡ ጠባይዕ ፡ ነው ፤ ባሕርይ ፡ ግን ፡ በግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ አካላዊ ፡ ፍጹመ ፡ አካል ፡ ቢባል ፡ እንጂ ፤ አካል ፡ አይባልም ፤ አካልም ፡ ባሕርያዊ ፡ ሕያው ፡ ባሕርይ ፡ ቢባል ፡ እንጂ ፤ ባሕርይ ፡ አይባልም ። በምድር ፡ ያለ ፡ የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ሥር ፡ ማይ ፡ መሬት ፡ ነፋስ ፡ እሳት ፡ ናቸው ፤ እሊህ ፡ አራቱ ፤ ባሕርያትም ፡ ጠባይዓትም ፡ ይባላሉ ፤ ባሕርይ ፡ ከባሕረ ፡ እንደ ፡ ወጣ ፤ ጠባይዕም ፡ ከጠብዐ ፡ ይወጣል ። ባሕር ፡ ለታውዕኦ ፡ ተብላ ፡ ብዙ ፡ ሥን ፡ ፍጥረት ፡ እንዳስገኘች ፤ ባሕርይም ፡ መገኛ ፡ ማስገኛ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ የአካል ፡ የስም ፡ የህላዌ ፡ ጥንት ፤ የሥራ ፡ ምንጭ ፡ የግብር ፡ መሠረት ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ እንቅጽና ፡ ቅጽል ፡ ብትን ፡ ጥሬ ፡ ኹሉ ፡ ከዘር ፡ እንዲገኝ ፡ እንደዚያ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከባሕርይ ፡ ለሚገኝ ፡ ባሕርያዊ ፡ ሥራ ፡ ሠሪው ፡ አካል ፡ መሣሪያው ፡ ባሕርይ ፡ ነው ፤ አካል ፡ ሠሪ ፡ እንዲባል ፡ ባሕርይ ፡ ደግሞ ፡ ሠሪ ፡ አይባልም ፤ ማጭድ ፡ ማጨጃ ፡ እንጂ ፡ ዐጫጅ ፡ እንዳይባል ፤ አሠሪም ፡ ቢሉት ፡ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከመሣሪያነት ፡ ይገባል ፤ የሥራ ፡ ባለቤት ፡ ወትሮ ፡ አካል ፡ ነው ። ወአካላኒ ፡ (ሠሪዋ ፡ ፈጻሚዋ) ፡ እግዚአብሔር ፡ ውእቱ ፡ (አረጋ ፡ ድ፲፰) ። አካልን ፡ ከባሕርይ ፡ ገባሪን ፡ ከግብር ፡ በየስሙና ፡ በየስልቱ ፡ ለይቶ ፡ የማያውቅ ፡ መምህር ፡ ግን ፤ አካል ፡ ሲሉት ፡ ባሕርይ ፤ ባሕርይ ፡ ሲሉት ፡ አካል ፡ እያለ ፤ የግእዝን ፡ ቋንቋ ፡ የመጻሕፍትን ፡ ቃል ፡ የሊቃውንትን ፡ ባህል ፤ ትርጓሜና ፡ ምስጢር ፡ ያበላሻል ። እስመ ፡ ብሂሎቱ ፡ ኀየሰ ፡ እመላእክት ፡ እኮ ፡ ዘይኤምር ፡ ኀበ ፡ ባሕርዩሁ ፡ ዘእምአብ ፤ እስመ ፡ ባሕርየ ፡ መለኮቱ ፡ አኮ ፡ ዘኮነ ፡ ሥጋ ፡ አላ ፡ ተወልደ ፤ ወባሕቱ ፡ ይኤምር ፡ ኀበ ፡ ባሕርየ ፡ ሥጋዌሁ ፡ (አፈ ፡ ድ፩ ። ዕብ ፡ ፩ ፡ ፬) ። የፈጣሪ ፡ ባሕርይ ፡ እንደ ፡ ፍጡር ፡ ባሕርይ ፡ ከባት ፡ ወደ ፡ ልጅ ፡ የማይወርድ ፡ ሊቀዳ ፡ ሊከፈል ፡ ወይም ፡ ሊበረዝ ፡ የማይቻል ፡ አንድ ፡ ሥር ፡ አንድ ፡ ነቅ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ወልድ ፡ በተለየ ፡ አካሉ ፡ የኛን ፡ ባሕርይ ፡ ነሥቶ ፡ ፍጹም ፡ ሰው ፡ ሰኾነ ፡ ጊዜ ፤ ሰው ፡ የኾነው ፡ አካሉ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ባሕርዩ ፡ ሰው ፡ አልኾነምና ፤ አኮ ፡ ዘኮነ ፡ ሥጋ ፡ አለው ። በተዋሕዶ ፡ ወልድ ፡ ዋሕድ ፡ አንድ ፡ አካል ፡ አንድ ፡ ልጅ ፡ ብሎ ፡ በተዐቅቦ ፡ ኹለት ፡ ባሕርይ ፡ ማለት ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ፫ ፡ መለኮት ፡ የሚሉ ፡ ግን ፤ ጥንቱን ፡ ከተዋሕዶ ፡ በፊት ፡ ወይም ፡ ተሰውጦ ፡ ሰው ፡ የኾነ ፡ አይደለም ፡ ብለው ፡ እንደ ፡ ባህላቸው ፡ ይፈቱታል ፤ ባህላቸውም ፡ ባሕርዩ ፡ ሰው ፡ ኹኖ ፡ አንድ ፡ ባሕርይ ፡ ኹኗል ፡ ማለት ፡ ነው ። ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ሊቃውንት ፡ አሐዱ ፡ ያሉትን ፡ የሥላሴን ፡ ባሕርይ ፡ ከፋፍሎ ፡ ሠለስቱ ፡ ማለት ፤ በተዐቅቦ ፡ ክልኤቱ ፡ ያሉትን ፡ የወልድን ፡ ባሕርያት ፡ ቀላቅሎ ፡ አሐዱ ፡ ማለት ፤ ያሉታና ፡ የሽፍጥ ፡ የምፀት ፡ ቃል ፡ ነው ፤ እውነተኛ ፡ ትርጓሜና ፡ አፈታት ፡ አይደለም ፤ ምንም ፡ ለተርጓሚው ፡ ቀኝ ፡ ቢኾን ፡ ለሰሚው ፡ ግራ ፡ ነው ። ይወልደዋል ፡ ብሎ ፡ አይቀድመውም ፡ አይበልጠውም ፡ ማለት ፡ ባሕርይ ፡ ባይከፈል ፡ ነውና ፤ ባሕርዩ ፡ ሰው ፡ ቢኾን ፡ አባቱ ፡ መንፈሱ ፡ ሳይቀሩ ፡ በግድ ፡ ሥላሴ ፡ ሰው ፡ ኾኑ ፡ ያሰኛል ፤ እንደ ፡ አካላትም ፡ ሠለስቱ ፡ ቢሉት ፡ በግድ ፡ ሦስት ፡ አማልክት ፡ ያሰኛል ፤ ኹሉም ፡ የታነቀፈና ፡ የተወገዘ ፡ ነው ። ሰው ፡ መኾንና ፡ ሥጋ ፡ መልበስ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ለአካል ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ለባሕርይ ፡ ሊነገር ፡ አይቻልም ። ናወግዝ ፡ እለ ፡ ይብሉ ፡ አው ፡ ይኄልዩ ፡ ከመ ፡ ሥሉስ ፡ ቅዱስ ፡ ዘውእቶሙ ፡ ሠለስቱ ፡ አካላት ፡ ተሠገዉ ፤ በብሂሎቶሙ ፡ ከመ ፡ መለኮት ፡ ዘለንታሁ ፡ ዘንሬኢ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ በአብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ተሠገወ ። ወናወግዝ ፡ ዓዲ ፡ እለ ፡ ይብሉ ፡ ሠለስተ ፡ መለኮተ ፡ እንተ ፡ ዘአብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ወለእመ ፡ ትቤ ፡ መለኮት ፡ ሞተ ፡ አንተ ፡ ትክውን ፡ ቀታሊሆሙ ፡ ለሥሉስ ፡ ቅዱስ ፤ እስመ ፡ ባሕርየ ፡ ሥላሴ ፡ አሐዱ ፡ ውእቱ ፤ ዘውእቱ ፡ መለኮት ፡ (ሃይ ፡ አ ፡ ዮሐ ፡ ዘእስ ፡ ወዘአን ። አግና) ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የባሕርይን ፡ ምስጢርና ፡ አፈታት ፡ በህላዌና ፡ በጠባይዕ ፡ በመለኮት ፡ ተራ ፡ ተመልከት ።

ባሕርያዊ ፤ የባሕርይ ። ስምን ፡ ግብርን ፤ አካልን ፡ ያሳያል ።

ባሕረረ ፤ (ዐረ ፡ በሒረ) ፤ ተቀጥላ ፡ ግስ ፤ ባነነ ፡ በረገገ ፤ ደነገጠ ፡ ደነበረ ፤ ከባሕር ፡ ልማድ ፡ አለ ።

አባሕረረ ፤ አባነነ ፡ አስደነበረ ፤ ከባሕር ፡ አገባ ፡ አስጠመ ። እንበለ ፡ ያደንግፆ ፡ ሞት ፡ ወኢያባሕርሮ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፪ ። ጥር፳፩ ። ማቴ፳ ፡ ፴፪) ።

ባሕሩስ ፤ ቀለም ፤ የጕሽ ፡ መቃ ፤ የሸንበቆ ፡ የስንበሌጥ ፡ ዐይነት ፤ ቀጫጭን ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ ዐረቦች ፡ ብርዕ ፡ አድርገው ፡ የሚጥፉበት ፤ በወንዝ ፡ ዳር ፡ በባሕር ፡ ጠረፍ ፡ የሚበቅል ። ቅልጥሙ ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተካከለ ፡ ስስ ፡ ኾኖ ፡ ሳንገትና ፡ ለጣት ፡ ምሳሌ ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ፤ ጣተ ፡ መቃ ፡ ዐንገተ ፡ መቃ ፡ እንዲሉ ። (ሙሾ ፤ ጣተ ፡ መልካም ፡ እቱ ፡ ስለ ፡ ሞተች ፡ ወንድሜ) ፤ ትመታኝን ፡

ብዬ፡ ሴቲቱ፡ ወንዱን፤ በመቃጣቷ፡ ነው፡ እኔስ፡ የማ ዝን። ብርዐ፡ ባሕሩስ፡፡ በትረ፡ ባሕሩስ፡ (ኢሳ፮፡ ፴፮። ፬ነገ፡ ፲፰፡ ፳፩)። ጽሕድ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ብ ሮሽ፡ እንደማለት፡ ባሕሩስ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ሰየዐይ፡ ባሕሩስ፡፡ ኀጺን፡ ኮነ፡ ብዙኀ፡ ከመ፡ ዕፀ፡ ባሕሩስ፡ ወከመ፡ ብርዐ፡ ገዳም፡ (ዘካ፲፩፡ ፱። ክብ፡ ነገ)።

ብሒት፤ ቶት፤ (ብሕተ፡ ይብሕት፡ ይ ብሐት፤ ቦሐ)፤ መሠልጠን፤ መሾም፤ መብት፡ ችሎት፡ ምቾት፡ ማግኘት። እንዘ፡ ትብሕት፡ አንተ፡ በ ሥለሂ፡፡ ወሶበ፡ ብሕትኩ፡ እልእክ፡ ዘይጼውዐከ፡ (አርጋ፡ ፬። ግብ፳፱፡ ፳፭)።

አብሐተ፤ አባተ፤ ሾመ፡ አሠለጠነ። አሸነፈ፡ በላይ፡ ኾነ፡ (ዐማርኛ)።

ተባሐተ፤ ተባባተ፤ ተሳለፈ፡ ተዋጋ፤ ታገለ፤ ተ ጋደለ። ይትባሐቱ፡ አጋንንት፡ ምስለ፡ ሰብእ፡ ወይ ወድዩ፤ ውስተ፡ ልቦሙ፡ ኀሊና፡ እኩየ፡፡ ዕቀበነ፡ እ ግዚኦ፡ በዛቲ፡ ሰዓት፡ እምእለ፡ ይትባሐቱ፡ አጋን ንት፡ (ቄስጠ፡ ፭። ደራሲ)።

ብሑት፤ (ታን፡ ታት፡ ሕት)፤ ብዉሕ፤ የሠለጠነ፡ የተሾመ፤ መብት፡ ያለው። ወደቂቀ፡ አሮ ንሰ፡ ብሑታን፡ በበ፡ እብሬቶሙ፡፡ ሳቁኤል፡ ብሑት፡ ዲበ፡ መናፍስት፡፡ ኦ፡ ዛቲ፡ ዕለት፡ ብሕት፡ ከመ፡ አብ፤ ህሉት፡ ከመ፡ ወልድ፤ ስፍንት፡ ከመ፡ መን ፈስ፡ ቅዱስ፡ (፩ዜና፡ ፳፬፡ ፭። ስንክ፡ ሐም፭። ቅዳ፡ አት)።

መባሕት፤—መብት፤—በዊሕ፤ ቦሐ፡ ተበውሐ።

በሐተ፤ (ዋሐደ። ዐረ፡ በሑተ፤ ጥሩ፡ ኾነ)፤ ባተ፡ ገባ፡ ተሾመ፤ ተዠመረ፡ ተቈጠረ፤ የወር፡ ያመት። ብቸኛ፡ ኾነ፤ ከሰው፡ ተለየ፡ ተነጠለ፤ እንደ፡ መባቻ፡ ቀን፡ አንድ፡ ተባለ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በበሐተ፡ ፈንታ፡ ባሕተወ፡ ይላል።

ብሑት፤ የባተ፤ ብቸኛ፡ የኾነ፤ ብቸኛ። ብ ሑተ፡ ልደት፡፡ ብሑት፡ ዘእንበለ፡ አዝማድ፡፡ መነ ኮስ፡ ብሑት፡፡ ገዳማዊ፡ ብሑት፡ (ኪዳ። ቅዳ፡ ኤጲ። ፊልክ፡ ፫። ስንክ፡ የካ፯)።

ባሕቱ፤ (ባሕት)፤ ብቻ፤ እንጂ፤ ግን፡ ግና፡ ነገር፡ ግን። እንጂ፡ ሲኾን፡ ዐቢይ፡ አገባብ፡ ነው፤ እ ንደ፡ አኮኑና፡ እንደ፡ ዳእሙ፡ በፊትም፡ በኋላም፡ ይ ገባል። በዝንቱ፡ ባሕቱ፤ ብቻ። ባሕቱ፡ ዘንተ፡ ረከ ብኩ፡፡ መበለተ፡ ባሕቱ፡ ኢታውስብ፤ ግን፡ (ዘፍ፴፱፡ ፲፭። መክ፯፡ ፴። ዘሌ፳፭፡ ፲፱)። ብቻ፡ የሚኾን፡ አገ ባብ፡ ባሕቱ፡ ብቻ፡ ነበረ፤ በመጽሐፍ፡ ግን፡ ዳእሙ፡ አብቶት፡ እጅግ፡ አይገኝም። ያባተበትም፡ ምክንያት፡ መላሽና፡ ጣፊ፡ በባሕቱ፡ ስፍራ፤ ኢትፍራህ፡ ተአመን፡ ዳእሙ፡፡ ወለዘሂ፡ ቈላፍ፡ በአሚን፡ ዳእሙ፡ ያጸ ድቅ፡፡ እሉኑ፡ ዳእሙ፡ ደቂቅከ፡ እያሉ፡ በላገቡት፡ ነው። የዳእሙን፡ ፍች፡ ተመልከት፡ (ዕር፲፱፡ ቍ፲፭)።

ባሕቲት፤ (ዕብ፡ ልበድ)፤ ብቻ፤ ብቸታ፤ ብቻነት፤ ጥራት፤ ጥሩነት። ቅጽልና፡ ዐጸፋ፡ ይኾናል፤ ባሕቲቱ፡ ታ፡ ቶሙ፡ ቶን፤ ባሕቲትየ፡ እያለ፡ እስካሥር፡ ይረባል፤ ሳይዘረዘር፡ ግን፡ በሳድስነት፡ አይገኝም፤ እ ንደ፡ ለልና፡ እንደ፡ ባሕቱ፡ ነው። ኖኅ፡ ባሕቲቱ፡፡ ኀጢአት፡ ባሕቲታ፡፡ ለከ፡ ለባሕቲትከ፡፡ እሉ፡ ባሕ ቲቶሙ፡፡ አነ፡ ባሕቲትየ፡፡ ኪያሁ፡ ባሕቲቶ፡፡ ባሕ ቲቶ፡ ዘበልዐ፡ እስመ፡ ይመውት፡ ባሕቲቶ፡፡ (ኩፋ፡ ፭። ውዳ፡ ፯። መዝ፡ ፬። ዮሐ፲፯፡ ፳። ኢዮ፩፡ ፲፭። ማቴ፬፡ ፲። ቅኔ)። በፈቃደ፡ ባሕቲቱ፤ በራሱ፡ በብቻው፡ ፈቃድ። በባሕቲቶሙ፡ ተስእልዎ፤ ብቻቸውን፡ በኾኑ፡ ጊዜ፤ ኹነው። ሠሐቀት፡ በባሕቲታ፤ በራሷ፤ በሰውነቷ። ዕብራይስጡ፡ ግን፡ ብቂርባ፡ ይላል። በሆዷ፡ በልቧ፡ በ ሐሳቧ፡ ብቻ፤ ጥርስ፡ ሳይገጥ፡ ከንፈር፡ ሳይገለጥ፡ ማ ለት፡ ነው። አቀምን፡ እንተ፡ ባሕቲቶን፤ ለብቻቸው፤ እየብቻቸው፤ ብቻቸውን፤ ለ፡ እየ፡ ን፡ የእንተ፡ ፍች፡ ነው፡ (ፍ፡ ነ፡ ፺። ማር፬፡ ፲። ዘፍ፲፰፡ ፲፪። ፳፩፡ ፳፰)።

መብሕት፤ ፍጹም፡ ጥሩ፤ እድፍ፡ ጕድፍ፡ እ ንከን፡ የሌለበት፤ ያልተነካ፡ ድፍን። ምሥዋዕ፡ ዘእብን፡ መብሕት፡ ዘኢተወቅረ፡ (ኢያ፰፡ ፴፫)።

ባሕተወ፤ (በሐተ)፤ ብቸኛ፡ ኾነ፤ ተለየ፤ ተነጠለ። ኢባሕተወ፡ መለኮቱ፡ እምትስብእቱ፡ ወ ኢትስብእቱ፡ እመለኮቱ፡ (መጽ፡ መስ)። ዐዘነ፡ አለ ቀሰ፤ ፈራ፡ ተጨነቀ፤ ብቻ፡ ከመኾን፡ የተነሣ። ም ናሴ፡ ኀሠሠ፡ ገጸ፡ እግዚአብሔር፡ ወባሕተወ፡ በ ሕቁ፡ እምቅድመ፡ ገጹ፡ ለአምላከ፡ አበዊሁ፡ ወጸ ለየ፡ (ዲድ፡ ፯። ፪ዜና፡ ፴፫፡ ፲፪)። በባሕተወ፡ ፈንታ፡ ተባሕተወ፡ ይላል፤ በዐገለ፡ ፈንታ፡ ተዐገለ፡ እንዲል። ፍችው፡ አንድ፡ ነው፤ አይለወጥም። ወአመ፡ ወሰዶ፡ ኢተባሕተወ፡ አቡሁ፡ ሎቱ፡፡ አመ፡ ይትባሐቶ፡ ወይ ትባአስ፡ ምስለ፡ ጎልያድ፡፡ እለ፡ ይትባሐተዉ፡ ው ስተ፡ አድባር፡ ወየዐይሉ፡ ውስተ፡ ገዳማት፡ (ቅዳ፡ ግሩ። መዝ፡ ፻፶፩። አፈ፡ ተ፡ ፲)።

ባሕትዎ፤ ተባሕትዎ፤ ብቻ፡ ብቸኛ፡ መ ኾን፤ ብቸኝነት። ወዒአ፡ እማኅበር፡ ወተባሕትዎ፡ ውስተ፡ በዓት፡ (ፊልክ፡ ፺፱)።

ባሕታዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ ብቻ ውን፡ የሚኖር፤ ባታይ፡ ባተሌ፤ ብቸኛ፡ ስደተኛ፤ የዘ መድ፡ ድኻ። እስመ፡ ባሕታዊ፡ ወነዳይ፡ አነ፡፡ ከመ፡ ያፍ፡ ባሕታዊ፡፡ ርድአኒ፡ ሊተ፡ ለባሕታዊት፡፡ ተማ ህልኩሙ፡ ለክልኤ፡ ባሕታውያን፡ (መዝ፡ ፳፬። ፻፩። አስቴ፬፡ ፲፯። ጦቢ፰፡ ፲፯። መዝ፡ ፳፯)።

—፤ በቁሙ፤ መናኝ፡ መነኵሴ፤ ዝጉሕ፤ ከዓለም፡ ከሰው፡ ተለይቶ፡ ከአራዊት፡ ጋራ፡ በዱር፡ በጣሻ፡ በገደል፡ በ ዋሻ፡ የሚኖር፤ ከቀድሞ፡ ሰዎች፡ እንደ፡ ኤልያስ፡ እ ንደ፡ ዮሐንስ፤ ከኋላ፡ ሰዎች፡ እንደ፡ ጳውሊና፡ እንደ፡

እንጦንስ ፡ ያለ ። ጳውሊ ፡ ፹ ፡ ዘመን ፡ ሰው ፡ ሳያይ ፡ በበረሓ ፡ ኑሯል ፤ ስለዚህ ፡ ሊቀ ፡ ባሕታውያን ፡ ይባላል ፡ (ስንክ ፡ የካ፪) ። ባሕታዊ ፡ ዘሞቅሐ ፡ ርእሶ ፡ በጸማ ፅቱ ። መነክስ ፡ ባሕታዊ ። ወነበረ ፡ ሐቅለ ፡ ምስለ ፡ አራዊት ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፫ ። ማርቆ ፡ ፲፫) ።

ብሕትው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ቱት) ፤ ብቻውን ፡ የኾነ ፤ ብቻውን ፡ የሚኖር ፤ ብቸኛ ፡ ለብቻው ፡ የቆመ ፡ የተለየ ፤ ገላ ፡ አካል ፡ ሰውነት ። ትኩን ፡ ብሕቱተ ፡ በእንተ ፡ ጸሎት ። ብሕቱትየ ፡ (ኪዳ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ፴፱) ።

ብሕታዌ ፤ ብቻ ፡ መኾን ፤ ብቻ ፡ ብቸታ ፤ ብቻነት ። ትምህርት ፡ መዜንው ፡ በውስተ ፡ ሐዊር ፡ ወበብሕታዌ ። ሰላም ፡ ለብሕታዌሁ ። ብሕታዌ ፡ ንብረት ፡ (ፈላስ ። ስንክ ፡ ጥር፳፱ ። ግንቦ፲፩) ።

ብሕትውና ፤ ባሕታዊነት ፤ ብቸኝነት ፤ ፍጹም ፡ ምናኔ ። በእንተ ፡ ዘከመ ፡ ይኄይስ ፡ ሥርዐተ ፡ ብሕትውና ፡ እምሥርዐተ ፡ ማኅበር ። ለመደ ፡ ብሕትውና ። በኣተ ፡ ብሕትውና ፡ (ፊልክ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ሐም፲ ። ፊ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፯) ።

ብሕትውናዊ ፤ የብሕትውና ፤ የባሕታዊነት ፤ ግብር ፡ አኗኗር ፡ ሕግ ፡ ሥርዐት ። ምንዙስና ፡ ብሕትውናዊት ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ተብሕተወ ፤ (ተደራራጊ) ፤ ተለየ ፤ ተነጣጠለ ፤ እየብቻው ፡ ኾነ ።

በኊበኊ ፤ (ብሕአ) ፤ ቦኽቦኽ ፤ ቦነቸ ፤ በሰበሰ ፤ ተበላሸ ፤ ነቀዘ ፡ ጠነጠነ ፤ ተላ ፤ ገማ ፡ ከረፋ ፡ በሸቀጠ ፤ የነጨት ፡ የግንድ ፡ የገላ ፡ የቍስል ። በኊበኊ ፡ ሥጋየ ፡ በዕፄያት ። በቍስለ ፡ ኀጢአት ፡ ሥጋየ ፡ በኊበኊ ፡ ወጼአ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፭) ። ይበልዕ ፡ ይትክዐው ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይበኊብኊ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኢዮ፲፰ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፯ ፡ ፲፯ ። ፳፩ ፡ ፯) ።

ብኊብኊ ፤ **ብኅቡኅ** ፤ የቦኽቦኽ ፤ የቦነቸ ። ከመ ፡ ዕፀ ፡ ብኅቡኅ ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፰ ። ማ፩ ፡ ፲፰) ።

ብኊበኄ ፤ **ብኅበኄ** ፤ ግማት ፡ ክርፋት ፤ ሽታው ፡ የሚያስቅቅ ፡ የሚጐፈንን ። እሬኢ ፡ ንስንተ ፡ ሥጋየ ፡ ከመ ፡ ብኅበኄ ፡ አንበሳ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፯) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ኀይል ፡ ብርታት ፡ ይሉታል ።

ብኅበኄ፤—መፈጠር፤—በሕብሐ ።

ቤጣ—፤ስመ ፡ ፊደል፤—በየጣ ።

በጢሕ ፤ **ሖት** ፤ **(በጥሐ ፡ ይበጥሕ ፡ ይብጣሕ ። ዕብ ፡ ባጻዕ ። ሱር ፡ ብዛዕ ። ዐረ ፡ ቧፀዐ)** ፤ መብጣት ፤ መፍቃት ፤ መተፍተፍ ፤ መሠንበጥ ፤ ለፊጡስ ፡ ወይም ፡ ለጌጥ ። (ተረት) ፤ ሲያጌጡ ፡ ይመላለጡ ። ጠቢባን ፡ ሶበ ፡ ይበጥሑ ፡ በጽኑዕ ፡ እስከ ፡ ይረክብዎ ፡ ለሕማም ፡ ይጠበቡ ፡ ሶቤሃ ፡ በዘያዐርፍዎ ፡ ለሕሙም ፡ እምትህውክ ፡ ወእምድንጋፄ ፡ ነፍስ ፤ ወኢይበጥሑ ፡ ዳግመ ፤ አላ ፡ ይወድዩ ፡ ፈውሰ ። ሚ ፡ መጠን ፡ ይጼዐሉ ፡ እለ ፡ ይበጥሑ ፡ እምእለ ፡ ይበጥሕዎሙ ። ኢትብጥሑ ፡ ሥጋክሙ ፡ (አፈ ፡ ተ፴ ። ዘሌ፳፩ ፡ ፭) ።

በጥሐ ፤ **(ዕብ ፡ ባጣሕ)** ፤ አመነ ፤ ተወከለ ፤ ተስፋ ፡ አደረገ ፤ ዐረፈ ፡ ተዝለለ ፤ ገላውን ፡ ሰደደ ፤ ምን ፡ አለብኝ ፡ አለ ፤ የድውይ ፡ የባለጤና ።

በጣሒ ፤ **(ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት)** ፤ የሚበጣ ፤ በጭ ፤ በጪ ። በጣሕያን ፡ (አፈ ፡ ተ፴) ።

ተበጥሐ ፤ ተበጣ ፡ ተፈቃ ፤ ተተፈተፈ ፤ እንደ ፡ ሱዳን ።

ብጡሕ ፤ **(ሓን ፡ ሓት ፡ ጥሕት)** ፤ የተበጣ ፤ ብጥ ፡ ሥንብጥ ፤ ትፍትፍ ።

ብጥሐት ፤ መብጣት ፤ መበጣት ፤ አበጣጥ ፤ ብጥንት ፤ ብጥታት ። ብጥሐተ ፡ ገጽ ፡ (መ ፡ ፈ—፲) ።

(ጥ) **በጢሕ** ፤ **(ሓት ። ዐረ ፡ በጢኅ)** ፤ በቁሙ ፤ የዱባ ፡ ዐይነት ፡ ተክል ፤ ውስጠ ፡ ቀይ ፡ ክብ ፡ እንክብል ፤ ማር ፡ ማር ፡ የሚል ፤ በጥተው ፡ አይተው ፡ የሚገዙት ። በምጥዋ ፡ ብርጭቅ ፡ ይባላል ።

በጢሕ ፡

በጢጥ ፤ **ጦት** ፤ **(በጠ ፡ ይበጥጥ ፡ ይብጥጥ)** ፤ መበጠጥ ፤ በጠጥ ፡ ፋንድያ ፡ መጣል ፤ ባጥ ፡ እንጣጥ ፡ ማለት ፡ ለመራገጥ ፡ የእንስሳ ። መዝለል ፡ ጮቤ ፡ መምታት ፡ መራገጥ ፡ የጐበዛዝት ። በጥ ፡ ለጥ ፡ ሰጥ ፡ ብሎ ፡ በልብ ፡ መተኛት ፡ ዠርባን ፡ ለገራፊና ፡ ለረጋጭ ፡ አስመችቶ ፡ መስጠት ። ትግሬ ፡ በጥ ፡ በል ፡ ዐማሬ ፡ ውደቅ ፡ ወይም ፡ ጣለው ፡ እንዲል ።

በጣጣ ፤ **በጣጥስ** ፤ **(ዐረብ)** ፤ ድንች ፤ የድንች ፡ ወገን ።

በጥበጠ ፤ በቁሙ ፤ በጠበጠ ፤ ጣለ ፤ የኮሶ ፡ የድፍድፍ ፡ የጠጅ ። ጥሕለን ፡ ተመልከት ። ለቤታ ፡ ክሲያንም ፡ ይኾናል ። ደብረ ፡ በጥብጥ ፡ እንዲሉ ።

በጢል ፤ **ሎት** ፤ **(በጠለ ፡ ይበጥል ፡ ይብጥል ። ዕብ ፡ ባጣል ። ሱር ፡ ቤጤል ። ዐረ ፡ በጠለ)** ፤ መቦዘን ፤ ማረፍ ፤ መስነፍ ፤ ሥራ ፡ መፍታት ። መጥፋት ፡ መፍረስ ፤ መሻር ፡ መቅረት ፤ ከንቱ ፡ ብላሽ ፡ መኾን ። ኢበጠለ ፡ ጸልዐ ፡ አላ ፡ ጸንዐ ። በጠለት ፡ ትንቢት ፡ በስብከተ ፡ ሐዋርያት ። ትበጥል ፡ እንተ ፡ መ

ክርኩ ። በጠለ ፡ ዐቂበ ፡ ትእዛዝ ፡ እምኔየ ። በጠለ ፡ ተአምኖቱ ፡ ቦቱ ። ዘስሕተታት ፡ በጠላ ፤ በትእዛዝከ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ክብ ፡ ነገ ። አርጋ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱ ፡ ፫ ። ኪዳ) ። በበጠለ ፡ ፈንታ ፡ ተበጥለ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። እመ ፡ ትትቤጠል ፡ ኦሪት ፡ በሃይማኖት ፡ (ቄር ። ገድ ፡ አዳ) ።

በጣሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ በጠልት) ፤ የሚጠፋ ፡ ጠፊ ፤ ፈራሽ ፡ ቀሪ ፡ ኀላፊ ። መንግሥት ፡ ምድር ፡ በጣሊ ። መርዓ ፡ በጣሊ ፡ (ስንክ ፡ ሐምሌ ። መስከረ) ።

ብጡል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ጥልት) ፤ የበጠለ ፤ የጠፋ ፡ ጥፉ ፤ መጥፎ ፤ ብልሹ ፡ ከንቱ ። ስብሐት ፡ ብጡል ። ዝንቱ ፡ ብጡል ። ኦሪት ፡ አይሁድ ፡ ብጡል ። ዛቲ ፡ ተደምሮ ፡ ብጥልት ፡ እምሕገ ፡ ሰብሳብ ፡ ወእሰምያ ፡ ኀጢአተ ፡ (ፊልክ ፡ ፳፱ ። ገድ ፡ ተክ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፩ ። አቡሻ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፫) ። ድልድል ፡ ቅምጥል ፤ ሥራ ፡ ፈት ፡ አውታታ ፤ ወይም ፡ ዘመናይ ፡ ጌታ ። ብጡል ፤ ወሌ ፡ ብጡል ፡ እንዲል ፡ (የጁዬ) ።

ብጥለት ፤ መጥፋት ፤ አጠፋፍ ፤ ጥፋት ፤ ከንቱነት ። እስመ ፡ አበው ፡ ዘዝንቱ ፡ ዘመን ፡ ረሰይዎ ፡ ብጥለተ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፫) ።

አብጠለ ፤ አባጠለ ፤ አብጠለጠለ ፤ አበጠለለ ፤ አባጨ ፡ ነቀፈ ፤ አጸየፈ ፡ (ዐማርኛ) ። አጠፋ ፡ አበላሸ ፤ ከንቱ ፡ አደረገ ፤ አስቀረ ፤ ከለከለ ፤ አስተጓጐለ ፤ ዐሎ ፡ አለ ። አብጠለ ፡ ተቃትሎቶሙ ። አብጠልከ ፡ ነገረከ ። አብጠለ ፡ ነሚአ ፡ ሕልያን ፡ በእንተ ፡ ሚመት ፡ ክህነት ። ሶበ ፡ ኮኑ ፡ ሰይጣናት ፡ የሐውሩ ፡ ኀበ ፡ ብሔታን ፡ ከመ ፡ ያስሕትዎሙ ፡ ወያብጥልዎሙ ፡ እምተግባሮሙ ፡ መንፈሳዊ ። እለ ፡ ያበጥሉ ፡ ልደቶ ፡ እምአብ ፡ እምቅድመ ፡ ኵሉ ፡ ፍጥረት ፡ (ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ፊልክ ፡ ፬ ። ዲድ ፡ ፴፫) ። በአብጠለ ፡ ፈንታ ፡ በጠለ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ኦሪት ፡ ንቤጥልኑ ፡ በሃይማኖት ። ይቤጥሎሙ ፡ ጠቢብ ፡ ጳውሎስ ። በጠለ ፡ እግዚ ፡ እምኔሆሙ ፡ መንግሥት ፡ (ቄር) ።

አብጣሊ ፤ **መብጠሊ** ፤ የሚያጠፋ ፡ አጥፊ ፤ አስጠፊ ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ዝንቱ ፡ መብጠሌ ፡ ሀጕሎሙ ፡ ለግብጽ ፡ (አፈ ፡ ድጓ) ።

ብጥም ፤ **ቡጥም** ፤ (ዐረ ፡ ቡጥም ። ሱር ፡ ቤጥማ) ፤ በቁሙ ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ጠርቤንቶስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ይዘብሑ ፡ ታሕተ ፡ ባሉጥ ፡ ወቡጥም ፡ ወገውዝ ፡ ወሰውዝ ፡ (ሆሴ ፬ ፡ ፲፫ ። አቡሻ ፡ ፵፯) ።

በጢር ፤ **ሮት** ፤ (በጠረ ፡ ይበጥር ፡ ይብጥር) ፤ መበጠር ፡ ማበጠር ፤ ማንጠርጠር ፤ ማንፈስ ፡ መንቀስ ፡ የእኽል ፡ የጠጕር ፡ የነገር ። ከግእዝ ፡ ወዳማርኛ ፡ ስለ ፡ ኼደ ፡ ባለቅኔዎች ፡ አይገሉትም ።

አብጠረ ፤ አስበጠረ ፤ አስንፈስ ፡ አስንቀስ ።

ተበጥረ ፤ ተበጠረ ፤ ተንጠረጠረ ፤ ተነፈሰ ፤ ተነቀሰ ፡ ጥሩ ፡ ኾነ ።

ምብጣር ፤ (ራት) ፤ ማበጠሪያ ፡ ማንጠርጠሪያ ፤ ሚዶ ፤ ሰፌድ ፤ ፍርድ ፡ ዳኛ ፡ ወይም ፡ ነቃሽ ፡ ምስክር ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ።

በጥሪቃ ፤ (ሮማ ፡ ፓትሪሺያ ። ዐረ ፡ በጥሪቀት) ፤ ታላቅ ፡ ወይዘሮ ፡ ባላባት ፤ የነገሥታት ፡ ወገን ፤ ልዕልት ፤ እግዝእት ። ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ቀዳሚት ፡ በጥሪቃ ፡ ዘሀገረ ፡ ቍስጥንጥንያ ፡ (አዋል ። ገድ ፡ ዳን) ።

በጢስ ፤ **ሶት** ፤ (በጠሰ ፡ ይበጥስ ፡ ይብጥስ) ፤ መበጠስ ፡ መበጣጠስ ፤ መቍረጥ ፡ መቈጥቈጥ ፤ የቅጠል ፡ የዕጽቅ ።

ባጦስ ፤ እምባ(ቧ)ሮ ፡ የሚቈረጥ ፡ የሚቈጠቈጥ ፤ ለጋውን ፡ ልጆች ፡ እየላጡ ፡ የሚበሉት ። (ዘፈን) ፤ ስለሚያለቅስ ፡ ልጅ ፤ እናትኽ ፡ ውሃ ፡ ወርዳለች ፤ እምባጦውን ፡ ታመጣልኻለች ።

ባጦስ ፤ (ጽር ፡ ባቶስ ። ዕብ ፡ ስኔ) ፤ ጳጦስ ፤ ሳቤቅ ፤ የሾኽ ፡ ቍጥቋጦ ፤ እሾኻም ፡ ዛፍ ፤ ፍሬው ፡ ቀይ ፤ መዐዛው ፡ ሠናይ ። ዕፀ ፡ ባጦስ ፡ (ዘዳ፴፫ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፳ ፡ ፴፯) ። ሳቤቅንና ፡ ጳጦስን ፡ እይ ።

ቤበየ ፤—**ሠየ** ፡ **ጐመዠ** ፤—**ባበየ** ።

ቤዝ ፤ (ብ ፡ ቤዛት ፤ አብያዝ) ፤ ጕልሕ ፡ ኮከብ ፤ ኮከበ ፡ ጽባሕ ፡ ብርሃኑ ፡ የሚበዝ ፡ የሚበዘብዝ ። አንተ ፡ ቤዝ ፡ ኮከበ ፡ ጽባሕ ። አዕይንቲሃ ፡ ይመስል ፡ ሥርቀተ ፡ ቤዝ ። በሰዓተ ፡ ሞታ ፡ ደመነ ፡ ቤዝ ። ቡከመ ፡ ኮከበ ፡ ጽባሕ ። ይፈደፍድ ፡ ብርሃነ ፡ እምዘተርፉ ፡ ቤዛት ። ሰላም ፡ ለአዕይንትኪ ፡ ዘተመሰላ ፡ አብያዘ ፡ (ቄድር ። ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ መስ፲፩ ። ፊልክ ፡ ፪፻፸ ። ደራሲ ። አርጋ ፡ ፯ ። ኢዮ፮ ፡ ፱) ።

ቤዘ ፤ (ይበይዝ ፡ ይቢዝ ፤ በዪዝ ፡ ዘት) ፤ በራ ፡ አበራ ፤ በዘበዘ ።

ቤዝዎ ፤ **ዎት** ፤ (ቤዘወ ፡ ይቤዙ ፡ ይቤዙ ። ዐረ ፡ ባዘ ፤ ሸሸ ። ዕብ ፡ ፋዳ) ፤ መቤዠት ፡ ማዳን ፤ መታደግ ፤ ማስጣል ፤ ከጭንቅ ፡ ከባርነት ፡ ማውጣት ፤ ከባለዳ ፡ እጅ ፡ መግዛት ፤ መዋጀት ፤ ለውጥ ፡ መስጠት ፤ ገንዘብን ፡ ወይም ፡ ራስን ፤ እንደ ፡ ክርስቶስ ። አኮ ፡ በወርቅ ፡ ዘእቤዝወክሙ ። በነፍስክሙ ፡ ትቤዝውዋ ፡ ለነፍስየ ። መጽአ ፡ ይቤዝወነ ፡ እምኵሉ ፡ አበሳነ ፡ (ኢሳ፶፪ ፡ ፫ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፬ ። መዋሥ ። ዘፀ፲፫ ፡ ፲፫ ። ፴፬ ፡ ፳) ። በቤዘወ ፡ ፈንታ ፡ ተቤዘወ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ተቤዘውዎሙ ፡ ለፂዉዋን ። አልቦ ፡ ዘይክል ፡ ተቤዝዎትየ ። ኢያድኅን ፡ ወርቅ ፡ ወኢይትቤዘው ፡ ብሩር ፡ (ዲድ ፡ ፳፩ ። አርጋ ። ስንክ ፡ ሐም፱ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፴፩ ፡ ፴፫ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፰) ። ቤዘወ ፡ የቤዘ ፡ ቅጥይ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ።

ቤዛዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ዘውት) ፤ የሚቤዥ ፤ የሚታደግ ፤ ታዳጊ ። ማርያም ፡ ቤዛዊተ ፡ ዓለም ። እስመ ፡ ቤዛዊሃ ፡ ለነፍስየ ፡ አንተ ፡ (ደራሲ) ።

መቤዝዊ ፤ ው ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መድኀኒት ፡ መቤዝዊተ ፡ እሞ ፡ ቅድስተ ። ወልደከ ፡ መድኅኒ ፡ ወመቤዝወ ። መቤዝወ ፡ ዓለም ፡ (ድጓ ። ስንክ ፡ ታኅሣ ። ቅዳ ፡ ሐዋ ፤ ኤጲ ። ደራሲ) ።

ቤዛ ፤ (ዛት) ፤ በቁሙ ፤ ዋጋ ፤ ካሳ ፤ ለውጥ ፤ ምትክ ፤ ዐላፊ ፤ ዋቢ ፤ ዋስ ፤ መድኅን ፤ ተያዥ ፤ ጫማ ፡ ጥላ ፡ ጋሻ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ቤዛ ፡ ነፍሱ ፡ ለብእሲ ፡ ጥሪተ ፡ ብዕሉ ። አኮ ፡ በቤዛ ። ቤዛ ፡ ዠሉ ፡ ኀጢአትከ ። ማእስ ፡ ቤዛ ፡ ማእስ ፡ (ምሳ፲፫ ፡ ፰ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፲፫ ። ኤር፲፭ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፪ ፡ ፬) ።

ቤዛ ፤ (ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ስለ ፤ ፈንታ ፤ ምክንያት ። እሜጡ ፡ ነፍስየ ፡ ቤዛ ፡ አባግዐየ ፤ ስለ ፡ በጎቼ ። ዐይን ፡ ቤዛ ፡ ዐይን ፤ ወስን ፡ ቤዛ ፡ ስን ፤ በዐይን ፡ ፈንታ ፤ በጥርስ ፡ ፈንታ ። ተሰቅለ ፡ ቤዛነ ፤ ስለኛ ፡ በኛ ፡ ምክንያት ፤ ወይም ፡ ቤዛችን ፡ ተብሎ ፡ በቂ ፡ ይኾናል ። ቤዛሁ ፡ ሃ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ በብትን ፡ እንጂ ፡ በአንቀጽ ፡ አይገባም ።

አቤዘወ ፤ አስቤዠ ፤ ቤዛ ፡ አሰጠ ፤ አስለወጠ ፤ አስያዘ ። ታቤዝዉ ፡ ምድረ ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፳፬) ።

ተቤዝወ ፤ ተቤዘወ ፤ ተዋጀ ፡ ተገዛ ፤ ቤዛ ፡ አገኘ ፤ ዳነ ፡ ነጻ ፡ ወጣ ። በደሙ ፡ ትትቤዘው ፡ ነፍስ ። እለ ፡ ተቤዘዉ ፡ እምነ ፡ ምድረ ፡ ግብጽ ፤ እለ ፡ ቀደሙ ፡ ተቤዝዎ ። እስመ ፡ እምኢተቤዘውነ ፡ እመ ፡ ኢኮነ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ (ዘሌ፲፯ ፡ ፲፩ ። ራእ፲፬ ፡ ፫ ፡ ፲፬ ። ቄር) ።

ቢዝው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዙት) ፤ የዳነ ፤ የተዋጀ ፡ ውጁ ፤ ቤዛ ፡ ያገኘ ።

ቤጣ ፤ (ጽር ፡ ቤታ) ፤ ፪ኛ ፡ ፊደል ፡ በ ፡ ቤት ፡ በጽርእና ፡ በቅብጥ ። አልፋ ፡ ወቤጣ ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ ቤጣ ፡ (ሥር ፡ ጳኵ ። ኪዳ) ።

ቤጤልዋ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ (ዮዲ፬ ፡ ፮) ።

ቤለ ፤ ይቤ ፤ ይበል ፤—አለ ፤—ብሀለ ፡ ይብል ፡ ይብሀል ።

ቤል ፤ (ዕብ) ፤ የባቢሎን ፡ ከፊል ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፡ ባቢሎናዊ ፤ ናቡከደነጾር ፡ ያቆመው ፡ ምስል ። ባለ ብሉዮች ፡ ግን ፡ የፈረስ ፡ ምስል ፡ ይሉታል ፡ (ኢሳ፵፮ ፡ ፩ ። ዳን፲ ፡ ፩) ።

(ፐ) **በይኖ ፤ ኖት ፤ (በየነ ፡ ይቤይን ፡ ይበይን ። ዐረ ፡ ባነ ። ዕብ ፡ ባን) ፤** መበየን ፤ መለየት ፡ መምረጥ ፤ ማስተዋል ፡ መመልከት ፤ ለይቶ ፡ ማወቅ ፡ መረዳት ፤ አስተውሎ ፡ መፍረድ ። ይቤይንዎሙ ፡ ወያነጽሕዎሙ ። ለምንት ፡ ኢትቤይን ፡ እምውስቴቶን ፡ እለ ፡ የዐብያሆን ። ወሠርዌ ፡ ዘውስተ ፡ ዐይንከ ፡ ኢትቤይን ። ይቤይኖ ፡ ለኃጥእ ፡ እንበለ ፡ ይግበር ፡ ኀጢአተ ፡ (ዳን፲፪ ፡ ፲ ። ሄርማ ። ማቴ፯ ፡ ፫ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ።

በበይኖ ፡ ፈንታ ፡ አበይኖ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ሕቱ ፡ በአበይኖ ፡ (ቅዳ ፡ አት ። ፩ቆሮ ፡ ፲፬ ፡ ፲፮) ።

በያኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚበይን ፡ በያኝ ፤ ዐዋቂ ፡ ፈራጅ ፤ አስተዋይ ፤ ዳኛ ፡ መምር ።

መበይን ፤ (ንት ፡ ናን ፡ ናት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ኢነሣኤ ፡ ገጽ ፡ መበይን ፡ (ዲድ ፡ ፬) ።

አበየነ ፤ አስበየነ ፡ አስፈረደ ፤ አስለየ ። አስረዳ ፤ አስታወቀ ። ንፈቅድ ፡ ከመ ፡ ታበይን ፡ ለነ ፡ ስምዓታተ ። ያቤይን ፡ ሎሙ ፡ ክሕደቶ ። ከመ ፡ ታበይን ፡ ዐመፃየ ። አበይኖት ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ሠኔ፯ ። ዮሴፍ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ተበየነ ፤ ተለየ ፤ ታወቀ ፡ ተረዳ ፤ ታየ ፡ ተገለጠ ። በከመ ፡ ተበየነ ፤ ወበእንተ ፡ ተበይኖ ። ውእቱኬ ፡ ይትቤየን ፡ እምግባረ ፡ ማርታ ፡ ወማርያም ። ናሁ ፡ ተበየነ ፡ ለከ ፡ ጥያቄ ፡ ነገርየ ። ተበየነ ፡ ንዝህላልከ ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ። ፶፬ ። ዮሴፍ) ።

ብዩን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ይንት) ፤ የተለየ ፤ የታወቀ ፤ የተረዳ ፤ ግልጥ ፡ ጕልሕ ። ዝንቱ ፡ ብዩን ፡ (ዮሴፍ) ።

ብያኔ ፤ (ያት) ፤ መለዮ ፤ ልዩነት ፤ በቁሙ ፤ ብይን ፡ ፍርድ ፤ አፈራረድ ፤ ፈሊጥ ፡ ዕውቀት ፤ ሥርዐት ። ማእምረ ፡ ብያኔ ። ብያኔ ፡ ልባዊ ። ብያኔ ፡ ሮማዊ ፡ (ታሪ ፡ ነገ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

በይነ ፤ (በይን ። ዕብ ፡ ቤን ። ሱር ፡ ባይናይ ። ዐረ ፡ በይነ ፤ ማእከል) ፤ ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ስለ ፤ ምክንያት ። ዐቢይ ፡ ሲኾን ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርጎ ፤ ተሰብአ ፡ በይነ ፡ ዘአፍቀረ ፡ ሰብአ ፤ ተቀብዐ ፡ በይነ ፡ ዘተሰብአ ፤ ተሰምየ ፡ መሲሐ ፡ በይነ ፡ ዘተቀብዐ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፳፰) ። ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ ቤዛ ፡ በብትን ፡ ይገባል ፤ በይነ ፡ ምንት ፤ ስለ ፡ ምን ፡ በምን ፡ ምክንያት ። በይኑ ፡ በይና ፡ በይንከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ።

እንበይነ ፤ (እን ፡ በይነ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስለ ። እን ፡ ትርፍና ፡ ተውሳክ ፡ አዳማቂ ፡ ነው ፤ ፍች ፡ የለውም ። እንበይነ ፡ ዘኢበልዑ ። እንበይነ ፡ መኑ ፡ ይብል ። እንበይነ ፡ ምጽዋት ። ላሕም ፡ ዘእንበይነ ፡ ኀጢአት ። እንበይነ ፡ ዝንቱ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፱ ። ዮሐ፲፫ ፡ ፳፱ ። ሚራ፳፱ ፡ ፱ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፴፯ ። ቲቶ፩ ፡ ፭) ።

በበይነ ፤ (በ ፡ በይን) ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ ስለ ። በ ፡ እንደ ፡ እን ፡ አዳማቂ ፡ ነው ፤ ሥራ ፡ የለውም ። በበይነ ፡ ነፍሱ ፡ ለዝንቱ ፡ ብእሲ ። በበይነ ፡ ዚኣክሙ ። አኮ ፡ በበይነ ፡ ወርቅ ። በበይነ ፡ እግዚ ። በበይነ ፡ መኑ ። በበይነ ፡ ምንት ፡ (ዮና፩ ፡ ፲፬ ። ሚክ፫ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፵፰ ፡ ፲ ። ፳፱ ፡ ፲፭ ። ፩ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፴፰ ። ሚል፩ ፡ ፪) ።

በይን ፤ ብቻ ፤ ርስ ፡ ራስ ፤ ባለቤት ፤ እኔ ፡ የሚል ፡ የተለየ ፡ አካል ። ፩ ፡ ወገን ፤ ፩ ፡ ክፍል ፤ ፩ ፡ ፈርጅ ፤ ነጠላ ፡ ቀንጃ ።

በይኑ ፤ ለሊሁ ፤ ብቻው ፤ ርሱ ፤ ራሱ ፡ ባለቤቱ ።

በበይኑ ፤ በብቻው ፤ በራሱ ፡ ወይም ፡ ለብቻው ፤ ብቻውን ። ጻማዊ ፡ ወፈጻሚ ፡ መልእክት ፡ ዘበበይኑ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲) ።

በበበይኑ ፤ (በበ ፡ በይኑ) ፤ በየራሱ ፡ በየብቻው ፤ ራስ ፡ ራሱ ፤ ብቻ ፡ ብቻው ። በበን ፡ ተመልከት ። አናብስት ፡ መሥጥ ፡ ወመንኵራኵራት ፡ ዘበበ ፡ በይኑ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲) ።

በይናት ፤ ኹለት ፡ ወገን ፤ ኹለት ፡ ክፍል ፤ ጥንድ ፤ ዘውግ ፡ መንታ ፤ እንደ ፡ እጅና ፡ እግር ፡ ያሉ ፤ ተባባሮች ፡ ተነጻጻሮች ፤ ተመሳሳዮች ።

በበይናት ፤ በኹለት ፡ ወገን ፤ በኹለት ፡ ክፍል ፤ ኹለት ፡ ወገን ፡ ኹሞ ።

በበይናቲሁ ፤ ርስ ፡ በርሱ ፤ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ። በበይናቲሃ ፡ ክ ፡ ቲን ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ። ተባሀሉ ፡ በበይናቲሆሙ ። ተኣምኑ ፡ በበይናቲክሙ ፡ (ዘፍ፵፪ ፡ ፳፩ ። ቅዳ) ።

በዴጽ ፤ ጾት ፤ (ቤጸ ፡ ይበይጽ ፡ ይቢጽ ። ዕብ ፡ ባጻዕ ። ዐረ ፡ በፀዐ) ፤ መለየት ፡ መምረጥ ፤ አስተካከሎ ፡ መቍረጥ ። ወቤጸ ፡ ያዕቆብ ፡ አባግዒሁ ። እበይጽ ፡ እምውስቴትክሙ ፡ ኃጥኣነ ። ዘይበይጽ ፡ በክናፍሪሁ ፡ ሖሎ ፡ እኩየ ፤ ለየ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፵ ። ሕዝ፳ ፡ ፴፰ ። ምሳ፲፮ ፡ ፴) ።

—፤ መንጣት ፡ መገርጠት ፤ ብጭጭ ፡ ማለት ፤ ዕንቍላል ፡ ወይም ፡ የበሰለ ፡ ቅጠል ፡ መምሰል ።

በያጺ ፤ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፤ የሚለይ ፤ መራጭ ፤ ቈራጭ ።

ተበይጸ ፤ ተለየ ፤ ተመረጠ ፤ ተገለለ ።

ብዩጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ይጽት) ፤ የተለየ ፤ ልዩ ፡ ምርጥ ።

ቢጽ ፤ (ዐረ ፡ ጻሕብ ፤ ቀሪብ ፤ ሺሪክ ። ዕብ ፡ ሐቤር ፤ ሬዕ) ፤ ባልንጀራ ፤ እኩያ ፡ አምሳያ ፤ ወንድም ፡ መንቲያ ፤ ወዳጅ ፡ ዘመድ ፤ ወገን ፡ ጎረ ፡ ቤት ፤ ጓደኛ ፡ ባልደረባ ፡ አቻ ፡ ሚስት ፤ ዘማች ፡ ወታደር ፡ ሰራዊት ፤ ኅብረት ፡ አንድነት ፡ ትክክልነት ፡ ያለው ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ባለመጣፎች ፡ መጣፉቸውን ፡ ተከትለው ፤ ቢጽ ፡ እንደ ፡ ሰብእ ፡ ውስጠ ፡ ብዙና ፡ አስተጋባኢ ፡ ነው ፤ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይነገር ፡ ይላሉ ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ቢጽና ፡ ፀር ፡ ላንድ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ለብዙ ፡ አይኾንም ፡ ይላሉና ፤ ፀርን ፡ ተመልከት ። አፍቅር ፡ ቢጸከ ፡ ከመ ፡ ነፍስከ ። ኢትንኩ ፡ አነ ፡ እግዚእከ ፡ አላ ፡ ቢጽከ ። ዘያፈቅር ፡ ቢጾ ፡ ውስተ ፡ ብርሃን ፡ ይነብር ፤ ወዘሰ ፡ ይጸልእ ፡ ቢጾ ። ብእሲ ፡ እምቢጹ ። ንግበር ፡ ሎቱ ፡ ቢጸ ። ቢጸ ፡ እስራኤል ፡ ወቢጸ ፡ ይሁዳ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፲፰ ። ዕር ፡ ኢሳ፷ ፡ ፳ ። ፩ዮሐ ፡ ፪ ፡ ፲ ፡ ፲፩ ። መክ፬ ፡ ፬ ። ዘፍ፪ ፡ ፲፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፬) ።

አብያጽ ፤ ባልንጀሮች ፡ (ዳን፯ ፡ ፳ ። ማቴ፲፩ ፡ ፲፯ ። ዘካ፫ ፡ ፰) ። ኢይትፈለጥ ፡ እምአብያጽየ ። አጥሪ ፡ አግዋረ ፡ እምቅድመ ፡ ትሕንጽ ፡ አብያተ ፤ ወአብያጸ ፡ እምቅድመ ፡ ትሑር ፡ ፍኖተ ። አብያጺከ ፡ እለ ፡ መርቆሬ ፡ (አፈ ፡ ድ፳፯ ። ፈላስ ። ደራሲ) ። በአብያጽ ፡ ፈንታ ፤ ይከይድዎ ፡ ቢጹ ፤ ለቢጹ ፡ አርዳእ ፤ ቢጽ ፡ ወራዙት ፤ ቢጽ ፡ እኩያን ፤ ቢጽ ፡ ሐሳውያን ፤ ኅምስቱ ፡ ምእት ፡ ቢጽ ፡ እያለ ፡ ይገኛል ፤ የጣፊና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። እሬኢ ፡ በለሳተ ፡ ቢጸ ፤ ኹለት ፤ ዐይነት ፡ በለስ ፡ ክፉና ፡ መልካም ፡ (ኤር፳፬ ፡ ፫) ። ቢጽ ፡ የግእዝ ፡ ተውሳክ ፡ ነው ፤ በሌላ ፡ አይገኝም ።

ተበየጸ ፤ ባልንጀራ ፡ ኾነ ፤ ተመሳሰለ ፤ ተካከለ ፤ ተዋደደ ፤ ተሰማማ ፤ ተሳተፈ ። ውእቱ ፡ መነኮስ ፡ ዘተባየጸከ ። ይትባየጸሙ ፡ ለልዑላን ። ዘይትባየጸ ፡ በማእድ ። በእንተ ፡ ዘኀሠሠ ፡ ተባይጾተ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፰ ። አፈ ፡ ድ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ።

አስተባየጸ ፤ አመሳሰለ ፤ አወዳጀ ፤ አቀናጀ ፤ አስማማ ። እንዘ ፡ ያስተባይጸሙ ፡ ምስሌሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መስተባይጽ ፤ (ጽት ፡ ጻን ፡ ጻት) ፤ የሚያስማማ ፤ የሚስማማ ፤ ስምም ፤ ፍቅረኛ ። ለሐሱ ፡ ስኩናሁ ፤ ወከኑ ፡ ሎቱ ፡ መስተባይጻነ ፡ በተጋንዮ ፡ ብዙኃ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፯) ።

ቤጻ ፤ ብጻ ፤ ብጫ ፤ ብጫቴ ፤ ዐይነቱ ፡ የንቍላል ፡ አስኳል ፡ ዐደይ ፡ የሚመስል ፤ አስፈርን ፡ እይ ።

ቤቃ ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ እንደ ፡ አካዕ ፡ ያለ ። ቤ ፡ ኹለተኛ ፡ አካል ፤ ቃ ፡ ቃል ፡ ቀዳማዊ ፤ በሌላው ፡ አንቀጽ ፡ መቅድመ ፡ ቃል ፡ ብሎ ፡ ይፈታዋል ፡ (ሔኖ) ።

ቢራ ፤ ባሬ ፤ (ዕብ ፡ ቢራሀ ። ጽር ፡ ባሬ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ መዲና ፤ የንጉሥ ፡ ከተማ ፤ ታላቅ ፡ ሕንጻ ፤ ጽኑ ፡ አንባ ፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ፡ (ዳን፰ ፡ ፪ ። ፩ዕዝ ፡ ፮ ፡ ፪) ።

በይረሙን ፤ (ዐረ ፡ በይራም) ፤ ቅድሳት ፤ ዕለተ ፡ ቅድሳት ፤ አስተርእዮ ፡ ጥምቀት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲) ።

ቢስ ፤—በቁሙ ፤ ንፉግ ፤ ጨብጫ ፤—ብእሰ ፡ ብኢስ ።

በዴት ፤ ቶት ፤ (ቤተ ፡ ይበይት ፡ ይቢት ። ሱር ፡ ቡት ፤ ባት ። ዐረ ፡ ባተ) ፤ ማደር ፤ ባሉበት ፡ ቦታ ፡ ከሠርክ ፡ እስከ ፡ ነግሀ ፡ መቈየት ፤ የትም ፡ ውሎ ፡ ወደ ፡ ቤት ፡ መመለስ ፤ መግባት ፡ መከተት ፤ ከሰው ፡ መጠጋት ። መኖር ፤ ባንድ ፡ አገር ፡ መወሰን ፤ ቦታ ፡ መያዝ ፡ ቤት ፡ መሥራት ፤ አጽንዖ ፡ በኣት ። ቤትኩ ፡ ወወዐልኩ ፡ እንዘ ፡ እጸብእ ። ቤቱ ፡ ክልኤሆሙ ፡ በይእቲ ፡ ሌሊት ። ትበይት ፡ ሌሊተ ፡ ውስተ ፡ ፆም ። አልቦ ፡ ንብረት ፡ ዘነበ ፡ መስየ ፡ ይበይት ። ኀቤየ ፡ ትበይት ፡ ዮም ፤ ዐደረ ፡ ገባ ፡ ተኛ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፳፭ ። ጦቢ፰ ፡ ፱ ። ኢሳ፳፩ ፡ ፲፫ ። ሚራ፴፯ ፡ ፴፩ ። ዘፍ፴ ፡ ፲፮) ። ይበ

ይት ፡ ውስተ ፡ በኣታተ ፡ ኲሡሕ ። በጸጋሁ ፡ ተፈጥረ ፡ ሡሉ ፡ ወበኂሩቱ ፡ ይበይት ፤ ኖረ ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፳፯ ፡ ፳፰ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

በያቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚያድር ፡ ዐዳሪ ፤ ነዋሪ ፤ ቤት ፡ ሠሪ ።

ቤት ፤ (ብ ፡ አብያት ። ዕብ ፡ ባይት ። ሱር ፡ ቤታ ። ዐረ ፡ በይት) ፤ በቁሙ ፡ ማደሪያ ፡ መኖሪያ ፤ ሥራ ፡ መሥሪያ ፤ በደንጊያ ፡ በብረት ፤ በጡብና ፡ በንጨት ፤ በኖራ ፡ በጭቃ ፡ በማር ፡ በጨፈቃ ፡ የሚሠራ ። ውስጠ ፡ ክፍትነት ፡ ያለው ፡ ዕቃ ፡ ቦታ ፤ ዋሻ ፡ ፍርኵታ ፤ ጕሬ ፡ ጕድጓድ ፤ ታላቁም ፡ ታናሹም ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። እቀትሎ ፡ ለቤተ ፡ ምክራም ፡ ወለቤተ ፡ ሐጋይ ፤ ይትሀጐሉ ፡ አብያት ፡ ዘቀርነ ፡ ነጌ ፡ ወይትከሉ ፡ አብያት ፡ ካልኣን ። ይቀሥፎ ፡ ለዐቢይ ፡ ቤት ፡ በድቀት ፡ ወለንኡስ ፡ ቤት ፡ በንፀኀት ። ባእ ፡ ቤትከ ። ቤት ፡ ምሩግ ፡ (ዓሞ፫ ፡ ፲፭ ። ፮ ፡ ፲፩ ። ኢሳ ፳፯ ፡ ፳ ። ምሳ፳፩ ፡ ፱) ።

ቤት ፡

—፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ ዘር ፡ ትውልድ ፤ ጉባኤ ፡ ማኅበር ፤ ጭፍራ ፡ ወታደር ፡ በያስቃው ። ርስዒ ፡ ሕዝበኪ ፡ ወቤተ ፡ አቡኪ ። ቤተ ፡ ያዕቆብ ፤ ቤተ ፡ ዳዊት ፤ ቤተ ፡ እስራኤል ፤ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ ቤተ ፡ ክህነት ፤ ቤተ ፡ መንግሥት ።

ቤት ፤ ገንዘብ ፤ ዘመድ ፤ ቤተ ፡ ሰብ ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፩ ፡ ፳፩) ።

ቤተ ፡ እግር ፤ መጫሚያ ፤ ሹራብ ፤ ሱሪ ፡ ገንባሌ ፤ ድርማንቅ ፡ ቦለሌ ።

ቤተ ፡ እግዚ ፤ የሙሴ ፡ ድንኳን ፤ መቅደሰ ፡ ሰሎሞን ፤ ቤተ ፡ ክሲያን ፤ ጉባኤ ፡ ምእመናን ፡ (ቀሌ) ።

ቤተ ፡ እድ ፤ እጅጌ ፡ እጀ ፡ ጠባብ ፤ የእጅ ፡ ቤዛ ፤ ሹራብ ። የዕቃ ፡ ገሮ ፤ ቀለብት ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፳፭) ።

ቤተ ፡ አማልክት ፤ የጣዖታት ፡ ቤት ፤ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ጣዖት ፡ ያለበት ፡ መስጊድ ።

ቤተ ፡ አንስት ፤ ጥሩ ፡ ዕልፍኝ ፡ የተሸለመ ፤ የተጌጠ ፤ የተንቈጠቈጠ ፡ (አስቴ፪ ፡ ፱ ፡ ፲፫) ።

ቤተ ፡ አፈው ፤ የሽቱ ፡ መደብ ፡ የበቀለበት ፡ የተተከለበት ፡ (ማሕ፮ ፡ ፪) ።

ቤተ ፡ ብለኔ ፤ የውሽባ ፡ ቤት ፤ መታጠቢያ ፤ ሽቱ ፡ መዝገቢያ ፡ (ቀሌ) ።

ቤተ ፡ ግዝእ ፤ የድግስ ፡ የመሸታ ፡ ቤት ፤ ሣቅ ፡ ጨዎት ፡ ስከርና ፡ ዝሙት ፡ ያለበት ፡ (መክ፯ ፡ ፪) ።

ቤተ ፡ ድዉያን ፤ በሽተኞች ፡ እስኪድኑ ፡ የሚተኙበት ፤ ሐኪምና ፡ ፈውስ ፡ ያለበት ፡ ንጹሕ ፡ ቦታ ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ) ።

ቤተ ፡ ወይን ፤ የጠጅ ፡ ቤት ፤ የወይን ፡ ጠጅ ፡ በበርሚል ፡ በጋን ፡ የሚሸምበት ፡ (ማሕ፪ ፡ ፬) ።

ቤተ ፡ ዝሙት ፤ የዝሙት ፡ መደብር ፤ ያመንዝሮች ፡ ቤት ፡ ከንፍረት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ነገር ፡ የማይሸጥበት ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፴፱) ።

ቤተ ፡ ሐኖት ፤ ቤተ ፡ ዝሙት ፤ የገበያ ፡ ቤት ፡ መብል ፡ መጠጥ ፡ የሚሸጥበት ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፪) ።

ቤተ ፡ ጣዖት ፤ የሰይጣን ፡ ቤት ፤ ሰይጣን ፡ በጣዖቱ ፡ ዐድሮ ፡ የሚመለክበት ፡ (ኵፋ ፡ ፲፱) ።

ቤተ ፡ ክሣድ ፤ ፀንገትጌ ፡ የቀሚስ ፡ አፍ ፤ ራስ ፡ ማግቢያ ።

ቤተ ፡ ልብስ ፤ ጋን ፡ ሣጥን ፤ ዕቃ ፡ ቤት ፡ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ ልብስ ፡ የሚከተትበት ፡ (ትእ ፡ ጴጥ) ።

ቤተ ፡ ላሕ ፤ የሐዘን ፡ ቤት ፤ ማልቀሻ ፡ እንባ ፡ ማፍሰሻ ፡ (መክ፯ ፡ ፪) ።

ቤተ ፡ ልሔም ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ቤተ ፡ ኅብስት ፡ (ዘፍ፴፭ ፡ ፲፱) ።

ቤተ ፡ መበስላን ፤ የወጥ ፡ የንፍሮ ፡ ቤት ፤ ማብሰያ ፡ መቀቀያ ።

ቤተ ፡ መዋጽሕት ፤ ማረፊያ ፤ መከደኛ ፡ ጐባባ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፳፱) ።

ቤተ ፡ ሞቅሕ ፤ የግዞት ፡ ቤት ፤ ወንጀለኞች ፡ የሚታሰሩበት ፡ (መክ፬ ፡ ፲፬) ።

ቤተ ፡ ሙታን ፤ መቃብር ፤ የመቃብር ፡ ቤት ፤ ሲኦል ፡ (ስንክ ፡ የካ፰) ።

ቤተ ፡ መዛግብት ፤ ዕቃ ፡ ቤት ፡ ግምጃ ፡ ቤት ፡ ዕቃና ፡ ልብስ ፡ በሣጥን ፡ መልቶ ፡ የሚቀመጥበት ፡ (ዳን፩ ፡ ፪) ።

ቤተ ፡ መጥበሕት ፤ አፎት ፤ ሰገባ ፡ ሽፋፍ ፡ ድርቄ ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፶፪) ።

ቤተ ፡ ማይ ፤ ሠገራ ፤ ዐዘቅተ ፡ ኵስሕ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፩) ።

ቤተ ፡ መያሲ ፤ የመሸታ ፡ ቤት ፤ ክዚያው ፡ እየጠጡ ፡ የሚሰክሩበት ፡ (ኢሳ፭ ፡ ፲፩) ።

ቤተ ፡ መምሀራን ፤ ታላቅ ፡ የተማሪ ፡ ቤት ፡ የፈላስፎች ፡ ትምርት ፡ ያለበት ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፪) ።

ቤተ ፡ ምሥያጥ ፤ ሱቅ ፡ መደብር ፤ የንግድ ፡ ቤት ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፲፮) ።

ቤተ ፡ መጻሕፍት ፤ የመጣፍ ፡ ቤት ፡ መጣፍ ፡ ኹሉ ፡ በያይነቱ ፡ የሚገኝበት ፤ (ቢብሊዮቴክ) ፡ ትርጓሜ ፡ የሚነገርበት ፤ የመጣፍ ፡ መክተቻ ፡ ሣጥን ፡ ማኅደር ፤ ዕቃ ፡ ቤት ፡ ዋሻ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ቤተ፡መቅደስ፤ በቁሙ፤ ቤተ፡እግዚ፤ መቅደስ፡ኦሪት፤ መቅደስ፡ወንጌል፤ ቤተ፡ክሲያን ።

ቤተ፡ምርፋቅ፤ የምግብ፡ቤት፤ ዳስ፡ደጀ፡ሰላም፤ ቤተ፡ልሔም ።

ቤተ፡ምሳሕ፤ አዳራሽ፤ ግብር፡ማግቢያ፤ ምሳ፡ማቅረቢያ፡(ዳን፭፡፲) ።

ቤተ፡ንግድ፤ እንግዳ፡የሚያርፍበት፤ ስተት፡ብሎ፡የሚገባበት፤ ልኳንዳ፤ ሆቴል፡(ስንክ፡ነሐ፲፭) ።

ቤተ፡ፍንዱቅ፤ ዝኒ፡ከማሁ፤ ቤተ፡ንግድ፡(ትእ፡ጴጥ) ።

ቤተ፡ፍሥሓ፤ የሰርግ፡የመሸታ፡ቤት፡(መክ፯፡፭) ።

ቤተ፡ጸሎት፤ ታናሽ፡ምኵራብ፤ የሥዕል፡ቤት፤ ከጸሎት፡በቀር፡መሥዕት፡የማይቀርብበት፤ ወይም፡ታላቅ፡መቅደስ፤ ቤተ፡ክሲያን፡(ኢሳ፶፮፡፯) ።

ቤተ፡ርእስ፤ ቆብ፡ባርኔጣ፤ የከባ፡የበርኖስ፡ቍንፎ ።

ቤተ፡ስምዕ፤ ደብተራ፡ስምዕ፤ የሙሴ፡ድንኳን፤ (፩ዜና፡፮፡፴፪ ። ፪ዜና፡፩፡፫) ።

ቤተ፡ስታይ፤ የድግስ፡የመሸታ፡ቤት፤ ያረቄ፡መደብር፡መጠጥ፡ኹሉ፡በያይነቱ፡የሚገኝበት፡(ሚራ፴፭፡፯)። ቤት፡በነገር፡ኹሉ፡እየተናበበ፡በዚህ፡አምሳል፡እንደ፡ዘርፉ፡ስልት፡ይፈታል፤ ዘርፍና፡ቅጽል፡ባለቤትን፡ወይም፡ስምና፡ግብርን፡እንዲገልጥ፡አስተውል ።

ቤታዊ፡አብያታዊ፤ የቤት፤ ቤታም፡ባለቤት፤ ቤት፡አባት፤ አዛዥ፡መጋቢ፤ ቤተ፡ሰብ፡ዘመድ፤ የቤት፡ውልድ ። ገብረ፡ንጉሥ፡ሰብእ፡አብያታዊ፡(ዮሐ፬፡፵፮፡፵፱) ።

አቤተ፤ አሳደረ፤ እስከ፡ነግህ፡አቈየ፤ አኖረ፤ አስጠጋ ። ወኢያሠነዩ፡ማኅትቶሙ፡ለአቢቶ ። ወለብዙኃን፡ዕሩቃን፡አቤትዎሙ፡ዘእንበለ፡ልብስ ። ወኢያቤተ፡ምንተኒ ። ተዘሳተ፡ዐረብ፡እለ፡ኢያበይቱ፡ለነግህ፡(፩ነገ፡፫፡፫ ። ኢዮ፳፬፡፯ ። ሶፎ፫፡፫) ።

ምብያት፤ ማደሪያ፤ ማሳደሪያ፤ መኖሪያ፤ ቦታ፡ቤት፡በረት ። ከመ፡መርዔት፡ውስተ፡ምብያቲሁ ። ምብያቲክ፡(ሚክ፪፡፲፪ ። ኢሳ፴፯፡፳፰) ።

ተበየተ፤ ተዳደረ፤ ተዋገነ፤ ተጎራበተ፤ ተከታተመ ።

አስተበየተ፤ አስተዳደረ፤ አዋገነ፤ አጎራበተ ።

መስተባይት፤ ተዳዳሪ፤ አስተዳዳሪ ።

ቤት፤ ስመ፡ፊደል፡ካልእ፤ በ፡ቅርጹ፡ቤትና፡ደጅ፡አፍ፡የሚመስል፡(መዝ፡፻፲፰፡፱—፲፮ ። ሰቈ፩፡፪ ። ፪፡፪ ። ፫፡፭ ። ፬፡፪) ። ስሙንና፡መልኩን፡ከቤት፡ወስዷል ።

ብኰ፤—ብኩይ፤—በከየ ።
በክ፤—መባከን፤—በዊክ ።

በኲሕ፤ሐት፤ (በኰሐ፡ይበኵሕ፡ይብኳሕ ። ዕብ፡ፋዋሕ፤ያፋሕ፤ናፋሕ፤ነፍኀ)፤ መንፋት፤ እፍ፡ማለት፤ እሳትን፡በእፍ፡ወይም፡በወናፍ ። ከአፍ፡እሳት፡ማውጣት፤ ነበልባል፡መትፋት፤ በምትሀት ። መጽሐፍ፡ግን፡በበኰሐ፡ፈንታ፡አብኰሐ፡ይላል፤ አያሰኝም፤ አ፡ያማርኛ፡ነው ። (ሕዝ፳፪፡፳፡፳፩) ። ኵሎሙ፡ያበኵሑ፡እሳተ፡እምአፉሆሙ፡(ገድ፡ተክ) ። መለምለም፡መርጠብ፤ ከነፋስ፡ከውሃ፡ጠል፡መንማት ።

አብኰሐ፤ አናፋ፡አስነፋ፤ አስተነፈሰ፤ እፍ፡እፍ፡አሰኘ ። ዘያበኵሕ፡ምብኳሐ፡እሳት፡(ኤር፮፡፳፱) ።

መብኰሕ፤ (ሕት፡ሓን፡ሓት)፤ ቅጽልና፡ጥሬ ። የሚያናፋ፤ አናፊ ። ማናፊያ፡ወናፍ ።

ምብኳሕ፤ (ሓት)፤ አጕደ፡ማናፊያ፤ ወናፍ ። ምብኳሐ፡ነሃቢ፡ሥጡቅ ። በብዙኅ፡ምብኳሕ፡(ኢዮ፡፴፪፡፲፱ ። አርጋ፡፫) ።

ምብኳሕ፡

»**ኰሓ**፤ (ሓት)፤ እፍታ፡አክታ፤ ትንፋሽ፡የሚያነድ፡የሚያበርድ፤ ወይም፡ልምላሜ፤ ርጥበት፡ርጥብነት ። ስመ፡ዕፅ፡ሓያ፡አሓያ፡የሚባል፤ በወንዝ፡ዳር፡በውሃማ፡ቦታ፡የሚበቅል ። ከመ፡ኰሓ፡ዘንበ፡ሙሓዘ፡ማይ ። ውስተ፡ኰሓቲሃ፡(ኢሳ፵፬፡፬ ። መዝ፡፻፴፮) ።

በክይ፤ዮት፤ (በከየ፡ይበኪ፡ይብኪ ። ዕብ፡ባካ ። ሱር፡ብካ ። ዐረ፡በከ)፤ ማልቀስ፤ እንባ፡ማፍሰስ፤ ዋይ፡ማለት፡መጮኽ፤ መንሰቅሰቅ ። ኀደገት፡በክየ ። ብክዮ፡ለዘሞተ ። ኢይበክይዎሙ ። በእንተ፡ኵሉ፡ምንዳቤ፡እበኪ፡(ጦቢ፯፡፩ ። ሚራ፳፪፡፲፩ ። ኤር፳፪፡፪ ። ኢዮ፴፡፳፭) ።

በካዪ፤ (ዪት፡ይያን፡ያት፤ በከይት)፤ የሚያለቅስ፡አልቃሽ፤ እንባ፡አፍሳሽ፤ ልቅሶኛ ። ብፁዓን፡እንተ፡ትብህለት፡ለሕዙናን፡ወለበካይያን፡(ፊልክ፡፸፱ ። ገድ፡አዳ) ።

መብክይ፤ ዝኒ፡ከማሁ፤ አልቃሽ፤ ወይም፡አስለቃሽ ። ወበዊአ፡ቤተ፡ርእየ፡መብክያነ፡(ማቴ፱፡፳፫ ። መጽ፡ምስ) ።

ብኩይ፤ (ያን፡ያት፡ኪት)፤ ያለቀሰ፡አልቃሽ፤ ሐዘንተኛ ።

(ጥ) **ብክ፤ ብኵ፤ (ዕብ፡ በኬ)፤** ስመ፡ ሰብእ፤ ዳዊት፤ በካዩ፡ ብኩይ፡ አልቃሽ፡ እንባማ፡ ማለት፡ ነው። ባኀር፡ ወልደ፡ ብኵ፡ (ጥበ፩። መዝ፯፡ ፯—፰)። የባጎርን፡ ፍች፡ ትመልከት።

ብካይ፤ (ያት)፤ ልቅሶ፤ ዋይታ፡ ፍጅጅት፤ መራራ፡ ጩኸት፡ ከእንባ፡ ጋራ። በከየ፡ ብካየ፡ ዐቢየ። ብካየ፡ ኢያዜር። ብካይ፡ ወላሕ። ቃለ፡ ብካይ፡ ወቃለ፡ ዐውያት፡ (ኤርም፰፡ ፫። ኢሳ፲፮፡ ፱። ፳፪፡ ፲፪። ፳፭፡ ፲፱)።

አብከየ፤ አስለቀሰ፤ አሳዘነ፤ አስጮኸ፡ ዋይ፡ አሰኘ፤ እንባ፡ አስፈሰሰ። በከየ፡ ብካየ፡ መሪረ፡ እስከ፡ አብከየ፡ እለ፡ ሀለዉ፡ ህየ። ለእመ፡ ኢበከይኒ፡ በፈቃድነ፡ በዝየ፡ ያበክዩነ፡ በህየ፡ ዘእንበለ፡ ፈቃድነ። እለ፡ አብከዩ፡ ዕቤረ፡ ወዕጓለ፡ ማውታ። ምንት፡ ያበክየኪ፡ (ዮሴፍ። መቃ። ግንዘ። ፩ነገ፡ ፩፡ ፰)።

ተባከየ፤ ተላቀሰ፤ ተለቃቀሰ፤ ተፋጀ። ሰብ፡ ተኣምኑ፡ ወተባከዩ፡ በበይናቲሆሙ፡ ወተሳዐሙ፡ (ተረ፡ ባሮ)።

አስተባከየ፤ አላቀሰ፤ አለቃቀሰ። ስሕልት፡ ሰይፍከ፡ ብእሲ፡ ልዑል፤ ለሰብአ፡ ምረት፡ ወመርሐ፡ ቤቴ፡ አምኃ፡ ኢየሱስ፡ መስተጋድል። የተሳለች፡ ሰይፍኽ፡ ታላቅ፡ ሰው፡ (ያማርኛ፡ ግእዝ)።

በኪክ፤ ኮት፤ (በከ፡ ይበክክ፡ ይብክክ። ዕብ፡ ባቃቅ። ዐረ፡ በቀ፤ በካአ)፤ ማብከክ፤ ማብኳት፤ ባዶ፡ ጠፍ፡ ብላሽ፡ ከንቱ፡ ማድረግ፤ ወይም፡ መኾን። እባክኽ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው። መጽሐፍ፡ ግን፡ በበከከ፡ ፈንታ፡ በከየ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ኢይሬኢኑ፡ ፀሓየ፡ ዘያበርህ፡ ወይጠፍእ፤ ወወርኅኒ፡ ትበኪ፡ (ኢዮ፴፩፡ ፳፮)።

በክ፤ በክት፤ ሙቶ፡ ያደረ። ባዶ፡ ጠፍ፡ ብቻ፤ ከንቱ፡ ብላሽ፤ ዋዛ፡ ፈዛዛ፤ እንዲያው፤ የዝም፡ ብሎ። ሖሉ፡ ክበቡ፡ በክ። ትንበር፡ በከ። ነበሩ፡ እስራኤል፡ በበክ። አብድ፡ ያፈደፍድ፡ ነቢበ፡ በክ። አኮ፡ በክ፡ በከመ፡ ትሬእይዎ፡ ለዝንቱ፡ ኅብስት፡ (ሔኖ፸፫፡ ፭። ፩ቆሮ፡ ፯፡ ፲፩። ስንክ፡ የካ፳፯። ሆሴ፫፡ ፬። መክ፪፡ ፲፭። ቅዳ፡ ሕር)።

በከ፤ በከንቱ፤ በብላሽ፤ እንዲያው፤ ወይም፡ ለ፡ ኹኖ። በከ፡ ጻመውኩ። ኢትክዐው፡ ደመ፡ በከ፡ ዘእንበለ፡ ኮነኔ። ነሀብከ፡ በከ። ኢነሥአ፡ እምኔሆሙ፡ በከ። በከ፡ ለሊነ፡ ተፈጠርነ፡ (ኢሳ፵፱፡ ፬። ኩፋ፡ ፳፩፡ ፲፱። ጥበ፪፡ ፪)።

በኵር፤ ሮት፤ (በኰረ፡ ይበኵር፡ ይብኵር። ዕብ፡ ባኬር)፤ መብኰር፡ መበከር፤ መዠመሪያ፡ መውለድ፡ ማፍራት፤ መውለድንና፡ ማፍራትን፡ መዠመር፤ በከር፡ መኾን። መጽሐፍ፡ ግን፡ በበኰረ፡ ፈንታ፡ ተበኵረ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ዕጕላት፡ እለ፡ ተበኵራ። አባግዕ፡ እለ፡ ተበኵራ። መካን፡ ተበኵረት፡ ዮሐንስሀ፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፯። ክብ፡ ነገ፹፫። መዋሥ)።

—፤ በኵር፡ ማድረግ፤ ማላቅ፡ ማብለጥ፤ የብኵርና፡ ክብር፡ መስጠት፤ ወልድየ፡ ዘበኵርየ፡ ማለት፡ (ዘፍ፳፯፡ ፳፱። ፵፱፡ ፫። ዘፀ፬፡ ፳፪። ዕብ፩፡ ፭፡ ፯። መዝ፹፰፡ ፳፯፡ ፳፰)።

—፤ ማብከር፤ ማስታጐል፤ ማቆም፡ ማቋረጥ፡ መተው። መጽሐፍ፡ ግን፡ በበኰረ፡ ፈንታ፡ አብኰረ፡ ይላል፤ አ፡ ያማርኛ፡ ነው። ሰማይኒ፡ ለእመ፡ አብኵረት፡ ዝናመ፡ (፪ዜና፡ ፯፡ ፳፯)።

በኳሬ፤ (ሬት፡ ርያን፡ ያት)፤ በካር፡ ዠማሪ፤ በኵር፡ አድራጊ፤ አስታጓይ።

አብኰረ፤ አስበከረ፤ በካር፡ በኵር፡ አስደረገ፤ አስተወ፤ ከለከለ።

ተበኵረ፤ ተበኰረ፤ በኵር፡ ኾነ፡ በኵር፡ ተባለ፤ የበኵርነት፡ ክብር፡ ተቀበለ። ዮሐንስ፡ እምክርሠ፡ መካን፡ ዘተበሖረ፡ (ድጓ)።

—፤ ታጐለ፤ ቀረ። እምይትበኵር፡ በዓሉ፡ ለቅዱስ፡ ሚካኤል፡ (ድር፡ ሚካ)።

ብኩር፤ (ሩን፡ ራት፡ ኵርት)፤ የተበኰረ፤ በኵር፡ የኾነ፡ የተባለ፤ የቀረ፡ የታጐለ።

በኵር፤ (ራት፤ አብኳር። ዕብ፡ ብኮር። ሱር፡ ቡክራ። ዐረ፡ ቢክር)፤ በቁሙ፤ መዠመሪያ፡ ልጅ፤ ፍሬ፤ ቀዳማዊ፤ ታላቅ፡ አለቃ፡ ሹም፤ አንጋፋ፡ ግንባር፡ ቀደም፤ ፊት፡ የተወለደ፡ የበሰለ፤ መብሰል፡ የፍሬ፡ ነው። ጭፍራ፡ የሌለው፡ አለቃ፡ እንዳይባል፤ ታናሽ፡ ተከታይ፡ የሌለውም፡ ዋሕድ፡ እንጂ፡ በኵር፡ አይባልም። እፎ፡ አሐደ፡ ወሊዳ፡ ውእቱ፡ ይቤ፡ ዘበሖራ፤ አላ፡ እስመ፡ ኢወለደት፡ እምድኅሬሁ፡ (ቄር)። ሖሉ፡ በሖር። በሖረ፡ ወልድከ። በሖሩ፡ ለላሕም፤ በሖሩ፡ ለበግዕ፡ ወለአድግ። ደቂቀ፡ ዳዊት፡ አብኳር፡ ቀደምት። አብኳረ፡ እስራኤል። በሖረ፡ በለስ። በሖራት፡ ይሰዐሩ። ዓሥራት፡ ወበሖራት፡ (ዘፀ፲፩፡ ፭። ፳፪፡ ፳፰። ፴፬፡ ፲፱፡ ፳። ፩ዜና፡ ፲፰፡ ፲፯። ክብ፡ ነገ። ሆሴ፱፡ ፲። ስንክ፡ ታኅ፳፰። ፍ፡ ነ፡ ፲፰)።

በኵርና፤ ብኵርና፤ (ናት)፤ በኵርነት፤ በኵር፡ መኾን፤ በፊት፡ መወለድ፤ ልቅና፡ ቅድምና። ተሣየጠ፡ እምኔሁ፡ ብሖርናሁ። ብፀዕናት፡ ወብሖርናት፡ (ስንክ፡ ነሐ፳፰። ቀሌ። ዕብ፲፪፡ ፲፮። አፈ፡ ድሜ፩)። በብኵርና፡ ፈንታ፡ ያንዱን፡ በብዙ፤ ብኵርናት፡ ይላል፤ አያሰኝም። አውፅአ፡ ለሮቤል፡ እምኍልቈ፡ አኃዊሁ፡ ወጸገዎ፡ ብሖርናቶ፡ ለዮሴፍ፡ (ግንዘ)።

በኬሴል፤ (ዕብ፡ ባሴቤል)፤ ባ፡ በ፤ ሴቤል፡ ሸክም፤ በሸክም፡ በመሸከም፡ ወይም፡ ተሸከመው፡ (ነሐ፱፡ ፲፯)።

በል፤—ትእዛዝ፤—ብህለ፤ ቤለ፡ ይቤ። ቤልከ፡ ትቤ፡ ትበል፡ በል።

ቤል፤—የባቢሎን፡ክፋል፤—በዒል።

በልበለ፤—አረጀ፤—በሊል፡በለ። በልየ።

በልግ፤(ዐማርኛ)፤ የበጋ፡ዝናም፤ጸደይ።

በለድ፤(ትግሬ፡ወዐረ)፤ የተወለዱበት፡አገር።

በለዝ፤(ጽር፡ በሎዝ።ዕብ፡ ቦዐዝ)፤ የዐምድ፡ስም፤ ሰሎሞን፡ በመቅደሱ፡ ደጅ፡ አፍ፡ በበረንዳው፡በደጀ፡ሰላሙ፡ካቆማቸው፡ከኹለቱ፡አዕማድ፡ አንዱ፡በስተሰሜን፡ ያለው፡ የግራው፡ ዐምድ። ቦ፡ዕ ዘዝ፥ሎ፡ ዕዘዝ፥ኀይሉ፡ ወጽንዐ፡ ዕዘዙ፡ ለመቅደስ፡ማለት፡ነው፤ ባለብሉዮች፡ግን፡ ርትዕ፡ ይሉታል፡ (፫ነገ፡ ፯፡ ፳፩)።

በልሐ፤—ተሳለ፤—በልኀ።

ባልሐ፤ሐት፤(ባልሐ፡ይባልሕ፡ ይባልሕ። ዕብ፡ ባሎሕ፤ መዝለል፤ መንገራደድ)፤ ማዳን፡ማውጣት፤ መታደግ፡ መቤዠት፤ ከተያዙ፡ከገቡ፡በኋላ። ይባልሖ፡ለንጹሕ። ኢይክልኑ፡ባልሖ።አልቦ፡ዘያድኅን፡ወዘይባልሕ። ለባልሖትየ፡ (ኢዮ፳፪፡ ፴። ኢሳ፶፡ ፪። መዝ፡ ፯። ስንክ፡ ጥቅ፳፬)።

ባላሒ፤መባልሒ፤ የሚያድን፤ አዳኝ፡ ታዳጊ። ባላሒ፡ሡልጥ። ባላሒ፡ለዕጓለ፡ማውታ። መባልሒት፡(ቅዳ። ኪዳ። አርጋ)።

ተባልሐ፤ ዳነ፤ ወጣ፡ አመለጠ። ኢይትባላሕ፡ዘተመንደበ። ዘይትባላሕ፡እምኔሃ። ሠለስቱ፡ ደቂቅ፡እለ፡ ተባልሑ፡ እምእቶነ፡ እሳት፡ (ኢሳ፳፡ ፳፪። መክ፯፡ ፳፯። መዋሥ)።

ብሉሕ፤(ሓን፡ ሓት፡ ልሕት)፤ የዳነ፡የወጣ፡ ያመለጠ። ብሉሕ፡እመቅሠፍት፡(አዋል)።

አስተባልሐ፤ (አስደራጊና፡ አደራራጊ)፤ አስዳነ፡ አስቤዠ፤ አስወጣ። አዳዳነ፡ አዋጣ፤ ዐገዘ፡ ረዳ፤ ለማዳን፡ ለማውጣት። እስመ፡ ኢያስተባልሐከ፡እግዚ፡(መቃ፡ ገ፳፩)።

ቤልሖር፤(ጽር፡ ቤሊአር።ዕብ፡ ብሊያዐል)፤ ሰይጣን፤ የሰይጣን፡ ስም፤ ለሰውም፡ ይኾናል። ክፉ፡ ጥፉ፤ ልክስክስ፡ ምናምንቴ፤ ሕገ፡ ወጥ፡ ቀንበር፡ ሰበር፤ ዳንዴ፡ ወንበዴ፡ ቀማኛ፡ ሽፍታ፡ ማለት፡ ነው። መኑ፡ ዘያኀብሮ፡ ለክርስቶስ፡ ምስለ፡ ቤልሖር። ወኢይኩንኖሙ፡ መንፈሰ፡ ቤልሖር፡(፪ቆሮ፡ ፮፡ ፲፭። ኩፋ፡ ፩)።

(ሳ) **በሊኅ፤ኖት፤(በልኀ፡ይበልኅ፡ይብላኅ)፤** መብላት፤ መስላት፤ መሾል፤ መፍጠን፤ ስል፡ ሹል፡ ፈጣን፡ መኾን። ይበልኅ፡እምሰይፍ። ሚ፡ ይበልኅ፡እሞሠርት። በልኀት፡ኲናት፡(ዕብ፬፡ ፲፪። ፈላስ። ሕዝ፳፩፡ ፲፩)። ይበዝኅ፡ ይጸንዕ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ይበልኅ፡ ይላል፡ (ዘፀ፲፱፡ ፲፱)።

—፤ መበለኅ፤ ብልኅ፡ ዐዋቂ፡ መኾን፤ መባል፡ እገሌ፡ ምላጭ፡ ነው፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

(ጥ) **በሊኅ፤(ኃን፡ ኃት፡ ላኅ)፤** የበላ፡የሰላ፡ የሾለ፤ ስል፡ ሹል፤ ትብ፤ ደፋር፡ ጨካኝ፤ ፈጣን፡ ብልኀተኛ፤ ጽሩይ፡ ረቂቅ። መላጺ፡ በሊኅ። ሰይፍ፡በሊኅ። ቀኖት፡በሊኅ። ሠያንው፡በሊኃን። ሰባራተ፡ማህው፡በሊኃት። በበሊኅ፡ልሳን። ብእሲ፡በሊኅ፡ በምግባሩ። በሊኅ፡እገሪሆሙ፡ለክዒወ፡ደም። በበሊኅ፡ዐይነ፡ልብከን፡ ትነጽሩ፡(መዝ፡ ፶፩። ራእ፩፡ ፲፮። ግብ፱፡ ፩። አርጋ። ሚራ፵፫፡ ፱። ስንክ፡ መጋ፱። ምሳ፳፪፡ ፳፱። መዝ፡ ፩። ቄር)። በበላኅ፡ ፈንታ፡ ብልኀት፡ ይላል፤ አያስኬድም። ዘሩን፡ መስሎ፡ የሚገኝ፡ ቅጽል፡ኀጺር፡ነዊኅ፤ ገዚፍ፡ጸሊም፤ ጠቢብ፡ ሐኪም፤ ጸቢብ፡ ርሒብ፤ ረቂቅ፡ቀጢን፤ ይህን፡የመሰለ፡ ኹሉ፡ መንገዱ፡ አንድ፡ ነው፤ ከብዙዎች፡ በቀር፡ ሳንዲቱ፡ ሴት፡ ምእላድ፡ የላትም። ቅጽልነቱም፡ ሣልስና፡ ሳድስ፡ ያለበት፡ ቱሱሕ፡ ውስጠ፡ ዘ፡ ስለ፡ ኾነ፤ ኀጻሪ፡ ነዋኂ፡ ገዛፊ፡ ጸላሚ፡ ጠባቢ፡ ረቃቂ፤ ወይም፡ ንዉኅ፡ ጥቡብ፡ ርቁቅ፡ ቅጡን፡ አያስኬድም። አንዳንድ፡ ጊዜ፡ ግን፡ ማልስ፡ ትቶ፡ በሳድስ፡ ብቻ፤ ኅጹር፡ ግዙፍ፡ ጽሉም፡ እያለ፡ ይገኛል።

ብልኅ፤(ኃት)፤ ስለት፡ ሹለት፤ የሰይፍና፡ የጦር፡ አፍ፡ አንደበት። ብልኀ፡ ሰይፍ፡ ትነድድ። ቅትሎሙ፡በብልኀ፡ሰይፍ። በብልኀ፡ ሰይፍ፡እሙንቱ፡ ረከቡ፡ አክሊለ። ብልኀ፡ ኲናት፡ ዘተረግዘ፡ ቦቱ፡ እግዚእነ። በብልኀ፡ ኲናት፡ገቦሁ፡ ደጐጸ። (ፍ፡ ነ፡ ፵፯። አፈ፡ ተ፲፭። ስንክ፡ ኅዳ፳። ግን፳፳)።

ብልኅ፤(ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ አስተዋይ፡ ዐዋቂ።

ብልኀት፤ በቁሙ፤መስላት፤መሾል፤መፍጠን፡ አስባል፤ አሿሿል፡ አፈጣጠን፤ ስለት፡ ሹለት፡ ፍጥነት፤ ብልኅነት፡ ፈጣንነት። ወእምቅድመ፡ያስተርኢ፡ብልኀተ፡መብረቅ፤ ስለቱ፡ ፍጥነቱ፡ ብልጭታው፡ (ቅዳ፡ ግሩ)።

አብልኀ፤ አበላ፤ አሰላ፡ አሾለ፤ አፈጠነ፤ አስፈጠነ፡ ብልኅ፡ አደረገ። ኀጺን፡ ለኀጺን፡ ያበልኆ። አብልኀ፡ጸራቢ፡ ኀጺነ። ያበልኅ፡ መዐቶ፡ ሰይፈ፡ መታሬ። አብልኁ፡ልሳኖሙ፡(ምሳ፳፯፡ ፲፯። ኢሳ፵፬፡ ፲፪። ዘካ፩ ፳፩። ጥበ፭፡ ፳፩። መዝ፡ ፷፫)።

መብልኂ፤ ኅ፤ (ኂት፡ ኅያን፡ ያት)፤ የሚስል፡ የሚያሾል፤ ሳይ፡ አሿይ።

መብልኅ፤ ት፤ (ብ፡ መባልኅት)፤ የብረት፡ መሣሪያ፤ ስለትና፡ ሹለት፡ ጥርስ፡ ሌላም፡ ብዙ፡ ዐይነት፡ ያለው። ካራን፡ ቢላዎ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው። ወእምዝ፡ አዘዘ፡ ንጉሥ፡ ለነሃቤ፡ ኀጺን፡

ከመ፡ ይግበር፡ መባልኅተ፡ ኵነኔ፡ ግሩም፤ መላጺደተ፡ ዘእመት፤ ሙቃዓተ፡ መስብረ፡ ርእስ፤ መጥወዬ፡ ክሣድ፤ መኵሥሥ፡ ስነን፡ መውፅኤ፡ ዐይን፡ መስረፊ፡ አንፍ፡ መቅድሐ፡ እዝን፤ ፈታሔ፡ መለያልይ፡ ምፍሓቀ፡ ገበዋት፡ ወመስብረ፡ ብረክ፡ ወመዋቅየ፡ አምትንት፡ ወሥርው፡ (ስንክ፡ ጥር፲፮)።

ምብላኅ፤ (ኃት)፤ መሳያ፡ ማሾያ፤ መሳል፡ ሞረድ፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

ባሉጥ፤ (ዐረ፡ በሉጥ። ሱር፡ ባሉጣ)፤ የዛፍ፡ ስም፤ ጥኑ፡ ጠንካራ፡ ዕድሜያም፡ ዛፍ፤ ብዙ፡ ሺሕ፡ ዓመት፡ የሚኖር፤ ጥንካሬው፡ ከዕፀዋት፡ ኹሉ፡ የሚበልጥ፤ ዕንጨቱም፡ ከስሉም፡ በውድ፡ የሚሼጥ። ዐብየ፡ ብሎ፡ በለጠ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው፤ ድርስንና፡ ባላንን፡ ተመልከት። ዕድሜያምነቱም፡ ሊታወቅ፡ በአብርሃም፡ ዘመን፡ የነበረው፡ ሳይደርቅና፡ ሳይፈልስ፡ ሳይገረሰስ፡ እስከ፡ ዛሬ፡ አለ። ዛሬም፡ ርሱ፡ ስላረጀ፡ ከዚያው፡ ከሥሩ፡ በርሱው፡ አምሳል፡ ፫፡ ዐጽቅ፡ ያለው፡ ጕንድ፡ ወጥቶ፡ ሰው፡ ኹሉ፡ እየኼደ፡ ያየዋል። ዮሴፍም፡ በታሪክ፡ ከጥንት፡ ከፍጥረት፡ የነበረ፡ ቀዳማዊ፡ ነው፡ ይላል። ዐሥርቱ፡ ወክልኤቱ፡ ዕፀወ፡ ባሉጥ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፳። ሆሴ፬፡ ፲፫)። ዕብራይስጥ፡ ግን፡ ዛፉን፡ አሎን፡ ብሎ፡ ፍሬውን፡ ብቻ፡ ባሉጥ፡ ይላል።

ባሉጥ፡

በልይ፤ ዮት፤ (በልየ፡ ይበሊ፡ ይብለይ። ዕብ፡ ባላህ። ሱር፡ ብሊይ። ዐረ፡ በሊየ)፤ ማርጀት፡ ማፍጀት፤ መለወጥ፡ መበላሸት፤ መበስበስ፡ መበጣጠስ፤ ማለፍ፡ መቅረት፤ ማለቅ፡ መጨረስ፤ መጥፋት፡ መታጣት፤ ዘንዱ፡ ይብሎይ፡ ነው፤ በለየ፡ ካላለ፡ ይብሊ፡ አያሰኝም፤ ኀረየንና፡ ፈረየን፡ ጸገየን፡ ተመልከት። ኵሉ፡ ዘነፍስ፡ ይበሊ፡ ከመ፡ ልብስ። ኵሉ፡ ግብር፡ ይበሊ፡ ወየኀልቅ። በልየ፡ ሥጋየ፡ ወማእስየ። ክብርየ፡ ተወለጠ፡ ወበልየ። ወበልየ፡ ነገር፡ እምኔሆሙ፡ (ሢራ፲፬፡ ፲፯፡ ፲፱። ሰቈ፫፡ ፬። ዳን፲፡ ፰። ኢዮ፴፪፡ ፲፭)።

በላዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚያረጅ፤ የሚያልፍ፡ የሚጠፋ። እስመ፡ ውእቱ፡ ግብር፡ በላዪ፡ ወዘይማስን። ዓለም፡ በላዪ፡ (ጥበ፲፬፡ ፰። ስንክ፡ ጥቅ፳። ኅዳ፲፰)።

ብሉይ፤ (ያን፡ ያት፡ ሊት)፤ በቁሙ፡ ያረጀ፡ ያፈጀ፤ አሮጌ፡ አንቲካ፤ ጥንታዊ፡ ቀዳማዊ፤ የዱሮ፡ የቀድሞ፡ የፊት፤ ሕግ፡ ኪዳን፤ መዋዕል፡ ዘመን፤ መሣሪያ፡ ልብስ፡ መጽሐፍ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ብሉይ፡ መጽሐፍ። ብሉይ፡ ብእሲ። ሕግ፡ ብሊት። መጻሕፍት፡ ብሊት። ጻድቃነ፡ ብሊት። ብሉያተ፡ ረሰይከነ፡ ለመዋዕልየ፡ (ሮሜ፯፡ ፮። ኤፌ፬፡ ፳፪። ፈ፡ መ፡ ፬፡ ፩። ስንክ፡ ሐም፲፩። ኅሐ፰። መዝ፡ ፴፰)።

ብሉየ፡ መዋዕል፤ ዘመኑ፡ ያረጀ፤ ዘመን፡ ያስረጀው፤ የዘመን፡ አሮጌ፡ ሽበታም፡ (ዳን፯፡ ፱)።

ብሉየ፡ መዋዕልና፤ ቀዳማዊነት፤ ቅድምና፤ ዓለም፡ ሳይፈጠር፡ ዘመን፡ ሳይቈጠር፡ ቅድመ፡ ዓለም፡ መኖር። ዕሩያን፡ በመለኮት፡ ወበህላዌ፡ ወበብሉየ፡ መዋዕልና፤ በባሕርይ፡ በአካል፡ በቅድምና፡ (ሃይ፡ አበ)።

ብልየት፤ ማርጀት፤ እርጅና፤ አሮጌነት። ሐደሰ፡ ለቤት፡ እምብልየቱ። ተሐደሰ፡ እምብልየት፡ አብያተ፡ ክርስቲያናት። ርቱዕ፡ ናበስል፡ እምላዕሌነ፡ ዘንተ፡ ብልየተ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፬። ስንክ፡ ግን፳። አፈ፡ ተ፲፬)።

አብለየ፤ አስረጀ፤ አሳለፈ፤ አንቲካ፡ አደረገ። አብለይከኒ፡ ከመ፡ ዝቅ። እፎ፡ ትሬእያ፡ ለዓለም፡ ይቤ፤ እንዘ፡ ታበሊ፡ ነፍሳተ፡ ወትሔድስ፡ ሥጋተ፡ ወታኀልፍ፡ መዋዕላተ። ሐዳስ፡ አብለየታ፡ ለቀዳሚት፡ (ኢዮ፲፫፡ ፳፰። ፈላስ፡ ገ፳፯። ዕብ፰፡ ፲፫)።

አብላዪ፤ መብለዪ፤ ልይ፤ የሚያስረጅ፤ የሚያደገድግ፤ አሮጌ፡ የሚያደርግ።

በሊል፤ ሎት፤ (በለ፡ ይበልል፡ ይብልል፤ ትግ፡ በለለ። ዕብ፡ ባላል)፤ መብለል፤ ማብለል፤ ማጥፋት፤ ማበላሸት፤ መደባለቅ፤ መዘባረቅ፤ መቀላቀል፤ ማመሳቀል፤ መንከር፡ ማራስ፡ ማርጠብ፡ ማበስበስ፤ ማማሰል፤ መለወስ። በልየና፡ በልበለ፡ የዚህ፡ ዐጽቆች፡ ናቸው።

አብለለ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፡ አበለለ፤ ከንቱ፡ አደረገ። በለለ፡ ዐጕልና፡ ገቢር፡ ስለ፡ ኾነ፡ በበለለ፡ ፈንታ፡ አብለለ፡ እንደ፡ ማለት፡ ከዐወ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ዘፍ፲፩፡ ፯። ኩፋ፡ ፲)።

አብላሊት፤ (ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ ወይም፡ አለብላቢት፤ ታናሽ፡ ቅጠል፡ ሐረጋም፤ እንደ፡ ሳማና፡ እንደ፡ ደቢ፡ የምትለበልብ፡ የምታንገበግብ። ሥርወ፡ አብላሊት፡ (መጽ፡ ፈው። ትእ፡ ጴጥ)።

ብሉል፤ (ዕብ፡ በሉል)፤ ቅይጥ፤ ውጥንቅጥ፤ ንክርት፤ የራሰ፡ የለዘዘ፤ ርጥብ።

በልበለ፤ (የበልየና፡ የበለ፡ ዲቃላ። ዕብ፡ ባልቤል)፤ አረጀ፡ አፈጀ፤ ዐለቀ፡ ተበጣጠሰ፤ የልብስ፡ የምንጣፍ፡ የመሣሪያ። በልይንና፡ በሊልን፡ ተመልከት።

ብልባሌ፤ ማርጀት፡ ማለቅ፤ እርጅና፤ አሮጌነት። ጨርቅ፤ አሮጌ፡ ማቅ፤ ዕላቂ፡ ውዳቂ፤ ቍረንጮ፡

ቅርንጥስ፤ የሐዘን ፡ የድኽነት ፡ ልብስ ። ወአቀንተትክሙ ፡ ብልባሌ ፡ ውስተ ፡ ሐቌክሙ ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፲ ። ኢሳ፳፪ ፡ ፲፪ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። አርጋ ፡ ፯) ።

እንበልበለ፤ አንቦገቦገ፤ ተንቦገቦገ፤ ቦግ ፡ ቦግ ፡ ቢል ፡ ቢል ፡ አለ፤ ነደደ ፡ ተቃጠለ ። እንበልብል ፡ ልሳኖ ፡ ለገብርከ ። እንተ ፡ ሠረቀ ፡ ዲቤኪ ፡ ወእንበልበለ ፡ ዋዕዩ ። ዘያንበለብል ፡ ነዱ ። እሳት ፡ ዘያንበለብል ። እፍሓም ፡ ዘያንበለብል ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ ጥቅ ፳፩ ። ሆሴ፯ ፡ ፬ ። ዘፀ፲፬ ፡ ፲፯ ። ዳን፯ ፡ ፱) ። ደገመ ፡ አነበበ ፡ ሲሉ ፡ አንበለበለ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው፤ ትባትን ፡ ፍጥነትን ፡ ሙቀትን ፡ ያሳያል ።

እንብልቡል፤ (ላን ፡ ላት ፡ ብልት)፤ የሚንበለበል ፡ የሚቃጠል፤ ቦግ ፡ ቦግ ፡ የሚል ። ከመ ፡ እሳት ፡ እንብልብልት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፶፫) ።

ነበልባል፤ (ላት)፤ በቁሙ፤ የእሳት ፡ ላንቃ፤ ነዲዱ ፡ ብርሃኑ ፡ ወላፈኑ ። ነበልባል ፡ ዘአንደድክሙ ። ነበልባለ ፡ እሳት ፡ ክርስቶስ ፡ ዘተባየጽከ ፡ ጳጦስ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፲፩ ። ዮኤ፩ ፡ ፲፱ ። ደራሲ) ።

ነበልባላዊ፤ እሳታዊ፤ የእሳት፤ እሳታም፤ እሳትማ ። ነበልባላዊት ፡ ጽዮን ፡ እመ ፡ ገሠጸቶ ፡ ተዋረደ ፡ ወነደገ ፡ ቤቶ ፡ (ቅኔ) ።

ብለኔ፤ (ጽር ፡ ባላኔዎን ። ዐረ ፡ ሐማም)፤ መታጠቢያ፤ መንከሪያ፤ የውሽባ ፡ ቤት፤ ፍል ፡ ውሃ፤ ወይም ፡ ዐጣቢው ፡ ባለቤቱ ። ኢይባእ ፡ ቤተ ፡ ብለኔ ። ይበውእ ፡ ቤተ ፡ ብለኔ ። ዘይትኀፀብ ፡ ምስለ ፡ አንስት ፡ በቤተ ፡ ብለኔ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፮ ፡ ፳ ። ቀሌ ። ቀኖ ፡ ሎዶ ፡ ፳፱) ።

በሊን፤ **በሊኖ**፤ (ዕብ ፡ ባልናር)፤ ልብሰ ፡ ቤተ ፡ ምኵናብ፤ ጠጕራም ፡ ፎጣ፤ ታላቅ ፡ መንዲል፤ መክፈ፤ ሠርመዲ ። በሊን ፡ ዘፀምር ። በሊኖ ፡ (አቡሻ ፡ ፶ ። ሲኖዶ) ።

ባላን፤ (ጽር ፡ ባላኖስ ። ዕብ ፡ አሎን ። ዐረ ፡ በሉጥ)፤ የዛፍ ፡ ስም ። ድርስንና ፡ ባሉጥን ፡ ተመልከት፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው፤ ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ግራር ፡ ይሉታል ። ታሕተ ፡ ዕፀ ፡ ባላን ፡ (ዘፍ፴፭ ፡ ፰ ። መሳ፱ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፲፫) ።

ብሌን፤ (ዐረ ፡ ሚል ። ጽር ፡ ሚሊ)፤ የኵል ፡ መኳያ ፡ ሣር፤ ወይም ፡ ሌላ ፡ ነገር ፡ ለዚሁ ፡ ብቻ ፡ የተሠራ ። ያይንን ፡ ማሚቶ ፡ ብረቲቱን ፡ ብሌን ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። እንዳይን ፡ ብሌን ፡ ይጠብቅኸ ፡ እንዲሉ ። አድባራተ ፡ ሾሕል ፡ የኀልቁ ፡ በብሌን፤ ወከማሁ ፡ ዕድሜሁ ፡ ለብእሲ ፡ በዕለታት ፡ (ትእ ፡ ጴጥ) ።

—፤ ስመ ፡ ነገድ፤ ቋንቋ ፡ በሐማሴን ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ ያለ ።

በሊዕ፤ **ዖት**፤ (በልዐ ፡ ይበልዕ ፡ ይብላዕ ። ዕብ ፡ ባላዕ ። ሱር ፡ ብላዕ ። ዐረ ፡ በሊዐ፤ ዋጠ)፤ መብላት፤ መጕረሥ፤ መንከስ፤ መጋጥ ፡ መግመጥ፤ ማላመጥ ፡ መዋጥ፤ መስልቀጥ፤ ምግብን ፡ በገዛ ፡ እጅ ፡ ስጪና ፡ ተቀባይ ፡ መኾን፤ መዝገብ ፡ መሰብሰብ፤ መቀበል ፡ መከተት፤ የሕያው ፡ ፍጥረት፤ አከለን ፡ እይ ። በሊዕ ፡ ወሰትዩ ። ያደዊ ፡ ብዝኀ ፡ በሊዕ ። ብላዕ ፡ በዐቅም ፡ (መክ፭ ፡ ፲፯ ። ሢራ፴፯ ፡ ፴ ። ምሳ፳፭ ፡ ፲፯) ።

—፤ ማቃጠል ፡ ማንደድ፤ መፍጀት ፡ ማረድ፤ ማጥፋት ፡ መጕዳት ። በልዐቶሙ ፡ እሳት ። በልዐቶሙ ፡ መጥባሕት ። ፈኖከ ፡ መዐተከ ፡ ወበልዖሙ ፡ ከመ ፡ ብርዕ ። ቅንአተ ፡ ቤትከ ፡ በልዐኒ ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፯ ። ኤር፪ ፡ ፴ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፷፰) ።

—፤ ማማት ፡ መንቀፍ፤ መቀማት ፡ መዝረፍ ። በሊዐ ፡ ሥጋ ፡ ቢጽ ፡ በሐሜት ። በልዕዎ ፡ ለእስራኤል ። ይበልዑ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ለሕዝብየ ፡ (ቀሌ ። ኤር፲ ፡ ፳፭ ። ሚክ፫ ፡ ፫) ።

በላዒ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፡ ላዕት)፤ የሚበላ ፡ የሚያቃጥል፤ በላተኛ ፡ ሆዳም፤ አጥፊ ፡ ዘራፊ ። ይወድቁ ፡ ውስተ ፡ አፈ ፡ በላዒ ። በላዒተ ፡ ሰብእ ፡ አንቲ ። ነበልባለ ፡ እሳት ፡ በላዒ ። ሥሡዓን ፡ በላዕያን ። በላዕተ ፡ ሰብእ ፡ (ናሆ፫ ፡ ፲፪ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፳፱ ፡ ፮ ። መቃ ፡ ገ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

አብልዐ፤ አበላ፤ አስበላ፤ አጕረሠ፤ አዋጠ ፡ አስዋጠ ። ለእመ ፡ ርኅበ ፡ ጸላኢከ ፡ አብልዖ ። አነ ፡ ኣበልዖሙ ፡ ጻዕረ ። አብልዐኒያ ፡ ለይእቲ ፡ መጽሐፍ ። ለእመ ፡ አብልዐ ፡ ገራህተ ፡ ሰብእ ፡ እንስሳሁ ፡ (ምሳ ፳፭ ፡ ፳፩ ። ኤር፱ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፫ ፡ ፪ ። ዘፀ፳፪ ፡ ፬) ።

መብልዕ፤ (ብ ፡ መባልዕት)፤ በቁሙ፤ መብል፤ ምግብ ፡ ሲሳይ፤ አፍን ፡ መንገድ ፡ አድርጎ ፡ ወደ ፡ ሆድ ፡ የሚገባ ፡ ኹሉ ። ለክሙ ፡ ውእቱ ፡ መብልዕ ። ወሀቡ ፡ ፍትወቶሙ ፡ ለመብልዕ ። ግበር ፡ መባልዕተ ፡ ቅብዕ ። መባልዕት ፡ ጥዑማት ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፳፱ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፳፯ ። ቀሌ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፳፬) ። መብልዕ ፡ መባልዕት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ብልዕ ፡ ብልዓት ፡ ይላል፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ።

ምብላዕ፤ (ዓት)፤ መብያ፤ ማብያ፤ መበያ፤ ቦታ ፡ ዕቃ ፡ ወጥ፤ አፍ ።

ተበልዐ፤ ተበላ፤ ተበላላ፤ ተዋጠ፤ ተቃጠለ ። ይትበላዕ ፡ እክል ። ልብስ ፡ ዘተበልዐ ፡ እምቈንቍኔ ። ተበልዑ ፡ እምዓሣት ። በእሳት ፡ ይትበላዕ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፯ ። ፲፫ ፡ ፳፰ ። ሔኖ፳፩ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳) ።

ብሉዕ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ልዕት)፤ የበላ፤ የጠገበ ። የተበላ፤ የተቃጠለ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፳፯—፳፱) ።

(ጥ) **ብላዕ**፤ (ዓት)፤ ብላቶ፤ ትራፊ ። ብላዐ ፡ አርዌ ። ብላዐ ፡ ቍንቍኔ ። ብላዐ ፡ ፃዜ ፡ (ዘሌ፭ ፡ ፪ ። ፯ ፡ ፳፬ ። ኢዮ፳፯ ፡ ፲፰ ። ናሆ፩ ፡ ፲) ። በብላዕ ፡ ፈንታ ፡ ብልዕ ፡ ይላል፤ አያሰኝም ።

ብልዐት፤ መብላት፤ መበላት፤ አበላል ። ብልዐተ ፡ እክል ። ለብልዐት ። ብልዐተ ፡ ዕፄ ፡ ረከቦሙ ፡ (መዝ ፡ ፶፪ ። ኩፋ ፡ ፳፫ ። ኢዮ፬ ፡ ፲፱) ።

ተባልዐ፤ ተባላ፤ ተናከሰ፤ ተቃማ፡ (ገላ፭፡ ፲፭። ኵፋ፡ ፭)። አንዘ፡ ይትባልዑ፡ ሥጋሆሙ፡ በበይናቲሆሙ፡ (ሔኖ፺፡ ፭)።

አስተባልዐ፤ አባላ፤ አናከሰ፤ አፋጀ፤ አስተላለቀ።

በሊቅ፤ ቆት፤ (በለቀ፡ ይበልቅ፡ ይብልቅ፤ ትግ፡ በልቀ። ዕብ፡ ባላቅ፤ ለየ፡ ከፈለ)፤ መባለቅ፤ ለዘር፡ መብቃት፤ ማደግ፡ መጐልመስ፤ በሕልም፡ ወይም፡ በውን፡ ዘር፡ ማፍሰስ፡ ሴት፡ መዳሰስ።

ብሉቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ልቅት)፤ የባለቀ፤ ያደገ፡ የላቀ፤ ለዘር፡ የበቃ። (ተረት)፤ ዶታጠበ፡ እጅ፡ ያልባለቀ፡ ልጅ።

ባላቅ፤ (ትግሬ)፤ ብዙ፡ ደንጊያ፤ ጕር፤ የደንጊያ፡ ክምር፤ ገዎቻ፡ ቋጥኝ፤ ኰኵሕ፤ አለት። የሰው፡ ስም፡ ሲኾን፡ ግን፤ እንደ፡ ዕብራይስጡ፡ ከፋሊ፡ ነሣቲ፡ ማለት፡ ነው፡ (ዘኍ፳፪፡ ፭)።

ባላቅ፤ (ብ፡ አብላቅ። ጽር፡ ፕላኬስ)፤ የደንጊያ፡ ሉሕ፤ ሰሌዳ፡ ገበታ፡ ጽሌ። ወአልቦ፡ ዘሀሎ፡ ውስተ፡ ይእቲ፡ ታቦት፡ ዘእንበለ፡ ክልኤቱ፡ አብላቅ፡ ዘአንበረ፡ ሙሴ፡ በደብረ፡ ኰሬብ፡ (፪ዜና፡ ፭፡ ፲)።

ባላቅ፤ (ዐረ፡ ሩኃም። ዕብ፡ ሻይሽ። ጽር፡ ማርማሩ)፤ ነጭ፡ ደንጊያ፤ እብነ፡ በረድ። አዕማደ፡ ባላቅ። ኀጺነ፡ ወባላቀ፡ (ማሕ፭፡ ፲፭። ራእ ፲፰፡ ፲፪)።

ባላቅ፤ (ዕብ፡ ሾሀም። ጽር፡ አኒኪ)፤ ክቡር፡ ደንጊያ፤ ዕንቍ። እንከዮንንና፡ ሶምን፡ ሰርድዮንን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ኢበባላቅ፡ ቅድው፡ ወኢበሰንፔር። እምነበ፡ አብላቅኑ፡ አው፡ እምነበ፡ አእባን፡ (ኢዮ፳፰፡ ፲፮። አፈ፡ ድ፩)።

በልቀም፤ (ዐረ፡ በልዐም)፤ መሬታዊ፡ ባሕርይ፤ የሚዝል፡ የሚደክም፤ የሚተኛ፡ የሚጋደም። ሳሕስሐን፡ ተመልከት፡ (ፈላስ፡ ገ፲፯)።

ብሉር፤ (ዐረ፡ በሉር። ሱር፡ ቤሉራ። ጽር፡ ቢሪሊዎን)፤ ብርሌ፡ ብርጭቆ። ዕንቍ፡ ፈርጥ፤ የብርሌ፡ ዐይነት፡ (ክብ፡ ነገ፡ ፲፯)። ቢረሌን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

በለስ፤ (ብ፡ በለሳት፤ አብላስ። ዐረ፡ በለስ። ዕብ፡ ባላስ)፤ በቁሙ፤ የተክል፡ ዕንጨት፡ ስም፤ ከወይን፡ ጋራ፡ የሚተክል፤ የሾላ፡ ወገን፡ ወተታም። ዕንጨቱም፡ ፍሬውም፡ በለስ፡ ይባላል። ዘተከለ፡ በለሰ፡ ይበልዕ፡ ፍሬሃ። እምበለስ፡ አእምሩ፡ አምሳሊሁ። ቦ፡ በለስ፡ እምርት፡ ውስተ፡ ዐጸደ፡ ወይን። አውያን፡ ወአብላስ፤ ዛፍ፡ (ምሳ፳፯፡ ፲፰። ማቴ፳፬፡ ፴፪። ሉቃ፲፫፡ ፮። መጽ፡ ምስ)። ረከቡ፡ በምሥያጥ፡ በለሰ፡ ሐዲሰ፡ ወተሣየጡ፡ እምኔሁ። ረከበ፡ እልኩ፡ በለሳተ፡ ሐዲሳነ። ወመልአት፡ ጽፍነታ፡ ጥሕነ፡ ወፀለሰ፤ ፍሬ፡ (ስንክ፡ ሐም፳፱። ራእ፡ ባሮ። ዮዲ፲፡ ፭)። በለስ፤ ፍሬ፡ በለስ፤ በኵረ፡ በለስ፡ በማለት፡ ፈንታ፤ ዐጽቀ፡ በለስ፤ በለሰ፡ ማእረር፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ኤር፳፱፡ ፱)። ዳግመኛም፡ በስግላ፡ ፈንታ፡ በለስ፡ ይላል፤ ሰግላን፡ ተመልከት። ዕፀ፡ በለስ። ተቃራሚ፡ በለስ፡ ሾላ፡ (፪ዜና፡ ፱፡ ፳፯። ዓሞ፯፡ ፲፬)።

በለሶን፤ ዕፀ፡ አእምሮ፤ የገነት፡ በለስ፤ አዳምና፡ ሔዋን፡ ፍሬውን፡ በልተው፡ ቅጠሉን፡ የለበሱት፤ ኋላም፡ የልደት፡ ለት፡ በታምራት፡ መልአክ፡ አምጥቶ ላት፡ ዳግሚት፡ ሔዋን፡ ለልጇ፡ ለዳግማይ፡ አዳም፡ ያለበሰችው። ክደኒቶ፡ እሙ፡ ቈጽለ፡ በለሶን፡ (ድጓ። ኵፋ፡ ፫። ዘፍ፫፡ ፯)። (ሥላሴ፡ ቅኔ)፤ በለሰ፡ ገነት፡ ለአዳም፡ ወሔዋን፡ መቲሮቶሙ፡ መንክረ፡ ልደት፡ አምላክ፡ መንገሌሆሙ፡ ሰሐበ፤ ወገብርኤልሀ፡ ዜናዌ፡ ቀጸበ። እንተ፡ ከመ፡ ዝሰ፡ ግብር፡ እምከመ፡ ለአዳም፡ ተውህበ፥ ወረከበት፡ ሔዋን፡ ዘኢተረክበ፥ካዕበ፡ ይስሐብ፡ ኀቤሆሙ፡ አበ፥ ሰበለስ፡ ይምትርዎ፡ ካዕበ።

በለሳን፤ (ዐረ፡ በልሳን። ዕብ፡ ባሳም። ጽር፡ ሚራ። ሮማይ፡ ባልሳኑም)፤ ሽቱ፤ የሽቱ፡ ዕንጨት፡ ስም፤ በይሁዳና፡ በገሊላ፡ ይልቁንም፡ በኢያሪሖ፡ የሚበቅል፤ ከዕፀወ፡ ዕጣን፡ አንዱ፡ መዠመሪያው፡ ሽታው፡ ከሽቱ፡ ዕንጨት፡ ኹሉ፡ የሚበልጥ፤ ጳጳሳት፡ ቅብዐ፡ ቅዱስ፡ ሜሮን፡ የሚያደርጉት። ዝንቱ፡ በለሳን፡ ዘተከልናሁ፡ ይነብር፡ ዝየ፡ እስከ፡ ለዓለም። ቅብዐ፡ በለሳን። በእንተ፡ በለሳን፡ ወዕጣን። ተንትመ፡ ገጾ፡ በቅብዐ፡ በለሳን። በለሳነ፡ ኮነ፡ ሀፈ፡ ሥጋሁ፡ በቍሎ፡ (ስንክ፡ ግን፳፱። ዲድ፡ ፲፯። ቅዳ። ግንዘ። ሕዝ፳፯፡ ፲፯። ደራሲ)።

በለሳን፤

(ጥ) **በልቶ፤ ቶት፤ (በለተ፡ ይቤልት፡ ይበልት። ዐረ፡ በለተ፤ ቈረጠ። ዕብ፡ ቢልቲ፤ ብቻ፡ ያለ)**፤ መበለት፤ መለየት፡ መነጠል፤ ሥጋን፡ በየብልቱ፡ ማውጣት። ማደኽየት፤ ድኻ፡ ብቸኛ፡ ማድረግ፤ ብቻ፡ ማስቀረት።

በላቲ፤ (ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ የሚበልት፡ በላች፤ በጋማች፤ ሥጋ፡ ቤት፤ ዐራጅ፡ ባለወግ።

ብላታ፤ ብላቴና፡ ን፤ (ዐማርኛ)፤ ሥልጡን፡ ስብቅል፡ አሽከር። ብላቴን፡ ጌታ፤ እግዚእ፡ ሥሉጥ፤ መልአክ፡ ምክር፤ መጋቢ።

ተበለተ ፤ በቁሙ ፤ ተለየ ፡ ተነጠለ ፤ ደኸየ ፡ ብቸኛ ፡ ኾነ ፤ ብቻውን ፡ ቀረ ፡ እንደ ፡ ኖሓሚን ፡ (ሩት ፩ ፡ ፳) ።

ብሉት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ልት) ፤ የተበለተ ፤ የተለየ ፡ ልዩ ፤ ብቸኛ ።

መበለት ፤ (ታት) ፤ ድኻ ፡ ብቸኛ ፡ ሴት ፤ ባልቴት ፡ ባሏ ፡ የሞተባት ፤ በጋማች ፡ ሥጋን ፡ ከሥጋ ፡ እንዲለይ ፡ ሞት ፡ ከባሏ ፡ የለያት ፡ የነጠላት ። መነኰሲት ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፳፱ ። ማቴ፲፱ ፡ ፭ ፡ ፮) ። ኢይክዉን ፡ መበለተ ፡ ወኢይሬኢ ፡ ላሐ ። ለብሰት ፡ አልባሰ ፡ መበለታ ። ወነበረት ፡ መበለተ ። መበለት ፡ ዕቤር ። ወለንእሳትሰ ፡ መበለታት ፡ ተገሐሥን ። መነኮሳት ፡ ወመበለታት ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፯ ። ዘፍ፴፰ ፡ ፲፱ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፯ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

ብልቴት ፤ ብልጨት ፤ እዝኅ ፤ ሥጋ ፡ የሚቈርጥ ፡ የሚበልት ፡ ስለታም ፡ ደንጊያ ፤ እዝኅን ፡ እይ ።

ብላተንዓሽ ፤ (ዐረ ፡ በናት ፡ ነዕሺን) ፤ ብላት ፡ በናት ፤ አዋልድ ፡ ታናናሽ ፡ ከዋክብት ፤ ንዓሽ ፡ ነዕሺን ፤ ታላቅ ፡ አባት ፡ ኮከብ ፤ ወቦ ፡ የሚባል ፡ ባለብዙ ፡ ጭፍራ ። ባለብሎዮች ፡ ጨረቃ ፡ ይሉታል ። ተአምርኑ ፡ ጊዜሃ ፡ ለብላተንዓሽ ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፴፪) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ታወፅእኑ ፡ ማዛሮተ ፡ በጊዜሁ ፡ ወትመርሖኑ ፡ ለዐይሽ ፡ ምስለ ፡ አዋልዲሁ ፡ ይላል ፤ ማዛሮት ፡ መገብተ ፡ አውራኅ ፡ ናቸው ።

ባማ ፤ (ዕብራ) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ ልዑል ፤ አዳጋ ፡ ቍሊልታ ፤ ተራራ ፡ ኵረብታ ፤ በተራራ ፡ ላይ ፡ የተሠራ ፡ ቤተ ፡ ጣዖት ፤ ምሥዋዐ ፡ ጣዖት ፤ የመቃብር ፡ ቤት ። ባማ ፡ ለርኩስ ፡ እንጂ ፡ ለቅዱስ ፡ አይነገርም ፤ ሲያበዛ ፡ ባሞት ፡ ይላል ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ ባማ ፡ ዘተሐውሩ ፡ አንትሙ ፡ ህየ ፤ ወተሰምየ ፡ ስሙ ፡ ባማ ፡ (ሕዝ፳ ፡ ፳፱) ።

በኑ ፤ (በ ፡ ኑ) ፤ በውኑ ፤ አሁን ። በሁን ፡ ተመልከት ፤ ፍችው ፡ ከዚያ ፡ አለልኽ ።

ብናሴ ፤ ጨረቃ ፤ የጨረቃ ፡ ስም ። እብላንና ፡ ኤራስን ፡ ተመልከት ።

(ጥ) **በንቶ ፤ (በነተ ፡ ይቤንት ፡ ይበንት) ፤ አው ፡ በኒት ፤ ቶት ፤ (በነተ ፡ ይበንት ፡ ይብንት ። ዕብ ፡ ማናህ) ፤** መስጠት ፡ ማደል ፡ መገበር ፤ በፍቅርና ፡ በክብር ፡ በፈቃድ ። ዐሥራት ፡ ማውጣት ። ሴት ፡ ልጅ ፡ መውለድ ፤ በሴት ፡ መበከር ። ወለዘሂ ፡ ጸባሕተ ፡ ጸብሐ ፡ ወለዘሂ ፡ ብነተ ፡ በንቱ ፤ ዐሥራት ፡ ዐሹራ ፡ (ሮሜ፲፫ ፡ ፯) ።

ብንት ፤ (ዕብ ፡ ምናት ። ሱር ፡ ምናታ ፤ ክፍል ፡ ዕድል) ፤ ዐሥራት ፤ እጅ ፡ መንሻ ፤ በረከት ፤ በፈቃድ ፡ የሚሰጥ ፡ ስጦታ ፤ እንቍጣጣሽ ፡ ገብረ ፡ ሰላም ፡ ያከፋይ ፡ የጦም ፡ ቈሎ ፡ የባል ፡ ደሮ ፤ የሸማኔ ፡ የቀጥቃጭ ፡ የመጣፍ ፡ ገላጭ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ (ግብ ፲፱ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱) ።

ብንት ፤ (ዕብ ፡ ባት ። ዐረ ፡ ቢንት ። ሱር ፡ ባዲታ) ፤ ሴት ፡ ልጅ ፤ ወለት ፤ እንስት ፤ ቈብ ፡ ልጃገረድ ።

ብንት ፤ (ዕብ ፡ ኢሾን) ፤ ያይን ፡ ማሚቶ ፡ ጥቍሩ ፡ ብረቱ ፡ ብሌኑ ፤ እንደ ፡ መስታዮት ፡ የሰው ፡ መልክ ፡ የሚታይበት ፤ ብርሃን ፡ የሚሣልበት ። ዕቀበኒ ፡ ከመ ፡ ብንተ ፡ ዐይን ። ብንተ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ይሬኢ ፡ ጽልመተ ። ብንተ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ከመ ፡ ሠሐል ። ኢታረምም ፡ ብንተ ፡ ዐይንኪ ፡ (መዝ፲፮ ፡ ፱ ። ምሳ፳ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፩ ። ሰቈ፪ ፡ ፲፰) ።

(ጥ) **በሥሮ ፤ (በሠረ ፡ ይቤሥር ፤ ይበሥር) ፤ አው ፡ በሢር ፤ ሮት ፤ (በሠረ ፡ ይበሥር ፡ ይብሥር ። ዐረ ፡ በሺረ ። ዕብ ፡ ባሤር) ፤** ማብሠር ፤ የምሥራች ፡ ማለት ፤ ሐዲስ ፡ የደስታ ፡ ወሬ ፡ ማውራት ፡ መንገር ፤ መልካም ፡ ትንቢት ፡ መናገር ። ሥጋ ፡ ማልበስ ፤ ሥግው ፡ ማድረግ ፤ ምስጢረ ፡ ሥጋዌን ፡ መስበክ ፡ ማስተማር ፤ በወሬ ፡ በትንቢት ፡ ማስፈሣት ፤ ደስ ፡ ማሰኘት ። መጻሕፍት ፡ ግን ፡ በበሠረ ፡ ፈንታ ፡ አብሰረ ፡ ይላሉ ፡ ባስደራጊና ፡ በሳቱ ፡ ስ ፤ አ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ፤ ሆኩን ፡ አወክ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ገብርኤል ፡ አብሣሬ ፡ ትስብእትከ ። አብሠራ ፡ ለማርያም ። አብሠሮ ፡ ለዘካርያስ ፡ በእንተ ፡ ልደቱ ፡ ለዮሐንስ ። ወንጌለ ፡ መንግሥት ፡ ያበሥር ፡ (ቄድር ። መዋሥ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፪ ። ፊላስ) ። ብርስንና ፡ ምስር ፡ የሚጣፍ ፡ በሳት ፡ ስ ፡ ነውና ፡ ሠዉም ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ተሳስቷል ።

በሣሪ ፤ መበሥር ፤ የሚያበሥር ፡ አብሣሪ ፤ ወሬ ፡ ነጋሪ ፤ የምሥራች ፡ ባይ ። ገብርኤል ፡ መበሥር ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፪) ።

አብሠረ ፤ አስተብሠረ ፤ አስበሠረ ፤ ደግ ፡ ወሬ ፡ አሰማ ፡ አስነገረ ፤ ወሬኛ ፡ ላከ ።

አብሣሪ ፤ መስተብሥር ፤ የሚያስበሥር ፡ አስበሣሪ ፤ ወሬ ፡ አስነጋሪ ።

ተበሥረ ፤ በቁሙ ፤ ምሥራች ፡ ሰማ ፤ ሐዲስ ፡ ወሬ ፡ አገኘ ፤ ሰውዮው ። ተወራ ፡ ተባለ ፡ ተነገረ ፤ ተሰበከ ፤ ወሬው ፡ ትንቢቱ ፡ የምሥራቹ ። ስምዖን ፡ ዘተበሥረ ፡ ፅንሱ ፡ በአፈ ፡ ዮሐንስ ፡ መጥምቅ ። በከመ ፡ ተበሥረ ፡ እምአፈ ፡ ማርቆስ ፡ (ስንክ ፡ ግን፳፱ ። ሚያ፳፪ ። መጋ፳) ።

ብሥራት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ምሥራች ፡ ሐዲስ ፡ ነገር ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ወሬ ፤ ስብከት ፡ ትንቢት ፤ ወንጌል ፡ ትሥጉተ ፡ ቃል ። ብሥራተ ፡ እግዚ ፡ በልሳነ ፡ ገብርኤል ፡ ዘአብሠራ ፡ ለቅድስት ፡ ድንግል ። ብሥራተ ፡ ማቴዎስ ፡ (አቡሻ ፡ ፴፰ ። ማቴ ፡ ፩) ። ብሥራትከ ፡ ኪ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ የምሥራች ፡ ደስ ፡

ይበልኽ፡ ማለት፡ ነው። ብሥራትከ፡ ኦ፡ ንጉሥ፡ (ገድ፡ ተክ)። ንኡስ፡ አገባብ፡ (ዕርጀ፫፡ ቍ፻፲፭)።

ብሥራት ፤

ብሥራታዊ፤ ባለምሥራች፤ ወንጌላዊ፤ ሠናየ፡ ዜና። ሰላም፡ ለከ፡ ገብርኤል፡ ብሥራታዊ። አባ፡ ብሥራታዊ፡ ማርቆስ፡ (ደራሲ። አቡሻ፡ ፶)።

ባሦር፤ (ዕብ፡ ባሣር። ሱር፡ ቤስራ)፤ ሥጋ፤ የሥጋ፡ ክፍል። ወገብረ፡ ለርእሱ፡ ባሦረ፡ ግሩመ፡ ወለብሰ፡ እምኔሃ፡ ሊድንግል፡ (ቀሌ)። ዐረቡ፡ ግን፡ በሸር፡ እብን፡ እልበሸር፡ ብሎ፡ ሰብእ፡ ወልደ፡ ሰብእ፡ ይላል።

ባዕ፤—ስንዝር፤—በዊዕ፡ በዐ።

ብዒድ፤ ዶት፤ (በዐደ፡ ይብዕድ፡ ይብዐድ። ዐረ፡ በዒደ፡ ራቀ)፤ ማባድ፤ ባዕድ፤ ማድረግ፤ መለየት፡ መነጠል፤ ማራቅ፡ ማስገለል፤ መለወጥ፡ መቀየር፤ ሌላውን፡ በሌላ፡ ወይም፡ ያንን፡ አንዱን፤ እንደ፡ በትረ፡ ሙሴ። ዘአመ፡ በዐደ፡ ገጾ፡ እምቅድሜሁ፡ ለአቤሜሌክ። አኮ፡ መዩጥ፡ ርእሶ፡ ወብዒድ፡ እምፍጥረቱ፡ (አርእስተ፡ መዝ፡ ፴፫። መጽ፡ ምስ)። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ በበዐደ፡ ፈንታ፡ አብዐደ፡ ይላል፤ አያስኼም። ሰብአ፡ ከማነ፡ ይሬስይዎ፡ ወያብዕድዎ፡ ለምወልድ፡ (ቄር፡ ጸላ)።

በዓዲ፤ (ዲት፡ ድያን፡ ያት)፤ የሚለይ፡ የሚያርቅ፤ ባዕድ፡ የሚያደርግ።

አብዐደ፤ አስለየ፡ አስነጠለ፤ አስራቀ፤ ባዕድ፡ አስደረገ።

ተብዕደ፤ ተበዐደ፤ ተለየ፡ ተነጠለ፤ ራቀ፡ ወገደ፤ ባዕድ፡ ኾነ፤ ዝምድና፡ ዐጣ። ወረደ፡ እንዘ፡ ኢይትፈለጥ፡ እምህላዌሁ፤ ነገደ፡ እንዘ፡ ኢይትበዐድ፡ እምሥላሴሁ። ኢተበዐደ፡ ወኢተፈልጠ፡ በኵሉ፡ ግብሩ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ (ቅዳ፡ አፈ። ድጓ። ኤፍ፡ ፲)።

—፤ ተሻረ፤ ተለወጠ፡ ተቀየረ፤ ሌላ፡ ኾነ፡ ሌላ፡ ተባለ። ኢይትበዐድ፡ እምሚመቱ፡ ውስተ፡ ካልእ፡ ሚመት። ኢተበዐደ፡ እመለኮቱ፡ ዘእግዚ፡ ቃል። እስመ፡ ኢይትበዐድ፡ ዘእግዚ፡ ቃል፤ አላ፡ ለዝሉፉ፡ ውእቱ፡ ይሄሉ፡ (ቀሌ። ድጓ። ቄር፡ ጸላ። እስት)።

ብዑድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ዕድ)፤ የተለየ፡ ልዩ፤ ሌላ፡ ዐይነት፤ ሩቅ፡ ጥልቅ፤ ረቂቅ። ዘከመ፡ ተፈልጠ፡ ማእከለ፡ አሮን፡ ወማእከለ፡ ክርስቶስ፡ ብዑድ፡ ፈድፋደ፤ ከማሁ። ብዑዳን፡ ብዙኃን። ብዑድ፡ ሥን፡ ላሕይ። ብዑድ፡ እምኃሊና፡ (አፈ፡ ተ፲፭። ቄር፡ እስት። ቅዳ፡ ግሩ)።

ባዕድ፤ (ድት፡ ዳን፡ ዳት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፡ ቅጽልና፡ ጥሬ። በቁሙ፤ ልዩ፡ ሌላ፤ ነኪር። ባዕድ፡ ሰብእ። አልቦ፡ ባዕድ፡ ዘእንበሌሁ። ይዘግብ፡ ለባዕድ። በብሔረ፡ ባዕድ። ወቦ፡ ባዕዳንኒ። ወባዕዳትኒ፡ ብዙኃት፡ (ዘፀ፴፡ ፴፪። ዘዳ፲፡ ፴፭። ሚራ፲፱፡ ፱። ኤር፭፡ ፲፱። ግብ፲፯፡ ፴፱። ማር፲፭፡ ፵፭)።

ባዕድ፡ (ጥሬ፡ ዘር)፤ የፊደል፡ ስም፡ አገልጋይ፡ ፊደል፤ የጥሬ፡ ዘር፡ ተውሳክ፤ ከቅጽል፡ ከጥሬ፡ እየተጨመረ፡ መነሻ፡ ኹኖ፡ የሚነገር። ባዕድ፡ የሚኾኑ፡ ፊደላት፡ ዋንኞቹ፡ ደ—፱፡ ናቸው፤ አመተነ፤ ግእዛቸው፡ ብቻ፡ ስለ፡ ተነገረ፡ ከነ፡ በቀር፡ ካዕባቸው፡ ራብዓቸው፡ ሳድሳቸውና፡ ሳብዓቸው፡ ተለይቶ፡ አይቀርም። አ፡ የማድረግና፡ የማስደረግ፡ ልማድ፡ እየኾነ፡ በቀዳማይ፡ አንቀጽ፡ ይገባና፡ ወዲያው፡ ለጥሬው፡ ባዕድ፡ ይኾናል። (ማስረጃ)፤ ርእየ፡ አርአየ፤ አርኣያ። ከለለ፡ አከለለ፤ አክሊል። መሰለ፡ አምሰለ፤ አምሳል። ሰትዐ፡ አስትዐ፤ አስትዓ። ገዝአ፡ አግዝአ፤ እግዚእ። ለትሐ፡ አልትሐ፤ እልታሕ። ነገደ፡ አንገደ፤ እንግዳ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። መ፡ ባዕድ፡ ሲኾን፤ ቀደሰ፡ መቅደስ፤ ነበረ፡ መንበር፤ ደበለ፡ መድበል። ሙ፤ ውሕዘ፡ ሙሓዝ፤ ወፅአ፡ ሙፃእ፤ ወረደ፡ ሙራድ። ማ፤ አመረ፡ ማእምር፤ ሐበ፡ ማሕየብ፤ ሐረጸ፡ ማሕረጽ። ም፤ ገብረ፡ ምግባር፤ ሖረ፡ ምሕዋር፤ ቆመ፡ ምቅዋም። ሞ፤ ወሠረ፡ ሞሠርት፤ ወፈጠ፡ ሞፈጥ፤ ወፀፈ፡ ሞፀፍ፡ ይላል። ሙና፡ ሞ፡ ካዕብና፡ ሳብዕ፡ መኾናቸው፡ ወን፡ ስለ፡ ጐረዱ፡ ነውና፤ በወ፡ ከሚነሣ፡ ከወ፡ ግስ፡ በቀር፡ በሌላ፡ አይገኙም። ተ፡ ደግሞ፡ የመደረግና፡ የመደራረግ፡ ልማድ፡ እየኾነ፡ በቀዳማይ፡ አንቀጽ፡ ይገባና፡ እንደ፡ አ፡ ወዲያው፡ ለጥሬው፡ ባዕድ፡ ይኾናል፤ ይኸውም፡ ጥሬ፡ ዘር፡ ኹሉ፡ ከሚመስለው፡ እንጂ፡ ከማይመስለው፡ አንቀጽ፡ እንዳይወጣ፡ በግልጥ፡ ያስረዳል። (ማስረጃ)፤ ገሠጸ፡ ተገሠጸ፤ ተግሣጽ። ወለጠ፡ ተወለጠ፤ ተውላጥ። ሜጠ፡ ተመይጠ፤ ተምያጥ። ፈጸመ፡ ተፈጸመ፤ ተፍጻም። ቀረመ፡ ቀሠመ፡ ተቀርመ፡ ተቀሥመ፤ ተቅራም፡ ተቅሣም፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ታ፤ ሐጸ፡ ተሓጸ፤ ታሕጻጽ። ኀሠ፡ ተኀሠ፤ ታኅሣሥ። ኀመሰ፡ ተኀመሰ፤ ታኅማስ። ት፤ መከሐ፡ ተመክሐ፤ ትምክሕት። ሠለሰ፡ ተሠለሰ፤ ትሥልስት። ሠገወ፡ ተሠገወ፤ ትሥጉት። ደመረ፡ ተደመረ፤ ትድምርት። ወፈየ፡ ተወፈየ፤ ትውፊት፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ነ፤ ባዕድ፡ ሲኾን፤ በነ፡ ከሚነሣ፡ ከነ፡ ግስ፡ በቀር፡ በደጊመ፡ ቃል፡ ግስ፡ እየገባ፡ ከአ፡ ተለይቶ፡ ይቀርና፡ የጥሬ፡ መነሻ፡ ይሆናል።

(ማስረጃ) ፤ በልበለ ፡ አንበልበለ ፤ ነበልባል ። በስበሰ ፡ አንበስበሰ ፤ ነበስባስ ። ጐድጐደ ፡ አንጐድጐደ ፤ ነጐድጓድ ። ገርገረ ፡ ጐርጐረ ፤ አንገርገረ ፡ አንጐርጐረ ፤ ነገርጋር ፡ ነጐርጓር ። ቀጥቀጠ ፡ ቀልቀለ ፤ አንቀጥቀጠ ፡ አንቀልቀለ ፤ ነቀጥቃጥ ፡ ነቀልቃል ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። እንና ፡ እስተም ፡ በእ ፡ ምክንያት ፡ ልማድ ፡ እየኾኑ ፡ ይገቡና ፡ ለጥሬ ፡ ለቅጽል ፡ ባዕድ ፡ ይኾናሉ ፤ አን ፤ እንዳለና ፡ እን ፡ እየኾነ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ግስ ፡ ሲገባ ፤ በስበሰ ፡ አንበስበሰ ፤ እንበሳ ። ገለገ ፡ አንገለገ ፤ እንግልጋ ። ሶሰወ ፡ አንሶሰወ ፤ እንስሳ ። ጎገወ ፡ አንጎገወ ፤ እንጉግው ። ጌገየ ፡ አንጌገየ ፤ እንጌግይ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። የቀረውን ፡ በአንና ፡ በእን ፡ ተመልከት ፤ ከዚያ ፡ ተነግሯል ። አስተ ፡ እስት ፡ እየኾነ ፡ ሲገባ ፤ ነፍሰ ፡ አንፈሰ ፡ አስተንፈሰ ፤ እስትንፋስ ። ገብአ ፡ አግብአ ፡ አስተጋብአ ፤ እስትጉቡእ ። ረከበ ፡ አርከበ ፡ አስተርከበ ፤ እስትርኩብ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መ ፡ ደግሞ ፡ አን ፡ እየጐረደ ፡ አስተ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ፤ ይህም ፡ አስተፍሥሐ ፡ መስተፍሥሕ ፤ አስተመክሐ ፡ መስተመክሕ ፤ አስተስረየ ፡ መስተስርይ ፡ ምስትስራይ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

ቡዓዴ ፤ መለየት ፤ አለያየት ፤ ልዩነት ፡ ርሕቀት ። ሥላሴ ፡ ድሙር ፡ በኢቡዓዴ ፡ ወኢቱሳሔ ። አልቦ ፡ አመክንዮ ፡ ወኢቡዓዴ ፡ ለኀበ ፡ ዚአሁ ፡ ህላዌ ። ኅቡራን ፡ በኢቡዓዴ ፡ ወፅሙራን ፡ በኢቱሳሔ ። ኢውላጤ ፡ ዘእንበለ ፡ ቱስሕት ፡ ወኢቡዓዴ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ቅዳ ፡ ግሩ ፤ ቄር ። ሳታት) ።

ብዕድና ፤ ባዕድነት ፤ ልዩነት ፤ ውላጤ ። ዘእንበለ ፡ ኑፋቄ ፡ ወብዕድና ፡ (ቄር ፡ እስት) ።

ተባዐደ ፤ ተለያየ ፡ ተራራቀ ። ምስጢሩ ፡ ተብዕደ ፡ ተበዐደ ፡ ካለው ፡ ይገባል ፤ መለያየት ፡ የጋራ ፡ ነውና ። ገበርኩ ፡ ከመ ፡ አንቲ ፡ ትኩኒ ፡ እንቲአየ ፡ ወአንቲሰ ፡ ትትባዐዲ ፡ እምኔየ ፤ በከመ ፡ ተባዐዱ ፡ ሰዶም ፡ ወገሞራ ። ዘአልቦ ፡ ተባዕዶ ፡ (መቃ ፡ ገ፮ ። ስንክ ፡ ጥር፳) ።

አስተባዐደ ፤ አለያየ ፤ አራራቀ ፤ ነጣጠለ ፡ ከፋፈለ ። ያስተባዕድ ፡ ሥላሴ ፤ እፎ ፡ ያስተባዕዶ ፡ ለዘኢይትባዐድ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መስተባዕድ ፤ የሚለያይ ፤ የሚያራርቅ ፡ አራራቂ ።

ብዕዛ ፤ (ዛት ። ትግሬ ፡ በዕዛ) ፤ ሳላ ፡ የፍየል ፡ ዐይነት ፤ የዱር ፡ የበረሓ ፡ እንስሳ ፡ እንደ ፡ በኸር ፡ እንዳጋዘን ፡ ያለ ፡ ቀንዳም ፤ ቀንዱ ፡ ቀጫጭን ፡ ረዥም ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተካከለ ፤ በትር ፡ የሚመስል ። ቱልቱላ ፡ የሳላ ፡ ቀንድ ፤ እንደ ፡ እንቢልታ ፡ እንደ ፡ መለከት ፡ በአፍ ፡ የሚነፋ ፤ ወይም ፡ በሳላ ፡ ቀንድ ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ መለከት ፡ ንዋየ ፡ ማሕሌት ፤ የሚነፋ ፡ ኹሉ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቃጭል ፡ ጸናጽል ፡ ነጋሪት ፡ ይሉታል ። ቀርንና ፡ ብዕዛ ፡ በመጻሕፍት ፡ እንደሚገባቸው ፡ አልተፈቱም ፤ መላሾች ፡ ቀርንን ፡ ከበሮ ፡ ነጋሪት ፤ ብዕዛን ፡ እንቢልታ ፡ መለከት ፡ ብለውታል ፤ በበገናና ፡ በመሰንቆ ፡ በሌላውም ፡ ፈንታ ፡ ብዕዛ ፡ ተጥፎ ፡ ይገኛል ። በአቅርንት ፡ ወበብዕዛ ። አርጋኖን ፡ ወብዕዛ ። ቃለ ፡ ቃርን ፡ ወእንዚራ ፡ ወመሰንቆ ፡ ወብዕዛ ፡ ወማሕሌት ። ወምስሌሁ ፡ መዘምራን ፡ እለኒ ፡ በጸናጽል ፡ ወእለኒ ፡ በከበሮ ፡ ወእለኒ ፡ በብዕዛ ፡ ወበአቅርንት ፡ (፪ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ዳንኤ ፡ ፫ ። ፩ዜና ፡ ፲፫ ፡ ፰) ።

ብዕዛ ፡

ብዒል ፤ ሎት ፤ (ብዕለ ፡ ይብዕል ፤ አው ፡ በዐለ ፡ ይቤዕል ፡ ይብዐል ። ዕብ ፡ ባዐል ። ዐረ ፡ በዐለ ። ሱር ፡ ብዓል) ፤ መክበር ፡ መበልጠግ ፡ መጌትየት ፤ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ ማግኘት ፤ መላቅ ፡ መብለጥ ፤ በሀብት ፡ ማደግ ። ሚስት ፡ ማግባት ፤ ባል ፡ መኾን ። ነድይኒ ፡ ወብዒልኒ ፡ እምኀበ ፡ እግዚ ። ሠያጢ ፡ ወሰካሪ ፡ ኢይብዕል ። ዘይብዕለከ ። ምንት ፡ ይብዕላ ፡ ለጥበብ ። በከመ ፡ ይብዕል ፡ ወሬዛ ፡ ድንግለ ፡ (ሚራ ፲፩ ፡ ፲፬ ። ፲፱ ፡ ፩ ። ፳ ፡ ፱ ። ጥበ፰ ፡ ፭ ። ኢሳ፷፪ ፡ ፭) ። አካኼዱ ፡ በጥሕረና ፡ በጸዐለ ፡ መንገድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ በዐለ ፡ ይቤዕል ፤ በከመ ፡ ይቤዕል ፡ ሲል ፡ ይገኛል ። ኹለተኛም ፡ በብዕለ ፡ ፈንታ ፡ ተብዕለ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እለ ፡ ይትበዐላ ፡ ደርገ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፯) ።

ባዕል ፤ (ልት ፤ ብ ፡ አብዕልት) ፤ ቅጽልና ፡ ጥሬ ። ባለጠጋ ፡ ሀብታም ፤ ከበርቴ ፤ ጌታ ። ባዕል ፡ ደንጻዊ ። ብእሲት ፡ ክብርት ፡ ወባዕልት ። አብዕልትኒ ፡ ወነዳይኒ ። አግብአ ፡ ለአብዕልቲሃ ፡ (ሚራ፳፭ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ሐም፲፭ ። መዝ ፡ ፵፰ ። ጦቢ ፡ ፲፫) ። ባዕል ፡ ቅጽልና ፡ ጥሬ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በጥሬነቱ ፡ በዓልን ፡ ይመስላልና ፡ በበዓል ፡ ፈንታ ፡ ባዕል ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ጌታ ፡ ባለቤት ፤ ባል ፡ ማለት ፡ ነው ። ባዕለ ፡ ንዋይ ። ባዕለ ፡ ላሕም ። ባዕለ ፡ ቤት ። ባዕለ ፡ ብሔር ። ባዕለ ፡ ዕዳ ። ባዕለ ፡ ጸጋ ፡ (ዘሌ፳ ፡ ፳፱ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፳፰ ። ፳፪ ፡ ፯ ። ዘፍ፵፱ ፡ ፵፫ ። ኢሳ፳፬ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ መስ፳፰) ።

አብዕልተ ፡ ነውራት ፤ ነውረኞች ፤ ነውራሞች ፤ ባለብዙ ፡ ነውሮች ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፭) ።

አብዕልተ ፡ ኀጣውእ ፡ ንኡሳት ፤ ኀጢአተኞች ፤ ብዙ ፡ ጥቃቅን ፡ ኀጢአት ፡ የሚሠሩ ፡ (፩ ፡ ፭) ።

አብዕልተ ፡ ጉባኤ ፡ ቅድስት ፤ የጉባኤ ፡ ጌቶች ፡ ባለቤቶች ፤ ቅዱሳን ፡ አበው ፤ ሊቃውንት ።

ባዕላይ ፤ ባለብዙ ፡ ንዋይ ፤ ባለጠጋ ፤ ወይም ፡ ባለጠጎች ። ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ይነገራል ፤ ማእከላዊ ፡ ነው ። ኮንክ ፡ ከመ ፡ ነዳይ ፡ ሊባኖስ ፡ ክቡር ፡ ወልደ ፡ ባዕላይ ። ኢይምሕሮ ፡ ለነዳይ ፡ ወኢየኀፍሮ ፡ ለባዕ ላይ ። ባዕላይከኒ ፡ ኢአምኑ ፡ ወነዳያኒከኒ ፡ ኢሰምዑ ፡ (መዋሥ ። ድጓ) ።

ብዑል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ዕልት) ፤ የከበረ ፤ የበ ለጠገ ፤ የዘመነ ፡ የጌተየ ፤ ብዙ ፡ ገንዘብ ፡ ያለው ። ዕደው ፡ ብዑላን ። አንስት ፡ ብዑላት ። ሀገር ፡ ብዕልት ። አልቦ ፡ ብዕል ፡ ዘይፈደፍድ ፡ እምነፍስ ፤ ብዕልት ፡ (ሚራ ፵፬ ፡ ፮ ። ኢሳ፵፪ ፡ ፱ ። ፴፫ ፡ ፳ ። ፈላስ) ። በብዑል ፡ ፈ ንታ ፡ ባዕል ፤ በባዕል ፡ ፈንታ ፡ ብዑል ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ራእ፪ ፡ ፱ ። ፫ ፡ ፲፯) ።

ብዕል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ብልጥግና ፡ ባለጠ ግነት ፤ ክብር ፡ ድልብ ፤ ብዙ ፡ ገንዘብ ። ብዙኅ ፡ ብዕ ልየ ። ብዕል ፡ ዓለማዊት ። ብዕል ፡ ዘይትዐቀብ ፡ በ ኀበ ፡ ዘአጥረዮ ፡ (ኢዮ፴፭ ፡ ፳፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፰ ፡ ፭ ። መክ፭ ፡ ፲፪) ።

—፤ ምላት ፡ ስፋት ፤ ብዛት ፡ ብዙንት ። ብዕለ ፡ ስብሐ ቲሁ ። ብዕለ ፡ ጥበቢሁ ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፳፫ ። ፲፩ ፡ ፴፫) ።

አብዐለ ፤ አከበረ ፤ አስከበረ ፤ አበለጠገ ፤ ሰውን ፡ ባዕል ፡ ዕለትን ፡ በዓል ፡ አደረገ ። ቀሊል ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ያብዕሎ ፡ ለነዳይ ። እድ ፡ ጽኑዕ ፡ ብእሴ ፡ ያብዕል ። ቦ ፡ እለ ፡ ያብዕሉ ፡ ርእሰሙ ፡ (ሢራ፲፩ ፡ ፳፩ ። ምሳ፲ ፡ ፬ ። ፲፫ ፡ ፯) ። ተጋብኡ ፡ አይሁድ ፡ ከመ ፡ ያብዕሉ ፤ ወአብዐሉ ፡ ሰሙነ ፡ ዕለተ ። ዕለት ፡ ዘያብዕሉ ፡ ቦቱ ፡ ትንሣኤ ፡ ቅድስተ ። ባቲ ፡ ያብዕሉ ፡ ሮም ፡ በዓሎ ፡ ለእስጢፋኖስ ። ተዝካረ ፡ ዕረፍቱ ፡ ያብዕሉ ፡ ሶርያ ፡ (ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፵ ። ስንክ ፡ መስ፲፪ ። ጥር፲፭) ። በአብዐለ ፡ ፈንታ ፡ አስተብዐለ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። እለ ፡ ያስተብዕሉ ፡ (ይሁ ፡ ፲፯) ።

መብዐሊ ፤ **ዕል** ፤ የሚያከብር ፤ አክባሪ ። መ ብዐሊት ፡ (አርጋ ፡ ፬) ።

መብዐል ፤ (ብ ፡ መባዕላት ፡ ልት) ፤ ዙሓ ፡ ጠገራ ፤ ምዝምዝ ፡ ጥፍጥፍ ፤ የወርቅ ፡ የብር ፡ የ ንሐስ ፡ የብረት ፡ የማዕደናት ፡ ኹሉ ፤ ዘንጅር ፡ መንቈር ፤ ሰንሰለት ፡ እግር ፡ ብረት ። ወያስተዳልዉ ፡ ሎሙ ፡ መ ባዕላተ ፡ ለሰይጣን ፡ (ሔኖ ፡ ፶) ።

መብዐለ ፡ ሜክኖት ፤ መክደኛ ፤ እንደ ፡ ዙሓ ፡ ያለ ፡ የብረት ፡ መግላሊት ፡ (፬ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፯) ።

መብዕል ፤ **ምብዓል** ፤ (ላት) ፤ መክበሪያ ፤ ገንዘብ ፡ ማግኛ ፤ የብረት ፡ የዕንጨት ፡ የደንጊያ ፡ መሣ ሪያ ፡ እንደ ፡ ወፍጮ ፡ ያለ ። ኢትትአኀዝ ፡ ማሕረጸ ፡ ወኢመድሐ ፤ እስመ ፡ መብዕለ ፡ ነፍስ ፡ ውእቱ ። አ ዕይንቲሁ ፡ ይጤይቅ ፡ ሎሙ ፡ አምሳለ ፡ ምብዓል ፤ ወ ትጋሁኒ ፡ ከመ ፡ ያስተሣኒ ፡ ምብዓሎ ፡ ወምንዛቦ ፡ (ዘዳ፳ ፡ ፮ ። ሢራ ፡ ፴፰ ፡ ፳፰) ።

ቢያላ ፤ (ዕብ ፡ ብዑላ) ፤ ባል ፡ ያላት ፡ ሴት ፤ ባለባል ፤ ክብርት ፡ ብዕልት ። ምድርከሙኒ ፡ ቢያላ ፡ (ኢሳ፷፪ ፡ ፬) ።

በዓል ፤ (ብ ፡ አብዕልት ። ሴ ፡ በዓልት ፡ ታት) ፤ ምት ፡ ባል ፤ ሚስት ፡ ያለው ፡ ወንድ ፤ የቤት ፡ ገዥ ፡ አዛዥ ፡ ጌታ ፡ ባለቤት ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፮ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፫) ። (ግጥም ፤ መጥፎ ፡ ሚስት) ፡ ያውና ፡ እዚያ ፡ ማዶ ፡ በግ ፡ ይነዳል ፡ ሰው ፤ ታላየ ፡ ታልሰማ ፡ ባላህያ ፡ ነው ። ብእሲት ፡ በዓልተ ፡ ቤት ። ንኡሳት ፡ ያውስባ ፡ ወይትዋለዳ ፡ ወይኩና ፡ በዓልታተ ፡ ቤት ፡ (፫ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፯ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፲፬) ።

በዓለ ፡ እድ ፤ እጃም ፤ እጀኛ ፤ ባለእጅ ፤ እጀታ ፡ ያለው ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፤ ሠራተኛ ፡ ቀጥቃጭ ፤ ሌባ ።

በዓለ ፡ እቶን ፤ ጋጋሪ ፤ የሀገር ፡ ዐበዛ ፡ ባለ ወግ ፤ ጋግሮ ፡ የሚሸጥ ፡ ወይም ፡ የሚጋግር ፡ ብቻ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

በዓለ ፡ ቤት ፤ ባለቤት ፤ የቤት ፡ ጌታ ፤ ሠራዒ ፡ መጋቢ ፤ አሳዳሪ ፡ (ሉቃ፲፫ ፡ ፳፭) ።

በዓለ ፡ ጊዜ ፤ ዘመናይ ፤ ሹም ፡ ባለጠጋ ፡ ን ጉሥ ፤ እንደ ፡ ወደደ ፡ የሚያደርግ ። (ተረትና ፡ ግጥም ፡ ስላጤ ፡ ቴ) ፤ ዘመናይ ፡ ቅል ፡ ደንጊያ ፡ ይሰብራል ። ያን ፡ የጐሹን ፡ ገዳይ ፡ አበጀኹ ፡ ቢላችኹ ፤ ይህን ፡ ባለ ጊዜ ፡ ምን ፡ ትሉታላችኹ ።

በዓለ ፡ ውዴት ፤ ነገረ ፡ ሠሪ ፤ ከሳሽ ፡ ባለጋራ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭) ።

በዓለ ፡ ሕብር ፤ ባለቀለም ፤ ልብስ ፡ አቅላሚ ፤ ቀለም ፡ አግቢ ፤ ወይም ፡ ሸያጭ ፡ ቀማሚ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

በዓለ ፡ ሐመር ፤ መርከበኛ ፡ ባለመርከብ ፤ የ መርከብ ፡ አለቃ ፤ መሪ ፡ ቀዛፊ ፡ (ዮሴፍ) ።

በዓልተ ፡ የውሀት ፡ ወሰላም ፤ ገር ፡ ፍቅ ረኛ ፤ ቂም ፡ በቀል ፡ የሌላት ፡ (ፊልክ ፡ ፶፭) ።

በዓልተ ፡ ክልኤ ፡ ጸራይቅ ፤ ባለኹለት ፡ ጸሪቅ ፤ የጸናጽል ፡ ሻኵራ ፡ የሚመስል ፡ ፪ ፡ የናስ ፡ ቅጠል ፡ ያላት ፤ ከዚያ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ትርፍ ፡ ገንዘብ ፡ የሌላት ፤ ይህን ፡ ብሰጥ ፡ ምን ፡ እውጥ ፡ ሳትል ፡ ያንኑ ፡ ጨርሳ ፡ ከሙዳየ ፡ ምጽዋት ፡ ያገባች ፤ የድኻ ፡ ለጋስ ፡ ጨካኝ ፡ ቈራጥ ፡ ባልቴት ፡ (ፊልክ ፡ ሂ፱ ። ሉቃ፳፩ ፡ ፪) ።

በዓለ ፡ ኪን ፤ ተንኰለኛ ፤ ብልኀተኛ ፤ ተግባረ ፡ እድ ፡ ያለው ።

በዓለ ፡ ምድር ፤ ባለርስት ፤ ዐራሽ ፡ ቈፋሪ ፤ ጃን ፡ ገበር ፡ (ኢዮ፴፭ ፡ ፴፱) ።

በዓለ ፡ መዛግብት ፤ የገንዘብ ፡ ሹም ፤ ዕቃ ፡ ቤት ፡ ጠባቂ ፡ (ዮሴፍ) ።

በዓለ ፡ መንበር ፤ ባለወንበር ፤ መምህር ፡ ጳ ጳስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ።

በዓለ ፡ መጽሐፍ ፤ ባለመጣፍ ፤ ጸሐፊ ፡ ዐ ታሚ ፤ ሸያጭ ፤ ተርጓሚ ፡ የመጣፍ ፡ መምር ፡ (ዮሴፍ) ።

በዓለ ፡ ምሳሌ ፤ ባለተረት ፤ ምሳሌ ፡ ዐዋቂ ፤ ኹሉን ፡ በምሳሌ ፡ የሚናገር ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፴፬) ።

በዓለ ፡ ዕዳ ፤ አበዳሪ ፤ ወይም ፡ ተበዳሪ ፤ ዕዳ ፡ ከፋይ ፡ (ኢሳ፳፬ ፡ ፪) ።

በዓለ ፡ ጸብኅ ፤ ወጥ ፡ ቤት ፤ ወጥ ፡ ዐዋቂ ፡ ቀቃይ ፡ አብሳይ ፡ (ስንክ ፡ የካ፲፪) ።

በዓለ ፡ ርዴ ፤ ባላራጣ ፤ ገንዘቡን ፡ በወለድ ፡ የሚያበድር ፡ (ቄድር) ።

በዓለ ፡ ሰይፍ ፤ ዐራጅ ፤ ፈላጭ ፡ ቈራጭ ፡ ባለ ወግ ፤ ዳንዴ ፡ ወንበዴ ፡ (ስንክ ፡ የካ፮ ። ፊልክ) ።

በዓል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ የደስታ ፡ የዕረፍት ፡ ቀን ፤ ባመት ፡ በወር ፡ በሳምንት ፡ የሚከበር ፤ ያለፈ ፡ ነ ገር ፡ የሚታሰብበት ፡ ተዝካር ፤ ሕዝብ ፡ የበዓሉን ፡ ምስ ጢር ፡ እያሰበ ፡ ደስ ፡ ብሎትና ፡ ለብሶ ፡ አጊጦ ፡ የሚዘፍ ንበት ፡ የሚዘምርበት ፡ እልል ፡ የሚልበት ፤ ሽብሸባ ፡ ጭ ብጨባ ፡ ቀኒጽ ፡ ነፈርዓጽ ፡ የሚያደርግበት ፤ ሲያረግድ ፡ እስክታ ፡ ሲወርድ ፡ ባንገቱ ፡ የሚቀጭበት ፤ እንደ ፡ ጥጃ ፡ የሚፈንጭበት ። ደምፀ ፡ እለ ፡ ይገብሩ ፡ በዓለ ። ግበሩ ፡ በዓለ ፡ በትፍሥሕት ። በዓሎሙ ፡ ለአእዱግ ፡ ገዳም ። በዓላት ፡ እሙራት ። በዓለ ፡ ልደት ፡ ወበዓለ ፡ ጥም ቀት ። በዓላት ፡ ዘርሑቅ ፡ እምጽድቅ ፡ (መዝ ፡ ፵፩ ። ፻፲፯ ። ኢሳ፴፪ ፡ ፲፬ ። ፊ ፡ መ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱ ። ጥ በ፲፪) ።

በዓለ ፡ አርብዓ ፤ ዕርገት ፤ የትንሣኤ ፡ ፵ኛ ፡ (ሲኖዶ) ።

በዓለ ፡ ኀምሳ ፤ ጰራቅሊጦስ ፤ የትንሣኤ ፡ ፶ኛ ፡ (ድጓ) ።

በዓለ ፡ መርዓ ፤ ሰርግ ፤ የሙሽሮች ፡ በዓል ፡ (ራእ፲፱ ፡ ፱) ።

በዓላት ፡ ዐዋድያት ፤ የሚዞሩ ፤ የሚወጡና ፡ የሚወርዱ ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ የሚሉ ፤ ከነነዌ ፡ እስከ ፡ ምሕላ ፡ ድኅነት ፡ ያሉ ። መዘር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ መሐረም ፡ ነው ፡ (አዋል) ።

በዓል ፤ (ብ ፡ በዓሊም ፤ ጽርእ ፡ ወዕ ብራ) ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፡ ከነዓናውያን ፡ የሚያመልኩት ፤ ጌታ ፡ ማለት ፡ ነው ። ተቀንየ ፡ ለበዓል ፡ ወሰገደ ፡ ሎቱ ። ወገብረ ፡ ምሥዋዐ ፡ ለበዓል ። ተቀንየ ፡ ለበዓሊም ፡ ወሰገደ ፡ ሎሙ ። ወአምለኩ ፡ በዓሊመ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፴፩ ፡ ፴፪ ። ፳፪ ፡ ፶፬ ። መሳ፪ ፡ ፲፩) ።

ብዔል ፤ (ጽር ፡ ቤኤል ። ዕብ ፡ ባዓል) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፤ ሞአባውያን ፡ የሚያመል ኩት ። ብዔል ፡ ፌጎር ፤ ብዔል ፡ ጣዖቱ ፤ ፌጎር ፡ ሥር ዐቱ ። ፌጎርን ፡ ተመልከት ፡ (ዘኍ፳፭ ፡ ፫ ። ዘዳ፬ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፻፭) ።

ብዔል ፡ ዜቡል ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ወዐረ ፡ በዓል ፡ ዝቡል) ፤ የሰይጣን ፡ ስም ፤ ያጋንንት ፡ አለቃ ፤ ብዔል ፡ በዓል ፤ ዜቡል ፡ መንገድ ፡ ቤት ፤ በተገናኝ ፡ መሪ ፡ አሳዳሪ ፡ ባለቤት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ማቴ፲፪ ፡ ፳፬ ፡ ፳፯) ። በዝብል ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፤ የጕድፍ ፡ ጋኔን ፡ ልክ ስክስ ፤ ጕድፍ ፡ ሰራዊቱ ፡ ከሰማይ ፡ ተጠርጎ ፡ የወደቀ ፤ ጕድፋም ፡ ጨምላቃ ፡ የጕድፎች ፡ አለቃ ፡ ያሰኛል ። ምስ ጢሩ ፡ ከሐራውያ ፡ ይስማማል ፤ ዘበለንና ፡ ዜቡልን ፡ ተመልከት ።

ብዒር ፤ ሮት ፤ (በዐረ ፡ ይብዕር ፡ ይብ ዐር ። ዕብ ፡ ባዐር) ፤ ጨርሶ ፡ መብላት ፤ ማብላት ፡ ማቃጠል ፤ ከብትን ፡ እሳትን ፡ ወደ ፡ ሣርና ፡ ወደ ፡ ቋያ ፡ መስደድ ፡ መልቀቅ ። ሞኝ ፡ አላዋቂ ፡ መኾን ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ከብት ፡ እንስሳ ፡ መባል ። ማረስ ፡ መቈፈር ፤ መማስ ፡ መመንቀር ፤ መደደቅ ፡ መደንጐር ፤ ገብር ፡ ገበሬ ፡ መኾን ።

ብዕር ፤ ብዕራ ፤ ብዕራይ ፤ (ዕብ ፤ ብዒር ፤ ከብት ። ሱር ፡ ብዒራ ። ዐረ ፡ በዒር ፤ ገመል ፡ አጋሰስ) ፤ በሬ ፤ የቀንድ ፡ ከብት ፤ ተጠምዶ ፡ የሚያ ርስ ፡ የሚያሳርስ ። ሞኝ ፡ አላዋቂ ፤ እገሌ ፡ በሬ ፡ ነው ፡ እንዲሉ ። ብዕር ፡ ላንድ ፡ ብቻ ፤ ብዕራ ፡ ብዕራይ ፡ ላን ድም ፡ ለብዙም ፡ ይኾናል ፤ እንደ ፡ ሐራና ፡ እንደ ፡ ባዕ ላይ ፡ ነው ። አድግ ፡ ወእመሂ ፡ ብዕራ ። ፀምደ ፡ ብዕራ ። አርዑተ ፡ ብዕራ ። ተያፍን ፡ ወብዕራ ። መጺአ ፡ ዐቢይ ፡ ብዕራይ ፡ በልያሙ ። ብዕራይ ፡ ዘብርት ። ዘይቀ ሥፍ ፡ ብዕራዩሁ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፲ ። ኢሳ፭ ፡ ፲ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፩ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መስ፳፯ ። ሚራ፴፰ ፡ ፳፭) ።

ብዕር ፡

ብዕራዊ ፤ የበሬ ፤ በሬማ ፤ በሬያም ፡ ባለበሬ ፤ ዐራሽ ፡ ገበሬ ፤ ባሪያ ፡ ሎሌ ፡ ቅን ፡ አሽከር ፤ ተገዥ ፡ አገ ልጋይ ። ብእሲት ፡ ብዕራዊት ፡ ታስተፌሥሖ ፡ ለምታ ፡ (ሚራ፳፮ ፡ ፪) ።

አባዕር ፤ በሮች ፤ እንስሶች ፤ ሞኞች ፡ አላዋ ቆች ። አባዕር ፡ እለ ፡ ይወግኡ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ።

መብዕር ፤ (ብ ፡ መባዕር) ፤ ዐራሽ ፡ ቈፋሪ ። የበሬ ፡ ዕቃ ፤ ማረሻ ፡ መቈፈሪያ ፡ መደንጐሪያ ።

ምብዓር ፤ (ራት) ፤ መቈፈሪያ ፤ የርሻ ፡ የቍ ፋሮ ፡ መሣሪያ ።

(ጥ) **በዓት ፤—ዋሻ ፡ ፍርኵታ ፤—በዊእ ፡ በአ ፤ በአት ።**

(ባ) **በዓት** ፤ ባት፤ ከቋንቋ፡ እስከ፡ ተረከዝ ።

በዓታዊ ፤ ባታም፡ ባት፡ መልከም፤ ወይም፡ እግረ፡ ደንዳና፤ ደንባ፡ እግር ።

በጸወ፤—አንቀላፋ፤—በፀወ ።

በጺሕ፤ሖት፤(በጽሐ፡ ይበጽሕ፡ ይብጻሕ ። መጽአ፤ለጸቀ) ፤ መድረስ፤ መምጣት፡ መቅረብ፡ መለጠቅ፡ መንካት፤ ማግኘት፤ የእጅና፡ የእግር፡ የራስ፡ የመሌሊት ። ኑኁ፡ በጽሐ፡ ሰማየ ። ዘእንበለ፡ ይብጽሑ፡ ምድረ፡ ግብ ። በጽሐ፡ ብርሃንኪ ። ዘበጽሐ፡ እምኤዶም ። በጽሐ፡ ማኅፈርነ ። ይበጽሕ፡ ደመናተ፡ ርእሱ ። በጽሐቶሙ፡ አምሳል፡ ዘመሰሉ ። ዘበጽሐ፡ እምትድምርት፡ (ዳን፱፡ ፲፯ ። ፯፡ ፳፱ ። ኢሳ፷፡ ፩ ። ፷፫፡ ፩ ። ሚራ፳፱፡ ፳፯ ። ሕዝ፴፩፡ ፫ ። ፪ጴጥ፡ ፪፡ ፳፪ ። አቡሻ፡ ፴) ።

—፤ ማደግ፡ መጕልመስ፤ አካለ፡ መጠን፡ ማድረስ ። መኾን፡ መደረግ፤ መምላት፡ መፈጸም፡ መጨረስ፤ የትንቢት፡ የዘመን ። መርታት፤ ድል፡ መንሣት፤ የውጊያ፡ የሙግት ። እምከመ፡ ኢበጽሐ፡ ቃሉ፡ ወኢኮነ፡ በከመ፡ ይቤ ። በጽሐ፡ በከመ፡ ነገረ ። ከመ፡ ይብጻሕ፡ ቃለ፡ ነቢያት ። ዳዊትስ፡ ልህቀ፡ ወበጽሐ፡ መዋዕሊሁ፤ መላ፡ ተፈጸመ፡ (ዘዳ፲፰፡ ፳፪ ። ኩፋ፡ ፵ ። ማቴ፳፮፡ ፶፮ ። ፳፯ ። ፩ዜና፡ ፳፫፡ ፩) ። ጌጋይ፡ በዘኢይክሉ፡ በጺሖቶ ። አልቦ፡ እኩይ፡ ዘበጽሑ፡ ሎቱ ። ረታ፡ (ግብ፳፩፡ ፯፡ ፲፫) ።

—፤ መውጣት፤ ተለይቶ፡ መያዝ፡ መሰጠት፤ የዕፃ፡ የሹመት፡ የርስት፡ የቦታ፤ የመሰለው፡ ኹሉ ። ወበጽሐ፡ ዕፃ፡ ላዕለ፡ በትረ፡ ብንያም፡ (፩ነገ፡ ፲፡ ፳፡ ፳፩ ። ፲፱፡ ፵፩ ። ኢያ፲፰፡ ፲፩ ። ፲፱፡ ፩) ። ለከ፡ ይበጽሐከ፡ ርስታ ። መክፈልት፡ ቡርክት፡ በጽሐት፡ ለሴም፡ (ጦቢ፯፡ ፲፪ ። ኩፋ፡ ፰) ።

በጻሒ፤(ሒት፡ ሕያን፡ ያት) ፤ የሚደርስ፡ ደራሽ፤ መጪ ። በጻሕያን፡ ኀበ፡ ብጽሐቶሙ፡ (ግንዘ) ።

ብጹሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ጽሕት) ፤ የደረሰ፤ ያደገ፡ የጐለመሰ፤ የመላ፡ የተፈጸመ፡ ፍጹም ። ብጹሐ፡ አምጣን ። ብጽሕተ፡ አምጣን ። ብጹሓነ፡ አምጣን፡ እምዕሥራ፡ ዓመት፡ ወከሃ ። ብጹሓነ፡ ሠላሳ፡ ዓመት፡ (ኤፌ፬፡ ፲፫ ። ሲኖዶ ። ፩ዜና፡ ፳፫፡ ፫፡ ፳፬) ።

በጽሒ፡(ትግሬ) ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ውርዝው፤ ወሬዛ፡ ሕፃን፤ ብጹሐ፡ አምጣን ።

ብጹሕ፡ ውስተ፡ ትሩፍ፡ ክፍጹምነት፡ የደረሰ፤ በትሩፋት፡ የተፈጸመ፤ ባሕታዊ ።

ብጹሐ፡ መዋዕል ፤ ቀኑ፡ የደረሰ፤ ዕድሜ፡ የጠገበ፤ ዕለተ፡ ሞቱ፡ የቀረበ፤ አሮጌ፡ (፩ዜና፡ ፳፱፡ ፳፰) ።

ብጽሐት፡ (ታት) ፤ መድረስ፤ መምጣት፤ አደራረስ ። ብጽሐትከ፡ ኀቤየ ። ሶበ፡ አእመረ፡ ብጽሐቶሙ፡ እምቤተ፡ መቅደስ ። ጊዜ፡ ብጽሐተ፡ ሐጋይ ። መጽሐፍ፡ በጽሐት፡ ወአስተፍሥሐተኒ፡ በብጽሐታ፡ (ገድ፡ ተክ ። ዮሴፍ ። ፍ፡ ነ፡ ፲፡ ፮ ። ዮሴፍ) ።

—፤ ምርመራ፡ ፍተሻ፤ የተጣፈን፡ ቍጥር፡ ቀመርን፡ ገብቶ፡ ማየት፡ ድርሱን፡ ማግኘት፤ ማወቅ፡ መረዳት፡ (አቡሻ፡ ፱) ።

ብጽሕ፡ (ሓት) ፤ ድርሻ፡ ፈንታ፤ ክፍል፡ ዕድል ።

አብጽሐ ፤ አደረሰ፤ አመጣ፡ አቀረበ ። ወሰደኒ፡ ኢየሩሳሌም፡ ወአብጽሐኒ፡ ኀበ፡ አንቀጽ ። ያበጽሕዎ፡ እስከ፡ ደመና ። አብጻሕክዎ፡ ኀበ፡ ዘተመነየ፡ (ሕዝ፰፡ ፫ ። ሚራ፲፫፡ ፳፫ ። (ዮሴፍ) ።

—፤ አስረዳ፡ ገለጠ፤ አስታወቀ ። ለእመ፡ አብጻሕክሙ፡ ቢተ፡ ከመ፡ ቤል፡ ይበልዕ ። ወያበጽሕ፡ ሎሙ፡ ከመ፡ ውእቱ፡ ክርስቶስ፡ (ዳን፲፫፡ ፱ ። ግብ፱፡ ፳፪ ። ፲፯፡ ፫ ። ፲፰፡ ፳፰) ። በአብጽሐ፡ ፈንታ፡ አስተብጽሐ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው ። የኅሥሡ፡ ወያስተበጽሕ፡ ተስእሎተ፡ በእንቲኣየ፡ (አፈ፡ ድ፳፯) ። ኹለተኛም፡ አስተባጽሐ፡ ይላል፡ ባደራራጊ፤ አያሰኝም ። ይክልእ፡ አስተባጽሖ፡ ኀበ፡ እግዚ ። አስተባጽሖሙ፡ ኀቤሁ፡ (ፈልክ፡ ፩ ። ስንክ፡ ሚያ፲፰) ።

አብጻሒ፤ መብጽሒ፤ሕ ፤ የሚያደርስ፡ አድራሽ፤ ወሳጅ ። ምግባር፡ ዘመብጽሒት፡ ኀቤሃ፡ (ፈልክ፡ ፳፱) ።

ምብጻሕ፤(ሓት) ፤ መድረሻ፤ ማድረሻ፤ ማፍ፡ መጨረሻ፤ መግቢያ፡ ማረፊያ፡ መጠጊያ፡ (ገድ፡ ኪሮ ። ሔኖ፹፱፡ ፲፩) ።

ተበጽሐ ፤ ተዳረሰ፡ ተጋጠመ፡ ተገናኘ፤ አንድ፡ ኾነ ። እስከ፡ ይትባጽሖሙ፡ ወይዳደቅሙ፡ መፀተ፡ እግዚ ። ተባጽሖታ፡ ለልብ፡ ምስለ፡ እግዚ፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፪ ። ፊልክ፡ ፻፲) ።

—፤ ተካሰሰ፡ ተቈራኘ፤ ተማላ፤ ይዞ፡ ተያይዞ፡ ኼደ፤ ከዳኛ፡ ወሰደ፤ አደረሰ ። ተረታታ፡ ተነጣጠረ ። ወተባጽሕዎ፡ አይሁድ፡ ለጳውሎስ፡ ኀበ፡ ጋልዮስ፡ (ግብ፲፰፡ ፲፪ ። ፲፱፡ ፴፯ ። ማር፲፫፡ ፱ ። ሉቃ፲፪፡ ፶፰) ።

አስተበጽሐ ፤ አዳረሰ፡ አገናኘ፡ አጋጠመ፤ አረታታ፡ አነጣጠረ ።

ምስትብጻሕ ፤ መዳረሻ፡ መገናኛ፡ መጋጠሚያ፤ ጉባኤ፡ ሸንጎ ።

በጺል፤ሎት፤(በጸለ፡ ይቤጽል፡ ይብጽል ። ዐረ፡ በጸለ ። ዕብ፡ ፋጼል) ፤ መላጥ፡ መምለጥ፡ መቅረፍ፤ መሸልቀቅ፡ መግፈፍ፡ መገሸለጥ፤ መበጨቅ፡ መጋጥ፡ መንጨት፤ መሳብ፡ መጕተት ። ከለባት፡ ይቤጽልዎሙ፡ (ኤር፲፭፡ ፫) ።

ተበጽለ ፤ ተላጠ፡ ተመለጠ፤ ተበጨቀ፡ ተቈረጠ ። ተቀሥፈ፡ እስከ፡ ተብጽለ፡ አነዳ፡ ማእሱ ። ይትቤጸል፡ ማእስየ፡ ምስለ፡ ሥጋየ ። ሰሐብዎ፡ ዲበ፡

ለእባን ፡ በሊኃት ፡ እስከ ፡ ይትቤጻል ፡ ሥጋሁ ፡ (ሰ ንክ ፡ ሠኔ፭ ። ሐምሮ፩ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፳ ። መጽ ፡ ምስ) ።

(ጥ) **ብጻል ፤ (ላት) ፤** ልጥ ፡ ቅርፍት ፤ ቅራፊ ፡ ብ ጫቂ ፡ ብጭቅጫቂ ፤ ፅላቂ ፡ ብጣሽ ፡ ቍራጭ ። ረከብኩ ፡ ብጻላቲሃ ፡ ወአጽርቅቲሃ ፡ (ኤር ፡ ፲፫ ፡ ፯) ።

በጻል ፤ (ዐረ ፡ በጻል ። ዕብ ፡ ባጻል ። ሱር ፡ ቤጽላ) ፤ ቀይ ፡ ሽንኩርት ፤ የቀይ ፡ ሽንኩርት ፡ ዐይነት ፡ የሚላጥ ፡ የሚመለጥ ፤ ኹለንተናው ፡ ተልጦ ፡ የሚያልቅ ፡ የሚሸለቀቅ ። ኢይበርኩ ፡ ላዕለ ፡ በጻል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

በጽዐ ፤ — ብጽዐት ፡ ገባ ፤ — በፂዕ ፡ በ ፅዐ ።

በጼቃ ፤ (ዐረ ፡ ቡጻቅ ። ዕብ ፡ ባጼቅ ፤ ሊጥ ፡ ቡሖ) ፤ ነጭ ፡ ደንጊያ ፡ በረቅ ፤ ብሖ ፡ ብሕክ ፤ ጠመኔ ፤ ኖራ ፡ የሚመስል ። ከመ ፡ ርእየተ ፡ በጼቃ ፡ (አዋል) ። ባዜቃን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ሞክሼ ፡ ነው ።

በፂው ፤ ዎት ፤ (በፀወ ፡ ይበፁ ፡ ይብፁ ። ዕብ ፡ ባጤእ ፤ ነበበ ። ዐረ ፡ በጡአ ፤ ኖመ) ፤ ማሸለብ ፡ ማንቀላፋት ፤ መተኛት ፡ መጋደም ፡ ጢ ፡ ብሎ ፡ መዘርጋት ። መቃዠት ፡ መቀባጠር ፤ መጫዎት ፡ ማቧለት ፡ ያልኾነ ፡ ነገር ፡ መናገር ። ብላዕ ፡ ማዕረ ፡ ወልበስ ፡ ማ ዕረ ፡ ወብፁ ፡ ዲበ ፡ ማዕር ፡ (ፈልክ ፡ ፳፯) ። ነፀወን ፡ እይ ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ብፃው ፤ (ዋት) ፤ እንቅልፍ ፡ እንጕልቻ ፤ ቅ ዠት ፤ ጨዎታ ፡ ቧልት ፡ አለውቀት ። ከደኖን ፡ ለቀራን ብቲከ ፡ በብፃወ ፡ ኅጣውእ ። ወእመኒ ፡ መጽአኒ ፡ ብ ፃው ፡ ለአፅርዖ ፡ ጸሎት ፡ እንቅልፍ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አ ርጋ ፡ ፪) ። ወለእመኒ ፡ አእመርዎሙ ፡ እከዮሙ ፡ ይ ብሉ ፡ በብፃው ፡ ገበርነ ፤ ጨዎታ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፲፱) ።

ምብፃው ፤ መኝታ ፡ መተኛ ፡ ማስተኛ ፡ ቦታ ፤ መደብ ፡ ዐልጋ ። ለእመ ፡ ረከብከ ፡ ብእሲተ ፡ በውስተ ፡ ምብፃውከ ፡ (ፈልክ ፡ ፪፻፫) ።

በፂዕ ፤ ዖት ፤ (በፅዐ ፡ ይበፅዕ ፡ ይብፃዕ ። ዕብ ፡ ባፃዕ ። ዐረ ፡ በፀዐ ፤ ቤጸ) ፤ መቍረጥ ፡ መወ ሰን ፤ መገምገም ፤ መገመት ፡ ይህን ፡ ያኽል ፡ ማለት ፤ የ ዋጋ ፡ የስለት ። በቁሙ ፡ መብፃት ፡ ብፅዐት ፡ መግባት ፤ በገንዘብ ፡ በመሥዕት ፡ ወይም ፡ በራስ ፡ በሰውነት ፡ መ ሳል ፤ ይህን ፡ እሰጣለኹ ፡ እንዲህ ፡ አደርጋለኹ ፡ ማለት ፤ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ውሉ ፡ ራስን ፡ ገንዘብን ፡ መቀ ደስ ፡ መለየት ፤ ለባለቤቱ ፡ ማቅረብ ፡ መስጠት ፤ የተናገሩ ትን ፡ መፈጸም ። ይበፅዕ ፡ ሜጦ ፡ ካህን ፡ ወበከመ ፡ በ ፀያ ፡ ከማሁ ፡ ይከውን ። ወእመ ፡ በፀዐ ፡ ብእሲ ፡ ቤቶ ፡ ለእግዚ ፡ ወቀደሳ ። ዘበፀዐ ፡ ብፅዐተ ። በፃዕከ ፡ ሊተ ፡ ብፅዐተ ። እንበለ ፡ ትብፃዕ ፡ አስተዳሉ ፡ ብፅዐ ቲከ ። እመ ፡ ኢበፃዕኩ ፡ ለኢየሩሳሌም ። በፃዕነ ፡ ን ጹም ። በፃዕከ ፡ ትሕንጽ ። ብእሲት ፡ ዘበፅዐት ፡ ከመ ፡ ኢትትወሰብ ። ዘበፅዐት ፡ ርእሳ ፡ ለእግዚአብሔር ፤ (ዘሌ፳፯ ፡ ፲፪ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፴፭ ፡ ፳፱ ። ዘፍ፴፭ ፡ ፲፫ ። ሚ ራ፲፰ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፻፴፯ ። ፭ዕዝ ፡ ፰ ፡ ፵፱ ። ፱ ፡ ፵፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፲፯ ። ፯ ፡ ፲፪) ።

አብፅዐ ፤ (አድራጊ) ፤ አከበረ ፡ አመሰገነ ፡ መረቀ ፤ አደነቀ ፤ ደስ ፡ አሰኘ ፡ በብፅዐት ፡ ሥራ ። ያበ ፅዮ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። አብፅዮ ፡ በሠናይ ፡ ሰርጐ ። በ ዘያበፅዕ ፡ ሰብአ ፡ (መዝ ፡ ፵ ። ሚራ፵፩ ፡ ፯ ። ሮሜ፬ ፡ ፮—፱) ።

አብፅዐ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስከበረ ፡ አስመሰ ገነ ፤ አስመረቀ ፡ አስደነቀ ፡ ብፁዕ ፡ አሰኘ ፡ ራሱን ። አብ ፃዕኩ ፡ አነኒ ። እመኒ ፡ ብዙኀ ፡ አብፃዕኩ ፡ ርእስየ ፡ በ ኀቤከ ፡ ወዐርገት ፡ ጸሎትየ ፡ ቅድሜከ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፲፭ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲ ፡ ፲፪) ። በአብፅዐ ፡ ፈንታ ፡ አስተብፅዐ ፡ ይ ላል ፤ ፍችው ፡ አድራጊነት ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ላይኛው ። ተሰዐቱ ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ አስተብፃዕክዎሙ ። ያስተ በፅዕ ፡ ደኃሪቶሙ ፡ ለጻድቃን ። ያስተበፅዑኒ ፡ ኵሉ ፡ ትውልድ ። ናስተበፅዖሙ ፡ ለእለ ፡ ተዐገሡ ፡ (ሚራ ፳፭ ፡ ፯ ። ጥበ፪ ፡ ፲፮ ። ሉቃ፩ ፡ ፵፰ ። ያዕ፭ ፡ ፲፩) ።

አስተብፅዐ ፤ (አድራጊ) ፤ አከበረ ፡ አመሰ ገነ ፡ አደነቀ ። ጥቅስ ፡ እንዳለፈው ፡ ነው ። አስተብፅዑ ፡ ነፍስተ ፡ ዓሣ ፡ (ቅኔ) ።

ተበፅዐ ፤ ተቈረጠ ፤ ተገመገመ ። ተለየ ፡ ተቀ ደሰ ፤ ከበረ ፡ ተመሰገነ ፤ ተመረቀ ፡ ብፁዕ ፡ ተባለ ። ተበ ፅዐ ፡ ኢዮብ ። ዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ዘይትዌደስ ፡ ወይትበ ፃዕ ። እምካልኣኒሁ ፡ ዘተበፅዐ ። ሰላም ፡ ለአእጋሪከ ፡ ዘተወደሳ ፡ ወተበፅዓ ፡ (አፈ ፡ ተ፳ ። ፈላስ ። ስንክ ፡ ሐ ምሮ፩ ። ጥር፩ ። ደራሲ) ። በተበፅዐ ፡ ፈንታ ፡ አብፅዐ ፡ ይ ላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አይቴኑ ፡ አብፅዖት ከሙ ፡ (ገላ፬ ፡ ፲፭) ።

ብፁዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ዕዕት) ፤ ብፅዐት ፡ የ ገባ ፡ ባለብፅዐት ፤ የብፅዐት ፡ ልጅ ፡ የብፅዐት ፡ ገንዘብ ። ሖሩ ፡ ዘብፁዕ ፡ ዘበፅዑ ፡ መሀይምናን ፡ (ሃይ ፡ አበ፫) ። በቁሙ ፡ የታመነ ፡ የተመሰገነ ፤ ሥራውና ፡ ልቡ ፡ የቀና ፤ የተከናወነ ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ፡ ምሩቅ ፤ ቡሩክ ፡ ቅዱስ ፤ ጻድቅ ፡ ቸር ፤ ብእሴ ፡ እግዚአብሔር ፤ እንደ ፡ ኢዮብና ፡ እንደ ፡ አብርሃም ፡ እንደ ፡ ዳዊት ፡ ያለ ። ብፁዕ ፡ ብእሲ ፡ ዘኢሖረ ፡ በምክረ ፡ ረሲዓን ። ብፁዕ ፡ ረሰይከኒ ። ኢ ትበሉ ፡ ብፁዕ ፡ ዘእንበለ ፡ ትርአይ ፡ ደኃሪቶ ። ብፅ ዕት ፡ ነፍስ ፡ እንተ ፡ ትፈርሆ ፡ ለእግዚ ። ብፁዓን ፡ ነዳ ያን ፡ በመንፈስ ፡ (መዝ ፡ ፩ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፪ ፡ ፲፱ ። ሚ ራ፲፩ ፡ ፳፰ ። ፴፩ ፡ ፲፯ ። ማቴ፭ ፡ ፫—፲፩) ። ስምንቱ ፡ ማእከላዊ ፡ ነው ፤ ከንጹሕ ፡ በላይ ፡ ከቅዱስ ፡ በታች ፤ ስለዚህ ፡ ለፈጣሪ ፡ ሳይቀር ፡ ለወጣኒና ፡ ለፍጹም ፡ ለ ኹሉ ፡ ይኾናል ። ለብፁዕ ፡ እግዚአብሔር ፡ (፩ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፲፩) ።

ብፁዓዊ ፤ የብፁዕ ፡ ወገን ፡ ንጹሕ ፤ ወጣኒ ፡ መንፈሳዊ ፤ ወይም ፡ ብፁዕ ፡ የተባለ ፡ ብፁዕንት ፡ ያለው ፡ ማእከላዊ ፤ ፍጹም ፡ ቅዱስ ። ብፁዓዊ ፡ ተከለ ፡ ሃይማ

ዖት ። አሐዱ ፡ እምብፁዓውያን ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ፊ ልክ ፡ ፷) ።

ብፅዐት ፤ (ታት) ፤ መሳል ፤ ብፁዕ ፡ መባል ። ስለት ፡ የስለት ፡ ገንዘብ ፤ የብፅዐት ፡ ሥራ ። ኢታጕንዲ ፡ ውሂበ ፡ ብፅዐትከ ። ፍዲ ፡ ብፅዐተከ ። ብፅዐተ ፡ ሐይ ወትየ ። መሥዋዕት ፡ ዘዘልፍ ፡ ወዘብፅዐት ። ብፅ ዐት ፡ ቦሙ ። በእንተ ፡ ብፅዐታት ። አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘትትዌከፍ ፡ ብፅዐታተ ፡ ወዓሥራተ ፡ (ሚራ፲፰ ፡ ፳፪ ። ናሖ፪ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፵፩ ። ዮዲ፬ ፡ ፲፬ ። ግብ፲፰ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰ ። ማር ፡ ይሥ) ። ብፅዐትና ፡ ብልኅ ፡ ባማ ርኛ ፡ ይተባበራሉ ፤ ስለት ፡ በመባል ። (ሙሾ ፤ ልጇ፷ ፡ በስይፍ ፡ ያለቋባት) ፤ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ ገንዘብ ፡ አትንኩ ፡ ስላችኹ ፡ ምነዋ ፡ ልጆቼ ፡ ስለት ፡ የበላችኹ ።

ብፅዕና ፤ ብፁዕነት ፤ ክብር ፡ ምስጋና ፡ ቅድ ስና ። ብፁዓን ፡ እሙንቱ ፡ ወዓዲ ፡ ለነሂ ፡ ብፅዕና ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ። በብፅዐት ፡ ፈንታ ፡ ብፅዕና ፡ ብፅዕናት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ብፅዕናት ፡ ወብሹርናት ፡ (ቀሌ) ።

ብፅዕ ፤ (ዓት) ፤ ክብር ፡ ምስጋና ፤ ብፁዕ ፡ ማ ለት ፤ መባል ፤ የቡራኬ ፡ ቃል ። ጴጥሮስ ፡ ረከበ ፡ ብፅዐ ፡ እምኀበ ፡ መድኅን ፤ ወይቤሎ ፡ ብፁዕ ፡ አንተ ። ወ ሀበ ፡ እግዚ ፡ ለእሉኒ ፡ ብፅዐ ፤ በብሂሎቱ ፡ ብፁዓን ፡ መሓርያን ፡ (ቀሌ ። ፊልክ ፡ ፶፩) ።

ብፅዓን ፤ (ናት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ክብር ፡ ምስ ጋና ። ብፅዓን ፡ ወፍሥሓ ፡ ለክሙ ። ቃላተ ፡ ብፅዓን ። ብፅዓን ፡ ይደልዎ ፡ ለገብር ፡ ምእመን ። የንጥእ ፡ ብ ፅዓነ ፡ እንተ ፡ ተብህለት ፡ ለሕዙናን ። ታወሥእሙ ፡ ለኀሩያን ፡ በቃለ ፡ ብፅዓን ፡ (ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፮ ። ፊ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ፊልክ ፡ ፸፬ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ።

በቂው ፤ ዎት ፤ (በቀወ ፡ ይበቁ ፡ ይብቁ ። ዐረ ፡ በቀ ። ዕብ ፡ ባቃዕ ፤ ከፈተ) ፤ መክፈት ፤ መ ለቀቅ ፤ ክፍት ፡ መኾን ፡ ዋሻ ፡ መምሰል ፤ ለመጕረሥ ፡ ለመክተት ፤ የአፍ ፡ የጕድጓድ ። በቀወት ፡ ምድር ፡ ወ ውኅጠቶ ፡ ለዳታን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ አብቀወት ፡ ይ ላል ፤ አያስኼም ፡ (መዝ ፡ ፻፭) ። ለቀወን ፡ እይ ።

ብቅው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ቁት) ፤ የተከፈተ ፡ የተለቀቀ ፤ ክፍት ፡ ልቅ ፤ ለቃቃ ፤ አፌ ፡ ሰፊ ። ብቅው ፡ ለውኂጥ ። ብቅወ ፡ ጕርዔ ፡ ወአፍ ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ደራሲ) ።

ብቅወት ፤ መክፈት ፤ አከፋፈት ፤ ክፍትነት ።

ብቃው ፤ አፍ ፤ ክፍቱ ፡ ዋሻው ፡ የሚጮኸው ፡ የሚናገረው ።

አብቃው ፤ አፎች ፡ ላይኛውና ፡ ታችኛው ፡ ክ ፍል ፤ ብቃውና ፡ አብቃው ፡ ክንፈር ፡ ከናፍር ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ትከሥት ፡ አብቃዊሁ ፡ ወታኬልሖ ፡ (ቅዳ ፡ አት) ።

አብቀወ ፤ ከፈተ ፤ ለቀቀ ። አስከፈተ ፤ ከፈት ፡ አለ ። አብቁ ፡ አፉከ ፡ ወብላዕ ። ወመብዝኀቶሙ ፡ ኢ ክህሉ ፡ ያብቅዉ ፡ አፉሆሙ ፡ ለበሊዕ ። አብቀዉ ፡ አፉሆሙ ፡ ላዕሌየ ። ነዳይ ፡ ሶበ ፡ ይስእል ፡ ያበቁ ፡ አፉሁ ፡ እስከ ፡ እዘኒሁ ። አብቀዉ ፡ ውስተ ፡ ነፋስ ። አብቅዋ ፡ ለገዳም ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፰ ። ዮሴፍ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ሚራ፳፩ ፡ ፩ ። ኤር፲፬ ፡ ፮ ። ሔኖ፲ ፡ ፬) ።

አንበሕቀወ ፤ አብቀወ ፤ በሕቁ ፡ አዛጋ ፡ አፋ ሸገ ፤ አፉን ፡ አለልክ ፡ ከፈተ ። ወይም ፡ ተከፈተ ፡ ተለ ቀቀ ፤ በግድ ፡ በቀስመን ፡ በውድና ፡ በፈቃድ ፡ ሳይኾን ። ሕ ፡ ከሕቀ ፡ መጥቶ ፡ ስሯጽ ፡ ኹኗል ፤ ስለዚህ ፡ የበሕቁ ፡ ምስጢር ፡ አለበት ።

ነበሕቃው ፤ ፍሽጊያ ፤ የአፍ ፡ አከፋፈት ፤ ከ ፈታ ፡ ክፍቻ ፡ ለቀቃ ።

(ፕ) **በቅሎ ፤ ሎት ፤ (በቀለ ፡ ይቤቅል ፡ ይበ ቅል ። ዐረ ፡ በቀረ ። ዕብ ፡ ባቄር) ፤** መመርመር ፡ መጠየቅ ፤ ግፍን ፡ በደልን ፡ መርምሮ ፡ ማወቅ ፤ ማሰብ ፡ መቍጠር ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ መበቀል ፡ መቀየም ፤ መቅ ጣት ፤ ፍዳውን ፡ መስጠት ፡ ማስበበት ። በለበቅ ፡ በጨን ገር ፡ መግረፍ ፤ ማስለፍለፍ ፤ የሕፃንና ፡ የቤተ ፡ ሰብ ፡ ቅ ጣት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በበቀለ ፡ ፈንታ ፡ አብቀለ ፡ ተበ ቀለ ፡ ይላል ፡ ባስደራጊና ፡ በተደራጊ ፡ አንቀጽ ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያስኼም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ሳብ ዕተ ፡ በቀለ ፡ ያበቅል ። ዮጊ ፡ ኢትክል ፡ ተበቅሎቶ ፡ ለዘአበሰ ። ዘይትቤቀሎሙ ፡ ለጻላእቱ ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፲፭ ። ሚራ፯ ፡ ፯ ። ፴ ፡ ፯) ።

በቃሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚበ ቀል ፡ ተበቃይ ፤ ቂመኛ ፡ ደም ፡ መላሽ ፡ ብድር ፡ ከፋይ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ እንዳማርኛው ፡ ተበቃሊ ፡ ይላል ። እ ግዚ ፡ ተበቃሊ ፡ ለእለ ፡ ይትገፍዑ ፡ እምእደ ፡ ገፋዕ ያኒሆሙ ። ይገፍዖ ፡ እግዚ ፡ ለገፋዒ ፡ ወይትቤቀሎ ፡ ለተበቃሊ ፡ (መቃ ፡ ገ፮ ። ቀሌ) ።

በቀል ፤ (ላት) ፤ በቂሙ ፤ ቅጣት ፡ የከፉ ፡ ብ ድራት ፤ ዕዳ ፡ ፍዳ ፤ ቂም ፡ ደም ። እትቤቀሎሙ ፡ አር ባዕተ ፡ በቀለ ። እትቤቀል ፡ በቀለ ፡ ህየንተ ፡ አዕይን ትየ ። ከመ ፡ ያግብኡ ፡ በቀለ ፡ እምኀበ ፡ እግዚ ፡ ለም ድያም ። በቀለ ፡ እኍሁ ፡ (ኤር፲፭ ፡ ፫ ። መሳ፲፮ ፡ ፳፰ ። ዘኍ፴፩ ፡ ፫ ። ፪ነገ ፡ ፫ ፡ ፳፯) ።

በቀለ ፤ (ዐቢይ ፡ አገባብ) ፤ ስለ ፤ ፈንታ ። ብፁዕ ፡ ዘይትቤቀለኪ ፡ በቀለ ፡ ተበቀልክነ ፡ (መዝ ፡ ፻፴፮) ። ዕር፲፱ ፡ ቍ፷፱) ።

አበቀለ ፤ አስተበቀለ ፤ አስበቀለ ፤ በቀል ፡ አስመለሰ ፤ እንዲበቀሉ ፡ አደረገ ።

መበቅል ፤ መስተበቅል ፤ የሚበቀል ፡ የሚ ያስበቅል ፤ ተበቃይ ፡ አስበቃይ ። እግዚ ፡ ቀናኢ ፡ ወመ ስተበቅል ፡ (ናሖ፩ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፺፫ ። ፩ተሰ ፡ ፬ ፡ ፮ ። ዲድ ፡ ፬) ።

ተበቀለ ፤ ተጠየቀ ፡ ተመረመረ ፤ ተሠፋ ፡ ተቀጣ ፤ ፍርድ ፡ ለበሰ ።

በቅል ፤ ልት ፤ (ዐረ ፡ በቅል ። ዕብ ፡ ፌሬድ) ፤ በቅሎ ፤ አጋሰስ ፤ ከህያ ፡ ከፈረስ ፡ የሚዲቀል ፡ አባቱ ፡ አህያ ፡ እናቱ ፡ ፈረስ ። ተባቱና ፡ እንስቱ ፡ ዘር ፡ ለመስጠትና ፡ ለመቀበል ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ የማይገጥሙ ፡ የማይስማሙ ፡ እጅግ ፡ ቅብጥብጦች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ መውለድና ፡ መርባት ፡ የላቸውም ፤ ሲገናኙ ፡ ግን ፡ ይወልዳሉ ፤ አንድ ፡ የሰላሌ ፡ ሰው ፡ በቅሎው ፡ ወልዳ ፡ ላዔ ፡ ምኒልክ ፡ ከነግልገሏ ፡ አምጥቶ ፡ እንዳሳየ ። ፍችው ፡ መስተበቅል ፤ አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ ግን ፡ ሐዲስ ፡ ቡቃያ ፡ ይሉታል ፤ ከጥንት ፡ ያልነበረ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ተረትና ፡ ቅኔ) ፤ በቅሎ ፡ ቢወልዲት ፡ እንጂ ፡ አትወልድ ። እኔም ፡ እንዳላማ ፡ ልቁም ፡ ዐዋጅ ፡ ሲነገር ፤ ምንይልኽ ፡ ሰብአ ፡ ሺዋ ፡ ቅኔ ፡ ተዘርቶ ፡ በቅሎ ፡ ቢቀር ። ኢትኩኑ ፡ ከመ ፡ ፈረስ ፡ ወበቅል ፡ (መዝ ፡ ፴፩) ።

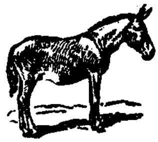

በቅል ፡

አብቅል ፤ (ልት) ፤ በቅሎች ፤ አባቅልቶች ፡ አጋሰሶች ። ፈነወ ፡ ዐሥርተ ፡ አብቅለ ፡ (ዘፍ፵፭ ፡ ፳፫) ።

መስተበቅል ፤ ባለበቅሎ ፤ በቅሎ ፡ የሚያረባ ፡ የሚሼጥ ፡ የሚያከራይ ፤ ወይም ፡ ለንጉ ፡ ባልደራስ ፡ በቅሎ ፡ ጠባቂ ። አዘዘ ፡ ያምጽኡ ፡ አልባሰ ፡ ክህነት ፡ ምኩሐ ፡ ወመስተበቅለ ፥ ወበትረ ፡ ክህነት ፤ ወአመ ፡ ሳኒታ ፡ አምጽአ ፡ በቅለ ፡ ወዙሎ ፡ ዘይትፈቀድ ፡ ለፍኖት ፡ ወአጽዐኖ ፡ ለአባ ፡ አትናቴዎስ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፱) ።

በቅል ፤ (ሱማሌ ፡ ሐረር ፡ ጕራጌ) ፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ መቶ ። ሸማኖችና ፡ ዝሐ ፡ አዝጊዎች ፡ ወይም ፡ ድር ፡ አድሪዎች ፡ መቶውን ፡ ጥንድ ፡ አንድ ፡ በቅል ፡ እንዲሉት ።

በቍል ፤ ሎት ፤ (በቈለ ፡ ይበቍል ፡ ይብቍል ። ዐረ ፡ በቀለ) ፤ መብቀል ፡ ማጕንቈል ፤ ከፈር ፡ ከመሬት ፡ መዛመድ ፡ መዋሐድ ፤ መጽደቅ ፡ ሥርን ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ቅጠልን ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ መስደድ ፤ መፀነስ ፡ መቋጠር ፡ መወለድ ፡ መፈጠር ፤ መሥረጽ ፡ መውጣት ። ይበቍል ፡ ውስቴቱ ፡ ሣዕር ፡ ወምክ ። ኢበቈለ ፡ ሥርዎሙ ። ይበቍል ፡ ከነፊሆሙ ። ይበቍሉ ፡ ከመ ፡ ሣዕር ። ሦክ ፡ ወአሜከላ ፡ ይብቍልከ ፡ (ኢሳ፭ ፡ ፮ ። ፵ ፡ ፳፬ ፡ ፴፭ ። ፺፩ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፫ ። ዘፍ፫ ፡ ፲፰) ።

በቋሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ ቈልት) ፤ የሚበቅል ፡ የሚሠርጽ ፤ በቃይ ፤ ዘር ፡ ቅንጣት ።

አብቈለ ፤ አበቀለ ፤ አጸደቀ ፤ ቡቃያ ፡ አወጣ ፤ አቀጠለ ፤ በራሱ ፡ በጕኑ ። ለታብቍል ፡ ምድር ፡ ሐመልማለ ፡ ሣዕር ። አብቈልኩ ፡ ሥርውየ ። አብቍሉ ፡ ጽጌክሙ ፡ ከመ ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ። ዘኢያብቈለ ፡ ቀርነ ፡ ወጽፍረ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፩ ። ሢራ፳፬ ፡ ፲፪ ። ፴፱ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፷፰) ።

አብቈለ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስበቀለ ፤ እንዲያበቅል ፡ እንዲያጸድቅ ፡ አደረገ ፤ ተከለ ፤ ለይኩን ፡ በማለት ፡ ዝናምና ፡ ዘር ፡ በመስጠት ፤ የፈጣሪና ፡ የቈፋሪ ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፻፫) ። ዘርዐ ፡ ዘያበቍል ፡ ፈጣሪከ ። አበቍል ፡ ያመ ። ዕፀ ፡ ዘእግዚ ፡ አብቈለ ። ይበልዕ ፡ ዙሎ ፡ ዕፀ ፡ ዘአብቈልክሙ ፡ (ሢራ፮ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፵፭ ፡ ፲፰ ። ፺፱ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፲ ፡ ፭) ።

በቍል ፤ (ላት ፤ አብቋል) ፤ ቡቃያ ፤ በቈልት ፡ ብቅል ፤ ያታክልት ፡ ፍል ፡ ችግኝ ፡ ግልግል ፤ እኽል ፡ ተክል ፡ ሣር ፡ ቅጠል ፤ ሳይዘሩት ፡ የሚበቅል ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ይሴሰይ ፡ በቍላተ ፡ ምድር ። አሕማላተ ፡ በቍላት ። በቍላት ፡ ቀታልያን ። ሥዕርተ ፡ ርእስከ ፡ ዘስሙር ፡ አብቋሉ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፰ ። ግን፲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። ደራሲ) ።

አብቍልት ፤ (ታት) ፤ ሐረግ ፤ ዐጽቅ ፡ ለበቅ ፡ የማይሰበር ፤ እንደ ፡ ሽቦ ፡ የሚተጣጠፍ ። ፍትሓ ፡ ለመንፈስየ ፡ አቡየ ፡ አብቍልታ ፤ በማእሰረ ፡ ጌጋይ ፡ አብቍልት ፡ ኢትንበር ፡ ሙቅሕታ ።

አብቍልታ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ሐረጉ ፡ ዐጽቁ ። በዛቲ ፡ ዕለት ፡ ስምዐ ፡ ኮነ ፡ ብፁዕ ፡ አብቍልታ ፤ ወኮነ ፡ እምዘመደ ፡ ክቡራን ፡ ዘሀገረ ፡ እንጽና ፡ (ስንክ ፡ ግን፳፱ ።

በቍላዊ ፤ የቡቃያ ፡ የተክል ፤ ተክላም ፡ ባለተክል ። ኀይል ፡ በቍላዊ ፡ ወእንስሳዊ ፡ (አዋል) ።

በቀልት ፤ (ታት) ፤ ሰሌን ፡ ዘንባባ ፤ ፍሬው ፡ ተዘርቶ ፡ የሚበቅል ፤ ቈመታም ። ዘቆምኪ ፡ ይመስል ፡ በቀልተ ። ወፈረየት ፡ ይእቲ ፡ በቀልት ፡ ዐሥርተ ፡ ወክልኤተ ፡ አስካለ ፡ ሶቤሃ ። በቀልተ ፡ ተመርት ። በቀ

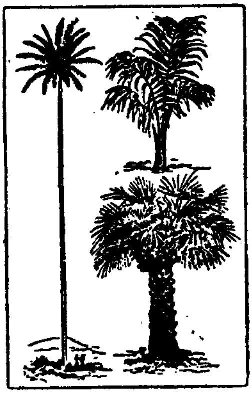

በቀልት ፡

ልታት ፡ ወተምራት ። በቀልታተ ፡ ወፀበራተ ፡ አሥዐለ ፡ (ማሕ፯ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሚያ፳ ። ኢዮ፳፱ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ጥር፳፱ ። አርጋ ፡ ፱) ። በቀልት ፡ ግንዱ ፤ ፀመርት ፡

ቅጠሉ፡ ተምር፡ ፍሬው። ፀምርንና፡ ተምርን፡ ተመልከት።

በቀ፞ላ፤ባቌላ፤ ባቄላ፤(ዐረ፡ ባቂለን፤ ባቂላእ)፤ በቁሙ፤ ባቄላ፡ ፉል፤ ያበባ፡ እኽል፤ በቈልት፡ የሚኾን። (የውርድ፡ ነኹ፡ ስድብና፡ ምላሽ)፤ ከሰው፡ ክፉ፡ ዲቃላ፤ ከእኽል፡ ክፉ፡ ባቄላ፤ ከልብስ፡ ክፉ፡ ነጠላ። ጠላት፡ ይገፋል፡ ዲቃላ፤ ወራት፡ ይገፋል፡ ባቄላ፤ ያግደረድራል፡ ነጠላ።

በቀ፞ዐ፤ዖት፤(በቀ፞ዐ፡ ይበቀ፞ዕ፡ ይብቋዕ። በቀወ)፤ መብቃት፤ መኾን፡ መገባት፤ መርባት፡ መጥቀም፡ ግዳጅ፡ መፈጸም፤ መርዳት፡ አይዞኽ፡ ማለት፤ ልመናን፡ ምልጃን፡ መስማት፡ መቀበል፤ ዕሺ፡ በን፡ ማለት። ምስክሩን፡ በተራው፡ ተመልከት። ይሥሐቅ፡ ይበቍዕ፡ ለዛቲ፡ ሢመት። ዘይበቍዕ፡ ለምግበ፡ ንዋዩ። ምንት፡ ይበቍዕ፡ ሠዊዕ፡ ለአማልክት። ዐርክ፡ ወማኅፈር፡ ይበቍዑ፡ በመዋዕሊሆሙ። እግዚ፡ በቍዐኒ፡ በኵሉ። እስእለክሙ፡ ብቍዑኒ። ብቍዐኒ፡ ከመ፡ ትግበር፡(ስንክ፡ ኅዳ፱። ፍ፡ ነ፡ ፴፪። ሚራ፴፡ ፲፱። ፵፡ ፳፫። ዮሴፍ። ፭ኤጥ፡ ፪፡ ፲፭። ፭ዕገ፡ ፱፡ ፵፮)። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ በተበቍዐ፡ ፈንታ፡ በቍዐ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ትሬእዩ፡ ከመ፡ አልቦ፡ ዘተበቍዑ። አልቦ፡ ዘበቋዕኩ። አልቦ፡ ዘይበቍዕ፡ ዘይረቂ። ፈቀደ፡ ይትባረክ፡ ወይብቋዕ፡ እምኔክ፡(ስንክ፡ መጋ፳፪። ፭ቆሮ፡ ፲፫፡ ፫። መክ፲፡ ፲፭። ፊልክ፡ ፶፮)።

በቋዒ፤(ዒት፡ ዕያን፡ ያት)፤ የሚበቃ፡ የሚጠቅም፡ ጠቃሚ፤ ግዳጅ፡ ፈጻሚ። ኮነ፡ በቋዔ፡ ለኵሉ። በቋዔ፡ ተድላ። አንተ፡ በምንዳቤ፡ በቋዕያነ፡ ይከውኑ። ኮኑ፡ በቋዕያነ፡ ከመ፡ ይሥርዑ፡ ንዋዮሙ፡ (አርጋ፡ ፭። ኪዳ። ምሳ፲፮፡ ፲፮። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፫)። በበቋዒ፡ ፈንታ፡ ባቍዕ፡ (ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው። ባቍዕት። ባቍዓኒሃ። ባቍዓን፡ (አርጋ፡ ፭። ዘካ፮፡ ፲። ሄርማ)።

አብቀ፞ዐ፤ አበቃ፡ አብቃቃ፤ አስበቃ፡ አስጠቀመ።

ተበቀ፞ዐ፤ ተጠቀመ፡ ጥቅም፡ አገኘ፤ ተረባ። ተማለደ፤ ተለመነ። ዘይትበቋዕ፡ ቦቱ፡ ሎቱ። ትሩፋት፡ ዘይትበቍዑ፡ ባቲ፡ እለ፡ ይትመርሑ፡ ቦቱ፡(ፍ፡ ነ፡ ፴፱፡ ፪። ፊልክ፡ ፲፩)።

ብቁዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ቍዕት)፤ የበቃ፤ የተጠቀመ፡ ባለጥቅም፡ (ሄርማ)። ዳግመኛም፡ በብቁዕ፡ ፈንታ፡ ባቍዕ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ባቍዐ፡ ረስየኒ። ባቍዐ፡ ሎቱ፡ ጸግዎ፡(ሄርማ። መስተ)።

ብቍዐት፤በቍዔት፤(ታት)፤ መብቃት፤ ብቃት። መጥቀም፤ መጠቀም፤ አጠቃቀም፤ ጥቅም፡ ትርፍ፤ ረብ፡ ርባታ፡ ጠቀሜታ። ኢይክል፡ በቍዔታ፡ ለነፍሱ። ኢይከውነከ፡ ለበቍዔትከ። እመ፡ ኢተፈጸመ፡ ነሚአ፡ በቍዔት፡ ባቲ። ምስለ፡ በቍዔታት። እስመ፡ ጾም፡ በቍዔት፡ ባቲ። ከመ፡ ያርኢ፡ ዕበየ፡ በቍዔታ፡ ለሕማማት፡ (ሚራ፴፯፡ ፲፱። ፪ነገ፡ ፲፰፡ ፳፪። ፍ፡ ነ፡ ፳፰። ድጓ። አፈ፡ ድ፰)።

በቍዔት፤ ልመና፡ ምልጃ፡ ጸሎት፤ በጸሎትና፡ በልመና፡ የሚገኝ፡ ጥቅም። አንተ፡ ተወከፍ፡ ዘኵልነ፡ ስከየተ፡ ወበቍዔተ፡(ሊጦን)።

በቍዕ፤(ዓት)፤ በቍዔት፤ ጥቅም፡ ትርፍ፤ የሚበቃ፡ ዋጋ። ዳማሆሙ፡ ዘእንበለ፡ ባቍዕ። አልባቲ፡ ባቍዕ። ይሁብ፡ አብድ፡ ዘአልቦ፡ ባቍዕ። ለዘአልቦ፡ ባቍዕ፡ ወሀብኩ፡ ኀይልየ፡(ጥበ፫፡ ፲፩። ዕብ፯፡ ፲፰። ሚራ፰፡ ፲፱። ኢሳ፵፱፡ ፬)።

አስተብቀ፞ዐ፤ ለመነ፡ ማለደ፤ ማላጅ፡ አማላጅ፡ ኾነ፤ ዘበዘበ፡ ማረኝ፡ ማርልኝ፡ አለ። አሐተ፡ ስእለተ፡ አስተበቍዕ፡ በኀቤከ። በእንተ፡ ምንት፡ ታስተበቍዐኒ። ወካዕበ፡ ናስተበቍዖ፡ ለአምላከ፡ ምሕረት። ጊዜ፡ ጸሎትነ፡ ወአስተብቍዖትነ፡(ኩፋ፡ ፴፭። አስቴ፭፡ ፫። ቅዳ)።

—፤ ናዘዘ፡ አጽናና፤ ደስ፡ አሰኘ፤ አትዘን፡ አታልቅስ፡ አለ። ምስጢሩ፡ ያው፡ ልመና፡ ነው። ኢታብዝኁ፡ አስተብቍዖትየ። ያጽንዕክሙ፡ ወያስተብቍዕክሙ፡ በእንተ፡ ሃይማኖትክሙ፡(ኢሳ፳፪፡ ፬። ፩ተሰ፡ ፫፡ ፪። ዘፍ፴፯፡ ፴፭። ፪ነገ፡ ፲፡ ፫)።

አስተብቋዒ፤ የሚማልድ፡ የሚያማልድ፤ ማላጅ፡ አማላጅ፤ አስታራቂ። አስተብቋዕያነ፡ ለክሙ፡ ኀበ፡ እግዚ፡(ፍ፡ ነ፡ ፭። ቅዳ፡ ሕር)።

መስተብቍዕ፤(ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ሣልስና፡ መስም፡ በፍች፡ አንድ፡ ናቸው። ገሞራውያን፡ ይነብሩ፡ በኵሉ፡ ሕይወቶሙ፡ ምስለ፡ መስተብቍዓን፡(ፍ፡ ነ፡ ፵፰)።

መስተብቍዕ፡(ጥሬ፡ ዘር)፤ ምልጃ፡ ልመና፡ ዝብዘባ፤ ጸሎት፡ ጸዋት፡ ሐዋርያት፡ ለቄሶች፡ የሠሩት፤ በእንተ፡ በእንተ፡ እያለ፡ ኹሉን፡ በየጸታው፡ የሚጠራ። ይኸውም፡ በቅዳሴ፡ ጓዝ፡ ይገኛል፤ መሠረቱ፡ ግን፡ ሲኖዶስ፡ ነው። መስተብቍዕ፡ ዘሐዋርያት፡(ቅዳ)።

በቀ፞ጽ፤ጾት፤(በቈጸ፡ ይበቍጽ፡ ይብቍጽ)፤ ማንደድ፡ ማቃጠል፤ ማያያዝ፡ ማጋም፤ ማፋም፡ ማምረት፡ ማብሰል፡ ማንደርከክ፤ መማር፡ መተርከስ፤ መዝገን፡ ማፈራ፤ የክሰል፡ የፍም። ነሃቢ፡ ዘይበቍጽ፡ አፍሓመ። ወይበቍጹ፡ አፍሓመ፡(ኢሳ፵፬፡ ፲፮። ዮሐ፲፰፡ ፲፰)።

ተበቀ፞ጸ፤ ፋመ፡ መረተ፤ ተማረ፡ ታፈሠ።

ብቁጽ፤(ጻን፡ ጻት፡ ቍጽት)፤ የተማረ፤ የመረተ፤ የበሰለ፤ የሻከከ፤ የተንደረከከ። ረከቡ፡ ፍሕመ፡ ብቁጸ። አንጻሕከ፡ ለኢሳይያስ፡ በፍሕመ፡ እሳት፡ ብቁጽ፡(ዮሐ፳፩፡ ፱። ጥበ፡ ጠቢ። ስንክ፡ ታኅ፳፯። ሠኔ፲፱። መጽ፡ ምስ)።

ምብቋጽ ፤ (ጺት) ፤ ማንደጃ ፡ ምድጃ ፤ መጣ ፊያ ፡ መተርከሻ ፡ መዝገኛ ፡ ማፈሻ ፤ ብረት ፡ ገል ።

በቂቅ ፤ **ቆት** ፤ (በቀ ፡ ይበቅቅ ፡ ይብቅቅ) ፤ መሠንጠቅ ፤ መተርተር ፤ ዕዳሪ ፡ ማውጣት ፡ የርሻ ።

በቅበቀ ፤ በቀበቀ ፤ ኰተኰተ ፤ የማሸላ ።

አንበቅበቀ ፤ አንበቀበቀ ፤ ተንበቀበቀ ፤ የፈሳሽ ። ባቅቡቅን ፡ ተመልከት ።

በር ፤ (ሱር ፡ ወዕብ ፡ ባር) ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፤ ተማሪ ፡ ደቀ ፡ መዝሙር ። **በር ፡ ጤሜዎስ ። በር ፡ ባን ፡** (ማር፲ ፡ ፵፮ ። ማቴ፳፯ ፡ ፲፮) ።

በሬ ፤ ስመ ፡ ኪሩብ ፡ ገጸ ፡ ሰብእ ፤ ወልዳዊ ፡ ወልደ ፡ ሰብኣዊ ፡ ማለት ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ ባር ፡ ብሎ ፡ ጐሽ ፡ የበረሓ ፡ እንስሳ ፡ ይላልና ፤ ገጸ ፡ ላሕምንም ፡ ያሳ ያል ። ፫ኛም ፡ ባርቡር ፡ ብሎ ፡ ዐንገተ ፡ ረዥም ፡ ወፍ ፡ ዋንቱኛ ፡ የባሕር ፡ አሞራ ፡ ይላልና ፤ ገጸ ፡ ንስርንም ፡ ያሳ ያል ። ፬ኛም ፡ በርና ፡ ዕጓል ፡ አንድ ፡ ናቸውና ፤ ዕጓላዊ ፡ ዕጓለ ፡ አንበሳዊ ፡ አስኝቶ ፡ ገጸ ፡ አንበሳን ፡ ያሳያል ። **በሬ ፡ መሬ ፡ መሊጦን ፡ ሱርትዮን ፡** (መዋሥ) ።

በሬ ፤ (ጽርእ) ፤ መዲና ፤ ግንብ ፡ አዳራሽ ። ቢ ራን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። **ሱሳ ፡ ዘባሬ ፡** (ዳን፰ ፡ ፪) ።

ብርእ ፤ —መቃ ፡ ሸንበቆ ፤ — በሪዕ ፡ በርዐ ፤ **ብርዕ** ።

በርብሮ ፤ **ሮት** ፤ (**በርበረ ፡ ይበረብር ፡ ይበርብር ። በሪር ፡ በረ ፤ በረረ**) ፤ መበርበር ፡ መ ዝረፍ ፤ መበዝበዝ ፤ የቤትን ፡ ድልብ ፡ በቤት ፡ ያለን ፡ ገን ዘብ ፡ ጕርጕሮ ፡ መውሰድ ፤ ባዶ ፡ ማስቀረት ። ጕድጓድ ፡ ቈፋሪ ፡ ዐፈሩን ፡ አውጥቶ ፡ ውስጡን ፡ ባዶ ፡ እንዲያደ ርግ ፤ እንደዚያ ፡ ማለት ፡ ነው ። **አልቦ ፡ ዘይክል ፡ በዊአ ፡ ቤተ ፡ ኀያል ፡ ወበርብሮ ፡ ንዋዩ ፡ እመ ፡ ኢቀደመ ፡ አሲሮቶ ፡ ለኀያል ፤ ወእምዝ ፡ ይበረብር ፡ ቤቶ ። እ በረብሮሙ ፡ ኀይሎሙ ። በርበሩኒ ፡ ኵሉ ፡ ንዋይየ ፡** (ማር፫ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፲ ፡ ፲፫ ። ጦቢ፩ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፻፰) ።

በርባሪ ፡ በቁሙ ፤ የሚበረብር ፤ ወራሪ ፡ ዘራፊ ።

በርበር ፤ ዘረፋ ፡ ምርኮ ፤ የብርበራ ፡ የዘረፋ ፡ ገንዘብ ። **እሬስየኪ ፡ በርበረ ፡ ለአሕዛብ ። እለ ፡ ይት ካፈሉ ፡ በርበረ ፡** (ሕዝ፳፮ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፱ ፡ ፫ ። ምሳ፩ ፡ ፲፫) ።

በርበር ፤ ያልተማረ ፡ ያልሠለጠነ ፡ ሕዝብ ፤ ፊ ደልና ፡ ጽሕፈት ፡ ሕግና ፡ ሥርዐት ፡ የሌለው ፡ በቅሚያ ፡ የሚኖር ፡ ጭንጩ ፡ አረመኔ ፤ ሽፍታ ፡ ወያኔ ። ስመ ፡ ነ ገድ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፤ ከግብጽ ፡ ቀጥሎ ፡ የሚገኝ ፡ የአፍሪቃ ፡ ክፍል ። የሱማሌም ፡ አገር ፡ በርበራ ፡ አቅኝውና ፡ ዘሩ ፡ የበርበር ፡ ቍራጭ ፡ ነው ፡ ይባላል ፤ በርበርነቱንም ፡ ግ ብሩ ፡ ይመሰክራል ። **ወመጽኡ ፡ በርበር ፡ አረማውያን ፡ ከመ ፡ ያመዝብሩ ፡ አብያተ ፡ መነኮሳት ። በመጥባ ሕተ ፡ በርበር ፡ ተቀትሉ ። አዘዘ ፡ እግዚእነ ፡ ከመ ፡ ይሑር ፡ ሀገረ ፡ በርበር ፡** (ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ጥር፳፯ ። ሠኔ፳፯ ። መስ ፡ ፩) ።

በርበሪ ፤ በርበራዊ ፡ የበርበር ፡ ሰው ።

በርበሬ ፤ (**ዐረ ፡ ፊልፊል ፡ ባባሪ**) ፤ ቍ ንዶ ፤ ቍንደዶ ፡ ጠጕር ፡ ያረረ ፡ የተኰማተረ ። ቍንዶ ፡ በርበሬ ፤ መልኩ ፡ የበርበርን ፡ ጠጕር ፡ የሚመስል ። ቍ ንዶ ፡ መባልን ፡ ከሻንቅላ ፡ ጠጕር ፡ ወስዶታል ፤ መመሳ ሰል ፡ የጋራ ፡ ነውና ። **ገብር ፡ ጸሊም ፡ ይቤ ፡ አርአያየ ፡ ጸሊም ፡ ወጸጕረ ፡ ርእስየ ፡ በርበሬ ፡** (ፈላስ ፡ ገ ፡ ፷) ።

በርበሬ ፤ (**ጽር ፡ ፐፐሬ**) ፤ በቁሙ ፤ ቀዮ ፡ በርበሪ ፡ በርበራዊ ፡ ከበርበር ፡ የመጣ ፡ የበርበር ፡ አታክልት ። ስሙ ፡ ፍልፍል ፡ ሲኾን ፡ ከበርበር ፡ አገር ፡ ስለ ፡ መጣ ፡ በር በሪ ፡ ሬ ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ ጕንደሬ ፤ በጌምድሬ ፡ እ ንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዐደስ ፡ ከምስር ፡ አገር ፡ ስለ ፡ መጣ ፤ ምስር ፡ ግብጥ ፡ ምስር ፡ እንዲባል ፡ (መጽ ፡ ፈው) ። በፐ ፐሬ ፡ አንጻር ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ ቀይሕ ፡ እሳታዊ ፡ ነበልባ ላዊ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በርበራዊነቱ ፡ ሳይቀር ፡ መልኩንም ፡ ግብሩንም ፡ ያሳያል ፤ ፐፒራን ፡ ተመልከት ። (ሙሾ ፡ በ ቴዎ ፡ ጊዜ) ፤ በሺዋ ፡ በትግሬ ፡ በወሎ ፡ በላስታ ፡ በጐዣም ፡ ያላችኹ ፡ አንድ ፡ እግር ፡ በርበሬ ፡ መንቀል ፡ ተስኗችኹ ፡ ተኾኖ ፡ ለብልቦ ፡ አቃጥሎ ፡ ይፍጃችኹ ። ቍንዶውም ፡ ቢኾን ፡ እንደ ፡ ቍራ ፡ ኋላ ፡ ይጥቊር ፡ እንጂ ፡ ጥንቱን ፡ ሲያፈራ ፡ ቀይ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

በርበሬ ፡

አበርበረ ፤ አስበረበረ ፤ አዘረፈ ፡ አሶረረ ።

አበርበራ ፤ ደቢ ፡ የሳማ ፡ ዐይነት ፡ ቅጠል ፤ በ ድብድባ ፡ ቦታ ፡ የሚበቅል ፤ እንደ ፡ በርበሬ ፡ የሚለበልብ ፡ የሚያንገበግብ ፤ ተኳሳ ፡ ኵስኳሳ ፤ ጭረቱ ፡ እንደ ፡ ናጫና ፡ እንደ ፡ ቃጫ ፡ ገመድ ፡ የሚኾን ፡ (አዋል) ።

ተበርበረ ፤ በቁሙ ፤ ተበረበረ ፡ ተበዘበዘ ፤ ተወ ረረ ፡ ተዘረፈ ። **ይትበረበር ፡ አብያቲሆሙ ። እለ ፡ በር በሩከ ፡ ይትበረበሩ ። ተዔወዉ ፡ ሕዝብ ፡ ወተበር በሩ ። ረሰይከነ ፡ ለተበርብሮ ። ተበርበረት ፡ ታቦተ ፡ ሕግነ ፡** (ሶፎ፩ ፡ ፲፫ ። ኤር፴፯ ፡ ፲፮ ። ኢሳ፵፪ ፡ ፳፪ ። ጦቢ፫ ፡ ፬ ። ዑቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፲ ፡ ፴) ።

ብርቡር ፤ (**ራን ፡ ራት ፡ ብርት**) ፤ የተበ ረበረ ፡ የተዘረፈ ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ ባዶ ።

ብርባሬ ፤ (**ሳቢና ፡ ጥሬ ፡ ዘር**) ፤ መበርበር ፡ (ጥበ) መበርበር ፤ አበራበር ፤ ብርበራ ፤ ብዝበዛ ፡ ዘረፋ ፡ ወረራ ፡ (አዋል) ።

በርባር ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ብርብራ ፡ ቅጠሉና ፡ ፍ ሬው ፡ ዓሣ ፡ የሚያሰክር ፡ ባሕር ፡ የሚያሸብር ።

በርቢር፤ (ዕብ፡ ቦር፤ ብኤር)፤ ዐዘቅት፡ የውሃ፡ ወይም፡ የእኽል፡ ጕድጓድ፤ ዋሻ፡ ጕሬ፡ መቃብር፤ ውስጡ፡ የተቦረቦረ፡ (ሕዝ፴፪፡ ፲፰። ፴፱፡ ፲፱፡ ፲፭)።

በርባሮስ፤(ጽር፡ቦርቦሮስ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ታላቅ፡ ሰፊ፡ ጕድጓድ፤ ዕመቀ፡ ምድር፡ መሠረተ፡ ምድር፤ የጥልቅ፡ ጥልቅ፡ መጨረሻ፡ ዕመቅ፡ (አዋል)።

በሪድ፤ ዶት፤ (በረደ፡ ይበርድ፡ ይብርድ። ዕብ፡ ባራድ። ዐረ፡ በሩደ)፤ መብረድ፡ መቀዝቀዝ፤ በረዶ፡ መኾን፡ መውረድ፡ መርጋት፤ የዝናም፡ የውሃ። በረዶ፡ መምሰል፤ በረዶ፡ መልበስ፡ በውርጭ፡ በበረድ፡ መሸፈን፡ መታፈን፤ የደጋ፡ የተራራ፡ እንደ፡ የወልና፡ እንደ፡ ቧሒት።

በራዲ፤ብሩድ፤ የበረደ፡ በራድ፤ ብርዳም፡ በረዷም፤ በሪድ፡ ቀዝቃዛ።

በረድ፤ (ብ፡ አብራድ። ዕብ፡ባራድ። ሱር፡ ባርዳ። ዐረ፡ በረድ)፤ በቁሙ፡ በረዶ፡ የዝናም፡ ደንጊያ፡ የውሃ፡ ጠጠር፤ በነፋስና፡ በደመና፡ ወንጭፍ፡ ከላይ፡ ከሰማይ፡ የሚወርድ፡ የሚወረወር፡ ዝናመ፡ መዐት፤ መጠኑ፡ የበጠጥ፡ ከዚያም፡ የሚበልጥ፤ የሚዛን፡ ዐዋቂ፡ የሚያክክል፡ (ዘፀ፱፡ ፲፰። ኢሳ፴፡ ፴። ሕዝ፴፰፡ ፳፪። ራእ፲፮፡ ፳፩)። ወገሮሙ፡ እግዚ፡ እምሰማይ፡ በእብነ፡ በረድ። ሞፀፌ፡ መዐቱ፡ ያወርድ፡ አብራደ፡(ኢያ፲፡ ፲፩። ጥበ፳፡ ፳፫)።

—፤ ሰው፡ ሠራሽ፡ ምድራዊ፡ በረዶ፤ በመኪና፡ ከውሃ፡ ለይተው፡ የሚያወጡት፡ ግንድ፡ ግርንቡድ፡ የሳንቃ፡ ስባሪ፡ የሚያክክል።

በረድ፤ (ዕብ፡ ሼሌግ፡ ቋራሕ)፤ ብትን፡ በረዶ፤ ውርጭ፡ ዐመዳይ፡ ተበትኖ፡ ወርዶ፡ የሚረጋና፡ የሚጋገር፤ ባዘቶ፡ ንድፍ፡ የሚመስል፡ (መዝ፡ ፻፵፯፡ ኢዮ፺፡ ፲፯)። በረድ፡ ወአስሐትያ። ቈረ፡ከመ፡ በረድ። አጻዐድዎ፡ ከመ፡ በረድ። በረድ፡ ይዘንም፡ ላዕለ፡ ሰልሞን፡(ጥበ፲፯፡ ፳፱። ኩፋ፡ ፳፫። ኢሳ፩፡ ፲፰። መዝ፡ ፰)።

በረድ፤ ንጭ፡ የብርሌ፡ የብርጭቆ፡ ዐይነት፤ ንጣቱ፡ የረጋና፡ የተጋገረ፡ ውርጭ፡ የሚመስል። አርአያ፡ ዘሕብረ፡ በረድ። ባሕር፡ ከመ፡ እንተ፡ በረድ፡ (ሕዝ፩፡ ፳፪። ራእ፬፡ ፮)። የእብንን፡ አፈታት፡ ተመልከት።

አብረደ፤ አበረደ፡ አስበረደ፤ አቀዘቀዘ፤ በረዶ፡ አደረገ፤ አዘነመ። ዘእንበለ፡ እሳት፡ አንደደ፡ ወዘእንበለ፡ ማይ፡ አብረደ፡(ቅዳ፡ ግሩ)።

በርደደ፤ በረደደ፤ ረጋ፡ ጸና፤ ደነገየ፤ በርዳዳ፡ ኾነ። መታ፡ ቀጠቀጠ፤ሞረደ። ወበአእባን፡ ሥጋሁ፡ በርደዱ፡(ስንክ፡ ግንቿ)።

መብረድ፤(ዐረ፡ መብረድ፤ሞረድ)፤ ማብረጃ፤ ማቀዝቀዣ። መሞረጃ፡ ሞረድ፤ መደሻ። ልሳኖሙ፡ በሊኅ፡ ከመ፡ መብረደ፡ ኀጺን፤ ሞረድ፡ (ዜና፡ እስ)።

መብረድ፡

በሪህ፤ ሆት፤(በርሀ፡ ይበርህ፡ ይብራህ። ዐረ፡ በሪሀ፤ በሀረ። ዕብ፡ ባሀር)፤ መብራት፤ መበራት፤ መታየት፡ መገለጥ፤ ብርሃን፡ መኾን፡ ደስ፡ ማሰኘት፡ ምንት፡ ይበርህ፡ እምነ፡ ፀሓይ። ኢይበርሁ፡ ከዋክብተ፡ ሰማይ። ይበርሁ፡ ከመ፡ ብርሃነ፡ ሰማይ። ወይበርህ፡ ሎሙ፡ ብርሃነ፡ አምላክ። ወምድር፡ በርሀት፡ እምስብሐቲሁ። ዘይገብር፡ ምጽዋተ፡ እንዘ፡ ይበርህ፡ ገጹ። በርሀ፡ ልቦሙ፡ ወኅሊናሆሙ፡ (ሢራ፲፯፡ ፴፩። ኢሳ፲፫፡ ፲። ዳን፲፪፡ ፫። ሔኖ፩፡ ፰። ሕዝ፵፫፡ ፪። ቀሌ)።

ብሩህ፤(ሃን፡ሃት፡ርህት)፤ የበራ፡ የጠራ፡ ንጭ፤ የታየ፡ ግልጥ። ደመና፡ ብሩህ። ካህናት፡ ብሩሃን፡ ከመ፡ ፀሓይ። ከመ፡ ይኩና፡ አዕይንቲከ፡ ብሩሃተ፡ ላዕለ፡ ዝንቱ፡ ቤት። ጽዕዱት፡ ወብርህት፡(ማቴ፲፯፡ ፭። መዋሥ። ፪ዜና፡ ፮፡ ፳። ማሕ፰፡ ፭)።

ብርህርህት፤ የለምጽ፡ ቡቃያ፤ ነጫጭ፡ ነቍጣ፡ ነጠብጣብ፡ (ዘሌ፲፫፡ ፴፰)።

በርህ፤(ሃት)፤ ብርሃን፡ ጸዳል፡ ውጋጋን። እሳት፡ ፍሕም፡ ነበልባል። በርህ፡ ሠረቀ፡ ለጻድቃን። በርህ፡ ወጽልመት፡ (መዝ፡ ፺፯። ዳን፯፡ ፵፯። ድጓ)። ይስኣን፡ መንገለ፡ በርህ፡ (ማር፲፱፡ ፶፬። ሉቃ፳፪፡ ፶፮)። በርህ፡ እሳት፡ መባሉ፡ መላሾች፡ በእሳት፡ በታ፡ ስለ፡ ጣፋት፡ እንጂ፡ ፍችው፡ ኹኖ፡ አይደለም።

ብርሃን፤(ናት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ በቁሙ፤ መዓልት፤ መብራት፤ ፀሓይ፡ ጨረቃ፡ ኮከብ፤ የእሑድና፡ የረቡዕ፡ ፍጥረት፡ (ዘፍ፡ ፩፡ ፫፡ ፭፡ ፲፬—፲፰)። ወይከውን፡ ብርሃነ፡ ወርኅ፡ ከመ፡ ብርሃነ፡ ፀሓይ። ብርሃነ፡ ማኅቶት። ወበእደዊሆሙ፡ ይጸውሩ፡ ብርሃናተ፡ እሳት፡ (ኢሳ፴፡ ፳፮። ሉቃ፰፡ ፲፮። ተረ፡ ኤር)።

ብርሃነ፡ ገጽ፤ ይቅርታ፡ ቸርነት፤ ባለሟልነት፤ የደስታና፡ የፍቅር፡ ምልክት፡ (መዝ፡ ፬)።

ብርሃነ፡ ልብ፤ ጥሩ፡ ዕውቀት፤ ጥበብ፡ ትምርት፤ መንፈሳዊ፡ ሀብት፡ (ፊልክ)።

ብርሃነ፡ መብረቅ፤ ነጸብራቅ፡ ብልጭታ፤ ብልጭልጭታ፡ (ዕንባ፡ ፲፩)።

ብርሃነ፡ ዐይን፤ ማሚቶ፡ ብሌን፤ ጥራት፡ ጥሩነት፡ (መዝ፡ ፴፯)።

ብርሃነ፡ ስብሐት፤ የክብር፡ ብርሃን፤ ሙራ፡ ምዕዛር፡ (ዕብ፩፡ ፫)።

ብርሃን ፤ ዐይን ፤ ማየት ። ጸጎከ ፡ ለዕዉር ፡ ብርሃነ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፭) ።

ብርሃን ፤ (ዐረ ፡ ቡርሃን) ፤ መምህር ፡ አብነት ፤ መፈክር ፡ መተርጐም ፡ ገልጦ ፡ የሚያስረዳ ፡ (ማቴ ፭ ፡ ፲፱ ። አቡሻ ፡ ፶፫) ።

ብርሃናዊ ፤ ብርሃናም ፡ ተፈጥሮው ፡ ከብርሃን ፡ የኾነ ፤ ንጹሕ ፡ ብሩህ ፡ ጽሩይ ፡ ጸዐዳ ። መልአክ ፡ ብርሃናዊ ። ብርሃናውያን ። ብርሃናዊት ፤ (ቅዳ ፡ ሕር ። ክብ ፡ ነገ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ብርሃና ፤ ብራና ፡ የተፋቀ ፡ የተራመመ ፡ ነጭ ፡ ስሌዳ ፡ ማእስ ፡ ወይም ፡ ወረቀት ፡ ክርታስ ። ብርሂንና ፡ ብራናን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዘሮች ፡ ናቸው ።

አብርሀ ፤ አበራ ፤ አስበራ ፤ አሳየ ፡ ገኀጠ ፤ አስረዳ ። አንደዱ ፡ እሳተ ፡ ወአብርሁ ። አብርሀ ፡ አዕይንትየ ። አብርሃ ፡ ለጥበብ ፡ ከመ ፡ ጎሕ ። እግዚ ፡ ያበርህ ፡ ሊተ ፡ (ዮዲ፲፫ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፭ ። ሚራ፳፬ ፡ ፴፪ ። መዝ ፡ ፳፮ ። ዮሐ፭ ፡ ፭) ።

መብርሂ ፤ (ሂት ፡ ህያን ፡ ያት) ፤ የሚያበራ ፡ አብሪ ፡ ገላጭ ፤ አስረጅ ። ዕንቍ ፡ ፈርጥ ፡ የልብስ ፡ አሮን ፡ ጌጥ ። ፀሓይ ፤ መብርሂ ። መብርሂ ፡ ሖሉ ። መብርህያት ፤ ወማኅተማት ፤ (ደራሲ ። አዋል ። ዘፀ ፳፰ ፡ ፳፯) ።

መብርህ ፤ (ብ ፡ መባርህት) ፤ መብራት ፤ የፋና ፡ የቀንዲል ። ሶበ ፡ ቦኡ ፡ በመባርህት ፡ ያጠፍእ ፡ ነፋስ ፡ (ሥር ፡ አኰ) ።

ምብራህ ፤ (ሃት) ፤ መብሪያ ፡ ማብሪያ ፤ ቦታ ፡ መቅረዝ ።

(ጥ) **በራህ ፤—በራ ፡ መላጣ ፤—በርሐ ።**

በሬዝ ፤ ዘት ፤ (በረዘ ፡ ይበርዝ ፡ ይብርዝ ። ዐረ ። ዕብ ፡ ባራዝ) ፤ ማግለል ፡ መለየት ፡ ዕዳሪ ፡ መውጣት ፡ ለመናጻት ። መበረዝ ፡ መበጥበጥ ፡ ጠጅ ፡ መጣል ፤ ጠላ ፡ መዘለል ፤ ፈሳሽን ፡ ከፈሳሽ ፡ መቀላቀል ።

ተበርዘ ፤ ተበረዘ ፤ ተበጠበጠ ፡ ማሩ ፡ ድፍድፉ ። ተለየ ፡ ተጣለ ፡ ሐሠሩ ፡ ጕድፉ ።

ብሩዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ርዝት) ፤ የተበረዘ ፡ የተቀላቀለ ፤ ቅልቅል ፤ ቱሱሕ ።

ተበረዘ ፤ በቁሙ ፤ ተቀላቀለ ። ተናፈሰ ፡ ተናጻ ፤ ተቃለለ ፡ (ገድ ፡ አዳ ፡ ገ፸፮) ።

ተብሪዝ ፤ አተላ ፡ አንብላ ፤ ዝቃጭ ፡ ተራዋጭ ፡ ሐሠር ፤ ሽንት ፡ ቅዘን ፡ ዐይነ ፡ ምድር ። ቀጥቀጥዎሙ ፤ ለመርገማት ፤ ወኢረከብዎሙ ፤ ተብሪዝ ፡ ወእልተ ግቢጥ ፡ (አዋል) ። ገብጥን ፡ እይ ።

ብርዝ ፤ (ትግ ፡ በቲሐ) ፤ በቁሙ ፤ በተሐ ፡ ለጋ ፡ ጠጅ ፡ ጌሾ ፡ ያልበዛው ፡ ያልበሰለ ።

በርሐ ፤ ሐት ፤ (በርሐ ፡ ይቤርሕ ፡ ይበርሕ ፤ ዐረ ፡ በሬሐ ። ዕብ ፡ ባራሕ ፤ ሸሸ) ፤ መብራት ፡ መገለጥ ፤ መበሕየት ፤ በራ ፡ መኾን ፡ መመለጥ ፤ መሸሸ ፡ ማምለጥ ፤ መሮጥ ፡ መፈርጠጥ ፤ ከዱር ፡ ከበረሓ ፡ መግባት ። ስንሐንና ፡ ቀርሐን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

በራሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት) ፤ በራ ፡ መላጣ ፤ ራሰ ፡ ገላጣ ፤ ጠጕሩ ፡ የሸሸ ፡ ከቦታው ፡ የታጣ ፤ የራሱ ፡ ቈርበት ፡ መሳልና ፡ ነት ፡ ሳንባና ፡ ጕበት ፡ የሚመስል ፡ (ዘሌ ፲፫ ፡ ፵ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፳፫) ። ለኤልሳዕ ፡ ነዊኅ ፡ ቀሙ ፤ ወበራሕ ፡ ርእሱ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፪) ። በረኸኛ ፡ የበረሓ ፡ ሰው ፤ ዐዳኝ ፡ መንኰሴ ።

ብርሐት ፤ በራ ፡ ቡሓ ፡ መኾን ፡ ቡሕነት ፤ በራነት ፡ መላጥነት ። ሽሽት ፡ በረሓ ፡ መግባት ፡ (ዘሌ፲፫ ፡ ፵፪ ፡ ፵፫) ። ብርሐት ፡ ትፃእኪ ። ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ርእስ ፡ ብርሐት ። ጴጥሮስ ፡ ቦቱ ፡ ብርሐት ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፳፬ ። ፲፭ ፡ ፪ ። ቀሌ) ።

በረሓ ፤ በቁሙ ፤ ምድረ ፡ በዳ ፡ (ዐማርኛ) ።

ባርዮ ፤ ዮት ፤ (ባረየ ፡ ይባሪ ፡ ይባሪ ። ዐረ ፡ በረይ) ፤ መለወጥ ፡ መተካት ፤ ማፈራረቅ ፡ ማስተጋገዝ ፡ ማስተራረፍ ። መግዛት ፡ ባሪያ ፡ ማድረግ ። መጻሕፍት ፡ ግን ፡ በባረየ ፡ ፈንታ ፡ አስተባረየ ፡ ይላሉ ። ያስተባሪ ፡ ክረምተ ፡ በሐጋይ ፡ ወመፀወ ፡ በጸደይ ። ኅምስተ ፡ ፀራዘ ፡ በዘያስተባሪ ። ያስተባሪ ፡ ወርኅ ፡ ምልአተ ፡ ወሕጸተ ፡ ፀውደ ፡ ብርሃኑ ። ይዕጥኑ ፡ በአስተባርዮ ፡ እደው ። ከመ ፡ ዘያስተባሪ ፡ የማኖ ፡ ልዑል ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ዘፍ፵፭ ፡ ፳፪ ። አርጋ ፡ ፩ ። ግንዘ ። መዝ ፡ ፸፮) ። አባረየ ፡ አስተባረየ ፡ ቢል ፡ አድራጊ ፡ ኹኖ ፡ ከባረየ ፡ ቢደረብ ፡ እንጂ ፡ ለብቻው ፡ አስደራጊ ፡ አይኾንም ።

ተባረየ ፤ ተለዋወጠ ፤ ተፈራረቀ ፡ ተጋገዘ ፤ ተራረፈ ። ዘእንበለ ፡ ይኩን ፡ ተባርዮ ፡ ሌሊት ፡ ወመዓልት ። ወእምዝ ፡ ተባረዩ ፡ ፀሓይ ፡ ወወርኅ ፡ ወከዋክብት ። ኅቡረ ፡ በተባርዮ ። ዘበጥዎ ፡ በአብትር ፡ እንዘ ፡ ይትባረዩ ፡ (መቃ ፡ ገ፲ ። ፳፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። ሐምሌ፳) ። ተገዛ ፤ ባሪያ ፡ ኾነ ፤ ባሪያ ፡ ተባለ ፤ ተሼጠ ፡ ተለወጠ ።

ብሬት ፤ እብሬት ፤ ፈረቃ ፡ ፈንታ ፤ ተራ ፡ ሰሞን ፤ የጊዜ ፡ ክፍል ። ሰመ ፡ በጽሐ ፡ ዕለተ ፡ እብሬታ ፡ ለአስቴር ፡ ከመ ፡ ትባእ ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ። ወፈጸም ፡ መዋዕለ ፡ እብሬቱ ፡ አተወ ፡ ቤቶ ። ሊቀ ፡ ካህናት ፡ ዘእብሬቱ ፡ ይእቲ ፡ ዓመት ። መዋዕለ ፡ እብሬትከ ፡ እብሬተ ፡ ርትዕ ፡ ወሣህል ። እብሬተ ፡ ሰዐታት ፡ (አስቴ፪ ፡ ፲፭ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፫ ። ዮሐ፲፩ ፡ ፵፱ ። ስንክ ፡ ጥር፳ ። ፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፴፪) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በበእንተ ፡ ፈንታ ፡ እየገባ ፤ ስለና ፡ ምክንያት ፡ ይኾናል ። ከመ ፡ ትሕየው ፡ ነፍስየ ፡ በእብሬትኪ ። ይትቀነይ ፡ ሎቱ ፡ በእብሬትከ ፡ (ዘፍ፲፪ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፯) ።

በረየ ፤ በቁሙ ፤ (ጥየ) በረየ ፤ በረገገ ፡ በሬኛ ፡ ወገሸ ፡ ደነበረ ፤ ፈራ ፡ ደነገጠ ። (ተረት) ፤ እባብ ፡ ያየ ፡ ልጥ ፡ ቢያይ ፡ በረየ ። አበራየ ፡ አረባየ ፤ አኼደ ፡ አስኬደ ፡

አስረገጠ ፡ አስጠቀጠቀ ። ማበራየት ፡ ያውድማ ፤ ማረባ የት ፡ የጤፍ ፡ ዕርሻ ፡ ነው ፤ መሬቱ ፡ እንዲጠብቅ ፡ ከብት ፡ ይነዱበታል ። በሬ ፡ በረት ፡ ባሪያ ፡ ባሬታ ፡ ማለት ፡ ፀማ ርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ በዐረን ፡ እይ ። የወዲያኛው ፡ ትግሬ ፡ ሐባብም ፡ ክሕደ ፡ ሲል ፡ በረየ ፡ ይላል ፤ ምስ ጢሩ ፡ ፈራ ፡ ደነገጠ ፡ ካለው ፡ ይገባል ።

በርዮድስ ፤ (ጽር ፡ ፔሪዎዶስ) ፤ ቀመር ፤ የቀመር ፡ ስም ፤ የጨረቃ ፡ ቢኾን ፡ ፲፱ ፤ የፀሓይ ፡ ቢኾን ፡ ፭፻፴፪ ፡ ዓመት ። ሲያበዛ ፡ በርዮድሳት ፡ ይላል ፡ (አቡሻ ፡ ፭፻፭) ።

ብርያል ፤ (ጽር ፡ ቤሪያል) ፤ የሰይጣን ፡ ስም ፤ ቤልሖርን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፩ ፡ ፳ ። ፪ ፡ ፱ ። ፫ ፡ ፲፩ ፡ ፲፫ ። ፬ ፡ ፪ ፡ ፲፬ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ፭ ፡ ፩ ፡ ፲፭) ።

ብርያሚን ፤—ሕጹጻን ፤—ድርያሚን ።

በሪክ ፤ ኮት ፤ (በረከ ፡ ይበርክ ፡ ይብ ርክ ። ዕብ ፡ ባራኽ ። ሱር ፡ ብሬኽ ። ዐረ ፡ በረከ) ፤ መብረክ ፤ መብረክረክ ፤ መንበርከክ ፤ ጕልበ ትን ፡ ማጠፍ ፡ በጕልበት ፡ መቆም ፤ መስገድ ፤ ተንበር ከኮ ፡ መኼድ ፤ ተጣጥፎ ፡ መተኛት ፡ (ጥኩ) መኰድኰድ ፡ (ዘኍ፳፪ ፡ ፳፯) ። ሶበ ፡ በጽሐ ፡ ገመል ፡ ኀበ ፡ ውእቱ ፡ መካን ፡ በረከ ፡ በብረኪሁ ፡ ወኢተንሥአ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፱) ።

ብሩክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ርካት) ፤ የበረከ ፡ የተ ንበረከከ ፡ እንብርክ ።

ብርክ ፤ (ብ ፡ ብረክ ፤ አብራክ) ፤ ጕልበት ፡ ጭን ፤ ማቀፊያ ፤ መታጠፊያ ፡ መንበርከኪያ ። አዕደወኒ ፡ እስከ ፡ ብርክ ። ወደክመኒ ፡ ብረክየ ፡ በጾም ። አብራ ኪክ ፡ እለ ፡ አውተሩ ፡ ስግደተ ። ሐቂፍ ፡ በአብራክ ። በእንተ ፡ አብራኪሃ ፡ እለ ፡ ሐቀፉክ ፡ (ሕዝ፵፯ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፻፰ ። ደራሲ ። አርጋ ፡ ፩ ። ሳታት) ። ብራኳ ፡ ብር ኩማ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አብረከ ፤ አበረከ ፡ አብረከረከ ፤ አንበረከከ ፡ አስ ገደ ፡ በጕልበት ፡ አቆመ ፤ ራሱን ፡ ሰውነቱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በበረከና ፡ በአብረከ ፡ ቦታ ፤ ይልቁንም ፡ በበረከ ፡ ፈንታ ፡ አስተብረከ ፡ ይላል ፤ እያ ስኸም ። አስተብረከ ፡ በብረኪሁ ፡ ከመ ፡ ይስተይ ። አስተብረከ ፡ ወአስተብቍዖ ። ሰገደ ፡ ሎቱ ፡ ወአስተ ብረከ ። አስተብርኮ ፡ እለ ፡ መነና ፡ (መሳ፯ ፡ ፭ ። ማር፩ ፡ ፵ ። ቀሌ ። ደራሲ) ። ዳግመኛም ፡ በአብረከ ፡ ፈንታ ፡ አቤተ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፳፬ ፡ ፲፩) ።

ባርከ ፤ ኮት ፤ (ባረከ ፡ ይባርክ ፡ ይባርክ) ፤ ማመስገን ፤ ከመንበርከክ ፡ ጋራ ፡ ወይም ፡ ተንበርክኮ ፡ ምስጋና ፡ ማቅረብ ። ባርኮና ፡ በሪክ ፡ በሴም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ የዱሮ ፡ ሰዎች ፡ አበው ፡ ቀደ ምት ፡ ነቢያት ፡ ካህናት ፡ የፈጣሪን ፡ ስም ፡ ሲጠሩ ፡ ሲጸ ልዩ ፡ ሲያመሰግኑ ፡ ስግደው ፡ ተንበርክከው ፡ ነበረና ፤ ባ ረከ ፡ ማለት ፡ የኹሉንም ፡ ስልት ፡ ያሳያል ። ይባርክዎ ፡ ኵሉ ፡ ግብረ ፡ እግዚ ፡ ለእግዚ ። ወባረኩ ፡ ዘ ፡ ቡራኬ ። ባርኩ ፡ ለስሙ ፡ በኵሉ ፡ ጊዜ ፡ (ዳንኤ ፡ ፫፯—፹፰ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፩ ። ሚራ፴፱ ፡ ፴፭) ።

ባረከ ፤ በቁሙ ፤ አማተበ ፤ ጸሎት ፡ ቡራኬ ፡ ደ ገመ ። አእኵተ ፡ (አኵተ) ፡ ባረከ ፡ ወፈተተ ። ኅቡረ ፡ ይባርኩ ፡ ማእደ ፡ በውስተ ፡ ጸሎት ። ኢይባርኩ ፡ ላ ዕለ ፡ በጸል ፡ (ቅዳ ። ግብ፪ ፡ ፵፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

—፤ መረቀ ፤ መልካም ፡ ስጦታን ፡ ስለ ፡ ሰው ፡ ተመኘ ፡ ተናገረ ፤ አዘዘ ፡ ሰጠ ። አከበረ ፡ ሾመ ፤ አበዛ ፡ አበረከተ ፡ (ዘፀ፩ ፡ ፳፪ ፡ ፳፰ ። ፲፪ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ፲፯ ፡ ፲፯) ። ወዘእን በለ ፡ ካሕድ ፡ ዘየዐቢ ፡ ይባርኮ ፡ ለዘይንእስ ። ብ ሔር ፡ ኀበ ፡ በልዑ ፡ ኅብስተ ፡ ዘባረከ ፡ እግዚእነ ፡ (ዕብ፯ ፡ ፯ ። ዮሐ፮ ፡ ፳፫) ።

—፤ ሰደበ ፡ አዋረደ ፤ ዐማ ፡ ነቀፈ ፤ ረገመ ፡ ካደ ። ው ስተ ፡ ገጽከ ፡ ይባርከከ ። ባርኮ ፡ ለእግዚ ፡ ወሙት ። ባረካሁ ፡ ለእግዚ ፡ ወለንጉሥኒ ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፲፪ ። ፪ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ፫ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ታኅ፩) ።

አባረከ ፤ አስባረከ ፡ አስመረቀ ፤ አስመሰገነ ፡ ቡ ሩክ ፡ አሰኘ ።

ተባረከ ፤ (ተደራጊና ፡ ተደራራጊ) ፤ በቁሙ ፤ ተመሰገነ ፡ ተመረቀ ፤ ቡራኬ ፡ ምስጋና ፡ ተቀ በለ ፤ በዛ ፡ በረከተ ። ይትባረክ ፡ እግዚ ። ሰገደ ፡ ሎቱ ፡ ወተባረከ ፡ እምኔሁ ፡ (ሩት፱ ፡ ፲፬ ። መዋሥ) ። ተበራ ረከ ፡ ተመራረቀ ፤ ተመሰጋገነ ፡ ርስ ፡ በርሱ ። ይትባረኩ ፡ ቦቱ ፡ አሕዛበ ፡ ምድር ። ተባረኩ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (መዝ ፡ ፸፩ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ የካ፱) ።

ቡሩክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ርካት) ፤ በቁሙ ፤ የ ታባረከ ፡ የተመሰገነ ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ፡ ምሩቅ ። ሙሴ ፡ ዘቡሩክ ፡ ዝክሩ ። ቡሩክ ፡ አንተ ፡ አምላክነ ። ቡር ክት ፡ አንቲ ፡ እምአንስት ፡ ወቡሩክ ፡ ፍሬ ፡ ከርሥኪ ። ቅብዕ ፡ ቡሩክ ፤ ቅዱስ ፡ (ሚራ፵፭ ፡ ፩ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፩ ፡ ፵፪ ። ዘፀ፴፱ ፡ ፳፩) ።

ቡራኬ ፤ (ክያት) ፤ ሳቢና ፡ ጥሬ ፡ ዘር ። መባ ረክ ፤ (ጥባ) መባረክ ፤ አበራረክ ፤ በቁሙ ፡ ቡራኬ ፤ ምስ ጋና ፡ ምርቃት ። ባርከኒ ፡ አባ ፡ ለወልድከ ፡ ዝኬ ፤ አ ስመ ፡ ልማዱ ፡ ለመምህር ፡ ቡራኬ ። ጸሎተ ፡ ቡ ራኬ ። ቡራኬሁ ፡ ለሴም ። ቡራኬ ፡ ወመርገም ። ትጽናስ ፡ ክነ ፡ መርገመ ፡ ወብዕልስ ፡ ክነ ፡ ቡራኬ ፡ (ደራሲ ። ቅዳ ። ያዕ፫ ፡ ፲ ። አፈ ፡ ተ፲፰) ።

—፤ የመክፈልት ፡ ወግ ፤ ታላቅ ፡ ዕድል ፡ ለባለወንች ፡ የ ሚሰጥ ። እሊሁም ፡ መሪጌታና ፡ ቄስ ፡ ዐቃቢ ፡ ናቸው ።

በረከት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ማበርከት ፤ መበ ርከት ፤ አበረካከት ፤ ብርከታ ፡ ብዛት ። ምስጋና ፡ ምር ቃት ፤ ቡሩክ ፡ መባል ፤ ጸጋ ፡ ሀብት ፡ ድልብ ፡ ፀባባ ፤ መ ልካም ፡ ነገር ፡ ኹሉ ። በረከተ ፡ ኅብስት ። በረከተ ፡ አ ሮን ፡ ፈኑ ፡ ላዕለ ፡ ሕዝብከ ። ክብር ፡ ወስብሐት ፡ ወ

በረከት ። ሎሉ ፡ በረከት ፡ እስ ፡ ባረከኒ ፡ እግዚ ። በረ ከተ ፡ ግብጽ ። ትበልዑ ፡ በረከተ ፡ (ትር ፡ ወን ። ሚራ ፴፯ ፡ ፳፪ ። ራእ፳ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫ ። ሉቃ ፡ ፲፱ ። ዘፍ፵፭ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፪) ።

አስተባረከ ፤ አበራረከ ፡ አመራረቅ ፤ አመስጋ ገን ። ዳግመኛም ፡ አባረከ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አስተባረከ ፡ ይላል ፤ ምክንያቱም ፡ የባረከ ፡ ቤት ፡ ተደራጊው ፡ ከተደ ራራጊው ፡ እንዲደረብ ፤ አስደራጊውም ፡ ከደራራጊው ፡ ይደረባልና ፤ ስለዚህ ፡ ነው ። መደረቡም ፡ ሥርወ ፡ ቀ ለሙ ፡ ራብዕ ፡ ስለ ፡ ኾነለት ፡ ነው ፤ ተቃተለ ፡ አስተቃተለ ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ አስተን ፡ እይ ።

ብርኩት ፤ የደንጊያ ፡ ግርንቡድ ፤ ወይም ፡ የ ብረት ፡ ዞሖ ፡ ከባድ ። ወቦኡ ፡ ክልኤቱ ፡ እምአግብር ቲሁ ፡ በሌሊት ፡ ወአንበሩ ፡ ዲበ ፡ ገጹ ፡ ለስምከር ፡ ንጉሠ ፡ ፋርስ ፡ ብርኩት ፤ ወነበረ ፡ አሐዱ ፡ እምኔ ሆሙ ፡ ዲበ ፡ ርእሱ ፡ ወካልኡ ፡ ዲበ ፡ እገሪሁ ፡ እ ስመ ፡ ውእቱ ፡ አረጋዊ ፡ ዐቢይ ፡ ወሞተ ፡ ሶቤሃ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፵፰) ።

ብርኩታ ፡ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ በፍም ፡ የ ሚበስል ፡ ርሚጦ ፡ ቂጣ ፤ ሲበሉት ፡ የሚያጠግብ ፡ የሚ መክት ፡ የሚበረክት ፤ የጭብጦ ፡ ዐይነት ። ከመ ፡ በላዕ ሌሁ ፡ ያስተርኢ ፡ ግብረ ፡ በሲታ ፤ ዘዐውሩ ፡ ተወ ልደ ፡ ብርኩታ ፡ (ቅኔ) ።

ቢረሌ ፤ (ልያት ። ጽር ፡ ቢሬሊዎን) ፤ ዕንቍ ፡ ፈርጥ ፤ የብርሌ ፡ የብርጭቆ ፡ ደንጊያ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳ ። ጦቢ፲፫ ፡ ፲፯) ። ሳምን ፡ በቢረሌ ፡ ወታስዕ ፡ በወ ራውሬ ። አናቅጽኪ ፡ ዘቢረሌ ፡ (ራእ፳፩ ፡ ፳ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፲፪) ። በቁሙ ፤ ብርሌ ፡ ብርጭቆ ፡ ነጭ ፡ ጥሩ ። ይሰ ትዩ ፡ ወይነ ፡ በማህው ፡ ወቢረሌ ። ምስክ ፡ ዘው ስተ ፡ ቢረሌ ። ቢረልያት ፡ ብዙኃት ፡ (ዓሞ፯ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፬ ። ፊልክ ፡ ፻፴፯) ።

በርሙዳ ፤ (ቅብጥ) ፤ የወር ፡ ስም ፡ ሚያዝያ ፤ በጽርእ ፡ ፈርሙ(ቲ)ኒ ፡ ይባላል ፡ (ገድ ፡ አዳ ። አርጋ ፡ ፪ ፡ ፯) ። በርሙዳ ፡ ይሰመይ ፡ ፈርሙኒ ፡ (አቡሻ ፡ ፳ ። ተረ ፡ ቄር) ።

በረምሃት ፤ (ቅብጥ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ መጋቢት ። በጽርእ ፡ ፋሚኑት ፡ ይባላል ። በረ ምሃት ፡ ይሰመይ ፡ ፋሚኑት ፡ (አቡሻ ፡ ፳ ። ተረ ፡ ቄር ፳፭) ።

በርሞስ ፤ አስቈጥስ ፡ የነመክሲሞስ ፡ የናርሳን ዮስ ፡ ገዳም ፤ ደብረ ፡ ሮም ፡ ገዳመ ፡ ሮም ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

ብርኒ ፤ ድመት ፡ የጽርኒ ፡ ዐይነት ። ዐይነ ፡ ብር ፡ ዐይናማ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ለድመት ፡ እያበሩላት ፡ እንዲሉ ።

ብራና ፤ (ዐማርኛ ። ጽር ፡ ሜምብራና) ፤ በቁሙ ፤ ብርሃና ፤ በርሀን ፡ ተመልከት ። ኅልፍ ፡ አሐደ ፡ ብራና ፡ ወእምዝ ፡ ኅሊፈከ ፡ ሰመንተ ፡ አዕ ማደ ፡ ወዐሥርተ ፡ ወሠለስተ ፡ መሥመራተ ፡ ትረ ክብ ፡ መትልወ ፡ ዝንቱ ፡ ቃል ፡ (አዋል) ።

በሬዕ ፤ ዖት ፤ (በርዐ ፡ ይበርዕ ፡ ይብ ራዕ ። ዐረ ፡ የሬዐ ። ዕብ ፡ ያራዕ) ፤ መራድ ፡ መ ንቀጥቀጥ ፤ መታወክ ፡ መናወጥ ፤ መገፋት ፡ መናጥ ፤ መ ወዘወዝ ፤ ከፍርሀት ፡ ከንፋስ ፡ የተነሣ ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፯) ።

ብርዕ ፤ (ብ ፡ አብራዕ) ፤ ሸንበቆ ፤ የጕሽ ፡ መቃ ፤ የሸንበቆ ፡ ዐይነት ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ አገዳ ፡ ቅ ልጥም ። በቁሙ ፡ የጸሓፊ ፡ ብር ፤ የገብስ ፡ የስንዴ ፡ ብር ፤ ገለባ ፡ ሣር ፡ ቈሻሻ ። በትረ ፡ ብርዕ ። ብርዐ ፡ ባሕሩስ ። አብትር ፡ ፀቡሳን ፡ ወአብራፅ ፡ ቅጥቁጣን ። ዐምዳ ፡

ብርዕ ፡

ወአብራዒሃ ፡ (ኢሳ፴፯ ፡ ፯ ። ፳ ፡ ፴፭ ። መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፳፭ ፡ ፴፭—፴፯) ። ሰብዐቱ ፡ ሰብል ፡ ዘሠዊት ፡ ዘሠ ረጹ ፡ እምአሐዱ ፡ ብርዕ ። ብርዐ ፡ ይመስሎ ፡ መፍ ጽሕ ። ሣዕር ፡ ወብርዕ ፡ ዘይየብስ ። እሳት ፡ እንተ ፡ ትበልዕ ፡ ብርዐ ፡ (ዮሴፍ ። ኢዮ፵፭ ፡ ፳ ። ፲፫ ፡ ፳፭ ። ዮኤ፪ ፡ ፭ ። ዓብድ ፡ ፲፰ ። ዘፀ፭ ፡ ፲፪ ። ፲፭ ፡ ፯) ። ብርእ ፡ ተብሎ ፡ እንደ ፡ ዕብራይስጡ ፡ በአልፍ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፤ የማ ግሰኛ ፡ ፍጥረት ፡ ያሰኛል ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፩ ፡ ፲፪) ።

ብርፎሬከን ፤ (ጽር ፡ ፕሮፎሬኮስ) ፤ የት ንቢትና ፡ የስብከት ፡ የተግሣጽ ፡ ቃል ፡ ጩኸ ፡ ገንትቶ ፡ አሰምቶ ፡ የሚናገሩት ። ወብርፎሬከኒ ፡ ውእቱ ፡ ቃል ፡ ዘሰምዐዎ ፡ ነቢያት ፡ እምእግዚ ፡ ወውእቱ ፡ ቃለ ፡ ት ንቢት ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ጎር) ።

በሬጽ ፤ ጾት ፤ (በረጸ ፡ ይበርጽ ፡ ይብ ርጽ ። ዕብ ፡ ባራጽ ፤ ዐለፈ ፡ ተረፈ ፤ ፈልቶ ፡ ገንፍሎ) ፤ ማንጸብረቅ ፡ ማሽብረቅ ፤ ማወልወል ፡ ማ ጽደልደል ፤ የመልክ ፡ የፊት ።

ተበረጸ ፤ ተብለጨለጨ ፤ ብልጭልጭ ፡ ቍል ጭልጭ ፡ አለ ። እምቅድመ ፡ ይትባረጹ ፡ ከዋክብት ፡ (ቅዳ ፡ አፈ) ።

በረጽ ፤ (ዐረብ) ፤ ለምጽ ፤ ነጭ ፡ የሚብለጨ ለጭ ።

በሬቅ ፤ ቆት ፤ (በረቀ ፡ ይበርቅ ፡ ይብ ርቅ ። ዕብ ፡ ባራቅ ። ሱር ፡ ብራቅ ። ዐረ ፡ በረቀ) ፤ መብረቅ ፡ ብልጭ ፡ ማለት ፤ መፍለቅ ፡ ማንጸ ብረቅ ፤ መወርወር ፡ መመዘዝ ፤ የመብረቅ ፡ የሰይፍ ። ብ ርቅ ፡ ድንቅ ፡ ታይቶ ፡ የማያውቅ ፡ መኾን ፤ መታየት ፡ መገለጥ ። በሬጽና ፡ በሬቅ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ናቸው ፤ በሬጽ ፡

ከበሬቅ፡ ወጥቷል። በዕጠሱ፡ ይበርቅ፡ ብርሃን። ወላትው፡ ይበርቅ። በረቀ፡ ሥጋሆሙ። ግብተ፡ በረቀ፡ መብረቅ፡ ዲቤሁ፡ እምሰማይ፡ (ኢዮ፡፴፮፡ ፴። ናሖ፡ ፫። መቃ፡ ፲፪። ድጓ። ግብ፱፡ ፫)። መበርቋት፡ መገርጣት፤ ያዝመራ።

አብረቀ፤ አበረቀ፡ አባረቀ፤ አብረቀረቀ፤ መብረቅ፡ ጣለ፡ ወረወረ፤ አበራ፡ ገለጠ፤ ብልጭ፡ አደረገ። እግዚ፡ አብረቀ፡ መብረቀ። አብርቅ፡ መባርቅቲከ። ፀሓየ፡ ጽድቅ፡ ዘሞአ፡ ለሞት፡ ያበርቅ፡ ጸዳሉ፡ ላዐሌነ። አራዊት፡ እለ፡ እምውስተ፡ ዐይኖሙ፡ ፀዋገ፡ ቀለምጺጸ፡ ያበርቁ፡ (፪ነገ፡ ፳፪፡ ፲፭። መዝ፡ ፻፲፫። አፈ፡ ድ፱። ጥበ፲፩፡ ፲፱)።

መብረቅ፤ (ብ፡ መበርቅት)፤ በቁሙ፤ የእሳት፡ ሰይፍ፡ የእሳት፡ ፍላጻ፡ በዝናም፡ ጊዜ፡ ከደመና፡ አፎት፡ የሚመዘዝ፡ የሚወረወር። ብልኀተ፡ መብረቅ። መብረቅ፡ ወፀዓዐ፡ ወነጐድጓድ። ይረውጽ፡ መብረቅ፡ ቅድመ፡ ነጐድጓድ። ገብረ፡ መባርቅተ፡ ለዝናም፡ (ቅዳ፡ ኤጲ። ራእ፬፡ ፭። ሚራ፴፭፡ ፲። ኤር፲፡ ፲፫)።

—፤ የክብር፡ ብርሃን፤ ጮራ፡ ምዕዛር። በላም፡ ለሥንኪ፡ ዘአዋከየ፡ መብረቃ፡ ለብሔረ፡ ጽልመት፡ ወጣቃ። መብረቅ፡ ለሥጋሁ፡ ክለላ፡ (ስንክ፡ መጋ፳። ሚያ፴)።

በረቅ፤ በቁሙ፤ ነጭ፡ ዐፈር፡ ደንጊያ፤ ብሕክ፡ ጠመኔ፡ የኖራ፡ ዐይነት።

ብርቅ፤ በቁሙ፤ ወትሮ፡ የማይታይ፡ በኹሉ፡ የማይገኝ፡ ድንቅ፡ ሥራ፡ ጕድ፡ ታምራት፡ መንክራት።

በራቂኒም፤ (ዕብ፡ ባርቃኒም)፤ ነጫጭ፡ እሾኾች፡ ኵሸሽሎች፤ ወይም፡ ግራሮች፡ የግራር፡ ዐይነቶች፤ አንዱን፡ ባርቃን፡ ይላል። አርቆሚንን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (መሳ፰፡ ፲፯)።

በሬር፤ ሮት፤ (በረ፡ ይበርር፡ ይብርር። ዕብ፡ ባራር። ሱር፡ ባር። ዐረ፡ በረ፤ በሬረ)፤ መምረጥ፡ መለየት፤ መልቀም፡ ማጥራት፤ ጽሩይ፡ ጸዐዳ፡ ማድረግ፤ የማዕደናት። በርበረን፡ እይ።

ተበረ፤ (ይትበረር)፤ ተለቀመ፤ ጠራ፡ ጥሩ፡ ኾነ። ብርትና፡ ብረት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ብሩር፤ (ራን፡ ራት፡ ርርት)፤ የተመረጠ፡ የተለየ፤ ልቅም፡ ጥሩ፡ ነጭ፡ ማዕደን።

ብሩር፤ (ብ፡ በራውር፤ ብሩራት)፤ ብር፤ ክቡር፡ ገንዘብ፡ የወርቅ፡ ምክትል። ብሩር፡ ጽሩይ። ብሩር፡ ኅሩይ። ሠላሳ፡ ብሩር። ህየንተ፡ ወርቅ፡ ወብሩር፡ ጸፀዳ፡ (መዝ፡ ፲፩። ምሳ፰፡ ፲፱። ማቴ፳፯፡ ፲፭። ደራሲ)።

በረረ፤ (ሰረረ)፤ በቁሙ፤ ሮጠ፡ ከነፈ፡ ተጣደፈ። ዐለፈ፡ ዘለቀ፤ በሳ፡ ነደለ። ወፀአ፡ ኀጺኑ፡ በሬሮ። ረገዘ፡ ለአሐዱ፡ ውስተ፡ ሰንብዑ፡ ወወፅአት፡ ኩናት፡ በሬራ፡ እንተ፡ ዘባኑ፡ ወወግአቶ፡ ለካልኡ። በረረ፡ ቅትራት፡ ውስተ፡ እገሪሁ። በረሮ፡ እስከ፡ ዘባኑ። ኢይበርሮ፡ ቀስተ፡ ብርት፡ (፪ነገ፡ ፪፡ ፳፪። ገድ፡ ተክ። ስንክ፡ ነሐ፲፱። መሳ፫፡ ፳፪። ኢዮ፳፡ ፳፬)።

በራሪ፤ (ሬት፡ ርያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚያልፍ፡ የሚዘልቅ።

በር፤ በቁሙ፤ ደጅ፡ አፍ፡ መውጫ፡ መግቢያ፡ መዝለቂያ፡ ማለፊያ፡ (ዐማርኛ)። ንቅጽን፡ ተመልከት።

ቤሩሽ፤ (ዕብ፡ ብሮሽ። ጽር፡ ኪፓሪሶስ)፤ ጥድ፤ የጥድ፡ ዐይነት፡ ዛፍ፡ ወፍራም፡ ረዥም፡ መለሎ። ለየዐውዩ፡ ቤሩሽ፡ እስመ፡ ወድቀ፡ ዘግባ፡ (ዘካ፲፩፡ ፪)።

ቤሩሲም፤ በርሲም፤ (ዕብ፡ ብሮሽም)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ጥዶች። ዕፀወ፡ በርሲም፡ (፫ነገ፡ ፭፡ ፭)።

ቤርሳቤሕ፤ (ዕብ፡ ብኤር፡ ሸባዕ)፤ ዐዘቅተ፡ መሐላ፤ የመሐላ፡ ጕድጓድ፡ (ዘፍ፳፩፡ ፴፩)።

ቤርሴክታን፤ (ጽርእ)፤ ሣጥን፤ ታቦት፤ የገንዘብ፡ የሬሳ። ኤርጋብን፡ እይ፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፰)።

ብርስኔ፤—ባርሰነት፤—ምርስኔ።

ብርስን፤ (ዐረ፡ ቡልስን፤ ዐደስ። ዕብ፡ ዐዳሽ)፤ ምስር፤ ጥሩ፡ ያበባ፡ እኽል፡ ወጥ፡ የሚኾን፤ ቅንጣቱ፡ ታናናሽ፡ ክኩ፡ ቀይ። ምስራዊ፡ ዘእምስር፡ ማለት፡ ነው፤ የግብጥ፡ ብርስን፡ ከገር፡ ኹሉ፡ ብርስን፡ የሚያምር፡ የሚበልጥ፡ በውድ፡ የሚሼጥ፡ ስለ፡ ኾነ፡ የሻም፡ ዐረብ፡ ዐደስ፡ መስሪ፡ እንዲል፡ ምስራዊ፡ ሲል፤ ተርሙስ፡ ግብጦ፡ እንዲባል፡ ብርስንም፡ ምስር፡ ይባላል፤ ጥንተ፡ ስሙ፡ ዐደስ፡ በምርስኔና፡ በብርስኔ፡ ሞክሼ፡ ወደ፡ ባርሰነት፡ ኺዷል። ፪ኛም፡ ስለ፡ ቅላቱ፡ ግብጥ፡ ይባላል፤ ግብጥ፡ ምስር፡ እንዲሉ። ልባም፡ ሴት፡ በጥሩ፡ ዐዋዜ፡ ሠርታ፡ ስታቀርበው፡ በቅላት፡ ላይ፡ ቅላት፡ ተጨምሮለት፡ መልኩ፡ ጼሕ፡ ጃዊ፡ እንድኪ፡ ፍሕሶ፤ ዐረብ፡ አንቀልባ፡ የሱፍ፡ አበባ፡ ይመስላልና፤ የምሥራች፡ ለሚል፡ ምስር፡ ብላ፡ ማለት፡ ስለ፡ ዚህ፡ ነው፤ የምሥሬች፡ ቅሉ፡ ከምስር፡ ወጥ፡ መጥቷል። ሽማግሎችም፡ የምስር፡ ወጥ፡ ብሖርና፡ የሚያሼጥ፡

ብርስን፡

ይሉታል፡ (ዘፍ፳፭፡ ፴፬። ኩፋ፡ ፳፬)። ዐተረ፡ ወብርስነ። ገራህት፡ ዘምሉእ፡ ብርስነ፡ (፪ነገ፡ ፲፯፡ ፳፰። ፳፫፡ ፲፩። ሕዝ፬፡ ፱)። የምስር፡ ዐይነት፡ ፫፡ ነው፤

ከዚህ ፡ ሌላ ፡ ያይጥ ፡ ምስር ፡ የገመል ፡ ምስር ፡ የሚባል ፡ አለ ። ይበልዑ ፡ ሠለስተ ፡ ብርስነ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፫) ።

ቡራት ፤ ቡራቴ ፤ (ጽር ፡ ብራቲ ። ዕብ ፡ ብሮት) ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ ብርቱ ፡ ጠንካራ ፡ ፅንጨት ፡ የጥድ ፡ የደቅማ ፡ ዐይነት ፡ እንዳዝጋሮ ፡ ያለ ፡ ምዑዝ ፡ ዐዚዝ ። ወይም ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፡ ጥዱ ፡ ደቅማው ፤ ቤሩሽን ፡ እይ ፡ ዕብራይስጡ ፡ ብሮሽን ፡ ሲያበዛ ፡ ብሮት ፡ ይላልና ፤ ቡራቴ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ምስጢሩም ፡ ከብሩርና ፡ ከብርት ፡ ይስማማል ።

ብርት ፤ (ታት ። በሪር ፡ በረ ፤ ብሩር) ፤ በቁሙ ፤ የብረት ፡ ወገን ፡ የብር ፡ ምክትል ፤ ብርቱ ፡ ማዕደን ፤ መዳብ ፤ ንሐስ ፤ መዳብ ፡ ቀዩ ፤ ንሐስ ፡ ብጫው ። ግብረ ፡ ብርተ ፡ ወንጺን ። ብርተ ፡ ርሱን ። ብርተ ፡ ሊባኖስ ። ፍጽምከ ፡ ዘብርት ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፳፪ ። ሕዝ፵ ፡ ፫ ። ራእ፩ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፵፰ ፡ ፬) ።

ብረት ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ኀጺንን ፡ ተመልከት ። ብርቱ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ብርትኳን ፤ (ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ በኵረ ፡ ሎሚ ፤ ጥሩ ፡ ጥፍጥ ፡ ተክል ።

በስብሶ ፤ ሶት ፤ (በስበሰ ፡ ይበሰብስ ፡ ይበስብስ ። ዐረ ፡ በጸ ፤ በጽበጸ ። ዕብ ፡ ባጻጽ ፡ ባጽቤጽ ፤ ፈለቀ ፡ መነጨ) ፤ መክፈት ፡ መግለጥ ፡ ማቍለጭለጭ ፤ የዐይን ። መነስነስ ፡ መቍላት ፡ ማወዛወዝ ፤ የኽራት ። በቁሙ ፡ መበስበስ ፤ መራስ ፡ መርጠብ ፤ መበላሸት ፡ (ዐማርኛ) ። በኍበኍን ፡ እይ ። ዘሩ ፡ በሲስ ፡ በስ ፤ በስሰ ፡ ነው ።

አንበስበሰ ፤ አገለባበጠ ፤ ተገለባበጠ ፤ አርገበገበ ፤ ተርገበገበ ፤ የዐይን ፡ የቅንድብ ፤ ለእጅም ፡ ይኾናል ። አንበስብሶ ፡ ዐይን ። አንበስብሶ ፡ ቀራንብቲሆን ፡ (ቀሌ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፬ ፡ ፳) ።

— ፤ አራመደ ፡ አሻገረ ፡ ወረወረ ፤ ተራመደ ፡ ተወረወረ ፤ የዐይን ፡ የእግር ፡ የመብረቅ ። ያንበሰብስ ፡ ዲበ ፡ አውግር ። እምቅድመ ፡ ያንበስብስ ፡ ፀዓዕ ። ያንበሰብሱ ፡ መባርቅት ፡ እምፀአተ ፡ ቃሉ ፡ (ማሕ፪ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ አፈ ። አርጋ) ።

— ፤ አመላለሰ ፡ ተመላለሰ ፤ ብልጭ ፡ ድርግም ፡ ክፍት ፡ ክድን ፡ አለ ፤ የሰማይ ፡ የዐይን ። ወከመ ፡ ፀሓይ ፡ አንበስበሰት ፤ ተመላለሰች ፡ (ቅዳ ፡ አት) ።

ነበስባስ ፤ የዐይን ፡ የሽፋሽፍት ፡ አገላለጥ ፤ አስተያየት ፡ ጥቅሻ ። ዐይንን ፡ ማፍጠጥ ፡ ማጕረጥ ፡ መበልጠጥ ፤ ከፍ ፡ ዝቅ ፡ ቁለል ፡ ቁለል ፡ ክብለል ፡ ክብለል ፡ ማድረግ ፤ በዐይን ፡ ዐለንጋ ፡ መግረፍ ፡ መሸንቈጥ ፡ መገርመም ፡ መግጠጥ ፡ መገላመጥ ። አልቦ ፡ ቀዲመ ፡ ህላዌ ፡ ለአብ ፡ እምወልድ ፡ ኢመጠነ ፡ ቅጽበተ ፡ ዐይን ፡ ወኢመጠነ ፡ ነበስባሰ ፡ ቀራንብት ። ሰላም ፡ ለቀራንብቲከ ፡ ዘነባስባሶን ፡ ይዋሂ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ደራሲ) ።

— ፤ ነፋስ ፡ እስትንፋስ ፤ ሽው ፡ ሽው ፤ እፍ ፡ እፍ ፡ ማለት ፤ ሽውታ ፡ እፍታ ። አንብቦ ፡ መጻሕፍት ፡ ከመ ፡ ነበስባሰ ፡ ነፋሳት ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡ ለአብድ ፤ ይትሜካሕ ፡ በአንብቦታ ፡ ወኢየአምር ፡ ዘውሳጤታ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አንበሳ ፤ (ብ ፡ አናብስት) ፤ በቁሙ ፤ ግርማ ፡ ያለው ፡ አውሬ ፤ ኀይለኛ ፡ ተፈሪ ፤ ነጣቂ ፡ ሰባሪ ፤ ዘላይ ፡ ተወርዋሪ ፤ ዐዳኝ ፡ ግሩመ ፡ ዐይን ፡ የድመት ፡ ወገን ። ድመትን ፡ ብስ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። አንበሳ ፡ ዘጽኑሕ ፡ ሰመሚጥ ። ረከቦ ፡ አንበሳ ፡ በፍኖት ፡ ወቀተሎ ። ፈነወ ፡ አናብስተ ፡ ወበልዕዎሙ ። ግበ ፡ አናብስት ፡ (መዝ ፡ ፲፮ ። ፫ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳፬ ። ፬ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፭ ። ዳን፮ ፡ ፯) ።

አንበሳ ፡

አንበሳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ያንበሳ ፡ ወገን ፡ ዐይነት ፤ አንበስማ ፤ አንበሳም ፡ ባላንበሳ ። ሰላም ፡ እ፡ብል ፡ ለአንበሳዊ ፡ አውሎግ ፡ (ስንክ ፡ የካ፲፩) ።

አንበሳዊት ፤ አንበሲት ፤ እንስት ፡ አንበሳ ። ጣሕረ ፡ አንበሳ ፡ ወንቃወ ፡ አንበሳዊት ። እምከ ፡ አንበሳዊት ። ከመ ፡ አንበሳዊት ፡ (ኢዮ፬ ፡ ፲ ። ሕዝ፲፱ ፡ ፪ ። ዳን፯ ፡ ፬) ።

አንበሰ ፤ አው ፡ ተአንበሰ ፤ አንበሳ ፡ ኾነ ፤ አንበሳ ፡ ተባለ ፡ በጠባይ ፡ በግብር ።

አንበሳ ፤ ዕጓለ ፡ አንበሳ ፤ ታላቅ ፡ የታላቅ ፡ ልጅ ፤ ንጉሥ ፡ ወልደ ፡ ንጉሥ ፤ ኀያል ፡ ወልደ ፡ ኀያል ።

ኣንበሳ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ጥጃ ፡ የሚዘል ፡ የሚፈነጭ ። (ተረትና ፡ ምርቃት) ፤ ወተት ፡ ለንበሳ ፤ ሥጋ ፡ ላንበሳ ። ቤት ፡ ለንበሳ ፤ እስር ፡ እንበሳ ።

በሰከ ፡ (ዐማርኛ) ፤ በቲክ ፡ በተክ ፤ በጠሰ ። ስና ፡ ተ ፡ ይዋረሳሉ ፤ ይልቁንም ፡ በዐረብ ፡ በሱርስት ፤ ሶር ፡ ቶር ።

በሲል ፤ ሎት ፤ (በሰለ ፡ ይበስል ፡ ይብስል ። ዕብ ፡ ባሻል ። ሱር ፡ ብሼል) ፤ መብሰል ፤ መሻከክ ፡ መንደርከክ ፤ በእሳት ፡ በፀሓይ ፡ መለስለስ ፤ ተጋግሮ ፡ ተነፍሮ ፡ ታምሶ ፡ ተጠብሶ ፡ ለመበላት ፡ መድረስ ፤ ለጥርስ ፡ መግራት ፤ መሸት ፡ መጕምራት ። ኢበልዐት ፡ ምንተኒ ፡ በእሳት ፡ ዘበሰለ ። ሠዊት ፡ ዘበሰለ ። ዘእንበለ ፡ ይብስል ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፩ ። ኢሳ፲፯ ፡ ፭ ። ኤር ፴፩ ፡ ፴፪) ።

ተበስለ፤ ተቀቀለ ፡ ተጋገረ፤ ተቈላ ፡ ተንፈረ ። ሰላም ፡ ለአሮን ፡ ዕጓላተ ፡ ርግብ ፡ ዘአስረረ፤ በእሳት ፡ ወማይ ፡ ድኅረ ፡ ተበስሉ ፡ ኅቡረ ፡ (ስንክ ፡ ግንቜ) ።

ብሱል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ስልት) ፤ የበሰለ ፡ የተቀቀለ፤ ቅቅል ። ረከቦ ፡ ለውእቱ ፡ ጸብኅ ፡ ፍሉሐ ፡ ወብሱለ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፩) ። ኢብሱል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ብሱል ፡ ይላል ፡ (ዘፀ፲ ፡ ፴፱) ።

ብስሎ፤ ብስል ፡ ቅቅል ፡ አንፊላ ። ብስሎን ፡ ቅቅሉን ። ጥራየ ፡ ወኢብስሎ ፡ በማይ ፡ (ዘፀ፲ ፡ ፴፱) ።

ተብሲል፤ ንፍሮ፤ የኽል ፡ ወጥ ። ተብሲለ ፡ ብርስን ፡ (ዘፍ፳፭ ፡ ፳፱ ። ዳን፲፫ ፡ ፴፫) ።

አብሰለ ፤ አበሰለ፤ አስበሰለ፤ ተኰሰ ፡ ጠበሰ ። ያበስሉክሙ ፡ በጽህርት ። ያበስሉ ፡ ሥጋ ። ንጥፋሕ ፡ ግንፋለ ፡ ወናብስሎ ፡ በእሳት ፡ (ዓሞ፬ ፡ ፪ ። ፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፫ ። ዘፍ፲፩ ፡ ፫) ።

አብሳሊ ፤ መብሰሊ ፤ መበስል ፤ (ላን ፡ ላት) ፤ የሚያበስል ፡ አብሳይ፤ ጋጋሪ ፡ ቀቃይ፤ ሊጥ ፡ አፍሳሽ ፡ ወጭት ፡ ጠባሽ፤ ዐበዛ ፡ ወጥ ፡ ቤት ። ሊቀ ፡ መበስላን ። ለመበስላት ። ወለኀባዝያት ። ይቤሎ ፡ ለመበስል ፡ (ዘፍ፴፯ ፡ ፴፮ ። ፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፫ ። ፱ ፡ ፳፫) ።

መብሰል ፤ (ላት) ፤ ማብሰያ ፡ መቀቀያ ። መብሰለ ፡ ብርት ፡ ዘውዑይ ፡ ፍልሐቱ ። በመብሰለ ፡ ብርት ፡ ርሱን ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፷ ። ጥበ ፡ ጠቢ) ።

መብስል ፤ የበሰለ ፡ ምግብ ፤ ትኩስ ፡ ለስላሳ ፤ የላመ ፡ የጣመ ። ኢይብልዑ ፡ መብስላተ ፡ አሳ ፡ ኅብስተ ፡ ይቡሰ ፡ ወጼወ ፡ ወማየ ፡ (ቄድር) ።

ባሲላዊ ፤ (ጽር ፡ ባሲሌፍስ) ፤ ንጉሣዊ፤ የንጉሥ ፡ ወገን ። ባሲላውያን ፡ (ቀሌ) ።

ባሲልያ ፤ መንግሥት ፤ ጌትነት ፡ ንጉሥነት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ባሲልያሱ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ፋሲልያሱ ፡ ይላል ፤ ሱ ፡ ዝርዝር ፡ ነው ፡ ከ ። አምንስቲቲን ፡ እይ ።

ባስልዮስ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ንጉሥ ፡ ንጉሣዊ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ቢሶም ፤ (ዕብ ፡ በሼም ፤ ባሳም) ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ ዛፍ ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ለይተው ፡ ሾላ ፡ ብሳና ፡ ይሉታል ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ።

በሶንስ ፤ በሸንስ ፤ ብሸንሶ ፤ (ቅብጥ ፡ ፓሾንስ) ፤ የግብጦች ፡ ወር ፡ ግንቦት ። ብሸንሶ ፡ ይሰመይ ፡ በሰንጹስ፤ ወካዕበ ፡ ይሰመይ ፡ ማኹን ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

ብስራት ፤ ባሶር፤—በሢር ፡ በሠረ ፤ ብሥራት፤ ባሦር ፤

በሲስ፤ሶት፤(በሰ ፡ ይበስስ ፡ ይብስስ) ፤ መበሰስ ፡ ማደን፤ በሳስ ፡ መኾን ፤ የወሬ ፡ ያውሬ ። በስን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ። ማለዘብ ፡ ማለስለስ ፤ የነገር ፡ የልብስ ።

ቢሶስ ፤ ቢሶን ፤ (ጽር ፡ ቢሱስ ። ዕብ ፡ ቡጽ ። ሱር ፡ ቡጺ ። ዐረ ፡ በዝ) ፤ ክታን ፡ ልብስ ፡ ክታን ፡ ልዝብ ፡ ለስላሳ ፤ ወይም ፡ ነደው ፡ ፈትሉ ። ቢሶስ ፡ ክዑብ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፬ ። ፳፯ ፡ ፩ ፡ ፴፩ ፡ ፴፯ ። ሉቃ ፲፯ ፡ ፲፱) ። ቢያበዛ ፡ ቢሶሳት ፡ ይላል ። አልባሰ ፡ ቀጠንት ፡ ወቢሶሳት ፡ ወሚራያት ፡ (መቃ ፡ ፻፳፱) ።

(ጥ) **ባት ፤ (ዕብራ)** ፤ የርጥብ ፡ መስፈሪያ ፤ የዘይት ፡ ገንቦ ፡ ማድጋ ። መስፈርተ ፡ ባት ። ባተ ፡ ጽድቅ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፲፩ ። ሕዝ፵፭ ፡ ፲ ፡ ፲፩) ።

ቤት፤— በቊሙ ፤ ስመ ፡ ፊደል፤— በዪት ፡ ቤተ ፤ በ ።

በቲክ፤ ኮት ፤ (በተከ ፡ ይበትክ ፡ ይብትክ ። ዐረ ፡ በተከ ። ዕብ ፡ ባቴቅ ፤ ናታቅ) ፤ መበተክ ፤ መበስክ ፤ መቍረጥ ፡ መበጠስ ፤ አባላ ፡ መምታት ፤ መንቀል ፡ መፈንቀል ፤ መናድ ፡ ማፍረስ ፤ መስበር ፡ መሠንጠር ። እበትክ ፡ ማኅሜክ ። በተከ ፡ ማእሰረ ፡ (ነሐ፩ ፡ ፲፫ ። ኤር፭ ፡ ፭) ። በበተከ ፡ ፈንታ ፡ አብተከ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ታበትክ ፡ ቃሎሙ ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ (ዘፀ፲፰ ፡ ፲፱) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ውሂቤእታ ፡ ይላል ፤ ታበውእ ፡ ታበጽሕ ፡ ታቀርብ ፡ ማለት ፡ ነው ። መብተክ ፡ መብተክተክ ፤ መብስክስክ ፤ መበላሸት ፡ ከንቱ ፡ መኾን ፤ የግብር ፡ የነገር ፡ (ዐማርኛ) ።

አብተከ ፤ አበተከ ፡ አብተከተከ ፤ አስበተከ ፡ አስቈረጠ ፡ አስበጠሰ ።

ተበትከ፤ ተበተከ፤ ተቈረጠ ፤ ተበጠሰ ፤ ተነቀለ ፡ ተፈነቀለ ። ይትበተክ ፡ ፈትል ። ኢይትበተክ ፡ ቶታኒ ፡ አሣእኒሆሙ ። ይትበተክ ፡ መሣግሪሆሙ ። ተበትከ ፡ እብን ፡ እምደብር ፡ (መሳ፲፮ ፡ ፱ ። ኤር፭ ፡ ፳፯ ። ሉቃ፭ ፡ ፮ ። ዳን፪ ፡ ፴፬ ፡ ፵፭) ።

ብቱክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ትክት) ፤ የበተከ ፤ የተበተከ ፡ የተቈረጠ ፡ የተበጣጠሰ ፤ ብጥስጥስ ። መሥገርት ፡ ብቱክ ። አሣእን ፡ ብቱክ ፡ (ኢሳ ፡ ፲፱ ፡ ፱ ። ኢያ፱ ፡ ፫) ።

ብትክ ፤ አባላ ፡ የተመታ ፤ ጥንብ ፡ ውዳቂ ፤ ታርደ ፡ የሰነበተ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፯ ። ግብ፳፩ ፡ ፳፭) ።

ብትከት ፤ መቍረጥ ፤ መቈረጥ ፡ መበጠስ ፤ አበጣጠስ ፡ ብጠሳ ፤ ብጥስነት ። በይብሰት ፡ ፈንታ ፡ ብትከት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እለ ፡ አልቦሙ ፡ ብትከት ፡ (መሳ፲፯ ፡ ፯ ፡ ፰) ።

ባተለ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቊሙ ፤ ባተሌ ፡ ኾነ ፤ ደነገለ ።

ባቱል ፤ (ዕብ ፡ ብቱላ) ፤ ድንግል ፤ ወንድ ፡ ያላወቃት ፡ ሴት ፡ ልጅ ፤ ልጃገረድ ፡ (አዋል) ።

ብቱል ፤ (ላን ፡ ላት ። ዐረብ) ፤ ድንግል ፤ ሴት ፡ ያላወቀ ፡ ወንድ ። ባተሌ ፤ ፈት ፡ መዐስብ ፤ ሚስቱ ፡

ሙታ ፡ ወይም ፡ በነውር ፡ ተፈታ ፡ ብቻውን ፡ የሚኖር ፤ ድንግላይ ፡ ማለት ፡ ነው ።

በተነ ፤ (ይበትን ፤ ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፡ በተነ ፡ በታተነ ፤ ዘረወ ፡ ዘርዐ ።

በቲር ፤ ሮት ፤ (በተረ ፡ ይበትር ፡ ይብትር ። ትግ ፡ በትረ ። ዕብ ፡ ባታር) ፤ መቍረጥ ፡ መከርከም ፤ ማረቅ ፡ ማቅናት ፤ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ ማድረግ ፤ የንጨት ። መምታት ፡ መውቃት ፤ መነረት ። መተረን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

በትር ፤ (ብ ፡ አብትር) ፤ በቁሙ ፤ ዘንግ ፡ ሽመል ፡ ምርኵዝ ፡ ዱላ ፡ ጕመድ ፡ ከንተሮ ፡ መንደርቆ ፡ ለበቅ ፡ ጨንገር ። **ትወፅእ ፡ በትር ፡ እምሥርወ ፡ እሴይ ። አብትረ ፡ ልብኔ ። ቍስለ ፡ አብትር ። በትርከ ፡ ወቀስታምከ ። ዘይምህክ ፡ በትሮ ፡** (ኢሳ፲፩ ፡ ፩ ። ኢዮ፴ ፡ ፲፯ ። ሚራ፳፰ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፳፪ ። ምሳ፲፫ ፡ ፳፬) ።

—፤ ሥልጣን ፡ አገዛዝ ፡ ቀንበር ። **በትር ፡ እንተ ፡ ዲበ ፡ ክሣዱ ። በትረ ፡ መንግሥትከ ፡** (ኢሳ፱ ፡ ፬ ። አስቴ፬ ፡ ፲፩ ። መዝ ፡ ፵፬) ።

በትረ ፡ ብርዕ ፤ የሸንበቆ ፡ ምርኵዝ ፤ ጎለት ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ (ሕዝ፳፱ ፡ ፮ ። ኢሳ፴፮ ፡ ፮) ።

በትረ ፡ ወርቅ ፤ ከወርቅ ፡ የተሠራ ፡ በወርቅ ፡ የተጌጠ ፡ የጳጳስና ፡ የንጉሥ ፡ በትር ፡ (አስቴ፳ ፡ ፪ ። ፳ ፡ ፬) ።

በትረ ፡ ኀጺን ፤ የብረት ፡ ዘንግ ፤ ባለብረት ፡ ጅንፎ ፤ ጅንፎም ፡ በትር ፡ (መዝ ፡ ፪ ። ራእ፪ ፡ ፳፯) ።

በትረ ፡ መሃፒል ፤ ዐጭር ፡ ወፍራም ፡ መንደ ፤ እንደ ፡ ጨንቻ ፡ እንደ ፡ መሮ ፡ መምቻ ፡ ያለ ፤ ዐጣቢ ፡ ቀለም ፡ አግቢ ፡ ልብስ ፡ የሚመታበት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፯) ።

በትረ ፡ መዐት ፤ መቅጫ ፤ ለበቅ ፡ ጨንገር ፤ ረጋብ ፡ ጦር ፤ ዐባር ፡ ቸነፈር ፡ (ኢሳ፲ ፡ ፭) ።

በትረ ፡ ነገድ ፤ የነገድ ፡ አለቃ ፡ በኵር ፡ ሹም ፤ ግንባር ፡ ቀደም ፡ (፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ግን፲) ።

በትር ፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ ዘር ፡ ትውልድ ። **በበ ፡ በትርክሙ ፡ ወበበ ፡ ሕዝብክሙ ። በትረ ፡ ይሁዳ ፡ ወብንያም ፡** (፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፱ ። ፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፳) ።

በትረ ፡ ያርክ ፤ (ጽር ፡ ፓትሪአርኽ) ፤ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፤ አብ ፡ ቀዳማዊ ፤ ወይም ፡ መዠመሪያ ፡ ታላቅ ፡ ደገኛ ፡ አባት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲፫ ። ታኅ፩) ።

በታሮን ፤ (ጽር ፡ ፓቴሮን) ፤ አበው ፤ ከአዳም ፡ እስከ ፡ ኖኅ ፡ ያሉ ፡ ዐሥሩ ፡ አባቶች ፤ ወይም ፡ ሌሎች ። **ደብረ ፡ በታሮን ፤ ዘውእቱ ፡ ብሂል ፡ ደብረ ፡ አበው ፡** (ስንክ ፡ ሠኔ፲፰) ።

በቲት ፤ ቶት ፤ (በተ ፡ ይበትት ፡ ይብትት ። በልየ) ፤ መበተት ፤ ብትቱ ፡ መኾን ፡ ማለቅ ፡ ማርጀት ፤ የልብስ ። በልበለን ፡ ተመልከት ።

በትበተ ፤ (ይበተብት) ፤ በቁሙ ፤ በተበተ ፤ ቦጠቦጠ ፡ ፈለፈለ ፤ ውስጥ ፡ ውስጡን ፡ በላ ፡ አቃጠለ ፤ የውሻና ፡ የኾብ ፡ የእሳት ፡ አበላል ። መበጥበጥና ፡ መፈልፈል ፡ የእሸትና ፡ የዳቦ ፡ በሊታ ። (ተረት) ፤ በገዛ ፡ ዳቦዬ ፡ ልብ ፡ ልቡን ፡ ዐጣኹት ። ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ፤ ያማርኛ ፡ ቃል ፤ ከግእዝ ፡ ሲደቀል ፡ ተቀጥላም ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፤ አበቃቀሉና ፡ አወጣጡ ፡ እንዲህ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ሥረ ፡ ነገሩ ፡ ከሣበት ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ አይበልጥም ፤ አያንስም ፤ ቋንቋነቱ ፡ ሴማዊ ፡ ነውና ፤ ፩ኛ ፡ ዕር ፡ ፷ቀ ፡ ተመልከት ።

ገ

ገ ፤ ሦስተኛ ፡ ፊደል ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ገምል ፡ ቍጥሩ ፡ ፫ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ገ ፡ ሠለስት ፡ ቱ ፡ ይባላል ። ዕብራውያን ፡ ግን ፡ ሦስትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ሦስት ፡ እልፍ ፡ ይሉታል ። ምስጢሩ ፡ ሠሉስንና ፡ የሠሉስን ፡ ፍጥረት ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ፫ኛውን ፡ አካል ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስን ፤ የመንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ሀብትነት ፡ ፍሬ ፡ ጸጋውን ፡ ያሳያል ፤ ገመልን ፡ እይ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፩ ፡ ፲፪) ።

ጋ ፤ እን ፡ ሲጨመርበት ፡ (እንጋ ፡ እንጃ) ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ይኾናል ።

ጓ ፤ (ንኡስ ፡ አገባብ) ፤ እኮን ፡ ቢያ ፤ ማ ፡ እንኳ ፡ ስንኳ ። **አንተሂጓ ፡ ተሠገርከ ፡ ከማነ ። አንተሰጓ ፡ ሀሎከ ፡ ምስሌየ ። ክለባትኒጓ ፡** (ኢሳ፲፬ ፡ ፲ ። ሉቃ፲፭ ፡ ፴፩ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ማቴ፲፭ ፡ ፳፯) ።

ጌ ፤ (ጽር ፡ ጊ) ፤ ምድር ፡ ሀገር ፤ ርስት ። ባለጌ ፡ ሐፄጌ ፡ እተጌ ፡ እንዲሉ ። ሐፀየን ፡ እይ ።

ግኢዝ ፤ ዞት ፤ (ግእዘ ፤ አው ፡ ገአዘ ፡ ይግእዝ ፡ ይግአዝ ። ሱር ፡ ግዓጽ ፤ ጋየጸ) ፤ ማዘን ፡ መቈጣት ፤ መበሳጨት ። መንቀፍ ፡ መጥላት ፡ መጣላት ፤ መውቀሥ ፡ መክሰስ ። **ገአዝኩ ፡ ሕይወትየ ። ለምንት ፡ እንከ ፡ ትግእዝ ፡ ፈቃደ ፡ እግዚ ። ወዳእነ ፡ ግእዝናሆሙ ። ወግእዘ ፡ ጽንዐ ፡ ልቦሙ ። ምንት ፡ ረከቡ ፡ በላዕሌየ ፡ በዘይግእዙኒ ። ሶበ ፡ ይግእዘከ ፡ ዐርክከ ። ግእዘ ፡ ሕዝብ ፡ ለሙሴ ፡** (ከፋ ፡ ፳፯ ። ሚራ፵፩ ፡

፱ ። ሮሜ ፲ ፡ ፬ ። ማር፲፯ ፡ ፲፱ ። ኤር፪ ፡ ፩ ። ምሳ፳፩ ፡ ፰ ። ዘፀ፲፯ ፡ ፱ ፡ ፯) ።

—፤ ማጋዝ ፡ ከግዞት ፡ ቤት ፡ ማግባት ፤ ግእዝ ፡ መማር ፡ እየቈጠሩ ፡ ማንበብ ።

ገአዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት ፤ አዝት) ፤ የሚነቅፍ ፡ ነቃፊ ፤ ወቃሽ ፡ ከሳሽ ፤ ፈራጅ ፡ (ያዕ፬ ፡ ፲፩) ።

መግእዝ ፤ (ዝት ፡ ዛን ፡ ዛት) ፤ ዝኒ፡ከማሁ ፤ ንዝናዚ ፡ ዘብዛባ ፤ ጓረኛ ፡ ነገረኛ ። ጕጉእ ፡ ወመግእዝ ። ዐርክ ፡ መግእዝ ። ብእሲት ፡ መግእዝት ፡ (ምሳ፳፩ ፡ ፳፬ ። ፳፪ ፡ ፳፬ ። ፱ ፡ ፲፫ ። ዲድ ፡ ፫) ።

አግአዘ ፤ አስጠላ ፡ አስነቀፈ ፤ አስጋዘ ፡ አስጐ ተተ ፤ ከግዞት ፡ አስገባ ፤ ግእዝ ፡ አስተማረ ።

ተግእዘ ፤ ተጠላ ፡ ተነቀፈ ፤ ተጋዘ ።

ግኡዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ እዝት) ፤ የተጋዘ ፡ የ ተጠላ ፤ የተነቀፈ ፡ ንቁፍ ።

ግእዘት ፤ ማጋዝ ፡ መጋዝ ። መንቀፍ ፡ መነቀፍ ፤ አንቃቀፍ ፤ ንቀፋ ፡ ነቀፌታ ፤ ወቀሣ ፡ ክሰሳ ። በእንተ ፡ ግእዘት ፡ ዘግእዝዎ ። እንበለ ፡ ተካሕዶ ፡ ወግእዘት ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፯ ። ደራሲ) ።

ተጋአዘ ፤ ተንቃቀፈ ፡ ተጣላ ፤ ተከራከረ ። አልቦ ፡ ዘትትጋአዙ ፡ በፍኖት ። ደናግለ ፡ ቀተለ ፡ ዮልያኖስ ፡ በተጋእዞ ። እለ ፡ ይትጋአዙ ። ተጋአዝኩ ፡ ምስሌሃ ። ኢይክል ፡ ተጋእዞ ፡ ምስለ ፡ ዘይጸንዐ ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፳፬ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲ ። ምሳ፲ ፡ ፲፪ ። ጦቢ፪ ፡ ፲፬ ። መክ፮ ፡ ፲) ።

ተጋአዚ ፤ ተጣይ ፡ ተፃራሪ ፤ ተሟጋች ፡ ተከራ ካሪ ፤ ባለጋራ ። ዘይፈትሕ ፡ ማእከለ ፡ ተጋአዝያን ። ኮኑ ፡ ተጋአዝያነ ፡ ምስለ ፡ ሐዋርያት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፪ ። አቡሻ ፡ ፲፪) ።

አስተጋአዘ ፤ አጣላ ፤ አሟገተ ፡ አከራከረ ።

መስተጋእዝ ፤ የሚያጣላ ፡ የሚያሟግት ፤ የሚ ሟገት ፡ ተሟጋች ፡ ተከራካሪ ። ለእመ ፡ ይቤለከ ፡ አሐዱ ፡ መስተጋእዝ ። መስተጋእዛን ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲ ። አፈ ፡ ድ፰ ፡ ፳፱) ።

ጋእዝ ፤ (ዛት) ፤ ጠብ ፡ ክርክር ፡ ሙግት ፤ ንዝ ንዝ ፡ ስድብ ፡ ውዝግብ ፡ ጭቅጭቅ ። ሰደም ፡ ደቀድሞ ፡ ላኪ ፡ ወጋእዝ ። ጋእዘሙ ፡ ስራሕ ፡ ለዘይሰምዖ ። ነ ገረ ፡ ጋእዝ ። ሰይጣን ፡ ኦብአ ፡ ፍልጠተ ፡ ወጋእዘ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። መቲረ ፡ ጋእዛት ፡ (ሚራ ፡ ፳፪ ፡ ፳፬ ። ፳፯ ፡ ፲፭ ። ፩ጢሞ ፡ ፯ ፡ ፱ ። ዲድ ፡ ፴፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ። በቁሙ ፡ ጋዝ ፡ ላንባ ፡ ሽታውና ፡ ጢሱ ፡ እንደ ፡ ክፉ ፡ ነገር ፡ የሚያስቀይም ፤ ነፍጥን ፡ አይ ።

ግእዝ ፤ የቋንቋ ፡ ስም ፤ ሴማዊ ፡ አዳማዊ ፡ ቋ ንቋ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ወንድም ፤ ከዐረብ ፡ ከሱርስት ፡ የሚ ገጥም ። ዘይቤው ፡ አልፍ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ አንድ ፡ መዠ መሪያ ፤ ምስጢሩ ፡ ጥንታዊ ፡ አዳማዊ ፡ ልሳን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፩) ። ፪ኛም ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ቋንቋ ፡ ብዙ ፡ ድካም ፡ ስለሌለበት ፡ ቅን ፡ ገር ፡ ብለው ፡ ይፈቱ ታል ። ተተርጕመ ፡ እምልሳነ ፡ ቅብጢ ፡ ለዐረብ ፡ ወ እምዐረቢ ፡ ለግእዝ ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ፩) ።

ግእዝ ፤ የፊደል ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ወጣት ፡ አንድ ፡ ቅንጣት ፡ አንድ ፡ በቀል ፤ ዕዝል ፡ ቅጥል ፡ ነቍጣ ፡ ምክ ትል ፡ ዋየል ፡ አጣማጅ ፡ ኹለተኛ ፡ ፈርጅ ፡ የሌለው ፡ ቀንጃ ፡ ነጠላ ፡ ፊደል ፡ (ኮንሶን) ፡ ከአ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ያለ ፤ አ ፡ በ ፡ ገ ፡ ደ ፡ ሀ ፡ ወ ፡ ዘ ። ከሰላማ ፡ በፊት ፡ ከካዕብ ፡ እ ስከ ፡ ሳብዕ ፡ ድረስ ፡ ሳይኖረው ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፡ ግእዙ ፡ ብቻ ፡ ነበረና ፤ ቋንቋውን ፡ ግእዝ ፡ ያሰኘው ፡ ይህ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ ግን ፡ ከካዕብ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ላሉት ፡ በሆር ፡ ግንባር ፡ ቀደም ፡ ባለኄ ፡ ወንድም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አንደኛ ፡ ወይም ፡ መዠመሪያ ፡ ይባላል ። አ ፡ ግእዝ ፤ ቡ ፡ ካዕብ ፤ ጊ ፡ ሣልስ ፤ ዳ ፡ ራብዕ ፤ ሄ ፡ ኃምስ ፤ ው ፡ ሳድስ ፤ ዞ ፡ ሳብዕ ፡ እንዲሉ ። ግእዝ ፡ አንድ ፡ አንደኛ ፡ መባሉ ፡ በእ ፡ ምክንያት ፡ ነው ።

ግእዝ ፤ የንባብ ፡ ስም ፤ መዠመሪያ ፡ ንባብ ፤ ሕፃናት ፡ የፊደልን ፡ ቍጥር ፡ እጅ ፡ እግሩን ፡ ከለዩ ፡ በ ኋላ ፡ ከንቍጥ ፡ እስከ ፡ ነቍጥ ፡ እየጐተቱ ፡ የሚያግ ዙት ፡ ማጋዝ ። ለንባብ ፡ ትምርት ፡ በየስልቱ ፡ ፬ ፡ ስም ፡ አለው ፤ ግእዝ ፡ ወርድ ፡ ዐቢይ ፡ ድጋም ።

ግእዝ ፤ የዜማ ፡ ስም ፤ አንደኛ ፡ ስልት ፡ መዠ መሪያ ፡ ዜማ ፤ ፪ኛው ፡ ዕዝል ፡ ፫ኛው ፡ አራራይ ፡ ይባላል ። ሠለስቱ ፡ ዜማ ፡ ዘውእቱ ፡ ግእዝ ፡ ወዕዝል ፡ ወአራ ራይ ። ወእምዝ ፡ ትብል ፡ ጸሎተ ፡ ዘእምዳዊት ፡ በ ዜማ ፡ ግእዝ ። ህየንተ ፡ ዕዝል ፡ ዘነግህ ፡ ግእዝ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፩ ። ግንዘ ። ድጓ) ።

ግእዘ ፤—**ተጓዘ** ፤ ነጻ ፡ ወጣ ፤—**ግዒዝ** ፡ **ግዕዝ** ።

ገአረ ፤—**ጋረ** ፡ **ጣረ** ፡ **ጮኸ** ፤—**ግዒር** ፡ **ገዐረ** ።

ገአተ ፤—**ገነፎ** ፤—**ግዒት** ፡ **ገዐተ** ።

ገበ ፤—**ጐን** ፤—**ገቢእ** ፡ **ገብአ** ።

ግብ ፤—**ጕድጓድ** ፡ **ጕሬ** ፤—**ገብበ** ፡ **ገበበ** ።

ገቢእ ፤ **አት** ፤ (**ገብአ** ፡ **ይገብእ** ፡ **ይግ ባእ** ። **በአ** ፤ **መጽአ** ። **ገብአ** ፡ **ትግ** ፡ **ኮነ** ፡ **ይኩ ውን**) ፤ መግባት ፡ መጥለቅ ፡ መዝለቅ ፤ ወደ ፡ ውስጥ ። መመለስ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ መዞር ፡ መታጠፍ ፡ ተመልሶ ፡ መ ምጣት ። ገቢኦትከ ፡ ውስተ ፡ ሥጋ ። ይትመየጥ ፡ ለገ ቢእ ። ገብአ ፡ ቤቶ ። እገብእ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ገ ብኡ ፡ እምፍኖት ፡ እኩይ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፰ ፡ ፳፯ ። መክ ፩ ፡ ፲፬ ። ጦቢ፰ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፩ ፡ ፳፩ ። ኤር፵፪ ፡ ፲፩) ።

—፤ መኾን ፤ መያዝ ፡ መሰጠት ። ገብኡ ፡ ታሕተ ፡ እደ ፡ ትሑት ። ገብኡ ፡ ከመ ፡ ዘኢተወልዱ ። ደኃርት ፡ ይ ገብኡ ፡ ቅድመ ፤ ኮኑ ፡ ይከውኑ ። ገባእነ ፡ ውስተ ፡

እደ፡ጸላእትነ ። ይግባእ፡ውስተ፡እደ፡ሰብእ፡(ሚ ራ፲፩ ፡ ፯ ። ዓ፬ ፡ ፱ ። ማር፲ ፡ ፴፩ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲ ፡ ፴፯ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፯) ።

ገባኢ ፤(ኢት፡እያን፡ያት፤እት) ፤ ቅጽ ልና ፡ ጥሬ ፤ የሚገባ ፡ ገቢ ፤ ተመላሽ ፤ ተመላላሽ ። ገበሬ ፡ ዐራሽ ፤ የለት ፡ ምንደኛ ፡ ሙያተኛ ፤ ዐራሚ ፡ ቈፋሪ፤ አሽ ከር ፡ ወታደር ፡ አገልጋይ ፡ ሎሌ ። ገባኢ ፡ ዘይዴሙ ፡ በተገብሮታ ፡ ለምድር ። ገባኢ ፡ ዘይሴፎ ፡ ዐስቦ ። ይትዓሰብ ፡ ገባእተ ። ገባኢሁ ፡ ለኤፍሬም ፡(ጥበ፲፯ ፡ ፲፯ ። ኢዮ፯ ፡ ፪ ። ማቴ፳ ፡ ፩ ። ዮዲ፯ ፡ ፪) ።

ግቡእ ፤(አን ፡ አት ፡ ብእት) ፤ የገባ ፤ የተ መለሰ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ።

ግብአት ፤ መግባት ፡ መመለስ ፤ አገባብ ፡ አመ ላለስ ፤ ግቢ ፡ ምለሳ ፤ መያዝ ፡ መስጠት ። ግብአተ ፡ መን ጦላዕት ። ሑረት ፡ ወግብአት ። ግብአትከ ፡ ውስተ ፡ ርስትከ ። ዜና ፡ ግብአቱ ፡ ለአግሪጳስ ፡ ኀበ ፡ ሮሜ ። እፈድየከ ፡ በግብአትየ ። በእንተ ፡ ግብአቱ ፡ ለክርስ ቶስ ፡(ቅዳ ። ዘክ፯ ፡ ፲፬ ። ቀሌ ። ዮሴፍ ። ሉቃ፲ ፡ ፴፭ ። ማቴ፳፯ ፡ ፵፯) ።

ምግባእ ፤(አት) ፤ መግቢያ ፤ መመለሻ ፤ ተመ ልሶ ፡ መምጫ ፡ ቦታ ። ኀቤየ ፡ ምግባኢሁ ። ውስተ ፡ ምድር ፡ ምግባኢሆሙ ። የሐውር ፡ ውስተ ፡ ፍኖት ፡ እንተ ፡ አልባቲ ፡ ምግባእ ፡ ለዓለም ፡(ማሕ፯ ፡ ፲፩ ። ሚራ፲፯ ፡ ፴ ። ግንዘ ። ዘፍ፫ ፡ ፲፯ ። ፱ ፡ ፯) ።

አግብአ ፤ አገባ ፡ ከተተ ፡ አስገባ ፤ መለሰ ፡ አስ መለሰ ፤ አግባ ፡ መልስ ፡ አለ ። አግብኦ ፡ ለመጥባሕትከ ፡ ውስተ ፡ ቤታ ። ያገብአሙ ፡ ድኅሬሆሙ ፡ ለጠቢ ባን ። ወያገብኦ ፡ ድኅረ ፡ ዘባኑ ። እመ ፡ አእተተ ፡ መኑ ፡ ያገብእ ። ወአግብአት ፡ ባሕርኒ ፡ ዙሎ ፡ ሙታነ ፡ (ሜቴ፳፯ ፡ ፶፪ ። ኢሳ፵፬ ፡ ፳፭ ። ሚራ፳፩ ፡ ፲፭ ። ኢዮ፱ ፡ ፲፪ ። ራእ፳ ፡ ፲፫) ።

—፤ አሳልፎ ፡ ሰጠ ፤ ከተቀባይ ፡ እጅ ፡ አገባ ፤ አስያዘ ፡ አስጨበጠ ፤ አመጣ ፡ አቀረበ ፡ አስረከበ ፤ ፈረደ ፡ ፍርድ ፡ አቀና ። ወኢያገብኦ ፡ ውስተ ፡ እደ ፡ ጸላኢሁ ። ይሁዳ ፡ ዘአግብኦ ። እለ ፡ አግብኡ ፡ ነፍሶሙ ፡ ለከ ። አግብኡ ፡ ቀርኖሙ ፡ ለባዕድ ፡ ወክብሮሙኒ ፡ ለካልእ ። እለ ፡ ያገብኡ ፡ ጸባሕተ ። አግብአ ፡ ፍትሐ ፡ ለዘሩባቤል ፡ (መዝ ፡ ፴፱ ። ማቴ፲ ፡ ፬ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ሚራ፵፱ ፡ ፭ ። ፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፲ ። አርጋ) ።

ተጋብአ ፤ ተመላለሰ ፤ ወጣ ፡ ገባ ፡ ምልስ ፡ ቅ ልስ ፡ አለ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በተጋብአ ፡ ፈንታ ፡ ተገባብአ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ወተገባብአ ፡ ኀበ ፡ አረጋዊ ፡ (ፊ ልክ ፡ ፻፳፰) ።

አስተጋብአ ፤ በቁሙ ፤ አስተጋባ ፤ የገደል ፡ የተራራ ፡ (ዐማርኛ) ።

ገቦ ፤(ብ ፡ ገበዋት ። ሱር ፡ ጋበእ ። ዐረ ፡ ጀንብ ፤ ጃኒብ) ፤ ጐን ፡ ጐድን ፡ ወገብ ፤ ወገን ፡ ማእ ዝን ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ። ግንቦት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥ ቷል ፤ ገቦ ፡ ክረምት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ከጸደይ ፡ ጋራ ፡ ይሰ ማማል ። ትሰክብ ፡ በገቦከ ፡ ዘፀጋም ። ለገብር ፡ እ ኩይ ፡ ሥትሮ ፡ ገበዋቲሁ ። ይትዐጸፍ ፡ ርትዐ ፡ ውስተ ፡ ገቦሁ ። ወልድከ ፡ ዘወፅአ ፡ እምገበዋቲከ ። በገቦ ፡ መስዕ ። ወእምገበዋቲሁ ፡ ለውእቱ ፡ መንበር ። አዝ ማድ ፡ እለ ፡ ገበዋት ። ገዳም ፡ ዘገቦ ፡ ዮታይም ። ኖመት ፡ በገቦሁ ፡(ሕዝ፬ ፡ ፬ ። ሚራ፵፪ ፡ ፭ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፭ ። ፫ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፵፯ ። ራእ፬ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፱ ። ዮዲ፬ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሠኔ፴) ።

ዘገቦ ፤ የገቦ ፡ በጐን ፡ የሚወጣ ፡ የሚያፈጠፍጥ ፡ ቅጥይ ፤ የማሽላ ። ወይም ፡ ሳይዘሩት ፡ የሚበቅል ፡ ወፈ ራሽ ። የገቦ ፡ ማለት ፡ ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ ከሔዋን ፡ ተፈጥሮ ፡ መጥቷል ፡ (ዘፍ ፡ ፱ ፡ ፳፭) ።

አግቦ ፤(ዐማርኛ) ፤ ሽሙራሩ ፡ ስድብ ፤ በ ራሱ ፡ እኔ ፡ እንዲህ ፡ አይደለኹ ፡ ብሎ ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ አስመስሎ ፡ ጠላትን ፡ ለመንካት ፡ የሚነገር ። (ተረት) ፤ ወይ ኖን ፡ ግረፈው ፡ ፈንዘን ፡ እንዲሰማው ።

ጋብአ ፤ አት ፤(ጋብአ ፡ ይጋብእ ፡ ይጋ ብእ ። ዐረ ፡ ጀባእ ፤ ተቀበለ ። ሱር ፡ ግባእ) ፤ መሰብሰብ ፡ ማከብ ፤ ማጋበስ ፡ ማግበስበስ ፡ ማከማቸት ፤ መልቀም ፡ ማጠራቀም ፡ መከተት ። ማጠፍ ፡ መኰርተም ፤ የሕዋስ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጋብአ ፡ ፈንታ ፡ አስተጋብአ ፡ ይላል ፤ በሳተፈና ፡ በባረየ ፡ ፈንታ ፡ አስተሳተፈ ፡ አስተባ ረየ ፡ እንዲል ። መራዕየከ ፡ አስተጋብአ ። አስተጋብአ ፡ ንዋየ ፡ ብዙኀ ። ያስተጋብእ ፡ ሥርናየ ፡ ውስተ ፡ መዝ ገቡ ። ያስተጋብኡ ፡ ክነፊሆሙ ። ታስተጋብእ ፡ እ ዴከ ፡(ኩፋ ፡ ፴፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፫ ። ማቴ፫ ፡ ፲፪ ። ሕዝ፩ ፡ ፳፬ ። ምሳ፮ ፡ ፲) ።

አጋብአ ፤ አሰበሰበ ፤ ሰብስቡ ፡ አለ ፡ (አስደራጊ) ።

አስተጋብአ ፤ አሰበሰበ ፤ አሰባሰበ ፡ (አስደራ ጊና ፡ አደራራጊ) ። ልማዱ ፡ ግን ፤ ሰበሰበ ፡ ነው ።

አስተጋባኢ ፤ **መስተጋብኢ** ፤ የሚያሰበ ስብ ፡ አሰብሳቢ ፤ አሰባሳቢ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ ሰብሳቢ ፡ ነው ። ይቤ ፡ አስተጋባኤ ፡ መጽሐፍ ። መስተጋብኤ ፡ ነፍ ሳት ፡(ፈላስ ። ሲኖዶ) ።

መስተጋብእ ፤ ኢ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የሚሰበ ስብ ፡ ሰብሳቢ ፤ መሰብሰቢያ ፡ ቦታ ። መስተጋብአ ፡ ጾታ ፡ ተግማዳት ፡ ውእቱ ። አ ፡ ከርሥ ፡ መስተጋብኢተ ፡ ኵሉ ፡ ርስሐተ ፡ ኀጢአት ፡(ፈላስ ። ግንዘ) ።

ተጋብአ ፤ ተሰበሰበ ፤ ተሰባሰበ ፤ ተከማቸ ፡ ተከ መቻቸ ፤ ተወሰነ ፡ ተጨበጠ ፡ ተኰረኰመ ። ተጋብኡ ፡ ኵሎሙ ፡ አሕዛብ ፡ ኅቡረ ። ህየ ፡ ይትጋብኡ ፡ አንስ ርት ። ፀነስኪዮ ፡ እንዘ ፡ ኢይትጋባእ ፡(ኢሳ፵፫ ፡ ፱ ። ማቴ፳፬ ፡ ፳፰ ። ቅዳ) ። በገብአ ፡ ፈንታ ፡ ተጋብአ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ማይ ፡ እምከመ ፡ ተክዕወ ፡ ኢይትጋባእ ። ይትጋባእ ፡ ማይ ፡ ዲበ ፡ ግብጽ ። ትትጋባእኑ ፡ መሥ ገርት ፡ ዘእንበለ ፡ ተአኅዝ ፡(፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፲፬ ፡ ፳፯ ። ዓሞ፫ ፡ ፲፭) ።

ጉቡአ ፤ እስትጉቡእ ፤ (አን ፡ አት ፡ ብ እት) ፤ የተያዘ ፡ የተሰበሰበ ፤ ስብስብ ፡ ክምቹ ፡ ቅምም ፡ ጥርቅም ። ጉቡእ ፡ በእደ ፡ ሱሉ ፡ እስራኤል ፡ ምስሌሁ ፡ ጉቡኣን ፡ እለ ፡ ጉቡኣን ፡ ውስተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ (ምሳ፲፭ ፡ ፬ ። ፩ዜና ፡ ፯ ፡ ፰ ። ፲፪ ፡ ፩) ። እስትጉቡእ ፡ ዝንቱ ፡ መጽሐፍ ፡ እመጻሕፍት ፡ አምላካውያት ፡ ወቀኖናት ። ወእምዝ ፡ አትለወ ፡ በዝንቱ ፡ ከመ ፡ ተግማጽ ፡ እስትጉቡእ ። ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ዘእስትጉቡእ ፡ ለሱሉ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ። አፈ ፡ ድ፴፫ ። ተ፴፬) ። በእስትጉቡእ ፡ ፈንታ ፡ ምስትጉቡእ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ምስትጉቡኣት ፡ አእላፍ ፡ እምነ ፡ መላእክት ፡ (አፈ ፡ ድ፴፪) ።

ጉባኤ ፤ (እያት) ፤ መሰብሰብ ፤ (ጥስ) መሰብሰብ ፤ አሰባሰብ ፤ ስብሰባ ፡ እከባ ፤ አንድነት ። መሰብሰቢያ ፡ (ጥስ) መሰብስቢያ ፤ መሰባሰቢያ ፡ መገናኛ ፡ ጊዜ ፡ ቦታ ፤ ገበያ ፡ ሸንጎ ፡ አደባባይ ፡ ገዳም ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፡ የትምርትና ፡ የሰርግ ፡ የልቅሶ ፡ ቤት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ወይም ፡ በቁሙ ፤ የተሰበሰበው ፡ ማኅበር ፡ እንግልጋ ፤ ገበያተኛ ፡ የሰው ፡ መንጋ ። በጉባኤክ ። ጉባኤ ፡ ቀኖናት ። በመካነ ፡ ጉባእያት ፡ ዘከመ ፡ መራሕብት ፡ ወምሥያጣት ፤ ቦታ ፡ (ዘፀ፳፫ ፡ ፲፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵) ። ተጋብኡ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ እምሮም ፡ ጉባኤ ፡ ብዙኅ ። ጉባኤ ፡ ፀርየ ፡ ዝሩ ። ጉባኤ ፡ ሐራ ። ጉባኤ ፡ ኤጲስቆጶሳት ። ጸሐፈ ፡ መጽሐፈ ፡ ጉባኤ ። ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እንተ ፡ ላዕለ ፡ ሱሉ ፡ ጉባኤ ፡ ዘሐዋርያት ፤ ብዙ ፡ ሰው ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፪ ። አርጋ ። ቀኖ ፡ ኒቅ ። ቅዳ) ።

ጉባኤ ፡ ቃና ፤ የቅኔ ፡ ስም ፤ መዠመሪያ ፡ ቅኔ ፡ ባለ፪ ፡ ቤት ። የስሙ ፡ ንባብና ፡ ምስጢር ፡ ከወንጌል ፡ መጥቷል ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፲፩) ።

ምጉባእ ፤ (አት) ፤ መሰብሰቢያ ፡ መከማቻ ፤ መጠራቀሚያ ፡ ቦታ ። ወበይእቲ ፡ ዕለት ፡ ፈጠረ ፡ ላቲ ፡ ልጉታተ ፡ ዘአብሕርት ፡ በበ ፡ ምጉባኣቲሆሙ ፡ ወሱሎ ፡ አፍላገ ፡ ወምጉባኣቲሆሙ ፡ ለማያት ፡ ውስተ ፡ አድባር ፡ ወውስተ ፡ ሱሉ ፡ ምድር ፡ ወሱሎ ፡ ምዕቃላት ፡ (ኩፋ ፡ ፪) ።

ምስትጉባእ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ቤተ ፡ ምስትጉባአ ፡ ዚኣሁ ። ምስፋሕ ፡ ወምስትጉባእ ፡ (ሔኖ ፶፫ ፡ ፯) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ጥሬውን ፡ በቅጽል ፡ ለውጦ ፤ ምስትጉቡእ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ገብበ ፤ ቦት ፤ (ገበበ ፡ ይጌብብ ፡ ይገብብ ። ዕብ ፡ ጋባብ) ፤ መሰብሰብ ፤ ማግባት ፡ መክተት ። መቈፈር ፤ መቅበር ። ማኅበብ ፡ መንኅበብ ፤ ጉብ ፡ ጉባባ ፡ መኾን ፤ እንደ ፡ ቀስት ። ጉብ ፡ መስጠት ፡ መቀበል ።

ግብ ፤ (ብ ፡ ግበብ ፤ ባት ፤ አግባብ ። ዕብ ፡ ጎብ ። ሱር ፡ ጉብ ። ዐረ ፡ ጉብ) ፤ መክተቻ ፡ መክተቻ ፤ ጕድጓድ ፡ ዐዘቅት ፤ ዋሻ ፡ ጕሬ ፡ መቃብር ፡ የምድር ፡ ቤት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ዘከረየ ፡ ግበ ፡ ለቢጹ ፡ ይወድቅ ፡ ውስቴቱ ። ግበበ ፡ ምድር ። ይድፍኑ ፡ ግበባተ ። እለ ፡ አብያቲሆሙ ፡ ውስተ ፡ ግበበ ፡ ኰሱሕ ። ግበበ ፡ አራዊት ። እለ ፡ ይወርዱ ፡ ውስተ ፡ ግብ ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፳፯ ። ዕብ፲፭ ፡ ፴፰ ። ዮሴፍ ። ኢዮ፴ ፡ ፯ ። ኤር፱ ፡ ፲፩ ። ሕዝ፴፪ ፡ ፲፰) ። ጉብ ፤ ጉቦ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ግበ ፡ ዐይን ፤ ያይን ፡ ጕድጓድ ፡ ዋሻው ፡ ሠርጓዳው ፡ ምዕቃሉ ፤ ብርንደው ፡ እንደ ፡ ፈርጥ ፡ የተሰካበት ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ውሃ ፡ የመላበት ፡ (ምሳ፳፬ ፡ ፶፪ ። ዘካ፲፬ ፡ ፲፪) ።

ገብገብ ፤ ገብገቦ ፤ አዳራሽ ፡ ሰቀላ ፡ በረንዳ ። ሸንጎ ፡ አደባባይ ፤ ዐውደ ፡ ምቅታል ። ወወፅአ ፡ ውስተ ፡ ገብገብ ። አዘዘ ፡ ይሰድዋ ፡ ኀበ ፡ ገብገቦ ፡ ወይምትርዋ ፡ ከማዳ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፳፪ ። ስንክ ፡ ታኅ፮) ።

(ጥ) **ጋብ ፤ (ዕብራ) ፤** ረዥም ፡ ቤት ፤ ሰገነት ፡ የደርብ ፡ ደርብ ፤ ዕንቍላል ፡ ግንብ ። ወያንጎሉ ፡ ጋቤኪ ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፴፱) ።

ገቢዝ ፤ ዘት ፤ (ገበዘ ፡ ይገብዝ ፡ ይግብዝ) ፤ መለካት ፡ መወሰን ፤ ዙሪያውን ፡ መቍረጥ ፡ መክለል ፤ የመሬት ፡ የሕንጻ ። መጕበዝ ፤ መገበዝ ፤ ጕበዝ ፡ ግብዝ ፡ መኾን ። መጋበዝ ፡ (ዐማርኛ) ።

ገበዝ ፤ ዳር ፡ ዳርቻ ፤ ጠረፍ ። ተቀበሎ ፡ ዲበ ፡ ገበዘ ፡ ተከዚ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፭) ።

—፤ ብርቱ ፡ ጠባቂ ፡ ዘበኛ ፤ በረኛ ። እምነ ፡ ጽዮን ፡ ገበዘ ፡ አሱስም ። ሰደድዎ ፡ እምሀገር ፡ እለ ፡ ገበዘ ፡ አሱስም ፤ ዕጣና ፡ ለገበዝ ። ቦአ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ዘገበዘ ፡ አሱስም ። ገበዝ ፡ የጽዮን ፡ ቅጥል ፡ ነው ፡ (ሥር ፡ አቡ ፡ ገ፹፱ ። መዋሥ ። ስንክ ፡ ግን፲፭) ።

—፤ የሹመት ፡ ስም ፤ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ ሹም ፡ አስተንታኝ ፤ የሰሞነኞች ፡ አለቃ ። ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ጠባቂነት ፡ ነው ። ቀደሰ ፡ ገበዝ ። ኢይትለአክ ፡ ከመ ፡ ካህናት ፡ ወኢይኩን ፡ ሊቀ ፡ ካህናት ፡ ወኢይቀድስ ፡ ከመ ፡ ገበዝ ፡ (ሥር ፡ አቡ ። ቄድር ፡ ገ፹፰) ።

—፤ መሐንድዝ ፤ ሊቀ ፡ ነደቅት ። ገበዝ ፡ አንባ ፡ እንዲሉ ።

ገበጣ ፤ በቁሙ ፤ የጠጠር ፡ ጨዋታ ፤ ልቅምሽ ፡ ቅልምሽ ፤ ግብጦች ፡ ወይም ፡ ጠጠር ፡ ጣዮች ፡ ያወጡት ። (ተረት) ፤ ገበጣ ፡ ላዋቂ ፡ ወሬ ፡ ለጠያቂ ። ኢይትላህዩ ፡ ግብረ ፡ ሰንጠረዥ ፡ ወገበጣ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፯) ።

ግብጦ ፤ ያበባ ፡ እኽል ፡ መኬ ፡ የሚመስል ፡ ተርሙስ ፤ ግብጣዊ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ገብጥ ፤ የሆድ ፡ በሽታ ፤ ብስና ፡ ጓታ ፡ እህታ ፤ የሚቈርጥ ፡ የሚጕራብጥ ፡ የሚያስቀምጥ ። ቅንጣዌ ፡ ወገብጥ ። ያበዝኖ ፡ ለገብጥ ፡ ሥሥዕት ፡ (ሚራ፴፬ ፡ ፳ ። ፴፯ ፡ ፴) ።

ተግቢጥ ፤ ሻታ ፤ ሽንት ፡ ቅዘን ፤ ቀጭን ፡ ዐይነ ፡ ምድር ። በረዘንና ፡ ተብሪዝን ፡ እይ ።

ገበጥባጥ፤ የሆድ ፡ ትል፤ ወስፋት ፡ ሹጥ፤ ሥራይ ። ዘከመ ፡ ዝንቱ ፡ ደዌ ፡ ወገበጥባጥ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫) ።

ገበይ፤ (ትግሬ)፤ መንገድ ፡ ጐዳና፤ ገበያ ። ዘሩና ፡ ሥሩ ፡ ጉባኤ ፡ ነው ።

ገበያዊ፤ መንገደኛ፤ ነጋዴ ፡ ገበያተኛ ።

ገበለ፤ (ዕብ ፡ ጋቤል)፤ ለወሰ ፡ አቦካ ፡ አላቈጠ፤ የድቄት ፡ የጭቃ ።

ገብላ፤ (ላት)፤ ገንዳ፤ ከግንድ ፡ ከደንጊያ ፡ የሚሠራ ፡ ማቡኪያ ፡ ማላቈጫ፤ የከብቶች ፡ ውሃ ፡ ማጠጫ፤ እንደ ፡ ገበታ ፡ የተጠረበ ፡ የተፈለፈለ ። ዘየአምር ፡ ወኢይገብር ፡ ይመስል ፡ ገብላ ፡ ዘምሉእ ፡ ማየ ፡ ዘእምኔሁ ፡ ይሰትዩ ፡ ብዙኃን ፡ ወያነጽሕ ፡ ብዙኃነ ፡ እምርስሐቲሆሙ ። ገብላተ ፡ እብን ፡ ዘያሰትዩ ፡ ባቲ ፡ አፍራሰ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፱ ። ስንክ ፡ መስ፩ ። ዘፍ፴ ፡ ፴፰ ፡ ፵፩ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፮) ።

ጌባል፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ጌባል)፤ የተራራ ፡ ስም፤ የገሪዛን ፡ ወንድም ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ፤ የርግማን ፡ ቃሎች ፡ የሚነገሩበት ፡ ከገሪዛን ፡ በስተሰሜን ፡ ያለ ፡ ፀጋማይ ፡ ተራራ ። ኹለቱም ፡ በኤፍሬም ፡ ዕፃ ፡ ውስጥ ፡ ናቸው ፡ (ዘዳ፲፩ ፡ ፳፱ ። ፳፯ ፡ ፲፫) ።

ገበነ፤ (ዕብ ፡ ጋቤን)፤ አረጋ ፡ ዐየበ፤ ዐይብ ፡ አደረገ፤ ወተቱን ።

ግብን፤ **ግብነት**፤ (ዕብ ፡ ግቢና ። ሱር ፡ ግቤንታ ። ዐረ ፡ ጁብን)፤ ጅብና፤ ርጎ ፡ ዐይብ፤ ያይብ ፡ ልጥልጥ፤ በሚዛን ፡ የሚሼጥ ። ከመ ፡ ሐሊብ ፡ ሐለብከኒ ፡ ወአርጋዕከኒ ፡ ከመ ፡ ግብነት ። የሐልቦሙ ፡ ለእንስሳ ፡ ወይገብር ፡ ግብነተ ። ግብነት ፡ ዘላሕም ፡ (ኢዮ፲ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ሥር ፡ ጳኰ) ።

ግብጽ፤ (ጽር ፡ ኤጊብት ። ዕብ ፡ ሚጽራይም ። ዐረ ፡ ሚጽር)፤ ግብጥ፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፡ የካም ፡ ዕፃ ። መካነ ፡ ጻዕር ፡ ልሳነ ፡ ባሕር፤ የእስያና ፡ ያፍሪቃ ፡ ወሰን ፡ ደንበር ፡ ማለት ፡ ነው ። በግብጽ ፡ ፈንታ ፡ ቅብጥ ፡ ይላል፤ ፍቹው ፡ አንድ ፡ ነው ። ብሔረ ፡ ግብጽ ። ልሳነ ፡ ቅብጥ ፡ (መዝ ፡ ፸፱ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ገቢር፤ **ሮት**፤ (ገብረ ፡ ይገብር ፡ ይግበር ። ዕብ ፡ ጋባር፤ ኀየለ ፡ ጸንዐ)፤ መሥራት ፡ ማድረግ ፡ መፍጠር፤ ያልነበረ ፡ ነገር ፡ ማስገኘት፤ የነበረውን ፡ ማዘጋጀት፤ ፍጥረትን ፡ ከፍጥረት ፡ ጨምሮ ፡ ሌላ ፡ ህላዌ ፡ ማቆም፤ እንደ ፡ ሥጋና ፡ እንደ ፡ ሸክላ ፡ እንደ ፡ ቤት ፡ እንደ ፡ ምንጣፍ ። በሚሠሩት ፡ ሥራ ፡ ማየል ፡ መበርታት ፡ መሠልጠን፤ ከሃሊ ፡ መኾን ። ሰዱሰ ፡ ዕለተ ፡ ትገብር ፡ ግብረ ። ገቢረ ፡ ግበር ፡ በከመ ፡ አዘዝኩ ። ዘገብረ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ። ወገብሮ ፡ እግዚ ፡ ለሰብእ ፡ መሬተ ፡ እምድር ። ገብረ ፡ ወይነ ፡ እምፍሬ ፡ (ዘሌ፳፫ ፡ ፫ ። ዮሐ፪ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፻፳፫ ። ዘፍ፪ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፯) ። ገብረ ፡ በሥራ ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ ሥራው ፡ ስልት ፡ ይፈታል ። ይግበሩ ፡ ውስተ ፡ ማኅቶት ፡ ቅብዐ፤ ይደዩ ። ግበር ፡ እዴከ ፡ ዲበ ፡ ዘቲ ፡ ጻሕል፤ ሚም ፡ አንብር ፡ ያሰኛል ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ቅዳ) ።

ገባሪ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት፤ በርት)፤ የሚሠራ ፡ ሠሪ፤ አድራጊ ፡ ፈጣሪ ፡ ፈጻሚ ። አሐዱ ፡ ገባሪ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አሐዱ ፡ ግብር ፡ ይላል ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ጎር ። ብን) ። ግብር ፡ ምስለ ፡ ገባሪሁ ። ጥበብ ፡ ገባሪተ ፡ ኵሉ ። ገባርያነ ፡ ብርት ። ገበርተ ፡ ዐመፃ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲ ። ፰ ፡ ፭ ። ፲፭ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፭) ። ገብረ ፡ በመላላቱ ፡ የቀተለ ፡ ሰርዌ ፡ ሺኾን ፡ በመጥበቁ ፡ ቀደሰን ፡ ይመስላል፤ መምሰሉም ፡ ይህ ፡ ነው ።

(ጥ) **ገብሮ**፤ **ሮት**፤ (ገበረ ፡ ይጌብር ፡ ይገብር)፤ (ጥገ) መገበር ፡ ማረስ ፡ መ ጼፈር፤ ገበሬ ፡ መኾን፤ መነገድ ፡ ንግድ ፡ ማድረግ ። (ጥበ) መገበር፤ ግብር ፡ መስጠት፤ በግድ ፡ መሥራት፤ ባሪያ ፡ ገባር ፡ ዜጋ ፡ መኾን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገብረና ፡ በገበረ ፡ ፈንታ ፡ ተገበረ ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። ተገበሩ ፡ ጽድቀ ። እለ ፡ ይትጌበሩ ፡ ሜላተ ። ዘይትጌበራ ፡ ለምድር ። ዘይትጌበር ፡ ገራህቶ ። ሐመር ፡ እንተ ፡ ትትጌበር ፡ እምርሑቅ ። ተገበሩ ፡ እንከ ፡ እስከ ፡ አአቱ ። ንትጌበር ፡ ወንረብሕ ፡ (ዕብ፲፩ ፡ ፴፫ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፱ ። ምሳ፲፪ ፡ ፲፩ ። ፳፰ ፡ ፲፱ ። ፳፱ ፡ ፴፪ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፲፫ ፡ ፲፭ ። ያዕ፬ ፡ ፲፫) ።

ገባር፤ (ራት ። ዕብ ፡ ጊቦር፤ ብርቱ)፤ በቁሙ፤ ገበሬ ፡ ሠራተኛ፤ በግድ ፡ የሚሠራ፤ ጕልበቱን ፡ ገንዘቡን ፡ ለሹም ፡ የሚያፈስ ፡ ሹማምት ፡ እንደ ፡ ወደዱ ፡ የሚያደርጉት ፡ ባለርስት ፡ ባሪያ ። (ግጥም፤ ቡልጌ ፡ ያበቡት ፡ ባለጌ ፡ ጤፍ ፡ ሲወቃ)፤ የየጀርሳ ፡ ዝኆን ፡ የከረመ ፡ እንደኾን፤ ስንኳን ፡ ገባር ፡ ጢሰኛም ፡ ሰው ፡ አይኾን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገባራት ፡ ፈንታ ፡ ገባር ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። ወገባሩ ፡ ኅዳጥ፤ ከመ ፡ ይወስክ ፡ ገባረ ። ናሁ ፡ ዐስቦሙ ፡ ለገባር ። ወሚመ ፡ ዲቤሆሙ ፡ ሊቃነ ፡ ገባር ፡ ከመ ፡ ይሣቅይዎሙ ፡ በግብር ። ነዳእተ ፡ ገባር ፡ (ማቴ፱ ፡ ፴፯ ። ያዕ፭ ፡ ፬ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፩ ። ፫ ፡ ፯) ። ገባረ ፡ ሪፍ ። ገባራት ። አምጽአ ፡ ገባራተ ፡ ከመ ፡ ያንኅሉ ፡ አረፍተ ፡ ቤት ፡ (ታም ፡ ማር ። ስንክ ፡ ነሐ፩ ። አዋል) ።

ገባራዊ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ፤ ገበሬ፤ የነገር ፡ የሥራ ፡ (፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፲፭ ። ክብ ፡ ነገ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲) ።

ገብር፤ (ብ ፡ አግብርት)፤ ባሪያ ፡ ተገዥ፤ አገልጋይ ፡ ሰው፤ የተማረከ ፡ ወይም ፡ የተገዛ ፡ ግዝ፤ ውላጅ ። ገብር ፡ ከመ ፡ እግዚኡ ። ቦኑ ፡ ውእቱ ፡ ገብር ፡ ያዕቆብ ፡ አው ፡ ልደ ፡ ቤት ። ነሥአ ፡ አርአያ ፡ ገብር ። ከመ ፡ ኪያነ ፡ ይቤዙ ፡ እግዚእ ፡ ኮነ ፡ ገብረ ። አግብርትየ ፡ ወአእማትየ ። አግብርተ ፡ ኀጢአት ፡ (ኢሳ፳፬ ፡ ፪ ። ኤር፪ ፡ ፲፬ ። ፊልጵ፪ ፡ ፯ ። ድጓ ። ግብ፪ ፡ ፲፰ ። ሮሜ፮ ፡ ፲፯) ።

ግብርናት፤ ባርነት ፡ ገባርነት፤ ተገዥነት ። ግዕዝክሙ ፡ እምግብርናት ። ገብር ፡ ለእመ ፡ ግዕዘ ፡ እምግብርናቲሁ ። ዔወዎሙ ፡ ወወሀቦሙ ፡ ለግብርናት ፡ (ዲድ ፡ ፴፫ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፮) ።

አግበረ ፤ አሠራ ፤ አስደረገ ። አግበሩነ ፡ ዕጹብ ፡ ግብረ ። እለ ፡ ይቀውሙ ፡ ወያገብሩ ፡ ወያስተፋጥኑ ፡ ግብረ ፡ እግዚ ። ፍቅር ፡ ኢታገብር ፡ እኩየ ፡ ወኢታኄሊ ፡ ሕሡመ ፡ ላዕለ ፡ ቢጽ ። አግቢሮ ፡ ኀዳውንተ ። ማሕረስክሙ ፡ አግብሩ ፡ ዥያንወ ፡ ወማዕጺደክሙ ፡ አግብሩ ፡ ረምሐ ፡ (ዘዳ፳ ፡ ፲ ፡ ፲ ። ፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ተ፲፱ ። ገድ ፡ ላሊ ። ዮኤ፬ ፡ ፲) ።

አግባሪ ፤ አሠሪ ፡ አስደራጊ ፤ አዛዥ ።

አገበረ ፤ በቁሙ ፤ ግድ ፡ አለ ፡ አስገደደ ፡ በግድ ፡ አሠራ ። መፀቱ ፡ ለብእሲ ፡ ጽድቀ ፡ እግዚ ፡ ኢያጌብሮ ። ዛቲ ፡ መጽሐፍ ፡ ኢታጌብረከ ፡ ግብረ ፡ ዘኢትክል ። ሰብእ ፡ እኩያን ፡ ያጌብሩኒ ፡ ዘንተ ። ምንትኑ ፡ ዘአገበረከ ፡ ላዕለ ፡ ዝ ። አገበሩነ ፡ ንግበር ። እመኒ ፡ አገበሩከ ፡ ትብላዕ ። ኢያገበርኩከ ፡ ከመ ፡ ትሡዕ ፡ (ያዕ፩ ፡ ፳ ። ፈላስ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፰ ። ዮሴፍ ። ዮዲ፰ ፡ ፵ ። ሚራ፴፬ ፡ ፳ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፳፫) ።

አገባሪ ፤ በቁሙ ፤ የሚያስገድድ ፡ አስገዳጅ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭) ።

አስተገበረ ፤ (አግበረ ፡ አገበረ) ፤ አሠራ ፡ አስደረገ ፤ አሳረሰ ፡ አስነገደ ። ነፍስነ ፡ ትፈቅድ ፡ ረድኤተ ፡ ጽኑዐ ፡ ዘያስተጌብራ ፡ ለኀሊናነ ። ኢያስተገበረ ፡ ኅሊናሁ ፡ በምንትኒ ፡ ዘይክልእ ፡ አብጽሖ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ። ወያስቴጌብሮሙ ፡ ለኬነውት ። መጺእየ ፡ እምአስተገበርክዎ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፬ ። ፊልክ ፡ ፩ ። ግብ፲፱ ፡ ፳፬ ። ማቴ፳፭ ፡ ፳፯ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፳፫) ።

መስተገብር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ አግባሪ ፡ አገባሪ ፡ መገብር ፤ የሚያሠራ ፡ አሠሪ ፡ አስደራጊ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ተገበረ ፡ አድራጊነት ፡ ነው ፤ አስተገበረን ፡ አይመስልም ። መስተገብር ፡ ውእቱ ፡ ዘይትጌበር ፡ ዘልፈ ። ንህብ ፡ መስተገብርት ፡ ይእቲ ። መስተገብራነ ፡ ማህው ። መስተገብራነ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። መስተገብራነ ፡ ምድር ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፫ ፡ ፩ ። ምሳ፮ ፡ ፰ ። ገድ ፡ ላሊ ። ዲድ ፡ ፲፫) ።

መስተገብራዊ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አሠሪ ፡ ባለሥራ ። ሠሪ ፡ ሠራተኛ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፮) ። ተግባር ፡ ረባሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ምስትግባር ፡ መስተገብር ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኢሳ፳፫ ፡ ፲፰) ።

ተገብረ ፤ (ይትገበር) ፤ ተሠራ ፡ ተደረገ ፤ ተፈጠረ ፤ ተበጀ ፡ ተዘጋጀ ። እንተ ፡ ተገብረት ፡ በወርቅ ፡ ወበዕንቍ ። ይትገበር ፡ ሎቱ ፡ በዓል ፡ ዐቢይ ። ተገቢሮ ፡ ሠሐቅዎ ፡ መላእክት ። ዘበአማን ፡ ተወልደ ፡ ወኢተገብረ ። ተገብረ ፡ ዝንቱ ፡ ኵሉ ፡ በእዴኪ ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፲፮ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፱ ። ኢዮ፵ ፡ ፲፱ ። ቄር ። ዮዲ፲፭ ፡ ፲) ።

ተገበረ ፤ (ይትጌበር) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በግድ ፡ ተሠራ ፤ ተደረገ ፡ ታረሰ ፡ ተነገደ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊነት ፡ ነው ፤ በጣም ፡ ተሳስቷል ፤ መዝመሪያውን ፡ እይ ። ተገባሬ ፡ ምድር ፡ (ዘካ፲፫ ፡ ፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፰) ።

ግቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ የተሠራ ፡ የተደረገ ፤ ፍጡር ። ግቡር ፡ በጽድቅ ፡ ወበርትዕ ። ኀጺን ፡ ግቡር ። ማእሰ ፡ በግዕ ፡ ግቡረ ፡ መሓን ። ለግቡራንሂ ፡ ይቤልዎሙ ፡ ኢኮኑ ፡ ግቡራነ ፡ ወኢተፈጥሩሂ ፤ አላ ፡ ሀለዉ ፡ ዘእንበለ ፡ ጥንት ፡ (መዝ ፡ ፻፲ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፴፭ ፡ ፯ ። አፈ ፡ ድ፳፱) ።

ግብረት ፤ ማድረግ ፤ መደረግ ፡ መሠራት ፡ መፈጠር ፤ አሠራር ፡ አደራረግ ፤ ሥራ ። ከመ ፡ ግብረተ ፡ ግንፋል ። ግብረተ ፡ ዕጣን ። ግብረተ ፡ ፍትሎ ። ለኵሉ ፡ ግብረቱ ፡ ለደብተራ ። እምቅድመ ፡ ግብረተ ፡ ሰማያት ። ወሠናይ ፡ ግብረቱ ። ወግብረቶንሂ ፡ ግብረተ ፡ እግዚእ ፡ (ዘፀ፳፬ ፡ ፲ ። ፴ ፡ ፴፭ ። ፴፯ ፡ ፳፱ ። ፴፭ ፡ ፳፩ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ዮሴፍ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ግብር ፤ (ብ ፡ ግበር ፡ ግብራት) ፤ ሥራ ፡ ድርጊያ ፡ ፍጥረት ፤ ነገር ፤ የተደረገ ፡ ወይም ፡ የሚደረግ ። ኢትትማከር ፡ ምስለ ፡ ሀካይ ፡ በእንተ ፡ ግብር ። ንዋየ ፡ ግበሪሆሙ ። ኵሉ ፡ ግብረ ፡ እግዚእ ። ግብራተ ፡ ሰማይ ። በእንተ ፡ ሠላስ ፡ ግብራት ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፲፩ ። ዕብ፱ ፡ ፳፩ ። ዳን፫ ፡ ፴፬ ። ሔኖ፸፭ ፡ ፯ ። ፊልክ ፡ ፲፩) ።

ግብር ፤ ኵርህ ፤ ግድ ፡ ግዴታ ። በግብር ፡ ዘእንበለ ፡ ፈቃዱ ። በግብር ፡ ይከውን ፡ ዘነበበ ፡ ዮናስ ። ግብረ ፡ ይመጽእ ፡ መንሱት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፲፱ ። ጦቢ ፡ ፲፬ ፡ ፰ ። ሉቃ፲፯ ፡ ፩ ። ዕብ፱ ፡ ፲፯) ። እወ ፡ አማን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ግብር ፡ ይላል ፤ አያስኝም ፡ (ሉቃ፬ ፡ ፳፫) ።

ግብር ፤ በቁሙ ፤ ጸባሕት ፡ አምኃ ፡ ድኻ ፡ ለመንግሥት ፡ የሚሰጠው ። ከመ ፡ የሀቡ ፡ ግብረ ። እለ ፡ ይቀውሙ ፡ ላዕለ ፡ ግብር ። ርኡሰ ፡ ግብር ። ይሁብዎ ፡ ግብረ ፡ በበ ፡ ዓመት ፡ (፪ዜና ፡ ፰ ፡ ፰ ፡ ፲ ። ፲ ፡ ፲፰ ። ፳፯ ፡ ፭) ።

ተግባር ፤ በቁሙ ፤ ፍጥረት ፡ ሥራ ፤ ዕርሻ ፡ ቍፋሮ ፡ ንግድ ፤ ጥበበ ፡ እድ ፡ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። ኵሉ ፡ ተግባረ ፡ እግዚ ፡ ሠናይ ፡ ወአልቦ ፡ ግዱፍ ። ተግባረ ፡ ምድር ። ወሰምረ ፡ ሎቱ ፡ ተግባሩ ። በንዋየ ፡ ብርት ፡ ረሰዩ ፡ ተግባረኪ ። ሜጥ ፡ ወተግባር ። ተግባረ ፡ እደው ። ምንት ፡ ተግባርክሙ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፬ ። ኤር ፲፱ ፡ ፬ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፫ ። ሚራ፳፯ ፡ ፪ ። ፯ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፵፯ ፡ ፴፫) ።

— ፤ ጉዳይ ፡ ግዳጅ ፡ ባሕርያዊ ፡ ሥራ ። ኀይል ፡ ብዕል ፡ የንግድ ፡ ዕቃ ፡ መናገጃ ። እምብዝኀ ፡ ተግባርኪ ። አምጽኡ ፡ ዓሣኒ ፡ ወባዕደኒ ፡ ብዙኀ ፡ ተግባሮሙ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፲፰ ። ነሐ፲፫ ፡ ፲፯) ።

ትግብርት ፤ ሥራነት ፤ አሠራር ፡ አደራረግ ። ሥራ ፤ የሥራ ፡ ስልት ፡ መልክ ። ትግብርቶሙ ። ትግብርተ ፡ ንህብ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፩ ። ምሳ፮ ፡ ፰) ። ግርድ ፡ ዕንፋሮ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ትግብርት ፡ ይላል ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፯) ።

መግበር ፤ ት ፡ (ብ ፡ መጋብርት) ፤ መሥሪያ ፡ መሣሪያ ፤ ዕቃ ። ኵሉ ፡ ግብሩ ፡ ወኵሉ ፡ መጋብርቲሁ ። ለመጋብርት ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፲፱ ። ፴፱ ፡ ፲ ፡ ፳፩ ። ሕዝ፲፭ ፡ ፫) ።

ምግባር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ሥራ ፤ የሚገባ ፡ የማይገባ ፤ በሕግ ፡ የታዘዘ ፡ ወይም ፡ ያልታዘዘ ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ለዅሉ ፡ ሰብእ ፡ ይፈድዮ ፡ በከመ ፡ ምግባሩ ። ምግባረ ፡ ወሀብናሁ ። ዅሉ ፡ ምግባሮሙ ፡ ርኩስ ። ንጹሕ ፡ አነ ፡ በምግባርየ ። ሶበሰ ፡ አብርሃም ፡ በምግባሩ ፡ ጸድቀ ። ዘይበቍዕ ፡ ለምግበ ፡ ምግባራቲሁ ፡ ወንዋዩ ። (ሢራ ፴፪ ፡ ፳፱ ። ኩፋ ፡ ፫ ። ፳፩ ። ኢዮ ፲፭ ፡ ፱ ። ሮሜ ፱ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፪) ።

ምግባር ፤ መሥሪያ ፡ ማድረጊያ ፡ ቦታ ፡ መሣሪያ ፤ ወይም ፡ ባሕርይ ፤ አካል ፡ ሥራውን ፡ የሚፈጽምበት ። ምግባር ፡ ይመርሕ ፡ ኀበ ፡ ጥያቄ ፡ አስማት ፡ ወምግባርኒ ፡ ይትፌጸም ፡ በህላዌ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

ገቢስ ፤ ሶት ፤ (ገበሰ ፡ ይገብስ ፡ ይግብስ ። ዕብ ፡ ጋባሽ ፤ መላ ። አው ፡ ገብስሶ ፤ ሶት ፤ ገብሰሰ ፡ ይገበስስ ፡ ይገብስስ) ፤ ማጋበስ ፡ መሰብሰብ ፤ የማር ፡ የንጨት ፡ የሾረት ፤ መምላት ፡ ማስተከከል ፤ መምረግ ፡ መለሰን ፡ መቅባት ፡ መለቅለቅ ፤ የግድግዳ ፡ የግንብ ። መምላት ፡ ውስጡን ፡ በሾረት ፤ መለሰን ፡ አፍኣውን ፡ በጭቃ ፤ መለቅለቅ ፡ በኖራ ፡ በበረቅ ። ገየረን ፡ እይ ።

ገብሳሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት ፤ ሰስት) ፤ የሚለስን ፡ ለሳኝ ፤ ቀቢ ፡ ለቅላቂ ።

ተገብሰሰ ፤ ተመረገ ፡ ተለሰነ ፤ ተካከለ ፡ የተላሰ ፡ ነገር ፡ መሰለ ፤ ኖራ ፡ ተቀባ ።

ግብሱስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ስስት) ፤ የተመረገ ፡ የተለሰነ ፤ ምርግ ፡ ልስን ፡ ቅብ ፡ ልቅልቅ ። አረፍት ፡ ግብስስት ። መቃብር ፡ ግብሱሳን ፡ (ግብ፳፫ ፡ ፫ ። ማቴ፳፫ ፡ ፳፯) ።

ግብስስ ፤ (ጽር ፡ ጊብሶስ ። ዕብ ፡ ሲድ) ፤ ኖራ ፡ በረቅ ፤ የደንጊያ ፡ ዐመድ ፡ ነጭ ፡ ደቃቅ ። አውዐዩ ፡ አዕፅምቲሁ ፡ ለንጉሥ ፡ ለግብስስ ። ዐጥንቱ ፡ ዐመድ ፡ እስኪኾን ፡ ኖራ ፡ እስኪመስል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ግብስስ ፡ ለሚባል ፡ ጣዖት ፡ ይሉታል ፡ (ዓሞ፪ ፡ ፩) ። አምጽኡ ፡ ግብስሰ ። ከመ ፡ ግብስስ ፡ ድቁቅ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፻፩ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፱) ።

—፤ ልስናት ፡ ልቅልቃት ። የተላጠ ፡ የተቀረፈ ፡ ምርጊት ፤ የፈረሰ ፡ የተናደ ፡ ቤት ።

ገብስ ፤ በቁሙ ፤ ሰገም ፡ የብር ፡ እኽል ፤ ነጭ ፡ ነጫነጭ ፡ ማለት ፡ ነው ። ገብስማ ፡ ደሮ ፡ እንዲሉ ።

ግብት ፤—ድንገት ፤— ወጊብ ፡ ወገበ ።

ገበታ ፤ (ብ ፡ ገባትው) ፤ በቁሙ ፤ የንጨት ፡ ለገን ፡ ወጭት ፤ ማቡኪያ ፡ ማሽ ፡ መለወሻ ፡ ቆሬ ፤ ወይም ፡ ማሣሻ ፡ ዝርግ ፡ ጠፍጣፋ ፤ ሉሕ ፤ ሰደቃ ። ዋልታም ፡ ይኽናል ። ወደቢ ፡ ገባትው ፡ በዘይገብሩ ፡ ናእተ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፳፱) ።

ገበታ ፤ (ዕብ ፡ ጋብታ ። ጽር ፡ ጋበታ) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ ከፍታና ፡ ሜዳነት ፡ ያለው ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፲፫) ።

ገበታ ፡ ሐዋርያ ፤ (ዐማርኛ) ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ገበታዋሪያ ፡ ት ፡ ሰባቱ ፡ የሐዋርያት ፡ መልእክታት ፡ ከያዕቆብ ፡ እስከ ፡ ይሁዳ ፡ ያሉት ። መጽሐፉን ፡ ገበታ ፡ ያሰኘው ፡ ዕንጨቱ ፡ ነው ፤ ፍችውም ፡ ማእድ ፡ ማእደ ፡ ትምህርት ፡ ዘሠርዕዎ ፡ ሐዋርያት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ገቦታ ፤ የሰው ፡ ስም ። ምስለ ፡ ገቦታ ፡ ወታራ ፡ (አስቴ፩ ፡ ፲፪) ።

ጉጋ ፤ ጕጋ ፤ ጕጕት ፤ የጕጕት ፡ ዐይነት ፡ አሞራ ። ባለብሉዮች ፡ ቍንጫ ፡ ይሉታል ፡ (መዝ ፡ ፻፩ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፲፯ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፯) ። ቆቃሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ጉጋ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፬ነገ ፡ ፳፮ ፡ ፳) ።

ጓጓ ፤ ጋጋኖ ፤ እኅው ፡ ቀቀኖ ። የጥንብ ፡ አሞራ ፤ እንደ ፡ ጋጋኖ ፡ በዝቶ ፡ ተንጋግቶ ፡ የሚኼድ ።

ጋግ ፤ ጋጋ ፤ (ብ ፤ ጋጋት ። ዕብ ፡ ጋግ ፤ ጠፈር ፡ መዋቅር ፡ ባጥ) ፤ መንቈር ፡ ቀንበር ፡ ዘንጅር ፤ የቅጣትና ፡ ያገዛዝ ፡ መሣሪያ ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፵፰ ። ፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፱ ፡ ፲ ፡ ፲ ። ሢራ፯ ፡ ፳፱ ፡ ፳፱ ። ዕን፪ ፡ ፮) ። ግድፊ ፡ ጋጋ ፡ እምክሣድኪ ። አንትሙ ፡ እሱራን ፡ በሰናስል ፡ ወበጋጋ ፡ ወበመዋቅሕት ። ያከብዱ ፡ ለነ ፡ ጋጋተ ፡ ውስተ ፡ ክሣውዲነ ፡ ዘኢንክል ፡ ጸዊሮቶ ። ወደዩ ፡ አርባዕተ ፡ ጋጋተ ፤ አሐደ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ፡ ወአሐደ ፡ ውስተ ፡ ገቦሁ ፡ ወአሐደ ፡ ውስተ ፡ ሐቌሁ ፡ ወአሐደ ፡ ውስተ ፡ አብራኪሁ ፡ (ኢሳ፶፪ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ የካ፲፫) ።

—፤ ያንገት ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ልሻን ፡ ማርዳ ፡ ድሪ ። ጋጋ ፡ ዘወርቅ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፯) ።

ጐጕአ ፤ አት ፤ (ጐጕአ ፡ ይጔጕእ ፡ ይጐጕእ ፤ መጓጓት ፡ መመኘት ፤ ተስፋ ፡ ማድረግ ፤ መሠየት ፡ መጕምዠት ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ መቸኰል ፡ መጣደፍ ፤ መፍጠን ፡ መቀልጠፍ ፡ መጣር ፡ መፍጨርጨር ፤ መትጋት ። ጕጕአ ፡ ከመ ፡ ይፃእ ፡ እምህየ ። ጕጕአ ፡ ከመ ፡ ይዕርግ ። ይጔጕእ ፡ ዘተነድፈ ፡ ይምላኅ ፡ ሐጸ ። እስመ ፡ ቦ ፡ ዘይጔጕእ ፡ ወይሰርሕ ። ይጔጕእ ፡ ይብዐል ፡ (፪ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፳ ። ፲ ፡ ፲፰ ። ሢራ፲፱ ፡ ፲፪ ። ፲፩ ፡ ፲፩ ። ምሳ፳፰ ፡ ፳፪ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲ ፡ ፲፭ ። ፫ ፡ ፲፬) ።

ጐጓኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚቸኵል ፡ ቸኳይ ። አንተ ፡ ብእሲ ፡ ጕጓኢ ፡ (ሄርማ) ።

ጕጉእ ፤ (አን ፡ አት ፡ ጕእት) ፤ የጓጓ ፡ ጕጉ ፤ የቸኰለ ፡ ችኵል ፤ ፈጣን ፡ ቀልጣፋ ፡ ትጉ ። አፍ ፡ ጕጉእ ። ሰማዕት ፡ ጕጉእ ። ጕጉእ ፡ በከናፍሪሁ ። እመ ፡ ርኢከ ፡ ብእሴ ፡ ጕጉአ ፡ በቃል ፡ (ምሳ፲ ፡ ፲፱ ። ፲፪ ፡ ፲፱ ። ፲፫ ፡ ፫ ። ፳፱ ፡ ፳) ።

ጕጓኤ ፤ መጓጓት ፤ ጕጕት ። መቸኰል ፡ አቸኳኰል ፤ ችኰላ ፡ ችኵልነት ፡ (ዮሴፍ) ። በጕጓኤ ፡ ፈንታ ፡ ጕጕአት ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እምብዝኀ ፡ ጕጕአት ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፯) ።

ጕጕአ፤ ችኰላ፤ ጥድፊያ ፡ ቅልጠፋ፤ ትጋት ፡ ጥረት፤ ድንጋጤ ። ፈነዎሙ ፡ በብዙኅ ፡ ጕጕኣ ። ኀለፈ ፡ በጕጕኣ ። ጕጕኣ ፡ ገቢረክሙ ። ቃል ፡ ወሁከት ፡ ወነ ጕድጓድ ፡ ወድልቅልቅ ፡ ወጕጕኣ ፡ ላዕለ ፡ ምድር ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፻፯ ። ፱ኢዮ ፡ ፩ ፡ ፳ ። አስቴ፩ ፡ ፲፱ ። ሔኖ፴፱ ፡ ፱) ።

አጐጕአ፤ አስቸኰለ፤ አቻኰለ፤ አጣደፈ፤ አስ ደነገጠ ፡ (ዘፍ፲፱ ፡ ፲፭ ። ዘፀ፭ ፡ ፲፫ ። ሔኖ፲፱ ፡ ፳) ። ያጔጕእዎ ፡ ለሐማ ፡ ውስተ ፡ በዓል ። መላእክት ፡ ያ ጔጕኡኒ ። እግዚ ፡ አጕጕአኒ ፡ (አስቴ፮ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፳፱ ፡ ፲ ። ኢዮ፳፫ ፡ ፲፯) ።

አጕጓኢ፤ **መጐጕእ**፤ የሚያጓጓ፤ የሚያስቸ ኵል ፡ አስቸኳይ፤ መደንግፅ ።

ገግጸ፤ **ጸት**፤ (**ገገጸ ፡ ይጌግጽ ፡ ይገግጽ**)፤ መገገጽ፤ ተግ ፡ ማለት ፡ መቆም ፡ መገታት፤ ማፈግፈግ ፡ ማሸግሸግ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ማለት፤ ዐፍሮ ፡ ፈርቶ ፡ ደንግጦ ። ኢይጌግጽ ፡ እመዋቲ ። ኢይጌግጽ ፡ እምገጸሙ ። ኢ ይጌግጽ ፡ እምጸብእ ፡ ወቀትል ። ገገጹ ፡ እምንጻሬ ፡ ሞት ። እንዘ ፡ ይጌግጹ ። ሰላም ፡ ለአዕይንቲከ ፡ እለ ፡ ኢገገጻ ፡ እምርኢይ ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፴፩ ። ፴፱ ፡ ፲፱ ። ዮ ሴፍ ። አፈ ፡ ድ፱ ። ሄርማ ። ደራሲ) ። ገጽን ፡ ተመልከት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ግጋጼ፤ ማፈግፈግ፤ ኀፍረት ፡ ፍርሀት፤ ድን ጋጤ ፡ ሽሽት ። ቀርበት ፡ ለመዊት ፡ እንበለ ፡ ግጋጼ ። በማዕታተ ፡ ክርስቶስ ፡ እንበለ ፡ ግጋጼ ፡ (ዮሴፍ ። ስ ንክ ፡ ነሐ፲) ።

ግግጽና፤ ዝኒ ፡ ከማሁ፤ አፈግፋጊነት ። ሖረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ እንበለ ፡ ግግጽና ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፱) ።

አገገጸ፤ አስፈገፈገ፤ አስፈራ ፡ አሳፈረ፤ ተግ ፡ አ ሰኘ ፡ አሸታገሠ ።

ጋዳ፤ **ጋድ**፤—**በቁሙ**፤—**ገዲው ፡ ገ ደወ** ።

ጐድአ፤—**መቃ ፡ ደሰቀ**፤—**ጐዲዕ ፡ ጐ ድዐ** ።

ጐዲብ፤ **በት**፤ (**ጐደበ ፡ ይጐድብ ፡ ይ ጕድብ**)፤ መጐደብ ፡ ማረድ፤ መቈፈር ፡ ማጐድጐድ፤ መቈረጥ፤ የመሬት ። መመንደብ ፡ መጕረድ ፡ መጕመድ፤ መጨፍጨፍ ፡ መመንጠር ፡ መለበድ፤ ካንቻ ፡ መምታት፤ የንጨት ። መገደብ ፡ መወደብ፤ መክተር ፡ ማገድ ፡ የውሃ ። የሦስቱ ፡ ኹሉ ፡ ስልት ፡ አንድ ፡ ነው፤ ምስጢሩ ፡ ከመ ቍረጥ ፡ አይወጣም፤ ገዘመንና ፡ ገመደን ፡ ይመስላል፤ አንቀጹ ፡ ከማርኛ ፡ በቀር ፡ በግእዝ ፡ ቃላት ፡ አይገኝም ።

ጕድብ፤ በቁሙ፤ የታረደ ፡ የተቈረጠ፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ። ማንኰት ፡ ፈፋ፤ ውሃ ፡ የበላው ፡ መሬት ።

ጕድብ፤ (**ባት ። ዕብ ፡ ጋርዜን**፤ **ቃር ዱም ። ዐረ ፡ ፋስ**)፤ ምግዘም፤ ገዦሞ፤ የብረት መማሪያ፤ መጥረቢያ ፡ ምማር ። ኹለት ፡ አፍ ፡ ብረት ፡ ምማርና ፡ ዶማ፤ የሚቈርጥና ፡ የሚቈፍር፤ እጀታው ፡ አንድ ፡ ምላሱ ፡ ጥንድ ፡ በኹለት ፡ ወገን ፡ የሚሠራ ፡ (ዘዳ፲፱ ፡ ፭ ። መሳ፱ ፡ ፲፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳ ። ኢሳ፲ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፸፫ ። ሉቃ፫ ፡ ፱ ። ሕዝ፱ ፡ ፪) ። ከመ ፡ ምማር ፡ ዘይሜጽር ፡ ወከመ ፡ ጕድብ ፡ ዘይሰብር ፡ (ዲድ ፡ ፲ ። አዋል) ።

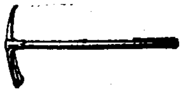

ጕድብ፡

ገድገደ፤ (**ገዲድ ፡ ገደ ። ገዘ**)፤ በቁሙ፤ ገደ ገደ ፡ አቆመ ፡ አጸና ፡ ተከለ፤ የይሎ ፡ የድንኳን ።

ገድገድ፤ ግድግዳ፤ ካብ ፡ ቅጥር፤ የድንኳን ፡ ካ ስማ ፡ አውታር፤ የሸማ ፡ ዐጥር ። በዐውደ ፡ ገድገደ ፡ ቤቱ ። በዐጸደ ፡ ገድገዱኒ ፡ ሊደብተራ ፡ (መቃ ፡ ገ፭ ። ፲፰) ። አንገደገደ ፡ ተንገደገደ፤ ገድጋዳ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ገዲድ፤ **ዶት**፤ (**ገደ**፤ **ገደደ ፡ ይገድድ ፡ ይግድድ ። ዕብ ፡ ጋዳድ ። ዐረ ፡ ጀደ**)፤ (ጥገ) መገደድ ፡ በግድ ፡ መያዝ፤ ማስገደድ ፡ ግድ ፡ ማለት፤ የዳኛ ፡ የባለዳ ። መወንበድ ፡ መሸፈት ፡ መጨከን፤ የስራ ዊት ። መባስ ፡ መታደስ፤ ማገርሸት፤ የደዌ ፡ የክፋት ። መግደድ ፡ ማግደድ፤ መወላገድ፤ መጥመም ፡ መጣመም፤ የመልክ ፡ የጠባይ፤ ኹሉም ፡ የክፉ ፡ ነው ።

(ጥ) **ግዱድ**፤ (**ዕብ ፡ ግዱድ**፤ **ወራሪ ፡ ዘራፊ**)፤ በግድ ፡ የተያዘ፤ ወይም ፡ የሚይዝ ፡ የሚያስገድድ ፡ ጨ ካኝ ፡ ወንበዴ ፡ ሽፍታ ። ወኀይላኒ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ፡ ግዱድ ፡ (ሆሴ፮ ፡ ፱) ።

—፤ የባሰ ፡ የጸና፤ የበረታ ፡ ብርቱ ። **እስመ ፡ ኀጢአቶሙ ፡ ዐቢይ ፡ ወግዱድ ፡ በኀበ ፡ እግዚ** ፡ (ቄድር) ።

ግድ፤ በቁሙ፤ ውድና ፡ ፈቃድ ፡ የሌለበት መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በግድ ፡ ፈንታ ፡ ግዱድ ፡ ይላል፤ አያስ ኝም ። **አዘዘ ፡ ይጥዐምዎ ፡ በግዱድ** ፡ (ግንዘ) ።

ግደት፤ መገደድ፤ ማስገደድ፤ ግዴታ ፡ ግድ ፡ ግዳጅ፤ ጥናት ፡ ብርታት ። **እመ ፡ ወድቀ ፡ ብሑት ፡ ውስተ ፡ እከይ ፡ እመ ፡ አኮ ፡ በእንተ ፡ ድካመ ፡ ሥጋ ፡ አው ፡ በእንተ ፡ ግደተ ፡ ገድል** ፡ (ፊልክ ፡ ፱) ።

ጐዲድ፤ **ዶት**፤ (**ጐደ**፤ **ጐደደ ፡ ይጐ ድድ ፡ ይጕድድ**)፤ መኋደድ ፡ መቈነን፤ ያካኼድ ፡ ያ ረማመድ፤ የታቦት ፡ የዑደት ።

ጐደዳ፤ (**ዐማርኛ**)፤ ያዘባ ፡ ጡብ፤ የኰበት ፡ ጠገራ ፡ ክባድ ፡ ጥፍጥፍ፤ ሲማገድ ፡ ከእሳት ፡ ሲዋሐድ ፡ የሚኳደድ ፡ ብርቱ ፡ ጠንካራ ። (ተረት)፤ ሆድ ፡ ዕዳ ፤ ያስ በላል ፡ ጐደዳ ።

ጐድጐደ፤ (**ጐዲዕ ፡ ጐድዐ**)፤ ደጅ ፡ መታ ፡ ቀበቀበ፤ እጅ ፡ ጸፋ ፡ አጨበጨበ፤ ለማስከፈት ። ግስንቱ ፡

ከጕዲዕና ፡ ከገዲድ ፡ ከኹለቱ ፡ የተደቀለ ፡ ነው ። ሶበ ፡ ጐድጐደ ፡ ኆኅተ ። ነሥአ ፡ እብነ ፡ ወጐድጐደ ፡ ቦቱ ፡ አንቀጸ ። ቦአ ፡ ወጐድጐደ ፡ በኆኀ ፡ ዐጸድ ፡ ዘቅድመ ፡ ደብተራ ። ወለዘኒ ፡ ጐድጐደ ፡ ይትረኀዎ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፰ ። ስንክ ፡ የካ፪ ። ዮዲ፲፬ ፡ ፲፬ ። ማቴ፯ ፡ ፰) ።

ጐድጐደ ፤ ከተተ ፤ ከቤት ፡ ከጓዳ ፡ ከጕድጓድ ፡ አገባ ። ጕደጕደ ፡ ጕድጓድ ፡ ቈነ ፡ (ዐማርኛ) ።

አንጐድጐደ ፤ አንጐደጐደ ፡ አሰማ ፤ ተንጐደጐደ ፡ ተሰማ ፡ (ሄኖ ፡ ፯ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፲፯) ። ያንጐደጕድ ፡ ኀይል ፡ በፀዓዐ ፡ መደንግፀ ። ዘበላዐሉ ፡ አንጐድጐደ ፡ (ኢዮ ፡ ፴፯ ፡ ፫ ፡ ፬ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ነጐድጓድ ፤ (ዳት) ፤ በቁሙ ፤ የመብረቅ ፡ ጓታ ፡ ነጐዳ ፤ ታላቅ ፡ ግሩም ፡ ድምፅ ፤ የሚያስፈራ ፡ የሚያስደነግጥ ፤ የሚያርድ ፡ የሚያንቀጠቅጥ ፡ (መዝ ፡ ፸፯ ። ፺፫ ። ኢዮ፵ ፡ ፱ ። ማር፫ ፡ ፲፯) ። መብረቅ ፡ ወፀዓዐ ፡ ወነጐድጓድ ። ወሰማዕኩ ፡ ቃሎ ፡ ከመ ፡ ነጐድጓድ ። ነጐድጓዳት ፡ ወመባርቅት ፡ (ራእ፬ ፡ ፭ ። ፯ ፡ ፭ ። ኩፋ ፡ ፪) ።

ገዲው ፤ ዎት ፤ (ገደወ ፡ ይገዱ ፡ ይግዱ) ፤ መስጠት ፡ ማቅረብ ፡ ማስረከብ ። መጋዳት ፡ መከልከል ።

ጋዳ ፤ (ዳት) ፤ እጅ ፡ መንሻ ፡ በረከት ፡ መተያያ ፡ በፈቃድ ፡ የሚሰጥ ። ነገሥተ ፡ ሳባ ፡ ወዐረብ ፡ ጋዳ ፡ ያመጽኡ ። ጸባሕተ ፡ ወጋዳ ። አስትዓ ፡ ወጋዳ ። የሀበነ ፡ ሰላመ ፡ ጋዳ ፡ (መዝ ፡ ፸፩ ። ማቴ፲፯ ፡ ፳፭ ። ሔኖ ፶፫ ፡ ፩ ። ድጓ) ።

ጋድ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ገድ ፡ ብዕል ፡ በረከት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፲፩) ።

ጎድ ፤—ጎይል ፤—ገወድ ።

ገዲል ፤ ሎት ፤ (ገደለ ፡ ይገድል ፡ ይግድል ፤ ቀተለ ። ዕብ ፡ ጋዳል ፤ ዐብየ) ፤ መግደል ፡ ማቍሰል ፤ ማረድ ፡ መቅተል ፤ ማነቅ ፡ ገደል ፡ መጣል ። ፈነወ ፡ ሐጾ ፡ ወነደፎ ፡ ለዔሳው ፡ እኁሁ ፡ ወገደሎ ። ወገደሎ ፡ ዳቤላ ፡ ጠሊ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፰ ። ዳን፰ ፡ ፯) ። በጠብሐ ፡ ፈንታ ፡ ገደለ ፡ ይላል ። ወገደለ ፡ ንጉሥ ፡ እምጥሪተ ፡ ዚአሁ ፤ ወመሳእክትኒ ፡ ገደሉ ፡ ለሕዝብ ። እገድላ ፡ ለዛቲ ፡ ዖርሆ ፡ ለተዝካረ ፡ አቡየ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፭ ፡ ፯ ። ገድ ፡ ተክ ፡ ታም) ።

ገዳሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚገድል ፡ ገዳይ ፡ ዐራጅ ፤ ገደል ፡ ሰዳጅ ።

አግደለ ፤ አስገደለ ፤ ገደል ፡ አስጣለ ።

ተገድለ ፤ ተገደለ ፡ ታረደ ፡ በሰው ፡ እጅ ፡ ሞተ ፤ ተጣለ ፡ ወደቀ ፡ ገደል ፡ ገባ ።

ግዱል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ድልት) ፤ የተገደለ ፡ የተጣለ ፤ ገደል ፡ የገባ ።

ገደላ ፤ (ላት) ፤ ውዳቂ ፡ ሬሳ ፡ ጥንብ ፤ ገደል ፡ ገብ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፴፬—፴፮) ። ኀበ ፡ ሀሎ ፡ ገደላ ፡ ህየ ፡ ይትጋብኡ ፡ አንስርት ፡ (ማቴ፳፬ ፡ ፳፰ ። ሉቃ፲፯ ፡ ፴፯) ።

ገደል ፤ (ዕብ ፡ ጋዶል ፤ ዐቢይ) ፤ በቁሙ ፤ ጸድፍ ። (ተረት) ፤ ዘፍና ፡ ወፍ ፤ ገደልና ፡ አፋፍ ። በሬ ፡ ሆይ ፡ በሬ ፡ ሆይ ፤ ሣሩን ፡ አየኸና ፡ ገደሉን ፡ ሳታይ ።

ተጋደለ ፤ በቁሙ ፤ ታገለ ፡ ተናነቀ ፤ ተማታ ፡ ተቋሰለ ፤ ተጋ ፡ ተዋጋ ፡ ተሳለፈ ፤ ተቃወመ ፡ ተከራከረ ፡ ተደባደበ ፤ በጕልበት ፡ ባንደበት ፤ በመሰለው ፡ ኹሉ ። ወተጋደሎ ፡ ብእሲ ፡ እስከ ፡ ጸብሐ ። ረከበ ፡ ክልኤተ ፡ ዕደወ ፡ እንዘ ፡ ይትጋደሉ ። ንትጋደል ፡ ለጸቢአቶሙ ፡ እስከ ፡ ንመውት ። ይትጋደል ፡ አበ ፡ ምኔት ፡ ለአድኅኖቱ ። ተጋድሎታ ፡ ለፍትወት ። ተጋደልዋ ፡ ለኀጢአት ። ተጋደለ ፡ በንስሓ ። ተጋደሉ ፡ ሰማዕት ፡ በዳማ ፡ ወበምንዳቤ ፡ (ዘፍ፴፪ ፡ ፳፬ ፡ ፳፭ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፫ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ። ፳፬ ፡ ፭ ። ዕብ፲፪ ፡ ፬ ። መቃ ፡ ገ፲፭ ። መዋሥ) ።

ተጋዳሊ ፤ የሚጋደል ፤ ተጋዳይ ። (ተረት) ፤ አልሞት ፡ ባይ ፡ ተጋዳይ ። ገድለኛ ፤ መንፈሳዊ ፡ ዐርበኛ ። ይቤ ፡ አሐዱ ፡ እምተጋዳልያን ፡ ክቡር ፡ ሞቶሙ ፡ ለሰማዕታት ፡ (ፈላስ ፡ ገ፸፬) ።

ገድል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ትግል ፡ ፈተና ፤ ውጊያ ፡ ሰልፍ ፤ ድልና ፡ አክሊል ፡ እስኪገኝ ፡ ድረስ ፡ የሚደክሙት ፡ ድካም ፤ የሚሠሩት ፡ ሥራ ፤ የሚቀበሉት ፡ መከራ ። ገድለ ፡ መዊእ ። ገድል ፡ ጽኑዕ ። ነበረ ፡ በዝንቱ ፡ ገድል ፡ ሠለስተ ፡ ዓመተ ። እለ ፡ ተጋደሉ ፡ ሠናየ ፡ ገድለ ፡ ወሞቱ ፡ በእንተ ፡ ክርስቶስ ። ዕሴተ ፡ ገድላቲሆሙ ፡ ወድካማቲሆሙ ። ለሰማዕታት ፡ ገድላቲሆሙ ፡ ተጽሕፈ ፡ ለነ ፡ ንትመሀር ፡ ሃይማኖቶሙ ። ገድላቲሆሙ ፡ ለቅዱሳን ፡ (ጥበ፬ ፡ ፪ ። ፲ ፡ ፲፪ ። ገድ ፡ ተክ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፪ ። መዋሥ ። አፈ ፡ ድ፳፰) ።

—፤ መንፈሳዊ ፡ ዜና ፤ ወግ ፡ ታሪክ ፤ የቅዱሳንን ፡ መከራና ፡ ጻጋ ፡ ተጋድሏቸውን ፡ የሚናገር ፡ መጽሐፍ ። ገድለ ፡ አዳም ፡ ገድለ ፡ አብርሃም ፡ ገድለ ፡ ሐዋርያት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

አስተጋደለ ፤ አጋደለ ፤ አስታገለ ፤ አስተጋገለ ።

መስተጋድል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚጋደል ፡ የሚታገል ፤ ተጋዳሊ ። የሚያጋድል ፡ የሚያስታግል ፤ አጋዳይ ። ወእመኒ ፡ መስተጋድል ፡ ኢይከውኖ ፡ ምዝጋና ፡ እመ ፡ ዘበሕጉ ፡ ኢተጋደለ ። መስተጋድልት ፡ ተሐራሚት ፡ ወንጽሕት ፡ ማርታ ። ሰማዕት ፡ ወጻድቃን ፡ መስተጋድላን ፡ ለሠናይ ፡ (፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ ሠኔ፫ ። ቅዳ) ።

ጐዲል ፤ ሎት ፤ (ጐደለ ፡ ይጐድል ፡ ይጕድል ፤ ዐማርኛ) ፤ ሐጺጽ ፡ ነቲግ ፡ ንኢስ ፤ መጕደል ፡ ማነስ ፤ ሕጹጽ ፡ መኾን ። ለእመ ፡ ከነት ፡ ምግባራቲከ ፡ ሕጽጽተ ፡ እምጸብአ ፡ ሰይጣናት ፡ አላ ፡ ኀሊናከሰ ፡ ርትዕት ፡ ወኢጐደለት ፡ (ፊልክ ፡ ፵፯ ። ፶፬) ።

ጐደሎ ፤ በቁሙ ፤ ጕዱል ፡ ያነሰ ፡ የጐደለ ፤ ሕጹጽ ። ዘርቱዐ ፡ ግዕዝ ፡ ወሥርዐቱ ፡ ጐደሎ ፡ በእንተ ፡ ልኅላኄ ፡ ኀሊናሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፪)

ጐደላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ገዢ ፡ ከማሁ ፤ ያነሰው ፡ የጐደለው ። ጐደላውያን ፡ እምው ስተ ፡ ትምህርት ፡ ዘበእንተ ፡ አእምሮ ፡ ወጽንዐ ፡ ወ ሙቀተ ፡ ፍቅር ። ጐደላውያን ፡ ንሕነ ፡ እምአበው ፡ (ፊልክ ፡ ፵፩ ። ፪፻፲፯) ።

ጕድለት ፤ በቁሙ ፤ መጕደል ፡ አጕዳደል ፤ ጐ ደሎነት ። በጕድለት ፡ ፈንታ ፡ ጕደሎ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። አቡነ ፡ ምሉእ ፡ ዘአልቦ ፡ ጕደሎ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

አጕደለ ፤ በቁሙ ፤ አጕደለ ፤ አሳነሰ ፤ አስጕደለ ፡ አስቀነሰ ።

ገዲም ፤ ሞት ፤ (ገደመ ፡ ይገድም ፡ ይግ ድም ። ዕብ ፡ ጋዳም ፤ ገዘመ) ፤ መጋደም ፤ መተ ኛት ። (ጥደ) መገደም ፡ መደበር ፡ መከለል ፤ ዳሩ ፡ እ ሳት ፡ ማኽሎ ፡ ገነት ፡ ይኹን ፡ ማለት ። መነየን ፡ ተመል ከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ገዳሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚጋ ደም ፡ ተጋዳሚ ፤ ጋድም ። ገዳሚ ፡ ደባሪ ፤ ገዳም ፡ ሠሪ ።

ግድም ፤ (ብ ፡ ግደም ፤ ግድማት) ፤ በቁሙ ፤ አግድሞ ፤ ወርድ ፡ ስፋት ። ወእመኒ ፡ ሖር ክሙ ፡ ግድመ ፡ አነኒ ፡ አሐውር ፡ ግድመ ፡ ምስሌ ክሙ ። ወግድሙ ፡ ስድስቱ ፡ በእመት ። አልብነ ፡ ኑኅ ፡ ወግድም ። ኢይትአመር ፡ ኑኃ ፡ ወግድማ ፡ ወኢቀማ ። እምግደሚሁ ፡ ሊደብተራ ፡ (ዘሌ፳፮ ፡ ፳፩—፳፬ ። ዳን፫ ፡ ፩ ። ቀሌ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፲፫) ።

ግዳሜ ፤ ጋድም ፤ የመስቀል ፡ ክንፍ ። በትረ ፡ ክርካዕ ፡ ውእቱ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ ወበትረ ፡ ለውዝ ፡ ይትሜሰል ፡ በግዳሜሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ኤር፩ ፡ ፲፩) ።

ገዳም ፤ (ማት ። ዕብ ፡ ሚቅላጥ) ፤ በቁሙ ፤ ምኔት ፡ ደብር ፡ የመነኮሳት ፡ ሰፈር ፤ ታላቅ ፡ ቤተ ፡ ክሲ ያን ፤ በደለኛ ፡ ሸሽቶ ፡ የሚጠጋበት ፡ ደውሎ ፡ የሚማ ጠንበት ፡ ደብረ ፡ ምስካይ ፡ (ኢያ፳ ፡ ፩—፱) ። ዱር ፡ ጫካ ፡ ወማ ፡ በረሓ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፤ ከሀገር ፡ ከመንደር ፡ የራቀ ፡ የአራዊት ፡ ክፍል ። ውስተ ፡ ገዳም ፡ ዐቢይ ። አራዊተ ፡ ገዳም ። ገዳም ፡ ውእቱ ፡ ብሔር ። ገዳማት ፡ ወአድ ባራት ። ቦአ ፡ ውስተ ፡ ውሳጤ ፡ ገዳማት ፡ በድው ፡ (ዮዲ፩ ፡ ፩ ። ዘፍ፪ ፡ ፭ ። ማቴ፲፱ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ጥር፳፪ ። የካ፲፩) ።

ገዳማዊ ፤ የገዳም ፡ ሰው ፡ በረኸኛ ፤ ዐዳኝ ፡ መነ ኵሴ ፡ ባሕታዊ ።

አግደመ ፤ አጋደመ ፡ አስተኛ ፤ አግድም ፡ ወ ሰደ ። ያጸንንዎሙ ፡ ለፍጹማን ፡ እምዘክሮ ፡ እግዚ ኦብ ፡ ኀልዮ ፡ ፍጥረቱ ፡ ከመ ፡ ያግድምዎሙ ፡ እመ ልዕልት ፡ ኅበ ፡ ርሡበት ፡ (ፊልክ ፡ ፹፩) ።

አግደምደመ ፤ አፋተለ ፤ አጣመረ ። ኢታግ ደምድም ፡ እገሪከ ፡ ሶበ ፡ ትቀውም ፡ ለጸሎት ። ወ ታግደመድም ፡ እገሪከ ፡ (አዋል ። አረጋ) ።

መግድም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚ ያገድም ፡ አግድሞ ፡ የሚያይ ፤ ጠማማ ፡ ፀዋግ ፤ አግድሞ ፡ አደግ ። ወሶበ ፡ ተናገረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ረከቦሙ ፡ ዓለ ማውያነ ፡ መግድማነ ፡ (ፊልክ ፡ ፸፱) ።

አመግደመ ፤ አግድሞ ፡ አየ ፤ የተንኰል ፡ የክ ፋት ፡ የንቀት ፡ የስርቆት ፡ አተያይ ።

ጐዳና ፤ ጐድን ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ አ ውራ ፡ መንገድ ፤ ገበ ፡ ዐፅመ ፡ ገበ ።

ጐዲዕ ፤ ዖት ፤ (ጐድዐ ፡ ይጐድዕ ፡ ይጐ ዳዕ ። ዕብ ፡ ጋዳዕ) ፤ መጕዳት ፡ መንካት ፡ መጐነጥ ፤ መምታት ፡ መደሰቅ ፤ መሰባበር ፡ ማድቀቅ ። መውጋት ፤ መውገጥ ፡ መለጥለጥ ። ጕድዖ ፡ ገቦሁ ። ጕድዐ ፡ እን ግድዓሁ ። ጕድዖ ፡ ነፋስ ፡ ለቤት ። ለሊሃ ፡ ትጕድዕ ፡ ወለሊሃ ፡ ትኬልሕ ። አንዘ ፡ ይጕድዖሙ ፡ ለእልኩ ፡ አባግዕ ። ኢይጕድዖ ፡ ዐይነ ፡ እኩይ ። ቅብዐ ፡ ንሒጕ ፡ ንጕዳዕ ፤ ወጕድዑ ፡ በተባርዮ ፡ (ግብ፲፪ ፡ ፯ ። ሉቃ፲፰ ፡ ፲፫ ። ፳፫ ፡ ፵፰ ። ኢዮ፩ ፡ ፲፱ ። ሚራ፲፫ ፡ ፱ ። ሔኖ፹፩ ፡ ፬ ። ደራሲ ። ድር ፡ መድ) ።

ጐዳዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ የሚጐዳ ፡ የሚነካ ፤ ጕዳት ፡ የሚያመጣ ።

ተጐድዐ ፤ ተጐዳ ፡ ተመታ ፤ ተነካ ፡ ተጐነጠ ፡ ተሰበረ ፤ ተፈተነ ። ተጕድዐ ፡ ብረኪሁ ። መጽአ ፡ ድ ምፅ ፡ ከመ ፡ ዘጽኑዕ ፡ ነፋስ ፡ ወመሰሎሙ ፡ ከመ ፡ ዘተጕድዐ ፡ ገበዋቲሁ ፡ ለቤት ። ይትጕድዑ ፡ አዕማ ዲክሙ ። ብእሲ ፡ ዘበሥሉ ፡ ተጕድዐ ። ወዘሰ ፡ ኢተ ጕድዐ ፡ አልቦ ፡ ዘየአምር ፡ (ዳን፭ ፡ ፮ ። ሕዝ፯ ፡ ፮ ። መጽ ፡ ምስ ። ሚራ፳፩ ፡ ፳፱ ። ፴፩ ፡ ፲) ።

ጕዱዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ድዕት) ፤ የተጐዳ ፡ የተነካ ፡ ንክ ፤ ሰባራ ፡ ከሻዋ ፡ ኰሳሳ ።

ጕድዐት ፤ መጕዳት ፡ መጐዳት ፡ አጐዳድ ፡ አነ ካክ ፤ ጕዳት ፡ ንኪት ፡ ስብራት ።

ተጓድዐ ፤ ተጓዳ ፤ ተማታ ፡ ተጋጨ ፡ ተጻፋ ፡ (ተ ዋጋ ፡ ተሳበረ ፡ ተቀራሸመ ፤ የበሬ) ። እንዘ ፡ ይትጓድዑ ፡ ምስለ ፡ ክንፍ ፡ ክንፈ ። ይደነግፁ ፡ ሠረገላት ፡ ወይ ትጓድዑ ፡ በፍኖት ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፱ ። ናሖ፪ ፡ ፭) ።

ግድዓ ፤ እንግድዓ ፤ (ዓት) ፤ ደረት ፡ እንቢያ ፤ ፍርእንቢያ ። እን ፡ ምልአተ ፡ ንባብ ፡ ነው ፤ ከአንጐድጐደ ፡ መጥቷል ። ግድዓ ፤ ደረት ፡ በሐዘን ፡ ጊዜ ፡ የሚመታ ፡ የሚ ደሰቅ ። ድጕዓን ፡ እይ ። እንግድዓሁ ፡ ዘብሩር ። ልብሰ ፡ እንግድዓ ። በጕዲዐ ፡ እንግድዓ ፡ ንጕዳዕ ፡ እንግድዓ ቲነ ። አ ፡ እምኔክ ፡ ምት ፡ እስመ ፡ ኬድክ ፡ በሰኰናክ ፡ እንግድዓቲሆሙ ፡ ለካህናት ፡ (ዳን፪ ፡ ፴፪ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ተ፳፯ ። ፊልክ ፡ ፻፲ ። ግንዘ) ። ልብ ፡ ሆድ ፡ ትዕ ግሥት ፡ አእምሮ ። ሑሪ ፡ በእንግድዓኪ ። ለብእሲ ፡ ጸቢብ ፡ እንግድዓ ፡ በግዕዙ ፡ ይጸልእዎ ፡ ሰብእ ። አ ጥሪ ፡ ትዕግሥተ ፡ ወርሐበተ ፡ እንግድዓ ። ብእሲ ፡ ድኩመ ፡ ኃሊና ፡ ወጸቢበ ፡ እንግድዓ ፡ አብድ ፡ ው እቱ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፬ ። ፈላስ ፡ ገ፺፯ ። ፶፯ ። አፈ ፡ ተ፲፱) ።

ገዲፍ ፤ ፎት ፤ (ገደፈ ፡ ይገድፍ ፡ ይግ ድፍ ። ዐረ ፡ ጀደፈ ። ዕብ ፡ ጋዴፍ ፤ ሰደበ ፡

አረከሰ)፤ መግደፍ፤ መጣል ፡ መተው ፤ መርሳት ፤ ማጥፋት ፤ የጣፊ ፡ የተማሪ ፤ ለቢሚም ፡ ይኾናል ፤ ገዳፍ ፡ ዘኢያገድፍ ፡ እንዲሉ ። መወርወር ፡ ማሽቀንጠር ፤ ጥሎ ፡ መኼድ ፤ የጕድፍ ፡ የሸክም ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ገደፈቶ ፡ ለሕፃን ፡ ታሕተ ፡ ዕፀ ። ንግድፎ ፡ ውስተ ፡ ግብ ። ይግድፉ ፡ ውሉዶሙ ፡ ውስተ ፡ ፈለግ ። ግድፉ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። አስተዋፀኡ ፡ ወገደፉ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፡ ንዋዮሙ ፡ (ዘፍ፴፯ ፡ ፲፰ ። ፀ፩ ፡ ፳ ። ኩፋ ፡ ፵፯ ። ዘፀ፩ ፡ ፫ ። ዮና፩ ፡ ፭) ።

ገዳፌ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚገድፍ ፡ የሚጥል ፤ መናኒ ። ገዳፍያነ ፡ ዓለም ፡ (ፊልክ ፡ ፫) ።

አግደፈ ፤ አስገደፈ ፡ አስጣለ ፤ አስተወ ፡ አስረገፈ ። አገድፈከ ፡ ቀስተከ ። ያገድፎሙ ፡ ሥያንዊሆሙ ፡ (ሕዝ፴፱ ፡ ፫ ። ኢሳ፵፮ ፡ ፪) ።

ተገድፈ ፤ ተገደፈ ፤ ተጣለ ፡ ወደቀ ፤ ተተወ ፡ ተረሳ ፤ ቀረ ፤ ጠፋ ፡ ታጣ ። ትትገደፍ ፡ አፅት ፡ እምካህን ። ይትገደፍ ፡ አብድንቲሆሙ ። ከመ ፡ አባግዐ ፡ ተገደፍነ ። ተገድፈ ፡ ወአልቦ ፡ ዘተረክበ ። በእንተ ፡ ረኪበ ፡ ዘተገድፈ ፡ (ሕዝ፮ ፡ ፳፮ ። ኢሳ፴፬ ፡ ፫ ። ሄ፫ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፵፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵) ።

ግዱፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ድፍት) ፤ የተገደፈ ፤ የተጣለ ፡ የወደቀ ፡ የተኛ ፡ የተጋደመ ፤ የጠፋ ፡ የታጣ ፤ የረከሰ ፡ የተናቀ ። ከመ ፡ ፀፍዕ ፡ ግዱፍ ፡ ከማሁ ፡ ሀካይ ፡ በንበ ፡ ሰከበ ። ረከበ ፡ በድኖ ፡ ግዱፈ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ግዱፍ ፡ ውስተ ፡ ዴዴሁ ። ግዱፋነ ፡ ይርከብ ። ሥሉ ፡ ተግባረ ፡ እግዚ ፡ ሠናይ ፡ ወአልቦ ፡ ግዱፍ ፡ ወኢምንትኒ ፡ (ሢራ፳፪ ፡ ፪ ። ዮዲ፲፬ ፡ ፲፰ ። ሉቃ ፲፮ ፡ ፳ ። ኪዳ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፬) ።

ግድፈት ፤ በቁሙ ፤ መግደፍ ፡ መጣል ፤ መገደፍ ፡ አገዳደፍ ፡ ገደፋ ፡ ርሳታ ፡ ዝንጋታ ፤ ገዳፍነት ። ግድፈተ ፡ ቃል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መጨረሻው) ።

ጕድፍ ፤ (ፋት) ፤ በቁሙ ፤ ጥራጊ ፡ ውዳቂ ፡ ገለባ ፡ ተጠርጎ ፡ የሚጣል ። ከመ ፡ ሥሉ ፡ ይኩስትር ፡ ቤቶ ፡ አው ፡ መሬተ ፡ አው ፡ ጕድፈ ፡ ይገር ፡ ውስተ ፡ መቃብሪሁ ። ወኮነ ፡ ወግረ ፡ ዐቢየ ፡ ውእቱ ፡ ጕድፍ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፯ ። መጋ፲) ።

ጎደፈ ፤ በቁሙ ፤ አደፈ ፡ ተዥለፈለፈ ። እድፋም ፡ ጕድፋም ፡ ኾነ ፡ (ዐማርኛ) ።

ጌዴር ፤ (ዕብ ፡ ጋዴር) ፤ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ ካብ ፡ ግንብ ፡ መከበቢያ ፡ (ሕዝ፵፪ ፡ ፯) ።

ጌዶር ፤ (ጽር ፡ ጌዱር ። ዕብ ፡ ግዱድ) ፤ ወራሪ ፡ ዘራፊ ፡ ፋኖ ፡ ወያኔ ፤ የሽፍታ ፡ ሰራዊት ፡ የወንበዴ ፡ ጭፍራ ። ገዲድን ፡ እይ ። እዴግኖሙኑ ፡ ለእሉ ፡ ጌዶር ፡ (፩ነገ ፡ ፴ ፡ ፰) ።

ጊደር ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፡ ያልሸረረችና ፡ ያልተጠቃች ፡ ዕጕልት ።

ጎሀ ፤—ወገግታ ፤—ገዊሕ ፡ ጎሐ ፤ ጎሕ ።

ገሀግሀ ፤ (ዕብ ፡ ጋሃህ ። ሱር ፡ ግሃእ ። ዐረ ፡ ጀህጀህ) ፤ አራቀ ፡ አስገለለ ፤ ለየ ፡ ከላ ፡ ከለከለ ። ኀጢአት ፡ እንተ ፡ አልባቲ ፡ ዘይገሀግሃ ፡ (፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲፬) ። ዘሩ ፡ ግሂህ ፡ ነው ፤ ገሀሀን ፡ እይ ።

ግሂድ ፤ ዶት ፤ (ግህደ ፡ አው ፡ ገሀደ ፡ ይግህድ ፡ ይግሀድ ። ዐረ ፡ ጀሀደ ፤ ጀሀረ) ፤ (ጥጋ) መጋድ ፡ መገለጥ ፡ መታየት ፤ ግልጥ ፡ ገሃድ ፡ መኾን ፤ መታወቅ ፡ መረዳት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገሀደ ፡ ፈንታ ፡ ተግህደ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ተግህደ ፡ ሃይማኖተ ፡ ክርስቶስ ። ደትገሀድ ፡ ተአምሪከ ፡ አሜሃ ። ለእመ ፡ ጸንዐት ፡ ዛቲ ፡ ወተግህደት ። ዘተግህዱ ፡ በወፂአ ፡ እምትእዛዛት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ሐም፴ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰) ።

ገሃድ ፤ ገሃዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚጋድ ፡ የሚገለጥ ፤ ተገላጭ ፡ ተገላላጭ ፡ ግልጥ ። ሥሉ ፡ ዘገሃድ ፡ ብርሃን ፡ ውእቱ ። ኢኮነኑ ፡ ገሃደ ፡ ይእዜ ፡ ከመ ፡ ኮነ ፡ አማነ ። ወብዙኀ ፡ ይጌሥጾሙ ፡ ከመ ፡ ገሃደ ፡ ኢይረስይዎ ፡ (ኤፌ፭ ፡ ፲፫ ። ቄር ። ማር፫ ፡ ፲፪) ።

ገሃደ ፤ ገልጠ ፡ ተገልጠ ፤ ግልጥ ፡ ኹኖ ፤ በግልጥ ፡ በገሃድ ። ዘገሃደ ፡ ተነበይኩ ። ገሃደ ፡ ይመጽእ ። ዐርገ ፡ ጽሚተ ፡ ወአኮ ፡ ገሃደ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፬ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፵፱ ። ዮሐ፯ ፡ ፲) ።

ግሁድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ህድ ፤ የተጋደ ፤ የተገለጠ ፡ ግልጥ ፡ የታየ ፡ የጐላ ፡ የተረዳ ፡ ጕልሕ ። ሥሉ ፡ ክሡት ፡ ቅድሜከ ፡ ወግሁድ ። ምግባርየ ፡ ዘዐመፃ ፡ ግሁድ ፡ ቅድሜየ ። ለሥሉ ። ዕጩቅ ፡ ወግሁድ ፡ ከመ ፡ ..) ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ግህደ ፡ ኮነት ፡ ከመ ፡ ወላዲተ ፡ አምላክ ፡ ይእቲ ፡ (ሔኖ፱ ፡ ፭ ። ግንዘ ። ቄር ። ውዳ ፡ ማር፭) ።

ግህደት ፤ መገለጥ ፡ አገላለጥ ፤ ግልጥነት ፡ ገሃድነት ። አብአ ፡ በግህደት ፡ ውስተ ፡ መንግሥተ ፡ ሰማያት ። አሜሃ ፡ ይቀውም ፡ ጻድቅ ፡ በብዙኅ ፡ ግህደት ፡ (ግንዘ ። ጥበ፭ ፡ ፩) ።

ግህድና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ገሃድነት ፤ መገለጥ ። ረከብነ ፡ ንሕነሂ ፡ ቦቱ ፡ ግህድና ፡ ፍኖት ፡ ኀበ ፡ እግዚ ። ብነ ፡ ግህድና ፡ ውስተ ፡ በዊአ ፡ ቅዱሳን ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ገሀድ ፤ ገሃድ ፤ በቁሙ ፤ የልደት ፡ የጥምቀት ፡ ዋዜማ ፤ እንዳርብና ፡ ረቡ ፡ የሚጦም ። ሰላም ፡ እብል ፡ ለጾመ ፡ ዕለት ፡ ዋሕድ ፤ ዘስሙ ፡ ገሀድ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲) ።

አግሀደ ፤ አጋደ ፡ ገለጠ ፤ አስገለጠ ፤ አሳየ ፡ አስረዳ ፤ ገልጦ ፡ ነገረ ። አግህድ ፡ ሎቱ ፡ ፍጻሜ ፡ ዘይመጽእ ። እስመ ፡ በዛቲ ፡ ዕለት ፡ አግሀደ ፡ እግዚእነ ፡ ኢየ ፡ ክር ፡ ርእሶ ፤ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ኢያግሀደ ፡ ርእሶ ፡ ለመኑሂ ፡ መጠነ ፡ ሠላሳ ፡ ዓም ። ጳውሎስ ፡ ያግህድ ፡ ለነ ፡ ምስጢረ ። ወይእዜሰ ፡ አግሀደ ፡ በብሂሎቱ ። ስመ ፡ ክርስቶስ ፡ አግሀዱ ፡ (ሔኖ፲ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ጥር፲፩ ። ቄር ፡ ጸላ ። አፈ ፡ ድ፫ ። ስንክ ፡ መስ፳፰) ።

አግሃዲ ፤ መግሀዲ ፡ ህድ ፤ የሚያግድ ፡ የሚገልጥ ፤ ገላጭ ፡ አስረጅ ።

ምግሃድ ፤ መግለጫ ፤ መገለጫ ፤ ማስረጃ ፡ (ቦታ ፡ መማሪያ ፡ ቃል) ።

ግሂህ ፤ ሆት ፤(ገሀሀ ፡ ይግሀሀ ፡ ይግሀሀ) ፤ መብራት ፡ ማብራት ፡ መጽደል ፤ መምላት ፡ መተካከል ፤ ምሉእ ፡ ፍጹም ፡ መሆን ፤ መድመቅ ፤ ገሃ ፡ ብሕክ ፡ በረቅ ፡ መምሰል ፤ የወርኅ ።

ገሃህ ፤ ገሀሀ ፤ የጨረቃ ፡ ምላት ፡ ብርሃኗ ፤ በተወለደች ፡ ወይም ፡ በበቀለች ፡ ባ፲፭ኛ ፡ ቀን ፡ መልቶ ፡ ተካክሎ ፡ ዐውድማ ፡ መስሎ ፡ የሚታየው ። **ከመ ፡ ወርኅ ፡ ምልእት ፡ በዕለተ ፡ ገሃህ ። ወርኅ ፡ ተፈጥረ ፡ ምሉአ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ዕለተ ፡ ገሃሁ ። ሥኑ ፡ ለወርኅ ፡ ገሀህ ። በቀዳሚ ፡ ወርኅ ፡ አመ ፡ ገሃሁ ። ወርኅ ፡ ዘአሜ ፡ ገሀህ ፡** (ሚራ፶ ፡ ፮ ። አቡሻ ፡ ፲፫ ። አርጋ ፡ ፮ ። ሕዝ፵፪ ፡ ፲፯ ። ደራሲ) ።

ጕሂን ፤ ኖት ፤(ጕህነ ፡ አው ፡ ጐሀነ ፡ ይጕህን ፡ ይጕሀን) ፤ መሰወር ፡ መደበቅ ። መጮኽ ፡ ማዜም ፡ ማጕረምረም ። ገንሐንና ፡ ገነየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ። መጓን ፤ ማጓን ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ (ዐማርኛ) ።

ጐሃኒ ፤(ኒት ፡ ንያን ፡ ያት ፤ ሀንት) ፤ የሚሰውር ፡ ደባቂ ፤ ጪኺ ። የሚጕን ፤ የሚያጕን ።

ጕሀን ፤ ጕሃን ፤ ስዋሬ ፤ ስውር ፡ ድብቅ ፤ ስወራ ፡ ድበቃ ፤ ስርቆሽ ። **ወሀብዎ ፡ በዓላተ ፡ በጕሃን ፡ ወመሥዋዕተ ፡ በምስጢር ፡** (ጥበ፲፬ ፡ ፲፭) ።

ጕሀን ፤ (ናት) ፤ ኅቡእ ፡ ነገር ፤ ረቂቅ ፡ ምስጢር ፤ በትምርትና ፡ በብቃት ፡ የሚገኝ ። **ጳውሎስ ፡ ዘበዙሉ ፡ ጠቢብ ፡ መጋቤ ፡ ጕህናቲ ፡ ለክርስቶስ ፡** (ቄር ፡ ጸላ) ። ኅቡኣቲሁ ፡ ምስጢራቲሁ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ጕህነት ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ።

ጕህና ፤ በቁሙ ፤ ዐቢይ ፡ ዜማ ፤ ስልት ፡ ያለው ፡ ጩኸት ፡ ጉማ ፡ ተመማ ፤ ወፍራም ፡ ድምጥ ። **ዝማሬ ፡ ዘበልሳን ፡ ወጣዕመ ፡ ቃል ፡ ዘበጕህና ። ወሕንጸቱሂ ፡ ይእቲ ፡ ዘታቀርበነ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ፡ በአእዙቶ ፡ ማሕሌቱ ፡ ውስቴታ ፡ በዘይደምፅ ፡ ጕህና ፡ ኀቤነ ፡** (አረጋ ፡ ድ፯ ። ዮሴፍ) ።

ተጓህነ ፤ ተጓህነወ ፤ ተጓጓነ ፤ ተጯጯኸ ፡ ተዚያዚያመ ፡ ተናናረ ።

አስተጓህነወ ፤ አጓጓነ ፡ አጯጯኸ ፤ አዚያዚያመ ። **ጸዋዕክዎሙ ፡ ለነቢያት ፡ ከመ ፡ ያስተጓህንዉኒ ፡ በቃለ ፡ ትንቢቶሙ ፡** (መጽ ፡ ምስ) ።

ገሀነም ፤ ገሃነም ፤ (ጽር ፡ ጌሄና ። ዕብ ፡ ጌይሂኖም ። ዐረ ፡ ጀሀነም) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ ከደብረ ፡ ጽዮን ፡ የተያያዘ ፤ የተራራው ፡ እግር ፤ የቄድሮንና ፡ የግዮን ፡ ወንዝ ፡ ማየ ፡ ሰሊሖም ፡ የሚወርድበት ፤ የኢየሩሳሌም ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ በስተደቡብ ፡ ያለው ፡ ጕድጓዳ ፡ ቈላ ፡ ሸለቆ ፡ ወንዛወንዝ ፡ መቀራቅርት ፤ እስራኤል ፡ ልጆቻቸውን ፡ ለሞሎኽ ፡ ይሠዉበትና ፡ ይጠብሱበት ፡ ያቃጥሉበት ፡ የነበረ ፤ የከተማው ፡ ኵስ ፡ ውስጥ ፡ ለውስጥ ፡ ወደ ፡ ርሱ ፡ የሚጕርፍበት ፡ የጥንብና ፡ የጕድፍ ፡ መጣያ ፡ ርኩስ ፡ ቦታ ፤ የውነተኛው ፡ ገሃነም ፡ ምሳሌ ። ሄኖም ፡ የሚባል ፡ ሰው ፡ ያቀናው ፡ የወረሰው ፡ የሄኖም ፡ ወንዝ ፤ ወይም ፡ ከሄኖም ፡ ልጆች ፡ ላንዱ ፡ የደረሰ ፡ ያንደኛው ፡ ልጁ ፡ ክፍል ፡ ማለት ፡ ነው ። ጣፌጥን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፰ ። ኤር፯ ፡ ፴፩ ፡ ፴፪ ። ፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲ ። ፳፫ ፡ ፲) ። በቁሙ ፡ ሲኦል ፡ መቃብር ፤ የእሳት ፡ ጕድጓድ ፡ ዐዘቅት ፤ መከን ፡ ኃጥኣን ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ የሚኖሩበት ፡ የሥቃይ ፡ ቦታ ፤ እሳቱና ፡ ትሉ ፡ የማይጠፋ ፡ የማያንቀላፋ ፡ (ምሳ፩ ፡ ፲፪ ። ፲፭ ፡ ፲፩ ። መክ፱ ፡ ፲) ። **እቶነ ፡ ገሃነም ። እሳተ ፡ ገሃነም ። ሥቃያት ፡ ዘገሃነም ። ወሞትሰ ፡ ዳግም ፡ ገሃነም ፡ ዘእሳት ፡** (ሉቃ ፡ ዕዝ፮ ፡ ፩ ። ማቴ፭ ፡ ፳፪ ። ዕር ፡ ኢሳ፩ ፡ ፫ ። ራእ፳ ፡ ፲፬ ። ማር፱ ፡ ፵፫ ። ኢሳ፷፮ ፡ ፳፬) ።

ገሃነማዊ ፤ የገሃነም ፤ ሥቃይ ፡ እሳት ፡ ጭፍራ ፡ ሰራዊት ። **ላህብ ፡ ገሃነማዊ ፡** (ጥበ ፡ ጠቢ) ።

ጋህረተ ፤—ተጋ ፤—ሀጊር ፡ ሀገረ ፤ ሀግረተ ።

ኀግዎ ፤ ዎት ፤ (ኀገወ ፡ ይኀጉ ፡ ይኀጉ ፤ ገዊግ) ፤ መሳት ፡ መሳሳት ፤ ከሕግ ፡ ከሥርዐት ፡ ከመንገድ ፡ መውጣት ፤ ከጽድቅ ፡ መራቅ ። ጌገየንና ፡ ሳኰየን ፡ ጠዐወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

—፤ መንጋጋት ፡ መርባት ፡ መብዛት ፤ መንጋ ፡ መኾን ፤ የሰው ፡ የከብት ። መንጋ ፡ ማለት ፡ ቃሉ ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

አንኀገወ ፤ አባከነ ፡ አባዘነ ፤ አዞረ ፡ አንከረተተ ፤ አናወዘ ፡ አቅበዘበዘ ፤ የዐይን ፡ የእግር ፡ የኅሊና ። **አነ ፡ ኣንጎግዋ ። ኣንጎግወከ ፡ ምስለ ፡ ሰራዊትከ ። እንዘ ፡ ታሐምሙ ፡ ልበክሙ ፡ ወታንጎግዉ ። ኣንጎግዎሙ ፡ ውስተ ፡ አድባር ፡** (ሆሴ፪ ፡ ፲፬ ። ሕዝ፴፰ ፡ ፬ ። ኤር፰ ፡ ፲፰ ። ፳፮ ፡ ፮) ። ባከነ ፡ ባዘነ ፡ ዞረ ፡ ተንከረተተ ። **ያንጎግዉ ፡ በካልእ ፡ ሥርዐት ። አንጎግዎ ፡ ዘስሒት ። የዐቅቡ ፡ አልባቢሆሙ ፡ እምአንጎግዎት ፡ ውስተ ፡ ኅሊናት ፡ እኪት ። ያንጎጉ ፡ አልባቢሆሙ ፡ እምሀገር ፡ ኀበ ፡ ሀገር ፡** (ጥበ፲፱ ፡ ፳፫ ። ሃይ ፡ አበ ። ፊልክ ፡ ፲፭ ። ፶፪) ።

አንጎጋዊ ፤ መንጎግው ፤(ውት ፡ ጉት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ የሚያባክን ፡ የሚባክን ፡ በካና ፡ በከንካና ፡ ዘዋሪ ፡ ቀላዋጭ ። **ፍልጠት ፡ ማእከለ ፡ ፈላሲ ፡ ወመንጎግው ፤ እስመ ፡ ፈላሲ ፡ የዐውድ ፡ ውስተ ፡ ምኔታት ፡ ከመ ፡ ይርባሕ ፡ ወያርብሕ ፡ ግብራተ ፡ መንፈሳውያተ ፤ ወመንጎግውሰኬ ፡ ይረብሕ ፡ ግብራተ ፡ ሥጋውያተ ፡** (ፊልክ ፡ ፳፭) ።

እንጕግው ፤ የባከነ ፡ ብኩን ፤ ዝርው ፡ እንቡዝ ፡ ቅብዝብዝ ። **እስመ ፡ እምርእይ ፡ ወሰሚዐ ፡ ነገር ፡ ብዙኅ ፡ ትከውን ፡ እንጕግወ ፡ ኅሊና ። ኅሊናቲ**

ሆሙ ፡ እንጕግውት ፡ ድኅረ ፡ ዘይረክብዎ ፡ (ፊልክ ፡ ፵፰ ። ፺፭) ።

እንጕጋዌ ፤ መባከን ፡ ብክንት ፤ በክንነት ፤ የልቡና ፡ ሁከት ። እንጕጋዌ ፡ በእንተ ፡ ቃል ፡ ንእስት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፫) ።

ነኅጋው ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ብክንት ፡ ሁከት ፡ ቅብዝብዝታ ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፡ የቅለት ፡ ሥራ ። መፍትው ፡ ለነ ፡ ንሑር ፡ በህድአት ፡ በሲሊነ ፡ እምነኅጋው ፡ ከመ ፡ ኢንደቅ ። ዘእንበለ ፡ ፍርሀት ፡ ወነኅጋው ፡ (አፈ ፡ ተ፴፬) ። እበድ ፡ ውእቱ ፡ ነኅጋው ፡ አመ ፡ መዐት ፤ ወተቀይሞ ፡ እምድኅረ ፡ ዕርቅ ። ኂሩቱ ፡ ለልቡና ፡ ትዕግሥት ፡ ወሕሠሙሂ ፡ ነኅጋው ፡ ወጕጕኣ ፡ (ፈላስ) ።

ኅግ ፤ ሰራዊት ፡ መንጋ ፡ በዝቶ ፡ የሚኼድ ፡ የሚንጋጋ ።

ማኅግ ፤ ኅጋዊ ፡ የኅግ ፡ ወገን ። ወያስተጋብእሙ ፡ ለኅግ ፡ ወለማኅግ ፡ (ራእ፳ ፡ ፰) ።

ኅግ ፡ ማኅግ ፤ ኅግ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፤ ማኅጋውያን ፡ የወረሱት ፡ (ቃውቃዝ) ። ማኅግ ፡ ስመ ፡ ነገድ ፡ የያፌት ፡ ልጅ ፤ የመስኮቦች ፡ አባት ፡ (ሕዝ፴፰ ፡ ፪ ። ራእ፳ ፡ ፰ ። ዘፍ፲ ፡ ፪) ። ኹለተኛም ፡ ኅግ ፡ ብዙ ፤ ማኅግ ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፤ ወይም ፡ ኅግ ፡ ጀርመን ፤ ማኅግ ፡ መስኮብ ፡ ይባላል ፤ ምስጢሩ ፡ ብዛት ፡ ነው ። አይሁድ ፡ ግን ፡ ከአሪት ፡ ዘዳግም ፡ (፴፪ ፡ ፰ ፡ ፱) ፡ እያይዘው ፡ ፸ ፡ ቋንቋ ፡ ፸ ፡ ነገድ ፡ ብለው ፡ በፊደል ፡ ቍጥር ፡ ይፈቱታል ፤ አፈታታቸውም ፡ እንዲህ ፡ ነው ። ገ ፡ ሣብዕ ፡ መኾኑ ፡ ወን ፡ ጕርደ ፡ ነውና ፡ ሲጥፉ ፡ ገወግ ፡ ማገወግ ፤ ሲያነቡ ፡ ግን ፡ እንደኛ ፡ ኅግ ፡ ማኅግ ፡ ይሉታል ። ገወግ ፡ ፲፪ ፤ ማገወግ ፡ ፶፪ ፤ ፷፬ ። በዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ ገወግ ፡ ማገወግ ፡ ፯ ፡ ብለው ፡ ነጠላ ፡ ቍጥር ፡ ይቈጥሩና ፡ ከ፷፬ ፡ ጋራ ፡ ሲገጥሙት ፡ ፸፩ ፡ ይኾናል ። ፸ው ፡ ወይም ፡ ፸፩ዱ ፡ አሕዛብ ፤ ፸፪ኛው ፡ እስራኤል ፡ ይላሉ ፤ ይህ ፡ ደግሞ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፳፰) ። ብዝኁ ፡ ወተባዝኁ ፡ ወምልእዋ ፡ ለምድር ፡ ያለውን ፡ ያዳምን ፡ ዘር ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

መግዌ ፤ (ዕብ ፡ ግዊያ ፤ ገላ ፡ በድን ፡ ሬሳ) ፤ ጥራዝ ፡ የመጽሐፍ ፡ ነደ ፡ ገና ፡ ያልተሰፋ ፡ ያልተጠረዘ ። በውኁድ ፡ መግዌ ፡ (አዋል) ።

ኅድ ፤ (የግዱድ ፡ ከፊል) ፤ ኀይል ፡ ሰራዊት ። ይመጽእ ፡ በኅድ ፡ (መቃ) ፡ በንግሊዝ ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ አምላክ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ኅሀ ፤—ነጋ ፡ በራ ፤—ገዊሕ ፡ ኅሐ ።

ገውዛ ፤ (ዐረ ፡ እልጀውዛ) ፤ ኮከብ ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፡ ከ፲፪ ፡ መናዝል ፡ አንዱ ። ዕጥፍ ፡ ጥንድ ፡ መንታ ፡ ኹለት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መልኩ ፡ በሥዕል ፡ ሲያዩት ፡ ባልና ፡ ሚስት ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ይመስላል ። ኮከብነቱም ፡ የግንቦት ፡ ነው ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፴፩ ፡ ዕለት ፡ ፴ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፬) ።

ገውዝ ፤ (ዕብ ፡ ኤኅዝ ። ሱር ፡ ጋውዛ ። ዐረ ፡ ጀውዝ) ፤ በቁሙ ፤ የታወቀ ፡ የተክል ፡ ዛፍ ፡ ስም ፤ የፍሬው ፡ ዐጥንት ፡ ደረቅ ፡ ጠንካራ ፤ ውስጡ ፡ የሚበላ ፡ መንታነት ፡ ያለው ፡ ዘይት ፡ የሚኾን ፤ ሌላውም ፡ የገውዝ ፡ ዐይነት ፡ ኹሉ ። ገውዝ ፡ ወለውዝ ። እመ ፡ ተከልከ ፡ ገውዘ ፡ ይበቍልኑ ፡ ወይን ፡ (ሆሴ፬ ፡ ፲፫ ። መቃ ፡ ገ፩) ።

ገዊሕ ፤ **ሖት** ፤ (ኅሐ ፡ ይገውሕ ፡ ይጉሕ ። ዕብ ፡ ጊያሕ) ። መኅሕ ፤ መውገግ ፡ መፍገግ ፤ ወገግ ፡ ፈገግ ፡ ማለት ፤ የንጋት ፡ ምልክት ፡ ማሳየት ፤ ሐመድ ፡ ያህያ ፡ ሆድ ፡ መምሰል ፤ የሰማይ ። ሶበ ፡ ይገውሕ ። እንዘ ፡ ይገውሕ ፡ ጽባሕ ። ኮከበ ፡ ጽባሕ ፡ ዘይሠርቅ ፡ ሶበ ፡ ይገውሕ ። ወይገውሕ ፡ ሶቤሃ ፡ ብርሃንከ ፡ (ኢያ፮ ፡ ፲፭ ። ፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፪ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፲፪ ። ፶፰ ፡ ፰) ።

ኅሕ ፤ ወገግታ ፤ ውጋጋን ፡ ፈገገን ፤ የንጋት ፡ ብርሃን ፤ ከጽባሕ ፡ በፊት ፡ የሚታይ ፡ ያጥቢያ ፡ ኮከብ ፡ ዘመን ። ከነግህ ፡ ጽባሕ ፡ እንዲቀድም ፡ ከጽባሕ ፡ ደግሞ ፡ ኅሕ ፡ ይቀድማል ፤ ጨርሶ ፡ እስኪታይ ፡ ኅሕ ፡ ይባላል ፤ ከታየ ፡ በኋላ ፡ ፀሓይ ፡ እስክቶጣ ፡ ጽባሕ ፡ ይባላል ፤ ነግህ ፡ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ነው ። የሦስቱ ፡ ኹሉ ፡ ዘራቸውና ፡ አንቀጻቸው ፡ የተለየ ፡ ነው ። ሶበ ፡ ዐርገ ፡ ኅሕ ። እምጊዜ ፡ የዐርግ ፡ ኅሕ ። ከመ ፡ ኅሕ ፡ ድልው ፡ ለወሊደ ፡ ፀሓይ ። ርእየ ፡ ኅሐ ፡ ወኢርእየ ፡ ጽባሐ ፡ (መሳ፲፱ ፡ ፳፭ ። ነሐ፬ ፡ ፳፩ ። አርጋ ፡ ፪ ። ፬) ።

ተጋውሐ ፤ ተገለጠ ፤ ተጋለጠ ፤ በራ ፡ አበራ ፤ የብርሃን ። እምቅድመ ፡ ይትጋውሑ ፡ ብርሃናት ። ይሬኢ ፡ ደመናተ ፡ ብርሃን ፡ እንዘ ፡ ይትጋውሑ ። ጸዳለ ፡ መባርቅት ፡ እንዘ ፡ ይትጋዋሕ ፡ (ቅዳ ፡ አፈ ። አረጋ ፡ መል፴፪ ። መጽ ፡ ምስ) ። ሸሸ ፡ ጠፋ ፤ ራቀ ፡ ወገደ ፤ ተሰደደ ፤ የጽልመት ። ዘያቀድም ፡ ውሂበ ፡ ምጽዋት ፡ እንዘ ፡ ሀሎ ፡ በሕይወቱ ፡ ይትጋዋሕ ፡ ሎቱ ፡ ጽልመተ ፡ ኅጣውኢሁ ፡ በብርሃነ ፡ ማኅቶት ፡ ዘውሂበ ፡ ምጽዋት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ገዊል ፤ **ሎት** ፤ (ገወለ ፡ ይገውል ፡ ይጉል ። ዐረ ፡ ጃል ፡ ጋል) ። ማጠር ፡ መቅጠር ፡ ዘለሳ ፡ መጣል ፤ መከብ ፡ መክበብ ፡ ዙሪያውን ፡ መዝጋት ፤ የበረት ፡ ያታክልት ፤ ገዘዘንና ፡ ጸቈንን ፡ ተመልከት ።

ኅል ፤ (ብ ፡ አግዋል ፡ ላት) ፤ በረት ፡ የከብቶች ፡ ማደሪያ ፡ መቃጐሪያ ። ወአልሕምትኒ ፡ ኢይትረከቡ ፡ በውስተ ፡ ኅል ። አግዋላት ፡ ለእንስሳሁ ፡ (ዕንቆ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፳፰) ።

ኅል ፤ (ዐረ ፡ ማዝወድ ። ዕብ ፡ ኤቡስ) ፤ ግርግም ፤ በዚያው ፡ በበረቱ ፡ ውስጥ ፡ ዙሪያውን ፡ ወይም ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ እንደ ፡ ገንዳ ፡ ኹኖ ፡ የሚሠራ ፡ የእንስሳት ፡ ማእድ ፡ ገለባ ፡ ደፈጫ ፡ የሚቀመጡበት ። አስከበቶ ፡ እሙ ፡ ውስተ ፡ ኅለ ፡ እብን ። በኅለ ፡ እንስሳ ፡ ተወድየ ፡ (ድጓ ። ቅዳ ፡ ዲዮ) ። በግርግም ፡ ውስጥ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ኅልኅል ፤ (ዕብ ፡ ጊልጋል) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ (ዘዳ፲፩ ፡ ፴) ።

ጎልጎል፤(ዕብ፡ ጕልጎሌት)፤የራስ፡ቅል፤ የራስ ፡ ፀጥንት ፤ መላው ፡ ክንገት ፡ በላይ ፡ ያለው ። ናላን ፡ አንጎል ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ጎልጎታ፤(ዕብ፡ ጎልጎልታ)፤ መካነ ፡ ርእስ ፤ መካን ፡ ድማኅ ። ይችውም ፡ የአዳም ፡ ራስ ፡ ቅል ፡ የተቀበረበት ፤ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ የተሰቀለበት ፡ ቀራንዮ ፡ ናት ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ጎን፤(ዕብራ)፤ መልክ ፡ ሕብር ፡ ዐይነት ፤ አንጻር ፡ አርኣያ ፡ አምሳል ። በቁሙ ፡ ጐን ፤ ገቦ ፡ (ዐማርኛ) ።

ገውሣን፤(ዐረ ፡ ገውሻን)፤ የሰልፍ ፡ ልብስ ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ድርዕ ፡ ጥሩር ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ወከነ፡ላዕሌሁ፡ገውሣን፡ዘወርቅ፡ዘንኩር፡ግበሪሁ፡ (ዮሴፍ) ።

ጎፍ፤(ትግ ። ዕብ፡ ጉፍ)፤ ህላዌ፡ጠባይዕ፤ ገላ ፡ ግዘፍ ፤ ሥጋ ፡ ሬሳ ፤ የሚታይና ፡ የሚዳሰስ ፡ ማናቸውም ፡ ግዙፍ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ። ገፈፈ ፡ ጐፈፈ ፡ ጕፋያ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ገዊር፤ሮት ፤ (ጎረ ፡ ይገውር ፡ ይጉር ። ዕብ ፡ ጋር)፤ መቅረብ ፡ መጠጋት ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ ጥገኛ ፡ መኾን ፤ በቤት ፡ በቦታ ። ጕር ፡ ጐሬ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ጎር፤(ዐረ፡ጃር ። ዕብ፡ሽኼን)፤ ጓሮ ፡ የቤት ፡ ኋላ ። በቁሙ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፤ ቤቱ ፡ የቤት ፡ ቅርብ ፡ ጐን ፡ ሕፅን ፡ አጠገብ ፡ የኾነ ፤ የርስት ፡ የመሬት ፡ የቦታ ፡ አዋሳኝ ፡ ደንበረተኛ ፤ በዙሪያ ፡ ላለ ፡ ለቅርብ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። ካልእ፡ ዘጎሩ ። ወቤቱ፡ ጎረ፡ ምኵራብ ። በኀበ፡ጎርየ ። ጎር፡እኩይ፡እለ፡ይገስሱ፡ርስትየ ። ወቦ፡ዐጺደ፡ሐምል፡ ጎረ፡ቤቱ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፬ ። ግብ ፲፰ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፴ ። ኤር፲፪ ፡ ፲፬ ። ዳን፩ ፡ ፬) ።

አግዋር፤(ራት)፤ ጎረ ፡ ቤቶች ፤ ቅርቦች ፡ አጠገቦች ። አክብር ፡ አግዋሪከ ፡ ወአኀዊከ ። ግዐዙ ፡ እምአግዋሪሁ ፡ ለእግዚ ፡ ወመላእክቲሁ ፡ ኀበ ፡ አግዋሪሆሙ ፡ ለአጋንንት ። እስመ ፡ ግዐዝነ ፡ እምአግዋሪሁ ፡ ለገነት ፡ ወገባእነ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ ርግምት ፡ (ፈላስ ፡ ገ፳፱ ። ቀሌ ፡ ገ፲፯ ። ፳፫) ።

ተጋወረ፤ ተጎራበተ ፤ ተቃረበ ፡ ተቀራረበ ። ኢይትጋወርዎን፡ለአንስት ። ጸልአ፡ተጋውሮ፡እኑሁ ። ወአርሐቀ፡እምተጋውሮ፡መላእክት ። በሓውርት፡ እለ፡ይትጋወራ፡ምስለ፡ ከተታ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፪ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ጉር፤ጎር፤(ዕብራ)፤ ያንበሳ ፡ ግልገል ፤ የኽርብ ፡ የተኵላ ፡ የውሻ ፡ ቡችላ ፡ የናቱን ፡ ጡት ፡ አጥብቆ ፡ የሚመጥ ፡ የሚመጠምጥ ።

ጎርየመ፤(ይጎረይም ፡ ይጎሪም)፤ ዐገመ ፡ ዐከመ ፤ ጠባ ፡ ሳበ ፡ መጠመጠ ፤ ደምን ፡ እንደ ፡ ወተት ፡ ለማውጣት ። ሐገመን ፡ እይ ።

ጎሬም፤(ብ፡ ጎራይም)፤ ዐጋሚ ፡ ሐኪም ፤ ባለዋገምት ። ማገሚያ ፡ ዋገምት ፤ የቀንድ ፡ የብርጭቆ ።

ጕዛ፤(ዕብ፡ ጋዝ፤ ጋስ)፤ ነጣቂ ፡ ወፍ ፡ አሞራ ፤ ጭላት ፡ የጭላት ፡ ዐይነት ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፮ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፯) ። በንስር ፡ ፈንታ ፡ ጕዛ ፡ ይባላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ፡ክንፈ፡ጕዛ፡(ዘፀ፲፱ ፡ ፬) ።

ጋዛ፤ጊዛን፤(ጽር፡ ጋዛ፡ ጋዚስ ። ዕብ፡ አጻር ። ዐረ፡ ኀዛኢን)፤ የቃ፡ ቤት፡ ግምጃ፡ ቤት፡ ጐተራ፡ የብዕል፡ የገንዘብ፡ መክተቻ፡ ማድለቢያ፡ መሰብሰቢያ፤ ቤተ፡ መዛግብት ። ቤት፡ዘጋዛ ። እምቤተ፡ መንግሥትየ፡ዘጋዛ ። ለዙሉ፡ጋዛ ። ንዋየ፡ቤተ፡ ጊዛን፡(ዕዝ፭ ፡ ፲፯ ። ፯ ፡ ፳ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፴፱ ፡ ፪) ።

ጋዛ፤(ጽር፡ ጋዛ ። ዕብ፡ ዐዛ)፤ ስመ፡ ሀገር፡ የይሁዳ፡ ክፍል፤ ካምስቱ፡ አህጉረ፡ ኢሎፍሊ፡ አንዲቱ፡ የፍልስጥዔም፡ ደቡብ፤ እንደ፡ ዘጌ፡ እንደ፡ ቈራጣ፡ በባሕር፡ ጠረፍ፡ ያለች፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፵፯ ። ግብ፰ ፡ ፳፮) ።

ገዚእ፤አት፤(ገዝአ፡ይገዝእ፡ይግዛእ ። ዐረ፡ጀዘአ፤ሰጠ፡ዐደለ)፤ መግዛት ፡ መዋጀት ፤ መጌትየት ፤ ጌታ ፡ መኾን ፤ በገንዘብ ፡ በዜጋ ፡ መሠልጠን ። መቍረስ ፡ መክፈል ፤ መስጠት ፡ ማደል ፤ ማሳለፍ ፡ ማገልገል ፤ በጌትነት ፡ ወይም ፡ ባሽከርነት ። ማብላት ፡ መቀለብ ፡ መከባከብ ፡ ለማሳደግና ፡ ለማሥባት ፤ የሕፃን ፡ የከብት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገዝአ ፡ ፈንታ ፡ አመግዝአ ፡ ይላል ። ይእቲ፡አሚረ፡ያመገዝእ፡ሰብእ፡ዕጐልተ፡ ወክልኤተ፡ አባግዐ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፳፩) ። ግዕዛን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ገዛእ፤ገዛኢ፤(ኢት፡እያን፡ያት፤እት)፤ የሚገዛ ፤ ገዥ ፡ ጌታ ፤ ሹም ፡ ባለቤት ። የሚሰጥ ፡ የሚናኝ ፤ ቀጅ ፡ አሳላፊ ፡ ዐዳይ ፤ የድግስ ፡ አገልጋይ ። ደቂቀ፡ገዛእየ ። በወይነ፡ማሕሌት፡እንተ፡ይቀድሕ፡ገዛኢ ። ደቀ፡ጽርሕ፡ወገዛእት ። ቦአት፡ይእቲ፡ወክልኤ፡ ገዛእቲሃ ። ወገዛእትሰ፡እለ፡ቀድሕዎ፡(ኢዮ፲፱ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፱ ። ኢሳ፴፱ ፡ ፯ ። ዳን፩ ፡ ፴፯ ። ዮሐ፪ ፡ ፱) ።

መግዝእ፤(እት ፡ አን ፡ አት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ገዥ ፡ ዐዳይ ፡ ቀላቢ ፤ ሐፃኒ ፡ መጋቢ ፡ ሞግዚት ።

መግዝእ፤እት፤(ብ፡ መጋዝእ፡ አት፤ መጋዝእት፡ ታት)፤ ፍሪዳ ፤ ሰንጋ ፡ ድልብ ፡ ቅልብ ፤ ኰርማ ፡ ገች ፡ ሙክት ፤ የሥጋ ፡ ከብት ። አምጽኡ፡መግዝአ፡ ላሕም፡ ወጥብሑ ። አልሕምት፡ መጋዝእ፡ወመጋዝእ፡ ደዋርህ ። ጠባሕኩ፡ መጋዝእትየ፡(ሉቃ፲፭ ፡ ፳፫ ። ፫ነገ ፡ ፬ ፡ ፳፫ ። ማቴ፳፪ ፡ ፬) ።

አግዝእ፤አስገዛ ፡ አጌተየ፤ጌታ ፡ አደረገ ፤ ሾመ ፡ አሠለጠነ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ።

እግዚእ፤(አን፡አት፡ዝእት)፤ ቅጽልና ፡ ጥሬ ። የግብርና ፡ የክብር ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፤ ጌታ ፡ ገዥ ፡ አዛዥ ፡ ሹም ፡ ባለቤት ፡ መምህር ፡ አያት ፤ ታላቅ ፡ ወንድም ። ኀይታይ ፡ እንዲል ፡ (ትግሬ) ። ገብር፡ከመ፡እግዚኡ ። መኑ፡ውእቱ፡እግዚእነ ። እግዚአ፡አጋዕዝት፡

(ኢሳ፳፱፡፱። መዝ፡፲፩። ፻፴፭)። እግዚእ፡ ብሎ፡ በአልፍ፡ አጋእዝት፡ ማለት፡ ስሕተት፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል። አጋዕዝት፡ የአግዓዚ፡ ብዥ፡ ነው፡ እንጂ፤ የእግዚእ፡ ብዥ፡ እንዳይመስልኽ፡ ግዕዘንና፡ አግዐዘን፡ ተመልከት። የእግዚእስ፡ ብዥ፡ ቢኾን፡ አጋዝእት፡ ይልልኽ፡ ነበር።

እግዝእት፤(ታት)፤ እመቤት፡ ወይዘሮ፤ ሴት፡ እያት፡ ታላቅ፡ እኅት። እመይተይ፡ እንዲል፡ (ትግሬ)። አዘዘ፡ ኢይስምይዋ፡ ለረሲስ፡ እግዝእተ። አመት፡ ለእመ፡ አውፅአት፡ እግዝእታ። ለኅሪት፡ ወለእግዝእት፡ (ዮሴፍ። ምሳ፴፱፡ ፶፰። ፱ዮሐ፡ ፩)።

እግዝእተ፡ ጌ፤ እተጌ፤ የንጉሥ፡ ሚስት፡ ንግሥት፡ ምድር፤ ሐዬጌን፡ እይ። (ግጥም፡ ስለ፡ ራስ፡ ዐሊ፡ እናት)፤ እኛስ፡ እንላለን፡ እተጌ፡ መንን፤ ዐሊ፡ ማን፡ ይላታል፡ ሲጠራ፡ እናቱን።

እግዚአዊ፤(ዝእታዊ፡ ይ)፤ የጌታ፤ የግዜር፤ ጌትኛ። አምሳላት፡ እግዚኣውያት፡ (ፍ፡ ን፡ ፲፱)።

እግዚእና፤ ሥልጣን፡ ሹመት፡ መብት። በቁሙ፤ ገዥነት፡ ጌትነት፡ እግዜርነት። መንግሥት፡ ወእግዚእና። ወይትአመን፡ በእግዚእናሁ። እግዚእናሁ፡ ላዕሌሃ፡ (ቄር። ፍ፡ ን፡ ፲፱። ፶፩)።

እግዚእ፤ የጨኸትና፡ ያቤቱታ፡ የምልጃ፡ የልመና፡ ቃል፤ በቅርብ፡ ባጠገብ፡ ፊት፡ ለፊት፡ ላለ፡ ለሚያይ፡ ለሚሰማ፡ የሚነገር፤ አቤቱ፡ ቶ፤ እግዜር፡ ሆይ፡ ጌታ፡ ሆይ፡ ጌቶ። እግዚኦ፡ መሐረነ፡ ክርስቶስ። ሙያው፡ እንደ፡ እግዚእ፡ ነው፤ ቅጽልና፡ በቂ፡ ይኾናል። እግዚአብሔር፡ እግዚኦ። እግዚኦ፡ ኢየሱስ፡ ክር፤ ቅጽል። ስምዐኒ፡ እግዚኦ፡ ጸሎትየ፤ እግዚኦ፡ ጸራሕኩ፡ ኀቤከ፤ በቂ።

እግዚአብሔር፤(ዕብ፡ ይሆዋ። ሱር፡ ይያ። ዐረ፡ ረብ። ጽር፡ ወቅብ፡ ኪሪዮስ። ሮማይ፡ ዶሚኑስ)፤ ስመ፡ አምላክ፤ እግዚእ፡ ብሔር፤ እግዚእ፡ ጌታ፤ ብሔር፡ ዓለም፤ በተገናኝ፡ የዓለም፡ ገዥ፡ የዓለም፡ ጌታ፤ ዓለም፡ ሳይፈጠር፡ የነበረ፤ ዓለምን፡ ፈጥሮ፡ የሚገዛ፤ ርሱ፡ ኹሉን፡ ቢያስገኝ፡ ኹሉን፡ ቢገዛ፡ እንጂ፤ ለርሱ፡ አስገኝና፡ ጌታ፡ የሌለው፤ አበ፡ ዓለም፡ ንጉሠ፡ ዓለም፤ ወይም፡ እግዚእ፡ ኵሉ፡ ንጉሠ፡ ኵሉ፡ ማለት፡ ነው፤ ባማርኛ፡ እግዜር፡ ተብሎ፡ በ፫፡ ቅንጣት፡ ፊደል፡ ይጣፋል፤ የአልፉ፡ ምስጢር፡ አለበት፤ ብሔርን፡ እይ። እግዚእ፡ እንደ፡ አዶናይ፡ ማእከላይ፡ ስም፡ ነው፤ ለኹሉ፡ ይኾናል፤ ብሔር፡ ሲጨመር፡ ግን፡ እንደ፡ ይሆዋና፡ እንደ፡ መለኮት፡ ነው፤ ከፈጣሪ፡ በቀር፡ ለማንም፡ ፍጡር፡ አይሰጥም፤ ፍጡር፡ ምንም፡ ቢነግሥ፡ ምንም፡ ቢጌተይ፡ በታናናሽ፡ ክፍል፡ ነውና፤ ያው፡ ቅሉ፡ የፈጣሪ፡ ገንዘብ፡ ነውና፤ የዓለም፡ ጌታ፡ ሊኾን፡ ወይም፡ እግዜር፡ ሊባል፡ አይቻልም። ጸባኦት፡ በሚልበት፡ ግን፡ ዕብራይስጡ፡ ይሆዋ፡ ጽባኦት፡ እንደሚለው፡ እግዚአ፡ ጸባኦት፡ ቢያሰኝ፡ እንጂ፤ እግዚአብሔር፡ ጸባኦት፡ አያሰኝም፤ ፍጹም፡ ጸያፍ፡ ነው። የጸባኦት፡ ፍች፡ ኀይላት፡ ሰራዊት፡ ነውና፤ ከዘርፍ፡ በቀር፡ ቅጽል፡ አይኾንም። ዳግመኛም፡ ዕብራይስጥና፡ ዐረብ፡ ጽርእ፤ አምላክ፡ አምላክ፡ የሚሉትን፡ ኹሉ፡ ግእዝ፡ በብዙ፡ ቦታ፡ እግዚአብሔር፡ ይላል፡ (ዘፍ፩፡ ፩—፲፩። ዮሐ፩፡ ፩፡ ፱፡ ፮፡ ፲፱፡ ፲፫)። ይህን፡ የመሰለ፡ ብዙ፡ አለ፤ ይህም፡ ጥንቱን፡ ሲመለስ፡ ቃል፡ በቃል፡ አለመተርጐሙን፤ ኋላም፡ አለመታረሙን፡ ያስረዳል።

እግዚአብሔርና፤ እግዜርነት፡ አምላክነት፤ እግዜር፡ መኾን። አመ፡ ጽሕቀ፡ ለከዊነ፡ ዕጓለ፡ መሕያው፡ ኢኀደገ፡ እግዚአብሔርናሁ፡ (መጽ፡ ምስ)።

እግዚአብሔራዊ፤ የግዜር፤ ግብር፡ ባሕርይ፡ ወይም፡ ወገን፡ እግዜራም፡ ባለግዜር። ገቢረ፡ መንክራት፡ እግዚአብሔራዊ። ሐውጽዎሙ፡ በሕዋጼ፡ እግዚአብሔራዊት። በዓላት፡ እግዚአብሔራውያት፡ (መጽ፡ ምስ። ፍ፡ ን፡ ፮። አቡሻ፡ ፩)።

ተገዝአ፤ ተገዛ፤ ተገዥ፡ ኾነ። ታደለ፡ ተሰጠ፤ ምግቡ።

ግዙእ፤(ኣን፡ ኣት፡ ዝእት)፤ ግዙ፡ ግዝ፤ የተገዛ፡ ተገዥ፡ ዜጋ፤ ገብር፡ ገባር።

ግዝአት፤ መግዛት፡ መገዛት፤ አገዛዝ፡ ግዙነት፤ ግዛት፡ ይዞታ፡ ርስት፡ ጕልት። እስመ፡ እሙንቱ፡ ቅኑያቱ፡ ወምልክናሁ፡ ወግዝአት፡ ሎቱ። አሐዱ፡ ግዝአት፡ (ቅዳ፡ ሕር። አዋል)።

ግዝእ፤(ኣት)፤ ጋሬዳ፡ ድግስ፡ መሰናደ፤ ፍሪዳ፡ ያለበት፡ የመብል፡ የመጠጥ፡ የምሳ፡ በዓል። ወገብረ፡ ግዝአ፡ ዐቢየ። ቤተ፡ ግዝእ። መዋዕለ፡ ግዝእ፡ (ኩፋ፡ ፲፮። መክ፮፡ ፬። ኢዮ፩፡ ፭)።

ጊዜ፤(ብ፡ ጊዝያት)፤ በቁሙ፤ የተለየ፡ የተወሰነ፡ሰዓት፡ ዕለት፡ ወርኅ፡ ዓመት፡ ዘመን፡ ዕድሜ፤ ሰው፡ እስኪሞት፡ እስኪሻር፡ የሚኖርበት፤ የሚያርፍበት፡ የሚሠራበት፡ ሌትና፡ መዓልት፤ ፳፬፡ ሰዓት። (ሙሾ፡ ያጤ፡ ቴ፡ ዘመን፡ ስለ፡ በዛ)፤ እስኪ፡ ቀደም፡ ብለኽ፡ ጥቂት፡ እኽል፡ ቅመስ፤ ሰዉ፡ ያልቅ፡ የለምይ፡ ያንተ፡ ጊዜ፡ እስኪደርስ። ቦ፡ ጊዜ፡ ለኵሉ። በጊዜ፡ እምጊዝያት። ጊዝያቲሆሙ፡ ለአውራኅ፤ በኵሉ፡ ጊዜ፡ (መክ፫፡ ፩—፱። ዮሴፍ። ኩፋ፡ ፳፱)።

ጊዜ፤ ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ፡ ቅጽል፡ ይኾናል፤ አመና፡ ሶበ፡ ሰዓትና፡ ዕለት፡ በሚገቡበት፡ እየገባ፡ ጊዜነቱን፡ ሳይለቅ፡ ይፈታል። ዐቢይ፡ ሲኾን፡ በኀላፊ፤ ጊዜ፡ ሖረ። ቅጽል፡ ሲኾን፡ በትንቢት፤ ጊዜ፡ ይመጽእ። ደቂቅ፡ ሲኾን፡ በጥሬ፤ ጊዜ፡ ቀትል፡ ጊዜ፡ ሞት፡ እያለ፡ ይገባል፤ አመንና፡ ሶበን፡ ተመልከት።

ገዝአ፤—ገዘገዘ፤—ገዝዐ።

ጐዝጐዘ፤(ዐማርኛ። ገለደ፡ ነጸፈ)፤ በቁሙ፤ ጐዘጐዘ፡ አነጠፈ፤ አመቻቸ።

ጐዝጐዝ፤(ብ፡ ጐዘጕዝ፤ ዛት)፤ ዐልጋ፤ በቁሙ፡ ጕዝጓዝ፡ ሰርፍ፤ ስጋጃ፡ ምንጣፍ፤ የሌት፡

ልብስ ፡ ለሐፍ ። አምጽኡ ፡ ዐሥርተ ፡ ዐራታተ ፡ ወጕዛ ጕዛተ ፡ (፬ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፳፪) ።

ገዘገዘ፤ዘት፤(ገዘ ፤ ገዘዘ ፡ ይገዘግዝ ፡ ይ ግዝግዝ ። ዕብ ፡ ጋዝዝ ፤ ጊዛህ)፤ መግዘዝ ፤ መሸ ለት ፡ መቍረጥ ፡ መቈጥቈጥ ፤ ማጨድ ፡ መጨርገድ ፡ የ ጠጕር ፡ የፀምር ፡ የማር ፡ የቅጠል ። የተቈረጠውን ፡ መ ጀጐል ፤ ማጠር ፡ መቅጠር ፡ መጋረድ ፡ መከለል ፡ የቡ ቃያ ፡ የተክል ፤ ገድገደን ፡ ተመልከት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገዘዘ ፡ ፈንታ ፡ አግዘዘ ፡ ይላል ፤ አያስኽም ። አግዘዝኩ ፡ ሎቱ ። በክንፍክሙ ፡ ዐውድየ ፡ አግዘዙ ፡ (ኢሳ፷ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፱) ።

ገዛዚ፤መግዝዝ፤ የሚቈርጥ ፤ የሚጀጕል ፤ ጀጕል ፡ ሠሪ ።

መግዝዝ ፡ ት ፤(ብ ፡ መጋዝዝ)፤ መጋረጃ ፡ ዐጥር ፡ ቅጥር ፤ ከለላ ፡ ጀጕል ፤ ጋራ ፡ ተራራ ፡ ገመገም ። መገዝዝ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። (ግጥም) ፤ ጣርማ ፡ በር ፡ ኹኜ ፡ ታየኝ ፡ መገዝዝ ፤ ልቤ ፡ ለቡልጋ ፡ ዐደር ፡ ሲጋበዝ ።

አግዘዘ፤ አስቈረጠ ፤ አስጀጐለ ፡ ጀጕል ፡ አሠራ ።

ገዘመ፤ሞት፤(ገዘመ ፡ ይገዝም ፡ ይግ ዝም ። ዕብ ፡ ጋዛም ። ሱር ፡ ግዛም ። ዐረ ፡ ጀ ዘመ)፤ መግዘም ፡ መቍረጥ ፤ መጕንደብ ፡ መመንደብ ፤ መመልመል ፡ መጨፍጨፍ ፤ ድል ፡ መንሣት ፡ ማሸነፍ ። ጕደበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ግዝሙ ፡ ዕፀዊሃ ። ይገዝም ፡ በጕድብ ፡ ሖሎ ፡ መሠንየ ፡ አርዝክ ። ገ ዘማ ፡ ከመ ፡ ዕፀ ፡ ለሕይወትየ ፡ (ኤር፮ ፡ ፮ ። ፳፪ ፡ ፯ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፲) ።

ገዛሚ፤(ሚት ፡ ምያን ፡ ያት ፤ ዘምት)፤ የሚገዝም ፡ የሚቈርጥ ፡ ቈራጭ ።

ገዝም ፤(ማት)፤ በቁሙ ፤ ቃዳ ፡ ተለላ ፤ ፈፋ ፡ እመም ፤ መዛሪያ ፡ ትልም ፤ በዘርና ፡ ባረም ፡ ባጨዳ ፡ ጊዜ ፡ ሠራተኞች ፡ ከዳር ፡ እስከ ፡ ዳር ፡ የሚያወጡት ፡ ክፍል ።

አግዘመ፤ አስገዘመ ፤ አስቈረጠ ። አግዘመ ፡ አ ዕዋመ ። በአፈ ፡ መጥባሕት ፡ ከማዶ ፡ አግዘመ ፡ (፩ዜና ፡ ፴፬ ፡ ፬ ። ፫ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ የካ፲፭) ።

መግዝም፤ መቍረጫ ፡ ገዥሞ ፡ ጕድብ ። ገዛሚም ፡ ይኾናል ።

ተገዝመ፤ ተቈረጠ ፡ ተቈራረጠ ፤ ተጨፈጨፈ ። ዕፀው ፡ ነዊኃን ፡ ይትገዘሙ ። ዕፀ ፡ እንተ ፡ ተገዝ መት ። ተገዚሞ ፡ ዳግመ ፡ ይፈሪ ፡ (ሔኖ፹፫ ፡ ፬ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። ኢዮ፲፬ ፡ ፯ ። ማቴ፫ ፡ ፲) ።

ግዙም፤(ማን ፡ ማት ፡ ዝምት)፤ የተቈረጠ ፡ የተጨፈጨፈ ፤ ቍርጥ ፡ ምልምል ። ዕፀው ፡ ግዙማን ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ግዝመት፤ መግዘም ፡ መገዘም ፡ አገዛዘም ፤ አ ቈራረጥ ፤ ቈረጣ ፡ ምልመላ ፡ ጭፍጨፋ ።

(ጥ) **ግዛም ፤**(ማት)፤ ጕማጅ ፤ ቍራጭ ፡ ጭፍ ጫፊ ፤ ዝንጣፊ ፡

ጊዛን፤—የዕቃ ፡ ቤት ፤—ጋዛ ።

ገዝዐ ፤(ዕብ ፡ ጋዛዕ ። ዐረ ፡ ጀዘዐ)፤ ከረከረ ፡ ገዘገዘ ፤ ቈረጠ ፡ ገረዘዘ ፤ የመጋዝ ። አዘዘ ፡ መ ኰንን ፡ ይቅንውዎ ፡ ወይሥትሩ ፡ ሥጋሁ ፡ ወይዝሕቁ ፡ አምእስቲሁ ፡ ወይግዝዕዎ ፡ በመጋዝዕ ፡ እደዊሁ ፡ ወ እገሪሁ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፭) ።

መግዝዕ፤(ብ ፡ መጋዝዕ ፡ ዓት)፤ መጋዝ ፤ መገዝገዣ ፡ መቍረጫ ፡ መተርተሪያ ። አዘዘ ፡ ይሥት ርዋ ፡ በመጋዝዕ ፡ ወተሰብረ ፡ መጋዝዕ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳) ።

(ጥ) **ግዛዕ፤**(ዓት ። ዕብ ፡ ጌዛዕ ። ዐረ ፡ ጂዝዕ)፤ ጕንደ ፡ ዕፅ ፤ ከሥር ፡ በላይና ፡ ከዐጽቅ ፡ በታች ፡ በመካ ከል ፡ ያለው ፤ አዕጹቅን ፡ እንደ ፡ ዐምድ ፡ ኹኖ ፡ የሚ ሸከም ። በትግርኛ ፡ ግን ፡ አንዳች ፡ ማለት ፡ ነው ።

ገዘፍ ፤ ፎት ፤(ገዝፈ ፡ ይገዝፍ ፡ ይግ ዘፍ)፤ መግዘፍ ፡ መወፈር ፡ መደንደን ፤ መዳጐስ ፡ መ ሥባት ፤ ወፍራም ፡ ደንደሳም ፡ መኾን ። አጽባዕትየ ፡ ይገዝፍ ፡ ወይጸንዕ ፡ እምሐቌ ፡ አቡየ ። ናሁ ፡ ገዝፉ ፡ አልባቢክሙ ፡ ወኮና ፡ ከመ ፡ አእባን ። ከመ ፡ ኢይግ ዝፍ ፡ ልቡ ፡ ወኢይጽልም ፡ አእምሮቱ ፡ (፪ዜና ፡ ፲ ፡ ፲ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳) ።

—፤ ማጕራት ፡ መጮኽ ፡ መጨፈር ፤ ሂያ ፡ ሂያ ፡ ማለት ፡ የዘራዊ ።

(ጥ) **ገዚፍ ፤**(ፋን ፡ ፋት ፡ ዛፍ)፤ የገዘፈ ፡ ወፍ ራም ፡ ደጓሳ ፡ ደንዳና ፤ ጕልሕ ፡ ሥጋዊ ። ገዚፈ ፡ አባል ። ለምንት ፡ አውሰብከ ፡ ብእሲተ ፡ ንእስተ ፡ ወአንተኒ ፡ ብእሲ ፡ ገዚፍ ፡ ወዐቢይ ። ገዚፍ ፡ ዐምድ ። ልብስ ፡ ገዚፍ ። አምእስት ፡ ገዚፋን ። አብትር ፡ ዘንጺን ፡ ገዚፋት ። ምክር ፡ ገዚፍ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፶፫ ። ፹፩ ። ስንክ ፡ ጳግ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። ፲ ፡ ፮ ። ገድ ፡ ተክ ። ማር ፡ ይሥ ፳፪ ፡ ፩) ።

ግዙፍ ፤(ፋን ፡ ፋት ፡ ዝፍት)፤ በቁሙ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ይኩን ፡ ልብሰሙ ፡ እምፀምር ፡ ግዙፍ ። ግዙፈ ፡ ክሣድ ። ግዙፋነ ፡ ልብ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፮ ። ዘዳ፱ ፡ ፲፫ ። አርጋ ፡ ፯) ።

ግዝፈት፤ መግዘፍ ፡ መወፈር ፡ አወፋፈር ፤ ወ ፍራምነት ፤ ውፈራ ፡ ወፍር ፤ ውፋሬ ፡ ድንዳኔ ። በግዝፈ ተ ፡ ልብከ ፤ በግዝፈተ ፡ ክሣድከ ፡ (መቃ ፡ ገ፮ ። ፲፬ ። ስንክ ፡ ታኅ፮) ።

ግዝፍ፤ ግዘፍ፤ በቁሙ ፤ ወፍር ፡ ድንዳኔ ። ግዝፈ ፡ ምድር ። ግዝፈ ፡ ልብ ። ግዝፈ ፡ ደመናት ። ግዝፈ ፡ ዕፀ ። ግዝፈሆን ፡ ለአልባቢክ ፡ (መዝ ፡ ፺፭ ። አርጋ ፡ ፮ ፡ ፩ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፳፭ ። ዮሴፍ) ።

አግዘፈ፤ አገዘፈ ፡ አወፈረ ፤ አደነደነ ።

መግዘፊ ፤ ዝፍ ፤ የሚያገዝፍ ፡ አግዛፊ ፤ አ ሥቢ ፡ አወፋሪ ።

መግዝፍ፤ መግዘፊያ ፡ ማግዘፊያ ፤ ማወፈሪያ ። ግዘፍ ፤ ወፍር ። ሲናበብ ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ።

በመግዘፈ ፡ ምድር ፤ ከመ ፡ ግዝፈ ፡ ምድር ፤ ግዙፍ ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፯) ።

ገዚር፤ሮት፤(ገዘረ፡ይገዝር፡ይግዝር። ሱር፡ግዛር። ዕብ፡ጋዛር፤ናግል ። ዐረ፡ጀ ዘረ፤ኀተነ)፤ መግዘር ፡ መግረዝ ፤ የብልትን ፡ ሸንኰፍ ፡ ቈርጦ ፤ መጣል ፤ ወይም ፡ በቈራጭ ፡ መስለብ ፡ (ዘፍ፲፯ ፡ ፲ ፡ ፲፬ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፩ ፡ ፶፱ ። ፪ ፡ ፳፩) ። ዘገዘረ ፡ ወልዶ ፡ በእንተ ፡ ደዌ ። ግዘሩ ፡ እከየ ፡ ልብክሙ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፴፫ ፡ ፭ ። ኤር፬ ፡ ፬ ። ዘዳ፲ ፡ ፲፮) ።

ገዛሪ፤(ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ዘርት)፤ በቁሙ ፤ የሚገዝር ፤ ገራዥ ፡ ባለወግ ። ትቤሎ ፡ ማርያም ፡ ለዮሴፍ ፡ አምጽእ ፡ ሊተ ፡ ገዛሬ ፡ ጠቢበ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፮) ።

አግዘረ ፤ አስገዘረ ፤ አስገረዘ ። እምድኅረ ፡ ሰቡዕ ፡ መዋዕል ፡ ታግዝር ፡ ወልዳ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፩ ። ዘሌ፲፪ ፡ ፫) ።

ተገዝረ ፤ ተገዘረ ፡ ተቈረጠ ፤ ተከረከመ ፡ (ዘፍ ፲፯ ፡ ፲፬ ፡ ፳፬—፳፯) ። ተገዘሩ ፡ ለእምላክክሙ ። ዘተገዝረ ፡ በምክንያተ ፡ ደዌ ፡ ወአዘዝዎ ፡ ዐቀብተ ፡ ሥራይ ፡ (ኤር፬ ፡ ፬ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፫ ፡ ፪) ።

ግዙር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ዝርት)፤ በቁሙ ፡ የተገዘረ ፡ ግርዝ ፤ ብልተ ፡ ጥሩ ፤ ይሁዲ ፡ ፈላሻ ፡ እስላም ፤ ቢጽ ፡ ሐሳዊ ፡ ወንጌል ፡ እንበለ ፡ ኦሪት ፡ ጥምቀት ፡ እንበለ ፡ ግዝረት ፤ አትረባም ፡ አትጠቅምም ፡ አታጸድቅም ፡ የሚል ። ግዙር ፡ ወቈላፍ ። በእንተ ፡ ኀጽዋን ፡ ወግዙራን ፡ (ሮሜ፫ ፡ ፴ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፫ ። ግብ፲፭ ፡ ፩ ፡ ፭ ፡ ፳፬) ።

ግዝረት ፤ በቁሙ ፤ መግዘር ፡ መገዘር ፤ አገዛዘር ፡ ገዛሪ ፤ ግዙርነት ፤ ግዝራት ። ወሀበክሙ ፡ ሙሴ ፡ ግዝረተ ። ወግዝረትሰ ፡ ግዝረተ ፡ ጽላሌ ፡ ልብ ፡ በመንፈስ ። ወምንትኑ ፡ ስላጤሃ ፡ ለግዝረት ። በእንተ ፡ ግዝረት ፡ (ዮሐ፯ ፡ ፳፪ ። ሮሜ፪ ፡ ፳፱ ። ፫ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩) ።

ግዝሮ ፤ ግዝረት ፤ ግዝራት ። ዝ ፡ ደመ ፡ ግዝሮሁ ፡ ለወልድየ ። ኢየሐጽጽ ፡ ሕማመ ፡ ግዝሮሁ ፡ ለአረጋይ ፡ እምሕማመ ፡ ሕርደቶሙ ፡ ለንኡሳን ፡ (ዘፀ፬ ፡ ፳፭ ። መጽ ፡ ምስ) ። ግዝረት ፡ የሚገባ ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ሲኾን ፤ በወንድ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ይነገራል ። ሴት ፡ ልጅ ፡ ካልተገዘረች ፡ ጡቷ ፡ አይገኝም ፡ አይፋፋም ፤ ታላላቅ ፡ አይኾንም ። የፈላስፎች ፡ መጽሐፍ ፤ ጡት ፡ የሚገዝፍበት ፡ የሚያብጥበት ፡ የሚነፋበት ፡ ምክንያቱ ፡ ግዝረት ፡ ነው ፡ ይላል ። አነ ፡ ቅጽር ፡ ወአጥባትየ ፡ ከመ ፡ ማኅፈድ ፡ ያለውም ፡ ይህንን ፡ ያስረዳል ፡ (ማሕ፰ ፡ ፲) ።

ገዚረት ፤ (ዐረ ፡ ጀዚረት)፤ ደሴት ፡ የየብስ ፡ ቍራጭ ፤ ባሕር ፡ ያጠረው ፡ የከበበው ፡ መሬት ፡ አገር ። አፈ ፡ ወርቅ ፡ ዘሞተ ፡ በስደት ፡ በውስተ ፡ ገዚረት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ግዘት፤—በቁሙ ፡ ውግዘት፤—ወጊዝ ፡ ወገዘ ።

ግሕይ ፤ ዮት ፤ (ገሐየ ፡ ይግሒ ፡ ይግሐይ ። ትግ ፡ ገሔ)፤ መፍራት ፡ መጨነቅ ። መማለድ ፤ ማለዳ ፡ መነሣት ። ጎሐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ገሓይ ፤ ግሒ ፤ (ሕያት ። ዕብ ፡ ሻፋን ። ዐረ ፡ ወብር ። ጽር ፡ ኪሮግሊዩ)፤ ሽኮኮ ፡ አሽኮኮ ፡ እንደ ፡ ጥንቸል ፡ ያለ ፡ ማር ፡ ቅጠል ፡ ቡቃያ ፡ የሚበላ ፤ ማለዳ ፡ ጎሕ ፡ ሲቀድ ፡ የሚጮኽ ፡ የሚያሽካካ ። ፈሪ ፡

ግሒ ፡

ድኩም ፡ ጎሓዊ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከርሥከሂ ፡ ጾላዕት ፡ ምጕያየ ፡ ግሒ ፡ ረኃብ ። ወግሒያት ፡ ሕዝብ ፡ ዘኢኮኑ ፡ ጽኑዓነ ። ቈናጽል ፡ ወግሒያት ፡ (ቅኔ ። መዝ ፡ ፻፫ ። ምሳ፴ ፡ ፳፮ ። ሔኖ፲፯ ፡ ፪) ።

ጕሐየ ፤ (ዐረ ፡ ጀሓ)፤ ዐረመ ፤ ነቀለ ፡ መንገለ ፡ አፈለሰ ።

ምጕሕያ ፤ ዐረም ፡ እሾኽም ፡ ቅጠል ፤ ሥርንችት ፡ ዐቃቅማ ፡ አሜከላ ፡ ሙጃ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ሦክ ፡ ወምጕሕያ ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፳፫—፳፭ ። መቃ ፡ ገ፲፪) ።

ጕሒል ፤ ሎት ፤ (ጕሕለ ፡ አው ፡ ጐሐለ ፡ ይጕሕል ፡ ይጐሕል ። ዐረ ፡ ጀሐለ ። ዕብ ፡ ጋሓል ፤ ጋለ ፡ ጋመ)፤ ማፍረስ ፡ መጠስ ፤ ማቃጠል ፡ መተኰስ ፤ የሕግ ፡ የቀጥር ፡ የቤት ። መስረቅ ፡ መቀማት ፤ መውረር ፡ መዝረፍ ።

ጕሓሊ ፤(ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ ሐልት)፤ ጕሕልያ ፤(ያት)፤ ክፉ ፡ አድራጊ ፤ ሌባ ፡ ቀጣፊ ፤ ዳኀዴ ፡ ወንበዴ ፡ ቀማኛ ፤ የቀን ፡ ወራሪ ፡ የሌት ፡ ሰባሪ ፤ ቤት ፡ አቃጣይ ፡ ነፍሰ ፡ ገዳይ ። ጕሒላ ፡ እንዲል ፡ (ትግሬ) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፤ ሰራቂ ፡ ወጕሕልያ ፤ ሰረቅት ፡ ወጕሕልያ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ፀር ፡ ኀጥእ ፡ እንደ ፡ ቢጽ ፡ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ያደርገዋል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ዮሐ፲ ፡ ፩ ፡ ፰ ። ዐብድ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ ኀዳ፲፱) ።

ጓሕለወ ፤ (ይጓሕሉ ፡ ይጓሕሉ)፤ ሸነገለ ፡ አታለለ ፤ ዋሸ ፤ ዐበለ ፤ ከዳ ፡ ተተንኰለ ። ወዘኢጓሕለወ ፡ በልሳኑ ። ወጓሕለዉ ፡ በልሳናቲሆሙ ፡ (መዝ፲፬ ፡ ፫ ። ሮሜ፫ ፡ ፲፫) ። ብዙ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጓሕለወ ፡ ፈንታ ፡ ተጓሕለወ ፡ ይላል ፡ (ዘኍ፳፭ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ። ፴፯) ። አሐውርኑ ፡ በተጓሕልዎ ፡ ወበተጠብቦ ፡ (ዮሴፍ) ።

ጓሕላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት)፤ የሚሸነግል ፡ የሚያታልል ፤ ሸንጋይ ፡ አታላይ ፤ ዋሾ ፡ ዐባይ ፤ ዐላዊ ፡ ከዳተኛ ፡ ተንኰለኛ ፡ (አፈ ፡ ተጸ፫) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጓሕላዊ ፡ ፈንታ ፡ ጕሕልያ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ጕሕላዊ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ብእሴ ፡ ደም ፡ ወጕሕላዊ ። እስመ ፡ ውእቱ ፡ ብእሲ ፡ ጕሕላዊ ። ሰይጣን ፡ ሐሳዊ ፡

ወጐሕላዊ ፡ ውእቱ ። እኩያን ፡ ወጐሕላውያን ፡ ኖ
ሎች ፡ (መዝ ፡ ፳ ፡ ዮሴፍ ፡ ፈ ፡ መ ፡ ፷፫ ፡ ፩ ፡ ዲድ ፡ ፮ ፡
ሮሜ ፩ ፡ ፳፱) ፡ ፪ኛም ፡ በኋሕላዊ ፡ ፈንታ ፡ ጐሕልው ፡
ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ መስተመይናን ፡ ወጐሕልዋን ፡
(አፈ ፡ ድ፴፫) ፡

ተጐሕለ ፤ (**ይትጐሐል**) ፤ ተደራጊ ፤ የጐ
ሕለ ፡ ተገብሮ ፡

ተኋሕለወ ፤ (**ተደራጊና ፡ ተደራራጊ**) ፤
ተሸነገለ ፤ ተሞኘ ፡ ተታለለ ፡ ተቀትለ ፡ በተምያነ ፡ ነገር ፡
ወበተኋሕልዎ ። ይትኋሐለዉ ፡ በፍቅሮሙ ፡ (ዮሴፍ ፡
፪ጼጥ ፡ ፪ ፡ ፲፫) ፡ ተሸናገለ ፡ ተሸነጋገለ ፤ ተተናኰለ ፡ ተተ
ነኳኰለ ፤ ተካዳ ፡ ተከዳዳ ፡ ከመ ፡ ኢይትኋሕለውክሙ ።
ተኋሕለወነ ፡ እዩ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፳፪ ፡ ፱ነገ ፡ ፱ ፡ ፳፫) ፡

ጐሕልው ፤ (**ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት**) ፤ የተታለለ ፡
የተሸነገለ ፤ ሽንግል ፡ ድልል ፤ ሌሎች ፡ ያታለሉት ፡ የሸ
ነገሉት ፡

ጐሕላዌ ፤ ጐሕሉት ፤ መታለል ፡ ማታለል ፡
አታላይነት ፡ ሽንገላ ፡ ልብለባ ፤ ክዳት ፡ ተንኰል ፤ ሰይጣ
ናዊ ፡ ባህል ፡ ልማደ ፡ አራዊት ፡ ጐሕላዌ ። ወገብረ ፡
ኢዮአብ ፡ ዘንተ ፡ ጐሕሉተ ። ክዒወ ፡ ደመ ፡ ሰብእ ፡ በ
ጐሕሉት ። ወጐሕሉት ፡ ቃለ ፡ አፉሆሙ ። ጐሕሉት ፡
ወጽልሑት ፡ (ቅኔ ፡ ፪ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ፡ ቀሌ ፡ ኤር፱ ፡ ፳ ፡
ማር፯ ፡ ፳፪) ፡

አስተኋሕለወ ፤ አካዳ ፡ አክዳዳ ፡ አስተኋሕ
ለውኪ ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፱) ፡

ግሒሥ ፤ ሦት ፤ (**ግሕሠ ፤ ገሐሠ ፡ ይግ
ሕሥ ፡ ይግሐሥ ፡ የጌሠ ፡ ጎር**) ፤ መግባት ፡ ማ
ረፍ ፡ ማደር ፡ መጠጋት ፤ መምጣት ፡ መቅረብ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡
፩ ፡ ፲፱ ፡ ፪ ፡ ፫ ፡ መሳ፱ ፡ ፲፰) ፡ ወይቤሎ ፡ ገሐሥ ፡ ወ
ንበር ፡ ዝየ ፡ ንትናገር ፤ ወግሕሠ ፡ ወነበረ ፡ (ሩት፬ ፡ ፩) ፡

—፤ ከቦታ ፡ ወደ ፡ ቦታ ፡ መፍለስ ፤ ከመንገድ ፡ መውጣት ፡
መጕዳኘት ፤ ማግለል ፡ መራቅ ፤ ገለል ፡ ፈቀቅ ፡ ማለት ፤ ለማ
ደር ፡ ለመስፈር ፡ የመንገደኛ ፡ (መሳ፲፰ ፡ ፲፭ ፡ ፲፱ ፡ ፲፭) ፡ እ
ስመ ፡ ጕንደየ ፡ ግሒሠ ፡ ህየ ፤ ወግሕሠ ፡ ህየ ፡ ይብላዐ ፡
እክለ ፡ (፬ነገ ፡ ፬ ፡ ፰) ፡ ዳግመኛም ፡ በግሕሠ ፡ ፈንታ ፡ ተግ
ሕሠ ፡ ይላል ፤ አያስኬድም ፡ (ሚል፪ ፡ ፰ ፡ ዘፍ፴፰ ፡ ፲፪ ፡ ዘኍ
፲፪ ፡ ፲፩) ፡ ተገሐሥ ፡ እምነ ፡ ዐመፃ ፡ ወትትገሐሥ ፡
እምኔከ ፡ ሰሊሃ ። ተግሕሡ ፡ ማያት ፡ እምዲበ ፡ ገጻ ፡
ለምድር ፡ ውስተ ፡ አሐዱ ፡ መካን ። ይትገሐሥ ፡ መ
ንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እምብዙኃን ፡ (ሚራ፯ ፡ ፪ ፡ ኩፋ ፡ ፪ ፡
ዕር ፡ ኢሳ፫ ፡ ፳፮) ፡ አንቀጹን ፡ ተግሕሠ ፡ ካለ ፡ ዘንድ ፡
ጥሬውን ፡ ደግሞ ፡ ትግሕሥት ፡ ይላል ፡ ትሜንን ፡ ትግ
ሕሥቶሙ ፡ እምፍኖት ፡ ርቱዕ ፡ (አፈ ፡ ድ፪ና ፡ ፱) ፡
አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተግሕሦቶሙ ፡ ይላል ፡

ገሓሢ ፤ (**ሚት ፡ ሥያን ፡ ያት ፤ ሐሥት**) ፤
የሚገባ ፡ ገቢ ፡ መጪ ፤ የሚርቅ ፡ የሚያገል ፤ አግላይ ፡ ፈ
ቀቅ ፡ ባይ ፤ መናኒ ፡

ግሑሥ ፤ (**ሣን ፡ ሣት ፡ ሕሥት**) ፤ የገባ ፡
የመጣ ፡ የራቀ ፡ ያገለለ ፤ የተለየ ፡ ልዩ ፤ ፍጹም ፡ ባሕታዊ ፡
ከረቸኛ ፡ ትንሣኤ ፡ ዘግሑሥ ፡ እምሐሰት ። ልደት ፡
ቀዳማዊ ፡ ዘግሑሥ ፡ እምአዝማን ። ዐላውያን ፡
እለ ፡ ርሑቃን ፡ ወግሑሣን ፡ እምኔከ ። ይኩን ፡ ግ
ሑሠ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ። ነበረ ፡ ግሑሠ ፡ በው
ሳጤ ፡ ገዳም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፪ ፡ ማር ፡ ይሥ፲፫ ፡ ዳን፫ ፡
፰ ፡ ቀሌ ፡ ስንክ ፡ ሠኔ፳፱) ፡

ግሕሠት ፤ መግባት ፤ መራቅ ፡ አራራቅ ፡ ርቀት ፤
ሽሽት ፡ ስደት ፡ ምማቴ ፡ ወግሕሠት ፡ (ምሳ፳ ፡ ፴) ፡

አግሐሠ ፤ አገባ ፤ አስገባ ፡ አራቀ ፡ አስራቀ ፡
አስገለለ ፤ አሶገደ ፡ ለየ ፡ አግሕሥ ፡ እገሪከ ፡ እምአሠ
ሮሙ ። ፍናወ ፡ ሕይወት ፡ ያግሕሣ ፡ እምእኩይ ።
አግሐሦሙ ፡ እንተ ፡ ባሕቲቶሙ ። አስተፋጠኑ ፡ ወአ
ግሐሡ ፡ (ምሳ፩ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ፡ ፲፯ ፡ ጦቢ፲፪ ፡ ፮ ፡ ዮዲ
፲፫ ፡ ፩) ፡ ዳግመኛም ፡ በአግሐሠ ፡ ፈንታ ፡ አስተግሐሰ ፡
ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ መጽብበ ፡ ቦእኩ ፡ ወአ
ልቦ ፡ ዘያስተግሕሥ ፡ ሊተ ። ፈቀድኩ ፡ ኣስተግሕሥ ፡
ዝኩ ፡ መጽብበ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፳፰ ፡ ሄርማ) ፡ አስተጋሐሠ ፡
ቢል ፡ ግን ፡ አደራራጊ ፡ ኹኖ ፡ አራራቀ ፡ አለያየ ፡ ያሰኛል ፤
አስተጉ ፡ ተመልከት ፡

አግሓሢ ፤ መግሕሥ ፤ የሚያገባ ፡ አግቢ ፤
አራቂ ፡ አስገላይ ፤ አጋፋሪ ፡ ከልካይ ፡

ምግሓሥ ፤ (**ሣት**) ፤ መግቢያ ፡ ማግቢያ ፤
ማግለያ ፡ ማስገለያ ፤ ቦታ ፡ ዐዘቅት ፡ ኰስሕ ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡
ምግሓሥ ። ምግሓሠ ፡ ጽርሑ ፡ (ዘኍ፳፪ ፡ ፳፮ ፡ መ
ሳ፫ ፡ ፳፱) ፡

—፤ መሣሪያ ፤ መዛቂያ ፡ ማፈሻ ፤ መውሰጃ ፡ ማንሻ ፡
እንዳካፋና ፡ እንደ ፡ ላይዳ ፡ እንዳስፈሬዳ ፡ ያለ ፡ ኢያሚ
ንና ፡ ኩከም ፡ መስወድ ፡ የዚህ ፡ ዘውጎች ፡ ናቸው ፡ ም
ግሓሣት ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፫ ፡ ፴፰ ፡ ፫) ፡

ግሒፍ ፤ ፎት ፤ (**ገሐፈ ፡ ይግሕፍ ፡ ይ
ግሐፍ ፡ ዐረ ፡ ጀሐፈ**) ፤ መጋፍ ፡ መጥረግ ፤ ማ
ፈሥ ፡ መውሰድ ፤ ማንሣት ፡ ማስገለል ፡ መጋፈፍ ፡ ማጋ
ፈፍ ፤ አብዝቶ ፡ መብላት ፡ መጠጣት ፡ አለማትረፍ ፤ ቢተ
ርፍም ፡ በልብስ ፡ መታቀፍ ፤ በኩፋዳ ፡ መክተት ፡ መወ
ተፍ ፡ ከመ ፡ ጸበል ፡ ዘይግሕፎ ፡ ነፋስ ፡ (ጥበ፭ ፡ ፲፭ ፡
መዝ ፡ ፩)

ገሓፊ ፤ (**ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ሐፍት**) ፤
የሚግፍ ፡ የሚጠርግ ፤ ጋፊ ፡ ጋፋፊ ፡ ጠራጊ ፤ ሆዳም ፡

አግሐፈ ፤ አስጋፈ ፡ አስጠረገ ፤ አስነሣ ፡

ተግሕፈ ፤ ተጋፈ ፡ ተጠረገ ፡

ግሑፍ ፤ (**ፋን ፡ ፋት ፡ ሕፍት**) ፤ የተጋፈ ፡
የተጠረገ ፡ የታፈሠ ፡

ግሕፈት ፤ መጥረግ ፡ መጠረግ ፡ አጠራረግ ፤
ጠረጋ ፡

ገሓፍት ፤ (**ዐረ ፡ ቊፈት ፡ ዕብ ፡ ሳል**) ፤
ቅርጫት ፡ መሶብ ፡ እንቅብ ፤ አገልግል ፡ ቅንብቻ ፤ ኩፋዳ ፡

ግትቻ ። ወታነብሮ ፡ ዲበ ፡ ገሓፍት ፤ (ዘፍ ፡ ፳፱ ፡ ፫ ። ፳፫ ፡ ፴፪) ።

ምግሓፍ ፤ (ፋት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጋፊያ ፡ ማፈሻ ፤ መጥረጊያ ።

ጋሕፍ ፤ (ትግ ፡ ጋሕፎ) ፤ የባሕር ፡ ዔሊ ፤ ደንጊያ ፡ ልብሱ ።

ጕሒቀኍ ፤ ቆት ፤ (ጕሕቈ ፡ ይጕሕቀኍ ፡ ይጕሐቀኍ ። ዐረ ፡ ጀኃ) ፤ መጕበጥ ፤ መጕነበስ ፡ መጽነን ፤ እንደ ፡ ደጋን ፡ መኾን ፤ በደዌ ፡ በርግና ፡ (ሉቃ ፲፫ ፡ ፲፩) ። መካን ፡ ዘጕሕቈት ፡ ወሞተ ፡ ማሕፀና ። ዕቤራይት ፡ ዘጕሕቈት ፡ እምአብዝኆ ፡ ውሉድ ፤ (አፈ ፡ ድ፳፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጕሑቀኍ ፤ (ቋን ፡ ቋት ፡ ሕቀኍት) ፤ የጐበጠ ፡ ጐባጣ ፤ ቀላሳ ፡ ተርካሳ ።

ጕሕቈት ፤ መጕበጥ ፤ አጕባበጥ ፤ ጕባጥነት ፤ ጕብጠት ።

አጕሐቈ ፤ አጐበጠ ፤ አስጐበጠ ፤ ጐባጣ ፡ አደረገ ፡ ዐረቀ ፡ ቀለሰ ፤ አስጐነበሰ ። ፍርግያ ፡ ታጕሕቀኍ ፡ ዘባና ። ትካዝ ፡ ያጕሕቀኍ ፡ አባለ ፡ ወያዐውር ፡ አዕይንተ ፤ (ኪዳ ። ፈላስ ፡ ገ፵፯) ።

ጋሕር ፤ (ትግ ፡ ገሕር ። ዕብ ፡ ጊሖር ፤ ፍጹም ፡ ቀይ) ፤ ፍሕም ፡ ፍም ፤ የእሳት ፡ ምርት ፤ የበሰለ ፡ ዕንጨት ፤ ብስል ፡ በርበሬ ፡ የሚመስል ።

ጐጥ ፤ ጕጥ ፤ በቁሙ ፤ ዐባጣ ፡ ሸካራ ፤ የምድር ፡ የመሬት ፤ የበትር ፡ የንጨት ፤ ለእጅም ፡ ይኾናል ። እጁ ፡ ጕጥ ፡ አወጣ ፡ ቈንዲሉ ።

ጐጥይ ፤ ዮት ፤ (ጐጠየ ፡ ይጐጢ ፡ ይጕጢ) ፤ መጓጐጥ ፡ መጐጥጐጥ ፤ መሠቅሠቅ ፤ መቈፈር ፡ መሰርሰር ፤ መውጋት ፡ መትከል ። ማጣበቅ ፡ መቈንጠጥ ፤ አጣብቆ ፡ መያዝ ።

ጐጣዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚወጋ ፡ የሚጓጕጥ ፤ የሚያጣብቅ ፡ የሚቈነጥጥ ።

ምጕጣይ ፤ (ያት) ፤ መውጊያ ፡ መጓጐጫ ፤ መቈንጠጫ ፤ አሸሙር ፡ ችንካር ፡ አርቃሾ ። ይብእስከ ፡ ረጊፀ ፡ ውስተ ፡ ቀኖት ፡ ባለው ፤ ጽኑዕ ፡ ለከ ፡ ምጕጣይ ፡ ወተረግፆ ፡ እንዲል ፡ (ግብ፳፮ ፡ ፲፬) ።

ጕጠት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መቈንጠጫ ፤ አጥብቆ ፡ አጣብቆ ፡ መያዣ ፤ እንደ ፡ መቀስ ፡ ፪ ፡ ጣት ፡ ያለው ። ፍሕም ፡ ዘነሥአ ፡ በጕጠት ። መጠዋ ፡ በጕጠተ ፡ እሳት ፡ እምሥጋሁ ፡ ወደሙ ፡ ለክርስቶስ ። ወ

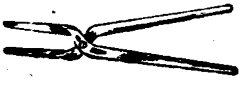

ጕጠት ፡

ደዩ ፡ አፍሓመ ፡ እሳት ፡ ዲበ ፡ እደዊሁ ፡ ወአኀዝዎ ፡ በጕጠት ፡ ብዙኀ ፡ ጊዜ ። ወጕጠታቲሃ ፤ (ኢሳ፮ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፭ ። ታኅ፳፱ ። ዘኍ ፬ ፡ ፱) ።

—፤ ሹካ ፡ ሜንጦ ፡ መጐሥሥ ፤ የሥጋ ፤ ማውጫ ፡ የወጣውን ፡ እየወጉ ፡ ማንሻ ፤ እንደ ፡ መንሽ ፡ ፫ ፡ ፬ ፡ ጣት ፡ ያለው ። ጕጠት ፡ ዘሠላስ ፡ ከተማት ። ጕጠታተ ፡ ሥጋ ፤ (ፊልክ ፡ ፩ ። ፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፮) ።

ጐይ ፤ ዕብ ፡ ጎይ ፤ ሕዝብ ፤ ያንድ ፡ አገርና ፡ ያንድ ፡ መንግሥት ፡ ሰው ፡ ቋንቋውና ፡ ሕጉ ፡ አንድ ፡ የኾነ ። ሲያበዛ ፡ ጎይም ፡ ይላል ፤ አሕዛብ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጕይይ ፡ ጕየ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ሥር ፡ ወጥቷል ።

ገይብ ፤ (ዐረ ፡ ጀይብ) ፤ ጀብ ፡ ኪስ ፤ የጀይብን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ።

ገይብ ፤ (ዕብ ፡ ጋቢያዕ ። ዐረ ፡ ጣስ) ፤ ኮራ ፡ ታላቅ ፡ ጽዋ ፡ ረዥም ፡ እግሩም ፤ እንደ ፡ ጐሽ ፡ ዋንጫ ፡ በስተላይ ፡ ሰፊ ፡ ለቃቃ ፤ በስተታች ፡ ጠባብ ፡ ሽልቋቋ ፤ ውሃ ፡ አንጥፈው ፡ ያበባ ፡ ችቦ ፡ የሚያኖሩበት ፤ ወይን ፡ ቀድተው ፡ የሚጠጡበት ። ገይበ ፡ ብሩር ፡ ዘቦቱ ፡ ይሰቲ ፡ እግዚእየ ። ኦ ፡ ገይበ ፡ ወርቅ ፡ ምቅዳሕ ፡ ስብሐት ፤ (ዘፍ፵፬ ፡ ፭ ፡ ፮ ፡ ፲ ፡ ፲፮ ። አርጋ) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ አንኮላ ፡ ሸክና ፡ ዐቦሬ ፡ ሽልም ፡ ሾባያ ፡ ከቦ ፡ ይሉታል ።

ጌግዮ ፤ ዮት ፤ (ጌገየ ፡ ይጌጊ ። ጎገወ) ፤ መሳት ፡ መሳሳት ፤ ከመንገድ ፡ መውጣት ፤ በስሕተት ፡ መበደል ፤ ኀጢአት ፡ መሥራት ። ዮጊ ፡ እጌጊ ፡ እስመ ፡ እንተ ፡ ፍኖተ ፡ ደብር ፡ መጻእኩ ። ይጌግዩ ፡ ሾሎ ፡ ሥርዐተ ፡ ዘዓመታት ። ጌገዩ ፡ በስካር ። አበሱ ፡ ወጌገዩ ፤ (ራእ ፡ ባሮ ። ኩፋ ፡ ፮ ። ሚራ፵፰ ፡ ፮) ።

ጌጋዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚስት ፡ የሚሳሳት ፡ ተሳሳች ፤ አጥፊ ፡ በዳይ ።

ጊጉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ጊት) ፤ የሳተ ፡ ስሑት ፤ አላዋቂ ፤ በደለኛ ፡ ኃጥእ ። ብእሲ ፡ አብድ ፡ ወጊጉይ ። ጊጉይ ፡ ውእቱ ። ምስለ ፡ ጊጉያን ፡ ተኈለቈ ፤ (ሚራ፲፯ ፡ ፳፫ ። ፲፱ ፡ ፪ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

ጌጋይ ፤ (ያት) ፤ ስሕተት ፤ በደል ፡ ወንጀል ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ። ዐስበ ፡ ጌጋይ ። ምንት ፡ ጌጋይኑ ። ኢይመውቶ ፡ አበው ፡ በጌጋየ ፡ ውሉዶሙ ። መጽሐፈ ፡ ጌጋዩ ። በጌጋየ ፡ ልቦሙ ፤ (ይሁ ፡ ፲፩ ። ኤር፲፯ ፡ ፲ ። ፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፮ ። ማር፲፭ ፡ ፳፮ ። ኤር፳፫ ፡ ፲፯) ።

አጌገየ ፤ አሳተ ፤ ኀጢአት ፡ አሠራ ። ያስሕት ፡ ወያጌጊ ፤ (ቴቆ፫ ፡ ፲፩) ።

አንጌገየ ፤ (አንጎገወ) ፤ አዞረ ፡ አባከነ ፡ አቅበዘበዘ ። ዞረ ፡ ባከነ ፡ ተቅበዘበዘ ። ታንጌጊ ፡ በገዳም ። እንዘ ፡ ኣንጌጊ ፡ ውስተ ፡ መራዕይ ። አንጌገዩ ፡ ውስተ ፡ አድባር ። አንጌገዩ ፡ ፍኖተ ፡ በዳ ። ኢያንጌግዩ ፡ ለፌ ፡ ወለፌ ፡ ከመ ፡ ሐመር ፡ ዘይዘብጥዋ ፡ መዋግድ ፤ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ማሕ፩ ፡ ፯ ። ዲድ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ ጥር፪ ። ቀሌ) ።

እንጊጉይ ፤ የባከነ ፡ ብኩን ፡ ብክንክን ፡ በካና ፤ እንቡዝ ፡ ቅብዝብዝ ።

እንጌግይ፤ (ያት)፤ ብክንት፡ ዙረት፤ እንባዜ፡ ቅብዝብዝታ፤ ቅብዝብዝነት። ጸሎት፡ ዘእንበለ፡ ፀር ዐት፡ ወኢእንጌግይ፡ (ፊልክ፡ ፩። ፲፫)።

ገዪድ፤ ዶት፤ (ጌደ፡ ይገይድ፡ ይጊድ። ዐረ፡ ጀይድ፤ ጃደ፤ በረታ)፤ መፍጠን፡ መሮጥ፡ መፈርጠጥ፡ መበርታት።

(ጥይ) **ገይድ፤ (ዳን)፤** ቅጽል። ብርቱ፡ ጮሌ፡ ፈ ጣን፤ ሯጭ፡ ፈርጣጭ። ፈረስ፡ ገይድ፡ ከመ፡ ዐርክ፡ ኄር። ወገይዳን፡ ከመ፡ እንተ፡ ወይጠል፡ (ሚራ፴፮፡ ፮። ፩ዜና፡ ፲፪፡ ፰)።

አስተጋየደ፤ አፋጠነ፡ አሯሯጠ፡ (ሽምጥ፡ አ ስጋለበ)። አስተጋይድ፡ ፈረሰከ፡ (ደራሲ)።

ጎይይ፤ ዮት፤ (ጎየ፤ ጎየየ፡ ይጎ ይይ፡ ይጕየይ። ዕብ፡ ጎይ፤ ሕዝብ)፤ መሸሽ፡ መኰብለል። መራቅ፡ መሰደድ፤ ካሉበት፡ ከነበሩበት፡ መጥፋት፡ መታጣት፤ ወደ፡ ሌላ፡ ሕዝብ፡ መኼድ፡ መ ጠጋት፤ ሕግን፡ ባንዲራን፡ መለወጥ፤ ሌላ፡ ሕዝብ፡ መ ኾን፡ መባል። ፈለስን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። ጕየ፡ እምገጸ፡ ዔሳው። ከመ፡ ዘይጕይይ፡ እምአርዌ፡ እኩይ፡ ከማሁ፡ ጕየይ፡ እምኃጢአት። ጕዩ፡ እማ እከለ፡ ባቢሎን። ወአይቴ፡ እጕይይ፡ እምቅድመ፡ ገጽከ። ጕየይ፡ ብሔረ፡ ግብጽ፡ (ኵፋ፡ ፴፩። ሢራ፳፩፡ ፪። ኤር፳፰፡ ፮። መዝ፡ ፻፴፰። ማቴ፪፡ ፲፫። ፲፡ ፳፫)።

ጎያዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ የይት)፤ የሚሸሽ፡ ሸሽታ፤ ኰብላይ፤ ፈሪ፡ ደንባሪ፤ ሯጭ፡ ፈር ጣጭ፤ ዐመለኛ። ጕያዩ፡ ከዊኖ። ብእሲ፡ ጕያዪ። እ ንስሳ፡ ጕያዩ፡ (ቄር። ፊ፡ መ፡ ፳፫፡ ፬። ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፫። ፵)።

ጕዩይ፤ (ያን፡ ያት፡ ይይት)፤ የሸሸ፡ የ ራቀ፤ የኰበለለ። ተረክቡ፡ ጕዩያነ፡ እምሥርዐተ፡ መላእክት፡ (አዋል)።

ጕየት፤ መሸሽ፡ መኰብለል፤ ሽሽት፡ ኰብለላ፡ ስደት፤ ሩጫ፡ ፍርጠጣ። ይጼዐሉ፡ ጕየቶ፡ እለ፡ ኢየ አምኑ፡ ትስብእቶ። ነጽር፡ ከመ፡ ጕየተ፡ ሕፃን፡ አጕ የዮ፡ ለዲያብሎስ፡ (ተረ፡ ቄር፲)።

ጕያ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ሽሽት፡ ስደት፡ ኰብለላ፡ (ማቴ፳፬፡ ፳። ኢሳ፶፪፡ ፲፪)። ይከውን፡ ዐቢይ፡ ምን ዳቤ፡ ወጕያ፡ ወክዕወተ፡ ደም። ፁቁ፡ በሰንበት፡ ኢይኩን፡ ጕያክሙ። ጕያከ፡ እምቤተ፡ ልሔም፡ ደብረ፡ ቍስቋም፡ (ኪዳ። ድጓ። አዋል)።

ጕያ፤ በቁሙ፤ የጭንና፡ የጭን፡ መካከል፤ የ ሕፃን፡ መሸሻ፡ መደበቂያ። የናት፡ ጕያ፡ እንዲሉ።

ጓያ፤ በቁሙ፤ የታወቀ፡ ያበባ፡ እኽል፤ እግ ርን፡ ከጕልበት፡ በታች፡ የሚሰብር፡ የሚያወጣምድ፤ የሚያስነክስ፡ የሚያሽመደምድ። (ተረት)፤ አህያና፡ ጓያ፡ ባምሳያ።

አጕየየ፤ (ገባሪና፡ አግባሪ)፤ አሸሸ፤ አ ራቀ። (ጥሸ) አሸሸ፡ አሰደደ፤ አሳደደ፡ አባረረ። ሕመ፡ ንእሱ፡ አጕየየቶ፡ እሙ፡ እስከ፡ ምድረ፡ ግብፅ። ኢ ትንሥኡ፡ ቤዛ፡ ከመ፡ ታጕይይዎ፡ ውስተ፡ ሀገረ፡ ምስካይ። እቁም፡ ላዕሌሁ፡ ወአጕይዮሙ፡ ለሕ ዝብ፡ እለ፡ ምስሌሁ። አጕየዮ፡ ለንዋም። ወአጕየ ዮሙ፡ ከመ፡ ሩጸተ፡ ሀየል፡ (አፈ፡ ድ፳፰። ዘኍ፴፭፡ ፴፪። ፪ነገ፡ ፲፯፡ ፪። ስንክ፡ የካ፳፬። መጽ፡ ምስ)።

አጕያዪ፤ መጕይይ፤ የሚያሸሽ፡ የሚያርቅ፤ የሚያስርቅ።

ምጕያይ፤ (ያት)፤ መሸሻ፡ መጠጊያ፤ መማ ጠኛ፡ የሙጥኝ፡ መባያ። ምጕያዮን፡ ለግሒ። ከንከነ፡ ምጕያየ፡ (መዝ፡ ፺፫። ኪዳ)። ጕያ፡ ጕየት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ምጕያይ፡ ይላል፡ (ናሖ፫፡ ፱)።

ገዪም፤ ሞት፤ (ጌመ፡ ይገይም፡ ይ ጊም። ዐረ፡ ዓመ)፤ መጎም፡ መዳመን፤ ደመና፡ መልበስ፡ በጉም፡ መታፈን፡ መሸፈን፤ መጮኽ፡ ማስ ገምገም፤ ማስተጋባት፤ የሰማይና፡ የተራራ። ገመገም፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው፤ ጐሀነን፡ እይ።

ጊሜ፤ (ዐረ፡ ዐይም። ሱር፤ ዓይማ)፤ ጉም፡ ብዙ፡ ደመና፤ ከምድር፡ ወርዶ፡ ተራራ፡ ኰረ ብታ፡ የሚሸፍን፤ ወዝድ፡ ለወዝድ፡ የሚጐተት፡ የቀን፡ ጨለማ። ከመ፡ ጊሜ፡ ከደንክዋ፡ ለምድር። ወረ ሰየ፡ ላቲ፡ ደመና፡ ልብሳ፡ ወበጊሜ፡ ጠብለላ። ወከ ደነ፡ ርእሰ፡ ደብር፡ በጊሜ፡ ወጢስ፡ (ሢራ፳፬፡ ፫። ኢዮ፴፰፡ ፱። ውዳ፡ ማርያ)።

—፤ ብትን፡ በረዶ፤ ውርጭ፤ ጠል፡ ክፊያ። በረድ፡ ወ ጊሜ። ይዘርዎ፡ ለጊሜ፡ ከመ፡ ሐመድ። ከመ፡ ጊሜ፡ ውስተ፡ ፀምር። ወፈውሰ፡ ሖሉ፡ ፍጡነ፡ ጊሜ፡ (ዳንያ፡ ፫፱። መዝ፡ ፻፵፯። ዘዳ፴፪፡ ፪። ሚራ፵፫፡ ፳፪)።

ጕማ፤ ታላቅ፡ ጩኸት፤ ጕህና፡ ተመማ፤ የ ብዙ፡ ሰው፡ ዜማ። ገብርኤል፡ ዘራማ፡ አዕራጊ፡ ስብ ሐት፡ በጕማ። ጕማ፡ ቃሎሙ፡ ሐዋዝ፡ ወጥዑም። ይመልእ፡ ሖሎ፡ ቤተ፡ ዕበየ፡ ጕማ፡ ቃሎሙ፡ (ደ ራሲ። ሚራ፵፪፡ ፱። ፶፡ ፲፰)። በቁሙ፤ የነፍስ፡ ዋጋ፤ ያውም፡ የቀንድ፡ ከብት፡ የገዳይ፡ ወገን፡ ቀንበር፡ ተ ሸክሞ፡ እግዚኦ፡ እያለ፡ ለሟች፡ ወገን፡ የሚሰጠው፡ ካሳ። ገመገመ፡ ግምጋሚ፡ ማለት፡ ከጕማ፡ የወጣ፡ ቃል፡ ነው፤ ርጎራጌና፡ ለውጥ፡ ያሳያል።

ጕምጕማ፤ (ትግ፡ ሐበ)፤ ርኩም፤ አፈ፡ ረ ኹም፡ ክንፈ፡ ውኹምኹም፡ ድምጡ፡ እንደ፡ ከበሮ፡ የሚተም፤ እንደ፡ ነጋሪት፡ የሚጐሰም፤ እንደ፡ ሰማይ፡ የሚያስገመግም።

ግዮን፤ (ጽር፡ ጌዖን። ዕብ፡ ጊሖን)፤ ስመ፡ ፈለግ፤ ካራቱ፡ ዐበይት፡ አፍላጋት፡ ኹለተኛው፡ ወንዝ፡ ነጭ፡ አባይ፤ ከአፍሪቃ፡ ደቡብ፡ ተነሥቶ፡ ወደ፡ ሰሜን፡ ወደ፡ ሱዳን፡ አገር፡ የሚፈስ፡ (ዘፍ፪፡ ፲፫)። ነቂን፡ ባለጊዎግራፎች፡ ፮፡ ያኽል፡ ነው፡ ይሉታል፤ ው ሃው፡ ነጭ፡ ኒል፡ ስለ፡ መሰለ፡ ነጭ፡ አባይ፡ ይባላል፤ የአባይን፡ ፍች፡ ተመልከት። ጊሖን፡ ማለት፡ ግን፤ ዘየ

ሐውር ፡ በኀይል ፡ ወይርዕም ፡ ወድምፀ ፡ ማዩ ፡ ዐ ቢይ ፡ ወግሩም ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የውሃውን ፡ ብዛት ፡ የመ ልካውን ፡ ስፋት ፤ ያከኼዱን ፡ ኀይል ፡ የጩኸቱን ፡ ግ ርማ ፡ ፏፏቴውንና ፡ ተመማውን ፡ ድምጡ ፡ እንደ ፡ ነጐ ድጓድ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ከአፍሪቃ ፡ ወንዞች ፡ ተለይ ተው ፡ ነጭ ፡ ኒል ፡ ጥቍር ፡ ኒል ፡ የሚመስሉ ፡ በኦሪትም ፡ ግዮን ፡ ኤፌሶን ፡ የሚባሉ ፡ ነጭ ፡ አባይና ፡ ጥቍር ፡ አባይ ፡ ናቸው ፡ ይባላል ። እሊህም ፡ ኹለቱ ፡ ወንድማማች ፡ ወ ንዞች ፤ ከየምንጮቻቸው ፡ በኀይል ፡ ተነሥተው ፡ ግርማ ቸውን ፡ ለብሰው ፥ ተስልፈው ፥ በየፊታቸው ፡ ያለውን ፡ ሐይቅ ፡ እንደ ፡ መርከብ ፡ ሠንጥቀው ፡ ዐልፈው ፡ ስራ ዊታቸውን ፡ ከግራና ፡ ከቀኝ ፡ አስከትተው ፥ እንደ ፡ ኹ ለት ፡ ንጉሥ ፡ ከርቱም ፡ ሲገናኙ ፡ ኹለትነታቸው ፡ ይቀ ርና ፡ አንድ ፡ ወንዝ ፡ ብቻ ፡ ይኾናሉ ፤ ከከርቱም ፡ ደግሞ ፡ እስከትበራ ፡ ወርደው ፡ ከተከዚ ፡ ጋራ ፡ ይገጥማሉ ። ከ ዚያ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ የሌላ ፡ ወንዝ ፡ ውሃ ፡ ሳይጨምሩ ፡ ባንድነት ፡ መላ ፡ ምድረ ፡ ግብጽን ፡ ከላይ ፡ እስከ ፡ ታች ፡ አጠጥተው ፡ አጥግበው ፡ አርክተው ፥ ዐልፈው ፡ ተርፈው ፡ ወደ ፡ ሰሜን ፡ ጕርፈው ፡ ሜዲተራኒ ፡ ከሚባለው ፡ ከታ ላቁ ፡ ባሕር ፡ ይገባሉ ።

ግዮን ፤ የየሩሳሌም ፡ ወንዝ ፤ ሰሊሖም ፡ ስሎ ሞን ፡ የነገሠበት ፤ ከከተማዪቱ ፡ በስተደቡብ ፡ ያለ ፡ (፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፴፫ ። ኢሳ፳ ፡ ፮) ።

ገዪሥ ፤ ሦት ፤ (ጌሠ ፡ ይገይሥ ፡ ይ ጊሥ ። ዕብ ፡ ጋየስ ፤ ሰበሰበ) ። (ጥስ) መሰብሰብ ፡ መከተት ፤ መሰለፍ ፡ ስጦር ፡ ለመንገድ ፡ መዘጋጀት ፤ ከ ዚህ ፡ በኋላ ፡ መገስገስ ፡ መገሥገሥ ፤ ማልደ ፡ መኼድ ፡ ዘንግሀ ፡ አስቀድሞ ፡ ጎሕ ፡ ሲቀድ ፡ ወይም ፡ ዶሮ ፡ ሲ ጮኽ ፡ መነሣት ። ገዪሠክሙ ፡ በጽባሕ ። አሌሊያ ፡ ገ ዩሠ ። በሌሊት ፡ ትገይሥ ፡ መንፈስየ ፡ ኀቤከ ። ነቂ ሀነ ፡ እምንዋም ፡ ንጊሣ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ዘፀ ፲፱ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፩ ። ኢሳ፳፮ ፡ ፱ ። ድጓ) ። ገሥገ ሠን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ድርብ ፡ ነው ።

ገያሢ ፤ (ሢት ፡ ሥያን ፡ ያት) ፤ የሚገሠ ግሥ ፡ ገሥጋሽ ፤ ማላጅ ፡ ማለዳ ፡ ኺያጅ ። (ተረት) ፤ ገበያ ፡ ላርፋጅ ፤ ቤት ፡ ክሲያን ፡ ለማላጅ ።

ጋይሥ ፤ (ብ ፡ አጋይሥ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ እ ንግዳ ፡ መንገደኛ ፤ ዐድሮ ፡ ኺያጅ ፡ ገሥጋሽ ፡ (ትግሬ) ።

ጊሠት ፤ መገሥገሥ ፤ አገሣገሥ ፡ ገሥጋሽነት ፡ ግሥገሣ ፡ ማለዳ ።

አጌሠ ፤ አገሠገሠ ፤ አስገሠገሠ ፤ አማለደ ፡ አስ ማለደ ፤ ማለዳ ፡ ወሰደ ። ሶመ ፡ ያገይሥዋ ፡ ለታቦት ፡ ካህናት ፡ እግብእዋ ፡ ውስተ ፡ መካና ። እስከ ፡ ሶመ ፡ ያገይሥዎ ፡ ኀበ ፡ እስራኤል ። ኢርኩስ ፡ ኀሪስኪ ፤ ሰ ምንትኬ ፡ አጌሥኪዮ ፡ ለፍሬ ፡ ቅድሳት ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ (ድጓ ። ሉቃ፩ ፡ ፹ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጌሠም ፤ (ዕብ ፡ ጌሸም ፤ ብርቱ ፡ ዝናም) ፤ ነገ ፤ ጧት ፡ ማለዳ ፤ ከርሞ ፡ ሳመት ። እስከ ፡ ጌሠም ። ጌሠመ ፡ ዘ ፡ ጊዜ ። ጌሠመ ፡ ንመውት ። አነ ፡ ዮም ፡ ወአንተ ፡ ጌሠም ። ኢትተክዙ ፡ ለጌሠም ፡ እስመ ፡ ጌሠምሰ ፡ ትኄሊ ፡ ለርእሳ ፡ (፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፲፩ ። ዘፀ፱ ፡ ፲፰ ። ሚራ፲ ፡ ፲ ። ፴፰ ፡ ፳፱ ። ማቴ፮ ፡ ፴፬) ። ጌሠም ፡ እንደ ፡ ዮምና ፡ እንደ ፡ ትማልም ፡ ጕልት ፡ ነው ፥ አይ ፈልስም ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ጌሠመ ፡ ይላል ፥ አያሰኝም ።

ጋይጾ ፤ ጾት ፤ (ጋየጸ ፡ ይጋይጽ ። ግእዘ) ፤ መንቀፍ ፡ መስደብ ፡ መገደር ፤ መናቅ ፡ ማጥቃት ፤ ማስ ጨነቅ ፡ ማስቸገር ። ማጌጥ ፡ መጌጥ ፤ መልበስ ፡ መሸለም ፤ መፀረር ፡ ማማር ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ መዥራት ፡ መታበይ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጋየጸ ፡ ፈንታ ፡ ተጋየጸ ፡ ይላል ፤ አያሰ ኝም ። እጸልእ ፡ ጸላኢከ ፡ ወእትጋየጽ ፡ ዘይትጋየጸከ ። ይትጋየጾ ፡ ጎረ ፡ ቤቱ ፡ (ዘፀ፳፫ ፡ ፳፱ ። ኢዮ፳ ፡ ፳፮) ። አይቴ ፡ ሀለዉ ፡ እለ ፡ ይትጋየጹ ፡ በሥነ ፡ ወበላሕይ ። ኢርቱዕ ፡ ንትዐበይ ፡ ወንትጋየጽ ፡ በምንትኒ ፡ እም ግብር ፡ (ግንዘ ። አፈ ፡ ተ፱) ።

ተጋየጸ ፤ (ተደራጊና ፡ ተደራራጊ) ፤ ተነቀፈ ፤ ተናቀ ። ተነቃቀፈ ፡ ተናናቀ ፡ ተገዳደረ ። ተጊያ ጊያጠ ፡ ተሸላለመ ። ርስ ፡ በርስ ፡ ወይም ፡ በገዛ ፡ እጅ ።

ጋይጽ ፤ ጌጽ ፤ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ልብስ ፡ መሣ ሪያ ።

ጐየጸ ፤ (የጌገየና ፡ የጐየ ፡ ጎር) ፤ ሳተ ፡ ለ ቀቀ ፤ የሕፃን ፡ የድውይ ። ሸሸ ፡ አመለጠ ፥ ያይን ፡ ምድር ፡ የፈስ ፤ ሬሳ ፡ ሸሽ ፡ እንዲሉ ። ፈሰወን ፡ ተመልከት ።

ገይሮ ፤ ሮት ፤ (ገየረ ፡ ይጌይር ፡ ይገይር ። ዕብ ፡ ጋየር) ፤ በፍቅር ፡ በትምርት ፡ መሳብ ፡ ማቅረብ ፡ ማስጠጋት ፤ አሕዛብን ፡ ከጣዖት ፡ ማፍለስ ፡ በኦሪት ፡ ማሳ መን ፤ መግዘር ፡ ይሁዲ ፡ ማድረግ ።

—፤ ኖራ ፡ ማውጣት ፤ በኖራ ፡ ጭቃ ፡ መምረግ ፡ መለሰን ፡ መቅባት ፡ መለቅለቅ ። ገብሰስን ፡ እይ ። እሰ ፡ ገየርዋ ፡ ለ አረፍት ። ከመ ፡ አረፍት ፡ እንተ ፡ ገየሩ ፡ (ሕዝ፲፫ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፲፮ ፡ ፲፩) ።

ገያሪ ፤ መገይር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ አቅራቢ ፡ አስጠጊ ፤ ይሁዲ ፡ አድራጊ ። ኖራ ፡ አውጭ ፡ ሸ ያጭ ፤ ለሳኝ ፡ ቀቢ ፡ ለቅላቂ ። ለመገይራን ፡ ወለወቀ ርት ፡ እብን ፡ (፬ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፲፪) ።

ጊር ፤ (ዕብራ ። ዐረ ፡ ጀይር) ፤ ዐዲስ ፡ ት ኵስ ፡ ኖራ ፡ ውሃ ፡ ያልነካው ፡ እሳቱ ፡ ያልጠፋ ፡ ያልበረደ ።

ተገየረ ፤ (ዕብ ፡ ሂትጋየር) ፤ ወደ ፡ አይ ሁድ ፡ መጣ ፡ ተጠጋ ፤ ይሁዲ ፡ ኾነ ፡ በኦሪት ፡ አመነ ፤ የሀ ደንና ፡ ተይሀደን ፡ እይ ። ተለሰነ ፡ ተቀባ ፤ ተለቀለቀ ።

ግዩር ፤ (ዕብ ፡ ጌር ። ሱር ፡ ጊዮራ) ፤ መጤ ፡ መጣተኛ ፡ ስደተኛ ፤ ከገሩ ፡ ከሕጉ ፡ የፈለሰ ፡ ፈ ላሻ ፡ የአይሁድ ፡ ጥገኛ ፤ በኦሪት ፡ ያመነ ፡ ግዙር ። አሐዱ ፡ ሕግ ፡ ይኩን ፡ ለኪሙ ፡ ወለግዩር ፡ ዘማእከሌክሙ ። ግዩራን ፡ ወፈላስያን ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፵፱ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፳፫) ።

—፤ የተለሰነ ፡ ልስን ፤ ቅብ ፡ ልቅልቅ ።

ግያሬ፤ ኖራ፡ አወጣጥ፡ አለሳሰን፤ ልስና፡ ልቅ ለቃ።

ግይርና፤ ስደት፤ ስደተኛነት፡ ፈላሽነት፡ (አ ርጋ)።

ጌራ፤ (ብ፡ ጌራት)፤ ቍርዕ፡ ቍር፤ ቦርቦ ርቲ፡ የራስ፡ ጋሻ፡ ከወፍራም፡ ቈርበት፡ የሚሠራ፡ ላዩ፡ ብረት፡ ውስጡ፡ ቈርበት፡ በጦርነት፡ ጊዜ፡ የሚለበስ፡ (፩ተስ፡ ፭፡ ፰። ኤፌ፮፡ ፲፯። ራእ፱፡ ፱፡ ፲፯)። ጌራ፡

ጌራ፡

መድኃኒት፡፡ ጌራተ፡ ኅጺን፡ (ኢሳ፶፱፡ ፲፯። ስንክ፡ ሐም፲፭)። የራስ፡ ጌጥ፡ ሽልማት፡ ራስ፡ ወርቅ፤ ሜትራ፡ ዘውድ፡ አክሊል፡ ቈፊት፡ ቆብ፡ ባርኔጣ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ክበበ፡ ጌራ፡ ወርቅ፡ ጽሩይ፡፡ ተቀጸለ፡ ጌራ፡ ዐቢየ፡ ዲበ፡ ርእሱ፡ አሕጺጸ፡ ጌራ፡ ክህነት፡ ቅዱስ፡፡ ወገብሩ፡ ዲበ፡ ርእሱ፡ ጌራ፡ ንጉሥ፡ ወውስተ፡ እ ዴሁ፡ በትረ፡ ወርቅ፡፡ ወያአትቱ፡ ጌራቲሆሙ፡ እም ርእሶሙ፡ (ደራሲ። ዮሴፍ። ሕዝ፳፯፡ ፲፯)።

ጌራ፤ (ዕብ፡ ጌራህ)፤ የገንዘብ፡ ስም፤ ታ ናሽ፡ ግርሽ፡ የሰቅል፡ ኻያኛ፤ የአቦሊ፡ እኩያ። ወሰቅል፡ ዕሥራ፡ ጌራ፡ (ሕዝ፵፭፡ ፲፪)።

ጌርዮስ፤ (ጽር፡ ኪርዮስ)፤ እግዚእ፤ እ ግዚአብሔር፡ (ቅዳ)።

ጌሰ፤—ገሠገሠ፤—ገዪሥ፡ ጌሠ።

ጋይሶ፤ (ጽርእ። ዕብ፡ ኪዶን)፤ ጦር፡ ዘ ገር፡ የሚወረወር፤ ዐጭር፡ መጠነኛ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ላማርኛ፡ ስለ፡ ቀረበ፡ ጋሻ፡ ይሉታል። አልዐል፡ እዴከ፡ በጋይሶ፡ (ኢያ፰፡ ፲፰)። ቢደንን፡ እይ።

ጌተ፤ (ይገይት፡ ይጊት፤ ገዪት። ገዝአ)። ጌተየ፤ ጌታ፡ ኾነ፡ ተባለ።

(ጥ) **ገት**፤ (ትግሬ)፤ ብዕል፡ ሀብት፤ ጌትነት።

ጌት፤ ስመ፡ ሀገር፤ የኢሎፍሊ፡ ክፍል። ፈለ ሰት፡ ታቦተ፡ እግዚአብሔር፡ ውስተ፡ ጌት፡ (፩ነገ፡ ፭፡ ፰)። ቤት፡ ጌትያዊ፡ (፪ነገ፡ ፲፰፡ ፪)።

ጋሌ፤ (ጽር፡ ጋሊ። ዕብ፡ ሔሌድ)፤ ፋሮ፡ ፋደት፤ መጠማጥ፡ የዱር፡ ድመት፤ ሸላ፡ ሙጭ ሙጭላ፤ ደሮ፡ የሚያድን፡ የሚበላ፤ መሬት፡ የሚፍር፡ የሚቈፍር፤ ታናሽ፡ ክፉ፡ አውሬ። ዐይነቱና፡ ስሙ፡ ብዙ፡ ነው፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ፱፡ አፍ፡ ያለው፡ እባብ፡ ይሉታል፡ (ዘሌ፲፩፡ ፴)።

ግላ፤—ጨለማ፤—ገሊው፡ ገለወ።

ጎል፤—በረት፤—ገዊል፡ ጎለ።

ገልአ፤—የሸክላ፡ ስባሪ፤—ገሊዕ፡ ገ ልዐ።

ገሊብ፤ ቦት፤ (ገለበ፡ ይገልብ፡ ይግ ልብ። ዐረ፡ ጀለበ፤ ሳበ)፤ ማጥመድ፤ መቃጥን፡ መስደድ፡ መረብ፡ መንዘት፤ መሳብ፡ መጐተት፤ መግ ለበ፡ መሥራት፤ ያሣ፡ ወጋሪ። እንዘ፡ ንገልብ፡ (ኪዳ)። መግለብ፡ መግለጥ፤ የንፍረት፡ የቂጥ። መሸሽ፡ መሮጥ፤ መጋለብ፡ ማምለጥ፤ መዘራት፡ መበተን፡ መቅለል፡ መ ንጓለል፡ ፍሬ፡ ቢስ፡ መኾን፤ የገለባ።

ገለብ፤ መግለብ፡ ት፤ መቃጥን፡ መንጠቆ፤ መግለበ፡ ዘረ፡ መትር፡ ያሣ፡ ወጥመድ፡ መያዣ፡ መጋ ፈፊያ። ከመ፡ በመግለብት፡ ወበመዋቅሕተ፡ ኅጺን፡ ተሐውር፡ (ዕር፡ ኢሳ፫፡ ፯)። ጀልባ፡ ታንኳ፡ ፍልኳ፡ ዓሣ፡ ወጋሮች፡ የሚቀመጡበት። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ በገለብ፡ ፈንታ፡ ጌልያ፡ ብሎ፡ መርከብ፡ ይላል። ገለባ፡ ኅፋሽ፡ እንጐላይ፡ (ዐማርኛ)።

ገለብ፤ (ትግሬ)፤ ጋሻ፡ ፀጋም፤ በግራ፡ የሚ ያዝ፡ የሚነገብ፡ አላባሽ፡ አግሬ።

ገለባት፤ ዠማ፡ ነጋዴ፡ ቅፍለት፤ ማኅበር፡ ኹኖ፡ አጋሰሱን፡ ጭኖ፡ እንደ፡ ጕርፍ፡ የሚኼድ፡ የሚ ያረብድ።

አግለበ፤ አሸሸ፤ አባረረ። ገለባ፡ አወጣ፡ አጓ ለበ፤ አንጓለለ። አስገለበ፡ አስገለጠ።

አግላቢ፤ መገልብ፤ (ብት፡ ባን፡ ባት)፤ የሚያሸሽ፡ አባራሪ፤ ዓሣ፡ ወጋሪ። መግለበ፡ ሠሪ፤ ገለባ፡ አውጭ። መጸብሓዊ፡ ወመገልብ፡ (መቅ፡ ወን)።

ገልበበ፤ (ተቀ፡ ግ። ዐረ፡ ጀልበበ፤ ገለወ)፤ ሸፈነ፡ ከደነ፤ አለበሰ፡ አከናነበ፤ ጋረደ፤ ለበጠ፡ መረገ፤ ለሰነ፡ ቀባ። ገልበቡ፡ ርእሶሙ፡፡ ይገልብብ፡ አፉሁ፡፡ ይገለብብዎ፡ ገጾ፡፡ ሥብሕ፡ ዘይገለብብ፡ ክርሦ፡፡ ዘይገለብቦ፡ ለሰማይ፡ በደመና፡፡ ወገል በቡ፡ ሖሎ፡ ዘውስቴቱ፡ እምዐፀ፡ በነፍጥ፡ ብዙኅ፡፡ ገልበበታ፡ ለንፍቅ፡ ፒሳ፡ (ኤር፲፱፡ ፱። ዘሌ፲፫፡ ፵፭። ሉቃ፳፪፡ ፷፬። ዘፀ፳፱፡ ፳፪። መዝ፡ ፻፵፯። ዮሴፍ። ኩፋ፡ ፵፯)።

ገልባቢ፤ መገልብብ፤ የሚሸፍን፤ ከዳኝ፡ አልባሽ፤ ጋራጅ፡ አከናናቢ።

ተገልበበ፤ ተሸፈነ፤ ተከናነበ፤ ተሰወረ፡ ተደ በቀ፤ በልብስ፡ ባለባበስ። ተገልበበት፡ ገጻ፡፡ ክዳን፡ በዘይትገለበቡ፡ እምጠል፡፡ አንስት፡ ደናግል፡ ኢይ ትገልበባ፡ ርእሶን፡ በቤተ፡ ክር፡ አላ፡ ሥዕርትን፡ ያ ንጎ፡፡ ወይቤሎ፡ ንጉሥ፡ እትገልበብ፡ ወእባእ፡ ው ስተ፡ ቀትል፡ (ዘፍ፴፰፡ ፲፭። ኢሳ፬፡ ፮። ኪዳ። ፫ነገ፡ ፳፪፡ ፴)።

ግልቡብ፤ (ባን፡ ባት፡ ብብት)፤ የተሸ ፈነ፤ የተከናነበ፤ ሽፍን፡ ሽፍንፍን። ግልቡብ፡ ርእሱ፡፡ እንዘ፡ ግልቡባን፡ ገጾሙ፡፡ ብእሲ፡ ዘግልቡብ፡

ርእሱ ። ግልቡባት ፡ (፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴ ። ሔኖ፲፫ ፡ ፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፬ ። ዲድ ፡ ፫) ።

ግልባብ ፤ ቤ ፤ (ባባት ፡ ብያት) ፤ መሸፈኛ ፡ መጋረጃ ፤ ልብስ ፡ ክዳን ፤ ክንብንብ ፡ ሠርመዲ ፡ ሻል ፤ የሐር ፡ የሻሽ ፡ መንዲል ፤ ጥላ ፡ ቀጸላ ። ክሥቲ ፡ ግልባ ቢከ ። ነሥኡ ፡ ግልባብየ ። ክሡት ፡ ግልባበ ፡ ገጹ ። ሰብ በት ፡ ግልባቤ ። ቀራንብት ፡ ሥዩማት ፡ እማንቱ ፡ ህየ ንተ ፡ ምስዋር ፡ ወግልባቤ ። እምሐኑረ ፡ መርቄ ፡ ወእ ምቍረ ፡ ሖሉ ፡ ምንዳቤ ፡ አክናፊክሙ ፡ ይኩናነ ፡ ግ ልባቤ ። ግልባቡ ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፪ ። ማሕ፩ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሠኔ፩ ። ኩፋ ፡ ፵፩ ። ደራሲ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፫ ። መስ፳፩) ።

ጕልበተ ፤ (ትግ ፡ ገልበተ ፤ ገለበጠ) ፤ በቁሙ ፤ ጕለበተ ፡ ጕልበታም ፡ ኾነ ፤ ፀየለ ፡ በረታ ፡ (ዐ ማርኛ) ።

ጕልበት ፤ በቁሙ ፤ ብርክ ፡ ኀይል ፡ ብርታት ፡ ጥንካሬ ። (ግጥም ፤ ፪ ፡ ደጃዝማቾች ፡ ሲዋጉ ፡ ትቢተ ኛው ፡ ድል ፡ ስለ ፡ ኾነ) ፤ አባዋቂ ፡ ሰፊ ፡ ሱሪ ፡ አሳጥሮበት ፤ የደጃች ፡ እገሌ ፡ ጕልበቱ ፡ ታየበት ።

(ጥ) **ገልጎ ፤ ጎት ፤ (ገለገ ፡ ይጌልግ ፡ ይገልግ ። ዕብ ፡ ጋላግ) ፤** ማጌጥ ፡ መሸለም ፤ መልበስ ፡ መፀረር ፤ መከናወን ፡ መበጃጀትና ፡ መዘጋጀት ፤ ወደ ፡ ሸንጎ ፡ ወደ ፡ ገበያ ፡ ወደ ፡ ሰርግ ፡ ወደ ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፡ ለመኼድ ።

አንገለገ ፤ (ያንጌልግ ፡ ያንገልግ) ፤ ሰበ ሰበ ፡ አከማቸ ፡ ጉባኤ ፡ አቆመ ። ተሰበሰበ ፡ ተከማቸ ፤ ሸንጎ ፡ ከተመ ፤ ተጠራቀመ ፤ ደሰተ ፡ መከረ ። አንገለግነ ፡ ፀቢየ ፡ እንግልጋ ። አንገለጉ ፡ ሖሉ ፡ ሕዝብ ፡ ባዕለ ፡ ኤርምያስ ። ለምንት ፡ አንገለጉ ፡ አሕዛብ ፡ (ነሐ፩ ፡ ፯ ። ኤር፴ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፪ ። ዘኍ፲፯ ፡ ፲፭ ። ግብ፲፭ ፡ ፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፬) ።

እንግልጋ ፤ መሰብሰብ ፡ መከማቸት ፤ አሰባ ሰብ ፡ ስብሰባ ፡ ክምችታ ፤ ክምቹንት ። ሸንጎ ፡ ጉባኤ ፡ ማ ኅበር ፤ ብዙ ፡ ሰው ፤ የሰው ፡ መንጋ ፡ የሚነጋጋ ። ልቅ ሶኛ ፡ ሰርገኛ ፡ ገበያተኛ ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፡ ሳሚ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። እንግልጋ ፡ አሕዛብ ። ማእከለ ፡ ማኅበር ፡ ወ እንግልጋ ። በላም ፡ ለክሙ ፡ ቅዱሳን ፡ እንግልጋ ። ምስለ ፡ ብዙኃን ፡ እንግልጋ ፤ ሀገረ ፡ ዳዊት ፡ ማር ያም ፡ ዐሪጋ ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፭ ። ምሳ፭ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ መ ስ፫ ፡ ታኅ፳፰) ።

ምንግላግ ፤ (ጋት) ፤ መሰብሰቢያ ፡ መከማቻ ፤ ቦታ ። ምንግላጊሆሙ ፡ ለኢሎፍሊ ፡ (፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፭ ። ዮዲ፮ ፡ ፲፮) ።

ገልገለ ፤ (ገሊል ፡ ገለ) ፤ ገለገለ ፡ ገላገለ ፤ ለየ ፡ ነጠለ ፡ አላቀቀ ፤ የሰው ። ዘረገፈ ፡ ቀዳ ፡ ገለበጠ ፤ አጋባ ፡ ባደ ፡ አደረገ ፤ የዕቃ ። ወገልገልዋ ፡ ለሙዳየ ፡ ምጽ ዋት ፡ (፪ዜና ፡ ፳፬ ፡ ፲፭) ።

ገልጋሊ ፤ ገልጋይ ፡ ገላጋይ ፤ ዘርጋፊ ፡ ዘራፊ ፤ ወራሪ ፡ በርባሪ ።

አገልገለ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ። አገለገለ ፡ ግልጋሎ ፡ ጕልጓሎ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተገልገለ ፤ (ዕብ ፡ ጋላህ) ፤ ተማረከ ፡ ተዘ ረፈ ፤ ተበረበረ ። እስመ ፡ ገልገላ ፡ ተገልግሎ ፡ ትትገለ ገል ፡ (ዓሞ፭ ፡ ፭) ። ተዔውዎ ፡ ትዔወው ፤ ፈሊስ ፡ ትፈ ልስ ፤ ጠፊአ ፡ ትጠፍእ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ገልገላ ፤ ዕብ ፡ (ጊልጋል) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ መንኰራኵራት ፡ ማለት ፡ ነው ። እሊሁም ፡ በይሁዳ ፡ ክ ፍል ፡ ያሉ ፡ ፪ ፡ አህጉር ፡ ናቸው ፤ አንዲቱ ፡ የኢያሪሖ ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ (ኢያ፭ ፡ ፱ ። ፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፮) ። ፪ኛ ዪቱ ፡ በኬብሮን ፡ ያለች ፡ (ዘዳ፲፩ ፡ ፴ ። ኢያ፲፪ ፡ ፳፫) ።

ጌልጌል ፤ ጌልጌላ ፤ (ዕብ ፡ ጋልጌል ፡ ጋልጋል) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መንኰራኵሮች ፡ የሠረገላ ፡ እግሮች ፡ ተሽከርካሮች ፡ ተንከባላዮች ፡ (ሕዝ፲ ፡ ፪ ፡ ፲፫) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሰማይ ፡ ይሉታል ። ደመና ፡ ሰማይ ፡ ብርሀት ፡ እንተ ፡ ይብልዋ ፡ ጌልጌላ ፡ (ደ ራሲ) ።

ጕልጕታ ፤—ጎልጎታ ፤—ገዊል ፡ ጎለ ፤ ጎል ።

(ጥ) **ገልዶ ፤ ዶት ፤ (ገለደ ፡ ይጌልድ ፡ ይገ ልድ ። ዕብ ፡ ጋላድ ፤ ገልድ ፡ ለበሰ) ፤** መደጕስ ፤ ቈ ርበት ፡ ማልበስ ። ማንጠፍ ፤ መክፈፍ ፤ ዐልጋን ፡ መኻታን ፡ በዥንዲ ፡ በንት ፡ ወይም ፡ በሰርፍ ፡ በለሐፍ ፡ መሸፈን ፡ ማስጌጥ ። በቀጠንት ፡ ገለድኩ ፡ ምስካብየ ፡ ወዘር ቤታተ ፡ ነጸፍኩ ፡ (ምሳ፯ ፡ ፲፮ ። ዲድ ፡ ፪) ።

ገላዲ ፤ መገልድ ፤ (ዲት ፡ ዳን ፡ ዳት) ፤ የሚደጕስ ፡ ደጓሽ ፤ ቈርበት ፡ አልባሽ ፤ አንጣፊ ።

ገልድ ፤ (ዕብ ፡ ጌሌድ ። ዐረ ፡ ጊልድ ። ሱር ፡ ጌልዳ) ፤ ቈዳ ፡ ቈርበት ፤ ዥንዲ ፡ ንት ፤ ዐጥፍ ፡ ዳባ ፤ ሌጦ ፡ አንቀልባ ፤ የባሕር ፡ ዐረብ ፤ ብራና ፡ ቅርፍት ፡ ፅፅ ።

ገለድ ፤ (ትግሬ) ፤ ኪዳን ፤ ሰላም ፤ ዕርቅ ፡ ፍ ቅር ፡ ስምምነት ፤ ቅርበት ፡ ልጽቀት ።

ተገለደ ፤ ተቈረበተ ፤ ቈርበት ፡ ለበሰ ፤ ተደጕሰ ።

ግሉድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ልድ) ፤ የተገለደ ፤ የ ለበሰ ፡ የተደጕሰ ። የተነጠፈ ፡ የተጌጠ ፤ ደጓሳ ፡ ወፍራም ።

ተግሊድ ፤ (ዐረ ፡ ተጅሊድ) ፤ ድጕሰ ፡ ድጕ ሰት ፤ አደጓጕስ ፤ አጠራረዝ ፤ የድጕሰ ፡ ሥራ ።

መግለድ ፤ (ብ ፡ መጋልድ) ፤ መድጕሰ ፤ መ ደጕሻ ፤ የድጕሰት ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፤ ፱ ፡ ዐይነት ። ርእሰ ፡ መድጕስ ፡ ፫ ። መሳቢያ ፡ የድጕሱ ፡ ኹሉ ፡ መከፈፊያ ፡ ፩ ። ዐይነ ፡ ርግብ ፡ ትንሽና ፡ ትልቅ ፡ ፪ ። ቀርን ፡ በግዕ ፡ ፩ ። የውሃ ፡ እናት ፡ ፩ ። ፍየል ፡ ፈለግ ፡ ፩ ። ድሙር ፡ ፱ ። በነ ዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ ፯ ። ጨምረው ፡ ፲፭ ፡ የሚሉ ፡ አሉ ፤ መደበኞቹ ፡ ግን ፡ ዘጠኝ ፡ ናቸው ፤ የቀረው ፡ ትርፍ ፡ ነው ።

ገለዶ ፤ (ዐማርኛ) ፤ ታላቅ ፡ ቢላዎ ፡ ካራ ፤ የበ ጎች ፡ ጠጕር ፡ መሸለቻ ፤ ቈርበት ፡ የሚቀፍ ፡ ቈዳ ፡ የሚ ቀድ ፤ የበሮችና ፡ የፋቆች ፡ መሣሪያ ።

ገሊው ፤ ዎት ፤ (ገለወ ፡ ይገሉ ፡ ይግሉ ። ገለበ ፤ ገለደ) ፤ መጐለብ ፡ መለጐም ፤ መሸፈን ፡ መጋረድ ፡ ማልበስ ፡ መለበጥ ፤ መጐለብ ፡ የስፌት ፤ መለጐም ፡ የባላፍ ፡ ያታሞ ፡ የከበሮ ፤ መሸፈን ፡ ማልበስ ፡ ለኹሉ ፤ መለበጥ ፡ ከንጨት ፡ ከደንጊያ ፡ ለተሠራ ፡ ለቤት ፡ ለሣጥን ። ይገልዎሙ ፡ ልቦሙ ። ከመ ፡ ከበሮ ፡ ዘገለውዎ ። ኀሞር ፡ ዘገለውዎ ፡ በቈጽለ ፡ ወርቅ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲፭ ። ድጓ ። መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፲፮ ፡ ፴፫ ። ፫ነገ ፡ ፮ ፡ ፲፭) ።

ገላዊ ፤ መግልው ፤ የሚጐልብ ፡ የሚሸፍን ፤ ጋራጅ ፡ ለባጭ ።

ተገልወ ፤ ተሸፈነ ፤ ተጋረደ ። ዘጠሠቀ ፡ ጽልመት ፡ ተገልወ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ግልው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት) ፤ የተሸፈነ ፡ ሽፍን ፤ ጕልብ ፡ ልጕም ፡ ልብጥ ።

ግልወት ፤ መሸፈን ፤ (ጥሽ) መሸፈን ፡ አሸፋፈን ፤ ሽፈና ፡ ልበጣ ። መሸፈኛ ፡ ሽፋን ፤ መጋረጃ ፤ ልባጥ ፡ ስሌዳ ። ግልወታ ፡ በወርቅ ። አመ ፡ ፂዋዌ ፡ አወፈየ ፡ ኤርምያስ ፡ ሾሎ ፡ ንዋየ ፡ ግበሪሃ ፡ ሊደብተራ ፡ ለሥጠተ ፡ ኲሾሕ ፤ ወተመጢዋ ፡ ካነቶ ፡ ከመ ፡ ግልወተ ፡ ኀጺን ፡ (አዋል ። መጽ ፡ ምስ) ።

ግላ ፤ መሸፈኛ ፤ ጥቍር ፡ መጋረጃ ፤ ጨለማ ። ቀላዒ ፡ ግላ ። አምሳለ ፡ ግላ ። ጽልመተ ፡ ግላ ። እስመ ፡ ውእቱ ፡ ግላ ፡ ነበረ ፡ ውስቲ ፡ ሕግ ፡ ብሉይ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ ። ስንክ ፡ ሐምሌ ። አርጋ ፡ ፪ ። ፪ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮) ።

ጕሎ ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ ፍሬው ፡ ዘይት ፡ የሚኾን ፡ ቅባታም ፤ ሐኪሞች ፡ ለሆድ ፡ መፈወሻ ፡ ዐበዞች ፡ ለምጣድ ፡ ማሠሻ ፡ ፋቆች ፡ ለቈርበት ፡ ማራሻ ፡ ለማለስለሻ ፡ የሚሹት ፤ ዕንጨቱ ፡ ግብዝ ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ። (ተረት) ፤ የጕሎ ፡ ዘንግ ፤ የባሪያ ፡ ደግ ።

ግላውቃ ፤ (ጽር ፡ ግላፍክ) ፤ ያሞራ ፡ ስም ፤ ጕጕት ፤ የቀን ፡ ዕውር ፡ የሌት ፡ ዐይን ፡ ብር ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጫት ፡ አሞራ ፡ ይሉታል ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፬ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፭) ።

ጐሊሕ ፤ ሐት ፤ (ጐልሐ ፡ ይጐልሕ ፡ ይጐላሕ ። ዕብ ፡ ጋሌሕ ። ትግ ፡ ገልሔ ፡ ላጨ) ፤ መጐላት ፡ መግዘፍ ፤ መታየት ፡ መገለጥ ፤ እንደ ፡ ልጭ ፡ ራስ ፡ መኾን ። የጥፈት ፡ የሥዕል ፡ የመልክአ ፡ ፊደል ፤ የነገር ፡ የምስጢር ፡ የድምፅ ፡ የቃል ።

ጕሉሕ ፤ ጕልሕ ፤ በቁሙ ፤ የጐላ ፤ የተገለጠ ፡ ግልጥ ፤ ፈጽሞ ፡ የሚታይ ፡ የሚሰማ ።

ጕልሓዊ ፤ (ትግ ፡ ጕልሓይ ። ዕብ ፡ ጋሉሕ) ፤ ልጭ ፤ ንጭ ፤ ራሱን ፡ ጽሕሙን ፡ ኀፍረቱን ፡ የላጨ ፡ የነጨ ፡ መላጣ ፡ ቡሓ ፤ ጐዳ ፤ ራስ ፡ በዳ ። (ተረት) ፤ የሴት ፡ ላጪ ፤ የወንድ ፡ ነጪ ።

ተኈልሐ ፤ ተዳራ ፡ ተቃበጠ ፤ ተዳለቀ ፡ ተዳሰቀ ፤ በግልጥ ። ወይም ፡ በስውር ፤ ኀፍረት ፡ ለኀፍረት ፡ ተጋለጠ ፤ ተገላለጠ ። ኀፍረት ፡ ተናግሮ ፡ ብእሲተ ፡ ባዕድ ፡ ወኢትትኈልሓ ፡ ላቲ ፤ ወኢትኒጣ ፡ ለወለታ ፤ ወኢትቅረብ ፡ ኀበ ፡ ምስካባ ፡ (ሚራ፵፩ ፡ ፳፪) ።

ኈልሕ ፤ ድሪ ፤ ቅንጥ ፤ የአፍኣ ። ወይም ፡ የውስጥ ፡ መገላለጥ ።

አጕልሐ ፤ አጐላ ፤ አገዘፈ ፡ አስገለጠ ፤ አስረዳ ።

ገልይ ፤ ዮት ፤ (ገለየ ፡ አው ፡ ገልየ ፡ ይገሊ ፡ ይግለይ ። ዕብ ፡ ጋላህ ፤ ገለጠ) ፤ መቍረጥ ፡ መቈጥቈጥ ፡ መለየት ፤ መግለጥ ፡ መግፈፍ ፡ ማሳየት ፤ ራቍቱን ፡ ግንዱን ፡ መለመላውን ፡ መተው ፤ የዛፍ ፡ የሰው ። ይገልይዎ ፡ (ዮሐ፲፭ ፡ ፮) ።

አግለየ ፤ አስቈረጠ ፡ አስገለጠ ፤ አስለየ ፡ አስታወቀ ፤ እገሌ ፡ አሰኘ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ።

እገሌ ፤ (ሊት ። ዕብ ፡ ፍሎኒ ። ሱር ፡ ፍላን ። ዐረ ፡ ፉላን) ፤ የስም ፡ ለውጥና ፡ ምትክ ፤ ህየንተ ፡ ስም ፤ በስም ፡ ፈንታ ፡ የሚነገር ፡ ቃል ። እከሌ ፤ እንቶ(ተ)ኔ ፤ እንትን ፤ ያ ፡ ርሱ ፤ አንድ ፡ ሰው ፤ አንተ ፤ ሰውዬ ፤ ሰዌ ። አካሉ ፡ ታውቆ ፡ ስሙ ፡ ላልታወቀ ፡ ለተደበቀ ፡ ዐጻፋና ፡ በቂ ፡ እየኾነ ፡ ለሩቅም ፡ ለቅርብም ፡ ይነገራል ፤ አከለ ፡ በቃ ፡ ይላልና ፤ እከሌ ፡ ቅሉ ፡ አካሉን ፡ አካላዊነቱን ፡ ያሳያል ። ሰውዮውን ፡ ዐውቆ ፡ ስሙን ፡ ባለማወቅ ፡ ወይም ፡ በመደበቅ ፡ ስሙን ፡ ሳይጠሩ ፡ ግብሩን ፡ ለመግለጥ ፤ ሰውዮው ፡ ሴትዮይቱ ፤ አንድ ፡ ሰውዬ ፡ አንዲት ፡ ሴትዮ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሑሩ ፡ ኀበ ፡ እገሌ ። እገሌ ፡ እምቤተ ፡ እገሌ ፡ ውእቱ ። አይቴ ፡ ሀለዉ ፡ እገሌ ፡ ወእገሊት ። ሜጥኩ ፡ በሜጠ ፡ እገሌ ። ረሳዕነ ፡ ግብረ ፡ እገሌ ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፲፰ ። አፈ ፡ ድ፳ ። ግንዘ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፫ ። ገድ ፡ አዳ) ። ሰማዕክኑ ፡ ኦ ፡ እገሌ ። ኢትትአመን ፡ ኦ ፡ እገሌ ፡ ትሕትናሁ ። አንተ ፡ ሆይ ፤ ሰውዬ ፡ ሆይ ፤ እንትኔ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዮሴፍ) ። ጸውዑ ፡ ሊተ ፡ እገሌሀ ፡ ወእገሊተ ፡ ቢል ፤ ያንንም ፡ ያችንም ፤ ርሱንም ፡ ርሷንም ፤ ወንዱንም ፡ ሴቷንም ፤ ሴቲቱንም ፤ ወይም ፡ ባልና ፡ ሚስቱን ፡ ያሰኛል ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፮ ፡ ፶፩) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ። አንተ ፡ እገሌ ። ፈለጥከኒ ፡ እምአመትየ ፡ እገሊት ። ሑር ፡ ኀበ ፡ እገሊት ፡ ሀገር ፡ (ኪዳ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፫) ። ለሥራና ፡ ለመሣሪያ ፡ ሲኾን ፤ እንትን ፤ አንዳች ፡ አንድ ፡ ነገር ፡ ያሰኛል ።

እገሌያዊ ፤ (ዐረ ፡ ፉላኒ) ፤ የእከሌ ፤ የእንቶ ፤ የርሱ ፡ የዚያ ፤ ያንድ ፡ ሰው ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ኢያንብራ ፡ ውስተ ፡ መካን ፡ እገሌያዊ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱) ።

ተገልየ ፤ ተቈረጠ ፤ ተገለጠ ።

ግሉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሊት ። ዕብ ፡ ጋሉይ) ፤ የተገለጠ ፡ ግልጥ ፤ ቍርጥ ።

ግልየት ፤ መግለጥ ፤ መገለጥ ፤ አገላለጥ ፡ ገለጣ ፡ ቈረጣ ። የመጽሐፍ ፡ ገጽ ፤ ሉሕ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ተገልጦ ፡ የሚታየው ፡ የሚነበበው ። በተለየ ፡ ግን ፡ ግልየት ፡ የሚባል ፤ ወንዙን ፡ ጥራዙን ፡ ማጠፊያውን ፡ ወሰን ፡ አድ

ርን ፡ በጥፈትና ፡ በዕጥፋት ፡ ማኸል ፡ ወዲያ ፡ ማደና ፡ ወዲህ ፡ ማደ ፡ ያለው ፡ ባደ ፡ ስፍራ ፡ ነው ።

ግልያ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ ገጽ ፤ ግልየት ፤ ሚራክ ፡ ሰንጠረዥ ። ሐሳበ ፡ እግርስ ፡ ነዋ ፡ ውስተ ፡ ግልያሁ ፤ ስፍረ ፡ ሰዓት ፡ (አዋል) ።

ገሊል ፤ ሎት ፤ (ገለ ፡ አው ፡ ገለለ ፡ ይገልል ፡ ይግልል ። ዕብ ፡ ጋላል) ፤ መምረጥ ፡ ማንጓለል ፤ መለየት ፡ ማስገለል ። ማንጋለል ፡ በዠርባ ፡ ማስተኛት ። ገልገለ ፡ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ተገለ ፤ ተለየ ፡ ተገለለ ፡ ተንጓለለ ፤ ተንጋለለ ። (ተረት) ፤ ተንጋሎ ፡ ቢተፉ ፡ ተመልሶ ፡ ታፉ ።

ግሉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ልልት) ፤ የተለየ ፡ የተገለለ ፤ የተንጓለለ ፡ የተንጋለለ ።

ግላል ፤ እንጕላይ ፡ ንፋሽ ፤ ሐሠር ፡ ምራጭ ፤ እንግሊላ ፡ የኋሊት ።

ገሊላ ፤ (ዕብ ፡ ግሊላ ፤ ጋሊል) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የምድረ ፡ እስራኤል ፡ ስሜን ፤ በዮርዳኖስና ፡ በጥብርያደስ ፡ በዐቢይ ፡ ባሕር ፡ መካከል ፡ ያለ ፤ የይሳኮርና ፡ የዛብሎን ፡ ክፍል ፤ ታችኛው ፤ ላይኛውም ፡ የአሕዛብ ፡ ክፍል ፡ ሳይቀር ። ገለልተኛ ፡ ገጠር ፡ ዐልፎ ፡ ዐልፎ ፡ ሀገርና ፡ መንደር ፡ ያለበት ፤ ዐውድ ፡ ዘውር ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ኢያ፳ ፡ ፯ ። ፪ነገ ፡ ፱ ፡ ፲፩) ። ናዝሬት ፡ ዘገሊላ ። ቃና ፡ ዘገሊላ ። ወገሊላ ፡ ዘአሕዛብ ፡ (ሉቃ፩ ፡ ፳፮ ። ዮሐ፪ ፡ ፩ ። ማቴ፬ ፡ ፲፭) ።

(ጥላ) **ጋላ** ፤ በቁሙ ፤ ልዩነት ፡ ያለው ፡ ባለመለየ ፤ ሕዝብ ፡ ጭፍራ ። ስመ ፡ ነገድ ፡ ጋሉስ ፡ ከሚባል ፡ ሕዝብ ፡ የወጣ ፤ ወይም ፡ ከማኸል ፡ አፍሪቃ ፡ የመጣ ፤ ያማራ ፡ ጠላት ፡ ደመኛ ። (ተረት) ፤ በግና ፡ ተዥላ ፤ ዐማራና ፡ ጋላ ። ጋላን ፡ ገድሎ ፡ ምነው ፡ ጋሌ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ምነው ፡ ገለሌ ፡ ማለት ፡ ከዚሁ ፡ ከስሙ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ጋላት ፤ ጋሎች ፡ ጭፍሮች ፡ ወታደሮች ፤ ክልካዮች ፡ አጋፋሮች ። (ግጥም) ፤ ሐዋርያት ፡ ጋሎች ፡ ጥልውት ፡ ቢሸሹ ፡ ታስሮ ፡ ተሰቀለ ፡ ዐማኑኤል ፡ ጕሹ ። ቦኑ ፡ ጋላተ ፡ ሄመነ ። ዘመጠወ ፡ ርእሰ ፡ ለጋላት ። ተፈነዉ ፡ ጠርባናት ፡ ሜትራይቁይ ፡ ዘውእቶሙ ፡ ጋላት ፡ በትእዛዘ ፡ ዲዮቅልጥያኖስ ፡ ከሓዲ ፡ ከመ ፡ ይምትሩ ፡ ርእሶ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፵፪ ። ድጓ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጐልሎ ፤ ሎት ፤ (ጐለለ ፡ ይጌልል ፡ ይጐልል) ፤ መጐለል ፤ በቤት ፡ ራስና ፡ በጕልቻ ፡ ላይ ፡ ማስቀመጥ ፡ ማኖር ፤ መጣድ ፡ ማስረር ።

ጕላ ፤ አው ፡ ጕሌ ፤ (ብ ፡ ጐላል ። ዐረ ፡ ወዕብ ፡ ጕሎት ። ጽር ፡ ጕላት) ፤ አፍላል ፤ መንቀል ፤ የሸክላ ፡ ቅል ፤ ጕልላት ፡ የመንቀል ፡ ዐይነት ። ወገብረ ፡ ክልኤተ ፡ አዕማደ ፡ ወመልዕልቴሆሙ ፡ ጕላተ ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፪) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ጎላት ፡ ብሎ ፡ በሳብዕ ፡ ይጥፋል ።

ጕልማ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ አባት ፡ ለልጁ ፡ ጌታ ፡ ነሽከሩ ፡ የሚሰጠው ፡ መሬት ፡ ግዛት ። (ግጥም ፤ ተጠማኝ ፡ ወይም ፡ ተጋዥ) ፤ አይኾንም ፡ እንጂ ፡ ከኾንማ ፤ ከመጋዘ ፡ ይሻላል ፡ ጕልማ ።

ጐሊም ፤ ሞት ፤ (ጐለመ ፡ ይጐልም ፡ ይጕልም ። ዕብ ፡ ጎሌም) ፤ መጐለም ፤ ጕልማ ፡ መስጠት ። መጐልመስ ፡ ማደግ ፤ መጐላመም ፡ ጕልማማ ፡ ባለጕልማ ፡ መኾን ። ጐለም ፡ እንዲሉ ፡ ጐልማሜ ፡ ሲሉ ።

ገላሜዎስ ፤ -ኅሥሥት ፤ -ከሜሌዎን ።

ጋልሙት ፤ (ዕብ ፡ ጋልሙድ) ፤ ዘዘኝ ፡ ሴስኛ ፡ አውሬ ፤ የድመት ፡ የሙጭሙጭላ ፡ ዐይነት ። በቁሙ ፤ ጋለሞታ ፡ ባለመሸታ ።

ገለሠ ፤—ተቀመጠ ፤ ሸነጓ ፤—ገሊስ ፡ ገለሰ ።

ገሊዕ ፤ ዖት ፤ (ገልዐ ፡ ይገልዕ ፡ ይግላዕ ። ዕብ ፡ ጋሎዕ) ፤ መንቃት ፡ መሠንጠቅ ፤ መስበር ፡ መድቀቅ ፤ መንከት ፡ መንካት ፤ መጐዳት ፤ የሸክላ ፡ ያጥንት ።

ገልዕ ፤ (ዕብ ፡ ሔሬሽ) ፤ ገል ፤ የሸክላ ፡ ስባሪ ፡ እንክትካች ፡ የሳት ፡ መጫሪያ ። እሳት ፡ በገል ፡ ውሃ ፡ በቅል ፡ እንዲሉ ። ብሩር ፡ ዘይትወሀብ ፡ ምስለ ፡ ሕብል ፡ ከመ ፡ ገልዕ ፡ ውእቱ ። የብሰ ፡ ሥጋሁ ፡ ከመ ፡ ገልዕ ። ትጽሕፍ ፡ ኀሊናሃ ፡ ውስተ ፡ ገልዕ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፳፫ ። ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ ጥር፳፯ ። ኢዮ፪ ፡ ፰ ። መዝ ፳፩ ፡ ፲፯) ።

ገልዓት ፤ አግልዕት ፤ ገሎች ፤ ገላልት ። አሰሩ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ፡ ሐብለ ፡ ወዲቤሁ ፡ ሰቀሉ ፡ ገልዓተ ፡ ዘአጽለምዎሙ ፡ በፍሕም ። ከመ ፡ ዘያስተጣግዐ ፡ አግልዐተ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯ ። ሚራ፳፪ ፡ ፯) ።

ገለዓድ ፤ (ዕብ ፡ ጊልዓድ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ተራራ ፤ ከዮርዳኖስ ፡ ማደ ፡ ያለ ፡ (ዘኍ፴፪ ፡ ፩) ።

ገሊፍ ፤ ፎት ፤ (ገለፈ ፡ ይገልፍ ፡ ይግልፍ ። ሱር ፡ ግላፍ ። ዕብ ፡ ጋላፍ) ፤ መቅረጥ ፡ ማነጥ ፡ ማንጠጥ ፤ ጣፆት ፡ መሥራት ፤ በንጨት ፡ በደንጊያ ፤ በልብስ ፡ ላይ ፡ መሣል ፡ መመሰል ፡ መፈደል ፡ መጠረዝ ፡ መጥለፍ ። እለ ፡ ይገልፍዎ ፡ ለዕፀ ። ይክል ፡ ገሊፈ ፡ አምሳል ። ገለፈ ፡ ላዕሌሁ ፡ በቀልተ ፡ ወአክሊላተ ። ይግልፍዎ ፡ ውስተ ፡ ኰኵሕ ። እለ ፡ ይገልፉ ፡ ወየኀርዉ ፡ ዐይነ ፡ ማኅተም ። ግልፍ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ አስማተ ። ቀጠንተ ፡ ዘያሰረግውዎሙ ፡ በሕብራት ፡ ዘገለፉ ፡ ቦሙ ፡ (ኢሳ፵፭ ፡ ፳ ። ፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፲፬ ። ፫ ፡ ፭ ፡ ፯ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፳፬ ። ሚራ፴፰ ፡ ፳፯ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

ገላፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ለፍት) ፤ የሚቀርጽ ፡ አንጣጭ ፡ ምስል ፡ አፍሳሽ ።

አግለፈ ፤ አስቀረጸ ፤ ምስል ፡ አሠራ ፡ አስፈሰሰ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፱) ።

ተገልፈ ፤ ተቀረጸ ፤ ተሣለ ፡ ተመሰለ ። ይትገለፉ ፡ አናቅጽኪ ። ዘተገልፈ ፡ በሰሌዳ ። ውስተ ፡ ክርሠ ፡ እምየ ፡ ተገለፍኩ ፡ ሥጋ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ መስ፳፯ ። ጥበ፯ ፡ ፩) ።

ግሉፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ልፍት) ፤ የተቀረጸ ፤ የተጣፈ ፡ የተሣለ ። (ግልፍተኛ ፡ ቍጡ) ። እብነ ፡ ባሕርይ ፡ ግሉፍ ። ግሉፍ ፡ ውስተ ፡ ጽሌ ፡ ልቦሙ ። ጽላት ፡ ጽሑፍ ፡ ወግሉፍ ። ወግሉፋን ፡ ኪሩቤል ፡ ወፀበራት ፡ (ጥበ፲፰ ፡ ፳፬ ። ኤር፲፯ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ነሐ፰ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፲፰) ።

ግልፈት ፤ መቅረጽ ፤ መቀረጽ ፡ አቀራረጽ ። ቅርጽ ፡ ንጥ ፡ ፍልፍል ፤ ያበጠ ፡ የሰመጠ ። ግልፈት ፡ ዐይኑ ፡ ማኅተም ። ወግልፈት ፡ ላዕሌሃ ። አልባስ ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ ግልፈት ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳፩ ። ፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፭ ። አፈ ፡ ተ፳፰) ።

ግልፎ ፤ (ብ ፡ ግልፍ(ፈ)ዋት) ፤ ቅርጽ ፡ ንጥ ፤ የተቀረጸ ፡ ጣዖት ፤ የሰው ፡ ምስል ። አርእስተ ፡ አዕማድ ፡ ዘግልፎ ። ሹሉ ፡ ግልፎሃ ። ወአቅንእዎ ፡ በግልፎሆሙ ። ግልፍዋት ፡ ኢትግበሩ ። ግልፈዋት ፡ ጣዖት ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፯ ። ሚክ፩ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፸፯ ። ኩፋ ፡ ፳ ። አርጋ ፡ ፬) ። ግንፋልን ፡ እይ ።

ገልፈፈ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ገፈፈ ፡ ገሰፈፈ ፤ የቈርበት ፡ የከንፈር ። (ዐማርኛ) ።

ገሊጽ ፤ ጸት ፤ (ገለጸ ፡ ይገልጽ ፡ ይግልጽ) ፤ መግለጥ ፡ መግፈፍ ፡ ማሳየት ፤ መንገር ፡ መተርጐም ፡ ማስረዳት ።

ተገልጸ ፤ ተገለጠ ፡ ግልጥ ፡ ኾነ ፤ ታየ ፡ ተረዳ ። (ሙሴ) ፡ ሶበ ፡ ይትገለበብ ፡ ይትረአይ ፡ ወሶበ ፡ ይትገለጽ ፡ ይሴወር ፡ ወኢይትዐወቅ ፡ (አዋል) ።

ግሉጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ልጽት) ፤ የተገለጠ ፡ ግልጥ ።

ገሊስ ፤ ሶት ፤ (ገለሰ ፡ ይገልስ ፡ ይግልስ ። ትግ ፡ ገልሰ ። ዕብ ፡ ጋላስ ። ዐረ ፡ ጀለሰ ፤ ተቀመጠ) ፤ መለበድ ፡ ልብድ ፡ መስፋት ፤ ቈርበት ፡ ማልበስ ፡ መደጐስ ፤ መደልደል ፡ ማመቻቸት ፤ መሸብለል ፡ መጠቅለል ፤ የኮርቻና ፡ የጭንት ።

ግላስ ፤ በቁሙ ፤ የኮርቻ ፡ ልብስ ፤ ምንጣፉ ፡ ምቹው ፡ መቀመጫው ፡ (ዐማርኛ) ።

ጐልቆ ፤ ቶት ፤ (ጐለተ ፡ ይጔልት ፡ ይጐልት) ፤ መጐለት ፡ መትከል ፤ የጕልቻ ። ማውረስ ፡ መስጠት ፤ የገንዘብ ፡ የርስት ። ይጐልቶሙ ፡ ለአብያተ ፡ ክርስቲያናት ። በጊዜ ፡ ጕልቶቱ ። ወለእመ ፡ ጐለተ ፡ ላቲ ፡ ኢትስድ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰ ። ፳፬ ፡ ፭) ።

ጐላቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚጐልት ፡ ጐላች ፤ ሰጭ ፡ አውራሽ ። ወለእመ ፡ ፈቀደ ፡ ጐላቲ ፡ ከመ ፡ ይሠየም ፡ ዲበ ፡ ዘጐለተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰) ።

ተጐለተ ፤ በቁሙ ፤ ጕልት ፡ ኾነ ፡ ተሰጠ ፡ ተወረሰ ። ዘተጐለተ ፡ ሎቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰) ።

ጕልት ፤ (ታት) ፤ ጕልቻ ። በቁሙ ፡ ዐዲስ ፡ ርስት ፤ ሰው ፡ በፈቃዱ ፡ ለዘመድ ፡ ለባዕድ ፡ ወይም ፡ ለገዳም ፡ የሚያወርሰው ፤ ገንዘብ ፡ ጥሪት ፤ ቦታ ፡ መሬት ። ንሕነ ፡ ጐለትነ ፡ ጕልተ ፡ ለገበዘ ፡ አዙስም ። ብፀዓታት ፡ ወጕልታት ፡ (ክብ ፡ ነገ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፰) ።

—፤ የማይፈልስ ፡ ቀለም ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ የሚከት ፡ የማይለወጥ ። ስሱ ፡ ሰብዑ ፤ ዮም ፡ ትማልም ፡ አፉሁ ፤ እደ፡ሁ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ጎላት ፤—መንቀሎች ፤—ጐልሎ ፡ ጐለለ ።

ጉማ ፤—ድምፅ ፡ ዜማ ፤—የነፍስ ፡ ዋጋ ፤—ገዪም ፡ ጌመ ።

ጊሜ ፤—ጉም ፤—ገዪም ፡ ጌመ ።

(ጥ) **ጋማ** ፤ (ጽርእ ፡ ወቅብጥ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ሣልስ ፡ ገ ። አልፋ ፡ ወቤጣ ፡ ወጋማ ፡ (ሥር ፡ ጳኰ) ።

ጋማ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የፈረስ ፡ የበቅሎ ፡ ያህያ ፡ ጠጕር ፤ ያንገት ፡ የማዥራት ፡ ጭራ ። የጋማ ፡ ከብት ፡ እንዲሉ ። ያንበሳ ፡ ጐፈር ፡ አንፋሮ ፡ በራስ ፡ የሚታሰር ። ጋሜ ፡ የሰው ፡ ራስ ፡ ጠጕር ፤ ማኽሉ ፡ ተላጭቶ ፡ በዙሪያው ፡ የሚቀር ፤ ዐብሮ ፡ በቀል ፡ ጐፈር ።

ጋሜ ፤ የደጋን ፡ ዕንጨት ፡ ቀጥታ ፡ ዘለግታ ፡ ያለው ፡ ለብልቦ ፡ ሲያርቁት ፡ እንደ ፡ ቅን ፡ አሽከር ፡ የሚታዘዝ ፤ (ግጥም ፤ ሽበታም ፡ ወይዘሮ ፡ የ፷ ፡ ዓመት ፡ ልጅ) ፤ ራሴ ፡ ጥጥ ፡ ኹኖ ፡ ፈታይ ፡ ስለምን ፡ ልቤ ፡ ተነደፈ ፡ በጋሜ ፡ ደጋን ።

ጐሜእ ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፡ በግብጽ ፡ ወንዝ ፡ ዳር ፡ የሚበቅል ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ የሸንበቆ ፡ የቀርከሓ ፡ ዐይነት ፡ ታንኳ ፡ ፍልኳ ፡ የሚኾን ። ንዋየ ፡ ጐሜእ ፡ (ኢሳ፲፰ ፡ ፪) ።

ጐሜእ ፡

ገሚእ ፤ አት ፤ (ገምአ ፡ ይገምእ ፡ ይግማእ ። ዕብ ፡ ጋሜእ ፡ ማገ ፤ ጠጣ ፤ አሸተተ) ፤ መግማት ፡ መበሽቀጥ ፤ ጽዩእ ፡ መኾን ።

ግሙእ ፤ (ኣን ፡ እት ፡ ምእት) ፤ የገማ ፡ ግም ፡ በሽቃጣ ። (ተረት) ፤ ግም ፡ ለግም ፡ ቢተቃቀፍ ፡ አይነቃቀፍ ።

ግምአት ፤ መግማት ፤ አገማም ፡ ግማት ፡ ክፉ ፡ ሽታ ።

ግምኤ ፤—ማሰሮ ፤—ገምዖ ፡ ገምዐ ፤ ግምዔ ።

ገመገም ፤ በቁሙ ፤ (ዐማርኛ) ።

ገሚድ ፤ ዶት ፤ (ገመደ ፡ ይገምድ ፡ ይግምድ ፤ አው ፡ ገምዶ ፡ ዶት ፤ ገመደ ፡ ይጌምድ ፡ ይገምድ ። ዕብ ፡ ጋማድ ፡ ዐረ ፡ ጀመደ) ፤ መጕመድ ፡ መጕማመድ ፤ መቍረጥ ፡ ማጨድ ፡ መጨርገድ ፤ መገዝገዝ ፡ ማረድ ። መቍረስ ፡ መገምደል ። መግመድ ፡ መፍተል ፤ ማክረር ። ጊዜ ፡ ገሚድ ፡ በጽሐ ። ዘእንበለ ፡ ይግምድዎ ። ይገምዱ ፡ አስካለ ። እስከ ፡ ማእዜኑ ፡ ትገምዲ ፡ መጥባሕት ። ገመዱ ፡ መሌሊቶሙ ፡ ከመ ፡ ሥጋ ፡ ውስተ ፡ ጽህርት ። ይጌምድ ፡ ሥጋሁ ፡ በእብን ፡ (ማሕ፷ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፳ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፲፰ ፡ ፭ ። ኤር፳፱ ፡ ፯ ። ማር፭ ፡ ፭) ። መላላቱና ፡ መጥበቁ ፡ ቱሱሕ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ የቱሱሕን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ።

ገማዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚጕምድ ፤ ቈራጭ ፡ ዐጫጅ ፤ ገማጅ ።

አግመደ ፤ አገመደ ፤ አስጕመደ ፡ (አስገመደ) ፤ አስቈረጠ ፡ አሳጨደ ።

ተገምደ ፤ ተገመደ ። ታረደ ፡ ተጕመደ ፤ ተጕማመደ ፤ ታጨደ ፡ ተቈረጠ ። በሰይፍ ፡ ተገምዱ ፡ ሕፃናት ፡ ንጹሓን ። ዘተገምደ ፡ በመጥባሕት ። ሐረገ ፡ ወይን ፡ እንተ ፡ ትትገመድ ፡ ወትትአረር ። ስሕብዎ ፡ ወኩኑ ፡ ሥጋሁ ፡ ይትጌመድ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፴ ። መጋ፲፭ ። ድጓ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

ግሙድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ምድ) ፤ የተቈረጠ ፡ ቍርጥ ፤ ጕምድ ፡ ጕማዳ ። ቶማስ ፡ ዘአባላቲሁ ፡ ግሙድ ። ያዕቆብ ፡ ግሙድ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፳፱ ። ኅዳ፳፯) ።

ግምደት ፤ ግማዴ ፤ መቍረጥ ፡ መቈረጥ ፤ አቈራረጥ ፡ ቈረጣ ፡ ዐጨዳ ፤ ጕማድነት ።

ግምድ ፤ ግማድ ፤ (ዳት) ፤ ቍራጭ ፤ ጕመድ ፡ ጕማጅ ፤ ጕራጅ ፡ ዕራፊ ፤ ቅናሽ ፡ ሙዳ ፡ ጕማ ። (ግጥም) ፤ ኢየሩሳሌምን ፡ ይመኛል ፡ ሰው ፡ ኹሉ ፤ ግሽን ፡ አይደለም ፡ ወይ ፡ ግማደ ፡ መስቀሉ ። ግማድ ፡ ዘተርፈ ፡ እምዕፀ ። ግምደ ፡ ደርግሐ ፡ ልብስ ። በግማደ ፡ ልብሱ ። ግማደ ፡ ሥጋ ። ግማዳት ፡ ዘዙሉ ፡ አባል ። ግማዳተ ፡ አብድ ፡ (ጥበ፲፫ ፡ ፲፫ ። ማር፪ ፡ ፳፩ ። ፊልክ ፡ ፲ ። ፪፻፵፫ ። ሕዝ፳፬ ፡ ፬ ። ኢዮ፲፮ ፡ ፯ ። ቅኔ) ።

ትግምድ ፤ መቈረጥ ፡ ቈራጥነት ፤ ቈራጣ ፡ መኾን ። ትግምደ ፡ አልባሲሆሙ ፡ (ግንዘ) ።

ገመድ ፤ በቁሙ ፤ ሐብል ። ሐቢልን ፡ ተመልከት ።

ገማዲም ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ስመ ፡ ትውልድ ፡ ያፌታውያን ፤ የኀሜር ፡ ቍራጮች ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፲፩) ።

ገመል ፤ ገምል ፤ (ዕብ ፡ ጋማል ። ሱር ፡ ጋምላ ። ዐረ ፡ ጀመል) ፤ በቁሙ ፤ ግመል ፡ የቤት ፡ እንስሳ ፡ የጭነት ፡ የኮርቻ ፡ ከብት ፤ በረሓ ፡ ቈላ ፡ የሚደፍር ፡ ውሃ ፡ ጥም ፡ የሚችል ፡ ዐንገተ ፡ ረዥም ፡ ነዊን ፡ ቅልጥም ፤ ከህያ ፡ ከጋሰስ ፡ አብልጦ ፡ የሚይዝ ፡ የሚሸከም ። ቀጭኔ ፡ የበዳ ፡ ግመል ፤ ነብርማ ፡ ዝንጕርጕር ፡ የበዳ ፡ አህያ ፡ የሚመስል ፤ ዐዳኞች ፡ እንዳውሬ ፡ የሚገድሉት ።

ገመል ፤

ገመላት ፤ አግማል ፤ (ላት) ፤ ገመሎች ፤ ግመሎች ፤ ቀጭኔዎች ። ጸጕረ ፡ ገመል ። ነሥአ ፡ ዐሠርተ ፡ አግማለ ፡ እምአግማለ ፡ እግዚኡ ። አግማላቲሆሙ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፬ ። ዘፍ፳፬ ፡ ፲ ። መሳ፯ ፡ ፭) ።

ገመላዊ ፤ ግመልማ ፤ የግመል ፡ ዐይነት ፤ ግመል ፡ ሳቢ ፡ ጠባቂ ፤ የግመል ፡ እረኛ ፡ ባለግመል ። ቈሪል ፡ ገመላዊ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፱) ።

ገምል ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ግልስ ፡ ገ ፤ በአበገደ ። ዐረቦች ፡ ጂም ፡ ጀ ፡ ይሉታል ።

ጋሜል ፤ (ዕብ ፡ ጊሜል) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ገ ። ፍችው ፡ ፍጹም ፡ ዐስብ ፡ ዕሴት ፡ ፍዳ ። ጋሜል ፡ ዕስየ ፡ ለገብርከ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፲፯) ።

ገመመ ፤ (ይጌምም ፡ ይገምም ፤ ገምሞ) ፤ ያዘ ፡ ጨበጠ ፤ ላጨ ፡ ቈረጠ ፤ ከረከመ ፤ የለጓሚና ፡ የላጭታ ። ጋማ ፡ ጋሜ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ኹለተኛም ፡ ገሚም ፡ ገመ ፡ ይገምም ፡ ይግምም ፡ ብሎ ፡ ዲቃላውን ፡ ገምገመ ፡ ሲሉት ፡ ገመገም ፡ ከዚህ ፡ ይወጣል ። ጌመንና ፡ ጕማን ፡ ተመልከት ፤ ፍችው ፡ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ገምኖ ፤ ኖት ፤ (ገመነ ፡ ይጌምን ፡ ይገምን) ፤ ማግመን ፡ ማሳረር ፤ መጥበስ ። ማሳደፍ ፡ ማኰለፍለፍ ፤ ማርከስ ፡ ማስነወር ፤ መለወጥ ፡ መቀየር ፤ የቃል ፡ የነገር ። ኀፀብኩ ፡ እገርየ ፡ እፎኑ ፡ እጌምኖን ። እለ ፡ ኢገመኑ ፡ አልባሲሆሙ ። ገመነ ፡ ይሁዳ ፡ መቅደስየ ። እለ ፡ ይጌምኑ ፡ ስመ ፡ ቅዱስ ፤ እስመ ፡ ገመንዋ ፡ ለዲና ፡ እኅቶሙ ። ኢይገምን ፡ ቃሎ ፡ (ማሕ፭ ፡ ፫ ። ራእ፫ ፡ ፬ ። ሚል፪ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፴ ። ዘኍ፴ ፡ ፫) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በገመነ ፡ ፈንታ ፡ አግመነ ፡ አገመነ ፡ ይላል ፤ አያስኼድም ። አገመኑ ፡ መሥዋዕተ ። ያጌምንዎ ፡ ለሥጋሆሙ ፡ (አዋል ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲ ። ይሁ ፡ ፰ ። ራእ

፳፩ ፡ ፳ ። ኩፋ ፡ ፪ ። ዘኍ ፩ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ። አመረን ፡ አእመረ ፡ እንደሚል ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

ገማኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚያገምን ፤ የሚያሳድፍ ፡ የሚያረክስ ።

ተገመነ ፤ ዐረረ ፡ ገመነ ፡ ተከነ ፡ አደፈ ፡ ረከሰ ፤ ሴሰነ ። ኢተገመነት ፡ ነፍስየ ፡ በርኵስ ። ተገመንኩ ፡ ለከ ፡ እምኔከ ። ወተገመነ ፡ ሕዝብ ፡ (ሕዝ፱ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፴፫ ። ዘኍ፳ ፡ ፩) ።

ግሙን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ምንት) ፤ የገመነ ፤ ያደፈ ፡ የረከሰ ፤ ርኩስ ። ግሙን ፡ ቍርባኖሙ ፡ ለኃጥኣን ። ልሳን ፡ ግሙን ። ግሙናነ ፡ መንፈስ ። ኵሉ ፡ ፍናዊሆሙ ፡ ግሙናን ። ምድር ፡ ግምንት ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፳፱ ። ሄ፩ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፳፩ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ኩፋ ፡ ፳፱ ። ፩ ዕዝ ፡ ፳ ፡ ፹) ። ሐረርም ፡ ዘማይቱን ፡ ግምንት ፡ ሲል ፡ ግሙና ፡ ይላል ።

ግማን ፤ (ናት) ፤ እድፍ ፡ ርስሐት ፤ ትክቶ ፤ ዝሙት ፡ ኀጢአት ፤ ገመና ፡ ነውር ፡ የሚያሳፍር ። ምድር ፡ ርኵስት ፡ ይእቲ ፡ በግማኖሙ ፡ ለአሕዛበ ፡ ምድር ፡ (ዕዝ፱ ፡ ፲፩) ።

ግማኔ ፤ **ግምነት** ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። እምኵሉ ፡ ግማኔ ፡ ኀጢአት ። ግማኔ ፡ ነፍስ ፡ (ኩፋ ፡ ፳ ። ጥበ፲፱ ፡ ፳፮) ። ማረር ፡ መግመን ፤ ማሳረር ፡ ማግመን ፤ አገማመን ፤ ገመና ፡ ዐራራንት ፡ ጥቍረት ፤ ነውረ ፡ ኀብስት ። ለእመ ፡ ቦ ፡ ንቅዐት ፡ ውስተ ፡ ኅብስት ፡ አው ፡ ግምነት ፡ ኢታዕርግዎ ፡ (ቄድር ፡ ገ፹፱) ።

ገምዖ ፤ **ዖት** ፤ (ገምዐ ፡ ይጌምዕ ፡ ይገምዕ) ፤ መቍረጥ ፡ መሸለት ፤ መላጨት ፤ የጠጕር ። ገምዒ ፡ ርእሰኪ ። ወይገምዖ ፡ ጽሕሞሂ ፡ (ሚክ፩ ፡ ፲፮ ። ኢሳ፯ ፡ ፳) ። ማለዘብ ፡ መፋቅ ፡ መላግ ፡ ማስተካከል ፤ ልጩ ፡ ራስ ፡ ማስመሰል ፤ የርጥብ ፡ ሸክላ ፡ የምርግ ፡ የልስን ። ትግሬ ፡ ግን ፡ ገምዐ ኀ ብሎ ፡ መከረ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከማለዘብ ፡ ይገባል ።

ገማዒ ፤ **መገምዕ** ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ የሚቈርጥ ፤ ሸላች ፡ ላጭታ ፤ ገያሪ ፡ ሸክላ ፡ ሠሪ ።

አገምዐ ፤ አስላጨ ፡ አስቈረጠ ፤ አስለዘበ ።

ተገምዐ ፤ ተላጨ ፡ ተቈረጠ ፤ ተፋቀ ፡ ለዘበ ። ከመ ፡ ይትገምዑ ፡ (ኤር፳፰ ፡ ፴፱) ።

ግሙዕ ፤ የተላጨ ፡ ልጩ ፡ ሸልት ፤ ልዝብ ፡ ፍሑቅ ።

ግማዔ ፤ መላጨት ፡ (ጥላ) መላጨት ፡ አለማጭ ፤ ቈረጣ ፡ ሸለታ ።

ግምዔ ፤ (ዕያት ፤ ገማዕይ ፡ ው) ፤ ምንቸት ፡ ማሰሮ ፡ ዐይኑት ፡ ጭንቍላ ፤ ታናሽ ፡ ሸክላ ፤ ልጩ ፡ ራስ ፡ ጭንቅላት ፡ የምትመስል ፤ የዘይት ፡ ዕቃ ። (ተረት) ፤ ጋኖች ፡ ዐለቁና ፡ ምንቸቶች ፡ ጋን ፡ ኾኑ ። ግምዔ ፡ ልሕኵት ። ግምዔ ፡ ቅብዕ ። ኵሉ ፡ ግምዕያቲሃ ፡ ዘቅብዕ ። ንሥኣ ፡ ቅብዐ ፡ በገማዕይሆን ፡ (ዘኍ፭ ፡ ፲፯ ። ዮዲ፲ ፡ ፭ ። ዘኍ፱ ፡ ፱ ። ማቴ፳፭ ፡ ፬) ።

ግምዔ ፡

ጕማዕ ፤ (ዓት) ፤ በቁሙ ፤ ጕማ ፡ ሙዳ ፤ የሥጋ ፡ ቍራጭ ፡ ታናሽ ፡ ክፍል ፤ ለብቻው ፡ ጉም ፡ ያለ ።

ገሚጽ ፤ **ጾት** ፤ (ገመጸ ፡ ይገምጽ ፡ ይግምጽ ፤ አው ፡ ገምጸ ፡ ጸት ፤ ገመጸ ፡ ይጌምጽ ፡ ይገምጽ) ፤ መግመጥ ፡ መጋጥ ፤ መዘንተር ፡ መዘብተር ፤ ማማት ፡ መንቀፍ ። ሰላም ፡ ለስምዖን ፡ እንተ ፡ ለሐቋሁ ፡ አጽንዖ ፡ በሐብለ ፡ በቀልት ፡ ይቡስ ፡ እንተ ፡ ይጌምጸ ፡ ወይበልዖ ። ወገሚጽኒ ፡ እምዕጸበ ፡ አስተሐቅሮ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፫ ። ማር ፡ ይሥ፳፱ ፡ ፩) ።

—፤ ማጕበጥ ፤ ማስጕንበስ ፤ ማጥመም ፡ መቈልመም ፡ መቀለስ ፤ ማጽነን ፡ ማዘንበል ፤ ወዳንድ ፡ ወገን ፡ ማድላት ፡ መድፋት ፤ ራስን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። ዘይጌምጽ ፡ ክሣዶ ። እምንእሶሙ ፡ ግምጽ ፡ ክሣዶሙ ። ወርቅ ፡ ገመጸሙ ፡ ልቦሙ ፡ ለነገሥት ። ለገሚጸ ፡ ፍትሕ ። ኢትግምጽ ፡ ፍትሐ ፡ ነዳይ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ሚራ፯ ፡ ፳፫ ። ፳ ፡ ፪ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፪ ። ዲድ ፡ ፬) ። ትግሬ ፡ ግን ፡ ገመጸ ፡ ብሎ ፡ ደኸየ ፡ ድኻ ፡ ኾነ ፡ ይላል ።

ተገምጸ ፤ **ተገመጸ** ፤ ተገመጠ ፤ ተቀለሰ ፡ ተጕነበሰ ፤ ጕበጠ ፤ ወትትገመጽ ፡ እምህየ ፡ መንገለ ፡ ሰሜን ፡ (ኩፋ ፡ ፳) ።

ገሚር ፤ **ሮት** ፤ (ገመረ ፡ ይገምር ፡ ይግምር ። ሱር ፡ ግማር ። ዕብ ፡ ጋማር) ፤ ማግመር ፤ መጨረስ ፡ መፈጸም ፤ መቻል ፡ መያዝ ፡ መወሰን ፤ መድፈር ፡ ጨርሶ ፡ መናገር ። (መጕምራት ። መጕመር ፤ ማደግ ። መጋመር ፤ መዳበር ፤ የሴት) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገመረ ፡ ፈንታ ፡ አግመረ ፡ ይላል ፡ አድራጊውን ፡ ባስደራጊ ። ለእመ ፡ አግመረ ፡ ገራህተ ፡ እንዘ ፡ ይበልዕ ። ብሑእ ፡ ዘአግመሮ ፡ ለሐሪጽ ። እለ ፡ ይፈቅዱ ፡ ያግምርዋ ፡ ለምድር ፡ ባሕቲቶሙ ። እግዚ ፡ ዘያገምር ፡ ኵሎ ፡ ወኢያገምሮ ፡ መካን ። ኢታገምር ፡ ፍኖታ ፡ ዘእንበለ ፡ አሐቲ ፡ ኪደት ፡ እግረ ፡ ብእሲ ። በከመ ፡ አግመረ ፡ አፈ ፡ ኢሳይያስ ፡ ወይቤ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፱ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ኢሳ፭ ፡ ፰ ። ግንዘ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፭ ፡ ፯ ። ተረ ፡ ቄር ፲፯) ።

አግመረ ፤ አስጨረሰ ፡ አስፈጸመ ፤ አስቻለ ፡ አስወሰነ ፤ አስደፈረ ።

ተገምረ ፤ ተጨረሰ ፡ ተከተተ ፡ ተካተተ ፤ ተቻለ ፡ ተወሰነ ። እስከ ፡ ተገምረ ፡ ኵሉ ፡ ሕዝብ ፡ ወዐደወ ። ፀርሰ ፡ ተገምሩ ፡ በኵናት ። ውስተ ፡ ከርሥ ፡ ይትገ

መር ። ትገምረ ፡ በማሕፀነ ፡ ድንግል ። መለኮት ፡ ኢይትገመር ፡ በምንትኒ ። እፎ ፡ አግመርኪዮ ፡ ለዘ ኢይትገመር ፡ ተገምሮ ፡ (ኢያሮ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፱ ። ማቴ፲፭ ፡ ፲፯ ። ኪዳ ። ቁር ። ድጓ) ።

ግሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ የተጨረሰ ፡ የተከተተ ፤ የተቻለ ፡ የተወሰነ ፡ ውሱን ። የጕመራ ፡ ጕምር ፤ የተጕመረ ፡ ጕምር ፤ የጋመረ ፡ የዳበረ ።

ትግምርት ፤ ቻይነት ፡ አቻቻል ፤ ችሎት ።

ግሙራ ፤ (ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ጭራሽ ፤ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፤ ከንዱ ፡ ዘንዱ ፤ መቼም ፡ መች ። ለእግዚአብሔርሰ ፡ አልቦ ፡ ዘርእዮ ፡ ግሙራ ። ግሙራ ፡ ኢያስተርአየ ፡ ዘከመ ፡ ዝ ። ኢትምሐሉ ፡ ግሙራ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፰ ። ማቴ፱ ፡ ፴፫ ። ፭ ፡ ፴፬) ። ለ ፡ ሲወድቅበት ፡ ለዘወትር ፡ ለዘላለም ፡ ያሰኛል ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ። ቦኑ ፡ ለግሙራ ፡ ኣረምም ፡ እንከ ። አሐተ ፡ መሥዋዕተ ፡ ገብረ ፡ እንተ ፡ ለግሙራ ። ከመ ፡ ኢይርአይ ፡ ለግሙራ ። ትረስዕኒ ፡ ለግሙራ ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፲፬ ። ዕብ፲ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፱ ። ፲፪) ።

ገመር ፤ (ብ ፡ ገመራት ፡ አግማር) ፤ በቁሙ ፤ ታላቅ ፡ ዝንጀሮ ፡ ባለብዙ ፡ ጅር ፤ ጕምቱ ፡ ሽማግሌ ፡ ያገር ፡ ቀንድ ፤ መምህር ፡ አበ ፡ ማኅበር ። (ተረት) ፤ መምሩ ፡ ገመሩ ። ምስጢሩ ፡ ታላቅነት ፡ ነው ።

ጕማሪ ፤ ጕማሪ ፤ በቁሙ ፤ የባሕር ፡ አውሬ ፤ ጕምር ፡ ተጕማሪ ፡ (መ ፡ ፊ) ።

ጕሞር ፤ ጎሞር ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ዖሜር) ፤ ታናሽ ፡ ልክ ፤ የኽል ፡ መስፈሪያ ፡ እንደ ፡ ድርጎና ፡ እንደ ፡ ቍልቢጥ ፡ እንደ ፡ ቈለምሸሽ ፡ ያለች ፤ የኢፍን ፡ ካሥር ፡ አንድ ፡ የምቷዝ ፡ (ዘፀ፲፮ ፡ ፲፰) ። ኢፍን ፡ እዩ ።

ጕምር ፤ በቁሙ ፤ የበሰለ ፡ የደረሰ ፤ እሸትነቱን ፡ የጨረሰ ፡ (ዐማርኛ) ።

ገሞራ ፤ (ጽር ፡ ጎሞራ ። ዕብ ፡ ዐሞራ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ እሳተ ፡ መዐት ፡ ከዘነመባቸው ፡ ካምስቱ ፡ አህጉረ ፡ ሰደም ፡ አንዲቱ ፡ (ዘፍ፲፫ ፡ ፲) ። ዘይገብሩ ፡ ግብረ ፡ ገሞራ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰) ።

ገሞራዊ ፤ የገሞራን ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፤ ወንድ ፡ ኹኖ ፡ ወደ ፡ ወንድ ፡ የሚኼድ ፤ በሴት ፡ ፈንታ ፡ ወንድ ፡ የሚፈልግ ፡ ከወንድ ፡ የሚዛወግ ፡ አድራጊ ፡ ወንድ ፤ ወይም ፡ ተደራጊ ፡ ወንዳገረድ ፤ ወንድነቱን ፡ ክዶ ፡ በማይገባ ፡ ለወንዶች ፡ እንደ ፡ ሴት ፡ የሚኾን ፡ መቀመጫውን ፡ የሚደቅን ። ገሞራውያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰) ።

ጕመሮ ፤ ገመሮ ፤ የቈላ ፡ ዕንጨት ፡ ዐረጋም ፡ እሾኻም ፡ የቀንጠፋ ፡ ወንድም ፤ ወንዴና ፡ ሴቴ ፡ ያለው ።

ገሚስ ፤ ሶት ፤ (ገመሰ ፡ ይገምስ ፡ ይግምስ ። ፈተተ) ፤ መግመስ ፡ መገማመስ ፤ መቍረስ ፡ መቈራረስ ፤ መሽረፍ ፡ መሸራረፍ ። መመንዘር ፤ አንድ ፡ የነበረውን ፡ ብዙ ፡ ማድረግ ፡ ለብዙ ፡ መለወጥ ። መግመስ ፡ መቍረስ ፡ የንጀራ ፤ መሽረፍ ፡ የገንዘብ ፤ ለንጀራም ፡ ይኾናል ፤ መመንዘር ፡ ግን ፡ ለገንዘብ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ገማሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት ፤ መስት) ፤ የሚገምስ ፡ ገማሽ ፡ ቈራሽ ፤ ሰራፍ ፡ ሽራፊ ፡ መንዛሪ ፡ ዐራሽ ።

አግመሰ ፤ አስገመሰ ፡ አስቈረሰ ፤ አሳረሰ ።

ተገምሰ ፤ ተገመሰ ፤ ተከፈለ ፡ ተገመደለ ።

ግሙስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ምስት) ፤ የተገመሰ ፡ የተቈረሰ ፤ ግምስ ፡ ቍርስ ።

ግማስ ፤ (ሳት) ፤ ግማሽ ፡ እኩሌታ ፤ መንፈቅ ። (ተረት) ፤ ግማሹን ፡ ተላጭታ ፤ ግማሹን ፡ ተቀብታ ። አሐደ ፡ ኅብስተ ፡ አው ፡ ግማሰ ፡ ኅብስት ፡ (አዋል) ።

ገሚስ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ግማሽ ። ጼው ፡ መጠነ ፡ ገሚስ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

ገመስ ፤ (ብ ፡ አግሙስ) ፤ ምንዛሪ ፡ ታናናሽ ፡ ገንዘብ ፡ የተሸረፈ ፡ የተመነዘረ ፤ ከአላድ ፡ እስከ ፡ ሶልድ ፡ እስከ ፡ ቤሳና ፡ እስከ ፡ ድዋኔ ፡ ያለ ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ሰንኬቶ ፡ ቀለበት ፡ ይሉታል ። ደኃሪተ ፡ ገመስ ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፶፱) ። ዳግመኛም ፡ ድርህማት ፡ ዲናራት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አግሙስ ፡ ይላል ። ዐሥሩ ፡ አግሙስ ፡ (ሉቃ፲፭ ፡ ፰) ።

ገሙስ ፤ ጋሙስ ፤ (ሱር ፡ ጋሙሽ) ፤ ጕሽ ፡ ቀንደ ፡ ሹል ፡ የበረሓ ፡ እንስሳ ፤ መልኩ ፡ የላም ፡ የበሬ ፡ ጠባዩ ፡ ያውሬ ፤ እንዳንበሳና ፡ እንደ ፡ ነብር ፡ ዐዳኙን ፡ የሚሻ ፡ የሚከተል ፡ በቀንዱና ፡ በግሩ ፡ የሚበቀል ። ወይሴስይ ፡ እምሐሊበ ፡ ገሙስ ፡ እሉ ፡ እሙ

ገሙስ ፡

ንቱ ፡ አልሕምት ፡ ጸሊማን ፡ ዘገዳም ፡ (ስንክ ፡ መስ፩) ። ዘገዳም ፡ ማለቱ ፡ ግብጦችና ፡ ህንዶች ፡ የሚያልቡትና ፡ የሚጠምዱት ፡ ጠጕረ ፡ ሥሥ ፡ ቀንደ ፡ ገላላ ፡ ሻኛ ፡ የሌለው ፡ ገራም ፡ ጭምት ፡ የቤት ፡ ጕሽ ፡ አለና ፡ ከዚያ ፡ ሲለይ ፡ ነው ።

ገሚት ፤ ቶት ፤ (ገመተ ፡ ይገምት ፡ ይግምት) ፤ መገመት ፡ መገምገም ፤ ይህን ፡ ያኽል ፡ ማለት ።

ገመታ ፤ ግምጋሚ ፤ ግምት ፤ የጭገሬታ ፡ ለውጥ ። በእንተ ፡ ተዓስቦ ፡ ቤት ፡ ወውሂበ ፡ ንዋይ ፡ ለምድር ፡ ዘከመ ፡ ገመታ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

ጕሚት ፤ ታላቅ ፡ ጕምቱ ፡ እባብ ፡ ዐይጥ ፡ የሚውጥ ፡ የሚሰለቅጥ ፤ ባላገሮች ፡ ጕሚት ፡ ገና ፡ የሚሉት ።

(ፐ) ጌና ፤—ገና ፡ ልደት ፤—ገኒን ፡ ገነ ።
ጎን ፤—መልክ ፤—ገወን ።

ገነበ ፤(ዕብ ፡ ጋናብ ፤ ሰረቀ) ፤ ገነባ ፡ ግንብ ፡ ሠራ ፤ ወይም ፡ አፈረሰ ፤ ቈፈረ ፡ ሰረሰረ ፤ ለመስረቅ ። መገንባት ፡ የሸክላንና ፡ የጡብንም ፡ ሥራ ፡ ያሳያል ። ገንቦ ፡ ገንቦኛ ፡ እንዲሉ ።

ተገነበ ፤ ተሠራ ፡ ተገነባ ፤ ገንቦው ፡ ግንቡ ።

ግንበት ፤(ታት) ፤ ገንቦ ፡ ዳብሬ ፡ ደጮ ፡ ርኮት ፡ ሬዎት ፤ ታናሽ ፡ ቀርበታ ። ወወሀበታ ፡ ሲወሲታ ፡ ትጼር ፡ ግንበተ ፡ ወይን ፡ (ዮዲ ፲ ፡ ፭) ።

ግንቦት ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ ታስዕ ፡ እመስከረም ፤ ገቦ ፡ ክረምት ፡ ጎረ ፡ ክረምት ፤ ገቦንና ፡ ጳጉን ፡ እይ ። በግንብ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ ወርን ፡ ሠሪሬ ፡ ያሰኛል ፤ የባቢሎን ፡ ግንብ ፡ ሳይቀር ፡ ጀቱ ፡ መቅደሶች ፡ በግንቦት ፡ ተመሥርተዋል ፡ (፫ነገ ፡ ፮ ፡ ፩ ። ዕዝ፫ ፡ ፰—፲፫) ። ያገዳን ፡ እኽል ፡ ገነበበ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከገነበ ፡ ሥር ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ጕንባሕ ፤(ዐረ ፡ ጁንቡሕ ፤ ወፍራም ፡ ረዥም) ፤ ጕ ፡ ንባሕ ፤ ጕ ፡ ጕ ፡ እያለ ፡ የሚጮኽ ፡ ታላቅ ፡ አሞራ ፤ ርኩም ፤ ወይም ፡ የርኩም ፡ ዐይነት ፡ ሌላ ። ፆፌ ፡ ጕንባሕ ። አበ ፡ ጕንባሕ ፤ አባ ፡ ጕንባሕ ፤ የጨኸት ፡ ባለቤት ፡ (ፊላስ ፡ ገ፲፯ ። ዘዳ፲፱ ፡ ፲፰) ። ትግሮች ፡ ግን ፡ አባ ፡ ጕንባሕ ፡ ማለት ፡ ጕንባሳ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። አብ ፡ አባ ፡ ካልተጨመረ ፡ ጕንባሕ ፡ ብቻ ፡ ርኩምነቱን ፡ አያሳይም ፤ ማእከላይ ፡ ስም ፡ ነው ። ስምነቱም ፡ ከገንበና ፡ ከንብሐ ፡ ከኹለቱ ፡ ሥር ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ንብሐን ፡ እይ ።

ጐኒድ ፤ዶት ፤(ጐነደ ፡ ይጐንድ ፡ ይጕንድ) ፤ መጕነድ ፤ ጕንድ ፡ ጕናድ ፡ መኾን ፤ ጕጕ ፡ መውጣት ፤ ለብቻ ፡ መቆም ፡ መተከል ፤ ራስን ፡ መቻል ፤ መወፈር ፡ መደንደን ፤ የዛፍ ፡ የሰው ።

ጕኑድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ንድ) ፤ የጐነደ ፤ ጕንድ ፡ የኾነ ፡ የደነደነ ። አ ፡ አብዳን ፡ ወጕኑዳነ ፡ ልብ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ጕንድ ፤ (ዳት ፡ አጕናድ) ፤ በቁሙ ፤ ግንድ ፡ በሥርውና ፡ በዐጽቅ ፡ መካከል ፡ ያለ ፤ ሥሩም ፡ ሳይቀር ፤ ወፍራም ፡ ደንዳና ፤ የኖረ ፡ የቈየ ፤ የዘገየ ፡ ዕንጨት ። ሥርዎ ፡ ወጕንዶ ። ጕንደ ፡ ወይን ። ጕንደ ፡ ዕፀው ። ወለለ ፡ አሐቲ ፡ ጕንድ ፡ በበ ፡ ሠላሳ ፡ ወአሐዱ ፡ እ

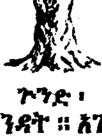
ጕንድ ፡

ልፍ ፡ አዕጹቂሃ ። ጕንዳት ። አጕናደ ፡ በቀልት ፡ (ዮሐ፲፭ ፡ ፱ ። ማቴ፫ ፡ ፲ ። ቀሌ ። ሔኖ፳፫ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፫) ።

—፤ ሥር ፡ መብቀልያ ፤ ወገብ ፡ አጠገብ ፤ ወይና ፡ ደጋ ። አዘዘ ፡ ያውቅዩ ፡ ልሳና ፡ እምጕንዱ ። እምጕንደ ፡ ደብር ። አሰርዎ ፡ ጕንደ ፡ ደብር ፡ (ስንክ ፡ መስ፭ ። ጥቅ፲፰ ። ዮዲ፯ ፡ ፲፪ ። ፯ ፡ ፲፫) ።

ጕንደ ፡ ዳዊት ፤ ወገን ፡ ዘር ፡ የትውልድ ፡ ሥር ፡ (አርጋ ፡ ፩) ።

ጕንደ ፡ ማእሰር ፤ አግር ፡ ግንድ ፡ (ግብ፲፮ ፡ ፳፬) ።

ጕንደ ፡ ማኅፈድ ፤ የግንብ ፡ ዐምድ ፡ ዐልፎ ፡ ዐልፎ ፡ የቆመ ፤ ወይም ፡ ወገቡ ፡ መካከሉ ፡ (ሄርማ) ።

ጕንዶ ፡ (ዐማርኛ) ፤ ታላቅ ፡ የማር ፡ መስፈሪያ ፡ ፲፯ ፡ ንጥር ፡ የሚይዝ ። ጕንዶ ፡ ማር ፡ እስጥ ፡ እንዲሉ ።

ገንደበ ፤(ትግሬ) ፤ አረጀ ፡ ገነጀበ ፤ ገንጃባ ፡ ኾነ ።

ጐንደየ ፡ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ቈየ ፡ ዘገየ ፤ ሰነበተ ፤ ሥር ፡ ያዘ ፤ ቀረ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ አለ ፤ ኖረ ፡ ተቀመጠ ። ጕንደየ ፡ እንዘ ፡ ይጕደጕድ ። ኢይጕነዲ ፡ ንዋዩ ። ወልድየሰ ፡ ሞተ ፡ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ጕንደየ ። ኢትጕንዲ ፡ ውስተ ፡ መካና ። ጕንደዩ ፡ አንጾኪያ ። ከመ ፡ ኢይጕንዲ ፡ ውስተ ፡ እስያ ፡ (ግብ፲፪ ፡ ፲፯ ። ኢዮ፲፩ ፡ ፳፱ ። ጦቢ፲ ፡ ፩ ። ምሳ፱ ፡ ፲፰ ። ግብ፲፩ ፡ ፴፭ ። ፰ ፡ ፲፯) ። በጕንደየ ፡ ፈንታ ፡ ተጕናደየ ፡ ይላል ። ኢትትጕናደይ ፡ ላዕለ ፡ ገቢረ ፡ ሠናይ ። ኢመፍትው ፡ ንትጕናደይ ፡ ተጠምቀ ። ሶበ ፡ ተጕናደየ ፡ ሞተ ፡ አቡሁ ፡ ፈቀደ ፡ ይቅትሎ ፡ (ፊላስ ። አፈ ፡ ተ፲፫ ። ዮሴፍ) ።

ጕንዱይ ፤(ያን ፡ ያት ፡ ዲት) ፤ የቈየ ፡ የዘገየ ፤ የሰነበተ ፡ የኖረ ፤ ዳ ፡ ያለ ፡ ዳተኛ ፤ ዝግተኛ ። ጕንዱይ ፡ ለነቢብ ፤ ጕንዱይ ፡ ለመዐት ። ጕንዱየ ፡ መዐት ። ጕንዱያነ ፡ ልብ ፡ (ያዕ፩ ፡ ፲፱ ። ነሐ፱ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፳፭) ። ብዙ ፡ እጅግ ፡ ዐያሌ ። እሕየው ፡ ጕንዱየ ፡ ዓመተ ። እምጕንዱይ ፡ ዕለት ። በጕንዱይ ፡ መዋዕል ። እምድኅረ ፡ ጕንዱይ ፡ መዋዕል ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፲፰ ። ሮሜ፲፭ ፡ ፳፫ ። ኢሳ፴ ፡ ፳፯ ። ኤር፲፫ ፡ ፯) ።

ጕንዱየ ፤ ቈይቶ ፡ ሰንብቶ ፤ አዝግሞ ፡ ዝግ ፡ ብሎ ። መጽአ ፡ ጕንዱየ ፤ ሖረ ፡ ጕንዱየ ።

አጐንደየ ፤ አቈየ ፡ አዘገየ ፤ አስቀረ ። ያጕነዲ ፡ ከመ ፡ ዘኢይሁብ ። አበየ ፡ ወአጕንደየ ። አንከርኩ ፡ አጕንድዮተከሙ ፡ ትእዛዘ ፡ ንጉሥ ። ኢያጕነዲ ፡ እግዚ ፡ ቃለ ፡ ዘነበበ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ ። ሉቃ፲፰ ፡ ፱ ። ዮሴፍ ። ፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፱) ። በአጐንደየ ፡ ፈንታ ፡ አስተጕናደየ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

አጐንዳዪ ፤መጐንድይ ፤ የሚያቈይ ፡ የሚያዘገይ ፤ ዡሬያ ፡ ጠማማ ። እለ ፡ የሐውሩ ፡ ጕንዱየ ፡ ውስተ ፡ ፍኖት ፡ መጕንድይ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፱) ።

ጕንዳን ፤ በቁሙ ፤ ዝግተኛ ፤ ታናሽ ፡ ጥቍር ፤ ትንኳሽ ፡ ተናካሽ ፡ ተቈናጣጭ ።

ጐንደር ፤ ጕንደ ፡ ሀገር ፤ የፋሲል ፡ ከተማ ፡ ከግራኝ ፡ በኋላ ፡ የቀናች ፡ ባላሟ፪ ፡ ደብር ፤ ዳግም ፡ ግራኝና ፡ ማልስ ፡ ግራኝ ፡ (ቴዎ ፡ ደር) ፡ ተከታትለው ፡ እስኪያጠፉት ፡ ድረስ ፡ መናገሻ ፡ ታላቅ ፡ መዲና ፡ የነበረች ።

ገንዶር ፤ ጕንደ ፡ እግር ፤ ማእሰረ ፡ እግር ፤ የግር ፡ ግንድ ፡ የንጨት ፡ ዛንጅር ። ወስከምት ፡ የቀንበር ፡ ዐይነት ፤ መንቈር ፡ ባላ ፡ እንዛዝላ ፡ የወይፈን ፡ መቅጫ ። **አዘዘ ፡ ይደዩ ፡ ውስተ ፡ ከሣዶሙ ፡ ጋጋተ ፡ ወገንዶራተ ፡ ውስተ ፡ እገሪሆሙ ፡ ወይሰድዎሙ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ሞቅሕ ። አክብድ ፡ ገንዶራቲሁ ፡** (ስንክ ፡ ታኅ ፲፪ ። ሚያ፴ ፡ ፴፰) ።

ገንዶር ፤ ግንደ ፡ ቈርቍር ፡ ጢንዝዛ ፤ በዚያው ፡ በግንዱ ፡ ውስጥ ፡ ማር ፡ የሚሠራ ፤ ወይም ፡ የጢንዝዛ ፡ ወገን ፡ ሌላ ፡ ጥቍር ፡ ደረቅ ፡ ራሳም ፡ ሸከራ ።

ገንዎ ፤ ዎት ፤ (ገነወ ፡ ይጌኑ ፡ ይገኑ ። ዐረ ፡ ጀነ) ፤ መጀነን ፤ ጋኔን ፡ መሳብ ፤ ለጋኔን ፡ ለጣዖት ፡ መገዛት ፡ ማገልገል ፤ ካህን ፡ ጣዖት ፡ መኾን ፡ መባል ። ገነየንና ፡ ገኒንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ።

ገናዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ነውት) ፤ የተጀነነ ፡ የሚጀነን ፤ ጋኔን ፡ ሳቢ ፤ ዛራም ፡ ጋኔናም ፡ ካህን ፡ ጣዖት ፡ ነቢየ ፡ ሐሰት ። **ገናዌ ፡ አማልክት ። ገነውቱ ፡ ለቤል ። ገነውቱ ፡ ለዳጎን ። ወገብረ ፡ ገነውተ ፡ አማልክት ፡** (ቈስጠ ፡ ፳፯ ። ዳን፲፫ ፡ ፰ ። ፩ነገ ፡ ፭ ፡ ፭ ። ፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፴) ።

ግንዜ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ በኤፌሶን ፡ ውስጥ ፡ ያለች ፡ መካነ ፡ ጉባኤ ፡ (ተረ ፡ ቄር) ።

ገኒዝ ፤ ዘት ፤ (ገነዘ ፡ ይገንዝ ፡ ይግንዝ ። ዕብ ፡ ጋናዝ ፤ ቀበረ ፡ ኀወረ) ፤ መገነዝ ፡ መከፈን ፤ መጠቅለል ፡ መለፈፍ ፤ ማልበስ ፡ ማጐናጠፍ ፤ ማሰር ፡ መቋጠር ፡ መክተት ፡ የሬሳ ፡ የገንዘብ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፶፱ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፵) ። **ገነዞ ፡ ሴት ፡ ወአንበሮ ፡ ውስተ ፡ ታቦት ። ምስለ ፡ አፈዋት ፡ ገነዞ ፡ ወቀበረ ፡ ቢድኖ ። ኢትግንዝዎ ፡ እስመ ፡ ሕያው ፡ ውእቱ ። ሶበ ፡ ሞተት ፡ ብእሲት ፡ በወሊድ ፡ ይኅፅብዋ ፡ ወይግንዝዋ ፡ በካልእ ፡ ልብስ ።** (ግጥም) ፤ አጥበው ፡ ገንዘው ፡ ሲሰጡት ፤ ምን ፡ ይበላ ፡ መሬት ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ ነሐ፩ ። ባሮክ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱) ።

ገናዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት) ፤ የሚገንዝ ፡ ገናዥ ፤ አማዋች ፡ ቀባሪ ፡ ከታች ።

አግነዘ ፤ አስገነዘ ፡ አስከፈነ ፤ አስከተተ ። **ለዕሩቅ ፡ ኢያልበሶ ፡ ወነዳያን ፡ እመ ፡ ይመውቱ ፡ ኢያግነዘ ፡ ወኢያቅበረ ፡** (ራእ ፡ ማር) ።

ተገንዘ ፤ ተገነዘ ፡ ተከፈነ ፤ ተሰወረ ፡ ተቀበረ ። **ተገንዘ ፡ በእደ ፡ መላእክት ። ሞተ ፡ ወተገንዘ ፡** (ገድ ፡ ዘሚ ። ቄር) ።

ግኑዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ንዝት) ፤ የተገነዘ ፡ ግንዝ ፤ ስውር ፡ ድብቅ ፡ ሽፍን ። **ሶበ ፡ ታወፅእ ፡ ለግኑዝ ። ከሣቴ ፡ ትምህርት ፡ ግኑዝ ፡** (ግንዘ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፰) ።

ግንዘት ፤ (ዐረ ፡ ጅናዝ ፤ ፍታት) ፤ መገነዝ ፡ (ጥገ) መገነዝ ፡ አገናነዝ ፡ ግንዛ ፤ ግንዛት ። **ግንዘተ ፡ ሥጋኪ ፡ በመዋጥሕ ፡ ክታን ። ገነዞ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ግንዘተ ፡ ሠናየ ። ያሜኒ ፡ ግንዘተ ፡ ደናግል ፡** (ደራሲ ። ስንክ ፡ ሐም፮ ፡ መስ፲፱) ።

—፤ የመቃብር ፡ ሸማ ፡ ከፈን ፤ ማጥን ፡ ስሌን ። ሬሳ ፤ የሬሳ ፡ ምስል ፡ አጐበር ፡ ዐልጋ ። የፍታት ፡ መጽሐፍ ። **ያቅድም ፡ ሜጠ ፡ ግንዘቶ ። ይሑር ፡ ቅድመ ፡ ዐራት ፡ ግንዘቱ ። ነሥአት ፡ ግንዘተ ፡ ወገነዘት ። አሠረ ፡ ግንዘቱ ፡ ተኀድገ ። ግንዘት ፡ ዘይትነበብ ፡ ላዕለ ፡ ሙታን ፡** (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፩ ። ፳፪ ። ፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ ፳፰ ። ግንዘ ፡ ገ፩) ።

መግነዝ ፤ (ብ ፡ መጋንዝ) ፤ በቁሙ ፤ መገነዣ ፡ የውስጥ ፡ የአፍኣ ፡ ልብስ ፡ ፈትል ፤ ሽቱ ፡ ማጥን ፡ ለሬሳ ፡ የሚገባ ፡ ኹሉ ። **አዘዘ ፡ እስክንድር ፡ ከመ ፡ ይግንዝዎ ፡ ለዳራ ፡ በሠናይ ፡ መግነዝ ። ኢሠነቀ ፡ እምንዋይከ ፡ ዘእንበለ ፡ መግነዝ ። ሖሉ ፡ መፍቅደ ፡ መግነዝ ። ገነዘቶ ፡ በአልባስ ፡ ሠናያት ፡ ወገብረት ፡ ሎቱ ፡ መልዕልተ ፡ መግነዙ ፡ ልብሰ ፡ ዘወርቅ ፡ ወአንበረቶ ፡ በማጹን ። ጠብለለ ፡ ልደቶ ፡ በመግነዝ ፡ ኅቡኣቲሁ ፡ ከመ ፡ ኢያእምርዎ ፡ ፍጡራን ፡** (ዮሴፍ ። ግንዘ ። ገድ ፡ ላሊ ። ስንክ ፡ ሐም፳፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ግንዜን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ልብሰ ፡ መግነዝ ። ገርዜንን ፡ እይ ፤ ንና ፡ ር ፡ ስለ ፡ ተዋረሱ ፡ ገረዘ ፡ ወስዶታል ።

ግንዘብ ፤ (ሱር ፡ ግኑዝበ) ፤ በቁሙ ፤ መድፍን ፡ የተቀበረ ፡ ወርቅ ፤ ወይም ፡ በማጥን ፡ የሚደበቅ ፡ (ዲድ ፡ ፮) ። ብ ፡ ከዘገበ ፡ መጥቶ ፡ በገነዘ ፡ ላይ ፡ ተደርቧል ።

ገኒሕ ፤ ሐት ፤ (ገንሐ ፡ ይገንሕ ፡ ይግናሕ ። ዕብ ፡ ጋናሕ) ፤ መገንታት ፡ መጮኽ ፡ መቈጣት ፤ ድምፅን ፡ ማግነን ፡ ቃልን ፡ ማበርታት ፤ መታበይ ፡ መኰራት ፤ ኀይለ ፡ ቃል ፡ ማውጣት ። **ገሠጾ ፡ እግዚ ፡ ለዳዊት ፡ በቃለ ፡ ነቢይ ፡ እንዘ ፡ ይገንሕ ። ወትገንሖሙ ፡ ለኃጥኣን ፡ በቃለ ፡ ስኪየት ፡** (መጽ ፡ ምስ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ። ጕሀነንን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ገናሒ ፤ ግኑሕ ፤ የሚቈጣ ፡ ቍጡ ፤ ጪኺ ፡ ተሳዳቢ ።

ግናሕ ፤ (ዕብ ፡ ግኒሓ) ፤ ጩኸት ፡ ቡታ ፡ እሪታ ፤ ታላቅ ፡ ድምፅ ፤ ቍጣ ፡ ተግሣጽ ፤ ኀይለ ፡ ቃል ፡ ስድብ ፤ ብርቱ ፡ ትእዛዝ ፡ የኵራትና ፡ የትቢት ፡ ቃል ፤ የሚገባ ፡ የማይገባ ። **እስመ ፡ ውእቱ ፡ አኮ ፡ ዘይትናገረክሙ ፡ በቃለ ፡ ግናሕ ፡ ከመ ፡ መኰንን ፡ ወከመ ፡ ሊቅ ፡ ዐቢይ ። ኮኑ ፡ ድንዙዛነ ፡ እንዘ ፡ ይትሜከሑ ፡ ወደለዎ ፡ ከመ ፡ ይትናገሮሙ ፡ በቃለ ፡ ግናሕ ፡ ዘያሐምም ። በትዕቢት ፡ ፀር ፡ ወበግናሕ ፡** (አፈ ፡ ተ፱ ። ድርሳ፩ ። ቄር ፡ ገ፯) ።

ግናሓት ፤ አግናሕ ፤ ጩኸቶች ፤ ቍጣዎች ፤ ተግሣጾች ፡ ኀይለ ፡ ቃሎች ። **ወይእዜኒ ፡ ኀቤከ ፡ ነገርየ ፡ ዘልዑለ ፡ ታሌዕል ፡ አግናሒነ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡** (ተ

ረ ፥ ቈ፫፰) ። መተርጕማን ፥ ግን ፥ አግናሒ ፥ ብለው ፥ ጥሬውን ፥ በቅጽልነት ፥ ይፈቱታል ።

ገንታ ፤ ቀንዳ ፥ መለከት ፤ ቱልቱላ ፤ ገንትቶ ፥ የሚጮኽ ። ዐዊደሙ ፡ ምስለ ፡ ገንታ ፡ ወግርጣጥ ፡ በከበሮ ፡ ወጸናጽል ፡ (ታሪ ፥ አኵ) ።

ጋን ፤ (ትግሬ) ፤ ታላቅ ፥ አሞራ ፥ ጋን ፥ የሚ ያኽል ፡ ጪኺ ፥ ልዑለ ፥ ቃል ፥ (ራእ፰ ፥ ፲፫ ። ፰ ፥ ፲፫) ።

አግንሐ ፤ አስጮኸ ፥ አስቈጣ ፤ አናገረ ።

አግናሒ ፤ መግንሒ ፡ ሒ ፤ የሚያስጮኽ ፥ የሚያስቈጣ ፤ አስቈጭ ፥ አናጋሪ ።

ገንሕ ፤ አው ፡ ገንዕ ፤ (ዓት ፤ አግንዕት) ፤ ጋን ፤ ገናና ፥ ታላቅ ፥ የሸክላ ፥ ዕቃ ፤ የጠላ ፥ የጠጅ ፥ መጥመቂያ ፤ የልብስ ፥ ማጨቂያ ። የጋን ፥ ሸማ ፥ እንዲሉ ። ገንዐ ፡ ወልጕኑ ፡ (ገድ ፥ ተክ) ።

—፤ ላመ ፥ ፈጅ ፥ ጽሀርት ፤ ታላቅ ፥ የብረት ፥ ድስት ። ገንዐ ፡ ዐቢይ ፡ ዘብርት ፡ (ስንክ ፥ ሐምሯ) ። ጃን ፥ ሆይ ፥ ማለት ፥ ከዚህ ፥ ወጥቷል ፤ ገን ፥ ፪ ፥ ማለት ፥ ያረቦች ፥ ልማድ ፥ ነው ።

ገንይ ፤ ዮት ፤ (ገነየ ፡ ይገኒ ፡ ይግኒ ፤ አው ፡ ገንየ ፡ ይገኒ ፡ ይግነይ ። ዐረ ፡ ጀነአ ። ሱር ፡ ግናአ ። ዕብ ፡ ከናዕ) ፤ መገዛት ፤ ማጕንበስ ፥ መስገድ ፤ መዋረድ ፤ መታዘዝ ፥ ማገልገል ፤ መጸለይ ፥ ማመስገን ፤ መየበብ ፥ ምስጋና ፥ ማቅረብ ፤ መለማመጥ ፥ ማቈላመጥ ። ምስጢሩ ፥ ፪ ፥ ነው ፤ መገዛትና ፥ የመገዛት ፥ ሥራ ። ወለጽድቀ ፡ እግዚአብሔርሰ ፡ ስእኑ ፡ ገንየ ። ግነዩ ፡ ወስግዱ ። እፎ ፡ ሠመርክሙ ፡ ከመ ፡ ትግነዩ ፡ ለአቢባል ። ኵሉ ፡ ልሳን ፡ ይገኒ ፡ ለእግዚ ። እገኒ ፡ ለከ ፡ እግዚኦ ፡ በኵሉ ፡ ልብየ ። ወነዳይሰ ፡ ለሊሁ ፡ ይትገፋዕ ፡ ወለሊሁ ፡ ይገኒ ፡ (ሮሜ፲ ፥ ፫ ። ዳን፫ ፥ ፲፰ ። ዮሴፍ ። ኢሳ፵፭ ፥ ፳፫ ። መዝ ፥ ፱ ። ሚራ፲፫ ፥ ፫) ። በገነየ ፥ ፈንታ ፥ ተጋነየ ፥ ይላል ፤ በጐንደየ ፥ ፈንታ ፥ ተጐናደየ ፥ እንዲል ። እትጋነይ ፡ ለብእሲትየ ። እንዘ ፡ ይትጋነይ ፡ ላቲ ። ተጋነይ ፡ ሶበ ፡ ትኤብስ ። ተጋነየ ፡ ለገጸ ፡ እግዚ ። ተጋነዩ ፡ ወሰገዱ ፡ ቅድሜሆሙ ። ስኢል ፡ ወተጋንዮ ፡ (ኢዮ፲፱ ፥ ፲፯ ። አስቴ፯ ፥ ፰ ። ሚራ፲፰ ፥ ፳፩ ። ፩ነገ ፥ ፲፫ ፥ ፱ ። ቀሌ ። ፩ጢሞ ፥ ፪ ፥ ፩) ።

—፤ መገኘት ፤ መምጣት ፥ መፈጠር ፥ መወለድ ፥ (ዐማርኛ) ።

ገናዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ነይት) ፤ የሚገዛ ፥ ተገዥ ፤ ሰጋጅ ፥ አመስጋኝ ።

ግኑይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዪት) ፤ የተገዛ ፥ ትሑት ፥ አገልጋይ ፥ (አርጋ) ።

ግናይ ፤ (ያት) ፤ አገልግሎት ፤ አገዛዝ ፥ ምስጋና ፤ ቊልምጫ ፥ ልመና ፤ የመዝሙር ፥ ስም ፥ ግነዩ ፥ ግነዩ ፥ የሚል ። አይኑ ፡ ግናይ ፡ ወአይኑ ፡ አኰቴት ። ግናይ ፡ ለክሙ ፡ ሥሉስ ፡ ቅዱስ ። ዘለከ ፡ ስብሐት ፤ ለጊድ ፡ ወግናይ ። ያቅርብ ፡ ለእግዚ ፡ መሥዋዕተ ፡ ስብሐት ፡ ወግናየ ፡ ጸሎታት ። እምድኅረ ፡ አንበቡ ፡ ወዘመሩ ፡ ግናየ ፡ ስብሐት ፡ (ቅዳ ፥ ዮሐ ። ደራሲ ። ቄድር ። ኪዳ ። ፪ዜና ፥ ፰ ፥ ፳፪) ።

—፤ ረድፍ ፥ ተራ ፤ የመዘምራን ፥ ክፍል ፥ ስድሩ ፥ ድርድሩ ፤ ግራና ፥ ቀኝ ፥ ኹሞ ፥ ግናያትን ፥ እየደገመና ፥ እያዜመ ፥ እያስተዛዘለ ፥ የሚኼድ ፥ የሚያውድ ። ወአቀምኩ ፡ ክልኤተ ፡ ግናያተ ፡ ዐበይተ ፡ እለ ፡ የሐውሩ ፡ ይምነ ፤ ወካልእ ፡ ግናያት ፡ እለ ፡ የሐውሩ ፡ ፀግመ ፤ ወአነ ፡ ድኅሬሆሙ ፡ (ነሐ፲፪ ፥ ፴፩ ፥ ፴፯) ። መዘምራኑን ፥ ግናያት ፥ ያሰኝ ፥ የመዝሙሩ ፥ ስም ፥ ነው ።

ግናይ ፤ (ዕብራ ፡ ወትግሬ) ፤ ጕድ ፥ ድንቅ ፤ ጕባጣ ፥ ተርካሳ ፤ ፀጒር ፥ ግጒር ፥ ድንክ ፥ ኰሳሳ ፤ ልምሾ ፥ ዐንካሳ ፤ ዕውር ፥ ጠንባሳ ፤ ምኑን ፥ ኅሱር ፥ ሕሡም ፥ ጥፉ ፤ መልከ ፥ ክፉ ። (ግጥም ፥ ትግሪኛ) ፤ ሰበይቲ ፥ እንግዳ ፥ ግናይ ፥ ወሊዳ ። ጕድ ፥ ለክፉም ፥ ለበጎም ፥ ለብርቅና ፥ ለድንቅ ፥ ይነገራል ፤ እንደ ፥ ታምራት ፥ ነው ። (ግጥም) ፤ የሚጣቅ ፥ ዐማኔል ፥ ያንተ ፥ ጕድ ፥ አያልቅም ፥ የፈረሰ ፥ ገላ ፥ እንደ ፥ ጨርቅ ፥ ስትጠቅም ።

አግነየ ፤ አስገዛ ፥ አሳመነ ፤ አስገደ ፥ አስመሰገን ። (አገኘ ፥ አስገኘ) ። አግንዮሙ ፡ ለትእዛዘ ፡ ሮም ። ወልድኒ ፡ ይገኒ ፡ ለዘአግነየ ፡ ሎቱ ፡ ኵሎ ። ዘአናብስተ ፡ ታገኒ ፡ ወአራዊተ ፡ ትቀኒ ፡ (ዮሴፍ ። ፩ቆሮ ፥ ፲፭ ፥ ፳፰ ። ስንክ ፥ መጋ፩) ። መጽሐፍ ፥ ግን ፥ በአግነየ ፥ ፈንታ ፥ አስተጋነየ ፥ ይላል ። ምሉአ ፡ ሞገስ ፡ ዮሐንስ ፡ እንተ ፡ ታስተጋኒ ፡ ድበ ፡ (ደራሲ) ።

ተጋነየ ፤ (ገነየ) ፤ ተገዛ ፥ ታዘዘ ፤ ተለማመጠ ። ተገናኘ ፤ እጅ ፥ ነሣ ፥ ሰገደ ፤ ጫማ ፥ ሳመ ። ተገናኘ ፥ ከማለት ፥ በቀር ፥ ሌላው ፥ አፈታት ፥ ለገነየ ፥ እንጂ ፥ ለተጋነየ ፥ አይስማማም ።

አስተጋነየ ፤ አገናኘ ፤ አገነኛኘ ።

ጐንከ ፤ ከት ፤ (ጐነከ ፡ ይጔንኵ ፡ ይጐንኵ) ፤ መሰብሰብ ፤ መጕቸት ፥ መሰንደቅ ፤ መከመር ፥ መቈለል ፥ ቤት ፥ ማስመሰል ፤ ወይም ፥ እያሰሩ ፥ መሸከም ፥ መደብለል ፤ የነዶ ፥ የሣር ። ያከይዱ ፡ ወይኑ ፡ ወይጔንኩ ፡ ከላስስተ ፡ በዕለተ ፡ ሰንበት ፡ (ነሐ፲፫ ፥ ፲፭) ።

ጐናኪ ፤ (ኪት ፡ ክያን ፡ ያት) ፤ ሰብሳቢ ፥ ሰንዳቂ ፤ ከማሪ ፥ ቈላይ ፥ ተሸካሚ ።

ተጐነከ ፤ ተከመረ ፥ ተቈለለ ። ትጕነኩ ፡ ክምረ ፡ ሥርናይ ። ይዌግርዎ ፡ እስከ ፡ ይትጔነኵ ፡ እብን ፡ ዲበ ፡ እብን ፡ (መጽ ፥ ምስ) ።

ገኒን ፤ (ዐረ ፡ ጀኒን) ፤ ሽል ፥ ጭንጋፍ ፤ የተናቀ ፤ ወራዳ ፥ ታናሽ ፥ ርካሽ ። ኢትሚጣ ፡ በሜጠ ፡ ገኒን ፡ (ፈ ፥ መ ፥ ፲፰) ።

ጋኔን ፤ (ብ ፡ አጋንንት ። ዐረ ፡ ጂን ፤ ጃን ። ዕብ ፡ ሼድ) ፤ በቁሙ ፤ መንፈስ ፥ ርኩስ ፤ ዲያብሎስ ፤ የዲያብሎስ ፥ ጭፍራ ፤ ክፉ ፥ ጨካኝ ፥ ዕቡይ ፤ የሚያሳብድ ፤ ከባሕር ፥ ከገደል ፥ የሚሰድ ፤ ከምድር ፥ የሚፈጭ ፥ የሚያንቈጠቍጭ ፤ ከእሳት ፥ የሚጥል ፥ የሚያን

ከባልል፤ የሚያስፈጥጥና፡ የሚያስገጥጥ፤ የሚያንቅ፡ የሚያስጨንቅ፤ እንደንጨት፡ የሚያደርቅ። ምስጢሩ፡ ትቢትና፡ ጨካኝነት፡ ነው፤ ባለመጣፎች፡ ግን፡ ሩቅ፡ ውዱቅ፡ ጥንብ፡ ሸጋታ፡ ይሉታል፡ (ማርያ፡ ፲፮፡ ፲፰፡ ሮ፱። ፩፡ ፲፫)። ጋኔን፡ እኩይ። ጋኔነ፡ ቀትር። ጋኔን፡ ርኩስ። በመልአከሙ፡ ለአጋንንት፡ ያወፅአሙ፡ ለአጋንንት፡ (ጦቢ፫፡ ፰። መዝ፡ ፺። ራእ፲፰፡ ፱። ማቴ፱፡ ፴፬)።

(ጥ) **ጊኑይ**፤ ገናዊ፤ ጋኔናም፤ ጋኔን፡ ያደረበት፡ እብድ፡ (፩ነገ፡ ፳፩፡ ፲፬)። ገነወን፡ እይ።

ጋኔናይ፤ ዊ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘጋኔን። **እንስሳ፡ ጋኔናዊ፤ አው፡ አብድ።** የሚወገሽ፡ ተዋጊ፡ ደንባሪ፡ ጋግርታም፤ ወይም፡ አበያ፡ ደደብ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፫)።

ገነ፤ (ይገንን፡ ይግንን፤ ገኒን። ዕብ፡ ጋናን)፤ ገነነ፤ ገናና፡ ኾነ፤ ታበየ፡ኰራ፡ ተንጠራራ። ተከለ፡ ጋረደ፡ መከተ፤ ዐጠረ፡ ቀጠረ። መገን፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ጋሻ፡ ማለት፡ ነው፤ ገነገነና፡ ጐንጐንም፡ የዚህ፡ ዘር፡ ናቸው፤ ግስነቱ፡ ሐውልትና፡ ገቢር፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል።

አግነነ፤ (ያገንን፡ ያግንን)፤ አገነነ፤ አጋነነ፤ አጋናኝ፡ ኾነ፤ ቃለ፡ አጋኖ፡ እንዲሉ። አስተከለ፤ አሳጠረ፤ አስቀጠረ፤ አስጠበቀ።

ተገነ፤ ተተከለ፤ ታጠረ፡ ተቀጠረ፤ ተክሉ፡ ቦታው።

ገነት፤ (ታት። ዕብ፡ ጋን። ሱር፡ ጋንታ። ዐረ፡ ጀነት)፤ የተክል፡ ቦታ፡ ብዙ፡ ዛፍና፡ ዕንጨት፡ ሽቱ፡ ቅመም፡ የሚበቅልበት፤ ምንጭ፡ ያለው፡ ውሃ፡ የሚገባው፤ የታጠረ፡ የተቀጠረ። **ገነት፡ ዐጸት። ገነት፡ አቅማሕ። ወቦ፡ ህየ፡ ገነት፡ ዐጸደ፡ ሐምል። ወውስተ፡ ውእቱ፡ ገነት። ዐቃቤ፡ ገነት። ገበርኩ፡ ሊተ፡ አዕጻደ፡ ሐምል፡ ወገነታተ፡ ወተከልኩ፡ ውስቴቶሙ፡ ዕፀወ፡ ዘይፈርዩ፡** (ማሕ፬፡ ፲፪። ዳን፩፡ ፯። ዮሐ፲፰፡ ፩። ፲፱፡ ፵፩። ፳፡ ፲፭። መክ፪፡ ፭፡ ፮)።

—፤ ዓለመ፡ ጻድቃን፤ አዳምና፡ ሔዋን፡ የነበሩበት፤ እግዜር፡ ያበጀው፡ ያዘጋጀው፤ የዕረፍትና፡ የሕይወት፡ የተድላ፡ የደስታ፡ ቦታ፤ ስለ፡ ልዕልናው፡ ሰማይ፡ የሚባል፡ ልዑል፡ ሀገር፡ ልዑል፡ ማኅደር፡ (ዘፍ፪፡ ፰፡ ፱። ፫፡ ፳፫፡ ፳፬። ፲፫፡ ፲። ፪ቆሮ፡ ፲፪፡ ፪፡ ፬)። **ገነትሰ፡ በእንተ፡ ልዕልናሁ፡ እምድር፡ ይሰመይ፡ ሰማየ፤ ወሐዋርያኒ፡ ነዋ፡ ሰመያ፡ ለገነት፡ ሰማየ፡ ሣልሲተ። ቀዳሚታሰ፡ ይእቲ፡ ምጽናዓት፡ እንተ፡ ይቤ፡ በእንቲአሃ፡ እግዚ፡ በውስተ፡ ኦሪት፡ በልሳነ፡ ሙሴ፡ ነቢይ፤ በቀዳሚ፡ ገብረ፡ እግዚ፡ ሰማየ፡ ወምድረ። ወካልእታኒ፡ ይእቲ፡ ጠፈር፡ ዘፈለጣ፡ እግዚአብሔር፡ማእከለ፡ ማያት። ወሣልሲት፡ ይእቲ፡ ገነት፡ በከመ፡ ሰመያ፡ ጳውሎስ፡ ሐዋርያ፤ ወነፍሳቲሆሙ፡ ለጻድቃን፡ ይከውና፡ ውስተ፡ ገነት፡ እስከ፡ አመ፡ ይመጽእ፡ እግዚእ፡ ለፍዳ፤ ወአሜሃ፡ ይከውን፡ ሎሙ፡ ተሳትፎ፡ ምስለ፡ ክርስቶስ። ወያጌጹ፡ በእንተ፡ ውእቱ፡ ቃለ፡ እግዚእነ፡ ለፈያታዊ፡ ዘየማን፡ ዮም፡ ትሄሉ፡ ምስሌየ፡ ውስተ፡ ገነት፡** (ፊልክ፡ ፰። ሉቃ፳፫፡ ፵፫)።

—፤ መጽሐፍ፡ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ዜና፡ አበው፡ ገድለ፡ መነኮሳት። **እስመ፡ ጸሐፈ፡ ገነት፡ ይቤ። መጽሐፈ፡ ገነት፡ ዘጸሐፎ፡ ጲላድዮስ፡** (ፊልክ፡ ፲፭ና፡ ፵፬)። በገነት፡ መልካምና፡ ክፉ፡ የሚያሳውቅ፡ ዕፀ፡ አእምሮ፡ እንዳለበት፤ በዚህም፡ ጽድቅን፡ ከኀጢአት፡ ከሐሰትና፡ ከምትሀት፡ የሚያስለይ፤ ያምላክንና፡ የመልአክን፡ መንገድ፡ ከሰይጣናት፡ መንገድ፡ ለይቶ፡ የሚያሳይ፡ የሚያስረዳ፤ የገነትን፡ ተድላ፡ የሚያወራ፡ እንደ፡ ማየ፡ ሕይወት፡ የጠራ፡ ዕውቀትና፡ ትምርት፡ ስላለበት፤ በምሳሌ፡ ገነት፡ ብለውታል፤ ብርሃን፡ ማለት፡ ነው። **አበዊነ፡ ይሰምይዎ፡ ለብርሃነ፡ አእምሮ፡ እግዚአብሔር፡ ገነተ። ልቡ፡ ለባሕታዊ፡ ገነተ፡ ተድላ፡ ውእቱ፡** (አረጋ፡ ድ፲፯። ፵፯)።

ጌና፤ (ጽር)፤ ገና፡ የልደት፡ ዋዜማ፤ ድራር። ገሃድ፡ ወይም፡ ልደት፤ በዓለ፡ ልደት። የሴቶች፡ ገና፤ የወንዶች፡ ገና፡ እንዲሉ። **እንተ፡ በዙሉ፡ ክብርት፡ ጌና፡ ዘይእቲ፡ ልደቱ፡ በሥጋ፡** (ተረ፡ ቄርሎ፳፩። ስንክ፡ ታኅሣ፳፰፡ ፳፱)። ጌነሆይ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ጽርኡ፡ ብእሲቶ፡ ቢል፡ ጊኒ፤ ከፉም፡ እመ፡ ቤቴ፡ ቢል፡ ጌኒ፡ ይባላል።

ገንዕ፤—ጋን፤—ገኒሕ፡ ገንሐ፡ ገንሕ፤ ዕ። ዐና፡ ሐነ፡ እንዲወራረሱ፡ አስተውል።

ገነፈ፡ (ይገንፍ፡ ይግንፍ። ገለፈ)፤ ጐነፈ፤ ሣለ፡ መሰለ፤ ቀረጸ። ዐጠበ፡ አጠራ፤ ወይም፡ ለማጠብ፡ በመድ፡ በረመጥ፡ ጐነፈ፡ ቀቀለ፤ የልብስ፡ የሸክላ። ገነፉ፡ አገነፉ፡ አማሰለ። ዝሐን፡ በሙቅ፡ ውሃ፡ ዘፈቀ፡ ነከረ።

(ጥ) **ገናፍ፤ ገናፊ፤ (ጽር፡ ግናፊስ። ዕብ፡ ከቤስ)**፤ ልብስ፡ ዐጣቢ። **ዐጸደ፡ ገናፊ፡** (፬ነገ፡ ፲፰፡ ፲፯)።

ጐንፋ፤ (ትግሬ)፤ በቁሙ፤ ጐንፋን፡ ገር፡ በሽታ፤ ከክርፋትና፡ ከትንፋገን፡ ከከፉ፡ ሽታ፡ የሚመጣ።

ግንፎ፤ (ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ ገዐት፡ በውሃ፡ የበሰለ፡ ዱቄት፤ የጐንፋን፡ መድኀኒት። (ተረት)፤ ለጐንፋን፡ ምሱ፡ ግንፎ፡ በትኩሱ።

ግንፋል፤ (ላት)፤ የጡብ፡ ጭቃ፡ የተበካ፡ የተገነፋ። ጡብ፡ የሸክላ፡ ዐይነት፡ ደንጊያ፤ ከጭቃ፡ ተሠርቶ፡ በፀሓይ፡ ደርቆ፡ በእሳት፡ የሚበስል፡ የሚፈተን፤ ለሕንጻ፡ የሚኾን። **ንጥፋሕ፡ ግንፋለ፡ ወናብስሎ፡ በእሳት። በጽቡር፡ ወበግንፋል። ወድቀ፡ ግንፋል። ንሣእ፡ ግንፋለ፡ ወሠዐል፡ ላዕሌሃ፡ ሀገረ፡** (ዘፍ፲፩፡ ፫። ዘፀ፩፡ ፲፬። ኢሳ፱፡ ፲። ሕዝ፬፡ ፩)። የጡብ፡ ዱቄት፡ የደቀቀው፡ የተሰለቀው። **በቍስሉ፡ ወደዩ፡ ግንፋለ። ደመረ፡ ጼወ፡ ምስለ፡ ግንፋል። ከመ፡ ይቅብዕዎ፡ በጼው፡ ወብሒእ፡ ወግንፋል።** (ስንክ፡ ግንቦ፡ ፳፯። ሐምሌ፰)።

ግንፈለ፤ (ገለፈ)፤ አበከ፡ለወሰ፤ ጡብ፡ ሠራ፡ ተኰሰ። **ወይገንፍሉ፡** (ታሪ፡ አኵ)። በቁሙ፤ ገንፈለ፡ ወደ፡ ላይ፡ አለ፡ ፈላ፡ ፈሰሰ፤ የወጥ፡ የመጠጥ፡ (ዐማርኛ)።

ግነጸ፤(ዐረ፡ኸነበ)፤ ሰበሰበ፡ አከበ፤ አከተ፡ ከተተ ።

ምጕንጻ፤(ጻት)፤ ጕረንጕሬ፡ የፍላጻ፡ ቤት፤ ባለቀበት፡ ፍላጻቹን፡ አከበ፡ ሰብስቦ፡ የሚይዝበት፡ እንደ፡ ቍናማት፡ እንደ፡ ከረጢት፡ ያለ ። ዘያወፅእ፡ አሕጻሁ፡እምጕንጻሁ።ንሥኡ፡ምጕንጻ። ምልኡ፡ ምጕንጻክሙ ። አሕጻቲሆሙ፡ ውስተ፡ ምጕንጻቲሆሙ፡ (ሚራ፷፯፡ ፲፪ ። ኢሳ፷፪፡ ፺ ። ኤር፵፰፡ ፲፩ ። መዝ፡ ፲) ።

ግንጸለ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ለወጠ፡ ገለበጠ፤ ገለባበጠ፡ (ገነበለ፤ አገነበለ፤ ገንባሌ፡ ለበሰ) ። እንዘ፡ ይግነጽሉ፡ጽድቀ፡ ውስተ፡ ዘኢመፍትው።ፈድፋደ፡ ይዔምፁ፡ በዝንቱ፡ ግንጺሎሙ፡ ጽድቀ፡ በሐሰቶሙ ። ወግንጸለ፡ መናብርቲሆሙ፡ (ቄር፡ ጸላ ። ገድ፡ ተክ) ።

ግንጻሊ፤መግንጽል፤ የሚለውጥ፡ የሚገለብጥ፤ ለዋጭ፡ ገልባጭ ።

ተግንጸለ፤ ተለወጠ፡ ተገለበጠ፤ ተገነበለ፤ ግንብል፡ ግንብል፡ አለ ። ወተግንጸለ፡ በኵሉ፡ ወተመይጠ፡ ዘትሥጉት፡ምስጢር፡(ቄር፡ ጸላ) ።

ግንጹል፤(ላን፡ላት፡ጽልት)፤ የተለወጠ፤ ልውጥ፡ ግልብጥ ።

ግንጽሊት፤ ግልብጦ፡ የኋሊት፡ የግርንግሪት ። እመ፡ ደረስዎ፡ ግንጽሊተ፡ ይከፍእ፡ጸጋሁ፡ ለምስጢር፤መልኩ፡ (ተረ፡ ቄር) ።

ገሥገሠ፤(ጌሠ)፤ በቁሙ፤ቸኰለ፡ አረበደ፡ ፈጠነ ።

አንገሥገሠ፤ አወከ፡ ነቀነቀ፤ ታወከ፡ ተደረጠ ። እመ፡ ኢታንገሠግሣ፡ ነፋስ፡ ለዕፀ፡ (አዋል) ። አንገሸገሸ፡ ትንገሸገሸ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው ።

ነገሥጋሥ፤ ሁከት፡ ሽብር፡ ድብልቅልቅ፡ ንውጽውጽታ፤ የባሕርይ፡ ጦር ። አ፡ አርጌንስ፡ ሀዋኪ፡ እፎ፡ ታፈቅር፡ነገሥጋሠ፡ከመ፡ትግበር፡ ነቀልቃለ፡ ለቤተ፡ክርስቲያን።በነገሥጋሠ፡ነፍስት፡ መዋቲት፡ ዘይእቲ፡ ደዌ፡ ነፍስት፡ ኢመዋቲት፡(መጽ፡ ምስ ። ገድ፡ ኪሮ) ።

ገሠሠ፤—ዳሰሰ፤—ገሢስ፡ገሰ፡ ገሰሰ ።

ጐሚዕ፤ዖት፤(ጐሥዐ፡ ይጐሥዕ፡ ይጕሣዕ ። ዐረ፡ ጀሸአ፤ጀሰዐ ። ሱር፡ ግሣእ ። ዕብ፡ ጋሣሀ፤ጋዓሀ)፤ መግሣት፡ ማግሣት፡ መጮኸ፤ አፍን፡ መክፈት፤ መትፋት፡ መቀርሸት፡ ቋቅ፡ ማለት፤ የጠብ፡ የጥጋብ ። (ግጥም)፤ ሚጣቅ፡ እሾላው፡ ሥር፡ ዐማኔል፡ ቢያገሣ፡ በሽታዬ፡ ኹሉ፡ እከቱን፡ አንሣ ። ኅበ፡ነቀወ፡ ዶርሆከ፡ ወጕሥዐ፡ ሶረ፡ ብዕራይከ፡ ህየ፡ ንበር ። ወእጕሥዕ፡ እምሐዘነ፡ልብየ ። ኵሉ፡ ዘይጐሥዕ፡ ማይ፡ (ታሪ፡ ነገ ። መዝ፡ ፴፯ ። ዘሌ፲፩፡ ፲) ።

—፤ መናገር፤ ኀይለ፡ ቃል፡ ማውጣት፤ ደፍሮ፡ ተራቆ፤ የክፉ፡ የበጎ፡ የድርሰት፡ የትንቢት ። ቦ፡ እለ፡ ይጐሥዑ፡ በእንቲኣየ፡ቃላተ፡ዐመፃ። ዕለት፡ለዕለት፡ ትጐሥዕ፡ ነቢበ። ጐሥዐ፡ ልብየ፡ቃለ፡ ሠናየ። ወጐሥዐ፡ ልብየ፡ ጥቀ፡ ጥበበ ። ዘጐሥዐ፡ መጻሕፍተ፡ ጥበብ፡ ኵሎ፡ (ተረ፡ ቄር፲፭ ። መዝ፡ ፲፰ ። ፵፬ ። ሉቃ፡ ዕዝ፲፱፡ ፵፪ ። ስንክ፡ የካ፲) ።

—፤ መፍላት፤ መገንፈል፤ መልቶ፡ ተርፎ፡ መፍሰስ ። መንፈስ፡ቅዱስ፡ ይጐሥዕ፡ ውስተ፡ልቡ፡ በከመ፡ ይጐሥዑ፡ አፍላጋት፡ ወይውሕዙ። እምነ፡ ሐዋርያት፡ ጐሥዐ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ላዕለ፡ ኵሎሙ፡ ቅዱሳን፡ መሀይምናን፡ (ስንክ፡ የካ፲ ። ጥቅ፳፩) ።

ጐሥዐት፤ ማግሣት፤ መናገር፤ አገሣሥ፡ አነጋገር፤ ግሣት፡ ትፋት፡ ቅርሻት፤ ልብ፡ ወለድ፡ ፈጠራ፡ ነገር ። ከመ፡ ጐሥዐተ፡ ልቦሙ፡ ይትናገሩ ። ጐሥዐተ፡ ኀሊና፡ ለይጠናዊ ። ለፈላስፋ፡ ኢተቶስሐ፡ ልቦሙ፡ በሃይማኖት፡ ወኢበርሀ፡ በብርሃነ፡ ዚኣሃ፤ አላ፡ ይትአመኑ፡ በጐሥዐተ፡ ልቦሙ ። ይሜህሩ፡ ፈጠራ፡ ዘእምጐሥዐተ፡ ልቦሙ፡ (ዕር፡ ኢሳ፫፡ ፳፩ ። ቄር፡ ገ፫ ። አፈ፡ ድ፳፪ ። መጽ፡ ምስ) ።

አጕሥዐ፤ አስገሣ፤ አናገረ ። ዘያጐሥዕ፡ ጥበበ፡ ወይሁብ፡ ሕይወተ፡ (ቅዳ፡ ሕር) ።

ገሥጸ፤ ጸት፤(ገሠጸ፡ ይጌሥጽ፡ ይገሥጽ ። ዕብ፡ ያሳር)፤ መገሠጽ፤ መቅጣት፡ መቈጣት፤ አጥብቆ፡ መላልሶ፡ መምከር፡ ማስተማር፤ እንደ፡ ደንጊያ፡ መውቀር፤ በነገር፡ ባለንጋ፡ መግረፍ፡ ማስገንበር፤ ያባት፡ የመምር፡ የወዳጅ ። ገሥጾሰ፡ ገሠጸኒ፡ እግዚ፡ ወለሞትሰ፡ ኢመጠወኒ ። እመ፡ ብከ፡ ውሉድ፡ገሥጾሙ፡ ወመሀሮሙ ። ንጉሥ፡ ጠቢብ፡ ይጌሥጽ፡አሕዛቢሁ ። ገሥጾ፡ለዐርክከ ። በእንተ፡ ገሥጸቱ፡ለአብድ ። ገሠጽኮ፡ለዮናስ፡ በቀስታመ፡ ባሕር፡(መዝ፡ ፻፲፯ ። ሲራ፯፡ ፳፫ ። ፲፰፡ ፲፫ ። ፲፪፡ ፲፫ ። ፵፪፡ ፰ ። ቅኔ) ።

ገሣጺ፤(ጺት፡ ጽያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚገሥጽ፤ ቀጭ፡ ተቈጭ፤ መካር፡ መምር ። ገሣጼ፡ ሕዝብ፡ አብዳን፡(ስንክ፡ ኅዳ፲፫) ።

መገሥጽ፤(ጽት፡ ጻን፡ ጻት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ገሣጺ፡ (፩ጢሞ፡ ፫፡ ፪ ። ሆሴ፭፡ ፪) ። አብ፡ መገሥጽ ። መምህር፡ ወመገሥጽ፡ ዘአልሀቀ፡ ደቂቀ፡ በንጽሕ፡(ጥበ፲፩፡ ፲፩ ። ዲድ፡ ፬) ።

ተገሠጸ፤ በቁሙ፤ ተመከረ፤ ተሠራ፡ ተቀጣ፤ ምክር፡ ሰማ፤ ቅጣት፡ ተቀበለ ። ገሠጽከኒ፡ ወተገሠጽኩ ። ዘእምንእስከ፡ ኢተገሠጽከ ። ወልድ፡ ዘኢተገሠጸ ። ገሠጾ፡ ወኢተገሠጸ ። ከመ፡ ይትገሠጽ ። ዘይትጌሠጺ፡ በሥርዐታ፡ ለቅድስት፡ ቤተ፡ክርስቲያን፡ (ኤር፴፰፡ ፲፰ ። ሚራ፳፩፡ ፫ ። ፴፡ ፰ ። ስንክ፡ ታኅ፲፪ ። ቀሌ) ።

ግሡጽ፤(ጻን፡ ጻት፡ ሥጽት)፤ የተገሠጸ፤ የተማረ፡ የተመከረ፤ ምሁር፡ ምኩር፤ የተሠራ፡

የተቀጣ ፤ የተገራ ፥ ሥሉጥ ፤ ሽቍጥቍጥ ። ወልድ ፡ ግሡጽ ፡ ያስተፌሥሕ ፡ አበዊሁ ፤ ሰብአ ፡ ግሡጻን ። ግሡጽ ፡ በትምህርተ ፡ መንፈስ ፡ ዐቢይ ፡ ወአኮ ፡ ሕጹጽ ፡ (ፈላስ ። ስንክ ፥ ጥር፳) ።

ግሣጼ ፤ መገሠጽ ፤ (ጥገ) መገሠጽ ፤ አገሣሠጽ ፤ ግሠጻ ፤ ተግሣጽ ፥ ቍጣ ። ነቢየ ፡ ምህሮ ፡ ወግሣጼ ፡ (ስንክ ፥ ጥቅ፳፩) ።

ተግሣጽ ፤ (ጻት) ፤ በቁሙ ፤ ስብከት ፥ ትምርት ፤ ብርቱ ፥ ምክር ፥ ምዕዳን ፤ ቍጣ ፥ ዘለፋ ፥ ኀይለ ፥ ቃል ፤ ከበትር ፥ የሚበልጥ ፥ የሚሻል ፥ የምስጢሩ ፥ ስሜት ፥ ልብ ፥ የሚሰብር ፥ የሚነካ ። ተግሣጸ ፡ ሰሎሞን ። በእንተ ፡ ተግሣጸ ፡ ካህናት ። በእንተ ፡ ተግሣጸ ፡ ሕዝባውያን ። ዕቀብ ፡ ተግሣጸሙ ፡ ለአእኑግ ። አባ ፡ ሲኖዳ ፡ ደረሰ ፡ ድርሳናተ ፡ ብዙኃተ ፡ ወተግሣጻተ ፡ ወቃላተ ፡ በቍዔት ፡ (ምሳ፳፭—፳፱ ። ፈ ፥ መ ፥ ፴፪ ። ፴፱ ። ሚራ፳ ፥ ፱ ። ስንክ ፥ ሐምሌ፯) ።

ጕዕ ፤ (ብ ፥ ጕዓት ፥ ቆዕ) ፤ ጓሚያ ፤ ቃሪያ ፥ እንጭጭ ፥ ያልበሰለ ። ጓ ፥ ድብድብ ፤ የጥጥ ፥ ያበባ ፥ እንቡጥ ።

ገዐዘ ፤ ግዕዘ ፤—ነቀፈ ፤ ቈጠረ ፥ አጋዘ ፤—ግኢዝ ፥ ገአዘ ፤ ግእዘ ፥ ግእዝ ።

ግዒዝ ፥ ዘት ፤ (ግዕዘ ፥ ይግዕዝ ፥ ይግዐዝ) ፤ መጓዝ ፤ ካሉበት ፥ መነሣት ፥ እግርን ፥ መንቀል ፥ ጕዞ ፥ መጀመር ፤ ማዝገም ፥ ቀስ ፥ እያሉ ፥ መኼድ ፥ መዝመት ። ወግዐዙ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ እምራምሴ ፡ ውስተ ፡ ሱኮት ። ወይግዐዙ ፡ ግብጽ ፡ ድኅሬሆሙ ። ወግዐዝክሙ ፡ ውስተ ፡ ገዳም ፡ (ዘፀ፲፪ ፥ ፴፯ ። ፲፬ ፥ ፲ ። ዘዳ፩ ፥ ፵) ።

—፤ መበተን ፥ መበታተን ፤ መዘራት ፥ መሠራጨት ። ግዐዙ ፡ አሕዛብኪ ፡ ውስተ ፡ አድባር ፡ ወአልቦ ፡ ዘያስተጋብእ ፡ (ናሖ፫ ፥ ፲፰) ።

—፤ ሐራ ፥ መውጣት ፤ መፈታት ፥ መለቀቅ ፤ ነጻ ፥ መኾን ። ግዐዝክሙ ፡ እምግብርናት ። ገብር ፡ ለእመ ፡ ግዐዘ ፡ እምግብርናቲሁ ። ይግዐዝ ፡ ገብር ፡ እምእግዚኡ ፡ (ዲድ ፥ ፴፫ ። ዮሴፍ ። ፍ ፥ ነ ፥ ፴) ። በግዕዘ ፥ ፈንታ ፥ ተግዕዘ ፥ ይላል ፤ ስሕተት ፥ ነው ። ይትገዐዙ ፡ ወይፈቅዱ ፡ ይፃኡ ፡ እምኔከ ። ተግዐዝክሙ ፡ እምኀጢአት ። ግዐዛነ ፡ ኢተግዐዘት ፡ (ሚራ፴ ፥ ፴፱ ። ሮሜ፮ ፥ ፲፰ ። ዘሌ፲፱ ፥ ፳) ።

ግዑዝ ፤ (ዛን ፥ ዛት ፥ ዕዝት) ፤ የተጓዘ ፤ ነጻ ፥ የወጣ ። ግዑዝ ፡ ውስተ ፡ ምጢታን ። እሙነ ፡ ግዕዝት ፡ ደብተራ ። ይሬስዮሙ ፡ ግዑዛነ ፡ (መዝ ፥ ፹፯ ። ዘኍ፩ ፥ ፶፩ ። ፩ነገ ፥ ፲፯ ፥ ፳፩ ። ፍ ፥ ነ ፥ ፴፩) ።

ግዕዘት ፤ መጓዝ ፥ አጓጓዝ ፤ ጕዞ ። ነጻ ፥ መውጣት ፤ ነጻነት ፥ ሐርነት ። ግዕዘት ፡ እምትፀርርት ፡ ኀበ ፡ ሰላም ፡ (ፊልክ ፥ ፻፩) ።

ግዕዝ ፤ (ዛት) ፤ ኹነታ ፥ አኳኋን ፥ ጽንዕ ፥ ልማድ ፤ ሐሳብ ፥ ኅሊና ፥ ፈቃድ ፤ ባሕርይ ፥ ጠባይ ፤ የባሕርይ ፥ ሥራ ፥ ዐመል ፤ መንገድ ፥ ጕዞ ፥ አካኼድ ፥ አረማመድ ፥ የክፉ ፥ የበጎ ። ሰብአ ፡ ዐይን ፡ አንትሙ ፡ ወመጻእክሙ ፡ ትርአዩ ፡ ግዐዘ ፡ ብሔር ። ሰብእ ፡ ሠናያነ ፡ ግዐዝ ። ስምዐ ፡ ግዐዝነ ። ወልድከ ፡ ዘኢየሐውር ፡ በግዐዝከ ። እምከመ ፡ ዐረዩ ፡ ግዐዛቲሆሙ ። ሰማይ ፡ ጥቀ ፡ ሠናይት ፡ ወብርህት ፡ ፈድፋደ ፡ በግዐዛ ። በግዐዛ ፡ ጠባይዐ ፡ ወበባሕርይ ። ወነያ ፡ ይእቲ ፡ በዓልተ ፡ ጥዒና ፡ ሐዳስ ፤ ምስለ ፡ አራዊት ፡ ዘተኀድር ፡ ነፍስ ፤ እንዘ ፡ እምነ ፡ ሰብእ ፡ ትትገሐሥ ፤ እስመ ፡ ግዐዘ ፡ አርዌ ፡ ዐቢይ ፤ ወግዐዘ ፡ ሰብእ ፡ ንኡስ ። ዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ግዐዝኪ ፡ እምንእስኪ ፡ (ዘፍ፵፪ ፥ ፱ ። ዮሴፍ ። ሚራ፴፭ ፥ ፳፱ ። ፊልክ ፥ ፱ ። አፈ ፥ ተ፲፯ ። ድር፪ ። ቅኔ ። ኤር፳፪ ፥ ፳፩) ።

ግዕዛን ፤ ነጻ ፤ ነጻነት ። እስብክ ፡ ግዐዛነ ፡ ለፂዉዋን ። ወጸገከነ ፡ እምግብርናት ፡ ግዐዛነ ። በእንተ ፡ ግዐዛን ፡ ወግብርናት ። ወኢይዔምፅ ፡ ግዐዛኖሙ ፡ (ሉቃ፬ ፥ ፲፱ ። ኪዳ ። ፍ ፥ ነ ፥ ፴፩ ። ፊልክ ፥ ፻፹፩) ።

ግዕዝና ፤ ዝኒ ፥ ከማሁ ፤ ነጻነት ፥ (ሄርማ ፥ ገ፶፱) ።

ገዓዝ ፤ ጋዕዝ ፤ ጓዝ ፤ መንገደኛ ፤ ቤተ ፥ ሰብ ። ተቃወመከ ፡ በፍኖት ፡ ወአምተረከ ፡ ጋዐዝከ ፡ እለ ፡ ጻመዉ ፡ በድኅሬከ ። ተንሥኡ ፡ ምስለ ፡ ገዓዞሙ ፡ (ዘዳ፳፭ ፥ ፲፰ ። ዘኍ፲ ፥ ፲፪) ።

አግዐዘ ፤ አጓዘ ፤ አስጓዘ ፤ አሸሸ ። ነጻ ፥ አወጣ ፤ አስወጣ ። ዐገዘ ፥ ረዳ ፤ አጸና ፥ አበረታ ፤ አዳነ ። ወእምዝ ፡ አግዐዙ ፡ ተዓይኒሆሙ ፡ ወንዋዮሙ ። አግዐዘ ፡ ዮሴፍ ፡ ሥጋሁ ፡ ለያዕቆብ ፤ ወአብጽሖ ፡ ኀበ ፡ መቃብረ ፡ አብርሃም ፤ አጓዘ ፥ (ዮዲ፯ ፥ ፲፰ ። ቀሌ ። ዘኍ፴፪ ፥ ፴) ። በእንተ ፡ አግዐዞ ፡ ገብር ። ኢይደሉ ፡ ከመ ፡ ትትወሰብ ፡ ብእሲት ፡ ለገብር ፡ ዘአግዐዞ ፡ ምታ ። ንጉሥ ፡ ዘኢይሠይምዎ ፤ እግዚእ ፡ ዘኢያግዐዝዎ ። አግዐዘነ ፡ እምኀጢአት ፡ ወሞት ፡ (ፍ ፥ ነ ፥ ፴፩ ። ፈ ፥ መ ፥ ፭ ፥ ፲፭ ። ቅዳ ፥ ዮሐ ። ሮሜ፰ ፥ ፪) ።

አግዓዚ ፤ (ዚት ፥ ዝያን ፥ ያት ፤ ጋዕዝት) ፤ አጓዥ ፤ እግዚእ ፥ ጌታ ፥ ባለቤት ፤ ነጻ ፥ አውጪ ፤ አስናባች ፤ ጥሩ ፥ የሰው ፥ ልጅ ። ወኵሉ ፡ ገብር ፡ ወአግዓዚ ። ዘዘ ፡ እልፍ ፡ አግዓዚ ። ግብርናተ ፡ ዘኳልኡ ፡ መድኅኔ ፡ ዓለም ፡ አግዓዚ ፡ ዲበ ፡ ግዐዛኑ ፡ ወሰከ ። ለአከት ፡ ኀበ ፡ አጋዕዝቲሃ ። እግዚአ ፡ አጋዕዝት ። አኁው ፡ አጋዕዝተ ፡ ኪነት ፡ (ራእ፮ ፥ ፲፭ ። ፳ ፥ ፲፭ ። ቅኔ ። ጦቢ፪ ፥ ፲፪ ። መዝ ፥ ፻፴፭ ። ፊልክ ፥ ፻፹፱) ። ግዑዝ ፥ በማለት ፥ ፈንታ ፥ አግዓዚ ፥ አግዓዚይ ፥ ይላል ፤ የተሳሳተ ፥ ነው ። ትፌንዎ ፡ አግዓዜ ። ትፌንዋ ፡ አግዓዚተ ። ኢየሩሳሌም ፡ አግዓዚት ። ወረሰይካ ፡ ለሕዋን ፡ አግዓዚተ ፡ እምጻዕረ ፡ ሞት ። ወኩኑ ፡ ከመ ፡ አግዓዝያን ። ጸጋ ፡ አግዓዝያን ፡ ዘነሥኡ ። አግዓዝያንኑ ፡ እሙንቱ ። እፎ ፡ ከመ ፡ ይረሲ ፡ ርእሶ ፡ አግዓዛየ ። አግዓዚይት ፡ (ኤር፵፩ ፥ ፲፬ ። ዘዳ፳፩ ፥ ፲፬ ። ቀሌ ። ውዳ ፥ ፪ ። ፩ጴጥ ፥ ፪ ፥ ፲፮ ። ስንክ ፥ ሚያ፲፰ ። ማቴ፲፰ ፥ ፳፮ ። ቄር ፥ ጸላ ። ፩ቆሮ ፥ ፯ ፥ ፳፪ ፥ ፴፱) ።

—፤ ስመ ፥ ነገድ ፥ ሴማዊ ፤ የዮቅጣን ፥ ትውልድ ፤ ከየመን ፥ ፈልሶ ፥ ተጕዞ ፥ ወደ ፥ ኰሽ ፥ ክፍል ፥ ወዳፍሪቃ ፥

የመጣ ፤ ራሱን ፡ ለሆድ ፡ ከመገዛት ፡ ነጻ ፡ ያወጣ ፤ የሆዱን ፡ አገር ፡ ብሔረ ፡ እግዚ ፡ ያሰኘ ። ለብሔረ ፡ እግዓዚ ፡ በበከ ፡ አብ ፡ በላማ ፡ ዜናሁ ፡ (ድጓ) ። በእግዓዚ ፡ ፈንታ ፡ ግዕዝ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ ጕዞና ፡ ስደት ፡ ነጻነት ፡ ነው ። ብሔረ ፡ ግዕዝ ። ሰላም ፡ ለከ ፡ ቅመ ፡ በቀልት ፡ ወአርግዝ ፡ ዘፈረየትከ ፡ ግዕዝ ፤ ይሥሐቅ ፡ ጥቡዐ ፡ ሰማዕተ ፡ ዐዚዝ ። እስከ ፡ ዮም ፡ ትትፌሣሕ ፡ ግዕዝ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፰ ። ሐም፩ ። ታኅ፲፫) ። ዕምሐራን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አጋዕዝት ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ መላእክት ። መላእክት ፡ አጋዕዝት ፡ (ሔኖ፳፮ ፡ ፲ ። ኤፌ፩ ፡ ፳፩ ። ቆላ፩ ፡ ፲፮) ።

ምግዓዝ ፤ መጓዣ ፤ ማጓዣ ፤ መዝመቻ ፡ መስደጃ ። ምግዓዘሙ ፡ ለእስራኤል ፡ (አዋል) ።

ተጋዐዘ ፤ ተጓጓዘ ፤ ተከታተለ ፡ ተግተለተለ ።

ግዒር ፤ ሮት ፤(ግዕረ ፤ ገዐረ ፡ ይግዕር ፡ ይግዐር ። ዐረ ፡ ጀዐረ ። ዕብ ፡ ጋዓር ። ሱር ፡ ግዓር) ፤ መጋር ፡ መጮኽ ፤ መጩንቅ ፤ ማጣር ። ገዐርኩ ፡ ኀቤከ ። ይግዕሩ ፡ እመዝራዕት ፡ ብዙኃን ። የዐወይዉ ፡ ወይገዕሩ ። ገዐሩ ፡ እምግብሮሙ ። ገዐረ ፡ በዐቢይ ፡ ቃል ። ግዒሮ ፡ ሞተ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፱ ። ፴፭ ፡ ፱ ። ኤር፳፱ ፡ ፪ ። ዘፀ፪ ፡ ፳፫ ። ማር፲፭ ፡ ፴፬ ፡ ፴፯ ፡ ፴፱) ።

ገዓሪ ፤ ግዑር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ዕርት) ፤ የጋረ ፡ የጣረ ፤ ጋረኛ ፡ ጣረኛ ። ግዑራን ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ገዐር ፤ ገዓር ፤ ጩኸት ፡ ጭንቅ ፤ ጣር ፡ ጋር ፤ መራራ ፡ ቃል ፤ የሐዘን ፡ የደዌ ፡ የመከራ ፡ ስሜት ። ገዓረ ፡ ምስኪናን ። ብካየ ፡ ገዓሮሙ ። ገዓሮሙ ፡ ለሙቁሓን ፤ ወይብጻሕ ፡ ቅድሜከ ፡ ገዐርየ ፡ (ኢዮ፴፬ ፡ ፳፰ ። ኤር፫ ፡ ፳፩ ። መዝ ፡ ፸፰ ። ፻፩) ።

ትግዕርት ፤ ጣር ፡ ጋር ፤ ጣረኝነት ፡ ጋረኝነት ። አማን ፡ ትግዕርታ ፡ ለኀጢአት ፡ አስሰለ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

አግዐረ ፤ አስጮኸ ፡ አስጨነቀ ፤ ቀይ ፡ አሰኘ ፤ አስለቀሰ ። አግዐሩ ፡ ነፍሰ ፡ ሕፃናት ። እለ ፡ ታግዕሩ ፡ ነዳየ ። ዐቤረ ፡ ብእሲት ፡ እመ ፡ ቦ ፡ ዘአግዐራ ፡ (ኢዮ፳፬ ፡ ፲፱ ። ዓሞ፰ ፡ ፬ ። ሢራ፴፪ ፡ ፲፯) ።

አግዓሪ ፤ መግዐሪ ፤ ዕር ፤ የሚያስጮኽ ፡ የሚያስጨንቅ ፤ አስለቃሽ ፤ (ግፈኛ ፡ ጨካኝ) ።

ግዒት ፤ ቶት ፤(ገዐተ ፡ ይግዕት ፡ ይግዐት ። ወግዐ ። ጠፍሐ) ፤ ማኅንፋት ፤ መጋት ፡ ማጠጣት ፡ ማስጐንጨት ፤ በጋት ፡ በጥርኝ ፡ መስፈር ፡ መስከት ። ኢይግዕቱ ፡ ሎሙ ፡ ወኢይፌትቱ ፡ ሎሙ ፡ ኅብስተ ። ኢያስትይዎሙ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ኤር፲፮ ፡ ፯) ።

ገዐት ፤ ገንፎ ፡ መንከክ ፤ አጥሚት ፡ እንቀት ፤ ያራስ ፡ የሕፃን ፡ ያሮጌ ፡ የበሽተኛ ፡ ምግብ ። (ተረት) ፤ ብኖር ፡ ዓመት ፡ ብበላ ፡ ገዐት ። አስተዳሉ ፡ ሎሙ ፡ ኅዳጠ ፡ ገዐተ ፡ እስመ ፡ ድዉያን ፡ እሙንቱ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፱) ።

ጋዕት ፤ ጋት ፡ ጥርኝ ፤ መጋቻ ፡ መስፈሪያ ። ፪ቱ ፡ ጋት ፡ ፩ ፡ ክንድ ፡ ይኾናል ።

ግዕት ፤ ግት ፤ ወሽ ፡ ጡት ፤ የእንስሳት ።

ጕዕትያ ፤(ጽር ፡ ኅዒቲያ) ፤ ሻርት ፡ ጥንቈላ ፤ የጥንቈላ ፡ ሥራ ፤ ጋኔን ፡ መጥራት ፡ ምትሀት ፡ ማሳየት ፤ ማታለል ፡ መሸንገል ፡ ማሞኘት ፤ ከንቱ ፡ ነገር ። ትግል ፡ ትግያ ፡ ትንንቅ ፤ ጣር ፡ ድካም ፡ ልፋት ፤ የጕልበት ፡ ሥራ ። በከመ ፡ በርሐ ፡ በሥራያቲሁ ፡ ወበብዝኁ ፡ ጕዕትያሁ ። ስብሐቶሙ ፡ ኢኮነ ፡ ከመ ፡ ስብሐተ ፡ ዝንቱ ፡ ዓለም ፡ በጕዕትያ ፡ አለ ፡ ይገብሩ ፡ (ቀሌ) ። ወእምድኅረ ፡ ብዙኅ ፡ ጕዕትያ ። በሀፍ ፡ በጕዕትያ ፡ ወጻማ ። በፈቃደ ፡ እግዚ ፡ ተውህበ ፡ ኵሉ ፡ መንግሥት ፡ ዓለም ፡ ለዘርዐ ፡ ሴም ፤ ወግብርናት ፡ ለዘርዐ ፡ ካም ፤ ወጕዕትያ ፡ ለዘርዐ ፡ ያፌት ፡ (ፊልክ ፡ ፲፩ ። መቃ ፡ ገ፲፩ ። ክብ ፡ ነገ፹፫) ።

ጕዕተየ ፤ አሞኘ ፡ አታለለ ፤ ተሞኘ ፡ ተታለለ ።

ጕዕቱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቲት) ፤ የተሞኘ ፡ የተታለለ ፤ ፍጻሜው ፡ ከንቱ ፡ የኾነ ። ኦ ፡ ጕዕቱይ ፡ ተወለድከ ፡ ዕራቀከ ፡ ወትቀውም ፡ በከሃ ፡ ዕራቀከ ፡ (ግንዘ) ።

ጎፍ፤—ሀላዌ፤—ገወፍ ።

ገፊዕ ፤ ዮት ፤(ገፍዐ ፡ ይገፍዕ ፡ ይግፋዕ ። ዐረ ፡ ጀፋ ፤ ተቈጣ ፡ ሰደበ) ፤ መግፋት ፡ መገፍተር ፤ ስመጣል ፡ ለማራቅ ። ግፍ ፡ መሥራት ፡ መጨቈን ፡ ማጣበቅ ፤ ማስጠበብ ፡ ማስጨነቅ ፡ መበደል ፡ መቀማት ፡ መንጠቅ ፡ መመንጠቅ ፤ በኀይል ፡ መውሰድ ። ገፍዕዎ ፡ ሰብእቱ ፡ ቤተ ፡ ወኢወድቀ ። ለሊሁ ፡ ይገፍዕ ፡ ወለሊሁ ፡ ይትመፀዐ ። ግፍዕ ፡ ዘገፋዕክሙ ። ወእመሂ ፡ ቦ ፡ ዘገፋዕክዎ ፡ እፈድዮ ፡ ትርብዕተ ። አባ ፡ ሙሴ ፡ ጸሊም ፡ ገፍዓ ፡ ለመንግሥት ፡ በማየት ፡ (ማቴ፯ ፡ ፳፭ ። ሢራ፲፫ ፡ ፫ ። ሔኖ፲፰ ፡ ፰ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፱) ። ገፍትዐን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ስሯጽ ፡ ነው ፤ ስሯጹም ፡ ት ፡ ነው ።

ገፋዒ ፤(ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፤ ዕት) ፤ የሚገፋ ፤ ግፍ ፡ የሚሠራ ፤ ገፊ ፡ ግፈኛ ፤ በዳይ ፡ ቀማኛ ። ብእሲ ፡ ገፋዒ ። አነ ፡ ውእቱ ፡ ገፋዒ ። መኳንንት ፡ ገፋዕያን ። ዮሎት ፡ ገፋዕያነ ፡ መርዔቶሙ ። ዮሎት ፡ ገፋዕተ ፡ አባግዖሙ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፳፯ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፯ ። ጥበ፯ ፡ ፲ ። ቀሌ ። ዕር ፡ ኢሳ፫ ፡ ፳፱) ።

አግፍዐ ፤ አስገፋ ፡ አስበደለ ፤ ግፍ ፡ አሠራ ፤ ግፈኛ ፡ አደረገ ፤ ገፋዒ ፡ አሰኘ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአግፍዐ ፡ ፈንታ ፡ አስተጋፍዐ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ለእግዚአብሔር ፡ ያስተጋፍዮ ፡ በልቡ ፡ (ምሳ፲፱ ፡ ፫) ።

ተገፍዐ ፤ ተገፋ ፡ ተበደለ ፤ ግፍ ፡ ተቀበለ ፤ ተጠቃ ። እትገፋዕ ፡ እምኔከ ። ናሁ ፡ ይትገፍዑ ፡ ደቂቅየ ። ተገፍዐ ፡ በዐውደ ፡ ምኵናን ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፩ ። ነሐ፭ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፲፩) ።

ግፉዕ ፤(ዓን ፡ ዓት ፡ ፍዕት) ፤ በቊሙ ፤ የተገፋ ፡ የተበደለ ፤ የተጠቃ ። ዐውያተ ፡ ግፉዐ ። አድኅኖ ፡

ግፉዐ ። ሰብአ ፡ ግፉዓን ፡ (ሚራ ፴፪ ፡ ፲፯ ። ኢሳ ፩ ፡ ፲፯ ። ፳፩ ፡ ፫) ።

ግፍዐት ፤ መግፋት ፡ መገፋት ፤ አገፋፍ ።

ግፍዕ ፤ (ዓት) ፤ በቁሙ ፤ ግፍ ፡ በደል ፤ ቅሚያ ፤ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ሥራ ፤ ስድብ ፡ መከራ ። ዐመፃ ፡ ወግፍዕ ። ከመ ፡ ትግበሩ ፡ ላዕሌነ ፡ ዐቢየ ፡ ግፍዐ ። ወባሕቱ ፡ እ ነግረከ ፡ ግፍዐከ ። እመ ፡ ተዐገሥክሙ ፡ ግፍዐክሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፩ ። ዮዲ ፯ ፡ ፳፱ ። ኢዮ ፴፫ ፡ ፰ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳) ።

ተጋፍዐ ፤ ተጋፋ ፡ ተጣነቀ ፤ ተጨቋቈነ ፡ ተሳ ደበ ። ወኮኑ ፡ ሰብእ ፡ ይትጋፍዑ ፡ ከመ ፡ ይልክፉ ፡ ዘፈረ ፡ ልብሱ ። ዘይትጋፋዕ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ ፲፱ ። ቀሌ) ።

አስተጋፍዐ ፤ አጋፋ ፡ አጣነቀ ፤ ግፍ ፡ አሣራ ።

ገፌፍ ፤ ፎት ፤ (ገፈ ፡ ይገፍፍ ፡ ይግፍፍ) ፤ መግፈፍ ፡ መገልፈፍ ፤ መጋፈፍ ፡ (ዐማርኛ) ። ኹለተኛም ፡ ገፍገፈ ፡ አንገፍገፈ ፡ ብሎ ፤ ገፈገፈ ፡ አንገፈገፈ ፡ ተንገፈገፈ ፡ ማለት ፤ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ገፌር ፤ ሮት ፤ (ገፈረ ፡ ይገፍር ፡ ይግፍር) ፤ መገፈር ፡ መቸፈር ፤ ማጋፈር ፡ ማጐፈር ፤ ገፈራ ፡ አጋፋሪ ፡ ጐፈሬ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ገፌት ፡ ፉት ፤ (ገፈተ ፡ ይገፍት ፡ ይግ ፍት) ፤ መገፈት ፤ ማጋፈት ፤ ገፋች ፡ አጋፋች ፡ ገፈታም ፡ መኾን ።

ገፍትዐ ፤ ገፈተረ ፤ ጣለ ፡ አራቀ ፤ ገለበጠ ፤ ደፋ ፤ የውስጡን ፡ በላይ ፡ የላዩን ፡ በታች ፡ አደረገ ፡ አፈረሰ ። ለወጠ ፡ ቀየረ ፤ ሌላ ፡ አደረገ ፤ አጠመመ ፡ ቈለመመ ። ትገ ፈትዕዎ ፡ ለሕዝብ ፡ እምግብሩ ፡ (አራቀ) ። እገፈትዕ ፡ መናብርተ ፡ ነገሥት ፡ ወእገፈትዕ ፡ ሠረገላተ ፡ ወመስ ተጽዕናነ ። ገፍትዮሙ ፡ ለአድባር ፡ እመሠረቶሙ ። ገፍታዕኩ ፡ ሾሎ ፡ ንዋየ ፡ አፍኣ ፤ ጣለ ፡ (ሐጌ ፪ ፡ ፳፪ ። ኢዮ ፳፰ ፡ ፱ ። ነሐ ፲፫ ፡ ፰) ። አንተኑ ፡ ዘትገፈትዮሙ ፡ ለእ ስራኤል ። ፍትወት ፡ ገፍትዐ ፡ ልበከ ። እለ ፡ ትገፈት ዕዋ ፡ ለርትዕ ። ከመ ፡ ይገፍትዕ ፡ ፍትሐ ፡ ምስኪን ፤ ለወጠ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፯ ። ዳን ፩ ፡ ፶፯ ። ሚክ ፫ ፡ ፱ ። ኢሳ ፴፪ ፡ ፯) ።

ገፍታዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ የሚ ጥል ፡ የሚገለብጥ ፡ ገልባጭ ፡ ገላባጭ ፡ ገለባባጭ ። ገፍታዔ ፡ መናብርተ ፡ ኀያላን ፡ (መቃ ፡ ገ፲፯) ።

ተገፍትዐ ፤ ተገለበጠ ፡ ተደፋ ፤ ተለወጠ ፤ ል ውጥ ፡ ግልብጥ ፡ ሌላ ፡ ኾነ ፤ ፈረሰ ። ከመ ፡ ተገፍትዐት ፡ ሰዶም ፡ ወገሞራ ። ትትገፈታዕ ፡ ነነዌ ። ወተገፍትዐ ፡ ዝሙትኪ ። ኢይጐነዲ ፡ ተገፍትዖ ፡ ቤቱ ፡ (ኤር ፳፱ ፡ ፲፱ ። ዮና ፫ ፡ ፬ ። ሕዝ ፲፯ ፡ ፴፬ ። ሚራ ፳፯ ፡ ፫) ።

ግፍቱዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ትዕት) ፤ የተለወጠ ፡ የተገለበጠ ፤ ልውጥ ፡ ግልብጥ ፤ ጠማማ ፡ ቈልማማ ። ይ ወፅእ ፡ ሕግ ፡ ግፍቱዐ ። ትውልድ ፡ ዕሉት ፡ ወግፍት ዕት ። ግፍቱዓነ ፡ ልብ ። ዐላውያን ፡ ወግፍቱዓን ፡ (ዕንባ ፡ ፬ ። ዘዳ ፴፪ ፡ ፭ ። ሔኖ ፲ ፡ ፰ ። ፊልጵ ፪ ፡ ፲፭) ።

ግፍታዔ ፤ መገልበጥ ፤ መደፋት ፡ መፍረስ ፤ ሥ ራዌ ፡ ጥፋት ። ወአውፅአ ፡ እማእከለ ፡ ግፍታዔ ። ግፍ ታዔ ፡ ሰዶም ፡ (ኩፋ ፡ ፲፮ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ገጽ ፤ (ጻት ፤ ገገጻ ። ሱር ፡ ሐዛእ ። ዕብ ፡ ሓዛሀ ፤ ሙል) ፤ በቁሙ ፤ ፊት ፡ ግንባር ፤ ዐይንና ፡ አፍንጫ ፡ አፍ ፡ ያሉበት ፤ ከንገት ፡ በላይ ፡ እስከ ፡ ራስ ፡ ጠጕር ፡ ወደ ፡ ታችም ፡ እስከግር ፡ ጥፍር ፡ በስተፊት ፡ ያለው ፡ ክፍል ። ፊት ፡ ለፊት ፡ የሚታይ ፤ በፊት ፡ አንጻር ፡ ያለ ፡ ዐይን ፡ የሚያርፍበት ፡ ሰማዩም ፡ ምድሩም ፡ ማና ቸውም ፡ ኹሉ ። ይከድኑ ፡ ገጾሙ ። ሰዐረ ፡ ሾሎ ፡ አን ብዐ ፡ እምሾሉ ፡ ገጽ ። ኪደነኒ ፡ ኀፍረት ፡ ገጽየ ። ከመ ፡ ኣስሕቶ ፡ በገጽየ ። ገጸ ፡ ሰማያት ፡ ተአምሩ ። አስተ ፍሥሐ ፡ ገጻ ፡ ለምድር ፡ (ኢሳ ፳ ፡ ፪ ። ፳፩ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፵፫ ። ዮዲ ፲፫ ፡ ፲፮ ። ማቴ ፲፮ ፡ ፫ ። ቅዳ) ።

ገጽ ፡

—፤ ድፍረት ፤ ቀረቤታ ፡ ሟልነት ፤ ግልጥ ፡ ገሃድ ። ገጽ ፡ ብነ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ። ከመ ፡ ንርከብ ፡ ገጸ ። ወሀበኒ ፡ እ ግዚ ፡ ገጸ ፡ ወሞገሰ ። ዘእንበለ ፡ ኀፍረት ፡ ትቤሎ ፡ በ ገጽ ፡ (፩ዮሐ ፡ ፫ ፡ ፳፩ ። ፪ ፡ ፳፰ ። ጦቢ ፩ ፡ ፲፫ ። ምሳ ፯ ፡ ፲፫) ።

—፤ አካል ፡ ቁመና ፡ ቁመት ። መድኅኔ ፡ ገጽየ ። አሐደ ፡ ገጸ ፡ ነአምኖ ፡ ለእግዚእነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ። ክል ኤቱ ፡ ገጻት ፡ በበ ፡ አካሎሙ ፡ (መዝ ፡ ፵፩ ። ቄር ፡ ጸላ ። አፈ ፡ ድ፫) ።

—፤ ወገን ፡ ማእዝን ፤ መንገድ ፤ ስልት ፡ ተራ ፤ ምክንያት ፤ የመጽሐፍ ፡ አንቀጽ ፡ ክፍል ፡ ምዕራፍ ። እምአርባዕቱ ፡ ገጹ ። አርባዕቱ ፡ ገጸ ፡ ምድር ። ዐርገ ፡ እንተ ፡ ካልእ ፡ ገጽ ። ወሖረ ፡ እንተ ፡ ካልእ ፡ ገጽ ። ከመ ፡ ንንግር ፡ በበ ፡ ገጹ ። በምንትኒ ፡ ገጽ ፡ ዘኮነ ። በብዙኅ ፡ ገጸ ፡ መካን ። (ሕዝ ፡ ፵ ፡ ፵፯ ። አዋል ። ዮሐ፲ ፡ ፩ ። ገድ ፡ ተክ ። ዕብ፱ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ድ፲) ። ገጽ ፡ በነገር ፡ ኹሉ ፡ እየተናበበ ፡ ሳይናበብም ፡ ወድቆ ፡ በሚ ስማማው ፡ ይፈታል ፤ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ነው ፤ ገገጸን ፡ ተመ ልከት ።

ገጸወ ፤ (ይጌጹ ፡ ይገጹ ። ተቀ ፡ ግ) ፤ ታየ ፡ ተገለጠ ፤ ጐላ ፡ ተረዳ ፤ ፊት ፡ ለፊት ፡ ኾነ ፡ ተነጻጸረ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገጸወ ፡ ፈንታ ፡ ተገጸወ ፡ ይላል ፤ አያ ሰኝም ። ዛቲ ፡ ኀጢአት ፡ ትትጌጸ ፡ ኀበ ፡ ብዙኅ ፡ ጾታ ፡ ገጻት ። እንዘ ፡ ይትጌጸ ፡ በትእምርተ ፡ መስቀል ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ግጽው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ጹት) ፤ የታየ ፡ የተ ገለጠ ፤ ግልጥ ፡ ጕልሕ ፤ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያለ ፤ ሥዕል ፡ ም ስል ፤ ባለሟል ። ግጽው ፡ መንገለ ፡ ሰሜን ። ሲተ ፡ ግ ጽው ፡ ቅድመ ፡ አዕይንትየ ፡ ኢየሱስ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፡ ከሐዋርያት ፡ ሲኖዶስ ፡ አንዱ ፡ ክፍል ። ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ረስጠብ ፡ ይለዋል ፤ ሐዋርያት ፡ ለቀሌምንጦስ ፡ የሰጡት ፡ ኹለተኛ ፡ መጽሐፍ ፡ ማለት ፡ ነው ። ግጽው ፡ ወሥርዐት ፡ ወአብጥሊስ ፡ (ሲኖድ) ።

ግጻዌ ፤ መታየት ፡ መገለጥ ፤ መታወቅ ፡ መረዳት ፤ ባለማልነት ፤ ትርጓሜ ፡ አፈታት ። በከመ ፡ ደለዎ ፡ ግጻዌ ፡ ለዮሐንስ ። አእምሮትከ ፡ ዘመልዕልተ ፡ ዙሉ ፡ ግጻዌ ። ግጻዌ ፡ ትምህርተ ፡ ሕግ ፡ ወሥርዐት ፡ ወተግማጽ ። ግጻዌ ፡ ድርሳን ፡ ዘቅዱስ ፡ ቄርሎስ ፡ ከመ ፡ አሐዱ ፡ ክርስቶስ ፡ (ፊልክ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። ሲኖድ ። ቄር ፡ ጸላ) ። ባለመጣፎች ፡ ግን ፡ ግጽው ፡ ብለው ፡ በቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈቱታል ።

ግጻዌ ፤ ግጽው ፡ የንባብ ፡ መጣፍ ፡ እንደ ፡ ድጓ ፡ ክመት ፡ እስክመት ፡ የተሠራ ፤ በጸሎት ፡ በቅዳሴ ፡ ጊዜ ፡ የሚነበብ ፤ ቃሉ ፡ ለዘመን ፡ ለበዓል ፡ የሚስማማ ፤ ከብሉይ ፡ ከሐዲስ ፡ የወጣ ። መጽሐፈ ፡ ግጻዌ ፡ ዘአባ ፡ መቃርስ ። መጻሕፍተ ፡ ግጻዌ ። በውስተ ፡ ግጻዌ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲ ። ኅዳ፲፯ ። ግን፲፪) ።

ግጻዌ ፤ ገጽ ፡ ያለው ፡ አካል ፤ ህላዌ ። ነአምን ፡ አበ ፡ በአካሉ ፡ ወበግጻዌሁ ፡ ዘኢይትፈለጥ ፡ እምከዊነ ፡ አብ ፡ ኅበ ፡ ከዊነ ፡ ወልድ ። አቀመ ፡ ግጻዌ ፡ ባሕቲቶ ፡ በአብ ። እመን ፡ በሥላሴ ፡ ወተጋነይ ፡ በግጻዌ ፡ መለኮት ። በስመ ፡ ግጻዌ ፡ ሠላስ ፡ ዕሩያነ ፡ ክብር ፡ ወንግሥ ። አሐዱ ፡ ውእቱ ፡ ዘበሠለስቱ ፡ ግጻዌ ፡ (አትና ። መጽ ፡ ምስ ። አዋል ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

አገጸወ ፤ ፊት ፡ አሳየ ፡ ገለጠ ፤ አጐላ ፡ አስረዳ ፤ ጸላእያንየ ፡ ክህሉኒ ፡ በተጥባበ ፡ ነገረ ፡ ሐሰት ፡ ለሀጐልየ ፡ ወአገጸዉ ፡ ኀቤከ ፡ ፀሩዐ ፡ በገጸ ፡ ጽድቅ ። ወያጌጹ ፡ በእንቲኣሁ ፡ ከዊነ ፡ አፍቅሮ ፡ ክርስቶስ ፡ ለዮሐንስ ፡ ፈድፋደ ፡ እምጴጥሮስ ። ለእመ ፡ ጐንደየ ፡ ኅሊና ፡ ውስተ ፡ ልቡ ፡ ያጌጹ ፡ ላዕለ ፡ ብእሲ ፡ ከመ ፡ ያፈቅሮ ፡ ሎቱ ፡ (ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፰ ። ፸፩) ። ያጌጹ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ገጽዎት ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ተጋብኦትነ ፡ ለግንዘቶሙ ፡ ለምዉታን ፡ ወሐዊር ፡ ቅድሜሆሙ ፡ ውእቱኬ ፡ ገጽዎተ ፡ አስተፋንዎቶሙ ፡ ለእለ ፡ ይነግዱ ፤ ወጠብልሎቶሙ ፡ በአልባስ ፡ ሐዲስ ፡ ገጽዎት ፡ በእንቲኣሆሙ ፡ ከመ ፡ ውእቶሙ ፡ ናሁ ፡ ይትነሥኡ ፡ በአልባስ ፡ ሐዲስ ፡ ዘኢይማስን ፡ (ግንዘ) ።

ጐጻጒጽ ፤ (ጻት) ፤ ጐጣጕጥ ፤ ሥርጥ ፡ ዐባጣ ፡ ጐባጣ ፡ ስንከልካላ ። ፍኖት ፡ እንተ ፡ አልባቲ ፡ ማዕቅፍ ፡ ወአሥዋክ ፡ ወጐጻጒጽ ፡ ወአጽዳፍ ። አከ ፡ ብነ ፡ ዝየ ፡ ሀገር ፡ አጽዳፍ ፡ ወጐጻጒጽ ፡ (ሲኖድ ። ቅዳ ፡ አትና) ።

ጐጽፈረ ፤ (ዲቃ ፡ ግ ፤ ደጐጸ ፤ ጸፈረ) ፤ ጐደፈረ ፤ ማስ ፡ ቈፈረ ፤ ማረ ፡ ሻጨረ ፡ ጐፈጨረ ፤ ያውሬ ፤ ዐከክ ፡ ፎከተ ፤ የሰው ። የደጐጸና ፡ የጸፈረ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ጒጽፉር ፤ (ራት) ፤ ዕከክ ፡ ፎከት ፤ ደረመን ፡ ፈረሳቤት ፤ የጥፍር ፡ ንኪት ።

ጌራ ፤ —ራስ ፡ ቀ፝ር ፤ —ገየረ ።

ግራ ፤ የንብ ፡ እንጀራ ፡ ዕጩ ፡ ጐመጩ ፡ ሰፈፉ ፡ ሳይቀር ፡ ከነማሩ ፡ ከነወለላው ። የማር ፡ ሰፈፍ ፡ የተነጠረ ፡ ሠም ፡ ልጥልጡ ፡ ግግሩ ፡ ነጋሪቱ ። ነገረን ፡ እይ ፤ ዘሩና ፡ ምንጩ ፡ ርሱ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ግራ ፡ መዓር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መዓረ ፡ ግራ ፡ ይላል ፤ መዓርን ፡ እይ ፡ (ኢሳ፳፱ ፡ ፪ ። ዮዲ፲፮ ፡ ፲፭ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፫ ፡ ፭) ። እንገር ፡ እንጀራ ፡ ሙጌራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ግራ ፤ (ዕብ ፡ ጋሩዕ ፤ ሕጽጹ) ፤ በቀሙ ፤ ፀጋም ፤ ሀካይ ፡ ድኩም ፡ (ዐማርኛ) ።

ጎር ፤ —ጎረ ፡ ቤት ፤ —ገወረ ።

ግራብ ፤ (ባት ። ዐረ ፡ ጅራብ ። ትግ ፡ ገራቢት) ፤ ቀርብ ፡ ቀርበታ ፤ ርኮት ፡ ራዎት ፤ ቈርባብቻ ፤ የማር ፡ የቅቤ ፡ የዘይት ፡ ስልቻ ፤ ማሰሮ ፡ ገንቦ ። ለእመ ፡ ኀሠሥከ ፡ ቅብዐ ፡ ዘይት ፡ ትረክብ ፡ ኀበ ፡ ግራባቲሃ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ጌርጌል ፤ —መንኰራኵር ፤ —ጌልጌል ።

ገርገረ ፤ (ገሪር ፡ ገረ ፡ ገረረ ። ዕብ ፡ ጋራር) ፤ ሳበ ፡ ጐተተ ፤ ተሳበ ፡ ተጐተተ ፤ የጋሪ ። በቁሙ ፡ ገረገረ ፡ አቆመ ፤ የይሎ ፡ የንጨት ። ወገሸ ፡ አገረገረ ፤ ግር ፡ ግር ፡ አለ ፤ የከብት ። ግርግር ፡ ፍግርግር ፡ ወጋግራ ፡ ግርግራ ፡ ገረገራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

አንግርገረ ፤ አፍገመገመ ፤ ጣለ ፡ አንከባለለ ፤ አንደባለለ ፤ አንፈራፈረ ፡ አፈራገጠ ፤ የባሪያ ፡ የጋኔን ፡ አጣጣል ። እኩይ ፡ ጋኔን ፡ አንዝ ፡ ወያንገረግሮ ። አውደቃ ፡ ወአንገርገራ ። አንገርገሮሙ ፡ ውስተ ፡ ውእቱ ፡ መሬት ፡ (ማቴ፲፯ ፡ ፲፭ ። ስንክ ፡ የካ፫ ። ሠኔ፯ ፡ ፲፭) ።

አንገርገረ ፤ ተፍገመገመ ፤ ወደቀ ፡ ተንከባለለ ፤ ተንደባለለ ፤ ከብለል ፡ ደብለል ፡ አለ ፤ ተንፈራፈረ ። ከመ ፡ ሐራውያ ፡ ዘይኤጽር ፡ ታሕተ ፡ ወያጸንን ፡ እመንገለ ፡ ክርሠ ፡ ወያንገረግር ፡ ውስተ ፡ ጸብር ። ወድቀ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ ወአንገርገረ ፡ እንዘ ፡ ይበኪ ። አንገርገረ ፡ ታሕተ ፡ እገሪሁ ። ናንገርግር ፡ በተፋቅሮ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፪ ። ስንክ ፡ መስ፫ ። ገድ ፡ ተክ ። ምሳ፲፰ ፡ ፯) ።

አንገርጋሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያፍገመግም ፤ የሚፍገመገም ፤ ጣይ ፡ አንከባላይ ፤ ተንከባላይ ፡ ደብለል ፡ ከብለል ፡ ባይ ። በቁሙ ፤ የመዝሙር ፡ ስም ፡ ምልጣን ፤ ከ፳፱ቱ ፡ የድጓ ፡ አርእስቶች ፡ አንዱ ፡ ፯ኛው ፡ ርእስ ፤ መሪ ፡ ከወንጌል ፡ በኋላ ፡ መስቀል ፡ ይዞ ፡ ሃሌ ፡ ሉያ ፡ ብሎ ፡ የሚመራው ፤ ተቀባዮችም ፡ በዝማሜና ፡ በተሐውሶ ፤ በአንገርግሮ ፡ የሚሉት ።

ነገርጋር ፤ መውደቅ ፡ መንከባለል ፤ መንፈራፈር ፤ የጋኔን ፡ ትግያ ፡ ትግል ፤ በየወሩ ፡ ጨረቃ ፡ ስትበቅል ፡ የሚኾን ። ዘአንዘ ፡ ጋኔን ፡ ወነገርጋር ። እለ ፡ ቦሙ ፡ ነውር ፡ ዘነገርጋር ፡ ወዘጋኔን ፡ ኢይሠየሙ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። እለ ፡ ነገርጋር ። በእንተ ፡ ዘነገርጋር ፡ (ቀሌ ። ማቴ፬ ። ፳፬ ። ፲፯ ፡ ፲፬ ። ሉቃ፱ ፡ ፴፰) ።

ጐርጐረ፤(ዕብ፡ ጋርጌር)፤በቁሙ፤ጕረጕረ፤ ኈጐጠ፡ነካ፤ ቋቅ፡ አለ፡ ለማስመለስ፤ የጕረሮ። ጕረሮ፡ ቃሉ፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው። ሻ፡በረበረ፤አጥብቆ፡ፈለገ፤ለማግኘት።(ተረት)፤ ዓማ፡ ጕርጓሪ፡ዘንዶ፡ያወጣል፤የሰው፡ፈላጊ፡የራሱን፡ያጣል። ጐርጐረ፡ ከማርኛ፡ በቀር፡ በግእዝ፡ ቃላት፡ ውስጥ፡ አለልማድ፡ አይነገርም።

አንጐርጐረ፤(ነገረ፡አንገረ)፤አጕረመረመ፤ ተጕረመረመ፤ አንጐራጐረ፡ ተናገረ፤ ነቀፈ፡ ተቈጣ፤ ክፉ፡ ቃል፡ አወጣ፤ ቋቅ፡ አክሽ፡ እንደ፡ ማለት፤ ለክፉም፡ ለበጎም፡ ይኾናል። ጕሥዐን፡ ተመልከት። ለምንት፡ ያንጕረጕር፡ ሰብእ። ኢታንጕርጕር፡ላዕለ፡ጸጋ፡ዘወሀበከ። ወአንጐርጐሩ፡ጸሐፍት፡ወፈሪሳውያን። ወብዙኃ፡ አንጕርጕሩ፡ በእንቲኣሁ። ወሰምዑ፡ፈሪሳውያን፡ከመ፡አንጕርጕሩ፡ሕዝብ፡ (ሰቈ፫፡ ፴፰። ፈላስ። ሉቃ፲፭፡ ፪። ዮሐ፡ ፯፡ ፲፪፡ ፴፪)።

አንጐርጓሪ፤መንጐርጕር፤(ርት፡ራን፡ራት)፤የሚያጕረመርም፤ተቈጭ፡ተናጋሪ፤ሐሜተኛ፡ እንቢተኛ። ኢትኩን፡መንጕርጕረ፡(ቄስጠ፡ ፰)።

ነጐርጓር፤(ራት)፤በቁሙ፤ማጕረምረም፡ መድረምረም፤ ማንጐራጐር፤እንጕርጕሮ፤የቍጣ፡የንቢታ፡የሐሜት፡የስድብ፡የነቀፌታ፡ቃል፤ክፉ፡ነገር። ጓሮ፡ አንባ፡ ጓሮ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፡ (ዘፀ፲፮፡ ፯፡ ፰። ዘኍ፲፬፡፳፯። ኢሳ፶፰፡ ፱)። አኅድግዎሙ፡ እኩየ፡ነጕርጓረ። ተዐቀቡኬ፡ እምነጕርጓር። ዘእንበለ፡ነጕርጓር፡ ወኑፋቄ፡ (ሚራ፴፯፡ ፯። ጥበ፩፡ ፲፩። ፊልጵ፪፡ ፲፬)።

ገሪድ፤ ዶት፤(ገረደ፡ ይገርድ፡ ይግርድ። ዕብ፡ ጋራድ)፤ ማግረድ፤ማምረት፤ግርድ፡ ቂንድ፡ማውጣት፤ፍሬን፡ከገለባ፡መለየት፤መፈልፈል፡ ማሸት። መጋረድ፡ መሸፈን። ገረድ፡ ግሪደ፡ መኾን። ክርደደን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው። ጋሬዳ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ገሪህ፤ሆት፤(ገርሀ፡ይገርህ፡ይግራህ። ገበረ፤ረየፀ። ዕብ፡ጋሬህ፤አፍርሀ፡አርዐደ)፤ ማረስ፤ መነገድ፤ ማግራት፡ መገራት፤ ገር፡ ማድረግ፤ ማለስለስ፡ ማለዘብ፤ የመሬት፡ የክብት።

ገራሂ፤(ሂት፡ህያን፡ያት፤ህት)፤ዐራሽ፡ ቈፋሪ፤ ነጋዴ፡ ዐጣሪ፤ ፈረስ፡ በቅሎ፡ ገሪ።

ገርህ፤ገር፡ የዋህ፡ ገራም፡ ጭምት፤ ልሙጽ፡ ልዝብ፡ ለስላሳ፤ ጕጣምና፡ ሸካራ፡ ያይደለ፡ የመሳል፡ ዐይነት። ካህን፡ ዘያዐርግ፡ ቍርባነ፡ ኢይግበሮ፡ ገርሀ፤ አላ፡ ይኩን፡ ሠለንታሁ፡ ምስቁለ፡ በማኅተም፡ (ፈ፡ መ)። መዳ፡ ጣቃ፡ የንግድ፡ ዕቃ፤ ሸቀጥ፡ የሚሸጥና፡የሚለወጥ፤አስረው፡አክተው፡በማጥን፡መልተው፡ ካገር፡ ወዳገር፡ የሚወስዱት። ገርህ፡ ማለት፡ ሥራው፡ ያለቀለት፡ ዝግጁ፡ መኾኑን፡ ያሳያል፡ (ሕዝ፳፯፡ ፳፱)።

ገርሃት፤ገራህው፤ ጣቆች፡ የንግድ፡ ዕቆች፤ ሸቀጦች። መጽሐፍ፡ ግን፡ ገራህው፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ገራውህ፡ ይላል፤ ባለሐዲሶችም፡ ፍችውን፡ ዕርሻ፡ ይሉታል፤ ንባቡም፡ ፍችውም፡ ተሳስቷል። ዘይማየጥ፡ ሎሙ፡ገራውሂሆሙ፡(ራእ፲፰፡ ፲፩)። ገራውህ፡ ያለውን፡ ከዚያው፡ ባ፲፪ና፡ ባ፲፫፡ ቍ፡ ዘርዝሮ፡ ተርትሮ፡ የንግድ፡ ዕቃነቱን፡ ይናገራል።

ገራህት፤ገርዋህ፤(ዐረ፡ ቀራሕ፡ ቂርዋሕ)፤ ዕርሻ፡ ቅብቅብ፤ የለዘበ፡ የለሰለሰ፤ ዘር፡ ለመቀበል፡ የደረሰ። ዕርሻ፡ የሚመስል፡ የበረሓ፡ መሬት፤ ሣርና፡ ቅጠል፡ ዛፍ፡ የሌለበት፡ አሸዋ፡ ድቡሽት። ሠናየ፡ ዘርዐ፡ ዘራዕከ፡ ውስተ፡ ገራህትከ፡ (ማቴ፲፫፡ ፳፯)።

ገራህታት፤ገራውህ፤ ዕርሾች፤ቅብቅቦች። አጥረየ፡አባግዐ፡ወአልሕምተ፡ወገራውሀ፡ብዙኀ። ውስተ፡ሡሉ፡ገራውህ፡ኀበ፡ሀሎ፡አብራም። መንገለ፡ ገራውህ። እመ፡ቦ፡ውስተ፡ ካልእ፡ብሔር፡ ገራውህ፡ (ዘፍ፳፮፡ ፲፬። ኩፉ፡ ፲፩። ማቴ፲፪፡ ፩። ሲኖዶ)።

ገርዋህ፤(ትግሬ)፤አጋዘን፤ቡኽር። ገራገር፡ ማለት፡ ነው።

ገረዘ፤(ዕብ፡ ጋራዝ)፤ በቁሙ፤ ቈረጠ፡ ገረዘዘ። ገዘረን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፤ ነከሰ፡ ነሰከ፤ ቀሐመና፡ ቀምሐ፡ ፩፡ እንደ፡ ኾኑ፤ እነዚህም፡ እንደነዚያ፡ ናቸው።

ጋርዜን፤(ዕብ)፤መግረዥ፡ መቍረጫ፡ የብረት፡ መማሪያ፤ ምሳጭ፤ መጥረቢያ፡ ማጤ፤ ምማር።

ገርዜን፤(ግንዜን፤ገኒዝ፡ገነዘ)፤ቀጭን፡ሸማ፤ ጥሩ፡ በፍታ፡ ሻሽ፤ ሐዲስ፡ ልብስ፡ ከታን። አምጽኡ፡ልብሰ፡ገርዜን፡ለግንዘተ፡ሥጋሁ። በሰንዱነ፡ ገርዜን፡ ተገንዘ፡ ወተቀብረ። ዘተጠብለለ፡ በልብሰ፡ገርዜን። ለምሥዋዕ፡ይኩን፡መንጦላዕት፡ዘገርዜን፡ንጹሕ፡ዘአልቦ፡ነውር። ክድንኒ፡ገርዜነ፡ ጸጋ፡ዘኢአነምዎ፡ጠቢባን፡በኪን፡(ቅዳ፡ አፈ። ተረ፡ ቄር፲፯። አርጋ። ኪዳ። ደራሲ)።

ገሪዛን፤(ጽር፡ ጋሪዚን። ዕብ፡ ግሪዚም)፤ የተራራ፡ ስም፤ ቍርጥ፡ የኾኑ፡ የቡራኬ፡ ቃሎች፡ የሚነገሩበት፡ ተራራ። ጌባልን፡ እይ፤ የዚህ፡ ወንድም፡ ነው፡ (ዘዳ፳፯፡ ፲፪)።

ግርጣጥ፤ ታናሽ፡ ሙዚቃ፤ የዘፈን፡ ዕቃ፤ የሙዚቃ፡ ዐይነት። ገንታ፡ወግርጣጥ፡(ሥር፡ አኮ)።

ኀርየመ፤—ዐገመ፤—ጕር፡ ገወረ።

ገሪም፤ ሞት፤(ገረመ፡ ይጌርም፡ ይግርም። ዕብ፡ ጋራም፤ ሰበረ፡ ጐረመመ)፤ መግረም፡ መድነቅ፤ መፈረት፡ መፈራት፤ ግሩም፡ መኾን፤ ማስገረም፡ ማስደነቅ፡ ማስፈረት፤ ሌላውን፤ የመልክና፡የክብር፡የታላቅነት፤ወይም፡የክፋት። ገረሞሙ፡ ዘኢኮነ፡ ግኑመ። ወይጌርም፡ እምነገሥት፡ ም

ድር ። ትጌርሞ ፡ ወታደነግዎ ። ለፈራሂ ፡ እግዚአብ ሔር ፡ አልቦ ፡ ዘይጌርሞ ። መንግሥት ፡ እንተ ፡ ትጌ ርም ፡ እምዙሉ ፡ መንግሥት ፡ (መዝ ፡ ፲፫ ፡ ፸፭ ፡ ሚ ራ፱ ፡ ፲፯ ፡ ፵፩ ፡ ፲፰ ፡ ሱቱ ፡ ዕዝ፲፪ ፡ ፲፯) ።

ተገርመ ፤ ተገረመ ፤ ታበየ ፡ ኰራ ፤ ገረመመ ፤ ተገራመመ ። ኢይምጽኡ ፡ በተገርሞ ። ኢይሰምዕ ፡ ድምፀ ፡ ዘይትጌረም ። ኢትትገረመኒ ፡ አ ፡ ፀረ ፡ እ ግዚ ፡ በዙኔኔከ ። ተገረሞሙ ፡ ወፀረፎሙ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ቀሌ ። ኢዮ፴፱ ፡ ፯ ። ዮሴፍ) ።

ግሩም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ርምት) ፤ በቁሙ ፤ የተፈራ ፡ የሚያስፈራ ፤ አስፈሪ ፤ ገናና ፡ ታላቅ ፤ ውብ ፡ ድንቅ ። እስመ ፡ ልዑል ፡ ወግሩም ፡ እግዚ ። ግሩመ ፡ ገጽ ። ኢኮኑ ፡ ግሩማነ ፡ ለዘይገብር ፡ ሠናየ ። ሚ ፡ መ ጠን ፡ ግርምት ። ወሰብበት ፡ አልባሰ ፡ ክብራ ፡ ወከ ነት ፡ ግርምተ ፡ (መዝ ፡ ፵፯ ፡ ዘዳ፳፰ ፡ ፶ ። ሮሜ፲፫ ፡ ፫ ። ቅዳ ። አስቴ ፡ ፩) ።

ግርማ ፤ በቁሙ ፤ ማስፈረት ፡ አስፈሪነት ፤ የመፈ ረት ፡ የመወደድ ፡ ሀብት ፤ ክብር ፡ ባለሟልነት ፤ የመልክ ፡ ውበት ፡ ደም ፡ ግባት ፤ ደመ ፡ ግቡነት ። ዘበዝኀ ፡ ሠ ሐቁ ፡ የሐጽጽ ፡ ግርማሁ ። አንበረ ፡ ግርማሁ ፡ ዲበ ፡ ዙሉ ፡ አሕዛብ ። ብኪ ፡ ግርማ ፡ ራእይ ፡ ዘየዐቢ ፡ እ ምግርማ ፡ ሱራፌል ። ኢትርአይ ፡ ግርማ ፡ ርእየቱ ፡ ለኤልያብ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፳፩ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፲፯ ። ውዳ ፡ ፩ ። ፩ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፯) ።

ትግርምት ፤ ግርማ ፤ አስፈሪነት ፤ ተፈሪነት ። እለሰ ፡ ኢይፈርሁ ፡ ትግርምቶ ፡ ለውእቱ ፡ ንጉሥ ። ትግርምቱ ፡ ያወድቅ ። ኢትፍርሁ ፡ ትግርምቶሙ ፡ (ቀሌ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፰ ፡ ፲፪) ።

መግረምት ፤ ማስፈሪያ ፡ ማስፈራሪያ ፤ መስፈ ራርቾ ። ወይከውኖሙ ፡ ለግብጽ ፡ መግረምቶሙ ፡ ብሔረ ፡ ይሁዳ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ግራም ፤ የሚዛን ፡ ስም ፤ እጅግ ፡ ታናሽ ፡ ክ ፍል ፡ የኪሎ ፡ ሺሕኛ ።

ገረማ ፤ በቁሙ ፤ ሲናር ፡ ጌንጭ ፤ የገብስ ፡ ዐ ረም ፡ (ዐማርኛ) ።

ገሬማ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ገባሬ ፡ ተኣምር ፡ ግሩም ፤ ከተስዐቱ ፡ ቅዱሳን ፡ አንዱ ፡ ይሥሐቅ ። ገሬማ ፡ የግብር ፡ ስም ፡ ነው ። ገሬማ ፡ ገረምከኒ ፡ (ድጓ) ።

ጕርን ፤ (ዕብ ፡ ጎሬን ። ዐረ ፡ ጁርን) ፤ ምክያድ ፤ ዐውድማ ፤ የበሬ ፡ የገበሬ ፡ ሸንጎ ፤ አዝመራ ፡ መከር ፡ ታጭዶ ፡ ተሰብስቦ ፡ የሚወቃበት ፡ የሚበራይበት ፤ ተመሽኖ(ንሽቶ) ፡ የሚመረትበት ። ጕርኑ ፡ ኦርና ። ኦርና ፡ የሰው ፡ ስም ፡ (፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፭ ፡ ፲፰ ፡ ፳፩ ። ፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፩) ።

ገረሠ ፤ (ዐረ ፡ ጀረሰ ፤ ከከ ። ዕብ ፡ ጋ ራስ ፤ ተከከ) ፤ ጕረሠ ፡ ቃመ ፤ አላመጠ ፡ ቈረጠመ ፤ ሰለቀ ፡ አላመ ፤ አለዘበ ። ገረሸ ፡ አገረሸ ፤ የደዌ ። ባለቅኔ ዎች ፡ ግን ፡ ሠራ ፡ ይሉታል ። ገረሠሠ ፡ ተገረሠሠ ፡ ማ ለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ገርሣ ፤ ልዝብ ፡ ለስላሳ ፡ ማር ፤ ልሻ ፡ የጠጕር ፡ ዐይነት ፤ እንደ ፡ ጭድ ፡ እንደ ፡ ገለባ ፡ ከጭቃ ፡ የሚስ ማማ ፤ ጕርሻ ፡ ጕርሦ ፤ ግርሻ ፡ (ዐማርኛ) ።

ጋርሣ ፤ (ገዐት ፤ ገርሀ) ፤ የላመ ፡ የጣመ ፡ ምግብ ፤ ገንፎ ፡ መንከኮ ፤ ወይም ፡ ወፍራም ፡ ትኩስ ፡ ለስላሳ ፡ ዳቦ ። ባለመጣፎች ፡ ግን ፡ አንባዘ ፡ ዓሣ ፡ ይሉ ታል ። ውስተ ፡ መካነ ፡ አንው ፡ ድዉያን ፡ አልቦ ፡ ዘይበልዕ ፡ ጋርሣ ፡ ወኢዘይሰቲ ፡ ወይነ ፡ ዘእንበለ ፡ ዘይደዊ ። አው ፡ ጸብን ፡ አው ፡ ጋርሣ ፡ (ሥር ፡ ጳኮ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ገርሥ ፤ (ሣት) ፤ የመዝጊያ ፡ ብረት ፡ ሳንቃ ውን ፡ ከመቃን ፡ የሚያዛውግ ፤ የሚያቈራኝና ፡ አንድ ፡ የሚያደርግ ፤ ወንዴና ፡ ሴቴ ፡ ብረት ፤ ወንዲው ፡ በመ ቃን ፡ ላይ ፡ ሴቴው ፡ በመዝጊያ ፡ ላይ ፡ ተቸንክሮ ፡ ርስ ፡ በርሱ ፡ የሚሳካና ፡ የሚጓረሥ ፤ ወይም ፡ በሳንቃው ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ሳንቃ ፡ ኹኖ ፡ የሚለበጥና ፡ የሚጠረቅ ። ወኪ ዕበ ፡ አስተዳለወ ፡ ብርተ ፡ ብዙኀ ፡ ዘአልቦ ፡ መድ ሎት ፡ ለገርሣተ ፡ ኆዋኅው ፤ ወለባዕድኒ ፡ ግብር ፡ (፩ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፫) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሰንሰለት ፡ ይሉታል ።

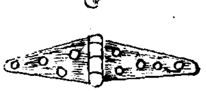

ገርሥ ፡

ገርሣኒ ፤ ያርብሓዊ ፡ ረዐይታዊ ፤ ኀይለኛ ፡ ጣሽ ፡ ጠምሳሽ ። ኀጺናዊ ፡ ማሕረጻዊ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጕራሽነትንም ፡ ያሳያል ፡ (ገድ ፡ አዳ) ። ለሽጕጥና ፡ ለነፍ ጥም ፡ ይስማማል ፤ ፮ ፡ ጕራሽ ፡ ፱ ፡ ጕራሽ ፡ እንዲሉ ።

ጕርዔ ፤ (ብ ፡ ጐራዒት ። ዕብ ፡ ጋሮን) ፤ ዐንገት ፡ ማንቍርት ፤ ጕረሮ ፡ የሆድ ፡ ደጃፍ ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ መዋጫ ፡ መሰልቀጫ ፤ ማግቢያ ፡ ማውጫ ፤ መጮ ኺያ ፤ የዜማ ፡ የንባብ ፡ የምግብ ፡ ጣዕም ፡ የሚታወቅበት ። መተረ ፡ ጕርዔ ። ጥዑም ፡ ለጕርዔየ ። ጕርዔ ፡ ይፈ ልጦ ፡ ለኵሉ ፡ ጣዕመ ፡ እክል ። ጕርዔየ ፡ ይነብብ ። ኢትክሉ ፡ ነቢበ ፡ በጕርዔክሙ ። ከመ ፡ መቃብር ፡ ክሡት ፡ ጕራዒቶሙ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፮ ። መዝ ፡ ፻፲፰ ። ሚራ ፡ ፳፯ ፡ ፳፱ ። ኢዮ፮ ፡ ፴ ። ቀሌ ። ሮሜ፫ ፡ ፲፫) ።

ጕርዔያዊ ፤ ጨኺ ፡ ቀባጣሪ ፤ ሆዳም ፡ ኹ ሉን ፡ ውጪው ፡ የሚል ።

ጐርዐየ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ዐነቀ ፡ ፈጠረቀ ፤ ጕ ረሮ ፡ ያዘ ። ጐርጐረን ፡ እይ ።

ተጐርዐየ ፤ ታነቀ ፤ ጕረሮው ፡ ተያዘ ፡ ተሰ ቀዘ ፤ በገዛ ፡ እጁ ፡ ወይም ፡ በጠላት ፡ እጅ ። እምፈት ውኩ ፡ ለልየ ፡ እትጐርዐይ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፳፬) ።

ጕርዑይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዒት) ፤ የታነቀ ፤ የተሰረነቀ ፤ ታንቆ ፡ የሞተ ።

ጕርዲት ፤ ዕንቂት ፡ ዕንቂያ ፤ ጕረሮ ፡ አያያዝ ፡ አስተናንቅ ፤ የማንቅና ፡ የመታንቅ ፡ ሥራ ።

ገሬፍ ፤ ፎት ፤(ገረፈ ፡ ይገርፍ ፡ ይግርፍ ። ዕብ ፡ ጋራፍ ፤ ሳበ) ፤ መግረፍ ፤ መሸንቈጥ ፤ በጅራፍ ፡ ባለንጋ ፡ መቅጣት ። መግለበ ፡ መሥራት ፤ የተሠራውን ፡ መውገር ፡ መጣል ፡ ከባሕር ፡ ማግባት ፤ ዓሣው ፡ ሲመላ ፡ መሳብ ፡ መጐተት ፡ ወደ ፡ የብስ ፡ ማውጣት ።

ጕሬፍ ፤ ፎት ፤(ጐረፈ ፡ ይጐርፍ ፡ ይጕርፍ) ፤ በቁሙ ፤ መጕረፍ ፡ መፍሰስ ።

ገሬፍ ፤ ወጥመድ ፤ ዘረ ፡ መትር ፤ መረብ ፡ መግለበ ፤ ያሣ ፡ መያዣ ፤ መጋፈፊያ ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፵፯) ። ኅሠሡ ፡ ከመ ፡ ይግበር ፡ ሎሙ ፡ ገሬፈ ። መሥገርት ፡ ገሬፍ ፡ እንተ ፡ ታስተጋብእ ፡ ዘመደ ፡ ኵሎን ፡ ዓሣት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፳፭ ። አርጋ ፡ ፫) ። ዓምና ፡ ያለፈው ፡ ዓመት ።

ገረፋ ፤ ጕረፋ ፤ የፍርድ ፡ ቅጣት ፤ ግርፋት ፡ እስራት ። ፍዳ ፡ መርገም ፤ ፍትወት ፤ የአዳም ፡ ኀጢአት ፡ እንደ ፡ ጐርፍ ፡ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ከባት ፡ ወደ ፡ ልጅ ፡ የሚወርድ ። ባልሐነ ፡ እምጕረፋነ ፡ ወእምቀዳሚት ፡ አበሳነ ፡ (ቁር) ።

ምግራፍ ፤(ፋት) ፤ መግረፊያ ፡ ቦታ ፡ ወይም ፡ ጅራፍ ፡ ሳንባ ፡ ጠለፍ ። መጅረፋ ፡ አከፋ ፡ የብረት ፡ ላይዳ ፤ መጋፊያ ፡ መጥረጊያ ።

ጕሬጽ ፤ ጸት ፤(ጐረጸ ፡ ይጐርጽ ፡ ይጕርጽ) ፤ መብጣት ፡ መፍቃት ፤ መቍረጥ ፡ መሠንበጥ ፤ መውጋት ፡ መጋረጥ ፤ መሰርሰር ፡ መንደፍ ፤ ደም ፡ ለማውጣት ፤ የግንባር ፡ ያፍንጫ ። ማጕረጥ ፡ ማፍጠጥ ፤ ያይን ። ጕርጥ ፡ ጐረጥ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

መጕረጽ ፤(ጻት ፤ መጓርጽ) ፤ መብጫ ፡ መጋረጫ ፤ ጋሬጣ ፡ ሥንጥር ። ማጕርጥ ፡ የጥፍር ፡ ዐይነት ፡ ሹል ፡ ስል ፤ መውጊያ ፡ ቸክ ፡ ጠቅ ፡ ማድረጊያ ። አራዊት ፡ መማጥያን ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ ጽፍራት ፡ ወመጕረጽ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

መጕረጽ ፡

ገሬር ፤ ሮት ፤(ገረ ፤ ገረረ ፡ ይገርር ፡ ይግርር ። ገነየ) ፤ መገዛት ፤ መታዘዝ ፤ ዜጋ ፡ ገባር ፡ መኾን ። ለሊሆሙ ፡ ገረሩ ። ፈቀዱ ፡ ይግርሩ ፡ ሎቱ ። ኢይግርር ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ዘኢየኑሳሌም ፡ ለካልኡ ፡ እምኤጲስቆጶሳት ። ኢይገርር ፡ ለሕገ ፡ እግዚ ፡ (ኢያ፲ ፡ ፩ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ። ሮሜ፰ ፡ ፯) ። ገርገረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ገራሪ ፤(ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚገዛ ፡ ተገዥ ፤ ታዛዥ ። አማንያን ፡ ለቃለ ፡ እግዚ ፡ ወገራርያን ፡ ለነገረ ፡ አኀው ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

ግሩር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ርርት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የተገዛ ፡ ተገዥ ። ግሩር ፡ ታሕተ ፡ መከየድ ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ግብጽ፮ ፡ ፯) ።

ግረት ፤ መገዛት ፤ አገዛዝ ፤ ሥጋዊ ፡ ሥራ ። እስመ ፡ ግረትሰ ፡ በሥጋ ፡ ለኀዳጥ ፡ ዘመን ፡ ትበቍዕ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፰ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ግረት ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ ግራር ፡ የግራር ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ፤ ቀንበር ። ዕፀ ፡ ግረት ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፯ ። መጽምስ) ።

አግረረ ፤ ገዛ ፤ ዜጋ ፡ አደረገ ። አስገዛ ፡ አስደራጊ ። ይመውእ ፡ ወያገርር ፡ ኵሎ ፡ መንግሥተ ። ወኵሎ ፡ በሓውርተ ፡ አግሬርየ ። አልቦ ፡ ዘይክል ፡ አግርሮታ ፡ ለልሳን ፤ ገዛ ፡ (ዳንኤ ፡ ፵፬ ። አስቴ ፡ ፫ ። ያዕ፫ ፡ ፯) ። ወኵሎ ፡ አግረርከ ፡ ሎቱ ፡ ታሕተ ፡ እገሪሁ ። አግርር ፡ ርእሰከ ፡ ለጽድቅ ፤ አስገዛ ፡ (መዝ ፡ ፰ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፯) ።

አግራሪ ፤ መግረሪ ፤ መግረር ፡ ርር ፤ የሚገዛ ፤ የሚያስገዛ ፤ ገዥ ፡ አስገዥ ። መግረሬ ፡ ፀርየ ። መግረሬ ፡ አናብስት ፡ (ግንዘ ። አርጋ ፡ ፬) ።

ግሬጻ ፤(ጽር ፡ ግሬፕስ ። ዕብ ፡ ፔሬስ) ፤ ታላቅ ፡ አሞራ ፡ ግድንግዲ ፤ ነጣቂ ፡ ግልገል ፡ አንሣ ፤ ቅልጥም ፡ ሰባሪ ፤ የሎስ ፡ ጕሜ ፡ ጆሬ ። ጕሜ ፡ ያንማኽ ፡ እንዲሉ ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ዘማች ፡ አሞራ ፡ ይሉታል ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፫ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፪) ።

ግስላ ፤ (ዐማርኛ) ፡ ያውሬ ፡ ስም ፤ ቍጡ ፡ ብስጩ ፡ ግልፍተኛ ። ተገሰለብኝ ፡ ይገሰላል ፡ እንዲሉ ፤ ተቈጣ ፡ ሲሉ ።

ግስላ ፡

ጌሰም ፤—ነገ ፡ ነገታ ፤—ገይሥ ፡ ጌሠ ፤ ጌሠም ።

ጌሴራሴም ፤ (ዕብ ፡ ጌእ ፡ ሐራሽም) ፤ ያናጦችና ፡ የጠራቦች ፡ የጠቢቦች ፡ ቦታ ፤ በተራሮች ፡ ማኽል ፡ ያለ ፡ ቈላ ፤ ሸለቆ ፡ ወንዛወንዝ ፡ (፩ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፬) ።

ገሲስ ፤ ሶት ፤(ገሰ ፤ ገሰሰ ፡ ይገስስ ፡ ይግስስ ። ዕብ ፡ ጋሻሽ ። ሱር ፡ ጋሽ ፤ ግሽ ። ዐረ ፡ ጀሰ) ፤ መግሰስ ፤ መዳሰስ ፡ መዳበስ ፡ በእጅ ፡ መንካት ፡ ማባበስ ፤ መያዝ ፡ መጨበጥ ። ወዘገሰሳሁ ፡ እደዊነ ። ዘኢይከውኖሙ ፡ ለገቢስ ፡ በእደዊሆሙ ። ኢትግስሱ ፡ መሲሓንየ ። ኢትግስስ ፡ ወኢትልክፍ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፩ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፻፲፫ ። ቆላ፪ ፡ ፳፩) ።

—፤ ግስ ፡ መግሰስ ፤ አንዱን ፡ ቃል ፡ ማርባት ፡ ማብዛት ፤ የሩቁን ፡ ለቅርብ ፤ የወንዱን ፡ ለሴት ፤ ያንዱን ፡ ለብዙ ፡ መስጠት ፡ ማወራረስ ፤ የቅኔ ፡ የዚቅ ፡ የወረብ ፡ የለዘብ ።

—፤ መፋቅ ፡ መፈቅፈቅ ፡ መሻሰስ ፤ ማጥፋት ፡ መደምሰስ ፤ መለወጥ ፡ መገልበጥ ፤ የጥፋት ፡ የፍርድ ፤ ለገንዘብና ፡ ለክብርናም ፡ ጥፋት ፡ ይነገራል ። ፈኑ ፡ እዴከ ፡ ወግስስ ፡ ዙሎ ፡ ዘቦ ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፲፩ ፡ ፲፪) ፡ ፈሐቀ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ገሰሰ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ገሰገሰ ፡ ይላል ፤ አጥብቆ ፡ መላልሶ ፡ ለማለት ። እምድኅረ ፡ ገሰገስዎ ፡ ለውእቱ ፡ ቤት ፡ (ዘሌ፲፬ ፡ ፵፫) ።

ገሳሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የገሰሰ ፤ የሚገስ ፡ ገሳሽ ፤ ዳሳሽ ። ማቴዎስ ፡ ገሳሴ ፡ ቍስልከ ። ገሳሲት ፡ (አዋል ። አርጋ ፡ ፩) ።

አግሰሰ ፤ አስገሰሰ ፡ አስዳሰሰ ፤ አስያዘ ፡ አስጨበጠ ። አግሰሰኒ ፡ አዕማደ ፡ እለ ፡ ዲቤሆን ፡ ይቀውም ፡ ዝንቱ ፡ ቤት ፡ (መሳ፲፮ ፡ ፳፮) ።

ተገሰ ፤ ተዳሰሰ ፡ ተዳበሰ ፤ ተነካ ፡ ተያዘ ። ተገሰ ፡ እምትማስ ። እሳተ ፡ ሕይወት ፡ ዘኢይትገሰስ ፡ (ኪዳ ። ሳታት ። ቄር) ።

ግሱስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ስስት) ፤ የተያዘ ፡ የተዳሰሰ ፤ የተደመሰሰ ።

ግሰት ፤ መዳሰስ ፤ (ጥዳ) መዳሰስ ፡ አደሳሰስ ፤ ዳሰሳ ፡ ዳበሳ ። ኢልኩፋን ፡ በግሰተ ፡ አዳብዕ ። በግሰተ ፡ ክናፍሪሁ ፡ ለዳንኤል ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ግስ ፤ ኀዝ ፡ እክት ፤ ግስንግስ ፡ ዕቃ ፡ ግሴት ፤ የሚያዝና ፡ የሚዳሰስ ፡ ኹሉ ። ሰማይ ፡ ክንግሱ ፡ ምድር ፡ ክንልብሱ ፡ እንዲሉ ፤ ክንኀዙ ፡ ሲሉ ። ጋሰሰ ፡ አጋሰሰ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

—፤ በቁሙ ፤ የቋንቋ ፡ መጣፍ ፡ የዘርና ፡ የንባር ፡ መድበል ፤ መዝገበ ፡ ቃል ፤ ንባቡ ፡ በፊደል ፡ ተራ ፡ የታከተ ፡ የተከተተ ። ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ተወራራሽ ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አንዱ ፡ አንቀጽ ፡ እስከ ፡ ሰማንያ ፤ ነባሩና ፡ ጥሬው ፡ እስከ ሥር ፡ መርባቱ ፡ በመወራረስ ፡ ነውና ።

ጋስ ፤ **አው ፡ ጋሶ** ፤ ዝንጕርጕር ፤ ነጭና ፡ ጥቍር ፡ ጕራዝማ ፤ የበዳ ፡ አህያ ፡ ዐይነት ፡ ሽልምልም ፤ ወይም ፡ ቢሐ ፡ ቡሕማ ። ጋስ ፡ ወጸዐዳ ፤ ወይወልዳ ፡ ዙሎን ፡ አባግዐ ፡ ጋሶ ፡ ወዙሉ ፡ ዘቦ ፡ ትእምርት ፡ ወኩሳዙስ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፰) ።

(ጥ) **ገት** ፤—**ብዕል ፡ ሀብት** ፤—**ገዪት ፡ ጌት** ።

ጌቴሴማን ፤ (ጽር ፤ ጌትሲማኒ ። ዕብ ፡ ጋት ፡ ሽማኔይ) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ የደብረ ፡ ዘይት ፡ እግር ፤ የዐጸደ ፡ ሐምል ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ። ግበ ፡ ዘይት ፤ ምክያደ ፡ ዘይት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፴፮) ።

ገቲት ፤ **ቶት** ፤ (ገተ ፤ ገተተ ፡ ይገትት ፡ ይግትት) ፤ መጐተት ፡ ማንገላታት ፤ እንዳለወገን ፡ ማድረግ ። ገትገተ ፡ ብሎ ፤ ገትገተ ፡ ገትጋታ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተገተ ፤ ተጐተተ ፤ ዐለቀ ፡ አረጀ ፤ ግትቻ ፡ ኾነ ።

ግቱት ፤ ያረጀ ፡ ያለቀ ፤ የተጠገነ ፡ የተናቀ ፡ (ኢያ፱ ፡ ፭) ።

ግትት ፤ ግትቻ ፡ ሰባራ ፤ የማይረባ ፤ ሥራ ፡ የማይዝ ፤ ዕላቂ ፡ ውዳቂ ፤ ውራጅ ፡ አሮጌ ፡ ዕቃ ። ወኮነ ፡ ከመ ፡ ግትት ፡ በውስተ ፡ አሕዛብ ። ግትት ፡ ዘለምንትኒ ፡ ኢይበቍዕ ፡ (ሆሴ፰ ፡ ፰ ። ኤር፳፪ ፡ ፳፰) ።

ጊጳ ፤ (ጽር ፡ ጊፓ ። ትግ ፡ ጋብ) ፤ የጥንብ ፡ አሞራ ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፬ ። ዘዳ፲፬ ። ፲፪) ።

ደ

ደ ፤ አራተኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ድል(ን)ት ፤ ቍጥሩ ፡ አራት ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ደ ፡ አርባዕት ፡ ቱ ፡ ይባላል ። ዕብራውያን ፡ ግን ፡ አራትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ አራት ፡ እልፍ ፡ ይሉታል ። ምስጢሩ ፡ ረቡዕና ፡ የረቡዕን ፡ ፍጥረት ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ምስጢረ ፡ ሥጋዌን ፡ ያሳያል ። (ዘፍ፩ ፡ ፲፱ ። ዮሐ፩ ፡ ፲—፩) ።

ድኢም ፤ **ሞት** ፤ (ደአመ ፡ ይድእም ፡ ይድአም ፡ ዐረብ) ፤ መትከል ፡ ማቆም ፡ ማጥናት ፤ ማሸራሸት ፡ ማጥበቅ ፤ እንዳይወድቅ ፡ እንዳይነቃነቅ ፡ ማድረግ ፤ መመሥረት ፤ የግብር ፡ የነገር ፤ ከጥሬው ፡ በቀር ፡ አንቀጹ ፡ አይገኝም ።

ዳእሙ ፤ (ትግ ፡ ደአም) ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ። እንጂ ፡ ግን ፤ ብቻ ፡ ይልቅ ፡ ይኾናል ፤ እንጂና ፡ ግን ፡ ብቻና ፡ ይልቅ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ሲገባም ፡ እንደ ፡ ባሕቱ ፡ በፊት ፡ በኋላ ፡ ይገባል ፤ አላንና ፡ ባሕቱን ፡ ተመልከት ። ኃጥአንሰ ፡ አኮ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ዳእሙ ፡ ከመ ፡ መሬት ፤ እንጂ ። ዙሎ ፡ ዘቦ ፡ መጠውኩከ ፤ ዳእሙ ፡ ኪያሁ ፡ ኢትግስስ ፤ ግን ። እሉኑ ፡ ዳእሙ ፡ ደቂቅከ ፤ ብቻ ። ወይቤሎ ፡ አልቦ ፤ ዳእሙ ፡ ፈንወኒ ፤ ይልቅ ፤ ብቻም ፡ ይኾናል ፡ (መዝ ፡ ፩ ። ኢዮ፩ ፡ ፲፪ ። ፩ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፲፩ ። ጦቢ፲ ፡ ፱) ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፲፩) ።

ዲበ ፤—**ላይ ፡ ወደ** ፤—**ደይበ ፡ ደየበ** ፤ **ዲብ** ።

ድብ ፤—በቊሙ ፤—ደቢው ፡ ደበወ ።

ደቢብ ፤ በት ፤ (ደበ ፤ ደበበ ፡ ይደብብ ፡ ይድብብ ። ዕብ ፡ ዳበብ ፤ ኀለየ ፡ ነበበ) ፤ መደበብ ፡ መዘርጋት ፤ መወጠር ፡ መገተር ፤ የጥላ ፡ ያጐበር ። መድበብ ፤ መጥቈር ፤ ደባባ ፡ መኾን ፤ የመልክ ፡ የሕብር ፤ ድባ ፡ መዳብ ፡ እንዲሉ ። ወደ ፡ ደቡብ ፡ መኼድ ፤ ደቡብ ፡ ደቡብ ፡ ማየት ፤ ደቡባዊ ፡ መኾን ። ደብደበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ድባብ ፤ በቊሙ ፤ ጃን ፡ ጥላ ፤ የሚደበብ ፡ የሚዘረጋ ፡ የሚታጠፍ ፡ የሚጠቀለል ፤ ጌጥና ፡ ሽልማት ፡ መረሻት ፡ ያለው ፤ ወይም ፡ ሌጣ ። ጸዋሬ ፡ ድባብ ፡ (ታሪ ፡ አዠ) ።

ደቡብ ፤ የማእዝን ፡ ስም ፤ ፀሐይ ፡ ማእዝን ፡ የሰሜን ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ በሊባና ፡ በአዜብ ፡ መካከል ፡ ያለ ፤ የምዕራብ ፡ ቀኝ ፡ የምሥራቅ ፡ ግራ ። ሰሜንን ፡ ተመልከት ። ኵሉ ፡ ገጽ ፡ እምደቡብ ፡ እስከ ፡ ሰሜን ፡ (ሕዝ፳ ፡ ፵፯) ። ደቡብ ፡ የምሥራቅ ፡ ግራ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ሰሜንም ፡ የምዕራብ ፡ ግራ ፡ ነውና ፤ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ተሳስቶ ፤ በደቡብ ፡ ፈንታ ፡ ሰሜን ፤ በሰሜን ፡ ፈንታ ፡ ደቡብ ፡ እያለ ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ተጥፎ ፡ ይገኛል ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፫ ፡ ፴፩ ። ዓ፳ ፡ ፳፭ ። ዓ፱ ፡ ፲፱) ።

ተደበ ፤ ተደበበ ፤ ተዘረጋ ፤ ተዋቀረ ።

ድቡብ ፤ (ብን ፡ ባት ፡ ብብት) ፤ የተደበበ ፡ የተዘረጋ ፤ ዝርግ ። ደባባ ፤ መዳብማ ።

ተድባብ ፤ (ባት) ፤ ጣራ ፡ ባጥ ፤ ጠፈር ፡ መዋቅር ፤ መክደኛ ፡ ክዳን ፤ ጥላ ፡ ከለላ ፡ ዳስ ፡ ጐጆ ። ተሞቅሑ ፡ መትሕተ ፡ ተድባበ ፡ ቤት ። ወትገብር ፡ ላቲ ፡ መልዕልቴሃ ፡ ተድባበ ፡ ዘወርቅ ። ይትጌገሥ ፡ ቍረ ፡ ክረምት ፡ ወሐሩረ ፡ ሐጋይ ፡ ታሕተ ፡ ሰማይ ፡ ዘእንበለ ፡ ተድባብ ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፪ ። ዘፀ፳፭ ፡ ፲፯–፳፪ ። ስንክ ፡ ሐምሌ፳፭) ። የማእዝን ፡ ራስ ፡ ጫፍ ፤ የቤት ፡ የቅጽር ፡ መስኮት ፡ ቅስት ፤ ዝንቦ ፡ ቀጸላ ፤ ደርብ ፡ ዕንቍላል ፡ ግንብ ፤ ሰገነት ፤ ዘውድ ፡ አክሊል ፡ ጕልላት ፤ የመርከብ ፡ ዕንጨት ፡ በኋላና ፡ በፊት ፡ በማእዝኑ ፡ ራስ ፡ የሚኾን ። በስተላይ ፡ ለሚኾን ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። አውረድዎ ፡ እንተ ፡ ተድባበ ፡ ቅጽር ። ተድባበ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ። ወይደንን ፡ እንተ ፡ ተድባብ ። ወለእመ ፡ ሐነጽከ ፡ ቤተ ፡ ሐዲሰ ፡ ትገብር ፡ ሎቱ ፡ ተድባበ ፡ ለናሕስከ ። ለእመ ፡ አረፍት ፡ ይእቲ ፡ ንሕንጽ ፡ ዲቤሃ ፡ ተድባበ ፡ ዘብሩር ። ተምህሩ ፡ ይግበሩ ፡ ተድባበ ፡ አሕማር ። ወከኑ ፡ ይገብሩ ፡ ተድባባተ ፡ አሕማራት ፡ (ግብ፲ ፡ ፳፩ ። ማቴ፬ ፡ ፭ ። ማሕ፪ ፡ ፱ ። ዘዳ፳፪ ፡ ፰ ። ማሕ፰ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ጥር ፲፯ ። የካ፪) ።

ዲባግ ፤ (ጋት ። ዐረ ፡ ዲባጅ) ፤ ልብስ ፡ ሐር ፤ ዝንጕርጕር ፡ ባለብዙ ፡ ሕብር ፤ ወርቀ ፡ ዘቦ ፡ ግምጃ ። ሚራደት ፡ ወዲባጋት ። አልባሰ ፡ ዲባጋት ። ቀጠንት ፡ ወሊዲባጋት ። ጸውዖ ፡ ብእሲ ፡ ባዕል ፡ ለዲዮጋንስ ፡ ጠቢብ ፡ ውስተ ፡ ቤቱ ፡ ወከነ ፡ ስርግወ ፡ በዲባጋት ፤ ወብእሲሁሰ ፡ ኢኮነ ፡ ግሡጸ ፡ (መቃ ። ስንክ ፡ መስ፲፯ ። አፈ ፡ ተ፳፰ ። ፈላስ) ።

ደብደበ ፤ (ደበ ። ዐረ ፡ ዘበ ፤ ዘብዘበ) ፤ ፈራ ፡ ዐሰበ ፡ ተጨነቀ ፤ የሚመጣበትን ፡ ስላወቀ ። የሐዝን ፡ ወይደበድብ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፳፭ ። ቀሌ) ።

—፤ ፈዘዘ ፤ ተንፋ ፡ ዱባ ፡ መሰለ ፤ የሆድ ፡ የሰውነት ፡ እብዝቶ ፡ ከመብላት ፡ የተነሣ ። ወሶበ ፡ ይነቅህ ፡ ኢይደበድብ ፡ ነፍስቱ ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፳) ።

—፤ በቊሙ ፤ ደበደበ ፡ መላልሶ ፡ መታ ፡ ቀጠቀጠ ፤ ደብዳቢ ፡ እንዲሉ ። አረገዘ ፡ ድብድብ ፡ ኾነ ፤ የሰብል ፤ ምስጢሩ ፡ ማበጥ ፡ መንዘርጠጥ ፡ ነውና ፡ ተንፋ ፡ ካለው ፡ ይገባል ።

—፤ ጣፈ ፡ ለጠፈ ፤ ሰፋ ፡ ጠቀመ ፡ ደረተ ። ደብዳቤ ፡ ድብዳብ ፡ ደባደቦ ፡ እንዲሉ ፤ ድብድባ ፡ ዳቦ ፡ ዱባ ፡ ማለትም ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ። (ግጥም ፤ ድኻ ፡ ተማሪ) ፤ ጋቢዬ ፡ አትለቂ ፡ ተዪ ፡ ይሻልሻል ፤ መርፌኝ ፡ ተሰብስበው ፡ ይደበድቡሻል ።

አደብደበ ፤ አስደበደበ ። አስጨነቀ ፤ አፈዘዘ ፡ አደከመ ። ለእመ ፡ አደብደበታ ፡ ኀጢአት ፡ ለነፍስ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፩) ።

አንደብደበ ፤ አንደበደበ ፤ ተንደበደበ ፤ ደባደበ ፡ ኾነ ፡ መሰለ ፤ የገላ ፡ (ዐማርኛ) ።

ዲብዲቆን ፤ (ጽር ፡ ዲፕቲክን) ፤ ስሌዳ ፤ መጽሐፈ ፡ ተዝካር ፤ የሙታን ፡ ወይም ፡ የሕያዋን ፤ የማኅበርና ፡ የመምህራን ፡ የጳጳሳትና ፡ የቅዱሳን ፡ ስም ፡ በተራ ፡ የሚጣፍበት ፤ የባስልዮስን ፡ ቅዳሴና ፡ ወዕቀበሙን ፡ በእንተ ፡ ብፁዕን ፡ የመሰለ ፡ መዝገበ ፡ አስማት ። መጽሐፈ ፡ ዲብዲቆን ፡ ዘቅዱሳን ። ንበብ ፡ ተሰኪአ ፡ ዲብዲቆን ፡ ዘማኅበረ ፡ ነቢያት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ደቢው ፤ ዎት ፤ (ደበወ ፤ ይደቡ ፡ ይድቡ ። ደበየ ፤ ዴፐ) ፤ ማድባት ፡ መሸመቅ ፤ ቀስ ፡ ዝግ ፡ ማለት ፤ መደበት ፡ መጫን ፡ መጨቈን ፡ መደቈስ ፤ ያውሬ ፡ የጠላት ፡ የንቅልፍ ።

ድቡት ፤ ሽመቃ ፤ ቀስታ ፡ ዝግታ ፤ ድብታ ፡ አደባበት ። ርቱዕ ፡ በድቡት ፡ ንግበር ፡ ለዝ ። ከመ ፡ ዘበድቡት ፡ ወበቀሲል ፡ ያሐምመክ ፡ (ግብ፲፱ ፡ ፴፯ ። ሄርማ ። ፪ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፪) ።

ድቡተ ፤ ቀስ ፡ ብሎ ፡ በቀስታ ፤ በሹልክታ ፤ ሳይታይ ፡ ሳይሰማ ። ዐርገ ፡ ድቡተ ፡ እንተ ፡ ካልእ ፡ ገጽ ። ወፅአ ፡ ድቡተ ። ወሶበ ፡ ስእነ ፡ ሠጊረ ፡ ድቡተ ፡ ሖረ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ድጓ) ።

ድብ ፤ (ባት ። ዕብ ፡ ዶብ ። ሱር ፡ ዴብ ። ዐረ ፡ ዱብ ፤ ዱብት) ፤ በቊሙ ፤ አውሬ ፡ የዥብ ፡ ወገን ፤ የሚያደባና ፡ የሚያሸምቅ ፤ አድብቶ ፡ የሚይዝ ፡ የሚነጥቅ ፤ ጥላው ፡ የሚያፈዝ ፡ የሚደብት ፤ ጠጕሩም ፡ ዐመድማ ፤ (ወና ፡ ሴ) ። ድብ ፡ ኀራስ ። ድብ ፡ ርኑብ ። ድብ ፡ እንተ ፡ ትነዐ ። ቤተ ፡ አናብስት ፡ ወድባት ። ከመ ፡ ትፈኑ ፡ ድባተ ፡ ብዙኀ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፰ ። ሆሴ ፲፫ ፡ ፰ ። ሰቈቃ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ መስ፳፯ ። ጥበ፲፭ ፡ ፲፰) ።

—፤ ስመ ፡ ከዋክብት ፡ እንስባቶ ፤ ከመንፈቀ ፡ ሰማይ ፡ ወዲያ ፡ ወደ ፡ ሰሜን ፡ ወገን ፡ ድብ ፡ ብለው ፡ ታፍገ ውና ፡ ተመስገው ፡ ድርገት ፡ ኹነው ፡ የሚታዩ ፤ ባለመር ከቦች ፡ የሚመሩባቸው ። ኖትያዊ ፡ ይኔጽር ፡ ንበ ፡ ከዋ ክብት ፡ አመ ፡ የሐውር ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፡ ዘከመ ፡ ይ መርሓ ፡ ወያከይዳ ፡ ለሐመሩ ፡ (ማር ፡ ይሥ፳፰) ።

ድብ ፡

ደብይ፤ዮት፤(ደበየ ፡ ይደቢ ፡ ይድቢ ። ደበወ) ፤ ማደባየት ፤ ከፈር ፡ ከመሬት ፡ ከድቤ ፡ ላይ ፡ መጣል ፡ ማንከባለል ፤ ደባ ፡ መሥራት ፤ ሳይታሰቡ ፡ ወደ ፡ ሰው ፡ ቤት ፡ መግባት ፡ ዘው ፡ ጥልቅ ፡ ዠቅ ፡ ማለት ፤ መውረር ፡ መዝረፍ ፤ መቀማት ፡ መመንተፍ ። ደበዩኒ ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ ምሕረት ። ሮዱኒ ፡ ወደበዩኒ ። ይ ደቢ ፡ አብያተ ፡ ሰብእ ። ከመ ፡ ኢይድብያ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፳፩ ። መዝ ፡ ፴፯ ። ግብ፰ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ደባዪ ፤(ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ በይት) ፤ ወራሪ ፡ ዘራፊ ፤ ቀማኛ ። ደባዩ ፡ አባግዕ ፡ (አዋል) ።

ድቤ ፤(ዐማርኛ) ፤ ዐፈር ፡ መሬት ፤ ትቢያ ፡ ዐቧራ ። ደባ ፡ ደቦ ፡ ደባይ ፡ ደባያት ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ደቢል ፤ ሎት ፤(ደበለ ፡ ይደብል ፡ ይ ድብል) ፤ መደበል ፡ ማዳበል ፤ መሸረብ ፡ መደረብ ፤ የሐብል ፡ የፈደል ። መስከት ፡ ማሳከት ፤ በፈትል ፡ ወይም ፡ ርስ ፡ በርሱ ፤ የድባ ፡ የበለስ ፡ የዋንጫ ።

—፤ ማከብ ፡ መሰብሰብ ፡ ማከማቸት ፤ የሸንጎ ። መጽ ሐፍ ፡ ግን ፡ በደበለና ፡ በተደብለ ፡ ፈንታ ፡ አመድበለ ፡ መድበለ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ሰላም ፡ ሰላም ፡ ለእንድራኒቆስ ፡ እብሎ ፡ ውሒዘ ፡ መንፈስ ፡ ዘሰትየ ፡ ምስለ ፡ ሐዋርያት ፡ በአመድብሎ ። በቍስጥንጥ ንያ ፡ ዘመድበሉ ፡ (ስንክ ፡ ግንቜ ። ጥር፲፩) ።

መድበል ፤ ማከማቻ ፡ መከማቻ ፤ መሰብሰ ቢያ ፡ መደለቻ ፤ ሸንጎ ፡ ጉባኤ ፡ የሰው ፡ መንጋ ። መድ በለ ፡ ማኅበር ። መድበለ ፡ ቅዱሳን ፡ አንተ ። አዘዙ ፡ ይግበሩ ፡ መድበለ ። ለእለ ፡ ምስሌሁ ፡ መድበል ፡ (ማሕ፯ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፯ ። ሚያ፲፯ ። መስ፱) ። የቅ ጽል ፡ ስም ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ የሚያስተባብር ፤ ቀደ ምት ፤ ደንገርት ፤ ገበርት ፤ ቀተልት ፤ ይህን ፡ የመሰለ ።

ተዳበለ ፤ በቁሙ ፤ ተባበረ ፡ ተጨፋፈረ ፤ ተሸ ረበ ፡ ተደራረበ ። ትዳበለ ፡ ፀራዊ ፡ ወተመዊአ ፡ ጉየ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲) ።

ዱብል ፤(ላቲን) ፤ ደባል ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ መንታ ፡ ፊደል ፤ ደጊመ ፡ ቃል ። የበበ ፡ ነበበ ፤ ደለለ ፡ ከለለ ፤ ሐተተ ፡ ፈተተ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። ደበሎ ፡ ዐጐዛ ፡ ለምድ ፡ በላይ ፡ የሚደረብ ። (ተረት) ፤ ሀብታም ፡ ይኼ ዳል ፡ በበቅሎ ፤ ድኻ ፡ ይለብሳል ፡ ደበሎ ።

ድብል ፤(ትግሬ) ፤ ልብስ ፡ ዔሊ ፤ የደንጊ ያና ፡ የቀንድ ፡ ያጥንት ፡ ዐይነት ፡ ክራራ ፡ ጠንካራ ። ጥኑ ፡ ከባድ ፡ ሸክም ፤ ጭነት ፤ ውድን ፡ ወዲላ ። በቁሙ ፤ ድ በላ ፡ ያበባ ፡ እኽል ፡ ሲከኩት ፡ ፀንት ፡ ያለው ፡ (ዐማርኛ) ።

ዳቤላ ፤(ላት) ፤ ደቦል ፤ ታላቅ ፡ የፍየል ፡ አ ውራ ፤ የሚደረብና ፡ የሚታዘል ፡ የሚንጠላጠል ፤ የላም ፡ አውራ ፡ ኰርማ ፡ ወይፈን ። ዳቤላ ፡ ዘጠሊ ። ሰብዐቱ ፡ ዳቤላት ። ንስሐቦ ፡ ለዳቤላ ፡ ዘላሕም ፡ (ዳን፰ ፡ ፭ ። ኩፋ ፡ ፲፮ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዳቤላም ፤(ዕብ ፡ ድቤሊም) ፤ የበለስ ፡ ቋን ጦች ፡ ቍጥራቶች ፤ እንደ ፡ መቍጠሪያ ፡ የተሰኩ ። አን ዱን ፡ ስክ ፡ ድቤላ ፡ ይሉዋል ፤ እኄላን ፡ ተመልከት ፤ ከ ዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዕፅበ ፡ ጕ ርደ ፡ የወጣለት ፡ ደቄት ፡ ይሉታል ፡ (፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፵) ።

(ጥ) **ድባን ፤(ዐረ)** ፤ ዝንብ ፤ ደበን ፡ አደበን ፡ ድ ብን ፡ አለ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ድብዕንቍል ፤ ድንብዕቍል ፤(ላት) ፤ ያን በሳ ፡ ወጥመድ ፡ እንደ ፡ ቀፎ ፡ ያለ ፡ (ሕዝ፲፱ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ደቢቅ ፤ ቆት ፤(ደበቀ ፡ ይደብቅ ፡ ይድ ብቅ ። ዕብ ፡ ዳባቅ ፤ ለጠቀ ፡ ተጠጋ) ፤ መደበቅ ፡ መደባበቅ ፤ መሸጐጥ ፡ ማስጠጋት ፡ (ዐማርኛ) ።

ደቢር ፤ ሮት ፤(ደበረ ፡ ይደብር ፡ ይድ ብር) ፤ መደበር ፡ መገደም ፤ ደብር ፡ ገዳም ፡ መሥራት ፡ ማዘጋጀት ፤ ለንግድ ፡ ዕቃም ፡ ሳይቀር ፡ ለታሪክ ፡ ለመጽ ሐፍ ፡ ይኾናል ።

ደባሪ ፤ መደብር ፤ ሠራዒ ፡ መጋቢ ፤ ባለቤት ። ዮሐንስ ፡ መደብር ፡ ዘውእቱ ፡ ሠራዒ ፡ ብሂል ።

ደብር ፤(ብ ፡ አድባር ፤ ራት) ፤ ተራራ ፤ ጋራ ፡ ገመገም ፤ የምድር ፡ ዕንብርት ፡ ጕብር ፡ ታላቅ ፡ ረዥም ፤ ከወግር ፡ የሚበልጥ ። ደብረ ፡ ሲና ። ደብረ ፡ ዘይት ። ደብረ ፡ ታቦር ። አድባረ ፡ እስራኤል ፡ (ሕዝ፮ ፡ ፪) ። የተራራ ፡ ተራራ ፤ ከተራራ ፡ ኹሉ ፡ የሚበልጥ ፤ በረዶ ፡

ደብር ፡

የሚፈላበት ፡ ሰው ፡ የማይደርስበት ፤ እንደ ፡ ዳሸን ፡ እ ንደ ፡ ሄርሞን ፡ ያለ ፡ የሰማይ ፡ ጎረ ፡ ቤት ። አድባረ ፡ አራ ራት ። አድባር ፡ ነዋኀት ፡ ዘመትሕተ ፡ ሰማይ ፡ (ኩፋ ፡ ፰ ። ዘፍ፯ ፡ ፲፱ ። ፰ ፡ ፬) ።

—፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ መዲና ፡ ከተማ ፡ ታላቅ ፡ አገር ። ወኮነ ፡ አድባሪሆሙ ፡ ለከነዓን ፡ እምነ ፡ ሲዶን ፡ እስከ ፡ ጌራራ ። ደብረ ፡ አህጉር ። ደበ ፡ ሆሉ ፡ አድባሪከ ። አድባረ ፡ ግብጽ ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፲፱ ። ኢያ፲፱ ፡ ፲፩ ። ዘፀ፲ ፡ ፱ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፩ ፡ ፳፯) ።

—፤ ገዳም ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፤ ታላቁም ፡ ታናሹም ። ደብረ ፡ ሊባኖስ ። ደብረ ፡ ዐስቦ ። አድባራት ፡ ወገዳማት ። አባ ፡ መቃርስ ፡ ዘደብረ ፡ አስቄጥስ ፤ መዳልወ ፡ አልባብ ፡ ተሰምየት ፡ እስከ ፡ ዮም ፡ ደብሩ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ። ደብር ፡ ማለት ፡ በተራራ ፡ ላይ ፡ የሚሠራ ፤ ተራራ ፡ የሚያኽል ፡ ታላቅ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የምሁራብን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። (ሙሾ ፡ ስለ ፡ ድምፀ ፡ መልካም ፡ ደብተራ) ፤ ካህን ፡ ሞተ ፡ ብሎ ፡ አይንግሩም ፡ ዐዋጅ ፤ እንዲያው ፡ በየደብሩ ፡ መላክ ፡ ነበረ ፡ እንጅ ።

ዳበር፤(ዕብራ)፤ ነገር ፡ ቃል ፤ ባህል ፡ ብሂል ፤ አንዳች ፡ ጉዳይ ፡ መፍቅድ ።

ዳቤር፤(ጽር ፡ ዳቢር ። ዕብ ፡ ድቢር)፤ መቅደስ ፤ ቅድስተ ፡ ቅዱሳን ፤ ባርባው ፡ ከንድ ፡ ፊት ፡ ያለ ፡ ኸያው ፡ ክንድ ፤ መካን ፡ ታቦት ፤ ቃለ ፡ እግዚ ፡ የሚሰማበት ፤ የሚነገርበት ፡ (፩ነገ ፡ ፮ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱—፳፫ ። ፰ ፡ ፮ ፡ ፰ ። ዘፀ፳፭ ፡ ፳፱) ።

—፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ ታናሽ ፡ ከተማ ፤ በይሁዳ ፡ ክፍል ፡ ያለች ፤ ካሌብ ፡ የወረሳት ። እለ ፡ ይነብሩ ፡ ውስተ ፡ ዳቤር ፤ ወስማ ፡ ለዳቤር ፡ ሀገረ ፡ መጽሐፍ ፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፲፭) ። ዳቤር ፡ ያለውን ፡ ነገር ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ መጽሐፍ ፡ ብሎ ፡ ፈታው ፤ መጽሐፍን ፡ ዳቤር ፡ ድቢር ፡ ማለት ፡ በፋርስ ፡ ቋንቋ ፡ ነው ፡ ይላሉ ፡ (ረበናት) ።

ደበርቢር፤(ዐረ ፡ ዱብር፤ዘባን ፡ ድኅር)፤ ታናሽ ፡ ድንኳን ፡ አጐበር ፤ ማረፊያ ፡ መጠጊያ ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ወንበርና ፡ እንዳትሮንስ ፡ ያለ ፤ ሲጠጉት ፡ ዠርባ ፡ የሚጐንጥ ፤ የሚጐረብጥ ፤ መነኮባት ፡ በርሱ ፡ ላይ ፡ ዐርፈው ፡ ርሱን ፡ ተደግፈው ፡ እንቅልፋቸውን ፡ የሚያባልፉበት ። ይኑሙ ፡ እንዘ ፡ ኢይሰክቡ ፡ አላ ፡ ከመ ፡ እንተ ፡ አትራኖስ ፡ ዘንድቅ ፡ ይግበሩ ፡ ደበርቢረ ፡ ወቦቱ ፡ ይንጽፉ ፡ አልባሲሆሙ ፡ ወይሰክቡ ፡ ንቡረ ፡ (ሥር ፡ ጳኰ) ።

ደብረወ፤(ተቀ ፡ ግ)፤ ዳበረ ፡ አደገ ፡ ላቀ ፤ ባለቀ ፤ ለዘር ፡ በቃ ፤ ባለገ ፡ ማገጠ ።

ደበራ፤ የብልግና ፡ ሥራ ፤ ዝሙት ፡ ሴሰን ፤ ቅንዝር ፡ ምንዝር ።

እንደበራ፤እንደባራ፤(ርው)፤ ዲቃላ ፤ በዝሙት ፡ የተወለደ ፡ ያመንዝራ ፡ ልጅ ፤ ያልተሠራ ፡ ያልተቀጣ ፤ ሕገ ፡ ወጥ ፤ መረን ፡ አግድሞ ፡ አደግ ፤ ደፋር ፡ ዳንደ ፤ ጣፎርደ ። ወእመሰ ፡ ኢገሠጹክሙ ፡ እንደበራ ፡ አንትሙ ። ወልድ ፡ ዘኢተገሠጸ ፤ ፈረስ ፡ ዘኢተረየፀ ፡ እንደባራ ፡ (ዕብ፲፪ ፡ ፰ ። አዋል) ።

መድበራ፤(ዕብ ፡ ሚድባር)፤ ዱር ፡ የከብት ፡ መሰምሪያ ፤ ብዙ ፡ ሣር ፡ ቅጠል ፡ ውሃ ፡ ያለበት ። ወይም ፡ በጭራሽ ፡ ምንምን ፡ የሌለው ፡ ደረቅ ፡ በረሓ ፤ ምድረ ፡ በዳ ። ገዳም ፡ ዘመድበራ ። ማእከላ ፡ ለደብረ ፡ መድበራ ፡ (ኢያ፩ ፡ ፮ ። ሔኖ፳፱ ፡ ፩) ።

—፤ መድበል ፡ ማኅበር ፤ ጉባኤ ፡ አንድነት ። ይገብሩ ፡ መድበራ ፡ (ሔኖ፳፯ ፡ ፯) ።

መድብራይጥስ፤(ጽር ፡ ማብዳሬቲስ ። ዕብ ፡ ሚድባራ)፤ ጠፍ ፡ ባድ ፡ ባድማ ፤ የዱሮ ፡ ከተማ ፤ የተፈታ ፡ አገር ፤ ዱር ፡ ጣሻ ፤ በረሓ ፡ የኾነ ። መድብራይጥስ ፡ ዘቤቶን ፡ (ኢያ፲፰ ፡ ፲፱) ።

ደብራን፤(ዐረ ፡ እደበራን ። ዕብ ፡ ክሲል)፤ ጉቡኣን ፡ ከዋክብት ፡ ባንድነት ፡ የተደበሩ ፤ በጐሽ ፡ ስም ፡ የሚጠሩ ፤ ፈላስፎች ፡ ጐሽ ፡ የሚሏቸው ፡ እንኅምስቱ ፤ ወይም ፡ ከምስቱ ፡ አንዱ ፡ ታላቁ ፡ በጣም ፡ የሚያበራው ። ባለብሉዮች ፡ ዳተኛ ፡ ይሉታል ። ወአስተጋብአሙ ፡ ለደብራን ። ርኢኩኑ ፡ ፍኖቶ ፡ ለደብራን ፡ ወሙዓአ ፡ (ኢዮ፱ ፡ ፱ ። ፴፰ ፡ ፴፩) ።

ድቡስ፤ድንቡስ፤(ሳት ። ዐረ ፡ ደቡስ፤ ብ ፡ ደባቢስ)፤ ራሳም ፡ ችንካር ። የብረት ፡ በሎታ ፤ ወይም ፡ ዘንግ ፡ ወፍራም ፡ ሽቦ ፡ ቋራም ፡ ስለታም ። አዘዘ ፡ ይዝብጥዎ ፡ በድቡሳት ፡ ዘኀጺን ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፰ ። ጥር፩ ። ሐም፰ ። ሠኔ፳፯) ። ቀሠፍዎ ፡ በድንቡሳት ፡ በሊኃት ፡ እስከ ፡ ተሰብሩ ፡ ገበዋቲሁ ፡ ወቦኡ ፡ ውስተ ፡ ከርሠ ። ድንቡስ ፡ ክቡድ ፤ ድንቡሳት ፡ ዘብርት ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፱ ። ጳ፯) ።

(ጥ) **ድቡት፤—ሽመቃ ፡ ቀስታ፤—ደቢው ፡ ደበወ ።**

ደብተር፤ ፤(ዕብ ፡ ዲፍታር ። ዐረ ፡ ደፍተር)፤ በቁሙ ፤ መጣፊያ ፡ መክተቢያ ፤ የብራና ፡ የወረቀት ፡ መዝገብ ፤ ነጋዶች ፡ ጠርዘው ፡ አፍፈው ፡ መጣፍ ፡ አስመስለው ፡ ለየጸሓፊው ፡ የሚሼጡት ። የገንዘብ ፡ ቍጥር ፡ ዘወፅአ ፡ ዘገብአ ፡ የሚጣፍበት ። ደብተር ፡ ማለት ፡ ቃሉ ፡ የፋርስ ፡ ቋንቋ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ደብተራ፤(ጽር ፡ ዲፍቴራ)፤ የምሂዕ ፡ የሠረገላ ፡ ተድባብ ፤ የመንበረ ፡ ታቦት ፡ አጐበር ፤ በስተ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ድባብ ፡ እንደ ፡ ጃን ፡ ጥላ ፤ እንደ ፡ ባጥና ፡ እንደ ፡ ጣራ ፡ ኹኖ ፡ የሚሠራ ። ድንኳን ፡ መላጃን ፡ በዲፍቴራ ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፤ እንደ ፡ ብራና ፡ የሚወጠርና ፡ የሚገተር ፤ ቤተ ፡ መቅደስ ። ጸሓፊ ፤ ባለደብተር ፡

ደብተራ ፡

ባለብራና ። (ተረት) ፤ አይጥፍ ፡ ደብተራ ፤ ክንፍ ፡ የለው ፡ አሞራ ። ተከለ ፡ አብራም ፡ ደብተራሁ ። መትሕተ ፡ ደብተራ ፡ ሠቅ ። በውስተ ፡ ደብተራሁ ፡ ቅዱስ ። ከመ ፡

ትትሐነጽ፡ ደብተራሁ፡ (ኩፋ፡ ፲፫፡ ፩ዜና፡ ፲፯፡ ፩። ሢራ፵፬፡ ፲። ጦቢ፲፫፡ ፲)።

ደብተራት ፤ ደባትር ፤ ደብተሮች፡ መዝገቦች፤ የሚጣፍባቸው፤ ወይም፡ የሚጥፉ፡ ጣፎች፡ ባለ ደብተሮች። ድንኳኖች፡ አጐበሮች። ኆኅተ፡ ደባትሪ ሆሙ። ደባትር፡ ዘነደ፡ እሳት። ደብተራት፡ (ዘፀ፴፫፡ ፲። ቅዳ፡ ሕር። መቃ፡ ፲፩)።

ደብተራዊ ፤ ድንኳን፡ ተካይ፡ የድንኳን፡ አገልጋይ ፤ ባለድንኳን ፤ ሌዋዊ፡ (አፈ፡ ተ፲፯)። መዘምርን፡ ደብተራ፡ ማለት፡ ከሌዋውያን፡ ስም፡ የመጣ፡ ነው።

ደብተራ፡

ደብተረ ፤ ደበተረ ፤ ዘረጋ፡ ነጠለ ፤ ወጠረ፡ ገተረ ፤ በደብተረ፡ ፈንታ፡ አደብተረ፡ ይላል፡ (ገድ፡ አዳ)።

ተደብተረ ፤ ተደበተረ ፤ ተተከለ፡ ተዘረጋ፡ ተወጠረ፡ እንደ፡ ድንኳን፡ ኾነ። ወተደብተረት፡ ለሙ፡ ይእቲ፡ እብን፡ (ገድ፡ አዳ። መጽ፡ ምስ)።

ድብቱር ፤ የተዘረጋ ፤ የተተከለ። ኀበ፡ ድብቱር፡ ደባትረ፡ እሳት፡ (መጽ፡ ምስ)።

ድብታሬ ፤ መተከል፡ መዘርጋት ፤ ድብትርና፡ ደብተርነት።

ድጓ ፤—የዜማ፡ መጽሐፍ ፤—ደጊግ፡ ደገ፡ ደግደገ።

ደጐብያ ፤ (ዕብ፡ ጎባይ። ዐረ፡ ጃቢእ) ፤ ደጐብ ፤ አንበጣ ፤ ያንበጣ፡ ወገን፡ ኰብኰብ፡ ፈንጣ ፤ ሌላውም፡ ኹሉ ፤ አናኰዕን፡ እይ። ለሰው፡ ሲኾን፡ ጐበዝ፡ ወጣት፡ ሦታ፡ ደበል ፤ ረድ፡ ማለት፡ ነው ፤ መሐዝን፡ ተመ፡ (ዮኤ፩፡ ፬። ፪፡ ፳፭። ናሖ፫፡ ፲፭፡ ፲፯)። እመ፡ ቦ፡ ዘበልዐ፡ አንበጣ፡ ወደጐብያ፡ አው፡ ገመለ፡ (ቀሌ)።

ደጊግ ፤ ጎት ፤ (ደገ፡ ይደግግ፡ ይድግግ። ዕብ፡ ዳጋህ ፤ በዘ፡ ረበ) ፤ መደገግ፡ መኰራት ፤ ማደግ፡ መመንደግ ፤ ደግ፡ ደገኛ ፤ ታላቅ፡ ምጡቅ፡ መኾን። ደጋ፡ (ማድጋ)፡ ደደክ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል ፤ አዳጋ፡ ቍሊልታ፡ ተራራ፡ ኰረብታ፡ ከፍ፡ ያለ፡ በታ፡ ማለት፡ ነው ፤ ልዕልናውን፡ መደብ፡ አድርጎ፡ ደግነቱን፡ ጤናማነቱን፡ ያሳያል። ደንገገን፡ ተመልከት ፤ የዚህ፡ ስሮጽ፡ ነው። በጋልኛም፡ ዝናንን፡ ደጋጋ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው ፤ ነጌን፡ እይ።

ደግደገ ፤ (ዲቃ፡ ግ። ዕብ፡ ዳግዴግ ፤ ነካ፡ ዳሰሰ) ፤ ከሳ፡ ቀጠነ ፤ ደቀቀ፡ ረቀቀ፡ ሣሣ። ማለደ፡ ገሠገሠ ፤ ማለዳ፡ ተነሣ ፤ ታጠቀ፡ ተጣጠቀ ፤ ለበሰ፡ ተላበሰ፡ አደገደገ።

ድግዱግ ፤ (ጋን፡ ጋት፡ ድግት) ፤ የከሳ፡ የቀጠነ ፤ ቀጭን ፤ ደግዳጋ ፤ ኰሳሳ፡ ከሻዋ። ድግዱግ፡ ሥጋሆሙ። ድግዱጋኒከሙ። እስክንድር፡ ድግዱግ፡ መልክኡ። ኮነ፡ አበ፡ ብሰይ፡ ድግዱገ፡ (ዘፍ፵፩፡ ፫። ዳን፩፡ ፲። ዮሴፍ። ስንክ፡ ሐም፳)።

ድግዳጌ ፤ መክሳት፡ መቅጠን ፤ አክሳስ ፤ ክሳት፡ ደግዳግነት፡ (ስንክ፡ የካ፳፩)። መታጠቅ፡ መልበስ ፤ አለባበስ፡ አስተጣጠቅ ፤ ትጥቅ፡ ድግድጋት። ዱግ፡ ደግ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

(ጥ) **ድግ ፤** በቁሙ ፤ መቀነት ፤ የሆድ፡ ካሳ፡ የወገብ፡ ምሳ ፤ ወገብ፡ የሚያጠና፡ የሚደግፍ።

ደግደግ ፤ ደግዲግ ፤ ጎሕ፡ ነግህ፡ ጧት፡ ማለዳ ፤ ነገታ፡ ሳኒታ፡ ማግስት። እፎ፡ ወድቀ፡ እምሰማይ፡ ኮከበ፡ ጽባሕ፡ ዘበደግደግ፡ ይሠርቅ። ወኢታትርፉ፡ እምኔሁ፡ ለደግደግ፡ (ተረ፡ ቁር፯። ዘፀ ፲፪፡ ፲)።

አደግደገ ፤ አከሳ፡ አቀጠነ፡ አጐሰቈለ። አማለደ፡ አስማለደ ፤ አስገሠገሠ። አስታጠቀ ፤ አስደገደገ። ደዌ፡ አደግደገ፡ ሥጋሁ። ወያደገድጎ፡ ከመ፡ ላሕም። አርባዕቱ፡ ግብራት፡ ያደገድጉ፡ አበለ ፤ ሐዊረ፡ ፍኖት፡ ወትጋህ፡ ዘሌሊ፡ ወጸዊም፡ ወጽምእ፡ በሐኑር ፤ አከሳ፡ (ዮሴፍ። መዝ፡ ፳፰። ፈላስ)። ምንት፡ ከመ፡ ዝ፡ ያደገድገከ ፤ አማለደ፡ (፪ነገ፡ ፲፫፡ ፬)።

አንደግደገ ፤ (ዲቃ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ አንደገደገ ፤ ተንደገደገ፡ (ዐማርኛ)።

ድጓ ፤ የዜማ፡ መጽሐፍ፡ ስም ፤ ቅዱስ፡ ያሬድ፡ ባዔ፡ ገብረ፡ መስቀል፡ ዘመን፡ ያዜመውና፡ የገጠመው። የኋላም፡ ሰዎች፡ በየጊዜው፡ ጨምረውበታል ፤ ፻፶ው፡ መዝሙር፡ የዳዊት፡ ብቻ፡ እንዳይደለ ፤ ድጓም፡ የያሬድ፡ ብቻ፡ አይደለም። ድግዱግ፡ ድግዱገ፡ ጽሕፈት ፤ ጥፈቱ፡ የከሳ፡ የቀጠነ፡ ደቂቅ፡ ረቂቅ፡ የኾነ ፤ አሸዋ፡ እብቅ ፤ ወይም፡ ዜማ፡ ቍዝማ ፤ ግጥምና፡ ዜማ፡ ማለት፡ ነው። ድጕዓን፡ ተመልከት። በደገ፡ ዘይቤ፡ ሲፈቱት፡ ግን ፤ ደግ፡ ደገኛ፡ አስኳቶ፡ የመጽሐፉን፡ መጠን፡ ታላቅነቱን፡ ያሳያል ፤ በርቀቱ፡ ላይ፡ የመንፈቅ፡ ስንክሳር፡ ያኽላልና። ፪ኛም ፤ ምእላድ፡ መድብል፡ እስትጉቡእ፡ ብለው፡ ይፈቱታል ፤ ቃሉ፡ ከገድል፡ ከታምር፡ ከአዋልድ፡ ሳይቀር ፤ ከብሉይ፡ ከሐዲስ፡ ከሊቃውንት፡ ተለቅሞ፡ ተቀሥሞ፡ የወጣ፡ ድርሳን፡ ጎዉሥ፡ መዝሙር፡ ሐዲስ፡ ማለት፡ ነው። ፫ኛም ፤ በፊደል፡ ቍጥር፡ ሲፈቱት፡ ደ፡ ፬፡ ገ፡ ፫ ፤ ድጓ፡ ፯፡ ይኾናል ፤ እስመ፡ ጕልቂ፡ ሰብዐ፡ ፍጹም፡ ውእቱ፡ ይላልና፡ (ሃይ፡ አበ) ፤ ፯፡ ፍጹም፡ ቍጥር፡ ነው። ድጓ፡ ማለትም፡ እንደ፡ ስንክሳር፡ ከመት፡ እስከመት፡ የተሠራ፡ በየሰባዔው፡

ክሑድ ፡ እስከ ፡ ቀዳም ፡ ዕለት ፡ ዕለት ፡ ጧት ፡ ማታ ፡ የሚቀርብ ፡ ፍጹም ፡ ድርሰት ፡ መሟዕተ ፡ ስብሐት ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ ዋዜማ ፡ ዘሠርክ ፡ ዕዝል ፡ ዘነግህ ፡ ስብሐተ ፡ ነግህ ፡ ይላልና ። እየብቻውም ፡ ነጥሎ ፡ ቢፈቱት ፤ ድ ፡ የክፍሉን ፡ ትርብዕት ፤ እንደ ፡ ወንጌል ፡ ባ፬ ፡ ዐቢይ ፡ ክፍል ፡ ተክፍሎ ፤ ዮሐንስ ፡ አስተምሕሮ ፡ ጾም ፡ ፋሲካ ፡ መባሉን ፤ ዳ ፡ ምዕራፍን ፡ ዝማሬንና ፡ መዋሥዕትን ፡ ሦስቱን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ዋይ ፡ ዜማ ፡ ዘሰማዕኩ ፡ በሰማይ ፡ እመላእክት ፡ ይላልና ፤ ሰዓትንትን ፡ ለዜማው ፡ ብቻ ፡ ቢሰጡት ፤ ድ ፡ የስልቱን ፡ ትርብዕት ፡ ቁምን ፡ ዝማሜን ፡ መረግድን ፡ ጽፋትን ፡ ያሳያል ፤ እሊህ ፡ አራቱ ፡ የኪሩቤል ፡ አምሳል ፡ ናቸውና ። ቁም ፡ ከመ ፡ ኪደተ ፡ ብእሲ ፤ ዝማሜ ፡ ከመ ፡ ኪደተ ፡ አንበሳ ፤ መረግድ ፡ ከመ ፡ ኪደተ ፡ ላሕም ፤ ጽፋት ፡ ከመ ፡ ኪደተ ፡ ንስር ፤ ወእሉ ፡ ይትሜሰሉ ፡ በአርባዕቱ ፡ እንስሳ ፡ (ገድለ ፡ አብርሀ ፡ ወአጽብሐ) ። ዳ ፡ የዜማውን ፡ ትሥልስት ፡ ዜማው ፡ ግእዝና ፡ ዕዝል ፡ አራራይ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ዜማ ፡ ጠቅላይ ፡ ስም ፡ ነው ፡ ያንድነት ፤ ስሙ ፡ የሦስትነት ። ምልክቱ ፡ ግን ፡ የኋላ ፡ ሰዎች ፡ ያበጁት ፡ ነው ፤ የያሬድ ፡ አይደለም ። ወበመዋዕሊሁ ፡ ለዝንቱ ፡ ንጉሥ ፡ ገላውዴዎስ ፡ ተንሥኡ ፡ አዛዥ ፡ ጌራ ፡ ወአዛዥ ፡ ራጉኤል ፡ ካህናት ፡ ማእምራነ ፡ ዜማ ፡ ወወጠኑ ፡ አውፅኦ ፡ ምልክት ፡ ዘድጓ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የድጓን ፡ ዘይቤ ፡ ምስጢርና ፡ አፈታት ፡ ከድጓ ፡ መምህራን ፡ ይጠይቋል ።

ደጊም ፤ ሞት ፤ (ደገመ ፡ ይደግም ፡ ይድግም) ፤ መድገም ፡ መደጋገም ፤ ቀድም ፡ የሠሩትን ፡ ፪ኛ ፡ መሥራት ። ገሥጾ ፡ ለዐርክከ ፡ የጊ ፡ ኢገብረ ፡ ወእመኒ ፡ ገብረ ፡ ከመ ፡ ኢይድግም ። ለእመ ፡ ቦ ፡ ዘአበስከ ፡ ኢትድግም ። ደገሙ ፡ ዓዲ ፡ ወአበሱ ። ኢይደግሙ ፡ አበሳ ፡ (ሢራ ፲፱ ፡ ፲፫ ። ፳፩ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፸፯ ። ሔኖ ፭ ፡ ፰) ።

—፤ ማንበብ ፤ ማነብነብ ፤ መጸለይ ፡ መድገም ፤ መናገር ፡ መለፍለፍ ። ነሥአ ፡ መጻሕፍተ ፡ አበዊሁ ፡ ወደገሞን ። ወትደግም ፡ ምእተ ፡ ወኀምሳ ፡ መዝሙረ ፡ ዳዊት ። ኢይደግሙ ፡ ነገረ ፡ በዲበ ፡ ነገርየ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፪ ። ግንዘ ። ኢዮ ፳፱ ፡ ፳፪) ።

ደጋሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚደግም ፤ የሚያነብ ፡ አንባቢ ። ዳዊት ፡ ደጋሚ ፡ እንዲሉ ።

ምድጋም ፤ (ማት) ፤ መድገሚያ ፤ ቦታ ፡ መጣፍ ፡ ጊዜ ። ድጋም ፡ ንባብ ፤ ዜማ ፡ የሌለው ፡ ቃል ።

አድገመ ፤ አስደገመ ፤ አስነበበ ፤ ድጋም ፡ አስተማረ ።

ተደግመ ፤ ተደገመ ፤ መጣፉ ። ፪ኛ ፡ ጊዜ ፡ ተደረገ ፤ ሥራው ። ዘኢኮነ ፡ ከማሁ ፡ እምፍጥረተ ፡ ዓለም ፡ ወኢይደገም ፡ እንከ ፡ እምድኅሬሁ ፡ (ዮኤ ፪ ፡ ፪) ።

ድጉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ግምት) ፤ የተደገመ ፤ የተደጋገመ ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ። የተደገመበት ።

ዳግም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ ድጋሚ ፡ ዳግሞሽ ፤ ዳግመኛ ፡ ኹለተኛ ። ዳግም ፡ ልደት ። ዳግም ፡ ሞት ። ዳግም ፡ አፊት ። ዳግም ፡ ብእሲ ። አዕቀጸኒ ፡ ወናሁ ፡ ዳግሙ ፡ ዮም ። ሰላም ፡ ለክልስትያኖስ ፡ ለዮናክንዲስ ፡ ዳግሙ ፡ (ማቴ ፲፱ ፡ ፳፰ ። ራእ ፪ ፡ ፲፩ ። ዘዳ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፵፯ ። ዘፍ ፳፯ ፡ ፴፮ ። ስንክ ፡ ሐምሌ) ።

ዳግመ ፤ ደግሞ ፡ መልሶ ፤ ተመልሶ ፤ ዳግመኛ ። እንከ ፡ ዳግመ ። ዓዲ ፡ ዳግመ ። ወካዕበ ፡ የሐውር ፡ የአብስ ፡ ዳግመ ። ዳግመ ፡ ይመጽእ ፡ (ኤር ፫ ፡ ፩ ። መሳ ፲፫ ፡ ፱ ። ሢራ ፴፩ ፡ ፴፩ ። ቅዳ) ።

ዳግማዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዳግማይ ፤ (ዪት ፡ ሚት ፤ ይያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ ኹለተኛ ፡ ታናሽ ፤ ተከታይ ፡ ምክትል ። አብ ፡ ማርቀስ ፡ ዳግማዊ ። ወልደ ፡ ዳግማዊት ፡ ብእሲት ። ዳግማይ ፡ አዳም ። ሰማይ ፡ ዳግሚት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅምት ። መስ ፬ ። ውዳ ፡ ፬ ። ቅዳ ። ድጓ) ።

ድጋም ፤ በቁሙ ፤ መድገም ፤ መደገም ፡ አደጋገም ፡ ደገማ ፤ ድግሚያ ፡ ጸሎት ።

ደጋን ፤—በቁሙ ፤—ዴግኖ ፡ ዴገነ ።

ዳጎን ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፤ የባሕር ፡ ዳር ፡ ሰዎች ፡ ኢሎፍላውያን ፡ የሚያመልኩት ፤ ፊቱና ፡ ራሱ ፡ የሰው ፤ ግንዱና ፡ ገላው ፡ መለመላው ፡ የደራጎን ፡ ያሣ ፤ ዐይነቱ ፡ ሦርዞና ፡ ጕርዞ ፡ ወይም ፡ አንባዟና ፡ ዐዞ ፡ የሚመስል ። ዳግ ፡ ዓሣ ፤ ዳጎን ፡ ዓሣዊ ፡ ዓሥማ ፡ ዓሦ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ዥርቦ ፤ ንብሮ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (፩ነገ ፡ ፭ ፡ ፪) ።

ድጐዓ ፤ (ሐማሴን) ፤ አልቃሽ ፡ አሟሻሽ ፡ ገጣሚ ። ቍዘማ ፡ የልቅሶ ፡ ዜማ ፤ ሙሾ ፡ ግጥም ። ድጓን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ። ድጐዓ ፡ ደግሞ ፡ ከጕድዐ ፡ ወጥቷል ።

ደጐዓሌ ፤ ደጓዕሌ ፤ (ዕብ ፡ ዴቄል ። ሱር ፡ ዴቅላ ። ዐረ ፡ ደቀል) ፤ የሰሌን ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ፡ ተምር ፤ ግንዱ ፡ ቁመቱ ፡ የበቀልት ፤ ቅጠሉ ፡ ሌላ ፡ ዐይነት ፤ እንደ ፡ ውስጥ ፡ እጅና ፡ እንደ ፡ ጣት ፡ ያለ ፤ ዲቃላ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ደጐዓሌ ፡

—፤ ሰሌን ፡ የሰሌን ፡ ቅጠል ፡ ዘንባባውና ፡ ዝንጣፊው ፤ ፀመርቱ ፡ ሙሸራው ፤ የተሠራ ፡ ወይም ፡ ያልተሠራ ። ወአኀበረ ፡ በውሳጢታ ፡ ታቦተ ፡ አንጦሊያ ፡ ደጐዓሌ ። ነጸፈ ፡ ውስተ ፡ ግብ ፡ ቈጽለ ፡ ደጐዓሌ ። ነሥአ ፡ ኀዳጠ ፡ ደጓዕሌ ፡ ወሠጠቀ ፡ ወበዕለት ፡ ካልእ ፡ አር

ሐሰ ፡፡ ፅፍረት ፡ ዘደኃዐሌ ፡፡ ፀፊረ ፡ ደኃዐሌ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ገድ ፡ ዮሐ ። ፊልክ ፡ ፵፰ ። ፶፫ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፮) ።

ደጊፍ ፡ ፎት ፤ (ደገፈ ፡ ይደግፍ ፡ ይድግፍ ፡፡ ትግ ፡ ደግፈ) ፤ መደገፍ ፡ መደጋገፍ ፤ ማጽናት ፡ ማበርታት ፤ እንዳይወድቅ ፡ ማድረግ ፤ አይዞኽ ፡ ማለት ። ገደፈ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ የዚህ ፡ ግልባጭ ፡ ነው ። ዕቀንና ፡ ዐመደን ፡ ተመልከት ፤ ደገፈ ፡ ያማርኛና ፡ የትግሬ ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ ብርዕ ፡ ሲሉ ፡ ብዕር ፡ እንደሚሉት ፤ ደገፈ ፡ ሲሉ ፡ ገደፈ ፡ ይላሉ ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ደጐጽ ፤ ጾት ፤ (ደጐጸ ፡ ይደጕጽ ፡ ይድጕጽ ፡፡ ዕብ ፡ ዳጋሽ ፤ አጠበቀ ፤ የማጥበቅ ፡ ምልክት ፡ አደረገ ፤ የፊደል) ፤ መውጋት ፡ መጠቁም ፡ ጠቅ ፡ ማድረግ ፤ መኳኰጥ ፡ መንካት ፡ መኰነጥ ፤ መኰሰም ፡ መደሰቅ ፤ መምታት ። መኰጸን ፡ እይ ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። አሜከላ ፡ ለእመ ፡ አኀዝኮ ፡ በእዴከ ፡ ይደጕጽ ፡፡ አሕጻከ ፡ ደጕጻኒ ፡፡ ዘደጕጸ ፡ ዐይኖ ፡ ያወርድ ፡ አንብዐ ፡፡ ዘይደጕጸኒ ፡ ሥጋየ ፡፡ ደጕጸ ፡ እንግድዓሁ ፡፡ ወገረ ፡ አሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ አሐደ ፡ ዐጽቀ ፡ ወደጕጸ ፡ ገጸ ፡ ንጉሥ ፡ (አፈ ፡ ድ፲ ። መዝ ፡ ፴፮ ። ሚራ፳፪ ፡ ፲፱ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፯ ። ገድ ፡ ተክ ። ዮሴፍ) ።

—፤ መደኰስ ፤ መደገስ ፡ ማስናዳት ፤ ማሥመር ፡ ማሳመር ፤ ማስነበር ፤ ማስመጥ ፡ ማሳበጥ ፤ መሸለም ፡ ማስጌጥ ፤ መልክ ፡ ማውጣት ፤ ያንቀልባ ፡ የብራና ፤ ገለደን ፡ እይ ።

—፤ መዳኰስ ፤ ደኃሳ ፡ መኾን ፤ ወይም ፡ ማድረግ ። ምስጢሩ ፡ ማሳበጥ ፡ ከለው ፡ ይገባል ። ደንገፀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ደኃጼ ፤ (ጼት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፤ የሚወጋ ፡ የሚኰነጥ ፤ ደኃሽ ፡ አሥማሪ ።

መድጐጽ ፤ (ብ ፡ መዳጕጽ) ፤ መውጊያ ፡ መኳኰጫ ፡ አርቃፕ ፡ ችንካር ፤ የእንስሶች ፡ መንኪያ ፡ መጠቈሚያ ። ነገረ ፡ ጠቢባን ፡ ከመ ፡ መድጕጸ ፡ ላሕም ፡ (መክ፲፪ ፡ ፲፩) ።

—፤ በቁሙ ፤ ማሥመሪያ ፤ ማስነበሪያ ፡ አፈ ፡ ዱልዱም ፡ ወስፌ ፤ መድኰስ ፡ የድኰስ ፡ መሣሪያ ፡ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። መግለድን ፡ ተመልከት ።

ተደጕጸ ፤ ተወጋ ፡ ተነካ ፡ ተኰነጠ ፤ ተደኰሰ ፡ ተሠመረ ።

ድጉጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ጕጽት) ፤ የተወጋ ፡ የተነካ ፤ የተደኰሰ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፮) ።

ድጕጻት ፤ መውጋት ፤ መወጋት ፡ መነካት ፤ ንኪት ፡ ስንበር ፡ ዕበጥ ፤ ድኰስ ፡ ድኰስት ። እንበለ ፡ ሕማም ፡ ወእንበለ ፡ ድጕጻት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተዳጐጸ ፤ ተጣለ ፡ ተኳነጠ ፤ ተኰናነጠ ።

አስተዳጐጸ ፤ አጣላ ፡ አነካካ ፤ አኳነጠ ። ያስተዳጕጽ ፡ ማእከለ ፡ አዕርክት ፡፡ ልሳን ፡ ዐማዊ ፡ ዘያስተዳጕጽ ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ፡፡ እለ ፡ ኢያስተዳጕጻ ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፱ ። ፶፩ ፡ ፮ ። ፩ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፲፩) ።

መስተዳጕጽ ፤ የሚያጣላ ፡ አጣይ ፤ አሳባቂ ፡ ነገረ ፡ ሠሪ ። ልሳን ፡ መስተዳጕጽ ፡ ሆከሙ ፡ ለብዙኃን ፡፡ ኢይኩና ፡ መስተዳጕጻተ ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፰ ፡ ፩) ።

ደጕር ፤ ሮት ፤ (ደጐረ ፡ ይደጕር ፡ ይድጕር ፡፡ ዕብ ፡ ዳጋር) ፤ ማሞቅ ፡ መታቀፍ ፤ ማመስ ፡ መቀፍቀፍ ፤ የንቍላል ። መዘርጋት ፡ ማርገብገብ ፤ የክንፍ ፤ ለመብረር ። ኹሉም ፡ የወፍ ፡ ሥራ ፡ ነው ። መለከት ፡ ከልክ ፡ ማግባት ፤ መስፈር ፡ መመዘን ፡ ማስተካከል ።

ደጕር ፤ ድጕር ፤ (ዐረ ፡ ደጅር) ፤ ድግር ፤ የሞፈር ፡ ክንፍ ፡ በግራና ፡ በቀኝ ፡ የሚቀጠል ፤ ስረረን ፡ እይ ። በአንዳረ ፡ ድጕር ፡ ዕርፈ ፡ ወበአንዳረ ፡ ዕርፍ ፡ ድጕረ ፡፡ አርዑተ ፡ ብዕራ ፡ ወጸሪበ ፡ ድጕር ፡ (ኩፉ ፡ ፲፩ ። አዋል) ። ደንጐራ ፡ አዳጐራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዴግሬ ፤ (ላቲን ፡ ግራዱስ) ፤ ደረጃ ፡ ዕርከን ፤ ልክ ፡ ሚዛን ፡ እንደ ፡ ድግር ፡ የተካከለ ።

ደጕስ ፤ (ትግሬ) ፤ ዳጕሳ ፤ የድግስ ፡ እኽል ፤ የጤፍ ፡ ዐይነት ፤ ዐረቄና ፡ ጠላ ፡ እንጀራ ፡ የሚኾን ።

ዱድ ፤—ስመ ፡ ነገድ ፤—ደዊድ ፡ ዶደ ፤ ዶድ ።

ዴዴ ፤—ደጅ ፤—ደይደየ ፤ ዴደየ ።

ድድ ፤—መሠረት ፤—ወዲድ ፡ ወደ ።

ደደክ ፤ (ደገ ፤ ደግደገ) ፤ ደጋ ፡ ምቄ ፤ ጉማም ፡ ብርዳም ፤ ውርጫም ፤ ነፋሳም ። ወምድረ ፡ ሴምሰ ፡ ኢመርቄ ፡ ወኢደደክ ፡፡ ደባርክዎ ፡ ደደክ ፡ ወመርቄ ፡፡ ገነት ፡ ዘኢያየብሳ ፡ ነፋስ ፡ መርቄ ፡ ወደደክ ፡ (ኩፉ ፡ ፰ ። ዳንኤ ፡ ፵፰ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፩) ።

—፤ ቀቅ ፤ ቈፊር ፡ ነፋስ ፤ በደጋ ፡ የሚወርድ ፡ የብርድ ፡ ዐይነት ፡ ኹሉ ። አስሐትያ ፡ ወቍር ፡ ወሐመዳ ፡ ወደደክ ፡፡ ዘየዐርግ ፡ እምኔሁ ፡ ከመ ፡ ጢስ ፡ ውእቱ ፤ ወስሙ ፡ ደደክ ፡ (ሔኖ፳፯ ፡ ፲፪ ። ፰ ፡ ፲፰) ።

ዲዲሞስ ፤—መንቲያ ፤—ዴደየ ።

ዴዳን ፤—ስመ ፡ ነገድ ፤—ደይዳን ።

ደዲቅ ፤ ቆት ፤ (ደደቀ ፡ ይደድቅ ፡ ይደድቅ ፡፡ ወድቀ ፤ ወገበ) ፤ መደንገት ፤ ድንገት ፡ መኾን ፡ መደረግ ፤ የሥራ ። ሳይታሰቡ ፡ መድረስ ፡ መምጣት ፤ ክተፍ ፡ ማለት ፤ በድንገት ፡ ማግኘት ፡ መገኘት ፤ ግጭት ፡ መግጠም ። ደደቀ ፡ በውእቱ ፡ አዝማን ፡ ባእስ ፡ ማእከለ ፡ አይሁድ ፡ ወማእከለ ፡ አርማንያ ፡፡ እመ ፡ ደደቀ ፡ ብጽሐተ ፡ ነግድ ፡፡ እመ ፡ ቦ ፡ ካህን ፡ ዘደደቆ ፡ በንዋም ፡ ዝንየት ፡፡ ጽኑዐ ፡ ልብ ፡ ኢይደድቅ ፡ ሠናየ ፡፡ ወደደቆ ፡ ለአብ ፡ መምህረ ፡ (ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፸፱ ። ቄድር ። ምሳ፲፯ ። ተረ ፡ ቄር) ።

—፤ መደደቅ ፡ መውጋት ፤ መደንጐር ፤ መፈንቀል ፡ መገልበጥ ፤ መቈፈር ፡ መመንቀር ፡ (ዐማርኛ) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በደደቀ ፡ ፈንታ ፡ ተዳደቀ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እንተ ፡ ኢንሲይኩ ፡ ተዳደቀተኒ ። በከመ ፡ ይዳደቅ ፡ ለአብድ ፡ ከማሁ ፡ ሊተኒ ፡ ይዳደቀኒ ። ለአብዳን ፡ ይዳደቆሙ ፡ ሞት ። አልቦ ፡ ዘይዳደቃ ። ወተዳደቀ ፡ አሐዱ ፡ ካህን ። ከመ ፡ ይዳደቅዋ ፡ ለሀገር ፡ (ኢዮ፲ ፡ ፳፭ ። መክ፪ ፡ ፲፭ ። ምሳ፳፱ ፡ ፰ ። ጥበ፯ ፡ ፳፭ ። ሉቃ፲ ፡ ፴፩ ። ዮሴፍ) ።

ተዳደቀ ፤ ተገናኘ ፡ ተገናኘኘ ፤ ተጋጠመ ። ተዳደቁ ፡ ኵሎሙ ፡ ውስተ ፡ ጸብእ ። ኢይደሉ ፡ ንዳደቃ ፡ ለጸብእ ፡ ዘእንበለ ፡ በትእዛዘ ፡ እግዚ ፤ አላ ፡ በተዳድቆ ፡ ግብት ፡ (ዮሴፍ ። ፊ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፲፱) ።

ድድቅ ፤ (ቃት) ፤ ድንገት ፤ ድንገተኛ ፡ ያልታሰበ ፤ አደጋ ፡ ሞት ፡ ጥፋት ፤ ክፉ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ። አሐዱ ፡ ድድቅ ፡ ይዳደቆሙ ፡ ለክልኤሆሙ ። ተዳደቀ ፡ ድድቅ ፡ ለውእቱ ፡ ንዋይ ። ምንዳቤያት ፡ ወድድቃት ። እምኵሉ ፡ ድድቅ ፡ ዘይጸንሖ ፡ ለዕጓለ ፡ መሕያው ። እምድድቅ ፡ ዘውስተ ፡ ማያት ፡ (መክ፱ ፡ ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ፡ ፭ ። መቃ ፡ ገ፳፱ ። አርጋ ፡ ፫ ። ደራሲ ። መዝ ፡ ፺) ።

ዲድርክም ፤—የገንዘብ ፡ ስም ፤—ደይደር ።

ዲድስቅልያ ፤—የመጣፍ ፡ ስም ፤—ደይደስ ።

ደሀለ ፤—ሸሸ ፤—ደሐለ ።

ዳህምሞ ፤ ሞት ፤ (ዳህመመ ፡ ይዳሀምም ፡ ይዳሀምም ። ዕብ ፡ ዳሀም ፤ ብሀመ) ፤ መቈፈር ፡ መኰትኰት ፤ ዐፈር ፡ ማስታቀፍ ። መቈለል ፡ መደመም ፤ መመደብ ፤ መደብ ፡ መሥራት ፤ ላታክልት ። ደመመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ዶድ ፤ (ዕብራ ። ሱር ፡ ዶዳ) ፤ አጕት ፤ ያባት ፡ የናት ፡ ወንድም ፤ ያክሥት ፡ ባል ። ወዳጅ ፡ ዘመድ ፡ ባልንጀራ ፤ እኩያ ፡ አምሳያ ፤ ዐብሮ ፡ አደግ ፡ ወንድም ፡ አክል ።

ዶዲ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ወዳጄ ፡ ዘመዴ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፱ ፡ ፳፱) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ግን ፡ ዱድ ፡ ይዳኢ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዱድ ፡ ታላቅ ፡ ድስት ፡ ቅርጫት ፤ ዱዳኢም ፡ የሽቱ ፡ ቅጠል ፡ ነው ፤ ዕንጕትን ፡ ተመልከት ።

ጀውዛ ፤—ስመ ፡ ከከብ ፤—ገውዛ ።

ዶሐን ፤ (ዕብ ፡ ወሱር ። ዐረ ፡ ዱኻን) ፤ ስመ ፡ እክል ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ እኽል ፤ አገዳው ፡ ላንፋው ፡ የማሽላ ፤ ዐጫጭር ፡ ቀጫጭን ፡ ፍሬው ፡ የዳጕሳ ፡ ዐይነት ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፱) ።

ደውይ ፤ ዮት ፤ (ደወየ ፡ ይደዊ ፡ ይድወይ ። ዐረ ፡ ደዊየ ። ዕብ ፡ ዳዋሀ ። ሱር ፡ ድዊይ) ፤ መደወይ ፡ መታመም ፡ መበሸት ፤ ድውይ ፡ መኾን ፡ ጤና ፡ ማጣት ፤ በደዌ ፡ ዳኛ ፡ ባልጋ ፡ ቍራኛ ፡ መያዝ ። እመኒ ፡ ደወየ ፡ ኢይሴሩ ፡ ሐዩወ ። ደወዩ ፡ ከመ ፡ አባግዐ ። ደወየ ፡ ልብየ ። ደወይኩ ፡ ወሐወጽከሙኒ ፡ (ኢዮ፳፬ ፡ ፳፫ ። ዘካ፲ ፡ ፪ ። ሰቈ፭ ፡ ፲፯ ። ማቴ ፳፭ ፡ ፴፯) ።

ድዉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፤ ዱያን ፤ ድውይት ፡ ዊት) ፤ በቁሙ ፤ የተደወየ ፤ ደዌ ፡ ያደረበት ፤ ታማሚ ፡ በሽተኛ ። ኢትትሀከይ ፡ ሐውጾ ፡ ድዉይ ። ዘድዉይ ፡ ሥጋሁ ። በእንተ ፡ ድዉያን ። መጋቤ ፡ ዱያን ። ነፍስ ፡ ድውይት ፡ (ሢራ፯ ፡ ፴፭ ። ፴ ፡ ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፭ ። ሲኖዶ) ።

ደዋ ፤ (ትግ ፡ ወዐረ) ፤ መድኀኒት ፤ የሚያም ፡ የሚገድል ፡ ደዌ ፡ የሚኾን ፤ ወይም ፡ የሚያድን ።

ደዌ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ በሽታ ፡ ሕማም ፡ የቈየ ፡ የዘገየ ፡ ዐብሮ ፡ የሚኖር ፤ ወይም ፡ ዐልፎ ፡ ኻያጅ ፤ ኀጢአት ፡ ፍትወት ፤ ደዌ ፡ ነፍስ ። ደዌ ፡ መሬር ፡ ወእኩይ ፡ ደዌ ፡ ከርሥ ። ለእመ ፡ አሐዱ ፡ እምዛቲ ፡ ደዌ ። ሐይወ ፡ እምደዌሁ ። ደዌ ፡ ሲሕ ። ነበረት ፡ ይእቲ ፡ ደዌ ፡ ውስተ ፡ ልብ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፲፭ ። ፬ነገ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ኢሳ፴፰ ፡ ፱ ። ሢራ፴ ፡ ፲፯ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፭ ፡ ፳፪) ።

አድወየ ፤ አደወየ ፡ ድውይ ፡ አደረገ ፤ ደዌ ፡ አሳደረ ። መጽአ ፡ ላዕለ ፡ ርእሱ ፡ ሐኖር ፡ ወአድወዮ ፡ ወሞተ ። ለእሉ ፡ አድወዮሙ ፡ ፍርሀት ። እንተ ፡ አድወየ ፡ ጋኔን ። መከራት ፡ እለ ፡ ያደውያ ። ምርዓይ ፡ ማዩ ፡ ዘያደዊ ፡ (ዮዲ፰ ፡ ፫ ። ጥበ፲፯ ፡ ፰ ። ሉቃ ፲፫ ፡ ፲፩ ። ማር ፡ ይሥ፪ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ደዊል ፤ ሎት ፤ (ዶለ ፤ ደወለ ፡ ይደውል ፡ ይዱል ። ዕብ ፡ ዳዌል ፤ አከበ ፡ ደወረ ፡ ጠመጠመ ፤ የፈትል) ፤ መወሰን ፡ መክለል ፤ የቦታ ። መደወል ፤ ማቃጨል ። መደል ፡ ማግባት ፤ መክተት ። ዱላ ፡ ዳውላ ፡ ደልዱላ ፡ ዱለት ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ደወል ፤ (ብ ፡ አድዋል) ፤ ዙሪያ ፡ ዳርቻ ፡ ጫፍ ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ ቀበሌ ፡ አውራጃ ። ኢታፍልስ ፡ ደወለ ፡ ገራህት ፡ ዘእንበሩ ፡ አበው ። ኵሉ ፡ ደወሉ ፡ ዘዐውዱ ። ደወለ ፡ ጢሮስ ። ደወለ ፡ ፋርስ ። ተጋብኡ ፡ እምአድዋለ ፡ ብሔሮሙ ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፲ ። ሕዝ፵፭ ፡ ፭ ። ዘካ፱ ፡ ፪ ። ኢሳ፯ ፡ ፲፰ ። ነሐ፲፪ ፡ ፳፰) ።

ደወል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ መጥቅ ፡ መረዋ ፡ ቃጭል ፤ የደንጊያ ፡ የንጨት ፡ የብረት ፤ ሲደወል ፡ በዙሪያው ፡ ባውራጃው ፡ የሚሰማ ። ከመ ፡ ድምፀ ፡ ብርት ፡ ዘይነቅ ፡ ባለው ፡ ደወል ፡ እንዲል ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፩) ።

ተዳወለ ፤ ተዋሰነ ፤ ተወሳሰነ ፡ ተዳካ ። እለ ፡ ይዳወልዎ ፡ እለ ፡ ዐውዱ ፡ (፫ነገ ፡ ፴ ፡ ፲፯) ።

ደዊር ፤ ሮት ፤ (ዶረ ፡ ይደውር ፡ ይዱር ። ዕብ ፡ ዳር) ፤ መማገድ ፡ መረብረብ ፤ ማንደድ ፡ መቈስቈስ ፤ እሳት ፡ መስኰስ ።

ዱር ፤ በቁሙ ፤ ደን ፡ ጫካ ፤ ዎማ ፡ ብዙ ፡ ዛፍና ፡ ዕንጨት ፡ ያለበት ። ታሕተ ፡ ዱር ፡ ተንበእኩ ፡ (አዋል) ።

ዶር ፤ (ዐረ ፡ ዱር ፤ ዶረ ፡ ጠራ ፡ በራ) ፤ ጥሩ ፡ ወርቅ ፤ ዕንቍ ፡ ፈርጥ ፤ በወርቅ ፡ ኀርወት ፡ የሚለካ ። ወማእከሌሆሙ ፡ ታቦተ ፡ ዶር ፡ ዘስርጉት ፡ በሡራኄ ፡ ጸዳል ። ታቦት ፡ ዘዶር ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

ዶር ፤ (ዕብራ) ፤ ትውልድ ፤ ዘመን ፤ የትውልድን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። በዶሮሙ ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፲) ። በዐረብ ፡ ግን ፤ ደር ፡ ተራ ፤ ዱራ ፡ ዑደት ፡ ይኾናል ።

ደውርህ ፤ (ይደወርህ ፡ ይደውርህ ፥ ደውርሆ ፤ አው ፡ ዶርሀወ ፡ ይዶርሁ ፥ ዶርሀዎ ፤ ተቀ ፡ ግ) ፤ በዛ ፡ ተባዛ ፤ ረባ ፡ ተንሻሻ ።

ዶርሆ ፤ (ብ ፡ ደዋርህ) ፤ ደሮ ፤ ብዙ ፡ የሚወልድ ፡ የሚዋለድ ፡ ለማዳ ፡ የቤት ፡ ወፍ ። ምስጢሩ ፡ መርባት ፡ ነው ፤ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ። በድምፀ ፡ ክነፊሆሙ ፡ ለሱራፌል ፡ ይነቁ ፡ ዶርሆ ። ዶርሆ ፡ ተባዕት ። ከመ ፡ ዶርሆ ፡ እንተ ፡ ታስተጋብእ ፡ ዕጐሊሃ ፡ ታሕተ ፡ ክነፊሃ ። መጋዝእ ፡ ደዋርህ ። ክልኤተ ፡ እልፈ ፡ ደዋርህ ፡ (ቀሌ ። ምሳ፳፱ ፡ ፳፯ ። ማቴ፳፫ ፡ ፴፯ ። ፫ነገ ፡ ፬ ፤ ፳፫ ። ገድ ፡ ተክ) ።

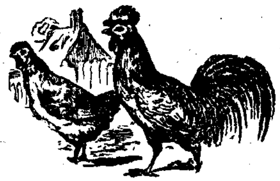

ደዋርህ ፡

ዳዊት ፤ (ዕብ ፡ ዳዊድ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የእስራኤል ፡ ንጉሥ ፤ ፍቁር ፡ መፍቀሪ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፲፫) ።

ዳዊት ፤ (ዕብ ፡ ትሂሊም) ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ መጽሐፈ ፡ መዝሙር ፤ ዳዊትና ፡ እንደ ፡ ዳዊት ፡ ያሉ ፤ እንአሳፍን ፡ የመሰሉ ፡ የግዜር ፡ መዘምራን ፡ የደረሱት ። ብዙው ፡ የዳዊት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በዳዊት ፡ ስም ፡ ተጠርቷል ፡ እንጂ ፡ ፻፶ው ፡ ኹሉ ፡ የርሱ ፡ አይደለም ፤ ይኸውም ፡ በያርእስቱ ፡ ይታወቃል ፤ ከምርኮም ፡ በኋላ ፡ የተደረሰ ፡ አለ ። ይልቁንም ፡ እግዚኦ ፡ ጸወነ ፡ ኮንከነ ፡ ካለው ፡ ዠምሮ ፡ ምሕረተ ፡ ወፍትሐ ፡ እስከሚለው ፡ ድረስ ፡ ፲፩ዱ ፡ መዝሙር ፡ የሙሴ ፡ ይባላል ። ምእት ፡ ወኀምሳ ፡ ዳዊት ። ጸሎት ፡ ዘእምዳዊት ፡ በዜማ ፡ (ግንዘ) ።

ዶታይም ፤ ን ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የኢይዝራኤል ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ (ዘፍ፴፯ ፡ ፲፯) ።

ድሕይ ፤ ዮት ፤ (ደሐየ ፡ ይድሒ ፡ ይድሐይ ። ዐረ ፡ ደሐ ። ሱር ፡ ዳሒሐ) ፤ መፍጨት ፡ ማድቀቅ ፤ መገርደፍ ፡ መሰለቅ ፤ ማዘር ፡ ማሽክርከር ፤ መግፋት ፡ መመለስ ፡ የመጅ ።

ደሓዪ ፤ መድሐዪ ፤ ሕይ ፤ የሚፈጭ ፡ ፈጭታ ፤ ባለወፍጮ ።

መድሐ ፤ (ብ ፡ መዳሕይ) ፤ መፍጫ ፤ መጅ ፤ የወፍጮ ፡ ልጅ ፤ ወይም ፡ ግልገል ። መድሐ ፡ ማሕረጽ ። እመ ፡ ከነ ፡ በማይ ፡ መድሐ ፡ ወምድርኒ ፡ ማሕረጸ ፡ (ዘዳ፳፬ ፡ ፮ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ደሐየ ፤—ቈፈረ ፤—ደኀየ ፤ ደኅነ ።

ድሒክ ፤ ኮት ፤ (ድሕከ ፤ ደሐከ ፡ ይድሕክ ፡ ይድሐክ) ፤ መዳኸ ፤ አጐንብሶ ፡ በእጅና ፡ በእግር ፡ መኼድ ፤ ወይም ፡ እጅን ፡ ተይዞ ፡ በእግር ፡ ብቻ ፡ መወናከር ፤ አካኼድና ፡ አረማመድ ፡ መማር ፤ ለፊደልም ፡ ይኾናል ። በድሒክ ፡ ውስተ ፡ መርሕብ ። ሐንካስ ፡ ድሕክ ፡ እስከ ፡ ይበጽሕ ፡ ኀበ ፡ አባ ፡ ሳሙኤል ፤ ይድሕክ ፡ ወይስእል ። ወድሕከ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ይድሕክ ፡ በነቢበ ፡ ፊደላት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ገድ ፡ ሳሙ ። ስንክ ፡ ሐም፲ ። አፈ ፡ ተጅ፯) ። ድኋ ፡ ዳክዬ ፤ ድኻ ፡ ድኵት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ድሑክ ፤ የዳኸ ፡ የሚድኽ ፤ ታናሽ ፡ እግረ ፡ ኵንትሽ ፡ ደካማ ፤ እንዳሽኮኮና ፡ እንደ ፡ ላጽቂት ፡ ያለ ፤ ማናቸውም ፡ ፍጥረት ።

አድሐከ ፤ አዳኸ ፡ አስዳኸ ፡ መዳኸ ፡ አስተማረ ። በበ ፡ ንስቲት ፡ ያድሕኮ ፡ (አፈ ፡ ድ፩) ።

ምድሓክ ፤ መዳኺያ ፤ ዴዴ ፡ ወልወል ፡ መርሕብ ።

ድሒል ፤ ሎት ፤ (ድሕለ ፡ ይድሕል ፡ ይድሐል ። ዐረ ፡ ደሐለ) ፤ ድል ፡ መኾን ፤ መሸሽ ፡ መኰብለል ፤ ማምለጥ ፡ መራቅ ፤ መደበቅ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በድሕለ ፡ ፈንታ ፡ ተድሕለ ፡ ይላል ። አመ ፡ ተድሕሉ ፡ ወጐዩ ። እምገጸ ፡ ሄሮድስ ፡ ዘተድሕለ ። እመንግሥተ ፡ ዓለም ፡ ዘተድሕለ ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ ሚያ፳ ። መስ፱) ።

ዳሕል ፤ ድል ፡ ሽሽት ፡ ኵብለላ ።

ዳሕመመ ፤—ቈፈረ ፤—ዳህምሞ ፡ ዳህመመ ።

ድሕነ ፤—ዳነ ፤—ድኂን ፡ ድኅነ ።

ድሕንጻ ፤ (ድ ፡ ሕንጻ) ፤ በቁሙ ፤ እደ ፡ ሕንጻ ፤ የከራርና ፡ የበገና ፡ የመሰንቆ ፡ መምቻ ፤ እድ ፡ ልጁ ፤ ሕንጻ ፡ እናቱ ። ንባቡ ፡ ሐነጸን ፤ ምስጢሩ ፡ ደጐጸንና ፡ ደነጸን ፡ ይመስላል ፤ ጥሬነቱ ፡ ግን ፡ የሐነጸ ፡ ነው ። እድ ፡ ውእድ ፡ ተብሎ ፡ ወደ ፡ ወ ፡ እንደ ፡ ኼደ ፤ ሕንጻም ፡ ድሕንጻ ፡ ተብሎ ፡ ወደ ፡ ደ ፡ መጥቷል ። በድሕንጻ ፡ መንፈስ ፡ ዝብጢ ፡ አውታረ ፡ መሰንቆሁ ፡ ለልብየ ። እብል ፡ በላመ ፡ በልሳንየ ፡ ድሕንጻ ። አ ፡ ፎጢኖስ ፡ ከንከ ፡ እንዚራሁ ፡ ለመንፈስ ፡ በይጣን ፡ ወመሰንቆሁ ፡ ለመንፈስ ፡ ሐሰት ፤ ወደጐጸከ ፡ በድሕንጻሁ ፡ (ሳታት ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፯ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ድሒፍ፤ፎት፤(ደሐፈ፡ይድሕፍ፡ይድሐፍ። ዕብ፡ዳሐፍ) ፤ መግፋት፡ ማዳፋት፤ መገፍተር፤ ማጣደፍ፡ ማባረር።

ዳሕፍ፤ ዳፋ፡ ግፍ፡ ግፊ፤ ድቀት፡ ፍዳ፤ ጡር፡ የከፉ፡ ብድር።(ትረት)፤ የኃጥኡ፡ ዳፋ፡ ጻድቁን፡ አዳፋ። ኢያመሥጥ፡ኃጥእ፡እምነ፡ዳሕፍ፡(ሢራ፲፮፡፲፫)።

ድሕጸ፤—ዳጠ፤—ድኂፅ፡ ድኅፀ።

ድሒር፤ሮት፤(ደሐረ፡ይድሕር፡ይድሐር። ዐረ፡ደሐረ)፤ ማባረር፡ መስደድ፤ መፍታት፡ መልቀቅ፤ ከቤት፡ማሶጣት፤ማሰናበት፡ (ማቴ፲፱፡፱። ማር፲፡፩፡፲፩። ሉቃ፲፮፡፲፰)፡ ዘይድሕር፡ብእሲቶ፡ዘእንበለ፡ትዘሙ። ኢይድሕር፡ብእሲ፡ብእሲቶ፡(ቀሌ። ዲድ፡፵፫)።

—፤ መዳር፡ ማጋባት፤ ሴት፡ ልጅን፡ በሕግ፡ በሥርዐት፡ ለሙኛዋ፡ መስጠት፤ ምስጢሩ፡ ያው፡ ማሶጣት፡ ነው። ለወንድ፡ ልጅም፡ ይነገራል። (ግጥም፡ ልጃገረድ፡ ስላባቷ፡ ሰርግ)፤እንዲህ፡ያለ፡ዘመን፡የተበላልጨ፤አባቴ፡ ተዳሩ፡ እኔ፡ ተቀምጬ።

—፤ ማዘዝ፡ መፍቀድ፡ እድርግ፡ ማለት፤ ምስጢሩ፡ ከማሰናበት፡ ይገባል፤ ሙሴሰ፡ በከመ፡ እከየ፡ልብክሙ፡ደሐረክሙ፡ትኅድጉ፡አንስቲያክሙ፡(ማቴ፲፱፡፰)።

ደሓሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ሐርት)፤ የሚድር፤ የሚፈታ፤ የሚሰድ፡ የሚያባርር።

ተድሕረ፤ ተዳረ፤ ተፈታ፡ ተለቀቀ።

ድሑር፤(ራን፡ ራት፡ሕርት)፤የተዳረ፤ የተፈታ፡ ገለሞታ። ዘአውሰበ፡ ድሕርተ፡ አርኰሰ፡ ሥጋሁ፡(ዲድ፡፴፫)።

ደሐረ፤—መረቀ፤—ድኂር፡ ደኅረ።

ድሕር፤—ኋላ፤—ድኅር።

ደሐሰ፤—ዳሰ፡ፈጨ፡ረገጠ፤—ፅሒስ፡ ፀሐሰ።

ድኂኅ፤ኖት፤(ደኅኅ፡ይድኅኅ፡ይድኅኅ)፤ መፋር፡ መፈርፈር፤ መጥረብ፡ መውቀር፤ የዋሻ፡ የጕሬ።

ድኁኅ፤(ኃን፡ ኃት፡ ኅኅት፤) የተፋረ፡ የተጠረበ፤የተወቀረ፤ጥርብ፡ውቅር።አድባር፡ድኁኃን፡(ድጓ። ማሕ፱፡፲፯። ፰፡ ፲፬)። ዋሻ፡ ፍርኵታ፡ አንባነት፡ ዕርድነት፡ ያላቸው፤ ደንጊያ፡ የመላባቸው፡ ማለት፡ ነው። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ጽኑዓን፡ ይሉታል፤ ባለቅኔዎችም፡ ደኅን፡ ጸና፡ ይላሉ።

ደኅየ፤(ደኅኅ)፤ ቈፈረ፡ ማሰ፤ አጠለቀ፤ የጕድጓድ።ግበ፡ከረየ፡ወደኀየ።ጸናሒ፡ግበ፡ዘይድኂ። ወይድኅይዎሙ፡(መዝ፡፯። ደራሲ። ዲድ፡፲፯)።

ተድኅየ፤ ተቈፈረ፡ተማሰ፤ጠለቀ፤ ጕደጕደ።

ድኁይ፤ የተቈፈረ፡ የተማሰ፤ ጥልቅ። ተገድፈ፡ ሥጋከ፡ ውስተ፡ ከርየተ፡ ግብ፡ ድኁይ፡ (ደራሲ)።

ድኂን፤ኖት፤(ድኅነ፡ይድኅን፡ ይድኅን። ዕብ፡ያሾዕ፤ሂዋሼዕ)፤ መዳን፡ ማምለጥ፡ መውጣት፤ ከተያዙ፡ በኋላ፤ ወይም፡ ሳይያዙ፡ መቅረት፡ መትረፍ፤ እንዳይያዙ፡ መኾን፤ መጠንቀቅ፡ መጠበቅ፤ በሕይወት፡ መኖር፤ መታደስ፡ መለምለም። (ዐጋዥ፡ ረዳት፡ ጠበቃ፡ ወባት፡ ዋስና፡ መድን፡ ተያዥ፡ ማግኘት)፡ እንደ፡ አዳም። ሕይወን፡ ተመ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው፤ ሐይወ፡ የግእዝ፡ ድኅነ፡ ያማርኛ። አልቦ፡ድኂን። መዋዕለ፡ድኂን። ድኂኖ፡ እምባሕር። ወድኅነ፡ ጢጦስ፡በይእቲ፡ ዕለት፡ እምቀትል፡ ሠለስተ፡ ጊዜያተ። ወልደተ፡ዓለም፡ለድኂን። ይእቲ፡ዕፀ፡ ድኅነት፡(ኩፋ፡ ፵፱። አስቴ፲፱፡ ፳፱። ግብ፳፰፡ ፱። ዮሴፍ። ጥበ፭፡ ፲፬። ሄርማ)።

ዳኅን፤(ንት፡ ናን፡ናት)፤የዳነ፤ የሚድን፤ ደኅና፡ ባለጤና፤ ንጹሕ፡ ጽሩይ። ዳኅንኑ፡አባ፤እወ፡ ዳኅን። ዳኅንኑ፡ማኅትም። ርኢ፡ለእመ፡ዳኅናንኑ፡ አኅዊከ፡ወአባግዒሆሙ፡(ገድ፡ ተክ። ዳን፲፫፡ ፲፯። ዘፍ፴፯፡ ፲፬። ፵፫፡ ፳፯። ማቴ፳፫፡ ፲፯፡ ፲፰)። በዳኅና፡ ፈንታ፡ ዳኅን፡ ይላል። ወኮነ፡ሰላም፡ወዳኅን፡ላዕለ፡ ኵሉ፡በሓውርት። ዳኅን፡ ወሰላም፡ (ገድ፡ ተክ። ፩ተሰ፡ ፭፡ ፫። ቀሌ)።

ድኁን፤(ናን፡ ናት፡ ኅንት)፤ የዳነ፡ ያመለጠ፤ ደኅና፡ የኾነ፤ የተፈወሰ፤ ጥዑይ፤ ንጹሕ፡ ጽሩይ፤ ያልተነካ። ኢድኁን፡ አንተ፡ በሞተ፡ ኢየሱስ። ይረስዮ፡ ምስለ፡ ድኁናን። ድኁነ፡ ምስማዕ፡ ወንጻሬ፤ ድኁን፡እምነውር። ድኁን፡አነ፡እምሐሜት። ክርስቶስ፡ ድኁን፡ውእቱ፡እምኀጣውእ። ነፍስ፡ ድኅንት፡(መጽ፡ ምስ። ግንዘ። ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፩። አፈ፡ ድ፱። ፲፭። ድጓ)።

ዳኅን፤ ድኁን፤ ደኅና፡ በደኅና፤ ወደ፡ ደኅና፤ ድኖ፡ ደኅና፡ ኹኖ። ዳኅነ፡ ሀሉ። ዳኅነ፡ ይትናገሩ፡ ሰቢጾሙ። ትነብር፡ ዳኅነ። ለእመ፡ ዳኅነ፡አቶክሙ። ይሬኢ፡ ዳኅነ። ወርእየ፡ዳኅነ። መጽአ፡ ድኁነ፡ (ግብ ፳፫፡ ፴። ኤር፱፡ ፰። ኢዮ፲፭፡ ፲፰። ጦቢ፭፡ ፲፯። ፲፭፡ ፯። ማርቆ፡ ፳፭። ዘረፋ)።

ድኅነት፤ መዳን፡ መፈወስ፤ ደኅንነት፡ ጤና። ወአንከሩ፡ እምድኅነቱ። እምአይቴ፡ ተሰፈዉ፡ እሉ፡ ድኅነተ፡ ሕፃን። ድኅነተ፡ ልብ፡ ወአባል። ድኅነት፡እምደዌያት። ጾመ፡ ድኅነት፤ ምሕላ፡ ድኅነት፡(ስንክ፡ ሐም፳፱። አፈ፡ ድ፳፯። ፍ፡ ነ፡ ፱። መር፡ ዕዉ። ድጓ)።

ዳኅና፤ ደኅንነት፤ ጤና፡ ሰላም፤ ትንሣኤ፡ ሕይወት። አልቦ፡ ዘይስእል፡ ዳኅናኪ። ተስእሎ፡ በእንተ፡ ዳኅናሁ። ይዜንዉከ፡ ዳኅና፡ ብሔር። እነግር፡ ጽድቀከ፡ በዳኅናየ። በእንተ፡ መንክር፡ ዳኅናሁ፡ (ኤር፲፭፡ ፭። ፪ነገ፡ ፲፩፡ ፯። ፩ነገ፡ ፲፡ ፱። ኢሳ፴፰፡

፰ ። ጥበ፳ ፡ ፪) ። በዳኅን ፡ ፈንታ ፡ ዳኅና ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ነበረት ፡ ሀገር ፡ ዳኅና ፡ (፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፰) ።

አድኀነ፤ አዳነ ፤ አስዳነ ፤ ታደገ ፡ አወጣ ፤ ረዳ ፡ ዐገዘ ። ያድኅን ፡ በዕለተ ፡ ምንዳቤ ። ስእኑ ፡ አድኅኖ ። አድኅኑ ፡ ግፉዐ ። አድኅን ፡ ርእሰከ ፡ (ሚራ፪ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፬ ፡ ፰ ። ኢሳ፩ ፡ ፲፯ ። ማቴ፳፯ ፡ ፵) ።

አድኅኖ ፡ ት፤ ማዳን ፤ መታደግ ፡ መቤዠት ፤ ነጻ ፡ ማውጣት ፤ ትድግና ። በእንተ ፡ ሕቢት ፡ ወአድኅኖ ፤ አድኅኖሰ ፡ ዘነፍስ ፡ ውእቱ ፡ ወተሐብዮ ፡ ዘንዋይ ። ዘእግዚ ፡ አድኅኖ ። ወንትፌሣሕ ፡ በአድኅኖትከ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፫ ። ፱) ።

አድኃኒ፤ **መድኅኒ**፤ **(ኒት ፡ ንያን ፡ ያት)**፤ የሚያድን ፡ የሚቤዥ ፡ የሚታደግ ፤ ታዳጊ ። የሰው ፡ ስም ። መድኅኔ ፡ ዙሉ ። መድኅንየ ። መድኅኒነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ። መድኅኔ ፡ ዓለም ። መድኅኒት ፡ መቤዝዊት ። አባ ፡ አድኃኒ ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፲፯ ። ፊልጵ፫ ፡ ፰ ። ቀሌ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ጥር፫) ።

መድኅን፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የሚያድን ፡ አዳኝ ፤ በቁሙ ፡ መድን ፡ ዋስ ፡ ተያዥ ፡ ቤዛ ፡ ነጻ ፡ አውጭ ። እምጽዮን ፡ ይወፅእ ፡ መድኅን ። መድኅነ ፡ ዓለም ። ተወልደ ፡ ለክሙ ፡ ዮም ፡ መድኅን ። ውስተ ፡ ዘመድኅን ፡ መርሶ ። ወልቃሕሰ ፡ ይደሉ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ በአኀዝ ፡ አው ፡ በትሕቢት ፡ አው ፡ በመድኅን ፤ አው ፡ በመጽሐፍ ፡ እንተ ፡ ውስቴታ ፡ ሰማዐት ። መድኅነ ፡ ኮነ ፡ ሎቱ ። ወለብእሲት ፡ ኢይትወከፉ ፡ እምኔሃ ፡ መድኅነ ፡ ወኢተሐብዮ ፡ (ሮሜ፲፩ ፡ ፳፮ ። ዮሐ፬ ፡ ፵፪ ። ሉቃ፪ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ጳጉ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

መድኅኒት፤ **(ታት)**፤ በቁሙ ፤ መዳኛ ፡ ማዳኛ ፡ መዳኒት ፡ ፈውስ ፤ የሚያድን ። መድኅኒት ፡ በዘ ይትፌወስ ፡ ቍስል ። ጸሎትሰ ፡ መድኅኒት ፡ ይእቲ ። መድኅኒት ፡ ዓለም ፡ ኮነ ፡ ደመ ፡ ጽጌኪ ፡ ክርስቶስ ። ጌራ ፡ መድኅኒት ። መድኅኒታት ፡ (አርጋ ። አፈ ፡ ተ ፳፯ ። ደራሲ ። ኢሳ፶፱ ፡ ፲፯ ። ግንዘ) ። ድኂን ፡ ድኅነት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መድኅኒት ፡ ይላል ፡ (፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፱ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፱) ። መሥዋዕተ ፡ መድኅኒት ። ዘይፈቅድ ፡ መድኅኒት ፡ እምንጣውኢሁ ፡ (ዓሞ፭ ፡ ፳፪ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፭) ።

ተድኅነ፤ ተዳነ ፡ ተዋሰ ፤ መድን ፡ ተያዥ ፡ ኾነ ፤ አዳናለኹ ፡ አለ ። ወመድኅነ ፡ ነፍስኒ ፡ ይደልዎ ፡ ከመ ፡ ያምጽእ ፡ ዘተድኅነ ፤ ወይኩን ፡ ቃለ ፡ ዘቲ ፡ ተድኅኖ ፡ ከመ ፡ ይበል ፡ ተድኅንኩ ፡ ለአብጽሖተ ፡ እገሌ ፡ ለእገሌ ፤ አው ፡ ተድኅንኩ ፡ ለእገሌ ፡ ገጸ ፡ እገሌ ፤ አው ፡ ተድኅኖተ ፡ እገሌ ፡ ላዕሌየ ። ኢይደሉ ፡ ተድኅኖቱ ፡ ለዘይደሉ ፡ ላዕሌሁ ፡ ቀትል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

ድኅንጻ፤—በቁሙ ፤—ድሕንጻ።

ድኂፅ፤ **ፆት ፤ (ድኅፀ ፡ ይድኅፅ ፡ ይድኅፅ ። ዐረ ፡ ዷሐፀ)**፤ መዳጥ ፡ መሰናከል ፤ መውደቅ ፤ የእግር ፡ የቃል ። ከመ ፡ ኢይድኅፀ ፡ ሰኰናየ ። ይኄይስ ፡ ትድኅፅ ፡ ወትደቅ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ እምትድኅፅ ፡ በልሳንከ ። ትድኅፅ ፡ ምክሩ ። ኢንድኅፅ ፡ በኀጢአት ። ከመ ፡ ኢንድኅፅ ፡ እምርትዕት ፡ ሃይማኖት ፡ (መዝ ፲፯ ። ሢራ፳ ፡ ፲፰ ። ኢዮ፲፰ ፡ ፯ ። ዲድ ፡ ፬ ። ፳፭) ። (ጥጨ) መጨንገፍ ፡ መውረድ ፤ ጭንጋፍ ፡ መኾን ፤ የፅንስ ፡ የሽል ። መዳጥ ፡ መደፍጠጥ ፤ መርገጥ ፡ መዠለጥ ፡ (ዐማርኛ) ።

ድኁፅ፤ **ድኁፅ ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ኅፅት)**፤ የዳጠ ፤ የተሰናከለ ። የተዳጠ ፡ የተደፈጠጠ ። የሚድጥ ፡ ዳጭ ፡ (ገቢር) ።

ድኅፀት፤ መዳጥ ፡ (ጥዳ) መዳጥ ፡ አዳዳጥ ፡ ድጦሽ ፤ መሰናከል ፡ (ፊልክ ፡ ፻፸፩ ። ፈላስ) ።

ዳኅፅ ፤ (ፃት) ፤ ዳጥ ፡ ድጥ ፤ መሰናከል ፡ ዕንቅፋት ፤ ኀጢአት ፤ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ሥራ ። ጭንጋፍ ፡ ውርጃ ፡ ሽል ። ዳኅፀ ፡ ወጽልመት ። ያመጽኡ ፡ ዳኅፀ ፡ ለሕዝብ ። አበሳነ ፡ ስረይ ፡ ወዳኅፃቲነ ፡ እምሕግ ። ይኄይስ ፡ እምኔሁ ፡ ዳኅፀ ፡ (መዝ ፡ ፹፬ ። ዳን፲፩ ፡ ፹፪ ። መክ፮ ፡ ፫) ።

አድኀፀ፤ አዳጠ ፤ አስዳጠ ፤ ዐንቀፈ ፡ አሰናከለ ፤ ሰረጀ ፡ ዘረጠጠ ፤ ለመጣል ። አድኅፆ ፡ ለላእክ ። ኢይደግም ፡ አድኅፆተ ፡ እግሮሙ ። ተዐቀብ ፡ ኢታድኅፅከ ፡ ልሳንከ ። ኵሉሕ ፡ ዘያድኅፀ ። አድኅፀክዎ ፡ ለዲያብሎስ ፡ ወነሣትክዎ ፡ እመንበሩ ፡ (ዮሴፍ ። ፬ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፰ ። ሢራ፳፰ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፰ ፡ ፲፬ ። ቀሌ) ።

—፤ ጨነገፈ ፡ አስጨነገፈ ፡ አሶረደ ፤ ከመ ፡ ፃእፃእ ፡ ዘአድኅፀቶ ፡ ማሕፀነ ፡ እሙ ። ብእሲት ፡ ዘትሰቲ ፡ ፈውሰ ፡ ከመ ፡ ታድኅፅ ፡ ፃእፃአ ፡ እማሕፀና ፡ (ኢዮ፫ ፡ ፲፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፬ ፡ ፬ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፳፪ ፡ ፳፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰) ። በአድኅፀ ፡ ፈንታ ፡ ድኅፀ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፲) ።

መድኅፂ፤ **ኅፅ**፤ የሚያድጥ ፡ የሚያሰናክል ፡ አሰናካይ ። እሬኢ ፡ መድኅፂነ ፡ (ሉቱ ፡ ዕዝ፰ ፡ ፳፪) ።

ምድኃፅ ፤ (ፃት) ፤ (ጥዳ) መዳጫ ፡ መሰናከያ ፤ በታ ፡ ምክንያት ።

ድኂር፤ **ሮት ፤ (ደኀረ ፡ ይድኅር ፡ ይድኅር ። አኀረ ። ዐረ ፡ ደኀረ፤ንእሰ)**፤ መቈየት ፡ መዘግየት ፤ ማፈግፈግ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ማለት ፡ በኋላ ፡ መቅረት ፤ ኋለኛ ፡ መጨረሻ ፡ መኾን ፤ በግብር ፡ በነገር ፡ በማናቸውም ። ከመ ፡ ይትመየጥ ፡ ወኢይድኅር ። ለእመ ፡ ነበረ ፡ ሕዝባዊ ፡ ሠለስተ ፡ ሰንበተ ፡ ድኂሮ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ይክልእዎ ፡ ትድምርተ ፡ (ዮሴፍ ። ቀኖና ፡ ግንር) ። ብዙ ፡ መጽሐፍ ፡ በደኀረ ፡ ፈንታ ፡ ተድኅረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተድኂሮ ፡ መጽአ ። ኢይበድሩ ፡ ወኢይዴኀሩ ፡ አሐደ ፡ ዕለተ ። በእንተ ፡ እለ ፡ ተድኅሩ ። እመሂ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ተድኅረ ፡ እምስብሐተ ፡ ነግህ ። ወኢተድኅረ ፡ አሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ለገቢረ ፡ ዝንቱ ። እንበለ ፡ ተድኅሮ ፡ (ኪዳ ። ሔኖ፸፱ ፡ ፲፪ ። ቅዳ ። ቀሌ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲) ።

—፤ መመረቅ ፤ መባረክ ፤ ማመስገን ። ሶበ ፡ አሐዱ ፡ ይድኅር ፡ ወካልኡ ፡ ይረግም ። ለጸጋዊ ፡ ይድኅርዎ ፡ በሥነ ፡ ምግባሩ ። ድኅረኒ ፡ ዘይመውት ። ይድኅሩኒ ፡ ስሉናን ። ይድኅሩኒ ፡ አራዊተ ፡ ገዳም ። ይረግሙነ ፡ ወንሕነ ፡ ንድኅሮሙ ። በአፉሆሙ ፡ ይድኅሩ ፡ ወበልቦሙ ፡ ይረግሙ ፡ (ሚራ፴፭ ፡ ፳፱ ። ፴፬ ፡ ፳፫ ። ኢዮ፳፱ ፡ ፲፫ ። ፴፭ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፳ ። ፩ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፷፩ ። ፸፭) ።

ደኃሪ ፤(ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ኅርት) ፤ ኋለኛ ፡ የኋላ ፡ መጨረሻ ፤ ታናሽ ፡ ተከታይ ። አግሪጳስ ፡ ውእቱ ፡ ደኃሪ ፡ እምእለ ፡ ነግሡ ፡ በይሁዳ ። ደኃሪ ፡ ጸላኢ ። ደኃሪተ ፡ ገመስ ። እሙንቱ ፡ ደኃርያን ። ቀደምት ፡ ወደኃርት ፡ (ዮሴፍ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፳፮ ። ማቴ፭ ፡ ፳፮ ። ዘኍ፪ ፡ ፴፭ ። ፪ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፳፪) ።

ደኃራዊ ፤ ይ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ህርቃኖስ ፡ ደኃራዊ ። ከመ ፡ ያቅም ፡ ደኃራዩ ፡ (ዮሴፍ ። ዕብ፲ ፡ ፱) ።

ድኅር ፤(ራት) ፤ ኋላ ፡ ዠርባ ፤ ከማኸራት ፡ እስከ ፡ ተረከዝ ። በዠርባ ፡ አንጻር ፡ ያለ ፡ ቦታ ፤ የኋላ ፡ ኋላ ፤ ጓሮ ። ድኅሬሆሙ ፡ ለእልክቱ ፡ አልሕምት ፡ ይኔጽር ፡ ውስጠ ። ገቦሃ ፡ ዘድኅር ። ዘባን ፡ እንተ ፡ ድኅር ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፬ ። ግብ፳፯ ፡ ፵፭ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

ድኅረ ፤(ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ኋላ ፡ በኋላ ፤ ወደ ፡ ኋላ ። ምስጢሩ ፡ ጊዜ ፡ ነው ፤ እም ፡ በ ፡ እንተ ፡ ይስማሙታል ። ዐቢይ ፡ ሲኾን ፤ እምድኅረ ፡ ተደኑ ፤ ወእምድኅረ ፡ መስሐ ፡ እያለ ፡ በቀዳማይ ፡ ይገባል ። ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ በቦታ ፡ በጊዜ ፡ ይገባል ። በማዕኩ ፡ ዐድኅሬየ ። ቀመት ፡ እንተ ፡ ድኅሬሁ ። ድኅረ ፡ ማዕጾ ። ፈረሱ ፡ ለፈርዖን ፡ ይቤ ፡ ድኅረ ፡ ድኅረ ፤ እስመ ፡ እግሩ ፡ ኢለመደ ፡ ባሕረ ፤ ቦታ ፡ (ሕዝ፫ ፡ ፲፪ ። ሉቃ፳ ፡ ፵፱ ። ኢሳ፶፯ ፡ ፰ ። ቅኔ) ። እምድኅረ ፡ ሐቅ ። እምድኅረ ፡ ፍልሰተ ፡ ባቢሎን ። ወድኅረ ፡ ሖሎሙ ፡ አስተርአየኒ ፡ ሊተ ። ቅድመ ፡ ጠይቅ ፡ ወድኅረ ፡ ትጌሥጽ ፤ ጊዜ ፡ (ማር፲፱ ፡ ፯ ። ማቴ፩ ፡ ፲፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፰ ። ሢራ፲፩ ፡ ፯) ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፸፱) ።

ድኅሪት ፤ ኋሊት ፤ የኋሊት ፤ ኋላ ፤ እንግሊላ ። የሐርስ ፡ ድኅሪተ ። እሡራን ፡ ድኅሪተ ። ኢገብኡ ፡ ድኅሪተ ። ከመ ፡ ይደቁ ፡ ድኅሪተ ፡ (ሉቃ፱ ፡ ፷፪ ። መዋሥ ። ስንክ ፡ ሐም፳፭ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፲፫) ።

ድኅርና ፤ ደኃራዊነት ፤ ኋለኛ ፡ መጨረሻ ፡ መኾን ። ለቅድምናከ ፡ ወለድኅርናከ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

አድኅረ ፤(አስመረቀ ፡ አስመሰገን) ፡ አቈየ ፤ አስቈየ ፤ አዘገየ ። አስከተለ ፤ በኋላ ፡ አደረገ ። አድኅሩ ፡ ፍትሐ ፡ ላዕሌሁ ። እመ ፡ አድኅርከኒ ። አድኅርከዋ ፡ እምተበዝሮ ፤ አቈየ ፡ (ዮሴፍ ። አዋል) ። ሞተ ፡ በሃይማኖት ፡ ወአድኅረ ፡ ሰብአ ፡ ድኅሬሁ ። አድኅረ ፡ መብዝኅተ ፡ ሰብኡ ፡ ምስለ ፡ እኍሁ ። አ ፡ አብዳን ፡ እፎ ፡ አድኅርክምዎ ፡ ለመለኮተ ፡ አምላክነ ፡ ጰራቅሊጦስ ፡ እምጥንተ ፡ ህላዌሆሙ ፡ ለፍጡራን ፡ (ዮሴፍ ። መጽ ፡ ምስ) ። በአድኅረ ፡ ፈንታ ፡ አስተደ(ድ)ኅረ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አድራጊና ፡ አስደራጊ ፡ ነው ፤ ዳ ፡ ካላስ ፡ አደራራጊነት ፡ የለውም ። ለእመ ፡ አንተ ፡ አስተደኀርከ ፡ ቀቲሎታ ። አስተድኅረ ፡ ወልዶ ፡ ጢጦስ ፡ ይዕግታ ፡ ለሀገር ። ኢታስተድኅሮ ፡ እስከ ፡ ጌሠም ። ወያስተድኅሩ ፡ መብልዖሙ ፡ እስከ ፡ ይመሲ ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፫ ። አቡሻ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፪ ፡ ፲) ።

አስተዳኅረ ፤ አከታተለ ፤ አራደፈ ። አስተዳኅረ ፡ መጻዝኒሃ ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ) ።

ተድኅረ ፤ ተመረቀ ፤ ተባረከ ፤ ተመሰገነ ።

ድኁር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ኅርት) ፤ የተመረቀ ፡ ምሩቅ ። የቈየ ፡ የዘገየ ።

ድኍር ፤(ዐማርኛ) ፤ ዐጭር ፡ ግጭር ፤ ድንክ ፡ ጕባጣ ፤ ሕጹጽ ፡ ታናሽ ። ግናይን ፡ ተመልከት ።

መድኅር ፤(ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ቅጽልና ፡ ጥሬ ። የሚመርቅ ፡ መራቂ ፤ የሚያቈይ ፡ የሚያዘገይ ፤ ቅጽል ። ምርቃት ፡ በረከት ፡ ምስጋና ፡ ብፅዓን ፤ ጥሬ ። መድኅረ ፡ አብ ። መርገም ፡ ወመድኅር ። አቅረብኩ ፡ ለክሙ ፡ መርገመ ፡ ወመድኅረ ፡ (ሚራ፫ ፡ ፱ ። ፪ቆሮ ፡ ፮ ፡ ፰ ። ቀሌ) ።

ደይበ ፤ ቦት ፤(ደየበ ፡ ይዴይብ ፡ ይደይብ ። ትግሬ) ፤ ማረግ ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ መውጣት ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ማለት ፤ በላይ ፡ መኾን ። መመደብ ፤ መደብ ፡ ዕርከን ፡ መሥራት ። ዐርገንና ፡ ለዐለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ አግዋር ፡ ናቸው ።

ዲብ ፤ ዲበ ፤(ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ላይ ፡ በላይ ፤ ወደ ፡ ስለ ፡ ይኾናል ፤ ሳይናበብ ፡ ሳይዘረዘር ፡ እንደ ፡ ላዕለ ፡ ብቻውን ፡ አይነገርም ። ዘሐነጸ ፡ ቤቶ ፡ ዲበ ፡ ኰዀሕ ። ኢይትኀደግ ፡ እብን ፡ ዲበ ፡ እብን ። ሀሎ ፡ ዲቤሁ ፡ ልብስ ፡ ጥቁብ ። ከልብ ፡ ይገብእ ፡ ዲበ ፡ ቅያኡ ። ዲበ ፡ ሀጕለ ፡ ውሉዶሙ ፡ ይግዕሩ ፡ (ማቴ፯ ፡ ፳፬ ። ፳፬ ፡ ፪ ። ፊልክ ፡ ፪፻፯ ። ምሳ፳፯ ፡ ፲፩ ። ሔኖ፲፪ ፡ ፯) ። ኀበና ፡ ዲበ ፡ ይወራረሳሉ ፤ ስለዚህ ፡ በኀበ ፡ ፈንታ ፡ ዲበ ፡ ይላል ። ነበረ ፡ ዲበ ፡ ዐዘቅት ፡ (ዘፀ፪ ፡ ፲፭) ። የወዲያኛው ፡ ትግሬም ፡ ወደ ፡ ሲል ፡ ዲብ ፡ ይላል ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ ጕባ ፡ ጕባታ ፡ ታናሽ ፡ ቍሊልታ ፡ አዳጋ ፡ ቦታ ፤ እንዳርባጫ ፡ ያለ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ተረት) ፤ የወዳጅ ፡ ኹርባ ፤ ልጁን ፡ ከዲብ ። ድብኝትም ፡ የዚሁ ፡ ዘር ፡ ነው ።

መደብ ፤(ዕብ ፡ ዐሩጋ ፤ ዐዛራ) ፤ በቁሙ ፤ ዕርከን ፡ ምዕራግ ፤ መውጫ ፡ መወጣጫ ፡ ስፋትና ፡ ከፍታ ፡ ያለው ፤ ላታክልትም ፡ ይነገራል ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፲ ። ፵፫ ፡ ፲፬ ፡ ፲፯ ፡ ፳) ። ደመ ፡ ቅሥፈቱ ፡ ያርሕስ ፡ መደበ ። ተፈትሑ ፡ ሖሉ ፡ አራዊት ፡ ወበልዑ ፡ ስጕርንደ ፡ ሰማንያ ፡ መደበ ፡ (ስንክ ፡ ጳግ፬ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ የርባታ ፡ ክፍል ፡ ዐሥሩ ፡ ስራዊት ፡ ወይም ፡ መራሕያን ።

መደባዊ ፤ ይ ፤ መደበኛ ፤ መደባም ፡ ባለመደብ ፤ የመደብ ። ባላባት ፡ ዋና ፡ ደቀ ፡ መደባይ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

መደቤና፤(ዕብ፡ ማድሜና)፤ ስመ፡ ሀገር፡ የብንያም፡ ክፍል፡ (ኢሳ፲፡ ፴፩)።

ጀይብ፤(ዐረብ)፤ የቀሚስ፡ ሕፅን፡ ስላጤ፤ በስላጤው፡ ላይ፡ የሚሰፋ፡ ኪስ፡ ከረጢት፤ ውስጠ፡ ክፍት፡ ኹሮ፡ ማረሚያ፡ ገንዘብ፡ የሚከት፡ (ፈ፡ መ፡ ፴፭፡ ፭)። ምስጢሩ፡ የዲብና፡ የድብኝት፡ ነው።

ዲያብሎስ፤(ጽር፡ ዲያቦሎስ። ዐረ፡ ኢብሊስ)፤ በቁሙ፤ ሰይጣን፡ ጋኔን፡ ክፉ፡ መልአክ፤ የሰይጣንን፡ ፍች፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ባስመጣፎች፡ ግን፤ ዐማፂ፡ ገፋዒ፡ ጸናኒ፡ ፈታዊ፤ ኀማሜ፡ አምላክና፤ ነድ፡ ውዑይ፡ ያፍ፡ ሰራሪ፡ ይሉታል፤ ዘይቤው፡ ከደየበና፡ ከደበወ፤ ምስጢሩ፡ ከሰይጣን፡ ይስማማል፡ (ጥበ፪፡ ፳፬። ማቴ፬፡ ፩። ፲፫፡ ፴፱)።

ዴግኖ፤ ኖት፤(ዴገነ፡ ይዴግን፡ ይዴግን። ትግ፡ ዳገነ። ዕብ፡ ዳዮግ፤ አሥግሮ፡ ዓሣ)፤ መከተል፡ ማባረር፤ መሸት፡ ማደን፤ ማጥመድ፡ ማለብ፡ መደገን፤ ለመያዝ፡ ለመግደል፡ ለመማለክ። ዴግንየ፡ እእኀዝሙ። ዴግንዎ፡ ወትእኀዝዎ። ይዴግንዋ፡ ለአሪትሙ። ለእመ፡ ዴገንካ፡ ለጽድቅ፡ ትረክባ። ይዴግን፡ ኀበ፡ ሐመልማል፡ (ዘፀ፲፭፡ ፱። መዝ፡ ፸። ሮሜ፱፡ ፴፩። ሚራ፳፯፡ ፰። ኢዮ፴፱፡ ፰)።

ዴጋኒ፤(ኒት፡ ንያን፡ ያት፤ ዴግንት)፤ ደጋኝ፡ አጥማጅ፤ ዐዳኝ። የሚከተል፡ ተከታይ፤ ፈላጊ፡ አባራሪ፡ ዡግና፤ ፈጭ፡ ገሥጋሽ። ኤዎስጣቴዎስ፡ አሠረ፡ ቶማስ፡ ዴጋኒ። ዴጋኔ፡ ፀሩ፡ (ድጓ። ስንክ፡ ሚያ፳፰)።

ዴጋን፤ ደጋን፤(ናት)፤ በቁሙ፤ ቀስት፡ የንጨት፡ የብረት፤ ጉባባ፡ ጉባጣ፤ ጠማማ። ደጋን፡ ያማርኛ፡ ቀስት፡ የግእዝ፡ ነው። እሰ፡ ፍናዊሆሙ፡ መብእስ፡ ወደጋን፡ መንኩራኵርሙ፡ (ምሳ፪፡ ፲፭)።

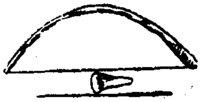

ደጋን፡

አዴገነ፤ አስደገነ፤ አስከተለ፡ ተከታይ፡ ላከ። ወአዴገንዎ፡ ውስተ፡ ለኪስ፡ ወቀተልዎ፡ (፬ነገ፡ ፲፬፡ ፲፱)።

ዴድዮ፤ ዮት፤(ዴደየ፡ ይዴዲ፡ ይዴዲ። ዕብ፡ ዳዴሀ፤ ሂዳዴ)፤ መዝለል፡ መፈንጨት፤ እንጥር፡ ፍንጥር፡ ድቅ፡ ድቅ፡ ማለት፡ የግልገል፡ የጥጃ። አካኼድ፡ አረማመድ፡ መማር፤ ማስተማር፤ ዳዴ፡ ዳዴ፡ ወይም፡ እቱ፡ ሥግሩ፤ ታቱ፡ ሥግሩ፡ ማለት፡ የሕፃን፡ የሞግዚት።

ዴዴ፤(ብ፡ ዴዴያት፤ ዴዳያት፤ ዴድያት)፤ ደጃፍ፡ በረንዳ፡ ወልወል፤ የቤት፡ መዠመሪያ፡ ክፍል፤ ከበር፡ ከቅጥር፡ በውስጥ፡ ያለ፡ ቦታ፤ ወይም፡ ታላቅ፡ የውጭ፡ በር፤ ደጀ፡ ሰላም። ዴዴሁ፡ ለባዕል። እለ፡ ውስተ፡ ዴዴ፡ ቤተ፡ ክር። በዴዴያተ፡ አብያት። ዴድያተ፡ አንቀጽ። ወዴዳያቲሃ፡ (ሉቃ፲፮፡ ፳። ቀሌ። ሕዝ፴፫፡ ፴። ኤር፭፡ ፲፭። ራእ፳፭፡ ፳፭)።

ዲዲሞስ፤(ጽርእ። ዕብ፡ ቶማእ)፤ መንታዊ፤ መንቲያ፡ ማለት፡ ነው፤ ቶማስን፡ እይ፡ (ዮሐ፲፩፡ ፲፮)።

ዴዳን፤(ዕብ፡ ድዳን)፤ ስመ፡ ነገድ፤ የኵሽ፡ የልጅ፡ ልጅ፤ የሸባእ፡ ወንድም፤ ዐደንን፡ ያቀና፡ ያረቦች፡ አባት፡ (ዘፍ፲፡ ፯። ሕዝ፳፯፡ ፲፭)። የአብርሃም፡ ልጅ፡ ከኬጡራ፡ የተወለደ፡ (ዘፍ፳፭፡ ፫)።

ዲድርክም፡ ሜ፤(ጽር፡ ዲድራኽሞን)፤ የገንዘብ፡ ስም፡ እንደ፡ ሩብና፡ እንደ፡ ፈረንክ፡ ያለ፤ አንዱ፡ ዲድርክም፡ ኻያ፡ አቦሊ፡ ነው። የአቦሊን፡ ፍች፡ ተመልከት፡ (ዘሌ፳፯፡ ፫—፯)።

ዲድስቅልያ፤(ጽር፡ ዲዳስካሊያ)፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ፫ኛው፡ የሐዋርያት፡ መጽሐፍ፤ ትምርት፡ ማለት፡ ነው። ወሣልስ፡ መጽሐፍ፡ ዲድስቅልያ፡ ዘውእቱ፡ ትምህርት፤ ወኍላቌሁ፡ አርብዓ፡ ወሠለስቱ፡ አንቀጽ፡ (ፍ፡ ነ፡ መቅ)።

ደይኖ፤ ኖት፤(ደየነ፡ ይዴይን፡ ይደይን፤ ዳነየ። ዕብ፡ ወሱር፡ ዳን። ዐረ፡ ዳነ)፤ መዳኘት፤ መፍረድ፡ መቅጣት፤ መገሠጽ፡ መቈጣት። ወይዴይኖሙ፡ በዐቢይ፡ (ሉቱ፡ ዕዝ፲፫፡ ፵፭)።

ደያኒ፤ መደይን፤ የሚዳኝ፡ ዳኛ፤ ፈራጅ፡ ቀጭ። ደያኔ፡ ጽድቅ፡ (ፊልክ፡ ፶፰፬)።

ተደየነ፤ ተዳኘ፡ ተቀጣ፤ ተፈረደበት፤ ፍርድ፡ ለበሰ፤ ቅጣት፡ ተቀበለ። ወዘሰ፡ ኢአምነ፡ ይዴየን። ከመ፡ ይደየኑ፡ መዓልተ፡ ወሌሊተ። ዘከመ፡ ይዴየኑ፡ ኃጥኣን፡ በሰኀኔ፡ እሳት፡ (ማር፲፮፡ ፲፮። ራእ፳፡ ፲። ቀሌ)።

ድዩን፤(ናን፡ ናት፡ ይንት)፤ የተዳኘ፡ የተቀጣ፤ ፍርድ፡ የለበሰ፤ የተፈረደበት።

ደይን፤(ናት)፤ ቍርጥ፡ ፍርድ፤ የማይላጥ፡ የማይለወጥ፤ የማይመለስ፡ ቃል፤ ነዐ፡ ኀቤየ፡ ሑሩ፡ እምኔየ፤ ይህን፡ የመሰለ። ኢትግበር፡ ዘንተ፡ ደይነ። ትንግሊ፡ ዘለደይን፡ ዕለተ፡ ደይን፡ (ዘፍ፲፰፡ ፳፭። ዮሐ፭፡ ፳፱። ማቴ፲፡ ፲፭)።

—፤ ፍጻሜ፡ ቅጣት፤ መከራ፡ ሥቃይ፤ የሥቃይ፡ ቦታ። መካነ፡ ደይን። ጠሰ፡ ደይኖሙ። ዐዘቅተ፡ ደይን። ይጼዐኑ፡ ውስተ፡ ደይን። አንቀጸ፡ ደይን፡ (ኩፉ፡ ፯። ራእ፲፬፡ ፲፩። ሉቱ፡ ዕዝ፯፡ ፩፡ ፱። አርጋ፡ ፬)። ዲን፡ ድኝ፡ ማለት፡ ደይን፡ ከማለት፡ ወጥቷል፤ ክብሪትን፡ እይ።

መዲና፤(ናት)፤ በቁሙ፤ ታላቅ፡ ከተማ፡ መናገሻ፤ ፍርድ፡ የሚቈረጥበት፤ በይግባኝ፡ የሚኬድበት። ቆሮንቶስ፡ ልህቅተ፡ አኃይያ፡ እንተ፡ ይእቲ፡ መዲና።

ወገብረ ፡ መዲናሁ ፡ በጕንደር ። ወኢወፅአ ፡ እመዲናሁ ፡ (አዋል ። ታሪ ፡ ነገ) ።

ዲና ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ ብእሲት ፤ ወለተ ፡ ያዕቆብ ፤ ፍርዲ ፡ ፍርዲቱ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወንድሞቿ ፡ ስምዖንና ፡ ሌዊ ፡ በርሷ ፡ ምክንያት ፡ የሴኬምን ፡ ሰዎች ፡ ስለ ፡ ዘረፉና ፡ ስለ ፡ ፈጁ ፤ ሽፍታ ፡ ኹሉ ፡ በነዚህ ፡ አምሳል ፡ ዲና ፡ ይባላል ፤ የዲና ፡ ወንድም ፡ ማለት ፡ ነው ። ሴኬም ፡ ህየ ፡ በዲና ፡ ተሀጕለ ፤ ወበሳራ ፡ አቤሜሌክ ፡ ቈስለ ፡ (ቅኔ ። ዘፍ፴ ፡ ፳፭ ። ፴፬ ፡ ፩—፯ ፡ ፳፱—፴) ።

ዲኖ ፤ (ትግሬ) ፤ ፀጕዛ ፡ ሌጦ ፤ ደበሎ ። ፍርድ ፡ ልበስ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ዐድልን ፡ ተመልከት ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ ጅን ፡ ጅናም ፡ የባሕር ፡ ጕሽ ፡ የጋኔን ፡ በሬ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸውም ፡ ከባሕር ፡ እየወጣ ፡ ሣር ፡ ይበላል ፤ ከየብስ ፡ እንስሳትም ፡ ይወልዳል ፤ ከርሱ ፡ የሚወለድ ፡ ላም ፡ ኹሉ ፡ በጣም ፡ ብርቱ ፡ ነው ፤ በገር ፡ አይያዝም ፡ አይጠመድም ፤ ብሂሞትን ፡ እይ ።

ዳን ፤ የዲና ፡ ወንድም ፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፤ ፈረደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሰመየቶ ፡ ስሞ ፡ ዳን ። ተለዐሙ ፡ እስከ ፡ ዳን ። እምዳን ፡ እስከ ፡ ቤርሳቤሕ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፯ ። ፲፬ ፡ ፲፬ ። ፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፩) ።

ዳይቅ ፤ (ዕብ ፡ ዳየቅ) ፤ መታኰሻ ፡ ግንብ ፤ የውጭ ፡ ጠላት ፡ በቅጥር ፡ ዠርባ ፡ የሚሠራው ፤ ወይም ፡ በዚያ ፡ ላይ ፡ ኹኖ ፡ እንዳንደርቢ ፡ ወደ ፡ ከተማ ፡ የሚሰደው ፡ የሚወረውረው ፡ ደንጊያ ። ከመ ፡ ይሕንጽ ፡ ዳይቀ ፡ (ሕዝ፳፩ ፡ ፳፪) ።

ዲያቆን ፤ (ናት ። ጽር ፡ ዲያኮኖስ) ፤ በቁሙ ፤ አገልጋይ ፡ የቄስ ፡ ተወራጅ ፡ በአንብሮተ ፡ እድ ፡ የሚሾም ። ሶበ ፡ ትሰይሞ ፡ ለዲያቆን ፡ አንብር ፡ እዴከ ፡ ላዕሌሁ ። ሊቀ ፡ ዲያቆናት ። ንፍቀ ፡ ዲያቆን ፤ የዲያቆን ፡ ተወራጅ ፡ ምክትል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፯ ። ፰) ።

ዲያቆናይ ፤ ዊ ፤ (ይያን ፡ ውያን) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። እስጢፋኖስ ፡ ዲያቆናይ ፡ ምእመን ፡ በሰማይ ፡ (ድጓ) ።

ዲያቆናይት ፤ (ዊት ፤ ይያት ፡ ውያት) ፤ ሴት ፡ ዲያቆን ፤ የ፷ ፡ ዓመት ፡ ባልቴት ፤ በሴቶች ፡ ወገን ፡ እንደ ፡ ዲያቆን ፡ ኹና ፡ የምትላክ ፡ የምታገለግል ። ወዲያቆናዊት ፡ ትገሥጾን ፡ ለአንስት ፡ ወታዐርፎን ፡ ወትር ድአን ። እለ ፡ ያወስቡ ፡ መነከሳይያት ፡ ወዲያቆናይያት ፡ (፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፯ ። ፵፰) ።

ዲቁና ፤ በቁሙ ፤ ዲያቆንነት ፡ ዲያቆን ፡ መኾን ፤ የዲያቆን ፡ ሹመት ፡ ማዕርግ ። ሢመተ ፡ ዲቁና ። መልእክተ ፡ ዲቁና ። ግብረ ፡ ዲቁና ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

ዴቆን ፤ (ይዴቁን ፡ ይዴቁን) ፤ ዲያቆን ፤ ዘቆነ ፤ ዲያቆን ፡ ኾነ ። ዜቆነን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ሞክሼና ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ዴር ፤ (ሱር ፡ ዳይራ ። ዐረ ፡ ደይር) ፤ ገዳም ፡ ዱር ፤ የመነኮሳት ፡ በታ ፡ ሰፈር ። ዘሩ ፡ ደዌር ፡ ነው ፤ ወና ፡ የ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በየ ፡ ምክንያት ፡ ወደዚህ ፡ መጥቷል ፤ ዱርና ፡ ዴር ፡ ፩ ፡ ስም ፡ ናቸው ። ኀበ ፡ ተሐንጸ ፡ ተዝኪር ፡ ወኀበ ፡ ተሣረረ ፡ ዴር ፡ (ስንክ ፡ የካ፱) ።

ዳየር ፤ አንባ ፡ ኰረብታ ፤ ዙሪያው ፡ ገደል ፤ የግሼና ፡ የግሽን ፡ ተራራ ፤ ምስጢሩ ፡ ገዳምነት ፡ ነው ።

ድያስ ፤ ድዮስ ፤ ድያ ፤ (ጽር ፡ ዲዎስ) ፤ ወፍራም ፡ ረዥም ፡ ጣዖት ፤ አምላክ ፡ ዐቢይ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዜዉስን ፡ እይ ፡ (ግብ፲፬ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፱) ።

ድያ ፡

ዲዮስቆሬዶስ ፤ (ጽር ፡ ዲዎስኩሮን) ፤ መንታ ፡ ጣዖት ፡ ወንድማማች ፤ የድያስ ፡ ልጆች ፡ የሚባሉ ። ባስሐዲሶች ፡ ግን ፡ መስቀል ፡ ይሉታል ፡ (ግብ፳፰ ፡ ፲፩) ።

ዲዮስቆሮስ ፤ (ጽር ፡ ወቅብጥ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ በዳኬዎስና ፡ በመርቅያን ፡ ዘመን ፡ የነበረ ፡ ሰማዕት ፤ ያምላክ ፡ ወገን ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፤ ልደ ፡ ቤት ፡ አገልጋይ ፡ (ቅዳ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ዲዮስጶራ ፤ (ጽር ፡ ዲያስፖራ) ፤ ዝርዋን ፡ ዘበዝርወት ፡ ዘበስደት ፡ ዘበፍልሰት ፡ (ያዕ፩ ፡ ፩) ።

ዴፐ ፤ ደየፐ ፤ (ደበወ ፤ ደበየ) ፤ ሸመቀ ፡ አሸመቀ ፤ አደባ ፡ ደፈጠ ፡ ተደበቀ ፤ ለመግደል ፡ አደጋ ፡ ለመጣል ። ዘዴፐ ፡ ለከ ፡ ይቅትልከ ። ዴፑ ፡ በፍኖት ፡ (ዮሴፍ) ።

—፤ ጦር ፡ ወጥመድ ፤ አኖረ ፤ ደበቀ ፡ ሸሸገ ። ዴፐ ፡ ሎቱ ፡ ዐይወ ፡ ከመ ፡ የኀይል ፡ ቦቱ ፡ (ዮሴፍ) ።

ዲፓ ፤ (ዲባ) ፤ ሽመቃ ፡ ሽመቃ ፤ ደበቅ ፡ ጦር ፡ ደባ ፡ ተንኰል ። ነበረ ፡ ዲፓ ። ቀመ ፡ ዲፓ ። ጸንሐቶ ፡ ዲፓ ፡ ለንጉሥ ። ወይጸንሕዎ ፡ ሎቱ ፡ በዲፓ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፭ ። መሳ፱ ፡ ፵፱ ። ዮሴፍ) ።

ደኪም ፤ ሞት ፤ (ደከመ ፡ ይደክም ፡ ይድክም) ፤ መድከም ፡ መታከት ፤ መዛል ፡ መስነፍ ፡ መላም ፡ መለስለስ ፤ ማነስ ፡ መኰሰስ ። እገሪከ ፡ ይረውጻ ፡ ወይደክማከ ። ወደኪሞ ፡ በሐዊረ ፡ ፍኖት ፡ ነበረ ። ደክመት ፡ ነፍስየ ፡ (ኤር፲፪ ፡ ፭ ። ዮሐ፬ ፡ ፯ ። ሱቱ ፡ ዕዝ ፲፪ ፡ ፰) ።

—፤ መፍዘዝ ፤ መሰለል ፤ የዐይን ፡ የቃል ፤ ማርጀት ፡ መታመም ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ድካም ፡ ነው ። ደክማ ፡ አዕ

ይንትየ ፡ በአንብዕ ። ቃለ ፡ ወለተ ፡ ጽዮን ፡ ደክመ ። ኢ.ደክመት ፡ እምንይላ ። ደክመ ፡ አቡከ ። ዘእንበለ ፡ ት.ድክም ፡ (ሰቈ፪ ፡ ፲፭ ። ኤር፴ ፡ ፴፭ ። ኩፋ ፡ ፴፭ ። ዘፍ ፵፰ ፡ ፩ ። ሚራ፲፰ ፡ ፳፩) ። ደክተመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስ ሯጽ ፡ ነው ።

ድኩም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ክምት) ፤ የደከመ ፡ ደካማ ፡ ኩሳሳ ፤ ታናሽ ፡ ወራዳ ፤ አሮጌ ፡ በሽተኛ ፤ ልም ፡ ልምሉም ፤ ርጥብ ፡ ለጋ ፡ ጨቅላ ። ድኩም ፡ ወጽኑስ ። መንግሥት ፡ ድኩም ። ልደትኪ ፡ እማሕፀነ ፡ ድክ ምት ፡ ሥጋ ። አዕይንቲሃ ፡ ድኩም ። ልሳን ፡ ድክ ምት ። ድኩማን ፡ ደቂቅ ፡ (ገላ፬ ፡ ፱ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ ግንቦ ። ኩፋ ፡ ፳፰ ። ምሳ፳፭ ፡ ፲፭ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፲፫) ።

ድክመት ፤ መድክም ፤ አደካከም ፤ ድካም ፡ ደካምነት ። እምድኅረ ፡ ርሥአኑ ፡ ወድክመቱ ፡ (ፊ ልክ ፡ ፶፪) ።

ድክምና ፤ ደካምነት ፤ ድካም ። እንዘ ፡ ሀለው ክኒ ፡ አንቲ ፡ ለድክምና ፡ መጽንዒ ፡ (አዋል) ።

ድካም ፤ (ማት) ፤ በቁሙ ፤ ስንፍና ፡ ሀኬት ፤ ልፋት ፡ ጥረት ፡ አገልግሎት ። እንበለ ፡ ድካም ። ከመ ፡ ያእምር ፡ ድካሞ ። ድካመ ፡ ፍጥረቱ ፡ ወአእምሮቱ ። ሑዳጌ ፡ ወድካም ። ዕቤተ ፡ ገድላቲሆሙ ፡ ወድካ ማቲሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ጳግ፪ ። ኢዮ፴፯ ፡ ፮ ። ፊልክ ፡ ፶፫ ። ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፪) ።

አድከመ ፤ አደከመ ፤ አለፋ ፡ አታከተ ፡ አሰለቸ ፤ አስነፈ ። ያደክም ፡ ቃሎ ፡ ወይዬውሀከ ። ያደክም ፡ ኀይሎ ፡ እንዘ ፡ ይትቀነይ ። ስካር ፡ ያደክም ፡ ኅሊና ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፭ ። ፴፰ ፡ ፴ ። ቀሌ) ።

መድክም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚያደ ክም ፤ አድካሚ ። ዛቲ ፡ ግብር ፡ መድክምት ፡ ጥቀ ፡ (ፊልክ ፡ ፳፫) ።

ደኰዐ ፤ (ይደኵዕ ፡ ይድኳዕ ፤ ደኲዕ) ፤ ወደቀ ፡ ተጣለ ፡ ተረሳ ።

ድኩዕ ፤ (ዕብ ፡ ዳከአ ፡ ዐፈር ፡ ትቢያ) ። ፍግ ፡ ፋንድያ ፡ በጠጥ ፤ ዐዘባ ። ይከይድዎሙ ፡ ከመ ፡ ድኵዕ ። እክዐ ፡ ድኵዐ ። ተግኅጽ ፡ ለሕፃን ፡ ያሜንዮ ፡ በከመ ፡ ያሜንዮ ፡ ድኵዕ ፡ ለምድር ፡ (ኤር፰ ፡ ፪ ። ሉ ቃ፲፫ ፡ ፰ ። ፈላስ ፡ ገ፰) ።

ደኰስበተሪ ፤ (ጽር ፡ ዶክሳ ፡ ፓቴሪ) ፤ ስብሐት ፡ ለአብ ፡ ማለት ፡ ነው ። ኦርቶደክስን ፡ እይ ። ወ ትብል ፡ ደኵስበተሪ ፡ አርባዕተ ፡ ጊዜ ፡ (ግንዘ) ።

ደክተመ ፤ (ደከመ ፤ ተ ፡ ስሯጽ ። ዕብ ፡ ያቴም) ፤ ደኸየ ፤ የሙት ፡ ልጅ ፡ ኾነ ። አባት ፡ እናት ፡ ዐጣ ። ድኻ ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ዕብራይስ ጥም ፡ ድኻ ፡ ሲል ፡ ዳኸ ፡ ይላል ። ደክተመት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። ለእለ ፡ ተርፉ ፡ ድኅሬሁ ፡ ርድአሙ ፤ ወለእለሂ ፡ ደክተሙ ፡ ሕፀኖሙ ፡ (አቡሻ ፡ ፶ ። ግንዘ) ።

ድክቱም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ትምት) ፤ የደኸየ ፡ የተጣለ ፤ አባት ፡ እናቱ ፡ የሞቱበት ። ድክት ምት ፡ ይእቲ ፡ እምአቡሃ ፡ ወእማ ። ድክቱማን ፡ (አ ዋል ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፫) ።

ደክታም ፤ (ብ ፡ ደካትም) ፤ ድኻ ፡ አደግ ፤ ድኻ ፡ የሙት ፡ ልጅ ። እፎ ፡ ኢይፈደፍድ ፡ ሐዘንየ ፡ እንዘ ፡ እኔጽር ፡ አንስቲያሆሙ ፡ ከዊኖን ፡ ደክታመ ፡ ወውሉዶሙ ፡ ዕጓለ ፡ ማውታ ። ደክታም ፡ ነፍስየ ፡ እምእማ ፡ ወአባ ። ንዋየ ፡ ደካትም ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፬) ።

ድክታሜ ፤ ድክትምና ፤ ድኽነት ፡ አይቶ ፡ ዐጣነት ፤ የሙት ፡ ልጅነት ። በእንተ ፡ ዕጓለ ፡ ማውትና ሆሙ ፡ ወድክትምናሆሙ ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

አደክተመ ፤ አደኸየ ፡ ድኻ ፡ አደረገ ፤ አባት ፡ እናት ፡ አሳጣ ። አደክተመኒ ፡ እምአቡየ ፡ ወእምየ ፡ (ዮሴፍ) ።

ደልጎ ፤ ጎት ፤ (ደለገ ፡ ይዴልግ ፡ ይደ ልግ ። ዕብ ፡ ዳላግ ፤ ዳላቅ) ፤ መዝለል ፡ (ጥወ) መ ወርወር ፤ ዘሎ ፡ ተራምዶ ፡ ማለፍ ፤ መፍጠን ፡ መቀል ጠፍ ፤ መናር ፡ መጓን ፤ ላም ፡ እንዳየ ፡ አንበሳ ፡ መኾን ፤ ያርበኛ ። ማዘለል ፡ መወርወር ፡ አርቆ ፡ መጣል ፤ የፍላጻ ፡ የጦር ። ንኅረይ ፡ ለርእስነ ፡ ኅሩያነ ፡ ሰብአ ፡ እለ ፡ ይ ዴልጉ ፡ ውስተ ፡ ቀትል ፡ ወንሑር ፡ ላዕሌሁ ፡ ወንት ቃተል ፡ ምስሌሁ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፯) ።

ተዳለገ ፤ ተወራወረ ፤ ተመካከተ ። ዕደው ፡ ኀ ያላን ፡ ወእለሂ ፡ ይዳለጉ ፡ ጠፍኦ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፰) ።

ድላግ ፤ ዝላይ ፡ ውርወራ ፡ መከታ ፤ የሰልፍ ፡ ሥራ ። ከመ ፡ ያእትት ፡ እምላዕሌየ ፡ ዘቀትለ ፡ ፀራዊ ፡ ድላገ ፡ ውሒዘ ፡ ረድኤትከ ፡ ይኩን ፡ በዐውድየ ፡ ዐ ይገ ፡ (ደራሲ) ።

ዳልጋ ፤ (ዐማርኛ) ፤ የባሕር ፡ በሬ ፤ ጅን ። የ በሬ ፡ ዐንገት ፡ ትርፉ ፡ እንጥልጥሉ ፡ ቈርበት ፤ ደላጎ ፤ የ ጤፍ ፡ ዛላ ። ማናቸውም ፡ ትርፍ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ።

ድልጕማ ፤ (ዐረ ፡ ዱምሉጅ) ፤ የእጅ ፡ የ ጣት ፡ ጌጥ ፡ ጥምዝ ፡ የወርቅ ፡ አንባር ፤ ጎቲም ፡ ቀለበት ፡ ወይም ፡ ባለዕንቍ ፡ ፈርጥ ። ወከመ ፡ ድልጕማ ፡ ው ስተ ፡ እደ ፡ የማን ። ሕልቀትየ ፡ ዘአጽባዕትየ ፡ ወድ ልጕማየ ፤ አንባር ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፳፩ ። ኩፋ ፡ ፵፩) ። ከመ ፡ ባዝግና ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ ክሣድ ፡ ወከመ ፡ ድልጕማ ፡ ዘውስተ ፡ አጻብዕ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፲፰ ። ደልገን ፡ ማለት ፡ ከ ዚህ ፡ ይስማማል ።

ደሊው ፤ ዎት ፤ (ደለወ ፡ ይደሉ ፡ ይ ድሉ ። ዐረ ፡ ደላ ። ሱር ፡ ድላ ። ዕብ ፡ ዳላህ ፤ ሔበ) ፤ መጥለቅ ፡ መቅዳት ፤ መሳብ ፡ መጕተት ፤ ከጕድ ጓድ ፡ ከጥልቅ ፡ ከዐዘቅት ፡ ማውጣት ። ማንሣት ፡ መስ ቀል ፡ ማንጠልጠል ፤ መመዘን ፡ መለካት ፡ ማስተካከል ። (ማዘጋጀት ፤ ማስናዳት) ። ወደለዉ ፡ ዐስብየ ። ደለ ውኩ ፡ ሎቱ ፡ ወርቀ ። ወደለውኩ ፡ ሎሙ ፡ ወርቀ ፡ ወብሩረ ። እመ ፡ ደለውከ ፡ ቃለከ ፡ በመዳልው ። ወ ትደልዎ ፡ (ዘካ፲፩ ፡ ፲፪ ። ኤር፴፱ ፡ ፲ ። ዕዝ፰ ፡ ፳፭ ።

ሚራ፳፰ ፡ ፳፩ ። ሕዝ፵ ፡ ፩) ። ዳግመኛም ፡ በቀደሰ ፡ ቤት ፡ ደልዎ ፤ ደለወ ፡ ይደሎ ፡ እያለ ፡ በ፪ ፡ መንገድ ፡ ይኼዳል ። ተደለወና ፡ መደልው ፡ የዚህ ፡ አንጻር ፡ ናቸው ።

ደላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚመዝን ፡ መዛኝ ፤ ውሃ ፡ ቀጅ ፡ ባለማሕየብ ።

ደለው ፤ (በረ ፡ እደለው) ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፤ ደላዌ ፡ ማይ ፤ ሐያቢ ፡ በዓለ ፡ ማሕየብ ፡ ማለት ፡ ነው ። መልኩ ፡ በሥዕል ፡ ሲያዩት ፡ ውሃ ፡ ቀጅ ፡ ይመስላል ፤ ኮከብነቱም ፡ የጥር ፡ ነው ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፳፱ ፡ ዕለት ፡ ፵፩ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፬) ።

መድለው ፤ (ብ ፡ መዳልው) ፤ አው ፡ መድሎት ፤ (ታት) ፤ መመዘኛ ፡ ማስተካከያ ፤ ሚዛን ፡ ደንጊያ ፡ ልክ ፤ ብዙ ፡ ስምና ፡ ክፍል ፡ ያለው ። መድሎት ፡ ሰቅል ። መድሎት ፡ ልጥር ። ወተረክበ ፡ መድሎት ፡ ውእቱ ፡ አክሊል ፡ መክሊተ ። መዳልው ፡ ዐቢይ ፡ ወንኡስ ። መዳልወ ፡ አልባብ ። መዳልወ ፡ ፀሓይ ፡ (ዘፀ ፴፱ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ሚያ፫ ። ፩ዜና ፡ ፳ ፡ ፪ ። ምሳ፳ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፩ ። ክብ ፡ ፭፻) ።

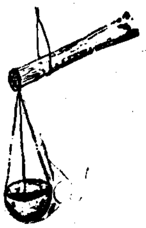

መድሎት ፡

ደለወ ፡ (ዐጕል) ፤ ኾነ ፡ ተገባ ፤ ደላ ፡ ተመቸ ፡ ተስማማ ። (ገበዘ ፡ ተገበዘ ፡ ግብዝ ፡ ኾነ) ። ዘይደሉ ፡ ለመልእክተ ፡ ሖሩ ። ለከ ፡ ይደሉ ፡ ስብሐት ። ወደለዎ ፡ ብሔር ፡ (ጥበ፲፩ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፳፬ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፲፯) ።

አድለወ ፤ አስመዘነ ። አደላ ፤ አስደላ ፤ አስመቸ ፡ ደስ ፡ አሰኘ ፤ ግቡ ፡ አደረገ ፡ አበቃ ። ታደሉ ፡ ሊተ ፡ መክሊተ ፡ ብሩር ። ኢታድሉ ፡ ለሰብእ ፡ እንበይነ ፡ ላሕዩ ። ለእግዚ ፡ አድልዎ ፡ ኢይክሉ ። ዘንተ ፡ ሕዝበ ፡ አድሉ ፡ ለነሚአ ፡ ምስጢርከ ፡ (፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፴፱ ። ሚራ ፲፩ ፡ ፪ ። ሮሜ፰ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

አድላዊ ፤ መድልው ፤ መደልው ፤ (ዋን) ፤ የሚያስመዝን ፤ አስመዛኝ ። በቁሙ ፤ የሚያደላ ፤ የሚያስመች ። ግብዝ ፡ ስንፍ ፤ ሞኝ ፡ ዋሾ ። ብእሲ ፡ መደልው ። አ ፡ መደልው ። ፈሪሳውያን ፡ መደልዋን ። ረበናት ፡ መደልዋን ፡ (ኢዮ፴፬ ፡ ፴ ። ማቴ፯ ፡ ፭ ። ፳፫ ፡ ፲፫ ። ዳን፩ ፡ ፩) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ አመድለወ ፡ ብለው ፡ ይገቡና ፤ መደልውን ፡ ከዚህ ፡ ያወጣሉ ።

አስተደለወ ፤ (ያስተዴሉ ፡ ያስተደሉ ፤ አው ፡ አስተዳለወ ፡ ያስተዳሉ ፡ ያስተዳሉ) ፤ የደለወና ፡ የአድለወ ፡ ድርብ ፤ አድራጊና ፡ አስደራጊ ። አዘጋጀ ፡ አሰናዳ ። አደላደለ ፡ አስመቸ ፡ አመቻቸ ። ያስተዴሉ ፡ ለዓለም ፡ መፍቅዶ ። ወያስተዴሉ ፡ ክረምተ ፡ ለምድር ። አስተዳለወ ፡ መንበሮ ። አስተዳለወ ፡ ሀገረ ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፴፩ ። መዝ ፡ ፻፵፯ ። ፻፪ ። ዕብ ፲፩ ፡ ፲፮) ።

ተደልወ ፤ ተመዘነ ፤ ተካከለ ፡ (ሔኖ፵፩ ፡ ፩ ። ፵፫ ፡ ፪) ። እስመ ፡ በመዳልው ፡ ተደልወ ፡ ዓለም ። ሶበ ፡ ተደልወት ፡ ምስለ ፡ ብርሃን ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፵፮ ። ጥበ፯ ፡ ፳፱) ።

ተደለወ ፤ ተዘጋጀ ፡ ተደራጀ ፤ ተሰናዳ ። ተደላደለ ፡ ተቀማጠለ ፤ ተድላ ፡ አደረገ ፡ በተድላ ፡ ኖረ ፤ ተደሰተ ። ተደለዉ ፡ አሕዛብ ፡ ለጸብእ ። ተደለው ፡ ከመ ፡ ትሑር ። ወመጽአ ፡ ሳኦል ፡ ተደሊዎ ። ባዕድ ፡ ይዴሎ ፡ በንዋየ ፡ ዚኣሁ ። ከመ ፡ ትደሎ ፡ አመ ፡ ተድላሁ ። እምትደለው ፡ ወትትፌጋዕ ፡ በንዋየ ፡ ነኪር ፡ (አስቴ፩ ፡ ፮ ። ጦቢ፭ ፡ ፲፯ ። ፩ነገ ፡ ፳፯ ፡ ፱ ። ኢዮ፲፰ ፡ ፳ ። ሚራ ፡ ፳፱ ፡ ፪ ፡ ፳፪) ።

(ሀ) **ድልው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት)** ፤ የተመዘነ ፡ የተካከለ ፡ ልከኛ ፤ አነስ ፡ በዛ ፡ የማይባል ። ቃሎሙ ፡ ለጠቢባን ፡ ድልው ፡ በመዳልው ። ድልወ ፡ ዕርየት ፡ (ሚራ፳፩ ፡ ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፫) ።

(ጥ) **ድልው** ፤ የተገባ ፤ የተዘጋጀ ፡ የተሰናዳ ፡ ዝግጁ ። ዘድልው ፡ ለክብር ። ድልው ፡ መንበርከ ። በዓልየ ፡ ድልው ። ድልዋኒክሙ ፡ ሀልዉ ። አልኩ ፡ አለ ፡ ድልዋት ። ወድሉት ፡ ይእቲ ፡ (ሚራ፵፱ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፺፪ ። ማቴ፳፪ ፡ ፰ ። ፳፬ ፡ ፵፬ ። ፳፭ ፡ ፲ ። ራእ፳፩ ፡ ፪) ። ድልኽ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ድልወት ፤ (ታት) ፤ መመዘን ፡ (ጥመ) መመዘን ፤ መዛኝና ፡ ተመዛኝ ፡ መኾን ፤ አመዛዘን ፡ ምዘና ፡ ሚዛን ፤ ልክ ፡ መጠን ፡ (ዘፍ፳፱ ፡ ፳፪ ። ዘፀ፴ ፡ ፴፬ ። መሳ፰ ፡ ፳፯) ። ወድልወቱ ፡ ለሖሩ ፡ ብርት ፡ ወንጺን ፡ ዘላዕሌሁ ፡ ኀምሳ ፡ ምእት ፡ ሰቅሎን ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፭ ። ፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፳፯) ።

—፤ አገባብ ፡ ርትዕ ፤ እውነት ፤ የተገባ ፡ የሚገባ ። በጽድቅ ፡ ተኰነኑ ፡ ዘከመ ፡ ድልወት ፡ እከዮሙ ። እንዘ ፡ አኮ ፡ ድልወት ፡ ሊተ ፡ አድኀንከኒ ፤ አኮ ፡ ድልወት ፡ ሊተ ፡ ኣንቃዕዱ ። በበ ፡ ድልወታት ። ነበብከ ፡ ድልወተ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲፪ ። ዲድ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ፡ ፪ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ተድላ ፤ በቁሙ ፤ ደስታ ፡ ድሎት ፡ ምቾት ፤ ምቹ ፡ ፍራሽ ፡ ፈርሽ ፡ የዙፋን ፡ የኮር ። ኢያፍቱከ ፡ ተድላሆሙ ፡ ለረሲዓን ። ገነተ ፡ ተድላ ። ተድላ ፡ ርእስየ ። ፍትሕ ፡ ወርትዕ ፡ ተድላ ፡ መንበሩ ፡ (ሚራ፱ ፡ ፲፪ ። ዘፍ፫ ፡ ፳፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፲ ፡ ፴፫ ። መዝ ፡ ፺፯) ።

—፤ አገባብ ፤ ክብር ፤ ገንዘብ ። እስመ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ተድላ ፡ ለነ ። ተድላ ፡ መለኮት ። መዘግብቲሆሙ ፡ ከመ ፡ እምላእ ፡ ተድላ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፲፭ ። ቄር ። ምሳ፰ ፡ ፳፩) ።

ተዳለወ ፤ (ይዳለው) ፤ ተደራራጊ ፤ ተዘጋጃጀ ፡ ተሰነዳዳ ፡ ተመቻቸ ።

ዳሌጥ ፤(ዕብ ፡ ዳሌት ። ጽር ፡ ዴልታ ። ግእ ፡ ድልት) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ራብዕ ፡ ደ ፤ መዝገያ ፡ ሳንቃ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፳፭—፴፪ ። ሰቈ፩ ፡ ፬ ። ፪ ፡ ፬ ። ፫ ፡ ፬ ። ፬ ፡ ፬) ።

ደልሎ ፤ ሎት ፤(ደለለ ፡ ይዴልል ፡ ይደልል ። ዕብ ፡ ዳላል ፤ ታላል) ፤ መመየድ ፤ መክፍከፍ ፤ ጠጕርን ፡ በሚደ ፡ ማበጠር ፡ ማጕፈር ፤ መበተን ፡ ማጕተን ፤ መንቀስ ፡ መከናከን ፤ ለቤት ፡ ክዳንም ፡ ይኾናል ። ወይም ፤ መሥራት ፡ መጣስ ፤ መሸረብ ፡ መጕንጕን ፤ መፍተል ፡ መቈንደል ። በቊሙ ፡ መደለል ፡ ማታለል ፤ መሸንገል ። (ተረት) ፤ ደሮን ፡ ሲደልሏት ፡ በመጫኛ ፡ ጣሏት ። ደላል ፡ ደላላ ፤ ድላል ፡ ደለል ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተደለ ፤ ተደለለ ፤ በቊሙ ፤ ተክፈከፈ ፡ ተበጠረ ፤ ተቈነደለ ።

ድሉል ፤(ላን ፡ ላት ፡ ልልት) ፤ የተመየደ ፡ የተክፈከፈ ፡ ክፍክፍ ፤ ወይም ፡ ወደ ፡ ታች ፡ የተጣለ ፡ የተዝረፈረፈ ፤ ግልበልበ ፡ ያለ ፤ የተቈናዘለ ፤ የተጋመደ ፡ የተመሳቀለ ። ድምድማሁ ፡ ድሉል ፡፡ ሥዕርተ ፡ ርእስኪ ፡ ድሉላት ፡፡ ላሕይት ፡ ይእቲ ፡ ብእሲት ፤ ድምድማሃ ፡ ድሉል ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፩ ። አርጋ ፡ ፮ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ድላሌ ፤ (ላ ፡ ጥ ፡ ክ) መክፍከፍ ፤ አክፋክፍ ፤ ክፍክፋ ፤ ክፍክፋት ፤ የጠጕር ፡ ሥራ ፤ ዐይነቱ ፡ መልኩ ፤ ጠባዩ ፡ አኳኋኑ ። ርእሱ ፡ ወርቀ ፡ ቄፋዝ ፡ ወድላሌሁ ፡ ጸሊም ፡ ከመ ፡ ቋዕ ፡፡ ለሥዕርትኪ ፡ ሰባም ፡ ዘድላሌሁ ፡ ጸሊም ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ደራሲ) ።

ደሊላ ፤(ዕብ ፡ ድሊላ) ፤ ቀጭን ፡ ክር ፤ ገመድ ፡ ፈትል ፤ ወይም ፡ ሥሥ ፡ ረቂቅ ፡ መንዲል ፤ የጠጕር ፡ ማሰሪያ ፡ መሸፈኛ ። የሶምሶን ፡ ሚስት ፡ (መሳ፲፮ ፡ ፬) ። ስሟ ፡ እንደ ፡ ትንቢት ፡ ኹኖ ፡ ተነግሯል ።

ድልማኑታ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የገሊላ ፡ ምዕራብ ፡ (ማር ፡ ፰ ፡ ፲) ።

ደሊቅ ፤ ቆት ፤(ደለቀ ፡ ይደልቅ ፡ ይድልቅ ። ዐረ ፡ ደሊቀ ። ዕብ ፡ ዳላቅ ፤ ነደ) ፤ መታወክ ፡ መናወጥ ፤ መጋለብ ፡ መውለብለብ ፤ የባሕር ፡ የእሳት ። በቊሙ ፤ መደለቅ ፡ መምታት ፤ የከበሮና ፡ የርግጫ ።

አድለቀ ፤ አወከ ፡ አናወጠ ፤ አስመታ ፡ አስደለቀ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በደለቀና ፡ በአድለቀ ፡ ፈንታ ፡ ኹለቱን ፡ አዕማድ ፡ ደርቦ ፡ አድለቅለቀ ፡ ይላል ።

አድለቅለቀ ፤ አነዋወጠ ፤ ተነዋወጠ ፡ (መዝ ፡ ፳፰ ። ፶፱ ። ፺፰) ። አነ ፡ ኣድለቀልቃ ፡ ለምድር ፡፡ ወኣድለቀልቀን ፡ ለአህጉር ፡፡ ዘያድለቀልቃ ፡ እመሠረታ ፤ ገቢር ፡ (ዕብ፲፪ ፡ ፳፮ ። ኢሳ፲ ፡ ፲፬ ። ኢዮ፱ ፡ ፮) ። ያድለቀልቅ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ፡፡ አድለቅለቁ ፡ አድባር ፡ እምኔሁ ፡፡ ርዕደት ፡ ወአድለቅለቀት ፡ ምድር ፤ ተገብሮ ፡ (ዮኤ፬ ፡ ፲፮ ። ናሖ፩ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፲፯) ።

ድልቅልቅ ፤(ቃት) ፤ ሁከት ፡ ንውጽውጽታ ፤ ሽብር ፡ ድብልቅልቅ ። አድለቅለቀ ፡ ዐቢይ ፡ ድልቅልቅ ፡፡ ወናሁ ፡ ኮነ ፡ ዐቢይ ፡ ድልቅልቅ ፡፡ ወይከውን ፡ ዐቢይ ፡ ድልቅልቅ ፡ ወረንብ ፡ በበ ፡ ብሔሩ ፡ (ግብ፲፮ ፡ ፳፮ ። ማቴ፳፰ ፡ ፪ ። ሉቃ፳፩ ፡ ፲፩) ።

ዲሎሳን ፤(ጽር ፡ ዲሎሲስ ። ዕብ ፡ ኡሪም) ፤ የበዓል ፡ መብራቶች ፤ ለደስታና ፡ ለክብር ፡ የሚበሩ ። ቃላት ፡ ነገራት ፡ ክሊቀ ፡ ክህናት ፡ ልብስ ፡ የሚለሙ ። አልባስ ፡ ትክህኖ ፡ ሊቀ ፡ ክህናት ፡ ቃለ ፡ እግዚ ፡ ሲጠይቅ ፡ የሚለብሳቸው ። ካህን ፡ ዘይለብስ ፡ ዲሎሳነ ፡፡ ልብሰ ፡ ዲሎሳን ፡ (ዕዝ፪ ፡ ፷፫ ። ፭ ፡ ፵፭) ።

ድልት ፤ (ድንት) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ራብዕ ፤ የግእዝ ፡ አራተኛ ፡ ፊደል ፡ ደ ። ፍችውን ፡ በዳሌጥና ፡ በድንት ፡ ተመልከት ።

ደምዎ ፤ ዎት ፤ (ደመወ ፡ ይዴሙ ፡ ይደሙ) ፤ መድማት ፤ ደም ፡ መኾን ፤ ደም ፡ መልበስ ፤ መምሰል ።

አድመወ ፤ አደማ ፡ አስደማ ፤ ደም ፡ አደረገ ፤ በደም ፡ በከለ ። አ ፡ ሒዋን ፡ ናሁ ፡ ይበክያ ፡ ሕሎን ፡ አዋልድኪ ፤ ወይዴምዋ ፡ በከመ ፡ አድመውኪያ ፡ አንቲ ፡ ለእንትኩ ፡ ዕፀ ፡ (ቅዳ ፡ አት) ።

ደም ፤(ማት ። ዕብ ፡ ዳም ። ሱር ፡ ድማ ። ዐረ ፡ ደም) ፤ በቊሙ ፤ ቀይ ፡ ፈሳሽ ፡ ክሕያው ፡ ክሥጋው ፡ የሚገኝ ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፬—፮) ። ሥጋ ፡ ወደም ፡፡ እምነ ፡ ዘደም ፡፡ ደማቲሆሙ ፡ ወደምየ ፡፡ በእንተ ፡ ክዒወ ፡ ደማቲሆሙ ፡፡ ርቱዕ ፡ ንክዐው ፡ ደማቲነ ፡ በእንተ ፡ ክርስቶስ ፡ አምሳለ ፡ ማይ ፡ (ሚራ፲፬ ፡ ፲፰ ። ዮሐ፩ ፡ ፲፫ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፺፴ ። አፈ ፡ ተ፭) ። ዘር ፤ ወገን ። ተደምሮ ፡ ብደም ፡፡ ዘተርፈ ፡ እምነ ፡ ደሞሙ ፡ ለእለ ፡ ያርብሕ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፩ ። ኢያ፲፫ ፡ ፲፪) ።

ደማዊ ፤(ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የደም ፤ ደማም ፡ ደመ ፡ ነፍስ ፡ ያለው ፡ ደም ፡ የሚወጣው ፤ ደሙ ፡ ሲያልቅና ፡ ሲደርቅ ፡ የሚሞት ፤ በባሕርና ፡ በየብስ ፡ የሚኖር ፡ ሕያው ፡ ሥጋው ፤ ተላዋሽ ፡ ተንቀሳቃሽ ፡ ያሙስና ፡ ያርብ ፡ ፍጥረት ፤ ለማግስኞም ፡ ፍጥረት ፡ ይነገራል ። ደመ ፡ አስካል ፡፡ ደመ ፡ በለስ ፡፡ ደመ ፡ ዕጕሥታር ፡ (ዘፍ፵፱ ፡ ፲፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ደመ ፡ ኪዳን ፤ የግዝረት ፡ የመሥዕት ፡ ደም ፤ ኪዳን ፡ ስለ ፡ ማጥናት ፡ የሚፈስ ።

ደመ ፡ ነፍስ ፤ የሰው ፡ የንስሳ ፡ ደም ፤ ከዕፀዋት ፡ ደም ፡ የተለየ ። በደም ፡ የሚሣል ፡ እንስሳዊ ፡ አእምሮ ።

ደመ ፡ ሰማዕት ፤ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ በግፈኞች ፡ እጅ ፡ የሚፈስ ፡ የምእመናን ፡ ደም ።

ደመ ፡ ትክቶ ፤ የሴቶች ፡ ግዳጅ ፤ ባሕርያዊ ምንጭ ፡ አበባ ፤ በየወሩ ፡ ፯ ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ የሚታይ ።

ድምድማ፣—ጕተና፣—ደሚኅ፡ ደምኅ።

ደሚሕ፤ ሖት፣(ደምሐ፡ ይደምሕ፡ ይድማሕ። ዕብ፡ ዳማህ፤ መሰለ)፣ መጥለቅ፡ መስመጥ፣ ወደ፡ ውስጥ፡ መግባት፣ ጠልቆ፡ ማወቅ፡ መመርመር። መቅዳት፡ መጨለፍ። ኢታአምርኑ፡ እግዚኦ፡ አልባበ፡ ሰብእ፡ ዘአንተ፡ ትደምሕ፡ ኅሊናነ፡ (ተረ፡ ቄርⅠ)። ደምዐን፡ ተመልከት፣ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

መድምሕ፤ ሕት፣(ብ፡ መዳምሕ፤ ሕት)፤ መጥለቂያ፡ መቅጃ፡ መጨለፊያ፣ ማጥሪያ፣ ታናሽ፡ ጻሕል፣ መንካ፡ ዕርፈ፡ መስቀል፡ የማእድና፡ የምሣዕ፡ መሣሪያ። ወገብረ፡ ንዋየ፡ ማእድ፡ አጽሐለ፡ ወመዳምሐ። መዳምሕት፡ ዘቤተ፡ ምሥዋዕ። መጥምተ፡ ደሙ፡ ለክርስቶስ፡ በመዳምሕ፡ ወይን፡ ዘውእቱ፡ መንካ፡ (ዘፀ፴፰፡ ፲፱። ፪ዜና፡ ፬፡ ፲፩። መጽ፡ ምስ)።

ደምኅ፣(ዐረ፡ ደመኅ፤ ኖኅ)፣ አደገ፡ ላቀ፣ ረዘመ። አንጓ፡ አቀና፣ የጠጕር፡ የራስ።

ድማኅ፣(ኅት)፣ ራስ፡ ጭንቅላት፣ የራስ፡ ቅል፡ ቻብቻበ፣ ካንገት፡ በላይ፡ ያለው።(ግጥም)፣ ዋርሳ፡ አታግቡ፡ ብሎ፡ የገዘተ፡ ማነው፣ ዮሐንስ፡ እንደኾን፡ ካንገቱ፡ በላይ፡ ነው፡ (መዝ፡ ፯። ኩፋ፡ ፳፱)። በከመ፡ ሰካሪ፡ እምሐኑረ፡ ወይን፡ እንተ፡ ተዐርገ፡ ዲበ፡ ድማኁ፡ ይሬኢ፡ ኵሎ፡ ወኢየአምራ፡ (ፊልክ፡ ፶፯)።

—፤ ዐናት፡ ማኽል፡ ራስ፣ የናላ፡ ርግብግቢት፡ ሜዳው፡ ስጡሑ፡ በስተላይ፡ ያለው፣ ለተራራና፡ ለዛፍም፡ ይኾናል፡ (ሔኖ፯፡ ፯። ፲፰፡ ፰)። ሥዕርተ፡ ድማኅ፣ ቍንሞ፡ ብርንን፡ ክብሶ፡ በማኽል፡ ራስ፡ ላይ፡ የሚበቅል፡ የሚከበስ፡(ሕዝ፡ ፰፡ ፫። ዳን፲፫፡ ፴፯። ኢዮ፲፯፡ ፲፱)።

ድምድማ፣(ማት)፣ ጕተና፡ ጕፈሬ፣ የራስ፡ ጠጕር፡ (ማሕ፭፡ ፱፡ ፲፩። ፭ቆሮ፡ ፲፩፡ ፲፬)። ቈናዝዐ፡ ወድምድማተ፡ ርእስ፡ (አዋል)። ማፍ፡ መጨረሻ፡ መደምደሚያ፣ ክዳን፡ ክፍክፋት፣ ቍንሞ፡ ጕልላት። ድምድማት፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

ደማሊ፣(ጽር፤ ዳማሊስ)፣ ጥጃ፡ እንቦሳ፣ በጥጃ፡ አምሳል፡ የተሠራ፡ ጣዖት። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የእንቦሳ፡ ምስል፡ በማለት፡ ፈንታ፡ የእንቦሳ፡ ምስል፡ ይሉታል። ወኵሉ፡ ሕዝብ፡ እለ፡ ክሕዱ፡ ሦዑ፡ ለበዓል፡ ወለደማሊ፡ (ጦቢ፩፡ ፭)።

ደሚም፤ ሞት፣(ደመ፤ ደመመ፡ ይደምም፡ ይድምም። ዕብ፡ ዳማም)፣ መድመም፡ (ጥደ) መደመም፣ መደንቅ፡ መገረም፣ መደንገጥ፡ መፍራት፣ ዝም፡ ዕክም፡ ጸጥ፡ ማለት፣ መፍዘዝ፡ አፍን፡ መያዝ፣ የክፉ፡ የበጎ። (ድም፡ ማለት፣ መጮኽ፡ መፈንዳት)። መጽሐፍ፡ ግን፡ በደመ፡ ፈንታ፡ ተደመ፡ ይላል፣ ተ፡ ያማርኛ፡ ነው። አንከረ፡ ወተደመ። ታንክር፡ ወትዴመም። ተደሙ፡ እምነ፡ ሥና። እንዘ፡ ይዴመሙ፡ ጥቀ፡ (ዮሴፍ። አፈ፡ ተ፳፰። ዮዲ፲፡ ፯። ጥበ፲፯፡ ፫)።

(ጥ) **ደመመ፤ (ይዴምም፡ ይደምም፤ ደምሞ፤ ዐማርኛ)፤** ዘጋ፡ መረገ፣ ደፈነ፣ መላ፡ ቈለለ፡ አስተካከለ፣ ደመደመ። የመቃብርና፡ ያቀባበር፣ ደምመው፡ እንዲሉ፡ ድፈነው፡ አስተካክለው፡ ሲሉ። (ሙሾ፣ መንዦሲት፡ በወሊድ፡ ሙታ፡ ስትቀበር፣ እኅቷና፡ አክሥቷ)፣ አንቺ፡ ሞኝ፡ አንቺ፡ ሞኝ፡ አንቺ፡ ሞኝ፡ ተላላ፣ የኋላዉን፡ በፊት፡ የፊቱን፡ በኋላ። ያማወቷን፡ ነገር፡ ምን፡ አጠያይቋችኹ፣ እንዲያው፡ ቅበሩ፡ እንጂ፡ እየደመማችኹ።

አድመመ፤ አስደመመ፣ አስደነቀ፡ አስገረመ፣ ዝም፡ አሰኘ። አድመሞሙ፡ ግብሩ። ፈድፋደ፡ ያደምመኒ። በርእየ፡ መንክራት፡ ዘታደምም፡ (ዮሴፍ። አፈ፡ ተ፲፭። አረጋ፡ ድ፯)።

መደምም፤ (ምት፡ ማን፡ ማት)፤ የሚያስደምም፡ የሚያስገርም፣ አስደናቂ። ከርሠ፡ መቃብር፡ ታችኛው፡ ውስጡ፡ የሬሳው፡ ቤት። ሺዎች፡ ግን፡ መደንን፡ ይሉታል፣ ራስ፡ የሚያስደንን፤ ቀባሮችና፡ አስቀባሮች፡ በአድንኖተ፡ ርእስ፡ የሚያዩት፡ ማለት፡ ነው፡ (ዐማርኛ)።

መድምም፤ (ማት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፣ ቅጽልና፣ ጥሬ። እጅግ፡ የሚደንቅ፣ የሚደነቅ፣ የሚያስደንቅ፡ ታላቅ፡ ድንቅ፡ ግሩም፣ ታምር፡ አምላካዊ፡ ግብር። መድምም፡ ውእቱ፡ ሥና፡ ፈድፋደ፡ ቅድሜሆሙ። መድምም፡ ኀይሉ። እስመ፡ መድምም፡ አንተ፡ እግዚኦ። ገበርከ፡ ኵሎ፡ መድምመ፡ ዘመትሕተ፡ ሰማይ። በኵሉ፡ መድምምየ፡ ዘእገብር። ዝኩ፡ ትኣምር፡ ወመድምም፡ ዐቢይ። መድምማት፡ (ዮዲ፲፡ ፲፱። መሳ፲፯፡ ፲፫። አስቴ፭፡ ፱። ፬፡ ፲። ዘፀ፫፡ ፳። ዘዳ፳፱፡ ፱። ቅዳ፡ ኤጲ)።

ድማም፤ ድንቅ፣ ድንቂያ፡ ዝምታ፣ አንክሮ። ወተደመ፡ ይሥሐቅ፡ ዐቢየ፡ ድማመ፡ (ኩፋ፡ ፳፯)።

ድመት፤ መደመም፡ መደነቅ፣ አደናንቅ፣ ድንቂያ። ጩኸት፡ ድምታ፣ ድም፡ ማለት።

ድመት፤(ታት። ዐረ፡ ዲመት። ጽር፡ ኤሉሪ)፤ በቁሙ፣ ብስ፡ ብሴ፣ ውር፡ ውሮ፡ የሚባል፣ ታናሽ፡ የቤት፡ አውሬ፡ ያይጦች፡ ደመኛ፣ ግርማው፡ የሚደም፡ የሚያስደምም፣ ያንበሳ፡ ወገን፡ ዐዳኝ፡ ወሮ፡ በላ። የዱር፡ የባሕር፡ ድመት። ጸጕረ፡ ድመት። አናብስት፡ ኮኑ፡ ከመ፡ ድመታት። ወረውዎ፡ ውስተ፡ ማዕበለ፡ ባሕር፣ ከመ፡ ይብልዕዎ፡ ዓሣት፡ ወዐናብርት፡ ወድመታት፡ (መ፡ ፈ። ስንክ፡ መጋ፳፫። ጥቅ፯)።

ደማሚት፣(ደማሚ፡ ምያን፡ ያት)፤ በቁሙ፣ የሚደም፡ የሚጮኽ፡ ድም፡ የሚል፡ ባሩድ። ደማሚት፡ የሴት፡ አንቀጽ፡ ነው፣ ስዱስ፡ ብሎ፡ ስድስት፡ እንደ፡ ማለት፡ (ዐማርኛ)።

ደምኖ ፡ ኖት ፡ (ደመነ ፡ ይዴምን ፡ ይደምን ፡ ደምሰ ። ዕብ ፡ ዳሚን ፡ ዘበለ) ፡ መዳመን ፡ መጥቈር ፡ መጨለም ፡ ደመና ፡ መምሰል ፡ ደመና ፡ መልበስ ፡ በጉም ፡ መታፈን ፡ መሸፈን ። እምከመ ፡ ቦአ ፡ ውስተ ፡ እዝኑ ፡ ለሰብእ ፡ ነገረ ፡ ሕሡም ፡ ይዴምን ፡ ገጽ ። ፀሓየ ፡ ጽድቅ ፡ ዘኢይዴምን ። ጸዳል ፡ ዘኢይዴምን ። መጽሔት ፡ እንተ ፡ ኢትዴምን ፡ (ቀሌ ። ቄር ። አፈ ፡ ተ፱ ። ጥበ፯ ፡ ፳፮) ።

ድሙን ፡ (ናን ፡ ናት ፡ ምንት) ፡ የዳመነ ፡ የጨለመ ፡ የጠቈረ ፡ ጥቍር ። ያቅየሕይሕ ፡ ሰማይ ፡ ድሙነ ። ኮነ ፡ ገጹ ፡ ድሙነ ፡ ወሕብሩ ፡ ጽምሑየ ፡ (ማቴ፲፮ ፡ ፫ ። ፊልክ ፡ ፺፰፱) ።

ድማኔ ፡ መደመን ፡ አደማመን ፡ ድመና ፡ ጥቍረት ፡ ጨለማ ። ሰማይ ፡ ንጽሕት ፡ ይእቲ ፡ ወኢይረክባ ፡ ርስሐት ፡ ወኢድማኔ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፮) ።

ደመና ፡ (ናት) ፡ በቁሙ ፡ ከርጥብ ፡ ምድር ፡ የሚወጣ ፡ ጢስ ፡ ላበት ፡ ተሰብስቦ ፡ ከጠፈር ፡ በታች ፡ በኀዋ ፡ የሚታይ ፡ ጠፈርን ፡ የሚሸፍንና ፡ የሚጋርድ ። ደመና ፡ ዐቢይ ። ደመና ፡ ሰማይ ። ደመና ፡ ዝናም ። ደመናት ፡ ያውሕዙ ፡ ጠላተ ፡ (ሕዝ ፡ ፩ ፡ ፬ ። ዳን፯ ፡ ፲፫ ። ሚራ፴፪ ፡ ፳፯ ። ምሳ፫ ፡ ፳) ።

—፡ ብዙ ፡ ብዛት ፡ መዐት ። ደመና ፡ ቋዓት ። ደመና ፡ ዘናቢር ፡ ወትንንየ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ጥር፲፰) ።

ደመንሚን ፡ ጨለማ ፡ ድግዝግታ ፡ ምሼት ፡ ማታ ፡ የጉም ፡ ያፈና ፡ ጊዜ ፡ በታ ፡ የማይታይ ። ዝ ፡ ነገር ፡ ደመንሚነ ፡ ይመስል ፡ ለብዙኃን ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፱) ።

አደመነ ፡ አጨለመ ፡ አጠቈረ ፡ አሳዘነ ። እሬ ፡ አደመና ፡ እግዚ ፡ ለወለተ ፡ ጽዮን ። ያዴምኖ ፡ ለገጽ ፡ ከመ ፡ ጸለሎ ፡ መቅፁት ። ብእሲት ፡ መንጉርጉርት ፡ ታዴምን ፡ ገጸ ፡ ምታ ፡ (ሰቈ፪ ፡ ፩ ። አርጋ ፡ ፪ ፡ ፊላስ) ።

ደምዐ ፡ (ደምዐ ፡ ትግ ፡ በጨበጣ ፡ ወጋ ። ዕብ ፡ ዳማዕ ፡ አነባ) ፡ ቶሎ ፡ አገኘ ፡ በቶሎ ፡ ዐወቀ ፡ የሰውን ፡ ልብ ፡ ምስጢርና ፡ ሐሳብ ። ደምዐና ፡ ደምሐ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ናቸው ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በደምዐ ፡ ፈንታ ፡ አድምዐ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ሲወጉና ፡ ሲያዝኑ ፡ ደምና ፡ እንባ ፡ በቶሎ ፡ እንዲገኝ ፡ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ። ኢይደምዕ ፡ ፍትወተ ። በደኃሪ ፡ ይደምዑ ፡ ኀይለ ፡ እምጸጋ ። እመሰ ፡ አድምዐተከ ፡ ኢታወፅአከ ። ጽዕልት ፡ ብእሲት ፡ ለእመ ፡ አድምዐት ፡ ብእሴ ፡ ኄረ ፡ (ኢዮ፳ ፡ ፳ ። ፊልክ ፡ ፹፫ ። ሚራ፳፭ ፡ ፪ ። ምሳ፳፱ ፡ ፶፰) ።

አድምዐ ፡ አስገኘ ፡ አስመረመረ ፡ በቶሎ ፡ እንዲገኝ ፡ አደረገ ።

ደሚፅ ፡ ፆት ፡ (ደምፀ ፡ ይደምፅ ፡ ይድምፅ ። ዕብ ፡ ሻሜጽ ፡ ሰደበ ፡ አሽሟጠጠ) ፡ መድመፅ ፡ መጮኽ ፡ ድምፅ ፡ መስጠት ፡ መሰማት ፡ መደመጥ ፡ ድምጣም ፡ መኾን ። (መዳመጥ ፡ መርገጥ ፡ መደፍጠጥ ፡ መራመም ፡ መፈግፈግ) ። ይደምፅ ፡ ማዕበሉ ። ዘእንበለ ፡ ይድምፅ ፡ ነጐድጓድ ። በቃለ ፡ አሚን ፡ ወበትፍሥሕት ፡ ደምፁ ። ደምፀ ፡ ወተሰብከ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ (ኤር፭ ፡ ፳፪ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፵፭ ። ድጓ) ።

ድሙፅ ፡ (ፃን ፡ ፃት ፡ ምፅት) ፡ የተሰማ ፡ የተደመጠ ፡ ጮኺ ፡ ድምጣም ፡ (ስንክ ፡ ሐም፲፭) ።

ድምፅ ፡ (ፃት) ፡ በቁሙ ፡ ድምጥ ፡ ጓታ ፡ ጩኸት ፡ አጢጪኽ ፡ የጩኸት ፡ ቃል ። ድምፅ ፡ ተሰሚው ፡ ቃል ፡ ፍሬው ። ሰማዕኩ ፡ ድምፀ ፡ ክነፊሆሙ ፡ ከመ ፡ ድምፀ ፡ ማይ ፡ ብዙኅ ። ድምፀ ፡ አራዊት ። ድምፀ ፡ ጸሎት ፡ ሐዋዝ ። ድምፀ ፡ ንባቦሙ ። ድምፃተ ፡ መደንግፃት ፡ (ሕዝ፩ ፡ ፳፬ ። ስንክ ፡ ሚያ፲፯ ። ጥቅ፯ ። ጥበ፩ ፡ ፬ ። ፊልክ ፡ ፻፲፯) ።

አድመፀ ፡ አስጮኸ ፡ አሰማ ፡ አስደመጠ ። (አስዳመጠ ፡ አስራመመ) ። አነ ፡ እግዚ ፡ ዘአደምፆ ፡ ለማዕበላ ። እማት ፡ ያደምፃ ፡ ቃለ ፡ ሰቂቃው ። ለብሔረ ፡ እግዚ ፡ አድያሚሃ ፡ አድመፀከ ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፲፭ ። ጥበ፲፰ ፡ ፲ ። ድጓ) ።

መድመፅ ፡ በቁሙ ፡ መዳመጫ ፡ መራመሚያ ፡ የደንጊያ ፡ የገል ፡ ሲዳምጥ ፡ ድምጥ ፡ የሚሰጥ ።

ደሚቅ ፡ ቆት ፡ (ደመቀ ፡ ይደምቅ ፡ ይድምቅ ። ዐረ ፡ ደመከ ፡ ቀ) ፡ መጨፍለቅ ፡ መሰበር ፡ ማድቀቅ ፡ መቀጥቀጥ ፡ መፍጨት ፡ መምታት ፡ መግጨት ፡ (ማቴ፳፩ ፡ ፵፬ ። ኢሳ፵፩ ፡ ፲፭) ። ደመቀት ፡ መልታሕቶ ። በውግረተ ፡ እብን ፡ ደመቁ ፡ ሥጋሁ ። እብን ፡ ለእብን ፡ ሶበ ፡ ይደምቆ ፡ ይወፅእ ፡ እሳት ፡ (መሳ፱ ፡ ፶፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። አፈ ፡ ድ፲፱) ። በቁሙ ፡ መድመቅ ፡ ማማር ፡ የልብስ ፡ የግምጃ ። (ተረት) ፡ ማቅ ፡ ይሞቃል ፡ ሻሽ ፡ ይደምቃል ፡ ገቢውን ፡ ባለቤት ፡ ያውቃል ።

ድሙቅ ፡ የደመቀ ፡ ደማቅ ፡ ቀለሙ ፡ ዕዳያቱ ፡ ጽዕዳዌው ፡ ቀላቱ ፡ ከሩቅ ፡ የሚታይ ። ወይትኋጣእ ፡ ቅድው ፡ ወድሙቅ ፡ አልባስ ፡ (ፍካሬ ፡ እየስ) ።

ድምቀት ፡ መድመቅ ፡ አደማመቅ ፡ የማሕሌት ፡ የዘፈን ። ምስጢሩ ፡ ልብስን ፡ አይለቅም ፡ ሲዘምሩና ፡ ሲዘፍኑ ፡ ለብሰው ፡ አጊጠው ፡ ነውና ።

ደመቅ ፡ ድቀቂ ፡ ስባሪ ፡ እንክትካች ። ወትገብር ፡ ደቃቀ ፡ ወደመቀ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፳፱) ።

ደምሮ ፡ ሮት ፡ (ደመረ ፡ ይዴምር ፡ ይደምር ፡ ፀመረ ። ዐረ ፡ ደመረ ፡ ገባ) ፡ መደመር ፡ መጨመር ፡ ማግባት ፡ መግጠም ፡ ማገናኘት ፡ ማዋሐድ ፡ አንድ ፡ ማድረግ ፡ መቀላቀል ፡ መደባለቅ ። ትደምር ፡ ኖዳደተ ፡ ውስተ ፡ መማሥጥ ። ኢትደምሩ ፡ ዕጣነ ፡ ዘካልእ ፡ ቅታሬሁ ። ደምር ፡ አዕጻደ ፡ አሕተ ፡ ምስለ ፡ ካልእታ ። ደመረ ፡ ሥጋነ ፡ ምስለ ፡ መለኮቱ ። ይዴምሩ ፡ ደመ ፡ ምስለ ፡ ደም ። ኢትደምር ፡ ንዋየከ ፡ ምስለ ፡ ዘይኄይለከ ። ሠላሳ ፡ ወአሐዱ ፡ ወዕሥራ ፡ ወተስዐቱ ፡ ለእመ ፡ ደመርከ ፡ ክል

ሌሆሙ ፡ ይክውኑ ፡ ስሳ ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፲፩ ። ፴ ፡ ፱ ። ፳፯ ፡ ፮ ። ድን ። ሆሴ፱ ፡ ፱ ። ሚሬ፲፫ ፡ ፱ ። አቡሻ ፡ ፲፩) ።

ደማሪ ፤ መደምር ፤ በቁሙ ፤ የሚደምር ፡ የሚጨምር ፤ አዋሐጅ ፤ ቀላቃይ ።

ተደመረ ፤ በቁሙ ፤ ገባ ፡ ተጨመረ ፤ አንድ ፡ ኾነ ፡ ተዋሐደ ፤ ገጠመ ፡ ተገናኘ ። ኢይዴመር ፡ ኀጺን ፡ ምስለ ፡ ልሕኵት ። ኤፍሬም ፡ ተደመረ ፡ ምስለ ፡ አሕዛብ ። እምክልኤቱ ፡ ህላዌ ፡ ተደመረ ፡ አሐዱ ፡ ክርስቶስ ። አንዙ ፡ ይደመሩ ፡ ምስለ ፡ አዋልደ ፡ ሰብእ ፡ (ዳን፪ ፡ ፵፫ ። ሆሴ፯ ፡ ፰ ። ቄር ። ኩፋ ፡ ፬) ።

ተዳመረ ፤ ተገናኘ ፡ ተጣመረ ። በተዳመረ ፡ ፈንታ ፡ ተደማመረ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ተባዕት ፡ ወአንስት ፡ ዘይደማመሩ ፡ (ሬልክ ፡ ፻፶፩) ።

ድሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ በቁሙ ፤ የተደመረ ፡ ድምር ፤ ጭምር ፡ ቅልቅል ። ኀጺን ፡ ድሙር ፡ ምስለ ፡ ልሕኵት ። አጻብዕ ፡ ድሙራን ፡ ዘንቱ ፡ ምስለ ፡ ዝንቱ ። ባሕር ፡ ድምርት ፡ በእሳት ፡ (ዳን፪ ፡ ፵፩ ፡ ፵፫ ። ራእ፲፭ ፡ ፪) ።

—፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ አንድነት ፡ ጅምላ ። ወከነ ፡ ኵሉ ፡ ድሙር ። ወድሙር ፡ ኵሉ ፡ ንዋዮሙ ፡ (ነሐ፯ ፡ ፷፯ ። ግብ፪ ፡ ፵፬) ።

ድማሬ ፤ (ርያት) ፤ መደመር ፤ (ጥደ) መደመር ፤ አደማመር ፡ ድመራ ፤ ደመራ ። ኅብረት ፡ አንድነት ፤ ተዋሕዶ ። ሀበነ ፡ ለኵልነ ፡ ድማሬ ። እንዘ ፡ ኢይዘሮ ፡ እምድማሬሁ ። ድማሬ ፡ ዘህላዌ ፡ ጽድቅ ፡ (ኪዳ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ቄር) ።

—፤ መቀላቀል ፤ (ጥቀ) መቀላቀል ፤ አቀላቀል ፡ ቅልቀላ ፡ ድብለቃ ፤ ቅልቅልነት ። ኢድማሬ ፡ ህላውያት ፤ የባሕርያት ፡ አለመቀላቀል ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

ትድምርት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ጋብቻ ፡ ሩካቤ ፡ ፅምረት ፤ ተዋሕዶ ፡ አንድነት ፤ (ጥቀ) መቀላቀል ፤ ቅልቅልነት ። ለበጎም ፡ ለክፉም ፡ ይነገራል ፤ ፅምረት ፡ እንደ ፡ ባልና ፡ ሚስት ፤ ተዋሕዶ ፡ እንደ ፡ ነፍስና ፡ እንደ ፡ ሥጋ ፤ እንደ ፡ መለኮት ፡ እንደ ፡ ትስብእት ፤ አንድነት ፡ ለኹሉም ፡ ይኾናል ። መቀላቀል ፡ እንደ ፡ ይቄትና ፡ እንደ ፡ ደቄት ፤ እንደ ፡ ሞራና ፡ እንደ ፡ መሬት ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ መኀጋና ፡ እንደ ፡ መኀጋ ። ትድምርት ፡ ብእሲ ፡ ወብእሲት ። ፃፍሱ ፡ እንተ ፡ ሰብሳ ፡ በትድምርት ። ዘእንበለ ፡ ቱስሕት ፡ ወኢትድምርት ። ይትዐቀቡ ፡ እምትድምርተ ፡ አኩያን ፡ ሰብእ ። ይሰደዱ ፡ እምትድምርተ ፡ ምእመናን ፤ አንድነት ፡ ሱታፌ ፡ ጉባኤ ፡ (ዲድ ፡ ፴፫ ። ቄር ። ቅዳ ። ዲድ ። ፈ ፡ መ ፡ ፰ ፡ ፩) ። ለቍጥርም ፡ ይኾናል ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ።

ደመራ ፤ ድምር ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የበዓለ ፡ መስቀል ፡ ዋዜማ ፤ ዕንጨቶች ፡ የሚደመሩበት ።

ደሚስ ፤ ሶት ፤ (ደምሰ ፡ ይደምስ ፡ ይድምስ ። ዐረ ፡ ደመሰ ። የደመነ ፡ ሞክሼ) ፤ መጥቈር ፤ መጨለም ፡ መክበድ ።

ድሙስ ፤ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፤ ጽዕዳዌና ፡ ቅላት ፡ የሌለው ። በድሙስ ፡ ሰማይ ፤ በብሩህ ፡ ሰማይ ፡ (ቄድር) ።

ደምሰሰ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ደመሰሰ ፡ አጠፋ ፤ አበላሸ ፡ ፋቀ ፡ ሠረዘ ፤ ይቅር ፡ አለ ፤ የጥፈት ፡ የሥዕል ፡ የማኅተም ። ወደምሰሰ ፡ ኵሎ ፡ ዘጽሑፍ ፡ ውስቴታ ፡ ለይእቲ ፡ ክርታስ ። አነኬ ፡ ዘእደመስሰን ፡ ለኀጣውኢከ ። ወደምሰሰ ፡ ለነ ፡ መጽሐፈ ፡ ዕዳነ ። ደምሰሰ ፡ አሠርየ ፡ (በንክ ፡ ሠኔ፲፱ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፳፭ ። ቆላ፪ ፡ ፲፬ ። ኢዮ፴ ፡ ፲፫) ።

ደምሳሲ ፤ መደምስስ ፤ የሚደመስስ ፤ ደምሳሽ ፡ አጥፊ ። እግዚ ፡ ደምሳሴ ፡ አበሳየ ። መልአክ ፡ መደምስስ ፡ (ቄድር ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፭) ።

ተደምሰሰ ፤ ተደመሰሰ ፤ ተፋቀ ፡ ጠፋ ፤ እንዳልነበረ ፡ ኾነ ። ይደመሰሱ ፡ እመጽሐፈ ፡ ሕያዋን ። ኢይደመሰስ ፡ ነገርየ ፡ እምልብክሙ ። ብዕል ፡ ዘይዘገብ ፡ በዐመፃ ፡ ይደመሰስ ። በእንተ ፡ ተደምስሶቱ ፡ ለዝ ፡ ዓለም ፡ (ኩፋ ፡ ፴ ። ሔኖ፺፱ ፡ ፩ ። ኢዮ፳ ፡ ፲፩ ። ዕር ፡ ኢሳ፩ ፡ ፩) ። ትቃትሎ ፡ ተጻብኦ ፡ ተጣፍኦ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተደምሰሱ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተደምሰሱ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (ዮሴፍ) ።

ድምሱስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ስስት) ፤ የጠፋ ፡ የተደመሰሰ ፤ ድምስስ ፡ ያለ ፤ ዐይን ፡ የሌለው ።

ድምሳሴ ፤ ማጥፋት ፡ መደምሰስ ። መጥፋት ፡ መደምሰስ ፤ አጠፋፍ ፡ ጥፋት ። ደመ ፡ ክርስቶስ ፡ ዘይትከዐው ፡ ለድምሳሴ ፡ ኀጣውአ ፡ ዓለም ። ድምሳሴ ፡ እደመስሶሙ ። ድምሳሴ ፡ ኃጥኣን ፡ ሰብእ ። ማየ ፡ ድምሳሴ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፲፯ ፡ ፲፬ ። ፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፮) ።

ደማስቆ ፤ (ዕብ ፡ ዳሜሴቅ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የአራም ፡ መዲና ፤ ደማስ ፡ ግምጃ ፡ የሚሠራበት ፡ የሐርና ፡ የፀምር ፡ የልብስ ፡ የፈትል ፡ አገር ። አምሳለ ፡ ሠቅ ፡ በዓለ ፡ ሠቅ ፡ ማለት ፡ ነው ። ማየ ፡ ደም ፡ አምሳለ ፡ ፍሕም ፡ የሚሉም ፡ አሉ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፳፬) ።

ድመት ፤—በቁሙ ፤—ደሚም ፡ ደመመ ።

ዳን ፤—ስመ ፡ ገድ ፤—ደይኖ ፡ ደየነ ።

ዳንኤል ፤ (ዕብ ፡ ዳኒኤል) ፤ ስመ ፡ ሰብእ ፤ ጻድቅ ፡ ነቢይ ፡ ፈላስፋ ። አምላክ ፡ ደያኒየ ፡ መደይንየ ፡ የሚፈርድል(ብ)ኝ ፡ ፈራጄ ፤ ዳኛዬ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዳን፩ ፡ ፮ ። ሕዝ፲፬ ፡ ፲፬ ። ፳፰ ፡ ፫) ። ደየነን ፡ እይ ።

ድንበዝ ፤ (ዛት ። ድ ፡ ንበዝ ፤ ነበዘ) ፤ መጸር ፡ ምዝላል ፤ መሎጊያ ፡ ወፍራም ፡ ደጓሳ ፡ ደልዳላ ፤ እንደ ፡ ዕርፍና ፡ እንዳልጋ ፡ ዘንግ ፡ እንደ ፡ ሸማኔ ፡ መጠቅለያ ፡ ያለ ፤ የወስክ ፡ ዕንጨት ፡ የሳንሳ ፡ የሚይዙበት ፤ የታቦት ፡ ጽዮን ፡ መሸከሚያ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፲፫—፲፭) ። የመሰንቆና ፡ የበገና ፡ የክራር ፡ ዕንጨት ፡ (፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፩) ።

ዘሩ ፡ ነበዘ ፡ ነው ፤ ሕንጻ ፡ ድሕንጻ ፡ እንደ ፡ ተባለ ፡ ንባዝም ፡ ድንባዝ ፡ ተብሎ ፡ ወደዚህ ፡ መጥቷል ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ደንበዘ ፡ ደገፈ ፡ ብለው ፡ ይገሉና ፡ ድንባዝ ፡ ባላ ፡ ድጋፍ ፡ ወጋግራ ፡ ይላሉ ።

ድንብዕኵል ፤—ያንበሳ ፡ ቀፎ ፤—ድብዕኵል ።

ደንበር ፤ (ትግ ፤ ክንፍ ፡ ላባ ፡ ቊንጮ) ፤ በቁሙ ፤ ወሰን ፡ ዳርቻ ፡ ጽንፍ ፤ ጫፍ ፡ (ዐማርኛ) ። ደንበረ ፡ ተደናበረ ፡ ደንባሩ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ድንቡስ ፤—ችንካር ፤ ሽበ ፤—ድቡስ ።

ደንገገ ፤ (ደገገ ፤ ደግደገ) ፤ ደነገገ ፤ ወሰነ ፡ ዐገገ ፤ ገደበ ፡ ወደበ ፤ የሕግ ፡ የፈለግ ።

ተደንገገ ፤ ተደነገገ ፤ ተወሰነ ፡ ተወደበ ። ስፍሕት ፡ በዝሉሂ ፡ ዘኢትደነገግ ፡ (አትና) ።

ድንጉግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ግግት) ፤ የተወሰነ ፡ የተደነገገ ፤ ውሱን ። ኢድንጉግ ፡ መለኮቱ ፡ በግብረት ፡ ዓለም ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ድንጋጌ ፤ ውሳኔ ፡ አወሳሰን ፡ ውስና ። ወሰን ፡ ደንበር ፤ አሸዋ ፡ ደንጊያ ። ባሕረ ፡ ውቅያኖስ ፡ ውሱን ፡ በድንጋጌሁ ፡ (አርጋ ፡ ፪) ።

ድንጋግ ፤ ዳርቻ ፡ ዳር ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ ወደብ ፡ ገደብ ፤ አፋፍ ፡ ጠረፍ ። ኖኃ ፡ ዘድንጋገ ፡ ባሕር ። አልቦ ፡ ድንጋግ ፡ ለባሕረ ፡ ጥበቡ ። ወሜጠኒ ፡ ኀበ ፡ ድንጋገ ፡ ፈለግ ። ኀበ ፡ ድንጋገ ፡ ማይ ፡ (ዘፍ፵፱ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ኤጲ ። ሕዝ፵፯ ፡ ፯ ። ሢራ፳፬ ፡ ፲፬) ።

ደንገዘ ፤ (ደነዘ ፤ ደንዘዘ) ፤ አረጀ ፡ ደከመ ፤ መሸ ፡ ጨለመ ፡ (ዐማርኛ) ።

ደንጐዘ ፤ ሠራ ፡ ቈነነ ፤ ጐቸ ፡ ጐነጐነ ፤ ከፈለ ፡ ፈተለ ፤ ቈነጣጠረ ።

ድንጐዝ ፤ (ዛት) ፤ የጭራ ፡ የጠጕር ፡ ሥራ ፤ ቊንናት ፤ ያሠራሩ ፡ ዐይነት ፤ የሥራው ፡ ስም ። ጕቾ ፡ ብርንጎ ፡ ቊንጥርጥር ፤ እንደ ፡ ማህለ ፡ ሥላሴ ፡ ጠጕር ። (ግጥም ፤ መጥፎ ፡ ተነሳሒ ፡ ጠጠቱ ፡ የይሁዳን ፡ ጠጠት ፡ የመሰለ) ፤ የወንድሜ ፡ ራሱ ፡ ጕተናው ፡ አማረ ፤ እኔም ፡ ባልተሠራኹ ፡ ይሻለኝ ፡ ነበረ ። ድንጐዛት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩) ።

ደንጐላ ፤ (ላት ። ዕብ ፡ ሐባጼሌት) ፤ የዱር ፡ የበረሓ ፡ ሽንኵርት ፤ በቈላ ፡ በደጋ ፡ የሚበቅል ፡ የዥብ ፡ ሽንኵርት ፡ ዐይነት ፡ መልክም ፡ አበባ ፡ የሚሰጥ ፤ አበባው ፡ መረዋ ፡ ቃጭል ፡ የሚመስል ፤ ጥሩ ፡ ሽታ ፡ ያለው ። ጽጌ ፡ ደንጐላት ፡ ዘውስተ ፡ ቈላት ። ወከመ ፡ ጽጌ ፡ ደንጐላት ፡ በማእከለ ፡ አሥዋክ ፡ (ማሕ፪ ፡ ፩ ፡ ፪) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ማእከለ ፡ አሥዋክን ፡ ሲያዩ ፡ ሱፍ ፡ ይሉታል ፤ ፍችው ፡ አይደለም ።

ደንገለ ፤ (ዐረ ፡ ደገለ ፤ ሸሸገ ፡ ደበቀ) ፤ ደነገለ ፤ አጥብቆ ፡ ጠበቀ ፤ ከለከለ ፡ ክሴት ፡ አራቀ ፡ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። የደንጐላ ፡ ምስጢር ፡ አብቦ ፡ አለማፍራት ፡ ነውና ፤ ደንገለም ፡ የደንጐላ ፡ ዘር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ይህን ፡ ያሳያል ። እምአይቴ ፡ ረከብከ ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ ብሥራተ ፤ እንበለ ፡ ዘርዐ ፡ እምድር ፡ እትወተ ፡ ወእንበለ ፡ ምት ፡ እምድንግል ፡ ፀንበተ ፡ (ድጓ) ።

ተደንገለ ፤ ተደነገለ ፡ ድንግል ፡ ኾነ ፤ ተጠበቀ ፡ ተጠንቀቀ ። ወለነፍሳትኒ ፡ እለ ፡ ተደንገላ ። ተደንግሎ ፡ ሥጋ ፡ ወነፍስ ፡ ለመኑ ፡ ተውህበ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፰ ። ደራሲ) ።

ድንጉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ግልት) ፤ የደነገለ ፡ የተደነገለ ፤ ድንግል ፡ ጥብቅ ፤ ሴት ፡ የማያውቅ ። ቅድስት ፡ ወብፅዕት ፡ ወድንግልት ፡ ኢዮጳራቅስያ ። ነበርኪ ፡ ድንግልተ ። ደቂቅት ፡ ድንግልት ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯ ። አርጋ ፡ ፱ ። ፊልክ ፡ ፶፰) ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ ድንጉል ፡ ላ ፤ የንብ ፡ ውሃ ፡ ቀጅ ፤ ያልተሰነጋ ፡ ፈረስ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከበገና ፡ አውታርም ፡ አንዱ ፡ ድንጉል ፡ ይባላል ።

ድንግል ፤ (ብ ፡ ደናግል) ፤ በቁሙ ፤ ጥሬ ፡ ቅጽል ፤ ፍችው ፡ እንደ ፡ ድንጉል ፡ ነው ። ዮሐንስ ፡ ድንግል ። አሞንዮስ ፡ ድንግል ። አባ ፡ ኖብ ፡ ድንግል ፡ (ድጓ ። ፊልክ ። ቅዳ) ። ቅጽልነቱና ፡ ስምነቱ ፡ የወንድ ፡ ብቻ ፡ ነበረ ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጣፎች ፡ ስሕተት ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ያደርገዋል ። ብእሲት ፡ ድንግል ። ወለት ፡ ድንግል ። ወስማ ፡ ለይእቲ ፡ ድንግል ፡ ማርያም ፡ (ዘሌ፳፩ ፡ ፲፫ ። ዘዳ፳፪ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፯) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ብእሲ ፡ ድንግል ፡ ወብእሲት ፡ ድንግልት ፡ ብሎ ፡ ይለያል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፩) ።

ደናግል ፤ ድንግሎች ፡ ደናግሎች ፤ የወንድ ፡ የሴት ፤ ጕበዛዝት ፡ ቈነጃጅት ፡ ያልዳሰሱ ፡ ያልተዳሰሱ ። ደናግል ፡ ወመነኮሳት ። በእንተ ፡ ደናግል ፡ ዐደው ። ደናግል ፡ ንጹሓን ፤ ወንዶች ፡ (ቅዳ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፮ ። አርጋ ፡ ፩) ። ደናግል ፡ አፍቀራከ ። አዋልድ ፡ ደናግል ። ወራዙትኒ ፡ ወደናግል ። ዐሥሮን ፡ ደናግል ፡ (ማሕ፩ ፡ ፫ ። መሳ፳፩ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፵፰ ። ማቴ፳፭ ፡ ፩) ።

ድንጋሌ ፤ መደንገል ፤ ድንገላ ፡ ጥበቃ ፤ ድንግልና ። ድንጋሌ ፡ ሥጋ ። ኅይለ ፡ ድንጋሌሁ ። መሀሮሙ ፡ ለደናግል ፡ ለእለ ፡ ኢያውሰቡ ፡ ከመ ፡ ይዕቀቡ ፡ ድንጋሌሆሙ ፡ ከመ ፡ ብንተ ፡ ዐይን ፡ (አፈ ፡ ተ፳፰ ። ስንክ ፡ መጋ፲፪ ። ቀሌ) ።

ድንግልና ፤ በቁሙ ፤ ድንግልነት ፡ ድንግል ፡ መኾን ፤ ክብርና ፤ ማኅተመ ፡ ሥጋ ፤ ንጽሐ ፡ ሥጋ ። በእንተ ፡ ምታ ፡ ዘድንግልናሃ ። አርኰሰ ፡ ድንግልናሃ ። ዮሐንስ ፡ ቅኑት ፡ በድንግልና ። ዐቀበ ፡ ኖኅ ፡ ርእሶ ፡ በድንግልና ፡ ኅምስተ ፡ ምእተ ፡ ዓመተ ፡ (ዮኤ፩ ፡ ፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ድጓ ። ቀሌ) ።

ድንግልናዊ ፤ ድንግላይነት ፤ ድንግላይ ፤ ባለድንግልና ። በዓለ ፡ ልደት ፡ ድንግልናዊ ። እም ፡ ድንግልናዊት ፡ (አቡሻ ፡ ፴፱ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ደንገፀ ፤ ጸ ፡ (ደጐጸ ፤ ደነጸ) ፤ ደነገጠ ፡ ፈራ ፡ ተንቀጠቀጠ ። ምስጢሩ ፤ ልብን ፡ በፍርሀት ፡ መድ

ጐጽ ፡ መነካት ፡ ነው ፤ ከማየት ፡ ከመስማት ፡ የተነሣ ። ሎሙ ፡ ነፍስ ፡ ይደነግፅ ። ደንገፀኒ ፡ ነፍስየ ። ይደነግፅ ፡ ልብኪ ። ደንገፁ ፡ በበይነ ፡ ዘኮነ ፡ (ኢሳ፲፫ ፡ ፯ ። ፳፩ ፡ ፬ ። ፳ ፡ ፭ ። ዮዲ፲፭ ፡ ፩) ።

—፤ ጮኸ ፡ አስተጋባ ፤ ተሠነጠቀ ፤ የምድር ፡ የተራራ ። ደንገፀት ፡ ምድር ፡ እምቃሎሙ ። ወይደነግፁ ፡ አድባር ፡ ነዋኃት ፡ (ፎነገ ፡ ፩ ፡ ፵ ። ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፭ ። ሔኖ፩ ፡ ፯) ።

ድንጉፅ ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ግፅት) ፤ የደነገጠ ፤ ድንጉጥ ፡ ፈሪ ፤ ፍራት ፡ የያዘው ፡ ያፈዘዘው ። ሀሎኩ ፡ ድንጉፅየ ። ኀለፉ ፡ ድንጉፃኒሆሙ ። አህጉር ፡ ድንጉፃት ። ንበሪ ፡ ድንግፀተኪ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፩ ። ኤር፱ ፡ ፲ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፴፩ ። ማ፯ ፡ ፭) ።

ድንጋጼ ፤ በቁሙ ፤ መደንገጥ ፡ አደነጋገጥ ፤ ድንጋጤ ፡ ፍራት ። ድንጋጼ ፡ የልብ ፡ የልቡና ፤ ፍራት ፡ ያንኀል ፡ የናላ ። ያመጽእ ፡ ድንጋጼ ፡ ላዕለ ፡ አሕዛብ ። ዐቢይ ፡ ድንጋጼ ፡ አኀዘሙ ። ድንጋጼ ፡ ልብ ፡ (ኤር ፵፩ ፡ ፪ ። ዳን፲ ፡ ፯ ። ናሖ፪ ፡ ፲) ።

—፤ እንቅልፍ ፡ ራእይ ፤ አንከሮ ፡ ተደሞ ፡ ተመሥጦ ። ወድቀ ፡ ድንጋጼ ፡ ላዕለ ፡ አብራም ። መጽአ ፡ ድንጋጼ ፡ ላዕሌሁ ፡ ወርእየ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፬ ። ግብ፲ ፡ ፲) ።

አደንገፀ ፤ አስደነገጠ ፤ አስፈራ ፡ አሳዘነ ። ምንት ፡ ያደነግፀኪ ። ሕልም ፡ ያደግፆ ፡ ለአብድ ። እበድከ ፡ አደንገፀኒ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፲፩ ፡ ፲ ። ሚራ፴፩ ፡ ፩ ። ማ፯ ፡ ፳) ።

መደንግፅ ፤ (ቅጽልና ፡ ጥሬ) ፤ የሚያስደነግጥ ፡ የሚያስፈራ ፤ አስፈሪ ፡ አስደንጋጭ ። ወይን ፡ መደንግፅ ። መብረቅ ፡ መደንግፅ ። ፀዓዕ ፡ መደንግፅ ። መኳንንት ፡ ምድር ፡ መደንግፃን ፡ (መዝ ፡ ፶፱ ። ዮሴፍ ። ኢዮ፴፯ ፡ ፬ ። ጥበ፳ ፡ ፲፬ ። ማሕ፮ ፡ ፬ ፡ ፲) ።

—፤ ማደንገጫ ፡ ማስደንገጫ ፤ ማስፈሪያ ፡ ማስፈራሪያ ። በመደንግፅ ፡ ዐቢይ ፡ (ዘዳ፬ ፡ ፴፬) ።

ተደናገፀ ፤ ተደናገጠ ፡ ተደነጋገጠ ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ (ዐማርኛ) ።

ድንገት ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፡ ድንቀት ፤—ደኒቅ ፡ ደነቀ ።

ደንዳና ፤ (ዕብ ፡ ዳንዳና) ፤ የቅጠል ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ቅጠል ፡ ጥሩ ፡ ሽታ ፡ ያለው ፡ መድኀኒት ፡ የሚኾን ። በቁሙ ፡ ወፍራም ፡ ግዙፍ ፡ (ዐማርኛ) ። ደኒን ፡ ደነ ፡ ደንደነ ።

ደንደር ፤ (ዕብ ፡ ዳርዳር) ፤ እሾኻም ፡ ቅጠል ፤ የሱፍና ፡ የኰሸሽላ ፡ ዐይነት ፤ ኹለንተናው ፡ እሾኽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ሊያዝ ፡ ሊጨበጥ ፡ የማይቻል ። በቁሙ ፡ ደንደሮ ፡ እሾኽ ፡ ጋሬጣ ፤ ወይም ፡ በደንደር ፡ አምሳል ፡ የሚሠራ ፡ የስልክና ፡ የብረት ፡ እሾኽ ፤ የዱሮ ፡ ሰዎች ፡ እግረኛ ፡ ፈረሰኛ ፡ ጠላት ፡ በሚመጣበት ፡ መንገድ ፡ ወጥመድ ፡ አድርገው ፡ የሚቀብሩት ፡ የሚሰውሩት ፤ አውሬ ፡ የሚያጠምዱበት ። ይቤ ፡ እንጦንዮስ ፤ አንበ ፡ ርኢኩ ፡ ሎሙ ፡ መሣግረ ፡ ሰይጣን ፡ ትክልተ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ ....በከመ ፡ ተጽሒፈ ፡ እስመ ፡ ኅብኡ ፡ ሊተ ፡ በውስተ ፡ ፍኖተ ፡ ምሕዋርየ ፡ መሣግረ ፡ ወአሕባለ ። ወሰበ ፡ ርእየ ፡ አንከረ ፡ እምብዝኀ ፡ አሥዋክ ፡ ወደንደር ፡ እንተ ፡ ቍጽርት ፡ ውስቴታ ፤ ወአራዊት ፡ እንተ ፡ ትወድቅ ፡ (ፊልክ ፡ ፱፲፪) ።

ደንደር ፡

ደንደስ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ማንቃ ፡ ትከሻ ፤ ደንደሳም ፡ እንዲሉ ።

ደኒዝ ፤ ዘት ፤ (ደንዘ ፡ ደነዘ ፡ ይደንዝ ፡ ይድንዝ ። ፀሬስ ፡ ፀርሰ) ፤ መደንዝ ፡ መጥረስ ፤ ደነዝ ፡ መኾን ፤ የስለት ። ደንገዘንና ፡ ደንጐዘን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስሯጽ ፡ ነው ። ደንዘ ፡ ያማርኛ ፤ ፀርሰ ፡ የግእዝ ።

ደንዘዘ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ፈዘዘ ፡ ዳተኛ ፡ ቸልተኛ ፡ ኾነ ።

ድንዙዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ዝዝት) ፤ የፈዘዘ ፡ ፈዛዛ ፤ ደንዛዛ ፡ ደብዛዛ ፤ እንቅልፋም ፤ ሰነፍ ፡ ታካታ ፡ ደካማ ። ወሀቦሙ ፡ መንፈሰ ፡ ድንዙዘ ፡ (ሮሜ፲፩ ፡ ፰ ። ዕብ፭ ፡ ፲፩ ። ፮ ፡ ፲፪) ። ኢትኩኑ ፡ ድንጉፃነ ፡ ወድንዙዛነ ። ድንዙዛነ ፡ ልብ ። ፍካሬሁ ፡ ኢኮነ ፡ ቀሊለ ፡ ወፈድፋደሰ ፡ ለእለ ፡ ኢይሌብዉ ፡ ወኮኑ ፡ ድንዙዛነ ፡ ለሰሚዕ ፡ (ኪዳ ። መቃ ። ተረ ፡ ቄር፳፩) ።

ድንዛዜ ፤ መደንዘዝ ፡ መፍዘዝ ፤ ፈዛዝነት ። ድንዛዜ ፡ ወሀኬት ፡ እምሰሚዕ ። ሀኬት ፡ ወድንዛዜ ፡ (አፈ ፡ ድ፲ ፡ ቀሌ) ።

ዳነየ ፤ (ደየነ) ፤ ዳኘ ፤ ፈረደ ። ኢይዳንዩነ ፡ ንጉሥ ፡ (ታሪ ፡ ነገ ፡ ኢያ) ።

ዳናዩ ፤ ዳኒ ፤ ደያኒ ፤ የሚዳኝ ፡ ዳኚ ፡ ዳኛ ፤ እውነተኛ ፡ መካከለኛ ፡ የፍርድ ፡ ሚዛን ። (ተረት) ፤ ዳኛ ፡ የወል ፤ ምሰሶ ፡ የመካከል ። ዳኛ ፡ ቢያደላ ፡ በዳኛ ፤ አህያ ፡ ቢያጋድል ፡ በመጫኛ ። ዳኒና ፡ ደኃኒ ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም ፡ በቴዎ ፡ ጊዜ) ፤ ይልማናና ፡ ደንሳ ፡ ቁሞ ፡ ይሻገታል ፤ ይህን ፡ በጌምድርን ፡ ማን ፡ ዳኛ(ኻ) ፡ አድርጎታል ። ዳነየ ፡ ያማርኛ ፡ እንጂ ፡ የግእዝ ፡ አይደለም ።

ዳንዮት ፤ መዳኘት ፤ ዳኝነት ፤ የዳኝነት ፡ ሥራ ።

ደኒክ ፤ ኮት ፤ (ደነከ ፡ ይደንክ ፡ ይድንክ) ፤ መዘልዘል ፡ መተልተል ፤ የሥጋ ፡ የቁርበት ።

ደነክ ፤ ዝልዝል ፡ ትልትል ፤ ቋንጣ ፡ ያልጋ ፡ ጠፍር ።

ድንክ ፤ በቁሙ ፤ ታናሽ ፡ ዐጭር ፡ ዐልጋ ። ለሰውም ፡ ይኾናል ።

ደኒን ፡ ኖት ፤ (ደነ ፡ ደነነ ፡ ይደንን ፡ ይድንን ። ዐረ ፡ ደኒነ) ፤ መድነን ፡ መጐንበስ ፤ ራስን ፡ መቀለስ ፤ ዐንገትን ፡ መድፋት ፡ መስበር ፤ ማቀርቀር ። እድንን ፡ ወእፍታሕ ። ደነነ ፡ ሥዕል ፡ ከመ ፡ አህ ፡ ዘይብል ። ትደኑኑ ፡ ወትሰግዱ ፡ ሎቱ ። ድኒኒ ፡ ወንትዐ ዶኪ ፡ (ማርቆ ፡ ፯ ። ድጓ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፮ ። ያ፭[illegible]) ።

—፤ መጐብጥ ፡ መታጠፍ ፤ በጭራሽ ፡ እንደ ፡ ደጋን ፡ መኾን ፤ የደዌ ፡ የርግና ። ከነ ፡ ነዊን ፡ በቀሙ ፡ አላ ፡ ውእቱ ፡ ይደንን ፡ በእንተ ፡ ርሥእናሁ ፡ (ስንክ ፡ ግንቦ፲፫) ።

አድነነ ፤ አደነነ ፡ አስደነነ ፤ አጐንበሰ ፡ አስጐንበሰ ፤ ሰገደ ፡ አሰገደ ። አድነነ ፡ ርእሶ ፡ ከመ ፡ ያጥምቆ ፡ እደ ፡ ገብር ። አድነኑ ፡ አርእስቲክሙ ። ፀሚደ ፡ አርፀት ፡ ያደንኖ ፡ ለከዊድ ። አድነኑ ፡ አርእስቲሆሙ ፡ ወሰገዱ ፡ ለአዳም ፡ (ቅዳ ። ሚሬ፴ ፡ ፴፭ ። ቀሌ) ።

አድናኒ ፤ **መድነኒ** ፤ የሚያጐነብስ ፡ የሚያስጐነብስ ፤ አጐንባሽ ፡ አስጐንባሽ ። (ተረት) ፤ ዐፋሽ ፡ አጐንባሽ ። መንኩራዙረ ፡ ሠረገላ ፡ መድነኒ ፡ ከሣድ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

ድኑን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ንንት) ፤ የደነነ ፡ ያደነነ ፤ የተጐነበሰ ፤ ጕንቡስ ፡ ጕንባሳ ፡ ተርከሳ ። ሰይጣን ፡ ጕየ ፡ በኀፍረት ፡ ወበኀሳር ፡ ድኑነ ። ወርእየ ፡ ዙሉ ፡ ኀይላተ ፡ ሰማይ ፡ ድኑናነ ፡ በዐውደ ፡ መስቀል ፡ ቅዱስ ፡ (ስንክ ፡ የካ፴ ። መቅ ፡ ወን) ።

ድናኔ ፤ መጐንበስ ፡ አጐንባበስ ፤ ጕንባሳነት ፤ መቅለስለስ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ። አውሥእ ፡ ወድናኔ ፡ (ማር ፡ ይሥ፯ ፡ ፱) ።

ምድናን ፤ (ናት) ፤ ማጐንበሻ ፤ መጐንበሻ ። እስ ፡ ዘቦቱ ፡ ለመለከት ፡ ምድናን ፡ ወአትሕቶ ፡ ርእስ ፡ ከመ ፡ ይንሣእ ፡ እምድር ፡ ዘከነ ፡ ውስቴታ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

(ጥ) **ደን** ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ዱር ፡ ጫካ ፡ ብዙ ፡ ዛፍ ፡ ዛፋም ፤ የዛፍ ፡ ቦታ ። ደን ፡ ጠባቂ ፡ የደን ፡ ሹም ፡ እንዲሉ ፤ ሊባኖስን ፡ እይ ።

ደንደነ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ወፈረ ፡ ገዘፈ ፡ ዛፉ ፤ ለሰውም ፡ ይኾናል ። ደንዳና ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ደነፈ ፤ (ትግ ፡ ደንፈ) ፤ ወውዐ ፤ ደነፋ ፡ ፈከረ ፤ ተንደቀደቀ ፡ (ዐማርኛ) ።

ደኒጽ ፤ **ጸት** ፤ (ደነጸ ፡ ይደንጽ ፡ ይድንጽ) ፤ አጥብቆ ፡ መያዝ ፡ መጨበጥ ፡ መቀየም ፤ የጠላት ፡ የገንዘብ ።

ደንጽ ፤ ቂም ፡ በቀል ፡ ትግል ፤ ጠብ ፡ ክርክር ፡ ፍጅት ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ ዝ ፡ ደንጽ ። በደንጽ ፡ ሀለዉ ፡ እሐዱ ፡ ለአሐዱ ፡ ይትቃተሉ ። ደንጽ ፡ ዘበኀጳጥ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፯ ፡ ፲፭ ። ፲ ፡ ፳፱) ።

ደንጸወ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ነፈገ ፡ ቤስ ፤ ማማ ፡ ቁጠበ ፤ ጨባጭ ፡ ኾነ ፤ ቀና ፡ ተመቀኘ ። ኢትደንጹ ፡ ዐይንከ ፡ ሶበ ፡ ትገብር ፡ ምጽዋተ ። ጸጋዊ ፡ ዘእንበለ ፡ ደንጽዎ ። ይደነጹ ፡ ባቲ ፡ ላዕለ ፡ ነዳያን ። ይደነጹ ፡ በውስተ ፡ ማእድ ። ትደነጹ ፡ ዐይኑ ፡ በእንተ ፡ (ጦቢ፬ ፡ ፯ ። ቅዳ ፡ ኢሲ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲ ። ሚራ፲፬ ፡ ፲ ። ዘዳ፳፰ ፡ ፶፬ ፡ ፶፯) ።

ደንጻዊ ፤ **ድንጽው** ፤ ንፉግ ፡ ጨባጭ ፤ ሥሡ ፡ ሥሥታም ፡ (ሚራ፲፰ ፡ ፲፰ ። ፳፭ ፡ ፱) ። ለደንጻዊ ፡ ይረግምዎ ፡ በእከየ ፡ ገዐዙ ። ኢትትማከር ፡ ምስለ ፡ ደንጻዊ ፡ እንበይነ ፡ ውሂበ ፡ ምጽዋት ፡ (፴፱ ፡ ፳፫ ። ፴፯ ፡ ፲፭) ። ድንቅው ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ድንጽው ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢትኩኑ ፡ ድንጽዋነ ፡ ወድንዙዛነ ፡ ልብ ፡ ለአሚን ፡ (መቃ ፡ ገ፲፰) ።

ተደናጸወ ፤ ተናፈገ ፤ ተጣላ ፡ ተቃና ፤ ተጨጨኸ ። ይደናጸዉ ፡ ከመ ፡ አክልብት ። አሐዱ ፡ ለካልኡ ፡ ይደናጸዉ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ዕር ፡ ኢሳ፯ ፡ ፱) ።

ደኒቅ ፤ **ቆት** ፤ (ደነቀ ፡ ይደንቅ ፡ ይድንቅ ። ደደቀ) ፤ መድነቅ ፡ መደነቅ ፤ ድንቅ ፡ መኾን ፤ መደንገጥ ። ደደቀንና ፡ ወገበን ፡ እይ ።

ድንቀት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አደናነቅ ፡ ድንቂያ ፤ ድንቅነት ። ድንቅ ፡ ብርቅ ፤ የሚያስደንቅ ። እምአይቴ ፡ አምጽአት ፡ ዛቲ ፡ ብእሲት ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ ድንቀተ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ድንቀት ፤ (ድድቀት) ፤ ድንገት ፤ ቶሎ ፡ ወዲያው ። ምስጢሩ ፡ ድንቂያን ፡ አይለቅም ።

ድንቀት ፤ (ግብተ) ፤ ድንገት ፡ በድንገት ፤ ሳይታሰብ ። ድንቀተ ፡ ግብተ ፡ እንዘ ፡ ኢተአምር ። በጽሑ ፡ ኀበ ፡ ሰራዊተ ፡ ዳራ ፡ እምቅድመ ፡ ጽባሕ ፡ ድንቀተ ። እለ ፡ ይነግሩ ፡ እምአፉሆሙ ፡ ድንቀተ ፡ ወኢቀደሙ ፡ ጽሒፈ ፡ (ቀሌ ። ዮሴፍ ። ተረ ፡ ቄር) ።

ደንቀወ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ደነቈረ ፤ ተደፈነ ፡ አልሰማ ፡ አለ ፤ የዦሮ ። አ ፡ ዘአሜሃ ፡ ትውልድ ፡ ደንቀዋ ፡ እዚኒሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢይስምዕዎ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ) ። ደነቀረ ፡ በግድ ፡ አገባ ፤ ቀረቀረ ፡ (ዐማርኛ) ።

ደንቃዊ ፤ **ድንቅው** ፤ የደነቈረ ፡ ደንቈሮ የማይሰማ ። ወይም ፡ መካከለኛ ፡ ጥቂት ፡ ጥቂት ፡ የሚሰማ ። ነፍሳት ፡ ደንቃውያት ። አ ፡ ድንቅው ፤ ድንቅዋነ ፡ እዝን ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ድንቃዌ ፤ መደንቈር ፤ ድንቍርና ፡ ደንቈሮነት ። ዐጸወ ፡ እዝና ፡ በድንቃዌ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አደንቀወ ፤ አደነቈረ ፤ ደንቈሮ ፡ አደረገ ፤ አስገ ።

ዲናር ፤ (ራት ። ጽር ፡ ዲናሪዮን) ፤ የገንዘብ ፡ ስም ፤ ጽርአዊ ፡ ሮማዊ ፤ ታናሽ ፡ የብር ፡ ገንዘብ ፤ የስቅል ፡ እኩሌታ ፡ የዲድርክም ፡ አላድ ፤ ወርቅም ፡ ይኾናል ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፳፰ ። ፳ ፡ ፱ ። ፳፪ ፡ ፲፱) ። ዲናሪ ፡

ብሩር ። ዲናረ ፡ ወርቅ ። ዲናራት ፡ ብሩር ፡ ወወርቅ ። ዲናራት ፡ ወጠፋልሒ ፡ ብሩር ። ዲናር ፡ ግብጻዊ ፤ ዲናር ፡ ጢሮሳዊ ፡ (፪ዜና ፡ ፩ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፯ ። ጥር፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፰ ። ፴፫) ። ደናሬ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ።

ደንሰ ፤ ሰት ፤ (ደነሰ ፡ ይዴንስ ፡ ይደንስ ። ዐረ ፡ ደኒሰ) ፤ ማደፍ ፡ መርከስ ። ማሳደፍ ፡ ማርከስ ፤ ማባበል ፡ መለመን ፤ ዐበበ ፡ ዝሙት ፡ መስጠት ። እስመ ፡ ደነስኪ ፡ ወኢደነሱኪ ፡ (ሕዝ ፡ ፲፮ ፡ ፴፬) ። በደንስ ፡ ፈንታ ፡ ተደንሰ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ይረዝሱ ፡ ብቲ ፡ ወይደነሱ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘአበሰ ፡ ወተደነሰ ፡ በዛቲ ፡ ኀጢአት ። እመኒ ፡ በቃል ፡ አበሱ ፡ ወእመኒ ፡ በግብር ፡ ረዘሱ ፤ ወእመኒ ፡ በክሡት ፡ ተደነሱ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ግንዘ) ።

ድኑስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ንስት) ፤ ያደፈ ፡ የረከሰ ፤ እድፋም ። ኢበላዕኩ ፡ አነ ፡ ግሙራ ፡ ርኩሰ ፡ ወድኑሰ ። ንሕነሰ ፡ ንሬሲ ፡ ዘሎ ፡ ርኩሰ ፡ ወድኑሰ ። ዘማዊ ፡ ወድኑስ ። ጎሲና ፡ ድንስት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። አፈ ፡ ድ፳፯ ። ፴፫ ። ፊልክ ፡ ፻፳፩) ።

ደነስ ፤ (ሳት) ፤ እድፍ ፡ አደፍ ፡ ትክቶ ፤ ዝሙት ፡ ኀጢአት ፤ የዝሙት ፡ ሥራ ፡ ምኞት ፤ ዐበበ ፡ ዝሙት ። መዋዕለ ፡ ደነስ ። አኮ ፡ በፍትወተ ፡ ደነስ ፡ ዘተፀነስኪ ። አንጽሐነ ፡ እምዙሉ ፡ ደነስ ፡ ወእምዙሉ ፡ ርዙስ ። ያነጽሕ ፡ ልበ ፡ እምደነሳት ፡ (አዋል ። ቅዳ ። ፊልክ ፡ ፻፳፩) ። ሀበኒ ፡ ደነስየ ። ደነሰ ፡ ዘማ ። ደነሰ ፡ ዝሙት ፤ ዋጋ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፩ ። ዘዳ፳፫ ፡ ፲፱ ። ሚክ፩ ፡ ፯) ።

ደነሳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዘማዊ ፡ ሴሰኛ ፤ ያመንዝሮች ፡ ሲሳይ ። ይትወደዩ ፡ ውስተ ፡ ዙፋኔ ፡ ደነሳውያን ፡ በርዙሰ ፡ ዝሙት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፩) ።

ዳንስ ፤ (ሮማይ) ፤ ዘፈን ፡ አስክታ ፤ የዝሙት ፡ ዋዜማ ። እንስሳውን ፡ ገሬም ፡ ጭምት ፡ ሲሉ ፡ ደንሴ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ።

ዳናት ፤ ስመ ፡ ቀኖት ፡ ማልስ ፤ የግራ ፡ እጅ ። ዳናት ፡ ዘበትርጓሜሁ ፡ ማልስ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዳንተ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ሙኽ ፡ ተቈጣ ፤ ኀይለ ፡ ቃል ፡ አወጣ ። ነገሩ ፡ ችንክር ፡ ነው ፡ እንዲሉ ።

ድንት ፤ (ድልት) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ራብዕ ፡ ደ ፤ ለዓለም ፡ ዘለዓለም ። ድንት ፡ ያኮርኽ ፡ እንዲሉ ። እውነተኛ ፡ ስሙ ፡ ድልት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ድንት ፡ አይደለም ፤ ል ፡ በን ፡ ተለውጧል ፤ ዳሌጥንና ፡ ድልትን ፡ እይ ።

ድንት ፤ (ታት) ፤ ድንች ፤ ነዋሪ ፡ የምድር ፡ ፍሬ ፤ ከተዘራበት ፡ የማይጠፋ ፡ የማይታጣ ።

ድንታር ፤ ዲንታሮ ፤ የሱሪ ፡ መሽቀቅ ፤ ጥብጣብ ። ማንቆ ፡ ሽምቀቆ ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ። ምስጢሩ ፡ ዘልፋዊ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወከመ ፡ ቅናት ፡ ዘይቀንት ፡ ዘልፈ ፡ (መዝ ፡ ፻፳) ።

ዳዕሙ ፤—እንጂ ፤—ድኢም ፡ ደአመ ፤ ዳእሙ ።

ዳዕሮ ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ወርካ ፡ ዋርካ ፡ የሾላ ፡ የባንባ ፡ ዐይነት ፤ ወፍራም ፡ ደንዳና ፡ ታላቅ ፡ ግዙፍ ፤ ዐጽቁ ፡ ግድም ፡ የሚኼድ ፡ ወደ ፡ ምድር ፡ የሚወርድ ፤ የሚሰፋ ፡ የሚንሰራፋ ። እንደ ፡ ወርካ ፡ ያሰፋኽ ፡ እንዲሉ ። (ግጥም ፤ ስደተኛ ፡ ጠላቱ ፡ ሹም ፡ ስለ ፡ ተሻረና ፡ ስለ ፡ ሞተ) ፤ ወርካ ፡ ምድር ፡ ነካ ፡ ደረሰ ፡ ንግሬ ፤ እንግደህ ፡ ልመለስ ፡ ልግባ ፡ ወዳገሬ ። ወይጼልሎ ፡ ፆመ ፡ ዳዕሮ ፡ (ኢዮ ፡ ፲፯) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ አርዘ ፡ ሊባኖስ ፡ ይላል ።

ዳዕሮ ፡

ደፍደፍ ፤—ክርክራ ፤—ደፈዕ ፡ ደፍዐ ።

ደፈነ ፤ ኖት ፤ (ደፈነ ፡ ይደፍን ፡ ይድፍን ። ዐረ ፡ ደፈነ ። ዕብ ፡ ዳፋን ፤ ገፋ ፡ ደፋ) ፤ መድፈን ፤ መምረግ ፡ መዝጋት ። ዘይደፍን ፡ ዐዘቅተ ። አዘዘሙ ፡ ይድፍኑ ፡ ውእተ ፡ መቃብረ ። አዘዘ ፡ ይድፍኑ ፡ ግበባተ ፡ (ምሳ፳፩ ፡ ፳፯ ። ጦቢ፰ ፡ ፲፰ ። ዮሴፍ) ።

—፤ መቅበር ፤ መሸሸግ ፡ መሰወር ፤ ካፈር ፡ ከመሬት ፡ ውስጥ ፡ ማግባት ፡ መክተት ፤ ከእሳት ፡ ከፍሕም ፡ መረመጥ ፡ መሸጕጥ ። ድፍኑ ፡ ደመ ። ይደፍንኑ ፡ ምሕረተ ፡ በመዐቱ ። ቀተሎ ፡ ወደፈኖ ፡ ውስተ ፡ ኆጻ ። እመ ፡ ደፈንኩ ፡ ወርቅየ ፡ ውስቴ ፡ መሬት ። ደፈነት ፡ ውስተ ፡ ሐሪጽ ። ደፈነት ፡ ናእተ ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፱ ። ኢዮ፴፩ ፡ ፳፱ ። ሉቃ፲፫ ፡ ፳፩ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፳፱) ።

—፤ መሸፈን ፡ ማልበስ ፡ መክደን ። ደፈነኒ ፡ ቀባር ። ይደፍነኪ ፡ ጸበል ። ደፈኖሙ ፡ ማዕበል ። ደፈነ ፡ ጽላሎተ ፡ ሞት ፡ (ኢዮ፳፫ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፳፮ ፡ ፲ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፵፫) ። ማስታጉል ፡ ማስቀረት ፤ የግብር ፡ የጸሎት ። ምስጢሩ ፡ ከመዝጋት ፡ ይገባል ።

ደፋኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚደፍን ፡ ደፋኝ ፤ ቀባሪ ፡ ሸሻጊ ። ግብር ፡ ደፋኔ ፡ ወርቀ ፡ እግዚእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

አድፈነ ፤ አስደፈነ ፡ አስቀበረ ፤ የድፍንት ፡ አበላ ።

ተደፍነ ፤ ተደፈነ ፡ ተዘጋ ፤ ተቀበረ ፡ ዐፈር ፡ ለበሰ ። ተደፍኑ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ዐይንየ ፡ ተደፍነት ። ማይ ፡ ይደፈን ፡ በማእከለ ፡ ምድር ። ንደፈ

ንኑ፡ኅቡረ፡ውስተ፡መሬት።እስከ፡ኅቡረ፡ተደፍኑ፡ (ሰቈ፪፡፱። ፫፡ ፵፰። ኢዮ፲፱፡ ፲፱። ፲፯፡ ፲፮። ስንክ፡ ጥቅ፲፱)።

ድፉን፤(ናን፡ ናት፡ ፍንት)፤ የተደፈነ፡ የተቀበረ፤ ስውር፡ ድብቅ፡ (ኢያ፯፡ ፳፩፡ ፳፪)። ያልተ ቈረሰ፡ ያልተከፈተ፤ ድፍን፡ ምሉ፡ ፍጹም፤ እንጀራ፡ ቅል፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ለሀገርና፡ ለሕዝብም፡ ይኾ ናል፤ ድፍን፡ ዐማራ፡ ድፍን፡ ትግሬ፤ መ[illegible]፡ ጠቅ ላላው፤ ፩፡ ሳይቀር።

ድፍንት፤ መድፈን፤ መደፈን፤ አደፋፈን፡ አ ቀባበር። ድፍነተ፡ምዉት፡ውስተ፡ምድር፡ከመ፡ ዘሪዐ፡ዘርዕ፡ውስቴታ።እምቅድመ፡ድፍነተ፡ም ዉታን፡(ግንዘ)።

ዳፍንት፤ በቁሙ፤ የዐይን፡ በሽታ፡ ከማታ፡ እስከ፡ ጧት፡ የሚያሳውር። ዳፍንታም፡ እንዲሉ።

—፤ ቂጣ፡ ብርሃታ፡ ርሚጠ፤ አንባሻ፡ ሽልጦ፤ በረመጥ፡ በፍሕም፡ ቀብረው፡ አዳፍነው፡ የሚያበስሉት፡ የባላገር፡ ኅብዝት፡(ዘፍ፲፰፡ ፮። ፲፱፡ ፫። ዘፀ፲፪፡ ፴፱)። ግበሪ፡ ዳፍንተ፡ ወአምጽኢ፡ ሊተ። ከመ፡ ይግበራ፡ ዳፍ ንተ፡(፫ነገ፡ ፲፯፡ ፲፫። ኤር፯፡ ፲፫)።

መድፍን፤(ብ፡ መዳፍንት)፤ የተቀበረ፡ ወርቅ፤ ገንዘብ። ከመ፡መድፍን፡ክቡት። ረኪበ፡ መድፍን። መድፍን፡ ኅቡእ፡ ውስተ፡ ገራህት፡ (ሚራ፳፡ ፴። ፵፡ ፲፰። ማቴ፲፫፡ ፵፬)።

ዳፈን፤(ዐማርኛ)፤ ያዳፋኝ፤ መቀጮ።

ዶፎኒ፤(ሱር፡ ዱፍና)፤ የሬሳ፡ ማጥን፤ አ ስከሬን። ዶፎኒ፡ጸበተ፡(ስንክ፡ መጋ፰)።

ዳፍን፤(ጽር፡ ዳፍኒ)፤ የዛፍ፡ ስም፡ ሽቱን ትና፡ ቅመምነት፡ ያለው፤ ቅጠሉን፡ ስለ፡ ክበሬታ፡ ቈ ሳሮች፡ የሚቀዳጁት። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ጥድ፡ ይሉ ታል፡ (ኩፋ፡ ፳፩)።

ደፈዐ፤ ፆት፤ (ደፍዐ፡ ይደፍዕ፡ ይድ ፋዕ። ዐረ፡ ደፈዐ። ዕብ፡ ዳፋሀ)፤ መድፋት፡ መከንበል፤ መግፋት፡ መጣል፤ መገልበጥ። ደፍዐ፡ገጸ። ሰ፡ገባሬ፡ብርሃናት፡ዘደፍዖ፡ ለጽልመት። አባ፡ ታድራ፡ ወአባ፡ሉቃ፡ አዝለፉ፡ ኀምሳ፡ ዓመተ፡ እ ንዘ፡ ይደፍዑ፡ ኀሊናቲሆሙ፤ እስመ፡ ኮኑ፡ ይፈ ቅዱ፡ ፈሊሰ፡እመካኖሙ፡ ወኮኑ፡ ይብሉ፡እስከ፡ ክረምት፡ነሐውር፤ ወሶበ፡ይበጽሕ፡ ክረምት፡ ይ ብሉ፡እስከ፡ሐጋይ፡ነሐውር፡(ገድ፡ተክ። ቅዳ፡ ያዕ። ፊልክ፡ ፷፫)።

መድፍዕ፤ (ብ፡ መዳፍዕ)፤ በቁሙ፤ መ ድፍ፡ ታላቅ፡ ዕውቅ፡ የጦር፡ መሣሪያ፤ ሲተኰስ፡ እንደ፡ መብረቅ፡ የሚጮኽ፡ የሚነጕድ፤ ዐረሩ፡ ርቆ፡ የሚኼድ። ወተንሥአ፡ ግራኝ፡ በእግረ፡ ትዕቢት፡ እንዘ፡ ይትአ መን፡ በመድፍዕ፡ ወበቍርክ፡(ታሪ፡ ነገ)። የምጣድ፡ ሞግድ፤ አክንባሎ፡ መክደኛው።

—፤ መዳፍ፡ የእጅ፡ ተረከዝ። (ተረት)፤ አፈኛ፡ ባፉ፤ ኀይለኛ፡ በመዳፉ።

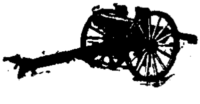

መድፍዕ፡

ድፍዕ፤ ድፋት፡ አደፋፍ፤ ድፎ።

ደፍዕ፤ የመዝጊያ፡ ደፍ፤ ጕበኛ፡ በመቃኖች፡ ላይ፡ የሚኾን።

ደፍደፍ፤ ክርክሬ፡ የእድሞ፡ ቤት፡ ጣራ፤ ሉሕ፡ ጠርብ፡ መረባርብ። ደፍደፈ፡ናሕስ።

ደፍደፈ፤ አጋደመ፡ ረበረበ፤ ደፈደፈ፤ መረገ፡ አለበሰ፡ ደመደመ፤ ኹሉም፡ የእድሞ፡ ሥራ፡ ነው፤ እ ድሞን፡ እይ። ይደፈድፋ፡ናሕሰ፡(ታሪ፡ አኵ)።

ድፍድፍ፤ ጭቃ፤ የጠላ፡ ቡሖ። ተሰብረ፡ ገ ንዐ፡ ወኢተክዕወ፡ ድፍድፍ፡(ገድ፡ ተክ)።

አንደፍደፈ፤ አንደፋደፈ፤ ተንደፋደፈ፡ ደፍ፡ ደፍ፡ አለ፡ (ዐማርኛ)።

ደፈር፤ ሮት፤ (ደፈረ፡ ይደፍር፡ ይድ ፍር። ዐረ፡ ደፈረ፤ ገፋ፡ አራቀ፤ ወዲያ፡ አለ)፤ መድፈር፡ መጨከን፤ አለመፍራት፡ አለማፈር፤ መናቅ፡ ማቃለል፡ ማዋረድ። ደፈርከ፡ ትስተይ፡ በንዋየ፡ ቅድ ሳት። ኢኮኑ፡ አይሁድ፡ ይደፍሩ፡ ይስዐሩ፡ ካህነ፡ እ ምሚመቱ፡ እስከ፡ ይመውት። ወኢክህለ፡ አሐዱሂ፡ ይድፍር፡ ላዕሌሁ፡(ዮሴፍ)። ኢይድፍር፡ ወኢይ ትናገር፡ መኑሂ። ይደፍር፡ ለምህሮ። ዘንተ፡ ደፈ ርከ፡በትዕቢትከ። ሐሰወ፡ወደፈረ፡መሐላ። ደፈሮ፡ ለእግዚእ፡(ስንክ፡ ጥር፭። ፊልክ፡ ፪፻፱። መቃ፡ ገ፮። ቀሌ። ቄድር)።

ደፋሪ፤(ሬት፡ ርያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚ ደፍር፡ ደፋር፡ ጨካኝ፤ ትቢተኛ። ጽኑዕ፡ወደፋሪ፡ እምንእሱ። ደፋሪ፡ወኢኅፋሪ። ደፋርያን፡(ዮሴፍ። ግንዘ። ፊልክ፡ ፪፻፲፫)።

አድፈረ፤ አስደፈረ፤ ድፍረት፡ አስተማረ።

ተደፍረ፤ በቁሙ፤ ተደፈረ፡ ተናቀ። ግሩም፡ ውእቱ፡ ዘኢይደፈር። ሰ፡ ዘኢትደፈር፡ ይሁዳ፡ ደ ፈረከ፡(ቅዳ፡ ሕር። ያዕ)።

ድፉር፤(ራን፡ ራት፡ ፍርት)፤ የተደፈረ፡ የተናቀ፤ የተጠቃ፡ ጥቁ።

ድፍረት፤ በቁሙ፤ መድፈር፤ መደፈር፡ አደ ፋፈር፤ የትቢትና፡ የጭካኔ፡ ሥራ። ዝንቱ፡ ይከውን፡ ድፍረተ፡ወተኀብሎ። ያሴስል፡ ድፍረተ፡ ዝኍራን። ይትናገሮ፡ለንጉሥ፡በድፍረት፡ዘእንበለ፡ ፍርሀት። በድፍረትክሙ፡ ለእመ፡ ቀረብክሙ። ነሚአ፡ ሥ ጋሁ፡ በድፍረት። ወድፍረት፡ ውስተ፡ ሀርብዶ፡

(አፈ ፡ ተ፰ ። ቄስጠ ፡ ፶፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፩ ። ቅዳ ። አፈ ፡ ወር ። ማር ፡ ይሥ፷፰ ፡ ፫) ።

ደፈር ፤ ተራራ ፡ ኵረብታ ፤ ገመገም ።

ዲፍራን ፤ **(ሱር ፡ ዳፍራና)** ፤ ጥድ ፤ የጥድ ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቀሪጥ ፡ ይሉታል ፡ (ኩፋ ፡ ፷፩) ።

ደፍተር ፤**—በቁሙ** ፤**—ደብተር** ።

ደቅሐ ፤ **(ቀድሐ)** ፤ በቁሙ ፤ ደቃ ፡ ደሰቀ ፡ መታ ፡ ቸንከረ ፤ በሳ ፡ ነደለ ፡ ሰረሰረ ፤ ጠገን ፡ ዐደሰ ፤ ባረከ ፡ መረቀ ፡ ቀደሰ ። በመድቅሑ ፡ ደቅሖሙ ፡ ወበነደለ ፡ መዝራዕቱ ፡ አጽንዖሙ ፡ (ኢሳ፵፮ ፡ ፲፪) ።

መድቅሕ ፤ **(ብ ፡ መዳቅሕ)** ፤ መድቂያ ፡ መደሰቂያ ፡ መምቻ ፤ መደሻ ፡ መብሻ ። ማደሻ ፡ መቀደሻ ፡ መመረቂያ ፤ ቅዳሴ ፡ በዓል ፡ (ዘኍ፯ ፡ ፲ ። ዘዳ፳ ፡ ፭ ። ዳ ንሮ ፡ ፪ ። ፫ነገ ፡ ፰ ፡ ፷፫) ። ወገብሩ ፡ መድቅሐ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ፡ በትፍሥሕት ። ወአብኡ ፡ ለመድቅሐ ፡ ቤት ፡ ምእተ ፡ አልሕምተ ፡ (ዕዝ፮ ፡ ፲፮ ፡ ፲፯) ።

ምዳቍ ፤ ምዳቋ ፡ ሚዳቋ ፤ የዱር ፡ እንስሳ ፡ የ ሠሣ ፡ ወገን ፤ ቂጠ ፡ ወፍራም ፤ እግረ ፡ ቀጭን ፡ ዐንገተ ፡ ረዥም ፤ ምድርን ፡ በእግሯ ፡ የምትደቃ ፡ የምትደቀድቅ ። አምሥጦተ ፡ ምዳቍ ፡ እማዕገት ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፳) ።

ምዳቍ ፡

ድቍንዱቅ ፤ ምድቃሕ ፤ ፋስ ፡ ምሣር ፡ መጥ ረቢያ ። መፍጽሕ ፡ ወድቍንዱቅ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፯) ።

ድቃል ፤ **(ብ ፡ ደቃልው ። ዕብ ፡ ዴቄል ። ሱር ፡ ዴቅላ ። ዐረ ፡ ደቀል ፤ ተምር)** ፤ ዲቃላ ፤ የዝሙት ፡ ልጅ ፡ ከሚመሳሰል ፡ ከማይመሳሰል ፡ የተወ ለደ ። በቅልን ፡ ተመልከት ።

ደቂቅ ፤ **ቆት** ፤ **(ደቀ** ፤ **ደቀቀ ፡ ይደቅቅ ፡ ይድቅቅ ። ዕብ ፡ ዳቃቅ)** ፤ መድቀቅ ፡ መላም ፡ ደ ቄት ፡ መኾን ፤ መርቀቅ ፡ መቅጠን ፤ ማነስ ፡ መኰሰስ ፡ ታናሽ ፡ መኾን ። ደግደገን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ድቁቅ ፤ **(ቃን ፡ ቃት ፡ ቅቅት)** ፤ የደቀቀ ፡ ደቃቅ ፤ የተወገጠ ፡ የተቀጠቀጠ ፤ የተደቈሰ ፡ የተፈጨ ፤ ታ ናናሽ ፡ ቅንጣት ። ዕጣን ፡ ዘድቁቅ ። ተሐርጽ ፡ ድቁቀ ። ወይከውኑ ፡ ድቁቀ ፡ አግልዕተ ፡ (ዘሌ፲፮ ፡ ፲፪ ። ዘፀ፴ ፡ ፴፮ ። ኢሳ፵ ፡ ፲፭) ። ድቁቅ ፡ ቃሉ ፤ የደከመ ፡ የሰለለ ፡ ቀ ጭን ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፭) ።

ደቂቅ ፤ **(ቅት ፡ ቃት ። ደቃቅ ፡ ቃት)** ፤ ቅጽልና ፡ ጥሬ ። በቁሙ ፡ የደቀቀ ፡ ደቃቅ ፤ አሸዋ ፡ እ ብቅ ፤ ደቄት ፡ ውግጥ ፤ የሚበን ፡ የሚተን ፡ የሚበተን ። ዕጣን ፡ ዘቅታሬ ፡ ደቂቅ ። ትገብር ፡ ደቃቀ ። ጼው ፡ ደ ቃቅ ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፯ ። ኢሳ፴ ፡ ፷፪ ። ስንክ ፡ ኅዳ፩) ።

—፤ ታናናሽ ፡ ጥቃቅን ፤ ቀጫጫ ፡ ቀጫጭን ። ክንፍ ፡ ደቃቅ ። አስናኒሁ ፡ ደቃቅ ፡ ወበሊኆት ፡ ከመ ፡ አስናነ ፡ ከልብ ። ይማርር ፡ ዲበ ፡ ማይ ፡ ወየሐንጽ ፡ በደቃቅ ። እንስሳ ፡ ዐበይት ፡ ምስለ ፡ ደቃቅ ። አራዊት ፡ ደቃቅ ። አብትር ፡ ደቃቅ ፤ እለ ፡ ደቃቅ ፡ ንቅዐቶሙ ። እለ ፡ ይ ፌጽሙ [illegible] ሕጻጺተ ፡ ደቂቃት ፡ ንጣውእ ። አሕባለ ፡ ሥርው ፡ ደቃቃት ፡ (ሉቱ ፡ ዕዝ፲፩ ፡ ፬ ። ዮሴፍ ። ቅዳ ። መዝ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ የካ፭ ። ሄርማ ። ቀሌ ። መቃ ፡ ገ፳) ።

—፤ ልጅ ፡ ዕጓል ፤ ሕፃን ፡ ደቦል ፤ አሽከር ፡ ጕብል ። ው ስጠ ፡ ብዙነት ፡ ስላለው ፡ እንደ ፡ ሰብእ ፡ ላንድም ፡ ለብ ዙም ፡ ይኾናል ። ወልድየ ፡ ዓዲሁ ፡ ደቂቅ ። ደቂቅት ፡ ድንግል ። ደቂቅ ፡ ድኩማን ። አዳም ፡ ወደቂቁ ። ወ ርእየ ፡ ኢዮብ ፡ ደቂቀ ፡ ወደቂቀ ፡ ደቂቁ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፭ ። ፊልክ ፡ ፶፰ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፲፫ ። አርጋ ። ኢዮ፵፪ ፡ ፲፮) ።

—፤ ሕዝብ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፤ አሻከርት ፡ አርድእት ፡ ደቀ ፡ መዛሙርት ፤ ምስጢሩ ፡ ታናሽነት ፡ ነው ። ደቂቀ ፡ እስ ራኤል ። ደቂቁ ፡ ለንጉሥ ። ደቂቀ ፡ አቤሴሎም ። ደ ቂቁ ፡ ለአቡነ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ። ደቂቀ ፡ ነቢያት ። ደቂቀ ፡ ጥበብ ፡ (ዘፀ፩ ፡ ፩ ። አስቴ፪ ፡ ፪ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳፱ ። ገድ ፡ ተክ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ማቴ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ደቂቅና ፤ ልጅነት ፤ ታናሽነት ። በደቂቅናሁ ። ኢክልኣ ፡ ደቂቅናሃ ፡ (ፊልክ ፡ ፴፭ ። ፶፱) ።

ደቃውቅ ፤ **(ቃት)** ፤ ልጆች ፤ ታናናሾች ። ዕ ቀብ ፡ አንስቲያሆሙ ፡ ወተማሕፀን ፡ ደቃውቂሆሙ ። ደቃውቃት ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ ። ኪዳ) ።

ደቅ ፤ (ገዘኒ ፡ ከማሁ) ፤ ልጆች ፡ አሽከሮች ፡ ወሸ ከሮች ። አንስት ፡ ወደቅ ። አምጽኡ ፡ ሎቱ ፡ ደቀ ። ወ ረከበ ፡ ደቀ ፡ ንኡሳነ ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፳፩ ። ፲፱ ፡ ፲፫ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፳፫) ።

—፤ ኅያላን ፡ ጕበዛዝት ፤ ወጣቶች ። ወጸውዐ ፡ ዳዊት ፡ አሐደ ፡ እምውስተ ፡ ደቁ ፡ ወይቤሎ ፡ ሑር ፡ ቅትሎ ። ለይትነሥኡ ፡ ደቅነ ። ደቀ ፡ ብንያም ፡ ወደቀ ፡ ዳዊት ፡ (፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፲፭ ። ፪ ፡ ፲፬ ፡ ፲፭) ።

—፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ በጣና ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ታላቅ ፡ ደሴት ። ስመ ፡ ልሕኵት ፤ የደቅ ፡ ሰዎች ፡ የሚሠሩት ፡ ጥሩ ፡ ሸክላ ። (ግጥም ፤ ያጤ ፡ ቴ ፡ ገረድ ፡ ኵብልላ ፡ ደቅ ፡ ስትገባ ፡ ያያት ፡ አዝማሪ ፡ ላጤ ፡ ቴ ፡ ሲያወራ) ፤ እጇን ፡ ተሰብራ ፡ በሙሉ ፡ ኂሩት ፡ ደቃለች ፡ አሉ ።

ደቀ ፡ መዝሙር ፤ **(መዛሙርት)** ፤ በቁሙ ፤ ተማሪ ፡ ዳዊት ፡ ደጋሚ ።

ደቀ ፡ ጽርሕ ፤ ዙፋን ፡ ጠባቆች ፤ የልፍኝ ፡ አሽ ከሮች ፡ (ኢሳ ፡ ፴፱ ፡ ፯) ።

ደቂቃ ፤ **(ብ ፡ ደቃይቅ ። ዐረ ፡ ደቂቀት)** ፤ በቁሙ ፤ ታናሽ ፡ የጊዜ ፡ ክፍል ፤ የሰዓት ፡ ወይም ፡ የኬክ

ሮስ ፡ ፳ኛ ፤ ከሥልሳው ፡ አንዱ ፡ ክፍል ፡ (አቡሻ ፡ ፶፬) ።

አድቀቀ ፤ አደቀቀ ፤ አስደቀቀ ፤ ፈጨ ፡ ደቈሰ ። ያደቅቀ ፡ ለዙሉ ፡ (ዳን፪ ፡ ፵ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፳) ።

መድቀቅ ፤ ት ፤ ማድቀቂያ ፤ ማላሚያ ፡ መደቈሻ ። ወያደቅቅዎ ፡ በመድቀቅ ፡ (ዘኍ፲፩ ፡ ፰) ።

ደቅደቀ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ደቀደቀ ፡ (ዐማርኛ) ።

አንደቅደቀ ፤ አንደቀደቀ ፡ ተንደቀደቀ ፤ የመማሪያ ፡ የገሮ ።

ደቀሰ ፤ ሰት ፤ (ደቀሰ ፡ ይዴቅስ ፡ ይደቅስ ። ዐረ ፡ ዱከስ) ፤ ማንቀላፋት ፤ በእንቅልፍ ፡ መያዝ ፡ መድቀስቀስ ፤ እንደ ፡ ፊሳ ፡ መኾን ። ደቀሰ ፡ ወኖመ ። ደቀሱ ፡ ኖሙትኪ ። ወኢይደቅስ ፡ ዘየዐቅበከ ፡ (ግብሐ ፡ ፱ ። ናሑ፫ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፻፳) ።

—፤ መተኛት ፡ መጋደም ፤ መጠመር ። ደቀሱ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ዘይደቅስ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ፡ ወላዕሌሃ ፡ ትክት ፡ (አዋል ፡ ሲኖ ደ) ። መደቊስ ፡ መደቋቊስ ፤ ገቢር ። ወይም ፡ ዐጕል ፡ ተገብሮ ፤ (ጥደ) ፡ መደቊስ ፤ ተደቋሽ ፡ መኾን ።

ድቁስ ፤ (ሳን ፡ ሰት ፡ ቅስት) ፤ ያንቀላፋ ፤ እንቅልፍ ፡ የወሰደው ፡ የደበተው ። ዘይነግሮ ፡ ለድቁስ ። ኢድቀስ ፡ ወኢነዉም ፡ (ሚራ፳፪ ፡ ፰ ። መጽ ፡ ምስ) ። በቁሙ ፡ ድቍስ ፤ ብትን ፡ ድልኽ ፡ (ዐማርኛ) ።

ድቃስ ፤ ክቡድ ፡ እንቅልፍ ፡ እንደ ፡ ሞት ፡ ያለ ፤ ስልምታ ፡ ሽልብታ ፤ እንጕልቻ ። ወፈነወ ፡ እግዚ ፡ ድቃስ ፡ ላዕለ ፡ አዳም ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፳፩ ። መዝ ፡ ፻፴፭ ። ምሳ፮ ፡ ፱ ። ሉቃ፱ ፡ ፴፪) ።

ምድቃስ ፤ ማንቀላፊያ ፡ መተኛ ፡ መኝታ ፤ የንቅልፍ ፡ ቦታ ። ኢይኑም ፡ ውስተ ፡ ሠናይ ፡ ምድቃስ ፡ አላ ፡ ውስተ ፡ ሐመድ ፡ (ቄድር) ።

ዶር ፤—ጥሩ ፡ ወርቅ ፤—ደዊር ፡ ዶረ ፡ ደወረ ።

ደረብ ፤ በት ፤ (ደረበ ፡ ይደርብ ፡ ይድርብ ። ክዐበ ፤ ደበለ) ፤ መደረብ ፡ መደራረብ ። ድርብ ፡ ደረበ ፡ ድርብ ፡ እንዲሉ ፡ (ዐማርኛ) ።

ደርበየ ፡ (ተቀ ፡ ግ) ። ዕብ ፡ ዳርቤን) ፤ ወረወረ ፤ ወጋ ፡ መታ ፤ ደራርቦ ፡ መላልሶ ። ደርበያ ፡ ለኵናቱ ፡ ውስተ ፡ አረፍት ። ደርብዮ ፡ ዙያንው ። ከመ ፡ ብእሲ ፡ ዘይደረቢ ፡ ኵናት ፡ ይወግዖ ፡ ለዘተፈነወ ፡ ኀቤሁ ። ለደርብዮቱ ። ይደረቢ ፡ በዙያንዊሁ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲ ። መቃ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳ ። ሕዝ፳፰ ፡ ፰) ። አንደርቢ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ዘረበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ተደራበየ ፤ ተወራወረ ፤ ተዋጋ ፡ ተማታ ። ወራዙትኒ ፡ ተደራበይዎሙ ። ይደራበዩ ፡ ዕደው ፡ በአሕጻት ፡ (ዮዲ፲፭ ፡ ፲፱ ። ፊልክ ፡ ፶) ።

ዳርበን ፤ (ዕብራ) ፤ መድጕጸ ፡ ላሕም ፤ አርቃሽ ፡ መውጊያ ፡ መንጕጫ ፤ ህየንተ ፡ ጅራፍ ።

ደረገ ፤ ጎት ፤ (ደረገ ፡ ይደርግ ፡ ይድርግ ። ሱር ፡ ዳራግ) ፤ ማድረግ ፤ ማደራጀት ፡ ደረጃ ፡ መሥራት ፤ በደረጃ ፡ መውጣት ፤ መግጠም ፡ ማዛወግ ፤ አንድ ፡ ማድረግ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በደረገ ፡ ፈንታ ፡ አድረገ ፡ ይላል ፤ አያስኬም ። ኅቡረ ፡ ኢታድርግ ። አድሪጎ ፡ በአልጓሚሁ ፡ (ሚራ፯ ፡ ፰ ። ቄር) ።

አድረገ ፤ አስደረገ ፤ ደረጃ ፡ አሠራ ። በቁሙ ፤ ሠራ ፡ አደረገ ፡ (ዐማርኛ) ።

ተደርገ ፤ ቀሠራ ፡ ተደረገ ፤ ተደራጀ ፤ ገጠመ ፡ አንድ ፡ ኾነ ። ይደረጉ ፡ ክልኤቱ ፡ (ሕዝ፳ ፡ ፲፩) ።

ድሩግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ርግት) ፤ የተደረገ ፡ ድርግ ፤ ድርጁ ፡ ዝግጁ ፤ ቅንጁ ።

ድርገት ፡ (ታት) ፤ ማድረግ ፤ መደረግ ፤ አድርጎት ፡ አደራረግ ፤ ድርጊያ ፡ ድርጊት ። አንድነት ፤ አንድ ፡ መኾን ፤ ማኅበር ፡ ሸንጎ ፡ ጉባኤ ። ከመ ፡ ያውርሶ ፡ መንግሥተ ፡ ወድርገተ ፡ ምስለ ፡ እለ ፡ ይነሥኡ ፡ አክሊለ ። ድርገት ፡ ምስለ ፡ መላእክት ። ድርገተ ፡ አንው ። ድርገቶሙ ፡ ለቅዱሳን ። ኀፍረት ፡ ሰቁቃወ ፡ ብካይ ፡ ማእከለ ፡ ድርገተ ፡ ማሕሌት ፡ (ቀሌ ። ቄር ። ፊልክ ፡ ፵፬ ። ተረ ፡ ቄር ። መጽ ፡ ምስ) ።

ድርገት ፤ (ታት ። ዐረ ፤ ደረጀት ። ሱር ፡ ዳርጋ) ፤ ደረጃ ፡ ዕርከን ፡ ማዕርግ ፤ የቤት ፡ የሹመት ። ዘይሴብሕዎ ፡ ድርገታተ ፡ ሐራ ። ወዙሉ ፡ ድርገታት ፡ (ድጓ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

ደርግ ፤ አንድነት ፤ አንድ ፡ ጋ ፤ መጋጠሚያ ። ሐውጹ ፡ ማኅበረነ ፡ ወባርኩነ ፡ በደርግ ። በደርገ ፡ አንቀጸ ፡ ዐጸድ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፯ ። ዘፀ፴፯ ፡ ፲፫) ።

ደርገ ፤ ባንድነት ፡ አንድ ፡ ኹኖ ፤ ዐብሮ ። ደርገ ፡ ይፈውስ ። ዐጠነ ፡ ደርገ ፡ ምስሌሆሙ ። ከመ ፡ ታዕርፍ ፡ ነፍሰሙ ፡ ወይኩኑ ፡ ደርገ ፡ ምስለ ፡ ሲቃናት ፡ ሰማያውያን ፡ (ቄር ። ገድ ፡ ተክ ። ግንዘ) ።

ደርጉ ፤ (ብ ፡ ደራግው) ፤ ወረንጦ ፤ መቈንጠጫ ፡ ማጠበቂያ ። ሚደርጉ ፤ ሚ ፡ ወረንጦው ፡ ሹሉ ፤ ደርጉ ፡ መቈንጠጫው ።

ደርግሐ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ደረተ ፤ ሰፋ ፡ ጠቀመ ። ሠራ ፡ አግገ ፤ ድርና ፡ ማጉን ፡ አዛወገ ፤ አንድ ፡ አደረገ ።

ድርጋሕ ፤ ድሪቶ ፡ ደባደቦ ፤ ሣስቲዮና ፡ አፈቲዮ ፡ ኹና ፡ የተሰፋ ፡ የተጠቃቀመ ፡ ቆብ ፡ አሮጌ ፡ ጋቢ ። ዐዲስ ፡ ልብስ ፡ ዐርበ ፡ ወጥ ፡ ገና ፡ ያልተሰፋ ። አልቦ ፡ ዘይጠቅብ ፡ ግምደ ፡ ድርጋሐ ፡ ልብስ ፡ ውስተ ፡ ሥጠተ ፡ ልብስ ፡ ብሉይ ፡ (ማቴ፱ ፡ ፲፮ ። ማር፪ ፡ ፳፩ ። ሉቃ፭ ፡ ፴፮) ።

ዳርጎ ፤ ጎት ፤ (ዳረገ ፡ ይዳርግ ፡ ይዳረግ) ፤ መዳረግ ፡ ማስተላለፍ ፤ ሰጭን ፡ ከተቀባይ ፡ መግጠም ፤

የገንዘብ ፡ የቀለብ ። ለእመ ፡ ዳረገ ፡ ሠያጢ ፡ ላዕለ ፡ ተማያጢ ፡ ብእሲ ፡ በንዋይ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፯) ።

ዳራጊ ፤ (ጊት ፡ ግያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚዳርግ ፡ ሰጭ ፡ አሰጭ ፤ ድርጎ ፡ አውጭ ፡ ባለገንዘብ ።

ተዳረገ ፤ በቁሙ ፤ ተደራረገ ፡ ተጋጠመ ፤ ተዋደደ ፡ ተስማማ ። ዘይዳረግ ፤ ተዳርጎ ፡ (ፍ ፡ ነ) ።

ድሩግ ፤ የተዳረገ ፤ ገንዘብ ፡ ሰው ። ንዋየ ፡ ድሩግ ፤ ንዋይ ፡ ድሩግ ፡ (ፍ ፡ ነ) ።

ድርጎ ፤ በቁሙ ፤ ጕርሻ ፡ ዳረጎት ፤ ተዳራጊ ፡ የሚቀበለው ። በእንተ ፡ ድርጎ ፡ ዘይዳረግዎ ፤ ኢትክዉን ፡ አማኒ ፡ ተዳርጎ ፡ ዘእንበለ ፡ በሥምረተ ፡ ዳራጊ ፡ ወተዳራጊ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፯) ።

ድራጎን ፤ የየብስና ፡ የባሕር ፡ ዘንዶ ፡ እግርና ፡ ክንፍ ፡ ጕሮና ፡ ቀንድ ፡ ያለው ፤ ዐንጕል ፡ ክኹሉ ፡ አለኹ ፡ የሚል ። ምስጢሩ ፡ ድርገትና ፡ ባለድርገነት ፡ ነው ፤ ድሩግ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (ገድ ፡ ጊዮ) ።

ድርድር ፤—በቁሙ ፡ ዐማርኛ ፤—ደሬር ፡ ደረ ፡ ደርደረ ።

ዶርሆ ፤—በቁሙ ፡ ዶሮ ፤—ዶር ፡ ደወር ።

ድርህም ፤ (ጽር ፡ ድራኽሚ ። ዐረ ፡ ዲርሀም) ፤ የገንዘብ ፡ ስም ፤ ድሪም ፡ እንደ ፡ ዲናር ፡ ያለ ፡ የፋርስ ፡ ገንዘብ ። ዲናርና ፡ ድርህም ፡ ትክክል ፡ ናቸው ፡ (ስንክ ፡ የካ፳ ። ግብ፲፱ ፡ ፲፱ ። ቀሌ) ።

ድርህማት ፤ **ደራህም** ፤ ድሪሞች ። መጠኑ ፡ ዐሠርቱ ፡ ድርህማት ። ደራህም ፡ ዘሕልየን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፩ ፡ ፩) ።

ድርዝ ፤ (ዐማርኛ) ፤ ድርብ ፡ ስፊት ፡ እንደ ፡ መዲና ፡ ስፍ ፡ ያለ ፤ ወይም ፡ የባብ ፡ ጥርስ ፡ የጥልፍና ፡ የጥራዝ ፡ ዐይነት ።

ደሪዘን ፤ (ጽር ፡ ዲምርዘን ፤ ንድቀ ፡ የግንብ ፡ ሥራ ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፲፱) ። ጠቀመን ፡ እይ ።

ድርያሚን ፤ **ድብርያሚን** ፡ (ዕብ ፡ ዲብሬይ ፡ ሀያሚም) ፤ የብሉይ ፡ መጽሐፍ ፡ ስም ፤ እንደ ፡ ነገሥት ፡ ያለ ፤ ዜና ፡ መዋዕል ፡ ማለት ፡ ነው ። ሕጹጻንን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (አቡሻ) ።

ደሪክ ፤ ከት ፤ (ደረከ ፡ ይደርክ ፡ ይድርክ ። ዕብ ፡ ዳራኽ ። ሱር ፡ ድራኽ ፤ ኬደ ፡ ረገፀ) ፤ መጥናት ፡ መጠንከር ፤ መድረቅ ፡ መሻከር ፤ መከፋት ፡ መጨከን ። ደረቅ ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ትፀወግ ፡ እምሕምዘ ፡ አፍያት ፡ ወትደርክ ፡ እምተዘሳ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ መንደርከክ ፡ መብሰል ፤ መቅላት ፤ የፍሬ ፡ የፍሕም ።

ድሩክ ፤ (ከን ፡ ካት ፡ ርክት) ፤ የጠና ፡ ጥኑ ፤ ብርቱ ፡ ጠንካራ ፤ ደረቅ ፡ ሸካራ ፤ ክፉ ፡ ጨካኝ ። (የተንደረከከ ፡ ብስል ፡ ቀይ) ። ማእሰር ፡ ድሩክ ። ልሳን ፡ ድሩክ ። ቃል ፡ ድሩክ ። ወዒሳውስ ፡ ውእቱ ፡ ብእሲ ፡ ድሩክ ፡ ወሐቃላዊ ፡ ወጸጓር ፡ ወዘሱ ፡ ግብሩ ፡ ድሩክ ። ድርክት ፡ ከመ ፡ ሲኦል ፡ ቅንአት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ ፳፩ ። ኅዳ፩ ። ኩፋ ፡ ፲፱ ። ማሕ፰ ፡ ፮) ።

ድርከና ፤ (ዕብ ፡ አርጋማን) ፤ ኀምራዊ ፡ ቀይ ፡ ሕብር ፡ ደባባ ፡ የበሰለ ፡ ፍሬ ፡ ወይም ፡ የጥቍር ፡ ወይን ፡ ደም ፡ የሚመስል ። በርሱ ፡ የታለለ ፡ ልብስ ፡ ፈትል ። [illegible]ሕፍት ፡ ግን ፡ በያክንት ፡ ፈንታ ፡ ደርከና ፡ ይላሉ ፤ መምህሩንም ፡ ስማያይ ፡ ይሉታል ፡ (ራእ፲፯ ፡ ፲፰) ።

አድረከ ፤ (አድረገ) ፤ አጠና ፡ አበረታ ፤ መድረክ ፡ ሠራ ፡ አጋጠመ ።

መድረክ ፤ (ብ ፡ መዳርክ) ፤ በቁሙ ፤ መረጋገጫ ፡ ከመዝጊያ ፡ በታች ፡ የሚጋደም ። መድረከ ፡ ኆኅት ። ንቡ ፡ መድረከ ፡ ኆኅትክሙ ። መዳርክ ፡ ወመሳክው ፡ (ሚል፯ ፡ ፴፯ ። ያዕ፩ ፡ ፱ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፲፯) ።

ድርኩኩት ፤ (ታት) ፤ የመዝጊያ ፡ ቍላ ፡ ወንዴ ፤ በመድረኩ ፡ ላይ ፡ የሚቆም ፡ የሚተከል ፤ ወይም ፡ ሴቴው ፡ የመድረኩ ፡ ፍልፍል ፡ መቋሚያውና ፡ መተከያው ። ከመ ፡ ማዕጾ ፡ እንተ ፡ ተዐውድ ፡ ውስተ ፡ ድርኩኩታ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፲፬ ። ዘኮ፲፱ ፡ ፪ ። ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፩) ።

ድርከሚ ፤ (ጽር ፡ ድራኽሚ ። ዕብ ፡ ቤቃዕ) ፤ ድሪም ፡ ድርህም ፤ የዲድርክም ፡ አኻድ ። ድርከሜ ፡ አሐቲ ። ድርከሜኑ ፡ ለለ ፡ ዕለት ፡ (ዘፀ፴፱ ፡ ፫ ። ጦቢ፭ ፡ ፲፬) ።

ደርከና ፤—ኀምራዊ ፤—ደሪክ ፡ ደረከ ።

ዳሮም ፤ (ዕብራ) ፤ ደቡብ ፤ የሰሜን ፡ አንጻር ፡ (ሕዝ፳ ፡ ፵፮) ።

ድራሞ ፤ ደስክ ፡ የንቅልፍ ፡ ጋኔን ፡ የሚጫን ፡ የሚደብት ፤ ይልቁንም ፡ በጸሎትና ፡ በጉባኤ ፡ ጊዜ ። የመንኮሳት ፡ ደረሞኛ ፡ ጋኔን ፡ ዝሙት ፤ የሚያሳክክ ፡ የሚያስፎክት ፡ ዕከክም ። ያስሕክ ፡ ለሥጋ ፡ ወይሬስዮ ፡ ለብእሲ ፡ ይዝሐቅ ፡ ሥጋሁ ፡ ዘእንበለ ፡ አፅርዖ ፡ (አረጋ ፡ ድ፮) ።

ደረመን ፤ ዕከክ ፡ ፎክት ፤ ፈረሳቤት ፡ (ዐማርኛ) ።

ድርማንቅ ፤ (ቃት) ፤ የውስጥ ፡ የገላ ፡ ልብስ ፤ ሱሪ ፡ ቀሚስ ፤ ልብ ፡ አልባ ፡ ጥብቆ ፤ ዐጭር ፡ ቍምጣ ፡ ወይም ፡ ረዥም ፡ ጠባብ ፡ የወንድ ፡ የሴት ። ድርማንቅ ፡ ዘዐጌ ። ድርማንቃቲሆሙ ፡ (ሕዝ፵፬ ፡ ፲፰ ። ዳን፫ ፡ ፳፩ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፱) ።

—፤ የመግነዝ ፡ ስም ፤ የቁስ ፡ የመነኰሴ ፡ ግንዛት ፡ አስተሳሰሩ ፡ እንዳስኬማ ፡ ያለ ፤ ፮ ፡ ትእምርተ ፡ መስቀል ፡ ያለበት ። ድርማንቅ ፡ ፪ ፡ ቃል ፡ ነው ፤ ድርማ ፡ ንቅ ፡ ወይም ፡ ድር ፡ ማንቅ ፤ ድርማ ፡ ንቅ ፡ ሲኾን ፡ ድርማ ፡ ከድራሞ ፤ ንቅ ፡ ከንቅህ ፡ የወጣ ፡ ይመስላል ፤ የሚለበስ ፡ ሌት ፡ ተቀን ፡ ነውና ። ድር ፡ ማንቅ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፤ አለጥርጥር ፡ ድር ፡ ከድርዕ ፤ ማንቅ ፡ ከዐንቀ ፡ መጥቷል ፡ ያሰኛል ። የመግነዙም ፡ ስም ፡ በቁሙ ፡ ድርን ፡ ማስሪያን ፡ ያሳያል ። (ተረት) ፡ ድር ፡ ቢያብር ፡ አንበሳ ፡ ያስር ።

ድርሙስ፤ (ጽር ፡ ድሬሙ)፤ ዱር ፡ ደን ሐቅል ፡ ብዙ ፡ ዛፍና ፡ ዕንጨት ፡ ያለበት ። ሐነጸ ፡ ቤተ ፡ ድርሙስ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፪) ። ድርሙስ ፡ ባለው ፡ ደግሞ ፡ በገዳም ፡ ይላል ።

ድርንቅ፤ (ዕብ ፡ ስላው)፤ የባሕር ፡ ቆቅ ፡ ድርጭት፤ ፍርፍርት ፡ በወንዝ ፡ ዳር ፡ በባሕር ፡ ጠረፍ ፡ የሚኖር፤ የሥባ ፡ ያፈረጠመ ፡ ዐንገቱ ፡ ከክንፉ ፡ የገጠመ ። ድርንቅ ፡ ማለት ፡ ቃሉ ፡ ከደቄት ፡ ፍሮር ፡ ጥቷል፤ ዐምቆ ፡ ደርንቆ ፡ እንዲሉ ። ያንገቱን ፡ ማጠር ፡ የሥጋ ውን ፡ መጥበቅ ፡ ያሳያል ። ወሶበ ፡ ሰአሎ ፡ ሙብልዐ ፡

ፍግዓ ፡ ወተድላ ፡ ዐርገ ፡ እምውስተ ፡ ባሕር ፡ ብዙኀ ፡ ድርንቅ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲፪) ። ፍርፍርትን ፡ እይ ።

ድርዕ፤ (ብ ፡ አድራዕ ። ዐረ ፡ ዲርዕ)፤ ጥሩር ፡ የብረት ፡ ቀሚስ ፡ ሴደርያ ፡ በሰልፍ ፡ ጊዜ ፡ የሚ ለበስ ። ወልታ ፡ ወድርዐ ፡ እንግድዓ ። ዘቦ ፡ ድርዐ ። ይለብስ ፡ ድርዐ ፡ ጽድቅ ። አልባሰ ፡ ድርዖሙ ። አድ ራዕ ፡ ወአቅስስት ፡ (ሔኖ፰ ፡ ፩ ። ነሐ፱ ፡ ፲፯ ። ጥበ፭ ፡ ፲፱ ። ፪ነገ ፡ ፲ ፡ ፬ ። ፪ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፲፭) ። በምስጢር፤ ጥብ ዐት ፡ ትዕግሥት ፡ ይኾናል ። በድርዐ ፡ እንግድዓ ፡ ወበ ጽንዐ ፡ ሃይማኖት ፡ ወረበ ፡ መን ፡ በማ ፡ (ድጓ) ።

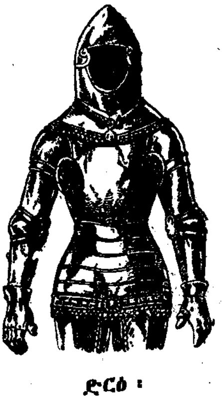

ድርዕ ፡

(ጥ) **ደርዐ፤** ተጠረረ፤ ጥሩር ፡ ለበሰ ። ጨከነ፤ ታ ገሠ ። በማዕት ፡ ረከቡ ፡ ተስፋሆሙ ፡ ደሪዖሙ ፡ ወተ ዐሢዎሙ ፡ (ድጓ) ።

ደርቀ፤ (ትግ ፡ ገፋ ፡ ገፈተረ)፤ ደረቀ ፡ ከረረ፤ ደረቅ ፡ ኾነ ። ዘሩ ፡ ደረከ ፡ ነው ፡ (ዐማርኛ) ።

ድሬቆን፤ ድርቲቆን፤ (ዕብ ፡ ርቂዕ)፤ የሰማይ ፡ ስም፤ ፪ኛ ፡ ሰማይ ፡ ኤረር፤ ፪ኛነቱ ፡ ለጠፈር ፡ ነው፤ ለላይኞቹ ፡ ግን ፡ ለሰባቱ ፡ አንደኛ ፡ ይባላል ፡ (አ ዋል ። ቀሌ) ።

ዶርቃስ፤ (ጽር ፡ ዶርከስ)፤ ፌቆ፤ ወይጠ ልንና ፡ ጣቢታን ፡ እይ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ድሬቶ ፡ ጁሕ ፡ ጀባ ፡ ይሉታል ፡ (ግ ብ፱ ፡ ፴፮ ፡ ፴፱) ።

ደሬር፤ ሮት፤ (ዶረ ፡ ደረረ ፡ ይደርር ፡ ይድርር)፤ ማረት፤ እራት ፡ ማብላት ፡ መጋበዝ ። መ ወዘም፤ ዋዜማ ፡ መቆም ። የደረረ ፡ ምስጢር ፡ መደበ ኛው፤ ሰውን ፡ እንዳሞሌና ፡ እንደ ፡ ዡልዡል ፡ በስደ ቃው ፡ ዙሪያ ፡ ሰድሮ ፡ ደርድሮ ፡ ማስቀመጥ ፡ ነው፤ ደ ርን ፡ እይ ።

ተደረ፤(ይዴረር ፡ ይደረር)፤ ታረተ፤ እራት ፡ በላ ፡ ተጋበዘ ። እምድኅረ ፡ ተደሩ ። እንዘ ፡ ይዴረሩ ። ሶበ ፡ አኀለቁ ፡ ተደሮ ። ኖመ ፡ ዘእንበለ ፡ ይደረር ። ምንተ ፡ ተደረርከ ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፳ ። ዮሐ፲፫ ፡ ፪ ። ጦቢ፰ ፡ ፩ ። ዳን፮ ፡ ፲፰ ። ሄርማ) ።

ድራር፤ (ራት)፤ እራት፤ የማታ ፡ ምግብ ። ም ሳሕ ፡ አው ፡ ድራር ። እመሂ ፡ በድራር ፡ ወእመሂ ፡ በምሳሕ ። ዘአሕጸጸ ፡ ድራሮ ፡ ይበይት ፡ ጥዑየ ፡ ሥ ጋሁ ። ይጸውም ፡ ድራረ ፡ (ሉቃ፲፬ ፡ ፲፪ ። ኪዳ ። ፈላስ ። ስንክ ፡ መስ፴) ።

—፤ ድሮ ፡ ዋዜማ፤ ቅበላ ። ጾመ ፡ ድራረ ፡ ልደት ፡ ወ ጾመ ፡ ድራረ ፡ ጥምቀት ። ማኅትው ፡ ዘድራረ ፡ ጾም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ድጓ) ። ዲቃላውን ፡ ደርደረ ፡ አን ደርደረ ፡ ብሎ፤ ደረደረ ፡ አንደረደረ ፡ ተንደረደረ ፡ ማ ለት ፡ ከዚህ ፡ ይወጣል ፡ (ዐማርኛ) ።

ደሬስ፤ ሶት፤ (ደረሰ ፡ ይደርስ ፡ ይድ ርስ ። ዕብ ፡ ዳራሽ ። ሱር ፡ ድራሽ ። ዐረ ፡ ደረሰ)፤ መድረስ ፡ በቁሙ፤ በጽሕንና ፡ ለጸቀን ፡ ተመ ልከት ። ድርሳን ፡ መድረስ፤ እየደረሱ ፡ መጻፍ ። ደረሱ ፡ በእንተ ፡ ዝ ፡ ወጺሐፉ ። ደሪሰ ፡ ድርሳን ። ዘደረሰ ፡ አባ ፡ ሕርያቆስ ፡ (ቄር ። ስንክ ፡ ታኅ፰ ። ቅዳ) ።

—፤ መተርጐም ፡ መፍታት ፡ ማፍታታት፤ መስበክ ፡ ማስ ተማር ፡ አምልቶ ፡ አስፍቶ ፡ መናገር ። እፌቱ ፡ አነ ፡ ዘይ እዜ ፡ ተነበ ፡ በወንጌል ፡ እድርስ ፡ ለክሙ ። መጻሕ ፍተ ፡ ሕግ ፡ ደሪሶ ። ቀሲስ ፡ ደድርስ ፡ ድርሳነ ፡ ዘመ ፍትው ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፱ ። ስንክ ፡ ግንጀ፯ ። ኪዳ) ።

ደራሲ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት)፤ የሚደርስ ፡ ደራሽ፤ ባለድርሳን፤ ተርጓሚ ፡ ሰባኪ፤ ፍጹም ፡ ሊቅ ። ጎርጎርዮስ ፡ በዓለ ፡ መንክራት ፡ ወደራሴ ፡ ቅዳስያት ። ቤተ ፡ ደራስያን ፡ (አቡሻ ፡ ፶ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፩) ።

አድረሰ፤ አደረሰ ፡ አስደረሰ፤ ጨረሰ ፡ አስጨ ረሰ፤ የቦታ ፡ የሥራ ፡ የድጋም ፡ የዜማ ።

ተደርሰ፤ ተደረሰ፤ ተጣፈ ፡ ተተረጐመ ። ወሰ እመ ፡ ተደርሰ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩) ።

ድሩስ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ርስት)፤ የደረሰ፤ የተደረሰ፤ ድርስ ፡ ፍጹም ።

ድርሰት፤ (ታት)፤ መድረስ፤ መደረስ፤ አደ ራረስ፡ ደረሳ፡ ድርሻ። በቁሙ፡ የምስጋና፡ ቃል፤ ቅኔ፡ መልክ፡ ሰላምታ፡ ግጥም። ነባቤ፡ ዝንቱ፡ ድርሰት፡ አርብዓ፡ ወክልኤ። ድርሰታተ፡ ማሕሌት፡ (ደራሲ። አርጋ)።

ድርሳን፤ (ናት)፤ በቁሙ፤ የተደረሰ፡ የተ ጣፈ፡ ቃል፡ ነገር፤ ስፌ፡ ንባብ፡ ረዥም፡ ስብከት፤ ትር ጓሜ፡ አፈታት፤ ጕሥዐተ፡ ልብ፡ (ዲዝኩር)፡ መዝሙር፤ ምስጢሩ፡ የሚያጠግብ፡ ቃሉ፡ የሚያረካ፤ አነጋገሩ፡ የተ ሳካ፤ ጣዕመ፡ ቃሉና፡ ኀይለ፡ ቃሉ፡ ደስ፡ የሚያሰኝ፡ ልብ፡ የሚነካ። ድርሳን፡ በእንተ፡ ሰንበት፡ ዘደረሰ፡ ርቱዐ፡ ሃይማኖት። ድርሳን፡ ዘአባ፡ ያዕቆብ፡ ዘስ ሩግ፡ ዘደረሰ፡ በእንተ፡ እለ፡ ኖሙ፡ ካህናት፡ ወዲያ ቆናት። አባ፡ ኤፍሬም፡ ሶርያዊ፡ ደረሰ፡ ድርሳናተ፡ ብዙኃተ፡ ፈድፋደ፡ (አዋል። ግንዘ። ስንክ፡ ሐም፲፭)። ድርሳነ፡ ማርያም፤ ድርሳነ፡ ሚካኤል፡ ቢል፡ ወግ፡ ታ ሪክ፡ ዜና፡ ማለት፡ ነው። ምስጢሩ፡ ነገር፡ ከማለት፡ ይገባል።

ምድራስ፤ (ሳት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ድርሳን፡ ድርሰት፤ ትርጓሜ፡ ስብከት። ዛቲ፡ መጽሐፈ፡ ምድ ራስ። ዘውእቱ፡ ሥሉጥ፡ ላዕለ፡ ቀድሶ፡ ቍርባን፡ ወላዕለ፡ ምህሮ፡ ወላዕለ፡ ምድራሳት። ወዘምድ ራሳት፡ (መጽ፡ ምስ። ፩ቆሮ፡ ፲፱፡ ፳፯)።

—፤ ቦታ፤ ድርሳን፡ መድረሻ፡ መተርጐሚያ፤ ቤተ፡ ክሲ ያን፡ ጉባኤ፡ የተማሪ፡ ቤት።

ድርስ፤ (ዐማርኛ)፤ ልክ፤ እውነት፤ ርግጥ። ድርሱን፡ አገኘኹት፡ እንዲሉ። የምልክት፡ ስም፤ የዜማ፡ ምልክት፤ ፍጹም፡ ማለት፡ ነው።

ድርስ፤ ድራይ፤ (ጽር፡ ድሪስ፤ ድሪይ፤ ድሪዮስ)፤ የዛፍ፡ ስም፡ በሉጥ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ወይራ፡ ይሉታል፡ (ኵፋ፡ ፲፫። ፲፱። ፴፩)። ለአብርሃም፡ አብ፡ ቀዳሚ፡ ዘአስተርአይኮ፡ ክርስቶስ፤ ቀትረ፡ ታ ሕተ፡ ዕፀ፡ ድርስ፤ ተሰቀልከ፡ ከመ፡ እቡስ፡ (ደራሲ)።

ድርስ፡

ደርሰኔ፤ (ዐረ፡ ዳርሲን፡ ኒ)፤ የሽቱ፡ ዛፍ፡ ስም፤ ዕንጨቱ፡ ብዙ፡ ዐይነት፡ ያለው፤ ቅመምና፡ መድ ኀኒት፡ የሚኾን፤ ቀናንሞን፡ እይ። ምቱረ፡ ልሳኖ፡ ኀበ፡ ህላዌሁ፡ አግብአ፡ ሶበ፡ ደርሰኔ፡ ወመዓረ፡ ቀ ብዐ፡ (ስንክ፡ ጥር፳)።

ደረት፤ (ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ እንግድዓ። ደ ርግሐ፡ ብሎ፡ ደረተ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ድርቲቆን፤—ፀኛ፡ ሰማይ፤—ድሪቆን።

ድስቡጣ፤ (ጽር፡ ዴስፖታ፤ ቴ)፤ ሊቀ፡ እግዚእ፤ ደግ፡ ገዥ። ድስቡጣ፡ ናይፍን። ምንስቲ ቲሙ፡ ድስቡጣ፡ (ግብ፡ ሕማ)።

ደስዩ፤ ዩት፤ (ደሰየ፡ ይደሲ፡ ይድሲ። ዕብ፡ ዳሽ። ዐረ፡ ዳሰ)፤ መዳስ፤ መርገጥ፡ መደፍ ጠጥ፤ ማበራየት፤ ኬደን፡ እይ። ማስደሰት፤ ደስ፡ ማሰ ኘት፤ መጣድ፡ ማስረር። ደስታ፤ ድስት፡ ከዚህ፡ ወጥ ቷል።

ደሴት፤ (ብ፡ ደስያት)፤ በቁሙ፤ በባሕር፡ ውስጥ፡ ያለ፤ ባሕር፡ የከበበው፡ የብስ፤ ሀገር፡ ምድር፡ ተራራ፤ እንደ፡ ደቅ፡ እንደ፡ ሐይቅ፡ እንደ፡ ዟይ፡ ያለ። እለ፡ ይነብሩ፡ ውስተ፡ ዛቲ፡ ደሴት። ደሴተ፡ ኬጥ ኤም። አድለቅለቃ፡ ደስያት። ደስያት፡ ዐበይት፡ (ኢሳ፳፡ ፮። ኤር፪፡ ፲። ሕዝ፳፯፡ ፲፭። ኵፋ፡ ፰)።

ደስክ፤ ደባስ፡ ጋኔን፡ የሚጫን፡ የሚጨቍን፡ የሚደብት፤ ድራሞን፡ ተመልከት።

ደስከን፡ ኖ፤ (ብ፡ ደሳክን። ዕብ፡ ዲሾን። ሱር፡ ሬማእ። ዐረ፡ ሪእም)፤ የዱር፡ የበረሓ፡ እን ስሳ፤ ቀንዳም፡ ቀንደ፡ ታላላቅ፡ ባለብዙ፡ ዐጽቅ፤ እንደ፡ ርኤም፡ ያለ፡ የዋሊያና፡ የፌቆ፡ ወገን፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ጕሽ፡ ይሉታል። ቶራ፡ ወደስከን፡ (ዘዳ፲፬፡ ፭)።

ደስከን፡

ድስቅን፤ (ጽር፡ ዲስኮስ)፤ ታናሽ፡ ክብ፡ ጻሕል፡ የቍርባን፡ መሥሪያ፡ መቀደሻ። ኢያቅርብ፡ ቢድስቅን፡ ወኢያቅርብ፡ በጽዋዕ። ዲያቆኑ፡ ለቄስ፡ ማለት፡ ነው፡ (ቀኖ፡ ኒቅ፲፫)።

ደሲስ፤ ሶት፤ (ደሰ፤ ደሰሰ፡ ይደስስ፡ ይድስስ። ዐረ፡ ደሰ)፤ መሰወር፡ መደበቅ፤ መከ ለል፡ መጋረድ። መዳሰስ፡ መዳበስ፤ በእጅ።

—፤ መንዳሰስ፡ ድስስ፡ ማለት፤ ማጐንበስ፤ ደሳሳ፡ መ ኾን፤ የቤት፡ የጐጆ፤ ለፈስም፡ ይኾናል።

ዳስ፤ በቁሙ፤ ጥላ፡ ከለላ፤ የሣር፡ የቅጠል፡ ጐጆ፡ ግርዶ፡ ከሐሩር፡ ከቍር፡ የሚሰውር። ዳስ፡ ዐ ቃቤ፡ ወይን። ከመ፡ ትግበር፡ ዳስ፡ ኀበ፡ ትነብር፡ (ኢሳ፩፡ ፰። ፲፮፡ ፫)።

ደሳ፤ ዳውዣ፡ ምንጣፍ፡ የሱማሌ፡ ሥራ፤ ጭ ገራም።

ደስጴዳ፤(ጽር፡ዳሲፑስ፤ዳሲፖዳ)፤ ጥንቸል፡የሽኮኮ፡ዐይነት፡(ዘሌ፲፩፡፭።ዘዳ፲፬፡፯)።

ዳታን፤ የሰው፡ስም፤ሥርዐት፡ማለት፡ነው፤ ፪ኛም፡ነቅዓዊ፡ይሉታል፡(ዘኍ፲፮፡፳፬)።

ዴፐ፤ዲፓ፤—ሸመቀ፤ሸመቃ፤—ደየፐ።

ሀ

ሀ፤ ፩ኛ፡ፊደል፡በግእዝ፡አልፍ፡ቤት፡በአበገደ፤ ስሙ፡ሆይ፤ሀውይ።ቍጥሩ፡ዐምስት፤አኃዝ፡ሲኾን፡ ሀ፡ኀምስት፡ቱ፡ይባላል።ዕብራውያን፡ግን፡ዐምስ ትን፡መደብ፡አድርገው፡በራሱ፡ላይ፡ነቍጣ፡እየጨ መሩ፡ዐምስት፡እልፍ፡ይሉታል፤ይኸውም፡ኀምሳ፡ ምእት፡ወይም፡ዐምስት፡ሺሕ፡ማለት፡ነው።ምስ ጢሩ፡ኀሙስንና፡የኀሙስን፡ፍጥረት፡መደብ፡አድ ርጎ፡ምስጢረ፡ጥምቀትን፡ያሳያል፡(ዘፍ፩፡፳—፳፫)።

ሀ፤—አ፤(ሐ፡ኀ፡ዐ)፤ የግስ፡ዐመል፤የ ራብዕ፡የሳድስ፡ሥረይ።የአን፡ፍች፡እይ፤ከዚህ፡ ጋራ፡አንድ፡ነው።፪ኛም፡(ዕር፪፡ቍ፲፬)።

ሀ፤—ሃ፤ የግእዝ፡ወራሽ፡ለሩቅ፡ወንድና፡ሴት፤ ግእዙ፡ለወንድ፤ራብዑ፡ለሴት፡ትራስ፡እየኾነ፡በተጸ ውዖ፡ስም፡ሲገባ፡ን፡ወደ፡ይኾናል።ርኢ፡ሰዳምሀ፡ ወሔዋንሃ።መጣፍ፡ግን፡በጣፎች፡ስሕተት፡ወንድና፡ ሴት፡ሳይለይ፡ለኹሉም፡ራብዑን፡ብቻ፡ያገባል።ዘካ ርያስሃ፡ወኤልሳቤጥሃ።ሃሌታ፡ሊጣፍ፡የሚገባው፡ በግእዝ፡ሀ፡ሲኾን፤ሃሌ፡ተብሎ፡በራብዕ፡እንዲጣፍ፡ ይህም፡እንደዚያ፡ነው።

ሁ፤(ሁ—ኍ)፤ ጥያቄ፤የጥያቄ፡ቃል፤ን ኡስ፡አገባብ፤ፍችው፡ን።በቃል፡መጨረሻ፡እንደ፡ ዝርዝር፡ትራስ፡እየኾነ፡ይገባል።ኢክነሁ፡ከመ፡ዝ። እምኔየሁ፡ይሴወር።ትበአሉኒሁ፡መዳእከሙ፡(ዓ ሞ፪፡፲፭።ኢዮ፴፰፡፯።ሕዝ፳፡፫)።ቦሁ፡አመ፡ነገ ሩከሙ።አልቦሁ፡አመ፡አንበብክሙ።አከሁ፡አኮ፡ ዘአወልድ፡እያለም፡በነባር፡አንቀጽ፡ይገባል።ኍ፡ደ ግሞ፡ሁ፡በገባበት፡ይገባል፤አገባቡን፡በቦታው፡እይ። አንዳንድ፡ጊዜም፡ሁ፡ምናልባት፡ይኾናል።እመሰ፡ ትብሉሁ።ሶበሁ፡የአምር፡በዓለ፡ቤት።እመ፡አን ተሁ፡ክርስቶስ፡(ኢሳ፳፯፡፯።ማቴ፳፬፡፵፫።፳፯፡ ፳፫)።

ሁ፤(ውእቱ)፤ ባዕድ፡ዝርዝር፡ጠቃሽ፤ዐ ጸፋ፤ምእላድ፤ላንድ፡ለሩቅ፡ወንድ፤በሩቅ፡ወንድ፡ አንቀጽ፡ለሚጠራ፡ኹሉ።ርሱ፡ያ፡ማለት፡ነው፤ብ እሲሁ፤ሰውየው፡ያ፡ሰው።ሃ፡ሆሙ፡ሆን፡እያለ፡ በሩቆች፡ብቻ፡ይረባል።ኪያ፡ኪያሁ፤ለል፡ለሊሁ፤ ቅድሜሁ፡ድኅሬሁ፤ቀደሳሁ፡ወደሳሁ፤የመሰለው፡ኹሉ። ዝ፡ዝንቱ፡ከዘ፡እንደ፡ወጣ፡ውእቱም፡ከሁ፡ወጥ ቷል፤የርባታ፡መደቦች፡የሚባሉ፡ዐሥሩ፡ሰራዊት፡ ሳይቀሩ፡ኹሉም፡የሁ፡ዘር፡ናቸው።

ሂ፤(ሂ—ኂ)፤ ቀዊ፤ፍችው፡ም፡ደግሞ፤ግን፤ ስንኳ።ሂ—ሂ፡ኂ—ኂ፤ወይም፡ሂ—ወ—ሂ፡ኂ፡ወ—ኂ፡ እያለ፡ብቻውንም፡ከወም፡ጋራ፡ይገባል።አነሂ፡አን ተሂ።አቡየሂ፡ወአነሂ።እመሂ፡ሠርከ፡ወእመሂ፡ መንፈቀ፡ሌሊት።ከሃሊ፡አንሰ፡ተጽናሰሂ፡ወተደ ልዎሂ፤ርኂበሂ፡ወጸጊበሂ፤ሐሚመሂ፡ወተፈሥሖሂ፡ (ፊልጵ፬፡፲፪)።ግንና፡ስንኳ፡ሲኾን፡አገባቡ፡እንደ፡ ወ፡ነውና፤የወን፡አፈታት፡ተመልከት።

ሃ፤ ዝርዝር፡ጠቃሽ፤ላንዲት፡ለሩቅ፡ሴት፤ በሩቅ፡ሴት፡አንቀጽ፡ለሚነገር፡ኹሉ።

ሄ፤ ጊዜ፤ቦታ፡ወገን፡ማእዝን፡ዞሪያ፡እየ ኾነ፡ከኰል፡ጋራ፡ይነገራል።ኰልን፡ተመ፤ኔ፡ከእ ሐቲ፡በቀር፡በሌላ፡እንዳይገኝ፤ሄ፡ደግሞ፡ከኰል፡ በቀር፡በሌላ፡አይገኝም።

ሄ፤(ዕብ፡ሄእ)፤ ስመ፡ፊደል፡ኃምስ፤ሀ። እንሆ፡እንካ፡ማለት፡ነው፡(መዝ፻፲፰፡፴፫—፵።ሰቈ ፩፡፭።፪፡፭።፫፡፲፪።፬፡፭)።ሀና፡ሆ፡እንደ፡ሌ ሎቹ፡የተለየ፡ሥራ፡የላቸውም።

ሀብ፤—በል፡ስጥ፤—ውሂብ፡ወሀበ፡ ይውህብ፡የሀብ።

ሀብአ፤—ዐባ፡ሸሸገ፤—ኀቢእ፡ኀብአ።

ሀቢብ፤ቦት፤(ሀበ፤ሀበበ፡የሀብብ፡ይሀ ብብ።ዐረ፡ሰበ)፤ ሀብ፡ሀብ፡ማለት፤መስደብ፡መ ንቀፍ፤ማቃለል።መጽሐፍ፡ግን፡በሀበበ፡ፈንታ፡ተ ሀበበ፡ይላል፤ስሕተት፡ነው።ይትሀበቡኒ፡ወይዘነጕ ጉኒ።ኢትትሀበቦ፡ለዘይትጋነይ።በማእከለ፡ቢጹ፡ ይትሀበብዎ፡ለምታ፡(ኤር፳፡፰።ሚራ፰፡፭።፳፭፡ ፲፰)።

ሀባቢ፤መሀበቢ፤መሀብብ፤መስተሀ ብብ፤(ብት፡ባን፡ባት)፤ የሚሳደብ፡ተሳዳቢ፤ነ ቃፊ፡አቃላይ፤ሀብ፡ሀብ፡ባይ።ኢይክሉኑ፡ነባብያነ፡ ወተናጋርያነ፡ፀሩዐ፡ወመስተሀብባነ፡(ኪዳ።ሮሜ ፩፡፴)።

ሀቢብ፤—ወዳጅ፤—ሐቢብ፡ ሐበ፤ ሐበበ፡ ሐቢብ።

ሀብሀብ፤—ዐስበ፡ ዝሙት፤—ውሂብ፡ ወሀበ።

ሀቢው፤ ዎት፤ (ሀበወ፡ የሀቡ፡ ይሀቡ። ወሀበ፤ ሐበበ)፤ መወጨፍ፡ መዝነብ፤ መንፈስ፡ መተገብ። ዝናምና፡ ጠል፡ መስጠት፡ ማጥገብ፤ ወሀበንና፡ ሐበበን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው።

ሀበ፤ ወጨፎ፡ እንዳሸዋና፡ እንደ፡ ጠጠር፡ ያለ፡ የዝናብ፡ ቅንጣት፤ ጠል፡ ጤዛ፡ ጠፈጠፍ፤ ከዝናም፡ ብኋላ፡ በሣር፡ በቅጠል፡ ላይ፡ የሚታቈር፡ የሚንቈረ ዘዝ፤ ሕንባበ፡ ማይ። (ግጥም)፡ የተንቈረዘዘው፡ ደምኽ፡ እንደ፡ ጤዛ፤ የስብስቱ፡ ግንቡል፡ ጊዮርጊስ፡ ወሬዛ። እንዘ፡ ይትኄደግ፡ ህቡ። እምነቅዐ፡ ቅዳሴከ፡ እር ወይ፡ ወእስቀይ፡ ህቡ፡ (ዘፀ፲፮፡ ፲፫። ደራሲ)።

ህበየ፤—ሾመ፡ ጠበቀ፤—ሐብይ፡ ሐበየ።

ሆባይ፤—አሞራ፤ ዝንጀሮ፤—ሀዊብ፡ ሆበ።

ሀብለ፡—ዋሸ፡ ዐበለ፤—ሐቢል፡ ሐብለ።

ሀብለየ፤—በዘበዘ፤—ሐብለየ፡ ሕብልያ።

ሀገየ፤—ባጀ፤—ሐግይ፡ ሐገየ፡ ሐጋይ።

ሀጕል፤ ሎት፤ (ሀጐለ፡ ሀጐለ፡ የሀጕል፡ ይሀጐል)፤ ማጣት፡ መቸገር፤ የያዙትን፡ የረዘዙትን፤ ወይም፡ የሹትን፡ የተመኙትን፡ አለማግኘት። ከመ፡ ኢትህጕል፡ ርስተከ። ህጕል፡ ወርቀከ፡ እምትህጕል፡ ዐርከከ። ሀጕለ፡ አዕይንቲሁ፡ ጦቢት። ሀጕሉ፡ ዐሴቶሙ። የሀጕሉ፡ ተስፋሆሙ፡ (ሚራ፱፡ ፮። ፳፱፡ ፲። ጦቢ፮፡ ፮። ማቴ፮፡ ፱። ዲድ፡ ፳፭)።

አህጐለ፤ አጕለ፤ አስታጐለ፡ አስቀረ። አጠፋ፤ አስጠፋ። ንጉሥ፡ አብድ፡ ያሀጕል፡ ሕዘቢሁ። ያሀጕሎሙ፡ ለረሲዓን። ከመ፡ አህጕሎሙ፡ እምገጸ፡ ምድር። ኀጢአት፡ ነፍሶሙ፡ ታሀጕል፡ (ሚራ፲፡ ፫። ሔኖ፭፡ ፱። ዓ፭፡ ፮። ምሳ፭፡ ፲፱)።

አህጓሊ፤ ማህጐሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት)፤ የሚያጕል፡ አጓይ፤ አስታጓይ፤ አስተጓጓይ። አጥፊ፡ አስጠፊ፤ ጕጂ፡ ገዳይ፡ አስገዳይ። ዝንቱ፡ ደዌ፡ ማህጕሊ። ዛቲ፡ ኀጢአት፡ ማህጕሊት። ፍትወት፡ እኩይ፡ ማህጕሌ፡ ነፍሳት። እመ፡ መስሕት፡ ወማ ህጕሊ፡ አንተ፡ (ፈ፡ መ፡ ፫፡ ፮። ፭፡ ፭። ዲድ፲፱፡ ፴፱)። ሞት፡ ገሃነም፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ማህጕሊ፡ ይላል። ሲ ኦል፡ ወማህጕሊ፡ ኢይጸግቡ፡ (ምሳ፳፯፡ ፳)።

ማህጕል፤ (ላን)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ አጥፊ፡ መጥፎ። እሉ፡ እሙንቱ፡ ማህጕላን፡ ጸላእያነ፡ ሠናይ። እኩያን፡ ወማህጕላን፡ ኖሎት፡ (ዲድ፲፡ ፵፭)።

ተሀጕለ፤ ታጐለ፡ ቀረ፡ ተዳፈነ፤ የቅዳሴ፡ የግ ብር። ጠፋ፡ ተበላሸ፤ ሞተ፡ ታጣ፤ ተጐዳ። ተሀጕለት፡ ግብጽ። ይትሀጕል፡ አሐዱ፡ እምነ፡ አባልከ። አባ ግዐ፡ ዘተሀጕላ። ተሀጕሉ፡ እማእከለ፡ ትዕይንት። ኢትፍቅድ፡ ተሀጕሎቶሙ፡ (ዘፀ፲፡ ፯። ማቴ፭፡ ፳፱። ፲፡ ፮። ዘኍ፲፮፡ ፴፫። ሱቱ፡ ዕዝ፱፡ ፴፱)። በተሀጕለ፡ ፈንታ፡ ሀጕለ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ተሀጕል፡ ሀጕለ፡ ፀቢየ። ከመ፡ ኢትህጕሉ። ወናሁ፡ ሀጕሉ፡ እሙንቱ፡ ወዓለምኒ፡ (ሔኖ፺፫፡ ፮። ኩፋ፡ ፴፮። ሱቱ፡ ዕዝ፱፡ ፳፱)።

ህጕል፤ (ላን፡ ላት፡ ጐልት)፤ የታጐለ፡ የተጓጐለ፤ መና፡ የቀረ። የጠፋ፡ ጥፉ፡ ብልሹ፤ ከንቱ፡ ከቦታው፡ የታጣ፤ የኰበለለ። ሕዝብ፡ ህጕላነ፡ ምክር። ከመ፡ ኢይኩን፡ ህጕለ፡ ዕሴትከ። ዘይትአመን፡ በብ ዕሉ፡ ህጕል። መድኀኒሆሙ፡ ለህጕላን። ህጕላነ፡ ሚጥ፡ (ዘዳ፴፪፡ ፳፰። ሚራ፰፡ ፲፱። ሲኖድ። ዮዲ፱፡ ፲፭። ኪዳ)።

ህጐለት፤ መታጐል፤ መቅረት። መጥፋት፡ አጠፋፍ፤ ጥፋት፡ (ሔኖ፰፡ ፱። ፳፪፡ ፲፪)። ህጕለተ፡ ነፍስ፡ (ሲኖድ)።

ሀጕል፤ (ላት)፤ ጥፋት፡ ጕዳት፤ ችግር፡ ዕጦት። ፍኖት፡ እንተ፡ ትወስድ፡ ውስተ፡ ሀጕል። ወልደ፡ ሀጕል። ሀጕል፡ ዐቢይ። በሀጕልከሙ፡ እሥሕቅ፡ (ማቴ፯፡ ፲፫። ዮሐ፲፯፡ ፲፪። ግብ፳፯፡ ፲። ምሳ፩፡ ፳፯)። አጥፍኦ፡ አህጕሎ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሀጕል፡ ይላል። ጊዜ፡ ለንሚሥ፡ ወጊዜ፡ ለሀጕል፡ (መክ፫፡ ፯)።

ተሃጐለ፤ (ይትሃጐል)፤ ተጓጐለ፤ ተጣፋ፡ ተጣጣ።

ሀጊናህ፤ (ዕብራ)፤ የቀና፡ ቀጥ፡ ያለ፤ የተከ ከለ፤ ባለዕርከን፤ ፍኖተ፡ መዘምራን፡ (ሕዝ፵፪፡ ፲፪)።

ሀጕሬ፤—ቀይ፡ ቀለም፤—ሕጕሬ።

ሀጌር፤ ሮት፤ (ሀገረ፡ የሀግር፡ ይሀግር። ዕብ፡ ሀጌር)፤ ዐዲስ፡ ቦታ፡ መሻት፡ መፈለግ፤ መመ ርመር፤ ማቅናት፡ መቈርቈር፤ ምንጩን፡ መማስ፡ ዱ ሩን፡ መጣስ፤ መከተም፡ መመንደር፤ መዲና፡ መሥራት።

ሀገር፤ (ብ፡ አህጉ(ጕ)ር፤ ራት)፤ በቁሙ፤ አገር፡ መንደር፤ ከተማ፡ ገጠር፤ ብዙ፡ ቤቶች፡ የተሠሩበት፤ ብዙ፡ ሰዎች፡ የሚኖሩበት፤ በያቅኚውና፡ በየክፍሉ፡ ገዥ፡ አዛዥ፤ ዳኛ፡ መልከኛ፡ ያለው፤ ታላ ቁም፡ ታናሹም። ኢትክል፡ ተከብቶ፡ ሀገር፡ እንተ፡ ተሐንጸት፡ መልዕልተ፡ ደብር። ሀገር፡ ቅድስት። ሀ ገረ፡ እስራኤል። ውስተ፡ አህጕር፡ ወአዕጻዳት፡ (ማቴ ፭፡ ፲፬። ሚራ፳፱፡ ፲፭። ኤር፫፡ ፰። ማር፯፡ ፴፮)።

ሀገራዊ፤ ያገር፤ ባላገር፤ ባላባት፡ አቅኚ፤ ሹም፡ ሽማግሌ፤ አውራ፡ ቀንድ፤ ወይም፡ ዕድር፤ ልማድ። (ተረት)፡ ያገር፡ ዕድር፡ ለንጉሥ፡ ያስቸግር። ምግብና፡ ሀገራዊት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲)።

ሀገሬት፤ ያቀኗት ፡ የቈረቈሯት ፤ የተወለዱባት ፡ አገር ፡ ርስት ፡ ጕልት ። ወዳጅ ፡ ዘመድ ፤ ዐብሮ ፡ አደግ ፡ ያገር ፡ ሰው ፤ ተወራራሽ ፡ ወንድም ። በላ ፡ ለጥበብ ፡ እኅትየ ፡ አንቲ ፡ ወለአእምሮ ፡ ሀገሬትከ ፡ ረስያ ፡ (ምሳ ፯ ፡ ፬) ።

—፤ አንባ ፡ ኵረብታ ፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ። ሀገሬት ፡ ይእቲ ፡ ለዘሎሙ ፡ እለ ፡ ይቀርብዋ ፡ (ምሳ፫ ፡ ፲፰) ።

—፤ ማኅበር ፡ ጉባኤ ፤ ድርገት ። እንዘ ፡ ሀለዉ ፡ በምድር ፡ ሀገሬት ፡ ይኩኑ ፡ ምስለ ፡ ሰማያውያን ፡ (ቀሌ) ።

—፤ ባላገር ፡ ባለጌ ፤ አረመኔ ፡ ያልተማረ ፡ ያልሠለጠነ ፤ ዐጀም ። ኢሐቃል ፡ ወኢሀገሬት ፡ (ቆላ፫ ፡ ፲፩) ።

ሀገሬታዊ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዐጀም ፡ አረመኔ ። ጽሑፍ ፡ አልቦ ፡ ውስተ ፡ ልበ ፡ ንጹሓን ፡ ፍልጠት ፡ ማእከለ ፡ አይሁዳዊ ፡ ወሀገሬታዊ ፡ ገብር ፡ ወአግዓዚ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፯) ።

ሀግረተ፤(ተቀ ፡ ግ)፤ ተጋ ፤ ዐሰበ ፡ ተወዘወዘ ፤ በትጋት ፡ በሐሳብ ፡ ተያዘ ፡ በሀግረት ፡ ፈንታ ፡ ጋሀረተ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ ፡ ትትጋሀረቱ ፡ ለመፍቅደ ፡ ልብየ ፡ (አርጋ ፡ ፬) ።

ሀግሩት፤ የተጋ ፡ ትጉ ፤ ዐሳቢ ፡ ተቈርቋሪ ፡ (አርጋ) ።

ሀግርትና፤ ትጋት ፡ ሐሳብ ፤ ትጉህነት ፡ ዐሳቢነት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሀዲእ ፤ አት ፤ (ሀድአ ፡ የሀድእ ፡ ይሀዳእ ። ዐረ ፡ ሀደአ)፤ ዝም ፡ ጸጥ ፡ ዷ ፡ ጧ ፡ ማለት ፤ ከሁከት ፡ ማረፍ ፤ መርጋት ፡ መጨመት ፤ መቆም ፡ መገታት ። ዝኅንን ፡ ተመ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ወሀድአ ፡ አይሁድ ፡ በመዋዕለ ፡ ስምዖን ። ውእቱሰ ፡ ኢይትናዘዝ ፡ ወኢየሀድእ ። ሀድአት ፡ ልባ ፡ እምሐዘን ። በመዋዕሊሁ ፡ ሀድአት ፡ ወአርመመት ፡ ምድረ ፡ ይሁዳ ። ዝኅኒ ፡ ሞገድ ፡ ወሀድአ ፡ ማዕበል ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መስ ፳፫ ። ፪ዜና ፡ ፲፬ ፡ ፩ ። መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፬ ፡ ፳፫—፴፬) ። ዳታ ፡ ዳተኛ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ህዱእ፤(ኣን ፡ አት ፡ ድእት)፤ ዝም ፡ ጸጥ ፡ ያለ ፤ ያረፈ ፡ የረጋ ፤ ሁከት ፡ የሌለው ፤ በከመ ፡ መንግሥትየ ፡ ህዱእ ። ህዱኣን ፡ ወዕሩፋን ። ይኩን ፡ ህዱአ ፡ አዕይንት ። ዘኢኮነ ፡ ህዱአ ፡ በቃሉ ፡ ወበምግባሩ ። ከመ ፡ በህዱእ ፡ ወበጽምው ፡ ይኩን ፡ ንብረትነ ፡ (አስቴ ፡ ፫ ። መሳ፲፰ ፡ ፯ ። ፊ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፰ ። ቀሌ ። ድጓ) ።

ህዱኣዊ፤ ዝምተኛ ፡ ጸጥተኛ ፤ ጭምት ። ልብ ፡ ህዱኣዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፭) ።

ህድአት፤ ዝም ፡ ጸጥ ፡ ማለት ። ዝምታ ፡ ጸጥታ ፤ ዕረፍት ፡ ርጋታ ፤ ዳታ ፡ ቀስታ ፡ ዝግታ ፤ ጭምትነት ። ህድአት ፡ ወአርምሞ ። መፍቀሬ ፡ ህድአት ። መፍትው ፡ ለነ ፡ ንሑር ፡ በህድአት ። መፍትው ፡ ለአንስት ፡ ይትርአያ ፡ በአርኣያ ፡ ህድአት ። ፈታሒ ፡ ዘአጥረየ ፡ ህድአተ ፡ ወትዕግሥተ ፡ (ጥበ፲፰ ፡ ፲፬ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፴፬ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፪) ።

አህድአ፤ ጸጥ ፡ አደረገ ፡ ዝም ፡ አሰኘ ፤ አስታገሠ ፡ አረጋጋ ። በኀይሉ ፡ አህድኣ ፡ ለባሕር ። ያሀድእ ፡ ሀውከ ፡ ሞገድ ። አህድአ ፡ ህርቃኖስ ፡ ኵሎ ፡ አሕዛበ ፡ እለ ፡ ይጸብኡ ፡ ምድረ ፡ ይሁዳ ፡ ወሞአሙ ። አንዘ ፡ አግብርቲሁ ፡ ይናዝዝዎ ፡ ወያህድእዎ ። ወአህድኦሙ ፡ መልአከ ፡ ሰላም ፡ በቃሉ ፡ (ኢዮ፳፮ ፡ ፲፪ ። ተረ ፡ ቈር ። ዮሴፍ ። አክሲ) ።

አህዳኢ፤ መህድኢ ፡ እ፤ ጸጥ ፡ የሚያደርግ ፤ የሚያስታግሥ ፤ አእዙቶ ፡ መህድኤ ፡ ንዴት ፡ ውእቱ ፡ (ፈላስ) ።

ሀደየ፤(ዐረ ፡ ሀደይ)፤ አበሰለ ፡ አሻከከ ፤ የሥጋ ፡ ያጥንት ፡ የሚቀቀል ፡ ኹሉ ።

ተሀድየ፤ በሰለ ፡ ሻከከ ፤ ዝንግልግል ፡ አለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ተፋጨ ፡ ይሉታል ። ተቀሎኩ ፡ ወተሀድያ ፡ አዕፅምትየ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፴) ።

ሀዲም፤ ሞት ፤ (ሀድመ ፤ ሀደመ ፡ የሀድም ፡ ይሀድም ። ዕብ ፡ ራዳም)፤ ማንቀላፋት ፤ በንቅልፍ ፡ መያዝ ፡ መወሰድ ፤ መሰነፍ ፡ መታከት ፡ እንቅልፋም ፡ መኾን ። መጨለም ፡ መክበድ ፤ ሌሊት ፡ ውድቅት ፡ መኾን ፡ የጊዜ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሀድመ ፡ ፈንታ ፡ ተሀድመ ፡ ይላል ። ዘኢ ፡ ተሀድሙ ። እምቅድመ ፡ ይብራህ ፡ ብርሃነ ፡ መዓልት ፡ ወእምቅድመ ፡ ይትሀደም ፡ ሌሊት ፡ (ዕዝ፮ ፡ ፴፩ ። ቅዳ ፡ አፈ) ።

ህድመት፤ ማንቀላፋት ። ከቡድ ፡ እንቅልፍ ፤ እንደ ፡ ሞት ፡ ያለ ። ወደየ ፡ እግዚ ፡ ህድመተ ፡ ላዕሌሁ ፡ ወኖመ ። ሞት ፡ ውእቱ ፡ ህድመት ፡ ወንዋም ። ከመ ፡ ሞት ፡ በህድመት ፡ ክቡድ ። ኢወሀቡ ፡ ለአዕይንቲሆሙ ፡ ምንተኒ ፡ ህድመተ ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ተ፱ ። አርጋ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯) ።

ሀደመ፤—ተረተ፤—ሐድሞ ፡ ሐደመ ።

ሁጅራ፤(ዐረ ፡ ሂጅረት)፤ ሠግር ፤ ቀመር ። ዓመተ ፡ እልሁጅራ ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ።

ሀዳር፤—በቁሙ ፤—ኅዳር ።

ሀሀርኤል ፤ ምሥዋዕ ፤ የምሥዋዕ ፡ ስም ፤ ደብረ ፡ አምላክ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ሕዝ፵፫ ፡ ፲፭) ። አሪኤልንና ፡ አርያልን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ሀዊብ ፤ ቦት ፤ (ሆበ ፡ የሀውብ ፡ ይሁብ ። ዕብ ፡ አዌህ)፤ መፈለግ ፡ መሻት ፤ መዘር ፡ መንከርተት ፡ ለማግኘት ፤ የምግብ ።

ሆባይ፤(ያት፤አሀቡይ)፤ አንጨት ፡ አሞራ ፤ ሳቢሳ ፡ ጭላት ፤ ጥንብ ፡ ፈላጊ ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፬ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፴፱ ፡ ፳፯ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፲ ። ፲፩ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬ ፡ ፲፭ ፡ ፲፫) ። ስምንቱ ፡ አስተጋባኢ ፡ ነው ፤ ለሚከንፍና ፡ ለሚረብ ፡ ለሚያንዣብብ ፡ ኹሉ ፡ ይኾናል ።

ሆባይ፤(ዕብ ፡ ቆፍ ። ሱር ፡ ቁፉ ። ዐረ ፡ ቂርድ)፤ ዝንጀሮ ፡ ጦላዳ ፤ በብዙ ፡ ወገን ፡ ሰው ፡ የሚመስል ፤ ነጩና ፡ ጥቍሬ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ያለው ። በአም

ሳለ ፡ ሆባይ ፤ ሆባያት ፡ አጽዐቅዎሙ ። ወይጠለ ፡ አ ስገድክ ፡ ወሆባየ ፡ አክነስክ ፡ ብፁዕ ፡ አንተ ፡ አባ ፡ ዮ ሐኒ ። ወአህቡየ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። መዋሥ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፳፩) ።

ሆባይ ፡

ሆባይ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ሆ ፡ ባይ ፤ ሆ ፡ እሆ ፡ የሚል ፡ ጨፋሪ ፤ እንደ ፡ ዝንጀሮ ፡ የሚያወክ ።

ሆድ ፤ (ዕብ ፡ ጸዳል ፡ ውበት ፤ ክብር ፡ ምስጋና) ፤ በቁሙ ፤ ከርሥ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሆሄ ፤ (ሆይ ፡ ሄ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ መልክአ ፡ ፊደል ፤ ሀ ። ሆይ ፡ የግእዝ ፤ ሄ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ።

ሆህያት ፤ ፊደሎች ፤ የፊደል ፡ ስሞችና ፡ መልኮች ፤ ከሀ ፡ እስከ ፡ ሆ ፡ ወይም ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ያሉት ፡ መላው ፡ ባንድነት ። ፊደላተ ፡ ዔቦር ፡ በሆሬቻቸውና ፡ መክብባቸው ፡ አሌፍ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በመክብባቸው ፡ ስም ፡ አሌፋት ፡ ተብለው ፡ እንዲጠሩ ፤ ፊደላተ ፡ ግእዝም ፡ ከሰላማ ፡ ወዲህ ፡ መክብባቸው ፡ ሆሄ ፡ (ሆይ ፡ ሄ) ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በሆሄ ፡ ሆህያት ፡ ይባላሉ ። ቃሉ ፡ የብዙ ፡ ሲኾን ፡ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ይነገራል ፤ ላንድ ፡ ሲነገር ፡ ሰባትነቱን ፤ ለብዙ ፡ ሲነገር ፡ መላዉን ፡ ያሳያል ። ሆህያተ ፡ ፊደል ፡ እስመ ፡ ሆህያተ ፡ ቤት ፡ ወዋዌ ፡ አሐዱ ፡ ውእቱ ። በከመ ፡ ሆህያተ ፡ አልፋ ፡ ትከውን ፡ ኀበ ፡ ኵሎሙ ፡ ሆህያት ። ወለሰ ፡ ማኅደር ፡ ስምዮሙ ፡ በሆህያተ ፡ ጽርእ ፡ እ ምአልፋ ፡ ወቤጣ ፡ ወጋማ ፤ አ ፡ በ ፡ ገ ፡ (አፈ ፡ ድጓ ፡ ፱ ። ሥር ፡ ጸሎ) ፡ ወይቤ ፡ ጠቢብ ፡ ቀሬጦን ፤ እስመ ፡ ሴት ፡ ቀዳሚሙ ፡ ዘከሠተ ፡ ሆህያተ ፡ ጽሕፈት ፡ ወአ ያቀ ፡ ልሳነ ፡ ዕብራዊ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፯) ።

ሆሄ ፤ (ዐረ ፡ ሁወ ፡ ሄ) ፤ ውእቱ ፡ ሄ ፡ ማለት ፡ ነው ። የኦሪትን ፡ ክፍልና ፡ ብሔር ፤ ከዘፍ ፡ እስከ ፡ ዘዳ ፡ በ ፊደል ፡ ቍጥር ፡ ሲቈጥር ፤ ወለመጻሕፍተ ፡ ኦሪትኒ ፡ (ት እምርታቲሆሙ) ፡ በክልኤቱ ፡ ፊደላት ፡ እሙንቱ ፤ ወፊደለ ፡ ትእምርተ ፡ ኦሪት ፡ ቀዳማዊ ፡ ትአ ፤ ወዳ ግማዊ ፡ ትቤ ፤ ወሣልስ ፡ ትጋ ፤ ወራብዕ ፡ ትዳ ፤ ወ ኃምስ ፡ ትሄ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፤ ወውእቱ ፡ ሄ ፡ እንደ ፡ ማ ለት ፡ ወሆሄ ፡ ኍልቈ ፡ መጻሕፍት ፡ ይላል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ። ይህም ፡ ሄ ፡ ፭ኛ ፡ ፊደል ፡ ነውና ፡ ብቻውን ፡ ያ፭ቱ ፡ መጻሕፍት ፡ ቍጥር ፡ ነው ፡ ያሰኛል ። አይሁድም ፡ ፭ቱን ፡ መጻሕፍት ፡ በዝርዝር ፡ ሖማሽ ፤ በአኃዝ ፡ ሄ ፡ ይሏቸዋል ፤ ፭ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ሆይ ፤ ሀውይ ፤ (ዕብ ፡ ሆዌ ፤ ውስጠ ፡ ዘ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ኃምስ ፡ ሀ ። ሀላዊ ፡ ህልው ፡ ዘሀሎ ፤ ወ ይም ፡ ከዋኒ ፡ ክዉን ፡ ዘኮነ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሀለወና ፡ ኮነ ፡ በዕብራይስጥ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ሀየሀ ፡ ይህ ዌህ ፡ ብሎ ፡ ሀለወ ፡ ይሄሉ ፤ ኮነ ፡ ይከውን ፡ ያሰኛልና ፡ ሆይ ፡ ሀውይ ፡ አህያ ፡ ይሆዋ ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ሆይ ፤ (ዐማሉ ፡ ወዕብራ) ፤ በቁሙ ፤ የ ጥሪ ፡ ቃል ፡ በቅርብ ፡ ላለ ፡ ሰሚ ፤ አቤቱ ፡ ቶ ፤ ንጉሥ ፡ ሆይ ። ፍችው ፡ በጭራሽ ፡ እንደ ፡ ኦ ፡ ነውና ፤ ኦንና ፡ ኦኦን ፡ ተመልከት ።

ሀዊክ ፤ ኮት ፤ (ሆከ ፡ የሀውክ ፡ ይሁክ ። ዐከወ ፤ ሀከከ) ፤ ማወክ ፡ መንቅንቅ ፡ ማንቀሳቀስ ፤ ማ ገበር ፡ መጕስጕስ ፡ ማነሣሣት ፤ ማሳዘን ፡ ማስጨነቅ ፡ ባለ መከራ ፡ ማድረግ ። ሆከሙ ፡ ከመ ፡ ማዕበለ ፡ ባሕር ። ኢተክህሎሙ ፡ ከመ ፡ ይሁክዋ ፡ ለሐመር ፡ እመካና ። ተመሰሎሙ ፡ ለእለ ፡ ይለክፉ ፡ ምንተኒ ፡ በአጽባዕ ቶሙ ፡ ወየሀውኩ ፡ ኵለንታሁ ። ሆከቶ ፡ ጸጋ ፡ እግዚ ፡ ከመ ፡ ይሑር ፡ ኀበ ፡ ገዳመ ፡ አስቄጥስ ። ፈቀድክ ፡ ትሁክ ፡ ቅድስተ ፡ ሲኖዶስ ። የሀውኮሙ ፡ ለአሕዛብ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፰ ። አፈ ፡ ድ፪ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ተረ ፡ ቄር፲፪ ። ኢዮ፲፪ ፡ ፳፫) ። ሖስንና ፡ ኮሶን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ አግዋር ፡ ናቸው ።

ሀዋኪ ፤ (ኪት ፡ ክያን ፡ ያት) ፤ የሚያውክ ፡ አዋኪ ፤ ሁከተኛ ፡ ነቅናቂ ፡ በጥባጭ ። ሀዋኪ ፡ በግዕዙ ። ምግድ ፡ ሀዋኪ ። ጸልዩ ፡ ውስተ ፡ ማኅበርነ ፡ ኢይበእ ፡ ሀዋኪ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ተረ ፡ ቄር ። ደራሲ) ።

መሀውክ ፤ (ክት ፡ ካን ፡ ካት) ፤ ዝኒ ፡ ከ ማሁ ፤ እኪት ፡ ይእቲ ፡ ሐሜት ፡ ወመሀውክት ። ቍ ጥዓ ፡ ወፍርሀት ፡ መሀውካን ፡ (ሄርማ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፱) ።

ሀውክ ፤ በቁሙ ፤ ሁከት ፡ እውከታ ፡ ንውጽው ጽታ ፤ መከራ ፡ ጭንቅ ፤ ሽብር ፡ ድብልቅልቅ ። ሀውክ ፡ ምግድ ። ከመ ፡ ያህድእ ፡ ኵሎ ፡ ሀውክ ፡ ወሐዘነ ፡ (ተረ ፡ ቄር፱ ። ፲፱ ። ሔኖ፴፱ ፡ ፪ ። ያዕ፫ ፡ ፲፮) ።

ተሀውከ ፤ ታወከ ፤ ተናወጠ ፡ ተነዋወጠ ፤ ተን ሣጣ ። ወተሀውከት ፡ ኵላ ፡ ሀገር ። ባሕርሰ ፡ ይትሀ ወክ ። ተሀውኩ ፡ ከመ ፡ ዕፀ ፡ ገዳም ። ተሀውከ ፡ ልቡ ፡ ላዕሌሃ ። ኢይኩን ፡ ተሀዋኪ ፡ ወኢሰካሬ ፡ ወኢቀ ጡዐ ፡ (ማቴ፳፩ ፡ ፲ ። ዮሐ፯ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፯ ፡ ፪ ። ዮዲ ፲፪ ፡ ፲፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፭) ።

ህዉክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ውክት) ፤ የታወከ ፡ ሁ ከታም ፤ ሁከተኛ ፤ ርጋታ ፡ ጸጥታ ፡ የሌለው ። ዘክልኤ ፡ ልቡ ፡ ህዉክ ፡ ውእቱ ፡ በኵሉ ፡ ፍናዊሁ ። ህዉካን ፡ ወጽሩዓን ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ ምግባረ ፡ ሠናይ ፡ (ያዕ፩ ፡ ፰ ። ቀሌ) ።

ሁከት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ማወክ ፤ መታወክ ፤ መታመስ ፡ መተራመስ ፤ ሽብር ። ሁከተ ፡ ማይ ። ተሀ ውኩ ፡ ዐቢየ ፡ ሁከተ ። ሁከተ ፡ ነፍስ ። ቃል ፡ ወሁከት ። ሰይጣን ፡ መፍቀሬ ፡ ሁከት ። ከመ ፡ በድምፀ ፡ ምጽ

ሕትከ፡ ኢይኩን፡ ሁከት፡ (ዮሐ፩፡ ፫። ሔኖ፳፡ ፩። ጥበ፲፯፡ ፳። አስቴ፡ ፩። ቀሌ። ኪዳ)።

ሀወለ፤—ቀላቀለ፤—ሐወለ።

ሀውል፤(ዕብ፡ ሄቤል)፤ ላበት፡ እንፋሎት፡ ከሞቀ፡ ገላ፡ ከፍ፡ የሚወጣ። ከንቱ፡ ነገር፡ ዕብለት፤ ዋዛ፡ ፈዛዛ፡ ማቅ፡ ሥላቅ፤ ስድብ፡ ነቀፋ።

ሀውለየ፤(ተቀ፡ ግ)፤ አፌዘ፡ ማቀ፡ ተማለቀ፤ ነቀፈ፡ ሰደበ፡ አረከሰ፤ ከንቱ፡ አደረገ። ከመ፡ ኢ፡ የሀውልይዎ፡ ለእግዚ፤ ወእለ፡ ጸጋ፡ ትሰብእቱ፡ ይመይጡ፡ ውስተ፡ ሀውልዮ። ተሀወልዮኑ፡ ለእግዚ፡ ቃል፡ በዘሐመ። ኢተሀውልዮ፡ ለዐቃቤ፡ ሥራይ፡ እመ፡ በትሕትና፡ አሕየወ። ኢየሀውልይዎኬ፡ ለክርስቶስ፡ ኃጥአን። ኢተሀውሊኬ፡ ሕማማቶ። እመ፡ አረሚ፡ ሀውለይዎ፡ ለምስጢር፡ (ተረ፡ ቄር፩። ፭። ፲። ፲፰)።

ሀየ፤—በዚያ፡ ከዚያ፤—ሀይይ፡ ሀየ፤ ሀየየ።

ሀይብ፤—በቁሙ፡ ዐይብ፤—ሔበ፡ ሐይብ።

ሀዩድ፤ዶት፤(ሄደ፤ ሀየደ፡ የሀይድ፡ ይሂድ)፤ መቀማት፡ መንጠቅ፤ በምክንያት፡ መውሰድ። እነሥአከ፡ ወአሀይደከ። ወየሀይደከሙ፡ ገራህተከሙ። ኢትትዐገሉ፡ ወኢትሂዱ፡ መነሂ፡ (፩ነገ፡ ፪፡ ፲፪። ፳፡ ፲፱። ሉቃ፫፡ ፲፬)።

—፤ ማንጸብረቅ፤ መሳብ፡ መበዝበዝ። ለብሰ፡ ዳዊት፡ ዘየሀይድ፡ ዐይነ። አማእኒሃ፡ ሀየደ፡ አዕይንቲሁ። ዐበየ፡ ብርሃኑ፡ የሀይድ፡ አዕይንተ፡ (፪ነገ፡ ፮፡ ፲፬። ዮዲ፲፮፡ ፱። ቀሌ)።

—፤ መሄድ፡ መራመድ፤ እግርን፡ ማንሣት፡ መንጠቅ። ምስጢሩ፡ ያው፡ መውሰድ፡ ነው፤ ኬደ፡ መርገጥ፡ መደፍጠጥን፡ ሄደ፡ አንሣሥን፡ ያሳያል፤ ኬደ፡ ሖረ፡ የግእዝ፤ ሄደ፡ ያማርኛ። ነጠቅ፡ ነጠቅ፡ አርግ፡ እንዲሉ፡ ቶሎ፡ ቶሎ፡ ሂድ፡ ሲሉ።

ሀያዲ፤(ዲት፡ ድያን፡ ያት)፤ የሚቀማ፡ ቀማኛ፤ ነጣቂ፡ ወሳጅ፡ (ሉቃ፲፰፡ ፲፩። ፩ቆሮ፡ ፭፡ ፲፡ ፲፩። ፮፡ ፲)። እምእደ፡ ሀያዲሁ። ሀያዴ፡ ንዋየ፡ ባዕድ። ሰራቂ፡ ወዐማፂ፡ ወሀያዲ፡ ወመማጢ። ሀያድያን፡ (ኤር፳፱፡ ፫። ቀሌ። ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፱። ፍ፡ ነ፡ ፵፭)።

ሀይድ፤ ቅሚያ፤ ንጥቂያ፤ ምክንያት፡ ያለው፡ አወሳሰድ፡ (መዝ፡ ፳፩። ኢሳ፳፩፡ ፳)።

ተሀይደ፤ ተቀማ፡ ተነጠቀ፤ ተማረከ፤ ገንዘቡ፡ ወይም፡ ርሱ፡ ራሱ። ዘያስተጋብእ፡ ብዕሎ፡ በዐመፃ፡ ይትሀየድ፡ ብዕሉ፡ እምኔሁ። ዘእንበለ፡ ትትሀየድ፡ ብእሲቱ፡ እምኔሁ። ሰማይ፡ ይትሀየድ። ተሀይዱ፡ ደቂቅነ፡ (ዲድ፡ ፲፱። ኩፋ፡ ፲፫። ሔኖ፹፫፡ ፫። ሱቱ፡ ዕዝ፲፡ ፵፩)።

ሀዩድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ይድ)፤ የተቀማ፡ የተነጠቀ፤ ገንዘብ፡ ሰው።

ሂደት፤ መቀማት፡ (ጥቀ) መቀማት፡ አቀማም፡ አወሳሰድ፤ ቅሚያ፡ ንጥቂያ፡ (አርጋ)። መሄድ፡ መራመድ፤ አካሄድ፡ አረማመድ፤ እግር፡ አነሣሥ።

ተሃየደ፤ ተቃማ፡ ተሻማ፤ ተነጣጠቀ፤ ርስ፡ በርሱ።

ሀይወ፤—ዳነ፤—ሐዪው፡ ሐይወ።

ሄጠ፤—ሸነገለ፤—ኀዪጥ፡ ኄጠ።

ሀይይ፤ዮት፤(ሀየ፤ ሀየየ፡ የሀይይ፡ ይሀየይ። ሀከየ)፤ ቻል፡ ማለት፤ መናቅ፡ ማቅለል፤ መተው፡ መጣል። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሀየየ፡ ፈንታ፡ ተሀየየ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ኢትትሀየይ፡ ትእዛዘ፡ እምከ። ተሀየዩ፡ ሥርዐቶ። እሙንቱ፡ ተሀየዩ፡ ወኀለፉ። ትትሄየይ፡ ኀጣይአ፡ሰብእ። ለዕቡያን፡ ይትሄየዮሙ፡ እግዚ፡ (ምሳ፩፡ ፰። ቀሌ። ማቴ፳፱፡ ፭። ጥበ፲፩፡ ፳፱። ያዕ፱፡ ፯።

ሀያዪ፤(ተሀያዪ)፤ ቻል፡ ባይ፡ ቻልተኛ፤ ታጋሽ። ጳውሎስ፡ ሐዋርያ፡ ከነ፡ ተሀያዬ፡ ስብሐተ፤ ኀሳረ፡ ወጽዕለተ፡ (ፊልክ፡ ፵፯። ፶፱። ፲፩)።

አሀየየ፤ ቻል፡ አሰኘ፤ አስነፈ፡ አስተወ፤ አስጣለ። ኢፈቀደ፡ አምላክ፡ ያርኢከ፡ ሙስናሃ፡ ለሀገር፡ ወአምጽአ፡ ኑዛዜ፡ ላዕሌከ፡ ወአሀየየከ፡ (ራእ፡ ባሮ)።

ተሀየ፤ ተሀየየ፤ ቻል፡ ተባለ፤ ተተወ፡ ተጣለ። ብእሲ፡ ዐማፂ፡ ይትሄየይ፡ (ምሳ፲፪፡ ፪)።

ሀዩይ፤(ያን፡ ያት፡ ይይት)፤ ቻል፡ የተባለ፤ የተናቀ። ቻል፡ ያለ፡ ቻልተኛ፤ ሰነፍ። መንዘህላልሰ፡ ወሀዩይ። ፍናዊሆሙ፡ ለሀዩያን፡ (ፊልክ፡ ፶፱። ምሳ፲፫፡ ፲፩)።

(ጥ) **ሀየት፤** ቻል፡ ማለት፤ ቻልታ፡ ስንፍና። እምህየት፡ ወእምፀርዐት፡ (ሊጦን)።

ህየ፤ የቦታ፡ ዐጸፋ፤ በዚያ፡ ከዚያ፡ ወደዚያ፤ ሩቅን፡ ያሳያል፤ እንደ፡ ከሃ፡ ነው። ተከሰ፡ ገነተ፡ ወሤሞ፡ ህየ። ህየ፡ ይሠየማ፡ ወህየ፡ ይትዐቀባ፡ ነፍሳቲሆሙ፡ ለጻድቃን። ቦ፡ ዘይወፅእ፡ እምሥራቅ፡ ወየሐውር፡ ለምዕራብ፡ ከመ፡ ይስቂ፡ በህየ። ተንሥእ፡ ወፃእ፡ ሐቅለ፡ ወበህየ፡ እነግረከ፡ (ዘፍ፪፡ ፰። ቅዳ፡ ግሩ። አት። ሕዝ፫፡ ፲፱)።

ህየንተ፤(ህየ፡ እንተ)፤ ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ። ህየና፡ እንተ፡ ተጋጥሞ፡ አንድ፡ ኀርመት፡ ኹኗል፤ እ፡ ስለ፡ ተጐረደ፡ መጋጠሚያው፡ አያስታውቅም፤ ይህን፡ የመሰለ፡ ብዙ፡ አለ። ስለ፡ በ፡ ፈንታ፡ እንደ፡ ይኾናል፤ ስለና፡ በ፡ ፈንታ፡ አንድ፡ ወገን፡ ናቸው፤ ምስጢሩ፡ እንደ፡ ፍዳ፡ ነው፤ ለውጥ፡ ሤጥ፡ ቤዛ፡ ካሳ፡ ዕዳ፡ ብድር፡ ያሳያል። በአንቀጽ፡ ሲገባ፡ ዘን፡ በር፡ ከፋች፡ ያደርጋል፤ አንዳንድ፡ ጊዜም፡ ብቻውን፡ ይገባል። ምንተ፡ ተዐስዮሙ፡ ህየንተ፡ ዘገብሩ። ህየንተ፡ ዘትረድኦ፡ አቅበጽካሁ። ህየንተ፡ ተቀንዩ። ህየንተ፡ ጻመወ፡ (ሚራ፯፡ ፳፰። ቀሌ። ኩፋ፡ ፵፰። ስንክ፡ ጥቅ፱)። በዘርና፡ በስም፡ ሲገባ፤ ፈደዩኒ፡ እኪተ፡ ህየ

ንተ፡ሦናይት። ህየንተ፡አበውኪ፡ተወልዱ፡ለኪ፡ ደቂቅ። ተቀንየ፡ያዕቆብ፡ህየንተ፡ራሔል፡ይላል ። እንደ፡ ሊኾን፤ ህየንተ፡ቁፀለ፡ዕፀ፡ከማሁ፡አነ። አሕመልምል፡ሊተ፡ነፍስየ፡ህየንተ፡ዕፀ፡ትክልት፡ ማእከለ፡ገነት፡ይላል፡(አርጋ)። ህየንቴሁ፡ሃ፡ብሎ፡ ሲዘረዝር፤ ስለ፡ርሱ፡ፈንታ፤ በርሱ፡ፈንታ፤ እንደ፡ ርሱ፡ያሰኛል። ህቦሙ፡ህየንቴየ፡ወህየንቴከ፡(ማቴ ፲፯፡፳፯)። (ዕር፲፱፡ቍ፰፱)።

ሄከ፤—አላመጠ፤—ሐዩ.ከ፡ሔከ።

ሀይከል፤(ዕብ፡ሄከል፡ሱር፡ሄከላ። ዐረ፡ሀይከል)፤ ታላቅ፡ቤት፡አዳራሽ፡ሰቀላ፤ ቤተ፡ መቅደስ፤ ከዚያውም፡ ፃው፡ ክንድ፡መካከለኛው፡ክ ፍል፤ጽርሕ። ሀይከለ፡ቍድስ፡(ዮሴፍ)።

—፤መቅደስ፡ምሥዋዕ፡መንበረ፡ታቦት፤በተገናኝ፡ማ ደሪያ፡ማለት፡ነው። ሲያበዛ፡ሀይከላት፤ሀያከል፡ይላል።

ሀየለ፤—በረታ፤—ኀይሉ፡ኀየለ።

ሀየል፤(ላት። ዕብ፡አያል። ሱር፡አ ያላ። ዐረ፡ኢየል)፤ ዋሊያ፡ዋላ፤ ቀንዳም፡ቀ ንደ፡ገላላ፤ ባለብዙ፡ዐጽቅ፡ባለተቀጥላ፤ነጭን፡ዐፅም፡ እግረ፡ሽመላ፤ የፌቆ፡ወገን፡የበረሓ፡እንስሳ። ዘያ ረትዕን፡ከመ፡ሀየል፡ለእገርየ። ወከመ፡ወሬዛ፡ሀ የል። ህየ፡ተጋብኡ፡ሀየላት፡እስመ፡ሀየል፡ቀታ ሊሁ፡ለከይሲ። ሀየላት፡ወለዱ፡በውስተ፡ገዳም፡ (መዝ፡፲፯። ማሕ፪፡፱። ተረ፡ቁር፰። ኢር፲፱፡፭)።

ሀየል፡

ሄላ፤ የወይን፡ዘለላ፤ የበሰለ፡ደሙ፡የመላ። አጥባትኪ፡ከመ፡ሄላ፡ዘእምኔሆን፡ይውሕዝ፡ሐ ሊብ፡(አርጋ። ማሕ፮፡፰)። እኄላን፡ተመ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ነው፤ ባለብሉዮች፡ግን፡ምንጭ፡የበለስ፡ ቋንጣ፡የስሴን፡ፍሬ፡ይሉታል። ንባቡ፡ሀየላዊ፤ምስ ጢሩ፡መስተፍሥሒ፡ከመ፡ሀየል። አስከል፡ሄላ፡መ ባሉ፡በምሳሌ፡እንጂ፡ቃል፡በቃል፡አይደለም።

ሄላንሳን፤—ከቡር፡ልብስ፤—ቂላኖስ።

ሀይመነ፤(ሱር፡ሃይሜን። ዐረ፡ሀይ መነ)፤ አመነ፡ታመነ። ንባቡ፡ከየማን፡ፍችው፡ከአ ሚን፡የወጣ፡ነው፤የመነንና፡አይመነን፡ተመልከት።

ሀይማኒ፤(ኒት፡ንያን፡ያት)፤ ያመነ፡የ ሚያምን፤ የሚታመን፤ አማኒ፡ተአማኒ።

መሀይምን፤(ንት፡ናን፡ናት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ምእመን፤ ያመነ፡የታመነ፤ አማኒ፡እሙን፡ የማይጠረጠር። መሀይምን፡ውእቱ፡በዙሉ። ስምዐ፡ መሀይምን። ክርስቲያናዊት፡መሀይምንት። ማሕ የዊ፡ለዙሉ፡ቡብእ፡ወፈድፋደሰ፡ለመሀይምናን፡ (ኩፋ፡፲፯። ራእ፩፡፭። ኪዳ። ፩ጢሞ፡፬፡፲)። በቁሙ፡ ማይምን፤ ያልተማረ፡ያልተካነ፡ሕዝባዊ፡ጨዋ። (ተ ረት)፤ ከማይምን፡ባለጌ፡የተማሪ፡አርጌ።

ሃይማኖት፤(ሱር፡ሃይማኑታ)፤የዑደት፡ የምሕላ፡ጸሎት፡ከቤተ፡ክሲያን፡ውጭ፡በዙሪያው፡ በገረገሩው፡የሚባል፤ እንደ፡ጥምቀት፡እንደ፡ጕዞ፡ ፍታት፡ያለ፤ወረብ፡ለዘብ፤የታቦት፡ዘፈን። ሀይመና፡ ሀይመን፡እንዲል፡(ያሬርጌ፡ጩፋሪ)።

—፤ በቁሙ፤ማመን፡መታመን፤እምነት፡ጽኑ፡ተስፋ፤ የአምልኮት፡ባህል፤በልብ፡በረቂቅ፡ሐሳብ፡የሚሣል። ሃይማኖተ፡ዕቀብ፡ምስለ፡ቢጽከ። ብእሲ፡ዘትእ ምር፡ከመ፡ቦ፡ሃይማኖት። እለ፡አዕረፉ፡በሃይ ኖተ፡ክርስቶስ፡(ሢራ፳፱፡፳፫። ፳፯፡፲፱። ዲድ፡፴፱)።

ሃይማኖት፡ቅድስት፤ ምስጢረ፡ሥላሴ፤ ምስጢረ፡ሥጋዌ፡(ይሁ፡፫)።

ሃይማኖት፡ርትዕት፤ ኦርቶዶክሳዊት፤የኦ ርቶዶክስ፡ባህል፡(ቅዳ)።

ሃይማኖተ፡አበው፤ የሊቃውንት፡መጽ ሐፍ፤ድርሳን፡መልእክት፤የኋላ፡ሰዎች፡ከየመጣፉና፡ ከየቋንቋው፡ለቅመው፡ተርጕመው፡እንደ፡ፍትሐ፡ ነገሥት፡ሰብቻው፡አንድ፡ክፍል፡መጣፍ፡ያደረጉት፡ ታላቅ፡ምእላድ፤ በቅዳሴ፡ጊዜ፡የሚነበብ።

ሃይማኖተ፡እስላም፤ እስላማዊ፡ባህል፤ ሰው፡ሠራሽ፡ትምርት፡ከኦሪት፡ከወንጌል፡የማይገ ጥም፡(አቡሻ፡፱)።

ሃይማኖተ፡ንስጡር፤ ንስጥሮሳዊ፡ባህል፡ እንደ፡አይሁድ፡እንደ፡ሙሐመድ፤ ቃል፡ሥጋ፡ኮ ነን፡የሚነቅፍና፡የሚያጸይፍ፤ ቃል፡በሰው፡ዐደረ፡ እንጂ፡ሰው፡አልኾነም፤ ሰው፡ኹና፡አልተቀባም፡ ብሎ፡የቃልን፡ሰው፡መኾን፡መሲሕነቱን፡የሚክድ፡ (ቄር)።

ሀየንተ፤—ስለ፡ፈንታ፤—ሀየየ፡ሀየ።

ሀዩ.ጽ፤ጸት፤(ሄጸ፡የሀይጽ፡ይሂጽ። ዐረ፡ሀበ፤ሀፈ)፤ መነቅነቅ፡መሰበቅ፤የሾተል፡የ ጦር። መሳብ፡መንደፍ፤መወርወር፡ማወንጨፍ፤መው ጋት፡መግመስ፡መፈንከት። ሀይጸተ፡ቀስት፡ወደር ብየ፡ዙያንው። ነደፈ፡ወሄጸ፡ለንጉሥ፡ማእከለ፡ በንብዑ። ፈነወ፡ሐጸ፡ወሄጸ፡ጥቦ። የሀይጹ፡ሥዕ ርተ፡ወኢይበስሕቱ። ወፀሩ፡በእብን፡ወሄጹ፡ውስተ፡ ፍጽሙ፡(መቃ፡፲፱። ፪ዜና፡፲፰፡፴፫። ኩፋ፡፴፰። መሳ፳፡፲፮። ሢራ፵፯፡፬)።

ተሀይጸ፤ ተነደፈ፡ተወረወረ፤ ተወጋ፡ተገ መሰ። ከመ፡ሀየል፡ዘተነድፈ፡ወተሀይጸ፡ከብዶ።

ኢተሀይጺ፡ ውስተ፡ ሕማም። ተሀይጺ፡ በሐጸ፡ ቃሉ፡ ለጳውሎስ፡ (ምሳ፣ ፯፣ ፳፫። ተረ፣ ቄር፲፮። ገድ፣ ተክ)።

ሂጺት፤ መንደፍ፣ መነደፍ፤ አነዳደፍ፣ ነደፋ፣ ውርወራ፤ ንድፊያ፣ ውጊያ፤ ውግታት፣ ግምባት። አኮ፡ በዘቀስት፡ ሂጺት፡ (ቄር፣ ፲፯)።

ሀከይ፤ ዮት፤ (ሀከየ፣ የሀኪ፣ ይሀኪ። ሀየየ፤ አከየ)፤ መስነፍ፣ መታከት፣ መድከም፣ መሰልቸት፤ ሥራ፣ መተው፣ መጥላት፤ መለገም፣ ቸል፣ ማለት። መጽሐፍ፣ ግን፣ በሀየየ፣ ፈንታ፣ ተሀየየ፣ እንዲል፤ በሀከየም፣ ፈንታ፣ ተሀከየ፣ ይላል። ዘይዴመው፡ በሥጋሁ፡ ወይትሀከይ፡ በነፍሱ። ኢናፀርዕ፡ ቅኔ፡ እደዊነ፡ ወኢንትሀከይ። ኢትትሀከዩ፡ ለንስሓ። ኢትትሀከይ፡ ገቢረ፡ ሠናይ። ኢይትሀከይ፡ መዊተ፡ (አርጋ። ዲድ፣ ፲፫። ቀሌ። ምሳ፫፣ ፳፯። ግብ፳፩፣ ፲፭)።

(ጥ) ሀካይ፤ (ያን፣ ያት)፤ የታከየ፤ ሀኬተኛ፤ ሰነፍ፣ ታካታ፤ ሥራ፣ ፈት፣ (ምሳ፮፣ ፮። ፲፣ ፬። ማቴ ፳፭፣ ፳፯)። በሀካይ፣ ፈንታ፣ ተሀካዪ፣ ይላል። ኢትኩን፡ ተሀካዩ፡ (ምሳ፮፣ ፲)።

ሀኬት፤ በቁሙ፤ ስንፍና፣ ቸልታ፤ ንዝህላልነት፤ ተንኰል፣ ክፋት። በሀኬት፡ ወበፀርዐተ፡ ዕደው፡ ይወድቅ፡ ናሕስ። እመ፡ ዘረከባ፡ እምሕሠማት፡ ኮነ፡ በሀኬተ፡ ዚኣሁ። ሶበ፡ ተሀጕለ፡ ንዋየ፡ አመጋቢ፡ በእደ፡ መጋቢ፡ ዘእንበለ፡ ጽልሑት፡ ወኢሀኬት፡ (መክ፲፣ ፲፰። ፍ፣ ነ፣ ፳፰፣ ፴)።

አሀከየ፤ አሰነፈ፣ አታከተ፤ አሰለቸ። እስመ፡ በአኅጽሮ፡ ይኄይስ፡ ድርሳን፤ ከመ፡ እምብዝኁ፡ ኢያሀኪክሙ፡ (ተረ፣ ቄር፳፩)። በአሀከየ፣ ፈንታ፣ አስተሀከየ፤ አስተሀከየ፣ ይላል፤ ፍችው፣ አንድ፣ ነው። ዛቲ፡ መጽሐፍ፡ መዜንው፡ ሠናይ፤ ኢያዐቅፋ፡ ትጋሀ፡ ሌሊት፡ ወኢያደክማ፡ ወኢያስተሀኪያ፡ ብዝኀ፡ ነጽሮ፡ (ፈላስ)።

አሀካዪ፤ መሀክይ፤ የሚያሰንፍ፣ አሰናፊ። ጽሒፍ፡ ሊተሰ፡ ኢመሀክይ፡ ወለክሙሰ፡ ጽኑዕ፡ (መጽ፣ ምስ)።

ተሃከየ፤ (ይትሃከይ)፤ ተሳነፈ፤ ተሰናነፈ፤ ተደራራጊ።

አስተሃከየ፤ አሳነፈ፤ አሰናነፈ፤ አደራራጊ።

መስተሃክይ፤ የሚያሳንፍ፣ አሳናፊ፤ አሰናናፊ።

ሀከከ፤ (ሆከ)፤ አወከ፤ አሸበረ። ሆከንና፣ ዐከወን፣ ተመልከት።

ሀከክ፤ ሁከት፣ ሽብር፤ ጠብ፣ ክርክር፤ ቱማታ፣ ፍጅት። ዕለተ፡ ሀከክ። ማየ፡ ሀከክ። አኮ፡ በሀከክ፡ ወበትዝልፍት። እለ፡ ይገብሩ፡ ሀከክ። እስመ፡ በሀከክ፡ ኀደርክሙ፡ ወበሀከክ፡ ይወድቀ፡ ደቂቅከ፡ (ኢሳ፳፱፣ ፳። መዝ፣ ፻፳፫። ግብ፲፱፣ ፴፯። ሮሜ፲፮፣ ፲፯። ኩፋ፣ ፲)።

ተሀከከ፤ (ተሀውከ)፤ ታወከ፣ ተሸበረ፤ ዐዘነ፣ ተቈረቈረ። እስመ፡ አኀው፡ ሶበ፡ ዘርከይዎ፡ ለአባ፡ ሙሴ፡ ተብህለ፡ ሎቱ፡ ኢተሀከክኑ፡ ልብከ፤ ወይቤ፡ ተሀከኩ፡ ወባሕቱ፡ ኢተናገርኩ፡ (ፊልክ፣ ፶፬)።

ህኩክ፤ (ካን፣ ካት፣ ክክት)፤ ህዉክ፤ ወጪ፣ ወራጅ፤ ወላዋይ። ኀሊና፡ ህክክት፡ (ፊልክ፣ ፶፬)።

ሀከከ፤—ዐከከ፤ ፎከተ፤—ሐኪክ፣ ሐከከ።

ሁል፤—ርኩስ፤—ሐዊል፣ ሖለ፣ ሐወለ፤ ሑል።

ሀላ፣ ሀሊብ፤—ድንኳን፤—አሆላ፣ አሆሊባ።

ሀለደ፤—ጨረሰ፤—ኀልዶ፣ ኀለደ።

(ጥ) ሀልዎ፤ ዎት፤ (ሀለወ፤ ሀሎ፤ ይሄሉ፣ የሀሉ። ዕብ፣ ሀያሀ)፤ መኖር፣ መገኘት፤ መኾን፣ መፈጠር። ኮነንና፣ መጽአን፣ ተመ፤ የዚህ፣ አግዋር፣ ናቸው። እግዚአብሔር፡ እምዲኤ፡ ኵሉ፡ ዓለም፡ እምኅበ፡ ኢሀልዎ፡ ኀበ፡ ሀልዎ። ሀለወ፡ ወኢሀለወ። ዘሀሎ፡ ወይሄሉ። ወሀሎ፡ አሐዱ፡ ብእሲ፤ አለ፣ ኖረ፣ ነበረ፣ (ፈላስ። ራእ፲፯፣ ፰። ፩፣ ፬። ዮሐ፫፣ ፩)።

ሀላዊ፤ (ዊት፣ ውያን፣ ያት)፤ የሚኖር፤ ኗዋሪ፤ ኗኝ። ነፍስሰ፡ ሀላዊት፡ ይእቲ፡ ወኢትትዌለጥ፡ (ፈላስ)።

ህልው፤ (ዋን፣ ዋት፣ ሉት)፤ ያለ፣ የኖረ፣ የነበረ፤ የሚኖር፣ ነባር፤ ቀዋሚ፣ እውነት። ፈጠረ፡ ፍጥረተ፡ ይኩን፡ ህልወ። መድኀኒነ፡ ዘህልው፡ እምቅድመ፡ ዓለም። ብዕል፡ ህልው። ንርአይ፡ ሲእመ፡ ነገሩ፡ ህልው። ህልወ፡ ቃለ። አማን፡ ህልወ፡ እብለክሙ፡ (ጥበ፪፣ ፲፯። ዲድ፣ ፴፯። ዮሴፍ። ምሳ፳፪፣ ፳፩። ዮሐ፲፮፣ ፯)።

ህላዌ፤ (ውያት)፤ መኖር፣ መኾን፤ አኗዋር፤ ኑሮ። ንዜኑ፡ ህላዌሁ፡ ለአብ፡ ምስለ፡ ወልዱ፤ ወህላዌሁ፡ ለወልድ፡ ምስለ፡ አቡሁ። ሠለስቱ፡ ህላዌ፡ በአካላት፡ ወአሐዱ፡ ህላዌ፡ በመለኮት፡ (ቅዳ፣ ግሩ። ሃይ፣ አበ፣ ባስ)። ይህ፣ ቃል፣ ለሦስቱ፣ ኹሉ፣ የተለየ፣ የአካል፣ ህላዌና፣ ግብር፣ እንዳላቸው፣ ያሳያል፤ ትርጓሜውም፣ ይህ፣ ነው። ወላዲ፣ የአብ፣ አካል፤ መውለድ፣ ማሥረጽ፣ ግብሩ፤ ከዊነ፣ ወላዲ፣ ወይም፣ ወላዲነት፣ ህላዌው፤ ባማርኛ፣ ባሕርይ፣ ይባላል፤ ልዩነት፣ ያለው፣ ገጽ፣ ቁመት፣ አቋቋም፣ መልክ፣ ማለት፣ ነው። ተወላዲ፣ የወልድ፣ አካል፤ መወለድ፣ ግብሩ፤ ተወላዲነት፣ ህላዌው። ሠራጺ፣ የመንፈስ፣ ቅዱስ፣ አካል፤ መሥረጽ፣ ግብሩ፤ ሠራጺነት፣ ህላዌው፤ ሠለስቱ፣ ህላዌ፣ ይህ፣ ነው። ወአሐዱ፣ ህላዌ፣ ያለውም፤ መውለድና፣ ማሥረጽ፣ መወለድ፣ መሥረጽ፣ በዚያው፣ ባንዱ፣ ባሕርይ፣ ባንዱ፣ መለኮት፣ ነውና፤ ባሕርይ፣ የሦስቱ፣ መማሪያ፣ መኾኑንና፣ አንድነቱን፣ መደብ፣ አድርጎ፣ እንደ፣ አካላት፣ ወላዲ፣ ተወላዲ፣ ሠራጺ፣ አለመባሉን፣ ያሳያል። ምስጢሩ፤ ባሕርይ፣ ሳይከፋፈል፤ አካል፣ ሳይቀላቀል፤ ስምና፣ ግብር፣ ሳይፋለስ፣ የአካል፣ ህላዌ፣ ሳይፈርስ፤ ባን

ድኅትና ፡ በሦስትነት ፡ ጸንቶ ፡ መኖር ፡ ነው ። ፫ ፡ መለኮት ፡ የሚሉ ፡ ግን ፤ ወላዲ ፡ ባሕርይ ፡ ተወላዲ ፡ ባሕርይ ፡ ሠራጺ ፡ ባሕርይ ፡ እያሉ ፤ የአካላትን ፡ ስምና ፡ ግብር ፡ ለባሕርይ ፡ ሰጥተው ፡ ይፈታሉ ።

ሀላዌ ፤ አካል ፡ ገጽ ፤ አቋቋም ፡ ቁመት ፤ አኳኾን ፡ ኹነታ ። አካል ፡ ማለት ፡ ባሕርይና ፡ ግብርን ፡ መልክንና ፡ ስምን ፡ ኹሉን ፡ ሰብስቦ ፡ የሚይዝ ፤ ሰብሳቢ ፡ ገዥ ፡ አዛዥ ፡ ባለቤት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የአካልን ፡ ፍቺ ፡ ተመልከት ። እግዚአብሔር ፡ በዓለ ፡ ሠለስቱ ፡ ህላዌ ፡ አሐዱ ፡ በባሕርይሁ ፡ ወሥልጣኑ ፡ ወመለኮቱ ። እስመ ፡ አበዊነ ፡ ሰመይዎ ፡ በዝንቱ ፡ ገጸ ፡ መካን ፡ (በአንቀጸ ፡ ተዋሕዶ) ፡ ለህላውያት ፡ አካላተ ፤ አትናቴዎስኒ ፡ ረሰየ ፡ ህላዌ ፡ አሐደ ፡ አካለ ፡ ዘእግዚአብሔር ፡ ቃል ፡ ዘተሠገወ ። እስመ ፡ ህላዌ ፡ ይትበሀል ፡ በእንተ ፡ ክዋኔ ፡ ወአካል ፤ ወክዋኔሂ ፡ ይትበሀል ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ ህላዌ ፡ ዘያስተጋብእ ፡ ኵሎ ፤ ወአካልሰ ፡ ዘአሐዱ ፡ ህላዌ ፡ ውእቱ ። ተውሕዶ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፡ አካል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ገጽ ፡ አቋቋም ፡ ቁመት ፡ ያልነው ፡ የአካል ፡ ባሕርይ ፡ ይባላል ፤ አካል ፡ ያለገጽ ፡ ያላቋቋም ፡ አይገኝምና ። እስመ ፡ በዝየ ፡ ይሰመይ ፡ አካል ፡ ህላዌ ፡ አካሉ ፡ ለወልድ ፤ ወአከ ፡ ውእቱ ፡ ህላዌ ፡ ዘያስተጋብአሙ ፡ ለሥሉስ ፡ ቅዱስ ፤ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ተሠገወ ፡ እግዚ ፡ ቃል ፡ (አክሲ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ብን ። ዲዮ ። መቃር) ። ህላዌን ፡ የአካል ፡ ባሕርይ ፡ ማለት ፡ አካልን ፡ አቋቋም ፡ ብሎ ፡ ነው ።

ሀላዌ ፤ ባሕርይ ፤ ጠባይ ። ብሕረንና ፡ ጠብዐን ፡ ተመልከት ። ኅቡረ ፡ ህላዌ ፡ ምስለ ፡ አብ ፡ በመለኮቱ ፤ ኅቡረ ፡ ህላዌ ፡ ምስሌነ ፡ በትስብእቱ ። ወኢተወለጠ ፡ ህላዌ ፡ ቃል ፡ ኀበ ፡ ህላዌ ፡ ሥጋ ፡ ወህላዌ ፡ ሥጋ ፡ ኀበ ፡ ህላዌ ፡ ቃል ፤ ዳእሙ ፡ ይሄልዉ ፡ ክልኤቱ ፡ ህላውያት ፡ በበ ፡ ህላዌሆሙ ፡ እንበለ ፡ ውላጤ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ሃይ ፡ አበ ፡ መጠሊ) ። ህላዌ ፡ በአንቀጸ ፡ ተዋሕዶ ፡ አካል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አሐዱ ፡ እንዲባል ፡ በአንቀጸ ፡ ተዐቅቦም ፡ ባሕርይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ክልኤቱ ፡ ይባላል ፤ እውነተኛው ፡ የሊቃውንት ፡ ዐዋጅ ፡ ይህ ፡ ነው ። ወኢተዋሐደ ፡ በመንፈቀ ፡ ህላዌ ፡ ወኢኮነ ፡ ካልአ ፡ እንስሳ ፡ በአንትን ፤ አላ ፡ ምሉእ ፡ ወፍጹም ፤ በአሐዱ ፡ ህላዌ ፡ ይገብር ፡ ዘክልኤቱ ፡ ህላውያት ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ኤፍ) ። አሐዱ ፡ ያለው ፡ አካል ፤ ክልኤቱ ፡ ያለው ፡ ባሕርይ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ባሕርያት ፡ ፪ ፡ እንደ ፡ ሆኑ ፡ የባሕርያት ፡ ፍሬ ፡ ግብራትም ፡ ፪ ፡ ናቸው ፤ ተወላዲው ፡ ፩ ፡ አካል ፡ ሲኾን ፡ ልደቱ ፡ ፪ ፡ እንዲባል ፤ ግብሩም ፡ ሠሪው ፡ አንድ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ መሣሪያው ፡ እንደ ፡ ባሕርይ ፡ ፪ ፡ ይባላል ። ግብርን ፡ አሐዱ ፡ ማለት ፡ ልደትንም ፡ አሐዱ ፡ ያሰኛል ፤ ልደት ፡ ቅሉ ፡ ግብር ፡ ነውና ፡ ፪ ፡ መባሉ ፡ ስለዚህ ፡ ነው ፤ ግብር ፡ ባሕርይን ፤ ገቢር ፡ አካልን ፡ ይከተላል ። ቦቱ ፡ መንክራት ፡ ወዓዲ ፡ ቦቱ ፡ ሕማማት ፡ ወውእቱ ፡ አሐዱ ፡ ህላዌ ፤ በመለኮቱ ፡ ይገብር ፡ መንክራተ ፡ ወበትስብእቱ ፡ ይትዌከፍ ፡ ሕማማተ ። ርኢክኑ ፡ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ሎቱ ፡ ክልኤቱ ፡ ግብራት ፡ ኅቡረ ። ወዐቀበ ፡ እሎንተ ፡ ክልኤተ ፡ ግብራተ ፡ በኵሉ ፡ ዘመን ። ወኢንበ ፡ ከመ ፡ መንክራት ፡ ለአሐዱ ፡ ወሕማማት ፡ ለካልኡ ፤ አላ ፡ እሙንቱ ፡ ለዝንቱ ፡ አሐዱ ፡ ባሕቲቱ ፤ ከመ ፡ አምላክነ ፡ ወእግዚእነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ አሐዱ ፡ አካል ፡ ሥግው ፡ ወአሐዱ ፡ ህላዌ ፡ ዘንብረ ፡ ኵለንታሁ ፡ ለወልድ ፡ ዘውእቱ ፡ ቃል ፡ ወነፍስ ፡ ወሥጋ ፡ ወልቡና ፡ ወምግባር ። ህላዌ ፡ ዘንብረ ፡ ኵለንታሁ ፡ ያለውን ፡ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ነፍስ ፡ ልቡና ፡ ምግባር ፡ ብሎ ፡ ቈጠረ ፤ ልቡና ፡ ምግባር ፡ የሌለው ፡ ሌላ ፡ ህላዌ ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፡ የሰው ፡ ህላዌ ፡ አይባልምና ፡ (ሃይ ፡ አቡ ፡ ጎር ። ኤጲ ። መቃር) ።

ሀላዌ ፤ ጠቅላይ ፡ ስም ፤ ኵላዊ ፡ አስተጋብኢ ፤ ስምንቱ ፡ ካቶሊክ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ለፈጣሪ ፡ ሳይቀር ፡ በሰማይ ፡ በምድር ፡ ላለ ፡ ፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። ወአእምሩ ፡ እስመ ፡ ስመ ፡ ህላዌ ፡ ይትበሀል ፡ በገጸ ፡ መካን ፡ ህየንተ ፡ ህላዌ ፡ ኵሉ ፡ ዘመድ ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ዲዮ) ። አስተጋብኢ ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደ ፡ ጠባይዕ ፡ ለአካል ፡ በሚመችበት ፡ አካል ፤ ለባሕርይ ፡ በሚመችበት ፡ ባሕርይ ፡ ይባላል ። ባማርኛ ፡ ሌላ ፡ ስም ፡ ታጥቆስት ፡ እንጂ ፡ በአካልና ፡ በባሕርይ ፡ መካከል ፡ ሌላ ፡ የተለየ ፡ ማእከላዊ ፡ ስም ፡ ያስፈልገው ፡ ነበር ። በምድር ፡ ያለ ፡ የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ሥር ፡ አራቱ ፡ ባሕርያት ፡ ናቸው ፤ ማይ ፡ መሬት ፡ ነፋስ ፡ እሳት ፤ እሊህ ፡ አራቱ ፡ እየተዋሐዱ ፡ ሌላ ፡ ዐይነት ፡ ባሕርይ ፤ ሥጋን ፡ ዕንጨትን ፡ ያስገኛሉ ። የተለየ ፡ የባሕርይ ፡ ስሙ ፡ ሥጋ ፡ ዕንጨት ፡ ነው ፤ አራቱ ፡ ባሕርያት ፡ ተውሕዶ ፡ ሥጋ ፡ ኹኖ ፡ ዕንጨት ፡ ኹኖ ፡ የቆመበት ፡ ውሳጣዊ ፡ አስተጋብኢ ፡ ስሙ ፡ ህላዌ ፡ ተብሏል ። «ጽርኣውያን ፡ ህላዌን ፡ ወስያ ፤ ባሕርይን ፡ ፊሲስ ፡ ይሉታል ። ላቲናውያንም ፡ ህላዌን ፡ ሱብስታን ስያ ፤ ባሕርይን ፡ ናቱራ ፡ ይሉታል» ። አካል ፡ ለባሕርይ ፡ አይነገርም ፤ ባሕርይም ፡ ለአካል ፡ አይነገርም ፤ ህላዌ ፡ ግን ፡ ኹለቱ ፡ አንድ ፡ ኹነው ፡ የቆሙበት ፡ አስተጋብኢ ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለኹለቱ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። የወጣበት ፡ የስምንቱ ፡ ምስጢር ፡ ግን ፡ አጥብቆ ፡ አጥልቆ ፡ ሲመረመር ፤ አኳኋንንና ፡ አቋቋምን ፡ የተዋሕደውን ፡ ጽናትና ፡ አኗዋር ፡ ያሳያል ፡ እንጂ ፤ አካልን ፡ ብቻ ፡ ባሕርይንም ፡ ብቻ ፡ አያሳይም ። የንጨት ፡ ኹሉ ፡ ባሕርይ ፡ አንድ ፡ ሲኾን ፡ ህላዌው ፡ እየቅል ፡ ነው ፤ ብርቱ ፡ አለ ፡ ግብዝ ፡ አለ ፤ ካራቱ ፡ ባሕርያት ፡ የተፈጠረ ፡ ኹሉ ፡ እንዲህ ፡ ነው ። የመላእክትና ፡ የነፍስ ፡ ባሕርይ ፡ ግን ፡ መሠረት ፡ የሊውም ፡ እምኀበ ፡ አልቦ ፡ ነው ፤ መላእክትን ፡ ዘይሬስዮሙ ፡ መንፈሰ ፡ ወነደ ፡ እሳት ፡ ቢላቸው ፤ የሚራቀቁ ፡ የሚማወቁ ፡ ተለኣክያን ፡ ማለት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ እኛ ፡ ከምናውቀው ፡ ነፋስና ፡ እሳት ፡ ማለት ፡ አይደለም ፤ ከዚህስ ፡ ቢኾን ፡ እንደ ፡ መጠኑ ፡ ባየናቸው ፡ በሰማናቸው ፡ ነበር ። አካላውያን ፡ ኹነው ፡ ተፈጥረዋል ፤ ባሕርያቸው ፡ ከአካላቸው ፡ አይቀድምም ፤ የአካላቸው ፡ አኳኾን ፡ ሀላዌ ፡ ይባላል ፤ የነፍስም ፡ እንደ ፡ መላእክት ፡ ነው ። የነፍስ ፡ ባሕርይ ፡ ወደ ፡ ሥጋ ፡ ባሕርይ ፡ ወደ ፡ ግዘፍ ፡ ሱይሳብ ፤ የሥጋም ፡ ባሕርይ ፡ ወደ ፡ ነፍስ ፡ ባሕርይ ፡ ወደ ፡

ርቀት ፡ ሳይሳብ ፤ ነፍስና ፡ ሥጋ ፡ ተውሕደው ፡ ፩ ፡ አካል ፡ ፩ ፡ ህላዌ ፡ ፩ ፡ ሰው ፡ ይገኛል ። እስመ ፡ ከዋኔሁ ፡ ለሰብእ ፡ ውእቱ ፡ ግብር ፡ እለ ፡ ኢይትማሰሉ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ ወኢየኀብሩ ፤ ወቃልኒ ፡ ኢየኀብር ፡ ምስለ ፡ ሥጋ ፡ በከመ ፡ ኢተኀብር ፡ ነፍስ ፡ ምስለ ፡ ሥጋ ፡ እንዘ ፡ ብእሲሁ ፡ አሐዱ ፡ እምነፍስ ፡ ወሥጋ ፡ ወአሐዱ ፡ ገጽ ፡ እምዘኢየኀብሩ ፡ ግብራት ። ነፍስና ፡ ሥጋ ፡ ተውሕደው ፡ አንድ ፡ ኹነው ፡ የቆሙበት ፡ አካል ፡ ህላዌ ፡ ይባላል ፤ ለቃልም ፡ በተለየ ፡ አካሉ ፡ የተለየ ፡ ህላዌ ፡ አለው ፤ አስቀድመን ፡ እንደ ፡ ተናገርን ።

ህላዌ ፤ መኖሪያ ፤ መኗሪያ ። ምስጢሩ ፡ አኗዎር ፡ ከለው ፡ ይገባል ። ኀበ ፡ ህላዌሁ ፡ ተመይጠ ፡ ልሳኑ ፡ ውቁይ ፤ ኀበ ፡ ህላዌሁ ፡ አግብአ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳) ፡ ዳግመኛም ፡ ባሕርይ ፡ ያላካል ፤ አካል ፡ ያለባሕርይ ፡ ብቻ ፡ ብቻውን ፡ አይኖርምና ፡ አንዱ ፡ ላንዱ ፡ በታ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ።

ህላዌ ፤ ሥራ ፤ ግብር ። ህላዌ ፡ ግፍዕ ፤ የግፍ ፡ ሥራ ፡ ግዙፍ ፡ ግፍ ፡ (ሔኖ፺፩ ፡ ፭) ። እንዲህ ፡ ከኾነ ፡ የህላዌንና ፡ የጠባይዕን ፡ ፍች ፡ በየስልቱ ፡ ማስተዋል ፡ ይገባል ፤ ኹለቱ ፡ ኹሉ ፡ ፩ ፡ ናቸውና ።

ህሉና ፤ **ህልውና** ፤ ነዋሪነት ፤ አነዋወር ፡ ኑሮ ። ህሉና ፡ ሥላሴ ። ህሉና ፡ መለኮት ፡ (ቅዳ) ።

አህለወ ፤ አኖረ ፤ አስኖረ ፤ አስቀመጠ ፤ ነዋሪ ፡ አደረገ ፤ አስደረገ ። ወምስለ ፡ ብዙኅ ፡ ምሕረት ፡ ታህልወኒ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲፰) ።

ምህላው ፤ መኖሪያ ፤ በታ ፡ ሀገር ። ነፍስ ፡ እመ ፡ ተፈልጠት ፡ እምሥጋ ፡ በሞት ፡ ገብአት ፡ ኀበ ፡ ብርሃን ፤ ዘውእቱ ፡ ማኅደራ ፡ ወምህላዋ ፡ ወፍግዓሃ ፡ ወተድላሃ ። ነሥአ ፡ ለሀገረ ፡ ባቢሎን ፡ ወተወፈየ ፡ ምህላወ ፡ ብልጣሶር ፡ (ዮሴፍ) ።

ሀለወ ፤—**ጠበቀ** ፤—**ኀሊው ፡ ኀለወ** ።

ሀለየ ፤—**ዘፈነ** ፤—**ሐልዮ ፡ ሐለየ** ።

ሀሊል ፤ (**ሀለ ፡ የሀልል ፡ ይሀልል ። ዕብ ፡ ሀሎል ፡ ሄል**) ፤ ማወደስ ፡ ማመስገን ፤ መየበብ ፡ መዝፈን ።

ሃሌ ፤ (**ሀሌ ። ዕብ ፡ ሀሌል**) ፤ ሃሌታ ፤ ስብሐት ፡ ውዳሴ ፤ መዝሙር ፡ ግናይ ፤ ቅኔ ፡ ሐዲስ ፡ ምስጋና ፤ መዘምራን ፡ ሃሌ ፡ ሃሌ ፡ ብለው ፡ የሚመሩት ፤ በሃሌታ ፡ የሚዠምሩት ። አንቀጽ ፡ ሃሌታ ፡ እንዲሉ ። (ተረት) ፤ መዝሙር ፡ በሃሌ ፤ ነገር ፡ በምሳሌ ፤ ጠጅ ፡ በብርሌ ። ሃሌታና ፡ እልልታ ፡ በምስጢር ፡ አንድ ፡ ነው ፤ አለለን ፡ ተመልከት ።

ሃሌ ፡ ሉያ ፤ (**ዕብ ፡ ሀልሉ ፡ ያህ**) ፤ ሰብሑ ፡ እግዚአ ፤ ሀልሉ ፡ ሰብሑ ፤ ያህ ፡ እግዚእ ፡ አምላክ ። ወርኅ ፡ ሃሌ ፡ ሉያ ፡ (ዘፀ፲፫ ፡ ፬) ። አቢብን ፡ ተመልከት ።

ህላል ፤ (**ዐረ ፡ ሂላል**) ፤ ሠርቀ ፡ ወርኅ ፤ ልደት ፡ ወርኅ ፤ ሐዲስ ፡ ስጋ ፡ ጨረቃ ።

ህላሊ ፤ ሠርቃዊ ፡ ወርኃዊ ፤ የጨረቃ ፡ ወር ። አውራኅ ፡ ህላል ፤ ህላሊ ፡ (አቡሻ ፡ ፳፩) ።

ሆሙ ፤ (**ሁ**) ፤ የሩቅ ፡ ወንዶች ፡ ዝርዝር ፡ ጠቃሽ ። የሁን ፡ አፈታት ፡ እይ ።

ሀሙዲዳ ፤ (**ዕብ ፡ ሀሞዔድ**) ፤ ዕድሜ ፡ የተወሰነ ፡ ጊዜ ፡ ወራት ፤ የበዓል ፡ የቀጠሮ ፡ ቀን ። ሄዔኪር ፡ ሀሙዲዳ ፡ (ኤርሚ፮ ፡ ፲፯) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሰባሩ ፡ ምቱረ ፡ ሥርው ፡ ፈሪ ፡ ይሉታል ።

ሆሚር ፤—**መስፈሪያ** ፤—**ሐሚር** ።

ሆን ፤—(**ሁ ፡ ሆሙ**) ፤ የሩቅ ፡ ሴቶች ፡ ዝርዝር ፡ ጠቃሽ ።

ሀኖስ ፤ (**ጽር ፡ አኖስ ፡ ያኖስ**) ፤ ከፊል ፡ ስም ፡ የውቅያኖስ ፡ ክፋይ ፤ ብጥብጥ ፡ ባሕር ፤ የሚታወክና ፡ የሚናወጽ ፤ የሚደምፅና ፡ የሚደረጽ ። ይኸውም ፡ ከጠፈር ፡ በላይ ፡ ያለው ፡ ሚሶው ፡ ውሃ ፡ ነው ፤ አንዱ ፡ እጅ ፡ ጠፈር ፡ አንዱ ፡ እጅ ፡ ውቅያኖስ ፡ እንዲባል ፤ ይህ ፡ ደግሞ ፡ ሀኖስ ፡ ይባላል ፡ (ዘፍ፯ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፭ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፮ ፡ ፵፩) ። ወበውእቱ ፡ መዋዕል ፡ ይወፅእ ፡ መቅሠፍቱ ፡ ለእግዚአ ፡ መናፍስት ፤ ወይትረኀዉ ፡ ዙሎሙ ፡ መዛግብተ ፡ ማያት ፡ ዘመልዕልተ ፡ ሰማያት ፡ ወዲበ ፡ አንቅዕት ፡ እለ ፡ መትሕተ ፡ ሰማያት ። ወይደመሩ ፡ ዙሎሙ ፡ ማያት ፡ ዘምስለ ፡ ማያት ፡ ዘመልዕልተ ፡ ሰማያት ፤ ማይሰ ፡ ዘመልዕልተ ፡ ሰማይ ፡ ተባዕታይ ፡ ውእቱ ፤ ወማይ ፡ ዘመትሕተ ፡ ምድር ፡ አንስቲያዊት ፡ ይእቲ ፡ (ሔኖ ፡ ፶፩) ። ብዙዎች ፡ መተርጕማን ፡ ግን ፡ ፪ቱን ፡ እጅ ፡ ውሃ ፡ ጠፈር ፡ አደረገው ፡ ይላሉ ፡ እንጂ ፤ ከጠፈር ፡ በላይ ፡ ብጥብጥ ፡ ባሕር ፡ አለ ፡ አይሉም ።

ሀዑቢም ፤ (**ዕብራ**) ፤ ወፍራሞች ፤ ደንዳኖች ። ወፍሮች ፡ ድንዳኔዎች ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፳፮) ።

ሄዔኪር ፤ (**ዕብ ፡ ሄዔቢር**) ፤ አሳለፈ ፡ አሻገረ ፤ አስተላለፈ ፤ የጊዜ ፡ የወራት ። ሐተታውን ፡ በቢድን ፡ ፍች ፡ እይ ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ደክማ ፡ ዘበጽሐ ፡ ጊዜሁ ፡ ኅሱር ፡ ይሉታል ፡ (ኤርሚ፮ ፡ ፲፯) ።

ሀፈው ፤ **ዎት** ፤ (**ሀፈወ ፡ የሀፉ ፡ ይሀፉ ። ዐረ ፡ ሀውፍ ፤ ሁፍ ፤ ውዑይ ፡ ነፋስ**) ፤ መውዛት ፡ መድከም ፤ መሞቅ ፡ በላበት ፡ መጠመቅ ። ፈተወት ፡ ትትኀፀብ ፤ እስመ ፡ ሀፈወት ። እስከ ፡ የሀፍዉ ። ጾመ ፡ ወጸለየ ፡ ደክመ ፡ ወሀፈወ ። በጸዊረ ፡ መስቀሉ ፡ ሀፈወ ፤ እስመ ፡ ክቡድ ፡ ውእቱ ፡ (ዳን፩ ፡ ፲፭ ። ሥር ፡ ጳኮ ። ግንዘ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ሀፍ ፤ (**ዕብ ፡ ዚዓህ**) ፤ ወዝ ፡ ላበት ፤ ድካም ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፱ ። ሉቃ፳፪ ፡ ፵፬) ። አብዝኀ ፡ ስግደተ ፡ እስከ ፡ ይውሕዝ ፡ ሀፉ ፡ ከመ ፡ ማይ ። ዘእንበለ ፡ ጻማ ፡ ወሀፍ ። ፈነዉ ፡ ሲሳዮሙ ፡ እምንዋይክሙ ፡ ወሀፈ ፡ ገጽክሙ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። አፈ ፡ ተ፫ ። ዲድ ፡ ፳፩) ።

—፤ ሙቀት ፤ ሐሩር ። ቍር ፡ ወሀፍ ። ብሔረ ፡ ጽምእ ፡ ወሀፍ ። ሀፍ ፡ ወሞቅ ፡ (ዘፍ፰ ፡ ፳፪ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፲፯) ።

ሀርበደ፤(አብደ። ዐረ፡ ዐርበደ፤ ከፋ፡ ክፉ፡ ኾነ)፤ አረበደ፤ ቸኰለ። ተቈጣ፡ እብድ፡ እብድ፡ አለ። ደነገጠ፡ ደነበረ፤ ወገሸ፡ አገረገረ፤ ሸሸ፡ ሮጠ፡ ፈረጠጠ፤ የክብት። **ከመ፡ ዐጕልት፡ እንተ፡ ተሀረብድ፡ ሀርበደ፡ ኤፍሬም፡(ሆሴ፱፡ ፲፮)።**

—፤ ተቀናጣ፤ ተቀማጠለ፤ ሰው፡ ልፍድ፡ አለ፤ የዘመናይ። **ወለእመ፡ ቀተለ፡ በሀርብዶ፡ ኢይከውን፡ ሎቱ፡ ኔሁ፡ ከመ፡ ሎቱ፡ አብዳን፡**(ፍ፡ ነ፡ ፵፯)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ በተሀርብዶ፡ ይላል፡ ስሕተት፡ ነው።

ሀርብድና፤ መቀማጠል፤ ቅምጥልነት፤ የቅንጦት፡ ሥራ። **ወለእመ፡ ከንከ፡ ዘመነንከሁ፡ ለሀርብድና፡ ጕየይ፡ እምእበ፡ ይንዐውዎ፡**(ማር፡ ይሥ፪፡ ፲፪)።

ሄሮድያኖስ፤(ጽር፡ ሄሮዲዮስ)፤ የሞራ፡ ስም፤ ሽመላ፡ ሽመላዊ፤ እግረ፡ ሽመል፡ ዐንገተ፡ ግመል፤ እግሩ፡ ሽመል፡ የሚያክክል። (ተረት)፤ ካህንና፡ ሽመላ፡ ያልዘራውን፡ ይበላ። **ሄሮድያኖስ፡ በሰማይ፡ የአምር፡ ዕድሜሁ፡**(ኤር፰፡ ፯። ዘሌ፲፩፡ ፲፱። መዝ፻፫። ዘዳ፲፬፡ ፲፰)።

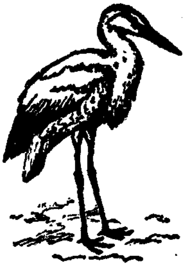

ሄሮድያኖስ፡

ሄሮድስ፤(ዕብ፡ ሆርዶስ)፤ የሰው፡ ስም፤ ኤዶማዊ፡ የእስራኤል፡ ንጉሥ፤ በዘመነ፡ ልደት፡ የነበረ፡(ማቴ፪፡ ፩)።

ሀረመ፤—ተወ፤—ሐሪም፡ ሐረመ።

ሄርማ፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ሐዋርያው፡ ቅዱስ፡ ጳውሎስ፡ የጣፈው፤ እንደ፡ ማልስ፡ ቀሮንቶስ፡ ያለ፡ ከቍጥር፡ ያልገባ፡ ትርፍ፤ ወሪድየ፡ ብሔረ፡ ሮሜ፡ ብሎ፡ የሚዠምር። ስምነቱ፡ ሄርሜን፡ ከማለት፡ የወጣ፡ ነው፤ ሄርሜናዊ፡ ያሰኛል፤ ጸሐፊው፡ ሄርሜን፡ ስለ፡ ተባለ፡ መጽሐፉም፡ ሄርማ፡ ተብሏል።

ሄርሜን፤(ጽር፡ ሄርሚን)፤ ጣዖት፡ ስመ፡ ጣዖት፤ በመንታ፡ መንገድ፡ ላይ፡ የሚያቆሙት። መሪ፡ አስተማሪ፤ ትርጁማን፡ አፈ፡ በሃማን፡ ማለት፡ ነው፡(ግብ፲፬፡ ፲፪)።

ሀሴቦን፤(ጽር፡ ሄሴቦን)፤ ውስጠ፡ ሰውስጥ፤ ውሳጣዊ። **ሹሉ፡ ክብራ፡ ለወለተ፡ ንጉሥ፡ ሀሴቦን፡**(መዝ፡ ፵፬)።

ሄሴፎት፤(ዕብ፡ ሀአሲፎት)፤ የጥራጊ፡ የጕድፍ፡ መጣያ፤ ያዘባ፡ የፍግ፡ መቈለያ፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ግናይ፡ ይሉታል። **አንቀጸ፡ ሄሴፎት፡**(ነሐ፲፪፡ ፴፩)።

ሆሴዕ፤(ዕብ፡ ሆሼዕ)፤ የሰው፡ ስም፤ ነቢይ፡ ንጉሥ። አድኅነ፡ ባልሐ፤ ረድእ፡ አውፅአ፡ እመሥገርት፡ ማለት፡ ነው፡(ሆሴ፩፡ ፩። ፪ነገ፡ ፲፭፡ ፴)።

ሆሳዕና፤(ዕብ፡ ሆሺዓህ—ናእ)፤ አንቀጽና፡ ጥሬ፤ አድኅነነአ፤ አድነና፤ አድነንዮ፤ እባክኽ፡ አድነን፤ የአን፡ ፍች፡ ተመልከት፡(ማር፲፩፡ ፲። ዮሐ፲፪፡ ፲፫)።

—፤ መድኀኒትነት፤ መድኀኒት፡ መኾን፤ ወይም፡ መባል። **ሆሳዕና፡ ለወልደ፡ ዳዊት። እምሆሳዕናሁ፡ አርአየ፡ ተኣምረ፡ ወመንክረ፡**(ማቴ፳፩፡ ፱። ቅዳ፡ ጎር)።

—፤ የበዓል፡ ስም፤ የሰሌን፡ በዓል፤ ሰሌን፡ ይዘው፡ እያመሰገኑ፡ የሚያውዱበት፤ ለብሉዩ፡ የመጸለት፡ ፯ኛ፡ ቀን፤ ለሐዲሱ፡ ግን፡ ከትንሣኤ፡ በፊት፡ ያለ፡ እሑድ። (የደሮች፡ ዘፈን)፡ በሆሳዕና፡ ተሰበሰብና፤ በሳምንቱ፡ አለበን፡ ሞቱ። **ዋዜማ፡ ዘሆሳዕና። በሳኒታ፡ ሆሳዕና፡ በሰኑይ፡ ዕለት፡**(ድጓ። ዲድ፡ ፳፱)።

ሆሳዕና፡

—፤ ሰሌን፡ የሰሌን፡ ቅጠል፤ ቄጽለ፡ ዘይት፤ ባርሰነት፡ ኰሐ፤ የመሰለው፡ ኹሉ፤ የሆሳዕና፡ ለት፡ የሚያዝ። **ዘይትን፡ ወሆሳዕና። ልብሱ፡ እምልሕጸ፡ ሆሳዕና፡ ወቈጽሉ፤** ሰሌን፡(ስንክ፡ መስ፫)።

ሁስጱ፤(ጽር፡ ሒሶፖስ)፤ የቀንበጥ፡ ችቦ፤ ለባልብ። አዛብን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ለይተው፡ ስምዛ፡ አሸክት፡ ይሉታል። **ቈጽለ፡ ሁስጱ። ሐምለ፡ ሁስጱ፡**(ዘሌ፲፬፡ ፬፡ ፯። ፩ነገ፡ ፬፡ ፬። ዮሐ፲፱፡ ፳፱። ዕብ፱፡ ፲፱)።

ሀትሒላ፤(ዕብራ)፤ መዝሙር፡ ምስጋና። **መልአከ፡ ሀትሒላ፡**(ነሐ፲፩፡ ፲፯)።

ሄጳ፤—ወጋ፡ ገመሰ፤—ሀቡጽ።

ሄጳዴጤን፤(ጽር፡ ሂፖዲቲስ። ዕብ፡ ምዒል)፤ ልብስ፡ ተክህኖ፤ የላይ፡ ልብስ፡ ታላቅ፡ ቀሚስ፡ እጀ፡ ሰፊ፡ መቋረፊያ። ጳዴሬን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፡(ዘፀ፳፰፡ ፴። ዘሌ፰፡ ፯)።

ሄጳዲያቆን፤(ጽር፡ ሂፖዲያክኖስ)፤ የዲያቆን፡ ተወራጅ፤ ንፍቀ፡ ዲያቆን፡ (መጽ፡ ምስ)።

ሄጳጳ፤(ጽር፡ሄፖፓ፤ሄፖፕስ)፤ ስመ፡ ዖፍ፡ ንኡስ፤ መጠኑ፡ የርግብ፡ የዋኖስ፤ ቍንጮውም፡

እፊ፡ ረዥምም፡ የቮለቅ፡ ዐይነት፡ ዝንጕርጕር፡ ኩሳኰስ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ዐቢይ፡ አሞራ፡ ይሉታል፡ (ዘሌ፲፩፡ ፲፱። ዘዳ፲፬፡ ፲፰)።

(ጥ) **ሀፐለ፤(ዐረ፡ አበለ፤ ወበለ)፤** ዐጠበ፤ መታ፡ ደበደበ። በመርገጥና፡ በመጠቅጠቅ፡ ፈንታ፡ በ ዱላ፡ እየመቱ፡ የሚያጥቡት፡ ዕጥበት፡ አለና፤ ዕጥበቱ ንም፡ አመታቱንም፡ ባንድነት፡ ያሳያል።

ሀፓሊ፤ መሀፐል፤ መሀፒል፤ እየመታ፡ የሚያጥብ፡ ዐጣቢ። ገራህተ፡መሀፒል፡፡ ዘኢይክል፡ መሀፒል፡አጻዕድዎ፡ከማሁ፡(ኢሳ፯፡ ፫። ፴፮፡ ፪። ማር፱፡ ፫)።

ወ

ወ፤ ፯ኛ፡ ፊደል፤ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአ በገደ። ስሙ፡ ዋዊ፤ ቍጥሩ፡ ስድስት፤ አኃዝ፡ ሲኾን፡ ወ፡ሰ፣ድስቱ፤ስድስት፡ ቱ፡ ይባላል። ዕብራውያን፡ ግን፡ ስድስትን፡ መደብ፡ አድርገው፡ በራሱ፡ ላይ፡ ነቍጣ፡ እየጨመሩ፡ ስድስት፡ እልፍ፡ ይሉታል። ፯ኛ፡ ማለት፡ ምስጢሩ፡ ዐርብንና፡ የዐርብን፡ ፍጥረት፡ መደብ፡ አድ ርጎ፤ ዳግማይ፡ አዳም፡ ሥጋው፡ ቃልን፡ ምስጢረ፡ መ ስቀልን፡ ያሳያል፤ የዋዌን፡ ፍች፡ ተመልከት።

ወ፤(ሂ፡ኒ፡ ዓዲ)፤ ንኡስ፡ አገባብ። አጫ ፋሪ፤ ማስሪያ፡ ከፋይ፤ አጋናኝ። ም፤ና፤ ቸልታ፡ ዘተ ረስዐ፤ ውጥን፡ ጨራሽ፤ የአኃዝ፡ ጠቅላይ፡ ከ፤በ፡ ጊዜ፤ ስንኳ፤ ግን፤ ስ፤ ፈጽሞ፤ አዳማቂ፤ ትች፡ ይኾናል። ም፡ ሲኾን፡ በኹሉ፡ ይገባል፤ በልዐ፡ወሰትየ፡ሰምዐ፡ወ ርእየ፡፡ ና፡ ሲኾን፡ በስም፡ ይገባል፤ ጴጥሮስ፡ወጳው ሎስ፤ ያዕቆብ፡ ወዮሐንስ፡፡ በሦስት፡ ስሞች፡ ሲገባ፤ መዠመሪያው፡ ና፡ ኹለተኛው፡ ም፡ ይኾናል፤ ጳው ሎስ፡ ወስልዋኖስ፡ ወጢሞቴዎስ፡፡ በብዙ፡ ስሞች፡ ሲገባ፡ ጭራሽ፡ ም፡ ይኾናል፤ ወይም፡ ጠቅላይ፡ ኹኖ፡ በአብ፡ በወልድ፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ስም፡ ያሰኛል። ተንሥአ፡ወኀደገ፡ ልብሶ፤ ተጠምቀ፡ ወአድኀነ፡ር እሶ፤ ቸልታ፤ ልብሱን፡ ጥሎ፡ ራሱን፡ አድንኖ። ዘተ ረስዐ፡ ሲኾን፡ የኋሊት፡ ይፈታል፤ ወ፡ የወደቀበት፡ ማ ፀሪያ፤ ያልወደቀበት፡ ቸልታ፡ ይኾናል፤ ይበእ፡ወይ ርአይ፤ገብቶ፤ሐመ፡ወሞተ፤ታሞ፤ሖረ፡ወመጽአ፤ ኺደ፡ መጣ። ተበቅለ፡ጴጥሮስ፡ወከማሁ፡እንድር ያስ፤ ተውህበ፡ጳውሎስ፡ሙቁሐ፡ወካልኣንሂ፡ሙ ቁሓን፤ ውጥን፤ ይህ፡ የፊቱን፡ በኋላ፡ ሲጨርስ፡ ነው። የኋላውን፡ በፊት፡ ሲጨርስ፤ ሰማይ፡ወምድር፡የ ኀልፍ፡ይላል፤ ሰማይም፡ ያልፋል፤ ምድርም፡ ታልፋ ለች፡ ያሰኛል፤ ሰማይ፡ ምድር፡ ያልፋል፡ ተብሎም፡ በጠቅላይነት፡ ሊፈታ፡ ይቻላል፤ ባላገባቦች፡ ግን፡ ጋራ፡ ይሉታል። ዐሥርቱ፡ወክልኤቱ፤ሰብዓ፡ወኀም ስቱ፤ ሠለስቱ፡ ምእት፡ ዐሥርቱ፡ ወሰመንቱ፤ጠቅ ላይ። እልፍ፡ወዕሥራ፡ምእት፡ከ፡ና። ወተወሊዶ፡ ወጸቢሖ፤ በ፡ ጊዜ። ኢወሀቦ፡ርስተ፡ ወኢመጠነ፡ ምክያደ፡ እግር፤ ስንኳ። ጻድቀ፡ ቄርሎስ፡ ወኢጻ ድቀ፡ንስጥሮስ፤ግን። እንጂም፡ ይኾናል፤ ምስጢሩ፡ ያው፡ ነው፤ በልዐ፡ወኢሰትየ፡ ብሎ፡ አልጠጣም፡ እ ንጂ፡ ያሰኛል። ምንተ፡ ንበልዕ፡ ወምንተ፡ንሰቲ፤ ስ። ሖረ፡ወኀሰፈ፤ከተበ፡ወጸሐፈ፤ፈጽሞ። ፈጽሞ፡ ያሰኘው፡ ያናቅጽ፡ ኅብረት፡ የፍች፡ አንድነት፡ ነው፡ እንጂ፡ ምስጢሩና፡ ሙያው፡ ከማፋሪነት፡ አይወጣም። አዳማቂ፡ ሲኾን፡ እንደ፡ ከመ፡ በሣልሳይ፡ አንቀጽ፤ ስምዐኒ፡ ወእንግርከ፤ ቅረበኒ፡ ወእግስስከ፤ ኢትግ በራ፡ ለእኪት፡ ወኢይርከብከ፡ እኩይ፡ እያለ፡ ይገ ባል። ትች፡ ሲኾን፤ ምንተ፡ትሁቡኒ፡ወአነ፡ኣገብኦ፡ ለክሙ፡ ይላል። ወ፡ እኹል፡ ገብ፡ ፊደል፡ ስለ፡ ኾነ፡ ስልቱና፡ አፈታቱ፡ ብዙ፡ ነውና፤ የቀረውን፡ በግስ፡ ዐመ ልና፡ በፊደል፡ ታሪክ፡ በንኡስ፡ አገባብ፡ ተመልከት። ኹለተኛም፡ የግስ፡ ዐመል፡ ኹኖ፡ ፊደልን፡ ኹሉ፡ ከ ዕብና፡ ሳብዕ፡ ያደርጋል። የከዕብ፡ የሳብዕ፡ ሥረያቸው፡ ወ፡ ነው፤ ሥረይነቱ፡ እንዴት፡ እንደ፡ ኾነ፡ በፊደል፡ ታሪክ፡ እይ። ባማርኛም፡ እንደ፡ መ፡ ባዕድ፡ ዘር፡ ይኾናል፤ ጠመደ፤ ወጥመድ። ነበረ፤ ወንበር። ሰፋ፤ ወስፌ። ነፋ፤ ወንፊት። ዐገመ፤ ዋገምት፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

ዊ፤(ዊ—ዪ)፤ ወገን፡ ቅጽል፤ የ። ምድራዊ፡ ሰማያዊ፡ እያለ፡ እንደ፡ ምእላድ፡ በማፍ፡ በትራስ፡ ይገ

ባል ። ፪ኛም ፡ ግብረ ፡ ሰብእ ፡ ያለውን ፡ ግብር ፡ ሰብ ኣዊ ፡ ይላልና ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የሙሻዘር ፡ ውስጠ ፡ ዝ ፡ ይባላል ። ዊና ፡ ዉ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።

ዋ ፤ (**ዋ—ኣ**) ፤ የራብዕ ፡ ሥረይ ፡ (ዋየል) ፡ ላ ራቱ ፡ ዲቃሎች ፤ ኋ ፡ ኊ ፡ ኲ ፡ ቋ ፤ ጕዋ—ኋ ። በነዚህ ፡ አንጻር ፡ ለሚገኙም ፡ ለራብዖች ፡ ኹሉ ፡ ላማርኛ ፡ ፊ ደል ፡ ሥረይ ፡ ይኾናል ፤ ቡዋ—ቧ ። ባማርኛም ፡ የሐዘ ንና ፡ የንቀፌታ ፡ ቃል ፡ ይኾናል ።

ው ፤ አብኾ ፡ ምእላድ ። በግላ ፡ ስጋልው ፤ ስላ ድው ፡ ወላትው ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። የወዲያኛው ፡ ትግ ሬም ፤ ቀርቡ ፡ መጽኡ ፡ ፈርሁ ፡ ደንገፁ ፡ ሲል ፡ ቀርበው ፡ መጽአው ፡ ፈርሀው ፡ ደንገፀው ፡ ይላል ።

ው ፤ ያማርኛና ፡ የጥንታዊ ፡ ግእዝ ፡ ዝርዝር ፤ ግእ ፡ ቀተለው ፡ ሎ ፤ ቀተልከው ፡ ኮ ። ዐማ ፡ ገደለው ፤ ገደልከው ። ውን ፡ ጐርደ ፡ ቀተሎ ፡ ልኮ ፡ ማለት ፡ የሐ ዲስ ፡ ግእዝ ፡ ነው ።

ወእደ ፤ **ውእደ** ፤ (**እድ ፡ ወእድ**) ፤ ዐቢ ይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ከ—ተ—ዘንድ ፤ የ ፤ ቅጽል ። ወ እደ ፡ አልቦ ፡ አልሕምት ፡ ምፅንጋዕ ፡ ንጹሕ ። ላሞች ፡ ከሌሉ ፤ ተሌሉ ፡ ዘንድ ፤ ወይም ፡ ከ ፡ ተሌሉበት ፡ ዘንድ ። ምኔት ፡ ውእደ ፡ ሰሊሁ ፡ ይነብር ፤ የሚኖርበት ። ወመ ጽአ ፡ ኀቤሃ ፡ አሐዱ ፡ ወሬዛ ፡ እምወእደ ፡ ይትኄ ባእ ፤ ከተደበቀበት ፡ (ምሳ ፲፬ ፡ ፪ ። ሥር ፡ ጸሎ ። ዳን ፩ ፡ ፴፯ ። (ዕር ፲፱ ፡ ቍ፫) ።

—፤ ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ ወደ ፤ አጠገብ ፡ ይኾናል ፤ ወደ ፡ ወ ዲት ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። እቱ ፡ ው እደ ፡ ሕዝብከ ፤ ወደ ። በውእደ ፡ ማየ ፡ ባሕር ፤ አጠ ገብ ፡ (ኩፋ ፡ ፰) ። ኀበና ፡ መንገለም ፡ እንደዚሁ ፡ ናቸው ፤ ዘሩ ፡ አደወ ፡ ነውና ፡ የእድን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ።

ውእቱ ፤ (**ዕብ ፡ ወሑር ፡ ሁ ። ዐረ ፡ ሁወ**) ፤ ነባር ፡ ቅጽልና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ከሁ ፡ የወጣ ፤ ያ ፤ ያኛው ፤ ርሱ ፤ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ ለሩቅ ፡ ወንድ ። ይ እቲ ፤ ውእቶሙ ፡ እሙንቱ ፤ ውእቶን ፡ እማንቱ ፤ አን ፡ አንተ ፡ ንቲ ፡ ትሙ ፡ ትን ፤ ንሕነ ፡ እያለ ፡ እስከሥር ፡ ይረ ባል ፤ የሁን ፡ አፈታት ፡ እይ ። ውእቱ ፡ ብእሲ ፤ ይእቲ ፡ ብእሲት ። ለውእቶሙ ፡ አሕዛብ ፤ በውእቶን ፡ መዋ ፅል ፤ ቅጽል ። ውእቱ ፡ ይጸንዕ ፡ እምኔየ ፤ ዐጸፋ ። ዝ ኩንና ፡ ዝስኩን ፡ ዝክቱን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ አንጻር ፡ ናቸው ። አንቀጽ ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፤ ነው ፡ አለ ፤ ኖረ ፡ ነ በረ ፤ ኾነ ፤ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ድረስ ፤ ኹሉ ፡ እንዲህ ፡ ነው ። ውእቱና ፡ በ ፡ ሎ ፡ ኮንና ፡ ሀሎ ፡ ሱቱፋን ፡ ናቸው ፡ ይወ ራረሳሉ ፤ ይኸውም ፡ ቀዳሚሁ ፡ ቃል ፡ ውእቱ ፡ ወው እቱ ፡ ቃል ፡ ኀበ ፡ እግዚእ ፡ ውእቱ ፡ ባለው ፡ ይታወ ቃል ። ውእቱ ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ዐጸፋና ፡ አንቀጽ ፡ ይኾ ናል ፤ ዘወረደሂ ፡ ውእቱ ፡ ወዘዐርገሂ ፡ ውእቱ ። ፪ ኛም ፡ በግብር ፡ ለውጥ ፡ ሩቁን ፡ በቅርብ ፡ ቅርቡን ፡ በ ሩቅ ፤ አንዱን ፡ በብዙ ፤ ብዙውን ፡ ባንድ ፤ ወንዱን ፡ በሴት ፤ ሴቱን ፡ በወንድ ፡ ያናግራል ። አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘይገብር ፡ ሖሎ ፤ አምላክ ፡ ውእቱ ፡ ዘለብሰ ፡ ሥጋ ። ማርያም ፡ ይእቲ ፡ ኪሩቤል ፤ ወኪሩቤል ፡ እሙ ንቱ ፡ ማርያም ፡ ለ ፡ በ ፡ እምጸዊረ ፡ አምላክ ። የፊተ ኛው ፡ ኹለቱ ፡ አካልን ፡ ያመጣል ፤ የኋለኛውም ፡ ኹ ለቱ ፡ ግብርን ፡ ይገልጣል ። በአካል ፡ ለውጥ ፡ ግን ፡ በየ ራሱ ፡ ያናግራል ፤ ወይም ፡ ተለዋጭ ፡ ይኾናል ። እመ ፡ አምላክ ፡ ማርያም ፡ ይእቲ ፤ ማርያም ፡ እመ ፡ አም ላክ ፡ ይእቲ ። ድንግል ፡ ዘተናገራ ፡ ኢሳይያስ ፡ ማር ያም ፡ ይእቲ ፤ ማርያም ፡ ዘተናገራ ፡ ኢሳይያስ ፡ ድ ንግል ፡ ይእቲ ፤ እብን ፡ ዘወሀቦ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚ እ ፡ ኅብስት ፡ ውእቱ ፤ ኅብስት ፡ ዘወሀቦ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚእ ፡ እብን ፡ ውእቱ ። ቅጽል ፡ ከባለቤት ፡ ሲ ርቅ ፡ ተለዋጭ ፡ ይባላል ፤ ተለዋጭ ፡ ደግሞ ፡ ግብር ፡ ነገር ፡ ባሕርይ ፡ ይተረጕማል ፡ አካል ፡ ያመጣል ፡ አስቀድመን ፡ እንደ ፡ ተናገርን ፤ አካልም ፡ ኹኖ ፡ ቅጽልም ፡ ኹኖ ፡ ማስ ሪያ ፡ ከወደቀበት ፡ ተለዋጭ ፡ ይኾናል ። ፫ኛም ፡ በሰዋ ስው ፡ ኹሉ ፡ በጥሬ ፡ በቅጽል ፡ በሚስማማው ፡ ቃል ፤ ሳይጣፍና ፡ ሳይነገር ፡ ተደብቆ ፡ ያሰራል ፤ ይልቁንም ፡ በ ቅኔ ፡ ንባብ ። ተሠግዎቱ ፡ ለቃል ፡ ወተጸልቦቱ ፡ በሥጋ ፡ ያድኅን ፡ ዓለመ ፡ ወይቤዙ ፡ ሰብአ ። ዘተሰቅለ ፡ በቀ ራንዮ ፡ ሥግው ፡ አምላክ ፡ ጽድቅ ፡ ወአኮ ፡ ብእሲ ፡ ዕሩቅ ፤ የውእቱ ፡ መመርመሪያ ፡ ያድኅንና ፡ ይቤዙ ፤ አም ላክ ፡ ጽድቅ ፡ ናቸው ።

ወባ ፤ (**ዐረ ፡ ወባእ**) ፤ የበሽታ ፡ ስም ፤ ክክፉ ፡ ሽታ ፡ የሚመጣ ፤ በሽታ ፡ ምክንያት ፡ የሚጋባ ፡ እንደ ፡ ጕንፋን ፡ ያለ ። በቁሙ ፡ ወባ ፤ ንዳድ ። ሕማመ ፡ ወባ ፡ (ዮሴፍ) ።

ወቦ ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፤ ስመ ፡ ጭፍራ ። ወቦና ፡ በጆ ፡ እንዲሉ ።

(ጥ) **ወቦ** ፤ (**ወቢብ ፡ ወቦ ፤ ነጠቀ**) ፤ ያውሬ ፡ ስም ፤ የነብርና ፡ ያንበሳ ፡ ዲቃላ ። ወቦ ፡ ሸማኔ ፡ እንዲሉ ። ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ።

ዌቦርከኤቦት ፤ (**ጽር ፡ ዌባርካቦት ። ዕብ ፡ ኢካቦድ**) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ኢስብሐት ፡ ወኢ ክብር ፤ ክብር ፡ የለውም ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ትክብር ፡ ኹኖ ፡ ትሾም ፡ ኹኖ ፡ በስደት ፡ ይሉታል ። አባቱና ፡ አንቱ ፡ ሙተው ፡ እስራኤል ፡ ድል ፡ ኹነው ፡ ታቦተ ፡ ጽዮን ፡ ወደ ፡ ኢሎፍሊ ፡ የተማረከች ፡ ለት ፡ ስለ ፡ ተወለደ ፤ ኢካቦድ ፡ ተብሏል ፡ (፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፳፩) ።

ወጊእ ፤ **አት** ፤ (**ወግአ ፡ ይወግእ ፡ ይ ጋእ** ፤ **አው ፡ ይውጋእ ። ዕብ ፡ ናጋሕ ። ዐረ ፡ ወጀአ**) ፤ መውጋት ፡ መደደቅ ፡ መደንጐር ፤ መዘርከት ፡ መቸብለክ ፡ መቸክቸክ ። መውገጥ ። ለእመ ፡ ወግአ ፡ ላሕም ፡ ብእሴ ። ወጋእክሙ ፡ ከመ ፡ አስዋር ። በ ሐዙ ፡ ይወግእ ፡ በአቅርንቲሁ ። ወግአኒ ፡ በሖያንው ። ወግአኒ ፡ ሦክ ። እለ ፡ ወግእዎ ፡ (ዘፀ ፳፩ ፡ ፳፰ ። ኤር ፳፯ ፡ ፲፩ ። ዳን ፰ ፡ ፬ ። ኢዮ ፲፯ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፴፩ ። ራእ ፩ ፡ ፯) ። ድል ፡ ማድረግ ፡ ማሸነፍ ፡ መግደል ፤ የሸሸውን ፡ ማሳ ደድ ፡ መከተል ። ብከ ፡ ንወግአሙ ፡ ለሖሎሙ ፡ ፀርነ ፡

(መዝ ፡ ፺፫ ። ኢያ፲ ፡ ፲ ። ፲፯ ፡ ፲ ። ዘዳ፳ ፡ ፵፬ ። ዮዲ፲፯ ፡ ፲፬) ። ዋግ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ወጋኢ፤(ኢት ፡ እያን ፡ ያት)፤ የሚወጋ፤ የሚወግጥ፤ ወጊ ፡ ተዋጊ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፴፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭) ።

ሞግእ ፡ መውግእ፤ **ሙጋእ**፤ (ብ ፡ መዋግእ)፤ መውጊያ ፡ መውገጫ፤ ማፍረሻ፤ ቀንድ ፡ ዘገር፤ ሙገጫ ፡ የሙገጫ ፡ ግልገል፤ ድጅኖ ፡ ደንጉሬ ። ተወግአ ፡ በአሐዱ ፡ ሙጋእ ። ይጉድዕዎ ፡ ውስተ ፡ ሞግእ ። ከመ ፡ ይትክሉ ፡ ሞግአ ፡ ኀጺን ፡ ላዕለ ፡ ቅጽር ። ተከለ ፡ መዋግአ ፡ ዘነፍጥ ፡ (ሥር ፡ አዥ ። አዋል ። ዮሴፍ) ።

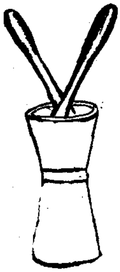

ሞግእ ፡

ተወግአ፤ ተወጋ፤ ተወገጠ ። (ተረት)፤ ያወቀ ፡ ተጠነቀቀ፤ የዘነጋ ፡ ተወጋ ። ሰላም ፡ ለገበዋቲከ ፡ በቅትራተ ፡ ኀጺን ፡ እለ ፡ ተወግኡ ፡ (ደራሲ) ።

ውጉእ፤ (ኣን ፡ አት ፡ ግእት)፤ የተወጋ ፡ ውግ፤ የተወገጠ ፡ ውግጥ ። እለ ፡ ውጉኣን ፡ በኲናት ። ቅብዐ ፡ ዘይት ፡ ውጉእ ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፳ ። ዘሌ፳፬ ፡ ፪) ።

ውግአት፤ መውጋት ፡ መወጋት ፡ አወጋግ፤ ውጊ ፡ ውጊያ፤ ውግታት፤ በቁሙ ፡ ውጋት ። ውግአተ ፡ ምክ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፫) ።

ተዋግአ፤ ተዋጋ፤ ተተማተመ ። ይትዋግኡ ፡ በኲናት ፡ (አዋል) ።

ወግአ፤—ጋተ ፡ አገነፋ፤—ወጊዕ ፡ ወግዐ ።

ወጊብ፤ቦት፤(ወገበ ፡ ይወግብ ፡ ይገብ፤ ይውግብ ። ዐረ ፡ ወጀበ)፤ መወገብ፤ ድንገት ፡ መምጣት ፡ መውደቅ ። ያደጋ ፡ አመጣጥ፤ ደደቀን ፡ እይ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ወገብ ፡ መያዝ፤ እስከ ፡ ወገብ ፡ መድረስ፤ የውሃ ።

አውገበ፤ አደነገተ፤ ሥራውን ፡ በድንገት ፡ ሠራ፤ አደጋ ፡ ጣለ ። አውገብዎሙ ፡ ወወረዱ ፡ ላዕሌሆሙ ። ያወግቦ ፡ ወይነፅኖ ። ዕለተ ፡ እኪት ፡ አውገበተኒ ። ወታወግቦሙ ፡ ዕለት ፡ እኪት ፡ (ትበጽሖሙ ፡ ግብተ) ። እለ ፡ ይፈቅዱ ፡ ያውግቡ ፡ (ኢያ፲፩ ፡ ፯ ። ሉቃ፱ ፡ ፴፱ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲ ፡ ፴፱ ። ሚክ፪ ፡ ፫ ። ቄር) ። ባለብሉዮች ፡ ግን፤ አፍርሀ ፡ አደንገፀ ፡ ይሉታል፤ ባለቅኔዎችም ፡ አኩረፈ ፡ ይሉታል ።

»**ግብት**፤ ድንገት፤ ግጭት፤ አደጋ፤ አስቀድሞ ። ሳይታሰብና ፡ ሳይታወቅ ፡ እንዲያው ፡ ደርሶ ፡ የሚኾን ። ነገር፤ እጅግ ፡ ታናሽ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ደቂቃና ፡ እንደ ፡ ሴኮንድ ፡ እንደ ፡ ቅጽበት ፡ ያለ ። እመሰ ፡ ግብት ፡ ውእቱ ። ኀጢአት ፡ ዘግብት ፡ (ዘኊ፴፭ ፡ ፳፪ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፭) ። በዕድ ፡ ንግድ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዐርክ ፡ ግብት ፡ አምሳከ ፡ ግብት ፡ ይላል፤ ድንገት ፡ የተገኘ ፡ ማለት ፡ ነው፤ (ሚራ፱ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፹) ።

»**ግብተ**፤ ድንገት ፡ በድንገት፤ ወዲያው ፡ ቶሎ ፡ በቅርብ፤ ሳይቈይ ፡ ሳይዘገይ ። ግብተ ፡ መጽአ ። ግብተ ፡ በረቀ ። ግብተ ፡ ሀለዉ ። ሐደሰ ፡ ግብተ ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፲፫ ። ግብ፱ ፡ ፫ ። ዮዲ፱ ፡ ፫ ። ዕብ፲ ፡ ፳) ።

»**ግብታዊ**፤ ድንገተኛ፤ የድንገት፤ በድንገት ፡ የኾነ ፡ ያልታሰበ ። ሞተት ፡ በሞት ፡ ግብታዊ ፡ (አዋል) ።

ወገብ፤(ዐማርኛ)፤በቁሙ፤ ሐቋ ፡ ገቦ ፡ ጐንድ ። (ተረት)፤ በሰማይ ፡ ቢዞር ፡ ዘመዱ ፡ እንበጣ፤ በምድር ፡ ወገቡን ፡ ይይዛል ፡ ፌንጣ ።

ወጊግ፤ ጎት፤(ወገ፤ ወገገ ፡ ይወግግ ፡ ይገግ ፡ ይውግግ፤ መውገግ፤ ወገግ ፡ ማለት ፡ የንጋት ።

ወገግ፤ ስመ ፡ ሀገር፤ ዐሰቦት ። ሳሙኤል ፡ ዘወገግ፤ ደብረ ፡ ወገግ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ውጋጋን፤(ዐማርኛ)፤በቁሙ፤ ወገግታ ፡ የፀሐይ ፡ የእሳት ፡ ጸዳል፤ ፈገገን፤ ጎሕንና ፡ ንግሀን ፡ እይ ።

ወጊድ፤ዶት፤(ወገደ ፡ ይወግድ ፡ ይገድ)፤ መወገድ ፡ መራቅ፤ መፍሰስ ፡ መጕረፍ፤ ላይ ፡ ላዩን ፡ ማለፍ ።

አውገደ፤ አስገደ፤ ወግድ ፡ አለ፤ አራቀ ። ወግዳ ፡ ውጋደ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ይመስላል ።

ሞገድ፤(ዳት፤ መዋግድ፤ዳት ። ዐረ ፡ መውጅ)፤ በቁሙ፤ ማዕበል ፡ የባሕር ፡ ጕርፍ ፡ የውሃ ፡ ተራራ ፡ ፈረሰኛ፤ እንደ ፡ ገመገም ፡ እየኾነ ፡ ከማኸል ፡ ወደ ፡ ዳር፤ ከዳር ፡ ወደ ፡ ማኸል ፡ የሚኼድ ፡ የሚነጕድ፤ ነፋሳት ፡ የሚከቡትና ፡ የሚነዱት ፡ የሚያወጡትና ፡ የሚያወርዱት ። የእሳት ፡ ላንቃ ፡ ነበልባል ። ሞገደ ፡ ባሕር ፡ እንተ ፡ ይዘብጣ ፡ ነፋስ ፡ ወያነውኃ ። ወይትሀወክ ፡ እሞገዳት ። እምአፉሁ ፡ መዋግደ ፡ እሳት ፡ ወፅአ ። መዋግዳት ፡ (ያዕ፩ ፡ ፮ ። ማቴ፲፬ ፡ ፳፬ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፫ ፡ ፲፩ ። ቀሌ) ። በሞገድ ፡ ፈንታ ፡ ሞገት ፡ ይላል፤ ሙግት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ዐረቡ ፡ በመውጅ ፡ ፈንታ ፡ መውጀት ፡ ይላልና፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ፡ (አስቴ፫ ፡ ፪ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፶) ።

—፤ ሞገድ ፡ ልክ ፡ ያለው ፡ የበጋ ፡ ሁከት፤ ማዕበል ፡ ከልክ ፡ ያለፈ ፡ የክረምት፤ ጕርፉ ፡ ወደብ ፡ የሚያፈርስ ፡ ወደ ፡ የብስ ፡ የሚፈስ ፡ (መዝ ፡ ፺፩) ።

ሞገዳዊ፤ ሞገደኛ ፡ ሞገዳም ፡ ባለሞገድ ። ሞጋች ፡ ተሟጋች፤ ሸፋጭ ።

ሞገደ ፡ (ይሞግድ) ፤ በቁሙ ፤ አወከ ፡ ደረጠ ፡ ብጠበጠ ። ማገደ ፡ ዠገደ ፤ የዕንጨት ።

አሞገደ ፤ አስሞገደ ፤ ማዕበል ፡ ሞገድ ፡ አስነሣ ። እለ ፡ ያሞግዱ ፡ ወየሀውኩ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፬) ።

ተሞገደ ፤ ታወከ ፤ ተማገደ ።

ተሟገደ ፤ (ይትሟገድ ፤ አው ፡ ተምዋገደ ፤ ተመዋገደ) ፤ ወቅሐን ፡ ተመልከት ።

ሙጋድ ፤ (ዕብ ፡ ሞቄድ ፤ ሞቅዳ) ፤ ማገደ ፤ የመሥዋዕት ፡ ዕንጨት ፡ ጥሩ ፡ ፍልጥ ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ።

ወጊዝ ፤ ዘት ፤ (ወገዘ ፡ ይወግዝ ፡ ይገዝ) ፤ መውገዝ ፡ መገዘት ፡ መለየት ፤ መካድ ፡ መርገም ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወገዘ ፡ ፈንታ ፡ አውገዘ ፡ ይላል ። ወኪያሁኒ ፡ ያወግዝዎ ፡ እምነ ፡ ማኅበሩ ። አውገዝዎሙ ፡ እስከ ፡ ዛቲ ፡ ዕለት ። ብእሲ ፡ ዘአውገዘ ፡ ሔጺስቆጶስ ፤ ለየ ፡ (ዕዝ፲ ፡ ፰) ። እለ ፡ ታወግዙ ፡ ግዘታተ ፡ ከመ ፡ ኢይፍትሑ ። ዘይፈቅድ ፡ ይጠመቅ ፡ ይምሀርዎ ፡ ያውግዝ ፡ ሰይጣነ ፡ ወይእመን ፡ በክርስቶስ ፤ ኣወግዘከ ፡ ሰይጣን ፡ ወኵሎ ፡ ምግባራቲከ ። አውገዘ ፡ ለከይሲ ፤ ከደ ፡ ረገመ ፡ (ሔኖ፺፭ ፡ ፬ ። ዲድ ፡ ፴፬ ፡ ስንክ ፡ የካ፪) ።

ወገዝ ፤ (ብ ፡ አውጋዝ) ፤ በቁሙ ፤ ያደገ ፡ ጥጃ ፡ ታናሽ ፡ ወይፈን ፡ ጊደር ፤ በመብል ፡ ጊዜ ፡ ከበሬ ፡ የሚለይ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዐማርኛ) ።

አውገዘ ፤ አሶገዘ ፡ አስገዘተ ፤ አስለየ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አወገዘ ፡ ነው ።

ተወግዘ ፤ ተወገዘ ፡ ተገዘተ ፤ በግዝት ፡ ተለየ ። ካህን ፡ ዘተወግዘ ፡ (አብጥ ፡ ፲) ።

ውጉዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ግዝት) ፤ በቁሙ የተወገዘ ፡ የተለየ ፤ ርጉም ። ውጉዘ ፡ ለይኩን ። ኢትኩን ፡ ውግዝተ ፡ (ገላ፩ ፡ ፰ ። ዘካ፲፬ ፡ ፲፩) ።

—፤ ሕርም ፡ የተባለ ፡ የተከለከለ ፤ ሕግ ፡ የነቀፈው ፡ ያጸየፈው ፡ ሥራ ፤ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ቀቲልሰ ፡ እምኍልቈ ፡ ዐበይት ፡ ኀጣውእ ፡ ክሉኣት ፡ ወውጉዛት ፡ በልብ ፡ ወበሕግ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ።

ውግዘት ፤ መውገዝ ፤ መወገዝ ፡ አወጋገዝ ፤ በቁሙ ፡ ግዝት ፤ ውጉዝነት ። ዘከልእዎ ፡ ቍርባነ ፡ በእንተ ፡ ውግዘት ። ኢይፍታሕ ፡ እምኔሁ ፡ ግዘቶ ፡ (አብጥ ፡ ፱ ። ቀና ፡ ፯ቅ፯) ።

»ግዝት ፤ (ታት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መገዘት ፡ (ጥገ) መገዘት ፡ አገዛዘት ፤ በቁሙ ፡ ግዝት ፡ ርግማን ። ግዝት ፡ ዘነበበ ፡ ባቲ ፡ ዮሐንስ ፡ ዘቡርልስ ። አንቀጸ ፡ ግዝት ። ንባበ ፡ ግዝት ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ስንክ ፡ ታኅ፯) ።

ወግዝ ፤ (ዛት) ፤ ሕርም ፡ ልዩ ፡ ክልክል ፤ የግዜር ፡ ገንዘብ ። ዘዐለወ ፡ በወግዝ ፡ (፩ዜና ፡ ፪ ፡ ፯) ።

ተዋገዘ ፤ በቁሙ ፤ ተገዛዘተ ፡ ተማማለ ፤ ተለያየ ፤ ተከራከረ ፡ (ሔኖ፮ ፡ ፬) ። ከመ ፡ እትዋገዝ ፡ ለልብየ ፡ ወእሬስዮ ፡ መልአከ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ግዝተ ፡ እትዋገዝ ፡ ይላል ፡ (ቮነገ ፡ ፲፩ ፡ ፴፬) ።

ወገል ፤ (ዐረ ፡ ሸንገል) ፤ በቁሙ ፤ ከርፈስ ፡ ዕርፍን ፡ ከሞፈር ፡ ከድግር ፡ የሚያያይዝ ። ስበትን ፡ እይ ።

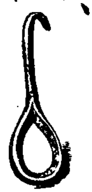

ወገል ፤

ወገን ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ መንጋ ፡ ዘመድ ። ወገን ፡ ጠባቂ ፡ ባለወገን ፡ እንዲሉ ።

ወግዐ ፤—በቁሙ ፡ ወጋ ፤—ወጊእ ፡ ወግአ ።

ወግዐ ፤ (ገዐተ) ፤ ጋተ ፡ አስጐነጨ ፤ አስጐረጐጨ ፤ በጥርኝ ። (አወጋ ፡ ተረከ) ። ወትፈቅዱ ፡ ሐሊበ ፡ ይውግዑክሙ ። ሐሊበ ፡ ወጋዕኩክሙ ፡ (ዕብ፭ ፡ ፲፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፪) ።

ተወግዐ ፤ ተጋተ ፤ ገጨ ፡ ጉርጐጨ ፡ አደረገ ። መጠጡንና ፡ ወጉንም ፡ ያሳያል ። እለ ፡ ከልእዎሙ ፡ ኢይትወግዑ ፡ ሐሊበ ። እስመ ፡ ኵሉ ፡ ዘይትወጋዕ ፡ ሐሊበ ፡ ሕፃን ፡ ውእቱ ፡ (ኢሳ፳፰ ፡ ፱ ። ዕብ፭ ፡ ፲፫) ።

ወግዕ ፤ በቁሙ ፤ ወግ ፡ ታሪክ ፡ አንቲካ ፡ ወሬ ፡ ከሽማግሎች ፡ አፍ ፡ የሚገኝ ። ዜና ፡ ወግዕ ፡ ዘመንግሥት ፡ ሺዋ ፡ ዘሰማዕናሁ ፡ እምእለ ፡ ይዛውዑ ፡ ዜና ፡ ወግዕ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ። ልማድ ፡ ደንብ ፡ አበል ፡ ለሹም ፡ ወይም ፡ ለሌላ ፡ የሚገባ ፡ (ዐማርኛ) ።

ወግዓዊ ፤ ወገኛ ፡ ወጋም ፤ ባለወግ ።

ወጊር ፤ ሮት ፤ (ወገረ ፡ ይዌግር ፡ ይውግር ፤ አው ፡ ይወግር ፡ ይገር) ፤ መወርወር ፡ ማጓን ፡ መጣል ። ውርወራ ፡ የወል ፤ ጕኖሽ ፡ ወደ ፡ ላይ ፤ ጥሎሽ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ወይም ፡ ፊት ፡ ለፊት ። ዘገር ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ዘይትወገር ፡ ያሰኛል ። ዘይወግር ፡ እብነ ፡ ላዕሌሁ ፡ ትወርድ ፡ ዲበ ፡ ርእሱ ። ንሣእ ፡ እብነ ፡ ወገር ፡ ላዕለ ፤ አጓነ ፡ (ሢራ፳፯ ፡ ፳፭ ። ሄርማ) ። ገርዎ ፡ ውስተ ፡ ተከዚ ። ወገሩ ፡ አብትሮሙ ። ዘያስተሐይጻ ፡ ለድንግል ፡ ወይወግር ፡ ዐይኖ ፡ ከመ ፡ ያርኵሳ ፡ ጣለ ፡ (ዘፀ፩ ፡ ፳፪ ። ፯ ፡ ፲፪) ።

—፤ መውገር ፡ በደንጊያ ፡ መምታት ፤ መግመስ ፡ መፈንከት ፤ መስበር ፡ መቀጥቀጥ ፤ ደንጊያን ፡ መቈለል ፡ መከመር ። ወገረቶ ፡ በስባረ ፡ ማሕረጽ ። ወገሮሙ ፡ እግዚ ፡ በእብነ ፡ በረድ ። ለይገሩ ፡ በእብን ። ወነሥኡ ፡ እብነ ፡ ከመ ፡ ይውግርዎ ፡ (መሳ፱ ፡ ፶፫ ። ኢያ፲ ፡ ፲፩ ። ዮሐ፰ ፡ ፶፱ ። ፲ ፡ ፴፩) ።

—፤ ማጠን ፡ ማጤስ ፡ ማቃጠል ፤ የዕጣንን ፡ ቊቀር ፡ ከፍሕም ፡ ላይ ፡ መጣል ። መኩንን ፡ ኀሠሠ ፡ ከመ ፡ ይክሐዶ ፡ ለክርስቶስ ፡ ወይውግር ፡ ዕጣነ ፡ ለጣዖታት ። ወእምዝ ፡ ይውግር ፡ ዕጣነ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፯ ። ቅዳ) ።

የወገረ፣ ምስጢር፣ በትግርኛ፤ አለሌው፣ ባዝራይቱን፣ መታት፣ እንደ፣ ማለት፣ ነው።

ወጋሪ፤ (ሪት፣ ርያን፣ ያት፤ ገርት)፤ የሚወረውር፣ የሚጥል፣ ጣይ። ወገርተ፡እብን፡(ገድ፣ ኪሮ)።

—፤ በቁሙ፤ ዓሣ፣ አጥማጅ፤ መረቡን፣ ወደ፣ ባሕር፣ ዓሣውን፣ ወደ፣ የብስ፣ የሚጥል። ዓሣ፣ ወጋሪ፣ እንዲሉ።

ዋግራ፤ የሬት፣ ሽቱ፤ ወይም፣ ወገርት። ሣዕሮን፣ ተመልከት።

ወግር፤ (ብ፣ አውግር፣ ራት። ዕብ፣ ይጋር፤ ጋል። ሱር፣ ያግራ)፤ የደንጊያ፣ ክምር፣ ቍልል፤ እንደ፣ ኰረብታ፣ ያለ። አሰዱ፡እብነ፡ወገብሩ፡ወግረ። ወሰመያ፡ላባ፡ወግረ፡ስምዕ፡ወያዕቆብኒ፡ሰመያ፡ከማሁ። ዛቲ፡ወግር፡ወዛቲ፡ሐውልት፡(ዘፍ፴፩፣ ፵፮፣ ፵፯፣ ፶፪)።

—፤ በቁሙ፤ ኰረብታ፣ ቍሊልታ፤ ተራ፣ ጕባ፣ ጕባታ፤ አዳጋ፣ ከፍተኛ፣ ቦታ፤ ደፈር፣ ሸንተረር፣ ከተራራ፣ የሚያንስ። እቀውም፡ዲበ፡ርእሰ፡ወግር፤ዐርጉ፡ውስተ፡ርእሳ፡ለወግር። ወኮነ፡ወግረ፡ዐቢየ፡ውእቱ፡ጕድፍ። ወግረ፡ኃጥኣን። አውግር፡ልዑላት። ወባቲ፡አውግራትኒ፡ወአድባራት፡(ዘፀ፲፯፣ ፱፣ ፲። ስንክ፣ መጋ፲። ኢሳ፳፰፣ ፴፩። ፴፣ ፳፭። አፈ፣ ተ፴፬)።

አውገረ፤ አሶገረ፣ አስመታ፣ አስጣለ።

ተወግረ፤ በቁሙ፤ በደንጊያ፣ ተመታ፤ ተደበደበ፣ (ዘፀ፲፱፣ ፲፫። ፳፩፣ ፴፪)። ለተወግሮቱ፡በእብን። ወበሕግነሰ፡ሠርዐ፡ሙሴ፡ከመ፡ትትወገር፡በእብን፡(ኩፋ፣ ፴፫። ዮሐ፰፣ ፭)።

ተዋገረ፤ ተማታ፣ ተወራወረ፤ ደንጊያ፣ ተጣጣለ፣ (ግብ፣ ፲፬፣ ፭)።

ውጉር፤ (ራን፣ ራት፣ ግርት)፤ የተወገረ፣ የተደበደበ፤ ደንጊያ፣ የተጕራበት፣ የተከመረበት። ረከቦሙ፡ለጣዖታት፡ውጉራነ፡ወስቡራነ፡(ስንክ፣ መጋ፲፯)።

ውግረት፤ መውገር፣ መወገር፣ አወጋገር፤ ውግራት፣ ውርወራ፣ ደንጊያ፣ አጣጣል፣ አወራወር፤ የደንጊያ፣ ስልፍ፣ ጦርነት፤ እንዳንደርቢና፣ እንደ፣ በረድ፣ ያለ። ተኰነነ፡ምዕረ፡በውግረት፡ወምዕረ፡በንድፈተ፡አሕጻ። ኮነ፡ጸብእ፡ማእከሌሆሙ፡በንዋየ፡ሐቅል፡ወበውግረተ፡አእባን፡ወበሞፀፍ። ቀተሉ፡በውግረተ፡እብን፡ወበንጹን፡(ስንክ፣ ሐም፭። ዮሴፍ። ቀሌ። ፍ፣ ነ፣ ፶፣ ፫)።

—፤ ማጠን፣ መታጠን፤ አስተጣጠን። ኢተደመረ፡በውግረተ፡ዕጣን፡ለአማልክት፡(ስንክ፣ ኅዳ፳፭)።

ሙጋር፤ መውገሪያ፤ መወገሪያ፤ መጣያ፣ መወርወሪያ፣ ቦታ። ተአተተ፡ሐቀ፡እምኔሆሙ፡መጠነ፡ሙጋረ፡እብን፡(ሉቃ፳፪፣ ፵፩። ስንክ፣ ነሐ፲፬)።

ሞገር፤ ጥና፤ የዕጣን፣ መውገሪያ። ዕጣን፣ ሞገር፣ እንዲሉ፤ ቅኔው፣ በዕጣን፣ ፈንታ፣ ስለ፣ ገባ።

ሞገርት፤ ውርወራ፣ ጥሎሽ፤ እንዝግግዝገዥ። ዘበሞገርተ፡እብን፡ወዕፀወ፡ገዳም፡(፩ነገ፣ ፲፱፣ ፲፬)።

ወገሬ፤ የማሽላ፣ ስም፤ የይፋት፣ ማሽላ፣ ራሱ፣ ምንቸት፣ የሚያክክል። ፍችው፣ ደኅኔ፣ መልካሜ፣ ማለት፣ ነው። (ወገሬት)፣ ወገር፣ ዕደር፣ እንዲል፤ ደኅና፣ ዕደር፣ ሲል፣ (ጕራጌና፣ እስላም)። ፪ኛም፣ የወገራ፣ ሰው፣ ማለትን፣ ያስማል፤ ወገራ፣ በጕንደርና፣ በስሜን፣ መካከል፣ ያለ፣ አገር፣ ነው። (ግጥም)፤ ወገራ፣ እግዚአ፣ ዘኢፈጠራ፤ ከቤት፣ ቢገቡ፣ ጢሱ፤ ከደጅ፣ ቢወጡ፣ ንፋሱ፤ እኽሉን፣ ቢበሉት፣ ፈሱ።

ወጊስ፤ ሶት፤ (ወገሰ፣ ይወግስ፣ ይገስ። ትግ፣ ሐገሸ፤ ፈሥሐ)፤ መወግሸት፤ መቈጣት። ወጌሻ፣ ሐኪም፣ መኾን፣ መፈወስ፣ ማዳን፤ ማፀን፣ ሙጠገን፤ ከዚህ፣ የተነሣ፣ መወደድ፣ መክበር። መዋብ፣ ማማር፤ ደስ፣ ማሰኘት፤ የመልክ፣ የግብር። መጽሐፍ፣ ግን፣ በወገሰ፣ ፈንታ፣ ሞገሰ፣ ይላል፤ ወገደንና፣ ወቅሐን፣ እይ፤ የዚህ፣ አምሳል፣ ናቸው። ሰብፁዕ፡ቂርቆስ፡አልቦ፡ዘይሞግሶ፤ በክብር፣ የሚበልጠው፣ (መዋሥ። ድጓ)።

ሞገስ፤ በቁሙ፤ ሞጋሳ፣ ውድ፣ ውዴታ፤ ባለሟልነት፤ ጸጋ፣ ክብር፣ ውዳሴ፣ ብፅዓን፤ ግርማ፣ ውበት፣ ደም፣ ግባት፣ ጣዕም፣ ሥን። ቦሙ፡ሞገስ፡በኀበ፡ኵሉ፡ሕዝብ። እንተ፡ተዐቢ፡ሞገስ፡ይሁበነ። ረከብኪ፡ሞገስ። ገጽከ፡ምሉእ፡ሞገስ። ሞገሳ፡ሰብእሲት፡ያስተፌሥሖ፡ለምታ፡(ግብ፪፣ ፵፯። ያዕ፬፣ ፯። ሉቃ፩፣ ፴። አስቴ፭፣ ፪። ሢራ፳፯፣ ፲፫)።

አሞገሰ፤ ወደደ፣ አከበረ፤ ባለሟል፣ አደረገ፤ አወደሰ፣ አመሰገነ፤ በቅኔ፣ በግጥም። ኣሤንያ፡ወኣሞግሳ፡(ዘካ፱፣ ፲፯)።

መሞግስ፤ (ስት፣ ሳን፣ ሳት)፤ የሚወድ፣ የሚያከብር፤ ወዳ፣ የሚያሶድድ፤ ባለሟል፣ የሚያደርግ፤ የሚያስደርግ። መሞግስት፡(አርጋ)።

ተሞገሰ፤ ከበረ፣ ተመሰገነ፤ ብፁዕ፣ ተባለ፤ ባለሟል፣ ኾነ፤ ልጅነት፣ አገኘ። አባ፡ዮሐኒ፡ፊድፋደ፡ኄየሰ፡ተሞገሰ። ዮሐንስ፡ተፈሥሐ፡ወተሞገሰ። እመ፡በመንፈሱ፡ለኢየሱስ፡ንትሞገስ፡ወንጼውዖ፡ለእግዚ፡አቡነ፡(መዋሥ። ቁር፣ ስምዓት)።

ሞገት፤—ሞገድ፤—ወጊድ፣ ወገደ።

ወድአ፤ አት፤ (ወድአ፣ ይዌድእ፣ ይወድእ። ዐረ፣ ወደዐ፤ አደረገ፤ ላከ)፤ መጨረስ፤ መፍጀት፤ መፈጸም፣ መከተት፤ የግብር፣ የነገር። ትዌድእዎ፡ወኢታተርፉ፡እምኔሁ። እሳት፡ዘይዌድእ። ሕያው፡ነፍስከ፡ከመ፡ኢትወድእ፡አሙትከ፡ዘሀለወ፡ምስሌሃ። ነጸረ፡ንጉሥ፡በዘወድኦ፡ማእደ፡(ዘፀ፲፪፣ ፲፣ ፲። ዘዳ፬፣ ፫። ዮዲ፲፪፣ ፬። ዱን፲፫፣ ፲፰)።

ወዳኢ ፤ መወድእ ፤ የሚጨርስ ፡ ጨራሽ ፤ ፈጻሚ ፡ ከታች ።

ወድአ ፤ (ንኡስ ፡ አገባብ) ፤ ቀድሞ ፡ አስቀድሞ ፤ አከዶ ፡ ፈጽሞ ፤ ጭራሽ ፡ በጭራሽ ። እለ ፡ ወድኡ ፡ ሞቱ ። ወድአ ፡ ተሠይመ ። ወዳእነ ፡ ግእዝና ሆሙ ። ወዳእነ ፡ ሞትነ ። ወዳእነ ፡ ቀተርነ ፡ ኖኅተ ፤ (መክ፬ ፡ ፪ ። ማቴ፫ ፡ ፲ ። ሮሜ ፡ ፫ ፡ ፱ ። ፮ ፡ ፪ ። ሉቃ ፲፩ ፡ ፯) ።

ተወድአ ፤ ተጨረሰ ፤ ተፈጸመ ፤ ተፈጀ ፡ ዐለቀ ። ይትዌዳእ ፡ ኵሉ ፡ እኩይ ። መዛግብተ ፡ እክል ፡ ወሥርናይ ፡ ይትዌዳእ ፡ በፃፄ ፡ ወበነቀዝ ። ተወድአ ፡ ወርቅነ ። ፍሥሓ ፡ ዘኢይትዌዳእ ፡ (ሔኖ ። መቃ ። ዘፍ ፵፯ ፡ ፲፰ ። ኪዳ) ።

ውዳኤ ፤ መጨረስ ፤ (ጥጨ) መጨረስ ፡ አጨራረስ ፡ ጭረሳ ። ጭራሽ ፡ ከታች ፤ ፍጻሜ ፡ (ፊልክ) ።

ወደብ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የባሕር ፡ ጠረፍ ፡ በር ፡ መግቢያ ፤ የመርከብ ፡ መቆሚያ ።

ወዲድ ፤ ዶት ፤ (ወደ ፤ ወደደ ፡ ይወድድ ፡ ይደድ) ፤ መውደድ ፡ ማፍቀር ። ማግባት ፡ መጨመር ፤ አንዱን ፡ ባንዱ ፡ ውስጥ ፡ ወይም ፡ በመካከል ፡ እንደ ፡ ሳጋ ፡ እንደ ፡ ሽብልቅ ፡ እንደ ፡ ስፌጽና ፡ እንደ ፡ ዚቅ ። ወደየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

አውደደ ፤ አዕደደ ። አዋደደ ፡ አስማማ ፤ ስካ ፡ አሳካ ፤ ቸነከረ ፡ አንድ ፡ አደረገ ፤ የግብር ፡ የነገር ። አግበረ ፡ አርባዕተ ፡ ምእተ ፡ ጸናጽለ ፡ ወአውደዶን ፡ ዲበ ፡ መሣግር ። አውደድዎ ፡ ውስተ ፡ ወርቅ ። አውድድ ፡ ውስተ ፡ ሥጋየ ፡ ፈሪሆተከ ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፫ ። ዘፀ፴፯ ፡ ፲፫ ። መዝ፻፲፰ ፡ ፻፳) ።

—፤ ሸፈነ ፡ ለበጠ ፤ በልባጥ ፡ አስጌጠ ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ማዋደድ ፡ ነው ። ወለቤት ፡ ዐቢይ ፡ አውደዶ ፡ ወአጽንዖ ፡ በዕፀወ ፡ ዘግባት ፡ (፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፭) ። በአውደደ ፡ ፈንታ ፡ አስተዋደደ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ከድራጊንት ፡ በቀር ፡ አደራራጊንት ፡ የለውም ፡ (ዘኍ፬ ፡ ፯ ፡ ፰ ፡ ፲ ፡ ፲፩ ። ምሳ፰ ፡ ፴) ። ዘእንበለ ፡ ያስተዋድድ ፡ እግዚ ፡ ምቋመ ፡ አድባር ፡ ወአውግር ። አሠነየ ፡ ለነ ፡ ወአስተፍሥሐ ፡ መንግሥተነ ፡ ወአስተዋደደ ፡ አህጉሪነ ፡ ወሥልጣነነ ፡ ላዕለ ፡ ብዙኃን ፡ አሕዛብ ። አስተዋድዶ ፡ መዝሙረ ፡ ማሕሌት ። አስተዋደደ ፡ መዝሙራተ ። ወአጻብዕየ ፡ ያስተዋድዳ ፡ መዝሙረ ፡ (መቃ ፡ ገ፴፫ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ የካ፰ ። ቀሌ ። መዝ ፡ ፻፵፩) ።

ተወደ ፤ ተወደደ ፡ ተፈቀረ ። ተሰካ ፤ ተጨመረ ፡ (ዘፀ፳፮ ፡ ፲፯) ።

ተዋደደ ፤ በቁሙ ፤ ተገባ ፡ ተመቸ ፡ ተስማማ ፤ ተሳካ ፡ ተዛመደ ፤ ጸና ፡ ተደላደለ ። (ምሳ፲፯ ፡ ፯ ። ፲፱ ፡ ፲፱) ። አሳ ፡ ተዋደደ ፡ ወተደለወ ፡ ዝንቱ ፡ ስም ፡ ለዘበሥጋ ፡ ተወልደ ። ዘቦቱ ፡ የኀድር ፡ ኵሉ ፡ ሥጋ ፡ ወይትዋደድ ፡ በአሥራው ፡ ወመሌሊት ። ሠነየ ፡ ንብረቶሙ ፡ ወተዋደደ ፤ ሶበ ፡ ተዋደደ ፡ ትእዛዙ ። ተዋደደ ፡ ነገርነ ፡ ወረትዐ ፡ መንግሥትነ ፡ (ቄር ፡ ጸሎ ። ቆላ፪ ፡ ፲፱ ። ዮሴፍ) ።

ተዋድዶ ፤ መዋደድ ፡ መስማማት ፤ በፍቅር ፡ በችንካር ፡ አንድ ፡ መኾን ።

ውዱድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ድድ) ፤ የተወደደ ፡ ውድ ፤ የተዋደደ ፡ የተስማማ ፤ የማይወልቅ ፡ የማይነቃነቅ ። ውስተ ፡ ውጽቦ ፡ ወርቅ ፡ ዕንቊ ፡ ሰርድዮን ፡ ውዱድ ። አድባር ፡ እለ ፡ ውዱዳን ። እለ ፡ ውዱዳት ፡ እማንቱ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፪ ። ዘፍ፵፱ ፡ ፳፮ ። ደራሲ) ።

ውዱድ ፤ የሰማይ ፡ ስምና ፡ ቅጽል ፤ መጨረሻ ፡ ሰማይ ፡ (ሕዝ፩ ፡ ፳፫ ፡ ፳፬) ። በቀዳሚ ፡ ገብረ ፡ እግዚ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ፤ ወመልዕልተ ፡ ሰማይ ፡ ውዱድ ፡ አስተዳለወ ፡ መንበረ ፡ (ደራሲ) ።

ሙዳድ ፤ ሞዳድ ፤ (ብ ፡ መዋድድ) ፤ ማዋደጃ ፡ ማስማሚያ ፤ ዛቢያ ፡ ችንካር ፡ ቍልፍ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ወመዋድዲሆን ፡ ዘብሩር ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፲፯ ። ፴፰ ፡ ፲፯) ። የሰው ፡ ስም ፤ ሙሴ ፡ ከመረጣቸው ፡ ከሰባ ፡ ኹለቱ ፡ አንዱ ፡ (ዘኍ፲፩ ፡ ፳፮) ።

»**ድድ** ፤ (ዳት) ፤ በቁሙ ፤ ማውድ ፡ መሠረት ፤ ምዕማድ ፡ ስከተት ። ድደ ፡ መሠረት ። ዐምዳ ፡ ወድዳ ፡ ለጽድቅ ። ይጸውር ፡ ድደ ፡ ወይነብር ፡ ጠፈረ ፡ (ቆላ፩ ፡ ፳፫ ። ፩ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፲፭ ። ቅዳ) ።

—፤ ድምድማት ፤ መደምደሚያ ፡ የሕንጻ ፡ ራስ ፤ የባጥ ፡ የመዋቅር ፡ መሠረት ፡ ወይም ፡ መጋጠሚያ ። ድደ ፡ ንጽሕ ፡ ወመሠረተ ፡ ቅድስና ። መስቀል ፡ ዐምዳ ፡ ወድዳ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ። አነዳሁ ፡ ዘሐቁ ፡ ወሴለዩ ፡ እምነ ፡ ድዱ ፡ (አርጋ ፡ ፫ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ግንቦ፰) ።

ወድይ ፤ ዮት ፤ (ወደየ ፡ ይወዲ ፡ ይደይ ። ወደደ) ፤ መጨመር ፡ መደል ፡ ማግባት ፤ ማኖር ፡ ማድረግ ፤ መወርወር ፡ መጣል ። ወደዩ ፡ ሐሞተ ፡ ውስተ ፡ መብልዕየ ። ይወዲ ፡ እዴሁ ፡ ውስተ ፡ ግበ ፡ አርዌ ፡ ምድር ። ደይ ፡ ቃሎ ፡ ውስተ ፡ ልብከ ። እወዲ ፡ እዴየ ፡ ዲበ ፡ አፉየ ። ኢትደዩ ፡ ባሕርየክሙ ፡ ቅድመ ፡ አሕርው ። ወደይዎ ፡ ውስተ ፡ ግበ ፡ አናብስት ። ወደየት ፡ አዕይንቲሃ ፡ ላዕለ ፡ ዮሴፍ ። ዘወደየ ፡ እሳተ ፡ ውስተ ፡ አህጉር ፡ (መዝ ፡ ፷፰ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፰ ። ኢዮ፳፪ ፡ ፳፪ ። ፴፱ ፡ ፴፬ ። ማቴ፯ ፡ ፮ ። ዳን፲፫ ፡ ፴፩ ። ዘፍ፴፱ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶ ፡ ፯) ።

ወዳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ደይት) ፤ ጨማሪ ፤ ነገረ ፡ ሠሪ ፤ ክፉ ፡ አድራጊ ። ወዳዪ ፡ እከይ ፡ ወጽልእ ፡ ማእከለ ፡ ሰብእ ፡ (ሲኖዶ) ።

ሙዳይ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ ማኖሪያ ፡ መጨመሪያ ፤ መክተቻ ፡ ዕቃ ። ዕፍረት ፡ ዘተሰውጠ ፡ እሙዳይ ፡ ውስተ ፡ ሙዳይ ፡ (ቀሌ) ። ለንዋያት ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ ዋዲያት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ሙዳየ ፡ በለስ ፤ የበለስ ፡ መልቀሚያ ፡ ታናሽ ፡ እንቅብ ፡ ቅርጫት ፡ (ተረ ፡ ባሮ) ።

ሙዳየ ፡ ዘቢብ ፤ አገልግል ፡ ቅንብቻ ፤ ቢት ፤ ኪስ ፡ ከረጢት ፡ (፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፰) ።

ሙዳየ ፡ ማይ ፤ የውሃ ፡ ዕቃ ፤ እንስራ ፡ ፊቀን ፤ ብርሚል ፡ ጋን ፤ ቀርበታ ፡ (ዮዲ፯ ፡ ፳) ።

ሙዳየ ፡ ምጽዋት ፤ የገንዘብ ፡ ማኅን ፤ ምእመናን ፡ አምኃቸውን ፡ የሚያገቡበት ፤ አፈ ፡ ጠባብ ፡ ሆደ ፡ ሰፊ ፤ ገንዘብ ፡ የሚያስገባ ፡ እጅ ፡ የማያስገባ ፤ ገንዘቡ ፡ ሲመላ ፡ ተከፍቶ ፡ እንደ ፡ ንፍሮ ፡ የሚዘረገፍ ፡ (፬ዜና ፡ ፳፬ ፡ ፲፩ ። ማር፲፪ ፡ ፵፩) ።

ሙዳየ ፡ ዕጣን ፤ በቁሙ ፤ ታናሽ ፡ ስፌት ፡ ወይም ፡ ቢት ፡ የዕጣን ፡ ማቅረቢያ ፡ (ቅዳ) ።

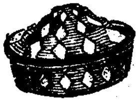

ሙዳየ ፡ ዕጣን ፡

ሙዳየ ፡ ዕፍረት ፤ የሽቱ ፡ ዕቃ ፤ ስፌት ፡ ናርጅ ፤ ቢልቃጥ ።

ሙዳየ ፡ ዔረግ ፤ የበጋ ፡ እንቅብ ፤ የመከር ፡ ቅርጫት ፡ ጕፍሬ ፡ የተመላ ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፩) ።

ሙዳየ ፡ ቀለም ፤ የቀለም ፡ ቀንድ ፤ ወይም ፡ ቢልቃጥ ፡ (ሕዝ፱ ፡ ፪) ።

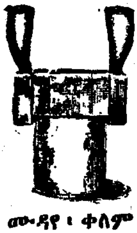

ሙዳየ ፡ ቀለም ፡

ሙዳየ ፡ ቀርጠሎን ፤ የወይን ፡ እሸት ፡ ቅርጫት ፤ ዘለላውን ፡ የሚሸከሙበት ፡ (ዘዳ፳፮ ፡ ፪) ።

ተወድየ ፤ ተጨመረ ፡ ገባ ፤ ተጣለ ፡ ተጣፈ ። ይነሥእ ፡ እምዘይትወደይ ፡ ውስቴቱ ። ተወድየ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ሞቅሕ ። ገሪፍ ፡ አንተ ፡ ተወድየት ፡ ውስተ ፡ ባሕር ። ኢትወድየ ፡ ላዕሌሃ ፡ አርዑተ ፡ (ዮሐ፲፪ ፡ ፯ ። ዕር ፡ ኢሳ፪ ፡ ፲፫ ። ማቴ፲፫ ፡ ፵፯ ። ዘኍ፲፱ ፡ ፪) ።

ውዱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዲት) ፤ የተጨመረ ፡ ጭምር ፤ ቅልቅል ።

ውዳይ ፤ (ትግሬ) ፤ ግብር ፤ ሥራ ። ውዳይ ፡ ሐዋርያት ፡ (ግብ ፡ ፩) ።

ውድየት ፤ መጨመር ፡ (ጥጨ) መጨመር ፤ አጨማመር ፡ ጭማሬ ፤ ጭምርነት ። ከመ ፡ ውድየተ ፡ ወይን ፡ ሐዲስ ፡ በሐዲስ ፡ ዝቅ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፯) ።

ውዴት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ነገር ፡ መሥራት ፡ ማሳበቅ ፤ ያንዱን ፡ ነውር ፡ ለሌላው ፡ መንገር ፤ በጆሮው ፡ ማግባት ፡ በልቡ ፡ መስንቀር ። ሰብቅ ፡ ክስ ፡ ሐሜት ። ውዴት ፡ እኪት ። ውዴት ፡ ዘሐሰት ። ኢይስማዕ ፡ ውዴተ ፡ ሐሰት ፡ ላዕለ ፡ ካልእ ። መጽሐፈ ፡ ውዴት ። በዓለ ፡ ውዴት ። (ዘፍ፴፯ ፡ ፪ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፬ ። ነሐ፱ ፡ ፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፩) ።

ተዋደየ ፤ ነገር ፡ ተሠራ ፤ ተማማ ፡ ተካሰሰ ፤ ተጣላ ።

አስተዋደየ ፤ አሳበቀ ፤ ነገር ፡ ሠራ ፤ ከሰሰ ፡ አካሰሰ ፡ አወናጀለ ፤ አሳጣ ። ሐሰተ ፡ አስተዋደዩኒ ። ኢንደጉ ፡ አስተዋድዮተሙ ። ዮጊ ፡ በጽልእ ፡ አስተዋደይዎ ። አስተዋደዩኒ ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ። አስተዋደ ፡ ርእስየ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ፡ (ዳን፩ ፡ ፵፫ ። ፫ ፡ ፳፱ ። ሚራ፲፱ ፡ ፲፭ ። ጦቢ፩ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፴፭) ።

መስተዋድይ ፤ አሳባቂ ፡ ነገረ ፡ ሠሪ ፤ ከሳሽ ፡ አሳጭ ፤ ጠላት ፡ ባለጋራ ፤ ወድቀ ፡ መስተዋድይ ፡ ዘአስተዋደየሙ ፡ ለአኀዊነ ። ጻድቅ ፡ መስተዋድየ ፡ ርእሱ ። አዘዝክዎሙ ፡ ለመስተዋድያንሂ ፡ ይምጽኡ ፡ ኀቤከ ፡ (ራእ፲፪ ፡ ፩ ። ምሳ፲፰ ፡ ፲፯ ። ግብ፳፫ ፡ ፫) ።

ወደፈ ፤ (ወፀፈ) ፤ ጣለ ፡ ወረወረ ፡ አሽቀንጠረ ፤ የማይረባን ፡ ነገር ።

ወዲፈት ፤ (ብ ፡ ወዲፋት) ፤ ዕላቂ ፡ ውዳቂ ፡ ጨርቅ ፡ ቍረንጮ ፡ ቅርንጥስ ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ያልተከለሰ ፡ ማቅ ፡ ዳውግ ፡ ይሉታል ። ወይጠበልልዎ ፡ በወዲፈት ። ዘእንበለ ፡ ወዲፈት ፡ ወአነዳ ፡ ላሕም ፡ (ኤር፳፱ ፡ ፲፱ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ወዲቅ ፤ **ቆት** ፤ **(ወድቀ ፡ ይወድቅ ፡ ይድቅ ። ዐረ ፡ ወደቀ)** ፤ መውደቅ ፡ (ጥጣ) መጣል ፤ ድንገት ፡ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ መውረድ ፡ እንደ ፡ ዝናም ፤ ወይም ፡ ከቁም ፡ በምድር ፡ ላይ ፡ መደፋት ፤ ፍግም ፡ ማለት ። ወዲቅ ፡ እመካናት ፡ ልዑላት ። ወድቀ ፡ እምሰማይ ። ነዳይ ፡ ለእመ ፡ ወድቀ ፡ ይከይድዎ ፡ ቢጹ ። ወድቀ ፡ በገጾሙ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፸፪ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፲፪ ። ሚራ፲፫ ፡ ፳፩ ። ማቴ፲፯ ፡ ፮) ።

—፤ መግባት ፤ መያዝ ። ይወድቅ ፡ ውስተ ፡ ግብ ። ከመ ፡ ኢትደቅ ፡ ውስተ ፡ መሥገርታ ። እመ ፡ በዙሉ ፡ ወደቀ ፡ ኢትደቅ ፡ ውስተ ፡ እደ ፡ ጸላእትከ ፡ (ማቴ፲፭ ፡ ፲፱ ። ሚራ፱ ፡ ፫ ። ፳፭ ፡ ፲፱) ።

—፤ መፍረስ ፡ መናድ ፤ ድል ፡ መሆን ፤ በጦርነት ፡ መሞት ። ጥቅም ፡ ወአረፍት ፡ ዘወድቀ ። ወወድቀ ፡ እምደቂቀ ፡ ብንያም ፡ እልፍ ፡ ወሰማንያ ፡ ምእት ። ሣልስትኪ ፡ ይወድቅ ፡ በኲናት ፡ (ኩፋ ፡ ፵፯ ። መሳ፳ ፡ ፵፱ ። ሕዝ፭ ፡ ፲፱) ።

—፤ መተኛት ፡ መጋደም ፤ መጣመር ፡ ወይም ፡ መከመር ፤ የዝሙት ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘወድቀ ፡ ዐርከ ፡ ምስለ ፡ ዐርከቱ ። ዘይወድቅ ፡ ምስለ ፡ ብእሲት ። ብእሲ ፡ ዘቦቱ ፡ ብእሲተ ፡ ወወድቀ ፡ ላዕለ ፡ ብእሲ ፡ ተባዕት ። ዘወድቀ ፡ በእንስሳ ፡ (ቄድር ። ሲኖ) ።

—፤ መስገድ ፡ መንበርከክ ፤ በግንባር ፡ መተከል ፤ ምድርን ፡ በአፍ ፡ መሳም ። ወድቀ ፡ አብርሃም ፡ በገጹ ። ወ

ድቁ፡ ወበገዱ፡ ሎቱ። ወድቀ፡ ወአስተብቍዖ፡ (ዘፍ ፲፰ ። ፱ ። ማቴ፪ ፡ ፲፭ ። ፲፰ ፡ ፳፮) ።

—፤ ማዘን ፡ መፍራት ፤ ማቀርቀር ፡ ዐንገትን ፡ መድፋት ። ለምንት፡ ይወድቅ፡ ገጽከ። ኢይደቅ፡ ልቡ፡ ለእግዚእየ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፮ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፴፪) ።

—፤ መሻር ፡ መዋረድ ፤ ከሹመት ፡ ከክብር ፡ መውጣት ፡ መለየት ። ይደቅ ፡ እምሚመቱ። ይደቅ፡ እማዐርጊሁ ። ወድቀት ፡ እምክብራ ። ወደቅሙ፡ እምጸጋሁ፡ (አብጥ ፡ ፭ ። ፊ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፩ ። ቀሌ ። ገላ፭ ፡ ፬) ። በወድቀ ፡ ፈንታ ፡ ተወድቀ ፡ ተዋደቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ቈጽለ፡ ኖኃት፡ ኢይትወደቅ፡ ዘእንበለ፡ ፈቃድየ። ሶበ፡ ቀሠፍዎ፡ ሥጋሁ፡ ተበጽለ ፤ እስከ፡ ተዋደቀ፡ በበ፡ ክፍል፡ ክፍለ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ ሐምሌ፳፭) ።

ውዱቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ድቅት) ፤ የወደቀ ፤ የፈረሰ ፤ ውዳቂ ፡ ውድቃን ፤ ወዳቃ ፡ ዘቅዛቃ ፤ ውድቅ ። ናሁ፡ ሆሎፎርኒስ፡ ውዱቅ፡ ውስተ፡ ምድር፡ በድኑ። ረከብዎ፡ ውዱቀ፡ ወምዉተ። ያነሥእሙ፡ ለውዱቃን። አረፍት፡ ውድቅት። ውዱቅ፡ እማዕርጊ ፤ የተሻረ ፡ ሽር ፡ (ዮዲ፲፬ ፡ ፲፰ ። ተረ ፡ ባሮ ። ሚራ፵፱ ፡ ፲፫ ። ቀሌ) ።

» **ድቀት**፤ (ታት) ፤ መውደቅ ፡ መሰናከል ፤ አወዳደቅ ፤ ውድቂያ ፤ መከራ ፡ ሞት ፡ ኀጢአት ። እለ፡ ይትፌሥሑ፡ በድቀቱ፡ ለጻድቅ። ድቀት፡ ትጸንሖ። ይከውኑ፡ ለድቀት፡ ኅቡር። ታነሥኦ፡ እምነ፡ ድቀቱ፡ ከመ፡ ኢይማስን። እስመ፡ መተረ፡ ግብራተ፡ ድቀታት፡ እለ፡ ያርሕቅዎ፡ እምእግዚ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፳፱ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፳፫ ። ጥበ፲ ፡ ፲፱ ። ዲድ ፡ ፯ ። ፊልክ ፡ ፩) ። በድቀት ፡ ፈንታ ፡ ውድቀት ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። በእንተ ፡ ውድቀቱ፡ ለሳዶቅ፡ ካህን፡ (ክብ ፡ ነገ) ። ፪ኛም ፡ በየእየእ ፡ ፈንታ ፡ ድቀት ፡ ይላል ። ለእመ፡ ድቀት፡ ይወርስ፡ አባሁ፡ (ፊልክ) ።

ሙዳቅ፤ (ቃት) ፤ መውደቂያ ፡ መዘቅዘቂያ ፤ ማረፊያ ፡ ቦታ ፡ (ሔኖ፰ ፡ ፲፫ ። ፪ ፡ ፮) ።

አውደቀ፤ ጣለ ፡ አወደቀ ፤ አዋረደ ፡ አሻረ ። አሳዘነ ፤ መታ ፡ ገደለ ። አውደቀት፡ በድኖ፡ እምነ፡ ምስካቡ። ወአውደቆ፡ ውስተ፡ ማዕምቅ። ለብዙኃን፡ አውደቆሙ፡ ትዕቢተ፡ ልቦሙ። በእንተ፡ ምክንያት፡ እንተ፡ ታወድቆ፡ ለቀሲስ፡ እማዐርጊሁ። ኢታውድቁ፡ ልበክሙ። ለምንት፡ አውደቀነ። አውደቅዎ፡ በሰይፍ፡ (ዮዲ፲፫ ፡ ፱ ። ራእ፳ ፡ ፫ ። ሚራ፫ ፡ ፳፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፮ ፡ ፭ ። ነሐ፰ ፡ ፲ ። ኤር፲፬ ፡ ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፳፩) ። ደደቀንና ፡ ደነቀን ፡ እይ ፤ የወድቀ ፡ አግዋር ፡ ናቸው ።

ወዲር፤ (ወደረ ፡ ይወድር ፡ ይደር) ፤ መወደር ፤ መወዳደር ፡ (ዐማርኛ) ።

ወድሶ፤ ሶት፤ (ወደሰ፡ ይዌድስ፡ ይወድስ። ዕብ፡ ሆዳህ) ፤ ማወደስ ፡ ማሞገስ ፤ ማመስገን ፤ በምስጋና ፡ ደስ ፡ ማሰኘት ። ጥበብ ፡ ትዌድስ ፡ ርእሳ። ብዙኃን፡ ይዌድስዎ፡ እንበይነ፡ ጥበቢሁ። ንወድሶሙ፡ ለዕደው፡ ክቡራን። ይወድስከ፡ አፈ፡ ነኪር፡ (ሚራ፳፬ ፡ ፩ ። ፴፱ ፡ ፱ ። ፵፬ ፡ ፩ ። ምሳ፳፯ ፡ ፪) ።

ወዳሲ፤ **መወድስ**፤ የሚያወድስ ፤ አወዳሽ ፡ አመስጋኝ ፤ ገጣሚ ፡ ባለቅኔ ።

መወድስ፤ በቁሙ ፤ ማወደሻ ፡ ድርሰት ፡ መዝሙር ፡ ቅኔ ፤ ግጥም ። ድርሰትየ፡ ዘውእቱ፡ መወድስ። ወመወድሱ፡ ዕዝል፡ (አዋል ። ግንዘ) ።

አወደሰ፤ አስወደሰ ፡ አስመሰገነ ፤ ብፁዕ ፡ አሰኘ ።

ተወደሰ፤ በቁሙ ፤ ተሞገሰ ፤ ተመሰገነ ፤ አቦ ፡ አቦ ፡ ተባለ ። አብደኑ ፡ በኀበ፡ ሰብእ፡ ተወድሶ ፤ ወአኮ፡ በኀበ፡ እግዚ። እስመ፡ ይትዌደስ፡ ኃጥእ፡ በፍትወተ፡ ነፍሱ፡ (ዲድ ፡ ፳፭ ። መዝ ፡ ፱) ።

ውዱስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ድስት) ፤ የተወደሰ ፤ የተመሰገነ ፡ ምስጉን ። ንበር ፡ ምስለ ፡ ኄራን ፡ ከመ፡ ትኩን፡ ውዱሰ፡ በኀበ፡ እግዚ። ኮነ፡ ነሃቤ፡ ወርቅ፡ ወብሩር፡ ወውዱስ፡ ውእቱ፡ በግብረ፡ እደዊሁ። ወዛ፡ እምግባሩ፡ ውድስት፡ ዘዘከርናሃ። ዛቲ፡ ይእቲ፡ መሥዋዕት፡ ውድስት፡ (ፈላስ ፡ ገ፵፰ ። ስንክ ፡ ሐም፲ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፲፭) ።

ውዳሴ፤ (ስያት) ፤ በቁሙ ፤ ማወደስ ፡ መወደስ ፡ አወዳደስ ፡ ውደሳ ፡ ምስጋና ። ሖሉ፡ ዘነገርነ፡ ዝውዳሴ፡ ይውኅድ፡ እምክብርክን። ዝክረ፡ ጻድቃን፡ ምስለ፡ ውዳሴ። ፍቅረ፡ ውዳሴ፡ ከንቱ ፤ ውዳስያት፡ (ቄር ። ምሳ፲ ፡ ፯ ። አፈ ፡ ተ፳፯) ።

ውዳሴ፡ አምላክ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ከብዙ ፡ ድርሳናት ፡ የተለቀመ ፡ የሊቃውንት ፡ ቃል ፤ ባለ፯ ፡ ክፍል ፤ ከሰኞ ፡ እስከ ፡ እሑድ ፡ የሚነበብ ።

ውዳሴ፡ ማርያም፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ኤፍሬም ፡ ስለ ፡ ክብረ ፡ ድንግል ፡ የደረሰው ፡ የ፯ ፡ ቀን ፡ ድርሰት ፤ በ፯ቱ ፡ ዕለታት ፡ የሚደገምና ፡ የሚዜም ፤ የዜማ ፡ ትምርት ፡ መዠመሪያ ።

ተውዳስ፤ (ሳት) ፤ ውዳሴ ፡ ምስጋና ፤ የሚገባ ፡ የማይገባ ።

ምውዳስ፤ ማወደሻ ፡ መወደሻ ፤ ቦታ ፡ መሟሪያ ፡ ጊዜ ፡ ምክንያት ፡ (አዋል) ።

ውሂብ፤ ቦት ፤ (ወሀበ ፡ ይውህብ ፡ የሀብ ። ዕብ ፡ ያሀብ ። ሱር ፡ ይሃብ ። ዐረ ፡ ወሀበ) ፤ በይውህብ ፡ ፈንታ ፡ ይሁብ ፡ ይላል ፡ የታሳሳተ ፡ ነው ፤ ሆበን ፡ እይ ። መስጠት ፡ መናኘት ፤ ማደል ፡ ማሳለፍ ፤ የያዙትን ፡ ከሌላ ፡ እጅ ፡ ማግባት ፤ ማቢያዝ ፡ ማስጨበጥ ፡ ማስረከብ ፤ ዕንከ ፡ ተቀበል ፡ ማለት ፤ ማቅረብ ፤ በእጅ ፡ በቃል ። ቃል፡ ሠናይ፡ ይኄይስ፡ እምውሂብ። በእንተ፡ ሁብት፡ ወወሃቢ፡ ወዘይሁብዎ፡ ሎቱ ፤ ወንዋይ፡ ዘይሁቡ፡ ኪያሁ። ሀቡ፡ አኰቴተ፡ ለእግዚ፡ (ሚራ፲፰ ፡ ፲፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፮ ። መዝ ፡ ፳፯) ።

—፤ ማዘዝ ፡ ማስናበት ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ መስጠት ፡ ነው ። ለአዳም፡ ባሕቲቱ፡ ወሀቦ፡ ይክድን፡ ኀፍረቶ።

ወኢወሀቦ፡ክመ፡ ይትመየጥ፡ ቤተ፡ አቡሁ፡ (ኩፋ፡ ፫ ። ፩ነገ፡ ፲፰፡ ፱) ።

—፤ ማድረግ፡ ማኖር፡ ማሳደር፤ ምስጢሩ፡ የረሰየና፡ የሤመ፡ ነው፤ ዕብራይስጥም፡ ናታን፡ ብሎ፤ ወሀበ፡ ረሰየ፡ ሤመ፡ ይላል፤ ረሰየን፡ እይ ። **እሁብ፡ ኪዳነ፡ ምስሌክሙ ። ቀስቶ፡ ወሀበ፡ ውስተ፡ ደመና፤ ፍርሀተክሙ፡ እሁብ፡ ኀበ፡ ኵሉ፡ ዘውስተ፡ ምድር ። ዘሕያው፡ የሀብ፡ ሠናየ፡ ውስተ፡ ልቡ ። ወእሁብ፡ መንፈስየ፡ ውስቴትክሙ፡** (ዘፍ፱፡ ፱ ። ኩፋ፡ ፯ ። መክ፯፡ ፫ ። ሕዝ፴፯፡ ፳፮) ። ማስዋብ፡ ማሳመር፡ ማስጌጥ፤ ውብ፡ ማድረግ፡ (ዐማርኛ) ።

ወሃቢ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት)፤ የሚሰጥ፡ ሰጪ፤ ዐዳይ፡ አሳላፊ፤ ለጋስ፡ እጀ፡ ሰፊ ። **ወሃቢሃ፡ ለሕግ ። ወሃቤ፡ ሕይወት ። እግዚ፡ ወሃቤ፡ ዕሴት፡ ወመክፈልት፡ ለዘገብረ፡ ፈቃዶ ። ብእሲ፡ ፍሡሕ፡ ወወሃቢ፡** (ያዕ፩፡ ፲፱ ። ኪዳ ። ዮሴፍ ። ምሳ፳፱፡ ፰) ።

—፤ ዋቢ፡ ዐላፊ፤ በሰጠው፡ ነገር፡ የሚያልፍ፡ የሚጣድ፤ ምስጢሩ፡ ያው፡ ሰጪነት፡ ነው፤ (ተረት፡ ዋቢ፡ ያለው፡ ይወጣል፤ ዋቢ፡ የሌለው፡ ይስምጣል ።

ወሀብት፤ ወሃብያን፡ ወሃብያት ።

»ሀብ፤ (ቡ፡ ቢ፡ ባ)፤ ንኡስ፡ አገባብ)፤ ትእዛዝ፡ አንቀጽ፤ (ወሀብክ፡ ትውህብ)፡ ስጥ፡ ዐድል፡ አሳልፍ፤ አምጣ ። እስኪ፤ ና፤ በል ። **ሀቡ፡ ንበል ። ሀቡ፡ ንረድ ። ሀቡኬ፡ ንግባእ ። ሀብኬ፡ ንትኃሠሥ፡ በአይ፡ ፍኖት፡ ተወልደ ። ሀባ፡ ናመክሮን፤ ሀባ፡ ንፍትኖን፡** (ዕዝ፫፡ ፭ ። ፩ነገ፡ ፫፡ ፳፫ ። ክብ፡ ነገ ። ቄር፡ ጸላ ። ሄርማ) ።

አውሀበ፤ አሰጠ፡ አስቀበለ ። **ኢያውሀበክ፡ እግዚ፡ ክብረ፡** (ዘኍ፳፬፡ ፲፩) ።

ተውህበ፤ ተሰጠ፡ ታደለ፤ ዐለፈ ። **ወልድ፡ ተውህበ፡ ለነ ። ዝናም፡ አበየ፡ ተውህቦ፡ ለምድር ። ተውህበ፡ መብልዐ፡ ለአንስርት ። ተውህቦ፡ ትትወሀብ፡ ዛ፡ ሀገር፡** (ኢሳ፱፡ ፮ ። ኩፋ፡ ፵፱ ። ኢዮ፲፭፡ ፲፫ ። ኤር፵፩፡ ፱) ።

—፤ ኾነ፤ ተደረገ ። **ተውህቡ፡ ታሕተ፡ እደዊሁ፡** (ኩፋ፡ ፲፩) ። ተዋበ፡ አማረ፡ ውበት፡ አገኘ ።

ውሁብ፤ (ባን፡ ባት፡ ህብት)፤ የተሰጠ፤ ተሰጪ፡ የኾነ ። **ውሁባን፡ ሊተ፡** (ዘኍ፫፡ ፱) ። የተሰጠው፡ የታደለ፤ ሀብታም፡ ዕድላም ። ውብ፡ መልከ፡ መልካም፤ ደመ፡ ግቡ፡ ደማም፤ ውበት፡ ደም፡ ግባት፡ የተሰጠው፤ በተፈጥሮ ።

»ሀብት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ አሰጣጥ፡ ስጦታ፤ ፅድል፡ ፈንታ፤ ጸጋ፡ ብዕል፤ ምጽዋት፡ ዳረጎት፤ ጕርሻ፡ እጅ፡ መንሻ፤ በከንቱ፡ የሚሰጥ ። **ወሀቦሙ፡ ሀብተ፡ ወፈነዎሙ ። ሀብትከ፡ ለከ፡ ይኩንከ ። ኵሉ፡ ሀብት፡ ሠናይ፡ እምላዕሉ ። ሀብታተ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ ። በእንተ፡ ሀብታት፡** (ዘፍ፳፭፡ ፮ ። ዳን፭፡ ፲፯ ። ያዕ፩፡ ፲፯ ። ፊልክ፡ ፻፸፱ ። ፍ፡ ነ፡ ፳፯) ። ውበት፡ ውብነት፤ መልክ፡ ደም፡ ግባት፤ የተፈጥሮ፡ ሀብት ።

»ሀብሀብ፤ (ዕብ፡ ሀብሃብ፤ ጥብስ፡ ሥጋ)፤ የገዘሙት፡ ዋጋ፡ ለጋለሞታ፡ የሚሰጥ፡ (ሕዝ፲፯፡ ፴፱ ። መጽ፡ ምስ) ። ወይም፡ ጋለሞታ፡ ና፡ ና፡ ስጥ፡ ስጥ፡ አምጣ፡ ጨምር፡ የምትል ።

ተዋህበ፤ ተሰጣጠ፤ ተቀባበለ ። **ሕዝብ፡ ይትዋሀቡ፡ ሰላመ፡ በበይናቲሆሙ፤ ብእሲ፡ ለብእሲ፡ ወአንስት፡ ለአንስት፡** (ኪዳ) ።

አስተዋህበ፤ አሰጣጠ፤ አቀባበለ፡ አስተላለፈ፡ (ዘፀ፳፮፡ ፴፮) ።

ዋህድ፤—አንድ፡ ብቻ፤—ዋሕዶ፡ ዋሐደ፡ ዋሕድ ።

ውሂህ፤ (ወህሀ፡ ይወህህ፡ የህህ ። ምህወ፤ መየ)፤ መወህየት፤ ውሃ፡ ውህማ፡ ውሃማ፡ መኾን፤ መቅለጥ፤ የምህወንና፡ የመየን፡ አፈታት፡ ተመልከት ።

ወህውሀ፤ (ይወሀውህ፡ ይዋህውህ፤ ወህውሆ፤ ተቀ፡ ግ)፤ ውሃ፡ ውሃ፡ አለ፡ የጣዕም፡ የሕሙም ።

ተወህውሀ፤ (ይትወሀዋህ፡ ይትዋህዋህ)፤ ጠራ፡ በራ፡ ጸደለ፤ ውሃ፡ መሰለ፤ በረቀ፡ አሸበረቀ፤ አማረ፡ ተዋበ፤ የመልክ፡ የኀብር ። ጸጋ፡ ክብር፡ አገኘ፤ ተደሰተ፡ በደስታ፡ ኖረ፤ ተመላለሰ፤ ምስጢሩ፡ ግን፡ ጥምቀትና፡ ሀብተ፡ ልደት፡ ነው ። **ጻድቃንኒ፡ ትፍሥሐተ፡ ይትፌሥሑ፡ ወይትወሀውሁ፡ በአዝማን፡ ዘአልቦ፡ ኍልቍ ። ደቂቃ፡ ለቤተ፡ ክርስቲያን፡ ይፅቀቡ፡ ሥርዐታ፡ ወይትዋህውሁ፡ ውስቴታ፡ ወያሠንዩ፡ ግበሪሃ ። ይትወሀውሁ፡ በኵሉ፡ ክብር፡ ወፍሥሓ፡ ዘእንበለ፡ ጻማ፡ ወሕማም፡** (ድጓ ። ቀሌ) ። **እለ፡ ቀዲሙ፡ የዐይሉ፡ ገዳመ፡ ወአድባረ፡ ወድኅረ፡ ይትወሀውሁ፡ በአዕጻደ፡ ነገሥት ። ይሰግዱ፡ ላቲ፡ ወይትወሀውሁ፡ በቅድሜሃ፡** (መጽ፡ ምስ ። ስንክ፡ ነሐ፳፩) ።

ውህዋሄ፤ የመልክና፡ የክብር፡ ብርሃን፤ ሥን፡ ላሕይ፤ ጸጋ፡ ዕበይ ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የዋሐየ፡ ዘር፡ አድርገው፡ (ውሕየት)፡ መጕብኘት፡ ይሉታል ። **ዘረከበ፡ ብእሲተ፡ ኄርተ፡ ረከበ፡ ሞገሰ፤ ወነሥአ፡ እምኀበ፡ እግዚ፡ ውህዋሄ፡** (ምሳ፲፰፡ ፳፱) ።

ወዎ፤ (ዐማርኛ)፤ ደጀን፡ የኋላ፡ ጦር፤ የፊታውራሪ፡ አንጻር ። ወዎንት፡ ተሾመ፡ እንዲሉ ።

ዋዌ፤ ስመ፡ ፊደል፡ ሳድስ፤ ፯ኛው፡ የግእዝ፡ ፊደል፡ ወ፤ በአበገደ ። ወገል፡ ሸንገል፤ ሜንጦ፡ ቈላፋ፡ ብረት፤ ቍልፍ፡ ዘለበት፡ ማለት፡ ነው፤ ሸንገል፡ እንደ፡ ሜንጦ፡ ያለ፡ የመስኮት፡ ስናግ፡ ነው ። ቍልፍ፡ ማእከል፡ ኹኖ፡ ግራና፡ ቀኙን፡ እንዲያያይዝ፤ አማፋሪነቱን፡ ያሳያል ። ዘለበት፡ ማለትም፡ በግብሩ፡ ላይ፡ መልኩን፡ ጨምሮ፡ ያስረዳል ። **ሆህያተ፡ ቤት፡ ወዋዌ፡** (አፈ፡ ድ፩) ።

ዋው ፤ (ዕብ ፡ ወሱር ፡ ወዐረ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። **ዋው ፡ ይምጻእ ፡ ምሕረትከ ፡** (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፹፩—፹፰ ። ሰቈ ፩ ፡ ፮ ። ፪ ፡ ፮ ። ፫ ፡ ፲፭ ። ፬ ፡ ፮) ።

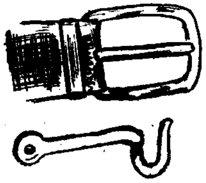

ዋዌ ፡

ወውዖ ፤ ዖት ፤ (ወውዐ ፡ ይዌውዕ ፡ ይወውዕ ። ዐረ ፡ ወዕውዐ) ፤ መጮኽ ፡ ማውካት ፤ መደንፋት ፤ እልል ፡ ማለት ። **ወውዐ ፡ በዐቢይ ፡ ቃል ። ወውዑ ፡ ላዕሌሁ ። ይዌውዕ ፡ ዲበ ፡ ፀሩ ። ወውዐ ፡ ሎቱ ፡ አቢሳ ። ወውዑ ፡ ኵሉ ፡ ሕዝብ ፡** (ዳን፲፫ ፡ ፲፰ ። ኤር፪ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፵፪ ፡ ፲፫ ። ፪ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፯ ። ዮዲ ፲፬ ፡ ፱) ።

ውውዓ ፤ ጩኸት ፡ ውካታ ፤ እልልታ ፡ ድንፋታ ፤ ቡታ ፡ ዋይታ ። **ውውዓ ፡ ቀትል ። ውውዓሆሙ ፡ ለሰብአ ፡ አፍራስ ። ውውዓ ፡ ኮነ ። ውውዓ ፡ እምውስጥ ፡** (ኤር፬ ፡ ፲፱ ፡ ፳፱ ። ማቴ፳፭ ፡ ፮ ። ሶፎ፩ ፡ ፲) ።

ውዋዔ ፤ መጮኽ ፤ አጯጯኽ ፤ ጩኸት ። **ሰላም ፡ እብል ፡ በቃለ ፡ ስብሐት ፡ ወውዋዔ ፡** (ስንክ ፡ ታኅ፮) ።

ወዚዝ ፤ (ወዘ ፤ ወዘዘ ። ወዝወዘ) ፤ በቁሙ ፤ ዐማርኛ ።

ዋዜማ ፤–በቁሙ ፤–ዜመ ፤ ወዝየመ ።

ወዘነ ፤—መዘነ ፤—ሚዛን ፤ መዝኖ ፡ መዘነ ።

ወዚፍ ፤ ፎት ፤ (ወዘፈ ፡ ይወዝፍ ፡ ይዘፍ ። ሱር ፡ ያዘፍ ፤ ተለወጠ) ፤ ማጌጥ ፤ መለወጥ ፡ ሌላ ፡ መልክ ፡ ማውጣት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወዘፈ ፡ ፈንታ ፡ ተወዝፈ ፡ ይላል ። **እምተወዝፎቱ ፡** (አዋል) ። በቁሙ ፡ መወዘፍ ፡ ማስቀመጥ ፡ ማስቀረት ። ውዝፍ ፡ እንዲሉ ።

ትውዝፍት ፤ ትዕቢት ፡ ኵራት ፤ ከልብስና ፡ ከጌጥ ፡ የተነሣ ። የምንዝር ፡ ጌጥ ፡ መልክ ፡ የሚያድስ ፡ የሚለውጥ ፡ (ቀሌ) ።

—፤ ውዝፍነት ፡ ቀሪነት ። ዘወፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ሞክሼ ፡ ነው ። ትውዝፍት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ትዝውፍት ፡ ይላል ፡ (ገላ፩ ፡ ፳) ።

ወዘረ ፤ (ዐረብ) ፤ ለበጠ ፤ ሸለመ ፡ አስጌጠ ፤ የሕንጻ ። **ወወዘሩ ፡ ኵሎ ፡ ንድቀ ፡ ማኅፈድ ፡ በዕፀ ።**

—፤ አወየዘረ ፡ ሾመ ፡ አከበረ ፤ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ አደረገ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወዘረ ፡ ፈንታ ፡ አስተውዘረ ፡ ይላል ። **እስመ ፡ አክሳይሮስ ፡ አስተውዘረ ፡ ብእሴ ፡ ዘይብልዎ ፡ ሀማን ፡** (ዮሴፍ) ።

ወዚር ፤ ወይዘር ፡ ታላቅ ፡ መኰንን ፤ ራስ ፡ ቢትወደድ ፡ ባለሟል ። **ሶበ ፡ ተሠይመ ፡ ሀማን ፡ ወዚረ ፡ ለአክሳይሮስ ፡** (ዮሴፍ) ። ተወዘረ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዋሕዶ ፤ ዶት ፤ (ዋሐደ ፡ ይዋሕድ ፡ ይዋሕድ ። ዕብ ፡ ያሐድ) ፤ መዋሐድ ፤ አንድ ፡ መኾን ፡ መተባበር ፤ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ። እሒድን ፡ እይ ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዋሐደ ፡ ፈንታ ፡ ተውሕደ ፡ ተወሐደ ፡ ይላል ። **ይትወሐዱ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ይኩኑ ፡ አሐደ ፡ ሥጋ ። ናሁ ፡ ተዋሐደ ፡ ወተሰውጠ ፡ ቦቱ ፡** (ፍ ፡ ነ ፡ ፳ ፡ ፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯) ።

ዋሕድ ፤ ዉሑድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፤ ሕድ ፤ ድት ፤ ውሕድ ። ዕብ ፡ ያሒድ ። ዐረ ፡ ዋሒድ) ፤ የተዋሐደ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፤ የተባበረ ። አንድ ፡ ወጣት ፡ አንድ ፡ ቅንጣት ፤ ምንታዌ ፡ መንቲያ ፡ ወይም ፡ ተቀዳሚና ፡ ተከታይ ፡ የሌለው ፡ ፍጹም ፡ አንድ ። ውኅደን ፡ እይ ። **ትቀትል ፡ ወልዳ ፡ ዋሕደ ። ወቦቱ ፡ ወለተ ፡ ዋሕድ ፡ ተ ። ወልድ ፡ ዋሕድ ፡ ዘሀሎ ፡ ውስተ ፡ ሕፅነ ፡ አቡሁ ። ክርስቶስ ፡ ዋሕድ ፡** (ዮሴፍ ። ሉቃ፰ ፡ ፵፪ ። ዮሐ፩ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ የካ፬) ።

ዋሕድ ፡ ወበኵር ፤ ሥግው ፡ ቃል ፤ የሥግው ፡ ቃል ፡ ስም ። **ይሰመይ ፡ ዋሕደሂ ፡ ወበኵረሂ ፡** (ቄር) ። ዋሕድ ፤ በወዲያኛው ፡ በአምላክነት ፡ በባሕርይ ፡ ልደት ፤ ወልድየ ፡ አንተ ፡ በተባለበት ። ወበኵር ፤ በወዲህኛው ፡ በሰውነት ፡ ሰው ፡ ኹኖ ፡ በነሣው ፡ በቅባት ፡ በግብር ፡ ልደት ፡ ወአነ ፡ ዮም ፡ ወለድኩከ ፤ አነ ፡ እከውኖ ፡ አባሁ ፡ ወውእቱ ፡ ይከውነኒ ፡ ወልድየ ፡ በተባለበት ። **ውእቱ ፡ ይብለኒ ፡ አቡየ ፡ አንተ ፡ ወአነሂ ፡ በኵርየ ፡ እሬስዮ ። በኵረ ፡ ልደት ፡ ለኵሉ ፡ ፍጥረት ። በኵረ ፡ ልደተ ፡ ኵሉ ፡ ተግባሩ ፡** (መዝ፹፰ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ኄሬ ። ቄር) ።

ዋሕድና ፤ አንድነት ፤ አንድ ፡ ልጅነት ፤ አንድ ፡ ብቻ ፡ መኾን ።

አዋሐደ ፤ አስተዋሐደ ፤ በቁሙ ፤ አዋሐደ ፡ አወሓሐደ ፤ አስማማ ፡ አንድ ፡ አደረገ ። **በበ ፡ አሐዱ ፡ ታዋሕድ ። ዘያስተዋሕደከ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ። ወአስተዋሐደ ፡ ሥጋ ፡ እንተ ፡ ነሥአ ፡ ቃል ፡ እምኔሃ ፡** (አዋል ። አረጋ ፡ ድ፩ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ጎር) ።

መዋሕድ ፤ መስተዋሕድ ፤ የሚያዋሕድ ፡ አዋሓጅ ፤ አንድ ፡ አድራጊ ።

ሙሓድ ፤ ምስትውሓድ ፤ መዋሐጃ ፤ ማዋሐጃ ፤ ቦታ ፡ መሣሪያ ።

ተዋሐደ ፤ (ተደራራጊ) ፤ በቁሙ ፤ ተወሓሐደ ፡ ተገናዘበ ፤ አንድ ፡ ኾነ ፤ ምንታዌ ፡ ዐጣ ። መዋሐድ ፡ ለኹለት ፡ ለሦስት ፡ ከዚያም ፡ ለሚበዛ ፡ ይነገራል ። **ወተዋሕዶሂ ፡ ውእቱ ፡ ዘክልኤሆሙ ። ወኢኮነ ፡ ክርስቶስ ፡ እኁወ ፡ በግብር ፡ ሐዲስ ፤ አላ ፡ ለቢሶ ፡ ሥጋ ፡ ዚኣነ ፡ በተዋሕዶ ፡ ዘኢይትነገር ። እስመ ፡ ተዋሕዶ ፡**

አእተታ፡ ለምንታዌ። ይሜስሉ፡ በአካላት፡ ወይት ዋሐዱ፡ በመለኮት፡ (ሃይ፡ አበ)። ግስንቱ፡ ዐጕልና፡ ሐውልት፡ የባረከ፡ ቤት፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል።

ተዋሕዶ፤ መዋሐድ፡ አንድ፡ መኾን፣ ኅብረት፡ አንድነት። እግዚ፡ ዘይሜስስ፡ በአካሉ፣ እንዘ፡ ተዋሕዶ፡ ያጸንዕ፡ በመለኮቱ፡ ወንይሉ። ተዋሕዶ፡ አምላክ፡ ወሰብእ፡ ለክልኤ፡ ነፈቀ። አሚነ፡ ተዋሕዶት፡ አምላካዊት። በእንተ፡ ተዋሕዶ፡ (ደራሲ። ስንክ፡ መስጺ። ፍ፡ ነ፡ ፵፯። አቡሻ፡ ፶)።

—፤ ስመ፡ ጉባኤ፣ የኤፌሶን፡ ማኅበር፡ ኹለቱ፡ መቶ፡ ጳጳሳት። ኦርቶዶክስ፡ የኒቅያ፡ ስም፡ እንደ፡ ኾነ፡ ተዋሕዶም፡ የኤፌሶን፡ ስም፡ ነው፣ የንስጥሮስን፡ ባህል፡ ኅድረት፡ ማለትን፡ ነቅፈው፡ አጸይፈው፡ ስላወገዙ፣ ባህላቸውና፡ ስማቸው፡ በኅድረት፡ አንጻር፡ ተዋሕዶ፡ ተብሏል። የኦርቶዶክስና፡ የተዋሕዶም፡ ባህል፡ ባጭር፡ ቃል፡ ይህ፡ ነው፣ ቃልና፡ ሥጋ፡ በተዋሕዶ፡ ወልድ፡ ዋሕድ፣ አንድ፡ አካል፡ አንድ፡ ልጅ፣ ፍጹም፡ አምላክና፡ ፍጹም፡ ሰብእ፣ በተፀቅቦ፡ ኹለት፡ ባሕርያት፣ ኹለት፡ የባሕርይ፡ ልደታት፣ ኹለት፡ ግብራት። መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፣ በቅብዐተ፡ መንፈስ፡ መሲሕ፡ ወበኵር፣ ዳግማይ፡ አዳም፡ ንጉሥ፡ ካህን፣ ነቢይ፡ ሐዋርያ፡ ማለት፡ ነው። የኢትዮጵያም፡ እምነትና፡ ትምርት፡ ከአብርሀ፡ አጽብሐ፡ እስካፄ፡ ሱስንዮስ፡ ይህ፡ ብቻ፡ ነበረ፣ በሱስንዮስና፡ በፋሲል፡ ዘመን፡ ግን፡ ካራና፡ ቅባት፡ የሚባሉ፡ እናዛዥ፡ ዘድንግል፡ እንዘኢየሱስ፡ ኹለት፡ ወገኖች፡ ተነሥተው፡ የተዋሕዶን፡ ስም፡ ቀምተው፣ ተዋሕዶና፡ ኦርቶዶክስ፡ እኛ፡ ነን፡ ብለው፡ እውነተኛውን፡ ተዋሕዶ፡ ጸጋ፡ የሚሉ፡ ስም፡ ቀብተውታል። ከነዚሁ፡ ደግሞ፡ ካራው፡ እስካምስት፣ ቅባቱ፡ እስከ፡ ሦስት፡ ተከፍሎ፣ ባህላቸው፡ ፰፡ ዐይነት፡ ነው። ዐሥራ፡ ስድስትም፡ የሚሉ፡ አሉ፣ መጥባሕትንና፡ ቅብዐትን፡ ተመልከት። (መወድስ፡ ዘኦርቶዶክሳዊ፡ ክፍለ፡ ዮሐንስ)፣ ሃይማኖተ፡ ቄርሎስ፡ ኮነት፡ ግማዳተ፡ አብድ፡ ወንኵልቂ፡ ተመትሮ፡ አብዝኅት፡ ኅበ፡ ኢሀሎ፡ ንጉሥ፣ ካህነ፡ ደብረ፡ ኤፍሬም፡ ቅድመ፡ እምዘ መተራ፡ ነኣስ። ወአመ፡ ኢዮርብዓም፡ ለምሳሌ፡ በእደ፡ ነቢይ፡ ዘተሠጠት፡ ልብስ፡ (መ፩ነገ፡ ፲፩፡ ፴፩። ፩ነገ፡ ፲፩፡ ፴፡ ፴፩)።

ውሕደ፤—አነሰ፤ ጐደለ፤—ውኂድ፡ ውሓደ።

ወሕውሐ፤—በራ፤ ተመላለሰ፤—ውሒሀ፡ ወህሀ፤ ወህውሀ።

ውሒዝ፤ ዘት፤ (ውሕዘ፡ ይውሕዝ፡ የሐዝ። ዐረ፡ ወዘዐ። ዕብ፡ ያዘዕ፤ ወዘ)፤ መፍለቅ፡ መፍሰስ፣ መውረድ፡ መጕረፍ። ይውሕዝ፡ ማይ። ፈለግ፡ ዘይውሕዝ። የሐዝ፡ ማየ፡ ቀራንብቲክሙ። ብእሲት፡ እንተ፡ ደም፡ ይውሕዛ፡ (ኢሳ፵፡ ፳፭። ፵፫፡ ፱። ኤር፱፡ ፲፰። ማር፭፡ ፳፭)።

—፤ ማፍለቅ፡ ማፍሰስ፣ ማውረድ፡ ማጕረፍ። እደውየ፡ ይውሕዛ፡ ከርቤ። ምድር፡ እንተ፡ ትውሕዝ፡ ሐሊበ፡ ወመዓረ። ዐይንየ፡ ውሕዘት፡ ማየ፡ (ማሕ፭፡ ፭። ዘፀ፫፡ ፰። ሰቈ፭፡ ፲፯)። ግስንቱ፡ ዐጕልና፡ ገቢር፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል።

ወሓዚ፤ (ዚት፡ ዝያን፡ ያት፤ ሐዝት)፤ የሚፈስ፡ ፈሳሽ፣ የሚያፈስ፡ አፍሳሽ።

ውሑዝ፤ (ዛን፡ ዛት፡ ሕዝት)፤ የፈለቀ፡ የሚፈልቅ፣ ፈሳሽ፡ ወራጅ። አንብዕ፡ ውሕዝት፡ (ፈልክ፡ ፻፲)።

ውሕዘት፤ መፍሰስ፣ አፈሳሰስ፣ ፈሳሽነት። ውሕዘቱ፡ መንገለ፡ ሰሜን። በውሕዘተ፡ አንብዕ። ወቆመ፡ ሰቤሃ፡ ውሕዘተ፡ ደማ፡ (ሔኖ፳፯፡ ፪። ሥር፡ ጳኵ። ሉቃ፰፡ ፵፬)።

ወሒዝ፤ ውሒዝ፤ (ዛት፤ ወሓይዝት)፤ ወንዝ፣ የወንዝ፡ ውሃ፡ ፈሳሽ፡ ጐርፍ። ውሒዝ፡ ዐቢይ። ውሒዝ፡ ኀያል። ከመ፡ ውሒዛት፡ ማይ። ውሕዙ፡ ወሓይዝት። ወሓይዝተ፡ አፍላግ፡ ቅኑያቲሁ፡ (ኢሳ፲፯፡ ፲፫። ፶፱፡ ፲፱። ምሳ፳፭፡ ፭። ማቴ፯፡ ፳፭። ቅዳ፡ ኤጲ)።

ወሕዝ፤ (ዕብ፡ ዚዓ)፤ ወዝ፡ ላበት፣ ሀፍ፡ ራሕፅ፡ ከገላ፡ የሚፈልቅ፡ የሚፈስ።

አውሐዘ፤ አፈለቀ፡ አፈሰሰ፣ አስፈሰሰ፣ አዘነመ። አውሕዝ፡ ማየ፡ በብሔረ፡ ጽምእ። ደመናት፡ ያውሕዙ፡ ጠላተ። ለእመ፡ አውሐዘ፡ እግዚ፡ አስራበ፡ እክል፡ እምሰማይ። ጴጥሮስ፡ ወጳውሎስ፡ አውሐዙ፡ ምህሮ፡ ወንጌል፡ (ኢሳ፵፩፡ ፲፰። ምሳ፫፡ ፳። ፩ነገ፡ ፯፡ ፪። አርጋ)።

አውሓዚ፤ መውሐዚ፤ መውሕዝ፤ (ዝት፡ ዛን፡ ዛት)፤ የሚያፈስ፣ የሚያስፈስስ።

ሙሓዝ፤ (ዛት)፤ መፍሰሻ፡ ማፍሰሻ፡ ማስፈሰሻ፣ ወንዝ፡ በይ፡ መትረብ፣ አሸንዳ። ኢትግበር፡ ሎቱ፡ ሙሓዘ፡ ለማይ። ሙሓዘ፡ ማየ፡ ግብጽ። የኀድሩ፡ ውስተ፡ ሙሓዛተ፡ ማይ። ዕፀ፡ ዘበቈለት፡ ኀበ፡ ሙሓዘ፡ ማይ፡ (ሢራ፳፭፡ ፳፭። ኩፋ፡ ፲። ኤር፲፯፡ ፲። ድጓ)።

ውሕጠ፤—ዋጠ፤—ውኂጥ፡ ውኅጠ።

ዋሕይ፤ ዮት፤ (ዋሐየ፡ ይዋሒ፡ ይዋሒ። ዐረ፡ ወሐይ)፤ መጕብኘት፡ መፍቀድ፣ መላልሶ፡ ተመላልሶ፡ ማየት፣ እየዞሩ፡ መሰለል፡ መጠበቅ። እመ፡ ዋሐይኩ፡ ኖኅተ፡ ቤታ። የሐውር፡ ይሥሐቅ፡ ወይዋሒ፡ ጥሪቶ፡ (አ፡ ኤጺስቆጶስ)፡ ዋሕየሙ፡ ለኀጥኣን፡ መዓልተ፡ ወሌሊተ። እስመ፡ ይዋሒ፡ በጸዓዕ፡ ወበድልቅልቅ። እዋሕያ፡ በበትር፡ ለኀጢአቶሙ፡ (ኢዮ፴፭፡ ፱። ኩፋ፡ ፳፪። ቀሌ። ኢሳ፳፱፡ ፮። መዝ፡ ፹፰)። ሐወጸን፡ ተመልከት፣ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ዋሓዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚጐበኝ፣ ፈቃጅ፡ ጠባቂ። ከሃሌ፡ ኵሉ፡ ወዋሓዪ፡ ኵሉ፡ (ቄር)።

አዋሐየ ፤ አውሐየ ፤ አስተውሐየ ፤ አስጐበኘ፡ አስጠበቀ፤ አስጠየቀ ።

አስተዋሐየ ፤ አስጐበኘ ፤ አጐበኛኘ ። ዘያስተዋ(ዐ)ሕያ፡ ለእከይ፡ ይትሀጐል፡ ባቲ፡(ምሳ፲፱፡፱)።

ተዋሐየ ፤ ተጐበኘ ፤ ተጐበኛኘ ።

ዉሑይ ፤(ያን፡ ያት፡ ሒት) ፤ የተጐበኘ፡ ጕብኙ፡ ጥብቅ ።

ዉሓዩ ፤ ዋሕይ ፤ ሕየት ፤ መጐብኘት፤ (ጥጐ) መጐብኘት፡ አጐበኛኘት ፤ ጕብኝታ፡ ጥየቃ፡ ስለላ፡ ጥበቃ ። እለ፡ ይፈቅዱ ፡ ዋሕየ። ዋሕይ፡ ወሐተታ፡(አፈ፡ ተጃ፱ ። ጥበ፲፱፡ ፲፬) ።

ሙ(ሞ)ሓዪት ፤ መጐብኛ፤ መሰሰያ። በቁሙ፤ ታፋ፡ ሙላ፡ ማውድ፡ ዳሌ ።

ውሒክ ፤ ኮት ፤ (ወሐከ፡ ይዌሕክ፡ የሐክ) ፤ ማወክ፡ ማንሣሣት፤ መንዝነዝ፡ መጐትጐት፤ በግብር፡ በነገር፡ ማስቸገር፤ ዕንቅፋት፡ የክፉ፡ አብነት፡ መኾን ። ሆከን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው ። ወሐክ፡ ለዐርክከ፡ ዘተሐበይከ። ይዌሕኮ፡ ለፈጣሪሁ። ወሐኮ፡ ኃጥእ፡ ለእግዚ። ውሒክ፡ ወሐክሙ፡ ለፀረ፡ እግዚ አብሔር። አነ፡ አአምር፡ ውሒኮተከ፡ (ምሳ፳፡ ፫ ። ፲፬፡ ፴፭ ። መዝ፡ ፱ ። ፪ነገ፡ ፲፪፡ ፲፬ ። ዘዳ፴፭፡ ፳፯) ።

ወሓኪ ፤ (ኪት፡ ክያን፡ ያት) ፤ የሚያንሣሣ ፤ አንሣሽ፡ ጐስጓሽ ።

ውሒስ ፤ ሶት ፤(ወሐሰ፡ ይዌሕስ፡ የሐስ፡ ዐረ፡ ወሰ) ፤ ማዋስ ፤ ዋስ፡ ጠበቃ ፤ ተመላሽ፡ ዕቃ፡ መስጠት፤ እገሌ፡ ተዋስኝ፤ ዕንካ፡ ውሰድ፡ ማለት ። ምስጢሩ፡ መስጠት፡ ነው ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወሐሰ፡ ፈንታ፡ አውሐሰ፡ ይላል፤ አ፡ ያማርኛ፡ ነው ። ይደልዎ፡ ከመ፡ ያውሕስ፡ ንዋየ፡(ፍ፡ ን፡ ፳፰) ።

ወሓሲ ፤ (ሲት፡ ስያን፡ ያት፤ ሐስት) ፤ የሚያውስ፡ አዋሽ፤ ሰጭ፡ ባለገንዘብ ። ወኢሀሎ፡ ወሓሲ፡ ለግዚአ፡ ንዋይ፡(ዘፀ፳፪፡ ፲፫) ።

አውሐሰ ፤ አስዋሰ፤ ዋስ፡ አስጠራ፤ ውሰት፡ አሰጠ ።

አውሓሲ ፤ መውሐሲ ፤ መውሕስ ፤ የሚያስውስ፡ ዋስ፡ የሚያስጠራ፤ ዋስ፡ የሚል ። ከአውሓሲ፡ በቀር፡ መውሐሲና፡ መውሕስ፡ ፪ኛ፡ እንደ፡ ወሓሲ፡ ባድራጊነት፡ ይፈታል ። መጽሐፍ፡ ግን፡ አውሓሲንም፡ በወሓሲ፡ ፈንታ፡ ይጥፋል። የሀብ፡ ለአውሓሲ፡ በከመ፡ ቃሉ፡ ለአውሓሲ፡(ፍ፡ ን፡ ፳፰) ።

ተውሕሰ ፤ ተወሐሰ ፤ ተዋሰ፤ ዋስ፡ ኾነ፡ እዋሳለኹ፡ አለ ። አልቦ፡ ዘይትወሐሰክሙ። ኢይደልዎ፡ ለካህን፡ ከመ፡ ይትወሐስ፡ አሕይሂ፡ ወየአኀዝ፡ ንዋየ፡(ቀሌ ። ፍ፡ ን፡ ፳፯) ።

—፤ አውሱኝ፡ አለ፤ ተዋሰ፡ ወሰደ ። ተወሐሲ፡ ለኪ፡ ንዋየ፡ ልሕሾት፡ እምኀበ፡ ጎርኪ። ዐሴተ፡ ተወሓሲ። ለእመ፡ ተውሕሰ፡ ብእሲ፡ እምቢጹ፡ እንስሳ፡(፬ነገ፡ ፬፡ ፫ ። ፍ፡ ን፡ ፳፱ ። ዓ፭) ።

—፤ ተሰጠ፤ ካዋሽ፡ ወደ፡ ተዋሽ፡ ኼደ፡ ዐለፈ፤ ዕቃው፡ ከብቱ ። ንዋይ፡ ዘይትወሐስ፡ ለእመ፡ ነበረ፡ ውስተ፡ እደ፡ አሐዱ፡ ሠለስ፡ ዓመተ፡ (ፍ፡ ን፡ ፴፯) ። ዳግመኛም፤ በወሐሰ፡ ፈንታ፡ አውሐሰ፡ እንዲል፤ በተውሕሰም፡ ፈንታ፡ አስተውሐሰ፡ ይላል፤ ኹሉም፡ ስሕተት፡ ነው ። ወአስተውሐሱ፡ እምግብጽ፡ ንዋየ፡ ብሩር፡ ወወርቅ፡ ወልብሰ፡(ዘፀ፲፪፡ ፴፭) ።

ውሑስ ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ሕስት) ፤ የተዋሰ፤ ዌስ፡ የኾነ፤ ውሰት፡ የወሰደ፤ የተሰጠ ።

ውሕሰት ፤ ማዋስ፤ መዋስ፡ አዋዋስ፡ ውሰት፤ ዋስትና፡ ዋስነት፤ ውሰትነት ። አው፡ በአኀዝ፤ አው፡ በውሕሰት፡(ፍ፡ ን፡ ፴፱) ።

ትውሕስት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ፡ ትውሰት፤ መዋስ፡ ውሰት፤ ዋስትና፡ ዋስነት ። በእንተ፡ ትውሕስታት፡ ወሤጥ፡ ወተዓስቦ፡(ፍ፡ ን፡ ዓ፫፡ ፯) ።

ተዋሐሰ ፤ ተዋዋሰ፡ ተሰጣጠ፤ ዋስ፡ ተጣራ ።

አስተዋሐሰ ፤ አዋዋሰ፤ ዋስ፡ አጣራ፡ አካሰሰ ።

ዋሕስ ፤ በቁሙ፤ ዋስ፡ መድን፤ ተያዥ፡ ተጠሪ፤ ቶፋ፡ ገባሪ ። ነሚኤ፡ ዋሕስ። ወበዋሕስ፡(ፍ፡ ን፡ ፳፮ ። ፴፱) ።

»**ሕስት ፤(ታት) ፤** ውሰት፡ ትውሰት፤ የተውሶ፡ ዕቃ፡ ከብት ። በእንተ፡ ሕስት፤ ሕስትሰ፡ ነሢአ፡ በቍዔት፡ ውእቱ፡ ዘእንበለ፡ ቤዛ፡ በገጽ፡ እሙር። ዘከመ፡ ዲናራት፡ ወጠፋልሐ፡ ብሩር፡ ወዘይሰፈር፡ ወዘይትሜዘን፡ ልቃሕ፡ ውእቱ፡ ወአኮ፡ ሕስት። በከመ፡ ልብሰ፡ ሕስት፡ ከማሁ፡ ብዕሎሙ፡ ለኃጥኣን፡ በቅድመ፡ እግዚ። ኀላፊ፡ ንብረት፡ ከመ፡ ጽላሎት፡ ወከመ፡ ልብሰ፡ ሕስት፡(ፍ፡ ን፡ ፳፰ ። መቃ፡ ገ፲ ። ድጓ) ።

ውኂድ ፤ ዶት ፤(ውኀደ፡ ይውኅድ፡ ይውኀድ ፤ የኀድ) ፤ መጕደል፡ ማነስ፡ መቀነስ፤ አንዳንድ፡ እያሉ፡ ጥቂት፡ መኾን፤ ብቻ፡ መቅረት፤ ማጠር፡ መቅጠን ። ዋሐደን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው ። ብዝኍ፡ ወኢትውኅዱ። እለ፡ ይውኅዱ፡ የአክሉ፡ እልፈ። ዓመተ፡ ረሲዓን፡ ይውኅድ። ሚመተ፡ ክህነቱ፡ ይውኅድ፡ እምዓመት። ዝ፡ ውዳሴ፡ ይውኅድ፡ እምክብርክን። ተዘሐላ፡ ይንእስ፡ እምነ፡ ሐርጌ፤ ወአንበሳ፡ ይውኅድ፡ እምነጌ፡(ኤር፴፱፡ ፮ ። ኢሳ፳፡ ፳፱ ። ምሳ፲፡ ፳፯ ። ዮሴፍ ። ቄር ። ቅኔ) ።

ውኁድ ፤(ዳን፡ ዳት፡ ኀድ) ፤ ያነሰ፤ የጐደለ፤ ታናሽ፡ ጐደሎ፤ ጥቂት ። ውኁድ፡ አነ፡ በኍልቍየ። ውኁድ፡ መዋዕለ፡ ሕይወትየ። ጥሪትከ፡ እመኒ፡ ብዙኅ፡ ወእመኒ፡ ውኁድ። ውኁዳን፡ ምድር። ዘእንበለ፡ ውኁዳት፡ መካናት። ውኅድ፡ አንቲ፡(ዘፍ፴፬፡ ፴ ። ኢዮ፲፡ ፳ ። ሚራ፵፱፡ ፬ ። መዝ፡ ፲፮ ። ኩፋ፡ ፴፭ ። ሚክ፭፡ ፩) ።

ውኁደ ፤ ጥቂት፤ በጥቂት ። ውኁደ፡ ጻመውኩ። አክአብ፡ ውኁደ፡ ተቀንየ፡ ለበዓል፤ ወኢዩብ፡

ብዙኅ ፡ ይትቀነይ ፡ ሎቱ ። ዘስ ፡ ውኁደ ፡ አፍቀረኒ ፡ ውኁደ ፡ ይትኀደግ ፡ ሎቱ ፡ (ሚራ፶፭ ፡ ፳፯ ። ፬ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፰ ። ሉቃ፯ ፡ ፵፯) ። በውኁድ ፡ ፈንታ ፡ ዋኅድ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ሄርማ) ።

ውኅደት ፤ መጕደል ፡ ማነስ ፤ አጕዳደል ፡ ጕ ደሎነት ። ውኅደተ ፡ ሕዝብ ። በውኅደተ ፡ አጥርዮ ፡ (ምሳ፲፬ ፡ ፳፰ ። ፊልክ ፡ ፳፱) ። በውኅደት ፡ ፈንታ ፡ ውኂድ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ውኅድ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (መዝ ፡ ፺፭) ።

አውኀደ ፤ አጐደለ ፤ አስጐደለ ፤ አሳነሰ ፡ ከፈለ ፤ ጥቂት ፡ አደረገ ። ታውኅዶን ፡ ለኀጣውኢክ ። ቅንአት ፡ ወመዐት ፡ ያውኅዱ ፡ መዋዕለ ፡ ሕይወት ። አውኅዶ ፡ ጥሪት ። አኮ ፡ በአብዝኆ ፡ አላ ፡ በአውኅዶ ። በአልዎ ፡ ያውኅድ ፡ እምነ ፡ ብዙኅ ፡ ሥቃዩ ። አዘዘ ፡ ያውኅዱ ፡ አንድዶ ፡ እምታሕተ ፡ መቅፁት ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፰ ። ፴ ፡ ፳፬ ። ፊልክ ፡ ፳፱ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ሐም፲፯ ። ዮሴፍ) ።

መውኅዲ ፤ **መውኅድ** ፤ የሚያጐድል ፡ አ ጕዳይ ፤ አሳናሽ ፤ ማጕደያ ።

ዋኅደ ፤—ተዋሐደ ፤—ዋሕዶ ፡ ዋሐደ ።

ውኂጥ ፤ ጦት ፤ (ውኅጠ ፤ ወኀጠ ፡ ይ ውኅጥ ፡ የኀጥ ። ዐረ ፡ ሐጠ) ፤ መዋጥ ፡ መስል ቀጥ ፤ ወደ ፡ ሆድ ፡ መሳብ ፡ በጕረሮ ፡ መቅለብ ፤ ማግባት ፡ መክተት ፤ መጕረስ ፡ መብላት ። ከመ ፡ ያለምድ ፡ ው ኂጠ ። ብቅው ፡ ለውኂጥ ። አዘዘ ፡ ዐንበሬ ፡ የኅጦ ፡ ለዮናስ ። ወውኂጦ ፡ ነቅዐ ። ነኀጦ ፡ ሕያዎ ። እለ ፡ ይ ውኅጥዎሙ ፡ ለሕዝብየ ፡ (ኪዳ ። አርጋ ፡ ፭ ። ዮና፩ ፡ ፭ ። ዳን፲፫ ፡ ፳፯ ። ምሳ፭ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፲፫) ።

ወኃጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት ፡ ኀጥ) ፤ የሚውጥ ፤ ዋጭ ። ጠብቆ ፡ ቀለም ፡ የሚያስቀር ፡ ፊደል ፤ በርባታ ፡ ጊዜ ። ገ ፡ ከ ፡ ቀ ፡ ነ ፤ ኀደገ ፤ ባረከ ፤ ዖቀ ፡ አ ንተ ፤ ኵነነ ፡ ንሕነ ።

ተውኅጠ ፤ ተዋጠ ፤ ሰጠመ ፡ ዘቀጠ ። ዘኢይ ትወኀጥ ፡ (ኢዮ፳ ፡ ፲፰ ። ሔኖ፹፫ ፡ ፬) ።

ውኁጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ኅጥ) ፤ የተዋጠ ፤ የሰጠመ ፤ የተጐረሠ ፡ የተበላ ።

ውኅጠት ፤ (ላ ፡ ጥ) ፡ መዋጥ ፤ አዋዋጥ ፤ ው ጦሽ ።

ወኀየ ፤—ኈበኘ ፤—ዋሕዮ ፡ ዋሐየ ።

(ጥ) **ወጥሐ ፤ ሐት ፤ (ወጥሐ ፡ ይዌጥሕ ፡ ይ ወጥሕ ። ዐረ ፡ ጠሐ)** ፤ መከመር ፡ መቈለል ፡ ማስ ተካከል ፤ መሰደር ፡ መደርደር ፤ ማነባበር ፡ አንዱን ፡ ባ ንዱ ፡ ላይ ፡ ማኖር ፡ ማድረግ ። ወጣሕከ ፡ ዕፀወ ፡ ዲበ ፡ እሳት ። ይዌጥሑ ፡ ዝክተ ፡ ዘገመዱ ፡ ወርእሰኒ ፡ ወ ሥብሐኒ ፡ ላዕለ ፡ ዕፀው ። ወጥሕዎሙ ፡ ምቅዐቢተ ። ይዌጥሕ ፡ ሎሙ ፡ ፍዳሆሙ ፡ ቅድሜሆሙ ። ትዌ ጥሕ ፡ ተድባበ ፡ ዲበ ፡ ታቦት ፡ (ሚራ፲ ፡ ፲ ። ዘሌ፩ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ፬ነገ ፡ ፲ ፡ ፰ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፪ ፡ ፴፰ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፳፭) ።

አወጥሐ ፤ አስከመረ ፤ አስቈለለ ።

ተወጥሐ ፤ ተከመረ ፡ ተቈለለ ። ወተወጥሐ ፡ ካዕበ ፡ እመት ፡ (ዘኍ፲፭ ፡ ፴፭) ።

ውጡሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ጥሕት) ፤ የተከ መረ ፡ ክምር ፤ ቍልል ፡ ድርድር ፤ ድርብርብ ፡ ንብብር ፡ (ኢያ፪ ፡ ፯ ። መሳ፲፭ ፡ ፭) ። ዕፀው ፡ ውጡሓን ። ር ቡዕ ፡ ውጡሕ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፴፫ ። ዘፀ፴፯ ፡ ፲፯) ።

ተዋጥሐ ፤ ተከመረ ፡ ተከማመረ ፤ ተነባበረ ። አሐቲ ፡ ውስተ ፡ ካልእት ፡ ይትዋጣሕ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሞጥሕ ፤ ሞጣሕት ፤ (ታት ፤ መዋጥሕ) ፤ የክምር ፡ ቍንጮ ፡ ክዳን ፤ የላይ ፡ ልብስ ፡ መደረቢያ ። በቁሙ ፡ ልብስ ፡ ተክህኖ ፡ ዝናር ፤ ካባ ፡ ላንቃ ፤ መጐና ጠፊያ ፤ ሠርመዲ ፡ ቀጸላ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፰ ፡ ፪) ። መዋጥ ሕየ ። መዋጥሕ ፡ ዘሰንዱናት ። ወከመ ፡ ሞጣሕት ፡ ትዌልጦሙ ፡ (ሆሴ፪ ፡ ፯ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፩) ።

ሞጥሐ ፤ (ይሞጥሕ) ፤ አለበሰ ፡ አጐናጠፈ ፤ ሸፈነ ፡ ደረበ ፤ አከናነበ ።

አሞጥሐ ፤ አስለበሰ ፤ አስጌጠ ።

ተሞጥሐ ፤ ለበሰ ፡ ተጐናጠፈ ፤ ተሸለመ ፡ አ ጌጠ ። ተሞጥሐ ፡ ሞጣሕተ ፡ ፍዳ ። በጻሕኩ ፡ ኀበ ፡ ዘይለብስ ፡ ልብሰ ፡ ፍዳ ፡ ወይትሞጣሕ ፡ ሞጣሕተ ፡ በቀል ። ንትሞጣሕ ፡ ሞጣሕተ ፡ ብርሃን ፡ (ኢሳ፶፱ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ግንዘ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። አርጋ ፡ ፬) ።

ሙጣሒ ፤ መልበስ ፡ መጐናጠፍ ፤ መደረብ ፡ መከናነብ ፤ አለባበስ ፤ ልብሳት ፤ ልባስ ፡ ሽፋን ።

ወጢጥ ፤ ጦት ፤ (ወጠ ፤ ወጠጠ ፡ ይወ ጥጥ ፡ ይጠጥ) ፤ መወጠጥ ፡ (ጥወ) መወጠጥ ፤ ወ ጠጤ ፡ ጦ ፡ መኾን ።

ወጥወጠ ፤ በቁሙ ፡ ወጠወጠ ፤ ወጥዋጣ ፡ ለ ግላጋ ፡ ኾን ። ወጥ ፡ ሠራ ፤ ወጥ ፡ አወጣ ፡ አሳለፈ ፡ ጠ ለቀ ፤ ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ። (ተረት) ፤ ወጡ ፡ ሳይወ ጠወጥ ፡ ወዝከንባዩ ፡ ቂጥ ።

ወጢን ፤ ኖት ፤ (ወጠነ ፡ ይዌጥን ፡ ይ ውጥን ፤ አው ፡ ይወጥን ፡ ይጠን ። ዐረ ፡ በ ደአ) ፤ መወጠን ፡ መጀመር ፤ አነዘን ፡ እይ ። ወወ ጠነ ፡ ጸውዖ ፡ ስመ ፡ እግዚ ። እምቅድመ ፡ ትውጥኑ ፡ ዐሊወ ። ንዌጥን ፡ በጽሒፈ ፡ መጽሐፍ ። ንጠንኬ ፡ ዘለፋ ። ኢብዉሕ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ይውጥን ፡ ጸሎተ ፡ ቤተ ፡ ክር ፡ (ኩፋ ፡ ፬ ። ዮሴፍ ። ፈላስ ፡ ገ፭ ። መጽ ፡ ምስ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፭ ፡ ፪) ።

ወጣኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት ፤ ጠንት) ፤ በቁሙ ፤ የሚጀምር ፡ ጀማሪ ። ወጣኒ ፡ ወፈጻሚ ። መ ምለኪ ፡ ወጣኒ ። ወጠንት ፡ (መዋሥ ። ቅዳ ። ፊልክ ፡ ፬ ። ደራሲ) ። በወጣኒ ፡ ፈንታ ፡ ውጡን ፡ ይላል ፤ አያሰ ኝም ፡ (ፊልክ ፡ ፯ ። ፺)

አውጠነ ፤ አሶጠነ ፤ አዠመረ ። ተአምኖ ፡ ያ ቄጥን ፡ ወተወክሎ ፡ ያፌጽም ፡ (አርጋ ፡ ፫) ።

ተወጥነ ፤ በቁሙ ፤ ተወጠነ ፡ ተዠመረ ፤ ተበ ገረ ። ግብአተ ፡ ሀገር ፡ በእደ ፡ ፀር ፡ ተወጥነ ፡ በመንግ ሥተ ፡ ልብነ ፡ ድንግል ። ተግሣጽ ፡ ትትዌጠን ፡ እም አስተሐምሞ ። ሐሳብ ፡ ይትዌጠን ፡ እምጥንተ ፡ ተውት ፡ (ታሪ ፡ ግራ ። አፈ ፡ ድ፴ ። አቡሻ ፡ ፵፯) ።

ውጡን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ጥንት) ፤ የተወ ጠነ ፤ የተዠመረ ፡ ዥምር ፡ ውጥን ።

ውጥንት ፤ መወጠን ፡ መዠመር ፤ (ጥወዠ) መወጠን ፡ መዠመር ፤ አወጣጠን ፡ አዠማመር ፤ ዥመራ ፤ ዠማሪነት ፤ ዥምርነት ። ለእመ ፡ ኢፈጸሙ ፡ ውጥን ቶሙ ፡ በሠናይ ። ውጥነተ ፡ አጽባእ ። እመ ፡ ከነ ሞቱ ፡ በውጥነቱ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፬ ። ፊልክ ፡ ፵፬ ። ፬) ።

ውጣኔ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዥመራ ፡ አዠማመር ፤ (ሙጣን) ፤ መዠመሪያ ። ውጣኔሁ ፡ ለጾም ፡ (አቡሻ ፡ ፴፰) ።

»**ጥንት** ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ሥር ፡ መሠ ረት ፡ ምንጭ ፤ መነሻ ፡ መዠመሪያ ፤ አስገኝ ፡ መገኛ ፤ ምክንያት ። ጥንተ ፡ ሖሉ ። አልብነ ፡ ጥንት ፡ ወኢተ ፍጻሜት ። በጥንተ ፡ ነገር ፡ ወበደኃሪታ ። ጥንተ ፡ ሕይወቶሙ ፡ (ጥበ፲፬ ፡ ፳፯ ። ቀሌ ። አፈ ፡ ተ፲፫ ። ድ፬) ።

»**ጥንትዮን** ፤—አበቅቴ ፡ ፀሓይ ፤—ፕ ፡ ፕሊንቲዮን ።

ወጠሰ ፤ (ጤሰ ፤ ጠየሰ) ፤ አቃጠለ ፡ አነ ደደ ፤ ለኰሰ ። ነደደ ፡ ተቃጠለ ፤ በግ ፡ ቱግ ፡ አለ ፡ (ገድ ፡ አዳ ፡ ገ፪፴፰ና ፡ ፱) ።

ወጥስ ፤ (ዐረ ፡ ወጢስ) ፤ ምድጃ ፡ እቶን ፡ ፉርን ።

ወይ ፤ (ዐረ ፡ ዋእ ፤ ወይ ። ሱር ፡ ዋይ ። ዕብ ፡ አይ) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ። በቁሙ ፤ ወዮ ፡ ወየው ፤ ዋይ ፡ ውይ ፤ አወይ ። የልቅሶ ፡ የሐዘን ፡ የቍጣ ፡ የንደት ፡ የብስጭት ፡ ቃል ፡ ነው ። ወይ ፡ ሊተ ፤ ወይ ፡ ልየ ፤ ወይ ፡ ለክ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ አሌ ፡ በለ ፡ ይዘምታል ። ኢይብ ልዎ ፡ ወይ ፡ እግዚእየ ፤ ወይ ፡ እኁየ ፡ (ኤር፳፪ ፡ ፲፰) ። አሌንና ፡ ሰይን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

ወይ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ (ዋዬ ፡ አው) ፡ የማማረጥ ፡ ቃል ፤ አውን ፡ እይ ። (ግጥም ፤ ሐዬ ፡ ቴ ፡ ባ ሏን ፡ የሰቀሉባት) ፤ ወይ ፡ አልተቀደሰ ፡ የባረኩት ፡ ሰው ፤ ንጉሥ ፡ መስቀልዎን ፡ ቢተዉት ፡ ምነው ። ፪ኛም ፡ የም ኞትና ፡ የፍላጎት ፤ የእንክሮ ፡ ቃል ፡ ይኾናል ፤ (ግጥምና ፡ ሙሾ ፡ ስለ ፡ ጐንደር ፡ ጥፋት) ፤ ቴዎድሮስ ፡ መጣ ፡ ዐይ ኑን ፡ አፍጦ ፤ ወይ ፡ መሸሸጊያ ፡ ታናሽ ፡ ቍጥቋጦ ። ተከ ተለኝ ፡ ብዬ ፡ ዞሬ ፡ ዞሬ ፡ ሳይ ፤ ወይ ፡ ጥጋብ ፡ ወይ ፡ ዥራት ፡ ጐንደር ፡ ቀረ ፡ ወይ ። ፫ኛም ፡ ያቤቱታ ፡ ቃል ፡ የጥሪ ፡ ተሰጦ ፡ ይኾናል ፤ (ግጥም ፤ የበለው ፡ እኅት ፡ ተማ ርካ ፡ በመተማ ፡ ሳለች) ፤ ጐዠም ፡ አፋፉ ፡ ላይ ፡ የሚጣ ራው ፡ ማነው ፤ ወንድሜ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፤ ወይ ፡ በለው ፡ ወይ ፡ በለው ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ ላይኛው ፡ ነው ። ፬ኛም ፡ የጥያቄ ፡ ቃል ፡ ይኾናል ፤ ኼደ ፡ ወይ ፡ መጣ ፡ ወይ ።

ዋየየ ፤ አዋየ ፡ አስተዛዘነ ፡ አጫወተ ።

ዋይ ፤ በቁሙ ፤ ጕዳይ ፡ ግዳጅ ፤ ዋይ ፡ የለሽ ፡ እንዲሉ ። በግእዝ ፡ ግን ፡ አንክሮና ፡ አጋኖ ፡ ምኞትን ፡ ይኾናል ። ዋይ ፡ ዜማ ፡ ዘሰማዕኩ ፡ በሰማይ ፡ እመ ላእክት ፡ (ድጓ) ።

ወይጦ ፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ በጣና ፡ ዙሪያ ፡ የሚ ኖር ፡ ጕማሬ ፡ የባሕር ፡ አውሬ ፡ የሚያድን ።

ወይጠል ፤ (ላት) ፤ ፌቆ ፤ የፌቆ ፡ ወገን ፡ የበረሓ ፡ እንስሳ ። ድርቃስንና ፡ ጣቢታን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወይጠል ፡ ወቶራ ፡ ወሀየላት ። ወይጠላት ፡ (መቃ ፡ ገ፭ ። ሥር ፡ ጸሾ) ።

ወይጠል ፡

ወይሌ ፤ (ዐረ ፡ ወይል ። ሮማ ፡ ዋየል ፤ ድምፅ) ፤ ወይ ፡ ሊተ ። አደጋ ፡ መቅሠፍት ፤ ድንገተኛ ፡ ሞት ፤ ሐዘን ፡ መርዶ ፤ ልቅሶ ፡ ዋይታ ፤ ዋይ ፡ ዋይ ፡ ዋ ፡ ዋ ፡ ማለት ፤ የልቅሶ ፡ ጩኸት ። ወይሌ ፡ በዲበ ፡ ወይሌ ። ወይሌ ፡ ባዕለ ፡ ናባው ። ሰመኑ ፡ ወይሌ ፡ ወሰመኑ ፡ ሀከክ ። ኢሳይያስ ፡ ነቢይ ፡ ይሁቦሙ ፡ ወ ይሌ ፡ ለሰካርያን ፡ ወይቤ ፡ አሌ ፡ ሎሙ ፡ (ሕዝ፯ ፡ ፳፯ ። ኤር፴፩ ፡ ፩ ። ምሳ፳፫ ፡ ፳፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶) ።

ወይል ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ ሕፃናት ፡ የጠመንዥ ፡ ዕን ጨት ፡ የሚሉት ፤ ቈርበቱን ፡ እንደ ፡ ጅና ፡ አውጥተው ፡ ከንጨቱ ፡ ጫፍ ፡ ቈርጠው ፡ እንደ ፡ ቡሽ ፡ ወትፈው ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ሲገፉት ፡ እንደ ፡ ቢራና ፡ እንደ ፡ ሻምፓኝ ፡ ቅዝዝ ፡ ዱ ፡ ጓ ፡ የሚል ፤ የሚፈነዳ ።

ወይለየ ፤ ጮኸ ፡ አለቀሰ ፤ ዋይ ፡ ዋይ ፤ ውይ ፡ ውይ ፤ ወይለይ ፤ ወይ ፡ ልየ ፤ ዋ ፡ ዋ ፡ አለ ።

ወይን ፤ (ብ ፡ አውያን ። ዕብ ፡ ያይን ። ዐረ ፡ ወይን ፤ ጠጅ) ፤ በቁሙ ፡ የተክል ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፡ ሐረጋም ፤ ፍሬው ፡ ከንጨት ፡ ኹሉ ፡ ፍሬ ፡ የሚ ከብር ፡ ጠጅና ፡ ዐረቂ ፡ የሚኾን ። በግእዝና ፡ ባማርኛ ፡ ከሥር ፡ እስከ ፡ ጫፉ ፡ ዕንጨቱም ፡ ፍሬውም ፡ ጠጁ ፡ ሳይቀር ፡ ኹለንተናው ፡ ኹሉ ፡ ወይን ፡ ተብሎ ፡ ባንድ ፡ ስም ፡ ይጠራል ፤ በዐረብና ፡ በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ ወይን ፡ የሚባል ፡ ጠጁ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ተከሉ ፡ ወይነ ። አልቦ ፡ አስካል ፡ ውስተ ፡ ወይን ። አውያን ፡ ጸገዩ ። ገብረ ፡ ወይነ ፡ እምፍሬ ። ወይን ፡ ዘግቡር ፡ በእሳት ፤ ጠጅ ፡ (መዝ ፡ ፻፯ ። ኤር፰ ፡ ፲ ። ማሕ፪ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፯ ።

አብጥ ፡ ፫) ። ወያኔ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ይመስላል ።

ወይን ፡

አውየነ ፤ ጠጀ ፡ ጠመቀ ፡ ረገጠ ፤ ወይን ፡ አደረገ ፡ ዘለላውን ፤ ወይም ፡ በታምራት ፡ ውሃዉን ። ከመ ፡ ታውይን ፡ ማየ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፫ ። ዮሐ፪ ፡ ፮—፲) ።

ወክአ ፤—ደከመ ፤—ወኪዕ ፡ ወክዐ ።

ወኪብ ፤ ቦት ፤ (ወከበ ፡ ይወክብ ፡ ይከብ ። ዐረ ፡ ወከበ) ፤ መትጋት ፡ መቸኰል ፤ ማዘውተር ፤ የገመሩት ፡ እስኪፈጸም ፡ ድረስ ፡ አለማቋረጥ ፤ ወይም ፡ ሌላ ፡ ሥራ ፡ ጣልቃ ፡ አለማግባት ። በኢወኪቦ ቶሙ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፫ ፡ ፳፱) ።

አውከበ ፤ አዋከበ ፤ አተጋ ፡ አታጋ ፤ አስቸኰለ ፡ አቻኰለ ።

(ጥ) **ወክሐ ፤ ሐት ፤ (ወክሐ ፡ ይዌክሕ ፡ ይወክሕ ። ዕብ ፡ ያከሕ)** ፤ ማውካት ፡ ወካዎ ፡ ወኮ ፡ ወኮ ፡ ማለት ፤ ማቅራራት ፡ መደንፋት ፤ መጮኸ ፡ መድረቅረቅ ፤ መፈከር ፡ መንደቅደቅ ። ይዌክሑ ፡ ወይዌውዑ ፡ ሾሉ ፡ ሰራዊተ ፡ መንግሥት ፡ (ሥር ፡ አዅ) ። ወክተን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ወክሕ ፤ ውካታ ፡ ድንፋታ ፤ ጩኸት ፡ ፍጅት ፤ ክርክር ፡ ሙግት ። ወክሕ ፡ ብዙኅ ። መሐደምት ፡ ወወክሕ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፪ ፡ ፳፪ ። ቲቶ፫ ፡ ፱) ።

—፤ ተግሣጽ ፡ ስብከት ፡ ኀይለ ፡ ቃል ። ዮሐንስ ፡ አህድአ ፤ እምካልኣኒሁ ፡ አንን ፡ ወክሐ ፤ እንዘ ፡ ይብል ፡ እምላዕሉ ፡ ወረደ ፡ ቃለ ፡ አብ ፡ (ድጓ) ።

አውክሐ ፤ አስደነፋ ፤ ውካታ ፡ አስደረገ ።

ተዋክሐ ፤ ተዋካ ፡ ተደናፋ ፤ ተጯጯኸ ፡ ተሟገተ ፤ ተከራከረ ፡ ተወዳደረ ። ማኅበረ ፡ አጋንንት ፡ እለ ፡ ይትዋክሑ ። ወተዋክሑ ፡ በበይናቲሆሙ ። መኑ ፡ እንከ ፡ ተረፈ ፡ ተዋካሒ ። ይትዋክሖኑ ፡ ማኅቶት ፡ ለፀሓይ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ሉቃ ፡ ፳፪ ፡ ፳፬ ። ቄር) ።

ዋክዮ ፤ ዮት ፤ (ዋከየ ፡ ይዋኪ ፡ ይዋኪ ። ወህውሀ) ፤ መብራት ፡ መጽደል ፤ ቦግ ፡ ማለት ። እምብዝኀ ፡ ብርሃኑ ፡ ዋከየት ፡ ሀገር ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ውኩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ኪት ፤ ክይት) ፤ የበራ ፡ ብሩህ ፡ ጽዱል ። ልብሰ ፡ ብርሃን ፡ ውኩይ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

አዋከየ ፤ አበራ ፡ አስበራ ፤ አጻደለ ። በራ ፡ ብሩህ ፡ ኾነ ። ከዋክብት ፡ ዘአዋከዩ ፡ አድያማተ ። ሰላም ፡ ለሥንኪ ፡ ዘአዋከየ ፡ መብረቃ ፡ ለብሔረ ፡ ጽልመት ፡ ወጣቃ ። ዘበሥነ ፡ ስብከቱ ፡ ገዳም ፡ ታዋኪ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ደራሲ ። ድጓ) ።

ዋካ ፤ ብርሃን ፡ ውጋጋን ፤ ወገግታ ፡ ቦግታ ፤ ጸዳል ፡ ምዕዛር ። እስመ ፡ ፈድፋደ ፡ ሠናይ ፡ ዋካሁ ። ኢጸዳል ፡ ወኢዋካ ። ብርሃን ፡ ዘያንጸበርቅ ፡ ዋካሁ ። ር እየ ፡ ዋካ ፡ ወኢርእየ ፡ ማኅቶተ ። እስመ ፡ ዋካ ፡ ይእቲ ፡ ብርሃን ፡ ዘቀዳሚ ፡ (ሚራ፵፫ ፡ ፲፩ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፮ ፡ ፲፱ ። ፈላስ ፡ ገ፳፰ ። አርጋ ፡ ፱ ። ጥበ፯ ፡ ፳፮) ። ስመ ፡ ሀገር ፤ በመንግዝ ፡ ውስጥ ፡ ያለ ።

ወኪክ ፤ ኮት ፤ (ወከ ፤ ወከከ ፡ ይወክክ ፡ ይውክክ ፡ ይክክ) ፤ መውከክ ፡ ወከክ ፡ ማለት ፤ መደንገጥ ፡ መፍራት ፤ ማፈግፈግ ፡ መራቅ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ማለት ። መሳት ፡ መሳሳት ፤ የማያውቁትን ፡ ደፍሮ ፡ መናገር ፡ መቀባጠር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወከከ ፡ ፈንታ ፡ አውከከ ፡ ይላል ። አውከኩ ፡ እምሃይማኖት ። አውከኩ ፡ እምጽድቅ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፮ ። ፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፲፰) ።

አውከከ ፤ አስፈራ ፡ አስጨነቀ ፤ መከራ ፡ አሳየ ። ያወክክሙ ፡ ለሕዝብ ፡ (ኢዮ፲፪ ፡ ፳፫) ።

—፤ አስቀረ ፤ አስታጐለ ፤ አስትዓሁ ፡ እለ ፡ አውከኩ ፡ (ድጓ) ።

እውክክና ፤ ስሕተት ፤ ድፍረት ፤ ደፋርነት ። እስመ ፡ በደኃሪ ፡ አዝማን ፡ ይርሕቁ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ እምሃይማኖት ፡ ወየሐውሩ ፡ ድኅረ ፡ መንፈሰ ፡ እውክክና ፡ ወድኅረ ፡ ትምህርተ ፡ ሰይጣናት ፡ (ፊልክ ፡ ፪፻፵፫) ።

ወክሎ ፤ ሎት ፤ (ወከለ ፡ ይዌክል ፡ ይወክል ። ዐረ ፡ ወከለ) ፤ መወከል ፤ ወኪል ፡ ጠበቃ ፡ ማድረግ ፤ አምኖ ፡ መሾም ፤ እንደራሴ ፡ ማለት ። ተከለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አወከለ ፤ አሾከለ ፤ ወኪል ፡ አስደረገ ።

ተወከለ ፤ በቁሙ ፤ ወኪል ፡ ኾነ ፤ ታመነ ፤ ለ፯ሚው ፤ ለወካዩ ። አመነ ፡ ታመነ ፡ እምነቱን ፡ ጣለ ፡ በወኪሉ ፤ ተስፋ ፡ አደረገ ፤ ወካዩ ፡ ወኪሉን ። ታመነ ፡ ማለት ፡ ባማርኛ ፡ እንደ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ኹለት ፡ ያሳያል ፤ ለሌላ ፡ መታመንንና ፡ በሌላ ፡ ማመን ። ኪያከ ፡ ተወከልኩ ፡ እግዚኦ ። ሀሉ ፡ ተወኪለከ ፡ በእግዚ ። ንሕነ ፡ ተወከልናሆሙ ። በተወክሎተ ፡ መጻሕፍት ፡ (መዝ ፡ ፴ ። ምሳ፫ ፡ ፭ ። ኢሳ፳ ፡ ፮ ። ሮሜ፲፭ ፡ ፬) ።

ውኩል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ክልት) ፤ የተወከለ ፤ የታመነ ፡ እሙን ፡ ሥልጡን ፤ ሹም ፡ ወኪል ፤ ባለቤት ፡ አክል ። ውኩላነ ፡ ሀገር ። መላእክት ፡ እለ ፡ ውኩላን ፡ ብነ ፡ (ሕዝ፱ ። አፈ ፡ ተ፳፫) ።

—፤ ያመነ ፡ አማኒ ፤ ተአማኒ ፡ ተዘላይ ፤ ምን ፡ አለብኝ ፡ ባይ ፤ ተስፋዊ ፡ ባለፍጹም ፡ ተስፋ ። ጻድቅ ፡ ከመ ፡ አንበሳ ፡ ውኩል ። ውኩላነ ፡ ኢይረሲክሙ ፡ በእላንቱ

ቃላት ። ሰይጣን ፡ ውኩል ፡ በዝንቱ ፡ ግብር ። ውእቱ ፡ ኮነ ፡ ውኩለ ፡ ዲበ ፡ ምግባሩ ፡ (ምሳ፳፰ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፲፩ ። ቀኖ ፡ ኒቅ፱ ። ፊልክ ፡ ፻፶፬) ።

ትውክልት ፤ ቱክልት ፡ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መታመን ፡ እምነት ፤ ትምክሕት ፤ ጽኑ ፡ ተስፋ ፡ አለኝታ ፤ የማይታበል ፡ የማይጠረጠር ፡ የሃይማኖት ፡ ፍሬ ። ትውክልተ ፡ ተስፋ ። ትውክልተ ፡ ክብሮሙ ። አኀደግዎ ፡ ትውክልቶ ። ሃይማኖት ፡ ወቱክልት ፡ ወተፋቅሮ ። እስመ ፡ ቱክልታ ፡ እግዚ ፡ ውእቱ ። በእንተ ፡ ሐጸተ ፡ ቱክልቱ ፡ ላዕለ ፡ እግዚ ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፯ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፱ ። ሚክ፪ ፡ ፰ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፲፫ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፭ ። ዮሴፍ) ።

ትውክልና ፤ ጥብቅና ፤ ወኪልነት ። ትክልነት ፡ ባለርስትነት ፤ ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ቍራኛነት ፡ ይሉታል ። ወኀደገሙ ፡ ለእኩያን ፡ ህየ ፡ ውስተ ፡ ትውክልና ፡ እስከ ፡ ዕለተ ፡ ደይን ፡ (መቅ ፡ ወን) ።

አስተወከለ ፤ (አወከለ) ፤ አሳመነ ፡ አስታመነ ፤ በተስፋ ፡ አጸና ፤ አቈራኘ ። ተፋቅሮ ፡ በሡሉ ፡ ያስተአምን ፡ ወበሡሉ ፡ ያስተዌክል ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፯) ።

አስተዋከለ ፤ አዋከለ ፡ አወካከለ ፤ አስተማመነ ፤ አጸናና ።

ወኪዕ ፤ ዖት ፤ (ወክዐ ፡ ይወክዕ ፡ ይክዕ ። ዕብ ፡ ያጋዕ) ፤ መድከም ፡ መታከት ፤ በሥራ ፡ ብዛት ። ከዐወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አውከዐ ፤ አደከመ ፡ አታከተ ፤ አስቸገረ ፡ አሰለቸ ። አውከዑኒ ፡ እሉ ፡ መስሕታን ፡ (መቃ ፡ ገ፪) ።

ወኪፍ ፤ ፎት ፤ (ወከፈ ፡ ይዌክፍ ፡ ይክፍ) ፤ ማውከፍ ፤ እጅ ፡ በጅ ፡ መስጠት ፡ ማቀበል ፤ ማቢያዝ ፡ ማስጨበጥ ፤ ማቅረብ ፡ ማስረከብ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወከፈ ፡ ፈንታ ፡ አውከፈ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ገልዐ ፡ በዘያወክፉ ፡ ማየ ፡ ኀዳጠ ። አውከፉ ፡ አይሁድ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ወለዘርያሙ ፡ ከመ ፡ ኢይፍልሱ ። ወአውከፈት ፡ አንብዐ ፡ ወለታ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፲፬ ። አስቴ፱ ፡ ፳፯ ። ጦቢ፯ ፡ ፲፯) ። ክፍን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

አውከፈ ፤ አስተውከፈ ፤ አስጠ ፤ አስቀበለ ።

ተወክፈ ፤ ተሰጠ ፡ ቀረበ ፤ ተሰጠው ፤ ተቀበለ ። ተሰጭውን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ተቀባዩንም ፡ ያሳያል ። መዐዛ ፡ ሠናይ ፡ ዘይትዌክፍ ፡ ቅድሜሁ ። ተወከፍነ ፡ እምእዴሁ ፡ ቍርባነ ። ዘኪያክሙ ፡ ተወክፈ ፡ ኪያየ ፡ ተወክፈ ፤ ወዘኪያየ ፡ ተወክፈ ፡ ተወክፎ ፡ ለዘፈነወኒ ፡ (ኩፉ ፡ ፱ ፡ ፬ ። ማቴ፲ ፡ ፵ ፡ ፵፩) ።

—፤ ወደደ ፡ ዐቀፈ ፤ ታቀፈ ። ተወክፈቶ ፡ ነፍስየ ። ዕድ ፡ ኢይትወከፍ ፡ ወለተ ፡ በጥምቀት ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፪) ።

—፤ ሰማ ፤ አመነ ፤ ዕሺ ፡ አለ ፤ ታገሠ ። ምስጢሩ ፡ ያው ፡ መቀበል ፡ ነው ፤ አይለወጥም ። ይትወከፍ ፡ እዝንክሙ ፡ ቃለ ፡ አፉሁ ። ተወከፍ ፡ ቃለ ፡ አመትከ ። እለ ፡ ይትዌከፍዎ ፡ ለአርጌንስ ። እኪተ ፡ ኢንትዌከፍ ። ተወከፍ ፡ ሡሎ ፡ ዘመጽአከ ፡ (ኤር፱ ፡ ፳ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፭ ። ቄር ፡ እስት ። ኢዮ፪ ፡ ፲ ። ሢራ፪ ፡ ፬) ።

ተወካፊ ፤ የሚቀበል ፤ ተቀባይ ። ተወካፌ ፡ ነግድ ። ተወካፌ ፡ ንስሓ ፡ (ዲድ ፡ ፲ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፯) ።

ውኩፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ክፍት) ፤ የተሰጠው ፤ የተቀበለ ፤ ተቀባይ ። የተሰጠ ፡ የተወደደ ፤ ወደው ፡ አሜን ፡ ብለው ፡ የሚቀበሉት ፡ ተሰጭ ። አእመርነ ፡ ከመ ፡ ውኩፍ ፡ ስእለትከ ። ኢይኩን ፡ ውኩፈ ፡ ቍርባኖሙ ። በእንተ ፡ ኍልቄ ፡ መጻሕፍት ፡ ውኩፋት ። ጉባኤያት ፡ ውኩፋት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፪ ፡ ፶፩) ።

ውካፌ ፤ መቀበል ፤ አቀባበል ፡ ቅበላ ። የሕ ምኑ ፡ ውካፌ ፡ ነገሩ ፡ ብዙኀ ፡ ጊዜያተ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሙካፍ ፤ (ፋት) ፤ መስጫ ፡ ማቅረቢያ ፡ ማቀበያ ፤ መቀበያ ። ሙካፈ ፡ ስእለቱ ፡ ለኢዮብ ፡ (ደራሲ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ተዋከፈ ፤ ተቀባበለ ፡ ተሰጣጠ ።

አስተዋከፈ ፤ አወካከፈ ፡ አሰጣጠ ፤ አቀባበለ ፡ አረካከበ ።

መስተዋክፍ ፤ (ፍት ፡ ፋን ፡ ፋት) ፤ የሚያቀባብል ፤ አቀባባይ ። የሚቀባበል ፡ ተቀባባይ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፲፰) ።

ወከተ ፤ (ወክሐ) ፤ ጮኸ ፡ ተንጫጫ ፡ አወካ ፤ ውካታ ፡ አደረገ ፤ ግር ፡ ግር ፡ አለ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወከተ ፡ ፈንታ ፡ አውከተ ፡ ይላል ። ወአዘዞሙ ፡ ለሕዝብ ፡ ከመ ፡ ኢያውክቱ ፡ (ኢያ፮ ፡ ፲) ።

አውከተ ፤ አስጮኸ ፡ አሸበረ ፤ ግር ፡ ግር ፡ አሰኘ ።

ተዋከተ ፤ ተጯጯኸ ፤ ተዋካ ፡ ተተራመሰ ። ኢትትዋከት ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ። ኢትትዋከቱ ፡ እስከ ፡ ንሠወጥ ፡ ንቤክሙ ፡ (አረጋ ፡ ድ፩ ። ዘፀ፳፬ ፡ ፲፬) ።

ውካታ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የብዙ ፡ ሰው ፡ ድምፅ ፤ ቱማታ ፡ ጩኸት ።

ወለበ ፤ (ትግ ፡ ዘረ ፡ ተመለሰ) ፤ በቁሙ ፤ ታሸ ፡ ተፈለፈለ ፤ ውልብኝ ፡ ኸነ ፤ ተጠረጠረ ፤ የእሸት ፡ ያሹቅ ። ውልብ ፡ አለ ፤ ዕልም ፡ አለ ፤ ታይቶ ፡ ጠፋ ፤ ታባ ። ተውለበለበ ፡ የጨርቅ ፡ የምላስ ፤ የገለባ ፡ (ዐማርኛ) ።

አውለበ ፤ አወለበ ፤ ዐሸ ፡ ፈለፈለ ። አሳሸ ፡ አስ ፈለፈለ ።

ወልብ ፤ ውልብኝ ፡ የእሸት ፡ ፍሬ ፡ ታሽቶ ፡ ተፈልፍሎ ፡ የሚቃወም ፡ የሚጠረጠር ። የአዕዋፍ ፡ ዘር ፡ ዕንቍላል ፤ ከዚያውም ፡ ውስጡ ፡ ፍሬው ፡ አስኳሉ ። ከመ ፡ አንቆቅሖ ፡ ባለው ፡ ከመ ፡ ተረፈ ፡ ወልብ ፡ እንዲል ፡ (ኢሳ፲ ፡ ፲፬) ።

ወለባ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የእሸት ፡ ገለባ ፤ ፍልፋይ ፡ ጥርጣሪ ፤ ቈረቈንዳ ።

—፤ የራስ ፡ ጌጥ ፤ ማከኪያ ። (ተረች) ፤ ራስ ፡ ተላጭቶ ፡ ወለባ ፤ ልባልባ ፡ ታጥቆ ፡ ዐዘባ ።

ወሊግ ፤ ጎት ፤ (ወለገ ፡ ይወልግ ፡ ይለግ ። ዐረ ፡ ወለጀ) ፤ መውለግ ፡ ማውለግ ፤ መሹለክለክ ፤ ሹልክ ፡ ብሎ ፡ መግባት ። ዋልጋ ፡ ዋልጌ ፡ ውላጋ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

»**ልገት ፤ (ታት)** ፤ ጉዝጓ ፡ ቅልስ ፤ መተሚያ ፤ ዋሻ ፡ ጕሬ ፤ ሾልኮ ፡ ተጕንብሶ ፡ የሚገቡበት ። ልገት ፡ ዐቃቤ ፡ ቀምሕ ። ወገብረ ፡ ሎቱ ፡ ልገተ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፰ ። ዮና፬ ፡ ፭) ።

ልገት ፡

ወሊድ ፤ ዶት ፤ (ወለደ ፡ ይወልድ ፡ ይለድ ። ዕብ ፡ ያላድ ። ሱር ፡ ዩሌድ ። ዐረ ፡ ወለደ) ፤ መውለድ ፡ ማውጣት ፤ መፍጠር ፡ ማምጣት ፤ ማስገኘት ፤ በባሕርይ ፡ በግብር ። ጊዜ ፡ ለፀኒስ ፡ ወጊዜ ፡ ለወሊድ ። ምድር ፡ ትወልድ ፡ ሣዕረ ። ቍጥዓ ፡ ወመዐት ፡ ይወልዱ ፡ ካሕደ ፡ (መክ፫ ፡ ፪ ። ዕብ፮ ፡ ፯ ። አፈ ፡ ድ፯) ።

—፤ ማደስ ፤ ልጅ ፡ ማድረግ ፤ ልጄ ፡ ማለት ፤ የግብር ፡ የቃል ፡ (፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፲፭ ። ፊልሞ ፡ ፲) ። ዳግመ ፡ ወለዱክሙ ፡ እማይ ፡ ወእመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ (ቀሌ) ።

ወላዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚወልድ ፡ ወላጅ ፡ አስገኚ ፡ አባት ፤ ፈጣሪ ። ወላዲሃ ። ወላዴ ፡ ሕይወት ። ወላዴ ፡ ሥን ። ወላዲትክሙ ። ወላዲተ ፡ አምላክ ፤ እናት ። ወላድያን ፡ (ሚራ፳፪ ፡ ፬ ። ኪዳ ። ጥበ፲፫ ፡ ፫ ። ኤር፳፯ ፡ ፲፪ ። ቁር ። ዘዳ፳፬ ፡ ፲፯) ።

ወላድ ፤ (ዳት) ፤ በቁሙ ፤ የምትወልድ ፡ ሴት ፤ መካን ፡ ያይደለች ። ወላድ ፡ ስእነት ፡ ወሊደ ። ወላድ ፡ ተቀሥፎቱ ፡ ዘትነብር ፡ በምንዳቤ ፡ (፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፭ ። ቅኔ) ።

አውለደ ፤ አስወለደ ፤ አዋለደ ፤ አርጕዚቱን ፡ ዐገዘ ፡ ረዳ ። አከሁ ፡ አነ ፡ ዘኣወልድ ። ሶበ ፡ ታወልዳሆን ፡ ለዕብራውያት ፤ ወእመሰ ፡ አንስት ፡ አውልዳሃ ። ኢመፍትው ፡ ውስተ ፡ ዳዕረ ፡ ወላዲት ፡ ናውልዶ ፡ ለእግዚ ፡ ቃል ። አዳም ፡ አውለደ ፡ ሴትሀ ፡ (ኢሳ፷፯ ፡ ፱ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፯ ። ቁር ። ዮሴፍ) ።

መወልድ ፤ (ድት ፡ ዲት ፤ ዳን ፡ ዳት) ፤ የሚያስወልድ ፡ አስላጅ ፤ አዋላጅ ፡ ሐኪም ፡ (ዕር ፡ ኢሳ ፲፩ ፡ ፲፱) ። ስሎሜ ፡ መወልዲት ። መወልዳተ ፡ ዕብራውያት ፡ (ታም ፡ እየ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፩—፳፩) ።

ሙላድ ፤ (ዳት) ፤ መውለጃ ፡ ማስለጃ ፡ ማዋለጃ ፤ መወለጃ ፤ መገኛ ፡ መውጫ ፡ ቦታ ፤ ማሕፀን ፤ መዠመሪያ ፡ ከባት ፤ ኹለተኛ ፡ ከናት ፡ የሚወለዱበት ። ብሔረ ፡ ሙላድኪ ። ምድረ ፡ ሙላዱ ። ዘርዐ ፡ ሙላድ ። ሙላዳት ፡ (ሩት፪ ፡ ፲፩ ። ኤር፳፪ ፡ ፲ ። ቅዳ ፡ ቄር ። ሕዝ፳፱ ፡ ፭) ።

ተወልደ ፤ ተወለደ ፤ ከባት ፡ ከናት ፡ ወጣ ፡ ተከፈለ ። ዘተወልደ ፡ ወአኮ ፡ ዘተገብረ ። ሕፃን ፡ ተውልደ ፡ ለነ ። ወተወሊዶ ፡ (ኒቅ ። ኢሳ፱ ፡ ፯ ። ማቴ፪ ፡ ፩) ።
—፤ ልጅ ፡ ኾነ ፡ ተባለ ፤ በልጅ ፡ ስም ፡ ተጠራ ፤ ታደሰ ። እምእግዚአብሔር ፡ ተወልዱ ። ዘኢተወልደ ፡ ዳግመ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፫ ። ፫ ፡ ፫) ።

—፤ ተገኘ ፡ መጣ ፡ ተፈጠረ ። ይትወለድ ፡ ብሩር ፡ እምጸበለ ፡ ምድር ። በተካሕዶ ፡ ይትወለድ ፡ ለነ ፡ ብቍዕ ። እምስካር ፡ ይትወለድ ፡ ምርዓት ፡ ወዝሙት ። እምልብ ፡ ይትወለድ ፡ ኀጢአት ። እምዛቲ ፡ ግብር ፡ ይትወለድ ፡ ቀትል ። ሰዓል ፡ ይትወለድ ፡ እምነ ፡ ቍር ፡ (ሕዝ፳፰ ፡ ፯ ። ቄር ፡ ጸላ ። ቀሌ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ፳፱ ፡ ፯ ። አዋል) ።

ተወላዲ ፤ የተወለደ ፡ ተወላጅ ፡ ልጅ ። አይቴኬ ፡ ሀሎ ፡ ዝየ ፡ ፍቁር ፡ ወላዲ ፤ ወአይቴ ፡ ሀሎ ፡ ዘመድ ፡ ወላድያን ፡ ወተወላዲ ። አብ ፡ ወላዲ ፡ ወኢተወላዲ ፤ ወልድ ፡ ተወላዲ ፡ ወኢወላዲ ፡ (ግንዘ ። አትና) ።

ውሉድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ልድ) ፤ የተወለደ ፡ ውልድ ፤ ልጅ ፡ ውላጅ ፡ ከባሕርይ ፡ የተከፈለ ። እሁብ ፡ ውሉደ ፡ እምኔክ ። ትረከብ ፡ ሳራ ፡ ውሉደ ። መኑ ፡ ውሉድ ፡ ዘኢይጌሥጾ ፡ አቡሁ ። ውሉዳነ ፡ ልሂቃነ ፡ ሰብእ ። ወትከውን ፡ ከመ ፡ ውሉደ ፡ ልዑል ። ዘያፈቅር ፡ ውሉዶ ፤ ልጁን ፡ (ዘፍ፲፯ ፡ ፲፯ ። ፲፰ ፡ ፲ ። ዕብ፲፪ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሠኔ፫ ። ሢራ፬ ፡ ፲ ። ፴ ፡ ፩) ። ልዑል ፡ ምጡቅ ፤ ረዥም ፡ ታላቅ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ውሉድ ፡ እምአእላፍ ፡ ይላል ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲) ። ባለቅኔዎችም ፡ ባለብሎዎችም ፡ ንባቡን ፡ እንደ ፡ ቀደሰ ፡ ቤት ፡ አጥብቀው ፡ ፍችውን ፡ ጎሩይ ፡ ይሉታል ፤ ዕብራይስጡ ፡ ግን ፤ ዳጉል ፡ ሚርባባ ፤ ዐረቡም ፡ ሙዕሊሞን ፡ በይነ ፡ ሪባወቲን ፡ ይላል ፤ እንደ ፡ ባንዲራና ፡ እንዳላማ ፡ በብዙ ፡ ሰራዊት ፡ መካከል ፡ በተራዳ ፡ ላይ ፡ የቆመ ፡ የተንጠለጠለ ፤ ወይም ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ የተሰቀለ ፡ ስቁል ፡ ማለት ፡ ነው ። ኔስታሊን ፡ እይ ።

ወልድ ፤ (ብ ፡ አውላድ ፤ ውሉድ ፡ ደቂቅ) ፤ ልጅ ፤ ተባት ፡ ወንድ ። ድንግል ፡ ትፀንስ ፡ ወትወልድ ፡ ወልደ ። ኢያእመራ ፡ እስከ ፡ አመ ፡ ወለደት ፡ ወልደ ፡ ዘበኵራ ። ሀበኒ ፡ ውሉደ ፤ ወእመ ፡ አኮ ፡ እመውት ፡ (ማቴ፩ ፡ ፳፫ ። ፳፭ ። ዘፍ፴ ፡ ፩) ። ስምነቱ ፡ ማእከላዊ ፡ ነው ፤ ላደገውም ፡ ላላደገውም ፡ ይነገራል ። ወልድ ፡ መባል ፡ ግን ፡ በኹለት ፡ ወገን ፡ ነው ፤ በባሕርይ ፡ በግብር ፡ ወይም ፡ በጸጋ ፤ ግብርና ፡ ጸጋ ፡

አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። እንዳረቡ ፡ ውላድ ፡ አውላድ ፡ በ ማለት ፡ ፈንታ ፤ ውሉድ ፡ ብሎ ፡ ልጆች ፡ ማለት ፤ እንደ ፡ ደቂቅ ፡ በልማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ንባቡም ፡ ፍችውም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ አያሰኝም ፤ አንስትን ፡ ቢጽና ፡ ፀርን ፡ እይ ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

ወልደ ፡ እግዚ ፤ ሥጋው ፡ ቃል ፤ ክርስቶስ ። መልአክ ፡ (ማቴ፬ ፡ ፫ ። ዳን፫ ፡ ፳፭) ።

ውሉደ ፡ እግዚ ፤ መላእክት ፤ ጻድቃን ፡ ም እመናን ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፮ ። ሮሜ፰ ፡ ፲፬) ።

ውሉደ ፡ አዳም ፤ ሰዎች ፡ ኹሉ ፡ ወንዱም ፡ ሴቱም ፡ (ሚራ፵ ፡ ፩) ።

ውሉደ ፡ አቡነ ፡ ተክ ፡ ሃይ ፤ መነኮሳት ፡ አርድእት ፤ በቆብ ፡ በትምርት ፡ የተወለዱ ፡ (ስንክ ፡ ሐም ፲፱) ።

ውሉደ ፡ አርጤምስ ፤ መምለክያነ ፡ ጣዖት ፡ አርጤምስን ፡ ብቻ ፡ የሚያመልኩ ።

ውሉደ ፡ ቤት ፤ ቤተ ፡ ሰቦች ፤ አሽከሮች ፡ አገ ልጋዮች ፡ የቤት ፡ ውልዶች ።

ውሉደ ፡ ብርሃን ፤ ዐዋቆች ፤ ጻድቃን ፤ መና ንያን ፡ (ሉቃ፲፮ ፡ ፰) ።

ወልደ ፡ ሀጕል ፤ ጥፋት ፡ የሚገባው ፤ ለጥፋት ፡ የተገባ ፡ መጥፎ ፡ ርጉም ፡ (ዮሐ፲፯ ፡ ፲፪) ።

ውሉደ ፡ ሕይወት ፤ ሙተው ፡ በክብር ፡ የሚ ነሡ ፤ ዳግመኛ ፡ ሊሞቱ ፡ የማይችሉ ፡ (ሉቃ፳ ፡ ፴፮) ።

ወልደ ፡ ኀይል ፤ ኀይለኛ ፡ ፀዋቂ ፤ ባለአእ ምሮ ፤ የጦር ፡ ሰው ፡ (፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፯) ።

ውሉደ ፡ ጥምቀት ፤ ክርስቲያኖች ፤ ሀብተ ፡ ወልድና ፡ ስመ ፡ ክርስትና ፡ ያላቸው ፡ (አርጋ) ።

ውሉደ ፡ መንግሥት ፤ ከበርቴዎች ፡ ባላባ ቶች ፤ መደበኞች ፡ (ማቴ፰ ፡ ፲፪) ።

ወልደ ፡ ሞት ፤ ሞት ፡ የሚገባው ፤ ይሞት ፡ በቃ ፡ የተፈረደበት ፡ (፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፴፩) ።

ወልደ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፤ የሰው ፡ ልጅ ፡ ሰው ፤ የአዳም ፡ ዘር ፡ ኹሉ ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፩) ።

—፤ ሥጋው ፡ ቃል ፤ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፲፱ ። ፳፭ ፡ ፴፩) ። ዳግመኛም ፡ ገብር ፡ ቍልዔ ፡ በማለት ፡ ፈ ንታ ፡ ወልድ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ግብ፫ ፡ ፲፫ ፡ ፳፮ ። ፬ ፡ ፳፯ ፡ ፴) ።

»**ልድ** ፤ ውላጅ ፡ የቤት ፡ ውልድ ፤ የባሪያ ፡ ልጅ ። ልደ ፡ ቤቱ ፡ (ዘፍ፲፯ ፡ ፳፫ ። ኤር፪ ፡ ፲፬) ።

»**ልድ** ፤ (ዐረብ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ልዳ ፡ የቅዱስ ፡ ጊዮርጊስ ፡ መቃብር ።

ወለድ ፤ ወለት ፤ (ብ ፡ አዋልድ) ፤ ሴት ፡ ልጅ ፤ ልጃገረድ ፡ ወይም ፡ የተዳረች ። በከመ ፡ እም ፡ ከማሁ ፡ ወለታ ። ወለተ ፡ ወልድከ ፤ አው ፡ ወለተ ፡ ወለትከ ። አዋልደ ፡ አዋልዲሁ ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፵፬ ። ዘሌ ፲፰ ፡ ፲ ። ዘፍ፵፯ ፡ ፯) ።

—፤ ሕዝብ ፡ ባላገር ፤ ያገር ፡ ልጅ ፡ ተቀማጭ ፤ ወለተ ፡ ጽዮን ። ድንግል ፡ ወለተ ፡ ግብጽ ፡ (ኢሳ፲ ፡ ፴፪ ። ኤር ፳፮ ፡ ፲፩) ።

—፤ ገጠር ፤ ታናሽ ፡ አገር ፤ ግዛት ፡ ሰበካ ። ቄናት ፡ ወአ ዋልዲሃ ፡ (፩ዜና ፡ ፪ ፡ ፳፫ ። መሳ፩ ፡ ፳፯) ።

—፤ ገረድ ፡ ደንገጥር ፤ ሴት ፡ አሽከር ፡ ብላቴና ፡ ባሪያ ። አንሶሰዋ ፡ አዋልዲሃ ፤ ወፈነወት ፡ ወለታ ። ትልዌዮን ፡ ለአዋልድየ ፡ (ዘፀ፪ ፡ ፭ ። ሩት፪ ፡ ፰) ።

አዋልድ ፤ የሊቃውንት ፡ መጽሐፍ ፡ ድርሳናት ፡ ተግሣጻት ፤ ንባባቸውና ፡ ምስጢራቸው ፡ እንደ ፡ ዐጽቅ ፡ ኹኖ ፡ ከብሉይ ፡ ከሐዲስ ፡ የወጣ ፡ (ማሕ፯ ፡ ፰) ።

ወልድና ፤ ልጅነት ፤ ልጅ ፡ መኾን ። ዝም ደተ ፡ አብና ፡ ወወልድና ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ድ፪ ፡ ፱) ።

»**ልደት** ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ውልደት ፤ መው ለድ ፡ መወለድ ፡ አወላለድ ፤ ትውልድ ። ዕለተ ፡ ልደቱ ። በልደቱ ፡ እምብእሲት ። ከመ ፡ ዝ ፡ ውእቱ ፡ ልደ ቶሙ ፡ ለደቂቀ ፡ ኖኅ ፡ (ማቴ፲፬ ፡ ፮ ። ቄር ። ዘፍ፲ ፡ ፩) ።

ልደት ፡

—፤ መውጣት ፡ መብቀል ፤ መገኘት ፡ መፈጠር ፤ ፍጥ ረት ። ልደት ፡ ወርኅ ። ከመ ፡ ልደተ ፡ ንጻሬ ፡ እምዐ ይን ፡ ወከመ ፡ ልደተ ፡ አምሳለ ፡ መልክእ ፡ እመጽ ሔት ። ወልደተ ፡ ዓለም ፡ ለድኂን ። አሪት ፡ ዘልደት ፡ (መር ፡ ዕዉ ። ያዕ ፡ ዘእል ። ጥበ፩ ፡ ፲፱ ። ዘፍ ፡ ፩) ።

—፤ ዘር ፡ የትውልድ ፡ ሥር ፡ ሐረግ ። መጽሐፈ ፡ ል ደት ። ኍልቈ ፡ ልደት ፡ (ማቴ፩ ፡ ፩ ። ፩ዜና ፡ ፯ ፡ ፱) ።

ልደት ፤ ልጅነት ፡ ልጅ ፡ መኾን ፤ ልጅ ፡ መ ባል ፤ መታደስ ። ዳግም ፡ ልደት ፡ (ቲቶ፫ ፡ ፭ ። ማቴ፲፱ ፡ ፳፰) ። የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ሊቃውንት ፡ ልደትን ፡ አም ልተው ፡ አስፍተው ፡ ሲተረጕሙና ፡ ሲፈቱት ፡ እንዲህ ፡ ብለው ፡ ይዘረዝሩታል ። ልደት ፡ በ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፡ በባ ሕርይ ፡ በግብር ፤ የባሕርይ ፡ ልደት ፡ የባሕርይ ፡ አባትን ፡ የባሕርይ ፡ እናትን ፡ መስሎ ፡ ተካክሎ ፡ ነው ፤ መብለጥና ፡ ማነስ ፡ የለበትም ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ጌታችንም ፡ በባሕ ርይ ፡ ልደቱ ፡ መንቲያና ፡ ታናሽ ፡ መባይ ፡ ተከታይ ፡ ወ ንድም ፡ ስለሌው ፤ ላባቱም ፡ ለናቱም ፡ ወልድ ፡ ዋሕድ ፡ እንጂ ፡ በኵር ፡ አይባልም ፤ በሰውነቱም ፡ ባምላክነቱም ፡ ባሕታዊ ፡ ልደት ፡ ነውና ፤ ከዋሕድና ፡ በቀር ፡ ብኵርና ፡

የለውም፤ ብንሰጠውም፡ እንደ፡ ዋሕድናው፡ የባሕርይ፡ ገንዘቡ፡ ስላልኾነ፡ ዕሺ፡ ብሎ፡ አይቀበለንም። የግብር፡ ልደት፡ ግን፡ ለባሕርይ፡ ልደት፡ ምሳሌ፡ ነውና፤ ምሳሌ፡ ከአማናዊ፡ እንዲያንስ፡ እንዳይተካከል፡ የግብር፡ ልደትም፡ ከባሕርይ፡ ልደት፡ አይተካከልም፤ በስም፡ ብቻ፡ ልደት፡ በመባል፡ ይተካከለዋል። አወላለዱም፤ ወዘእንበለ፡ ካሕድ፡ ዘየዐቢ፡ ይበርኮ፡ ለዘይንእስ፡ እንዳለው፡ ኹሉ፡(ዕብ፯፡፯)፤ ከሚበልጠውና፡ ከሚቀድመው፡ ተባርኮ፡ ተሹሞ፤ ሀብተ፡ ወልድና፡ ስመ፡ ወልድና፡ ተቀብሎ፡ መውለዱና፡ መወለዱ፡ ሳይኖር፡ በመስጠትና፡ በመቀበል፡ ብቻ፡ አባትና፡ ልጅ፡ መባባል፡ ነው። ናታንና፡ ዳዊት፡ በትንቢት፤ አነ፡ እከውኖ፡ አባሁ፡ ወውእቱ፡ ይከውነኒ፡ ወልድየ። (ወልድየ፡ አንተ)፡ ወአነ፡ዮም፡ወለድኩከ። ውእቱ፡ ይብለኒ፡ አቡየ፡ አንተ፡ ወአነሂ፡ በዙርየ፡ እሬስዮ፡ ያሉት። መልአኩም፡ በብሥራት፤ ዘኒ፡ ይትወለድ፡ እምኔኪ፡ ቅዱስ፡ ውእቱ፡ ወይሰመይ፡ ወልደ፡ እግዚ፡ ልዑል፡ ያለው። ሊቃውንትም፡ ከዚህ፡ እያይዘው፤ ወንሰምዮ፡ ወልደ፤ ናሁ፡ ኮነ፡ ለነ፡ ወልደ፡ በሀብት። ወተሠርዐ፡ ወልደ፡ እግዚ፡ በኀይል፡ ቅብዐ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ። እመሰ፡ ኩበይነ፡ ልደተ፡ እንተ፡ ከማነ፡ በመኑ፡ ትመሲለነ፡ ንከውን፡ ውሉደ፡ እግዚ፡ በመንፈስ፡ ያሉት፡ በዚህ፡ በግብር፡ ልደት፡ ነው። የግብር፡ ወይም፡ የጸጋ፡ ልደት፡ ከጸጋ፡ ወንድሞች፡ ከተወራራሾች፡ ቢያስተካክል፡ እንጂ፡ ከወላዲና፡ ከሠያሚ፡ አያስተካክልም፤ ይኸውም፡ ዘቀደሶ፡ አብ፡ ወፈነዎ። እስመ፡ አብ፡ የዐብየኒ፡ ባለው፡ ይታወቃል፡(ሮሜ፰፡ ፲፬—፲፯። ዮሐ፲፡ ፴፮። ፲፬፡ ፳፰። ፰፡ ፲፯)። ወረሰየነ፡ ዕሩያነ፡ ምስሌሁ፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ። ይቤ፡ እነግሮሙ፡ ስመከ፡ ለአኀውየ፤ ዝኒ፡ከመ፡ ያግህድ፡ ዕበየ፡ክብር፡ ዘወሀበሙ፡ ከመ፡ ይትዓረይዎ። ለሊሁ፡ ርእሰ፡ ወንሕነ፡ አባል፡ ወሱቱፋኒሁ፡ በተዋርሶ፡(ቄር። አፈ፡ ድ፱። ፮)። የግብር፡ ልደትም፡ የሚፈጸም፡ ኋላ፡ በትንሣኤ፡ ነው፤ እስከዚያ፡ ዐረቦን፡ ይባላል፡(ሮሜ፰፡ ፫—፱። ፪ቆሮ፡ ፩፡ ፳፩፡ ፳፪። ፭፡ ፭)። ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ሐዋርያው፡ ዮም፡ ወለድኩከን፡ ኹለተኛ፡ ስለ፡ ትንሣኤ፡ ጠቅሶታል። ሊቁም፡ ወውእቱ፡ ቅድመ፡ ዘተወልደ፡ እሙታን፡ ብሎታል፡(ግብ፲፫፡ ፴፫። ሃይ፡ አበ፡ ቄር)። ያረቦኑና፡ የትንሣኤው፡ ልደት፡ አንድ፡ ነው፡ እንጂ፡ ኹለት፡ አይባልም፤ ትርጓሜ፡ ወንጌል፡ ግን፡ እየብቻው፡ ቈጥሮ፡ አርባዕቱ፡ ልደታቲሁ፡ ለክርስቶስ፡ ይላል። ይኸውም፡ ቢኾን፡ የትንሣኤን፡ ልደት፡ መባል፡ እንጂ፡ አራተኛነትን፡ አያሳይም፤ ዐረቦን፡ እንደ፡ ፅንስ፤ ትንሣኤ፡ እንደ፡ ልደት፡ ነውና።

ትውልድ፤ (ዳት)፤ በቁሙ፤ ዘር፡ ልጅ፤ ባላገር፡ ተወላጅ። ሖሩ፡ ትውልድ፡ ዘሥጋ፡ ወደም። ትውልደ፡ ቃግስት። ትውልደ፡ ሕርቱማን። ትውልደ፡ ዘመድየ። ትውልደ፡ ምድር፡(ሚራ፲፱፡ ፲፰። ኢሳ፲፱፡ ፳፱። ሄ፯፡ ፱። ዘፍ፲፳፡ ፪፡ ፫። ዘፀ፲፪፡ ፵፰)።

—፤ ወገን፡ ነገድ፤ ሐረግ። በሖሩ፡ ትውልዶሙ፡(፩ዜና፡ ፯፡ ፪)።

—፤ የሰው፡ አወላለድ፡ የዘር፡ አወራረድ፡ ሽቅብና፡ ቍልቍል፡ የሚቈጠር፤ በተራ፡ የሚጣፍ፡ የሚነገር፤ የሰው፡ ዕድሜ፡ ዘመን፡ መዋዕል፤ ተወልዶ፡ እስኪሞትና፡ እስኪቀበር፡ ተሹሞ፡ እስኪሻር፡ የሚኖረው። እስከ፡ ሣልስ፡ ወራብዕ፡ ትውልድ። ትውልድ፡ እንተ፡ ትመጽእ። ለብዙኅ፡ ትውልድ። ለትውልደ፡ ትውልድ። ለትውልዳት፡ እስከ፡ ለዓለም፡(ዘፀ፳፡ ፭። መዝ፡ ፳፩። ኢሳ፶፩፡ ፰። ሚራ፴፱፡ ፱። ሔኖ፹፪፡ ፪)።

ተዋለደ፤ በቁሙ፤ ተራባ፡ ተባዛ። ይትባዝኁ፡ ወይትዋለዱ። ኢይትዋለዱ፡(ኢዮ፴፱፡ ፬። ገድ፡ ተክ)። በወለደ፡ ፈንታ፡ ተዋለደ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ንሑሰትሂ፡ ያውስባ፡ ወይትዋለዳ። ወእትዋለድ፡ እምኔሃ፡(፩ጢሞ፡ ፭፡ ፲፬። ዘፍ፴፡ ፫)።

አስተዋለደ፤ አዋለደ፡ አወላለደ፤ አባዛ፡ አራባ። ወያስተዋልዶ፡ ለእንስሳከ፡(ዘዳ፳፰፡ ፲፩። ፴፡ ፱)።

ወልውሎ፤ ሎት፤ (ወልወለ፡ ይወለውል፡ ይወልውል። ወሊል፡ ወለ፤ ወለለ)፤ በቁሙ፤ መወልወል፤ መሰንገል፡(ዐማርኛ)። ወልወል፡ ወለል፤ ወልታ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

—፤ መዋለል፡ መገፋት፡ መናጥ፤ መወዛወዝ፤ ውል፡ ውል፡ ሽው፡ ሽው፡ ማለት፤ የውሃ፡ የዘፍ፡ የነፋስ። መወላወል፡ መጠራጠር፤ ምልስ፡ ቅልስ፡ ማለት፤ መውለብለብ፤ የኅሊና፡ የእግር፡ የምላስ፤ ሎለወን፡ እይ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወልወለ፡ ፈንታ፡ ተወላወለ፡ ይላል፤ ባማርኛ፡ ጠረጠረና፡ ተጠራጠረ፡ ፩፡ ስለ፡ ኾነ፡ ግእዙን፡ እንዳማርኛው፡ አስኪደታል። ዝንጉዓን፡ እለ፡ ይትወላወሉ። ኅሊና፡ ዘይትወላወል። አእጋር፡ እለ፡ ይትወላወላ፡ ለገቢረ፡ እኪይ። ላህበ፡ ነድ፡ እንዘ፡ ይትወላወል፡ ወያንሶሱ፡ ውስቴቶሙ፡(አፈ፡ ተ፳፫። አርጋ። ምሳ፮፡ ፲፰። ጥበ፲፱፡ ፳)።

ወልዋሊ፤ ወልዋይ፤ ወላዋይ፤ ወለብላባ።

አወልወለ፤ አዮለወለ፤ አስጠረጠረ። አወላወለ፡ አጠራጠረ፤ አወጣ፡ አወረደ፡ አመላለሰ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በአወልወለ፡ ፈንታ፡ አስተወላወለ፡ ይላል። ያስተወላውላ፡ ለምክረ፡ ልቡ። ወውእቱ፡ ገጾ፡ አስተወላወለ፡(ሚራ፵፡ ፮። መክ፲፡ ፲)።

አወልዋሊ፤ መወላውል፤ (ልት፡ ላን፡ ላት)፤ የሚያወላውል፡ አወላዋይ፤ አጠራጣሪ። ኢይሑር፡ ውስተ፡ ሀገር፡ ወኢይባእ፡ ውስተ፡ አብያት፤ ከመ፡ ኢይምላእ፡ ራእዩ፡ ወእዘኒሁ፡ እምነ፡ መወላውላተ፡ ዝንቱ፡ ዓለም፡(ፊልክ፡ ፻፲፫)።

ተወልወለ፤ ተወለወለ፡ ተሰነገለ፤ ጠራ፡(ዐማርኛ)።

ውልዉል፤ የተወለወለ። የሚዋልል፤ ወዲያ፡ ወዲህ፡ የሚል፤ ቅብዝብዝ። ውልዉለ፡ ነፋስ፡(አዋል)።

ውልዋሴ፤ ውልወላ። መዋለል፤ መወላወል፤ ጥርጥር፤ ውዝወዛ፡ ውዝውዝታ፤ ፍርሀት፡ ፍጥንት። ውልዋሴ፡ ወሑሰተ፡ ነፍስ። እስመ፡ ለዛቲ፡ በዓል፡ በውልዋሴ፡ ገበርክምዋ። በደመ፡ በግዕ፡ ዘበልዕዎ፡ ደቂቀ፡ እስራኤል፡ በውልዋሴ፡ አመ፡ ሌሊተ፡ ፀአትሙ፡ (ፊልክ፡ ሃ፬። ኵፉ፡ ፵፱። መጽ፡ ምስ። ዘፀ፲፪፡ ፲፩)።

ወልጠ፤ ጠት፤ (ወለጠ፡ ይዌልጥ፡ ይወልጥ)፤ መለወጥ፡ መተካት፤ አንዱን፡ በሌላ፤ ወይም፡ ሌላ፡ ማድረግ። ኢትወልጥ፡ ዐርከ። ኢትወልጥ፡ ግዕዘከ። ወልጡ፡ አልባሲክሙ። እመ፡ ይዌልጥ፡ ሐራውያ፡ ማእሰ፡ ወጸጕሮሂ፡ ከመ፡ ፀምር፡ (ሚራ፯፡ ፲፰። ፴፡ ፳፱። ዘፍ፴፭፡ ፪። ኵፉ፡ ፴፯)።

ወላጢ፤ (ጢት፡ ጥያን፡ ያት)፤ የሚለውጥ፡ ለዋጭ፤ መንዛሪ፡ ቸርቻሪ።

መወልጥ፤ (ጣን፡ ጣት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ መንዛሪ፤ አንዱን፡ ለብዙ፡ ብዙውን፡ ላንድ፡ የሚለውጥ። ገፍትዐ፡ ማእዳቲሆሙ፡ ለመወልጣን፡ (ማቴ፳፩፡ ፲፪። ማር፲፩፡ ፲፭። ዮሐ፪፡ ፲፬)።

ተወለጠ፤ ተለወጠ፡ ተተካ፤ ሌላ፡ ኾነ። ተወለጠ፡ ርእየተ፡ ገጹ። ተወለጠ፡ ወኮነ፡ ከመ፡ መልአክ። ያንሶሱ፡ ማእከለ፡ ሰብእ፡ ተወሊጦ፡ (ዳንኤ፡ ፲፱። ዕር፡ ኢሳ፱፡ ፴። ዮሴፍ)።

ውሉጥ፤ (ጣን፡ ጣት፡ ልጥ)፤ የተለወጠ፡ ልውጥ፤ ልዩ፡ ሌላ። ኢውሉጥ፡ እምኔነ፡ ዘእንበለ፡ ኀጢአት። በቀኖናት፡ ውሉጣት፡ (ተረ፡ ቄር። ፈ፡ መ፡ ፭፡ ፫)።

ውላጤ፤ (ጥ፡ ለ፡ ወ) መለወጥ፤ አለዋወጥ፡ ልወጣ፤ ልውጥነት። ውፅእ፡ እሚጠት፡ ወእምውላጤ። ንሕነ፡ ከሃሊያን፡ ለውላጤሁ፡ (ቄር። ዮሴፍ)።

ተዋለጠ፤ ተላወጠ፡ ተለዋወጠ፤ ተወዃጀ። በእንተ፡ ተዋልጦ። እስመ፡ እግዚ፡ ተዋለጠ፡ ዓለመ፡ በክርስቶስ። ቦቱ፡ ተዋለጠነ፡ (ሩት፬፡ ፯። ፪ቆሮ፡ ፭፡ ፲፱። ቄር፡ ጸላ)።

ተዋልጦ፤ መለዋወጥ፡ መቀያየር፤ መፈራረቅ። በእንተ፡ ምክንያተ፡ ተዋልጦ፡ ጠባይዐ፡ ዕጓለ፡ መሕያው፡ (ፈ፡ መ፡ ፭፡ ፫)።

ተውላጥ፤ (ጣት)፤ መለወጥ፡ መለዋወጥ፤ ውላጤ፡ (ያዕ፩፡ ፲፯)። ከመ፡ ተውላጥ፡ ዘረከባ። ተውላጣት። አልቦቱ፡ ቱስሕት፡ ወኢተውላጥ፡ ግሙራ፡ (አፈ፡ ተ፲፯። ፴፪። ሃይ፡ አበ፡ ብን)።

—፤ ለውጥ፡ ዋጋ፤ ቤዛ። ለዐርክ፡ ምእመን፡ አልቦቱ፡ ተውላጥ። ኢወርቅ፡ ሤጡ፡ ወኢብሩር፡ ተውላጡ። ረሰይኩ፡ ለከ፡ ተውላጠከ፡ ግብጸ። ተውላጠ፡ ዓለም፡ (ሚራ፮፡ ፲፭። ድጓ። ኢሳ፵፫፡ ፫። ሔኖ፰፡ ፩)።

ተውላጠ፤ (ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ)፤ ስለ፤ ምስጢሩ፡ ለውጥን፡ አይለቅም። ተውላጠ፡ ሴሰይዎ፤ ስለ፡ መገቡት፡ (ስንክ፡ መጋ፳)። ደቂቅ፡ ሲኾን፡ በብትን፡ ይገባል። ተሰፅለ፡ ሞገሰ፡ ስሙ፡ ተውላጠ፡ ጻማሁ፡ ወሕማሙ። ተውላጠ፡ ዝ፡ (ስንክ፡ ነሐ፲፯። ዮሴፍ። (ዕር፲፱፡ ቀ፳፱)።

(ጥጥ) **ወለጥ**፤ ቀስት፤ ወስፈንጠር፡ የሚለጠጥ። ወለጠ፡ ወመቅልዐ፡ (ገድ፡ አዳ)።

ወሊል፤ ሎት፤ (ወለ፤ ወለለ፡ ይወልል፡ ይለል)፤ መውለል፡ መዋለል፤ ወለል፡ ወለል፡ ማለት፤ ወለላ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ወልወለ፡ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው።

ወለት፤—ብንት፡ ሴት፡ ልጅ፤—ወሊድ፡ ወለደ፤ ወለድት።

ወልታ፤ (ታት፤ ወላትው። ወልወለ)፤ ታላቅ፡ ጋሻ፡ አላባሽ፡ አግሬ፤ ክብ፡ ወይም፡ ሞላላ፤ ከጉሽ፡ ከውራሪም፡ ከዝኆን፡ ቍርበት፡ የሚሠራ፤ ፍችው፡ የወል፡ የመከከል፡ ማለት፡ ነው፤ ዋልታ፡ እንደ፡ ማለት፤ ዋልታ፡ ቅሉ፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ከመ፡ ወልታ፡ ሥሙር፡ ከለልከነ። ወልታ፡ ብርሃን። ወልታት። ይጸውሩ፡ ወላትወ፡ (መዝ፡ ፭። ሮሜ፲፫፡ ፲፪። ዮሴፍ። ኵፉ፡ ፴፯)።

ወልታ፡

ወልተወ፤ አጌጠ፡ ለበሰ፡ ተጠረረ፤ መከተ። ከለለ፡ ጋረደ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወልተወ፡ ፈንታ፡ ተወልተወ፡ ይላል። ንትወልተው፡ በንዋየ፡ ሐቅል፡ ዘሃይማኖት። ንትወልተው፡ ሃይማኖቶሙ። ተወልተዉ፡ በይእቲ፡ ኀሊና፡ (አፈ፡ ተ፳፪። መዋሥ። ፩ጴጥ፡ ፬፡ ፩)።

ወልታዊ፤ የሚመክት፡ መካች፤ ጋሻኛ፡ ባለጋሻ፤ ጋሻ፡ ያዥ፡ ጋሻ፡ ዣግሬ።

አወልተወ፤ አስጌጠ፡ አስመከተ፤ አሰለፈ፡ አስጠረረ፤ ጋሻ፡ አለበሰ፤ አስለበሰ። ይደልወነ፡ ከመ፡ ናወልቱ፡ ነፍሳቲነ፡ (አፈ፡ ተ፭)።

ተወልተወ፤ ተለበሰ፤ ተመከተ፡ ተነገበ፤ ጌጡ፡ ጋሻው።

ውልትው፤ የመከተ፤ የተመከተ፤ ምክት።

ውልታዌ፤ መመከት፡ አመካከት፤ ምክታ፡ (አፈ፡ ተ፭)።

ተወላተወ፤ ተመካከተ፤ ተሳለፈ።

ምውልታው፤ መመከቻ፡ መመካከቻ፤ መሳሊፊያ፡ (አርጋ፡ ፭)።

ወማይ፤ ጥቋቍር፡ ወፍ፤ አረንጓዴ፡ መሳይ፤ የማሽላ፡ ተባይ፡ (ዐማርኛ)።

ወናግ፤ (ሐረር)፤ አንበሳ። ወናግ፡ ሰገድ፡ ዘውእቱ፡ ሚናስ፡ (ታሪ፡ ነገ)። ስምንቱ፤ ወንጎ፡ ወነገ፡ ከማለት፡ ከሩካቤ፡ ሥጋ፡ ከራዊት፡ እሮት፡ የወጣ፡ ነው።

ወንጌል፤(ትግሬ)፤ ወንጀል፤ ዕልወት፡ በደል፤ ጥፋት፡ ክፋት፡ ነውር።

ወንጌላዊ፤ ወንጀለኛ፤ ባለወንጀል። ወንገለ፤ ወነጀለ።

ወንጌል፤(ላት። ጽር፡ ሄዋንጌሊዮን። ዐረ፡ ኢንጂል)፤ በቁሙ፤ ብሥራት፡ ምሥራች፤ ሐዲስ፡ ዜና፡ መልካም፡ ወሬ፤ ደስ፡ የሚያሰኝ፡ ስብከት፤ አምላካዊ፡ ሰማያዊ፡ ነገር፤ ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ ምስጢረ፡ ሥጋዌ። ወንጌል፡ ብሂል፡ በልሳነ፡ ጽርእ፡ ወትርጓሜሁ፡ ስብከት። ወይሰበክ፡ ዝ፡ ወንጌለ፡ መንግሥት፡ ውስተ፡ ኵሉ፡ አጽናፈ፡ ዓለም፡(መቅ፡ ወን። ማቴ፳፬፡ ፲፬)።

—፤ መጽሐፍ፡ የመጽሐፍ፡ ስም፤ የሐዲስ፡ ኪዳን፡ መጽሐፍ፤ እንደ፡ ነገሥት፡ ፬፡ ክፍል፡ ያለው፡ ፬፡ ሰዎች፡ የጣፉት፤ ፍችው፡ ያው፡ ብሥራት፡ ነው። በከመ፡ ይቤ፡ ወንጌል፡ ቅዱስ። አርባዕቱ፡ መጻሕፍተ፡ ወንጌል። ዘኢየአምር፡ ነገረ፡ መጻሕፍት፡ ወፈድፋደሰ፡ አርባዕተ፡ ወንጌላተ፡(ስንክ፡ ሠኔ፳፬። ፍ፡ ነ፡ ፬። ፮)።

ወንጌላዊ፤ የወንጌል፡ መምር፤ ሰባኪ፡ ጸሓፊ፡ አማኒ፤ ክርስቲያን። ማቴዎስ፡ ወንጌላዊ። አርባዕቱ፡ ወንጌላውያን። ዘወንጌላውያን፡ ትምህርት። ሃይማኖት፡ ወንጌላዊት። ጸሎት፡ ወንጌላዊት፡ (ቅዳ። ቄር። አፈ፡ ድ፴፩። ፊልክ፡ ፻፸፩)።

ዋንይ፤ ዮት፤(ዋነየ፡ ይዋኒ፡ ይዋኒ። ትግ፡ ወነሰ፤ ተጫወተ)፤ መዋኘት፤(ጥና) ዋና፡ ዋነኛ፡ ዋነተኛ፡ መኾን፤ መጫዎት፡ መዝፈን፡ መወሳወስ። ጸበተ፡ መስፈፍ፡ መንከፈፍን፤ ዋነየ፡ ውስወሳን፡ ያሳያል፤ ዘፈንና፡ ዋና፡ አንድ፡ ወገን፡ ናቸው። ወኒ፡ ወና፡ ዋኖስ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

አዋነየ፤ አስተዋነየ፤ አጫወተ፤ አጨዋወተ።

አስተዋናዪ፤ መስተዋንይ፤ የሚያጫውት፤ አጫዋች፡ አጨዋዋች። መስተዋንያን፡(ሲኖዶ)።

ተዋነየ፤ ተጫወተ፤ ተጨዋወተ፤ ተነጋገረ። ደቂ፡ ወአዋልድ፡ ዘይትዋነዩ። እንዘ፡ ይትዋነያ፡ በመሰንቆ። እምከመ፡ ተዋነይከ፡ ምስሌሁ፡ (ዘካ፰፡ ፭። መሳ፳፩፡ ፳፩። ሚራ፡ ፴፱)።

ተዋናዪ፤ የሚጫወት፤ ተጫዋች፡ ጨዎታ፡ ዐዋቂ።

ተውኔት፤ ጨዎታ፡ ዘፈን፤ ብዙ፡ ስምና፡ ስልት፡ መማሪያ፡ ያለው። ቃለ፡ ተውኔት። ንዋየ፡ ተውኔት። ቤተ፡ ተውኔት። መካነ፡ ተውኔት። ዘከመ፡ ተውኔትሙ። ወንያላን፡ ተውኔቱ፡ (ኤር፴፯፡ ፲፱። ዳንኤ፡ ፯። ዲድ፡ ፳፯። ግብ፲፱፡ ፳፱። ጥበ፲፱፡ ፳፭። ዕንባ፩፡ ፲)።

ዋኔ፤ ዋኖስ፤ በቁሙ፤ ተጫዋች፡ ወፍ፡ ማዕነቅ፡(ፀማርኛ)።

ወሢአ፤ አት፤(ወሥአ፡ ይወሥእ፡ ይሣእ። ጕሥዐ)፤ ማውሣት፡ ማሰብ፡ መናገር፤ መጠየቅ፡ መመለስ፤ ምላሽ፡ መስጠት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወሥአ፡ ፈንታ፡ አውሥአ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ኢታውሥእ፡ ሕሡመ፡ በአፉከ። ሙሴ፡ ያወሥእ፡ ወእግዚ፡ ይሰጠዎ። ወአውሥኡ፡ ኵሉ፡ ሕዝብ፡ በይእቲ፡ ስብሐት። ከመ፡ ታውሥእዎሙ፡ ቃለ፡ ለእለ፡ ይሴአሉክሙ፡ በእንተ፡ ዛቲ፡(ኢሳ፵፰፡ ፲፫። አርጋ፡ ፯። ዮዲ፲፭፡ ፲፬። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፲፭)።

አውሥአ፤ አሶማ፡ አናገረ፤ አስጠየቀ፡ አስመለሰ፤ አሳሰበ፡ አስታወሰ። የልማድ፡ ፍችው፡ ግን፡ አድራጊ፡ ነው፤ እንደ፡ አእመረ፡ ተበላሽቷል።

አውሣኢ፤(ኢት፡ እያን፡ ያት)፤ የሚያሶማ፤ መላሽ፡ ምላሽ፡ ሰጭ፤ ጠበቃ፡ አፈ፡ ጉባኤ። አንትሙ፡ አውሣእያን፡ በእንቲአሆሙ፡(ፍ፡ ነ፡ ፭)።

ተወሥአ፤ ተወሣ፡ ታሰበ፤ ተባለ፡ ተነገረ፤ ተሰጠ፤ ቃሉ፡ ምላሹ።

ተዋሥአ፤ ተመላለሰ፡ ተከራከረ፤ ተሟገተ፡ ተባባለ። አልቦ፡ ዘይትዋሥአኒ። ኢትትዋሣእ፡ ስኑበ፡ ጸዓሊ። ወተዋሥኦ፡ እለእስክንድሮስ፡(ኢሳ፲፡ ፲፬። ሚራ፰፡ ፲፭። ፍ፡ ነ፡ መቅ)።

ተዋሣኢ፤ ተሟጋች፤ ተከራካሪ። ሰበ፡ ይትዋሣእ፡ ተዋሣኢ፡(አፈ፡ ድ፳፯)።

ምውሣእ፤ ት፤ መመለሻ፡ ምላሽ፡ መስጫ፤ መነጋገሪያ፤ ቦታ፡ መጽሐፍ።

መዋሥእት፤ (ብዙ)፤ መመለሾች። የዜማ፡ መጽሐፍ፡ ስም፤ ቃሉ፡ በመዝሙር፡ መካከል፡ እየገባ፡ የሚመላለስ፤ ግራና፡ ቀኝ፡ ኹነው፡ መዘምራን፡ የሚቀባበሉት፤ ለሙታን፡ ለበዓል፡ የተሠራ። መዋሥእት፡ ዘፈላስያን፡(ግንዘ)።

»ሣእሣእ፤ መልስ፡ ምላሽ፤ የሚበቃ፡ አፍ፡ የሚያሲዝ፡ ቃል፤ ኀይልና፡ ጣዕም፡ ያለው፡ የሚደንቅ፤ የነገር፡ ጣዕም፡ ለዛ፤ አጣጣል፡ አሰካክ። ወሰው፡ ውሽን፤ ዋሽንት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ሞገሰ፡ ቃሉ፡ ወጣዕመ፡ ነገሩ፡ ወሣእሣአ፡ አፉሁ። ወአንከሩ፡ ሣእሣኦ። ሣእሣአ፡ ቃልክሙ። ጥበብ፡ ለርእይ፡ አዳም፡ ለሰሚዕ፡ ጥዑም፡ ለአፍ፡ ሣእሣእ፡ ለከናፍር፡ ባሕይ፡ ለአዕይንት፡(ሉቃ፬፡ ፳፪። ፳፡ ፳፯። ኢዮ፯፡ ፳፯። ቀሌ)።

»ሣእሥእ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ሰበቀለ፤ ቀለጠፈ፡ ቅልጥፍጥፍ፡ አለ፤ ተባ፡ ረታ፤ ሾለ፡ ሰላ፤ ያንደበት።

»ሥእሡእ፤(አን፡ አት፡ ሥእት)፤ የሰበቀለ፡ ሰብቅል፤ ትብ፡ ቀልጣፋ፤ በሊኅ፡ ልሳን። ከናፍሪሁ፡ ጥዑም፡ ወአፉሁ፡ ሥእሡእ፡(ደራሲ)።

»ሥእሣኤ፤ መሰብቀል፤ አሰበቃቀል፤ ሰብቀላ፡ ቅልጠፋ፤ ያንደበት።

»ሥእሥእና፤ ሰብቅልነት፤ ቀልጣፍነት።

ወሠቀ፤—ዐለበ፡ ደከረ፤—ወሰቆ፡ ወሰቀ።

ወሥሮ፤ ወሣር፤ሮት፤ (ወሠረ፡ ይዌሥር፡ ይወሥር። ዕብ፡ ናሣር። ዐረ፡ ነሸረ፤ ወሸረ)፤ መወሠር፤ መገዝገዝ፡ መከርከር፤ መቍረጥ፤ መሠንጠቅ፡ መተርተር፤ በመጋዝ። ወሠረ፡ ዕፀ ። ወሠርዎን፡ በሞሠርት፡ ኅጺን፡ ለፅኑሳት ። ወሠሮ፡ ለኢሳይያስ ፡ በሞሠርት ፡ ዕፀ ። ወቦ፡ እለ፡ ወሠርዎሙ፡ በሞሠርት፡ (ጥበ፲፫፡ ፲፭። ዓሞ፩፡ ፫። ዕር፡ ኢሳ፳፡ ፩። ዕብ፲፩፡ ፴፯)።

ወሣሪ፤ መወሥር፤ የሚቈርጥ፤ የሚሠነጥቅ፤ ባለመጋዝ።

ተወሠረ፤ ተቈረጠ፤ ተሠነጠቀ። እስከ፡ ተወሠረ፡ ለክልኤ። እለ፡ በሞሠርት፡ ተወሥሩ፡ (ዕር፡ ኢሳ፳፡ ፲፱። ስንክ፡ ጥቅ፲፯)።

ተዋሠረ፤ ተሳሳበ፡ ተገዛገዘ፤ አንዱን፡ መጋዝ፡ ለኹለት፡ ይዞ።

ውሡር፤ (ራን፡ ራት፡ ሥርት)፤ የተቈረጠ፡ ቍርጥ፤ ሥንጥቅ፡ ትርትር።

ውሣሬ፤ መቍረጥ፡ መቈረጥ፡ አቈራረጥ፤ ቈረጣ፡ ግዝገዛ፡ ትርተራ፡ ሥንጠቃ።

ሞሠር፡ ት፤ (ብ፡ መዋሥር፡ ት)፤ መጋዝ፤ ጥርሳም፡ ብረት፡ መቍረጫ፡ መሠንጠቂያ። ይትሌዐሉኑ፡ ሞሠርት ። መዋሥረ፡ ኅጺን ። መዋሥርት፡ ዕፀ፡ (ኢሳ፲፡ ፲፭። ስንክ፡ ሐምሸ፭። ሲኖ ደ)።

ሞሠርት፡

ምሣር፤ (ራት)፤ በቁሙ፤ ፋስ፡ መቍረጫ፡ መፍለጫ፡ መጥረቢያ። ከመ፡ ምሣር፡ ዘይሜጽር ። ምሣረ፡ ጸራቢ፡ ዘጸረበ፡ ገልፎ ። ጸረቦሙ፡ በምሣራት፡ ኅጺን፡ (ዲድ፡ ፲። ስንክ፡ ሚያ፳፮። ፩ዜና፡ ፳፡ ፫)። ሞሠርና፡ ምሣር፡ ይሞከሻሉና፤ በሞሠር፡ ፈንታ፡ ምሣር፡ ይባላል።

ምሣር፡

ውሥተ፤—ወደ፤—ውስተ።

ወዕደ፤—ወደ፤ ዘንድ፤—ወእደ።

ውዕይ፤ (ውዕየ፤ ወዐየ፡ ይውዒ፡ የዐይ)፤ መንደድ፡ መቃጠል፤ መጋም፡ መጋል፤ መሞቅ፤ መተኰስ፡ መፋጀት፤ መቈጣት፡ ማዘን። እስከ፡ በሕቁ፡ ይውዒ ። ኢይውዐያ፡ አልባሲሁ ። ከመ፡ ኢትዐይ፡ በነደሙ ። ምድር፡ ትውዒ፡ እሙቀት፡ ፀሓይ ። ውዕየ፡ ልብየ፡ (ዳንያ፡ ፲፱። ምሳ፮፡ ፳፯። ሚራ፰፡ ፲። ሔኖ፡ ፱። መዝ፡ ፴፱)። መሮኝ፡ ዋይ፡ ማለት፤ ቡታ፡ መስደድ፡ (ትግሬ)።

ወዓዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚነድ፡ የሚቃጠል፤ ተቃጣይ።

ውዑይ፤ (ያን፡ ያት፡ ዒት)፤ የነደደ፡ የተቃጠለ፤ ሙቅ፡ ትኵስ፤ የሚፋጅ። ውዑየ፡ ነድ ። ውዑይ፡ ፍቅር። እንብዕ፡ ውዑይ ። ነፋስ፡ ውዑይ ። ይከውኑ፡ ውዑያነ ። ውዒት፡ በእሳት፡ (ስንክ፡ ነሐ፳፱። አርጋ፡ ፩። አፈ፡ ተ፴፩። ሕዝ፲፯፡ ፲። ኢሳ፴፫፡ ፲፱። መዝ፡ ፸፱)።

ውዕየት፤ ዕየት፤ መቃጠል፤ መሞቅ፡ መተኰስ፤ መናደድ። ውዕየተ፡ ሀገር ። ውዕየተ፡ ቤተ፡ እግዚ ። ውዕየት፡ ዘፍትወት ። በውዕየተ፡ ልብ ። በልባዌ፡ ወበውዕየተ፡ ነፍስ፡ (ራእ፲፰፡ ፲፰። አቡሻ፡ ፰። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፩። ስንክ፡ ሐምሌ። ፊልክ፡ ፻፳፫)።

»**ዕየት፤** ተኵስ፡ ትኵሳት፤ እሳት፡ የፈጀው፡ ገላ፡ ቍስሉ፡ ዕትራቱ። ዕየት፡ ህየንተ፡ ዕየት፡ (ዘፀ፳፩፡ ፳፭። ዘሌ፲፫፡ ፳፰)።

—፤ ሙቀት፤ የሚያሞቅ፡ ልብስ፡ በላይ፡ የሚደረብ። ወዕዬያት፡ ዕየትከ ። ልብስኽ፡ መሸፈኛኽ፡ ትኵሶች፡ ናቸው፡ (ኢሳ፲፱፡ ፲፭)።

ዋዕይ፤ ቃጠሎ፡ ሙቀት፡ ትኵሳት፤ ሐሩር፡ ድርቅ፡ በጋ። ከመ፡ ዋዕየ፡ እሳት ። ዋዕየ፡ ፀሓይ ። ዋዕየ፡ ፍትወት፡ (ኢሳ፱፡ ፲፱። ሔኖ፡ ፱። ፈ፡ መ፡ ፮፡ ፰)።

አውዐየ፤ አቃጠለ፡ ተኰሰ፤ ለበለበ። አውዐይናሃ፡ በእሳት ። ክልኦሙ፡ አውዕዮተ፡ መቅደስ ። ዐቀብተ፡ ሥራይ፡ ሶበ፡ ይፈቅዱ፡ በጢሐ፡ ወአውዕዮ፡ በእሳት ። ፀሓይ፡ ኢያውዒከ ። ኀጠተ፡ ስናፔ፡ ሶበ፡ ጥዕማ፡ ብእሲ፡ ታውዕዮ፡ (፩ነገ፡ ፴፡ ፲፱። ዮሴፍ። አፈ፡ ተ፴። ዲድ፡ ፲፱)።

መውዕይ፤ (ያን፡ ያት፤ ዪት፡ ዒት)፤ የሚያቃጥል፡ አቃጣይ፤ ተኳሽ። እሳት፡ መውዒት፡ (ፊልክ፡ ፻፸፫)።

ሙዓይ፤ (ያት፤ መዋዕይ)፤ መቃጠያ፡ ማቃጠያ፤ መተኰሻ።

አስተዋዐየ፤ አቀጣጠለ፤ አያያዘ፤ እሳቱን። ዘያስተዋዕያ፡ ለእከይ፡ (ምሳ፲፱፡ ፱)።

ውዕላ፤ (ዕብ፡ ያዔል። ሱር፡ ያዕላ። ዐረ፡ ወዕል፤ የበዳ፡ ፍየል)፤ ዋሊያ፤ የዋሊያ፡

ውዕላ፡

ወገን፤ ቦኽር፤ ተባት፡ ወይጠል። ሀየልን፡ እይ፡ (ዘዳ፲፱፡ ፭)።

ውዒል፤ሎት፤(ውዕለ፤ወዐለ፡ይውዕል፡የዐል)፤ መዋል፤ ውሎ፡ ውለታ፡ ማድረግ፤ ቁንድ፡ ቦታ፡ ባንድ፡ ሥራ፤ ከጧት፡ እስከ፡ ማታ፤ መኖር፡ መቈየት፤ ወይም፡ መዋልና፡ ማደር፡ መሰንበት። እለ፡ይውዕሉ፡በስታይ። ዘንቤሁ፡ወዐልኩ፡ዮም። ወዐሉ፡ኀቤሁ፡ይእተ፡ዕለተ። ይውዕል፡ወይትቀነይ፡እስከ፡ይመሲ። ንውዕል፡ውስተ፡ፍኖት፡እንዘ፡ነሐውር። ነበረ፡ትዕይንት፡ወውዕለ፡እስከ፡አመ፡ሐይጪ፡(ኢሳ፩፡፲፩። ሩት፪፡፲፱። ዮሐ፩፡፵። መዝ፡፻፫። ዘፍ፴፫፡፲፬። ኢያ፭፡፰)። ለበወ፡ ብሎ፡ እስተዋለ፡ ማለት፡ በማርኛው፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ወዓሊ፤(ሊት፡ልያን፡ያት፤ዐልት)፤ የሚውል፡ ሙያተኛ፤ ሎሌ፡ አሽከር፡ ወታደር። ወዓሊ፡ዘምስሌየ። እምተባእሱ፡ሊተ፡ወዓልያንየ። ይጸውርዎ፡ወዐልት፡(ፊልጵ፪፡፳፭። ዮሐ፲፰፡፴፮። ግብ፳፮፡፴፭)።

ውዑል፤(ላን፡ላት፡ዕልት)፤ የዋለ፤ ባለውለታ፡ ሙያተኛ። በጥቃ፡ገቦከ፡ዘልፈ፡ሰእኩን፡ውዑለ፡(ደራሲ)።

»**ዕለት፤(ታት)፤** መዋል፡ አዋዋል፤ ውሎ፡ ውለታ። ቀን፤ ጊዜ። በዕለተ፡ምንዳቤ። በዕለት፡ኅሪት። ኅጹር፡ዕለትየ። ዕለተ፡ነግህ፡ወሠርክ፡(ሚራ፪፡፲፭። ኢሳ፵፱፡፰። ዕብ፲፭፡፴፪። ኩፋ፡፯)።

—፤ መዓልት፡ ከነግህ፡ እስከ፡ ሠርክ። ሣልስተ፡እደ፡ሆሙ፡ለዕለት፡ወለሌሊት። በእፎ፡ዕለት፡እምዕለት፡ትነውኅ። ዕለታት፡ወለያልይ፡(ራእ፰፡፲፪። ሚራ፴፯፡፯። ቅዳ)።

—፤ በቁሙ፤ የጊዜ፡ ክፍል፡ ከ፯፡ አንድ፤ መዓልትና፡ ሌሊት፡ ፳፬፡ ሰዓት። ዕለት፡ብሂል፡ዘያስተዛውጎሙ፡ለሌሊት፡ወለመዓልት። ወኮነ፡ምሴተ፤ ወኮነ፡ጽባሐ፤ አሐደ፡ዕለተ። ሰቡዐ፡ዕለታተ። በዕለት፡ሳምንት፡(አዋል። ዘፍ፩፡፭። ፩ነገ፲፩፡፫። ኩፋ፡፲፭)።

—፤ ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ፡ ሲኾን፤ ሰዓ፡ ሰዓት፡ እንደሚገቡት፡ ይገባል። በዕለተ፡ተወልደ፤በዕለተ፡ተሰቅለ፤እምዕለተ፡ትበልዑ፤እምዕለተ፡ክደነ፡ኀፍረቶ። አመ፡ዕለተ፡ዕጼውዐከ፡ እያለ፡ ከገባብ፡ ጋራ፡ በኀላፊና፡ በትንቢት፡ ይገባል። ደቂቅ፡ሲኾን፡በዕለተ፡ቀትል፡ እያለ፡ በጥሬ፡ ይገባል፤ ፍችው፡ ቀንና፡ ጊዜን፡ አይለቅም። ኵሎ፡ዕለተ፤ ዘወትር፡ ኹል፡ ቀን፡ ዕለት፡ ዕለት። በዕለቱ፤ ዕለቱን፡ በዚያው፡ ቀን፤ በዚያው፡ ጊዜ፡ ወዲያው፡ ቶሎ፡ ሳይመሽ፤ ወይም፡ ሳይነጋ፡ ያሰኛል። በግዜር፡ ዘንድ፡ ግን፡ ዕለት፡ የሚባለው፡ ሺሕ፡ ዓመት፡ ነውና፤ (መዝ፡ ፹፱። ፪ጴጥ፡ ፫፡ ፰)። ፭፻ው፡ ዓመት፡ እኩል፡ ቀን፡ ይባላል። «ይቤሎ፡መንፈስ፡እግዚአብሔር፡ዘውእቱ፡ቃል፡ዘአስተርአየ፡በአምሳለ፡መልአክ»፡ለእስክንድር፤ለእመ፡በጽሐ፡ዘመኑ፡ለዕለትየ፡በኑሙስ፡ዕለት፡ወበመንፈቀ፡ዕለት፡እለብስ፡ሥጋሁ፡ለአዳም፡አቡከ፡በእንተ፡ዕልወቱ፡(ዜና፡እስ፡ክ፮)።

አውዐለ፤ አዋለ፤ ጠበቀ። ዘአውዐልከነ፡ኵሎ፡ኑኀ፡ዕለት። አውዐልዎሙ፡ውስተ፡ቤተ፡ሞቅሕ። ወአውዐሉ፡አፍራሲሆሙ፡(ድጓ። ግብ፳፡፲፰። ፳፫፡፴፪)።

—፤ አስዋለ፤ አስጠበቀ። እስመ፡እፈቅድ፡ኣውዕል፤ ምንት፡ውእቱ፡አውዕሎ፡(ሄርማ፡ ገ፶፪፡ ፶፫)።

—፤ አዋለ፤ አሰረ፤ አጠበቀ፡ ከግዞት፡ አገባ። አውዐልዎ፡ውስተ፡ሙዓል። አውዐልዎሙ፡ሙዓለ፡(ዘኍ፲፭፡፴፬። ግብ፬፡፫)።

አውዓሊ፤መውዐሊ፤ዕል፤ የሚያውል፡ አዋይ፡ ጠባቂ፤ አሳሪ፤ ባለውል።

ሙዓል፤(ላት)፤ መዋያ፡ ውሎ፡ ማድረጊያ፡ ቦታ፤ የቀን፡ ሐብስ፤ ወይም፡ ቀርጥ፡ ፍርድ፡ እስኪፈረድበት፡ በደለኛ፡ የሚውልበትና፡ የሚያድርበት። ምስክሩ፡ ቀድሞ፡ ተነግሯል።

—፤ በቁሙ፡ ሙያ፤ ጥሩ፡ ሥራ፡ ተግባረ፡ እድ። ባለሙያ፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

ሞዐልት፤ መዓልት፤(ብ፡መዋዕላት)፤ በቁሙ፡ ቀን፤ ፀሓይ፡ ወጥቶ፡ እስኪገባ፡ ያለ፡ የሥራ፡ ጊዜ፡ ፲፪፡ ሰዓት። ዘሌሊተ፡መዓልተ፡ይክውኖ። አርብዓ፡መዋዕለ፡ወአርብዓ፡ለያልየ፡(ሚራ፴፰፡፳፰። ማቴ፬፡፪)።

—፤ ጊዜ፡ ዘመን፡ ወራት። ተዘከር፡መዋዕለ፡ረኃብ፡አመ፡መዋዕለ፡ጽጋብ። መዋዕል፡ወአዝማን። በእማንቱ፡መዋዕል፡(ሚራ፲፰፡፳፭። ግብ፭፡፯። ዘፍ፴፰፡፩)። መዋዕል፡ በዕለትና፡ በዕለታት፡ ፈንታ፡ እየገባ፡ ውስጠ፡ ብዙ፡ ኹኖ፡ ላንድም፡ ለብዙም፡ ይነገራል። በዝ፡መዋዕል፤በዡሉ፡መዋዕል፤በእማንቱ፡መዋዕል፤ ሰዱሰ፡መዋዕለ። መዋዕል፡እኩያት፤መዋዕል፡ሠናያት። በአንቀጽ፡ ሲገባ፡ እንደ፡ ዕለት፡ ዐቢይ፡አገባብ፡ይኾናል። በመዋዕለ፡ተወልደ፡ዮሴፍ። በመዋዕለ፡ትኤብስ፡(ኩፋ፡ ፳፰። ሚራ፲፰፡፳፯)።

መዓልታዊ፤ የቀን፡ የሙያ፤ ቀን፡ የሚመግብ። ፀሓይ፡መዓልታዊ፡(ጥበ፡ ጠቢ)።

መዋዕልና፤ ዘመንነት። ብሉየ፡መዋዕልና፡(ሃይ፡ አበ)።

ተዋዐለ፤ተዋዋለ፤ተስማማ። ተካሀለን፡ እይ።

ውዕል፤(ላት)፤ በቁሙ፤ ውል፡ ኪዳን፤ የታሰረ፡ ነገር። (ተረት)፤ ውል፡ አያወላውል፡ (ዐማርኛ)።

ውዒር፤ሮት፤(ወዐረ፡ይዌዕር፡የዐር፤ ይውዐር። ዐረ፡ወዐረ)፤ መሻከር፡ ማስቸገር፤ ሸካራ፡ ጠዋይ፡ መኾን፤ የግብር፡ የነገር። ማድነቅ፡ ማንከር፤ ዕጹብ፡ ዕጹብ፡ ማለት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወዐረ፡ ፈንታ፡ ተወዐረ፡ ይላል። አንበ፡እትዌዐር፡ጥበቦ፡(ተረ፡ ቁር)።

ወዓሪ፤ መውዕር፤ የሚሻክር፡ ሸካራ። አድናቂ፤ አዳናቂ።

ወዐር፤(ዐረ። ዕብ፡ ያዓር)፤ ዱር ፡ ገደል ፤ ደንጊያማ ፡ ድንጕር ፡ ስንክልካላ ፡ ቦታ ፤ ሰው ፡ የማይደርስበት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወዕር ፡ ፈንታ ፡ ወርዕ ፡ ይላል ። ወእምዝ፡ ወፅኡ፡ በሌሊት፡ እምይእቲ፡ ደብር፡ እንዘ፡ ኢየአምሩ፡ ፍኖተ፡ ወበጽሑ፡ ውስተ፡ ወርዕ፤ ወእንዘ፡ የኅሥሡ፡ ፍኖተ፡ ኀጥኡ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

አውዐረ፤ አስደነቀ ፤ ዕጹብ ፡ አሰኘ ።

ተውዐረ፤ ተደነቀ ፤ ዕጹብ ፡ ተባለ ።

ውዑር ፤ **ዋዕር** ፤ ዕጹብ ፡ ድንቅ ፤ ልዩ ፡ ልውጥ ፤ አስቸጋሪ ፤ ጥልቅ ፡ ረቂቅ ፤ ሊያምኑት ፡ እንኳ ፡ ደርሶ ፡ ሊያውቁት ፡ ሊመረምሩት ፡ የማይቻል ። ወአማንኒሁ ፡ ወዋዕር ፡ ውእቱ፡ ዘክርስቶስ፡ ምስጢር ። ውስተ፡ ቅድስት፡ ወመንክርት፡ ወዋዕር፡ በአማን፡ ልደት ። ኮነ፡ ዋዕረ፡ ወነከረ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ትውዕርት፤ ድንቂያ ፤ ድንቅነት ፡ ልዩነት ፡ ልውጥነት ። በትውዕርቱ፡ ወበመንክሩ፡ ለዘክርስቶስ፡ ምስጢር፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ወፌጥ፡ ጦት፤(ወፈጠ፡ ይወፍጥ፡ ይፈጥ)፤ መተኰስ ፡ ማብሰል ፤ የልብስ ፡ የሸክላ ፤ ለንፍጥም ፡ ይኾናል ። ወበሱባዔ፡ ራብዕ፡ ወፈጠ፡ በእሳት፤ ወኮኖሙ፡ ግንፋል፡ ከመ፡ እብን፡ (ኩፉ ፡ ፲) ።

ወፉጢ፤(ጢት፡ ጥያን፡ ያት፤ ፈጥ)፤ የሚተኰስ ፡ ተኳሽ፤ ተኰስ ፡ ዐዋቂ ።

ሞፍጥ፤(ብ፡ መዋፍጥ)፤ መተኰሻ ፡ ማብሰያ፤ ምድጃ ፡ እቶን ። ዘከመ፡ ያዐውድ፡ ሞፍጦ፡ (ሢራ፴፰ ፡ ፴) ።

ወፍይ፤(ወፈየ፡ ይወፊ፡ ይወፊ። ዐረ፡ ወፈይ)፤ ዐጕልና ፡ ገቢር ፤ የጠፈረ ፡ ቤት ። ፍጹም ፡ ጥዑይ ፡ መኾን ፤ አለመጕደል ፡ አለመንካት ። መስጠት ፡ ማሲያዝ ፡ ማስጨበጥ ፤ ዐደራ ፡ ማለት ፤ ዐደራን ፡ ዕዳን ፡ መመለስ ፡ መክፈል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወፈየ ፡ ፈንታ ፡ አወፈየ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ኵሎ፡ አወፈየ፡ ውስተ፡ እዴሁ ። አወፈይዋ፡ ለዮሴፍ ። ትጌጕእ፡ ምድር፡ ታውፊ፡ ማሕፀንታ ። አወፈየት፡ ዕዳ፡ ዘላዕለ፡ ምታ፡ (ዮሐ፫ ፡ ፴፯ ። ነገ ፡ ማር ። ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፶፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳) ። ዳግመኛም ፡ በአዘዘ ፡ ፈንታ ፡ አወፈየ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ ዐደራ ፡ ከለው ፡ ይገባል ። ወአወፈዮ፡ ከመ፡ ይሕንጽ፡ ቤተ፡ (፩ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፮ ፡ ፲፯) ።

አወፈየ፤ (ባጕልንቱ ፡ አድራጊ ፤ በገቢርነቱ ፡ አስደራጊ) ፤ አሰጠ ፤ አስጭ ፡ ኾነ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ ሰጠ ፤ ሰጭ ፡ ኾነ ፡ ነው ። እመ፡ ፈቀደ፡ ያወፊ፡ ነፍሶ ። ያወፍይዎን፡ ለኅጽወ፡ ንጉሥ ። አወፈዮ፡ ምሕፀና፡ (ቀሌ ። አስቴ፪ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ መስ፭) ።

ተወፈየ፤ ተሰጠ ፤ ተሰጭ ፡ ኾነ ። ተቀበለ ፤ እጅ ፡ አደረገ ። ሃይማኖት፡ እንተ፡ እምትካት፡ ተወፈየት፤ ተሰጠች ፡ (ቄር ፡ እስ) ። ተወፈያ፡ ለርብቃ ። አመ፡ ተወፈየ፡ መንግሥቶ ። ምድረ፡ ጽጌ፡ ተወፈየ፡ ዐስበ፤ ተቀበለ ፡ (ዘፍ፳፬ ፡ ፳፩ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

ውፉይ፤(ያን፡ ያት፡ ፊት)፤ የተሰጠ ፡ ተሰጭ ፤ የተሰጠው ፡ ተቀባይ ።

ውፉዬ፤ **ወፍየት**፤ መስጠት ፤ መቀበል ፤ እሰጣጥ ፡ አቀባበል ፤ ስጦታ ፡ ቅበላ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱) ።

ትውፊት፤ ስጦታ ፤ ልማድ ፡ ትምርት ፤ ወግ ፡ ታሪክ ፤ ሃይማኖት ፡ ሥርዐት ፤ ከጥንት ፡ ከአበው ፡ ሲያያዝ ፡ ሲወርድ ፤ ቃል ፡ በቃል ፡ ሲነገር ፡ የመጣ ። ዘርትዕት፡ ወእንተ፡ ሐዋርያት፡ ሃይማኖት፡ ትውፊት ። ትውፊተ፡ ቅዱሳን፡ መምህራን ። ትውፊትሙ፡ ለቅዱሳን፡ ሐዋርያት ። ትውፊተ፡ መጻሕፍቲሆሙ፡ (ቄር ፡ እስ ። ጸላ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ወፌፍ፡ ፎት፤(ወፈ፤ ወፈፈ፡ ይወፍፍ፤ ይፈፍ)፤ ወፈፍ ፡ ወፈፍ፤ አፈፍ ፡ አፈፍ ፡ ማለት ፤ መንማማት ፤ ወፈፍተኛ ፡ መኾን ፤ (በማርኛ) ። የፈን ፡ ተመልከት ።

ወፌር ፤ **ሮት** ፤ (ወፈረ፡ ይወፍር፡ ይፈር)፤ መወፈር ፡ መደንደን ፤ መስፋት ፡ መዘርጋት ። ይወፍር፡ አዕጹቂሁ፡ (ሆሴ፲፬ ፡ ፮) ።

—፤ መስምረት ፤ ዕዳሪ ፡ መውጣት ፤ ወደ ፡ ዱር ፡ ወደ ፡ ተግባር ፡ መኼድ ፤ ማለፍ ። በረዘን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ወፈረ፡ ሐቅለ ። ወፈረ፡ ኀበ፡ አቡሁ፡ ውስተ፡ ማእረር ። ይወፍር፡ ውስተ፡ ተግባሩ ። ኑፈር፡ ወንእቱ ። ፈር፡ ኀቤሃ፡ ከመ፡ ዘየሐርስ ። ወፈረ፡ በብንበት፡ (ዳን፲፫ ፡ ፴፫ ። ፬ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፻፫ ። ድጓ ። ሢራ፯ ፡ ፲፱ ። ሉቃ፲ ፡ ፭) ።

ወፋሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ ፈርት)፤ የሚሰመር ፡ ተሰምሪ፤ ዐራሽ ፡ ቈፋሪ ፤ ማር ፡ ዐማጅ ፡ ዕንጨት ፡ ሰባሪ ። ወፋርያኒ፡ ዕፀው፡ (ኢያ፱ ፡ ፳፭) ።

ውፍረት፤ በቁሙ ፤ መወፈር ፡ አወፋፈር ፤ ውፋሬ ፡ ግዘፍ ፤ ወፍራምነት ። መስምረት ፤ አሰመራር ፡ ስምሪት ። ቡሩክ፡ ይኩን፡ ውፍረትክሙ፡ ወእትወትክሙ፡ (ግንዘ) ።

ወፍር፤ ወፍራም ፡ መሬት ፡ ዕርሻ ፤ የከብት ፡ መሰምሪያ ፡ ዱር ፡ መስክ ። ዘይትቀነይ፡ ወፍረ ። ወፍረ፡ ሐረስት ። ዐጺደ፡ ወፍር ። ዐብረ፡ ኵሉ፡ ወፍር፡ ዘውስተ፡ ገዳም ። አዕጻዳተ፡ ወፍርነ፡ (ኩፉ ፡ ፶ ። መክ፭ ፡ ፰ ። ፩ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፯ ። ኤር፳፫ ፡ ፲ ። ዮዲ፫ ፡ ፫) ።

—፤ ጕዳይ ፡ ተግባር ፤ መፍቅድ ፤ ገንዘብ ፡ የሚያስፈልግ ። ዘይዘኑ፡ ንዋየ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ለወፍረ፡ ቤቱ፡ (ቀሌ) ።

አውፈረ፤ አሰማራ ፤ ነዳ ፡ ወሰደ ። ይገብር፡ ነግሀ፡ ወያወፍሮ፡ ለሰብእ፡ ውስተ፡ ተግባሩ ። ዘያወፍር፡ እክለ፡ ውስተ፡ መቃብር፡ (ቀሌ ። ሢራ፴ ፡ ፲፰) ።

ሙፋር፤ (ራት)፤ መስምሪያ፤ ማስምሪያ፡ ፀታ። በምድሮሙ፡ ወበሙፋሮሙ። ሚጥ፡ ልበከ፡ ለመርኄትከ፡ ወለሙፋረ፡ ዚአከ፡ (ሔኖ፹፡ ፱። ምሳ ፳፯፡ ፳፫። መዝ፡ ፻፵፫)።

ሞፈር፤ ት፤ (ብ፡ መዋፍር፡ ት)፤ በቁሙ፤ የርሻ፡ የስምሪት፡ ዕቃ፡ ገበሬ፡ ይዞት፡ የሚሰመር፤ ወፍራም፡ ረዥም። አኀ፡ ጸራቢ፡ ወእጸርብ፡ መዋፍረ፡ ወመናብርተ፡ ወካልኣነ። መዋፍርት፡ ዘየሐርሱ፡ ወይመልኍ፡ አሥዋከ፡ (ስንክ፡ ግንቦ፳፮። ጥቅ፱)።

ሞፈር፡

ተዋፈረ፤ ተሰማራ፡ ተሰመራራ፤ እየብቻው፡ ኼደ፡ ተሠራጨ፤ ዕጻሪ፡ ለመውጣት፡ ወገብ፡ ለመሞከር። ወቦአ፡ ይትዋፈር፡ (፭ነገ፡ ፳፱፡ ፱)።

(ተ) **ወጽአ፤** አት፤ (ወጽአ፡ ይዌጽእ፡ ይወጽእ። ወፅኀ)፤ ማየል፡ መበርታት፤ ማሸነፍ፡ ድል፡ መንሣት። ነፅንንና፡ ወድአን፡ እይ። ሶበ፡ ያሌዕል፡ ሙሴ፡ እደዊሁ፡ ይዌጽእ፡ እስራኤል፤ ወሶበ፡ ያቴሕት፡ እደዊሁ፡ ይዌጽእ፡ ዐማሌቅ፡ (ዘፀ፲፯፡ ፲፩)።

ወጻኢ፤ መወጽእ፤ የሚያሸንፍ፡ አሸናፊ፤ ኀይለኛ።

ተወጽአ፤ ተሸነፈ፡ ድል፡ ኾነ፤ ተረታ።

ወጽአ፤—ወጣ፤—ወፂእ፡ ወፅአ።

ወጺብ፤ ቦት፤ (ወጸበ፡ ይወጽብ፡ ይውጽብ። ዐረ፡ ዐጸበ)፤ መሥራት፡ መቀልበት፤ ማፍሰስ፡ ማቅለጥ፡ መቀጥቀጥ፤ የወርቅ፡ የብር። ዐነገንና፡ ፀጸበን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው፤ በሥራው፡ መጨንቅና፡ መደነቅ፡ አለበት።

ወጽብ፤ ውጽብ፤ ውጽቦ፤ (ብ፡ አውጻብ፤ ባት)፤ ቀለበት፡ ጉትቻ፤ የጆሮ፡ ወይም፡ ያፍንጫ፡ ጌጥ። ውስተ፡ ውጽቦ፡ ወርቅ፡ ዕንቈ፡ ሰርድዮን። ከመ፡ ውጽቦ፡ ወርቅ፡ ውስተ፡ አንፈ፡ ሐራውያ። ወአምጽኡ፡ አውጻበ። እንበለ፡ አውጻባት፡ ወባዝግናት፡ (ምሳ፲፩፡ ፳፪። ፳፭፡ ፲፪። ዘፀ፴፭፡ ፳፪። መሳ፰፡ ፳፮)።

ወጺሕ፤ ሖት፤ (ወጽሐ፡ ይወጽሕ፡ ይጻሕ። ዕብ፡ ያጻቅ)፤ ማፍሰስ፡ ማፍለቅ፤ መቅዳት፡ መጨመር፡ ጠብ፡ ጠብ፡ ማድረግ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወጽሐ፡ ፈንታ፡ አውጽሐ፡ ይላል። አውጻሕከ፡ ሎቱ፡ ወይነ። አውጽሐ፡ ቢደመ፡ አስካል። ሶበ፡ ኀደግነ፡ አውጽሖ፡ ሞጻሕት። ይወድቅ፡ ናሕስ፡ ወያወጽሕ፡ ቤት፡ (ሚክ፪፡ ፲፭። ሚራ፱፡ ፲፭። ኤር፵፭፡ ፲፰። መክ፲፡ ፲፰)። ማጥቀር፡ መሳግ፡ መማገር፤ ጣራ፡ ባጥ፡ መሥራት።

አውጽሐ፤ (አስደራጊ)፤ አስፈሰሰ፤ ባጥ፡ አሠራ። ልማዱ፡ ግን፡ አድራጊ፡ ነው።

ተወጽሐ፤ ፈሰሰ፡ ተቀዳ፤ ገባ፡ ተጨመረ። እስመ፡ ተወጻሕከ፡ በምግባር፡ እኩይ፡ (ሄርማ፡ ገ፺)። በተወጽሐ፡ ፈንታ፡ ተዋጽሐ፡ ይላል፤ አያስኼድም።

ሞጻሕ፤ ት፤ (ብ፡ መዋጽሕ፤ ት)፤ የመጠጥ፡ መሥዋዕት፤ ወይን፡ ሥልስ፤ ስለ፡ ኸብረ፡ አምላክ፡ የሚረጭ፡ የሚፈስ። ወአውጽሖ፡ ሞጻሕተ። አንሥአ፡ እደዊሁ፡ በሞጻሕት። መሥዋዕት፡ ወቍርባን፡ ወሞጻሕት፡ (፪ነገ፡ ፳፫፡ ፲፪። ሚራ፱፡ ፲፭። ሕዝ፵፭፡ ፲፯)።

—፤ ማፍሰሻ፡ መቅጃ፤ ዋንጫ፡ ጻሕል፡ ጽዋ፡ ፍንጃል፤ የሥልስ፡ ወጭት። መዋጽሕ፡ በዘያወጽሑ፡ ቦቱ። ቤተ፡ መዋጽሕት፡ (ዘፀ፴፰፡ ፲፪። ፳፭፡ ፳፱)።

—፤ መዋቅር፤ የጣራ፡ የባጥ፡ ዕንጨት፤ ክርክራ። ወመዋጽሕተ፡ ቤትነ፡ ዘአርዝ፡ (ማሕ፩፡ ፲፯)።

»**ጻሕጻሕ፤** የቤት፡ ውስጥ፡ ፍሳሽ፤ የጣራ፡ ነጠብጣብ፡ ጠፈጠፍ። ጻሕጻሕ፡ ያወፅኦ፡ ለብእሲ፡ እምቤቱ፡ በመዋዕለ፡ ክረምት፡ (ምሳ፳፯፡ ፲፭)። በዚያው፡ በቤቱ፡ ውስጥ፡ ካንዱ፡ ወዳንዱ፡ ማለት፤ መንቈራጠጥ፡ ስፍራ፡ መለወጥ፡ ነው፡ እንጂ፡ ከቤት፡ መውጣት፡ የለም። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ጕርፍ፡ ተቅማጥ፡ ይሉታል። (ተረት)፤ እግዜር፡ ሲቈጣ፡ በዝናም፡ ጊዜ፡ ዐር፡ ያመጣ።

ወጽሐ፤—አስማጠ፤—ወፅኖ፡ ወፅኀ።

ወጸፈ፤—ወጨፈ፤ ወነጨፈ፤—ወፂፍ፡ ወፀፈ።

ወፂእ፤ አት፤ (ወፅአ፡ ይወፅእ፡ ይፃእ። ዕብ፡ ያጻእ)፤ መውጣት፤ ከውስጥ፡ ወደ፡ አፍኣ፤ ካሉበት፡ ወደ፡ ሌላ። መብቀል፤ መወለድ፤ መፍለቅ፡ መፍሰስ፡ መገኘት። እም፤ ኀበ፤ ግእዝ፡ ይስማሙታል። ወፃእኩ፡ እምከርሠ፡ እምየ። ወፅአ፡ ኀበ፡ አኀዊሁ። ንፃእ፡ ሐቅለ። ዘይወፅእ፡ ጹብአ። እምኔኪ፡ ይወፅእ፡ ንጉሥ። ወፅአ፡ እምኔሁ፡ ደም፡ ወማይ፡ (ኢዮ፩፡ ፳፩። ዘፀ፪፡ ፲፩። ማሕ፯፡ ፲፪። ዘኍ፳፯፡ ፱። ሚክ፭፡ ፩። ዮሐ፲፱፡ ፴፬። መሳ፲፬፡ ፲፬)።

—፤ መዳን፤ መራቅ፤ መለየት። ይወፅእ፡ እምዠሉ። ዘይወፅእ፡ እምዓለም። ወፅአ፡ እምዠሉ፡ ጥበብ፡ (መክ፯፡ ፲፰። ፊልክ። ሚራ፴፯፡ ፳፩)።

—፤ መጥፋት፡ መታጣት። ምስጢሩ፡ መራቅ፡ መለየት፡ ካለው፡ ይገባል። ኢትርሳዕ፡ ዘንተ፡ ነገረ፡ ወኢይፃእ፡ እምልብከ። ኢታንብር፡ ዕፀ፡ ብሉየ፤ እስመ፡ ወፅአ፡ መዐዛሁ፡ (ዘዳ፬፡ ፱። ኩፋ፡ ፩)። በኮነ፡ ፈንታ፡ ወፅኦ፡ ይላል፤ አያስኼድም። ፈረስ፡ ዘኢተረየፀ፡ ይወፅእ፡ እኩየ፤ ወልድ፡ ዘኢተገሥጸ፡ ይወፅእ፡ ዝሉፈ፡ (ሚራ፴፡ ፰)።

ወፃኢ፤ (ኢት፡ እያን፡ ያት)፤ የሚወጣ፤ ወጭ፡ ጪ። በእንተ፡ ብዝኆ፡ በዋእያን፡ ወወፃእያን፡ (ፊልክ፡ ፻፳፱)።

ውፁእ፤(ኣን፡ ኣት፡ ፅእት)፤ የወጣ፡ የ ራቀ፡ የተለየ፡ ልዩ፡ ትርፍ። ውፁኣን፡እምጽድቅ። ኮነ፡ውፁአ፡ እምጸጋሁ። ውፁእ፡ እምኍልቍ፡ (፩ጢሞ፡ ፩፡ ፱። መቃ፡ ገ፭። መዝ፡ ፻፶፩)።

»ፀአት፤ መውጣት፡ አወጣጥ፤ መለየት፡ መ ኼድ። ተፈሥሐ፡ግብጽ፡ በፀአቶሙ። ሶበ፡በጽሐ፡ ጊዜ፡ፀአቱ፡እምዝንቱ፡ዓለም። ትትፌሣሕ፡ነፍስ፡ ኄርት፡ በፀአታ፡እምሥጋ፡(መዝ፡፻፬። ቀሌ። ዮሴፍ)።
—፤ ዘር፡ ትውልድ። እምሀገረ፡ መኑፍ፡ ፀአቱ፡(ስ ንክ፡ ነሐ፲፩)።
—፤ ፍታት፡ ልቅሶ፤ ለሙታን፡ የሚገባ፡ ነገር። ወኢ ገብረ፡ ሕዝብ፡ ፀአተ፡ ቀብረ፡ ዚኣሁ፡ በላዕሌሁ፡ (፪ዜና፡ ፳፩፡ ፲፱)። ውጤት፡ ውጤታ፤ ምርት፡ ደቂት፡ (ዐማርኛ)።

»ፃት፤(ታት)፤ ጣት፤ የእጅና፡ የእግር፡ ቅ ጥይ። የዛፍ፡ ስም፤ ጣት። ሕፃን፡ ጨቅላ፡ ርጥብ፡ ስጋ፡ ቀንበጥ፤ ዐራስ፡ ወጣት፤ ልጅ፡ ጳጔት። እመ፡ፃት፤ እመጫት፡ የጨቅላ፡ እናት። እመጫት፡ ደሮ፤ እመጫት፡ ዝንጀሮ፡ እንዲሉ። (ተረት)፤ እመጫት፡ ሆዷ፡ ቅርጫት።

ሙፃእ፤(ኣት)፤ መውጫ፡ ቀዳዳ፤ በር፡ ደ ጃፍ፡ መስኮት፤ ዳገት፡ ሥርጥ፤ መሺለኪያ፡ ስርቆሽ፡ ሠገራ፤ ምንጭ። አልቦ፡ሙፃእ፡እማእከሎሙ። እ ንተ፡ አልባቲ፡ ሙፃእ፡ እስከ፡ ለዓለም። ሙባኣ ቲሁ፡ወሙፃኣቲሁ። ሙፃአ፡ዙስሕ። ከመ፡ ዘይደ ፍን፡ዐዘቅተ፡ወያማስን፡ ሙፃአ፡ ማይ። አስተር አዩ፡ሙፃኣተ፡ማያት፡(ዮዲ፯፡ ፲፫። ቀሌ። ሕዝ፵፫፡ ፲፩። ስንክ፡ ነሐ፲፰። ምሳ፳፭፡ ፳፮። ፪ነገ፡ ፳፪፡ ፲፮)። ሙጫ፤ ነጭ፡ ቀይ፡ የዕጣንና፡ የጸቃውዕ፡ ዐይነት፤ ከታ ወቂ፡ ዕንጨቶች፡ የሚወጣ፡ መጣብቅ፡ (ዐማርኛ)።

ሞፃእት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ መውጫ፡ መዝለቂያ፡ ብቅ፡ መባያ፤ ጫፍ፡ መጨረሻ፡ ፍጻሜ፡ (ዘኍ፴፱፡ ፱)። ሙብእስ፡ እበኒሃ፡ ለፍኖተ፡ ኃጥኣን፡ ወጸድፍ፡ ሞፃእታ። ሞፃእቱ፡ ለቅሥት፡ የኀልቅ፡ በመሐላ፡ (ሚራ፳፭፡ ፲። ዕብ፮፡ ፲፮)።

አውፅአ፤ አወጣ፡ አሶጣ፡ ሰደደ። አዳነ፤ እግ ዚር፡ አወጣኝ፡ እንዲሉ። አውፅኦሙ፡ ኀቤነ። ተፋ ቅሮ፡ታወፅኣ፡ለፍርሀት። አውፃእከነ፡ ዕረፍተ፡ለ ዕቤራት፡(ዘፍ፲፱፡ ፭። ፩ዮሐ፡ ፬፡ ፲፰። ኢዮ፳፱፡ ፱)።
—፤ ገፈፈ፤ አፈሰሰ። አውፅኡ፡ አምእስቲሆሙ። ኢያ ወፅእ፡ ደመ፡ (ሚክ፫፡ ፫። ጦማ)።

አውፃኢ፤ የሚያወጣ፡ አውጭ፡ አሶጭ፤ አስ ገኝ። አውፃኢሁ፡ ለዘእንተ፡ ውስጥ። አውፃኢሃ፡ ለ ዛቲ፡ መጽሐፍ፡(ቅዳ፡ ሕር። ፈላስ፡ ገ፶፱)።

መውፅኢ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የሚያወጣ፤ አ ውጭ። ማውጫ፤ መሣሪያ። መውፅኤ፡ ዐይን፡ (ስንክ፡ ጥር፲፭)።

ተዋፅአ፤ ተዋጣ፤ ተወጣጣ፤ የድግስ፡ የገን ዘብ፡ የቃል።

አስተዋፅአ፤ አዋጣ፤ አወጣጣ። ንባቡ፡ የማ ደፉረግ፡ ሲኾን፡ ፍችው፡ እንደ፡ አውፅአ፡ ነው፤ ማድረ ግና፡ ማስደረግ፡ አለበት። አስተዋፅኡ፡ ወገደፉ፡ ው ስተ፡ባሕር፡ ንዋዮሙ። አስተዋፅአ፡ ኪነ፡ ወተግ ባር። ከመ፡ያስተዋፅኡ፡መጽሐፈ፡ ፍትሕ፡ እም ብሑይ፡ ወሐዲስ። ዘአስተዋፃእከ፡ ሎቱ፡(ዮና፩፡ ፭። መጽ፡ ምስ። ፍ፡ ነ፡ መቅ። ሉቃ፲፡ ፴፭)። ወአሐውር። ኣስተዋፅእ፡ ምጽዋተ። አስተዋፅኦ፡ ለመድፍንከ፡ በእንተ፡ ትእዛዙ፡ ለልዑል። እለ፡ ያስተዋፅኡ፡ ብዑ ሎሙ፡ በሠናይ፤ ለእመ፡ቦ፡ ምንትኒ፡ ዘአጥረይነ፡ ናስተዋፅእ፡ በዘይደሉ። ወአስተዋፅኦተ፡ ዘሎ፡ ን ዋያ፡ ወአኅለቀት፡(ጦቢ፩፡ ፯። ሢራ፳፱፡ ፲፩። አፈ፡ ተ፱። ማርቆ፡ ፳፮)። ይህ፡ የተጠቀሰ፡ ጥቅስ፡ ኹሉ፡ በአ ውፅአ፡ ፈንታ፡ የገባ፡ ነው፤ መላሾች፡ አበላሽተውታል።

»ፃእፃእ፤(ዕብ፡ ጼኤጻኢም። ዐረ፡ ፂ እፂእ፤ ልጆች)፤ ጭንጋፍ፡ ውርጃ፡ ሽል፤ አለቃት፡ ከ፱፡ ወር፡ በፊት፡ የወጣ። ዝብጠታተ፡ ፃእፃእ፡ በማ ሕፀን። ከመ፡ ፃእፃእ፡ ዘእድኅፀቶ፡ ማሕፀነ፡ እሙ። ብእሲት፡ ዘትበቲ፡ፈውሰ፡ ከመ፡ ታድኅፅ፡ ፃእፃአ፡ እማሕፀና፡ (ሔኖ፳፱፡ ፲፱። ኢዮ፫፡ ፲፮። ፈ፡ መ፡ ፬፡ ፱)።
—፤ ጣጣ፤ ጕዳይ፡ መፍቅድ፤ ዕዳ፡ ግብር፤ ገንዘብ፡ የሚያሻ፡ የሚያስፈልግ፡ ነገር። ወጪ፡ ገንዘብ፡ ቤተ፡ ሠሪ፡ ለሠራተኞች፡ የሚሰጠው፤ ለኖራ፡ ለንጨት፡ ለደ ንጊያ፡ ለብረት፡ የሚያወጣው፤ ወይም፡ ሕዝብ፡ የሚ ያዋጣው፡ ግብር፡ የመዋጮ፡ ገንዘብ፡ (ሉቃ፲፱፡ ፳፰። ፱ነገ፡ ፲፱፡ ፲፩፡ ፲፱)። አብኡ፡እመዝገብ፡ለፃእፃአ፡ ግብር። የሀብዎሙ፡እምቤተ፡ንጉሥ፡ለፃእፃኦሙ። እንዘ፡መጠነ፡ዝ፡ፃእፃኡ። ዘላዕሌሁ፡ፃእፃአ፡ቤቱ፡ (ዕዝ፱፡ ፰፱። ፯፡ ፱፡ ፰። ነሐ፭፡ ፲፰። ጦቢ፩፡ ፳፱)።

»ፃእፅአ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ጨነገፈ፤ አሶረደ።

አፃእፅአ፤ አስጨነገፈ። አብቃቃ፡ አከፋፈለ። ወእምኔሁ፡ ያፃአፅኡ፡ ለነደቅት፡ ወለጸረብት፡(፪ ዜና፡ ፳፱፡ ፲፱)።

ተፃእፅአ፡ ተፀአፅአ፤ አነሰ፡ ተቀነሰ፡ እን ስንስ፡ አለ፤ ጭንጋፍ፡ ኾነ። ሰገደ፡ ተዋረደ፤ ለጣዖት፡ ተገዛ። ወተፀአፀኡ፡ ተግባሮ፡(ሮሜ፩፡ ፳፭)። ፍጡር፡ ኹሉ፡ ፈጣሪ፡ አለኝ፡ ማለት፡ እንደ፡ መፅነስና፡ እንደ፡ መፅነስ፡ ነው፤ በፈጣሪ፡ ፈንታ፡ ፍጥረትን፡ ማምለክ፡ ግን፡ እንደ፡ መውረድ፡ እንደ፡ ማሶረድ፤ ዘርቶ፡ እን ዳለመቃም፡ ወልዶ፡ እንዳለመሳም፡ ነውና፤ ምስጢሩ፡ የውቀትን፡ ሕጸጽ፤ ተፀንሶ፡ በቅሎ፡ አለማደግን፡ ባጭር፡ መቀጨትን፡ በዝርዝር፡ መቅረትን፡ ያሳያል።

(ጥ) **ወፅኖ፤ ኖት፤(ወፅነ፡ ይዌፅን፡ ይወ ፅን። መንፀ)፤** ማስማጥ፡ ማስጨነቅ፤ መፍጨት፡ መቀጥቀጥ፤ የሆድ። መንፀንና፡ ወፅእን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው።

ተወፅነ፤ አማጠ፤ በምጥ፡ ተያዘ፡ ተጨነቀ፤ ተፈጨ፡ ተቈላ። ወይትዌፃን፡ከመ፡ ማሕምም፡እ

ንተ፡ትወልድ፡ሕፃነ። (ሚራ፲፱፡ ፲፩ ። አፈ፡ ተ፳፩ ። አርጋ፡ ፩) ።

ትውፅኣት፤ ምጥ፡ ጭንቅ፤ እህታ፡ የሆድ፡ ፀሸታ፡ (ቄድር፡ ፺፱) ።

ወፂፍ፤ ፎት፤ (ጺ) (ወፀፈ፡ ይዌፅፍ፡ ይውፅፍ፤ አው፡ ይወፅፍ፡ ይፅፍ)፤ መወጨፍ፡ መርጨት፤ የዝናም ። መወንጨፍ፡ ማወንጨፍ፤ መወርወር፤ መምታት፤ የደንጊያ፡ (፩ነገ፡ ፲፯፡ ፵፱) ። ትዌፅፍ፡ አእባነ፡ በሥረዊሃ ። ወፀፎ፡ በእብን፡ ወሄዶ፡ ውስተ፡ ፍጽሙ፡ (ገድ፡ ተክ ። ሚራ፵፯፡ ፬ ። መገ፡ ፺፻፩) ።

ወፃፊ፤ (ፊት፡ ፍያን፡ ያት፤ ፀፍት)፤ የሚወጭፍ፡ የሚወንጭፍ፤ ወንጫፊ፡ ወርዋሪ፤ ባለወንጭፍ ። ወፃፍያን፡ በሞፀፍተ፡ እብን ። ወፀፍት፡ ወነደፍት፡ (፩ዜና፡ ፲፪፡ ፪ ። ፪ዜና፡ ፲፬፡ ፰) ።

ሞፀፍ፤ ት፤ (ብ፡ መዋፅፍ፡ ት)፤ ማወንጨፊያ፤ በድል፡ ነጉድ፡ ወንጭፍ ። ነፍጥ፤ መድፍ ። ዘይወዲ፡ እብነ፡ ዲበ፡ ሞፀፍ ። እብነ፡ ሞፀፍ ። ሰብአ፡ ሞፀፍ ። ሞፀፍተ፡ እብን ። መዋፀፍተ፡ እብን፡ (ምሳ፳፮፡ ፰ ። ዘካ፱፡ ፲፭ ። ዮዲ፮፡ ፲፪ ። መሳ፳፡ ፲፮ ። ፪ዜና፡ ፳፮፡ ፲፬) ። መዋጽሕት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ የወጽሑን፡ ጥሬ፡ ለወፀፈ፡ ሰጥቶ፡ መዋጽፍት፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው ። አኮ፡ በአሕባል፡ ዘይጠፍሮን፡ ወአኮ፡ በመዋጽፍት፡ ወበሣዕር፡ ዘይከድኖን ። ዘእንበለ፡ ዕፀ፡ ወመሬት፡ ወዘእንበለ፡ አሕባለ፡ ጠፈር፡ ወመዋጽፍት ። መዋጽፍት፡ ዘዕፀ፡ (ገድ፡ ላሊ) ።

ሞፀፍ፡

ተወፅፈ፤ ተወነጨፈ፡ ተጣለ፤ ተወረወረ ። ወነፍሰ፡ጸላእትከሰ፡ተወፀፈት፡በማእከለ፡ሞፀፍ ። ለይትወፀፉ፡ (፩ነገ፡ ፳፭፡ ፳፱ ። ዘፀ፲፱፡ ፲፫) ።

ውፁፍ፤ (ፉን፡ ፉት፡ ፅፍት)፤ የተወነጨፈ፤ የተጣለ፡ የተወረወረ ።

ተዋፀፈ፤ ተወናጨፈ፤ ተወነጫጨፈ፡ ተወራወረ ።

ወፅፍ፤ ወፀፍ፤ ወጨፎ፡ በረድ፡ ውሽንፍር፤ የወንጭፍ፡ ደንጊያ፤ ጥይት፡ ፀረር ።

ወቂሕ፤ ሖት፤ (ወቅሐ፡ ይወቅሕ፡ ይቃሕ ። ዐረ፡ ወከ)፤ ማሰር፡ ማጥበቅ፤ ማስተሳሰር፡ ማቈራኘት፤ ማቋለፍ፡ ማቈላለፍ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወቅሐ፡ ፈንታ፡ ሞቅሐ፡ ይላል፤ ወገደንና፡ ወገስን፡ ነሰወን፡ እይ፤ አካኼዳቸው፡ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው ።

ሞቅሕ፤ (ብ፡ መዋቅሕት)፤ ማሰሪያ፡ ማቈራኛ፤ ሰንሰለት፡ እግረ፡ሙቅ፡ ወይም፡ እግር፡ ብረት፤ ቀንበር፡ መንቈር፤ ዛንጅር፡ የመሰለው፡ ኹሉ ። ወድቃ፡ መዋቅሕት፡ እምእደዊሁ ። ሰበርኩ፡ መዋቅሕቲክሙ ። መዋቅሕቲሃ፡ ዘብርት ። አሕመምዎሙ፡ በመዋቅሕት፡ (ግብ፲፪፡ ፯ ። ዘሌ፳፮፡ ፲፫ ። ሚራ፳፰፡ ፳ ። ኢሳ፳፪፡ ፫) ።

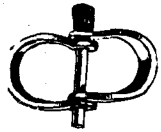

ሞቅሕ፡

—፤ ግዞት፡ እስራት፤ የግዞት፡ ቤት፤ ሐብስ፤ ወህኒ ። ቤተ፡ ሞቅሕ ። ሀለወ፡ ውስተ፡ ሞቅሕ ። ወደዩሙ፡ ውስተ፡ ሞቅሕ፡ (ማቴ፲፩፡ ፪ ። ኩፋ፡ ፴፱ ። ዘፍ፵፡ ፫) ።

ሞቅሐ፤ (ወቅሐ)፤ ያዘ፡ አሰረ፡ አጋዘ፤ አቈራኘ፡ ከወህኒ፡ አገባ ። መኑ፡ ውእቱ፡ ዘይሞቅሖ፡ ለእዴየ ። ሞቅሕዎ፡ በኀጺን ። አዘዘ፡ ይደዩ፡ ጋጋ፡ ውስተ፡ ክሣዱ፡ ወይሞቅሕዎ፡ እደዊሁ፡ ወእገሪሁ ። ዕደው፡ እለ፡ ሞቃሕክምዎሙ፡ (ኢዮ፲፯፡ ፫ ። ስንክ፡ ሚያ፳ ። ጎዳ፳፮ ። ግብ፭፡ ፳፭) ።

ሞቃሒ፤ (ሒት፡ ሒያን፡ ያት)፤ የሚያስር፡ አሳሪ፤ እስር፡ ጠባቂ፡ ዘበኛ ። በገደ፡ ሞቃሒ፡ ለሙቁሓን፡ (አፈ፡ ተ፳፮) ።

አሞቅሐ፤ አሳሰረ፡ አስጋዘ፤ ያዙት፡ እሰሩት፡ አለ ። ወአሞቅሖ፡ እስከ፡ አመ፡ ይፈድዮ፡ (ማቴ፲፰፡ ፴) ።

ተሞቅሐ፤ ታሰረ፤ ተጋዘ ። እገሪከ፡ ኢተሞቅሓ ። ዘኢተሞቅሐ፡ በማእሰራ ። ተሞቂሖከ ። በተቀሥፎ፡ ወበተሞቅሖ ። ወለጠ፡ ልብሰ፡ ተሞቅሖቱ፡ (፪ነገ፡ ፫፡ ፴፬ ። ሚራ፳፰፡ ፲፱ ። ማቴ፳፭፡ ፵፬ ። ፪ቆሮ፡ ፮፡ ፭ ። ኤር፶፪፡ ፴፪) ።

ሙቁሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ቅሕት)፤ የታሰረ፡ የተጋዘ፤ እስር፡ ግዞተኛ ። እግር፡ ሙቁሕ ። ሙቁሓን፡ እደዊሆሙ ። እለ፡ ሙቅሕታ፡ ትነብር፡ ነፍሶሙ፡ (ሚራ፳፩፡ ፲፱ ። ኢሳ፵፭፡ ፲፬ ። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፲፱) ።

ሙቃሔ፤ (ሕያት)፤ ማሰር፡ መታሰር፡ አስተሳሰር ። እስራት፡ ግዞት፤ የግዞት፡ ቤት ። እመ፡ ሙቃሔሁ ። ሙቃሔ፡ ጽኑዕ ። አ፡ ዘፈታሕከ፡ እሙቃሔ፡ እግሩ፡ ወእዴሁ ። ውስተ፡ ሙቃሔሁ፡ ኢንደገቶ፡ (ስንክ፡ ግን፲፱ ። መስ፮ ። ጥበ፡ ጠቢ ። ጥበ፲፡ ፲፬) ።

ተሟቅሐ፤ (ይትሟቃሕ፤ አው፡ ተም(መ)ዋቅሐ፡ ይትመዋቃሕ)፤ ተሳሰረ ።

አስተሟቅሐ፤ (ያስተሟቅሕ፤ አው፡ አስተም(መ)ዋቅሐ፡ ያስተመዋቅሕ)፤ አስተሳሰረ ።

ወቅይ ፤ ዮት ፤ (ወቀየ ፡ ይወቂ ፡ ይቀይ ። ዐረ ፡ ወቀይ) ፤ መጠበቅ ፤ መጠባበቅ ፤ ድውይን ፡ በጊዜ ፡ ሞት ። ከመ ፡ ይናዝዝዎ ፡ ወይወቅይዎ ፡ ፍልሰቶ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳) ።

—፤ መቍረጥ ፡ መቀርጠፍ ፤ መቅጨት ፡ መዘለፍ ። ወቅዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በወቀየ ፡ ፈንታ ፡ አውቀየ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ኢያወቅዩ ፡ ርእሶ ። ኣወቂ ፡ ቍልፈተ ፡ ልቦሙ ። አውቀዩ ፡ ክሣዶ ፡ በአሐቲ ፡ ዝብጠት ። አዘዘ ፡ ያውቅዩ ፡ ልሳና ፡ እምጕንዱ ፡ (ዘሌ፳ ፡ ፳ ። ኩፋ ፡ ፩ ። መቃ ፡ ፯፯ ። ስንክ ፡ መስ፯ ። ሮሜ፲፭ ፡ ፳፱) ።

አውቀየ ፤ አስቈረጠ ፤ አስቀረጠፈ ፤ ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊነት ፡ ነው ።

ሞቀይ ፤ ት ፤ (ብ ፡ መዋቅይ) ፤ መቍረጫ ፡ መቀርጠፊያ ፤ መዘለፊያ ። መዋቅየ ፡ አምትንት ፡ ወሥርው ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

ተወቅየ ፤ ተቈረጠ ፤ ተቈራረጠ ፤ ተገዘረ ፡ ተቀረጠፈ ። በሰይፍ ፡ ተወቅየ ። ጕንደ ፡ ሃይማኖት ፡ ዘኢይትወቀይ ። ኢፈርሀ ፡ ሕማመ ፡ ተወቅዮ ፡ ቍልፈተ ፡ ነፍስቱ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፳፯ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ውቁይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቅይት ፡ ቂት) ፤ የተቈረጠ ፤ ቍርጥ ። አርዮስ ፡ ውቁይ ፡ በሰይፈ ፡ መርገም ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፰) ።

ውቅየት ፤ (ታት) ፤ መቍረጥ ፡ መቈረጥ ፡ አቈራረጥ ፤ ቈረጣ ፡ ቅርጠፋ ። ዐጮር ፡ ቈራጣ ፡ ሰናፊል ፡ ቍምጣ ፡ ቡሪ ፤ ግልድም ፡ ሽርጥ ፤ የወንድ ፡ የሴት ። ክቡራተ ፡ ቀማይሰተ ፡ ወውቅየታተ ፡ ሠናያተ ። ወገብሩ ፡ ውቅየተ ፡ ኀጺን ፡ ዘአምሳለ ፡ ግላ ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ ሐም፳) ።

ወቄት ፤ (ብ ፡ አውቅያት ። ዐረ ፡ ወቂየት) ፤ በቁሙ ፤ የሚዛን ፡ ስም ፡ የልጥር ፡ ፲፪ኛ ፤ አንዱ ፡ ወቄት ፡ ፲ ፡ ድሪም ፤ አላዱ ፡ ወይም ፡ እኩሌታው ፡ ፭ ፡ ድሪም ፡ ይኾናል ፤ ልጥርን ፡ እይ ። ወከነ ፡ ሤጠ ፡ ሕልቅ ፡ ሠላሳ ፡ አሞሌ ፡ ወወቄት ፡ ለአሐዱ ፡ ብዕራይ ። ውብየ ፡ አውቀያተ ፡ ወርቅ ፡ (ሥር ፡ አሾ ። ፈላስ) ።

ወቅት ፤ (ብ ፡ አውቃት ። ዐረብ) ፤ ጊዜ ፤ ወራት ። ዓመታት ፡ ወአውቃት ፡ (ስንክ ፡ ግን፳፫) ።

ውቅያኖስ ፤ (ጽር ፡ ዖኬያኖስ) ፤ በቁሙ ፤ ዓለመ ፡ ማይ ፤ ዐቢይ ፡ ባሕር ። ሰፊ ፡ ጥልቅ ፡ ዕሙቅ ፤ ባሯቱ ፡ ማእዘን ፡ የመላ ፤ ከየብስ ፡ ፫ ፡ እጅ ፡ የሚበልጥ ፤ እንደ ፡ የብስ ፡ ፭ ፡ ክፍል ፡ ያለው ። ባሕር ፡ ለታላቅ ፡ ለታናሽ ፡ ይኾናል ፤ ውቅያኖስ ፡ ግን ፡ ለታላቅ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ባሕረ ፡ ውቅያኖስ ፡ (ዮሴፍ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ወቂሥ ፤ ሦት ፤ (ወቀሠ ፡ ይወቅሥ ፡ ይውቅሥ ፤ አው ፡ ይቀሥ) ፤ መውቀሥ ፡ መክሰስ ፤ መንቀፍ ፡ መዝለፍ ፤ መገሠጽ ፡ መምከር ፤ መንገር ፡ መናገር ፤ ቃልን ፡ ማፍሰስ ፡ መዘርዘር ። ምንተ ፡ ንብል ፡ ወምንተ ፡ ንወቅሥ ። አንዘ ፡ ይውቅሣ ፡ (ይቀሣ) ። አልብነ ፡ በዘንወቅሥ ፡ በእንተ ፡ ዝ ፡ ሀከክ ። ፈቀደ ፡ ይውቅሥ ፡ ለዐውድ ። እወቅሥ ፡ ጽድቀኪ ፡ ወተግባረኪ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፫ ። ዮሴፍ ። ግብ፲፱ ፡ ፵ ፡ ፴፫ ። ኢሳ፶፯ ፡ ፲፪) ።

ወቃሢ ፤ (ሢት ፡ ሥያን ፡ ያት) ፤ የሚወቅሥ ፡ ወቃሽ ፤ ከሳሽ ። ወቃሥያን ፡ ዘእንበለ ፡ ፍትሕ ። ላዕለ ፡ ወቃሢ ፡ ይደሉ ፡ አቅሞተ ፡ ሰማዕት ፡ (መቃ ፡ ፯፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱) ።

ሙቃሥ ፤ (ሣት) ፤ መውቀሻ ፡ መወቀሻ ፡ መዋቀሻ ፡ መክሰሻ ፡ ቦታ ። በአሐዱ ፡ ዐውድ ፡ ወበአሐቲ ፡ ሙቃሥ ፤ ዐውደ ፡ ሙቃሥ ። አሐዱ ፡ ክብር ፡ ወመንግሥት ፡ ወምኵናን ፡ ወሙቃሥ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ደራሲ) ።

ተወቅሠ ፤ ተወቀሠ ፡ ተመከረ ፤ ተገሠጸ ። ይትወቀሥ ፡ እምሰብአ ፡ ሀገር ፡ እስከ ፡ አሆ ፡ ይቤ ፡ ወይትመየጥ ፡ ኀበ ፡ መንበሩ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳) ።

ውቁሥ ፤ (ሣን ፡ ሣት ፡ ቅሥት) ፤ የተወቀሠ ፤ የተነቀፈ ፡ የተዘለፈ ።

ተዋቀሠ ፤ በቁሙ ፤ ተሟገተ ፡ ተከራከረ ። ነዑ ፡ ንትዋቀሥ ። ኵሉ ፡ ይትዋቀሥ ፡ ለእኍሁ ። ኢክህለት ፡ ተዋቅሦተክሙ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲፰ ። ሚ፩ ፡ ፯ ። ዳን፩ ፡ ፶፯) ። በወቀሠ ፡ ፈንታ ፡ ተዋቀሠ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ተዋቀሥዋ ፡ ለእምክሙ ። መኑ ፡ ይትዋቀሦሙ ፡ (ሆሴ፪ ፡ ፪ ። ሮሜ፰ ፡ ፴፫) ።

አስተዋቀሠ ፤ አዋቀሠ ፡ አወቃቀሠ ፤ አሟገተ ፡ አከራከረ ። ሶበሁ ፡ ያስተዋቅሥዎ ፡ ለሰብእ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ። ኣስተዋቅሦሙ ፡ ለኵሉ ፡ አሕዛብ ፡ (ኢዮ፲፯ ፡ ፳፩ ። ዮኤ፬ ፡ ፲፪) ።

መስተዋቅሥ ፤ የሚያዋቅሥ ፡ የሚያከራክር ፤ ዳኛ ። የሚዋቀሥ ፡ ተዋቃሽ ፡ ተከራካሪ ፤ ባለጋራ ። እስመ ፡ መስተዋቅሥ ፡ ጽኑዐ ፡ ውእቱ ፡ (ቅዳ) ።

»**ቅሥት ፤ (ታት)** ፤ ወቀሣ ፡ ክስሳ ፤ ጠብ ፡ ክርክር ፤ ሙግት ፡ ፍርድ ። ቅሥተ ፡ ጊጉይ ። ማየ ፡ ቅሥት ። ንግር ፡ ቅሥተከ ። ኢመፍትው ፡ ትግበሩ ፡ ቅሥተ ፡ በሰንበተ ፡ ክርስቲያን ። አልቦ ፡ ዘይከውን ፡ ቅሥት ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፱ ። ዘኍ፳ ፡ ፲፫ ። ግብ፳፯ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፲ ። መክ፰ ፡ ፲፩) ።

ወቂዕ ፤ ዖት ፤ (ወቅዐ ፡ ይወቅዕ ፡ ይቃዕ ። ዐረ ፡ ወቀዐ) ፤ መውቃት ፡ መምታት ፡ መደብደብ ። በሙቃዕ ፡ ይወቅዕዎ ፡ (ኢሳ፳፰ ፡ ፳፯) ።

—፤ መግፈፍ ፡ መላጥ ። ወይወቅዕዎ ፡ ወይፈልጡ ፡ መለያልዮ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ (ዘሌ፩ ፡ ፯) ። ቈርበቱን ፡ ከሥጋው ፡ ለመለየት ፡ እግሩን ፡ ሠንብጠው ፡ በታናሽ ፡ ሸንበቆ ፡ እየነፉ ፡ ይመቱታልና ፤ ዘይቤው ፡ ውቂያን ፡ አይለቅም ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ወይወቅይዎ ፡ ይላል ፤ ማረድ ፡ ማወራረድን ፡ መቍረጥ ፡ መከትከትን ፡ ያሳያል ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ አይወጣም ።

ወቃዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፤ ዕት) ፤ የሚወቃ ፡ ወቂ ፤ ነፊ ፡ ገፋፊ ።

ተወቅዐ ፤ ተወቃ ፡ ተመታ ፤ ተገፈፈ ።

ውቁዕ፤(ዓን፡ዓት፡ቅዕት)፤ የተወቃ፤የተገፈፈ፡የተላጠ።

ሙቃዕ፤ሞቅዕ፤(ብ፡ሙቃዓት፤መዋቅዕ።ዐረ፡ሚቀዐት፤መዶሻ)፤ መውቂያ፡መግፈፊያ፤ፍሬን፡ከገለባ፡ሥጋን፡ከቍርበት፡ዕንጨትን፡ከቅርፍት፡የሚለዩበት፡መሣሪያ፡ቦታ።

ወቀፈ፤(ዐረ)፤ ቆመ፤የሐቀፈ፡ሞክሼና፡መንቲያ፤ሐቀፈን፡እይ።

ወቅፍ፤(ብ፡አውቃፍ፤ፉት።ዐረብ)፤ አንባር፡ቀለበት፤እጅን፡ጣትን፡ዐቅፎና፡ክቦ፡የሚይዝ፡ቀዋሚ፡የእጅ፡ጌጥ። ኢኅሠሣ፡አውቃፈ፡ብሩር፡ወወርቅ፡ለስርጋዌሆን። ወደይኩ፡አውቃፋተ፡ውስተ፡እደውኪ። አርባዕቱ፡አውቃፋት፡(ደራሲ። ሕዝ፲፮፡፲፩። ዘፀ፳፮፡፲፫)።

ወቂር፤ሮት፤(ወቀረ፡ይወቅር፡ይቅር።ዐረብ)፤ መውቀር፡ማለዘብ፤መቈፈር፡መጥረብ፡የደንጊያ፡የገደል፡የዋሻ፡የጕድጓድ። ወቀረ፡ውስተ፡ኰኵሕ፡ግበበ፡ብዙኃ። ዘይወቅርሂ፡ወዘይጸርብ። እንዘ፡ይወቅር፡ረከበ፡አእባነ፡ወርቅ። ርእይዋ፡ለኰኵሕ፡እንተ፡ወቀርክሙ። መካነ፡ዘወቀረ፡ሎቱ። ቀር፡ለከ፡ክልኤ፡ጽላተ፡ዘእብን፡(፪ዜና፡፳፮፡፲። ገድ፡ላሊ። ስንክ፡ግንቦ። ኢሳ፶፩፡፩። ዋብ፲፫፡፲፩። ዘፀ፴፬፡፩)። ማዋቀር፡መቋጠር፡በማንብ፡በግድግዳ፡ላይ፡ጣራ፡ባጥ፡መሥራት።

ወቃሪ፤(ሪት፡ርያን፡ያት፤ቀርት)፤ በቁሙ፡የሚወቅር፤የሚያዋቅር፤ጠራቢ። ወቀርተ፡እእብን፡ወፈሐቅት፡(፩ዜና፡፳፪፡፪። ፪ነገ፡፭፡፲፩)።

አውቀረ፤ አሶቀረ፡አስቈፈረ፤አስጠረበ፤ውቅር፡አሠራ። አውቀረ፡ኰኵሐ፡በንጹን። አውቀርከ፡ለከ፡ዝጎረ፡ውስተ፡ኰኵሕ። አውቀረ፡ላቲ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡ጥምቀተ፡መቃብረ፡ነፍስ፤ወንተማ፡በአእባን፡ሠላስ፡(ሚራ፵፰፡፲፯። ኢሳ፳፪፡፲፮። ቅኔ)።

ተወቅረ፤ ተወቀረ፡ተጠረበ፤ተቈፈረ፤ተዋቀረ። እብን፡ዘኢተወቅረ። ጽኑዓት፡እማንቱ፡ለተወቅሮ፡(ኢያ፰፡፴፫። ሄርማ፡ገ፹፩)።

ውቁር፤(ራን፡ራት፡ቅርት)፤ የተወቀረ፤የተዋቀረ፤ውቅር፤ጥርብ፡ልዝብ። እብን፡ውቁር። እበን፡እለ፡ኢክና፡ውቁራተ፡(፪ነገ፡፲፪፡፲፪። ዘዳ፳፯፡፮)።

ውቅሮ፤ ዋሻ፡ፍርኵታ፤ጕድጓድ፡መቃብር፤ተጠርቦ፡ተወቅሮ፡ታንጾ፡ተቈፍሮ፡የተሠራ። ዐዘቅተ፡ውቅሮ። ቤት፡ዘውቅሮ። ርእስ፡ዘውቅሮ። እብነ፡ውቅሮ፡(ነሐ፪፡፳፩። ዋብ፲፫፡፲፩። ዘዳ፫፡፳፯። ፪ነገ፡፳፪፡፮)።

—፤ጥርብ፡ደንጊያ፡ገንቢዎች፡በየረድፉ፡የሚሰድሩት፡የሚደረድሩት። አረፍት፡ዘኢኮነ፡በውቅሮ። ወበዐውዱ፡ሠለስቱ፡ጾታ፡ዘኢኮነ፡ውቅሮ፤ወአርባዕቱ፡ጾታ፡በውቅሮ። አብያተ፡ዘውቅሮ፡መኒንከ፡(፫ነገ፡፮፡፴፮። ፯፡፵፪። ድጓ)። በውቁር፡ፈንታ፡ውቅሮ፡ይላል፤አያሰኝም። ማእዳት፡ዘእብን፡ውቅሮ፡(ሕዝ፵፡፵፪)።

ሞቀር፤ርት፤(ብ፡መዋቅር)፤ መውቀሪያ፡መጥረቢያ፤የደንጊያ፡መሣሪያ፡የነጠረ፡ብረት። መዋቅረ፡እብን፡(አዋል)።

ወቀሰ፤—በቁሙ፤—ወቂሥ፡ወቀሠ።

ወቄት፤ወቅት፤—በቁሙ፤—ወቅይ፡ወቀየ።

ወሪእ፤አት፤(ወርአ፡ይወርእ፡ይራእ።ዐረ፡ወረ)፤ መሰወር፡መደበቅ፤መሸፈን፡መጋረድ፤የንፍረት፤ለሌላም፡ይኾናል።

ሞራእ፤(ብ፡መዋርእት)፤ ግልድም፤ሽርጥ፤ማጠቆ፤መታጠቂያ። ትማየጥ፡ለከ፡ሞራአ። ሰፈዩ፡ቈጽለ፡በለስ፡ወገብሩ፡ሎሙ፡መዋርእተ፡(ኤር፲፫፡፩። ዘፍ፫፡፯። ኩፋ፡፫)።

—፤በቁሙ፡ሞራ፤የንዋየ፡ውስጥ፡ልብስ፡የሆድ፡ዕቃ፡ሽፋን፤ሥሥ፡እንደ፡ክርታስ፡ያለ፤ጋሎች፡የሚያሟርቱበት፡(ዐማርኛ)።

ወሪድ፤ዶት፤(ወረደ፡ይወርድ፡ይረድ።ዐረብ።ዕብ፡ያራድ)፤ መውረድ፡መቈልቈል፤ከላይ፡ወደ፡ታች፡መውደቅ፤መዝነም፡መፍሰስ። እምና፡ውስተ፡ዲበ፡ላዕለ፡ይስማሙታል። ጕንደየ፡ወሪደ፡እምደብር። ወረደ፡እምሰማይ። ረድ፡እመስቀልከ። እንዘ፡ማይ፡ይረድ፡ውስተ፡ቀላይ። ወረደ፡ዕፃ፡ላዕለ፡ዮናስ። ፍርሀት፡ወረዓድ፡ወረደ፡ላዕሌሁ፡(ዘፀ፴፪፡፩። ማቴ፳፰፡፪። ማር፲፭፡፴። ኩፋ፡፩። ዮና፩፡፯። ሉቃ፩፡፲፪)።

—፤መዋረድ፤ትሑት፡መኾን። መጽሐፍ፡ግን፡በውረደ፡ፈንታ፡ተወርደ፡ተወረደ፡ተዋረደ፡ይላል፤አያሰኝም፡ተ፡ያማርኛ፡ነው። ተወርዶቱ፡ለእግዚ፡ኀበ፡ከዊነ፡ሰብእ። ለቀሲስ፡ብዉሕ፡ሎቱ፡ከመ፡ይትወረድ፡ኀበ፡መልእክተ፡ካህናት፡እለ፡እምታሕቴሁ። ነቢያትኒ፡ይትዌረዱ፡ለበዓል። በፍትወተ፡ነፍሳ፡ትትዌረድ። ነጽርኬ፡ዘከመ፡እፎ፡ይትዋረድ፤ርኢክኑ፡ከመ፡ዝንቱ፡ሐገ፡ተዋርዶ። ወለት፡እንተ፡ይትዋረዳ፡ጋኔን፡(መጽ፡ምስ። ኤር፪፡፰። ፳፱። አፈ፡ድ፪፡፰። ግብ፲፯፡፲፯)። እንደ፡ዘንመ፡ዐጕል፡ከስ፡ኾነ፡ሌላ፡ተገብሮ፡የለውም።

ወራዲ፤(ዲት፡ድያን፡ያት)፤ የሚወርድ፡ወራጅ፡ፈሳሽ፤የሚዋረድ፡ተዋራጅ።

ውሩድ፤(ዳን፡ዳት፡ርድ)፤ የወረደ፤የተዋረደ፡ወደ፡ታች፡ያለ፤ወራዳ፡ትሑት። ውሩድ፡ግልባቤሃ፡ውስተ፡ገጻ፡(ሄርማ፡ገ፳፩)።

ርደት፤ መውረድ፡መዋረድ፤አወራረድ፤ትሕትና፤ውርደት። ወራድነት። ርደቱ፡ለወልድ፡እም

ሰማይ። ከመ፡ ርደተ፡ ንስር። ተዘከር፡ እግዚኦ፡ ር ደተከ፡ ዲበ፡ ምድር፡ በእንተ፡ ፍቅረ፡ ሰብእ። ር ደተ፡ ዝናማት። ወከመ፡ ርደተ፡ እንበጣ፡ ርደቱ፡ (ቀሌ። ዘዳ፴፫፡ ፵፱። ግንዘ። ስንክ፡ ኀዳ፲፱። ሚራ፵፫፡ ፲፯)።

ሙራድ፤ (ዳት)፤ መውረጃ፡ ቍልቍለት፤ ዕርከን፡ መዓርግ። ሙራደ፡ ደብር። ሙራደ፡ ፀቀብ፡ ዘደብረ፡ ዘይት። ይውሕዝ፡ ከመ፡ ማይ፡ ውስተ፡ ሙራድ። በበ፡ ሙራዶሙ፡ (ኢያ፰፡ ፳፱። ሉቃ፲፱፡ ፴፯። ኢሳ፴፡ ፳፰። ፍ፡ ነ፡ ፶፱)።

አውረደ፤ አወረደ፤ አዋረደ፤ ሻረ፤ አዕረደ። ኣወርዶሙ፡ ቈላተ፡ የሳፍጥ። አውረደቶሙ፡ በሐ ብል፡ እንተ፡ መስኮት። አውረዶሙ፡ ለነገሥት፡ ው ስተ፡ ሞት፡ ወለክቡራን፡ እምነ፡ ዐራታቲሆሙ። አውረድዎሙ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ለመሳፍንት፡ (ዮ ኤ፫፡ ፪። ኢያ፪፡ ፲፭። ሚራ፵፰፡ ፮። ሰቈ፪፡ ፲)።

—፤ አዘነመ፤ አፈሰሰ። እግዚ፡ ያወርድ፡ ጠለ፡ ወዝ ናመ፡ ላዕለ፡ ምድር። አውረደት፡ አንብዐ። አው ረደ፡ እሳተ፡ እምሰማይ፡ (ኩፋ፡ ፲፪። ሚራ፴፪፡ ፲፰። ፵፰፡ ፫)።

—፤ ዘረጋ፡ ላከ፡ ሰደደ፤ የእጅ። አውረደ፡ እዴሁ፡ ወነሥአ። ኢትቅድም፡ አውርዶ፡ እዴከ። ደይዎ፡ ውስተ፡ ፀዘቅት፡ ወእዴክሙ፡ ባሕቱ፡ ኢታውርዱ፡ ላዕሌሁ፡ (፱ነገ፡ ፮፡ ፯። ሚራ፴፬፡ ፲፰። ዘፍ፴፯፡ ፳፪)።

—፤ ጣለ፡ ነዛ፤ የመረብ፡ የመልሕቅ። እስ፡ ያወርዱ፡ መሣግሪሆሙ፡ ውስተ። ወአውረዱ፡ ሐብለ፡ (ኢሳ ፳፯፡ ፩። ግብ፳፯፡ ፳፰)።

—፤ ከላ፡ አወጣ፤ አወለቀ፡ አሰለበ፤ አራገፈ፡ አላረፈ፤ የልብስ፡ የጭንት፡ የሸክም። ወአውረደ፡ ዮናታን፡ ዐ ጽፈ፡ ዘላዕሌሁ፡ ወወሀቦ፡ ለዳዊት። ያውርዱ፡ አል ባሲሆሙ፡ ዘተልእኩ፡ ቦሙ። ወአውረዱ፡ ዅሎ፡ ዘውስተ፡ ሐመር፡ (፩ነገ፡ ፲፰፡ ፬። ሕዝ፵፬፡ ፲፱። ግ ብ፳፩፡ ፫)። ምንም፡ ያማርኛው፡ ስልት፡ ቢበዛ፡ ምስ ጢሩ፡ ከዚያው፡ ከማውረድ፡ አይወጣም።

ተወርደ፤ (ዐማርኛ)፤ ተዋረደ፤ ዕዳውን፡ ግብሩን፡ ተወጣ። ውርደ፡ ኾነ፤ ቂጥኝ፡ ወጣለት።

ተዋረደ፤ (ወረደ)፤ በቁሙ፤ ወረደን፡ እይ። ተወራረደ፡ እሰጥ፡ አገባ፡ ተባባለ፤ ውርድ፡ ተናዘ።

አስተዋረደ፤ (አድራጊና፡ አደራራጊ፤ ባድራ ጊነቱ፡ የአውረደ፡ ድርብ)፤ አዋረደ፤ አወራረደ። አፍለሰ፡ አስተፋለሰ፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው። ያስተዋርድዎ፡ ው ስተ፡ አምጣነ፡ ግብር፡ ለመንፈስ፡ ቅዱስ፡ (ተረ፡ ቄር)።

ወርድ፤ (ዐረ፡ ዐርድ)፤ በቁሙ፤ ስፋት፡ ርሕብ፡ ጕን። ወይኩን፡ ዐጽፍ፡ ዘእመት፡ ኑኁ፡ ወእ መት፡ ወርዱ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፮። ፴፯፡ ፲፮። ፈ፡ መ፡ ፴፭፡ ፩)። ወረዳ፡ አውራጃ፡ (ዐማርኛ)።

ወሬው፤ ዎት፤ (ወረወ፡ ይዌሩ፡ ይ ውሩ። ዕብ፡ ያራሀ)፤ መወርወር፡ መጣል፤ ማገ ቀንጠር። ወሬወ፡ እብነ። ይዌርዉ፡ አልባሲሆሙ። ትዌርዎሙ፡ ማእከለ፡ እሳት። እዌሩ፡ ላዕሌሆሙ፡ መሥገርትየ። ወረወ፡ ነፍሰ፡ እመልዕልተ፡ ሉዓሌ፡ ወሞተ፡ (መክ፫፡ ፭። ግብ፳፪፡ ፳፫። ሕዝ፭፡ ፬። ሆሴ፯፡ ፲፪። ዮሴፍ)።

ወራዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት፤ ረውት)፤ የሚወረውር፤ ወርዋሪ። ወራዌ፡ ረምሕ፡ (ፊልክ፡ ፪፻፰)።

ተወርወ፤ ተወረወረ፡ ተጣለ፤ ተምዘገዘገ፤ ዘ ለለ፡ መር፡ ቸር፡ ዱብ፡ አለ፤ ወረደ፡ ወደቀ። ተወረው፡ ታሕተ። ተወርዉ፡ ላዕሌሆሙ፡ ውስተ፡ እሳት። ፈ ቃዱ፡ ተወርወት፡ ኀበ፡ ዐጺደ፡ ወይን። ተጋብኡ፡ ውስተ፡ አህጉር፡ ጽኑዓት፡ ወንትወር፡ (ማቴ፬፡ ፮። ፳፩፡ ፳፩። ዮሴፍ። ስንክ፡ ታኅ፩። ኤር፰፡ ፲፬)።

ውርው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ሩት)፤ የተወረ ወረ፡ የተጣለ፤ የወደቀ። ወቅብዑ፡ ውሩት፡ ዲበ፡ ሙ ታክፍቲሁ። ውርዋት፡ (ፊልክ፡ ፶፯። አዋል)።

ወራውር፤ ውርወራ፤ የወንጭፍ፡ ድንጊያ፤ መርግ፡ ናደት።

ወራውሬ፤ እብን፡ በረድ፤ ነጭ፡ ደንጊያ። ዅሎ፡ እብነ፡ ክቡረ፡ ወዕንቈ፡ ወራውሬ፡ ብዙኀ፡ (፩ ዜና፡ ፳፱፡ ፪)።

—፤ ብጫቴ፡ ዕንቍ፡ ወርቅ፡ የሚመስል። ወታስዕት፡ በወራውሬ፡ (ራእ፳፩፡ ፳። ዘፀ፴፯፡ ፲፯)።

ወሬዝ፤ ዘት፤ (ወረዘ፡ ይወርዝ፡ ይረዝ)፤ መወርዘት፡ መርጠብ፤ የሸክላ፡ የግንብ።

ወርዘወ፤ (ተቀ፡ ግ)፤ ጐለ(ረ)መሰ፤ አደገ፡ ጐበዘ፤ ሬዘ፡ አወጣ፡ አቀመቀመ፤ ጸና፡ በረታ። ልሕቀ፡ በበ፡ ሕቅ፤ ወወርዘወ፡ በአምጣነ፡ ብእሲ። ወርዘ ውኩሂ፡ ወረማእኩ። አመ፡ ወርዘወ። ጽናዕ፡ ወው ርዙ፡ በእንተ፡ ሕዝበ፡ ዚኣነ፡ (መጽ፡ ምስ። መገ፡ ፴፮። ገድ፡ ላሊ። ፩ዜና፡ ፲፱፡ ፲፫)። በወርዘወ፡ ፈንታ፡ ተወርዘወ፡ ይላል፤ አያስኝም። ላዕለ፡ ሞት፡ ተወር ዘወ። እንዘ፡ ይትወረዘው፡ በኀይለ፡ መንፈስ፡ ቅ ዱስ፡ (ድጓ። ገድ፡ ተክ)።

ውርዝው፤ (ውት፡ ዙት፤ ዋን፡ ዋት)፤ ያደገ፡ የጐለመሰ፤ ብርቱ። ብእሲት፡ ውር(ዝው)ዙት። ውርዝዋት፡ አንስት። ደናግል፡ ርቡያት፡ ወስርግ ዋት፡ ወውርዝዋት፡ በሃይማኖት፡ (ስንክ፡ ግን፰። ዲድ፡ ፲፱። መዋሥ)።

ወሬዛ፤ (ብ፡ ወራዝው፤ ወራዙት)፤ ጐልማሳ፡ ጐበዝ፤ ለጋ፡ ወጣት፤ ሶባ፡ ሦታ፤ ከሥራም ስት፡ ዓመት፡ በላይ፡ ያለ፤ ለዘር፡ የበቃ፡ ለማልሞ፤ ሬዘ፡ ቀምቀሞ። ወሬዛ፡ ወሕፃን። ልሂቅ፡ ወወሬዛ። ወልድ፡ ወሬዛ። ከመ፡ ወሬዛ፡ ሀየል። ወራዙትኒ፡ ወደናግል፡ (፩ዜና፡ ፳፱፡ ፩። ሕዝ፱፡ ፮። ዳን፩፡ ፵፭። ማሕ፪፡ ፱። መገ፡ ፱፵፰)።

ወሬዛዊ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ወሬዛዊት፡ ድን ግል፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲)።

ውርዙት፤ ኀእስ፡ ሕፃንነት፤ ጕልማስነት፤ ጕብዝና፡ ዐፍላ። ኀሠሥክዋ፡ እምነ፡ ውርዙትየ። ኀለፈ፡ ውርዙቱ። መዋዕለ፡ ውርዙትሙ። እንዘ፡ ሀለዋ፡ በኀይለ፡ ውርዙትን፤ (ጥበ፰፡ ፪። ሉቃ፡ ዕዝ፲፬፡ ፰። ሔኖ፲፡ ፲፯። ዲድ፡ ፲፬)።

ውርዛዌ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። መዋዕለ፡ ውርዛዌ። ኦልቦ፡ ርሥኣን፡ ለውርዛዌሁ፡ (ጥበ፪፡ ፯። ቅዳ)። ፪ኛም፤ መጐልመስ፡ አጐለማመስ፤ ጕልመሳ፡ ይኾናል።

ውርዝውና፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ፤ ጕልማስነት፡ (አፈ፡ ተ፯። ፊልክ፡ ፬። ፍ፡ ነ፡ ፭)።

አወርዘወ፤ አላቀ፡ አሳደገ፤ ጐበዝ፡ አደረገ። ኢያወርዘውኩ፡ (ኢሳ፳፫፡ ፬)።

»**ሪዝ፤** በቁሙ፤ ከራስ፡ እስከ፡ ጽሕም፡ በግራና፡ በቀኝ፡ የሚወርድ፡ ጠጕር። የታናሽ፡ በግ፡ የጠቦት፡ ጠጕር፡ መዥመሪያ፡ የሚሸለተው። በጉም፡ ወሬዛ፡ እንደ፡ መባል፡ ሪዝ፡ ይባላል፤ ሪዝ፡ በግ፡ የሪዝ፡ በግ፡ ጠጕር፡ እንዲሉ።

ወርኅ፤ (ብ፡ አውራኅ፤ ኃት። ዕብ፡ ያሬሐ፡ ዩራሕ። ሱር፡ ያርሓ)፤ ጨረቃ፡ የፀሓይ፡ ታናሽ። ፀሓይኒ፡ ይጸልም፡ ወወርኅኒ፡ ኢይሁብ፡ ብርሃኖ። የሐጽጽ፡ ልቡ፡ ከመ፡ ወርኅ። ወርኅ፡ ምልእት። ሠርቀ፡ ወርኅ፡ (ማቴ፳፬፡ ፳፱። ሚራ፳፯፡ ፲፩። ፶፡ ፮። ኢሳ፩፡ ፲፬)።

—፤ በቁሙ፤ የጨረቃ፡ ወር፤ ተወልዳ፡ ጠፍ፡ እስከት ኾን፡ የምታበራው፤ ፳፱፡ ቀን፤ ፲፪፡ ሰዓት፤ ፯፻፺፫፡ ክፍል። የክፍሉ፡ መጠን፡ እጅግ፡ ስላንስ፡ ፫፻፡ ክፍል፡ ፲፡ ሴኮንድ፤ ፲፰ቱ፡ ክፍል፡ ፩፡ ደቂቃ፡ ነው። ፫፻፺፫ቱ፡ ክፍል፡ ፵፬፡ ደቃይቅ፡ ኹኖ፡ ፩፡ ክፍል፡ ይተርፋል። ፲ሕ፡ ከ፹ው፡ ክፍል፡ ፰፡ ደቂቃ፡ ወይም፡ ፩፡ ሰዓት፡ ይኾናል። የፀሓይ፡ ወር፡ ሲኾን፡ ፴፡ ቀን፡ ነው፤ ሕጸጽ፡ የለበትም። ዝንቱ፡ ወርኅ፡ ይኩንክሙ፡ ቀዳማየ፡ አውራኅ። ዐሠርቱ፡ ወክልኤቱ፡ ወርኅ። በአውራኅ፡ እሙራት። ወርኅ፡ ወርኃዊ፤ ወርኅ፡ ፀሓያዊ። ሥሉን፡ አውራኅ፡ (ዘፀ፲፪፡ ፪። ዳን፬፡ ፳፯። ሔኖ፸፰፡ ፱። አቡሻ፡ ፫። ፍ፡ ነ፡ ፴፯)።

ወርኅ፤

—፤ ጊዜ፡ ዘመን፡ ወራት። ወበጽሐ፡ ወርኃ፡ ለኤልሳቤጥ። በወርኀ፡ ቀላውዴዎስ። ዘመነ፡ መንሱት፡ ወወርኀ፡ ተከውሶ። በወርኀ፡ ምግቡ፡ ለያሬድ፡ (ሉቃ፩፡ ፶፯። ስንክ፡ ሚያ፲፭፡ ፳፪። ጥበ፡ ጠቢ)።

ወርኃዊ፤ ወረኛ፡ ወራተኛ፤ ወረተኛ፤ ቶሎ፡ የሚያልፍ። በየወሩ፡ ጨረቃ፡ ሲወጣ፡ የሚጥል፡ ጋኔን። ወርኃውያን፡ (ማቴ፬፡ ፳፬)። የጨረቃ፡ ቍጥር። ወርኅ፡ ወርኃዊ። ዓመት፡ ወርኃዊ፡ (አቡሻ)።

ወረኃ፤ በቁሙ፤ እግረ፡ ወንከራ፤ ወይም፡ እግረ፡ ማጭድ፤ እግሩ፡ ለጋ፡ ጨረቃ፡ የሚመስል፤ ሲቆም፡ በመካከሉ፡ ልጅ፡ የሚያሾልክ፡ (ዐማርኛ)።

ወረየ፤ (ይወሪ፡ ይረይ)፤ አወራ፡ አሳየ፡ ገለጠ፤ የነገር፡ የምስጢር።

ወራዪ፤ ወሬኛ፡ አውሪ፡ ወሬ፡ ነጋሪ።

ወሬ፤ በቁሙ፤ (ዐማርኛ)።

ወሪቅ፤ ቆት፤ (ወረቀ፡ ይወርቅ፡ ይረቅ። ዕብ፡ ያራቅ)፤ መትፋት፤ እክ፡ ትፍ፡ ማለት፤ ከአፍ፡ ምራቅ፡ ማውጣት። ኢይትሀክዩ፡ ወሪቀ፡ ውስተ፡ ገጽየ። ኢይውርቅ፡ ምራቀ። ለምንት፡ ዘኢወረቀ፡ አብ፡ መቃሩ፡ (ኢዮ፴፡ ፲። ፍ፡ ነ፡ ፲፪። ፊልክ፡ ፲)።

—፤ ቅጠል፡ መኾን። መርቀቅ፡ መሟሟት፤ መወረቅ፡ መወየብ፤ ወርቅ፡ የበሰለ፡ ቅጠል፡ መምሰል። ረቀቀን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

»**መረቅ፤** (ዐረ። ዕብ፡ ማራቅ)፤ በቁሙ፤ የሥጋ፡ ውሃ፡ የበሰለበት፡ የተቀቀለበት። (ተረት)፤ ሠምና፡ ወርቅ፡ እንጀራና፡ መረቅ። ከሥጋው፡ ጠመኛ፡ ነኝ፡ ከመረቁ፡ አውጡልኝ፡ (መጽ፡ ፈው)። መረቃ፡ አመረቃ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ፍችው፡ ጣፈጠ፡ ማለት፡ ነው።

»**ምራቅ፤** በቁሙ፤ ትፋት፡ ትፍታ፤ አክታ፡ ጢቅታ። ኢሜጥኩ፡ ገጽየ፡ እምኀፍረተ፡ ምራቅ። ለእመ፡ መጽአ፡ ምራቅ። ጽቡረ፡ ገብረ፡ በምራቁ፡ (ኢሳ፶፡ ፮። ፊልክ፡ ፲። ዮሐ፱፡ ፯)። በምራቅ፡ ፈንታ፡ ረቅ፡ ይላል። በረቀ፡ አፉሆሙ፡ (አዋል)። መረቀ፡ ማለት፡ ከምራቅ፡ ወጥቷል፤ መርቀኝ፡ ሲል፡ እንትፍትፍ፡ በልብኝ፡ እንዲል፡ (ባላገር)።

ወረቀት፤ (ዐረ፡ ወረቅ። ዕብ፡ የሬቅ፤ ቅጠል)፤ በቁሙ፤ ክርታስ፡ መጣፊያ፤ ሥሥ፡ ደካማ። ከማርኛ፡ በቀር፡ በግእዝ፡ ቃል፡ ውስጥ፡ አይገኝም።

ወርቅ፤ በቁሙ፤ ከማዕደን፡ ኹሉ፡ የሚበልጥ፡ ልዩ፡ ክቡር፡ ገንዘብ፤ ሕብሩ፡ ብጫ፡ ቀይ፡ ሐመልሚል፤ አንጥረኞችና፡ ጃን፡ ሸላሞች፡ ሌሎች፡ ንዋያትን፡ በርሱ፡ ለማስጌጥ፡ ለመለበጥ፡ እንደ፡ ቀለም፡ በላይ፡ የሚቀቡትና፡ የሚያፈሱት፤ እንደ፡ ወረቀት፡ የሚያሣሡት። ስለ፡ መልኩና፡ ስለ፡ ግብሩ፡ ስሙን፡ ከቅጠል፡ ወስዷል። ወርቅ፡ የገንዘብ፡ ኹሉ፡ ራስ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ማኅተመ፡ ንጉሥ፡ ያለበት፡ መዳቡም፡ ብሩም፡ ማናቸውም፡ ኹሉ፡ በርሱ፡ በመክብቡ፡ ስም፡ ወርቅ፡ ይባላል። ወርቀ፡ ሜጥ። ደፈነ፡ ወርቀ፡ እግዚኡ። ወሀብዎሙ፡ ብዙኀ፡ ወርቀ፡ ለሠገራት፤ ብር፡ ገንዘብ፡ ማለት፡ ነው፡ (ዘሌ፳፭፡ ፶። ማቴ፳፭፡ ፲፰። ፳፰፡ ፲፪)።

ወርቃዊ፤ ወርቃም፡ ባለወርቅ፤ ወርቅማ፡ ወርቅ፡ የሚመስል፡ የወርቅ፡ ዐይነት፤ ቍጥር፡ ሚዛን። ኍልቍ፡ ወርቃዊ፡ (አዋል)።

ወረረ፤(ትግ፡ ወዐም። ወሪር፡ ወረ)፤ በቁሙ፤ ዘረፈ፡ በዘበዘ፤ አደጋ፡ ጣለ። (ተረት)፤ ካሣር፡ ምክር፤ ከረኸርም፡ ውረር። የቀን፡ ወራሪ፤ የሌት፡ ሰባሪ።

ወሪስ፤ ሶት፤(ወረሰ፡ ይወርስ፡ ይረስ። ዕብ፡ ያራሽ። ሱር፡ ዩሬት። ዐረ፡ ወሪሰ፡ ተ)፤ መውረስ፤ መውረት፡ እጅ፡ ማድረግ፤ የሙትን፡ ይዞታ፡ ርስትና፡ ገንዘብ፡ በሻቹ፡ ፈቃድ፡ መውሰድ፡ መያዝ። ወይም፡ ሳይሞት፡ በግድ፡ መቀማት፤ እንደ፡ እስራኤል። በእንተ፡ ዘይወርስ፡ ብእሲ፡ እምብእሲቱ፡ ወብእሲት፡ እምብእሲሃ። ንዋይ፡ ብዙኀ፡ ዘወረሰት፡ እምታ። ከመ፡ ይረሱ፡ ለምድር። ይወርስ፡ ኵሎ፡ መንግሥተ፡ ምድር፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፪፡ ፫። ስንክ፡ ጳጉ፫። ቀሌ)። በወረሰ፡ ፈንታ፡ ተወርሰ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ኢያ፲፰፡ ፪)።

ወራሲ፤(ሲት፡ ስያን፡ ያት)፤ የሚወርስ፡ ወራሽ፤ ዋርሳ። ዘረሰየ፡ ወራሴ፡ ለኵሉ። ወራሲ፡ ጠባይዓዊ። ብእሲት፡ ዘኢወልደ፡ ወራሴ። ወራስያኒሃ፡ ለምድረ፡ ሕያዋን። ወራስያነ፡ ክብር፡ (ዕብ፩፡ ፪። ፍ፡ ነ፡ ፵፪፡ ፫። ሚራ፳፫፡ ፳፪። ቀሌ። ዮሴፍ)። በወራሲ፡ ፈንታ፡ ዋርስ፡ ይላል፡ (ማቴ፳፩፡ ፴፰። ስንክ፡ ኅዳ፴)።

አውረሰ፤ አወረሰ፤ አስወረሰ። ያወርሶ፡ እግዚ፡ ለይሁዳ፡ መክፈልቶ። ሕገ፡ ዘያሐይዎሙ፡ አውረሶሙ። ከመ፡ ትረቡ፡ ምድረ፡ ወእምድኅሬክሙኒ፡ ታውርሱ፡ ለደቂቅክሙ፡ እስከ፡ ለዓለም፡ (ዘካ፪፡ ፲፪። ሢራ፲፯፡ ፲፩። ዕዝ፩፡ ፳፰፡ ፰)።

ተወርሰ፤ ተወረሰ፤ ርስቱን፡ ገንዘቡን፡ ተቀማ፤ ሰውየው። ወይም፡ ርስቱ፡ ለሌላ፡ በለፈ፤ እንደ፡ ከነዓን። ከመ፡ ኢትትወረስ፡ ለካልኣን፡ (ስንክ፡ ሠኔ፲፯)።

ተዋረሰ፤ ተወራረሰ፤ ተካፈለ፡ ተከፋፈለ፤ ተተናተነ። ኢይባኦ፡ ውስተ፡ ተዋርሶ። ለተዋርሶ፡ ዘኢይበሊ። ተዋረሱ፡ ኵሎ፡ ደወሎሙ። ወቡቱፋኒሁ፡ በተዋርሶ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፫። ፩ጴጥ፡ ፩፡ ፬። ዮዲ፰፡ ፲፰። አፈ፡ ድ፯)።

ተዋራሲ፤ ሞረስ፤ (ብ፡ መዋርስት)፤ የሚዋረስ፡ የሚወራረስ፤ ተዋራሽ፡ ተወራራሽ፤ ድፍን፡ አቋራሽ፡ ርቢት፡ አጋማሽ፤ ተካፋይ፡ ባላንጣ፡ ባለጢንጣ፤ አለቃና፡ ምንዝር፡ ተከታይና፡ በኵር። ተዋራሴ፡ ስሙ። ኵሎ፡ ተግባረክ፡ ይትካፈሉ፡ መዋርስቲከ። እሁብ፡ ገራውሂሆሙ፡ ለመዋርስት። ወእምከመሰ፡ ውሉደ፡ እግዚ፡ ንሕነ፡ ወራስያኒሁ፡ ንሕነ፤ ወእምከመሂ፡ ወራስያነ፡ እግዚ፡ ንሕነ፡ መዋርስቲሁ፡ ለክርስቶስ፡ ንሕነ፤ ወእምከመ፡ ዐረይነ፡ ሕማመ፡ ንዔሪ፡ ክብረ፡ ምስሌሁ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፲፫። ሢራ፲፬፡ ፲፭። ኤር፰፡ ፲። ሮሜ፰፡ ፲፯። ኤፌ፫፡ ፮)።

አስተዋረሰ፤ አዋረሰ፡ አወራረሰ፤ አከፋፈለ። አድራጊና፡ አደራራጊ፡ ነው፤ አስተዋረደን፡ እዩ። ሰመ፡ ያስተዋርሶሙ፡ ንዋየ፡ ለደቂቁ። እምርስቱ፡ ያስተዋርስ፡ ለውሉዱ። አስተዋርስ፡ ንዋየከ። መባሕት፡ ለአቡሁ፡ ከመ፡ ኢያስተዋርሶ፡ ርስተ፡ ዚኣሁ። እዴሁ፡ አስተዋረሰቶሙ፡ (ዘዳ፳፩፡ ፲፮። ሕዝ፵፯፡ ፲፰። ሢራ፴፡ ፴፪። ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፬። ኢሳ፴፬፡ ፲፯)።

»**ርስት፤ (ታት)፤** በቁሙ፤ ቦታ፡ መሬት፡ የሚወርሱትና፡ የሚያወርሱት። ወሀቦን፡ አቡሆን፡ ርስቶን። ሰአል፡ እምኔየ፡ ወእሁበከ፡ አሕዛበ፡ ለርስትከ። እስራኤል፡ ርስትየ። ዐረቦነ፡ ርስትነ። ወጸውዖሙ፡ ውስተ፡ ርስቱ፡ ዘለዓለም፡ (ኢዮ፵፪፡ ፲፭። መዝ፡ ፪። ኢሳ፲፱፡ ፳፭። ኤፌ፲፡ ፲፬። ዕብ፱፡ ፲፭። ፲፩፡ ፰)።

ወረስ፤ ወረት፤ ገንዘብ፡ ጥሪት፤ ረጃት። ግብዝ፡ ፍቅር፡ እንደ፡ ገንዘብ፡ ካንዱ፡ ወዳንዱ፡ ፈጥኖ፡ የሚያልፍ። ወረታም፡ ባለወረት፡ ወረተኛ፡ እንዲሉ።

ወሲብ፤ ቦት፤ (ወሰበ፡ ይወስብ፡ ይሰብ። ዕብ፡ ያሻብ፤ ተቀመጠ)፤ መዳበል፡ መደረብ፤ ካንድ፡ ከሌላ፡ መጠጋት፤ ደባል፡ ድልባን፡ ኹኖ፡ መቀመጥ። መወሰብ፡ መጥለፍ፡ መቈለፍ፤ የፈትል፡ ያረግ፤ ምስጢሩ፡ ያው፡ ነው፡ ከደባልነት፡ አይወጣም። ወሸባ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

አውሰበ፤ አስጠጋ፡ አዳበለ፡ ሰበሰበ፤ ከቤቱ፡ አስቀመጠ። ሚስት፡ አገባ፤ ቈበተ፡ ገረድ፡ ቀጠረ። ኢታውስብ፡ ብእሲተ። ዘአውሰበ፡ ብእሲተ፡ ኄርተ። እለ፡ ያወስቡ፡ ዳግመ፡ ይከውኑ፡ ውፁኣነ፡ እምሕግ፡ (ኤር፲፩፡ ፩። ሢራ፴፯፡ ፳፱። ዲድ፡ ፲፱)።

—፤ ወደ፡ ሴት፡ ገባ፡ ቀረበ፤ ተራከበ። አውስቦ፡ በአሐዱ፡ ሌሊት፡ ሠለስተ፡ ጊዜ፤ አውሰበ፡ እንስሳ፤ አውስቦ፡ አውናን፡ (አንቀጸ፡ ንስሐ)። ለሴትም፡ ይነገራል። አውሰበት፡ ካልአ፡ ብእሴ። እምድኅረ፡ አውሰበት። እንተ፡ ኢያውሰበት፡ (ኤር፫፡ ፩። ማ፪፡ ፱። ፩ቆሮ፡ ፯፡ ፴፬)።

ተወሰበ፤ ተዳረ፤ ለሚስት፡ ተሰጠ፤ ገቢ፡ ኾነ። ወተወሰበት፡ ለመርቅያን። ለእመ፡ ተወሰበት፡ ለብእሲ፡ (ዮሐ፡ መደ። ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፲፪። ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፩)።

ውሱብ፤ (ባን፡ ባት፡ ስብት)፤ ያገባ፤ የተገባ፡ የተዳረ፤ ጕገ፡ ወጥ። ትከውን፡ እምኑልቈ፡ መበለታት፡ ውሱባት። እንስት፡ ውሱባት። ማእከለ፡ ውሱባን፡ ወደናግል፡ ሀሎ፡ ፍልጠት፡ ክሡት፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፲፪። ፯፡ ፲፫። ፍ፡ ነ፡ ፲)።

ተዋሰበ፤ በቁሙ፤ ተወሳሰበ። ተጋባ፡ ተዛመደ፡ ተገናዘበ። ትትዋሰቡ፡ ምስሌሆሙ። ኢያወስቡ፡ ወኢይትዋሰቡ። እመ፡ ኮነ፡ አሐዱ፡ እምተዋሳብያን፡ ድንግለ። እሎን፡ ተዋስቦታት፡ (ኢያ፳፫፡ ፲፪። ማቴ፳፪፡ ፴። ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፲፯)። በተዋስቦ፡ ፈንታ፡ አውስቦ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ክቡር፡ አውስቦ፡ በኵሉ፡ (ዕብ፲፫፡ ፬)።

አስተዋሰበ፤ አዋሰበ፤ አወሳሰበ። አጋባ፡ አዛመደ፤ አጣመረ፡ አጣመደ፤ አቀናጀ፡ አራከበ፤ የወንድና፡ የሴት። ወአስተዋሰቡ፡ ደቂቆሙ። ለብእሲ፡ ጠቢብ፡

ሕስተዋስባ ። አስተዋሰብዋ ፡ ለሰብዐቱ ፡ ዕደው ። አነ ፡ ፈቀድኩ ፡ ከመ ፡ አስተዋስብ ፡ ወለትከ ፡ ለወልደ ፡ እስክንድር ። ፈቀዱ ፡ አበዊሁ ፡ ከመ ፡ ያስተዋስብዎ ፡ ሎቱ ፡ ብእሲተ ፡ (ዕዝ፪ ፡ ፪ ። ሚራ፯ ፡ ፳፭ ። መቢ፫ ፡ ፰ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

» ሰብሳብ ፤ ጋብቻ ፡ ግቢ ፡ ተክሊል ፤ ፅምረት ፡ ሩካቤ ። ዝሙት ፡ ኢኮነ ፡ ሰብሳበ ፡ ወኢይትኌለቍ ፡ በሰብሳብ ። ቀዳሚ ፡ ሰብሳብ ፡ ንጹሕ ፡ በኀበ ፡ እግዚ። ሰብሳብ ፡ ዘሕግ ። ቀኖና ፡ ሰብሳብ ። አለ ፡ ውስተ ፡ ሰብሳብ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፰ ። ዲድ ፡ ፲፬ ። ቄድር ። ቀሌ ። መቃ ፡ ፲፯) ።

» ሰብሰበ ፤ (በማርኛ) ፤ ሰበሰበ ። ሰብሳብ ፡ ሰበሰብ ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ አገባ ፡ ብለው ፡ እንደ ፡ አውሰበ ፡ ይፈቱታል ፤ ወሥእን ፡ እይ ።

አሰብሰበ ፤ አሰበሰበ ፤ ሰብስቦ ፡ አስረ ፤ ማገረ ፤ የማርና ፡ የንጩት ። ሠብሠብንና ፡ ሰበበን ፡ እይ ።

ወሲድ ፤ ዶት ፤ (ወሰደ ፡ ይወስድ ፡ ይሰድ ። ዕብ ፡ ያሳድ ፤ መሠረተ) ፤ መውሰድ ፡ ይዞ ፡ መኼድ ፤ ከቦታ ፡ ወደ ፡ ቦታ ። ወሰደኒ ፡ ኢየሩሳሌም ። ወሰደኒ ፡ መንፈስ ፡ ገዳመ ። ወሰደኒ ፡ ውስተ ፡ አየር ፡ ዘሳብዕ ፡ ሰማይ ። ፍኖት ፡ እንተ ፡ ትወስድ ፡ ውስተ ፡ ሀጕል ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፫ ። ራእ፲፯ ፡ ፫ ። ዕር ፡ ኢሳ፱ ፡ ፮ ። ማቴ፯ ፡ ፲፫) ።

ወሳዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚወስድ ፡ ወሳጅ ፤ ይዞ ፡ (ሀ)ኼያጅ ።

መውስድ ፤ (ብ ፡ መዋስድ) ፤ መውሰጃ ፤ ዋስዳ ፤ ዕቃ ፡ መሣሪያ ።

ተወስደ ፤ ተወሰደ ፡ ተይዞ ፡ ኼደ ፤ በግድ ።

ወሲጥ ፤ ጦት ፤ (ወሰጠ ፡ ይወስጥ ፡ ይሰጥ ፡ ይውስጥ ። ዐረብ) ፤ መወሰጥ ፡ በውስጥ ፡ መኾን ፤ ከውስጥ ፡ መግባት ፤ ወደ ፡ ውስጥ ፡ ማግባት ፡ መክበብ ፡ ማማከል ። ሠጠን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ወሳጢ ፤ ውሳጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የውስጥ ፤ ውስጠኛ ። አንቀጽ ፡ ውሳጢ ። ዐጸድ ፡ ውሳጢ ። ወውስተ ፡ ውሳጢትስ ። ውሳጢተ ፡ ጽርሕ ። መዛግብት ፡ ውሳጥያን ። አዕይንተ ፡ ልብነ ፡ ውሳጥያት ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፫ ። ፲ ፡ ፫ ። ዕብ፱ ፡ ፯ ። ፬ነገ ፡ ፱ ፡ ፪ ። ፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፩ ። ቅዳ ፡ ኪዳ) ።

ውስጥ ፤ ውሳጥ ፤ (ብ ፡ ውስጣት ፤ ውሳጣት) ፤ በቁሙ ፤ ሆድ ፡ ልብ ፤ መካከል ፤ ጓዳ ፡ ማጀት ። ዝንቱስ ፡ ውስጡ ፡ ጽቡር ። ወሞቅኒ ፡ ልብየ ፡ በውስጥየ ። ንዋየ ፡ ውስጥ ። ትበውእ ፡ እምውስጥ ፡ ለውስጥ ፡ (ዳንኤ፫ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፴፰ ። ዘሌ፮ ፡ ፲፫ ። ፪ዜና ፡ ፲፰ ፡ ፳፪) ።

ውስጠ ፤ በውስጥ ፡ ወደ ፡ ውስጥ ፤ ወደ ፡ ግቢ ፡ ወደ ፡ ማኽል ። ወደየን ፡ ውስጠ ። ይኔጽር ፡ ውስጠ ። ወቦአ ፡ ውስጠ ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ። ውስጠ ፡ እምነ ፡ መንጦላዕት ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፰ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፱ ። ሕ፱ ፡ ፲፰ ። ዘሌ ፲፮ ፡ ፲፪) ።

ውስጣዊ ፤ ውሳጣዊ ፡ ይ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ ለውሳጢ ። እንተ ፡ ውሳጣይ ፡ ኖኅት ። ሕዋሳት ፡ ውሳጣውያት ። አእምሮተ ፡ መጻሕፍት ፡ ውሳጣዊት ፡ ዘትሰመይ ፡ መንፈሳዊተ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፰ ። ፊላክ ፡ ገ፶፫ ። ፊልክ ፡ ፻፺፱) ።

ውሳጤ ፤ (ጥያት) ፤ ውስጥ ፡ ውሳጥ ፤ የውስጥ ፡ ውስጥ ፤ ዋሻ ፡ ጕስጕሻ ፤ ውስጥነት ፡ ያለው ፡ ኹሉ ። በውሳጤ ፡ ሀገር ፡ ወአፍአሃ ። እምውሳጤሁ ፡ ወአፍአሁ ። ኵሉ ፡ ውሳጥያቲሁ ፡ ለደቡብ ። ቦአ ፡ ውስተ ፡ ውሳጥያተ ፡ ጽርሑ ። ውስቱ ፡ አብያት ፡ ወውስተ ፡ ውሳጥያት ። አልቦሙ ፡ መዛግብት ፡ ወኢውሳጥያት ፡ (ዮሴፍ ። ዘፀ፳፭ ፡ ፲፭ ። ኩፋ ፡ ፱ ። ፫ነገ ፡ ፰ ፡ ፴ ። ኢሳ፵፪ ፡ ፳፭ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፳፬) ።

ውስጠ ፡ ዘ ፤ የቅጽል ፡ ስም ፤ በውስጡ ፡ ዘ ፡ የሚሰማበት ፤ ቀታሊ ፤ ቅቱል ፤ አዳም ፤ ሠናይ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ።

ውስጠ ፤ ወይራ ፤ የቅኔ ፡ መንገድ ፡ ስም ፤ በዘና ፡ በዊ ፡ በተናባቢና ፡ በዝርዝር ፡ በአኃዝ ፡ ውስጥ ፡ የሚሰማ ፡ ቃል ። ናዝሬት ፡ ዘገሊላ ፤ የገሊላ ፡ ክፍል ። ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ፤ የናዝሬት ፡ ሰው ። ብእሲተ ፡ ፒየር ፡ ፒስ ፡ ወለደት ፡ ሠለስተ ፤ (ክሣደ ፡ ፒየ ፡ አውሐዘት ፡ ደመ ፡ ወማየ ፡ ወሐሊበ) ። ጳውሎስ ፡ እሳተ ፡ ወንጌል ፡ (ሐዋርያ ፡ ወ) ፡ ምሥራቀ ፡ አይሁድ ፡ አውዐየ ፡ በነበልባሉ ፡ (በስብከቱ) ።

ውስት ፤ ውስቴት ፤ ውስተ ፤ (ውስጥ ፡ ውሳጤ ፡ ውስጠ) ፤ ደቂቅ ፡ አገባብ ፤ ውስጥ ፡ ማኽል ፡ ጋራ ፡ ወደ ፡ ይኾናል ፤ ፍችው ፡ በን ፡ ምስጢሩ ፡ ውስጥን ፡ አይለቅም ፤ በ ፡ እም ፡ እንተ ፡ ይስማሙታል ። በውስተ ፡ ባሕር ፤ እምውስተ ፡ አፍ ፤ ኢየኀልፍ ፡ እንተ ፡ ውስቴታ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። ምስክሩን ፡ እንደ ፡ ተራው ፡ እይ ። ይነብሩ ፡ ውስተ ፡ ጽልመት ። ከመ ፡ አንበሳ ፡ ውስተ ፡ እንስሳ ። ኢይትኌለቍ ፡ ውስተ ፡ አሕዛብ ። ሚጥዎ ፡ ውስተ ፡ ላሕ ፡ ወአግብእዎ ፡ ውስተ ፡ ትካዝ ፡ (ማቴ፬ ፡ ፲፮ ። ሚክ፭ ፡ ፰ ። ዘኍ፳፫ ፡ ፱ ። ያዕ፩ ፡ ፱) ። በ ፡ ዲበ ፡ ላዕለ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ውስተ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ውስጥነት ፡ ማእከልነት ፡ እንጂ ፡ ላዕልነት ፡ አይስማማውም ። ዘመሥዔ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ። ኢሀሎ ፡ ውስተ ፡ መካኑ ። ይኩኑ ፡ ውስተ ፡ ጠፈረ ፡ ሰማይ ፤ በ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፲፪ ። ፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፳፭ ። ዘፍ፩ ፡ ፲፬) ። ወረደት ፡ እምውስተ ፡ ገመላ ። ያሴስል ፡ ሐመደ ፡ እምውስተ ፡ ምሥዋዕ ። ወድቀ ፡ እምውስተ ፡ መንበሩ ። ይሰክቡ ፡ ውስተ ፡ ዐራታት ፤ ዲበ ፡ ላዕለ ፡ (ዘፍ፳፬ ፡ ፷፬ ። ዘሌ፮ ፡ ፫ ። ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፰ ። ዓሞ፮ ፡ ፬) ። ዳግመኛም ፡ በግእዝ ፡ ፈንታ ፡ ገቢር ፡ ለማድረግ ፡ ውስተ ፡ ይላል ፤ ይህም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ አያሰኝም ። እሬስየከ ፡ ውስተ ፡ ሕዝብ ፡ ዐቢይ ። ይእቲ ፡ ኮነት ፡ ው

ስተ ፡ ርእሰ ፡ ማእዘንት ። ዘበጠት ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ። ሐንብብ ፡ ውስተ ፡ ወንጌል ፡ (ዘፀ፴፱ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፻፲፯ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፰ ። ማር ፡ ይ፦) ። በውሳጢት ፡ እንጻር ፡ ውስቴቱ ፡ ታ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ ወና ፡ የ ፡ እንዲወራረሱ ፤ ጠና ፡ ተም ፡ ይዋረሳሉና ፤ ውስጠ ፡ የነበረው ፡ ውስተ ፡ መባሉ ፡ ስለዚህ ፡ ነው ።

ወሳይድ ፤ (ዐረ ፡ ወሳኢድ) ፤ የራስ ፡ ድጋፍ ፡ ትራስ ፤ ብርኵማ ፡ መከዳ ፤ መጨጊያ ። በወሳይድ ፡ ዘሜላት ፡ (ዮሴፍ) ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ስደየና ፡ ሰዐደ ፡ ናቸው ፤ ኹለቱንም ፡ እይ ።

ወስከ ፤ ከት ፤ (ወሰከ ፡ ይዌስክ ፡ ይወስክ ። ዐረ ፡ ወሸቀ ፤ ከመረ) ፤ መጨመር ፡ መደመር ፤ ማብዛት ። ትዌስኩ ፡ ኃጢአተ ፡ በዲበ ፡ ኃጢአት ። ጠቢብ ፡ ይዌስክ ፡ ጥበበ ። ባዕል ፡ ይዌስክ ፡ አዐርክተ ። ወወሰከ ፡ ዓዲ ፡ ፈሪሆተ ፡ ለእግዚ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፭ ። ምሳ፩ ፡ ፭ ። ፲፱ ፡ ፱ ። ጦቢ፲፬ ፡ ፪) ። ወሸቀ ፤ ወሰከ ፡ ወስኮ ፡ ወስክምት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ተወሰከ ፤ ተጨመረ ፤ (ለት ፡ በት) ፤ በዛ ። ይትዌሰኩ ፡ ዲበ ፡ ፀርነ ። ወይትዌሰኩ ፡ ውስቴቶሙ ፡ ፈላስያን ። ወተወሰከ ፡ ውስተ ፡ እስራኤል ። ወኮኑ ፡ ሰራዊተ ፡ ሮም ፡ ይትዌሰኩ ፡ ለለ ፡ ሖሉ ፡ ዕለት ፡ (ዘፀ፩ ፡ ፲ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፩ ። ዮዲ፲፱ ፡ ፲ ። ዮሴፍ) ።

ውሱክ ፤ (ከን ፡ ከት ፡ ስክት) ፤ የተጨመረ ፡ ጭምር ፤ ብዙ ። ዐፀም ፡ ውሱክ ። አስተብቍዖት ፡ ውሱክ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ሐምሌ) ።

ውሳኬ ፤ ውሳክ ፤ (ካት) ፤ መጨመር ፤ (ጥጨ) መጨመር ፤ አጨማመር ፤ ጭመራ ፤ ጭማሪ ። ሰላም ፡ ለኀሊናከ ፡ ዘኮነ ፡ መምለኬ ፡ ሥላሴ ፡ ዕሩየ ፡ እንበለ ፡ ውሳኬ ። ውሳኬ ፡ መልእክቱ ። ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ሥርዐተ ፡ ውሳኬ ። ጠፈሮንሂ ፡ ቀመሮንሂ ፤ ውሳካቲሆንሂ ፡ እብን ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። አፈ ፡ ተ፰ ። ገድ ፡ ላሊ) ።

ተውሳክ ፤ (ካት) ፤ ጭማሪ ፤ ተጨማሪ ፡ የስፍር ፡ የቍጥር ፡ ማሟያ ፡ ማስተካከያ ። ዘእንበለ ፡ ተውሳክ ፡ ወኢሕጸት ። ወተውሳክከሙ ፡ ስመንቱ ። ተውሳካት ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መጋ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱) ።

—፤ ትርፍ ፡ ተረፍ ፡ ቀሪ ፤ ከስፍር ፡ ከቍጥር ፡ ያልገባ ። እነግሥኑ ፡ ዐሠርተ ፡ ዓመታተ ፤ ወይቤሎ ፡ እወ ፡ ዐሥራ ፡ ዓመተ ፡ ወሠላሳ ፡ ዓመተ ፡ ወተውሳክ ፤ ወይቤሎ ፡ ሚ ፡ መጠን ፡ ተውሳኩ ፡ (ዮሴፍ) ።

—፤ ብዛት ፤ ብዙነት ። በእንተ ፡ ተውሳከ ፡ መብልዕ ፡ ወመስቴ ። ለእመ ፡ ፈቀደ ፡ ፈጽሞ ፡ ጽድቅ ፡ ወተውሳከ ፡ ትሩፋት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፬ ፡ ፩ ። ፴፫ ፡ ፮) ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ በሽታ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ተውሳካም ፡ እንዲሉ ።

ውስኪ ፤ የመጠጥ ፡ ስም ፤ ውሱክ ፡ መቃስም ፤ ጽሩይ ፡ ወጥዑም ፤ የንግሊዞች ፡ መጠጥ ፤ ዋጋው ፡ ድኽ ፡ የሚጐንጥ ፤ ልብስ ፡ የሚያሼጥ ። (ተረት) ፤ ዛሬም ፡ ውስኪ ፡ ነገም ፡ ውስኪ ፤ ተንጎዲያ ፡ እስኪ ።

ወስኖ ፤ ኖት ፤ (ወሰነ ፡ ይዌስን ፡ ይወስን ። ዐረ ፡ ወዘነ ፤ መዘነ) ፤ መወሰን ፡ መደንገግ ፤ መቁረን ፡ መከለል ፤ ማመልከት ፤ ምልክት ፡ ማድረግ ፤ የቦታ ፡ የሕግ ። ወስን ፡ ሊተ ፡ መካነ ፡ ዘአኀድር ፡ ውስቴቱ ። ይዌስን ፡ በኆጻ ። አኮ ፡ ጻሕቅከ ፡ ወትጋህከ ፡ በዓለም ፡ ዘይዌስከከ ፡ እምዘወሰነ ፡ ለከ ፡ ፈጣሪከ ፡ ወኢተሀከየትከ ፡ ዘያሐጽጸከ ፡ እምዘዐቀመ ፡ ለከ ። ሠርዑ ፡ ወወሰኑ ፡ በቀኖናሆሙ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ፈላስ ፡ ገ፳፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

ወሳኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚወስን ፡ ወሳኝ ፤ ሐጋጊ ፡ ደንጋጊ ። ፈጣሬ ፡ አዝማን ፡ ወወሳኔ ፡ ዓመታት ። ወሳኔ ፡ ሀልዎታት ፡ ከመ ፡ ኢይትዐደዉ ፡ እምዘአዘዘ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ድ፪) ።

አወሰነ ፤ አሶስን ፡ አስደንገገ ፤ ወሰን ፡ አስደረገ ።

ተወሰነ ፤ በቁሙ ፤ ታገገ ፡ ተደነገገ ፤ ተቈረጠ ። መካን ፡ ዘተወሰነ ፤ ዕድሜ ፡ ዘተወሰነ ። መጠን ፡ ዘተወሰነ ። ተወሰነ ፡ ወተፈትሐ ፡ ላዕለ ፡ ኵሎሙ ፡ ምእመናን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፰ ። ፴፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፫) ።

ውሱን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ስንት) ፤ በቁሙ ፤ የተወሰነ ፤ የተቈረጠ ፡ ቍርጥ ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፡ ልክ ፡ መጠን ፡ ያለው ። መካን ፡ ውሱን ። ኵሉ ፡ ሥኑዐ ፡ ወዕቁመ ፡ ወውሱነ ፡ ግበሩ ። እግዚ ፡ ረሰየ ፡ ለክሙ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ መዋዕለ ፡ ውሱነ ። መዓርጋት ፡ ዘውሱን ፡ ሎቱ ። ጊዜ ፡ ዘውሱን ፡ ሎቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፰ ። ፩ ቆሮ ፡ ፲፬ ፡ ፵ ። ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፬ ፡ ፪ ። ፲ ፡ ፩) ።

ውሳኔ ፤ (ንያት) ፤ መወሰን ፤ (ጥወ) መወሰን ፤ አወሳሰን ፡ ውስና ። ዝንቱ ፡ ውሳኔ ፡ ሕግ ፡ ይደሉ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ። ውሳንያተ ፡ ሕግ ። ውሳንያት ፡ እንተ ፡ ወሰንዋ ፡ አበው ፡ ቀደምት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፭ ። ገድ ፡ ኪሮ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

—፤ በቁሙ ፤ ፍጻሜ ፡ ወሰን ፡ ደንበር ። በእንተ ፡ ውሳኔ ፡ አውስቦ ። ውሳንያተ ፡ አምዳር ። ለሕገ ፡ አሪት ፡ ቦቱ ፡ ወሰን ፤ ወለዛቲሰ ፡ አልባቲ ፡ ውሳኔ ። በጽሐት ፡ በምዕር ፡ ኀበ ፡ ውሳኔ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፬ ። መቅ ። አፈ ፡ ድ፲፱ ። ፲፫) ።

ወሰን ፤ (ናት ፡ ነታት) ፤ በቁሙ ፤ ዳርቻ ፡ ዳር ፡ ደንበር ፤ ምልክት ፡ ወደብ ፡ ገደብ ፤ ፍጻሜ ። አመ ፡ ያነብር ፡ ወሰነ ፡ ለባሕር ። ገበርኩ ፡ ላቲ ፡ ወሰነ ። እስከ ፡ ወሰንከ ፡ ሰደዱከ ። ወሰን ፡ ሰሜናዊ ። ዘይትዐዶ ፡ ወሰነ ። አልቦ ፡ ለዝ ፡ ሕግ ፡ ወሰነ ፡ መዋዕል ፡ (ምሳ፰ ፡ ፳፱ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፲ ። ዓብድ ፡ ፯ ። ሕዝ ፵፰ ፡ ፩ ። ሆሴ፭ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፲፯) ።

ተዋሰነ ፤ በቁሙ ፤ ተወሳሰነ ፡ ተዳከ ፤ ተካለለ ፡ ተደናበረ ። ኤማት ፡ እንተ ፡ ትትዋሰና ፡ (ዘካ፱ ፡ ፪) ።

አስተዋሰነ ፤ አዋሰነ ፡ አወሳሰነ ፤ አካፈለ ፡ አካለለ ።

ወስቆ ፤ ቆት ፤ (ወሰቀ ፡ ይዌስቅ ፡ ይወስቅ ፤ ዐሰቀ ። ዕብ ፡ ናሻቅ) ፤ መወሰቅ ፤ መለጠጥ ፡

መቀፈር፤ መሳብ፡ መገተር፤ ማለብ፡ መደከር፤ መደገን፡ ማከናወን፤ የቀስት፡ የንዋየ፡ ሐቅል። መስከን፡ እይ፤ የዚህ፡ ወንድም፡ ነው። ወሰቀ፡ ቀስቶ። እለ፡ ወሰቁ፡ አቅስስቲሆሙ፡ ወሰቁ፡ ልሳኖሙ፡ ከመ፡ ቀስት፡ ለ ሐሰት። ወይዌስቅ፡ ቀስቶ፡ (ኵፋ፡ ፴፰። ኤር፬፡ ፳፱። ፱፡ ፫። መዝ፡ ፶፯፡ ፯)።

ተወሰቀ፤ ታለበ፡ ተደገነ፡ ተዘጋጀ።

ውሱቅ፤ (**ቃን፡ ቃት፡ ስቅት**)፤ የታለበ፡ የተደገነ፡ ድግን። ሐጽ፡ ውሱቅ፡ በአንጻረ፡ ጸላኢ። ውሱቃን፡ አቅስስቲሆሙ፡ (ማር፡ ይሥ፯፡ ፩። ኢሳ፭፡ ፳፰። ፳፩፡ ፲፭)።

ወሰረ፤—**ገዘገዘ**፤—**ወሥሮ፡ ወሠረ**።

ወሲስ፤ **ሰት**፤ (**ወሰ፡ ይወስስ፡ ይሰስ**)፤ መወሰስ፤ ማነስ፡ መኰሰስ፤ ሥሥ፡ ወሰስ፡ መኾን፤ የክብት፡ የቅንጣት። ፪ኛም፤ ወስወሰ፡ ብሎ፡ ወሰወሰ፤ ተወሳወሰ፤ ውስወሳ፡ ወስዋሳ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ይወጣል፡ (ዐማርኛ)።

ውስተ፤—**ወደ፡ በ**፤—**ወሲጥ፡ ወሰጠ**።

(ጥ) **ወተገ**፤ (**ይዌትግ፡ ይወትግ፤ ወትጎ፤ ነትገ**)፤ ሸሸ፡ ኰበለለ፤ ተሰደደ። እለ፡ ወተጉ፡ እምነ፡ ሞአብ። ወተገ፡ ዙሉ፡ በሓውርት፡ (ኢሳ፲፮፡ ፬። ኤር፴፡ ፳፱)። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ቀማ፡ ይሉታል።

ወተን፤ **አውታን**፤ (**ዐረብ**)፤ ጣዖት፤ የጣዖት፡ ስም። ቀይጡነ፡ አውታን፡ (አቡሻ፡ ፮)።

ወተፈ፤ (**ትግ፡ ወዐም**)፤ በቁሙ፤ ዘጋ፡ ደፈነ፡ አጐረሠ።

ወቲር፤ **ሮት**፤ (**ወተረ፡ ይወትር፡ ይተር**)፤ መወ(ጠ)ተር፡ መገተር፤ መሳብ፡ መዘርጋት። ወተረ፡ ቀስቶ፡ (ዕንባ፡ ፱። መዝ፡ ፯)።

—፤ መትኰር፤ ማዘውተር፤ የዐይን፡ የኅሊና። ማብዛት፡ መደጋገም፤ መመላለስ። መውደድ፡ ማሰብ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በወተረ፡ ፈንታ፡ አውተረ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ኢታውትር፡ እዴከ፡ ለዘኢኮነት፡ እንቲኣከ፤ ዘረጋ፡ (ምሳ፭፡ ፳)። ኣወትር፡ አዕይንትየ፡ ላዕሌሆሙ። ኢታውትር፡ ዐይነከ፡ ኀቤሃ። ዘያወትር፡ አዕይንቲሁ፡ ይኄሊ፡ ጠዋየ። እመ፡ አውተርከ፡ ዐይነከ፡ ኀቤሁ፤ ተኰረ፡ (ዓሞ፱፡ ፬። ምሳ፲፡ ፲፰። ፲፯፡ ፴። ፳፫፡ ፭)። አውተረ፡ ጸልዮ። አውትሮ፡ ጸሎት። ጳውሎስ፡ ኢያውተረ፡ ነጊረ፡ ትሕትናሁ፤ አበዛ፡ (ሉቃ፳፪፡ ፵፬። አፈ፡ ተ፱። ድ፪)። ኤልያስ፡ ከነ፡ ያወትር፡ ህድአተ፡ ወብሕታዌ። እንዘ፡ ያወትሩ፡ ይሕየዋ፡ በንጽሕ። ኢታውትር፡ ስማዔ፤ ወደደ፡ (ፊልክ፡ ፩። ፲፩። ፪፻፵፬)።

አውተረ፤ (**አስደራጊ**)፤ አሰወተረ፡ አስገተረ፤ አዘወተረ። ልማዱ፡ ግን፡ አድራጊ፡ ነው።

አውታሪ፤ **መውተሪ**፤ (**ሪት፡ ርያን፡ ያት**)፤ የሚያዘወትር፡ አዘውታሪ፤ ተኳር። እስመ፡ ከነ፡ ውእቱ፡ ጻድቀ፡ ወመውተሬ፡ ለህድአት፡ (ፊልክ፡ ፲፭)።

ተወትረ፤ ተወተረ፡ ተገተረ፤ ተዘወተረ።

ውቱር፤ (**ራን፡ ራት፡ ትርት**)፤ የተወተረ፡ የተዘወተረ፤ የዘወትር።

ውቱረ፤ ወትሮ፡ አዘውትሮ፤ በኹሉ፡ ወገን፤ በውስጥ፡ በአፍኣ። ውቱረ፡ ይዋሕየኒ፡ ነፆራር። ይከድንዋ፡ በወርቅ፡ ውቱረ፡ (ኢዮ፴፡ ፲፭። ዕብ፱፡ ፬)።

ወትር፤ **ወትረ**፤ ዘልፍ፡ ዘልፈ፤ ወትሮ፡ ዘወትር፤ ዕለት፡ ዕለት፤ በየቀኑ። ፍርሃታ፡ ዘወትር። ሀበነ፡ ዘወትር፡ ጸሎተነ፤ ዘወትረ፡ ይሴብሑ። በከመ፡ ልማድ፡ ዘወትር። ወትረ፡ ይጌሥጽ። ወትረ፡ በሡሉ፡ ጊዜ፡ ወበሡሉ፡ ሰዓት፡ (ዘፀ፳፱፡ ፴፰። ኪዳ። አፈ፡ ድ፲፮። ምሳ፲፫፡ ፳፬። ድጓ)።

ወተር፤ (**ብ፡ አውታር። ዕብ፡ የቴር። ሱር፡ ያትራ። ዐረ፡ ወተር**)፤ በቁሙ፤ ኹማት፡ ገመድ፤ የክራር፡ የበገና፡ የደጋን፡ የድንኳን። ቃለ፡ አውታረ፡ መሰንቆ። መዝሙር፡ ዘዐሠርቱ፡ አውታሪሁ። እመ፡ አሰሩኒ፡ በሰብዐቱ፡ አውታር፡ ሐዳሳት፡ እለ፡ አልቦሙ፡ ብትክት፡ (ቀሌ። መዝ፡ ፴፪። መሳ፲፮፡ ፯)።

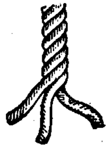

ወተር፡

ወቲት፤ **ቶት**፤ (**ወተ፡ ወተተ፡ ይወትት፡ ይተት**)፤ ማውተት፡ መዋተት፤ አውታታ፡ ከርታታ፡ መኾን፤ ወተተ፡ ማለት፡ ከወተትና፡ ከውሃ፤ ከገፋፋ፡ ከጕራረፋ፡ የወጣ፡ ነው። ፪ኛም፤ ወትወተ፡ ብሎ፡ ወተወተ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ይወጣል፤ ኹሉም፡ ዐማርኛ፡ ነው።

ወተት፡ (**ዐማርኛ**)፤ በቁሙ፤ ሐሊብ። (ተረት)፡ የረጋ፡ ወተት፡ ቅቤ፡ ይወጣዋል።

ዘ

ዘ ፤ ፯ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአ ብገደ ። ስሙ ፡ ዛይ ፤ ቍጥሩ ፡ ፯ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ዘ ፡ ሰብዐት ፡ ቱ ፡ ይባላል ። ዕብራውያን ፡ ግን ፡ ሰባትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ሰባት ፡ እልፍ ፡ ይሉታል ። ምስጢሩ ፡ ምስጢረ ፡ ስንበት ፡ ነው ፤ ፍጻሜንና ፡ ዕረፍትን ፡ ፍጹም ፡ ጌጥን ፡ ፍጹም ፡ ሽልማትን ፡ ያሳያል ። ዘየነን ፡ ተመልከት ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ዘሌ ፳፫ ፡ ፪) ።

ዝ ፤ (ዛ ፤ እሉ ፤ እላ) ፤ የቅርብ ፡ ቅጽልና ፡ ፀጸፋ ፤ ይህ ፡ ይኽ ። ቅጽል ፡ ሲኾን ፡ ስሙ ፡ ጭብጥ ፡ ወይም ፡ እጀታ ፡ ይባላል ። ዝ ፡ ብእሲ ፤ ዝ ፡ ሕዝብ ፤ ዝ ፡ ቃል ፤ ዝ ፡ መጽሐፍ ። ዝኑ ፡ ዝኒ ፡ ዝሰ ፡ ዝኬ ። በዝ ፡ እምዝ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ በእንተ ፡ ዝ ። ዘ ፤ ይኽን ፡ ይህን ፤ ይህነን ፤ ትማልም ፡ ዘ ፡ ጊዜ ። እመ ፡ ገብረ ፡ ዘ ፡ ቃለ ። ሰምዐ ፡ ዘ ፡ ነገረ ። ወባረኩ ፡ ዘ ፡ ቡራኬ ።

ዛ ፤ ይች ፡ ቺ ፤ ይህች ፡ (ይችን) ። ዛ ፡ አንቀጽ ፤ እስከ ፡ ዛ ፡ ዕለት ፤ ምስለ ፡ ዛ ፡ ትውልድ ። ርባታው ፡ እንደ ፡ አንና ፡ እንደ ፡ ንሕነ ፡ መደብ ፡ ስምንት ፡ ብቻ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ፤ አንና ፡ ንሕነ ፡ የለውም ፤ ያውም ፡ እንዲህ ፡ ነው ። ዝ ፡ ዝንቱ ፤ ይህ ። እሉ ፡ እሎንቱ ፤ እሊህ ፡ እነሂ ። ዛ ፡ ዛቲ ፤ ይች ። እላ ፡ እሎን ፡ እላንቱ ፤ እሊህ ፡ ሴቶች ። ይህ ፡ አራቱ ፡ መደብ ፤ አንተ ፡ አንቲ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፡ በማለት ፡ አንጻር ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ የቅርብ ፡ ቅርብ ፡ ይባላል ። ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ ዝክቱ ፤ ያ ፡ ያኛው ። እልክቱ ፤ እሊያ ፡ እነያ ። እንትኩ ፡ እንታክቲ ፤ ያች ። እልኩ ፤ እሊያ ፡ ሴቶች ። ይህ ፡ አራቱ ፡ ደግሞ ፤ ውእቱ ፡ ይእቲ ፡ እሙንቱ ፡ እማንቱ ፡ በማለት ፡ አንጻር ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ ይባላል ። የከ ፡ ጠባይ ፡ ማቅረብ ፡ እንጂ ፡ ማራቅ ፡ አልነበረም ፤ ከ ፡ ከሃ ፡ ከማለት ፡ መጥቶ ፡ በዝ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ተደረበ ፡ ምስጢሩ ፡ ዘከሃ ፡ ኹኗል ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ቃል ፡ አለ ። ፍቾቻቸውን ፡ በየቦታቸው ፡ ተመልከት ።

ዘ ፤ (እንተ ፤ እለ) ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ፤ ቅጽልና ፡ ብቂ ፤ ፍችው ፡ የ ። ዘ ፡ ያንድ ፤ እንተ ፡ ያንዲት ፤ እለ ፡ የብዙ ። ኢየሱስ ፡ ዘተብህለ ፡ ክርስቶስ ። ድንግል ፡ እንተ ፡ ተፍኀረት ፡ ለብእሲ ። ሕዝብ ፡ እለ ፡ ሀለዉ ፡ ምስሌሁ ። አዋልድ ፡ እለ ፡ አልቦን ፡ ኍልቍ ፡ (ማቴ፩ ፡ ፲፮ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፯ ። ዮሐ፲፪ ፡ ፲፯ ። ማሕ፮ ፡ ፰) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ዐዋጅ ፡ አፍርሶ ፡ ዘን ፡ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ለሴትም ፤ እንተን ፡ ለሴትም ፡ ለወንድም ፡ ይቀጽላል ፤ ባለቅኔዎችም ፡ ያደርጉታል ፤ አያሰኝም ። አንስትያ ፡ ዘኀረዩ ። አባግዐ ፡ ዘአልቦ ፡ ኖላዊ ። በቤተ ፡ መቅደስ ፡ ዘልህቀት ፡ ወለተ ፡ ዳዊት ። አቃርዮስ ፡ እንተ ፡ ደለዎ ፡ ርእይ ። ዮሐንስ ፡ ወአቡቂር ፡ እንተ ፡ ነበሩ ፡ ኅቡአ ፡ በእስክንድርያ ፡ ሀገር ። ብእሲ ፡ ምእመን ፡ እንተ ፡ ይሰመይ ፡ ጐልያን ፡ (ዘፍ፮ ፡ ፪ ። ዘኍ፳፯ ፡ ፲፯ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፪ ። ሐም፱ ፡ ፲) ። ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ኹኖም ፡ ሲነገር ፤ ብሑርና ፡ ዘያዕቅብ ፤ ክህነት ፡ እንተ ፡ ሌዊ ፤ ነገሥታት ፡ እለ ፡ ይሁዳ ፤ አንስትያ ፡ እለ ፡ ዳዊት ፡ ወዕቁባት ፡ እለ ፡ ሰሎሞን ፡ እያለ ፡ በየገንዘቡ ፡ ይገባል ፤ ፍችውም ፡ ያው ፡ የ ፡ ነው ። ሲዘረዘርም ፡ ኣን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርጎ ፤ ዚአ ፡ እንቲአ ፡ እሊአሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ፡ እያለ ፡ እስካሥር ፡ ይዘምታል ፤ ፍችውም ፡ የርሱ ፡ የርሷ ፡ የርሳቸው ፡ ያሰኛል ። በዚኣ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ ዘዚኣሁ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ዘከመና ፡ እንደ ፡ ዘእንበለ ፡ አዳማቂ ፡ ኹኖ ፡ ይገባል ፤ የርሱ ፡ የኾነ ፡ ተብሎም ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ። ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ እየራሱ ፡ እየቅሉ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ያሰኛል ፤ ምስክሩን ፡ በየቦታው ፡ እይ ። በር ፡ ከፋች ፡ ሲኾን ፡ በእንተ ፡ ዘ ፤ ህየንተ ፡ ዘ ፤ ከመ ፡ ዘ ፤ እምዘ ፡ በዘ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። አንዳንድ ፡ ባላገባቦች ፡ ዘ ፤ ስለ ፡ ና ፡ ይኾናል ፡ ይላሉ ፤ ምክንያቱም ፡ በእስመና ፡ በእንተ ፡ ፈንታ ፡ ተጥፎ ፡ ስላገኙት ፡ ነው ። ነስሐ ፡ እግዚ ፡ ዘአንገሦ ፡ ለሳኦል ። ሰይ ፡ ልየ ፡ ዘርሕቀ ፡ ማኅደርየ ። አአዙተከ ፡ እግዚኦ ፡ ዘኢ ረስይከኒ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ ሀያድያን ፡ (፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴፭ ። መዝ ፡ ፻፲፱ ። ሉቃ፲፰ ፡ ፲፩) ። ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ በቅጽል ፡ በዘርፍ ፡ ሲፈቱ ፡ የሚስማማቸው ፡ ቃል ፡ ይሸኩ ፡ እንጂ ፤ ወትሮ ፡ የ ፡ አይባሉም ። ይህም ፡ ብእሲ ፡ ዘለምጽ ፤ ለምጻም ። ዘጋኔን ፤ ጋኔናም ፡ ጋኔን ፡ ያደረበት ። ዘሚበት ፤ ሽበታም ፡ ሸበቶ ። እንተ ፡ ዕፍረት ፤ ባለሽቱ ። እለ ፡ ዐመፃ ፤ ዐመፀኞች ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። እንተና ፡ እለ ፡ ዘዘ ፡ ከዘ ፡ በሚለዩበት ፡ በልዩነታቸው ፡ ለየብቻቸው ፡ ተጽፈዋልና ፤ ፍቾቻቸውን ፡ በየቦታቸው ፡ እይ ፡ (ዕ ር፲፱ ፡ ቍ፲) ።

ዚአ ፤ (ዚ ፡ አ) ፤ ዚ ፡ ቅጽል ፤ አ ፡ አካል ፤ በር ፡ ከፋች ፤ ከውእቱ ፡ ርባታ ፡ ካሥሩ ፡ መደብ ፡ የመጣ ። ሲዘረዝር ፡ ዚኣየ ፡ (ከ ፡ ኪ ፤ ሁ ፡ ሃ ፤ ነ ፤ ክሙ ፡ ክን ፤ ሆሙ ፡ ሆን) ፡ ይላል ፤ የኔ ፡ ማለት ፡ ነው ። እንቲኣ ፡ እሊኣ ፡ ያለውም ፡ እንደዚሁ ፡ ይዘረዝራል ፡ (ዚ ፡ ቲ ፡ ሊ ፡ ስያሮች ፡ ናቸው ፤ ወደ ፡ ኃምስ ፡ ሳይለወጡ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ይከታሉ) ። ኵሉ ፡ ዘታሕተ ፡ ሰማይ ፡ ዚኣየ ፡ ውእቱ ። ምድር ፡ እንተ ፡ ኢኮነት ፡ እንቲኣከ ። ነአምር ፡ ከመ ፡ እሊኣከ ፡ ንሕነ ። ውስተ ፡ ዚኣሁ ፡ መጽአ ፡ ወእሊኣሁሰ ፡ ኢተወክፍዎ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ጥበ፲፭ ፡ ፪ ። ዮሐ፩ ፡ ፲፩) ።

ዝእብ ፤ (ብ ፡ አዝእብት ። ዕብ ፡ ዝኤብ ። ሱር ፡ ዚእብ ። ዐረ ፡ ዚእብ) ፤ ኾብ ፤ ነጣቂ ፡ አ

ውሬ፡ መልኩ፡ ውሻ፡ የሚመስል፤ የጽዕብ፡ ወገን፤ ሆዳም፡ ያህዮች፡ ጠላት። (ተረትና፡ ግጥም)፤ ዥብ፡ ሊወጉ፡ ባህያ፡ ይጠጉ። ያህያ፡ ባል፡ ተዥብ፡ አያስጥል። ባህያ፡ ቈዳ፡ የተሠራ፡ ቤት፤ ብትንትን፡ ይላል፡ ዥብ፡ የጮኽ፡ ለት። ግበ፡ ዝእብ። ከለባት፡ ወአዝእብት፡ (ኤርም፡ ፱። ፫ነገ፡ ፳፩፡ ፲፱። ፳፪፡ ፴፰። ሚራ፲፫፡ ፲፰። ሔኖ፡ ከ፹)። በዝእብ፡ ፈንታ፡ ተኵላ፡ እንዲል፤ በጽዕብም፡ ፈንታ፡ ዝእብ፡ ይላል፤ ጽዕብንና፡ ተኵላን፡ እይ። ተባቱና፡ እንስቱ፡ ባንድና፡ በብዙ፡ ሲለይ፤ ዝእብ፤ ዝእባን፤ አዝኣብ። ዝእብት፤ ዝእባት፤ አዝእብት፡ ያሰኛል። መምህራን፡ ግን፡ ዥብ፡ ፈናፍንታም፡ ነው፡ ብለው፡ ወንድና፡ ሴት፡ አይለዩለትም፤ መጽሐፍም፡ እሙ፡ ዝእብ፤ ወይእቲ፡ ዝእብ፡ እያለ፡ ይገኛል፡ (አዋል። ስንክ፡ ግንቦት)። በተረትም፤ ዥብ፡ ሊሰር፡ ኺዶ፡ ተሰሮ፡ ገባ፡ ይባላል)።

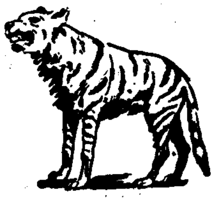

ዝእብ፡

ዚአሁ፤(ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን)፤ ዚኣ፡ ሁ፡ ዘ፤ የርሱ።

ዚአየ፤(ከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ክን፡ ነ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘ፤ የኔ።

ዘእንበለ፤—ዘ—እንበለ፤ ያለ።

ዘቢብ፤ቦት፤(ዘበ፡ ይዘብብ፡ ይዝብብ)፤ መዠበብ፤ ዠበብ፡ ማድረግ፡ የንቅልፍ። መንዠበብ፡ ማንዠበብ፤ ያሞራ፡ የወፍ፡ የባለክንፍ፤ ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ዕብራይስጡ፤ ዝንብ፡ ዝንቦች፡ ሲል፤ ዝቡብ፡ ዝቡቢም፡ ይላል፤ ዘብዘበን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው።

ዘቢብ፤—በቁሙ፤—ዘብይ፡ ዘበየ።

ዝብድ፤(ዐረ። ትግ፡ ዚብደት። ዕብ፡ ዚብዳ)፤ ለስድ፤ ለስታ፡ ቅቤ፡ ትኵሱ፡ ለጋው፡ ሽፍታው። (ግጥም፤ የራስ፡ ዐሊ፡ እናት፡ የገፋትና፡ የበደሉት፡ ቋረኛው፡ ልጅ፡ ካሳ፡ እናትና፡ ልጁን፡ ለመውጋት፡ ብዙ፡ ሰው፡ ይዞ፡ በሸፈተ፡ ጊዜ)፤ ተገፍቶ፡ ተገፍቶ፡ በታላቅ፡ ለቃቃ፤ ካሳ፡ ሽፍታ፡ ኾነ፡ ለራስ፡ የሚበቃ።

ዝብድይ፤(ዐማርኛ)፤ የቅቤ፡ ወጭት፤ ማውጫው፡ መቀበያው።

ዝባድ፤(ዕብ፡ ዜቤድ)፤ የዝባድ፡ አውሬ፡ ጥርኝ፤ መጠኗ፡ የድመት፡ ያነር፤ ነብርማ፡ ዝንጉርጉር፤ በኋላዋ፡ ወይም፡ በሆዷ፡ በጕያዋ፡ ታናሽ፡ ማቈሪያ፡ ያላት፤ ላቦቷና፡ ወዟ፡ በዚያ፡ እየመላ፡ እንደ፡ ቅቤ፡ ረግቶ፡ የሚገኝ፤ ዝባድ፡ የሚባለው፡ ርሱ፡ ነው። ጽርኂን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ዘብድ፤ ዘብድው፤(ብ፡ ዘባድው። ዐረ፡ ሰበድ)፤ ዐጥፍ፡ ሌጦ፡ ዳባ፤ ነት፡ አንቀልባ፡ የመናኒ፡ ካባ፤ እንደ፡ ደብረ፡ ዳሞ፡ ያለ። ለኤልያስ፡ ኢሀለዎ፡ ዘእንበለ፡ አሐዱ፡ ዘብድ። አልባሲሁ፡ ዘዘብድወ፡ ጠሊ። በዘብድወ፡ ጠሊ፡ ወበሐሜለት። ዘባድወ፡ ጠሊ። ዘባድው፡ (አፈ፡ ተ፲፰። ስንክ፡ ጥር፳፪። ድጓ። ዕብ፲፩፡ ፴፯። ሥር፡ ጳኵ)።

ዘብዘበ፤(ዐረብ። ዘቢብ፡ ዘበ)፤ ከለከለ፤ አሶጣ፡ አባረረ። ሰበከ፡ በህየ፡ በወንጌለ፡ ኢየሱስ፤ ወዘብዘብዎ፡ ወሰደድዎ፡ እምኵሉ፡ አህጉሪሆሙ፡ (ስንክ፡ መጋ፲፩)።

—፤ በቁሙ፤ ዘበዘበ፡ አስቸገረ፤ በነገር። ዘብዛባ፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

አዘብዘበ፤ አዘበዘበ፤ አረገዘ፡ ተንጠረዘዘ፤ ሊናድ፡ ቀረበ፤ የካብ፡ የግንብ።

ዘቢሕ፤ ሖት፤(ዘብሐ፡ ይዘብሕ፡ ይዝባሕ። ዕብ፡ ዛባሕ)፤ ማገባት፡ ማዛባት፤ ጠልፎ፡ መጣል፤ ማሰር፡ መኰድኰድ፤ ቈልምሞ፡ ማረድ፡ መሠዋት። ጠብሐን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ዘብሖት፡ ዘዚኣሃ፡ ጥብሖ። ዘቢሖ፡ መሥዋዕት፡ ዘብሑ፡ ዳቤላ፡ ጠሊ። ዘብሑ፡ ደቂቆሙ፡ ወአዋልዲሆሙ፡ ለአጋንንት፡ (ምሳ፱፡ ፪። ፲፮፡ ፳። ኩፋ፡ ፴፬። መዝ፡ ፻፭)።

—፤ በቁሙ፤ መዝባት፡ መዛባት፡ መውደቅ፤ መታሰር፡ መቈልመም፤ ለመታረድ። ግስነቱ፡ ገቢርና፡ ዐጕል፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል።

ዘባሒ፤(ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚያርድ፡ የሚሠዋ፤ ዐራጅ፡ በጋሚች።

ዝቡሕ፤(ሓን፡ ሓት፡ ብሕት)፤ የዘባ፡ የተዛባ፤ የታረደ፡ የተሠዋ፤ ዕርድ። ዝቡሕ፡ ለአማልክት። ወበልዐ፡ ዝቡሓቲሆሙ። ኢፈቀዱ፡ ይብልዑ፡ እምዝቡሓተ፡ ባዕዳን፡ ዘእንበለ፡ ዝቡሓተ፡ ደቂቀ፡ እስራኤል፡ (ራእ፪፡ ፲፬። ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፳። ስንክ፡ ግን፲)።

ዝብሐት፤(ታት)፤ ማረድ፡ መታረድ፤ አስተራረድ። ዝብሐተ፡ በግዐ፡ ለእግዚ። ይሥሐቅ፡ ተቤዘወ፡ በዝብሐተ፡ በግዐ፡ (አርጋ፡ ፭። መጽ፡ ምስ)።

ዝብሕ፤(ሓት)፤ ዕርድ፡ መሥዋዕት፤ ቍርባን፤ ፍሪዳ። ዝብሐ፡ ለአምልክ። ይዝብሑ፡ ሎቱ፡ ዝብሐ። ዝብሓት፡ (ሲኖ፡ ዮሴፍ። ዘፀ፴፱፡ ፳፰)።

መዝብሕ፤(ብ፡ መዛብሕ)፤ ማረጃ፤ ስለት፡ የብረት፡ መሣሪያ። የሚያርድ፤ ዐራጅ። የታረደ፡ ዕርድ፤ ፍሪዳ፡ መሥዋዕት። ወብሂሎቱስ፡ ስጡሕ፡ አምጽአ፡ ዘንተ፡ እምሥርዐተ፡ መዛብሕ፡ ዘመሥዋዕት፡ (አፈ፡ ድ፯)።

ምዝባሕ፤ ማረጃ፡ መሠዊያ፡ ቦታ፤ ምሥዋዕ፡ መንበረ፡ ታቦት።

ዘቢጥ ፤ ጦት ፤ (ዘበጠ ፡ ይዘብጥ ፡ ይዝብጥ ። ዕብ ፡ ሻበጥ) ፤ መዝበጥ ፡ መምታት ፡ ማስተካከል ፤ የሽሟኔ ። መደብደብ ፡ መውቃት ፤ መጠዘል ፡ መነረት ፤ ማጮል ፡ መጽፋት ። በበትር ፡ ይዘብጠከ ። ዘይዘብጥ ፡ አባሁ ፡ ወእሞ ። ዝብጦ ፡ ለወልድከ ። ይዘብጡክሙ ፡ መላትሒክሙ ፡ (ኢሳ ፲ ፡ ፳፬ ። ዘፀ ፳፩ ፡ ፲፭ ። ምሳ ፲፱ ፡ ፲፰ ። ሚክ ፬ ፡ ፲፬) ። ጕድዐንና ፡ ወቅዐን ፡ ወገረን ፡ እይ ።

ዘባጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት ፤ ዘበጥ) ፤ የሚዘብጥ ፡ ዘባጭ ፤ ተማች ፡ በበትር ፡ አቅላጭ ። ይቅትልዎ ፡ ለዘባጢ ። እምእደ ፡ ዘባጢሁ ። ዘባጥያተ ፡ ክበሮ ፡ (ዘኍ ፴፭ ፡ ፳፩ ። ዘዳ ፳፭ ፡ ፲፩ ። መዝ ፡ ፳፯) ።

መዝበጥ ፤ (ብ ፡ መዛብጥ) ፤ መዝበጫ ፤ መምቻ ፡ መነረቻ ፤ በትር ፤ ቅጣት ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

አዝበጠ ፤ አስመታ ፤ አስደበደበ ።

ተዘብጠ ፤ ተዘበጠ ፤ ለጥ ፡ አለ ፡ ተካከለ ። ተመታ ፡ ተወቃ ፤ ተደበደበ ። ሥልስ ፡ ተዘበጥኩ ፡ በአብትር ። ሰገም ፡ ተዘብጠ ። ክበሮ ፡ ዘይዘበጥ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ፪ቆ፱ ፡ ፴፭ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፩) ።

ዝቡጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ብጥ) ፤ የተዘበጠ ፡ የተመታ ፤ ምት ፡ ፍንክት ። ዝቡጥ ፡ በአርእስተ ፡ ኀጺን ። ይሬሲ ፡ ዝቡጠ ፡ (ስንክ ፡ ጥር ፩ ። ጥበ ፳ ፡ ፲፭) ።

ዝብጠት ፤ (ታት) ፤ መምታት ፤ መመታት ፤ አመታት ፤ ምት ፡ ውቂያ ፤ በትር ፡ ቅጣት ፡ ግርፋት ። ዝብጠት ፡ ወቅጥቃጤ ። ከመ ፡ ዝብጠተ ፡ መሰንቆ ፡ ወእንዚራ ። ሞተ ፡ ፊልጶስ ፡ በውእቱ ፡ ዝብጠት ። ይደልዎ ፡ አርብዓ ፡ ዝብጠት ፡ (ምሳ ፳ ፡ ፲፭ ። መቃ ፡ ፲፰ ። ዮሴፍ) ።

ዝብጦ ፤ (ዝቡጥ) ፤ ሥሥ ፡ ረቂቅ ፡ ተመትቶ ፡ ተቀጥቅጦ ፡ የተሠራ ። ቀርነ ፡ ዝብጦ ። መጣቅዕት ፡ ዘብሩር ፡ ዝብጦ ። ወላትው ፡ ዘወርቅ ፡ ዝብጦ ፡ (መዝ ፡ ፺፯ ። ዘኍ ፲ ፡ ፪ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፭) ።

ዘብጥ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ሜዳ ፡ ረባዳ ፡ የዳገት ፡ የተራራ ፡ ሥር ።

ተዛበጠ ፤ ተማታ ፡ ተደባደበ ፤ ተቀናደበ ። እለ ፡ ይትላሀዩ ፡ ወይዛበጡ ፡ ወይትጋደሉ ። ኅሊናት ፡ እለ ፡ ይዛበጡ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፱ ። አረጋ) ።

አስተዛበጠ ፤ አማታ ፡ አጋጨ ፡ አዋጋ ፡ አናከሰ ። ያስተዛብጡ ፡ አባግዐ ፡ ወዶርሆ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ፡ (ቄስጠ ፡ ፲፫) ።

ዘብይ ፤ ዮት ፤ (ዘበየ ፡ ይዘቢ ፡ ይዝቢ ። ትግ ፡ ዛቤ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ዛቤን) ፤ መግዛት ፡ መዋጀት ። ይፌንዎ ፡ እለእስክንድርያ ፡ ይሚጥ ፡ ሎሙ ፡ ግብረ ፡ ወይዘቢ ፡ ሎሙ ፡ መፍቅዶሙ ፡ (ሥር ፡ ጳኰ) ። ማዋደድ ፡ ማስማማት ፤ ዕንጨትን ፡ ከብረት ፡ ማሳከት ። ዘቢያ ፡ እንዲሉ ።

ዘቢብ ፤ (ብ ፡ ዘባይብ ። ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ የወይን ፡ ቋንጣ ፡ በስሎ ፡ የደረቀው ። አስካለ ፡ ወዘቢበ ፡ ኢይብላዕ ። ሙዳየ ፡ ዘቢብ ። ዕጽቀ ፡ ዘቢብ ፡ (ዘኍ ፮ ፡ ፫ ። ፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፰ ። ፪ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፩) ።

ዘቢል ፤ ሎት ፤ (ዘበለ ፡ ይዘብል ፡ ይዝብል ። ዕብ ፡ ዛባል) ፤ መዘብለል ፤ ማፋግ ፤ ፍግ ፡ መጣል ።

ዝብል ፤ (ሱር ፡ ዚብላ ። ዕብ ፡ ዜቤል ። ዐረ ፡ ዚብል) ፤ ሐሠር ፡ አተላ ፤ ፋንድያ ፡ እበት ፤ ፍግ ፡ በጠጥ ፤ ዕዛባ ፡ ኵስ ፤ ከሰው ፡ ከእንስሳ ፡ ሆድ ፡ የሚወጣ ። እንዘ ፡ ይገብሩ ፡ ውስቴታ ፡ ኵስሐ ፡ ወዝብለ ፡ ወኵሎ ፡ ምግባረ ፡ ፁግ ። ዝብለ ፡ ብርት ፡ ወኀጺን ፤ ዐር ፡ (መቃ ፡ ገ፲፬ ። አዋል) ። ሲያበዛ ፡ ዝብላት ፤ ዝብለታት ፡ ይላል ። ከንክሙ ፡ ዝብለታተ ፡ (ሕዝ፳፪ ፡ ፲፱) ።

መዝበል ፤ (ልት ፤ ታት) ፤ ፍግ ፡ ማፈሻ ፡ ግትቻ ፤ ወይም ፡ መጣያ ፡ መቈለያ ።

ዜቡል ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ዝቡል) ፤ መንገድ ፡ ቤት ፡ ቦታ ። ብዔል ፡ ዜቡል ፡ (ማቴ፲፪ ፡ ፳፬) ።

ዘበነ ፤ (ይዘብን ፡ ይዝብን ። ዘቢን) ፤ ታዘለ ፤ ታዛይ ፡ ዠርባ ፡ ደጀን ፡ ኾነ ።

ዘበን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዠርባ ፡ ኋላ ፤ ከማኹራት ፡ እስከ ፡ መንበርት ፡ ያለው ፤ የሆድና ፡ የደረት ፡ ምዕራብ ፡ ጓሮ ። ሆድና ፡ ዠርባ ፡ እንዲሉ ። መጠውኩ ፡ ዘባንየ ፡ ለመቅሠፍት ። እመይጥ ፡ ዘባነክሙ ። ዘባኖሙ ፡ መንገለ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ። ወዘባናቲሆሙ ፡ ምሉኣነ ፡ አዕይንት ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፮ ። ሚል፪ ፡ ፫ ። ሕዝ፰ ፡ ፲፮ ። ፲ ፡ ፲፪) ። ዘባነ ፡ ባሕር ፤ ሜዳ ፡ ስጡሕ ።

ዘበናዊ ፤ ዘበኛ ፤ ደጀን ፡ ዠርባ ፡ ሰፋሪ ።

ዘቢር ፤ ሮት ፤ (ዘበረ ፡ ይዘብር ፡ ይዝብር ። ሰበረ) ፤ መቍረስ ፡ መስበር ፤ መክፈል ፡ መቈንጸል ። መዛበር ፡ መወዛበር ፤ ወዘበሬታ ፡ መናገር ፤ መንዠባረር ፤ ያሮጌ ፡ የስካር ።

ዘብርት ፤ (ታት ። ዐረ ፡ ዙብረት) ፤ ቍራጭ ፡ ቍራሽ ፤ ስባሪ ፡ እንክትካች ፤ ሥራ ፡ የማይገዝ ። ይኄይሰከ ፡ ትጹር ፡ ኆጻ ፡ ወጼወ ፡ ወዘብርታተ ፡ ኀጺን ፡ እምትንበር ፡ ምስለ ፡ አብድ ፡ (ሢራ፳፪ ፡ ፲፭) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዘብርታት ፡ ፈንታ ፡ ዝብለታት ፡ ይላል ።

መዝበር ፤ (ራት ፤ መዛብርት) ፤ ባሮማ ፡ ባይ ፤ ፍራሽ ፡ ጠፍ ፤ የተፈታና ፡ የፈረሰ ፡ አገር ፡ መንደር ። ይትሐነጽ ፡ መዝበርከ ። ንሕንጽ ፡ መዝበራ ። እገብሮን ፡ ለአህጉሪክሙ ፡ መዝበረ ፡ (ኢሳ፶፰ ፡ ፲፪ ። ሚል፩ ፡ ፬ ። ዘሌ፳፮ ፡ ፴፩) ።

መዝበረ ፤ (ዲቃ ፡ ግ) ፤ ፈረሰ ፡ ተናደ ፤ ተበተነ ። መዝበረ ፡ ኵሉ ፡ አህጉር ። መዝበርኪ ፡ ወወደቂ ፡ ወማሰንኪ ። አሕየወ ፡ ምሥዋዐ ፡ ዘመዝበረ ፡ (ኢሳ፳፬ ፡ ፲ ። ዳ፱ ፡ ፲፱ ። ፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፴፪) ። በመዝበረ ፡ ፈንታ ፡ ተመዝበረ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ወተሐንጻ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ዘተመዝበራ ፡ (ስንክ ፡ መጋ ፳፯) ።

ምዝቡር፤ (ራን፡ ራት፡ ብርት)፤ የፈረሰ፤ የተናደ ። ቤትየሰ፡ ምዝቡር ። አንኀለ፡ ሖሎ፡ አብ ያተ፡ ጣዖታት፡ ወረሰዮሙ፡ ምዝቡራነ፡ (ሐጌ፩፡ ፬ ። ስንክ፡ ሠኔ፲፪) ።

ምዝባሬ፤ መፍረስ፡ አፈራረስ፤ ፍርሻ፤ ጠፍ ነት ። ምዝባሬ፡ ዳግም፡ ዘቤተ፡ መቅደስ፡ (አቡሻ) ።

አመዝበረ፤ አፈረሰ፤ አስፈረሰ፤ አስጠፋ ። አ ህጉረ፡ ጽኑዓት፡ አመዝበረት ። ያማስኖ፡ ወያመዘ ብሮ፡ ነኪር ። ግፍዕ፡ ያመዘብር፡ አብያተ፡ ወያሐ ጽጽ፡ መዋዕለ፡ (ሚራ፳፰፡ ፲፬ ። ኢሳ፩፡ ፯ ። ፈላስ፡ ገ፴፱) ።

ዘቢት፤ ቶት፤ (ዘበተ፡ ይዘብት፡ ይዝ ብት)፤ መዘበት፡ ማፌዝ፡ (ዐማርኛ) ።

ዜጋ፤—በቁሙ፤—ዘዪግ፡ ዜገ ።

ዘጊብ፤ ቦት፤ (ዘገበ፡ ይዘግብ፡ ይዝ ግብ ። ጸግበ)፤ መሰብሰብ፡ ማድለብ፤ መከተት፡ ማ ከማቸት ። ከመ፡ ጽቡር፡ ወርቀ፡ ዘገበ ። የዐውድ፡ ባ ዕል፡ ከመ፡ ይዝግብ፡ ንዋየ ። ይኄይስ፡ ውሂበ፡ ም ጽዋት፡ እምዘጊቦቱ፡ ለወርቅ ። ይዘግቡ፡ ለርእ ሶሙ፡ እኩየ፡ (ኢዮ፳፯፡ ፲፮ ። ሚራ፴፬፡ ፫ ። ጦቢ፲፪፡ ፰ ። ምሳ፩፡ ፲፰) ። በልዐንና፡ ጸግበን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎ ሮች፡ ናቸው ።

ዘጋቢ፤ **መዝግብ**፤ የሚዘግብ፤ ሰብሳቢ፡ ከ ታች፤ ሆዳም ።

መዝገብ፤ (ብ፡ መዛግብት)፤ መዝገቢያ፡ መከተቻ፡ ማከማቻ፤ ዕቃ፡ ቤት፡ ሣጥን፡ ጐታ፡ ጐተራ፡ ጕርጅ፤ ደልገን፡ ድብኝት፡ ጕስጕሻ፤ ማድጋ፡ ፊቀን፡ ገንቦ፡ ጋን፤ የመሰለው፡ ኹሉ ። መዝገበ፡ ንጉሥ ። አ ርንዊ፡ መዛግብቲሆሙ ። ያስተጋብእ፡ ሥርናዩ፡

መዝገብ፡

ውስተ፡ መዝገቡ ። ወአባእክሙ፡ ሖሎ፡ ማእረረ ክሙ፡ ውስተ፡ መዛግብት ። ምእት፡ መዛግብተ፡ ወ ይን፡ ወመዛግብተ፡ ቅብዕ፡ (አስቴ፫፡ ፱ ። ማቴ፲፪፡ ፲፩ ። ፫፡ ፲፪ ። ሚል፫፡ ፲ ። ዕዝ፯፡ ፳፪) ።

—፤ ድልብ፤ ቅምጥ፡ ገንዘብ፤ የተደበቀ፡ የተጠበቀ ። ብከ፡ መዝገብ፡ ዘሥዩም፡ ለከ፡ ኀበ፡ ልዑል ። ረ ኪበ፡ መዝገበ ። መዝገብ፡ ኅቡእ፡ ወክቡት፡ (ሉቃ፡ ዕዝ፯፡ ፶ ። ሚራ፯፡ ፲፬ ። ኢሳ፵፭፡ ፫) ።

—፤ በቁሙ፤ ደብተር፡ የገንዘብ፡ ወጪና፡ ገቢ፡ የሚጣ ፍበት ። መዝገብ፡ ይታይ፡ እንዲሉ ።

—፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ታላቅ፡ መጽሐፍ፤ ብዙ፡ ነገር፡ የተጣፈበት፡ እንደ፡ ድጓ፡ ያለ ። ይቤ፡ ቄርሎስ፡ በው ስተ፡ መጽሐፉ፡ ዘይሰመይ፡ መዝገብ፡ (ሃይ፡ አበ) ።

መዝገበ፡ ቃላት፤ የቋንቋ፡ መጽሐፍ፤ ግ ስና፡ ነባር ።

ተዘግበ፤ ተዘገበ፡ ተሰበሰበ፤ ደለበ፡ ተጠበቀ ። በኀቤከ፡ ተዘግበት፡ ጥበብ ። ብዕል፡ ዘይዘገብ፡ በ ዐመፃ ። ይዘገብ፡ ለጻድቃን፡ ብዕለ፡ ረሲዓን፡ (ኢዮ ፲፭፡ ፰ ። ፰፡ ፲፭ ። ምሳ፲፫፡ ፳፪) ።

ዝጉብ፤ (ባን፡ ባት፡ ግብት)፤ የተዘገበ፤ የተደበቀ፡ የተጠበቀ ። ኀጢአቱ፡ ለኤፍሬም፡ ዝጉብ ። ዝጉባን፡ ለእሳት፡ (ሆሴ፲፫፡ ፲፪ ። ፪ጴጥ፡ ፫፡ ፯) ።

ዘግባ፤ (ባት)፤ በቁሙ፡ ዝግባ፤ የደጋ፡ ዛፍ፡ ታላቅ፡ ረዥም፡ ገናና፡ ወፍራም፤ የሣጥን፡ ዕንጨት፡ እንደ፡ ዘግባና፡ እንደ፡ ዋንዛ፡ ያለ፤ የዘግባ፡ ዐይነት፡ አርዘ፡ ሊባኖስ ። ዘግባ፡ ይትመሳኃ፡ እምሥርዊ ። ከመ፡ ዘግባ፡ ዘሊባኖስ ። እስመ፡ ወድቀ፡ ዘግባ ። ወዐፀወ፡ ዘግባት፡ ዘአልቦ፡ ኍልቍ፡ (መቃ፡ ገ፰ ። መዝ፡ ፺፩ ። ዘካ፲፩፡ ፪ ። ፩ዜና፡ ፳፪፡ ፬) ። አርዝን፡ እይ ።

ዝጋግ፤ (ትግሬ)፤ ምሽሮ፡ ነቀርሳ፤ ዐንገት፡ የሚያዝግ፡ የሚበሳሳ ። ፪ኛም፡ ዘጊግ፡ ዘገ፡ ብሎ፡ ሲገ ሱት፡ ዝግ፡ አለ፡ ዠገዠገ፡ ያሰኛል፡ (ዐማርኛ) ።

ዘጊድ፤ ዶት፤ (ዘገደ፡ ይዘግድ፡ ይዝ ግድ)፤ መዠገድ፤ አብዝቶ፡ መጨመር፡ መማገድ፤ የ ንጨት ።

ዘግደየ፤ (ተቀ፡ ግ)፤ አዘጋጀ፤ አሰናዳ ። ደ ለወን፡ እይ ።

ተዘግደየ፤ **ተዘጋደየ**፤ ተዘጋጀ፤ ተዘገጃጀ ። ትሰካትዩ፡ ወተዘጋደዩ፡ ለመዊት፡ (ነግሥ) ።

ዝግዱይ፤ (ያን፡ ያት፡ ዲት)፤ የተዘጋጀ፡ ዝግጁ፤ ስንዱ፡ ልባም ።

ዘጊሕ፤ ሐት፤ (ዘግሐ፡ ይዘግሕ፡ ይዝ ጋሕ ። ዘግዐ፤ ሠገረ)፤ መዝጋት፡ መግጠም፡ መቈ ለፍ፤ ማጐር፡ ማጠር፡ መድፈን፤ መውጫ፡ መግቢያ፡ መንሣት ። ዘግሐ፡ ኆዋኅወ፡ ቤተ፡ እግዚ ። የዐቅቡ፡ ዘጊሖሙ፡ ጽኑዐ ። ዝጋሕ፡ ኆኅት፡ ወኅትም ። ዘ ግሖ፡ መጽሐፍ፡ ለኵሉ፡ ውስተ፡ ኀጢአት ። ዘግ ሖሙ፡ ወሞቅሖሙ፡ (፪ዜና፡ ፳፰፡ ፳፬ ። ተረ፡ ቄር ፳፪ ። ዳን፲፫፡ ፲ ። ገላ፫፡ ፳፪ ። ስንክ፡ መጋ፲፫) ። ዝሓ፡ ማዝጋት፡ ወይም፡ ድር፡ ማድራት፤ ዝሓውን፡ ይዘ፡ ከ ወዲያ፡ ወዲህ፡ ማለት ። ዝሓ፡ አዝጊ፡ እንዲሉ ።

ዘጋሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚዘጋ፡ ዘጊ፤ በረኛ ።

አዝግሐ፤ አ(ስ)ዘጋ፤ አሲያዘ፡ አስጨበጠ ። መ ጽሐፍ፡ ግን፡ በአዝግሐ፡ ፈንታ፡ ዘግሐ፡ ይላል ። ወኢ ዘጋሕከኒ፡ ውስተ፡ እደ፡ ፀርየ፡ (መዝ፡ ፴) ።

ተዘግሐ፤ ተዘጋ፤ ተዘጋበት ። ተዘግሖ፡ ው ስተ፡ ቤተ፡ ሞቅሕ ። ሶበ፡ ወፅኡ፡ እምተዘግሖ

ቶሙ ። ፍኖተ ፡ ተዘግሖ ፡ በውስተ ፡ ገዳም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፰ ። ፊልክ ፡ ፻፷፬ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ዝጉሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ግሕት) ፤ የተዘጋ ፡ ዝግ ። ቤት ፡ ምቅሕ ፡ ንሡግ ፡ ወቅቱር ፡ ወዝጉሕ ። አንቀጸ ፡ መቃብር ፡ ዝጉሕ ፡ (ግብ፳ ፡ ፳፫ ። ደራሲ) ።
—፤ የተዘጋበት ፤ ደጁን ፡ ዘግቶ ፡ በውስጥ ፡ ያለ ፤ የዘጋ ፡ ባሕታዊ ። ዝጉሕ ፡ ውስተ ፡ ምኔት ። ውእቱ ፡ ዝጉሕ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፴፫ ። ፻፺፩) ።

ዝጉሓዊ ፤ ዝጊ ፡ ከማሁ ፤ የዘጋ ፡ የተዘጋ ፤ ተዘግቶ ፡ የሚኖር ። ወውእቱ ፡ ሥርዐተ ፡ ትሩፋን ፡ ዘዝጉሓውያን ፡ ወፈላስያን ። ዝጉሓውያን ፡ ወባሕታውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፩ ። ፷፪) ።

ዝግሐት ፤ (ታት) ፤ መዝጋት ፡ መዘጋት ፡ አዘጋግ ፤ ዝግነት ፡ የተዘጋ ፡ መኾን ። ኢታግብአ ፡ አንዊከ ፡ ዘበሥጋ ፡ ኀበ ፡ ማእሰርት ፡ ወዝብጠት ፡ ወዝግሐት ፡ ወሥቃይ ። በዝግሐታተ ፡ መዋቅሕት ፡ አመንደብዎ ። ዝግሐታተ ፡ መዋቅሕት ፡ ዘጸረ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፺፩ ። መጽ ፡ ምስ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

መዝግሕ ፤ (ብ ፡ መዛግሕ ፡ ት) ፤ መዝጊያ ፡ መቈለፊያ ። ኀበ ፡ ብዙኅ ፡ በዋኢቱ ፡ በመዝግሕ ፡ አንብር ። ይዘግሑ ፡ መዛግሐ ። መዛግሕተ ፡ ድንግልና ፡ ኢበተከ ፡ (ሚራ፵፪ ፡ ፮ ። ኪዳ ፡ ገ፬ ። ተረ ፡ ቄር ፡ ፲፰) ።
—፤ ቢተዋ ፡ ማልደያ ፡ የጅ ፡ በራ ። መዝግሕ ፡ ዘበመዝራዕቱ ፡ (፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፲) ።
—፤ ጋሻ ፤ አግሬ ። መዛግሕተ ፡ ወርቅ ፡ (፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፯) ።

ዛጐል ፤ (ላት ። ዕብ ፡ ሽሔሌት) ፤ በቁሙ ፤ ከባሕር ፡ የሚገኝ ፡ የዛጐል ፡ ልብስ ። እንደ ፡ ተሳበና ፡ እንደ ፡ ዔሊ ፡ ያለ ፤ ስሙ ፡ ዛጐል ፡ ወይም ፡ ዛጐል ፡ ልብሱ ፡ የሚባል ፡ ታናሽ ፡ የባሕር ፡ ትል ። እስ ፡ ይትፋወሱ ፡ በሐመድ ፡ ወፍሬ ፡ ዕፀው ፡ ወዛጐል ። ኅጠታተ ፡ ዛጐል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩ ፡ ፵፮) ።

ዛጐል ፡

ዘጐለ ፤ ዛጐለ ፡ ዛጐል ፡ ኾነ ፤ ዛጐል ፡ መሰለ ፤ የመልክ ። ዛጐል ፡ በርበሬ ፡ እንዲሉ ።

መዝጐል ፤ ዛጐልማ ፡ ዝንጕርጕር ። ዛጐልማ ፡ ደሮ ፡ እንዲሉ ።

መዝጐለ ፤ ተመዝጐለ ፤ ተዘናጐለ ፤ ተዘንጓጐለ ። ተቃወመ ፡ ተከራከረ ፤ ፍቅር ፡ አንድነት ፡ ዐጣ ። ይቤ ፡ ለአርድእት ፡ እንዘ ፡ ይምዕድ ፡ ሰላመ ፡ እንቲአየ ፡ አኀድግ ፡ ለክሙ ፤ ከመ ፡ ወኢመኑሂ ፡ ኀበ ፡ ካልኡ ፡ ኢይትመዝጐል ፡ በሥርዐት ፡ ሠናየ ፡ አምልኮ ፡ አባ ፡ ዕሩየ ፡ ዘበአማን ፡ ያርእዩ ፡ ስብሐተ ። ወዘሰ ፡ ይትመዝጐል ፡ ቃለ ፡ በበይናቲሁ ፡ በሃይማኖት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዘጊን ፤ ኖት ፤ (ዘገነ ፡ ይዘግን ፤ ይዝግን) ፤ መዝገን ፡ መጀበን ፤ መጨበጥ ፡ ማፈን ፤ ባንድ ፡ እጅ ፡ ወይም ፡ በ፪ ። ሐፈንን ፡ እይ ። ዘዘገነ ፡ አብሕርተ ፡ ዓለም ፡ በሕፍኑ ። ይዘግን ፡ እምኔሁ ፡ ምልአ ፡ ሕፍኑ ፡ (ቅዳ ፡ ቄር ። ዘሌ፪ ፡ ፪ ። ፳ ፡ ፲፪ ። ዘኍ፳ ፡ ፳፮) ።
—፤ መማረክ ፤ መያዝ ፤ ምርኮውን ፡ ማፈስ ፤ እጅ ፡ ማድረግ ። ዝግና ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዝግን ፤ (ናት) ፤ ዝግኝ ፡ ጥርኝ ፤ ጭብጥ ። በቁሙ ፤ መተሮ ፡ የሥጋ ፡ ንፍሮ ፤ የወጥ ፡ ፍሬ ። የማናይርገ ፡ ፀጋማይ ፡ ጕሙን ፤ ወማእከሎሙ ፡ ኢየሱስ ፡ ዝግን ፡ (ቅኔ) ።

መዝገን ፤ (ብ ፡ መዛግን ፡ ት) ፤ መዝገኛ ፡ ማፈሻ ፤ ዕፍኝ ፡ ጥርኝ ፡ ውስጥ ፡ እጅ ።

መዝገነ ፤ (ዲ ቃ ፡ ግ) ፤ አመሰገነ ፤ አሸገነ ፡ አዠገነ ፤ ዠግና ፡ አደረገ ፤ በቃል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመዝገነ ፡ ፈንታ ፡ አመዝገነ ፡ ይላል ፤ አ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ንጉሥ ፡ ዐማፂ ፡ እመ ፡ ገበርከ ፡ ሠናየ ፡ ኢያመዘግነከ ፤ ወለእመ ፡ አበስከ ፡ ይቀትለከ ። ሑር ፡ ኀበ ፡ ካህን ፤ ወአመዝግኖ ። ኢያመዝግነ ፡ ጽጋዌነ ፡ ባዕሌሁ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፹ ። ዮሴፍ) ። ዘና ፡ ስ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ዐማርኛው ፡ ስ ፡ ይላል ። ሚዝትንና ፡ ኅብዝ(ስ)ትን ፡ ስገንንና ፡ መስገንን ፡ እይ ።

አመዝገነ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስመሰገነ ፤ ምስጉን ፡ አሰኘ ።

አመዝጋኒ ፤ የሚያስመሰግን ፤ አስመስጋኝ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊነት ፡ ነው ። ሰብአ ፡ አመዝጋንያን ፡ (ፈላስ ፡ ገ፳፬) ።

ተመዝገነ ፤ ተመሰገነ ፤ ምስጋና ፡ አገኘ ። ይትመዘገን ፡ በዘይትከሀሎ ። አልቦ ፡ ዘይትመዘገን ፡ ከመ ፡ ምግባረ ፡ ትሩፋት ። ሰላም ፡ ለሖር ፡ ኀበ ፡ እግዚኡ ፡ ዘተመዝገነ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፰ ፡ ፲፪ ። አፈ ፡ ድ፲ ። ስንክ ፡ ሐም፲፪) ።

ምዝጉን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ግንት) ፤ የተመሰገነ ፤ ምስጉን ።

ምዝጋና ፤ (ናት) ፤ ምስጋና ፡ ክብር ፤ ትምክሕት ። ኢታፀርዕ ፡ ገቢረ ፡ ሠናይ ፤ እስመ ፡ ገባሬሁ ፡ ኢየንጥአ ፡ ምዝጋና ፡ በውስተ ፡ ዓለም ። ከመ ፡ ይርከቡ ፡ ምዝጋና ፡ እምኀበ ፡ እግዚአብሔር ፡ በእንተ ፡ ዘአምንዎ ። ምዝጋናየ ። ኢይከውነኒ ፡ ምዝጋና ። ወእመኒ ፡ መስተጋድል ፡ ኢይከውኖ ፡ ምዝጋና ፡ እመ ፡ ዘበሕጉ ፡ ኢተጋደለ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፵፯ ። መቃ ፡ ገ፲፬ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ። ፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፭ ። ፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲፰) ።

ማዝግና ፤ ባዝግና ፤ (ናት) ፤ ዝርግፍ ፤ የወርቅ ፡ የብር ፡ ደቃ ፤ ድባ ፡ ማርዳ ፡ ስደፍ ፤ የሚዘገን ፤ በፈትል ፡ ተሰክቶ ፡ ባንገት ፡ የሚታሰር ፡ ያንገት ፡ የደረት ፡ ጌጥ ፤ የሴቶች ፡ የወንዶች ፡ ሽልማት ። ቃማን ፡ ተመል

ከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ትረስዕኑ ፡ መርዓት ፡ ስርጓ ፡ ወድንግል ፡ ባዝግናሃ ። ወአዕነቆ ፡ ባዝግና ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ። ባዝግናት ፡ ዘውስተ ፡ ክሣደ ፡ አግማል ፡ (ኤር ፪ ፡ ፴፪ ። ዘፍጥ ፳ ፡ ፵፯ ። መሳፍ ፡ ፰፳ ፡ ፳፮) ። መን ፡ በ ፡ ስለ ፡ ወረሰው ፡ በማዝግና ፡ ፈንታ ፡ ባዝግና ፡ ይላል ፤ ዘና ፡ ስ ፡ እንደ ፡ ተዋረሱ ፡ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

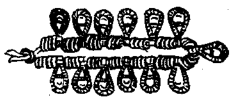

ማዝግና ፡

ዘግዐ ፤ (ዘግሐ ። ስጐዐ) ፤ ዘጋ ፤ ሰነገ ፡ ዐፈነ ፡ ወተፈ ፡ ጠቀጠቀ ፤ ያፍንጫ ። ዘንግዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስሯጽ ፡ ነው ።

ተዘግዐ ፤ ተዘጋ ፤ ተሰነገ ፡ ተወተፈ ። ዘግሐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ዝጉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ግዕት) ፤ ዝጉሕ ፡ የተዘጋ ፡ ዝግ ፤ የተዘጋበት ፡ ከሰው ፡ የተለየ ። ቀንኑ ፡ ባዕለ ፡ ብእሲት ፡ ዝግዕት ፡ ዘቦአት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እምቅድመ ፡ ትትኀፀብ ፡ ኀምሳ ፡ ዕለተ ፡ (ሲኖዶ) ።

ዝግራ ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ዥግራ ፡ ዝጉርጉር ፡ ዝንጉርጉር ፡ ጠቃጠቋም ፡ የዱር ፡ የበረሓ ፡ ወፍ ፤ እንደ ፡ ቆቅ ፡ ያለ ። (ተረት) ፤ አሞራን ፡ ሲበሉ ፡ ስሙን ፡ ዥግራ ፡ ይሉ ፡ (አዋል) ።

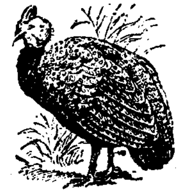

ዝግራ ፡

ዝርደይ ፤ (ዐረ ፡ እልጀድይ ። ዕብ ፡ ግዲ) ፤ የፍየል ፡ ጠቦት ፡ ወጠጤ ። ከ፲፪ቱ ፡ መናዝል ፡ አንዱ ፡ የታኅሣሥ ፡ ኮከብ ። ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፳፱ ፡ ዕለት ፡ ፳፫ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፱) ። አቡ ፡ ጀዲ ፤ (ዐረብ) ፤ የልብስ ፡ ጣቃ ፤ ፍየል ፡ የተሣለበት ፡ ባለፍየል ፡ ጠቦት ፡ ማለት ፡ ነው ።

ዛህለ ፤ ሎት ፤ (ዛህለለ ፡ ይዛህልል ፡ ይዛህልል) ፤ መንዘልዘል ፤ ሞኝ ፡ ዘባ ፡ ተባባ ፡ ዘባባ ፡ መኾን ፤ ብዙ ፡ መብላት ፤ መሰሰን ፤ በውቀት ፡ በሥራ ፡ ማነስ ፡ መጕደል ።

አንዛህለለ ፤ አለል ፡ ዘለል ፡ አለ ፤ ዞረ ፡ ባከነ ፡ ደከመ ፤ በሴሰን ፡ በቍንጣን ። ታበየ ፡ ኰራ ። ዘያንዛህልል ፡ ምስለ ፡ አብዳን ። አንዛህለሉ ፡ በአብዝኆ ፡ መብልዕ ። አልባበ ፡ ቀጠንት ፡ ይመስዋ ፡ ለነፍስ ፡ ወይሬስያ ፡ ታንዛህልል ። ኢታንዛህልል ፡ ሶበ ፡ ገሠጸከ ። አንዛህልሎታ ፡ ለነፍስ ፡ (ምሳ፲፫ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ። ድ፳፱) ። ገቢርም ፡ ይኾናል ። መፍትው ፡ ለነ ፡ ኢንረስዮ ፡ ለሥጋ ፡ ዘእንበለ ፡ ረባሕ ፡ ወኢናንዛህልሎ ፡ በተፈግዖ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፱) ።

እንዝህሉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ልልት) ፤ አለል ፡ ዘለል ፡ የሚል ፤ አውታታ ፡ ሥራ ፡ ፈት ፤ ሊል ፡ ዘሊል ፤ ሰካር ፡ ሞኝ ፡ ዘባ ፤ ተባባ ፡ ዘባባ ። እመ ፡ ኮነ ፡ እንዝህሉለ ፡ በግብሩ ፡ ዝንቱ ፡ እንዝህሉል ፡ ውእቱ ፡ በሥርዐቱ ፡ ወንዋዩ ፤ ወይትዐቀብ ፡ በጽኑዕ ፡ ከመ ፡ ካዕበ ፡ እንዝህሉለ ፡ ኢይኩን ፡ በሃይማኖቱ ፤ ወዜናሁስ ፡ ለእንዝህሉል ፡ ይትናጸር ፡ ምስለ ፡ ዜናሁ ፡ ለልብው ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪) ። በእንዝህሉል ፡ ፈንታ ፡ ንዝህሉል ፡ ነዘህሊል ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። ተደመረ ፡ ምስለ ፡ አኀው ፡ ንዝህሉላን ። ነዘህሊል ፡ ብእሲ ፡ እምንእሱ ፡ ገብረ ፡ ይከውን ፡ (ፊልክ ፡ ፺፬ ። ምሳ ፳፱ ፡ ፳፮) ።

መንዘህልል ፤ መንዛህልል ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። ወልድ ፡ መንዘህልል ፡ ዘይዜብጥ ፡ ወላዲያኒሁ ፡ ወይፀርፎሙ ። ህዩይ ፡ ወመንዘህልል ። በእንተ ፡ ሀካያን ፡ ወመንዛህልላን ። ውስተ ፡ ቤተ ፡ ሐዋት ፡ ዘውእቱ ፡ ቤተ ፡ ዘማውያን ፡ ወመንዛህልላን ። ኢይሑር ፡ ኀበ ፡ መካናት ፡ ዘይትጋብኡ ፡ ውስቴቶን ፡ መንዛህልላን ፡ ወእለ ፡ ይሰክሩ ፡ ተባዕተ ፡ ወአብዛኃያነ ፡ ሠሐቅ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፺፴፫ ። አፈ ፡ ድ፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፩ ። ፴፬ ፡ ፪) ።

ንዝህላል ፤ ዘባንት ፤ ንዝህላልንት ፤ አለል ፡ ዘለልታ ፤ ዝሙት ፤ ትዕቢት ፡ ክፋት ። ሀኬት ፡ ወንዝህላል ። ንዝህላል ፡ ወትዝኅርት ። ኢይሑራ ፡ ውስተ ፡ ሐውዘ ፡ መባልዕት ፡ ወንዝህላል ። እስ ፡ ወድቁ ፡ ውስተ ፡ ንዝህላል ። ናሁ ፡ ተበየነ ፡ ንዝህላልከ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፪ ። ፊልክ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፲፬ ። ቄር ፡ ጸላ ። ዮሴፍ) ። በንዝህላል ፡ ፈንታ ፡ ንዘህላል ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። ነዘህላለ ፡ ፍትወት ፡ ያፈልስ ፡ ልበ ፡ የዋሃን ፡ (ጥበ፬ ፡ ፲፪) ።

ዘህረ ፤ (ዐረ ፡ ወዕብ) ፤ በራ ፡ አበራ ፡ ብሩህ ፡ ኾነ ፤ የክብር ፡ ብርሃን ፡ (ዘፀ፴፬ ፡ ፴) ።

ዝሁራ ፤ ዝሆራ ፤ (ዐረ ፡ ዙህረት) ፤ ብሩህ ፡ ጽዱል ፡ ኮከብ ፤ ስሙና ፡ ክብሩ ፡ ለዝሙት ፡ ማዖት ፡ የተሰጠ ፤ የአምልኮው ፡ ሥርዐት ፡ ዝሙት ፡ የኾነ ። ዝሆራ ፡ ኮከብ ። ሐነጹ ፡ ምሕራበ ፡ በስመ ፡ ኮከብ ፡ ዝሁራ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፭ ። ሚያ፫ ። ዮሴፍ) ።

ዙሀር ፤ ዘውሀር ፤ (ብ ፡ ዘዋሀር ። ዐረ ፡ ጀውሀር) ፤ ኮከባዊ ፡ ዕንቍ ፤ ባሕርይ ። ዘውሀር ፡ ወበሉር ። ዘዋህር ፡ ዘእምአዕናቍ ፡ ህንደኬ ፡ ዘያበርህ ፡ (ክብ ፡ ነገ፲፯ ። አርጋ ፡ ፯) ።

ዘሀረ ፤—ሰፋ ፡ ረዘመ ፤—ዝኂር ፡ ዘኀረ ።

ዝኂት ፤ ቶት ፤ (ዝህተ ፡ ይዝህት ፡ ይዝህት ። ዕብ ፡ ዛሄት ፤ ገሠጸ ፡ ነቀፈ) ፤ መዛት ፡ መ

ፈከር፤ ቈይማ ፡ ቈይ ፡ ብቻ ፡ ማለት ። (ተረት)፤ አላቻ ፡ ጋብቻ ፡ ቈይ ፡ ብቻ ፡ ቈይ ፡ ብቻ ።

ዘህት፤ ዛቻ ፡ ፍከራ፤ ድንፋታ ፡ ጕራ፤ የትቢትና ፡ የቍጣ ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ መሐላ ፡ ያለ ።

ዘዊግ፤ ጎት፤ (ዘገ፡ ይዘውግ ፡ ይዙግ። ዕብ ፡ ዛዌግ ። ዐረ ፡ ዘወጀ)፤ ማዛወግ ፡ ማጋባት፤ መጥመድ ፡ ማቀናጀት፤ ጥንድ ፡ ጥንድ ፡ ኹለት ፡ ኹለት፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ማድረግ ። ምስጢሩ፤ ወፈነዎሙ ፡ በበ ፡ ክልኤቱ ። ተባዕተ ፡ ወአንስተ ፡ ፈጠሮሙ ፡ እንዳለው ፡ ያለ ፡ ነው ።

አዝወገ ፡ አዘገ፤ (ጥዘ) ፡ አዘወገ ፡ አስጠመደ፤ ጥንድ ፡ ዘውግ ፡ አስደረገ ።

ተዘውገ፤ ተዘወገ ፡ ተጠመደ፤ ዘውግ ፡ ኾነ ፡ ተባለ ።

ተዛወገ፤ በቁሙ፤ ተጋባ ፡ ተጣመደ፤ ተዛመደ ፡ ተመሳሰለ፤ ተካከለ ፡ ተዋገነ ። ዘይሬእያ ፡ ለዘማ ፡ ይዛወጋ ፡ ለሙስና ። ዛቲ ፡ ኀጢአት ፡ ትዛወግ ፡ ምስለ ፡ ዘይክዑ ። በዘይዛወጎ ፡ ለግብር ። ሰላም ፡ ለአስናኒከ ፡ ሐሊበ ፡ ዕጐልት ፡ ዘተዛወጋ ፡ (ምሳ፳፰ ፡ ፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ተ፲፫ ። ደራሲ) ።

ዝዉግ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ውግት)፤ የተዘወገ፤ የተዛወገ ፡ የተመሳሰለ ።

ዘውግ፤ (ብ ፡ አዝዋግ ። ዕብ ፡ ዘግ ። ሱር ፡ ዛውጋ ። ዐረ ፡ ዘውጅ ። ጽር ፡ ዜውጎስ)፤ ኹለት፤ ጥንድ ፡ መንታ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ጣምራ ፡ ባልና ፡ ሚስት ። ዘውገ ፡ መዓንቅ ። ዘውገ ፡ አልባስ ። ወዘውግ ፡ እሙንቱ ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፳፬ ። መሳ፲፯ ፡ ፲ ። ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፵፫) ።

—፤ ወገን ፡ እኩያ፤ መስል ፡ አምሳያ፤ ባልንጀራ ። ዘውገ ፡ አርዌ ፡ ወዘውገ ፡ እንስሳ ። ሥዕርተ ፡ ርእስኪ ፡ ዘፈትለ ፡ ሜላት ፡ ዘውጋ ፡ (አዋል ። ደራሲ) ።

አስተዛወገ፤ (ዘገ፤ ዘወገ)፤ አዋገነ ፡ አዛመደ ፡ አሰማማ፤ አንድ ፡ አደረገ ። አድራጊና ፡ አደራራጊ ፡ ነው ። ወያስተዛውጎ ፡ በቃለ ፡ ተስፋ ። ዕለት ፡ ብሂል ፡ ዘያስተዛውጎሙ ፡ ለሌሊት ፡ ወለመዓልት ፡ (አፈ ፡ ድ፰ ፡ አዋል) ።

ዘውሀር፤—ዕንቍ፤—ዘሀረ ፡ ዙሀር ።

ዠውዛ፤—ኮከብ፤—ጀውዛ ፡ ገ ።

ዘዌ፤ ዟይ፤ ዝዋይ፤ (ያት ። ዕብ ፡ ዛዊት ። ዐረ ፡ ዛውያ)፤ መጋጠሚያ፤ የ፪ ፡ ማእዝን ፡ ማፍ ፡ ሸለቆው ፡ ስብራቱ ። ፪ኛም፤ ዘዌ ፡ ስመ ፡ ዕፀ፤ ዝዋይ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፡ ይኾናል ። ዕፀ ፡ ዘዌ፤ ባሕረ ፡ ዟይ ፡ እንዲሉ ። የዟይ ፡ ምስጢር ፡ ወሰንነት ፡ ነው፤ ዕፀ ፡ ዘዌም ፡ በሙገር ፡ ቈላ ፡ ይገኛል፤ የባብ ፡ መድኀኒት ፡ ነው፤ ጥላው ፡ እንደ ፡ ትንባኾ ፡ ውሃና ፡ ጢስ ፡ ቶሎ ፡ ይገድለዋል፤ ቢነክስም ፡ መርዙን ፡ ይሽርበታል ። ዘዌ ፡ ዘይቀትል ፡ አርዌ ፡ ማለት ፡ ነው፤ ዕፁ ፡ የመስቀል፤ ኀይሉ ፡ የሥጋው ፡ ቃል፤ እባብ ፡ የሳጥናኤል ፡ ምሳሌ ።

ዘዊዕ ፡ ዖት፤ (ዞዐ ፡ ይዘውዕ ፡ ይዛዕ፤ ይዟዕ፤ ይዝዋዕ ። ዕብ ፡ ዙዕ)፤ መደንገጥ ፡ መራድ ፡ መንቀጥቀጥ፤ መላብ ፡ መውዛት ፡ ወዝ ፡ ማፍሰስ ። ዋዛ ፡ መናገር ፡ ዋዘኛ ፡ መኾን ። ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ ማለት ፡ መወሳወስ ፡ እስኪወዙ ፡ ድረስ ፡ ማሸብሸብ ፡ መርገጥ፤ መኼድ ፡ መራመድ ፡ መንጐራደድ፤ መቅመድመድ፤ መዝለል ፡ እስከታ ፡ መውረድ፤ የዘፈን ፡ የማሕሌት ። መታበይ ፡ መኵራት፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ማለት፤ ምስጢሩ ፡ ከዝላይ ፡ ይገባል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዞዐ ፡ ፈንታ ፡ ተዛውዐ ፡ ይላል ። ኢይዛውዓ ፡ አዕይንትየ ፡ (መዝ ፡ ፴) ።

ዛውዕ፤ (ዓት)፤ ጨዎት ፡ ጨዎታ፤ ዘፈን ፡ እስክታ፤ ጭፋሮ ፡ ሆታ፤ ዋዛ ፡ ፈዛዛ ፡ ወዘበሬታ፤ ቧልት ፡ ለግጥ ። ዛውዐ ፡ ነገር ፡ ዘይፈጥሩ ። እክሕደከ ፡ ሰይጣን፤ ወኵሎ ፡ ሥልጣነከ ፡ ወኵሎ ፡ ዛውዐከ ፡ ወፍትወተከ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘይትረከብ ፡ በሠሐቅ ፡ ወበዛውዕ ፡ ይገሥጾ ፡ ዲያቆን ፡ ወይረስዮሙ ፡ ያርምሙ ። እንዘ ፡ ኢያበዝኅ ፡ ሠሐቀ ፡ ወዛውዐ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ኪዳ ። ዲድ ፡ ፲፱ ። ቀሌ) ።

—፤ ጣዖት፤ ቤተ ፡ ጣዖት፤ የሣቅ ፡ የጨዎታ ፡ ቦታ ። ነገሩኒ ፡ ኃጥኣን ፡ ዛውዐ ፡ ወአኮሰ ፡ ከመ ፡ ሕግከ ። ወይማስን ፡ አውግረ ፡ ዛውዕ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ። ዓሞ፯ ፡ ፱) ።

ተዛውዐ፤ ተጫወተ፤ ተጨዋወተ፤ ተናገረ ፡ ተከራከረ፤ በጨዎታ ፡ ቃል ። ኢትዛዋዕ ፡ ምስለ ፡ መሰንቃዊት ። በከ ፡ ይዛዋዕ ። ተዛውዖ ፡ ደቂቅ ። ዘፈቀድኩ ፡ እምእሉ ፡ ኵሎሙ ፡ ይዛዋዕ ፡ ምስሌየ ፡ ወእዛዋዕ ፡ ምስሌሁ፤ ተዛውዖ ፡ ምስለ ፡ አኑው ፡ በቃለ ፡ መጻሕፍት ፡ ትጥዕሞሙ ፡ ለለባውያን ፡ እምኵሉ ፡ ጣዕማት ፡ (ሢራ፱ ፡ ፱ ። ፪ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፈላስ ፡ ገ፴፰) ።

ዝዉዕ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ውዕት)፤ የታበየ፤ ዕቡይ ፡ ኵሩ ። ዋዘኛ፤ ዝንጉዕ ። አ ፡ ዕዩይ ፡ ወዝዉዕ፤ ዕዩየ ፡ ኅሊና ፡ ወዝዉዐ ፡ ልብ ፡ (ሲኖዶ) ።

አስተዛውዐ፤ አዋዛ ፡ አጫወተ፤ አጨዋወተ ። ፊልሞን ፡ መአንዝር ፡ ያስተዛውዖ ፡ ለአርያኖስ ፡ መኰንን ፡ (ስንክ ፡ የካ፰) ።

መስተዛውዕ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት)፤ የሚጫወት ፡ የሚያጫውት፤ ተጫዋች ፡ አጫዋች ። ኢትንሢ ፡ ኅሊና ፡ መስተዛውዐተ ፡ (ኪዳ) ።

ዛወፈ፤ (ዐረ ፡ ዛፈ)፤ ታበየ ፡ ኰራ፤ ተመካ ። ኢይዛወፍ ፡ ባዕል ፡ በብዕሉ ፡ (ኤር፱ ፡ ፳፫) ። ወዘፈንና ፡ ዘፍዘፈን ፡ እይ፤ የዚህ ፡ አግዋር ፡ ናቸው ።

ዛውፍ፤ (ቅጽልና ፡ ጥሬ)፤ ትቢተኛ ፡ ኵሩ ፡ ተመካሒ ። ትዕቢት ፡ ትምክሕት ። በዛውፍና ፡ በትውዝፍት ፡ ፈንታ፤ ትዝውፍት ፡ ይላል ፡ (ገላ፭ ፡ ፳) ።

ዘውሮ፤ ሮት፤ (ዘወረ ፡ ይዜውር ፡ ይዘውር፤ አው ፡ ዘዊር ፡ ዞረ ፡ ይዘውር ፡ ይዙር)፤ መዞር ፡ መክበብ፤ መጠበቅ ፡ ዘበኛ ፡ መኾን ። ጸጋሁ ፡ ለእግዚ ፡ ትዜውሮሙ ፡ ለጻድቃን ፡ (ሢራ፲፩ ፡ ፲፯) ።

ማዠር ፡ መዘወር ፤ ማሽከርከር ፤ የመኪና ፡ (ዐማርኛ) ።

ዘዋሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ ጠባቂ ፡ ከባቢ ፤ የሚዠር ፡ የሚያዠር ፤ የሚዘውር ።

መዘውር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዘዋሪ ። በቁሙ ፤ መኪና ፡ የሚዘወር ።

ተዘወ(ው)ረ ፤ ተዞረ ፡ ተከበበ ፡ ተጠበቀ ። ይዜወሩ ፡ ከመ ፡ አባግዐ ። ነፍስ ፡ ዝልፍት ፡ ኢትዜወር ፡ (ኢዮ፳፭ ፡ ፲፭ ። ሚራ፲፬ ፡ ፲፫) ።

ዘውር ፡ (ራት) ፤ ዙሪያ ፤ ከበብ ። ሠረገላሁ ፡ በረድ ፡ ወራሕበ ፡ ዘውሩ ፡ በእሳት ፡ ሕጹር ። ወይኩን ፡ ዘውረ ፡ አክሊሉ ፡ ስፉሐ ፡ ወስፉየ ፡ በሠላስ ፡ ማዕርጋተ ፡ ስፍየት ። አምጣነ ፡ ባዕል ፡ አነ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ በዘውራ ፤ ንዴት ፡ ውስተ ፡ ቤትየ ፡ ኢይበውእ ፡ ለግሙራ ፡ (ቅዳ ፡ ጎር ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፭ ፡ ፳ ። ቅኔ) ፡ ይህን ፡ ቅኔ ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ አምኃየስ ፡ ንዴት ፡ በሚባል ፡ ሰው ፡ የዘረፉት ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ዜዉስ ፤—ስመ ፡ ጣዖት ፤—ዘየዉስ ።

ዘዘ ፤ (ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ እየ ፤ እየቅል ፡ ልዩ ፡ ልዩ ። በዚኣ ፡ ዝርዝር ፡ እየገባ ፡ እንደሚስማማው ፡ ይፈታል ። ለለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፤ እየራሱ ፡ እየቅሉ ፡ እየብቻው ፡ እያንዳንዱ ። ይፈልጠሙ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሆሙ ። ተፋለጡ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሆሙ ። አስተራሕቅዎሙ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሆሙ ፡ (ማቴ፳፭ ፡ ፴፪ ። ግብ ፲፭ ፡ ፴፱ ። ዳን፩ ፡ ፶፩) ። ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ ትምህርት ። ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ ጸጋሁ ፤ ልዩ ፡ ልዩ ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፴፮ ። ፩ ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፮) ።

ዘሐብ ፤ (ትግ ። ዕብ ። ዐረ) ፤ ወርቅ ፤ የወርቅ ፡ ገንዘብ ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ።

ዘሕዝሐ ፤ ሐት ፤ (ዘሕዝሐ ፡ ይዘሐዝሕ ፡ ይዘሕዝሕ) ፤ መዘክዘክ ፡ መዘርገፍ ፤ ማራገፍ ።

ዛሕዝሐ ፤ ሐት ፤ (ዛሕዝሐ ፡ ይዛሐዝሕ ፡ ይዛሕዝሕ) ፤ መንዠዠት ፡ መብዛት ፤ መልቶ ፡ መትረፍ ፡ ከልክ ፡ ማለፍ ፤ መፍሰስ ፡ መዝረብረብ ፡ መንጠባጠብ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዛሕዝሐ ፤ ፈንታ ፡ አዛሕዝሐ ፡ ይላል ። ወያዛሕዝሐኒ ፡ በሕቁ ፡ ማእስየ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፴) ። ናሕንሐን ፡ እይ ።

ዝሕዙሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ዝሕት) ፤ የተንዠዠ ፤ የተትረፈረፈ ፤ ጠብ ፡ ጠብ ፡ ርግፍ ፡ ርግፍ ፡ ያለ ፤ ከልክ ፡ ያለፈ ። መስፈርት ፡ ምሉእ ፡ ወዝሕዙሕ ፡ ወንሕኑሕ ። ትስረይ ፡ ሎቱ ፡ ጌጋዩ ፡ ዝሕዝሕተ ፡ ወምልእተ ፡ (ሉቃ፮ ፡ ፴፰ ። ቄድር) ።

ዝሕዛሔ ፤ መትረፍረፍ ፡ አተራረፍ ፤ ትርፍቻ ፡ ተረፍ ።

ዝሒሕ ፤ (ዘሕሐ ፡ ይዘሕሕ ፡ ይዝሐሕ) ፤ መስፈር ፡ መሰፋፈር ፤ ዘሕዝሐ ።

ዝሒል ፤ ሎት ፤ (ዝሕለ ፡ ይዝሕል ፡ ይዝሐል ። ዕብ ፡ ዛሐል ፤ ዳኸ ፡ ፈሰሰ) ፤ መዛግ ፡ መመረት ፡ ማደፍ ፤ ዐፈር ፡ መሬት ፡ ቅጠል ፡ መምሰል ። ወርቅክሙኒ ፡ ወብሩርክሙኒ ፡ ዝሕለ ። ህጉል ፡ ወርቀክ ፡ እምትህጉል ፡ ዐርከክ ፡ ወእምይዝሐል ፡ ውስተ ፡ መድፍን ፡ (ያዕ፬ ፡ ፫ ። ሚራ፳፱ ፡ ፲) ። በቁሙ ፤ መዛል ፡ መድከም ፤ መዝለፍለፍ ። (ግጥም ፤ በቴዎ ፡ ጊዜ) ፤ ብርቱ ፡ ነው ፡ በትሉት ፡ ከውቤ ፡ ይልቅ ፤ ይኸው ፡ አ(ዐ)ሊዛለ ፡ የጁን ፡ እስኪለቅ ።

ዘሓሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ይት) ፤ የሚዝግ ፤ ል ፤ ዝገታም ። እምወርቅ ፡ ዘሓሊ ፡ ወእምብሩር ፡ ማሳኒ ፡ (ድጓ) ።

ዝሑል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ሕልት) ፤ የዛገ ፡ የመረተ ፤ የተበላሸ ፡ እድፋም ። ጽህርት ፡ ዝሕልት ። መጽሔት ፡ ዝሕልት ። ዝሑላነ ፡ አእምሮ ፡ (ሕዝ፳፬ ፡ ፯ ። ሚራ፲፪ ፡ ፲፭ ። አፈ ፡ ድ፴፫) ።

ዛሕል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ዝገት ፤ እድፍ ። ከመ ፡ ዛሕለ ፡ ብርት ፡ እከየ ፡ ልቡ ። እንተ ፡ ኢሐብረ ትዋ ፡ ዛሕላ ። እፈትን ፡ ዛሕለኪ ፡ በከውር ፡ (ሚራ፲፪ ፡ ፲ ። ሕዝ፳፬ ፡ ፯ ። ኢሳ፩ ፡ ፳፭) ።

አዝሐለ ፤ አዛገ ፡ አሳደፈ ። አዛለ ፡ አደከመ ።

አዝሓሊ ፤ **መዝሕል** ፤ የሚያዝግ ፤ የሚያዝል ፡ አድካሚ ።

ዙሐል ፤ (ዐረብ) ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፤ ፕላኔት ፡ ከሚባሉት ፡ ከጄቱ ፡ ዐበይት ፡ ከዋክብት ፡ አንዱ ፤ እንደ ፡ ምድር ፡ ያለ ። ጣዖት ፤ በምሳሌው ፡ የተሠራና ፡ በስሙ ፡ የሚጠራ ። ኮከብ ፡ ዙሐል ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፪ ። ዮሴፍ) ። ፍችውን ፡ ዳተኛ ፤ ዘአልቦ ፡ ብርሃን ፡ ይሉታል ፤ ዝሑል ፡ ከማለት ፡ ይስማማል ። በዙሐል ፡ ፈንታ ፡ ሱሐል ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ሱሐል ፡ አብርህ ፡ ላዕሌየ ፡ ዮም ፡ (ቄድር) ።

ዝሕነ ፤—ዘና ፤—ዝኒን ፡ ዝኅነ ።

ዝሒቅ ፤ ቆት ፤ (ዝሕቀ ፡ ዘሐቀ ፡ ይዝሕቅ ፡ ይዝሐቅ) ፤ መዛቅ ፤ አብዝቶ ፡ ማፈሥ ፡ መውሰድ ፡ (ዐማርኛ) ። መግፈፍ ፤ መላጥ ፡ መገሽለጥ ፤ መሽልቀቅ ፡ ቁርበትን ፡ ከሥጋ ፡ መለየት ፤ ስልቻ ፡ ማውጣት ። ሀበኒ ፡ መጥባሕተ ፡ እዝሐቅ ፡ ባቲ ፡ አነዳ ፡ ትፉሕ ። ዘባሒ ፡ ይዝሕቅ ፡ አነዳ ፡ እምዲበ ፡ ሥጋ ። አዘዘ ፡ መኰንን ፡ ይዝሐቁ ፡ አምእስቲሆሙ ። ስብአ ፡ ህንደኬ ፡ ዘሐቁ ፡ አነዳሁ ፡ ለቶማስ ፡ (ዮሴፍ ። አፈ ፡ ድ፯ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፭ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዝሕቅ ፤ ዝቅ ፤ (ቃት ። ዐረ ፡ ዚቅ) ፤ የማስ ፡ የቁርበት ፡ ጋን ፡ ማድጋ ፡ ፈቀን ፡ ርኰት ፡ ራዎት ፡ ቀርበታ ፤ ቀረቦ ፡ ስልቻ ፡ ዳውላ ፤ የቁርበት ፡ መሣሪያ ። ዝቀ ፡ ማይ ። ዝቀ ፡ ወይን ። ይምልኡ ፡ ኖዳ ፡ ውስተ ፡ ዝቃት ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ተ፲፱) ።

ዘሓቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት ፤ ሐቅት) ፤ የሚዝቅ ። የሚገፍ ፤ ገፋፊ ።

ተዝሕቀ ፤ ተዛቀ ። ተገፈፈ ፤ ተላጠ ። ተዝሕቀ ፡ አነዳሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፭ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ዝሑቅ፤(ቃን፡ ቃት፡ ሕቅት)፤ የተዛቀ ፨ የተገፈፈ ፡ የተላጠ ፨ ዝሑቀ ፡ ማእስ ። ማእስ ፡ ዝሕቅት ፡ (ስንክ፡ የካ፲፫ ፨ ግንጀኗ) ፨

ምዝሓቅ፤(ቃት)፤ መዛቂያ ፤ መግፈፊያ ፤ ቦታ ፡ ወይም ፡ መማሪያ ፨ ውስተ ፡ አስኳተ ፡ ሀገር ፡ ወቦ ፡ እለ ፡ በምዝሓቅ ፡ ወቦ ፡ እለ ፡ በመንኩራሖር ፡ (መጽ ፡ ምስ) ፨

ዝኂን ፤ ኖት ፤ (ዝኅነ፡ ይዝኅን፡ ይዝኅን)፤ መዝናት ፤ ማረፍ ፡ መርጋት ፤ ጸጥ ፡ ማለት ፤ አለመታወክ ፨ ሀድአንና ፡ ረመመን ፡ እይ ፨ ዝኅነ ፡ ማዕበል ። ሶበ ፡ ረከበ ፡ ዐቃቤ ፡ ሥራይ ፡ ይትፌወስ ፡ እምሕማሙ ፡ ወይዝኅን ፡ እምደዌሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ ፨ ገድ ፡ ኪሮ) ፨

ዝኁን ፤ (ናን፡ ናት፡ ኅንት)፤ የዘና ፤ ያረፈ ፡ የረጋ ፤ ጸጥ ፡ ያለ ፡ ጸጥተኛ ፨ ዝኁን ፡ መርሶ ። ነፋስ ፡ ዝኁን ። እንዘ ፡ ዝኁናን ፡ ንሕነ ፡ እምትንሣኤ ፡ መዋግድ ። ወበትእዛዛት ፡ ዝኁናት ፡ (ቄር ፨ አፈ ፡ ተ ፴፱ ፨ መጽ ፡ ምስ ፨ ቄር ፡ ገ፩) ፨

ዝኅነት ፤ መዝናት ፤ አዘናን ፡ ዝናት ፨ ዕረፍት ፡ ሀድአት ፡ ጸጥታ ፤ ዝምታ ፨ በዝኅነተ ፡ መንግሥትክሙ ፡ (ቄር ፡ ገ፩) ፨

ዛኅን ፤ ዝናት ፤ ዕረፍት ፡ ሀድአት ፡ ጸጥታ ፤ የባሕር ፡ ወደብ ፨ ዛኅን ፡ ዐቢይ ። ነቢር ፡ ምስለ ፡ ጠቢባን ፡ ሰላም ፡ ወዛኅን ፡ ወሀድአት ፡ ውእቱ ። መርስ ፡ ወዛኅን ፡ ጥዑይ ። ኅድፈኒ ፡ ውስተ ፡ ዛኅን ፡ ወመርስ ። ዛኅኑ ፡ ለባሕር ፡ ወመርሶ ፡ ለአሕማር ፡ (ማቴጃ ፡ ፳፯ ፨ ፊላስ ፨ አፈ ፡ ተ፲፰ ፨ ስንክ ፡ ኅዳ፲ ፨ ድጓ) ፨

ዝኆን፤ ዘኆን፤ (ናት)፤ በቁሙ ፤ የታላቅ ፡ አውሬ ፡ ስም ፡ ነጌ ፤ ዝኁን ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዝኆን ፡ ያማርኛ ፡ ነጌ ፡ የግእዝ ፤ ነግሀን ፡ እይ ፨ (ተረት ፤ ስለ ፡ ሆዳም) ፤ በዝኆን ፡ አፍ ፡ ቅርፍት ፨

አዝኀነ ፤ አዘና ፤ ዝም ፡ አሰኘ ፡ ጸጥ ፡ አደረገ ፤ አረጋ ፡ አረጋጋ ፨ አዝኀና ፡ ለባሕር ፡ በተግሣጸ ፡ ነፋሳት ። ዘአዝኀንከ ፡ እምኔነ ፡ ማዕበላተ ፡ ውሒዛተ ፡ መናፍስት ፡ (መጽ ፡ ምስ ፨ ኪዳ) ፨ በአዝኀነ ፡ ፈንታ ፡ አስተዝኀነ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፨ ውስተ ፡ ዘመድኅን ፡ መርሶ ፡ እንዘ ፡ ታስተዝኅኑ ፡ ንግደ ፡ ለሐመርየ ፡ (ስንክ ፡ ጳጕ፩) ፨ ዳግመኛም ፡ በግልብጥ ፡ አጣጣፍ ፡ ቀሐመን ፡ ቀምሐ ፡ እንደሚለው ፤ ዝኅነ ፡ አዝኀነ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ነዝኀ ፡ አንዝኀ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፨ ጸጋ ፡ እንተ ፡ ታነዝኆሙ ፡ ለቅዱሳን ። አልቦ ፡ ዘየሐውር ፡ ውስተ ፡ ምኔት ፡ አንስት ፡ ከመ ፡ ያንዝኅ ፡ አኃተ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፱ ፨ ሥር ፡ ጳኵ) ፨

አዝኃኒ ፤ መዝኅኒ ፤ ኅን ፤ የሚያዘና ፡ የሚያጸና ፡ የሚያጸናና ፤ የሚያረጋጋ ፤ ጸጥ ፡ የሚያደርግ ፡ ዝም ፡ የሚያሰኝ ፡ (አርጋ ፡ ፫) ፨

ዛኅንን ፤ (ተቀ ፡ ግ)፤ ዘኽንን ፤ ቀይ ፡ ቀለም ፡ አገባ ፤ የእጅና ፡ የእግር ፡ የጭራ ፨

ዝኅንን ፤ ጭብር ፡ ወይም ፡ ምንጭርር ፤ ቅጠሉ ፡ ሽክራ ፡ ቀለሙ ፡ ጠንካራ ፤ ደብተሮች ፡ ጭራቸውን ፡ ወይዛዝሮች ፡ እጃቸውን ፡ የሚያቀሉበት ፨ (ወንጌላዊ ፡ ግጥም) ፤ ይህ ፡ ነው ፡ እጀታው ፡ የወንጌል ፡ ጭራ ፤ የተቈነነው ፡ ባምስት ፡ እንጀራ ፨ ሐዋርያትም ፡ ታሪክ ፡ ሲዘሩ ፤ የነስንሱት ፡ በያህጉሩ ፨ ስማዕታትም ፡ ተቀብለው ፤ ዝኅንን ፡ ያገቡት ፡ በደማቸው ፨ ዐለሉን ፡ እይ ፨

ዝኂር ፤ ሮት ፤ (ዝኅረ ፤ ዘኀረ ፡ ይዝኅር ፡ ይዝኅር ፨ ዐረ ፡ ዘኀረ)፤ መስፋት ፡ መዘርጋት ፤ ማበጥ ፡ መነፋት ፤ መዝለል ፡ መገንፈል ፡ መፍላት ፤ ወደ ፡ ላይ ፡ መውጣት ፤ ምስጢሩ ፡ ከልክ ፡ ማለፍ ፡ ነው ፨ ልዕልናን ፡ ማሰብ ፡ መመኘት ፤ በዚህ ፡ ደግሞ ፡ ከዘከረ ፡ ጋራ ፡ ይገጥማል ፨ ዘሀረንና ፡ ዘከረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ፨

አዝኀረ ፤ አሰፋ ፡ ዘረጋ ፤ ነፋ ፨ አዘረጋ ፤ አሳበጠ ፡ አስነፋ ፨ አኰራ ፡ አስታበየ ፤ አስመካ ፨

አዝኃረ ፤ መዝኅር ፤ (ርት፡ ራን፡ ራት)፤ የሚያኰራ ፡ የሚያስታብይ ፡ አስመኪ ፨ በዘኢ ፡ ፈንታ ፡ መዝኅርት ፡ ይላል ፡ (አዋል) ፨

ተዝኅረ ፤ ተዘኀረ ፤ ተዠረ ፡ ታጀረ ፤ ተጓደደ ፡ ተጐላመመ ፤ ያከኼድ ፡ ያለባበሰ ፨ ተዝኅራ ፡ አዋልደ ፡ ጽዮን ፡ ወየሐውራ ፡ እንዘ ፡ ይገዝፋ ፡ ክሣዶን ። ኢትዘኅር ፡ በሥነ ፡ አልባሲከ ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፲፮ ፨ ሢራ፲፩ ፡ ፬) ፨ ታበየ ፡ ኰራ ፡ ተመካ ፤ የግብር ፡ ያነጋገር ፨ ተዘኅረት ፡ ልብከ ። ተዘኅሩ ፡ ፀርየ ። ተዘኅሩ ፡ ላዕለ ፡ ብሔርየ ። ለምንት ፡ ይዜኅር ፡ ኃያል ፡ በእከዩ ፡ (ዐብድ ፡ ፫ ፨ ሶቁ፩ ፡ ፫ ፨ ዘካ፪ ፡ ፰ ፨ መዝ ፡ ፶፩) ፨

ዝኁር ፤ (ራን፡ ራት፡ ኅርት)፤ የታጀረ ፤ ዕቡይ ፡ ኵሩ ፤ ተከባሪ ፡ ተመካሒ ፨ ጸዓሊ ፡ ወዝኁር ። ደቂቀ ፡ ዝኁራን ። ኢትኩኑ ፡ ዝኁራነ ፡ (ኢሳ፪ ፡ ፲፪ ፨ ኢዮ፳፰ ፡ ፰ ፨ ዲድ ፡ ፯) ፨

ዝኁራዊ ፤ ትቢተኛ ፡ ኵራተኛ ፤ ትምክሕታም ፡ (ፊልክ ፡ ፪፻፳፫) ፨

ትዝኅርት ፤ (ታት)፤ በቁሙ ፤ ትቢት ፡ ኵራት ፤ ትምክሕት ፡ ተግዳሮት ፨ ለብዙኃን ፡ አስሐቶሙ ፡ ትዝኅርቶሙ ። ትምክሕት ፡ ወትዝኅርት ፡ ያማስንዎ ፡ ለባዕል ፡ (ሢራ፲ ፡ ፳፱ ፨ ፳፩ ፡ ፬) ፨

ዝኅር ፤ (ራት ፨ ዝክር)፤ መቃብር ፤ ዝርግ ፡ ሞላላ ፡ ጕድጓድ ፤ ሬሳ ፡ የሚዘረጋበት ፨ የሙት ፡ መታሰቢያ ፡ ዝክረ ፡ ስም ፤ በመቃብር ፡ ላይ ፡ የሚጣፍ ፡ ጥፈት ፤ የሚቆም ፡ ሐውልት ፤ የሚሠራ ፡ ቤት ፨ አውቀርከ ፡ ለከ ፡ ዝኅረ ፡ ውስተ ፡ ኰኵሕ ። ዝኅር ፡ ሐዲስ ፡ ዘአልቦ ፡ ዘተቀብረ ፡ ውስቴቱ ። ዝኅራት ፡ ይትረኀዋ ። ትነድቁ ፡ መቃብሪሆሙ ፡ ለነቢያት ፡ ወታስተሠንዩ ፡ ዝኅሮሙ ፡ ለጻድቃን ፡ (ኢሳ፳፪ ፡ ፲፮ ፨ ዮሐ፲፱ ፡ ፵፩ ፨ ቄር ፨ ማቴ፳፫ ፡ ፳፱) ፨

ዛይ ፤—ስመ ፡ ፊደል ፤—ዘዪን ፡ ዜነ ፨

ዝየ ፤ (ዝ ፡ የ)፤ የቦታ ፡ ዐጸፋ ፤ በዚህ ፡ ከዚህ ፤

ወዲህ ፡ ወደዚህ ። በ ፡ እም ፡ እስከ ፡ ይስማሙታል ፤ ቅርብን ፡ አጠገብን ፡ ግራና ፡ ቀኝን ፡ ያሳያል ፤ የሀየ ፡ አንጻር ፡ ነው ፤ ሀየ ፡ የሩቅ ፡ ዝየ ፡ የቅርብ ፤ የሀየን ፡ ፍች ፡ እይ ። ዝየ ፡ አንድር ። መጻእከ ፡ ዝየ ። አምጽእዎን ፡ ሲተ ፡ ዝየ ። በዝየ ፡ ተፈጸመ ። እምዝየ ፡ ወእምዝየ ። እስከ ፡ ዝየ ፡ ብጽሑ ።

ዝይ ፤ በቁሙ ፤ ዳክዬ ፡ አፈ ፡ መሮ ፡ የባሕር ፡ ደሮ ፤ ዋንተኛን ፡ እንሌ ፡ ዝይ ፡ ነው ፡ እንዲሉ ።

ዘዪግ ፤ ጎት ፤ (ዜገ ፡ ይዘይግ ፡ ይዚግ) ፤ መዜግ ፤ ዜጋ ፡ መኾን ፡ መገዛት ፡ መዋረድ ።

ዜጋ ፤ (ብ ፡ አዝያግ) ፤ በቁሙ ፤ ተገዥ ፤ ገብር ፡ ገባር ፤ ጢሰኛ ፡ ባላገር ። ንባቡ ፡ ለነዳይ ፡ ወግዩር ፡ ወዜጋ ፡ አስተቃሰልኩ ፤ ወንባበ ፡ ባዕል ፡ አልዐልኩ ፡ (መጽ ፡ ኑዛ) ።

ዘዪድ ፤ ዶት ፤ (ዜደ ፡ ይዘይድ ፡ ይዚድ) ፤ መዘየድ ፤ ዝዲኛ ፡ መኾን ፡ (ዐማርኛ) ።

ዜዉስ ፤ (ሮማይ ፡ ዴዉስ) ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፤ አምላክ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዜዉስና ፡ ድዮስ ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ናቸው ። ድካምስ ፡ ለዕፀ ፡ ንጢአት ፡ ሥርዋ ፤ ላዕለ ፡ አርጤምስ ፡ ወዜዉስ ፡ ነዋ ፡ (ደራሲ) ።

ዜዉስ ፤

ዚዥ ፤ (ብ ፡ አዝያዥ ። ዐረ ፡ ዚጅ ፡ ግ) ፤ ሰንጠረዥ ፡ የቍጥር ፡ መጽሐፍ ፤ የፀሓይና ፡ የጨረቃ ፡ ቀመር ፡ የከዋክብት ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ የተጣፈበት ፡ ገጽ ፡ ሰሌዳ ። በብእ ፡ አዝያዥ ። የቍጥር ፡ ሰዎች ፡ ባለ ሰንጠረዦች ፡ (አቡሻ ፡ ፲፭ ። ፵፯) ።

ዘዪም ፤ ሞት ፤ (ዜመ ፡ ይዘይም ፡ ይዚም ። ሱር ፡ ዛም ። ዕብ ፡ ዛምዜም ። ዐረ ፡ ዘምዘመ) ፤ ማዜም ፤ መጮኽ ፡ መትመም ፤ ማጕረምረም ። ቃሉ ፡ ከንህብና ፡ ከተርብ ፡ ከጥንዝዛ ፡ ከዝንብ ፡ አጫጫኽ ፡ የመጣ ፡ ነው ፤ ሲኼድ ፡ ዕዝ ፡ ጥዝ ፡ እያለ ፡ እንደሚጮኸው ።

ዘያሚ ፤ የሚያዜም ፡ አዚያሚ ፤ ጪኺ ፡ ተማሚ ።

ዜማ ፤ (ማት) ፤ በቁሙ ፤ ስልት ፡ ያለው ፡ ጩኸት ፤ የሐሰይት ፡ የንዋየ ፡ ማሕሌት ፡ ድምጥ ። አዕዋፍ ፡ ዘሠናይ ፡ ዜማሆሙ ። ይሴብሕዎ ፡ በሠናይ ፡ ዜማ ፡ ወማሕሌት ። ኅብረተ ፡ ዜማ ። ዜማ ፡ ግእዝ ፡ ወዕዝል ፡ ወአራራይ ። ዝብጠት ፡ መሰንቆ ፡ ወእንዚራ ፡ እስ ፡ በሙ ፡ ሠናይ ፡ ዜማ ፡ (ጥበ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፩ ። ግንዘ ። መቃ ፡ ገ፳) ። ዠማ ፤ ታላቅ ፡ ወንዝ ፡ ዥረት ፤ ጪኺ ፡ ብዙ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ዐማርኛ) ።

ዜማዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዜመኛ ፡ ባለዜማ ፤ ዜማ ፡ ዐዋቂ ፡ የዜማ ፡ ሰው ።

ወዜመ ፤ (ይወዘይም ፡ ይወዚም) ፤ ወዘመ ፤ ዋዜማ ፡ ቆመ ፤ ዜማ ፡ ዠመረ ። ወ ፡ ከዋይ ፡ የመጣ ፡ ባዕድ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ነቀወ ፡ ብሎ ፡ በአንቀወ ፡ ፈንታ ፡ ሰንቀወ ፡ እንዲል ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

ዋዜማ ፤ በቁሙ ፤ መዠመሪያ ፡ ዜማ ፡ ከበዓሉ ፡ በፊት ፡ ማታዉን ፡ የሚዜምና ፡ የሚመራ ፡ መዝሙር ፤ ቅኔ ። ዋዜማ ፡ ዘሠርክ ። እምድኅረ ፡ ፍጻሜ ፡ ዋዜማ ፡ (ድጓ ። ገድ ፡ ተክ) ። ውኽዮ ፡ ውኽዮኽዮ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ።

—፤ ድራር ፤ ንኡስ ፡ በዓል ፤ ማኅትው ፡ የሚቆምበት ፡ ዋዜማ ፡ የሚመራበት ፡ ቀን ። ማኅትው ፡ የነግህ ፡ መዝሙር ፡ ነው ። ዋይ ፡ ዜማ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ ፪ ፡ ቃል ፡ ነውና ፤ ዋይን ፡ ተመልከት ።

ዘይን ፤ ኖት ፤ (ዜነ ፡ ይዘይን ፡ ይዚን ፤ አው ፡ ዘይኖ ፤ ዘየነ ፡ ይዜይን ፡ ይዘይን ። ዕብ ፡ ዛዬን ። ዐረ ፡ ዛነ) ፤ ማልበስ ፡ ማስታጠቅ ፤ መሸለም ፡ ማስጌጥ ፤ ማሰለፍ ፡ ማስጠረር ፤ ጽሕምን ፡ ራስን ፡ መከርከም ፡ ማበጠር ።

ዘያኒ ፤ መዘይን ፤ (ዐረ ፡ ሙዘይን) ፤ የሚያለብስ ፡ የሚያስጌጥ ፡ አልባሽ ፤ ጽሬግ ፡ ማሰሬ ፡ ባለወግ ። መዘይነ ፡ ንጉሥ ፡ (ዮሴፍ) ።

ዛይ ፤ (ዕብ ፡ ዛይን) ፤ ሰባተኛ ፡ ፊደል ፡ ዘ ። ንዋየ ፡ ሐቅል ፡ የበዳ ፡ ጸብት ፤ ፍጹም ፡ ጌጥ ፡ ፍጹም ፡ ሽልማት ፡ ማለት ፡ ነው ። «እስመ ፡ ኵሉቂ ፡ ሳብዕ ፡ ፍጹም ፡ ውእቱ ፡ በንበ ፡ ዕብራውያን» ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ሳዊ) ። ዛይ ፡ ተዘከር ፡ ቃለከ ፡ ዘአሰፈውከ ፡ ለገብርከ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፵፱—፶፮ ። ሰቈ፩ ፡ ፯ ። ፪ ፡ ፯ ። ፫ ፡ ፲፱ ። ፬ ፡ ፯) ።

ዘዬ ፤ (ዐማርኛ) ፤ የነገር ፡ ጌጥ ፡ አንዳንድ ፡ ፊሊጥ ፤ ሰው ፡ ኹሉ ፡ በየጨዋታው ፡ እንደ ፡ ዚቅና ፡ እንዳዝማች ፡ አድርጎ ፡ የሚያገባው ። እኹንም ፡ እንደኾን ፤ እንግዲህ ፡ እንሆ ፤ ታዲያ ፤ ይሁን ፡ የመሰለ ።

ዜነወ ፤ (ተቀ ፡ ግ ፤ ዜነ ፡ ወ) ፤ ነገረ ፡ አወራ ፤ አስማ ፡ ሰበከ ፡ አስተማረ ፤ አረዳ ፡ አበሠረ ። ዜነውዎሙ ፡ ለበሓውርት ። ሠናይ ፡ አገሪሆሙ ፡ ለእለ ፡ ይዜንዉ ፡ ሠናየ ፡ ዜና ። ወንጌል ፡ ቅዱስ ፡ ዘዜነወ ፡ ማቴዎስ ። ወእንዘ ፡ ይዜንዎ ፡ መጽአ ፡ ካልእ ፡ ዘይዜንዎ ፡ ወይቤሎ ፡ መጻእኩ ፡ እዜኑከ ። ዜነዋ ፡ ገብርኤል ፡ ለማርያም ፡ (ዓሞ፫ ፡ ፱ ። ሮሜ፲ ፡ ፲፭ ። ቅዳ ። ኢዮ፩ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱ ። ድጓ) ።

ዜናዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚነግር ፡ የሚያወራ ፡ አውሪ ፡ ወሬ ፡ ነጋሪ ፤ ሰባኪ ፡ አስተማሪ ። ወ

ሬኛ ፡ ወሬያም ፡ ባለወሬ ፡ ባለምሥራች ፤ መልክተኛ ፤ ወግ ፡ ጠራቂ ፡ ታሪክ ፡ ዐዋቂ ፤ የወሬ ፡ ዳት ። ዜናዊ ፡ ዘነገረነ ፡ ጥበበ ። ዜናዌ ፡ ጥበብ ። ዜናዌ ፡ ትፍሥሕት ። ዜናውያን ፡ ጽዱቃን ፡ (ኪዳ ። ቅዳ ። ድጓ ። ፊልክ ፡ ፲፮) ።

መዜንው፤(ውት ፡ ኑት ፤ ዋን ፡ ዋት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ዘቲ ፡ መጽሐፍ ፡ መዜንወ ፡ ዘያስተፌሥሕ ፡ ትከውን ፡ ለከ ። ከመ ፡ ንኩን ፡ መዜንዋነ ፡ ኄራነ ፡ (ፈላስ ። ኪዳ) ።

ዜና ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዝና ፡ ጨዎታ ፡ ወሬ ፤ የተባለ ፡ የተነገረ ፡ ቃል ፤ የኾነ ፡ የተደረገ ፡ ሥራ ፤ ሰው ፡ ከሰው ፡ አፍ ፡ ወይም ፡ ከመጽሐፍ ፡ የሚሰማው ፡ የሚቀበለው ፡ እንግዳ ፡ ነገር ፤ ትንቢት ፡ ብሥራት ፡ ስብከት ፤ ደኅንነት ፤ መርዶ ፡ ወግ ፡ ታሪክ ፡ ገድል ፤ ደብዳቤ ፡ መልክት ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ዜና ። ዜነ ዉነ ፡ ዜና ፡ ነቢያት ። እዜንወክሙ ፡ ዐቢየ ፡ ዜና ። አነ ፡ እልእክ ፡ ኀበ ፡ አቡከ ፡ ይንግርዎ ፡ ዜናከ ። በጽሐ ፡ ዜና ፡ ኀበ ፡ ዳዊት ፤ መርዶ ። ዜና ፡ እስክንድር ፤ ዜና ፡ አይሁድ ። በከመ ፡ ተጽሕፈ ፡ በዜናቲሆሙ ፡ ለቅዱሳን ፡ (፩ዮሐ ፡ ፩ ፡ ፭ ። ድጓ ። ሉቃ፪ ፡ ፲ ። ጦቢ፲ ፡ ፰ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፴ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፻፺፱) ። ዜናዊ ፡ ላእክ ፡ መልእክ ፡ ሐዋርያ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዜና ፡ ይባል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ወመጽአ ፡ ዜና ፡ ኀበ ፡ ሳኦል ። ወዝንቱ ፡ ዜና ፡ መጽአ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፳፯ ። ፪ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፮) ።

ተዜነወ፤(ይዜኖ)፤ ተወራ ፡ ተነገረ ፤ ቃሉ ። ተረዳ ፡ ተማረ ፡ ተበሠረ ፤ ሰውዮው ። ዕበየ ፡ ዝንቱ ፡ ጻድቅ ፡ ሶበ ፡ ተዜነወ ። ወነዳያን ፡ ይዜነዉ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፯ ። ማቴ፲፩ ፡ ፭) ።

ዚንው፤(ዋን ፡ ዋት ፡ ኑት)፤ የተወራ ፡ የተነገረ ፤ የተረዳ ፡ ምሁር ።

ተዝያነወ፤(ይዝያነው ፡ ይዝያነው)፤ ተነጋገረ ፤ ተጨዋወተ ። እንዘ ፡ ይዝያነዉ ፡ ዕበያቲሁ ፡ ለእግዚ ። ሶበ ፡ ንዝያነው ፡ በእንተ ፡ አሐዱ ፡ ብእሲ ። ዜና ፡ ይነብር ፡ ለዓለም ፡ ወይዝያነዉ ፡ ቦቱ ፡ ትውልድ ፡ እምድኅረ ፡ ትውልድ ። ወተዝያነዉ ፡ ጻኅናሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ (ስንክ ፡ የካ፫ ። አፈ ፡ ድ፩ ። ዮሴፍ ። መገ ፡ ፻፳፩) ።

አስተዝያነወ፤(ያስተዝያኑ)፤ አዋራ ፡ አጨዋወተ ።

ዜቄነ፤(ዴቆን)፤ ዘቄነ፤ ዲያቆን ፡ ኾነ ። በዜቄነ ፡ ፈንታ ፡ ዝያቄነ ፡ ይላል ፤ (ቀኖ ፡ ኒቅ፳፯) ።

አዜቄነ፤(ያዜቀኑ ፡ ያዜቀኑ)፤ አዛቄነ ፡ ዲቁና ፤ ሾመ ። (ተረት) ፡ ያዛቄነ ፡ ሳያቀስ ፡ አይለቅም ።

ዝያቄን፤(ናት)፤ ዘቋኝ ፤ ዲያቆን ። እስመ ፡ ዘዝያቄን ፡ ሥርዐተ ፡ ዐቀበ ፡ (ድጓ) ። ደና ፡ ዘ ፡ በዐረብ ፡ (ዳል ፡ ዛል) ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ዝያቄን ፡ ይባላል ። ዚቅ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ፍችው ፡ ተጨማሪ ፡ ተባባሪ ፡ መስል ፡ አገልጋይ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህም ፡ ደብተሮች ፡ በመልክ ፡ መካከል ፡ እንደ ፡ ስፌጽ ፡ ጣልቃ ፡ እያገቡ ፡ የሚሉት ፡ ዜማ ፡ ነው ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ (ዚቅ ፤ ዚቃ) ፡ መብረቅ ፡ ነጸብራቅ ፤ ኹራታም ፡ ኮከብ ፤ ፍላጻ ፡ ይኾናል ።

ዘይት፤(ታት ። ዕብ ፡ ዛይት ። ሱር ፡ ዛይታ ። ዐረ ፡ ዘይት)፤ በቁሙ ፤ የተክል ፡ ዕንጨት ፤ የወይራ ፡ ወገን ፤ ፍሬው ፡ መልካም ፡ ቅባት ፡ የሚሰጥ ፡ የሚበላና ፡ የሚበራ ። ተክለ ፡ ዘይት ፡ ሐዲስ ። ትትከሊ ፡ ዘይተ ። ዕፀወ ፡ ዘይት ። ሕንባበ ፡ ዘይት ። አዕጻደ ፡ ዘይት ። ደብረ ፡ ዘይት ፡ (መዝ ፡ ፻፳፯ ። ሚክ፯ ፡ ፲፭ ። ፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፳፰ ። ኢሳ፲፯ ፡ ፯ ። ዘዳ፮ ፡ ፲፩ ። ማቴ ፳፩ ፡ ፩) ።

ዘይት ፡

—፤ ቅባቱም ፡ ስብቻው ፡ ዘይት ፡ ይባላል ። ዘይት ፡ ዘቀንዲል ። ዘይት ፡ ማኅትት ። ይውሕዝ ፡ እምኔሁ ፡ ቅብዐ ፡ ዘይት ፡ ወዕፍረት ። በከመ ፡ ይትርአይ ፡ ዘይት ፡ በውስተ ፡ ማየው ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፯ ። ሐምሌ ። ጥቅ ፳፱ ። ፳፯) ።

ዘይቶን፤(ዐረ ፡ ዘይቱን)፤ ዕፀ ፡ ዘይት ፤ የዘይት ፡ ዛፍ ፡ ተክል ፤ ሕንባብ ። ዘይቶን ፡ ወሆሳዕና ። ፍሬ ፡ ዘይቶን ፡ (ስንክ ፡ መስ፫) ።

ዝኩ፤ዝኰ፤ዝክቱ፤ዝስኩ፤(ዝ ፡ ኩ)፤ ዘከሃ ፤ የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ ዐጸፋ ፤ እጅ ፡ የማይደርስበት ፡ ዐይን ፡ የሚያርፍበት ። ያ ፡ ያው ፡ ያኛው ፤ ርሱ ። የዝን ፡ አፈታት ፡ እይ ፤ ኩ ፡ ከሃ ፡ ከማለት ፡ መጥቷል ፤ ስለዚህ ፡ በዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ እየገባ ፡ ለቅርብ ፡ ሩቆች ፡ ዐጸፋ ፡ ይኾናል ፤ በገቢርም ፡ ጊዜ ፡ ዝኩ ፡ እንትኩ ፡ እልኩ ፡ ይላል ። ነዋ ፡ ዝኩ ፡ ሐላሚ ። ዝኩ ፡ ቃለ ። እስመ ፡ ዝንቱ ፡ ዝክቱ ፡ ወዝክቱ ፡ ዝንቱ ። ዳኅንኑ ፡ ዝስኩ ፡ አረጋዊ ፡ አቡክሙ ፡ (ዘፍ፴፯ ፡ ፲፱ ። ራእ፩ ፡ ፲፪ ። ቄር ፡ ጸላ ። ድጓ) ። እንትኩንና ፡ እልኩን ፡ እይ ።

ዝኬ፤(ዝ ፡ ኬ)፤ ይህ ፡ ነዋ ፤ ይህ ፡ ነው ፡ እኮ ። ዝኬ ፡ ውእቱ ።

ዘኪክ፤ኮት፤(ዘከ ፡ ይዘክክ ፡ ይዝክክ ። ዕብ ፡ ዛኸ)፤ መንጻት ፡ መጥራት ፤ ንጹሕ ፡ ጽሩይ ፡ ብሩህ ፡ መኾን ፡ በግብር ፡ በነገር ። ዘካ ፡ ዘኬ ፡ ዘከዘከ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ይወጣል ። ዘካ ፡ ያረብ ፤ ፍችው ፡ ዓሥራት ፤ ዘካ ፡ ጸሓፊ ፡ እንዲሉ ። ዘኬ ፡ ያማርኛ ፤ ፍችው ፡

ኵቸሮ ፡ ተረፈ ፡ ማእድ ፤ ተማሮች ፡ ከተዝካር ፡ ዐውድማ ፡ የሚያነሡት ፤ ዓሥራተ ፡ ኅበስት ። (ግጥም) ፤ ለመደችና ፡ ዝኬ ፡ ባልጫ ፤ ከተማሪ ፡ ቤት ፡ ኹለግዜ ፡ ፍጫ ። ደብተራ ፤ የዝኬ ፡ ጕተራ ።

ዝኩኪት ፡ (ዕብራ) ፤ ቅዘዝ ፡ መስተዋት ፡ የሥዕል ፡ የመስኮት ፡ መዝጊያ ።

ዘከሮ ፤ ሮት ፤ (ዘከረ ፡ ይዜክር ፡ ይዘክር ፤ አው ፡ ዘኪር ፤ ዘከረ ፡ ይዘክር ፡ ይዝክር ። ዕብ ፡ ዛካር ። ሱር ፡ ዝካር ። ዐረ ፡ ዘከረ) ፤ መዘከር ፤ ማሰብ ፡ መቍጠር ፤ በልብ ፡ ማኖር ፤ ባፍ ፡ ማውሣት ፡ መናገር ፤ ስም ፡ መጥራት ፡ እገሌ ፡ ማለት ፤ ሲጠብቅ ፡ የቀደሰ ፤ ሲላላ ፡ የቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ። ኢትዝክር ፡ ለነ ፡ አበሳነ ፡ ዘትካት ። ምንትኑ ፡ሰብእ ፡ ከመ ፡ ትዝክሮ ። ወኢይዜክር ፡ አስማቲሆሙ ፡ በአፉየ ። ዠሎ ፡ ዘዘከርነ ። ዘአቅደምነ ፡ ዘክሮታ ፡ በጥንተ ፡ ዛቲ ፡ መጽሐፍ ፡ (መዝ ፡ ፸፱ ። ፰ ። ፲፭ ። መጽ ፡ ምስ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፭) ። ብዙው ፡ መጣፍ ፡ በዘከረ ፡ ፈንታ ፡ ተዘከረ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ በተደራጊ ፤ ባለቅኔዎችም ፡ እንዲሁ ፡ ብለው ፡ ይገሉታል ፤ ባለመጣፎችም ፡ ስሕተትነቱን ፡ አላወቁለትም ። እለ ፡ ይዜክሩ ፡ እኩየ ። ተዘክሮ ፡ እከይ ። ተዘከረነ ፡ እግዚኦ ። ተዘከረ ፡ በእንተ ፡ ብሩር ። ወኢተዘከረ ፡ ይግበር ። ተዘክሮ ፡ እግዚኦ ፡ ለዳዊት ፡ (ምሳ ፲፪ ፡ ፳፰ ። ቅዳ ። ጦቢ ፬ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፻፰ ። ፻፴፩) ።

ዘካሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚዘክር ፡ የሚዘክር ፡ ዐሳቢ ፤ ቄስ ።

አዘከረ ፤ አሳሰበ ፤ አስወሣ ፡ አስታወሰ ። በዘአዘከረ ፡ ሎቱ ፡ ዋሐባ ፡ አበው ። አዘክሪ ፡ ድንግል ፡ ልደቶ ፡ እምኔኪ ። አዘከሩ ፡ እሳተ ፡ ገሃነም ። ወነዋ ፡ አዘከረ ፡ ዮሴፍ ፡ ወልደ ፡ ኮርዮን ፡ ከመ ። አዘክሮ ፡ ለፈርዖን ፡ በእንቲኣየ ፡ (ጥበ ፡ ፲፰ ፡ ፳፪ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ የካ፫ ። ዮሴፍ ። ዘፍ፵ ፡ ፲፬) ። ዳግመኛም ፡ በአዘከረ ፡ ፈንታ ፡ ዘከረ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አነ ፡ እዜክረከ ፡ ዠሎ ። ከመ ፡ ኣንቅህክሙ ፡ በዘክሮ ። ዘክሮሙ ፡ ከመ ፡ ይትአዘዙ ፡ (ኵፋ ፡ ፴፪ ። ፪ጴጥ ፡ ፲ ፡ ፲፫ ። ፫ ፡ ፩ ። ቲቶ፫ ፡ ፩ ። ፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፲፬) ።

መዘክር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚዘክር ፤ የሚያዘክር ፡ አዘካሪ ፤ ዐሳቢ ፡ አሳሳቢ ። ሹም ፤ ቄሳጩ ፤ ምስክር ። አ ፡ ድንግል ፡ አዘክሪ ፡ ኀበ ፡ መዘክር ፡ ዘኢይረስዕ ፡ ዠሎ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ። ጸሓፊ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ጸሓፌ ፡ ታሪክ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ መዘክር ፡ ይላል ፤ ምንም ፡ ምስጢሩ ፡ ቢገጥም ፡ ንባቡ ፡ ልዩ ፡ ነው ፡ (፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፮ ። ፳ ፡ ፳፬ ። ፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፰ ፡ ፴፯) ።

መዝከር ፤ ምዝከር ፤ ማሰቢያ ፤ ማሳሰቢያ ፤ ጊዜ ፡ ቦታ ፡ ምክንያት ። መስ(ዝ)ከረምን ፡ እይ ።

ተዘከረ ፤ ተዘከረ ፤ ታሰበ ፤ ትዝ ፡ አለ ፡ ተወሣ ፤ ተጠራ ፤ ተነገረ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ዘከረ ፡ አድራጊነት ፡ ነው ። ወተዘከረ ፡ ዓህሎ ። ተዘከረኒ ፡ በመንግሥትከ ። ተዘከርኩ ፡ በሌሊት ፡ ስመከ ፡ እያለ ፤ ገንዘቡን ፡ ተገብሮነትን ፡ ትቶ ፡ አለገንዘቡ ፡ ይነገራል ።

ዝኩር ፤ (ራን ፡ ራት ፤ ክርት) ፤ የታሰበ ፤ የተነገረ ፡ የተጠራ ፤ ዕውቅ ፡ ስመ ፡ ጥር ፤ አቦ ፡ እገሌ ፡ የሚባል ። ቀኖና ፡ ዘዝክርት ። መምህር ፡ ዝኩር ፡ ዲበ ፡ መሥዋዕት ። አብ ፡ ዝኩር ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፱ ። ፊልክ ፡ ፪፻፵፪) ። ዝኩር ፡ ባለው ፡ ስሙዕ ፡ ይላል ።

ዝክረት ፤ (ታት) ፤ ማሰብ ፤ መታሰብ ፤ አስተሳሰብ ፤ ዐሳቢነት ፡ ታሳቢነት ። ዕሰባ ፡ ዐሳብ ፡ ምክር ። እምዝክረታተ ፡ ሰይጣናት ፡ እኩያት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፴፯) ።

ዝክር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ዐሳብ ፡ ትዝታ ፤ ጥሪ ፡ አጠራር ፡ ዜና ። እግዚ ፡ ያበስል ፡ ዝክረኪ ፡ እምውስተ ፡ ልብየ ። ሙሴ ፡ ዘቡሩክ ፡ ዝክሩ ። በላም ፡ ለዝክረ ፡ ስምከ ፡ (ፊልክ ። ሚራ፵፭ ፡ ፩ ። ደራሲ) ።

—፤ መወሻ ፤ መታሰቢያ ፤ ስም ፡ የሚያስጠራ ፤ ነገር ፡ ምክንያት ፡ ሥራ ፤ የክፉ ፡ የበጎ ፡ (መክ፩ ፡ ፲፩ ። ፪ ፡ ፲፯ ። ፱ ፡ ፭) ። ርጉመ ፡ ይኩን ፡ ዝክሩ ። ወይጥፋእ ፡ እምድር ፡ ዝክሩ ። ዝክረ ፡ ጻድቅ ፡ ለዓለም ፡ ይሄሉ ። ዝክረ ፡ ቅድሳቱ ፡ (ሚራ፳፫ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፻፰ ። ፻፲፩ ። ፳፱) ።

—፤ መቃብር ፤ የመቃብር ፡ ቤት ፡ ወይም ፡ ሐውልት ። ዝኅርን ፡ ተመልከት ።

—፤ የበዓል ፡ ድግስ ፤ ማኅበር ፡ ጩንቢ ፡ ባመትም ፡ በወርም ፡ የሚኾን ።

ተዝካር ፤ በቁሙ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መታሰቢያ ፡ በዓል ፡ መሥዋዕት ፡ ጸሎት ፤ ንባብ ፡ ቃል ፡ ነገር ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ግበሩ ፡ ተዝካርየ ። ግበር ፡ ሎቱ ፡ ተዝካሮ ። ዘይሁብ ፡ ስኂነ ፡ ለተዝካርየ ። ተዝካረ ፡ ስእለት ፡ (ሉቃ ፳፪ ፡ ፲፱ ። ሚራ፴፰ ፡ ፳፫ ። ኢሳ፷፮ ፡ ፫ ። ጦቢ ፲፪ ፡ ፲፪) ።

—፤ ወግ ፡ ታሪክ ፡ ዜና ። መጽሐፈ ፡ ተዝካር ። ተዝካረ ፡ ኖብያት ። ጸሓፌ ፡ ተዝካር ፡ (ሚል፫ ፡ ፲፮ ። አስቴ ፡ ፩ ። ኢሳ፴፮ ፡ ፫) ። የዝክርና ፡ የተዝካር ፡ ዘይቤ ፡ በማናቸውም ፡ ስልት ፡ ቢነገር ፡ ምስጢሩ ፡ ከመታሰቢያነት ፡ አይወጣም ።

ተዝኪር ፤ (ዐረብ) ፤ ገዳም ፤ የመነኰሴ ፡ ቦታ ፡ ቤት ፡ በኣት ፡ (ስንክ ፡ የካ፱) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በተዝኪር ፡ ፈንታ ፡ ተክዚር ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ።

ዝክቱ ፤—ዝክ ፡ ቱ ፤—ዝኩ ።

ዝልብ ፤ ሳይቀረደድ ፡ የተቀቀለ ። ዘለበት ፤ የቀበቶ ፡ ቍልፍ ፡ (ዐማርኛ) ።

ዘሊግ ፤ ጎት ፤ (ዘለገ ፡ ይዘልግ ፡ ይዝልግ ። ዕብ ፡ ዛላግ) ፤ መዝለግለግ ፡ መዝረብረብ ፤ መውረድ ፡ መንጠብ ፡ መንጠባጠብ ፤ መንጠፍጠፍ ፤ ከይንና ፡ ከፍንጫ ፡ ከፍ ፡ ከመሌሊት ።

—፤ መዝለግ ፤ ዘለግ ፡ ማለት ፡ ዘለግተኛ ፡ መኾን ፤ መርዘም ፡ ማደግ ፡ (ዐማርኛ) ።

ቍጥር ፡ በፊደልና ፡ በአኀዝ ።

አ	በ	ገ	ደ	ሀ	ወ	ዘ	ሐ	ጠ	የ	ከ	ለ	መ	ነ	ሠ	ዐ	ፈ	ጸ	ቀ	ቈ	እ
፩	፪	፫	፬	፭	፮	፯	፰	፱	፲	፳	፴	፵	፶	፷	፸	፹	፺	፻	፲፻	፼

፯ኛ ፡ ማዕርግ ።

ስለ ፡ እጅ ፡ መኪና ፡ ፊደል ።

፴፪ ፤ ኤውሮፖች ፡ ፊደላቸውን ፡ ሳያሳንሱና ፡ ሳይከፍሉ ፡ እናሳንስም ፡ ሳይሉ ፡ መላውን ፡ ፊደል ፡ ፳፮ቱን ፡ ዘር ፡ ከነአኃዙና ፡ ከነኄዙ ፡ አሳክተውና ፡ አስማምተው ፡ በእጅ ፡ መኪና ፡ እንዲጥፉ ፥ የኛም ፡ ፊደል ፡ በኤውሮፖች ፡ ልክ ፡ ፳፮ ፡ ዘር ፡ ነውና ፤ እንደ ፡ መዠመሪያው ፡ ማዕርግ ፡ ጭፍራውን ፡ ትቶ ፡ አበጋዙን ፡ ብቻ ፡ ግእዝ ፡ ግእዙን ፡ ባንድ ፡ አይቅር ፡ ሰብስቦ ፡ በ፯ ፡ ዋየል ፡ ቢያስኬዱት ፡ ከእጅ ፡ መኪና ፡ ተስማምቶ ፡ እንደ ነሱ ፡ ፊደል ፡ ይኼዳል ። አኃዙንም ፡ ፲ኛውን ፡ ዘሮ ፡ አድርጎ ፡ የላይ ፡ የታች ፡ ሠረዝ ፡ ቀርቶበት ፡ ከ፩ ፡ እስከ ፡ ፱ ፡ ያለውን ፡ በ፲ቱ ፡ ዘሮነት ፡ ቢያስኬዱት ፡ ከአኃዛቸው ፡ ይሰማማል ። ዘሮ ፡ ማለት ፡ የአኃዝ ፡ ዋየል ፡ ወይም ፡ ቅእላድ ፥ ወላጤ ፡ ፍቅድ ፡ ወመፈድፍድ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ብቻውን ፡ ሲኾን ፡ ባዶ ፡ ጠፍ ፥ አኃዝ ፡ ሲከተለው ፡ አብዢ ፡ ይባላል ፤ ጥሬነቱም ፡ ዘረወንና ፡ ዘርዘረን ፡ ይመስላል ።

ፊደልና ፡ ዋየል ፡ ከነአኃዙና ፡ ከነኄዙ ።

አ	በ	ገ	ደ	ሀ	ወ	ዘ	ሐ	ኀ	ጠ	የ	ከ	ለ
መ	ነ	ሠ	ዐ	ፈ	ጸ	ፀ	ቀ	ረ	ሰ	ተ	ጰ	ፐ ።

ዲቃሎች ።

ጐ　ጀ　ዠ　ኈ　ጨ　ኰ　ኸ　ኘ　ቈ　ሸ　ቸ　።

ዋየሎች ።

ኡ　ኢ　ኣ—ዋ　ኤ　እ　ኦ　።

አኃዞች ።

፩　፪　፫　፬　፭　፮　፯　፰　፱　፲　።

ምልክቶች ።

.　፡　፣　፤　፥　።　.　.　.　?　!　(　)　-　«　»　—　×　+

ዐዋጅና ፡ አገባብ ።

፴፫ ፤ ግእዝ ፡ ፊደል ፡ በግእዝነት ፡ ዋየልም ፡ በፊደልነት ፡ ሲነገር ፡ ኹሉም ፡ ራሱን ፡ ችሎ ፡ በየጠባዩ ፡ ይነገራል ። ግእዝ ፡ ኹሉ ፡ ዋየል ፡ መፈለጉ ፡ ከካዕብ ፡ እስከ ፡

ሳብዕ፡ነው፤ዋየልም፡ድምፁን፡የሚያወርስ፡ለግእዝ፡ብቻ፡ነው ። ይህም፡ራሱን፡ችሎ፡ገደለ፡ተገደለ፡ቀበረ፡ተቀበረ፡እያለ፥በዋየልም፡ታዝሎ፥በኡ—ቡ፡በኢ—ቢ፡በአ—ባ፡በዋ—ቧ፡በኤ—ቤ፡በእ—ብ፡በኦ—ቦ፡እያሰኘ፡ከገ፡እስከ፡ፐ፡ያሉትን፡የኹሉን፡አካኼድ፡ያሳያል ። ዋየልም፡በፊደልነቱ፡መነሻ፡መድረሻ፡መከከልም፡ቢኾን፡እንደ፡ግእዝ፡ራሱን፡ይችላል፤ይህም፡ኡረኡኤለእ—ኡሩኤል፤ኢየአበእ—ኢዮብ፤አፈእአ፡አፍአ፤ኤለእየአሰእ—ኤልያስ፤እነኤ—እኔ፤እኘአ—እኛ፤ኦረኢተእ—ኦሪት፡እያሰኘና፡በቁም፡ቀሪነቱን፡መደብ፡አድርጎ፡ዋየልነቱንም፡ያሳያል ። ዋ፡ደግሞ፡በመነሻና፡በመድረሻ፡ፊደል፡በአንቀጽ፡ሲገባ፥በጥሬ፡መነሻም፡ሲገባ፡ልዩነት፡የለውም ። ምሳሌ፤ጐዋጐረ—ጓጐረ፡ጐዋጐዋረአ—ጓጓራ፤ተነእፈዋፈዋ—ተንፏፏ፤ፈዋፈዋተኤ—ፏፏቴ ። በጥሬ፡መድረሻ፡ሲገባ፡ግን፡የሩቅ፡ሴት፡ዝርዝር፡ይኾናል ። ምሳሌ፤በአለዋ—ባሏ፤ለእጅዋ—ልጇ፤ዐመአቸዋ—ዐማቿ ። የጥሬው፡መድረሻ፡ሣልስና፡ራብዕ፡ኃምስና፡ሳብዕ፡ሲኾንበት፡ርሱ፡ራሱ፡ብቻ፡ይበቃል፤ይህም፡ሰነእጠኢ—ሰንጢ፡ሰንጢዋ፤ከአረኣዋ—ካራዋ፤ጐፈረኤዋ—ጐፈሬዋ፤መኢደኦዋ—ሚዶዋ፡ማለቱን፡ያሳያል ። ማእከል፡ኹኖ፡ግእዝ፡ሲቀድመውና፡ሲከታተል፡ግን፥ድምፁን፡ለግእዝ፡እንዳያወርስና፡በቁም፡ቀሪ፡ኹኖ፡እንዲነገር፡በራሱ፡ላይ፡፪፡ነቍጥ፡ይደረግበታል፤ይህም፡አስተዋ̈ለ፤ተዋ̈ዋለ፤ከኡ̈ረ፥ለኢ̈የ፡እያለ፡ሌላውን፡ኹሉ፡ያሳያል ። የኤውሮፓን፡ቋንቋ፡ተምረው፡ለሚጥፉና፡ለሚያነቡ፡ስላገር፡ቋንቋና፡ስለ፡እጅ፡መኪናም፡ለሚያስቡ፡ማመልከቻ፡ይኸው፡ይበቃል ። የአኃዙም፡ነገር፡ዐሥርቱ፡ዘሮ፡ስለ፡ኾነ፡ዐረቦች፡ከህንዶች፡ኤውሮፖች፡ካረቦች፡እንደ፡ወሰዱት፡እንደዚያው፡እንደ፡ህንዶች፡አኃዝ፡ይኼዳል፤ከመልክ፡በቀር፡ያካኼድ፡ልዩነት፡የለውም ። አኃዝነቱና፡ፊደልነቱም፡የጽርእና፡የቅብጥ፡እንደ፡ኾነ፡በ፫ኛው፡ማዕርግ፡ተነግሯል፡(ቍ፳፫ና፡፳፯) ። የምልክቶችም፡አገባብ፡ከነስማቸው፡ገና፡ወደ፡ፊት፡ይነገራል ።

ያልተነገረውም፡ያራቱ፡ዐይነት፡ቍጥር፡ምልክት፡ይህ፡ነው ።

＋ የመደመር፡
— የመቀነስ፡
× የማብዛት፡
÷ የማካፈል ።

የንባብ፡ማሳያ ።

መኦአ፡አነእበሰአ፡ዘእ̈መእነገደ፡የእሀኡደአ፤ቀደአመአወኢ፡ኀየእለ፡ሠእለአሰኤ፡ሠእየኡመ፡እገእዘኢአበእሐኤረእ፡ነእገኡሠ፡ነገሠእተእ፡ዘኢ̇ተእየኦጰእየአ ። ሞአ፡አንበሳ፡ዘእምነገደ፡ይሁዳ፤ቀዳማዊ፡ኀይለ፡ሥላሴ፡ሥዩመ፡እግዚአብሔር፡ንጉሠ፡ነገሥት፡ዘኢትዮጵያ ። ፩፱፫፬፡ወይም፡1942፡፩፱፬፪፡ዓ፡ም፡

የጥፈትና ፡ የመጻሕፍት ፡ መልክ ።

፴፩ ፤ ከንገት ፡ በላይ ፡ ባለው ፡ በፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ መልክ ፡ በየራሱና ፡ በየገጹ ፡ ልዩ ፡ ልዩነት ፡ ያላቸው ፡ ብዙ ፡ ሕዋሳት ፡ እንዳሉ ፥ በመጻሕፍትም ፡ መልክ ፡ በያንዳንዱ ፡ ገጽ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ ያለው ፡ ክፍል ፡ አለበት ። ያልተቀጻው ፡ ብራና ፡ ወረቀት ፡ አንዳንዱ ፡ ጥቅል ፡ ሰሌዳ ፥ ወይም ፡ ሉሕ ፡ ይባላል ፤ ዝርግ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚያ ፡ የሚቀጻው ፡ አንዳንዱ ፡ ክፍል ፡ ሳይታጠፍ ፡ ቅጽ ፥ ሲታጠፍ ፡ ቅጠል ፡ ይባላል ። ፪ኛ ፡ ቅጠል ፡ የሌለው ፡ እኩሌታ ፡ ቅጽ ፡ ሲኾን ፡ ኅላፍ ፡ ይባላል ። ፩ቱ ፡ ወይም ፡ ፫ቱ ፡ ቅጽ ፡ እየታጠፈ ፡ ባንድነት ፡ ሲታሰር ፡ ጥራዝ ፡ ይባላል ። አንዱ ፡ ቅጽ ፡ ተሠምሮ ፡ ሲታጠፍ ፡ ባላ፪ ፡ ገጽ ፡ ከኹለ ፡ ዘንድ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ያለው ፡ የ፪ቱ ፡ ገጽ ፡ ስምና ፡ መልክ ፡ በየክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ውግ ፡ ያለበት ፡ ክፍል ፡ ግራና ፡ ቀኙ ፡ ጠርዝ ፥ መግለጫውና ፡ መግለጫው ፡ ግልየት ፥ ላይኛው ፡ አርእስት ፥ ታችኛው ፡ ኅዳግ ፥ መካከለኛው ፡ ዐምድ ፤ ዕጥፋቱን ፡ እንደ ፡ ወንዝ ፡ አማክሎ ፡ ወደ ፡ ጥራዝ ፡ ያለው ፡ ማዶና ፡ ማዶው ፡ ምስማክ ፡ ይባላል ፤ መከዳ ፡ ማለት ፡ ነው ። በመካከልም ፡ በያንዳንዱ ፡ ውግ ፡ ፊት ፡ ወስፌውና ፡ ርሳሱ ፡ ያለፈበት ፡ ሰንበር ፡ ሰንበሩ ፡ ሚራክ ፥ ቀለም ፡ የሚወድቅበት ፡ ቃዳው ፡ ተለላው ፡ መሥመር ፥ በፊደልና ፡ በፊደል ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ክፍት ፡ ክፍቱ ፡ ኆኅት ፥ በየፊደሉ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፥ ከርሥ ፡ ይባላል ፤ የነጩ ፡ ስም ፡ ይህ ፡ ነው ። የመሥመርም ፡ ሥራ ፡ አብነቱ ፡ የተገኘና ፡ የተቀዳ ፡ ከሙዝ ፡ ቅጠልና ፡ ከጕናጕና ፡ ነው ፡ ይባላል ። የጥቍሩ ፡ ደግሞ ፡ አንዳንዱ ፡ ፊደል ፥ ቀለም ፡ ወይም ፡ ኅር(ወ)መት ፡ ይባላል ፤ ቅርጽ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከነቍጥ ፡ እስከ ፡ ነቍጥ ፡ የሚሰደረው ፡ አንዳንዱ ፡ ስክ ፡ ንባብ ፡ ይባላል ፤ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ። ቃልንም ፡ ከቃል ፡ በየንባቡና ፡ በየስልቱ ፡ በየብልቱ ፡ ለይተው ፡ ነጥለው ፡ ዘርዝረው ፡ ደምረው ፡ ፪ ፡ ፊርጅ ፡ አድርገው ፡ የሚያሳዩ ፡ የቃል ፡ ምልክቶች ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ መልካቸውና ፡ ስማቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

መልካቸው ።	ስማቸው ።
.	ነጥብ ፥ አው ፡ (ወይም) ፡ ነቍጥ ፥ ማጥበቂያ ።
፥	ንኡስ ፡ ነጥብ ፥ አው ፡ ንጻል ፡ (ነጠላ) ።
፤ ፥	ንኡስ ፡ ሠረዝ ፥ አው ፡ ንጻል ።
፤	ዐቢይ ፡ ሠረዝ ፥ አው ፡ ክዑብ ፡ (ድርብ) ።
።	ዐቢይ ፡ ነጥብ ፥ አው ፡ ክዑብ ።

ሐተታ ።

፴፪ ፤ ነጥብና ፡ ነቍጥ ፡ ፪ ፡ ስም ፡ ናቸው ፤ ነጥብ ፡ የግእዝ ፡ ብቻ ፡ ነቍጥ ፡ የዐረብና ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ፤ ያውም ፡ አንዳንዱ ፡ ጠብታ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ፪ቱና ፡ ፩ቱ ፡ አይዶለም ፤ ሲበዛ ፡ ነቍጣት ፡ ነጥባት ፡ ወይም ፡ ነጠብጣብ ፡ ያሰኛል ። የጥንቱ ፡ ነጥብ ፡ እንደ ፡ ዜማ ፡ ይዘት ፡ ፪ ፡ ቅንጣት ፡ ብቻ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፤ ፪ኛም ፡ ባንዱ ፡ ነጥብ ፡ ፈንታ ፡ እንዳ፲ቱ ፡ ያለ ፡ ዘንግ ፡ ነበረ ፤ ፫ኛ ፡ ግን ፡ አንዱ ፡ ነጥብ ፡ የመጥበቅ ፡ ምልክት ፡ ስለ ፡

ኾነ ፡ እንዳይሞከሽ ፡ በዘንጉ ፡ ፈንታ ፡ ፪ ፡ ነጥብ ፡ ኹኗል ። ፪ቱን ፡ ፩ቱን ፡ ነቍጥ ፡ ነጥብ ፡ ብሎ ፡ ባንድነት ፡ ስም ፡ መጥራት ፡ በዚያው ፡ በጥንቱ ፡ በንዱ ፡ ቅንጣት ፡ ልማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ በሰዋስው ፡ መንገድ ፡ አይዶለም ። ባማርኛ ፡ ፪ ፡ ነጥብ ፡ ፩ ፡ ነጥብ ፡ ተብሎ ፡ ከቅጽል ፡ ጋራ ፡ ይነገራል ፤ ጣፎችና ፡ በለመጣፎች ፡ ግን ፡ ነቍጥን ፡ ለ፪ቱ ፡ ብቻ ፡ ነጥብን ፡ ላ፩ቱ ፡ ብቻ ፡ ሰጥተው ፡ አለቅጽል ፡ ፪ቱን ፡ ነቍጥ ፡ ፩ቱን ፡ ነጥብ ፡ ብለው ፡ በተለየ ፡ ስም ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ አድርገው ፡ ይጠሩታል ። ባለቅኔዎችም ፥ ቃልከ ፡ ነቍጥ ፡ እንዘ ፡ ክልኤቲ ፤ ልሳንከ ፡ አሐቲ ፡ ይእቲ ። ፍቅደ ፡ ነጥብ ፡ በዓላተ ፡ ወልድ ፡ ተስዐቱ ፡ ውእቱ ፡ እያሉ ፡ በውስጠ ፡ ብዙነት ፡ ያገቡታል ። ነጥብን ፡ ተስዐቱ ፡ ማለት ፡ ፫ ፡ ቀይ ፡ ሲጨመርበት ፡ ነው ።

አገባባቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

፴፮ ፤ ነቍጥ ፡ የንኡሳን ፡ ቃላት ፡ መለያ ፡ ነው ፤ በንባብ ፡ ኹሉ ፡ ራስ ፡ በያንዳንዱ ፡ ስክ ፡ ይገባል ። ነጠላ ፡ ወይም ፡ ንኡስ ፡ ሠረዝ ፡ ጠባዩ ፡ ፩ ፡ ሲኾን ፡ መልኩ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ልዩነት ፡ ስላላቸው ፡ እየራሳቸው ፡ በሚታሰሩና ፡ በማይጣፈሩ ፡ በጫጭር ፡ ቃሎች ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ አነ ፡ ቀዳማዊ ፤ ወአነ ፡ ደኃራዊ ፥ ርእስ ፡ ወማኅለቅት ፤ ጥንት ፡ ወተፍጻሜት ፤ አንተ ፡ ዘአሚሃ ፤ ወአንተ ፡ ዘይእዜ ፥ አንተ ፡ ዘእሙንቱ ፤ ወአንተ ፡ ዘለነ ። ተፈለጥ ፡ የማነ ፤ አው ፡ ፀጋመ ፥ ወእመ ፡ አኮ ፡ ግባእ ፡ ድኅረ ፤ ወኢ ትሑር ፡ ቅድመ ። ድርብ ፡ ወይም ፡ ዐቢይ ፡ ሠረዝ ፥ በፍጹም ፡ ቃል ፡ ማኽል ፡ ባንዳንዱ ፡ ፈርጅ ፡ (ፍራዝ) ፡ ውስጥ ፡ እየራሱ ፡ በሚታሰርና ፡ በሚነገር ፡ ባስረጅና ፡ ባፍራሽ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ወምድርሰ ፡ ኢ ታስተርኢ ፤ ወኢ ኮነት ፡ ድሉተ ፤ ወጽልመት ፡ መልዕልተ ፡ ቀላይ ፤ ወመንፈሰ ፡ እግዚ ፡ ይጼልል ፡ መልዕልተ ፡ ማይ ። ወይቤ ፡ እግዚ ፤ ለይኩን ፡ ብርሃን ፤ ወኮነ ፡ ብርሃን ። ነዐ ፡ ንበር ፡ ማእከሌነ ፡ ወንግረነ ፤ እስመ ፡ ኪያከ ፡ አልህቀ ፡ እግዚ ። ፈርሀ ፡ ወደንገፀ ፤ ባሕቱ ፡ ኢጐየ ፡ ወኢ ገገጸ ። ነጥብ ፡ (።) ንኡስ ፡ ምዕራፍ ፡ ነው ፤ አንባቢን ፡ እንደ ፡ ልጓም ፡ ኹኖ ፡ ይገታል ። አንዱ ፡ ፍጹም ፡ ቃል ፡ ወይም ፡ አንዱ ፡ ፈርጅ ፡ ዐጭርም ፡ ረዥምም ፡ ቢኾን ፡ ተሳቢው ፡ ተከቶ ፡ ነገሩ ፡ ሲጨረስ ፡ እንደ ፡ ጕልላት ፡ በጫፉ ፡ በቍንጮው ፡ ይገባል ። ረዥም ፡ ቃል ፥ ወምድርሰ ፡ እንዳል ነው ፡ ያለ ፡ ነው ። ዐጭር ፡ ቃል ፥ በቀዳሚ ፡ ገብረ ፡ እግዚ ፡ ሰማያተ ፡ ወምድረ ። ያማርኛውም ፡ እንደ ፡ ግእዙ ፡ ነው ፤ ለብቻው ፡ የተለየ ፡ ዐዋጅ ፡ የለውም ።

፴፯ ፤ በነዚህ ፡ ባራቱ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፤ . . . . ነጠብጣብና ፡ ( ) ቀርን ፡ « » አቅርንት ፡ ሲጨመሩ ፡ ቍጥራቸው ፡ ፯ ፡ ይኾናል ፤ የነዚህም ፡ የ፫ቱ ፡ አገባብ ፡ እንዲህ ፡ ነው ። ነጠብጣብ ፡ ከያንዳንዱ ፡ ምዕራፍና ፡ አንቀጽ ፡ ፍሬ ፡ ፍሬው ፡ ጥቅስ ፡ በጥፈት ፡ ሲለቀም ፡ በቀሪው ፡ ቃል ፡ ፈንታ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ መጽሐፈ ፡ ልደቱ ፡ ለኢ ፡ ክር ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ ወልደ ፡ አብርሃም ። አብርሃም ፡ ወለዶ ፡ ለይሥሐቅ ፤ . . . . ወእሴይኒ ፡ ወለደ ፡ ዳዊትሀ ፡ ንጉሠ ፤ . . . . ወኵሎንኬ ፡ ትውልድ ፡ እምአብርሃም ፡ እስከ ፡ ዳዊት ፡ ዐሠርቱ ፡ ወአርባዕቱ ። ቀዳሚሁ ፡ ቃል ፤ . . . . ወውእቱ ፡ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ። ዳግመኛም ፡ በቋንቋ ፡ መጣፍ ፡ ውስጥ ፡ የተጣፈውን ፡ ቃል ፡ አንዱን ፡ ስም ፡ መላ

ልሰ ፡ በመጣፍ ፡ ፈንታ ፡ በቀሪው ፡ ፊደል ፡ ልክ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ጎግ ፥ ማ . . ። ዳዊት ፥ መዝሙረ ፡ . . . ። አምላክ ፥ ወልደ ፡ . . . . ። ቀርን ፡ እንደ ፡ ዋዌና ፡ እንደ ፡ አው ፡ ነው ፤ ሞክሼና ፡ ባዕድ ፡ አስረጅ ፡ ወይም ፡ ተወላጅ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተጥፎ ፡ በማይነበብ ፥ በ ፡ ዘይቤ ፡ በሚያሰኝ ፡ ነገር ፡ በትርፍ ፡ ንባብ ፡ ይገባል ። ምሳሌ ፤ ወንጌል ፡ ብሂል ፡ በልሳነ ፡ ጽርእ ፤ ወትርጓሜሃ ፡ ስብከት ፡ (ብሥራት) ። እስመ ፡ ክርስቶስ ፡ ብሂል ፡ ቅቡዕ ፡ (መሲሕ) ። ፲፱፻፴፩ ፡ (፵፪) ፡ ዓ ፡ ም ፡ በግስም ፡ ሲገባ ፡ ጽሒፍ ፤ (ጸሐፈ ፡ ይጽሕፍ ፡ ይጽሐፍ) ፡ መጣፍ ፡ አጣጣፍ ። ጸሓፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ጸሐፍት) ፡ ያሰኛል ። አቀርንት ፡ ያንዱን ፡ ደራሲ ፡ ቃል ፡ ከሌላው ፡ ድርሰት ፡ ለመለየት ፡ ባለድርሳኑ ፡ ሌሎች ፡ ከደረሱት ፡ ከድርሳን ፡ ከተግሣጽ ፡ አብዝቶ ፡ አሳንሶ ፡ በሚጠቅሰው ፡ ቃል ፡ በጥቅስና ፡ በስሑጽ ፡ ይገባል ፤ ጥቅስና ፡ ስሑጽ ፡ የንባብ ፡ የምስጢር ፡ የድርሰት ፡ ማቅኛ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ምሳሌ ፤ ከመ ፡ ዝ ፡ ነአምን ፡ ወከመ ፡ ዝ ፡ ንት አመን ፤ ወንበል ፡ ጸሎተ ፡ ሃይማኖት ። «ነአምን ፡ በአሐዱ ፡ አምላክ ፡ . . . . ። ወንሴፎ ፡ ትንሣኤ ፡ ሙታን ፤ ወሕይወተ ፡ ዘይመጽእ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም» ። ንግባእኬ ፡ ኀበ ፡ ጥንተ ፡ ነገር ።

፴፫ ፤ ጣፎችና ፡ ዐቃሞች ፡ የፊደላትን ፡ ዘር ፡ ቡብራና ፡ ማሕፀናቸው ፡ በወረቀት ፡ ሰፋድላቸው ፡ ከመምህራን ፡ እየተቀበሉ ፡ ፀንሰውና ፡ አምጠው ፡ በቀለም ፡ በብርዕ ፡ የሚወልዱት ፡ የጥፈትና ፡ የመጻሕፍት ፡ መልክ ፡ ድርሰቱ ፡ መድበሉ ፡ ከምሉ ፡ በክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ። ይህ ፡ የጣፍነው ፡ ኹሉ ፡ ስምና ፡ መልክ ፡ ታትሞ ፡ ተጥፎ ፡ ተጠርዞና ፡ ታፍሮ ፥ ድጕሱና ፡ ማኅደሩ ፡ ተከናውኖ ፥ ግዙፍና ፡ ምእዙን ፡ ኹኖ ፡ ሥራው ፡ ከለቀለት ፡ በኋላ ፤ መጽሐፉ ፡ በጽላት ፥ ማኅደሩ ፡ በታቦት ፥ ዙሪያው ፡ በ፳ቱ ፡ ማእዝን ፡ ይመሰላል ። ከዚያውም ፡ ዘንድ ፥ ቀኙ ፡ የምሥራቅ ፡ ግራው ፡ የምዕራብ ፥ ራሱ ፡ የሰሜን ፡ እግሩ ፡ የደቡብ ፤ ፬ቱ ፡ ቀርን ፡ በነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ የንኡስ ፡ ማእዝን ፡ ምሳሌ ፡ ነው ።

፴፬ ፤ ለንባቡም ፡ ትምርት ፥ ለስልቱና ፡ ለማዕርጉ ፡ እንዳ፭ቱ ፡ ጸዋትወ ፡ ዜማ ፡ ፭ ፡ ክፍል ፡ አለው ፤ ፩ኛው ፡ ቍጥር ፥ ፪ኛው ፡ ግእዝ ፥ ፫ኛው ፡ ወርድ ፥ ፬ኛው ፡ ዐቢይ ፥ ፭ኛው ፡ ድጋም ፡ ወይም ፡ ማነብነብ ፡ ይባላል ። እነዚህም ፡ ፭ቱ ፡ ክፍሎች ፡ ጸዋትወ ፡ ንባብ ፡ ተብለው ፡ ኹሉም ፡ በሕፃን ፡ አካኼድ ፡ ይመሰላሉ ፤ ቍጥር ፡ እንደ ፡ መንኈቀቅ ፥ ግእዝ ፡ እንደ ፡ መዳኽ ፡ ነው ፤ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ በሣር ፡ በሥንጥር ፡ ይነገራሉ ። ቍጥር ፡ በኖኅትና ፡ በኖኅት ፡ መካከል ፡ ያለውን ፡ የያንዳንዱን ፡ ፊደል ፡ ራስ ፡ ራሱን ፡ በሣር ፡ እየነኩ ፥ ፩ ፡ ፪ ፡ ፫ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ስም ፡ ስሙን ፡ ለይቶ ፡ መጥራት ፡ ነው ። ግእዝ ፥ ከነቍጥ ፡ እስከ ፡ ነቍጥ ፡ በያንዳንዱ ፡ ስክ ፡ ያሉትን ፡ ፊደሎች ፡ እንደ ፡ መሠረዝ ፡ ሣሩን ፡ በላያቸው ፡ እያሳለፉ ፡ በቅርብ ፡ በቅርቡ ፡ ማጋጠም ፡ ነው ። ወርድ ፥ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ በማዛረፍና ፡ በማናበብ ፡ የሚወድቅና ፡ የሚነሣ ፡ የሚጠብቅና ፡ የሚላላ ፡ ቀለም ፡ ለይቶ ፡ በሐዘንዚን ፡ ቃል ፡ እየጮኹና ፡ እያለፉ ፡ እየተደገፉ ፡ ማንበብ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ እጅን ፡ ተይዞ ፡ አቱ ፡ ሥግሬ ፡ ታቱ ፡ ሥግሬ ፥ ወይም ፡ ዳዴ ፡ ዳዴ ፥ አንድ ፡ ኹለት ፡ እየተባሉ ፡ በመኼድና ፡ በመራመድ ፥ በማንገር

ገር፡በመወናከር፡ይመስላል።አቡጊዳና፡ወርድ፡ንባብ፡ለተማሪ፡በጣም፡ይጠቅማሉ፤
እለነዚህ፡አለኹለቱ፡በፊደል፡በንባብ፡ቶሎ፡መሠልጠን፡አይቻልም ። ዐቢይ፡
ንባብ፥ራስን፡ችሎ፡እየተቀናጡ፡ቶሎ፡ቶሎ፡እንደ፡መኼድ፡ኹሉ፤በነቍጥ፡
በሠረዝ፡የተለየውን፡ቃል፡ከነጥብ፡እስከ፡ነጥብ፡እንደሚገባው፡እያሰሙ፡እያሰ
ማሙ፡ማንበብ፡ነው። ድጋም፡ከደጋሚው፡በቀር፡ሌላ፡የማይሰማው፡ስለ፡
ኾነ፡በሩጫ፡አካኼድ፡ይመስላል። የሚጠብቅና፡የሚላላ፡ቀለም፡ያልነውም፡
ልዩ፡ልዩነቱ፡በንባብ፡ብቻ፡አይዶለም፥በምስጢርም፡እንጂ፤መላላት፡የሥራ
ውን፡ቀሊልነትና፡ገርነት፥መጥበቅ፡ግን፡ከባድነቱን፥በኀይልና፡በግድ፡መኾ
ኑን፡ያሳያል። ከግእዝም፡ይልቅ፡ዐማርኛ፥ገደለ፡ሰበረ፥ዐረሰ፡ቈፈረ፥ዐጨደ፡
ነቀለ፡እያሰኘ፡አጥብቆ፡ያሳያል፤ዕብራይስጥም፡እንዳማርኛ፡ነው። ጸዋትወ፡
ፊደል፡የተባለው፡የሰዋስውና፡የግስ፡መቅድም፡እስከዚህ፡ነው።

የታሪክ፡መርገፍ፡የመቅድም፡አጫዋች።

ውዳሴ፡ዕበያ፡ወክብራ፡ለብእሲተ፡ሰማይ፡ፊደል፡አርአያ፡ድንግል።

፴፤ ንግባእኬ፡ኀበ፡ጥንተ፡ነገር፡ወባህል፤ወንሕትታ፡ካዕበ፡ለቅድስት፡
ፊደል፥በዘዘ፡ዚአሁ፡አርአያ፡ወዘዘ፡ዚአሁ፡አምሳል፡እንዘ፡ኪያሃ፡ንሜስል፡
ወናስተማስል። በመኑ፡በአምሳለ፡መኑ፡ትትሜሰል፡ፊደል፤በምድረ፡ሎዛኑ፡
ወዳቤር፡ሀገረ፡ሰዋስው፡ወመጽሐፍ፥ወሚመ፡በሲና፡ጉባኤ፡መላእክት፡አእ
ላፍ፤አው፡በጽዮን፡ሀገረ፡ዳዊት፥ወእመ፡አኮ፡በኢየሩሳሌም፡ቅድስት፤ጽዮ
ንሰ፡ወሳሌም፥መካነ፡ርእሱ፡ለአዳም፥ወመክፈልተ፡ርስቱ፡ለሴም፤እስመ፡እም
ጽዮን፡ይወፅእ፡ሕግ፡ወቃለ፡እግዚአብሔር፡እምኢየሩሳሌም፡በከመ፡ጽሑፍ።
ፊደልሰ፡አሚን፡መሠረተ፡ነገር፡ወጥንት፤ወካልአኒሃ፡መጻሕፍት፡ሕንጻ፡ወንድቅ፡
ከመ፡እንተ፡ምግባር፡ወትሩፋት። ሥረዊሃ፡ሥርወ፡ቀለማት፥ዐቃቂረ፡ፈውስ፡
ወመድኀኒት፡ዘመሀሮ፡ለኖኅ፡አሐዱ፡እመላእክት፡ዐቃቤ፡ሥራይ፡ታቦት፤ወሥ
ርወ፡ነገራ፡ይቀውም፡በስምዐ፡ሠለስቱ፡ገጻት፡ከመ፡ሥርወ፡እሴይ፡ወዳዊት።
ሠናይትኬ፡ሠናይት፡እምኵሎን፡ሠናያት፥ላሕየ፡ፈጣሪ፡ሕያው፡ወሥነ፡ኵሉ፡ፍጥ
ረት፤እስመ፡ጕላቊሃ፡ዕሥራ፡ወክልኤት፤ወሱባዔሃኒ፡ፍጹም፡ሱባዔ፡ዕለት፡እም
ዕለተ፡እሑድ፡ግእዝ፡እስከነ፡ሳብዕት።አርአያሃኒ፡አዳም፡አርአያ፡ሥላሴ፡ቅድስት፤
ወአምሳሊሃኒ፡ኖኅ፡ዐሠርቱ፡ቃላት፥ወሰሌዳቲሃ፡ጽላት።ጽሕፈታሂ፡መንክር፡ዘእ
ግዚአብሔር፡ጽሕፈት፡በጸፍጸፈ፡ሰማይ፡ሳብዕ፡ሰሌዳ፡እሳት፤ወግብረታሂ፡ዕጹብ፡
ግብረ፡መለኮት፡እምኀበ፡አልቦ፡ማየ፡ሕመት። ታቦታ፡ደቂቀ፡ሴት፤ወደብተራሃ፡
ሰብአ፡ትካት።አዕማዲሃሰ፡ኖኅ፡ወሴም፡ካም፡ወያፌት፤ወምዕማዲሃ፡ነቢያት፡ወካ
ህናት። አርእስቲሃ፡አብርሃም፡ይሥሐቅ፡ወያዕቆብ፡አርእስተ፡አበው፡ቀደምት፤
ወደመና፡ርእሳ፡ብሩህ፡መንፈሰ፡ትንቢት። አረፋቲሃ፡ዘዕንቍ፡አእባነ፡ልብሰ፡
አሮን፡ሕስት፤ወመሠረታ፡ዘጽድቅ፡ኰኵሐ፡ሃይማኖት፤ወኰኵሕሰ፡ክርስቶስ፡
ሊቀ፡ካህናት፡እብነ፡ርእሰ፡ኵሉ፡ማእዘንት፡ዘመነንዎ፡ነደቅት። ቅድስተ፡

ቅዱሳን ፡ አበው ፡ ንቅዐ ፡ ምስጢራት ፤ ወመንበረ ፡ ስብሐት ፡ ድልው ፡ እምአፈ ፡ ደቂቅ ፡ ወሕፃናት ። ኵለንታሃ ፡ ወርቅ ፡ ተቋመ ፡ ማኅቶት ፥ ወመድሎተ ፡ ወርቃ ፡ ጽሩይ ፡ መጠነ ፡ መክሊት ፤ አዕጹቂሃኒ ፡ አዕጹቀ ፡ ዘይት ፡ አምሳለ ፡ ሰብዐቱ ፡ ሀብታት ፥ ወመሳውሪሃ ፡ አእላፍ ፡ ብሩሃን ፡ አልባብ ፡ ጸሐፍት ። ጸዳለ ፡ ብርሃና ፡ ወሥና ፡ ብዝኀ ፡ ትምህርት ፤ ወብርሃናስ ፡ ውእቱ ፡ ገባሬ ፡ ብርሃናት ፡ ዐበይት ፡ ዘበጸዳለ ፡ ብርሃኑ ፡ ሰሰለ ፡ ጽልመት ።

፱፮ ፤ ጥብልልት ፡ ራእዩ ፡ ወፋእሙ ፡ ለበላዔ ፡ መጽሐፍ ፡ ሕዝቅኤል ፤ ወስቴ ፡ ጽዋዑ ፡ ለዕዝራ ፡ ደመ ፡ ሕብረ ፡ እሳት ፡ አስከል ፡ ዘያውዒ ፡ ልበ ፡ ወያንበለብል ። ይእቲኬ ፡ ድንግል ፡ ወላዲተ ፡ ቃል ፡ በብሥራተ ፡ መልአክ ፡ ገብርኤል ፤ መጥበቢተ ፡ አብዳን ፡ ኖሎት ፡ ወሰብአ ፡ ሰገል ፡ እለ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ ኀል ፤ እስመ ፡ ህላዌሁ ፡ ለቃል ፡ ህላዌ ፡ ፊደል ፡ በከመ ፡ ተነበየ ፡ ዳንኤል ፡ ወፈከረ ፡ ላቲ ፡ በብዙኅ ፡ አምሳል ። ወኮከበኒ ፡ ታው ፡ ጽዱል ፡ ኮከበ ፡ ወንጌል ፡ ዘቦቱ ፡ ትእምርተ ፡ መስቀል ። አበዊነሂ ፡ ይብልዋ ፡ በዘአበዊሆሙ ፡ ባህል ፡ ወለቱ ፡ ለሄኖስ ፡ ንእስተ ፡ አካል ፡ ወእኅተ ፡ አቡሁ ፡ ለመላልኤል ። ፍኅርቱ ፡ ለያሬድ ፡ ልሂቅ ፡ ብሉየ ፡ መዋዕል ፤ ወመፅመርተ ፡ ብርዑ ፡ ለሔኖክ ፡ ጸሓፌ ፡ ጥበቡ ፡ ለልዑል ። ሱታፌ ፡ ንባቡ ፡ ወቃሉ ፡ ለማቱሳላ ፡ ባዕል ፤ ወፍቅርተ ፡ ላሜኅ ፡ ወኖኅ ፡ ወራዙተ ፡ ኀይል ።

፱፯ ፤ ልህቅት ፡ ይእቲ ፡ እምሰብዓ ፡ ሊቃናት ፤ ወብሊት ፡ ዘእምቅድመ ፡ ብሉይ ፡ ኦሪት ። ሐፃኒተ ፡ ሙሴ ፡ ሕፃን ፡ ዘአኮ ፡ ይብስተ ፡ አጥባት ፤ ወጥልልተ ፡ ርሥእን ፡ ዕቤርት ፡ እሞን ፡ ለዕቤራተ ፡ ሕግ ፡ መጻሕፍት ፡ ወለአዋልድ ፡ ንኡሳት ፤ በከመ ፡ ትብህለ ፡ ስሳ ፡ እማንቱ ፡ ንግሥታት ፡ ወሰማንያ ፡ ዕቁባት ፥ አዋልድሰ ፡ እለ ፡ አልቦን ፡ ኍልቈ ፡ ወመስፈርት ። ወላዲቱ ፡ ለጥበብ ፡ ሕያው ፡ ወላዬ ፡ ሕይወት ፤ ወእምሔውቱ ፡ ለነገረ ፡ ኵሎን ፡ በሓውርት ። ጽዕዳዌ ፡ ሥዕርታ ፡ ክርስቶስ ፡ ቅቡዐ ፡ መንፈስ ፡ ከመ ፡ ፀምረ ፡ በግዕ ፡ ጌዴዎን ፡ ወከመ ፡ ሚላት ፡ ፍሑስ ፤ ወቂሐተ ፡ ገጻ ፡ ልሁብ ፡ መንፈሰ ፡ ጸጋሁ ፡ ለአብ ፡ መስተፍሥሔ ፡ ልብ ። ድምድማሃ ፡ ድሉል ፡ በመሥዕርተ ፡ ብርዕ ፥ ወሕብረ ፡ ቀለማ ፡ ጸሊም ፡ ከመ ፡ ሕብረ ፡ ቋዕ ፤ ወቀይሕ ፡ ከመ ፡ ደመ ፡ በግዕ ። በእንተዝ ፡ ትልሒ ፡ እምፀሓይ ፡ ወእምኵሉ ፡ ንብረተ ፡ ከዋክብት ። እንዘ ፡ ምስለ ፡ ብርሃን ፡ ትትቃወም ፡ ትትረከብ ፡ ከመ ፡ ቀዳማዊት ፤ ወእንዘ ፡ በርሥእ ፡ ሀለወት ፡ ኵሎ ፡ ትሔድስ ፤ ወለትውልደ ፡ ትውልድ ፡ ውስተ ፡ ነፍስ ፡ ጻድቃን ፡ ትትፋለስ ።

፱፰ ፤ ይእቲ ፡ ትኄይስ ፡ እምዕንቍ ፡ ክቡር ፤ ወኵሉ ፡ ክብር ፡ ኢመጠና ። ላቲ ፡ ምክር ፡ ወዕዘዝ ፤ ወላቲ ፡ ጽንዕ ፡ ወአእምሮ ። ባቲ ፡ ነገሥት ፡ ይነግሡ ፤ ወባቲ ፡ ኀያላን ፡ ይጽሕፉ ፡ ጽድቀ ። ባቲ ፡ ዐቢያን ፡ ይከብሩ ፤ ወባቲ ፡ መኳንንት ፡ ይእኅዙ ፡ ምድረ ። እለ ፡ ያፈቅርዋ ፡ ታፈቅር ፥ ወእለ ፡ የዐቅብዋ ፡ ተዐቅብ ፤ ወእለ ፡ የኀሥዋ ፡ ላቲ ፡ ይረክቡ ፡ ሞገሰ ። ውስተ ፡ ፍናወ ፡ ጽድቅ ፡ ታንሶሱ ፤ ወውስተ ፡ አሠረ ፡ ጽድቅ ፡ ትትመየጥ ፡ ከመ ፡ ተሀበሙ ፡ ለእለ ፡ የአምርዋ ፡ ጥሪተ ፡ ወመዛግብቲሆሙ ፡ ከመ ፡ ትምላእ ፡ ተድላ ። ዘኵሎ ፡ የአምር ፡ ውእቱ ፡ የአምራ ፤ ወዘኵሎ ፡ ይመልክ ፡ ውእቱ ፡ አሠነየ ፡

ፍኖታ ። ውእቱ ፡ ወሀበ ፡ ለሄኖስ ፡ ቀኖልዔሁ ፡ ወለቃይናን ፡ ቅዱሱ ። ወእምዝ ፡ አስተ ርእየት ፡ ዲበ ፡ ምድር ፤ ወአንሶሰወት ፡ ውስተ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። ናሁ ፡ ሐነጸት ፡ ላቲ ፡ ቤተ ፤ ወአቀመት ፡ ሰብዐተ ፡ አዕማደ ። ዘብሐት ፡ ዘዚአሃ ፡ ጥብሐ ፣ ወቶስሐት ፡ ውስተ ፡ ስያሓ ፡ ዘዚአሃ ፡ ወይና ፤ ወአስተዳለወት ፡ ዘዚአሃ ፡ ማእደ ። ወፈነወት ፡ ዘዚአሃ ፡ አግ ብርተ ፡ በነዋኅ ፡ ስብከት ፡ እንዘ ፡ ትብል ፡ ዘአብድ ፡ ውእቱ ፡ ይትገሐሥ ፡ ኀቤየ ፤ ወለ እለሂ ፡ የሐጸሙ ፡ አእምሮ ፡ ትጼውዕ ፡ እንዘ ፡ ትብል ፣ ንዑ ፡ ብልዑ ፡ ኀብዝትየ ፡ ወስ ተዩ ፡ ወይንየ ፤ ወኅድግዋ ፡ ለእበድ ፡ ወሕየዉ ። ፊደልሰ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘለክአ ፡ ወእደ ፡ መንፈሱ ፡ ቅዱስ ፡ ዘአስተናበሮ ፡ ወሠርዖ ፣ ዲበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ ይኩን ፡ ስፉሐ ፡ ሰሌዳ ፡ ተሰብአ ፣ ወምስለ ፡ ኃጥአን ፡ ይትኈለቍ ፡ በሱባዔ ፡ ኅለት ፡ ተኰርዖ ፣ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ አልፋ ፡ ወዖ ፤ በበ ፡ ስብዕ ፡ ስብዐ ፡ እንበለ ፡ አጽርዖ ፡ እስመ ፡ ኵሉ ፡ ትውልድ ፡ ያስተበፅዖ ፣ በአሐዱ ፡ ቃለ ፡ አውሥአ ፡ እንዘ ፡ ይብል ፡ እግ ዚአ ፡ እግዚአ ። ሎቱ ፡ ስብሐት ፡ ወአኰቴት ፡ ዕበይ ፡ ወበርከት ፣ ውዳሴ ፡ ወማሕሌት ፤ ክብር ፡ ወብዕል ፡ ዕዘዝ ፡ ወኀይል ፡ ለልዑል ፡ ወሃቤ ፡ ፊደል ፤ ይእዜኒ ፡ ወዘልፈኒ ፡ ወ ለዓለመ ፡ ዓለም ፤ አሜን ። ወለእለሂ ፡ ነሥእዋ ፡ እምኔሁ ፡ በአሚን ፡ ከመ ፡ ጽላተ ፡ ሕግ ፡ ወኪዳን ፡ ወከመ ፡ ቅዱስ ፡ ቍርባን ፣ ለርእሰ ፡ ነቢያት ፡ ሄኖስ ፡ ወለበኵረ ፡ ነገ ሥት ፡ ቃይናን ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ሙሴ ፡ ወአሮን ፡ ክቡዳነ ፡ ክልኤ ፡ አቅርንት ፡ ወአም ርሕተ ፡ ሠናይ ፡ ፍኖት ፡ ለዕዉራነ ፡ ልብ ፡ ሰብአ ፡ ትካት ። ፍኖትሰ ፡ ፊደል ፡ ዕንስተ ፡ ወንጌል ፣ ወስፍሕተ ፡ ማሕፀን ፡ ትንቢት ፡ ለወሊደ ፡ ተስፋ ፡ ሥግው ፡ እምኍልቈ ፡ ዕ ሥራ ፡ ወክልኤቱ ፡ ዘመደ ፡ ፍጥረት ፡ አበው ፣ ወእምዝርዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ሰዋስው ።

ዐዊርና ፡ ቍርጭኝ ፡ ሰዋስው ፡

የመምህራን ፡ ዐይን ፡ ያዕቆብ ፡ እንደ ፡ ረዥሙ ፡ አጥርቶና ፡ ቀምሎ ፡
ያላየው ፣ ቀርበም ፡ እንደ ፡ ሐኪም ፡ ያልዳሰሰውና ፡ ያልፈወሰው ።

ሰዋስው ፡ ማለት ፡ ዘይቤው ፡ መሰላል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ እሙን ፡ ትርጓሜው ፡ ግን ፡ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ዐዋጅ ፣ ያሰካኩና ፡ ያጣጣፉ ፡ ያነጋገሩ ፡ ፈርጅ ፣ የንባቡ ፡ ኹሉ ፡ እ ጅና ፡ ፍንጅ ፣ አስተሳሰሩና ፡ አፈታቱ ፡ ተለይቶ ፡ የሚታወቅበት ፡ የትምርት ፡ ደንብ ፡ ፍርድና ፡ አገባብ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ።

አዝመራ ፡ ታጭዶ ፡ ሲሰበሰብ ፡ ብዙው ፡ አገዳ ፡ ፩ ፡ እስር ፡ ነዶ ፣ ብዙው ፡ ነዶ ፡ ፩ ፡ ሙሉ ፡ ዕቅፍ ፣ ብዙው ፡ ዕቅፍ ፡ ፩ ፡ ጕቶ ፣ ብዙው ፡ ጕቶ ፡ ፩ ፡ ታላቅ ፡ ክምር ፡ እንዲ ኹን ፤ የሰዋስውም ፡ ክፍል ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ምዕራፍ ፡ በታላቅ ፡ ክምር ፡ ይመሰላል ። ብዙው ፡ ብትን ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ ሥነ ፡ ፍጥረት ፡ በየወገኑና ፡ በያይነቱ ፡ ሲሰበሰብና ፡ ሲ ለቀም ፡ ነዶውና ፡ ዕቅፉ ፡ ጕቶው ፡ በ፫ ፡ ዐይነት ፡ ቍጥር ፡ ተቈጥሯል ፤ ብትኑ ፡ ቃል ፡ በነዶው ፡ ቍጥር ፣ ነዶው ፡ ቃል ፡ በዕርከን ፣ ዕርከንም ፡ በዐቢይ ፡ ክፍል ፡ ተጠቅልሎ ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ ኹኗል ። በያንዳንዱ ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ አርእስተ ፡ ቃል ፡ ንኡስ ፡

ክፍል ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ዕርከን ፡ ተብሏል ፤ ፩ ፡ ክፍል ፡ ትምርት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፩ ፡ ሙሉ ፡ ዕቅፍ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፬ቱና ፡ ፫ቱ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ ብ፪ ፡ ምዕራፍ ፡ ይከፈላሉ ፤ ክፍላቸውና ፡ ስማቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ።

የሰዋስው ፡ ክፍሎች ፡ ስምና ፡ ተራ ።

መዠመሪያ ፡ ምዕራፍ ፡ ባላ፬ ፡ ክፍል ።

፩ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅምር ፡ ባለብዙ ፡ ሕብር ።
፪ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ርባ ፡ የሰዋስው ፡ ሆድና ፡ ዠርባ ።
፫ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ጥሬ ፡ የርባታ ፡ ቅንጣትና ፡ ፍሬ ።
፬ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅጽል ፡ ባለቤት ፡ አክል ።

፪ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፫ ፡ ክፍል ።

፭ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ንባብ ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ ተናባቢ ።
፮ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ አገባብ ፡ የዘርና ፡ የነባር ፡ ሕንባብ ።
፯ኛ ፡ ክፍል ፡ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፡ የሠምና ፡ የወርቅ ፡ ኰርጓኔ ።

፫ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ጸዋትወ ፡ ግስ ፡

ባለ፳፯ ፡ ክፍልና ፡ ራስ ፡ ከአ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ድረስ ።

ጸዋትውም ፡ ማለት ፡ ጓዝና ፡ ወገን ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጸዋትወ ፡ ቅዳሴ ፡ እንዲሉ ። ያጭሩ ፡ ሰዋስው ፡ ልክና ፡ መልክ ፥ ወርዱና ፡ ቁመቱ ፡ አርእስቱ ፡ ይህ ፡ ነው ። የቀረውን ፡ በየነዶውና ፡ በየቅፉ ፡ በየጕችው ፡ ቃል ፡ ተመልከት ፤ አንዱ ፡ ክፍል ፡ ላንዱ ፡ መቅድምና ፡ አርእስት ፡ እየኾነ ፡ ሰዋስውነቱን ፡ ሰንሰለት ፡ አድርጎ ፡ ያሳይ ኻል ። ከዚህም ፡ ሰዋሰው ፡ የቀረውን ፡ ረዥም ፡ ትምርት ፡ ጎሊናችን ፡ ዐጥሮ ፡ ስላልደረሰበት ፡ ለኋላ ፡ ልጆች ፡ ትተነዋል ፡ (ማቴ፲ ፡ ፲ና ፡ ፳) ።

መዠመሪያ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፬ ፡ ክፍል ፡ ጎረ ፡ ቤተ ፡ ወንጌል ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

የሰዋስው ፡ ዐዋጅ ፡ ርባ ፡ ቅምር ።

የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ያውም ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ተባትና ፡ እንስት ፡ እንዲባል ፤ ሰዋስው ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራ ፡ የቋንቋም ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ዘርና ፡ ነባር ፥ ወይም ፡ ስምና ፡ ግብር ። ወንድና ፡ ተባት ፡ ሴትና ፡ እንስት ፡ አንዳ ንድ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ በ፪ነት ፡ እንዲታዩ ፥ እነዚህም ፡ ፬ቱ ፡ ስሞች ፡ ዘርና ፡ ግብር ፡ ነባ ርና ፡ ስም ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ፪ኛም ፡ የመሰላል ፡ ዕርከን ፡ ብዙ ፡ ሲኾን ፡ በ፪ ፡ አዕማድ ፡ እንዲወሰን ፤ የቋንቋም ፡ ትምርት ፡ ስሙና ፡ ክፍሉ ፥ ስልቱና ፡ ባህሉ ፡ ብዙ ፡ ሲኾን ፡ ዐይነቱና ፡ ሕብሩ ፡ አርእስተ ፡ ነገሩ ፡ በነዚህ ፡ በ፪ቱ ፡ ብቻ ፡ ተወስኗል ፤ ከስ ምና ፡ ከግብር ፡ አይወጣም ። ሲዘረዘሩ ፡ ግን ፡ አንቀጽና ፡ ርባታ ፥ ዝርዝር ፥ ቅጽልና ፡

ጥሬ÷አገባብ÷ሠምና፡ወርቅ÷ሙሻዘር÷ሠረዝ÷አንጻር፡ተብለው፡፲፡ይኾናሉ፤ ዝርዝር፡ከርባታ÷አገባብ፡ከጥሬ፡ሲደረቡ፡ግን፡፰፡ብቻ፡ኹነው፡ይቀራሉ። የሰዋስውን፡ክፍል፡ዝቅ፡ብለው፡፫ና፡፬፡፮÷ከፍ፡ብለው፡፲፪ና፡፲፰፡የሚሉ፡አሉ ።

መዠመሪያ፡ዕርከን፡ ወይም፡ቀዳማይ ።

የዘርና፡የነባር፡ጠባይ ።

ዘር ።

፩፤ ነጠላ፡ግስን፡ከነርባው፡የሚያስገኝ÷ጥሬ፡ዘርን፡ኹሉ፡የሚወልድ፡በሊዕ፡ሰትይ፡ጸጊብ፡ሰኪር፡መዊት፡ሐዪው፡እያለ፡በሣስት፡ፊደል፡በቅሎ፡የሚኼድ÷ይህን፡የመሰለ፡ኀጠተ፡ቃል÷አበት፡ዘር፡ይባላል፤አበትነቱም፡አዳምን፡ይመስላል ። አበት፡ዘር÷ርሱ፡ራሱ፡እንደ፡ሥር፡ኹኖ፡ሌላውን፡ፍሬ፡ቃል፡ቢያስገኝ፡እንጂ፡ለርሱ፡አስገኝና፡አበት፡የለውም ። ፪ኛም፡ሥረ፡ነገር፡መሠረተ፡ቃል፡ስለ፡ኾነ÷አርእስት፡ይባላል ። ፫ኛም፡ዐጕል፡አንቀጽ፡ስለ፡ኾነ÷ንኡስ፡ይባላል ። ስሞቹ፡እንደ፡ፊደሎቹ፡፫፡ናቸው፤አበት፡ዘር÷አርእስት÷ንኡስ፡አንቀጽ ።

፪፤ ዘር፡በቋንቋ፡ኹሉ፡የግስ፡ጥንት፡የርባ፡መሠረት፡ስለ፡ኾነ÷ከአናቅጽ፡በፊት፡ይጣፋል፤ከርባታ፡በፊት፡ይነገራል ። ጣፊም፡አንባቢም፡ወንጌል፡ዘዮሐንስ፡ሳይል፡ቀዳሚሁ፡ቃል፡እንዳይል፤አርእስትን፡በጥፈትም፡በመነገርም፡ንባብ፡እንዳይቀድመው÷ዘርንም፡አንቀጽና፡ጥሬ፡አይቀድሙትም ። የዚህ፡መጽሐፈ፡ግስ፡ቀዋሚ፡ግብሩ፡ደገኛ፡ነገሩ፡ይህ፡ነው፤እናት፡ዘር፡ሳትቀበል፡እንዳት ፀንስ፡ርሱም፡ዘር፡ሳያስቀድም፡አንቀጽ፡አይጥፍም ። ምንጩን፡አሳይቶ፡ውሃውን÷ዛፉን፡አሳይቶ፡ፍሬውን፡እንደ፡መስጠት፡ኹሉ÷ዘሩን፡በፊት፡አንቀጹን፡በኋላ፡ያመጣዋል፤ባፈ፡ታሪክም፡የቀድሞ፡መምህራን፡ዘር፡ሳያስቀድሙ፡አይገሱም፡ነበር፡ይባላል ።

፫፤ ዘር፡መባሉም፡በምሳሌ፡ነው፤ዘር፡በዘሩት፡ጊዜ፡አንዱ፡ቅንጣት፡ብዙ፡ቅንጣቶች፡እንዲያፈራ÷ንኡስ፡አንቀጽም፡በረቡትና፡በገሰሡት፡ጊዜ፡አንዱ፡ቃል፡ብዙ፡ቃላት፡ያፈራልና፤ስለዚህ፡ዘር፡ተባለ፡(ዮሐ፲፪፡፳፬) ። በዕብራይስጥም፡ሾሬሽ፡ምቆር፡ይባላል፤ሥርው፡ነቅዕ፡ማለት፡ነው፤ ዘር፡ከማለት፡ጋራ፡ይሰማማል ። አማናዊው፡የብሕርይ፡ስሙ፡ግን፡ግብር፡ይባላል፤ግብርነቱም፡ሠራተኛው፡ያልታወቀለት÷ለሠራተኛ፡ያልተሰጠ÷ገና፡ወደ፡ፊት፡የሚሰጥ÷በኀላፊና፡በትንቢት፡መከከል፡የቆመ፡ዐጓጕል፡ማእከላዊ፡ነው ። ዳግመኛም፡ከበት፡ዘር፡የሚገኝ፡ጥሬ፡ዘር÷ስምና፡መስም÷ርሱም፡እንዳባቱ፡ሲገሰስ÷ዘርነቱ፡ወዳ ንቀጽነት፡ተለውጦ፡ጥሬ፡ግስ፡ይኾናል ። ከበቱ÷አበት፡የመሰለ፡የ፫፡ፊደል፡ግስ፡እንዲገኝ÷ከጥሬውም፡ጥሬ፡የመሰለ፡ይገኛል፤አገኛኘቱንም፡በግስ፡አርእስት፡ውስጥ፡በ፵፬፡ቍጥር፡ተመልከት ።

፬ ፤ በ፫ ፡ ፊደል ፡ እግር ፡ የቆሙ ፡ ዘርና ፡ ግስ ፡ የሚነሡባቸው ፡ ፊደላት ፡ ወይም ፡ ቀለማት ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ ባላገባቦች ፡ መራኁት ፡ ይሏቸዋል ፤ መክፈቻች ፡ ማለት ፡ ነው ። እሊሁም ፡ ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳድስ ፡ ሳብዕ ፡ ናቸው ፤ ዘርና ፡ ግስ ፡ በነዚህ ፡ ብቻ ፡ ቢነሡ ፡ እንጂ ፡ በካዕብ ፡ በሣልስ ፡ አይነሡም ። የዘርና ፡ የግስ ፡ አነሣሥ ፥ አካኼድና ፡ አገሣገሥ ፡ እንዴት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ በግስ ፡ አርእስት ፡ ተመልከት ። የዘር ፡ መድረሻ ፡ ወይም ፡ መጨረሻ ፡ ፪ ፡ ናቸው ፤ ሳድስና ፡ ሳብዕ ፥ ይህም ፡ ነዋም ፡ ነቂህ ፥ ሰብሖ ፡ ዘምሮ ፡ እያለ ፡ በነዚህ ፡ ብቻ ፡ መድረሱን ፡ ያሳያል ። ግስ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ እንደ ፡ ዘር ፡ ባላ፫ ፡ መነሻ ፡ ቢኾን ፥ ባላንድ ፡ መድረሻ ፡ ነውና ፤ ቀደሰ ፡ ባረከ ፡ ሤመ ፡ ጥሕረ ፡ ሖረ ፡ እያለ ፡ በግእዝ ፡ ብቻ ፡ ይጨርሳል ፤ ይኸውም ፡ የሩቅ ፡ ወንድ ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ ግእዝ ፡ የሩቅ ፡ ዝርዝር ፡ ነውና ። ሲረባና ፡ ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ከኃምስ ፡ በቀር ፡ በሌሎቹ ፡ ኹሉ ፡ ይጨርሳል ።

፭ ፤ አባት ፡ ዘር ፡ ከ፫ቱ ፡ ልጆቹ ፡ (ቀዳማይ ፡ ካልአይ ፡ ሣልሳይ) ፡ ከዐበይት ፡ አና ቅጽ ፡ በኋላ ፡ ፬ኛ ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፥ ቀቲል ፡ ቀቲሎት ፥ ቀድሶ ፡ ቀድሶት ፥ ባርኮ ፡ ባርኮት ፥ ብሂል ፡ ብሂሎት ፡ እያለ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ መነገሩና ፡ ምእላድ ፡ ፊ ደል ፡ ትን ፡ እየጨመረ ፡ መኼዱ ፥ ለመዘርዘርና ፡ ለማዛረፍ ፡ ለማብዛትና ፡ ለማብለጥ ፡ ንባብ ፡ ለማስጌጥ ፡ ነው ። በዝርዝር ፡ ጊዜ ፥ ቀቲልሁ ፡ ቀቲሎቱ ፥ ቀድሶሁ ፡ ቱ ፥ ባር ኮሁ ፡ ቱ ፥ ብሂልሁ ፡ ብሂሎቱ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፥ ቀቲሉ ፡ ቀድሱ ፡ ባርኩ ፡ ብሂሉ ፡ ብሎ ፡ በዘመድ ፡ አይዘረዝርም ፤ ይህ ፡ በለ ፡ ሲያዛርፍ ፡ ነው ። በዛና ፡ በግእዝ ፡ ሲያዛርፍ ፡ ግን ፡ እንዳለ ፡ ይገባል ፤ ይህም ፡ ቀቲል ፡ ዘዳዊት ፥ ዘዳዊት ፡ ቀቲሎት ፥ ቀቲለ ፡ ዳዊት ፡ ቀቲሎተ ፡ ዳዊት ፡ ኀልያድህ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ባላገባቦችም ፡ ለብ ሂል ፡ ለ ፡ የለው ፥ ለብሂሎት ፡ ዘ ፡ የለው ፡ ብለው ፡ ያውጃሉ ፤ ይህም ፡ ብሂሉ ፡ ለዳ ዊት ፥ ብሂሎት ፡ ዘዳዊት ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ፤ በብሂል ፡ ኹሉን ፡ መናገር ፡ ነው ። ሲያበዛና ፡ ሲዘረዝርም ፥ ሀልዎታት ፡ ሀልዎታቱ ፡ ቲሁ ፡ ያሰኛል ።

፮ ፤ ዘር ፡ ጥንቱን ፡ ሲፈጠር ፡ ሲታነጽ ፡ ሲቀረጽ ፡ ከ፫ ፡ ፊደል ፡ ባሕርይ ፡ መገኘ ቱና ፡ በ፫ ፡ ፊደል ፡ ብቻ ፡ መመሥረቱ ፥ ወደ ፡ ፪ና ፡ ወደ፬ ፡ አለመውረድ ፡ አለመው ጣቱ ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ነው ፡ ብትል ፤ እግዜር ፡ በ፮ኛ ፡ ቀን ፡ ንግበር ፡ ሰብአ ፡ በአርአያነ ፡ ወበአምሳሊነ ፡ ብሎ ፡ አዳምን ፡ ሲፈጥር ፡ ቋንቋውንም ፡ አርአያና ፡ አምሳል ፡ አድርጎታ ልና ፥ ስለዚህ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ አነ ፡ ውእቱ ፡ አልፋ ፡ ወዖ ፡ ወይም ፡ አሌፍ ፡ ወታው ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፡ (ራእ፳፪ ፡ ፲፫) ። ኋላም ፡ በባቢሎን ፡ ንዑ ፡ ንረድ ፡ ወንክዐው ፡ ህየ ፡ ነገሮሙ ፡ ከመ ፡ ኢይስማዕ ፡ ብእሲ ፡ ከንፈረ ፡ ቢጹ ፡ ብሎ ፡ የልጆቹን ፡ ቋንቋ ፡ ሲለያይ ፡ ይህ ፡ የአዳም ፡ ቋንቋ ፡ በሴም ፡ ብቻ ፡ ቀርቷል ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፳፮ ። ፲፩ ፡ ፯) ። በሴም ፡ ዘር ፡ የቀረ ፡ ቋንቋው ፡ ብቻ ፡ አይዶለም ፤ ተስፋውና ፡ ሃይማኖቱም ፡ እንጂ ። ስለዚህ ፡ ነገር ፡ የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ዘሩ ፡ ሥረ ፡ ነገሩ ፥ ዋሕደ ፡ ቃል ፡ ሥሉሰ ፡ ፊደል ፡ እየ ኾነ ፡ በ፫ ፡ ፊደላት ፡ ተወስኗል ፤ ከ፫ ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ አይወጣም ፤ ወደ ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ አይወርድም ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ፊደሉ ፡ አርአያ ፡ አካላት ፥ ቃሉ ፡ አምሳለ ፡ መለኮት ፡ ተብሏል ።

፺፯ ፤ ግእዝም ፡ ከላይ ፡ ከአዳም ፡ የነቃ ፡ ከታችም ፡ ከኖኅ ፡ የፈለቀ ፡ ሴማዊና ፡ አዳማዊ ፡ ቋንቋ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዘሩን ፡ በኖኅ ፡ ልጆች ፡ አምሳል ፡ ሲሰፍርና ፡ ሲቈጥር ፡ ከ፳ ፡ ፊደላት ፡ አያበልጥም ፤ አያሳንስም ። ቀቲል ፡ ገቢር ፥ ቀዊም ፡ ሐዊር ፥ ሣርሮ ፡ ሐድሶ ፥ ሐውጾ ፡ ገሥጾ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ወንድሞቹ ፡ እንዳረብና ፡ እንደ ፡ ሱርስት ፡ እንደ ፡ ዕብራይስጥ ፡ በ፳ ፡ ፊደላት ፡ ይኼዳል ።

«ዋዜማ ፡ ዘሰሜቴ ፡ ሠርጸ ፡ ድንግል ።

አካልከ ፡ ነጋዴ ፡ ሕግ ፡
ለአጥርዮ ፡ ሕማም ፡ ሲሳዩ ፡ ውስተ ፡ ቀራንዮ ፡ ወረደ ፤
ጊዮርጊስ ፡ መብረቀ ፡ ስባሔ ፡ ዘትጸውር ፡ ነደ ።
ወበውስተ ፡ ዓለም ፡ ይዝራዕ ፡ ገቢረ ፡ ተአምር ፡ ዘመደ ፡
ክሣድከ ፡ ኖኅ ፡ ሠለስተ ፡ ወለደ ፤
ወበእሉ ፡ ኢወሰከ ፡ ባዕደ» ።

፺፰ ፤ መጻሕፍት ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ሲመለሱ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ የገባ ፡ የሳባ ፡ የኖባ ፥ የጽርእ ፡ የቅብጥ ፡ ቃል ፡ የኋላ ፡ ቅጥል ፡ ከልኾነ ፡ በቀር ፥ ከለዳዊና ፡ ዮቅጣናዊ ፡ ሕምያራዊ ፡ ለሚባለው ፡ ለጥንታዊው ፡ ግእዝ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። ኋላ ፡ ግን ፡ በታደሰ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ባዕድ ፡ ቋንቋ ፡ ገብቶበታል ፤ ባዕድ ፡ የተባለም ፡ የካምና ፡ የያፌት ፡ ቋንቋ ፡ ነው ። የሴም ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ከ፳ ፡ ከ፬ ፡ ቢከፈል ፡ ነቁ ፡ ሥር ፡ መሠረቱ ፡ እንደ ፡ ምንጭ ፡ እንደ ፡ ዛፍ ፡ እንደ ፡ ሕንጻ ፡ አንድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ርስ ፡ በርሱ ፡ ይሰማማልና ፤ አንዱ ፡ ላንዱ ፡ ዘመድ ፡ እንጂ ፥ ባዕድ ፡ አይባልም ። የጐደለውንም ፡ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ቢወስድ ፡ ብድር ፡ አይኾንም ፥ ገንዘቡ ፡ ነውና ፤ የቅርብ ፡ ዘመድ ፡ ወንድም ፡ እኅት ፡ ወዳጅ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ እያለ ፡ ከባዕድ ፡ መበደር ፡ አይገባም ፥ ታላቅ ፡ ስንፍና ፡ ነው ፤ ሳይቸገሩም ፡ መበደር ፡ ዝሙት ፡ ይባላል ።

ነባር ።

፺፱ ፤ ዘርነት ፡ የሌለው ፥ ከዘር ፡ ከአንቀጽ ፡ የማይገኝ ፡ የቋንቋ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፡ እየኾነ ፡ በውጥንቅጥነት ፡ የሚገኝ ፡ ጥሬ ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ ነባር ፡ ይባላል ፤ ትርጓሜውም ፡ የማይፈልስ ፡ የማይናወጥ ፡ የማይጠፋ ፡ የማይለወጥ ፡ ስም ፡ ማለት ፡ ነው ። ከነባር ፡ የሚገኝ ፡ ስም ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፥ አንቀጽና ፡ አገባብም ፡ እንጂ ፤ ከዘሩ ፡ ዘር ፡ የመሰለ ፡ አንቀጽ ፡ እንዲገኝ ፥ ከነባሩም ፡ ነባር ፡ የመሰለ ፡ ይገኛል ። ካባት ፡ ዘር ፡ የሚገኝ ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፥ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ እንዲገሰስ ፡ ግስነቱም ፡ ዲቃላ ፡ እንዲባል ፥ ከነባርም ፡ ጥሬ ፥ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ የሚገሰስ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ አለ ፤ ነባር ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ እንደ ፡ ዘር ፡ ኹኖ ፡ ሊረባ ፡ ሊገሰስ ፡ አንቀጽ ፡ ሊወጣለት ፡ ይቻላል ። ይህም ፡ ሰብአ ፡ ብሎ ፡ ተሰብአ ፥ ወይን ፡ ወየነ ፡ አውየነ ፥ እብን ፡ አበነ ፡ አእበነ ፥ ክርስቲያን ፡ ክረስተነ ፥ ደብተራ ፡ ደብተረ ፡ ተደብተረ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ በቀር ፡ የማይበዛና ፡ የማይረባ ፡ የማይገሰስ ፡ ስም ፡ የለም ፤ ከነባር ፡ ስም ፡ የሚወጣ ፡ አንቀጽ ፡ ነባር ፡ ግስ ፡ ይባላል ።

፲፤ ነባር፡ መባሉም፡ ሥሩና፡ ምንጩ፡ ስላልታወቀ፡ እንጂ፣ ዘር፡ የሌለው፡ ኹኖ፡ አይዶለም፤ ልጅ፡ አላባት፡ አለናት፡ እንዳይገኝ፣ ነባርም፡ አለዘር፡ በቅሎ፡ አይገኝም ። ጥሬ፡ ዘር፡ እንደ፡ ሚስት፡ ልጅ፡ ነው፤ ነባር፡ ግን፡ ከባት፡ ከናቱ፡ እንደ ሚጣልና፡ ሌሎች፡ አንሥተው፡ እንደሚያሳድጉት፣ ወይም፡ እናቱ፡ ታውቃ፡ አባቱ፡ እንደማይታወቅ፡ ዲቃላ፡ ነው ። ከዘር፡ አንቀጽም፡ እየተዴቀለ፡ ስሙና፡ ጠባዩ፡ ተለውጦ፡ ነባር፡ አንቀጽ፡ የሚባል፡ አለ፤ ሐሰወ፡ ሐሰ፣ ነዐወ፡ ነዐ፣ አበየ፡ እንቢ፤ የመሰለው፡ ኹሉ፤ የቀረውን፡ በደቂቅ፡ ርባታ፡ ተመልከት ።

፲፩፤ ለጥሬ፡ ለነባር፡ እንደ፡ ዘር፡ እንደ፡ ግስ፡ የፊደል፡ ውሳኔ፡ የለውም፤ ከግ እዝ፡ እስከ፡ ሳብዕ፡ ባሉት፡ በ፯ቱ፡ ኹሉ፡ ተነሥቶ፡ ከግእዝ፡ በቀር፡ በ፮ቱ፡ ኹሉ፡ ይጨርሳል ። ያገባብም፡ ቃል፡ አመ፡ ሶበ፡ ከመ፡ ሌላውም፡ ኹሉ፡ መድረሻው፡ ግ እዝ፡ መኾኑ፡ ሲናበብ፡ ነው፡ እንጂ፣ ሲያርፍና፡ ሲወድቅ፡ ሳድስ፡ ነው ። ከዚህም፡ አካ ኼድ፡ የተነሣ፡ ነባር፡ ከዘርና፡ ከግስ፡ ተዛንቆ፣ የፊደሉን፡ ተራ፡ ጠብቆ፣ ተባብሮ፡ ተጣ ፍሮ፡ በንድነት፡ ይጣፋል፡ እንጂ፤ ለብቻው፡ የተለየ፡ ቦታ፡ የለውም ። ያለም፡ ቋንቋ፡ ኹሉ፡ ሲጣፍ፡ ሲነገር፡ እንደዚህ፡ ነው፤ ነባርን፡ ከዘር፡ አይለየውም ። የፊደሉም፡ ተራ፡ ሥሩን፡ መነሻውን፡ እንጂ፣ እንደ፡ መልክና፡ እንደ፡ ቅኔ፡ እንደ፡ ሙሾና፡ እንደ፡ ዘፈን፡ ግጥም፡ ጫፉን፡ መድረሻውን፡ አይሻም ።　ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ከቅኔያቸው፡ እንዲስማማላቸው፡ መነሻውን፡ ትተው፡ መድረሻውን፡ ብቻ፡ ይሻሉ፤ ግሱንም፡ ሎሐ፡ ለብሐ፡ ለስሐ፡ እያሉ፡ በቅኔያቸው፡ መንገድ፡ ስላስኬዱት፤ የርባታው፡ መን ገድ፡ የዘሩና፡ የነባሩ፡ አካኼድ፡ የጥፈቱ፡ ረገድ፡ ተበላሽቶ፡ ካለም፡ ቋንቋ፡ መንገድ፡ ወጥቷል ። የሐ፡ ግስ፡ የሚባል፡ በሐ፡ የሚነሣ፡ ነው፡ እንጂ፣ በሌላ፡ ተነሥቶ፡ በሐ፡ የሚጨርስ፡ አይዶለም፤ የሌላውም፡ ፊደል፡ እንዲሁ፡ ነው ። ዳግመኛም፡ ፊደልና፡ ግስ፡ ፩፡ ወገን፡ ነውና፤ ፪ቱንም፡ ያፋለሷቸው፡ ሰባክያን፡ ናቸው፡ ይባላል፣ አስቀድ መን፡ እንደ፡ ተናገርነ፡ (መቅ፡ ፲፰) ።

፲፪፤ የርባታውም፡ መበላሸትና፡ መሳሳት፡ በዚህ፡ ይታወቃል፤ አመረ፡ በመላ ላቱ፡ የቀተለ፡ ቤት፡ ሲኾን፤ አመረ፡ (የአምር፡ ይእምር፤ አሚር፡ አሚሮት)፡ ዐወቀ፡ በማለት፡ ፈንታ፤ አስደራጊውን፡ አእመረን፡ መደበኛ፡ ያ፬፡ ፊደል፡ ግስ፡ አድርጎ፤ አእመረ፡ (የአምር፡ ያእምር፤ አእምሮ፡ ሮት)፡ አሳወቀ፡ እንደ፡ ማለት፡ ኹሉ፡ ዐወቀ፡ እያሉ፡ በደንገፀ፡ ቤት፡ መግሰስና፡ ማርባት፡ የስሕተት፡ ስሕተት፡ ነው ። አስ ደራጊውን፡ መደበኛ፡ ትንቢቱን፡ ኀላፊ፡ ስላሉት፡ የአእመረና፡ የይቤ፡ ርባታ፡ ከሥር፡ እስከ፡ ጫፍ፡ ተበላሽቷልና፤ ሌላውንም፡ እንደነዚህ፡ እየው ። አእኰተ፡ አግ መረ፡ አድምዐ፡ አጥብዐ፡ አጥመቀ፡ አልጸቀ፡ አይድዐ፡ አርመመ፡ አዕረፈ፡ አፍ ቀረ፤ ተገበረ፡ ተወከለ፡ ተለዐለ፡ ተሰፈወ፡ ይህን፡ የመሰለ፡ ዐመል፡ ያለበት፡ ግሥ፡ ኹሉ፡ እንደ፡ ይቤና፡ እንደ፡ አእመረ፡ ያልታረመ፡ ያልተጠነቀቀ፡ ሕገ፡ ወጥ፡ ነው ።

፲፫፤ አንቀጽ፡ የሌላቸው፡ አገባቦችና፡ የመጠሪያ፡ ስሞች፡ ፊደልና፡ አኃዝም፡ አንዳንድ፡ ቅንጣት፡ ዘሮች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ቍጥራቸውና፡ ክፍላቸው፡ ከነባሮች፡ ነው ። ዘርና፡ ነባርን፡ በጥፈት፡ በትምርት፡ ለመለየት፡ በግእዝ፡ ንባብ፡ ውስጥ፡ ያለ፡ ቍጥ

ርን፡አሐድ፡ዱ፤ክልኤት፡ቱ፤ዐሥርት፡ቱ፡እያሉ፡ኹሉን፡በፊደል፡ብቻ፡እንጂ፡ በአኃዝ፡ብቻ፡፩፡፪፡፲፡ብሎ፡ወይም፡አኃዝና፡ፊደል፡አቈራኝቶ፡፩ዱ፡፪ቱ፡፲ቱ፡ ይልቁንም፡፳ኤል፡እያሉ፡መጣፍ፡አይገባም፤የንባቡና፡የትርጓሜው፡የምስጢሩ፡ ጣዕም፡ይበላሻል። በአኃዝ፡ሊጣፍ፡የሚገባው፡ምዕራፍና፡ክፍል፡በውስጡ፡ያ ለው፡ነዶ፡ቃል፡ያማርኛ፡ንባብ፡ነው፡እንጂ፤ለግእዝ፡ቋንቋ፡አይስማማውም።

፪ኛ፡ዕርከን።

የግስ፡ዐመሎች።

፲፩ ፤ ግስ፡ማለት፡የቋንቋ፡ጓዝ፡የዘርና፡የነባር፡እኩት፡ወይም፡ዕቃ፡ግሴት፡ ማለት፡ነው፤ሰማይ፡ከነግሡ፡ምድር፡ከነልብሱ፡እንዲሉ÷ከነጓዙ፡ሲሉ። የሚያ ጠግበውና፡የሚያረካው፡እሙን፡ትርጓሜው፡ግን፡ተወራራሽና፡ተመላላሽ፡ቃል፡ ማለት፡ነው። ፩ዱ፡አንቀጽ፡እስከ፡፹፡ጥሬው፡እስከ፡፲፡መደብ፡መረበቱና፡መ ዘርዘሩ፡ያንዱ፡ለብዙ፡የወንዱ፡ለሴት፡የሩቁ፡ለቅርብ፡እየተሰጠ፡በመፋለስና፡በ መዋረስ፡በመመላለስ፡ነውና። በገሲስ፡ዘይቤም፡ሲፈቱት፡መደቦችና፡መደበኞች፡ ኹነው፡የሚዳሰሱና፡የሚያዙ፡ዐሥሩን፡ሰራዊት፡ያሳያል፡(ቍ፵፮)። ለግስ፡ አከፋፈል፡ብዙ፡ስም፡አለው። መዠመሪያ፡ትርጓሜና፡አፈታት፡እንደ፡ገጠመው፡ ሲነገር፡ከተማ፡ግስ፤፪ኛ፡እንደ፡ተገኘ፡ሲነገር፡መንደር፡ግስ፤፫ኛ፡እንደ፡ፊደሉ፡ ተራ፡በየወገኑና፡በየቤቱ፡በየሰራዊቱ፡ሲነገር፡ተራ፡ግስ፡ይበላል። የቀረውም፡ ኋላ፡በ፮ኛ፡ዕርከን፡ይመጣል።

፲፪ ፤ ነጠላ፡ግስ፡ከ፪፡ፊደል፡አይወርድም፤ከ፬፡ፊደል፡አይወጣም፤ልማ ድና፡በዕድ፡ሲጨመር፡ግን፡፭ም፡፮ም፡፯ም፡ይኾናል፤ከ፯፡በላይ፡ግን፡አይወ ጣም፤ይህን፡ኋላ፡በቦታው፡እናመጣዋለን። በግስ፡ያሉ፡ዐመሎች፡፫፡ናቸው፤ አና፡ሀ÷ወና፡የ÷ደጊመ፡ቃል። አና፡ሀ፡ስላንድ÷ወና፡የ፡ስላንድ፡ይቈጠራሉ፤ ደጊመ፡ቃል፡ግን፡ለብቻው፡፩፡ነው፤እሊህ፡፫ቱ፡ዐመሎች፡ያሉበት፡ግስ፡ ቤቱን፡ሳይለቅ፡ድምጥና፡መንገድ፡ይለውጣል። ዐመሎችን፡ሕርመት፡ወይም፡ ጸዋትው፡የሚሉ፡አሉ።

ከመላላት፡በቀር፡መጥበቅ፡የሌላቸው፡አ—ዐ፡ሀ—ሐ—ኀ።

አና፡ሀ፡በመካከሉ፡ያሉበት፡ግስ፡የቀተለ፡ሰርዌ፡አርእስቱ፡በግእዝ፡ይነሣ፡ የነበረውን፡ለውጦ፡ሳድስ፡ያደርጋል፤ይህም፡ልኢክ፡ለአከ÷ልሒኮ፡ለሐኰ፡ ጽዒል፡ጸዐለ÷ምሂር፡መሀረ÷ግሒሥ፡ገሐሠ÷ዝኂር፡ዘኀረ፡እያለ፡ሌላውን፡ ኹሉ፡ያሳያል። አንዳንድ፡ጊዜም፡አንቀጹ፡ሳይቀር፡፪ቱንም፡በሳድስ፡ያስነሣል፤ ይህም፡ንኢድ፡ንእደ÷ጥዒም፡ጥዕመ÷ብሂል፡ብህለ÷ጥሒር፡ጥሕረ÷ጕሒቍ፡ ጕሕቈ÷ድኂን፡ድኅነ፡እያለ፡መኼዱን፡ያሳያል። አና፡ሀ፡ማእከል፡ኹነው፡እን ዲህ፡ካለወጡት፡በቀር፡ዘርና፡አንቀጽ፡በሳድስ፡ፊደል፡አይነሣም። ዳግመ ኛም፡በመካከሉ፡ዐመል፡ያለበት፡ግስ፡እንደ፡ኅሥሥት፡የሚለዋወጥ፡ስለ፡ኾነ፡

ተዝኀረ፡ተዘኀረ ፥ ተልዕለ፡ተለዐለ ፥ ተውዕረ፡ ተወዐረ ፥ ተምህረ፡ ተመሀረ ፥ ተክ ዕወ፡ተከዐወ፡እያለ፡ይገኛል ። በክህለም፡ያለ፡ህ፡እስከ፡፹፡ሰራዊት፡በካልአይ፡ ኹሉ፡ይታጣል ፤ ይህም፡ክህለ፡ይክል ፥ ክህልከ፡ትክል ፥ ክህልኩ፡እክል፡እያለ፡ ጭራሹ፡መታጣቱን፡ያሳያል ። የብህለም፡አካኼድ፡እንደ፡ክህለ፡ነው ፤ ህን፡በካ ልአይ፡ ኹሉ፡ ይውጣል ። ይህም፡ ብህለ፡ ይብል ፥ ብህልኩ፡ እብል ፥ ብህልነ፡ ንብል፡ማለቱን፡መደብ፡አድርጎ፡ይብህል፡እብህል፡ንብህል፡አለማለቱን፡ያሳ ያል ። በቤለ፡አካኼድ፡ግን፡መሪና፡ተከታይ፡የሌለው፡ባሕታዊ፡ፍኖት፡ነው ፤ ቤለን፡ተመልከት ።

፲፮ ፤ ፫ኛም፡ከቀተለ፡እስከ፡ማህረከ፡ባሉት፡በ፯ቱ፡አርእስት፡አና፡ሀ፡መድ ረሻ፡ሲኾኑ፡፩ኛው፡ፊደል፡ወይም፡፫ኛው፡ግእዝ፡ይኾን፡የነበረውን፡ለውጠው፡ ሳድስ፡ያደርጉታል ። ይህም፡ገብአ፡ፈርሀ ፥ ጸውዐ፡ሰብሐ ፥ ሰርሐ፡ሣርኀ፡ባልሐ ፥ ቈቅሐ፡ቶስሐ፡ሞቅሐ ፥ ገፍትዐ፡ቀሕቅሐ ፥ ላዕልዐ፡ላሕልሐ፡እያለ፡ሌላውን፡ ኹሉ፡ያሳያል ። ፯ቱ፡አርእስቶች፡ማን፡ማን፡እንደ፡ኾኑ፡ባመል፡መጨረሻ፡ተመ ልከት ። ፬ኛም፡በ፫፡ፊደል፡ግስ ፥ ከዚያውም፡በቀተለ፡ቤት፡በሣልሳይ፡አን ቀጽ፡ሳድስ፡ይኾን፡የነበረውን ፥ ይግበእ፡ይፍራህ ፥ ይብላዕ፡ይክላሕ፡ይበእ፡ይፃ እ፡ይብዛኅ፡እያሰኙ፡ወደ፡ራብዕ፡ይለውጡታል ። ፬ናቸው፡ስላንድ፡የሚቈጠር፡ የአና፡የሀ፡ግብር፡ይህ፡ነው ።

ወና፡የ ።

፲፯ ፤ የወና፡የየ፡ዐመል፡መጕረድና፡ድምጥ፡መለወጥ፡ነው ፤ ራሳቸውን፡ እየጐረዱና፡እየዋጡ ፥ ወይም፡በጥፈት፡እየታጡ፡እየተዋጡ፡ለሌሎቹ፡መወል ጣነ፡ድምፅ፡ይኾናሉ ። የድምጣቸውም፡ስልት፡በፊደላት፡ጠባይ፡ባ፲ኛው፡ቍጥር፡ በመቅድም፡ውስጥ፡እንደ፡ተነገረ፡፩፡፩፡ነው ፤ የወ፡ክዕብና፡ሳብዕ፡ማድረግ ፥ የየ፡ ሣልስና፡ኃምስ፡ማድረግ ።

ወ ።

፲፰ ፤ ወ፡መድረሻ፡ወይም፡መጨረሻ፡ሲኾን ፥ ከልአዩ፡ሳድስ፡ይኾን፡የነበ ረውን፡ጕርዶ፡ክዕብና፡ሳብዕ፡ያደርጋል ፤ ይህም ፥ በገቢር፡ዘረወ፡ይዘሩ ፥ ሠረወ፡ ይሜሩ ፥ ፈነወ፡ይፌኑ፡ማለቱን ፤ በተገብሮም፡ተዘርወ፡ይዘሮ ፥ ተሠረወ፡ይሜሮ ፥ ተፈነወ፡ይትፌኖ፡ማለቱን፡ያሳያል ። ደጊም፡ሲኾን፡በጭራሹ፡አይጕርድም ፤ ይ ህም ፥ ከወወ፡ይከውው ፥ ለወወ፡ይለውው ፥ ጼወወ፡ይጼውው፡እያለ፡መኼዱን፡ ያሳያል ። ሳድስ፡ቅጽሉንም፡መከከሉ፡ካዕብ፡ይኾን፡የነበረውን፡ሳድስ፡ያደርጋል ፤ ይህም፡ዝርው፡ሥርው፡ፍንው፡ህልው፡ቅንው፡ጊውው፡ምጥው፡ማለቱን፡ ያሳያል ።

፲፱ ፤ ኹለተኛም፡ወ፡በቀተለ፡ሰርዌ፡ማእከል፡ሲኾን፡ያንቀጹ፡መነሻ፡ ግእዝ፡ይኾን፡የነበረውን፡ጕርዶ፡ሳብዕ፡ያደርጋል ፤ ይህም፡ሀዊብ፡ሆበ፡የሀውብ፡ ይሁብ ፥ ሐዊር፡ሖረ ፥ ጸዊር፡ጾረ ፥ ነዊም፡ኖመ ፥ ቀዊም፡ቆመ፡እያለ፡መኼዱን ፤

እንዳርእስቱ ፡ ሀወበ ፡ ሐወረ ፡ ጸወረ ፡ ነወመ ፡ ቀወመ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። በ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ማእከል ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ያርእስቱንም ፡ ጫፍ ፡ እንደ ፡ ሥሩ ፡ ሳብዕ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ኖልዎ ፡ ኖለወ ፥ ሶስዎ ፡ ሶሰወ ፥ ቶስሐ ፡ ቶስሐ ፥ ቆጽሮ ፡ ቆጸረ ፡ እያለ ፡ በ፫ ፡ ፊደል ፡ ብቻ ፡ መኼዱን ፤ ነውልዎ ፡ ነውለወ ፥ ሰውስዎ ፡ ሰውሰወ ፥ ተውስሐ ፡ ተውስሐ ፥ ቀውጽሮ ፡ ቀውጸረ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ።

፳፫ ፤ ሦስተኛም ፡ ወ ፡ ለሦስት ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ መነሻ ፡ ሲኾን ፥ ጥሬ ፡ ዘሩ ፡ ፬ ፡ ፊደል ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ጕርዶ ፡ ፫ ፡ ፊደል ፡ ብቻ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ወጊስ ፡ ወገሰ ፡ ብሎ ፡ ሞገስ ፤ ወጥሖ ፡ ወጥሐ ፡ ብሎ ፡ ሞጥሕ ፤ ወቂሕ ፡ ወቅሐ ፡ ብሎ ፡ ሞቅሕ ፤ ወጊድ ፡ ወገደ ፡ ብሎ ፡ ሞገድ ፤ ወገረ ፡ ሙጋር ፥ ወደየ ፡ ሙዳይ ፥ ወድቀ ፡ ሙዳቅ ፥ ውሕዘ ፡ ሙሓዝ ፥ ወለደ ፡ ሙላድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ሳቢ ፡ ዘሩ ፡ ግን ፥ ልደት ፡ ፀአት ፡ ድቀት ፡ ርደት ፡ እያለ ፤ ወይም ፡ ሳይጐርድ ፡ ውግረት ፡ ውኀደት ፡ ውኀጠት ፡ ውጥነት ፡ ውፅፈት ፡ እያለ ፡ ይኼዳል ። ማልሳዩንም ፡ ከቀደሰና ፡ ከባረከ ፡ ቤት ፡ በቀር ፡ ኹሉን ፡ ይጐርዳል ፤ ይህም ፡ ወሀበ ፡ ይውህብ ፡ ብሎ ፡ የሀብ ፤ ይገስ ፡ ይቃሕ ፡ ይገድ ፡ ይገር ፤ ይደቅ ፡ የሐዝ ፡ ይለድ ፡ ይፈጥ ፥ ይፀፍ ፡ ይረድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፳፬ ፤ አራተኛም ፡ ከ፪ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ሲገናኝ ፡ አርእስቱ ፡ ሳድስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ወደ ፡ ራብዕ ፡ ይለውጠዋል ፤ ይህም ፡ ዋሕይ ፡ ዋሕዮት ፥ ዋሐየ ፡ ይዋሒ ፡ ይዋሒ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ውዕይ ፡ ውዕዮት ፡ ውዕየ ፡ ወይም ፡ ወዐየ ፡ ይውዒ ፡ የዐይ ፡ ይላልና ፥ ዋሐየም ፡ እንደ ፡ ውዕየ ፡ ሊኼድ ፡ ይችላል ፤ ይህም ፡ አካኼድ ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ። በቀደሰና ፡ በባረከ ፡ ቤት ፡ ግን ፤ ወደሰ ፡ ይዌድስ ፡ ይወድስ ፥ ወጥሐ ፡ ይዌጥሕ ፡ ይወጥሕ ፥ ወሠረ ፡ ይዌሥር ፡ ይወሥር ፥ ዋሐደ ፡ ይዋሕድ ፡ ይዋሕድ ፥ ዋከየ ፡ ይዋኪ ፡ ይዋኪ ፥ ዋነየ ፡ ይዋኒ ፡ ይዋኒ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ቀተለ ፡ ቤት ፡ አይጐርድም ። ወ ፡ መነሻም ፡ መድረሻም ፡ ማእከልም ፡ ኹኖ ፡ ከልጐረደው ፡ በቀር ፥ የግእዝ ፡ ቋንቋ ፡ ግስ ፡ በሳብዕ ፡ ቀለም ፡ አይነሣም ፤ በካዕብ ፡ በሳብዕ ፡ አይጨርስም ፤ ጥሬ ፡ ዘሩም ፡ በካዕብ ፡ በሳብዕ ፡ አይነሣም ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የወን ፡ ጠባይና ፡ ዐመል ፡ እኹል ፡ ገብ ፡ ፊደል ፡ መኾኑን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ።

የ ።

፳፭ ፤ የ ፡ መድረሻ ፡ ወይም ፡ መጨረሻ ፡ ሲኾን ፥ ከልአዩ ፡ ሳድስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ጕርዶ ፡ ሣልስ ፡ ያደርጋል ፤ ያርእስቱንም ፡ ማእከል ፡ ሣልስ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ለውጦ ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፥ ሐቅይ ፡ ሐቀየ ፡ የሐቂ ፤ ሰቅይ ፡ ሰቀየ ፡ ይሰቂ ፤ ፈድይ ፡ ፈደየ ፡ ይፈዲ ፤ ገንይ ፡ ገነየ ፡ ይገኒ ፤ ኀርይ ፡ ኀረየ ፡ የኀሪ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። በበዝ ፡ አንቀጽም ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ ሣልስ ፡ ይሆን ፡ የነበረውን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ወርእያ ፡ ደንገፀት ፤ በሊዖ ፡ ወሰትዮ ፤ አዕሚቆ ፡ ወኀልዮ ፡ እንዲል ።

፳፮ ፤ ፪ኛም ፡ የ ፡ በቀተለ ፡ ሰርዌ ፡ በ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ማእከል ፡ ሲኾን ፡ መነሻው ፡ ግእዝ ፡ ይኾን ፡ የነበረውን ፡ ለውጦና ፡ ጕርዶ ፡ ኃምስ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ገዪሥ ፡

ጌሡ፣ጠዪስ፡ጤሰ፣መዪጥ፡ሜጠ፣ሠዪም፡ሤመ፣ዐዪል፡ዔለ፣በዪል፡ቤለ፡እ
ያለ፡መኼዱን፡መደብ፡አድርጎ፤እንዳርእስቱ፣ገየሠ፡ጠየሰ፣መየጠ፡ሠየመ፤ዐ
የለ፡በየለ፡አለማለቱን፡ያሳያል።በ፰፡ፊደል፡ግስ፡ማእከል፡ሲኾን፡ግን፡አርእስ
ቱንም፡እንዳንቀጹ፡በኃምስ፡ያስነሣል፤ይህም፡ዴግኖ፡ዴገነ፣ጌግዮ፡ጌገየ፣ሌልዮ፡
ሌለየ፣ቄቅዮ፡ቄቀየ፣ሴስዮ፡ሴሰየ፡ማለቱን፡መደብ፡አድርጎ፤ደይግኖ፡ደይገነ፣
ገይግዮ፡ገይገየ፣ለይልዮ፡ለይለየ፣ቀይቅዮ፡ቀይቀየ፣ሰይስዮ፡ሰይሰየ፣አለማለ
ቱን፡ያሳያል። የ፡ማእከልና፡መድረሻ፡እየኾነ፡ከልጕረደው፡በቀር፣ግስ፡በኃምስ፡
ፊደል፡አይነሣም፤በሣልስ፡ፊደል፡አይጨርስም፤ጥሬና፡ነባርም፡እንደዚህ፡ነው።

ሐተታ፡ስለ፡ብህለና፡ስለ፡ቤለ።

፳፬፤ ሀሎ፡የሀለወ፡ክፋይ፡ወይም፡ካዕቡ፣መንቲያው፡ድርቡ፡እንደ፡ኾነ፤
ቤለም፡የብህለ፡ካዕብ፡መንቲያና፡ድርብ፡ይባላል፤ያንዱ፡ቅንጣት፡ዘር፡ግስ፡
ባለ፩፡ዐመል፡ስለ፡ኾነ፡በሀና፡በየ፡ስልት፡በ፪ቱ፡አካኼድ፡ይኼዳል። የሀውን፡
አካኼድ፡በሀ፦ተናግረናል፤የየውም፡አካኼድ፡እንዲህ፡ነው። በሀ፡ማእከልነት፡
ብሂል፡ብሂሎት፡ብህለ፦የተባለው፤፪ኛ፡ደግሞ፡በየ፡ማእከልነት፣በዪል፡በዪ
ሎት፡ቤለ፡ተብሎ፣አስደራጊውንም፣አበለ፡ያብል፡እያሰኘ፡ልውጥና፡ግልብጥ፡
ሕግ፡ወጥ፡አካኼድ፡ይኼዳል፤ብህለም፡ቤለ፡መባሉ፡በወዲያኛው፡ትግሬ፡በሐ
ባቦች፡ቋንቋ፡ይታወቃል፤በወዲህኛውም፡ትግሪኛ፣ሐማሴኖች፡የለ፣አኵስሞ
ችና፡ዐዶች፡በለ፡ይሉታል።ያካኼዱም፡ሕግ፡ወጥነት፡ይህ፡ነው፤ቤለ፡ይበይል፡
ይቢል፡ብሎ፣እንደ፡ዔለና፡እንደ፡ሤመ፡ፊት፡ለፊት፡በመኼድ፡ፈንታ፣ቤለ፡
ይቤ፡ይበል፡ይበል፤ቤልከ፡ትቤ፡ትበል፡በል፤ቤለት፡ትቤ፡ትበል፡ትበል፤
ቤልኩ፡እቤ፡እበል፡እበል፤ቤልነ፡ንቤ፡ንበል፡ንበል፡እያለ፡በነዚህ፡በ፲ቱ፡
ሰራዊት፡ለን፡እያሰገደ፣የን፡እየጕረደ፡በዔለና፡በሤመ፡አካኼድ፡ግእዝ፡ይኾን፡
የነበረውን፡በ፣በካልኣይ፡ኹሉ፡ኃምስ፡ያደርጋል።　በቀሩት፡ደግሞ፡በ፲ቱ፡
ኹሉ፣ቤሉ፡ይቤሉ፡ይበሉ፡ይበሉ፤ቤልክሙ፡ትቤሉ፡ትበሉ፡በሉ፤ቤላ፡ይቤላ፡
ይበላ፡ይበላ፤ቤልክን፡ትቤላ፡ትበላ፡ሰላ፤ቤልኪ፡ትቤሊ፡ትበሊ፡በሊ፡እያሰኘ፡
የን፡በመጕረዱ፡ላይ፡ለን፡እየጨመረ፡ይኼዳል። ትንቢትነቱንም፣ይቤ፡ትቤ፡
እቤ፡ንቤ፡ብሎ፡በሥርወ፡ቀለሙ፡ያስረዳል፤ይህነንም፡በአሥራውና፡በብሂል፡
አፈታት፡ተመልከት። ባላገባቦች፡ግን፡ባለመጽሐፎችም፡ሳይቀሩ፣የይቤ፡ቀዳ
ማይ፡ቤለ፡መኾኑን፡ስላላስተዋሉ፤፪ኛም፡ቀዳማይ፡አንቀጽ፤ሥርወ፡ፊደል፡አለ
መለወጡን፣በሣልስ፡በኃምስ፡አለመጕረዱን፣አጥብቀው፡አጥልቀው፡ስላልመረ
መሩ፣ይቤን፡በቤለ፡ፈንታ፦ቀዳማይ፡አንቀጽ፡አድርገው፣እኩሉ፡ዘርና፡አርእ
ስት፡የሌለው፡ለብቻው፡የቆመ፡ነበር፡ቀዳማይ፡ነው፤እኩሉም፡የቀዳማይ፡አን
ቀጽ፡የብህለ፡ድርብ፡ነው፡እያሉ፡በቀዳማይነት፡ስላቆሙት፣ርባታውና፡አፈታቱ፡
ከሥር፡እስከ፡ጫፍ፡ተበላሽቷል፡(ቍ፲፪)።

፳፭፤ የአንና፡የሀን፣የወንና፡የየን፡የነዚህን፡የኹለቱን፡ስልት፣የመንገዳ
ቸውን፡ልዩነት፣ያካኼዳቸውን፡መጥፎነት፣ነውጠኞችና፡ዐመለኞች፡ኹነው፡የግ

ስን ፡ ቤት ፡ ኹሉ ፡ ማናወጣቸውን ፥ ጠባይና ፡ ዘር ፡ ማስለወጣቸውን ፡ ለማስተዋልና ፡ ለመመርመር ፡ ይህ ፡ የጣፍነው ፡ ብቻ ፡ ይበቃል ፤ ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የየን ፡ ጠባይና ፡ ዐመል ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ። በመካከሉ ፡ እነዚህ ፡ ዐመሎች ፡ የሌሉበት ፡ ግስ ፡ በግ እዝ ፡ በራብዕ ፡ ቢነሣ ፡ እንጂ ፥ በኃምስ ፡ በሳድስ ፡ በሳብዕ ፡ ፊደል ፡ አይነሣም ። በግ እዝ ፡ መነሣት ፡ የዐረብ ፥ በራብዕ ፡ መነሣት ፡ የሱርስትና ፡ የዕብራይስጥ ፡ ነው ፤ ግእ ዝም ፡ የዐረብ ፡ የሱርስት ፡ የዕብራይስጥ ፡ ወንድም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በነዚህ ፡ አካኼድ ፡ ይኼዳል ። የነዚህም ፡ ያራቱ ፡ ልሳናት ፡ ዘራቸውና ፡ ነባራቸው ፥ ንባባቸውና ፡ ምስ ጢራቸው ፡ እንደ ፡ ወንጌላት ፡ ቃል ፡ ይገጥማል ፤ ልዩነቱ ፡ ጥቂት ፡ ጥቂት ፡ ነው ።

ደጊመ ፡ ቃል ።

፳፮ ፤ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ያለው ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ከዚያውም ፡ የቀተለ ፡ ሰርዌ ፡ እንደ ፡ ወና ፡ እንደ ፡ የ ፡ ይጐርዳል ፤ አጐራረዱ ፡ ግን ፡ እየቅል ፡ ነው ። ፪ኛው ፡ ፊደል ፡ ፫ኛውን ፡ ውጦ ፡ ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ወይም ፡ ሣልስና ፡ ኃምስ ፡ ሳይኾን ፡ እየጠበቀ ፡ የ፪ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይኾናል ። ይህም ፡ ጠቢብ ፡ ጠበ ፥ ነቢብ ፡ ነበ ፥ ነዲድ ፡ ነደ ፥ ጸኒን ፡ ጸነ ፥ ቀሊል ፡ ቀለ ፥ ቄሪር ፡ ቄረ ፥ ተኒን ፡ ተነ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። ወና ፡ የ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ እሊህ ፡ ፫ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ካልጐረዱት ፡ በቀር ፡ የ፫ ፡ እንጂ ፡ የ፪ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ አይገኝም ።

፳፯ ፤ ዕጥፍ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ያለውም ፡ በኈበኈ ፥ ጐድጐደ ፥ ደግደገ ፥ ጠብ ጠበ ፥ ኩብከበ ፥ በልበለ ፥ ቀልቀለ ፥ ፈልፈለ ፥ ጸንጸነ ፥ ተንተነ ፥ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ፊተኛውና ፡ ፫ኛው ፡ ስላንድ ፡ ተቈጥሮ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይባላል ፤ ምንም ፡ ቅንጣቱ ፡ ፬ ፡ ቢኾን ፡ ፊደሉ ፡ ፪ ፡ ነውና ፥ ግስነቱም ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ካለው ፡ ከ፪ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ የወጣ ፡ ተቀጥላ ፡ ግስ ፡ ነውና ፥ ባ፩ ፡ ግስ ፡ ፩ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ፪ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ አይኾንም ።

፳፰ ፤ ደጊመ ፡ ቃል ፥ ገሰሰ ፡ ኀሠሠ ፥ አረረ ፡ ሣረረ ፥ ኰነነ ፡ መነነ ፥ ሐተተ ፡ ፈተተ ፡ እያለ ፡ ፫ኛ ፡ ሲኾን ፡ ለብቻው ፡ በራሱ ፡ ይቈጠራል ፤ ገብሰሰ ፡ ደምሰሰ ፥ ደንገገ ፡ ፈር ገገ ፥ ጠንቀቀ ፡ ሐንቀቀ ፡ እያለ ፡ ፬ኛ ፡ ፊደል ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ፬ኛው ፡ ዲቃላ ፡ ነውና ፥ ከ፫ኛው ፡ ጋራ ፡ ስላ፩ ፡ ተቈጥሮ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይባላል ፤ አርእስቱ ፡ ግን ፡ ደን ገፀ ፡ ነው ።

፳፱ ፤ ያ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ያልናቸውም ፡ ኖለወ ፥ ሎለወ ፥ ሶሰወ ፥ ጌገየ ፥ ሴለየ ፥ ቄቀየ ፥ ሴሰየ ፡ እሊህን ፡ የመሰሉ ፡ ኹሉ ፡ በምስጢር ፡ በውሳጣይ ፡ ቍጥር ፡ ያ፬ ፡ ፊ ደል ፡ ግስ ፡ ሲኾኑ ፡ የተጐረደው ፡ ፪ኛውና ፡ ያልተጐረደው ፡ ፬ኛው ፡ ፊደል ፡ ስላንድ ፡ ተቈጥሮ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይባላሉ ። ይኸውም ፡ ከ፬ ፡ አንዱ ፡ ፊደል ፡ ተጐርዶ ፡ ፫ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ቀረ ፡ ነው ። ደጊመ ፡ ቃልም ፡ ባይኖር ፡ ወና ፡ የ ፡ ያሉበት ፡ ቶስሐን ፡ ዴገ ነን ፡ የመሰለ ፡ ያ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ወና ፡ የ ፡ በንባብ ፡ በጥፈት ፡ ተውጠው ፡ ተጐርደው ፡ ስለ ፡ ቀሩ ፡ ፪ኛው ፡ ፊደል ፡ ከፊተኛው ፡ ጋራ ፡ ስላንድ ፡ ተቈጥሮ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ይባላል ።

፻ ፤ በትናጋ ፡ የሚነገሩም ፡ ፫ቱ ፡ ፊደላት ፡ ገ ፡ ከ ፡ ቀ ፤ በምላስ ፡ ከሚነገሩትም ፡ ነ ፡ እነዚህ ፡ ፬ቱ ፡ የግስ ፡ መድረሻ ፡ሲኾኑ ፡ ከና ፡ ነ ፡ ደግሞ ፡ መድረሻና ፡ ትራስ ፡ እየ ኾኑ ፡ በምእላድነት ፡ ሲጨመሩ ፡ ገና ፡ ቀ ፡ ተወራራሾች ፡ ናቸውና ፤ ከ ፡ ባለባቸው ፡ በ፰ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ላይ ፡ አቅራቢውን ፡ ከ ፡ ደጊመ ፡ ቃልነት ፡ ስላለው ፡ ውጠውና ፡ ጕር ደው ፡ በንባብ ፡ በጥፈት ፡ ያስቀሩታል ። ይህም ፡ (ዐረግከ ፡ ሰበክከ ፡ ጠየቅከ) ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ዐረገ ፡ ውስተ ፡ አርያም ፤ ሰበከ ፡ ለነ ፡ ልደተ ፡ እግዚእ ፤ ጠየቅኑ ፡ አ ፡ ፍቁር ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ነ ፡ ደግሞ ፡ የንሕነ ፡ ዝርዝር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ (ከንነ ፡ ድ ኅንነ ፡ አመንነ) ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ከነ ፡ ድኅነ ፡ አመነ ፡ እያለ ፡ በመጥበቅ ፡ ደጊሙን ፡ ይጕርዳል ። በተና ፡ በደ ፡ በጠ ፡ የሚጨርስ ፡ ግስ ፡ ባንዲቱ ፡ ሴት ፡ ሳድስ ፡ ቅጽልና ፡ በመድበል ፡ ቅጽል ፡ ሳይጕርድም ፡ እየጐረደም ፡ እንዲሁ ፡ ይጠብቃል ። ይህም ፡ ት ሑት ፡ ብሎ ፡ ትሕት ፤ ሐታቲ ፡ ሐተት ። ብዑድ ፡ ፍሉጥ ፡ ብሎ ፡ ብዕድ ፡ ፍልጥ ። ዐ ጻዲ ፡ መሣጢ ፡ ብሎ ፡ ዐጻድ ፡ መሠጥ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ልማድ ፡ በላ፰ ፡ አዕማድ ።

፻፩ ፤ በኋላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ላይ ፡ ተውሳክ ፡ እየኾኑ ፡ የግስን ፡ ጸታ ፡ ያንቀጽን ፡ ርባታ ፡ በየቤቱና ፡ በየሰራዊቱ ፡ ለይተው ፡ የሚመሩና ፡ የሚያስኬዱ ፡ የግስ ፡ ልማዶች ፡ እንዳ፰ቱ ፡ አዕማድ ፡ ፰ ፡ ናቸው ፤ አ ፡ ተ ፡ አስተ ፡ አን ፡ አስ ። ከ፰ቱ ፡ ደግሞ ፡ መደበኞቹ ፡ አና ፡ ተ ፡ ፪ቱ ፡ ናቸው ። ስና ፡ ን ፡ ስሯጽ ፡ ይባላሉ ፤ ፰ ፡ አዕማድ ፡ የተባሉም ፡ አድራጊ ፡ አስደራጊ ፡ ተደራጊ ፡ ተደራራጊ ፡ አደራራጊ ፡ ናቸው ። አ ፡ እነፈለሰን ፡ በሚመስሉ ፡ ባንኍል ፡ ግሶች ፡ ላይ ፡ ሲገባ ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ ልማድ ፡ ይኾ ናል ፤ ይህም ፡ አምጽአ ፡ ብሎ ፡ አመጣ ፡ አስመጣ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ እነቀተለን ፡ በሚ መስል ፡ በገቢር ፡ ግስ ፡ ግን ፡ የማስደረግ ፡ ብቻ ፡ ይኾናል ።

፻፪ ፤ ተ ፡ የመደረግና ፡ የመደራረግ ፡ ልማድ ፡ ነው ፤ በጥርስ ፡ በምላስ ፡ ከሚነገሩ ፡ ከሥራንዱ ፡ ፊደላት ፡ በ፮ቱ ፡ ብቻ ፡ (ደ ፡ ዘ ፡ ጠ ፡ ሠሰ ፡ ጸፀ ፡ ተ) ፡ ለሚነሡ ፡ ግሶች ፡ ልማድ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፥ በሩቆችና ፡ አነ ፡ ንሕነ ፡ በሚል ፡ በትንቢት ፡ በዘንድ ፡ በትእዛዝ ፡ ኹሉ ፡ ተውጦ ፡ ተጕርዶ ፡ ይቀርና ፡ በ፬ቱ ፡ ቅርቦች ፡ በትእዛዝ ፡ ብቻ ፡ ይገኛል ። ይ ህም ፥ ተድኅረ ፡ ይዴኅር ፡ ይደኅር ፤ ተዘብጠ ፡ ይዘበጥ ፤ ተጠውመ ፡ ይጠወም ፤ ተሠ ይመ ፡ ይሠየም ፤ ተፀምደ ፡ ይፀመድ ፤ ተፀመድኩ ፡ ነ ፡ እፀመድ ፡ ንፀመድ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፡ ያራቱን ፡ ቅርቦች ፡ ተፀመድ ፡ ዲ ፡ ዱ ፡ ዳ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ፤ ባንዱ ፡ የኹሉ ፡ ይታወቃል ።

፻፫ ፤ አስተ ፡ መደቡ ፡ የማደራረግ ፥ ድርቡ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ የመደ ረግም ፡ ነው ፤ አስተ ፡ የማደራረግ ፡ ልማድና ፡ መደብ ፡ መኾኑ ፡ ባስደራጊው ፡ ልማድ ፡ በአና ፡ በተ ፡ መካከል ፡ ስ ፡ ስሯጽ ፡ ኹኖ ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ሥርወ ፡ ቀለ ሙን ፡ አስተቃተለ ፡ ብሎ ፡ ራብዕ ፡ በማድረግ ፡ ይታወቃል ፤ የማያሳስት ፡ መለዮውና ፡ ምልክቱ ፡ ይህ ፡ ነው ። የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ መኾኑም ፥

አስ፡ በአነቱ፡ ማድረግንና፡ ማስደረግን፡ ብቻ፡ እንዲሻ፥ ተም፡ በተነቱ፡ መደረግን፡ ብቻ፡ ይሻልና፥ ስለ፡ አና፡ ስለ፡ ተ፡ ጠባይ፡ ነው፤ በነዚህ፡ በ፫ቱ፡ ድርቦች፡ ሥርወ፡ ቀለሙን፡ ግእዝና፡ ሳድስ፡ ቢያደርግ፡ እንጂ፥ ራብዕ፡ ማድረግ፡ አይችልም፤ መለ ዮው፡ ይህ፡ ነው ። ይኸውም፡ ሐመመ፡ አስተሐመመ፤ ረሰየ፡ አስተረሰየ፤ በፅዐ፡ አስ ተብፅዐ፤ ረከበ፡ አስተርከበ፤ ርእየ፡ አርአየ፡ አስተርአየ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ ያሳያል ።

፻፬፤ አን፡ ደግሞ፡ የማድረግና፡ የመደረግ፡ ልማድ፡ ይኾናል፤ ነ፡ በዕብራይ ስጥ፡ እንደ፡ ተ፡ የመደረግ፡ ልማድ፡ ነውና፤ አና፡ ነ፡ በየራሳቸው፡ ፪፡ ልማዶች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ እንደ፡ ባልና፡ ሚስት፡ ገጥመው፡ ፬ዱን፡ ግስ፡ በማድረግና፡ በመደረግ፡ በ፪፡ ጾታ፡ ያስፈታሉ ። ሲገቡም፡ ደጊመ፡ ቃል፡ ባለው፡ ከደጊመ፡ ቃልም፡ በሚደ ቀል፡ ገለገን፡ ጌገየን፡ በልበለን፡ ጐድጐደን፡ በሚመስል፡ በ፫ና፡ በ፬፡ ፊደል፡ ግስ፡ ይገባሉ፤ ይህም፡ ኀገወ፡ ብሎ፡ አንኀገወ፥ ቀልቀለ፡ ብሎ፡ አንቀልቀለ፡ እያለ፡ ሌላ ውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል ።

፻፭፤ አስና፡ አል፡ ከግእዝ፡ ይልቅ፡ በማርኛ፡ ውስጥ፡ ይበዛል፤ አስ፡ ባስደ ራጊ፡ ጾታ፥ አል፡ በአልቦ፡ ባሉታ ። አስ፡ እንደ፡ አን፡ ኹኖ፡ በደጊመ፡ ቃል፡ ግስ፡ ሲገባ፡ ስ፡ እንደ፡ ን፡ ግእዝ፡ እየኾነ፡ ለጥሬ፡ ዘሩ፡ መነሻ፡ ይኾናል ። ይኸውም፡ አን ጐድጐደ፡ ብሎ፡ ነጐድጓድ፡ እንዲል፥ ዐዘዘ፡ ዕዘዝ፡ ባለው፡ አስዖዘዘ፡ ብሎ፡ ሰዖዛዝ፥ ቈቀወ፡ ባለው፡ አስቈቀወ፡ ብሎ፡ ሰቈቃው፤ ቈሪር፡ ቈረ፡ አቍረረ፡ ባለው፡ አስቈ ረረ፡ ብሎ፡ ሰቈራር፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። ከዚህ፡ የቀረውን፡ የልማድ፡ ፍች፡ በበ ታው፡ በለመደ፡ ተራ፡ ተመልከት ።

የትንቢት፡ ሥሮች፡ ወይም፡ ልማዶች ።

፻፮፤ የትንቢትም፡ ልማድ፡ ሥርወ፡ ቃሉና፡ ተውሳከ፡ ፊደሉ፡ እንደ፡ ነቢ ያት፡ ፬፡ ነው፤ የ፡ ተ፡ አ፡ ነ ። እነዚህ፡ ፬ቱ፡ ግእዞች፡ ሳድስና፡ ራብዕ፡ መኾን፡ ሳይ ቀር፡ ለትንቢት፡ አንቀጽ፡ መነሻ፡ መሠረት፡ ስለ፡ ኾኑ፡ አሥራወ፡ ትንቢት፡ ይባ ላሉ ። የ፡ ለሩቅ፡ ለሩቆች፡ ለ፫፡ መደብ፡ ብቻ፤ ተ፡ ላንዲቱ፡ ሩቅና፡ ላ፬ቱ፡ ቅርቦች፤ አ፡ ለአነ፡ ብቻ፥ ነ፡ ለንሕነ፡ ብቻ፥ የሥርወ፡ ቀለም፡ ሥር፡ እየኾኑ፡ ትንቢትን፡ ኹሉ፡ ከኀላፊ፡ አንቀጽ፡ ይለያሉ፤ ይህም፡ ቀተለ፡ ልከ፡ ልኩ፡ ልነ፡ ብሎ፥ ይቀትል፡ ትቀትል፡ እቀትል፡ ንቀትል፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል ።

፻፯፤ መሠረታቸው፡ ሳድስነት፡ ሲኾን፡ ግእዝና፡ ራብዕ፡ መኾናቸው፡ ባመል፡ ምክንያት፡ ነው፤ ይህም፡ ሖረ፡ ባለው፡ ግእዝ፡ ብቻ፥ አሖረ፡ አስተሓወረ፡ ባለው፡ ራብዕ፡ ብቻ፥ ውሕዘ፡ ባለው፡ ሳድስና፡ ግእዝ፡ እየኾኑ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያሉ፤ አንቀጹም፡ አሉታ፡ ሲኾን፥ ኢቀተልኩ፡ ብሎ፡ ኢይቀትል፡ ሲል፡ አን፡ የ፡ ይወርሰ ዋል፤ ከአነ፡ በቀር፡ የዘጠኙ፡ አይለወጥም ። በኋምስ፡ የሚጐርድ፡ ይቤም፡ የቤለ፡ ክልአይ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ፍጹም፡ ትንቢት፡ እንደ፡ መኾኑ፡ በኒህ፡ ባራቱ፡ አሥራው፡ ይኼ ዳል፤ ትንቢትነቱን፡ ግን፡ ከኹን፡ ቀደም፡ ያየለትና፡ የሰማለት፡ ያወቀለት፡ የለም፡ (ቍ፹፬) ። አንዳንድ፡ ዐይናሞች፡ ግን፡ በሚቀኙት፡ ቅኔ፡ ትንቢት፡ አንቀጽ፡ ኹኖ፡

ይገኛል ። ወሠናይት ፡ ላሕይ ፡ መርዓት ፡ ደብረ ፡ ክርቤ ፥ ሰዐሙኒ ፡ ሰዐሙኒ ፡ ትቤ ። በኀበ ፡ ዐናብርት ፡ ዮናስ ፡ ሚ ፡ ይሜኒ ፤ እስመ ፡ ይቤ ፡ ኀጡኒ ፡ ኀጡኒ ። ስድስቱ ፡ አክናፍ ፡ አዝማዲሁ ፡ ይቤልዎ ፡ ገቦሁ ፡ ገቦሁ ። በአ ፡ የሚነሣ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ሥርወ ፡ ትንቢቱ ፡ እንደ ፡ ሖረ ፡ ነው ።　አመረ ፤ የአምር ፡ ይእምር ። ተደራጊ ውና ፡ ተደራራጊው ፡ ግን ፡ ኹሉን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ። ተአምረ ፡ ይትአመር ፡ ይ ትአመር ። ተኣመረ ፡ ይትኣመር ፡ ይትኣመር ። አስደራጊውና ፡ አደራራጊውም ፡ እንደ ፡ አሖረ ፡ ነው ፤ ኹሉን ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ አእመረ ፡ ያአምር ፡ ያእ ምር ፤ አስተኣመረ ፡ ያስተአምር ፡ ያስተኣምር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።　ጠብቆም ፡ በቀደሰ ፡ ቤት ፡ ሲነገር ፥ አመረ ፡ ይኤምር ፡ የአምር ። ሐወጸ ፡ ይሔውጽ ፡ የሐውጽ ፡ እያሰኘ ፡ ሳድስና ፡ ግእዝ ፡ ያደርጋል ። የአሥራው ፡ አካኼድ ፡ ይህ ፡ ነው ። ትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ በግስ ፡ ኹሉ ፡ ከመጥበቅ ፡ በቀር ፡ መላላት ፡ የለውም ፤ ከትንቢት ፡ አንቀ ጽም ፡ የሚወጡ ፡ መድበል ፡ ቅጽልና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽል ፡ ኹሉም ፡ ይጠብቃሉ ። ይህም ፡ ቀደመ ፡ ይቀድም ፡ ብሎ ፡ ቀደምት ፤ ዐጸወት ፥ ዐቀበት ። ተሰምየ ፡ ይሰመይ ፡ ብሎ ፡ ስ ሙይ ፤ ቅኑይ ፥ እኩት ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ላልቶ ፡ ሲነገር ፡ ግን ፡ ቀተለ ፡ ብሎ ፡ ቀተልት ፥ ተቀትለ ፡ ብሎ ፡ ቅቱል ፡ እያሰኘ ፡ ከኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ። ከት ንቢት ፡ መውጣቱን ፡ የማያውቁ ፡ ግን ፡ በመጥበቁ ፡ ሕግ ፡ አፍራሽ ፡ መስሏቸው ፡ ይነ ቅፉታል ፤ ይልቁንም ፡ መድበል ፡ ቅጽልን ፡ ዐጕል ፡ ሰባሪ ፡ ይሉታል ።

፬ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ አርእስት ፡ ባለ፫ና ፡ ባላ፬ ፡ ፊደላት ።

፴፰ ፤ ከኹለት ፡ ፊደል ፡ እስከ፬ ፡ ፊደል ፡ ያሉ ፡ ግሶች ፡ እንዲህ ፡ ናቸው ። ከአ ልፍ ፡ እስከ ፡ ፐ ፡ ላለ ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ጠቅላዮችና ፡ መደበኞች ፡ ኹነው ፡ ነጠላ ፡ ግስን ፡ የሚመሩ ፡ የግስ ፡ አርእስቶች ፥ ከግእዝ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ፡ ባሉት ፡ በ፯ቱ ፡ ፊደላት ፡ አምሳል ፡ ፯ ፡ ናቸው ፤ ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፫ቱ ፡ የ፫ ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ፬ቱ ፡ ያ፬ ፡ ያ፬ ፡ ፊደል ፡ ናቸው ። ስማቸውና ፡ ተራቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ዘራቸውና ፡ አንቀጻቸው ፡ እንደ ፡ ማዕርጉ ፡ ተጥፏል ።

፩ ፤	ቀቲል ፤	ቀተለ ፤	ይቀትል ፡	ይቅትል ።
፪ ፤	ቀድሶ ፤	ቀደሰ ፤	ይቄድስ ፡	ይቀድስ ።
፫ ፤	ባርኮ ፤	ባረከ ፤	ይባርክ ፡	ይባርክ ።
፬ ፤	ዴግኖ ፤	ዴገነ ፤	ይዴግን ፡	ይዴግን ።
፭ ፤	ኖልዎ ፤	ኖለወ ፤	ይኖሉ ፡	ይኖሉ ።
፮ ፤	ደንግፆ ፤	ደንገፀ ፤	ይደነግፅ ፡	ይደንግፅ ።
፯ ፤	ማህርኮ ፤	ማህረከ ፤	ይማህርክ ፡	ይማህርክ ።

፴፱ ፤ ከነዚሁ ፡ ከ፯ቱ ፡ ደግሞ ፡ እንደሸት ፡ ተመርጠው ፡ ተለይተው ፡ ሕጸጽና ፡ ተውሳክ ፡ የሌላቸው ፡ ምሉእን ፡ ፍጹማን ፡ የኾኑ ፡ ሥረ ፡ ወጦች ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡

ቀተለ፡ቀደሰ፡ባረከ፡ናቸው፤ እሊህ፡፫ቱ፡በየራሳቸው፡የቆሙ፡ጕንዶችና፡ነገዶች፡ እንጂ፥እንደ፡ሌሎቹ፡ቅጥዮችና፡ዲቃሎች፡አይዶሉም። ጠባያቸውም፡የ፬ቱ፡ መላላት፡መጥበቅ፥የ፫ኛው፡በራብዕ፡ተነሥቶ፡ኹሉን፡በራብዕ፡መጨረስ፡ነው። እንዲህ፡ስላልነ፡ግን፡የቀደሰ፡ጠባይ፡መጥበቅ፡ብቻ፡አይዶለም፥መላላትም፡አ ለው፤ በ፫ቱ፡ጸታ፡ይጠብቅና፡በቀረው፡እንደ፡ቀተለ፡ይኼዳል፤ ይህም፡ቀደሰ፡ተ ቀደሰ፡አቀደሰ፥ወይም፡አስተቀደሰ፡ካለ፡በኋላ፥ተቃደሰ፡አስተቃደሰ፡እያለ፡መ ላላቱንና፡ከቀተለ፡መንገድ፡መግባቱን፡ያሳያል። ባረከም፡በራብዕ፡ስለ፡ተነሣ፡ ተደራጊው፡መደራረግን፥አስደራጊው፡ማደራረግን፡ደርበ፡በ፪፡በ፪፡ይፈታል፤ ይ ህም፡ተባረከ፡ብሎ፡በቁሙ፡ተባረከ፥ተበራረከ፤ አስተባረከ፡ብሎ፡አስባረከ፥አበ ራረከ፡ማለቱን፡ያሳያል፤ አባረከ፡ሲል፡ግን፡ማስደረግ፡ብቻ፡ይኾናል፤ አስተ፡ካ ለለ፡ማደራረግን፡አይደርብም፤ መንገድና፡አካኼድ፡የማይለውጥ፡ቀተለ፡ብቻ፡ ነው። የዴገነና፡የኖለወም፡ጠባይ፡በ፫ቱ፡ጸታ፡ሳይለወጥ፡ባ፬ኛውና፡ባ፭ኛው፡ ጸታ፡መነሻውን፡ሳድስ፡አድርጎ፡የጐረዳቸውን፡ፊደላት፡የንና፡ወን፡ራብዕ፡በማ ድረግ፡ይለወጣል። አካኼዱንም፡ባ፺ኛው፡ቍጥር፡ተመልከት። የደንገፀና፡የማ ህረከም፡ጠባይ፡መነሻውን፡አለመለወጥ፡ነው።

፺፤ ዴገነ፡ኖለወ፡እነዚህ፡፪ቱ፡እንደነቀተለ፡የ፫፡ፊደል፡ግሶች፡ሲኾኑ፡ በኃምስ፡በሳብዕ፡መነሣታቸው፥አስቀድመን፡በመል፡ትርጓሜ፡(ቍ፲፱ና፡፳፫)፡ እንደ፡ተናገርነ፡በ፫ነታቸው፡ርባዔ፡አለና፤ ፪ቱን፡ዐመሎች፡የንና፡ወን፡ስለ፡ጐ ረዱ፡ነው። ዐመላቸውን፡ባይጐርዱና፡ጕራጅ፡ባይኾኑ፡ግን፡ደይገነ፡ነውለወ፡ ማለት፡የበላራት፡ፊደል፡የደንገፀ፡መንገድ፡የደንገፀ፡አካኼድ፡ነውና፤ የ፫፡ፊደል፡ ግስ፡ተብለው፡ለየብቻቸው፡፪፡አርእስት፡ይኾኑ፡ዘንድ፡ከአርእስትነት፡ባልገቡም፡ ነበር፤ ዘራቸውና፡ምንጫቸው፡ግን፡ሥር፡መሠረታቸው፡፫፡ቅንጣት፡ፊደል፡ ነው፤ ደዪግ፡ዴገ፥ወይም፡ዳገነ። ነዊል፡ኖለ፥ነወለ።

፺፩፤ ደንገፀ፡ማህረከ፡እነዚህ፡ደግሞ፡ከሴም፡ቋንቋ፡ዐዋጅ፡ወጥተው፡ ኹለቱ፡ብቻ፡አላመል፡አለደጊመ፡ቃል፡ያራት፡ፊደል፡ግስ፡መኾናቸው፥እን ደነዴገነ፡ከ፫፡ፊደል፡ግስ፡የወጡ፥እንዳጽቅ፡ኹነው፡የበቀሉ፡የተቀጠሉ፥ ቅጥዮችና፡ዲቃሎች፡ስለ፡ኾኑ፡ነው፤ ፫ቱ፡ፊደላት፡እንዳንድ፡አባት፥፬ኛው፡ ፊደል፡እንደናት፡ኹነው፡ዴቅለዋቸዋል። ደንገፀ፡ከደጐጸና፡ከተደጐጸ፡ወጥቷል፤ ደጐጸ፡በሕፅኑ፡፪ኛ፡ፊደል፡ንን፡ስሯጽ፡አግብቶ፡ደንገፀን፡ይወልዳል። ማህ ረከም፡የመሀረ፡ልጅ፡ነው፤ ከምሂር፡ወጥቷል፤ መሀረ፡በራሱ፡፬ኛ፡ፊደል፡ከን፡ ምእላድ፡ጨምሮ፡ማህረከን፡ይወልዳል፤ ምስጢሩም፡የምርከ፡ሥራ፡በሥጋዊና፡ በመንፈሳዊ፡ኀይል፡በትምርትና፡በታምራት፡መኾኑን፡ያሳያል፤ እንደዚህ፡ያለው፡ ግስ፡ዲቃላ፡ወይም፡ተቀጥላ፡ይባላል።

፺፪፤ የግስ፡ጠባይ፡እንደ፡ተክል፡እንጂ፡ነው፤ ተክል፡ከማይመስለው፡ዕን ጨት፡ሲጋባ፡ወይም፡ሲራከብ፡ሲከተብ፡ጣዕሙና፡መልኩ፡ተለውጦ፡ሌላ፡ዐይ ነት፡እንዲኾን፥አባት፡ግስ፡ደግሞ፡እንደዚህ፡ነው፤ የሌላ፡ፊደል፡ዘር፡ባዕድና፡

ምእላድ ፡ ስሯጽ ፡ እየኾነ ፡ በሥር ፡ በጫፉ ፡ በመካከሉ ፡ ሲገባበት ፡ ሦስትነቱ ፡ ይቀራ
ልና ፤ ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ መንገዱና ፡ አካኼዱ ፡ ኹሉ ፡ ተለውጦ ፡ እንደ ፡ ፀቅሎ ፡
ዲቃላ ፡ ይኾናል ። ግስ ፡ የሚዴቀል ፡ ወይም ፡ ዲቃላ ፡ የሚባል ፡ ባራት ፡ ወገን ፡ ነው ፤
በባዕድና ፡ በምእላድ ፡ ፊደል ፥ በስሯጽ ፡ በደጊመ ፡ ቃል ።

፵፫ ፤ በባዕድ ፥ ረተመ ፡ ብሎ ፡ ሐርተመ ፤ ጸለወ ፡ መጽለወ ፤ ነሰወ ፡ መንሰወ ፤
ነደበ ፡ መንደበ ፤ ነቀወ ፡ ሰንቀወ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በምእላድ ፡ እንደ ፡ ማህረከ ፤
ኋሐለ ፡ ኋሕለወ ፤ ደነጸ ፡ ደንጸወ ፤ ጸዐደ ፡ ጻዕደወ ፤ በስሯጽ ፡ እንደ ፡ ደንገፀ ፤ ጠቀለ ፡
ጠንቈለ ፤ ሰአለ ፡ ሰንአለ ፤ ፀግዐ ፡ ፀንግዐ ፤ ገፍዐ ፡ ገፍትዐ ፤ ደከመ ፤ ደክተመ ፤ የመሰ
ለው ፡ ኹሉ ። በደጊመ ፡ ቃልም ፡ እንደ ፡ ደምሰሰ ፤ በረደ ፡ በርደደ ፤ ብሕረ ፡ ባሕረረ ፤
ጐደደ ፡ ጐድጐደ ፤ ጠበ ፡ ጠብጠበ ፤ በረ ፡ በርበረ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። የቀረውን ፡ በደ
ጊመ ፡ ቃል ፡ ፍች ፡ እይ ።

፵፬ ፤ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ደግሞ ፥ ይልቁንም ፡ ስምና ፡ መስም ፥ በባዕድ ፡ ፊደል ፡ ላይ ፡
የማድረግና ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ጨምሮ ፡ አንቀጽ ፡ እየኾነ ፡ በዲቃልነት ፡ ሲገሰስ ፡
በደንገፀና ፡ በማህረከ ፡ በ፪ቱ ፡ አካኼድ ፡ ይኼዳል ፤ ይህም ፡ ደበለ ፡ መድበል ፥ መድ
በለ ፡ አመድበለ ። ዘበረ ፡ መዝበር ፥ መዝበረ ፡ አመዝበረ ፤ ተመዝበረ ። ረዐወ ፡ መር
ዕው ፥ መርዐወ ፡ አመርዐወ ፤ ተመርዐወ ። ኀብረ ፡ ማኅበር ፥ አማኅበረ ። አከለ ፡ ማእ
ከል ፥ አማእከለ ፤ ተማእከለ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። አንዳንዱም ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፡
ፊደሎቹ ፡ በወ ፡ ምክንያት ፡ ፫ ፡ ፫ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በኖለወ ፡ አካኼድ ፡ ይኼዳል ፤
ይህም ፡ ወገደ ፡ ብሎ ፡ ሞገድ ፥ ሞገደ ፡ አሞገደ ። ወገሰ ፡ ሞገስ ፥ ሞገሰ ፡ አሞገሰ ፤ ተሞ
ገሰ ። ወጥሐ ፡ ሞጥሕ ፥ አሞጥሐ ፤ ተሞጥሐ ። ወቅሐ ፡ ሞቅሕ ፥ ሞቅሐ ፥ ተሞቅሐ ፡
አሞቅሐ ፡ እያለ ፡ ጥሬ ፡ ዘርነቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ዲቃልነቱን ፡ ያሳያል ።

፰ኛ ፡ ዕርከን ።

የ፯ቱ ፡ አርእስት ፡ ሰራዊትና ፡ ድርቦች ።

፵፭ ፤ ቀተለ ፡ የግስ ፡ ኹሉ ፡ አባት ፥ መሪ ፡ ፊታውራሪ ፥ የአርእስት ፡ በኵር ፥
ታላቅ ፡ ወንድምና ፡ ግንባር ፡ ቀደም ፥ ጠቅላይ ፡ መስፍን ፡ ርእሰ ፡ ርኡሳን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥
ለብቻው ፡ ፯ ፡ ሰራዊት ፡ አሉት ፤ ለቀሩት ፡ ግን ፡ ለ፮ቱ ፡ አርእስት ፡ በመል ፡ ምክንያት ፡
የሚለወጥ ፡ ድርብ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፥ ከጭፍራ ፡ በቀር ፡ ሰርዌ ፡ የላቸውም ። ባላገባቦች ፡
ግን ፡ የግስን ፡ ጠባይ ፡ ፈጽመው ፡ ስላልመረመሩ ፥ ልማድ ፡ ያለበትን ፡ ጨምረው ፡ አር
እስትን ፡ ፰ ፥ ሰራዊትን ፡ ፴ ፡ ወይም ፡ ፴፪ ፡ ይላሉ ፤ ፶ ፡ ብለው ፡ የሚቈጥሩም ፡ አሉ ።
ሰራዊትም ፡ ማለት ፡ በዚህ ፡ አንቀጽ ፡ አለቆች ፡ ባለብዙ ፡ ጭፍሮች ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሰረ
ወንና ፡ ሠረወን ፡ ተመልከት ። ቀተለ ፡ እንደ ፡ ንጉሥ ፥ የቀሩት ፡ ፮ቱ ፡ እንደ ፡ ራስ ፥
ሰራዊት ፡ እንደ ፡ ደጃዝማች ፡ ወይም ፡ ከዚያ ፡ በታች ፡ እንዳሉት ፡ ፊታውራሪ ፡ ቀኛዝ
ማች ፡ ግራዝማች ፡ የሻንበል ፡ የመቶ ፡ አለቃ ፡ እንደሚባሉት ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡
ጭፍራ ፡ እንደ ፡ ወታደር ፡ አይዶሉም ።

፵፯ ፤ ቀተለን ፡ የሚከተሉ ፡ የሰራዊት ፡ ስምና ፡ ቍጥር ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩ ፤	ነቢብ ፤	ነበ ፤	ይነብብ ፡	ይንብብ ፡	ነባቢ ።
፪ ፤	ሠዪም ፤	ሤመ ፤	ይሠይም ፡	ይሢም ፡	ሠያሚ ።
፫ ፤	ቀዊም ፤	ቆመ ፤	ይቀውም ፡	ይቁም ፡	ቀዋሚ ።
፬ ፤	ገቢር ፤	ገብረ ፤	ይገብር ፡	ይግበር ፡	ገባሪ ።
፭ ፤	ገሪም ፤	ገረመ ፤	ይጌርም ፡	ይግርም ፡	ገራሚ ።
፮ ፤	ጠፊር ፤	ጠፈረ ፤	ይጠፍር ፡	ይጠፍር ፡	ጠፋሪ ።
፯ ፤	ጥሒር ፤	ጥሕረ ፤	ይጥሕር ፡	ይጥሐር ፡	ጠሓሪ ።

እነዚህም ፡ ፯ቱ ፡ ሰራዊት ፡ በብዙ ፡ ወገን ፡ ቀተለን ፡ ሲመስሉ ፥ ከርሱ ፡ የሚለዩበት ፡ ጠባይና ፡ አካኼድ ፡ ይህ ፡ ነው ። ያ፩ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ፫ኛውን ፡ ፊደል ፡ ደጊመ ፡ ቃሉን ፡ ውጠ ፡ መጥበቅና ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ መኾን ። የ፪ኛና ፡ የ፫ኛ ፡ ሰርዌ ፡ ማእከሉን ፡ ጕርዶ ፡ በኃምስ ፡ በሳብዕ ፡ መነሣትና ፡ እንደ ፡ ፊተኛው ፡ ፪ ፡ ፊደል ፡ መኾን ። ያ፬ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ማእከሉን ፡ ሳድስ ፡ ሣልሳዩን ፡ ግእዝ ፡ ማድረግ ። ያ፭ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ላልቶ ፡ ከልአዩን ፡ እንደ ፡ ቀደሰ ፡ ኃምስ ፡ ማድረግ ። የ፮ኛው ፡ ሰርዌ ፡ ጠብቆ ፡ ኹሉን ፡ በግእዝ ፡ መጨረስ ። የ፯ኛው ፡ ሰርዌ ፡ በሳድስ ፡ ተነሥቶ ፡ ኹሉን ፡ በሳድስ ፡ መጨረስ ፡ ነው ።

፵፯ ፤ ከነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ቀተለን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፥ ቀደሰንም ፡ እየደረቡ ፡ ላልተውና ፡ ጠብቀው ፡ በቀተለና ፡ በቀደሰ ፡ በ፪ቱ ፡ አካኼድ ፡ የሚኼዱ ፡ አሉ ፤ ስማቸውም ፡ ቱሱሕ ፡ ይባላል ፤ ቅልቅል ፡ ድብልቅ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ኰሳኵስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ። ይኸውም ፡ በቀተለ ፡ አካኼድ ፡ ገቢር ፡ ገብረ ፥ አሚር ፡ አመረ ፥ ጸኒዕ ፡ ጸንዐ ፡ ያሉትን ፤ ፪ኛ ፡ በቀደሰ ፡ አካኼድ ፥ ገብሮ ፡ ገበረ ፡ ይጌብር ፥ ተገበረ ፡ ይትጌበር ፥ አገበረ ፡ ያጌብር ። አምሮ ፡ አመረ ፡ ይኤምር ፥ ተአመረ ፡ ይትኤመር ፥ ጸንዖ ፡ ጸንዐ ፡ ይጼንዕ ፡ ይጸንዕ ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ። መጥበቃቸውም ፡ በ፫ ፡ በ፫ ፡ አዕማድ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ በ፬ኛና ፡ በ፭ኛ ፡ ዐምድ ፡ ከመላላት ፡ በቀር ፡ መጥበቅ ፡ ስለሌለ ፥ ተመልሰው ፡ ከዚያው ፡ ከወጡበት ፡ ከቀተለ ፡ መንገድ ፡ ይገባሉ ፤ ቀደሰም ፡ እንዲሁ ፡ ነውና ፡ (ቍ፴፱) ።

፵፰ ፤ ዐመል ፡ ያለባቸው ፡ የ፯ቱ ፡ አርእስት ፡ ድርቦች ፡ ደግሞ ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

፩ ፤	ሰብሖ ፤	ሰብሐ ፤	ነስሐ ፤	ሠርሐ ፤	ጸውዐ ፤	የቀደሰ ።
፪ ፤	ባልሖ ፤	ባልሐ ፤	ሣርኀ ፤		ዛውዐ ፤	የባረከ ።
፫ ፤	ቈቅሖ ፤	ቈቅሐ ፤	ቈቀየ ፤	ሴሰየ ፤	ሴለየ ፤	የዴገነ ።
፬ ፤	ቶስሖ ፤	ቶስሐ ፤	ሞቅሐ ፤	ሞገደ ፤	ሞገሰ ፤	የሞለወ ።
፭ ፤	ገፍትዖ ፤	ገፍትዐ ፤	ፀንግዐ ፤	ቀሕቅሐ ፤		የደንገፀ ።
፮ ፤	ጣእጥኦ ፤	ጣእጥአ ፤	ላዕልዐ ፤	ላሕልሐ ፤	ናሕንሐ ፤	የማህረከ ።

የድርቦች ፡ ጠባይ ፡ ከኹሉ ፡ አስቀድሞ ፡ በአና ፡ በሀ ፥ በወና ፡ በየ ፡ ፍች ፡ በ፪ቱ ፡ ዐመሎች ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፲፮—፳፫) ።

፵፱ ፤ ዳግመኛም ፡ ከ፫ቱ ፡ አርእስት ፡ ለቀተለ ፡ ብቻ ፡ ከ፫ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡ ብልጫ ፡ እንዳለው ፥ ለደንገፀም ፡ ከ፬ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡ ብልጫ ፡ አለው ፤ ብልጫውም ፡ ይህ ፡ ነው ። በዕድና ፡ ልማድ ፡ ያለባቸው ፡ ዲቃሎችና ፡ አዕማዶች ፡ ኹሉ ፡ ያርእስታቸውን ፡ መድረሻ ፡ ሳብዕ ፡ በማድረግ ፡ ደንገፀን ፡ መስለው ፡ ተከትለው ፥ በርሱ ፡ መሪነት ፡ ይኼዳሉ ። ይህም ፥ ገንጽሎ ፡ ተንብሎ ፥ ጐድጕዶ ፡ አንጐድጕዶ ፥ አቅትሎ ፡ ተቀትሎ ፡ ተቃትሎ ፡ አስተቃትሎ ፥ አእምሮ ፡ ተአምሮ ፥ ተኣምሮ ፡ አስተኣምሮ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ማህረከም ፡ እንደ ፡ ባረከ ፥ ጻዕደወንና ፡ ሣእሥአን ፡ መስለው ፡ በራብዕ ፡ ብቻ ፡ ለሚነሡ ፡ ላ፬ ፡ ፊደል ፡ ግሶች ፡ መሪ ፡ ነው ፤ የዲቃላ ፡ ግስ ፡ ጠባዩ ፡ ከባቱ ፡ ጠባይ ፡ ልዩ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዲቃላን ፡ ከዲቃላ ፡ በቀር ፡ የ፫ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ሊመራው ፡ አይችልም ።

፶ ፤ በ፲፫ኛ ፡ ቍጥር ፥ ግስ ፡ ከ፯ ፡ ፊደል ፡ አይወጣም ፡ ያልነውም ፥ አስተ ፡ በ፬ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ሲገባ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ አስተድያገነ ፥ ያስተደያግን ፥ ያስተድያግን ፤ አስተንዋለወ ፡ (ወይም ፡ አስተኗለወ ፡ ያስተነዋሉ ፥ ያስተንዋ(ኗ)ሉ) ፤ አስተደናገፀ ፥ አስተማህረከ ፥ አስተጣእዋአ ፡ እያለ ፡ ሰባትነቱን ፡ ያሳያል ፤ መስሙም ፡ በአ ፡ ፈንታ ፡ መ ፡ ስለ ፡ ገባበት ፥ መስተድያግን ፥ መስተንዋልው ፥ መስተደናግፅ ፥ መስተማህርክ ፡ መስተጣእዋእ ፡ እያለ ፡ ፯ ፡ ፯ ፡ ፊደል ፡ ይኾናል ።

፫ኛ ፡ ዕርከን ።

የግስ ፡ ዐይነትና ፡ ክፍል ።

፶፩ ፤ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ገቢርና ፡ ዐጕል ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስምና ፡ በ፪ ፡ ዐይነት ፡ ይከፈላል ፤ የቋንቋ ፡ ዐይነት ፡ ከስምና ፡ ከግብር ፡ እንዳይወጣ ፡ የግስም ፡ ዐይነት ፡ ከነዚህ ፡ ከ፪ቱ ፡ አይወጣም ። ገቢር ፡ ግስ ፡ ተሳቢና ፡ ተቀባይ ፡ ያለው ፥ ሥራው ፡ ከድራጊ ፡ ወደ ፡ ተደራጊ ፡ የሚያልፍ ፥ በተደራጊ ፡ ላይ ፡ የሚፈጸም ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ቀተለ ፡ ደምሰሰ ፥ ሰብሐ ፡ ወደሰ ፥ ባረከ ፡ ቀደሰ ፥ አኀዘ ፡ ገሰሰ ፥ ፈተወ ፡ ኀሠሠ ፥ ዘገነ ፡ ሐፈሠ ፥ ሠለሰ ፡ ሰደሰ ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ገቢር ፡ ይባላል ።

፶፪ ፤ ዐጕል ፡ ግስ ፡ ግን ፡ ተሳቢ ፡ የሌለው ፥ ሥራው ፡ ከዚያው ፡ ከድራጊው ፡ የማይወጣ ፡ በድራጊው ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ የሚፈጸም ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ሠነየ ፡ ቀደወ ፥ ምዕዘ ፡ ጼነወ ፥ ልህቀ ፡ ወርዘወ ፥ ጥሕረ ፡ ነቀወ ፥ ሞተ ፡ ሐይወ ፥ ቆመ ፡ ሐረ ፥ ሮጸ ፡ በረ ፥ ደክመ ፡ ነበረ ፥ ኖመ ፡ ንኅረ ፥ ነደ ፡ ቈረ ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ዐጕል ፡ ይባላል ፤ ፈናፍንት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ተገብሮ ፡ እንዳይባል ፡ ሌላ ፡ ገባሪ ፡ የለውም ፤ ገቢር ፡ እንዳይባል ፡ ሌላ ፡ ተሳቢ ፡ የለውም ፤ አድራጊውም ፡ ተደራጊውም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ዐጓጕል ፡ ይባላል ። ፈናፍንታም ፡ ሰው ፡ ከወንድነት ፡ ይልቅ ፡ ወደ ፡ ሴትነት ፡ እንዲያደላ ፥ ይህም ፡ ከገቢር ፡ ይልቅ ፡ ወደ ፡ ተገብሮ ፡ ያደላል ፤ ቍጥሩም ፡ ከተገብሮ ፡ ነው ።

፶፫ ፤ ጠባዩ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ዳኛ ፡ የወል ፡ እንደ ፡ ምሰሶ ፡ የመካከል ፡ ኹኖ ፡ በገቢርና ፡ በተገብሮ ፡ ማኽል ፡ የቆመ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ተገብሮን ፡ ብቻ ፡ ለይቶና ፡ አጥርቶ ፡

አያሳይም ፤ እንደ ፡ ብልዝ ፡ ዐይን ፡ ነው ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ብዙ ፡ መምህራን ፡ ስሙን ፡ ሐውልት ፡ ይሉታል ፤ ቅልቅል ፡ ወይም ፡ ቀዋሚ ፡ ማለት ፡ ነው ። ዕብራውያንም ፡ ዖሜድ ፡ ይሉታል ፤ ቀዋሚ ፡ ቅዉም ፥ ዐምድ ፡ ሐውልት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከዚያው ፡ ከጕልነት ፡ አይወጣም ። ኤውሮፖችም ፡ ዐጕል ፡ ሲሉ ፡ ነትር ፡ ይሉታል ፤ ዐጕል ፡ ማለት ፡ ቅርጽ ፡ ገጽ ፡ ማእዝን ፡ የሌለው ፥ ክብ ፡ እንክብል ፡ ድንብል ብል ፥ የኳስ ፡ የኩብ ፡ ዐይነት ፡ ከካብ ፡ አይገባ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፶፬ ፤ የርባታቸውም ፡ ሕጸጽና ፡ ምልአት ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ማንኛውም ፡ ዐይነት ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ በሕጸጽ ፡ ፩ም ፡ ፪ም ፡ ፫ም ፡ ፬ም ፡ ጸታ ፥ በምልአት ፡ ፭ ፡ ጸታ ፡ እየኾነ ፡ ይረባል ። ፩ ፡ ጸታ ፡ ከነ ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፪ ፡ ጸታ ፥ ቤለ ፡ አበለ ፤ ዘንመ ፡ አዝነመ ፥ ይህን ፡ የመሰለ ። ፫ ፡ ጸታ ፥ ሐነጸ ፡ ተሐንጸ ፡ አሕነጸ ፤ ገብረ ፡ ተገብረ ፡ አግበረ ፤ የመ ሰለው ፡ ኹሉ ። ሥራና ፡ ሥራ ፡ አለሠሪ ፡ የማይደራረግ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ተሓነጸ ፡ ተጋበረ ፡ አይልም ፡ እንጂ ፤ አስተሓነጸ ፡ አስተጋበረ ፡ ማለት ፡ ይችላል ። ፬ ፡ ጸታ ፡ ፈለሰ ፡ አፍ ለሰ ፡ ተፋለሰ ፡ አስተፋለሰ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፈለሰ ፡ ዐጕል ፡ የራሱ ፡ አድራጊ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተፈልሰ ፡ አይባልም ፤ አድራጊውም ፡ አስደራጊነትን ፡ ደርቦ ፡ በ፪ ፡ ጸታ ፡ ይፈ ታል ፤ ይህም ፡ አፍለሰ ፡ ብሎ ፡ አፈለሰ ፡ አስፈለሰ ፡ እንዲል ፡ አአፍለሰ ፡ አአምጽአ ፡ እንዳይል ፡ ያሳያል ፤ ያጕል ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ጸታውና ፡ ዐምዱ ፥ መንገዱ ፡ አካኼዱ ፡ ይህ ፡ ነው ። በምልአት ፡ ፭ ፡ ጸታ ፤ ቀተለ ፡ አቅተለ ፡ ተቀትለ ፡ ተቃተለ ፡ አስተቃተለ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ጸታ ፡ ያልነውም ፡ ዐምድ ፡ ይባላል ፤ ዐምድ ፡ አንቀጹን ፡ ጸታ ፥ አንቀጽ ፡ ተቀባዩን ፡ ያሳያል ።

፶፭ ፤ በነዚህ ፡ በ፭ቱ ፡ አዕማድ ፡ ላይ ፡ ዐጕል ፡ ሲጨመር ፡ መላው ፡ አናቅጽ ፡ ፮ ፡ ይኾናሉ ፤ ከ፮ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፫ ፡ ፫ቱ ፡ በጠባያቸው ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ ከ፪ ፡ ይከፈ ሉና ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ መኾናቸው ፡ ገቢር ፡ ተገሮ ፡ ተብለው ፡ በ፪ ፡ ስም ፡ ይጠራሉ ፤ ገቢር ፥ ቀተለ ፡ አቅተለ ፡ አስተቃተለ ፤ ተገብሮ ፡ ፈለሰ ፡ ተቀትለ ፡ ተቃተለ ፡ ናቸው ። ይህም ፡ አከፋፈል ፡ የሰውን ፡ ትውልድ ፡ ሲቈጥሩ ፡ እናትን ፡ ትቶ ፡ በባት ፡ ወገን ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ መቍጠር ፡ ነው ፤ ከናት ፡ ይልቅ ፡ ያባት ፡ ይጕላልና ። እንደዚህም ፡ ኹሉ ፡ ተቃተለና ፡ ፈለሰ ፡ ምንም ፡ ከተገብሮ ፡ ቢቈጠሩ ፡ ሥራቸውን ፡ ሰጪና ፡ ተቀባይ ፡ ናቸው ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ተቀትለ ፡ ተቀባዮች ፡ ብቻ ፡ ስላልኾኑ ፡ ገቢርነትም ፡ አላቸው ፤ ከፈለሰም ፡ ይልቅ ፡ ተቃተለ ፡ እንደ ፡ ራብዕ ፡ ፊደል ፡ ከገቢርና ፡ ከተገብሮ ፡ ተፈቃ ቃሪ ፡ ነው ፤ ተቀትለም ፡ ቢኾን ፡ ቀምሎና ፡ ተኰሮ ፡ ትክ ፡ ብሎ ፡ ሲያዩት ፡ ፈለሰን ፡ መስሎ ፡ ይገኛል ፤ እንደነሳአል ፡ እንደነይሁዳ ፡ ራሱን ፡ በራሱ ፡ የሚገድል ፡ ገዳይና ፡ ሟች ፡ አለና ። ዳግመኛም ፡ አንቀጽነታቸው ፡ በልማድ ፡ በአሥራው ፡ በመንታ ፡ መን ገድ ፡ የሚኼድ ፡ ዘማችና ፡ ገሥጋሽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስልት ፡ ይነገራል ። ሦስተኛም ፡ አንቀጹ ፡ ገቢር ፡ ተሳቢው ፡ የባለቤት ፡ ገላ ፡ ኹኖለት ፡ ሰፍሐ ፡ እዴሁ ፤ ከሠተ ፡ አፉሁ ፤ ኀፀበ ፡ ርእሰ ፤ አንጽሐ ፡ ነፍሰ ፡ እያሰኘ ፡ በግብረ ፡ ገብነት ፡ ሲነገር ፡ ስሙ ፡ ተመላሽ ፡ ሥራ ፡ ይባላል ። (ማስረጃ ፡ ተረት) ፤ ደንጊያ ፡ ቢያ ጕኑት ፥ ተመልሶ ፡ ዐናት ፤ ተንጋሎ ፡ ቢተፉ ፥ ተመልሶ ፡ ከፉ ።

፯ኛ ፡ ዕርከን ።

የርባታ ፡ መደብ ፡ ወይም ፡ ሰራዊት ።

፺፮ ፤ በባሕርይ ፡ ስም ፡ ፈንታ ፡ የአካል ፡ ስምና ፡ የስም ፡ ዐጸፋ ፡ እየኾኑ ፡ ስምነታቸው ፡ ሳይጠራ ፡ በዝርዝር ፡ ብቻ ፡ ፫ቱን ፡ አዕማድ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ ለይተው ፡ ዘርዝረው ፡ የሚያሳዩና ፡ የሚመሩ ፡ የርባታ ፡ መደቦች ፡ እንዳሠርቱ ፡ ቃላት ፡ ፲ ፡ ናቸው ። እነዚሁም ፥ ውእቱ ፡ እሙንቱ ፥ ይእቲ ፡ እማንቱ ፥ አንተ ፡ አንትሙ ፥ አንቲ ፡ አንትን ፥ አነ ፡ ንሕነ ፡ ይባላሉ ። ካሥሩ ፡ ደግሞ ፡ ፫ቱ ፡ ያንዳንድ ፤ ፫ቱ ፡ የብዙ ፤ ፬ቱ ፡ የወንዶች ፡ ብቻ ፤ ፬ቱ ፡ የሴቶች ፡ ብቻ ፤ ፪ቱ ፡ ግን ፡ አነና ፡ ንሕነ ፡ የወንድም ፡ የሴትም ፡ እየኾኑ ፥ ፬ቱ ፡ በሩቅ ፡ በሩቆች ፥ ፮ቱ ፡ በቅርብ ፡ በቅርቦች ፡ ይነገራሉ ። ዳግመኛም ፡ ዐይነታቸውና ፡ ቍጥራቸው ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ሲኾን ፡ ክፍላቸው ፡ ፫ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ዐይነት ፡ ወንድና ፡ ሴት ፥ ቍጥር ፡ አንድና ፡ ብዙ ፥ ክፍል ፡ ግን ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፤ አነ ፡ ንሕነ ፡ ናቸው ። አነና ፡ ንሕነ ፡ ምንም ፡ ከቅርቦች ፡ ቢቈጠሩ ፡ ስማቸውንና ፡ ግብራቸውን ፡ እኔ ፡ እኛ ፡ እያሉ ፡ ራሳቸው ፡ የሚናገሩ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚያስተባብሩ ፡ ነባቢ ፡ ወነባብያን ፥ ነባቢት ፡ ወነባብያት ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ በጠባያቸው ፡ ከ፰ቱ ፡ መደብ ፡ ይለያሉ ። የዘጠኙ ፡ ጥንትና ፡ መሠረት ፥ አባት ፡ እናታቸው ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ዘጠኙ ፡ ኹሉ ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ካንድ ፡ ከውእቱ ፡ የወጡ ፡ ነባር ፡ ስሞችና ፡ ነባር ፡ አንቀጾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፥ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ርሱ ፡ የርባታ ፡ መሠረት ፡ ኹነው ፡ ስማቸውን ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ እየዘረዘሩ ፡ አንቅጽን ፡ አንቀጽ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ ያስረባሉ ።

፺፯ ፤ የስሞቻቸውም ፡ ዐጸፋ ፡ ወይም ፡ ዝርዝር ፡ ፫ቱ ፡ በዘመድ ፡ ፯ቱ ፡ በባዕድ ፡ ይነገራል ፤ ዘመድ ፡ ዝርዝር ፡ የ፫ቱ ፡ ብቻ ፡ የውእቱና ፡ የእሙንቱ ፡ የእማንቱ ፡ ፊደል ፡ ግእዝና ፡ ካዕብ ፡ ራብዕ ፡ መኾን ፡ ነው ፡ (ቀተለ ፡ ሉ ፡ ላ) ። ባዕድ ፡ ዝርዝር ፡ ግን ፡ ት ፡ (ቀተለት) ፡ በሩቂቱ ፡ ሴት ፡ በይእቲ ፡ ፈንታ ፤ የቀሩት ፡ ፮ቱ ፡ (ቀተል) ከ ፡ ኪ ፡ ኩ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ነ ፥ በ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ተጨምረው ፡ አንተ ፡ አንቲ ፡ አነ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፡ ንሕነ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይነገራሉ ። ዐይነታቸው ፡ በወንድና ፡ በሴት ፥ ቍጥራቸው ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፥ ክፍላቸው ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ ተለይቶ ፡ በ፪ነት ፡ እንዲነገር ፤ ዝርዝራቸውም ፡ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ስሞች ፡ ይጠራል ። ባዕድ ፡ ያሰኘውም ፡ በየመድረሻቸው ፡ የሚጨመር ፡ ምእላድ ፡ ፊደል ፡ ነው ፤ ዝርዝርነትን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ።

ዘመድ ፡ ዝርዝር ።		ባዕድ ፡ ዝርዝር ።
የሩቅ ፡ ወንድ ፤	ግእዝ ፡ ሳብዕ ፡ ካዕብ ።	ሁ ፡ ዎ ፡ ዮ ።
የሩቂቱ ፡ ሴት ፤	ት ፡ ራብዕ ።	ሃ ፡ ዋ ፡ ያ ።
የሩቅ ፡ ወንዶች ፤	ካዕብ ፡ ሳብዕና ፡ ሙ ።	ሆሙ ፡ ዎሙ ፡ ዮሙ ።
የሩቅ ፡ ሴቶች ፤	ራብዕ ፡ ሳብዕና ፡ ን ።	ሆን ፡ ዎን ፡ ዮን ። «ሙና ፡

ን ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ አብዝሮች ፡ ናቸው» ።

የቅርብ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያንድና ፡ የብዙ ፤ ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ።
አነ ፡ የሚሉ ፡ የወንድና ፡ የሴት ፥ ነባቢ ፡ ወነባቢት ፤ ኢ ፡ የ ፡ ተ ።
ንሕነ ፡ የሚሉ ፡ የወንዶች ፡ የሴቶች ፥ ነባብያን ፡ ወነባብያት ፤ ነ ።
ከ ፡ ኢ ፡ የ ፡ ተ ፡ ነ ፥ እነዚህ ፡ ፊደሎች ፡ ኹሉም ፡ ሳቦችና ፡ አቅራቦች ፡ ይባላሉ ።

የርባታን ፡ መንገድ ፡ ያንቀጽን ፡ አካኼድ ፡ የሚለዩና ፡ የሚያስለዩ ፥ ጸዋትወ ፡ ርባን ፡ በየስልቱ ፡ ለይተው ፡ አጥርተው ፡ የሚያሳዩ ፡ ያውራው ፡ ትምርት ፡ በግ ፡ የርባ ፡ ቅምር ፡ ዐይኖችና ፡ ቀንዶች ፡ ፯ ፡ ናቸው ፡ (ራእ ፭ ፡ ፮) ። እነዚሁም ፡ አርእስት ፥ ሰራዊት ፥ ዐመል ፥ ልማድ ፥ አዕማድ ፥ አሥራው ፥ ምእላድ ፡ (ወይም ፡ ዝርዝር) ፡ ይባላሉ ፤ እስ ከዚህ ፡ ርባ ፡ ቅምር ፡ ነው ።

፪ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ርባ ፡

የሰዋስው ፡ ሆድና ፡ ዡርባ ፤ ወርዱና ፡ ቁመቱ ፡ ስፋቱ ፡ እንደ ፡ ጽዮን ፡ አንባ ፥ በየዋሁ ፡ በዳዊት ፡ ግንብና ፡ በመሠሪው ፡ በሰሎሞን ፡ ቤት ፡ ልክ ፡ ተመሥርቶ ፡ ስለ ፡ ተገነባ ፥ ፲ ፡ መደብ ፡ ቁባት ፡ የሚከት ፡ ፹ውንም ፡ የሚያገባ ።

«ጂን ፡ ደረባ ፡ ዐዋጅ» ።

የርባታና ፡ ያንቀጽ ፡ ስምና ፡ ረድፍ ።

፺፰ ፤ የርባታ ፡ ስሞች ፡ እንዳገባብ ፡ ስሞች ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ ይባላሉ ፤ ዐቢይ ፡ ርባታ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ አካል ፡ የሚዘመት ፡ የ፫ቱ ፡ ዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ የኀላፊና ፡ የትንቢት ፡ የትእዛዝ ። ንኡስ ፡ ርባታ ፡ ያ፭ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፤ እሊሁም ፡ ዘንድና ፡ አርእስት ፥ ቦዝና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ናቸው ። ደቂቅ ፡ ርባታ ፡ የጥሬ ፡ ዘርና ፡ የነበር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ። ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ በስገኝነቱ ፡ አባት ፡ ዘር ፡ እንዲባል ፡ ኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ደግሞ ፡ የካልኣይና ፡ የሣልሳይ ፡ በኵር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ቀዳማይ ፡ ይባላል ፤ የቀረውም ፡ ጥሬ ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ የሚረባ ፡ ኹሉ ፥ ንኡስና ፡ ደቂቅ ፡ ይባላል ፤ ታናናሽ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፺፱ ፤ ባቢይ ፡ ርባታ ፡ ውስጥ ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡ አለ ፤ ያለፈና ፡ ያኹን ፡ የሚመጣ ፤ የዐ ቢይ ፡ ርባታም ፡ መንገድና ፡ አካኼድ ፡ ፬ ፡ ረድፍ ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ ረድፍ ፥ ቀተለ ፡ (ኀ ላፊ) ፡ ገደለ ። ይቀትል ፡ (ያኹንና ፡ ትንቢት) ፡ ይገድል ። ይቅትል ፡ (ዘንድና ፡ ትእዛዝ) ፡ ይገድል ፡ ዘንድ ፥ እንዲገድል ፡ ሊገድል ፤ (ይቅትል) ፡ ይግደል ፡ እያለ ፡ በመደበኛነት ። ፪ኛው ፡ ረድፍ ፡ ቀተሎ ፡ ገደለው ፤ ይቀትሎ ፡ ይገድለው ፥ ይቅትሎ ፡ ይገድለው ፡ ዘንድ ፤ ይግደለው ፡ እያሰኘ ፡ በዝርዝርነት ። ፫ኛው ፡ ረድፍ ፥ ቀቲሎ ፡ ሀለወ ፥ ገድሏል ፡ ገድሎ ፡

ነበር ፤ ይቀትል ፡ ሀሎ ፥ ይገድላል ፡ ይገድል ፡ ነበር ፤ ቀቲሎ ፡ የሀሉ ፡ ገድሎ ፡ ይኖር ፡ ዘንድ ፥ ገድሎ ፡ ይኑር ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ይዘምታል ። የነዚህም ፡ የ፫ቱ ፡ ረድፎች ፡ ስም ፡ የዋሀ ፥ መሠሪ ፥ ጽንዕ ፡ ይባላል ።

፺ ፤ ኸነ ፡ አለ ፡ ኖረ ፡ ነበረ ፡ የሚያሰኙ ፡ የጽንዕ ፡ አንቀጾች ፡ ፬ ፡ ናቸው ፤ ፪ቱ ፡ ዘማቾች ፥ ፪ቱ ፡ ነባሮች ፤ ዘማቾች ፡ ሀሎና ፡ ከነ ፥ ነባሮች ፡ ውእቱና ፡ ብ ፡ ሎ ፤ ብና ፡ ሎ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ከነ ፡ በትንቢት ፡ ብቻ ፡ ትርጓፅ ፡ እየኸነ ፡ በቀዳማይነት ፡ ይገባል ። ይህም ፡ ከነ ፡ ይፈርህ ፥ ከነ ፡ ይጐይይ ፥ ከነ ፡ ይትኀበእ ፡ እያሰኘ ፡ ይፈራ ፡ ነበር ፡ ይሸሽ ፡ ይደበቅ ፡ ነበር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ ሀሎም ፡ ከነ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ። ትርእስ ፡ እየኸ ነም ፡ በካልአይነት ፡ ሲገባ ፡ ቀቲሎ ፡ ይከውን ፥ ይቀትል ፡ ይከውን ፡ እያሰኘ ፡ ጥያቄና ፡ ምኞት ፡ ይኾናል ። አለና ፡ ነበረ ፥ ወይም ፡ አልና ፡ ነበር ፡ ተብለው ፡ የሚፈቱ ፡ አና ቅጽ ፡ ኹሉም ፡ ጽንዕ ፡ ይባላሉ ፤ አልና ፡ ነበር ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲገቡ ፥ አል ፡ ጥቂት ፡ የቈየ ፡ የዘገየ ፡ ማእከላይ ፡ ጊዜ ፤ ነበር ፡ ግን ፡ በጣም ፡ ያለፈና ፡ የራቀ ፡ ረዥም ጊዜ ፡ ያሳያል ፤ በትንቢት ፡ አንቀጽም ፡ ሲገቡ ፥ ነገሩ ፡ የማይቀር ፡ የማይጠረጠር ፥ ርግጥና ፡ ቊርጥ ፡ መኾኑን ፥ ጥናቱን ፡ ብርታቱን ፡ ያሳያሉ ። ፩ኛው ፡ ረድፍ ፡ አ ሉታ ፡ ነው ፤ አሉታም ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። ኢቀቲል ፡ ሎት ፤ አለመግደል ። ኢቀተለ ፤ አልገደለ ፥ አልገደለም ፤ ኢይቀትል ፥ አይገድል ፡ አይገድልም ። ኢይቅትል ፡ እንዳይ ገድል ፥ ላይገድል ፥ ሳይገድል ። ኢይቅትል ፤ አይግደል ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፹ ፡ ይዘም ታል ። እስከዚህ ፡ ዐዋጅ ፡ ነው ።

፺፩ ፤ ከዚህ ፡ ቀጥለን ፡ የ፹ውን ፡ አርእስት ፡ ፲ሩን ፡ መደብ ፡ ፹ውም ፡ ሳይ ቀር ፥ ነገር ፡ ለማሳጠር ፡ ካልአይና ፡ ሣልሳይ ፡ ሳንጨምር ፡ በቀዳማይ ፡ ብቻ ፡ ከነሰራ ዊቱ ፡ እያቈራኘን ፡ እንጥፋለን ፤ በርባታ ፡ ጊዜ ፡ ዝርዝራቸው ፡ በቂ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ም ንም ፡ ስማቸው ፡ ባይፈለግ ፡ የርባታን ፡ መደብ ፡ ስሙን ፡ ጠርቶ ፡ ራሱን ፡ ቈርቶ ፡ ለመ ንገርና ፡ ለማሳየት ፡ ማቈራኘት ፡ ይገባልና ። የብዙ ፡ ወንድና ፡ የብዙ ፡ ሴት ፡ አንቀጽ ፡ (ዖቁ ፡ ዖቃ) ፡ በግእዝ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፥ ባማርኛ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ፤ የሴቶቹም ፡ በወንዶቹ ፡ ስልት ፡ ዐወቁ ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ።

፺፪ ፡ ዕርከን ።

ዐቢይ ፡ ርባታ ፡ ከነጓዙ ፡ ከናበጋዙ ።

፺፫ ፤ (አንዳንድ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ወንድና ፡ ሴት) ፡ (ብዙዎች ፡ ሩቆችና ፡ ቅርቦች ፡ ወንድና ፡ ሴት) ።

ውእቱ ፡	ቀተለ ።	እሙንቱ ፡	ቀተሉ ።
ይእቲ ፡	ቀተለት ።	እማንቱ ፡	ቀተላ ።
አንተ ፡	ቀተልከ ።	አንትሙ ፡	ቀተልክሙ ።
አንቲ ፡	ቀተልኪ ።	አንትን ፡	ቀተልክን ።
(ነባቢ ፡ ት) ፡	(ወንድና ፡ ሴት) ፡	(ነባብያን ፡ ት) ፡	(ወንድና ፡ ሴት) ፡
አነ ፡	ቀተልኩ ።	ንሕነ ፡	ቀተልነ ።

ይህ ፡ ፲ሩ ፡ መደብ ፡ በሥሩ ፡ አንቀጽ ፡ ኹሉ ፤ ወይም ፡ በ፹ው ፤ ገዳዩን ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፤ የሟቹን ፡ አንድና ፡ ብዙነት ፤ ወንድና ፡ ሴትነት ፤ ቅርብና ፡ ሩቅነት ፡ የማይለይ ፡ ዕፍንና ፡ ጭፍን ፡ ድፍን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የዋህ ፡ ይባላል ፥ ሞኝ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ የሚመጣው ፡ ፹ው ፡ አንቀጽ ፡ ግን ፡ ኹሉን ፡ ዘርዝሮ ፡ የሚያሳይ ፡ ጠቃሽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስሙ ፡ መሠሪ ፡ ይባላል ፥ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ የዋሁን ፡ መሠሪ ፤ መሠሪውን ፡ የዋህ ፡ ይሉታል ። መሠሪም ፡ ያሰኘው ፤ ቀተሎ ፡ ብሎ ፡ ባንዲት ፡ ቃል ፤ ገደለው ፡ ገደለበት ፡ ገደለለት ፡ እያሰኘ ፡ እንዳዝማሪ ፡ ግጥም ፡ ክፉና ፡ መልካም ፡ ማሳየት ፡ ነው ። ምሳሌ ፥ ትሰሙ ፡ እንደኾን ፡ የወንጌል ፡ ቃል ፤ አለ-መስጠት ፡ ያጸድቃል ።

፳፫ ፥ ሲዘረዝርም ፡ ፬ቱን ፡ ሩቆች ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፡ ይዘረዝርና ፡ ከ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ፬ቱን ፡ በ፮ ፡ በ፮ ፤ ፪ቱን ፡ በ፰ ፡ በ፰ ፡ ይዘረዝራል ፥ ፹ ፡ መባሉ ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ለመሠሪ ፡ ርባታ ፡ ፫ ፡ አዝማችና ፡ ፫ ፡ መዝመቻ ፡ አለው ፥ አዝማች ፡ ፩ና ፡ ብዙ ፤ መዝመቻ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ናቸው ። በ፩ኛው ፡ አዝማች ፡ አንዱ ፡ ፲ሩን ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፤ ፮ቱን ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድላል ፥ ሟቾች ፡ ፲፮ ፡ ገዳያቸው ፡ ፩ ። በ፪ኛው ፡ አዝማች ፡ ፲ሩ ፡ አንዱን ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፤ ፮ቱ ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድሉታል ፥ ሟች ፡ ፩ ፤ ገዳዮች ፡ ፲፮ ። በ፫ኛው ፡ አዝማች ፡ የሩቅና ፡ የቅርብ ፡ ጠቅላዮች ፡ አነ ፡ ንሕነ ፡ ባዮች ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፤ ከ፰ቱ ፡ መደብ ፡ ፬ቱን ፡ ሩቆች ፡ በሩቅ ፡ በሩቅ ፤ ፬ቱን ፡ ቅርቦች ፡ በቅርብ ፡ በቅርብ ፡ ይገድላሉ ። ፪ ፡ ጊዜ ፡ ፰ ፡ ፲፮ ፡ ነው ፥ ፭ቱ ፡ ፲፮ ፡ ፹ ፡ ይባላል ። ግስ ፡ ኹሉ ፡ እንዲህ ፡ በ፫ ፡ አዝማች ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ በ፹ ፡ መደብ ፡ ሲረባ ፡ ፪፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናል ፥ ከዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ፹ው ፡ ኀላፊ ፤ ፹ው ፡ ትንቢት ፤ ፹ው ፡ ትእዛዝ ፡ ይባላል ፥ ፫ቱ ፡ ፹ ፡ ፪፻፵ ፡ ነው ።

ዐሥሩ ፡ ሰራዊትና ፡ ሰማኒያው ፡ መደብ ።

ውእቱ) ፡	ቀተሎ ፥ ላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ። ቀተለከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንተ) ፡	ቀተልከ ፥ ከ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ክኒ ፡ ነ ፡ (፮) ።
እሙንቱ) ፡	ቀተልዎ ፥ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ። ሉከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንትሙ) ፡	ቀተልክምዎ ፥ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ፡ ሙኒ ፡ ነ ፡ (፮) ።
ይእቲ) ፡	ቀተለቶ ፥ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ተከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ተኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንቲ) ፡	ቀተልኪዮ ፥ ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፡ ክኒ ፡ ክነ ፡ (፮) ።
እማንቱ) ፡	ቀተላሁ ፥ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ላከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ኒ ፡ ነ ፡ (፲) ።
አንትን) ፡	ቀተልክናሁ ፥ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ናኒ ፡ ናነ ፡ (፮) ።
አነ) ፡	ቀተልክዎ ፥ ዋ ፡ ዎሙ ፡ ዎን ። ኩከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ (፰) ።
ንሕነ) ፡	ቀተልናሁ ፥ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ናከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ (፰) ።

የሩቅ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ባዕዱ ፡ ዝርዝራቸው ፡ ወይም ፡ ዐጸፋቸው ፡ ሁ ፡ ሃ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ቀተልከ ፡ ከ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ በለው ፤ ቀተልከሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ይላል ፥ ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ። ፈጠርከሆሙ ፡ ለመላእክት ። ወልድከ ፡ ዘቀባዕከሁ ፡ (ድጓ ። ግብ) ።

፳፬ ፥ ዳግመኛም ፡ በትናጋ ፡ የሚነገሩና ፡ ተወራራሽነት ፡ ያላቸው ፡ ፫ቱ ፡ ወንድማማች ፡ ፊደላት ፡ ገከቀ ፤ የግስ ፡ መድረሻ ፡ ሲኾኑ ፡ በ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ያለውን ፡ ከ ፡

ደጊመ ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፥ ውጠውና ፡ ጕርደው ፡ እያጠበቁ ፡ ከመጣፍና ፡ ከመነ ገር ፡ በግድ ፡ ያስቀሩታል ። ይህም ፥ አንተ ፡ ኀደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፤ አንቲ ፡ ኀደጊ ፡ ሆኪ ፡ ፆቂ ፤ አንትሙ ፡ ኀደግሙ ፡ ሆክሙ ፡ ፆቅሙ ፤ አንትን ፡ ኀደግን ፡ ሆክን ፡ ፆቅን ፤ አነ ፡ ኀደጉ ፡ ሆኩ ፡ ፆቁ ፡ እያሰኘ ፡ መዋጡንና ፡ መጥበቁን ፡ ያሳያል ። የቅርቡ ፡ ወንድና ፡ የሩቁ ፡ ወንድ ፥ ኀደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፤ የአነና ፡ የሩቆቹም ፡ ወንዶች ፥ ኀደጉ ፡ ሆኩ ፡ ፆቁ ፤ ከመጥበቅና ፡ ከመላላት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ መለዮ ፡ የለውም ። የርባታን ፡ ዐዋጅ ፡ ያላየ ፡ ያልሰማ ፡ ጣፊና ፡ አንባቢ ፡ ግን ፥ የሚጠብቀውን ፡ የቅርቡን ፡ ኀደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፡ ከማ ይጠብቀው ፡ ከሩቁ ፡ ኀደገ ፡ ሆከ ፡ ፆቀ ፡ አጥብቆ ፡ ሊለየው ፡ አይችልም ። ወየው ፡ ለሰ ዋስው ፡ ትምርት ፥ የንባብና ፡ የትርጓሜ ፡ መብራት ፡ (ቍ፴) ።

፳፩ ፤ የሀለወና ፡ የሀሎም ፡ ርባታ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ፩ቱም ፡ እስከ ፡ ሣልሳይ ፡ ይረ ባሉ ። ሀሎ ፡ በ፰ ፡ ሰራዊት ፥ ውእቱ ፡ አንተ ፡ አንትሙ ፤ አንቲ ፡ አንትን ፥ አነ ፡ ንሕነ ፡ ባለው ፥ በነዚህ ፡ ሲረባ ፡ በቀዳማይ ፡ ብቻ ፡ ይገኛል ፤ ይህም ፡ ሀሎ ፡ ሀሎከ ፡ ሀሎ ክሙ ፡ ሀሎኪ ፡ ሀሎክን ፡ ሀሎኩ ፡ ሀሎነ ፡ እያለ ፡ በጕራጅነት ፡ መገኘቱን ፥ አለመቃ ጣቱን ፡ ያሳያል ። ሀሎና ፡ ሀለወ ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ ሲረቡ ፡ በየፊታቸው ፡ ፲፯ ፡ ፲፯ ፡ አን ቀጽ ፡ ይኾኑና ፥ ሲደመሩ ፡ ፴፬ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናሉ ፤ ከሀሎ ፡ በቀር ፡ ፴ ፡ እንጂ ፡ ፴፬ ፡ የሚኾን ፡ የለም ፤ አረባቡና ፡ አኳኋኑም ፡ ይህ ፡ ነው ።

(ጕራጅ) ።		(ሥርው) ።	
፫ ፤	ሀሎ ፡ ይሄሉ ፡ የሀሉ ፡	፩ ፤	ሀለወ ፡
፫ ፤	ሀሎከ ፡ ትሄሉ ፡ ሀሉ ፡	፫ ፤	ሀለዉ ፡ ይሄልዉ ፡ የሀልዉ ፡
፩ ፤	ሀሎክሙ ፡	፫ ፤	ሀለውክሙ ፡ ትሄልዉ ፡ ሀልዉ ፡
፪ ፤	ትሄሉ ፡ ተሀሉ ፡	፩ ፤	ሀለወት ፡
፩ ፤	ሀሎኪ ፡	፪ ፤	ትሄልዊ ፡ ሀልዊ ፡
፩ ፤	ሀሎክን ፡	፫ ፤	ሀለዋ ፡ ይሄልዋ ፡ የሀልዋ ፡
፫ ፤	ሀሎኩ ፡ እሄሉ ፡ አሀሉ ፡	፫ ፤	ሀለውክን ፡ ትሄልዋ ፡ ሀልዋ ፡
፫ ፤	ሀሎነ ፡ ንሄሉ ፡ ነሀሉ ፤	፩ ፤	ሀለውነ ፤
ድምር ፡ ፲፯ ፡ አንቀጽ ።		ድምር ፡ ፲፯ ። ፲፯ና ፡ ፲፯ ፡ ፴፬ ።	

በዝርዝር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ኹሉ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ልዩነት ፡ የለውም ።

፳፪ ፤ ሆበና ፡ ወሀበም ፡ ሲረቡ ፥ የሆበ ፡ አካኼድ ፡ እንደ ፡ ሆከና ፡ እንደ ፡ ሖረ ፡ በቆመ ፡ ቤት ፡ ነው ፤ የወሀበም ፡ እንደ ፡ ወሐከና ፡ እንደ ፡ ወዐለ ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ። ይህም ፥ ሀዊብ ፡ ሆበ ፡ የሀውብ ፡ ይሁብ ። ውሂብ ፡ ወሀበ ፡ ይውሀብ ፡ የሀብ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። መምህራን ፡ ግን ፡ ሆበን ፡ ከወሀበ ፡ አዛንቀው ፥ የሆበን ፡ ሣልሳይ ፡ ይሁብን ፡ ለወሀበ ፡ ካልአይ ፡ አድርገው ፡ በይውሀብ ፡ ፈንታ ፥ ወሀበ ፡ ይሁብ ፥ ወሀብከ ፡ ትሁብ ፥ ወሀብኩ ፡ እሁብ ፡ እያሉ ፡ አለመንገዱ ፡ ያረቡታል ። የቤለን ፡ ካልኣይ ፡ ይቤን ፡ ከብ ሀለ ፡ ደርበው ፡ ቀዳማይ ፡ አንቀጽ ፡ እንዳሉት ፤ የብሀለንም ፡ ትንቢት ፡ ይብልን ፡ ለይቤ ፡ እንደ ፡ ሰጡት ፤ ቀሐመንም ፡ ከቀምሐ ፡ ደርበው ፡ አለስሙና ፡ አለመልኩ ፡ አለዘይ

ቤው ፡ እንዲፈቱት ፥ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ። የታላቁ ፡ ዳበ ፡ የአእመረና ፡ የብህለ ፡ የይቤም ፡ ሊጥንት ፥ በትምርት ፡ አለመብሰሉ ፥ ያውም ፡ ያልተነፋ ፡ ዶቄት ፡ መኾኑ ፡ በ፲፪ና ፡ በ፲፫ ፡ በ፹፬ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ። የዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ አካኼድና ፡ አረማመድ ፡ የርባታቸውም ፡ ጥርጊያ ፡ መንገድ ፡ በጭር ፡ ቃል ፡ ይህ ፡ ነው ። የቀረውን ፡ በታላቁ ፡ ግስ ፡ ውስጥ ፡ በየፊደሉ ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ይልቅ ፡ በዚያ ፡ የተጣፈው ፡ ያጠግብኻል ።

፲፱ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡሳን ፡ አናቅጽ ።

፰፯ ፤ ከዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ በኋላ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ተብለው ፡ በንኡስ ፡ ርባታ ፡ የሚረቡ ፥ አስቀድመን ፡ በ፻፰ ፡ ቍጥር ፡ የጣፍናቸው ፡ ዘንድና ፡ አርእስት ፥ ቦዝና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ናቸው ፤ እነዚህ ፡ ፳ቱ ፡ ከመሳብ ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ፫ቱ ፡ ዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ ነገር ፡ ሰብስበው ፡ የማያስሩ ፡ የማይጠቀልሉ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ይባላሉ ። ዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ በአነ ፡ በንሕነ ፡ ባራቱ ፡ ሩቆች ፥ በነዚህ ፡ በ፮ቱ ፡ ኹሉ ፡ ከትእዛዝ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ከፊታት ፡ በቀር ፡ የንባብ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ፤ ልዩነቱ ፡ በ፬ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ነው ፤ በካኼዱ ፡ ኹሉ ፡ አሥራውን ፡ አይተውም ፤ ጠባዩም ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ እየኾነ ፡ የአንቀጽን ፡ ሥራ ፡ መግለጥ ፡ ነው ። ትእዛዝ ፡ ግን ፡ ከአነና ፡ ከንሕነ ፡ በቀር ፡ ባራቱ ፡ ቅርቦች ፥ ቅትል ፡ ሉ ፡ ሊ ፡ ላ ፡ እያለ ፡ አሥራውን ፡ ይተዋል ። ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፡ ትእዛዝ ፡ መኾኑ ፡ ወይም ፡ መባሉ ፡ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ ሲነገር ፡ ነው ፤ ከታች ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ሲነገር ፡ ግን ፡ ልመናና ፡ ጸሎት ፡ ይባላል ። የዘንድና ፡ የትእዛዝ ፡ ምስጢር ፡ ምንም ፡ ከትንቢት ፡ ባይወጣ ፥ ትእዛዝ ፡ የሚባል ፡ በቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ያ፬ቱ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ አንተ ፡ አንቲ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፡ ከሚባሉት ፡ ከነዚህ ፡ ከ፬ቱ ፡ በቀር ፡ በአነና ፡ በንሕነ ፡ ፊት ፡ ቁሞ ፡ የሚታዘዝ ፡ የለም ። ምክንያቱም ፡ ያራቱ ፡ ትእዛዝ ፡ አሥራውን ፡ ትቶ ፡ ብቻውን ፡ የሚኼድ ፥ የ፮ቱ ፡ ግን ፡ አላሥራው ፡ የማይኼድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ ስማቸውም ፡ ሣልሳይና ፡ ትእዛዝ ፡ ተብሎ ፡ ይለያል ፤ ሣልሳይ ፡ ላሥሩ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ ትእዛዝ ፡ ግን ፡ ላ፬ቱ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

፰፰ ፤ አባት ፡ ዘር ፡ ያልነው ፡ የታላቁም ፡ የንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ጠባይ ፥ ሙያውና ፡ ዐመሉ ፥ ስሙም ፡ ዘርና ፡ አርእስት ፡ መባሉ ፥ አዘራዘሩና ፡ አረባቡ ፡ ሳይቀር ፡ ከኹሉ ፡ አስቀድሞ ፡ በመዠመሪያው ፡ ክፍል ፡ በ፹ኛ ፡ ቍጥር ፤ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ በ፪ኛው ፡ ክፍል ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ተነግሯል ፤ አኹንም ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በንኡስ ፡ ርባታ ፡ ይመጣል ። የዘንድና ፡ የሣልሳይ ፡ ዐመል ፡ ከርእስት ፡ በፊት ፡ መነገሩ ፥ ስላናቅጽ ፡ ተራ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ስለ ፡ ማዕርጉ ፡ አይዶለም ፤ በስምና ፡ በማዕርግስ ፡ አርእስት ፡ ይቀድማል ።

፰፱ ፤ ቦዝ ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ከያዕማዱ ፡ ሲወጣ ፡ ቀቲሎ ፡ አቅቲሎ ፡ ተቀቲሎ ፥ ተቃቲሎ ፡ አስተቃቲሎ ፡ እያለ ፡ መድረሻውን ፡ ሳብዕ ፡ ያደርግና ፡ አንቀጽነቱ ፡ በዘንተኛ ፡ ሰነፍ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ መዊቶ ፡ ሐይወ ፡ ቀዲሐ ፡ ከዐወ ፡ እያለ ፥ ሌላ ፡ አንቀጽ ፡ በመሳብ ፡ ቸልታ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ። ሀለወንና ፡ ውእቱን ፡ ሲስብ ፡ ግን ፡ በ፻፱ ፡

ቍጥር ፡ እንደ ፡ ተባለ ፥ በዝነቱ ፡ ጽንዕ ፡ እየኾነለት ፡ በቀዳማይነት ፡ ይዘምታል ፤ ይህም ፡ ቀቲሎ ፡ ሀለወ ፡ ወይም ፡ ቀቲሎ ፡ ውእቱ ፤ ቀቲላ ፡ ይእቲ ፡ ቀቲልየ ፡ አነ ፥ ቀቲለነ ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፥ ገድሎናል ፡ ገድለን ፡ ነበር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፴ ፤ ፫ኛም ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ድኅረ ፡ እንዘ ፡ በሚገቡባቸው ፡ በዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ ፈንታ ፡ ወተወሊዶ ፡ ወተጠሚቆ ፡ ወጸቢሖ ፡ ወቀቲሮ ፡ ወመስዮ ፡ ወምሴተ ፡ ከዊኖ ፥ ወከዊኖ ፡ መንፈቀ ፡ ሌሊት ፡ እያለ ፡ በወ ፡ ከፋይነት ፡ ይገባና ፡ በመሸ ፡ ጊዜ ፡ ከመሸ ፡ በኋላ ፥ ሲመሽ ፡ መሽቶ ፡ ሳለ ፡ እያሰኘ ፡ እንዳበይት ፡ አናቅጽ ፡ ይፈታል ። ሲረባም ፡ እንዳበይት ፡ አናቅጽ ፡ በሥሩ ፡ መደብ ፥ ቀቲሎ ፡ ላ ፡ ለከ ፡ ለኪ ፡ ልየ ። ቀቲሎሙ ፡ ሎን ፡ ለክሙ ፡ ክን ፡ ለነ ፡ ካለ ፡ በኋላ ፥ ቀቲሎሁ ፡ ሃ ፡ ሎከ ፡ ኪ ፡ ሎየ ። ቀቲሎሆሙ ፡ ሆን ፡ ሎክሙ ፡ ክን ፡ ሎነ ፡ ብሎ ፤ ቅርቡንም ፡ ቀቲለከሁ ፡ ሃ ፡ ከሆሙ ፡ ሆን ፡ ከኒ ፡ ከነ ፡ እያሰኘ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ ይዘምታል ፤ ከ፰ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ከዘንድና ፡ ከበዝ ፡ ከ፪ቱ ፡ በቀር ፡ እስከሥር ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ የሚወጣ ፡ የለም ።

ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ።

፴፩ ፤ ሠራተኛ ፡ አካል ፡ በሥራው ፡ የሚጠራባቸው ፡ ስሞች ፡ ኹሉ ፡ በውስጣቸው ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ስላሉባቸው ፡ ኹሉም ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ተብለው ፡ ለተጸውዖና ፡ ለተቀብዖ ፡ ለባሕርይ ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ በቅጽልነት ፡ ወይም ፡ በበቂነት ፡ ይነገራሉ ፤ ቅጽል ፡ በለቤት ፡ አካል ፡ ነውና ። የውስጠ ፡ ዘም ፡ ዐይነት ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ማእከል ። ሣልስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከ፰ቱ ፡ አዕማድ ፡ ይወጣል ። መስም ፡ ደግሞ ፡ የሣልስ ፡ ድርብ ፡ እየኾነ ፡ ከተገብሮ ፡ በቀር ፡ ከራቱ ፡ አዕማድ ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ ቀታሊ ፡ መቅትል ፥ አቅታሊ ፡ መቅተሊ ፥ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ መስተቃትል ፡ ብሎ ፥ በሌላውም ፡ አንቅጽ ፡ ሐዋሪ ፡ ሐዋርያ ፥ ከያኒ ፡ ኬንያ ፥ ገሣጺ ፡ መገሥጽ ፥ ኰናኒ ፡ መኰንን ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ቀቲል ፡ ሥራ ፥ ቀታሊ ፡ ሠራተኛ ፡ ወይም ፡ የሠራተኛ ፡ ስም ፤ ቀትል ፡ የሥራው ፡ ስም ፤ ምቅታል ፡ ምስትቅታል ፡ የበታና ፡ የመሣሪያ ፡ ስም ፡ ይኾናል ።

፴፪ ፤ ሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከተገብሮና ፡ ከሐውልት ፡ ይወጣል ፤ ገቢርና ፡ አግብሮ ፡ በሣልስ ፡ ቅጽል ፡ ላይ ፡ መስም ፤ እንዲደርቡ ፡ ተገብሮና ፡ ሐውልት ፡ ፪ቱ ፡ ደግሞ ፡ ተቀታሊ ፡ ቅቱል ፥ ተቀዳሲ ፡ ቅዱስ ፥ መዋቲ ፡ ምዉት ፥ ፈላሲ ፡ ፍሉስ ፡ እያሰኙ ፡ ፪ቱንም ፡ ዐይነት ፡ በሣልስ ፡ በሳድስ ፡ ያስኬዳሉ ፤ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ያሰኛቸው ፡ መጨረሻቸው ፡ ነው ። ምእላዳቸው ፡ ትና ፡ ን ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ብቻ ፡ የሚለዩ ፥ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ የማይለዩ ፡ ብልዞች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ ፫ቱ ፡ በአነ ፡ በንሕነ ፡ እየቀኑ ፡ ፫ ፡ ፫ቱ ፡ በንዳንድ ፡ ንባብ ፡ ተጠቅልለው ፡ በ፪ ፡ በ፪ ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፡ ውእቱ ፡ አንተ ፡ አነ ፥ ቀታሊ ፤ አው ፡ ቅቱል ። እሙንቱ ፡ አንትሙ ፡ ንሕነ ፥ ቀታልያን ፤ አው ፡ ቅቱላን ። ይእቲ ፡ አንቲ ፡ አነ ፥ ቀታሊት ፤ አው ፡ ቅትልት ። እማንቱ ፡ አንትን ፡ ንሕነ ፥ ቀታልያት ፤ አው ፡ ቅቱላት ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ።

፫፫ ፤ ማእከል ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ቀላቅሎ ፡ ሣልሱን ፡ አማክሎ ፡ በሊኅ ፡ ኃን ፡ ኃት ፥ በላኅ ። ሐዲስ ፡ ሳን ፡ ሳት ፥ ሐዳስ ። ዐቢይ ፡ ያን ፡ ያት ፥ ዐባይ ። ጸሊም ፡ ማን ፡ ማት ፥ ጸላም ። ጠቢብ ፡ ባን ፤ ጠባብ ፡ ባት ። ነዊኅ ፡ ኃን ፥ ነዋኅ ፡ ኃት ፡ እያለ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ሣልሱን ፡ በራብዕ ፡ ለውጦ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ እያስተባበረ ፡ ነቋር ፡ ጸጓር ፡ ፀዋግ ። ሳያስተባብርም ፡ ዋሕድ ፡ ሕያው ፡ ክዋው ፥ ጻድቅ ፡ ኃጥእ ፥ ራትዕ ፡ ባዕድ ፡ ላእክ ፡ ኄር ፡ ዴጋን ፡ እያለ ፡ ይኼዳል ። ከሣልስና ። ከማእከል ፡ ከ፪ቱ ፡ የሚወጣ ፡ መድበል ፥ ቀተልት ፥ ነደቅት ፥ ጸወርት ፥ ገበርት ፥ ዐበይት ፥ ጠበብት ፥ ቀደ ምት ፥ ደኀርት ፥ ዐቀብት ፥ ኖሎት ፥ ነዋልው ፤ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ስም ፥ ብዙዎቹን ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ ያስተባብራል ፤ መድበል ፡ መባሉ ፡ ስለ ዚህ ፡ ነውና ።

ሳቢ ፡ ዘሮች ።

፫፬ ፤ የሳቢ ፡ ዘር ፡ ዐይነትና ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ለ፪ ቱም ፡ አንቀጽነትና ፡ ጥሬነት ፡ አላቸው ፤ ስማቸውም ፡ ሳድስና ፡ ኃምስ ፡ ይባላል ። ፩ኛው ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ ፪ኛው ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ ትን ፡ ምእላድ ፡ አድርጎ ፡ ከቀተ ለና ፡ ከሰራዊቱ ፡ ቤት ፡ ቅትለት ፥ ሕንጸት ፥ ግብረት ፡ እያለ ፡ አርእስቶቹን ፡ ቀቲሎት ንና ፡ ሐኒጾትን ፡ ገቢሮትን ፡ መስሎ ፡ ይወጣል ፤ ከንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ የሚለየው ፡ መካ ከሉን ፡ ግእዝ ፡ ማድረግና ፡ በሳድስ ፡ ብቻ ፡ መነሣት ፡ ነው ፤ ወና ፡ የ ፡ ባሉበት ፡ ግስ ፡ ግን ፡ ቁመት ፡ ሢመት ፡ እያለ ፡ በካዕብ ፡ በሣልስ ፡ ይነሣል ። ሳቢነቱም ፡ መደበኛ ፡ አን ቀጹ ፡ እንደ ፡ ቀተለ ፡ ገቢር ፡ ይኹንና ፡ ከድራጊና ፡ ከተደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ቅትለት ፡ ብሎ ፡ መግደል ፥ መገደል ፥ አገዳደል ፥ ገዳይነት ፥ ተገዳይነት ፥ ግድያ ፡ ትግል ፡ እያሰኘ ፡ ሳቢነቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ጥሬነቱንም ፡ ያሳያል ።

፫፭ ፤ የወጣበት ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ቆመና ፡ እንደ ፡ ጥሕረ ፡ ዐዀልና ፡ ሐውልት ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ሳቢነት ፡ የለውም ፤ ይህም ፡ ጥሕረት ፡ ብሎ ፥ መጮኽ ፡ አጯጯኽ ፥ ጯኺ ነት ፥ ጩኸት ፡ ያሰኛል ፡ እንጂ ፤ ማስጮኽ ፡ አሰኝቶ ፡ ሌላ ፡ ጯኺ ፡ አይስብም ። ጥሕ ረትን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ፡ ብህለት ፡ ብዕለት ፡ ክህለት ፡ ንኅለት ፡ እያለ ፡ እንደዚህ ፡ ይፈ ታል ። ባላገባቦች ፡ ግን ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ ያውም ፡ ከ፫ቱ ፡ ሰራ ዊት ፡ ከቀተለና ፡ ከገብረ ፥ ከነበ ፡ ከሤመ ፥ ከቆመ ፡ ቤት ፡ በቀር ፡ ከሌሎች ፡ አናቅጽ ፡ እንዳይወጣ ፡ ወስነው ፡ ይናገራሉ ፤ ውሳኔያቸውም ፡ የመላ ፡ የግምት ፡ የነሲብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ ድርስና ፡ ቊርጥ ፡ ቃል ፡ አይዶለም ፤ ድርሱና ፡ ቊርጡስ ፡ ይህ ፡ ያለፈውና ፡ የሚመጣው ፡ ነው ።

፫፮ ፤ ፪ኛው ፡ ዐይነት ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ መገ(ር)መሪያው ፡ ንኡስ ፡ አን ቀጽ ፡ ምእላድ ፡ ሳይጨምር ፡ መድረሻውን ፡ ኃምስ ፡ አድርጎ ፡ ከቀተለ ፡ በታች ፡ ካሉት ፡ ከ፮ቱ ፡ አርእስት ፥ ቅዳሴ ፡ ቡራኬ ፡ ዲጋኔ ፡ ኑላዌ ፡ ድንጋጼ ፡ ምህራኬ ፡ እያለ ፡ ሳቢነቱን ፡ ሳይለቅ ፡ ዘመድ ፡ ዘር ፡ ኹኖ ፡ ይወጣል ። አፈታቱም ፡ እንደ ፡ ቅትለትና ፡ እንደ ፡ ጥሕ ረት ፡ ነው ፤ ድንጋጼ ፡ ጥሕረትን ፥ የቀሩት ፡ ቅትለትን ፡ ይመስላሉ ። ሰብሐ ፡ ተሰብሐ ፡

ብሎ ፡ ስባሔ ፡ ከ፯ቱ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ፤ ፍችውም ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፥ ጥሬ ፡ ዘርነት ፡ ነው ። ሳቢ ፥ ማመስገን ፡ አመሰጋገን ፡ አመስጋኝነት ። ተሳቢ ፥ መመስገን ፡ ምስጉንነት ፡ ተመስጋኝነት ። ጥሬ ፥ ምስጋና ፡ ክብር ፤ የክብር ፡ ብርሃን ፡ ያሰኛል ፤ አንዱ ፡ ቃል ፡ ስባሔ ፡ በፊታቱ ፡ ከሰብሖና ፡ ከተሰብሖ ፡ ከስብሐት ፡ እንዲገጥም ፡ አስተውል ።

፪፻፯ ፤ ከዊን ፡ ኮነ ፡ ካለውም ፡ ከዋኔ ፡ ኩነት ፡ ይልና ፥ መኾን ፡ አኳኋን ፡ ኳኝነት ፡ ኹነታ ፡ በሐርይ ። ህልዎ ፡ ሀለወ ፡ ካለውም ፡ ህላዌ ፡ ይልና ፥ መኖር ፡ መገኘት ፥ አና ዎር ፡ ኑሮ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ሠግዎ ፡ ሠገወ ፡ ተሠገወ ፡ ካለውም ፡ ሥጋዌ ፡ ይልና ፥ ሥጋ ፡ መኾን ፥ ሥጋ ፡ መልበስ ፡ መግዘፍ ፥ ሥጋነት ፡ ሥግውነት ፤ ግዘፍ ፡ ዕበይ ፥ የሥጋ ፡ ባሕርይ ፡ ያሰኛል ፤ እነትና ፡ መኾን ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ መኾኑ ፡ ከገቢርና ፡ ከተገብሮ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ነው ፤ ከሐውልት ፡ አንቀጽ ፡ ሲወጣ ፡ ግን ፥ ንኡስነትና ፡ ጥሬነት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ሳቢ ፡ ዘርነት ፡ የለውም ። ያ፰ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፡ ጠባይና ፡ ስም ፤ የንኡስ ፡ ርባታ ፡ መቅድም ፡ እስከዚህ ፡ ነው ።

፲ኛ ፡ ዕርከን ።

ንኡስ ፡ ርባታ ፡ የዐቢይ ፡ ተረፍ ፡ የደቂቅ ፡ ጸታ ።

፪፻፰ ፤ ከ፰ቱ ፡ ንኡሳን ፡ አናቅጽ ፥ ዘንድ ፡ አንቀጽና ፡ ቦዝ ፡ አንቀጽ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ አካል ፡ እንዲረቡ ፥ ከንኡስ ፡ ርባታ ፡ እንዳይገቡ ፡ በ፩ኛው ፡ ቍ ፡ ተነግሯል ፤ ባ፲ ፡ መደብ ፡ ብቻ ፡ ተወስነው ፡ በንኡስ ፡ ርባታ ፡ የሚረቡ ፡ ፫ ፡ አናቅጽ ፡ ናቸው ፤ አርእስት ፥ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ሳቢ ፡ ዘር ። ያርእስት ፡ ዐይነቶች ፡ (ቀቲል ፡ ቀቲሎት) ፡ እንደ ፡ ሳቢ ፡ ዘሮች ፡ (ኩነት ፡ ከዋኔ) ፡ መንታ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በመንታ ፡ መንገድ ፡ ይኼ ዳሉ ፤ አካኼዳቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ (ቀቲል) ፡ ቀቲልሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ቀቲልከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ቀቲልየ ፡ ልነ ፡ መግደላችን ። ከ፲ሩ ፡ መደብ ፡ አነ ፡ ባለው ፡ ብቻ ፡ አር እስትና ፡ ቦዝ ፡ ይገጥማሉ ፤ ከፊታት ፡ በቀር ፡ የንባብ ፡ ልዩነት ፡ የላቸውም ፤ ይህም ፡ ቀቲልየ ፥ መግደሌ ፤ ቀቲልየ ፥ ገድዬ ፤ ገቢርየ ፡ ነቢብ(ር)የ ፡ ጥሒርየ ፡ እያለ ፡ ከቀደሰና ፡ ከባረከ ፡ በቀር ፡ በቀተለና ፡ በሰራዊቱ ፡ ቤት ፡ መግጠሙን ፡ ያሳያል ።

፪፻፱ ፤ (ቀቲሎት) ፡ ቀቲሎቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ቀቲሎትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ። የገቢር ፡ ተሳቢም ፡ ሲኾን ፥ ቀቲለ ፡ ቀቲሎተ ፥ ቀቲሎቶ ፡ ተከ ፡ ተኪ ፡ ተ ክሙ ፡ ተክን ፡ ተነ ፡ እያሰኘ ፡ እነዚህን ፡ ፯ቱን ፡ ብቻ ፡ ይለውጣል ። የቀሩትም ፡ ያራቱ ፡ አዕማድ ፡ አርእስት ፤ አቅትሎሁ ፡ ቱ ፤ ተቀትሎሁ ፡ ቱ ፤ ተቃትሎሁ ፡ ቱ ፤ አስተቃት ሎሁ ፡ ቱ ፡ እያሰኘ ፡ ባ፲ ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ ይረባል ። ፩ኛውን ፡ መንገድ ፡ ከጥቂት ፡ ሰዎች ፡ በቀር ፡ ኹሉ ፡ አያውቀውም ። የቦዝም ፡ ርባታ ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ መዠመሪያ ፡ ከሥር ፡ መደብ ፡ ዐልፎ ፡ በራሱ ፡ ብቻ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ መዝመቱን ፥ ፯ኛም ፡ ሀሎን ፡ በመሳብ ፡ ጽንዕ ፡ እየኾነ ፡ በቀዳማይና ፡ በዘንድ ፡ በሣልሳይ ፡ ኹሉ ፡ መግባቱን ፡ የሚያውቅ ለት ፡ የለም ፡ (ቍ፰፱ና ፡ ፪) ።

፲ ፤ ሣልስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ (ቀታሊ ፡ ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ።
ቀታሊሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ሊከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ሊየ ፡ ሊነ ።

ቀታልያኒሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ኒከ ፡ ንኪ ፡ ኒክሙ ፡ ክን ፤ ንየ ፡ ኒነ ።
ቀታሊቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ።
ቀታልያቲሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ቲከ ፡ ትኪ ፡ ቲክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ቲነ ። ዳግመኛም ፡ ከአዕማድና ፡ ከመስም ፥ አንጻሒ ፡ መንጽሒ ፤ አጽናዒ ፡ መጽንዒ ፤ አቅታሊ ፡ መቅተሊ ፤ አስተፍሣሒ ፡ መስተፍሥሒ ፡ እያለ ፡ የሚገኘ ፡ ሣልስ ፥ ኹሉም ፡ እንደዚህ ፡ ይረባል ።

፹፮፤ ሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፤ (ቅቱል ፡ ላን ፡ ላት ፡ ትልት) ።
ቅቱሉ ፡ ላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ፤ ልከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ልየ ፡ ልነ ።
ቅቱላኑ ፡ ና ፡ ኖሙ ፡ ኖን ፤ ንከ ፡ ኪ ፡ ኒክሙ ፡ ክን ፤ ንየ ፡ ንነ ። አው ፡
ቅቱላኒሁ ፡ ኒሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ኒከ ፡ ንኪ ፡ ኒክሙ ፡ ክን ፤ ንየ ፡ ኒነ ።
ቅትልቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ።
ቅቱላቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ትከ ፡ ኪ ፡ ትክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ። አው ፡
ቅቱላቲሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ቲከ ፡ ትኪ ፡ ቲክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ቲነ ። መስም ፥ ያል ነውም ፡ በሣልስ ፡ ሲጨርስ ፡ እንደ ፡ ሣልሱ ፥ በሳድስ ፡ ሲጨርስ ፡ እንደ ፡ ሳድሱ ፡ ይኼዳል ፤ ሌላውም ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ ድርብ ፥ ብዑድ ፡ ባዕድ ፤ ልኡክ ፡ ላእክ ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ ይረባል ።

፹፯፤ ሳድስና ፡ ኃምስ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ (ኵነት ፡ ክዋኔ) ፤ ቅትለት ።
ቅትለቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ትየ ፡ ትነ ። በዝቶም ፡ ሲዘረዝር ፤ ቅትለታቲሁ ፡ ይልና ፡ በምእላድ ፡ ላይ ፡ ምእላድ ፡ ጨምሮ ፡ ስያፍና ፡ ባዕድ ፡ እየኾነ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ይከታል ። የቀረውም ፡ ጥሬና ፡ ነባር ፥ ፊደሉ ፡ ፊደላቲሁ ፥ መጽሐፉ ፡ መጻሕፍቲሁ ፡ እያለ ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ። በባዕድም ፡ ብቻ ፡ አቡሁ ፡ አበዊሁ ፥ አፉሁ ፡ አፈዊሁ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ ነገርን ፡ ነገር ፡ እየሳበው ፡ ከዚህ ፡ ደረስን ፡ እንጂ ፥ የጥሬና ፡ የነባር ፡ ነገር ፡ ኋላ ፡ በየክፍሉ ፡ ይመጣል ። ኃምስ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፤ ቅዳሴሁ ፡ ቡራኬሁ ፡ ዲጋኔሁ ፡ እያሰኘ ፡ በዝቶም ፡ ሲዘረዝር ፤ ቅዳስያቲሁ ፤ ቡራክያቲሁ ፡ ዲጋንያቲሁ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ቀታሊና ፡ እንደ ፡ መቅተሊ ፡ ይኼዳል ።

፲፩ኛ ፡ ዕርከን ።

ደቂቅ ፡ ርባታና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ባለብዙ ፡ ሕጸጽ ።

፹፰፤ ንኡስ ፡ ርባታ ፡ የዐቢይ ፡ ተረፍ ፡ እንዲባል ፥ ደቂቅ ፡ ርባታም ፡ የንኡስ ፡ ቅሬታ ፡ ይባላል ፤ አካኼዱም ፡ በጥሬ ፡ ዘር ፡ ዐመል ፡ እየረባ ፥ በአንቀጽ ፡ ዐመል ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚለይ ፡ ነው ። ነባር ፡ አንቀጽም ፡ የጥሬ ፡ ዘር ፡ ዐይነት ፡ ነውና ፤ ከቀዳማይ ፡ በቀር ፡ ካልአይ ፡ ሣልሳይ ፡ ስለሌለው ፡ ደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ይባላል ። የነባር ፡ አንቀጽም ፡ ዐይነትና ፡ ክፍል ፡ እንደ ፡ ዘማች ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ጽድቅና ፡ አሉታ ፤ ጽድቅ ፡ አንቀጽ ፥ ውእቱ ፡ ቦ ፡ ሎ ፤ አሉታ ፡ አንቀጽ ፥ አከ ፡ ሐሰ ፡ ኢ ፡ ናቸው ። እነዚህም ፡ ፮ቱ ፡ አናቅጽ ፡ ሲረቡና ፡ ሲዘረዘሩ ፥ ፫ቱ ፡ ጽድቆች ፡ በየራሳቸው ፥ ፫ቱ ፡ አሉቶች ፡ በለ ፡ ተዘርዝረው ፡ ኹሉም ፡ እንደ ፡ ጥሬ ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፡ መደብ ፡ ይረባሉ ።

፹፬ ፤ ውእቱ ፡ ሁ ፡ ከተባለው ፡ ከሩቁ ፡ ዝርዝር ፡ ስለ ፡ ወጣ ፥ መደበኛ ፡ የሩቅ ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡ ሲገሰስና ፡ ሲረባ ፤ ፲ ፡ መደብ ፡ ሲኾን ፥ አረባቡና ፡ አፈታቱ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፩ ፤ ውእቱ ፤ ነው ፤ ኾነ ፤ አለ ፤ ኖረ ፤ ነበረ ።
፪ ፤ ይእቲ ፤ ነች ፤ ናት ፤ ኾነች ፤ አለች ፤ ኖረች ፤ ነበረች ።
፫ ፤ ውእቶሙ ፤ አው ፡ እሙንቱ ፤ ናቸው ፤ ኾኑ ፤ አሉ ፤ ኖሩ ፤ ነበሩ ።
፬ ፤ ውእቶን ፤ አው ፡ እማንቱ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ።
፭ ፤ አንተ ፤ ነኽ ፤ ኾንክ(ኽ) ፤ አለኽ ፤ ኖርኽ ፤ ነበርኽ ።
፮ ፤ አንቲ ፤ ነሽ ፤ ኾንሽ ፤ አለሽ ፤ ኖርሽ ፤ ነበርሽ ።
፯ ፤ አንትሙ ፤ ናችኹ ፤ ኾናችኹ ፤ አላችሁ ፤ ኖራችኹ ፤ ነበራችኹ ።
፰ ፤ አንትን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ።
፱ ፤ አነ ፤ ነኝ ፤ ኾንኹ ፤ አለኹ ፤ ኖርኩ ፤ ነበርኩ ፡ ኹ ።
፲ ፤ ንሕነ ፤ ነን ፤ ነነ ፤ ኾነ ፤ አለነ ፤ ኖርነ ፤ ነበርነ ፡ ን ።

ውእቶሙና ፡ እሙንቱ ፥ ውእቶንና ፡ እማንቱ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ዘማቾቹም ፡ ነውና ፡ ኾነ ፡ አለና ፡ ኖረ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ነበረም ፡ የኖረ ፡ ጽንዐ ፡ ነው ።

፹፭ ፤ በላገባበች ፡ ግን ፡ በነዚህ ፡ በሥሩ ፡ አናቅጽ ፡ ላይ ፡ ይኖራል ፡ ይኑር ፡ እያሉ ፡ ፲ ፡ ከልአይ ፡ ፲ ፡ ሣልሳይ ፡ ጨምረው ፥ ፴ ፡ አናቅጽ ፡ ይሉና ፤ ፴ውን ፡ ደግሞ ፡ ከብትን ፡ ጋራ ፡ በየዋህ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፥ በመሠሪ ፡ ባ፬ ፡ ጾታ ፡ እያረቡ ፡ ፪፻፴ ፡ አንቀጽ ፡ ያደርጉታል ።   የየዋህ ፡ ርባታም ፡ አካኼድ ፡ በንደኛው ፡ ጾታ ።

ዘመዱ ፡ ውእቱ ፤	ዘመዱ ፡ አንተ ፤	ዘመዱ ፡ አነ ።
ዘመዱ ፡ ይእቲ ፤	ዘመዱ ፡ አንቲ ፤	» »
አዝማዱ ፡ ውእቶሙ ፤	አዝማዱ ፡ አንትሙ ፤	አዝማዱ ፡ ንሕነ ።
አዝማዱ ፡ ውእቶን ፤	አዝማዱ ፡ አንትን ፤	እያሰኘ ፤ በ፪ኛውም ፡

አካኼድ ፡	ዘመዱ ፡ ውእቱ ፤	ዘመድኪ ፡ ውእቱ ፤
	ዘመዳ ፡ ውእቱ ፤	ዘመድክሙ ፡ ውእቱ ፤
	ዘመዶሙ ፡ ውእቱ ፤	ዘመድክን ፡ ውእቱ ፤
	ዘመዶን ፡ ውእቱ ፤	ዘመድየ ፡ ውእቱ ፤
	ዘመድከ ፡ ውእቱ ፤	ዘመድነ ፡ ውእቱ ፤ እያሰኘ ፤ ሩቅ ፡

ሩቆቹን ፡ ባ፲ ፡ በ፲ ፥ ቅርብ ፡ ቅርቦቹን ፡ በ፮ ፡ በ፮ ፤ አነና ፡ ንሕነን ፡ በ፰ ፡ በ፰ ፡ ዘርዝሮ ፡ ከንደኛው ፡ ጾታ ፡ ፪፻፴ ፡ አንቀጽ ፤ ከ፪ኛውም ፡ ፪፻፴ ፡ አንቀጽ ፡ ያስገኛል ።

፹፮ ፤ የመሠሪ ፡ ርባታም ፡ አካኼድ ፡ በንድ ፡ ጾታ ፡ ብቻ ፡ እየረባ ፡ በራት ፡ ማዕርጋት ፡ ይከፈላል ፤ አከፋፈሉም ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ወንድ ፥ ፩ ፡ ክፍል ። ቅርቦችና ፡ ሩቆች ፡ ወንዶች ፥ ፩ ፡ ክፍል ። ሩቂቱና ፡ ቅርቢቱ ፡ ሴት ፥ ፩ ፡ ክፍል ። ቅርቦችና ፡ ሩቆች ፡ ሴቶች ፡ ፩ ፡ ክፍል ፡ ናቸው ፤ መንገዳቸውም ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ መዘመድ ፡ ብቻ ፡ ነው ። አራቱ ፡ ክፍሎች ፡ እንዲህ ፡ በንድ ፡ አዝማች ፡ (ጾታ) ፡ ባራት ፡ ማዕርጋት ፥ በመሠሪ ፡ ርባ ፡ እየረቡ ፡ ፪፻፴ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናሉ ። ከንደኛው ፡ ማዕ

ርግ ፡ ፳፯ ። ከኹለተኛው ፡ ፳፱ ። ከሦስተኛው ፡ ማዕርግ ፡ ፶፩ ። ከ፬ኛው ፡ ፴፫ ፡ አንቀጽ ፤ ድሙር ፡ ፩፻፵ ። በነዚህ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ የአነና ፡ የንሕነ ፡ ፳፱ ፡ አንቀጽ ፡ ሲጨመር ፡ መላው ፡ ፩፻፷፱ ፡ አናቅጽ ፡ ይኾናሉ ።

፳፯ ፤ ውእቱ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ዘማች ፡ አንቀጽ ፡ ከልአይ ፡ ሣልሳይ ፡ የሌለው ፡ እውነተኛ ፡ ነባር ፡ ነውና ፥ አንቀጽነቱ ፡ ቀዳማይ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ከ፲ ፡ መደብ ፡ ዐልፎ ፡ እስከ ፡ ፳ ፡ ለመዝመት ፡ ይህን ፡ ኹሉ ፡ ትብትብ ፡ ይሸከም ፡ ዘንድ ፥ የዘማች ፡ አንቀጽ ፡ ኀይል ፡ የለውም ፤ ተማሮችም ፡ የትብትቡ ፡ አፈታት ፥ ንባብ ፡ አልባ ፥ ቢከፍቱ ፡ ተልባ ፡ ስለ ፡ ኾነባቸው ፡ ስሙን ፡ የፈታና ፡ ደንጊያ ፡ ይሉታል ። በንና ፡ ሎን ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ከልአይ ፡ ሣልሳይ ፡ ጨምረው ፡ በየዋህና ፡ በመሠሪ ፡ ርባታ ፡ እያረቡ ፡ ፩፻፵ ፡ አንቀጽ ፡ ያደርጓቸዋል ፤ ማስረጃ ፡ ምስክር ፡ የላቸውም ። ውእቱና ፡ ሀሎ ፡ ሳይገቡበት ፡ ነጠላውን ፡ አንቀጽ ፥ ቀተለ ፡ ይቀትል ፡ ያለውን ፡ ገድሏል ፡ ገድሎ ፡ ነበር ፤ ይገድላል ፡ ይገድል ፡ ነበር ፡ እያሉ ፡ ያልተነበበውን ፡ በጽንዕ ፡ አፈታት ፡ እንዲፈቱ ፥ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

፳፰ ፤ ነ ፡ ደግሞ ፡ በነባርነቱ ፡ ሲረባ ፡ አገባብና ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናል ፤ አገባብ ፥ ናሁ ፡ ነዋ ፥ እንሆ ። አንቀጽ ፥ ነዮ ፡ (ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፤ ነየከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ነየ ፡ ነየነ) ፥ እንሆት ፡ ይኸው ፡ ከዚህ ፡ አለ ። ፪ኛም ፡ እንሆለት ፥ ይኸውለት ፥ ከዚህ ፡ አለለት ፡ ያሰኛል ።

፳፱ ፤ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ደቂቆች ፡ እንዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ በ፰ ፡ መደብ ፡ ሲረቡ ፡ ጥብጥ ፡ አንቀጽና ፡ ጥብጥ ፡ ቅጽል ፡ ናቸው ፤ ምስጢራቸውም ፡ ማሳየትና ፡ ማመልከት ፡ ነው ፤ እማሬ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ከ፰ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፬ቱ ፡ የቅርብ ፡ ሩቆች ፥ ፬ቱ ፡ የቅርብ ፡ ቅርቦች ፡ ናቸው ። አነና ፡ ንሕነ ፡ የሏቸውም ፤ አኹን ፡ በዚህ ፡ ዕርከን ፡ የሚነገር ፡ አንቀጽነታቸው ፡ ብቻ ፡ ነው ።

(የቅርብ ፡ ሩቆች) ።

ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ ዝክቱ ፤	ያው ፡ ያውና ፤ ያ ፡ ነው ።
እንትኩ ፡ እንታክቲ ፤	ያቻት ፡ ያችው ፥ ያችውና ፤ ያች ፡ ናት ።
እልኩ ፡ እልክቱ ፤	እኒያው ፡ እኒያውና ፤ እኒያ ፡ እነዚያ ፡ ናቸው ።
እልከን ፡ እልክቶን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(የቅርብ ፡ ቅርቦች) ።

ዝ ፡ ዝንቱ ፤	ይኸው ፡ ይኸውና ፤ ይህ ፡ ነው ።
ዛ ፡ ዛቲ ፤	ይችው ፡ ይችውና ፤ ይህች ፡ ይች ፡ ይቺ ፡ ናት ።
እሉ ፡ እሉንቱ ፤	እኒሁ ፡ እኒሁና ፤ እኒህ ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ።
እላ ፡ እሎን ፡ እላንቱ ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

ቅጽልነታቸው ፡ ኋላ ፡ ባ፲፰ኛ ፡ ዕርከን ፡ ይነገራል ፡ (ቍ፻፲፰) ። ዝኩ ፡ እንትኩ ፡ እልኩ ፡ ማለት ፡ ዘከሃ ፡ እንተ ፡ ከሃ ፡ እለ ፡ ከሃ ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ።

፺ ፤ በ ፡ አልቦ ፡ ሎ ። በና ፡ ለ ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ አንቀጽና ፡ አገባብ ፡ እየኾኑ ፡ ከውእቱ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ባሉት ፡ ባሥሩ ፡ ሰራዊት ፡ ሲዘረዘሩና ፡ ሲረቡ ፥ አንቀጽነታቸው ፡ አገባብነቱን ፡ አይለቅም ፤ የበና ፡ የሎ ፡ ፍች ፡ መለዮው ፡ ይህ ፡ ነው ፤ በ ፡ በበነቱ ፡ ቁሞ ፡ ለም ፡ በለነቱ ፡ ቁሞ ፡ መፈታት ። አልቦም ፡ የበ ፡ አሉታ ፡ ነው ፤ አል ፡ ደግሞ ፡ በኢ ፡ ፈንታ ፡ ገብቶ ፡ የተጣፈ ፡ የኢ ፡ ተውላጥ ፡ ነው ፤ አሉታነቱም ፡ ያማርኛና ፡ የዕብራይስጥ ፡ እንጂ ፥ የግእዝ ፡ አይዶለም ፤ ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ከበ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ አንቀጽ ፡ ገብቶ ፡ አይገኝም ። ቀተለ ፡ ብሎ ፡ ኢቀተለ ፡ ማለት ፡ ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ በ ፡ ብሎም ፡ ኢበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አልበ ፡ ማለት ፡ ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ ነው ፤ ርባታውም ፡ ከሎ ፡ ተለይቶ ፡ በየዋህና ፡ በመሠሪ ፡ በጽድቅ ፡ ባሉታ ፡ ይረባል ፡ (ቍ፰፬) ።

(የዋህና ፡ ጽድቅ) ።	(ኀላፊና ፡ ጽንዕ) ።
፺፩ ፤ በ ፡ ውእቱ ፤	ርሱ ፡ አለ ፤ ኖረ ፤ ኑሯል ፤ ነበረ ።
በ ፡ ይእቲ ፤	ርሷ ፡ አለች ፤ ኖረች ፤ ኑራለች ፤ ነበረች ።
በ ፡ ውእቶሙ ፤	ርሳቸው ፡ አሉ ፤ ኖሩ ፤ ኑረዋል ፤ ነበሩ ።
በ ፡ ውእቶን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
በ ፡ አንተ ፤	በቁሙ ፡ አለኽ ፤ ኖርኽ ፤ ኑረኻል ፤ ነበርኽ ።
በ ፡ አንቲ ፤	አንቺ ፡ አለሽ ፤ ኖርሽ ፤ ኑረሻል ፤ ነበርሽ ።
በ ፡ አንትሙ ፤	እናንት ፡ አላችኹ ፤ ኖራችኹ ፤ ኑራችኋል ፤ ነበራችኹ ።
በ ፡ አንትን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
በ ፡ አነ ፤	እኔ ፡ አለኹ ፤ ኖርኹ ፤ ኑሬያለኹ ፤ ነበርኹ ።
በ ፡ ንሕነ ፤	እኛ ፡ አለን ፤ ኖርን ፤ ኑረናል ፤ ነበርነ ፡ ን ።

አሉታውንም ፤ አልበ ፡ ብለኽ ፥ የለም ፤ አልኖረም ፤ አልነበረም ። የለችም ፤ አልኖረችም ፤ አልነበረችም ፡ እያልኽ ፡ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ።

(ዝርዝር) ።	(አፈታት) ።
፺፪ ፤ በ ፡ ቦቱ ፤	አለው ፤ አለበት ፤ ኖረው ፤ ኖረበት ፤ ኑሮታል ፤ ኑሮበታል ፤ ነበረበት ፤ በርሱ ።
ባ ፡ ባቲ ፤	አላት ፤ አለባት ፤ ኖራት ፤ ኖረባት ፤ ኑሯታል ፤ ኑሮባታል ፤ ነበረባት ፤ በርሷ ።
በሙ ፡ (ቦቶሙ) ፤	አላቸው ፤ አለባቸው ፤ ኖራቸው ፤ ኖረባቸው ፤ ኑሯቸዋል ፤ ኑሮባቸዋል ፤ ነበረባቸው ፤ በርሳቸው ።
በን ፡ (ቦቶን) ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ብከ ፤	አለኽ ፤ አለብኽ ፤ ኖረኽ ፤ ኖረብኽ ፤ ኑሮኻል ፤ ኑሮብኻል ፤ ነበረብኽ ፤ ባንተ ።
ብኪ ፤	አለሽ ፤ አለብሽ ፤ ኖረሽ ፤ ኖረብሽ ፤ ኑሮሻል ፤ ኑሮብሻል ፤ ነበረብሽ ፤ ባንች ።

ብክሙ ፤	አላችኹ ፤ አለባችኹ ፤ ኖራችኹ ፤ ኖረባችኹ ፤ ኑሯችኋል ፤ ኑሮባችኋል ፤ ነበረባችኹ ፤ በናንተ ።
ብክን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ብየ ፤	አለኝ ፤ አለብኝ ፤ ኖረኝ ፤ ኖረብኝ ፤ ኑሮኛል ፤ ኑሮብኛል ፤ ነበረብኝ ፤ በኔ ።
ብነ ፤	አለን ፤ አለብን ፤ ኖረን ፤ ኖረብን ፤ ኑሮናል ፤ ኑሮብናል ፤ ነበረብን ፤ በኛ ።

አሉታውንም ፤ አልቦ ፡ አልቦቱ ፡ ብለኽ ፥ የለውም ፤ የለበትም ፤ አልኖረውም ፤ አልኖረበትም ፤ አልነበረበትም ፡ እያልኽ ፡ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ። አልባ ፤ አልባቲ ፤ አልበሙ ፤ አልበን ። አልብከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ።

፺፫ ፤ ሎ ፡ ሎቱ ፤	ለርሱ ፥ አለው ፤ አለለት ፤ ኖረለት ፤ ነበረለት ፤ ይገባል ፤ ይገባዋል ።
ላ ፡ ላቲ ፤	ለርሷ ፥ አላት ፤ አለላት ፤ ኖረላት ፤ ነበረላት ፤ ይገባል ፤ ይገባታል ።
ሎሙ ፡ ሎቶሙ ፤	ለርሳቸው ፥ አላቸው ፤ አለላቸው ፤ ኖረላቸው ፤ ነበረላቸው ፤ ይገባ(ቸዋ)ል ።
ሎን ፡ ሎቶን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ለከ ፤	ላንተ ፥ አለኽ ፤ አለልኽ ፤ ኖረልኽ ፤ ነበረልኽ ፤ ይገባል ፤ ይገባኻል ።
ለኪ ፤	ላንቺ ፥ አለሽ ፤ አለልሽ ፤ ኖረልሽ ፤ ነበረልሽ ፤ ይገባል ፤ ይገባሻል ።
ለክሙ ፤	ለናንተ ፥ አላችኹ ፤ አለላችኹ ፤ ኖረላችኹ ፤ ነበረላችኹ ፤ ይገባል ፤ ይገባችኋል ።
ለክን ፤	ዝኒ ፡ ከማሁ ።
ልየ ፡ ሊተ ፤	ለኔ ፥ አለኝ ፤ አለልኝ ፤ ኖረልኝ ፤ ነበረልኝ ፤ ይገባል ፤ ይገባኛል ።
ለነ ፤	ለኛ ፥ አለን ፤ አለልን ፤ ኖረልን ፤ ነበረልን ፤ ይገባል ፤ ይገባናል ።

፺፬ ፤ ጽድቅ ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ የነባር ፡ ዲቃሎች ፡ ወይም ፡ በዞች ፤ እወና ፡ አሆም ፡ ውስጠ ፡ ውእቱዎች ፡ ናቸውና ፥ በጥያቄና ፡ በትእዛዝ ፡ ጊዜ ፡ የጽድቅ ፡ ተሰጠ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ቍጥራቸውና ፡ ክፍላቸው ፡ ከውእቱ ፡ ነው ፤ ንኡስ ፡ አገባብም ፡ ይኾናሉ ። እወ ፤ አዎን ፥ እውነት ፡ ነው ፤ ወይም ፡ እውነት ፥ በውነት ፡ እያሰኘ ፡ ምስክርነትን ፡ ያሳያል ፤ የያዙቱን ፡ ነገር ፡ ለማጽደቅ ፡ እንደ ፡ መሐላ ፡ ነው ። እወ ፡ ውእቱ ፥ እወ ፡ ይእቲ ፡ እያለ ፡ እስከ፲ ፡ ይዘምታል ፤ እወ ፡ እግዚኦ ፥ እወ ፡ አባ ፥ እወ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ እያለ ፡ በገባበት ፡ ኹሉ ፡ ውእቱን ፡ ያሰማል ። በጥያቄም ፡ ጊዜ ፡ ተሰጠ ፡ ሲኾን ፡ በሉታና ፡ በጽድቅ ፡ ይገባል ፤ ይህም ፡ ኢመጽአኑ ፡ ምትኪ ፥ እወ ፡ ኢመጽአ ፤ ዳግንኑ ፡ አቡኪ ፥ እወ ፡ ዳግን ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አሆ ፡ ማለትም ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በብ

ሂል ፡ ተስቦ ፡ ዕሺ ፡ በጎ ፡ ይኹን ፡ እያሰኘ ፡ በይቤ ፡ ዝርዝር ፡ ይረባል ፤ ይህም ፡ አሆ ፡ ይቤ፥አሆ ፡ ትቤ፥አሆ ፡ በልዎ ፡ እያለ ፡ በብሂል ፡ መዝመቱን ፡ ያሳያል ። በጥሬነቱም ፡ የጥሬ ፡ ተሰጠ ፡ እየኾነ ፡ አቤቶ ፡ ሆይ፥እሜቶ ፡ ሆይ ፤ ወይም ፡ በሮር ፡ ቃል፥አቤት ፡ እመት ፡ ያሰኛል ፤ ሁ ፡ የተባለው ፡ የሩቁ ፡ ዝርዝር ፡ ከአ ፡ ጋራ ፡ ገጥሞ ፡ አሆ ፡ ስለ ፡ ተባለ፥እንዲህ ፡ በ፪ ፡ ስልት ፡ ይፈታል ።

፺፫ ፤ ሦስቱ ፡ አሉቶች ፡ ደግሞ ፡ አከና ፡ ሐሰ ፡ ኢ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ አከ ፡ በ፲ ፡ ሰራዊት ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ በ ፡ በኹሉ ፡ ይፈታል ። ይህም ፡ አከ ፡ ውእቱ ፤ አከ ፡ ይእቲ ፤ አከ ፡ አንትሙ ፤ አከ ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፡ መዝመቱን ፡ ያሳያል ። አፈታቱም፥ነው ፡ ኾነ ፡ አለ ፡ኖረ ፡ ነበረ ፡ ያለውን ፡ ያነኑ ፡ የውእቱን ፡ጽድቅ፥አይዶለም ፡ አልኾነም፥የለም ፡ አልኖረም ፡ አልነበረም ፡ እያሉ ፡ መለወጥና ፡ መገልበጥ ፡ ማስተባበል ፡ ነው ። ፪ኛም ፡ አከ ፡ በቱ ፡ አከ ፡ ሎቱ ፡ እያለ ፡ በበና ፡ በለ ፡ሲዘምት፥በርሱ ፡ ለርሱ ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ፫ኛም ፡ አከ ፡ አከ ፡ ብሎ ፡ በደጊም ፡ ሲነገር ፡ እንኳን ፡ እንኳን፥ወይም ፡ አልኾነም ፡ አይኾንም ፡ እያሰኘ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ ማለትን ፡ ያሳያል ።

፺፬ ፤ ሐሰ ፡ ከሐሰወ ፡ የተከፈለ ፡ ነው ፤ ሀሎ ፡ ከሀለወ፥ነዐ ፡ ከነዐወ ፡ እንደ ፡ ተከፈሉ ፤ ሐሰንና ፡ ነዐን ፡ ነባር ፡ ያሰኛቸው ፡ ወን ፡ መጕረድና ፡ ሕገ ፡ ወጥነት ፡ ነው ። ሐሰ ፡ ዘርነት ፡ ስላለው ፡ በፈታቱ ፡ ኹሉ፥ሐሰት ፡ ውሸት፥አይዶለም ፤ አልኾነም ፤ አይኾንም ፤ አይኹን ፡ እያሰኘ ፡ ትንቢትና ፡ ትእዛዝ ፡ ያናግራል ። ሲዘረዝርም ፡ ሐሰ ፡ በቱ ፤ ሐሰ ፡ ሎቱ ፤ አይኹንበት ፤ አይድረስበት ፤ ሐሰት ፡ ይኹንለት ፤ ሕልም ፡ ያድርግለት ፡ እያሰኘ ፤ ሐሰ ፡ ባቲ ፡ ሐሰ ፡ ላቲ ፡ ብሎ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ይዘረዝራል ።

ኢ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ አከና ፡ እንደ ፡ አልበ ፡ አይዶለም ፡ የለም ፡ አልነበረም ፡ እያሰኘ፥ኢ ውእቱ ፡ ኢ ይእቲ ፡ በማለት ፡ እስከ፲ ፡ ይረባል ። ሲዘረዝርም ፡ እንደ ፡ አከና ፡ እንደ ፡ ሐሰ ፤ ኢ በቱ ፡ ኢ ሎቱ፥ኢ ባቲ ፡ ኢ ላቲ፥ኢ ብከ ፡ ኢ ለከ፥ኢ ብየ ፡ ኢ ሊ ተ ፡ እያሰኘ ፡ እስከ፲ ፡ ይረባል ።

፺፭ ፤ ባላገባቦች ፡ አንቀጽ ፡ ባገባብ ፡ ይዘምታል ፡ የሚሉት ፡ ይህን ፡ አከኼድ ፡ ነው ፤ ይዘምታልም ፡ ማለት ፡ አንቀጽ ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ሳይፈልስ ፡ አገባብ ፡ እየተከተለ ፡ ባገባብ ፡ ዝርዝር፥ሩቅና ፡ ቅርብ፥አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ለይቶ ፡ ይኼዳል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አገባቦቹም ፡ በና ፡ ለ ፡ ናቸው ። የእወ ፡ የአሆም ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ፪ ፡ ናቸው ፤ እንዳዒና ፡ እንበ ፤ እንዳዒ ፡ በለ፥እንበ ፡ በራሱ ፡ ይዘረዝራል ፤ ይህም ፡ እንዳዒ ፡ ሎቱ ፡ ላቲ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ፡ ለከ ፤ እንቢሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን፥እንቢከ ፡ ኪ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። እንጋም ፡ እንደ ፡ እንዳዒ ፡ ውስጠ ፡ ኢ ፡ ነውና፥ያሉታና ፡ የጥርጥር ፡ አንቀጽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በለ ፡ ይዘምታል ፤ አል ፡ ስለ ፡ ኢ ፡ እንደ ፡ ገባ፥እንዳዒም ፡ በእንጋ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዕብራይስጣዊ ፡ ቃል ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ግእዝ ፡ አይዶለም ፤ እንበ ፡ ግን ፡ የአበየ ፡ ዘር ፡ ነው ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ስም ፡ ወመስም ፥ ስሙም ፡ ጥሬ ፡ የሰዋስው ፡ ፍሬ ።

፲፪ኛ ፡ ዕርከን ።

የዘርና ፡ የነባር ፡ ጥሬ ፤ ወይም ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስም ።

፺፰ ፤ የጥሬ ፡ ዘር ፡ ዐይነትና ፡ ስም ፡ ፬ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ዘመድ ፥ ፪ኛው ፡ ባዕድ ፥ ፫ኛው ፡ ምእላድ ፥ ፬ኛው ፡ ባዕድ ፡ ከምእላድ ፡ ይባላል ። ዘመድ ፡ ዘር ፡ አንቀጹንና ፡ አርእስቱን ፡ መስሎ ፡ የሚወጣ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ነደ ፡ ነድ ፥ ቆመ ፡ ቆም ፥ ሤጠ ፡ ሤጥ ፥ ቀተለ ፡ ቀትል ፥ ገብረ ፡ ገብር ፥ ግብር ፤ ጠቢብ ፡ (ጠበ) ፡ ጥበብ ፤ ነቢብ ፡ (ነበ) ፡ ንባብ ፤ ሐጺጽ ፡ (ሐጸ) ፡ ሕጸጽ ፤ ዐብየ ፡ ዕበይ ፡ እያለ ፡ ዘመድን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፺፱ ፤ ባዕድ ፡ ዘር ፡ የግሱን ፡ ልማድ ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ በባዕድ ፡ ፊደል ፡ የሚነሣ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ፊደሎቹም ፡ ፫ ፡ ናቸው ፥ አመተሰነ ፤ ግእዛቸው ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ተነገረ ፡ ካዕብና ፡ ራብዕ ፥ ሳድስና ፡ ሳብዕ ፡ አይቀሩም ፤ እነዚሁም ፡ አ ፡ ተ ፡ አስተ ፡ አን ፡ አስ ፡ ከተባሉት ፡ ከ፫ቱ ፡ ልማዶች ፡ የወጡ ፡ ናቸው ፡ (ቍ፴፩) ። አ ፡ የማድረግና ፡ የማስደረግ ፡ ልማድ ፡ እየኾነ ፡ በቀዳማይ ፡ አንቀጽ ፡ ይገባና ፡ ወዲያው ፡ ለጥሬው ፡ ባዕድ ፡ ይኾናል ። ምሳሌ ፤ ርእየ ፡ አርአየ ፥ አርኣያ ። መሰለ ፡ አምሰለ ፥ አምሳል ። ሰትየ ፡ አስትየ ፥ አስትዓ ። በረየ ፡ አብረየ ፥ እብሬት ። ገዝአ ፡ አግዝአ ፥ እግዚእ ። ለትሐ ፡ አልትሐ ፥ እልታሕ ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መ ፡ ደግሞ ፡ ከተ ፡ በቀር ፡ ፫ቱ ፡ ልማዶች ፡ ከገቡበት ፡ አንቀጽ ፡ በሚወጣ ፡ ጥሬ ፡ አን ፡ እየጐረደ ፡ በአ ፡ ፈንታ ፡ ገብቶ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ አፍርሀ ፡ መፍርህ ፥ አደንገፀ ፡ መደንግፅ ፤ አስተብቍዐ ፡ መስተብቍዕ ፤ አንቀልቀለ ፡ መንቀልቅል ፤ አስቈረረ ፡ መስቈርር ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ልማድ ፡ ከሌለበት ፡ ከመደበኛ ፡ አንቀጽ ፡ በሚወጣ ፡ ስም ፡ ግን ፥ ሰቀለ ፡ መስቀል ፥ ሐበ ፡ ማሕየብ ፤ ቀድሐ ፡ ምቅዳሕ ፤ ወረደ ፡ ሙራድ ፤ ወፀፈ ፡ ሞፀፍ ፡ እያለ ፡ በራሱ ፡ ባዕድነት ፡ ይነገራል ። ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ራብዕ ፡ መኾኑ ፡ በ፬ቱ ፡ ፀመሎች ፡ በወና ፡ በሀአ ፡ ምክንያት ፡ ነው ፤ ሳድስ ፡ መኾኑም ፡ ጥሬነቱ ፡ የበታና ፡ የመሣሪያ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፡ ነው ፡ (ቍ፷) ። ተ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ የመደረግ ፡ ልማድ ፡ ነውና ፥ ከተደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ ተገሠጸ ፡ ተግሣጽ ፤ ተኀመሰ ፡ ታኅማስ ፤ ተሠገወ ፡ ትሥጉት ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ሰ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ ከአስ ፡ ልማድነት ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፡ አስያዘዘ ፡ ሰያዛዝ ፤ አስቈቀወ ፡ ሰቈቃው ፤ አስቈረረ ፡ ሰቈራር ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡ (ቍ፴፫) ። አስተና ፡ አስ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ልማዶች ፡ እንደ ፡ ሀለወና ፡ እንደ ፡ ሀሎ ፡ ናቸው ፤ ተን ፡ ከመጕረድ ፡ በቀር ፡ ልዩነት ፡ የለም ። ነ ፡ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ ከአን ፡ ልማድነት ፡ ይወጣል ፤ ይህም ፥ በልበለ ፡ አንበልበለ ፥ ነበልባል ፤ በስበሰ ፡ አንበስበሰ ፥ ነበስባስ ፤ ጐድጐደ ፡ አንጐድጐደ ፥ ነጐድጓድ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

አንና ፡ አስተም ፡ ከአና ፡ ከተ ፡ ሳይለዩ ፡ እንዳሉ ፡ ባዕድ ፡ ይኾናሉ ፤ አን ፡ እን ፡ እየኾነ ፡ ሲገባ ፥ ገለገ ፡ አንገለገ ፡ እንግልጋ ። ሰሰወ ፡ አንሰሰወ ፡ (ነሰሳው) ፡ እንስሳ ። አስ

ተም፡ እስት፡ እየኾነ፡ ሲገባ፣ነፍሰ፡ አንፈሰ፡ አስተንፈሰ፣እስትንፋስ። ጋብአ፡ አስ
ተጋብአ፡ እስትጉቡእ፣(መስተጋብእ)። ረከበ፡ አርከበ፡ አስተርከበ፣እስትርኩብ፤
ተራከበ፡ አስተራከበ፡ ብሎ፡ ምስትርካብ፡ መስተራክብ፡ እያለ፡ ጥሬ፡ ዘር፡ ኹሉ፡
ከሚመስለው፡ እንጂ፡ ከማይመስለው፡ አንቀጽ፡ እንዳይወጣ፡ በግልጥ፡ ያስረዳል።

፺፤ ምእላድ፡ ዘር፡ ደግሞ፡ በዘመድ፡ ተነሥቶ፡ በባዕድ፡ የሚጨርስ፡ ወሳኬ፡
ባዕድ፡ ነው፤ ምእላዶቹም፡ ፮፡ ናቸው፣ዊው፡ ዩያይ፡ ል፡ ም፡ ናን፡ ት። ይህም፣አብ፡
አባዊ፣አበው። ሐዳስ፡ ሐዳስዩ፣ኢቶጵ፡ ኢትዎ(ዮ)ጵያ፤ አንስት፡ አንስትያ፤ ባሕር፡
ባሕር(ራ)ይ። ኪሩብ፡ ኪሩቤል፡ ም፡ ን፤ ሱራፊ፡ ሱራፌል፡ ም፡ ን። በፅዐ፡ ብፅዕና፡
ብፅዓን፤ ቀደመ፡ ቅድምና፤ ፈለጠ፡ ፍልጣን፤ በርሀ፡ ብርሃን። ሐመየ፡ ሐሜት፤
ቀነወ፡ ቀኖት፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ልምን፡ እነዚህ፡ ፫ቱ፡ ምእላዶች፡
እንደ፡ ውና፡ ት፡ አብዢዎች፡ ናቸው፤ ል፡ በምና፡ በን፡ ፈንታ፡ በጸሓፊ፡ ስሕተት፡
የገባ፡ ነው፤ ም፡ የዕብራይስጥና፡ የሐባብ፣ን፡ የግእዝና፡ የዐረብ፡ አብዢ፡ ነው፤
ይኸውም፡ በወንድ፡ አንቀጽ፡ ለሚነገር፡ ብቻ፤ በዝርዝር፡ ግን፡ ምእላድነቱ፡ የሴ
ቶች፡ ብቻ፡ ነው፤ (አንትሙ፡ አንትን)። ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ ሐባቦችና፡ ዕብራው
ያን፣ኪሩቤም፡ ሱራፌም፣ጻድቃም፡ ኃጥኣም፣እስመ፡ ብዙኃም፡ ጽዉዓም፡ ወኅዳ
ጣም፡ ኅሩያም፡ እያሉ፡ በም፡ ያበዛሉ፡ እንጂ፤ እንደ፡ ግእዝና፡ እንዳረብ፡ በን፡ አያ
በዙም። አል፡ ከበ፡ በቀር፡ በሌላ፡ አንቀጽ፡ ገብቶ፡ እንዳይገኝ፣ልና፡ ም፡ ደግሞ፡
ከሱራፊና፡ ከኪሩብ፡ በቀር፡ በሌላ፡ ጥሬ፡ ገብተው፡ አይገኙም።

፺፩፤ ባዕድ፡ ከምእላድ፡ የተባለውም፡ ፬ኛው፡ ዐይነት፣በባዕድ፡ ተነሥቶ፡ በባ
ዕድ፡ ይጨርሳል፤ ይህም፡ ከፈለ፡ መክፈልት፣ሰፈረ፡ መስፈርት፣ሣረረ፡ መሠረት፣
ተደመረ፡ ትድምርት፣ተሠለሰ፡ ትሥልስት፣ተምህረ፡ ትምህርት፡ እያለ፡ ሌላውን፡
ኹሉ፡ ያሳያል። የስም፡ ዘርፎች፡ ደግሞ፡ እንደዚሁ፡ እንደ፡ ጥሬው፡ ዐይነት፡ ፬፡
ናቸው፤ ባሕርይና፡ ግብር፡ ተጸውዖና፡ ተቀብዖ። ሕዋሳተ፡ አፍኣ፡ በሚባሉት፡ በይ
ንና፡ በጆሮ፡ በፍንጫና፡ ባፍ፡ በጅ፡ በነዚህ፡ በ፭ቱ፡ መሣሪያነት፡ የሚሠራ፡ ኹሉ፣
ማየትና፡ መስማት፡ ማሽተትና፡ መቅመስ፡ መዳሰስ፣የባሕርይ፡ ሥራ፡ ይባላል፤
ሌሎች፡ ግን፡ ባሕርይ፡ ይሉታል። ሥራነቱን፡ ደግሞ፡ የሚያጐላና፡ የሚገልጥ፡ የሚ
ያረጋግጥ፣ዕፅ፡ (በማየትና፡ በመታየት)፤ ድምፅ፡ (በመስማትና፡ በመሰማት)፤ ዕጣን፡
(በማሽተትና፡ በመሸተት)፤ ጥፍጥ፡ መራራ፡ (በመቅመስና፡ በመቀመስ)፤ ልዝብ፡
ሸካራ፣(በገሲስና፡ በተገሶ)፡ ማለትና፡ መብል፣የባሕርይ፡ ስም፡ ነው።

፺፪፤ የባሕርይ፡ ስምና፡ የባሕርይ፡ ግብር፣ሕይወት፡ ላለውና፡ ለሌለው፣ለሚ
ታይና፡ ለማይታይ፣ለፈጣሪም፡ ሳይቀር፡ ለፍጥረት፡ ኹሉ፡ አለው። የማይታየውን፡
ስምና፡ ግብር፣በማይታዩት፡ በሕዋሳተ፡ ውስጥ፡ አስተያየት፣በጥልቅ፡ ልብ፣በረ
ቂቅ፡ ሐሳብ፡ ማሰብ፡ ነው፤ አከ፡ ከመ፡ ይትረአይ፡ አላ፡ ከመ፡ ይትኀለይ፡ እንዳለ፡
(ኪዳ)። የሚታየው፡ ስም፡ ግን፣ወንድና፡ ሴት፡ እያስተባበረ፡ ባንድነትና፡ በውስጠ፡
ብዙነት፣ወይም፡ በጠቅላይነት፣በስተጋባኢነት፡ ይነገራል። ምሳሌ፤ ሰብእ፡ እንስሳ፣
አርዌ፡ ዖፍ፤ መርዔት፡ ፍጥረት፡ ዘመድ፤ ልብስ፡ መጽሐፍ፡ ንዋይ፣የመሰለው፡

ዅሉ፤ ዘመድና፡ ፍጥረት፡ ፩፡ ወገን፡ ነው ። ወገብረ፡ ዕሥራ፡ ወክልኤተ፡ ዘመደ፡ (ኩፋሌ) ። ያካልና፡ የግብር፡ የስም፡ መሠረት፡ ባሕርይ፡ ስለ፡ ኾነ፥ አካልን፡ እካሌ፡ የሚያሰኝ፡ እውነተኛ፡ ስም፡ የሚወጣ፡ ከባሕርይና፡ ከግብር፡ ነው ። ግብርም፡ አካል፡ በባሕርይ፡ የሚሠራው፡ ወይም፡ የሚያፈራው፡ የባሕርይ፡ ፍሬ፡ መኾኑን፡ ያሰያል ። የግብር፡ ስም፡ በውስጠ፡ ዘና፡ በመስም፡ ተነግሯል፡ (ቍ፪፫) ። የተጸውዖና፡ የተቀ ብዖም፡ አኹን፡ በተራው፡ ይመጣል ።

፪፫ ፤ የነዚህም፡ ያራቱ፡ ዐይነት፡ ስሞች፡ አበዛዝ፥ እንዳወጣጣቸው፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ነው ፤ እኵሉ፡ በባዕድ፡ ፊደል፡ በአ፡ ብቻ፥ልብ፡ አልባብ፤ ዘመድ፡ አዝማድ፤ነገድ፡ አንጋድ፤ቤት፡ አብያት፡ እያሰኙ፤እኵሉም፡ ጥብ፡ አጥባት፤ነቅዕ፡ አንቅዕት፤ባሕር፡ አብሕርት፤ ገብር፡ አግብርት፡ እያሰኙ፡ በአና፡ በት፡ ይበዛሉ ። እኵሉ፡ ደግሞ፡ በም እላድ፡ ብቻ፥በዕድ፡ ብዕዳን፤ኃጥእ፡ ኃጥአን፤ጻድቅ፡ ጻድቃን፤ጽድቅ፡ ጽድቃት፤ አብ፡ አበው፥አብ፡ አበት፤ ቃል፡ ቃላት፤ጠል፡ ጠላት፤ዝናም፡ ዝናማት፤ነድ፡ ነዳት፤ ቆም፡ ቆማት፤ ሰግላ፡ ሰጋልው፤ ሰሌዳ፡ ሰላድው፥ወይም፡ ሰሌዳት፡ እያሰኙ፡ በንና፡ በት፡ በው፡ ይበዛሉ ። ባዕድና፡ መስም፡ የተባለው፤ መኰንን፡ መኳንንት፥መስፍን፡ መሳፍንት፤ መምህር፡ መምህራን፥ ማእምር፡ ማእምራን፡ እያሰኘ፤ ባዕድ፡ ከምእላድ፡ ያልነውም፥መክፈልት፡ መክፈልታት፤ ትምህርት፡ ትምህርታት፡ እያ ሰኘ፡ በምእላድ፡ ላይ፡ ምእላድ፡ ጨምሮ፡ ይበዛል ። እኵሉ፡ ግን፡ ባዕድና፡ ምእ ላድ፡ አንና፡ ትን፡ ተውሳክ፡ ሳይጨምሩ፥ፊደሎቻቸውን፡ ለዋውጠው፡ ሳድስና፡ ራብዕ፡ በማድረግ፤ ኀጢአት፡ ኀጣይእ፤ መቅደስ፡ መቃድስ፤ መድሎት፡ መዳልው፤ መክሊት፡ መካልይ፤ ደብተራ፡ ደባትር፡ እያሰኙ፡ በራሳቸው፡ ብቻ፡ ይበዛሉ ።

፪፬፡ ፩ኛም፡ በካዕብ፡ በሳብዕ፡ ወ፥በሣልስ፡ በኃምስ፡ የ፡ ስላሉበት፥ ተጕር ደው፡ የነበር፡ ወና፡ የ፡ ገቦ፡ ገበዋት፤ ግልፎ፡ ግልፍዋት፤ ቀዳሲ፡ ቀዳስያን፥ ቀዳሴ፡ ቀዳስያት፤ ደዌ፡ ደውያት፤ ጼጼ፡ ጼድያት፡ እያሰኙ፡ ከት፡ ጋራ፡ በራብዕነት፡ ያበ ዛሉ ። አንዳንድ፡ ጊዜም፥ዳዕሮ፡ ዳዕርው፤ ከበሮ፡ ከባርው፤ ቀቀኖ፡ ቀቃንው፤ ሰገኖ፡ ሰጋንው፤ ፍኖት፡ ፍናው ። ግምዔ፡ ገማዕይ፤ ቍልዔ፡ ቈላዕይ፡ እያሰኙ፡ ብቻ ቸውን፡ በሳድስነት፡ ያበዛሉ ። ይህንም፡ ዐዋጅ፡ አፍርሰው፥ ውጽብ፡ አውጻብ፤ ጸ ልበ፡ አጽላብ፤ ዶርሆ፡ ደዋርህ፤ መርኆ፡ መራኁት፤ ሐለስትዮ፡ ሐለስትዮታት። ጠሊ፡ አጣሊ፤ ከይሲ፡ አክይስት፤ ሰርዌ፡ ሰራዊት፡ እያሰኙ፡ በአና፡ በት፡ የሚበዙ፡ አሉ ። ከዚህ፡ ይልቅ፡ ደግሞ፥ግብ፡ ግበብ፡ ግበባት፤ ዕፅ፡ ዕፀው፡ ዕፀዋት፤እብን፡ እበን፡ አእበን፤ እግር፡ እገር፡ አእጋር ። ቀሡት፡ ቀሡታት፡ ቀሣውት፤ ቀሲስ፡ ቀሲ ሳን፡ ቀሳውስት ። ከልብ፡ ከለባት፡ አክላብ፤ ንህብ፡ አንህብት፡ አንሃብ፤ ውሒዝ፡ ው ሒዛት፡ ወሓይዝት ። ድርህም፡ ድርህማት፡ ደራህም፤ ኀብዝ፡ ኀብዛት፡ ኀባውዝ፡ እያ ሰኙ፡ በ፪፡ ዐይነት፡ ብዥ፡ የሚበዙ፡ ብዙ፡ ስሞች፡ አሉ ።

፪፭፤ በዚህ፡ ላይ፡ ደግሞ፡ በአ፡ ብቻ፡ ለሚበዙና፡ በአና፡ በት፡ በየራሳቸውም፡ ለሚበዙ፥ የብዙ፡ ብዙ፡ ለመኾን፡ ፪ኛ፡ አበዛዝ፡ አላቸው ። ይህም፡ ክሊል፡ አክሊል፡ አክሊላት፤ መለክ፡ አምላክ፡ አማልክት፤ ጠሊ፡ አጣሊ፡ አጣልያት፤ ከይሲ፡ አክይ

ስት ፡ አክይስታት ፤ መቅደስ ፡ መቃድስ ፡ መቃድሳት ፤ መቅበርት ፡ መቃብር ፡ መቃብራት ፡ እያሰኘ ፡ በብዛት ፡ ላይ ፡ ብዛት ፡ ጨምሮ ፡ የብዙ ፡ ብዙነት ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ኹኖ ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ የሚነገር ፡ ጠቅላይና ፡ አስተጋባኢ ፡ ስም ፤ ሕዝብ ፡ ሰራዊት ፡ ሐራ ፡ ሰብእ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ባንድነትም ፡ ብቻ ፡ የሚነገር ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ባሕርያዊ ፡ ስም ፤ ወርቅ ፡ ብሩር ፡ ጼው ፡ ኖጻ ፥ ጸበል ፡ መሬት ፡ ሐሪጽ ፥ ሐሊብ ፡ ቅብዕ ፥ መዓር ፡ ስከር ፤ ብእሲ ፡ ብእሲት ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፥ ግልጠ ፡ ብዙነት ፡ የለውም ።

፻፮ ፤ ውስጠ ፡ ብዙነት ፡ የሌለው ፡ ስመ ፡ ተጸውዖም ፥ የሰውና ፡ ያገር ፡ የባሕርና ፡ የወንዝ ፡ የተራራ ፡ ስም ፤ ሙሴ ፡ አሮን ፥ ግብጽ ፡ ከነዓን ፥ ኤርትራ ፡ ዮርዳን ፥ ሲናይ ፡ ሔርሞን ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ መጠሪያ ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ ይሞከሻል ፡ እንጂ ፤ አይበዛም ። ቢበዛም ፡ ቅሉ ፡ ከሞክሼነት ፡ በቀር ፡ ውስጠ ፡ ብዙነት ፡ የለውም ፤ ይኸውም ፡ ወአበዊነ ፡ ሠለስቱ ፡ መቃርሳት ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ዐረቡም ፡ ተላታ ፡ መጋራት ፡ ይላል ፡ (ቅዳ) ።　ስመ ፡ ተቀብዖም ፡ የሚባለው ፡ የሹመትና ፡ የማዕርግ ፡ ስም ፥ ጳጳስ ፡ ቀሲስ ፡ ንጉሥ ፡ ርእስ ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ክቡር ፡ ስም ፡ ኹሉ ፡ በሹመት ፡ ጊዜ ፡ ከመሰጠት ፡ በቀር ፡ ከግብርና ፡ ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። የከበሬታ ፡ ስም ፤ እግዚእ ፡ አግዓዚ ፡ አጋዕዝት ፥ ሊቅ ፡ ሊቃውንት ፥ ረብ ፡ አርባብ ፡ ረበዋት ፥ ረባን ፡ ረብናን ፥ ረባ(በ)ናት ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፥ ማር ፡ ማሪ ፡ ማራን ፡ ማለት ፡ ከተቀብዖ ፡ ስም ፡ ይገባል ።

፻፯ ፤ የስምና ፡ የባለስም ፡ ዐይነት ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ የወንድ ፡ ዐይነትና ፡ የሴት ፡ ዐይነት ። በተፈጥሯቸው ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የኾኑ ፡ ኹሉ ፡ በመልካቸውና ፡ በስማቸው ፡ ታይተው ፡ ተለይተው ፡ ይታወቃሉ ። ምሳሌ ፤ ብእሲ ፡ ብእሲት ፥ አብ ፡ እም ፥ ወልድ ፡ ወለት ፥ እኍ ፡ እኅት ። ዕጓል ፡ ዕጐልት ፥ በግዕ ፡ በግዕት ፥ እድግ ፡ እድግት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በተፈጥሮው ፡ ተባትና ፡ እንስት ፡ ያልኾነ ፡ ደመ ፡ ነፍስ ፡ የሌለው ፡ ማንኛውም ፡ ፍጥረት ፡ የስም ፡ ባለቤት ፥ ቦታና ፡ መሣሪያ ፥ ግብርና ፡ ነገር ፤ ሌላውም ፡ ቈሳቍስ ፥ ስም ፡ ያለው ፡ ኹሉ ፤ በወንድና ፡ በሴት ፡ ሲነገር ፡ መለዮው ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ዐብሮት ፡ የሚነገር ፡ አንቀጽና ፡ ቅጽል ። በአንቀጽ ፡ ሲለይ ፥ ይትፌሣሕ ፡ ሰማይ ፥ ወትትሐሠይ ፡ ምድር ፤ አድባር ፡ አንፈርዐጹ ፤ ሣህል ፡ ወርትዕ ፡ ተራከባ ፤ ጽድቅ ፡ ወሰላም ፡ ተሳዐማ ፤ ርትዕሰ ፡ እምድር ፡ ሠረጸት ፤ ወጽድቅኒ ፡ እምሰማይ ፡ ሐወጸ ። በወንድ ፡ አንቀጽ ፡ የጠራውን ፡ ሰማይና ፡ ጽድቅ ፡ መልሶ ፡ ደግሞ ፡ ሰማይ ፡ ትጠወም ፥ ወሰማይኒ ፡ ተጠውመት ፡ ከመ ፡ ክርታስ ፤ ወጽድቅኒ ፡ ታግዕዘክሙ ፡ ይላል ። በቅጽልም ፡ ሲለይ ፥ ወርኢኩ ፡ ሰማየ ፡ ሐዲሰ ፡ ወምድረ ፡ ሐዳሰ ፤ እስመ ፡ ሰሰለ ፡ ሰማይ ፡ ቀዳማዊ ፤ ወምድርኒ ፡ ቀዳሚት ፤ ዛቲ ፡ ባሕር ፡ ዐባይ ፡ ወረሓብ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። አንድና ፡ ብዙነት ፡ የሌለው ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ የማይለይ ፡ ጥሬ ፥ አገባብ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ አለመለየቱም ፡ ስምነትና ፡ ግብርነት ፡ የሌለው ፡ ዝራዊ ፥ የዘርና ፡ የነባር ፡ ጭላጭ ፥ የንባብ ፡ እንቃሪ ፡ የርባታ ፡ ዝቃጭ ፥ ወይም ፡ አተላ ፡ ሙጣጭ ፥ ድፍርስ ፡ ተራዋጭ ፥ ልቃሚ ፡ ብጣሪ ፡ እንቅጥቃጭ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ።

፲፫ኛ ፡ ዕርከን ።

አገባብ ።

፻፳ ፤ አገባብ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ መፍትው ፡ ርትዕ ፡ ድሎት ፡ ከለው ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ዘይቤውም ፡ የተገባ ፡ ግቡ ፥ የሚገባ ፡ ሥርዐት ፥ የነገር ፡ አጣጣል ፥ የንባብ ፡ አሰ ካክ ፥ ወይም ፡ በይግባኝ ፡ መምህር ፡ የሚፈርደው ፡ ፍትሐ ፡ ሰዋስው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የሰዋስውን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ፪ኛም ፡ አገባብ ፡ ማለትን ፡ ጨው ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ እኹል ፡ ገብ ፡ ቃል ፡ ይሉና ፥ ትርጓሜውን ፡ የብትን ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ መሰብሰቢያና ፡ ማሰ ማሚያ ፥ የቋንቋ ፡ ቅመም ፥ የንባብ ፡ መቃስም ፥ ወይም ፡ ማጣፈጫ ፥ የምስጢር ፡ መግ ለጫ ፡ ይሉታል ። ያገባብም ፡ ዐይነት ፡ ስሙና ፡ ክፍሉ ፡ ፫ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ ይባላል ፤ ፫ነቱም ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ እንደሚጣፈው ፡ ነው ።

ዐቢይ ፡ አገባብ ።

፻፱ ፤ በነበር ፡ በዘማች ፡ በዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ እየገባ ፡ ማሰሪያነትን ፡ የሚያስለ ቅቅ ፡ ኹሉ ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ይባላል ፤ በስማቸውና ፡ በግብራቸው ፡ ከንኡስ ፡ ከደቂቅ ፡ ተለይተው ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ የሚባሉም ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

እስመ ፡	መጠነ ፡ ዐቅመ ፡	መዋዕለ ፡
አከኑ ፡	አምጣነ ፡	ዕለተ ፡
በእንተ ፡	ከመ ፡	ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡
በይነ ፡	በዘ ፡	እስከ ፡
እንበይነ ፡	እምዘ ፡	ድኅረ ፡
ሀየንተ ፡	አርአያ ፡	ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡
ተውላጠ ፡	አምሳለ ፡ ሕገ ፡	አላ ፡
ፍዳ ፡ በቀለ ፡	እመ ፡	ዳእሙ ፡
ኅበ ፡	ሶበ ፡	ባሕቱ ፡
መንገለ ፡	አመ ፡	እንበለ ፡
ወ(ው)እደ ፡	ጊዜ ፡	ዓዲ ፡
እንዘ ፡	ዓመተ ፡	ብሂል ።

ከነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ዐቢይነትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፥ ንኡስነትና ፡ ደቂቅነት ፡ የሚ ደርቡ ፡ አሉ ። ንኡስነት ፡ የሚደርቡ ፥ እስመ ፡ አላ ፡ ዳእሙ ፡ ባሕቱ ፡ እንበለ ፡ ናቸው ። ደቂቅነት ፡ የሚደርቡ ፥ በእንተ ፡ ሀየንተ ፡ ተውላጠ ፡ ፍዳ ፥ ኅበ ፡ መንገለ ፡ ወእደ ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፥ ከመ ፤ አርአያ ፡ አምሳለ ፥ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ እስከ ፡ ድኅረ ፥ እንተ ፡ እንበለ ፡ ዓዲ ፡ ናቸው ፤ እንበለ ፡ ከኹሉ ፡ ይገባል ። ከንዳንዶቹና ፡ ከጥቂቶቹ ፡ በቀር ፡ ብዙዎቹ ፡ ጥሬና ፡ ነበር ፡ እንደ ፡ መኾናቸው ፡ ባ፲ ፡ ባ፲ ፡ ይዘረዘራሉ ። ሊዘረዘሩ ፡ ግን ፡ የማይችሉ ፤ እስመ ፡ አከኑ ፡ እመ ፡ አላ ፡ ዳእሙ ፥ ወእደ ፡ እንዘ ፡ ባሕቱ ፡ ናቸው ።

ንኡስ፡ አገባብ።

፻፲፤ በነባር፡ በዘማች+በዐቢይ፡ በንኡስ+በአናቅጽ፡ ኹሉ፡ እየገባ፡ ማሰሪያ ነትን፡የማያስለቅቅ፤ ጥያቄና፡አንክሮ+ደስታና፡ሐዘን+ልመናና፡ምኞት+አሉታና፡ አፍራሽ፡ ዕሽታና፡ እንቢታ+ሌላም፡ ይህን፡ የመሰለ+ልዩ፡ ልዩ፡ ነገር፡ የሚያሳይ፡ ፊደልና፡ ቃል+ንኡስ፡ አገባብ፡ ይባላል፤ ከዐቢይ፡ አገባብ፡ ተለይተው፡ ንኡስ፡ አገ ባቦች፡ የሚባሉም፡ እነዚህ፡ ናቸው።

ሰ፡	አ፡	ሐዊሳ፡	እንቋዕ፡
እም፡	አሌ፡	እስኩ፡	ጥቀ፡
መ፡ ሚ፡	ወይ፡ ዋይ፡	ዮጊ፡	እንከ፡
እፎ፡ በእፎ፡	ወይሌ፡	እንጋ፡	ኦ፡
አይ፡ ምንት፡ ተ፡	አህ፡ አህህ፡	ከመ፡ ጽመ፡	ሶ፡
ሁ፡ ኑ፡ ቦኑ፡	ሰይ፡ ዬ፡	ጓ፡	ኬ፡
አይ፡ መኑ፡	አይ፡ አይቴ፡	አይ፡ ማእዜ፡	ስፍን፡
አሉታ፤	አል፡	ኢ፡	አከ፡

አማራጭ፤ .... አው፡ ዮጊ፡ ሚመ፡ እመ፡ ኦኮ፡ ሶበ፡ አከ፡
አጫፋሪ፤ .... ወ፡ ሂ፡ ኒ፡ ዓዲ፡
ከፋይ፤ .... ወ፡ ሂ፡ ኒ፡ ሰ፡ ባሕቱ፡
አጋናኝ፤ .... ወ፡ ሂ፡ ኒ፡ ጥቀ፡
ጕድና፡ ድንቅ፤ ዕጹብ፡ ግሩም፡ ተአምር፡ ግናይ።

የጊዜ፡ ጥሬዎች።

ቅድመ፡ ቅድም፡	ትማልም፡	ጌሠም፡ ሳኒታ፡
ትካት፡ ዓለም፡	አሚር፡ ዮም፡	ወትረ፡ ዘልፈ፡
አስፌር፡	ኀሪፍ፡	ለዝሉ(ላ)ፉ፡
ናሁ፡	ይእዜ፡	ግሙራ፡ ለግሙራ፡
ማእዜ፡	ወትር፡ ዘልፍ፡	ለፍጻሜ።

የብዙ፡ ብዙና፡ ሺራሽ፡ የሚያሳዩ።

፻፲፩፤ ጥቀ፡ ፈድፋደ፡ ብዙኅ፡ ይሙኑ፤ በሕቁ፡ በፍድፉዶ። ለዓለም፡ ለዝሉፉ፤ ለፍጻሜ+ግሙራ፡ ለግሙራ። ምንተ፡ ጽመ፡ ከመ+እምድሩ፡ በምልኡ፡ ስብዐ። ዳግመኛም፡ መድረሻቸው፡ ግእዝ፡ እየሆነ+ወይም፡ በ፡ ወድቆባቸው፡ በሳድስነት፡ ንኡስ፡ አገባብ፡ የሚኾኑ፡ ሳድስ፡ ቅጽሎች፡ ከምሉ፡ በክፍሉ።

ፍጹመ፡	በፍጹም፡	ጥዩቀ፡	በጥዩቅ፡
ጥንቁቀ፡	በጥንቁቅ፡	ሕቀ፡	በሕቅ፡

ሀልወ ፡	በሀልው ፡	ኀዳጠ ፡	በኀዳጥ ፡
ድቡተ ፡	በድቡት ፡	ውኁደ ፡	በውኁድ ፡
ሀዱአ ፡	በሀዱእ ፡	ንስቲተ ፡	በንስቲት ፡
ክቡተ ፡	በክቡት ፡	ፍድፉደ ፡	በፍድፉድ ፡
ኅቡአ ፡	በኅቡእ ፡	ንሕኑሐ ፡	በንሕኑሕ ፡
ክሡተ ፡	በክሡት ፡	ብዙኀ ፡	በብዙኅ ፡
ግሁደ ፡	በግሁድ ፡	ርቱዐ ፡	በርቱዕ ፡
መፍትወ ፡	በመፍትው ፡	ድልወ ፡	በድልው ።

በነዚህ ፡ አምሳል ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ እየኾነ ፡ ለሚነገር ፡ ቅጽል ፡ ውሳኔ ፡ የለውም ። ፫ኛም ፡ ነበር ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ ጥሬዎችና ፡ ቅጽሎች ፥ ወይም ፡ ውስጠ ፡ ውእቱዎች ። ድልወት ፡ መፍትው ፤ ብዉሕ ፡ ርትዕ ። መፍቅድ ፡ ፈቃድ ፡ ፍትወት ፡ ጻሕቅ ፡ ሥምረት ፡ ማኅሠሥ ። ግብር ፡ ኵርሀ ፡ ግድ ፡ ግዱድ ። ፬ኛም ፡ ጽድቅና ፡ አሉታ ፡ አንቀጽ ፡ የሚሰማባቸው ፡ የጥሬና ፡ ያንቀጽ ፡ ልቃሞች ፥ ወይም ፡ እንጥብጣቦች ። ናሁ ፡ ዮጊ ፡ ነዋ ፡ ዬ ፤ እንሆ ። ነዮ ፡ (ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፤ ነየከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ነየ ፡ ነየነ) ፤ እንሆት ፤ እንሆለት ። እወ ፡ አሜን ፡ አማን ፤ አዎን ፡ እውነት ። እንዳዒ ፡ እንጋ ፤ እንጃ ። አሆ ፡ እንቢ ፡ (ቍ፺፬) ። አሀ ፡ አሀሀ ፥ አሀ ፡ አሀ ፤ ወዲያ ፡ ወዲያ ። ብሥራት ፤ ብሥራትከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን) ፤ የምሥራች ፥ ደስ ፡ ይበልኽ ፤ ተፈሣሕ ፡ ወተሐሠይ ። ፭ኛም ፡ ከትእዛዝ ፡ እየተጨመሩ ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ የሚኾኑ ፡ ትእዛዝ ፡ አንቀጾች ። ሀብ ፤ ሀቡ ፤ ሀቢ ፤ ሀባ ፡ (ወሀበ) ። ሀብኬ ፡ ንትኃሠሥ ። ነዐ ፤ ንዑ ፤ ንዒ ፤ ንዓ ፡ (ነዐወ) ። ንዑ ፡ ንረድ ፤ ንዑ ፡ ንምሳሕ ። ሕንከ ፡ ክሙ ፡ ሕንኪ ፡ ካ ፡ (ሐነከ) ። ሕንክሙ ፡ ብልዑ ።

ደቂቅ ፡ አገባብ ።

፶፲፪ ፤ በብትን ፡ ሰዋስው ፡ ባራት ፡ ሰራዊት ፡ በሩቅ ፡ በሩቆች ፡ እየገባ ፡ በሥር ፡ መደብ ፡ የሚዘረዝር ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ይባላል ፤ በተገናኝ ፡ የባለቤትን ፡ ኹነታና ፡ ሥራ ፡ ለመግለጥ ፡ በብትን ፡ ላይ ፡ የሚጨመር ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ተረፈ ፡ ንኡስ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ለዚህም ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ አለው ፤ መድረሻውን ፡ የሚለውጥና ፡ የማይለውጥ ። መድረሻቸውን ፡ የማይለውጡ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ባ፬ ፡ ረድፍ ፡ የተጣፉት ፡ ናቸው ።

ቤዛ ፡	ፍና ፡	ውስተ ፡ ጠ ፡	ለ ፡ ለለ ፡
ዐስበ ፡	ዲበ ፡	ውሳጤ ፡	በ ፡ በበ ፡
ዕሴተ ፡	ላዕለ ፡	ቅድመ ፡	ዘ ፡ ዘዘ ፡
ተክለ ፡	መልዕልተ ፡	ማእከለ ፡	ምስለ ፡ ከመ ፡
በይነ ፡	ታሕተ ፡	አፍአ ፡	አርአያ ፡
አፈ ፡	መትሕተ ፡	ዝየ ፡ ለፌ ፡	ሀየ ፡ ከሃ ።

መድረሻቸውን ፡ የሚለውጡና ፡ የማይለውጡ ፡ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ጥሬዎች ።

የቦታ ፡ ጥሬ ።

ላዕል ፡ መልዕልት ፡ ላዕሊት ። ታሕት ፡ መትሕት ፡ ታሕቲት ። ትርአስ ፤ ትርጋፅ ፤ አፍአ ፤ ውስጥ ፡ ውሳጢ ፡ ውሳጢት ። ቅድም ፡ ፍጽም ፡ ገጽ ፤ አንጻር ፡ ምንጻር ። ድኅሬት ፡ ከዋላ ፤ ግንጽሊት ፡ ግፍትዒት ፡ ቍልቍሊት ። የማን ፡ ይምን ፤ ፀጋም ፡ ፅግም ። ጽንፍ ፡ ክንፍ ፡ ከንፈር ፡ ሐይቅ ፤ ድንጋግ ፡ ወሰን ። አድያም ፡ ደወል ፡ ብሔር ። ዝየ ፡ ህየ ፡ ለፌ ፡ ከሃ ። ጥቃ ፡ ኀር ፡ ሕፅን ፡ ገቦ ፡ ጕንድ ፡ ጽጕ ፡ ጽጕጕ ፤ ዐውድ ፡ ዘውር ፡ ግድም ፡ ኑኅ ፡ ኍለኄ ።

የጊዜያት ፡ ጥሬ ።

ቅድም ፡ ቀዲሙ ፡ አቅዲሙ ፤ ቀዳሚ ፡ መቅድም ። ድኅር ፡ ደኃሪ ፡ ከዋላ ። ምዕር ፡ ወትር ፡ ዘልፍ ። ኵሎ ፡ ጊዜ ፡ ኵሎ ፡ ሰዓ ፡ ኵሎ ፡ ዕለተ ፥ ኵሎ ፡ አሚረ ፥ ኵሎ ፡ ዘመነ ። ንእስ ፡ ናእስ ፤ ውርዙት ፡ ውርዛዌ ። ርሥእ ፡ ርሥእና ፡ ርሥአን ። ትካት ፡ ጥንት ፡ መሠረት ፤ ፍጻሜ ፡ ተፍጻም ፡ ተፍጻሜት ። ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ ደቂቅ ፡ የተባሉት ፡ እነዚህ ፡ ኹሉ ፡ ያገባብ ፡ ጥሬዎች ፡ እንዲህ ፡ እንደሽት ፡ ተመርጠው ፥ ታሽተው ፡ ተፈልፍለው ፡ በ፫ ፡ ማእሰረ ፡ ክፍል ፡ የታሰሩ ፡ ኋላ ፡ እንዲፈቱ ፡ ነውና ፤ ግቢያቸውንና ፡ ባህላቸውን ፡ አፈታታቸውን ፡ በየተራቸው ፡ በ፮ኛው ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ።

፬ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ቅጽል ፡ ወአኃዝ ፡ የሰዋስው ፡ ባለቤትና ፡ ጓዝ ።

፲፬ኛ ፡ ዕርከን ።

፻፲፫ ፤ ቅጽል ፡ ማለት ፡ ተጨማሪ ፡ ቃል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መለዮ ፡ ምልክት ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ የባለቤትን ፡ ስምና ፡ ግብር ፥ ጠባይና ፡ አኳኋን ፥ መልኩን ፡ ዐይነቱን ፥ ወርዱን ፡ ቁመቱን ፡ ስፍሩን ፡ ቍጥሩን ፤ ሌላውንም ፡ ኹሉ ፡ የሚያሳይ ፡ የስምና ፡ የግብር ፡ ፍካሬ ፥ ወይም ፡ ጽጌና ፡ ፍሬ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ (እስመ ፡ እምፍሬሁ ፡ ይትዐወቅ ፡ ዕፅ) ። የቅጽልም ፡ ዐይነት ፡ እንደ ፡ ሰዋስው ፡ ክፍል ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ዘር ፥ ፪ኛው ፡ ነባር ፡ ይባላል ፤ ዘር ፡ ቅጽል ፡ አንቀጽ ፡ ያለው ፥ ነባር ፡ ግን ፡ አንቀጽ ፡ የሌለው ፡ ነው ።

፻፲፬ ፤ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ፭ ፡ ናቸው ፤ ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ፥ ጥሬ ፡ ዘርና ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፥ አኃዝ ። ለዘር ፡ ቅጽል ፡ ኹሉ ፡ ውስጠ ፡ ዘነት ፡ አለው ፤ የውስጠ ፡ ዘም ፡ ነገር ፡ በ፴፫ ፡ ቍጥር ፡ ከመስም ፡ ጋራ ፡ ተነግሯል ። የጥሬ ፡ ዘርም ፡ ውስጠ ፡ ዘነት ፥ ዘርፍ ፡ እየያዘ ፡ ሲቀጸል ፡ ነው ፤ ዘርፍ ፡ የሌለው ፡ ጥሬ ፥ ነጠላ ፡ ስም ፡ እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይባልም ። በአንቀጽ ፡ በብትን ፡ እየገቡ ፡ የልክ ፡ ቅጽልና ፡ አገባብ ፡ የሚኾኑ ፡ መጠንና ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፥ እነዚህ ፡ ኹሉ ፡ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ። ወገን ፡ ቅጽሎች ፡ የተባሉም ፡ አስቀድመን ፡ በ፲ ፡ ቍጥር ፡ እንዳርእስት ፡ የተናገርናቸው ፡ ዊና ፡ ይ ፡ ናቸው ፤

(ቀዳማዊ ፡ ይ ፥ ወደኃራዊ ፡ ይ) ፤ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ምእላዶች ፥ ዘርፍ ፡ አያያዥነት ፡ ባላቸው ፡ በ፩ቱ ፡ ፊደላትና ፡ (ግእዝ ፡ ራብዕ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ) ፡ በ፪ቱ ፡ አገባብ ፡ በለ ፡ በዘ ፡ ፈንታ ፡ እየገቡ ፥ የዘርፍና ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ስላገኙ ፥ ከቅጽሎች ፡ ጋራ ፡ ተቈጥረዋል ፤ ስማቸውም ፡ የሙሻዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ይባላል ። ወገንነታቸው ፡ በወገን ፡ ጥሬ ፡ ሲገቡ ፡ ነው ። ምድር ፡ ምድራዊ ፥ ሰማይ ፡ ሰማያዊ ፥ ኢትዮጵያዊ ። አኃዝ ፡ ቅጽልም ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ያለ ፡ ቍጥር ፡ ነው ፤ ኋላ ፡ በቦታው ፡ ይነገራል ።

፪፲፭ ፤ ነባር ፡ ቅጽሎችም ፥ እንደ ፡ ዘር ፡ ቅጽሎች ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ነባር ፡ ጥሬና ፡ ግልጸ ፡ ዘ ፥ የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ፥ ንኡስና ፡ ደቂቅ ። ነባር ፡ ጥሬ ፥ የሚበዛና ፡ የማይበዛ ፡ ስም ፡ ነው ፤ የሚበዛ ፡ ስም ፥ እብን ፡ አእባን ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። የማይበዛ ፡ የመጠሪያ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ዳዊት ፡ ሰሎሞን ፥ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ግልጸ ፡ ዘ ፡ የሚባል ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ የገቡበት ፡ ዘማች ፡ አንቀጽና ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፤ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ዝርዝር ፡ ምስጢሩ ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥነት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ግልጸ ፡ ዘ ፡ ይባላል ፤ ዘ ፡ ያንድ ፥ እንተ ፡ ያንዲት ፥ እለ ፡ የብዙ ፡ ቅጽል ፡ ነው ። የቦታና ፡ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ፡ የተባሉም ፡ የዘንና ፡ የበን ፡ ዐማርኛ ፡ ይዘው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ናቸው ፤ የዘን ፡ ዐማርኛ ፡ መያዛቸው ፡ በባለቤቱ ፡ ላይ ፡ አገባብ ፡ ሳይኖር ፡ ነው ፤ አገባብ ፡ ሲኖር ፡ ግን ፡ የዘ ፡ ዐማርኛ ፡ የ ፡ ተበዝብዞ ፡ ይቀራል ፡ እንጂ ፤ አይነገርም ።

፪፲፮ ፤ የቦታ ፡ ቅጽሎች ፡ ኀበና ፡ መንገለ ፡ ውእደ ፡ ናቸው ፤ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ አገባብ ፡ በሌለው ፡ ሲቀጸሉ ፤ መካን ፡ ኀበ ፡ ይትገበር ፡ መንገለ ፡ ይትገበር ፡ ውእደ ፡ ይትገበር ፡ መሢዕተ ፡ ቅዳሴ ፡ ቅዱስ ፡ ውእቱ ፤ የሚደረግበት ፡ ቦታ ። አገባብ ፡ ባለውም ፡ ሲቀጸሉ ፤ ውስተ ፡ መካን ፡ ኀበ ፡ ቆመ ፡ መንገለ ፡ ቆመ ፡ ውእደ ፡ ቆመ ፡ እግረ ፡ እግዚእነ ፤ የጌታችን ፡ እግር ፡ ከቆመበት ፡ በቆመበት ፡ ቦታ ፡ ያሰኛሉ ። በነባር ፡ አንቀጽም ፡ ሲገቡ ፤ በምድረ ፡ በድው ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡ መንገለ ፡ አልቦ ፡ ውእደ ፡ አልቦ ፡ ዕፅ ፡ ወማይ ፤ ዕንጨትና ፡ ውሃ ፡ በሌለበት ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ። የጊዜም ፡ ቅጽሎች ፡ የሚባሉ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ የዘን ፡ ዐማርኛ ፡ የበን ፡ ዝርዝር ፡ ይዘው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ አመ ፡ ሶበ ፡ ጊዜ ፡ ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡ ዕለተ ፡ መዋዕለ ፡ ዓመተ ፡ ናቸው ። ሲገቡም ፡ በኀላፊ ፡ አመ ፡ ተእኀዘ ፡ ሶበ ፡ ተእኀዘ ፡ እግዚእነ ፤ ጌታችን ፡ የተያዘበት ። በትንቢት ፡ አመ ፡ ይብሉ ፡ ሶበ ፡ ይብሉ ፡ ጊዜ ፡ ይብሉ ፡ ብፁዓት ፡ መከናት ፤ መካኖች ፡ ምስጉኖች ፡ ናቸው ፡ የሚሉበት ። በነባርም ፡ አመ ፡ በ ፡ ወአመ ፡ አልቦ ፡ እያለ ፡ ይገባል ። የቀሩትም ፡ ሰዓ ፡ ሰዓተ ፡ ዕለተ ፡ መዋዕለ ፡ ዓመተ ፡ ምስጢራቸውን ፡ ይዘው ፡ እየገቡ ፡ ሰዓት ፡ ቀን ፡ ቀኖች ፡ ዘመኖች ፡ ወራት ፡ ዓመት ፡ ተብለው ፡ በያማርኛቸው ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፡ በመዋዕለ ፡ ትኤብስ ፤ በምትበድልበት ፡ ወራት ። በዓመተ ፡ ሞተ ፡ ዖዝያን ፡ ንጉሥ ፤ ንጉሡ ፡ ዖዝያን ፡ በሞተበት ፡ ዓመት ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የልክ ፡ ቅጽሎች ፡ የሚባሉም ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ ያኽል ፡ ተብለው ፡ የሚፈቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፡ ናቸው ። ሲገቡም ፡ በኀላፊ ፡ ክብረ ፡ ዮሴፍ ፡ መጠነ ፡ አምጣነ ፡ ዐቅመ ፡ ተዋረደ ፡ ወክነ ፡ ገብረ ፤ ዮሴፍ ፡ የተዋረደና ፡ ባሪያ ፡ የኾነውን ፡ ያኽል ፡ ከበረ ። በትንቢት ፥ መጠነ ፡ ይክል ፡

አፉየ ፡ አስተበፅዕ ፡ ዕበየኪ ። በነባርም ፥ መጠነ ፡ ብየ ፡ እሁብ ፤ ያለኝን ፡ ያለብኝን ፡ ያኽል ፡ እሰጣለኹ ፡ ያሰኛል ። የቀረውን ፡ ፍች ፡ በአኃዝ ፡ ቅጽል ፡ መጨረሻና ፡ ባቢይ ፡ አገባብ ፡ ውስጥ ፡ ተመልከት ።

፻፲፯ ፤ ንኡስ ፡ ቅጽልም ፡ የሚባሉ ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ የሚገኙ ፡ የጥያቄና ፡ ያንክሮ ፡ ጥሬዎች ፡ አይ ፡ ምንት ፥ አይ ፡ መኑ ፥ አይ ፡ ማእዜ ፥ አይ ፡ አይቴ ፥ አይ ፡ አያት ፥ ስፍን ፡ እስፍንት ፡ ናቸው ። አይ ፡ ምንት ፤ ምን ፡ ምንድር ፤ አያት ፡ ምንታት ፥ ምኖች ፡ ምንድሮች ፤ የነገር ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ፤ አይ ፡ አያት ፡ ላካልም ፡ ይኾናል ። አይ ፡ መኑ ፥ ማን ፤ አያት ፡ እለ ፡ መኑ ፥ እነማን ፤ ያካል ፡ ቅጽሎች ፡ ናቸው ። አይ ፡ ማእዜ ፥ መች ፡ መቼ ፤ የጊዜ ፡ ቅጽሎች ። አይ ፡ አይቴ ፥ ሔት ፡ ወዴት ፤ የቦታ ፡ ቅጽሎች ። አይ ፡ አያት ፥ ማነኛው ፡ ማናቸው ፤ ማነኛቸው ፤ ማናቻቸው ፤ ከፋዮች ። ስፍን ፡ እስፍንት ፥ ስንት ፡ ምን ፡ ያኽል ፤ ቍጥር ፡ ጠያቆች ። የጥያቄያቸውም ፡ ተሰጦና ፡ ምስጢር ፡ አኃዝ ፡ ቅጽል ፡ ነው ፤ አንክሮም ፡ ይኾናል ። አይ ፡ አይቴ ፡ ከአየየ ፥ ስፍን ፡ እስፍንት ፡ ከሰፈነ ፡ የወጡ ፡ ናቸው ፤ ነባርነታቸው ፡ በጠባይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በትውልድ ፡ አይዶለም ፡ (ቍ ፲) ። ከማእዜ ፡ በቀር ፡ ኹሉም ፡ ባ፲ ፡ መደብ ፡ ይረባሉ ፤ አኃዝ ፡ ቅጽልም ፡ ከደቂቅ ፡ በኋላ ፡ ይመጣል ።

ደቂቅ ፡ ቅጽል ።

፻፲፰ ፤ በ፹፱ ፡ ቍጥር ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡ ቃጥተን ፡ የተውናቸው ፡ ደቂቅ ፡ ቅጽሎች ፡ ከነርባታቸው ፡ ከናፈታታቸው ፡ እሊህ ፡ ናቸው ።

(ሩቅና ፡ ድብቅ) ።

ውእቱ ፡	ርሱ ፡
ይእቲ ፡	ርሷ ፡
ውእቶሙ ፡ እሙንቱ ፡	ርሳቸው ፡ እነርሱ ፡
ውእቶን ፡ እማንቱ ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(ቅርብ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያለ) ።

አንተ ፡	በቁሙ ፡ አንተ ፡
አንቲ ፡	አንቺ ፡ ች ፡
አንትሙ ፡	እላንተ ፡ ት ፡
አንትን ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(ነባቢ ፡ ወነባቢት) ።

አነ ፡	እኔ ፡ (ወንድና ፡ ሴት) ፡

(ነባብያን ፡ ወነባብያት) ።

ንሕነ ፡	እኛ ፡ (ወንዶችና ፡ ሴቶች) ፡

ጭብጥ ፡ ቅጽል ፡ ወይም ፡ አማሬ ።

(የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ የሚታይ) ።

ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ ዝክቱ ፡	ያ ፡ ያኛው ፡
እንትኩ ፡ እንታክቲ ፡	ያች ፡ ያችኛዋ ፡ ይቱ ፡
እልኩ ፡ እልክቱ ፡	እሊያ ፡ እሊያኞች ፡ ቹ ፡
እልከን ፡ እልክቶን ፡	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

(የቅርብ ፡ ቅርብ ፡ የሚዳሰስ) ።

ዝ ፡ ዝንቱ ፡	ይህ ፡
ዛ ፡ ዛቲ ፡	ይህች ፡
እሉ ፡ እሎንቱ ፡	እሊህ ፡
እላ ፡ እሎን ፡ እላንቱ ።	ዝኒ ፡ ከማሁ ።

ዝኩ ፡ ዝስኩ ፡ በዮች ፡ አነና ፡ ንሕነ ፡ ስለ ፡ ኹኑ + ርባታው ፡ በ፰ ፡ መደብ ፡ ተወሰኗል ፤ ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ከውእቱ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ላሉት ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ኹኖ ፡ ይቀጸላል ።
ዚአሁ ፡ እንቲአሁ ፡ እሊአሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡ የርሱ ፡ የርሱን + የርሱ ፡ ነው ።
ዚአከ ፡ እንቲአከ ፡ እሊአከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን) ፡ ያንተ ፡ ያንተን+ያንተ ፡ ነው ።
ዚአየ ፡ (ነ) ፡ የኔ ፡ የኔን+የኔ ፡ ነው ። ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ።

፪፲፱ ፤ የገቢር ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ። ኪያ ፡ (ዐረብ ፡ ኢያ) ፡ ርስን ፡ ራስን ።
ኪያሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡ ርሱን ፡ ራሱን ።
ኪያከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ) ፡ አንተን ፡ ራስኽን ።

የተገብሮ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ። ለል ፡ (ለለ) ፡ ርስ+ቅል ፡ ራስ ።
ለሊሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን) ፡ ርሱ ፡ ቅሉ+ራሱ ፡ ባለቤቱ ።
ለሊከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ልየ ፡ ሊነ) ፡ አንተ ፡ ቅልኽ ፡ ራስኽ ።

ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ። ኵል ፡ (ክሉል) ፡ ድምር ፡ ጥቅል ።
ኵሉ ፡ (ላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን) ፡ ኵ=ኹሉ+መላው ፡ ጠቅላላው+፩ ፡ ሳይቀር ።
ኵልከ ፡ (ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ ልየ ፡ ልነ) ፡ ኹልኽ ፡ መላኽ ።
ኵለንታ ፤ (የሕዋሳት ፡ ቅጽል) ፡ ኹለንተና ፡ ኹለመና ፡ ከራስ ፡ እስከ ፡ እግር ።
ኵለንታሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ኹለንተ(መ)ናው ።

ባሕቲት ፡ (ብሕተ ፡ ባሕተወ) ፡ ብቻ ፡ ብቻነት ፡ ነጠላነት ።
ባሕቲቱ ፡ (ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ። ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ብቻው ፡ ራሱ ።

ዕራቅ ፤ ዕራቍትነት ፡ ባዶ ፡ ብቻ ፡ ነጠላ ፡ መለመላ+አንዳች ፡ የሌለበት ።
ዕራቁ ፡ (ቃ ፡ ቆሙ ፡ ቆን ። ቅከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፤ የ ፡ ነ) ፡ ዕራቍቱ ፡ ባዶው ፡ ብቻው ።

በይን ፡ በይናት ፤ ብቻ+ርስ ፡ ራስ ። በበይናት ፤ ርስ ፡ በርስ ።
በበይናቲሁ ፡ (ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ። ከ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ትኪ ፡ ትየ ፡ ቲነ) ፡ ርስ ፡ በርሱ ።

ከንቱ ፤ በቁሙ ፥ ብላሽ ፡ የዝም ፡ ብሎ ፥ ዋጋ ፡ የሌለው ።

በከ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ከንቱ ፡ ብላሽ ፡ ጠፍ ። በከት ፡ ሙቶ ፡ ያደረ ፥ ቢያክ ፡ ቢያክ ፡ የሚባል ፡ የሚያስጠይፍ ። የዝርዝሮችም ፡ ጠባይ ፥ ስማቸውና ፡ መልካቸው ፥ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ መባላቸው ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፡ መኾናቸው ፡ በ፶፯ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ፤ ከነባር ፡ ቅጽልም ፡ መቈጠራቸው ፥ በስም ፡ ዐጸፋነት ፡ እየገቡ ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ፩ና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚለያዩና ፡ የሚያሳዩ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ነው ።

፲፭ኛ ፡ ዕርከን ።

አኃዝ ፡ ቅጽል ።

፪፻ ፤ አኃዝ ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በዘርነቱ ፡ ከዘር ፡ ቅጽሎች ፡ እንዲስማማ ፥ በነባርነቱም ፡ ከነባር ፡ ቅጽሎች ፡ ከንኡስ ፡ ከደቂቅ ፡ ይሰማማልና ፤ ቍጥሩ ፡ ከ፪ቱም ፡ ነው ። ነባርነቱ ፡ በ፲፫ኛ ፡ ቍጥር ፡ ተነግሯል ፤ ዘርነቱም ፡ በዝርዝር ፡ ፊደል ፡ ሲጣፍ ፡ ነው ። አኃዝ ፡ ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ያለ ፡ የቍጥር ፡ ኹሉ ፡ ጠቅላይ ፡ ስም ፡ ነው ፤ አኃዝ ፡ ማለት ፥ መያዣ ፡ ዐረበን ፥ ወይም ፡ ኇምርና ፡ ውጥን ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መያዣው ፡ አንዳንድ ፡ ቅንጣት ፡ ፊደል ፡ (፩ ፡ ፪ ፡ ፫—አ ፡ በ ፡ ገ) ፡ ውጥኑም ፡ ቃል ፡ ነው ፤ አንድ ፡ ኹለት ፡ ሦስት ፡ ማለት ። ከ፩ ፡ እስከ ፻ ፡ ምንም ፡ በየክፍሉ ፡ ፍጹም ፡ ቢሆን ፡ ያንዱ ፡ ቤት ፡ ላሥር ፥ ያሥሩ ፡ ለመቶ ፥ የመቶው ፡ ለሺሕ ፥ የሺሑ ፡ ለእልፍ ፥ የእልፉ ፡ ለምእልፊት ፡ ውጥን ፡ ይባላል ፤ ፲ሩ ፡ የርበታ ፡ መደብ ፡ ለ፻ው ፡ መደብ ፡ ውጥን ፡ እንዲባል ። አኃዝ ፡ ሲባል ፡ ኹሉም ፡ ውስጠ ፡ ዘና ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ስም ፡ ነው ፤ ስፍን ፡ ስፍናዊ ፡ ብሎ ፡ ለሚጠይቅ ፥ ወይም ፡ ለሚያስብ ፥ የብትኖችን ፡ ማነስና ፡ መብዛት ፥ ስንትነትና ፡ ስንተኛነት ፡ ዘርዝሮ ፡ ደምሮ ፡ ለማሳየት ፡ ከባለቤት ፡ በፊት ፡ እየገባ ፡ ዐብሮ ፡ የሚነገር ፥ ባለቤትም ፡ ባይኖር ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፡ በቂ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ። ርስ ፡ በርሱም ፡ ይቀጻጸላል ። ካንድ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ያለ ፡ አኃዛዊ ፡ ቍጥር ፡ ባንድ ፡ ረኇም ፡ ገመድ ፡ ሲመሰል ፡ ቤቱና ፡ ክፍሉ ፡ ፭ ፡ ፭ ፡ ይኾኑለታል ፤ ቤት ፥ ፩ ፡ ፲ ፡ ፻ ፡ ፲፻ ፡ ፻፻ ። ክፍል ፥ መዘርጋት ፡ መተርተር ፡ መክፈል ፡ ማጠፍ ፡ መጠቅለል ፡ ናቸው ። መዘርጋት ፥ ብዛትንና ፡ ስንትነትን ፡ እንደ ፡ ነዶና ፡ እንደ ፡ ችቦ ፡ አስሮ ፡ ሰብስቦ ፡ የሚያሳይ ፡ የጅምላ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ፩ ፡ ፪ ፡ ፲ ፥ እንዲሁ ። መተርተር ፥ ስንትነታቸው ፡ ከታወቀ ፡ ከብዙዎች ፡ ማኸል ፡ ስንተኛነትን ፡ ለይቶ ፡ የሚያሳይ ፡ የተራ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ ፩ኛ ፡ ፪ኛ ፡ ፲ኛ ፥ እንዲሁ ። መክፈል ፥ የክፍሎችን ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ተራ ፡ ቍጥር ፡ እየለየ ፡ በየማዕርጉ ፡ የሚያሳይ ፡ ክፍላዊ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ መንፈቅ ፡ ሣልሲት ፡ ራብዒት ፥ ወከማሁ ። ማጠፍ ፡ ጅምላውን ፡ ቍጥር ፡ ዐጥፎ ፡ ደርቦ ፡ እያሳየ ፡ በመንታ ፡ መንገድ ፡ የሚወስድ ፡ ያጸፉ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። ምሳሌ ፤ አሐዳት ፥ አው ፡ ካዕበተ ፡ አሐዱ ፥ ፩ ፡ ዕጽፍ ። ክልኤታት ፥ አው ፡ ካዕበተ ፡ ክልኤቱ ፥ ፪ ፡ ዕጽፍ ፥ ፬ ፡ ነጠላ ፤ ወከማሁ ። መጠቅለል ፥ እንዳራቱ ፡ ክፍሎች ፡ አኃዝ ፡ ሳይኖረው ፥ በቅጽልነቱ ፡ ማነስና ፡ መብዛት ፡ ሕጸጽና ፡ ምልአት ፡ የሚያሳይ ፥ የአኃዝ ፡ ቅጽ

ሎች፡ ሰብሳቢና፡ ከታች፡ የሚኾን፡ መድበል፡ ቍጥር፡ ነው፤ ያውም፡ ኀዳጥ፡ ብዙኅ፡ ሁሉ+ይ[illegible] የመሰለ ።

፻፳፩፤ ሥራቸውንና፡ ጣፋቸውን፡ በገመድ፡ ዘይቤ፡ ስበን፡ ጕትተን፡ መዘር ጋት፡ መተርተር፡ ያልናቸው፡ ጅምላና፡ ተራ+አከኼዳቸው፡ እንደ፡ የዋህና፡ እንደ፡ መሠሪ፡ ርባ፡ ስለ፡ ኾነ+ስማቸው፡ የዋህ፡ ቍጥርና፡ መሠሪ፡ ቍጥር፡ ይባላል፤ የዋሁ፡ ጅምላ+መሠሪው፡ ተራ፡ ነው፤ የቀሩትም፡ ሦስቱ፡ መክፈልና፡ ማጠፍ፡ መጠቅለል፡ ያልናቸው፡ ከፋይና፡ ዐጣፊ፡ ጠቅላይ፡ ይባላሉ ። ጅምላና፡ ተራ፡ ካንድ፡ እስከ፡ ኻያ፡ ወንድና፡ ሴት፡ እየለዩ፡ ከዚያ፡ በላይ፡ ግን፡ ሳይለዩ፡ ዕሥራ፡ ሠላሳ፡ በማለት፡ እያስ ተባበሩ፡ ይኼዳሉ፤ ይኸውም፡ ምእላድ፡ ሳይኖር፡ ነው፤ ምእላድ፡ ሲኖር፡ ግን፡ ዕሥራ፡ ሠላሳ፡ ያለውን፡ ዕሥራዊ፡ ዊት፡ ሠላሳዊ፡ ዊት፡ ያሰኛልና፤ ከመለየት፡ በቀር፡ ማስ ተባበር፡ የለም ። የጅምላ፡ ቍጥር፡ አጣጣፍና፡ አፈታት፡ ፪፡ ዐይነት፡ ነው፤ አጣጣፍ፡ በአኃዝ፡ በፊደል፤ አፈታት፡ እንደ፡ ንባቡ፡ አንድ፡ አንዱ+ኹለት፡ ኹለቱ፡ እያሉ፡ በሳድስ፡ በካዕብ፡ መጨረስ፡ ነው ። የሴቶችም፡ ቍጥር፡ ካንድ፡ እስከ፡ ኻያ፡ ከፊደል፡ እንጂ፡ ከአኃዝ፡ ጋራ፡ አይስማማም፤ ዱብና፡ ቀል፡ ነው ። ስለዚህ፡ አሐት፡ አሐቲ፡ ክልኤ፡ ክልኤቲ፡ ሠላስ፡ አርባዕ፡ ኀምስ፡ እያለ፡ በፊደል፡ ብቻ፡ ይጣፋል ። አኃዝ፡ ቅጽል፡ ዘርና፡ ነባር፡ ስለ፡ ኾነ፡ ርባታውና፡ ዝርዝሩ፡ እስከ፲፡ መደብ፡ ነው ።

፻፳፪፤ የወንዶች፡ ጅምላና፡ የሴቶች፡ ጅምላ፡ ቍጥር ።

	የወንዶች ።		የሴቶች ።
፩፡	አሐድ፡ ዱ፡	አንድ፡ ዱ፡	አሐ(ድ)ት፡ ቲ፡
፪፡	ክልኤ፡ ት፡ ቱ፡	ኹለት፡ ቱ፡	ክልኤ፡ ቲ፡
፫፡	ሠለስት፡ ቱ፡		ሠላስ፡
፬፡	አርባዕት፡ ቱ፡		አርባዕ፡
፭፡	ኀምስት፡ ቱ፡	ዐምስት፡ ቱ፡	ኀምስ፡
፮፡	ሰድስት፡ ቱ፡		ስሱ፡
፯፡	ሰብዐት፡ ቱ፡		ሰብዑ፡
፰፡	ሰምንት፡ ቱ፡		ሰማኑ፡ ኒቱ፡
፱፡	ተስዐት፡ ቱ፡	ዘጠኝ፡ ኙ፡	ተስዑ፡
፲፡	ዐሥርት፡ ቱ፡	ዐሥር፡ ሩ፡	ዐሥሩ፡
፲ወ፩፡	ዐሥርት፡ ወአሐድ፡ ዱ፡		ዐሥር፡ ወአሐት፡ ቲ፡
፲ወ፪፡	ዐሥርት፡ ወክልኤት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወክልኤ፡ ቲ፡
፲ወ፫፡	ዐሥርት፡ ወሠለስት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወሠላስ፡
፲ወ፬፡	ዐሥርት፡ ወአርባዕት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወአርባዕ፡
፲ወ፭፡	ዐሥርት፡ ወኀምስት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወኀምስ፡
፲ወ፮፡	ዐሥርት፡ ወሰድስት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወስሱ፡
፲ወ፯፡	ዐሥርት፡ ወሰብዐት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወሰብዑ፡
፲ወ፰፡	ዐሥርት፡ ወሰምንት፡ ቱ፡		ዐሥር፡ ወሰማኑ፡ ኒቱ፡

፲ወ፱፡	ዐሥርት፡ወተስዐት፡ቱ፡		ዐሥር፡ወተስዑ፡
፳፡	ዕሥራ፤ ኻያ፡ካያ፥ካዕበተ፡ዮድ ።		ዕሥራ፤ ፪፡ጊዜ፡፲ ።

በወንዶች፡ዕሥራ፡ወአሐድ፡ዱ፤በሴቶች፡ወአሐት፡ቲ፡እያለ፡እስከ፡ ፳፱፡እንዲሁ፡ተጣፍሮ፡ይኼዳል ።

፴፡	ሠላሳ፡	በቁሙ፡	ሦስት፡ዐሥር፡
፵፡	አርብዓ፡	አርበ፡	አራት፡ዐሥር፡
፶፡	ኀምሳ፡	ዐምሳ፡	ዐምስት፡ዐሥር፡
፷፡	ስ(ድ)ሳ፡	በቁሙ፡	ስድስት፡ዐሥር፡
፸፡	ሰብዓ፡	ሰባ፡	ሰባት፡ዐሥር፡
፹፡	ሰማንያ፡	ሰማኒያ፡	ስምንት፡ዐሥር፡
፺፡	ተስዓ፡	ዘጠና፡	ዘጠኝ፡ዐሥር፡
፻፡	ምእት፡	መቶ፡	ዐሥር፡ዐሥር፡
፲፻፡	አምአት፥አው፡ዐሥርቱ፡ምእት፡		ዐሥር፡መቶ፥፩፡ሺሕ፡
፳፻፡	ዕሥራ፡ምእት፡		ኹለት፡ሺሕ፡
፴፻፡	ሠላሳ፡ምእት፡		ሦስት፡ሺሕ፡
፵፻፡	አርብዓ፡ምእት፡		አራት፡ሺሕ፡
፶፻፡	ኀምሳ፡ምእት፡		ዐምስት፡ሺሕ፡
፷፻፡	ስሳ፡ምእት፡		ስድስት፡ሺሕ፡
፸፻፡	ሰብዓ፡ምእት፡		ሰባት፡ሺሕ፡
፹፻፡	ሰማንያ፡ምእት፡		ስምንት፡ሺሕ፡
፺፻፡	ተስዓ፡ምእት፡		ዘጠኝ፡ሺሕ፡
፼፡	እልፍ፡	(መቶ፡ጊዜ፡መቶ)፡	ዐሥር፡ሺሕ፡
፲፼፡	ዐሥርቱ፡እልፍ፥አው፡አእላፍ፡		መቶ፡ሺሕ፡
፳፼፡	ዕሥራ፡እልፍ፥ሠላሳ፡እልፍ፡	እያለ፡እስከ፡፺፱፼፡ይኼዳል ።	
፻፼፡	አእላፋት፡	መቶ፡እልፍ፥ወይም፡፲፻፡ሺሕ፡(ሚልዮን)፡	
፲፻፼፡	ትእልፊት፡	ሺሕ፡እልፍ፥ወይም፡እልፍ፡ሺሕ፡(፲፡ሚልዮን)፡	
፳፻፼፡	ዕሥራ፡ምእት፡እልፍ፡	እንዲህ፡እያለ፡እስከ፡፺፻፡ይኼዳል ።	
፼፼፡	ምእልፊት፡	እልፍ፡ጊዜ፡እልፍ፡(፻፡ሚልዮን) ።	

ሐዲስ፡ሐሳብ፡እንግዳ፡ቍጥር፥በምእልፊት፡ላይ፡የሚጨመር፥የቢልዮንና፡የትሪልዮን፡አንጻር ።

ምእልፊትን፡ደግሞ፡እንደ፡እልፍ፡፲፡፻፡፲፻፡፼፡እያሉ፡ባ፬ቱ፡ቅጽሎች፡ሲያበዙት፡አንድ፡የነበረው፡፼፡ምእልፊት፡ይኸናል ። ኹለተኛም፡በሚልዮንና፡በቢልዮን፡ተራ፡ሲያወርዱት፥ትሪልዮን፡ከሚባለው፡ቍጥር፡ይሰማማል ። ከእልፍና፡ከአእላፍ፡በላይ፡ያለ፡ቍጥር፡በውሳኔም፡አለውሳኔም፡ይነገራልና፤ውሳኔው፡ይህ፡ነው ። ያለውሳኔ፡ግን፡ሲነገር፥አእላፈ፡አእላፋት፡ወትእልፊተ፡አእላፋት፡ምእልፊት፡ይላል፤ብዛቱ፡እንዳሸዋና፡እንደ፡ከከብ፡ሰፍሮ፡ቈጥሮ፡ሊያው

ቁት፡የማይቻል፥ከፈጣሪ፡በቀር፡ሰፋሪ፡ቈጣሪ፥ልክና፡መጠን፡የሌለው፡የብዙ፡ ብዙ፡ማለት፡ነው፤ አባይን፡በጭልፋ፡እንዲሉ፡(ዘፍ፲፫፡፲፯። ፲፭፡፭) ።

ሐተታ፡ስላንድ፡ቤት፡ቍጥር ።

፻፳፫፤ ሠለስት፡የተባለው፡ሦስት፡መኾኑ፡ለ፡ስለ፡ላላ፡ነው፤ሲጠብቅ፡ግን፡ (ሠላሲ፡ሲት፡ስያን፡ያት)፡ሠለስት፡መድበል፡ቅጽል፡ኹኖ፡፫፡የሚያደርጉ፡፫፡ አድራጎች፡ያሰኛል፡እንጂ፥፫ነትን፡ወይም፡፫፡መኾንን፡አያሳይምና፤ ከማጥበቅ፡ ተጠንቀቅ ። ሰድስት፡ያልነውም፡ስድስት፡ተብሎ፡እንዳማርኘው፡በሳድስ፡ሲነሣ፡ ያንዲት፡ሴት፡ውስጠ፡ዘ፡ነውና፥ውስጠ፡ብዙነቱ፡ምንም፡ርግጥ፡ቢኾን፥በሰዋ ስው፡ሕግ፡ለውስጠ፡ብዙ፡ወንድ፡ሊነገርና፡ጅምላ፡ቍጥር፡ሊኾን፡አይችልም ። አጥብቀን፡ሰምንትና፡ዐሥርት፡ያልናቸውም፡(ሰማኒ፡ኒት፡ንያን፡ያት)፡ዐሣሪ፡ ሪት፡ርያን፡ያት)፡ሰመንትና፡ዐሠርት፡ሲባሉ፥አድራጊነትን፡ቢያሳዩ፡እንጂ፥ ኺኝነትን፡አያሳዩምና፤ በሰምንትና፡በዐሥርት፡ፈንታ፡ሰመንትና፡ዐሠርት፡ከማ ለት፡ተጠንቀቅ፤ካንድ፡እስከሥር፡ያሉ፡አኃዞች፡ኹሉም፡በውስጠ፡ብዙነት፡ከተ ደራጊ፡አንቀጽ፡እንደ፡ወጡ፡አፈታታቸው፡ያስረዳኻል ።

፻፳፬፤ ዳግመኛም፡ከክልኤት፡እስከ፡ዐሥርት፡ያለው፡ት፡ምእላድ፡መኾ ኑን፡የአኃዞችም፡ሥር፡ከሦስት፡ቅንጣት፡ፊደል፡ወዳራት፡አለመውጣቱን፡አስ ተውል፤ይኸውም፡ምእላድ፡በሌለው፡በአሐድና፡በጊዜያት፡አኃዝ፡ይታወቃል። ት፡ምእላድ፡ኹኖ፡በሳድስነት፡መጨመሩ፡የወንዱን፡ከሴት፡ለመለየትና፡ለማብ ዛት፥ለመዘርዘርም፡እንዲመች፡ነው ። የዝርዝሩ፡ከዕብነት፡ቱ፡ብእሲሁ፡እንደ፡ ማለት፡ኹኖ፡ዐጸፋን፡ብቻ፡ያሳያል፤ዝርዝሩ፡ዐጸፋ፡ባይኾን፡ግን፡በገቢር፡ጊዜ፡ የሳድስ፡ወራሽ፡ግእዝ፡እንደ፡ኾነ፥የካዕብም፡ወራሽ፡ሳብዕ፡ነውና፤ አሐዱ፡ ክልኤቱ፡ያለውን፡አሐደ፡ክልኤተ፡በማለት፡ፈንታ፡አሐዶ፡ክልኤቶ፡ያሰኝ፡ ነበር ። አርባዕት፡ባዕድ፡ከምእላድ፥አርብዓም፡ባዕድ፡ዘር፡ይባላል፤ ባዕድ፡ኹኖ፡ ባዕድ፡ያሰኘውም፡አ፡ነው ።

ተራ፡ቍጥር፡በፊደል፡ብቻ ።

፻፳፭፤ የተራ፡ቍጥር፡መነሻ፡ኹሉም፡ራብዕ፡ፊደል፡ነው፤ በራብዕ፡ተነ ሥቶ፡ምእላድ፡ሳይጨምር፡በ፫፡በ፫፡ፊደል፥እየጨመረም፡በ፬፡በ፬፡ፊደል፡ይኼ ዳል፤ የምእላዶቹም፡(ዊ፡ይ፡ት)፡ሻያ፡መዘርዘርና፡ዐጸፋ፡መኾን፡ነው፤ አንደኛ፡ አንደኛው፥አንደኛት፡አንደኛይቱ፡እያልኽ፡ኹሉን፡እንዲህ፡ፍታ፤ ንባቡ፡መንታ፡ እንደ፡ኾነ፡ፍችውም፡መንታ፡ነው ። በጅምላና፡በተራ፡ቍጥር፡ከአሐዱና፡ከክ ልኤቱ፡የሚተባበሩ፥ስለነርሱም፡የሚነገሩ፡ቅጽሎች፡እሊህ፡ናቸው፤ ዋሕድ፡ ግእዝ፡አኃዝ፡ጥንት፡መሠረት፡ቀዳም፡ቀዳሚ፡በኵር፥የአሐዱ ። ዳግም፡ካዕብ፡ መንታ፡ዘውግ፡ዕምድ፥የክልኤቱ፡ናቸው ።

፪፻፮፤ የወንዶችና፡የሴቶች፡ተራ፡ቊጥር።

የወንዶች።	የሴቶች።
አሐድ፡አሐዳይ፡ዊ፡	አሐ(ድ)ት፡አሐቲ፡
(ግእዝ፡ጥንት፡ቀዳሚ፡በኵር)፡	(ቀዳሚት፡ማዪት)፡
ክልእ፡ክልኣይ፡ዊ፡	ክልእት፡ክልኣዪ(ዊ)ት፡
(ካዕብ፡ዳግም፡ዳግማይ፡ዊ)፡	(ዳግምት፡ሚት፡ማዪት)፡
ሣልስ፡ሣልሳይ፡ዊ፡	ሣልስት፡ሣልሳዊ(ዪ)ት፡
ራብዕ፡ራብዓይ፡ዊ፡	ራብዕት፡ራብዓዊ(ዪ)ት፡
ኃምስ፡ኃምሳይ፡ዊ፡	ኃምስት፡ኃምሳዊ(ዪ)ት፡
ሳድስ፡ሳድሳይ፡ዊ፡	ሳድስት፡ሳድሳዊ(ዪ)ት፡
ሳብዕ፡ሳብዓይ፡ዊ፡	ሳብዕት፡ሳብዓዊ(ዪ)ት፡
ሳምን፡ሳምናይ፡ዊ፡	ሳምንት፡ሳምናዊ(ዪ)ት፡
ታስዕ፡ታስዓይ፡ዊ፡	ታስዕት፡ታስዓዊ(ዪ)ት፡
ዓሥር፡ዓሥራይ፡ዊ፡	ዓሥርት፡ዓሥራዊ(ዪ)ት፡

በወንዶች፡ዓሥር፡ወአሐድ፡ወክልእ፡ወሣልስ፡እያለ፡እስከ፡ታስዕ፥ በሴቶችም፡እንደዚሁ፤ዕሥራዊ፡ት፡ሠላሳዊ፡ምእታዊ፡እልፋዊ፡እያለ፡እስከ፡ ምእልፊት፡ይኼዳል። ሲበዛም፡አበዛዙ፡ይህ፡ነው።

ቀደምት፡ቀዳም(ማው)ያን፡ያት፡ የወንዶችና፡የሴቶች።
ደኅርት፡ክልኣን፡ኣት፥ክልኣው(ይ)ያን፡ያት፡
(ዳግማን፡ት፥ዳግማው(ይ)ያን፡ያት)፡
ሣልሳን፡ት፥ሣልሳው(ይ)ያን፡ያት፡
ራብዓን፡ት፥ራብዓይ(ው)ያን፡ያት፡
ኃምሳን፡ት፥ኃምሳው(ይ)ያን፡ያት፡
ሳድሳን፡ት፥ሳድሳው(ይ)ያን፡ያት፡
ሳብዓን፡ት፥ሳብዓይ(ው)ያን፡ያት፡
ሳምናን፡ት፥ሳምናው(ይ)ያን፡ያት፡
ታስዓን፡ት፥ታስዓይ(ው)ያን፡ያት፡
ዓሥራን፡ት፥ዓሥራው(ይ)ያን፡ያት።

፪፻፯፤ የብዙዎች፡አኃዝ፡በብዙዎቹ፡ብቻ፡በሦስት፡ሰራዊት፡በእሙንቱና፡በአንትሙ፡በንሕነ፡ይዘረዘራል፤አነሣሡም፡አሐዱን፡አይሽም፤ከንድ፡የወጣ፡ብዙ፡ስለ፡ኾነ፡ከ፪፡ይነሣል። ክልኤሆሙ፡ን፥ክልኤቶሙ፡ን፥ክልኤቲሆሙ፡ን። ክልኤክሙ፡ን፥ክልኤት፡ቲ፡ክሙ፡ን፥ክልኤነ፡ክልኤትነ። ሠለስቶሙ፡ቲሆሙ፡ን። ሠለስቲክሙ፡ክን፥ሠለስትነ፤እንዲህ፡እያለ፡እስከሥር፥ፍችውም፡ሦስታችን፡ሦስትነታችን፡ያሰኛል። ወደ፡ተራ፡ቊጥር፡ሲለወጥ፡ግን፡አሐዱን፡መሠረት፡አድርጎ፡አሐዶሙ፡ክልአሙ፡ሣልሰሙ፡እያለ፡በራብዕ፡ይነሣል። ከግእዝ፡እስከ፡ሳብዕ፡ያሉ፡የ፯ቱ፡ፊደላት፡ስምና፡ቊጥር፡ከወንዶች፡ተራ፡ስለ፡ወጣ፡ኹሉም፡በወንድነት፡ይጠራሉ።

የክፍል ፡ ቍጥር ።

፯፻፳፫ ፤ የብዙዎች ፡ ቍጥር ፡ አሐድን ፡ ትቶ ፡ ከክልኤት ፡ እንደ ፡ ተነሣ ፥ የክፍልም ፡ ቍጥር ፡ ከመንፈቅ ፡ ይነሣል ፤ ተከፋዩ ፡ አሐዱ ፡ ነውና ። ምንም ፡ አካኼዱ ፡ እንደ ፡ ተራ ፡ ቢኾን ፡ ልዩነት ፡ አለው ፤ ለበታና ፡ ለጊዜም ፡ ሲነገር ፡ እንደ ፡ ጅምላ ፡ ነው ።

መንፈቅ ፡ ንፍቅ ፡ ክልኢት ፡	እኩል ፡ እኩሌታ ፡ ፪ኛ ፡ እጅ ፡
ሣልሲት ፡	ሦስተኘኒት ፡ ሦስቲያ ፡ ሢሶ ፡
ራብዒት ፡	ርቢት ፡ አራቲያ ፡ ርቦ ፡ ሩብ ፡
ኃምሲት ፡	ዐምስተኘኒት ፡ ዐምስቲያ ፡ ዐምሾ ፡
ሳድሲት ፡	ስድስተኘኒት ፡ ስድስቲያ ፡
ሳብዒት ፡	ሰባተኘኒት ፡ ሰባቲያ ፡
ሳምኒት ፡	ስምንተኘኒት ፡ ስምንቲያ ፡
ታስዒት ፡	ዘጠነኘኒት ፡ ዘጠኒያ ፡
ዓሥሪት ፡	ዐሥረኘኒት ፡ ዐሥሪያ ፡ ካሥር ፡ አንድ ።

ሲበዛም ፡ ክልኢታት ፡ ሣልሲታት ፡ ዓሥሪታት ፡ ያሰኛል ። ካ፲ ፡ በላይ ፡ ግን ፡ ክፍልነቱን ፡ ገልጠ ፡ ዐሥርቱ ፡ ወአሐዱ ፡ ክፍል ፡ ዕሥራ ፡ ወክልኤቱ ፡ ክፍል ፡ እያለ ፡ በጅምላና ፡ በየዋህ ፡ ቍጥር ፡ ይኼዳል ። ከክልኢት ፡ እስከ ፡ ዓሥሪት ፡ ያሉ ፡ ስሞች ፡ ኹሉም ፡ በ፲ ፡ በ፲ ፡ መደብ ፡ ይረበሉ ፤ ይህም ፡ መንፈቁ ፡ ቃ ፡ ቆሙ ፡ ቆን ፤ ክልኢቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፥ ትከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ ትነ ፡ ማሰኘታቸውን ፡ ያሳያል ። በጅምላም ፡ አካኼድ ፡ ሲነገሩ ፡ ስማቸው ፡ እጅ ፡ ክፍል ፡ እየተባለ ፡ ስንትነታቸውን ፡ ይገልጣል ።

ምእሕዲት ፡	፩ ፡ እጅ ፡ ፩ ፡ ክፍል ፤ እጅና ፡ ክፍል ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።
ምክልኢት ፡ ምክዕቢት ፡	፪ ፡ እጅ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡
ምሥልሲት ፡	፫ ፡ እጅ ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡
ምርብዒት ፡	አራት ፡ እጅ ፡
ምኀምሲት ፡	ዐምስት ፡ እጅ ፡
ምስድሲት ፡	ስድስት ፡ እጅ ፡
ምስብዒት ፡	ሰባት ፡ እጅ ፡
ምስምኒት ፡	ስምንት ፡ እጅ ፡
ምትስዒት ፡	ዘጠኝ ፡ እጅ ፡
ምዕሥሪት ፡	ዐሥር ፡ እጅ ፡

ሲበዙም ፡ እጅነታቸው ፡ ዕጽፍ ፡ ኹኖ ፥ ምእሕዲታት ፡ ፩ ፡ ዕጽፍ ፡ ፪ ፡ ቀንጃ ። ምክልኢታት ፡ ፪ ፡ ዕጽፍ ፡ ፬ ፡ ቀንጃ ፡ ፬ ፡ ነጠላ ። ምዕሥሪታት ፡ ፲ ፡ ዕጽፍ ፡ ፲ ፡ ጥንድ ፡ ፳ ፡ ነጠላ ፡ ፳ ፡ ቀንጃ ፡ እየተባሉ ፡ እንዲህ ፡ በዕጽፍነት ፡ ይፈታሉ ። እጅ ፡ ማለትና ፡ ዕጽፍ ፡ ማለት ፡ ልዩ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ለበታም ፡ ሲቀጸል ፥ ምእሕዲት ፡ ብሎ ፡ ፩ ፡ ክፍል ፡ ፩ ፡ አውራጃ ፡ ፩ ፡ ጋሻ ፡ ወይም ፡ ቀላድ ፤ ፩ ፡ ወገን ፡ ፩ ፡ ፊት ፡ ፩ ፡ እመም ፡ ፩ ፡

ገዝም፡ ፩፡ አፍታ፡ ፩፡ ወረራ፡ ፩፡ ፈፋ፡ ፩፡ ቃዳ፡ ፩፡ ተለላ፡ ያሰኛል ። ከምክልኢት፡ እስከ፡ ምዕሥሬት፡ ኹሉን፡ እንዲህ፡ ፍታ ።

፻፳፱፤ (በጥሬነታቸው፡ የክፍልን፡ ኹነታ፡ የሚያሳዩ፡ ጥሬዎች) ።

ትእሕ(ድ)ዲት፡ እሕድና፡	አንድነት፡	፩ኛነት፡
ትክልእት፡ ክላኤ፡	ኹለትነት፡	፪ኛነት፡
ትሥልስት፡ ሥላሴ፡	ሦስትነት፡	፫ኛነት፡
ትርብዕት፡ ርባዔ፡	አራትነት፡	፬ኛነት፡
ትኀምስት፡ ኀማሴ፡	ዐምስትነት፡	፭ኛነት፡
ትስድስት፡ ስዳሴ፡	ስድስትነት፡	፮ኛነት፡
ትስብዕት፡ ስባዔ፡	ሰባትነት፡	፯ኛነት፡
ትስምንት፡ ስማኔ፡	ስምንትነት፡	፰ኛነት፡
ትስዒት፡ ትሳዔ፡	ዘጠኝነት፡	፱ኛነት፡
ትዕሥርት፡ ዕሣሬ፡	ዐሥርነት፡	፲ኛነት፡

የዕለታት፡ አኃዝ ።

፻፴፤ አሚር፡ በጽርእና፡ በቅብጥ፡ (ኢሜራ)፡ ዕለት፡ ነው፡ እንጂ፥ አኃዝ፡ አይዶለም፤ ስለዚህ፡ ቅጽል፡ አይኾንም ። ሰኑይም፡ በዕብራይስጥ፡ (ሼኒ)፡ ተራ፡ ቍጥር፡ ነው፤ ፪ኛ፡ ያሰኛል፡ እንጂ፥ ፪፡ አያሰኝም፤ አሚርና፡ ሰኑይ፡ እነዚህ፡ ፪ቱ፡ በኣሐድና፡ በክልእ፡ ቦታ፡ ስለ፡ ገቡ፡ በነዚያ፡ ዘይቤ፡ ይፈታሉ ። የእሑድና፡ የቀዳሜም፡ ስማቸው፡ ተፋልሷል፤ እሑድን፡ አሐድ፡ ቀዳም፡ ቀዳሚት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ በውስጠ፡ ዘ፡ ንባብ፡ እሑድ፡ ብሎ፡ አንደኛ፡ ማለት፤ ቀዳሜንም፡ ሰቡዕ፡ ሳብዕት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ቀዳም፡ ቀዳሚት፡ ብሎ፡ በእሑድ፡ ስም፡ መጥራት፡ የመሳሳት፥ ቋንቋ፡ ያለማስተዋል፡ ጓዝ፡ ነው፡ እንጂ፤ የታረመ፡ ግእዝ፡ አይዶለም ። አይሁድም፡ ሰኑይን፡ ሼኒ፡ (፪ኛ)፡ ማለታቸው፡ እሑድን፡ ሪሾን፡ (ቀዳም፡ ቀዳሚ)፡ ብለው፡ ነው ። ፮ኛውም፡ ቀን፡ እንደ፡ ሸማኔ፡ ዕቃ፡ ዐርብ፡ መባሉ፡ የፊት፡ ግንዱን፡ እሑድ፡ ተጠግቶ፡ ከሰኞ፡ እስካሙስ፡ ያሉትን፡ ልብ፡ ባለማድረግ፡ ነው፡ እንጂ፤ ዐሥርነት፡ ባለው፡ በመዘራዝሩ፡ በተራ፡ ቍጥር፡ ሕግ፡ አይዶለም ። የዐርብ፡ ዘይቤ፡ በግእዝም፡ በዕብራይስጥም፡ ሠርክ፡ ነውና፤ አኃዝ፡ ኹኖ፡ ዕለት፡ ከመባል፥ ወይም፡ የዕለት፡ ስምና፡ ቅጽል፡ ከመኾን፡ አይገባም ። ከሰኑይ፡ እስከ፡ ዐሡር፡ ያሉ፡ የዕለታት፡ ስሞች፡ ከሣልስና፡ ከሳድስ፡ ውስጠ፡ ዘ፡ ስለ፡ ተዴቀሉ፡ በግእዝ፡ ተነሥተው፡ ከዕብ፡ እያስከተሉ፡ በሳድስ፡ ይጨርሳሉ፤ አፈታታቸውም፡ ፪፡ ነው፤ እንደ፡ ጅምላና፡ እንደ፡ ተራ ። እሑድ፡ አሐድ፡ አሚር፤ አንድ፡ አንደኛ፡ መባቻ፡ መዠመሪያ ። ሰኑይ፡ ሠሉስ፡ ረቡዕ፡ ኀሙስ፡ ሰዱስ፡ ሰቡዕ፡ ሰሙን፡ ተሱዕ፡ ዐሡር፤ ዐሥር፡ ዐሥረኛ፥ ኹሉን፡ እንዲህ፡ ፍታ ። አመና፡ በ፡ ሲጨመሩባቸው፡ መድረሻቸውን፡ እየዘረዘሩ፡ ከወርኀ፡ ተስማምተው፡ በሳድሱ፡ ለጽልመተ፡ ወርኅ ። አመ፡ ዐሡሩ፡ ወአሚሩ፥ አመ፡ ዕሥራ፡ ወሰኑዩ፡

እያሰኙ ፡ እስከ ፡ ፻ ፡ ይኼዳሉ ፤ ጥፈታቸውም ፡ ከፊደል ፡ እንጂ ፡ ከአኃዝ ፡ ጋራ ፡ አይተ ባበርም ፤ የጊዜያትም ፡ ክፍል ፡ እንዲሁ ፡ ነው ።

፯፻፩ ፤ የጊዜያት ፡ አኃዝ ።

እሑድ ፡ ምዕር ፡	እሑደ ፡ ምዕረ ፡	፩ ፡ ጊዜ ፥ ባ፩ ፡ ጊዜ ፡
ክልኤ ፡	ክልአ ፡	
ሥልስ ፡	ሥልሰ ፡	
ርብዕ ፡	ርብዐ ፡	
ኀምስ ፡	ኀምሰ ፡	
ስድስ ፡	ስድሰ ፡	
ስብዕ ፡	ስብዐ ፡	
ስምን ፡	ስምነ ፡	
ትስዕ ፡	ትስዐ ፡	
ዕሥር ፡	ዕሥረ ፡	ዐሥር ፡ ጊዜ ፥ ባሥር ፡ ጊዜ ።

ዳግመኛም ፡ አሐደ ፡ ጊዜ ፡ ክልኤተ ፡ ጊዜ ፥ ሰብዐተ ፡ ጊዜያተ ፡ እያሰኘ ፡ በጅምላ ፡ ቊጥር ፡ ይነገራል ፤ ካሥራንድም ፡ በላይ ፡ እንደዚሁ ።

፯፻፪ ፤ የዕጽፍ ፡ ቊጥር ።

አሐዳት ፥ አው ፡ ከዕበተ ፡ አሐዱ ፡	፩ ፡ ዕጽፍ ፡
ክልኤታት ፥ አው ፡ ከዕበተ ፡ ክልኤቱ ፡	፪ ፡ ዕጽፍ ፡
ሠለስታት ፥ ከዕበተ ፡ ሠለስቱ ፡	፫ ፡ ዕጽፍ ፡
አርባዕታት ፥ ከዕበተ ፡ አርባዕቱ ፡	፬ ፡ ዕጽፍ ፡
ኀምስታት ፥ ከዕበተ ፡ ኀምስቱ ፡	፭ ፡ ዕጽፍ ፡
ሰድስታት ፥ ከዕበተ ፡ ሰድስቱ ፡	፮ ፡ ጥንድ ፡
ሰብዐታት ፥ ከዕበተ ፡ ሰብዐቱ ፡	፯ ፡ ጥንድ ፡
ሰምንታት ፥ ከዕበተ ፡ ሰምንቱ ፡	፰ ፡ ጥንድ ፡
ተስዐታት ፥ ከዕበተ ፡ ተስዐቱ ፡	፱ ፡ ጥንድ ፡
ዐሥርታት ፥ ከዕበተ ፡ ዐሥርቱ ፡	፲ ፡ ዕጽፍ ።

ዐሥርታት ፡ ወአሐዳት ፥ ወይም ፡ ከዕበተ ፡ ዐሥርቱ ፡ ወአሐዱ ፤ ፲፩ ፡ ዕጽፍ ። ዕሥራት ፥ ከዕበተ ፡ ዕሥራ ፤ ሠላሳት ፡ ከዕበተ ፡ ሠላሳ ፡ እያለ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ ይኼዳል ። የጊዜም ፡ አኃዞች ፡ እሑዳት ፡ ምዕራት ፡ ሲባሉ ፡ እንደ ፡ ምእሕዲታት ፡ ዕጽፍ ፡ ያሰኛሉ ፤ ክልኣት ፡ ሥልሳት ፡ ርብዓት ፡ ኀምሳት ፡ ስድሳት ፡ ስብዓት ፡ ስምናት ፡ ትስዓት ፡ ዕሥራት ፡ እያሰኙ ፡ ኹሉም ፡ ዕጽፍ ፡ ይኾናሉ ።

ሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ።

እሑድ ፤ ዋሕድ ፡ (ዳን ፡ ት ፡ ሕድ) ፡	የታነደ ፡ አንድ ፥ አንድ ፡ የኾነ ፡ አንድ ፡ አንዲዮ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፤ ኹሉን ፡ እንዲህ ፡ ፍታ ።
ክሉእ ፡ (ኣን ፡ ኣት ፡ ልእት) ፡	የተኾለተ ፡ ኹልት ፥ ኹለቶ ፡ ኹለቲዮ ፡

ምንትው፡ (ዋን፡ ዋት፡ ቱት)፡ የመነታ፥ መንቶ፡ መንቲዮ፡
ሥሉስ፡ (ሳን፡ ሳት፡ ልስት)፡ የተሠለሰ፡ ሥልስ፥ ሦስቶ፡ ሦስቲዮ፡
ርቡዕ፡ (ዓን፡ ዓት፡ ብዕት)፡ የታረተ፡ እርት፥ አራቶ፡ አራቲዮ፡
ኃሙስ፡ (ሳን፡ ሳት፡ ምስት)፡ የታመሰ፡ ዕምስ፥ ዐምስቶ፡ አምስቲዮ፡
ስዱስ፡ (ሳን፡ ሳት፡ ድስት)፡ የተሰደሰ፡ ስድስ፥ ስድስቶ፡
ስቡዕ፡ (ዓን፡ ዓት፡ ብዕት)፡ የተሰበተ፡ ስብት፥ ሰባቶ፡ ቲዮ፡
ስሙን፡ (ናን፡ ናት፡ ምንት)፡ የተሰመነ፡ ስምን፥ ስምንቶ፡
ትሱዕ፡ (ዓን፡ ዓት፡ ስዕት)፡ የተዘጠነ፡ ዝጥን፥ ዘጠኞ፡ ኒዮ፡
ዕሡር፡ (ራን፡ ራት፡ ሥርት)፡ የታሠረ፡ ዕሥር፥ ዐሥሮ፡ ዐሥሪዮ፡ ብሎ፡
በዚሁ፡ ይቆማል፤ ካሥር፡ አይወጣም ።

የመስፈሪያና፡ የሚዛን፡ ዕጽፍ ።

መእሕድ፡ ፪ቱን፡ ፩፡ የሚያደርግ፡
መክልእ፡ ፬ቱን፡ ፪፡ የሚያደርግ፡
መሥልስ፡ ፮ቱን፡ ፫፡ የሚያደርግ፡
መርብዕ፡ ፰ቱን፡ ፬፡ የሚያደርግ፡
መኅምስ፡ ፲ሩን፡ ፭፡ የሚያደርግ፡
መስድስ፡ ፲፪ቱን፡ ፮፡ የሚያደርግ፡
መስብዕ፡ ፲፬ቱን፡ ፯፡ የሚያደርግ፡
መስምን፡ ፲፮ቱን፡ ፰፡ የሚያደርግ፡
መትስዕ፡ ፲፰ቱን፡ ፱፡ የሚያደርግ፡
መዕሥር፡ ፳ውን፡ ፲፡ የሚያደርግ ።

፪ኛ፡ መንገድ፥ መእሕድ፤ ብዙውን፡ ፩፡ የሚያደርግ ። መክልእ፤ አንዱን፡ ፪ ። መሥልስ፤ አንዱን፡ ፫ ። መዕሥር፡ አንዱን፡ ፲፡ የሚያደርግ፡ እያሉ፡ አንድን፡ ተከፋይ፡ አድርጎ፡ ሲፈቱት፡ ዕጽፍነቱ፡ ቀርቶ፡ ዝርዝርና፡ ብትን፡ ይኾናል ። ሲበዛም፡ መአሕድ፡ መክልእ፡ መሣልስ፡ እያለ፡ እስከ፡ መዓሥር፡ ይኼዳል፤ መ፡ ባይኖር፡ ግን፡ ከእሕድ፡ እስከ፡ ዕሥር፡ ኹሉም፡ የጊዜ፡ አኃዝ፡ ናቸው ። የአኃዝ፡ ነገር፡ እስከ ዚህ፡ ነው ።

ደምላይና፡ ጠቅላይ፡ መድበላዊ፡ ቍጥር ።

፪፻፫፤ ኵል፡ ኵሉ፤ ኹሉ፡ መላው፡ ጠቅላላው፥ ከንድ፡ እስከ፡ ምእልፊት፡ ያለው፤ ወይም፡ በየክፍሉ፡ ፍጹምነት፡ ያለው፡ ያ፩ቱ፡ ቤት፡ ቍጥር፡ አንዱም፡ አንዱም፡ ኹሉ ። ስፍርና፡ ቍጥር፡ ለሌለውም፡ ከታች፡ ይባላል፤ ርባታው፡ በደቂቅ፡ ቅጽል፡ ተነግሯል፡ (ቍ፪፲፱) ። ኵል፡ ኵሉ፡ ማለት፡ አሐድ፡ አሐዱ፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው፤ አሐዱና፡ ኵሉ፡ ይዋረሳሉ፤ ኵሉ፡ አሐዱ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አሐዱ፡ አሐዱ፡ ወይም፡ ብእሲ፡ ብእሲ፡ ይላል፤ ኵሉ፡ ብእሲ፡ ማለት፡ ነው ። ኵሉን፡ የመሰሉ፡ ቅጽሎች፤ ምሉእ፡ ፍጹም፡ ብዙኅ፡ ንሕኑሕ፡ ዝሕዙሕ፡ ፍድፉድ፤ ከፋዮቻቸውም፡

ንኡስ ፡ ሕጹጽ ፡ ኀዳጥ ፡ ውኁድ ፥ ንስቲት ፡ ሕቅ ፡ መጠን ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፡ ናቸው ። ኵል ፡ የክሉል ፡ ክፋይ ፡ ነው ፤ ሲዘረዘርም ፥ ኵሉ ፡ ኵላ ፡ ሎሙ ፡ ሎን ፤ ኵልከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፥ ኵልየ ፡ ኵልነ ፡ እያሰኘ ፡ ጠብቆ ፡ ይነገራል ። ዕብራውያንም ፡ እንደዚሁ ፡ ባ፲ ፡ ሰራዊት ፡ ይዘረዝሩታል ፤ አንዳንድ ፡ ባላገባቦች ፡ ግን ፡ ከ፯ቱ ፡ በቀር ፥ አንተ ፡ አንቲ ፡ አነ ፡ ባለው ፡ በነዚህ ፡ በ፫ቱ ፡ የለውም ፡ ብለው ፡ ያውጃሉ ።

፻፴፩ ፤ መጠንና ፡ አምጣን ፡ ዐቅም ፡ የልክ ፡ ቅጽልና ፡ አገባብ ፡ ተብለው ፡ ከበዕድ ፡ ቅጽሎችና ፡ ከበይት ፡ አገባቦች ፡ ተቈጥረዋል ። ምስጢራቸው ፡ የአኀዝ ፡ ግምት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በስፍር ፡ በቍጥር ፡ በአኀዝ ፡ ፈንታ ፡ እየገቡ ፡ ያኽል ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ ግምታቸው ፡ ምሉእና ፡ ሕጹጽ ፡ ያሳያል ። ምሉእ ፥ መጠኑ ፡ ለረድእ ፡ ከመ ፡ ሊቁ ፥ በአምጣነ ፡ ብሒሩ ፡ ዘርዐ ፤ ዐቅመ ፡ ቆመ ፡ ብእሲ ። ሕጹጽ ፥ መጠነ ፡ ትክል ፡ ጼራ ፤ መጠነ ፡ በ ፡ ውስተ ፡ እዴክ ፤ ወነበረት ፡ ማርያም ፡ ኀቤሃ ፡ መጠነ ፡ ሠለስቱ ፡ አውራኅ ። ዳግመኛም ፡ ቅጽል ፡ ሲኾኑ ፡ አገባቦች ፥ አገባብ ፡ ሲኾኑ ፡ ቅጽሎች ፡ ኹነው ፡ ይገኛሉ ፤ ይህም ፥ ተዋረደ ፡ ፈርዖን ፡ አምጣነ ፡ (መጠነ ፡ ዐቅመ) ፡ አስተዋረዶሙ ፡ ለእስራኤል ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ሲፈታም ፡ በገባብነቱ ፥ እስራኤልን ፡ አዋርዷቸዋልና ፥ እንዳዋረዳቸው ፡ መጠን ፥ በዋረዳቸው ፡ ልክ ፡ ስላዋረዳቸው ፡ አሰኝቶ ፥ በቅጽልነቱም ፡ ያዋረዳቸውን ፡ ያኽል ፡ ያሰኛልና ፥ መታወቂ ፡ ይህ ፡ ነው ፤ የቀረውን ፡ በገባብ ፡ ተመልከት ። ፩ቱን ፡ ክፍል ፡ እንዳ፩ ፡ ጣት ፡ ፲፰ቱን ፡ ዕርከን ፡ እንደ ፡ ቀለበት ፡ አድርጎ ፥ የሰዋስውን ፡ ሕዋሳትና ፡ ጌጥ ፡ ንዋያተ ፡ ውስጥ ፡ ሰፍሮና ፡ ቈጥሮ ፡ ዘርዝሮ ፡ ደምሮ ፡ ለ፪ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ የሚያስረክብና ፡ የሚሰጥ ፡ የሚያስተላልፍ ፡ ፭ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ ተፈጸመ ። ያለፈው ፡ ንባብ ፤ የሚመጣው ፡ መትርጕም ።

፪ኛ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፫ ፡ ክፍል ፡ ኅረ ፡ ቤተ ፡ ሥሉስ ፡ አካል ።

ጸዋትወ ፡ ክፍሉም ፡ ጸዋትወ ፡ ንባብ ፤ ጸዋትወ ፡ አገባብ ፤ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፤ የሠምና ፡ የወርቅ ፡ አንጥረኞች ፡ እነተዋኔ ፥ እንደነኤልያብ ፡ ስለ ፡ ደብተራ ፡ ሕግ ፡ ሥልጣኔ ፥ በመንፈስ ፡ ጥበብ ፡ የሠሩት ፡ የንባብ ፡ ሽልማት ፡ ውሳኔ ፤ የጸያፎችም ፡ መታጠቢያ ፡ ጥሩ ፡ ፈሳሽ ፡ ትምርት ፡ ማየ ፡ ቤተ ፡ ግእዝ ፡ ብለኔ ። ወይም ፡ የሰዋስው ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስ ፥ ከ፯ ፡ ቀለም ፡ ቀንድ ፡ በተሠራው ፡ በፊደላት ፡ ሚዶ ፡ በጥሩ ፡ ግስ ፥ የሚበጠርና ፡ የሚነቀስ ፤ ከሎታ ፡ ንባቡ ፡ የዕንቍ ፥ ወለባ ፡ ምስጢሩ ፡ የወርቅ ፥ የሚያንጸባርቅ ። መምህራንም ፡ የግእዝን ፡ ቋንቋ ፡ አልብኪ ፡ ነውር ፡ ወኢምንትኒ ፡ ላዕሌኪ ፡ እያሉ ፡ እንደ ፡ መርዓዊና ፡ እንደ ፡ መርዓት ፡ ሸልመው ፡ አስጊጠው ፡ አንቈጥቍጠው ፡ ለተማሮች ፡ የሚድሩበት ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ ንባብ ፥ የሰዋስው ፡ ግቢ ፡ ቤተ ፡ ሰብ ፥ ርስ ፡ በርሱ ፡ የሚዛረፍና ፡ የሚናበብ ፥ ተናበና ፡ ወድቆም ፡ የሚሳሳብ ፤ ሳቢ ፡ ከተሳቢ ፡ ዘርፍ ፡ ከባለቤት ፥ ቅጽል ፡ ከባ

ለቤት ፡፡ እነዚህም ፡ ፫ቱ ፡ አርእስቶች ፡ በ፫ኛውና ፡ በ፬ኛው ፡ ክፍል ፡ ነጠላና ፡ ቀንጃ ፡ እየኾኑ ፡ ኹሉም ፡ ብቻ ፡ ብቻቸውን ፡ ተነግረዋል ፡፡ የሳቢና ፡ የተሳቢ ፡ ዐዋጅ ፤ ለመምህርና ፡ ለተማሪ ፡ ለቅኔ ፡ ፈጣሪ ፡ መንገድ ፡ የሚጠርግ ፡ የሚያዘጋጅ ፤ ለባለመጽሐፍም ፡ ለተርጓሚ ፡ ላንባቢ ፡ ለሰሚ ፡ የሚበጅ ፡፡ ዝርዋን ፡ ቃላት ፡ እንደ ፡ ድባና ፡ እንደ ፡ ማርዳ ፡ እንደ ፡ ድሪ ፡ እንደ ፡ ሰንሰለት ፣ ወይም ፡ እንደ ፡ ዋንጫ ፡ እንደ ፡ ሕዋሳት ፡ ርስ ፡ በርሳቸው ፡ የሚያያዙና ፡ የሚሳኩ ፡ የሚሳመኩ ፡ በ፰ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ በዘርፍ ፣ በቅጽል ፣ በባለቤት ፡ በዝርዝር ፣ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፣ በገባብ ፣ በሠምና ፡ በወርቅ ፡፡ የነዚህንም ፡ ሕግ ፡ ለውጠው ፡ በልዩነት ፡ የሚነገሩ ፡ ፬ቱ ፡ ባህሎች ፣ ብትን ፣ ሙሻዘር ፡ ሠረዝና ፡ አንጻር ፡ እንደኒሁ ፡ ናቸው ፤ ኋላ ፡ በቦታቸው ፡ ይነገራሉ ፡፡ አንቀጽን ፡ ቅጽልን ፡ ዝርዝርን ፡ ከባለቤት ፡ ጋራ ፡ በሩቅና ፡ በቅርብ ፣ ባንድና ፡ በብዙ ፣ በወንድና ፡ በሴት ፡ አስማምቶ ፡ ለመናገርና ፡ ለመጣፍ ፣ የተጣፈውንም ፡ ድርሰትና ፡ ቅኔ ፡ ለማመስገንና ፡ ለመንቀፍ ፡ ፍጹም ፡ ጥንቃቄ ፡ ያስፈልጋል ፡፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመላሾችና ፡ በጣፎች ፡ ስሕተት ፡ የሰዋስውን ፡ ሕግ ፡ ሳይጠብቅ ፡ ሩቁን ፡ በቅርብ ፡ ቅርቡን ፡ በሩቅ ፣ አንዱን ፡ በብዙ ፡ ብዙውን ፡ ባንድ ፣ ወንዱን ፡ በሴት ፡ ሴቱን ፡ በወንድ ፡ እያደባለቀ ፡ ይናገራል ፤ አነጋገሩም ፡ ይህ ፡ ነው ፡፡ ተባዕተ ፡ ወአንስተ ፡ ፈጠሮሙ ፤ ሜጡ ፡ ለተባዕት ፡ ኀምሳ ፣ ወለአንስትሰ ፡ ሜጣ ፡ ሠላሳ ፤ ፀር ፡ እኩይ ፣ ቢጽ ፡ ሀከይ ፡ ብሎ ፡ ስላንድ ፡ የተናገረውን ፡ መልሶ ፡ ደግሞ ፡ ስለ ፡ ብዙ ፣ አእንስት ፡ ወይም ፡ አንስትያት ፣ አፅራር ፣ አብያጽ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፣ ጠባባት ፡ አንስት ፡ ሐነጻ ፡ አብያተ ፤ ተጋብኡ ፡ ፀር ፡ እኩያን ፣ ወቢጽ ፡ ሐሳውያን ፤ ይቤሎሙ ፡ ለቢጹ ፡ አርዳእ ፡ ይላል ፡፡ አንባቢ ፡ ሆይ ፡ በመጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ጸያፍ ፡ አለና ፤ አሕጻከ ፡ ስሑል ፣ ዘእንበለ ፡ ይቁም ፡ አድባር ፣ ተቈጣዕክዎሙ ፡ ለይእቲ ፡ ትውልድ ፡ እያለ ፡ አላገባቡ ፡ ገብቶና ፡ ተጥፎ ፡ ብታገኝ ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ጸያፍ ፡ ንባብ ፡ ኹሉ ፡ የመላሽና ፡ የጸሓፊ ፡ ስሕተት ፡ እንደ ፡ ኾነ ፣ የግእዝ ፡ ሕግና ፡ የሰዋስው ፡ ሥርዐት ፡ እንዳይጾለ ፡ አስተውል ፡፡ መተርጕማን ፡ ግን ፡ የተቀዳበትን ፡ ጽርኡንና ፡ ዐረቡን ፡ ዕብራይስጡንም ፡ ስላላዩት ፣ መጽሐፍ ፡ ምስጢር ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ሕገ ፡ ሰዋስው ፡ አይጠብቅም ፣ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፡ አይጠነቀቅም ፡ ብለው ፡ ያውጁና ፣ ጸያፍን ፡ ኹሉ ፡ ልማደ ፡ መጻሕፍት ፡ ይሉታል ፡፡ በገድል ፡ በታምር ፡ በቅኔ ፡ በመልክና ፡ በሰላምታ ፡ ድርሰት ፡ ብዙ ፡ ጸያፍ ፡ አለመገኘቱ ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ነው ፡ ብትል ፣ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ግእዝ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነለት ፣ አበባውም ፡ ድርሰት ፡ ከግእዝ ፡ መምህራን ፡ ስለ ፡ ፈነዳና ፡ ከሌላ ፡ ቋንቋ ፡ ስላልተቀዳ ፡ ነው ፡፡ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ጥንቃቄ ፡ ኋላ ፡ በዘርፍ ፡ በቅጽል ፡ ይነገራል ፡፡

፲፯ኛ ፡ ዕርከን ፡፡

ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ የሰዋስው ፡ ዅንቢ ፡፡

፩ ፤ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ ማለት ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ወይም ፡ ቅጽልና ፡ ባለቤት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሳቢው ፡ አንቀጽ ፡ ተሳቢው ፡ ባለቤት ፡ ነውና ፡፡ የባለቤትም ፡ ጓዝ ፡ ዘርፍና ፡ ቅጽል ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ በተሳቢነት ፡ ይከተታል ፡፡ በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ አደረገ ፡

አላደረገም፥በተገብሮ፡ተደረገ፡አልተደረገም፥ባጕል፡አንቀጽ፡ኾነ፡አልኾነም፥በነባር፡አንቀጽ፡ነው፡አይዶለም፡ተብሎ፡የሚነገርለ(በ)ት፡አካል፥ወይም፡፩፡ሌላ፡ነገር፥በንቀጽ፡የሚሳብ፡ስለ፡ኾነ፡ተሳቢ፥ማሰሪያ፡ተቀባይ፡ስለ፡ኾነ፡ባለቤት፡ይባላል ።በተሳቢነቱ፡አንቀጽ፡ቀድሞት፡ወይም፡ተከትሎት፡ሲነገር፡አገባብ፡አይወድቅበትም፤ስሙም፡ነባር፡ካልኾነ፡በቀር፥ሳድስ፡ሣልስ፡ካዕብ፡ኹኖ፡በቁሙ፡ይነገራል፡እንጂ፤ተለውጦ፡ግእዝና፡ኃምስ፡ሳብዕ፡አይኾንም ።ምሳሌ፤ሐዋርያት፡ሰበኩ፥ወይም፡ሰበኩ፡ሐዋርያት፡ወንጌለ፡እምኢየሩሳሌም፡እስከ፡በሓውርተ፡አሕዛብ፡ሲል፡ኹሉም፡እያንዳንዱ፡ሰበኩ፡ባለው፡ይሳባል ።ዐቢይ፡አንቀጽም፡ዐቢይ፡አገባብ፡ሳይወድቅበት፡ከሚስበው፡ባለቤትና፡ቃል፡ቀድሞ፡ተከትሎ፡ሲነገር፥ስሙ፡ማሰሪያ፡ይባላል ።አገባብ፡ወድቆበት፡ተሳቢ፡ሲኾን፡ግን፡አንቀጽ፡እንጂ፡ማሰሪያ፡አይባልም ።ባለቤትን፡ማሰሪያ፡ተቀባይ፡ማለት፡ስለዚህ፡ነው ።ባንድነት፡ታስረው፡የሚነገሩ፡ፍጹማን፡ቃላት፡ከ፪፡አያንሱም፤ማነሳቸውና፡መብዛታቸውም፡ካንቀጽ፡ቍጥርና፡ከተሳቦቹ፡ማጠር፡ነው ።

፬፤ የሳቢና፡የተሳቢ፡አርእስት፡፯፡ናቸው፤መኾን፥ወይም፡ኺኝነት፤መደረግ፥ማድረግ፥ማስደረግ፥መደራረግ፡ማደራረግ ።መኾን፡ኺኙን፡አካል፡ብቻ፡የሚስብ፡ያጕል፡አንቀጽ፡ነው፤ፈለሰ፡ነገደ፡ዐርገ፡ወረደ፡ጕሕቈ፡ረትዐ፡ደክመ፡ጸንዐ፥ይህን፡የመሰለ ።ኺኝ፡ብቻ፡ሳይኾን፡አኺኝና፡ኺኝ፡ፍሉጠ፡ርእስ፡የሦስት፡ፊደል፡ግስ፡ስለ፡ኾነ፡ምንም፡የመደረግ፡ልማድ፡ተ፡፲ኛ፡ኹኖ፡ባይገባበት፡አሳሳቡና፡አገባቡ፡እንደ፡መደረግ፡ነው ።በነዚህም፡በ፯ቱ፡አርእስት፡የሚገቡ፡ደቂቅ፡አገባቦች፡በ፡እም፡ለ፡ኀበ፡መንገለ፡ውእደ፡እንተ፡ውስተ፡እስከ፡እንዳንቀጹ፡ስልት፡ልዩ፡ልዩ፡ስም፡አላቸው፤ይህም፡በ፡እንደሚስበው፡አንቀጽ፡መኾኛ፡መደረጊያ፥ማድረጊያ፡ማስደረጊያ፥መደራረጊያ፡ማደራረጊያ፥እም፡ሰጭ፥ለ፡ተቀባይ፡ይባላሉ ።ሖረ፡ተመይጠ፡ወፅአ፡ወረደ፡በሚያሰኙ፡አናቅጽ፡ሲሳቡ፡ግን፥እም፡መነሻ፡ለ፡ኀበ፡መንገለ፡ውእደ፡ውስተ፡መገሥገሻ፥እስከ፡መድረሻ፡ይባላሉ ።

፭፤ መኾን፡ኺኝን፡መኾኛን፥መደረግ፡ተደራጊን፡መደረጊያን፥መነሻን፥መገሥገሻን፥ወይም፡መድረሻን፥መነሻና፡መድረሻም፡ቢቀሩ፡ሰጭን፥ተቀባይን፡ማሰሪያ፡የሚያስለቅቅ፡ዐቢይ፡አገባብን፥ዘንድን፥ንኡስ፡አንቀጽን፡ይስባል ።ማሰሪያ፡የማያስለቅቅ፡አገባብ፡ግን፡መደረጊያ፥መነሻ፥መገሥገሻ፡ተቀባይ፡ከተባሉት፡ጋራ፡ዐቢይ፡አገባብም፡ቢኾን፡ዐብሮ፡ይቈጠራል ።መኾን፡ኺኝና፡መኾኛን፡መደረግም፡ተደራጊንና፡መደረጊያን፡ከቢይ፡አገባብ፡ጋራ፡ሲስብ፥(ረትዐት)፡ተወሰነት፡ሃይማኖት፡አርቶዶክሳዊት፡በጉባኤ፡ኒቅያ፡በአፈ፡ሠለስቱ፡ምእት፡አመ፡ነግሠ፡ቈስጠንጢኖስ፡ይላል ።መነሻ፡መገሥገሻ፥ወይም፡መድረሻ፡ተደራጊ፡አገባብ፡ሲስብ፥(ፈለሱ፡አው፡ወፅኡ)፡ተፈነዉ፡ሐዋርያት፡እምኢየሩሳሌም፡ውስተ፡ኵሉ፡ብሔረ፡አሕዛብ፡ሰበ፡ፈቀዱ፡ፈጽሞተ፡ቃሉ፡ለእግዚእነ፡ይላል ።ተደራጊን፡ሰጭን፡ተቀባይን፡አገባብን፡ሲስብ፥(በርሀ)፡ተሰብከ፡ሃይማኖት፡እምቃለ፡

ሐዋርያት ፡ ለአሕዛብ ፡ ድኅረ ፡ ዐርገ ፡ እግዚእነ ፡ ይላል ፡፡ ፫ቱን ፡ ኹሉ ፡ ሲስብ ፥ (ተመ ሥጠ) ፡ ዐርገ ፡ ኤልያስ ፡ እምድር ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ በሠረገላ ፡ እሳት ፡ እምድኅረ ፡ ተአ ምረ ፡ ዐቂበቱ ፡ ሕገ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይንበር ፡ ህየ ፡ ይላል ፡፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ በማድረግ ፡ ጊዜ ፡ አድራጊን ፥ በማስደረግ ፡ ጊዜ ፡ አስደራጊን ፡ ጨምር ፡፡ (መሠጠ) ፡ አዕረጎ ፡ እግ ዚአብሔር ፡ ለኤልያስ ፡ አዕርጎተ ፡ ፍቅር ፡፡

፬ ፤ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ፡ መደራረጊያን ፡ ተደራጊን ፡ መነሻን ፡ መገሥገሻን ፡ ወይም ፡ መድረሻን ፡ ንኡስ ፡ አንቀጽን ፡ አገባብን ፡ ይስባል ፡፡ ሲገባም ፥ ተራወጹ ፡ ተቃ ሐውያን ፡ ሩጸተ ፡ እመከን ፡ እስከ ፡ መከን ፡ ዘወሰኑ ፡ ሎሙ ፡ በዕዳን ፡ በመርሕብ ፡ በዕ ለተ ፡ አዕረፉ ፡ እምተግባረ ፡ ሥጋ ፡ ይክሥቱ ፡ ፍጥነተ ፡ እግሮሙ ፡፡ ፪ኛም ፡ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ፡ መደራረጊያን ፡ አገባብን ፡ ሲስብ ፥ ተቃተለ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ጎልያድ ፡ በመከነ ፡ ዔላ ፡ ሶበ ፡ ዐርጉ ፡ ኢሎፍላውያን ፡ ኀበ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ ይላል ፡፡ ተደራ ጊንም ፡ ሲጨምር ፥ ተራወጹ ፡ አብያጽ ፡ ተቃሐውያን ፡ ሩጸተ ፡ በመርሕብ ፡ በዕለተ ፡ አዕረፉ ፡ እምተግባረ ፡ ሥጋ ፡ ይላል ፡፡ መነሻንና ፡ መገሥገሻንም ፡ ሲጨምር ፥ ይትራ ወጹ ፡ ሩጸተ ፡ መንፈሳዌ ፡ ሐዋርያት ፡ ወአርድእት ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ ኀበ ፡ እስከ ፡ ብሔረ ፡ አሕዛብ ፡ ወእምህየ ፡ ኀበ ፡ ሳሌም ፡ እንዘ ፡ ይሰብኩ ፡ ወንጌለ ፡ ይላል ፡፡ በማደ ራረግም ፡ ጊዜ ፡ በዚህ ፡ ላይ ፡ አደራራጊን ፡ ጨምር ፤ አስተራወጸ ፡ እግዚእነ ፡ ሐዋር ያተ ፡ ወአርድእተ ፡፡

፭ ፤ ዳግመኛም ፡ መደረግ ፡ ተደራጊን ፥ መደራረግ ፡ ተደራራጊን ፥ ግእዝ ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ አድርገው ፡ ይስባሉ ፡፡ ራብዕ ፡ ግን ፡ ለገቢርና ፡ ለተገብሮ ፡ ስለ ፡ ተመቸ ፡ ኹሉ ፡ ይስቡታል ፤ ይህም ፡ በልዐ ፡ ሥጋ ፡ ወመና ፥ ተበልዐ ፡ ሥጋ ፡ ወመና ፡ ማለቱን ፡ ያሳ ያል ፡፡ ስመ ፡ ተጸውዖም ፡ በገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ የግእዝ ፡ ወራሽ ፡ ሀ ፡ ይጨመርበታል ፤ ይህም ፡ ጸውዑ ፡ ሊተ ፡ ናታንሀ ፡ ነቢየ ፡ ወሳዶቅሀ ፡ ካህነ ፡ ወብንያስሀ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፡፡ መደረግ ፡ ሳድስን ፡ ካዕብን ፡ ሣልስን ፡ ሲስብ ፡ ተቀ ትለ ፡ ፀር ፡ አው ፡ ፀሩ ፡ ወሚመ ፡ ጸላኢ ፡ ይላል ፡፡ ማድረግ ፡ ግእዝን ፡ ሳብዕን ፡ ኃምስን ፡ ሲስብ ፥ ቀተለ ፡ ፀረ ፡ አው ፡ ፀሮ ፡ ወሚመ ፡ ጸላኤ ፡ ይላል ፡፡ በማስደረግ ፡ ጊዜ ፡ አቅተለ ፡ በማደራረግ ፡ ጊዜ ፡ አስተቃተለ ፡ በል ፡፡ መደረግ ፡ በነባርነት ፡ ያሉ ፡ የማድረግን ፡ ተሳ ቦች ፡ ይወርሳል ፤ ይህም ፡ ተቀሥመ ፡ ጽጌ ፡ ወፍሬ ፥ ተዘብጠ ፡ ከበሮ ፡ ወመሰንቆ ፡ ማ ለቱን ፡ ያሳያል ፡፡ ማድረግም ፡ በጕልትነት ፡ ያሉ ፡ የመደረግን ፡ ተሳቦች ፡ ይወርሳል ፡፡ ይህም ፡ አክበረ ፡ አቡሁ ፥ ከሠተ ፡ አፉሁ ፥ አፍቀረ ፡ ፈጣሪሁ ፥ አፈቅር ፡ መድኅንየ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡፡

፮ ፤ ማናቸውም ፡ አንቀጽ ፡ በንኡስ ፡ አገባብ ፡ ፈንታ ፡ ጥሬዎቹን ፡ ግእዝ ፡ አድ ርጎ ፡ ሲስብ ፡ ማሰሪያ ፡ አጕላማሽ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ እውነተኛ ፡ ተሳቢ ፡ አይዶለም ፡፡ ይ ህም ፡ ፈቲወ ፡ ፈተውክዎ ፥ ወፈተዉ ፡ ፍትወተ ፥ ልህበ ፡ ልህበተ ፥ ተዐጽበ ፡ ዕጽበተ ፡ ሲል ፥ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ፡፡ ፪ኛም ፡ በደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ፈንታ ፡ ዐርገ ፡ ሰማየ ፡ ወረደ ፡ ቀላየ ፥ ተሰቅለ ፡ ቀትረ ፥ ተዛበጠ ፡ በትረ ፡ እያለ ፡ ባዕድ ፡ ጥሬ ፡ ሲስብ ፡ ግእዝነቱ ፡ የብትን ፡ ሰዋስው ፡ ነውና ፤ ኋላ ፡ በቦታው ፡ ይነገራል ፡፡

መደረግ ፡ በጕልትነት ፡ ካሉ ፡ ከነባሮችና ፡ ግእዝ ፡ አድርጎ ፡ ከሚስባቸው ፡ ከራሱ ፡ ጥሬዎች ፡ በቀር ፡ ማድረግ ፡ የሚስባቸውን ፡ ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕ ፡ አይስብም ፤ ገንዘቦቹን ፡ ብቻ ፡ ካዕብና ፡ ሣልስ ፡ ሳድስ ፡ ቢስብ ፡ እንጂ ። ይህም ፡ ተላጸየ ፡ ርእስ ፡ ሱ ፤ ተመትረ ፡ ክሣድ ፡ ዱ ÷ ተሀይደ ፡ ንዋይ ፡ ዩ ÷ ተእኅዘ ፡ ሰራቂ ፡ ማለቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ርእሰ ፡ ሶ ÷ ክሣደ ፡ ዶ ÷ ንዋየ ፡ ዮ ÷ ሰራቄ ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ የገቢሩን ፡ ለተገብሮ ፡ ሰጥቶ ፡ ተላጸየ ፡ ርእሶ ÷ ተመትረ ፡ ክሣዶ ÷ ተሀይደ ፡ ንዋዮ ፡ ወብእሲቶ ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። በላገባቦችም ፡ የሚያሰኝ ፡ መስሏቸው ፡ አብነት ፡ አድርገው ፡ ይጠቅሱታል ። ዐዋቆችና ፡ ጠንቃቆች ፡ ግን ፡ ስንኳን ፡ ግእዙን ፡ ዐማርኛውንም ፡ ይነቅፋሉ ፤ ተላጨ ፡ ተቈረጠ ፡ ተቀማ ፡ ብሎ ፡ ራሱን ፡ ዐንገቱን ፡ ገንዘቡን ፡ ሚስቱን ፡ ማለት ፡ ልውጥና ፡ ግልብጥ ፡ ነውና ። ተገብሮ ፡ ግእዝ ፡ የሚስብ ፡ ገቢሩ ፡ እንደነመሀረ ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ሲስብለት ፡ ነው ፡ (ተምህረ ፡ መጽሐፈ) ። ይህነንም ፡ ኋላ ፡ በተራው ፡ እናመጣዋለን ።

፯፤ ሳቦች ፡ አናቅጽ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ፫ቱ ፡ ዐበይት ÷ ፫ቱ ፡ ንኡሳት ፡ (ቍ፶፫) ። በጠባይና ፡ በሳሳብ ፡ ግን ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ተብለው ፡ በ፪ ፡ ይከፈላሉ ፡ (ቍ፶፫) ። ዐበይት ፡ አናቅጽ ፡ የሚባሉት ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ ትእዛዝ ÷ ከንኡሳትም ፡ ዘንድና ፡ ቦዝ ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ በፊት ፡ ኹነው ፡ ወደ ፡ ኋላ ÷ በኋላም ፡ ኹነው ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ሲስቡ ፡ ዐርፈው ፡ እንጂ ፡ ተናበው ፡ አይስቡም ። ይህም ፡ በፊት ፡ ሲኾኑ ÷ በልዐ ፡ ኅብስተ ፡ ይበልዕ ፡ ኅብስተ ፡ ይብላዕ ፡ ኅብስተ ፤ ሖረ ፡ ይብላዕ ፡ ኅብስተ ÷ በሊዮ ፡ ኅብስተ ። በኋላም ፡ ሲኾኑ ፡ ኅብስተ ፡ በልዐ ፡ ይበልዕ ፡ ይብላዕ ፤ ኅብስተ ፡ ይብላዕ ፡ ሖረ ፤ ኅብስተ ፡ በሊዮ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ በቀሩትም ፡ ባራቱ ፡ አዕማድ ፡ አሳሳባቸው ፡ እንዲሁ ፡ ነው ፤ አይለወጥም ። አርእስትና ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ እነዚህ ፡ ሦስቱ ፡ ዐርፈው ፡ ተናበው ፡ በለ ፡ ተያይዘው ፡ በፊትም ፡ በኋላም ፡ ኹነው ፡ ይስባሉ ። ዐርፈው ፡ በፊት ፡ ኹነው ፡ ሲስቡ ÷ በሊዕ ፡ በሊዮት ፤ በሊዮት ፡ ኅብስተ ÷ በላዒ ፡ ኅብዝተ ። በኋላም ፡ ኹነው ፡ ሲስቡ ፡ ኅብዝተ ፡ በሊዕ ፡ ዮት ፡ ብልዐት ፡ በላዒ ፡ ያሰኛሉ ። ተናበው ፡ ሲስቡ ÷ በሊዐ ፡ ኅብስት ፡ በሊዮተ ፡ ኅ ፡ ብልዐተ ፡ ኅ ፡ በላዔ ፡ ኅብዝት ። በለ ፡ ተያይዘው ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ሲስቡ ÷ በሊዕሁ ፡ በሊዮቱ ፡ ብልዐቱ ፡ በላዒሁ ፡ ለኅብዝት ። ወደ ፡ ኋላም ፡ ሲስቡ ÷ ለኅብዝት ፡ በሊዕሁ ፡ በሊዮቱ ፡ ብልዐቱ ፡ በላዒሁ ፡ ያሰኛሉ ። የቀረ ፡ ተሳቢ ፡ ሲጨምሩና ፡ አገባብ ፡ ሲጫናቸው ፡ ግን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ አይስቡም ። ይህም ፡ በሊዐ ፡ ኅብዝት ፡ በማእድ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፡ በማእድ ፡ በሊዐ ፡ ኅ ፡ በላዔ ፡ ኅ ፡ አይልም ። ሲያያዝም ። በሊዮቱ ፡ ለኅብዝት ፡ በማእድ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፡ በማእድ ፡ በሊዮቱ ፡ ለኅብዝት ፡ አይልም ፤ አገባብም ፡ ሲጫነው ፡ ለበሊዕ ፡ ኅብዝተ ፡ ለበላዔ ፡ ኅብዝት ፡ ቢል ፡ እንጂ ÷ ኅብዝተ ፡ ለበሊዕ ፡ ወይም ፡ ለበላዒ ፡ አይልም ፤ በቀሩትም ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ።

፰፤ ኹለት ፡ ግእዝ ፡ የሚስቡ ፡ አናቅጽ ÷ ረሰየ ፡ መሀረ ፡ ጸውዐ ፡ ሰመየ ፡ ብህለ ፡ መልአ ፡ ቀብዐ ፡ ከደነ ፡ ዐጸፈ ፡ ናቸው ፤ እነዚህን ፡ የመሰሉ ፡ ኹሉ ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ስበው ፡ ሲገኙ ፡ ፩ኛው ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ በራሱ ÷ ፪ኛው ፡ ባገባብ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ፤ ረሰዮ ፡ ለማይ ÷ ወይም ፡ ረሰየ ፡ ማየ ፡ ወይነ ፡ ቢል ÷ ከመ ፡ ወይን ፡ ማለት ፡ ነውና ፤ የረሰየ ፡ ምስ

ጢር ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ውላጤ ፡ ሲኾን ፡ ተገብሮውንም ፡ ከነ ፡ ይወርሰዋል ፤ ጥዒሞ ፡ አንከረ ፡ ውእተ ፡ ማየ ፡ ዘከነ ፡ ወይነ ፡ እንዲል ። መሀረም ፡ ትምርቱንና ፡ ተማሪውን ፡ ኹለቱንም ፡ በግእዝ ፡ ሲስብ ፥ መሀረ ፡ ፊደለ ፡ ሕፃናተ ፡ ቢል ፡ የተቀባይን ፡ ን ፡ አገባብ ፡ ለን ፡ ግእዝ ፡ ሲወርሰው ፡ ነው ፤ ስትፈታም ፡ ለሕፃናት ፡ በል ፡ እንጂ ፡ ሕፃናትን ፡ አት በል ። ፪ኛም ፡ መሀሮሙ ፡ ፊደለ ፡ ለሕፃናት ፤ ወትፈቅዱ ፡ ይምሀሩክሙ ፡ ቀዳሚ ፡ መጽ ሐፈ ፡ እያሰኘ ፡ ተቀባዩን ፡ ባገባብና ፡ በዝርዝር ፥ ተሰጪን ፡ በግእዝ ፡ ሲስብ ፥ ፩ ፡ አን ቀጽ ፡ ከ፩ ፡ ገቢር ፡ በቀር ፡ ፪ኛ ፡ ገቢር ፡ እንዳይስብ ፡ በግልጥ ፡ ያስረዳል ። ተገብሮውና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሉም ፥ ተምህረ ፡ መጽሐፈ ፥ ብእሲ ፡ ምሁር ፡ መጽሐፈ ፡ እያሰኘ ፡ ገቢር ፡ የሳበውን ፡ መልሶ ፡ በግእዝ ፡ ይስባል ።

፱ ፤ ጸውዐና ፡ ሰመየም ፡ ባለስምን ፡ በዝርዝርና ፡ በጠቃሽ ፥ ስምን ፡ በግእዝ ፡ ሲ ስቡ ፥ ወጸውዑ ፡ ስሞ ፡ ኢየሱስሀ ፤ ወሰመዮ ፡ ለብርሃን ፡ መዓልተ ፡ ወለጽልመት ፡ ሌ ሊተ ፡ ያሰኛሉ ። ተገብሯቸውም ፥ ተጸውዐ ፡ ተጠራ ፡ ሲኾን ፡ ሳድስ ፡ እንጂ ፡ ግእዝ ፡ አይስብም ፤ ተሰምየ ፡ ግን ፡ ተባለ ፡ ሲኾን ፡ ግእዝና ፡ ነባር ፡ ይስባል ። ተሰመይኪ ፡ እመ ፡ ወአመተ ፤ ተሰምየ ፡ አምላክ ፡ ውእቱ ፡ ክርስቶስ ፤ አምላክ ፡ ነው ፡ ተባለ ። ተሰምየ ፡ ብሎ ፡ ስሙ ፡ ካላለ ፡ ግእዝ ፡ እንጂ ፡ ሳድስ ፡ አይስብም ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተሰምየ ፡ ዐማ ኑኤል ፤ ወዓዲ ፡ ይሰመይ ፡ ኢየሱስሀ ፡ ይላል ። ሰመየም ፡ በግእዝ ፡ ፈንታ ፡ ሳድስ ፡ እየ ሳበ ፡ ይገኛል ። ሰመዮ ፡ ለስምዖን ፡ ጴጥሮስ ። ብህለና ፡ ይቤም ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ኹኖ ፡ ጥሬ ዎችን ፡ እንደነሰመየ ፡ ሲስብ ፥ መነ ፡ ትብል ፡ ርእሰከ ፤ መነ ፡ ይብለኒ ፡ ሰብእ ፡ ይላል ። በውእቱም ፡ ፈንታ ፥ ብ ፡ እለ ፡ ይብሉከ ፡ ኤልያስሀ ፡ አው ፡ ኤርምያስሀ ፤ እለ ፡ ይብሉ ፡ ርእሶሙ ፡ ሐዋርያተ ፡ እያለ ፡ ግእዝ ፡ ይስባል ። በተለየም ፡ አንቀጽና ፡ አገባብ ፡ ሲስብ ፡ ይቤሎ ፡ እግዚእ ፡ ለእግዚእየ ፡ ንበር ፡ በየማንየ ፤ ኢትበል ፡ ለየማን ፡ ወኢለፀጋም ፡ ይላል ። መልእና ፡ ቀብዐ ፡ ከደነና ፡ ዐጸፈም ፡ ፪ ፡ ግእዝ ፡ ስበው ፡ ሲገኙ ፡ ፪ኛው ፡ ባገ ባብ ፡ ፈንታ ፡ ነው ፤ ተገብሯቸውም ፡ ተመልአ ፡ ጥበበ ፥ ተቀብዐ ፡ ዘይተ ፥ ተከድነ ፡ ሠቀ ፥ ተዐጽፈ ፡ ርትዐ ፡ እያሰኘ ፡ እንደነመሀረ ፡ ግእዝ ፡ ይስባል ።

፲ ፤ የነባር ፡ አንቀጽም ፡ አሳሳብ ፡ እንዲህ ፡ ነው ፤ ውእቱ ፡ በአንቀጽነቱ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ የነባርና ፡ የጥሬ ፡ ዘር ፡ የሣልስና ፡ የሳድስ ፡ ቅጽል ፡ ያርእስትና ፡ የሳቢ ፡ ዘር ፡ ማሰሪያ ፡ ይኾናል ። መሐሪ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፤ ሠናይ ፡ ውእቱ ፡ ሕግ ፤ መንፈስ ፡ ይእቲ ፡ ነፍስ ፤ መሬት ፡ ውእቱ ፡ ሥጋ ፡ እያለ ፡ በሚስበውና ፡ በሚያስረው ፡ ኹሉ ፡ የባለቤትን ፡ በሕርይና ፡ ግብር ፡ ሌላውንም ፡ ይተረጕማል ። ተገልጦም ፡ ባልተ ነገረበት ፥ ሕይወቱ ፡ ለነዳይ ፡ ስኢለ ፡ ምጺት ፤ ወተስፋሁ ፡ ጸጊበ ፡ ኀብስት ፤ ፈጢር ፡ ዘእግዚአብሔር ፤ ወተፈጥሮ ፡ ዘሰማይ ፡ ወምድር ፡ እያሰኘ ፡ በየደጁ ፡ ይመረመራል ። አከና ፡ ኢ ፡ ደግሞ ፡ አይደለም ፡ ተብለው ፡ ሲፈቱ ፡ አካኼዳቸው ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ርሱ ፡ የሚስባቸውን ፡ ይስባሉ ። ይህም ፡ አከ ፡ ወይም ፡ ኢመፍትው ፡ አድልዎ ፡ በፍትሕ ፤ አከ ፡ ወይም ፡ ኢሕዝብየ ፡ እሉ ። ተነስሐቱ ፡ ለይሁዳ ፡ አከ ፡ ወይም ፡ ኢከመ ፡ ተነስሐቱ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፲፩ ፤ ቅጽል ፡ ከባለቤት ፡ ሲርቅ ፡ ወይም ፡ በውእቱ ፡ ሲፈረቀቅ ፡ ስሙ ፡ ተለ
ዋጭ ፡ ይባላል ፤ ተለዋጭም ፡ ባሕርይና ፡ ግብር ፡ ስምና ፡ ነገር ፡ ይተረጐማል ፤ አካልም ፡
ያመጣል ። አካልም ፡ ኹኖ ፡ ቅጽልም ፡ ኹኖ ፡ ማሰሪያ ፡ ከወደቀበት ፡ በግድ ፡ ተለ
ዋጭ ፡ ይኾናል ፤ አካል ፡ ሲያመጣ ፡ አምላክ ፡ ውእቱ ፡ ዘለብሰ ፡ ሥጋ ፡ ብሎ ፡ ሥጋ ፡
የለበሰ ፡ አካል ፡ ያሰኛል ፤ ግብርም ፡ ሲተረጐም ፡ ማርያም ፡ ይእቲ ፡ ኪሩቤል ፡ ይላል ።
ከሥሩ ፡ መደብ ፡ ፩ቱ ፡ ሩቆች ፡ በቂና ፡ አንቀጽ ፡ እየኾኑ ፡ ራሳቸውን ፡ ይችላሉ ። ምሳሌ ፤
ውእቱ ፡ ዘፈጸመ ፡ ሕገ ። ይእቲ ፡ እንተ ፡ ወለደት ፡ አምላከ ። ውእቶሙ ፡ አው ፡ እሙ
ንቱ ፡ እለ ፡ ሰበኩ ፡ ወንጌለ ፤ ውእቶን ፡ አው ፡ እማንቱ ፡ እለ ፡ ብዙኀ ፡ ተጋደላ ። ዘ ፡
እንተ ፡ እለም ፡ ባልገቡበት ፡ ቅጽልና ፡ ጥሬ ፡ ማሰሪያ ፡ ሲኾኑ ፡ ውእቱ ፡ ሕያው ፥ ወአከ ፡
ምዉት ፤ ውእቱ ፡ አብርሃም ፥ ወይእቲ ፡ ሳራ ፤ እሙንቱ ፡ ደቂቅ ፥ ወእማንቱ ፡ አዋ
ልድ ፡ እያሰኙ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያሉ ።

፲፪ ፤ ፮ቱ ፡ ቅርቦች ፡ ግን ፡ የሩቁን ፡ አንቀጽ ፡ ውእቱን ፡ ይደርባሉ ። ውእቱም ፡
ለዋጭ ፡ ተለዋጭ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ባንድና ፡ በብዙ ፡ የቅርብ ፡ አፈ
ታት ፡ ይፈታል ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ ውእቱ ፡ ዘትገብር ፡ መንክረ ። አንቲ ፡ ውእቱ ፡ እንተ ፡
ወለድኪ ፡ አምላከ ። አንትሙ ፡ ውእቱ ፡ እለ ፡ ፆድክሙ ፡ አህጉረ ። አንትን ፡ ውእቱ ፡
እለ ፡ አፍቀርክን ፡ ንጽሐ ። አነ ፡ ውእቱ ፡ ዘአአምን ፡ በክርስቶስ ። ንሕነ ፡ ውእቱ ፡ እለ ፡
ንትፋቀር ፡ በበይናቲነ ። ወይም ፡ በብዙ ፡ አንትሙ ፡ እሙንቱ ፥ አንትን ፡ እማንቱ ፥
ንሕነ ፡ እሙንቱ ፤ ባንዲቱም ፡ አንቲ ፡ ይእቲ ፡ እያሰኘ ፡ ሩቆቹን ፡ ኹሉ ፡ ይደርባል ።
በግልጠ ፡ ዘ ፡ ብቻ ፡ ያይዶለ ፡ በሌላውም ፡ ቅጽልና ፡ ጥሬ ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ፤ አንተ ፡
ውእቱ ፡ ክርስቶስ ። አንቲ ፡ ውእቱ ፡ ምሥራቅ ። አንትሙ ፡ ውእቱ ፡ ዘርዕ ፡ ክቡር ።
አነ ፡ ውእቱ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይላል ። ፪ኛም ፡ ሩቁን ፡ ትተው ፡ ቅርቡን ፡ ብቻ ፡ ይደር
ባሉ ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ መኑ ፡ አንተ ። አንቲሰ ፡ እብድ ፡ አንቲ ። አንትሙ ፡ ኢለበው
ያን ፡ አንትሙ ። አንትንሰ ፡ ጠባባት ፡ አንትን ። እስመ ፡ አነ ፡ ኄር ፡ አነ ። ንሕነሰ ፡ አግ
ብርቲከ ፡ ንሕነ ። ፫ኛም ፡ ሩቅና ፡ ቅርብ ፡ ሳይደርቡ ፡ ብቻ ፡ ብቻቸውን ፡ ራሳቸውን ፡
ይችላሉ ። ምሳሌ ፤ አንተ ፡ ዘትፈትን ፡ ልበ ፡ ወኰልያተ ፤ አንተ ፡ ካህኑ ፡ ለዓለም ።
አንቲ ፡ በአማን ፡ ምክሐ ፡ ዘመድነ ። አንትሙ ፡ ጼዉ ፡ ለምድር ። አንትን ፡ አዋልደ ፡
መኑ ። አንሰ ፡ ቃለ ፡ ዐዋዲ ። ወንሕነ ፡ ሰማዕቱ ።

፲፫ ፤ ውእቱ ፡ በግብር ፡ ለውጥ ፡ ሩቁን ፡ በቅርብ ፥ ቅርቡን ፡ በሩቅ ፥ አንዱን ፡
በብዙ ፥ ብዙውን ፡ ባንድ ፥ ወንዱን ፡ በሴት ፥ ሴቱን ፡ በወንድ ፡ ያናግራል ። አንተ ፡
ውእቱ ፡ ዘይገብር ፡ ኵሎ ። ማርያም ፡ ኪሩቤል ፡ ይእቲ ፤ ወኪሩቤል ፡ እሙንቱ ፡ ማር
ያም ፡ በ ፡ ለ ፡ እም ፡ በእንተ ፡ ጸዊረ ፡ አምላክ ። በአካልም ፡ ለውጥ ፡ ሲገባ ፡ በየራሱ ፡
ያናግራል ፤ ወይም ፡ ተለዋጭ ፡ ይኾናል ። እመ ፡ አምላክ ፡ ይእቲ ፡ ማርያም ፤ ማርያም ፡
ይእቲ ፡ እመ ፡ አምላክ ። በባሕርይም ፡ ለውጥ ፥ እብን ፡ ዘአርአዮ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚእነ ፡
ኅብዝት ፡ ውእቱ ፤ ኅብዝት ፡ ዘአርአዮ ፡ ሰይጣን ፡ ለእግዚእነ ፡ እብን ፡ ውእቱ ፡ ያሰ
ኛል ። አኮና ፡ ኢ ፡ ደግሞ ፡ የውእቱ ፡ አሉታ ፡ እየኾኑ ፡ እስከኹን ፡ በገባው ፡ ይገባሉ ።

፲፬ ፤ ቦ ፡ በነባርነቱ ፡ አለ ፡ ኖረ ፡ ነበረ ፡ ተብሎ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ሲፈታ ፤ ቦ ፡
አዳም ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ እምቅድመ ፡ ዕልወት ፡ መጠነ ፡ ሰብዐቱ ፡ ዓመት ፡ እያሰኘ ፡ ባለ

ቤት ፡ ካገባብ ፡ ይስባል ። በዝርዝርነቱም ፡ በ ፡ በቱ ፡ አለው ፡ ኖረው ፡ ነበረው ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፥ ወበ ፡ እኅት ፡ ሠናይት ፡ ለአቤሴሎም ። ወበቲ ፡ ለርብቃ ፡ እኁ ፡ እያሰኘ ፡ ገን ዘብና ፡ ባለገንዘብን ፡ ከናገባቡ ፡ ይስባል ። ዝርዝሩ ፡ በቂና ፡ ዐጸፋ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ዘበ ፡ ክልኤ ፡ ክዳናት ። ወበቱ ፡ ብርሃን ፡ ዘኢይጠፍእ ፡ እያለ ፡ ገንዘብን ፡ ብቻ ፡ ይስባል ። አሉታውም ፡ አልበ ፡ አልበቱ ፡ እንደ ፡ ጽድቁ ፡ ነው ። በ ፡ ነባር ፡ ከዝርዝር ፡ እንደ ፡ ኾነ ፥ በቱ ፡ ግን ፡ ዝርዝር ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ። ሎ ፡ ሎቱ ፡ ደግሞ ፡ አለው ፡ አለለት ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡ እንደ ፡ በቱ ፡ አድርጎ ፡ ይስባል ፤ ማይሰ ፡ ሎሙ ፡ አረፍት ፡ በይምን ፡ ወአረፍት ፡ በፅግም ። ሎሙ ፡ ሕግ ፡ ወሎሙ ፡ ሥርዐት ፡ እንዲል ። ሐሰ ፡ በለ ፡ ሲዘረዘር ፡ ዘንድና ፡ አርእስት ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ይስባል ። እግዚአ ፡ ታጥፍአኒ ፡ ሐሰ ፡ ለከ ። ሐሰ ፡ ሊተ ፡ እግበር ፡ እኩየ ፤ አው ፡ ገቢረ ፡ እኩይ ፡ ግብረተ ፡ እኩይ ። ሳይዘረ ዝርም ፡ እንደነአከ ፡ ብቻውን ፡ ይገባል ። ገደፎሙኑ ፡ እግዚ ፡ ለሕዝቡ ፤ ሐሰ ።

፲፫ ፤ የኮነም ፡ አካኼድ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ነው ፤ ያርእስትና ፡ የሳቢ ፡ ዘር ፡ የቅ ጽልና ፡ የጥሬ ፡ ማሰሪያ ፡ ይኾናል ። አንቀጽነቱ ፡ ዐጕል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የረሰየና ፡ የገብረ ፡ መደረግ ፡ ይባላል ፤ የረሰየ ፡ ሲኾን ፡ በሚለወጥና ፡ በማይለወጥ ፡ ነገር ፡ ግእዝና ፡ ራብዕ ፡ ኃምስና ፡ ሳብዕ ፡ ይስባል ። ምሳሌ ፤ ሴሊተ ፡ ኮነ ፡ ቀትር ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፤ ይስማኤል ፡ ኮነ ፡ ነዳፌ ፤ ኮንኪ ፡ ታቦቶ ፡ ለፈጣሪ ። የገብረ ፡ መደረግ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ሳድስ ፡ እንጂ ፡ ግእዝ ፡ አይስብም ፤ ይህም ፡ ከብካብ ፡ ኮነ ፡ በቃና ፤ ዮም ፡ ኮነ ፡ ሕይወት ፡ ለዝንቱ ፡ ቤት ። ኢዐቀብነ ፡ ወኢገበርነ ፡ በከመ ፡ አዘዝከነ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሠናይ ፡ ላዕሌነ ፡ ማለ ቱን ፡ ያሳያል ። በሚለወጥ ፡ ነገር ፡ መደረግ ፡ ሲኾን ፡ በማይለወጠው ፡ ማድረግ ፡ ይኾ ናል ፤ በሚለወጥ ፡ ማለት ፥ ለዋጩ ፡ ሌላ ፡ ተለዋጩ ፡ ሌላ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ማየ ፡ ግብጽ ፡ እንደ ፡ ማየ ፡ ቃና ። በማይለወጥ ፡ ማለት ፡ ግን ፡ ዐጕል ፡ አንቀጽ ፡ ከኺኙ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ አይስብምና ፤ የራሱ ፡ አድራጊ ፡ ኺኙም ፡ አኺኙም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ብቻ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ ይህም ፥ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፡ ብሎ ፡ ወኀደረ ፡ ውስቴትነ ፡ ባለው ፡ ይታ ወቃል ።

፲፬ ፤ ዳግመኛም ፡ በወ ፡ ከፋይነትና ፡ አያያዥነት ፡ የነገር ፡ የታሪክ ፡ ማንሻና ፡ መነሻ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ ብህለና ፡ እንደ ፡ ይቤ ፡ አንቀጽ ፡ ይስባል ። ይህም ፥ ወኮነ ፡ እም ድኅረ ፡ ሞተ ፡ ሙሴ ፤ ይቤሎ ፡ እግዚ ፡ ለኢያሱ ። ወኮነ ፡ በመዋዕለ ፡ ሄሮድስ ፡ ንጉሥ ፤ ሀሎ ፡ አሐዱ ፡ ካህን ። ወኮነ ፡ በውእቱ ፡ መዋዕል ፤ ወፅአ ፡ ትእዛዝ ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ጽንዕም ፡ ሲኾን ፥ አካኼዱ ፡ እንደ ፡ ሀለወ ፡ ነው ፤ ከትንቢት ፡ አን ቀጽ ፡ እየተደረበ ፡ ነበር ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። አገባቡንም ፡ በ፳ኛ ፡ ዕርከን ፡ ተመልከት ፡ (ቍ፳) ። ሀለወ ፡ ደግሞ ፥ ሀሎ ፡ ይጽሕፍ ፡ አው ፡ ይጽሕፍ ፡ ሀሎ ፡ እያሰኘ ፡ የትን ቢት ፡ ትርአስና ፡ ትርጋፅ ፡ ሲኾን ፡ ይጥፋል ፡ ብሎ ፡ ያኹኑን ፥ ይጥፍ ፡ ነበር ፡ ብሎ ፡ ያለፈና ፡ የሚመጣ ፡ ጊዜ ፡ ያሳያል ። ተዘርዝሮም ፥ ሀለዎሙ ፡ ይእመኑ ፡ በቱ ፥ ዘሀለዎ ፡ ይኩን ፡ ፍጡነ ፥ እስመ ፡ ሀለዎ ፡ ይሙት ፡ እያሰኘ ፡ ዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ሲስብ ፥ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣ ፡ እንጂ ፡ ያለፈ ፡ አያሳይም ። የሳቢና ፡ የተሳቢ ፡ ነገር ፡ ባጭሩ ፡ ይህ ፡ ነው ።

መጨረሻ፡ዐዋጅ፡፡

፲፯፤ ግእዝ፡ኃምስ፡ሳብዕ፡የሚኾነውን፥ሳድስ፡ሣልስ፡ካዕብ፡ከማድረግ፥ሳድስ፡ሣልስ፡ካዕብ፡የሚኾነውን፥ግእዝ፡ኃምስ፡ሳብዕ፡ከማድረግ፡ተጠንቀቅ፡፡ በባለቤትና፡በዘርፍ፡በቅጽል፡መካከል፡ሌላ፡እንዳይገባ፥በሳቢና፡በተሳቢም፡ማኽል፡ባዕድ፡አይገባም፡፡ ይህም፡በማእድ፡ነዳይ፡በሊዐ፡ኅብዝት፡አለማለቱን፡ያሳያል፡፡ ሳቢና፡ተሳቢ፡ማስተላለፍ፡ብርቱ፡ጸያፍ፡ነው፡፡ እምአርዑተ፡ኀጢአት፡ኢየሱስ፡ዘአግዐዘ፡ትዝምደ፡ሰብእ፤ ወይም፡ለተቀንዎ፡አምላክ፡ዘኢያኀጸርከ፡አእጋረ፡አያሰኝም፡፡የዚህ፡ዐይነት፡ጸያፍ፡ስሙ፡ግሥግሥ፡ይባላል፤ኅብስት፡ለበሊዕ፡አይልም፡ያልነውም፡መከታ፡ይባላል፤ መከታውም፡ለ፡ነው፡፡

፲፯ኛ፡ዕርከን፡፡

ዘርፍና፡ባለቤት፥ተናባቢና፡ተያያዥ፡፡

፲፰፤ ዘርፍ፡ማለት፥ዘይቤው፡ዘፈረ፡ቃል፥ትርጓሜው፡ዐጫር፡ቅጽል፥ምስጢሩ፡ግን፡ባለወገንና፡ባለገንዘብ፥የስም፡ተውሳክ፡የባለቤት፡ምስማክ፡ማለት፡ነው፡፡ ባለቤትም፡ማለት፥ባለዘርፍ፡የዘርፍና፡የቅጽል፡ጌታ፥ዘርፉን፡ተቈራኝቶ፡እንደ፡ኵታ፡ዐብሮ፡የሚታሰር፡የሚፈታ፡ማለት፡ነው፡፡አገናኝቶም፡ዘርፍና፡ባለቤት፡ሲሉት፥ነፍስና፡ሥጋ፡ወይም፡ባልና፡ሚስት፡እንደ፡ማለት፡ኹኖ፡ፅሙርነቱን፡ያሳያል፡፡ ዘርፍ፡ኹሉ፡የርሱን፡ስምና፡ባለገንዘብነት፡መደብ፡አድርጎ፡የባለቤቱን፡ገንዘብነት፡ስሙና፡ግብሩን፡ወገኑን፡ዐይነቱን፡ገልጦ፡የሚያሳይ፡ዐጫር፡ቅጽል፡እንደ፡መኾኑ፥ባስተሳሰሩና፡ባፈታቱ፡የዘ፡እንተ፡እለን፡ዐማርኛ፡የን፡አይለቅም፡፡

፲፱፤ ዘርፍና፡ባለቤት፡የሚባሉ፡በ፪፡አገባብ፡በለና፡በዘእንተእለ፡ተያይዘው፥ወይም፡በ፬፡ፊደል፡በግእዝ፡በራብዕ፥በኃምስ፡በሳብዕ፡ተናበው፡የሚጣፉና፡የሚጠሩ፥ተከታትለው፡የሚነገሩ፡፪፡ስሞች፡ናቸው፤ አምላክ፥ሰማይ፥እነዚህን፡የመሰለ፡ኹሉ፡፡፪ቱ፡ቀንጃ፡ስም፡በገባብ፡በፊደል፡ሲያያዝና፡ሲናበብ፥አምላኩ፡ለሰማይ፥አምላክ፡ዘሰማይ፥አምላከ፡ሰማይ፥ደብተራ፡አሪት፡ፍሬ፡በለስ፡ገበ፡ኢየሱስ፡አሰኝቶ፡ፍችውንም፡የሰማይ፡አምላክ፡የኦሪት፡ድንኳን፡የበለስ፡ፍሬ፡የኢየሱስ፡ጐን፡እያሰኘ፡ኹሉን፡ያሳያል፡፡ መንታ፡ዘርፍም፡ሲኾን፡አምላከ፡ሰማይ፡ወምድር፥እግዚአ፡መላእክት፡ወሰብእ፥ነቢያተ፡ይሁዳ፡ወሰማርያ፡ወባቢሎን፡እያሰኘ፡በወ፡ያጣፍራል፡፡ ባለቤትም፡መንታ፡እየኾነ፡በዋዌ፡ተጣፍሮ፡ባንዳንድ፡ዘርፍ፡ላይ፡ይናበባል፡፡ ኅሩያነ፡ወሠናያነ፡ሊባኖስ፡፡ ተምያጠ፡ወተውላጠ፡ህላውያት፤ ጽጌያተ፡ወፍሬያተ፡ትሩፋት፡፡ ሦስት፡እየኾነም፡ሲጣፈር፡ጥንተ፡ወተፍጻመ፡ወማእከለ፡መዋዕል፡፡ ድምፀ፡ወጣሕረ፡ወግርማ፡አራዊት፡ይላል፡፡ ይህም፡አካኼድ፡በመጽሐፍ፡እንጂ፡በቅኔ፡አልተለመደም፡፡

፳፤ ያ፩ኛው፡አገባብ፡የለ፡ፊደሉ፡፩፡እንደ፡ኾነ፡ዐዋጁም፡፩፡ነው፤ ይኸውም፡ላንድና፡ለብዙ፡ለወንድና፡ለሴት፡አያያዥ፡መኾን፡ነው፡፡ ዘ፡እንተ፡እለ፡

ግን ፡ ምንም ፡ በማያያዝ ፡ እንዘ ፡ ሠለስቱ ፡ አሐዱ ፡ ቢባሉ ፡ የንባብና ፡ የምስጢር ፡ ልዩ ነት ፡ ስላላቸው ፥ ዐዋጃቸውም ፡ እንደ ፡ ንባባቸው ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ዘ ፡ ላንድ ፡ ወንድ ፡ ብቻ ፥ እንተ ፡ ላንዲት ፡ ሴት ፡ ብቻ ፥ እለ ፡ ለ፪ቱም ፡ ወገን ፡ ብዙዎች ፡ ለወንዶች ፡ ለሴቶች ፡ ተብለው ፡ ይነገራሉ ፤ በቅጽልነትም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ። ይህም ፡ ዐዋጅ ፡ ያዋቆችና ፡ የጠንቃቆች ፥ ያይናሞችና ፡ የልባሞች ፡ እንጂ ፡ የኹሉ ፡ አይዶለም ፤ የሌሎቹስ ፡ ዐ ዋጅ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ሳይለይ ፥ እንተ ፡ ላንድ ፡ ዘ ፡ ላንድና ፡ ለብዙ ፡ እለ ፡ ለብዙ ፡ ተ ብሎ ፡ በሽፍንነት ፡ ይነገራል ።

፳፩ ፤ ለ ፡ ላንድና ፡ ለብዙ ፥ ለወንድና ፡ ለሴት ፡ አያያዥ ፡ ሲኾን ፥ ጥበቡ ፡ ጥበባ ቲሁ ፡ ለሰሎሞን ፤ ምክሮሙ ፡ ምክራቲሆሙ ፡ ለጠቢባን ፤ ዕበያ ፡ ዕበያቲሃ ፡ ለድንግል ፤ ክብሮን ፡ ክብራቲሆን ፡ ለአንስት ፡ ያሰኛል ። የዘርፉንም ፡ ዘርፍ ፡ ቀስተ ፡ መሐላሁ ፡ ለኖኅ ፤ ደቀ ፡ ጽርሑ ፡ ለዳዊት ፡ ወመግብተ ፡ ቤቱ ፡ ያሰኛል ። ደፍቶም ፡ ሲያያይዝ ፥ ለኖኅ ፡ ሐመሩ ፥ ለአሮን ፡ በትሩ ፥ ለጌዴዎን ፡ ፀምሩ ፡ ያሰኛል ። የዘርፉንም ፡ ሲደፋ ፥ ለዳዊት ፡ መሰንቆ ፡ መዝሙሩ ፥ ለሰሎሞን ፡ መንበረ ፡ ክብሩ ፥ ለፍሬ ፡ ስብሐት ፡ መጸሩ ፡ ያሰኛል ፤ አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ ለ ፡ ለዘርፍ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፥ ለዘርፍ ፡ ዘርፍ ፡ ደፊነት ፡ የለውም ፡ ይላሉ ። ዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ሲያያይዙ ፥ መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፥ መዘምራን ፡ እለ ፡ ዳዊት ፥ ብእሲት ፡ እንተ ፡ ዳዊት ፥ ዕቁባት ፡ እለ ፡ ሰሎሞን ፤ ወይም ፡ ደፍተው ፡ ዘዳዊት ፡ መዝሙር ፡ እለ ፡ ዳዊት ፡ መዘምራን ፤ እንተ ፡ ዳዊት ፡ ብእሲት ፥ እለ ፡ ሰሎ ሞን ፡ ዕቁባት ፡ ያሰኛሉ ።

፳፪ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዝ ፥ የባለቤቱ ፡ መድ ረሻ ፡ ነባር ፡ ፊደል ፡ ካልኾነ ፡ በቀር ፡ እንዳንቀጹ ፡ ጠባይ ፡ በመወራረስ ፡ ይነገራል ። ይህም ፡ ቀተለ ፡ ኢዮአብ ፡ ብሎ ፥ ፀረ ፡ ዳዊት ፥ አፅራረ ፡ እለ ፡ ዳዊት ፥ ዕቤረ ፡ እንተ ፡ ዳዊት ፤ ፀሮ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤሮ ፡ ለዳዊት ፤ ወይም ፡ ደፍቶ ፡ ዘዳዊት ፡ ፀረ ፥ እለ ፡ ዳዊት ፡ አፅራረ ፥ እንተ ፡ ዳዊት ፡ ዕቤረ ፤ ለዳዊት ፡ ፀሮ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤሮ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ ፀር ፡ አፅራር ፡ ዕቤር ፥ ፀሩ ፡ አፅራሩ ፡ ዕቤሩ ፡ አይልም ፤ ጸላኢ ፡ ባለውም ፡ እንዲሁ ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ተቀትለ ፡ ብሎ ፡ ፀር ፡ ፀሩ ፥ ተቀትሉ ፡ ብሎ ፡ አፅራር ፡ አፅራሩ ፥ ተቀትለት ፡ ብሎ ፡ ዕቤር ፡ ዕቤሩ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፥ ፀረ ፡ ፀሮ ፥ አፅራረ ፡ አፅራሮ ፡ ዕቤረ ፡ ዕቤሮ ፡ አይ ልም ። ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ መዋረሳቸው ፡ ዝርዝሩ ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ዘመድ ፡ ሲኾን ፡ ነው ፤ ባዕድ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፥ ጕልትነትና ፡ ስያፍነት ፡ ያስቀርባቸዋል ፤ ይህም ፡ ጸላኢሁ ፡ ብሎ ፡ ቀተለ ፡ ተቀትለ ፥ አፅራሪሁ ፡ ብሎ ፡ ቀተሉ ፡ ተቀትሉ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፳፫ ፤ ዘርፍ ፡ ከባለቤት ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዝ ፡ የባለቤትን ፡ ፍጻሜ ፡ በገቢርና ፡ በተገብሮ ፡ ለይተው ፡ የሚያስታውቁ ፡ ፊደላት ፡ ግእዝና ፡ ሳድስ ፡ ካዕብና ፡ ሳብዕ ፡ ሣል ስና ፡ ኃምስ ፡ እነዚህ ፡ ፯ቱ ፡ ተቃራንያን ፡ ይባላሉ ፤ ተወራራሾች ፡ ማለት ፡ ነው ፤ (መቅ ፡ ቍ፳) ። መድረሻው ፡ ፊደል ፡ ግን ፡ ነባር ፡ ሲኾን ፥ ዓሣ ፡ ባሕር ፡ ብሎ ፡ አሥገረ ፥ ወይም ፡ ተሠግረ ፤ አርዌ ፡ ምድር ፡ ብሎ ፥ ቀተለ ፥ ወይም ፡ ተቀትለ ፤ ስብከ ፡ ዕፅ ፡ ብሎ ፡ ሰበረ ፡ ወይም ፡ ተሰብረ ፡ እያሰኘ ፥ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሰማማል ፤ እነዚህም ፡ ፫ቱ ፡ ፈደ

ላት ፡ (ሣ ፡ ዌ ፡ ክ) ፡ ተፋቃርያን ፡ ይባላሉ ። ባ፩ ፡ ፊደልም ፡ ሲናበብ ፡ ፪ቱ ፡ በዝርዝር ነት ፡ ፪ቱ ፡ በነባርነት ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሰማሙለታል ፤ ዝርዝርነቱም ፡ ሳድሱን ፡ ግእዝ ፥ ሣልሱን ፡ ኃምስ ፡ ማድረግ ፡ ነው ። ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ በዝርዝርነት ፡ እየተና በቡ ፡ ሲያሰማሙ ፤ ሃይማኖተ ፡ ወንጌል ፡ ብሎ ፡ ሰበከ ፡ ወይም ፡ ተሰብከ ፤ ጸላኤ ፡ ዳዊት ፡ ብሎ ፡ ሞአ ፡ ወይም ፡ ተሞአ ፡ ያሰኛሉ ። ለራብዕና ፡ ለሳብዕ ፡ ግን ፡ ነባርነት ፡ እንጂ ፡ ዝርዝርነት ፡ የላቸውም ፤ የነባርም ፡ ምስጢር ፡ ጕልትነት ፡ ነው ።

፭፻፩ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ በ፪ ፡ አገባብ ፡ ሲያያዙና ፡ ባ፩ ፡ ፊደላት ፡ ሲናበቡ ፡ የሚ ያሳዩትና ፡ የሚያሰሙት ፡ ምስጢር ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ገንዘብነትና ፡ ባለገንዘብነት ። ይህም ፡ መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፥ መዝሙሩ ፡ ለዳዊት ፥ መዝሙረ ፡ ዳዊት ፡ ብሎ ፥ የዳ ዊት ፡ መዝሙር ፡ እያሰኘ ፡ መዝሙር ፡ ገንዘብ ፥ ዳዊት ፡ ባለገንዘብ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ማሳየቱም ፡ ዘርፍ ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ነባቢ ፡ አካል ፡ ኹኖ ፥ ባለቤት ፡ ኢነባቢ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፡ ነው ። ፪ኛም ፥ ባለቤት ፡ ነባቢ ፡ ዘርፍ ፡ ኢነባቢ ፡ ኹኖ ፥ መልአክ ፡ ሰማይ ፡ ብእሴ ፡ ምድር ፡ ሲል ፥ ወገንና ፡ ባለወገንን ፡ ያሳያል ፤ መልአክና ፡ ብእሲ ፡ ወገን ፥ ሰማ ይና ፡ ምድር ፡ ባለወገን ። መናበብና ፡ መያያዝም ፡ ሲቀር ፡ መልአክ ፡ ሰማያዊ ፡ ብእሲ ፡ ምድራዊ ፡ እያሰኘ ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ። ዘርፎችን ፡ በዘርፍነታቸው ፡ አቁሞ ፡ በለገንዘብና ፡ ባለወገን ፡ የሚያደርጋቸው ፡ በለ ፡ መያያዝ ፡ ነው ፤ ዘ ፡ እንተ ፡ እለና ፡ መናበብ ፡ ግን ፡ ግልጠ ፡ ዘና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ኹነው ፡ አንቀጽ ፡ እየሰጡ ፡ ዘርፍን ፡ ኹሉ ፡ ወደ ፡ ቅጽልነት ፡ ይስባሉ ።

፭፻፪ ፤ ፫ኛም ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ፪ቱም ፡ ኢነባብያን ፡ ሲኾኑ ፡ ዝርዝርና ፡ ለን ፡ አያስገቡምና ፥ ባንድ ፡ አገባብ ፡ ብቻ ፡ በዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ተያይዘው ፥ ባ፩ ፡ ፊደላት ፡ ተናበው ፡ ሲዛረፉና ፡ ሲነገሩ ፡ ቅጽልና ፡ ባለቤት ፡ ኹነው ፡ ሥራንና ፡ መሥሪያን ፡ ያሳ ያሉ ። ይህም ፡ ተቋም ፡ ዘወርቅ ፥ ልብሰ ፡ ወርቅ ፥ ወልታ ፡ ወርቅ ፥ አርዌ ፡ ብርት ፥ ስብከ ፡ ዕፅ ፡ ብሎ ፡ ተቋሙ ፡ ልብሱ ፡ ወልታሁ ፡ ለወርቅ ፥ አርዌሁ ፡ ለብርት ፡ ስብከሁ ፡ ለዕፅ ፡ አለማሰኘቱን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ተቋምና ፡ ልብስ ፡ ወልታና ፡ አርዌ ፡ ስብከ ፡ ሥራ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ወርቅና ፡ ብርት ፡ ዕፅ ፡ መሥሪያ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ያሳያል ። ሲፈታም ፡ ዘግ ቡር ፡ እምወርቅ ፥ ዘልቡጥ ፡ በወርቅ ፥ ግቡረ ፡ ብርት ፡ ዘተገብረ ፡ እምዕፅ ፡ እያሰኘ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ፤ ስሙም ፡ ሥረ ፡ ወጥ ፥ ወይም ፡ ዘመድ ፡ ዘርፍ ፡ ይባላል ።

፭፻፫ ፤ ፬ኛም ፡ የባሕርይ ፡ ስም ፡ ከህላዌ ፡ ስም ፡ ተናቦ ፡ ሲዛረፍ ፡ የህላዌ ፡ ስም ፡ ለባሕርይ ፡ ስም ፡ መፍቻና ፡ ቅጽል ፡ እየኾነ ፡ ባሕርይና ፡ መልክን ፡ ያሳያል ። ይህም ፡ ዕፀ ፡ አውልዕ ፡ ብሎ ፡ ወይራ ፡ የሚባል ፡ ዕንጨት ፥ የወይራ ፡ ዕንጨትነት ፥ ወይም ፡ ወይራው ፡ ዕንጨት ፡ እያሰኘ ፡ የዕፅን ፡ ባሕርይነትና ፡ የርሱን ፡ ህላዌነት ፡ ያስረዳል ። ዕፅ ፡ ብሕርዩና ፡ የባሕርይ ፡ ስሙ ፡ ነው ፤ አውልዕም ፡ ከዕፀዋት ፡ ኹሉ ፡ ተለይቶ ፡ የሚ ታወቅበት ፡ ህላዌውና ፡ የህላዌው ፡ ስም ፡ ነው ። ህላዌም ፡ ማለት ፡ አናምር ፡ ጠባይ ፡ ግዘፈ ፡ ባሕርይ ፥ የተፈጥሮ ፡ ልክ ፡ ዐይነትና ፡ መልክ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አካል ፡ እንደ ፡ ማለት ። ህላዌ ፡ አስተጋባኢ ፡ ስም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለፈጣሪም ፡ ሳይቀር ፡ ለፍጡራን ፡ ኹሉ ፡

ይነገራል ፤ አካል ፡ ግን ፡ እኔ ፡ እገሌ ፡ ብሎ ፡ ስሙንና ፡ ግብሩን ፡ ለሚናገር ፡ ለነባቢ ፡ በሕርይ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ለኢነባብያን ፡ አይኾንም ።

፳፪ ፤ ፫ኛም ፡ የግብር ፡ ስም ፡ ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ ሲናበብ ፡ ዘርፉ ፡ ለባለቤት ፡ ቅጽል ፡ እየኾነ ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ነቢየ ፡ ሙሴ ፡ ብሎ ፡ ሙሴ ፡ የሚባል ፡ ነቢይ ፥ ወይም ፡ ነቢዩ ፡ ሙሴ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። የተቀብዖም ፡ ስም ፡ ካህነ ፡ አሮን ፡ ብሎ ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ በዘርፍም ፡ አፈታት ፡ ሲቃኙት ፡ የሙሴ ፡ ነቢይነት ፡ የአሮን ፡ ካህንነት ፥ ካህን ፡ መኾኑ ፡ ካህን ፡ መባሉ ፡ እያሰኘ ፡ በሕርይና ፡ ግብርን ፡ ያሳያል ። የተጸውዖ ፡ ስም ፡ ማናቸውም ፡ ስም ፡ ተናበበት ፡ ዘርፍ ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፥ ርሱ ፡ በሌላ ፡ ስም ፡ ተናበ ፡ የዘርፍ ፡ ባለቤት ፡ አይኾንም ፤ ይህም ፡ ዳዊተ ፡ መንግሥት ፡ አሮነ ፡ ክህነት ፡ አለማሰኘቱን ፡ ያሳያል ። ያገርም ፡ ስም ፡ ቢኾን ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ፤ ናዝሬተ ፡ ኢየሱስ ፥ ወይም ፡ ኢየሱሰ ፡ ናዝሬት ፡ አያሰኝም ፤ ናዝሬት ፡ እንተ ፡ ኢየሱስ ፥ ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ፡ ቢያሰኝ ፡ እንጂ ። በዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ሲያያዝ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ዘልዳ ፥ ማርያም ፡ እንተ ፡ ዕፍረት ፡ ቢል ፥ ዘርፉ ፡ ልዳዊ ፡ ብእሴ ፡ ልዳ ፥ ዕፍረታዊት ፡ በዓልተ ፡ ዕፍረት ፡ እያሰኘ ፡ ወገን ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፤ ባለወገን ፡ ዘርፍ ፡ አይኾንም ።

፳፫ ፤ የባሕርይም ፡ ስም ፡ ብእሲ ፡ ዘለምጽ ፥ ዕደው ፡ እለ ፡ ለምጽ ፤ ወይም ፡ ብእሴ ፡ ለምጽ ፥ ዕደወ ፡ ለምጽ ፡ ብሎ ፡ ሲያያዝና ፡ ሲናበብ ፡ ለምጻዊ ፡ ልሙጽ ፡ ዘበቱ ፡ ለምጽ ፤ ልሙጻን ፡ እለ ፡ በሙ ፡ ለምጽ ፡ እያሰኘ ፡ በቅጽልነት ፡ ይፈታል ፤ ሲደፋም ፡ ዘብእሲ ፡ ማቴዎስ ፡ ቢል ፡ ፍችው ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ። ዘርፍን ፡ ከቅጽል ፡ ለይቶ ፡ ዘርፍ ፡ የሚያሰኘው ፡ መያያዝና ፡ መናበብ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ በፈታትና ፡ በምስጢር ፡ ግን ፡ ከታላቅ ፡ ወንድሙ ፡ ከቅጽል ፡ ልዩነት ፡ የለውም ። እስካኹን ፡ ድረስ ፡ በነጠላነት ፡ የተነገረው ፡ ዘርፍ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ባለገንዘብና ፡ ባለወገን ፥ ፪ኛው ፡ ዘመድ ፡ ወይም ፡ ሥረ ፡ ወጥ ፤ አካኼዱም ፡ የመጽሐፍ ፡ ንባብ ፡ ነው ፤ ለቅኔም ፡ ይኾናል ። የዘርፍና ፡ የባለቤት ፡ ጠባይ ፡ በሠምና ፡ በወርቅ ፡ አካኼድ ፡ ስሙና ፡ ጓዙ ፡ ስለ ፡ በዛ ፡ ጸዋትወ ፡ ቅኔ ፡ ተብሎ ፡ ለብቻው ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ተጠቅሎ ፡ በልዩነት ፡ ተጽፏልና ፤ ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ በ፫ኛው ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ። አርእስትና ፡ ሳቢ ፡ ዘርም ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳይቀር ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፡ በመኾን ፡ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ኹነው ፡ እየተናበቡ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ያሳያሉና ፤ ይህም ፡ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፡ ቦታ ፡ ተነግሯል ።　　የዘርፍ ፡ ነገር ፡ ከምሉ ፡ በክፍሉ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፲፰ኛ ፡ ዕርከን ።

ቅጽልና ፡ ባለቤት ።

፳፱ ፤ ቅጽል ፡ ማለት ፡ ከባለቤት ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ዘርፍ ፡ ሳይያያዝና ፡ ሳይናበብ ፡ የባለቤትን ፡ ጠባይና ፡ አኳዎር ፡ ለመግለጥ ፡ ዐብሮት ፡ የሚነገር ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ባለሟል ፡ ወይም ፡ አስተርጓሚ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (ቍ፻፲፫)። ቅጽልም ፡ እንደ ፡ ዘርፍ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ፤ ዘመድ ፡ ቅጽልና ፡ ባዕድ ፡ ቅጽል ። ሲዘረዘር ፡ ግን ፡ ስሙ ፡ ፫ ፡ ነው ፤ ውስጠ ፡ ዘ፥

ግልጠ ፡ ዘ ፥ ወገን ፡ ቅጽል ፥ መስም ፥ ጥሬ ፥ ንኡስ ፥ ደቂቅ ፥ አኃዝ ፡ ይባላል ፡፡ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ ያሰኘውም ፡ ጌታውንና ፡ ባለቤቱን ፡ መምሰልና ፡ አለመምሰል ፡ ነው ፡፡

ዘመድ ፡ ቅጽል ፡፡

፴፤ ውስጠ ፡ ዘ ፤ መንፈስ ፡ (ሰ) ፡ ናዛዚ ፡ (ዜ) ፤ መልአክ ፡ (ከ) ፡ ፍንው ፡ (ወ) ፤ አምላክ ፡ (ከ) ፡ ዐቢይ ፡ (የ) ፤ ብእሲ ፡ (ሴ) ፡ መከሕ ፡ (ሐ) ፡ (ቍ፴፩—፴፫) ፡፡ ግልጠ ፡ ዘ ፤ ጳውሎስ ፡ ዘተጸውዐ ፥ ፊቤን ፡ እንተ ፡ ትትለአክ ፥ አርድእት ፡ እለ ፡ ተኀርዩ ፡፡ ወገን ፤ አብርሃም ፡ (ሀ) ፡ ከለዳዊ ፡ (ዊ) ፡፡ መስም ፤ ዳዊት ፡ መዘምር ፡ ዳዊትሀ ፡ መዘምረ ፤ ሰሎሞን ፡ (ሀ) ፡ ማእምር ፡ (ረ) ፡፡ ጥሬ ፤ ወንጌል ፡ ጽንዐ ፡ ሃይማኖት ፤ ክርስቶስ ፡ አክሊለ ፡ ሰማዕት ፡፡ ንኡስ ፤ አይ ፡ አፍ ፡ ወአይ ፡ ከናፍር ፥ አይ ፡ አኰቴት ፡፡ ደቂቅ ፤ ውእቱ ፡ ሚካኤል ፤ ይእቲ ፡ ማርያም ፤ ዝኩ ፡ ብእሲ ፤ እንታክቲ ፡ ብእሲት ፡፡ አኃዝ ፤ አሐዱ ፡ እግዚአብሔር ፥ ወአሐቲ ፡ ሃይማኖት ፡፡

፴፩፤ ቅጽል ፡ ከባለቤት ፡ ቀድሞ ፡ ወይም ፡ ተከትሎ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ ክቡር ፡ አምላክ ፥ አምላክ ፡ ክቡር ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡ ቅጽል ፥ ባለቤት ፡ ሲቀር ፡ በቂ ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ ድንግል ፡ ወለደት ፡ አምላከ ፤ ዘተወልደ ፡ እምድንግል ፡ አድኀነ ፡ ዓለመ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡ ቅጽል ፡ ከባለቤቱ ፡ አይርቅም ፤ ቢርቅ ፡ ግን ፡ ማሰሪያ ፡ አስፈላጊ ፡ ወይም ፡ መመርመሪያ ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ እግዚአብሔር ፡ ክቡር ፡ በኀበ ፡ እስራኤል ፡ ሲል ፡ ቅጽልነቱን ፤ እግዚ ፡ በኀበ ፡ እስራኤል ፡ ክቡር ፥ ወይም ፡ ዘክብረ ፡ ሲል ፥ ማሰሪያ ፡ ማስፈለጉንና ፡ ተለዋጭነቱን ፡ ያሳያል ፡፡ ከባለቤትም ፡ በይርቅ ፡ ተሳቢ ፡ ካለው ፡ ማሰሪያ ፡ ማስፈለግ ፡ አይቀርም ፤ ኄር ፡ እግዚ ፡ ለእለ ፡ ይትዔገሥዎ ፡ እንዲል ፡፡ ውስጠ ፡ ዘና ፡ መስም ፡ ሲስቡ ፡ ባለቤታቸውን ፡ መምሰል ፡ አይተውም ፤ ይህም ፡ አምላክ ፡ ክቡር ፡ በህላዌሁ ፥ አምላከ ፡ ክቡረ ፡ በህላዌሁ ፡፡ ማርያም ፡ መስተምሕርት ፡ ኀበ ፡ ወልዳ ፥ ማርያምሃ ፡ መስተምሕርተ ፡ ኀበ ፡ ወልዳ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፡፡

፴፪፤ ላንድ ፡ ባለቤት ፡ ፪ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ ወይም ፡ ፪ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ሲቀጸል ፡ መንታ ፡ ይባላል ፤ ይህም ፡ ማርያም ፡ ኅሪተ ፡ አምላክ ፡ ወፍቅርተ ፡ መላእክት ፡ ዐርገት ፡ ሰማየ ፡፡ ተሰብሐ ፡ እግዚአብሔር ፡ ክቡረ ፡ ስም ፡ ወልዑለ ፡ ምክሩናን ፡፡ (፪ ፡ ግልጠ ፡ ዘ) ፡ ተዐውቀ ፡ እግዚ ፡ ዘገብረ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ፡ ወዘለብሰ ፡ ሥጋ ፡ በይሁዳ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡ ፪ኛም ፡ ላንድ ፡ ባለቤት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ እንዲህ ፡ እንዳኹኑ ፡ ተጣፍረው ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ አይቀጸሉም ፤ በግራና ፡ በቀኝ ፡ ሲቀጸሉ ፡ ግን ፡ ስማቸው ፡ መከዳ ፡ ይባላል ፤ ይህም ፡ አስተርአየ ፡ ልዑል ፡ አምላክ ፡ ዘኢያስተርኢ ፡ በሥጋ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡ በመከዳነት ፡ ግን ፡ መንታ ፡ እየኾኑ ፡ ቢቀጸሉ ፡ ጸያፍ ፡ አይባሉም ፤ ይህም ፡ ብዙኀ ፡ መልእክት ፡ ወነዊኀ ፡ ስብከት ፡ ጳውሎስ ፡ ዘተጸውዐ ፡ ወተፈልጠ ፡ እምአርድእት ፡ ተሰብሐ ፡ ጥቀ ፡ እምኵሎሙ ፡ ሐዋርያት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡

፴፫፤ ፫ኛም ፡ የቅጽል ፡ ባለቤት ፡ ከአንቀጽ ፡ ባለቤት ፡ ቀድሞ ፡ የባለቤት ፡ አንቀጽ ፡ ሲወድቅበት ፡ አታላይ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ፡፡ ይህም ፡ ተመትረ ፡ ሥላሴ ፡ ዘፈጠሩ ፡

ጊዮርጊስ ፡ በሰይፈ ፡ ጎጺን ። ተሰቅለ ፡ ማርያም ፡ ዘወለደት ፡ አምላክ ፡ ዲበ ፡ ዕፅ ፡ ምኑን ። ተንሥአ ፡ ፈሪሳውያን ፡ ወሰዱቃን ፡ ዘሰቀሉ ፡ ክርስቶስ ፡ እሙታን ። በጥሬ ፡ ቅጽልም ፥ እሞሙ ፡ ለሰማዕት ፡ ብዙኃን ፡ ማርያም ፡ እያለ ፡ አታላይነቱን ፡ ያሳያል ። በ ባለቤት ፡ ላይ ፡ የሚወድቅ ፡ ነገር ፡ በዘርፍና ፡ በቅጽል ፤ በሳቢም ፡ የሚወድቅ ፡ በተሳቢ ፡ ይጠበቃል ። በዘርፍ ፡ ሲጠበቅ ፥ አክበርዎ ፡ መላእክት ፡ ለዘሰማይ ፡ አምላክ ፡ ይላል ። በቅጽልም ፡ ሲጠበቅ ፥ አዕበይዎ ፡ እስራኤል ፡ ለዘነግሠ ፡ ዳዊት ፡ ይላል ። በባለቤትም ፡ ሲጠበቅ ፥ ወተኀፍሩ ፥ እስመ ፡ እግዚአብሔር ፡ አኅሰሮሙ ፡ ይላል ። በቅጽል ፡ ተሳቢም ፡ ሲጠበቅ ፥ ረስዕዎ ፡ እስራኤል ፡ ለእግዚ ፡ ዘየዐቢ ፡ ኀይለ ፡ ወብዙኀ ፡ መንክረ ፡ ገብረ ፡ ሎሙ ፡ ይላል ።

፴፩ ፤ ፩ኛም ፡ መልክአ ፡ ፊደሉ ፡ ሳይለወጥ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ እያስተባበረ ፡ ለ፪ቱም ፡ ወገን ፡ የሚቀጸል ፥ ፀዋግ ፡ ጸጓር ፡ አዳም ፡ ድንግል ፥ ሐለይት ፡ ሰንቀውት ፡ ቀነይት ፡ ዐበይት ፥ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ፈናፍንት ፡ ቅጽል ፡ ስሙ ፡ መድበል ፡ ይባላል ። ሐዋሪ ፡ ከያኒ ፡ ከማለት ፡ የወጡ ፡ ሐዋርያና ፡ ኬንያም ፡ መሳይ ፡ ተከታይ ፡ የሌላቸው ፡ በሕታውያን ፡ ስለ ፡ ኹኑ ፥ የሣልስ ፡ ዲቃሎች ፡ ወይም ፡ ሕግ ፡ አፍራሾች ፡ ይባላሉ ። ሐዋርያትና ፡ ነቢያትም ፡ የሴቶች ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ የወንዶች ፡ አይዶሉም ፤ ሐወርት ፡ ነበይት ፡ ካላለ ፡ መድበል ፡ ኹኖ ፡ አያስተባብርም ። ይኸውም ፡ ባከኼዳቸው ፡ ይታወቃል ፤ ሐዋሪ ፡ ሪት ፤ ሐዋርያን ፡ ያት ፤ ሐወርት ። ነቢይ ፡ ይት ፤ ነቢያን ፡ ያት ፤ ነበይት ። ነበየ ፡ ተነበየ ፡ ማለት ፥ ነቢብ ፡ ነበ ፡ ተነበ ፡ ካለው ፡ የወጣ ፡ ዲቃላና ፡ ተቀጥላ ፡ ነው ። የብዙውንም ፡ ላንድ ፡ ሲቀጽል ፥ ሰማዕት ፡ መፃምርት ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ የስሕተት ፡ ልማድ ፡ ነው ። ሌላም ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ይገኛል ።

ሐተታ ።

፴፫ ፤ የቅጽሎች ፡ ጠባይ ፡ ውስጠ ፡ ዘና ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ በማለት ፡ ተወስኗል ፤ ከነዚህ ፡ ከ፪ቱ ፡ አይወጣም ። ዐይነታቸው ፡ ግን ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ከግልጠ ፡ ዘም ፡ ይልቅ ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ ዐይነት ፡ ይበዛል ። ውስጠ ፡ ዘ ፡ ደግሞ ፡ ከመድረሻው ፡ ፊደል ፡ ስም ፡ ነሥቶ ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ይባላል ፤ የንባቡም ፡ ዐይነት ፡ ስድስት ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ መካከሉን ፡ ራብዕ ፡ አድርጎ ፡ ቀታሊ ፡ ተቀታሊ ፡ አቅታሊ ፡ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ እያሰኘ ፡ ከ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ ከኀላፊና ፡ ከትንቢት ፡ ወጥቶ ፡ በ፪ ፡ ይፈታል ። ፪ኛው ፡ መካከሉን ፡ ሣልስ ፡ አድርጎ ፡ ዐቢይ ፡ ነቢይ ፡ ዐዚዝ ፡ ገዚፍ ፡ ቀጢን ፡ ጸሊም ፡ ቄሪር ፡ እያለ ፡ በሳድስ ፡ ፊደል ፡ ይጨርሳል ። ፫ኛው ፡ መካከሉን ፡ በሣልስ ፡ ፈንታ ፡ ራብዕ ፡ ያደርጋል ፤ ነዳይ ፡ ሠናይ ፡ ጠዋይ ፡ ቀላይ ፡ መካሕ ፡ ከዋው ፡ ለዋው ፡ ጸያፍ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፬ኛው ፡ መነሻውን ፡ ራብዕ ፡ አድርጎ ፡ ኹሉን ፡ በሳድስ ፡ ይጨርሳል ፤ ጻድቅ ፡ ኃጥእ ፡ ራትዕ ፡ ባዕል ፡ ባዕድ ፡ ቃውም ፡ ላእክ ፡ ካህን ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፭ኛው ፡ ዐመል ፡ ስላለበት ፡ (ኄረ ፡ ኀየረ ፡ ኄረወ) ፡ ኄር ፡ ኄራዊ ፤ ዴጋን ፡ ዴጋኒ ፡ ሜራዩ ፡ እያለ ፡ በኃምስ ፡ ይነሣል ፤ እስካኹን ፡ የተነገሩቱ ፡ ሳድሶች ፡ ኹሉም ፡ ካንደኛው ፡ ዐምድ ፡ የወጡ ፡ ናቸው ።

፴፮ ፤ ፮ኛው ፡ ግን ፡ ከተገብሮና ፡ ከሐውልት ፡ ይወጣል ፤ አካኼዱም ፡ ከነዚህ ፡ ልዩ ፡ ነው ። በሳድስ ፡ ተነሥቶ ፡ መካከሉን ፡ ካዕብ ፡ ያደርጋል ። ይህም ፡ ተቀትለ ፡ ቅቱል ፥ ተቀደሰ ፡ ቅዱስ ፥ ተሰብሐ ፡ ስቡሕ ፥ ነበረ ፡ ንቡር ፥ ደክመ ፡ ድኩም ፥ ጸንዐ ፡ ጽኑዕ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። በባረከ ፡ ቤት ፡ ግን ፡ መነሻውንም ፡ ቡሩክ ፡ ሱቱፍ ፡ ጉቡእ ፡ ሡሩር ፡ እያለ ፡ ካዕብ ፡ ያደርጋል ። በዴገነም ፡ ቤት ፡ ዲጉን ፡ ሚሩይ ፡ ሊሉይ ፡ ቂቁይ ፡ ጊጉይ ፡ እያለ ፡ በሣልስ ፡ ይነሣል ። መድረሻው ፡ ወ ፡ ሲኾን ፡ ህልው ፡ ሕስው ፡ እያለ ፡ ኹሉን ፡ ሳድስ ፡ ያደርጋል ፤ ያፈታቱም ፡ ምስጢር ፡ ሥራው ፡ ያለቀለት ፡ ያለፈና ፡ ያኹን ፡ ቢያሳይ ፡ እንጂ ፤ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣ ፡ ትንቢት ፡ አያሳይም ። በዕብራይስጥም ፡ ሆዌ ፡ ይባላል ፤ ከውን ፡ የኾነ ፡ የተደረገ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፴፯ ፤ የግልጠ ፡ ዘም ፡ ጠበይ ፡ ፯ ፡ ነው ፤ በአንቀጽ ፡ ላይ ፡ ሲወድቅ ፡ ቅጽል ፤ በጥሬ ፡ ላይ ፡ ሲወድቅ ፡ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ይባላል ። ጸጋ ፡ ዘአብ ፡ ኂሩት ፡ ዘወልድ ፡ ሱታፌ ፡ ዘመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከቅጽልነት ፡ አይወጣም ። ወገን ፡ ቅጽልም ፡ ከዘርፍ ፡ አያያዥ ፡ ዘ ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ አወጣጡም ፡ በዘርፍ ፡ አካኼድ ፡ ተነግሯል ። መስም ፡ ቅጽልም ፡ የሣልስና ፡ የሳድስ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ድርብ ፡ ነው ፤ ከተገብሮ ፡ በቀር ፡ ካራቱ ፡ አዕማድ ፡ ከ፯ ፡ ከ፯ቱ ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ መስም ፡ ይወጣል ። ይህም ፡ ቀታሊ ፡ አቅታሊ ፡ ብሎ ፡ መቅተሊ ፡ መቅትል ፤ ተቃታሊ ፡ አስተቃታሊ ፡ ብሎ ፡ መስተቃትል ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አፈታቱም ፡ እንዳወጣጡ ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ነው ፤ በቀታሊ ፡ እንደ ፡ ቀታሊ ፥ በአቅታሊም ፡ እንደ ፡ አቅታሊ ፥ በቀሩትም ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ፤ በኹሉም ፡ ኀላፊና ፡ ትንቢት ፡ አለበት ።

፴፰ ፤ የዘርና ፡ የነባር ፡ ጥሬም ፡ ዘርፍ ፡ ሳይዝ ፡ አለመቀጸሉ ፥ ውስጠ ፡ ዘነት ፡ ስለሌለው ፡ ነው ፤ ቤተ ፡ ልሔም ፡ ሀገረ ፡ ዳዊት ፥ ማርያም ፡ እመ ፡ አምላክ ፥ መላእክተ ፡ ሐራ ፡ ሰማይ ፥ ያዕቆብ ፡ እኅወ ፡ እግዚእነ ፡ እያለ ፡ ዘርፍ ፡ ሲይዝ ፡ ግን ፡ ውስጠ ፡ ዘነትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ አፈታት ፡ ያገኛል ። የግብርና ፡ የተቀብዖም ፡ ስም ፡ ዘርፍ ፡ ሳይዝ ፡ ለተጸውዖ ፡ ስም ፡ መቀጸሉ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ፤ ይህም ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ (ቅቡዕ) ፤ ስምዖን ፡ ጴጥሮስ ፡ (ኰኵሓዊ) ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ግእዙማ ፡ ምን ፡ ተጠርጥሮ ። በስልኤል ፡ ነሃቢ ፥ ዮሴፍ ፡ ጸራቢ ፥ ገብርኤል ፡ መልአክ ፥ ዘካርያስ ፡ ካህን ፡ ወነቢይ ፡ ወሰማዕት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

፴፱ ፤ ንኡስ ፡ ቅጽል ፥ በጥያቄ ፡ ቃል ፡ የሚነገር ፡ የተጠያቂና ፡ የተመርማሪ ፡ ቅጽል ፡ ነው ፤ አንድና ፡ ብዙ ፥ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ፡ (ቍ፪፻፺፯) ። ይህም ፥ አየ ፡ ገቦ ፡ ረገዙ ፤ አያተ ፡ ሥሕጸታተ ፡ ነበቡ ፤ በአይኒ ፡ ታሕጻጽ ፡ እያሰኘ ። ሲበቃም ፥ ምንት ፡ ውእቱ ፡ ሰብእ ፤ መኑ ፡ ዝንቱ ፤ መኑ ፡ ይእቲ ፡ ዛቲ ። መኑ ፡ አንተ ፤ ወምንት ፡ ንሕነ ፤ ምንት ፡ እማንቱ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ለጊዜም ፡ ሲቀጸል ፤ በአይ ፡ መዋዕል ፡ ወበአይ ፡ አዝማን ፤ ለአይ ፡ ዓመታት ፡ ወለማእዜ ፡ መዋዕል ፤ አየ ፡ ጊዜ ፡ ሐይወ ። ለበታም ፡ ሲቀጸል ፥ እምአይ ፡ ብሔር ፡ አንተ ፡ ያሰኛል ። አይቴ ፡ ሲል ፡ ግን ፡ በቂ ፡ እየኾነ ፡ ባለቤት ፡ አልቦ ፥ አይቴኑ ፡ አሐውር ፤ አይቴ ፡ ብሔሩ ፡ ወአይቴ ፡ ማኅደሩ ፡ ያሰኛል ። ለሌላውም ፡ ጥሬ ፡ ሲቀጸል ፥ በአይ ፡ ሥልጣን ፤ ታሕተ ፡ አይ ፡ ዕፅ ። በከፊልም ፥

አይ ፡ ዕፅ ፡ ይኄይስ ፡ እምዕፀው ፡ ያሰኛል ። ስፍን ፡ እስፍንቱም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ፤ ስፍን ፡ ኀፍረት ፡ ዘይረክበኒ ፡ በይእቲ ፡ ዕለት ፤ እስፍንቱ ፡ መዋዕሊከ ። አንክሮም ፡ ሲኾኑ ÷ እስፍንተ ፡ ተአምራተ ፡ ረብሐ ፤ እስፍንተ ፡ እዜኑ ፡ እከያቲሃ ፡ ለልሳን ፡ ያሰኛሉ ።

፵ ፤ ደቂቅ ፡ ቅጽል ፤ ከውእቱ ፡ እስከ ፡ ንሕነ ፡ ያሉ ፡ ፲፩ ፡ የኪያሁ ፡ ተወራራሾች ÷ ወይም ፡ ተቃዋሚዎቹ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ÷ በማድረግ ፡ አድራጊ ÷ በማስደረግ ፡ አስደራጊ ፡ በማደራረግ ፡ አደራራጊ ፡ እየኾኑ ፡ ይነገራሉ ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ኪያሁ ፡ በማድረግ ፡ ተደራጊ ÷ በማስደረግ ፡ አድራጊ ፡ ተደራጊ ÷ በማደራረግ ፡ ተደራራጊ ፡ ኹነው ፡ አይነገሩም ፡ (ቍ፪፲፰) ። ኪያም ፡ በገቢር ፡ ጊዜ ÷ ወራሻቸውና ፡ ተውላጣቸው ፡ ዐጸፋቸውና ፡ በቂያቸው ፡ ኹኖ ፡ ሲዘረዘርና ፡ ሲቀጸል ÷ ኪያሁ ፡ መንፈሰ ፤ ኪያሃ ፡ ፍኖተ ፤ ኪያከ ፡ አውልዐ ፡ ገዳም ፡ ያሰኛል ፤ በበቂነትም ፡ ሲነገር ÷ ዘኪያክሙ ፡ ሰምዐ ፡ ኪያየ ፡ ሰምዐ ፡ ይላል ። እነዚህም ፡ ጥቅሶች ፡ ውእቱ ፡ ይእቲ ፡ አንተ ፡ አንትሙ ፡ አነ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ የገቡ ፡ ናቸው ። ከሥሩ ፡ ሰራዊት ፡ ፪ቱ ፡ ውእቱና ፡ ይእቲ ፡ ብቻ ፡ ውእተ ፡ ይእተ ፡ እያሰኙ ፡ ራሳቸውን ፡ ይችላሉ ። ስምንቱ ፡ ግን ፡ እግረ ፡ ቀለማቸው ፡ የማይፈልስ ፡ ጉልት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አለኪያሁ ፡ በራሳቸው ፡ ቁመው ፡ አይነገሩም ። ኪያሁ ፡ በተደራጊነት ፡ የውእቱ ፡ ወራሽ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አገባብ ፡ ተጭኖት ፡ በይእቲና ፡ በውእቶን ፡ ፈንታ ÷ ለኪያሃ ፡ ሰዓት ÷ በኪያሆን ፡ መዋዕል ፡ እያለ ፡ አለርስቱ ፡ ገብቶ ፡ ይገኛል ፤ ኹሉም ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

፵፩ ፤ ለሊሁም ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ባለቤት ፡ ይኾናል ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ኪያሁ ፡ ተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ አይኾንም ። ሲቀጸልም ፡ ለሊሁ ፡ እግዚ ፡ ጸብአ ፡ ሎሙ ፤ ለሊሁ ፡ አምላክ ፡ ይመጽእ ፡ ወያድኅነነ ፤ ዘለሊሁ ፡ ዳዊት ፡ እግዚእየ ፡ ይቤሎ ፡ ያሰኛል ። ለነ ውእቱም ÷ ውእቱ ፡ ለሊሁ ÷ ይእቲ ፡ ለሊሃ ÷ አንተ ፡ ለሊከ ፡ እየተባለ ፡ ይቀጸላል ፤ በዐጸፋነትም ፡ በቂ ፡ ይኾናል ፤ አካኼዱ ፡ ኹሉ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ ነው ። ኵሉ ፡ ከተጸውዖ ፡ ስም ፡ በቀር ÷ ኵሉ ፡ ብእሲ ፡ ኵላ ፡ እከይ ፡ እያሰኘ ፡ ለብትኖች ፡ ኹሉ ፡ ይቀጸላል ። ፫ኛ ፡ ደግሞ ፡ ባሕቲቱና ፡ ዕራቁ ÷ እግዚአብሔር ፡ ባሕቲቱ ፡ ቅዱስ ፤ ማርያም ፡ ባሕቲታ ፡ ልዕልተ ፡ ኵሉ ፡ ፍጥረት ፤ ወመልአ ፡ ለነፍስ ፡ ዕራቃ ፡ በረከተ ፡ እያሰኙ ፡ ይቀጸላሉ ፤ የቀረውም ፡ ኋላ ፡ በጸፋ ፡ ይነገራል ። በይን ፡ ደግሞ ፡ በይናት ፡ በበይናቲሁ ፡ እያሰኘ ፡ በዝቶና ፡ አገባብ ፡ ወድቆበት ፡ ሲነገር ÷ ዐጸፋ ፡ እንጂ ፡ ቅጽል ፡ አይኾንም ፤ ማሰሪያውም ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ተደራራጊና ፡ አደራራጊ ፡ አንቀጽ ።

አኃዝ ፡ ቅጽል ።

፵፪ ፤ የጅምላ ፡ አኃዝ ፡ ለጥሬ ፡ ኹሉ ፡ ሲቀጸል ፡ ከ፩ ፡ እስከ ፡ ፲ ፡ በገቢርና ፡ በተገብሮ ÷ ከ፩ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ይተባበራል ። ሲቀጸልም ፡ በክት ፡ በከፊል ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይነገራል ፤ በክት ፡ ሲነገር ÷ መጽኡ ፡ ዐሠርቱ ፡ ዕደው ፤ ወኀረየ ፡ ካልአነ ፡ ሰብዓ ። በከፊል ÷ አሐዱ ፡ አካል ፡ እምነ ፡ ሠለስቱ ፡ አካላት ፡ ኮነ ፡ ሰብአ ። በደጊመ ፡ ቃል ÷ ንዑ ፡ ንረድ ፡ ወንንሣእ ፡ ለነ ፡ አሐተ ፡ አሐተ ፡ ብእሲተ ÷ ወንለድ ፡

እምኔሆን ፡ አሐደ ፡ አሐደ ፡ ውሉደ ፡ ይላል ። ርስ ፡ በርሱም ፤ ተጋብኡ ፡ አሐዱ ፡ ዐሥ ርቱ ፡ ሰብእ ÷ ወይም ፡ አሐዱ ፡ ምእት ÷ ክልኤቱ ፡ ምእት ÷ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ እያለ ፡ ይቀ ጸጸላል ። በብትን ፡ ሰዋስው ፡ የሚገቡ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ለአሐዱ ፡ በአሐዱ ፡ ምስለ ፡ አሐዱ ፡ እያሰኙ ፡ ይሰማሙታል ፤ ደጊም ፡ እየኾኑም ፡ ሲገቡበት ፡ በደጊመ ፡ ቃል ፡ ይፈታል ። ይህም ÷ ለለ ፡ አሐዱ ፤ ላንዱም ፡ ላንዱም ፡ ለያንዳንዱ ። በበ ፡ አሐዱ ፤ በያ ንዳንዱ ÷ እያንዳንዱ ÷ አንዱንም ፡ አንዱንም ። ወአርፍቅዎሙ ፡ በበ ፡ ኀምሳ ፡ ወበበ ፡ ምእት ÷ ፶ ፡ ፶ውን ፡ ፻ ፡ ፻ውን ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

፵፫ ፤ አኃዝ ፡ ጥንትና ፡ መሠረት ፡ እየኾነ ፡ በታሪክ ፡ ልማድ ፡ ይነገራል ፤ ታሪ ኩም ፡ የዘመን ፡ ቍጥር ፡ ነው ፤ በዐሠርቱ ፡ ወተስዐቱ ፡ ምእት ፡ ወአርብዓ ፡ ዓመተ ፡ ሥጋዌ ፡ ተንሥኡ ፡ ኀግ ፡ ወማኀግ ፡ ፍሉጣነ ፡ ሕግ ፡ ከመ ፡ ይትቃተሉ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ እንደ ፡ ማለት ። የተርታም ፡ አኃዝ ፡ ከቀዳምና ፡ ከአሐድ ፡ እስከ ፡ ዓሥር ፡ ወታስዕ ፡ በወ ንድና ፡ በሴት ፡ እየተለየ ÷ ከዕሥራ ፡ እስከ ፡ ምእልፊት ፡ እየተባበረ ፡ ለጥሬ ፡ ኹሉ ፡ ይቀጸላል ። የዕለትም ፡ አኃዝ ፡ ዐሡር ፡ ወሰኑይ ÷ ዐሡር ፡ ወረቡዕ ፡ መዋዕል ፡ እያለ ፡ ሲቀጸል ፡ አፈታቱ ፡ እንደ ፡ ጅምላ ፡ ነው ፤ ፲፪ ፡ ፲፬ ፡ ቀን ፡ ያሰኛል ፤ የቀረውን ፡ በ፻፴ ፡ ቍ ፡ ተመልከት ። የጊዜም ፡ አኃዝ ፡ ምዕር ፡ ሲቀር ፡ ለጊዜያት ፡ ኹሉ ፡ ይቀጸላል ፤ አፈ ታቱም ፡ እንደዚሁ ፡ ነው ፤ ሥልሰ ፡ ጊዜያተ ፡ ብሎ ፡ ፫ ፡ ጊዜ ፡ ያሰኛል ። ርብዕ ፡ በእ መት ፤ ዕሥራ ፡ ወክዕበ ፡ በመስፈርት ፡ እያለም ፡ ከልክና ፡ ከመስፈሪያ ፡ ጋራ ፡ ሲነገር ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ።

፵፬ ፤ ምዕር ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፤ ምዕራት ፡ ፪ ፡ ጊዜ ÷ ወይም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ይኾናሉ ፤ ከጅ ምላና ፡ ከተራ ፡ አኃዝ ፡ ጋራ ፡ አሐተ ፡ ምዕረ ፡ ወምዕረ ፡ ክዕበ ÷ ምዕራተ ፡ ብዙኃተ ፡ እያለ ፡ ሲነገር ÷ ምዕር ፡ ባለቤት ፡ አኃዙ ፡ ቅጽል ፡ ይኾናል ። ደቂቅ ፡ ቅጽልም ÷ ዛተ ፡ ምዕረ ÷ ይእተ ፡ ምዕረ ፡ እያለ ፡ ይሰማማዋል ፤ ሲዘረዝርም ፡ ምዕሬሁ ፡ ሃ ፤ ምዕሬሃ ፡ ለይ እቲ ፡ መስፈርት ፡ ያሰኛል ። ኅድጊ ፡ ምዕረ ፡ ይጽገቡ ፡ ውሉድ ። ብላዕ ፡ ወስተይ ፡ ም ዕረ ፡ ወተፈሣሕ ፡ ሲል ÷ ጥቂት ፡ አኹን ፡ ፊት ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። የዕጽፍም ፡ አኃዝ ፡ አፈድዮሙ ፡ ክዕበተ ፡ ዐመፃሆሙ ። ምክዕቢተ ፡ ክብር ፡ ይደልዎሙ ፡ እያሰኘ ፡ ከጥሬው ፡ ተናበ ፡ ይነገራል ። የክፍልም ፡ አኃዝ ፡ ተስዐቱ ፡ እድ ÷ ዐሥርቱ ፡ እድ ÷ ሰብዐተ ፡ እደ ፡ እያሰኘ ÷ የእድ ፡ ቅጽል ፡ ኹኖ ፡ በጅምላ ፡ ቍጥር ፡ ይነገራል ፤ እድ ፡ የተባለም ፡ ክፍል ፡ ነው ። በተራ ፡ ቍጥር ፡ ግን ፡ ሲነገር ፡ ከእድ ፡ ተናበ ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ሣልስተ ፡ እዴሃ ፡ ለሀገር ፤ ራብዕተ ፡ እዴሃ ፡ ለምድር ፤ ሳድስተ ፡ እዴሃ ፡ ለኢን ዝኩ ፡ ሳብዕተ ፡ እድ ÷ ሰባተኛ ፡ እጅ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። የዘመድ ፡ ቅጽል ፡ ጓዝ ፡ እስከዚህ ፡ ነው ።

ባዕድ ፡ ቅጽል ።

፵፭ ፤ ቅጽልን ፡ ባዕድ ፡ የሚያሰኘው ÷ አገባቡ ፡ የባለቤት ÷ አንቀጹ ፡ የተሳቢ ፡ ኹኖ ፡ ሲነገር ፡ ነው ። ባዕድ ፡ ቅጽል ፡ ባፈታት ፡ ሲለይ ፡ ተሳቢውን ÷ ሲነበብ ፡ ባለቤ ቱን ፡ መስሎ ፡ ይነገራል ፤ ዘመድ ፡ ቅጽል ፡ ግን ፡ ሲነበብም ፡ ሲለይም ፡ ባለቤቱን ፡ ብቻ ፡

ይመስላል ። ይህም ፡ ዳዊት ፡ ዘነግሠ ፡ ለእስራኤል ፡ ሲል ፥ ለእስራኤል ፡ የነገሠ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። ዳግመኛም ፡ ባዕድ ፡ ቅጽል ፡ አንድና ፡ ብዙ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ቅርብና ፡ ሩቅ ፡ ሳያናግር ፡ ያናገረ ፡ ይመስላል ። ባዕድ ፡ ቅጽልም ፡ የሚኾኑ ፡ ፫ ፡ ናቸው ፤ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፥ የቦታ ፡ የጊዜ ፡ የልክ ፡ ቅጽሎች ። ባዕድ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ በ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ ሲገባ ፡ አንቀጹን ፡ ቢዘረዝርም ፡ ባይዘረዝርም ፡ በዝርዝርነት ፡ ይፈታል ።

፺፮ ፤ በድራጊ ፡ ሲገባ ፥ ወይን ፡ እንተ ፡ ተከ(ሉ)ልዋ ፡ ገባእት ፡ ፈረየት ፡ አስካለ ። በተደራጊ ፥ መስቀል ፡ ዘተሰቅ(ለ)ሎ ፡ ክርስቶስ ፡ ዕፀ ፡ ሎጥ ፡ ውእቱ ። በስደራጊ ፥ መቅደስ ፡ እንተ ፡ አሕነ(ጸ)ጻ ፡ ሰሎሞን ፡ ኪራምሀ ፡ መንክርት ፡ ጥቀ ። በተደራራጊ ፥ ዳዊት ፡ ዘተጻብ(አ ፡ ምስለ)አ ፡ አቤሴሎም ፡ መፍቀሬ ፡ ወልድ ፡ ጥቀ ። ባደራራጊ ፥ ሰሎሞን ፡ ዘአስተጻብ(አ)አ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ኢዮአብ ፡ ኢፈርሀ ፡ እምኔሁ ። ተሳቢውንም ፡ ሲዘረዝር ፥ በሐውልት ፡ ግስ ፡ ዐብየ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘጸንዐት ፡ መንግሥቱ ። በተገብሮ ፥ ጸድቀ ፡ ኢዮብ ፡ ዘይትነከር ፡ ትዕግሥቱ ። በማድረግ ፥ ተሞቅሐ ፡ ጳውሎስ ፡ ዘሰበኩ ፡ አርዳኢሁ ፡ ወንጌለ ። በስደራጊ ፥ ጽሙእ ፡ ጥቀ ፡ ዳዊት ፡ ዘአምጽ(እዎ)ኡ ፡ ሥዩማኒሁ ፡ ማየ ፡ ቤተ ፡ ልሔም ፡ ሐራ ። በተደራራጊ ፥ ሞተ ፡ ዔሊ ፡ ዘተቃተሉ ፡ ደቂቁ ፡ ምስለ ፡ ኢሎፍላውያን ። ባደራራጊ ፥ ሞአ ፡ ለዓለም ፡ ክርስቶስ ፡ ዘአስተቃተለት ፡ ወንጌሉ ፡ ሰማዕተ ፡ ምስለ ፡ ዐላውያን ፡ ይላል ። የተሳቢውን ፡ ዘርፍና ፡ የዘርፉንም ፡ ዘርፍ ፡ ሲዘረዝር ፥ ዳዊት ፡ ዘየዐቅብዎ ፡ ደቀ ፡ ጽርሑ ፤ ብእሲ ፡ ዘኍልቈ ፡ ስመ ፡ ፊደሉ ፡ ሠላስ ፡ ይላል ።

፺፯ ፤ በባዕድ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ የሚዘረዝሩ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ፱ ፡ ናቸው ። ለ ፡ በቁም ፡ ቀሪ ፤ በእንተ ፡ በይነ ፡ እንበይነ ፡ ስለ ፤ ምስለ ፡ ከ—ጋራ ፤ ኀበ ፡ መንገለ ፡ እንተ ፡ ውስተ ፡ ለ ፡ ወደ ፤ እስከ ፡ በቁሙ ፡ ድረስ ፤ እም ፡ ከ ፤ ከመ ፡ እንደ ፤ መጠነ ፡ ያኽል ። እንበለም ፡ ለኒህ ፡ ለዘጠኙ ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ እየኾነ ፡ ከኢ ፡ ተደርቦ ፡ ይገባል ። ያገባበችም ፡ ዝርዝር ፡ ይህ ፡ ነው ፤ ሔዋን ፡ ዘነግሠ ፡ ላቲ ፡ አምላክ ። አዳም ፡ ዘሞተ ፡ በእንቲአሁ ፡ እግዚእ ። መስቀል ፡ ዘተሰቅለ ፡ ቦቱ ፡ አምላክ ። ክርስቶስ ፡ ዘሞቱ ፡ ምስሌሁ ፡ ፈያት ። ማርያም ፡ እንተ ፡ ተፈነወ ፡ ኀቤሃ ፥ አው ፡ እስከኔሃ ፡ ገብርኤል ። ምጡቅ ፡ ውእቱ ፡ ሰማይ ፡ ዘመጽአ ፡ እምኔሁ ፡ ገብርኤል ። አርብዓ ፡ ዓመተ ፡ ነግሠ ፡ ዳዊት ፤ ዘነግሠ ፡ ከማሁ ፥ አው ፡ መጠኖ ፡ ሰሎሞን ። በቀሩትም ፡ አዕማድ ፡ እንዲህ ፡ ተዘርዝረው ፡ ይገባሉ ። ዳግመኛም ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ሳይገቡና ፡ ሳይዘረዝሩ ፥ አናቅጽ ፡ ብቻ ፡ ተዘርዝረው ፥ ድኅነ ፡ አዳም ፡ ዘሞቶ ፡ እግዚእ ፤ ከብረ ፡ መስቀል ፡ ዘተሰቅሎ ፡ አምላክ ፡ እያሰኙ ፡ አገባቦችን ፡ ያሰማሉ ። እንበለም ፡ አሉታና ፡ አፍራሽ ፡ ሲኾን ፥ አዳም ፡ ዘኢተሰቅለ ፡ አምላክ ፡ እንበሌሁ ፥ አበ ፡ ሥጋን ፤ አምላክ ፡ አ(ያ)ለርሱ ፡ ያልተሰቀለ ፡ አዳም ፡ የሥጋ ፡ አባታችን ፡ ነው ፡ ያሰኛል ። ይህ ፡ የበእንተ ፡ አፍራሽ ፡ ነው ፤ የቀሩትንም ፡ እንደዚሁ ፡ እያሰማማኽ ፡ አግባ ። የግልጠ ፡ ዘ ፡ ዐዋጅ ፡ ይህ ፡ ነው ።

፺፰ ፤ ባዕድ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ነው ፤ በንባብ ፡ ባለቤቱን ፡ ባፈታት ፡ ተሳቢውን ፡ መስሎ ፡ ሲነገር ፥ ተሳቢና ፡ አንቀጽ ፡ አገባብ ፡ ይዘረዝራል ፤ አንቀጹን ፡ ዘርዝሮ ፡ ከተሳቢው ፡ እየተናበበ ፡ ሲነገር ፥ ዐይነቱ ፡ ወይም ፡ አርእስቱ ፡ ፫ ፡ ነው ። ፩ኛው ፡ ተገብሮና ፡ ሐውልት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናቦ ፡ በገቢር ፡

አንቀጽ ፤ ከስደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ፡፡ ፪ኛው ፡ ገቢር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በድራጊ ፡ አንቀጽ ፤ ከስደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይፈታል ፡፡ ፫ኛው ፡ ተደራራጊ ፡ ሣልስ ፡ ቅጽል ፡ ከተደራራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፤ ከደራራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በደራራጊ ፡ አን ቀጽ ፡ ይፈታል ፡፡

፵፱ ፤ (፩ኛ) ፤ ወይን ፡ ትክልተ ፡ ገባእት ፡ ፈረየት ፡ አስካለ ፥ ገበራርት ፡ የተከሏት ፡ ወይን ፡ ዘለላን ፡ አፈራች ፡፡ ትክልት ፡ በንባቡ ፡ ወይንን ፡ ይመስላል ፤ ሲፈታ ፡ ግን ፡ አ ገባቡና ፡ ዝርዝሩ ፡ የርሷ ፤ አንቀጹ ፡ የገባእት ፡ ነው ፡፡ ገባእት ፡ አድራጊ ፥ ወይን ፡ ተደ ራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ናቸውና ፤ የተገብሮ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ተናበ ፡ በገቢር ፡ አ ንቀጽ ፡ ይፈታል ፡ ያልነው ፡ ይህ ፡ ነው ፡፡ ሐውልት ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተናበ ፡ በገ ቢር ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፥ ዳዊት ፡ ንጉሠ ፡ (እው) ፡ ነጋሤ ፡ እግዚአብሔር ፤ እግዜር ፡ ያነገ ሠው ፡ ዳዊት ፡፡ ተገብሮ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከስደራጊ ፡ ተናበ ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ መቅደስ ፡ ሕንጽተ ፡ ሰሎሞን ፡ ኪራምሀ ፤ ሰሎሞን ፡ ኪራምን ፡ ያሠራት ፡ መቅደስ ፡ ያሰኛል ፡፡ (፪ኛ) ፤ ገቢር ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከድራጊ ፡ ተናበ ፡ በድራጊው ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፡ ኅብስት ፡ በላዒ ፡ ነዳይ ፤ ድኻ ፡ የሚበላው ፡ እንጀራ ፡፡ ከስደራጊውም ፡ ተናበ ፡ ባስደ ራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ኪራም ፡ ሐናጼ ፡ ሰሎሞን ፡ መቅደሰ ፤ ሰሎሞን ፡ መቅደስን ፡ ያሠራው ፡ ኪራም ፡ ያሰኛል ፡፡ (፫ኛ) ፤ የተደራራጊ ፡ ሣልስ ፡ ቅጽል ፥ ከተደራራጊ ፡ ተናበ ፡ በተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ዳዊት ፡ ተጻባኤ ፡ አቤሴሎም ፡ ወልዱ ፤ ልጁ ፡ አቤሴሎም ፡ የተጣላው ፡ ዳዊት ፡፡ ከደራራጊም ፡ ተናበ ፡ በደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ሲፈታ ፤ ሰሎሞን ፡ ተጻባኤ ፡ ዳዊት ፡ ምስለ ፡ ኢዮአብ ፤ ዳዊት ፡ ከኢዮአብ ፡ ጋራ ፡ ያጣላው ፡ ሰሎሞን ፡ ያሰኛል ፡፡

፶ ፤ ተሳቢውንም ፡ ሲዘረዝር ፥ ያ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ከተሳቢው ፡ ጋራ ፡ ተናበ ፡ እንዳንቀጹ ፡ ስልት ፡ ይፈታል ፡፡ የተገብሮ ፡ ሣልስ ፥ አብ ፡ ተሰባሔ ፡ ወልድ ፡ በደብረ ፡ ታቦር ፤ ልጁ ፡ በደብረ ፡ ታቦር ፡ የተገለጠ ፡ አብ ፡፡ የሐውልት ፡ ሳድስ ፥ ሰሎ ሞን ፡ ጽኑዐ ፡ መንግሥት ፤ መንግሥቱ ፡ የጠና ፡ ሰሎሞን ፡፡ የገቢር ፡ ሣልስ ፤ ጳውሎስ ፡ ሰባኬ ፡ አርድእት ፡ ወንጌለ ፤ አርድእቱ ፡ ወንጌልን ፡ ያስተማሩ(ለት) ፡ ጳውሎስ ፡፡ ያስ ደራጊ ፡ ሣልስ ፥ ዳዊት ፡ አምጻኤ ፡ ሥዩማን ፡ ማየ ፡ ሐራ ፡ ኢሰትየ ፡ እምኔሁ ፤ ሹማምቱ ፡ ወታደሮችን ፡ ውሃ ፡ ያስመጡለት ፡ ዳዊት ፡ ከርሱ ፡ አልጠጣም ፡፡ የተደራራጊ ፡ ሣልስ ፥ ዔሊ ፡ ተቃታሌ ፡ ደቂቅ ፡ ምስለ ፡ ኢሎፍላውያን ፤ ልጆቹ ፡ ከኢሎፍላውያን ፡ ጋራ ፡ የተዋጉ ፡ ዔሊ ፡፡ ያደራራጊ ፡ ሣልስ ፥ ክርስቶስ ፡ አስተቃታሌ ፡ ወንጌል ፡ ሰማዕተ ፡ ምስለ ፡ ዐላውያን ፤ ወንጌሉ ፡ ሰማዕታትን ፡ ከዐላውያን ፡ ጋራ ፡ ያጋደለች(ለት) ፡ ክርስ ቶስ ፡፡ የተጸውዖ ፡ ስም ፡ ጊዮርጊሱ ፡ ሚካኤሉ ፡ እያሰኘ ፡ የማይዘረዘር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ስም ፡ በተሳቢነት ፡ አይገባም ፡፡

፶፩ ፤ አገባቦቹንም ፡ ሲዘረዝር ፡ ከተሳቢው ፡ ጋራ ፡ ተናበ ፡ ነው ፤ ለን ፡ ሲዘረዝር ፥ ሔዋን ፡ ንግሥተ ፡ አምላክ ፤ አምላክ ፡ ለርሷ ፡ የነገሠ ፤ ወይም ፡ የነገሠላት ፡ ሔዋን ፡፡ በእንተን ፡ ሲዘረዝር ፥ አዳም ፡ ምዉተ ፡ እግዚእ ፤ ጌታ ፡ ስለ ፡ ርሱ ፡ የሞተ ፡ አዳም ፡፡ በን ፡

ሲዘረዝር ፥ መስቀል ፡ ስቁለ ፡ አምላክ ፤ አምላክ ፡ በርሱ ፡ የተሰቀለ ፥ ወይም ፡ የተሰቀለ
በት ። ምስለን ፡ ሲዘረዝር ፥ አምላክ ፡ ምዉተ ፥ አው ፡ መዋቴ ፡ ፈያት ፤ ወንበዶች ፡
ከርሱ ፡ ጋራ ፥ ወይም ፡ ዐብረውት ፡ የሞቱ ፡ አምላክ ። ኀበን ፡ እስከን ፡ ሲዘረዝር ፥ ማር
ያም ፡ ፍኑተ ፡ ገብርኤል ፡ እምሰማይ ፤ ገብርኤል ፡ ከሰማይ ፡ ወደ ፡ ርሷ ፥ እስከ ፡ ርሷ ፡ የተ
ላከ ፡ ማርያም ። እምን ፡ ሲዘረዝር ፥ ሰማይ ፡ ምጹአ ፥ አው ፡ መጻኤ ፡ ገብርኤል ፡ ኀበ ፡
ማርያም ፤ ገብርኤል ፡ ወደ ፡ ማርያም ፡ ከርሱ ፡ የመጣ ፡ ሰማይ ። ከመን ፡ ሲዘረዝር ፤
አልቦ ፡ ሰራቂ ፡ ቀሡፈ ፡ ክርስቶስ ፤ ክርስቶስ ፡ እንደ ፡ ርሱ ፡ የተገረፈ ፡ ሌባ ፡ የለም ።
መጠነን ፡ ሲዘረዝር ፥ ብዙኃት ፡ ዓመታተ ፡ ዳዊት ፡ ነጋሥያተ ፥ አው ፡ ንጉሣተ ፡ ሰሎ
ሞን ፤ ሰሎሞን ፡ ርሳቸውን ፡ ያኽል ፡ የነገሡ ፡ የዳዊት ፡ ዘመኖች ፡ ብዙዎች ፡ ናቸው ፡
በል ። እንበለን ፡ ለኒህ ፡ ለዘጠኙ ፡ አፍራሽና ፡ አሉታ ፡ ስታደርግ ፡ እስካኹን ፡ በተነገሩቱ ፡
ቅጽሎች ፡ ኢ ን ፡ ጨምር ። ይህም ፡ አበ ፡ ሥጋነ ፡ አዳም ፡ ኢስቁለ ፡ አምላክ ፤ አምላክ ፡
ያለርሱ ፡ ያልተሰቀለ ፡ አዳም ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ፤ በቀሩትም ፡ ኢ ን ፡ እየጨመርኽ ፡
እንዲህ ፡ አግባ ። ከዚህ ፡ የቀረውን ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ ጠባይ ፡ በሳቢና ፡ በተሳቢ ፡ በሙሻ
ዘር ፡ ክፍል ፡ ተመልከት ።

፶፪ ፤ የቦታ ፡ የጊዜ ፡ የልክ ፡ አገባቦች ፥ የነዚህ ፡ የሦስቱ ፡ ባዕድ ፡ ቅጽልነት ፤
አገባቦች ፡ እንደ ፡ ግልጠ ፡ ዘ ፡ ባለቤትን ፥ አናቅጽ ፡ ተሳቢን ፡ ያሳያሉና ፤ ስለዚህ ፡ ነው ።
የቦታ ፡ አገባቦች ፤ ወንሰግድ ፡ ውስተ ፡ መከን ፡ ኀበ ፡ ቆመ ፡ እግረ ፡ እግዚእነ ። መከን ፡
ኀበ ፡ ይትገበር ፡ መንገለ ፡ ይትገበር ፡ ውእደ ፡ ይትገበር ፡ መኻዕተ ፡ ቅዳሴ ፡ ቅዱስ ፡
ውእቱ ። በምድረ ፡ በድው ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡ ዕፅ ፡ ወማይ ። የጊዜ ፡ አገባቦች ፤ ተዘርዉ ፡
ሐዋርያት ፡ በዕለት ፡ አመ ፡ ተእኅዘ ፡ እግዚእነ ። ይመጽእ ፡ መዋዕል ፡ አመ ፡ ይብሉ ፡
ብፁዓት ፡ መከናት ። የልክ ፡ አገባቦች ፡ ሲቀጸሉ ፡ ከአኀዝ ፡ ጥሬ ፡ ተቈጥረው ፡ እንደ ፡
ተነገሩት ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ሌላ ፡ አነጋገር ፡ የላቸውም ። የቦታና ፡ የጊዜ ፡ አገባቦች ፡ ባለ
ቤታቸውን ፡ የሚመስሉ ፡ በዝርዝር ፡ (ቦቱ ፡ ባቲ) ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ አስተውል ፤
ይህም ፡ እስካኹን ፡ በተነገሩቱ ፡ ይታወቃል ። በባለቤትና ፡ በቅጽል ፡ መከከል ፡ ከባለ
ቤቱ ፡ ዘርፍና ፡ ከዘርፉ ፡ ቅጽል ፡ በቀር ፡ ባዕድ ፡ ቃል ፡ አይገባም ፤ ይህም ፡ አምላከ ፡
ሰማይ ፡ ምጡቅ ፡ ሕያው ፡ ማለቱን ፤ አምላክ ፡ ሕያው ፡ ዘሰማይ ፤ ወይም ፡ ተወሰነት ፡
ሃይማኖት ፡ በጉባኤ ፡ ርትዕት ፡ አለማለቱን ፡ ያሳያል ። ከንቀጽ ፡ ወዲያም ፡ ቅጽል ፡ እን
ደዚሁ ፡ ይፈረቅቃል ፤ ይኸውም ፡ ዮሐንስ ፡ ሰበከ ፡ ወንጌላዊ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፶፫ ፤ የበቂና ፡ ያጸፋም ፡ ነገር ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ ቅጽል ፡ ኹሉ ፡ ባለቤት ፡ ሲቀር ፡
በባለቤት ፡ ፈንታ ፡ በቂ ፡ ተጠያቂ ፥ ወይም ፡ ወኪል ፡ ባለቤት ፡ አከል ፡ መኾኑ ፡ ከኹን ፡
ቀደም ፡ በጭር ፡ ቃል ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፴፩) ። በበቂነቱም ፡ ተሳቢና ፡ ዘርፍ ፡ ይኾናል ፤
ቅጽልም ፡ ይቀጸልለታል ። ተሳቢ ፥ ምንተ ፡ ይመስል ፡ ዘአጥመቀ ፡ በማይ ፤ ዜንውዎ ፡
ለዮሐንስ ፡ ዘትሬእዩ ፡ ወዘትሰምዑ ። ዘርፍ ፥ ወአንተኒ ፡ ሕፃን ፡ ነቢየ ፡ ልዑል ፡ ትሰ
መይ ፤ ተጠምቀ ፡ ሰማያዊ ፡ በእደ ፡ ምድራዊ ። ቅጽል ፥ ቅዱስ ፡ ኀያል ፤ ናዝራዊ ፡ ቅዱስ ።
ዐጸፋ ፡ የሚኾኑ ፡ ግን ፡ ፪ ፡ ብቻ ፡ ናቸው ፤ ደቂቅ ፡ ቅጽልና ፡ ዝርዝር ።

፶፬ ፤ ከ፲ሩ ፡ መደብ ፡ ፬ቱ ፡ ሩቆች ፡ እነውእቱ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ መኾናቸው ፡ ባልታየ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ ሲቀጸሉና ፡ ሲታጸፉም ፡ በማድረግ ፡ ተደራጊ ፥ በማስደረግ ፡ አስደራጊ ፥ ተደራጊ ፥ በማደራረግ ፡ ተደራራጊ ፡ እየኾኑ ፡ ይነገራሉ ። ይህም ፡ ተፈነወ ፡ ኢዮአብ ፡ ኀበ ፡ ሰብአ ፡ ኤዶምያስ ፥ ወውእቱ ፡ ቀተሎሙ ፡ አቅተሎሙ ፡ አስተቃተሎሙ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አንቀጽና ፡ ዘርፍም ፡ ሲታጠፍ ፥ ሰበከ ፡ ጴጥሮስ ፡ ሃይማኖተ ፡ ክርስቶስ ፡ ብሎ ፥ አንቀጹን ፡ ወበውእቱ ፡ (ስብከት) ፡ ወይም ፡ ወበቱ ፡ ተሰብሐ ፤ ዘርፉንም ፡ ውእቱኒ ፡ (ክርስቶስ) ፡ ገብረ ፡ ሎቱ ፡ መንክራተ ፡ ይላል ። ተሳቢም ፡ ኹኖ ፡ በተደራጊነት ፡ ሲነገር ፥ ውእተ ፡ ይእተ ፥ ወይም ፡ በወራሹ ፡ ኪያሁ ፡ ኪያሃ ፡ ያሰኛል ። ቅጽልም ፡ ቢኾን ፡ ዐጸፋነት ፡ አይቀርበትም ፤ ወትቤሎ ፡ ይእቲ ፡ ብእሲት ፡ ሀበኒ ፡ እምውእቱ ፡ ማይ ። ብቻውን ፡ ሲነገር ፡ በቅጽልነቱ ፡ በቂ ፥ በደቂቅነቱ ፡ ዐጸፋ ፤ ከባለቤት ፡ ጋራም ፡ ሲነገር ፡ ጭብጥ ፡ ወይም ፡ ጨበጣ ፡ ቅጽል ፡ ይባላል ። አንተኑ ፡ ስምዖን ፡ ወልደ ፡ ዮና ፤ አንተኬ ፡ ትሰመይ ፡ ኬፋ ። አንቲኒ ፡ ዓዲ ፡ እምሰአልኪዮ ። አንትሙ ፡ ዕደው ፡ አክብሩ ፡ አንስቲያክሙ ፡ እስመ ፡ እማንቱሂ ፡ ይወርሳ ፡ ክብረ ። ወከማሁ ፡ አንትንሂ ፡ አንስት ። አነ ፡ ዮሐንስ ፡ እኁክሙ ። ንሕነ ፡ አግብርቲከ ፡ ንሴብሐከ ።

፶፭ ፤ የዘ ፡ እንተ ፡ እለም ፡ ደቂቆች ፡ እነዝኩ ፡ ዝክቱ ፡ ቅጽልና ፡ ዐጸፋ ፡ መኾናቸው ፡ እንዳራቱ ፡ ቅርቦች ፡ በታየ ፡ ነገር ፡ ሲገቡ ፡ ነው ፤ ምስጢራቸው ፡ እማሬ ፡ ነውና ። ሞተኑ ፡ ዝኩ ፡ ሕፃን ፤ ዳኅንኑ ፡ ዝስኩ ፡ አቡክሙ ፤ እስመ ፡ ዝንቱ ፡ ዝክቱ ፤ ወዝክቱ ፡ ዝንቱ ። ዝ ፡ ዝንቱ ፡ የቅርብ ፡ ቅርብ ፤ ዝኩ ፡ ዝክቱ ፡ የቅርብ ፡ ሩቅ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ዝኩ ፡ ዝንቱ ፡ ዝኬ ፡ ዘንተ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፥ ውእቱ ፡ ደብር ፤ ርኢ ፡ ውእተ ፡ ደብረ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ውእቱ ፡ የሚቀጸለው ፡ ወይም ፡ የሚያጽፈው ፡ ባለቤት ፡ ባይን ፡ የማይታይ ፡ የሩቅ ፡ ሩቅ ፡ ስውርና ፡ ድብቅ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ባይን ፡ ቀምሎ ፡ በጣት ፡ ጠንቍሎ ፡ የሚያዩትና ፡ የሚያሳዩት ፡ ነገር ፡ አይዶለም ።

፶፮ ፤ ውእቱ ፡ ኪያሁ ፡ ለሊሁ ፤ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ሲቀጸሉ ፡ ነገር ፡ ለማጽናት ፡ ይደጋግማሉ ፤ ውእቱ ፡ ሰማያዊ ፡ ወውእቱ ፡ ምድራዊ ፤ አንተ ፡ ሐማሚ ፡ ወመዋቲ ፡ ዘከመ ፡ ዕሪናከ ፡ ምስሌነ ፤ ወአንተ ፡ ኢሐማሚ ፡ ወኢመዋቲ ፡ ዘከመ ፡ ዕሪናከ ፡ ምስለ ፡ አብ ። ኪያከ ፡ አበ ፡ ኪያከ ፡ መጋቤ ፡ ወኪያከ ፡ ረዳኤ ። ለሊሁ ፡ ካህን ፡ ወለሊሁ ፡ በግዕ ፡ ወለሊሁ ፡ ምሣዕ ። ሲያጽፉም ፡ መልኀ ፡ ጴጥሮስ ፡ መጥባሕተ ፡ ኀጺን ፤ ወይእቲ ፡ ኮነቶ ፡ ለእዝነ ። ዘእንተ ፡ ርእሱ ፡ በግዕት ፡ ዕድሜ ፡ አኅጸረ ፤ ወኪያሃ ፡ በገነት ፡ ሰወረ ። ሰበኬ ፡ ብርሃን ፡ ዮሐንስ ፡ ስምዐ ፡ ኮነ ፤ ወለሊሁ ፡ ኢኮነ ፡ ብርሃነ ። መሀረ ፡ ክርስቶስ ፡ መጥምቀ ፡ ርእስ ፡ እንዘ ፡ ለሊሁ ፡ ይሜጡ ፡ ርእሶ ፡ ያሰኛሉ ። ለሊሁ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ውእቱ ፡ በባለቤት ፡ በዘርፍ ፡ በተሳቢ ፡ ዐጸፋ ፡ ይነገራል ፤ በባለቤት ፥ አብ ፡ ፈነወ ፡ ወልዶ ፡ ለከዊነ ፡ ሰብእ ፤ ወለሊሁ ፡ ኢተፈነወ ። ተፈነወ ፡ ወልዱ ፡ ለአብ ፡ ለከዊነ ፡ ሰብእ ፡ እንዘ ፡ አሐዱ ፡ ምስሌሁ ፤ ወለሊሁሰ ፡ ኢኮነ ፡ ሰብአ ። በተሳቢ ፥ አብ ፡ ፈነዎ ፡ ለወልዱ ፤ ወለሊሁ ፡ ሰምዐ ፡ ወተአዘዘ ።

፶፯ ፤ ኵሉ ፡ ደምላይና ፡ ጠቅላይ ፡ የአኃዝ ፡ ጥሬ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለብዙም ፡ ለጥቂትም ፡ በጠቅላይነት ፡ ይቀጸላል ፤ ካንድ ፡ የወጣ ፡ ፪ም ፡ ፲ም ፡ ኵሉ ፡ ይባላል ። ኵሉ ፡

ፍጥረት፥ኵሉ፡ዓለም፥ኵሉ፡ትውልድ፤ወተሀውከት፡ኵላ፡ሀገር፤አንተ፡ወኵሉ፡ቤ
ትከ። ሲበቃም፡ ኵሉ፡ ዐረየ፤ ኵሉ፡ ይኄሊ፡ ትካዘ፡ ርእሱ፤ ወኵሉ፡ ከመ፡ ልብስ፡
ይበሊ። ሲያጥፍም፡ በሩቅ፥እመኒ፡ ኵሎሙ፡ ዐለዉከ። በቅርብም፡ ተሰባሕክሙ፡
አ፡ ሐዋርያት፡ በሰቢከ፡ ወንጌል፤ ወኵልክሙ፡ ሰማዕተ፡ ኮንክሙ፡ ይላል። ባሕቲ
ቱና፡ ዕራቁ፡ ለባለቤት፡ ሲቀርቡ፡ ቅጽል፥ከባለቤት፡ሲርቁ፡ ተሳቢ፡ ይኾናሉ፤ዐጸፋ
ነት፡ ግን፡ የላቸውም፤ከባለቤትም፡ ባይርቁ፡ አፈታታቸው፡ ከተለየ፡ተሳቢ፡ እንጂ፡
ቅጽል፡ አይኾኑም። ቅጽል፥አከ፡ በእንተ፡ እሉ፡ ባሕቲቶሙ፡ ዘእስእል፤ ኢይከውን፡
ሥጋ፡ ባሕቲቱ፡ መድኅኒተ። ተጠምቀ፡ በማይ፡ ዕራቁ፤ ኢትስተይ፡ ማየ፡ ዕራቆ።
ተሳቢ፥ኢይከውን፡ ሥጋ፡ መድኅኒተ፡ ባሕቲቶ፤ ወአሠጡ፡ ቀሣውቲሆሙ፡ ዕራቆ፤
ኢትቁም፡ ዕራቀከ።

፶፰፤ ከንቱ፡ ቅጽልና፡ በቂ፡ ይኾናል፤ ቅጽል፥ከንቱ፡ ንዋይ፡ ይከውን፡ ከመ፡
ኢምንት፤ ለአጽድቆ፡ ሕልም፡ ነገሮሙ፡ ከንቱ። በቂ፥እመ፡ ኢጻመውከ፡ በርትዕ፡
ትረክብ፡ ከንቶ፤ እመ፡ ኢኀደጉ፡ ከንቶሆሙ፡ (ጣዖታቸውን)። ተሳቢም፡ ሲኾን፥ትነ
ብር፡ ምድር፡ ከንቱታ፤ ከንቱ፡ ኹና፡ ያሰኛል። ርእስ፡ (ርእሱ፡ ሳ፡ ሶሙ፡ ሶን፡ ስከ፡
ኪ፡ ክሙ፡ ክን፡ የ፡ ነ)፡ ርስ፡ ራስ፡ ባለቤት፥መክብበ፡ ሕዋሳት። ሲዘረዘርም፡ ፍ
ችው፡ እንደ፡ ውእቱና፡ እንደ፡ ለሊሁ፡ ነው፤ ለሊሁ፡ ለነውእቱ፡ እንዲቀጸል፥ይ
ህም፥ውእቱ፡ ርእሱ፡ ይእቲ፡ ርእሳ፡ አንተ፡ ርእስከ፤ሲፈታም፡ ርሱ፡ ራሱ፡ ባለቤቱ፥
አንተ፡ ራስኽ፡ ባለቤትኽ፡ እያሰኘ፡ እስከ፡ ንሕነ፡ ላሉት፡ ይቀጸላል። ለሌላ፡ ስም፡
ግን፡ ዘርፍ፡ ሳይዝ፡ አይቀጸልም፤ ይህም፥እብን፡ ርእሰ፡ ማእዘንት፤ ኤጲስቆጶስ፡ ር
እሰ፡ ካህናት፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው። ዳግመኛም፡ የተደራጊ፡ ተሳቢና፡ ዐጸፋ፡ ዘርፍ፡
ይኾናል፡ እንጂ፥ ባለቤት፡ አይኾንም። ለሊከኑ፡ ትንእድ፡ ርእሰከ፤ክርስቶስኒ፡ አከ፡
ርእሶ፡ ዘንእደ። ዘርፍ፡ ሲኾን፥ትካዘ፡ ርእሱ፤ ምስማከ፡ ርእሱ። ደቂቅ፡ አገባብም፡
ሲጨምር፥አድለወ፡ ለርእሱ፤ዘመከረ፡ ብኪ፡ መከረ፡በርእሱ፤ይቤ፡በእንተ፡ ርእሱ፡
ይላል።

ዝርዝር።

፶፱፤ የዝርዝር፡ ጠባይ፡ከአናቅጽ፡ ጋራ፡ በ፩ኛ፡ምዕራፍ፡ በ፫ኛና፡ በ፱ኛ፡ ዕር
ከን፡ ተነግሯል። ጥሬ፡ ኹኖ፡ ነበር፡ ኹኖ፡ አገባብም፡ ኹኖ፡ በ፲፡ በ፲፡ መደብ፡ በዘ
መድ፡ በባዕድ፡ የሚዘረዝር፡ ቃል፡ ኹሉም፡ ደቂቅ፡ ርባታ፡ ተብሏል። ስለ፡ ንኡ
ሳንም፡ አናቅጽ፡ ንኡስ፡ ርባታ፡ ይባላል። ዘመድና፡ ባዕድ፡ ዝርዝሮች፡ ብእሲታ፡
ብእሲሁ፥ዛቲ፡ ብእሲት፡ ዝኩ፡ ብእሲ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ እየገቡ፡ ቅጽልና፡ ዐጸፋ፡
ይኾናሉ፤ ሲፈቱም፡ ይች፡ ሴት፡ ያ፡ ሰው፥ወይም፡ ሴትዮዋ፡ ሰውዮው፡ ያሰኛሉ።
ጥሬ፡ ከግእዝ፡ በቀር፡ በ፮ቱ፡ ኹሉ፡ ይጨርሳል፤ በካዕብ፡ የሚጨርስ፡ ጥሬ፡ ዝርዝሩ፡
እንደ፡ ከንቱ፡ ነው፡ (ከንቶሁ፡ ሃ፡ ሆሙ፡ ን፤ ከንቱከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ን፡ የ፡ ነ)። በሣ
ልስ፡ በራብዕ፡ በኃምስ፡ በሳብዕ፡ የሚጨርስም፡ እንደዚሁ፡ በባዕድ፡ ይዘረዝራል፤
ብእሲ፡ ብእሲሁ፥ደብተራ፡ ደብተራሁ፥ቅዳሴ፡ ቅዳሴሁ፥መሰንቆ፡ መሰንቆሁ። በሳ

ድስ ፡ የሚጨርስ ፡ ግን ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ ይዘረዝራል ፤ ብእሲት ፡ ቱ ፥ እም ፡ ሙ ፥ ውሉድ ፡ ዱ ፥ ደቂቅ ፡ ቁ ፥ አዕይንት ፡ ቱ ፡ ቲሁ ፥ አርድእት ፡ ቱ ፡ ቲሁ ፥ አርዳእ ፡ ኡ ፡ ኢሁ ። አብ ፡ አቡ ፡ አቡሁ ። እድ ፡ እዱ ፡ እዴሁ ። ምግባር ፡ ሩ ፡ ሪሁ ። አገባቦችም ፡ ዘርና ፡ ነባር ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በዘመድ ፡ በባዕድ ፡ ይዘረዝራሉ ፤ ተውላጥ ፡ ጡ ፡ ጣ ፤ ኀበ ፡ ኀቤሁ ፡ ሃ ። በጭራሽም ፡ ዝርዝር ፡ የማያስገቡ ፡ አሉ ፡ (ዕር፲፫ ፡ ቍ ፡ ፲፱) ።

፰፻ ፤ ዝርዝር ፡ ዐጥፎና ፡ ጠቅሶ ፡ የሚያሳየው ፡ ፩ ፡ ነገር ፡ ነው ፤ ባለቤትና ፡ ተሳቢ ፡ ዘርፍና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ። ያንቀጽና ፡ የደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ዝርዝር ፡ ባለቤትን ፡ ሲያሳይ ፤ ቀተለ ፡ ቀቲለከ ፡ በእንቲአሃ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ብሎ ፥ ውእቱ ፡ አንተ ፡ ይእቲ ፡ እሙንቱ ፡ ማለትን ፡ ያሰማል ። የዐበይትና ፡ የንኡሳት ፡ አናቅጽ ፡ ዝርዝር ፡ በተደራጊና ፡ ባድራጊ ፡ በተደራጊ ፡ ተሳቢ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። ፈጠሮ ፡ እግዚአብሔር ፡ ለአዳም ፡ ወረሰዮ ፡ እግዚአ ፡ ፍጥረት ። አምጽአ ፡ ሰሎሞን ፡ ለኪራም ፡ ወአሕነጾ ፡ መቅደሰ ። እመ ፡ ብዝኀ ፡ ስቴ ፡ ኮነ ፡ መስሐቴ ፡ ኢንኀሥሥ ፡ አብዝኖቶ ። እምከመ ፡ ኮነ ፡ እክል ፡ ዘያጸንዕ ፡ ሰብአ ፡ ርቱዐ ፡ ብልዐቱ ። የቀረውም ፡ የገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ እንዲህ ፡ እየኾነ ፡ በተሳቢ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። የሐውልትና ፡ የተገብሮ ፡ የተጋብሮ ፡ አንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ ባገባቦች ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ፤ ይህም ፡ ለእመ ፡ መጽአ ፡ ዘይከብረከ ፡ ሲል ፥ እምኔከ ፤ ተአምሩ ፡ ከመ ፡ መጽሐፈ ፡ ክርስቶስ ፡ ትትለአከክሙ ፡ ሲል ፥ ለክሙ ፡ በኀቤክሙ ፤ ወተፈኒዎ ፡ ኢየሱስ ፡ ኀበ ፡ ሄሮድስ ፡ ተቃጸበ ፡ ሲል ፥ ቦቱ ፡ በላዕሌሁ ፡ እያሰኘ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ያርእስትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፡ የሳቢ ፡ ዘርም ፡ ዝርዝር ፡ እንዲሁ ፡ ባገባብ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ።

፰፻፩ ፤ የተደራጊም ፡ ዝርዝር ፡ በምስለ ፡ ፈንታ ፡ ሲነገር ፥ መኑ ፡ የአምር ፡ ኅሊናሁ ፡ ለእግዚ ፡ ወመኑ ፡ ተማከሮ ። በአርእስትም ፥ ዐርከ ፡ ዘእንበይነ ፡ ከርሡ ፥ ለእመ ፡ አልብከ ፡ ውእቱ ፡ ይቀድም ፡ ተቃትሎተከ ፤ በውስጠ ፡ ዘም ፡ ይከውን ፡ ተቃታሊከ ፡ ያሰኛል ። ዳግመኛም ፡ ሣልስና ፡ ሳድስ ፡ ቅጽሎች ፡ ሲዘረዝሩ ፡ ተሳቢ ፡ እየኾኑ ፡ በበዝና ፡ በእንዘ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታሉ ። ይህም ፥ ማእዜ ፡ ርኢናከ ፡ ርኁበከ ፡ ወጽሙአከ ፡ ወዕሩቀከ ፡ ሲል ፤ ተርበኽ ፡ ተጠምተኽ ፡ ታርዘኽ ። ነቋረከ ፡ ትባእ ፡ ውስተ ፡ ሕይወት ፡ ሲል ፥ ፩ ፡ ዐይና ፡ ኹነኽ ። ኀደግዋ ፡ ለሀገር ፡ ርኅታ ፤ ከፍተው ፥ ወይም ፡ ክፍቷን ። አኀዝዎ ፡ ሕያዎ ፤ በሕይወቱ ፡ ሳለ ፥ ደኅንኘውን ፥ ወይም ፡ ሳይሞት ፡ ያሰኛል ። ዝርዝሩ ፡ ካዕብ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ተሳቢና ፡ ባለቤት ፡ ያሳያል ፤ ይህም ፥ ሕያዉ ፡ ተንሥአ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ሕያው ፡ ኹኖ ፡ ሲሉት ፡ ተሳቢ ፥ ደገኛው ፡ ሲሉት ፡ ባለቤት ፡ ይኾናል ።

፰፻፪ ፤ ያ፫ቱ ፡ አዕማድ ፡ አርእስትና ፡ የውስጠ ፡ ዘ ፥ የሳቢ ፡ ዘርና ፡ የጥሬ ፡ ዝርዝር ፡ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ ይነገራል ። ተዐቅፉ ፡ ፈሪሳውያን ፡ በረፌቀ ፡ ክርስቶስ ፡ ምስለ ፡ ኃጥአን ፡ ወበበሊዖቱ ፡ ምስሌሆሙ ። ስንክሳር ፡ ያየድዐነ ፡ ዕለተ ፡ ሞቶሙ ፡ ለሰማዕት ፡ ወዘከመ ፡ እፎ ፡ ተቀትሎቶሙ ። እሙነ ፡ ይኩን ፡ ዐርኩ ፡ ለንጉሥ ፡ ወጸሓፊሁኒ ፡ መልእክታተ ። ልዑላን ፡ ፍጥረታተ ፡ እግዚእ ፡ እሙንቱ ፡ መላእክት ፡ ወጥቀ ፡ ፍቁራኒሁ ። ዕጹብ ፡ ውእቱ ፡ ንብረተ ፡ ባሕታውን ፡ ገዳመ ፡ ወብልዐቶሙ ፡ አቍጽለ ። ወልደቱ ፡ ተዐውቀ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ዕጹብ ፡ ጥበበ ፡ ሰሎሞን ፡ ወመንክር ፡ ግብሩ ። ባለቤት ፡ ለገን

ዘቡ ፡ ኹሉ ፡ ዘርፍ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዝርዝር ፡ የባለቤትም ፡ ዐጸፋ ፡ ይኾናል ። ዐቢይ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወብዙኅ ፡ አኰቴቱ ፡ ሲል ፥ አኰቴተ ፡ ርእሱ ፡ ወይም ዚአሁ ፡ ይሰማበታል ። አርቆ ፡ ያዕቆብ ፡ ወዮሐንስ ፡ ኀደጉ ፡ አባሆሙ ፡ ወመሣግሪሆሙ ፡ ቢል ፤ አቅርቦም ፡ አክብር ፡ አባከ ፡ ወእመከ ፡ ቢል ፥ ዘርፉ ፡ ዘመድ ፡ ይኹን ፡ እንጂ ፡ ዐጸፋነቱ ፡ ከዘርፍ ፡ አይወጣም ።

፳፫ ፤ የገቢር ፡ አንቀጽ ፡ አርእስትና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ከተሳቢ ፡ ጋራ ፡ ሲና በቡ ፡ ዘርፉቸው ፡ በዘ ፡ እንተ ፡ እለ ፡ ይያያዛል ፤ አፍቅሮተ ፡ ሰብእ ፡ ዘእግዚአብሔር ። ከዘርፍም ፡ ጋራ ፡ ሲያያዙና ፡ ሲናበቡ ፡ ተሳቢያቸው ፡ ግእዝና ፡ ኃምስ ፡ ሳብዕም ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ። ሲያያዝ ፥ በሊዖቱ ፡ ለብእሲ ፡ ኅብስተ ፤ ሲናበብ ፥ በሊዖተ ፡ ብእሲ ፡ ኅብስተ ፡ ይላል ፤ የቀሩትም ፡ እንደዚህ ፡ ናቸው ። በባለቤትና ፡ በተሳቢ ፡ በዘርፍ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ዝርዝር ፡ በውእቱና ፡ በኪያሁ ፡ ይቀናል ፤ ውእቱንና ፡ ኪያሁን ፡ እስከኹን ፡ በገባው ፡ አስተውል ። በሎ ፡ በሎቱ ፡ የሚቀኑም ፡ ወሀበንና ፡ መጠወን ፡ የመሰሉ ፡ አናቅጽ ፡ አሉ ፤ የገቢር ፡ አናቅጽ ፡ አርእስትና ፡ ውስጠ ፡ ዘ ፡ ሳቢ ፡ ዘር ፡ ተዘርዝረውና ፡ ዐርፈው ፡ ሲስቡ ፡ በኪያሁ ፥ ሲናበቡ ፡ ግን ፡ በዚአሁ ፡ ይቀናሉ ። የቀሩትም ፡ አዕማድ ፡ ዝርዝሮች ፡ በሚሰማሟቸው ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ይቀናሉ ። በዘርፍ ፡ ፈንታም ፡ የሚነገር ፡ ከነዚአሁ ፡ ተናበ ፡ በርሳቸው ፡ ይቀናል ።

፳፬ ፤ ከ፩ኛው ፡ ዐምድ ፡ ከቦዝ ፡ ስለ ፡ ባለቤትም ፡ ዐጸፋ ፡ ከሚነገሩ ፡ ዝርዝሮች ፡ በቀር ፡ የቀሩቱ ፡ በለ ፡ ይገጥማሉ ። የተጋጠሙቱ ፡ አናቅጽና ፡ ተሳቢ ፡ ቢኾኑ ፡ ሳቢና ፡ ተሳቢ ፤ ዘርፍና ፡ ባለቤት ፡ ቢኾኑ ፡ ግን ፡ ጠቃሽ ፡ ተጠቃሽ ፡ ይባላሉ ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ በለ ፡ ሲጋጠም ፡ እንደዚሁ ፡ ጠቃሽ ፡ ተጠቃሽ ፡ ነው ። በአንቀጽ ፡ ዝርዝር ፡ የሚሳብ ፡ ለ ፡ ሳቢው ፡ ገቢር ፡ አንቀጽ ፡ ቢኾን ፡ በልማዳዊ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታል ፤ ተገብሮ ፡ ቢኾን ፡ ግን ፡ በሚሰማሙቱ ፡ ደቂቅ ፡ አገባቦች ፡ ይፈታል ። ተገሐሣ ፡ ለመዐት ፤ ከቍጣ ፡ ራቅ ። አፍጥን ፡ ተግሕሦታ ፡ ለእከይ ፤ ከክፉት ፡ ፈጥነኽ ፥ ወይም ፡ ቶሎ ፡ ብለኽ ፡ ራቅ ። ዮ ፡ ያ ፡ ዮሙ ፡ ዮን ፤ እኒህ ፡ ዝርዝሮች ፡ በለ ፡ በሎቱ ፡ በሚቀኑ ፡ አናቅጽ ፡ ዝርዝር ፡ ላይ ፡ እየተጨመሩ ፡ በኪያሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፡ ፈንታ ፡ ይነገራሉ ፤ ስማቸውም ፡ ድርብ ፡ ዝርዝር ፡ ይባላል ። ሀበኒዮ ፥ ሀበሙያ ፥ ጸግዉኒያ ፤ ሀበኒዮሙ ፥ ዘወሀበኒዮን ።

፳፭ ፤ የአኃዝ ፡ ዝርዝር ፥ የጅምላው ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፪፳፬) ፤ የተራ ውም ፡ ይህ ፡ ነው ። ቀዳሚሁ ፡ ሃ ፡ ሆሙ ፡ ሆን ፤ ቀዳሚከ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ የ ፡ ነ ። ቀዳ ሚቱ ፡ ታ ፡ ቶሙ ፡ ቶን ፤ ቀዳሚትከ ፡ ኪ ። ዳግሙ ፡ ዳግምቱ ፤ ሣልሱ ፡ ሣልስቱ ፡ እያ ሰኘ ፡ እስከ ፡ ዓሥር ፡ ዓሥርት ፡ ይዘረዘራል ። ዝርዝሩም ፡ ለአካል ፡ ለነገር ፡ ለጊዜ ፡ ለክ ፍል ፡ ይኾናል ፤ ለአካል ፡ ሲኾን ፥ ወፅአ ፡ ካልኡኒ ። ለነገር ፥ ሣልስከ ፡ ዝንቱ ። ለጊዜ ፥ ሣልሰሙ ፡ ዮም ። ለክፍል ፥ ሣልስትኪ ፡ በብድብድ ፡ ወበረኃብ ፥ ወሣልስትኪ ፡ በኵ ናት ። የኹሉም ፡ ዝርዝር ፡ በቦታው ፡ ተነግሯል ፡ (ቍ፪፴፫) ።

፯ኛ ፡ ክፍል ።

ጸዋትወ ፡ አገባብ፥የዘርና ፡ የነባር ፡ ሕንባብ፥ወይም ፡ ያገባቦች ፡ አገባብና ፡ ፍች፥ ፫ኛውን ፡ ክፍል ፡ መልሶ ፡ እየዘረዘረ ፡ የሚተች ። አገባብ ፡ ሲባል ፡ ኹሉም ፡ የዝርዋን ፡ ቃላት ፡ ስብሳቢ ፡ ነው ፤ በተለየ ፡ ግን ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ በአናቅጽ ፡ ብቻ፥ንኡስ ፡ አገባብ ፡ በአናቅጽና ፡ በቅጽል ፥ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ በጥሬ ፡ ወይም ፡ በብትን ፡ ይገባል ፤ ብትንና ፡ ጥሬ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነው ።

፲፱ኛ ፡ ዕርከን ።

ዐበይት ፡ አገባቦች ።

፺፯ ፤ እስመ ፤ ና ፡ ስለ ፡ እንደ ፡ ይኾናል ። ና ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በዘንድና ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ በጽድቅ ፡ በሉታ ፡ ይገባል ፤ በኋላ ፡ ኹኖ ፡ የፊቱን፥በፊትም ፡ ኹኖ ፡ የኋላውን ፡ ያስረዳል ። በኀላፊ፥ኢያምሥጠ ፡ አዳም ፡ እምኵነኔሁ ፡ ለእግዚአብሔር፥እስመ ፡ በልዐ ፡ እምዕፅ ፡ ዘኢአዘዘ ፡ ይብልዖ ። ወይም፥እስመ ፡ ኢዐቀበ ፡ ትእዛዘ ፡ ለእግዚአብሔር ፤ ተወክፈ ፡ አዳም ፡ በድልወት ፡ ፍትሐ ፡ ሞተ ፡ ሥጋ ፡ ወነፍስ ፡ እምእግዚኡ ። በትንቢት ፡ ሲገባ፥ሰማዕት ፡ ኢይፈርሁ ፡ ሞተ ፡ ሥጋ ፤ እስመ ፡ ይሬእይዋ ፡ ለመንግሥተ ፡ ሰማይ ፡ በዐይነ ፡ ተስፋ ። በዘንድ ፡ ሲገባ ፡ በነባር ፡ ይፈታል ፤ ይህም ፡ ጻድቃን ፡ ይብልዎ ፡ ለክርስቶስ ፡ እንዘ ፡ ያመጽእ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ መከራ ፡ ሥጋ ፡ ኄር ፡ ውእቱ ፤ እስመ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ዝ ፡ መከራ ፡ ሕይወተ ፡ ነፍሳቲሆሙ ፡ ሲል ፥ ይህ ፡ መከራ ፡ የነፍሳቸው ፡ ሕይወት ፡ ይኾን ፡ ዘንድ ፡ (እንዲኾን ፡ ሊኾን) ፡ ነውና ፡ ያሰኛል ። በነባር ፡ ሲገባ፥ውሉደ ፡ እግዚአብሔር ፡ በእንተ ፡ ክርስቶስ ፡ ይትዔገሡ ፡ መከራ ፤ እስመ ፡ ውእቱ ፡ አርአያሆሙ ። ወይም ፡ እስመ ፡ አኮ ፡ ዛቲ ፡ ዓለም ፡ ዘትነብር ፡ ለዓለም ፤ ይሬእይዋ ፡ ጻድቃን ፡ ከመ ፡ እዳው ። እስመ ፡ ና ፡ በተባለበት ፡ ኹሉ ፡ ስለ ፡ ይሰማማዋል ፤ በተለየ ፡ ግን ፡ ስለና ፡ እንደ ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በነባር ፡ ይገባል ። ይህም ፡ ተሠገወ ፡ ቃል ፥ እስመ ፡ ተዋረደ ፡ አዳም ። አዳም ፡ ስለ ፡ ተዋረደ ። እሙን ፡ ነገር ፡ እስመ ፡ ክርስቶስ ፡ መጽአ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፤ እንደ ፡ መጣ ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ። አምጽኡ ፡ ሎቱ ፡ ወርቀ ፡ እስመ ፡ ንጉሥ ፡ ውእቱ ፡ ሲል ፥ ንጉሥ ፡ ነውና ፥ ንጉሥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፥ ንጉሥ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ተብሎ ፡ በሦስቱም ፡ ይፈታል ። አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ ፩ኛ ፡ ብሎ ፡ ይኾናል ፡ ይላሉ ፤ በስለና ፡ በና ፡ በ፪ቱ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ትርፍ ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ፡ እንጂ፥መደበኛ ፡ አይዶለም ። በሦስቱ ፡ ግን ፥ ምእተ ፡ ምክዕቢተ ፡ የዐስዮሙ ፡ ክርስቶስ ፡ ለጻድቃኒሁ ፡ እስመ ፡ በእንቲአሁ ፡ ተወክፉ ፡ መከራ ፤ ተመንደቡ ፡ ወሐሙ ፤ ዓዲ ፡ ሰቀሉ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ምስለ ፡ ፍትወት ፡ እያሰኘ ፡ በዋዌ ፡ እስከ ፡ ፫ ፡ አንቀጽ ፡ ይወርዳል ፤ እስከ ፡ ፫ም ፡ ማለት ፡ የሰዋስው ፡ እንጂ ፡ የመጽሐፍ ፡ አይዶለም ። እስመ ፡ እንደ ፡ ተብሎ ፡ መፈታቱ ፡ በከመ ፡ ቦታ ፡ እየገባ ፡ ስለ ፡ ተገኘ ፡ ነው ። ዳእሙ ፡ በባሕቱ ፡ ቦታ ፡ ስለ ፡ ገባ ፡ ብቻ ፡ ተብሎ ፡ እንዲፈታ ። ንኡስ ፡ አገባብም ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ እኮ ፡ ቢያ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩም ፡ ደስታና ፡ ሐዘን ፡

አንክሮ ፡ ነው ። እስመ ፡ ሖረ ፤ ኼደ ፡ እከ ፥ ኼደ ፡ ቢያ ። እስመ ፡ የሐውር ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ።
እስመ ፡ ርኢከኒሁ ፡ አመንከኒ ፤ አይተኸ ፡ እከ ፥ አይተኸ ፡ ቢያ ። በነባርም ፡ እስመ ፡
ብዙኃን ፡ እለ ፡ አኀዙ ፡ ሠሪዐ ፡ ዜና ፡ ሲል ፡ እንዲሁ ፡ ይፈታል ።

፳፫ ፤ አኮ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። አኮ ፡ በገባብነቱ ፡ አስረጅ ፡ ነውና ፥ እንደ ፡
እስመ ፡ በኀላፊ ፡ በትንቢት ፡ በነባር ፡ አንቀጽ ፡ እየገባ ፡ ና ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ። ፩ኛም ፡
እስመ ፡ ና ፡ በተባለበት ፡ ስለን ፡ እንዲደርብ ፥ አኮም ፡ በገባብነቱ ፡ ና ፡ ሲባል ፥ ባንቀ
ጽነቱ ፡ የጥያቄ ፡ አገባብ ፡ ኑ ፡ ሁ ፡ ስላለበት ፡ ነውና ፡ አይዶለምን ፡ ተብሎ ፡ በ፪ ፡ ይፈ
ታል ። ይህም ፡ ገደፎሙኑ ፡ እግዚ ፡ ለሕዝቡ ፥ ሐሰ ፤ አኮ ፡ አነ ፡ እስራኤላዊ ። አኮ ፡
በፋሲካን ፡ ተሰቅለ ፡ ክርስቶስ ። አኮሁ ፡ ነፍስ ፡ ተዐቢ ፡ እምሲሲት ፡ ባለው ፡ ይታወ
ቃል ፤ አኮ ፡ አገባብ ፡ መባሉ ፥ የኋሊትም ፡ ተሰቅለ ፡ አኮ ፡ እያለ ፡ ማሰሪያ ፡ ማስ
ጣሉ ፡ በሰዋስው ፡ እንጂ ፥ በመጽሐፍ ፡ አይዶለም ፤ በመጽሐፍስ ፡ ከኑ ፡ በቀር ፡ አኮ ፡
አገባብ ፡ ተብሎ ፡ አይጠራም ። ያንቀጽነቱንም ፡ አሉታና ፡ አፈታት ፡ በደቂቅ ፡ ርባታ ፡
ተመልከት ፡ (ቍ፺፫) ። አምጣነ ፡ ደግሞ ፡ ቅጽል ፡ ሲኾን ፡ ባገባብነቱ ፡ ና ፡ ይኾ
ናል ፤ ይኸውም ፡ በሰዋስውና ፡ በቅኔ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በመጽሐፍ ፡ እንደ ፡ አኮ ፡ ነው ።
እስመ ፡ አኮ ፡ አምጣነ ፡ እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ና ፡ ለመኾን ፡ በኀላፊና ፡ በነባር ፡ ሲገቡ ፡ በጽ
ንዕ ፡ ይፈታሉ ፤ ይህም ፡ ቀንአ ፡ ሰይጣን ፡ ላዕለ ፡ አዳም ፤ እስመ ፡ አኮ ፡ አምጣነ ፡
እመ ፡ ዐቀበ ፡ ትእዛዘ ፡ ፈጣሪሁ ፡ ኢይመውት ፡ ለዓለም ፤ አይሞትም ፡ ነበርና ። ኢአም
ንዎ ፡ አይሁድ ፡ ለዘዕዉሩ ፡ ተወልደ ፡ ከመ ፡ ተፈወሰ ፤ እስመ ፡ አኮ ፡ አምጣነ ፡ ዕዉር ፡
ውእቱ ፤ ዕውር ፡ ነበረና ፡ ማለቱን ፡ ያሳያል ።

፳፬ ፤ በእንተ ፤ በይነ ፤ እንበይነ ። እነዚህ ፡ ፫ቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡ ሲኾኑ ፡
ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርገው ፡ በኀላፊ ፡ አንቀጽ ፡ እየገቡ ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። ንወድሳ ፡ ለማ
ርያም ፡ በእንተ ፡ ዘተወልደ ፡ እምኔሃ ፡ እግዚእነ ፤ ሞተ ፡ ክርስቶስ ፡ በይነ ፡ ዘሞተ ፡ እን
በይነ ፡ ዘሞተ ፡ አዳም ። ምስጢራቸውም ፡ እንደ ፡ ከመ ፡ አንጻርነት ፡ ነው ። ደቂቅ ፡ አገ
ባብም ፡ ሲኾኑ ፥ በእንተ ፡ ስለ ፡ በ ፡ ይኾናል ፤ ስለ ፡ የበጎ ፥ በ ፡ የክፉ ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡
ነገር ፡ በእንተ ፡ ይሁዳ ፡ ወበእንተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ፤ ስለ ፡ ይሁዳና ፡
ስለየሩሳሌም ፥ በይሁዳና ፡ በየሩሳሌም ፡ ላይ ፡ ማለት ፡ ነውና ። ን ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፥
ደስ ፡ ይበለው ፡ ብሎ ፥ ደስ ፡ ይበለው ፡ ሲል ፤ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ፥ ደስ ፡ አይበ
ለው ፡ ሲል ፡ ይኾናል ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ከነ ፡ በእንተ ፡ አዳም ፤ አዳምን ፡ ደስ ፡ ይበለው ፡
ብሎ ፤ እምአፈ ፡ ደቂቅ ፡ ወሕፃናት ፡ አስተዳሎከ ፡ ስብሐተ ፡ በእንተ ፡ ጸላኢ ፤ ዲያብ
ሎስን ፡ ደስ ፡ አይበለው ፡ ብሎ ። ሲዘረዘርም ፥ በእንቲአሁ ፡ ሃ ፡ ብሎ ፡ ስለ ፡ ርሱ ፡ የር
ሱን ፡ ነገር ፥ በርሱ ፡ ላይ ፡ በርሱ ፡ ምክንያት ፡ እያሰኘ ፡ እንዳርእስቱ ፡ ይፈታል ። በይነ ፡
በ ፡ እያጋነነው ፡ ሳያጋንነውም ፥ እንበይነ ፡ ብቻውን ፡ ኹኖ ፡ ፪ቱም ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ።
በበይነ ፡ ዝንቱ ፥ በይነ ፡ ምንት ፥ እንበይነ ፡ ምጺት ።

፳፭ ፤ ህየንተ ፤ ተውላጠ ፤ ፍዳ ፤ በቀለ ። እነዚህ ፡ ፬ቱ ፡ ዐበይት ፡ አገባቦች ፡
ሲኾኑ ፥ ከበቀለ ፡ በቀር ፡ ፫ቱ ፡ ዘን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርገው ፡ ህየንተና ፡ ፍዳ ፡ በኀላፊ ፥
ተውላጠ ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ እየገቡ ፡ ኹሉም ፡ ስለ ፡ ይኾናሉ ። ህየንተ ፡ ዘገብሩ ፡

ግንፋለ ። ተውላጠ፡ ዘይሴሰይ ። ተወክፈ፡ አዳም፡ ፍትሐ ፡ ሞት፡ ፍዳ ፡ ዘአበሰ ። በቀለ፡ ደግሞ፡ በቁም፡ ቀሪነቱን፡ ሳይለቅ፡ ስለ፥እንደ፡ ይኾናል ፤ ብፁዕ፡ ዘይትቤቀለኪ፡ በቀለ፡ ተበቀልክነ ፤ ስለ፡ ተበቀልሽን፥እንደ፡ ተበቀልሽን ። ደቂቅ፡ አገባብም፡ ሲኾኑ፡ ህየንተ፡ ስለ፥ፈንታ፥እንደ፡ ይኾናል ፤ በዋጋ ፡ በለውጥ ፡ በካሳ ፡ ይገባል ። ስለ፡ሲኾን፥ይሙት፡ህየንተ፡ ሕዝብ ። ፈንታ፥ፈደዩኒ፡ እኪተ፡ ህየንተ፡ ሠናይት ። ተቀንየ፡ያዕቆብ፡ህየንተ፡ ራሔል ። እንደ፡ሲኾን፥አ፡እግዚኦ፡ አሕመልምል፡ሊተ፡ ነፍስየ፡ ህየንተ፡ ዕፀ፡ ትክልት፡ ማእከለ፡ ገነት ። ሲዘረዘርም፡ ህየንቴሁ፡ ሃ ፤ በርሱ፡ ፈንታ፡ ስለ፡ ርሱ፡ ያሰኛል ። ተውላጠም፡ ለውጥነት፡ ባለው፡ በብትን፡ እየገባ፡ ስለ፡ ይኾናል ፤ ተውላጠ፡ዝ፥ስለዚህ ። ሲዘረዘርም፡ እንደ፡ ጥሬነቱ፡ ተውላጡ፡ ጣ፡ ብሎ፡ ለውጡ፡ ልዋጩ፡ ያሰኛል ። ፍዳም፡ በብትን፡ ሲገባ፡ ስለ፡ ይኾናል ፤ ፍዳ፡ ወይን፡ ይስተይ፡ ማየ፡ ዝናም ፤ ስለ፡ ወይን፥በወይን፡ ብድር፥ወይም፡ ፈንታ ።

፸፪ ፤ ኅበ ፤ መንገለ ፤ ውእደ ። እነዚህ፡፫ቱ፡ ዐበይት፡ አገባቦች፡ ሲኾኑ፡ ዘንድ፡ የ፡ ይኾናሉ ። ዘንድ፡ ሲኾኑ፡ በዘማች፡ በነባር፡ ያሳስራሉ ፤ ይህም፡ ተመዊኦቱ፡ ለንጉሥ፡ ይከውን፥ወይም፡ ውእቱ፡ ኅበ፡ መንገለ፡ ውእደ፡ ኢፈድፈደ፡ ሰራዊቱ ፤ ካልበዛ፡ ዘንድ፡ ይኾናል፥ወይም፡ ነው፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። የ፡ ሲኾኑ፡ ግን፡ የቦታ፡ ቅጽሎች፡ ናቸውና ፤ በ፬ኛ፡ ክፍል፡ ተነግረዋል፡(ቍ፭፲፮)። የቦታም፡ቅጽሎች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ፭፡ የቦታ፡ አገባቦች፡ ይሰማሟቸዋል ። ፩ኛ ፤ ኅበ፡ መንገለ፡ እንተ፡ ውስተ፡ ለ፡ ወደ፡ ሲኾኑ፥ውእደ፥ወደ፡ ለመባል፡ መደበኛ፡ አገባብ፡ ነውና ። ፪ኛ ፤ እንተ፡ በ፡ ሲኾን ። ፫ኛ ፤ በ፡ በቁም፡ ቀሪ፡ ሲኾን ። ፬ኛ ፤ እም፡ መነሻ፡ ሲኾን ። ፭ኛ ፤ እስከ፡ መድረሻ፡ ሲኾን ፤ የ፡ ለሚኾን፡ አገባብ፡ እነዚህ፡ ፭ቱ፡ እየተሰማሙት፡ ሲነገር፡ ፍችው፡ ይበዘበዛል ። ይህም፥የሐውሩ፡ አግብርት፡ እምኅበ፡ ሀለዉ፡ መንገለ፡ ኅበ፡ ሀሎ፥ውእደ፡ ኅበ፡ ሀሎ፥እንተ፡ ኅበ፡ ሀሎ፥ውስተ፡ ኅበ፡ ሀሎ፥ለኅበ፡ ሀሎ፥እስከ፡ ኅበ፡ ሀሎ፡ እግዚኦሙ ፤ ባሮች፡ ካሉበት፡ ጌታቸው፡ ወዳ፥እስካለበት ፡ ይኼዳሉ ። ይሄልዉ፡ አግብርት፡ እንተ፡ ኅበ፡ ሀሎ፥በኅበ፡ ሀሎ፡ እግዚኦሙ ፤ ባሮች፡ ጌታቸው፡ ባለበት፡ ይኖራሉ፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። ዳግመኛም፡ በ፡ እም፡ እንተ፡ በየምስጢራቸው፡ ሲሰማሙት፥አልቦ፡ በኅበ፡ ኢይከብር፡ ነቢይ ፤ የማይከብርበት ። በ፡ ብሔር፡ እምኅበ፡ ይወፅእ፡ ብሩር ፤ የሚወጣበት ። ኢየአምር፡ እንተ፡ ኅበ፡ ይመጽእ፡ ኅጢአት ፤ የሚመጣበትን፡ ያሰኛል ። የቦን፡ ዝርዝር፡ በን፡ ከን፡ ወደን፡ ማምጣታቸው፡ የቦታ፡ ቅጽሎች፡ ሲኾኑ፡ ነው ፤ ኅበ፡ ሀሎ፡ ቀደላ ። ኅበ፡ ተለይቶ፡ በትንቢትና፡ በደጊም፡ ሲገባ፥ሲ፡ ሲ፡ ሳ፡ ሳ፡ ስ፡ ስ፡ እየ፡ እየ፡ እያሰኘ፡ በእንዘ፡ ዐማርኛ፡ ይፈታል ፤ ሰሎሞን፡ ኅበ፡ ኅበ፡ ይነውም፡ ይከሥት፡ ዐይኖ፡ ሲ፡ ሲ ፤ ኅበ፡ ኅበ፡ ይነቅህሰ፡ ይከድኖ ። ማየ፡ አይኅ፡ እስከነ፡ አርብዓ፡ መዋዕል፡ ኅበ፡ ኅበ፡ ይመልእ፡ ሖረ፡ እየ፡ እየ ፤ ወእምድኅሬሁሰ፡ ኅበ፡ ኅበ፡ ይነትግ ። ደቂቅ፡ አገባብም፡ ሲኾኑ፡ ፫ቱ፡ ኹሉ፡ ወደ፥አጠገብ፡ ይኾናሉ ። ኢሐውር፡ ኅበ፡ አብ ፤ ነበረ፡ ኅበ፡ ዐዘቅት ። ሖሩ፡ መንገለ፡ መስዕ ፤ ኢታቅም፡ መንገሌከ ። እቱ፡ ውእደ፡ ሕዝብከ ፤ በውእደ፡ ማየ፡ ባሕር፥አጠገብ ። በተለየ፡ ግን፡ ኅበ፡ በአካል፡ ሲገባ፡ ዘንድ ፤ መንገለ፡ ወገን፡ ይኾናል ፤ እንተ፡

ሀለወት፡ ኀበ፡ አብ ። ኢኮነ፡ አምላከ፡ እመንገለ፡ እሙ ፤ አላ፡ እመንገለ፡ አቡሁ ። ሲዘ
ረዘሩም፡ ኀቤሁ፡ ሃ፥ መንገሌሁ፡ ሃ፥ ውእዴሁ፡ ሃ፥ ወይም፡ ውእዱ፡ ዳ፡ ያሰኛሉ ፤
ከኀበና፡ ከመንገለ፡ በቀር፡ የውእደ፡ ዝርዝር፡ አልተለመደም ።

፸፮ ፤ እንዘ ፤ ዐቢይ፡ አገባብ ። ሲ፡ ሳ፡ ስ፡ እየ፡ ቸልታ፡ ይኾናል ። ሲ፡ ሳ፡ ስ፡
ሲኾን፡ በነባር፡ በዘማች፡ ከዚያውም፡ በትንቢት፡ በጽድቅ፡ ባሉታ፡ ይገባል ፤ ከሀሎና፡
ከሀለወ፡ በቀር፡ በትንቢት፡ ብቻ፡ እንጂ፡ በኀላፊ፡ አይገባም ። ይህም፥ እንዘ፡ ይበ
ልዕ፡ ኢትበልዑ፡ ንበልዕ ፤ ሲበሉ፡ ሳትበሉ፡ ስንበላ ። እንዘ፡ ውእቱ ፤ ሲኾን፡ ሲኖር፡
ሳለ ። እንዘ፡ ሀሎ፡ በ፡ አልቦ፡ አኮ ፤ ሳለ፡ ሳይኖር፡ ሳይኾን ። ሶደ፡ አድያመ፡ ዮርዳኖስ፡
እንዘ፡ ይጸርሕ ፤ እየጮኸ፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። ቸልታም፡ ሲኾን፥ ሞተ፡ እንዘ፡ የሐ
ምም፥ ታሞ ፤ ተቀብረ፡ እንዘ፡ ይመውት፥ ሙቶ፡ ያሰኛል ። ሲ፡ ስ፡ እየ፡ በሚኾንበት፡
ቸልታነትን፡ ይደርባል ፤ ይህም፡ እንዘ፡ ይበልዕ፥ ሲበላ፡ በልቶ ፤ እንዘ፡ ትበልዕ፥ ስት
በላ፡ በልተኸ ፤ ጸርሐ፡ እንዘ፡ ይብል፥ ሲል፡ እያለ፡ ብሎ፡ ማሰኘቱን፡ ያሳያል ።

፸፯ ፤ መጠነ ፤ አምጣነ ፤ ዐቅመ ፤ ዐበይት፡ አገባቦች ። ቅጽልነታቸው፡ ባንደ
ኛው፡ ምዕራፍ፡ መጨረሻ፡ በ፻፴፩፡ ተነግሯል ። አገባብም፡ ኹነው፡ በኀላፊና፡ በትን
ቢት፡ ሲገቡ፥ ያኽል፡ ስለ፡ እንደ፡ ይኾናሉ ። ፫ቱ፡ ኹሉ፡ ጥሬ፡ ዘሮች፡ ናቸው ፤ አም
ጣነም፡ የመጠነ፡ ብዥ፡ ነው ፤ ዘይቤያቸው፡ ልክ፡ መጠን፥ ፍቻቸው፡ ያኽልና፡ ስለ፡
እንደ ፤ ምስጢራቸው፡ ስፍርና፡ ቍጥር፡ ግምት፡ ስለ፡ ኽነ፥ ልኩና፡ መጠኑ፡ ስፍሩና፡
ቍጥሩ፡ በታወቀና፡ ባልተወቀ፡ በውስጠ፡ ብዙነት፡ ይገባሉ ። በኀላፊ፥ መጠነ፡ ጸለ
ይኩ፡ በሕይወትየ ። በትንቢት፥ አምጣነ፡ ትበልዕዎ፡ ለዝንቱ፡ ኅብዝት ፤ ይህን፡ ኅብ
ዝት፡ የምትበሉት፡ ያኽል፥ ወይም፡ በምትበሉት፡ ልክ ፤ ስለምትበሉት፥ እንደምትበ
ሉት፡ መጠን፡ እያሰኘ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል ። ዐቅመ፡ ውስተ፡ ልቡ፡ ኀደረ፡
ፍቅረ፡ ቃል፡ ወሕይወቱ ፤ ያደረበት፡ ያኽል፥ ባደረበት፡ ልክ ፤ ስላደረበት፡ እንዳደ
ረበት፡ መጠን ። በአንጻራቸውም፡ ከማሁ፡ ፈድፋደ፡ ሲከተሉ ፤ በአምጣነ፡ ይነፍኀ፡
ነፋስ፡ ላዕሌሆሙ፡ ከማሁ፡ ይፈደፍድ፡ ጽንዖሙ ። አምጣነ፡ ይከልአሙ፡ ውእቱ፡ ፈድ
ፋደ፡ ይነግሩ፡ ሎቱ፡ እያለ፡ እንዲሁ፡ ይፈታል ። አምጣነ፡ ተለይቶ፡ በእንዘ፡ ቦታ፡
እየገባ፡ ሳ፡ ይኾናል ፤ ይህም፥ ወባሕቱ፡ እብል፡ አምጣነሰ፡ ሕፃን፡ ውእቱ፥ ሕፃን፡ ኹኖ፡
ሳለ ። አምጣነ፡ ሀሎ፡ መርዓዊ፡ ምስሌሆሙ፥ ሳለ ። ኢይክል፡ ሰብእ፡ ሐይወ፡ አም
ጣነ፡ ኢይበልዕ፡ ወኢይሰቲ ፤ ሳይበላ፡ ሳይጠጣ፡ ማለቱን፡ ያሳያል ። ና፡ ሲኾን፡ እስመ፡
በገባበት፡ ይገባል ፤ አገባቡም፡ ከእስመና፡ ከአኮኑ፡ ጋራ፡ ቀድሞ፡ ተነግሯል ። መጠነ፡
ደግሞ፡ ተለይቶ፡ የሩቁን፡ በቅርብ፡ የቅርቡን፡ በሩቅ፥ ያንዱን፡ በብዙ፡ የብዙ
ውን፡ባንድ፥ ዘርዝሮም፡ ሳይዘረዝርም፡ ውጥን፡ ይጨርሳል ። የሩቁን፡ በቅርብ፡ ሲወ
ጥን፥ አ፡ ዳዊት፡ ንግሥ፡ ሰሎሞን፡ መጠነ፡ አንተ፡ ላዕለ፡ እስራኤል ፤ አንተ፡ የነገሥ
ከውን፡ ያኽል ። የቅርቡን፡ በሩቅ፡ ሲወጥን፥ ሰሎሞን፡ ነገሥከ፡ መጠነ፡ አቡከ፡ ላዕለ፡
እስራኤል ። በቀረውም፡ ሰበከ፡ ጴጥሮስ፡ ወንጌለ፡ መጠነ፡ ሙሴ፡ አሪተ ። ኢትሬኢኑ፡
መጠነ፡ ይበልዕ፡ ወይሰቲ ፤ እንዲበላና፡ እንዲጠጣ፡ እያሰኘ፡ ከመ፡ በገባበት፡ ይገ

ባል ። ደቂቅ ፡ አገባብም ፡ ሲኾኑ ፡ ከመ ፡ በገባበት ፡ እየገቡ ፡ እንደ ፡ ይኾናሉ ፤ ባፊታ
ታቸውም ፡ ምስጢራቸውን ፡ አይለቁም ።

፴፫ ፤ ከመ ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ። እንደ ፡ ዳ ፡ ዲ ፡ ድ ፡ ይኾናል ። በ ፡ ዘ ፡ እያጋን
ኑት ፡ ሳያጋንኑትም ፥ ከማሁ ፡ አንጻር ፡ እየኾነው ፡ ሳይኾነውም ፡ በኀላፊና ፡ በትን
ቢት ፡ ይገባል ፤ ባንጻር ፡ ባብነት ፡ ይነገራል ። ባንጻር ፥ በከመ ፡ ይምሕር ፡ አብ ፡ ውሉዶ ፡
ከማሁ ፡ ይምሕሮሙ ፤ ወበከመ ፡ ይርሕቅ ፡ ሠርቅ ፡ እምዐረብ ፡ አርሐቀ ፡ እምኔነ ። ባብ
ነት ፥ ተሰቅሉ ፡ ጴጥሮስ ፡ ወእንድርያስ ፥ በከመ ፡ ተሰቅለ ፡ ክርስቶስ ፡ ይላል ። ውጥን ፡
ጨራሽም ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ መጠን ፡ ነው ፤ ርሱ ፡ በገባበት ፡ ይገባል ። ፪ኛም ፡ ከመ ፡ ዘ ፡
እንተ ፡ እለ ፡ በገቡበት ፡ አንቀጽና ፡ ጥሬ ፡ ሲገባ ፡ መሰለ ፡ ይኾናል ፤ ለምንት ፡ ትኄልዩ ፡
ከመ ፡ ዘኢመጻእኩ ፤ ያልመጣኹ ፡ ይመስል ፥ እንዳልመጣኹ ፡ ኹሉ ፤ ከመ ፡ ዘሰራቂኑ ፥
ሌባ ፡ ይመስል ፥ እንደ ፡ ሌባ ፡ ኹሉ ። በግእዝም ፡ ቦታ ፡ እየገባ ፡ መሰለን ፡ ሲያስከትል ፡
ን ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ ከመ ፡ ሰዶም ፡ እምኮነ ፥ ወከመ ፡ ገሞራ ፡ እመሰልነ ፡ (ገሞራን ፡
በመሰልን) ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ሲዘረዝርም ፡ አልበ ፡ ዘከማሁ ፡ ሃ ፤ ርሱን ፡ የሚመ
ስል ፥ ወይም ፡ የመሰለ ፥ እንደ ፡ ርሱ ፡ ያለ ፡ ሰኛል ። ፫ኛም ፤ ከመ ፥ መሐለ ፡ ነበበ ፡
ዖቀ ፡ ጠየቀ ፡ ርእየ ፡ ሰምዐ ፡ ኀለየ ፡ በሚሉና ፡ ይህን ፡ በመሰሉ ፡ አናቅጽ ፡ ሲሳብ ፡
ነገር ፡ ኹኖ ፡ ማድረግ ፡ መደረግን ፡ ያሳያል ፡ እንጂ ፤ አንጻር ፡ አይኾንም ። ይህም ፥ ኢ
ሰማዕኪኑ ፡ ከመ ፡ ነግሠ ፡ አዶንያስ ። ይትፈጸም ፡ ዘተብህለ ፡ በነቢይ ፡ ከመ ፡ ናዝራዊ ፡
ይሰመይ ፡ ወልድየ ። በነባርም ፡ ወሰምዐ ፡ ያዕቆብ ፡ ከመ ፡ በ ፡ እክል ፡ በብሔረ ፡ ግብጽ ።
ተዘከር ፡ እግዚኦ ፡ ከመ ፡ መሬት ፡ ንሕነ ፡ እያሰኘ ፡ ተሳቢነቱን ፡ ያሳያል ። ተሰፈወና ፡
ተነበየ ፡ እነዚህ ፡ ፪ቱ ፡ ሲስቡት ፡ ግን ፡ በትንቢት ፡ ብቻ ፡ ይገባል ፤ ተፈሥሐት ፡ ሳራ ፡
በልደተ ፡ ይሥሐቅ ፥ ወተሰፈወት ፡ ከመ ፡ ይልህቅ ። ተነበዩ ፡ ነቢያት ፡ ከመ ፡ ይትወ
ለድ ፡ ክርስቶስ ፥ ወከመ ፡ ይትቀተል ፡ ወይትነሣእ ፤ እንዲወለድ ፥ እንዲሞትና ፡ እንዲ
ነሣ ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ርኢ ፡ ዘከመ ፡ ይጽሕፍ ፥ ወለቡ ፡ ዘከመ ፡ ይነብብ ፥ ወስማዕ ፡
ዘከመ ፡ ያወሥእ ፡ እያለ ፡ ሲገባ ፥ አጣጣፉን ፡ አነጋገሩን ፡ አመላለሱን ፡ ተብሎ ፡ መፈ
ታት ፡ ያምርለታል ። ፬ኛም ፤ ሲነባበርና ፡ ሲደረደር ፡ በኀላፊና ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ፤
ሲነባበር ፡ ከመ ፡ ከመ ፡ ቀርበ ፥ ወከመ ፡ ከመ ፡ ይበጽሕ ፡ ጊዜሁ ፡ እያለ ፡ ፈጽሞ ፡ ያሰ
ኛል ። ሲደረደርም ፥ ነአምን ፡ ከመ ፡ ሐመ ፡ ወከመ ፡ ሞተ ፥ ከመሂ ፡ ተንሥአ ፡ ወከመ ፡
ዐርገ ፡ እያሰኘ ፡ በተሳቢነት ፡ ይነገራል ። በቅርብ ፡ ዐጸፋም ፡ ሲገባ ፥ ከመ ፡ ዝ ፡ ወከመ ፡
ዝ ፡ መከርኩ ፡ አነ ፤ እንዲህና ፡ እንዲህ ። ከመ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ግዒር ፡ ሞተ ፤ እንዲህ ፡ እን
ዲህ ፡ ብሎ ፥ ወይም ፡ ተናግሮ ፡ እያሰኘ ፡ ተሳቢነቱን ፡ ያሳያል ። ሠረዝም ፡ ሲኾን ፥ ሰሎ
ሞን ፡ ለመንግሥት ፡ ከመ ፡ ዳዊት ፥ ወመንግሥት ፡ ለዳዊት ፡ ከመ ፡ መንበር ፡ እያለ ፡ በነ
ባር ፡ ይገባል ። ከመ ፡ በዘንድ ፡ አንቀጽ ፡ ሲወድቅ ፡ አዳማቂ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ፤ ከመ ፡
ይብጻሕ ፡ ዘተብህለ ፤ ይህም ፡ ይደርስ ፡ ዘንድ ፥ እንዲደርስ ፡ ሊደርስ ፡ ተብሎ ፡ ሲፈታ ፡
እንዲ ፡ ያሰኘው ፡ ጠባዩ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከመ ፡ እንዳይዶለ ፡ አስተውል ። ደቂቅ ፡ አገ
ባብም ፡ ሲኾን ፡ በጥሬ ፡ በቅጽል ፡ በብትን ፡ ቃል ፡ ኹሉ ፡ እየገባ ፡ እንደ ፡ ይኾናል ፤ ምስ
ጢሩም ፡ አንጻርነት ፡ ነው ። ተቀሥፈ ፡ ከመ ፡ ገብር ፥ ወተስቅለ ፡ ከመ ፡ እቡስ ፤ ከመ ፡

ዘልገሰ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ታመመ ፡ ተደወየ ፤ ቈሰለ ፡ ዐበጠ ፡ ተላጠ ፤ የገላ ። ዘልገሰ ፡ ሥለንታሁ ፡ ወፀፀየ ፡ ልሳኑ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዝልጕስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ግስት) ፤ የታመመ ፡ የቈሰለ ፤ ድዉይ ፡ ቍማጣ ። እመርዔተ ፡ አባግዐ ፡ ቦ ፡ ዘይከውን ፡ ጥዑየ ፡ ወቦ ፡ ዝልጉሰ ። ኖላዌ ፡ አባግዐ ፡ ሶበ ፡ ይሬኢ ፡ አሐተ ፡ ዝልግስተ ፡ አፉሃ ፡ ወለእመ ፡ ኢከልአ ፡ ፍጡነ ፡ ይከውና ፡ ሥሎን ፡ ዝልጉሳተ ። ዝልጉሳን ፡ (ኢይባኡ ፡ ውስተ ፡ ምሥዋዕ) ። በአርብዓሁ ፡ ለአውላጋ ፡ ወበሣልሱ ፡ ለዝልጉስ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፯ ። ቀሌ ። ቀሌ ። ፊልክ ፡ ፲፰) ። ገዳፍ ፤ ያልታረመ ፡ መጽሐፍ ፤ አላዋቂና ፡ ዘባራቂ ፡ ስካር ፡ የጣፈው ፡ (ዐማርኛ) ።

ዝልጋሴ ፤ ቍስል ፡ ዕከክ ፤ ደዌ ፡ ሥጋ ፡ ቍምጥና ፤ ኮብሽ ። ዝልጋሴ ፡ እኩይ ። ዝልጋሴ ፡ ወለምጽ ። እምቍስለ ፡ ዝልጋሴ ፡ ንጣውእ ፡ (ኢዮ፪ ፡ ፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ። ፳፬ ። አርጋ ፡ ፯) ።

(ጥ) **ዘልሐ** ፤ (ዕብ ፡ ዳላሀ ፤ ዘሌሕ) ፤ ቀዳ ፡ ጠለቀ ፡ ደነበቀ ፤ ጨለፈ ። ማይ ፡ ዕሙቅ ፡ ውስተ ፡ ልበ ፡ ብእሲ ፡ መምክር ፤ ወብእሲ ፡ ጠቢብ ፡ ይዜልሖ ፡ (ምሳ፳ ፡ ፭) ። ዘለሰ ፡ ጠመቀ ፡ በጠበጠ ፤ በተን ፡ ረጨ ፡ ፈነጠቀ ፤ ኹሉም ፡ የውሃ ፡ ነው ። ደለወን ፡ እይ ።

ዘሊል ፤ ሎት ፤ (ዘለ ፡ ይዘልል ፡ ይዝልል ። ዕብ ፡ ዛላል ። ዐረ ፡ ዘልዘለ) ፤ መንዘልዘል ፡ መንጠልጠል ፤ መነቃነቅ ፡ መወዛወዝ ፤ የዛፍ ፡ የፍሬ ። መዝለል ፡ ማለፍ ፤ መዘለል ፡ መታለፍ ፤ የተራ ። ዘለላ ፡ ዝልዝል ፡ ዝልል ፡ ዝላይ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

መዝለል ፤ ምዝላል ፤ መሎጊያ ፤ ደጓሳ ፡ ዕንጨት ፡ የሳንሳ ፡ የሚይዙበት ። ድንባዝን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቀፎ ፡ ባጥይ ፡ ይሉታል ። ወጾርዎ ፡ ክልኤቱ ፡ በምዝላል ፡ (ዘኍ፲፫ ፡ ፳፬) ።

ዘሊፍ ፤ ፎት ፤ (ዘለፈ ፡ ይዘልፍ ፡ ይዝልፍ ። ዕብ ፡ ዛላፍ ፤ ረጨ) ፤ መመንጨት ፤ ሳያቋርጡ ፡ መፍሰስ ፡ መውረድ ፤ መጕረፍ ፡ መኼድ ፤ የወንዝ ። ዘለፍ ፡ ማለት ፡ መዝለፍለፍ ። በቁሙ ፡ መዝለፍ ፤ መስደብ ፡ መንቀፍ ፤ መምከር ፡ መገሠጽ ፡ መመስከር ፡ መፍረድ ። ኢትዝልፎሙ ፡ ለእኩያን ፤ ዝልፎ ፡ ለጠቢብ ። ፈያታዊ ፡ ዘየማን ፡ ዘለፈ ፡ ርእሶ ፡ በጊዜ ፡ ሞቱ ። ይዘልፈከ ፡ ቃለ ፡ አፉከ ። ምግባሪከ ፡ ይዘልፋከ ። ይዝልፉ ፡ ማእከሌነ ፡ (ምሳ፱ ፡ ፰ ። ፊልክ ፡ ፺፬ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፮ ። ተረ ፡ ቄር ። ዘፍ፴፩ ፡ ፴፯) ። መዘለፍ ፤ መቍረጥ ፤ መቈጥቈጥ ፡ (ዐማርኛ) ። የመጥረቢያ ፡ ልጅ ፡ መዘለፊያ ፡ እንዲሉ ።

ዘላፊ ፤ በቁሙ ፤ የሚነቅፍ ፡ የሚዘልፍ ፤ የሚያጸይፍ ። ኤልያስ ፡ ዘላፌ ፡ ሕጋ ፡ ለቤተ ፡ አክአብ ። ትክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ዘላፌ ፡ ረሲዓን ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፰ ። ደራሲ) ።

አዝለፈ ፤ አዘወተረ ፤ አራደፈ ፡ አከታተለ ፤ አበዛ ፤ መላለስ ። ወተረን ፡ እይ ። ዘአዝለፈ ፡ ትዕግሥቶ ። ሶበ ፡ አዝለፈ ፡ ጸሎተ ። ከመ ፡ ያዝልፍ ፡ ገቢረ ፡ ትፉፋት ፡ (ማቴ፲ ፡ ፳፪ ። ፊልክ ፡ ፶፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፪) ። አ(ስ)ዘለፈ ፡ አሰደበ ፤ አስነቀፈ ።

አዝላፊ ፤ የሚያዘወትር ፤ አዘውታሪ ። ለእመ ፡ ኮነ ፡ አዝላፌ ፡ ለገቢር ። ይኩኑ ፡ አዝላፍያነ ፡ ጾም ፡ ወጸሎት ፡ (ፊልክ ፡ ፪፻፳፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፯) ። አሰዳቢ ፤ አስነቃፊ ።

መዝለፌ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አዘውታሪ ። መዝለፈ ፡ ስካር ፡ ወእከይ ። መዝለፊተ ፡ ተፀምዶ ። ኩኑ ፡ ለጸሎት ፡ መዝለፍያነ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭ ። ፲ ፡ ፰ ። ፲፬) ። የሚዘልፍ ፡ የሚነቅፍ ፤ ዘላፊ ፤ አዘላፊ ። ኮነነ ፡ መዝለፌ ፡ ኀሊናነ ፡ (ጥበ፪ ፡ ፲፬) ።

ተዘልፈ ፤ ተዘወተረ ፤ ተለመደ ። በቁሙ ፤ ተዘለፈ ፡ ተሰደበ ፡ በገዛ ፡ አፉ ፤ ተጸጸተ ፡ ተወቀሠ ፡ በኅሊናው ። እመ ፡ ተዘከርኩ ፡ ተዘለፍኩ ። ወባሕቱ ፡ በዘተዘለፍኩ ፡ ተመሰውኩ ። ቦ ፡ እለ ፡ ይዘለፉ ፡ ወይትመውኡ ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፮ ። ዓ፪ ፡ ፮ ። ቄር) ።

ዝሉፍ ፤ (ፉን ፡ ፋት ፡ ልፍት) ፤ የተዘወተረ ፤ ዝውትር ። ዘልፈ ፡ ለዝላፉ ፡ ለዓለም ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዝሉፈ ፡ ለዝሉፉ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ይትቀነይ ፡ ሎቱ ፡ ዝሉፈ ። ኢትግድፈነ ፡ ለዝሉፉ ። እስከ ፡ ለዝሉፉ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፮ ። መዝ ፡ ዓ፫ ። ኢዮ፴፫ ፡ ፫) ። ዳግመኛም ፡ መረግድ ፤ አፈው ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዝሉፍ ፡ ይላል ፤ ይህ ፡ ደግሞ ፡ የተሳሳተ ፡ ነው ። ዝሉፍ ፡ ወእንቡዝ ፡ ኢይዜከርዋ ። ወያመጽኡ ፡ ለኪ ፡ ዝሉፈ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፲፰ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፯) ።

— ፤ በቁሙ ፤ የተዘለፈ ፡ የተነቀፈ ፤ አውታታ ፡ ደፋር ፤ ይሉኝ ፡ አይል ። ኢትኩን ፡ ዝሉፈ ፡ በልሳንከ ። ዝሉፍ ፡ ለይትገሠጽ ። ዝሉፋን ፡ እለ ፡ ኢይትኤዘዙ ። ነፍስ ፡ ዝልፍት ፡ ኢትዜወር ፡ (ሢራ፭ ፡ ፲፬ ። ኪዳ ። ቲቶ፩ ፡ ፯ ። ሢራ፲፱ ፡ ፫) ። ጕጕኣን ፡ ዘላፍያን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዝሉፋን ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፬ ። ሮሜ፩ ፡ ፴) ።

ዝልፈት ፤ ማዘውተር ፤ መዘውተር ፤ ዝውተራ ፡ አለማቋረጥ ። በዝልፈቱ ፡ ወዕጽበቱ ፡ (ፊልክ) ። መዝለፍ ፡ መዘለፍ ፤ አዘላለፍ ፡ ዘለፋ ፤ ተግሣጽ ፡ ትምርት ። በእንተ ፡ ዝልፈት ፡ ትዝኀርቶሙ ። ለዝልፈት ፡ አበሳሆሙ ። እለ ፡ ይጸልኡ ፡ ዝልፈተ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፶፬ ። ጥበ፭ ፡ ፬ ። ምሳ፲፭ ፡ ፲) ።

ዚልፋ ፤ ዜልፋ ፡ (ዕብራ) ፤ የሴት ፡ ስም ፤ አመተ ፡ ልያ ፡ ብእሲተ ፡ ያዕቆብ ፡ (ዘፍ፳፱ ፡ ፳፬) ። ግእዝ ፡ ግን ፡ ዘለፋ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ዘለፋ ፤ በቁሙ ፤ ስድብ ፡ ነቀፋ ፡ ምክር ፡ ተግሣጽ ። ዘለፋ ፡ ክሡት ። ዘለፋ ፡ ካህናት ። ንጽሕፍ ፡ እንከ ፡ ዘለፋሁ ፡ ለንስጥሮስ ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ዓ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዘልፍ ፤ ዘልፈ ፤ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ኹልጊዜ ፤ ወትሮ ፡ ዘወትር ፤ በየቀኑ ፤ ዕለት ፡ ዕለት ፤ ጧት ፡ ማታ ፤

ሠርክ፣ ዘላለም፤ ዘሬም፣ ነገም። በእንተ፡ደዌከ፡ዘ ዘልፍ። ወከመ፡ዝ፡ ይከውን፡ ለዘልፍ። መሥዋ ዕት፡ዘልፍ፡(፩ጢሞ፣ ፭፣ ፳፫። ዘኊ፱፣ ፲፮። ዕንዝ፫፣ ፩)። ዘልፈ፡ሰለ፡ዕለቱ።እዜከረከሙ፡ዘልፈ።ይእ ዜኒ፡ወዘልፈኒ። ዘልፈ፡ እሬእዮ፡ ለእግዚ። ወዘ ልፈ፡ ስብሐቲሁ፡ ውስተ፡ አፉየ፡(ዘፀ፲፮፣ ፩። ሮ ሜ፩፣ ፱። ቅዳ። መዝ፣ ፲፭። ፴፫)።

ዘልፋዊ፤ዘዘልፍ፤ የዘወትር፣ የዘላለም፤ የማይቀር፣ የማይታጐል።

ዝላፍ፤ ወትሮ፤ ዘላለም። ዝላፍና፣ ዘልፍ፣ ፩፣ ናቸው። እስመ፡ ምስሌሆሙ፡ ለዝላፉ፡ሀሎ። እምይእቲ፡ዕለት፡ ወለዝላፉ። ወከነ፡ ለዝላፉ፡ቀ ትል፡(ኪዳ። ዳን፩፣ ፳፱። ፪ነገ፣ ፫፣ ፩)።

ተዛለፈ፤ ተዘዋተረ፤ ተዘወታተረ። በቁሙ፤ ተሳደበ፣ ተሰዳደበ፤ ተሟገተ፣ ተከራከረ። መደቡ፣ መደ ፉረግ፣ ሲኾን፣ ማድረግም፣ አለበት። ኢትዛለፍ፡ በ ማእከለ፡ሊቃውንት። ለማርያም፡እኅተ፡ሙሴ፡ ሶበ፡ተዛለፈት፡አውፅእዋ፡እምትዕይንት።እምድ ኅረ፡ ተዛለፉ፡ በስምዕ፡ ከመ፡ቀታሌ፡ ነፍስ፡ው እቱ። ይዛለፎሙ፡ ለብዙኃን፡ አሕዛብ፡(ሢራ፯፣ ፲፱። ዲድ፣ ፴፩። ቀሌ። ኢሳ፪፣ ፬)።

ትዝልፍት፤ ዝውተራ፣ አዘውታሪነት፤ ተሳ ዳቢነት። ክርክር፣ ስድብ፤ ንዝንዝ፣ ውዝግብ፤ ችክታ። በእንተ፡ትዝልፍቱ። አከ፡በሀከከ፡ወበትዝልፍት። ትዝልፍተ፡ ኅሊና፡ስሑን፡ (ቀኖና። ግብ፲፱፣ ፴፯። ቄር፣ ጸላ)።

ዘሊቅ፤(ዘለቀ፡ይዘልቅ፡ይዝልቅ)፤ በቁሙ፤ መዝለቅ፤ መዘልቀቅ፣ (ዐማርኛ)።

ዘሊስ፤ (ዘለሰ፡ይዘልስ፡ ይዝልስ)፤ በቁሙ፤ መዘለስ፣ ዘለሳ፣ መጣል፣ (ዐማርኛ)።

ዘም፤ዘም፤(ጽር፡ዘሞስ)፤ ደም፤ እ ዝኅ፤ መረቅ፣ እሙክ፣ (ሕዝ፳፬፣ ፲። መሳ፮፣ ፲፱፣ ፳)።

ዜመ፤—አዜመ፤—ዘዩም፡ዜመ።

ዘሚድ፤ዶት፤(ዘመደ፡ይዘምድ፡ይ ዝምድ። ፀመደ)፤ ማዛመድ፣ ማዋደድ፣ ማስማ ማት፤ ማጣመር፣ ማራክብ፣ ማገናዘብ፤ መጥመድ፣ ማ ዛወግ፣ ኹለቱን፣ ነገር፣ አንድ፣ ማድረግ። ፀመደን፣ እይ፤ የዚህ፣ መንቲያ፣ ነው።

አዝመደ፤ አዘመደ፤ አስጠመደ።

ተዘምደ፤ ተዛመደ፤ዘመድ፣ ኾነ፣ተስማማ። እሉ፡እለ፡ ይዘመዱ፡ ወይሰናሰሉ፤ እስመ፡ ቲወ ልዱ፡እምአበው፡ወእምሔዋን። ለእመ፡ዘመወ፡ ምስለ፡ካልእት፡ዘትዘመድ፡(ፍ፣ ነ፣ ፳፬፣ ፪። ፈ፣ መ፣ ፩፣ ፫)።

ተዛመደ፤ በቁሙ፤ ተዛማመደ፤ ተስማማ። መዛመድ፣ በ፪፣ ወገን፣ ነው፤ በሥጋ፣ በነፍስ፤ ለኹለ ቱም፣ ብዙ፣ ስልት፣ አለው።

ዝሙድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ምድ)፤ የተዘ መደ፣ የተዛመደ፤ የተዘማመደ፤ ዝምድ።

ዝምደት፤ መዘመድ፣ መዘማመድ፤ አዘማ መድ፣ ሀመድነት፣ ዝምድና። ዝምደት፡ ዘኢትትፌ ጸም። ዝምደተ፡እምሔዋን። ዝምደተ፡ አብና፡ (ፍ፣ ነ፣ ፵፪፣ ፮)።

ትዝምድ፤(ዳት)፤ መዛመድ፤ ዝምድና። ዘመድ፤ ወገን፣ ነገድ፤ ልጅ፣ ቤተ፣ ሰብ፤ ትውልድ። እምድርከ፡ወእምትዝምድከ፤ ወገን። እሉ፡ ትዝ ምደ፡ ያዕቆብ። ኄሩተ፡ ትዝምድ። ዙሉ፡ በበ፡ ትዝምዱ፡ዙሎ፡ መዋዕለ። በዙሉ፡ ትዝምዶሙ፡ (ኩፋ፣ ፲፪። ፴፱። ጥበ፴፣ ፫። ኩፋ፣ ፩። ፮)።

ትዝምድና፤ ዝምድና፣ ዘመድነት፤ ተወላጅ ነት። ትዝምድና፡ዘውሉድ፡(ፍ፣ ነ፣ ፵፪፣ ፮)።

አስተዛመደ፤(ዘመደ)፤ አዛመደ፣ አዘማ መደ፤ አስማማ። አድራጊና፣ አደራራጊ፣ ብዙ፣ ጊዜ፣ በፍች፣ ይተባበራል። ተሰምዮት፡በመንፈስ፡ዘያስተ ዛምድ፡ ምስለ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፤ ከመ፡ተዘም ዶት፡ሥጋዊ፡ያስተሳትፍ፡ምስለ፡ሥጋ፡(ፍ፣ነ፣ ሃ፩)።

ዘመድ፤ (ብ፡ አዝማድ)፤ በቁሙ፤ ወ ላጅ፣ አባት፣ እናት፤ ተወላጅ፣ ወንድም፣ እኅት፤ እኅት፣ እክሥት፤ ወገን፣ ነገድ፤ ሥን፣ ፍጥረት፤ ዐይነቱና፣ ስሙ፣ ትውልዱና፣ ዘሩ፣ አንድ፣ የኾነ። ወገን፣ ነገድ፣ የሩቅ፤ ዘመድ፣ አዝማድ፣ የቅርብ። ወልድ፡ ዘይስሕት፡ ያ ስተኃፍር፡ዘመዶ። አክብሪ፡ ታሕማኪ፡ እስመ፡ እምይእዜ፡ ዘመድኪ። ወአዝማዲሃኒ፡ ጻድቃን፡ እሙንቱ፤ አባት፣ እናት፣ (ምሳ፳፱፣ ፲፩። ጦቢ፩፣ ፲፪። ዳን፩፣ ፫)። አነ፡ ዐዛርያ፡ ዘመደ፡ አናንያ። እስመ፡ ዘመድከ፡ ይእቲ፤ ወንድም፣ እኅት፣ (ጦ ቢ፩፣ ፲፪። ዘሌ፲፰፣ ፲፬)። ዙሉ፡ እንስሳ፡ ያፈቅር፡ ዘመዶ። እምዙሉ፡ ዘመደ፡ዓሣ። ዙሉ፡ዘመደ፡ መብልዕ፤ ወገን፣ ነገድ፣ ዐይነት፣ (ሢራ፲፫፣ ፲፩። ማቴ፲፫፣ ፵፯። ዘፍ፯፣ ፲፬)። ወገብረ፡ ዘንተ፡አርባ ዕተ፡ዘመደ፡በዕለት፡ሳድስት፡ወኮነ፡ዙሉ፡ዕሥራ፡ ወክልኤተ፡ዘመደ፤ሥን፣ ፍጥረት፣ (ኩፋ፣ ፪)።

—፤ ጥሬ፣ ዘር፤ ሌላ፣ ፊደል፣ ባዕድና፣ ምእላድ፣ ሳይ ጨምር፣ አንቀጹን፣ መስሎ፣ የሚገኝ፣ ቃል። ቀተለ፡ ቀትል፤ ገብረ፡ግብር፤ ቀደሰ፡ ቅዳሴ፤ ነደ፡ ነድ፤ ቈረ፡ቊር፤ጸመ፡ጾም፤ እንደዚህ፣ ያለ፣ ይህን፣ የመ ሰለ፣ ኹሉ፣ ዘመድ፣ ዘር፣ ይባላል፤ መሰል፣ ማለት፣ ነው።

አዝሙድ፤ (ዳት)፤ የቅመም፣ ስም፤ አበ ሱዳ፤ አቡሱዳን፣ ነጭና፣ ጥቊር፣ ዐይነት፣ (ዐማርኛ)።

(ጥ) **ዘምዎ፤ ዎት፤ (ዘመወ፣ ይዜሙ፣ ይ ዘሙ። ዘነየ)፤** መዝመት፤ ሰውን፣ የሰውን፣ ገንዘብ፣ ሴትን፣ መማረክ፣ መዝረፍ፤ መስረቅ፣ መቀማት። መዘ ሞት፣ መሴስን፤ ጣዖት፣ ማምለክ፤ ክሕግ፣ መውጣት፣ ማለፍ፣ መትረፍ። ዘምዎተ፡ብእሲ፡ ምስለ፡ብእሲ። ዘዘመወ፡ በእንስሳ። እለ፡ ይዜምዉ፡ ተባዕት፡ ምስለ፡ ተባዕት፡ ም

ስለ ፡ ተባዕት ፤ ወአንስት ፡ ምስለ ፡ አንስት ። ብእሲ ፡ ዘይዜሙ ፡ በነፍስተ ፡ ሥጋሁ ፡ (፩ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፩ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ሚራ፳፫ ፡ ፲፯) ። እስመ ፡ ዘምዎ ፡ ትዜሙ ፡ ምድር ። ዘመወት ፡ በዕፀ ፡ ወበእብን ። ከመ ፡ ይብልዎ ፡ ዝቡሕ ፡ ለአማልክት ፡ ወይዘምዉ ፡ (ኤር፫ ፡ ፱ ። ሆሴ፩ ፡ ፪ ። ራእ፪ ፡ ፲፬) ።

ዘማዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚሴስን ፡ ሴሰኛ ፤ አመንዝራ ። ብእሲ ፡ ዘማዊ ። አረጋዊ ፡ ዘማዊ ። ኢትደመሩ ፡ ምስለ ፡ ዘማውያን ። ትውልድ ፡ ዐማዊት ፡ ወዘማዊት ፡ (ሚራ፳፫ ፡ ፲፯ ። ፳፭ ፡ ፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ማቴ፲፪ ። ፴፱) ።

ዝማዌ ፤ መሴስን ፡ መገልሞት ፤ ግልሙትና ፡ ዘማዊነት ።

ዝሙት ፤ በቁሙ ፤ ሴሰን ፡ ቅንዝር ፡ ምንዝር ፤ ከልክ ፡ ያለፈ ፡ የተረፈ ። ዝሙት ፡ ብእሲት ፡ ምስለ ፡ ብእሲት ፤ ዝሙት ፡ ብእሲ ፡ ምስለ ፡ ብእሲ ፡ ወበእንስሳ ። ቤተ ፡ ዝሙት ። ትርሲተ ፡ ዝሙት ፡ (፩ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፩ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፴፱ ። ምሳ፯ ፡ ፲) ።

ዘማ ፤ (ብ ፡ ዘማት) ፤ በቁሙ ፤ ጋለሞታ ፡ አመንዝራ ፡ ሴት ፤ ኹሉን ፡ የምቶድ ፡ የማትስለች ፤ ባንድ ፡ ወንድ ፡ ያልቆመች ። ብእሲት ፡ ዘማ ። ዘቲ ፡ ትውልድ ፡ ዘማ ፡ ወኃጥእት ። ዘርዐ ፡ ዘማውያን ፡ ወዘማት ። ሑር ፡ አውስብ ፡ ብእሲተ ፡ ዘማ ፡ ወአዋልደ ፡ ዘማ ። በከመ ፡ ይገብራ ፡ አንስት ፡ ዘማት ፡ (ምሳ፭ ፡ ፫ ። ማር፰ ፡ ፴፰ ። ኢሳ፶፯ ፡ ፫ ። ሆሴ፩ ፡ ፪ ። ዲድ ፡ ፫) ።

አዘመወ ፤ አሴሰነ ፤ ዘማዊ ፡ አደረገ ፤ አገለሞተ ፤ አስገለሞተ ። አዘመውካ ፡ ሰብእሲተ ፡ ካልእከ ። ወደዜምወኒ ፡ ዘእንበለ ፡ ፈቃድየ ፡ (ዲድ ፡ ፩ ። ገድ ፡ ተክ) ።

መዘምው ፤ የሚያሴስን ፤ ዝሙት ፡ የሚያስተምር ፤ የሚያገብር ።

ዘሚም ፤ ሞት ፤ (ዘመ ፤ ዘመመ ፡ ይዘምም ፡ ይዝምም ። ዐረ ፡ ዘመ ። ሱር ፡ ዘም) ፤ መሸበብ ፡ መለበብ ፤ መለጕም ፡ መመንገግ ፤ እንዳይበላና ፡ እንዳይጠባ ፡ ማድረግ ። ዝም ፡ ማለት ፤ ዝም ፡ ማሰኘት ፡ አፍን ፡ መዝጋት ፤ መያዝ ፡ ማሲያዝ ። ረመመን ፡ እይ ። መዝመም ፡ ማጋደል ፤ መወዛወዝ ፡ መንዋወጥ ፤ ዜማን ፡ በቃል ፡ በበትር ፡ ማቅለጥ ።

ዝማሜ ፤ (ምያት) ፤ በቁሙ ፡ የዜማ ፡ ሕግ ፡ አዘማመም ፤ ከዜማው ፡ ጋራ ፡ የዘንግ ፡ የመቋሚያ ፡ አንሣሥ ፡ አጣጣል ። ዝማሜ ፡ አምሳለ ፡ ኪደተ ፡ አንበሳ ፡ ውእቱ ፡ (ገድ ፡ አብርሀ) ።

ዝማም ፤ (ማት) ፤ ዝምታ ፡ አርምሞ ። ታናሽ ፡ ቅርጫት ፡ እንደ ፡ ከረጢት ፡ ኹኖ ፡ የእንስሳን ፡ አፍ ፡ የሚከት ፤ መንግግ ፡ በመያዝና ፡ በማሰር ፡ ፈንታ ፡ የሚደረግ ። ትግሣጽ ፡ ወትምህርት ፡ ልጓም ፡ ወዝማም ፡ (ፈላስ) ።

—፤ ንፎ ፡ መንደልት ፤ ያፍንጫ ፡ ቀለበት ፡ የአራዊትና ፡ የእንስሳት ፡ ስናግ ፤ ገመድ ፡ እያበቱ ፡ የሚስቡበት ። ትወዲ ፡ ሎቱ ፡ ዝማማተ ፡ ውስተ ፡ አንፉ ። እወዲ ፡ ለከ ፡ ዝማማተ ፡ ውስተ ፡ አንፍከ ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፳ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፳፱) ። ወጸበን ፡ እይ ።

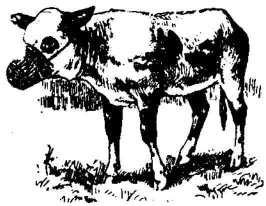

ዝማም ፤

ዘመመን ፤ ዘመሚት ፤ (ዐማርኛ) ፤ ዘመመን ፡ የነደ ፡ ድርድር ፤ ዘመሚት ፡ ቀይ ፡ ጕንዳን ።

ዝማሞ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የመንዝ ፡ ክፍል ፡ በሞፈር ፡ ውሃ ፡ ዳር ፡ ያለ ።

ዘመን ፤ (ናት ፤ አዝማን ፡ ናት ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ዝማን ። ዐረ ፡ ዘመን ፤ ዘማን) ፤ በቁሙ ፤ ዓመት ፡ ጊዜ ፡ ወራት ፤ በየስሙና ፡ በየክፍሉ ። ዘመን ፡ ወአዝማን ፡ ወመንፈቀ ፡ ዘመን ። ኵሉ ፡ በበ ፡ ዘመኑ ። ዘመናት ። እምቅድመ ፡ መዋዕል ፡ ወአዝማናት ፡ (ራእ፲፪ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፪ ፡ ፩ ። አቡሻ ፡ ፬ ። ቅዳ ፡ አፈ) ። ዘመነ ፡ መፀው ፡ ወሐጋይ ፤ ወራት ። ዓመትና ፡ ጊዜን ፡ ተመልከት ።

ዘመነ ፤ (ይዜምን ፡ ይዘምን) ፤ ዘመናይ ፡ ኾነ ፤ ዘመን ፡ ወሰነ ፡ ቀጠረ ። ዐደመን ፡ እይ ።

ዘመናዊ ፤ ዘመናይ ፤ ባለጊዜ ፡ ባለወራት ፤ ኹሉም ፡ ባለጠጋ ፤ ኀላፊ ፡ ነገር ፡ ለጊዜው ፡ ብቻ ፡ የሚፈለግ ። መብልዕ ፡ ማሳኒ ፡ ወዘመናዊ ። ትፍግዕት ፡ ዘመናዊት ፡ ወኀላፊት ። ሕይወት ፡ ዘመናዊት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። አፈ ፡ ድ፳፯ ። አቡሻ ፡ ፴፰) ።

ዘምሮ ፤ ሮት ፤ (ዘመረ ፡ ይዜምር ፡ ይዘምር ። ዕብ ፡ ዛማር ፤ ዛሜር) ፤ ማዝመር ፤ አዝመራን ፡ ማጨድ ፡ መቍረጥ ፤ መሰብሰብ ፡ መከተት ፤ መዝራትም ፡ ይኾናል ። አዝማሪ ፡ መኾን ፤ ሌሊ ፡ ማለት ፡ መዝፈን ። ሐሰይሁ ፡ ወዘመራሁ ፡ በበረከተ ፡ እግዚ ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፯) ።

—፤ መዝሙር ፡ መወጠን ፤ የሥራ ። መምራት ፡ መቀንቀን ፤ መዘመር ፡ ማመስገን ፤ በልዑል ፡ ዜማ ፡ በዐቢይ ፡ ቃል ፤ በከበሮና ፡ በጸናጽል ፡ በሌላውም ፡ ኹሉ ። ይዘምሩ ፡ በጊዜ ፡ ተመጥዎ ፡ ቍርባን ፡ ኵሎሙ ፡ ምእመናን ። ቦ ፡ እመላእክት ፡ ዘይዜምር ፡ ወቦ ፡ ዘይቄድስ ። ውእቱ ፡ ዝማሬ ፡ ዘከኑ ፡ ይዜምሩ ፡ ቦቱ ። ይዜምሩ ፡ በአቅርንት ። ይዜምሩ ፡ በመሰንቆ ። ወበመዝሙር ፡ ዘዐሠርቱ ፡ አውታሪሁ ፡ ዘምሩ ፡ ሎቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯ ። ፩ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፳፱ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፴፪) ።

—፤ ማማጠን ፤ ይግባኝ ፡ ማለት ። መጥቀስ ፤ ምስክር ፡ መጥራት ፤ ኹሉም ፡ የሙግት ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዘመረ ፡ ፈንታ ፡ ተዘመረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተዘ

መረ፡በቈሳር፤ወኀበ፡ቈሳር፡የሐውር ። ተዘመር፡ በስመ፡ ዚኣሁ ፤ አማጠነ ፡ (ግብጽ፳፩ ፡ ፳፮ ። ሲኖዶ) ። ያቀውሙ፡ቃላቲሆሙ፡ተዘማሮሙ፡እምቅዱሳት፡ መጻሕፍት ። እላ፡ክልኤ፡ቃላተ፡ተዘመርነ፡እንዘ፡ ትእልፊት፡ ዘከመ ፡ ዝ ፤ ጠቀሰ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ተረ ፡ ኤጲ.) ። መመስከር ፡ ማወጅ ፡ መናገር ፤ መስበክ ፡ ማስተማር ። በአርእዮ፡መኑ፡ዘይዜምር፤ከመ፡ያስተርኢ፡ እንዘ፡ ይዜምር ፡ እምአብ፤ ወመንፈስ፡ቅዱስ፡ይዜምር፡ከመ፡ይሠምር፡አብ፡(ቄር ፡ ተረ ፡ ኤጲ.) ። ዳግመኛም ፡ በዘመረ ፡ ፈንታ ፡ አዝመረ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ።ሃይማኖተ፡መስቀል፡በዐውድ፡አዝመረ። እንዘ፡ታዘምር፡ሃይማኖተከ፡በዐውድ ። አዝመረ፡ ወልደ፡እግዚ፡በአቡሁ፡ ሰማያዊ፡ ወይቤ፤ኢያእመርክሙኑ፡ከመ፡ ዘውስተ፡ ቤተ፡ አቡየ፡ ሀሎኩ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ጥር፲፰ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዘማሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚዘምር ፡ ዜመኛ ፡ አመስጋኝ ፤ መሪ ፡ ዠማሪ ፡ ቀንቃኝ ። በአፈ፡ዘማሪ፡ዳዊት፡(ቄር ፡ ጸላ) ።

መዘምር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዘማሪ ፡ አዝማሪ ፤ ባለበገና ። በከመ፡ ይቤ፡ መዘምር ። መዘምራን ፡ ወመዘምራት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ዕዝ፪ ፡ ፳፩) ።

መዘምር ፡

መዝሙር ፤ (ራት ፤ መዛሙርት ። ዕብ ፡ ሚዝሞር ። ሱር ፡ ማዝሙራ ። ዐረ ፡ መዝሙር) ፤ በቁሙ ፤ ምስጋና ፡ ውዳሴ ፡ ጸሎት ፤ መጽሐፈ ፡ ዳዊት ፤ ከ፻፶ው ፡ ክፍላት ፡ አንዱም ፡ አንዱም ፡ ክፍል ። መዝሙረ፡ዳዊት ፡ትመስል፡ገነተ፤ መዝሙረ፡ድንግል፤መዝሙረ፡ክርስቶስ።በከመ፡ ይቤ፡ በውስተ ፡ መዝሙር ፡ ዘክልኤቱ ፡ (ደራሲ ። ግብ፲፫ ፡ ፴፫) ። ማመስገኛ ፡ ንዋየ ፡ ማሕሌት ፡ በገና ፡ ክራር ፡ ከበሮ ፡ ጸናጽል ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ንሥኡ፡መዝሙረ፡ ወሀቡ ፡ ከበሮ ፤ መዝሙር፡ ሐዋዝ፡ዘምስለ፡መሰንቆ ። በከበሮ፡ወበመዝሙር፡ይዜምኑ፡ ሎቱ፡(መዝ ፡ ፹ ። ፻፵፱) ። ዜማ ፡ ድምፅ ፡ ከሰው ፡ ከበገና ፡ የሚወጣ ። ደረሰ፡ ያሬድ፡ መጽሐፈ፡ መዝሙር ። ትረክብ ፡ መዝሙረ ፡ ነቢያት ። ወኢያጸምዕ፡ መዝሙረ ፡ መሰንቆክሙ፡ (ታሪ ፡ ነገ ። ፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፭ ፡ ፲ ። ዓሞ፭ ፡ ፳፫) ።

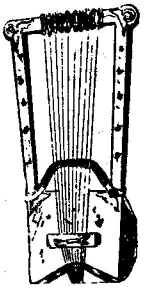

መዝሙር ፡

አዝመረ ፤ **አዘመረ** ፤ አስቈረጠ ፤ አሳጨደ ። አ(ስ)ዠመረ ፤ አስመሰገነ ።

አዝመራ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ዐጨዳ ፡ ስብሰባ ፤ ወይም ፡ ዝሪት ።

አዝመር ፤ (ዐረ ፡ አስመር) ፤ ያይነት ፡ ስም ፤ ደባባ ፡ ደባሳ ፤ የበሰለ ፡ የሻከከ ፡ ፍሬ ፡ የሚመስል ፤ ፍጹም ፡ ቀይ ፡ ወይም ፡ ፍጹም ፡ ጥቍር ፡ ያይደለ ፡ ማእከላዊ ፡ ሕብር ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፲፪ ፡ ፲፮) ።

አዛምር ፤ የዳቦ ፡ ቅጠል ፤ ዐይነቱ ፡ አረንጓዴ ፡ ብጫቴ ፡ (ዐማርኛ) ።

ተዘመረ ፤ በቁሙ ፤ ተዘራ ፡ ታጨደ ። ምስክር ፡ ተጠራ ፤ ተጠቀሰ ። ተመሰገነ ፡ ተወደሰ ። ተዜመ ፡ ተቃኘ ፡ ተደረደረ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊ ፡ ነው ።

ዝሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ የታመነ ፡ የተመሰገነ ፤ እሙን ፡ ምስጉን ፤ የማይጠረጠር ፡ ምስክር ። ዝሙረ፡ ቃላትየ፡ ነቢይ፡ ኤርምያስ ። ለዝንቱ፡ዝሙር፡ጳውሎስ ። ወዝሙር፡ ጳውሎስ፡ እንዘ፡ይብል፡(ቄር ፡ እስት ። ጸላ) ።

ዝማሬ ፤ (ርያት) ፤ መዘመር ፡ አዘማመር ፡ ዝመራ ፤ ዥመራ ፡ ቅንቀና ፤ ዜማ ፡ የዜማ ፡ ምስጋና ። ዝማሬ፡ መላእክት፡ ቅዱሳን ። ዘምሩ ፡ በአልባቢክሙ፡ዝማሬያተ፡ወስባሔያተ፡(ፊልክ ፡ ፲፯፭ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፺) ። በቁሙ ፤ የዜማ ፡ መጽሐፍ ፡ ስም ፡ ከ፭ቱ ፡ ጸዋትወ ፡ ዜማ ፡ አንዱ ፡ የቅዳሴ ፡ ወንድም ፡ ከድርገት ፡ በኋላ ፡ የሚቃኝ ፡ የሚዜም ፡ የሚዘመም ።

ምዝማር ፤ (ራት) ፤ ጥቅስ ፤ የመጽሐፍ ፡ ቃል ፡ ምስክር ፡ የሚኾን ። ብዙኅ፡ምዝማር፡ብየ ። ዘእምቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ምዝማር ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቄር) ።

ዛሚር ፤ (ዕብራ) ፤ ዜማዊ ፡ ያፍ ፤ እጅግ ፡ ድምፀ ፡ መልካም ፤ ያሮድዮን ፡ ወንድም ፡ ወይም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ያፈ ፡ ያሬድ ። ተመልከኸ ፡ አሮድዮንን ፡ እይ ።

ዘመረግድ ፤—ዕንቍ ፤—መረግድ ፡ ረገደ ።

ዛሚር፡

ዘኒብ፤ቦት፤(ዘነበ፡ይዘንብ፡ይዝንብ)፤ ማወዛወዝ፤ መቀኈላት፡ መሽጐብ፡ መነስነስ።

ዘነብ፤ (ብ፡ አዝናብ። ዕብ፡ ዛናብ። ሱር፡ ዙንባ። ዐረ፡ ደነብ)፤ ኽራት፤ የእንስሳትና፡ የአራዊት፡ ቅጥይ፡ በስተኋላቸው፡ የሚበቅል፤ ጫፍ፡ ውልብልቢት፡ ጭራ። ዘነበ፡ከልብ። ዘነበ፡አፍራስ። ምቱረ፡ዘነብ። ርእስ፡ወዘነብ። ወቦሙ፡ ዘነብ፡ከመ፡ዘነበ፡ዐቅራብ።ወአዝናቢሆሙ፡ከመ፡ አራዊተ፡ምድር፡ (ምሳ፳፮፡ ፲፯። ስንክ፡ መስ፳፱። ዘሌ፳፱፡ ፳፫። ኢሳ፲፬፡ ፲፱። ራእ፱፡ ፲፡ ፲፱)። ዘነበለ፡ አዘነበለ፤ ዝንበ፡ መዘንቢያ፡ ማለት፡ ከዘኒብ፡ ወጥቷል፡ (ዐማርኛ)።

ዘነብ፡

ዝንብ፤ (ዕብ፡ ዝቡብ)፤ በቁሙ፡ ኹሉን፡ የሚቀምስ፡ የሚልስ፡ የንብ፡ ጐሣ፤ ምናምንቴ፡ እንስሳ። ከገጠር፡ ንብ፡ የከተማ፡ ዝንብ፤ ዝንብ፡ ቢሰበሰብ፡ መግላሊት፡ አይከፍት፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

ዝንብ፡

ዘንቢር፤(ብ፡ዘናቢር። ዐረ፡ዙንቡር፤ ዚንባር)፤ ተርብ፤ የውሻ፡ ዝንብ፡ የሚነድፍ፡ የሚነክስ፡ ተቈናጣጭ። ወሶበ፡ መጽአ፡ ንጉሠ፡ፋርስ፡ ኀበ፡ ሀገረ፡ ንጽቢን፡ ወዐገታ፡ አምጽአ፡ ቅዱስ፡ ባዕለ፡

ዘንቢር፡

ሰራዊቱ፡ደመና፡ዘናቢር፡ወትንንያ፤ወነደፍዎሙ፡ ለአፍራሲሆሙ፡(ስንክ፡ ጥር፲፰)።

ዘንበሪ፤(ዕብ፡ዛምሪ)፤ የሰው፡ ስም፤ ከነገደ፡ ስምዖን፡ ወገን፡ የሰሉ፡ ልጅ፤ ያባቱ፡ ቤት፡ አለቃ፤ ከመንዝራይቱ፡ ከክስቢ፡ ጋራ፡ ባንድነት፡ ተጣምሮ፡ ተኝቶ፡ ሳለ፤ ካህኑ፡ ፊንሐስ፡ ያልዓዛር፡ ልጅ፡ በዘገሩ፡ ባበታ፡ ጦሩ፡ አጣምሮ፡ ወግቶ፡ የገደለው፤ የደብተራ፡ ኦሪት፡ ዕልው፡ (ዘኍ፳፭፡ ፲፬)።

ዝንጊብል፤(ዕብ፡ዛንግቢል)፤ በቁሙ፤ የተክል፡ ወገን፤ ሥሩ፡ ከቅመም፡ የሚገባ፤ ሽታው፡ የሚጣፍጥ፡ ጣዕሙ፡ የሚሰንፍጥ።

ዘንጐጐ፤ ጐት፤ (ዘንጐጐ፡ ይዘነጕጕ፡ ይዘንጕጕ)፤ ማሽሟጠጥ፤ በነገር፡ መነካት፡ መጕነጥ፤ መስደብ፡ መዝለፍ፤ ማነወር፡ መንቀፍ፤ ማፌዝ፡ ማላገጥ። ይዘነጕግዎሙ፡ በእንተ፡ ዘጕዩ። ይዘነጕጉኒ፡ በንጢአ፡ ሕግ። ይጼዕሉክሙ፡ ወይዘነጕጉክሙ። ወከማሁ፡ ፊደትኒ፡ ይዘነጕግዎ፡ (ዮሴፍ። ጥበ፪፡ ፲፪። ማቴ፳፯፡ ፲፭። ፳፯፡ ፵፬)። ዘንግ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ መንኪያ፡ መጕነጫ፡ ማለት፡ ነው፡ (አስቴ፬፡ ፲፭። ፭፡ ፱)።

ዘንጓጕ፤(ጒት፡ጕያን፡ያት)፤ የሚያሽሟጥጥ፤ አሽሟጣጭ፡ ዘላፊ፡ ነቃፊ፤ ምላሱ፡ እንደ፡ ዘንግ፡ በሩቅ፡ የሚጠቅስ፡ የሚነካ። ይከውን፡ ዘንጓጔ፡ (ምሳ፲፰፡ ፭)።

አዘንጐጐ፤ አሰደበ፤ አስነቀፈ። አዘንጐግሙ፡ ነፍሳቲክሙ። ቦ፡ እለ፡ ይክሕዱ፡ ወያዘነጕጉ፡ ህሉተ፡ ሥርዐተ፡ (ዮሴፍ። መጽ፡ ምስ)።

ተዘንጐጐ፤ ተሽሟጠጠ፤ ተሰደበ፡ ተነቀፈ፤ ማላገጫ፡ ኾነ። ወተዘንጕጉ፡ በኀበ፡ ሀለዉ፡ (ዘዳ፴፪፡ ፴፯)።

ዝንጉግ፤ጕ፤ የተሰደበ፡ ንቁፍ፤ ምኑን፡ ጎሱር። ከመ፡ ዝንጕጕ፡ ኢትኩኑ፡ (ምሳ፳፭፡ ፲)።

ዝንጓጔ፤ ስድብ፡ ሽሙጥ፤ ተግዳሮት፡ ለግጥ፡ (ዘፍ፴፩፡ ፳፫። ሉቃ፭፡ ፳፭)። በባእስ፡ ወበዝንጓጔ፡ ይፌንዎሙ። ነገረ፡ ዝንጓጔ። ኢይረክቦ፡ ዝንጓጔ፡ (ኢሳ፳፯፡ ፰። ጥበ፭፡ ፫። ፭ዜና፡ ፲፯፡ ፱)።

ዘንግዐ፤ (ዘግዐ፤ ስሯ፡ ግ)፤ ዘነጋ፡ ረሳ፡ አጠፋ፡ ቀድሞ፡ ያውቀው፡ የነበረውን፤ ልቡ፡ ደንግጦ፡ አእምሮው፡ ተናውጦ፤ ወይም፡ በቀን፡ ብዛት፡ አርጅቶ፡ ገርጅቶ፤ ራሱ፡ ጠፍቶ፡ ተበላሽቶ። ዘግዐን፡ እይ፤ የዚህ፡ ሥር፡ ነው። ዘንግዖኒ፡ ልብየ። ሶበ፡ አኮ፡ ከመ፡ ዝ፡ እምእቤ፡ ዘንጋዕከ። ከመ፡ ሕብድ፡ እዘነግዕ፡ (ሉቱ፡ ዕዝ፲፡ ፶፭። ራእ፡ ባሮ። ፪ቆሮ፡ ፲፭፡ ፲፯፡ ፳፫)።

—፤ ለፈለፈ፡ ቀባጠረ፤ ነገር፡ አበዛ፤ ምስጢሩ፡ ከዚያው፡ ይገባል። ወሶበ፡ ትጼልዩ፡ ኢትዘንግዑ፡ ከመ፡ አሕዛብ፡ (ማቴ፮፡ ፯)።

አዘንግዐ፤ አዘነጋ፤ ዝንጉ፡ አደረገ፤ አስረሳ፡ ልብ፡ አጠፋ። አብዝኆ፡ መጻሕፍት፡ ያዘነግዕ፡ ልበ። ናሁ፡ አነ፡ ኣንጐግዎ፡ ወኣዘነግዓ፡ ልባ፡ (ግብ፡ ፳፮፡ ፳፬። ሆሴ፪፡ ፲፬)።

ተዘንግዐ፤ ተዘንጋ፡ ተረሳ፤ ጠፋ፡ ቀረ።

ዝንጉዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ግዕት)፤ የተዘነጋ፡ ዝንግ፤ ውዳቂ። የዘነጋ፡ ዝንጉ፤ ልበ፡ ቢስ፤ ተለል፡ ተለል፡ የሚል፡ (ቋንቋውን፡ የሚያውቅለት፡ ሳይኖር፡ አላስተርጓሚ፡ የሚናገር፡(፩ቆሮ፡ ፲፬፡ ፲፩)። ዝንጉዕ፡ አይሁዳዊ። ኢይኩን፡ ዕዉረ፡ ወኢጽሙመ፡ ወኢ ዝንጉዐ። ዝንጉዓን፡ እለ፡ አልቦሙ፡ ልብ፡(ቄር፡ እ ስት። ፍ፡ ነ፡ ፭። ፳፱፡ ፫)።

ዝንጋዔ፤(ዕያት)፤ በቁሙ፤ መዘንጋት፡ አዘ ነጋግ፤ ዝንጋታ፡ ርሳታ፤ ተረት፡ ተርታ፤ ከንቱ፡ ነገር። መንፈሰ፡ ዝንጋዔ። አ፡ ለዝ፡ ዝንጋዔ። ወኮነ፡ ዝንቱ፡ ነገር፡ በቅድሜሆሙ፡ ከመ፡ ዝንጋዔ፡ ወኢአምን ዎን፡(ሆሴ፱፡ ፯። ቄር፡ እስት። ሉቃ፳፬፡ ፲፩)።

ዝንድ፤(ዐረ)፤ የብረት፡ ዘንግ፤ የመዝጊያ፡ ስናግ፡ ረዥም፡ ሸንገል። የዋዌን፡ ፍች፡ እይ፤ ዘንድ፡ ዘንደ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው።

ዜነወ፤—ነገረ፤—ዘየነ፤ዘይነወ።

ዘንይ፤ዮት፤(ዘነየ፡ ይዘኒ፡ ይዝኒ። ዕብ፡ ዛናህ። ሱር፡ ዝናእ። ዐረ፡ ዘነይ፤ዘ መወ)፤ መዘናት፤ መዳራት፤ መቂላመም፡ የዝሙት፡ ዋዜማ፡ መቆም። መሴስን፡ መቀንዘር፤ ባልን፡ ወይም፡ ሚስትን፡ ትቶ፡ ወደ፡ ሌላ፡ መኼድ፤ በዝሙት፡ ሥራ፡ ማደፍ፡ መርከስ፤ ዘር፡ መዝራት፡ ማውጣት፡ ማፍሰስ፤ ዘመወን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

ዝንየት፤ዝኔት፤ መዘሞት፤ ዝሙት፡ ዝና፤ የዝሙት፡ ሥራ። ዘር፡ እድፍ፡ ርስሐት። እመ፡ ቦ፡ ዘወድቀ፡ በዝንየት፡ ወበሕልም፡ ይትከላእ፡ እም ቍርባን፡ ኪያሃ፡ ዕለተ። እመ፡ ቦ፡ ዘወፅአ፡ ዝንየት፡ ወውእቱ፡ እንዘ፡ ንቁህ፡ ይትገሐሥ፡ እምቍርባን፡ ስድስተ፡ ዕለተ። ዝኔት፡ በኀሊና፡ ርኩስ። እመ፡ ቦ፡ ዘይትከዐዎ፡ ዝንየት፡ ለዝሉፉ፡(ቄድር፡ ገ፸። ፸፯)። ወከዐዉ፡ ዝንየቶሙ፡ ዲቤሃ፡(ሕዝ፳፫፡ ፰)።

ዘኒም፤ ሞት፤(ዘን(ነ)መ፡ ይዘንም፡ ይዝንም። ዕብ፡ ዛራም፤ ዜሬም)፤ መዝነም፤ ከላይ፡ ከአየር፡ ከሰማይ፡ መውረድ፡ መፍሰስ፤ በኀይል፡ መረጨት፤ የውሃ፡ የእሳት፡ የበረድ፡ የመቅሠፍት። ዘ ንመ፡ በይእቲ፡ ሌሊት፡ ዐቢይ፡ ዝናም። ዘንመ፡ እሳት። ይዘንም፡ መዓግር፡ ላዕለ፡ ኃጥኣን። በረድ፡ ይዘንም፡(ዮሴፍ። ሉቃ፲፯፡ ፳፱። መዝ፡ ፲። ፸፯)።

አዝነመ፤ አዘነመ፡ አወረደ፤ ረጨ፡ አፈሰሰ። አስደራጊነትም፡ አለበት። እኤዝዝ፡ ደመናተ፡ ከመ፡ ኢያዝንሙ፡ ላዕሌሃ። አዘዘ፡ ደመና፡ ወአዝነመ፡ መና። ኣዘንም፡ በረደ። ወአዝነመ፡ እግዚ፡ እሳተ፡ ወተየ፡ እምሰማይ፡(ኢሳ፭፡ ፯። መዝ፡ ፸፯። ዘፀ፱፡ ፲፰። ዘፍ፲፱፡ ፳፬)።

ዝናም፤ (ማት)፤ በቁሙ፤ የውቅያኖስ፡ ውሃ፡ በደመና፡ ዐይበት፡ ተቋጥሮ፡ በነፋስ፡ ወደልጋዝ፡ ተጭኖ፡ ወደ፡ ላይ፡ ወዳየር፤ እየወጣ፡ ተመልሶ፡ ወደ፡ ባሕር፡ ወደ፡ የብስ፡ የሚረጭ፡ የሚፈስ፡ የሚነስንስ። የዐቍር፡ ማየ፡ በከርሠ፡ ደመና፡ ወያወርድ፡ ዝ ናመ፡ እምከርሠ፡ ማሕፀና። በእንተ፡ ዝናማት፡ ከመ፡ ዝናሞ፡ ይፈኑ። ተዘከር፡ እግዚኦ፡ ርደተ፡ ዝናማት፡(ቅዳ፡ ጎር። ጸዋት)።

ዘናና፤(ዘነ፡ ዘነነ፤ዘንዘነ፤ዘኒን፤መ ውገጥ)፤ ብስ፡ ክብ፡ እንክብል፡ ደንጊያ፤ በወይፈን፡ ግንባር፡ ላይ፡ የሚታሰር፡ መቅጫ። በደንጐራ፡ ዕንጨት፡ ላይ፡ የሚሰካ። በቁሙ፡ ዘነዘና፡ ራሳም፡ የሙገጫ፡ ግልገል። ለመርከብና፡ ላትሮንስም፡ መልሕቅ፡ ይነገ ራል፡ (አዋል)። ጐንደሮች፡ ግን፡ ውዥሞውን፡ ዘነ ዘና፡ ይሉታል። ኹሉም፡ ዐማርኛ፡ ነው።

ዘኒፍ፤(ዘነፈ፡ ይዘንፍ፡ ይዝንፍ)፤ ማዘንፍ፤ የልብስ፡ የቃል፡ (ዐማርኛ)።

ተዛነፈ፤ በቁሙ፡ ተዛነፈ። (ግጥም፤ ስለ፡ ሳ ውልና፡ ስለ፡ ኬፋ፡ ሞት)፤ ጳውሎስ፡ ታርደ፡ በኔሮን፡ ሰይፍ፤ ኹለቱ፡ ዓመት፡ ፈርጅ፡ ሳይዛነፍ፤ ሰቅሎ፡ ለመ ግደል፡ በመጨረሻ፤ ወሰዱት፡ እንጂ፡ ከምሥራቅ፡ ዋሻ፤ ጴጥሮስን፡ ማርካ፡ ከባቢሎን፤ ሮም፡ እንድትከብር፡ እንድትገን።

ዘኒቅ፤(ዘነቀ፡ ይዘንቅ፡ ይዝንቅ። ዕብ፡ ዛኖቅ፤ ቀዲም፡ ቀኒጽ)፤ መዘነቅ፡ ማዘ ነቅ፤ መቀየጥ። መዝንቅ፡ አብዝቶ፡ መጨመር፤ የግብር፡ የነገር። ዘንቅ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ግእዝ፡ ከማ ርኛ።

ዝናር፤(ራት። ዐረ፡ ዙናር። ሱር፡ ዙ ናራ። ጽር፡ ዘናሪዎን)፤ በቁሙ፤ መታጠቂያ፡ ዐጭር፡ የወገብ፡ ማሰሪያ፤ ወይም፡ ድግ። ሞጣሕት፤ ወርደ፡ ጠባብ፡ ቁመተ፡ ረዥም፡ እንደ፡ ድግ፡ ያለ፤ ዲያቆናት፡ የሚያጣፉት፡ የሚያወነዝፉት፡ በትከሻቸው፡ ላይ፡ የሚያደርጉት። ቀኒተ፡ ሐቌ፡ በዝናር፡ በከመ፡ ይቤ፡ እግዚእነ፤ ለይኩን፡ ሐቌክሙ፡ ቅኑተ። ኢይ ቅንቱ፡ ሐቌሆሙ፡ ዲያቆናት፡ በዝናር፡ በጊዜ፡ ጸ ሎት፤ እስመ፡ ግዑዛን፡ እሙንቱ። ከመ፡ ያዑድ፡ ዝናረ፡ ላዕለ፡ ክሣዱ፤ ወኢይግበር፡ ዝናረ፡ ላዕለ፡ አሐዱ፡ መትከፍቱ። ዝናራት፡ ዘውእቶሙ፡ ፊቃር፡(ፍ፡ ነ፡ ፲፬። ፯፡ ፬። ፈ፡ መ፡ ፴፩፡ ፫፡ ፭)።

ዝንቱ፤(ዝ፡ ንቱ)፤ የቅርብ፡ ዐጸፋና፡ ቅ ጽል፤ ይህ፡ ይኸው፤ ይኸኛው። ን፡ በር፡ ከፋች፤ ቱ፡ አርቲክል፡ ነው፤ ዝን፡ ዙ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ዝንቱ፡ ይላል፡ እንጂ፡ ዐጭሩ፡ መልካሙ፡ ዙ፡ ነበረ፤ ዝኩ ንና፡ ዝክቱን፡ እይ፤ የዚህ፡ አንጻር፡ ነው። ዝንቱስ፡ ይፀርፍ፤ ዝንቱ፡ ምስለ፡ ዝንቱ፤ በእንተ፡ ዝንቱ፤ ዐ ጸፋ። ዝንቱ፡ ሕዝብ፤ ዝንቱ፡ ነዳይ፤ ዝንቱ፡ ይስማ ኤል፤ ቅጽል። ዘንተ፡(ዘ)፡ ይህን፤ ይህነን፤ ይኸውን፡ ይኸኛውን። ዘንተ፡ አሕሠምከ፡ ወዘንተ፡ አሠነይከ፡ (ሳታት)።

ዝዕላ፤(ዐረ፡ ዚር። ዕብ፡ ዜር)፤ ዘርፍ፡ ጌጥ፡ ጐፍላ፤ አበባ፡ ዐጽቅ፡ ዛላ፤ በቆብ፡ በባርኔጣ፡ ላይ፡

ወይም ፡ በዙሪያው ፡ የሚደረግ ። ሥራ ፡ ሎሙ ፡ ቀዋብዕት ፡ ዘአልቦ ፡ ዝዕላ ፡ ዘከመ ፡ ደቂቅ ፡ (ሥር ፡ ጸሎ) ።

ዘፈን ፤ ኖት ፤ (ዘፈነ ፡ ይዘፍን ፡ ይዝፍን ። ዐረብ) ፤ መዝፈን ፡ መወዛወዝ ፤ ማሽብሸብ ፡ ማጋፈት ፤ መዝለል ፡ መፈንጨት ። እንዘ ፡ ይትዋነይ ፡ ወይዘፍን ። ተንሥኡ ፡ ይዝፍኑ ። ይዘፍኑ ፡ አድባር ፡ ከመ ፡ ሐራጊት ። እንዘ ፡ ይዝፍኑ ፡ በማሕሌት ፡ እግዚአሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፲ ፡ ፯ ። ሔኖ፶፭ ፡ ፬ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ዘፋኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚዘፍን ፡ ዘፋኝ ፤ ተወዛዋዥ ። ከመ ፡ ያነቅሆ ፡ ለልቡ ፡ ዘፋኒ ፡ ናብሊስ ። ዘፋኒት ፡ አቅረበት ፡ ጳሕለ ፤ ሄሮድስ ፡ ለዮሐንስ ፡ ርእሶ ፡ አምተረ ። ኢትኩኑ ፡ ዘፋንያነ ፡ (ደራሲ ። መዋሥ ። ዲድ ፡ ፯) ።

ዘፈን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዝላይ ፡ እስክስታ ። እስ ፡ ይጸብእሙ ፡ ሰይጣን ፡ በነገረ ፡ ዘፈን ፡ ወተውኔት ። ካህናት ፡ ኢይነጽሩ ፡ ተውኔተ ፡ ወኢዘፈነ ፡ (ቀሌ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፯) ።

አዝፈነ ፤ አዘፈነ ፤ አዘለለ ፤ ዘፈን ፡ አስተማረ ። ያዘፍን ፡ አፍራስ ፡ እንዘ ፡ ያነዝር ፡ በእንዚራ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

ምዝፋን ፤ (ናት) ፤ መዝፈኛ ፤ ማዘፈኛ ፡ ቦታ ፡ መሣሪያ ። ዘበልዐ ፡ በቤተ ፡ ምዝፋናት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ።

ዘፈፍ ፤ (ዘፈ ፤ ዘፈፈ ፡ ይዘፍፍ ፡ ይዝፍፍ ። ሰፈፈ) ፤ ዘፍ ፡ ማለት ፤ መውደቅ ፡ መጋደም ። ዘፍ ፡ መኾን ፤ መንዘፈፍ ።

ዙፋን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ታላቅ ፡ ዐልጋ ፡ ዘፍ ፡ መበያ ፤ መንበረ ፡ መንግሥት ። ማማ ፡ ቁራ ፤ የዘፍ ፡ ላይ ፡ ሥራ ።

ዘፍዘፈ ፤ (ዐረብ) ፤ ሰፋ ፡ ተንሰራፋ ፤ ተዘረጋ ፤ የእጅ ፡ የዕጽቅ ፡ የክንፍ ። ወፈረ ፡ ገዘፈ ፡ ዘፍዛፋ ፡ ኾነ ። በቁሙ ፤ ዘፈዘፈ ፡ ዘፈቀ ፡ ነከረ ፤ ለማራስ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

አንዘፍዘፈ ፤ በቁሙ ፤ ዘረጋ ፡ አራገበ ፤ አርገበገበ ። ኪሩቤል ፡ እንዘ ፡ ያንዘፈዝፉ ፡ ክነፊሆሙ ፡ ደበ ፡ ምሥሃል ። መላእክት ፡ እግዚ ፡ ያንዘፈዝፉ ፡ ክነፊሆሙ ፡ ላዕሌሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳) ።

ዘፈቀ ፤ በቁሙ ፤ ነከረ ፡ አራሰ ፤ ዘፈዘፈ ፡ (ዐማርኛ) ።

ዘፈር ፤ (ብ ፡ አዝፋር ። ዐረ ፡ ሽፍር ። ሱር ፡ ስፋራ ፤ ጽንፍ) ፤ ጫፍ ፡ ዳርቻ ፤ ዘርፍ ፡ ቅጽል ፤ የልብስ ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ሰፈረ ፡ ነው ፤ ዘረፈም ፡ ይኾናል ፡ (ዘኍ፲፭ ፡ ፴፰ ፡ ፴፱ ። ዘዳ፳፪ ፡ ፲፪) ። ዘፈረ ፡ ልብሱ ፡ አንቅዕተ ፡ ደም ፡ አይደበሰ ። አዝፋረ ፡ አልባሲሆሙ ። አዝፋረ ፡ ወርቅ ። ይስሕብ ፡ አዝፋረ ፡ አልባሲሆን ፡ (ቀሌ ። ማቴ፳፫ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፵፬ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ዘፈት ፤ (ዘፈ ። ዕብ ፡ ዛፋት) ፤ ዝፍት ፡ አወጣ ፤ በዝፍት ፡ ቀባ ፡ ለቀለቀ ፡ መረገ ፡ ዘጋ ።

ዝፍት ፤ (ዕብ ፡ ዜፌት ። ሱር ፡ ዚፍታ ። ዐረ ፡ ዚፍት) ፤ በቁሙ ፤ የንጨት ፡ የሙጫ ፡ ቅጥራን ፡ ከታወቁ ፡ ዛፎች ፡ የሚወጣ ፤ መጣብቅነት ፡ ያለው ፡ መልኩ ፡ አተላ ፡ ጭቃ ፡ የሚመስል ፡ ጥቍር ፡ ክርፋታም ፤ እንደ ፡ ጋዝ ፡ እንደ ፡ ዲን ፡ እሳት ፡ የሚቀበል ፤ ቶሎ ፡ የሚነድ ፡ የሚቃጠል ። አዘዘ ፡ ይቅብዑ ፡ ሥጋሁ ፡ ተየ ፡ ወዝፍተ ፡ ወይደይዎ ፡ ውስተ ፡ እቶነ ፡ እሳት ። ነሥአ ፡ ዳንኤል ፡ ዝፍተ ፡ ወጸጕረ ። ተየ ፡ ወዝፍት ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፳፯ ። መጋ፳፫ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዝቅ ፤—የማስ ፡ ጋን ፤—ዝሒቅ ፡ ዘሐቀ ፤ ዝሕቅ ።

ዘቂቅ ፤ (ዘቀ ፡ ይዘቅቅ ፡ ይዝቅቅ ። ዕብ ፡ ዛቆቅ ፤ ዛቃቅ ፤ ነጠፈ ፤ አጽረየ) ፤ መዝቀጥ ፡ መጥለቅ ፤ ዝቃጭ ፡ አተላ ፡ መኾን ። ፪ኛም ፤ ዘቅዘቀ ፡ ብሎ ፡ ዝቅዝቅ ፡ ዘቅዛቃ ፡ ዝቅተኛ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ይወጣል ፡ (ዐማርኛ) ። ይህን ፡ የመሰለ ፡ ግስ ፡ ኹሉ ፡ ቃሉና ፡ ፊደሉ ፡ የግእዝ ፡ ሲኾን ፡ ወዳማርኛ ፡ ስለ ፡ ኼደ ፡ በግእዝ ፡ ቃላት ፡ ውስጥ ፡ አይገኝም ።

ዘር ፤ (ራት ። ዕብ ፡ ዛር ፤ ብ ፡ ዛሪም) ፤ በቁሙ ፤ ነኪር ፡ ልዩ ፡ ባዕድ ፡ ሌላ ፤ የሌላ ፡ ወገን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፤ እንግዳ ፡ ስደተኛ ። ጣዖት ፤ መንፈስ ፡ ጋኔን ፡ በሰው ፡ እያደረ ፡ ሰው ፡ የሚያስት ፡ (ዐማርኛ) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ዘር ፡ ባዕድ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ግብት ፡ ሐዲስ ፡ ይላል ። ኢይከውነከ ፡ አምላከ ፡ ግብት ። ኢይኩን ፡ ብከ ፡ አምላክ ፡ ሐዲስ ፤ አይገኝብኽ ፡ (መዝ ፡ ፹ ። ቄር) ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ግእዙ ፡ አምላክ ፡ ነኪር ፡ ባለው ፡ ዕብራይስጡ ፡ ኤል ፡ ዛር ፡ ይላል ።

ዘራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ጣዖታዊ ፤ ዘራም ፡ ባለዘር ፤ የዘር ፡ ፈረስ ።

ዘርት ፤ (ዕብ ፡ ዜሬት) ፤ ዥርት ፤ ዐይን ፡ ፈጣጣ ፡ ጠጕረ ፡ ጋሬጣ ፡ (ዘራም ፡ ሴት) ፤ ቅንፋዝን ፡ እይ ።

ዘርአ ፤—ዘራ ፤—ዘሪዕ ፡ ዘርዐ ፤ ዘርዕ ።

ዘሪብ ፤ ቦት ፤ (ዘረበ ፡ ይዘርብ ፡ ይዝርብ ። ዐረ ፡ ፀረበ) ፤ መምታት ፡ መቀጥቀጥ ። ደረበንና ፡ ጸረበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ። መርገጥ ፡ መረጋገጥ ፤ የጫማ ፡ የምንጣፍ ። በትግሬኛ ፡ ግን ፡ መንገር ፡ መናገር ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ የነገርን ፡ በትር ፡ ስድብን ፡ ያሳያል ።

ዘርብ ፤ ምት ፡ አመታት ፤ አነዛዘር ፤ ርግጫ ።

መዝረብ ፤ መምቻ ፤ መቀጥቀጫ ፤ ድሕንጻ ፡ መዶሻ ። ነሥአት ፡ መትከለ ፡ ወመዝረበ ። በሰፌልያ ፡

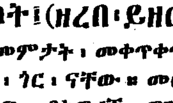

መዝረብ ፡

ወበመዝረብ ፡ አዕፀምቲክ ፡ ስቡር ፡ (አቡሻ ፡ ማ፯ ። ደራሲ) ።

ዘርበን ፤ (ናት ። ዐረ ፡ ዘርዐል) ፤ ነጠላን ጫማ ፤ ከፍት ፡ መጫሚያ ፡ በስተኋላ ፡ ተረከዝ ፡ የማይከድን ፡ የማይሸፍን ። እሉ ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ቀዲሙ ፡ የሐርምዎ ፡ ለአሚእን ፡ ወድኅረሰ ፡ የሐውሩ ፡ በዘርቦናት ፡ ወበቆጸናት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዘርበን ፡

ዘርቤት ፤ (ዐረ ፡ ዙርቢየት) ፤ ጥሩ ፡ ልብስ ፡ ለሐፍ ፤ ክቡር ፡ ምንጣፍ ፡ ያልጋ ፡ የዙፋን ፡ ጌጥ ። ወመንጸፊ ፡ ቤታ ፡ ውእቱ ፡ ዘርቤተ ፡ ቀዳሴ ፡ ዘሱራፌል ። ዘርቤታተ ፡ ነጸፍኩ ፡ ዘእምግብጽ ። ነጸፊት ፡ ዘርቤታተ ፡ ወአልባሳተ ፡ ደርከኖ ፡ ዲበ ፡ ዐራታ ፡ (ድጓ ። ምሳ፯ ፡ ፲፮ ። ስንክ ፡ የካ፲፫) ።

ዘርግሐ ፤ ተዘርግሐ ፤ (የዘግሐ ፡ ስሯጽ ፤ ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ዘረጋ ፤ ተዘረጋ ።

ዘሬው ፤ ዎት ፤ (ዘረወ ፡ ይዘሩ ፡ ይዝሩ ። ዕብ ፡ ዛራሀ) ፤ ማዝራት ፤ መዝፈት ፡ መበተን ፤ ማጥፋት ፡ ማባከን ፤ ባይ ፡ ማድረግ ፤ አብዝቶ ፡ መስጠት ፡ መመጽወት ፤ መውገዝ ፡ መለየት ፡ ማራቅ ፤ ምስጢሩ ፡ መበተን ፡ ካለው ፡ ይገባል ። ይዘርዎ ፡ ለጊሜ ፡ ከመ ፡ ሐመድ ። ዝሩ ፡ እክለከ ፡ ላዕለ ፡ መቃብረ ፡ ጻድቃን ። እዘርዎሙ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ነፋሳት ። ዘሬዎቱ ፡ ንዋየ ፡ ለመብልዐ ፡ ወመስቴ ። ዘረወ ፡ መክፈልተ ፡ ንዋዩ ፡ ላዕለ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ። ዘረወ ፡ ኢምእመናነ ፡ እምነ ፡ ጉባኤ ፡ (መዝ ፡ ፻፵፯ ። ጦቢ ፬ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፭ ፡ ፲ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ ሐም፭) ።

ዘራዊ ፡ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በታኝ ፡ አጥፊ ፤ አባካኝ ። ዘራዌ ፡ መርጌቱ ፡ ለእግዚ ። ዘራዌ ፡ ንዋይ ። ዘራዊ ፡ በአስተዋፅኦታት ፡ (ቀሌ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፬ ። ፴፪) ።

አዝረወ ፤ አስበተነ ፤ አስጠፋ ፡ አስፈረሰ ።

ተዘርወ ፤ ተዘራ ፡ ተበተነ ፤ ተበታተነ ። እምህየ ፡ ተዘርዉ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ አህጉር ። ኵልክሙ ፡ ትዘረዉ ፡ ለለ ፡ አሐዱ ፡ ውስተ ፡ መካኑ ። እስመ ፡ ጽሑፍ ፡ እቀትሎ ፡ ለኖላዊ ፡ ወይዘረዉ ፡ አባግዐ ፡ (ኵፋ ፡ ፲ ። ዮሐ፲፯ ፡ ፴፪ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴፩) ።

ዝርው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሩት) ፤ የተዘራ ፡ የተበተነ ፡ ብትን ፤ ብትንትን ፤ አንድነት ፡ የሌለው ። ሐመድ ፡ እትን ፡ ዝርው ፤ ረሰይኩክሙ ፡ ዝርዋነ ፡ ውስተ ፡ አሕዛብ ። ተሰምየ ፡ ስማ ፡ ዝሩት ፤ እስመ ፡ በህየ ፡ ዘረዎሙ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ሚል፪ ፡ ፱ ። ዘፍ፲፩ ፡ ፱) ።

ዝርወት ፤ (ታት) ፤ መዝራት ፤ መዘራት ፡ መበተን ፤ መለያየት ። ዝርወተ ፡ ሕዝብ ። ዝርወተ ፡ እስራኤል ። ዝርወተ ፡ ልሳን ፡ (ዳን፲፪ ፡ ፯ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፯ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ዘሮ ፤ (ሮማይ ፡ ዜሮ) ፤ ባዶ ፡ ጠፍ ፤ የባዶ ፡ ምልክት ፤ ፊደል ፡ (0) ካንድ ፡ እስከ ፡ ዘጠኝ ፡ ያሉትን ፡ አኃዞች ፡ (1—9) ስማቸውንና ፡ ቍጥራቸውን ፡ የሚለዋውጥ ፡ የሚያበዛ ።

ዘርዜቅ ፤ የድሪ ፡ ጕንጕን ፤ ትት ፤ የወንፊት ፡ ዐይነት ፤ የወርቅ ፡ ሰንሰለት ። ወፀፍሮሁ ፡ ከመ ፡ ዘርዜቅ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳፪) ። ከዘርዘረና ፡ ከዘረቀ ፡ ከኹለቱ ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ነው ።

ዘርዘረ ፤ (ዘሬር ፡ ዘረ ። ዘረወ) ፤ በቁሙ ፤ ዘረዘረ ፡ አፍታታ ፡ አበጠረ ፤ ለያየ ፡ በተነ ፡ በታተነ ፤ የነገር ፡ የጠጕር ፡ የርባታ ፡ የቍጥር ፡ የሸንጎ ፡ የማኅበር ፡ የጥርስ ፡ የሰብል ። አጠፋ ፡ አበላሸ ፡ ከንቱ ፡ አደረገ ፤ የሥራ ፡ የምክር ፡ (ሔኖ፺፫ ፡ ፲፭) ። ዘርዝር ፡ ምክሮሙ ። ሰአለ ፡ ከመ ፡ ይዘርዝር ፡ እግዚ ፡ ምክሮሙ ፡ ለዐላውያን ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ታኅ፱) ።

—፤ መሸነ ፡ አመነሸ ፡ በረበረ ፤ አዘራ ፡ አንዘረዘረ ፤ ያውድማ ። ሠዐየን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ተዘርዘረ ፤ ተዘረዘረ ፡ ተፍታታ ፤ ተለያየ ፡ ተበታተነ ፤ ጠፋ ፡ ከንቱ ፡ ኾነ ። ይትከሀሉኑ ፡ ይሕየው ፡ ዘማስነ ፡ ወዘተዘርዘረ ። አዘዘ ፡ ይሥትርዎሙ ፡ በአጽፋረ ፡ ኀጺን ፡ ከመ ፡ ይዘርዝር ፡ ሥጋሆሙ ። ወይዘርዝር ፡ ኵሉ ፡ ዘፍጥረታተ ፡ ሕምዝ ። ጸለየ ፡ ቅዱስ ፡ ማእከለ ፡ እሳት ፡ ወተዘርዘረ ፡ ውእቱ ፡ እሳት ፡ ወወፅአ ፡ ቅዱስ ፡ እምኔሁ ፡ (ኪዳ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፪ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ኀዳ፲፱) ።

ዝርዙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ዝርት) ፤ የተዘረዘረ ፡ የተበተነ ፤ ብትን ፡ ጕትን ፡ ብጥር ። ኢትግበር ፡ ሥዕርተከ ፡ ፍቱሐ ፡ ወዝርዙረ ፤ ወኢፀፋረ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ። ዘር ፡ ዘር ፡ ያለ ፤ ዘርዛራ ፤ የጥርስ ፡ የወንፊት ። ዐይነ ፡ ሸውራራ ፡ እግረ ፡ ወንካራ ፡ ጥርስ ፡ ዘርዛራ ፤ መጋዝ ፡ ጥርስ ፡ እንዲሉ ፡ (ኪዳ ፤ ስለ ፡ ሐሳዌ ፡ መሲሕ ፡ መልክ) ። የዘረዘረ ፡ ዝርዝር ፡ ዐዲስ ፡ ወጣት ፡ ሰብል ። (ተረት) ፤ ዝርዝረ ፡ ቀጭ ፤ ዐመደ ፡ ፈጭ ።

ዘርዘር ፤ (ዘርዜቅ) ፤ ማንዘርዘሪያ ፤ የጠፍር ፡ የኹማት ፡ የሽቦ ፡ ወንፊት ።

ዘሬጥ ፤ ዘረጠ ፤ አዝረጠ ፤ ዘረጠ ፡ ዝራጭ ፡ ምዝራጥ ። ዘርጠጠ ፡ ዘርጣጣ ፤ በቁሙ ፡ (ዐማርኛ) ።

ዘረየ ፤ (ይዘሪ ፡ ይዝሪ ። ዘረወ) ፤ በተነ ፡ ለየ ። ወና ፡ የ ፡ ይወራረሳሉ ። ለሰባልዮስ ፡ ይዘርዮ ፡ ወለአርዮስ ፡ ይስድዶ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፬) ። ዮም ፡ ይእዜ ፡ ብሎ ፡ ዛሬ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዘሬክ ፤ ኮት ፤ (ዘረከ ፡ ይዘርክ ፡ ይዝርክ ። ደረከ) ፤ መዘርከት ፡ መቅደድ ፤ ማዝረክረክ ፡ መጣል ፤ ደረከን ፡ እይ ።

ዘርከየ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ሰደበ ፡ አዋረደ ፡ ተላገደ ፤ ክፉ ፡ ስም ፡ ቀባ ። አብድ ፡ ይዘረኪ ፡ ወኢያእኵት ። ንፍረት ፡ ዘርክዮቱ ፡ ለዐርክክ ። ዘርክዮተ ፡

ጸላኢ ። ከመ ፡ ይጽዐላሃ ፡ ወይዘርክያሃ ፡ በእንተ ፡ ዝሙት ፡ (ሚራ፲፰ ፣ ፲፰ ። ሚ፩ ፣ ፳፪ ። ቅዳ ። ዮሴፍ) ።

ዘርከዩ ፤ **መዘርክይ** ፤ የሚሳደብ ፣ ተሳዳቢ ፣ ተሳጋጅ ፤ ስመኛ ።

አዘርከየ ፤ አሰደበ ፤ ተሳዳቢ ፣ አስነማ ።

ተዘርከየ ፤ ተሰደበ ፤ ስሙ ፣ ጠፋ ፤ ወሬው ፣ ከፋ ።

ዝርኩይ ፤ (**ያን ፣ ያት ፣ ኪት ፣ ክይት**) ፤ የተሰደበ ፣ ስዱብ ፤ ስመ ፣ ጥፉ ፤ ስድብ ፣ ልብሱ ፤ ነውር ፣ ቀሚሱ ። በውነት ፣ ወይም ፣ በሐሰት ፣ እንደ ፣ ሶስና ፣ (ዳን፩ ፣ ፴፩—፵) ።

ዝርክዩ ፤ (**ይያት**) ፤ መሰደብ ፤ መሰደብ ፣ አሰዳደብ ። ስድብ ፤ ለግድ ።

ዝርክይና ፤ ስዱብነት ፤ ስድብ ፣ የስድብ ፣ ቃል ፣ (ቀሌ) ።

ዘረዐ ፤ ዖት ፤ (ዘርዐ ፡ ይዘርዕ ፡ ይዝራዕ ። ዕብ ፡ ዛራዕ ። ሱር ፡ ዝራዕ ። ዐረ ፡ ዘረዐ) ፤ መዝራት ፣ መትከል ፤ ፍሬን ፣ ቅንጣትን ፣ በርሻ ፣ ላይ ፣ መበተን ፤ መርጨት ፣ መፈንጠቅ ፣ ማፍሰስ ፣ መነስነስ ፤ ዘርን ፣ መቅበር ፣ ዐፈር ፣ ማልበስ ፣ እንዲበቅል ፣ ማድረግ ፤ ለምድርና ፣ ለሴት ፣ ዐደራ ፣ መስጠት ። በጽሑ ፡ ጊዜ ፡ ዘርዐ ፡ ለዘሪዐ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ኢትዝርዑ ፡ ለከሙ ፡ ውስተ ፡ ሦክ ። ኢትባእ ፡ ኀበ ፡ ብእሲተ ፡ ካልእከ ፡ ወኢትስክብ ፡ ምስሌሃ ፤ ወኢትዝራዕ ፡ ዘርዐከ ፡ ላዕሌሃ ፡ (ኩፋ ፣ ፲፩ ። ሌር፰ ፣ ፫ ። ዘሌ፲፰ ፣ ፳) ። ሌለየ ፣ ፈለጠ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ዘርዐ ፣ ይላል ። አመ ፡ ከፈሎሙ ፡ ልዑል ፡ ለአሕዛብ ፡ ወዘከመ ፡ ዘርዖሙ ፡ ለደቂቀ ፡ አዳም ፡ (ዘዳ፴፪ ፣ ፰) ። መዘርጋት ፣ መስደድ ፤ የእጅ ፣ የክንድ ። መወጠር ፣ መገተር ፣ መነጠል ፤ የመጋረጃ ፣ የድንኳን ።

ዘራዒ ፤ (**ዒት ፣ ዕያን ፣ ያት**) ፤ የሚዘራ ፣ ዘሪ ፣ ተካይ ፣ (ገበሬ ፣ ወላጅ ፣ አባት) ። ውእቱ ፡ ይሁብ ፡ ዘርዐ ፡ ለዘራዒ ። ሰይጣን ፡ ዘራዔ ፡ እኪት ፡ ውስተ ፡ ልብ ፡ ሰብእ ። ዘራዔ ፡ ንባብ ፡ (፪ቆሮ ፣ ፱ ፣ ፲ ። ቀሌ ። ግብ፲፯ ፣ ፲፰) ።

አዝርዐ ፤ አ(ስ)ዘራ ፣ አስተከለ ፤ አስበተነ ።

ተዘርዐ ፤ ተዘራ ፣ ተበተነ ፤ ዘሩ ። ተዘራበት ፣ ተተከለበት ፤ ርሻው ። ኅቡረ ፡ ተዘራዕነ ፡ ማእከለ ፡ ክርሥኪ ። ዘርዐ ፡ ዘይዘራዕ ። ምድር ፡ ዘኢይዘራዕ ፡ (ኩፋ ፣ ፴፰ ። ዘሌ፲፩ ፣ ፴፯ ። ኤር ፣ ፪ ፣ ፪) ።

ዝሩዕ ፤ (**ዓን ፣ ዓት ፣ ርዕት**) ፤ የተዘራ ፤ የተዘራበት ፣ ዝር ። ለእመ ፡ ዐቀብነ ፡ አበሳሁ ፡ ለዘይትጋነይ ፡ ለነ ፡ ከነት ፡ ዝርዕት ፡ ውስተ ፡ ኵሎሕ ። ገራህት ፡ ዝሩዕ ፡ (መጽ ፣ ምስ ። ስንክ ፣ ግን፲፱) ።

ዝርዐት ፤ መዝራት ፣ መዘራት ፤ አዘራር ፣ ዝሪት ።

ዘርዕ ፤ (**ዓት ፤ አዝርዕት**) ፤ በቁሙ ፤ ዘር ፣ ቅንጣት ፣ ጥሬ ፣ ፍሬ ፤ የሚበቅል ። በጽሑ ፡ ጊዜ ፡ ዘርዐ ። ሀበነ ፡ ዘርዐ ፡ ምድር ። ፍሬያተ ፡ አዝርዐት ፡ (ኩፋ ፣ ፲፩ ። ዳን፩ ፣ ፲፪ ። ጥበ፲፯ ፣ ፳፪) ።

—፤ የሰው ፣ ዘር ፤ ልጅ ፣ ወገን ፣ ነገድ ፤ ትውልድ ። ከዐወ ፡ ዘርዐ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ማእከለ ፡ ዘርዕኪ ፡ ወማእከለ ፡ ዘርዓ ። ለከ ፡ ወለዘርዕከ ። እምዘርዐ ፡ ሜዶን ። ዐሥርቱ ፡ ወአርባዕቱ ፡ አዝርዐት ፡ (ኩፋ ፣ ፵፩ ። ዘፍ፫ ፣ ፲፭ ። ገላ፫ ፣ ፲፮ ። ዳን፱ ፣ ፩ ። መጽ ፣ ምስ) ። ንኡስ ፣ አንቀጽ ፣ ቀቲል ፤ ይህን ፣ የመሰለ ። ክንኡስ ፣ አንቀጽ ፣ የሚወጣ ፣ ጥሬ ፤ ቀትል ፣ መቅትል ፣ ምቅታል ፤ የመሰለው ፣ ኹሉ ።

መዝርዕ ፤ (**ብ ፣ መዛርዕ**) ፤ ቁፋ ፣ ቅርጫት ፤ ላዳን ፣ ታላቅ ፣ የቤት ፣ ቍና ፤ ቤደ ፣ ቀረዋ ፤ እንቅብ ፣ ጕርዝኝ ፣ ጕብ ፤ ገበሬ ፣ ዘር ፣ የሚሰፍርበት ፣ የሚያኖርበት ፤ ወይም ፣ በርሱ ፣ ይዞ ፣ የሚዘራበት ፣ የዘር ፣ መሣሪያ ፤ ለሌላም ፣ ይኾናል ። ወአግሐሡ ፡ ዘተርፈ ፡ ፍተታተ ፡ ዐሥርተ ፡ ወክልኤተ ፡ መዛርዐ ፡ ምሉአ ፡ (ማቴ፲፬ ፣ ፳ ። ፲፮) ።

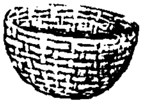

መዝርዕ ፤

መዝርዕ ፤

ምዝራዕ ፤ (**ዓት**) ፤ መዝሪያ ፣ መዛሪያ ፤ ቃዳ ፣ ተለላ ፤ እመም ፣ ገዝም ።

መዝራዕት ፤ (**ብ ፣ መዛርዕ ። ዕብ ፣ ዝሮዐ ። ሱር ፣ ዝራዕ ። ዐረ ፣ ዚራዕ**) ፤ ጡንቻ ፤ ከመትከፍት ፣ እስከ ፣ ኹርናዕ ፣ ያለው ፣ መዠመሪያው ፣ ክፍል ፤ አገዳው ፣ ቅልጥሙ ። ፪ኛም ፣ የክንድ ፣ መሠረት ፣ ስለ ፣ ኾነ ፣ ክንድ ፣ ወርች ፣ ይባላል ። እግዚኦ ፡ ልዑለ ፡ መዝራዕትከ ፡ ኢያእመሩ ። ተመጠውክዎ ፡ ዲበ ፡ መዝራዕትየ ። ምዕራፈ ፡ መዛርዕ ። መዛርዕ ፡ እለ ፡ ሥጋ ። አገዳ ፡ ወመዝራዕተ ፡ (ኢሳ፳፮ ፣ ፲፩ ። ሙሴ፲፭ ፣ ፫ ። ፪ዜና ፣ ፱ ፣ ፲፰ ። ፴፪ ፣ ፰ ። ሕዝ፳፱ ፣ ፱) ። እጅጌ ፤ የቀሚስ ፣ እጀታ ። መዛርዐ ፡ ቀሚሱ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፴፩ ፣ ፩) ።

መዝርዕ ፤ (**ብ ፣ መዛርዕ ፤ ዓት ። መሥርዕ ፤ ሥራዕ ፣ ዓት ። ዐረ ፣ ሺራዕ**) ፤ የመርከብ ፣ ሸራ ፣ ከፈትለ ፣ ከታን ፣ የሚሠራ ፤ ወፍራም ፣ ጥቅጥቅ ፣ ጥሩ ፣ ጠንካራ ፣ ረዥምም ፣ ሰፊ ፣ ታላቅ ፣ መጋረጃ ፤ ነፋስ ፣ እየሳበ ፣ መርከብ ፣ የሚያስኬድ ። ዘሩ ፣ ሠርዐ ፣ ነው ፤ ሥራዕን ፣ ተመልከት ፤ ጣሬና ፣ መላሽ ፣ ሠን ፣ በዘ ፣ ለውጠው ፣ ዘርዐ ፣ ብለውታል ። ወናሁ ፡ መዝርዐ ፡ ሐመርነ ፡ ሠናይት ፡ ወጽሬት ። ንስፋሕ ፡ እንከ ፡ መዝርዐ ፡ ሐመርነ ፡ እንተ ፡ ይእቲ ፡ ኅሊናነ ። ለትኩን ፡ እንከ ፡ መዝርዕነ ፡ ንጽሕተ ፡ ወጽሬተ ፡ (አፈ ፣ ተ፴፱) ።

ዘረፍ ፤ ፎት ፤ (ዘረፈ ፡ ይዘርፍ ፡ ይዝርፍ ። ትግ ፡ ዘርፈ) ፤ መዝረፍ ፣ መቀማት ፣ መንጠቅ ፤ የገንዘብ ፣ የቅኔ ። መዘረፍ ፣ መናበብ ፤ ዘርፋም ፣

ቅጥላም ፡ መኾን ፤ የቃል ። ቤተ ፡ ዳዊት ፡ ንጉሠ ፡ እስራኤል ፤ መምህረ ፡ ሕግ ፡ ሰባኬ ፡ ወንጌል ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

(ጥ) **ዘራፍ ፤** በቁሙ ፤ ዘራፊ ። የድንፋታ ፡ ቃል ።

ዘርፍ ፤ በቁሙ ፤ ተሳቢ ፡ ተናባቢ ፡ ቃል ። ዘፈር ፡ ጽንፍ ፤ ዘፈርን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ግልባጭ ፡ ነው ።

ዘሬቅ ፤ ቆት ፤ (ዘረቀ ፡ ይዘርቅ ፡ ይዝርቅ ። ዕብ ፡ ዛራቅ ። ዐረ ፡ ዘረቀ) ፤ መወርወር ፡ መጣል ፤ የደንጊያ ፡ የጦር ። ማቧለት ፡ መቀለድ ። መነየል ፤ ልብስን ፡ በማየ ፡ ኒል ፡ በቀለመ ፡ ኒል ፡ መንከር ፤ ማለል ፤ ወይም ፡ መጥቁር ፡ ሰማይ ፡ መምሰል ።

ዘርቅ ፤ ቧልት ፡ ቀልድ ፤ ለግጥ ፡ ዋዛ ፡ ወዘበሬታ ፤ ለሰሚው ፡ ለተናጋሪው ፡ የማይጠቅም ፡ ተርታ ፡ ነገር ። ወእመሂ ፡ ነገረ ፡ ዘርቅ ፡ አምጽአት ፡ ለከ ። ነገረ ፡ በክ ፡ ወዘርቅ ። ኀሊና ፡ ነገረ ፡ ዘርቅ ፡ ዘኢይደሉ ፡ ለክርስቲያን ፡ (ምሳ፳ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ መስ፳፰ ። እንቀ ፡ ንስ) ።

ምዝራቅ ፤ (ዐረ ፡ ሚዝራቅ) ፤ ምዝራጥ ፡ ጦር ፡ ዘገር ፤ የሚወረወር ። ደርበዮ ፡ በምዝራቅ ፡ ውስተ ፡ ከርሡ ፡ ወቀተሎ ፡ (ዮሴፍ) ።

አዝረቅ ፤ (ዐረ ፡ አዝረቁ) ፤ ጥቍር ፡ የኒል ፡ ዐይነት ፤ ጥቍረቱ ፡ ሰማይ ፡ የሚመስል ። ብንተ ፡ አዕይንቲሁ ፡ አዝረቅ ፡ ከመ ፡ ኒል ። አልባስ ፡ ዘሕብረ ፡ አዝረቅ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፭ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

ዘሬር ፤ ሮት ፤ (ዘረ ፤ ዘረረ ፡ ይዘርር ፡ ይዝርር ። ዐረ ፡ ዘረ) ፤ መዘረር ፡ መቈለፍ ፤ ዝራር ፡ ማግባት ። ማስጣት ፤ ለፀሓይ ፡ መስጠት ። መንዥረር ፡ መፍሰስ ፤ ዥረር ፡ ማለት ። ዘርዘረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ቅጥይ ፡ ነው ። ዝራር ፡ አዝራር ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዘረር ፤ የቅጠል ፡ ስም ፤ የሥንቆ ፡ ቅጠል ፡ የወፌ ፡ የሚባል ፤ የስናፍጭ ፡ ዐይነት ። የወፍ ፡ ዘረር ፡ እንዲሉ ።

ዘራት ፤ ዝራት ፤ (ዐረ ፡ ዙራፊት) ፤ ቀጭኔ ፤ ዥራት ፡ ቀጭን ፡ ንብርማ ፡ የበረሓ ፡ ግመል ። የበረሓ ፡ ጉሽ ፤ መልኩ ፡ የበሬ ፡ ጠባዩ ፡ ያውሬ ። አሬጋ ፡ ወዘራት ፡ (ዘዳ፲፬ ፡ ፭) ።

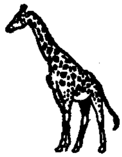

ዘራት ፡

ዛቲ ፤ (ዛ ፡ ቲ ። ዝ ፡ ንቱ) ፤ የቅርብ ፡ ዐጸፋና ፡ ቅጽል ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፤ ቲ ፡ አርቲክል ፡ ነው ። ይች ፡ ይህች ፤ ይችው ፡ ይችይቱ ፡ ይችኛይቱ ። ዝንና ፡ ዛን ፡ ዝንቱን ፡ እይ ። እስመ ፡ ዛቲ ፡ ትትወለድ ፡ እምእንታክቲ ። ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ምዕራፍየ ፡ ለዓለም ፤ ዐጸፋ ፡ (ማር ፡ ይሥ፮ ። መዝ ፡ ፻፴፩) ። ዛቲ ፡ ትውልድ ፡ ተኀሥ ፡ ሎቱ ። ዛቲ ፡ ባሕር ፡ ዐባይ ፡ ወረሓብ ፡ (መዝ ፡ ፳፫ ። ፻፫) ።

ዛተ ፤ ይችን ፡ ይችይቱን ፤ ይችኛይቱን ። ዛተ ፡ ሀገረ ። ዛተ ፡ ሌሊተ ፡ (ሊጦ ። ሩትር ፡ ፲፫) ።

ዘትር ፤ (ሠትር ፤ ሠተረ) ፤ በቁሙ ፤ ቀደና ፡ ሠጥቆ ፡ ሠንጥቆ ፡ በኀይል ፡ የሚወጣ ፡ ወጭ ፤ ፈሳሽ ፡ ምንጭ ፤ ወለላ ፡ ወተት ፤ ደም ፡ እንባ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፤ ሠተረን ፡ እይ ። ዘአንቅዐ ፡ ዘትረ ፡ ማይ ፡ እመንበክ ፡ አድግ ፡ ለሶምሶን ። ዘትረ ፡ መዓር ። ዘትረ ፡ ሐሊብ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ፩ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፳፯ ። አርጋ ፡ ፱) ። ምስጢሩ ፡ ፈሳሽነትን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ጥፍጥንትንም ፡ ያሳያል ፤ ስለዚህ ፡ በማር ፡ በስኳር ፡ በወተት ፡ በንቍላል ፡ ለሚሠራ ፡ ምግብ ፡ ይነገራል ።

ዘጺ ፤ (ጽር ፡ ኢቶፒ ፤ ኢቶፖስ ፤ ሄቤኖስ) ፤ በቁሙ ፤ አብኖስ ፡ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፡ ክሰልማ ፡ ዕንጨት ፤ ጥቍረቱ ፡ ኵል ፡ ጥላት ፡ ሱዳን ፡ አበሱድ ፡ አዝሙድ ፡ የሚመስል ፤ በኢትዮጵስ ፡ አገር ፡ በሱዳን ፡ በኖባ ፡ ወዲያ ፡ ማደም ፡ በህንድ ፡ የሚገኝ ፤ የአብኖስን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ዕፀ ፡ ጸሊም ፡ ዘይብልዎ ፡ ዘጺ ፤ በግእዝ ፡ (አዋል) ። በዞጺ ፡ ፈንታ ፡ ዛጺ ፡ አዛጺ ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ሐ

ሐ ፤ ሟኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ሐውት ፤ ሐይት ፤ ቍጥሩ ፡ ስምንት ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ስምንት ፡ ቱ ፡ ይባላል ። ዕብራውያን ፡ ግን ፡ ስምንትን ፡ መደብ ፡ አድርገው ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ስምንት ፡ እልፍ ፡ ይሉታል ። የሦስቱ ፡ ሀሐን ፡ ድምጥ ፡ እንደ ፡ መልካቸው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፡ ከሰላማ ፡ ወዲህ ፡ ባለመለየት ፡ ይነገራል ፤ ይኸውም ፡ በቸልታና ፡ በስንፍና ፡ በትምርት ፡ ሕጸጽ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የሚገባው ፡ ኹኖ ፡ አይደለም ። ጥሩ ፡ መምህርና ፡ የተማሪ ፡ ቤት ፡ ከሌለ ፡ የፊደልን ፡ ጠባይ ፡ በጥፈትና ፡ ባጠራር ፡ ጠንቅቆ ፡ ማወቅ ፡ አይቻልምና ።

ሐብአ ፤—ዐባ ፡ ሰወረ ፤—ኅቢእ ፡ ኅብአ ።

ሐበበ ፤—ሰደበ ፤—ሀቢብ ፡ ሀበ ፡ ሀበበ ።

ሐቢብ ፤ ቦት ፤ (ሐበ ፤ ሐበበ ፡ የሐብብ ፡ ይሕብብ ። ዐረ ፡ ሐበ) ፤ መውደድ ፡ ማፍቀር ፤ በፍቅር ፡ መቃጠል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐበበ ፡ ፈንታ ፡ ተሐበ ፡ ተሐበበ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። እለ ፡ ይትሐበቡ ፡ በተባዕት ፡ (ቀሌ ። ፳ቆሮ ፡ ፮ ፡ ፲) ። ማፍራት ፤ ፍሬ ፡ መያዝ ። ሐንበበን ፡ እይ ።

ተሐበ ፤ **ተሐበበ** ፤ ተወደደ ፤ ውድ ፡ ኾነ ።

ሐቢብ ፤ (ዐረ ፡ እልሐቢብ) ፤ ወዳጅ ፡ ፍቁር ።

መሕቡብ ፤ (ዐረ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የተወደደ ፡ ውድ ፤ መውደድ ፡ መወደድ ፡ ያለው ። መሕቡብ ፡ ኢጲስቆጶስ ፡ ዘመንበግ ፡ (አቡሻ ፡ ፵፯) ።

ሐበበ ፤—ጠመቀ ፡ ረገጠ ፤—ኀቢብ ፡ ኅበበ ።

ሐበወ ፤—ወጨፈ ፤—ሀቢው ፡ ሀበወ ።

ሐበዘ ፤—ጋገረ ፤—ኀቢዝ ፡ ኅበዘ ።

ሐቢጥ ፤ ጦት ፤ (ሐብጠ ፤ ሐበጠ ፡ የሐብጥ ፡ ይሕብጥ ። ዐረ ፡ ሐቢጠ) ፤ ማበጥ ፤ መነፋት ፤ (ጥቀ) መቀብጠጥ ፤ መቍሰል ፡ ከበትር ፡ ከደዌ ፡ የተነሣ ። እስከ ፡ የሐብጥ ፡ ሥጋሁ ። ተፀምደ ፡ በቀዊም ፡ እስከ ፡ ሐብጠ ፡ እገሪሁ ። ለእመ ፡ ሐበጠ ፡ አባሉ ፤ ለዘሐበጠ ፡ እስኪቱ ፡ (ቄድር ። ስንክ ፡ ታኅ፲፱ ። ፰፰ ። መ ፡ ፈ) ። በሐበጠ ፡ ፈንታ ፡ ተሐበጠ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ቦ ፡ እለ ፡ ይትሔበጡ ፡ በትዕቢት ፡ (ተረ ፡ ቄር ፡ ፲፱) ።

ሐባጢ ፤ **ሕቡጥ** ፤ ያበጠ ፡ የተነፋ ፤ ቅብጥጥ ፡ ያለ ። በሕቡጥ ፡ ፈንታ ፡ ቅቡጥ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ዘይከውን ፡ ጽንፈ ፡ ዐይኑ ፡ ቀይሐ ፡ ወቅቡጠ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

ሕብጠት ፤ በቁሙ ፡ ዕብጠት ፤ ማበጥ ፡ አስተባበጥ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫) ።

ሕበጥ ፤ (ጣት) ፤ ዕበጥ ፡ ዕባጭ ፡ ቍስል ፡ መግል ፡ የያዘ ፡ ያረገዘ ። ትዕቢት ፡ ሾራት ። ሾዝልፎ ፡ ስካር ፡ ያመጽእ ፡ ኮብስ ፡ ወፈፀንተ ፡ ወቍስለ ፡ አማዑት ፡ ወሕበጠ ፡ ናላ ። ቍስል ፡ ወሕበጥ ። ተፈወሱ ፡ ዝኩ ፡ ሕበጠ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶ ። ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፱ ። ተረ ፡ ቄር) ።

አሕበጠ ፤ (ዕብ ፡ ሐባጥ ፤ ወቃ ፡ አረገፈ ፤ የፍሬ) ፤ አሳበጠ ፡ ነፋ ፤ አቈሰለ ፤ በበትር ።

ሐብይ ፤ ዮት ፤ (ሐበየ ፡ የሐቢ ፡ ይሕቢ ። ዐረ ፡ ሐባ) ፤ መጠበቅ ፤ መከልከል ። መሾም ፡ መወከል ። ማዋስ ፤ ዋስ ፡ መድን ፡ ቀለብ ፡ የሚበቃ ፡ ምግብ ፡ መስጠት ፤ ዕልፍ ፡ ትርፍ ፡ የሌለው ፡ የሚገባ ፡ ነገር ፡ ስላምታ ፡ ግብር ፡ ማቅረብ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐበየ ፡ ፈንታ ፡ አሕበየ ፡ ተሐበየ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ወአሕበዩ ፡ ሎቱ ፡ በተአዝዞ ። ክርስቶስ ፡ ዘዴበ ፡ ኪሩቤል ፡ ይነብር ፡ ወሖሎ ፡ ዓለመ ፡ ዘይትሐበይ ፡ (ዮሴፍ ። መዋሥ) ።

ሐባዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ በይት) ፤ ጠባቂ ፡ ከልካይ ፤ ሿሚ ፡ ወካይ ፤ አዋሽ ፡ ዋስ ፡ መድን ፡ ሰጭ ።

ሐቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ በይት) ፤ ዋስ ፡ መድን ፡ ተያዥ ። ጠባቂ ፡ ሹም ፡ አለቃ ፡ ወኪል ፡ ምስለኔ ፡ እንደ ፡ ራሴ ። ሐቤ ፡ ምእት ። እሉ ፡ እሙንቱ ፡ ሐበይቶሙ ፡ ለክልኤቱ ፡ ምእት ፡ መላእክት ። ይኩኑክሙ ፡ ሐበይተ ፡ ወመሳፍንተ ፡ (ማቴ፳ ፡ ፩ ። ሔኖ፮ ፡ ፳ ። ዘዳ፩ ፡ ፲፭) ።

አሕበየ ፤ አስጠበቀ ፤ አሾመ ፡ አስዋሰ ፤ አሰጠ ፡ አስገበረ ።

ተሐበየ ፤ ተሾመ ፤ ተወከለ ። ተዋሰ ፤ ዋስ ፡ መድን ፡ ተያዥ ፡ አበ ፡ ልጅ ፡ ኾነ ። ገብርከ ፡ ተሐበየ ፡ ለዝ ፡ ሕፃን ፡ እምኅበ ፡ አቡሁ ። ኢትትሐበዮ ፡ ለዘይጸንዐከ ። መኑ ፡ ይትሐበዮ ፡ ለሰራቂ ። ተሐበይኒ ፡ ከመ ፡ ኢይወፅእ ፡ እኩይ ፡ እምኔየ ። ዘሂ ፡ ተሐበየ ፡ ወዘሂ ፡ ተሐበይዎ ፡ ኢይትዋሰቡ ፡ (ዘፍ፵፬ ፡ ፴፫ ። ሢራ፰ ፡ ፲፫ ። ፴፮ ፡ ፴፩ ። ኩፋ ፡ ፴፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱) ።

—፤ ተሰፋ ፡ ሰጠ ፡ አማኰተ ፤ አይዞኽ ፡ አለ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከመዋስ ፡ ይገባል ። ተሐበየ ፡ ሎቱ ፡ ብዙኀ ፡ ንዋየ ። ተሐበየ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ዮናናውያን ፡ ኢይትመየጡ ፡ ዳግመ ፡ (ዮሴፍ) ።

ተሐባዪ ፤ የሚዋስ ፤ የዕዳና ፡ የክርስትና ፡ የምንኵስና ፡ ዋስ ፡ የሚኾን ። እስመ ፡ ተሐባይያን ፡ እለ ፡ ተወክፉነ ፡ በጥምቀት ፡ ናሁ ፡ ኮኑነ ፡ አበወ ፡ ወእማተ ። ተሐበይት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፱) ።

ሕቡይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቢት) ፤ የተዋሰ ፤ የውስት ፡ የተውሶ ። ወዝንቱኒ ፡ ሕቡይ ፡ (፱ነገ ፡ ፯ ፡ ፩) ።

ሕቢት ፤ **ሕብየት** ፤ መዋስ ፡ መሾም ፤ ዋስትና ፡ ሹመት ። ኢተሀብ ፡ ርእሰከ ፡ ለሕቢት ። ከመ ፡ ዘይትሐበይ ፡ ሕቢተ ፡ ለዐርኩ ፡ (ሢራ፳፱ ፡ ፳፮ ። ምሳ፲፯ ፡ ፲፰) ።

—፤ ስሞን ፤ ተራ ፡ ፈረቃ ፤ የሹመት ፡ የማዕርግ ፡ ሥራ ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ትገብር ፡ ሎሙ ፡ ለሌዋውያን ፡ በበ ፡ ሕቢቶሙ ፡ (ዘኍ፱ ፡ ፳፯ ፡ ፳፰ ፡ ፴፩—፴፫ ። ፯ ፡ ፱ ። ፰ ፡ ፳፯) ።

ትሕቢት ፤ ዋስነት ፡ ዋስትና ፤ ዋስ ፡ መኾን ። ኢይባእ ፡ ቀሳውስት ፡ ውስተ ፡ ትሕቢት ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ ፳፰) ። ተሐበየ ፡ አስተሐበየ ፡ ብሎ ፡ ተዋዋሰ ፡ አዋዋሰ ያሰኛል ፤ ተደራራጊና ፡ አደራራጊ ፡ አንቀጽ ።

ሐቢል ፤ ሎት ፤ (ሐብለ ፤ ሐበለ ፡ የሐብል ፡ ይሕ(ብ)በል ። ዕብ ፡ ሐባል ። ዐረ ፡ ሐበለ) ፤ ማበል ፡ መዋሸት ፤ ፈጥሮ ፡ መናገር ፤ ማታ

ለል፣ መሸንገል፤ ማሳት፣ መጕዳት። መግመድ፣ መፍተል፤ በገመድ፣ ማሰር፤ መሳብ፣ መጕተት። ቀላድ፣ መጣል፣ በገመድ፣ መስፈር፣ መለካት፣ መክፈል፤ የምድር። ሐንበለን፣ እይ፤ የዚህ፣ ስሯጽ፣ ነው። ሕክ፡ ሠናይ፡ ለመኳንንተ፡ ጽድቅ፡ ሐቢል። የሐብሉ፡ አዕርክቲሆሙ። ብእሲ፡ እኩይ፡ የሐብል፡ አዕርክተ፡ (ምሳ፲፯፣ ፳፯። ፳፰፣ ፲፱። ፲፯፣ ፳፱)።

ሐባሊ፤(ሊት፡ልያን፡ያት)፤ የሚያብል፤ ዐባይ፣ ዋሾ። ሐባሊ፡ሶበ፡ተአምኖ፡ይትኄሐለወከ። ሐባሊ፡ ለይትነፃኅ፡ (ፈላስ፣ ገ፴፮። ቅዳ)። ገማጅ፣ አሳሪ፤ ሰፋሪ።

አሕበለ፤ አሳበለ፤ አስገመደ፤ ቀላድ፣ አስጣለ፤ አሳሰረ።

ተሐብለ፤ ተዋሸ፣ ታበለ፤ ተገመደ፣ ተፈተለ፤ ታሰረ፣ ተሰፈረ።

ሕቡል፤ (ላን፡ላት፡ብልት)፤ ያበለ፤ የታበለ። ክፉ፣ መጥፎ፤ ቍጡ፣ ብስጩ፤ ዋዘኛ፣ ዋሾ። ሕቡል፡ንጉሥ፡መኰንነ፡ዐመፃ፤ ሕቡል፡ምክሩ። ወሕቡላንሰ። ነፍሳተ፡ሕቡላን። ሕቡል፡እንዘ፡ይትቀሠፍ፡(ኪዳ። ምሳ፲፰፣ ፳፱። ፲፫፣ ፱። ፲፱፣ ፳፭)።

ሕብል፤(ላት)፤ ዕብለት፣ ውሸት፤ ሐሰት፣ ጕሕሉት፤ ተንኰል፣ ክፋት፤ አሉታ፣ ክዳት። ዘይዘርዕ፡ሕብለ፡የአርር፡እከየ። ወበከመ፡ብዝኀ፡ሕብሎሙ፡ስድዶሙ። ልሳንከ፡ ፀፈራ፡ ለሕብል። መጽአ፡እኁከ፡ በሕብል። ከመ፡ የአኀዝዎ፡ በሕብል፡ (ምሳ፳፪፣ ፰። መዝ፣ ፷። ፵፱። ኩፋ፣ ፳፯። ማቴ፳፮፣ ፬)።

ሐብል፤(ብ፡አሕባል፤ላት።ዕብ፡ሔቤል።ሱር፡ሐብላ።ዐረ፡ሐብል)፤ በቁሙ፤ ገመድ፣ ቀላድ፤ ከቃጫ፣ ከናጫ፣ ከጓሳ፣ ከገርሟ፣ ከጭራ፣ ከጭረት፣ ከቈርበት፣ ከኾርማት፣ ከእንስት፣ ከልጥ፣ ከክታን፣ ከጥጥ፣ ከፀምር፣ ከሐር፤ ከሌላውም፣ ኹሉ፣ ተፈትሎ፣ ተክሮ፣ የሚሠራ፤ ጠፍር፤ ሰንሰለት፤ ወጥመድ። ሐብል፡ነዋኅ። ሐብለ፡ዐጌ። ሐብለ፡ አነዳ። አሕባለ፡ሥርው፡ደቃቅት። አሕባለ፡ቢሶንስ። አሕባለ፡ ጠፈር። ኀቡእ፡ ዲበ፡ ምድር፡ሐብሉ፡(ኢሳ፭፣ ፲፰። ሕዝ፵፣ ፫። ስንክ፣ ጥቅ፲፯። መቃ፣ ገ፰። አስቴ፩፣ ፮። ገድ፣ ላሊ። ኢዮ፲፰፣ ፲)።

—፤ ርስት፣ ቀላድ፤ ቦታ፣ ወገድ፤ የርስት፣ የመሬት፣ ክፍል፤ ወገን። ወድቀ፡ሐብሎን። ትኩንክሙ፡ሐብለ፡ርስትክሙ። ወእስራኤልኒ፡ ሐብለ፡ ርስቱ። (ኢያ፲፯፣ ፭። መዝ፣ ፲፭። ዘዳ፴፪፣ ፱)።

ሐብለት፤(ታት)፤ እንጥልጥል፤ የዠሮ፣ ያንገት፣ ጌጥ፣ ሽልማት፤ ጕትቻ፣ ድሪ፤ የወርቅ፣ የብር፣ ሰንሰለት። ሕልቀታተ፡ወሐብለታተ፡(ዘፀ፴፭፣ ፳፪)። በሐብለት፣ ፈንታ፣ ሐብላት፣ ይላል፤ የሐብል፣ ብዙ፣ ነው፣ (መሳ፰፣ ፳፮። ፩ጢሞ፣ ፪፣ ፱)።

ሐብለየ፤ (ተቀ፡ግ)፤ ከዳ፤ ተተነኰለ፣ ክፉ፣ ዐሰበ። ተናገሩ፡ምስሌሆሙ፡በእኩይ፡ወሐብለይዎሙ። ሐብለይዎ፡ ወገብሩ፡ ላዕሌሁ፡ ምክረ። ከመ፡የሐብልይዎሙ፡ለአግብርቲሁ፡(ኩፋ፣ ፴። ፴፱። መዝ፣ ፻፬)።

—፤ በዘበዘ፤ ዘረፈ፣ ገፈፈ፤ ቀማ፣ ወሰደ፤ በተንኰል፣ በኀይል፤ በግድ፣ በገመድ። የሐብልዮ፡ነኪር፡ ዥሎ፡ ተግባሮ። ይበርብርዎሙ፡ወየሐብልይዎሙ። ወሐብለይዎሙ፡ለግብጽ፡(መዝ፣ ፻፰። ኢሳ፩፣ ፯። ዘፀ፫፣ ፳፪። ፲፪፣ ፴፮)። በሐብለየ፣ ፈንታ፣ ተሐብለየ፣ ይላል፤ ስሕተት፣ ነው። እኑሥት፡ ጸቈኖ፡ ወይትሐበለይዎ። ወእለሰ፡ ይነብሩ፡ ቤጤሌዋ፡ ወረዱ፡ ውስተ፡ ትዕይንቶሙ፡ ለአሶር፡ ወተሐብለይዎሙ፡ ውብዐሉ፡ ፈድፋደ፡ (ኢሳ፭፣ ፭። ዮዲ፲፭፣ ፯)።

ተሐብለየ፤ ተበዘበዘ፤ ተዘረፈ፣ ተቀማ፤ ተማረከ። ገንዘቡንም፣ ባለገንዘቡንም፣ ያሳያል።

ተሓብለየ፤ ተበዘበዘ፣ ተዘረፈ፤ ተሻማ፣ ተቃማ፤ ተናጠቀ።

ሕብሉይ፤ (ያን፡ያት፡ሊት)፡ የተዘረፈ፤ የተበዘበዘ፣ ብዝብዝ። የተዘረፈ።

ሕብልያ፤ ብዝበዛ፣ ዘረፋ፤ ቅሚያ፣ ምርኮ። እሬስዮሙ፡ ሕብልያ፡ ወበርበረ። ወይከውኑ፡ ሕብልያ፡ ለእለ፡ ይትቀነዩ፡ሎሙ። አንስትያነ፡ወደቂቅነ፡ ይከውኑ፡ ሕብልያ፡ (ዮዲ፪፣ ፯። ዘካ፪፣ ፱። ዘኍ፲፬፣ ፫፣ ፴፩)። ፍግ፣ ፋንድያ፣ ዐዛባ፤ መሬት፣ የሚያሠባ። ይከውኑ፡ ሕብልያ፡ ውስተ፡ ገጸ፡ ምድር፡ (ኤር፰፣ ፪)።

ሐብለ፤—ደፈረ፤—ኀብሎ፡ ኀበለ።

ሐብቀቀ፤ሐብቄቄ፤(አብከከ፤በኪክ፡በከ)፤ አሳደፈ፣ አረከሰ፤ አበላሸ፣ ክንቱ፣ አደረገ፤ በጠበጠ፣ አደፈረሰ፤ ቀላቀለ፣ ደባለቀ፤ አወከ፣ አሸበረ።

ተሐብቀቀ፤ አደፈ፣ ረከሰ፤ ተበላሸ፣ ደፈረሰ፤ ታወከ፣ ተሸበረ። እለ፡ ይትሐበቀቁ፡ ውስተ፡ ብዙኅ፡ ትካዝ። ይትሀወኩ፡ አሕዛብ፡ ወይትሐበቀቁ፡ ሕዝብ፡ (ሄርማ። ሱቱ፣ ዕዝ፱፣ ፫)።

ሕብቁቅ፤(ቃን፡ቃት፤ቅቅት)፤ ያደፈ፣ የረከሰ፤ እድፋም፣ ነውረኛ። ሕብቁቃን፡ ወርኩሳን። ሕብቁቃን፡ ዲያቆናት። ሕብቅቅት፡(፪ጴጥ፣ ፪፣ ፲፫። ሄርማ)።

ሕብቃቄ፤ ማደፍ፤ እድፍ፣ ርኩስ፤ ነውር፣ ገመና። ዘእንበለ፡ሕብቃቄ። ንዝህባል፡ ወፍርዛዜ፤ ሕብቃቄ፡ ወዛውዕ፡ (ያዕ፩፣ ፳፯። አንቀ፣ ንስ)።

ሐብረ፤—ዐበረ፤—ኀቢር፡ ኀብረ።

ሓብሮ፤ ሮት፤ (ሓበረ፡ የሓብር፡ የሓብር)፤ ማቅለም፤ ቀለም፣ ማግባት፣ መንከር፤ በብዙ፣ ዐይነት፣ ቀለም፣ መሸለም፣ ማስጌጥ፣ ማንቈጥቈጥ፤ መልክ፣ ማውጣት፤ ሥዕል፣ መሣል፣ ሐረግ፣ መጣል። ባለቅኔዎች፣ ግን፣ ቤቱ፣ የባረከ፣ ሲኾን፣ ኖበረ፣ ብለው፣ በኖለወ፣ ቤት፣ በኀርም፣ ይገቡታል። ከጥሬውና፣ ከቅጽሉ፣ በቀር፣ አንቀጹ፣ አይገኝም።

ሓበሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያቀልም ፤ የሚያልል ፤ ቀለም ፡ አግቢ ።

አሓበረ ፤ አስተሓበረ ፤ አስቀለመ ፡ አስነከረ ፤ ቀለም ፡ አስገባ ፡ አስቀባ ፤ አስጌጠ ።

ተሓበረ ፤ ቀለም ፡ ገባ ፡ ተነከረ ፤ ተጌጠ ፡ ተሸለመ ።

ሑቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ ቀለም ፡ የገባ ፡ የታለለ ፤ የተሸለመ ፡ የተጌጠ ፤ ቀይ ፡ ጥቍር ፡ ዝንጕርጕር ። በአልባሰ ፡ ወርቅ ፡ ዑጽፍት ፡ ወሑብርት ። አልባሰ ፡ ቅዳሴ ፡ ይኩና ፡ ፀዓድወ ፡ ወአኮ ፡ ሑቡራተ ። ዑጽፍታ ፡ ታንሶሱ ፡ ወታስተርኢ ፡ ሑብርታ ፡ (መዝ ፡ ፵፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፪ ። ቅኔ) ።

ሑብርታት ፡ (የሑብርት ፡ ብዝ) ፤ ሽልምልሞች ፤ ዝንጕርጕሮች ፤ ባለብዙ ፡ ሕብሮች ። ሀሎ ፡ ዲቤሁ ፡ ልብስ ፡ ጥቁብ ፤ ወቦ ፡ ውስቴቱ ፡ ሑብርታት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፴፯) ።

ሕብር ፤ (ብ ፡ ሕበር ፤ ሕብራት ። ዐረ ፡ ሒብር) ፤ በቁሙ ፤ ቀለም ፡ ስባቅ ፡ ዐለላ ፤ መልክ ፡ ዐይነት ፤ የቀለም ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ልዩ ፡ ልዩነት ፡ ያለው ። በዓለ ፡ ሕብር ። ጥምዐተ ፡ ሕብር ። ጸፍጸፍ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ ሕብሩ ። ጥበብ ፡ እንተ ፡ ብዙኅ ፡ ሕበሪሃ ። ሕብራት ፡ ቀይሓት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። መሳ፳ ፡ ፴ ። አስቴ፩ ፡ ፮ ። ኤፌ፫ ፡ ፲ ። ፊላስ ፡ ነ፲፮) ።

ሕብረ ፡ ከብድ ፤ ጕበትማ ፤ የጥቍር ፡ ቀይ ፤ ደባባ ፡ ደባሳ ፡ (ዘፀ፴፭ ፡ ፳፭ ። ዘኍ፬ ፡ ፯ ፡ ፲፫) ።

ሕብረ ፡ ሚራ ፤ ስንጠረዥ ፤ የስንጠረዥ ፡ ዐይነት ፡ ጨዋታ ፤ መጨዋቻው ፡ ቀለም ፡ የተቀባ ፡ እንደ ፡ ሥዕል ፡ እንዳሻንጉሊት ፡ ያለ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ።

ሕብረ ፡ ሰማይ ፤ (ዐረ ፡ ሐጀር ፡ ጀሃነም) ፤ በቁሙ ፤ ሰማይ ፡ የሚመስል ፤ የሸሕል ፡ ወገን ፡ ደንጊያ ፡ ቀለም ፤ ለቍስል ፡ ለቂጥኝ ፡ የሚበጅ ፡ እንደ ፡ ሳት ፡ እንደ ፡ ቡርበሬ ፡ የሚፈጅ ፡ የሚተኵስ ፤ ለብልቦ ፡ እንገብግቦ ፡ የሚፈውስ ። ለዐይነ ፡ ማዝም ፡ ይበጃል ፡ እያሎ ፡ አሳርረው ፡ ከኵል ፡ ጨምረው ፡ ይኳሉታል ። ግእዝ ፡ የማያውቅ ፡ ባላገር ፡ ግን ፡ በሕብር ፡ ፈንታ ፡ ከብር ፡ ይላል ። (ሙቾ ፤ ባሏ ፡ መንኖ ፡ ጥሏት ፡ ስለ ፡ ኼደ ፡ ጕገርሚት) ፤ እኔማ ፡ ሳልሰማ ፡ ቂጥኝ ፡ አውጥተው ፤ ከብረ ፡ ሰማይ ፡ ብለው ፡ ኼዱ ፡ አቶ ፡ ይግዛው ። (ተሰጥዎ) ፤ እሳት ፡ ነው ፡ እሳት ፡ ነው ፡ ከብረ ፡ ሰማይም ፤ ሰማዕት ፡ የሚያቃጥል ፡ እንደ ፡ ቂጥኝም ።

ሐብረተ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ወለወለ ፡ ስነገለ ፤ ዐደሰ ፡ ኵላ ፤ የማዕደናት ። ወርቅ ፡ እመ ፡ ኢሐብረትዎ ፡ ኢይበርህ ። ጽህርት ፡ እንተ ፡ ኢሐብረትዋ ፡ ዘሕላ ። ለመኑ ፡ ዘቲ ፡ ሰይፍ ፡ ዘየሐበርትዋ ፡ (መል ፡ ኤርሽ፫ ። ሕዝጽ፬ ፡ ፮ ። ፊላስ) ።

ሐብራቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚወለውል ፤ ወልዋይ ፡ ስነጋይ ።

ተሐብረተ ፤ ተወለወለ ፡ ተስነገለ ፤ ታደሰ ፡ ተኵላ ፡ (ሕዝ፳፩ ፡ ፱) ።

ሕብሩት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ርት) ፤ የተወለወለ ፡ የተስነገለ ፤ የታደሰ ፡ የተኵላ ፡ ጥሩ ። ሕብሩት ፡ እምዘሕለ ፡ ጌጋይ ፡ (ደራሲ) ።

ሐበሰ ፤ (ዐረብ) ፤ ዐበሰ ፡ አጋዘ ፤ አሰረ ፡ ከወህኒ ፡ አገባ ።

ተሐብሰ ፤ ታበሰ ፡ ታሰረ ፤ ከግዞት ፡ ቤት ፡ ገባ ።

ሕቡስ ፤ (ዐረ ፡ መሕቡስ) ፤ የታበሰ ፡ ሐብስ ፡ የገባ ። ፂውው ፡ ወሕቡስ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሐብስ ፤ በቁሙ ፤ የግዞት ፡ ቤት ፡ ወህኒ ። ሐብስ ፡ ዘይቤ ፡ ቤተ ፡ ጽልመት ፡ (ጥሬ ፡ ሰዋ) ።

ሐግን ፤ ኅት ፤ (ሐገገ ፡ ይሔግግ ፡ የሐግግ ። ዕብ ፡ ሐቃቅ ። ዐረ ፡ ሐቀ) ፤ ማገግ ፡ መደንገግ ፤ መወሰን ፡ መቍረጥ ፤ መጣፍ ፡ ማወጅ ። የሥርዐት ፡ የትእዛዝ ፡ የፍርድ ፡ ያገዛዝ ፤ የዘመን ፡ የጊዜ ፤ ለዋጋም ፡ ይኾናል ። ሐገና ፡ ዐ(አ)ገና ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ሕግ ፡ ዘሐገገ ፡ ለክሙ ፡ እግዚ ። አሕዛብኒ ፡ የሐግጉ ፡ ሎሙ ፡ ሕገ ። ሙሴ ፡ ሐገገ ፡ ሎሙ ፡ ሕገ ፡ (ዘዐ፳፬ ፡ ፰ ። ሮሜ፪ ፡ ፲፬ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ፪) ።

ሐጋጊ ፤ (ጊት ፡ ግያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚያገግ ፤ ሕግ ፡ ሠሪ ፡ ወሳኝ ፡ አቋሚ ፤ በቃል ፡ በመጽሐፍ ። እስመ ፡ ሐጋጌ ፡ ብሉይ ፡ ወሐዲስ ፡ አሐዱ ፡ ውእቱ ። እንዘ ፡ ሐጋጌ ፡ ሕግ ፡ በመለኮቱ ፡ ናሁ ፡ ኮነ ፡ መትሕተ ፡ ሕግ ። ሐጋጌ ፡ አጽዋም ፡ እምስቴ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፪ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ።

ተሐገገ ፤ ታገገ ፡ ተወሰነ ፤ ተጣፈ ። ዝንቱ ፡ ሕግ ፡ ዘተሐገገ ፡ በዛቲ ፡ መጽሐፍ ። ዕይሜ ፡ ዘተሐገገ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭) ።

ሕጉግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ግግት) ፤ የታገገ ፡ የተደነገገ ፤ ውሱን ፡ ሥሩዕ ፡ ጽሑፍ ።

ሕግ ፤ (ብ ፡ ሕገግ ፤ ጋት) ፤ በቁሙ ፤ የተወሰነ ፡ የተጣፈ ፡ ሥርዐት ፤ እውነተኛ ፡ ፍርድ ፤ ያገር ፡ ልማድ ፡ ለማድረግ ፡ የሚያዝ ፡ ከማድረግ ፡ የሚከለክል ፤ አድርጉ ፡ አታድርጉ ፡ የሚል ። ዐሠርቱ ፡ ቃላት ፡ ኦሪት ፡ ስድስቱ ፡ ቃላተ ፡ ወንጌል ፡ (ዘዳ፭ ፡ ፳ ። ዘፀ፳ ፡ ፩—፲፯ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፲፰ ። ማቴ፭ ፡ ፳፩—፵፰) ። ከነዚያውም ፡ ሕግ ፡ የሚባለው ፡ አታድርግ ፡ አታድርግ ፡ የሚለው ፡ ነው ፤ አድርግ ፡ የሚለው ፡ ግን ፡ ትእዛዝ ፡ ይባላል ። ሰሌዳተ ፡ እብን ፡ ዘሕግ ፡ ወዘትእዛዝ ። ሕገገ ፡ ኦሪት ። ክልኤቱ ፡ ሕገጋት ። ዘየአምር ፡ ሕገጋተ ፡ ምኔት ፡ (ዘፀ፳፬ ፡ ፲፪ ። ሮሜ፪ ፡ ፳፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

ሐጋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሕግ ፤ ባለሕግ ፤ ሕግ ፡ የሚጠብቅ ፡ በሕግ ፡ የተጋባ ። ሰብሳብ ፡ ሐጋዊ ። ብእሲት ፡ ሐጋዊት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፩) ።

ሕገ ፤ (ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ እንደ ። ሕገ ፡ ጾመ ፡ ሙሴ ፡ ተመጣዌ ፡ ሕግ ፤ ጾመ ፡ ኢየ

ሱስኒ ፡ ሠራዒ ፡ ሕግ ፡ (ዘረፋ) ። ኢተአምኑኑ ፡ ሕገ ፡ ንነግረክሙ ፤ እንድንነግራችኹ ። ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ ሕገ ፡ ሰብእ ፡ እነብብ ። ሕገ ፡ ሰብእ ፡ እብለክሙ ። ሕገ ፡ ሰብእ ፡ አናሕሲ ፡ ለነ ፡ እያለ ፡ በብትን ፡ ይገባል ። (ሮሜ፫ ፡ ፭ ። ፯ ፡ ፱ ። ሊጦን) ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፴፭) ።

ሕገ ፡ ጠባይዕ ፤ ባሕርያዊ ፡ ሕግ ፤ ፍጡር ፡ ኹሉ ፡ በባሕርዩ ፡ ዐውቆ ፡ የሚሠራው ፤ መውለድ ፡ መዋለድ ፤ በየጥቂቱ ፡ ማደግ ፤ መራብ ፡ መጠማት ፡ ምግብ ፡ መሻት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ (አፈ ፡ ድ፳፯ ። ሮሜ፪ ፡ ፲፭) ።

ሕገ ፡ ሥጋ ፤ ልማድ ፡ ፈቃድ ፤ ግዳጅ ። ይፈጽም ፡ ሕገ ፡ ሥጋ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፱) ።

ሐግ ፤ **(ዕብራ)** ፤ በዓል ፤ የበዓል ፡ ቀን ። ምንተ ፡ ይገብሩ ፡ በዕለተ ፡ ሐጎሙ ፡ (ሆሴ፱ ፡ ፭) ።

ሐጌ ፤ **(ዕብ ፡ ሐጋይ)** ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ነቢይ ፡ ካሥራ ፡ ኹለቱ ፡ ደቂቀ ፡ ነቢያት ፡ አንዱ ። በዓላዊ ፡ ዘተወልደ ፡ በዕለተ ፡ በዓል ፡ ማለት ፡ ነው ። በእደ ፡ ሐጌ ፡ ነቢይ ፡ (ሐጌ፩ ፡ ፩) ።

ሐጊዝ ፤ **ዘት** ፤ **(ሐገዘ ፡ የሐግዝ** ፤ **ይሕግዝ ። ዐረ ፡ ሐጀዘ)** ፤ መግታት ፡ ማቆም ፤ ማስጠጋት ፡ ማስደገፍ ፤ እንዳይኼድ ፡ እንዳይወድቅ ፡ መከልከል ፡ መጠበቅ ፤ የመርከብ ፡ የፈረስ ። መሰወር ፡ መደበቅ ፤ ከብብት ፡ ከጕያ ፡ ማግባት ፡ መሸጐጥ ። በቁሙ ፤ ማገዝ ፡ መርዳት ።

ሐገዝ ፤ ብብት ፤ ኅፍረት ፡ ጕያ ። ሐንገዝን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ተሐግዘ ፤ ተገታ ፡ ቆመ ፤ ተከለከለ ። ታገዘ ፡ ተረዳ ፤ ተደገፈ ።

ተሓገዘ ፤ ተጋገዘ ፤ ተረዳዳ ። ወእምዝ ፡ ተሓገዝነ ፡ ወአጽናዕናሃ ፡ በሐብል ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፲፯) ።

ሐግይ ፤ **ዮት** ፤ **(ሐገየ ፡ የሐጊ ፡ ይሕጊ)** ፤ ማጋየት ፡ ማቃጠል ፤ በጋ ፡ ድርቅ ፡ መኾን ፤ የእሳት ፡ የወራት ። መባጀት ፤ በጋው ፡ እስኪያልፍ ፡ መቈየት ። መጋረድ ፡ መሸፈን ፡ (ትግሬ) ። ጋይ ፡ ጋያ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ሐጋይ ፤ በጋ ፡ ድርቅ ፤ የድርቅ ፡ ወራት ፡ ካራቱ ፡ ክፍላተ ፡ ዘመን ፡ አንዱ ፡ እጅ ፡ ፫ ፡ ወር ፡ ወይም ፡ ፺፩ ፡ ቀን ፡ ተሩብ ፤ ከታኅሣሥ ፡ ፳፯ ፡ እስከ ፡ መጋቢት ፡ ፳፯ ። ሀለዉ ፡ አርባዕቱ ፡ ዘመናት ፤ ቀዳሚሆሙ ፡ ዘመነ ፡ መፀው ። ወፈለጠ ፡ እምውስቴቶሙ ፡ ክረምተ ፡ ወማእረረ ፡ ወሐጋየ ፡ በበ ፡ ኍልቆሙ ፡ ወበበ ፡ ጊዜሆሙ ፡ (አዋል ። ሚራ፴፯ ፡ ፱) ። የሐጋይ ፡ ፍች ፡ በጋ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ መፀውም ፡ ጸደይም ፡ በርሱ ፡ ስም ፡ ሐጋይ ፡ ይባላሉ ። ዘጠኝ ፡ ወር ፡ በጋ ፡ ሦስት ፡ ወር ፡ ክረምት ፡ እንዲሉ ። ክረምተ ፡ ወሐጋየ ፡ ዘአንተ ፡ ፈጠርከ ። ወከማሁ ፡ ይከውን ፡ በክረምት ፡ ወበሐጋይ ፡ (መዝ ፡ ፸፫ ። ዘካ፲፬ ፡ ፰ ። ዘፍ፰ ፡ ፳፪) ።

ሐጋያዊ ፤ የበጋ ፤ ለበጋ ፡ የሚኾን ፤ የበጋ ፡ ወራት ፡ ሐሩር ፡ ድርቅ ፡ የሚጠናበት ፡ (አቡሻ ፡ ፴፯) ።

ሐኰለ ፤**—ዐጣ** ፤**—ሀኰል ፡ ሀኰለ ።**

ሐጊል ፤ **ሎት** ፤ **(ሐገለ** ፤ **ሐግለ ፡ የሐግል ፡ ይሕግል ። ዐረ ፡ ሐጀለ)** ፤ ማሰር ፡ መሸንከፍ ፤ መቀየድ ፡ መሰንከል ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ መር ፡ መር ፡ ሾብ ፡ ሾብ ፡ ዱብ ፡ ዱብ ፡ እያሉ ፡ መኼድ ፤ የቍራ ፡ ያንካሳ ፡ የእስር ፡ አካኼድ ፡ አረጋገጥ ። ከጥሬው ፡ በቀር ፡ አንቀጹ ፡ አይገኝም ።

ሐግል ፤ **(ላት ። ዐረ ፡ ሐጅል** ፤ **ሒጂል)** ፤ ማሰሪያ ፤ የግር ፡ ብረት ። የግር ፡ ጌጥ ፤ ግርጃ ፡ ድኮት ፡ ጥምዝ ። መንቈር ፤ ቀንበር ፡ ከነማንቆው ። ግበር ፡ ለከ ፡ ጋገ ፡ ወሐግለ ፡ ወደዮ ፡ ውስተ ፡ ክሣድከ ፡ (ኤር፳፯ ፡ ፪) ።

ሐገመ ፤ **(ሐከመ)** ፤ ዐገመ ፡ ዋገምት ፡ ተከለ ። ዘሩ ፡ ሐከመ ፡ ነው ፤ ከ ፡ በገ ፡ ተለውጧል ።

ሐገን ፤ ኅፍጥ ፡ ያፍንጫ ፡ እድፍ ፡ (ትግሬ) ።

ሐገፈ ፤ **(ዐረ ፡ ሐጀበ)** ፤ መከተ ፤ አነገበ ፤ ለበሰ ፡ ያዘ ፤ የጋሻ ።

ሐገፋ ፤ **(ፋት)** ፤ ጋሻ ፡ የሰልፍ ፡ ልብስ ፤ ላዩ ፡ ብረት ፡ ውስጡ ፡ ቈርበት ፤ ከሰይፍና ፡ ከጦር ፡ የሚያድን ። ወልታን ፡ እይ ። ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ሐገፋ ፡ ዘወርቅ ። ወነሥአ ፡ ሐገፋተ ፡ ወርቅ ። ሐገፋ ፡ ወረምሐ ። ኩኒ ፡ እግዝእትየ ፡ ቅድመ ፡ ፀርየ ፡ ሐገፋ ፡ (፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፮ ። ፲፪ ፡ ፱ ። ፲፬ ፡ ፰ ። ድራሲ) ።

ሕጕሬ ፤ **(ዐረ ፡ ሐጀሪ** ፤ **እብናዊ)** ፤ ቀይ ፡ ቀለም ፤ ወርቅማ ፡ እንደ ፡ ሾል ፡ ደንጊያነት ፡ ያለው ፤ ሳይደቈስ ፡ ወርቅ ፡ የሚመስል ፤ ቅላቱ ፡ ፍጹም ፡ ደማቅ ። ወቀብዖ ፡ በሕጕሬ ፡ ወሜረዮ ፡ ወአቅየሐይሐ ፡ ሕብሮ ፡ (ጥበ፲፫ ፡ ፲፬) ።

ሕጕር ፤ **(ራት)** ፤ የፍሬ ፡ ፍሬ ፤ በወይንና ፡ በተምር ፡ ሕንባብ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ ቅንጣት ፤ ውስጡ ፡ ዐጥንቱ ፡ ከራራው ፡ ጠንካራው ፡ እንዳሸዋና ፡ እንደ ፡ ጠጠር ፡ ያለው ። ዘእምውስተ ፡ ዘቢብ ፡ ሕጕር ፡ (ዘኍ፯ ፡ ፬) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፤ ንባቡን ፡ ሕጉር ፡ ይሉና ፡ ፍችውን ፡ የተነኰረ ፡ ይሉታል ።

ሐዲድ ፤ **(ዐረብ)** ፤ ብረት ፡ ዣንጅር ። እምክሣድየ ፡ ሐዲደ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፳፩) ።

ሐደመ ፤**— አንቀላፋ** ፤**—ሀዲም ፡ ሀደመ ።**

ሐድሞ ፤ **ሞት ፡ (ሐደመ ፡ ይሔድም ፡ የሐድም ። ዕብ ፡ ሐድ)** ፤ መተረት ፡ መመሰል ፤ በተረትና ፡ በምሳሌ ፡ መንገር ፡ ማስተማር ። ሐድም ፡ ሐድሞተ ፡ ወመስል ፡ ምሳሌ ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፪) ።

ሐዳሚ ፤ **(ሚት ፡ ምያን ፡ ያት** ፤ **ደምት)** ፤ የሚተርት ፡ ተራች ፤ ምሳሌ ፡ ፀዋቂ ፤ ተጫዋች ።

መሐድም ፤ **(ምት ፡ ማን ፡ ማት)** ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ተረታም ።

መሐደምት ፤ **(ታት)** ፤ ተረት ፡ ምሳሌ ፤ ጨዋታ ፡ ቧልት ፤ ለግጥ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፬ ። ፬ ፡ ፯ ። ፪ጢሞ ፡

፱፡ ፱ ። ቲቶ ፩፡ ፲፱ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፮) ። ዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ነገረ ፡ መሐደምት ፡ ወተዘውዖ ፡ ደቂቅ ፤ እስመ ፡ ደቂቅ ፡ ይሰምዑ ፡ ብዙኀ ፡ ነገረ ፡ መሐደምት ፡ እም ኀበ ፡ ሐፃኒት ። መሐደምት ፡ ስሑን ። አኒ ፡ መሐደ ምቶሙ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፩ ። ቄር ። ኢዮ፴ ፡ ፱) ።

ሐደሠ፤—በቁሙ፤—ሐድሶ ፡ ሐደሰ ።

ሐድዐ፤—ጸጥ ፡ አለ፤—ሀዲእ ፡ ሀድአ ።

ሐዳፍ፤(ብ ፡ አሕዳፍ ። ዕብ ፡ ያሬፍ)፤ ማኸራት ፡ ማንቃ ፤ ያንገት ፡ ኋላ ። አጽንዑ ፡ ሐዳፎሙ ። እግዚ ፡ ሰበረ ፡ አሕዳፊሆሙ ፡ (ኤር፲፱ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፻፳፰) ።

ሐደፈ፤—ቀዘፈ፤—ኀድፎ ፡ ኀደፈ ።

ሐደረ፤—ዐደረ፤—ኀዲር ፡ ኀደረ ።

(ጥ) **ሐድሶ፤ሶት፤(ሐደሰ ፡ ይሔድስ ፡ የሐ ድስ ። ዕብ ፡ ሐዴሽ ። ሱር ፡ ሐዴት ። ዐረ ፡ ሐደሰ)፤** ማደስ ፤ መለወጥ ፡ ሐዲስ ፡ ማድረግ ፤ ማጥ ናት ፡ ማበርታት ፤ መሥራት ፡ መጠገን ፤ ያሮጌ ፡ የሰባራ ። የሐድስዋ ፡ ለንስሓሆሙ ። ኵሎ ፡ ትሔድስ ። ይሔ ድሱ ፡ አህጉረ ፡ እለ ፡ መዝበሩ ፡ (ዕብ፮ ፡ ፮ ። ጥበ፯ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፷፩ ፡ ፬) ።

—፤ ዐዲስ ፡ ነገር ፡ ማውጣት ፡ መፍጠር ። ይሔድስ ፡ እግዚእ ፡ ሐዲሰተ ፡ (ሔኖ ፡ ፶፯ ፡ ፲፫) ።

—፤ መባረክ ፡ መቀደስ ፡ መመረቅ ፤ ያዲስ ፡ ቤት ። ደቅ ሐንና ፡ ሐንከን ፡ ተመልከት ። ወሐደሰ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ። ሐድሶ ፡ ሕንጸታ ፡ (፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ዮሐ፲ ፡ ፳፪) ። በሐረስ ፡ ፈንታ ፡ ሐደሰ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ሐ ድሱ ፡ ሐዳሰተ ፡ (ኤር፬ ፡ ፫) ።

ሐዳሲ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት፤ደስት)፤ የሚያድስ ፡ የሚጠግን ፤ ወጌሻ ፡ ገንቢ ፡ ዐናጢ ። ኮነ ፡ ሐዳሲሃ ፡ ለጽድቅ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

አሐደሰ፤ አስተሐደሰ፤ አሳደሰ ፡ አስጠገነ ፤ ሐዲስ ፡ አስደረገ ። ወአስተሐደሰ ፡ ቤተ ፡ ምሥዋዕ ፡ (፪ ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፰) ።

ተሐደሰ፤ ታደሰ ፤ ተለወጠ ፡ ዐዲስ ፡ ኾነ ። ወ ናሁ ፡ ተሐደሱ ፡ ኵሎሙ ። ተሐደሰት ፡ ወሐይወት ፡ መንፈሱ ። ተሐደሰት ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ (ራእ፳፩ ፡ ፩ ። ኩፋ ፡ ፵፫ ። ክብ ፡ ነገ) ። አርመመ ፡ ዝኆኀ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተሐደሰ ፡ ይላል ፤ ጸና ፡ ረጋ ፡ ለማለት ። ተሐደሰ ፡ መንገሌየ ፡ ደስያት ። ወአመ ፡ በሕፁ ፡ ተጸውረ ፡ ማ ዕቀበ ፡ አልፋ ፡ ሕፃን ፤ ተሐደሰ ፡ ኢያፅክ ፡ ብሉየ ፡ መ ዋዕል ፡ ወአዝማን ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፩ ። ቅኔ) ።

ሐዲስ፤(ሳን ፡ ሳት፤ዳስ ፡ ሳት)፤ በቁሙ ፤ ዐዲስ ፡ እንግዳ ፡ ቀድሞ ፡ ያልነበረ ፡ ኋላ ፡ የተገኘ ፡ የተ ፈጠረ ፤ ወይም ፡ የታደሰ ፡ የተለወጠ ፤ ብልየት ፡ የጠፋለት ። ዐርክ ፡ ሐዲስ ፡ ወይን ፡ ሐዲስ ። በእንተ ፡ ሐዲሳን ፡ ሕ ዝብ ፡ እለ ፡ ይፈቅዱ ፡ ይጠመቁ ። ብሉያት ፡ ወሐ ዲሳት ። ሐዳስ ፡ ሥርዐት ። ሐዳሳት ፡ ሰማያት ፡ ወሐ ዳስ ፡ ምድረ ፡ ንሴፎ ፡ (ሲኖዶ ። አርጋ ። ዕብ፱ ፡ ፲፭ ። ፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፲፫) ። ሐዲሳት ፡ ሐዳሳት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሐደስት ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (መሳ፲፭ ፡ ፲፫ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፲፭) ።

ሕዳሴ፤ ማደስ ፡ መታደስ ፤ አስተዳደስ ፡ ዕደሳ ፤ ሐዲስነት ።

ሐው፤—እሳት፤—ሐውይ ፡ ሐወየ ።

ሔው፤ ሔዋ፤—ስም፤—ሐይው ፡ ሐ ይወ ።

ሐዊዝ፤ዞት፤(ሐዘ፤ሐወዘ ፡ የሐውዝ ፡ ይሑዝ)፤ ማወዝ ፤ ዐዋዜ ፡ መኾን ፤ መጣም ፡ መጣ ፈጥ ፡ መስማማት ፤ ማማር ፡ መወደድ ። ደስ ፡ ፈቅ ፡ ማ ሰኘት ፤ ማስጐምዠት ። ለሚያየውና ፡ ለሚሰማው ፡ ለሚ ቀምሰው ፤ የመልክ ፡ የዜማ ፡ የምግብ ፡ የነገር ። ኢየሐው ዘኒ ፡ ሣእሣአ ፡ ቃልክሙ ። መሰንቆ ፡ ወመዝሙር ፡ የሐውዛ ፡ ለነፍስ ። ሐወዘኒ ፡ እስመ ፡ ሞቁ ። ወባ ሕቱ ፡ ሴተሰ ፡ ኢየሐውዘኒ ፡ ዝንቱ ፡ (ኢዮ፮ ፡ ፳፯ ። ሚራ፵ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፵ ፡ ፳፩ ። አስቴ፩ ፡ ፲፫) ። በሐወዘ ፡ ፈንታ ፡ አሖዘ ፡ አስተሐወዘ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ይገ ብር ፡ ዘከመ ፡ ያሐውዝ ። በዕፍረት ፡ ወዕጣን ፡ ወወ ይን ፡ ያስተሐ(ሔ)ውዙ ፡ ልበ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፺፱ ። ምሳ ፳፯ ፡ ፱) ።

ሐዋዝ፤ ያማረ ፡ የጣፈጠ ፡ የተስማማ ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ መልካም ። ቅጽልነቱ ፡ ዐጕል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ወ ንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ። ሐዋዝ ፡ ማሕሌት ፡ ወመ ሰንቆ ፡ በቤተ ፡ ስታይ ። ሐዋዝ ፡ ውእቱ ፡ ሕገ ፡ እግዚ ። ምድር ፡ ሐዋዝ ፡ ወሥብሕት ። ሐዋዘ ፡ ትነውም ። ንግበር ፡ ሐዋዘ ፡ ውስተ ፡ ፍጥረትነ ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፳ ። ሮሜ፯ ፡ ፳፪ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፵ ። ምሳ፫ ፡ ፳፬ ። ጥበ፪ ፡ ፯) ። ዐዋዜ ፡ ጥሩ ፡ ድልኸ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሐውዝ፤(ዛት)፤ ተድላ ፡ ደስታ ፤ ጣዕም ፡ ፍት ወት ፤ ውበት ፡ ስምምነት ። ጕየ ፡ እምሐውዘ ፡ ዓለም ። ሐውዘ ፡ መሰንቆ ፡ ወማሕሌት ። ሐውዘ ፡ መንበርት ። ሐውዘ ፡ መባልዕት ። ሐውዘ ፡ አየራት ፡ ወፍሬያተ ፡ ምድር ፡ (ድጓ ። ሚራ፵፱ ፡ ፩ ። ሉቃ፰ ፡ ፲፬ ። ዲድ ፡ ፲፬ ። ግንዘ) ።

አሖዘ፤አስተሐ(ሕ)ወዘ፤ አጣመ ፡ አጣፈጠ ፤ አሳመረ ፡ አስማማ ።

ተሐውዘ፤ ተደሰተ ፤ ደስ ፡ ፈቅ ፡ አለው ፤ ተ ድላ ፡ አገኘ ። ተሐውዘ ፡ ወተደልዎ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲) ።

ተሓወዘ፤ ተጣጣመ ፤ ተጠፋፈጠ ፡ ተመሳሰለ ፤ ተ ከነዋወነ ፤ የሥራ ።

አስተሓወዘ፤ አጣጣመ ፡ አጠፋፈጠ ፤ አሰማ መረ ። አስተሓዊዘከ ፡ ግስስ ። ያስተሓውዝ ፡ ሎሙ ፡ ጽሙና ። ያስተሓውዝ ፡ ፍትወተ ፡ ውስተ ፡ ልብ ፡ (ም ሳ፱ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፶ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ሐውይ፤ዮት፤(ሐወየ ፡ የሐዊ ፡ ይሕ ወይ ። ዐረ ፡ ሐዊየ)፤ መጋም ፡ መቃጠል ፤ እሳት ፡

መኾን፡ መምሰል፤ መጥቈር፡ መክሰል፤ የብረት፡ የን ጨት። መምሸት፡ መጨለም፤ ድግዝ፡ ማለት። ፀሓይ፡ ብትገባ፡ የሰማይን፡ መቅላትና፡ መጥቈር፡ ያሳያል።

ሕዋይ፤ ሐዋይ፤ ምሼት፡ ድግዝታ፡ ጭልም ልምታ፤ የሠርክ፡ ሠርክ፡ የማታ፡ ማታ። እምከመ፡ መስየ፡ ወኮነ፡ ሕዋየ፡ (ማቴ፲፬፡ ፪)።

ሐው፤ እሳት፡ የሚፋጅ፡ የሚያቃጥል፤ ሕብሩ፡ ቀይ፡ የምሼት፡ ሰማይ፡ የሚመስል። በብዝኀ፡ ትንታጉ፡ ብሒው፡ ይበዝኀ፡ ፍሕሙ። ሐወ፡ ዘአቈርከ። ጤገን፡ ዘአፍልሕዎ፡ በሐው። አንደዮሙ፡ ሐወ፡ (ሚራ ፲፩፡ ፴፪። ድጓ። ስንክ፡ ኅዳ፯። ሠኔ፳፩)።

ሐዊ፤ መጽሐፍ፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ሐዊ፡ የሚባል፡ ሰው፡ የጣፈው፡ የሰበሰበው፤ የአበውን፡ ዜና፡ የቅዱሳንን፡ ገድል፡ ሕግና፡ ሥርዐት፡ የሚናገር፤ መጠኑ፡ ከመንፈቅ፡ ስንክሳር፡ የሚበልጥ። ፍችው፡ እሳታዊ፡ ሰማያዊ፤ መንፈሳዊ፡ እንደ፡ ማለት፡ (ግብ፪፡ ፫)።

ሐከ፤—አወከ፤—ሀዊከ፡ሆከ።

ሐዊል፤ ሎት፤ (ሐለ፤ ሐወለ፡ የሐውል፡ ይሑል። ዐረ፡ ሐውለ፤ዘረ)፤ መዞር፡ መክበብ። መቀላቀል፡ መደባለቅ፤ አንድ፡ ማድረግ። ሐበለን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ሐዋሊ፤(ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ወልት)፤ የሚዞር፡ የሚከብ፤ ቀላቃይ።

ሐውልት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ ትክል፡ ደንጊያ፡ እንደ፡ ዐምድ፡ እንደ፡ ምሰሶ፡ የቆመ፤ ክብነት፡ ምእዙግነት፡ ያለው፤ ለመታሰቢያ፡ የሚተከል፡ የሚንደቅ፤ ወይም፡ ከኖራ፡ ከሸዋ፡ ከሸሜንት፡ ከደንጊያ፡ ደቁት፡ ቀላቅለው፡ ደባልቀው፡ እያፈሰሱ፡ የሚሠሩት፡ ፍስ፡ ደንጊያ። አቀሙ፡ ሐውልተ፡ እብን፡ ዐቢይ። ኢታቅሙ፡ ለክሙ፡ ሐውልተ፡ እብን። ሐውልተ፡ ጼው። ሐውልተ፡ ስምዕ፡ (፪ነገ፡ ፲፰፡ ፲፯። ዘሌ ፳፮፡ ፩። ዘፍ፲፱፡ ፳፯። ቅዳ)።

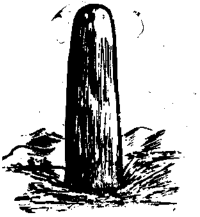

ሐውልት፡

—፤ ያጉል፡ ግስ፡ ስም፤ ኖመ፡ ቆመ፤ ጥዕየ፡ ሐመ፤ ጽንዐ፡ ደከመ፤ ይህን፡ የመሰለ፡ ግስ፡ ሐውልት፡ ይባላል፤ ቅልቅል፡ ማለት፡ ነው።

ተሐውለ፤ ተጨመረ፡ ተዘነቀ፤ ተደባለቀ። ኢይደመሮ፡ መርድእ፡ ወኢይትሐወሎ፡ ጻማ፡ ወድካም፡ (ዮሴፍ)።

ተሓወለ፤ ተቀላቀለ፡ ተደባለቀ፤ ተሳተፈ፡ ተባበረ። ይደሉ፡ ንዕቀብ፡ ርእሰነ፡ ወኢንትሓወል፡ ምስለ፡ ኃጥኣን። ኢትትሓወል፡ ምስለ፡ ብእሲ፡ ደም። ኢትትሓወሉ፡ ዐልዋነ፡ ሃይማኖት። ይትፌለጥ፡ ወኢትትሓወልዎ፡ (ዲድ፡ ፬፡ ፯። ቀሌ። ፪ተሰ፡ ፫፡ ፲፬)።

ሕዉል፤ (ላን፡ ላት፡ ውልት)፤ የተቀላቀለ፡ ቅልቅል፤ ኅቡር፡ (ስንክ፡ ሠኔ፳፫። ጥር፳፯)።

ሐውል፤ (ላት። ዕብ፡ ሐል፤ አሸዋ)፤ ያሸዋ፡ ጭቃ፤ ዐፈር፡ ኵረት፡ የተቀላቀለው። ሸሮ፡ አለት፡ ጥርሳም፡ ስለታም፡ ሸካራ፡ ደንጊያ። ወምስካቡ፡ ሐውላት፡ ዐበይት፡ (ኢዮ፵፩፡ ፳፩)።

ሐዋላ፤ (ዐረብ)፤ በፖስታና፡ በባንክ፡ የሚላክ፡ ገንዘብ።

ሑል፤ (ዕብ፡ ሐል)፤ ተርታ፡ መናኛ፡ መከከለኛ፤ ፍጹም፡ ርኩስ፡ ያይደለ፤ መሥዋዕትና፡ ቍርባን፡ የማይኾን፤ ለሕዝብ፡ የሚገባ፡ ሕዝብ፡የሚበሉት። ይምሀሩ፡ ለሕዝብ፡ ማእከለ፡ (ንጹሕ)፡ ቅዱስ፡ ወሑል፡ (ሕዝ፵፬፡ ፳፫)።

ሐውለየ፤—ለየ፡ ነቀፈ፤—ሀውለየ።

ሐሠ፤—ቀላቀለ፤—ኀዊሥ፡ ኖሠ።

ሐዊጽ፤ ጾት፤ (ሐጸ፡ የሐውጽ፡ ይሑጽ፤ አው፡ ሐውጸ፤ ሐወጸ፡ ይሔውጽ፡ የሐውጽ። ሐየጸ። ዋሐየ)፤ ማወጥ፡ መጐብኘት፡ መሰለል፤ መፍቀድ፡ መጠየቅ፡ አሻግሮ፡ ማየት፤ ዐይንን፡ ልብን፡ ጥሎ፡ ሥራዬ፡ ብሎ፡ ማየት፡ መመልከት። አመ፡ ሐውጾ፡ ሐወጻክሙ፡ እግዚአ። ኢትትሀከይ፡ ሐውጾ፡ ድዉይ። የሐውጽዎሙ፡ ለነዳያን። ወይሔውጽ፡ እንተ፡ መስኮው። እንተ፡ ትሔውጽ፡ እምርሑቅ። ወዘሰ፡ ሐወጸ፡ ውስተ፡ ሕግ፡ ፍጹም፡ (ዘፍ፵፡ ፳፭። ሢራ፯፡ ፴፭። ኪዳ። ማሕ፪፡ ፱። ፯፡ ፩። ያዕ፩፡ ፳፭)። ግስነቱ፡ ገቢርና፡ ዐጕል፡ ነውና፡ ያለፈው፡ ገቢር፡ የሚመጣው፡ ዐጕል፡ እንደ፡ ኾነ፡ ፍችውን፡ አስተውል።

ሐዋጽ፤ ሐውጾ፤ መንጻት፡ መጥራት፤ ንጹሕ፡ ጽሩይ፡ ብሩህ፡ መኾን። ወከመ፡ ርእየተ፡ ጽንዐ፡ ሰማይ፡ ሶበ፡ ሐወጸት። መኑ፡ ይእቲ፡ ዛቲ፡ እንተ፡ ትሔውጽ፡ ከመ፡ ጎሕ። ሐውጽ፡ እምሰማይ፡ ብርሃነከ፡ ከመ፡ ንርአይ፡ (ዘፀ፳፬፡ ፲። ማሕ ፮፡ ፱። ድጓ)።

ሐዋጺ፤ (ጺት፡ ጽያን፡ ያት)፤ የሚጐበኝ፤ ተመልካች፤ ጠያቂ፡ ፈቃጅ፤ መርማሪ፡ ሰላይ። እግዚእ፡ ሐዋጼ፡ ነፍስ፡ ትሑታን። ድዉያን፡ እለ፡ አልቦሙ፡ ሐዋጺ። ሐዋጺ፡ ህልው፡ ይሔውጽ፡ ልበ፡ (ኪዳ። ፍ፡ ነ፡ ፯፡ ፫። ጥበ፩፡ ፯)።

መሐውጽ፤ (ጽት፡ ጻን፡ ጻት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ጐብኝ፤ ሰላይ፤ ፈላስፋ፡ ጠንቋይ። መሐውጻነ፡ ኮከብ፡ (ኪዳ፡ ገ፳፯)።

ምሕዋጽ፤ (ጻት)፤ መጐብኛ፡ መመልከቻ፤ መስኮት። ምሥሃል፤ የታበተ፡ ሙሴ፡ መክደኛ፡ በላዩ፡

ኪሩቤል፡ የትማሉበት፤ እግዜር፡ እስራኤልን፡ የሚጐበኙበት፤ ቃሉን፡ የሚያሰማበት፡ (ዘፀ፳፭፡ ፳፪)። ማህለን፡ እይ።

ተሐወጸ፤ ተጐበኘ፡ ታየ፡ ተሰለለ፤ ተፈቀደ፡ ተቈጠረ። ከመ፡ ትትሐወጽ፡ እመንፈስ፡ ቅዱስ። እለ፡ የሐውሩ፡ ከመ፡ ይትሐወጹ፡ (ኪዳ። ዘፀ፴፡ ፲፫)።

ሕዉጽ፤ (ጻን፡ ጻት፡ ውጽት)፤ የተጐበኘ፡ የተሰለለ፤ ጕብኙ።

ሕዋጼ፤ (ጼያት)፤ መጐብኘት፡ (ጕጕ) መጐብኘት፤ አጐበኛኘት፡ ጕብኝታ፡ ጥየቃ፤ ስለላ፡ ጥበቃ፡ (ጥበ፫፡ ፳፡ ፱)። ዚአከ፡ ጥበበ፡ ወዘዚአከ፡ ሕዋጼ። ሐውጽዎሙ፡ በሕዋጼ፡ እግዚአብሔራዊት፡ (ኪዳ። ፍ፡ ነ፡ ፯)።

ሐጸ፤—**አሸዋ**፤—ሐጸ፡ ኀጠ፡ ኖጻ።

ሐዊር፤ **ሮት**፤ (ሖረ፡ የሐውር፡ ይሑር)፤ መኼድ፡ መራመድ፡ ከቦታ፡ ወደ፡ ቦታ፡ መፍለስ፤ እግርን፡ በፈረቃ፡ ማንሣት፡ መጣል፤ መንቀል፡ መትከል፡ ማሽቀዳደም። በደረት፡ በልብ፡ መሳብ፡ መጐተት፡ ለመም፡ ማለት። ሄደንና፡ ኬደን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው። ሑሩ፡ ውስተ፡ ኵሉ፡ ዓለም። ከመ፡ ይሑር፡ በእገሪሁ። ሑሪ፡ በእንግድዓኪ፡ (ማር፲፮፡ ፲፭። ግብ፫፡ ፲፪። ዘፍ፫፡ ፲፫)።

—፤ መኖር፤ መቀመጥ፡ የቦታ፡ የግብር። ለምንት፡ የሐውር፡ ወልደ፡ ብእሲቸ፡ ምስለ፡ ብሉየ፡ መዋዕል። ዘየሐውር፡ በጽድቅ። ዘከመ፡ ሖርከ፡ ቅድሜከ። ኢሖሩ፡ በትእዛዝከ። ዘኢሖረ፡ በምክረ፡ ረሲዓን፡ (ሔኖ። ኢሳ፴፫፡ ፲፭። ፴፰፡ ፫። ኤር፴፱፡ ፳፫። መዝ፡ ፩)።

—፤ መሥራት፡ ማድረግ፤ መቅረብ፡ መራከብ። ሖሮን፡ እግዚእ፡ ለኀምስ፡ ግብራት። ሐዊረ፡ ብእሲተ፡ ብእሲ። ኢትሑር፡ ኀበ፡ እንስሳ። ኵሉ፡ ዘየሐውር፡ እንስሳ፡ ኵነኔሁ፡ መዊት። እለ፡ የሐውሩ፡ ወእለ፡ የሐውርዎሙ፡ (ትር፡ ወን። ማር፯፡ ፳፩። ዘሌ፲፰፡ ፳፫። ዘፀ፳፪፡ ፲፰። ፩ቆሮ፡ ፯፡ ፱)።

ሐዋሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚኼድ፡ ኸ(ሀ)ያጅ፤ ተራማጅ፡ ሯጭ፡ ገሥጋሽ፡ (ዘማዊ)። ጻማዊ፡ በገድሉ፡ ወሐዋሪ፡ በፍኖተ፡ አበው፡ ቅዱሳን። ፈላሲ፡ ወሐዋሪ፡ እምኔነ፤ ሐዋሪ፡ ዘኢይሴፎ፡ ትመይጦቶ፡ (ገድ፡ ተክ። ግንዘ)። ደላዊ፡ ሐያቢ፡ ቀዳሒ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሐዋሪ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። ሐዋሬ፡ ማይከሙ። ወረበየሙ፡ ሐዋርያነ፡ ማይ፡ ለኵሉ፡ ተዓይን። ይወፅአ፡ ሐዋርያተ፡ ማይ፡ (ዘዳ፳፱፡ ፩። ኢያ፱፡ ፳፭። ዘፍ፳፱፡ ፲፩። ፩ነገ፡ ፱፡ ፲፩)።

ሐዋርያ፤ (ያት። ዐረ፡ ሐዋሪይ)፤ መንገደኛ፡ መልክተኛ፡ ቀላጤ። ከመ፡ እኩይ፡ ሐዋርያ። ሐዋርያ፡ ጠቢብ፡ ያድኅን፡ ርእሶ። ፈነወ፡ ሐዋርያተ፡ (ምሳ፲፯፡ ፲፭። ፲፫፡ ፲፯። ሕዝ፲፯፡ ፲፭)።

—፤ በቁሙ፤ መንፈሳዊ፡ ሹም፡ መምህር፤ ዞሮ፡ የሚሰብክ፡ የሚያስተምር፤ ባለምሥራች፡ ዐዋጅ፡ ነጋሪ። ሐዋርያ፡ ዘተጸውዐ፡ ወተፈልጠ፡ ለትምህርተ፡ ወንጌል። ርእይዎ፡ ለዝንቱ፡ ሐዋርያክሙ። ዘሎቱ፡ ተሠየምኩ፡ አነ፡ ሐዋርያ፡ ወዐዋዴ። ጉባኤ፡ እንተ፡ ሐዋርያት፡ ሐዋርያተ፡ በግዑ፡ (ሮሜ፩፡ ፩። ዕብ፫፡ ፩። ፪ጢሞ፡ ፩፡ ፲፩። ጸሎ፡ ሃይ። ራእ፳፩፡ ፲፬)።

ሐዋርያዊ፤ የሐዋርያ። ቀኖና፡ ሐዋርያዊ። መንበር፡ ሐዋርያዊት፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፯። አቡሻ)።

አሖረ፤ **አስተ(ሐ)ሐወረ**፤ አኼደ፡ አስኼደ፤ ነዳ፡ ወሰደ። ወአሖሩ፡ ሠረገላቲሆሙ። አነ፡ ኣንጐግዋ፡ ወኣሐውራ፡ በድወ። ያረትዕ፡ መዝራዕተ፡ እድ፡ ይቡስ፡ ወያሐውር፡ እግረ፡ ሐንካስ፡ (፩ነገ፡ ፱፡ ፳፩። ሆሴ፪፡ ፲፬። ቅዳ፡ ዮሐ)። አሠራ፡ አስደረገ።

መሐውር፤ (ርት፡ ራን፡ ራት)፤ የሚኼድ፡ ኸያጅ፡ ዘዋሪ፤ የሚያስኼድ፤ ነጅ፡ ወሳጅ።

ምሖር፤ **ምሕዋር**፤ (ራን)፤ መኼጃ፡ ማስኼጃ፤ መንገድ፡ ጐዳና። ምሕዋረ፡ ሠሉስ፡ ዕለት። ምሕዋረ፡ ሰቡዕ፡ መዋዕል። ወብሔሩሰ፡ ምሕዋረ፡ ዓመት፡ ወመንፈቅ፡ (ዘፀ፫፡ ፲፰። ዘፍ፴፩፡ ፳፫። ሱቱ፡ ዕዝ፲፩)። ምሕዋራተ፡ ማያት፤ መስኖ፡ ቦይ፡ መትረብ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፯፡ ፫)። ዕሥራ፡ ምእት፤ ወይም፡ ከዕበተ፡ ዐሠርቱ፡ ምእት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ዐሠርተ፡ ምእተ፡ ምሕዋረ፡ ዓመት፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፤ መተርጕማን፡ ግን፡ ሺሕ፡ ዘመን፡ ቀጥሎ፡ ቀጥሎ፡ ቢኖር፡ ብለው፡ ይፈቱታል፡ (መክ፡ ፮፡ ፮)።

ተሖረ፤ **ተሐው(ወ)ረ**፤ ተኼደ፤ ተኼደበት። ተሠራ፤ ተደረገ።

ተሓወረ፤ ተኺያኺያደ፤ ተካኺያደ።

ሕዉር፤ (ራን፡ ራት፡ ውርት)፤ የኼደ፤ የተኼደ፡ የተኼደበት፤ የተካኺያደ። የተሠራ፡ የተደረገ፤ ግቡር፡ ሕኑጽ።

ሑረት፤ (ታት)፤ መኼድ፤ አካኼድ፤ አናዎር፡ ኑሮ። ሑረት፡ ወግብአት። ሑረተ፡ ብእሲተ፡ ብእሲ። ሑረተከ፡ በሰላም፡ ያሠኒ። መምህር፡ ይኩን፡ ንጹሐ፡ በሑረታቲሁ፡ ወጽኑየ፡ በፍናዋቲሁ። በእንተ፡ ሠናይ፡ ሑረታቲሁ፡ ለሕዝብ፡ (ዘካ፯፡ ፲፬። ቀሌ። ምሳ፴፡ ፳፱። ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፳። ዮሴፍ)።

ሕዋር፤ (ራት)፤ በረንዳ፡ ወልወል፡ ደጀ፡ ሰላም፤ መውጫ፡ መግቢያ፡ መመላለሻ፤ በታላቅ፡ ቤትና፡ በቤተ፡ ክሲያን፡ ደጅ፡ አፍ፡ ወይም፡ በዙሪያው፡ ገጥሞ፡ ተያይዞ፡ የሚሠራ፤ ዐልፎ፡ ዐልፎ፡ ዐምድ፡ የቆመበት፡ ከበታቹ፡ ዕርከኖች፡ ያሉት፤ ዕርከን፡ ተረግጦ፡ የሚገቡበት። ኤላምን፡ እይ። አንሶሰወ፡ በሕዋረ፡ ሰሎሞን። ወባቲ፡ ኀምስቱ፡ ሕዋራት፡ (ዮሐ፲፡ ፳፫። ፭፡ ፪። ግብ፫፡ ፲፩)።

—፤ ዕቃ፡ ቤት፤ ጓዳ፡ ታዛይ፡ በቤት፡ ዙሪያ፡ ወይም፡ ግራና፡ ቀኝ፡ ከቤቱ፡ ጋራ፡ ዐብሮ፡ የሚናስ፡ የሚነደቅ፤ በላይ፡ አንድ፡ ኹና፡ በውስጥ፡ የተለየ፡ ታናሽ፡ ጠባብ፡

ክፍል ፡ ዕልፍኝ ። ኤስኬደሬን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ለትኩን ፡ እንከ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ኑኃ ፡ መንገለ ፡ ምሥራቅ ፤ ወክልኤ ፡ ሕዋራት ፡ ውስተ ፡ ገበዋቲሃ ፡ በአምሳለ ፡ ሐመር ። ሕዋር ፡ ማእከላዊ ። ወናሁ ፡ ሕዋራት ፡ (ዲድ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ መጋ፲፫ ። ሕዝዓ ፡ ፲፯) ።

አስተሓወረ ፤ አካኼደ ፡ አዋሰደ ፡ አናዳ ፤ የእግር ፡ የነገር ። ያስተሓውሩ ፡ ነቢበ ። ኢያስተሓውራ ፡ ነገረ ፡ (ነሐ፯ ፡ ፲፱ ። ቲቶ፪ ፡ ፫) ።

መስተሓውር ፤ የሚያካኺድ ፤ አዋሳጅ ፡ መናጆ ። አሳባቂ ፤ መስተዋድይ ። ዓዲ ፡ መስተሓውራን ፡ (፪ተሰ ፡ ፫ ፡ ፲፩) ።

አሑር ፤ አውራ ፤ ኩርማ ፤ አለሌ ። ሐርጌ ፡ አሕሩግ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አሑር ፡ አሑረ ፡ በግዕ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (ዕዝ፲ ፡ ፲፱) ።

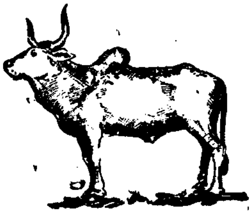

አሑር ፡

ሖር ፤ (ዐረ ፡ ሐውር) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ኽያጅ ፡ ዘዋሪ ። አባ ፡ ሖር ፡ እንዲሉ ።

ሖር ፤—ብስ ፡ ነዳላ ፤—ኀረወ ፡ ኖር ።

ሐዊስ ፤ ሶት ፤ (ሖሰ ፡ የሐውስ ፡ ይሑስ ፤ ከሰ ። ዕብ ፡ ሓሽ ። ዐረ ፡ ሐሰ ፤ ሀዘ) ፤ መፍጠን ፡ መቀልጠፍ ፤ መቸኰል ። ማዘን ፡ መታወክ ፤ መዋለል ። መንቅነቅ ፡ መናጥ ፡ ማናወጥ ፡ ማንቀሳቀስ ፤ ራስን ፡ ሕዋስን ። ኮሰን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሖሰ ፡ ፈንታ ፡ አሖሰ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አሖሰ ፡ ርእሰ ፡ ዲቤኪ ። አሖሱ ፡ ከናፍሪሆሙ ፡ ላዕሌየ ። በአሑሶ ፡ ክነፊሁ ፡ (ኢሳ፴፯ ፡ ፳፪ ። ሰቈ፫ ፡ ፳፭ ። ጥበ፭ ፡ ፲፩) ።

አሖሰ ፤ (ያሐውስ ፤ ያሑስ) ፤ አስቸኰለ ፤ አሳዘነ ፤ አድራጊ ። አስነቀነቀ ፤ አስደራጊ ።

ተሖሰ ፤ ተሐውሰ ፤ ተነቃነቀ ፤ ተናወጠ ፡ ተንቀሳቀሰ ፤ ተወዛወዘ ፡ ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ አለ ፤ ዐሰፈ ። ኢይትሐወስ ፡ እንከ ፡ እመንበሩ ። ዘመደ ፡ እንስሳ ፡ ወዘይትሐወስ ። ብርዕ ፡ ዘይትሐወስ ፡ እምነፋስ ። ይትሐወስ ፡ ጽላሎት ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፯ ። ዘፍ፩ ፡ ፳፬ ። ማቴ፲፩ ፡ ፯ ። ማሕ፱ ፡ ፯) ። ታወሰ ፡ አስታወሰ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተሐዋሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚንቀሳቀስ ፡ ተንቀሳቃሽ ፤ ደመ ፡ ነፍስ ፡ ያለው ፡ ያሙስና ፡ ያርብ ፡ ፍጥረት ። ኢይሚጥ ፡ ምንትኒ ፡ እምተሐዋስያን ፡ አው ፡ እምእለ ፡ ኢይትሐወሱ ። ነሶሳወ ፡ ተሐዋስያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፱ ። ጥበ፲፯ ፡ ፱) ።

ሕዉስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ውስት) ፤ የተላወሰ ፡ የተንቀሳቀሰ ፤ የተነቃነቀ ፡ ንቅንቅ ።

ሑሰት ፤ (ታት) ፤ መፍጠን ፤ መታወክ ፡ መናወጥ ፤ መንቀሳቀስ ፤ ንቅንቃ ። ሑሰታ ፡ ለጥበብ ፡ ይፈጥን ፡ እምዙሉ ፡ ሑሰት ። በሑሰተ ፡ ልብነ ። ሑሰተ ፡ ባሕር ። ረሰይከነ ፡ ሑሰተ ፡ ርእስ ፡ ለሕዝብ ። ውልዋሌ ፡ ወሑሰተ ፡ ነፍስ ፡ (ጥበ፯ ፡ ፳፬ ። ፪ ፡ ፪ ። ሔኖ፶፭ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፵፫ ። ፊልክ ፡ ፶፱) ።

ሐዊሳ ፤ ፍጥነት ፡ ችኰላ ፤ ንቅንቃ ፡ ቅስቀሳ ። የደስታና ፡ የአንክሮ ፡ የሰላምታ ፡ ቃል ፤ ሐዲስ ፡ ድንቅ ፡ ነገር ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ምስጢር ፡ ከማየት ፡ ከመስማት ፡ የተነሣ ፡ ራስን ፡ ዐንገትን ፡ በመንቅነቅ ፤ ወሰው ፡ ወሰው ፤ መልካም ፡ መልካም ፤ ይበል ፡ ይበል ፤ ዕሠይ ፡ ዕሠይ ፡ ማለት ። ሐዊሳ ፡ ሐዊሳ ፡ ለዝንቱ ፡ ሐዋርያ ። ሐዊሳ ፡ ለምጽአትከ ፡ ወለመዊእትከ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፪ ። ዮሴፍ) ። የሰላምታ ፡ ቃል ፡ ሲኾን ፡ ፍችው ፡ እንደ ፡ በሓ ፡ ነው ። ኢይፈርህ ፡ ብሂሎተከ ፡ ሐዊሳ ፡ ሐዊሳ ፤ እስመ ፡ ባሕረ ፡ ልብየ ፡ መልአ ፡ ሰላምከ ፡ ዓሣ ፡ (ደራሲ) ።

ሕዋስ ፤ (ሳት ። ዐረ ፡ ሐስ ። ዕብ ፡ ሑሽ ። ሱር ፡ ሓሽ) ። በቁሙ ፤ ገላ ፡ አባል ፤ ኀሊና ፤ የአፍኣ ፡ የውስጥ ፡ የሥጋ ፡ የነፍስ ፡ መሣሪያ ፡ የሚላወስ ፡ የሚንቀሳቀስ ፤ ይልቁንም ፡ ዐይንና ፡ ዦሮ ፡ አፍና ፡ አፍንጫ ፡ እጅ ። ዳግመኛም ፡ በነዚህ ፡ ባምስቱ ፡ የሚሠራ ፡ ፭ቱ ፡ ዐይነት ፡ ሥራ ፤ ማየትና ፡ መስማት ፡ መቅመስና ፡ ማሽተት ፡ መዳሰስ ፤ በቋንቋ ፡ ኹሉ ፡ ፭ ፡ ሕዋስ ፡ ይባላል ። ሕዋሳትሰ ፡ ዐሠርቱ ፡ እሙንቱ ፤ ኀምስቱ ፡ ዘአፍኣ ፡ ወኀምስቱ ፡ ዘውስጥ ። ወሕዋሳትሰ ፡ ዘውስጥ ፡ እሙንቱኬ ፤ ልቡና ፡ ወአእምሮ ፡ ወፈሊጠ ፡ እኩይ ፡ እምሠናይ ፡ ወሰብዎ ፡ ወተገሥጾ ። ወሕዋሳትሂ ፡ እለ ፡ ያስተርእዩ ፡ እሙንቱኬ ፤ ሰሚዕ ፡ ወርእይ ፡ ወአጼንዎ ፡ ወጥዒም ፡ ወገሲስ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፶፫) ። በግእዝ ፡ ልማድ ፡ ግን ፡ እሊህን ፡ ዐሥሩን ፡ የሕዋሳት ፡ ግብር ፡ ማለት ፡ እንጂ ፡ ሕዋሳት ፡ ማለት ፡ አይመችም ፤ ጸያፍ ፡ ይኾናል ፤ ሕዋስ ፡ የሚባል ፡ መሣሪያው ፡ ብቻ ፡ ነው ። በነዚህ ፡ ባ፭ቱ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ እግርና ፡ አባለ ፡ ዘር ፡ ሲጨመሩ ፡ ሕዋሳተ ፡ አፍኣ ፡ ፯ ፡ ይባላሉ ።

ሖሰ ፤—ቀላቀለ ፤—ኀዊሥ ፡ ኖሠ ፡ ኑሠት ።

ሐውት ፤ ሐይት ፤ (ዕብ ፡ ሔት) ፤ የፊደል ፡ ስም ፤ ፰ኛ ፡ ፊደል ፡ ሐ ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ። ሕይወት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሕይወን ፡ እይ ። ምስጢሩ ፡ በ፰ኛው ፡ ሺሕ ፡ የሚኾን ፡ ሐዲስ ፡ ሕይወትን ፡ ትንሣኤ ፡ ሙታንን ፡ ከስንሺው ፡ ጋራ ፡ ባንድነት ፡ ያሳያል ፡ (ዮሐ፲፩ ፡ ፳፭ ። ማቴ፳፪ ፡ ፴፪) ። ጸሐፍት ፡ ግን ፡ ሐመር ፡ ሐ ፡ ይሉታል ።

ሑት ፤ (ዐረ ፡ እልሑት) ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፤ ከ፲፪ቱ ፡ መናዝል ፡ አንዱ ። በየካቲት ፡ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፴፭ ፡

ዕለት ፡ ፲ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ። ፍችው ፡ ዓሣ ፡ ማለት ፡ ነው ። (አቡሻ ፡ ፱) ።

ሐዚአ ፤ አት ፤ (ሐዝአ ፡ የሐዝእ ፡ ይሕዛእ ። ዐረ ፡ ሐዘአ) ፤ መንዳት ፤ ማባረር ፡ ማሳደድ ፤ ሰብስቦ ፡ አስቀድሞ ፡ መከተል ፤ የረኛ ፡ ያርበኛ ። ነድአን ፡ እይ ።

ሐዛኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚነዳ ፡ ነጅ ፤ አባራሪ ፡ አሳዳጅ ።

ሕዝእ ፤ (ኣት ፤ አው ፡ ሕዝአት ፤ ታት) ፤ መሰምሪያ ፡ ማሰምሪያ ፤ ማደሪያ ፡ በረት ፡ ምሳግ ፤ ዋሻ ፡ ጕሬ ። በሡሉ ፡ ፍኖት ፡ መጽያሒት ፡ ሕዝአቶሙ ። ወይከውን ፡ ሕዝአቶሙ ፡ ህየ ። ዕጐልት ፡ በውስተ ፡ ሕዝአቶሙ ፡ ጠፍአ ። ዕርግ ፡ እምሕዝአትከ ። ተን ብኡ ፡ ሕዝብ ፡ ውስተ ፡ በኣታት ፡ ወውስተ ፡ ሕዝአ ታት ፡ (ኢሳ፵፱ ፡ ፱ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፲፬ ። ዮኤ፩ ፡ ፲፯ ። ዘ ፍ፵፱ ፡ ፱ ። ፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፯) ።

—፤ መግቢያ ፡ በር ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ ርስት ፡ ጕልት ። ወለምድረ ፡ ናምሩድ ፡ በውስተ ፡ ሕዝአቱ ። ወሖሩ ፡ ካም ፡ ወውሉዱ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ እንተ ፡ ሕዝአት ፡ ሎቱ ፡ ዘረከቦ ፡ በመክፈልቱ ፡ (ሚክ፭ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፲) ።

ሐዝበ ፤ በት ፤ (ሐዘበ ፡ ይሔዝብ ፡ የሐ ዝብ ። ሐሰበ) ፤ ማዘብ ፡ ማሰር ፤ የጫማ ፡ የመጫሚያ ። መሰብሰብ ፤ መወገን ። ማሰብ ፤ መጠርጠር ፤ መፍራት ፡ ምን ፡ አልባት ፡ ማለት ። አነ ፡ አሐዝብ ፡ ከመ ፡ መልአክ ፡ ውእቱ ። ወኢሐዘብኩ ፡ እስማዕ ፡ ካልአ ፡ ነገረ ። ኢሐ ዘብኩከ ፡ ትንብብ ፡ ከመ ፡ ዝ ። ሐዘብከኑ ፡ እኩን ፡ ከ ማከ ። አሐዝብ ፡ ሕያዋኒነ ፡ እምውኅጡነ ። አሐዝብ ፡ ንመጽእ ፡ አነ ፡ ወእምከ ፡ ወአንዊከ ፡ ወንሰግድ ፡ ለከ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (ፊልክ ፡ ፶፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፯ ። ኢዮ፳ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፵፱ ። ፻፳፫ ። ዘፍ፴፯ ፡ ፲) ። ዳግመኛም ፡ በሐዘበ ፡ ፈንታ ፡ ተሐዘበ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተሐዘባ ፡ ከመ ፡ ዘማዊት ። ብእሲ ፡ ዘይትሔዘብዎ ፡ በዝሙት ። በ ከመ ፡ ይትሔዘቡ ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ አእምሮ ። ምን ተኑመ ፡ ትትሔዘቡኒ ። ትትሔዘብኑ ፡ ታስተአብዮ ፡ ለእግዚ ። እትሔዘብ ፡ ናስጣርዮስ ፡ ዝንቱ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፩ ። ቄስጠ ፡ ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፯፻፲፱ ። ድጓ ። ሮሜ፯ ፡ ፱ ። ቄር ፡ ጸሎ) ።

ሐዛቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ዘብት) ፤ የሚያዝብ ፤ የሚሰበስብ ፤ ዐሳቢ ፡ ጠርጣሪ ።

አሐዘበ ፤ አስተሐዘበ ፤ አሳሰበ ፤ አስጠረጠረ ። አንዘ ፡ አንደፊር ፡ ይድግም ፡ ዘንተ ፡ ነገረ ፡ ኀበ ፡ ህር ቃኖስ ፡ ወያሐዝቦ ፡ ለእኁሁ ። ተዘከር ፡ ከመ ፡ ኢይ ጐነዲ ፡ ሞት ፡ ወኢታስተሐዝብከ ፡ ዕለተ ፡ ሞት ፡ (ዮ ሴፍ ። ሢራ፲፬ ፡ ፲፪) ።

ተሐዘበ ፤ ታዘበ ፤ ተሰበሰበ ፤ ታሰበ ፡ ታማ ፤ ተ ጠረጠረ ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ ናቀ ፡ መሰከረ ፡ ይኾናል ፤ እ ገሌ ፡ ታዘበኝ ፡ እንዲሉ ።

ሕዙብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ዝብት) ፤ የታዘበ ፤ የ ተሰበሰበ ፤ የታሰበ ፡ የተጠረጠረ ። ወዕለታኒ ፡ ሕዝብት ፡ እኪት ፡ (ኢሳ፳፰ ፡ ፲፱) ።

ትሕዝብት ፤ በቁሙ ፤ ትዝብት ። ጥርጣሬ ፡ ጥ ርጥር ፤ የፍርሀት ፡ ሐሳብ ። እምፍርሀት ፡ ወእምትሕ ዝብት ፡ ዘይመጽእ ። እምትሕዝብተ ፡ ጸላኢ ። በሰ ማይ ፡ ዘአልቦቱ ፡ ፍርሀት ፡ ወኢትሕዝብት ። ፍር ሀቱ ፡ ወትሕዝብቱ ፡ (ሉቃ፳፩ ፡ ፳፮ ። መዝ ፡ ፷፫ ። ግ ንዘ ። ዮሴፍ) ።

ተሓዘበ ፤ ተዛዘበ ፡ ተሳሰበ ፤ ተጠራጠረ ።

አስተሓዘበ ፤ አስተዛዘበ ፤ አጠራጠረ ፤ አስተ ማማ ።

ሕዝብ ፤ (ብ ፡ ሕዘብ ፤ አሕዛብ) ፤ በቁሙ ፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ የተሰበሰበ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፤ ጉባኤ ፡ ሸንጎ ፤ ልቅሶኛ ፡ ሰርገኛ ፡ ገበያተኛ ። ያንዲት ፡ አገር ፡ ያንዲት ፡ ከተማ ፡ ወይም ፡ ያንድ ፡ ብሔር ፡ ያንድ ፡ መንግሥት ፡ ሰው ፤ ቋንቋውና ፡ ሕጉ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፤ ባንድ ፡ ሕግ ፡ የሚኖር ። ውስጠ ፡ ብዙንት ፡ ስላለው ፡ ባንድም ፡ በብ ዙም ፡ በወንድም ፡ በሴትም ፡ ይነገራል ። ሕዝብ ፡ ዐቢይ ። ዝ ፡ ሕዝብ ፡ አብድ ፡ ወአኮ ፡ ጠቢብ ። ሕዝብ ፡ ጽን ዕት ። ከመ ፡ ትፃእ ፡ ዮም ፡ አሐቲ ፡ ሕዝብ ፡ እምእስ ራኤል ። ሕዝብ ፡ ነኪራን ፡ ወእኩያን ፡ (ዘፍ፲፪ ፡ ፪ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፮ ። ሚክ፬ ፡ ፯ ። መሳ፳፩ ፡ ፫ ። ኢሳ፲፰ ፡ ፪) ። ስሕቱ ፡ ግብጽ ፡ በበ ፡ ሕዘቢሆሙ ። ሕትቶሙ ፡ ለአ በው ፡ በበ ፡ ሕዘቢሆሙ ። ተደሙ ፡ ሰብኡ ፡ ወሕዘ ቢሁ ፡ አንከሩ ። ለምንት ፡ አንገለጉ ፡ አሕዛብ ። ይገ ንዩ ፡ ለከ ፡ አሕዛብ ፡ እግዚኦ ። አግረረ ፡ ለነ ፡ አሕዛበ ፡ ወሕዝበ ፡ ታሕተ ፡ እገሪነ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፳ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ታኅ፲ ። መዝ ፡ ፪ ። ፷፮ ። ፵፮) ።

ሕዝባዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሕዝብ ፡ ወገን ፤ ካህን ፡ ያይደለ ፡ ማይምን ፤ ጨዋ ፡ ባላ ገር ። በእንተ ፡ ተግሣጽ ፡ ወትእዛዘ ፡ ሕዝባውያን ። ወ ለእመ ፡ ኮነ ፡ ሕዝባዌ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ፲፪ ። ዲድ ። ኪዳ ። ቀሌ) ።

ሕዝብና ፤ ሕዝበት ፤ ሕዝብነት ፡ ወገንነት ፤ ሕዝብ ፡ መኾን ። እስመ ፡ ተንድገ ፡ ሕዝብናከ ፡ (ተረ ስዐ ፡ ሕዝበትከ) ፡ እስራኤል ፡ (ኢሳ፪ ፡ ፯) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ (ኪ ፡ ናጣሽታ ፡ ዐምኻ ፡ ቤት ፡ ያዕቆብ) ፡ እስመ ፡ ገደፍከ ፡ ሕዝበከ ፡ ቤተ ፡ ያዕቆብ ፡ ይላል ።

ሐዚዝ ፤ ዞት ፤ (ሐዘ ፤ ሐዘዘ ፡ የሐዝዝ ፡ ይሕዝዝ) ፤ ማነቅ ፡ መሰርነቅ ፡ ማስጨነቅ ፤ ማስፋቅ ፡ ሕቅ ፡ ስርቅ ፡ ማስኘት ፤ ማንዘዝ ፡ ትን ፡ ማለት ፡ ባፍንጫ ፡ መውጣት ፤ መምረር ፡ መከርከር ፤ መሖምጠጥ ፡ መጐፍ ነን ፤ የመጠጥ ፡ የፈሳሽ ፡ ነገር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐዘዘ ፡ ፈ ንታ ፡ አሕዘዘ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ያስትይዎ ፡ ብሒአ ፡ ዘምስለ ፡ ሐሞት ፡ ለአሕዝዞቱ ። በእንተ ፡ ጐርዔከ ፡ ስቴ ፡ ሐሞት ፡ ዘአሕዘዞ ። ዐቀቦ ፡ ለዮናስ ፡ በከርሠ ፡ ዐ ንበሪ ፡ ከመ ፡ ኢያሕዝዞ ፡ ሞገደ ፡ ባሕር ፡ (አርጋ ። አ

ዋል ። መጽ ፡ ምስ) ። ዳግመኛም ፡ ዐገተ ፡ ከበበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፤ አሕዘዘኒ ፡ ማይ ፡ እስከ ፡ ነፍስየ ፡ ይላል ፡ (ዮናኔ ፡ ፪) ።

—፤ መጕንጨት ፡ መማግ ፤ ገሞ ፡ ጕርጕሞ ፡ ማድረግ ፤ መዋጥ ፡ ማሥረግ ፤ ኹሉም ፡ የጕረሮና ፡ ያፍ ፡ ያፍንጫ ፡ ሥራ ፡ ነው ። መጥቈር ፡ መዝጐን ፡ መብለዝ ፤ እንዝዝ ፡ መምሰል ፤ ማሳከክ ፡ መሻከር ፡ መቀንቀን ፤ የሥጋ ፡ የገላ ፡ ከደዌ ፡ ከበትር ፡ የተነሣ ። የሐዝዘኒ ፡ በሕቁ ፡ ማእስየ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፴) ። ዛሕዝሐን ፡ እይ ።

አሕዘዘ ፤ አስጕነጨ ፤ አስጕረጐጨ ። ነሥአ ፡ ሰፍነገ ፡ መመልአ ፡ ብሒአ ፡ ወአሰረ ፡ በኅለት ፡ ወአሕዘዞ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፵፰) ።

ሐዝሐዝ ፤ ሾረት ፡ ጠጠር ፤ ጭንጫ ፡ አሸዋ ። ማጥ ፡ ረግረግ ፡ ውሃማ ፡ ቦታ ፡ ፊላ ፡ ቈጠማ ፡ ሸንበቆ ፡ መቃ ፡ የሚበቅልበት ። ማእከለ ፡ ጾላዕት ፡ ይበይት ፡ ወውስተ ፡ ሐዝሐዝ ፡ የሐዩ ። ያበጥሞ ፡ ሐዝሐዘ ፡ ፈለግ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፯ ። ፵፭ ፡ ፴፫) ። ሐዘንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ሐዚል ፤ ሎት ፤ (ሐዘ(ዝ)ለ ፡ የሐዝል ፡ ይሕዝል) ፤ ማዘል ፡ መሸከም ፤ በዠርባ ፡ በሕፅን ። ዘባንኪ ፡ እምዘባነ ፡ ኪሩብ ፡ ዘዐብየ ፤ ሐዚሎ ፡ እሳተ ። ሐፃኒት ፡ እንተ ፡ ተሐዝል ፡ ደቂቃ ። ወሐዘሎሙ ፡ በክነፊሁ ፡ (ደራሲ ። ፩ተስ ፡ ፪ ፡ ፯ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፩) ።

ሐዛሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ ዘልት) ፤ የሚያዝል ፡ ዐዛይ ፤ ተሸካሚ ። ዕደው ፡ ሐዘልት ፡ (፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፪) ።

አሕዘለ ፤ አሳዘለ ፡ አሸከመ ፤ ጫነ ፡ አስደበለለ ።

ተሐዝለ ፤ ታዘለ ፡ ተጫነ ፤ ሸክም ፡ ኾነ ፡ ተለጠፈ ። ተሐዚሎ ፡ በዘባንኪ ፡ (አርጋ) ።

ሕዙል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ዝልት) ፤ የታዘለ ፤ ዕዝል ፡ ቅጥል ። ሕዙላን ፡ በክነፊሁ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ማሕዘል ፤ ልት ፤ (ብ ፡ መሓዝል ፤ ላት) ፤ ማዘያ ፡ መሸከሚያ ፤ አንቀልባ ።

ተሓዘለ ፤ ተዛዘለ ፤ ተደራረበ ፤ ተነባበረ ።

አስተሓዘለ ፤ አስተዛዘለ ፤ የዜማ ፡ የድጋም ። ይበል ፡ በአስተሓዝሎ ፡ (ድጓ) ።

ምሕዛል ፤ ምስትሕዛል ፤ ማስተዛዘያ ፤ የሚያስተዛዝሉት ፡ ዜማ ፡ ድጋም ፡ (ድጓ) ።

ሕዝል ፤ ዕዝል ፤ የዜማ ፡ ስም ፤ የግእዝ ፡ ድርብና ፡ ታዛይ ፡ ኹለተኛ ። ዕዝልን ፡ እይ ፤ ሊጣፍ ፡ የሚገባው ፡ በሕ ፡ ነበረ ፤ ሐና ፡ ዐ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ሕ ፡ በዕ ፡ ተለውጧል ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ቃል ፡ አለ ።

ሐዚን ፤ ኖት ፤ (ሐዘ(ዝ)ነ ፡ የሐዝን ፡ ይሕዝን ። ዐረ ፡ ሐዚነ) ፤ ማዘን ፡ መቈርቈር ፤ መቈጣት ፡ መናደድ ፤ መከፋት ። በመጥፎ ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ተኙቶ ፡ ተቀምጦ ፡ ምቾት ፡ ከማጣት ፡ የተነሣ ፤ ሐዝሐዝን ፡ እይ ። ሐዘነ ፡ መንፈሳ ፡ ለርብቃ ። ለምንት ፡ ተሐዝን ። ወሰሚያሙ ፡ ዐሠርቱ ፡ ሐዘኑ ፡ በእንተ ፡ ክልኤቱ ፡ አኀው ፡ (ኩፋ ፡ ፳፯ ። ዘፍ፩ ፡ ፯ ። ማቴ፳ ፡ ፳፬) ።

ሐዛኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚያዝን ፡ ዐዛኝ ፤ ተቈርቋሪ ። ብእሲ ፡ ሐዛኒ ፡ ያየብስ ፡ አዕፅምቲሁ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፳፪) ።

ሕዙን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ዝንት) ፤ ያዘነ ፡ የተቈረቈረ ፤ የከፋው ፡ ሐዘንተኛ ። ብእሲ ፡ ሕዙን ። ልብ ፡ ሕዙን ። ሖሩ ፡ ሕዙነ ፡ መንፈስ ። ሕዙን ፡ ገጽክሙ ። ሕዙናን ፡ በእንቲኣሁ ፡ (ሢራ፯ ፡ ፲፩ ። ዘዳ፳፰ ፡ ፳፭ ። ፩ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፪ ። ዘፍ፵ ፡ ፯ ። ግንዘ) ።

ሐዘን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዐዘን ፤ ደረቅ ፡ ሸክራ ፡ ጥኑ ፡ ጠንካራ ፡ ነገር ፤ የሚያነድ ፡ የሚያጤስ ፤ የሚያስለቅስ ፡ ሐሳብ ። ሐዘን ፡ ኢይባእክ ፤ እስመ ፡ ብዙኃን ፡ እለ ፡ ሞቱ ፡ እንበይነ ፡ ሐዘን ። እስመ ፡ ሐዘኑ ፡ ለልብ ፡ ይሰብሮ ፡ ለኀይል ። ወንሬስየክሙ ፡ ዘእንበለ ፡ ሐዘን ። እንተ ፡ ኢፈጸመት ፡ ዕድሜ ፡ ሐዘነ ፡ ምታ ፡ ዘሞተ ። ሐዘናት ፡ ብዙኃት ፡ (ሢራ፴፰ ፡ ፲፰ ። ማቴ፳፰ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፪ ። ፊልክ ፡ ፻፱) ።

ሐዘንዚን ፤ የልቅሶ ፡ ቃል ፤ ወርድ ፡ ንባብ ፤ የሐዘን ፡ ዜማ ። ካህናት ፡ ይትቀነዩ ፡ ዘንተ ፡ መዝሙረ ፡ በዜማ ፡ ሐዘንዚን ፡ (ግንዘ) ።

አሕዘነ ፤ አሳዘነ ፡ አስቈረቈረ ፤ አስቀየመ ፡ አስከፋ ፤ አስቈጣ ። ኢታሕዝኖ ፡ ለአቡከ ፡ በሕይወቱ ። ከመ ፡ ኢያሕዝንከ ። ኢያሕዝኖ ፡ በእንተ ፡ አባግዕ ። ወአሕዘኖ ፡ ለቃየን ፡ ጥቀ ፡ (ሢራ፫ ፡ ፲፪ ። ፫ ፡ ፲ ። ዮሐ፲ ፡ ፲፫ ። ዘፍ፬ ፡ ፭) ።

ማሕዘኒ ፤ ማሕዝን ፤ (ቅጽልና ፡ ጥሬ) ፤ የሚያሳዝን ፤ አሳዛኝ ። ማዘኛ ፤ ማሳዘኛ ። ሞት ፡ ማሕዘኒ ። ቃል ፡ ማሕዘኒ ። ማሕዘነ ፡ ኮኖ ፡ ዝ ፡ ቃል ። ኀዳጥ ፡ ውእቱ ፡ ንብረትነ ፡ ወማሕዝን ። በአርኣያ ፡ ማሕዝን ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፩ ። ኩፋ ፡ ፲፯ ። ጥበ፪ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፲፭) ።

ሐዝዐ ፤—ነዳ ፡ አባረረ ፤—ሐዚአ ፡ ሐዝአ ።

ሐዙር ፤ (ዐረ ፡ እልሐዝር) ፤ ግምት ፡ መላ ፤ ጥንቈላ ። ክታብ ፡ ሥራሥር ፤ መንድግ ፤ መስተፋቅር ። እለ ፡ ይገብሩ ፡ እልሐዙረ ፡ በሥርናዕ ፡ ወይፈቅዱ ፡ ቦቱ ፡ ይርብሑ ፡ ረባሐ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶ ፡ ፭) ።

ሑኘራ ፤—ሠግር ፤—ሁጅ(ግ)ራ ።

ሐዙራን ፤ (ሱር ፡ ወዐረ ፡ ሐዚራን) ፤ የወር ፡ ስም ፤ የሶርያ ፡ ወር ፡ ሠኔ ፡ (ገድ ፡ ላሊ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ሐሐርኤል ፤-ምሥዋዕ ፤-ሀሀርኤል ።

ሐጢብ ፤ ቦት ፤ (ሐጠበ ፡ የሐጥብ ፡ ይሕጥብ ። ዕብ ፡ ሐጣብ ። ዐረ ፡ ሐጠበ) ፤ መቍረጥ ፡ መፍለጥ ፡ መከትከት ፤ መስበር ፡ መሰባበር ፤ መልቀም ፡ መሰብሰብ ፤ የንጨት ፡ የማገዶ ። ሄምናክሙ ፡ ትሕጥቡ ፤

ዕፀ ፡ ወትቅድሑ ፡ ማየ ። ዘየሐጥብ ፡ ዕፀ ። ይሐጥብ ፡ ዕፀ ። ተሐጥብ ፡ ዕፀወ ። ሶበ ፡ የሐጥብ ፡ ዕፀወ ፡ ይሜጽር ፡ በበ ፡ አርብዓ ፡ ጸሪ ፡ ብእሲ ፡ እስከ ፡ ያነጢ ፡ ዘይጸውር ፡ ሎቱ ፡ (ኢያ፩ ፡ ፲፱ ፡ ፳፩ ። ዘዳ፱ ፡ ፭ ። ፫ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ሐጣቢ ፤ ብ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ጠብት) ፤ የሚቈርጥ ፡ የሚፈልጥ ፤ ሰባሪ ፡ ሰቃሚ ፤ ቀራፊ ፡ ቋሚ ። እምሐጣበ ፡ ዕፀ ፡ እስከ ፡ ሐዋሬ ፡ ማይ ። ሐጣብያነ ፡ ዕፀ ፡ ወቀዳሕያነ ፡ ማይ ፡ (ዘዳ፳፱ ፡ ፲ ። መቃ ፡ ገ፯) ።

ሐጥብ ፤ (ዐረ ፡ ሐጠብ) ፤ የሙጋድ ፡ የማገዶ ፡ ዕንጨት ፤ ፍልጥ ፡ ጭራሮ ፡ ጕቶ ፡ ጕልጥምት ። ሥልሰ ፡ ኤልያስ ፡ ውስተ ፡ ዕፀ ፡ ሐጥብ ፡ ወውስተ ፡ አባለ ፡ ላሕም ፡ ማየ ፡ ሰዊጦ ፡ እሳተ ፡ እምሰማይ ፡ አውረደ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ (ተረ ፡ ቄር ፡ ሳዊ) ።

ሕጥሜ ፤—ሥንቆ ፤—ኅጥሜ ።

ሐዪብ ፤ ቦት ፤ (ሔበ ፡ የሐይብ ፡ ይሒብ ። ደለወ ። ዕብ ፡ ሻአብ) ፤ ማየብ ፤ መቅዳት ፡ መጥለቅ ፡ መደንበቅ ፤ መሳብ ፡ መጐተት ፤ ከጕድጓድ ፡ ከዘቅት ፡ ጨልፎ ፡ ማውጣት ፡ (ዘፀ፪ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱) ። ደለወን ፡ ተመልከት ።

ማሕየብ ፤ (ባት) ፤ መቅጃ ፡ መጥለቂያ ፤ የውሃ ፡ ዕቃ ። ማሕየብኒ ፡ አልብከ ። ከመ ፡ ነጠብጣበ ፡ ማሕየብ ። ማሕየበ ፡ ዐዘቅት ። ምልኢዮን ፡ ለሡሎን ፡ ማሕየባት ፡ (ዮሐ፬ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፵ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፮ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳) ።

ማሕየብ ፡

ሕየብ ፤ አው ፡ ሕበይ ፡ (ዕብ ፡ ሖቢት ፤ ብርሚል ። ሱር ፡ ሓቢታ ። ዐረ ፡ ኀቢየት ፤ ኂባእ) ፤ የሸክላ ፡ ዕቃ ፤ ቡይት ፡ መንቀል ፡ ኰስኰስት ፡ የዘይት ፡ ገንቦ ፡ ማድጋ ፡ ፊቀን ፡ ዝንግሪር ፡ ጋን ፤ ሆደ ፡ ሰፊ ፡ አፈ ፡ ጠባብ ። ርእሰ ፡ ሕበይ ፡ ስሳ ፡ ምእት ፡ ዐሥርቱ ፡ ወኀምስቱ ፤ ወመሥረበ ፡ ማይሂ ፡ ተስዓ ፡ ወአሐዱ ፡ (ታሪ ፡ አኵ) ።

ሐይብ ፤ በቁሙ ፤ ዐይብ ፡ የላም ፡ ልጅ ፡ የርጎ ፡ ተወራጅ ። (ተረት) ፤ ዐይቡ ፡ ዳኛ ፤ ቅቤው ፡ መልከኛ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

ሐይድ ፤—ቅሚያ ፤—ሀዪድ ፡ ሄደ ።

ሐዪው ፤ ዎት ፤ (ሔወ ፡ ሐይወ ፡ የሐዩ ፡ ይሕዩ ፤ የው ። ዕብ ፡ ሐያሀ ፤ ሐይ ። ሱር ፡ ሕያእ ። ዐረ ፡ ሐየ) ፤ መዳን ፡ መፈወስ ፡ ወደ ፡ ጥንተ ፡ ሕይወት ፡ መመለስ ፤ መታደስ ፡ ዳግመኛ ፡ መሠራት ፤ ሙቶ ፡ መነሣት ፡ በሕይወት ፡ በጤና ፡ መኖር ፤ አለመታመም ፡ አለመሞት ። እመ ፡ ደወየ ፡ ኢይቤ ፡ ሐዩወ ። ትፈቅድኑ ፡ ትሕየው ። አመ ፡ የሐይዉ ፡ ምዉታን ። ወሐይወ ፡ አዳም ፡ እምድኅረ ፡ ወለዶ ፡ ለሴት ፡ ሰብዐተ ፡ ምእተ ፡ ዓመተ ። ሕየው ፡ ለዓለም ፡ (ኢዮ፳፬ ፡ ፳፫ ። ዮሐ፭ ፡ ፯ ። ማር፲፪ ፡ ፳፫ ። ዘፍ፭ ፡ ፬ ። ዳን፫ ፡ ፱) ።

—፤ ደስ ፡ ፈቅ ፡ ማለት ፤ ደስታ ፡ መመላት ፤ ምስጢሩ ፡ መታደስ ፡ ካለው ፡ ይገባል ። ሐይወ ፡ ልቡ ፡ ወነፍሱ ፡ ለያዕቆብ ። ተሐደሰት ፡ ወሐይወት ፡ መንፈሱ ፡ (ዘፍ ፵፭ ፡ ፳፯ ። ኩፋ ፡ ፴፫) ። ሐዮኩ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሐዮን ፡ ከሙ ፡ ክን ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ሀለወ ፡ በቅርብ ፡ በቅርቦች ፡ ይጐርዳል ። ሐውትንና ፡ ሔትን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ናቸው ።

ሕያው ፤ (ውት ፡ ዋን ፡ ዋት) ፤ በቁሙ ፤ ነዋሪ ፡ ደኅና ፡ ባለጤና ፤ ነፍስና ፡ ደመ ፡ ነፍስ ፡ እስትንፋስ ፡ ያለው ፡ ተንቀሳቃሽ ፡ ፍጥረት ፡ ገና ፡ ያልሞተ ፡ በሕይወት ፡ ያለ ። ሹሉ ፡ ዘሕያው ። ሕያውኑ ፡ ዓዲሁ ፡ አቡነ ፡ (ሚራ፲፯ ፡ ፴ ። ዘፍ፵፭ ፡ ፫) ። ጭራሽ ፡ ለባሕርዩ ፡ ሕማም ፡ ሞት ፡ ኅልፈት ፡ ጥፋት ፡ መለወጥ ፡ ማርጀት ፡ የማይስማማው ። ቅዱስ ፡ ሕያው ፡ ዘኢይመውት ። መልአክ ፡ ዘሕያው ። ነፍስ ፡ ሕያውት ፡ (አዋል) ። ሕያዋነ ፡ ሕይወት ፡ ዘለዓለም ፡ ዘኢይመውት ፡ (ሔኖ፲፭ ፡ ፬ ፡ ፯) ።

—፤ መሐላ ፤ ቃለ ፡ መሐላ ። ሕያው ፡ እግዚ ፡ ከመ ፡ አነ ፡ እትሐመወኪ ። ሕያው ፡ አነ ፡ ከመ ፡ ትሰረገዊዮሙ ። ሕያው ፡ ነፍስከ ፡ ከመ ፡ ኢትወድእ ፡ አመትከ ፡ (ሩት፫ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፲፰ ። ዮዲ፲፪ ፡ ፬) ። ሕያዉ ፡ ሕያዎ ፡ ሕያወ ፡ በሕያው ፡ እያለ ፡ ደቂቅ ፡ ይኾናል ። ዕጓለ ፡ መሕያው ፤ ሕያው ፡ ከመሬት ፡ ያስገኘው ፡ መዋቲ ፡ ሰው ፡ አዳም ፤ ዕጓልን ፡ እይ ።

ሕያውና ፤ ሕያውነት ፤ ሕያው ፡ ደኅና ፡ ባለጤና ፡ መኾን ። እንዘ ፡ ሀሎከ ፡ አንተ ፡ በሕያውናከ ፡ ዝየ ፡ (አዋል) ።

ሕይወት ፤ ሒወት ፤ (ታት) ፤ መዳን ፤ መኖር ። በቁሙ ፡ ደኅንነት ፤ አኗኗር ፡ ኑሮ ፤ ዘመን ፡ ዕድሜ ፤ ተወልዶ ፡ እስኪሞቱ ፡ ተሹሞ ፡ እስኪሻሩ ፡ የሚኖሩት ። ሕይወት ፡ እንተ ፡ አልባቲ ፡ ሞት ። ይኄይስ ፡ መዊት ፡ እመራር ፡ ሕይወት ። ጸሳእኩ ፡ ሕይወትየ ፡ ምስለ ፡ አዋልደ ፡ ከነዓን ። እሴብሖ ፡ ለእግዚ ፡ በሕይወትየ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፭ ፡ ፲፫ ። ሢራ፴ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፳፯ ፡ ፵፮ ። መዝ ፡ ፻፵፭) ።

—፤ ትንሣኤ ፤ ተሐድሶ ፡ ጤና ፤ ምስጢሩ ፡ ደኅንነት ፡ ካለው ፡ ይገባል ። ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ቀዳሚት ፡ ሕይወት ። ሕይወተ ፡ ሙታን ። መጻእኪ ፡ ለሕይወትኪ ፡ (ራእ፳ ፡ ፭ ። ግብ፲፯ ፡ ፴፪ ። ዮዲ፲፭ ፡ ፫) ።

—፤ ገንዘብ ፡ ጥሪት ። ይእቲ ፡ አብአት ፡ ኵሎ ፡ ሕይወታ ፡ ወካልኣንሰ ፡ እምተረፎሙ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

—፤ መሐላ ፤ ቃለ ፡ መሐላ ፤ ምጥንታ ። ሕይወተ ፡ ፈርዖን ፡ ከመ ፡ ኢትወፅኡ ። ሕይወተ ፡ ነፍስከ ፡ ከመ ፡ አነ ፡ ይእቲ ፡ (ዘፍ፵፪ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ። ፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፳፮) ።

አሕየወ፤ አዳነ፡ ፈወሰ፤ ዐደሰ፡ ሕያው፡ አደረገ፤ አስደረገ። ጥበብ፡ ታሐይዎ፡ ለዘአጥረያ። አውረሰሙ፡ ሕገ፡ ዘያሐይዎሙ። ወገሰሶ፡ እዝኖ፡ ወአሕየዎ። ያሐይዉ፡ አረፍተ፡ ወመቅደሰ። አሕየወ፡ ምሥዋዐ፡ ዘመዝበረ፡ (መክ፯፡ ፲፪። ሢራ፲፯፡ ፲፭። ሉቃ፳፪፡ ፶፩። ዕዝ፪፡ ፲፯። ፪ነገ፡ ፲፰፡ ፴፪)።

ማሕይው፤ ማሕየዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚያድን፤ ዐዳኝ፡ ፈዋሽ፤ ሕያው፡ አድራጊ። ማሕይዊ፡ ለኵሉ፡ ሰብእ። እግዚእ፡ ማሕየዊ። ሕማማቲሁ፡ መድኃኒት፡ ወማሕየዊት፡ (፩ጢሞ፡ ፬፡ ፲። ቅዳ)።

መሕያው፤ ምሕያው፤ መዳኛ፡ መኗሪያ፡ ቦታ፤ ምድር፡ ዓለመ፡ ሰብእ፤ ወይም፡ እግዜር፡ ዓለመ፡ ኵሉ፡ ፍጡር። ዕጓለ፡ መሕያው፤ የምድር፡ ልጅ፡ አዳም፤ ሥጋው፡ ከፈር፡ ከመሬት፡ ምድር፤ ነፍሱ፡ ከሕያው፡ ከግዜር፡ የተገኘች፤ ነፍስና፡ ሥጋ፡ ፍጹም፡ ሰብእ። የአዳምንና፡ የዕጓልን፡ ፍች፡ ተመልከት። ፪ኛም፡ መ፡ መሬት፤ ም፡ ምድር፤ ሕያው፡ እግዜር፤ በተገናኝ፡ መሬት፡ ሕያው፤ ምድረ፡ ሕያው፡ ማለት፡ ነው፤ ሰማየ፡ አምላክ፡ እንደ፡ ማለት።

ሔዋ፤ ሔዋን፤ (ዕብ፡ ሐዋ)፤ በቁሙ፤ መዠመሪያ፡ ሴት፡ የአዳም፡ ሚስት፤ ሕያውት፡ እመ፡ ሕያዋን። ወሰመየ፡ አዳም፡ ስመ፡ ብእሲቱ፡ ሔዋ፤ እስመ፡ ይእቲ፡ እመ፡ ኵሉ፡ ሕያው፡ (ዘፍ፫፡ ፳)።

ሔው፤ (ዕብ፡ ሐይ)፤ መዠመሪያ፡ ወንድ፡ አዳም፡ የሔዋን፡ ባል፤ ሕያው፡ አበ፡ ሕያዋን። ወነፍኀ፡ በአንፉ፡ መንፈሰ፡ ሕይወት፤ ወኮነ፡ ሕያወ፡ በመንፈስ፡ (ዘፍ፪፡ ፯)።

እምሔው፤ (ውት፡ ዋን፡ ዋት፤ አማሑት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ አዳም። እንደ፡ አዳም፡ ያለ፡ ወንድ፡ አያት፡ እማታ፤ ያባት፡ የናት፡ ወላጅ፡ ጕንድ፡ ሥርው፡ መዠመሪያ፡ አባት፡ ፫ኛውን፡ ትውልድ፡ የልጅ፡ ልጅ፡ ያየ። እም፡ አገባብ፡ ኹኖ፡ መንሻነትን፡ ተከፋይነትን፡ ያሳያል። እግዚ፡ ይቤሎሙ፡ ለእምሔው፡ ወለእምሔውት፡ ቀዳማውያን፤ ብዝኆ፡ ወተባዝኆ፤ ወላድያን፡ ወእምሔዋን። አሮን፡ እምሔወ፡ ቀደምቶሙ። በቤተ፡ መላልኤል፡ እምሔውየ። ሐና፡ እምሔውተ፡ አምላክ፡ በሥጋ። አበዊከ፡ ወአማሒቶሙ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፬። ዕዝ፯፡ ፩። ሔኖ፳፡ ፰። ስንክ፡ ኅዳ፲፭። ዘፀ፲፡ ፮)። አማሑት፡ ወንድና፡ ሴት፡ ያስተባብራል። አበ፡ እምሔው፤ ያያት፡ አባት፡ ቅድም፡ አያት። እምሔወ፡ እምሔው፤ ያያት፡ አያት፡ ምዝላት። እግዜርም፡ ለአዳም፡ እምሔው፡ ይባላል፤ ዕጓልን፡ እይ። ሐፃኒ፡ አበ፡ ማሕፀንት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ እምሔው፡ አማሑት፡ ይላል፤ አያስኼም። ባዕለ፡ እምሔው፡ ወመገብት። ነገሥት፡ አማሑትኪ፡ (ገላ፬፡ ፪። ኢሳ፵፱፡ ፳፫)።

ሐየየ፤—ቸል፡ አለ፤—ሀይይ፡ ሀየ፤ ሀየየ።

ሐዩክ፤ ኮት፤ (ሔክ፡ የሐይክ፡ ይሒክ። ሐነክ)፤ ማላመጥ፡ ማኘክ፤ በጥርስ፡ መፍጨት፡ መለንቀጥ፤ ለመዋጥና፡ ለመሰልቀጥ፤ የምግብ። አይ፡ አስናን፡ ዘየሐይክ፡ ዘንተ፡ ኅብስተ። ወይሒክ፡ በሰኖሳስ። እንዘ፡ የሐይክ፡ (ቅዳ። ሥር፡ ጳሖ)።

ተሐይከ፤ ተላመጠ፤ ተለንቀጠ። ጽኑዕ፡ ውእቱ፡ ዘኢይትሐየክ፡ (ቅዳ፡ ሕር)።

ሒከት፤ ማላመጥ፤ አስተኛኘክ፡ አበላል።

ሒክ፤ (ዕብ፡ ሔኽ)፤ ላንቃ፡ ትናጋ፤ ያፍ፡ ውስጥ፡ ላይኛው፡ ክፍል፡ ዋሻው። የላይና፡ የታች፡ የግራ፡ የቀኝ፡ መንጋጋ፡ መፍጫው፡ ማላመጫው። ሐነክን፡ እይ።

ሐይል፤—በቁሙ፤—ኀይሎ፡ ኀየለ።

ሐይመነ፤—አመነ፤—ሀይመነ፤ ሃይማኖት።

ሐይመት፤—ድንኳን፤—ኀይመት።

ሐዩጽ፤ ጸት፤ (ሔጸ፤ ሐየጸ፡ የሐይጽ፡ ይሒጽ። ሐወጸ)፤ ማስተዋል፡ መመልከት፡ ውስጡን፡ ምስጢሩን፡ ማሰብ፡ መመርመር፡ መሻት፤ መላልሶ፡ ቀምሎ፡ ትክ፡ ብሎ፡ ማየት፤ የክፉ፡ የበጎ። ሐወጸን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሐየጸ፡ ፈንታ፡ አስተሐየጸ፡ ይላል፤ አስተ፡ አለቦታው፡ ገብቷል፤ ሐቀረን፡ እይ፤ ይህም፡ እንደዚያ፡ ነው። እምርሑቅ፡ ያስተሐይጽ፡ ዐይኑ። መዲእክሙ፡ ታስተሐይጹ፡ አሠረ፡ ምድር። አስተሐይጽ፡ በልብከ፡ ወአእምር፡ መኑ፡ አንተ። ወበአይኒ፡ ግብር፡ ያስተሐይጽዎ፡ ዘልፈ። ዘያስተሐይጻ፡ ለድንግል፡ (ኢዮ፴፱፡ ፳፱። ኩፋ፡ ፵፪። አፈ፡ ተ፲፭። ዳንኤ፡ ፲፭። ቀሌ)።

ሐያጺ፤ መሐይጽ፤ መስተሐይጽ፤ የሚያስተውል፡ ተመልካች፡ አስተዋይ፤ ልባም፡ ዐይናማ። ዲያቆን፡ ይኩን፡ መስተሐይጸ፡ ከመ፡ ይርአይ፡ (ኪዳ)።

ሑያጼ፡ (ሕዋጼ)፤ ማስተዋል፡ መመልከት፤ አስተያየት። ግምት፡ መላ፡ ጥንቈላ፤ ሕልም፡ ቅዠት፡ በቀን፡ ያዩትን፡ ወይም፡ ያሰቡትን፡ ሌት፡ ማለም። ወይከውኑ፡ እለ፡ ያስተሐይጹ፡ በሑያጼ፡ ወርኅ፡ (ኩፋ፡ ፯)።

ሐዩቅ፤ ቆት፤ (ሔቀ፤ ሐየቀ፡ የሐይቅ፡ ይሒቅ)፤ ማቀፍ፡ መከበብ፤ ዳር፡ ደንበር፡ ቅርብ፡ አጠገብ፡ መኾን፤ የደሴትና፡ የባሕር፡ የየብስ፤ ለሕንጻም፡ ይኾናል።

ሔቅ፤ (ዕብራ)፤ ሕፅን፡ ብብት፤ ድልድል፡ መሠረት፡ በሕንጻው፡ ዙሪያ፡ በመብቀያው፡ እንደ፡ ዕርከንና፡ እንደ፡ መደብ፡ እንደ፡ ዝናር፡ ኹኖ፡ የሚ

ሠራ ፤ ዙሮ ፡ ተጠምጥሞ ፡ የሚገጥም ። ወሔቅ ፡ እመት ፤ ወእመት ፡ ርሕቡ ፡ እምሔቀ ፡ ምድር ፡ (ሕዝ፵፫ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬) ።

ሐይቅ ፤ (ቃት) ፤ ዙሪያ ፡ ዳርቻ ፡ ወደብ ፡ ጽንፍ ፤ የባሕር ፡ ጠረፍ ። ታናሽ ፡ መጠነኛ ፡ ባሕር ፡ ዙሪያው ፡ ዳርቻው ፡ የሚታይ ፤ በተራራ ፡ በየብስ ፡ የተከበበ ፤ እንደ ፡ ዟይ ፡ እንደ ፡ ሐይቅ ፡ እንደ ፡ ጣና ፡ ያለ ። ሐይቀ ፡ ባሕር ። ኅበ ፡ ሐይቀ ፡ ባሕር ። መንገለ ፡ ሐይቀ ፡ ጌንሴሬጥ ። ድንጋግ ፡ ዘሐይቅ ፡ (መሳ፭ ፡ ፲፯ ። ማቴ፲፭ ፡ ፳፱ ። ሉቃ፭ ፡ ፩ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ሔር ፤—ቸር ፡—ኄዩር ፡ ኄረ ፡ ኄር ።

ሐየሰ ፤—ተሻለ ፤—ኄዩስ ፡ ኄሰ ፡ ኄየሰ ።

ሐዩስ ፤ ሶት ፤ (ሔሰ ፤ ሐየሰ ፡ የሐይስ ፡ ይሒስ) ፤ መንቀፍ ፡ ማጸየፍ ፤ ማነወር ፡ መክሰስ ፤ መስደብ ፡ መቈጣት ። ኢትሒስ ፡ ዘእንበለ ፡ ትሕትት ። ሶቤሃ ፡ የሐይስ ፡ ርእሶ ። ኢትሒሰኒ ፤ እስመ ፡ ኅሠሥኩ ፡ ኣእምር ። ይሒስከ ፡ እግዚ ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፯ ። ኢዮ፵፫ ፡ ፳፯ ። ጠቢ፭ ፡ ፲፬ ። ይሁ ፡ ፱) ።

ሐያሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት ፤ የስት) ፤ የሚነቅፍ ፡ ነቃፊ ፤ ከሳሽ ፡ ወቃሽ ።

አሔሰ ፤ አሕየሰ ፤ አስነቀፈ ፤ አስነወረ ። ኢታሒስ ፡ ርእሰከ ። ያሐይስ ፡ ርእሶ ፡ (ሚራ፴ ፡ ፴፭ ። ምሳ፱ ፡ ፯) ።

ተሐይሰ ፤ ተነቀፈ ፤ ተሰደበ ፡ ተነወረ ። ከመ ፡ ኢትትሐየስ ፡ አንተ ፡ በእበደ ፡ ዚኣሁ ። ከመ ፡ ኢትርፍቀ ፡ ለሸነኔ ፡ ወኢትትሐየሱ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፲፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፴፬) ።

ተሓየሰ ፤ ተነቃቀፈ ፤ ተጣላ ፡ ተካሰሰ ። ጎድጉ ፡ ለቢጽክሙ ፡ ዘተሓየስክምዎ ፡ እመ ፡ ቦ ፡ ዘተሓየሰ ፡ ምስለ ፡ ቢጹ ፡ ይኅድግ ፡ ሎቱ ፡ (ማር ፲፭ ፡ ፳፭ ። ቅዳ ። ቆላ፫ ፡ ፲፫) ።

ሕዩስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ይስት) ፤ የተነቀፈ ፡ የተነቃቀፈ ፤ ንቁፍ ፤ ስዱብ ፡ ነውረኛ ።

ሒሰት ፤ መንቀፍ ፤ መንቀፍ ፡ አንቃቀፍ ፤ ነቀፋ ፡ ነቀፌታ ፡ ስድብ ።

ሒስ ፤ ነውር ፡ ገመና ፤ ኀጢአት ፡ በደል ፡ የሚያስነቅፍ ፡ ነገር ፤ ነቀፋ ። ንጹሕ ፡ አንተ ፡ እምዝ ፡ ሒስ ፡ ዘኀቡኣት ። እንተ ፡ እንበለ ፡ ሒስ ። ዘአልቦ ፡ ነውር ፡ ወሒስ ። ሒስ ፡ ንስቲት ፡ (ሔኖ፳፭ ፡ ፲፭ ። አስቴ፳ ፡ ፲፫ ። ጥበ፲ ፡ ፲፭ ። ፲፫ ፡ ፯) ።

ሔት ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ሳምን ፤ ሐውች ፡ ሐ ፤ ዘሩ ፡ ሐዩው ፤ ፍችው ፡ ሕይወት ። ሐውትና ፡ ሔት ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ናቸው ። ሔት ፤ ክፍልየ ፡ እግዚ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፶፯—፷፬ ። ሰቈ፩ ፡ ፰ ። ፪ ፡ ፰ ። ፫ ፡ ፳፱ ። ፬ ፡ ፰) ።

ሐከየ ፤—ሰነፈ ፤—ሀክይ ፡ ሀከየ ።

ሐከክ ፤—ክርክር ፤—ሀኪክ ፡ ሀከክ ።

ሐኪክ ፤ ከት ፤ (ሐከ ፤ ሐከከ ፡ የሐክክ ፡ ይሕክክ ። ዐረ ፡ ሐከ ። ዕብ ፡ ሐካኽ) ፤ ማከክ ፡ መፎከት ፡ ማቀ፦ሰል ፤ መላጥ ፡ መቅረፍ ፤ መፋቅ ፡ መላግ ፤ መሞረድ ፡ መፈግፈግ ፤ የገላ ፡ የቈርበት ፡ የንጨት ፡ የብረት ። ነሥአ ፡ ገልዐ ፡ ወአኀዘ ፡ ይሕክክ ፡ ቍስሎ ። ኀለቁ ፡ እንዘ ፡ አሐክክ ፡ ጸውበ ። (ኢዮ፪ ፡ ፰ ። ፯ ፡ ፭) ። ዕከካም ፡ መኾን ፤ ዕከክ ፡ መልበስ ፤ በዕከክ ፡ ደዌ ፡ መያዝ ። ዘሐክክ ፡ አባሉ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

ሐካኪ ፤ (ኪት ፡ ክያን ፡ ያት ፤ ከክት) ፤ የሚያክ ፡ የሚያቈስል ፤ ጥፍራም ፤ ዕከካም ። ራስን ፡ ባንበሳና ፡ በነምር ፡ መስሎ ፡ ዐካኪ ፡ ዘራፍ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ተሐከ ፤ ተሐከከ ፤ ታከከ ፡ ተፈገፈገ ፤ ተላገ ፡ ተሞረደ ።

ሕኩክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ክክት) ፤ የታከከ ። ያከከ ፤ ዕከክ ፡ የወረሰው ።

ሕከክ ፤ በቁሙ ፤ ዕከክ ፡ የገላ ፡ የቈበርት ፡ ደዌ ። በአበቅ ፡ እኩይ ፡ ወበሕከክ ፡ ዘአልቦ ፡ ፈውስ ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፳፯) ።

ሐኪም ፤ ሞት ፤ (ሐከመ ፡ የሐክም ፡ ይሕክም ። ዐረብ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሐካም) ፤ ብልኅ ፡ መኾን ፡ መፈልሰፍ ፤ በውቀት ፡ ማደግ ፤ ጥበብን ፡ ዕውቀትን ፡ ገንዘብ ፡ ማድረግ ። ዝም ፡ ዕክም ፡ ጸጥ ፡ ማለት ፤ አለመቀባጠር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐከመ ፡ ፈንታ ፡ ተሐከመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። በአርምሞ ፡ ወበተሐከሞ ፡ ይመስል ፡ ጠቢበ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፳፰) ። በቁሙ ፤ ማከም ፡ መፈወስ ፤ ድውይን ፡ መዳሰስ ፡ መዳበስ ፤ ማገም ፡ መብጣት ፡ መድኀኒት ፡ መስጠት ። ኬንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ግስንቱ ፡ ዐጕልና ፡ ገቢር ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ባፈታቱ ፡ አስተውል ።

ሐኪም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ሐካም) ፤ ብልኅ ፡ ዐዋቂ ፡ ፈላስፋ ፤ ኬንያ ፡ ጥልቅ ፡ ረቂቅ ፡ ዕውቀት ፡ ያለው ። ወስመ ፡ መምህሩ ፡ ዘመሀሮ ፡ ጥፀበ ፡ አርስጣጣሊስ ፡ ሐኪም ። ወሰመየት ፡ ስሞ ፡ እብነ ፡ ሐኪም ፡ (ዮሴፍ ። ክብ ፡ ነገ) ። በቁሙ ፤ ፈዋሽ ፡ የሰውን ፡ ደዌ ፡ ከነስሙ ፡ ከነመድኀኒቱ ፡ በየስልቱ ፡ የሚያውቅ ፤ በሽተኞች ፡ እንደ ፡ ቄስ ፡ የሚሹት ።

ሐውል ፤-መካከለኛ ፤-ሐዊል ፡ ሐወለ ።

ሐላ ፤ ሐሊባ ፤—ድንኳን ፤—አሆላ ፡ አሆሊባ ።

ሐሊብ ፤ ቦት ፤ (ሐለበ ፡ የሐልብ ፡ ይሕልብ ። ዐረብ ። ዕብ ፡ ሐላብ) ፤ ማለብ ፤ ከእንስሳት ፡ ጡት ፡ ወተት ፡ ማውጣት ። ከመ ፡ ሐሊብ ፡ ሐለብከኒ ። ሕልብ ፡ ሐሊበ ። የሐልቦሙ ፡ ለእንስሳ ፡ (ኢዮ፲ ፡ ፲ ። ምሳ፳፱ ፡ ፴፫ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ። መስረቅ ፡ የሰውን ፡ ገንዘብ ፡ እንደ ፡ ጡትና ፡ እንደ ፡ ወተት ፡ መሳብ ፤ ሳይታዩ ፡ መውሰድ ። ሌባ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ሐላቢ፤(ቢት፡ ብያን፡ ያት፤ ለብት)፤ የሚያልብ፡ ዐላቢ፤ ባለጥገት።

ተሐልበ፤ ታለበ፤ ወተቱን፡ ሰጠ።

ሕሉብ፤(ባን፡ ባት፡ ልብት)፤ የታለበ፡ ዕ ልብ፡ ወተት፤ ወይም፡ ጥገት፤ ጡት።

ሐሊብ፤ ወተት፤ ነጭ፡ ፈሳሽ፡ ሴትነት፡ ካላ ቸው፡ ከሕያዋን፡ ፍጥረት፡ ከወላጆች፡ ጡት፡ የሚወጣ፡ የሕፃናት፡ የገላግልት፡ ምግብ። እስመ፡ ሀሉ፡ ዘይት ወጋዐ፡ ሐሊበ፡ ሕፃን፡ ውእቱ። ወኵኑ፡ ከመ፡ ሕፃ ናት፡ ወአፍቅሩ፡ ሐሊበ፡ ነባቤ። ሐሊበ፡ አልሕምት፡ ወአባግዐ፡(ዕብ፭፡ ፲፫። ፩ጴጥ፡ ፪፡ ፪። ገድ፡ ዘሚ)። በ ሴት፡ አንቀጽ፡ ከምትጠራ፡ ከምድር፡ የሚወጣም፡ ፍ ሬና፡ ማዕደን፡ ጥሩ፡ ነገር፡ ኹሉ፡ ሐሊብ፡ ይባላል፤ የምድር፡ ፀላባ፡ እንዲሉ። ወቦኡ፡ ምድረ፡ እንተ፡ ት ውሕዝ፡ ሐሊበ፡ ወመዓረ፡(ሚራ፵፯፡ ፰)። ለዕፀዋትም፡ ይነገራል። ወያንጸፈጽፍ፡ ሐሊቦሙ፡ (ራእ፡ ባሮ)። ሐሊብ፡ ነባቢ፤ ያለውም፡ የወጣኒ፡ የሕፃናት፡ ትምርት፡ ምስጢረ፡ ሥላሴ፡ ይባላል። የሐሊብ፡ መሠረት፡ ምግ ብነት፡ ሲኾን፡ ፫፡ ግብር፡ አለው፤ ሕይወተ፡ ሕፃናት፡ ነው፤ ያሳድጋቸዋል፤ ኀይል፡ ይሰጣቸዋል፤ ትምርትም፡ ለነፍስ፡ ምግብነቱ፡ እንደ፡ ሐሊብ፡ ነው።

ሕልበት፤ ማለብ፤ መታለብ፡ አስተላለብ። አፍ ንጫ፤ ያፍንጫ፡ ጕንጭ፡ ግራና፡ ቀኙ፤ ወይም፡ መክ ከሉ፡ ሹሉ፡ የሚሰነገው። ተአሰርኑ፡ ሎቱ፡ ሕልቀተ፡ ውስተ፡ ሕልበቱ፡(ኢዮ፵፡ ፳፬)። በቁሙ፤ ዕልበት፡ አብሽ፤ ካብሽ፡ የሚሠራ፡ የጦም፡ ወጥ፡ (ዐማርኛ)።

ማሕለብ፤(ብ፡ መሓልብ)፤ ማለቢያ፡ ቊጁ፤ የወተት፡ ዕቃ፡ መሣሪያ።

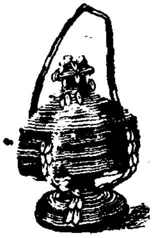

ማሕለብ፡

ሐለደ፤—ጨረሰ፤—ኀልዶ፡ ኀለደ፡ ኀ ላዲ።

(ጥ) **ሐለወ፤—ኖረ፤—ሀልዎ፡ ሀለወ።**

(ኀ) **ሐለወ፤—ጠበቀ፤—ኀሊው፡ ኀለወ፡ ኀላዊ።**

ሐለዚዝ፤(ፀረ፡ ሐለዘን)፤ ዘጕል፡ ልብሱ፤ ቀንዳም፡ ልጋጋም፡ ትል፤ እንደ፡ ሔለይ፡ ከዛጕሉ፡ ው ስጥ፡ የሚከተት፤ ክረምት፡ ሲገባ፡ ደመና፡ ሲዘር፡ ባ ንድ፡ ቀን፡ ዝናም፡ የሚፈጠር፤ ነጮችና፡ ፀረቦች፡ ቀ ቅለው፡ አብስለው፡ እንዳሹቅና፡ እንደ፡ በቈልት፡ እንደ፡ ሽንብራ፡ እሸት፡ እየጠረጠሩ፡ የሚበሉት። ቀርነናእን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ለ ውኀ፡ ይሉታል፤ ዘሩ፡ ለዚኀ፡ ኈውና፡ ለዘን፡ እይ።

ሐልዘዘ፤ አፈራ፤ ሐለዘን፡ ወለደ፤ ዝናቡ፡ ም ድሩ።

(ጥ) **ሐለየ፤—ዐሰበ፤—ኀልዮ፡ ኀለየ፡ ኀ ሊና።**

ሐልይ፤ዮት፤(ሐለየ፡ የሐሊ፡ ይሕሊ። ፀረ፡ ሐሊየ)፤ መለዘብ፡ መለስለስ፤ መላም፡ መጣም፡ መጣፈጥ፤ የግብር፡ የነገር። መዝፈን፡ ማመስገን፤ መቀ ኘት፡ መግጠም፤ መወረብ፡ ማለዘብ፤ ኢያዚሙ፡ ምስ ጋና፡ ማቅረብ። ለዘብ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው፤ የዜማውን፡ ጣዕም፡ ማማሩን፡ መታበፉን፡ ያሳያል። አሐሊ፡ ማሕሌተ። ንሕሊ፡ ማሕሌተ፡ መንፈሳዊተ። ሕልዩ፡ ለእግዚ፡ በጸናጽል። ምሕረተ፡ ወፍትሐ፡ አሐሊ፡ ለከ። ሐሊያሁ፡ ወዘመራሁ። ኪያየ፡ የሐልዩ፡ እለ፡ ይሰትዩ፡ ወይነ፡(ኢሳ፭፡ ፩። ፊ፡ መ፡ ፴፱፡ ፯። ዮዲ፲፮፡ ፩። መዝ፡ ፺። ሚራ፵፯፡ ፯። መዝ፡ ፷፰)።

—፤ መጕባት፤ ጕብ፡ መማለጃ፡ መስጠት። ምስጢሩ፡ ማለዘብ፡ ካለው፡ ይገባል፤ ያልበላ፡ ዳኛ፡ እውነት፡ ለመ ፍረድ፡ የማይፈራ፡ ከክራ፡ ሽክራ፡ ነውና። ወሐሰይ ኪዮሙ፡ ይምጽኡ፡ ኀቤኪ። ወመበሎ፡ ለፊልክስ፡ ዘይሁብ፡ ጳውሎስ፡ ወየሐልዮ፡ ንዋየ፡(ሕዝ፲፮፡ ፴፫። ግብ፳፬፡ ፳፯)።

ሐላዪ፤(ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ለይት)፤ የሚዘፍን፡ ዘፋኝ፤ አመስጋኝ፡ ገጣሚ፤ ባለቅኔ፡ ባለዜማ። ወፀአ፡ ሐላይያት፡ ወተቀበላሁ። ሐሰይት፡ ወሐላ ይያን፡(፩ነገ፡ ፲፰፡ ፮። መክ፪፡ ፰)።

መሕልይ፤መሕለዪ፤መሐልይ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘፋኝ። መዝፈኛ፤ ጊዜ፡ መሣሪያ፡ ቦታ።

ምሕላይ፤ መዝፈኛ፡ ቦታ፤ ቅኔ፡ ማሕሌት፡ የሰርግ፡ ቤት፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

ማሕሌት፤(ታት። አው፡ ማሕልይ፤ ብ፡ መሓልይ)፤ ዘፈን፡ ምስጋና፤ ወረብ፡ ለዘብ፤ ቅዳሴ፡ ውዳሴ፤ ቅኔ፡ ግጥም፤ ጕማ፡ ታመማ፡ የብዙ፡ ሰው፡ ዜማ። ማሕሌተ፡ አብድ። አዋልደ፡ ማሕሌት። አልቦ፡ ዘይክል፡ አእምሮታ፡ ለይእቲ፡ ማሕሌት፡ ዘእንበለ፡ እልክቱ። ያስምዐክሙ፡ ቃለ፡ መሰናቁት፡ ዘሕፃናት፡ ወማሕሌተ፡ ዘመላእክት። ተሰእሉነ፡ ነገረ፡ ማሕሌት፡ ወይቤሉነ፡ ሕልዩ፡ ለነ፡ እማሕል ዩሃ፡ ለጽዮን፤ እፎ፡ ነሐሊ፡ ማሕሌተ፡ እግዚ፡ በም ድር፡ ነኪር። ማሕልየ፡ መሓልይ፡ ዘሰሎሞን፡(መ ክ፮፡ ፩። ፲፪፡ ፬። ራእ፲፬፡ ፫። ቅዳ፡ ሕር። መዝ፡ ፻ ፴፮። ማሕ፡ ፩)።

ማሕሌታዊ፤(ታይ)፤ የማሕሌት፡ ሰው፤ ደብተራ፡ አወዳሽ፤ መርቶ፡ የሚቀኝ፡ ራሱን፡ የቻለ። ድምጣም፡ ድምጠ፡ መልካም፤ ማሕሌት፡ የሚያሞቅ፡ የሚያደምቅ፤ መዝፈን፡ መቀንቀን፡ መወረብ፡ ማስረ

ገጥ ፡ ክበሮ ፡ መዝበጥ ፡ የሚያውቅ ። ማሕሴታይ ፡ ሚ
ካኤል ፡ መዐርዒረ ፡ ዜማ ። ደሬድ ፡ ማሕሴታይ ፡
(ደራሲ ። ስንክ ፡ ግንቦ ። አፈ ፡ ተ፳፱) ።

ተሐልየ ፤ ተሐለየ ፤ ተጉባ ፡ ተማለደ ፤ ጉቦ ፡
ተቀበለ ። ወመኰንንኒ ፡ ይትሐለይ ፡ ሕልያነ ። ወብ
ዙኀ ፡ ተሐልዮሙ ፡ እምኀበ ፡ ኢያሶን ፡ ወእምኀበ ፡
ቢጹ ፡ ኀደግዎሙ ፡ (ዕንቈ ፡ ፫ ። ግብ፲፯ ፡ ፱) ።

ሕልያን ፤ (ዐረ ፡ ሑልዋን ፤ በርጢል ።
ዕብ ፡ ሾሐድ ። ሱር ፡ ሾሓዳ) ፤ መማለጃ ፡ ጉቦ ፤
ክፉ ፡ ስጦታ ፤ ለመጥፎ ፡ ዳኛና ፡ ላባይ ፡ ምስክር ፡ የሚ
ሰጥ ። ያፈቅሩ ፡ ሕልያነ ። ይነሥኡ ፡ ሕልያነ ። አምኃ ፡
ወሕልያነ ፡ ያዐውሮሙ ፡ ለጠቢባን ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፳፫ ።
፭ ፡ ፳፫ ። ሢራ፳ ፡ ፳፱) ።

ሔለይ ፤ በቁሙ ፤ ዔሊ ፡ ደንጊያ ፡ ልብሱ ።
ልዝብ ፡ ልሙጽ ፤ ወይም ፡ ጨኺ ፡ ድምጠ ፡ ቀጭን ።

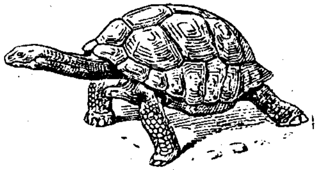

ሔለይ ፡

ሔልዩ ፤ (ጽር ፡ ሒሊዉ) ፤ ፀሓይ ፤ ሥዕለ ፡
ፀሓይ ። ሀገረ ፡ ሔልዩ ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፵፭ ። ሕዝ፴ ፡ ፲፯) ።

ሐለከ ፤ (ትግሬ) ፤ ወደረ ፡ ሰነከለ ፤ ቀየደ ፡
ሸነከፈ ፤ የከብት ። በቁሙ ፤ ተላላክ ፡ ሕልከኛ ፡ ኹነ ፡ (ዐ
ማርኛ) ።

ሐለለ ፤ (ሐረረ) ፤ ዐረረ ፡ ከሰለ ፤ ተቃጠለ ።
ዘሩ ፡ ሐሪር ፡ ነው ፤ ረ ፡ ሲሉ ፡ ለ ፡ የሚሉ ፡ ሰዎች ፡ የረ ፡
ጸያፎች ፡ ያገቡት ፡ ነው ። ትግሬ ፡ ግን ፡ ሐለለ ፡ ብሎ ፤
ደከመ ፡ ዛለ ፡ ጠወለገ ፡ ይላል ።

አሕለለ ፤ (አሕረረ) ፤ አሳረረ ፤ አቃጠለ ።
ፈነወ ፡ እሳተ ፡ ወአሕለሎን ፡ ለአዕፅምትየ ። ሶበ ፡ ለል
ብየ ፡ እሳተ ፡ ሐዘን ፡ አሕለሎ ። እትነ ፡ እሳት ፡ ኢያሕ
ለላ ፡ (ሰቈ፩ ፡ ፲፫ ። ደራሲ ። ስንክ ፡ ሐምሌ፳፭) ።

መሐልል ፤ ማሕልል ፤ የሚያሳርር ፡ የሚያ
ቃጥል ። ሽቱ ፡ የሚያበጅ ፡ የሚያወጣ ፤ ቀማሚ ፡ አን
ጣሪ ፤ የሚያቀልጥ ፡ የሚያጣፍጥ ። ውእቱ ፡ ዘገብረ ፡
አፈዋተ ፡ ዕጣን ፡ በንጹሕ ፡ ግብረ ፡ መሐልል ፡ (ዘፀ
፴፰ ፡ ፳፱) ። ሐረረን ፡ እይ ።

ሕላል ፤—ሠርቀ ፡ ወርኅ ፤—ሀላል ።

ሐሊም ፤ ሞት ፤ (ሐለመ ፡ የሐልም ፡
ይሕልም ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሐላም ። ዐረ ፡ ሐ
ሉመ) ፤ ማለም ፤ በንቅልፍ ፡ ልብ ፡ ሕልም ፡ ራእይ ፡
ማየት ። ወደገመ ፡ ሐሊመ ። ሐለምኩ ፡ ሕልመ ፡
ወደንገፀት ፡ ነፍስየ ። ወሊቃውንቲክሙ ፡ ሕልመ ፡
የሐልሙ ። ለእመ ፡ ሐለመ ፡ ኢጊስቀጸስ ፡ አንስተ ፡
ኢይቀረብ ፡ (ዘፍ፵፯ ፡ ፭ ። ዳንኤ ፡ ፫ ። ዮኤ፪ ፡ ፳፰ ።
ኪዳ) ። በሐለመ ፡ ፈንታ ፡ ተሐለመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡
ነው ። ሐላምያን ፡ እለ ፡ ይትሔለሙ ፡ ለክሙ ፡ (ኤር
፳፱ ፡ ፯ ። ፴፯ ፡ ፳) ። መወፈር ፡ መግዘፍ ፡ ታላቅ ፡ መ
ኾን ፤ መጽናት ፡ መበርታት ። ሕልመልሚሌክን ፡ ተመ
ልከት ።

ሐላሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት ፤ ለምት) ፤
በቁሙ ፤ የሚያልም ፤ ሕልም ፡ ራእይ ፡ የሚያይ ፤ ሕል
ማም ፡ ባለሕልም ። ነቢይ ፡ አው ፡ ሐላሜ ፡ ሕልም ።
ይትኀፈሩ ፡ ሐላምያነ ፡ ሕልም ፡ (ዘዳ፲፫ ፡ ፩ ። ሚ
ክ፫ ፡ ፯) ።

አሕለመ ፤ አሳለመ ፤ ሕልም ፡ አሳየ ።

ተሐልመ ፤ ታለመ ፤ በሕልም ፡ ታየ ።

ሕልም ፤ (ማት ። ብ ፡ ሕለም ፡ አሕላም ፤
ማት) ፤ በቁሙ ፤ በንቅልፍ ፡ ውስጥ ፡ የሚታይ ፡ ነገር ፤
እንደ ፡ ትንቢት ፡ ያለ ። ሕልም ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፡ የነ
ፍስ ፡ የሥጋ ፤ የነፍስ ፡ ሕልም ፡ ፍሬ ፡ ያለው ፡ ነው ፤
ትንቢት ፡ ራእይ ፡ ይባላል ፡ (ዘፍ፵፯ ፡ ፯ ። ሳ፩ ፡ ፩ ። ዳ
ንኤ ፡ ፩) ። የሥጋ ፡ ሕልም ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ምትሀት ፡
ኹና ፡ ቅዠት ፡ ይባላል ፤ ከንቱ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ለኹሉም ፡
ክፉና ፡ በጎ ፡ አለው ፤ ሳሕስሐን ፡ እይ ። ወሕልምኒ ፡ ከ
ንቱ ፡ ያደነግፆ ፡ ለአብድ ። እስመ ፡ ለብዙኃን ፡ አስ
ሐቶሙ ፡ ሕልም ። ሕልም ፡ ዘዘሙት ። አሕላም ፡
እኩያት ። አሕላማት ፡ ሕሡማት ፡ (ሢራ፴፩ ፡ ፩ ፡ ፯ ።
ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፰ ። አፈ ፡ ድ፳፱ ። ፊልክ ፡ ፻፳) ።

ሕልመልሚሌክ ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፡ ዐቢይ ፡
መጋቤ ፡ ሐጋይ ፤ ካራቱ ፡ ዐበይት ፡ ከዋክብት ፡ አንዱ ።
ዘይቤው ፡ ሕልመ ፡ ንጉሥ ፡ ማለት ፡ ይመስላል ፤ ምስ
ጢሩ ፡ ግን ፡ ታላቅነት ፡ ነው ። ፪ኛ ፡ ስሙ ፡ ፀሐይ ፡ ይ
ባላል ፤ ምግብናውም ፡ ፺፩ ፡ ቀን ፡ ነው ፡ (ሔኖ ፡ ፹፱) ።

ሐለፈ ፤—ዐለፈ ፤—ኀሊፍ ፡ ኀለፈ ።

ሐለፈ ፤ (ዐረብ) ፤ ማለ ፡ ተረገመ ፤ ተገዘተ ።

ተሓለፈ ፤ ተማማለ ፤ ተካየደ ።

ትሕላፍ ፤ መሐላ ፤ ቃል ፡ ኪዳን ። አልቦሙ ፡
ትሕላፍ ፡ ምስለ ፡ ሶርያ ፡ (መሳ፲፰ ፡ ፯) ።

ሐለጸ ፤ (ዕብ ፡ ሐላጽ) ፤ መዘዘ ፡ አወጣ ፡
ከወገቡ ፤ የሰይፍ ፡ የዘር ፡ የአባለ ፡ ዘር ። ዐለጠ ፤ ዐልጫ ፡
ኾነ ።

ሕልጽ ፤ ወገብ ፤ የትጥቅ ፡ ሙያ ፤ ከጭን ፡ ማ
ውድና ፡ ከባላው ፡ በላይ ፡ ከጉድንና ፡ ከሕንብርት ፡ በ
ታች ፡ መካከሉ ። ሐቋን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡
ነው ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ለይተው ፡ ኀምስ ፡ ኃምሳይ ፡
ሕዋስ ፡ ኀፍረት ፡ ብእሲት ፡ ይሉታል ። እመኒ ፡ ተኀብአ ፡
ማእከለ ፡ አቍያጽ ፤ እምተረግዘ ፡ ኢያምሠጠ ፡ ሕ
ልጽ ፡ (ቅኔ) ።

ሐልቀ ፤—ዐለቀ ፤—ኀሊቅ ፡ ኀልቀ ።

ሐሊቅ ፤ ቆት ፤ (ሐለቀ ፡ የሐልቅ ፡ ይ
ሕልቅ ። ዐረ ፡ ሐለቀ) ፤ መዞር ፡ መከበብ ፤ ዙሪያ ፡

ክብ ፡ ማድረግ ፨ ወይም ፡ መክበብ ፤ ክቡብ ፡ ክበባም ፡ መኾን ፤ የሥራ ፨

ሕልቅ ፤ (ብ ፡ አሕላቅ) ፤ ጕንጭ ፤ መንጋጋ ፡ ከንመላሱ ፡ ወይም ፡ ከንራሱ ፤ ከናናቱ ፡ ከንጭንቅላቱ ፨ ዘይሁብዎ ፡ ለካህን ፡ መዝራዕተ ፡ ወሕልቀ ፡ (ዘዳ ፲፰ ፡ ፫) ፨ ጕረሮ ፤ ክቡብ ፡ ክርክር ፡ ያለው ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ መዋጫውና ፡ መስልቀጫው ፨

ሕልቀት ፤ (ቃት) ፤ ቀለበት ፤ የጣት ፡ ጌጥ ፤ ሌጣ ፡ ሰንኬቶ ፡ ወይም ፡ ፈርጥና ፡ ማኅተም ፡ ያለው ፨ ሕልቀትየ ፡ ዘአጽባዕትየ ። ሕልቀተ ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ አዒብዒሃ ። አውፅአ ፡ ንጉሥ ፡ ሕልቀቶ ። ሕልቀተ ፡ ማዕተብ ፡ (ኵፋ ፡ ፵፩ ፨ ገድ ፡ ተክ ፨ አስቴ ፫ ፡ ፪ ፨ ሚራ ፵፱ ፡ ፲፩) ፨ ያፍጫ ፡ ስናግ ፡ የብረት ፡ ቀለበት ፤ እንደ ፡ ሰዓት ፡ ፍንጅ ፡ የሚከፈትና ፡ የሚዘጋ ፨ ሕልበትን ፡ እይ ፨

ሕልቀት ፡

ሕላቅ ፤ (ቃት) ፤ ምዕማድ ፤ የዐምድ ፡ እግር ፤ ዐምድ ፡ የሚቆምበት ፡ በክተት ፡ መሠረት ፤ የዐምዱን ፡ ሥር ፡ ለመንከስ ፡ ለመጕረሥ ፡ አፉ ፡ እንደ ፡ ቀለበት ፡ ክብ ፡ የኾን ፨ ዴበ ፡ ምንት ፡ ስቁል ፡ ሕላቃቲሃ ፡ (ኢዮ ፴፰ ፡ ፮ ፨ ቅዳ ፡ ኤጺ) ፨

መሐልቅ ፤ ክብ ፡ ሥራ ፤ ምእዙን ፡ ሞላላ ፡ ያይደለ ፤ እንደ ፡ ሰፌድ ፡ እንደ ፡ ምጣድ ፡ ያለ ፨ ሀሎ ፡ በአዙስም ፡ ሥዕለ ፡ ምትረተ ፡ ርእሱ ፡ ለዮሐንስ ፡ መጥምቅ ፡ ሥዑለ ፡ በመሐልቀ ፡ ብርት ፡ (ታሪ ፡ አክ) ፨ በቊሙ ፤ ግርሽ ፡ የብር ፡ ገንዘብ ፡ ክብነት ፡ ያላት ፤ ፀይ ነቷ ፡ የብር ፡ መጠኗ ፡ የዝራር ፨ በጎርም ፡ ጎ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፤ መንልቅ ፡ ማለት ፡ ታናሽ ፡ ክፍል ፡ የብር ፡ ካያኛ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ማነሷንና ፡ መከፈሏን ፡ እንጂ ፡ ክብነ ቷን ፡ አይሻም ፨

ሕልቅ ፤ (ጽር ፡ ሃልኪ ። ዕብ ፡ ቤቃዕ) ። ድሪም ፤ የዲድርክም ፡ አላድ ፡ ወይም ፡ የሰቅል ፡ እኩሌታ ፨ ዲናርን ፡ ድርህምን ፡ ድርክሜን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ወቄት ፡ ይሉታል ፨ ነሥአ ፡ አዕኑገ ፡ ዘወርቅ ፡ ዘዘ ፡ ሕልቅ ፡ ድልወቱ ፤ ወአውቃፈ ፡ ዘዘ ፡ ዐሥሩ ፡ ሕልቅ ፡ ድልወቱ ፡ (ዘፍ ፳፬ ፡ ፳፪) ፨

ሐለቅ ፤ (ትግሬ) ፤ የደም ፡ ሥር ፡ በሽታ ፤ እንደ ፡ ጨብጥና ፡ እንደ ፡ ቂጥኝ ፡ ደም ፡ የሚያበላሽ ፨

ሐለስ ፤—ዐጃ ፤—ዐለስ ።

ሐለስት ፤ ሐለስትዮ ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ሐላሹት ። ዐረ ፡ ኀሊስ) ፤ ክልስ ፤ ቅልቅል ፡ ድብልቅ ፤ ነጭና ፡ ጥቍር ፡ ዝንጕርጕር ፤ ንጣቱን ፡ ጥቍረት ፡ ጥቍረቱን ፡ ንጣት ፡ የተቀላቀለው ፤ ዘሩና ፡ ጠጕሩ ፡ ነጭ ፡ ብቻ ፡ ወይም ፡ ጥቍር ፡ ብቻ ፡ ያይደለ ፤ ዲቃላ ፤ ጠጣ ፡ ነጬ ፡ ዝንጀር ፤ የበዳ ፡ አህያ ፨ ቦኑ ፡ ለከንቱ ፡ ይኑቁ ፡ ሐለስትዮ ፡ (ኢዮ ፷ ፡ ፭ ፨ ዳን ፭ ፡ ፳፩ ፨ መዝ ፡ ፻፫) ፨

ሐለስትዮ ፡

ሕለት ፤—ዘንግ ፤—ኀሊል ፡ ኀለለ ።

ሐሙኢዳ ፤—ቀጠሮ ፤—ሀሙኢዳ ።

ሐሚግ ፤ (ሐመገ ፡ የሐምግ ፡ ይሕ ምግ ። ሐመቀ) ፤ ማመግ ፤ ማጥፋት ፡ ማበላሸት ፡ የ ምግብ ፨ ማደፍረስ ፡ መበጥበጥ ፤ የውሃ ፡ የመጠጥ ፨ ማይ ፡ ዘሐመግሙ ፡ በእገሪክሙ ። ፈለግ ፡ ዘሐመ ግሙ ፡ በደመ ፡ ቅቱላን ። እንዘ ፡ የሐምጉ ፡ ማያተ ፡ ብዙኀ ፡ (ሕዝ ፴፬ ፡ ፲፱ ፨ ጥበ ፲፩ ፡ ፯ ፨ ዕንቍ ፡ ፲፭) ፨ ማፍዘዝ ፡ ማደንገዝ ፤ ማቦዝ ፡ ማብለዝ ፤ ማድከም ፤ የዐ ይን ፨ ምስጢሩ ፡ ጽርየት ፡ ማሳጣት ፡ ነውና ፤ ማደፍረስ ፡ ካለው ፡ ይገባል ፨

አሕመገ ፤ አሳመገ ፤ አስደፈረሰ ፡ አስፈዘዘ ፨

ተሐምገ ፤ ታመገ ፤ ተበላሸ ፤ ደፈረሰ ፡ ፈዘዘ ፨ አልቦ ፡ ተሐምጎ ፡ ውስተ ፡ ጽርየታ ። ተሐምጉ ፡ ማ ያቲሆሙ ። ረሥአ ፡ ወተሐምጋ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ወኢ ይሬኢ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፫ ፨ መዝ ፡ ፵፭ ፨ ዘፍ፳፯ ፡ ፩ ፨ ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፭) ፨

ሕሙግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ምግት) ፤ የታመገ ፡ ዕምግ ፤ ክፉ ፡ ጥፉ ፡ ብልሹ ፤ ድፍርስ ፨ ማይ ፡ ሕሙግ ። ወይን ፡ ሕሙግ ፤ መብልዐ ፡ ሕሙግ ፡ የሐምጎ ፡ ለ ልብ ፡ (ኤር ፪ ፡ ፲፰ ፨ ፈላስ ፡ ገ፲፫) ፨

ሕምገት ፤ ማመግ ፡ መታመግ ፤ መደፍረስ ፡ አ ደፈራረስ ፤ ድፍረሳ ፡ ድፍርስነት ፡ (ሄርማ ፡ ገ፶፩) ፨

ሕመግ ፤ እድፍ ፤ ጭቅቅት ፡ ኀጢአት ፤ የአእ ምሮ ፡ ዝገት ፤ ድንቍርና ፨ ንጹሕ ፡ ውእቱ ፡ ወአልቦ ፡ ውስቴቱ ፡ ሕመግ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፬) ፨

ሐሚድ ፤ ዶት ፤ (ሐመደ ፡ የሐምድ ፡ ይሕምድ ። ዐረ ፡ ወትግ ፡ ሐምደ ፤ ገነየ) ፤ ማ መድ ፡ መብላት ፤ ማቃጠል ፡ ማመት ፤ ሐመድ ፡ ሕመት ፡ ማድረግ ፤ የእሳት ፡ የመብራት ፡ የኖራ ፡ የንጨት ፨ መቍ ረጥ ፡ መጕመድ ፡ መጕማመድ ፤ የስለት ፨ ገመደን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፨ ይውዒ ፡ ይትሐመድ ፡ በማለት ፡ ፈ ንታ ፡ የሐምድ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሕዝ፲፭ ፡ ፬) ፨

አሕመደ ፤ አሳመደ ፤ አስበላ ፡ አስጠፋ ፨

ተሐምደ ፤ ታመደ ፤ ተበላ ፡ ጠፋ ፤ ሐመድ ፡ ኾነ ። ሰማያት ፡ ይጠበለሉ ፡ ወምድር ፡ ትትሐመድ ፡ (ኪዳ) ።

ሕሙድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ምድ) ፤ የታመደ ፤ የተበላ ፡ የተቃጠለ ፤ ሐመድ ፡ የኾነ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ ዐሻዳ ፡ አፍንጫ ፡ ጐራዳ ፤ ዝንጀሮ ፡ ፊት ፤ ሾርፋድ ።

ሐመድ ፤ በቁሙ ፤ ዐመድ ፡ የእሳት ፡ ብላቶ ፡ ንጭ ፡ ትቢያ ። የማር ፡ የገለባ ፡ ሲኾን ፡ ስለ ፡ ጥቍረቱ ፡ ጠለስ ፡ ይባላል ። አውዐያ ፡ ለሀገር ፡ ወኮነት ፡ ሐመደ ። ጠፍኦ ፡ ከመ ፡ ሐመደ ፡ ሠዐ ። መሬት ፡ ወሐመድ ፡ (ኢያ፳ ፡ ፳፳ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፲፰ ፡ ፳፯) ።

—፤ ደቃቅ ፡ ክሰል ፤ ጥላት ፡ ጥቀርሻ ። ሐመደ ፡ እቶን ፡ (ዘፀ፱ ፡ ፰) ።

—፤ ዐቧራ ፡ ትቢያ ፤ ደቃቅ ፡ ዐፈር ። ወደዩ ፡ ሐመደ ፡ ዲበ ፡ ርእሶሙ ። ሐመደ ፡ ይቀምሑ ፡ (ኢዮ፪ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፩) ። ማናቸውም ፡ ደቃቅ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ፡ ሐመድ ፡ ይባላል ፤ ደቂት ፡ ማለት ፡ ነው ። ሐመደ ፡ እብን ፤ ኖራ ፡ በረቅ ፡ ጠመኔ ።

ሐመዳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዐመዳም ፤ ዐመድማ ፡ ቡላ ፡ ዐፈርቻ ፤ ዐይነቱ ፡ ሕብሩ ፡ ሐመድ ፡ የሚመስል ። አፍራስ ፡ ሐመዳውያን ፡ (ዘካ፮ ፡ ፫) ።

ሐመዳ ፤ ዐመዳይ ፤ ብትን ፡ ውርጭ ፤ ዐመድማ ፡ ንጭ ፤ ከውሃ ፡ ላይ ፡ ሲያርፍ ፡ የሚረጋ ፤ ዋግ ፡ እየኾነ ፡ እኽል ፡ የሚያበላሽ ። የስሙ ፡ ምስጢር ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ንጣትና ፡ አጥፊነት ። አስሐትያን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ቍር ፡ ወበረድ ፡ ወአስሐትያ ፡ ወሐመዳ ። እምአይቴ ፡ ይወፅእ ፡ ሐመዳ ፤ ወመኑ ፡ ይወልዶ ፡ ለሐመዳ ፡ ሰማይ ፡ (ሔኖ፴፱ ፡ ፪ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፳፱ ፡ ፳፱) ። ለብትን ፡ በረዶም ፡ ይነገራል ፡ (፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፳፪) ።

ሐመድማድ ፤ ዐመደ ፤ ዐመድማደ ፤ ዐመድማ ፡ ቅጠል ፡ ዐመድ ፡ የነፋበት ፡ የሚመስል ።

ሐሚው ፤ **ዎት** ፤ (**ሐመወ ፡ የሐሙ ፡ ይሕሙ**) ፤ ማመት ፡ ማመች ፤ መታመት ፡ መታመች ፡ ዐማት ፡ ዐማች ፡ ማድረግ ፤ ወይም ፡ መኾን ። መምረር ፡ መጐፍነን ፤ ሐሞት ፡ መኾን ፡ ወደ ፡ ሐሞት ፡ ጠባይ ፡ መለወጥ ፤ የምግብ ። ክፉ ፡ ጋብቻንም ፡ ያሳያል ።

ተሓመወ ፤ ተማመቸ ፤ ዐማችና ፡ ዐማት ፡ ተኳኋነ ፤ ተጋባ ፡ ተዛመደ ። ምንት ፡ አነ ፡ ከመ ፡ እትሓመዎ ፡ ለንጉሥ ። እስመ ፡ ተሓመውነ ፡ ምስለ ፡ አሕዛብ ። ኢትትሓመውዎሙ ። እምእለ ፡ ይትሓመዉነ ፡ ውእቱ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፰ ። ዕዝ፱ ፡ ፲፬ ። ዘዳ፯ ፡ ፫ ። ሩት፪ ፡ ፳) ።

አስተሓመወ ፤ አስተማመቸ ፤ አስተማጨ ፤ አዛመደ ።

መስተሓምው ፤ (**ውት ፡ ዋን ፡ ዋት**) ፤ አማጭ ፤ አስተማጭ ። (ተረት) ፡ አማጭን ፡ መጦር ፤ አማጭን ፡ በጦር ። የባል ፡ ወንድም ፤ ዘመዱ ፡ ጐማው ፤ ርሱ ፡ ሲሞት ፡ ሚስቱን ፡ የሚወርስ ፤ የሚያገባ ። ክድነኒ ፡ ዐጽፈክ ፤ እስመ ፡ መስተሓምው ፡ አንተ ፡ (ሩት፫ ፡ ፱ ። ፲፩ ፡ ፲፪ ። ፬ ፡ ፩—፰) ። መስተሓምው ፡ ከማለት ፡ ይልቅ ፤ ወራሲ ፡ መውርስ ፡ ቢል ፡ በቀና ።

ታሕማ ፤ (**ማት**) ፤ ዐምቻ ፡ ጋብቻ ፤ ዐማችነት ። ገብረ ፡ ታሕማ ፡ ምስለ ፡ ነገሥተ ፡ አሕዛብ ፡ (አርጋ ፡ ፭) ። ዐማች ፤ የሴት ፡ ልጅ ፡ ባል ። ወይቤልዎ ፡ ለሎጥ ፡ ብከኑ ፡ ታሕማ ፡ በዝየ ። ወወፅአ ፡ ኀበ ፡ ታሕማቲሁ ፡ (ዘፍ፲፱ ፡ ፲፪ ፡ ፲፬) ።

—፤ ዐማት ፤ የባል ፡ ወይም ፡ የሚስት ፡ አባት ፡ እናት ። አክብሪ ፡ ታሕማኪ ። ወቀበሮሙ ፡ በክብር ፡ ለታሕማቲሁ ፡ (ጦቢ፲ ፡ ፲፪ ። ፲፬ ፡ ፲፫) ።

ሐም ፤ **ሐማ** ፤ **ሐምው** ፤ (**ብ ፡ ሐማን** ፤ **አሕማው**) ፤ ወንድ ፡ ዐማት ። ሐመ ፡ ሙሴ ። እስመ ፡ ሐሙሁ ፡ ለቀያፋ ። አዝማዲሁ ፡ ወእምዝ ፡ ሐማን ፡ (ዘፀ፲፰ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፲፰ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፮) ።

—፤ ዐማች ። እመሰ ፡ ጸባእክሙነ ፡ ትጸብኡ ፡ ውሉደክሙ ፡ ወአሕማወክሙ ፡ (ዮሴፍ ።

ሐማት ፤ (**ብ ፡ አሕማት**) ፤ ሴት ፡ ዐማት ። ረከባ ፡ ለሐማተ ፡ ጴጥሮስ ፡ (ማቴ፰ ፡ ፲፬) ። መርዓት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሐማት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዘይገብር ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ወይሰክብ ፡ ምስለ ፡ ሐማቱ ፡ ያውዕይዎ ፡ በእሳት ፡ (ኩፋ ፡ ፵፭) ።

ሐሞት ፤ (**ብ ፡ ሐማውት**) ፤ በቁሙ ፤ መራራ ፡ ፈሳሽ ፡ በፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ሆድ ፡ ከጕበት ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ሽንት ፡ ውሃ ፡ በታናሽ ፡ ፊኛ ፡ ታቍሮ ፡ የሚገኝ ፤ ዐይነቱ ፡ የዘይት ፤ ምሬቱ ፡ የሬት ፤ ሲበዛ ፡ ደዌ ፡ የሚኾን ፤ የሚያሰክር ፡ ራስ ፡ የሚያዞር ። የምሬርን ፡ ፍች ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ተክዕወት ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ ሐሞትየ ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ ልቡ ፡ ወከብዱ ፡ ወሐሞቱ ፡ ለዝ ፡ ዓሣ ። ወሀብዎ ፡ ይስተይ ፡ ወይነ ፡ ወሐሞተ ፡ ድሙረ ፡ (ኢዮ፲፮ ፡ ፲፫ ። ጦቢ፮ ፡ ፮ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴፬) ። ሬትና ፡ ከርቤ ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ ከዚህ ፡ ስም ፡ ንሥኡ ፡ ሐሞት ፡ ይባላል ፤ መራራ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወደዩ ፡ ሐሞተ ፡ ውስተ ፡ መብልዕየ ፡ (መራራ ፡ ቅጠል) ። ምንት ፡ ይመርር ፡ እምሐሞት ፡ (ሬት ፤ የሬት ፡ ወገን) ። (መዝ ፡ ፷፰ ። ምሳ፭ ፡ ፬) ።

ሐሚዝ ፤ **ዞት** ፤ (**ሐመዘ ፡ የሐምዝ ፡ ይሕምዝ ። ዐረ ፡ ሐሚፀ ። ሱር ፡ ሕማጽ ። ዕብ ፡ ሐማጽ**) ፤ መሖምጠጥ ፤ መስንፈጥ ፤ መቡካት ፡ መበላሸት ። መምረር ፡ መጐምዘዝ ፤ መጐፍነን ። መርዘኛ ፡ መርዛም ፡ መኾን ፡ በመርዝ ፡ መግደል ። መጥላት ፡ መመረዝ ፤ ቂም ፡ በቀል ፡ መያዝ ። መቈጣት ፡ መወገሽት ፤ እንደ ፡ መርዝ ፡ ኹኖ ፡ ሰው ፡ እስከ ፡ መግደል ፡ እስከ ፡ ማጥፋት ። ሐመወና ፡ መፀ ፡ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ፤ ባንዳንድ ፡ ወገን ፡ ይመሳሰላሉ ።

ሕምዝ ፤ (**ዛት**) ፤ መርዝ ፤ የተቀመመ ፡ መድኀኒት ፡ የሚገድል ፡ የሚያድን ። ከእንስሳትና ፡ ከአራዊት ፡

ከተሐዋስያን ፤ ከዕፀው ፡ ከእምራው ፡ ከሣር ፡ ከቅጠል ፤ ከቋያና ፡ ከቡቃያ ፡ ወገን ፡ ከማግሰኞ ፡ ፍጥረት ፡ የሚገኝ ፤ መራራ ፡ ሖምጣጣ ፡ ጐምዛዛ ። ዘከመ ፡ እንስሳት ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ ሕምዝ ፤ ወዘከመ ፡ አራዊት ፡ መሣጥያን ፡ እለ ፡ ይሴሰዩ ፡ ሕምዛተ ። ወበቀላትኒ ፡ ቀታልያን ፡ እለ ፡ ያማስንዎ ፡ ለልብ ፡ ወለሥሉ ፡ ዘሥጋ ፡ በበሊያቱ ። ወላዕለ ፡ ዝንቱ ፡ ፍትሕ ፤ እመ ፡ ተረክበ ፡ እምነ ፡ ዝንቱ ፡ ክፍል ፡ አሐዱ ፡ ጸታ ፡ ዘያማስን ፡ ጥዑየ ፡ ወዘይፈውስ ፡ ድዉየ ፤ ይትገሐሥ ፡ ጥዑይ ፡ እምበሊያቱ ፤ ወለድዉይሰ ፡ ብዉሕ ፡ ከመ ፡ ይብላዕ ፡ እመንገለ ፡ ጸታ ፡ መድኀኒት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

—፤ ቍጣ ፡ መዐት ፤ ክሕደት ፡ ኀጢአት ። ዐቢይ ፡ ሕምዙ ። መሠረታተ ፡ ሕምዝ ፡ (ራእ፲፪ ፡ ፲፱ ። ቅዳ ፡ ዲዮ) ።

—፤ መራራ ፡ ሽክራ ፡ ክፉ ፡ ነገር ፤ ሰው ፡ የሚጐዳ ፡ ቃል ። ሕምዘ ፡ አርዌ ፡ ምድር ፡ ታሕተ ፡ ከናፍሪሆሙ ፡ (መዝ ፡ ፻፴፱) ። መሪር ፤ ሐሞት ፤ ዕጕምታር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሕምዝ ፡ ይላል ፤ መራራ ፡ ክፉ ፡ ማለት ፡ ነው ። እግዚ ፡ አስተየኒ ፡ ማየ ፡ ሕምዝ ። አጽገበኒ ፡ ሕምዘ ። ምረተ ፡ ሕምዝየ ፡ (ኤር፰ ፡ ፲፬ ። ሰቈ፫ ፡ ፲፭ ፡ ፲፱ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፯) ። ባወራረድና ፡ ባንጻር ፡ አፈታት ፡ ባለብሉዮች ፡ ሰራዊት ፤ ባለቅዳሴዎች ፡ ምድር ፡ ይሉታል ።

ሐምሐም ፤—ቅል ፤—ሐመመ ።

(ጥ) **ሐመየ ፤—አሰረ ፤—ኀምዮ ፡ ኀመየ ።**

ሐምዮ ፤ ዮት ፤ (ሐመየ ፡ የሐሚ ፡ ይሕሚ ። ሱር ፡ ሐነየ) ፤ ማማት ፡ መበዝበዝ ፤ መንቀፍ ፡ መስደብ ፤ ሰውን ፡ በኋላው ፡ በክፉ ፡ ማንሣት ፤ በላዩ ፡ ክፉ ፡ ቃል ፡ መናገር ። ሐመይዎ ፡ ለሙሴ ። ሐመዩኒ ፡ በሐሰት ። ዘየሐሚ ፡ ቢጾ ፡ በጽሚት ። ዘየሐሚ ፡ አባሁ ። ሐመይክሙ ፡ ዐቢያተ ፡ ወድኑካተ ፡ ቃላተ ፡ ላዕለ ፡ ዕበዩ ። (ዘኍ፲፪ ፡ ፩ ። ሆሴ፯ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፻ ። ምሳ፳ ፡ ፳ ። ሔኖ፩ ፡ ፱) ። ሐመወ ፡ ሐመዘ ፡ ሐመመ ፡ ሐመየ ፡ እሊህ ፡ ፬ቱ ፡ ዘመዳሞች ፡ ናቸው ።

ሐማዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ መይት) ፤ የሚያማ ፡ (ዐሚ) ፡ ሐሜተኛ ፡ ሐሚና ፤ ሰዳቢ ፡ ነቃፊ ፤ ለፋፊ ፡ ለፍላፊ ። ሰብእሰ ፡ ሐማዩ ፡ በላዔ ፡ ሥጋ ፡ ወሰታዬ ፡ ደም ። ኢትኩን ፡ ሐማዩ ። ኢይኩና ፡ ሐማይያተ ። ወይከውኑ ፡ ሐመይት ፡ ወሐማይያን ፡ ብዙኀ ፡ (ድጓ ። ሢራ፭ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፰ ። ፀር ፡ ኢሳ፫ ፡ ፳፯ ። ሮሜ፩ ፡ ፴) ።

አሕመየ ፤ አሳማ ፡ አስነቀፈ ፤ አሰደበ ።

ተሐምየ ፤ ታማ ፡ ተነቀፈ ፤ ተሰደበ ። ለሊከ ፡ ዘትትሔመይ ፡ ወአከ ፡ ውእቱ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፩) ።

ተሓመየ ፤ ተማማ ፤ ተነቃቀፈ ፤ ተቀናና ፡ ተመቀኛኘ ። ኢትትሓመዩ ፡ በበይናቲክሙ ። ተሓምዮ ፡ (ያዕ፬ ፡ ፲፩ ። ገላ፩ ፡ ፳፯ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፩) ።

ሕሙይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሚት) ፤ የታማ ፡ የተነቀፈ ፤ ስዱብ ፡ ንቁፍ ። ግብረ ፡ ሕሙይ ፤ ፍትወት ፡ ሕሙይ ። ሕሙየ ፡ ግብር ፡ (ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፻፳፭) ። የተማማ ፡ የተነቃቀፈ ፤ ንቅፍቅፍ ፤ ፍርቅርቅ ።

ሕሜት ፤ ሕምየት ፤ ማማት ፡ መንቀፍ ፤ መታማት ፡ መነቀፍ ።

ሐሜት ፤ (ሱር ፡ ሐኔት) ፤ በቁሙ ፤ ዐሚታ ፡ ነቀፋ ፡ ስድብ ፤ ክፉ ፡ ነገር ፡ ገመና ፡ ነውር ፤ ስም ፡ የሚያጠፋ ፡ የሚሰብር ፤ በውነት ፡ ወይም ፡ በሐሰት ፡ የሚነገር ። ዝንጓጌ ፡ ወሐሜት ፡ ወዝክር ፡ ሕሡም ። ዘአልቦ ፡ ሐሜት ። ቀሲስ ፡ ንጹሐ ፡ ይኩን ፡ እምሐሜት ፡ (ዮሴፍ ። ቲቶ፩ ፡ ፯ ። ቀኖ ፡ ኒቅ) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በሐሜት ፡ ፈንታ ፡ እንደ ፡ ሱርስቱ ፡ ሐኔት ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። ቃሕው ፡ ወሐኔት ፡ (ሢራ፵ ፡ ፳) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ንዝንዝ ፡ ዝብዝብ ፡ ይሉታል ።

ሐሚል ፤ ሎት ፤ (ሐመለ ፡ የሐምል ፡ ይሕምል ። ዐረ ፡ ሐመለ ፤ ጸረ ። ዕብ ፡ ሐማል ፤ ራራ) ፤ መፅነስ ፡ ማበብ ፤ ማፍራት ፡ መሸከም ። መማረር ፡ መልቀም ፤ መዘንጠፍ ፡ መመልመል ፤ የፍሬ ፡ የቅጠል ። ወፈረ ፡ ገዳመ ፡ ይሕምል ፡ ሐምለ ፡ ምድር ። ወበዕለተ ፡ ዐርብ ፡ የሐምል ፡ ሐምለ ፡ ገዳም ፡ ዘእንበለ ፡ ይኅሪ ፡ መሪረ ፡ ወጥዑመ ፡ (፬ነገ ፡ ፬ ፡ ፴፱ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ሐማሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ መልት ። አው ፡ ሐማል ፤ ላን ፡ ላት) ፤ የሚሸክም ፡ ተሸካሚ ፤ ማራሪ ፡ ለቃሚ ። ሐማል ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ።

ሐምል ፤ (ብ ፡ አሕማል ፡ ላት) ፤ ቅጠል ፡ ቅጠላቅጠል ፤ ሣር ፡ ቋያ ፡ ቡቃያ ፡ ተክል ፤ ሥንቆ ፡ ጐመን ፤ ሰላጣ ፡ ቅመም ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ፤ የሚበላ ፡ የማይበላ ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ዐጺደ ፡ ሐምል ። ሐምለ ፡ ገዳም ። ሐምለ ፡ ሁስጱ ፡ ዘይወፅእ ፡ ዲበ ፡ አረፍት ፡ (ዮሐ፲፰ ፡ ፩ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፪ ፡ ፶፰ ። ፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፴፫) ።

ሐምለ ፡ ብሒእ ፤ መራራ ፡ ሰንፋጣ ፤ ሐዞ ፡ ስናፍጭ ፤ አውጥ ፡ ፀምጭ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፰ ። ዘኍ፱ ፡ ፲፩) ።

ሐምለ ፡ ሣዕር ፤ ፍሬ ፡ እክል ፤ እሸት ፡ ምርት ፡ (ኩፋ ፡ ፯) ።

ሐምለ ፡ ቅብዕ ፤ መሎኬ ፤ ቅባታም ፡ ማላጋ ፡ ጠውላጋ ፤ እንዳንጣሪያና ፡ እንደ ፡ ሳማ ፡ ያለ ፤ የመሎኩን ፡ ፍች ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፳) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ከወጥመድ ፡ የገባ ፡ ቦኽር ፡ አጋዘን ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ ሐምለ ፡ ቅብዕ ፡ አይልም ።

አሕመለ ፤ አስረገዘ ፤ ማነ ፡ አሸከመ ፤ አስለቀመ ።

አሕመልመለ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ለመለመ ፡ ረጠበ ፤ ወጣ ፡ በቀለ ፤ ተገኘ ፡ ተፈጠረ ፤ ቅጠል ፡ መሰለ ። ያሕመለምል ፡ አውግር ። ወእምአሐቲ ፡ መዝገብ ፡ ዘእምእስትንፋሰ ፡ አፉሁ ፡ ይሠርጺ ፡ ወያሕመለምላ ፡ ነፍሳት ። ሕብር ፡ እንተ ፡ ታሕመለምል ። ወርቀ ፡ ዐረብ ፡ ዘያሕመለምል ፡ (ዓሞ፱ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ዘሌ፲፫ ፡ ፵፱ ። አርጋ) ።

—፤ አለመለመ ፤ አረጠበ ፤ አበቀለ ፡ አስገኘ ። አሕመልምል ፡ ሲተ ፡ ሣዕረ ፡ ዘየብሰ ። አሕመልምል ፡ ሲተ ፡ ነፍስየ ። ያሕመለምል ፡ ሣዕረ ፡ ለእንስሳ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፫ ፡ ፵፰ ። ፊልክ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ። አመለመለ ፤ ጠቀለለ ፤ የጥጥ ፡ የፀምር ፡ ለመፍተል ።

ሐመልሚል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ማል) ፤ የለመለመ ፤ ርጥብ ፡ ቅጠላም ፤ ቅጠልማ ፡ ቅጠልያ ፤ ቅጥልጣል ፤ ዐይነቱ ፡ ቅጠል ፡ አረንጓዴ ፡ የሚመስል ። ወይም ፡ ብጫ ፤ የወራ ፡ ቅጠል ፡ የበሰለ ፡ ፍሬ ፡ ሊወድቅና ፡ ሊደርቅ ፡ የቀረበ ፤ ወይባ ፡ ዐደይ ፡ አበባ ፡ የሚመስል ፡ የሎሚ ፡ የብርትኳን ፡ ዐይነት ። የሚያበራ ፡ የሚበርቅ ፡ የሚያብረቀርቅ ፡ የወርቅና ፡ የንሐስ ፡ ዐይነት ። ነሥአ ፡ በትረ ፡ ልብን ፡ ሐመልሚለ ፤ ርጥብ ። ዕንቍ ፡ ሐመልሚል ። ፈረስ ፡ ሐመልሚል ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፴፯ ። ፪ ፡ ፲፪ ። ራእ፮ ፡ ፰) ። በሐመልሚል ፡ ፈንታ ፡ ሐመልማል ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (ራእ፰ ፡ ፯) ።

ሐመልማል ፤ (ላት) ፤ ለምለም ፤ ቋያ ፡ ቡቃያ ፡ ሣር ፡ ቅጠል ፤ እኽል ፡ ተክል ፤ ዛፍ ፡ ቋጥቋጦ ፤ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፡ ሙሽራ ፤ ለባልብ ፡ ውልብልቢት ፤ መላው ፡ የማግሰኞ ፡ ፍጥረት ። ለታብቍል ፡ ምድር ፡ ሐመልማለ ፡ ሣዕር ። ሖሉ ፡ ሐመልማለ ፡ ሐቅል ፡ ወሖሉ ፡ ሐመልማለ ፡ ምድር ። እምቅድመ ፡ ያስተርኢ ፡ ገጸ ፡ የብስ ፡ ወእምቅድመ ፡ ይብቍሉ ፡ ሐመልማላት ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፩ ። ፪ ፡ ፩ ። ቅዳ) ። አመልማሎ ፡ የጥጥ ፡ ነደ ፤ የንድፍ ፡ ጥቅል ፡ (ዐማርኛ) ።

ሐመልማለ ፡ አቍጽል ፤ ርጥበት ፡ ልምላሜ ፤ ልብስነት ፡ (ሔኖ፩ ፡ ፩) ።

ሐመልማለ ፡ ወርቅ ፤ የወርቅ ፡ ሽበ ፤ ወይም ፡ ቅጠል ፡ ሥሥ ፡ ረቂቅ ፡ (መዝ ፡ ፷፯) ።

ሐመልማለ ፡ ዘርዕ ፤ ቡቃያ ፤ ተክል ፤ ተዘርቶ ፡ የሚበቅል ፡ ኹሉ ፡ (ሚራ፵ ፡ ፷፪) ።

ሐመልማለ ፡ ሐምል ፤ የበሰለ ፡ የገረጣ ፡ ቅጠል ፤ ወይም ፡ የጐመን ፡ (መዝ ፡ ፴፯) ።

ሐመልማለ ፡ ሣዕር ፤ መስክ ፡ ጨፌ ፡ ለቆ ፤ ርጥብ ፡ ሣር ፡ (ማር፮ ፡ ፴፱) ።

ሐምሌ ፤ በቁሙ ፤ የወር ፡ ስም ፡ የመስከረም ፡ ፲፩ኛ ፤ ቅጠላም ።

ሕምል ፤ (ላት ። ዐረ ፡ ሒምል) ፤ ሸክም ፤ ጭንት ። ዕሥራ ፡ እልፍ ፡ ሕምለ ፡ ሥርናይ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሐመል ፤ (ዐረ ፡ እልሐመል) ፤ ኮከብ ፤ የኮከብ ፡ ስም ፤ አውራ ፡ በግ ። ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ በመጋቢት ፡ ፴ ፡ ዕለት ፡ ፵፫ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፬) ። የስሙ ፡ ምስጢር ፡ ማስረገዝና ፡ ማሸከም ፡ ነው ፤ መጋቢት ፡ በወዲያ ፡ እንደ ፡ መስከረም ፡ ነውና ፤ ቅጠሉና ፡ ልምላሜው ፡ ሳይቀር ፡ መዋዕለ ፡ ፅንስ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ።

ሐሜለት ፤ (ጽር ፡ ሒሚሎቲ ። ሱር ፡ ሚልታ) ፤ የላይ ፡ ልብስ ፤ ካባ ፡ በርኖስ ፤ መጐናጠፊያ ፡ ደበሎ ፡ ዐጥፍ ። ሐ ፡ አርቲክል ፡ ነው ፤ ሜለት ፡ ከሜላት ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፤ የሜላትን ፡ ፍች ፡ እይ ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ኀባኔ ፡ ጥምጥም ፡ ይሉታል ፡ (፫ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፫ ፡ ፲፱ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፰ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬) ። በሠቅ ፡ ወበሐሜለት ፡ (ዕብ፲፩ ፡ ፴፯) ።

ሐሚም ፤ ሞት ፤ (ሐመ ፤ ሐመመ ፡ የሐምም ፡ ይሕምም ። ዐረ ፡ ሐመ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሐም) ፤ መሞቅ ፡ መተኰስ ፡ መፋጀት ፤ በንዳድ ፡ በትኵሳት ፡ መያዝ ። መታመም ፡ መከራ ፡ መቀበል ፤ ማማጥ ፡ መጨነቅ ፡ ማዘን ፡ ማልቀስ ፡ መናደድ ። ተሐምም ፡ ዐቢየ ፡ ፈፀንተ ። ዘእንበለ ፡ ትሕምም ፡ ተፈወስ ። በእንቲኣነ ፡ ሐመ ። ተሐምም ፡ ለወሊድ ። ሐመምኩ ፡ ላዕሌከ ፡ (ሉቃ፬ ፡ ፴፰ ። ሚራ፲፰ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፶፫ ፡ ፬ ። ራእ፲፪ ፡ ፪ ። ፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፳፮) ።

—፤ መመቅኘት ፤ መንፈግ ፡ መቤስ ፡ መሠሠት ። የሐምም ፡ አቅርቦ ፡ እዴሁ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፲፭) ።

ሐማሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት ፤ መምት) ፤ የሚታመም ፡ ታማሚ ፤ ሕማም ፡ የሚስማማው ፤ ሐዘንተኛ ፡ መከረኛ ። አንተ ፡ ሐማሚ ፡ ዘከመ ፡ ዕሪናከ ፡ ምስሌነ ፤ ወአንተ ፡ ኢሐማሚ ፡ ዘከመ ፡ ዕሪናከ ፡ ምስለ ፡ አብ ። ነአምን ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ እግዚ ፡ ኢሐማሚ ። ሐማሚት ፡ አርኣያ ፡ ገብር ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ተረ ፡ ቄር) ።

—፤ የሚመቀኝ ፡ ምቀኛ ፤ ሥሡ ፡ ንፉግ ። ዐይንከኑ ፡ ሐማሚ ፡ ውእቱ ። ዐይኑ ፡ ለሐማሚ ፡ ይጠውዕ ፡ እክለ ። ብእሲ ፡ ሐማሚ ። ቅንአተ ፡ ሐማሚ ። ሐማምያን ፡ (ማቴ፳ ፡ ፲፭ ። ሚራ፲፬ ፡ ፲ ። ምሳ፳፰ ፡ ፳፪ ። ጥበ፮ ፡ ፳፭ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፱) ።

(ጥ) **ሐማም ፤ (ዐረ)** ፤ ፍል ፡ ውሃ ፤ ማወቻ ፡ ቤተ ፡ ብለኔ ።

ሕሙም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ምምት) ፤ የሞቀ ፡ ሙቅ ፤ የታመመ ፡ ድዉይ ፤ ሕዙን ። ማይ ፡ ሕሙም ፤ (ሙቅ ፡ ግም ፡ ድፍርስ) ። ብእሲሁ ፡ ቅሁፍ ፡ ወሕሙም ። ሕሙማን ፡ ይፈቅድዎ ፡ ለዐቃቤ ፡ ሥራይ ። ሖሉ ፡ ዓለም ፡ ሕሙም ፡ ወትኩዝ ። ተንሣእኩ ፡ ሕሙምየ ፡ (ዐዝ፮) ። ሕምምት ፡ ነፍስየ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ ፳ ። ኢሳ፶፫ ፡ ፫ ። ማቴ፱ ፡ ፲፪ ። ሮሜ፰ ፡ ፳፫ ። ዕዝ፱ ፡ ፳ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፵፩) ።

ሕማም ፤ (ማት) ፤ ትኵሳት ፡ ንዳድ ፤ በቁሙ ፡ በሽታ ፤ ሐዘን ፡ ጭንቅ ፡ መከራ ፤ ወይሌ ፡ ዋይታ ፡ ወዮታ ። ክቡድ ፡ ሕማም ። ኀበ ፡ አልቦ ፡ ደዌ ፡ ወአልቦ ፡ ሕ

ማም ። ከመ ፡ ይፈጽም ፡ በሕማማት ። ሕማሙ ፡ ለዝ ፡ ዓለም ። አሐቲ ፡ ሕማም ፤ ካልእት ፡ ሕማም ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፪ ። ቀሌ ። ዕብ፪ ፡ ፲ ። ሮሜ፰ ፡ ፲፰ ። ራእ፲ ፡ ፲፪ ። ፲፭ ፡ ፲፱) ።

ሕማምት ፤ (ትግሬ) ፤ ያውሬ ፡ ስም ፡ ገስላ ፤ ቀጡ ፡ ብስጩ ፡ ተናዳጅ ።

ሕመሜ ፤ መመቅኘት ፤ ምቀኝነት ፤ ተንኰል ፡ ሽንገላ ፡ የሚያናድድ ፡ ነገር ። እምሕመሜ ፡ እኩይ ። ወሕመሜ ፡ ይትናገር ፡ አፉሆሙ ፡ (ቅዳ ። ምሳ፳፱ ፡ ፪) ።

(ጥ) **ሕመት ፤ (ሳቢና ፡ ጥሬ ፡ ዘር) ፤** መሞቅ ፤ አሻሻቅ ። ሙቀት ፡ ትኵሳት ። ጥቀርሻ ፡ ጥላት ፤ ከሰል ፡ የእሳት ፡ ትራፊ ፡ መልዕ ፡ እሳት ፡ የሚበላው ፤ ከንጨት ፡ ከደንጊያ ፡ የሚወጣ ፡ ፍጹም ፡ ጥቍር ። ጸሊም ፡ እምነ ፡ ሕመት ፡ ራእዮሙ ። ጸሊም ፡ ከመ ፡ ሕመት ። ማየ ፡ ሕመት ፡ (ሰቈ፬ ፡ ፰ ። ሄርማ ፡ ገ፸፱ ። ፪ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፫) ።

ሐመተ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ዐመተ ፡ በላ ፡ አቃጠለ ፤ አከሰለ ፤ አጠቈረ ፡ ከሰል ፡ አስመሰለ ። ሐመደን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አሕመመ ፤ ዐመመ ፤ አሳመመ ፤ አሞቀ ፡ አተኰሰ ፤ አሳዘነ ፡ አስጨነቀ ። አሕመሞ ፡ ፀሓይ ፡ ርእሶ ። ኢያሕመሞሙ ፡ ላህበ ፡ ፀሓይ ። ሀሎ ፡ ዘያሕምም ፡ ወያስተፌሥሕ ። ኢያሕመሞ ፡ ይሁዳ ፡ ለኤፍሬም ፡ (ዮና፬ ፡ ፰ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፲ ። ሚራ፯ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፲፫) ።

አሕማሚ ፤ መሕምም ፤ የሚያሳምም ፤ አሳዛኝ ፡ አስጨናቂ ። ደዌ ፡ ወሕማሕም ፡ አማምያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፱) ።

ማሕመሚ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ዝብጠት ፡ ማሕመሚ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፰ ፡ ፫) ።

ማሕምም ፤ ማሕመም ፤ (ጥሬና ፡ ቅጽል) ፤ ምጥ ፡ ጭንቅ ። አኀዘሙ ፡ ማሕምም ፡ (ዘፀ፲፭ ፡ ፲፬) ። የሚያሳምም ፡ የሚጐዳ ፤ የሚያስጨንቅ ። ዘበጥዎ ፡ ዝብጠተ ፡ ዐቢየ ፡ ወማሕምመ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

አስተሐመመ ፤ (አስተሕመመ) ፤ የሐመመና ፡ የአሕመመ ፡ ድርብ ፤ ገቢርና ፡ ዐጕል ። አሳመመ ፤ ለሕማም ፡ ሰጠ ። እግዚ ፡ ፈተወ ፡ ያስተሐምሞ ፡ (ተረ ፡ ቈር፩) ።

—፤ አስታመመ ፡ ረዳ ፤ ጠበቀ ፤ ሰበሰበ ። እለ ፡ አስተሐመምዎ ፡ ለአትናቴዎስ ። ዘኢክህለ ፡ ሠሪዐ ፡ ቤቱ ፡ እፎ ፡ ያስተሐምም ፡ ቤተ ፡ እግዚ ። አስተሐምም ፡ ዘውስተ ፡ ገዳም ፡ ሐመልማለ ፡ (አዋል ። ፩ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፭ ። ምሳ፳፯ ፡ ፳፱) ።

—፤ ዐሰበ ፡ አስተነተነ ፤ ተጋ ፡ እንቅልፍ ፡ ዐጣ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከማስታመም ፡ ይገባል ። ያስተሐምሙ ፡ ኀበ ፡ ዘይትሌዐል ። ሙት ፡ እምፍትወታቲሁ ፡ ለዝ ፡ ዓለም ፡ ወእስተሐምሞቱ ። ተኀሥሥ ፡ አስተሐሚማ ፡ እስከ ፡ ትረክብ ፡ (አፈ ፡ ድ፳፯ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ሉቃ፲፭ ፡ ፰) ።

መስተሐምም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚያስታምም ፡ አስታማሚ ፤ ትጉህ ፡ ንቁህ ፤ ዐሳቢ ፡ አስተንታኝ ። መስተሐምማን ፡ ለግብረ ፡ ቅድስና ፡ (ቀሌ) ።

ተሐመመ ፤ ተቃና ፡ ተመቀኛኘ ። ተሓምሞ ፡ ወተቃንኦ ። አከ ፡ በተሓምሞ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፬ ። ሮሜ ፲፫ ፡ ፲፫) ።

አስተሓመመ ፤ አስተማመመ ፤ አመቀኛኘ ። ነገር ፡ ሠርቶ ፤ መድኀኒት ፡ ሰጥቶ ።

መስተሓምም ፤ ክፉ ፡ መድኀኒት ፤ የሚያም ፡ የሚገድል ፡ ሥራይ ፡ የሚኾን ። ወይም ፡ ሰውዮው ፡ ባለ መድኀኒቱ ። ብእሲ ፡ መስተሓምም ፤ አው ፡ ተጠያፊ ፡ (ቄስጠ) ።

ሐምሐም ፤ (ዕብ ፡ ወሱር ፡ ቂቃዮን ። ዐረ ፡ የቅጢንት) ፤ ቅልዕ ፤ ቅል ፡ የቅል ፡ ዐይነት ፡ ኹሉ ፤ በቈላ ፡ በእንቅልቅል ፡ በሙቀት ፡ አገር ፡ የሚበቅል ፤ ሐረጋም ፡ ስፉሐ ፡ አቍጽል ፤ ፍሬው ፡ ገንቦ ፡ ማድጋ ፡ የሚያከክል ፤ የሚበላ ፡ የሚያገለግል ። ወአዘዘ ፡ እግዚ ፡ ሐምሐመ ፡ ወበቈለ ። ዘመደ ፡ ሐምሐም ፡ (ዮና፬ ፡ ፮—፲ ። ቄስጠ) ።

ሐምሐም ፡

ሐመጸ ፤ (ትግ ፡ ሐምጸ ። ዕብ ፡ ሐማጽ) ፤ በካ ፡ ሖመጠ ፡ ሖመጠጠ ፤ ሸመጠረ ፤ ሖምጣጣ ፡ ኾነ ።

ሐሚቅ ፤ ቆት ፤ (ሐመቀ ። ዐረ ፡ ሐሚቀ) ፤ ማበድ ፡ መክንፍ ፤ ከፉ ፡ መጥፎ ፡ መኾን ።

ሕሙቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ምቅት) ፤ ያበደ ፡ እብድ ፤ መጥፎ ፡ ምንጉን ፡ ከንቱ ፡ ብልሹ ። እፎ ፡ ትት መየጡ ፡ ዳግመ ፡ ውስተ ፡ ኀሳር ፡ ወሕሙቅ ፡ ነገር ፡ (ቈር ፡ ስም ። ገላ፬ ፡ ፱) ።

ሕመቅ ፤ እብደት ፤ እብድነት ፤ ክፋት ፡ ቅለት ።

አሕመቀ ፤ አስተ(ሕ)ሐመቀ) ፤ አሳበደ ፤ እብድ ፡ አደረገ ፤ አስመሰለ ። ናቀ ፡ ንቀፈ ፤ አቃለለ ። ፍኖተ ፡ እንተ ፡ ትደሉ ፡ ለትስብእት ፡ ኢያስተሐሚቀ ፡ ልደተ ፡ ተወልደ ፡ (ቈር ፡ ጸላ) ።

ሕምር ፤—ቀይ ፡ ዐይነት ፤—ኅምር ።

ሐመረ ፤ (ሐመለ ፤ ጸረ ፤ ሰከመ) ፤ ተማነ ፡ ተሸከመ ፤ ተሸከሞ ፡ ኼደ ፡ ተነዳ ።

ሐመር ፤ (ብ ፡ አሕማር ፡ ራት ። ዐረ ፡ ሒማር ። ዕብ ፡ ሐሞር ፤ አህያ) ፤ መርከብ ፡ የባሕር ፡ አህያ ፤ የሚጫን ፡ የሚሸከም ፤ ተጭኖ ፡ የሚኼድ ፡ የሚነጕድ ፡ በጢስ ፡ በነፋስ ፡ የሚነዳ ፤ ከብረት ፡ ከንጨት ፡ የተሠራ ፡ የተሰናዳ ። ረከበ ፡ ሐመረ ፡ ዘይነግድ ፤ ወተፅዕነ ፡ ሐመረ ፡ ወዐርገ ፡ ውስቴቱ ። አሕማረ ፡ ተርሴስ ። ነገሥተ ፡ አሕማር ፡ (ዮና፩ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፵፯ ።

ሔኖ ፡ ፲፭) ። ሐመረ ፡ የብስ ፤ የምድር ፡ ባቡር ፤ ሌላ ውም ፡ በእሳት ፡ ኀይል ፡ የሚኼድ ፡ ኹሉ ። ረከበንኖ ፡ መርከብን ፡ እይ ።

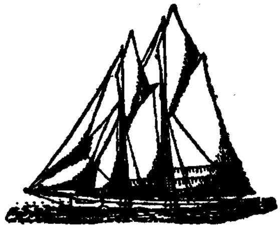

ሐመር ፡

ሐሜር ፤ (ዕብራ) ፤ የመስፈሪያ ፡ ስም ፤ የእ ኽል ፡ መስፈሪያ ፤ ዐሥር ፡ ኢፍ ፡ የሚይዝ ፤ ታላቅ ፡ ዐ ሥረ ፡ ፈጅ ፡ (ሕዝ፵፭ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬ ። ሆሴ፫ ፡ ፪) ።

ሐመር ፤ (ዐረ ፡ ሑመር) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ፍሬው ፡ ጥቍር ፡ ጣፋጣ ፡ ሖምጣጣ ። ወይም ፡ የባሕር ፡ ቱል ፤ ታላላቅ ፡ ባቂላ ፤ ጠንቋዮች ፡ እንደ ፡ ጠጠር ፡ እየ በተኑ ፡ የሚያሟርቱበት ። ተጠይሮ ፡ በአንጽሮ ፡ ሐ መድ ፡ ወፍሬ ፡ ዕፀው ፡ ወሖመር ፡ ወበቀልት ፡ ወኅጠታት ፡ ዘጕል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ። ፋወለን ፡ እይ ።

ሐመር ፤ እንቡጥ ፡ ከነፍሬው ። ሖሞረ ፡ ጽ ሬእ ፤ የጽሬእ ፡ እንቡጥ ፡ የብርብሬ ፡ ዐይነት ፤ ወፍራም ፡ ረዣዥም ፡ ጥፍጥ ፤ ሰውም ፡ እንስሳም ፡ የሚበላው ፤ ፍ ሬው ፡ እጅግ ፡ ታናናሽ ፡ ከሬሬ ፡ ደረቅ ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ቃሞ ፡ ተረር ፡ ይሉታል ። የጽሬእን ፡ ፍች ፡ ተመ ልከት ፡ (ሉቃ፲፭ ፡ ፲፯) ።

ሖመር ፡

(ጥ) **ሐምስ ፤ ሰት ፤** (ሐመሰ ፡ ይሔምስ ፡ **የሐምስ ። ዐረ**) ፤ ማመስ ፡ ማገላበጥ ፤ ለማሞቅ ፡ ለማድረቅ ። መዋኘት ፤ ባሕርን ፡ ማማሰል ። መብላት ፡ መቀለብ ፤ ለመሥባት ፡ ለመድለብ ፤ የእንስሳ ። በሙ ፡ ልማድ ፡ ለአባግዐ ፡ ይብልዑ ፡ ኅቡረ ፤ ወሶበሂ ፡ ይወ ርዱ ፡ ይስተዩ ፡ ማየ ፤ አው ፡ የሐምሱ ፡ ኢይትፈለጡ ፡ ዘዘ ፡ ዚአሆሙ ፤ አላ ፡ ኅቡራን ፡ በዙሉ ፡ ግዐዘሙ ፡ (ሥር ፡ ጻሕ) ። ሐመስ ፡ ብሎ ፡ ዋኘ ፡ ማለት ፡ የትግሬ ፡ ነው ፤ ሙሴና ፡ ሐማሴን ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። የባሕር ፡ ዳር ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ፤ ጠረፍ ፡ ወደብ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ሐማስ ፤ (ትግሬ) ፤ ጠይም ፡ ዳለቻ ፡ ድፍ ርስ ፤ የጠጠር ፡ ውሃ ፡ መሳይ ።

ሕሙስ ፤ (ዐረብ) ፤ ሽንብራ ፤ የቀይ ፡ ዳማ ። የታመሰ ፡ ዕምስ ።

ሐምስ ፤—ዐምስት ፤—ኀመሰ ።

ሐሞት ፤—ዐሞት ፤—ሐመወ ፤

ሕመት ፤—ክሰል ፤—ሐመመ ።

ሐንበበ ፤ (ስሯ ፡ ግ ። ሐበበ) ፤ አፈራ ፤ ፍሬ ፡ ያዘ ፡ ተሸከመ ። ሐንበበት ፡ ፍሬ ፡ (አርጋ ፡ ፪) ።

ሕንቡብ ፤ ያፈራ ፡ ፍሬያም ፡ ፍሬያማ ። ያበጠ ፤ ያፈረጠመ ፡ (ሲኖዶ) ።

ሕንባብ ፤ (ባት ። ዐረ ፡ ሐብ ፤ ዒናብ) ፤ የንጩት ፡ ፍሬ ፡ ሥጋማ ፤ እንደ ፡ ወይን ፡ እንደ ፡ ዘይት ፡ እንደ ፡ ተምር ፡ ያለ ፤ አጋምን ፡ እንኮሬን ፡ ቀጋን ፡ የመ ሰለ ፡ ክብ ፡ እንክብል ፤ ለፈሳሽም ፡ ቅንጣት ፡ ይነገራል ። ሕንባበ ፡ ፍሬሃ ። ኢትትቀረም ፡ ሕንባባተ ፡ ወይ ንከ ፡ ዘወድቀ ። ሕንባባት ፡ እምውስተ ፡ አስካል ። ሕንባባተ ፡ ዘይት ፡ ክልኤቲ ። ሕንባባተ ፡ ሮማን ። ሕንባበ ፡ ማይ ። ሕንባባተ ፡ ነጠብጣብ ። ሕንባባተ ፡ በረድ ፡ (አርጋ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፲ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፳፬ ። ኢሳ፲፯ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ ጥር፲፫ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፳፰ ። ሄርማ) ።

ሐንበለ ፤ (ስሯ ፡ ግ ። ሐበለ) ፤ ኮረቸ ፤ ጫነ ፡ አመቻቸ ፤ ደበደበ ፡ ደለደለ ።

ሕንባል ፤ (ላት ። ዐረ ፡ ሐንበል) ፤ ኮርቻ ፡ ምቹ ፡ ድብዳብ ፤ መደላድል ። የዳባ ፡ ቀሚስ ፡ የነት ፡ በር ኖስ ፤ የቁርበት ፡ ልብስ ፤ ዐጥፍ ፡ ግላስ ። ሕንባላተ ፡ ገ መል ። ዙሉ ፡ ሕንባላት ፡ ዘላዕሌሁ ፡ ነበረ ፡ (ዘፍ፴፩ ፡ ፴፬ ። ዘሌ፲፭ ፡ ፱) ።

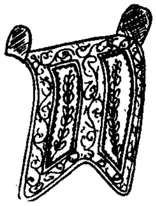

ሕንባል ፡

ሕንብርብሬ ፤ (ሕበር ፤ ሓበረ ። ዕብ ፡ ሐ ባርቡሮት) ፤ ለምጥ ፡ ቋቍቻ ፤ ድል ፤ ቡሬነት ፡ ዝንጕ ርጕርነት ። ብርሀት ፡ ወጸዐድዒድ ፡ ሕንብሬ ፡ ይእቲ ። ወዘሕንብርብሬ ። የኀድግኑ ፡ ነምር ፡ ሕንብርብ ሬሁ ፡ (ዘሌ፲፫ ፡ ፴፱ ። ፲፬ ፡ ፶፯ ። ኤር፲፫ ፡ ፳፫) ። በነቢር ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፤ ብጕር ፡ ዕትራት ፡ ኪንታሮት ፡ ጧ ፡ ያሰኛል ።

ሕንብርት ፤ (ነበረ ፤ ንብርት) ፤ በቁሙ ፡ ዕ ንብርት ፡ የሆድ ፡ መካከል ፡ የዕትብት ፡ ሥር ፡ መብቀያው ። ሰላም ፡ ለሕንብርትከ ፡ ማእከለ ፡ ጠባይዕ ፡ ዘተመ ልአከ ። ማእከለ ፡ ከርሥ ፡ ሀላዊ ። ሕንብርተ ፡ ከርሡ ፡ (ደራሲ ። ኢዮ፵ ፡ ፲፮) ።

—፤ አንዠት፤ የሆድ ፡ ውስጥ ፤ ማሕፀን ። ኅቡረ ፡ ወፃእነ ፡ እምሕንብርትኪ ፡ (ኵፋ ፡ ፴፩) ።

—፤ የምድር ፡ ጕብር ፤ ተራራ ፡ ኰረብታ ፡ ገመገም ። ደብረ ፡ ጽዮን ፡ ማእከለ ፡ ሕንብርታ ፡ ለምድር ። ናሁ ፡ ሕዝብ ፡ ይወርድ ፡ እምኀበ ፡ ሕንብርተ ፡ ምድር ። እለ ፡ ይነብሩ ፡ ውስተ ፡ ሕንብርተ ፡ ምድር ፡ (ኵፋ ፡ ፰ ። መሳ፱ ፡ ፴፯ ። ሕዝ፴፰ ፡ ፲፪) ።

ሕናግ፤ (ትግሬ)፤ ትናግ፤ ትናጋ ፡ ላንቃ ። ሒክን ፡ እይ ።

ሐንገዝ፤ (ሐገዘ፤ ሐገዝ ። ዐረ ፡ ሐጂብ)፤ ሽፋል፤ ቅንድብ፤ ጠጕሩ ፡ የማያድግ ፡ የማይረዝም፤ ሐገዝን ፡ እይ ። ይትላጸይ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእሱ ፡ ወጽሕሞ ፡ ወሐንገዞ ፡ (ዘሌ፲፬ ፡ ፱) ። ብብት ፡ ብልት ፡ ኀፍረት፤ ያገጭ ፡ ሥር ፡ ሽለቆው ። ጸጕር ፡ ሠርጸ ፡ ድማሑ ፡ ወሐንገዙ ። ሕንጋዙ ፡ (ጕርጌሁ) ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ገድ ፡ ላሊ) ።

ሐነወ፤ (ዕብ ፡ ሐናሕ ። ዐረ ፡ ሐና)፤ ሰፈረ፤ ስፍራ ፡ ያዘ፤ ጐገ ፡ ሠራ ፡ ድንኳን ፡ ተከለ ።

ሐኖት፤ (ዕብ ፡ ወዐረ ፡ ሐኑት ። ሱር ፡ ሓኑታ)፤ መደብር፤ የንግድ ፡ የገበያ ፡ ቤት፤ መብል ፡ መጠጥ ፡ ጨዎታ ፡ መሸታ ፡ ያለበት፤ ዓለማዊ ፡ እንግዳ ፡ የሚያርፍበት ። ሥጋ ፡ ሐኖት ። ኢይብልዑ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ሐኖት፤ እመ ፡ ቦ ፡ ካህን ፡ ዘበልዐ ፡ ውስተ ፡ ሐኖት ። ወኢትባእ ፡ ሐኖተ ፡ ለግሙራ ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፰ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፩ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ሐንዋት፤ (ዐረ ፡ ሐዋኒት ። ዕብ ፡ ሐኑዮት)፤ መደብሮች ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ በሐንዋት ፡ ፈንታ ፡ እንዳረቡ ፡ ሐ(ከ)ዋኒት ፡ ይላል ፡ (ግብ፳፰ ፡ ፲፭) ።

ሐንዘር፤ (ዐረ ፡ ኂንዚር ። ዕብ ፡ ሐዚር ። ሱር ፡ ሕዚራ)፤ ሐማማ ፡ ሕሪያ፤ ርኩስ ፡ የቤት ፡ እንስሳ፤ እስራኤል ፡ የሚጸየፉት ፡ አሕዛብ ፡ የሚነፈንፉት ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ አነር ፡ ይሉታል፤ ሐሠመንና ፡ ሐረወን ፡ እይ ፡ (ሔኖ፹፰ ፡ ፲) ።

ሐንሓን፤ (ትግ)፤ ስርን ፡ ኰሸኰሽ፤ ያፍንጫ ፡ ዐጥንት፤ ማእከለ ፡ አዕይንት ።

ሐነጠ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ሐናጥ ። ሱር ፡ ሕናጥ)፤ ሽቱ ፡ ቀባ ፡ ለቀለቀ፤ በሽቱ ፡ ለወሰ ፡ ዐጀለ፤ የሬሳ ፡ አቀባብ፤ እንዳይፈርስ ፡ እንዳይበሰብስ ፡ በሚያደርግ ፡ በታወቀ ፡ ሽቱ ። ጸዐጠን ፡ እይ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወሐነጠ ፡ ኖኅ ፡ ሥጋሁ ፡ በከርቤ ፡ ወበበሊኖት ፡ ወአስቀጠን ፡ (አቡሻ ፡ ፵፰) ።

ሐኔት፤—ሐሜት፤—ሐመየ፤ ሐነየ ።

ሐኒክ፤ ኮት፤ (ሐነከ ፡ የሐንክ ፡ ይሕንክ ። ዐረ ፡ ሐነከ ። ዕብ ፡ ሐናኽ)፤ ጠልቆ ፡ ማወቅ፤ ማስተዋል ። ማፈር፤ መስቅጠጥ ። ዘየአምር ፡ ሐኒክ ። የሐንክዎ ፡ ወይፈርህዎ ። ሰላም ፡ ለከ ፡ ገብረ ፡ ዮሐንስ ፡ ቡሩክ፤ በምግባርከ ፡ ሐኒክ ፡ (ምሳ፫ ፡ ፲፫ ። ሉቃ፲ ፡ ፵፭ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፯) ።

—፤ መባረክ ፡ መቀደስ፤ የቤት ፡ የንዋየ ፡ ቅድሳት ። ማኘክ ፡ ማላመጥ፤ መበጠስ ፡ መቍረጥ፤ የጥርስ ፡ የመኪና ። ዕንክ ፡ ማለት፤ እጅ ፡ በጅ ፡ መስጠት ። መጣፍ ፡ ግን ፡ በሐነከ ፡ ፈንታ ፡ አንከየ፤ ይላል፤ የተሳሳተ ፡ ነው፤ ነከየን ፡ እይ ።

ሕንከት፤ ማፈር፤ መቍረጥ ፡ ቈረጣ ። ዝንቱ ፡ ፍና ፡ ፈውስ ፡ ውእቱ ፡ ወአኮ ፡ ሕንከት ፡ (ተረ ፡ ቄር፩) ።

ሕንካ፤ (ዕብ ፡ ሐኑካ)፤ ቅዳሴ ፡ ቡራኬ ፡ ያዲስ ፡ ቤት ፡ ምረቃ፤ የታቦት ፡ የመቅደስ ፡ የቤተ ፡ ክሲያን ፡ ዕቃ ፡ መሾምና ፡ መክበር ፡ የግዜር ፡ ገንዘብ ፡ መኾን ። በዓለ ፡ ሕንካ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሔኖክ፤ (ዕብ ፡ ሐኖኽ)፤ የሰው ፡ ስም፤ ሐዲስ ፡ ቅዱስ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፲፯ ። ፭ ፡ ፲፰ ። ፳፭ ፡ ፬) ።

ሕንክ፤ (ነበርና ፡ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ)፤ ዕንክ ፡ ውሰድ ፡ ተቀበል ። ሕንክሙ ፡ ብልዑ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፳፯) ።

—፤ ስጥ ፡ ዐድል፤ ዕንካችኹ ፡ በል ። ሀብን ፡ እይ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ሐኑክ፤ (ትግ)፤ ምግብ፤ የሚጕረሥ ፡ የሚታኘክ ።

ማሕነክ፤ (ብ ፡ መሓንክ)፤ ማንኪያ ፡ መንጋጋ፤ የመኪና ፡ ጥርስ፤ የሥጋ ፡ መምተሪያ፤ የሰው ፡ ወጥመድ፤ ሥጋን ፡ ከናጥንቱ ፡ የሚፈጭ ፡ የሚያልም ፡ የሚደቍስ ፡ የሚቈርጥ ፡ የሚበጣጥስ ። መንሰክ ፡ ወማሕነክ ። ወአንተሰ ፡ እስክንድር ፡ ንጉሥ ፡ ተዐቀብ፤ እስመ ፡ አልቦ ፡ ዘይወፅእ ፡ እምድኅረ ፡ ቦአ ፡ ውስተ ፡ ዛቲ ፡ ሀገር ፡ እምነጋድያን ፡ ከመ ፡ ይንግር ፡ ዜና ፡ ለእለ ፡ ይመጽኡ፤ ወአዝዞሙ ፡ ለሰራዊትከ ፡ ይትዐቀቡ፤ እስመ ፡ ኀበ ፡ ኆኅትሂ ፡ ወማእከለ ፡ ቤትሂ ፡ ወማዕገትሂ ፡ ሀሎ ፡ ማሕነክ ፡ ወሠርም ፡ ወማዕምቅ፤ ወእምድኅረ ፡ ወድቀ ፡ አልቦ ፡ ዘይትነሣእ፤ አላ ፡ ይትከዐው ፡ አማዑቱ ፡ ወይትቀጠቀጥ ፡ አዕፅምቲሁ ፡ (አዋል ። ዜና ፡ እስ) ።

ሐንከሰ፤ (ዲቃ ፡ ግ ። ሐነከ፤ ነከሰ)፤ ዐንከሰ፤ ዐጭር ፡ ኾነ፤ ዐፈረ ፡ ተሰቀጠጠ፤ ተሰብሮ ፡ ተቈርጦ ፡ ተሸምቅቆ ፡ ወይም ፡ ስሎ ፡ ደርቆ፤ የእግር ። ተጠራጠረ፤ አወላወለ ፡ አመነታ፤ የልቡና ። ሐንከሱ ፡ በፍኖቶሙ ። እስከ ፡ ማእዜኑ ፡ ተሐነክሱ ፡ በክልኤ ፡ ልብክሙ ። እስመ ፡ ሀካይ ፡ የሐነክስ ፡ በፍኖት ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፩ ። አፈ ፡ ድ፴) ።

ሐንካስ፤ (ሳን ፡ ሳት)፤ ዐንካሳ ፡ ሽምድምድ፤ እግሩ ፡ ተካክሎ ፡ የማይቆም ፡ የማይኼድ ። ዕዉር ፡ ወኢሐንካስ ። ዕዉራን ፡ ይሬእዩ ፡ ወሐንካሳን ፡ የሐውሩ ። ሐንካሳን ፡ ወይቡሳን ፡ (ዘሌ፳፩ ፡ ፲፰ ። ማቴ፲፩ ፡ ፭ ። ዮሐ፭ ፡ ፫) ። ተጠራጣሪ ፡ ወላዋይ ።

ሕንካሴ፤ ማንከስ፤ መጠራጠር ። ጥርጥር፤ ጥርጠራ ። ከመ ፡ ይሕየው ፡ ሕንካሴከሙ ፡ (ዕብ፲፪ ፡ ፲፫) ።

ሕንክስና፤ ዕንካስነት ፤ ተጠራጣሪነት ። ሕንክስናሆሙ ፡ (፪ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፵፮) ።

ሐንካስ ፡

ሐንክሶ፤ ማንከስ ፤ መጠራጠር ፤ ዕንካሳ ፡ መኾን ።

ሐንክሶ ፤ (ዐረ ፡ ሐንከስ) ፤ ፃቱ ፤ የፃቱ ፡ ዕንጨት ፡ ቅጠል ፤ መዐዛው ፡ ከሩቅ ፡ የሚሸት ። ማርያም ፡ ድንግል ፡ ምዕዝት ፡ ዘእምሐንክሶ ፡ (ደራ.ቢ)።

ሐንፈጠ፤(ዲ.ቃ ፡ ግ ። ነፈጠ)፤ ጫረ ፡ ጐፈጨረ ፤ ላጠ ፡ መለጠ ፤ ፊቱን ፡ ነጨ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘሞተ ፡ ኢተሐንፍጡ ፡ ገጸክሙ ። በአምሳለ ፡ አንስርት ፡ ወቋዓት ፡ እንዘ ፡ የሐነፍጡ ፡ ገጾሙ ፡ በአጽፋሪሆሙ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፳ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ። ነፈጠን ፡ እይ ።

ሐንፈጠ፤—ቀረጠ፤—ኀፈጠ፡ኀንፈጠ።

ሐንፈጸ፤(ዲ.ቃ ፡ ግ ። ነፍጸ)፤ አንፈሰ ፡ አንዘረዘረ ፤ አዘራ ፡ አበጠረ ፤ አጐለበ ፡ አንጓለለ ። በአሰ ፡ የሐንፍጽክሙ ፡ ከመ ፡ ዐሰስ ። ዘየሐነፍጸከ ፡ ሰይጣን ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፴፩ ። አፈ ፡ ተ፴፩ ። ፊልክ ፡ ፻፹፱ ። አርጋ ፡ ፩)። ነፍጸንና ፡ ኀንጸጸን ፡ እይ ።

ተሐንፈጸ፤ ተነፈሰ ፡ ተበጠረ ፤ ተለየ ፡ ተንጓለለ ። ዘርዐ ፡ ሐሰስ ፡ አመ ፡ ተሐንፈጸ ፡ ይበውእ ፡ ኀበ ፡ ዘርዑ ፡ ሶበ ፡ ዘርዕዎ ፡ (አዋል) ።

ሕንፉጽ፤ የተነፈሰ ፤ የተንዘረዘረ ። ዕንፉጭ ፡ ግርድ ፡ ኀፋሽ ፤ ብጣሪ ።

ሐንፈጽ፤(ትግሪኛ)፤ ቀይጥ ፤ ቅልቅል ፡ ገብስና ፡ ስንዴ ፡ ዐብሮ ፡ የሚዘራ ። ሐሰስትን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ሐነጸ ፤ ጸት ፤ (ሐነጸ ፡ የሐንጽ ፡ ይሕንጽ ። ነደቀ) ፤ ማነጥ ፡ መቅረጥ ፤ መጥረብ ፤ የዋሻ ፡ የንጨት ። መሥራት ፡ መመሥረት ፡ መንደቅ ፤ የቅጥር ፡ የቤት ። ሐነጸ ፡ ሀገር ። ንሕንጽ ፡ በእብን ። ሕንጹ ፡ አብያተ ፡ (ኩፋ ፡ ፲ ። ኢሳ፱ ፡ ፲ ። ፴፯ ፡ ፩) ። መፍጠር ፡ ማደስ ፤ ማጽናት ፡ ማበርታት ፤ እንዳይፈርስ ፡ ማድረግ ። ከመ ፡ ይሕንጽ ፡ ለከ ፡ ዘርዐ ፡ እምኔሃ ። ከመ ፡ ይሕንጹ ፡ መዝበራ ፡ ለጽዮን ። ለዓለም ፡ አሐንጽ ፡ ምሕረተ ። ሐነጸ ፡ ሥርዐተ ፡ ማኅበር ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱ ። ዕዝ፱ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፹፰ ። ስንክ ፡ መስ፳፱) ።

ሐናጺ ፤ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት ፤ ነጽት) ፤ የሚያንጥ ፡ የሚቀርጥ ፡ ጠራቢ ፤ ዐናጢ ፡ ገንቢ ። ሐናጽያንኒ ፡ ፈጸሙ ፡ ሥነኪ ። አብጽሐ ፡ እልፈ ፡ ሐናጽያኒ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፬ ። ዮሴፍ) ።

አሕነጸ፤ አሳነጠ ፡ አሠራ ። ምሥራብ ፡ ጣዖት ፡ ዘአሕነጸ ፡ አንጥያኮስ ፡ (ዮሴፍ) ።

ተሐንጸ፤ ታነጠ ፡ ተሠራ ፤ ተዘጋጀ ። አመ ፡ ትትሐነጽ ፡ ኢየሩሳሌም ። ተሐነጽክሙ ፡ ዲበ ፡ መሠረተ ፡ ሐዋርያት ። ለክሙ ፡ ተሠርዐ ፡ ወተሐንጸ ፡ ትፍሥሕት ፡ (ድጓ ። ኤፌ፪ ፡ ፳ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፳ ፡ ፳፪) ።

ሕኑጽ፤(ጻን ፡ ጻት ፡ ንጽት)፤ የታነጠ ፡ የተሠራ ፤ ጥርብ ፡ ዝግጁ ። አህጉር ፡ እለ ፡ ሕኑጻት ፡ አረፋቲሆን ። ጥቅም ፡ ዘሕንጽት ፡ በእብነ ፡ በረድ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፫ ። ሔኖ፲፬ ፡ ፱) ።

ሕንጸት፤ ማነጥ ፡ መታነጥ ፤ አስተናነጥ ፤ ሕንጻ ። ዕንጨት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ቀዳሚት ፡ ሕንጸታ ፡ ለኢየሩሳሌም ። ሥዩማን ፡ ላዕለ ፡ ግብረ ፡ ሕንጸት ። በመዋዕሊሁ ፡ ተፈጸመ ፡ ሕንጸታ ፡ ለቤት ። እምጊዜ ፡ ሕንጸተ ፡ ቤት ፡ ዳግማይ ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ጥቅ፲፰ ። ዮሴፍ) ።

ሕንጻ፤(ጻት)፤ የቤት ፡ የዋሻ ፡ ሥራ ፡ መልክና ፡ ቅርጥ ፡ ያለው ፤ ቤት ፡ ግንብ ፡ ዋሻ ። ውሉድ ፡ ወሕንጻ ፡ ሀገር ፡ ያዐብዩ ፡ ስመ ። ሕንጻሁ ፡ ለምሥራብ ። አኮ ፡ ለሰብእ ፡ ዛቲ ፡ ሕንጻ ፡ ዘእንበለ ፡ ለእግዚ። አንትሙ ፡ ሕንጻ ፡ እግዚ ። አዳም ፡ ሕንጻ ፡ ላሊበላ ፡ ኢይብላዕ ፡ እምዕፀ ፡ (ሢራ፵ ፡ ፲፱ ። ማቴ፳፬ ፡ ፩ ። ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፩ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፱ ። ቅኔ) ። ድሕንጻን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ሕንጻ ፡

ሕንጼ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሕንጻ ፡ ሕንጸት ። ሕንጼሃ ፡ ወሡራሬሃ ፡ አዳም ። አመ ፡ ሕንጼሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ (ድጓ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፯) ።

ሕንጽዋል፤ ጌንጪ ፡ ገረማ ፡ ሲናር ፤ ዐረማሞ ፤ ክፉ ፡ ዐረም ። ህየንተ ፡ ሥርናይ ፡ ክርዳድ ፤ ወህየንተ ፡ ሰገም ፡ ሕንጽዋል ፡ (ኢዮ፴፩ ፡ ፵) ።

ሕንጽዋል ፡

ሐንጸጸ፤—ጠረጠረ፤—ኀንጽጸ ፡ ኀንጸጸ ።

ሐነቀ ፤—ዐነቀ ፤—ኀኒቅ ፡ ኀነቀ ።

ሐንቅቆ ፤ ቆት ፤ (ሐንቀቀ ፡ የሐነቅቅ ፡ የሐንቅቅ) ፤ መዥራት ፡ መንጠራራት ፤ ያልተስጠውን ፡ መሻት ፤ አምጡ ፡ ውለዱ ፡ ማለት ፤ መደላደል ፡ መቀማጠል ፤ መብሰክሰክ ፡ መንቀባረር ፤ የወይዛዝርና ፡ የመኳንንት ፡ የባለጠጎች ፡ የሕፃናት ፤ ለበሽተኞችም ፡ ይኾናል ። ምስጢሩ ፡ ደሮ ፡ ዕለቡ ፡ ፀሓይ ፡ በንቅብ ፡ አግቡ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። በሐንቀቀ ፡ ፈንታ ፡ ተሐንቀቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እምከመ ፡ አጽገብካ ፡ ለነፍስከ ፡ ኢትትሐንቀቅ ። ነፍስ ፡ እንተ ፡ ተሐንቀቀት ፡ ታስተጋብእ ፡ ኀቤሃ ፡ ሕማመ ፡ ኀጢአት ፡ (ማር ፡ ይሥ ፩ ፡ ፱ ። ፳፰ ፡ ፫) ።

ሕንቁቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ቅቅት) ፤ ሾሩ ፤ ድልድል ፡ ቅምጥል ፤ ብስክስክ ፡ እንቅብር ። (ተረት ፤ ትግሬይ) ፤ ሕንቅቅት ፡ መርዓቲ ፡ እንተ ፡ ሰዐምዋ ፡ ትበኪ ።

ሕንቃቄ ፤ (ቅያት) ፤ ክፉ ፡ ዐመል ፤ ሾራት ፤ መደላደል ፡ መቀማጠል ፤ መቅለጥ ፡ መቅበጥ ፡ መቅበጥበጥ ፤ ተድላ ፡ ሥጋንና ፡ ምግበ ፡ ሥጋን ፡ ብቻ ፡ መውደድ ። አየነን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ኢይኩን ፡ ላዕሌክሙ ፡ ነውር ፡ እኩይ ፡ ወሕንቃቄ ፤ አፍቅሮተ ፡ ተድላ ፡ ወመባልዐት ፡ ከመ ፡ ይስሐብክሙ ፡ ውስተ ፡ ፍትወተ ፡ ከንቱ ። ንኅድግ ፡ ሥላቀ ፡ ወሕንቃቄ ። ማዕርገ ፡ ሕንቃቄ ። ወይኅድግ ፡ ሕንቃቅያተ ፡ (መቃ ፡ ገ፳፱ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ። ማር ፡ ይሥ ፡ ፲፩) ።

ሕንቅርት ፤ (ጽር ፡ ኽኔፍቲሪዮን) ፤ ከውር ፤ ያንጥረኛ ፡ አጉደ ፤ ታናሽ ፡ ጉድጓድ ፡ የከሰል ፡ ምድጃ ። ሕ ፡ ባዕድ ፡ ኹኖ ፡ ኢለቦታው ፡ ገብቷል ፤ ንቈረን ፡ እይ ። ደዮ ፡ ውስተ ፡ ሕንቅርት ፡ (ዘካ፲፩ ፡ ፲፫) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ (ሀሽሊኬሁ ፡ ኤል ፡ ሀዮጼር) ፡ ግድፎ ፡ ኀበ ፡ ለሐኵ ፡ ይላል ፤ የፈጣሪን ፡ ቦታ ፡ መቅደስንና ፡ ዐጸደ ፡ ለብሓዊን ፡ ባንድነት ፡ ያሳያል ። ፪ኛ ፡ ደግሞ ፡ በለሐኵ ፡ ፈንታ ፡ (ሀኦጻር ፡ ብሎ) ፡ መዝገብ ፤ ቤተ ፡ መዛግብት ፤ ግምጃ ፡ ቤት ፡ ሙዳየ ፡ ምጽዋት ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ አንጥረኛንና ፡ ከውርን ፡ አያሳይም ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፫—፯) ። ሀዮጼር ፡ ያለውን ፡ ሀኦጻር ፡ ማለት ፤ ዮድና ፡ አሌፍ ፡ ይዋረሳሉና ፤ ስለዚህ ፡ ነው ።

ሐኔት ፤—ሐሜት ፤—ሐመ(ነ)የ ።

ሐኖት ፤—የመሸታ ፡ ቤት ፤—ሐነወ ።

ሐንጽን ፤ (ዐረ ፡ ሐንፋእ) ፤ ገበሎ ፡ ጉበና ፤ የዕሥሥትና ፡ የንሽላሊት ፡ ዐይነት ፡ ፬ ፡ እግር ፡ ያለው ፡ ኹራታም ፤ በግሩና ፡ በልቡ ፡ የሚኼድ ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ አርጃኖ ፡ እንዝዝ ፡ ይሉታል ። ላጽቂት ፡ ወሐንጽን ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፴) ።

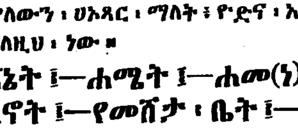

ሐንጽን ፡

ሐሥአ ፤—በረደ ፤—ኀሢዕ ፡ ኀሥዐ ።

(ሀ) **ሐሠየ ፤**—ዐሸ ፤—ሐስይ ፡ ሐሰየ ።

(ጥ) **ሐሥይ ፤ ዮት ፤ (ሐሠየ ፡ የሐሢ ፡ ይሕሢ) ፤** ማስደሰት ፤ ማሳሠይ ፤ ዕሠይ ፡ ማስኘት ። መሠየት ፤ መጉምዥት ። ኢትሠሥዕ ፡ ለሑሉ ፡ መብልዕ ፡ ወኢተሐሢ ፡ ለኵሉ ፡ ዘርኢከ ፡ (ሢራ፴፯ ፡ ፳፱) ።

ተሐሠየ ፤ ተሐሥየ ፤ ተደሰተ ፤ ዕሠይ ፡ አለ ። ይትፌሣሕ ፡ ሰማይ ፡ ወትትሐሠይ ፡ ምድር ። ይትሐሠዩ ፡ ብከ ። እንዘ ፡ ትትሐሠይ ፡ (ድጓ ። ኩፋ ፡ ፳፩ ። ሢራ፴፱ ፡ ፲፩) ።

ሐሤት ፤ ዕሠይታ ፤ ፍጹም ፡ ደስታ ፤ የልብ ፡ ተድላ ፡ የሚያዘልል ፡ የሚያስፈነጭ ፤ እልል ፡ ዕሦ ፡ ዕሦ ፡ የሚያሰኝ ፤ ዕሦ ፡ ቅሉ ፡ ዕሠይ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (መዝ ፡ ፲፭ ። ፳ ። ፶) ።

ሐሠከ ፤—ዘነበ ፤—ሐሲክ ፡ ሐሰከ ።

ሐሢም ፤ ሞት ፤ (ሐሠመ ፡ የሐሥም ፡ ይሕሥም ። ዐረ ፡ አሺመ ። ዕብ ፡ አሼም ፤ አበሰ) ፤ መክፋት ፡ መባስ ፤ ማደፍ ፡ መርከስ ፤ በግብር ፡ ዐማማን ፡ መምሰል ፡ እንዳማማ ፡ መኾን ፤ ለመልክም ፡ ይኾናል ። እስከ ፡ ሐሠመ ፡ ጺአቱ ፡ ሎቱ ። ሐሠምሙ ፡ ለሕያዋን ፡ ጼና ፡ አብድንት ። ወሶበ ፡ ሰምዐ ፡ ሐሠሞ ፡ ዝንቱ ፡ (ዮሴፍ) ። ቦ ፡ እለ ፡ የሐሥማ ፡ ውስተ ፡ ሕንጻ ። መልክ ፡ ክፉ ፡ ኹነው ፡ የሚፈጠሩ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፹) ።

ሕሡም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ሥምት) ፤ የከፋ ፡ ክፉ ፤ ጥፉ ፡ መጥፎ ፡ ቢስ ። ሕሡም ፡ ራእዮሙ ። እለ ፡ ይትሐወሩ ፡ ሕሡማን ። ምግባራት ፡ ሕሡማት ። ኢታውሥእ ፡ ሕሡመ ፡ በአፉከ ። ተአመን ፡ ከመ ፡ ሕሡም ፡ አልቦ ፡ ዘይረክበከ ። ኢይረክባ ፡ ምንትኒ ፡ ሕሡም ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፲፱ ። ጥበ፲፯ ፡ ፩ ። ዮሴፍ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፲፫ ። ሢራ፲፱ ፡ ፲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፯) ።

ሕሠም ፤ (ማት) ፤ ክፋት ፤ ክፉነት ፡ መጥፎነት ፤ የመልክ ። ኢታስተአክዮ ፡ ለሰብእ ፡ እንበይነ ፡ ሕሠሚሁ ። ኢይክሉ ፡ ይክድኑ ፡ ሕሠሚሆሙ ፡ በተበርግዎ ። ሕሠመ ፡ ራእየ ፡ ብእሲቱ ፡ (ሢራ፲፩ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፩) ። ለጠባይና ፡ ለግብርም ፡ ይኾናል ። በእንተ ፡ ሕሠመ ፡ ገዐዙ ። አህ ፡ እምዘቲ ፡ ሕሠም ። ገቢረ ፡ ሕሠማት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፈላስ) ።

—፤ ጥፋት ፤ ጉዳት ። ዘኢይረክቦ ፡ ሕሠም ። ሎቱ ፡ ዘይረክባ ፡ እምሕሠማት ። ሎቱ ፡ ግብረ ፡ ሕሠም ፡ (አርጋ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፰ ። ዮሴፍ) ።

ሕሥመት ፤ መክፋት ፡ ማስከፋት ፤ ክፉነት ፡ መጥፎነት ።

አሕሠመ ፤ አከፋ ፤ አስከፋ ፤ ክፉ ፡ አደረገ ፤ ኢበደረገ ። አሠንዩ ፡ ወአሕሥሙ ። ኢትቅናእ ፡ ከመ ፡ ታሕሥም ። ለምንት ፡ አሕሠምከ ፡ በዝ ፡ ሕዝብ ። ኢታሕሥም ፡ ዴበ ፡ ነባሪከ ። ኢታሕሥሙ ፡ ላዕለ ፡

እሉ ። ሀኬት ፡ ወድካም ፡ አሕማምያን ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፴፮ ። ዘፀ፳ ፡ ፳፱ ፡ ፳፫ ። ሚል፯ ፡ ፳ ። ዘፍ ፲፱ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፱) ።

ሐማማ፤ (ማት) ፤ በቁሙ ፡ ሕሪያ፤ ሕሡመ ፡ መልክእ ፡ ወመብልዕ ፡ (ዐማርኛ) ።

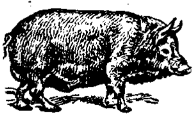

ሐማማ ፡

ሐሥዐ ፤—በረደ ፤—ኀሥዐ ።

ሐሠፈ ፤—ሻከረ ፤—ኀሠፈ ።

ሐሥረ ፤—ጐሰቈለ ፤—ኀሥረ ።

ሐሢር ፤ ሮት ፤ (ሐሠረ ፡ የሐሥር ፡ ይሕሥር ። ቀሲስ) ፤ መሰብሰብ ፡ ማጓለብ ፡ ማጋበስ ፤ የማር ፡ የገለባ ። መላጥ ፡ መምለጥ ፡ መቅረፍ ፡ መሸልቀቅ ፡ መፈልፈል ፡ መጠርጠር ፤ የፍሬና ፡ የንቡጥ ። ማሸት ፡ መጥመቅ ፤ የቈሎ ፡ የሽት ፡ የወይን ፡ የዘይት ፡ የድፍድፍ ።

ሐሣሬ ፤ (ሬት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ሠርት) ፤ ገለባ ፡ አውሜ ፡ ጪ ፤ ጕድፍ ፡ ጠራጊ ።

ሐሠር ፤ በቁሙ ፤ ዐሠር ፡ ገለባ ፡ እብቅ ፡ ንፋሽ ፤ ፍሬው ፡ የወጣለት ። ማር ፡ ድርቆሽ ፡ ቈሻሻ ፡ ጥራጊ ፡ ጕድፍ ። ክምረ ፡ ሐሠር ። ወሐሠሮሰ ፡ ያውዒ ፡ በእሳት ። ሐሠር ፡ ለገቢረ ፡ ግንፋል ። ከመ ፡ ሐሠር ፡ ዘቅድመ ፡ ገጸ ፡ ነፋስ ፡ (ሚል፫፩ ፡ ፱ ። ማቴ፫ ፡ ፲፪ ። ዘፀ፭ ፡ ፯ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፲፰) ።

ሐፈጠ ፤—መቃ ፡ ደሰቀ ፤—ኀፈጥ ፡ ኀፈጠ ።

ሐፊን ፤ ኖት ፤ (ሐፈነ ፡ የሐፍን ፡ ይሕፍን ። ዐረብ ። ዕብ ፡ ሐፋን) ፤ ማፈን ፡ መሸፈን ፤ መዝጋት ፡ መድፈን ፤ ማፈሥ ፡ መዝገን ፤ መጨበጥ ፡ መጀቦን ፤ ባንድ ፡ ወይም ፡ በ፪ ፡ እጅ ፡ መታፈን ።

ሕፍን ፤ ዕፍኝ ፡ ጥርኝ ፤ ውስጥ ፡ እጅ ፡ ዝርጉ ፡ ጠፍጣፋው ፡ ጣቶች ፡ የሚያፍኑት ፡ የሚዝጉት ፤ ላንድም ፡ ለኹለትም ፡ ይኾናል ። መኑ ፡ ዘሰፈሮ ፡ ለማይ ፡ በሕፍኑ ። ሠናይ ፡ ምልአ ፡ እድ ፡ በዕረፍት ፡ እምነ ፡ ክልኤ ፡ ሕፍን ፡ በፀመፃ ። ምልአ ፡ ሕፍኑ ። ይንሣእ ፡ መጠነ ፡ ሠለስቱ ፡ ሕፍን ፡ እምነ ፡ ማይ ፡ ወይኅፅብ ፡ ርእሶ ፡ በስመ ፡ ሥላሴ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፲፪ ። መክ ፬ ፡ ፮ ። ዘሌ፲ ፡ ፲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፫) ።

— ፤ የገንዘብ ፡ ስም ፤ ፲ ፡ ድሪም ፤ ስጢጥራን ፡ እይ ። ቀርቡ ፡ እለ ፡ ክልኤ ፡ ሕፍነ ፡ ይነሥኡ ፡ ወይቤሉ ፡ ኢይሁብኑ ፡ ክልኤ ፡ ሕፍነ ፡ (ቄር ። ማቴ፲፯ ፡ ፳፬) ።

ሐፈሠ ፤ (ሐፈነ) ፤ ዐፈሠ ፡ ተረፈሰ ፤ አብዝቶ ፡ ዘገነ ፡ ዛቀ ። አነሣ ፡ ወሰደ ፤ ጠረገ ፡ አሶገደ ። ወሐፈሥዎ ፡ በድኖ ፡ ለሳኦል ። ዕውሎ ፡ ዘየሐፍሥ ። ይነሥእሙ ፡ ዕውሎ ፡ ወየሐፍሥሙ ፡ ነፋስ ፡ (፩ዜና ፡ ፲ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፲፯ ፡ ፲፫ ። ሂ፯ ፡ ፲፫) ።

ሐፍሥ ፤ (ሕፍን) ፤ ዝግኝ ፡ ጥርኝ ፡ ጭብጥ ። ጥቂት ፡ ታናሽ ፡ ገንዘብ ፡ በረከት ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ ግብር ፤ ለጣዖት ፡ ለጠንቋይ ፡ የሚሰጥ ። ይሁቡ ፡ ሐፍሠ ፡ በእንቲኣሁ ። እምዘትነሥእ ፡ ሐፍሥ ፡ (ኢሳ፳ ፡ ፳ ። ግብ፲፯ ፡ ፲፯) ። ኵባያ ፤ ጽዋ ። ሐፍሠ ፡ ወይነ ፡ ዘቢብ ፡ (ሆሴ፫ ፡ ፩) ።

ሐፍሦት ፤ (ዕብ ፡ ሐፍሺት) ፤ ነጻነት ፡ ሐራነት ፤ ብቸኝነት ፡ ከሰው ፡ መለየት ። ቤተ ፡ ሐፍሦት ። የድውያን ፡ ቤት ፤ ለምጻሞችና ፡ ኰብሻሞች ፡ ደዌያቸው ፡ ከሰው ፡ እንዳይናኝ ፡ ለብቻቸው ፡ የሚኖሩበት ፡ (፪ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፳፩) ።

ሐጽ ፤—ፍላጻ ፤—ሐጺጽ ፡ ሐጸ ።

ሐጸበ ፤—ዐጠበ ፤—ኀጺብ ፡ ኅፀበ ።

ሐጸወ ፤—ሰለበ ፤—ኀጺው ፡ ኀጸወ ።

ሐጸየ ፤—ዐጨ ፤—ሐፅይ ፡ ሐፀየ ።

ሐጺን ፤—ብረት ፤—ኀጺን ።

ሐጺጽ ፤ ጾት ፤ (ሐጸ ፤ ሐጸጸ ፡ የሐጽጽ ፡ ይሕጽጽ ። ዕብ ፡ ሐጻጽ ፤ ከፈለ) ፤ መጕደል ፡ ማነስ ፤ መከፈል ፡ መቀነስ ፤ እኩሌታ ፡ እስከ ፡ መኾን ፡ ድረስ ። ኀጠጠን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ሐጸ ፡ ማይ ። የሐጽጽ ፡ ልቡ ፡ ከመ ፡ ወርኅ ። እለ ፡ የሐጽፅሙ ፡ አእምሮ ። ኢየሐጽጽ ፡ መዐተ ፡ ንጉሥ ፡ እመዐተ ፡ አንበሳ ። ኢይሕጽጽ ፡ እክልከ ። (ዘፍ፰ ፡ ፫ ። ሚል፳፯ ፡ ፲፩ ። ምሳ፱ ፡ ፬ ። ፳ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፴፩) ።

ሕጹጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ጽጽት ። ዕብ ፡ ሐጺ ፤ እኩሌታ) ፤ ያነሰ ፡ የጐደለ ፤ ታናሽ ፡ ጐደሎ ፤ ደካማ ፡ ምኑን ። ሕጹጽ ፡ አነ ፡ እምነ ፡ ዕደው ፡ ጻድቃን ። ኩኑ ፡ ፍጹማነ ፡ ወአኮ ፡ ሕጹጻነ ። ብእሲት ፡ ሕጽጽት ፡ እምፍጥረተ ፡ አንስት ። አርባዕቱ ፡ ሕጹጻን ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ (ማር ፡ ይሥ፴፩ ። ግንዘ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፯ ። ምሳ፳፱ ፡ ፶፱) ።

ሕጹጻን ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ዜና ፡ መዋዕል ። ትራፋት ፡ ነገሥት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በነገሥት ፡ የሌሉ ፡ ከነገሥት ፡ የቀሩ ፡ ጥቃቅን ፡ ቃሎች ፡ ታናናሽ ፡ ታሪኮች ፡ ስላሉበት ፤ ስሙ ፡ ሕጹጻን ፡ ተብሏል ፤ ይኸውም ፡ ፪ ፡ ክፍል ፡ ነው ። ወክልኤቱ ፡ ሕጹጻን ። ሕጹጻን ፡ ቀዳማዊ ። ካልእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፪ ። ዜና ፡ ፩ ። ፪) ።

ሕጻት ፤ ማነስ ፡ መጕደል ፤ አጕዳደል ፡ ጐደሎነት ፤ ጕድለት ። ዘአንበበ ፡ ተውሳከ ፡ ወኢሕጻት ። አልቦ ፡ ኀዕለ ፡ እግዚ ፡ ተወስኮ ፡ ወኢሕጻት ። ሕጻተ ፡ አእምሮ ፡ እግዚ ። ሕጻተ ፡ ሃይማኖት ። በእንተ ፡ ሕጻተ ፡ ምክሮን ፡ ለአንስት ፡ (ዮሴፍ ። ቀሌ ። ጥበ፲፫ ፡ ፩ ። ኪዳ ። ዮሴፍ) ።

ሐጻጼ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጕደል ፡ ማነስ ፤ ጕድለት ፤ ነውር ። ዘአልቦ ፡ ሐጻጼ ። ፍድፋዴ ፡ ወሐ

ጻጼ ። እምኢኮነክሙ ፡ ሑጻጼ ፡ ወዘለፋ ፡ (አዋል ። ፍ ፡ ን ፡ ፴፩ ። ዮሴፍ) ።

ሕጻጽ ፤ በቁሙ ፤ ጕዳይ ፡ ጕድለት ፤ ቅሬታ ፡ ቅሪት ፤ እንከን ፤ ስሓ ፤ ጸያፍ ። በሕጸጸ ፡ ወርኅ ። እፎ ጽም ፡ ሕጸጸ ፡ ሕማሙ ። ሕጸጸ ፡ ነፍስ ፡ ይትወለድ ፡ እምሕጸጸ ፡ አሚን ። እንከሰ ፡ ሕጸጽ ፡ ውስተ ፡ ማዕ ርግ ፡ ክህነት ፡ (ሔኖ፹፰ ፡ ፰ ። ቆላ፩ ፡ ፳፬ ። አፈ ፡ ድ ፲፱ ። ፲፫) ።

አሕጸጸ ፤ አጕደለ ፤ አስጕደለ ፤ አሳነሰ ፤ ከፈለ ፤ ቀነሰ ፤ ናቀ ፡ አቃለለ ። ወይቤ ፡ አሐዱ ፡ እምጸሐፍተ ፡ ሐሳብ ፡ ዘሀሎ ፡ እምኍልቆሙ ፡ ለአይሁድ ፡ እለ ፡ አ ምኑ ፡ ወተጠምቁ ፡ ብእሲ ፡ ማእምረ ፡ ኦሪት ፡ ወ መጻሕፍተ ፡ ነቢያት ። ወውእቱ ፡ ቦአ ፡ ኀበ ፡ ቈስጠ ንጢኖስ ፡ ንጉሥ ፡ ወአይድዖ ፡ ከመ ፡ ካህናት ፡ አይ ሁድ ፡ አሕጸጹ ፡ እምዓመታተ ፡ ልደቶሙ ፡ ለአበው ፡ ቀደምት ፡ ዘይትዌሰክ ፡ ዐሠርተ ፡ ወኀምስተ ፡ ምእተ ፡ (ሺሕ ፡ ክ፭፻) ፡ ዓመተ ፡ ወፈቀዱ ፡ በዝንቱ ፡ ያ ብጥሉ ፡ ምጽአቶ ፡ ለክርስቶስ ። ሰብዓ ፡ ዓመተ ፡ አሕ ጸጸ ፡ እምዐሠርቱ ፡ ምእት ፡ ዓመት ። ሕቀ ፡ አሕጸጽኮ ፡ እመላእክቲከ ። ግፍዐ ፡ ያሐጽጽ ፡ መዋዕለ ። ተቀጸለ ፡ ጌራ ፡ ዐቢየ ፡ አሕጺጾ ፡ ጌራ ፡ ክህነት ፡ ቅዱስ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፪፹፩ ። ኩፋ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፰ ። ፈላስ ፡ ገ፴፱ ። ዮሴፍ) ።

ተሐጸ ፤ **ተሓጸጸ** ፤ ተካፈለ ፡ ተከፋፈለ ፤ ተና ነሰ ፡ ተቀናነሰ ።

ታሕጻጽ ፤ **ታሕጻጺት** ፤ ጕዳይ ፡ ሕጸጽ ፤ ማ ነስ ፡ ታናሽነት ። በአይኒ ፡ ታሕጻጽ ፡ ወእበድ ፡ ዘኮነ ። እለ ፡ ይኄልዩ ፡ ድካመ ፡ ወታሕጻጸ ፡ ለወልደ ፡ እ ግዚ ። አርጌንስ ፡ ይሜህር ፡ ታሕጻጸ ፡ ወልድ ፡ እም አብ ። ታሕጻጺተ ፡ ደቂቃት ፡ ንጣውእ ፡ (ፊልክ ፡ ፺ ፹፩ ። ሃይ ፡ አበ ። መጽ ፡ ምስ ። ቀሌ) ።

ትሕጻጼ ፤ (**ጽያት**) ፤ መጕደል ፤ መኅደል ፤ ጕ ድለት ፡ ጕደሎነት ። በእንተ ፡ ትሕጻጼ ፡ ራእዩ ። ኮነ ፡ ሎቱ ፡ ትሕጻጼ ፡ ኅዳጥ ፡ (ፊልክ ፡ ፯ ። ፺፯፫) ።

ትሕጽጽት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መዐት ፡ ምስለ ፡ ትሕጽጽተ ፡ ልቡና ፡ ይወልድ ፡ ጽዕለተ ፡ ወጽልአ ፡ ወቀቲለ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፱) ።

ሐጽ ፤ (**ብ** ፡ **አሕጻጽ** ፤ **አሕጻ** ፡ **ጻት** ። **ዕብ** ፡ **ሔጽ**) ፤ ፍላጻ ፤ ስለቱ ፡ የሚፈልጥ ፡ የሚቈርጥ ፤ የሚከፍል ፤ የሚሠጥቅ ፤ በቀስት ፡ የሚነደፍ ፤ የሚወረ ወር ። ፪ኛም ፤ ዐጭር ፡ ቀጭን ፡ ታናሽ ፡ ቀላል ፤ ከዘገር ፡ ከበታ ፡ ጦር ፡ የሚያንስ ፡ ሕጹጽ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይበ

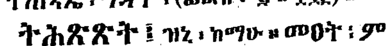

ሐጽ ፡

ውእዋ ፡ በሐጽ ፡ ወበቀስት ። ፈነወ ፡ አሕጻሁ ፡ ወዘረ ዎሙ ። አስተዳለዉ ፡ አሕጻቲሆሙ ። ይደራበዩ ፡ በ አሕጻት ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፳፬ ። መዝ ፡ ፲፯ ። ፲ ፡ ፪ ። ፊልክ ፡ ፺) ።

ሐጻ ፤—**አሸዋ** ፡ **ድቡሽት** ፤—**ኀዊጽ** ፡ **ኆጻ** ።

ሐጺር ፤ **ሮት** ፤ (**ሐጸረ** ፡ **የሐጽር** ፡ **ይሕ ጽር** ። **ዕብ** ፡ **ሐጻር** ። **ዐረ** ፡ **ሐጸረ**) ፤ ማጠር ፡ መ ቅጠር ፤ መከበብ ፡ ዙሪያውን ፡ መዝጋት ፡ መወሰን ፤ መ ጠበቅ ፡ መሰወር ። ሐጸሩ ፡ አርእስተ ፡ አድባር ። ሐጸ ሩኒ ፡ በሐሰት ። አሐጽር ፡ ፍኖታ ፡ በሦክ ። ሐጸሮ ፡ ለ ማይ ፡ በትእዛዙ ። ሐጸርኮዋ ፡ ለባሕር ፡ በአናቅጽ ። ይሕጽርክሙ ፡ በሐጺረ ፡ መስቀሉ ፡ (ዮዲ፩ ፡ ፩ ። ሆሴ ፲፩ ፡ ፲፪ ። ፪ ፡ ፰ ። ኢዮ፳፯ ፡ ፲ ። ፴፰ ፡ ፰ ። ግንዘ) ።

ሐጻሪ ፤ (**ሪት** ፡ **ርያን** ፡ **ያት** ፤ **ጸርት**) ፤ የሚ ያጥር ፡ የሚከብ ፤ ዐጣሪ ፡ ከባቢ ።

አሕጸረ ፤ አሳጠረ ፡ አስቀጠረ ፤ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ አሠራ ፤ አስከበበ ።

ተሐጽረ ፤ ታጠረ ፡ ተከበበ ፤ ተዘጋ ፡ ተጠበቀ ። በወላትወ ፡ ነኪር ፡ ተሐጺረከ ። ፍኖትየ ፡ ተሐጽረ ፡ በ ሦክ ። ከመ ፡ ትትሐጸር ፡ በመስቀልከ ፡ (ተረ ፡ ቄር፰ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯ ። ቅዳ) ።

ሕጹር ፤ (**ራን** ፡ **ራት** ፡ **ጽርት**) ፤ የታጠረ ፡ የተቀጠረ ፤ የተከበበ ። ሕጹር ፡ በጽጌ ። ሀገር ፡ ሕጽርት ፡ (ማሕ፯ ፡ ፫ ። ኢሳ፩ ፡ ፰) ።

ሐጹር ፤ (**ራት** ። **ዕብ** ፡ **ሐጼር**) ፤ ዐጥር ፡ ቅ ጥር ፡ ክለላ ፤ ወልወል ፡ ከቤት ፡ ውጭ ፡ ከቅጥር ፡ ግቢ ፡ በቤት ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያለ ፡ ደጅ ፡ ዐጥረ ፡ ገጥ ። ሐጹር ፡ የዐውዳ ። ማይ ፡ ሐጹራ ። ደስያተ ፡ ሙሴ ፡ ወአሮን ፡ ሕዝበ ፡ እስራኤል ፤ ዘሐጹረ ፡ ገጸሙ ፡ ኮነ ፡ ፍቅረ ፡ አምላክ ፡ ዕፀ ፡ አስራብ ፡ (ድጓ ። ናሖ፫ ፡ ፰ ። ቅኔ) ።

—፤ የቮኽ ፡ ዘለሳ ፤ በረት ፡ ዳስ ። ወገብረ ፡ ሀየ ፡ ሐጹረ ፡ ሎቱሂ ፡ ወለእንስሳሁ ፡ (ዘፍ፴፫ ፡ ፲፯) ።

—፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ፤ መታኰሻ ፡ ግንብ ። ትነድቅ ፡ ሐ ጹረ ፡ ላዕለ ፡ ይእቲ ፡ ሀገር ፡ እንተ ፡ ትገብር ፡ ጸብአ ፡ ምስሌከ ። ሕጽኑ ፡ ሐጹረ ፡ ውስተ ፡ ሀገር ፡ (ዘዳ፳ ፡ ፳ ። ፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፲፪) ።

ተሓጸረ ፤ ተጣጠረ ፡ ተካበበ ፤ ርስ ፡ በርሱ ። እ ስመ ፡ ተሓጸራ ፡ ምስለ ፡ ቢጾን ፡ (ሄርማ ፡ ገ፱) ።

ሐጻረ ፡ **ዔናን** ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የደማስቆ ፡ ክ ፍል ፤ የምድረ ፡ እስራኤል ፡ ዳርቻ ፡ (ሕዝ፵፰ ፡ ፩) ።

ሐጽረ ፤—**ዐጭር** ፡ **ኸነ** ፤—**ኀጺር** ፡ **ኀ ጽረ** ።

ሕጸት ፤—**መጕደል** ፤—**ሐጺጽ** ፡ **ሐጸ** ።

ሐፅይ ፤ **ዮት** ፤ (**ሐፀየ** ፡ **የሐዪ** ፡ **ይሕዪ** ። **ፈኀረ**) ፤ ማጨት ፤ ማጫ ፡ ማሥመሪያ ፡ ዐረቦን ፡ መስ ጠት ፤ የልጃገረድ ። ለአከ ፡ ንጉሥ ፡ ይሕፀያ ፡ ሎቱ ። የ ሐዪ ፡ ሕጼሃ ፡ ለአቡሃ ። ብእሲትየ ፡ እንተ ፡ ሐፀይክዋ ፡ በምእት ፡ ቍልፈት ፡ (ዮሴፍ ። ዘፀ፳፪ ፡ ፲፮ ። ፪ነገ ፡ ፫ ፡ ፲፬) ።

ሐፃዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ፀይት)። የሚያጭ፤ ማጫ፡ የሚሰጥ፤ ዐጭታ።

አሕፀየ፤ አሳጨ፤ ማጫ፡ አሰጠ።

ተሐፅየ፤ ታጨ፤ ማጫ፡ ወሰደ፡ ተቀበለ። ድንግል፡ እንተ፡ ተሐፀየት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፰። ፵፰)።

ተሓፀየ፤ ተጫጨ፤ የጋብቻ፡ ውል፡ ተዋዋለ።

ሕፁይ፤ (ያን፡ ያት፡ ፂት)፤ የታጨ፤ የተጫጨ፤ ባለጮኛ። ድንግል፡ እንተ፡ ይእቲ፡ ሕፂት፤ አው፡ ተፍኅረት፡ ለብእሲ፡ (ፈ፡ መ፡ ፯፡ ፳)።

ሕፅየት፤ ማጨት፤ መታጨት፤ መተጫጨት፤ አስተጫጨት። እለ፡ ይመሥጡ፡ ወለተ፡ ሕፅየት፡ (ሕፀይት)፡ አው፡ ዘኢተሐፀየት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፰)።

ሕፄ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ማጨት፡ መታጨት፤ ማጫ፡ መስጠት፡ መቀበል። ዕድሜ፡ ሐዘን፡ ይከልእ፡ እም አውስቦ፤ ወኢይከልእ፡ እምሕፄ፡ ወእምፍኅረት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፱)።

—፤ ማጫ፡ መታጫ፡ የጋብቻ፡ ዐረቦን፤ ወንድ፡ ለሴት፡ አባት፡ የሚሰጠው፡ ገንዘብ። ሕፄሃ፡ ለመርዓት። እመ፡ ፈቀደ፡ ፈኃሪ፡ አው፡ ዘተፍኅረት፡ ምንዙስና፡ እምድኅረ፡ ወሀበ፡ ሕፄ፡ ይደልዎ፡ ለፈኃሪ፡ ዘወሀባ፡ ቅድመ፡ ከመ፡ ይንሣእ፤ ወለፍኅርቱኒ፡ ከመ፡ ታግብእ፡ ዘነሥአተ፡ ዘእንበለ፡ ካዕበት። ይደሉ፡ አውስቦ፡ ዘእንበለ፡ ትልወት፡ ወኢሕፄ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፫)። ሴትም፡ ወደ፡ ባሏ፡ የምትወስደው፡ ገንዘብ፡ ሕፄ፡ ይባላል፤ መዳፊያ፡ ማለት፡ ነው። ዘጸሐፈ፡ ትእዛዘ፡ የሀብ፡ ለአዋልዲሁ፡ ለለ፡ አሐቲ፡ መክፈልተ፡ ሕፄ ሆን፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፩፡ ፬)።

ሐፄ፤ (ሐፃዪ)፤ ዐጤ፤ የመንግሥት፡ ዕጮኛ፤ በዓለ፡ መንግሥት፡ ሕዝብና፡ ክህናት፡ ዘውዱን፡ ዙፋኑን፡ እንደ፡ ሙሽራ፡ ባርከው፡ መርቀው፡ የሚሰጡት፤ ተቀጸል፡ ጽጌ፡ የሚሉት። አኮ፡ በቃለ፡ ሐፄ፡ ወአኮ፡ በመኰንን፡ (ታሪ፡ አዠ)። የንግሥና፡ የተክሊል፡ ሥርዐት፡ አንድ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ሙሽሮችም፡ በማኅላቸው፡ ወራት፡ ሐፄና፡ እትጌ፡ ወይም፡ ንጉሥና፡ ንግሥት፡ ይባላሉ። ወይወስዱ፡ ለንጉሥ፡ ድናግለ፡ ድኅሬሃ፡ ወያበውእዎን፡ ውስተ፡ ጽርሐ፡ ንጉሥ፤ ማኅሌ፡ (መዝ፡ ፵፬)። ሐፄና፡ ዐጤ፡ ስለ፡ ማለት፡ በዐረብና፡ ባማርኛ፡ ብዙ፡ ተረትና፡ አፈ፡ ታሪክ፡ አለ።

ሐፄጌ፤ ሐፃዪ፡ ምድር፤ ፈኃሪሃ፡ ለምድር፤ ንጉሠ፡ ምድር፡ እግዚአ፡ ምድር። ባለርስትን፡ ባለጌ፡ እንዲሉት፤ የጌን፡ አፈታት፡ እይ። ተቀጸል፡ ጽጌ፡ ሐፄጌ፡ (የድጓ፡ ግስ)።

ሐፄጌ፤ (ማእከላይ፡ ስም)፤ ዘይቤው፡ ዕጨ፡ ዕጨጌ፤ ሴታፌ፡ ንጉሥ፤ ባለሚስ፡ መንግሥት። ምስጢሩ፡ ሊቀ፡ ሀገር፡ ሊቀ፡ ክህናት፤ ርእሰ፡ አድባራት፡ ወገዳማት። ኢትዮጵያ፡ እንደ፡ ኒቅያ፡ ሕግ፡ ትምርቱንና፡ ንጽሕናውን፡ ጠባዩንና፡ እናዎሩን፡ አስተዳደጉን፡ አይታ፡ መርምራ፤ ይደልዎ፡ ብላ፡ መርጣ፡ መስክራ፡ ባልኆመችው፡ ሌሎች፡ ከወገናቸው፡ መርጠው፡ በሚኾሙት፤ ቋንቋውን፡ በማታውቀውና፡ ቋንቋዋን፡ በማያውቅላት፡ በባዕድ፡ በንግዳ፡ በውጭ፡ አገር፡ ጳጳስ፡ ታዘ ተናዝ፡ መምርን፡ ስለ፡ ወደደች፤ ፪ኛም፡ ክብሯንና፡ መንበረ፡ ክብሯን፡ አካታ፡ ፈጽማ፡ ይቅርብኝ፡ ብላ፡ ለባዕድ፡ መስጠትን፡ ስለ፡ ጠላች፤ አፍኣዊ፡ ስሙን፡ መለካዊ፡ ወይም፡ ባስልዮስ፡ እንደ፡ ማለት፡ ሐፄጌ፡ ብላዋለች፡ እንጂ፡ ውሳጣዊ፡ ስሙ፡ ጳጳስ፡ ሊቀ፡ ጳጳስ፡ ነው። ጳጳስ፡ ሲታጣም፡ በግልጥ፡ የጳጳስ፡ ሥራ፡ እየሠራ፡ አቡንና፡ ዕጨጌ፡ ይባላል፤ ጳጳስም፡ ቢኖር፡ ላገሩ፡ እንግዳ፡ ለሕዝቡ፡ ባዳ፡ ስለ፡ ኾነ፤ አፈ፡ ድዳ፡ ቀንደ፡ ጕዳ፡ መስሎ፡ ያቀረቡለትን፡ ቅስና፡ ዲቁና፡ ከመሾም፡ በቀር፡ ሊፈርድና፡ ሊተች፡ ሊሰብክ፡ ሊያስተምር፡ አይችልምና፤ በሕዝብና፡ በክህናት፡ ላይ፡ ሥልጣኑ፡ መብቱ፡ ፍትሐ፡ ነገሥቱ፡ ወትሮ፡ የጨጌ፡ ነው። ወፈታሒሰ፡ ውእቱ፡ ሊቀ፡ ካህናት፤ ወውእቱ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፤ አው፡ ኤጲስቆጶስ፤ አው፡ ዘአትለውዎ፡ እሙንቱ፡ ወረሰይዎ፡ ህየንቴሆሙ፡ በእንተ፡ ፍትሕ። ይኩን፡ ድኁነ፡ ልሳን፡ ወዘየአምር፡ ነገረ፡ ልሳን፡ እንተ፡ ኢትትከሀል፤ ልሳነ፡ ሰብአ፡ ሚመቱ፡ በዘይትናገሩ፡ በበይናቲሆሙ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፫)። በዕግዐና፡ በዕጋዕ፡ ዘይቤም፡ ሲፈቱት፤ ወምስማካስ፡ ለመንግሥትክሙ፡ ውእቱ፡ ክርስቶስ፡ እንዳለው፡ ኹሉ፡ (ቄር)፡ መጨጊያ፡ መከዳ፡ ያስኛልና፤ ይህ፡ ስም፡ ዕጨግናን፡ ከጵጵስና፡ አዛምዶ፡ አዋሕዶ፡ አጣምሮ፡ አስተባብሮ፡ ያሳያል። ይኸውም፡ እንደ፡ ግራና፡ ቀኝ፡ መከዳ፡ ንጉሡን፡ አማኽለው፡ አቡኑ፡ በቀኝ፡ ዕጨጌው፡ በግራ፡ በመቀመጣቸው፡ ይታወቃል፤ አቡን፡ ሲታጣ፡ ግን፡ ቀኙ፡ የጨጌ፡ ነው። ዕጨግንነትም፡ የተገመረ፡ ባ፲፪፻፷፫(፶፫)፡ ዓመት፡ ይኩኖ፡ አምላክን፡ ቀብተው፡ ባነገሡ፡ በዳግማይ፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡ ነው፤ ርሳቸውም፡ በናታቸው፡ የነገሥታት፡ ወገን፡ የይኩኖ፡ አምላክ፡ ያክሥት፡ ልጅ፡ ወይም፡ የናት፡ ወንድም፡ አጎት፤ ወዲህም፡ የደብረ፡ ሊባኖስ፡ አበ፡ ምኔት፡ ነበሩ፡ ይባላል። ፊት፡ በሕግ፡ ቀድሞ፡ በኋላ፡ መንኰሰው፡ አቡን፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ያልተማሩ፡ ሰዎች፡ የማይገባ፡ መስሏቸው፤ አበ፡ ብልጎት፡ ዕጨግንት፡ ከሚሰት፡ ብለዋቸዋል። ዳግማይ፡ ማለትም፡ በ፪ኛው፡ (ሴክል)፡ መቶ፡ ይሆን፡ ሐዲስ፡ ስም፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡ መባልን፡ እንደ፡ ያዕቆብ፡ በጌታ፡ ቃል፡ ለተሰየሙት፤ ለጻድቁና፡ ለቅዱሱ፡ ለታላቁ፡ ሐዋርያ፡ እንጂ፤ ባ፲፫ኛው፡ (ሴክል)፡ መቶ፡ መንግሥትን፡ ከድልንዓድ፡ ወስዶ፡ መገመሪያ፡ ከዛጌ፡ ወገን፡ ለነገሠው፡ መራ፡ ተክለ፡ ሃይማኖት፡ ለተባለው፡ ለላስታው፡ ንጉሥ፡ አይደለም። በጻድቁና፡ በጨጌው፡ መካከል፡ ያለው፡ ዘመን፡ ከ፳፻፶፱፡ ቢበልጥ፡ እንጂ፡ አያንስም፡ (ታሪክና፡ ገድል)። ጳጳስን፡ እይ።

ሐፂን፤ ኖት፤ (ሐፀነ፡ የሐፅን፡ ይሕፅን)፤ ማቀፍ፤ ማጥባት፤ ማሳደግ፤ የልጅ። እንተ፡ ተሐፅኖ፡ ወታጠብዎ። ተሐፀነ፡ ሳራ፡ ሕፃነ። እለ፡ የሐፅና።

ወለት፡እንተ፡ሐፀና ። መፍትው፡ሕዝበ፡ክርስቲያን፡እለ፡አልቦሙ፡ውሉድ፡ይሕፀንዎሙ፡ለዕጓለ፡ማውታ፡(ኩፋ፡ ፵፯ ። ዘፍ፴፩፡፯ ። ማቴ፳፩፡ ፲፱ ። አስቴ፪፡፯ ። ዲድ፡፲፰) ። ለንጨትና፡ለማር፡ለጠጉርም፡ይነገራል ። ማይ፡ሐፀኖ ። ሐፂኖቱ፡ወፀፊሮቱ፡(ሕዝ፴፮፡፱ ። ፍ፡ነ፡፶፩) ። በሴስየ፡ፈንታ፡ሐፀነ፡ይላል ፤ ምስጢሩ፡ከማጥባት፡ይገባል ። የሐፀኖ፡ለሚበትኪ ፤ ያረጀ፡ሰውነትሽን፡(ሩት፬፡፲፭) ።

ሐፃኒ ፤ (ኒት፡ ንያን፡ ያት ፤ ፀንት) ፤ የሚያቅፍ፡የሚያጠባ ፤ አሳዳጊ፡ሞግዚት ። ሐፃንያትኪ ። ወልደ፡ሐፃኒቱ ። መምህር፡ወሐፃኒ ። ሐፀንተ፡ደቂቅ፡(ኢሳ፵፱፡፳፫ ። ግብ፲፫፡፩ ። አፈ፡ድ፴፬ ። ፬ነገ፡፲፡፩) ።

ተሐፅነ ፤ ጠባ፡ ጠጣ ፤ አደገ ፤ ታቀፈ፡ ዕቅፍ፡ ኾነ ። ተሐፀንኩ፡በጥብ ። ትትሐፀኒ፡ሐሊበ፡አሕዛብ ። ደቂቅ፡እለ፡ተሐፀኑ፡ምስሌሁ ። ተሐፅነ፡በኵሉ፡ምግባረ፡ሠናይ ። ዘከመ፡ተሐፀንኪ፡ውስተ፡እዴየ፡(ኢዮ፫፡፲፪ ። ኢሳ፷፡፲፮ ። ፪ዜና፡፲፡፰ ። ስንክ፡ጥቅ፲፫ ። አስቴ፬፡፰) ።

ሐፁን ፤ (ናን፡ናት፡ፅንት) ፤ ያደገ፡የጠባ ፤ የታቀፈ፡በክንድ፡የተያዘ ።

ሕፅንት ፤ ማደግ ፤ ማሳደግ ፤ እድገት፡አስተዳደግ ። ለዝንቱ፡ቅዱስ፡ሐፀኖ፡ሠናየ፡ሕፅነተ፡ቴዎፍሎስ፡እኁወ፡እሙ ። ዘያሜኒ፡ሕፅነተ፡ደቂቅ፡(ቄር፡ ገ፪ ። ፍ፡ነ፡፰) ።

ሕፃን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዐራስ፡ ጨቅላ ፤ ጡት፡ያልተወ፡ራሱን፡ያልቻለ፡ታናሽ፡ለጋ፡ርጥብ፡ልጅ፡ወንድ ፤ ሴት ። ያደገውም፡ቢኾን፡እስኪባልቅ፡ድረስ፡ሕፃን፡ይባላል ፤ ደበል፡ጕብል፡አሽከር፡ብላቴና፡ማለት፡ነው ። ሕፃን፡ጥብሉል ። እለ፡ይእዜ፡ተወልዱ፡ሕፃናት ። ሕፃን፡ንስቲት ። ሕፃን፡ንኡስ ። ሕፃን፡ውእቱ፡ወልደ፡ዐሠርቱ፡ወአርባዕቱ፡ዓመት ። ወሬዛ፡ወሕፃን፡(ሉቃ፪፡፲፪ ። ፩ጴጥ፡፪፡፪ ። ኢሳ፲፩፡፮፡፰ ። ኩፋ፡፲፩ ። ፩ዜና፡፳፱፡፩) ። ሕፃንና፡ዕጣን፡ባማርኛ፡ይተባበራሉ ፤ (ሙሾ ፤ በክፉ፡ቀን፡ልጇን፡እንደ፡ድመት፡ዐንቃ፡የበላች፡ሆዳም ፤ ቀን፡በወጣ፡ጊዜ፡ስትቄዝም) ፤ አላስገባም፡ብሎ፡ቢያባረኝ፡ወዳጄ ፤ ክፉ፡ቀን፡አወጣኝ፡የወልድኩት፡ልጄ ። ዝባድ፡ለመነገድ፡ከመውረድ፡መተማ ፤ ዕጣኑ፡ይሻላል፡ለለት፡እራትማ ። ዳግመኛ፡ለመውጣት፡በሌላ፡መንገድ ፤ ተመልሶ፡ገባ፡ልጅ፡ከናቱ፡ሆድ ። ልጅ፡የሚችለውን፡ዐዋቂ፡እንዳይችል ፤ በኒቆዲሞስ፡ፊት፡ይመስክር፡ወንጌል ። የልጆች፡ተረት ፤ ምን፡እናት፡ታስጠላ፡ድመት ።

ሕፃንና ፤ ሕፃንነት ፤ ዐፍላ፡ጕብዝና፡ልጅነት ።

ሕፅን ፤ (ዕብ፡ ሐጼን ። ዐረ፡ ሒፅን) ፤ በቁሙ ፤ ማቀፊያ፡መታቀፊያ ፤ ጭን፡ደረት ፤ የደረትና፡የእጅ፡መካከል ፤ ብብት፡ጐን፡ግብጣ፡እንብርቢጣ ። የቀሚስ፡ሠላጤ፡በሠላጤው፡ላይ፡የሚሰፋ፡ኪስ፡ጀብ ፤ ጥግ፡ቅርብ፡አጠገብ ፤ የቦታ ። ውስተ፡ሕፅነ፡እሞሙ ። አንበሮሙ፡ውስተ፡ሕፀኑ ። ደይ፡እዴከ፡ውስተ፡ሕፀንከ ። ሕፅነ፡ልሳነ፡ባሕር፡(ሰቈ፪፡፲፪ ። ማር፲፡፲፮ ። ዘፀ፬፡፮፡፯ ። ኩፋ፡፰) ።

ማሕፀን ፤ (ናት ፤ መሓፅን) ፤ በቁሙ ፤ የሴት፡ሆድ፡ከዚያውም፡ለብቻው፡የተለየ፡የፅንስ፡የሽል፡ቦታ ፤ ልጅ፡ተፀንሶ፡እስኪወለድ፡የሚኖርበት ። ዕትብት፡እየጠባ፡የሚያድግበት ። ተዐቍረ፡ውስተ፡ማሕፀን ። ዘእንበለ፡ትፃእ፡እማሕፀን ። እንዘ፡ባ፡ውስተ፡ማሕፀና ። ተሀውከ፡ማሕፀና፡በእንተ፡ወልዳ፡(ቅዳ ። ኤር፩፡፭ ። ማቴ፩፡፲፰ ። ፫ነገ፡፫፡፳፮) ።

አማሕፀነ ፤ (ዲ፡ ቃ፡ ግ) ፤ አማጠነ፡ አረዳ ፤ ከለከለ ። ዐደራ፡አለ ፤ ዐደራ፡ሰጠ፡አስጠበቀ ። ብሩር፡ዘአማሕፀነ፡ኀበ፡ራጉኤል ። አማሕፀንኩክሙ፡ፌቤንሃ፡እኅተነ ። አባ፡ውስተ፡እዴከ፡አማሕፀን፡ነፍስየ፡(ጦቢ፬፡፩ ። ሮሜ፲፮፡፩ ። ሉቃ፳፫፡፵፮) ።

ማሕፀንት ፤ (ታት) ፤ ዐደራ ፤ ያደራ፡ገንዘብ ፤ እንደ፡ፅንስ፡እንደ፡ሽል፡በፍጹም፡ጥንቃቄ፡የሚጠበቅ ። (ተረት) ፤ ዐደራ፡ጥብቅ ፤ ሰማይ፡ሩቅ ። ታገብእ፡ምድር፡ማሕፀንታ ። ዕቀብ፡ማሕፀንተከ ። ኅፍረት፡ሰሪቅ፡እምንዋየ፡ማሕፀንት፡(ሔኖ፶፩፡፩ ። ፩ጢሞ፡፮፡፳ ። ሢራ፵፩፡፲፱) ።

ተማሕፀነ ፤ ተማጠነ ፤ ይግባኝ፡አለ ። ተማሕፀንኩ፡ሎሙ፡በቄሳር፡(ግብ፳፭፡፲፱) ።

—፤ ዐደራ፡አኖረ ፤ ዐደራ፡ተባለ ፤ ጠበቀ፡ተከናከነ ፤ ዐደራውን ። ኢይፈዲ፡ዘተማሕፀነ ። ተሰቃሒ፡ወተማሕፃኒ ። ዘየዐቅብ፡አፉሁ፡ይትማሐፀን፡ነፍሶ ። ይትማሐፀንከ፡እምዅሉ፡እኩይ፡(ዘፀ፳፪፡፲ ። ፍ፡ነ፡፴፪ ። ምሳ፲፫፡፫ ። ኩፋ፡፲፪) ።

—፤ ሸሸ፡ተጠጋ፡የሙጥኝ፡አለ ፤ ራሱን፡ለሌላ፡ዐደራ፡ሰጠ ። ፍና፡ኀበ፡ይትማሐፀን፡ቀታሊ ። ኀበ፡መኑ፡ትትማሐፀኑ ። ተማሕፀነ፡ኀበ፡ቤተ፡ክርስቲያን፡(ዘፀ፳፩፡፲፫ ። ኢሳ፲፡፫ ። ቀሌ) ። ይትጋባእ፡ይረውጽ፡በማለት፡ፈንታ፡ይትማሐፀን፡ይላል፡(ኢሳ፶፬፡፲፭ ። ፶፭፡፰) ።

ምሕፁን ፤ (ናን፡ናት፡ፅንት) ፤ የተማጠነ ፤ ሙጥኝ፡የሙጥኝ፡ያለ ፤ የደወለ ።

ምሕፅና ፤ ምጥንታ ፤ ዐደራ ። ቀሲሳን፡እለ፡ዐቀቡ፡ምሕፀናሆሙ፡በጽድቅ፡(ቅዳ፡ ዮሐ) ።

መምሕፅን ፤ (ናን) ፤ ጠባቂ፡ባልደረባ ፤ መልአክ፡ዑቃቤ፡(አርጋ) ።

መምሕፃን ፤ መማጠኛ ፤ መሸሻ፡መጠጊያ፡የሙጥኝ፡መባያ ፤ ገዳም ። ድንቅ፡ታምራት፡የረዲት፡ምልክት ። ነደቀ፡ምሥዋዐ፡ወሰመየ፡ስሞ፡መምሕፃን፡(ዘፀ፲፯፡፲፭) ። ሽቦሌት፡በማለት፡ፈንታ፡መምሕፃን፡ይላል ፤ የተሳሳተ፡ነው ፤ ሰብለን፡እይ፡(መሳ፲፪፡፮) ።

ሐፀረ፤—ዐጠረ፤—ሐጺር፡ ሐጸረ ።
ሐፅረ፤—ዐዊር፡ኾነ፤—ኀጺር፡ኀጽረ።
ሕቀ፤ሕቅ፤ሐቅ፤ሕቍ፤—ሐቀቀ ።
ሐቈ፤—ወገብ፤—ሐቀየ ።
ሔቅ፤—ሕፅን፤—ሐየቀ ።

ሐቅይ፤ዮት፤ (ሐቀየ፡የሐቂ፡ይሕቂ። ዐረ፡ ሐረቀ። ሱር፡ ሐሪቅ ። ዕብ፡ ሐራቅ)፤ ማፋጨት ፡ ማጋጨት ፡ ሚጢጥ ፡ ሚጢጥ ፡ ማድረግ ፤ የጥርስ ። ከቍጣ ፡ ከንደት ፡ ከመጐምዠት ፡ ከሥቃይ ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ። ሐቀዩ ፡ ስነኒሆሙ ፡ ላዕሌየ ። ከመ ፡ ዘየሐቅዩ ፡ ዘአስተዳለዉ ፡ ይብልዑ ። ኀበ ፡ ሀሎ ፡ ብካይ ፡ ወሐቅየ ፡ ስነን ፡ (መገ ፡ ፴፬ ። ሚራ፶፩ ፡ ፫ ። ማቴ፰፲፭ ፡ ፴) ።

—፤ መቈርጠም ፡ መጐርደም ፤ መስበር ፡ ማድቀቅ ፡ ማንቀጫቀጭ ። አዕፅምተ ፡ ሰብእ ፡ ተሐቂ ። የሐቅየኒ ፡ አዕፅምትየ ፡ (ምሳ፳፬ ፡ ፳፫ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፳) ።

ሐቃዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ቀይት)፤ የሚያፋጭ ፡ የሚያጋጭ ፤ የሚያንቀጫቅጭ ፤ ቈርጣሚ ፡ ጐርዳሚ ፤ የቈሎ ፡ ያጥንት ።

አሕቀየ፤ አስፋጨ ፤ አስገጠጠ ፤ እንዲያፋጭ ፡ እንዲያጋጭ ፡ አደረገ ፤ የጋኔን ፡ የደዌ ። ያሐቅዮ ፡ ስነኒሁ ። ሕማመ ፡ አዕይንት ፡ ወርእስ ፡ ዘይቀጠቅጥ ፡ አዕፅምተ ፡ ወይቀጸቅጽ ፡ ርእሰ ፡ ወያሐቂ ፡ ስነነ ፡ (ማር፱ ፡ ፲፰ ። መ ፡ ፈ) ።

ተሐቅየ፤ ተፋጨ ፡ ተጋጨ ፤ ጥርሱ ። ተፈጨ ፡ ተቈረጠመ ፤ ቈሎው ።

ተሓቀየ፤ ተፋጨ ፡ ተፈጫጨ ፤ ተፋተገ ፡ ተፈጋፈገ ፤ እሳት ፡ ስለት ፡ ዘር ፡ ለማውጣት ፤ የንጨት ፡ የብረት ፡ የሕያው ፡ ፍጥረት ፡ የተባት ፡ የንስት ።

ሕቁይ፤ (ያን፡ ያት፡ ቂት፤ ቅይት)፤ የተፋጨ ፡ የተጋጨ ፤ የተፋተገ ።

ሐቌ፡ ሐቈ፤ (ብ፡ ሐቍያት። ዐረ፡ ሐቅው)፤ ወገብ ፤ የሕፅን ፡ አጠገብ ፤ የትጥቅ ፡ ሙያ ፡ ከጭን ፡ በላይ ፡ ከሕፅን ፡ በታች ፡ መካከሉ ፡ ዙሪያው ፡ ግራና ፡ ቀኙ ። ሕልጽን ፡ እይ ፤ ምስጢሩ ፡ መፋጫ ፡ መጋጫ ፡ መወሳወሻ ፡ ማለት ፡ ነው ። ቅንት ፡ ሐቌከ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ። ኦ ፡ ዘታወፅኦ ፡ ለሕፃን ፡ እምሐቌ ፡ ብእሲ ፡ ወትፌንዎ ፡ ውስተ ፡ ከርሥ ፡ ብእሲት ። እለ ፡ ወፅኡ ፡ እምሐቌሁ ፡ ለአብርሃም ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፫ ። ቅዳ ፡ አት ። ዕብ፯ ፡ ፭) ። በሕፅን ፡ ፈንታ ፡ ሐቌ ፡ ይባል ፤ አያስኝም ። ለምንት ፡ ተሐቅፍ ፡ ሐቌ ፡ ዘማዊት ፡ (ምሳ፭ ፡ ፳) ።

ሐቅሎ ፤ ሎት ፤ (ሐቀለ፡ ይሔቅል፡ የሐቅል)፤ መሰምረት ፡ ከዱር ፡ ከበረሓ ፡ መግባት ፤ ለማረስ ፡ ለማደን ፡ ለመቀማት ።

ሐቃል፤(ላን፡ ላት። ሐቃሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት)፤ ዐራሽ ፡ ዘላን ፤ ባላገር ። ለሐቃል ፡ ወለግዩር ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፵፱) ።

—፤ ገልቱ ፡ አረመኔ ፤ ፊደል ፡ የሌለው ፡ ቋንቋው ፡ ያልጠራ ፡ በርበር ። ሐቃል ፡ ወሀገሬት ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፲፬ ። ቆላ፫ ፡ ፲፩) ።

—፤ በረኸኛ ፡ ቦለድ ፤ ዐዳኝ ፡ ወንበዴ ። ዔሳው ፡ ውእቱ ፡ ብእሲ ፡ ድሩክ ፡ ወሐቃላዊ ፡ ወጸጓር ። እስመ ፡ ብእሲ ፡ ሐቃላዊ ፡ ውእቱ ፡ ወነዓዊ ። ዕደው ፡ ሐቃልያን ፡ ወመደንግፃን ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱ ። መሳ፱ ፡ ፬) ።

ሐቅል ፤ (ብ፡ አሕቁ(ቃ)ል ፤ ላት ። ዕብ፡ ወሱር፡ ሐቅላእ ። ዐረ፡ ሐቅል)፤ ገራህት ፤ ዕርሻ ፡ ቅብቅብ ፤ ዱር ፡ በረሓ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፤ ዐልፎ ፡ ዐልፎ ፡ ዕርሻ ፡ ያለበት ። ሐቅለ ፡ ድማኅ ፤ ገራህተ ፡ ደም ፡ ብሂል ። ሐቅል ፡ ውእቱ ፡ ብሔር ። ወመጽአ ፡ ዔሳው ፡ እምሐቅል ፡ ርኁበ ። ወሖረ ፡ ይንበር ፡ ውስተ ፡ ሐቅለ ፡ ሞአብ ። ወተመይጣ ፡ እምሐቅለ ፡ ሞአብ ፤ ምድር ፡ (ግብ፩ ፡ ፲፱ ። ማር፮ ፡ ፴፭ ። ኩፋ ፡ ፳፬ ። ሩት፩ ፡ ፩ ፡ ፪ ፡ ፮) ።

—፤ ሰፊ ፡ ሜዳ ፡ ዘብጥ ፡ ረባዳ ፤ ግራ ፡ ቀኙ ፡ ተራራ ፡ የኾነ ፤ የወንዝ ፡ ዳር ፡ የተራራ ፡ እግር ። ምስጢሩ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፡ ካለው ፡ ይገባል ። «ሐቅለ ፡ ሲና ፤ ሐቅለ ፡ ቃዴስ ፤ ሐቅለ ፡ ዱራ ፤ ሐቅለ ፡ ሰናዖር» ፡ አሕቃሊሃኒ ። ወርእየ ፡ አሕቃላቲሁ ። አሕቃላተ ፡ ቢድው ። አሕቁል ። ኮከበ ፡ አሕቁላት ፡ ወገዳማት ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፫ ። ዘፍ፲፫ ፡ ፫ ። ዮኤ፪ ፡ ፳፪ ። ዕር ፡ ኢሳ፮ ፡ ፫ ። ግንዘ) ።

ሐቄነ፤—አረጋ፤—ዐቍን፡ ዐቄነ፡ ዕቋን ።

ሐቂፍ፤ ፎት፤ (ሐቀፈ፡ የሐቅፍ፡ ይሕቅፍ። ዐረ፡ ሐቀፈ፤ ደነነ ። ዕብ፡ ሀቄፍ)፤ ማቀፍ ፤ የሰውን ፡ ገላ ፡ በ፪ ፡ እጅ ፡ ጠምጥሞ ፡ መያዝ ፡ መቀበል ፤ ራስን ፡ ግንባርን ፡ መደገፍ ፤ እጅን ፡ ማጣመር ፡ ማስተላለፍ ፡ ከሕፅን ፡ ማግባት ፤ መክበብ ፡ ማጠር ፡ ከማኸል ፡ ማግባት ። ሐቀፎ ፡ ወሰዐሞ ። የማኑ ፡ ተሐቅፈኒ ፡ ወፀጋሙ ፡ ታሕተ ፡ ርእስየ ። አብድ ፡ ሐቀፈ ፡ እዴሁ ፡ ወበልዐ ፡ ሥጋሁ ። ዕግትዋ ፡ ለጽዮን ፡ ወሕቀፍዋ ፡ (ዘፍ፳፱ ፡ ፲፫ ። ማሕ፪ ፡ ፮ ። መክ፬ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፵፯) ። እጅና ፡ ክንፍ ፡ ተመሳሳዮች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ለአዕዋፍም ፡ ይነገራል ። ከመ ፡ ዖፍ ፡ እንተ ፡ ተሐቅፍ ፡ አንቀቅሖ ። ወከመ ፡ ንስር ፡ የሐቅፍ ፡ ዕጐሊሁ ፡ በገበዋቲሁ ፡ (ዲድ ፡ ፮ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፵፩) ።

ሐቃፊ፤(ፊት፡ ፍያን፡ ያት፤ ቀፍት)፤ የሚያቅፍ ፡ ዐቃፊ ፤ ተቀባይ ።

አሕቀፈ፤ አሳቀፈ ፤ አስታቀፈ ፤ አሲያዘ ፡ አስቀበለ ፤ አስከበበ ። ወአሕቀፎ ፡ በዐጽፉ ፡ (ገድ ፡ ዮሐ) ።

ተሐቅፈ፤ ታቀፈ ፡ ተያዘ ፤ ዕቅፍ ፡ ኾነ ። ተሕቅፈ ፡ በአብራኪ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተሓቀፈ፤ ተቃቀፈ ፤ ተያያዘ ፡ ተጣመረ ። ጊዜ ፡ ለተሓቅፎ ፤ ወጊዜ ፡ ለተራሕቆ ፡ እምተሓቅፎ ። ተሓቀፉ ፡ በበይናቲሆሙ ። ተኣምኑ ፡ ወተሓቀፉ ፡ (መክ፫ ፡ ፭ ። ፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፵፩ ። ዕዝ፬ ፡ ፵፮) ።

ሕቁፍ፤(ፉን፡ ፉት፡ ቅፍት)፤የታቀፈ፤ የተቃቀፈ፤ዕቅፍ፡ ዕቅፍቅፍ፤በቅፍ፡ የተያዘ፤የተያያዘ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ሕቅፈት፤ማቀፍ፡ መታቀፍ፤ አስተቃቀፍ። በእንተ፡ ሕቅፈተ፡ ሕፃን፡ (ፍ፡ ን፡ ፴፫)።

ሑቃፌ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዐቀፋ፡ ዕቅፊያ፡ ቅ በላ፡ (አርጋ፡ ፩)።

ምሕቃፍ፤(ፋት)፤ ማቀፊያ፡ መታቀፊያ፤ እጅ፡ ክንፍ፡ ቦታ።

አስተሓቀፈ፤ አስተቃቀፈ፤ አያያዘ፡ አጣ መረ፤ አቀባበለ።

ሐቂቅ፤ **ቆት**፤ (**ሐቀ፤ ሐቀቀ፡ የሐ ቅቅ፡ ይሕቅቅ ፡፡ ሐገገ**)፤ ማብዛት፤ ማሳነስ፡ ጥ ቂቱን፡ ብዙ፡ ብዙውን፡ ጥቂት፡ ማድረግ፤ መቍረጥ፡ መወሰን። ሐገገን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ማ ፋቅ፤ ሕቅ፡ ሕቅ፡ ማለት፡ (ዐማርኛ)።

ሐቅ፤ (**ዐረ፡ ወትግ ፡፡ ዕብ፡ ሖቅ**)፤ ሕግ፤ እውነት፡ ርግጥ፡ እማን።

ሕቅ፤ (**ቃት**)፤ ቅጽልና፡ ንኡስ፡ አገባብ። ጥ ቂት፤ ታናሽ፡ ወራዳ፡ የተናቀ። **አምጽኢ፡ ሊተ፡ ሕቀ፡ ማየ፡ በግምዔ። ርእየ፡ ሕቀ፡ ደመና። እምድኅረ፡ ዘመን፡ ሕቅ። አንበ፡ ሕቀ፡ ወንእሰ፡ በቅድሜከ። ሕቀ፡ አሕጸጽኮ። ታዕርፉ፡ ሕቀ። ሕቀ፡ ክመ፡** (፫ነገ፡ ፲፯፡ ፲። ፲፰፡ ፵፬። ፊልክ፡ ፬። ፪ነገ፡ ፯፡ ፲፱። መዝ፡ ፰። ማርቆ፡ ፴፩)።

—፤ እጅግ፡ ብዙ፡ ዐያሌ፤ በጣም፤ ፈጽሞ። **ዘበሕቁ፡ ኅጺር። ኢታስተርኢ፡ በሕቁ። ኢትርሐቁ፡ በሕቁ። መሰየ፡ በሕቁ። ጸለየ፡ በሕቁ። በሕቁ፡ ጥቀ**፤ ፈ ጽሞ፡ (ዘሌ፳፭፡ ፲፰። ፲፫፡ ፬። ኢያ፰፡ ፬። ጦቢ፪፡ ፪። ስንክ። ቄር፡ ጸሎ)።

በሕቁ፤ በጥቂቱ፤ በጅጉ፡ ባያሌው።

በበ፡ ሕቅ፤ ጥቂት፡ ጥቂት፤ በየጥቂቱ። **በበ፡ ሕቅ፡ ልህቀ፡** (ቅዳ፡ ድጓ)።

ሕቀት፤ ሕቅታ፡ ስርቅታ፤ ፀአተ፡ ነፍስ፤ መ ጨረሻ፡ ትንፋሽ።

ሕቍ፤ (**ቋት ፡፡ ዕብ፡ አልሞግ፤ ብ፡ አልሙጊም፤ አልጉሚም**)፤ ሰንደል፤ እጅግ፡ ክቡር፡ ዕንጨት፤ ህንዳዊ፡ ዛፍ፡ መልካም፡ ሽታ፡ ያ ለው፤ እንደ፡ አብኖስ፡ በውድ፡ የሚሼጥ፡ የሚገዛ። **አምጽኡ፡ ሎቱ፡ ወርቀ፡ ወዕፀወ፡ ሕቍ፡** (፪ዜና፡ ፲፡ ፲፩)። ቂጽርስስ፡ አርዝ፡ ዕፀ፡ መዐዛ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሕቍ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ማሕ ፩፡ ፲፯፡ ፲፯። ፪ዜና፡ ፪፡ ፰። ራእ፲፰፡ ፲፪)፡ ባለብ ሉዮች፡ ግን፤ ዘጺ፡ አብኖስ፡ ሰኖባር፡ ይሉታል።

ሐቂር፤ **ሮት**፤ (**ሐቀረ፡ የሐቅር፡ ይ ሕቅር ፡፡ ዕብ፡ ሐቃር ፡፡ ዐረ፡ ሐቀረ፤ ማሰ**)፤ መቈፈር፡ መመርመር፤ ምድርን፡ ነገርን፡ የሰውን፡ ጠባይ። ግብሩን፡ ምስጢሩን፡ ካወቁ፡ በኋላ፡ ማስተሐ ቀር፡ ቅር፡ ማሰኘት፤ መናቅ፡ ማቃለል፡ መንቀፍ፡ ማ ጸየፍ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሐቀረ፡ ፈንታ፡ እንዳማር ኛው፡ አስተሐቀረ፡ ይላል፤ አስተ፡ ተርጓሚና፡ ጣፊ ፍቹውን፡ አቃለሉን፡ ሲያዩ፡ ያገቡት፡ ነው፤ ሐየጸንና፡ ዐገሠን፡ ፈሥሐን፡ እይ። ግእዝ፡ መሀረ፡ ያለውን፡ ዐማርኛ፡ አስተማረ፡ እያለ፡ ልማድ፡ ይጨምራል፤ የግ እዝና፡ ያማርኛ፡ ልማድ፡ ካንዳንድ፡ ጊዜ፡ በቀር፡ ወ ትሮ፡ አይስማማም። **ኢይምስልከ፡ ዘአስተሐቀርኩከ። እለ፡ ያስተሐቅሩ፡ ሕገሙ። ኢትትመካሕ፡ በአስተ ሐቅሮ፡ አቡከ። አስተሐቅሮታ፡ ለእሙ። በኀበ፡ ጠ ቢብ፡ ዕጹብ፡ አስተሐቅሮ፡** (ዘፍ፴፩፡ ፴፭። ሶፎ፩፡ ፲፪። ሢራ፫፡ ፲፡ ፲፩። ፳፩፡ ፳፬)።

አሕቀረ፤(**አስተሐ(ሕ)ቀረ**)፤ አስቈፈረ፡ አስመረመረ፤ አስናቀ።

መሕቅር፤ **መስተሐ(ሕ)ቅር**፤ (**ርት፡ ራን፡ ራት**)፤ የሚያስተሐቅር፤ የሚነቅፍ፡ የሚያቃ ልል፡ ነቃፊ፤ አስነቃፊ። **ብእሲ፡ ነባቢ፡ ወመስተሐ ቅር። ኖሎት፡ ገፋዕያን፡ ወመስተሐቅራን፡** (ዕንባ፡ ፮። ኪዳ፡ ገ፱። ቄር፡ ጸሎ)።

ተሐቅረ፤ ተቈፈረ፤ ተመረመረ። ተናቀ፡ ተን ቀፈ፤ ተቃለለ።

ሕቁር፤(**ራን፡ ራት፡ ቅርት**)፤ የተቈፈረ፤ የተመረመረ። የተናቀ፡ የተነቀፈ፤ ቀላል፡ ነቁፍ። **ወኮኑ፡ ሕቁራነ። በእንቲኣከ፡ ሕቁር፡** (ዘፀ፩፡ ፮። ተረ፡ ቄር፮)።

ሕቅረት፤ **ሐቅረት**፤ መቃለል፤ ማቃለል፡ ማስተሐቀር። አቀላለል፤ ቅለት። **በፍና፡ ሐቅረት፡** (ቄር፡ ጸሎ)።

ሐቅር፤ (**ራት**)፤ ቅርታ፡ ነቀፌታ፤ ንቀት።

ሐራ፤—**ሄፍራ**፤—**ሐሪር፡ ሐረረ**።

ሐርብ፤(**ዐረ ፡፡ ዕብ፡ ሔሬብ፤ ሰይፍ**)፤ ጦርነት፡ ውጊያ፤ ሰልፍ። ዐ(ሐ)ርበኛ፡ ማለት፡ ዐማር ኛው፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ሔሬቢ፤ ሰይፋዊ፤ ሰይፋም፡ ሰይፈኛ፤ ተዋጊ፡ ሐርበኛ። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ፋቂ፡ ዐራቢ፤ ባለንት፡ ባለቈር በት፡ ይሉታል፤ መጥረቢያውንም፡ መዠረቢ፡ ይሉታል።

ሐሪግ፤ **ጎት**፤ (**ሐረገ፡ የሐርግ፡ ይሕ ርግ ፡፡ ዕብ፡ ሐራግ፤ ዘለለ፡ ፈነጨ ፡፡ አራግ፤ ሳራግ፤ ታታ**)፤ መሳብ፡ መምዘዝ፤ መጠምዘዝ፡ መጠቅለል፤ የሐረግ። መፍተል፡ ማክረር፡ ማጠንጠን፤ የጥጥ፡ የፀምር፡ የክታን። ሐረጉን፡ ፈትሉን፡ መታታት፡ መሥራት፡ ማቈላለፍ፤ የጉታ፡ የቅርጫት፡ የሹራብ፡ የወ ንፊት። ሐረግ፡ መጣል፤ ማስመሰል፤ በጥልፍ፡ በስፌት፡ በሥዕል፡ በጽፈት፡ መጕንጐን፡ መሸረብ። ጕንጕን፡ ሐረግ፡ እንዲሉ።

ሐረግ፤ (**ብ፡ አሕራግ**)፤ በቁሙ፤ ዐረግ፤ የወይን፡ የዥንጕርቅ፡ ያብታ፡ የቅጠል፡ የጠንበለል፤ የመ

ብለው ፡ ኹሉ ። ሐረግ ፡ ወይን ፡ ቅድሜየ ፤ ወውስተ ፡ ውእቱ ፡ ሐረግ ፡ ሠለስቱ ፡ አዕጹቅ ። ገመዱ ፡ ሐረገ ፡ ወይን ። ወሐረገሙኒ ፡ እምነ ፡ ገሞራ ። አሕራግኪ ። አሕራግ ፡ ወይን ፡ (ዘፍ፵፱ ፡ ፲፩ ፡ ፲፪ ። ዘኍ፲፫ ፡ ፳፫ ። ዘዳ ፴፪ ፡ ፴፪ ። ኤር፴፭ ፡ ፴፪ ። መቃ ፡ ገ፲፮) ። ትውልድ ፡ ዘር ፤ ሸቅብና ፡ ቍልቍል ፡ የሚቈጠር ፡ (ሉቃ፫ ፡ ፳፫—፴፰ ። ማቴ፩ ፡ ፩—፲፯) ። ዐረግኸን ፡ ምዝዝ ፡ እንዲል ፡ (መንዜ) ።

ሐርጌ ፤ (ብ ፡ አሕሩግ ፤ ሐራጊት) ፤ የቀንድ ፡ ክብት ፤ ወጠጠ ፡ ኰርቤሳ ፡ ቍርንቢ ፤ የበግ ፡ የፍየል ፡ አውራ ፡ ሙክት ። ሐረገ ፡ ቀርን ፤ ዘቀርኑ ፡ ይመስል ፡ ሐረገ ፤ ቀንደ ፡ ጠማማ ፡ ቈልማማ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሐርጌ ፡ እምውስተ ፡ አባግዕ ። ሐርጌ ፡ እምውስተ ፡ አጣሊ ። ዘበደመ ፡ በግዕ ፡ ሐርጌ ፡ ወላሕም ፡ (ዘሌ፳ ፡ ፲፭ ። ፱ ፡ ፳፫ ። ቅዳ ፡ ሕር) ። መጋዝእት ፡ ወአሕሩግ ፡ ዐቢያን ፤ አሕሩገ ፡ በግዕ ። ሐራጊት ፡ ሠናያን ። ሐራጊት ፡ ሥቡሓን ። ሐራጊተ ፡ ጠሊ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ኤር፴፪ ፡ ፳ ። ሚክ፭ ፡ ፯ ። ፪ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፳፩) ። እንደ ፡ ዕብራይስጡ ፡ ሲፈታ ፡ ግን ፤ የሚዘል ፡ የሚፈነጭ ፤ ፈጭ ፡ ፈርጣጭ ፡ ያሰኛል ። ፪ኛም ፡ በሆይ ፡ (ሀራግ) ፡ ሀረገ ፡ ብሎ ፡ ዐረደ ፡ ገደለ ፡ ይላልና ፤ ሀርጌ ፡ ተብሎ ፡ በሂ ፡ ሲጣፍ ፡ ፍሪዳ ፡ መሥዋዕት ፡ ያሰኛል ።

ሐርጌ ፡

ሐርጌ ፡

ሔረግ ፤ ዔረግ ፡ የሐረግ ፡ ቅርጫት ። ሐና ፡ ዐ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ሔ ፡ በዔ ፡ ተለውጦ ፡ ወደ ፡ ዐ ፡ ተራ ፡ ኺዷልና ፤ ዔረግን ፡ እይ ።

ሐርገፅ ፤ (ፃት ። ረገፀ) ፤ ዐዞ ፡ የባሕር ፡ አውሬ ፡ ያማ ፡ ዐይነት ፡ መጋዝ ፡ ጥርስ ፤ ሰው ፡ እየነጠቀ ፡ የሚጐርሥ ፡ እንቅልፋም ፡ እንጕልቻም ፤ እንቅልፍ ፡ የሚረግጠው ፡ የሚደብተው ፡ ማለት ፡ ነው ። ተሐርገፀ ፡ እንዲል ፡ ሐባብ ፤ አንቀላፋ ፡ አንጐላቻ ፡ ሲል ። ዐዞ ፡ ማለትም ፡ ዕዙዝ ፡ ዐዚዝ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ረገፀንና ፡ ዐዘዘን ፡ እይ ። (ሙሾ ፤ ዐዞ ፡ ስለ ፡ ነጠቀው ፡ ልጅ ፡ እኅቱ ፡ እናቱና ፡ አባቱ) ፤ ላንድ ፡ ቀን ፡ ትእዛዝ ፡ ሰዉ ፡ ይመረራል ፤ የኔ ፡ ወንድም ፡ ታዞ ፡ አባይ ፡ ላይ ፡ ይኖራል ። ግባተ ፡ መሬቱን ፡ አትድገሙ ፡ እናንተ ፤ ታዞ ፡ ኺዷል ፡ እንጂ ፤ ልጄ ፡ መቼ ፡ ሞተ ። ልጄን ፡ አትጥሉብኝ ፡ ቢያዛችኹ ፡ ተሹሞ ፤ አ(ዐ)ዞ ፡ አያውቅምና ፡ ከዚህ ፡ አስቀድሞ ። መሠጦ ፡ ሐርገፀ ። አኪይስት ፡ ወዐናብርት ፡ ወሐርገፃት ። ወረዱ ፡ ኀበ ፡ ፈለግ ፤ ወሀለዉ ፡ ውስቴቱ ፡ ሐርገፃት ፤ ወቆመ ፡ አሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ማእከሎሙ ፡ (አቡሻ ፡ ፶ ። መቃ ፡ ገ፲፪ ። ፊልክ ፡ ፺፱) ። በሐርገፅ ፡ ፈንታ ፡ ሐገፅ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ግድፈት ፡ ነው ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፳፱) ።

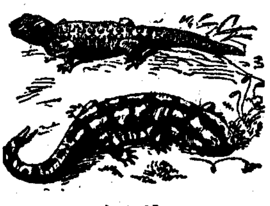

ሐርገፃት ፡

ሐሪድ ፤ ዶት ፤ (ሐረደ ፡ የሐርድ ፡ ይሕርድ ። ዕብ ፡ ሐራድ ፤ ፈጠነ ፡ ፈራ ። ዐረ ፡ ሐረደ ፤ ወጋ ፡ በሳ) ፤ ማረድ ፡ መጕረድ ፤ በስለት ፡ መምታት ፡ መገዝገዝ ፤ መቍረጥ ፡ መበጠስ ፤ ያንገትና ፡ የራስ ፡ (ዘፍ፳፪ ፡ ፲ ። ፴፯ ፡ ፴፩ ። ዘፀ፲፪ ፡ ፮) ። ወሐረደ ፡ ሎቱ ፡ አልሕምተ ፡ ወአባግዐ ፡ ብዙኀ ። የሐርዶ ፡ ከማይ ። ሕርድ ፡ ወብላዕ ። ኢትብልዑ ፡ እንስሳ ፡ ዘእንበለ ፡ ይሕርድዎ ፡ ሐያዎ ፡ (፪ዜና ፡ ፲፰ ፡ ፪ ። ዘሌ፳ ፡ ፳ ። ግብ፲ ፡ ፲፫ ። ቄድር ፡ ገ፹፰) ። መስረቅ ፡ መቅጠፍ ፡ ማታለል ፤ መጥፎውን ፡ መልካም ፡ ማስመሰል ። ጥምቀት ፡ ዐረደኝ ፡ እንዲሉ ።

ሐራዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚያርድ ፡ ዐራጅ ፤ በጋማች ። ፋደት ፡ ፋሮ ፡ የማር ፡ ሌባ ፤ ቀፎ ፡ እየደፋ ፡ ማር ፡ የሚበላ ፡ የውሻና ፡ የድመት ፡ ዐይነት ፤ ግም ፡ ከርፋታም ።

አሕረደ ፤ አሳረደ ፤ መሥዋዕት ፡ አሠዋ ።

ተሐርደ ፤ ታረደ ፤ ተሠዋ ። ተሐርደ ፡ በእንቲአነ ፡ በግዐ ፡ መሥዋዕት ፡ ክርስቶስ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ተሓረደ ፤ ተራረደ ፤ ተቃራደደ ።

ሕሩድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ርድ) ፤ የታረደ ፡ የተራረደ ፤ ዕርድ ፡ መሥዋዕት ፤ ምሽግ ።

ሕርደት ፤ ማረድ ፤ መታረድ ፤ መተራረድ ፤ አስተራረድ ፤ ዕርጃ ፡ ዕርድነት ።

አስተሓረደ ፤ አስተራረደ ፤ አጋደለ ፡ አቈራረጠ ።

ሐረወ ፤—በሳ ፤—ኀሪው ፡ ኀረወ ።

ሐሪው ፤ ዎት ፤ (ሐረወ ፡ የሐሩ ፡ ይሕሩ ። ዐረ ፡ ኀሪአ ፤ ዐራ) ፤ መቈፈር ፡ መማስ ፤ ለመንቀል ፡ ለማፍለስ ። ማራት ፡ መኰሳት ፤ ዐዛባ ፡ መዛቅ ፡ መጨማለቅ ። ሕር ፡ ሕር ፡ ማለት ፤ እንደ ፡ መጠጫ ፡ መንደቅደቅ ፡ መንበቅበቅ ፤ የጕረሮ ።

ሐራውያ ፤ ሐርዌ ፤ (ብ ፡ አሕርው) ፤ ሕሪያ ፡ ክርክሮ ፤ ሥር ፡ እየማሰ ፡ እያፈለሰ ፡ የሚበላ ፡ ጥርሳም ፡ ጥቍር ፡ የበረሓ ፡ ዐሣማ ፤ ከቤት ፡ ዐሣማ ፡ የተለየ ፤ ትግሮች ፡ መፍለስ ፡ ይሉታል ። ለቤት ፡ ዐሣማም ፡ ይነገራል ፤ ሐሣማንና ፡ ሐንዘርን ፡ እይ ። ስምነቱም ፡ እንደ ፡ ደርሆ ፡ ነው ፤ ሴትና ፡ ወንድ ፡ ያስተባብራል ። ሐራውያ ፡ ሐቅል ፡ ለዋው ። ወአርኩሳ ፡ ሐራውያ ፡ ሐቅል ። እመ ፡ ይዌልጥ ፡ ሐራውያ ፡ ጸጕሮ ፡ ከመ ፡ ፀምር ። ወሐራውያኒ ፡ ተንዒባ ፡ ገብአት ፡ ዲበ ፡ ጸብር ።

መራዕየ፡ አሕርው ። ዘይሴስዮ፡ አሕርው ፡ (፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፸፱ ። ኩፋ ፡ ፴፯ ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፪ ። ማርቆ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፲፭ ፡ ፲፮) ።

ሐራውያ፡

ሐራጥቃ፤(ጵር ፡ ኤሬቲኪ)፤ መናፍቅ፤ ጠዋየ ፡ ሃይማኖት ፡ ባህሉና ፡ ትርጓሜው ፡ ከመጽሐፍ ፡ ከንባብ ፡ የማይገጥም ፤ መጻሕፍት ፡ እወ ፡ ያሉትን ፡ አ ልቦ ፤ አልቦ ፡ ያሉትን ፡ እወ ፡ የሚል ፤ የርሱን ፡ ሐሳብ ፡ ብቻ ፡ የሚከተል ፤ የጨዋ ፡ የወታደር ፡ ዐይነት ፤ ነገሩ ፡ ከጨዋ ፡ የሚስማማ ፡ ከሊቃውንት ፡ የማይስማማ ፤ እን ዳርዮስ ፡ እንደ ፡ ንስጥሮስ ፡ እንዳውጣኪ ፡ ያለ ። ባለመ ጣፎች ፡ ግን ፡ ለይተው ፡ ተለወጠ ፡ የሚል ፡ ይሉታል ፤ አንድ ፡ ባሕርይ ፡ የሚሉን ፡ ያሳያል ። በእንተ ፡ ሐራጥቃ ፡ ዘተግህደ ፡ ዕልወቱ ። ዘተወክፉ ፡ ጥምቀተ ፡ እምሐ ራጥቃ ፡ አው ፡ ቀረቡ ፡ ቍርባኖሙ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፫ ። ፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯) ።

ሐረየ፤—መረጠ ፤—ኀርይ ፡ ኀረየ ።

ሐረመ፤—ቀረጠ ፡ ነደፈ ፤—ኀሪም ፡ ኀረመ ።

ሐሪም፤ ሞት፤(ሐረመ ፡ የሐርም ፡ ይ ሕርም ። ዐረ ፡ ሐረመ፤ ከለከለ)፤ መተው ፡ መ ጾም ፡ ሕርም ፡ ማለት ፤ ሰውነትን ፡ ከሚገባ ፡ ነገር ፡ መከ ልከል ፡ ማራቅ ፤ ወይም ፡ መራቅ ፡ ከልካይና ፡ ተከልካይ ፡ መኾን ፤ በብፅዐት ፡ በፈቃድ ። እለ ፡ የሐርሙ ፡ አው ስቦ ። በእንተ ፡ ዘሐረመ ፡ አውስቦ ። በእንተ ፡ ዘየሐ ርም ፡ ንጹሐ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፫ ። ሲኖዶ ። አብጥ ፡ ፵፯) ።

—፤ ገንዘብን ፡ ወይም ፡ ራስን ፡ ለግዜር ፡ መለየት ፡ መ ቀደስ ፤ ምስጢሩ ፡ ከብፅዐት ፡ ይገባል ፤ ሪም ፡ ባለሪም ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ተሐርሚዮሙ ፡ ለእ ግዚ ። ኵሉ ፡ ዘየሐርሙ ፡ (ሚክ፬ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፵፬ ፡ ፳፱) ።

—፤ ማገልገል ፡ ካህን ፡ መኾን ፤ ምስጢሩ ፡ መቀደስ ፡ ካለው ፡ ይገባል ። እለ ፡ የሐርምዋ ፡ ለደብተራ ፡ (ዕብ ፲፫ ፡ ፲) ።

—፤ ማረም ፡ መንቀል ፤ ማውገዝ ፡ መለየት ፤ ምስጢሩ ፡ መከልከል ፡ ካለው ፡ ይገባል ። አነ ፡ ሐረምኩ ፡ ወአው ገዝኩ ። ንሕርም ፡ እምቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ እለ ፡ ይገብሩ ፡ ዐመፃ ፡ (ቀሌ) ።

ሐራሚ፤(ሚት ፡ ምያን ፡ ያት፤ረምት)፤ የሚተው ፡ የሚያርም ፡ ሕርም ፡ ባይ ፤ ከልካይ ፡ ተከል ካይ ። ቀዳሽ ፡ አገልጋይ ። ዐራሚ ፡ ነቃይ ፤ የሚያወግዝ ፡ የሚለይ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐረመና ፡ በሐራሚ ፡ ፈ ንታ ፡ ተሐረመ ፡ ተሐራሚ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (ሮሜ ፲፬ ፡ ፭ ፡ ፯) ። ኢትበል ፡ በእንተ ፡ እግዚ ፡ ተሐረምኩ ። ኢይትሔረሙ ፡ በእንተ ፡ እግዚ ። መባልዕት ፡ ዘይት ሔረሙ ፡ አይሁድ ፡ እምኔሁ ። ዘይትሔረም ፡ አው ስቦ ። መነኮሳት ፡ ተሐራምያን ፡ (ሚራ፲፭ ፡ ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፺፭ ። መቃ ፡ ገ፲፭ ። ቀኖ ፡ ግንግ ። ገድ ፡ ተክ) ።

አሕረመ፤ አሳረመ ፤ ሕርም ፡ አሰኘ ፡ አስተወ ፤ ከለከለ ፤ አስከለከለ ። እምስቴ ፡ ማይ ፡ አሕረምከ ፡ ጕ ርዔከ ። አሕረመ ፡ ሕይወቶ ፡ እምነጽሮ ፡ አንስት ። ኀጢአት ፡ ዘአሕረመ ፡ እግዚ ። ከማሁ ፡ ለዕደውኒ ፡ አሕረሞሙ ፡ እግዚ ፡ ቀሪበ ፡ አንስቲያሆሙ ፡ በመዋ ዕለ ፡ ትክቶሆን ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፳፱ ። ታኅ፴ ። ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፺ ። ፲ ፡ ፩) ። በሐረመ ፡ ፈንታ ፡ አሕረመ ፡ ይላል ፤ ስሕ ተት ፡ ነው ። ገብሩ ፡ ሎሙ ፡ ምስለ ፡ ወአሕረሙ ፡ ፆመ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ አድባር ። አሕረምዎን ፡ ለርእ ሶሙ ፡ (፬ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲ ። አስቴ፱ ፡ ፴) ።

ተሐርመ፤ ታረመ ፤ ተተወ ፡ ሕርም ፡ ተባለ ። ተለየ ፡ ተቀደሰ ፤ ተከለከለ ። ተገዝሩ ፡ ወተሐርሙ ፡ በ እንተ ፡ ፍርሀቶሙ ፡ ለአይሁድ ። ዘይትሔረም ፡ ለእ ግዚ ። ዘከመ ፡ መሀርኩክሙ ፡ ትትሐረሙ ፡ ከማሁ ፡ ተዐቀቡ ፡ (አስቴ፰ ፡ ፲፯ ። ያዕ፭ ፡ ፳፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፪) ።

ሕሩም፤(ማን ፡ ማት ፡ ርምት)፤ የተወ ፤ ያረመ ፡ ሕርም ፡ ያለ ፤ በገዛ ፡ እጁ ፡ የተከለከለ ። ሕሩመ ፡ ሥጋ ፡ ወወይን ። ክርሠ ፡ ድንግል ፡ ማርያም ፡ ሕር ምተ ፡ ሩካቤ ፡ ወዘርዕ ። ኄራን ፡ ወሕሩማን ፡ መስቲጋ ድላን ፡ (ስንክ ፡ መስ፪ ። ጥበ ፡ ጠቢ፹፭ ። ቄድር ፡ ገ፹፯) ።

—፤ የታረመ ፡ የተተወ ፤ ሕርም ፡ የተባለ ፤ የተከለከለ ፡ ከ ልከል ፤ ተደራጊ ። በስሉ ፡ እምነ ፡ ሕሩም ። ገባሬ ፡ ሕሩማት ። ዘተከልአ ፡ እምተዋስቦ ፡ ኀልዮ ፡ ከመ ፡ ሕርምት ፡ ይእቲ ። ወዝንቱ ፡ ሕሩም ፡ ላዕለ ፡ ምእ መናን ፡ (ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፱ ። ፊልክ ፡ ፪፻፲፬) ።

—፤ የተለየ ፡ የተቀደሰ ። ልዩ ፡ ሕርም ፤ ለግዜር ፡ የተሰጠ ። ሕሩመ ፡ ይኩንክሙ ፡ ለእግዚ ። ንዋዩ ፡ ኮነት ፡ ሕር ምተ ፡ ለእግዚ ። ሕሩም ፡ ዘሐረሙ ። ሀገር ፡ ሕር ምት ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፴፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ። ዘሌ፳፯ ፡ ፳፰ ፡ ፳፱ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፲፰) ።

—፤ የተወገዘ ፡ ውጉዝ ፤ ልዩ ፡ ርጉም ። ይኩን ፡ ቅጡመ ፡ ወሕሩመ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ቀሌ) ።

—፤ ሹልዳ ፡ ጭን ፤ የጭን ፡ ሥጋ ፡ እስራኤል ፡ የሚያር ሙት ። ሥርወ ፡ ሕሩም ፡ (ዘፍ፴፪ ፡ ፳፯ ፡ ፴፫) ። ሐባቦች ፡ ሕርቱም ፡ ይሉታል ።

ሕርም፤ በቁሙ ፤ ቃለ ፡ መሐላ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሕርመት፤(ታት)፤ በቁሙ ፤ መተው ፡ መከ ልከል ፡ ማረም ፤ ሕርም ፡ ማለት ። ሕርመት ፡ ተዋስቦ ። ሕርመት ፡ ሐራውያ ። በእንተ ፡ ሕርመት ፡ በሊዐ ፡ ሥጋ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭ ። ቀኖ ፡ ግንግ) ።

—፤ አምልኮ ፤ የአምልኮ ፡ ደንብ ፡ ሥርዐት ፡ (ቆላ ፡ ፪ ፡ ፲፰ ። ያዕ፩ ፡ ፳፯ ፡ ፳፯) ። ኢይግበር ፡ በዓለ ፡ አው ፡ ሕር

መተ፡ ምስሌሆሙ። ሕርመታተ፡ አይሁድ። ወባዕደኒ፡ ብዙኀ፡ ሕርመተ፡ የዐቅቡ፡ (ቀሌ ። መቃ፡ ገ፲፭ ። ማር፯፡ ፬) ።

—፤ ሃይማኖት ፤ ሕግ፡ ባህል ፤ ምስጢሩ፡ ከአምልኮና፡ ከሥርዐት፡ ይገባል ። ምንትኑ፡ ሕርመትክሙ። ታቦት፡ ዘሕርመት። ኢየብሩ፡ ሕርመተ፡ አይሁድ። በእንተ፡ ሕጉ፡ ለልዑል፡ ወበእንተ፡ ሕርመትከ። ዘኅቡእ፡ ሕርመታ። ሕርመተ፡ ትምህርት ፤ ምስጢር፡ (ስንክ፡ ኅዳ፯ ። ዘፀ፴፭፡ ፮ ። ዮሐ፬፡ ፱ ። ሚራ፡ ፵፪፡ ፪ ። ሮሜ፲፮፡ ፳፭ ። ኤፌ፮፡ ፲፱) ።

ትሕርምት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ጾም፡ ተዐቅቦ ፤ የትሩፋት፡ ሕግ ። ምስጢሩ፡ ያው፡ መከልከል፡ ነው ፤ ከሕርመት፡ ይገባል ። የብስ፡ ሥጋሁ፡ እምብዝኀ፡ ትሕርምት። ተፀራዐከ፡ እምትሕርምትከ። ሶበ፡ ይትሐረሙ፡ እምትሕርምታቲሆሙ፡ (ፊልክ፡ ፲፯ ። ፹፩ ። መጽ፡ ምስ ። ቀሌ) ።

ተሐረመ ፤ ተራረመ ፤ ተለያየ፡ ተገዛዘተ ።

ምሕራም ፤ (ማት) ፤ መቅደስ፡ ምኵራብ፡ መስጊድ ፤ ለግዜር፡ ወይም፡ ለጣዖት፡ የተሠራ፡ ቤት ። ኢትትነበይ፡ እንከ፡ በቤቴል ፤ እስመ፡ ምሕራመ፡ ንጉሥ፡ ይእቲ፡ (ዓሞ፯፡ ፲፫ ። ሔኖ፺፱፡ ፯) ።

—፤ ጣዖት ፤ ግዝፈ፡ ጣዖት ፤ የጣዖት፡ ዐምድ፡ ሐውልት ፤ ወይም፡ ዐጸድ፡ አታክልት፡ በጣዖቱ፡ ዙሪያ፡ የሚበቅልና፡ የሚተከል ። ለቤት፡ ክሲያንም፡ ዛፍ፡ ይስማማል ፤ ምስጢሩ፡ ክልክልነትና፡ ቅድስና፡ ነው ። እገዝም፡ ምሕራማቲከ። ሐውልተ፡ ምሕራማቲሆሙ። ምሕራመ፡ ፆም። ምሕራማተ፡ ጣዖት፡ ተገዝመ፡ (ሚክ፭፡ ፲፫ ። ፪ነገ፡ ፲፱፡ ፳፫ ። ፲፭፡ ፲፫ ። ኢሳ፳፯፡ ፱) ።

መሐረም ፤ (ዐረ፡ እልሙሐረም) ፤ ያረቦች፡ መዠመሪያ፡ ወር፡ የካቲት ፤ በጨረቃ፡ መንገድ፡ (አቡሻ) ።

ሐርማዝ ፤ ሐርመዝ ፤ (ዐረ፡ ሂርሚስ። ትግ፡ ሐርመስ ፤ ዝሆን) ፤ አውራሪስ ፤ ባላንድ፡ ጕጫማ፡ ቀንድ ፤ ቀንዱ፡ ባፍንጫው፡ የሚበቅል፡ ራስ፡ ጕዳ፡ አፍንጫ፡ ቀንዳ ። ጕሽ፡ የበረሓ፡ በሬ ። ማኅደረ፡ ሐርማዝ፡ ወደስከን። አዘዘ፡ ከመ፡ ይግበሩ፡ ሎሙ፡ ሠለስተ፡ ማጺነ፡ እምአዕፅምተ፡ ሐርመዝ፡ ወይግን ዝዎሙ። ወገብረ፡ ሰሎሞን፡ መናብርተ፡ ብዙኃተ፡ እምአቅርንተ፡ ሐርመዝ፡ (አዋል ። ስንክ፡ ግን፲ ። ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፸፱) ።

ሐርማዝ ፤ ዝኆናዊ፡ አሞራ ። ዖፍ፡ ዘይሰመይ፡ ዖፈ፡ ሐርማዝ ፤ ወበውስቱ፡ ዝንቱ፡ ብሔር፡ ሐርመዛት፡ ዐበይት፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፲፭) ።

ሐሪሥ ፤ (ዐረ፡ ሐሪሽ ። ዕብ፡ ሒሬስ ፤ ብርቱ) ፤ ዝኒ ፤ ከማሁ ፤ ጕሽ ፤ አውራሪሥ ፤ ቈርበቱ፡ ጋሻ፡ የሚኾን ። ግዙፈ፡ ማእስ ፤ ይቡስ፡ ማእስ ፤ ጽኑዐ፡ ማእስ፡ ማለት፡ ነው ። ሐሪስ፡ ተብሎ፡ በሳት፡ ስ፡ ሲጣፍ፡ ግን፡ ምስጢሩ፡ ዕርሻና፡ በሬነት፡ ይኾናል ። ይፈቅድኑ፡ ይትቀነይ፡ ለከ፡ አርዌ፡ ሐሪሥ፡ (ኢዮ፴፱፡ ፱፡ ፲) ።

ሐሪሥ፡

ሐረሠ ፤—ዐረሰ ፤—ሐሪስ፡ ሐረሰ ።

ሐረሠ ፤—ወለደ ፤—ኀሪስ፡ ኀረሰ ።

ሐሪፍ ፤—ጸደይ ፤—ኀሪፍ ።

ሐሪፍ ፤ ፎት ፤ (ሐረፈ፡ የሐርፍ፡ ይሕርፍ ። ዕብ፡ ዓራፍ ፤ ራዐፍ ። ዐረ፡ ረዒፈ) ፤ መንጠብ ፤ መውረድ፡ መንጠፍጠፍ ፤ መመንጨት፡ መፍሰስ፡ መጕረፍ ። መፍላት፡ መገንፈል ፤ መኾረፍረፍ ፤ ዐረፋ፡ ማውጣት ። ማልገግ፡ መቈበር ፤ ቈበርን፡ ዐረፋን፡ መድፈቅ ፤ ከድካም፡ ከደዌ፡ የተነሣ፡ እንደ፡ በቅሎና፡ እንደ፡ በሬ፡ እንደ፡ ጋኔናም ። ሠወነን፡ እይ ።

ሐረፋ ፤ (ፋት) ፤ በቁሙ ፤ ዐረፋ፡ ከርጥብ፡ ከፈሳሽ፡ ከንደድ፡ ከሳሙና፡ የሚወጣ ። ጥማቂ፡ እንጥፍጣፊ፡ መረቅ ፤ ከሚቀቀል፡ ነገር፡ የሚወጣ ። ይትበላዕኑ፡ ሐረፋ፡ ሐምል፡ ዘእንበለ፡ ጼው፡ (ኢዮ፮፡ ፮) ።

ሐሪጽ ፤ ጾት ፤ (ሐረጸ፡ የሐርጽ፡ ይሕርጽ፡ ፀ ። ጠሐነ ፤ ደሐየ ። ዕብ፡ ሐሬጽ ፤ ቈረጠ፡ ከፈለ) ፤ መፍጨት ፤ መከካት፡ መገ(ከ)ርደ(ተ)ፍ፡ ማድቀቅ ፤ ማላም፡ መሰለቅ ፤ መቀጥቀጥ፡ መደቈስ ። ሐረጸ፡ ወአድቀቀ። ተሐርጽ፡ እምኔሁ፡ ድቁቀ። አሐርጸሙ፡ ከመ፡ ጸበል። ክልኤቲ፡ የሐርጻ፡ በአሐቲ፡ ማሕረጽ። ንሣእ፡ ዐጽቀ፡ በለስ፡ ወሕርጽ፡ (ዘፀ፴፪፡ ፳ ። ፴፡ ፴፮ ። መዝ፡ ፲፯ ። ማቴ፳፬፡ ፵፩ ። ኢሳ፵፯፡ ፲፭) ። ማረጥ ፤ ዐራጣ፡ መሰጠት ፤ የዶቄት ። ደም፡ መቍረጥ ፤ ጽጌ፡ ማጣት ፤ የሴት ።

ሐራጺ ፤ (ጺት፡ ጽያን፡ ያት ፤ ረጽት) ፤ የሚፈጭ፡ ፈጭታ ፤ ባለወፍጮ ፤ ደቄት፡ ሸያጭ ።

አሕረጸ ፤ አስፈጨ ፤ አስላመ፡ አስደቈሰ ። አሕረጽዎ፡ ለሶምሶን፡ እክለ፡ ከመ፡ አመት፡ (ዮሴፍ) ።

ማሕረጽ ፤ (ጻን፡ ት ፤ መሓርጽ) ፤ መፍጫ፡ ማስፈጫ ፤ ወፍጮ፡ የቅምጥ፡ የመዘውር ፤ ደንጊያው፡ ፪፡ ኹኖ፡ የተካከለ ፤ እንደ፡ ምንገ(ጣድ)ና፡ እንደ፡ ሞግድ፡ እንደ፡ ሰፌድና፡ እንደ፡ ሰፌድ፡ ገጥሞ፡ ላይኛው፡ ብቻ፡ የሚዞር፡ የሚሽከረከር ። ወይም፡ የቋም፡ ወፍጮ፡ ማላሚያ፡ መደቈሻ ፤ እናቱም፡ ግልገሉም፡ ሞላላ፡ የኾነ ፤ ሴቶች፡ በ፪፡ እጃቸው፡ የሚገፉት፡ የሚያመላልሱት ። አመት፡ እንተ፡ ትነብር፡ ዲበ፡ ማሕረጽ። ንሥኢ፡ ማሕረጸ፡ ወሕርጺ፡ ሐሪጸ። የሐር

ጽዎ፡ በማሕረጽ። ቃለ፡ ማሕረጽ። በአሐቲ፡ ማሕረጽ፡ (ዘፀ፲፭፡ ፭። ኢሳ፵፯፡ ፪። ዘኍ፲፭፡ ፫። ዮሴፍ። ሉቃ፲፯፡ ፴፯)። የወፍጮ፡ መጅ፤ ግልገል፡ ላይኛው፡ ብቻ። ማሕረጸ፡ አድግ። እብን፡ ዐቢይ፡ ከመ፡ ማሕረጽ። ስባረ፡ ማሕረጽ፡ (ማቴ፲፰፡ ፮። ራእ፲፰፡ ፳፩። መሳ፱፡ ፶፫)።

ተሐርጸ፤ ተፈጨ፡ ተደቈሰ፤ ደቀቀ፡ ዐመድ፡ ኾነ። ተሐርጸ፡ በምዕር፡ (ዳን፪፡ ፴፭)።

ሕሩጽ፡ (ጺን፡ ጺት፡ ርጽት)፤ የተፈጨ፡ የተደቈሰ፤ የደቀቀ፡ የተሰለቀ። ልሕዘት፡ ሕሩጽ። በእንተ፡ ዐፀምከ፡ በማሕረጽ፡ ሕሩጽ፡ (ሄርማ፡ ገ፹፭። ስንክ፡ ታኅ፲፭)።

ሐሪጽ፤ ደቄት፤ ዐመድ፡ ትቢያ፤ ከሚፈጩና፡ ከሚደቈሱ፡ ነገር፡ የሚወጣ፡ ውጤት። ነሥአት፡ ሐሪጸ፡ ወሎሰት። ሐሪጸ፡ ሰገም። እምሐሪጽ፡ ልጤስ። ወደይከዎ፡ ለውእቱ፡ ሐሪጽ፡ ውስተ፡ ነቅዕ፡ ዘይወርድ፡ (፩ነገ፡ ፳፫፡ ፳፱። ዘኍ፭፡ ፲፭። ሆሴ፯፡ ፱። ዘዳ፱፡ ፳፩)።

ሐሪጸ፡ ሐሊብ፤ (ዕብ፡ ሐሪጼይ፡ ኼሐላብ)፤ ያይብ፡ ልጥልጥ፤ ጅብና፡ ከወተት፡ ከርጎ፡ የሚሠራ፤ ቍራሽ፡ ታናናሽ፡ ክፍል። ግብነትን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፡ (፩ነገ፡ ፲፯፡ ፲፰)።

ሐራጺ፤ የደቄት፡ ወለድ፡ ፍድፋጅ፤ የውጤቱ፡ ትርፍ፤ ይልቁንም፡ የጤፍ። ለብር፡ ወለድም፡ ይኾናል፤ ርዲ፡ ብሎ፡ በራጣ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ሔረቅ፤ (ትግ፡ ሐባብ፡ ሔረቅረቅ)፤ ቃታ፤ የሳንባ፡ በሽታ፤ ስንባቹ።

ሐረቁስ፤ (ዐረ፡ ረቅሽ። ዕብ፡ ሐራቅ፤ ሐቀየ)፤ ምግብ፤ ፍሬ፡ ዕፅ፤ የሚጐረሥና፡ የሚነከስ፡ የሚጋጥና፡ የሚገመጥ፤ የሚታኘክና፡ የሚላመጥ፡ (ገድ፡ አዳ፡ ገ፻፵፪)።

ሐሪር፤ (ዐረብ)፤ ሐር፤ ጥሩ፡ ነጭ፡ ፈትል፤ የሐር፡ ትሎች፡ ቱት፡ የሚባል፡ ቅጠል፡ እየበሉ፡ እንደ፡ ሸረሪት፡ የሚፈትሉትና፡ የሚያዘጉት። ከሐር፡ ፈትል፡ የተሠራ፡ ጥሩ፡ ልብስ። ዘይለብስ፡ ሠቀ፡ ምስለ፡ ዘይለብስ፡ ሐሪረ። መንጦላዕት፡ ዘሐሪር፡ (ፊልክ፡ ፵፱። አዋል)።

ሐሪር፤ ሮት፤ (ሐረረ፡ የሐርር፡ ይሕርር፤ ሐለለ። ዐረ፡ ሐረ። ዕብ፡ ሓራር)፤ ማረር፡ መትከን፤ መክሰል፡ መቃጠል፤ መሞቅ፡ መተኰስ። መናደድ፡ መቈጣት። ይሕርር፡ ሥጋሃ፡ (ሕዝ ፳፬፡ ፲)። ሐራ፡ መውጣት፤ ነጻ፡ መኾን። ዐምሐራን፡ ተመልከት።

(ጥ) **ሕራር፤ (ራት)፤** ዕራሪ፡ ክሰል፤ ጥቍር፡ ዐመድ። ንሣእ፡ ለከ፡ ሕራረ፡ ዕጣን። በሕራረ፡ ዐፅሙ፡ ወሥጋሁ፡ ፈወሰ፡ (ጦቢ፰፡ ፲፯። ፰፡ ፪። ስንክ፡ ሐም፳፭)።

ሐሩር፤ በቈሙ፤ ሙቀት፤ ላበት። ነፋስ፡ ሐሩር። ጊዜ፡ ሐሩር፡ (ሆሴ፲፫፡ ፲፭። ፍ፡ ነ፡ ፲)።

አሕረረ፤ አሳረረ፤ አቃጠለ። ያሐርሮ፡ ለማዕር፡ ከመ፡ እሳት፡ (ሢራ፵፫፡ ፳፩)።

ሐራ፤ ሐርነት፤ ነጻ። ጨዋ፤ ነጻነት፡ ያለው። ጭፍራ፤ ሰራዊት። ሊቀ፡ ሐራ። ሐራ፡ ሰማይ።

ሐራዊ፤ የጨዋ፡ ወገን፤ የጭፍራ፡ ወገን። ሐራዊ፡ ዘክርስቶስ፡ (ፊልክ። ዮሐ፡ ፲፱፡ ፳፫)።

ሐሪስ፤ ሶት፤ (ሐረሰ፡ የሐርስ፡ ይሕርስ። ዕብ፡ ሐራሽ። ሱር፡ ሕራት። ዐረ፡ ሐረሰ፡ ቀ)፤ ማረስ፤ ምድርን፡ መሠንጠቅ፡ መቅደድ፤ የረጋውን፡ መሬት፡ ማማሰል፡ ማፍረስ፡ ማብሰል፡ ማለስለስ፡ ለዘርና፡ ለተክል፡ ማዘጋጀት። ለርሻ፡ ሥራ፡ ፬፡ ስም፡ አለው፤ ገመሳ፡ ግልጋሎ፡ ዕየማ፡ ዘር። ገበረንና፡ ተገበረን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ቦኑ፡ ዘሎ፡ አሚረ፡ የሐርስ፡ ዘየሐርስ። የሐርስ፡ ለከ፡ ትልመ፡ ገራውሂከ። የሐርስዋ፡ ለጽዮን፡ ከመ፡ ገራህት። ኢትሕርስ፡ በአድግ፡ ወበላሕም፡ ኅቡረ፡ (ኢሳ፳፰፡ ፳፬። ኢዮ፴፱፡ ፲። ሚክ፫፡ ፲፪። ዘዳ፳፪፡ ፲)።

—፤ ሸክላ፡ መሥራት፤ ምስል፡ ማፍሰስ፡ መጥረብ፡ መቅረጥ። ክፉ፡ ማሰብ፡ መመኘት፡ ማድረግ፤ መጠንቈል፡ ማሟረት፡ ምትሀት፡ ማሳየት። ኢትሕርስ፡ ሐሰተ፡ ላዕለ፡ ቢጽከ፡ (ሢራ፯፡ ፲፪። ኢዮ፬፡ ፯)።

ሐራሲ፤ (ሲት፡ ስያን፡ ያት፤ ረስት)፤ የሚያርስ፡ ዐራሽ፡ ገበሬ፤ ጃን፡ ገበር። ሐራሲ፡ በዕርፈ፡ መስቀል። ተንፍሩ፡ ሐረስት። ዲበ፡ ወፍረ፡ ሐረስት። እስመ፡ መፍቀሬ፡ ሐረስት፡ ውእቱ፡ (ድጓ። ዮኤ፩፡ ፲፩። መክ፭፡ ፰። ፪ዜና፡ ፳፮፡ ፲)።

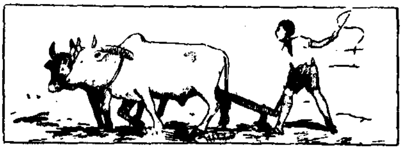

ሐራሲ፡

—፤ ሸክላ፡ ሠሪ፤ ጠቢብ፡ ብልኀተኛ፤ መሠሪ፡ አስማታም፤ ሟርተኛ። ወገብሩ፡ ከማሁ፡ ሐራስያነ፡ ግብጽ፡ በሥራያቲሆሙ፡ (ዘፀ፯፡ ፲፩። ፰፡ ፯፡ ፲፰። ዘሌ፳፡ ፳፯)።

ሐረስ፤ ሐረሳዊ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ሠራተኛ፡ ሠሪ፤ ዐራሽ፡ ቈፋሪ። ሐረሳዊ፡ ብእሲ። ወዘኒ፡ ይጼሙ፡ ሐረሳዊ። ከመ፡ ሐረሳዊ፡ ዘይጸንሕ፡ ፍሬሃ፡ (ዘፍ፵፱፡ ፲፭። ፪ጢሞ፡ ፪፡ ፮። ያዕ፭፡ ፯)።

—፤ ጠንቋይ፡ መሠሪ፤ ምትሀታም። ሐረሳውያን፡ (ቀሌ)።

አሕረሰ፤ አሠራ፤ አሳረሰ። ያሐርሶሙ፡ ገራህቶ፡ (፩ነገ፡ ፰፡ ፲፪)።

ማሕረስ፤ (ብ፡ መሓርስ)፤ ማረሻ፤ ማሳረሻ፤ ብረት፡ ለብቻው፡ እንደ፡ ጦር፡ ተሠርቶ፡ ከዕ

ርፍ፡ የሚዋደድ ። ወማሕረስኪሙ፡ አግብሩ፡ ዘይ ንወ ። ወይመትሩ፡ ዘያንዊሆሙ፡ ለማሕረስ ። ግብረ፡ ማሕረስ፤ ዕርሻ፡ ቍፋሮ፡ (ዮኤ፫፡ ፲ ። ሚክ፬፡ ፫ ። ዘኍ፴፭፡ ፲፭) ።

ማሕረስ፡

ተሐርሰ፤ ታረሰ፡ ተቈፈረ፤ ተሠራ ። መብእስ፡ ዘኢተሐርሰ፡ ወኢተዘርዐ፡ (ዘዳ፳፩፡ ፬) ።

ሕሩስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ርስት)፤ የታረሰ፤ የተገመሰ፡ የተገለገለ፡ የታየመ፤ የተዘራ ።

ሕርሰት፤ ማረስ፤ መታረስ፤ አስተራረስ፤ ዕርሻ፡ ዐረሳ ።

ሕርስ፤ (ሳት)፤ ዕርስ፤ ዕርሻ፤ በስላ፡ ቅብቅብ፤ ገራህት ።

ሐርስ፤ ሻርት፡ ጥንቍላ፤ አስማት፡ ምትሀት፤ አፍዝ፡ አደንግዝ ። ዘሥራይ፡ ወዘሐርስ ። ሰብእ፡ ሐርስ፡ (ዘዳ፲፰፡ ፲፩ ። ዘሌ፳፡ ፮) ። በሐርስ፡ ፈንታ፡ ሐረስ፡ ሐሬስ፡ ሐራስ፡ ይላል፤ ኹሉም፡ ስሕተት፡ ነው፤ አያስኼም ።

ሐረሰ፤—ወለደ፡ ቀለበ፤—ኀረሰ ።

ሐሬስ፤—አውራሪሥ፤—ሐሬሥ ።

ሐርተመ፤ (የረተመ፡ ዲቃላ፤ ወይም፡ የሐረመ፡ ስሯጽ)፤ ጠፋ፡ ተበላሸ፡ ጐሰቈለ፤ ከሳ፡ ጠቈረ፡ ፊቱ፡ ተሰበረ፤ ወራዳ፡ ምናምንቴ፡ ኾነ ። ሐርተመ፡ ትዓይን ። ኀሰርነ፡ ወሐርተምነ ። የሐረትም፡ ዕጓለ፡ መሕያው ። ተሐረትም፡ ምክዐቢት ። ለአብ፡ ኃጥእ፡ የሐረትሙ፡ ውሉዱ፡ (ኤር፬፡ ፳ ። ሚክ፪፡ ፬ ። ኢሳ፩፡ ፲፩ ። ሚራ፳፪፡ ፩ ። ዓ፩፡ ፮) ።

ሕርቱም፤ (ማን፡ ማት፡ ትምት)፤ የጐሰቈለ፤ ጐስቋላ፤ ብልሹ፡ መጥፎ፡ ወራዳ፡ ምናምንቴ፡ ልክስክስ ። ሕርቱም፡ አነ ። ወልድ፡ ሕርቱም ። ብእሲ፡ ሕርቱም ። የሐይዉ፡ ሕርቱመ ። ውሉድ፡ ሕርቱማን ። ትውልድ፡ ሕርቱማን፡ (ኢሳ፮፡ ፩ ። ዲድ፲ ። ቀሌ ። ጥበ፲፬፡ ፳፰ ። ሚራ፵፩፡ ፭ ። ኢሳ፶፮፡ ፬) ። የሐረመ፡ ስሯጽ፡ ስለ፡ ኾነ፡ በሕርምት፡ ፈንታ፡ ሕርትምት፡ ይላል፤ አያስኼም ። ወኢሰደደ፡ ዳግሚት፡ ዘይእቲ፡ ሕርትምት ። ሰብሳብ፡ ርኵስት፡ ወሕርትምት ። ረባሕ፡ ርኵስት፡ ወሕርትምት፡ (ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፬ ። ፱፡ ፬ ። ፲፰፡ ፩) ። በትሕርምትም፡ ፈንታ፡ ሕርትምት፡ ይላል፡ (ስንክ፡ ታኅ፲፫) ።

ሕርትምና፤ (ናት፤) ጕስቍልና፤ ጕስቋልነት፤ ምናምንቴነት፤ ክፉ፡ ነገር፤ ውርደት፡ ጥፋት፡ ጕዳት፤ አደጋ፡ መከራ ። ይመጽእ፡ ሕርትምና፡ ላዕሌኪ ። ወልደ፡ ሕርትምና ። ብክዩ፡ ላዕለ፡ ሕርትምናክሙ ። ዘሎን፡ ሕርትምናት፡ (ኢሳ፵፯፡ ፲፩ ። ፪ተስ፡ ፪፡ ፫ ። ያዕ፩፡ ፩ ። ፈ፡ መ፡ ፪፡ ፩) ።

አሐርተመ፤ አዋረደ፡ አጐሰቈለ፤ አከፋ፡ አጠፋ፡ ጐዳ ። ሕርቱም፡ ዘአሐርተምዎ፡ ዳኅፃቲሁ፡ (ግንዘ) ።

(ጥ) **ሐስ፤ ሓስ፤ (ዐረ፡ ሓሽ ። ሱር፡ ሐስ ። ዕብ፡ ሓሊላ)**፤ ከሐሰወ፡ ሥር፡ የወጣ፡ ነባር፡ አንቀጽ፤ አሉታ ። አይገባም፤ አይኾንም፤ አይደለም፤ አይኹን፡ አይደረግ፤ አይድረስ፤ ሕርም፡ ውሸት ። ሐሰ፡ ኢትመውት፡ (፩ነገ፡ ፳፡ ፪ ። ሮሜ፫፡ ፬፡ ፴፩ ። ፱፡ ፲፬ ። ፲፩፡ ፩ ። ገላ፪፡ ፲፯) ። ሲረባም፡ ሐስ፡ ሊተ፡ ለከ፡ ሎቱ፡ እያለ፡ እንደ፡ ወይና፡ እንደ፡ አሌ፡ በለ፡ ይዘምታል፤ ምስጢሩ፡ እንደ፡ መሐላ፡ ነው ። ሐሰ፡ ሊተ፡ ከመ፡ ኢይግበር፡ ዘንተ ። ሐሰ፡ ለከ፡ ኢታጥፍአነ ። ሐሰ፡ ሎቱ፡ ለእግዚእየ፡ እምዝንቱ፡ ርኩስ ። ሐሰ፡ ለነ፡ እስከ፡ ንንድግ፡ (፩ዜና፡ ፲፩፡ ፲፱ ። ዮና፩፡ ፲፱ ። ፩ነገ፡ ፳፭፡ ፴፩ ። ኢሳ፳፪፡ ፳፱) ።

ሐስአ፤—በረደ፤—ኀሠዐ ።

ሐሰበ፤ በት፤ (ሐሰበ፡ የሐስብ፡ የሐስብ ። ዕብ፡ ሐሻብ ። ሱር፡ ሕሻብ ። ዐረ፡ ሐሰበ)፤ ማሰብ፤ መመርመር ። መቍጠር፤ መገምገም፡ መገመት፡ ይህን፡ ያኽል፡ ማለት ። ምንት፡ ይእቲ፡ ትዕቢት፤ ይቤ፡ ለእመ፡ የሐስብ፡ ሰብእ፡ ነፍሶ፡ ንጹሐ ። የሐስብ፡ ሎቱ፡ ካህን፡ ወርቀ ። ሐሲበከ፡ ሐስቦ፡ ለሊከ ። ኢየሐስብዎሙ፡ በሐሳበ፡ ዓለም፡ (ፊልክ፡ ፴፩ ። ዘሌ፳፯፡ ፲፰ ። ሉቃ፡ ዕዝ፬፡ ፩ ። ሔኖ፹፪፡ ፩) ።

ሐሳቢ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት፤ ሰብት)፤ የሚያስብ፡ የሚቈጥር፤ ዐሳቢ፡ ቈጣሪ ። ሐሳብያነ፡ ከዋክብት፡ (አቡሻ፡ ፫ ። ስንክ፡ ጥር፳) ።

መሐስብ፤ (ብት፡ ባን፡ ባት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፡ (መጽ፡ ምስ) ።

ተሐሰበ፤ ታሰበ፤ ተቈጠረ፡ ተገመገመ ። እለ፡ ኢይትሐሰቡ፡ በሐሳበ፡ ዓመት ። ይትሐሰብ፡ ሎቱ፡ ጥበበ ። ዘከመ፡ ዝ፡ እምኢተሐሰበ፡ ምስለ፡ ኃጥኣን ። ዘኢተወከፈ፡ ንስሓሁ፡ ለኃጥእ፡ ኀጢአተ፡ ዚአሁ፡ ይትሐሰብ፡ ላዕሌሁ፡ (ሔኖ፸፭፡ ፩ ። ምሳ፲፯፡ ፳፰ ። ቁር፡ ጸላ ። ቀሌ) ።

ሕሱብ፤ (ባን፡ ባት፡ ስብት)፤ የታሰበ፤ የተቈጠረ ። መስተቃትላን፡ እለ፡ ሕሱባን፡ ውስተ፡ ሰርዌ፡ (፩ዜና፡ ፳፰፡ ፩) ።

ሐሳብ፤ (ባት፤ በቁሙ፤ ዐሳብ፡ ሥጋት ። (የታቦት፡ ክፈን)፤ ያለው፡ ሊኾን፡ ያለው፡ ሊኾን፤ ዐሳብ፡ አደቀቀው፡ ጕኔን፡ ዐሳብ፡ አደቀቀው፡ ጕኔን) ። ሒሳብ፡ ቍጥር፤ ግምት፡ የሒሳብ፡ ሥራ፤ ስገል፡ ጥንቈላ ። ሐሳበ፡ ሜጡ ። በሐሳበ፡ ሜጥ ። ሰብአ፡ ሐሳባት ። እመ፡ ክነ፡ ተአማኔ፡ በሐሳበ፡ ኮከብ ። ዘየሐስብ፡ ሐሳባተ፡ ወልድ፡ ምስለ፡ እም፡ (ግብ፲፱፡ ፲፱ ። ዮሴፍ ። አቡሻ፡ ፩ ። ፍ፡ ነ፡ ፳ ። ፈ፡ መ፡ ፲፭) ።

—፤ ልክ፡ መጠን፤ ማዕርግ፡ ሀብት ። ዘሂ፡ ይትኔበይ፡ በሐሳበ፡ ሃይማኖቱ ። ዘብዙኅ፡ ሐሳቡ፡ (ሮሜ፲፪፡ ፮ ። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፬) ።

—፤ ፈቃድ ፤ ምላሽ ፡ ቍርጥ ፡ ነገር ። ምስጢሩ ፡ ከሐሳብና ፡ ከቍጥር ፡ ይገባል ። በሐሳብ ፡ ዘእምኀበ ፡ እግዚ ። ያገብኡ ፡ ሐሳበ ፡ ለዘሀለወ ፡ (ቄር ። ፩ጴጥ ፡ ፬ ፡ ፭) ። በከመ ፡ ፈንታ ፡ ሐሳብ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ ልክ ፡ ነው ። በሐሳበ ፡ መልበስቱ ። በሐሳበ ፡ ምሥዋዕከ ። በሐሳበ ፡ ሜጡ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፲፭ ። ፳፱ ፡ ፵፭ ። ዘሌ፳፰ ፡ ፲፯) ።

ተሐሰበ ፤ ተሳሰበ ፡ ተቈጣጠረ ፡ ተገማገመ ፤ ተመራመረ ። ወሶበ ፡ አንዘ ፡ ተሓስቦቶሙ ። ሶበ ፡ ትትሓሰብ ፡ ምስለ ፡ ቡታፌከ ፡ በእንተ ፡ ተግባርከ ። ወዘሰ ፡ እንዘ ፡ ቦ ፡ ይነሥእ ፡ ምጽዋተ ፡ ሎቱ ፡ ይትሓሰቦ ፡ እግዚ ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፳፬ ። ሚራ፵፪ ፡ ፫ ። ዲድ ፡ ፲፱) ።

ትሕስብት ፤ መተሳሰብ ፡ መቈጣጠር ፤ ቍጥር ፡ ምርምር ።

ሐሴበን ፤— ውስጥ ፡ ገጽ ፤— ሀሴበን ።

(ሳ) **ሐሲው ፤ ዎት ፤ (ሐሰወ ፡ የሐሱ ፡ ይሕሱ ። ዕብ ፡ ኪሳህ ። ሱር ፡ ክሳእ ። ዐረ ፡ ከሳ) ፤** መክደን ፡ ማልበስ ፤ መሰወር ፡ መደበቅ ። ፀሓይ ፡ ብርሃኖ ፡ ሐሰወ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፱) ።

—፤ መክተት ፤ ከኪስ ፡ ከቅማዳ ፡ ከከረጢት ፡ ማግባት ፤ ማሰር ፡ መተብተብ ፡ መጠረፍ ፡ ማከት ። ወሐሰወት ፡ ሾሎ ፡ ንዋያ ፡ ወአጾረታ ፡ ለወለታ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፭) ።

(ጥ) **ሐስዎ ፤ ዎት ፤ (ሐሰወ ፡ ይሔሱ ፡ የሐሱ ። ሐሰ) ፤** መዋሸት ፤ ሐሰት ፡ መናገር ፤ ዐሎ ፡ ማለት ፡ መሸፈጥ ፤ የተናገሩትን ፡ መለወጥ ፤ መክዳት ፡ መካድ ፡ ማፍረስ ። ሐስዎ ፡ እውነትን ፡ በሐሰት ፡ መለወጥ ፤ ሐቢል ፡ ግን ፡ ያልነበረውን ፡ ፈጥሮ ፡ መናገር ፡ ነው ። ይኄይስ ፡ ሰሪቅ ፡ እምሐስዎ ። አማን ፡ እብል ፡ ወኢይሔሱ ። ዘይምሕል ፡ ለቢጹ ፡ ወኢይሔሱ ። ኢሐሰውኩ ፡ ቃለ ፡ አምላክ ። ሐሰወ ፡ ኪዳኖ ፡ (ሚራ፳ ፡ ፳፭ ። ሮሜ፱ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፲፬ ። ኢዮ፮ ፡ ፲ ። ዮሴፍ) ። በሐሰወ ፡ ፈንታ ፡ አስተሐሰወ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ዮጊ ፡ ቃልሂ ፡ ከመ ፡ ኮነ ፡ ሥጋ ፡ ያስተሐስውዎ ፡ (ቄር ፡ ጳላ) ።

ሐሳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ሰውት) ፤ በቁሙ ፤ የሚዋሽ ፡ ዋሾ ፤ ሐሰተኛ ፡ ከሓዲ ። ሐሳዊ ፡ ውእቱ ፡ ዘይሔሱ ፡ ዘልፈ ፤ ሰራቂ ፡ ይኄይስ ፡ እምሐሳዊ ። ልሳን ፡ ሐሳዊት ። ሐሳውያን ፡ ነቢያት ። ሐሳውያነ ፡ መሲሕ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፫ ። ምሳ፳፯ ፡ ፳፰ ። ማቴ፳፬ ፡ ፲፭ ። ፩ዮሐ ፡ ፪ ፡ ፲፰) ።

አሕሰወ ፤ አሐሰወ ፤ አሲሸ ፤ አሳበለ ፡ ዐሎ ፡ አሰኘ ፤ ውሸት ፡ አስተማረ ። አሕሰወ ፡ ስምዐ ፡ (አርጋ ፡ ፪) ።

—፤ አስተባበለ ፤ ዋሾ ፡ አደረገ ፤ እውነቱን ፡ ውሸት ፤ እውነተኛውን ፡ ሐሰተኛ ፡ አለ ። አርመሙ ፡ ወኢአሐሰውዎ ፤ እስመ ፡ እሙነ ፡ ኮነ ፡ ነገሩ ። መኑ ፡ እምእሉ ፡ ታጸድቅ ፡ ወመኑ ፡ ታሔሱ ። ኢታሐስውዎ ፡ ለነገረ ፡ ቅዱስ ፡ (ዮሴፍ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፳፯ ። ሔኖ፲፱ ፡ ፱) ።

ተሐሰወ ፤ ተዋሸ ፤ ታበለ ፡ ሐሰት ፡ ኾነ ፤ ተለወጠ ። ኢተሐሰወ ፡ ቃለ ፡ እግዚ ። በዘኢይትሔሰው ፡ ተስፋከ ። ወለእመ ፡ ኮነ ፡ ነገሩ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ወኢይትሔሰው ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፮ ። ግንዘ ። ዮሴፍ) ።

ሕስው ፤ (ውት ፡ ሱት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ የተዋሸ ፤ የታበለ ፡ ውሸት ፡ የኾነ ። ሕስወ ፡ ተናገርከ ። ይትኌበዩ ፡ ሕስወ ። ሀብት ፡ ሕስው ። ምትሀት ፡ ሕስው ፡ (ኤር፶ ፡ ፪ ። ጥበ፲፬ ፡ ፳፰ ። ምሳ፳፭ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ መስ፲፭) ።

ሕሳዌ ፤ (ያት ፡ ውያት) ፤ መዋሸት ፤ ዋሾ ፡ መኾን ። ውሸት ፤ ሐሰት ። በኢሕሳዌ ፡ (አፈ ፡ ተ፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፭) ።

ሐሰት ፤ በቁሙ ፤ ዐሰት ፡ ውሸት ፤ አሉታ ፡ ያውንታ ፡ ለውጥ ። ኢትኩን ፡ ስምዐ ፡ በሐሰት ። ውሉደ ፡ ሐሰት ። ነቢያተ ፡ ሐሰት ። ሐሰት ፡ ኢይወፅእ ፡ እምአፉሁ ። ወባሕቱ ፡ ትንግሌ ፡ ሙታን ፡ ሐሰተ ፡ ይመስለኒ ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፲፮ ። ኢሳ፴ ፡ ፱ ። ዕር ፡ ኢሳ፪ ፡ ፲፭ ። ዮዲ፭ ፡ ፭ ። ገድ ፡ ተክ) ።

(ጥ) **ሐሰየ ፤— ደስ ፡ አሰኘ ፤— ሐሥዮ ፡ ሐሠየ ።**

(ሳ) **ሐስይ ፤ ዮት ፤ (ሐሰየ ፡ የሐሲ ፡ ይሕሲ) ፤** ማሸት ፡ ማሻሸት ፡ ማፍተልተል ። መሐዉ ፡ ሠዊተ ፡ ወሐሰዩ ፡ በእደዊሆሙ ፡ ወበልዑ ። ሐሰየ ፡ አዕይንቲሁ ። እለ ፡ ይቀጠቅጡ ፡ ወየሐስዩ ፡ ነፍሰ ፡ ወሬዛ ። ወለእመ ፡ አበየት ፡ ነፍሱ ፡ ለይሕስዮ ፡ በግማደ ፡ ልብሱ ፡ (ሉቃ፮ ፡ ፩ ። ጦቢ፲፩ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፲፫ ፡ ፲፰ ። ፈልክ ፡ ፲) ።

—፤ መጣስ ፡ መጠምሰስ ፡ ማበራየት ፤ መርገጥ ፡ መጡቅጠቅ ፤ ማፍረጥረጥ ፡ መጥመቅ ፤ የወይን ፡ የዘይት ፤ ያዝመራ ። ወቦኡ ፡ ወሐሰዩ ፡ እልክቱ ፡ ሠለስቱ ፡ ጸናዕት ፡ ማእከለ ፡ ትዕይንቶሙ ፡ ለኢሎፍሊ ። አኮ ፡ በመንኰራኵረ ፡ ሠረገላ ፡ ዘየሐስይዎ ፡ ለከሙን ፡ (፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፳፯) ።

ሐሳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ሰይት) ፤ የሚያሽ ፡ ዐሻታ ፤ ወጌሻ ፡ አልፊ ።

አሕሰየ ፤ (ያሐሲ ፡ ያሕሲ) ፤ አሳሸ ፡ አስለፋ ፤ አስረገጠ ፡ አስበራየ ።

ተሐስየ ፤ ታሸ ፤ ለፋ ፡ ተለፋ ፤ ተረገጠ ።

ሕሱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሲት) ፤ የታሸ ፡ የለፋ ፡ ልፍ ፤ ለስላሳ ፡ ልዝብ ። ማእሰ ፡ በግዕ ፡ ሕሱይ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፭ ። ፳፮ ፡ ፲፬ ። ክብ ፡ ነገ፲፯) ።

ሕስየት ፤ ማሸት ፤ መታሸት ፤ አስተሻሸት ፤ ዕሽታት ።

ሐሴን ፤ (ብ ፡ ሐሳይን ። ዐረ ፡ ሐሲን ፤ ሐሱን) ፤ ውብ ፡ መልክ ፡ መልካም ፤ ዝንጕርጕር ፡ ባለብዙ ፡ ሕብር ፤ የዥግራ ፡ የሶራ ፡ የጣዎስ ፡ ዐይነት ፡ ወፍ ፡ ብራብሮ ። ዐሸን ፡ ያንበጣ ፡ ወገን ፡ ከምድር ፡ የሚፈላ ። ወይጠፍኡ ፡ ፍጡነ ፡ ከመ ፡ ሐሴን ፡ ዘወፅአ ፡ እምግቡ ፡ ወኢይትረከብ ፡ አሠሩ ፡ ወኢይገብእ ፡ ውስተ ፡ ቤቱ ፡ (መቃ ፡ ገ፲) ።

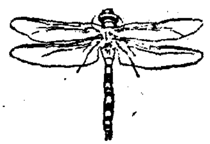

ሐሴን፡

ሐሰከ፤ (ዐረ፡ ሐሸከ)፤ ዘነበ፡ አካፋ፤ በረደ፡ ቀዘቀዘ፤ ዕሰክ፡ ዕሸክ፡ እትት፡ አሰኘ፤ ዝናቡ፡ ብርዱ፡ ውሃው። ዕሸክ፡ እትት፡ አለ፤ ሰውዮው።

ሐሰክ፤ (ካት፤ አሕሳክ። ትግሬኛ)፤ ተምች፡ የመቅሠፍት፡ ትል፡ በዝናብ፡ የሚሠርጽ፡ የሚወለድ፡ የማር፡ የቅጠል፡ የቡቃያ፡ ያገዳና፡ ያበባ፡ እኽል፡ ጠላት። (ተረት)፤ የሰው፡ ሕይወት፡ ሽንብራ፡ እሸት፤ በሽንብራውም፡ ትል፡ አለበት።

ሐሲል፤ ሎት፤ (ሐሰለ፤ ሐሰለ፡ የሐስል፡ ይሕስል። ዕብ፡ ሐሳም። ዐረ፡ ሐዘመ፤ ለጐመ)፤ መለበብ፡ መሸበብ፤ በለኮ፡ መሳብ። ነሥኣ፡ ምስሌሁ፡ ወአጽዐና፡ ላዕለ፡ ፈረስ፤ ወውእቱ፡ የሐስል፡ ላቲ፡ (በንከ፡ ነሐ፩)።

—፤ መሰብሰብ፡ መከተት፤ መጫን፡ መሸከም፡ መውሰድ፡ ማንሣት፤ ያዝመራ። (የገበሬ፡ ቃል፤ ሮቢ፡ ላይ፡ ያ፡ ዳውላ፡ ባር፡ ማሸላ፡ አምርቶ፡ ማንሣት፡ ስላቃተው)፤ «ዐምላ፤ ተው፡ በምኒልክ፡ ተነሣ»። ሰብስቦ፡ መንዳት፤ ከበረት፡ ማግባት፤ ምስጢሩ፡ ከመከተት፡ ይገባል። የሐስሎሙ፡ ሕፃን፡ ንኡስ፡ (ኢሳ፲፩፡ ፮)።

ሐሳሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ሰልት)፤ የሚሰብብ፤ ሳቢ፡ ሰብሳቢ፡ ከታች።

አሕሰለ፤ አስለበበ፤ አሰበሰበ፡ አስከተተ፡ አስጫነ።

ተሐስለ፤ ተለበበ፡ ተሸበበ፤ ተከተተ፡ ተሰበሰበ። በሕባለ፡ ኃጢአቱ፡ ሆሉ፡ ይትሐበል፡ (ምሳ፭፡ ፳፪)።

ሕሱል፤ (ላን፡ ላት፡ ስልት)፤ የተለበበ፡ ልብብ፤ ስሑብ።

ሕሳል፤ (ላት)፤ ልባብ፡ ፋሎ፤ (ጥበ) ሽባ፤ ለኮ፤ የፈረስ፡ የበቅሎ፡ ማሰሪያ፡ መሳቢያ፡ ገመድ፡ ጠ

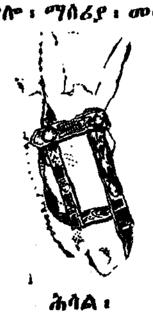

ሕሳል፡

ፍር። እስ፡ በሕባል፡ ወበልጓም፡ ይመይጥዎሙ፡ መላትሒሆሙ፡ (መዝ፡ ፴፩)።

ሐስል፤ (ብ፡ አሕስል፤ አሕሳል)፤ መያዣ፡ መክተቻ፤ አቅማዳ፡ በልቻ፤ ዳውላ፡ ዐይበት፡ ቅርጫት፤ ኪስ፡ ከረጢት፤ ከክታን፡ ከፀምር፡ የሚሠራ፤ ወፍራም፡ ጥቅጥቅ፡ ጥኑ፡ ጠንካራ። ወአዘዘ፡ ዮሴፍ፡ ያምጽኡ አሕስሊሆሙ፡ ወይደዩ፡ ሎሙ፡ እክለ፡ ወወርቆሙኒ፡ ውስተ፡ አሕስሊሆሙ። ወፈትሐ፡ ሐስሎ፡ ወረከበ፡ ወርቆ፡ ውስተ፡ አፈ፡ ሐስሉ። በረቅት፡ እለ፡ ይፈትሑ፡ አሕሳለ፡ (ዘፍ፵፪፡ ፳፭—፳፰። ፍ፡ ነ፡ ፵፱)።

ሐስል፡

ሐሴን፤—ዐሸን፤—ሐስይ፡ ሐሰየ።

ሐስዐ፤—በረደ፤—ኀሚዕ፡ ኀሥዐ።

ሐሲዕ፤ ዖት፤ (ሐሰዐ፡ የሐስዕ፡ ይሕሳዕ። ዐረ፡ ፳ዘዐ)፤ ቀለብ፡ መቍረጥ፤ ምግብ፡ መንሣት፡ መከልከል፤ ጡት፡ ማስጣል።

ማሕስዕ፡ ዕት፤ አው፡ መሐስዕ፤ (ብ፡ መሓስዕ፡ ዓት)፤ ጠቦት፤ ጡት፡ የተወ፤ ዓመት፡ የኾነው፡ ግልገል፡ ወጠጤ። ማሕስዐ፡ በግዕ። ማሕስዐ፡ ጠሊ። መሐስዐ፡ በግዕ፡ አሐዱ። እምአይቴ፡ ዛቲ፡ መሐስዕት፡ (ዘፍ፴፩፡ ፴፰። ፩ነገ፡ ፲፯፡ ፴። ፯፡ ፱። ጦቢ፱፡ ፲፫)። መሓስዐ፡ አባግዕ። መሓስዐ፡ አጣሊ። በረሩ፡ ዲበ፡ እልኩ፡ መሓስዕ፡ (መዝ፡ ፻፲፫። ሚራ፵፯፡ ፫። ማሕ፩፡ ፰። ሔኖ፡ ፹፩ከ)።

መሐስዕ፡

ሕሱፍ፤—ሸከራ፤—ኀሚፍ፡ ኀሠፈ።

ሔሴፎት፤—የጕድፍ፡ መጣያ፤—ሀሴፎት።

ሐሰት፤—ውሸት፤—ሐስዎ፡ ሐሰወ።

ሑት፤—ኮከብ፤—ሐወተ።

ሔት፤—ስመ፡ ፊደል፤—ሐዪው፡ ሐይወ፤ ሐየተ።

ሔትዮት፤ (ዕብ፡ ውሂትዊታ፡ ታው)፤ ምልክት፤ ስመ፡ ፊደል፡ ተ፤ መስቀላዊ። ወጸሐፍ፡ ሔትዮተ፡ ውስተ፡ ፍጽሞሙ፡ (ሕዝ፱፡ ፬)። ውሂትዊታና፡ ወጸሐፍ፡ ፩[illegible]ናቸውና፤ ታወ፡ ትእምርተ፡ በማስት፡ ፈንታ፡ ሔት[illegible]ላል፤ የትሳሳተ፡ ነው፤ አንቀጹን፡ ጥሬ፡ አድር[illegible]።

ሐቲት ፤ ቶት ፤ (ሐተ ፤ ሐተተ ፡ የሐትት ፡ ይሕትት ፤ ኀሠሠ ። ዐብ ፡ ሐታት ፤ ተሰበረ ፤ ፈራ ፡ ደነገጠ ። ሱር፡ ሐቴት ፤ አስተከከለ) ፤ መመርመር ፡ መፈተን ፤ መላልስ ፡ መጠየቅ ፤ ማስመስከር ፡ ማናገር ፤ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ መፍረድ ፤ የዳኛ ። ሕትቶሙ ፡ ለአበው ። ኢትሕትት ፡ ዘኢይትከሀለከ ። ኢትሐስ ፡ ዘእንበለ ፡ ትሕትት ። ኢትሕትቶኒ ፡ ዘእገብር ። የሐትት ፡ ኅሊና ፡ እንዘ ፡ ኢይሴአል ። ሐቲተ ፡ ሕትዎ ። ሕቱ ፡ ርእሰክሙ ። ይሕትቱ ፡ ትዕይንተ ፡ ማእከለ ፡ ቀታሊ ፡ ወማእከለ ፡ ሕበ ፡ ደም ፡ (ኢዮ፳ ፡ ፳ ። ሚራ፫ ፡ ፳፩ ። ፲፩ ፡ ፯ ። ዮዲ፰ ፡ ፴፬ ። ቅዳ ፡ ኢጲ ። ፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፰ ። ኪዳ ። ዘኍ፴፭ ፡ ፳፬) ። በሐተተ ፡ ፈንታ ፡ አበተሐተተ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ያስተሐይጽ ፡ ወያስተሐትት ፡ መኑ ፡ እሙንቱ ፡ (ኪዳ) ።

ሐታቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚመረምር ፤ መርማሪ ፡ ጠያቂ ፤ ዳኛ ፡ ባላጋራ ። ለእመ ፡ ሐተተ ፡ ሐታቲ ፡ ወይቤ ። ኢይበጽሕዎ ፡ ኅሊናተ ፡ ሐታትያን ፡ (አፈ ፡ ድ፳፯ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

አሕተተ ፤ አስመረመረ ፤ አስጠየቀ ።

መሐትት ፤ (ታን ፡ ታት) ፤ የሚመረምር ፤ የሚያስመረምር ፤ መርማሪ ፡ አስመርማሪ ።

ማሕተት ፤ (ብ ፡ መሓትት) ፤ ምስክር ፤ እማኝ ፡ ነባሪ ፡ ሽማግሌ ። ስምዐ ፡ አሐዱ ፡ ኢይከውን ፡ ማሕተተ ፡ ለአቅትሎ ፡ መንፈስ ። አነ ፡ ማሕተትሙ ። ከናፍሪከ ፡ ማሕተትከ ። ማሕተቶሙ ፡ ለኃጥኣን ፡ ሞት ። መጽሐፈ ፡ ማሕተትየ ፡ ዝኩ ፡ ኅቱም ። (ዘኍ ፴፭ ፡ ፴ ። ሮሜ፲ ፡ ፪ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፮ ፡ ፴፬ ። ኤር፴፱ ፡ ፲፩ ፡ ፲፬) ። በመሓትት ፡ ፈንታ ፡ ማሕተት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዘኢዘለፍዎ ፡ ማሕተት ፡ በገጽ ፡ (ግብ፳፭ ፡ ፲፮) ።

ተሐተ ፤ (ይትሐተት) ፤ ተመረመረ ፤ ተጠየቀ ።

ሕቱት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ትት) ፤ የተመረመረ ፤ የተፈተነ ፤ ዕውቅ ።

ተሓተተ ፤ ተመራመረ ፤ ተጠያየቀ ።

ሐተታ ፤ በቁሙ ፤ ምርምር ፡ አመራመር ፤ ምርመራ ፡ ጥየቃ ፤ ፍተሻ ። አመ ፡ ዐለተ ፡ ሐተታ ። ጽኑዐ ፡ ሐተታ ፡ የሐትትዎሙ ። አመ ፡ ገብረ ፡ እግዚ ፡ ሐተታየ ። ሐቲቶሙ ፡ ሐተታ ፡ ጽኑዐ ፡ (ጥበ፫ ፡ ፲፰ ። ፮ ፡ ፯ ። ኢዮ፲፬ ፡ ፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፫ ፡ ፯) ።

ኀ

ኀ ፤ ዘጠንኛ ፡ ፊደል ፤ የሆይ ፡ ሀ ፡ ሦስተኛ ፤ የሐውት ፡ ሐ ፡ ኹለተኛ ። ስሙ ፡ ኀርም ፤ ጸሐፍት ፡ ግን ፡ ብዙኃን ፡ ይሉታል ። ዘጠንኛነቱም ፡ በመልክ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፤ እንደ ፡ ጤት ፡ በተራና ፡ በፊደልነት ፡ አይደለም ፤ ሦስተኛና ፡ ኹለተኛነቱም ፡ በድምጥና ፡ በቅርጥ ፡ ባሠራረዝ ፡ ነው ። ፀጸ ፡ ፀ ፡ የጸ ፡ ዲቃላ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ከባቱ ፡ ከጸደይ ፡ እንዲደረብ ፤ ለብቻው ፡ እንዳይቈጠር ፤ ኀርም ፡ ኀም ፡ የሐ ፡ ዲቃላ ፡ በለ ፡ ኾነ ፡ ከሐ ፡ ቢደረብ ፡ እንጂ ፡ ለብቻው ፡ አይቈጠርም ፤ እንደ ፡ ኻያ ፡ ኹለቱ ፡ ፊደላት ፡ መደበኛነት ፡ የለውም ። በፊደል ፡ ቍጥር ፡ ግን ፡ ከታው ፡ በኋላ ፡ ሲጣፍ ፡ ኀ ፡ (ሀቀ)፳፪ ፤ ፀ ፡ (ወቀ)፳፫ ፡ ይባላል ፤ ጸና ፡ ፐም ፡ ከነዚህ ፡ ቀጥለው ፡ ይገባሉ ። ፳፪ነቱም ፡ ኀመሰና ፡ ኀምስት ፡ ኀምሳ ፡ የሚጣፍ ፡ በኀርም ፡ ነውና ፤ ያምስትነት ፡ ምስጢር ፡ ስላለው ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ በመልክና ፡ በተራ ፡ ቍጥር ፡ ታስዓይ ፡ ፊደል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ኆ ፡ ከፐ ፡ በኋላ ፡ የ፴፶ ፡ አኃዝ ፡ እየኾነ ፡ በታስዕነት ፡ ይጣፋል ፤ ይህም ፡ ጸ ፡ ፺፬ ፤ ፐ ፡ ፳፬ ፤ ኆ ፡ ፴፶ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ፤ አቡጊዳን ፡ እይ ። በዐረብ ፡ ፊደል ፡ የኀና ፡ የፀ ፡ ድምፅ ፡ ከሐና ፡ ከጸ ፡ ድምፅ ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፡ መልካቸው ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ከነቍጣ ፡ በቀር ፡ መለዮ ፡ የለውም ፤ ገኰ ፡ ከኰ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። በግእዝ ፡ ፊደል ፡ ግን ፡ የመልክ ፡ እንጂ ፡ የድምፅ ፡ ልዩነት ፡ የላቸውም ፤ በጥፈት ፡ ብቻ ፡ ምስጢርና ፡ ቃል ፡ የቋንቋ ፡ ሞክሼ ፡ ይለያሉ ፤ ልዩነታቸውም ፡ የጠፋ ፡ ከፍሬ ፡ ምናጦስ ፡ ወዲህ ፡ ነው ። ከዚያ ፡ በፊት ፡ ግን ፡ የኀርም ፡ ኀ ፡ ድምፅ ፡ እንደዚህ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፤ ኀኸ ፡ ኍኹ ፡ ኂኺ ፡ (ኃኻ) ፡ ኄኼ ፡ ኅኽ ፡ ኆኾ ፤ ራብዑም ፡ ኃ ፡ እንደ ፡ መልኩ ፡ የድምጥና ፡ የምስጢር ፡ ልዩነት ፡ አለው ፤ አፍ ፡ ያስከፍታል ፤ ዝርዝር ፡ ያሳያል ። ኑኅ ፡ ኑኃ ። ብዝኅ ፡ ብዝኃ ። በዐረብ ፡ ግን ፡ ግእዙ ፡ ኀ ፡ ኸ ፡ ይባላል ። በዕብራይስጥም ፡ እንደዚህ ፡ እኹን ፡ እንደ ፡ ጣፍነው ፡ የከፍ ፡ ድርብ ፡ ኹኖ ፡ ይነገራል ፤ ዕብራውያን ፡ ከፍን ፡ ነቍጣ ፡ ጨምረው ፡ ከ ፤ ነቍጣውን ፡ ትተው ፡ ኸ ፡ ይሉታል ፤ መልኩም ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ነው ። ባማርኛና ፡ በትግሬኛ ፡ ከፍን ፡ እንደ ፡ ኀርም ፡ ኀ ፤ ኸ ፡ ማለት ፡ የዕብራይስጥ ፡ ሕግ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ የዐረብና ፡ የግእዝ ፡ አይደለም ።

ኀበ ፤ (ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ዘንድ ፤ የ ፤ ቦዝና ፡ ከመ ፤ እየ ፡ ሲ ፡ ይኾናል ። ወኀበ ፡ በዝኀት ፡ ኀጢአት ፡ ሀየ ፡ ፈድፈደት ፡ ጸጋሁ ፡ ለእግዚ ፤ ኀጢአት ፡ ከበዛች ፡ ዘንድ ። ኀበ ፡ ጸንዐ ፡ ክረ

ምት ፡ ይበዝኁ ፡ አንቅዕት ፡ (ሮሜ፮ ፡ ፳ ። ዘረፋ) ። የ ፡ ሲኾን ፡ የቦታ ፡ ቅጽል ፡ ነው ፤ በቁም ፡ ይኾናል ። ወን በግድ ፡ ውስተ ፡ መካን ፡ ኀበ ፡ ቀመ ፡ እግረ ፡ እግዚእነ ። ዘየኀድር ፡ ውስተ ፡ ብርሃን ፡ ኀበ ፡ አልቦ ፡ ዘይቀርቦ ። ከመ ፡ ተሀልዉ ፡ ኀበ ፡ ሀሎኩ ፡ አነ ፡ (መዝ ፡ ፺፱ ። ውዳ ፡ ፫ ። ዮሐ፲፬ ፡ ፫) ። የነቱን ፡ (መኾኑን) ፡ ደግሞ ፡ የቦታ ፡ ቅጽል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እምና ፡ እንተ ፡ በ ፡ ገብተውም ፡ ሳይገቡም ፡ ይበዘብዙታል ፤ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ አዳማቂ ፡ ኹነው ፡ ይቀራሉ ። ቦ ፡ ብሔር ፡ እም ኀበ ፡ ይወፅእ ፡ ብሩር ፤ የሚወጣበት ። ኢየአምር ፡ እንተ ፡ ኀበ ፡ አሐውር ፤ የምኼድበትን ። አልቦ ፡ በኀበ ፡ ኢይክብር ፡ ነቢይ ፤ የማይከብርበት ። በዝና ፡ ከመ ፡ ሲኾን ፡ በኀላፊ ፡ ይገባል ፡ (ማር፲፯ ፡ ፩ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፪) ። እየና ፡ ሲ ፡ ሲኾን ፡ በደጊም ፡ በትንቢት ፡ ይገባል ። ቤት ፡ ሳኦል ፡ ኀበ ፡ ኀበ ፡ ይትነሣት ፡ ሖረ ፤ ወቤተ ፡ ዳዊትሰ ፡ ኀበ ፡ ኀበ ፡ ይጸንዕ ፤ እየ ፡ እየ ። ኀበ ፡ ኀበ ፡ ይትብዕ ፡ ይትቃተል ፤ ኀበ ፡ ኀበ ፡ ይፈርህ ፡ ይጕይይ ፤ ሲ ፡ ሲ ። በዚህ ፡ አፈታት ፡ መንገዱ ፡ የእንዘ ፡ ነውና ፤ በሩቅ ፡ በሩቁ ፡ ሲ ፡ ሲ ፡ የተባለው ፡ በቅርብ ፡ በቅርቡ ፡ ስለ ፡ ሳሳ ፡ ይኾናል ። ኀበ ፡ ኀበ ፡ እ(ት)ፈርህ ፡ ስለ ። ኀበ ፡ ኀበ ፡ እረክብ ፡ (ኢት) ሳሳ ። በ ፡ ግእዝ ፡ መኾኑ ፡ ሲናበብ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ሲረባና ፡ ሲዘረዘር ፡ ግን ፤ ኀቤየ ፡ (ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ) ፡ እያለ ፡ ወደ ፡ ኃምስነት ፡ ይለወጣል ። ደቂቅ ፡ ሲኾን ፡ ደግሞ ፡ በቦታ ፡ በአካል ፡ እየገባ ፡ ዘንድ ፡ አጠገብ ፡ ወደ ፡ ይኾናል ፤ ዘንድና ፡ አጠገብ ፡ በምስጢር ፡ ፩ ፡ ነው ። እንተ ፡ ሀለወት ፡ ኀበ ፡ አብ ። ነበረ ፡ ኀበ ፡ ዐዘቅት ። አሐውር ፡ ኀበ ፡ አብ ፡ (፩ዮሐ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ዮሐ፬ ፡ ፮ ። ፲፮ ፡ ፲) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ለና ፡ በ ፡ አዳማቂና ፡ በቁም ፡ ቀሪ ፡ ኹነው ፡ ያጋንኑታል ። ባሕታውያን ፡ ተመያጥያን ፡ ለኀበ ፡ ዓለም ፤ ወደ ። ተላውያን ፡ ለኀበ ፡ ቃሉ ፤ ቃሉን ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ቃሉ ፡ ያሰኛል ። ይሠየም ፡ ለኀበ ፡ እግዚአብሔር ፤ ወደግዜር ፡ ለሚደርስ ፡ ነገር ። ብዕል ፡ ዘይትዐቀብ ፡ በኀበ ፡ ዘአጥረዮ ፤ ዘንድ ። ሠረገላ ፡ በኀበ ፡ ይጼዐን ፤ አዳማቂ ፡ (ፊልክ ፡ ፩ ። ፫ ። ዕብ፩ ፡ ፩ ። መክ፩ ፡ ፲፪ ። ሔኖ፹፫ ፡ ፪) ። ዳግመኛም ፡ እስከ ፤ እም ፤ ቅድም ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ለኀበ ፡ በኀበ ፡ ይላል ፤ የመሳሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። መርሕ ፡ ለኀበ ፡ ክርስቶስ ። ኢትንሥኡ ፡ ቤዛ ፡ በኀበ ፡ ቀታሊ ። ዘበኀበ ፡ ሰብእ ፡ ፀቢይ ፤ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ትሑት ፡ ወርኩስ ፡ (ገላ፫ ፡ ፳፬ ። ዘኍ፴፭ ፡ ፴፩ ። ሉቃ፲፮ ፡ ፲፭) ። ዕር፲፱ ፡ ቍ፳ ፡ ተመልከት ።

ኀቢእ ፤ አት ፤ (ኀብአ ፡ የኀብአ ፡ ይኅባእ ፤ ከበተ ። ዕብ ፡ ሓባእ ፤ ሐባሀ ፤ ታባ ። ዐረ ፡ ኀባ) ፤ ማባት ፡ መሰወር ፡ መደበቅ ፡ መሸሸግ ፤ እንዳይታይና ፡ እንዳይገኝ ፡ እንዳይታወቅ ፡ ማድረግ ፤ መሸጐጥ ፡ መቅበር ። እግዚ ፡ ኀብኦ ፡ ለሔኖክ ። ኀብአ ፡ ርእሶ ። ኀብኣ ፡ ለመለኮቱ ። ኀብአ ፡ እዴሁ ፡ ሀካይ ፡ ውስተ ፡ ሐፅኑ ። ኀብአሙ ፡ ኀቡረ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡ (ሢራ፵፬ ፡ ፲፮ ። ውዳ ፡ ፮ ። ድጓ ። ምሳ፳፮ ፡ ፲፭ ። ኢዮ፵ ፡ ፰) ። ከበተንና ፡ ሰወረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

ኀባኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚያባ ፡ የሚሸሽግ ፡ ሸሻጊ ፤ ታዳጊ ። መንጦላዕት ፡ ኀባኢተ ፡ ሙስኮት ፡ (ቅዳ) ።

አኅብአ ፤ አሳባ ፡ አስደበቀ ፤ አሰወረ ።

ተኀብአ ፤ ታባ ፡ ተሸሸገ ፤ ተደበቀ ፡ ተሰወረ ፤ ራቀ ፡ ረቀቀ ። ትኀብኡ ፡ ውስተ ፡ ግበበ ፡ ምድር ። ተኀቢኦሙ ፡ ታሕተ ፡ ዕፀ ። ተኀብአት ፡ እምአዕዋፈ ፡ ሰማይ ። አልቦ ፡ ምንትኒ ፡ ዘይትኀባእ ፡ እምኔሁ ፡ (ኢሳ፪ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፴፱ ። ኢዮ፳፰ ፡ ፳፩ ። ፴፱ ፡ ፳፩) ።

ኅቡእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ብእት) ፤ በቁሙ ፤ የታባ ፡ የተሸሸገ ፤ ሽሽግ ፡ ድብቅ ፤ ስውር ፡ ጥልቅ ፡ ረቂቅ ። መዝገብ ፡ ኅቡእ ፡ ወክቡት ። ኅቡእ ፡ እምዕጓለ ፡ መሕያው ። ምእመናን ፡ ኅቡኣን ፤ ትምህርተ ፡ ኅቡኣት ። በእደ ፡ ኅብእት ። በዐውሎ ፡ ኅቡእ ፡ (ዮሴፍ ። ሢራ፲፩ ፡ ፬ ። ኪዳ ። ዘፀ፲፯ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፹) ።

ኅቡኣዊ ፤ የውስጥ ፡ የልቡና ፤ ጥልቅ ፡ ረቂቅ ። ኅሊና ፡ ኅቡኣዊት ፡ (ፊልክ ፡ ፺፰፪) ።

ኅብአት ፤ ማባት ፡ መታባት ፤ ሽሽጋ ፡ ድብቃ ። ከመ ፡ ኢይትከሀሎ ፡ ኅብአተ ፡ አበሳ ። በአሎ ፡ ኅብአተ ፡ ሀገር ፡ (ጥበ፲ ፡ ፰ ። ዮሴፍ) ።

ምኅባእ ፤ (ኣት) ፤ ማቢያ ፡ መታቢያ ፡ (ላ ፡ ጥ) ፡ መሸሸጊያ ፡ መደበቂያ ፤ መሰወሪያ ። ወሰወረኒ ፡ በምኅባአ ፡ ጽላሎቱ ። ከመ ፡ ያንብራ ፡ ውስተ ፡ ምኅባእ ፡ (መዝ ፡ ፳፮ ። ሉቃ፲፩ ፡ ፴፫ ። ፪ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፪ ። ሔኖ) ።

ኀበበ ፤—ሰደበ ፤—ሀቢብ ፡ ሀበበ ።

ኀበበ ፤—ወደደ ፤—ሐቢብ ፡ ሐበበ ።

ኀበበ ፤ (ሐንበበ) ፤ ዐሸ ፡ ረገጠ ፤ ጠመቀ ፤ የወይን ፡ የዘይት ። ኬደንና ፡ ዐጸረን ፡ እይ ።

ማኀበብ ፡ ት ፤ (ታት ። መኃብብ) ፤ የወይን ፡ መርገጫ ፤ ምክያድ ፡ ምዕጻር ። ወይነ ፡ ማኀበብ ትክ ። በእንተ ፡ ማኅበብት ፡ (ምሳ፫ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፹) ።

ኀቢዝ ፤ ዘት ፤ (ኀበዘ ፡ የኀብዝ ፡ ይኅብዝ ። ዐረ ፡ ኀ ፡ ኸበዘ) ፤ ማበዝ ፡ መጋገር ፤ ሊጥን ፡ ወደ ፡ እቶን ፡ ማግባት ፤ በምጣድ ፡ ላይ ፡ ማፍሰስ ፡ ማብሰል ። ኀበዙ ፡ ኀፊጸሙ ። እቶን ፡ ዘአንደዱ ፡ ለኀቢዘ ፡ ኅብዝት ። ረሰየ ፡ ሄሮድስ ፡ ሰብአ ፡ ብዙኃነ ፡ ለኀቢዘ ፡ ኅብዝት ፡ ወአዘዘሙ ፡ ከመ ፡ ይኅብዙ ፡ ወትረ ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፴፱ ። ሆሴ፯ ፡ ፬ ። ዮሴፍ) ።

ኀባዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት ፤ በዝት) ፤ የሚያብዝ ፤ ዐበዛ ፡ ጋጋሪ ። ሊቀ ፡ ኀባዝያን ፡ (ዘፍ፵ ፡ ፩) ።

አኅበዘ ፤ አሳበዘ ፤ አስጋገረ ፡ ዐበዛ ፡ አደረገ ።

ተኀብዘ ፤ ታበዘ ፡ ተጋገረ ፤ በሰለ ፡ ተዘጋጀ ። ኅብዝት ፡ ዘተኀብዘት ፡ በዕለቱ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፮ ፡ ፩) ።

ኅቡዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ብዝት) ፤ የታበዘ ፡ የተጋገረ ፡ ግግር ።

ኅብዝ ፤ (ዛት ፤ ኀባውዝ ። ኅብ(ስ)ዝት ፤ ታት ። ዐረ ፡ ኍ ፡ ኹብዝ ፤ ዘት) ፤ እንጊራ ፡ ዳቦ ፡

ጠቢታ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በኅብዝና ፡ በኅብዝት ፡ ፈንታ ፡ ኅብስት ፡ ይላል ፤ ስ ፡ በልማድና ፡ በጸሓፊ ፡ ስሕተት ፡ የገባ ፡ ነው ፤ ደነባ ፡ ገነባ ፡ ብሎ ፡ ደምብ ፡ ግምብ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ኅብስተ ፡ ሰገም ። ኅብስተ ፡ ስንዳሴ ። ኅብስተ ፡ በረከት ። ኅባውዘ ፡ ቍርባን ፡ (መሳ፯ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፲ ፡ ፭ ። ሲኖዶ ። ማቴ፲፪ ፡ ፬) ።

ማኅበዝ ፤ ምኅባዝ ፤ መጋገሪያ ፤ እቶን ፡ ማድ ፡ ቤት ። ጢስ ፡ ማኅበዝ ። ቦ ፡ ዘይትቀነይ ፡ ምድረ ፡ ወየሐርስ ፤ ቦ ፡ ዘገነት ፡ ወቦ ፡ ዘዐጸደ ፡ ሐምል ፤ ቦ ፡ ዘይጸርብ ፡ ወቦ ፡ ዘይገልፍ ፡ ወቦ ፡ ዘምኅባዝ ፤ አልቦ ፡ ዘይትናገር ፡ ውስተ ፡ ምኅባዝ ፡ እንዘ ፡ ይገብሩ ፡ ኅብዝተ ፡ (አዋል ። ሥር ፡ ጳኵ) ። በምኅባዝ ፡ ፈንታ ፡ ምኅማዝ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢውዕየት ፡ ቀዊማ ፡ ማእከለ ፡ ውዑይ ፡ ወርሱን ፡ ምኅማዝ ፡ (ስንክ ፡ ግን፳) ።

ኅባዝ ፤ አው ፡ ኅንባዝ ፤ አጣብቂኝ ፡ የሥቃይ ፡ መጣሪያ ፤ እንደ ፡ ወፍጮና ፡ እንደ ፡ ምጣድ ፡ ያለ ፤ ዐላውያን ፡ ሰማዕታትን ፡ የሚጣቀዩበት ። አዘዘ ፡ ያዕርግዎሙ ፡ መልዕልተ ፡ ኅንባዝ ፡ እስከ ፡ ይውሕዝ ፡ ደሞሙ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። አዘዘ ፡ ያዕርግዎ ፡ ላዕለ ፡ ኅንባዝ ፡ ወየዐጽርዎ ፡ ሥጋሁ ፡ እስከ ፡ ውሒዘ ፡ ደሙ ፡ ከመ ፡ ማይ ። አዘዘ ፡ ይስቅልዎ ፡ ዲበ ፡ ኅንባዝ ፡ ወየዐጽርዎ ፡ በመንኰራኵረ ፡ እሳት ፡ ዘኀጺን ። ወሰበሮ ፡ መልአክ ፡ ለኅንባዝ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፰ ። ግን፲፱ ። ሠኔ፬ ፡ ፳) ። ን ፡ ስሯጽ ፡ ኹኖ ፡ ገብቷል ፤ የግእዝ ፡ መላሾች ፡ ዐረቡ ፡ ሐብ ፡ ሕቡብ ፡ ያለውን ፡ ሕባብ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሕንባብ ፡ እንዳሉት ፡ ኅባዝንም ፡ ኅንባዝ ፡ ብለውታል ።

ኀብጠ ፤—ዐበጠ ፤—ሐቢጥ ፡ ሐብጠ ።

ኀበየ ፤—ጠበቀ ፤—ሐብይ ፡ ሐበየ ።

ኀብለ ፤—ዐበለ ፤—ሐቢል ፡ ሐብለ ።

ኀብሎ ፤ ሎት ፤ (ኀበለ ፡ ይኄብል ፡ የኅብል ። ዐረ ፡ ኀቢለ) ፤ መከፋት ፡ መጨከን ፤ ማበድ ፡ መወግሸት ፤ መድፈር ፡ አለማፈር ፤ የማይገባውን ፡ መናገር ፡ መሥራት ፤ ይገባኛል ፡ ማለት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በኀበለ ፡ ፈንታ ፡ ተኀበለ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ። እፎ ፡ እንከ ፡ ተኀበለ ፡ ልብከ ። ተኀበሉ ፡ አግብርት ፡ ወወረዱ ፡ ላዕሌነ ። ደንገፁ ፡ ፋርስ ፡ እምተኀብሎታ ። ቀሲስ ፡ ዘተሰዕረ ፡ በርትዐ ፡ በእንተ ፡ ኀጢአቱ ፡ ወእምዝ ፡ ተኀበለ ፡ ላዕለ ፡ ግብረ ፡ መልእክት ። ዘተኀበለ ፡ ከመ ፡ ያውስብ ፡ ራብዓየ ፡ (ኢዮ፲፭ ፡ ፲፪ ። ዮዲ ፲፬ ፡ ፲፫ ። ፲፯ ፡ ፲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፲) ።

ኀባሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ ደፋር ፡ ጨካኝ ። ደፋሪ ፡ ወኀባሊ ። እምሰብእ ፡ ዐማፂ ፡ ወኀባሊ ፡ ባልሐነ ፡ (ቄድር ። ሊጦን) ።

አኀበለ ፤ አስተኀበለ ፤ አስደፈረ ፡ አስጨከነ ፤ በሉ ፡ በሉ ፡ አለ ።

መኀብል ፤ መስተኀብል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚያስደፍር ፤ የሚያስጨክን ። ምስለ ፡ መስተኅብ(ይ)ል ፡ ኢትኅበር ፡ መንገደ ፡ (ሢራ ፡ ፰ ፡ ፲፭) ።

ተኀበለ ፤ ተደፈረ ፤ ተናቀ ፡ ተጠቃ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊ ፡ ነው ። ተኃባሊ ፡ (አፈ ፡ ተ፬) ።

ኅቡል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ብልት) ፤ የተደፈረ ፡ የተናቀ ፤ ጥቁ ። ክፉ ፡ እብድ ፡ ደፋር ፡ ጨካኝ ። ኅቡላን ፡ ወዝሉፋን ፡ (፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲) ።

ኅብል ፤ ድፍረት ፤ ክፋት ፡ ጭካኔ ።

ተኃበለ ፤ ተደፋፈረ ፡ ተጨካከነ ።

አስተኃበለ ፤ አዳፈረ ፡ አደፋፈረ ፤ አጨካከነ ።

መስተኃብል ፤ የሚያደፋፍር ፤ አጨካካኝ ።

ኀቢን ፤ ኖት ፤ (ኀበነ ፡ የኅብን ፡ ይኅብን ። ዐረ ፡ ኀበነ) ፤ መሸጕጥ ፡ መከተት ፤ ከኪስ ፡ ከሴደርያ ፡ ማግባት ፤ የሰዓት ፡ የገንዘብ ፡ የማረሚያ ። ማጥለቅ ፡ መልበስ ፤ ሰውነትን ፡ በቀሚስ ፡ መከተት ። ራስን ፡ ማሰር ፤ መጠምጠም ።

(ጥ) **ኅባኔ ፤ (ንያት) ፤** ቀሚስ ፤ ያንገት ፡ የደረት ፡ ልብስ ፤ የቀሚስ ፡ ተካሪስ ። ኅባኔ ፡ ፀፈረ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱየ ። ይኩን ፡ መልበሱ ፡ ለካህን ፡ ርሒበ ፡ ዘእንበለ ፡ ኅባኔ ። ጽሕሙ ፡ ከነ ፡ ነዊኀ ፡ ወይበጽሕ ፡ እስከ ፡ ኅባኔሁ ፤ ትጥቅ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፰ ። ሲኖዶ ። ስንክ ፡ ግን፲፫ ። መዝ ፡ ፻፴፪) ። ልብስ ፡ ምንኵስና ፤ እንደ ፡ ሞጣሕት ፡ ያለ ፡ ባንገት ፡ ተጠልቆ ፡ ወደ ፡ ፊትና ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ እስከ ፡ ታች ፡ የሚወርድ ። የራስ ፡ ማሰሪያ ፤ ጥምጥም ፡ መጠምጠሚያ ። የልብስ ፡ ዘርፍ ፤ የኩታ ፡ ጫፍ ፤ ጥለቱ ፡ ዕዳያቱ ፤ ወይም ፡ ጥልፍ ፡ ዝምዝማት ።

ኅብር ፤—ቀለም ፤ ዐይነት ፤—ሓብሮ ፡ ሓበረ ።

ኀቢር ፤ ሮት ፤ (ኀበረ ፤ ኀብረ ፡ የኅብር ፡ ይኅበር ። ዕብ ፡ ሓቤር ። ሱር ፡ ሓባር) ፤ ማበር ፤ ማሜር ፡ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ፡ መግጠም ፡ መዋደድ ፡ መስማማት ፤ መጨመር ፡ ዐብሮ ፡ መቈጠር ፤ ፩ ፡ ልብ ፡ ፩ ፡ ሐሳብ ፡ መኾን ። ኀበሩ ፡ ቃለ ፡ ነቢያት ። ወእሶርሂ ፡ ኀብረ ፡ ምስሌሆሙ ። ኢትኅበር ፡ ምስለ ፡ ኃጥኣን ፡ ለእመ ፡ በዝኁ ። ሀበነ ፡ ንኅበር ፡ በዘዚኣከ ፡ መንፈስ ። እለ ፡ የኀብሩ ፡ በሕጋ ፡ ለቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ድጓ ። መዝ ፡ ፹፪ ። ሢራ፯ ፡ ፲፪ ። ቅዳ ። ቀሌ) ።

ኀባሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያብር ፡ ዐባሪ ፤ ሜረኛ ፡ ዐድመኛ ፤ መሳይ ።

አኅበረ ፤ አሳበረ ፤ አስተባበረ ፤ አጋጠመ ፡ አንድ ፡ አደረገ ፤ አስማማ ። ኵሎ ፡ አኀዊሆሙ ፡ አኅበሩ ፡ ምስሌሆሙ ። ዘአኅበረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ሐዊረ ። አኅብር ፡ ሠቃተ ። መኑ ፡ ዘያኅብሮ ፡ ለክርስቶስ ፡ ምስለ ፡ ቤልሖር ፡ (ዕዝ፰ ፡ ፫ ። ዘኍ፩ ፡ ፶፩ ። ዘፀ፳፮ ፡ ፲፩ ። ፪ቆሮ ፡ ፮ ፡ ፲፭) ።

—፤ አማሰለ ፤ አዋሐደ ። አኅብሪዮ ፡ እንዲል ፡ (ትግሬ) ።

ተኃበረ ፤ ተባበረ ፡ ተነባበረ ፤ ተጫፈረ ፡ ተጨማመረ ። ኢይትኃበር ፡ ውስተ ፡ ማኅበሮሙ ፡ ዘደም ።

ወኢይትኃበር ፡ ምስለ ፡ ኅሩያኒሆሙ ። ምስለ ፡ ጻድቃን ፡ ኢይትኃበር ። ይከልአሙ ፡ እምዐቂበ ፡ ልብ ፡ ተኃብሮቶሙ ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ፡ ወተናግሮቶሙ ፡ ምስሌሆሙ ። ተኃባሬ ፡ ውስተ ፡ ግዕዙ ፡ ለቅዱስ ፡ (መዝ ፡ ፲፭ ። ፺፫ ። ምሳ ፡ ፴፱ ። ፊልክ ፡ ፺፭ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ኅቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ ያበረ ፤ የተባበረ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፤ እኩያ ፡ ዐብሮ ፡ አደግ ፡ ባልንጀራ ። ኅቡር ፡ ምስሌነ ፡ በዛቲ ፡ ጸጋ ። ኅቡረ ፡ ህላዌ ። ኅቡረ ፡ መንበር ። ኅቡረ ፡ ካህንየ ። ኅቡራነ ፡ ግዕዝ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ተረ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፰) ።

ኅቡረ ፤ (ዲቂቅ ፡ አገባብ) ፤ ዐብሮ ፡ አንድ ፡ ኹኖ ፤ ባንድነት ፡ አንድጋ ። ዘበልዐ ፡ ኅቡረ ፡ ይመውት ፡ ኅቡረ ። ምስሌሆሙ ፡ ኅቡረ ። ሶበ ፡ ይሄልዉ ፡ አኃው ፡ ኅቡረ ። ኢታድርግ ፡ ኅቡረ ፡ (አዋል ። መዝ ፡ ፩ ። ፲፴፪ ። ሚራ፯ ፡ ፳) ።

ኅብረት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ አንድነት ፤ ማብር ፡ መተባበር ፡ አንድ ፡ መኾን ፤ መስማማት ። ኅብረት ፡ ህላዌ ። ኅብረት ፡ ሥላሴ ። ኅብረት ፡ ዜማ ። ኅብረት ፡ ቃል ። ኢይፈቅዱ ፡ ኅብረተ ፡ አበዊሆሙ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። አርጋ ። አዋል ። ፍ ፡ ን ፡ ፳፬) ።

ኍባሬ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ድማሬ ፡ ወኍባሬ ፡ (ቅዳ) ።

ኅብር ፤ (ራት) ፤ ወገን ፡ ክፍል ፡ ዳርቻ ፤ የቦታ ፡ የሰፈር ። ውስተ ፡ አሐዱ ፡ ኅብር ፡ እምነ ፡ ገራህቱ ። ውስተ ፡ አሐዱ ፡ ኅብረ ፡ ሀገር ። ኅብረ ፡ በድው ። ኅብር ፡ ዘባሕረ ፡ ኪኔሬት ። ኅብር ፡ ዘደብረ ፡ ኤፍሬም ። ቁም ፡ መንገለ ፡ የማን ፡ አሐደ ፡ ኅብረ ፡ (ሩት፪ ፡ ፫ ። ፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፳፯ ። ዘኍ፴፫ ፡ ፯ ። ኢያ፲፫ ፡ ፳፯ ። መሳ፲፱ ፡ ፩ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፺፬) ።

ማኅበር ፤ (ራን) ፤ በቁሙ ፤ አንድነት ፤ ጉባኤ ፡ ሸንጎ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፤ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። ሥርዐተ ፡ ማኅበር ። ዕቀብ ፡ ማኅበረነ ። ማኅበሮሙ ፡ ለነቢያት ። ማኅበረ ፡ ሕዝብ ። ማኅበረ ፡ ሠለስቱ ፡ አስማት ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፱ ። ቅዳ ። ፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ። ኤር፴፫ ፡ ፲፯ ። አርጋ) ።

—፤ ወገን ፡ ነገድ ፤ ቤት ፡ ሰብ ፡ ጭፍራ ፤ ስራዊት ። ሰራዊተ ፡ ገብርኤል ፡ በበ ፡ ማኅበሮሙ ። ዳታን ፡ ወአቤሮን ፡ ወማኅበራኒሆሙ ። ማኅበሩ ፡ ለዲዮቅልጥያኖስ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ሐም፭) ።

ማኅበራዊ ፤ የማኅበር ፤ ማኅበረተኛ ፤ ማኅበርነት ፡ ያለው ። አኃው ፡ ማኅበራውያን ፤ መነኮሳት ፡ ማኅበራውያን ፡ (ሥር ፡ ጳኵ) ።

አማኅበረ ፤ (ዲ ፡ ቃ ፡ ግ) ፤ ሰበሰበ ፤ ማኅበር ፡ ሠራ ፤ ጉባኤ ፡ አደረገ ፤ ሸንጓ ። ዘአፍጠንክሙ ፡ ለተጋብኦ ፡ ወለአማኅብሮ ። ኢያማኅበረታ ፤ አላ ፡ ረሰየታ ፡ ለባሕቲታ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲ ። አዋል) ።

ማኅበርት ፤ (ታት) ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፤ ንብብር ። መኑ ፡ ይበውእ ፡ ውስተ ፡ ማኅበርተ ፡ እንግድዓሁ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፬) ።

—፤ የልብስ ፡ መጋጠሚያ ፤ ስፌት ፡ ዝራር ፡ ተካሪስ ። ወውስተ ፡ ክልኤሆን ፡ ማኅበርቱ ። (ዘፀ፴፯ ፡ ፳፭) ።

ኅብስት ፤—የተጋገረች ፤ እንጀራ ፤—ኅቢዝ ፡ ኅበዘ ።

ኅጕል ፤—ጥፋት ፤—ሀጕል ፡ ሀጐለ ።

ኅድአ ፤—ጸጥ ፡ አለ ፤—ሀዲአ ፡ ሀድአ ።

ኅዲግ ፤ ጎት ፤ (ኀደገ ፡ የኀድግ ፡ ይኅድግ ። ዕብ ፡ ሐዳል ፤ ዐዛብ) ፤ መተው ፡ መጣል ፤ ይቅር ፡ ማለት ፤ መፍታት ፡ መልቀቅ ፤ ማራቅ ። ሰበቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ለምንት ፡ ኀደገኒ ። ኅድግ ፡ ለነ ፡ አበሳነ ። ኵሉ ፡ ዘየኀድግ ፡ ብእሲቶ ። አኀዛ ፡ ወኢትኅድጋ ። ኢትኅድግ ፡ ምሕረተከ ፡ እምነ ፡ ቤትየ ፡ (መዝ ፡ ፳፩ ። ማቴ፮ ፡ ፲፪ ። ሚራ፯ ፡ ፳፯) ።

—፤ በቁሙ ፤ ማደግ ፤ ጡትን ፡ ልጅነትን ፡ መተው ። ደገገን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ልህቀ ፡ ብሎ ፡ አደገ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ኅዳጊ ፤ (ጊት ፡ ግያን ፡ ያት) ፤ የሚተው ፤ ይቅር ፡ ባይ ። ከነ ፡ ተሐራሜ ፡ ወኮነ ፡ ኀዳጌ ። ክርስቶስ ፡ ኀዳጌ ፡ ኀጢአት ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፭ ። ቄር ። ፍ ፡ ን ፡ ፲) ።

አኅደገ ፤ አስተወ ፡ አስጣለ ፤ ታደገ ፡ አዳነ ፤ አፋታ ። አኅደጉነ ፡ ዘንተ ፡ አሠረ ። መኑ ፡ ያኅድገነ ፡ ፍቅሮ ፡ ለክርስቶስ ። ከመ ፡ ታኅድጎ ፡ ለምታ ፡ እምእደ ፡ ዘባጢ ። ሰአለቶ ፡ ለእኁሃ ፡ ከመ ፡ ያኅድጋ ፡ እምታ ፡ ወአኅደጋ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፲፩ ። ሮሜ፰ ፡ ፴፭ ። ፴፰ ። ዘዳ፳፭ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ) ።

ተኅድገ ፤ ተተወ ፡ ተጣለ ፤ ተፈታ ፡ ተለቀቀ ፤ ቀረ ፡ ኖረ ፤ ተከለከለ ። ተኀድገ ፡ ይሁዳ ። አህጉር ፡ እለ ፡ ተኅድጋ ። ብእሲት ፡ ዘተኅድገት ፡ በዝሙት ። ተኅድጉ ፡ በይጣናት ፡ ላዕሌነ ። ኢይትኀደግ ፡ ዝየ ፡ እብን ፡ ዲበ ፡ እብን ። ኢንትኀደግ ፡ እምአብአ ፡ ቍርባን ፡ (ሚል፪ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፺፯ ። ማቴ፳፬ ፡ ፪ ። ዘኍ፱ ፡ ፯) ።

ኅዱግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ድግት) ፡ የተተወ ፡ የተሰረየ ፤ የተፈታ ፡ የተለቀቀ ፤ ልቅ ፡ ስድ ። ኀጣይኢሃ ፡ ኅድግት ። ብእሲት ፡ ኅድግት ። ወዘሰ ፡ ኅድግተ ፡ አውሰበ ፡ (ፊልክ ፡ ፴፭ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፮ ። ማቴ፭ ፡ ፴፪) ። ኅዱግ ፡ ስኩር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኅዳግ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፡ (መዝ ፡ ፸፯ ። ኢሳ፳፱ ፡ ፳) ።

ኅድገት ፤ (ታት) ፤ (ላ ፡ ጥ) መተው ፡ መጣል ፤ መፍታት ፡ መፈታት ፤ አፈታት ፤ ዕረፍት ፤ ስሬት ። የሥራ ፤ የሴት ፤ የኀጢአት ። ከመ ፡ ትጸውዕ ፡ ኅድገተ ። ዓመተ ፡ ኅድገት ። በእንተ ፡ ከሊአ ፡ ኅድገተ ፡ ብእሲት ። ኅድገተ ፡ አበሳ ፡ (ኤርም፴፭ ፡ ፳ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፲፯ ። ፍ ፡ ን ፡ ፳፬ ። ቅዳ) ። በኅድገት ፡ ፈንታ ፡ ኅዳጋት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወገብረ ፡ ኅዳጋቲሃ ፡ ኵሎ ፡ ደወለ ፡ መንግሥቱ ፡ (አስቴ፪ ፡ ፲፰) ። በሚገዛው ፡ አገር ፡ ላለው ፡ ሕዝብ ፡ ኹሉ ፡ ዕረፍት ፡ ነጻነት ፡ ሰጠ ፤ ግብር ፡ አቀለለ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ኀዳግ ፤ (ጋት) ፤ በቁሙ ፤ የመጽሐፍ ፡ እግር ፤ ከቀለሙ ፡ በታች ፡ እጅ ፡ የሚያርፍበት ፡ ባዶ ፡ ብራና ፤ ስፋቱ ፡ ከአርእስትና ፡ ከገጽ ፡ ከግልየት ፡ የሚበልጥ ። ሥርው ፤ ጥንት ። ንግበእኬ ፡ ኀበ ፡ ኀዳገ ፡ ነገር ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ኀድጋን ፤ ኀድገት ፤ ፍች ፡ ልቅ ፤ የባልና ፡ የሚስት ፡ መለያየት ፤ የጋብቻቸው ፡ ውል ፡ መፍረስ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ኀድጋን ፡ ገት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኀዳጋት ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። መጽሐፈ ፡ ኀዳጋት ፡ (ዘዳ፳፬ ፡ ፩ ። ኢሳ፶ ፡ ፩ ። ማቴ፭ ፡ ፴፩ ። ማር፲ ፡ ፬) ። ፍልጣንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ተኀደገ ፤ ተፋታ ፡ ተላቀቀ ፤ ተለያየ ። ብእሲት ፡ ኢትትኀደግ ፡ ምስለ ፡ ምታ ። ኢትፍቅድ ፡ ተኀድጎ ፡ ምስሌሃ ። ኢያብዝኑ ፡ ተኀድጎ ፡ ምስለ ፡ አንስቲያሆሙ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፲ ፡ ፳፯ ። ቀሌ) ።

አስተኃደገ ፤ አፋታ ፡ አላቀቀ ፤ አለያየ ፡ ገላገለ ። ተባአሱ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ወአልቦ ፡ ዘያስተኃድጎሙ ፡ በማእከሎሙ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፯) ።

ኀዳጥ ፤—ጥቂት ፤—ኅጣጥ ፤ ኀጠ ፡ ኀጠጠ ።

ኀደየ ፤ አበሰለ ፤—ሀድይ ፡ ሀደየ ።

ኀደመ ፤—አንቀላፋ ፤—ሀዲም ፡ ሀደመ ።

ኀደመ ፤—ተረተ ፤—ሐድሞ ፡ ሐደመ ።

ኀዳፍ ፤—ማዥራት ፤—ሐዳፍ ።

(ጥ) **ኀድፎ ፤ ፎት ፤ (ኀደፈ ፡ ይኄድፍ ፡ የኀድፍ ። ቀ(ደ)ዘፈ) ፤** መቅዘፍ ፤ ባሕርን ፡ በትርከዛ ፡ መከፈል ፡ መሠንጠቅ ፤ ታንኳን ፡ መርከብን ፡ መምራት ፡ ማስኬድ ፤ ማዘዝ ፡ መጠበቅ ፤ እንዳይሰጥም ። ከመ ፡ ዘየኀድፍ ፡ ውስተ ፡ ብዙኀ ፡ ሞገድ ። ኀደፈት ፡ በንዋየ ፡ ዕፀ ፡ ምኑን ። ኀድፈኒ ፡ እማዕበለ ፡ ኀጢአት ፤ ዘይኄድፎ ፡ ለዓለም ፡ እማዕበለ ፡ ኀጣውእ ፡ በራግናት ፡ ወንጌሉ ፡ ቅዱስ ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፴፬ ። ጥበ፲ ፡ ፬ ። አርጋ) ።

—፤ መወልወል ፤ ማደስ ፡ ማጽናት ። ከመ ፡ ነኀድፍ ፡ ልበሙ ፡ ለመሀይምናን ። ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ይኄድፍ ። ኀድፍ ፡ ልበሙ ፡ በፈሪሆትከ ። ለኀድፎ ፡ ነፍስ ፡ (ቅዳ ፡ አት ። ሕር ። ቄድር ፡ ገ፲፩ ። ፶፫) ።

—፤ መምከር ፤ ማስተማር ። ምስጢሩ ፡ ከመምራትና ፡ ከማጽናት ፡ ይገባል ። ወኃጥኣን ፡ ይኄድፉ ፡ ሕብለ ፡ (ምሳ፲፱ ፡ ፩) ።

ኀዳፍ ፤ ኀዳፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት) ፤ የሚቀዝፍ ፡ ቀዛፊ ፤ መሪ ፡ ጠባቂ ፡ መምር ። ወዙሉ ፡ ዘኀዳፍ ። ኀዳፍያንኪ ። ኀዳፈ ፡ ነፍሳት ። ኀዳፍያነ ፡ ክርስቲያን ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ ኪዳ) ።

መኅድፍ ፤ (ፍት ፡ ፋን ፡ ፋት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ቀዛፊ ። መኅድፋነ ፡ ፍርሀት ፡ (ማር ፡ ይሥ፳፯) ።

ኀዳፍ ፤ (ብ ፡ አኀዳፍ) ፤ መቅዘፊያ ፤ ትርከዛ ፤ መያዥው ፡ እንደርፍ ፡ ማፋ ፡ እንደ ፡ ድግር ፡ ያለ ፡ ዝርግ ፡ ጠፍጣፋ ፤ ቀላል ፡ ዕንጨት ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፯) ።

—፤ የመርከብ ፡ ዥራት ፡ በስተኋላ ፡ ኹኖ ፡ የመርከቡን ፡ ፊት ፡ የሚመልስና ፡ የሚቀልስ ፤ ወደ ፡ ወደዱበት ፡ የሚያስኼድ ። ይመይጠን ፡ ብእሲ ፡ በኀዳፍ ፡ ንኡስ ፡ ወያበውኦን ፡ ውስተ ፡ መርሶ ፡ ኀበ ፡ ፈቀደ ፡ (ያዕ፫ ፡ ፬) ።

ኀዳፍ ፡

— ፤ ዕውቀት ፡ ምክር ፤ ሥልጣን ። ዘሰ ፡ አጥረየ ፡ ኀዳፈ ። እለ ፡ አልቦሙ ፡ ኀዳፍ ። እንቲኣከ ፡ ኀዳፍ ፡ አ ፡ አብ ፡ ትሠርዕ ፡ ዙሉ ፡ (ምሳ፩ ፡ ፭ ። ፲፩ ፡ ፲፬ ። ጥበ ፲፬ ፡ ፫) ።

ተኀደፈ ፤ ታደፈ ፤ ተወለወ ። ተቀዘፈ ፤ ታዘዘ ፡ ተጠበቀ ። ተኀደፎ ፡ በእደ ፡ ዚኣከ ፡ (ጥበ፲፬ ፡ ፯) ።

ኀዱፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ድፍት) ፤ የታደፈ ፤ የተቀዘፈ ፤ ጥብቅ ።

ኀዳፌ ፤ መቅዘፍ ፤ መቀዘፍ ፤ አቀዛዘፍ ፡ ቀዘፋ ። ትእዛዝ ፡ ዕውቀት ፤ ፈሊጥ ። በኀዳፌ ፡ ይከውን ፡ ጸብእ ፡ (ምሳ፳፬ ፡ ፯) ።

ማኀደፍ ፤ (ብ ፡ መኃድፍ) ፤ መቅዘፊያ ። ማደፊያ ፡ መወልወያ ፤ መንዲል ፡ ማወሻ ፡ ማበሻ ። በማኀደፍ ፡ ፈንታ ፡ ማኀፈድ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ወእምዝ ፡ ይትመጦ ፡ ንፍቅ ፡ በማኀፈድ ። ጸሎት ፡ ላዕለ ፡ ማኀፈደት ፡ (ሥር ፡ ቅዳ) ።

ምኅዳፍ ፤ (ፋት) ፤ የቀዛፊያ ፡ የመቅዘፊያ ፡ የትርከዛ ፡ ቦታ ።

ኀዲር ፤ ሮት ፤ (ኀደረ ፡ የኀድር ፡ ይኅድር ፤ ቤተ ። ዕብ ፡ ሐዳር ። ዐረ ፡ ኀደረ) ፤ ማደር ፤ ከሠርክ ፡ እስከ ፡ ነግህ ፡ ባንድ ፡ ቦታ ፡ መኖር ፤ ተኝቶ ፡ ተጋድሞ ፡ ሌሊትን ፡ በንቅልፍ ፡ ማሳለፍ ። ገሐሡ ፡ ቤተ ፡ ገብርከሙ ፡ ወኅድሩ ፤ ወይቤልዎ ፡ ኑ ፡ ንኅድር ፡ ውስተ ፡ መርሕብ ። ረቢ ፡ አይቴ ፡ ተኀድር ፤ ወርእዩ ፡ ኀበ ፡ የኀድር ፡ (ዘፍ፲፱ ፡ ፪ ። ዮሐ፩ ፡ ፴፱) ።

—፤ መግባት ፡ መከተት ፤ ወደ ፡ ውስጥ ፡ ማለፍ ፡ ውሳጣዊ ፡ መኾን ። ኀደረ ፡ ቤተ ፡ ፤ ኀዳይ ፤ ኀደረ ፡ ውስተ ፡ ማኅፀን ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

—፤ ከሰው ፡ መጠጋት ፤ አሽከር ፡ ሎሌ ፡ ዐማች ፡ መኾን ። ኀደረ ፡ ኀበ ፡ አሐዱ ፡ ዐዱላማዊ ፡ (ዘፍ፴፰ ፡ ፩) ።

—፤ መኖር ፡ መጽናት ፤ መተባበር ፡ መስማማት ። ኢየኅድራ ፡ አእባን ፡ ውስተ ፡ ንድቅ ። ዘበቱ ፡ የኀድር ፡

ዙሉ ፡ ሕንጻ ። ርእስ ፡ ዘቦቱ ፡ የኅድር ፡ ዙሉ ፡ ሥጋ ፡ ወይትዋደድ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፱ ። ኤፌ፪ ፡ ፳፩ ። ፬ ፡ ፲፮ ። ቆላ፪ ፡ ፲፱) ። በኀደረ ፡ ፈንታ ፡ ተኅድረ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። አጽናፍ ፡ ዘይትኀደር ፡ እምሰማይ ፡ (ምሳ፳ ፡ ፳፮) ።

ኅዳሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ደርት) ፤ የሚያድር ፡ ዐዳሪ ፤ እንግዳ ፡ ጥገኛ ፤ ደባል ፡ ሎሌ ፤ አሽከር ፡ ቤተ ፡ ሰብ ። ኀፍረት ፡ ለኅዳሪ ፡ ሰሪቀ ፡ ማኅደር ። ኅዳሪ ፡ ዘአሐቲ ፡ ዐሰተ ፡ ኀደረ ። ኀደርቱ ፡ ለካህን ። ኅዳሪ ፡ ወገባኢ ። ባእ ፡ ኅዳሪነ ፤ ፃእ ፡ ኅዳሪነ ፡ (ሚራ፵፩ ፡ ፲፱ ። ጥበ፭ ፡ ፲፭ ። ዘሌ፳፪ ፡ ፲ ። ዘፀ፲፪ ፡ ፵፭ ። ሚራ፳፱ ፡ ፳፮ ፡ ፳፯) ።

ኅዱር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ድርት) ፤ ያደረ ፤ የኖረ ፡ የሰፈረ ። ወዙሉ ፡ ምግባረ ፡ መንፈስ ፡ ኅዱር ፡ ውስተ ፡ ሥጋሁ ። ኩን ፡ ምስሌሆሙ ፡ ኅዱረ ። እለ ፡ ኅዱራን ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (አፈ ፡ ድ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፻፹፩ ። መዝ ፡ ፴፪) ።

ኅድረት ፤ ማደር ፡ መኖር ፤ አስተዳደር ። ዐዳር ፤ ትዳር ፡ ኑሮ ። በእንተ ፡ ኅድረተ ፡ አኀው ። ወኅድረቶሙ ፡ ለእስራኤል ፡ (ፊልክ ፡ ፻፹፩ ። ዘፀ፲፪ ፡ ፵) ።

አኅደረ ፤ አሳደረ ፡ አስገባ ፤ አኖረ ፡ አስጠጋ ፤ አስቀመጠ ። አብእ ፡ ነዳየ ፡ ወአኅድሮ ፡ ውስተ ፡ ጽላሎትከ ። ሎጥ ፡ አኅዳሬ ፡ እንግዳ ። ለእመ ፡ አኅደርከ ፡ ነኪረ ፡ ምስሌከ ። ያኀስረከ ፡ ዘአኅደርከ ። ወአኅደሮሙ ፡ ህየ ፡ ለደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ (ኢሳ፶፰ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ሚራ፲፩ ፡ ፴፬ ። ፳፱ ፡ ፳፰ ። ፪ዜና ፡ ፰ ፡ ፪) ።

ተኃደረ ፤ ተዳደረ ፤ ተጣጋ ፡ ተቃረበ ፤ ተጎራበተ ። አውፅአሙ ፡ እምኔከ ፡ ወኢትትኃደሮሙ ። ቦ ፡ እለ ፡ ኢተኃደራ ፡ ምስለ ፡ ካልኣቲሆን ፡ (ዘፀ፳፫ ፡ ፴፪ ። ሄርማ ፡ ገ፹) ።

አስተኃደረ ፤ አስተዳደረ ። አስማማ ፤ አስተካከለ ፤ የሕንጻ ። መኑ ፡ አስተኃደረ ፡ ማእዘኒሃ ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፮) ።

ማኅደር ፤ (ራት ፤ መኃድር ። ዐረ ፡ ኀድር ። ዕብ ፡ ሔዴር ፤) ማደሪያ ፡ ሰፈር ፡ ቤት ፡ በኣት ፤ የመኝታ ፡ ቦታ ፡ ዕልፍኝ ፤ በታላላቅ ፡ ቤት ፡ ውስጥ ፡ የሚሠራ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ደጃፍና ፡ መስኮት ፡ ያለው ፤ ድንኳን ፡ መቃብር ። ማደሪያነት ፡ ላለው ፡ ለቦታ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። ማኅደረ ፡ እንግዳ ። አተዉ ፡ ማኅደሪሆሙ ። እንታክቲ ፡ ማኅደር ። በእንተ ፡ ማኅደራት ። ሲሳይ ፡ ወዐራዝ ፡ ወማኅደር ። ቱከለ ፡ ማኅደረ ። ማኅደሩ ፡ ለዙሉ ፡ ዘሞተ ፡ ምድር ፡ (ኪዳ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፳፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ፡ ፴፪ ። ዘፍ፴፭ ፡ ፲፯ ። ኢዮ፴ ፡ ፳፫) ።

— ፤ ቀመር ፤ የቀመር ፡ ስም ፤ ዐውደ ፡ ፀሐይ ፡ ፳፰ ፡ ዓመት ፤ ዕለት ፡ ወንጌላዊ ፡ ረቡዕ ፡ ማቴዎስ ፡ የሚገናኙበት ። የጨረቃም ፡ ነገር ፡ አለበት ፡ (አቡሻ ፡ ፬) ።

ኅዳር ፤ (ዕብ ፡ አዳር ፤ መጋቢት ። ቅብጥ ፡ አቶር) ፤ በቁሙ ፤ የወር ፡ ስም ፡ የመስከረም ፡ ሦስተኛ ፤ ያዝመራ ፡ ወራት ፡ ጠባቆች ፡ ከዱር ፡ የሚያድሩበት ። አመ ፡ ሰሙኑ ፡ ለኅዳር ። መንፈቀ ፡ ኅዳር ። (ስንክ ፡ ኅዳ፳ ። ፲፭) ።

ኀወ ፤ **ኀወወ** ፤ (ኀዊው ። ከዊው ፡ ከወ ፤ ከወወ) ፤ ከፈተ ፡ ከፋፈተ ፤ ተከፈተ ፡ ከፍት ፡ ኾነ ።

ኃዋ ፤ (ብ ፡ ኃዋኃው ። ዕብ ፡ ሐዋሕ ፤ ሐዋሒም) ፤ ነቅ ፤ ሥንጥቅ ። በቁሙ ፤ ክፍት ፡ ባዶ ፡ ወለል ፤ የቤት ፡ የደጃፍ ። አየር ፤ የሰማይና ፡ የምድር ፡ መካከል ፤ የርጉዕ ፡ ነፋስ ፡ ቦታ ። መጣፍ ፡ ግን ፡ በኃዋ ፡ ፈንታ ፡ ኃዋኃው ፡ ይላል ። ኃዋኃወ ፡ ሰማይ ። ኃዋኃወ ፡ ፈለክ ። ኃዋኃወ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ሔኖ ። አቡሻ ። ቅዳ) ።

ኆኅት ፤ (ብ ፡ ኆኃት ፤ ኀዋኀው ። ዐረ ፡ ኀውኀት) ፤ ታናሽ ፡ ጠባብ ፡ መስኮት ፡ ፋካ ፤ ዐይን ፡ የሚያስልክ ፡ እጅ ፡ የሚያሾልክ ፤ ነፋስና ፡ ብርሃን ፡ የሚያገባ ። ደጃፍ ፡ በር ፤ የቤት ፡ የቅጥር ፡ መውጫ ፡ መግቢያ ፤ ባደው ፡ ክፍቱ ፡ ሳንቃ ፡ የሚከድነው ፡ መዝጊያ ፡ የሚደፍነው ። አንቀጽን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፤ ነቅጸ ። ኆኅተ ፡ አንቀጽ ። ለዙሉ ፡ ዘመጽአ ፡ ርኅው ፡ ኆኅትየ ። ባእ ፡ ቤተከ ፡ ወዕጹ ፡ ኆኅተከ ። ይትረኀዋ ፡ ኆኃት ፡ እለ ፡ እምፍጥረት ። አርኀወ ፡ ኆኃተ ፡ ሰማይ ። እስመ ፡ ሰበረ ፡ ኆኃተ ፡ ብርት ፡ (ኪዳ ። ኢዮ፴፩ ፡ ፴፪ ። ኢሳ፳፮ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፳፫ ። ፸፯ ። ፻፮) ።

ኆኅ ፤ (ብ ፡ ኆኃት ። ዐረ ፡ ኀውኀ ። ሱር ፡ ሐውሐ ። ዕብ ፡ ሐዋሕ ፤ ሦክ) ፤ የባሕር ፡ ኵክ ፤ እሾኻም ፡ ፍሬው ፡ ጥቍር ፤ ዘይቶንና ፡ ዘቢብ ፡ የሚመስል ፤ ተምር ፡ የሚያክክል ። ቈጽለ ፡ ኆኃት ። ከመ ፡ ቈጽለ ፡ ኆኃት ፡ (ቀሌ ። ግንዘ) ።

ኆኄ ፤—ስመ ፡ ፊደል ፤—ሆሄ ፡ ሀ ።

ኆሠ ፤—ነቀነቀ ፤—ሐዊስ ፡ ሐሰ ።

ኀዊሥ ፤ **ሦት** ፤ (ኆሠ ፤ ኀወሠ ፡ የኀውሥ ፡ ይኁሥ) ፤ መቀላቀል ፡ መደባለቅ ፤ አንዱን ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ፡ መለወስ ፡ መቀመም ፤ እንደ ፡ ውሃና ፡ እንደ ፡ መሬት ፡ እንደ ፡ መድኀኒት ።

ተኀውሠ ፤ ተቀላቀለ ፤ ተደባለቀ ። ሶበ ፡ ይትፌሣሕ ፡ ኢይትኀወሦ ፡ ጸልዕ ። ተኀዊሦኑ ፡ እንጋ ፡ ወተቶሲሖ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ኮኑ ፡ አሐደ ፡ ህላዌ ፡ (ምሳ፲፬ ፡ ፲ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ኅዊሥ ፤ (ሣን ፡ ሣት ፡ ውሥት) ፤ የተቀላቀለ ፡ ቅልቅል ፤ ድብልቅ ፡ ቅይጥ ። ኀጺን ፡ ወልሕኵት ፡ ኅዊሥ ፤ ከማሁ ፡ ኅዊሣን ፡ በዘርዐ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። አምጽአ ፡ ኅዊሠ ፡ ከርቤ ፡ ወዐልወ ። አፈዋተ ፡ ከርቤ ፡ ኅዊሥ ፡ (ዳን፪ ፡ ፵፫ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፴፱ ። ቅዳ ፡ አፈ) ።

ኁሠት ፤ (ላ ፡ ጥ ፡ ቀደ) መቀላቀል ፡ መደባለቅ ፤ አቀላቀል ፡ ቅልቅልነት ፤ ድብልቅነት ። ኮነ ፡ ሰብእ ፡ ዘእንበለ ፡ ኁሠት ። ቱስሕት ፡ ወኁሠት ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ኀውሥ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ቅልቀላ ፡ ድብለቃ ፤ ቅልቅልነት ፤ የባሕርይ ፡ ፍልሰት ። ዘእንበለ ፡ ኀውሥ ፡ (ቄር ፡ ገ፳) ።

ኀወጸ ፤—ጐበኘ ፤—ሐውጸ ፡ ሐወጸ ።

ኆጻ ፤ (ኀጢጥ ፡ ኀጠ ፤ ሐጸ ። ዐረ ፡ ሐጸን ። ሱር ፡ ሕጻጻ ። ዕብ ፡ ሓጻጽ) ፤ ጠጠር ፤ አሸዋ ፤ ድቡሽት ፤ ታናናሽ ፡ ጥቃቅን ፡ የደንጊያ ፡ ቅንጣት ፤ እንደ ፡ ጤፍ ፡ ምርት ፡ እንደ ፡ ክርት ፡ ደቂት ፡ ያለ ፤ በወንዝ ፡ ዳር ፡ በባሕር ፡ ጠረፍ ፡ በምድረ ፡ በዳ ፡ የሚገኝ ። ጥሬነቱ ፡ ከኀጢጥና ፡ ከሐጺጽ ፡ የተደቀለ ፡ ነው ፤ ኀመኑና ፡ ሐጻን ፡ ረመለን ፡ እይ ። በዓለ ፡ እስፈሬዳት ፡ ወኆጻ ፡ ደቃቅ ። ኮነ ፡ ይወጺ ፡ ኆጻ ፡ ንስቲተ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ። ከመ ፡ አሐቲ ፡ ኅጠተ ፡ ኆጻ ፡ እምውስተ ፡ ኵሉ ፡ ኆጻ ። ኆጻ ፡ ባሕር ። ወደፈኖ ፡ ውስተ ፡ ኆጻ ። ዘሐነጸ ፡ ቤቶ ፡ ዲበ ፡ ኆጻ ፡ (ፊልክ ፡ ፴ ። ፳፱ ። ሢራ፲፰ ፡ ፲ ። ፵፱ ፡ ፳፮ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፪ ። ማቴ፯ ፡ ፳፯) ።

ኅዉር ፤ (ዐረ ፡ ኅዋር) ፤ ደካማ ፡ ድዉይ ፤ ቀጭን ፡ ኰሳሳ ። ወአነ ፡ ኅዉር ፡ እምሕል ፡ ለክሙ ፡ (ጠማር) ።

ኀዘዘ ፤—ዐነቀ ፡ አስጨነቀ ፤—ሐዚዝ ፡ ሐዘዘ ።

ኀዘለ ፤—ዐዘለ ፡ ተሸከመ ፤—ሐዚል ፡ ሐዘለ ።

ኀዝል ፤ (ዐረ ፡ እልኀዚል) ፤ ጣብ ፡ የጨዎታ ፡ ስም ፤ በጠጠር ፡ ወይም ፡ በተነጠጠ ፡ ዕንጨት ፡ የሚጫወቱት ፡ ጨዎት ፤ እንደ ፡ ገበጣና ፡ እንደ ፡ ሰንጠረዥ ፡ ያለ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፱) ።

ኀዘነ ፤—ዐዘነ ፤—ሐዚን ፡ ሐዘነ ።

ኀዝዐ ፤—ነዳ ፡ አባረረ ፤—ሐዚእ ፡ ሐዝአ ።

ኀጢአ ፤ አት ፤ (ኀጥአ ፡ የኀጥእ ፡ ይኅጣእ ። ዕብ ፡ ሐጣእ ። ሱር ፡ ሕጣእ ። ዐረ ፡ ኅጢእ) ፤ ኀጢአት ፡ መሥራት ፤ መበደል ፤ ሕግ ፡ ያዘዘውን ፡ መተው ፡ ያላዘዘውን ፡ ማድረግ ፤ ጽድቅን ፡ መቃወም ። ኢትኅጣእ ፡ ፈድፋደ ። ለኄር ፡ ወለዘሂ ፡ የኀጥእ ። ከመ ፡ ይኅጣእ ። ከመ ፡ ኢይኅጥኡ ፡ ለከ ። ነፍስ ፡ እንተ ፡ ኀጥአት ፡ ይእቲ ፡ ትመውት ፡ (መክ፯ ፡ ፲፯ ። ፱ ፡ ፪ ፡ ፲፰ ። ፪ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፭ ። ሕዝ፲፰ ፡ ፬ ፡ ፳) ።

—፤ ማጣት ፡ መቸገር ፤ ፈልጎ ፡ አለማግኘት ፤ ዕጦተኛ ፡ አይቶ ፡ ዐጣ ፡ መኾን ። ይግዕሩ ፡ ወየኀጥኡ ፡ እክለ ። ይመውቱ ፡ በኀጢአ ፡ ማይ ። አርመሙ ፡ ወኀጥኡ ፡ ቃለ ፡ እንተ ፡ ያወሥኡ ። ማሰነ ፡ ብሔር ፡ በኀጢአ ፡ ሰብእ ፡ ወእንስሳ ፡ (ሰቈ፭ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፶ ፡ ፪ ። ነሐ፭ ፡ ፰ ። ኤር፵ ፡ ፲፭) ።

ኀጣኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ ኀጢአት ፡ ሠሪ ፡ የሚሠራ ፤ ኃጥእ ፡ ኀጢአተኛ ። ያጣ ፡ የሚያጣ ።

ኃጥእ ፤ (እት ፡ አን ፡ አት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፡ ኀጢአተኛ ፤ ሕግ ፡ አፍራሽ ፡ ተላላፊ ፡ (ዕጦተኛ ፤ አይቶ ፡ ዐጣ) ። ብእሲ ፡ ኃጥእ ። ብእሲት ፡ ኃጥእት ። ኃጥኣን ፡ ወመጸብሓን ፡ (ሉቃ፭ ፡ ፰ ። ፯ ፡ ፴፯ ። ማቴ፱ ፡ ፲) ። አነ ፡ ወወልድየ ፡ ሰሎሞን ፡ ንከውን ፡ ኃጥኣነ ። ድኾች ፡ አይቶ ፡ ዐጦች ፤ ወይም ፡ በቁሙ ፡ (፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፳፩) ።

ኃጥኣዊ ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። ለእመ ፡ ርኢከ ፡ ዘማዌ ፡ ወኃጥኣዌ ፡ (ፊልክ ፡ ፴፭) ።

አኅጥአ ፤ ኀጢአት ፡ አሠራ ፤ አሳተ ። አሳጣ ። አደኸየ ፤ ባደ ፡ አስቀረ ። ከመ ፡ ያኅጥእሙ ፡ ረባሐ ። ምንተ ፡ አኅጣእኩከ ። ወኢያኅጥእሙ ፡ እምዘፈቀዱ ፡ (ፊልክ ፡ ፶ ። ፫ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፳፪ ። መዝ ፡ ፸፯) ።

ተኀጥአ ፤ ታጣ ፡ ጠፋ ፤ ሸሸ ፡ ኰበለለ ። ተኀጥአ ፡ ሲሳይ ። በተኀጥኦተ ፡ መምህር ። በእንተ ፡ ዘይትረከብ ፡ እምዘተኀጥአ ። ተኀጥአ ፡ ወአምሠጠ ። አግብርት ፡ እለ ፡ ተኀጥኡ ፡ እምአጋዕዝቲሆሙ ፡ (ዮሴፍ ። ምሳ፳፱ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵ ። ፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፪ ። ፳፭ ፡ ፲) ።

ኅጡእ ፤ (አን ፡ አት ፡ ጥእት) ፤ ያጣ ፤ የተቸገረ ፡ የሌለው ፡ ድኻ ። ኅጡእኬ ፡ አንተ ፡ አሐተ ፡ ነገረ ። ኅጡአ ፡ ልቡና ። ኅጡአ ፡ ንዋይ ። ዲያቆን ፡ የሐውጽ ፡ ድዉየ ፡ ወኅጡኣነ ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ተ፳ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፭ ፡ ፪) ።

—፤ የታጣ ፡ የሸሸ ፤ የኰበለለ ። ወየአምኑ ፡ ከመ ፡ ኅጡእ ፡ ውእቱ ። እንዘ ፡ ኅጡእ ፡ እምገጸ ፡ ሰአል ፡ (፩ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፲፯ ። ፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፩) ።

ኅጥአት ፤ ማጣት ፤ መታጣት ። ኅጥአተ ፡ ንጽሐ ፡ ኅሊና ፡ (ፊልክ ፡ ፪፻፫) ። ዕጦት ፡ ችግር ፡ ሽሽት ፡ ኵብለላ ።

ኅጥእና ፤ ኃጥእነት ፤ አይቶ ፡ ዐጣነት ፡ (ፈላስ ፡ ገ፻፪) ።

ኀጢአት ፤ (ብ ፡ ኀጣውእ ፤ ይእ) ፤ በቁሙ ፤ በደል ፡ ዐመፃ ፤ ግፍ ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ሥራ ፤ በኀልዮና ፡ በነቢብ ፡ በገቢር ፡ የሚሠራ ። ተኀድገ ፡ ለከ ፡ ኀጢአትከ ። ወይሰረይ ፡ ለነ ፡ ኀጣውኢነ ። ክልኤቲ ፡ ኀጣይእ ። አእምር ፡ ሕማመከ ፡ ወኀጣይእከ ፡ (ማር፪ ፡ ፭ ። ቅዳ ። ሢራ፯ ፡ ፰ ። ራእ፪ ፡ ፱) ።

ማኅጣእ ፤ ኀጢአት ፡ የሚያሠራ ፤ ማመጫ ፡ መሸፈቻ ፡ በታ ። ወማኅጣአ ፡ አግብርት ፡ ማእከላ ፡ እምትካት ፡ (ዕዝ፬ ፡ ፲፭) ።

ኀጢጥ ፤ ጠት ፤ (ኀጠ ፤ ኀጠጠ ፡ የኅጥጥ ፡ ይኅጥጥ ። ሐጸ ። ዕብ ፡ ሓጣጥ ፤ ወጋ ፡ በሳ ፡ ነቈረ) ፤ ማጠጥ ፤ ጥቃቅን ፡ መኾን ፡ ማነስ ፡ መቅጠን ። ኀጢጥና ፡ ሐጺጽ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ናቸው ። ኆጻ ፡ ከነዚህ ፡ ወጥቷል ።

ኅጠት ፤ (ታት ። ኆጻ ፤ ኆጻት) ፤ ቅንጣት ፤ ታናሽ ፡ ፍሬ ፤ ያሸዋ ፡ የእኽል ፡ የሌላውም ፡ ኹሉ ።

ኀጠተ ፡ ኖጻ ። ኀጠተ ፡ ጼው ። ኀጠተ ፡ ዘርዐ ፡ እኩይ ። ኀጠተ ፡ ስናፔ ። ኀጠተ ፡ ሥርናይ ፡ (ሚራ ፲፰ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ ሐምሌ ። ሱቱ ፡ ዕዝ ፪ ፡ ፴፰ ። ማቴ ፲፫ ፡ ፴፭ ። ዮሐ ፲፪ ፡ ፳፬) ። ኀጠታት ፡ ዕጣን ፤ አንኳር ፡ ቈቀር ። ኀጠታት ፡ ዘጕል ፡ (ቅዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፮) ።

ኀጣጥ ፤ (ዕብ ፡ አጣድ) ፤ በቁሙ ፤ ዐጣጥ ፤ እሾኽም ፡ ዕንጨት ፡ እሾኹ ፡ ታናናሽ ።

ኀዳጥ ፤ (ኀጣጥ ፤ ጣን) ፤ ጥቂት ፤ ትንሽ ፤ ብዛት ፡ የሌለው ። ማእረሩሰ ፡ ብዙኅ ፡ ወገባሩ ፡ ኀዳጥ ። ወኀዳጣን ፡ ኅሩያን ። በእንተ ፡ ኀዳጥ ፡ ኀጢአት ፡ (ማቴ ፱ ፡ ፴፯ ። ፳ ፡ ፲፮ ። ኢሳ ፶፯ ፡ ፲፯) ። ቀሕድ ፡ ክልኤ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኀዳጥ ፡ ይላል ፤ ፩ ፡ ፍሬ ፡ ፪ ፡ ፍሬ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ኀዳጥ ፡ የአክል ። በኀዳጥ ፡ ዓሣ ፡ (ሉቃ ፲ ፡ ፵፪ ። ቅኔ) ።

ኀጥሜ ፤ (ዐረ ፡ ኂጥሚይ) ፤ ሰላጣ ፡ ሥንቆ ፡ የወፍ ፡ ዘረር ፤ ማናቸውም ፡ ቅጠላቅጠል ፤ በጨው ፡ የሚጣፍጥ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ የጕመን ፡ ዘር ፤ ጥማቂ ፡ ይሉታል ፡ (ኢዮ ፮ ፡ ፮) ።

ኀዪጥ ፤ ጦት ፤ (ኄጠ ፡ የኀይጥ ፡ ይኂጥ) ፤ መሸንገል ፡ መደለል ፡ ማባበል ፤ በምክር ፡ በነገር ፡ ማሳት ፡ ማታለል ። በመብልዑ ፡ የኀይጠክ ። ኄጥዎሙ ፡ ለሕዝብ ፡ ወአሆ ፡ አበልዎሙ ። ዑቁ ፡ ኢይኂጡክሙ ፡ በተጥባበ ፡ ነገር ። ኄጦሙ ፡ ለሰብእ ፡ በነገረ ፡ የውሀት ፡ (ሚራ ፲፫ ፡ ፯ ። ማር ፲፭ ፡ ፲፭ ። ቈላ ፪ ፡ ፰ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ኀያጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የሚሸነግል ፤ ሸንጋይ ፡ አታላይ ።

ተኀይጠ ፤ ተሸነገለ ፡ ተታለለ ። አዳም ፡ ተኀይጠ ፡ እምሰይጣን ። ኢተሀውክ ፡ ወኢደንገፀ ፡ ወኢተኀይጠ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ድ፳፭) ።

ኅዩጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ይጥ) ፤ የተታለለ ፡ የተሸነገለ ፤ ተላላ ፡ ሸንግል ።

ኂጠት ፤ መታለል ፤ ማታለል ፤ መሸንገል ፡ አሸንጋገል ፤ ሸንገላ ። እምኂጠተ ፡ ጸላኢ ፡ ንትዐቀብ ። አአመረ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ ኂጠት ፡ እምሰይጣን ፡ (ኪዳ ። ስንክ ፡ መስ፳፭) ።

ኂጣን ፤ ሸንገላ ፡ ድለላ ፤ ጕሕሉት ፡ ተንኰል ፤ ልዝብ ፡ ጥዑም ፡ ቃል ፤ ንባበ ፡ ደግ ፡ ምስጢረ ፡ ክፉ ፤ (ፑሊቲክ) ። በኂጣነ ፡ ነገር ፡ ወበተየውሆ ። አክ ፡ በኂጣን ፡ ወተጥባበ ፡ ነገር ። በትምይንት ፡ ወኂጣን ። በኂጣን ፡ እኩይ ፡ ኄጦ ፡ (ሮሜ ፲፮ ፡ ፲፰ ። ፩ቆሮ ፡ ፪ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ድ፳፮ ። ቄድር ፡ ገ፳፩) ።

ኀጠት ፤—ቅንጣት ፤—ኀጢጥ ፡ ኀጠ ፡ ኀጠጠ ።

ኀየል ፤—ዋሊያ ፤—ሀየል ።

ኄላ ፤—የወይን ፡ ዘለላ ፤—ሄላ ።

ኀዪል ፤ ሎት ፤ (ኄለ ፡ የኀይል ፡ ይኂል ። ዕብ ፡ ሓል ፡ ያሒል) ፤ መጮኽ ፡ ቡታ ፡ መስደድ ፤ ድረሱልኝ ፡ ማለት ፤ ክምጥና ፡ ከጭንቅ ፡ የተነሣ ። ሕዝብን ፡ ሰራዊትን ፡ በጩኸት ፡ በቀንዳ ፡ መለከት ፡ መሰብሰብ ፡ መጥራት ፤ ወይም ፡ መጠራት ፡ ተካቶ ፡ መሰብሰብ ። ወኄለ ፡ ኵሉ ፡ ሕዝብ ፡ ወተለውዎሙ ፡ (ኢያ ፰ ፡ ፲፮) ።

ኀይሎ ፤ ሎት ፤ (ኀየለ ፡ ይኄይል ፡ የኀይል) ፤ ማየል ፡ መበርታት ፤ መጕልበት ፡ ኀይለኛ ፡ መኾን ፤ መድፈር ፤ ማሸነፍ ። ጽንዑ ፡ ወኀይሉ ። በዘይኄይል ፡ ድካምየ ። ወሬዛ ፡ ዘይኄይላ ፡ ለድንግል ፡ (፪ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፪ ። አርጋ ። ቀሌ) ።

—፤ መብዛት ፡ መበርከት ፤ ዐያሌ ፡ መኾን ። ድምፀ ፡ መጥቅዕ ፡ ይበልኅ ፡ ወይኄይል ፡ ጥቀ ። ወኀየለ ፡ ቃሎሙ ። እስከ ፡ ኀየሎሙ ፡ ደም ፡ (ዘፀ ፲፱ ፡ ፲፱ ። ሉቃ ፳፫ ፡ ፳፫ ። ፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፰) ። በገበረ ፡ ፈንታ ፡ ተገበረ ፡ እንዲል ፡ በኀየለም ፡ ፈንታ ፡ ተኀየለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተኀየሉ ፡ ከመ ፡ ትባኡ ። ጽንዑ ፡ ወተኀየሉ ። እለ ፡ ይትኄየሉ ። በፈቃድ ፤ አው ፡ በተኀይሎ ። ተኀየሉ ፡ ኀዋየ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ሉቃ ፲፫ ፡ ፳፬ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፯ ። ዘፀ ፴፪ ፡ ፲፰ ። ቄድር ፡ ገ፴ ። ቀሌ) ።

ኀያል ፤ (ላን ፡ ላት ፤ የልት) ፤ በቁሙ ፤ ኀይለኛ ፡ ዐርበኛ ፤ ጥኑ ፡ ብርቱ ፡ ጠንካራ ፤ ጕልበታም ። ኢይዘኀር ፡ ኀያል ፡ በኀይሉ ። ነፋስ ፡ ኀያል ። እብነ ፡ አድማስ ፡ ኀያል ። እግዚአ ፡ ኀያላን ። ሠለስቱ ፡ ኀያልት ፡ (ኤር ፱ ፡ ፳፫ ። ኢሳ ፲፭ ፡ ፲፭ ። ቅዳ ። መዝ ፡ ፵፮ ። ፩ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፳) ።

—፤ ዐያሌ ፡ ብዙ ፤ እጅግ ። (ግጥም ፤ በራስ ፡ ፀሊ ፡ ጊዜ) ፤ አንድ ፡ ሰው ፡ ሞተ ፡ አሉ ፡ በጋሎች ፡ ከተማ ፤ ዐያሌ ፡ ኢይሞትሞይ ፡ ደስ ፡ እንዲለኝማ ፡ (አያ ፡ ዐሊ) ።

ኅዩል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ይልት) ፤ የበረታ ፡ ብርቱ ፤ ብዙ ፡ ኀይለኛ ። ኅዩለ ፡ ማየ ፤ ኅዩል ፡ ውእቱ ። ማዕበል ፡ ኅዩል ፡ (ጥበ ፲፫ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ፲፱ ፡ ፯) ።

ኀይል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ጕልበት ፡ ብርታት ፤ ጥናት ፡ ጥንካሬ ፤ ችሎት ። እመ ፡ ደክመ ፡ ኀይሉ ፡ ወስእነ ። በኵሉ ፡ ኀይልየ ። ኀይላቲሁ ፡ ዘውስጥ ፡ (ሚራ ፲፱ ፡ ፳፰ ። ዘፍ ፴፭ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭) ።

—፤ ታምራት ፡ ድንቅ ፡ ሥራ ። ኀይላተ ፡ ብዙኀ ፡ ገብርነ ። አህጕር ፡ እለ ፡ በውስቴቶን ፡ ገብረ ፡ ኀይለ ፡ ብዙኀ ። በእንተ ፡ ኵሉ ፡ ዘርእዩ ፡ ኀይል ፡ (ማቴ ፯ ፡ ፳፪ ። ፲፩ ፡ ፳ ። ሉቃ ፲፱ ፡ ፴፯) ።

—፤ ብዕል ፤ ብዙ ፡ ገንዘብ ፤ ጥሪት ፡ ድልብ ። ኀይለ ፡ ደማስቆ ። እለ ፡ በልዑ ፡ እምነ ፡ ኀይላ ። በጽንዐየ ፡ ገበርኩ ፡ ሊተ ፡ ዘንተ ፡ ኀይለ ፡ ዐቢየ ፡ (ኢሳ ፰ ፡ ፬ ። ራእ ፲፰ ፡ ፫ ። ዘዳ ፰ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰) ።

—፤ ዕውቀት ፤ ሰማያዊ ፡ ጸጋ ፤ መንፈሳዊ ፡ ሀብት ። ትይል ፡ ታኄይል ። እስከ ፡ ትለብሱ ፡ ኀይለ ፡ (መክ ፲ ፡ ፲ ። ግብ ፩ ፡ ፰) ።

—፤ ሰራዊት ፡ ጭፍራ ፡ የጦር ፡ ሕዝብ ፤ ጓዝ ። ኢዮአብ ፡ መልአከ ፡ ኀይል ። በኀይል ፡ ክቡድ ። ኀይለ ፡ ሰማያት ። ኀይላት ፡ ዘዝ ፡ ዓለም ፡ (፫ነገ ፡ ፪ ፡ ፳፪ ። ፲ ፡ ፪ ። ማቴ ፳፬ ፡ ፳፱ ። ዕር ፡ ኢሳ ፩ ፡ ፱) ።

አኅየለ ፤ አስተኅየለ ፤ አጠና ፡ አበረታ ፡ አጠነከረ ፤ ኀይለኛ ፡ አደረገ ፤ አበዛ ። ናዘዘቶ ፡ ወአኅየሎቶ ፡ በውስተ ፡ መከራሁ ። ያኄይለከ ፡ እግዚ ። ያኀይልከ ፡ ለገቢረ ፡ ጽድቅ ፡ (ፊልክ ፡ ፺፰ ። ዘፀ፲፰ ፡ ፳፫ ። ኩፋ ፡ ፳፱) ።

ተኅየለ ፤ ተበረታበት ፤ ተደፈረ ፡ ተሸነፈ ፤ ተጠቃ ፡ በታች ፡ ኾነ ።

ተኃየለ ፤ ተበራታ ፡ ተበረታታ ፤ ተጠናከረ ፡ ተጠነካከረ ፤ አይዞኽ ፡ አይዞኽ ፡ ተባባለ ። ተጋፋ ፡ ተጻፈረ ፤ ተደፋፈረ ። መኑ ፡ ይክል ፡ ምስሌሁ ፡ ተኃይሎ ። ኢይትኃየሉ ፡ ዐሪገ ። ኢትትኃየል ፡ ውሒዘ ፡ ፈለግ ፡ (ኢዮ ፴፯ ፡ ፳፱ ። ዘፀ፲፱ ፡ ፳፬ ። ሢራ፬ ፡ ፳፯) ።

ተኃያሊ ፤ ተጋፊ ፡ ግፊኛ ፤ ኀይለኛ ። ለእመ ፡ ኮነ ፡ ተኃያሊ ፡ ባዕለ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭) ።

ትኅይልት ፤ መበራታት ፤ ብርታት ፡ ብርቱነት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፱ ። ግንዘ) ።

አስተኃየለ ፤ አበራታ ፡ አበረታታ ፤ አጠነካከረ ።

መስተኃይል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚያበረታታ ፤ በሉ ፡ በሉ ፡ የሚል ፡ (ሢራ፷ ፡ ፲፭) ።

ኀይመት ፤ (ታት ። ዐረ ፡ ኀይም ፤ ኀይመት) ፤ ድንኳን ፤ ማደሪያ ፡ ከፀምር ፡ ከክታን ፡ ከማእስ ፡ የሚሠራ ፤ የጓዝ ፡ የሰፈር ፡ ቤት ፡ የሚነቀል ፡ የሚተከል ፤ የሚታጠፍ ፡ የሚዘረጋ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፩ ፡ ፮ ። ዕብ ፲፩ ፡ ፱ ። ማሕ፩ ፡ ፭) ። ጳውሎስ ፡ ኮነ ፡ መስተገብረ ፡ ኀይመት ። ዐረብ ፡ እለ ፡ ይነብሩ ፡ በኀይመታት ፡ (አፈ ፡ ተ፳፯ ። ቢኖ ይ) ።

ኀይመት ፡

ኀየሠ ፤—ተሻለ ፤—ኀዩስ ፡ ኀየሰ ።

ኀዩር ፤ ሮት ፡ (ኄረ ፤ ኀየረ ፡ የኀይር ፡ ይኂር ። ዐረ ፡ ኃረ) ፤ መቸር ፤ መለገስ ፤ ፊት ፡ ለፊት ፡ እያዩ ፡ እያሳዩ ፡ መስጠት ፡ ማቅረብ ፤ ማደል ፡ ማሳለፍ ።

ኄር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት ። ዐረ ፡ ኀይር ። ዕብ ፡ ጦብ) ፤ ቸር ፡ ለጋስ ፤ ደግ ፡ ቅን ፤ በጎ ፡ ደኅና ፡ መልካም ፤ ተንኰልና ፡ ክፋት ፡ ቢስነት ፡ የሌለው ። ምንተ ፡ ትብለኒ ፡ ኄር ፡ በእንተ ፡ ኄር ፤ አልቦ ፡ ኄር ፡ ዘእንበለ ፡ አሐዱ ፡ እግዚአብሔር ። ጻድቅ ፡ ወኄር ፡ ለቤተ ፡ እስራኤል ። ብእሲት ፡ ኄርት ። እኩያን ፡ ወኄራን ። የሐውር ፡ ፍናወ ፡ ዘኢኮና ፡ ኄራተ ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፳፫ ፡ ፯ ። ሢራ፯ ፡ ፲፱ ። ማቴ፭ ፡ ፵፭ ። ምሳ፯ ፡ ፲፱) ። ኄራን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኄራት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ግብ፲፫ ፡ ፵፫ ። ፲፯ ፡ ፬) ።

ኂረት ፤ መቸር ፡ መስጠት ፤ ቸርነት ፡ ደግነት ። ይኩን ፡ ኂረትኪ ፡ በሥነ ፡ ግዕዝ ፡ ወይዋሂ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፰) ።

ኄረወ ፤ (ይኄሩ ፡ ይኄሩ ። ኄረ ፤ ኀየረ) ፤ ወ ፡ ተቀጥላ ፡ ነው ። ቸረ ፡ ለገሰ ፤ ደግ ፡ ቅን ፡ መልካም ፡ ኾነ ። ሶቤ ፡ ኄረወ ፡ እግዚ ፡ ለደቂቀ ፡ እስራኤል ። ኄርዎተ ፡ ነፍስ ፡ ይትሌዐል ፡ ላዕለ ፡ ዙሎን ፡ ኂሩታት ። በኂሩቱ ፡ ለኖላዊ ፡ ይኄርዉ ፡ መርዔት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ፈላስ ፡ ገ፴፱ ። አዋል) ።

—፤ በለጠ ፤ ተሻለ ። ደቂቀ ፡ አቡከ ፡ እለ ፡ ይኄርዉ ፡ እምኔከ ። ዕረፍት ፡ ሞት ፡ ይኄሩ ፡ ሊተ ፡ እምግባራ ፡ ለዛቲ ፡ ሕይወት ፡ (፪ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፲፻፱) ።

ኂሩት ፤ (ታት) ፤ ቸርነት ፡ ደግነት ፤ በጎነት ። በኂሩተ ፡ ጻድቃን ፡ ትረትዕ ፡ ሀገር ። አልቦ ፡ እኩይ ፡ ዘእንበለ ፡ ኂሩት ። ይኄይስ ፡ እከዩ ፡ ለብእሲ ፡ እምኂሩታ ፡ ለብእሲት ። ርእሰ ፡ ኂሩታት ፡ (ምሳ፲፩ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፴፭ ። ሢራ፵፪ ፡ ፲፬ ። ፊልክ ፡ ፫) ።

ኂሩና ፤ ኂርውና ፤ ኄርውና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ኂሩት ። በኂሩና ፡ ነፍሱ ። ምሕረት ፡ ወኂርውና ። ኢበቍዖ ፡ ኂርውናሁ ፡ (ሢራ፵፭ ፡ ፳፫ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

አኄረወ ፤ አቸረ ፤ አስቸረ ፤ ቸር ፡ ገር ፡ አደረገ ፤ አለዘበ ። ያኄርዉ ፡ ኅሊናሁ ፡ (አረጋ ፡ ድ፲) ።

ኄሰ ፤—ነቀፈ ፤—ሐዩስ ፡ ሔሰ ።

ኀዩስ ፤ ሶት ፤ (ኀየሰ ፡ ይኄይስ ፡ ይኂስ ። ኄረወ) ፤ መሻል ፡ መብለጥ ። ይኄይሰኒ ፡ መዊት ፡ እምሐዩው ። ይኄይሰክሙ ፡ እሑር ። ፈሪሀ ፡ እግዚ ፡ እምዙሉ ፡ ትኄይስ ፡ (ጦቢ፫ ፡ ፮ ። ዮሐ፲፮ ፡ ፯ ። ሢራ ፳፭ ፡ ፲፩) ።

—፤ ማማር ፡ መወፈር ፤ ማሽብረቅ ፤ ኀየሰት ፡ ነፍስቶሙ ፡ ወሠነየት ፡ ራእዮሙ ፡ (ዳን፩ ፡ ፲፭) ። በኀየሰ ፡ ፈንታ ፡ ተኀየሰ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢትፍቅድ ፡ ትኅይሶ ፡ እምኔሆሙ ፤ አላ ፡ ኩን ፡ ዐሩየ ፡ ምስሌሆሙ ፡ (ቢኖ ይ) ።

ኂሳን ፤ መሻል ፤ ብልጫ ፡ ላቂያ ። ኂሳነ ፡ ህላዌሁ ። ብዙኀ ፡ ኂሳኑ ፡ ለእግዚ ፡ እምሰብእ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

አኄሰ ፤ አኅየሰ ፤ አሻለ ፡ አበለጠ ፤ አሳመረ ፡ አስጌጠ ። አኅየስኩከ ፡ ወገበርኩከ ፡ ከመ ፡ ጽቡረ ፡ ለብሓዊ ። ወኮኑ ፡ መንፈቀ ፡ ሰብእ ፡ ያኄይሱ ፡ ግብረ ፡ አሐዱ ፤ ወመንፈቆሙ ፡ ያኄይሱ ፡ ግብረ ፡ ካልኡ ። ሰይጣን ፡ ያኄይስ ፡ መልእክተ ፡ ኀቤሆሙ ። ወእምአኄስኩ ፡ ዘእነብብ ፡ (ኢሳ፵፭ ፡ ፱ ። ፊልክ ፡ ፩ ። ፶ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፭) ።

—፤ አዳነ ፡ ተቤዠ ። ከመ ፡ ያኂስ ፡ ኀላዌነ ፡ እሞት ፡ ወእሙስና ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ። በአኅየሰ ፡ ፈንታ ፡ አስተኀየሰ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። አስተኅየስክዎሙ ፡ አነ ፡ ለእለ ፡ ሞቱ ፡ ኀቡረ ፡ እምሕያዋን ፡ (መክ፬ ፡ ፪) ።

ተኃየሰ ፤ ተሻሻለ ፤ ተበላለጠ ፡ ተላላቀ ።

አስተኃየሰ ፤ አሻሻለ ፤ አበላለጠ ። ንዑ ፡ ናስተ ኃይስ ፡ ነገረ ። ተቃንኦ ፡ በእንተ ፡ አስተኃይሶ ፡ ወበ እንተ ፡ ክብር ፡ (ዕገሪ ፡ ፳ ። ሄርማ ፡ ገ፫) ።

ኃል ፤ **ላን ፡ ልት ፡ ታት ። (ሐባብ ፡ ወ ዐረብ)** ፤ አኅት ፤ (ኃልት) ፤ አክሥት ፤ ያባትና ፡ የናት ፡ ወንድም ፡ እኅት ። (ተረት ፤ በቅሎ ፡ አባቷን ፡ ስትክድ) ፤ ባዝራ ፡ እናቴ ፤ ድንጕላ ፡ አጎቴ ።

ኀልዶ ፤ ዶት ፤ (ኀለደ ፡ ይኄልድ ፡ የኀ ልድ ። ሱር ፡ ሕላድ ፤ በልብ ፡ ተሳበ ፤ እባ ብኛ ፡ ኼደ ። ዕብ ፡ ሓላድ ፤ ፋረ ፡ ቈፈረ ። ዐረ ፡ ኀለደ ፤ አረጀ) ፤ ብዙ ፡ ዘመን ፡ መኖር ፡ መቈ የት ፤ ዕድሜ ፡ ማግኘት ። መጨረስ ፡ መፍጀት ፡ መክተት ፤ ዕድሜን ፡ ሥራን ። መቍረጥ ፡ መበጠስ ፤ ምክርን ፡ ፍር ድን ። አለደን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ተኀለደ ፤ ተጨረሰ ፡ ተፈጸመ ፤ ተቈረጠ ። ባለ ቅኔዎች ፡ ግን ፤ ቈራጭነት ፡ ተሾመ ፡ ይሉታል ። ወተኀ ልደ ቱበ ፡ ለሞት ፡ መጠውዎ ። እመ ፡ አበይኑ ፡ ይት ኄለድ ፡ ብነ ፡ ቃለ ፡ አረጋዊ ፡ (ድጓ ፡ አዋል) ።

ኀልድ ፤ (ዳት ። ዕብ ፡ ሔሌድ) ፤ ፋሮ ፤ ታናሽ ፡ አውሬ ፡ ምድር ፡ የሚፍር ፡ የሚቈፍር ።

ኀሊው ፤ ዎት ፤ (ኀለወ ፡ ይኄሉ ፡ ይ ኀሉ) ፤ መጠበቅ ፤ ዘበኛ ፡ መኾን ፡ የሌሊት ። ሌሊተ ፡ ኀልዉ ፡ ወመዓልተ ፡ ተቀነዩ ። ይተግሁ ፡ ወይኄ ልዉ ። እምተግሀ ፡ ወእምኀለወ ። ከንቶ ፡ ይተግሁ ፡ እለ ፡ ይኄልዉ ። እለ ፡ ይኄልውዋ ፡ (ነሐ፬ ፡ ፳፪ ። ሉቃ፪ ፡ ፰ ። ፲፪ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፻፳፮ ። ሰቈ፬ ፡ ፲፬) ።

ኀላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ለውት) ፤ የሚጠብቅ ፤ ጠባቂ ፡ ዘበኛ ፡ እረኛ ። ኖላዊ ፡ ዘመዓልት ፤ ኀላዊ ፡ ዘሌሊት ። ኀላዌ ፡ ብዕራይ ፡ (ድጓ ። አዋል) ።

ኀለየ ፤—ለዘበ ፤ ዘፈነ ፤—ሐልይ ፡ ሐ ለየ ።

(ጥ) **ኀልዮ ፤ ዮት ፤ ኖ ፤ (ኀለየ ፡ ይኄሊ ፡ የ ኀሊ ። ትግ ፡ ሐበ ፡ ኀለነ)** ፤ ማሰብ ፤ ከልብ ፡ ማን ቃት ፤ ነገርን ፡ ሥራን ፡ ከንቢብ ፡ ከገቢር ፡ በፊት ፡ በሐ ሳብ ፡ በልብ ፡ መፍጠር ፡ ማስገኘት ፡ ማስናዳት ። መመ ርመር ፡ መፈለግ ፤ ማውጣት ፡ ማውረድ ። አልበሙ ፡ ልብ ፡ ለኀልዮ ። ልበ ፡ ወሀቦሙ ፡ በዘይኄልዩ ። ኀ ለየ ፡ መጠነ ፡ አሐዱ ፡ ሰዓት ። ኢተኀልዩ ፡ ወኢምን ተኒ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፪ ። ሢራ፲፯ ፡ ፯ ። ዳን፬ ፡ ፲፯ ። ፊል ጵ፬ ፡ ፯) ።

ኀላዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚያስብ ፡ ዐሳቢ ። ኀላዬ ፡ እኩይ ፡ (ሲኖዶ) ።

አኅለየ ፤ አሳሰበ ፤ አስመለከተ ፤ አሳተ ፡ አነሣሣ ። ያኄልዩ ፡ ዘኀቡእ ፡ ያእምር ። ተፋቅሮ ፡ ኢያኄሊ ፡ እኩየ ። ነገሩ ፡ ሖሎሙ ፡ በከመ ፡ አኅለዮሙ ፡ ል ቦሙ ። ሰይጣን ፡ አኅለዮ ፡ ለዳዊት ፡ ከመ ፡ ይኈልቍ ፡ እስራኤልሀ ፡ (ሢራ፴፱ ፡ ፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፭ ። ገድ ፡ ላሊ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፩) ።

ተኀለየ ፤ ታሰበ ፡ ነቃ ። ውስተ ፡ ልበ ፡ ሰብእ ፡ ዘኢተኀለየ ። ሶበ ፡ ተኀለየት ፡ ውስቴትከ ፡ ኀሊና ፡ ዘ ሙት ። ይትሐሰብ ፡ ሊተ ፡ ወይትኄለይ ፡ (ኪዳ ። ፊ ልክ ፡ ፶፳፩ ። ስንክ ፡ ጥር፳፯) ።

ኀሉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሊት) ፤ የታሰበ ፤ ዕ ሱብ ።

ኀሊ ፤ ኀልያ ፤ (ያት ። ኀለየ) ፤ ኀሊና ፡ ሐሳብ ፤ ምኞት ፡ ከልብ ፡ የሚነቃ ፡ ንቅዐ ፡ ልብ ፤ ውሳ ጣዊ ፡ ሕዋስ ። ጽርየተ ፡ ኀሊሁ ። ንጹሐ ፡ ሥጋ ፡ ወኅ ልያ ። ጽዱላነ ፡ ልብ ፡ ወኅልያ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፬ ። ስ ንክ ፡ ግን፲፱ ። የካ፯) ።

ኀሊና ፤ (ናት ። ኀለነ) ፤ በቁሙ ፤ ግዝኒ ፡ ከ ማሁ ፤ ሐሳብ ፡ ምኞት ። ሖሉ ፡ ኀሊናሁ ፡ ዘከመ ፡ የሐ ርስ ፡ ትለሚሁ ። ልብ ፡ እንተ ፡ ትወልድ ፡ ኀሊና ፡ እ ኩየ ። ኀሊናት ፡ ዘሥጋ ፡ (ሢራ፴፰ ፡ ፳፯ ። ምሳ፯ ፡ ፲፰ ። ይሁ ፡ ፲) ።

—፤ የአፍኣ ፡ የውስጥ ፡ ሕዋስ ። ተነሣሽ ፡ ተንቀሳቃሽ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሐስንና ፡ ሎስን ፡ እይ ። በእንተ ፡ ዐቂበ ፡ ኀሊናት ፡ ዘአፍኣ ፡ ወውስጥ ። ወግብረ ፡ ኀሊናት ፡ ዘውእቶሙ ፡ ነጽሮ ፡ ወሰሚዐ ፡ (አረጋ ፡ ድ፲፩ ። ማር ፡ ይሥ፳፪ ፡ ፭) ።

ኀሊናዊ ፤ የሐሳብ ፡ ሥራ ፤ ኅቡእ ፡ ረቂቅ ፤ ው ሳጣዊ ፡ ድብቅ ፤ ከሳቢው ፡ በቀር ፡ ለሌላ ፡ የማይታወቅ ። ተውህበ ፡ ላቲ ፡ አእምሮ ፡ ግብራት ፡ ኀሊናውያት ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፭) ።

ኀሊል ፤ ሎት ፤ (ኀለለ ፡ የኀልል ፡ ይኅ ልል ። ዐረ ፡ ኃለ ። ሱር ፡ ወዕብ ፡ ሓላል) ፤ መብሳት ፤ መንደል ፡ መፈልፈል ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ ባዶ ፡ ማድረግ ፤ እንደ ፡ ከበሮ ።

(ጥ) **ኀለት ፤ (ታት)** ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ ዘንግ ፤ ብ ርዕ ፤ አገዳ ፡ ቅልጥም ፡ ያለው ፡ የጕሽ ፡ መቃ ፡ ወይም ፡ ቀለም ፤ ሸንበቆ ፡ ቀርከሓ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። አራዊተ ፡ ኀለት ። ኀለት ፡ ዘዐቅም ። ዐቃቤ ፡ ኀለት ። ብሔረ ፡ ኀለት ። ውስተ ፡ ኀለት ፡ ዘውጡሕ ፡ (መዝ ፡ ፷፯ ። ሕዝ፵ ፡ ፫ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፬ ። ፴፭ ፡ ፯ ። ኢያ፪ ፡ ፯) ።

ኀለት ፡

ኀለፈ ፤—ማለ ፡ ተረገመ ፤—ሐሊፍ ፡ ሐለፈ ።

ኀሊፍ ፤ ፎት ፤ (ኀለፈ ፡ የኀልፍ ፡ ይኅ

ልፍ ። ዕብ፡ ወሱር፡ ሐላፍ ። ዐረ፡ ኀለፈ)፤ ማለፍ፡ ፈጥኖ፡ መኼድ፤ መሻገር፡ መራመድ፤ መራቅ፡ መወገድ ። ዘኒ፡ ኀለፈ፡ ወዘኒ፡ ይመጽእ ። ወእምድኅረ፡ ኀለፉ፡ እሉ ። እምቅድመ፡ ገጹ፡ ኅልፍ፡(ሚራ ፵፪፡ ፲፱ ። ማቴ፪፡ ፲፫ ። መክ፫፡ ፳) ።

—፤ መሞት፡ መለየት፤ መቅረት ። ኀለፈ፡ አሮን፡ ወበ ከይዎ ። አሌ፡ ለነ፤ ካህነ፡ አምላክ፡ ኤርምያስ፡ ኀ ለፈ፡ እምኔነ ። ለዘከመ፡ ዝ፡ የኀልፎ፡ ብዙኀ፡ ረባሕ፡ (ዘኍ፳፡ ፳፱ ። ተረ፡ ኤር ። ሚራ፴፯፡ ፳) ።

—፤ መናፈቅ፤ መሻት፡ መመኘት ። ኀለፈት፡ ነፍስየ፡ ውስተ፡ አድኅኖትከ፡(መዝ፡ ፻፲፰) ። ደግ፡ መልካም፡ ሲሉ፡ ማለፊያ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው፤ ምኅላፍን፡ እይ ። ባለመጣፎች፡ ኀለፈን፡ ገባ፡ ይ ሉና፡ ምስክሩን፤ ኀለፈት፡ ለንበት ። ወየኀልፍ፡ ሐጽ፡ ውስተ፡ ሥጋሁ፡ ይላሉ፤ የቱሳሳተ፡ ነው፡(ማር፲፮፡ ፩ ። ኢዮ፳፡ ፳፭) ። ዳግመኛም፡ በኀለፈ፡ ፈንታ፡ ተኀለፈ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። ዑቅ፡ አልቦ፡ ዘይትኀለፈከ ። ኢትትኀለፎ፡ ለዘይስእለከ፡(ሄርማ ። ሚራ፬፡ ፫) ።

ኀላፊ፤ (ፊት፡ ፍያን፡ ያት፤ ኀለፍት)፤ የሚያልፍ፡ መንገደኛ፤ ዐላፊ፡ ጠፊ፤ ሻች፤ ተለዋጭ፤ ወረተኛ ። ኀላፌ፡ ፍኖት ። ኵሉ፡ ኀላፍያን ። ዐበጡ፡ አሐደ፡ እምኀለፍት ። ዓለም፡ ኀላፊ ። መብልዕ፡ ኀላፊ ። ዐርክ፡ ኀላፊ፡(መዝ፡ ፸፱ ። ሰቈ፩፡ ፲፪ ። ቀሌ ። ዮሐ፲፫፡ ፲፱ ። ሚራ፯፡ ፳) ። በኀለፍት፡ ፈንታ፡ ኀላፊት፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው ።

ኅሉፍ፤ (ፉን፡ ፋት፡ ልፍት)፤ ያለፈ፤ የኼደ ። እቤሮ፡ እርአይክሙ፡ ኅሉፈ ። እስመ፡ ኅ ሉፍ፡ ገጹሙ፡ ለኢየሩሳሌም ። ካህናትሰ፡ ኅሉፋነ፡ ፍኖት፡(ሮሜ፲፩፡ ፳፱ ። ሉቃ፱፡ ፶፫ ። ሆሴ፯፡ ፱) ።

—፤ የተለየ፡ ልዩ፡ ልውጥ ። እስመ፡ ኮነ፡ ኅላዌሁ፡ ኅ ሉፈ፡ እምኔሆሙ፡(ገድ፡ ኪሮ) ። የታለፈ፤ የተዘለለ ።

ኅልፈት፤ በቁሙ፤ ማለፍ፤ መኼድ፤ አስተላ ለፍ ። በኅልፈተ፡ ዐውሎ ። የኀልፍ፡ ንብረትነ፡ ከመ፡ አሠረ፡ ኅልፈተ፡ ደመና ። ኅልፈቶሙ፡ ውስተ፡ ባ ሕረ፡ ኤርትራ፡(ምሳ፲፡ ፳፭ ። ጥበ፪፡ ፬ ። አፈ፡ ድ፮) ።

—፤ መሞት፤ መውጣት፤ ከዓለም፡ ከሥጋ፡ መለየት፤ መታጣት፡ እንዳልነበረ፡ መኾን ። ከመ፡ ትዘከርዋ፡ እምድኅረ፡ ኅልፈትየ ። ኅልፈተ፡ ዝንቱ፡ ዓለም፡ (፪ጴጥ፡ ፩፡ ፲፭ ። ስንክ) ።

—፤ መውጫ፡ መጨረሻ፤ ፍጻሜ ። ኅልፈተ፡ ጊዜያት፡ ወዓመታት ። ኅልፈተ፡ መንግሥትከ ። እምከመ፡ ሰምዐ፡ ኅልፈቶ፡ ለጊዜ፡ ምንዳቤ፡(ጥበ፳፡ ፳ ። ዮ ሴፍ ። አፈ፡ ድ፩) ። በኅልፈትና፡ በፍልጠት፡ ፈንታ፡ ተኃልፎት፡ ይላል፤ አያስኬም ። ኦ፡ ነፍስ፡ ናሁ፡ በጽሐ፡ ተኃልፎትኪ፡ እምሥጋ፡(ማር፡ ይሥ፲፫፡ ፪) ።

(ጥ) ኅላፍ፤ (ፋት)፤ በቁሙ፤ የብራና፡ ስፌጽ፤ ቀንጃ፡ ኹኖ፡ ታጥፎ፡ ተቀንፎ፡ ባንድ፡ ወገን፤ ወይም፡ ተቀናጅቶና፡ ተላልፎ፡ በ፪፡ ወገን፡ በጥራዝ፡ መካከል፡ የሚገባ፤ ፪፡ ገጽ፡ ያለው፡ አንዳንድ፡ ሉሕ፡ ወይም፡ ቅጠል ። ቀንጃና፡ ቅንጁም፡ ባይኾን፡ አንዱ፡ ቅጠል፡ ታጥፎ፡ ወስፌ፡ ያለፈበት፡ ስንበሩ፡ ኅላፍ፡ ይባላል ። ሚራክን፡ እይ ።

አኅለፈ፤ አሳለፈ፤ አሻገረ ። አኅለፍከነ፡ ማ እከለ፡ እሳት፡ ወማይ፡(መዝ፡ ፷፭) ። በአኅለፈ፡ ፈ ንታ፡ አስተኀለፈ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው ። ያተ ክት፡ ወያስተኀልፍ፡ ዕድሜሁ ። ኢታስተኀልፍ፡ ዕ ለተ፡ እምዕለት ። ከመ፡ ያስምዑ፡ ወያስተኀልፉ፡ ነገረ፡ በኵሉ፡ በሓውርት፡(ሚራ፳፱፡ ፭ ። ኩፋ፡ ፵፱ ። ነሐ፰፡ ፲፭) ።

ምኅላፍ፤ (ፋት)፤ ማለፊያ፡ ማሳለፊያ፤ መ ግቢያ፡ መውጫ፡ በር፡ መንገድ፤ ቦታ ። ኢወሀበ፡ ምኅላፈ፡ እንተ፡ ይወሉ ። አልቦ፡ ምኅላፍ ። ዳእሙ፡ ምኅላፈ፡ ክልኤቱ፡ ዕደው፡ ኵለንታሁ ። ተኀጥአ፡ ምኅላፈ ። ትገብር፡ ለከ፡ ምኅላፈ፡ እንተ፡ ይማ ስቅ፡(ዘኍ፳፡ ፳፩ ። ኢዮ፲፱፡ ፰ ። ዮዲ፬፡ ፯ ። ፫ነገ፡ ፳፡ ፴፱ ። ሆሴ፪፡ ፰) ።

ማኅለፍት፤ (ታት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ ። ጸሎት፡ ማኅለፍተ፡ ነፍስ ። ማኅለፍታተ፡ ነፍሶሙ፡ ገዐዘ፡ ዘእንበለ፡ ክልኤቱ፡(ግንዘ) ። መንገደ፡ ሰማይ፡ ማለት፡ ነው ።

ተኀልፈ፤ ታለፈ፡ ተዘለለ፤ ታለፈበት፡ በላዩ ።

ተኃለፈ፤ ተላለፈ፡ ተሸጋገረ፤ ዕልፍ፡ ዕልፍ፡ አለ፤ የእግር፡ የነገር ። ተመላለሰ፤ ወዲያ፡ ወዲህ፡ አለ፡ ተዘወረ ። እንግዳ፡ እለ፡ ይትኃለፉ፡ እምብሔር፡ ለብሔር ። ተኃለፍኩ፡ በኵሉ፡ እስራኤል ። ምፃእቱ፡ ትትኃለፍ፡ በሐይቀ፡ ባሕር፡(ኪዳ ። ፩ዜና፡ ፲፯፡ ፮ ። ክብ፡ ነገ) ።

ትኅላፍ፤ መተላለፍ፤ ዕልፊት፡ ዐለፌታ፡ ዕላፊ፤ የነገር ። አልቦ፡ ላዕሌየ፡ ትኅላፍ፡(ቅዳ) ።

አስተኃለፈ፤ አስተላለፈ፤ አመሳቀለ ። አስተ ኃለፈ፡ እዴሁ፡(ዘፍ፵፰፡ ፲፫) ።

ኀልቀ፤—ጐረሮ፤ ድሪም፤—ሐሊቅ፡ ሐለቀ ።

ኀሊቅ፤ ቆት፤ (ኀልቀ፡ የኀልቅ፡ ይኅ ልቅ ። ዐረ፡ ኀሊቀ ። ዕብ፡ ሐላቅ፤ ከፈለ)፤ ማለቅ፡ ማርጀት፡ መጨረስ፤ ተካቶ፡ መጥፋት ። ኵሉ፡ ግብር፡ ይበሊ፡ ወየኀልቅ፡ ወገባሪሁ፡ የኀልቅ፡ ምስ ሌሁ ። እስከ፡ ኀልቀ፡ ኵሉ፡ ክርታስ፡ በእሳት ። ኀልቀ፡ ወይኖሙ ። ኀሊቀ፡ የኀልቁ፡ እምገጸ፡ ምድር፡(ሚራ ፲፬፡ ፲፱ ። ኤር፵፫፡ ፳፫ ። ዮሐ፪፡ ፫ ። ሶፎ፩፡ ፪) ።

—፤ ማነስ፡ መጒደል፤ ሕጹጽ፡ መኾን ። የኀልቅ፡ ክ ብሩ፡ ለያዕቆብ ። ኢየኀልቅ፡ ወርኅኪ፡(ኢሳ፲፯፡ ፬ ። ፷፡ ፳) ።

—፤ መከፈል፡ መከፋፈል፤ መለየት፡ ልዩ፡ ልዩ፡ መኾን ። ኢኀልቀ፡ ሥጋ፡ ዘተደመረ፡(ቁር) ።

—፤ መጨነቅ፡ ለሞት፡ መቅረብ፤ ንፍስ፡ ከሥጋ፡ ልለይ፡ ልውጣ፡ ማለት፤ መቈረጥ፤ የትንፋሽ፡ የነገር። ሰበ፡ ኀልቀት፡ ነፍስየ። ይኅልቅ፡ ነገሩ፡ (ዮና፩፡ ፰። መዝ ፻፵፭። ጦቢ፰፡ ፱)። ይባእ፡ ነገረ፡ ክልኤሆሙ፡ ኀበ፡ ፈታሒት፡ በማለት፡ ፈንታ፤ ይኅልቅሙ፡ በበይናቲሆሙ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ዘፀ፳፪፡ ፱)።

ኅሉቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ልቅት)፤ ያለቀ፡ የተጨረሰ፤ ቍርጥ። ኅሉቀ፡ ወምቱረ፡ ነገረ፡ ሰማዕኩ። ኅሉቀ፡ እነግር፡ (ኢሳ፳፰፡ ፳፪። ፲፡ ፳፪። ኤር፲፰፡ ፯። ሮሜ፱፡ ፳፰)።

ኅልቀት፤ ማለቅ፡ ተጨርሶ፡ መጥፋት፤ መክሳት፤ ማነስ፡ መጕደል። ዘተነበይከ፡ በይሁዳ፡ ኅልቀተ፡ ኃጥኣን፡ እምድር። እምብዝኀ፡ ኅልቀተ፡ ሥጋሁ፡ በእንተ፡ አጽዋም፡ (ስንክ፡ ሐም፬። ገድ፡ ተክ)።

—፤ ማፍ፡ መጨረሻ፤ ፍጻሜ። እስከ፡ ኅልቀተ፡ ዓለም፡ (ዳን፲፪፡ ፱)።

ኅልቅ፤ ዕልቀት፤ ዕልቂት፤ ዕልቂያ፡ ጥፋት። ቀርበ፡ ዕለተ፡ ኅልቆሙ፡ (ዘዳ፴፪፡ ፴፭)።

አኅለቀ፤ ፈጀ፡ ጨረሰ፡ ፈጸመ፤ አጠፋ። ወኢያኅለቀ፡ ብዙኀ፡ ብርተ። እሳት፡ አኅለቀ፡ ሥነ፡ ገዳም። አኅለቆሙ፡ በነደ፡ እሳት። አኅለቁ፡ ኵሎ፡ ብሓውርተ፡ አሞን፡ (፪ዜና፡ ፱፡ ፲፰። ዮኤ፩፡ ፲፱። ሚራ ፵፩፡ ፲፱። ፩ዜና፡ ፳፡ ፩)።

—፤ አሳለቀ፡ አስፈጀ፡ አስጨረሰ፤ አስደራረገ። አኅለቀ፡ ፀጺደ፡ ወይንየ፡ በአባግዒሁ፡ (ክብ፡ ነገ፡ ፸፱)። በአኅለቀ፡ ፈንታ፡ አስተኀ(ኅ)ለቀ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው፡ (ሉቃ፳፱፡ ፯)።

ማኅለቅት፤ ማለቂያ፡ መጨረሻ፤ ዳርቻ፡ ፍጻሜ። ጥንት፡ ወማኅለቅት። ይርአይ፡ ማኅለቅቶ፡ ለነገር። ወማኅለቅቱሰ፡ ለጽድቀ፡ አሪት። ወአልቦ፡ ማኅለቅት፡ ለመንግሥቱ፡ (ኢሳ፲፱፡ ፲፭። ማቴ፳፯፡ ፶፯። ሮሜ፲፡ ፱። ሉቃ፩፡ ፴፯)።

ተኃለቀ፤ ተላለቀ፤ ተማረሰ፤ ተለያየ፡ ተበታተነ። ይትኃለቁ፡ በበይናቲሆሙ። ተኃለቁ፡ በበይናቲሆሙ፡ (፪ዜና፡ ፳፡ ፳፫። ኢዮ፱፡ ፲፭)።

አስተኃለቀ፤ አስተላለቀ፤ አማረሰ፤ አለያየ፡ አፈራቀቀ።

ኈልቆ፤ ቆት፤ (ኈለቈ፡ ይኌልቍ፡ ይኈልቍ። ዐረ፡ ኀለቀ፤ ፈጠረ፡ ለየ፡ አስታወቀ፡ በቍጥር። ዕብ፡ ሐላቅ፤ ከፈለ)፤ መቍጠር፤ መተርተር፡ መደመር፤ ማብዛት፡ መክፈል። እንዘንና፡ ሐስበን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ አግዋር፡ ናቸው። ርኢ፡ ከዋክብተ፡ እመ፡ ትክል፡ ኈልቆቶሙ። አቡየሰ፡ ይኌልቍ፡ መዋዕለ። ኈለቍነ፡ ሎሙ፡ ኵሎ፡ ወደለውነ። ብፁዕ፡ ብእሲ፡ ዘኢኈለቈ፡ ሎቱ፡ እግዚ፡ ኀጢአተ፡ (ኩፋ፡ ፲፱። ጦቢ፱፡ ፱። ዕዝ፳፡ ፴፱። መዝ፡ ፴፩)።

ኈላቍ፤ (ቍት፡ ቍያን፡ ያት)፤ የሚቈጥር፡ ቈጣሪ፤ ቍጥር፡ ዐዋቂ።

መኈልቍ፤ (ቍት፡ ቋን፡ ቋት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። መኈልቍ፡ ከአኈለቈም፡ ሊወጣ፡ ይችላል፤ መስም፡ ቅጽል፡ ካድራጊና፡ ከስደራጊ፡ አንቀጽ፡ ወጥቶ፡ በማድረግም፤ በማስደረግም፡ በ፪፡ ስልት፡ ይፈታል።

ኍልቍ፤ (ቋት)፤ ቍጥር፤ ሒሳብ፤ በየስሙና፡ በያኃዙ፡ ልክና፡ መልክ፡ ውሳኔ፡ ያለው፤ ካንድ፡ እስከ፡ ምእልፊት፡ በየቤቱ፡ በየመክብቡ፡ የሚጣፍና፡ የሚነገር። በዝኀ፡ እምኍልቍ። አልቦ፡ ኍልቍ፡ ለጥበቢሁ። በአምጣነ፡ ኍልቆሙ፡ ለደቂቀ፡ እስራኤል። በኍልቈ፡ መዋዕል፡ ዘሰክብከ። በኍልቈ፡ አህጉሪከ፡ አማልክቲከ፡ (መዝ፡ ፻፵፮። ፪፻፯። ሚራ፵፩፡ ፲፭። ሕዝ፬፡ ፬። ኤር፪፡ ፳፰)።

አኈለቈ፤ አስቈጠረ፡ አሳሰበ፤ ቍጥር፡ አስተማረ።

ተኈለቈ፤ ተቈጠረ፤ ከቍጥር፡ ገባ። ተኈለቈ፡ ምስለ፡ ኃጥኣን፡ (ኢሳ፶፫፡ ፲፪)።

ኍሉቍ፤ ቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ልቍት)፤ የተቈጠረ፤ ከቍጥር፡ የገባ። እንዘ፡ ኍሉቅ፡ ምስሌነ። ወምስሌሆሙ፡ ኍሉቍ። እለ፡ ተርፉ፡ ይከውኑ፡ ኍሉቃነ። ሥዕርተ፡ ርእስክሙ፡ ኵሎን፡ ኍሉቃት፡ እማንቱ፡ (ግብ፩፡ ፲፯። ቅዳ፡ ሕር። ኢሳ፲፡ ፲፱። ማቴ ፲፡ ፴። ሉቃ፲፪፡ ፯)።

ኍላቌ፤ (ቍያት)፤ መቍጠር፤ መቈጠር፡ አቈጣጠር፡ ቈጠራ፤ ቍጥር። ያእምር፡ ኍላቌሁ፤ ወኍላቌሁኒ፡ ስድስቱ፡ ምእት፡ ስሳ፡ ወስድስቱ፡ (ራእ፲፫፡ ፲፰)።

ኀምዝ፤-መርዝ፤-ሐሚዝ፤ ሐመዘ።

ኀመየ፤—ዐማ፤ ነቀፈ፤—ሐምይ፡ ሐመየ።

ኀምዮ፤ ዮት፤ (ኀመየ፡ ይኄሚ፡ የኅሚ)፤ ማሰር፡ መቀፈድ። ኅመይዎ፡ ለእግዚእነ። አዘዘ፡ የኅምይዎሙ፡ ውስተ፡ ከማውዲሆሙ፡ (ማር፲፭፡ ፩። ዮሐ፲፰፡ ፲፪። ስንክ፡ ሠኔ፲፱)።

ኀማዪ፤ የሚያስር፡ አሳሪ፤ ባለወግ።

አኅመየ፤ (ያኄሚ፡ ያኅሚ)፤ አሳሰረ፤ ሳሳሪ፡ ሰጠ።

ተኅመየ፤ ታሰረ፡ ተጋዘ፤ እጅ፡ እግሩን፡ ተያዘ።

ኅሙይ፤ (ያን፡ ያት፡ ሚት)፤ የታሰረ፤ እስር፡ እስረኛ፤ ግዞተኛ። ወፈነዎ፡ ሐና፡ ኅሙየ። ኢየሱስ፡ ኅሙይ፡ በእንቲኣነ፡ (ዮሐ፲፰፡ ፳፬። ደራሲ)።

ኅማዮ፤ ማሰር፤ መታሰር፤ አስተሳሰር፡ እስራት። በእንተ፡ ኅማዮከ፡ በእደ፡ አይሁድ፡ ከመ፡ ሰራቂ፡ (አዋል)።

ማኅሜ፤ (ያት)፤ ማሰሪያ፤ መታሰሪያ። ፈትሐ፡ ማኅሜሁ፡ እመዝራዕቱ። ወፈትሖ፡ እማኅሜሁ፡ ለአክዮር። እበትክ፡ ማኅሜከ፡ (መሳ፲፭፡ ፲፬። ዮዲ፯፡ ፲፫። ናሖ፩፡ ፲፫)።

ኀመለ፤—ለቀመ፤—ሐሚል፡ሐመለ።

ኀምር፤(ዐረ)፤ የወይን፡ጠጅ፤የጥቍር፡ቀይ፤ደባባ።

ኀምራዊ፤ ዐይነቱ፡ወይም፡ቀላቱ፡የጥቍር፡ወይን፡ጠጅ፡የሚመስል። መሻች፤መሸተኛ፤ሸያጩና፡ገዥው።

ኀምር፤ ዝኒ፡ከማሁ፡ለኅምር፤ቀይ፡ዐይነት።

ኀመሰ፤—ዐመሰ፤ዋኘ፤—ሐምሰ፡ሐመሰ።

(ጥ) **ኀምሰ፤ሰት፤(ኀመሰ፡ይኄምስ፡የኀምስ። ዐረ፡ኀመሰ። ሱር፡ወዕብ፡ሓሜሽ)፤** ዐምስት፡ማድረግ፤ካምስት፡መክፈል፤እስካምስት፡ጊዜ፡መመላለስ። ዘይኄምሶን፡ለኬክሮሳተ፡ሰዓታት፡ከመ፡ይኩና፡መዓርገ፡ጸሎታት፡(መጽ፡ምስ)።

ኀማሲ፤መኀምስ፤(ስት፡ሳን፡ሳት)፤ ዐምስት፡የሚያደርግ፤ካምስት፡የሚከፍል፡ከፋይ፤ዐምስት፡ባይ።

ተኀመሰ፤ ዐምስት፡ኾነ፤ዐምስት፡ተባለ፤ካምስት፡ተከፈለ።

ኀሙስ፤(ሳን፡ሳት፡ምስት)፤ ዐምስት፡የኾነ፡የተባለ፤ካ፭፡የተከፈለ፡፭ነት፡ያለው።

ኀማሴ፤ ዐምስት፡መኾን፤ዐምስትነት።

ኀምስ፤ ዐምስት። የልክና፡የጊዜ፡ቅጽል፤በቍ። ዕሥር፡ወኀምስ፡በእመት። ኀምስ፡ቀሡፋኒ፡አይሁድ፡(ዘፀ፴፯፡፲፬። ፪ቆሮ፡፲፩፡፳፬)።

ኀምስ፤(ዕብ፡ኤምጻእ፤ውስጥ፡መካከል። ሐሜሽ። ሱር፡ሑምሻ፤ሆድ፡የወገብና፡የጭን፡መገናኛ፡ብሽሽት፡ጐያ)፤ በቍሙ፤ማሕፀን፤አፈ፡ማሕፀን፤የሴቶች፡ዐምስተኛ፡ሕዋስ። ፭ኛነቱም፡ካንገት፡በላይ፡ላሉት፡ላራቱ፡ነው። ኀምሳ፡ለወላዲትከ። ዘይፈትሕ፡ሖሎ፡ኀምስ፡(ኩፋ፡፳፭። ዘፀ፲፫፡፪፡፲፪፡፲፫፡፲፭)።

ኀምስ፤ የቍጥር፡ስም፡በሴት፡አንቀጽ፤ዐምስት፡ማለት፡ነው። ኃምስ፡አዋልድ። ኃምስ፡አህጉረ፡ግብጽ፡ይነብባ። ኃምስ፡ኀብስት። ዐሥሮን፡ደናግል፤ወእምኔሆን፡ኃምስ፡አብዳት፡ወኃምስ፡ጠባባት፡(፩ነገ፡፳፭፡፵፪። ኢሳ፲፱፡፲፰። ማቴ፲፭፡፲፯። ፳፭፡፪)።

ኀምስት፡ቱ፤ ዝኒ፡ከማሁ፤በቍሙ፡በወንድ፡አንቀጽ። ወነበረ፡በዘከመ፡ዝ፡ግብር፡ኃምስተ፡ዓመተ። ኃምስቱ፡ዕደው፡ነበሩ፡ምስሌኪ። ኃምስቲነ፡(ፊልክ። ዮሐ፬፡፲፰። ስንክ፡ሠኔ፲፱)። ቱ፡ባርቲክልነት፡ወይም፡ባጸፋነት፡ሲፈታ፤ዐምስቱ፤ዐምስተኛው፤ካምስት፡አንዱ፡ያሰኛል። ውስተ፡ኃምስቱ፡ሰማይ፡(ዕር፡ኢሳ፳፡፩)።

ኀሙስ፤ የዕለት፡ቅጽልና፡ስም፤ዐምስት፤ዐምስተኛ። ተዐገሡ፡ዓዲ፡ኃሙሰ፡መዋዕለ። ወእምድኅረ፡ኃሙስ፡መዋዕል። አመ፡ኃሙሱ፡ለሠርቅ፤ቅጽል፡(ዮዲ፯፡፴። ፳፡፱። ሕዝ፴፫፡፳፩)። ዕለተ፡ኃሙስ፤ምሴተ፡ኃሙስ፤ስም። (ግጥም፡ስላጤ፡ቴዎ፡ሞት)፡አምላክን፡መስሎ፡ቴዎድሮስ፤ንዑና፡ሑሩ፡ሲል፡ዐሙስ፤ሰኞ፡መቅደላ፡ተጨንቀ፤ሰው፡መኾኑ፡ታወቀ።

ኀምሳ፤(ኑ—፶)፤ በቍሙ፤ዐምሳ፤፭፡ጊዜ፡ዐሥር፤ወይም፡፲፡ጊዜ፡ዐምስት። ኃምሳ፡ወኃምስተ፡መዋዕለ። ኃምሳ፡በእመት። በዓለ፡ኃምሳ። ወበኃምሳ፡ዕለት። ኃምሳ፡ዓመት፡አልብከ፡(ጦቢ፩፡፳፩። ሕዝ፵፡፲፭። ዲድ፡፴። ቅዳ። ዮሐ፰፡፶፯)።

ኃምስ፤(ስት)፤ ዐምስተኛ፡ካምስት፡አንድ፤ዐምኛ። ወለደት፡ወልደ፡ኃምሰ። ወበኃምስ፡ትውልድ፡ዐርጉ፡እምግብጽ። ኢዮብ፡ኃምስ፡እምአብርሃም። በኃምስ፡ወርኅ፡(ዘፍ፴፡፲፯። ዘፀ፲፫፡፲፰። ታሪ፡ኢዮ። ኤር፩፡፫)።

ኃምሳዊ፤ይ፤(ዊት፡ሲት)፤ ዝኒ፡ከማሁ። ግዘት፡ኃምሳይ። ዘአውሰበ፡ራብዒተ፡አው፡ኃምሲተ፡(ያዕ፡ዘእል። ፈ፡መ፡፳፭፡፱)።

ኃምሲት፤ የኬክሮስ፡ዐምስቲያ፡ክፍል፡በራብዒትና፡በሳድሲት፡ማኸል፡ያለች። አንዲቱ፡ኃምሲት፡ስሳ፡ሳድሲት፡ትኾናለች፤ኬክሮስን፡እይ። በመካነ፡ሳድሲት፡ኍልቈ፡ኃምሲት፡(አቡሻ፡፲፩)።

ታኅማስ፤ ዐምስት፤ዐምስተኛ። ታኅማሰ፡ዓመታት፡ሠለስቱ። ሰመንቱ፡ሰዓት፡ወአርባዕቱ፡ታኅማሰ፡ሰዓት፡(ስንክ፡ታኅ፲፭። ሚያ፲፭። አቡሻ፡፵፬)።

ትኅምስት፤ ዐምስትነት። ዐምስት፡እጅ፤ዐምስት፡ዕጥፍ። ህየንተ፡አሐዱ፡ላሕም፡ይፈዲ፡ትኅምስተ። ሠለስቱ፡ትኅምስተ፡ብርሃን፡(ዘፀ፳፩፡፴፯። ሔኖ፹፫፡፯)።

መኅምስት፤ ዐምስት፡ወገን፤ዐምስት፡ክፍል፤ዐምስት፡እጅ፡(ዘፍ፵፫፡፴፬)።

ኀንበ፤—አንበ፤—ነብዐ፡አንብዕ።

ኀንባብ፤—ፍሬ፤—ሐንበበ።

ኀንገር፤(ዕብ፡ሒጌር)፤ ዐንካሳ፡ልምሾ፡ጥምልምል፤የሚድኽ፡የሚንፏቀቅ። ግሔ፡ሽኮኮ፡እግረ፡ኵንትሽ፤ዐጫጭር። ገሐየን፡እይ።

ኀንገረ፤ ዐነከሰ፡ዐንካሳ፡ኾነ። ተሸከመ፤እንኮኮ፡ወይም፡አሽኮኮ፡አለ። እግር፡ለሌለው፡እግር፡ኾነ፡ማለት፡ነው፤በገድል፡በታምር፡በድርሰት፡ይገኛል።]

ኀንንት፤ ዕንቅርት፤ያንገት፡ደዌ።

ኀነፈ፤ሐናፊ፤(ዕብ፡ሐኔፍ። ሱር፡ሐንፋእ፤ሐንፋያ)፤ ዐላዊ፡ከሓዲ፤ሸንጋይ፡አታላይ፤ግብዝ፡አረመኔ፤ስመ፡ነገድ፡ካራቱ፡ነገደ፡ተንባላት፡አንዱ፤የቀሩትም፡ሦስቱ፡ሐንበሊ፡መለኪ፡

ሽፍዒ ፡ ይባላሉ ። ሃይማኖታቸውም ፡ እንደ ፡ ስማቸው ፡ አራት ፡ ነው ፤ አይተባበርም ። እምውሉደ ፡ ኀነፊ ፡ አረ ማውያን ፡ (ስንክ ፡ ግንጁ) ።

ኀነፋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የኀነፊ ፡ ወገን ፤ አረመኔ ፡ ተንባላታዊ ። ወበመዋዕሊሁ ፡ አስተ ርአየት ፡ አሐቲ ፡ ብእሲት ፡ ኀነፋዊት ። ንጉሠ ፡ ምስር ፡ ኀነፋዊ ፡ (ዮሐ ፡ መደ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፩) ።

ኆኖፊ ፤ መናፍቅ ፤ ገበር ፡ ዐንጐል ፡ ሕዝብ ፡ ሃይማኖቱ ፡ የተበላሸ ፤ እንደ ፡ ቅማንት ፡ እንደ ፡ ተንባ ላት ፡ ያለ ። ወደጐጸሙ ፡ በኀቡእ ፡ ፍኖተ ፡ ስእለ ፡ ኆኖፊ ፡ (አፈ ፡ ድ፱ ። ተግ፱) ።

ኀንፈጠ ፤—ጫረ ፡ ጐፈጨረ ፤—ሐን ፈጠ ።

ኀንፈጠ ፤—ቀረጠ ፤—ኀፈጥ ፡ ኀፈጠ ።

ኀንፈጸ ፤—አጕለበ ፤—ነፍጸ ፡ ሐን ፈጸ ።

ኀንጽጸ ፤ ጸት ፤ (ኀንጸጸ ፡ የኀነጽጽ ፡ የኀንጽጽ ። ሐንፈጸ) ፤ መጠርጠር ፡ ማውለብ ፤ በ ጥርስ ። ማንጠርጠር ፡ ማበጠር ፡ ማንዘርዘር ፤ በስፌድ ፡ በወንፊት ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፴፩) ። ማንጠጥ ፡ መቅረጥ ፤ የቀ ንድና ፡ የንጨት ።

ተኀንጸጸ ፤ ተጠረጠረ ፤ ተንጠረጠረ ። ይትኀ ነጸጹ ፡ ከመ ፡ ዐለስ ፡ (ስንክ ፡ ጳጕ፭) ።

ኀንጻጽ ፤ (ጻት) ፤ ጥርጣሪ ፤ እንጥርጣሪ ፡ ን ፋሽ ፡ ገለባ ፡ ልቃሚ ፡ ብጣሪ ። ኑፋቄና ፡ ኀንጻጽ ፡ ባማ ርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም ፤ አቶ ፡ ስይፉ ፡ ከድተዋል ፡ ተብለው ፡ ከታሙ ፡ በኋላ ፡ በፍቅር ፡ መጥተው ፡ ሲገናኙ) ፤ አለጊዜው ፡ ጊዜ ፡ ማን ፡ እሽት ፡ አምጥቷል ፤ በዚህ ፡ በቤ ታችኹ ፡ ጥርጣሪ ፡ መልቷል ። የእሳት ፡ ፍንጣሪ ፤ የም ጣድ ፡ ብልጭልጭታ ። ቀለምጺጽን ፡ እይ ።

ኀኒቅ ፤ ቆት ፤ (ኀነቀ ፡ የኀንቅ ፡ ይኀ ንቅ ። ዐረ ፡ ኀነቀ ። ሱር ፡ ሕናቅ ። ዕብ ፡ ሐ ናቅ) ፤ ማነቅ ፡ ማስጨነቅ ፤ ጕረሮን ፡ ዐንገትን ፡ አጥ ብቆ ፡ ስቅስቆ ፡ መያዝ ፡ ማሰር ፡ ለመግደል ፤ አፍን ፡ አፍ ንጫን ፡ ማፈን ፡ መድፈን ፤ ትንፋሽ ፡ መከልከል ። ዐነ ቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፤ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾ ናል ፤ ኀነቀ ፡ ግን ፡ ለክፉ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፯ ። ፲፰ ፡ ፳፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፴፰) ። ኀነቀኒ ፡ አፈ ፡ መልበ ስየ ። ኀነቀ ፡ መንፈስ ፡ እኩይ ። ወሰዶ ፡ እንዘ ፡ የኀ ንቅ ፡ ክሣዶ ፡ ወያረውጾ ፡ ጕጕአ ። ንኀንቃ ፡ ለነፍስነ ፡ ወንለጕማ ፡ ከመ ፡ ፈረስ ፡ ኀያል ፡ ወድኑክ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፱ ። ገድ ፡ ተክ ። አፈ ፡ ተ፴፭) ።

ኀናቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት ፤ ነቅት) ፤ የሚያንቅ ፡ ዐናቂ ፤ ዐንቆ ፡ ገዳይ ።

መኀንቅ ፤ (ብ ፡ መኃንቅ) ፤ የሚያንቅ ፤ ማን ቂያ ፡ ማነቆ ፤ ሸምቀቆ ።

አኀነቀ ፤ አሳነቀ ፤ አስገደለ ።

ተኀንቀ ፤ ታነቀ ፡ ታንቆ ፡ ሞተ ፤ በሌላ ፡ እጅ ፡ ወይም ፡ በገዛ ፡ እጁ ። እንዘ ፡ ይትኀነቁ ፡ አምታትኪ ። እስከ ፡ ትፈቱ ፡ ትትኀነቅ ። ተኀንቀ ፡ ወሞተ ። ፈቀደ ፡ ይትኀነቅ ፡ በእዴሁ ፡ (ጦቢ፫ ፡ ፰ ፡ ፲ ። ማቴ፳፯ ፡ ፭ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ኅኑቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ንቅት) ፤ የታነቀ ፡ የተጨነቀ ፤ ታንቆ ፡ ታፍኖ ፡ የሞተ ። ዘርዐ ፡ ትሩፋቲ ሆሙ ፡ ኅኑቅ ፡ በሥክ ፡ ዝ ፡ ዓለም ። ምቱረ ፡ ልሳን ፡ በመጥባሕት ፡ ወኅኑቀ ፡ ጕርዔ ፡ በእድ ። በሊዐ ፡ ደም ፡ ወኅኑቅ ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

ኅንቀት ፤ ማነቅ ፡ መታነቅ ፤ አስተናነቅ ፤ ዕን ቂያ ፡ ዕንቂት ፤ ድንገተኛ ፡ ሞት ፡ (ስንክ ፡ ሐም፱ ። መጽ ፡ ምስ) ። ኅንቀተ ፡ ፍትወት ፡ (ግንዘ) ።

ኅንቅርት ፤ በቁሙ ፤ ዕንቅርት ፤ ኵልኵልት ፡ ያንገት ፡ የማንቍርት ፡ ተቀጥላ ፡ ጕረሮ ፡ የሚያንቅ ፡ የሚያስጨንቅ ። (ተረት) ፤ የግፍ ፡ ግፍ ፡ በንቅርት ፡ ላይ ፡ ዥሮ ፡ ደግፍ ። ኅንቅርት ፡ ዘወፅአ ፡ በክሣዱ ፡ (መ ፡ ፈ) ። ከኀነቀና ፡ ከነቀረ ፡ የተደቀለ ፡ ስም ፡ ነውና ፡ ነቀ ረንና ፡ አንቀረን ፡ እይ ።

ኅንቅርት ፤—ከውር ፤—ሕንቅርት ፡ ነ ቀረ ።

ኀሠወ ፤—ዋሸ ፡ ዐበለ ፤—ሐስዎ ፡ ሐ ሰወ ።

ኀሥል ፤—ዳውላ ፤—ሐሲል ፡ ሐሰለ ።

ኀሠመ ፤—ከፋ ፤—ሐሚም ፡ ሐሠመ ።

ኀሚሥ ፤ ሦት ፤ (ኀሠ ፤ ኀሠሠ ፡ የኀ ሥሥ ፡ ይኀሥሥ ። ዕብ ፡ ሐሸሸ ፤ ሐየጸ ። ቤቄሽ ፤ ፈለገ) ፤ ማሠሥ ፡ መሻሰስ ፤ መጥረግ ፤ ማበስ ፤ ማደፍ ፡ መወልወል ፤ የምጣድ ። ኢትኀሥሥ ፡ አጽሕልተ ፡ ወኢትልሐስ ፡ መጻብኀተ ። ውሒዘ ፡ አን ብዓ ፡ ኀሠሠ ፡ በአጽባዕተ ፡ እዴሁ ፡ ልምሉም ። ወኀ ሠሠት ፡ አንብዐየ ፡ በአጻብዒሃ ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፲፱ ። ደራሲ ። ድር ፡ መድ) ።

—፤ መሻት ፡ መፈለግ ፡ መለመን ፤ ለማግኘት ። ኅሡ ፡ አእዱጊነ ። ተኀሥሥሙ ፡ ወኢትረክቡሙ ። ኅሡ ፡ ወ አስተብቍዑ ፡ (፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፫ ። ኢሳ፵፩ ፡ ፲፪ ። ቅዳ) ።

—፤ መጠየቅ ፡ መመርመር ፤ ለማወቅ ። አሰ ፡ የኀሡ ፡ በእንተ ፡ ሕያዋን ፡ እምነ ፡ ሙታን ። ኢትኅሥሥ ፡ እፎ ፡ ይትኴነኑ ። ለንሚሥ ፡ ወሰፈቲን ፡ በጥበብ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፲፱ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፲፱ ። መክ፩ ፡ ፲፫) ።

—፤ መውደድ ፡ መፍቀድ ፤ መከጀል ፡ መመኘት ። ምስ ጢሩ ፡ ያው ፡ መፈለግ ፡ ነው ፤ ከመሻት ፡ አይወጣም ። ኅሥሥ ፡ ትግበር ፡ ሠሎ ፡ ዘያሠምሮ ፡ ለእግዚ ። ኀ ሠሠ ፡ መኰንን ፡ ከመ ፡ ይክሐዶ ፡ ለክርስቶስ ፡ (ዲድ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ መጋ፯) ። በኀሠሠና ፡ በተኃሠሠ ፡ ፈንታ ፡

ተኀሠሠ ፡ ይላል ፤ የጣፊና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ኢይትኀሠሥ ፡ ሎቱ ፡ እኩየ ፡ ሠሎ ፡ መዋዕለ ፡ ሕይወትየ ። እትኀሠሥ ፡ አባግዐየ ፡ እምእደ ፡ ኖሎት ። እለ ፡ ይትኀሠሡ ፡ በእንተ ፡ ፍልሰተ ፡ ሔኖክ ፡ ወኤልያስ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፭ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፲ ። አፈ ፡ ድ፰፪) ።

ኀሣሢ ፤ (ሢት ፡ ሥያን ፡ ያት) ፤ የሚያሥሥ ፡ ዐማሽ ። ፈላጊ ፡ መርማሪ ። ኀሣሤ ፡ ነቢብ ። በካዩ ፡ ኀሣሤ ፡ ዕዳ ፡ ውእቱ ። ኀሣሥያነ ፡ መንግሥተ ፡ በማይት ። ኀሣሥያተ ፡ ንዋየ ፡ ባዕድ ፡ (ኢዮ፲፩ ፡ ፲፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፯ ። ግንዘ ። ዲድ ፡ ፲፬) ።

ኀሠሣ ፤ (ሣት) ፤ ፍላጎት ፡ ፍለጋ ፤ ጥያቄ ፡ ጥየቃ ፤ ምርምር ፡ ምርመራ ፤ ፈቃድ ፡ መፍቅድ ፤ ሐሳብ ፡ ምኞት ። ብየ ፡ ኀሠሣ ፡ እምኔኩትክሙ ። ንኄሊ ፡ በእንቲኣሁ ፡ በብዙኅ ፡ ኀሠሣ ። ተተክለት ፡ ፍትወት ፡ በጠባይዕ ፡ እንስሳዊት ፤ ከመ ፡ ይትፈጸም ፡ ኀሠሣ ፡ ተራክቦ ፡ ዘእምኔሁ ፡ ይከውን ፡ ዘርዕ ። ይኩን ፡ ፈቃዱ ፡ ወኀሠሣሁ ፡ ከመ ፡ ይኩኑ ፡ ትሑታነ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፰ ። አፈ ፡ ድ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፩ ። ፲ ፡ ፪) ። ጕርፍን ፡ ዐሠሣ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ማኀሠሥ ፤ (ማሠሻ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ብዙኅ ፡ ጻሕቁ ፡ ወፍድፉድ ፡ ማኅሠሡ ። እንዘ ፡ ይትለአክዎ ፡ ዘልፈ ፡ መላእክት ፡ ለማኅሠሡ ። ሶበ ፡ አናኅከ ፡ ማኅሠሠ ። ማኅሠሥ ፡ ዘላዕለ ፡ እምልብ ፡ (ስንክ ፡ መስ፰ ። ግንቦ፱ ። ሐም፯ ። ቄር ፡ እስት) ።

መኈ(ኆ)ሥሥ ፤ (ሣት ፤ አው ፡ መኋሥሥት) ፤ ሹካ ፡ መንካ ፡ ጭልፋ ፤ የሥጋ ፡ ማውጫ ። ጕጠት ፡ የጥርስ ፡ መንቀያ ። መኈሥሥ ፡ ዘሠለስቱ ፡ ስነኒሁ ። መኋሥሥት ፡ ወፍያላት ። መኈሥሥ ፡ ስነን ፡ (፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፫ ። ዘኍ፬ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

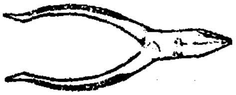

መኈሥሥ ፡

ተኀሠ ፤ ታሠሠ ። ተሻ ፡ ተፈለገ ፤ ተመረመረ ። ጥበብ ፡ ትኀሠሥ ፡ በኀበ ፡ ሠሎሙ ፡ ቀደምት ። እትኀሠሥ ፡ ለቤተ ፡ እስራኤል ። ለእመ ፡ አነ ፡ ቀተልኩክ ፡ እትኀሠሥ ፡ በቅትለትከ ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፩ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፴፯ ። ዮሴፍ) ።

ኅሡሥ ፤ (ሣን ፡ ሣት ፡ ሥሥት) ፤ የታሠሠ ፡ የተሻ ፡ የተፈለገ ።

ኅሥሥት ፤ በቁሙ ፡ ዕሥሥት ፤ የንሽላሊት ፡ ዐይነት ፤ መልኳ ፡ እንደ ፡ ሌታ ፡ ቀን ፡ የሚለዋወጥ ፤ ጠንቋዮች ፡ አጥብቀው ፡ የሚሿት ።

ኅሥሥት ፡

ኈሣሤ ፤ ማሠሥ ፡ መታሠሥ ። (ላ ፡ ጥ) መሻት ፡ መፈለግ ፤ መመርመር ፡ አመራመር ። ምርመራ ፤ ምርማሪ ፤ መላ ፡ ግምት ፤ ጥንቈላ ፡ ሟርት ፡ (ኩፋ ፡ ፲፩) ።

ተኃሠሠ ፤ ተፈላለገ ፡ ተመራመረ ፤ ተከራከረ ። ኢይትኃሠሡ ፡ በበይናቲሆሙ ። እንዘ ፡ ይትኃሠሥዎ ። ወኮነ ፡ ተኃሥሦ ፡ (ኢሳ፴፬ ፡ ፲፮ ። ማር፰ ፡ ፲፩ ። ዮሐ፫ ፡ ፳፭) ።

አስተኃሠሠ ፤ አፈላለገ ፡ አመራመረ ።

መስተኃሥሥ ፤ (ሥት ፡ ሣን ፡ ሣት) ፤ አመራማሪ ፤ ተመራማሪ ። መስተኅሥሥ ፡ ብሎ ፡ በግእዝ ፡ ኀ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፡ አድራጊ ፡ ኹኖ ፤ ኀሣሢ ፡ መኀሥሥ ፤ ፈላጊ ፡ መርማሪ ፡ ያሰኛል ። ለእመ ፡ ኮነ ፡ መስተኅሥሣነ ፡ በእንተ ፡ ንጽሐ ፡ ሥጋ ፡ ባሕቲቱ ። መስተኅሥሣን ፡ ለእከይ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፰ ። ሮሜ፩ ፡ ፴፩) ።

ታኅሣሥ ፤ ምርምር ፡ ምርመራ ፤ ፍላጎት ፡ ፍለጋ ። በቁሙ ፡ ትሣሥ ፤ የወር ፡ ስም ፤ የመስከረም ፡ አራተኛ ። ወርኀ ፡ ተኃሥሦ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ማቴ፪ ፡ ፩—፯) ።

ታኅሦሥ ፤ (ትግሬኛ) ፤ ስሙ ፡ ዕፅ ፤ ከትክታ ፤ ቅጠሉ ፡ ቀንበጡ ፡ ለሐዲስ ፡ ምጣድ ፡ ማሻሻ ፡ ማሠሻ ፡ የሚኾን ። ዕንጨቱም ፡ እንደ ፡ ፍየለ ፡ ፈጅ ፡ ተቀጥቅጦ ፡ መብራት ፡ ይኾናል ።

ኀሚዕ ፤ ዖት ፤ (ኀሥዐ ፡ የኀሥዕ ፡ ይኅሣዕ ። ዐረ ፡ ኀሸዐ ። ዕብ ፡ ሐሻህ) ፤ ማረፍ ፤ ዝም ፡ ጸጥ ፡ ጭጭ ፡ ማለት ፤ አለመታወክ ። መብረድ ፡ መቀዝቀዝ ፤ የቍጣ ፡ የጠብ ። ኀበ ፡ ኢሀሎ ፡ መዐትም ፡ የኀሥዕ ፡ ጋእዝ ። መዐት ፡ ይኅሣዕ ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፳ ። ቅዳ ፡ ኪዳ) ።

አኅሥዐ ፤ አሳረፈ ፡ ዝም ፡ አሰኘ ፤ አበረደ ፡ አፀታገሠ ። ሞገደ ፡ ባሕር ፡ አኅሥዐ ፡ ክርስቶስ ። መዐተ ፡ ብእሲ ፡ ያኅሥዕ ፡ ገብር ፡ ጠቢብ ። አኅሥዐ ፡ መቅሠፍተ ። ኢይክሉ ፡ ያኅሥዑ ፡ አጽባአ ፡ ዕጹባተ ፡ (ኪዳ ። ምሳ፲፰ ፡ ፲፬ ። ጥበ፲፰ ፡ ፳፩ ። ፊልክ ፡ ፻፵፯) ።

ኀሚፍ ፤ ፎት ፤ (ኀሠፈ ፡ የኀሥፍ ፡ ይኅሥፍ ። ዐረ ፡ ኀሺፈ ። ዕብ ፡ ሐሳፍ) ፤ ማከክ ፡ ማቍሰል ፤ መላጥ ፡ መምለጥ ፤ መቅረፍ ፡ መግፈፍ ፤ መግለጥ ።

ተኀሥፈ ፤ ታከከ ፡ ቈሰለ ፤ ተላጠ ፡ ተነካ ።

ኅሡፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ሥፍት) ፤ ያከከ ፡ የታከከ ፤ ቍስላም ፡ ዕከካም ፡ (ዘሌ፳፪ ፡ ፳፪) ።

ኅሠፍ ፡ (ፋት) ፤ ዕከክ ፡ ብግር ፤ ኪንታሮት ፡ ቍስል ፤ የገላ ፡ ነውር ።

ኀሠረ፤—ሰበሰበ፤—ሐሢር፡ ሐሠረ።

ኀሥረ፤—ጐሰቈለ፤—ኀሲር፡ ኀስረ።

ኀፈድ፤ ዶት፤ (ኅፈደ፡ የኅፍድ፡ ይኅፍድ። ነደቀ፤ ሐነጸ፤ ሣረረ)፤ መገንባት፡ መናስ፡ መንደቅ፤ ቤትን፡ ግንብን፡ አስፍቶ፡ አስረዝሞ፡ አጠንክሮ፡ መሥራት፡ እንደ፡ ባቢሎን፡ ሕዝብ።

ማኅፈድ፤ (ዳት፤ አው፡ መኃፍድ። ዕብ፡ አፔዴን። ዐረ፡ ፈደን)፤ ግንብ፤ አዳራሽ፡ ቤት፡ መንግሥት፤ ኑኅ፡ ርሕብ፡ ምጥቀት፡ ርዝመት፡ ያለው። ዕርድ፡ ምሽግ፤ አንባ፡ ኰረብታ፤ ከጠላት፡ የሚጠበቁበት፡ የስላይና፡ የጕበኛ፡ የዘበኛ፡ ቤት፤ በከተማ፡ ዙሪያ፡ ዐልፎ፡ ዐልፎ፡ በየበሩ፡ በየማእዝኑ፡ እንደ፡ ሐውልት፡ እንደ፡ ደወል፡ ቤት፡ እንደስላም፡ መሮኺያ፡ ረዥም፡ ኹኖ፡ የሚሠራ፤ ጠላት፡ ወዳጅ፡ ከሩቅ፡ ሲመጣ፡ የሚያዩበት፡ (ዘፍ፲፩፡ ፬፡ ፭። ኩፋ፡ ፲)። ማኅፈድ፡ ጽኑዕ፡ ቅድመ፡ ገጸ፡ ጸላኢ። ዲበ፡ ኵሉ፡ ማኅፈድ፡ ነዋኅ። ማኅፈደ፡ ኖሎት፡ (መዝ፡ ፷። ኢሳ፪፡ ፲፭። ሚክ፬፡ ፰)። ማኅፈደ፡ ጢስ፤ ዐምድ። ማኅፈደ፡ ሥጋ፤ ሰውነት፡ ግዘፍ፡ (መሳ፳፡ ፵። መጽ፡ ምስ)። በማኅደፍ፡ ፈንታ፡ ማኅፈድ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው፤ ኅደፈን፡ እይ። ጸሎተ፡ ላዕለ፡ ማኅፈዳተ፡ (ቅዳ)።

ኅፈወ፤—ወዘ፤—ሀፈው፡ ሀፈወ።

ኅፈጥ፤ ጦት፤ (ኅፈጠ፡ የኅፍጥ፡ ይኅፍጥ። ዐረ፡ ኀበጠ። ዕብ፡ ሓባጥ። ሱር፡ ሕበጥ)፤ መምታት፡ መውቃት፡ መደብደብ፤ የበትር። መደስቅ፡ መስጐድ፡ መጠፍጠፍ፤ የቡጢ፡ የጥፊ። ኅፍጣ፡ አጥባትክን፡ (ኢሳ፴፪፡ ፲፪)።

ኅፉጢ፤ መኅፍጥ፤ የሚመታ፡ ተማች፤ ደብዳቢ፡ ወቂ፡ ደሳቂ።

ኅንፈጠ፤ (ስሯጽ፡ ግስ)፤ ዐተመ፤ በማኅተም፡ መታ፡ ረገጠ፤ ፈረመ። ወይም፡ ማለ፡ መሰለ፤ ነደፈ፡ ቀረጸ፤ በማኅተም፡ ላይ።

ተኅንፈጠ፤ ተማለ፡ ተቀረጸ። ክልኤቱ፡ ማኅተም፤ አሐዱ፡ እምኔሆሙ፡ ዘወርቅ፤ ወካልኡ፡ ዘኀጺን፤ ዘተኅንፈጠ፡ ውስቴቶሙ፡ አርኣያ፡ አሐዱ፡ ንጉሥ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፱)።

ኅፍጠት፤ የማኅተም፡ ቅርጽ፤ ጥፈት፡ መልክ። አልቦ፡ ፍልጠት፡ ውስተ፡ ኅፍጠት፡ ዘአርኣያ፡ ንጉሣዊ፡ ማእከለ፡ ዘተኀትመ፡ በማኅተመ፡ ወርቅ፡ ወማእከለ፡ ዘተኀትመ፡ በማኅተመ፡ ኀጺን፤ ወኢይትዐወቅ፡ አይ፡ እምኔሆሙ፡ ዘኅቱም፡ በወርቅ፡ እምዘኅቱም፡ በኀጺን፡ (ፍ፡ ነ፡ ፱)።

ኅፈነ፤—ዐፈነ፤—ሐፊን፡ ሐፈነ።

ኅፈሠ፤—ዐፈሠ፤—ሐፊሥ፡ ሐፈሠ።

ኅፈር፡ ሮት፤ (ኅፍረ፤ ኀፈረ፡ የኅፍር፡ ይኅፈር። ዐረ፡ ኀፊረ። ዕብ፡ ሓፌር። ሱር፡ ሕፉር)፤ ማፈር፡ መፍራት፤ ከራቍትነት፡ የተነሣ፡ እንደ፡ አዳም። መደንገጥ፡ መለወጥ፤ ዐመድ፡ መምሰል፤ ከኅፍረት፡ ብዛት፡ የተነሣ። ኅፍረትን፡ ዕርቃንን፡ መስወር፡ መክደን። ኀፊረ፡ ኢኀፍሩ። ተዐቢ፡ ኀፊሮትየ። ዘኢየኀፍር፡ ገጸ፡ ክቡር። ኢንኅፈር፡ እምሚበተ፡ ልሂቅ፡ (ኤር፫፡ ፲፭። ዘፀ፲፡ ፫። ኢዮ፴፬፡ ፲፱። ጥበ፪፡ ፲)። በኀፍረ፡ ፈንታ፡ ተኀፍረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ኢይግባእ፡ ነዳይ፡ ተኀፊሮ። መኑ፡ ተአመነ፡ በእግዚ፡ ወተኀፍረ። ይሑሩ፡ ተኀፊሮሙ። ተኀፍሩ፡ ኵሉ፡ ነህብት፡ በእንተ፡ ግልፎሆሙ። ይእተ፡ አሚረ፡ ትትኀፈር፡ እምኄጋይከ፡ (መዝ፡ ፸፫። ሚራ፪፡ ፲። ኢሳ፵፭፡ ፲፮። ኤር፲፡ ፲፬። ዘካ፫፡ ፲፩)።

ኅፉሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ ያፈረ፡ የሚያፍር፤ ዐፋር። ደፋሪ፡ ወኢኅፉሪ። ብእሲት፡ ኅፉሪት፡ (ግንዘ። ሚራ፳፮፡ ፲፭)።

አኅፈረ፤ አሳፈረ፤ አሳዘነ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በአኅፈረ፡ ፈንታ፡ አስተኀፈረ፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው፤ ከስደራጊነት፡ አይወጣም። ኢታስተኀፍረኒ፡ እምተስፋየ። ታስተኀፍር፡ አበሃ። ግብር፡ ዘያስተኀፍር። ገሥጽዎሙ፡ ወአስተኀፍርዎሙ፡ (መዝ፡ ፻፲፰። ሚራ፳፪፡ ፭። ፍ፡ ነ፡ ፴፪። ቀሌ)።

አኅፉሪ፤ ማኅፈሪ፤ የሚያሳፍር፡ አሳፋሪ፡ (ግንዘ)።

ተኀፍረ፤ (ተደራጊ)፤ ታፈረ፡ ተፈራ፤ ከበረ።

ኅፉር፤ (ራን፡ ራት፡ ፍርት)፤ የታፈረ፡ የተፈራ፤ ታፋሪ፡ ተፈሪ። ያፈረ፡ የፈራ፤ ኅፍረት፡ የያዘው። እስመ፡ ኅፉራን፡ እሙንቱ። ሖሩ፡ ኅፉራኒሆሙ። ዘኅፉር፡ ገጹ፡ (፪ነገ፡ ፲፡ ፭። አፈ፡ ተ፲፫። ኪዳ)።

ኅፉሬ፤ ማፈር፤ ድል፡ መኾን፡ መሸነፍ፤ ዕፍረት፡ ፍራት። ይዜክሮ፡ እንከ፡ ለኅፉሬሁ፡ (ማር፡ ይሥ፬፡ ፮)።

ኅፍረት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ ዕፍረት፡ ፍራት። ከመ፡ ኅፍረተ፡ ሰራቂ፡ ሶበ፡ ይእኀዝዎ፡ ከማሁ፡ የኀፍሩ። ወከደነኒ፡ ኅፍረት፡ ገጽየ። ቦ፡ ኅፍረት፡ እንተ፡ ታመጽእ፡ ኀጢአተ፤ ወቦ፡ ኅፍረት፡ ለክብር። ዘአልቦ፡ ኅፍረት፡ (ኤር፪፡ ፳፮። መዝ፡ ፷፰። ምሳ፳፮፡ ፲፭። መክ፳፡ ፩)።

—፤ እድፍ፡ ጕድፍ፡ ገመና፡ ነውር፤ ስድብ፡ ስንፍና፤ የሚያሳፍር፡ የሚያስነቅፍ፡ ነገር። ኢሜጥኩ፡ ገጽየ፡ እምኅፍረተ፡ ምራቅ። ተፀገሡ፡ ኅፍረተ፡ መስቀል። ኅፍረት፡ ለነ፡ እንተ፡ ከመ፡ ዛቲ፡ ብእሲት፡ ረከበነ፡ እመ፡ ኢተናገርናሃ። ገብረ፡ ኅፍረተ። ነገረ፡ ኅፍረት፡ (ኢሳ፶፡ ፮። ዕብ፲፪፡ ፪። ዮዲ፲፪፡ ፲፪። ዘፍ፴፬፡ ፯። ቆላ፫፡ ፰)።

—፤ ዕራቍት፡ ዕርቃን፤ የወንድ፡ የሴት፡ ገላ፤ አባለ፡ ዘር፡ አፈ፡ ማሕፀን። ኢትክሥት፡ ኅፍረተ፡ አቡከ፡ ወእምከ። ከደንኩ፡ ኅፍረተኪ። ከመ፡ ኢይሑር፡

ዕራቆ፡ ወኢያስተርኢ፡ ኀፍረቶ፡ (ዘሌ፲፰፡ ፯። ሕዝ፲፮፡ ፳። ራእ፲፯፡ ፲፭)።

ተኃፈረ ፤ ተፋፈረ፤ተፋራ፡ ተፋዘዘ። ወይም፡ ኀፍረት፡ ለኀፍረት፡ ተጋለጠ፡ ተገላለጠ፤ ተደፋፈረ፤ የፉከቤ።

ማኅፈር ፤(ርት፡ ራን፡ ራት) ፤ የታመነ፡ ወዳጅ፡ ባልንጀራ፤ ዘመድ፡ ጎረቤት፤ ቤተ፡ ሰብ፤ ቄስ፡ ሐኪም፤ ገመናን፡ ኀፍረትን፡ ገልጦ፡ የሚነግሩትና፡ የሚያሳዩት። ዐርክ፡ ወማኅፈር። ንግር፡ ለማኅፈርከ፡ ወለማኅፈረ፡ ሕዝብከ። አመ፡ ኮነ፡ አንበሳ፡ ማኅፈሮ፡ ለባሕም፡ (ሚራ፵፡ ፳፫። ፵፪፡ ፲፭። ኩፋ፥ ፴፯)። ዐማች፤ ያማችና፡ የምራት፡ ወገን፤ የጋብቻ፡ ዘመድ። የወንድ፡ ወገን፡ ለሴት፡ የሴት፡ ወገን፡ ለወንድ፡ ማኅፈር፡ ይባላል።

ምኅፋር ፤(ራት)፤ ማፈሪያ፤ ኀፍረት። ኢይትከሠት፡ ምኅፋሪከ፡ (ዘፀ፳፡ ፳፮)።

ማኅፈሪት ፤ ኾፌት፤ እንደ፡ ዘውድ፡ ያለ፡ ቆብ፤ የቀድሞ፡ ንገሥታት፡ ሊቃነ፡ ካህናት፡ ዛሬም፡ ጳጳሳት፡ ኤጲስቆጶሳት፡ በራሳቸው፡ ላይ፡ የሚደፉት፡ የሚቀዳጁት። በከይዎ፡ ሕዝብ፡ ለጴጥሮስ፡ ተቀጺሎሙ፡ ማኅፈሪተ፡ ልብሰ፤ጋላት፡ ሰበ፡ መተሩ፡ ክብርት፡ ርእሶ፡ (ድጓ)። በማኅፈሪት፡ ፈንታ፡ ማዕፈርት፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው፤ ዐፈረን፡ ተመልከት።

ኆጺ፤—አሸዋ፤—ኀጠ፡ ሐጸ፤ ኀወጸ።

ኀጸበ፤—ዐጠበ፤—ኀጺብ፡ ኀፀበ።

ኀጺድ፤ዶት፤(ኀጸደ፡ የኀጽድ፡ ይኅጽድ። ዐረ፡ ሐጸደ፤ ዐሰደ) ፤ ማጠዝ፡ መጠምዘዝ፤ ማረቅ፡ ማጉበጥ፤ መጠቅለል፤ የሐረግ፡ የንጨት፡ የሽቦ፡ የብረት።

ኍጻድ፤ አው፡ ኆጻድ፤(ዳት። ዕብ፡ ቈሬስ፤ ዋው) ፤ ሜንጦ፤ ቀለበት፤ ዘለበት፡ የድንኳን፡ መግጠሚያ፡ ማያያዣ፤ ማቈላለፊያ። ወግበር፡ ኆጻዳተ፡ ኀምሳ፡ ዘወርቅ፤ ወደምር፡ አዕጻደ፡ አሐተ፡ ምስለ፡ ካልእታ፡ በኆጻዳት፤ ወይኩን፡ ደብተራሁ፡ አሐደ፡ (ዘፀ፳፮፡ ፮)።

ኀጺው፤ ዎት፤(ኀጸወ፡ የኀጹ፡ ይኅጹ፤ ዐረ፡ ኀጸ። ሱር፡ ሕጻእ) ፤ መቍረጥ፡ መሰንጋት፡ ማኰላሸት፤ መሰለብ፡ መጕመድ፤ ጃን፡ ደረባ፡ ማድረግ፤ ራስን፡ ወይም፡ ሌላውን፤ መሐጸን፡ እይ። ዘየንጹ፡ ርእሶ፡ በፈቃዱ። ብእሲ፡ ዘኀጸወ፡ ኀፍረተ፡ ሥጋሁ፡ በፈቃደ፡ ርእሱ፤ አው፡ ጸላእቱ፡ ኀጸውዎ፡ (ቀሌ። ፈ፡ መ፡ ፴፫፡ ፪። ማቴ፲፱፡ ፲፪)።

ኀጻዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት፤ ጸውት)፤ የሚሰልብ፤ ሰላቢ፡ ቈራጭ።

አኅጸወ ፤ አስጕመደ፤ አሰለበ፡ አሰነጋ።

ተኀጽወ ፤ ተሰለበ፤ ተሰነጋ፤ እስኪቱን፡ ተቀማ። ለአመ፡ ተኀጽወ፡ እምሰብእ፡ በትዕግልት፡ (ቀኖ፡ ፲፭)።

ኀጽው፤(ዋን) ፤ የተሰለበ፡ ስልብ፡ ጕማዳ፤ ጃን፡ ደረባ። ከመ፡ ኀጽው፡ ሶበ፡ የሐቅፋ፡ ለድንግል። በእንተ፡ ኀጽዋን፡ ወግዙራን። እስመ፡ ቦ፡ ኀጽዋን፡ (ሢራ፴፡ ፳። ፈ፡ መ፡ ፴፫። ማቴ፲፱፡ ፲፪። ግብ፰፡ ፳፯)።

ኀጽወት ፤ መሰለብ፤መሰለብ፤ጃን፡ ደረባ፡ መኾን፤ ማድረግ። ዘፈቀደ፡ ኀጽወተ፡ (ፊልክ፡ ፪፻፴)።

ኀጺን፤ (ናት፤ ኀጻውንት) ፤ ብረት፤ የታወቀ፡ ማዕደን፤ ከምድር፡ የሚገኝ፤ ከፈር፡ ከመሬት፡ የሚወጣ፤ ብርቱ፡ ከባድ፡ ጥኑ፡ ጠንካራ። ብርትንና፡ ብሩርን፡ ተመልከት፤ ብረት፡ ማለት፡ ከዚያ፡ የወጣ፡ ነው፤ ኀጺንም፡ ከኀጸወና፡ ከመሐጸ፡ ከ፪ቱ፡ ወጥቷል። ወኀጺንሂ፡ እምውስተ፡ ምድር፡ ይትገበር። ምድር፡ እንተ፡ እበኒሃ፡ ኀጺን። በምንሃብ፡ ያሜክርዎ፡ ለኀጺን፡ (ኢዮ፳፰፡ ፪። ዘዳ፰፡ ፱። ሢራ፴፱፡ ፳፮)።

—፤ መቍረጫ፡ መፍለጫ፤ የብረት፡ መሣሪያ፡ ማናቸውም፡ ኹሉ፤ በየስሙና፡ በያይነቱ። አብልኅ፡ ጸራቢ፡ ኀጺነ። ወለኀጺናትሰ፡ ገብርሙ፡ ሰንጕጕ። ተፈትሐ፡ ዘሎን፡ ኀጻውንት። ኀጻውንተ፡ መስቀል፡ (ኢሳ፵፬፡ ፲፪። ገድ፡ ተክ። ቄድር። አርጋ፡ ፪)።

ኀጸነ፤—አሳደገ፤—ሐፂን፡ ሐፀነ።

ኀጸረ፤—ዐጠረ፡ ቀጠረ፤—ሐጺር፡ ሐጸረ።

ኀጺር፤ሮት፤(ኀጽረ፡ የኀጽር፡ ይኅጽር። ዕብ፡ ቃጸር። ዐረ፡ ቀጸረ) ፤ ማጠር፡ ማነስ፤ ዐጭር፡ መኾን፤ የቁመት፡ የጊዜ። አእባን፡ እለ፡ የኀጽራ። ሶበ፡ እኩ፡ ዘኀጽራ፡ እማንቱ፡ መዋዕል፡ (ሄርማ፡ ገ፰። ማቴ፳፬፡ ፳፪)።

(ጥ) **ኀጺር፤(ራን፡ ራት፡ ጻር)** ፤ ዐጭር፡ ታናሽ፤ ድንክ፡ ሾንትሽ። ኣነውኖ፡ ለዕፀ፡ ኀጺር። ዘበሕቁ፡ ኀጺር። ኀጺራት፡ አጻብዒሁ፡ (ሕዝ፲፯፡ ፳፬። ዘሌ፳፩፡ ፳። ሄርማ)።

ኀጺር፡

ኅጹር፤(ራን፡ ራት፡ ጽርት) ፤ ያጠረ፡ ዐጭር፤ ታናሽ፡ ጥቂት። ዘመን፡ ኅጹር። ነገር፡ ኅጹር። እስመ፡ ኅጹር፡ ዕለትየ። በኅጹር፡ አዘዝኩክሙ። ኅጹረ፡ እነግረከ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳። ፪ቆሮ፡ ፲፡ ፲። ዕብ፲፭፡ ፴፪። ፲፫፡ ፳፪። ግብ፳፬፡ ፬)።

ኅጸር፤ ኅጽረት ፤ ማጠር፤ ዕጥረት፡ ዐጭርነት፡ (ሔኖ፳፪፡ ፳፫። ፍ፡ ነ፡ ፴፯)። በእንተ፡ ኅጽረተ፡ እደዊሆሙ፡ ወበእንተ፡ ዘአልቦሙ፡ ክሂል። ይትዔ

ረይ ፡ ሴሊት ፡ ምስለ ፡ መዓልት ፡ በኑኀት ፡ ወበኀጽረት ፡ (ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፲፱) ።

አኀጸረ ፤ አሳጠረ ፡ አሳነሰ ። አነ ፡ ዘአኀጽሮ ፡ ለዕፀ ፡ ነዋኅ ። ወሶበ ፡ አኮ ፡ ዘአኀጸሮን ፡ ለእማንቱ ፡ መዋዕል ። በአኀጽሮ ፡ ይኄይሱ ፡ ድርሳናት ፡ (ሕዝ ፲፯ ፡ ፳፬ ። ማር፲፫ ፡ ፳ ። ተረ ፡ ቄር፳፭) ።

ኀፂብ ፤ በት ፤ (ኀፀበ ፡ የኀፅብ ፡ ይኅፅብ ። ዐረ ፡ ኀፀበ ፤ ቀለም ፡ አገበ) ፤ ማጠብ ፡ ማጥራት ፡ ማንጻት ። ይኀፅቡ ፡ አልባሲሆሙ ። ኀፅብ ኩኪ ፡ በማይ ። ኀፀባ ፡ ለምድር ፡ እምኵሉ ፡ ርስሐት ። የኀፅቦሙ ፡ እግዚ ፡ ለደቂቀ ፡ ጽዮን ፡ (ዘፀ፲፱ ፡ ፲ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፱ ። መቃ ፡ ገ፯ ። ኢሳ፬ ፡ ፬) ። በኀፂብ ፡ ፈንታ ፡ ኀፅበት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኀፀባ ፡ ይላል ። ኢታስትቱ ፡ ኀፀባ ፡ እገሪሆሙ ፡ ለአኀው ፡ (ሲኖ ፡ ኒቅ) ። በኀፀበም ፡ ፈንታ ፡ አስተኀፀበ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢታአንግዱ ፡ በአስተኀ(ዐ)ፀ(ጽ)ቦ ፡ አላ ፡ በፍቅር ፡ (እፈ ፡ ተ፴፫) ።

ኀፃቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ፀብት) ፤ የሚያጥብ ፡ ፀጣቢ ፤ ቀለም ፡ አግቢ ። ኀፃቤ ፡ ልብስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

አኀፀበ ፤ አሳጠበ ፡ አስታጠበ ፤ ውሃ ፡ ጨመረ ፡ (፬ነገ ፡ ፫ ፡ ፲፩) ።

ተኀፅበ ፤ ታጠበ ፡ ጠራ ፤ ከርስሐት ፡ ተለየ ። ተኀፅበት ፡ ሥጋሃ ፡ በማይ ። ዘይትኀፀብ ፡ እምድኅረ ፡ ገሰሰ ፡ በድን ፤ ምንት ፡ ይበቍዖ ፡ ተኀፅቦ ። ተኀፂቦ ፡ ውእቱ ፡ ልብስ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፫ ። ሢራ፴፩ ፡ ፴ ። ዘሌ፲፫ ፡ ፶፰) ።

ኀፁብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ፅብት) ፤ የታጠበ ፡ የጠራ ፤ ንጹሕ ፡ ጥሩ ። ወኀፁብ ፡ ሥጋነ ፡ በማይ ፡ ንጹሕ ። አልባስ ፡ ኀፁብ ፡ (ዕብ፲ ፡ ፳፪ ። ስንክ ፡ መጋ፫) ።

ኀፅበት ፤ ማጠብ ፤ መታጠብ ፤ አስተጣጠብ ፤ ዐጠባ ፡ ዕጥበት ፤ ስርየት ፡ ጥምቀት ። ኀፀበተ ፡ ሥጋ ። ኀፀበተ ፡ እግር ። ኀፀበተ ፡ ኀጢአት ። ኀፀበት ፡ ዘዳግም ፡ ልደት ፡ (፭ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፳፩ ። ፊልክ ፡ ፶፲፱ ። ኪዳ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ።

ኀፃብ ፤ (ባት) ፤ ዕጣቢ ፤ እድፍ ። ማየ ፡ ኀፃቤሁ ፡ ኮኖን ፡ በቍዔተ ፡ ለአዋልደ ፡ ዮሴፍ ። በኀፃበ ፡ እግሩ ፡ (አረጋ ፡ ድ፳፬ ። ስንክ ፡ ግን፳) ።

ማኅፀብ ፤ (ባት ፤ አው ፡ መኃፅብ ። ማኅፀብት ፤ ብ ፡ መኃፅብት) ፤ ማጠቢያ ፡ ማስታጠቢያ ፤ የጥበት ፡ መሣሪያ ። ነሥአ ፡ ማኅፀበ ፡ ወአስተዮን ፡ ለእሉ ፡ አባግዕ ። ማኅፀበ ፡ አልባስ ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ ሐም ፲፰) ።

ምኅፃብ ፤ (ባት) ፤ ማጠቢያ ፤ መታጠቢያ ፡ ቦታ ፡ መሣሪያ ። መራዕይ ፡ እለ ፡ ወፅኣ ፡ እምኅፃብ ። ቤተ ፡ ምኅፃብ ። ወደየ ፡ ማየ ፡ ውስተ ፡ ምኅፃብ ፡ (ማሕ፬ ፡ ፪ ። ፯ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ዲድ ፡ ፲፯) ።

ኀፀየ ፤ —ዐፀወ ፤ —ሐፅይ ፡ ሐፀየ ።

ኀፀነ ፤ —አሳደገ ፤ —ሐፂን ፡ ሐፀነ ።

ኀቀፈ ፤ —ዐቀፈ ፤ —ሐቂፍ ፡ ሐቀፈ ።

ኄር ፤ —ቸር ፤ —ኀዪር ፡ ኄረ ፡ ኀየረ ።

ኀረደ ፤ —ዐረደ ፤ —ሐሪድ ፡ ሐረደ ።

ኀረወ ፤ —ቈፈረ ፤ —ሐሪው ፡ ሐረወ ።

ኀሪው ፤ ዎት ፤ (ኀረወ ፡ የኀሩ ፡ ይኅሩ ። ዐረ ፡ ኀረተ ። ዕብ ፡ ሓራት ። ሱር ፡ ሕራት) ፤ መብሳት ፡ መንደል ፤ መፈልፈል ፤ መቅረጥ ፡ ማንጠጥ ፤ ማስመጥ ፡ ማሳበጥ ፤ የደንጊያና ፡ የንጨት ፡ የብረት ። ዕርሻና ፡ ቍፋሮም ፡ ያሳያል ። እለ ፡ ይገልፉ ፡ ወየኀርዉ ፡ ዐይነ ፡ ማኅተም ፤ ኀሪወ ፡ ማኅተም ። እብነ ፡ ዘኀረዎ ፡ ኬንያ ፡ (ሢራ፴፰ ፡ ፳፯ ። አዋል) ። ኀረመንና ፡ ኀንፈጠን ፡ እይ ፤ ኀረመ ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ኀራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ረውት) ፤ የሚሥል ፤ የሚቀርጥ ። ኀራዌ ፡ ማኅተም ፡ (አዋል) ።

ተኀርወ ፤ ተበሳ ፡ ተነደለ ፤ ተፈለፈለ ። እብን ፡ ዘይትኀሮ ። አእባን ፡ ዘይትኀረዉ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፯ ። ፴፭ ፡ ፰) ።

ኀርው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሩት) ፤ የተበሳ ፤ የተቀረጠ ፤ ያበጠ ፡ የሰመጠ ። ወኀርው ፡ ሰኩናሁ ፡ በአምሳለ ፡ ጕንድ ። ኀርው ፡ ዐይነ ፡ ማኅተም ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፬ ። ሢራ፵፭ ። ፲፩) ።

ኀርወት ፤ (ታት) ፤ መብሳት ፡ መበሳት ፤ አበሳስ ። ብስ ፡ ነዳላ ፤ ፍልፍል ፡ ቅርጥ ። አሰርዎሙ ፡ ውስተ ፡ ኀርወተ ፡ ጕንድ ፡ ክቡደ ፡ እስረተ ፤ ብስ ። ኀርወተ ፡ ዐይነ ፡ ማኅተም ፤ ቅርጥ ፡ (መቃ ፡ ገ፪ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፱ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፲፩) ።

ኀሮ ፤ መብሻ ፡ መንደያ ፡ መፈልፈያ ፤ መቅረጫ ፡ ማንጠጫ ፤ መሮ ፡ እፈ ፡ ምሣር ፡ ወስፌ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በኀሮ ፡ ፈንታ ፡ ኀርወት ፡ ይላል ። ትሰቍር ፡ አንፎ ፡ በኀርወት ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፳፭) ።

ኀሮ ፡

ኆር ፤ (ዕብ ፡ ሖር) ፤ ብስ ፡ ነዳላ ፤ ታናሽ ፡ ጠባብ ፡ መስኮት ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፯) ።

ኄረወ ፤ —ቸረ ፤ —ኀዪር ፡ ኄረ ፡ ኀየረ ።

ኀራውያ ፤ —ሕሬያ ፤ —ሐረወ ።

ኀርይ ፤ ዮት ፤ (ኀረየ ፤ ኀርየ ። ዐረ ፡ ኀረ ። ዕብ ፡ ባሓር) ፤ መምረጥ ፡ ማሻሻል ፤ መውደድ ፡ ማቅረብ ፤ ለሹመት ፡ ለሥራ ። (ተረት) ፤ ከሰው ፡ መርጦ ፡ ለሹመት ፤ ከንጨት ፡ መርጦ ፡ ለታቦት ። አኮ ፡ አንትሙ ፡ ዘኀረይክሙኒ ፤ አላ ፡ አነ ፡ ኀረይኩክሙ ፡ ወሤምኩክሙ ። ሕዝብ ፡ ዘኀረየ ፡ ሎቱ ፡ ለርስቱ ። ዘበዳዊት ፡ ተነበየ ፡ ወበዮሐንስ ፡ ጥምቀተ ፡ ኀርየ ፡

(ዮሐ ፲፩ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፻፱ ። ድጓ) ። ኀረየ ፡ ባለው ፡ ዘን ዱን ፡ ይኅሪ ፤ ኅርየ ፡ ባለው ፡ ይኅረይ ፡ ይላል ፤ የቀተለና ፡ የገብረ ፡ አክኼድ ፡ ነው ።

ኅሩዩ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚመርጥ ፤ መራጭ ። ኅሩዩ ፡ ሰዓት ፡ ወኅሩዩ ፡ ዕለታት ፡ (ቄስጠ) ።

አኅረየ ፤ አስመረጠ ፤ ምረጥ ፡ አለ ።

ተኅርየ ፤ ተመረጠ ፤ ተለየ ፡ ተወደደ ።

ኅሩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሬት) ፤ የተመረጠ ፡ ምርጥ ፤ ዳኛ ፡ አስታራቂ ። ንዋይ ፡ ኅሩይ ። ወአልዐልኩ ፡ ኅሩይየ ፡ እምሕዝብየ ። ኅሩይ ፡ ዘይፈትሕ ፡ (ቅዳ ።. መዝ ፡ ፹፰ ። ኢዮ ፱ ፡ ፻፫) ።

ኅርየት ፤ መምረጥ ፡ መመረጥ ፤ አመራረጥ ፡ መረጣ ፤ ምርጥነት ፤ ፈቃድ ። በብእ ፡ ኅርየት ። ኅርየተ ፡ ሠያጢ ፤ ዘቦቱ ፡ ኅርየት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ፻፫ ፡ ፫) ።

ኅሬ ፤ መረጣ ፡ ምርጫ ፤ ምርጥነት ። ስመ ፡ ነገድ ፤ እስራኤል ። ነገደ ፡ ኅሬ ፡ (ሰንክ ፡ ኀዳ፫) ። ዳግመኛም ፤ ኅሩይ ፡ ኅርየት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኅሬ ፡ ይላል ፡ (ሮሜ ፲፩ ፡ ፩ ፡ ፯ ፡ ፳፰) ።

ኀረመ ፤—ተወ ፤—ሐሪም ፡ ሐረመ ።

ኀረመ ፤ (ኀረወ) ፤ ጣፈ ፤ ነደፈ ፡ በገረ ፤ አመለከተ ፤ ከመቅረጥና ፡ ከመፈልፈል ፡ በፊት ። የኀረወን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ።

ኅርመት ፤ የፊደል ፡ ቅንጣት ፤ አንዳንዱ ፡ ቅርጽ ፤ በየስሙና ፡ በየመልኩ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ኹኖ ፡ የሚጣፍ ፤ ብቻ ፡ ብቻውን ፡ የሚቈጠርና ፡ የሚነገር ። አ ፡ ቡ ፡ ጊ ፡ ዳ ፡ ሄ ፡ ው ፡ ዞ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። የውጣ(የ—፤) ፤ እንተ ፡ አሐቲ ፡ ኅርመታ ፡ ወአሐቲ ፡ ቅርጸታ ፡ (ማቴ፭ ፡ ፲፰ ። ድጓ) ።

—፤ ብቸኛ ፡ ቃል ፤ ንባቡ ፡ ፊደሉ ፡ ከንቍጥ ፡ እስከ ፡ ንቍጥ ፡ የሚጣፍ ፡ በንቍጥ ፡ የሚወሰን ። አልፍ ፡ ቤት ፡ ገምል ፡ ድልት ፡ ሆይ ፡ ዋዌ ፡ ዛይ ፤ አብ ፡ ወልድ ፡ መንፈስ ፡ ቅድስት ፡ ሥላሴ ፡ አሐዱ ፡ አምላክ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። ኢንኤዝዝ ፡ አሐተ ፡ ቃለ ፤ አው ፡ አሐተ ፡ ኅርመተ ፡ ይትወለጥ ፡ እምዘሀሎ ፡ ህየ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፭) ።

ኅርም ፤ የፊደል ፡ ስም ፤ ፫ኛ ፡ ጎ ፤ ልዩ ፡ ብቸኛ ፤ ኄር ፡ ኄሩት ።

ኀረሠ ፤—ዐረሰ ፤—ሐሪስ ፡ ሐረሰ ።

ኀረሠ ፤—ወለደ ፤—ኀሬስ ፡ ኀረሰ ።

ኀረፈ ፤—ዐረፈ ፤—ሐረፈ ።

ኀሪፍ ፤ ፎት ፤ (ኅርፈ ፡ የኅርፍ ፡ ይኅርፍ ። ዐረ ፡ ኀረፈ ። ዕብ ፡ ሓራፍ ፤ ከረመ) ፤ መልቀም ፡ መሰብሰብ ፤ የፍሬ ። መከረም ፤ ክረምት ፡ እስኪወጣ ፡ መቈየት ።

ኀሪፍ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ሐሬፍ) ፤ ጸደይ ፤ ያመት ፡ ሩብ ፡ የዘመን ፡ ርበ ፤ በሐጋይና ፡ በክረምት ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ወራት ። ፪ኛም ፡ ከክረምት ፡ ደርበው ፡ መንፈቀ ፡ ዓመት ፡ ይሉታል ፤ ይኸውም ፡ ከጥቅምት ፡ እስከ ፡ ሚያዝያ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ባገራችን ፡ ግን ፡ ከሚያዝያ ፡ እስከ ፡ ጥቅምት ፡ ይኾናል ።

ኀሪፍ ፤ ዘንድሮ ፡ ይህ ፡ ዓመት ፤ መላው ፡ ፲፪ቱ ፡ ወር ። ኅድጋ ፡ ኀሪፈኒ ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፰) ። ገሪፍ ፡ ወኀሪፍ ፤ ዓምናና ፡ ዘንድሮ ።

(ጥ) **ኀርሶ** ፤ ሶት ፤ (ኀረሰ ፤ ይኄርስ ፤ የኀርስ) ፤ ማረስ ፤ መቀለብ ፤ መመገብ ፤ መከባከብ ፤ ያራስ ፡ የመጫት ፡ የወይዛዝር ። አዘዘ ፡ የኀርስዎሙ ። አለ ፡ የኀርስዎሙ ። ኀረስኩኪ ፡ በስንዳሌ ፡ (ዳን ፡ ፩ ፡ ፭ ። ኤር ፳፯ ፡ ፳፩ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፲፫) ።

ኀራሲ ፤ **መኀርስ** ፤ የሚያርስ ፡ ዐራሽ ፤ ቀላቢ ፡ መጋቢ ፤ ተከባካቢ ።

ተኀረሰ ፤ ታረሰ ፡ ተቀለበ ፤ ተመገበ ፤ ሳይጥር ፡ ሳያስብ ። እስመ ፡ መጠነ ፡ ዝ ፡ መዋዕል ፡ ይትብራ ፡ እንዘ ፡ ይትኄረሳ ፡ ወይሜንያ ፡ (አስቴ፪ ፡ ፲፪) ።

ኀሬስ ፤ ሶት ፤ (ኅርሰ ፤ ኀረሰ ፡ የኀርስ ፡ ይኅ(ረ)ርስ) ፤ መውለድ ፡ መጨቀል ፤ ዐራስ ፡ እመጫት ፡ መኾን ። ኢበፀኒስ ፡ ወኢበኀሬስ ። አመ ፡ ዕለተ ፡ ኀሬሳ ፡ ለእምከ ። እማቲሆሙ ፡ እለ ፡ ኀረሳሆሙ ። አባግዐ ፡ ወዕጐላተ ፡ የኀርሳ ፡ (አርጋ ። መጽ ፡ ምስ ። ኤር፲፮ ፡ ፫ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፲፫) ። መወለድ ፤ ከማሕፀን ፡ መውጣት ፤ ርጥብ ፡ ጨቅላ ፡ መኾን ። ዐራስ ፡ ልጅ ፡ እንዲሉ ።

አኅረሰ ፤ አሶለደ ፤ አዋለደ ። እንተ ፡ ታኀርስ ፡ (ዘፍ፴፭ ፡ ፲፯) ።

ኅርስ ፤ ዐራስነት ፤ ወሊድ ፡ ወለዳ ፤ የወሊድ ፡ ወራት ፡ ክርስሐት ፡ እስኪነጹ ፡ ድረስ ፡ ፵ ፡ ወይም ፡ ፹ ፡ ቀን ፤ ፵ ፡ የወንድ ፡ ፹ ፡ የሴት ፡ ልጅ ። በመዋዕለ ፡ ትክቶሃ ፡ ወኅርሳ ፡ ኢትቅረብ ። እንዘ ፡ ውእቶን ፡ ኢንጹሓት ፡ እምኅርሶን ። ፅኑሳቲሆሙ ፡ ኢይድኅፃ ፡ ወይድኅና ፡ በኅርሶን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፩ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፲) ።

ኀራስ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፤ ዐራስ ፡ ወላድ ፤ ትኩስ ፡ እመጫት ፤ የጨቅላ ፡ እናት ፤ የምታጠባ ። ብእሲት ፡ ኀራስ ። እምኀራስ ፡ ወትክት ። ድብ ፡ ኀራስ ። ወተመጠዎ ፡ እም ፡ ድኅረ ፡ ኀራሳት ፡ (ቄድር ። ቀሌ ። ፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፸፯) ።

—፤ ጨቅላ ፡ ርጥብ ፡ ልጅ ፤ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፡ ቅቤ ፡ የሚውጥ ፤ ጡት ፡ የሚመጥ ፡ የሚመጠምጥ ። ባማርኛ ፡ ልማድ ፡ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይከታል ፤ በግእዝ ፡ ግን ፡ ለሴት ፡ ብቻ ፡ ነው ።

»**ሮስ** ፤ (ሳት ። ዐረ ፡ ሩስ) ፤ ተባት ፤ ወንድ ፡ ልጅ ፤ ያላደገ ፡ ወይም ፡ ያደገ ። አመ ፡ ሳምንት ፡ ዕለት ፡ ትገዝሩ ፡ ኵሎ ፡ ሮሰ ። እምእደ ፡ ሰሎሜ ፡ ሶቤሃ ፡ ተመጠወቶ ፡ ለሮሳ ። ወለእመ ፡ ወግአ ፡ ሮሰ ፤ አው ፡ ወለተ ። ሮስ ፡ ወወለት ። ወለደት ፡ ሎቱ ፡ ሮሳተ ፡ ወአዋልደ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭ ። ደራሲ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፴፩ ። መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፬) ።

ኄሰ ፤—ነቀፈ ፤—ሐዩስ ፡ ሔሰ ፡፡

ኀስል ፤—ዳውላ ፤—ሐሲል ፡ ሐሰለ ፡፡

ኃሳል ፤—ልባብ ፤—ሐሲል ፡ ሐሰለ ፡፡

ኀሰር ፤—ገለባ ፡ ጕድፍ ፤—ሐሢር ፡ ሐሠረ ፡፡

ኀሰሰ ፤—ሻ ፡ ፈለገ ፤—ኀሢሥ ፡ ኀሠ ፤ ኀሠሠ ፡፡

ኀሲር ፤ ሮት ፤ (ኀስረ ፡ የኀስር ፡ ይኅሰር ፡፡ ዕብ ፡ ሐሳር ፡፡ ሱር ፡ ሕሳር ፡፡ ዐረ ፡ ኀሰረ) ፤ መጐደል ፡ ማነስ ፡ መክሰር ፡፡ መዋረድ ፡ መጕስቈል ፤ አይቶ ፡ ዐጣ ፡ አድን ፡ አነሰ ፡ መኾን ፡፡ ኀስረ ፡ ክብሮሙ ፡፡ ኢታዕቢ ፡ ርእሰከ ፡ ከመ ፡ ኢትኅሰር ፡፡ እስመ ፡ ኵሉ ፡ ዘአዕበየ ፡ ርእሶ ፡ የኀስር ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፰ ፡፡ ሚራ፮ ፡ ፴ ፡፡ ሉቃ፲፬ ፡ ፲፩) ፡፡

ኅሱር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ስርት) ፤ በቁሙ ፤ ያነሰ ፡ የጐደለ ፤ ሕጹጽ ፡፡ የተዋረደ ፡ ትሑት ፡ ወራዳ ፤ ጕስቍላ ፡ ምናምንቴ ፡፡ በእንተ ፡ አልባሲሁ ፡ ኅሱር ፡፡ ኅሱረ ፡ ነፍስ ፡፡ ረሰይኩክሙ ፡ ኅሱራነ ፡፡ ወለተ ፡ ባቢሎን ፡ ኅስርት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፯ ፡፡ ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፰ ፡፡ ሚል፪ ፡ ፱ ፡፡ መዝ ፡ ፻፴፯) ፡፡

ኀሳር ፤ (ራት) ፤ ሕጸጽ ፤ ከ(ኀ)ሳራ ፤ ውርደት ፡ መከራ ፤ ዕጦት ፡ ጕዳት ፡ ጕስቍልና ፡፡ ኀሳር ፡ ዐቢይ ፡፡ ኀሳርከኒ ፡ ወክብርከኒ ፡ እምቃልከ ፡፡ መዋዕለ ፡ ኀሳራ ፡፡ ጽኑሕ ፡ ሎቱ ፡ ኀሳር ፡ ዕጹብ ፡፡ ፍትወት ፡ እሞን ፡ ለኀሳራት ፡ ወለድካማት ፡ (ኩፋ ፡ ፲፪ ፡፡ ሚራ፭ ፡ ፲፫ ፡፡ ስቈ፩ ፡ ፯ ፡፡ ኢዮ፲፰ ፡ ፲፪ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፩) ፡፡

አኅሰረ ፤ (አከሰረ ፤ ከሳራ ፡ አመጣ) ፤ አዋረደ ፡ አጕስቈለ ፤ ሰደበ ፡ ነቀፈ ፡፡ ያኀስሮሙ ፡ ለዕቡያን ፡፡ ከመ ፡ ያኅስሩ ፡ ነፍስቶሙ ፡፡ አኅዝዎ ፡ ሐራ ፡ ለዝንቱ ፡ ሕብ ፡ ወአኅሰርዎ ፡፡ አኅስሮቱ ፡ ለብእሲ ፡ ዲድቅ ፡ እኩ ፡ ሠናይ ፡ (፩ጴጥ ፡ ፭ ፡ ፭ ፡፡ ሮሜ፩ ፡ ፳፬ ፡፡ ስንክ ፡ መጋ፲፫ ፡፡ ምሳ፲፯ ፡ ፳፯) ፡፡

አኅሰርሰረ ፤ የውርደት ፡ ስም ፡ ቀባ ፡ ቀባባ ፤ አነካካ ፤ አብዝቶ ፡ መላልሶ ፡ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፤ ጥቂት ፡ ሳይተው ፡፡ ኵሎ ፡ ያኅሰረስር ፡ (ምሳ፳፪ ፡ ፲) ፡፡

ኀሰት ፤—ውሸት ፤—ሐስዎ ፡ ሐሰወ ፡፡

ኀቲው ፤ ዎት ፤ (ኀተወ ፡ የኀቱ ፡ ይኅቱ ፡፡ ዕብ ፡ ያቃድ ፡፡ ሱር ፡ ዩቃድ ፡፡ ዐረ ፡ ወቀደ) ፤ መቃጠል ፡ መንደድ ፤ በግ ፡ ቱግ ፡ ብልጭ ፡ ቍልጭ ፡ ማለት ፤ መብራት ፡ ብርሃን ፡ መኾን ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ፡፡ ኢሳ፳፪ ፡ ፩) ፡፡ ቅድሜሁ ፡ የኀትዉ ፡ ሰብዑ ፡ መኃትው ፡፡ ዕንቍ ፡ ዘየኀቱ ፡፡ ርእየተ ፡ ገጽከ ፡ አምሳለ ፡ መብረቅ ፡ ኀተወ ፡ (ራእ፬ ፡ ፭ ፡፡ ዘፍ፪ ፡ ፲፪ ፡፡ ስንክ ፡ ነሐ፲፫) ፡፡

ኅትው ፤ (ቱት ፡ ትውት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ የበራ ፡ የተቃጠለ ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፴፭) ፡፡ አዕናቍ ፡ ኅትዋን ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፳፯) ፡፡

አኅተወ ፤ አቃጠለ ፡ ለኰሰ ፤ አያያዘ ፡ አበራ ፡ አስበራ ፡ (መሳ፲፭ ፡ ፬) ፡፡ አነ ፡ አኀቱ ፡ ማኅቶተ ፡ ጥበብ ፡ ውስተ ፡ ልብከ ፡፡ መናረት ፡ እንተ ፡ ታኀቱ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፲፬ ፡ ፳፰) ፡፡

ማኅቶት ፤ ማኅ(ተ)ትው ፤ (ብ ፡ መኃትው ፡ ዋት) ፤ ፋና ፡ መብራት ፤ የሠም ፡ የዘይት ፤ የሌላውም ፡ ኹሉ ፡፡ ወማኅቶት ፡ ውስተ ፡ እደዊሆሙ ፡፡ ማኅቶት ፡ ዘየ(ደ)ኀቱ ፡፡ መኃትወ ፡ ጽጕ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫ ፡፡ ዮሐ፭ ፡ ፴፭ ፡፡ ፲፰ ፡ ፫) ፡፡

ማኅትው ፤ (ዋት ፤ አው ፡ መኃትው) ፤ ማብሪያ ፤ መቅረዝ ፡ ቀንዲል ፡ ፋኖስ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡፡ ሰብዑ ፡ መኃትዉ ፡ ዘወርቅ ፡፡ ወክልኤቱ ፡ መኃትው ፡ (ራእ፩ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫ ፡፡ ፲፩ ፡ ፬) ፡፡

ማኅቶት ፡

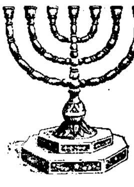
ማኅትው ፡

—፤ ዋዜማ ፡ ንኡስ ፡ በዓል ፡ እንደ ፡ ቀዳም ፡ ያለ ፤ መብራት ፡ የሚበራበት ፡፡ ኢትስግድ ፡ በዕለተ ፡ እሑድ ፡ ወኢበማኅትዊሃ ፡፡ ሰንበት ፡ ማኅትወ ፡ ፋሲካ ፡ (ኒቅ ፡፡ ዲድ ፡ ፴) ፡፡ መዝሙሪያ ፡ መዝሙር ፡ ከዋዜማ ፡ በፊት ፡ የሚጣፍ ፤ የዋዜማው ፡ ለት ፡ ጧት ፡ በነግህ ፡ የሚባል ፡ (ድጓ) ፡፡

ኀቲም ፤ ሞት ፤ (ኀተመ ፡ የኀትም ፡ ይኅትም ፡፡ ዕብ ፡ ሓታም ፡፡ ሱር ፡ ሕታም ፡፡ ዐረ ፡ ኀተመ) ፤ ማተም ፤ መዝጋት ፡ መቈለፍ ፤ ማሸግ ፡፡ እመ ፡ ኀተምከ ፡ ወርቀከ ፡ ወብሩረከ ፡፡ ሠናይ ፡ ኀቲም ፡ ላዕለ ፡ ብእሲት ፡ እኪት ፡ (ሚራ፵፰ ፡ ፳፬ ፡፡ ዓ፪ ፡ ፯) ፡፡

—፤ መጣፍ ፡ መቍጠር ፤ ጥፎ ፡ ቈጥሮ ፡ ማኖር ፡፡ ኀተምከኑ ፡ ውስተ ፡ ቍናማቲከ ፡ ጌጋይየ ፡ (ኢዮ፲፬ ፡ ፲፯) ፡፡

—፤ መሸፈን ፡ ማልበስ ፡ መሰወር ፤ መተው ፡፡ ወገጸ ፡ ከዋክብት ፡ የኀትም ፡፡ ኅትሞ ፡ ለዝ ፡ ራእይ ፡፡ ኅትም ፡ ወኢትጽሐፍ ፡ ዘንተ ፡ (ኢዮ፱ ፡ ፯ ፡፡ ዳን፰ ፡ ፳፮ ፡፡ ራእ፲ ፡ ፬) ፡፡

—፤ ስምን ፡ መጣፍ ፡ ማመልከት ፤ በብርዕ ፡ በቀለም ፡ ወይም ፡ በማኅተም ፤ ማኅተምም ፡ ባይኖር ፡ የጥፈትና ፡ ያውራ ፡ ጣት ፡ ምልክት ፡ ፈርማ ፡ ማድረግ ፡፡ ኀተመ ፡ ንጉሥ ፡ በሕልቀቱ ፡፡ ወኀተምዋ ፡ ለእብን ፡ (ዳን፯ ፡ ፲፯ ፡፡ ማቴ፳፯ ፡ ፳፯) ፡፡

—፤ ማጥቈር ፡ መክተብ ፤ ገላን ፡ ጥቍር ፡ ቀለም ፡ ቀብቶ ፡

በመርፌ ፡ በሾኽ ፡ መንቀስ ፡ መጠቅጠቅ ። ኢትኅትሙ ፡ አባለክሙ ፡ በመርፍእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩) ።

—፤ መጨረስ ፡ መፈጸም ። ኢይዳእሱ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ዘእንበለ ፡ ይኅትም ፡ ካህን ። ይኅትሙ ፡ ጸሎቶሙ ፡ በጸሎተ ፡ እግዝእትነ ፡ ማርያም ፡ (ቀሌ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱) ።

—፤ መመስከር ፤ ማስረዳት ፡ ማጽናት ፤ የነገር ። እስመ ፡ ለዝስ ፡ እግዚአብሔር ፡ ኀተሞ ። አኅትም ፡ ቃላትየ ፡ በጽድቅ ፡ (ዮሐ፮ ፡ ፳፯ ። ቄር) ።

—፤ መቅባት ፡ መቀደስ ፡ ማክበር ፤ በሜሮን ። የኀትም ፡ አንፈ ፡ ወፍጽመ ፡ ልበ ፡ ወእዝነ ። እመ ፡ ቦ ፡ ቀሲስ ፡ ዘኀተማ ፡ በቅብዕ ፡ ቅዱስ ፡ (ኪዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፰ ፡ ፲፱) ። የኀተመን ፡ ፍች ፡ ፲፱ ፡ ብለው ፡ የሚቈጥሩ ፡ አሉ ፤ ምስክራቸው ፡ አያጠግብም ። ከተመንና ፡ ፀተበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ኀታሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚያትም ፡ ፀታሚ ፤ ባለማኅተም ። ዓለመ ፡ ኀታሚ ። ፈጣሪ ፡ አስመሳይ ፤ ፍጥረቱን ፡ በፍጥረት ፡ የሚያትም ፡ (ኪዳ) ።

አኅተመ ፤ አሳተመ ፡ አስመሰከረ ፤ ማኅተም ፡ ምልክት ፡ አስደረገ ።

ተኀትመ ፤ ታተመ ፤ ተመለከተ ፤ ተዘጋ ፡ ተጨረሰ ፤ ተቀባ ። ይትኀተሙ ፡ ውስተ ፡ ፍጽሞሙ ። ይትኀተሙ ፡ አግብርት ፡ በመላኪሆሙ ። ተሠጥቀት ፡ ምድር ፡ በአምሳለ ፡ ኆኅት ፡ ወመሠጠቶ ፡ ለውእቱ ፡ ሥጋ ፡ (አዳም) ፡ ወተኀትመት ፡ ከመ ፡ ቀዳሚ ። ከመ ፡ ትትኀተም ፡ ጌጋይ ። ምሥዋዕ ፡ ዘተኀትመ ፡ በሜሮን ፡ (ራእ፯ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩ ። ቀሌ ። ዳን፱ ፡ ፳፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፩) ።

ኅቱም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ትምት) ፤ የታተመ ፡ ዕትም ፤ የተጻፈ ፡ ጽሑፍ ፤ የተዘጋ ፡ ዝግ ፤ ስውር ። መጽሐፍ ፡ ኅቱም ። ዕጻ ፡ ዘኅቱም ፡ ላዕለ ፡ ዘመደ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። ዐዘቅት ፡ ኅትምት ። እስመ ፡ ዕጽው ፡ ወኅቱም ፡ ነገሩ ፡ (ኢሳ፳፱ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ መጋ፲፯ ። ማሕ፬ ፡ ፲፪ ። ዳን፲፪ ፡ ፱) ።

ኅትመት ፤ ማተም ፤ መታተም ፤ አስተታተም ፡ ዕተማ ፤ ዕትማት ፤ ቡራኬ ። ጸሎተ ፡ ኅትመት ፡ (ቅዳ ። ስንክ ፡ የካ፯) ።

ማኅተም ፤ (ማት ፤ መኃትም ። ዐረ ፡ ኅትም ። ዕብ ፡ ሐታም) ፤ በቁሙ ፤ ማተሚያ ፡ መታተሚያ ፤ የበር ፡ የነገር ፡ መዝጊያ ፤ የጣት ፡ የጥፈት ፡ ምልክት ፤ ኀቲም ፡ ቀለበት ፡ ፈርጡ ፡ ማኅተም ፡ የኾነ ፤ ስምና ፡ መልክ ፡ የተቀረጠበት ፤ ቀለበትነት ፡ ከማኅተምነት ፡ ያለው ፡ (ዳን፮ ፡ ፲፯ ። አስቴ፰ ፡ ፰) ። እንዘ ፡ ኢየርኑ ፡ ማኅተመ ፡ ድንግልናሃ ። ምጽዋቱ ፡ ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ማኅተም ፡ ምስሌሁ ። ዘኀተመኪ ፡ በሰብዐቱ ፡ መኃትም ፡ (ቅዳ ። ሢራ፲፯ ፡ ፳፪ ። ራእ ፡ ባሮ) ።

—፤ ማኅተም ፡ የወደቀበት ፤ ሥዕሉና ፡ ምስሉ ፡ ጥፈቱ ፤ የማኅተሙ ፡ ቅጅ ። ዳኅንኑ ፡ ማኅተም ። ወማኅተማት ፡ (ዳን፲፫ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፳፯) ።

—፤ ጥምቀትና ፡ ሜሮን ፤ ቍርባን ። ማኅተመ ፡ እግዚ ፤ ዘውእቱ ፡ ቅብዐ ፡ ሜሮን ፡ ቅዱስ ። ኢያፍርሁኒ ፡ ቀታልያኒሃ ፡ ለነፍስ ፤ እስመ ፡ ማኅተምየ ፡ ደምከ ፡ ቅዱስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፰ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ።

—፤ የጥፈት ፡ መማሪያ ፤ መጻሕፍት ፡ የሚታተሙበት ፤ መኪና ፡ ፊደል ፡ በየስሙና ፡ በየመልኩ ፡ ከብረት ፡ ከርሳስ ፡ የሚሠራ ። ንሕነ ፡ ገበርነ ፡ ዘንተ ፡ ማኅተመ ፡ ወኀተምነ ፡ መጻሕፍተ ፡ (አዋል) ። የማኅተም ፡ ሥራ ፡ የተዠመረ ፡ ባ፲፬፻፴፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነው ፡ ይባላል ፤ የዠመሩትም ፡ ጕተንቤርግ ፤ ፎስት ፡ የሚባሉ ፡ ፪ ፡ የጀርመን ፡ ሊቃውንት ፡ ናቸው ።

—፤ የቀመር ፡ ስም ፡ ማእከላይ ፡ ቀመር ፤ ቍጥሩ ፡ ፸፯ ፡ ዓመት ። በዚህ ፡ አበቅቴና ፡ ወንጌላዊ ፡ ይገናኙበታል ፤ አበቅቴው ፡ አልቦ ፡ ወንጌላዊው ፡ ማቴዎስ ። ፀውደ ፡ ማኅተም ፡ (መር ፡ ዕዉ) ።

ኀተተ ፤—መረመረ ፤—ሐተተ ።

ጠ

ጠ ፤ ዘጠንኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ጠይት ፤ ቍጥሩ ፡ ዘጠኝ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ጠ ፡ ተስዐት ፡ ፱ ፡ ይባላል ።

ጤአ ፤—ደፈነ ፤—ጠዪዕ ፡ ጤዐ ።

ጣእጥአ ፤ አት ፤ (ጣእጥአ ፡ ይጣአጥእ ፡ ይጣእጥእ ። ዕብ ፡ ጣእጤእ) ፤ መጥረግ ፡ መከወን ፤ እድፍን ፡ ጕድፍን ፡ ማሶገድ ፡ ማስገለል ፤ ቦታን ፡ ቤትን ፡ ንጹሕ ፡ ጥሩ ፡ ማድረግ ። መስብቀል ፡ መቀልጠፍ ፡ ቅልጥፍጥፍ ፡ ማለት ፤ ማማር ፡ መጣፈጥ ፡ መከናወን ፤ የግብር ፡ የነገር ፡ ያንደበት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጣእጥአ ፡ ፈንታ ፡ አጣእጥአ ፡ ተጣእጥአ ፡ ይላል ፤ መንገዱ ፡ አይደለም ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ጽዒጥ ፡ ጸዐጠ ፡ ነው ፤ ጠና ፡ ጸ ፡ አና ፡ ዐ ፡ ይወራረሳሉ ፤ ወፅአና ፡ ፃእፅአም ፡ ይመስሉታል ።

አጣእጥአ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስጠረገ ፡ አስ ከወነ ፤ ንጹሕ ፡ አስደረገ ።

አጣእጥአ ፤ (አድራጊ) ፤ አበጀ ፡ አዘጋጀ ፡ አሰናዳ ፤ አሳመረ ፡ አስጌጠ ፡ አጣፈጠ ፤ ፈጸመ ፡ ጨረሰ ፡ አከናወነ ። ያጣአጥእ ፡ በከመ ፡ ፈቀደ ። እንዘ ፡ ያጣ አጥእ ፡ ቃለ ። አምደስ ፡ ዘአጣእጥእዎ ፡ በሶከር ። አጣእጥኡ ፡ ንብረተክሙ ። ኢተክህሎሙ ፡ ያጣእ ጥኡ ፡ ሕንጸተ ፡ (ቅዳ ፡ ኢጲ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፮ ፡ ፭ ። ዮሴፍ) ። ዳግመኛም ፡ አጣእጥአ ፡ በማ ለት ፡ ፈንታ ፡ አስተጣእጥአ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ከማድረግ ፡ አይወጣም ። ወቀደመ ፡ አስተጣእጥአ ፤ ወከነ ፡ ው እቱ ፡ ፍኖተ ፡ ሕይወት ፡ ለነ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ። ጣእጥአ ፡ የማህረከ ፡ ቤት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አስተ ፡ ሲገባበት ፡ ማድረግ ንና ፡ ማስደረግን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ማደራረግንም ፡ ያ ሳያል ፤ ማህረከንና ፡ ባረከን ፡ እይ ።

አጣእጣኢ ፤ መጣእጥኢ ፤ የሚያበጅ ፡ የሚያዘጋጅ ፡ አጣፋጭ ፤ አሳማሪ ፡ አስጊያጭ ። አጣእጣ ኢሆሙ ፡ ለፍጡራን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ተጣእጥአ ፤ ተዘጋጀ ፡ ተሰናዳ ፤ ተከናወነ ፡ ተ ከነዋወነ ። እንበለ ፡ ይጣእጥኡ ፡ አድባር ። እምቅ ድመ ፡ ይጣእጥኣ ፡ መሠረታተ ፡ አውግር ። እምድ ኅረ ፡ ጸንዐት ፡ መንግሥቱ ፡ ወተጣእጥአ ። ኢተጣ እጥአ ፡ ለአግሪጳስ ፡ ንብረት ። ወኢይጣአጣእ ፡ ተግ ባሮሙ ፡ (ዲድ ፡ ፴ ። መጽ ፡ ምስ ። ፪ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፩ ። ዮሴፍ) ።

ጥእጡእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ጥእት) ፤ የጣፈጠ ፡ የተጣፈጠ ፡ ጥፍጥ ፤ ጠፍ ፡ ያለ ፡ ያማረ ፡ የተከናወነ ፤ ውብ ፡ ስብቅል ፤ ንጹሕ ፡ ጥሩ ፤ እድፍ ፡ ጉድፍ ፡ ጸያፍ ፡ የሌለበት ። ዘአምሳክ ፡ ቃል ፡ ጥእጡእ ፡ ከመ ፡ ዝ ። ዘቦቱ ፡ ልሳን ፡ ጥእጡእ ፡ ወዘፍኖቱ ፡ ርቱዕ ። አን ስት ፡ ይሰርገዋ ፡ ጥእጡአ ፡ በዘይደሉ ፡ ሰርጐ ፡ ትሕ ትና ፡ (ኪዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯ ። ኪዳ) ።

ጥእጣኤ ፤ መጣፈጥ ፡ መከናወን ፤ ጸያፍን ፡ መከተት ፡ ስብቅልነት ። ጣዕም ፡ ውበት ፤ ጠፍታ ፡ ቅል ጥፍና ። ዘእንበለ ፡ ዕቅፍት ፡ ውእቱ ፡ ወበጥእጣኤ ። እግዚኦ ፡ ዘሠራዕከ ፡ ሎሎ ፡ በሥርዐት ፡ ወበመንክር ፡ ጥእጣኤ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ኪዳ) ።

ጥእጥእና ፤ ጥፍጥነት ፤ ጠፍተኛነት ፡ ስብቅ ልነት ፤ ያለባበስ ፡ ያነጋገር ። በጽሙና ፡ ወጥእጥእና ፡ (ኪዳ) ።

አንጣእጥአ ፤ (ዲቃ ፡ ግ) ፤ ፈራ ፡ ደነገጠ ፤ ተንቀጠቀጠ ፤ ተናወጠ ፡ ተነዋወጠ ። ተንጣጣ ፡ ተፈና ጠረ ፤ ጣእ ፡ ጣእ ፡ ፍንጥር ፡ ፍንጥር ፡ አለ ። አንጣጣ ፤ አፈናጠረ ። ለምንት ፡ ታንጣአጥእ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፭ ፡ ፲፭) ።

እንጣእጤ ፤ ተልባ ፤ የሚንጣጣ ፡ የሚፈናጠር ፡ (ትግሪኛ) ።

ጥእመ ፤—ቀመሰ ፤—ጥዒም ፡ ጥዕመ ።

ጥብ ፤—ጡት ፤—ጠቢው ፡ ጠበወ ።

ጦቢ ፤ ጡብ ፤—ጥር ፤—ጠወበ ።

ጠብአ ፤—ወደደ ፤—ጠቢዕ ፡ ጠብዐ ።

ጠቢብ ፤ ቦት ፤ (ጠበ ፤ ጠበበ ፡ ይጠ ብብ ፡ ይጥብብ ። ዐረ ፡ ጠበ ። ሱር ፡ ጣብ) ፤ መጠበብ ፤ መፈልሰፍ ፡ መራቀቅ ፤ ልባም ፡ ጥበበኛ ፡ መ ኾን ፤ በግብር ፡ በነገር ። አልቦ ፡ ዘይጠብብ ፡ እምኔከ ። አንተኑ ፡ ትጠብብ ፡ እምዳንኤል ። አርእየኒ ፡ እስኩ ፡ ዘጠበ ፡ እንዘ ፡ ሕሙም ፡ ወጽዑር ። ከመ ፡ ይጥብቡ ፡ በኪዮሙ ፡ (ዘፍ፴፩ ፡ ፴፱ ። ሕዝ፳፰ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ተ፱ ። ሚራ፴፰ ፡ ፴፬) ።

—፤ መዳን ፤ መፈወስ ። ጠበ ፡ ንጉሥ ፡ እምእንባዜሁ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ። ጠበ ፡ ጠበበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተጠበበ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ይጠበቡ ፡ በነገር ። እለ ፡ ይጠበቡ ፡ ለእኪይ ። ኢትጠበብ ፡ በኀበ ፡ ንጉሥ ። አሐውርኑ ፡ በተኃሕልዎ ፡ ወበተጠብቦ ። መጽአ ፡ በተጠብቦት ፡ (ሔኖ፳፩ ፡ ፯ ። ኢሳ፭ ፡ ፳፩ ። ሚራ፯ ፡ ፭ ። ዮሴፍ ። ኩፋ ፡ ፴፯) ።

ጠባቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ በብት) ።

አው ፡ ጠቢብ ፤ (ባን ፡ ባት ፤ ጠባብ ፡ ባት) ፤ የሚጠበብ ፤ ጥበበኛ ፡ ልባም ፡ ብልኅ ፤ ዐዋቂ ፡ ተራቃቂ ፤ ፈላስፋ ፡ ሐኪም ፤ ጠንቋይ ፡ መሠሪ ፤ ባለጅ ፡ የንጨት ፡ የብረት ፡ ሠራተኛ ፤ መሐንድዝ ፡ ሠዓሊ ፡ ዐናጢ ፡ ገንቢ ፡ ሸማኔ ፤ ጸሓፊ ፡ ምሁር ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ንጉሥ ፡ ጠቢብ ። ወቦ ፡ እምውስተ ፡ ጠቢባን ። በከመ ፡ ይተ ግህ ፡ ጠቢብ ፡ ለፈውሶ ፡ ሥጋ ። ቤት ፡ እንተ ፡ ሐነጽዋ ፡ ኬነውት ፡ ወጠበብተ ፡ ምድር ። ኅምስቱ ፡ ዕደው ፡ ጠቢባነ ፡ መጻሕፍት ። ጠባብ ፡ ወትሕት ። ጠባባት ፡ አንስት ፡ (ሚራ፲ ፡ ፩ ። ግብ፲፯ ፡ ፲፰ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯ ። ሐም፯ ። ድጓ ። ምሳ፲፱ ፡ ፩) ።

ጠቢብና ፤ ጥበበኛነት ፤ ጥበበኛ ፡ መኾን ።

ጥበብ ፤ (ባት) ፤ በቁሙ ፤ ዕውቀት ፡ ብልኀት ፤ ፈሊጥ ፡ ፍልስፍና ፤ ሕክምና ፡ ጥንቈላ ፤ ምክር ፡ ተን ኰል ። ጥበብ ፡ ሐፀነተከ ፡ ከመ ፡ ጥብ ። ባሕረ ፡ ጥበ ባት ። ቤተ ፡ ጥበብ ። ተምህሩ ፡ ግብረ ፡ ጥበብ ፡ ወ ኮኑ ፡ ይፌውስዎሙ ፡ ለድዉያን ። ምሁር ፡ በሎሉ ፡ ጥበበ ፡ ሥራይ ፡ ወሰገል ። ጥበበ ፡ ከዋክብት ። ፈርሁ ፡ ከመ ፡ ኢይጠበቡ ፡ ካልአ ፡ ጥበበ ፡ ላዕሌሆሙ ። መ ክረት ፡ ጥበበ ፡ (ድጓ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ጥቅ፯ ። ኅዳ፳፪ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ሐም፳፯ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፭) ።

—፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ የብሉይ ፡ መጣፍ ፤ ጠቢባን ፡ የጣፉት ፡ የተናገሩት ። ጥበበ ፡ ሰሎሞን ። ጥ በበ ፡ ሚራክ ።

አጥበበ ፤ አለበመ ፡ አስተማረ ፤ ብልኅ ፡ አደረገ ። አብዳነ ፡ አጥብብ ። መቅሠፍት ፡ ወተግሣጽ ፡ በሎሉ ፡ ያጠብብ ። እግዚ ፤ ያጠብቦሙ ፡ ለዕዉራን ። አፍ ቅራ ፡ ወታጠብበከ ፡ (ኪዳ ። ሚራ፳፪ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፻፵፭ ። ፊልክ) ።

አጥባቢ ፤ መጥበቢ ፤ የሚያለብም ፡ አለባሚ ፤ ብልኅ ፡ አድራጊ ፤ የጥበብ ፡ መሪ ፤ ጥበብ ፡ አስተማሪ ። መጥበቢሆሙ ፡ ለአብዳን ። መምህሮሙ ፡ ወመጥበቢሆሙ ፡ ለእለ ፡ ይትቀነዩ ፡ ለእግዚ ። መጥበቤ ፡ ሕፃናት ፡ በስምዑ ፡ (ሮሜ፪ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ግንቦ) ።

ተጣበበ ፤ በቁሙ ፤ ተራቀቀ ፤ ተተናኰለ ፡ ተተንኳኰለ ።

ተጥበብ ፤ ተንኰል ፤ ክፉ ፡ ምክር ፤ የፑሊቲክ ፡ ነገር ። ወኮነ ፡ ውስቴቱ ፡ ዐቢይ ፡ እከይ ፡ ወተኳሕልዎ ፡ ወተጥባብ ፡ ወተምያን ፡ (ዮሴፍ) ።

አስተጣበበ ፤ አራቀቀ ፤ ጥበብ ፡ አዋጣ ፡ አሻሻለ ፤ ከራሱ ፡ ወይም ፡ ከሌላው ። አሌ ፡ ሎሙ ፡ ለመናፍቃን ፡ እለ ፡ ያስተጣብቡ ፡ ርእሶሙ ፡ (ዲድ ፡ ፴፫) ። ምስጢሩ ፡ አድራጊነት ፡ ከደራራጊነት ፡ ያሳያል ፤ ባድራጊነቱ ፡ ያጥበበ ፡ ድርብ ፡ ነው ።

ጠብጠበ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ በቁሙ ፤ ጠበጠበ ፤ ፈጠነ ፡ ቸኰለ ፤ ቀለጠፈ ፤ ያካኼድ ፡ የሥራ ፡ የንባብ ፡ የጥፈት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ አርእስቱ ፡ ጠብጥቦ ፡ ሲኾን ፤ አንቀጹን ፡ በጠብጠበ ፡ ፈንታ ፡ እንዳማርኛው ፡ ጠበጠበ ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ባለመጣፎችም ፡ አማረ ፡ አሳመረ ፡ ጣፈ ፡ ይሉታል ፤ እውነተኛ ፡ ፍች ፡ አይደለም ፤ መረደን ፡ እይ ። አልብየ ፡ ኀይል ፡ ከመ ፡ ኣርኢ ፡ ሥኖ ፡ ለፈጣሪ ፡ በጠብጥቦ ፡ ቀለማት ። ከመ ፡ ቀለመ ፡ ጸሓፊ ፡ ዘጠበጠበ ፡ ይጽሕፍ ፡ ልሳንየ ፡ (አረጋ ፡ መል፱ ፡ ፲፩ ። መዝ ፡ ፵፬) ።

ጠብጠበ ፤ ገረፈ ፤ ጠበጠበ ፡ ቸበቸበ ፤ ያለንጋ ፡ የጅራፍ ፡ የለበቅ ።

ጠብጣቢ ፤ በቁሙ ፤ ኸ(ሀ)ያጅ ፡ ፈጣን ። ገራፊ ፤ ባለጅራፍ ።

ተጠብጠበ ፤ ተገረፈ ፤ ተጠበጠበ ። ሰላም ፡ ለጳውሎስ ፡ ቅሡፈ ፡ ዘባን ፡ ወገቦ ፤ በመኀትወ ፡ ነድ ፡ ወተጠብጥቦ ፡ (ስንክ ፡ የካ፱) ።

ጥብጡብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ጥብት) ፤ የተገረፈ ፤ ግርፍ ። ሰላም ፡ ለገቦክሙ ፡ በአሕባለ ፡ መንፈስ ፡ ጥብጡብ ፡ (ደራሲ) ።

ጥብጣቤ ፤ (ያት ፡ ብያት) ፤ መግረፍ ፤ መገረፍ ፡ አገራረፍ ፤ ግርፊያ ፡ ግርፋት ። ሰላም ፡ ለዘባንከ ፡ በጥብጣቤ ፡ ዘተኰነነ ፡ ከመ ፡ ጥብጣቤሁ ፡ ለክርስቶስ ፡ በዕለተ ፡ ዐርብ ፡ ዘኮነ ። ዘተጽዕረ ፡ በምንዳቤ ፡ ወዘሐመ ፡ በጥብጣቤ ። ወለእመ ፡ ኢይገብር ፡ ዘንተ ፡ አሰፈዎ ፡ ጥብጣቤ ፡ ወቀትሎ ። አርብዓ ፡ ጥብጣቤ ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ ጥር፲፩ ። ዮሴፍ ። አዋል) ።

ጥብጣቤ ፤ (ዐረ ፡ ጠብጠቢየት) ፤ መግረፊያ ፡ መጠብጠቢያ ፤ ኵርባጅ ፡ ዐለንጋ ፡ ጅራፍ ፡ ሳንባ ፡ ጠለፍ ፤ ጠፍር ፡ ገመድ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ከመ ፡ ይዝብጥዎ ፡ በአብትር ፡ ወይኅሪሁ ፡ በጥብጣቤ ። ቀሠፍዎ ፡ በጥብጣቤ ፡ ላሕም ። ይቅሥፍዎ ፡ በጥብጣቤ ፡ ዐቢየ ፡ መቅሠፍተ ፡ (መቃ ፡ ገ፪ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፯ ። ፊ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ዮሐ፪ ፡ ፲፭) ።

አንጠብጠበ ፤-አንጠባጠበ ፤-ነጠብ ፡ ነጥበ ።

ጠብደን ፤ (ብ ፡ ጠባድን ። ጽር ፡ ታብዲን ። ዕብ ፡ ባድ ፤ ባዲም) ፤ ልብስ ፡ ከታን ፤ ከተልባ ፡ እግር ፡ ፈትል ፡ የሚሠራ ፤ ጽሩይ ፡ ጸዐዳ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ አርድ ፡ አንቀጥቅጥ ፡ ግምጃ ፡ ይሉታል ። ብእሲ ፡ ዘይለብስ ፡ ጠብደነ ፡ (ዳን፲ ፡ ፭ ። ፲፪ ፡ ፯ ፡ ፮) ።

ጠብሀ ፤—ዐረደ ፤—ጠቢሕ ፡ ጠብሐ ።

ጠቢው ፤ ዎት ፤ (ጠበወ ፡ ይጠቡ ፡ ይጥቡ) ፤ መጥባት ፤ ጡት ፡ መጕረሥ ፤ ወተትን ፡ ከጡት ፡ ፃፍ ፡ መሳብ ፡ መምጠጥ ፤ መመጥመጥ ። እለ ፡ አኀደግምሙ ፡ ጠቢወ ፡ ጥብ ። ጠበወ ፡ ሐሊበ ፡ እምብእሲት ። በግዕ ፡ ዘይጠቡ ፡ ሐሊበ ፡ እሙ ። ሕፃናት ፡ እለ ፡ ይጠብዉ ፡ ጥበ ፡ (ኢሳ፳፰ ፡ ፱ ። ሃይ ፡ አበ ። ዘፀ፴፱ ፡ ፳፮ ። ዮኤ፪ ፡ ፲፮) ።

ጠባዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ በውት) ፤ የሚጠባ ፡ ጠቢ ፤ ጡት ፡ ያልተወ ፡ ጨቅላ ። በእንተ ፡ አሐዱ ፡ ጠባዊ ፡ ዘገደፉ ፡ ማእከለ ፡ ፈለግ ። ሕፃናት ፡ ወጠበውት ፡ (ኩፋ፴፰ ። ሰቈ፪ ፡ ፲፩) ።

ጥብ ፤ (ብ ፡ አጥባት ። ዐረ ፡ ጢብይ) ፤ ጡት ፡ የወተት ፡ ዘለላ ፤ ወሽ ፡ ግት ፡ የሚታለብ ፡ የሚጠባ ። ተሐፀንኩ ፡ በጥብ ። አኀደግዎ ፡ ጥበ ፡ እሙ ። ክልኤ ፡ አጥባትኪ ። አጥባት ፡ ይቡሳት ፡ (ኢዮ፫ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፴ ። ማሕ፬ ፡ ፭ ። ሆሴ፱ ፡ ፲፬) ።

አጥበወ ፤ አጠባ ፡ አስጠባ ፤ ጡት ፡ አጕረሠ ፤ አስጕረሠ ፡ መገበ ። ከመ ፡ ኣጥቡ ፡ ሕፃንየ ። አክይስት ፡ አጥበዉ ፡ ዕጕሊሆሙ ። አጥበውኩከ ፡ ወሐፀንኩከ ። ያጠብዎ ፡ እግዚ ፡ ለሥረዊሃ ፡ እምክልኤቱ ፡ አጥባት ፡ እማይ ፡ ወእመሬት ፡ (ፀነገ ፡ ፯ ፡ ፳፩ ። ሰቈ፬ ፡ ፫ ። ዮሴፍ ። መቃ ፡ ገ፭) ።

አጥባዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚያጠባ ፡ አጥቢ ፤ እመጫት ፡ ሞግዚት ። ሐፃንያት ፡ ወአጥባውያት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፲፫) ።

ጠቢሕ ፤ ሖት ፤ (ጠብሐ ፡ ይጠብሕ ፡ ይጥባሕ ። ዕብ ፡ ጣባሕ ። ሱር ፡ ጥባሕ) ፤ ማረድ ፡ መሠዋት ፤ መቍረጥ ፡ መበለት ፤ መሰንዘር ፡ መብጣት ፤ መግፈፍ ፡ መላጥ ፤ ቈርበትን ፡ ከሥጋ ፡ መለየት ፤ መጥባት ፡ መጠብጠብ ፡ ማወራረድ ። ኹሉም ፡ የማረድ ፡ ሥራ ፡ ነው ፤ በለተንና ፡ ዘብሐን ፡ ዘሐቀን ፡ እይ ። ጠብሑ ፡ አልሕምተ ። ከመ ፡ በግዕ ፡ የዋህ ፡ ዘይወሰድዎ ፤ ይጥብሕዎ ። ትጠብሖ ፡ በበ ፡ መሌሊቱ ። ከመ ፡ ጠቢብ ፡ ዐቃቤ ፡ ሥራይ ፡ ዘይጠብሕ ፡ በመላጼ ። ጠብሑ ፡ አነዳ ፡ ርእሱ ። ጠብሕዎ ፡ ማእሶ ፡ (ኢሳ፳፪ ፡ ፲፫ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፲፯ ። ዲድ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ ሐም ፲፫ ። ጥር፲፩) ።

ጠባሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚያርድ፡ የሚበልት፤ ዐራጅ፡ ገፋፊ፤ በጋማች፡ ሥጋ፡ ቤት። ጠባሕያነ፡ አልሕምት፡ (ማር፡ ይሥ)።

አጥብሐ፤ አሳረደ፡ አስጠባ፤ አስበጣ፡ አስገፈፈ።

ተጠብሐ፤ ታረደ፤ ተጠባ፡ ተበለተ፡ ተገፈፈ። መጽአ፡ ይጠባሕ፡ ከመ፡ በግዕ። ከመ፡ ላሕም፡ ዘየሐውር፡ ለተጠብሖ፡ (ኢሳ፶፫፡ ፯። ምሳ፯፡ ፳፪። ዘኍ፲፩፡ ፳፪)።

—፤ ተበጣ፤ ተተፈተፈ፤ ተፈቃ። ይጠባሕ፡ ገጸሙ፡ (ሕዝ፳፡ ፱)።

ጥቡሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ብሕት)፤ የታረደ፡ የተበለተ፤ የተበጣ፡ ብጥ።

ጥብሐት፤ (ታት)፤ ማረድ፤ መታረድ፤ አስተራረድ፤ ዐረዳ፡ ዕርደት፤ ዕርድነት። ዘያሠብሕ፡ ላሕመ፡ ለዕለተ፡ ጥብሐት፡ (ያዕ፭፡ ፭)።

ጥብሕ፤ (ሓት)፤ ዕርድ፡ ፍሪዳ፤ መሟዕት። ዐቢይ፡ ጥብሕ። ዘብሐት፡ ዘዚኣሃ፡ ጥብሐ። ለአከ፡ ያምጽኡ፡ ለከ፡ ሥጋ፡ እምጥብሕከ፡ ዘጠባሕከ፡ በውስተ፡ ቤትከ። ተአዘዘ፡ በበዓል፡ አዕርጎ፡ መባእ፡ ወጥብሕ፡ (ኢሳ፷፮፡ ፯። ምሳ፱፡ ፪። ዮሴፍ። አርጋ። ዘዳ፲፰፡ ፫)።

ምጥባሕ፤ ማረጃ፡ ቦታ፤ ምሥዋዕ፡ መንበረ፡ ታቦት። ምጥባሐ፡ ሥጋሁ፡ ወምቅዳሐ፡ ደሙ፡ ለክርስቶስ፡ (አርጋ፡ ፯)።

መጥባሕት፤ (ብ፡ መጣብሕ፡ ት)፤ ማረጃ፡ መቍረጫ፤ ካራ፡ ቢላዎ፡ ሰንጢ፤ ስለታም፡ ብረት፤ ጕራዴ፡ ስለቱ፡ ባንድ፡ ወገን፡ ብቻ፡ የኾነ፤ ወይም፡ ፪፡ አፍ፡ ያለው፤ ሰይፍ፡ ሾተል፤ አፉ፡ ጨቤ፤ ጕዱ፡ ዱቢት፤ ቀጭኔ፡ ዋልሴ፤ ዐጥንት፡ አይመልሴ። መጥባሕት፡ ዘእብን፤ (ሱፋጭ፡ ቡልጭት)። መጥባሕት፡ ዘጠባሕያነ፡ አልሕምት። መጥባሕት፡ ጸሓፊ። አንደ፡ ድማሁ፡ በመጥባሕት፡ ጠብሐ። መጥባሕት፡ ዘክልኤ፡ አፉሁ። ይጸውሩ፡ መጥባሕተ፡ ንኡሳነ፡ ወበሊኃነ፡ ወየኀብእዎሙ፡ ውስተ፡ ልብሶሙ። ነሥኡ፡ መጣብሒሆሙ፡ (ኢያ፭፡ ፪። አዋል። ኤር፴፫፡ ፳፫። ስንክ፡ ሐም፲፫። ምሳ፭፡ ፬። ዮሴፍ። ዘፍ፳፪፡ ፳፭)።

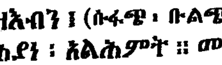

መጥባሕት፡

መጥባሕታዊ፤ የካራ፡ ወገን፤ የካራ፡ ዐይነት፡ ስለታም። ባለካራ፤ ባለሾተል፤ ወይም፡ ሃይማኖቱ፡ ካራ፡ የሚባል። እሉሰ፡ መጥባሕታውያን፡ ይትናገሩ፡ ፈጠራ፡ (ምእላድ)። የካራ፡ ባህል፡ ስልቱ፡ ፭፡ ነው። ፩ኛው፤ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቃል፡ የነሣውን፡ ሥጋ፡ አለዘር፡ ቢከፍልና፡ ቢፈጥር፡ ቅብዕ፡ ተባለ፡ ይላል። ፪ኛው፤ ከአዳም፡ ፍዳ፡ ስላነጻው፡ ቅብዕ፡ ተባለ፡ ብሎ፡ መጣፍ፡ ይጠቅሳል፡ (ሮሜ፭፡ ፲፱፡ ፲፭)። ፫ኛው፤ የብሉዩ፡ ሊቀ፡ ካህናት፡ ፱ቱን፡ ሽቱ፡ ባ፲ኛ፡ ዘይት፡ ያዋሕዳቸው፡ ነበረና፤ መንፈስ፡ ቅዱስም፡ አዋሓጅ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቅብዕ፡ ተባለ፡ ይላል። ፬ኛው፤ በሰውነቱ፡ ለኛ፡ አብነት፡ ሊኾን፡ ተቀባ፡ እንጂ፤ መቀባቱ፡ ለርሱ፡ አልጠቀመውም፡ ይላል። እነዚህ፡ አራቱ፡ ኹሉ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ቅብዕ፡ የሚሉ፡ ናቸው፤ ባህላቸው፡ ግን፡ ገባሬ፤ መንጽሒ፤ ደማሪ፤ ዘኢይረብሕ፡ ቢያሰኝ፡ እንጂ፤ ቅብዕ፡ አያሰኘውም። ፭ኛው፤ ወልድ፡ ቅብዕ፤ በሰውነቱ፡ አምላክ፤ ሥጋውን፡ በተዋሕዶ፡ ስላከበረ፡ ቅብዕ፡ ተባለ፤ ተቀብዐ፡ ማለትም፡ ተዋሐደ፡ ማለት፡ ነው፡ እንጂ፤ እንደኛ፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ከበረ፡ ተሾመ፡ ማለት፡ አይደለም፡ ይላል። ከኹሉ፡ አስቀድሞ፡ በሱስንዮስ፡ ዘመን፡ የበቀለው፤ ኋላም፡ በቴዎድሮስ፡ የተሳለው፡ ይህ፡ ፭ኛው፡ ነው፤ ያነቁትም፡ ሰዎች፡ አዛዥ፡ ዘድንግል፡ አባ፡ ክርስቶስ፡ ይባላሉ፤ የተሳለበትም፡ ምክንያት፡ ይህ፡ ነው። (ታሪክ)፤ የጐንደሮች፡ መንግሥት፡ ዘውዱ፡ ብቻ፡ ሲቀር፡ ግዛቱ፡ ኹሉ፡ ባ፲፯፻፸፯፡ ዓመት፡ ወደ፡ መሳፍንት፡ ከኼደ፡ በኋላ፡ ራስ፡ ወልደ፡ ሥላሴ፡ ትግሬን፡ ለብቻቸው፡ ሲገዙ፡ በርሳቸው፡ ዘመን፤ ከትንቤን፡ ከደብረ፡ ዳሞ፡ ከባ፡ ገሪማ፡ ከነዚህ፡ ከሦስቱ፡ አህጉር፡ አባ፡ ኪኑ፤ ደብተራ፡ በትሩ፤ አለቃ፡ ዐምደ፡ መንሱት፡ የሚባሉ፡ ሦስት፡ ሐሳውያን፡ ተነሥተው፡ ፲፱፡ ክሕደት፡ ፈጥረው፡ ጥፈው፡ በኢትዮጵያ፡ እንደዚህ፡ የሚሉ፡ ብዙ፡ መናፍቃን፡ ተነሥተው፡ አስቸግረውናል፤ የሊህም፡ መረቻ፡ አፋቸው፡ የሚዘጋበት፡ ወልድ፡ ቅብዕ፡ ማለት፡ ነው፤ ያለዚህ፡ አይረቱምና፡ ይህን፡ ሃይማኖት፡ አጽኑልን፤ የተላከ፡ ከ፴፱ቱ፡ አድባራት፡ ከጐንደር፡ ብለው፡ ወደ፡ ግብጽ፡ ላኩ። (ተረት)፤ የገባያ፡ ግርግርታ፡ ለቀጣፊ፡ ተመቸው። ግብጦችም፡ ያባቶቻቸው፡ ትምርትና፡ ቋንቋ፡ በተንባላት፡ ዘመን፡ ዕልም፡ ድርግም፡ ብሎ፡ ስለ፡ ጠፋ፡ እውነት፡ መስሏቸው፡ ተቀበሉት። «በእንተ፡ ብዝኀ፡ ተደምሮቶሙ፡ ምስለ፡ ተንባላት፡ እስመ፡ ጠፍአ፡ ልሳኖሙ፡ ቅብጥ፡ ዘእምኔሁ፡ የአምሩ፡ ጽድቀ፡ ሃይማኖቶሙ፤ ወኮኑ፡ ዘኢይሰምዑ፡ ዝክረ፡ ሥሉስ፡ ቅዱስ፡ ማእከሌሆሙ፡ ዘእንበለ፡ ኅዳጣን፤ ወኢለወልደ፡ እግዚ፡ ተዘከርዎ»፡ (ሳዊ፡ ዘእስ፡ ድ፲)። ከለማበት፡ የተጋባበት፡ እንደሚሉት፡ ኹሉ፤ ከዚያ፡ ወዲህ፡ የመጡት፡ ጳጳሳት፡ እናባ፡ ኢዮሳብ፤ ይልቁንም፡ ጥንተ፡ ስማቸው፡ ሚናስ፡ እንድራዎስ፡ የነበረ፡ ቄርሎስ፡ ሰላማ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ በማለት፡ ጸንተው፡ ሲሰደዱና፡ ሲያሰድዱ፡ ሲያሳስሩና፡ ሲያስገርፉ፡ ሲያስይፉ፡ ኖሩ፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ የግብጦች፡ ሃይማኖት፡ ተብሎ፡ ባዋጅ፡ በግዝት፡ የማርቆስን፡ ስም፡ ተቀብቶ፡ እስከ፡ ዛሬ፡ ነግሧል፤ የትርጓሜውን፡ መጥፎነት፡ ወልድ፡ ዋሕድ፡ ማለትን፡ እንዲያፈርስ፡ በክርስቶስ፡ ፍች፡ ተመ

ልክት ። ምድራዊ ፡ አንጥረኛ ፡ የሠራውን ፡ መስቀል ፡ ግብዞችና ፡ አታላዮች ፡ ከሰማይ ፡ ወርዷል ፡ እንደሚሉት ፡ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ። (ተረት ፤ ስለ ፡ ቅርናታም ፡ ሴት) ፤ ወይዘሮ ፡ ስመኝ ፡ ለማያውቁሽ ፡ ታጠኚ ። ቀድሞም ፡ በ፲፻ ፡ ዓመት ፡ የሽፍቶች ፡ እናት ፡ የፈላፖች ፡ እኅት ፡ ከምትኾን ፡ ከዚያች ፡ ከመንዝራ ፡ ከጕዲት ፡ በፊት ፡ እንደነዚሁ ፡ ሚናስ ፡ እንድራዎስ ፡ የሚባሉ ፡ ፪ ፡ ሐሳውያን ፡ ያውጣኪ ፡ ወገኖች ፡ መጥተው ፡ ጳጳሳት ፡ ሳይኾኑ ፡ ጳጳሳት ፡ ነን ፡ ብለው ፡ ኢትዮጵያን ፡ በሐሰት ፡ በስሕተት ፡ በክለዋታል ፤ በስውነቱ ፡ አምላክ ፤ ፩ ፡ ባሕርይ ፤ ፩ ፡ ግብር ፡ ማለትና ፡ ልደትን ፡ በ፳፫ ፡ ማክበር ፡ በነሱ ፡ ጊዜ ፡ ተዠምሯል ። በመጨረሻውም ፡ ሐሰታቸው ፡ ታውቆ ፡ በሰይፍ ፡ ስለ ፡ ተቀጡና ፡ ወዲያው ፡ ያ ፡ ጕደኛ ፡ የጕዲት ፡ መንግሥት ፡ ስለ ፡ ተዠመረ ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፤ ከልጆቿ ፡ ይልቅ ፡ ባዕድ ፡ የንጀራ ፡ ልጅ ፡ የምቶደው ፡ እናታችን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ፸ ፡ ዘመን ፡ ያኽል ፡ ያለጳጳስ ፡ ያለኤጲስቆጶስ ፡ ኑራለች ፡ (ስንክ ፡ መጋ፫) ። ፊተኞቹንና ፡ ኋለኞቹን ፡ የሚያስተባብር ፡ ሥላሴ ፤ ዘሺዬ ፡ ወልደ ፡ ሥላሴ ፤ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ መነኰሴ ፤ ዘዖደ ፡ ኵሎ ፡ አድያማተ ፡ ግብጽ ፡ ወጽርእ ፡ ወሶርያ ። ሄሮድስ ፡ ወጲላጦስ ፡ ተንሥኡ ፡ ቅድመ ፡ እንበለ ፡ ፍትሕ ፡ ላዕለ ፡ አቡሁ ፡ ቀባዒ ፡ ወላዕለ ፡ ወልዱ ፡ ቅቡዕ ። ከማሆሙ ፡ ዓዲ ፡ ተንሥኡ ፡ በግፍዕ ፤ ዘእምግብጽ ፡ ሚናስ ፡ ሐሳዊ ፡ ወእንድራዎስ ፡ ጽሉእ ። ወበከመ ፡ ተሾላት ፡ እምአባግዕ ፤ ይትኀጥኡ ፡ እሉ ፡ እምይትኀጣእ ፡ ሰብእ ፤ እስመ ፡ ኮኑ ፡ አርኣያ ፡ ለጸብእ ።

ጠብጠበ ፤—**ፈጠነ** ፤ **ገረፈ** ፤—**ጠቢብ ፡ ጠበ** ።

ጦብያ ፤ **ጦቢት** ፤—**የሰው ፡ ስም** ፤—**ጠወበ** ።

ጠባይዕ ፤—**ባሕርይ** ፤—**ጠቢዕ ፡ ጠብዐ** ።

ጠቢል ፤ **ሎት ፡ (ጠበለ ፡ ይጠብል ፡ ይጥብል ። ዕብ ፡ ጣበል)** ፤ መንከር ፡ መዝፈቅ ፤ ገላን ፡ በውሃ ፡ ማጠብ ፡ መታጠብ ፤ ማጥመቅ ፡ መጠመቅ ። ጠመቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ጠበል ፤ **(ላት)** ፤ በቁሙ ፤ የጥምቀት ፡ ውሃ ፡ የተባረከ ፡ የተጸለየበት ፤ ወይም ፡ በታምራት ፡ የፈለቀ ፡ ከደዌ ፡ የሚያድን ፡ የሚፈውስ ፤ እንደ ፡ ሚጣቅና ፡ እንዳንበ ፡ እንዳትጋፌኝ ፡ ውሃ ፡ ያለ ። ጠበለተኛ ፤ ጠበል ፡ ረጪ ፡ እንዲሉ ።

ጠብለለ ፤ **(ተቀ ፡ ግ)** ፤ ጠቀለለ ፤ ሸበለለ ፤ አሰረ ፡ ጠመጠመ ። ጠብለሉ ፡ ልብሰ ፡ ሐመር ። ወጠብለላ ፡ ለክርታስ ፡ ወንተማ ። ጠብልሎ ፡ ውስተ ፡ ክሣድከ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፬ ። ስንክ ፡ ሚያ፫ ። ምሳ፮ ፡ ፳፩) ።

—፤ ሸፈነ ፡ አለበሰ ፤ አጐናጠፈ ፤ በልብስ ፡ ለፈፈ ። በጊሜ ፡ ጠብለልክዋ ። ወጠብለሎ ፡ በአጽርቅት ። ጠብልሎቶሙ ፡ ለሙታን ፡ በአልባስ ፡ ሐዲሳት ፡ (ኢዮ ፴፰ ፡ ፱ ። ሉቃ፲ ፡ ፯ ። ግንዘ) ። በወግአና ፡ በቦአ ፡ ፈንታ ፡ ጠብለለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ይጠበልሎን ፡ ሦክ ፡ ወአሜከላ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፶፮) ።

ተጠብለለ ፤ ተጠቀለለ ፡ ተሸፈነ ፤ ተጠመጠመ ። ሰማያት ፡ ይጠበለሉ ። በአጽርቅት ፡ ተጠብለለ ። ክይሲ ፡ ተጠብለለ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ፡ (ኪዳ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ሐም፳፬) ።

ጥብሉል ፤ **(ላን ፡ ላት ፡ ልልት)** ፤ የተጠቀለለ ፤ ጥቅልል ፡ ሽፍን ። ሰበን ፡ ዘዲበ ፡ ርእሱ ፡ እንተ ፡ ባሕቲቱ ፡ ጥብሉል ። ወገጹኒ ፡ ጥብሉል ፡ በሰበን ። ጥብሉል ፡ በአጽርቅት ። የማነ ፡ እዴሁ ፡ ጥብልልት ፡ ይእቲ ፡ በኵናት ፡ (ዮሐ፳ ፡ ፯ ። ፲፩ ፡ ፵፬ ። አፈ ፡ ድ፳፯ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ጥብላሌ ፤ (ላ ፡ ጥ) መጠቅለል ፡ መሸብለል ፤ መሸፈን ፤ መጠምጠም ። ጥብላሌከ ፡ በአጽርቅት ፡ (ኢርጋ ፡ ፪) ። አጠቀላለል ፤ ጥቅለላ ፡ ሽፈና ። ፅንብልን ፡ እይ ፤ የጠብለለ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ጠና ፡ ፀ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ወደዚያ ፡ ኺዷል ፤ ጠንበለልም ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ፅንብል ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ጠቢዕ ፤ **ዖት** ፤ **(ጠብዐ ፡ ይጠብዕ ፡ ይጥባዕ ፤ ተብዐ ። ዕብ ፡ ጣባዕ ፤ ሰጠመ ፡ አሰጠመ)** ፤ በጠባይ ፡ መውደድ ፡ መፍቀድ ፤ ቈራጥ ፡ መኾን ፡ መጨከን ፡ መድፈር ፤ መቸኰል ። ተብዐን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ጠብዑ ፡ መላእክት ። በየዋህ ፡ ልብ ፡ ጠባዕኩ ፡ ዘንተ ፡ ኵሎ ። ተቃተሉ ፡ ጠቢያሙ ። ንጥባዕ ፡ ለመዊት ። ጥባዕኬ ፡ እኁየ ፡ ጳውሎስ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፯ ፡ ፲፯ ። ዮሴፍ ። ድጓ) ።

—፤ ባሕርይን ፡ መመሥረት ፡ ማቆም ፤ የባሕርይን ፡ ሕግ ፡ መፈጸም ፤ ባለባሕርይ ፡ መኾን ፤ የፈጣሪና ፡ የፍጡር ። አነስን ፡ እይ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጠብዐ ፡ ፈንታ ፡ አጥብዐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወአጥብዐ ፡ ዳንኤል ፡ በልቡ ፡ ከመ ፡ ኢይብላዕ ፡ እማእደ ፡ ንጉሥ ። መኑ ፡ እንከ ፡ ዘያጠብዕ ፡ ይፈጽም ፡ እደዊሁ ። ለእመ ፡ አጥባዕከ ፡ እምነፍስከ ። አጥብዐት ፡ ለተኵንኖ ። ወአጥብዑ ፡ ሕዝብ ፡ በቃለ ፡ ሕዝቅያስ ፡ (ዳን፩ ፡ ፰ ። ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፭ ። ሚራ፮ ፡ ፴፪ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፩ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፰) ።

ጠባዒ ፤ **ጥቡዕ** ፤ **(ዓን ፡ ዓት ፡ ብዕት)** ፤ የወደደ ፤ የጨከነ ፡ ጨካኝ ፡ ደፋር ፤ ቈራጥ ፤ ጥኑ ፡ ጠንካራ ፤ ጠባየ ፡ ብርቱ ። ጥቡዕ ፡ ልቡ ፡ ለተወክሎ ። ብእሲ ፡ ጥቡዕ ፡ ጥቀ ። እመ ፡ ጥቡዓን ፡ አንትሙ ። ንሕነሰ ፡ ጥቡዓን ፡ ወኢንብል ፡ አሆ ። ለእመ ፡ ኮነት ፡ ጥብዕተ ፡ ለንስሓ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፩ ። ፩ዜና ፡ ፳ ፡ ፮ ። ዳን፫ ፡ ፲፭ ። መቃ ፡ ገ፪ ። ቀሌ) ።

ጥብዐት ፤ **(ታት)** ፤ መውደድ ፤ መጨከን ፤ አጨካከን ። ጭክና ፡ ጭካኔ ፡ ድፍረት ፤ ቍርጥ ፡ ሐሳብ ። ተመይጠ ፡ ፍርሀቱ ፡ መንገለ ፡ ጥብዐት ። ጥብዐት ፡ ኀሊናሁ ። አጸንዐ ፡ ጥብዐቶሙ ፡ ለዐቂበ ፡ ሃይማኖት ።

አይቴኑ ፡ ጽንዕከ ፡ ወኀይልከ ፡ ወጥብዐታቲከ ፡ ለሞት ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ ፳ ። ጎዳጅጅ ። ዮሴፍ) ።

ጥብዕና ፤ ጭከና ፤ ድፍረት ። ጨካኝነት ፡ ቈራጥነት ፡ ደፋርነት ፡ (ቈር) ።

አጥብዐ ፤ አዖደደ ፤ አስጨከነ ፡ አስደፈረ ፤ አጸና ፡ አበረታ ። አጥብዐ ፡ አልባቢሆሙ ። መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ አጥብዖ ፡ ከመ ፡ ትኩን ፡ ስምዐ ። ቀድሳ ፡ ወአጥብዓ ። አጥብዖሙ ፡ ለመዋእያን ፡ ሰማዕት ። አጥብዑ ፡ ልቦሙ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ መስ፮ ። ኪዳ ። አርጋ ፡ ፩ ። ቀሌ) ።

ጠባይዕ ፤ (ዓት ። ዐረ ፡ ጠቢዕ ፤ ጠቢዖት ። ዕብ ፡ ጤባዕ) ፤ በቁሙ ፤ ጠባይ ፤ ባሕርይ ፤ የፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ጥንት ፡ ሥር ፡ መሠረት ፤ አኳኋን ፡ ኹነታ ። ጠባይዕ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ይኾናል ። ተሐደሰ ፡ ጠባይዐ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ በትንሣኤሁ ፡ ለመድኅኒነ ። ፍትወት ፡ እንስሳዊት ፡ እምከመ ፡ ተሠልጠት ፡ ትሬሲ ፡ ጠባይዒሁ ፡ ለብእሲ ፡ ከመ ፡ ጠባይዐ ፡ እንስሳ ። አርባዕቱ ፡ ጠባይዐ ፡ ፍጥረቱ ፡ ለአዳም ፡ ዘመሬት ፡ ወማይ ፡ ዘነፋስ ፡ ወእሳት ። እሉ ፡ እሙንቱ ፡ ጠባይዓቲሁ ፡ ለአዳም ፡ (አቡሻ ፡ ፬ ። ፈላስ ፡ ገ፲፭ ። ሳታት ። አዋል) ።

ጠባይዕ ፤ አካል ፤ መልክ ፡ ቁመት ፤ የባሕርይና ፡ የሥራ ፡ ባለቤት ፤ ገዥ ፡ አዛዥ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘይብል ፡ ክልኤቱ ፡ ጠባይዕ ፡ እምድኅረ ፡ ተዋሕዶ ። ዘረሰዮ ፡ ለክርስቶስ ፡ ክልኤተ ፡ ጠባይዓተ ። የአምኑ ፡ በአሐቲ ፡ ጠባይዕ ፡ ዘእግዚአብሔር ፡ ቃል ፡ ዘተሰብአ ። ይሬእዩ ፡ ጠባይዖ ፡ ዘስዉር ፡ እምነ ፡ ዙሉ ፤ አካሉን ፡ መልኩን ፡ (ያዕ ፡ ዘእል ። ስንክ ፡ መስ፯ ። ነሐ ፳፫ ። አረጋ ፡ ድ፲፬) ። የጠባይዕ ፡ ፍች ፡ በዐረብም ፡ እንደ ፡ ህላዌ ፡ ነው ፤ ለባሕርይ ፡ በሚመችበት ፡ ባሕርይ ፤ ለአካል ፡ በሚመችበት ፡ አካል ፡ ይባላል ፡ እንጂ ፤ ፍችው ፡ ባሕርይ ፡ ብቻ ፡ አይደለም ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፤ ግእዙ ፡ ህላዌ ፡ ህላውያት ፡ የሚለውን ፡ ኹሉ ፡ የዐረቡ ፡ ሃይማኖት ፡ አበው ፡ ጠቢዓ ፤ ጠቢዕቴን ፡ ይለዋል ። በአንቀጸ ፡ ተዋሕዶ ፡ ፍችው ፡ አካል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አሐዱ ፡ ህላዌ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ዋሕድ ፡ ጠቢዓ ፡ ይላል ። በአንቀጸ ፡ ተፀቅቦም ፡ ፍችው ፡ ባሕርይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ክልኤቱ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ጠቢዕቴን ፡ ይለዋል ፤ ፪ ፡ ባሕርያት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ህላዌን ፡ ተመልከት ። ይችን ፡ የሊቃውንት ፡ ፀዋጅ ፡ ያላዩ ፡ ያልሰሙ ፡ መምራን ፡ ግን ፡ ያፌታውያንም ፡ እንዲልማን ፡ እንኳ ፡ ሳይቀሩ ፡ ያውጣኪን ፡ አሠር ፡ ተከትለው ፡ ጠባይዕን ፡ ሲተረጕሙ ፡ በቦታው ፡ ኹሉ ፡ ባሕርይ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ አካል ፡ አይሉትም ። ስለዚህ ፡ ነገር ፡ ባህላቸውና ፡ ትርጓሜያቸው ፡ ታሪካቸውና ፡ ፍቻቸው ፡ ከቋንቋ ፡ ከመጽሐፍ ፡ አይገጥምም ። ከለመግጠሙም ፡ የተነሣ ፡ ተለያይታለች ፡ ከኒሳ ፤ ይኸውም ፡ ኢስመ ፡ አበዊነ ፡ ሰመይዎን ፡ በዝንቱ ፡ ገጸ ፡ መካን ፡ (ለጠባይዓት) ፡ ለህላውያት ፡ አካላተ ፡ ባለው ፡ ይታወቃል ። ጠባይዕን ፡ በአካል ፡ ቦታና ፡ በአካል ፡ ፈንታ ፡ ባሕርይ ፡ ብሎ ፡ መፍታት ፤ በመንፈስ ፡ ቦታ ፡ እንደ ፡ ገባው ፡ እንደ ፡ ወልድ ፡ ቅብዕ ፡ ምስጢራትን ፡ ኹሉ ፡ ያፈርሳል ። መዠመሪያ ፡ እንደ ፡ ሰባልዮስ ፡ ቅድስት ፡ ሥላሴን ፡ አንድ ፡ አካል ፡ ብቻ ፡ ነች ፤ ያችውም ፡ ሰው ፡ ኾነች ፡ ያሰኛል ፤ የሦስቱ ፡ አካል ፡ ባሕርይ ፤ ምንታዌ ፡ ተከፍሎ ፡ የሌለው ፡ አንድ ፡ ሥር ፣ አንድ ፡ ነቅ ፣ አንድ ፡ መለኮት ፡ ነውና ። ኹለተኛም ፡ በተለየ ፡ አካሉ ፣ በተለየ ፡ ስሙ ፡ የኛን ፡ ባሕርይ ፡ ነሥቶ ፡ ከኀጢአት ፡ በቀር ፡ እንደኛ ፡ ፍጹም ፡ ሰው ፡ ለኾነው ፡ ለዚህ ፡ ላንዱ ፡ አካል ፡ ላንዱ ፡ ልጅ ፡ በተፀቅቦ ፡ ፪ ፡ ባሕርያት ፡ ከሌሉት ፡ ባንዲት ፡ ባሕርይ ፡ ብቻ ፡ ፪ ፡ ሥራ ፡ መሥራት ፤ ኢመዋቲና ፡ መዋቲ ፡ ግዙፍና ፡ ረቂቅ ፡ መኾኑ ፣ ወልደ ፡ አብ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፣ ፍጹም ፡ አምላክና ፡ ፍጹም ፡ ሰው ፡ መባል ፡ አይቻልምና ፤ በግድ ፡ እንዳውጣኪ ፣ ሥጋ ፡ ወደ ፡ ቃል ፡ ባሕርይ ፡ ተለወጠ ፡ ተቀላቀለ ፡ ያሰኛል ። ተዋሕዶ ፣ ቃልና ፡ ሥጋን ፡ አንድ ፡ አካል ፡ አንድ ፡ ልጅ ፡ ቢያሰኝ ፡ እንጂ ፤ ባሕርያትንና ፡ ግብራትን ፡ ቀላቅሎ ፡ ደባልቆ ፡ አንድ ፡ ባሕርይ ፡ አንድ ፡ ግብር ፡ አያሰኝም ፤ ተፀቅቦ ፡ ይከለክለዋል ። የአካልንና ፡ የባሕርይን ፡ የተዋሕዶን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። (ግጥም) ፤ ዐዋቆች ፡ ካልሰጡት ፡ ማረሚያና ፡ ዐራሚ ፣ ንፍጥ ፡ ይለቀልቃል ፡ አላዋቂ ፡ ሳሚ ። ምስጢሩን ፡ ሳያውቁ ፡ መተርጐም ፡ መፍታት ፣ ደፍሮ ፡ ሳይበጡ ፡ ዐግሞ ፡ ደም ፡ እንደ ፡ ማውጣት ።

ጠባይዓዊ ፤ ባሕርያዊ ፤ የባሕርይ ። ንፍረቱ ፡ ጠባይዓዊ ። ሕግ ፡ ጠባይዓዊ ። እሙንቱ ፡ ኢገብሩ ፡ አውስቦ ፡ ጠባይዓዌ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፭ ። አፈ ፡ ተ፱ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

ጥብዕ ፤ (ዓት) ። አው ፡ ጥብዖት ፡ (ታት) ፤ የሥራ ፡ ትእዛዝ ፤ ቍርጥ ፡ ቃል ፡ ጌታ ፡ ለሎሌው ፡ የሚሰጠው ። ኢትትማከር ፡ ምስለ ፡ ዐሳብ ፡ እንበይነ ፡ ጥብዓት ፡ (ሢራ፴፯ ፡ ፲፭) ።

—፤ ጡብ ፤ የጡብ ፡ ሥራ ፤ ወይም ፡ ቍጥሩና ፡ ልኩ ። አምጣነ ፡ ጥብዖቶሙ ፡ ዘይገብሩ ። አልቦ ፡ ዘየሐጸክሙ ፡ እምጥብዖትክሙ ። ለምንት ፡ ኢትፌጽሙ ፡ ጥብዖትክሙ ፡ ግንፋስ ፡ (ዘፀ፭ ፡ ፰ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬ ፡ ፲፰ ፡ ፲፱) ።

ጠቢቅ ፤ ቆት ፤ (ጠበቀ ፡ ይጠብቅ ፡ ይጥብቅ) ፤ ዐጕልና ፡ ገቢር ። መጥበቅ ፤ መታሰር ። መጠበቅ ፤ ጠባቂ ፡ መኾን ፤ ጥብቅና ፡ መሾም ፡ (ዐማርኛ) ። መጣበቅ ፤ ጥብቅ ፡ ልጥፍ ፡ ማለት ፤ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ፡ መያያዝ ፤ በችንካር ፡ በመጣብቅ ፡ በማሰሪያ ። ማጥበቅ ፤ ማጣበቅ ፡ ማስጨነቅ ፤ አጥብቆ ፡ አጣብቆ ፡ መያዝ ። ወይጡብቆ ፡ ውስተ ፡ ሐቌሁ ። ይጡብቆ ፡ ሕማም ፡ ከመ ፡ ማይ ። እመ ፡ ጠበቆ ፡ ዙያንው ። ጠበቆ ፡ ምክ ፡ ወኀነቀ ፡ (ኢዮ፲፭ ፡ ፳፯ ። ፳፯ ፡ ፳ ። ፵፩ ፡ ፲፯ ። ማቴ፲፰ ፡ ፳፰) ።

—፤ መከበብ ፤ ማጠር ፤ ምስጢሩ ፡ ከጠባቂነት ፡ ይገባል ። ወአሜሃ ፡ ተላጸቀት ፡ በበይናቲሃ ፡ ወጠበቀቶ ፡ ለሥጋ ፡ አዳም ፡ እምድኅረ ፡ ወረደ ፡ (አቡሻ ፡ ፵፯) ። በጠበቀ ፡ ፈንታ ፡ ጠፀቀ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

አጥበቀ ፤ አጠበቀ ፤ አስጠበቀ ። አጣበቀ ፡ ጣፈ ፡ ለጠፈ ፤ ቸነከረ ፡ አጣመረ ። አጥበቃ ፡ ለምትርት ፡ የማኑ ። አጥበቃ ፡ በምድር ። ውስተ ፡ አረፍት ፡ አጥበቀ ፡ ወጸንዖ ፡ በንጺን ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፱ ። ሰኔ፲ ፡ ፪ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፭) ።

አጥበቂ ፤ **መጥብቅ** ፤ በቁሙ ፤ የሚያጠብቅ ፤ የሚያጣብቅ ፡ አጣባቂ ።

መጥበቅ ፡ ት ፤ (**ብ ፡ መጣብቅ ፡ ት**) ፤ ማጥበቂያ ፤ ማጣበቂያ ፡ መጣብቅ ፤ ሙጫ ፡ ችንካር ። መጥበቅተ ፡ አዕማዲሆን ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፵፭ ፡ ፯) ።

ተጣበቀ ፤ በቁሙ ፤ ተጠባበቀ ፤ ተያያዘ ፡ ተጣመረ ። አሐዱ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ፡ ተጣበቁ ፤ ይጣበቁ ፡ ወኢይትፋትሑ ። ኩናት ፡ ተጣበቀት ፡ ምስለ ፡ እራኁ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ጥቡቅ ፤ (**ቃን ፡ ቃት ፡ ብቅት**) ፤ የጠበቀ ፤ የተጣበቀ ፤ የገጠመ ፡ የተያያዘ ፤ ልክክ ፡ ያለ ። ሥጋ ፡ ነፍስቱ ፡ ጥቡቅ ። እንዘ ፡ ጥቡቃን ፡ በክሣዶሙ ። ጊዜ ፡ ልደቱ ፡ ለሰብእ ፡ እደዊሁ ፡ ጥቡቃት ፡ ወዐራቁ ፡ ይትወለድ ። ከናፍሪሁ ፡ ለዘይትሜጦ ፡ ቍርባነ ፡ ይኩና ፡ ጥቡቃተ ፡ በፍርሀት ፡ ከመ ፡ ኢይደቅ ፡ እምኔሁ ፡ ምንትኒ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፲፮ ። ራእ ፡ ማር ። ግንዘ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯) ።

አስተጣበቀ ፤ አጣበቀ ፡ አያያዘ ፡ አጋጠመ ፤ አገጣጠመ ። ከመ ፡ ዘያስተጣብቅ ፡ አግልዐተ ። አስተጣበቅዋ ፡ ከመ ፡ እብነ ፡ ኩሾሕ ። ግብር ፡ ዘያስተጣብቅዎ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፯ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፴፰ ። ኤር፲ ፡ ፲፭) ።

ጠቢስ ፤ **ሶት** ፤ (**ጠበሰ** ፤ **አው ፡ ጠብሰ ፡ ይጠብስ ፡ ይጥብስ**) ፤ መጥበስ ፤ በእሳት ፡ ማብሰል ፤ ከእሳት ፡ ላይ ፡ መጣል ፤ የሥጋ ፡ የሽት ። ይጠብሱ ፡ ሥጋ ፡ ወይበልዑ ፡ ጠቢሶሙ ፡ ጥብሶ ። ዓሣሁኒ ፡ ጠበሱ ፡ ወበልዑ ። ጠበሰቶ ፡ በእሳት ። ይጠብሱ ፡ ፍሥሐ ፡ በእሳት ። ይጥብስዎ ፡ በእሳት ፤ ወአልቦ ፡ ሰቢረ ፡ ዐፅም ፡ እምውስቴቱ ፡ ምንትኒ ፡ (ኢሳ፵፬ ፡ ፲፮ ፡ ፲፱ ። ጦቢ፮ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። ፪ዜና ፡ ፴፭ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፵፱) ።

ተጠብሰ ፤ ተጠበሰ ፤ ለእሳት ፡ ተሰጠ ፡ ተረመጠ ፡ እስኪበስል ።

ጥቡስ ፤ (**ሳን ፡ ሳት ፡ ብስት**) ፤ የተጠበሰ ፡ ጥብስ ፤ አለውሃ ፡ በእሳት ፡ ብቻ ፡ የበሰለ ። መክፈልተ ፡ ዓሣ ፡ ጥቡስ ። ይብልዑ ፡ ጥቡሰ ፡ ውቡሉ ፡ በእሳት ፡ (ሉቃ፳፬ ፡ ፵፪ ። ኩፋ ፡ ፵፱) ። ጠባሳ ፤ ጥብሳት ፡ ዕትራት ፤ ተተኰሶና ፡ እሳት ፡ በልቶት ፡ የሻረ ፡ ገላ ።

ጥብሰት ፤ መጥበስ ፤ መጠበስ ፤ ጥብስነት ፤ አጠባበስ ፡ ጠበሳ ።

ጥብሶ ፤ ጥብስ ፤ ጥብሱን ። ይብልዑ ፡ ሥጋሁ ፡ ጥብሶ ፡ በእሳት ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፰ ፡ ፱) ።

መጥበስ ፡ ት ፤ መጥበሻ ፤ መጠበሻ ፡ የብረት ፡ ሠቅሠቅ ፤ ምጣዐ ፡ ብርት ። መጥበስ ፡ ለአፍሓም ፡ ወዕፀው ፡ ለእሳት ። ወትገብር ፡ መጥበስተ ፡ ሠቀ ፡ ዘብርት ፡ ከመ ፡ መሥገርት ፡ ዓሣ ። ወአግብር ፡ ላቲ ፡ ለመጥበስት ፡ አርባዕተ ፡ሕልቀታተ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፳፩ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፬ ፡ ፭) ።

መጥበስ ፡

ጣቢታ ፤—**ጠለየ** ፤—**ጣሊታ** ።

ጣቢታ ፤—**ጠወበ** ፤—**ጦቢት** ።

ጤገን ፤—**ምጣድ** ፤—**ጠየገን** ።

ጠጊዕ ፤ **ዖት** ፤ (**ጠግዐ ፡ ይጠግዕ ፡ ይጥጋዕ ። ፀግዐ** ፤ **ጠቅዐ**) ፤ መጠጋት ፡ መደገፍ ፤ ጥግ ፡ ደገፋ ፡ መያዝ ፤ ልጥቅ ፡ ልጥፍ ፡ ማለት ፤ መጣበቅ ፡ አንድ ፡ መኾን ። ወጠግዐት ፡ በምድር ፡ ከርሥነ ። ይጥጋዕ ፡ ልሳንየ ፡ በጕርዔየ ። በከመ ፡ ይጠግዕ ፡ ዝ ፡ ሞራእ ፡ ውስተ ፡ ሐቌ ፡ ብእሲ ። እስከ ፡ ይጠግዕ ፡ ማእሰ ፡ ሥጋሁ ፡ ዲበ ፡ ዐፅሙ ፡ (መዝ፵፫ ። ፺፩፮ ። ኤር፲፫ ፡ ፲፩ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ መቆም ፡ መገታት ፤ መጽናት ፡ መርጋት ፡ ርጉዕ ፡ መኾን ፤ መጥበቅ ፡ መድረቅ ፤ የፈሳሽ ። ወጠግዐ ፡ ከመ ፡ አረፍት ፡ ማይ ። በረድ ፡ ወአስሐትያ ፡ ዘጠግዐ ። ከመ ፡ አስሐትያኑ ፡ ጠጊዐከ ። ወትጠግዕ ፡ እዴሁ ፡ በእደ ፡ ካልኡ ፡ (ዘፀ፲፭ ፡ ፰ ። ኢዮ፮ ፡ ፲፮ ። ፲፭ ፡ ፯ ። ዘካ፲፬ ፡ ፲፫) ።

ጠጋዒ ፤ (**ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት**) ፤ የተጠጋ ፤ የሚጠጋ ፤ ተጠጊ ፡ ጥግ ፡ ፈላጊ ፤ ጥገኛ ።

ጥጉዕ ፤ (**ዓን ፡ ዓት ፡ ግዕት**) ፤ የተጠጋ ፡ ጥግ ፡ የያዘ ፤ የተለበጠ ፡ ልብጥ ። ዕፀወ ፡ ለውሕ ፡ ጥጉዓን ፡ በአረፍት ፡ (ክብ ፡ ፻፶፮) ።

አጥግዐ ፤ አስጠጋ ፡ አስደገፈ ፤ አጣበቀ ፡ አጸና ። ያጥግዕ ፡ ላዕሌከ ፡ ወላዕለ ፡ ዘርዕከ ፤ በከመ ፡ መዋዕለ ፡ ሰማይ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱) ።

ተጣግዐ ፤ ተጣጋ ፡ ተጠጋጋ ፤ ተነባበረ ።

ተጣጋዒ ፤ **ጥጉዕ** ፤ የተጣጋ ፡ የተጠጋጋ ፤ ስግስግ ፡ ንብብር ።

አስተጣግዐ ፤ አጣጋ ፡ አጠጋጋ ፤ ሰገሰገ ፡ ጽፍቅ ፡ አደረገ ፤ አያያዘ ፡ አጣበቀ ። አስተጣግዖሙ ፡ ለዓሣተ ፡ ፈለግከ ፡ በቅሣርከ ። ማህው ፡ ለእመ ፡ ተሰብረ ፡ አልቦ ፡ ዘያስተጣግዖ ፡ ዘእንበለ ፡ ገባሪሁ ። ከመ ፡ እብነ ፡ ጳዝዮን ፡ ዘአስተጣግዐዎ ፡ በወርቅ ፡ ጽሩይ ። አስተጣግዖ ፡ አባላቲሆሙ ፡ ምስለ ፡ ሥጋ ፡ በግዕ ። ያስተጣግዕ ፡ በሾላ ፡ (ሕዝ፳፱ ፡ ፬ ። ያዕ ፡ ዘእል ። መጽ ፡ ምስ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ኢሳ፵፬ ፡ ፲፫) ።

ምጥጋዕ ፤ (**ዓት**) ፤ መጠጊያ ፡ ማስጠጊያ ፡ ቦታ ። መጨጊያ ፡ መከዳ ፤ ድጋፍ ። ዕጋዕንና ፡ ምዕጋዕን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ጠገራ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ብረት ።

ጥድ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ጽሕድ ። ጽሕደን ፡ እይ ።

ጥሂር ፤ ሮት ፤ (ጠሀረ ፡ ይጥሀር ፡ ይጥሀር ። ዐረ ፡ ጠሁረ ። ዕብ ፡ ጣሄር) ፤ መንጻት ፤ መጥራት ፤ ከርስሐትና ፡ ከንጢአት ፡ ንጹሕ ፡ ጥሩ ፡ መኾን ፡ በውሃ ፡ በንስሐ ፡ (ሕዝ፴፮ ፡ ፳፭) ።

ጥሀረት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ (ዮሐ፫ ፡ ፳፭) ።

ጣሀር ፤ ጥሀር ፤ ንጹሕ ፡ ጽሩየት ፤ ቅድስና ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

አጥሀረ ፤ አነጻ ፡ አጠራ ፤ ዐጠበ ፡ አጠመቀ ። በዘያጥህሩ ፡ አይሁድ ። በአንተ ፡ አጥህሮ ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፮ ። ፫ ፡ ፳፭ ። መጽ ፡ ምስ) ።

አጥሃሪ ፤ መጥሀር ፤ የሚያነጻ ፡ የሚያጠራ ፤ ዐጣቢ ፡ አጥማቂ ፤ ወይም ፡ ውሃ ።

ተጣሀረ ፤ ተናጻ ፡ ተጣራ ፤ ተጣጠበ ፡ ተጠማመቀ ። ኢትትኀፀቡ ፡ ዘሎ ፡ ጊዜ ፡ ወኢትግበሩ ፡ ዘከመ ፡ ያስምዱ ፡ ተጣህሮ ፡ (ዲድ ፡ ፴፫) ።

ጥሁር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ህርት) ፤ የነጻ ፡ የተናጻ ፤ የጠራ ፡ የተጣራ ፤ ንጹሕ ፡ ጥሩ ። እነዝህክሙ ፡ በማይ ፡ ጥሁር ፡ ወትጥህሩ ፡ (ሕዝ፴፮ ፡ ፳፭) ።

ጥሀረ ፤—ሙኽ ፤—ጥሒር ፡ ጥሕረ ።

ጠበ ፤ ጠወበ ፤ (ጠዊብ ። ዕብ ፡ ጡብ ፤ ሡነየ) ፤ ጡብ ፡ ሠራ ፤ መሠረተ ፡ አስጌጠ ፡ አሳመረ ፤ ሥራውን ። ጡብ ፡ ጤት ፡ ጠይት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ጦብያ ፤ ጦቢት ፤ (ዕብራ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ሠናይ ፡ ልሑይ ፤ ጻድቅ ፡ ኄር ። መጽሐፈ ፡ ጦብያ ፡ ወልደ ፡ ጦቢት ፡ (ጦቢ፩ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ን ፡ ፪) ።

ጣቢታ ፤ (ሱር ፡ ጣብያእ ። ጽር ፡ ታቢታ ፤ ዶርከስ) ፤ ፌቆ ፤ ወይጠል ፡ እግረ ፡ ቀላል ፡ ቀንዳም ፡ ዘላይ ፡ ፊሚ ፤ ውብ ፡ መልክ ፡ መልካም ። ሲበዛ ፡ ጣብያት ፡ ያሰኛል ፤ ደርቃስና ፡ ወይጠል ፡ ጣቢታ ፡ እንዚህ ፡ ሦስቱ ፡ ፩ ፡ ስም ፡ ናቸው ፡ (ግብ፱ ፡ ፴፮ ፡ ፵) ። እንጀራንም ፡ ስላይናማንቱ ፡ ጣቢታ ፡ ማለት ፡ ልዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ምስጢሩ ፡ ከጡብ ፡ ይስማማል ።

ጡብ ፤ ጦቢ ፤ (ቅብጥ ፡ ቶብ ፡ ቶቢ ። ዕብ ፡ ጤቤት) ፤ ወር ፤ የወር ፡ ስም ፤ ጥር ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

ጡጥ ፤ (ዐረ) ፤ ጥጥ ፤ የጥጥ ፡ ፈትል ። ጡጥ ፡ ርስሕት ፡ አው ፡ ሠናይት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፶፴፮) ። ጠጣ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ጥጥማ ፡ ጠጉረ ፡ ጥጥ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጠጉሯ ፡ ከርዝመቱና ፡ ከጥቅረቱ ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ጥጥ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ ጥጥንና ፡ ሐሰስትዮን ፡ እይ ።

ጠውየ ፤ ዮት ፤ (ጠወየ ፡ ይጠዊ ፡ ይጥወይ ። ዐረ ፡ ጠወይ ። ዕብ ፡ ጣዋህ) ፤ ገቢርና ፡ ዐጉል ። ማከረር ፡ መፍተል ፤ ማጥመም ፡ መቈልመም ፤ ማጠፍ ፡ ማጉበጥ ፤ መጠቅለል ፡ መጠምጠም ። ይጠውይዋ ፡ ለጽድቅ ፡ በዐመፃሆሙ ። እጠዊ ፡ ኀሊናሆሙ ፡ (ኢሳ፷፱ ፡ ፳፩ ። መቃ ፡ ገ፳፱) ።

—፤ መጥመም ፤ መጣመም ፤ መከፋት ፡ ጠማማ ፡ መኾን ። ትጠዊ ፡ እምአቅርንቲሁ ፡ ለሀያል ። ወምስለ ፡ ጠዋይ ፡ ትጠዊ ። እፌኑ ፡ ሎቱ ፡ ጠዋይነ ፡ ወይጠውይዎ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። መዝ ፡ ፲፯ ። ኤር፴፭ ፡ ፲፱) ። እንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጠወየ ፡ ፈንታ ፡ አጥወየ ፡ ተጠውየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዘእግዚአብሔር ፡ አጥወየ ። ዘያጠዊ ፡ ፍኖት ። ዐውሎሁ ፡ ለነፋስ ፡ ዐረባዊ ፡ ያጠውይ ፡ ለመንፈስ ። እስከ ፡ ይጠወይ ፡ ሥጋሁ ፡ (መክ፯ ፡ ፲፬ ። ምሳ፲፬ ፡ ፪ ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ መጋ፲፯) ።

ጠዋይ ፤ (ያን ፡ ያት) ፤ ጠማማ ፡ ወልጋዳ ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ። ቀስት ፡ ጠዋይ ። ዕፀ ፡ ጽኑዕ ፡ ወጠዋይ ። ጠዋያነ ፡ ሃይማኖት ። ፍናው ፡ ጠዋያት ። እእባን ፡ ጠዋያት ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፲፮ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፫ ። ሲኖዶ ። ምሳ፳ ፡ ፲፫ ። ሔኖ፶፱ ፡ ፩) ።

ጥውየት ፤ መጥመም ፡ መጣመም ፤ ጥመት ፡ ክፋት ፤ ጠማምነት ። የውጣ(፲) ፡ ዘእንበለ ፡ ጥውየት ። በከመ ፡ ጥውየተ ፡ ልበሙ ፡ ይሜህሩ ፡ ቢጾሙ ። ምንት ፡ ርኢከ ፡ በላዕሌየ ፡ ጥውየተ ። ራትዕ ፡ ዘእንበለ ፡ ጥውየት ። ኢክህለ ፡ ጥውየቱ ፡ ከመ ፡ ይማእ ፡ ርትዐ ፡ ልቡ ። ስምዐ ፡ ከነ ፡ ሎቱ ፤ አኮ ፡ በጥውየት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። መቃ ፡ ገ፳ ። ኩፋ ፡ ፴፭ ። ቅዳ ፡ ኢሲ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲ ፡ ፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፭ ፡ ፫) ።

ጥዋይ ፤ ብስና ፤ ክፉ ፡ ግማት ፡ እንደ ፡ ፈስ ፡ የሚሸት ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፳) ።

ጥውዮ ፤ ጥምዝ ፡ ሥራ ፤ ጥልፍ ፡ ቍልፍ ፤ ቀለበት ። ክልኤቱ ፡ ጥበበ ፡ ጥውዮ ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፳፫) ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳፭) ፡ ነው ።

አጥወየ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስከረረ ፡ አስጠመዘዘ ፤ አስጠመመ ፤ አስቀለሰ ፡ አስጕነበሰ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊነት ፡ ነው ።

አጥዋዪ ፤ መጥወዪ ፤ የሚያስጠምም ፡ የሚያስቈለምም ፤ ጠምዛዥ ፡ ቈልማሚ ። መጥወዪ ፡ ከጠወየና ፡ ከአጥወየ ፡ ከኹለቱ ፡ ዐምዶች ፡ ስለ ፡ ወጣ ፡ በ፪ ፡ ስልት ፡ ይፈታል ። መጥወዪ ፡ ከሣድ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

መጥወይ ፤ (ያት ፤ መጣውይ) ፤ ማጥመሚያ ፡ መቈልመሚያ ፤ መጠምዘዣ ፡ ማስጠምዘዣ ። ኵነኔ ፡ በመጥወይ ፡ ወበመጥባሕት ። እንዘ ፡ ውእቱ ፡ ሀሎ ፡ በመጥወይ ፡ ቍሱለ ፡ (ስንክ ፡ ግንቦ ። ሐም ፳፭) ። በመጥወይ ፡ ፈንታ ፡ መጥመይ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ግበር ፡ መጥመየ ፡ ወመዋሥርተ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

ጦልሶ ፤ ሎት ፤ (ጦለለ ፡ ይጦልል ፡ ይጦልል ። ዕብ ፡ ጣሌል) ፤ መከደን ፡ ማልበስ ፡ መሸፈን ፤ የባጥ ፡ የጣራ ። ዳስ ፡ መጣል ፡ በስተላይ ፡ መጋ

ረድ፤ ጥላ ፡ አጐበር ፡ ማድረግ ። ጸለለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አንጦለለ ፤ ነጠለ ፤ ተረተረ ። ተነጠለ ፤ ተተረተረ ። ለታጠፈ ፡ ለተጠቀለለ ፡ ይነገራል ፤ ቤትን ፡ ገራህትን ፡ ስፌ ፡ በቃን ፡ ኹሉ ፡ ጠላላ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ከመ ፡ ኢያንጦልል ፡ ልብሰ ፡ ሎግዮን ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፳፯) ።

ጠልዐ ፤ (ተቀ ፡ ግ ፤ ጦለለ ። ዕብ ፡ ጣላእ) ፤ ዐ ፡ የ፪ኛው ፡ ለ ፡ ተውላጥ ፡ ነው ። ጣፈ ፡ ለገበ ፤ ሰፋ ፡ ጠቀመ ፤ ቀዳዳን ፡ ነገር ፡ በሚመስለው ፡ ቍራጭ ። ለልብስና ፡ ለማእስ ፡ ለሚቀደድ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ ፪ኛም ፡ ለጌጥ ፡ ለሽልማት ፡ ለስደቃ ፡ ልብስ ፡ ዝንጕርጕር ፡ ኹኖ ፡ የሚሠራ ፡ ጥልፍን ፡ መረሻትን ፡ ግብረ ፡ መርፌን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ።

አንጦልዐ ፤ ዘረጋ ፡ ጋረደ ፤ ሸፈነ ። ተዘረጋ ፡ ተጋረደ ፤ ተሸፈነ ። አርሕቢ ፡ መታክለኪ ፡ ወአንጦልዒ ፡ ደባትረኪ ። አንጦልዐ ፡ ውስተ ፡ ገጽየ ፡ ጽልመተ ። አንጦልዐ ፡ ደመና ፡ ወሰወሮሙ ። ሶበ ፡ ርእዮ ፡ አቡሁ ፡ አንጦልዐ ፡ ገጾ ፡ እምኔሁ ፤ ወይቤሎ ፡ ረሐቅ ፡ እምኔየ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፪ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፰ ። መዝ፻፬ ። ዮሴፍ) ። አንጐድጐደ ፤ አንበልበለ ፤ አንሶሰወ ፡ ብሎ ፡ በአን ፡ ልማድነት ፡ የሚገሰስ ፡ ኹሉ ፡ በማድረግና ፡ በመደረግ ፡ በ፪ ፡ ጾታ ፡ ቢፈታ ፡ እንኳ ፤ ተንጐድጐደ ፡ ተንበለበለ ፡ ተንሶሰወ ፡ እንዳይል ፤ ተንጦልዐ ፡ አይልም ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በደራሲና ፡ በጸሓፊ ፡ ስሕተት ፡ ተንጦልዐ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ሶበ ፡ ተንጦልዐ ፡ ሥጋሁ ፡ ለኢየሱስ ። በመብረቀ ፡ ስብሐት ፡ ተገልበበ ፡ ወበደመና ፡ እሳት ፡ ተንጦልዐ ። በከመ ፡ ተንጦልዐ ፡ ሥጋከ ፡ ዲበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ። ተንጦልዐ ፡ ኀጢአትየ ፡ ማእከሌየ ፡ ወማእከለ ፡ እግዚ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። አርጋ ፡ ፩) ።

እንጡሉዕ ፤ የተሸፈነ ፡ የተጋረደ ፤ ሽፍን ። እንጡሉዓን ፡ በመብረቀ ፡ ስብሐት ፡ ወግልቡባን ፡ በነደ ፡ እሳት ። እንጡሉዕ ፡ በደመና ፡ እሳት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

እንጡላዔ ፤ (ላ ፡ ጥ) መዘርጋት ፡ መጋረድ ፤ አዘረጋግ ፡ አገራረድ ፤ ግርዶሽ ። ክዱናን ፡ በስዋሬ ፡ ወኅቡኣን ፡ በእንጡላዌ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መንጦላዕት ፤ (ብ ፡ መንጠዋልዕ ፡ ት ፡ ዓት) ፤ መጋረጃ ፤ ግርዶሽ ፡ ጥላ ፡ ከለላ ፤ ልብስ ፡ ክዳን ፤ ልባጥ ፡ ሽፋን ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፴፩—፴፯) ። ውሳጤ ፡ መንጦላዕት ። ትከድኖሙ ፡ በመንጦላዕትከ ። መንጠዋልዕ ፡ ዘወርቅ ፡ (ዕብ፮ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፴ ። ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፪) ።

—፤ ጕርጅ ፤ መከዘን ፡ የዕቃና ፡ የልብስ ፡ የገንዘብ ፡ ቤት ፤ ጐተራ ። ዲበ ፡ መንጠዋልዕ ፡ ወዲበ ፡ ንጽሐ ፡ ቅድሳት ። ቤተ ፡ መንጠዋልዕ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፳፰ ። ፪ዜና ፡ ፴፩ ፡ ፲፩) ።

ጦሊት ፤ (ዕብ ፡ ጣሊት) ፤ በቁሙ ፤ መጠብር ፤ ነጠላ ፡ ያንገት ፡ ልብስ ። ገበርባሬ ፡ ባለጥቍር ፡ ጥለት ፤ አይሁድ ፡ በጸሎት ፡ ጊዜ ፡ የሚለብሱት ።

ጠዊም ፤ **ሞት** ፤ (ጦመ ፡ ይጠውም ፡ ይጡም) ፤ ማጠፍ ፤ መጠቅለል ፡ መሸብለል ፤ ማዞር ፡ መጠምጠም ፤ የመጣፍ ፡ የምንጣፍ ፡ የልብስ ፡ የገመድ ፤ ጠብለለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ነሥአ ፡ ሐሜለቶ ፡ ወጦማ ። ወከመ ፡ ሞጣሕት ፡ ትጠውሞሙ ፡ (፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፰ ። ዕብ ፡ ፩ ፡ ፲፪) ። ወጦማ ፡ ባለው ፡ ወጠመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ጠዋሚ ፤ **መጥውም** ፤ የሚያጥፍ ፤ ጠቅላይ ፤ ጠምጣሚ ።

ተጠውመ ፤ ታጠፈ ፡ ተጣጠፈ ፤ ዕጥፍጥፍ ፡ አለ ፡ ተጠቀለለ ። ትጠወም ፡ ሰማይ ፡ ከመ ፡ መጽሐፍ ። ወሰማይኒ ፡ ተጠውመት ፡ ከመ ፡ ክርታስ ፡ (ኢሳ፴፬ ፡ ፬ ። ራእ፮ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፺ ፡ ፳፰) ።

ጥዉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ውምት) ፤ የታጠፈ ፤ የተጠቀለለ ፡ ጥቅልል ።

ጥዋሜ ፤ **ጡመት** ፤ ማጠፍ ፤ መታጠፍ ፤ አስተጣጠፍ ፤ ዐጠፌታ ፡ ዕጥፍነት ።

ጦማር ፤ (ራት ። ጽር ፡ ቶማሪዎን ። ዐረ ፡ ጡማር) ፤ መጽሐፍ ፤ ደብዳቤ ፡ ከታብ ፤ የመልእክትና ፡ የትእዛዝ ፡ የሰላምታ ፡ ቃል ፡ ያለበት ፤ ክገር ፡ ወዳገር ፡ በፖስታ ፡ የሚላክ ፤ ወይም ፡ በሰው ፡ እጅ ፡ የሚሰደድ ። ንሣእ ፡ ለከ ፡ ጦማረ ፡ ክርታስ ። ወኢበጽሐ ፡ እምኀቤሁ ፡ ጦማረ ፡ መልእክት ። ተነበት ፡ ጦማረ ፡ ሚመቱ ። ጦማረ ፡ ልዮን ። መጻሕፍት ፡ ወጦማራት ፡ እለ ፡ ነበሩ ፡ ምስሌሁ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ መስ፱ና ፡ ፯። ጥቅ፳፪) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ጦመረ ፡ ጣፈ ፡ ብለው ፡ ይገሱና ፤ ጦማርን ፡ ከዚህ ፡ ያወጣሉ ።

ጠዊዕ ፤ **ዖት** ፤ (ጦዐ ፡ ይጠውዕ ፡ ይጡዕ ። ጠወየ) ፤ መሠሠት ፡ መሣሣት ፤ መንፈግ ፡ መቈጠብ ፤ መቤስ ፡ መቀቀት ፤ ይኸን ፡ ብሰጥ ፡ ምን ፡ እውጥ ፡ ማለት ። ሀሰወ ፡ ዘይብዕል ፡ በብዝኀ ፡ ጠዊዕ ። ዘለነፍሱ ፡ ይጠውዕ ፡ ለመኑ ፡ ሀሰዎ ፡ ይጸጕ ። አልቦ ፡ ዘየአክዮ ፡ ለዘይጠውዕ ፡ እምነፍሱ ። ዐይኑ ፡ ለሐማሚ ፡ ይጠውዕ ፡ እክለ ፡ (ሢራ፲፩ ፡ ፲፰ ። ፲፬ ፡ ፭ ፡ ፮ ፡ ፲ ። ፪ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፯) ። ደንጸወን ፡ እይ ።

ጠዋዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ የሚሣሣ ፤ ሥሡ ፡ ሥሥታም ፤ ቂቊይ ፡ ንፉግ ፡ ቢስ ፤ ጨባጭ ፡ ቈጣቢ ። ለብእሲ ፡ ጠዋዒ ፡ ኢይደልዎ ፡ ንዋይ ። እኩይ ፡ ዐይኑ ፡ ጠዋዒ ፡ (ሢራ፲፬ ፡ ፫ ፡ ፰) ።

ጠዊቅ ፤ **ቆት** ፤ (ጦቀ ፤ ጠወቀ ፡ ይጠውቅ ፤ ይጡቅ) ፤ ማስጨነቅ ፡ ማስጠበብ ፤ አጥብቆ ፡ ማሳዘን ፡ መሣቀይ ፤ መቅጣት ፡ መከራ ፡ ማምጣት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጦቀና ፡ በጠወቀ ፡ ፈንታ ፡ አጦቀ ፡ አጠወቀ ፡ ጠውቀየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኣጠውቃ ፡ ለነፍስየ ፡ ወኣገርሮ ፡ ለሥጋየ ። ወርእዮ ፡ ንጉሥ ፡ ከመ ፡ ጥቀ ፡ ያጠውቅዎ ። ግርማከ ፡ ኢያጡቀኒ ። ዘአ

ጦቆ ፡ ጋኔን ። እመቅሠፍት ፡ እንተ ፡ ታጠውቅ ። ለነ ፡ ያጠውቁነ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፳፯ ። ዳንጀ ፡ ፴ ። ኢዮ፲፫ ፡ ፳፩ ። ኪዳ ። አርጋ ፡ ፩ ። ቀሌ) ። የጦቀ ፡ ፍች ፡ ዐማርኛው ፡ እስ ፡ ስላለበት ፤ ምስጢሩ ፡ ማድረግ ፡ ማስደረግ ፡ ነውና ፤ ፪ኛ ፡ አጥወቀ ፡ አያሰኝም ።

ተጠው(ወ) ቀ ፤ ተጨነቀ ፤ ተጠበበ ፡ በቦታ ፤ በሐሳብ ፡ በመከራ ። ተጠውቀት ፡ በጻቄን ። ትጠወቅ ፡ ነፍስየ ። ኢይጠወቅ ፡ አሐዱ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ። ወተጠወቀ ፡ በሕቁ ፡ እስከ ፡ ይደዊ ። ተጠውቀ ፡ ወተዐጽበ ፡ (ዘኍ፳፪ ፡ ፳፭ ። ኢዮ፲ ፡ ፩ ። ሚራ፲፯ ፡ ፳፰ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፪ ። ፊልክ ፡ ፳፫) ።

ጥዉቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ውቅት) ፤ የተጨነቀ ፤ የጨነቀው ፤ ጭንቅ ፡ የያዘው ። ከነ ፡ ጥዉቀ ፡ እምሕዋሳቲሁ ። ተዘከር ፡ እግዚኦ ፡ ጥዉቃነ ፡ ወጽቡዓነ ። ዕደው ፡ ጥዉቃን ። ሾላ ፡ ነፍስ ፡ ምንድብት ፡ ወጥው ት ፡ (ፊልክ ፡ ፵፯ ። ግንዘ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፲፬ ። መስተ) ።

ጡቀት ፤ ጥውቀት ፤ (ታት) ፤ መጨነቅ ፤ ማስጨነቅ ፤ ጭንቀት ፡ ጥበት ፤ ጭንቅነት ፤ መከራ ፡ የጭንቅ ፡ ሥራ ። በእንተ ፡ ጥውቀት ፡ ዘይመጽእ ፡ ላዕሌሁ ፡ በውስተ ፡ ዓለም ። ከሠተ ፡ ሎቱ ፡ ግብረ ፡ ጥውቀቱ ፡ (ፊልክ ፡ ፭ ። ፺፱) ።

ጥዋቄ ፤ (ቅያት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ውስተ ፡ ተቃትሎ ፡ ምስለ ፡ ጥዋቄሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፸፪) ።

ተጣወቀ ፤ ተጫነቀ ፡ ተጨናነቀ ፤ ተጣበበ ። ይጣወቅኑ ፡ ዓለም ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፫) ። በጦቀ ፡ ፈንታ ፡ ጠውቀየ ፡ ከለ ፡ ዘንድ ፤ ይጣወቅኑ ፡ ባለው ፡ ይጠዋቀይኑ ፡ ይላል ።

አስተጣወቀ ፤ አጫነቀ ፤ አጨናነቀ ፤ አጋፋ ፡ አጣበበ ። (ተረት) ፤ ይጸድቅ ፡ አይጸድቅ ፡ አይታወቅ ፤ ቤተ ፡ ክሲያን ፡ ያጫንቅ ። አስተጣወቀ ፡ ባለውም ፡ አስተጠዋቀየ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ።

ጣውር ፤ (ዕብ ፡ ጡር) ፤ ካብ ፤ ናስ ፡ ግንብ ፤ ደንጊያው ፡ የተሰደረ ፤ ስድር ፡ ድርድር ። ወጣውር ፡ ቅድሜሆሙ ፡ ለአርባዕቲሆሙ ፡ (ሕዝ፵፮ ፡ ፳፫) ።

ጣዎስ ፤ (ጽር ፡ ታዎስ ። ሱር ፡ ጣውሳ ። ዕብ ፡ ጣዋስ ። ዐረ ፡ ጣዉስ) ፤ ቍንጪም ፡ ወፍ ፤ ላባው ፡ ዝንጕርጕር ፡ ዐይናማ ፡ ነብርማ ፡ የኾነ ፤ ጥሩ ፡ ውብ ፡ መልክ ፡ መልካም ፤ ከመልኩ ፡ ውበት ፡ የተነሣ ፡ ግምጃ ፡ ሠሮች ፡ ኹሉ ፡ በየሶራው ፡ በየሱቲው ፡ ላይ ፡ የሚሥሉት ፡ (ስንክ ፡ ሐም፲) ። ያፈ ፡ ጣዎስ ፡ ሠናይ ፡ ውእቱ ። ጸጕረ ፡ ጣዎስ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፪ ። ቄስጠ ፡ ፶፪) ።

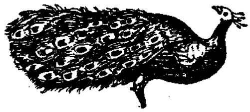

ጣዎስ ፤

ልጃገረዶችም ፡ የጥምቀት ፡ ለት ፤ የሶራ ፡ ላይ ፡ ወሬ ፡ የሶራ ፡ ላይ ፤ ላይ ፡ ላዩን ፡ ነይ ፤ እያሉ ፡ ይዘፍኑበታል ።

ጣዝማ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የጸደና ፡ ማር ፡ መድኀኒት ፡ የሚኾን ። (ተረት) ፤ ጣዝማ ፡ ይሰረስራል ፤ ዳኛ ፡ ይመረምራል ። ጸደናን ፡ እይ ።

ጥሒል ፤ ሎት ፤ (ጠሐለ ፤ አው ፤ ጥሕለ ፡ ይጥሕል ፡ ይጥሐል) ፤ መጣል ፤ ከውሃ ፡ ማግባት ፡ መበጥበጥ ፡ መዘለል ፤ መጥመቅ ፡ መጠጀት ፤ የማር ፡ የድፍድፍ ፡ የወይን ።

ጠሓሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት ፤ ሐልት) ፤ የሚጥል ፡ የሚጠምቅ ፤ ጠማቂ ።

አጥሐለ ፤ አስጣለ ፤ አስጠመቀ ፡ አስበጠበጠ ።

ተጥሕለ ፤ ተጣለ ፤ ወደቀ ፤ ተጠጀ ፡ ተጠመቀ ። ዘቀጠ ፡ አተላ ፡ ኾነ ፤ ተሰበሰበ ፡ ተከማቸ ። ውስተ ፡ መንጠፍት ፡ ይጠሐል ፡ ሐሠር ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፬) ።

ጥሑል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ሕልት) ፤ የተጣለ ፡ የወደቀ ፤ ውድቃን ፡ ውዳቂ ፡ (ገድ ፡ አዳ ፡ ገ፭ ፡ ፱ ፡ ፲፰ ፡ ፳ ፡ ፶፯) ።

ጣሕል ፤ (ዐረ ፡ ጠሒል ፤ ጕሽ ፡ ድፍርስ) ፤ አተላ ፡ አንብላ ፤ ዝቃጭ ፡ ተራዋጭ ፤ ገፈት ፡ ፍላቂ ፤ ሐሠር ፡ ጥማቂ ፤ የጠላ ፡ የጠጅ ፡ የወይን ፡ ያረቂ ። ምጻሕተ ፡ ወይን ፡ ዘእንበለ ፡ ጣሕል ። ወጣሕሉኒ ፡ ኢይትከዐው ፡ (መጽ ፡ ምስ ። መዝ ፡ ፸፬) ።

ጥሕሎ ፤ (ትግሬኛ) ፤ የበሶ ፡ ሊጥ ፤ እንደ ፡ ፍትፍት ፡ በገር ፡ የሚዋጥ ፡ የሚሰለቀጥ ፤ እንዳማራ ፡ በሶ ፡ አላምጡኝ ፡ ለንቅጡኝ ፡ የማይል ። (ግጥም) ፤ ጥሕሎ ፡ ለልብ ፡ ያጠልሎ ፤ ለረኀብ ፡ ይቀትሎ ።

ጥሒን ፤ ኖት ፤ (ጥሕነ ፤ ጠሐነ ፡ ይጥሕን ፡ ይጥሐን ። ዕብ ፡ ጣሐን ። ሱር ፡ ጥሓን ። ዐረ ፡ ጠሐነ) ፤ መፍጨት ፤ ማድቀቅ ፡ መሰለቅ ። ማሸት ፤ ማፍተልተል ፡ መሰበቅ ፤ ፪ ፡ እጅን ፡ እንደ ፡ ወፍጮ ፡ ገጥሞ ። የሸት ፡ የቁሎ ፡ የንኰቶ ፤ ደሐየንና ፡ ሐረጻን ፡ እይ ።

ጠሓኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት ፤ ሐንት) ፤ የሚፈጭ ፤ ፈጫይ ፡ ፈጭታ ፤ ባለወፍጮ ።

ጣሕን ፤ (ናት) ፤ መፍጫ ፤ ወፍጮ ፤ መንጋጋ ።

ጥሕን ፤ (ዐረ ፡ ጢሕን) ፤ ጥሩ ፡ ደቄት ፤ ስልቅ ፡ በሶ ። ወመልአት ፡ ጽፍነታ ፡ ጥሕነ ፡ ወበለሰ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፭) ።

—፤ የታሸ ፡ ቈሎ ፤ ጥብስ ፡ እሸት ። ንሣእ ፡ ለአኀዊከ ፡ ዘንተ ፡ መስፈርተ ፡ ጥሕን ፤ ቈሎ ። ኀምስተ ፡ መስፈርተ ፡ ጥሕን ። ወፀበጠ ፡ ላቲ ፡ ጥሕነ ፤ እሸት ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፯ ። ፳፭ ፡ ፲፰ ። ሩት፪ ፡ ፲፬) ።

ጥሒር ፤ ሮት ፤ (ጥሕረ ፡ ይጥሕር ፡ ይጥሐር ። ሱር ፡ ጥሓር) ፤ መጮኽ ፡ ማግሣት ፤ ከረኀብ ፡ ከቍጣ ፡ የተነሣ ፤ የንስሳ ፡ ያንበሳ ፡ ያራዊት ፡ ኹሉ ። ጥሕሩ ፡ ላዕሌሁ ፡ አናብስት ። በከመ ፡ ይጥሕር ፡ አንበሳ ፡ ወዕጓለ ፡ አንበሳ ። አራዊት ፡ እለ ፡ ይጥሕሩ ፡ በጥ

ራእ ፡ ቃል ፡ መፍርህ ፡ (ኤር፶ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፴፩ ፡ ፱ ። ጥበ ፲፯ ፡ ፲፰) ።

ጥሕረት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጮኽ ፡ ማግሣት ፤ አጪጪኽ ፡ አገሣሥ ። ግርማ ፡ ያለው ፡ ጩኸት ፡ ግሣት ። መፀተ ፡ ንጉሥ ፡ ከመ ፡ ጥሕረተ ፡ አንበሳ ፡ (ምሳ፲፱ ፡ ፲፪) ።

ጣሕር ፤ ድምፀ ፡ አራዊት ፤ ጩኸት ፡ ግሣት ። ድምፀ ፡ ጣሕሩ ፡ ከመ ፡ ጣሕረ ፡ አንበሳ ፡ (ሕዝ፲፱ ፡ ፯) ።

አጥሐረ ፤ አስተጥሐረ ፤ አስጮኸ ፤ አስገሣ ።

አስተጣሐረ ፤ አጪጪኸ ፤ አጋሣ ፡ አገሣሣ ። ያስተጣሕር ፡ ነገሥተ ፡ ከመ ፡ አንበሳ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ጥጥ ፤ በቁሙ ፤ ያታክልት ፡ ወገን ፡ ፍሬው ፡ ቅባታም ፤ ጠጕሩ ፡ ፈትልና ፡ ልብስ ፡ የሚኾን ፤ መጠኑ ፡ ከፀምር ፡ መጠን ፡ የሚያንስ ፡ የሚቀጥን ፤ ጡጥን ፡ እይ ። ዘይትዐሰብ ፡ እንስሳ ፡ ከመ ፡ ያጺራ ፡ መክሊተ ፡ ጥጥ ፡ ኢይደልዎ ፡ ከመ ፡ ያጺራ ፡ መክሊተ ፡ ኀጺን ። ፈትለ ፡ ጥጥ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ። ስንክ ፡ መጋ፴) ።

ጢጢ ፤ ዐለንጋ ፡ ጅራፍ ። ቀሠፍዎ ፡ በጢጢ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ጢጤን ፤ (ጽር ፡ ቲቴን) ፤ ደቅማ ፤ የደቅማ ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ።

ጢጣኖስ ፡ ን ፤ (ጽር ፡ ቲታኔስ) ፤ ኀያላን ፡ ነዊኃን ፤ የዔናቅ ፡ ልጆች ፤ መጠናቸው ፡ ከሰው ፡ የሚበልጥ ፤ እንደ ፡ ዖግ ፡ ንጉሠ ፡ ባሳን ፡ ያሉ ፤ ዛፍ ፡ የሚያክሉ ። ወረዱ ፡ ውስተ ፡ ቈላተ ፡ ጢጣኖስ ። አኮ ፡ ደቂቀ ፡ ጢጣኖን ፡ ዘቀተልዎሙ ፡ (፪ነገ ፡ ፭ ፡ ፲፰ ። ዮዲ ፲፮ ፡ ፰) ።

ጤገን ፤ (ናት ። ሱር ፡ ጢጋና ። ዐረ ፡ ጣጂን) ፤ የብረት ፡ ሉሕ ፡ ሰሌዳ ፤ ምገገ ፡ ምጣድ ። ንሣእ ፡ ለከ ፡ ጤገነ ፡ ኀጺን ። ወአብአቶ ፡ በጤገኑ ። ዲበ ፡ ጤገናት ፡ ወዲበ ፡ ብሑእ ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፫ ። ፪ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፱ ። ፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፳፱) ።

ጤገነ ፤ (ዐረ ፡ ጠጀነ ። ሱር ፡ ወዕብ ፡ ጣጌን) ፤ አበሰለ ፤ ቈላ ፡ ጋገረ ፤ ዐመሰ ፡ ጠበሰ ። አለ ፡ ጤገኖሙ ፡ ንጉሠ ፡ ባቢሎን ፡ በእሳት ፡ (ኤር፴፯ ፡ ፳፪) ።

—፤ ተገነ ፤ ጋረደ ። ጠገነ ፤ ዐደሰ ፡ አጸና ፤ የሰባራና ፡ ያሮጌ ፡ የድኻ ፡ የደካማ ፡ (ዐማርኛ) ።

ጤጋኒ ፤ አብሳይ ፤ ጋጋሪ ። የሚያድስ ፤ የሚጠግን ፡ ጠጋኝ ።

ተጤገነ ፤ በሰለ ፤ ተቈላ ፡ ተጋገረ ። ታደሰ ፡ ተጠገነ ።

ጢጕን ፤ ጤጕን ፤ የበሰለ ፡ የተጋገረ ፤ አንባሻ ፡ ዳቦ ፡ ቈሎ ፡ ዕንጕቻ ። ኅብዝተ ፡ ጤጕን ፡ (፪ነገ ፡ ፮ ፡ ፲፱) ። የታደሰ ፤ የተጠገነ ፡ ጥግን ።

ጤግሮስ ፤ (ጽር ፡ ቲግሩስ ። ዕብ ፡ ሔዴቄል) ፤ ስመ ፡ ፈለግ ፤ ካ፬ቱ ፡ ዐበይት ፡ አፍላጋት ፡ አንዱ ፡ ሦስተኛው ፡ ወንዝ ፤ በአሶር ፡ አገር ፡ በነነዌ ፡ ወደ ፡ ባቢሎን ፡ የሚፈስ ፤ ከኤፍራጥስ ፡ ገጥሞ ፡ ወደ ፡ ባሕረ ፡ ፋርስ ፡ ወደ ፡ ህንድ ፡ ውቅያኖስ ፡ የሚገባ ። ሔዴቄል ፤ በሊጎ ፡ ማይ ፡ ጽሩየ ፡ ማይ ፡ ቀሊለ ፡ ማይ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በሊጎ ፡ ፍጥነትን ፡ ያሳያል ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፲፬) ።

ጢግሩስ ፤ ጢግሪስ ፤ (ዕብራ) ፤ ታላቅ ፡ ነብር ፤ በወንዝ ፡ ዳር ፡ በባሕር ፡ ጠረፍ ፡ የሚኖር ፤ ቍጡ ፡ ብስጩ ፡ ክፉ ፡ ጨካኝ ። እንደ ፡ ፍኖቴ ፡ የሚዝል ፡ የሚወረወር ፤ ቀላልና ፡ ፈጣን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስሙን ፡ ከውሃ ፡ ወስዷል ። ቲግርን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ።

ጠዩዕ ፤ ዖት ፤ (ጤዐ ፡ ይጠይዕ ፡ ይጢዕ ። ዕብ ፡ ጡዋሕ ። ዐረ ፡ ጣኀ) ፤ መምረግ ፡ መለሰን ፤ በጭቃ ፡ መዝጋት ፡ መድፈን ፤ የዠሮ ። ጤፁ ፡ እዘኒሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢይስምዑ ፡ (ኢሳ ፡ ፮ ፡ ፲ ። ሚክ፯ ፡ ፲፯) ።

—፤ መቅባት ፡ መለቅለቅ ፤ ማስር ፡ ማጣበቅ ፤ የኖራ ፡ የመዳኒት ። ንሣእ ፡ ዐጽቀ ፡ በለስ ፡ ወጢዐ ፡ ቦቱ ፡ ኀበ ፡ ተኈምም ። ዘይጠይዕዎ ፡ ሥራየ ፡ (፬ነገ ፡ ፳ ፡ ፯ ። ኢሳ፴ ፡ ፯) ።

ተጤዐ ፤ (ይጠያዕ) ፤ ተመረገ ፡ ተለሰነ ፤ ተደፈነ ፡ ተቀባ ።

ጥዩዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ይዕት) ፤ የተመረገ ፡ ምርግ ፤ ድፍን ፡ ዝግ ፤ ደንቈሮ ። ለሕሙማን ፡ በቈረ ፡ እዘኒሆሙ ፡ ጥዩዓተ ፡ ከመ ፡ ይስምዑ ፡ ቃለ ፡ ሃይማኖት ። ይሰቍር ፡ እዝነ ፡ ጥይዕተ ፡ (ቀሌ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

ጤፍ ፤—በቁሙ ፤—ጣፍ ።

ጠያፌሳ ፤ ፀሐየ ፡ ፈሳ ፤ ዕንቈ ፡ ባሕርይ ፤ ሰደፍ ፡ ከፀሓይ ፡ የምቶልደው ። እብነ ፡ ባሕርይ ፡ ዘስሙ ፡ ጠያፌሳ ፡ (አረጋ) ።

ጠይቆ ፤ ቆት ፤ (ጠየቀ ፡ ይጤይቅ ፡ ይጠይቅ ። ሰአለ ፤ ሐተተ) ፤ መጠየቅ ፤ መመርመር ፤ ለማግኘት ፡ ለማወቅ ። ጠይቆ ፡ መርምሮ ፡ ማወቅ ፡ መረዳት ፤ ልኩን ፡ ድርሱን ፡ ርግጡን ፡ ማግኘት ። ጠየቅዎ ፡ ለአሐዱ ፡ እምእለ ፡ ይቀውሙ ። ቅድመ ፡ ጠይቅ ፡ ወድኅረ ፡ ትጌሥጽ ። ጠይቅ ፡ ነገራ ፡ ለትምህርትከ ። ወነፍስየ ፡ ትጤይቆ ፡ ጥቀ ። ከመ ፡ ያእምሩ ፡ ወይሌብዉ ፡ ወይጠይቁ ፡ ወይእመኑ ፡ (ዳን፯ ፡ ፲፮ ። ሢራ፲፩ ፡ ፯ ። ፲፯ ፡ ፳፭ ። መዝ ፡ ፻፴፰ ። ኢሳ፵፩ ፡ ፳) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በጠየቀ ፡ ፈንታ ፡ ተጠየቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወተጠየቀ ፡ እምኑቤሆሙ ፡ መዋዕሊሁ ። ይፈርሁ ፡ ተጠይቆቱ ፡ በእንተ ፡ ዝ ፡ ነገር ። ወተጠየቀቶ ። እመ ፡ ተጠየቀ ፡ ብእሲ ፡ ደዌሁ ። በኀበ ፡ ጠቢባን ፡ ተጠየቅ ፡ በኵሉ ፡ ጊዜ ፡ (ማቴ፪ ፡ ፯ ። ሉቃ፱ ፡ ፵፭ ። ፳፪ ፡ ፶፯ ። ፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፳፪ ። ሢራ፳፯ ፡ ፲፪) ።

ጠያቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚጠይቅ ፡ የሚመረምር ፤ መርማሪ ። (ተረት) ፤ አጥብቆ ፡ ጠያቂ ፡ እናቱን ፡ ይረዳል ።

አጠየቀ ፤ አስጠየቀ ፤ አስመረመረ ። አስረዳ ፤ አሳወቀ ፡ አስታወቀ ፤ ነገረ ፡ አሰማ ፡ አስተማረ ። አጠይቁኒ ፡ ኵልቆሙ ። ወአጠይቅዎ ፡ ለንጉሥ ፡ ቃላተ ።

ተጋብኡ ፡ ኀበ ፡ ዕዝራ ፡ ከመ ፡ ያጠይቀሙ ፡ ዘሎ ፡ ቃለ ፡ አሪት ፡ (፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፪ ። ፪ዜና ፡ ፴፬ ፡ ፳፰ ። ዕዝ፰ ፡ ፲፫) ።

አጠያቂ ፤ መጠይቅ ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ የሚያስጠይቅ ፤ አስጠያቂ ፡ አስመርማሪ ። የሚያስረዳ ፡ አስረጅ ፤ መምር ፡ አስተማሪ ። ወሌዋውያን ፡ መጠይቃን ፡ ለሕዝብ ፡ መጽሐፈ ፡ (ነሐ፰ ፡ ፯) ።

ተጠየቀ ፤ በቁሙ ፤ ተመረመረ ፤ ታወቀ ፡ ተረዳ ፡ ተረገጠ ፤ ታየ ፡ ተገለጠ ። በዝ ፡ ተዐውቀ ፡ ወተጠየቀ ፡ ከመ ፡ (አቡሻ ፡ ፲፪) ። ወበዝ ፡ ተዐውቀ ፡ ሕልመ ፡ አቡሆሙ ። ለእመ ፡ ተጠየቀ ፡ ሞተ ፡ ንጉሥ ። ወተጠየቀ ፡ ሰቤሃ ፡ ነገረ ፡ አረጋዊ ፡ (ዮሴፍ) ።

ጥዩቅ ፤ የተጠየቀ ፤ የተመረመረ ። የታወቀ ፡ የተረዳ ፡ የተረገጠ ። ዕለት ፡ ጥይቅት ። አይድዐኒ ፡ ፍካሬሁ ፡ ጥዩቀ ። ለአከተ ፡ ይስማዕ ፡ ጥዩቀ ፡ ነገረ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ ። ዳንኤ ፡ ፲፯ ። አስቴ፱ ፡ ፩) ።

ጥዩቀ ፤ ርግጥ ፡ በርግጥ ፤ እውነት ፡ በውነት ፡ በግልጥ ፤ ፈጽሞ ። ጥዩቀ ፡ እንከ ፡ ያእምሩ ። ጥዩቀኬ ፡ ወገሃደ ። ለሊከሙ ፡ ተአምሩ ፡ ጥዩቀ ፡ ከመ ፡ ዕለተ ፡ እግዚእ ፡ ትመጽእ ፡ (ግብ፪ ፡ ፴፮ ። ቄር ፡ ጸላ ። ፩ተሰ ፡ ፭ ፡ ፪) ።

ጥያቄ ፤ (ቅያት) ፤ በቁሙ ፡ መጠየቅ ፤ (ጥ ፡ ጠ) መጠየቅ ፤ አጠያየቅ ፡ ጥየቃ ፤ ምርመራ ። መረዳት ፤ ማስረዳት ፤ መግለጥ ፡ ማስረገጥ ። በብዙኀ ፡ ጥያቄ ፡ ፈለጠ ። ናመጽእ ፡ ካልአ ፡ አምሳለ ፡ ለጥያቄ ፡ ዝንቱ ፡ (አፈ ፡ ድ፫ ። ተ፲፫) ። ርግጥ ፤ ርግጥነት ። ኅሥሥ ፡ በእንተ ፡ ዝንቱ ፡ ነገር ፡ እስከ ፡ ትረክብ ፡ ጥያቄሁ ። ኢያእመረ ፡ ጥያቄሁ ፡ ለዝንቱ ። የሀብዎ ፡ መዋዕለ ፡ ዕድሜ ፡ ለአብጽሖተ ፡ ጥያቄሁ ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ። ጣ፫ ፡ ፯) ።

ጥይቅና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መረዳት ፡ ማስረገጥ ፤ ርግጥነት ። አእምሩ ፡ ዘንተ ፡ በጥይቅና ። ነባብያን ፡ በጥይቅና ፡ (ሃይ ፡ አበ ። መቅ ፡ ወን) ።

ጠይሮ ፤ ሮት ፤ (ጠየረ ፡ ይጤይር ፡ ይጠይር ። ዐረ ፡ ጣረ) ፤ መብረር ፡ መክንፍ ፤ ያሞራ ፡ የወፍ ።

ተጠየረ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ጣዬር) ፤ ተነባ ፤ ጠንቈለ ፤ አሟረተ ፤ በወፍ ፡ ጩኸት ፡ በድምፀ ፡ አራዊት ፡ በሌላውም ፡ ፍጥረት ። ዘሟርቶና ፡ ከጥንቈላው ፡ ጋራ ፡ አምልኮትንም ፡ ያሳያል ። ኢትጠየሩ ፡ በዖፍ ። ዘይጤየሩ ፡ በሐሳበ ፡ ፀሓይ ፡ ወወርኅ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፳፮ ። አርጋ ፡ ፪) ። ዘይጤየር ፡ በዖፍ ፡ ወበማይ ፡ ወበእሳት ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘተጠየረ ፡ በአዕዋፍ ፤ አው ፡ በአራዊት ፡ አው ፡ በካልእ ፤ አው ፡ በዘከነ ፡ ከዊኖ ፡ (ቀሌ) ።

ተጠያሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያሟርት ፡ ሟርተኛ ፤ ጠንቋይ ፤ ወፍ ፡ ጠያቂ ፤ እንዳገውና ፡ እንዳርማጭሖ ፡ ሰው ፡ የወፍ ፡ ቋንቋ ፡ የሚያውቅ ። ኢትኩን ፡ ተጠያሬ ፡ በዖፍ ። ተጠያሪ ፡ በመሬት ፡ ወበ ሐመድ ፡ ወበፍሬ ፡ ዕፀው ። ተጠያርያን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ሲኖዶ ። ቄድር) ።

አጠየረ ፤ አስተጠየረ ፤ አበረረ ፤ አስበረረ ፤ አክነፈ ፡ አክነፈነፈ ። አስጠንቈለ ፤ ወፍ ፡ አስጠየቀ ፤ አስመለከ ። አድራጊና ፡ አስደራጊ ፡ ነው ።

አጠያሪ ፤ መጠይር ፤ መስተጠይር ፤ አስጠንቋይ ፤ ወፍ ፡ አስጠያቂ ፡ (ሲኖዶ) ።

ጠያር ፤ ጥያራ ፤ (ራት) ፤ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ አሞራ ፤ ዘመን ፡ አመጣሽ ፡ ወፍ ፡ በአየር ፡ የሚበር ፡ የሚክንፍ ፡ አይሮፕላን ፡ የውቀት ፡ ብዛትና ፡ የፍጻሜ ፡ ዘመን ፡ ምልክት ፡ (ዮኤ፫ ፡ ፫—፭ ። ፩ተሰ ፡ ፬ ፡ ፲፯) ።

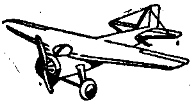

ጠያር ፡

ጢር ፤ ጥንቈላ ፡ ሟርት ፤ አምልኮ ፡ ባዕድ ። ዐጥር ፡ ቅጥርንም ፡ ያሳያል ። ጣውርን ፡ እይ ።

ጢሮት ፤ ጣራ ፡ ባጥ ፤ ጠፈር ፡ መዋቅር ፤ ድንኳን ፡ (ሕዝ፳፭ ፡ ፬) ።

ጥር ፤ በቁሙ ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ኃምስ ፡ እመስከረም ፤ ጠር ። ምስጢሩ ፡ ምጥቀት ፡ ርዝመት ፡ ነው ፤ ባ፲፭ ፡ ምዕራፍ ፡ ኑኀና ፡ ርሕብ ፡ ዓ ፡ ዘመን ፡ ምሉ ፡ ተሠርቶ ፡ ቁመቱ ፡ ፩ ፡ ሺሕ ፡ ከ፱፻፹፫ ፡ ክንድ ፡ ከ፪ ፡ ስንዝር ፡ ሲኾን ፡ በጥር ፡ በ፯ ፡ ከፈረሰው ፡ ከጥቅመ ፡ ሰናዖር ፡ ይስማማል ። ድርሳን ፡ ሥላሴ ፡ ተመልከት ፡ (ኩፋ ፡ ፲ ። ዘፍ፲፩ ፡ ፩—፯) ።

ጠዩስ ፤ ሶት ፤ (ጤሰ ፡ ይጠይስ ፡ ይጢስ ። ተነ) ፤ መጤስ ፤ መትነን ፡ መብነን ፡ መትጐልጐል ፤ ከሚነድና ፡ ከሚቃጠል ፡ ነገር ፡ ጭጋግና ፡ ጉም ፡ ጥቍር ፡ ደመና ፡ መስሎ ፡ መውጣት ። ትንታጌት ፡ እለ ፡ ይጠይሱ ። ሠዕ ፡ ዘይጠይስ ። ዘእንበለ ፡ ይጢስ ፡ ሥብሕ ። እቶን ፡ ዘይጠይስ ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፬ ። ማ፪ ፡ ፫ ። ፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፭ ። ዘፍ፲፭ ፡ ፲፯) ። ከሰው ፡ ልቡና ፡ ለሚነቁና ፡ ለሚፈልቁ ፡ ለኀሊናትም ፡ ይነገራል ።

ጢስ ፤ በቁሙ ፤ ጪስ ፡ ጭጋግ ፡ የሚመስል ። ላበት ፡ እንፋሎት ፡ ስልባቦት ፤ ከሙቅ ፡ ከትኵስ ፡ ነገር ፡ የሚወጣ ። ለእሳት ፡ ይቀድሞ ፡ ተነ ፡ ጢስ ። ጢስ ፡ ምንዛብ ። ወዐርገ ፡ ጢስ ፡ እምቀላይ ፡ ከመ ፡ ጢስ ፡ እቶን ፡ ዐቢይ ። ወወፅአኒ ፡ ጢስ ፡ ውስተ ፡ አዕይንትየ ፡ ወተሥዐዐ ፡ እምብንተ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ዝኩ ፡ ጢስ ፡ (ሢራ፳፪ ፡ ፳፬ ። ፴፰ ፡ ፳፰ ። ራእ፱ ፡ ፪ ። ጦቢ፪ ፡ ፲ ። ፲፩ ፡ ፲፪) ።

አጤሰ ፤ በቁሙ ፤ አጨሰ ፡ አበነነ ፤ ዐጠነ ። አጤስ ፡ ልበ ፡ ወሐሞተ ፡ ለዓሣ ። ስቀላ ፡ ቊልቊሊተ ፡ ወአጤስ ፡ መትሕቴሃ ፡ እሳተ ። ለተነ ፡ ፂሜ ፡ ዘያጤ

ይሶ። አጤስ፡ ቦቱ፡(ስንክ፡ መስ፲፯። ጥቅ፲። መጽ፡ ምስ። ጦቢ፮፡ ፲፯)።

ጤት፤(ዕብራ)፤ ስመ፡ ፊደል፡ ታስዕ። ሠ ናይት፡ ላሕዩት፡ ጠባብ፡ ኄርት፡ ማለት፡ ነው፡(መዝ፡ ፻፲፰፡ ፷፭—፸፪። ሰቈ፩፡ ፱። ፪፡ ፱። ፫፡ ፷፭። ፬፡ ፱)።

ጠይት፤(ግእዝ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘጠንኛ፡ ፊደል፡ ጠ። ጤትና፡ ጠይት፡ ጦብያና፡ ጦቢት፡ በዕብ ራይስጥ፡ አንድ፡ ዘር፡ ናቸው፤ ጠወቦን፡ እይ።

(ጥ) **ጠየተ፤(ይጤይት፡ይጠይት)፤** በቁሙ፤ ጥይት፡ ሠራ። መረጠ፡ መራረጠ፤ አበጀ፡ አዘጋጀ፤ የሸ ትን፡ ዛላ፡ ለመጥበስ፡ ለማሽት፡(ዐማርኛ)። እንደዚህ፡ ያለው፡ ግስ፡ ቅጥይ፡ ተቀጥላ፤ ወይም፡ ክልስ፡ ዲቃላ፡ ይባላል፤ ይህን፡ የመሰለ፡ ብዙ፡ አለ።

ጠያቲ፤(ቲት፡ትያን፡ያት)፤ የሚጠይት፡ ጠያች፤ ጕይት፡ ሠሪ።

አጠየተ፤ አስጠየተ፤ ጥይት፡ አሠራ።

መጠይት፤(ታን)፤ የሚያስጠይት፡ አስጠ ያች፤ ወይም፡ ጠያች።

ተጠየተ፤ በቁሙ፤ ተመረጠ፡ ተዘጋጀ።

ጥዩት፤(ታን፡ታት፡ይት)፤ የተጠየተ፤ የታሰረ፡ የተዘጋጀ።

ጥይት፤(ታት)፤ በቁሙ፤ ጥሩ፡ እሸት፤ ተመ ርጦ፡ የታሰረ፤ ለመጠበስ፡ የተደከረ። ዐረር፡ ርሳስ፡ የሚ ፈነዳ፡ የሚተኰስ፡ እንደ፡ ዛላ፡ ኹም፡ የተሠራ፤ ዝግጁ፡ ማለት፡ ነው። ወሰሲናድር፡ ኀይልከ፡ አመ፡ በጥይት፡ ብጕምካ፤ ትግራይ፡ አሽከር፡ ቦሬሳ፡ በይእቲ፡ አቅ መስከ፡(ትግሪኛ፡ ቅኔ)።

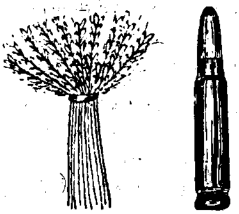

ጥይት፡

ጠል፤—በቁሙ፤—ጠሊል፡ጠለ።

ጠልጠለ፤—ጣለ፤—ጠሊል፡ጠለ።

ጠልይ፤ ዮት፤ (ጠለየ፡ ይጠሊ፡ ይ ጥሊ። ጠለ)፤ መርጠብ፡ መታደስ፤ ልምላሜ፡ ማ ግኘት፤ ርጥብ፡ ለጋ፡ መኾን፤ የዐጽቅ፡ የልጅ። መው ጣት፡ መብቀል፡ ማጨልጨል፤ የቡቃያ፡ የማር። ፋኑ ኤል፡ ዝክርከ፡ እምቀናንሞ፡ ዘይጠሊ፡(ደራሲ)።

ጠሊ፤(ዕብ፡ ጣሌ። ዐረ፡ ጠሊይ፤ ጠ ለን። ሱር፡ ጥላያ)፤ ግልገል፤ እንቦሳ፤ ውርንጭላ፤ ለጋ፡ ቀንበጥ፤ ርጥብ፡ ጨሌ፤ ዐራስ፡ ጨቅላ። ልጅነት፡ ላለው፡ ለታናናሽ፡ ኹሉ፡ ይነገራል፤ በዕብራይስጥ፡ ግን፡ ለበግ፡ ብቻ፡ ነው።

ጠሊ፤ (ሊት፤ ብ፡ አጣሊ፤ ልያት)፤ ተባት፡ ፍየል። ጸጕረ፡ ጠሊ። ማእሰ፡ ጠሊ። ያም ጽእ፡ በግዕተ፤ አው፡ ጠሊተ። ይፈልጥ፡ አባግዐ፡ እምአጣሊ፡(ዘፀ፳፭፡ ፬። ዘኍ፴፩፡ ፳። ዘሌ፳፡ ፯። ማቴ፳፭፡ ፴፪)። እንስቶቹን፡ አጣልያት፡ በማለት፤ ፈንታ፡ አጣሊ፡ አንስት፡ ይላል፤ አያስኬም፡ (መቃ፡ ገ፩)፡ አን፡ ትቶ፡ በንና፡ በየ፡ ሲበዛ፡ ግን፤ ጠሊ፡ ጣል ያን፤ ጣሊት፡ ጣልያት፡ ያሰኛል።

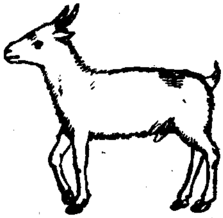

ጠሊ፡

ጣሊታ፤ (ሱር፡ ጣልያታ። ጽር፡ ታ ሊታ)፤ ታናሽ፡ ሴት፡ ልጅ፤ ለጋ፡ ቈንጆ፡ ድንግል፤ ከዘጠኝና፡ ከሥር፡ ዓመት፡ በላይ፡ ያለች፤ ገና፡ አካለ፡ መጠን፡ ያልሞላች። ወይቤላ፤ ጣሊታ፡ ተንሥኢ፤ ዘ በትርጓሜሁ፡ ወለት፡ (ማር፭፡ ፵፩)። አንዳንድ፡ መ ጣፍ፡ ግን፡ በጣሊታ፡ ፈንታ፡ ጣቢታ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው።

ጠሊል፤ ሎት፤ (ጠለ፤ ጠለለ፡ ይጠ ልል፡ ይጥልል። ዐረ፡ ጠለ)፤ መጥለል፡ መጥ ራት፤ የጠላ፡ የጠጅ። መውረድ፡ መረጨት፤ የጠል፡ የ ክረምት። መራስ፡ መረስረስ፤ መርጠብ፡ መለምለም፤ መ ርካት፡ ጠል፡ መንሣት፤ ከውሃ፡ ከቅባት። ትጠልል፡ ምድር፡ እምሥብሖሙ። ወይጠልል፡ በቅብዐ፡ ሚበትየ። ሸሳ፡ ነፍስ፡ እንተ፡ ትባርክ፡ ትጠልል፡ (ኢሳ፴፬፡ ፯። መዝ፡ ፺፩። ምሳ፲፩፡ ፳፭)።

ጥሉል፤ (ላን፡ ላት፡ ልልት)፤ የጠለለ፡ ጥሩ። የለመለመ፡ የረጠበ፤ ለምለም፡ ርጥብ። ብሔር፡ ጥሉል። ዒያት፡ ጥሉል። ደብር፡ ጥሉል። ርሥኣን፡ ጥሉል፡ (ኢሳ፭፡ ፩። ሕዝ፴፡ ፲፪። መዝ፡ ፷፯። ፺)።

—፤ ሥጋ፡ ቅቤ፤ ዕንቍላል፡ ወተት፤ የብሉት፡ ምግብ። ትወርድ፡ ማእድከ፡ እንዘ፡ ምሉእ፡ ወጥሉል። መባልዕት፡ ጥሉላት። ኢይብልዑ፡ ጥሉላተ፡ (ኢዮ ፴፮፡ ፲፮። ፈ፡ መ፡ ፲፬፡ ፭። ስንክ፡ ጥር፲)።

ጠል፤ (ላት)፤ በቁሙ፤ የሰማይ፡ ወዝ፤ የአ የር፡ ላበት፡ ሌሊት፡ አለደመና፡ የሚወርድ፤ ምድርን፡ የሚያርስ፡ የሚያረሰርስ፤ እንደ፡ ጤዛ፡ በሣር፡ በቅጠል፡ ላይ፡ የሚታቈር፡ የሚንቈረዘዝ። እስመ፡ ርእስየኒ፡ ምሉእ፡ ጠለ። ወይረድ፡ ከመ፡ ጠል፡ ነቢብየ። ወ ወረደ፡ ጠል፡ ዲበ፡ ፀምር፡ ባሕቲቱ፡ (ማሕ፭፡ ፪። ዘዳ፴፪፡ ፪። መሳ፮፡ ፴፯)።

—፤ ካፊያ፤ የጉም፡ ሽንት፤ ልዝብ፡ ዝናም። ይመ

ናት ፡ ያውሕዙ ፡ ጠላተ ፡ (ምሳ፫ ፡ ፳) ። ቅባት ፤ ዘይት ። እሉኬ ፡ ይቂቀ ፡ ጠላተ ፡ እሙንቱ ፡ (ዘክ፬ ፡ ፲፬) ።

ጥላል ፤ ርጥበት ፡ ልምላሜ ፤ ጣዕም ፡ ሥን ። ጥላሊሁ ፡ ለማእድ ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

አጥለለ ፤ አጠለለ ፡ አወረደ ፤ የጠላ ፡ የጠል ። አራሰ ፡ አረጠበ ፡ አለመለመ ፤ አረካ ። ያጠልል ፡ አዕፀምተ ፡ እምብዝኅ ፡ ጣዕሙ ። መሥዋዕቱ ፡ ለጻድቅ ፡ ያጠልሎ ፡ ለምሥዋዕ ። ያጥልል ፡ ለከ ፡ ቍርባንከ ። በማየ ፡ ጸሎቱ ፡ ጽምአ ፡ ነጋድያን ፡ አጥለለ ። በጠለ ፡ ምሕረቱ ፡ እግዚ ፡ ያጥልል ፡ ነፍሳቲክሙ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ሚራ፴፬ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፬ ። ግንዘ) ። በሰትየ ፡ ፈንታ ፡ አጥለለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እንበለ ፡ ይብልዕ ፡ እክለ ፡ ወማየ ፡ ያጥልሉ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፱) ።

መጥለሊ ፤ **መጥልል** ፤ የሚያጠል ፡ የሚያለመልም ፤ የሚያረካ ። አስተየኒ ፡ ዘንተ ፡ ወይነ ፡ ኀይል ፡ መጥለሌ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ) ።

መጥለል ፤ ማጥለያ ፡ ማጥሪያ ፤ ወንጠፍት ። ከመ ፡ ዘመጥለል ፡ ሙሓዝ ፡ (ስንክ ፡ ግንጀ) ።

ጠልጠለ ፤ (ተቀ ፡ ግ ። ዕብ ፡ ጣልጤል) ፤ ጣለ ፡ ወረወረ ፤ ረጨ ፡ በተን ፡ በየጥቂቱ ፤ እንደ ፡ ጠልና ፡ እንደ ፡ ጠበል ። ንቀለ ፡ አንዘ ፡ ወሰደ ።

አንጠልጠለ ፤ በቁሙ ፤ አንጠለጠለ ፡ አንሣ ፡ ያዘ ፤ ለመውሰድ ፡ ለመጣል ፤ ወይም ፡ ለማኖር ። ተያዘ ፡ ተንጠለጠለ ፤ ተወዘወዘ ፤ ለመውደቅ ። ተቀሥፈ ፡ አባለ ፤ እስከ ፡ ሥጋሁ ፡ አንጠልጠለ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲፯) ።

ጠለመ ፤ (ጸልመ ፤ ጸለመ ። ሱር ፡ ጥላም ። ዐረ ፡ ዘለመ) ፤ ከደ ፡ ከዳ ፤ ሸፈጠ ፡ ተ ፤ ውል ፡ አፈረሰ ፤ ሰደበ ፡ ነቀፈ ። ጠለሙ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ ... ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ይከውን ፡ ቀትል ፡ ማእከሌሆሙ ፡ (አዋል) ። ፪ኛም ፡ መስጠምንና ፡ መዝቀጥን ፡ ያሳያል ። ጠ ፡ የጸ ፡ ለወጥ ፡ ነው ፤ ጸልመን ፡ ተመልከት ።

ጥልማ ፤ **ጥልም** ፤ (ዕብ ፡ ያሀሎም) ፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፤ ዕንቍ ፤ ልዩ ፡ ሕብር ፡ የሌለው ፡ የውሃ ፡ ዐይነት ። ኢያስጲስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (መቃ ፡ ገ፫ ። ክብ ፡ ነገ፲፮ ። ዘፀ፴፮ ፡ ፲፰) ። ኢያስጲስ ፡ ወጥልም ፡ አሐዱ ፡ (ጥፊ ፡ ስዋ) ።

ጥልማክስ ፤ **ጥልምያክስ** ፤ ስመ ፡ ሰይጣን ፤ የሲኦል ፡ በረኛ ፡ አጋፋሪ ፤ ከሓዲ ፡ ግፈኛ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ራእ ፡ ማር) ።

ጠልዐ ፤ (ዐረ ፡ ጠለዐ) ፤ ወጣ ፡ በቀለ ፤ አደገ ፡ ረዘመ ። ናሁ ፡ ትጠልዕ ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፲) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ሽቱላ ፡ ይላል ፤ ትክልት ፡ ማለት ፡ ነው ።

ጠሊቅ ፤ **ቆት** ፤ (ጠለቀ ፡ ይጠልቅ ፡ ይጥልቅ ። ዐረ ፡ ጠለኀ ፤ አሳደፈ) ፤ መጥለቅ ፤ ጥልቅ ፡ ዕሙቅ ፡ መኾን ፤ ወይም ፡ ጥልቅ ፡ ብሎ ፡ መግባት ፤ መነከር ፡ መዘፈቅ ፤ ማደፍ ፡ መኵለፍለፍ ፤ መርከስ ፡ መጨማለቅ ። ኢጠለቀ ፡ ኀዲሮ ፡ ውስተ ፡ ማሕፀና ። ልቡና ፡ ሰብእ ፡ ዘኢጠለቀ ፡ በኀጢአት ፡ (ተረ ፡ ቄር) ።

—፤ መጥገብ ፡ መርካት ፤ መጥላት ፡ መሰልቸት ። ትሰክር ፡ ምድር ፡ እምደሞሙ ፡ ወትጠልቅ ፡ እምሥብሖሙ ። ሰቈራረ ፡ ከንከሙኒ ፡ ወጠለቅክሙ ፡ (ኢሳ ፴፬ ፡ ፯ ። ፩ ፡ ፯) ።

—፤ መጥለቅለቅ ፡ መቅለሽለሽ ፤ ልውጣ ፡ ልውጣ ፤ አውጡኝ ፡ አውጡኝ ፡ ማለት ፤ የምግብ ፤ አብዝቶ ፡ ከመብላት ፡ ከመጋፈፍ ፡ ወይም ፡ ከሆድ ፡ ማደፍ ፡ የተነሣ ። እስ ፡ ጠለቀት ፡ ነፍስኪ ፡ እምኔሆሙ ፡ (ሕዝ፳፫ ፡ ፳፬ ፡ ፳፰) ። በጠለቀ ፡ ፈንታ ፡ አጥለቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ብልዑ ፡ ሥብሐ ፡ እስከ ፡ ያጠልቀክሙ ፡ (ሕዝ፴፱ ፡ ፲፱ ። ሆሴ፲፫ ፡ ፮) ። ፪ኛም ፡ በጠቀለ ፡ ፈንታ ፡ ጠለቀ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኩፋ ፡ ፴፬) ።

(ጥለ) **ጠለቀ** ፤ (ዐረብ) ፤ ፈታ ፤ ለቀቀ ፡ ሰደደ ፤ ኢወጣ ፡ አስጣ ፤ አሰናበተ ፤ የሚስት ፡ የገረድ ። በቁሙ ፡ ነከረ ፡ ጠቀሰ ፡ እጁን ፡ አገባ ፤ የወጥ ። ቀዳ ፡ ጨለፈ ፡ ደነበቀ ፤ የውሃ ፡ የመጠጥ ፡ (ዐማርኛ) ።

ጥሉቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ልቅት) ፤ የጠለቀ ፤ ጥልቅ ፡ ጠሊቅ ፤ ዕሙቅ ። ያደፈ ፡ የረከሰ ፤ እድፋም ፡ ጨምላቃ ፤ የሚያስጠይፍ ። አውገዝነ ፡ ፀዉጋተ ፡ ውጥሉቃተ ፡ ትምህርታተ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፬ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ጥልቀት ፤ (ታት) ፤ መጥለቅ ፡ ጥልቅነት ፤ ማደፍ ፡ አስተዳደፍ ። አደፍ ፡ እድፍ ፡ ጭቅቅት ፤ ርኵስ ፡ ኀጢአት ፤ ውሃና ፡ ንስሓ ፡ የሚያስፈልግ ። ንጹሕ ፡ እምጥልቀት ። እምዝሉ ፡ ጥልቀተ ፡ ኀጢአት ። ጥልቀተ ፡ ዝሙት ። እንዘ ፡ አልቦ ፡ ጥልቀት ፡ (ቄድር ፡ ገድና ፡ ፲፱ ። አርጋ ፡ ፮ ። ቅዳ) ።

ጥላቄ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጥለቅ ፡ አጠላለቅ ፤ ጥልቂያ ፡ ጥልቆሽ ። እድፍ ፡ ጥላቂ ፡ ጭላፊ ። ጥላቄ ፡ ኀጢአት ። ወመልአ ፡ ጥላቄ ፡ ዘሉቱ ፤ ቀለም ፡ (ቄድር ፡ ገ፴፱ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፬) ።

አጥለቀ ፤ አጠለቀ ፤ አስጠለቀ ፤ የቀሚስ ፡ የሱሪ ። አጥለቀለቀ ፡ አሳደፈ ፤ አረከሰ ። ርኵሱ ፡ ለብእሲ ፡ ቀታሊ ፡ ያጠልቅ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፲) ።

ጠሊስ ፤ **ሶት** ፤ (ጠልሰ ፤ ጠለሰ ፡ ይጠልስ ፡ ይጥልስ) ፤ መጥለስ ፤ መጥፋት ፡ መጥቈር ፤ የእሳት ፡ የክሰል ። ከንጨት ፡ ይልቅ ፡ ለማር ፡ ለገለባ ፡ ይሰማማል ።

ጠለስ ፤ በቁሙ ፤ ጥቍር ፡ ዐመድ ፤ ጥላት ፤ የማር ፡ የገለባ ፡ የቅጠል ፡ ሕመት ፤ ቀለም ፡ የሚኾን ። ጠለሸት ፤ የደን ፡ ውስጥ ፡ ጥላ ፤ ጨለማ ፡ (ዐማርኛ) ።

አጥለሰ ፤ አጠለሰ ፤ አጠቈረ ፡ አከሰለ ፤ አጠላ ፡ አጨለመ ።

አጥላስ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፤ ጥቍር ፡ የሐዘን ፡ ልብስ ፤ ከል ፡ እማሎሚ ፤ የጠለሰና ፡ የጥላ ፡ የጨለማ ፡ ዐይነት ።

ጠልሰም ፤ (ማት ። ዐረ ፡ ጢልሰም ። ጽር ፡ ቴሌስማ) ፤ በቁሙ ፤ ክታብ ፤ ጠንቋዮች ፡ በጥ ቍር ፡ ቀለም ፡ ጥፈው ፡ ጠልስመው ፡ የሚያሲዙት ። ክ ታብ ፡ አስማቱ ፤ ጠልሰም ፡ በያስማቱ ፡ ውስጥ ፡ የሚጣል ፡ ሥዕልና ፡ ሐረግ ፡ ስንጠረዥ ፡ ሙሞርሞር ፡ ጥፈት ፡ ነው ። ጠልሰማት ፡ (አቡሻ ፡ ፶፭) ። አቀሙ ፡ ጠልሰማተ ፡ ዘውእቱ ፡ ግልፎ ፡ ጣዖት ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፭) ።

ጠሊሳን ፤ (ዐረ ፡ ጠይለሳን) ፤ ክቡር ፡ ል ብስ ፤ ልብሰ ፡ ተክህኖ ፡ ታላቅ ፡ መንዲል ፤ ወይም ፡ ሞጣ ሕት ፡ ካህን ፡ ባንገቱ ፡ በራሱ ፡ የሚያደርገው ። ወጠሊ ሳኑኒ ፡ ይኩን ፡ ጽዕድወ ። እትሜነይ ፡ ለስዒም ፡ ጠ ሊሳነ ፡ ጳውሎስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፭ ፡ ፳ ። ድጓ) ።

—፤ የላይ ፡ ልብስ ፤ መጐናጠፊያ ። ጠሊሳነ ፡ ንግሥ ፡ ሶቤሃ ፡ ከደና ፡ (ድጓ) ።

ጠመ ፤ ጦመ ፤—ዐጠፈ ፤—ጠዊም ፡ ጦመ ።

ጤሜዎስ ፤ (ጽር ፡ ቲሜዎስ ። ዕብ ፡ ጢማይ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ጠንባሳ ፡ ዕዉር ፤ ዐይነ ፡ ስ ዉር ፡ (ማር፲ ፡ ፵፮) ።

ጤሜን ፤ (ጽር ፡ ቴሜኒ) ፤ መስጊድ ፤ ቤተ ፡ ጣዖት ፤ ምሥራብ ፡ ጣዖት ፡ (ሆሴ፰ ፡ ፲፱) ።

ጠመነ ፤ (ዕብ ፡ ጣማን) ፤ ደፈነ ፡ ቀበረ ፤ ሸፈነ ፡ ሰወረ ። ቀባ ፤ ለቀለቀ ። ጣመን ፤ ተጠማኝ ፡ ማ ለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ።

ጠመኔ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ በረቅ ፡ ነጭ ፡ ደንጊያ ፤ ዐፈር ፡ የኖራ ፡ ዐይነት ፤ ለቤት ፡ የሚቀባ ፡ የሚ ለቀለቅ ።

ጠሚዕ ፤ ዖት ፤ (ጠምዐ ፡ ይጠምዕ ፡ ይጥማዕ ። ዕብ ፡ ጥማዕ ፤ ሰጠመ ። ጣማእ ፤ ረከሰ) ፤ መጥማት ፤ መንከር ፡ መዝፈቅ ፤ ማግባት ፡ ማ ጥለቅ ፤ ማሳደፍ ፡ ማርከስ ። ኢትጥምዖ ፡ ውስተ ፡ ማይ ። ውስተ ፡ ዡሉ ፡ ዘርኢክ ፡ ኢትጥማዕ ፡ እዴክ ። ትጠም ዕኒ ፡ ውስተ ፡ ርስሐት ። ይጥማዕ ፡ ካህን ፡ አጽባዕቶ ፡ ውስተ ፡ ደም ። ጠምዖ ፡ ለቤት ፡ (ኢር፲፫ ፡ ፩ ። ሚራ ፴፱ ፡ ፲፱ ። ኢዮ፱ ፡ ፴፩ ። ዘሌ፬ ፡ ፮ ። ሔኖ፹ ፡ ፳፱) ።

ተጠምዐ ፤ ተነከረ ፡ ተዘፈቀ ፤ ገባ ፡ ጠለቀ ። በከመ ፡ ይዴመር ፡ ሠርዮ ፡ ምስለ ፡ ፀምር ፡ ተጠ ሚዖ ። አጽፋረ ፡ እግርከ ፡ በደመ ፡ ቅንዋት ፡ እለ ፡ ተ ጠምዓ ። ለእመ ፡ ተጠምዐት ፡ ነፍስከ ፡ ውስተ ፡ ኀሊናት ፡ እኪት ፡ ትከውን ፡ ጸሎትከ ፡ ዘኢንጽሕት ፡ (ቄር ፡ እስት ። ፊልክ ፡ ፻፳፭) ።

ጥሙዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ምዕት) ፤ የተነከረ ፡ የተዘፈቀ ፤ ቀለም ፡ የገባ ። ጥሙዓነ ፡ ደም ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፱) ።

ጥምዐት ፤ (ታት) ፤ መንከር ፡ መንከር ፡ መ ዝፈቅ ፤ ቀለም ፡ መግባት ፤ አንከከር ፡ ቀለም ፡ አገባብ ። ጥምዐተ ፡ ሕበሪሁ ። ጥምዐታተ ፡ ሕብር ፡ (መሳ፭ ፡ ፴ ። ሔኖ፰ ፡ ፩) ።

—፤ ቀለም ፤ የቀለም ፡ ዐይነት ፡ ሴቶች ፡ የሚቀቡት ፡ የሚ ለቀለቁት ። አንስት ፡ ኢይግበራ ፡ ላዕለ ፡ መላትሒሆን ፡ ጥምዐታተ ፡ ቀይሓተ ። ርቱዕ ፡ ለአንስት ፡ ይትገል በባ ፡ ርእሶን ፡ በንጽሕ ፤ ወአኮ ፡ በአሠንዮ ፡ ላሕየ ፡ ገጾን ፡ ወጥምዐታት ፡ ወተዙሕሎ ፡ ወተሰርግዎ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፫) ።

መጠማ ፤ ምጥማዕ ፤ መንከሪያ ፤ ጢቆሽ ፡ የ ውሃ ፡ መርጫ ፡ መፈንጠቂያ ። ንሣእ ፡ መጠማ ፡ ዘ ማይ ፡ ወንፋኅ ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፺፱) ።

ጠሚቅ ፤ ቆት ፤ (ጠመቀ ፡ ይጠምቅ ፡ ይጥምቅ ። ዕብ ፡ ጣባል) ፤ መጥመቅ ፡ ማጥመቅ ፤ መንከር ፡ መዝፈቅ ፤ ከውሃ ፡ ማግባት ፤ በውሃ ፡ ማጠብ ፤ ወይም ፡ ውሃውን ፡ በራስ ፡ በገላ ፡ ላይ ፡ ማፍሰስ ፡ መቸለስ ፤ መርጨት ፡ ማረብረብ ። ጠሚቀ ፡ ትጠምቆ ፡ (ቀሌ) ። ብዙው ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጠመቀ ፡ ፈንታ ፡ አጥመቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አንሰ ፡ ኣጠምቀክሙ ፡ በማይ ፤ ውእቱሰ ፡ ያጠምቀክሙ ፡ በመንፈስ ። አጥመቁ ፡ አጽርቅተ ፡ ዘሠቀ ፡ ጸጕር ፡ ውስተ ፡ ብሒእ ። አጥ መቃ ፡ ሲምድር ፡ በማየ ፡ አይኅ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ኅሐ፩ ። መቃ ፡ ገ፯) ።

—፤ መዘለል ፡ መበጥበጥ ፤ ከውሃ ፡ ማዋሐድ ፡ ማስማ ማት ፤ የድፍድፍ ፡ የማር ፡ የጠላ ፡ የጠጅ ። ጠላ ፡ ጠማቂ ፡ እንዲሉ ። ጸመቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ጠማቂ ፤ መጥምቅ ፤ በቁሙ ፤ የሚጠምቅ ፡ የሚያጠምቅ ፤ አጥማቂ ። ዮሐንስ ፡ መጥምቅ ። ሐና ንያ ፡ ለጳውሎስ ፡ መጥምቁ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

መጥምቃዊ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ያጥማቂ ፡ የጠ ማቂ ፡ ወገን ፤ አጥማቂነት ፡ ያለው ። ዮሐንስ ፡ መጥም ቃዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፲፪) ።

አጥመቀ ፤ አስጠመቀ ፤ አስነከረ ። ሶበ ፡ ተወ ልደ ፡ ሕፃን ፡ ጥዑየ ፡ ይትዐገሦ ፡ አጥምቆቶ ። እ ናት ፡ አባቱ ፡ ርሱን ፡ ከማስጠመቅ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯) ። ለካህናት ፡ ግን ፤ ጠሚቅሁ ፡ ጠሚቆቶ ፡ እንጂ ፤ አጥም ቆቶ ፡ አያሰኝም ።

አጥማቂ ፤ መጥምቅ ፤ የሚያስጠምቅ ፤ አስ ጠማቂ ። መጥምቅ ፡ ከጠመቀና ፡ ከአጥመቀ ፡ ከኹለቱ ፡ አዕማድ ፡ እንደ ፡ ወጣ ፤ ሌላውም ፡ መስም ፡ እንዲሁ ፡ እንዲወጣ ፡ አስተውል ።

ምጥማቅ ፤ (ቃት) ፤ መጥመቂያ ፡ ማጥመ ቂያ ፤ መጠመቂያ ፡ መታጠቢያ ፤ ቦታ ። ቤተ ፡ ምጥ ማቅ ። ዋዜማ ፡ ዘደብረ ፡ ምጥማቅ ። ወረደ ፡ ወ ልድ ፡ እምሰማያት ፡ ውስተ ፡ ምጥማቃት ። በኀበ ፡ ምጥማቃት ፡ እንተ ፡ ላዕላይ ፡ ፍኖት ። ምጥማ ቃተ ፡ ሰሊሖም ፡ (ኪዳ ። ድጓ ። ኢሳ፯ ፡ ፫ ። ዮሐ፱ ፡ ፯) ።

ተጠምቀ ፤ ተጠመቀ ፤ ተነከረ ፤ ታጠበ ፡ ተጣ ጠበ ፡ በገዛ ፡ እጁ ፤ ወይም ፡ በሰው ፡ እጅ ፤ ስርየት ፡ ልጅ ነት ፡ ለማግኘት ። ሑር ፡ ተጠመቅ ፡ ውስተ ፡ ተከዜ ፡

ዮርዳኖስ። ትወፅእ፡ በሌሊት፡ ወትጠመቅ፡ ውስተ፡ ነቅዐ፡ ማይ። ወተጠምቀ፡ ውስተ፡ ይእቲ፡ ዐዘቅት፡ ዘናጥራን። ተጠምቀ፡ ህየ፡ በማይ፡ (፬ነገ፡ ፭፡ ፲፡ ፲፬። ዮዲ.፲፪፡ ፯። ስንክ፡ ጥቅ፲፫። ኅዳ፲፭)። ወእምድኅረ፡ ተጠምቀ፡ ሕዝብ፡ ተጠምቀ፡ ኢየሱስኒ። ሐኮ፡ ፈቂዶ፡ ለተጠምቆ፤ አላ፡ ጽሕቀ፡ ያብርህ፡ ማያተ፡ ወያንጽሕ፡ መካናተ፡ ለእለ፡ ሀለዎሙ፡ ይጠመቁ፡ ውስቴቱ። ወተጠሚቆ፡ ወፅአ፡ እማይ። እለ፡ ተጠመቅነ፡ በእግዚእነ፡ ውስተ፡ ሞቱ። ተጠመቅነ፡ በአሚነ፡ አብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ (ሉቃ፫፡ ፳፩። ሃይ፡ አበ፡ ባዊ። ተረ፡ ቄር፲፯። ማቴ፫፡ ፲፯። ሮሜ፮፡ ፫። ቀሌ)።

ጥሙቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ምቅት)፤ የተጠመቀ፤ እምነትና፡ ጥምቀት፡ ያለው፡ ፍጹም፡ ክርስቲያን። እንዘ፡ ሀሎ፡ በዝየ፡ እመሂ፡ ጥሙቅ፤ አው፡ ንኡስ፡ ክርስቲያን። እለ፡ ጥሙቃን፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ (አፈ፡ ተ፲፫። ቀሌ)።

ጥምቀት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ ማጥመቅ፡ መጠመቅ፤ አጠማመቅ፡ ጠመቃ፤ የማጥመቅና፡ የመጠመቅ፡ ሥራ፡ ኅፀበት፤ በጥሩ፡ ውሃ፡ የሚፈጸም። የበዓል፡ ስም፤ ጌታችን፡ የተጠመቀበት፡ ቀን። (ተረት)፤ ለጥምቀት፡ ያልኾነ፡ ቀሚስ፡ ይበጣጠስ። ጥምቀታት፡ ዘዘ፡ ዚአሁ። በእንተ፡ ሥርዐተ፡ ጥምቀት፤ ውሉድ፡ እለ፡ ሞቱ፡ ዘእንበለ፡ ጥምቀት። ጥምቀት፡ ዘዳግም፡ ልደት። ቅዱስ፡ ጥምቀት። እምድኅረ፡ ነሥኡ፡ ጥምቀተ። ስመ፡ ጥምቀትየ። ኀፀበ፡ በማየ፡ ጥምቀት፡ (ዕብ፱፡ ፲። ፈ፡ መ፡ ፳፯፡ ፭። ዲድ፡ ፴። ኪዳ። ቀሌ። ስንክ፡ ጥር፲፭። ነሐ፱)።

ጥምቀት፡

ጠማር፤—ክታብ፤—ጠወማር።

ጠኒን፤ ኖት፤ (ጠነ፡ ይጠንን፡ ይጥንን። ዕብ፡ ጣናን)፤ መርጠብ፡ መራስ፤ ርጥብ፡ መኾን፡ መታደስ። መጥናት፡ መጠንከር፤ ማየል፡ መበርታት፤ እያደጉና፡ ኀይል፡ እየጨመሩ፡ መኼድ፤ የሕዋሳትና፡ የዕፀዋት። ጠለየን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ጥን፤ (ብ፡ አጥናን)፤ ርጥብ፡ ለጋ፡ ወጣት። ጥኑ፡ ጠንካራ፤ ኀይለኛ፡ ጉበዝ። ወገብረ፡ ኀይለ፡ ዘአጥናን፡ (፩ነገ፡ ፲፱፡ ፵፰)። ዘአጥናን፡ ትርፍ፡ ንባብ፡ ነው፤ ከግእዝ፡ በቀር፡ በጽርኡም፡ በዕብራይስጡም፡ አይገኝ።

አጥናን፤ ቅድስት፡ ሥላሴ፤ ወይም፡ ሰባቱ፡ ሀብታት፡ (ኢሳ፲፩፡ ፪)። በኀይለ፡ አጥናን፡ ዘሞአ፡ ለሰይጣን። ኀይልከ፡ ኀይለ፡ አጥናን። ኀይል፡ ዘአጥናን፡ (ድጓ። ስንክ፡ ኅዳ፲፫። አርጋ፡ ፯)። አንዳንድ፡ ሰዎች፤ ትጋት፡ ትጉህነት፡ ሙቀት፤ መንፈሳዊ፡ ቅንአት፡ ይሉታል፤ ምስጢሩ፡ ከሀብታት፡ ይገባል።

ጠነይ፤ ዋሻ፡ ጉሬ፤ ባሕር፡ ኵሬ፤ ወይም፡ ደሴት፡ የባሕር፡ ተሬ። ጣና፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ምስጢሩ፡ ባሕርነትና፡ ርጥበት፡ ነው፤ ስፋትም፡ ያሳያል። ቦአ፡ ጠነየ፡ ወኢረከበ፡ (አዋል)። ዲልማን፡ ግን፡ ኀሠሠ፡ ብሎታል።

ጥንፍ፤ (ብ፡ ጥነፍ። ጽንፍ፡ ጽነፍ፤ ጸነፈ። ዐረ፡ ጠንፍ፤ ጡንፍ፤ የቤት፡ አፍአዊ፡ ክፍል)፤ የዐምድ፡ ከባስ፤ የባላና፡ የወጋገራ፡ ራስ፤ ዘንድ፡ ጋድም፤ የድንኳን፡ ዘንግ፡ መሎጊያ፡ ተራዶችን፡ እንደ፡ ዋልታና፡ እንደ፡ ጋድም፡ ኹኖ፡ የሚያያይዝና፡ የሚያጠና። በስተላይ፡ ለሚኾን፡ ለሥራ፡ ጌጥ፡ ኹሉ፡ ይነገራል። ጠንፋ፡ የሚሉት፡ ስም፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ዘሩ፡ ጸኒፍ፡ ነው። ጥነፊሆሙ፡ ዘብሩር፤ ጥነፊሆሙ፡ ለዐምድ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፲፡ ፲፩)።

አጥነፈ፤ አያያዘ፤ አዋደደ። ወታጠንፎ፡ በጥንፍ፡ (ዘፀ፴፡ ፬)።

ጥንፍሕ፤ አው፡ ጥፍንሕ፤ (ጸነፈ፡ ጸፈነ)፤ ሸውራራ፤ ጨፋና፤ ጨንቋራ፡ ሞልጯላ፤ ዐይኑና፡ አስተያየቱ፡ የማያምር። አዕይንቲሁ፡ በአምሳለ፡ ጥንፍሕ፡ (ቄለ፡ ፯)። ባ፲ኛው፡ ደግሞ፡ ጥፍንሕ፡ ይላል።

ጠንቈለ፤ (ጠቀለ)፤ ጠነቈለ፤ ጠነቀለ፤ በማር፡ በሥንጥር፡ በጣት፡ ነካ፡ ጠቈመ። መጠንቈል፡ መጣፍን፡ ገልጦ፡ ስንጠረዥን፡ በማር፡ እየወጉ፡ ቍጥሩን፡ ከስጠንቋዩ፡ ስም፡ አስማምቶ፡ የንባቡን፡ ነገር፡ መፈለግ፡ ነው። ሥራይ፡ ወጠንቍሎ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፫)። መጠንቀል፡ ግን፡ በጥቂቱ፡ ለሚላስና፡ ለሚቀመስ፡ ለሚሸተት፡ ነው። (ተረት)፤ አላርፍ፡ ያለች፡ ጣት፡ ዐር፡ ጠንቅላ፡ መጣች። ተንኰለ፤ ተንኰል፡ ሠራ፡ ተንኰለኛ፡ ኾነ። ጠና፡ ተ፡ ይዋረሳሉ፤ ውስጠ፡ ውስተ።

ጠንቋሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ቈልት)፤ የሚጠንቍል፡ ጠንቋይ፡ ሟርተኛ፤ መጻእያትን፡ የሚናገር፡ ሥጋዊና፡ ሰይጣናዊ፡ ነቢይ፤ ተንኰለኛ። ዡሉ፡ ዘተለወ፡ ማዕተ፡ ወጠንቋሌ። ዘየአምን፡ ነገረ፡ ጠንቋልያን፡ ወመሠርያን። አይቴ፡ ሀለዉ፡ ርኩሳን፤ ዘማውያን፡ ወጠንቋልያን። ጠንቈልት፡ (ቄድር፡ ገ፳፭። ፍ፡ ነ፡ ፭፡ ፳፫። ግንዘ። ገድ፡ አዳ፡ ገ፱፱)።

መጠንቍል፤ (ልት፡ ላን፡ ላት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። እመሂ፡ ዘያጠዑ፤ እመሂ፡ መጠንቍል፤ እመሂ፡ ዘማዊ፡ ወሐሳዊ፡ (ቄድር፡ ገ፳፯)።

ጥንቋሌ፤ መጠንቈል፤ አጠንቋቈል፤ ሟርት፡ ጥንቈላ፤ የተንኰል፡ ሥራ፡ (ገድ፡ አዳ)።

ጠንቀቀ፤(ጠቀቀ)፤ ጠነቀቀ ፤ አስተዋለ ፤ አስተካከለ ፤ ልክ ፡ አደረገ ፤ መላ ፡ ፈጸመ ፡ ጨረሰ ፤ የግብር ፡ የነገር ፡ የስፍር ፡ የቍጥር ። ኢጠንቀቀ ፡ ዐቂቦቶ ። ዘተወክፈ ፡ ዛተ ፡ መጽሐፈ ፡ ወጠንቀቃ ። ወመጠነ ፡ ርሕበ ፡ ሕንጻ ፡ ወጠንቀቀ ፡ በኀለት ። ዘጠንቀቀ ፡ ኀምሳ ፡ ዓመተ ። ኢይደሉ ፡ አውስቦ ፡ ብእሲት ፡ ዘኢጠንቀቀት ፡ ዐሠርተ ፡ አውራኀ ፡ እምድኅረ ፡ ሞተ ፡ ምታ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ጠማ ። ሕዝ፵ ፡ ፭ ፡ ፯ ። ዲድ ፡ ፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፭ ፡ ፲፯) ። በጠንቀቀ ፡ ፈንታ ፡ አጠንቀቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዅሉ ፡ ምክሩ ፡ ዘከመ ፡ ያጠንቅቅ ፡ ኀሪወ ፡ ማኅተም ። አጠንቀቀ ፡ ነገረ ፡ (ሚራ፴፰ ፡ ፳፯ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጠንቃቂ፤(ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት)፤ በቁሙ ፤ የሚጠነቅቅ ፡ የሚያሳምር ፤ አስተዋይ ፡ ተመልካች ። ማእምር ፡ ወጠቢብ ፡ ወልብው ፡ ወጠንቃቂ ፡ መጻሕፍት ፡ (ዮሴፍ) ።

አጠንቀቀ ፤ አስጠነቀቀ ፤ አስለበመ ፤ ሠሪን ፡ በሥራ ፡ ላይ ።

አስተጠንቀቀ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። አስተጠንቀቀ ፡ ሎቱ ፡ ወነገሮ ፡ ዘከመ ፡ ይገብራ ፡ (ቀሌ) ።

ተጠንቀቀ ፤ ተጠነቀቀ ፤ ሥራው ፡ ወይም ፡ ሠሪው ። ሶበሰ ፡ ኢተዐውቀት ፡ ወኢተጠንቀቀት ፡ ዛቲ ። ዝንቱ ፡ ተጠንቀቀ ፡ በብዙኅ ፡ ቀኖናት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፲ ። ፵፭ ፣ ፱) ።

ተጠናቀቀ ፤ ተራቀቀ ፤ መራቀቅ ፡ አበዛ ። ሀለወ ፡ ዘይጠበብ ፡ ወይጠናቀቅ ፡ እንዘ ፡ ይዔምፅ ። ተጠናቀቀ ፡ ለገቢረ ፡ አምሳሉ ፡ በዘይሚኒ ፡ ወይኄይስ ። በተጠናቅቆ ፡ (ሚራ፲፱ ፡ ፳፭ ። ጥበ፲፬ ፡ ፲፱ ። ቀሌ) ።

ጥንቁቅ፤(ቃን ፡ ቃት ፡ ቅቅት)፤ በቁሙ ፤ የተጠነቀቀ ፡ ጠንቃቃ ፤ ፍጹም ። ጥንቁቅ ፡ ውስቴታ ። ጥንቁቅ ፡ በርእሱ ። ጼናከሙ ፡ ጥንቁቅ ፡ (ዮሴፍ ። ቄር ፡ ጸላ ። ስንክ ፡ ጥቅ፺) ።

ጥንቁቀ ፤ ፈጽሞ ፤ ጠንቅቆ ፡ ጠንቃቃ ፡ ኹኖ ፤ በጥንቃቄ ፡ በጭራሽ ። መኑ ፡ ይክል ፡ ነጊረ ፡ ምሕረቱ ፡ ጥንቁቀ ፡ (ሚራ፲፰ ፡ ፭) ።

ጥንቃቄ ፤ በቁሙ ፤ (ላጥጠ) መጠንቀቅ ፤ አጠንቃቀቅ ፡ ጥንቀቃ ፤ ጠንቃቅነት ። በጥንቃቄ ፡ ንኅሥሥ ። ይንግር ፡ ድዉይ ፡ ኀጣውኢሁ ፡ ለካህን ፡ በጥንቃቄ ። ፈጠረ ፡ ሰማየ ፡ በጥንቃቄ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ቄድር ፡ ገ፴፱ ። ደራሲ) ።

ጥንቅቅና ፤ ጥንቁቅነት ፤ ጠንቃቅነት ፤ ጥንቁቅ ፡ ጠንቃቃ ፡ መኾን ፤ መተካከል ። እስመ ፡ ዅሉ ፡ ምሳሌ ፡ ዘበዝንቱ ፡ ይደክም ፡ እምጥንቅቅና ፤ ወይውኅድ ፡ እምአማን ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

አስተጠናቀቀ ፤ አጠናቀቀ ፤ አራቀቀ ፤ አታጋ ። ጠባዩ ፡ ማደራረግና ፡ ማስደረግ ፡ ነው ፤ ባስደራጊነቱ ፡ ከአጠንቀቀና ፡ ከአስተጠንቀቀ ፡ ይስማማል ፤ ተደራራጊቹ ፡ ግብራት ፡ ሕዋሳት ፡ ሲኾኑ ፡ ምስጢሩ ፡ ከማድረግና ፡ ከማስደረግ ፡ ከኹለቱ ፡ ኹሉ ፡ ይገባል ። ፈድፋደ ፡ ናስተጠናቅቅ ፡ ኅሊናነ ፤ አልቦ ፡ ዘይክል ፡ አስተጠናቅቆ ። ያስተጠናቅቁነ ፡ ለገቢረ ፡ ሠናይ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ቀሌ) ።

ጥንቃቅ፤(ቃት)፤ የተራራ ፡ ሥር ፡ መሠረት ፤ በባሕር ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ቈላ ፡ ማዕምቅት ፡ ዕርድ ፡ ምሽግ ፡ መቀራቅርት ። ናሁ ፡ ርእስየ ፡ ውስተ ፡ ጥንቃቃተ ፡ ደብር ። ፈቀደ ፡ ከመ ፡ ይቤዙ ፡ ዅሎ ፡ ነፍሳተ ፡ እለ ፡ ሙቁሓን ፡ ኀበ ፡ ጽልመተ ፡ ሞት ፡ ወጥንቃቃተ ፡ ሲኦል ፡ (ዮና፪ ፡ ፯ ። መቅ ፡ ወን) ።

ጥንቁር ፤ (ራት ። ነቀኍር ፡ ነቈረ) ፤ ጭንቁር ፤ የቍስል ፡ ስም ፡ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ቍስል ፤ በሺዋ ፡ ሻሕኝ ፤ በዕብራይስጥ ፡ ሽሒን ፡ ይባላል ፤ (ዘፀ፱ ፡ ፱ ፡ ፲) ።

—፤ ያይጥ ፡ ወገን ፡ ጕርጥ ፤ ዐይጠ ፡ መጐጥ ፡ አፈ ፡ ሹል ፡ ጥርስ ፡ ስል ፤ ባፉ ፡ የሚያንቍር ፡ የሚሸንቍር ። ከመ ፡ ኢይርከቦሙ ፡ አንጼዋ ፡ አው ፡ ጥንቁር ፡ (ቄድር) ።

ጥንት ፤—በቁሙ ፤—ወጢን ፡ ወጠነ ።

ጥንትዮን ፤—አበቅቴ ፡ ፀሓይ ፤—ፕንትዮን ፡ ፐ ።

ጥዒው ፤ ዎት ፤ (ጠዐወ ፡ ይጥዑ ፡ ይጥዐው ። ዕብ ፡ ጣዓህ ። ሱር ፡ ጥዓእ ። ዐረ ፡ ጠዓ) ፤ መሳት ፡ መሳሳት ፤ ከመንገድ ፡ መውጣት ፤ ጣዖት ፡ ማምለክ ፡ መቅረጽ ፡ መሥራት ። ከልክ ፡ ያለፈ ፡ ዝሙትና ፡ ፍቅረ ፡ ንዋይም ፡ አምልኮ ፡ ጣዖት ፡ ይባላል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጠዐወ ፡ ፈንታ ፡ አጥዐወ ፡ ይላል ። ዘያስግል ፡ ወያጥዑ ፡ አጥዕዎ ፡ (ሲኖዶ) ። ፪ኛም ፡ በባረክ ፡ ቤት ፡ ጣዕዎ ፡ ጣዐወ ፡ ይጣዑ ፡ ይላልና ፤ ይህንን ፡ ደግሞ ፡ አጣዐወ ፡ ያጣዑ ፡ እያለ ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ ይጥፋል ። እለ ፡ ያጣዕዉ ፡ በከርሥ ። አጣዕዎ ፡ ወሥራይ ። ይመርሕ ፡ ውስተ ፡ አጣዕዎ ፤ ኢታስግሉ ፡ ወኢታጣዕዉ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፫ ፡ ፮ ። ገላ፭ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፴፭) ።

ጠዓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሳተ ፡ የሚስት ፤ መምለኬ ፡ ጣዖት ። ጠዓውያን ፡ (ቀሌ) ።

መጥዕው ፤ መጣዕው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዑት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መጣዕዋን ፡ (ዲድ) ።

መጥዐዊ ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። መጥዐዊ ፡ ወመጸብሓዊ ። አረሚ ፡ መጥዐውያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭ ። ቅዳ ፡ ሕር) ። በመጣዕውና ፡ በመጥዐዊ ፡ ፈንታ ፡ መጣዓዊ ፡ ይላል ፡ አያሰኝም ። (ቀሌ) ።

ጣዕዋ ፤ (ዋት) ፤ ጥጃ ፡ እንቦሳ ፡ ውርንጫ ፡ ግልገል ። ከመ ፡ ጣዕዋ ፡ ዘተፈትሐ ፡ እማእሰሩ ። ጣዕዋ ፡ ላሕም ፡ ወፈረስ ፡ ወአድግ ፡ ወገመል ። ኢታብስል ፡ ጣዕዋ ፡ በሐሊበ ፡ እሙ ፡ (ሚል፬ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፲፱) ።

—፤ ወይፈን ፤ ጊደር ። ጣዕዋ ፡ እምአልሕምት ። ጣዕዋ ፡ ዘሠለስቱ ፡ ዓመት ። ጣዕዋ ፡ አንስቲያዊት ። እልኩ ፡ ጣዕዋት ፡ ወአልሕምት ። በግዐ ፡ ንጹሕ ፡ ወልደ ፡ ቅድስት ፡ ጣዕዋ ፡ (ኩፋ፯ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፹፭ ፡ ፫ ። ፹፯ ፡ ፫ ። አርጋ) ።

ጣዖት ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ጣዑት) ፤ ስሕተት ፡ የስሕተት ፡ ሥራ ። በቁሙ ፤ ግልፎ ፡ ስብኮ ፤ የጥጃ ፡ የን ብሳ ፡ የሰው ፡ የንስሳ ፡ ምስል ፤ ስሑታን ፡ ሰዎች ፡ የሚያ መልኩት ። ገብረ ፡ ጣዖተ ። ቤተ ፡ ጣዖት ። ድኩም ፡ መጽኑስ ፡ ጣዖተ ፡ ዝ ፡ ዓለም ። ከመ ፡ ይሕንጽ ፡ ምሥ ዋዖ ፡ ወይሥርዖሙ ፡ ለጣዖታት ፡ (ኩፋ ፡ ፲፩ ። ፲፪ ። ገላ፭ ፡ ፱ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

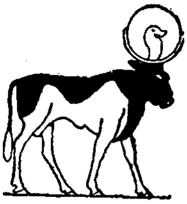

ጣዖት ፡

አጥዐወ ፤ አጣዐወ ፤ አሳተ ፡ አሳሳተ ፤ ጣዖት ፡ አስመለከ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ አድራጊንት ፡ ነው ። እመ ፡ ቦ ፡ እምአኀው ፡ ዘያጥዑ ። እለ ፡ ያሰግሉ ፡ ወእለ ፡ ያጣ ዕዉ ። ተምዐ ፡ መንፈሱ ፡ ሶበ ፡ ርእየ ፡ ያጣዕዉ ፡ ኵሉ ፡ ሀገር ፡ (፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፲፩ ። ቀሌ ። ግብ፲፯ ፡ ፲፮) ።

አጥዓዊ ፤ መጥዐዊ ፤ መጥዕው ፤ መጣ ዕው) ፤ የሚያስት ፡ አሳች ፤ ጣዖት ፡ አስመላኪ ። ከአጥ ዓዊ ፡ በቀር ፡ ሦስቱ ፡ እንደ ፡ ፈተኛው ፡ ባድራጊንትም ፡ ይፈታል ።

ጣዕጥዐ ፤—ጠረገ ፤—ጣእጥአ ፡ ጣእ ጥአ ።

ጥዕየ ፤ ዮት ፤ (ጥዕየ ፡ ይጥዒ ፡ ይጥ ዐይ) ፤ መጤን ፤ ጤና ፡ ማግኘት ፡ መሻር ፤ መፈወስ ፡ መዳን ፤ ጤናማ ፡ ባለጤና ፡ መኾን ። ሰጥዐይ ፡ ከመ ፡ ይጥዐይ ፡ ኵሉ ፡ ዘይሠርጽ ፡ ወይልህቅ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ኢይጥዒ ፡ ቍስልየ ። ሶበ ፡ ትጥዒ ፡ እምሕማ ምከ ። እስከ ፡ ይጥዒ ፡ ወይትፌወስ ፡ (ኩፋ ፡ ፱ ። ኢዮ ፲፮ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ዮሴፍ) ።

ጥዑይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዒት) ፤ የጤነ ፤ ጤና ፡ ያገኘ ፡ ጤነኛ ፤ ጤናማ ፡ ባለጤና ፤ ታሞ ፡ የዳነ ፡ ወይም ፡ ያልታመመ ፡ ደኅና ። ነዳይ ፡ ጥዑይ ። ወአክ ፡ ጥዑያን ። ሕዐይንት ፡ ጥዑያት ፡ (ሚራ፴ ፡ ፲፱ ። ማቴ፱ ፡ ፲፪ ። አፈ ፡ ተ፲፯) ።

ጥዑየ ፤ ድኖ ፡ ጤና ፡ አግኝቶ ፤ ባለጤና ፡ ኹኖ ፤ በጤና ፡ በሰላም ። ትሰፍሕ ፡ ጥዒታ ። ውሉድ ፡ እለ ፡ ተወልዱ ፡ ጥዑያኒሆሙ ። ኖመ ፡ ጥዑየ ፡ ወሰከበ ፡ ሐ ዋዘ ፡ (ጥበ፰ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯) ።

ጥዕየት ፤ መዳን ፡ ጤና ፡ ማግኘት ፤ ባለጤናንት ።

ጥዒና ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ጤና ፡ ደኅንነት ፤ የሕዋሳት ፡ ሰላም ፤ የምግብና ፡ የሆድ ፡ መስማማት ፤ ከ ርን ፡ ብስና ፡ የጕመን ፡ ጤና ፡ እንዲሉ ። ሠረቀ ፡ ፀሓይ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ለጥዒና ። ለጥዒና ፡ አዝማድየ ። እም ቅድመ ፡ ይርከብ ፡ ፍጻሜ ፡ ጥዒና ። ዕቀቦ ፡ በሰላም ፡ ወበጥዒና ፡ (ኩፋ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ። ቅዳ) ።

አጥዐየ ፤ አጤነ ፤ ልብ ፡ አደረገ ፡ ዐሰበ ፡ አስተ ዋለ ፡ (ዐማርኛ) ። አዳነ ፤ አሻረ ፡ ፈወሰ ፤ ጤነኛ ፡ አደረገ ። አጥዐየ ፡ መፃጕዐ ። ፈውሳት ፡ እለ ፡ ያጥዕያ ፡ ቍስ ላተ ። ዝንቱ ፡ ደዌ ፡ ይከውን ፡ ዕጹበ ፡ ፈውሶቱ ፡ ወአ ጥዕዮቱ ። ሕጸጸ ፡ ቅንአት ፡ ያጥዒ ፡ ሥጋ ፡ (ግንዘ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫ ፡ ፳ ። ፈላስ) ።

አጥዓዪ ፤ መጥዐዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚያሽር ፡ አዳኝ ፤ ፈዋሽ ።

መጥዕይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዒት) ፤ ዝኒ ፡ ከ ማሁ ።

ምጥዓይ ፤ (ያት) ፤ መዳኛ ፤ ጤና ፡ ማግኛ ፡ መፈወሻ ፤ ቦታ ፡ መድኀኒት ፡ ምክንያት ።

ጥዒም ፤ ሞት ፤ (ጥዕመ ፤ ጠዐመ ፡ ይ ጥዕም ፡ ይጥዐም ። ዕብ ፡ ጣዐም ። ሱር ፡ ጥዔም ። ዐረ ፡ ጠዒመ) ፤ መቅመስ ፡ መሞከር ፤ ማጣጣም ፡ ከጣዕም ፡ መድረስ ፤ ጣዕም ፡ ማወቅ ። ኢይ ክል ፡ ጥዒመ ፡ መብልዐ ። ዘእንበለ ፡ እጥዐም ፡ እ ክለ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘጥዕመ ፡ ወኢውኅጠ ። ጥዕሞ ፡ ለሞት ። ወጥዒሞ ፡ አበየ ፡ ሰትየ ። ጥዕመት ፡ ከመ ፡ ሠናይ ፡ ተቀንየ ፡ (ኢዮ፴፫ ፡ ፰ ። ጦቢ፪ ፡ ፱ ። ቀሌ ። ዕብ፪ ፡ ፱ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴፬ ። ምሳ፴፩ ፡ ፲፱) ።

—፤ መጣም ፡ መጣፈጥ ፤ ጥፍጥ ፡ መኾን ፤ ደስ ፡ ማሰ ኘት ። ምንት ፡ ይጥዕም ፡ እመዓር ። አልቦ ፡ ዘይጥ ዕም ፡ እምነ ፡ ዐቂበ ፡ ትእዛዙ ፡ ለእግዚ ። ቦ ፡ እክል ፡ ዘይጥዕም ፡ እምእክል ። ለዘማዊ ፡ ኵሉ ፡ እክል ፡ ይጥዕሞ ። ጥዕመ ፡ መዐዛየ ። ይጥዕም ፡ እመዓር ፡ ዝክርየ ። ይጥዕሞሙ ፡ ንዋም ። ጥዕመቶ ፡ እኪት ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡ (መሳ፲፬ ፡ ፲፰ ። ሢራ ፡ ፳፫ ፡ ፳፯ ። ፴፮ ፡ ፳፫ ። ፳፫ ፡ ፲፮ ። ፳፱ ፡ ፲፩ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ድ፳፱ ። ኢዮ፳ ፡ ፲፪) ።

አጥዐመ ፤ አበላ ፡ አቀመሰ ፤ አስበላ ፡ አስቀመሰ ። አጥዐመ ፡ ሥጋ ፡ ለአኀው ። ወአጥዐሞ ፡ ሞተ ። እግዚ ፡ አጥዐሞሙ ፡ በከመ ፡ አጥዐሙ ፡ ለሰብእ ፡ ረኃበ ፡ (ፊልክ ፡ ፪፻፵፫ ። ቄር ፡ ድ፳፱ ። ዮሴፍ) ።

—፤ አጣመ ፡ አጣፈጠ ፤ ጣፋጭ ፡ አደረገ ። ጼው ፡ ዘአ ጥዐሞ ፡ ለልቡሕ ። አጥዕሙ ፡ መዐዛክሙ ። አጥ ዕማ ፡ ለማሕሌትየ ፡ ውስተ ፡ አፈ ፡ ኵሉ ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። ሚራ ፡ ፴፱ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ታኅ፩) ።

አስተጥዐመ ፤ አስተጠዐመ ፤ (ያስተ ጥዕም) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አጣፈጠ ፡ አሰናዳ ፤ አደነቀ ። ዘኅቡረ ፡ አስተጠዐምከ ፡ ሊተ ፡ መባልዕተ ። በክናፍ ሪሁ ፡ ያስተጥዕም ፡ ለከ ፡ ቃሎ ። እመ ፡ አስተጠዐ ምከ ፡ ሎቱ ፡ ምግባሮ ፡ ቀተልኮ ፡ ለእኁከ ። ሥጋ ፡ ያስተጥዕም ፡ ለነፍስ ፡ ምግባረ ፡ ሕሡመ ፡ (መዝ ፡ ፶፱ ። ሢራ፲፪ ፡ ፲፯ ። ዲድ ፡ ፳ ። ዮሴፍ) ።

—፤ ደስ ፡ ፈቅ ፡ አሰኘ ፤ አስጐመዠ ። ሰይጣን ፡ ያስተ ጥዕም ፡ ሎሙ ፡ በኅዲጥ ፡ ወይኴንን ፡ ሎሙ ፡ በብ ዙኅ ፡ (ቀሌ) ።

ተጥዕመ ፤ ተቀመሰ ፤ ተጣፈጠ ።

ጥዑም ፤ **(ማን ፡ ማት ፡ ዕምት)** ፤ የተቀመሰ ፤ የተጣፈጠ ። በቁሙ ፤ የጣመ ፡ የጣፈጠ ፡ ጥፍጥ ፤ ውብ ፡ መልካም ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ። መዓር ፡ ጥዑም ። ልሳን ፡ ጥዑም ። ጥዑማን ፡ ዜና ፡ ወዝክር ። ብልዑ ፡ ወስተዩ ፡ ጥዑማተ ። ጥዕምት ፡ በቃላ ፡ (ሕዝ፫ ፡ ፫ ። ሚራ፯ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ መስ፲፪ ። ነሐ፰ ፡ ፲ ። ድጓ) ።

ጥዕመት ፤ መቅመስ ፡ መቀመስ ፤ አቀማመስ ፡ ቀመሳ ፡ ቅምሻ ። መጣም ፡ መጣፈጥ ፡ አጠፋፈጥ ፤ ጣዕም ፡ ጥፍጥነት ። ወሀበቶ ፡ ፍተታተ ፡ በረከት ፡ እምነ ፡ አውሎግያ ፤ ወሰበ ፡ በልዓ ፡ ኮነ ፡ ጥዕመታ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡ ከመ ፡ መዓር ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፱) ።

ጣዕም ፤ **(ማት)** ፤ በቁሙ ፤ ጣም ፡ ጥፍጥነት ፤ ወይም ፡ መራርነትና ፡ ጥፍጥነት ፤ የመብል ፡ የመጠጥ ፡ የነገር ፡ የምስጢር ፡ ጠባዩና ፡ ቃናው ፡ ሐሳቡና ፡ ስልቱ ፤ ጉረሮና ፡ ዠሮ ፡ ለይቶ ፡ የሚያውቀው ። ጒርዔ ፡ ይፈልጦ ፡ ለዅሉ ፡ ጣዕመ ፡ እክል ። ፍሬያት ፡ ዘበበ ፡ ጣዕሙ ። ሞገሰ ፡ ቃሉ ፡ ወጣዕመ ፡ ነገሩ ። አንክረ ፡ ንጉሥ ፡ እምጣዕመ ፡ ቃሉ ፤ (ሚራ፴፯ ፡ ፳፱ ። ቀሌ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ነሐ፰) ።

—፤ ጥሩ ፡ ምግብ ፤ የላመ ፡ የጣመ ፡ የሚያስጐመዥ ። ከመ ፡ ይጹም ፡ እምእሉን ፡ ጣዕማት ። ናሁ ፡ በላዕኩ ፡ ዅሎ ፡ ጣዕማተ ፡ ወኢረከብኩ ፡ ዘይጥዕም ፡ እምነ ፡ ጥዒና ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፬ ፡ ፱ ። ፊላስ ፡ ገ፷፭) ።

—፤ ተድላ ፡ ደስታ ፡ ምቾት ፤ ብዕል ፡ ሹመት ። ኢይብልዑ ፡ ለጣዕም ። ይደሉ ፡ ለለ ፡ አሐዱ ፡ ከመ ፡ ይልበስ ፡ በጣዕመ ፡ ዘመን ። እንዘ ፡ ያአምሩ ፡ ጣዕም ፡ ለዓለም ፡ ወምረራ ፡ ለሞት ። መነኑ ፡ ፍትወታተ ፡ ወጣዕመ ፡ ዝ ፡ ዓለም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ። ፳፫ ። መቃ ፡ ገ፲፱ ። ቀሌ) ።

—፤ ፍትወት ፡ እንስሳዊት ፤ የፍትወት ፡ ሥራ ፤ ፈቃደ ፡ ሥጋ ። ተሰጥሞ ፡ ውስተ ፡ ጣዕማት ፡ እንስሳውያት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፬) ።

ተጣዐመ ፤ ተጣጣመ ፤ ተቃመሰ ።

አስተጣዐመ ፤ **(ያስተጣዕም)** ፤ አቃመሰ ፡ አቀማመሰ ፤ አጠፋፈጠ ፤ አስነዳዳ ። ኢናስተጣዕም ፡ ለክርሥነ ፤ አላ ፡ ናስተጣዕም ፡ ትምህርተ ፡ መንፈሳዌ ፡ (አዋል) ።

ጣፍ ፤ **(ዕብ)** ፤ ስመ ፡ ሕፃናት ፡ ንኡሳን ፤ ጉባኤ ፡ ሕፃናት ፤ ከቤት ፡ የሚውሉ ፤ ራሳቸውን ፡ ያልቻሉ ፡ ታናናሽና ፡ ጥቃቅን ፡ ልጅ ፡ ኹሉ ። በትግሬና ፡ በትግሪኛ ፡ ግን ፡ ጤፍ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የባሕር ፡ ጤፉንም ፡ ጤፋዊ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ጣፍጣፎ ፡ ይሉታል ፡ (ሐባቦች) ።

ጠፍአ ፤ **አት** ፤ **(ጠፍአ ፡ ይጠፍእ ፡ ይጥፋእ ። ዐረ ፡ ጠፊአ)** ፤ መጥፋት ፡ መድለም ፤ ዕልም ፡ ድርግም ፡ ማለት ፤ መበላሸት ፡ ከንቱ ፡ መኾን ፤ የእሳት ፡ የመብራት ፡ የዐይን ፡ የብርሃን ፡ የልብ ፡ የገንዘብ ፡ የሥራ ፡ የመንገድ ። መሸሽ ፡ መኰብለል ፤ መሰወር ፡ መደበቅ ፤ ካይን ፡ መራቅ ፡ መርቀቅ ፤ መሞት ፡ መታጣት ፤ መውደም ፡ መፈታት ፤ የሰው ፡ የንስሳ ፡ ያገር ። ጠፊአ ፡ ይጠፍእ ፡ (ዮዲ፯ ፡ ፴) ።

ጠፋኢ ፤ **(ኢት ፡ እያን ፡ ያት)** ፤ የሚጠፋ ፡ ጠፊ ፤ ኰብላይ ።

ጥፉእ ፤ **(ኣን ፡ ኣት ፡ ፍእት)** ፤ የጠፋ ፡ ጥፉ ፤ ብልሹ ፡ መጥፎ ፤ ደካማ ። ኢያሌዕል ፡ ገጸ ፡ ጥፉእ ፡ ኀበ ፡ እግዚእ ፡ (ተረ ፡ ቁር፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ። ዘዳ ፳፰ ፡ ፷፭) ።

ጥፍአት ፤ መጥፋት ፡ መታጣት ፤ ጥፋት ፡ አጠፋፍ ፤ አደጋ ፡ ሞት ፤ ምርኮ ፡ ስደት ፤ ኰብለላ ፡ ሽሽት ። እሳት ፡ ዘአልቦ ፡ ጥፍአት ። ጥፍአተ ፡ መሀይምናን ። ከመ ፡ ዝኬ ፡ ጥፍአቶሙ ፡ ለኃጥኣን ፡ በምዕር ። ጥፍአተ ፡ ልብ ። በጽሐቶሙ ፡ ጥፍአት ፡ ለኃጥኣን ፡ (ቀሌ ። መቃ ፡ ገ፳፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶ ። ዕን፭ ፡ ፱) ። ጢስ ፡ ነበልባል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ጥፍአት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (መሳ፳ ፡ ፵) ።

ጠፍእ ፤ **(ኣት)** ፤ በቁሙ ፤ ጠፍ ፡ ባድ ፡ ባድማ ፤ ብርሃኑ ፡ ሕዝቡ ፡ የጠፋበትና ፡ ያለቀበት ፡ ጨረቃ ፡ ሀገር ። ከጌታው ፡ የጠፋ ፡ ባሪያ ፡ ከብት ። ወራሽ ፡ የሌለው ፡ ገንዘብ ፡ ርስት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

አጥፍአ ፤ አጠፋ ፡ አስጠፋ ፤ አወደመ ፡ ጠፍ ፡ አደረገ ። ለእሳት ፡ እንተ ፡ ትነድድ ፡ ያጠፍኣ ፡ ማይ ። ከመ ፡ ኣጥፍእ ፡ እምኔሃ ፡ ሰብአ ፡ ወእንስሳ ። እብነ ፡ በረድ ፡ አጥፍአ ፡ ዅሎ ፡ ዘይሠርጽ ፡ (ሚራ፫ ፡ ፴ ። ሕዝ፲፬ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፵፰) ።

መጥፍኢ ፤ **እ** ፤ የሚያጠፋ ፡ አጥፊ ፤ አስጠፊ ፡ (አቡሻ ፡ ፲፫) ። መጥፊያ ፡ ማጥፊያ ፤ ማስጠፊያ ፤ መጥፊያ ፡ ምክንያት ።

ምጥፋእ ፤ መጥፊያ ፡ ማጥፊያ ፡ ስፍራ ፤ የጥፋት ፡ ቦታ ።

ተጣፍአ ፤ ተጣፋ ፤ ተጠፋፋ ፤ ተጋደለ ።

ጠፈሐ ፤ **ሐት** ፤ **(ጠፍሐ ፡ ይጠፍሕ ፡ ይጥፋሕ ። ዕብ ፡ ጣፋሕ ፤ ሳፋቅ ። ዐረ ፡ ጸፈሐ ፤ ጸፈቀ)** ፤ ማጨብጨብ ፡ ኹለት ፡ እጅን ፡ መጥፋት ፤ ማማታት ፡ ማጋጨት ፡ መስበቅ ፡ ማፋጨት ፤ የደስታና ፡ የዘፈን ፡ የቍጭት ፡ የሐዘን ፤ ያገና ፡ የገባያ ፤ ለክንፍም ፡ ይኾናል ። ጠፍሑ ፡ እደዊሆሙ ፡ ላዕሌኪ ። እለ ፡ ይጠፍሑ ፡ ወየኀብሩ ፡ ምስለ ፡ ቃለ ፡ እንዚራ ። ጥፍሑ ፡ እደዊከሙ ፡ ወየብቡ ። ጥፋሕ ፡ እዴከ ፡ በዲበ ፡ እዴከ ። ወጠፍሐ ፡ እደዊሁ ፡ ላሜኽ ፡ በእንተ ፡ ሐዘኑ ፡ ላዕለ ፡ ቃየል ። ብእሲ ፡ አብድ ፡ ይጠፍሕ ፡ እዴሁ ። መላእክት ፡ ይጠፍሑ ፡ ክነፊሆሙ ፡ (ሰቈ፪ ፡ ፲፭ ። ዓሞ፯ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፵፯ ። ሕዝ፳፩ ፡ ፲፬ ። ቀሌ ። ምሳ፲፯ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ግን፳፩) ።

—፤ ማጠፍጠፍ ፤ መጠፍጠፍ ፡ ጠፍጣፋ ፡ ማድረግ ፡ ወይም ፡ መኾን ፤ የጡብ ፡ የኰበት ። ንዑ ፡ ንጥፋሕ ፡ ግንፋለ ፡ ወናብስሎ ፡ በእሳት ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፫) ። መጋት ፤ ቤ

ጋት ፡ መስፈር ፤ በጥፊ ፡ መምታት ፡ ማጮል ። ወግዐንና ፡ ጸፍዐን ፡ ገዐተን ፡ እይ ።

ጠፋሒ ፤(ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ የሚያጨበጭብ ፡ አጨብጫቢ ፤ ጠፍጣፊ ።

ጥፍሐት ፤ ማጨብጨብ ፡ አጨባጨብ ፤ ጭብጨባ ፡ ግጭት ፤ የእጅና ፡ የክንፍ ፡ መማታት ። ወበጥፍሐተ ፡ እደዊሁ ፡ ሰከፎ ፡ ለወልዱ ፡ ወቀተሎ ። ኢመጠነ ፡ ጥፍሐተ ፡ አክናፈ ፡ አንስርት ፡ (ቀሌ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጥፍሕ ፤ (ዕብ ፡ ጦፋሕ) ፤ ጥፊ ፡ ጋት ፤ ያራት ፡ ጣት ፡ መጠን ፤ ገዐተን ፡ እይ ። እመት ፡ ወጥፍሕ ፡ (ሕዝቅ ፡ ፳ ። ፵፫ ፡ ፲፫) ። በጥፍሕ ፡ ፈንታ ፡ ስዝር ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ጣፍያ ፤ ጣፊያ ፤ የሆድ ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፡ እንደ ፡ ጕበት ፡ ያለ ፤ ሞላላ ፡ ጠፍጣፋ ፤ ምስጢሩ ፡ ጠፍጣፍነት ፡ ነው ። የብሰ ፡ ሥጋሁ ፡ እምብዝኀ ፡ ትሕርምት ፡ እስከነ ፡ ይትሔዘብዎ ፡ ከመ ፡ ዘአልቦ ፡ ውስተ ፡ ከርሡ ፡ ልብ ፡ ወኢጣፍያ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፯) ።

ተጣፍሐ ፤ ተጣፋ ፤ እጅ ፡ ለጅ ፡ ተማታ ፤ ያገና ፡ የገባያ ። ሽያጭና ፡ ገዥ ፡ በዋጋ ፡ ተስማምተው ፡ ነገር ፡ ሲጨርሱ ፡ እንደ ፡ መማል ፡ እንደ ፡ መፈጣጠም ፡ ይጣፋሉ ።

አስተጣፍሐ ፤ አጣፋ ፤ አማታ ፡ አጋጨ ። ይስፍሑ ፡ ወያስተጣፍሑ ፡ እደዊሆሙ ። እንዘ ፡ ያስተጣፍሕ ፡ ክነፊሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳ ። ገድ ፡ ተክ) ።

(ጥ) **ጥፋሕ ፤—የተክል ፡ ስም ፤—ትፋሕ ።**

ጣፌጥ ፤ (ጽር ፡ ታፌት ። ዕብ ፡ ቶፌት) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ ምድጃ ፡ የልጆች ፡ ማንደጃ ፤ የኢየሩሳሌም ፡ ቅርብና ፡ አጠገብ ፡ የገሃነም ፡ ክፍል ፤ እስራኤል ፡ ልጆቻቸውን ፡ ሞሎክ ፡ ለሚባለው ፡ ለዓሞናውያን ፡ ጣዖት ፡ ያቃጥሉበት ፡ የነበረ ። አፈየን ፡ እይ ፤ ቶፌት ፡ ማለት ፡ ከዚያ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ፪ኛ ፡ አፈታት ፡ ቶፍ ፡ ከበሮ ፡ ነውና ፤ ሕፃናቱን ፡ ካህናተ ፡ ጣዖት ፡ ሲሠዉ ፡ እናት ፡ አባት ፡ የልጆችን ፡ ጩኸት ፡ እንዳይሰሙና ፡ እንዳይራሩ ፡ እንዳይጠጠቱ ፡ ከበሮ ፡ እየመቱ ፡ የሚያረግዱበት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስሙ ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፡ ቶፌት ፡ ተብሏል ፤ ከበሮም ፡ ባለከበሮ ፡ ማርገጃ ፡ ከበሮ ፡ ማንጐጃ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሞሎክንና ፡ ገሃነምን ፡ እይ ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲ ። ኤር፲፱ ፡ ፲፩—፲፬) ።

ጠፈል ፤ ሎት ፤ (ጠፈለ ፡ ይጠፍል ፡ ይጥፍል ። ዕብ ፡ ጣፋል) ፤ መጨመር ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ጥንድ ፡ ከዕብ ፡ ማድረግ ፤ ሥንጥቅ ፡ ወይም ፡ ኹለት ፡ እጅ ፡ ማትረፍ ፤ ያበዳሪና ፡ የነጋዴ ።

ጠፍልሕ ፤ (ብ ፡ ጠፋልሕ ፤ ሓት) ፤ የገንዘብ ፡ ስም ፤ ጥሩ ፡ ብር ፤ የብር ፡ ገንዘብ ፡ ምዝምዙ ፡ ጠገራው ፤ ወይም ፡ በንጉሥ ፡ መልክ ፡ የተሠራው ፡ ታላቁም ፡ ታናሹም ። ጠፍ ፡ ያለ ፤ ጠፍተኛ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ አርባዕቱ ፡ ምእት ፡ ጠፋልሕ ። ጠፋልሐ ፡ ብሩር ። ዲናራት ፡ ወጠፋልሓት ፡ (ዘፍ፳፫ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፮) ።

ጥፍንሕ ፤—ጨፋና ፡ ሸውራራ ፤—ጥንፍሕ ፡ ጥንፍ ።

ጥፉንቂስ ፤ (ጽር ፡ ቲፎኒኮስ) ፤ የባሕር ፡ ዐውሎ ፡ ብርቱ ፡ ነፋስ ፤ ማዕበል ፡ ሞገድ ፡ የሚያስነሣ ፤ ባሕር ፡ የሚደርጥ ፡ መርከብ ፡ የሚያናውጥ ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፲፬) ። አውራቂስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

(ጥ) **ጠፊር ፤ ሮት ፤ (ጠፈረ ፡ ይጠፍር ፡ ይጠፍር)** ፤ መጠፈር ፡ መማገር ፤ አጥብቆ ፡ ማሰር ፤ ጣራን ፡ ባጥን ፡ በግድግዳ ፡ ላይ ፡ መሥራት ፡ ማዋቀር ። አኮ ፡ በዕፀ ፡ ዘትሰውቀን ፡ ወትቈምሮን ፤ ወአኮ ፡ በአሕባል ፡ ዘትጠፍሮን ። ዘይጠፍር ፡ በማይ ፡ ጽርሖ ፡ (ገድ ፡ ላሊ ። መዝ ፡ ፻፫) ። መማገር ፡ ለኹሉ ፡ ይኾናል ፤ ማዋቀር ፡ ግን ፡ ለጣራ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ጠብቆ ፡ እንደ ፡ ቀተለ ፡ የሚኼድ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፤ ላልቶም ፡ እንደ ፡ ቀደሰ ፡ የሚኼድ ፡ ገረመን ፡ ጸዐለን ፡ የመሰለ ፡ ብዙ ፡ ግስ ፡ አለና ፤ መንገዱንና ፡ አካኼዱን ፡ ለይተኽ ፡ ጠንቅቀኽ ፡ አስተውል ።

ጠፋሪ ፤(ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚማግር ፡ የሚያዋቅር ፡ አጥብቆ ፡ የሚያስር ፡ የሚጠፍር ። ከበሮ ፡ ጠፋሪ ፡ እንዲሉ ።

አጠፈረ ፤ አስተጠፈረ ፤ አስጠፈረ ፡ አስማገረ ፤ ጠፈር ፡ መዋቅር ፡ አሠራ ።

ተጠፈረ ፤ በቁሙ ። አጥፈረ ፡ ተጠፍረ ፡ ቢል ፡ ግን ፡ የቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ።

ጥፉር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ፍርት) ፤ የተጠፈረ ፤ የተሠራ ፤ ጥፍር ። ይኄይስ ፡ ነቢር ፡ ውስተ ፡ ማእዘንት ፡ ዘኢኮነ ፡ ጥፉረ ። ወማኅደሩ ፡ በማይ ፡ ጥፉር ፡ (ምሳ፳፩ ፡ ፱ ። ቅዳ) ።

ጠፈር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ሰማይ ፡ የምድር ፡ ባጥ ። ለይኩን ፡ ጠፈር ፤ ወገብረ ፡ ጠፈረ ፡ ወሰመዮ ፡ ለውእቱ ፡ ጠፈር ፡ ሰማየ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፮ ፡ ፯ ፡ ፰) ።

—፤ የባጥ ፡ ማገር ፤ ጣራ ፡ መዋቅር ። ዕፀው ፡ ለጠፈረ ፡ ቤት ፡ ወለሠራዊት ። ዐርጉ ፡ ናሕሰ ፡ ወነሡቱ ፡ ጠፈረ ። ቦኡ ፡ አራዊት ፡ ታሕተ ፡ ጠፈር ። ኀበ ፡ አልቦ ፡ ጠፈር ። ውስተ ፡ ጠፈረ ፡ ጽርሕ ፡ አርያም ፡ (፪ዜና ፡ ፴፬ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፭ ፡ ፲፱ ። ኢዮ፴፯ ፡ ፯ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፪ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ጠፍር ፤ በቁሙ ፤ ማሰሪያ ፡ መጠፈሪያ ፡ መማገሪያ ፤ የተተለተለ ፡ ቍርበት ፡ ርጥቡ ፡ ወይም ፡ የለፋው ፤ ቅሪላ ፡ ቅራና ፡ መጫኛ ፡ ምራን ፡ መርገጥ ፡ ማንቆ ።

ጣቃ ፤ ጣቅ ፤ (ብ ፡ ጣቃት ። ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ ልብስ ፡ የልብስ ፡ መዳ ፡ ነደ ፤ የታጠፈ ፡ የተጠቀለለ ፡ (አቡሻ ፡ ፶) ። ጭጋግ ፡ ጉም ፡ ጢስ ፤ ጥቍር ፡ ደመና ፡ ጠቀርማ ፡ የቀን ፡ ጨለማ ፡ ጥቅጥቅ ፡ ያለ ፤ እንደ ፡ ልብስ ፡ ጣቃ ፡ የሚጋርድና ፡ የሚሸፍን ። ቆባርን ፡ እይ ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፳፩ ። ዘዳ፬ ፡ ፲፩ ። ፳ ፡ ፲፱ ። ዕብ፲፪ ፡ ፲፰) ።

ጥቀ፤—እጅግ፡ብዙ፤—ጠቂቅ፡ጠቀ።

ጥቃ፤—ቅርብ፡ አጠገብ፤—ጠቂዕ፡ ጠቅዐ።

ጠቂብ፤ ቦት፤ (ጠቀበ፡ ይጠቅብ፡ ይጥቅብ፤ ጠቀመ። ዐረ፡ ሰቀበ፤ በሳ፡ ነደለ)፤ መጥቀም፡ መጠቃቀም፤ መስፋት፡ መደረት፤ መጣፍ፡ መለገብ፤ ያሮጌ፡ ልብስ፡ ያሮጌ፡ ጫማ። ጠቀመን፡ እይ። ነሥአ፡ ቈጽለ፡ በለስ፡ ወጠቀበ፡ ወገብረ፡ ሎቱ፡ሞራሕ፡ወከደነ፡ኀፍረቶ።ሐልቦ፡ዘይጠቅብ፡ (ኩፋ፡ ፫። ማቴ፱፡ ፲፮)።

ጠቃቢ፤(ቢት፡ ብያን፡ ያት፤ ቀብት)፤ የሚጠቅም፡ የሚለግብ፤ ጣፊ፡ ለጣፊ፡ ድሪቶ፡ ሰፊ፤ አሮጌ፡ ጠጋኝ፤ የጨርቅ፡ ወጌሻ።

አጥቀበ፤ አስጠቀመ፡ አስለገበ፤ አስደረተ፤ ልብሱን፡ ጫማውን፡ አስጠገነ።

ተጠቅበ፤ ተሰፋ፡ ተጠቀመ፤ ተጣፈ፡ ተለገበ፤ ታደሰ፡ ተጠገነ። ከመ፡ትትሐጸር፡በመስቀልከ፡ወትጠቀብ፡በመጽለብትከ፡እማእከለ፡መንበት፡(ቅዳ፡ ዮሐ)። ምስጢሩ፡ መራቅ፡ መጠበቅ፡ ነው፤ አንዳንድ፡ መጣፍ፡ ትጠበቅ፡ ትጠቀም፡ ይላል።

ጥቁብ፤(ባን፡ ባት፡ ቅብት)፤ የተጠቀመ፤ የተጠቃቀመ፤ ድሪቶ፡ ጥቅምቅም። ዝቅ፡ ብሉይ፡ ወሥጡጥ፡ ወጥቁብ።ሀሎ፡ ዲቤሁ፡ልብስ፡ጥቁብ፡ (ኢዮ፱፡ ፬። ፊልክ፡ ፻፲፯)።

ጥቅበት፤(ታት)፤ መጥቀም፡ መስፋት፤ መስፋት፡ አሰፋፍ፤ ስፌት፡ ጥቅማት። በህየ፡ ተምህረ፡ ግብረ፡ እድ፡ ጽሕፈተ፡ ወጥቅበተ።ያነቅዖ፡ ጥቅበቱ፡(ስንክ፡ ግን፲፱። ማርጀ፡ ፳፩)።

ተጣቀበ፤ ተጣቀመ፡ ተጠቃቀመ፤ ተሰፋፋ።

አስተጣቀበ፤ አጣቀመ፤ አጠቃቀመ፤ የጨርቅና፡ የጨርቅ፤ ለነገርና፡ ለሰውም፡ ይኾናል።

መጥቀብት፤ (ብ፡ መጣቅብት)፤ መጥቀሚያ፡ መጠቃቀሚያ፤ የስፌት፡ መሣሪያ።

ጠቂል፤ሎት፤(ጠቀለ፡ይጠቅል፡ይጥቅል)፤ መጥቀል፤ በነገር፡ መንካት፡ መጕነጥ፤ ጠቅ፡ ማድረግ፡ ማሽሟጠጥ፡ ፊት፡ ለፊት፤ ወይም፡ በስተኋላ፡ ማማት፡ መንቀፍ፤ መዋሸት፡ መቅጠፍ፤ መክሰስ፡ ማሳጣት። አፍ፡ ዘይጠቅል፡ ወይሔሉ። ወጠቀለቶ፡ ቅድመ፡እግዚሉ። ሶበ፡ጠቀለቶ፡(ጥበ፭፡ ፲፭። ኩፋ፡ ፴፱። መጽ፡ ምስ)። ጠንቈለን፡ እይ፤ የዚህ፡ ስሯጽ፡ ነው።

ጠቃሊ፤(ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ቀልት)፤ የሚነካ፡ ጕናጭ፡ አሽሟጣጭ፤ ሰብቀኛ፡ ከሳሽ፡ አሳጭ፤ ቀጣፊ፡ የሰው፡ ስም፡ አጥፊ፤ ሹላፍ፡ እሾኻፍ።

መጥቍል፤ (ልት፡ ላን፡ ላት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። የሰው፡ ስም፤ ምትሀታም፡ አስማታም፤ ጠንቋይ፡ መሠሪ፤ ጋኔን፡ ጠሪ፡ ሙት፡ አናጋሪ፡ ማለት፡ ነው፡ (ነገ፡ ማር)።

ጠቅለለ፤ (ተቀ፡ ግ። ጠቀለ)፤ በቁሙ፤ ጠቀለለ፤ ጠቀላለለ፡ ጠመጠመ፤ የልብስ፡ የገመድ። ጠብለለን፡ እይ፤ ተቀጥላነቱ፡ እንደዚያ፡ ነው።

አጠቅለለ፤ አስተጠቅለለ፤ አስጠቀለለ፤ አስጠመጠመ።

ተጠቅለለ፤ ተጠቀለለ፤ ተሸበለለ።

ጥቅሉል፤(ላን፡ ላት፡ ልልት)፤ የተጠቀለለ፤ ጥቅልል፤ መዳ፡ ጣቃ። ሐልባስ፡ ጥቅሉላት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፫)።

ጠቂም፤ ሞት፤ (ጠቀመ፡ ይጠቅም፡ ይጥቅም። ጠቀበ)፤ መጥቀም፤ መጠገን፡ ማደስ፤ ያሮጌ። ሐነጸ፡ አብያተ፡ ክርስቲያናት፡ ብዙኃተ፡ ወጠቀመ፡ወሐደሰ፡እምኔሆሙ፡(ስንክ፡ሐም፳፮)።

—፤ መንደቅ፡ መገንባት፤ ማጠር፡ መቅጠር፤ ቅጥር፡ መሥራት፡ በቅጥር፡ መክበብ፤ ዙሪያውን፡ በግንብ፡ መወሰን፡ መከለል፤ የከተማ፡ የቤት፡ የቦታ፡ የመሬት። ከመ፡ ይሕንጽ፡ ውእተ፡ መካነ፡ ወይጥቅም፡ ዐጸደ።እለ፡ያፈቅሩ፡ሕገ፡ይጠቅሙ፡ለርእሶሙ፡ ቅጽረ፡(ኩፋ፡ ፴፪። ምሳ፳፰፡ ፬)።

—፤ በቁሙ፤ መርባት፡ መጥቀም፤ ሥራ፡ መያዝ፡ ማገልገል፤ በቍዐንና፡ ረብሐን፡ እይ።

ጠቃሚ፤(ሚት፡ ምያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ (ተረት)፤ ጠቋሚ፡ ጠቃሚ።

ተጠቅመ፤ ተጠቀመ፡ ተሠራ፤ ታጠረ፡ ተከበበ፤ ጥቅም፡ አገኘ። ከመ፡ ትጠቀብ፡ ባለው፡ ትጠቀም፡ እንዲል፡ (ቅዳ፡ ዮሐ)።

ጥቁም፤(ማን፡ ማት፡ ቅምት)፤ የተገነባ፡ የተናሰ፤ የተቀጠረ።

ጥቅም፤(ማት)፤ ግንብ፡ ናስ፤ የግንብ፡ ቅጥር፡ መከበቢያ፤ የደንጊያ፡ ድሪቶ፡ ጥቅምቅም፡ በኖራ፡ ፈትልነት፡ የተሰፋ፡ የተጠቀመ፤ የተሳከ፡ የተጋጠመ፤ ብርቱ፡ ሥራ። ንቃወ፡ ምዝባሬ፡ ዘጥቅመ፡ ሰናዖር፡ ያፍ።ሀገር፡ ዘንኅለ፡ ጥቅማ።አህጉር፡ እለ፡ቦን፡ ጥቅም።መኑ፡ ይወስደኒ፡ሀገረ፡ጥቅም። በከመ፡ አንኅልከ፡ ጥቅማ፡ ለኢያሪኮ፤ከማሁ፡ አንኅል፡ ጥቅመ፡ ኀጢአትየ፡(ቅኔ። ምሳ፳፭፡ ፳፰። ኢሳ፴፮፡ ፭። መዝ፡ ፶፱። ቅዳ)።

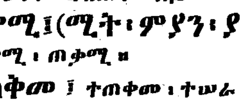

ጥቅም፡

ጥቅምት፤ በቁሙ፡ ስመ፡ ወርኅ፡ ካልእ፡ እመስከረም። ዘይቤው፡ የተሠራች፡ ሥር፤ ሥስጢሩ፡ ወርኅ፡ ግብር፡ ጥንተ፡ ግብር፡ ማለት፡ ነው፤ ሥን፡ ፍጥረትን፡ ያሳያል፤አታሚነን፡ተመልከት። እንደ፡ ወራቱ፡ ግን፡ ሲፈቱት፤ ጽጌውን፡ መደብ፡ አድርጎ፡ ፍሬ፡ ወርኅ፡ ፍሬ፡ መዋዕለ፡ ሠዊት፡ ያሰኛል። (ተረት)፤ ል

ጅን ፡ በጡት ፤ እኽልን ፡ በጥቅምት ፡ (ከልጠበቁትና ፡ ካልቈጠቡት) ።

ጠቂዕ፤ ዖት፤(ጠቅዐ ፡ ይጠቅዕ ፡ ይጥቃዕ ። ዕብ ፡ ታቃዕ)፤ መደወል ፡ ማቃጨል ፤ መምታት ፡ ማንኳኳት ፤ የንጨት ፡ የብረት ። ማጨብጨብ ፤ እጅ ፡ መጽፋት ። መንፋት ፡ ማጋፈት ፡ እፍ ፡ እፍ ፡ ማለት ፤ እየነፉ ፡ ድምጥ ፡ ማሰማት ፤ የንቢልታ ፡ የዋሽንት ፡ የቱልቱላ ፡ የቀንዳ ፡ መለከት ። ትጠቅዐ ፡ መጥቅዐ ፡ ወይትጋብኡ ፡ ሕዝብ ። ካህናት ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ይጠቅዕዎ ፡ ለመጥቅዕ ፡ (ግንዘ ። ዘኍ፲ ፡ ፫ ፡ ፭ ፡ ፲ ። ኢያ፮ ፡ ፭—፲፮) ።

—፤ በቁሙ ፤ መጥቃት ፡ ጠቅ ፡ ማድረግ ፤ ማጥቃት ፤ ማስጮኽ ፡ ማስለቀስ ፤ ማሸነፍ ፡ በላይ ፡ መኾን ። ለወይፈንና ፡ ላለሌም ፡ ይኾናል ፤ አጠቃ ፡ መታ ፡ እንዲሉ ። መጠጋት ፡ መቅረብ ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ፡ መኾን ፤ ለመምታት ፡ ለመጥቃት ።

ጠቃዒ፤ መጥቅዕ፤(ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት)፤ የሚደውል ፡ የሚነፋ ፡ ጠቂ ፡ አጥቂ ።

መጥቅዕ ፤ (ብ ፡ መጣቅዕት) ፤ በቁሙ ፤ መጥቅ ፡ ድወል ፡ ቃጭል ፤ መረዋ ፡ ነጋሪት ፤ ቱልቱላ ፡ ዋሽንት ፤ እንቢልታ ፡ መለከት ። መጥቅዕሰ ፡ ተወጥነ ፡ በኖኅ ፤ ወገብረ ፡ መጥቅዐ ፡ እምዕፀወ ፡ አብኖስ ፡ ዘኑኁ ፡ ሠለስቱ ፡ በእመት ፡ ወግድሙ ፡ አሐዱ ፡ በእመት ፤ ወሶበ ፡ አኀዘ ፡ ይግበር ፡ ታቦተ ፡ ይጠቅዕ ፡ ሎሙ ፡ ሠሎ ፡ ዕለተ ፡ ሠለስተ ፡ ጊዜ ። ድምፀ ፡ መጥቅዕ ። ቃለ ፡ መጥቅዕ ። ሰብዐቱ ፡ መላእክት ፡ እለ ፡ ያጸንዑ ፡ ሰብዐተ ፡ መጣቅዕተ ። ግበር ፡ ለከ ፡ ክልኤተ ፡ መጣቅዕተ ፡ ዘብሩር ፡ (ቀሌ ። ዕብ፲፪ ፡ ፲፱ ። ራእ፱ ፡ ፩ ። ፰ ፡ ፮ ። ዘኍ፲ ፡ ፪) ።

መጥቅዕ ፡

—፤ በዓል ፡ የበዓል ፡ ስም ፤ የዕብራውያን ፡ ዐውዳመት ፡ ቱልቱላ ፡ መለከት ፡ የሚነፋበት ፤ በ፯ኛው ፡ ወር ፡ የጥቅምት ፡ ጨረቃ ፡ በምትበቅልበት ፡ ቀን ፡ የሚውል ። አታሚንን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ዘሌ፳፫ ፡ ፳፬) ።

አጥቅዐ ፤ አስመታ ፡ አስነፋ ፤ አስጠቃ ፡ ጋ ።

ተጠቅዐ ፤ ተመታ ፡ ተነፋ ፤ ተጠቃ ፤ ተጠጋ ።

ጥቁዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ቅዕት) ፤ የተጠቃ ፡ ጥቁ ፤ ወራዳ ።

ጥቅዐት ፤ መጠቃት ፡ መሸነፍ ፤ በታች ፡ መኾን ። በቁሙ ፡ ጥቃት ፤ ውርደት ።

ጥቅዕ ፤ ጥቃዕ ፤ ጥቃ ፤ አጠገብ ፤ ጕን ፡ ላይ ፤ ቅርብ ፤ የቅርብ ፡ ቅርብ ፡ ሊይዙት ፡ ሊነኩት ፡ ወይም ፡ በጨበጣ ፡ ሊመቱት ፡ ሊወጉት ፡ የሚቻል ። ዳርቻ ። ጠረፍ ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ ጎር ፡ ጎረቤት ፤ የቦታ ። አብ ፡ ጥቅያም ፡ (ትግሬኛ) ። ጥቃሆሙ ። ጥቃ ፡ ማያት ። ጥቃ ፡ ጽህርት ፡ ዘሥጋ ። ማይ ፡ ዘጥቃ ፡ ባሕር ። ቢጥቃ ፡ ኵሎሕ ። በጥቃ ፡ ፍኖት ፤ ላይ ፡ (ኢዮ፮ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፳፯ ። ፲፯ ፡ ፫ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፳ ። መ፹ ፡ ፺፭ ። አፈ ፡ ድ፱) ።

ጠቂቅ ፤ ቆት ፤ (ጠቀ ፤ ጠቀቀ ፡ ይጠቅቅ ፡ ይጥቅቅ ። ደቀ ፤ ደግደገ) ፤ መጠቀን ፡ ማነስ ፤ ጥቃቅን ፡ ታናናሽ ፡ መኾን ፤ ተፈጭቶ ፡ ደቆ ፡ ተሰባብሮ ፡ ወይም ፡ ተቈርሶ ፡ ተፈርፍሮ ። መቈጠብ ፡ መንፈግ ፡ ጩቅ ፡ መኾን ፤ ቈርጦ ፡ በጥሶ ፡ ቈንጥሮ ፡ አሳንሶ ፡ መስጠት ። ጢቆ ፡ ጥቂት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ጢቆ ፡ ጋልኛ ፡ ነው ። እደሬ ፡ ጢቆ ፡ እንዲሉ ። መብዛት ፡ መፈድፈድ ፤ እጅግ ፡ መኾን ፤ በመሰበርና ፡ በመድቀቅ ፡ በመፈለጥና ፡ በመቈረጥ ፤ እንደ ፡ ሸክላ ፡ እንደ ፡ ግንድ ። ተባረከ ፡ ዳጎን ፡ ወኮነ ፡ ምእተ ፤ እስመ ፡ ቢዝኀ ፡ ወመልአ ፡ መሬተ ፡ (ቅኔ) ። የምስጢር ፡ ጥቅስ ፡ ነው ።

ጥቀት ፤ መብዛት ፤ ብዙነት ። ማነስ ፤ ጥቂትነት ፤ የቍጥር ፡ የመጠን ። መንፈግ ፡ መቤስ ፤ ንፍገት ፡ ጩቅነት ። በጥቀት ፡ ሙብልዐ ፡ ወሀብኩ ፡ (መጽ ፡ ኑዛ) ።

ጥቅ ፤ እጅግ ፤ ብዙ ፡ ዐያሌ ፤ ጥቃቅንነቱ ፡ እንዳሸዋ ፡ እንደ ፡ ጤፍ ፡ ቅንጣት ፡ እንዳፈርና ፡ እንደ ፡ ዱቄት ፡ ያለ ፤ የብዛቱ ፡ መጠን ፡ በስፍር ፡ በሚዛን ፡ ካልኾነ ፡ በቍጥር ፡ ሊታወቅ ፡ የማይቻል ፡ የማይቈጠር ።

ጥቀ ፤ (ንኡስ ፡ አገባብ) ፤ እጅግ ፤ ብዙ ፡ እምብዛ ፤ ለካ ፡ ፈጽሞ ፤ ይልቅ ፡ በጣም ፡ እንኳን ። ተምዐ ፡ ጥቀ ። ጥቀ ፡ ተሰብሐ ፡ ስምከ ። ጥቀ ፡ ሠናይኪ ፡ ወጥቀ ፡ አደምኪ ። ገቢረ ፡ ጽድቅ ፡ ሥሙር ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ጥቀ ፡ እምዘቢሐ ፡ መሥዋዕት ። ማየ ፡ ጥቀ ፡ ኢያስተይኮ ፡ ለጽሙእ ። መላእክት ፡ ጥቀ ፡ ስሕቱ ፡ በሰማይ ፡ (ማቴ፪ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፰ ። ማሕ፯ ፡ ፯ ። ምሳ፲፮ ፡ ፭ ። ኢዮ፳፪ ፡ ፯ ። ደራሲ) ። (ዕር፳ ፡ ቍ፺፯) ።

ጠቂር ፤ ሮት ፤ (ጠቀረ ፡ ይጠቅር ፡ ይጥቅር ። ደመነ ፤ ጸልመ) ፤ መጥቀር ፡ መጥቈር ፤ ጠቀራ ፡ መኾን ፤ ጥቀርሻ ፡ መምሰል ፤ የጣራ ፡ የፊት ፡ የደመናት ።

ጠቀር ፤ በቁሙ ፤ ጠቀራ ። ጥቀርሻ ፤ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፡ ጥላት ፤ የጢስ ፡ ስልባቦት ፡ በማድ ፡ ቤት ፡ ጣራ ፡ በማሩም ፡ በንጨቱም ፡ የሚገኝ ። ማሩም ፡ ጠቀራ ፡ ጠገብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ጠቀራ ፡ ይባላል ። (ተረት) ፤ ያፈና ፡ በሬ ፡ ጠቀራ ፡ ይመዛል ። ረገዝዎ ፡ በኲናት ፡ ጸሊም ፤ ጠቀራ ፡ ጠገብ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ጠቂስ ፤ ሶት ፤ (ጠቀሰ ፡ ይጠቅስ ፡ ይጥቅስ ። ሱር ፡ ትካስ ። ዕብ ፡ ጣቄስ ፤ ሰደረ) ፤ መጥቀስ ፤ ማመልከት ፤ ባይን ፡ በጅ ፡ በቃል ፤ የሰው ፡ የወጥ ፡ የነገር ፡ (ምሳ፮ ፡ ፲፪) ። መኰስተር ፡ መተርከስ ፤ የመብራት ፡ የቀንዲል ። መብራቱን ፡ ጥቀሰው ፡ እንዲሉ ።

ጥቅስ፤(ሳት)፤ ጥቅሻ፤ምልክት። ባይን፡ ጥቅሻ፤በከንፈር፡ ንክሻ፡ እንዲሉ። በቁሙ፡ የመጽሐፍ፡ ቃል፤ዐጭር፡ ቍርጭኝ፡ ንባብ፤ምሳሌ፡ መስል፡ ማስረጃ፡ ምስክር፡ የሚኾን። ጕመን፡ ጥቅስ፤ዐልጫ፡ ጥቅስ፡ እንዲሉ። ዘመረንና፡ ቀጸበን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ጥር፤—በቁሙ፡ ጠር፤—ጠይሮ፡ ጠየረ።

ጠሪእ፤አት፤(ጠርአ፡ይጠርእ፡ይጥራእ። ጸርሐ)፤ መጥራት፡ መጮኽ፤አቤት፡ አቤት፡ ማለት፤ቡታ፡ መስደድ። ኢይኬልሕ፡ወኢይጠርእ። እንዘ፡ይጠርኡ፡(ኢሳ፵፪፡፪። ግብ፳፭፡፲፩)።

ጠራኢ፤ ጠሪ፡ ጨኺ፤ቡታ፡ ሰዳጅ።

ጥራእ፤ ጥርእ፤ ጥሪ፡ ጩኸት፤ቡታ፡ እሪታ። ጥራአ፡ቃል፡መፍርህ፡(ጥበ፲፯፡፲፰)።

ጥሬቡኖስ፤(ብ፡ጠርባናት። ሮማይ፡ ትሪቡኑስ)፤ የሹመት፡ የማዕርግ፡ ስም፤ደጅ፡ አዝማች፡ ራስ፡ ቢቶደድ፡ እንደ፡ ማለት፡ ያለ። ፈነውዎ፡ለክቡር፡ጥሬቡኖስ። ተፈነዉ፡ጠርባናት፡(ተረ፡ ቄር፲፱። መጽ፡ ምስ)።

ጠርቤንቶስ፤(ጽር፡ ቴሬቢንቶስ)፤ የንጨት፡ ስም፡ ቡጥም፤መልካም፡ ሽታና፡ ብዙ፡ ቅጠል፡ ደም፡ ወተት፡ ያለው፤ቅጠሉና፡ ፍሬው፡ ታናናሽ፤ቍንደ፡ በርበሬ፡ የሚመስል፡ (ኢሳ፮፡፴። ፯፡ ፲፪። ኩፋ፡ ፲፫። ኢያ፳፬፡ ፳፮)።

ጠራው፤ ትርያ፤ጉቡኣን፡ ከዋክብት፡ እንደን ስድስቶ፡ ያሉ፤ባንድነት፡ ተጻፍቀው፡ ተሰናስለው፡ አበባ፡ መስለው፡ የሚታዩ። ከከብ፡ጠራው፡(ስንክ፡ መስ፲፭)። ስመ፡ ሀገር፤ ከዋክብት፡ የሚመለኩበት፡ ሥዕላቸው፡ ምስላቸው፡ ያለበት፤የኮከብ፡ ቈጣሮች፡ አገር። ሀገረ፡ጠራው፡(ስንክ)። ትርያን፡ እይ፤ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው።

ጠሪዝ፤ዘት፤(ጠረዘ፡ይጠርዝ፡ይጥርዝ። ዐረ፡ ጠሪዘ። ዕብ፡ ጣራዝ፤ጣራስ)፤ መጠረዝ፡ መጥለፍ፤መዘምዘም፤ፈትልን፡ በመርፌ፡ ማቈላለፍ፤በልብስ፡ ላይ፡ ዛፍና፡ ሐረግ፡ መሣል፤ልብስን፡ በስፌት፡ በሐር፡ ማስጌጥ፡ ማንቈጥቈጥ፡ ሶራ፡ ማስመሰል፤ረቀመን፡ እይ።

ጠራዚ፤(ዚት፡ ዝያን፡ ያት)፤ የሚጠርዝ፡ ጠራዥ፤ጠላፊ፡ ጥልፍ፡ ሰፊ።

ጥራዝ፤(ዛት)፤ ግብረ፡ መርፌ፤ጥልፍ፡ ዝምዝማት፡ ቍልፍልፍ፡ ስፌት፤በልብስ፡ላይ፡ ወይም፡ ርሱን፡ ራሱን፡ ፈትሉን፡ ብቻ፡ እንደ፡ ወንፊት፡ ሐረግ፡ አበባ፡ ዛላ፡ ዘለላ፡ እያስመሰሉ፡ የሚጠልፉትና፡ የሚታቱት። የመጽሐፍ፡ ስፌት፡ ቶታን፤ሥራው፡ የጥልፍ፡ ሐረግ፡ የሚመስል፤ኹማቱና፡ ሚሩ፡ ርስ፡ በርሱ፡ የተጣለፈ፡ የተቈላለፈ። በቁሙ፤የመጽሐፍ፡ነደ፤ብራናው፡ ወይም፡ ወረቀቱ፡ ካራትና፡ ካምስት፡ በመታጠፍ፡ ሉሑ፡ ቅጠሉ፡ ፳፡ ፲፤ገጹ፡ ፲፮፡ ወይም፡ ፳፡ ኹኖ፡ ባንድነት፡ የሚያዝ፡ የሚሰፋና፡ የሚጠረዝ። ስሙን፡ ከስፌቱ፡ ከቶታኑና፡ ከኹማቱ፡ ወሰዷል። ወምስሌሃ፡አሐዱ፡ ጥራዝ፡እመጽሐፈ፡መልእክቱ፡ለጳውሎስ፤ወትቤሎ፡ተሣየጥ፡እምኔየ፤ወነሥአ፡ለይእቲ፡ጥራዝ። ሠለስቱ፡ጥራዛት፡ካልኣን፡(ስንክ፡ መጋ፲፫)።

ጠርዝ፤ በቁሙ፤የልብስ፡ ዳርቻ፡ ዝሓው፡ ዕጥፍ፡ ድርብ፡ ኹኖ፡ ጥራዝና፡ ጥልፍ፡ የሚመስል፡ (ዐማርኛ)።

ጠርዘዘ፤(ተቀ፡ ግ)፤ አንጠረዘዘ፤የፊት፡ የሆድ።

ተጠርዘዘ፤ ተንጠረዘዘ፤ ጠርዛዛ፡ ኾነ።

ጥርዙዝ፤ የተንጠረዘዘ፤እንጥርዝ፤ፊት፡ ከባድ፤ርጉዝ፤ጋን፡ ሆድ፡ (ዐማርኛ)።

ጥሬዝቢጤር፤—ከህን፡ ቄስ፤—ፕሬዝ፡ ፐ።

ጠርይ፤(ዮት፤ጠርየ፤ጠረየ፡ይጠሪ፡ ይጥሪ። ጸርየ)፤ መጠረት፤ጥሪት፡ ማጥራት፤ገንዘብ፡ ማግኘት፡ መሰብሰብ፤የሌላውን፡ ጥሪት፡ መዋጀት፡ መግዛት፡ መውረስ፤ጥሩ፡ ገንዘብ፡ ማድረግ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በአመረ፡ ፈንታ፡ አእመረ፡ እንዲል፤ በጠረየም፡ ፈንታ፡ አጥረየ፡ ይላል፤ስሕተት፡ ነው። ንዋይ፡ዘአጥረየ። አጥረይኩ፡ሠናየ፡ጥሪተ። ኅሩያንየ፡እለ፡ አጥረይኩ። እንተ፡አጥረያ፡በደሙ። ልብነ፡እምከመ፡አጥረየ፡ክንፈ፡ወርሐቀ፡እምግብራተ፡ ለም። ንጽሐቅ፡ለአጥርዮተ፡ዝንቱ፡(ኢዮ፳፡፳፱። ሚራ፶፩፡፳፩። ኢሳ፵፫፡፳፩። ግብ፳፡፳፰። አፈ፡ ተ፳፪። ፴፬)። ጥሬ፡ መኾን፤አለመብሰል፤የምግብ።

ጠራዪ፤ መጥረዪ፤ መጥሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ ገኚ፡ ወራሽ፤ጥሪታም፡ ባለጥሪት።

አጥረየ፤ ጥሪት፡ አስገዛ፤አሷጀ፡ ገንዘብ፡ አስደረገ።

ተጠርየ፤ ተገዛ፡ ተዋጀ፤ተገኘ፡ ተሰጠ፤ጥሩ፡ ገንዘብ፡ ኾነ። አንተ፡ ኀለይከ፡ከመ፡ጸጋ፡እግዚ፡ ትጠረይ፡በብሩር። ንዋይ፡ዘይጠረይ፡እምግብር። ሃይማኖት፡እንተ፡ትጠረይ፡እምተምህሮ። ትሩፋት፡እንተ፡እምኔሃ፡ትጠረይ፡ንጽሐ፡ልብ። ጸጋ፡መንፈስ፡ቅዱስ፡እንተ፡ትጠረይ፡በጥምቀት፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፭፡ ፩። ፍ፡ ነ፡ ፴፱። ማር፡ ይሥ። ፊልክ፡ ፱፡ ፳)።

ጥሩይ፤(ያን፡ያት፡ ሪት)፤ የተገዛ፡ ግዙ፤ ውጁ፡ ውርስ።

ጥሪት፤(ታት)፤ በቁሙ፤ ጥሩ፡ ገንዘብ፤ ብዕል፡ ሀብት፤ብዙ፡ ክብት፤ቋም፡ መንጋ፡ የሚነጋጋ። ሖር፡ወሚጥ፡ጥሪተከ፡ወሀብ፡ለምስኪናን፤ወሖረ፡ትኩዘ፤እስመ፡ብዙኅ፡ጥሪቱ። አጥርዮ፡ ጥሪታት፡(ማቴ፲፱፡ ፳፩፡ ፳፪። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፬)።

መጥሬት ፤ (ብ ፡ መጥርያት ፡ ታት) ፤ ጥሬት ፡ ማጥሪያ ፤ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፤ ወፍጮ ፡ መኪና ፤ ወይም ፡ የሚከራይ ፡ ገመል ፡ አህያ ፡ ፈረስ ፡ በቅሎ ፡ በሬያ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በእንተ ፡ አንስቲያሆሙ ፡ ወውሉደሙ ፡ ወመጥርያታቲሆሙ ፡ ወኪነታቲሆሙ ፡ (ፊልክ ፡ ፫) ።

ጥሬይ ፤ (ያን) ፤ ጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ፍሬጣ ፤ ሩብ ፡ አላድ ፡ ቤሳ ፡ መሐልቅ ፤ ጥሬ ፡ ብር ፡ ጥሬ ፡ ወርቅ ። ወአልብክሙ ፡ ጥሬይሆሙ ፡ (ሔኖ፲፱ ፡ ፯) ።

ጥሬይ ፤ (ዕብ ፡ ጣሪይ ። ዐረ ፡ ጠሪይ) ፤ ጥሬ ፤ ያልበሰለ ፡ እሳት ፡ ያልነካው ።

ጥሬው ፤ ጥሬውን ፡ በጥሬው ፡ ሳይበስል ፤ ወይም ፡ ብቻውን ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፵፱) ። ከኑ ፡ ይበልዑ ፡ ኅጠተ ፡ ሥርናይ ፡ ጥሬየ ። የሐምል ፡ ሐምለ ፡ ገዳም ፡ ወይበልዕ ፡ ጥሬየ ፡ እምኔሁ ፡ (ዮሴፍ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ጥሬ ፤ በቁሙ ፤ ያልበሰለ ፡ ቅንጣት ፡ ፍሬ ፤ ያልተፈታ ፡ ቋንቋ ፡ በዚያው ፡ በበቀለበት ፡ የሚነገር ። ሃሌ ፡ ሉያ ፡ አደናይ ፡ ኤሎሄ ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። ከዘር ፡ ከአንቀጽ ፡ የሚወጣ ፡ ፍሬ ፡ ቃል ፡ ስምና ፡ ቅጽል ፤ ያውም ፡ ዘመድና ፡ ባዕድ ፡ የሚባል ። ዘመደንና ፡ በዐደን ፡ ተመልከት ።

ጠሬቅ ፤ ቆት ፤ (ጠረቀ ፡ ይጠርቅ ፡ ይጥርቅ ። ዕብ ፡ ጣራቅ ፤ መታ) ፤ መጠረቅ ፡ መጠርነቅ ፤ መጠርቈሽ ፡ መብሳት ፡ መንደል ፤ አጣብቆ ፡ መውጋት ፡ መቸንከር ፤ መለበጥ ፡ ማስጌጥ ። መጠርቀቅ ፡ ማስጨነቅ ፤ ማነቅ ፡ መፈጥረቅ ፤ አጥብቆ ፡ አጣብቆ ፡ መያዝ ፤ የሰው ፡ የንስሳ ፤ እስኪቱን ፡ ሲያሹት ፡ ሲያኰላሹት ፤ ሌባም ፡ ቢኾን ፡ እውነት ፡ እስኪያወጣ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መቅዘን ፡ ይሉታል ፤ ይኸውም ፡ ወይፈን ፡ ሲቀጠቀጥ ፡ በግድ ፡ የሚቀዝን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነው ። መጠርቃት ፡ ማገገም ፤ በመብል ፡ መታደስ ፡ ማፈርጠም ፤ ከተኰላሹና ፡ ከተቀጠቀጡ ፡ በኋላ ። በዐረብ ፡ ቋንቋ ፡ ግን ፡ ጠሪቅ ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ መንገድ ፡ ጐዳና ፡ ጥርጊያ ፡ ይኾናል ።

ጠራቂ ፤ በቁሙ ፤ የሚጠርቅ ፡ የሚጠረንቅ ። (ተረት) ፤ ነገር ፡ ባዋቂ ፤ ብረት ፡ በጠራቂ ።

አጥረቀ ፤ አስጠረቀ ፤ አስመታ ፡ አስቀጠቀጠ ፤ እስኪቀዝን ፡ ድረስ ።

አጥራቂ ፤ የሚያስምክት ፤ የሚያስነጋ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጡርቂያም ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ቅዘናም ፡ ይሉታል ፤ ፍችው ፡ አይደለም ።

ተጠርቀ ፤ ተጠረቀ ፤ ተቀጠቀጠ ፡ ተኰላሸ ።

ጥሩቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ርቅት) ፤ የተጠረቀ ፡ ጥርቅ ፤ የተሰነጋ ፡ ፍሬው ፡ የወጣ ፤ ኾልሹ ፡ ሰንጋ ፡ ቀጥቅጥ ። ዘምቱር ፡ ወዘጥሩቅ ፡ ኢታቅርቡ ፡ ለእግዚ ፡ (ዘሌ፳፪ ፡ ፳፬) ። ወዘጥሩቅ ፡ ባለው ፡ ወዘአጥራቂ ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ጠሪስ ፤ ሶት ፤ (ጠርሰ ፤ ጠረሰ ፡ ይጠርስ ፡ ይጥርስ ። ዕብ ፡ ጣሬሽ) ፤ መጠርሰም ፤ መስበር ፤ መሠንጠቅ ፡ መፍለጥ ፤ መምታት ፡ መቀጥቀጥ ፡ ለማድቀቅ ፤ የደንጊያ ፡ የገል ፤ ወይም ፡ የመብል ፤ መጨረስ ፤ መጨራረስ ፡ መፈጸም ፤ የሥራ ። ጥርስ ፡ ማውጣት ፡ ማብቀል ፤ የሕፃን ። (ተረት) ፤ እኔ ፡ እበላው ፡ ሳጣ ፡ ልጄ ፡ ጥርስ ፡ አወጣ ። መጥረስ ፡ መደንዘዝ ፤ ወይም ፡ ጥርሳም ፡ ገጣጣ ፡ መኾን ። ፀርስን ፡ እይ ።

ጥርስ ፤ (ብ ፡ ጥረስ ፤ አጥራስ) ፤ በቁሙ ፤ መንጋጋ ፡ ክራንቻ ። ወለእመ ፡ ሰበረ ፡ ጥርሰ ፡ ወስነ ። አንገፍክዎሙ ፡ እማእከለ ፡ ጥረሲሆሙ ፡ ዘመሠጡ ። ጥረሲሆሙ ፡ ለአናብስት ። ስነ ፡ መጥባሕት ፡ ቦቱ ፡ ወጥረሲሁ ፡ መከርክር ። መሊታ ፡ አጥራስ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፳፯ ። ኢዮ፳፱ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፶፯ ። ምሳ፳፬ ፡ ፴፯ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

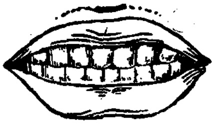

ጥረስ ፡

ጠረጴዛ ፤ (ዛት ። ጽር ፡ ትራፔዛ) ፤ ሰደቃ ፡ ገበታ ፤ አራት ፡ እግር ፡ ያለው ፡ ማናቸውም ። ምሣዕ ፡ መንበረ ፡ ታቦት ፡ ከንርከኑ ፡ ከናጕበሩ ፤ መቅደስ ፡ ቅድስተ ፡ ቅዱሳን ። ኢይትወከፍዎሙ ፡ ውስተ ፡ ቅድስት ፡ ጠረጴዛ ። ኢይደልዎሙ ፡ ይባኡ ፡ ውስተ ፡ ቅድስት ፡ ጠረጴዛ ፡ ወምሥዋዒሁ ፡ ለእግዚ ። ጠረጴዛት ፡ ዘምስጢር ። ሰላም ፡ ለታአድራ ፡ ዘሐነጸት ፡ ጠረጴዛ ። አሪታዊት ፤ ጠረጴዛ ፡ (ቀሌ ። አርጋ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ መጋ፲፩ ። ታኅ፫) ።

ጠስ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ የፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ መዝመሪያ ፡ ክፍል ፤ ካራት ፡ አንዱ ። ጠስ ፡ መክ ፡ መግ ፡ መጅ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

ጠስይ ፤ ዮት ፤ (ጠሰየ ፡ ይጠሲ ፡ ይጠሲ ። ዕብ ፡ ጣሽጤሽ) ፤ ማጥፋት ፡ መደምሰስ ፤ መፋቅ ፡ መሠረዝ ፤ የጥፋት ። መጣስ ፡ መጠምሰስ ፤ ማስተኛት ፡ መለጠስ ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ማጥፋት ፡ ነው ። ቤቱ ፡ የጠፈረ ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ቀተለም ፡ ይኼዳል ። ኅድገኒ ፡ እጥስየሙ ። እክይደሙ ፡ ወእጠስየሙ ። ጠስየኒ ፡ ምስሌሆሙ ። አነ ፡ ጠሰይክዎሙ ፡ በመዐትየ ። ተሀበኒ ፡ መድኀኒተ ፤ ደዌ ፡ ኀጢአት ፡ ዘይጠሲ ፡ (ዘፀ፴፪ ፡ ፲ ። ፪ነገ ፡ ፳፪ ። ፵፫ ። ክብ ፡ ነገ፱ ። መቃ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ መስ፳፪) ። መስፈር ፡ መለካት ፡ ልክ ፡ ማድረግ ፡ ሳይተርፍም ፡ ሳይጐድልም ፡ የርጥብ ፡ የደረቅ ። ጣሳ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ማርጀት ፡ ማፍጀት ፤ መጠስ ጠስ ፡ የድሜን ፡ ልክ ፡ ማድረስ ።

ጠሳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚያጠፋ ፡ አጥፊ ፤ ጣሽ ፡ ጠምሳሽ ።

ተጠስየ ፤ ጠፋ ፡ ተደመሰሰ ፤ ተፋቀ ፡ ተጣሰ ። ተመስወ ፡ ልቦሙ ፡ ወተጠስየ ፤ ወንጥአ ፡ ዘይኄልዩ ፤ ጠፋ ፡ (ኢያ፭ ፡ ፩) ።

ጥሱይ፤(ያን፡ያት፡ሲት)፤የጠፋ፡የተጣሰ።

ጥስየት፤ መጥፋት፤ ጥፋት፡ አጠፋፍ፤ ጥሶሽ፡ አጣጣስ።

ጥስን፤ ጠስኝ፤ የደጋ፡ ቅጠል፤ ክድልኽ፡ ቅመም፡ የሚገባ።

ጤት፤—ስመ፡ ፊደል፤—ጠይት።

የ

የ፤ ፲ኛ፡ ፊደል፡ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአበገደ፤ ስሙ፡ የማን፤ ቍጥሩ፡ ዐሥር፤ አኃዝ፡ ሲኾን፡ የ፡ ዐሠርት፡ ቱ፡ ይባላል።

የ፤ የአካል፡ ዝርዝር፤ አን፡ ለሚል፡ ብቻ። ለልየ፤ ኪያየ፤ ዚኣየ፤ ነፍስየ።

የ፤ ሥርወ፡ ትንቢት፤ የካልኣይ፡ አንቀጽ፡ መነሻ፡ ለሦስት፡ ስራዊት፤ ለሩቅ፡ ለሩቆች፡ ወንዶችና፡ ሴቶች። ግእዙ፡ ብቻ፡ ስለ፡ ተነገረ፡ ራብዑና፡ ሳድሱ፡ አይቀሩም። ይህም፡ ያቀ፡ (ያቁ፡ ያቃ)፡ የዐውቅ፡ (ቁ፡ ቃ)፡ ይዑቅ። አያቀ፡(ቁ፡ቃ)፡ ያዐውቅ፡ ያዑቅ፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። የትንቢት፡ አሥራው፡ ፬፡ ብቻ፡ ናቸው፤ የ፡ ተ፡ አ፡ ነ።

ዩ፤ የቅጽል፡ ምእላድ፤ ወይም፡ የስም፡ አርቲክል፤ በሴት፡ አንቀጽ፡ ለሚነገር፡ ቃል። ሐዳስዩ፡ ድንግልዩ፡ ብሊትዩ፡ ዕቤርዩ፡ እያለ፡ ይህን፡ በመሰለ፡ ይገባል። ሲፈታም፡ ዐዲሷ፡ ዐዲሲቱ፤ ባልቴቷ፡ ባልቴቲቱ፡ ያሰኛል። ይዌድስዋ፡ መላእክት፡ ለማርያም፡ በውስተ፡ ውሳጤ፡ መንጦላዕት፡ ወይብልዋ፡ በሓኪ፡ ማርያም፡ ሐዳስዩ፡ ጣዕዋ፡(ሳታት)።

ዪ—ዬ፤ የማልስና፡ የኃምስ፡ ሥረዮች፤ ዪ፡ የማልስ፤ ዬ፡ የኃምስ። የማልስ፡ የኃምስ፡ ድምፅ፡ ኹሉ፡ ከዪና፡ ከዬ፡ ወጥቷል፤ ቅጥላቸውም፡ ኢ፡ ኤ፡ የዪና፡ የዬ፡ ምልክት፡ ነው። ፊደል፡ ኹሉ፡ አለየ፡ መሪነት፡ ማልስና፡ ኃምስ፡ አይኾንም።

ዪ—ይ፤ የጥሬና፡ የስም፡ ምእላድ፤ ወገናዊ፡ ቅጽል፡ የ፡ ኛ። ዊና፡ ይን፡ ተመልከት።

ያ፤ የጥሬና፡ የስም፡ ምእላድ፤ ፍችው፡ ኛ፡ የ። ኬንያ፡ ሐዋርያ፤ ብልኀተኛ፡ መንገደኛ። ኢትዮጵያ፡ እስክንድርያ፤ የኢትዮጲስ፡ የእስክንድር፡ አገር፤ ወይም፡ ኢትዮጳዪት፡ እስክንድራዪት፡ ያሰኛል፤ ይኸውም፡ በተጸውዖ፡ ስም፡ ሲገባ፡ ነው።

ያ፤ አብገር፡ ምእላድ፤ ኩንና፡ ከት፡ እየተደረበ፡ በማልስ፡ ቅጽል፡ በማልስ፡ መስም፡ ይገባል። ቀታሊ፡ ልያን፡ ያት፤ መምለኪ፡ ክያን፡ ያት። ብዙዎቹን፡ ወንዶችና፡ ሴቶች፡ በሚያስተባብር፡ በመድበል፡ ቅጽል፡ ግን፡ ተውጦ፡ ተጕርዶ፡ ይቀራል። ቀተልት፤ መምለክት።

ዩ፤ ቃለ፡ ብካይ፡ ወሰቈቃው፤ በቍሙ፤ዮ፡ ወዮ፡ ወየው፤ ይብላኝ። ብከይዎ፡ ወላሕውዎ፡ እስ፡ ታፈቅርዎ፤ ዩ፡ ዩ፡ ዩ፡ ዐማኑኤል፡ አምላክነ፡(ቅዳ፡ አፈ)።

ዬ፤ ቃለ፡ ትፍሥሕት፡ ወአንክሮ፤ ዕሦ፡ ዕሠይ፡ ኢዮሃ፤ እንሆ። ዩ፡ መስቀል፡ ጸገየ። ዩ፡ ዩ፡ ዩ፡ መንክር፤ እንሆ፡ ድንቅ፡ (ድጓ)። (ዕርጅ፡ ቍ፺፬)።

ይ—ዪ፤ የቅጽል፡ ምእላድ፤ እንደ፡ ዊ፡ በጥሬና፡ በስም፡ እየገባ፡ ወገን፡ የሚያሳይ። ቅድም፡ ቀዳማይ—ዪ፤(ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ ፊተኛ፤ የፊት። ፊደታይ፤ የወንበዶች፡ ወገን፤ ቀማኛ። ላዕላይ፡ ታሕታይ፤ ላይኛ፡ ታችኛ፤ የላይ፡ የታች፤ በላይ፡ በታች፡ ያለ። ግብጻይ፡ ግብጻዩ፤የግብጽ፡ ሰው። ቀርናይ—ዩ፡ ቀንደኛ፡ ቀንዳም፡ ባለቀንድ፤ የቀንድ፡ ክብት፡ ተዋጊ፡ እያሰኘ፡ እንደ፡ ሙሻዘር፡ እንደ፡ ማልስ፡ ቅጽል፡ በሚያምርለት፡ ስልት፡ ይፈታል። ምክንያቱም፡ ዊና፡ ዪ፡ ማልሶች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ነው፤ በዪ፡ ፈንታ፡ ግን፡ ይ፡ መጣፉ፡ ስለ፡ ተለመደ፡ ነው፡ እንጂ፡ የሚገባው፡ ኹኖ፡ አይደለም፤ ማልስና፡ ሳድስ፡ ምን፡ ገጥሞት። ባማርኛ፡ ግን፡ ሳድሱን፡ ሲጣኑት፡ ድምጡ፡ እንደ፡ ማልስ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ማልስና፡ ሳድስ፡ ይዋረሳሉ፤ ሰጪ፡ ገዢ፤ ሰጭ፡ ገዥ፤ የመሰለው፡ ኹሉ፤ የዊን፡ ፍች፡ እይ።

ዮ፤(ያ፡ዮሙ፡ዮን)፤ ድርብ፡ ዝርዝር፤ የገቢር፡ ዐጸፋ፡ ባራት፡ ስራዊት፡ በሩቅ፡ በሩቆች፡ የሚነገር። ኪያሁ፡ (ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን)፡ በማለት፡ ፈንታ፤ እየገባ፤ ያን፡ ያነን፡ ርሱን፡ ያሰኛል። ሀበኒዮ፡ እምውእቱ፡ማይ። ከመ፡ የሀበኒያ፡ ለይእቲ፡ መጽሐፍ። ወሊተ፡ ወሀብከኒዮሙ። አልቦ፡ ዘየሀይደኒዮን፤ እስመ፡ አቡየ፡ ዘወሀበኒዮን፡ ውእቱ፡ የዐቢ፡ እምኵሉ፡ (ዮሐ፬፡ ፲፭። ራእ፲፡ ፱። ዮሐ፲፯፡ ፯። ፲፡ ፳፰፡ ፳፱)።

ይእዜ፤ (ይእቲ፡ ጊዜ)፤ አኹን፡ በዚች፡ ሰዓት፤ ዛሬ፡ ዘንድሮ። አኹን፡ ማለት፡ ቅጽበት፡ ደቂቃ፡ ሳይቀር፡ የጊዜን፡ መቅረብና፡ ማጠር፤ ያሉበትን፡ ክፍል፡ ያሳያል። ይእዜ፡ ትስዕሮ፡ ለገብርከ። ይእዜኒ፡ ወዘልፈኒ። እምነእስየ፡ እስከ፡ ይእዜ። እምይእዜ፡ ወእስከ፡ ለዓለም፡(ሉቃ፪፡ ፳፱። ይሁ፡ ፳፭። መዝ፡ ፻። ኤፍ፡ ፩)። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ በእንከ፡ ዘይቤ፡ ይፈታል፤ ዮምን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

ይእቲ፤—ያች፡ርሲ፤ነች፡ናት፤—ው እቱ ።

ይቤ፤(በዪል፤ሎት፤ቤለ፡ይበይል፡ ይቢል።አው፡ቤለ፡ይቤ፡ይበል)፤ የቤለ፡ ከ ልኣይ፤ትንቢት፡አንቀጽ ። ፍችው፤ይል፤ይላል፤ይል፡ ነበር ። የቤለ፡ ትንቢቶች፡ ከልኣዮቹ፡ ይቤና፡ ይበይል፡ ኹለት ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ አስተውል ። መምህራን ፡ ግን ፡ በቤለ ፡ ፈንታ ፡ ይቤን ፡ ከብህለ ፡ ደርበው ፡ ቀዳማይ ፡ አንቀጽ፡ያደርጉታል፤፪ኛም ፡ ዘሩና ፡ አርእስቱ ፡ በዪል፡ ሲኾን፡ አርእስት፡ የለውም ፤ ነባር፡ አንቀጽ ፡ ነው፡ ይ ሉታል ፤ ብሂልን፡ እይ ።

የብቦ ፤ ቦት ፤ (የበበ፡ ይዩብብ፡ ይየ ብብ።ዕብ፡ወሱር፡ያቤብ፤ጮኸ፡አለቀሰ)፤ እልል፡ ማለት ፤ በደስታ፡ ቃል ፡ መጮኽ፡ ማመስገን ፤ የዘፈን ፡ የማሕሌት ። ባበየን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ግልባጭ ፡ ነው ። የበበት፡እሌኒ።ቦ፡እመላእክት፡ዘይዜምር፡ ወቦ፡ዘይዩብብ፡(ድጓ ። ቀሌ ። መዝ ፡ ፵፯ ። ፹፰) ።

ይባቤ፤(ብያት) ፤ በቁሙ ፤ እልልታ ፡ ጩ ኸት፤ ምስጋና ፡ መዝሙር፡ በደስታ ፡ ቃል ፡ የሚነገር። ወአልቦ፡ብዝኀ፡ለይባቤነ።ዐርገ፡እግዚ፡በይባቤ። ማርያም፡በይባቤ፡ትዘብጥ፡ከበሮ፡(መዝ ፡ ፵፮ ። ፮ ። መዋሥ) ።

የቢስ ፤ ሶት ፤ (የብሰ ፡ ይየብስ፡ ይይ በስ ። ዕብ፡ ያቤሽ ። ሱር፡ ዩቢሽ ። ዐረ፡ የቢሰ) ፤ መድረቅ ፡ መክረር ፤ ርጥበት ፡ ልምላሜ ፡ ማ ጣት።ፈለግ፡ይነፅፍ፡ወይየብስ። ወውእቱ፡የብሰ፡ ከመ፡እብን።ይየብስ፡ተክሎሙ።የብሰ፡ማእረረ፡ ምድር፡(ኢዮ፲፬ ፡ ፲፩ ። ፩ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፴፯ ። ኢዮ፳፬ ፡ ፲፱ ። ራእ፲፬ ፡ ፲፭) ።

ይቡስ፤(ሳን፡ሳት፡ብስት) ፤ የደረቀ፡ የ ከረረ፤ ደረቅ ፡ ከራራ ። ይብስት፡ባሕር።አዕፅምት፡ ይቡሳት ። ይቡሳነ፡ ልብ ። ዕፀ ፡ ይቡስ ። ኀብስት፡ ይቡስ ። ክማድ ፡ ይቡስ ፡(ዘፀ፲፬ ፡ ፳፱ ። ሕዝ፴፯ ፡ ፬ ። ሔኖ፳ ፡ ፱ ። ሚራ፮ ፡ ፫ ። ቄድር ። ኩፋ ፡ ፩) ።

ይብሰት ፤ መድረቅ ፡ አደራረቅ ፤ ድርቀት ፡ ድ ርቅና ፡ ደረቅነት ። ሐዘንክኑ ፡ በእንተ ፡ ይብሰተ፡ ሐ ምሐም ። ይብሰተ ፡ ኅብስት ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፭ ። ፊ ልክ ፡ ፸፬) ።

ይበስ ፤ ድርቅ ፤ ድርቀት ። ይበሰ ፡ ኅብስት ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፱) ።

የብስ ፤ በቁሙ ፤ ደረቅ ፡ ምድር ፡ ባሕር ፡ የሌ ለው ፤ ውሃ ፡ ያልሸፈነው ። ይቤ ፤ ያስተርኢ፡ የብስ ፤ ወአስተርአየ፡የብስ ፤ ወሰመየ ፡ እግዚ ፡ ለየብስ ፡ ም ድረ ። እለ ፡ የኀድሩ ፡ የብሰ ። በየብስ ፡ ወበባሕር ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፱ ። ሔኖ፴፯ ፡ ፭ ። ዮሴፍ) ።

አይበሰ ፤ አደረቀ ፤ አስደረቀ ። አየብሶሙ ፡ ለአፍላግ ። ለሥርወ፡ያ ፡ ያየብሶ ፡ ነፋስ ። አየብስ ፡ ዕፀ ፡ ርጡበ ። ያረጥባ ፡ ለምድር ፡ ወያየብሳ ፡ ለባ ሕር ። ያየብስዎ ፡ በፀሓይ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፪ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፴ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፳፬ ። ሳታት ። መ ፡ ፈ) ።

ዮጊ ፤—እንሆ ፡ ወይ ፤—የወጊ ።

ዮድ ፤—ስመ ፡ ፊደል ፤—የወድ ።

ይዶን ፤ (ሮማይ ፡ ይዱስ) ፤ ክፍለ፡ወርኅ፤ የወር፡ እኩሌታ ፤ በዱሮ ፡ አከፋፈል ፡ የየካቲት ፡ ፲፫ኛ ፡ ወይም ፡ በሠግር ፡ ጊዜ ፡ ፲፭ኛው ፡ ቀን ። ወበወርኀ፡ ሮሜ፡ቅድመ፡ሰማኒቱ፡ይዶን፡ፍርፍርዮን፡(ተረ፡ ቄርሺ፭) ።

የዲዕ ፤ ዖት ፤ (የድዐ ፡ ይየድዕ ፡ ይይ ዳዕ ። ዕብ ፡ ያዳዕ ። ሱር ፡ ዪዳዕ) ፤ ማወቅ ፡ መረ ዳት ፤ ልኩን ፡ ርግጡን ፡ ማግኘት ፤ በጠባያዊ ፡ ዕውቀት ፡ ፈልጎ ፡ መርምሮ ፡ ተመራምሮ ፤ እንደ ፡ አብርሃም ፡ እ ንደ ፡ ሙሴ ፡ ጸሊም ።

አይድዐ ፤ (ብህለ፤ ነበበ) ፤ አለ ፡ ነገረ ፡ አስ ተማረ ፤ አመለከተ ፤ አሳወቀ ፡ አስታወቀ ፤ አስረዳ ። ወአነ፡ አየድዕ፡ግብርየ፡ለንጉሥ ። መፍትወ ፡ አየድዕ ። አ ይድዕ፡ከመ ፡ አሐይዋ፡ ለምድር ። ኢያይድዖት ፡ ብሔራ ። ይእቲ፡አይድዐቶ፡ለንጉሥ፡ምክሮሙ ፡ (መዝ ፡ ፵፬ ። ምሳ፳ ፡ ፮ ። ሔኖ፲ ፡ ፲፭ ። አስቴ፪ ፡ ፳ ፡ ፳፪) ።

ተየድዐ ፤ ታወቀ ፡ ተረዳ ፤ ተሰማ ፡ ተባለ ፡ ተ ነገረ ። ከመ ፡ ይትየዳዕ ፡ ስምየ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ም ድር ። ተየድዐ ፡ ነገሩ ፡ ውስተ ፡ ሀገር ። በከመ ፡ ተየ ድዐ ፡ ወተነግረ ፡ በዐሥርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ አንቀጽ ፡ (ዘፀ፱ ፡ ፲፮ ። ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፴፱) ።

ይዱዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ድዕት) ፤ የታወቀ ፡ የተረዳ ፤ የተነገረ ።

ድዐት ፤ ማወቅ ፡ መታወቅ ፤ ዕውቀት ፡ አነጋ ገር ፤ ንግግር ።

ዳዒ ፤ (ዕብ ፡ ዴዒ ፤ ዴዓ ፤ ዳዐት) ፤ ዕውቀት ፡ ዕውቂያ ፤ ማስተዋል ።

እንዳዒ ፤ (ዕብ ፡ ኤን ፡ ዴዒ ፤ አልቦ ፡ ዑቀት) ፤ አሉታ ፤ አላውቅም ፡ አላወቅኹም ፤ አላስተ ዋልኹም ። ወይም ፡ ጥርጥር ፤ እንጃ ፤ ምናልባት ። እን ጋን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። እንዳዒ ፤ እግዚ ፡ የአምር ። እንዳዒ ፤ ኢያእመርነ ፡ ከመ ፡ ይመልእ ፡ ኵሉ ፡ ዝቅ ፡ ወይነ ። እንዳዒ ፤ እመ ፡ ቦ ፡ ዘንበይከ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ኤር ፡ ፲፫ ፡ ፲፪ ። ሄርማ ፡ ገ፫) ። ከ ማሁ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እንዲሁ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ እን ዳዒ ፡ ይላል። በሌላም ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፤ እንዳዒ ፡ እንጋ ። እፈርሀክሙ ፡ እንዳዒ ፡ እያለ ፡ አለ ፡ ስልቱ ፡ ገብቶ ፡ ይገ ኛል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፪ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፫ ። ሮሜ፩ ፡ ፮ ። ገላ፬ ፡ ፲፩) ።

ያሀ ፤ (ዕብ ። ሱር ፡ ይያ) ፤ ዐጭር ፡ ስመ ፡ አምላክ ፤ የይሆዋ ፡ ክፋይ ። ዘይቤው ፡ እግዚእ ፤ ምስ ጢሩ ፡ ምላትና ፡ ስፋት ፡ ልዕልናና ፡ ርቀት ፡ ያሳያል ። ዕብ ራውያንም ፡ ሲፈቱ ፤ ዐቢይ ፡ ወጽኑዕ ፡ ስፉሕ ፡ ወም

ሉእ፤ እግዚእ፡ ዘበአማን፡ ዘያገምር፡ ኵሎ፡ ወኢያገምሮ፡ መከን፤ ይሉታል። ሃሌ፡ ሉያ፡ (ዕብ፡ ሀልሉ፡ ያህ)፤ የሃሌ፡ ሉያን፡ ፍች፡ እይ።

የሂድ፤ ዶት፤ (የሀደ፡ ይየሀድ፡ ይይሀድ። ዕብ፡ ያሄድ)፤ ይሁዲ፡ ማድረግ፤ አሕዛብን፡ ወደ፡ ሕዝብ፡ መሳብ፤ ማስጠጋት፡ ማቅረብ፤ መግዘር፡ በኦሪት፡ ማሳመን፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ እግዜርን፡ ማመስገን፡ ማስመስገን። ገየረንና፡ አፍለሰን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው፡ (ማቴ፳፫፡ ፲፭)።

ይሁዳ፤ (ዕብራ)፤ የሰው፡ ስም፤ ምስጋና፡ እምነት፤ ወይም፡ አማኒ፡ ምእመን፡ ማለት፡ ነው፡ (ዘፍ፳፱፡ ፴፭)። ስመ፡ ነገድ፤ ስመ፡ ሀገር፤ ይሁዳ፡ የወለደውና፡ የወረሰው፡ የይሁዳ፡ ዘር፡ የይሁዳ፡ ምድር። ወኮነ፡ ይሁዳ፡ መቅደሶ፡ ወእስራኤልኒ፡ ምኵናኖ። በእንተ፡ ይሁዳ፡ ወኢየሩሳሌም፡ (መዝ፡ ፻፲፫። ኢሳ፩፡ ፩። ማቴ፪፡ ፳፪። ፫፡ ፭። ፱፡ ፳፭)።

አይሁድ፤ በቁሙ፤ ይሁዶች፡ የይሁዳ፡ ዘሮች። ይህ፡ ስም፡ እስከ፡ ባቢሎን፡ ምርኮ፡ ድረስ፡ የይሁዳ፡ ብቻ፡ ነበረ፤ ከምርኮ፡ በኋላ፡ እስከ፡ ክርስቶስ፡ ድረስ፡ ለእስራኤል፡ ኹሉ፡ ተሰጥቷል። ፈላሻና፡ እስራኤል፡ ሕዝብና፡ አሕዛብ፡ ሲኾኑ፡ በይሁዳ፡ ስም፡ አይሁድ፡ መባላቸው፤ ኋላ፡ ከይሁዳ፡ ወገን፡ በሚመጣው፡ በክርስቶስ፡ ክርስቲያን፡ ለመባል፡ ምሳሌ፡ ነው፡ (ግብ ፲፭፡ ፳፯)። ወፈቀደ፡ ያጥፍኦሙ፡ ለኵሎሙ፡ አይሁድ፡ ዘውስተ፡ ደወለ፡ መንግሥቱ፡ ለአርጤክስስ። ቦኑ፡ ለባሕቲቶሙ፡ ለአይሁድ፡ እግዚ፡ አኮኑ፡ ለአሕዛብኒ። እስመ፡ መድኀኒት፡ እምነ፡ አይሁድ፡ (አስቴ፫፡ ፮። ሮሜ፫፡ ፱። ዮሐ፬፡ ፳፪)። ከክርስቶስ፡ ወዲህ፡ ግን፡ በክሕደታቸው፡ ስለ፡ ተነቀፉ፡ አይሁድነታቸው፡ ወዳረመኔነት፡ ተለውጧል። ጉባኤ፡ አይሁድ፡ እለ፡ ይሰመዩ፡ በከንቱ፡ አይሁደ። ፀርፈቶሙ፡ ለእለ፡ ይብሉ፡ አይሁድ፡ ንሕነ፡ ወኢኮኑ፤ አላ፡ ማኅበሩ፡ ለሰይጣን፡ (ዲድ፡ ፲፪። ራእ፪፡ ፱)።

አይሁዳዊ፤ (ዪ—ይ)፤ በቁሙ፤ የአይሁድ፡ ወገን፡ ይሁዲ፡ እስራኤላዊ፤ ወይም፡ ፈላሻ፡ ግዙር። ወነገርዎ፡ ከመ፡ መርዶኬዎስ፡ አይሁዳዊ፡ ውእቱ። ቦኑ፡ አነ፡ አይሁዳዊ። አይሁዳይ። አይሁዳውያን። ወእሙሰ፡ አይሁዳዊት፡ (አስቴ፫፡ ፬። ዮሐ፲፰፡ ፴፭። ሲኖ ደ። ስንክ፡ ኅዳ፳፭። ግብ፲፮፡ ፩)።

ይሁድና፤ ይሁዲነት፤ ይሁዲ፡ መኾን፡ መባል፤ እምነት። ይሁድና፡ ዘአይሁድ። ጾረ፡ ኀጢአት፡ ዘአመ፡ ይሁድና፡ (ቄር፡ ጸላ። ተረኀ ፲፱)።

ተይሁደ፤ ይሁዲ፡ ኾነ፤ በኦሪት፡ በግዝረት፡ አመነ። ቦኑ፡ ለዐይነ፡ ሰብእ፡ ይትየሀዱ። አኮኑ፡ በክዱን፡ ይትየሀዱ። ምንት፡ ረባሑ፡ ለተይሀዶ። እለ፡ ይትየሀዱ፡ ምጽአተ፡ ዚኣሁ፡ (ሮሜ፪፡ ፳፰፡ ፳፱። ፫፡ ፩። ገላ፪፡ ፲፬)።

ትይሁድና፤ ይሁዲነት፤ የአይሁድ፡ እምነትና፡ ሥርዐት፤ ለሐዲስ፡ ኪዳን፡ አምሳል፡ መርገፍ፡ ኹኖ፡ የተሰጠ፡ (መጽ፡ ምስ። ስንክ፡ ግንቦ፳)።

ይሆዋ፤ (ዕብ፡ ይሆዋህ)፤ ስመ፡ አምላክ፤ ከፍጡራን፡ ስም፡ የተለየ፤ ከፈጣሪ፡ በቀር፡ ለማንም፡ ፍጡር፡ የማይሰጥ፤ ፍጡራን፡ የማይጠሩበት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በይሆዋ፡ ፈንታ፡ ይሆባ፡ ይላል። ይሆባ፡ ጸባኦት፡ አዶናይ፡ (ድር፡ ሚክ)። ፍችውም፡ እግዚእ፡ ኵሉ፤ አምላከ፡ ኵሉ፤ ፈጣሬ፡ ኵሉ፡ ዓለም፤ ንጉሠ፡ ኵሉ፡ ዓለም፡ ያሰኛል። እግዚአብሔርን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ዮጊ፤ (ንኡስ፡ አገ)፤ እንሆ፤ አኹን፡ ዛሬ፡ (ይህ፡ ጊዜ)፤ ወይ፤ ምናልባት። ዮጊ፡ በጽሐት። እምትሡዒ፡ ለአማልክት፡ ወእምዕጣነ፡ ታዕርጊ፤ ተመትሮተ፡ ክሣድ፡ አብደርኪ፡ ወኀረይኪ፡ ዮጊ። መኑ፡ የአምር፡ ዮጊ፡ በዝንቱ፡ መዋዕል፡ ንግሥኪ። ገሥጾ፡ ለዐርክከ፤ ዮጊ፡ ኢገብረ። ኢትፍቅድ፡ ከዊነ፡ መኰንነ፤ ዮጊ፡ ኢትክል፡ ተበቅሎተ፡ ለዘአበሰ፤ ወዮጊ፡ ታደሉ፡ ለገጸ፡ ዐቢይ፡ (ሉቃ፲፩፡ ፰። ስንክ፡ ግንቧ። አስቴ፬፡ ፲፬። ሢራ፯፡ ፯። ፲፱፡ ፲፫፡ ፲፬)። (ዕርኛ፡ ቀ፲፯)።

ዮድ፤ (ዕብ፡ ዩድ)፤ ስመ፡ ፊደል፤ ፲ኛ። ፍችው፡ እጅ፡ (መዝ፻፲፰፡ ፸፫—፹። ሰቆ፩፡ ፲። ፪፡ ፲። ፫፡ ፳፱። ፬፡ ፲)። በመዝሙር፡ ዮድ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ዮዳሄ፤ (ጽር። ዕብ፡ ይሆያዳዕ)፤ የሰው፡ ስም፤ እግዜር፡ ያውቃል፡ (፪ነገ፡ ፲፭፡ ፬)። ዳግመኛም፡ በዮዳሄ፡ ፈንታ፡ ኢዮአዳ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (፪ዜና፡ ፳፬፡ ፪)።

የውሆ፤ ሆት፤ (የውሀ፡ ይዩውሀ፡ ይየውህ)፤ (ገቢር)፤ ማለዘብ፡ ማለዛዘብ፤ ማግራራት፡ ማቁላመጥ፤ ቅንነት፡ ማስተማር፤ ገር፡ የዋህ፡ ቅን፡ ማድረግ። ሀሎ፡ ዘይጠብብ፡ ለነፍሱ፡ ወይዩውህ፡ በቃሉ። አንዘ፡ ይየውሃ፡ በቃል፡ ሠናይ። እትጋነይ፡ ላቲ፡ ወእዩውሃ። ትዩውሆሙ፡ ለኃጥአን፡ ወትመይጦሙ፡ በብዝኀ፡ ምሕረትከ። መዐተ፡ ንጉሥ፡ ከመ፡ መልአከ፡ ሞት፤ ወብእሲ፡ ጠቢብ፡ ይዩውሆ፡ (ሚራ፴፯፡ ፳፪። አስቴ፡ ፭። ኢዮ፲፯፡ ፲፯። ዲድ፡ ፴፯። ምሳ፲፯ ፲፬)። ማሞኘት፡ ማታለል፤ መደለል፡ መሸንገል፤ የከፋ። ዘይዩውሁ፡ ለከንቱ። ኢየዋህናክሙ፡ በቃል፡ (ቆላ፪፡ ፰። ፩ተሰ፡ ፪፡ ፭)። በየውሀ፡ ፈንታ፡ አየውሀ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። አየውህዎ፡ (ስንክ፡ ሚያ፳፰)።

የዋሂ፤ (ሂት፡ ሀያን፡ ያት)፤ የሚያለዝብ፡ የሚያግራራ፤ የሚያሞኝ፡ ሸንጋይ፡ አታላይ።

ተየውሀ፤ (ተገብሮ)፤ የዋህ፡ ኾነ፤ ቀና፡ ለዘበ፤ ተገራ፡ለመደ፤ የወይፈን፡ የበቅሎ፡ ላውሬም፡ ይኾናል። ተሞኘ፡ ተታለለ፡ ተሸነገለ። አኮ፡ ከመ፡ ሰብእ፡ ዘይትዩዋህ፡ እግዚአብሔር። በተየውሆ፡ (ዘኊ፳፫፡ ፲፱። ሮሜ፲፯፡ ፲፰)።

የውሀ፤ (ዐጕል። ዕብ፡ ያአህ፤ አማረ፡ ተዋበ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የዋህ፡ ኾነ፡ ለዘበ፡ ቀና፤ በገዛ፡ እጁ።

የዋህ ፤ (ሃን ፡ ሃት) ፤ በቁሙ ፤ የቀና ፡ ቅን ፡ ልዝብ ፤ ገር ፡ ገራም ፡ ጭምት ፤ ደግ ፡ ጥሩ ፤ እውነተኛ ። ቅጽልነቱ ፡ ዐጉል ፡ ሕግ ፡ ወጥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ፤ አዳምን ፡ እይ ። ተመሀሩ ፡ እምኔየ ፤ እስመ ፡ የዋህ ፡ አነ ። ብእሲ ፡ የዋህ ። በየዋህ ፡ ሖሩኔ ፡ ይኴንን ። ቅሩብ ፡ እግዚ ፡ ለየዋሃነ ፡ ልብ ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፳፱ ። ሚራ፳፩ ፡ ፳ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፴) ። ብእሲት ፡ የዋህ ። እመሰ ፡ የዋህ ፡ ይእቲ ፡ ወሠናይ ፡ ቃላ ፡ (ሚራ፳፮ ፡ ፲፱ ። ፴፮ ፡ ፳፰) ። ብዙ ፡ መጻሕፍት ፡ ይህም ፡ የጠቀስነው ፡ ሚራክ ፡ ሳይቀር ፡ በየዋህ ፡ ፈንታ ፡ የዋሂት ፡ ይላሉ ፤ አያስኬም ። ብእሲት ፡ የዋሂት ፡ እምእከይ ። ርግብ ፡ የዋሂት ። በግዐት ፡ የዋሂት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፰ ። አፈ ፡ ተ፵፱ ። ስንክ ፡ ግን፳) ። ለክፉ ፡ ቢኾን ፡ ሞኝ ፡ አላዋቂ ፤ ያልተማረ ፡ ያሰኛል ። የዋህ ፡ የአምን ፡ ኵሎ ፡ ነገረ ፡ (ምሳ፲፬ ፡ ፲፭) ።

የውሀት ፤ የውሀና ፤ በቁሙ ፤ የዋህ ፡ መኾን ፡ የዋህነት ፤ ገርነት ፡ ቅንነት ። በየውሀት ፡ ተናገረኒ ። ዘየሐውር ፡ በየውሀት ። ይኩነኒ ፡ በከመ ፡ የውሀትየ ። ርግብየ ፡ ይቤላ ፡ በእንተ ፡ የውሀታ ። ከመ ፡ በየውህና ፡ ንሕዮ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፯ ፡ ፯ ። ምሳ፲ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፯ ። ድጓ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ይዋሄ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። በፍርሀት ፡ ወበይዋሄ ። ይዋሄ ፡ ወህድአት ፡ ወአርምሞ ፡ (አፈ ፡ ድ፱ ። ዮሴፍ ። አርጋ ፡ ፩) ።

የውጣ ፤ (ጽር ፡ ዮታ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ የ ፤ ፲ኛ ፤ ዐሥር ፡ (ማቴ፭ ፡ ፲፰) ። ቀዳሚ ፡ ስሙ ፡ ለኢየሱስ ፡ የውጣ ፡ በኍልቁ ፡ (፲) ዐሠርቱ ። ፈጻሚተ ፡ ቃላት ፡ የውጣ ፡ (ዲድ ፡ ፰ ። ውዳ ፡ ማር፩ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፯) ። የሱስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ የውጣ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። መርቀሬዎስ ፡ ሰማዕተ ፡ የውጣ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

የዊም ፤ ሞት ፤ (ዮመ ፡ ይየውም ፡ ይዩም) ፤ ጊዜን ፡ መስፈር ፡ መቍጠር ፤ መክፈል ፡ መተንተን ፤ ቅጽበትን ፡ በካልኢት ፡ ካልኢትን ፡ በደቂቅ ፡ ደቂቅን ፡ በሰዓት ፡ ሰዓትን ፡ በዕለት ፡ ዕለትን ፡ በ፳፬ ፡ ሰዓት ፡ መወሰን ፡ መቀመር ፤ የፈጣሪ ፡ የሰዓት ፡ ሠሪ ።

ዮም ፤ (ዕብ ፡ ዮም ። ሱር ፡ ያውማ ። ዐረ ፡ የውም ፤ ዕለት ፤ መዓልት) ፤ ዛሬ ፡ አኹን ፤ ዘንድሮ ፤ የተወሰነ ፡ ክፍል ፡ መዓልትና ፡ ሌሊት ፤ ዕለት ፡ ወርኅ ፡ ዓመት ፤ ቀመር ። ያሉበትን ፡ ቀን ፡ ወራትና ፡ ዘመን ፡ ከመባቻው ፡ እስከ ፡ መከተቻው ፡ ያሳያል ። የሰውም ፡ ዕድሜ ፡ ተወልዶ ፡ እስኪሞት ፡ ተሹሞ ፡ እስኪሻር ፡ የሚኖረው ፡ ዮም ፡ ይባላል ፤ ይእዜንና ፡ ዕለትን ፡ ተመልከት ። ዘትማልም ፡ ወዮም ። ዮም ፡ ወሲድኩከ ፤ ወዮም ፡ ብሂል ፡ አከ ፡ ዘንሰፈ ፡ መዋዕለ ፡ ዘይነግር ፡ አላ ፡ ዘሀሎ ። ዮምኬ ፡ ሱብእ ፡ ወጌሠመ ፡ መሬት ። ንጉሥ ፡ ለዮም ፡ ወጌሠመ ፡ ይመውት ፡ (ዕብ፲፫ ፡ ፰ ። ቄር ። ድጓ ። ሚራ፲ ፡ ፲) ።

ዮማዊ ፤ ሙያተኛ ፤ የዕለት ፡ ምንደኛ ፡ ከጧት ፡ እስከ ፡ ማታ ፡ የሚሠራ ። የዕለት ፡ መፍቅድ ፡ በየቀኑ ፡ የሚወጣ ፡ ወጪ ፤ ወይም ፡ ገቢ ፡ ገንዘብ ። ዮምዬ ፡ እንዲል ፡ (ዐረብ) ። ዘመናይ ፤ ሹም ፡ ባለጊዜ ፤ ዐፍለኛ ፡ ጐበዝ ፤ ወጣት ፡ ልጅ ፡ እግር ።

ዮን ፤ ዮና ፤ (ዕብራ) ፤ ርግብ ፤ ዮን ፡ ተባቱ ፤ ዮና ፡ እንስቲቱ ፤ ሲያባዛ ፡ ዮኒም ፡ ይላል ። ፪ኛም ፡ ዮና ፡ ዮናስ ፡ የሰው ፡ ስም ፡ ይኾናል ፤ ስምነቱም ፡ እንደ ፡ ደስታ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ ያስተባብራል ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፰) ።

ዮናን ፤ (ዕብ ፡ ያዋን) ፤ ፬ኛው ፡ የያፌት ፡ ልጅ ፤ የግሪኮች ፡ አባት ። የሀገርና ፡ የሕዝብ ፡ ስም ፤ ጽርእ ፡ ግሪክ ፤ ፍችው ፡ አስሓቲ ፡ መስሕት ። በያዋን ፡ ፈንታ ፡ ይህያን ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፪) ።

ዮናናዊ ፤ የያዋን ፡ ዘር ፡ የግሪክ ፡ አገር ፡ ሰው ።

ዮናኒ ፤ ጽርእ ፡ የግሪክ ፡ ቋንቋ ፡ ከቅብጥ ፡ የሚስማማ ፡ የቅብጥ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ባለ፳፬ ፡ ፊደል ። ቅብጡ ፡ ፯ ፡ ፊደሎች ፡ ይጨምራል ፤ መለዮው ፡ ይህ ፡ ነው ።

ያክንት ፤ (ጽር ፡ ኢያኪንቶስ ። ዕብ ፡ ሌሼም) ፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፤ ዕንቍ ፡ የቀይ ፡ ጥቍር ፡ ደምማ ፤ ቅላቱ ፡ የሮማን ፡ ፍሬ ፡ ደረቅ ፡ በርበሬ ፡ የሚመስል ፤ ደባባ ፡ (ራእ፳፩ ፡ ፳ ። ሔኖ፴፩ ፡ ፪ ። ሕዝ፳፰ ፡ ፲፫) ።

—፤ ቀይ ፡ ቀለም ፤ የደም ፡ ዐይነት ። ዘሚረቱ ፡ ሕብረ ፡ ያክንት ። ወእምሕብረ ፡ ያክንት ፡ ወሜላት ፡ (ዘፀ ፳፭ ፡ ፭ ። ፳፯ ፡ ፭) ።

የካቲት ፤ (ከቲት ፡ ከተ ፤ ከተተ) ፤ በቁሙ ፤ የወር ፡ ስም ፤ ፮ኛ ፡ ወር ፡ ከመስከረም ። የመከር ፡ ማፍ ፡ መከተቻ ፤ የበልግ ፡ መባቻ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ከተተን ፡ እይ ። አመ ፡ ዐሡሩ ፡ ወሰዱሱ ፡ ለየካቲት ፡ በዘወሀባ ፡ ኪዳነ ፡ ምሕረት ፡ (መቅ ፡ ታም) ።

ዮም ፤—ዛሬ ፤—የውም ።

የመመ ፤ (ትግ ፡ ሐበ) ፤ መላ ፡ ፈጸመ ፡ ቈረጠ ፡ ገደበ ። ዘሩ ፡ ሜመየ ፡ ነው ።

(ጥ) **ያም ፤ (ዕብ)** ፤ ባሕር ፡ ኵሬ ፤ ዐዘቅት ፡ ምንጭ ፤ ጕድጓድ ፤ ታላቅ ፡ የውሃ ፡ ዕቃ ። ምዕራብ ፤ የፀሓይ ፡ መግቢያ ፡ መጥለቂያ ። ባሕርንና ፡ ማርያምን ፡ እይ ።

ዬም ፤ ማዎት ፤ ማየ ፡ ሕይወት ፡ ፍል ፡ ውሃ ።

የሚን ፤ ኖት ፤ (የመነ ፡ ይየምን ፡ ይይምን ። ዕብ ፡ ያሜን ፤ ዐደመ) ፤ መቅናት ፤ ቅን ፡ ቀኝ ፡ መኾን ፤ መጽናት ፡ መበርደድ ፤ መብዛት ፡ መፈድፈድ ፤ መክበር ፡ መወደድ ፤ በቀኝ ፡ መቀመጥ ፡ ወደ ፡ ቀኝ ፡ መኼድ ።

ይሙን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ምንት) ፤ የማናይ ፤ የቀና ፡ የጠና ፤ ብርቱ ፡ በርዳዳ ።

ይሙኑ ፤ (ንእ ፡ አግ) ፤ እጅግ ፡ በጅግ ፤ ብዙ ፡ በብዙ ፤ አክቶ ፡ ፈጽሞ ፤ ጭራሽ ። እስመ ፡ አኅበርዎሙ ፡ ይሙኑ ። አበስኩ ፡ ይሙኑ ። ይከብደኒ ፡ ይሙኑ ። ብዙኅ ፡ ይሙኑ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፭ ። ፳፩ ፡ ፰ ፡ ፲፫ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፱) ። አንዳንድ ፡ መጻሕፍት ፡ በይሙኑ ፡ ፈንታ ፡ እሙኑ ፡ ይላሉ ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

**የማን ፤ (ዕብ ፡ ያሚን ። ሱር ፡ ያሚና ።
ዐረ ፡ የሚን)** ፤ ቀኝ ፤ የቀኝ ፡ እጅ ፤ የቀኝ ፡ ጐን ፡ ማ
እዝን ፤ ደቡብ ፤ የግራ ፡ ተቃራኒ ፡ የሰሜን ፡ አንጻር ። ዘት
ገብር ፡ የማንከ ፡ ኢታእምር ፡ ፀጋምከ ። ልቡ ፡ ለጠ
ቢብ ፡ ውስተ ፡ የማኑ ። ተፈለጥ ፡ የማነ ፡ አው ፡ ፀጋመ ።
መንገለ ፡ የማነ ፡ ምሥዋዕ ፡ (ማቴ፮ ፡ ፫ ። መክ፲ ፡ ፪ ።
ዘፍ፲፫ ፡ ፱ ። ሉቃ ፡ ፩ ፡ ፲፩) ። ኀይል ፡ ጽንዕ ፡ ብዛት ፡
እጅግነት ።

ይምን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ቀኝ ፡ የቀኝ ፡ ክፍል ፡
ወገን ፤ በስተቀኝ ፡ ያለ ፡ ዐቃ ፡ ማእዝን ፤ እጅ ፡ ሕዋስ ።
ኅበ ፡ ይምነ ፡ ሐመር ። ዘይምኖሙ ። እንዘ ፡ ይሰ
ርር ፡ ይምነ ፡ ወፀግመ ። ይምና ፡ ለበድነ ፡ ሥጋሁ ።
ነዲፍ ፡ በይምን ፡ ወበፀግም ፡ (ዮሐ፳፩ ፡ ፮ ። ዘካ፲፪ ፡
፮ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ጥቅ፮ ። ፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፪) ።

የማናዊ ፤ (ዪ ፤ ይ) ፤ የቀኝ ፤ በቀኝ ፡ ያለ ፡
ቅን ፤ ቀኛም ፡ ባለቀኝ ፤ ቀኝ ፡ አዝማች ፤ ቀኝ ፡ ጌታ ፡ በ
ቀኝ ፡ የሚቆም ። የማናዌ ፡ ፍኖት ። ዐይኑ ፡ የማናይ ። ነ
ደፎ ፡ የማና(ዮ)የ ፡ ገቦሁ ። የማና(ዩ)ይ ፡ ወፀጋማይ ።
እለ ፡ ክልኤሆን ፡ እደዊሆሙ ፡ የማናይ(ው)ያን ፡ (ስ
ንክ ፡ ታኅ፩ ። ኪዳ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፮ ። ቀሌ ። መሳ፳ ፡ ፲፮) ።

አይመነ ፤ አቀና ፤ ቀኝ ፡ አደረገ ፤ ወደ ፡ ቀኝ ፡
መራ ፡ አስተማረ ። ሀይመነነና ፡ አእመነነ ፡ እይ ፤ የዚህ ፡
አግዋር ፡ ናቸው ።

የመን ፤ (ዕብ ፡ ቴማን) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የም
ድረ ፡ እስራኤል ፡ ደቡብ ፤ ምድረ ፡ ዐረብ ።

ይንዋርዮስ ፤ (ሮማይ ፡ ዠንዋሪዉስ) ፤
ስመ ፡ ወርኅ ፤ ጥር ፡ የኤውሮፖች ፡ መዠመሪያ ፡ ወር ።
ዘይንዋርዮስ ፡ (ተረ ፡ ቄር፳፩) ።

ያፌስ ፤ (ዕብ ፡ ኤፌስ) ፤ ባይ ፡ ደካማ ፡ ል
ምሾ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ፋስ ፡ ምማር ፡ ይሉታል ። ዕብ
ራይስጡ ፤ ውብኤፌስ ፡ ያድ ፡ ይሻቤር ፡ ያለውን ፡ ወበ
ድክምት ፡ እድ ፤ ወይም ፡ ዕብስት ፤ ዕውስት ፡ ዘእንበለ ፡
ኀይል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፤ ወበያፌስ ፡ ይቀጠቅጥ ፡ እደ ፡
ይላል ፤ አንዳንዱም ፡ መጣፍ ፡ ዘእንበለ ፡ እድ ፡ ይላል ፡
(ዳን፰ ፡ ፳፭) ።

ዮቅጣን ፤—የሰው ፡ ስም ፤—ቀጠነ ።

**ያቁም ፤—የዐምድ ፡ ስም ፤—ቀዊም ፡
ቆመ ፡ አቀመ ።**

ያርብሐ ፤—ዐርበኛ ፤—ረብሐ ።

ያሬድ ፤ (ዕብራ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ፮ኛው ፡
ትውልድ ፡ የሔኖክ ፡ አባት ። ወሪድ ፡ ርደት ፡ ማለት ፡
ነው ፤ በርሱ ፡ ዘመን ፤ የደቂቀ ፡ ሴት ፡ ከደቂቀ ፡ ቃየል ፡
መጋባትና ፡ መዋለድ ፤ ከደብር ፡ ቅዱስ ፡ ወደ ፡ ምድረ ፡
ፋውድ ፡ መውረድ ፡ ተዠምሯል ። የወረዱበትም ፡ ምክ
ንያት ፡ አዋልደ ፡ ቃየል ፡ እንደ ፡ የጁ ፡ አርኾ ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡
በመልካቸው ፡ ውበት ፡ በድምፃቸውና ፡ በዘፈናቸው ፡ ጣ
ዕም ፡ ተመሥጠው ፡ ነው ። ወሲደት ፡ ሎቱ ፡ ዲና ፡ ወ
ልደ ፤ ወጸውዐ ፡ ስሞ ፡ ያሬድሀ ፤ እስመ ፡ በመዋዕ
ሊሁ ፡ ወረዱ ፡ መላእክቲ ፡ እግዚ ፡ ውስተ ፡ ምድር ፡
እለ ፡ ተሰምዩ ፡ ትጉሃነ ። በእማንቱ ፡ መዋዕል ፡ ተወ
ልዳ ፡ ሎሙ ፡ አዋልድ ፡ ሠናያት ፡ ወልሑያት ፤ ወር
እዩ ፡ ኪያሆን ፡ መላእክት ፡ ውሉደ ፡ ሰማያት ፡ ወፈ
ተውዎን ፤ ወይቤሉ ፡ በበይናቲሆሙ ፤ ንዑ ፡ ንኅረይ ፡
ለነ ፡ አንስቲ ፡ እምውሉደ ፡ ሰብእ ፤ ወንለድ ፡ ለነ ፡
ውሉደ ፡ (ኩፋ ፡ ፬ ። ሔኖ ፡ ፭ ። ዘፍ፮ ፡ ፩ ፡ ፪) ። በኢትዮ
ጵያም ፡ በሳድሳይ ፡ ምእት ፡ (ሴክል) ፡ ተነሥቶ ፡ ፭ቱን ፡
ጸዋትወ ፡ ዜማ ፡ የደረሰ ፡ የድጓና ፡ የማሕሌት ፡ አባት ፤
አሮድዮን ፡ እንደሚባለው ፡ ወፍ ፡ ዜማው ፡ ልብ ፡ የሚ
መሥጥ ፡ እጅግ ፡ ድምፀ ፡ መልካም ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ሰው
ዮው ፡ ያሬድ ፡ ወፋም ፡ ዖፈ ፡ ያሬድ ፡ ተብሏል ፤ ምስ
ክሩን ፡ በአሮድዮን ፡ ፍች ፡ ተመልከቱ ። አእመርነሂ ፡
ከመ ፡ ሀሎ ፡ በቀራንዮ ፡ ገነት ፤ ያሬድ ፡ ዘወለዶ ፡ ሔ
ኖክ ፡ ማሕሌት ፡ (ጕኅማዊ ፡ ቅኔ) ።

**ዮርዳኖስ ፤ (ጽር ፡ ዮርዳን ። ዕብ ፡ ያር
ዴን ። ሱር ፡ ያርድና)** ፤ ስመ ፡ ፈለግ ፤ የከነዓን ፡
ወንዝ ፤ ታላቅ ፡ ዠማ ፤ ከምድረ ፡ እስራኤል ፡ ዳርቻ ፡
ከነገደ ፡ ዳን ፡ ክፍል ፡ እንደ ፡ የወልና ፡ እንደ ፡ ዳሽን ፡
ከለው ፡ ደብረ ፡ ሔርሞን ፡ ከሚባለው ፡ ከደቡብ ፡ ወገን ፡
ከተራራው ፡ እግር ፡ ከሔርሞን ፡ ሥር ፡ ተነሥቶ ፡ ወደ ፡
ደቡብ ፡ ወደ ፡ ባሕረ ፡ ጼው ፡ የሚፈስ ። ዮር ፤ ወራጅ ፡
ፈሳሽ ። ዳን ፤ ደየነ ፡ ዳኘ ፡ ፈረደ ፤ በተገናኝ ፡ ፈለገ ፡ ዳን ፡
ማለት ፡ ነው ፤ በዳኖስ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ ዳናዊ ፡
ፈለግ ፤ ወይም ፡ በጠቅላላው ፡ ዮርዳናዊ ፡ ያሰኛል ፡ (ኢ
ያ፫ ፡ ፰) ። ዳን ፡ የውነተኛው ፡ ዳኛ ፤ የውነተኛው ፡ መጥ
ምቅ ፡ የመሲሕ ፡ ምሳሌ ፡ ጸዋሬ ፡ ስሙ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ የዮ
ርዳኖስ ፡ ነቅ ፡ ሥሉስ ፡ ቅዱስ ፡ ምንጩ ፡ አውራጃውና ፡
ቀበሌው ፡ ገና ፡ ነገደ ፡ ዳን ፡ ሳይወርሱት ፡ ከሙሴና ፡ ከአ
ብርሃም ፡ በፊት ፡ አስቀድሞ ፡ ባምላካዊ ፡ ትንቢት ፡ ዳን ፡
ተብሏል ። ወሐዊርየ ፡ ነበርኩ ፡ ዲበ ፡ ማያተ ፡ ዳን ፡
በዳን ፤ እንተ ፡ ይእቲ ፡ እምየማነ ፡ ዐረበ ፡ ሔርሞን ።
ተለዎሙ ፡ እስከ ፡ ዳን ። ወአርአዮ ፡ ኵሎ ፡ ምድረ ፡
ገለዓድ ፡ እስከ ፡ ዳን ፡ (ሔኖ ፡ ፲፫ ። ዘፍ፲፬ ፡ ፲፬ ። ዘዳ፴፬ ፡
፩) ። ትርጓሜ ፡ ወንጌልም ፡ ዘአምነ ፡ ወዘተጠምቀ ፡
ይድኅን ፤ ወዘሰ ፡ ኢአምነ ፡ ይደየን ፡ ያለውን ፡ ሲፈታ ፤
ዳንን ፡ ደያኒ ፡ ደያን ፡ መደይን ፡ ብሎ ፡ ዮርዳኖስን ፡
ፈለገ ፡ ደይን ፡ ይላል ፤ ፍርዱን ፡ እንደ ፡ ውሃው ፡ ከሰዶ
ምና ፡ ከገሞራ ፡ ከባሕረ ፡ ጼው ፡ ጋራ ፡ ለማያያዝ ፡ (ማ
ር፲፮ ፡ ፲፮ ። ማቴ፲፩ ፡ ፳፫ ፡ ፳፬) ። የዮርዳኖስ ፡ ራስ ፡
ንቁና ፡ ስሙ ፡ በሥላሴ ፡ አምሳል ፡ ሦስት ፡ ነው ፤ ያውም ፡
አብ ፡ ወልድ ፡ መንፈስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ሐስባኒ ፤ ተለል
ጋዲ ፤ ቍንያሲ ፡ ይባላል ። ጣዕሙና ፡ ሕብሩም ፡ እንደ ፡
ስሙ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነው ፤ መጠኑም ፡ በላይና ፡ በታች ፡
ትክክል ፡ ነው ፤ ርሕቀቱም ፡ ካንዱ ፡ ነቅ ፡ እስካንዱ ፡
ሩብ ፡ ሩብ ፡ ሰዓት ፡ ያስኬዳል ፤ ወደ ፡ ታች ፡ ደግሞ ፡ መካ
ከለኛው ፡ በቀጥታ ፡ ግራና ፡ ቀኙ ፡ በማስየፍ ፤ ኹሉም ፡
በየፊቱ ፡ አንዳንድ ፡ ሩብ ፡ ወይም ፡ እኩል ፡ ሰዓት ፡ ብቻ ፡
ብቻውን ፡ ይወርድና ፡ ሦስቱ ፡ ነቅዐ ፡ ማይ ፡ ካንድ ፡ ቦታ ፡
ላይ ፡ ይገናኛል ። ከተገናኘም ፡ በኋላ ፡ ፩ ፡ ወንዝ ፡ በመ

ኾን ፡ ወደ ፡ ቃች ፡ ፭ ፡ ሰዓት ፡ ወርዶ ፤ ማየ ፡ ሜሮም ፡ ወይም ፡ ባሕረ ፡ ሖሊ ፡ ከሚሏት ፡ ከታናሽቱ ፡ ሐይቅ ፡ ይገባና ፡ ርቧን ፡ እንደ ፡ መርከብ ፡ ማኸል ፡ ለማኸል ፡ ሠንጥቆ ፡ ዐልፎ ፤ ከርሷ ፡ በታች ፡ ደግሞ ፡ ፬ ፡ ሰዓት ፡ ጐርፎ ፡ ከኔሬትና ፡ ጌንሴሬጥ ፡ ባሕረ ፡ ገሊላ ፡ ወይም ፡ ጥብርያደስ ፡ ከሚባለው ፡ ከታላቁ ፡ ሐይቅ ፡ ይገባል ። ጥብርያደስንም ፤ አባይ ፡ በጣና ፡ ላይ ፡ እንደሚያልፈው ፡ ማኸል ፡ ለማኸል ፡ ሠንጥቆ ፡ ዐልፎ ፤ ከግራና ፡ ከቀኝ ፡ ብዙ ፡ አፍላጋት ፡ እየጨመረ ፤ ሮቤልን ፡ ጋድን ፡ መንፈቀ ፡ ምናሴን ፡ ወደ ፡ ግራ ፤ የቀሩትን ፡ ነገድ ፡ ወደ ፡ ቀኝ ፡ ትቶ ፤ ማኸል ፡ ለማኸል ፡ አቅንቶ ፡ የሦስት ፡ ቀን ፡ ጐዳና ፡ ተጕትቶ ፡ ከባሕረ ፡ ጼው ፡ አፍ ፡ ይገባና ፡ ተውሖና ፡ ሰምጦ ፡ ይቀራል ፤ የባሕረ ፡ ጼው ፡ ዙሪያ ፡ ተራራና ፡ ገደል ፡ የቈላ ፡ ቈላ ፡ መቀራቅርት ፡ መትሕተ ፡ ታሕቲት ፡ ብለ ፡ ኾነ ፡ ከዚያ ፡ ሲወጣ ፡ አይታይም ። የጥምቀትን ፡ ውሃ ፡ የንዋየ ፡ ቅድሳትን ፡ ዕጣቢ ፡ የተቀደሰን ፡ ፈሳሽ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ፡ ከመሬት ፡ መቅበር ፡ የትም ፡ አለማፍሰስ ፡ የዚህ ፡ ምሳሌ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ቀድሞ ፡ በኢያሱ ፡ እስራኤል ፡ የተሻገሩበት ፡ ኋላም ፡ በዮሐንስ ፡ ጌታችን ፡ የተጠመቀበት ፡ ወደቡ ፡ ፩ ፡ ነው ፤ ከዚያ ፡ በታች ፡ እስከ ፡ ባሕረ ፡ ጼው ፡ እኩል ፡ ሰዓት ፡ ወይም ፡ ፫ ፡ ሩብ ፡ ያስኬዳል ። «ጌታም ፡ በዚህ ፡ ወደብ ፡ በዮርዳኖስ ፡ እግር ፡ መጠመቁ ፡ ስለ ፡ ሦስት ፡ ነገር ፡ ነው ፡ ይባላል ። ፩ኛው ፤ ግራዝማች ፡ ዲያብሎስ ፡ ያዳምን ፡ ዘር ፡ ኹሉ ፡ የላሜ ፡ ልጅ ፡ ያውራዬ ፡ ውላጅ ፡ ለማለት ፡ አዳም ፡ ገብሩ ፡ ሔዋን ፡ አመቱ ፡ ብሎ ፡ በደንጊያ ፡ የጣፈው ፡ ደብዳቤ ፡ ከዚያ ፡ ነበረና ፤ ያንን ፡ ለማጥፋት ፡ ለመደምሰስ ። ፪ኛው ፤ ጥምቀት ፡ የሞቱ ፡ አርኣያ ፡ የመቃብሩ ፡ አምሳል ፡ ነውና ፤ ከኃጥኣን ፡ ጋራ ፡ ተቈጥሮ ፡ እንዲጠመቅና ፡ እንዲሰቀል ፡ የተጣፈውን ፡ ቃል ፡ ንስሐና ፡ ጥምቀት ፡ የሚሻ ፡ ፍጹም ፡ ኃጥእ ፡ መስሎ ፡ በዮሐንስ ፡ እጅ ፡ ለመፈጸምና ፡ ከላይ ፡ በዮርዳኖስ ፡ ነቅ ፡ የተከተተውን ፡ የጥምቀት ፡ ቀሚስ ፡ ሽልማትና ፡ ጌጥ ፡ ምስጢረ ፡ ሥላሴን ፡ ለመግለጥ ። ፫ኛው ፤ የአዳም ፡ ኀጢአት ፡ ከናት ፡ የፈሰሰ ፡ እስከ ፡ እግር ፡ ድረስ ፡ እንደሚሉት ፡ እንደ ፡ ታላቅ ፡ ወንዝ ፡ ነውና ፤ እስራኤል ፡ ዘሥጋ ፡ ከፈርዖን ፡ ባርነት ፡ ወጥተው ፡ ዮርዳኖስን ፡ በዚህ ፡ ወደብ ፡ ዐልፈው ፡ ተሻግረው ፡ ምድረ ፡ ከነዓን ፡ እንደ ፡ ገቡ ፤ እስራኤል ፡ ዘነፍስም ፡ ከሰይጣን ፡ ባርነት ፡ ወጥተው ፡ ያዳምን ፡ ኀጢአት ፡ በርሱ ፡ ጥምቀትና ፡ በቈርነት ፤ በጽድቁና ፡ በትሩፋቱ ፡ በሕማሙና ፡ በሞቱ ፡ ዐልፈው ፡ ተሻግረው ፡ ወደ ፡ ሰማያዊት ፡ ከነዓን ፡ እንዲገቡ ፡ መጠን ፣ መግባታቸውን ፡ ለመስበክ ፡ ነው» ፡ (ሉቃ ፫ ፡ ፲፯—፳ ። ፳፬—፳፯ ። ፬ነገ ፡ ፭ ፡ ፲፬) ። እምአፍላግሂ ፡ ወእብሕርት ፡ እንዘ ፡ ይእቲ ፡ ነኣስ ፤ ኢይትከሀል ፡ በበ ፡ ገጹ ፡ ነጊረ ፡ ዕበያ ፡ ለዮርዳኖስ ፤ አምጣነ ፡ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ መልክአ ፡ ዚኣሃ ፡ ክርስቶስ ፤ ወከመ ፡ ትኩኖ ፡ ብእሲተ ፡ አልሀቃ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ (ቅኔ) ።

የሱስ ፤—መድኅን ፤—ኢየሱስ ።

ዮቶር ፤ (ዕብ ፡ ዬቴር ፤ ይትሮ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የሙሴ ፡ ዐማት ። ትረፍ ፡ ትራፊ ፡ ቅሬታ ፤ ወይም ፡ ከቍጥር ፡ ያልገባ ፡ ጭማሪ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ትርፌ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፩ ። ፬ ፡ ፲፰) ።

ከ

ከ ፤ ፲፩ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ካፍ ፡ ቍጥሩ ፡ ካያ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ከ ፡ ፅሥራ ፡ ይባላል ፤ ካያ ፡ ኻያ ፤ ወይም ፡ ኹለት ፡ ዐሥር ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ከዕበተ ፡ የ ፡ እንደ ፡ ማለት ።

ከ ፤ (ኩ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን) ፤ የአካል ፡ ዝርዝር ፤ ጠቃሽና ፡ አስሚ ፤ ወይም ፡ ምእላድ ። አንተ ፡ አን ፡ አንቲ ፡ አንትሙ ፡ አንትን ፡ የሚባሉትን ፡ የቅርብ ፡ የቅርቦቹን ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ ፭ቱን ፡ ሰራዊት ፤ ነበብከ ፡ ኩ ፡ ኪ ፡ ክሙ ፡ ክን ፡ እያለ ፡ ዘርዝሮና ፡ ጠቅሶ ፡ ለይቶ ፡ ያሳያል ። አን ፡ ለሚለው ፡ ግን ፡ ከቀዳማይ ፡ በቀር ፡ በዝርዝር ፡ ኹሉ ፡ አይገባም ፤ ኩ ፡ የነበረውን ፡ የ ፡ ይወርሰዋል ፤ ነበብኩ ፡ ንባብየ ።

ኬ ፤ (ኤ—መ—ሰ) ፤ የአንክሮና ፡ የአጋኖ ፡ የአብተብቍዖ ፡ ቃል ፤ በመጨረሻ ፡ ቃል ፡ እየገባ ፡ መድረሻውን ፡ ራብዕ ፡ በማድረግ ፡ ቃል ፡ ያገነታል ፤ እኮ ፡ እንኳን ፡ ይኾናል ። ብዙ ፡ ጊዜም ፡ ትርጓሜና ፡ ፍች ፡ ሳይፈልግ ፡ እንደ ፡ ከመ ፡ አዳማቂና ፡ የንባብ ፡ ጌጥ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ። ምንትኬ ፡ በብእ ፡ ዘይጸንሖ ፡ እሳት ። ምንትኬ ፡ ዘአሜሃ ፡ ዐውያት ፡ (አንክሮ) ። ንግባእኬ ፡ ኀበ ፡ ጥ ፡ ነ ። ውእቱኬ ። አንትሙኬ ። ዝኬ ፡ ውእቱ ፤ ዝኬ ፡ እፎ ፤ ይህ ፡ ነዋ ፤ ይህሳ ፡ (አጋኖ) ። ወይንኬ ፡ አልቦሙ ፤ የላቸውም ፡ እኮ ፡ (ምልጃ) ። ርእዩ ፡ እመ ፡ ይዌልጡ ፡ አሕዛብ ፡ አማልክቲሆሙ ፤ እንዘኬ ፡ ኢኮኑ ፡ አማልክተ ፤ እንኳን ፡ (ኤር፪ ፡ ፲፩) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በዋዌ ፡ ፈንታ ፤ ሖሉኬ ፡ ዕፀ ፡ ዘኢይፈሪ ። ዘኬ ፡ ፈትሐ ፡ አሐተ ፡ እምላ ። አሪትስኬ ፡ እያለ ፡ አለቦታው ፡ ገብቶ ፡ ይገኛል ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ማ ፡ ይኾናል ፤ ይኸውም ፡ በነባርና ፡ በትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፡ ሲገባ ፡ ነው ። ነዐኬ ፡ በልኬ ፤ ናማ ፡ በልማ ፡ (ዕርጅ ፡ ቍ፲፱) ።

ካእብ ፤—ኹለተኛ ፤—ክዒብ ፡ ከዐበ ።

ከአወ ፤—አፈሰሰ ፤—ክዒው ፡ ከዐወ ።

ሡኢስ ፤—ታላቅ ፡ ገንበ ፤—ሡዒስ ፡ ኰዐሰ ።

ከበ ፤—ሡበት ፤—ከበወ ።

ከቢብ ፤ ቦት ፤ (ከበበ ፡ ይከብብ ፡ ይክብብ ። ዐረ ፡ ከበ ። ሱር ፡ ካባበ) ፤ መክበብ ፡ ማጠር ፤ መሾም ፡ ማክበር ፤ መጥራት ፡ ማደም ፤ መሰብሰብ ፡ ማከብ ፤ በዓል ፡ ሰርግ ፡ ጉባኤ ፡ ማድረግ ። ከመ ፡ ይቁሙ ፡ ከቢቦሙ ፡ እሳተ ፡ ከመ ፡ አረፍት ። ርእየቶ ፡ ለዳዊት ፡ ምስለ ፡ ሡሎሙ ፡ ማኅበረ ፡ ነቢያት ፡ ወነፍሳተ ፡ ጻድቃን ፡ ከቢቦሙ ፡ ከመ ፡ አረፍት ። ሐዋርያቲሁ ፡ ከበበ ፤ እግረ ፡ አርዳኢሁ ፡ ኀፀበ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ የካ ፲፯ ። ድጓ) ። ማኮብ ፡ ማኳስ ፡ መጠምጠም ፤ የፈትል ። ማንከብከብ ፡ ማንከብለል ፤ ክብ ፡ እንክብል ፡ ማድረግ ፤ የርጥብ ፡ ነገር ፡ የመድኀኒት ።

ከባቢ ፤ በቁሙ ፤ የሚከብ ፤ ሰብሳቢ ።

አከበበ ፤ አስከበበ ፤ ጉባኤ ፡ አስደረገ ።

መክብብ ፤ (ብት ፡ ባን ፡ ባት) ፤ የሚከብ ፡ የሚያስከብብ ፤ ከባቢ ፡ አስከባቢ ፤ ሹም ፡ አለቃ ፡ ሰብሳቢ ። ኩን ፡ መክብበ ፡ አሕዛብ ። በመክብበ ፡ ማኅበሮሙ ፡ ለቅዱሳን ፡ (ኩፋ ፡ ፳፮ ። አርጋ ፡ ፬) ።

—፤ የቍጥር ፡ ድምር ፤ ጅምላ ፡ ጠቅላላ ፡ ቍጥር ። በመንቱ ፡ እልፍ ፡ ወሰብዓ ፡ ምእት ፡ ኮነ ፡ መክብበ ፡ ኵሎሙ ። ወኮነ ፡ መክብበ ፡ አዳብዒሁ ፡ ዕሥራ ፡ ወአርባዕቱ ፡ (፩ዜና ፡ ፯ ፡ ፭ ። ፳ ፡ ፯) ። ዘመን ፡ መዋዕል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መክብብ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወኮነ ፡ መክብበ ፡ ንግሡ ፡ ለዳዊት ፡ አርብዓ ፡ ዓመተ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፳፯) ።

—፤ ሡሉ ፡ ሡለንታ ፤ መላው ። መክብበ ፡ ሥጋ ። መክብበ ፡ መጻሕፍት ፡ ዘብሉይ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፪ ። መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ መጨረሻ ፡ መደምደሚያ ፤ ጕልላት ። ዮሐንስ ፡ መክብበ ፡ ነቢያት ። ጴጥሮስ ፡ መክብባ ፡ ለስምዐ ፡ ሃይማኖት ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ የካ፩) ።

—፤ ወገን ፡ ዐይነት ። ኢብነ ፡ ሶም ፡ በበ ፡ መክብቡ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፪) ።

—፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ከመጻሕፍተ ፡ ሰሎሞን ፡ አንዱ ። ርሱው ፡ ራሱ ፡ ሰሎሞን ፤ ሰባኪ ፡ መምህር ፡ መገሥጽ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ቈሀልትን ፡ እይ ። ቃለ ፡ መክብብ ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ (መክ፩ ፡ ፩ ፡ ፲፪ ። ፯ ፡ ፳፰ ። ፲፪ ፡ ፰ ፡ ፱) ።

ተከበ ፤ ተከበበ ፤ ተሰበሰበ ፤ ተኮበ ፡ ተኳሰ ፤ ተንከበከበ ፡ ክብ ፡ እንክብል ፡ ኾነ ።

ክቡብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ብብት) ፤ የተከበበ ፤ ክብ ፡ እንክብል ፤ ድንብልብል ። እስመ ፡ ምድር ፡ ክቡብ ፡ ከመ ፡ ኮራ ። ከመ ፡ ዐይነ ፡ ማኅተም ፡ ክቡብ ። እእባን ፡ ክቡባት ፡ ወልሙጻት ፡ (አዋል ። ተረ ፡ ቄር፰) ። በክቡባት ፡ ፈንታ ፡ ክበባት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፲፱ ። ሄርማ ፡ ገ፲፫ ። ቺ፩) ።

ክበብ ፤ (ባት) ፤ በቁሙ ፤ ዘውድ ፡ ሡሪያ ፤ ክብነት ። ይቁሙ ፡ ካህናት ፡ ክበቡ ፡ ለምጪት ። ክበቡ ፡ ከመ ፡ ፀሓይ ፡ (ግንዘ ። ሔኖ፲፱ ፡ ፲፰) ።

—፤ ኩብ ፤ ኳስ ። ክበበ ፡ አፍትልት ፡ (ታሪ ፡ አሡ) ።

—፤ ክበብ ፡ ያለው ፡ ገንዘብ ፡ ብር ፤ የገንዘብ ፡ ቍጥር ። የሐስብ ፡ ሎቱ ፡ ካህን ፡ ክበበ ፡ ሤጡ ፡ (ዘሌ፳፯ ፡ ፳፫) ። በክበብ ፡ ፈንታ ፡ መክብብ ፡ ይላል ፡ (፩ዜና ፡ ፳ ፡ ፯) ።

ክብከበ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ አኰበኰበ ፤ ሡብ ፤ ሡብ ፡ አለ ፤ ያካኼድ ፡ የዘፈን ፤ የዝላይ ፡ (ትግሬ) ። ሡብ ሡባ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ከበከበ ፤ ተከባከበ ፡ አከበረ ፡ (ዐማርኛ) ።

ክብካብ ፤ ሰርግ ፤ የመርዓዊና ፡ የመርዓት ፡ ጉባኤ ፤ የዘፈን ፡ የደስታ ፡ በዓል ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፩ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፴፮ ። ማቴ፳፪ ፡ ፪) ። ገብረ ፡ ክብካበ ። መዋዕለ ፡ ክብካብ ። አመ ፡ ክብካብ ። በከመ ፡ መርዓዊ ፡ ይትፌሣሕ ፡ በውስተ ፡ ክብካቡ ፡ (ዘፍ፳፱ ፡ ፳፪ ። አስቴ፱ ፡ ፳፪ ። ጦቢ፮ ፡ ፲፬ ። ቀሌ) ።

አንክብከበ ፤ አንከበከበ ፤ ተንከበከበ ፤ የፍትፍት ፡ (ዐማርኛ) ።

ከቢድ ፤ ዶት ፤ (ክብደ ፡ ይከብድ ፡ ይክበድ ። ዕብ ፡ ካቤድ) ፤ መክበድ ፡ መመንዘል ፤ መብለጥ ፡ መብዛት ፤ በሚዛን ፡ በቍጥር ። ምንት ፡ ይከብድ ፡ እምነ ፡ ዐረር ። ይከብድ ፡ እምኆጻ ፡ ባሕር ፡ (ሢራ፳፪ ፡ ፲፬ ። ኢዮ፮ ፡ ፫) ።

—፤ መጥናት ፤ መበርታት ፤ ማየል ። ክብደ ፡ ልቡ ፡ ለፈርዖን ። ወክብደ ፡ ቀትል ፡ ዲበ ፡ ሳኦል ። ክብደ ፡ ደዌሁ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፬ ። ፩ዜና ፡ ፲ ፡ ፫ ። ፫ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፯) ።

ክቡድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ብድ) ፤ በቁሙ ፤ የከበደ ፡ ከባድ ፤ ጥኑ ፡ ብርቱ ፤ ክቡር ፡ ታላቅ ፤ ዐያሌ ፡ እጅግ ፡ ብዙ ። ነገሩ ፡ ለአብድ ፡ ከመ ፡ ጾር ፡ ክቡድ ። ሕማም ፡ ክቡድ ። ብፃው ፡ ክቡድ ። ብእሲ ፡ ክቡድ ። ተአምሪሁ ፡ ክቡድ ፡ (ሢራ፳፩ ፡ ፲፯ ። ፴፬ ፡ ፪ ። መጽ ፡ ምስ ። ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፬) ።

ክብደ ፡ ሐሩረት ፤ ዳተኛ ፡ ዝግተኛ ፤ ቀርሳሳ ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፯) ።

ክቡደ ፡ መዝራዕት ፤ ጡንቻም ፡ እጀ ፡ ወፍራም ፤ ክንደ ፡ በርዳዳ ።

ክቡዳነ ፡ አቅርንት ፤ ቀንዳሞች ፤ ቀንደ ፡ ትልልቆች ፡ (መዝ ፡ ፳፱) ።

ክቡዳነ ፡ ጾር ፤ ሸክም ፡ የከበዳቸው ፤ ሐማሎች ።

ክበድ ፤ (ዳት) ፤ መክበድ ፤ አከባበድ ፡ ክብደት ፤ ከባድነት ፤ ብዛት ። ክበደ ፡ ጾርነ ፡ አቅልል ። ክበዱ ፡ ለጸባሕት ። ክበደ ፡ ንዋም ። ክበደ ፡ ቅኔ ። ክበዳ ፡ ለስብሐቲክሙ ። አልቦ ፡ ዘይክል ፡ ጸዊረ ፡ ክበ

ይሙ ፡ ኢአድባር ፡ ወኢአውግር ፡ ወኢቈላት ፡ (መዋ
ሥ ። ስንክ ፡ የካ፰ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። ፩ዜና ፡ ፲ ፡ ፱ ። ስንክ ፡
ግንቦ ። ዮዲ፯ ፡ ፬) ። ሸክም ፤ ሐሳብ ፤ ሐዘን ፤ ከባድ ፡
ነገር ። ኢይወዲ ፡ ላዕሌክሙ ፡ ክበደ ። ለምንት ፡ ይ
ከውን ፡ ገብርከ ፡ ክበደ ፡ ላዕለ ፡ እግዚእየ ። ግድፍ ፡
እምላዕሌከ ፡ ክበደ ፡ ዕጓለ ፡ መሐያው ። ከመ ፡ ያቅ
ልል ፡ እምኔሁ ፡ ክበዳተ ፡ (ሩእ፪ ፡ ፳፱ ። ፪ነገ ፡ ፲፱ ፡
፴፭ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፲፱ ፡ ፲፪ ። ፊልክ ፡ ፻፳፩ ። ዕብ፲፪ ፡ ፩) ።

—፤ ቤት ፡ ግንብ ፤ በቤት ፡ ያለ ፡ ገንዘብ ፤ ብዙ ፡ ብዕል ፡
ክብር ፡ ወርቅ ፡ ብር ፤ ሰባራ ፡ ሥንጥር ፤ ደጃፍ ፡ የመለ
ሰው ፡ ማጀት ፡ የጕረሠው ፡ የቤት ፡ ዕቃ ። እግዚ ፡ የአ
ምር ፡ ክበዲሃ ። ወትትካፈልዎ ፡ ለክበዲሃ ። ማኅ
ፈደ ፡ ክበዲከ ። አስጠመ ፡ ሖሎ ፡ ክበዲሃ ፡ (መዝ ፡
፵፯ ። ፻፳፭ ። ሰቈ፪ ፡ ፭) ። ርጉዝ ፡ ከብት ፤ ላም ፡ ባዝራ ።
የሐር ፡ ገመድ ፡ የበቅሎ ፡ ክበድ ፡ እንዲሉ ፡ (ዐማርኛ) ።

አክበደ ፤ አከበደ ፤ አስከበደ ፤ አበዛ ፡ አጸና ።
አክበድኪ ፡ አርዑተሙ ፡ ፈድፋደ ። በኢያእምሮ ፡
ያከብድ ፡ ነገሮ ። አክበደ ፡ ሙሴ ፡ ተክዞ ፡ ጥቀ ።
እስ ፡ ያከብዱ ፡ ዲበ ፡ አግብርቲሆሙ ፡ ቅኔ ፡ እኩየ ።
አክበድክሙ ፡ ላዕሌየ ፡ ነገረክሙ ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፮ ። ኢዮ
፴፭ ፡ ፲፮ ። ዘኍ፲፩ ፡ ፲፩ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። ሚል፫ ፡ ፲፫) ።

—፤ ፊትን ፡ ጨቈን ፡ አሸከመ ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ማከ
በድ ፡ ነው ። ኢታክብድ ፡ ላዕሌሁ ፡ ጸረ ፡ ክቡደ ። ይ
ደሉ ፡ ከመ ፡ ያክብዱ ፡ ቀኖና ፡ ላዕሌሁ ፡ (ቀሌ ። ፈ ፡
መ ፡ ፲፯ ፡ ፬) ። በአክበደ ፡ ፈንታ ፡ አስተክበደ ፡ ይላል ፤
ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ። አስተክብዶ ። ኢያስተክብድ ፡ ላዕ
ሌሆሙ ፡ (ዲድ ፡ ፴፬ ። ፵፭) ።

አስተክበደ ፤ አክበደ ፤ አክባበደ ፤ አስተባሰ ፤
የመጥላትና ፡ የመሰቀቅ ። ግስነቱ ፡ ዐጕልና ፡ ሐውልት ፡
ስለ ፡ ኾነ ፡ ፍችው ፡ እንደ ፡ አከበደ ፡ አድራጊ ፡ ነው ። ለ
እመ ፡ አስተዐጸበ ፡ ወአስተካበደ ፡ ንስሓሁ ፡ ዘወሀ
ብዎ ፡ ካህናት ፡ (ቀሌ) ። ይቴክዝ ፡ ወያስተካብድ ፡
ፍና ፡ መንሱት ። አስተካበደ ፡ ሐሚመ ፡ (ቁር ፡ ጸላ) ።

ክብድ ፤ (ዕብ ፡ ካቤድ ። ሱር ፡ ካብዳ ።
ዐረ ፡ ኪብድ) ፤ ጕበት ፤ ከንዋያተ ፡ ውስጥ ፡ አንዱ ፤
የሐሞት ፡ ምንጭ ፡ ዐይነቱ ፡ ዳማ ። ምትሮ ፡ ለዝ ፡ ዓሣ ፡
ወንሣእ ፡ ልቦ ፡ ወከብዶ ፡ ወሐሞቶ ። ሕብረ ፡ ክብድ ፡
(ጦቢ፯ ፡ ፬ ። ዘኍ፬ ፡ ፯) ።

—፤ ሆድ ፡ ማኅደረ ፡ ክብድ ፤ ሸክም ፡ ወይም ፡ ተሸካሚ ፡
ማለት ፡ ነው ። አስከቡኪ ፡ ውስተ ፡ መሬት ፡ በክብ
ድኪ ። ገዚፍ ፡ ዐምድ ፡ ዘአንበሩ ፡ ዲበ ፡ ክብዱ ።
በእንተ ፡ ሕማመ ፡ ክብድከ ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፳፫ ። ስንክ ፡
ጳጕ፭ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፳፫) ።

ከበወ ፤ (ዕብ ፡ ካባህ) ፤ ጠፋ ፡ ጠለሰ ፤ ፈዘዘ ፤
ዕልም ፡ ድርግም ፡ አለ ፤ የእሳት ፡ የመብራት ፡ የዐይን ።

ከበ ፤ ሆበት ፡ የደረቀ ፡ እበት ፤ ፍሕምና ፡ ብር
ሃን ፡ የሌለው ። ሐመደ ፡ ከቦ ፡ (ኵፋ ፡ ፳፰) ። ከበትንና ፡
ለከወን ፡ እይ ።

ክብካብ ፤—ሰርግ ፤—ከቢብ ፡ ከበበ ፡
ከብከበ ።

ከበለ ፤ (ዕብ ፡ ካቤል) ፤ አሰረ ፡ ዘንጀረ ፤ በ
ብረት ። ከንበሎን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ከበሎ ፤ (ዕብ ፡ ኬቤል) ፤ ማሰሪያ ፤ የግር ፡
ብረትና ፡ የሰንሰለት ፡ ፍንጅ ፤ የማጥን ፡ ገሮ ፡ ቀለበት ፡
ዙሪያው ፡ ክብ ፡ የኾነ ፡ ምእዙን ፡ ያይደለ ። ወትገብር ፡
ውስተ ፡ አርባዕቱ ፡ መሳምክቲሃ ፡ ለታቦት ፡ አርባዕተ ፡
ከበሎ ፡ (ኅብ ፡ ነገ፲፯) ። ዕብንን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡
አንድ ፡ ነው ።

ከቢር ፤ ሮት ፤ (ከብረ ፡ ይከብር ፡ ይክ
በር ። ዐረ ፡ ከቡረ ። ዕብ ፡ ካባር ፤ ዱሮ ፡
ቀድሞ) ፤ መክበር ፡ መከበር ፤ መወደድ ፤ ማደግ ፡ መ
ብለጥ ፤ መግነን ፡ ታላቅ ፡ መኾን ፤ የሀብት ፡ የዋጋ ፤ የማ
ዕርግ ፡ የድማኄ ፤ የወርድ ፡ የቁመት ። ከቢር ፡ እንዲል ፡
ዐረብ ፤ ታላቅ ፤ ሲል ። በክብረ ፡ አቡሁ ፡ ይከብር ፡ ሰ
ብእ ። ቦ ፡ ዘይከብር ፡ በአትሕቶ ፡ ርእሱ ። ዘይወ
ኅድ ፡ ይከብር ፡ ወይቴሐት ፡ ዘይበዝኅ ። ብከሙ ፡
ይክበር ፡ ዘርዐ ፡ አብርሃም ። ውእቱ ፡ ይከብር ፡ እም
ኔሆሙ ፡ (ሢራ፫ ፡ ፲፩ ። ፳ ፡ ፲፩ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፯ ፡ ፴፫ ። ኵፋ ፡
፴፩ ። ዳን፲ ፡ ፬) ። በከብረ ፡ ፈንታ ፡ ተከበረ ፡ ይላል ፤ ተ ፡
ያማርኛ ፡ ነው ። ወአንስትኒ ፡ ይትከበራ ። ተከባሪ ፡
(ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ሲኖዶ) ።

ክቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ በቁሙ ፤
የከበረ ፤ የተከበረ ፤ የተወደደ ፡ ውድ ። ብእሲ ፡ ክቡር ፤
ዕንቍ ፡ ክቡር ። ክቡረ ፡ ስም ፤ ክቡረ ፡ ሤጥ ። ዕደው ፡
ክቡራን ። አልባስ ፡ ክቡራት ። ሀገር ፡ ክብርት ፡ (ሢራ
፵፱ ፡ ፩ ። አርጋ ፡ ፪ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፯) ።

ክብረት ፤ በቁሙ ፤ መክበር ፤ አከባበር ፤ ክበ
ሬታ ። ውድነት ፤ ክቡርነት ።

ክብር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ልዕልና ፡ ላቂያ ፡
ብልጫ ፤ ሹመት ፡ ሽልማት ፤ ታላቅነት ፤ ኀይል ፡ ብዕል ፤
ብዙ ፡ ገንዘብ ። ወድቀት ፡ እምክብራ ፤ ትላሑ ፡ እም
ክብራ ። በእንተ ፡ ክብረ ፡ ዘመዱ ። ሖሩ ፡ ክብሩ ፡
ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ፍሬ ፡ ማዕር ። መንግሥታተ ፡ ዓለም ፡
ወክብሮሙ ። ዘጌሠ ፡ ድኅሬሆን ፡ ለክብራት ፡ ይጐ
ይያሁ ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ ጳጕ፭ ። ኢሳ ፡ ፯ ። ማቴ፬ ፡
፰ ። ማር ፡ ይሥ) ።

ክብርና ፤ ክቡርነት ። በቁሙ ፤ የቤት ፡ ልጅ ፡
ክብር ፤ ማኅተመ ፡ ድንግልና ።

ክብረ ፡ ነገሥት ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ያኵስ
ሞች ፡ መጣፍ ፤ ንቡረ ፡ እድ ፡ ይሥሐቅ ፡ በላስቶች ፡ ዘ
መን ፡ የደረሰው ፤ ወይም ፡ ከዐረብ ፡ የመለሰው ፤ የጽላተ ፡
ሙሴን ፡ አመጣጥ ፡ የአኵስምን ፡ ልዕልና ፤ የነገሥታቱን ፡
ክብር ፡ ከሰሎሞን ፡ መወለዳቸውን ፡ አምልቶ ፡ አስፍቶ ፡
የሚናገር ።

አክበረ ፤ አከበረ ፤ አላቀ ፡ አበለጠ ፤ አስከበረ ፡
አዕደደ ። አክብር ፡ አባከ ፡ ወእመከ ። አክበረ ፡ እግዚ ፡

ሕብ ፡ ላዕለ ፡ ውሉዱ ። እግዚ ፡ አክበረከ ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፲፪ ። ሚሬ፫ ፡ ፪ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፲፫) ።

አክባሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚያከብር ፡ የሚያስከብር ። እስመ ፡ እሙንቱ ፡ መልክአ ፡ እግዚ ፡ አክባሪት ፡ ለኵሎሙ ፡ ሰብእ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፯) ።

ክብረወ ፤ (ተቀ ፡ ግ ። ዕብ ፡ ቶፌፍ) ፤ ጸፋ ፡ መታ ፡ ኰረኰረ ፤ ጐሰመ ።

ከበሮ ፤ (ብ ፡ ከባርው) ፤ በቁሙ ፤ ንዋየ ፡ ማሕሌት ፡ አታሞ ፡ ነጋሪት ፤ ከማዕደን ፡ ከንጨት ፡ ከቁርበት ፡ የሚሠራ ፤ ስለ ፡ ክብረ ፡ በዓል ፡ የሚመታ ። ከብራዊ ፡ ትእምርተ ፡ ክብር ፤ ጨኸ ፡ ተሰሚ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሰብሕዎ ፡ በከበሮ ። ንሥኢ ፡ ከበሮኪ ። መሰንቆ ፡ ወከበሮ ፡ (መዝ ፡ ፻፶ ። ኤር፴፰ ፡ ፬ ። ዳን፫ ፡ ፲) ።

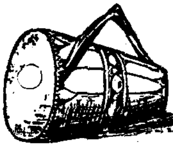

ከበሮ ፡

ክብሬት ፤ (ዐረ ፡ ኪብሬት ። ሱር ፡ ካብሬታ ። ዕብ ፡ ጐፍሪት) ፤ በቁሙ ፤ ዲን ፡ የእሳት ፡ ዐፈር ፡ እሳታዊ ፡ ሜቃ ፤ ዐይነቱ ፡ ብጫ ፡ ክርፋታም ፡ (መቃ ፡ ገ፪) ።

ክብሬታዊ ፤ የዲን ፡ ዐፈር ፡ ሜቃ ፤ የዲን ፡ ውሃ ። ይንማእ ፡ ሙዳየ ፡ ልሕዙት ፡ ወይደይ ፡ ውስቴቱ ፡ ማየ ፡ መሬረ ፡ ክብሬታዊተ ፡ ወይንማእ ፡ መሬተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፯ ። ዘጉ፰ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰) ።

ክብራታን ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ በምድረ ፡ እስራኤል ፡ ያለች ፡ አንዲት ፡ ገጠር ። (ኩፋ ፡ ፴፪) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በክብራታን ፡ ፈንታ ፡ ኬብሮን ፡ ይላል ፤ ባለብሉዮችም ፡ ክብራታንን ፡ ኬብሮን ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፤ ሔብሮንና ፡ ክብራታን ፡ ልዩ ፡ ነው ።

ከቢስ ፤ ሶት ፤ (ከበሰ ፡ ይክብስ ፡ ይክብስ ። ዕብ ፡ ካባስ ፤ ዐጠበ ፡ አጠራ ፡ ወለወለ ። ከበሽ ፤ ያዘ ፡ ገዛ ፡ ሣቀየ ፡ አጠቃ) ፤ መክበስ ፡ ማክበስበስ ፤ ጠጕርን ፡ ሰብስቦ ፡ ጠምዞ ፡ በማኽል ፡ ራስ ፡ ላይ ፡ መጠቅለል ፡ ማሰር ፤ በወለባና ፡ በሚደ ፡ መያዝ ፡ መቸንከር ። ራስን ፡ ጠጕርን ፡ በሚታሰርና ፡ በሚደፋ ፡ በሚለበስ ፡ ነገር ፡ መሸለም ፡ ማስጌጥ ፡ ማንቈጥቈጥ ።

ተከብሰ ፤ ተከበሰ ፤ ተከበሰበሰ ፤ በራሱ ፡ ላይ ፡ ጌጥ ፡ ታሸከመ ፤ ተሸለመ ። ፀፈረት ፡ ርእሳ ፡ ወተከብሰት ፡ (ዮዲ፲፯ ፡ ፰) ።

ክቡስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ብስት) ፤ የተከበሰ ፡ ክብስ ፤ ክብስብስ ፤ ጌጥ ፡ ወዳድ ።

ክብሶ ፤ (ብ ፡ ከባስው ፤ አው ፡ ክብሳት) ፤ ክብስ ፡ ጠጕር ፤ ክብሳት ። የራስ ፡ የጠጕር ፡ ክባስ ፤ በሴቷ ላይ ፡ የሚኾን ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ቀጸላ ፡ ሠርመዲ ፡ ዐይነ ፡ ርግብ ። ውስተ ፡ መካነ ፡ ሰርጉ ፡ ዘክብሶ ፡ ሥዕርታ ፡ ወደየት ፡ ሐመደ ። ክብሶሆን ፡ ወአልባሲሆን ፡ ዘሜላት ፡ (አስቴ፬ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፫ ፡ ፳) ።

ክብሶ ፡

ኵብስ ፤ ክብስ ፤ ኵብሽ ፤ የደዌ ፡ ስም ፤ ገላ ፡ የሚነፋ ፡ የሚያሳብጥ ፤ የሚያፈርስ ፡ የሚቈምጥ ፤ ቍምጥና ፡ ቢስ ፡ ገላ ። አዝልፎ ፡ ስካር ፡ ያመጽእ ፡ ነቀጥቃጠ ፡ ወጥፍአተ ፡ ልብ ፤ ወኵብሰ ፡ ወሞተ ፡ ግብት ፡ ወፈፀንተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶) ።

ከቢት ፤ ቶት ፤ (ከበተ ፡ ይከብት ፡ ይክብት ። ኀብአ) ፤ መከበት ፤ መሸሸግ ፡ መሰወር ፡ መደበቅ ፤ እንዳይገኝ ፡ ማድረግ ። ኢትረክበ ፡ እስመ ፡ ከበቶ ፡ እግዚ ። ከበተት ፡ ርእሳ ። ኢንክል ፡ ከቢቶቶ ። ይኄይስ ፡ አብድ ፡ ዘየኀብእ ፡ እበዲሁ ፡ እምጠቢብ ፡ ዘይከብት ፡ ጥበቢሁ ፡ (ዕብ፲፩ ፡ ፭ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፬ ። ግብ፬ ፡ ፲፯ ። ሢራ፳ ፡ ፴፩) ።

—፤ ማሳደር ፤ ከቤት ፡ ከበረት ፡ ማግባት ፤ መጠበቅ ፡ መመልከት ፤ የንግዱ ፡ የከብት ። ከብት ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ ኵብትም ፡ ሳይቀር ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ከባቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚከብት ፡ ከባች ፤ ሸሻጊ ፡ ደባቂ ። ከባቲሁ ፡ ለኵሉ ፡ ክሡት ። አምላክ ፡ ከባቴ ፡ አበሳ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ግንዘ) ።

አክበተ ፤ አስከበተ ፤ አስደበቀ ፤ አስጠበቀ ።

ተከብተ ፤ ተሸሸገ ፡ ተደበቀ ፤ ታባ ፡ ተሰወረ ፤ ከቦታው ፡ ታጣ ። ተከብተ ፡ ሔኖክ ። ከመ ፡ ትትከበት ፡ መንፈስየ ። ስእኑ ፡ ተከብቶ ፡ (ሔኖ፲፪ ፡ ፩ ። ፎ፩ ፡ ፩ ። ማር፯ ፡ ፳፬) ።

ክቡት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ብት) ፤ የተሸሸገ ፡ ሽሽግ ፤ ክብት ፡ ስውር ፡ ድብቅ ። ጥበብሰ ፡ ክቡት ፡ ወመዝገብ ፡ ዘኢያስተርኢ ። ኅቡእ ፡ ወክቡት ። ክቡት ፡ ተአምር ፤ እስመ ፡ ውስተ ፡ ብርሃን ፡ ሀሎከ ፡ (ሢራ፵፩ ፡ ፲፬ ። ፩ቆሮ ፡ ፪ ፡ ፯ ። ቅዳ ፡ ሐዋ) ።

ክቡታዊ ፤ የውስጥ ፡ የልቡና ፤ ረቂቅ ፡ መንፈሳዊ ። ሥርዐት ፡ ክቡታዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፫) ።

ክብተት ፤ (ላ ፡ ጥ) መሸሸግ ፤ ሽሽጋ ፤ ሽሽግነት ። ክብተት ፡ ዘኢየኀልቅ ፡ (ራእ ፡ ሲኖ) ።

ከበታ ፤ ሰዋሬ ፡ ስወራ ፤ ስውርነት ። በመንክራቲሁ ፡ ያርኢ ፡ ከበታሁ ። ኢይነግር ፡ በእንተ ፡ ከበታየ ፤ አላ ፡ በዘያስተርኢ ፡ (ተረ ፡ ቄር፩ ። ፲) ።

ኬደ ፤—ረገጠ ፤—ከዪድ ፡ ኬደ ።

ከደዋ፤(ዕብ፡ከድከድ)፤ ዕንቍ፡የዕንቍ፡ ስም፤ ሕብሩ፡የሮማን፡ዐይነት፡እንደ፡ቦረቦሮ፡ ያለ፤ የሚፈልቅ፡የሚብለጨለጭ። ሠለስቱ፡ አዕናቍ፡ ዘወርቅ፡ወብሩር፡ወከደዋ። ወርቅ፡ወከደዋ፡ወብሩር፡ ወካልኣን፡አዕናቍ፡ሀለዉ፡ይትረከቡ፡እስከ፡ዮም፡ (ታሪ፡አክ፡ገ፺፩)።

ከድከድ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ከደዋና፡ ካድኮድ፡ አንድ፡ስም፡ነው። ረሐሙት፡ ወካድኮድ፡(ሕዝ፳፯፡ ፲፮)። በካድኮድ፡ ፈንታ፡ ከርከንድ፡ይላል፤ከርከዴን፡ ማለት፡ ነው፤ ፍችውን፡ በቦታው፡ ተመልከት።

ከዲን፤ ኖት፤(ከደነ፡ ይከድን፡ ይክድን። ዕብ፡ካዳን፤አሰረ፡አቈራኘ፡የፈረስ፡የሠረገላ)፤ መክደን፡መግጠም፤ማልበስ፡መሸፈን፤ መሰወር፡መጋረድ፤ እንዳይታይ፡ማድረግ። አምጽኡ፡ እብነ፡ወከደኑ፡ዲበ፡አፈ፡ግብ። ከደነት፡ኀፍረታ፡ በቈጽል። ፈጸሞሙ፡ከዲነ፡ዘቅድሳት። ዘይከድን፡ አበሳሁ። ይከድኑ፡ ገጸሙ፡(ዳን፫፡፲፯። ኩፋ፡፫። ዘኍ፬፡፲፰። ምሳ፳፰፡፲፫። ኢሳ፮፡፪)።

ከዳኒ፤(ኒት፡ ንያን፡ ያት፤ ደንት)፤ የሚከድን፡ የሚያለብስ፡ ከዳኝ፤ሰዋሪ፡ ጠባቂ፤ ወባት፡ ጠበቃ። ልብሰ፡ ጽድቅከ፡ ይኩነኒ፡ ከዳኔ። ለመብለት፡ከዳኒ፡(ስንክ፡ መጋ፩። ኪዳ)።

መክድን፤ መክደኒ፤ ዝኒ፡ ከማሁ።

አክደነ፤ አስከደነ፡ አስለበሰ።

ተከድነ፤ ተከደነ፡ ለበሰ፡ ተሰወረ፡ ተሸፈነ። ትትከደኑ፡ ወኢትመውቁ። ከመ፡ ትትከደኑ፡ በዕለተ፡መዐቱ፡ለእግዚ። ተከድነት፡ገጻ፡(ሐጌ፩፡፮። ሶፎ፪፡፫። ዘፍ፳፬፡፷፭)።

ክዱን፤(ናን፡ናት፡ ድንት)፤ የተከደነ፡ የለበሰ፤ሰውር፡ሽፍን። ክዱን፡እብን፡ዲቤሁ። ክዱን፡ ብከ፡ዐበይከ። ክዱን፡ትምህርትነ፡(ዮሐ፲፩፡፴፰። ቅዳ፡ ዮሐ። ፪ቆሮ፡፬፡፫)።

ክድነት፤ መክደን፡ መክደን፤ አከዳደን፡ አለባበስ፤ ክዱንነት። የሌት፡ ልብስ፤ ጭን፡ ኀፍረት። ኢይክሥት፡ክድነተ፡አቡሁ፡(ኩፋ፡፴፫)።

ክዳን፤(ናት)፤ በቁሙ፤ መክደኛ፡ መግጠሚያ፤ ልብስ፡ ቀሚስ፤መጐናጸፊያ፡ ለሐፍ፡ ምንጣፍ፤ መጋረጃ፡ ድንኳን፤ ዳስ፡ ጥላ፡ ከለላ፤ ቤት፡ጐጆ፤ የሚሰውርና፡ የሚሸፍን፡ ኹሉ። ክዳነ፡ ዐዘቅት። ዘቦ፡ ክልኤ፡ክዳናት። ክዳን፡ ዘሕብረ፡ ፀስቅ። ትከድኖሙ፡ክዳነከ። ነሥአ፡ክዳነ፡ ወጠምዐ፡ ውስተ፡ ማይ። ክዳንከ፡ዘታሕተ፡ገቦከ። ክዳን፡በዘይትገለበጡ፡እምጠል፡(፪ነገ፡፲፯፡፲፱። ሉቃ፰፡፲፮። ዘፍ፴፯፡፫። ሕዝ፳፯፡፫። ፬ነገ፡፰፡፲፭። ምሳ፳፪፡፳፯። ኢሳ፬፡፮)።

መክደን፤(ብ፡ መካድን)፤ መክደኛ፡ መሸፈኛ፤ ክዳን፡ ልብስ። አልቦ፡ማዐር፡ለመክደኖን። አምሳለ፡መክደን። መክደኑ፡ አርእስት፡ ዘንጹን፤ የራስ፡ ቆብ፡(ገድ፡ ላሊ። ፊልክ፡ ፻፴፯። ፪ዜና፡፳፯፡፲፯)።

መክደንት፤(ታት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ።

ምክዳን፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ፤ መክደኛ፡ መክደኛ።

ኪዳን፤—ውል፤—ከዱድ፡ ኬደ።

ክሂሀ፤ ሆት፤(ከሀሀ፡ ይከሀሀ፡ ይክሀሀ። ዕብ፡ ካሃሀ፡ ይክሄሀ)፤ መድከም፡ማነስ፤ መጨለም፡ መፍዘዝ፤ መደንገዝ፤ የኀይል፡የጕልበት፡ የዐይን፡ የብርሃን። ከበወንና፡ ለከወን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው። ከሕከሐም፡ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው።

ካሂ፤ አካሂ፤(ብ፡ካሀያት፤አካሀያት)፤ ጊደርና፡ ጥገት። ካሂ፡ ጊደር፤ እንስት፡ ጥጃ። አካሂ፡ ጥገት፤ እመጫት፡ ላም። ምስጢራቸው፡ ማነስና፡ መድከም፡ ሕጹጽነት፡ ነው። በዕብራይስጥ፡ ግን፡ ካሂ፡ ማለት፡ ከማሃ፡ ከመ፡ ዛ፡ ማለት፡ ነውና፤ በዚህ፡ ዘይቤ፡ ሲፈቱት፡ካሂ፡የጥጃ፡ ጕፍላ፡ ወይም፡ እንቡጣ፡ ስልቻው፡ ምስሉ፤ ሲሞት፡ ከኹራቱ፡ እስካፉ፡ ሸልቀው፡ በሥጋው፡ ፈንታ፡ ገለባ፡ ጐስረው፡ ጠቅጥቀው፤ በማሮቹ፡ ፈንታ፡ ፩፡ ዕንጨት፡ ሰክተው፡ ሕያው፡ አስመስለው፡ የጨው፡ ውሃ፡ ቀብተው፡ የሚያቆሙት፤ አካሂ፡ ያንን፡ እያየች፡ እየላሰች፡ ወተቷን፡ የምትሰጥ፡ ማለት፡ ነው። (ሙሾ፤ላምና፡ ዐላቢ)፤ ያለ፡ እየመሰለኝ፡ ልጇ፡ ሙቶ፡ ሳለ፤ እንቡጣውን፡ባየው፡ ልቤ፡ ተታለለ። እንኳን፡ አንች፡ ላሜ፡ ቤተ፡ እስራኤል፤ ታታለል፡ነበረች፡ በጥጃ፡ ምስል።

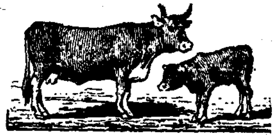

አካሂ፡

ከሃ፤(ብ፡ ከሃት)፤ ወዲያ፡ወደዚያ፤ከዚያ፡ በዚያ፤ የቦታን፡ ፈቀቅታ፡ ጥቂት፡ ርሕቀት፡ ያሳያል፤ ፍችው፡ እንደ፡ ሀየ፤ ስልቱ፡ እንደ፡ ሰፌ፡ ነው። እም፡ እየተስማማው፡ ከለፌና፡ ከዝየ፡ ጋራ፤ ሳይስማማውም፡ ይነገራል። አሐዱ፡ እምለፌ፡ ድንጋገ፡ፈለግ፤ ወአሐዱ፡እምከሃ፡ ድንጋገ፡ፈለግ። ፍልስ፡እምዝየ፡ ኀበ፡ከሃ። አሐውር፡ከሃ፡ ወእጼሊ። ዝርዎ፡ከሃ። ረሐቁ፡ከሃ። በዝ፡ዓለም፡ወበከሃ፡በኀበ፡እግዚ። ከሃ፡ከሃቲሆሙ፡(ዳን፲፪፡፭። ማቴ፲፯፡፳። ፳፮፡፴፮። ዘኍ፲፯፡፪። ፩ነገ፡፲፬፡፱። ዲድ፡ ፲፬። ሔኖ፴፪፡፫)። ከሃየ፡ ከ፡ ኪ፡ ሁ፡ ሃ፤ ከሃነ፡ ከሙ፡ ክን፡ ሆሙ፡ ሆን፡ እያለ፡ ይዘረዝራል። እምለፌሁ፡ ፈለግ፡ ወእምከሃሁ፡ዕፀ፡ሕይወት፡(ራእ፳፪፡፪)።(ዕር፳፩፡ ቍ፪፲፰)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ ግን፡ በከሃ፡ ፈንታ፡ ከሃከ፡ ከሃከ፡ ይላል፤የጣፊ፡ስሕተት፡ነው። ነዋ፡ ዝየ፡ ወነዋ፡ከሃከ። እስከ፡ እትመየጥ፡ ሰፌ፡ ወከሃከ። ተኀሥሦት፡ እምጥንቃቄ፡ከሃከ። ወዓዲ፡ ዘእምዝ፡ ከሃከ፡(ሉቃ፲፯፡፳፫። ፫ነገ፡፳፡፵። ቄር)።

ክሂል ፤ ሎት ፤ (ክህለ ፡ ይክል ፡ ይክሀል ። ዕብ ፡ ያክል) ፤ መቻል ፡ መብቃት ፤ ማግመር ፡ መወሰን ፤ በሚሠሩት ፡ ሥራ ፡ ማየል ፡ መበርታት ፤ መብት ፡ ማግኘት ። ገቢረኒ ፡ ትገብር ፤ ወክሂለኒ ፡ ትክል ። ኵሎ ፡ ዘትክል ፡ እዴከ ፡ ለገቢር ። መኑ ፡ አነ ፡ ከመ ፡ እክሀል ፡ ሐኒጸ ፡ ሎቱ ፡ ቤተ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፮ ፡ ፳፭ ። መክ፱ ፡ ፲ ። ፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፮) ።

—፤ ችሎት ፡ አቻቻል ፤ ኀይል ፡ ብርታት ፤ ዐቅም ፡ ጕልበት ፤ ሥልጣን ፡ መብት ። ሰብሕዎ ፡ በክሂሎቱ ። በከመ ፡ ክሂሎትነ ። አልብየ ፡ ክሂል ፡ ላዕሌሁ ። ከመ ፡ የሀቦ ፡ ክሂለ ፡ ላዕሌሁ ፡ ወላዕለ ፡ ንዋዩ ፡ (መዝ ፡ ፻፶ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፪ ። ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ ግን፪) ።

ክሃሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚችል ፡ ቻይ ፤ ኀይለኛ ፡ ብርቱ ፤ ሥሉጥ ፡ ዕጉሥ ። ክሃሌ ፡ ኵሉ ። ጽኑዕ ፡ ወክሃሊ ። ዘኮነ ፡ ክሃሌ ፡ በቃሉ ፡ ወበምግባሩ ። መሥዋዕት ፡ ክሃሊት ፡ ከመ ፡ ታስተስሪ ። ንሕነ ፡ ክሃልያን ፡ ለውላጤሁ ። ክሃሊ ፡ አነ ፡ ተጽናሰሂ ፡ ወተደልዎሂ ፡ (ጥበ፯ ፡ ፳፫ ። ሩት፪ ፡ ፩ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ድ፲፯ ። ዮሴፍ ። ፊልጵ፬ ፡ ፲፪) ።

አክሀለ ፤ አስቻለ ፡ አበረታ ፤ አበቃ ፡ መብት ፡ ሰጠ ፡ አስናበተ ። ኵሎ ፡ እክል ፡ በዘውእቱ ፡ አክሀለኒ ። እግዚ ፡ አክሀለነ ፡ በኵሉ ፡ ዘንፈቅድ ። ያክህልክሙ ፡ እግዚ ፡ ለገቢረ ፡ ኵሉ ፡ ፈቃዱ ። ወኢያክሀሎ ፡ ከመ ፡ ይቅረብ ፡ ኀቤሆሙ ፡ (ፊልጵ፬ ፡ ፲፫ ። ዮሴፍ ። ግንዘ ። ማር ፡ ይሥ፮ ፡ ፪) ።

አክሃሊ ፤ **መክህል** ፤ የሚያስችል ፤ አስቻይ ።

ተክህለ ፤ ተቻለ ፤ ተመቸ ። ኵሉ ፡ ይትክሀል ። እምእደ ፡ ዚኣሁ ፡ ጕይይ ፡ ኢይትክሀል ፡ ወኢይደሉ ። ኢይትክሀል ፡ ለኍልቆ ። ኢይትክሀል ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ይኩን ። በከመ ፡ ይትክሀለክ ። እስመ ፡ ቅኔ ፡ መዝሙርሰ ፡ ተክሃሊት ፡ በኵሉ ፡ ጊዜ ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፳፮ ። ጥበ፲፮ ፡ ፲፭ ። መክ፫ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፳ ፡ ፳፪ ። ሢራ፴፰ ፡ ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፪፻፴፰) ።

ተካህለ ፤ ተቻቻለ ፤ ተስማማ ፡ ተዋደደ ፤ ተዋዋለ ፡ ተቋረጠ ፤ የዋጋ ። ተካሀለ ፡ ምስለ ፡ ገባእት ፡ በበ ፡ ዲናር ፡ ለዕለት ። አኮኑ ፡ በዲናር ፡ ተካሀልኩክ ። መኑ ፡ ውእቱ ፡ ዘተካሀለኪ ፡ (ማቴ፳ ፡ ፪ ፡ ፲፫ ። ማር ፡ ይሥ፲፫ ፡ ፪) ።

ክሁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ህልት) ፤ የተቻለ ፡ የተቻቻለ ፤ የተስማማ ፡ ስምም ።

አስተካሀለ ፤ አቻቻለ ፤ አስማማ ፡ አዋደደ ።

መስተካህል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚያቻችል ፡ አቻቻይ ፤ አስማሚ ።

ኳሄላ ፤ (ላት) ፤ የጠፍር ፡ ኳስ ፤ ዕሩር ፡ ጥንግ ፤ የተኰሰ ፡ ዐላማ ፡ ጊጤ ፤ ከሆድ ፡ የሚወጣ ፡ ሐሠር ፡ ጕድፍ ። ጕድ ፡ እብድ ፡ ልብሱን ፡ የጣለ ፤ ወይም ፡ የእብድ ፡ አሻንጕሊት ፤ ከዐቢይ ፡ ጾም ፡ በፊት ፡ ከጾመ ፡ ነነዌ ፡ በኋላ ፡ የእብድ ፡ ዐሙስ ፡ ለት ፡ ርሱን ፡ በየግንባራቸው ፡ ለጥፈው ፡ ሲሥቁ ፡ ሲያሥቁ ፡ የሚውሉበት ። ወከመ ፡ ኳሄላት ፡ ኮነ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ። ከመ ፡ ኳሄላ ፡ ኮንክምሙ ፡ ለብዙኃን ፡ (፩ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፳፩) ።

—፤ መካን ፡ የበረሓ ፡ ዕንጨት ፤ እሾኽም ፡ ፍሬ ፡ ቢስ ። ወይም ፡ ብቸኛ ፡ በረኸኛ ፡ አውሬ ፤ ፋደት ፡ የዱር ፡ ድመት ። ወይከውን ፡ ከመ ፡ ኳሄላ ፡ በውስተ ፡ ገዳም ፡ (ኤር፲፯ ፡ ፮) ።

ክሂን ፤ (ክህነ ፡ ይክህን ፡ ይክሀን ። ዕብ ፡ ከሄን) ፤ ካህን ፡ መኾን ፤ ክህነት ፡ ተሹሞ ፡ በግዜር ፡ ፊት ፡ ቁሞ ፡ ማገልገል ፡ የአምልኮ ፡ ሥራ ፡ መሥራት ፤ ስለ ፡ ራስና ፡ ስለ ፡ ሕዝብ ፡ መሟዕትና ፡ ጸሎት ፡ ማቅረብ ፤ መባረክ ፡ መቀደስ ፡ ማጥመቅ ፡ ማቍረብ ።

ካህን ፤ (ናት ። ዕብ ፡ ኮሄን ። ሱር ፡ ካህና ። ዐረ ፡ ካሂን) ፤ በቁሙ ፤ ቄስ ፡ ጳጳስ ፡ የግዜር ፡ አገልጋይ ፡ የሕዝብ ፡ መሪ ፡ አስተማሪ ፤ መንፈሳዊ ፡ አባት ። አንተ ፡ ካህኑ ፡ ለዓለም ። ትቀብዖ ፡ ወትቄድሶ ፡ ወይከውነኒ ፡ ካህነ ። ካህናት ፡ ወሊቃነ ፡ ካህናት ። ዕሥራ ፡ ወአርባዕቱ ፡ ካህናተ ፡ ሰማይ ፡ (መዝ ፡ ፻፱ ። ዘፀ፵ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፬) ።

አክህነ ፤ አስካነ ፤ ክህነት ፡ ሰጠ ፡ ሾመ ፤ ካህን ፡ አደረገ ። ያክህኖሙ ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ ፡ ፳፯) ። ክህነት ፡ አሰጠ ፡ አሾመ ፤ ካህን ፡ አስደረገ ።

ተክህነ ፤ ተካነ ፤ ክህነት ፡ ተሾመ ፡ ተቀበለ ፤ ካህን ፡ ኾነ ፡ ካህን ፡ ተባለ ፤ ለማገልገል ። ክሂን ፡ ከሹመት ፡ በኋላ ፡ ማገልገልን ፤ ተክህኖ ፡ ከማገልገል ፡ በፊት ፡ መሾምን ፡ የሹመትን ፡ ጊዜ ፡ የተቀበሉበትን ፡ ዕለትና ፡ ሰዓት ፡ ያሻያል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ኹለቱንም ፡ ጾታ ፡ አንድ ፡ አድርጎ ፡ ተክህነ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ይርዐይ ፡ መርዔት ፡ ወይትክሀን ። እስመ ፡ አንተ ፡ አዘዝከነ ፡ ንቁም ፡ ቅድሜከ ፡ ወለከ ፡ ንትክሀን ። እፎ ፡ ተኀረይከ ፡ ለተክህኖ ፡ (ኪዳ ። ቅዳ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ክሁን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ህንት) ፤ የተካነ ፤ ክህነት ፡ የተሾመ ፡ የተቀበለ ።

ክህነት ፤ መካን ፡ ማስካን ፤ ካህንነት ፤ ተክኖ ፡ ማገልገል ። አገልግሎት ፤ መንፈሳዊ ፡ ሹመት ፤ ፯ ፡ ዕርከኖች ፡ ያሉት ። ፫ቱ ፡ ላይኞች ፤ ጵጵስናና ፡ ቅስና ፡ ዲቁና ። ፬ቱ ፡ ታችኞች ፡ ንፍቀ ፡ ዲያቆንና ፡ አንባቢ ፤ መዘምርና ፡ በረኛ ። ጳጳስንና ፡ ኤጲስቆጶስን ፡ እይ ። ተኀርየ ፡ ዘርዐ ፡ ሌዊ ፡ ለክህነት ። ለክህነት ፡ ቅድስት ፡ ወንጽሕት ። ኢይግበር ፡ ሕዝባዊ ፡ ግብረ ፡ ክህነት ፡ (ኩፋ ፡ ፴ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፭ ። ዲድ ፡ ፲፯) ።

ክህነታዊ ፤ የክህነት ፤ ክህነታም ፡ ባለክህነት ። መልእክት ፡ ክህነታዊት ። ሀብት ፡ ክህነታዊት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ፡ ፯ ። ፊልክ ፡ ፲፭) ።

ከዊው ፤ ዎት ፤ (ከወ ፤ ከወወ ፡ ይከውው ፡ ይክውው) ፤ መቅለል ፤ መፍጠን ፡ መቀልጠፍ ፡ ያክኼድ ፡ ያነጋገር ። መዋሸት ፡ መቅጠፍ ፤ መለፍለፍ ። ኀወወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ከዋው ፤ (ዋዋን ፡ ት) ፤ ቀላል ፡ ፈጣን ፤ ቀልጣፋ ። እበን ፡ ከዋዋት ። አእጋሪሁ ፡ ከዋዋት ፡ (ኢያ ፱ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፭) ።

ከዋው ፤ (ዋት) ፤ ቅለት ፤ ውሽት ፡ ቅጥፈት ። በጠዋይ ፡ ቃል ፡ ወበከዋው ፡ ነገር ፡ (መቃ ፡ ገ፳፫) ።

ከከወ ፤ ከውከወ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ዘረ ፡ ዋተተ ፤ ተንከወከወ ። ከውከዋ ፡ እንዲሉ ፤ ዘዋሪ ፡ ሲሉ ።

አንከከወ ፤ ነዘረ ፡ አዞረ ፡ አሽከረከረ ፤ ተሽከረከረ ።

መንከክት ፤ (ብ ፡ መናኵክት) ፤ እንዝርት ፤ የመንኵራኵር ፡ ብረት ፡ ተጋዳሚው ። ከመ ፡ መንከክት ፡ እንተ ፡ ተዐውድ ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፭) ።

ከከብ ፤ (ብ ፡ ከዋክብት ። ዕብ ፡ ከካብ ። ሱር ፡ ከውከበ ። ዐረ ፡ ከውከብ) ፤ በቁሙ ፤ የብርሃን ፡ ቅንጣት ፡ የጸዳል ፡ ስሌዳ ፤ ብርሃን ፡ የተማለበት ፡ የሰማይ ፡ ጌጥ ፡ የጠፈር ፡ ፈርጥ ፤ ሌሊት ፡ እንዳሸዋና ፡ እንደ ፡ ፋና ፡ በዝቶ ፡ የሚታይ ፡ የሚያበራ ፤ የፀሐይ ፡ ሰራዊት ፡ የጨረቃ ፡ ጭፍራ ፤ ዘዋሪ ፡ ከባቢ ። ስምንቱ ፡ ከከወና ፡ ከከበበ ፡ ከኹለቱ ፡ የተደቀለ ፡ ነው ፤ ስለዚህ ፡ በኮከው ፡ ፈንታ ፡ ኮከብ ፡ ይላል ። አበዝኀ ፡ ዘርዐከ ፡ ከመ ፡ ኮከበ ፡ ሰማይ ። ኮከብ ፡ እምኮከብ ፡ ይኄይስ ፡ ከብሩ ። አሰርገወ ፡ ሰማየ ፡ በከዋክብት ። ከዋክብተ ፡ ሰማይ ። ለወርኅ ፡ ወለከዋክብት ፡ ዘእኵነኖሙ ፡ ሌሊተ ፡ (ኵፋ ፡ ፳፱ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፵፩ ። ድጓ ። ኤር፲፱ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፻፴፭) ።

ኮከብ ፡

ከዋክብት ፡ እለ ፡ ጽኑዓን ፤ የማይኼዱ ፤ የማይናወጡ ፡ (አቡሻ ፡ ፴፯) ።

ከከበ ፡ ገዳም ፤ ቅዱስ ፡ እንጦንዮስ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፱) ።

ከከብ ፡ ዘበቱ ፡ ዘነብ ፤ ኸራታም ፤ ባለኸራት ፤ የከፉ ፡ ምልክት ፡ (አዋል) ።

ከከበ ፡ ምዕራብ ፤ የማታ ፡ ኮከብ ፡ አስታርበ ሽሽ ፡ (ስንክ ፡ የካ፱) ።

ከዋክብተ ፡ ናግራን ፤ ሰማዕታት ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፳፮) ።

ከከበ ፡ ጽባሕ ፤ ያጥቢያ ፡ ኮከብ ፤ ማለዳ ፡ የሚወጣ ፡ (ኢሳ፲፬ ፡ ፲፪) ።

ከዋክብት ፡ ጽልሙታን ፤ ስሑታን ፤ ስተው ፡ የሚያስቱ ፤ ደቂቀ ፡ ሴት ፡ (ይሁ ፡ ፲፫) ።

ከከህ ፤ በቁሙ ፤ ኮክ ፡ የተክል ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ፍሬው ፡ የሚጥም ፡ ዐጥንታም ። ኮል ፡ ወከከህ ። ፍሬሁ ፡ ለከከህ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯ ፡ ፱ ። መ ፡ ፈ) ።

ኮክህ ፡

ከክህ ፤—ንጥፍ ፡ ደንጊያ ፤—ኰኵሕ ።

ከከወ ፤—ዘረ ፡ ዋተተ ፤—ከዊው ፡ ከወ ፤ ከወወ ።

ከዊል ፤ ሎት ፤ (ከለ ፡ ይከውል ፡ ይኩል) ፤ አው ፡

ከውሎ ፤ ሎት ፤ (ከወለ ፡ ይኬውል ፡ ይከውል) ፤ መከወል ፤ ወደ ፡ ኋላ ፡ ማድረግ ፤ የኋሊት ፡ ማስኼድ ፡ ማስፈገፈግ ፤ ወይም ፡ በኋላ ፡ ማስከተል ፤ አስከታይ ፡ መኾን ።

ተከወለ ፤ ወደ ፡ ኋላ ፡ አለ ፤ አፈገፈገ ። ደጀን ፡ ኾነ ፤ በኋላ ፡ ኼደ ፡ ተከተለ ፤ የሰልፍ ፡ የጕዞ ። ይትኬወል ፡ እምኔነ ። እለ ፡ ይትኬወሉ ፡ ድኅረ ፡ መስቀል ። ወእለሂ ፡ ይትኬወሉ ፡ ድኅረ ፡ ታቦት ፡ የሐውሩ ፡ እንዘ ፡ ይነፍኁ ፡ ቀርነ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ኢያ፮ ፡ ፱) ። ደንረንና ፡ ተድኅረን ፡ እይ ።

ከዉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ውልት) ፤ በኋላ ፡ ያለ ፤ የተከተለ ፤ ኋለኛ ፡ ደጀን ።

ከዋላ ፤ ኋላ ፡ ዠርባ ፤ ድኅር ፡ ዘባን ። ነፀቅብ ፡ ፍጽመ ፡ ወከዋላ ። ዳዊትሰ ፡ ወሰብኡ ፡ የሐውሩ ፡ ከዋላ ። መንገለ ፡ ከዋላ ፡ ሐመር ፡ (ነሐ፱ ፡ ፲፯ ። ፩ነገ ፡ ፳፱ ፡ ፪ ። ማር፬ ፡ ፴፰) ።

ከል ፤ (ብ ፡ አከዋል) ፤ የተክል ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ትፋሕ ፡ ፍሬው ፡ ክብ ፡ እንክብል ፡ ሥጋማ ፤ ሲያዩት ፡ ሲበሉት ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ ቶሎ ፡ የማይደርስ ፡ የማይበሰል ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ የሚል ። ኮል ፡ ዘውስተ ፡ ዕፀው ፡ ገዳም ። ሰደቅኒ ፡ በአከዋል ። እምንበ ፡ ኮል ፡ እንግዳ ፡ እኩክ ። ቅርፍተ ፡ ኮል ፡ (ማሕ ፡ ፪ ፡ ፫ ፡ ፭ ። ፰ ፡ ፭ ። መ ፡ ፈ) ። ከወሎ ፤ የደጋ ፡ ዕንጨት ፡ ኩሽሽላ ፤ ቅጠሉን ፡ አህዮች ፡ ፍሬውን ፡ እረኞች ፡ አበባዉን ፡ ንቦች ፡ የሚወዱት ፤ ማራም ፡ ማረ ፡ መልካም ።

ኮል ፡

ከለ ፡ ወርቅ ፤ የወርቅ ፡ ትፋሕ ፤ በትፋሕ ፡ አምሳል ፡ የተማለ ፡ የተቀረጸ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፩) ።

አከዋል ፡ ዘዐርሞን ፤ ያርሞን ፡ ፍሬዎች ፤ እንደ ፡ ትፋሕ ፡ ደስ ፡ የሚያሰኙ ፡ (መቃ ፡ ገ፫ ። ድጓ) ።

ዐርሞንንና ፡ ኤኣጤን ፡ እይ ። አከዋል ፡ ዘአርሞን ፡ ተብሎ ፡ በአልፍ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፡ አርሞን ፡ በዕብራይስጥ ፡ ቃል ፡ ታላቅ ፡ ቤት ፡ ምሽራብ ፡ ነውና ፤ የቤት ፡ ዙሪያ ፡ ጌጥ ፡ የጕልላት ፡ ሻኹራ ፡ መርገፍና ፡ አጣዋች ፡ ያሰኛል ፤ ሕንባብን ፡ እይ ።

ከለ ፡ ሐቅል ፤ ዕንጕት ፤ የሽቱ ፡ ቅጠል ፡ በርሻ ፡ ባዝመራ ፡ ውስጥ ፡ የሚበቅል ፤ አበባው ፡ ጥቍር ፤ ፍሬው ፡ ታናናሽ ፤ ዐረቦች ፡ ሉፋሕ ፡ የሚሉት ። ሉፋሕና ፡ ትፋሕ ፡ አንድ ፡ መስሎ ፡ ስለ ፡ ታያቸው ፡ መላሾች ፡ ኮል ፡ ብለውታል ፤ ተርጓሞችም ፡ እንኰይ ፡ ይሉታል ፤ ዕንጕትን ፡ እይ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፲፬ ፡ ፲፭) ። ይሰወጥ ፡ በአንፍየ ፡ ጼናከሙ ፡ ከል ። ቅብዐ ፡ ጽጌ ፡ ለአንፈ ፡ ኵሉ ፡ ዘይጼኑ ፡ ከለ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፭ ። መጋ ፡ ፲፯) ።

ከለለ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ተንኳለለ ፤ ኮለል ፡ ኮለል ፡ ዱብ ፡ ዱብ ፡ አለ ፤ የፍሬ ፡ የእንባ ፡ የደም ፡ አወራረድ ፤ ለውሃም ፡ ይኾናል ። የሞፈርንና ፡ ያባለ ፡ ዘርን ፡ ጫፍ ፡ ቋፉን ፡ ከርከሩን ፡ ኮለል ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አንከለለ ፤ (ነኰለለ ፤ አንኰለለ) ፤ ዘረ ፤ አዘረ ፡ አሰከረ ። ሐመር ፡ እንተ ፡ ታንከልል ፡ ማእከለ ፡ ዐውሎ ፤ ዘረ ፡ (ሚራ፴፮ ፡ ፱) ። ዘአንከለሎ ፡ ደም ። ብፃው ፡ ከቡድ ፡ ዘያንከልሎ ፡ ሲድማኅ ፡ ከመ ፡ ሰቴ ፡ ከርዳድ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፬ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ነከላል ፤ የራስ ፡ በሽታ ፤ አዞሪቴ ፤ ስካር ። አንዘኒ ፡ ነኮላል ፡ ወአሐምም ። እምትንታኔ ፡ ዘነኮላለ ፡ ጌጋይ ፤ እስመ ፡ በነኮላለ ፡ ጌጋይ ፡ ልብየ ፡ አንበዘ ፡ ከመ ፡ ዘሰትየ ፡ ወይነ ፡ መስያዝዘ ፡ (ኤር፳ ፡ ፳፩ ። አርጋ ፡ ፬) ።

—፤ የራስ ፡ ጠጕር ፡ ሥራ ፤ ዙሪያ ፡ ክብ ፡ ጥምጥም ፡ ሥር ። ኢታንኅ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስከ ፡ ወኢትሕፀዮ ፡ ወኢትቅብዖ ፡ ዕፍረተ ፤ ወኢትኅድግ ፡ ስሩሐ ፡ ወኢፍቱሰ ፡ ወኢፀፉረ ፤ ወኢትረሲ ፡ ለከ ፡ ድንጕዛተ ፡ ወነኮላለ ፡ አላ ፡ ላጽዮ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩) ።

ከሞል ፤ (ላት) ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ ፍሬው ፡ የሚበላ ፡ የኮል ፡ ሱታፍ ፡ የተክል ፡ ፀይነት ፡ ዛፍ ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሲይተው ፡ ሸዬ ፡ ወይም ፡ እሼ ፡ ይሉታል ። ፍችው ፡ ከመ ፡ ኮል ፡ አምሳለ ፡ ኮል ፡ ማለት ፡ ነው ። ቀነውዎ ፡ ውስተ ፡ ሥጋሁ ፡ ምእተ ፡ ወኀምሳ ፡ ወሠለስተ ፡ ቅንዋተ ፡ ዲበ ፡ ዕፀ ፡ ከሞል ። ወሀሰዉ ፡ ህየ ፡ ዕፀወ ፡ ከሞል ፤ ወሰገዱ ፡ሎቱ ፡ ለእግዚእነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፤ ወኮኑ ፡ ድኑናነ ፡ እስከ ፡ ዛቲ ፡ ዕለት ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፩ ። ጥር፲፩ ። ግን፳፱) ።

ከሞስ ፤—ስመ ፡ ጣዖት ፤—ከመወ ።

ከዊን ፤ ኖት ፤ (ኮነ ፡ ይከውን ፡ ይኩን ። ዐረ ፡ ካነ ፤ ሀሎ ። ዕብ ፡ ካን ፤ ሀያህ) ፤ መኾን ፤ መባል ፤ ሳይለወጡ ፡ በሱታፌና ፡ በምሳሌ ፡ በግብር ፡ ሌላ ፡ ስም ፡ መቀበል ። ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ። ውእቱ ፡ አምላክ ፡ ዘኮነ ፡ ሰብአ ፡ ወውእቱ ፡ ሰብእ ፡ ዘኮነ ፡ አምላክ ፡ በተዋሕዶተ ፡ መለኮት ፡ ምስለ ፡ ትስብእት ። ኮንኪ ፡ ዐጽቀ ፡ ንጹሐ ። እግዚእ ፡ ጸወነ ፡ ኮንከነ ፡ ለትውልደ ፡ ትውልድ ። አነ ፡ እከውና ፡ ጥቅመ ፡ እሳት ፡ ዐውዳ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፬ ። ሃይ ፡ አበ ። ውዳ ፡ ማርፎ ። መዝ ፡ ፹፱ ። ዘክ፪ ፡ ፭) ። ወይም ፡ በጭራሽ ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ ባሕርይ ፡ መለወጥ ፡ ሌላ ፡ ፀይነት ፡ መኾን ፤ ተለውጦና ፡ ተገልብጦ ፡ በሌላ ፡ ባሕርይ ፡ ስም ፡ መጠራት ፤ ያው ፡ ግን ፡ ጭገሬታውና ፡ ምልክቱ ፡ አሠሩ ፡ ቢጋሩ ፡ ህላዌው ፡ ሳይጠፋ ፡ ሳይታጣ ። ነጸረት ፡ ብእሲተ ፡ ሎጥ ፡ ድኅሬሃ ፡ ወኮነት ፡ ሐውልተ ፡ ጼው ። ወኮነት ፡ በትር ፡ አርዌ ፡ ምድር ። ወኮነ ፡ ኵሉ ፡ ማይ ፡ ዘውስተ ፡ ተከዚ ፡ ደመ ። ጥዒሞ ፡ አንከረ ፡ ሊቀ ፡ ምርፋቅ ፡ ውእተ ፡ ማየ ፡ ዘኮነ ፡ ወይነ ፡ (ዘፍ፲፱ ፡ ፳፮ ። ዘፀ፬ ፡ ፫ ። ፯ ፡ ፳ ። ዮሐ፪ ፡ ፱) ። ቀጥ ፡ ብሎ ፡ መቆም ፡ መገተር ፤ ባሉበት ፡ መጥናት ፡ አለመናወጥ ፡ የምሰሶ ፡ የዐምድ ፡ የሐውልት ፤ ከዋኒትን ፡ እይ ፤ ምስክሩ ፡ ርሱ ፡ ነው ። በመቆም ፡ አንጻር ፡ መቀመጥንም ፡ ያሳያል ፤ ና ፡ ከዚህ ፡ ኹን ፡ እንዲሉ ፡ ተቀመጥ ፡ ሲሉ ።

ከዊን ፤ መፈጠር ፡ መገኘት ፤ መወለድ ፡ ከማሕፀን ፡ መውጣት ፤ ከላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ መውረድ ፡ መዝነም ፤ መምጣት ፡ መሰማት ፡ መነገር ። እስመ ፡ ውእቱ ፡ ይቤ ፡ ወኮኑ ። ነገር ፡ በእንተ ፡ ከዊነ ፡ ዓለም ። ኵሉ ፡ ኮነ ፡ እመሬት ። ኢይኩን ፡ ፍሬ ፡ እምኔኪ ። ወኮኑ ፡ ሊተ ፡ እምኔሃ ፡ ሠለስቱ ፡ ውሉድ ። ወኮነ ፡ አይኅ ፡ ላዕለ ፡ ምድር ፡ አርብዓ ፡ ዕለተ ። ወኮነ ፡ ቃል ፡ እመልዕልተ ፡ ጠፈር ፡ (መዝ ፡ ፻፵፰ ። ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፪ ። መክ፫ ፡ ፳ ። ማቴ፳፩ ፡ ፲፱ ። ሬልክ ፡ ፫ ። ዘፍ፯ ፡ ፲፪ ። ሕዝ፩ ፡ ፳፭) ።

—፤ መደረግ ፤ መፈጸም ፡ መከናወን ፤ የሥራ ፡ የትንቢት ፡ የትእዛዝ ። ዝ ፡ ኵሉ ፡ ይከውን ፡ ፍጡነ ። በከመ ፡ ነበብኩ ፡ ከማሁ ፡ ይከውን ። እስመ ፡ በግብር ፡ ይከውን ፡ ዘነበበ ፡ ዮናስ ፡ ነቢይ ፡ (ኢሳ፲፬ ፡ ፩ ፡ ፳፬ ። ጦቢ፲፬ ፡ ፰) ።

—፤ ማደር ፡ መኖር ፤ ቦታ ፡ መያዝ ፤ ምስጢሩ ፡ ከመቆምና ፡ ከመቀመጥ ፡ ጋራ ፡ ይሰማማል ። ኮነ ፡ በማርያም ፡ ድንግል ። ለይኩን ፡ ብርሃኑ ፡ ለእግዚ ፡ አምላክነ ፡ ላዕሌነ ። ከመ ፡ እኩን ፡ ቦቱ ፡ (ውዳ ፡ ማርፎ ። መዝ ፡ ፹፱ ። ፊልጵ፫ ፡ ፱) ።

—፤ መገባት ፡ መመቸት ፤ መሰማማት ። ኢይከውነከ ፡ ትዕጥን ። ኢይከውነነ ፡ ንደዮ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ መባእ ። ዘኢይከውኖሙ ፡ ለበሊዕ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፲፰ ። ማቴ፳፯ ፡ ፮ ። ሉቃ፮ ፡ ፬) ።

—፤ መብቃት ፤ ልክ ፡ መኾን ። ኮነክሙ ፡ ዐዊዶቶ ፡ ለዝንቱ ፡ ደብር ። ኮነከ ፡ ወኢትድግም ። ይከውነክሙ ፡ ዐሪግ ፡ ውስተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ (ዘዳ፪ ፡ ፫ ። ፫ ፡ ፳፮ ። ፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፳፰) ።

—፤ መጥቀም ፡ መርባት ፤ ማገልገል ። ምንተ ፡ ይከውን ፡ ዕፀ ፡ ወይን ፡ እምኵሉ ፡ ዕፀ ፡ (ሕዝ፲፭ ፡ ፪) ።

—፤ መሼጥ ፤ መለወጥ ፤ መገዛት ። ወኮነ ፡ ርእሰ ፡ አድግ ፡ ለኀምሳ ፡ ሰቅለ ፡ ብሩር ። መስፈርተ ፡ ስንዳሌ ፡ በሰቅል ፡ ትከውን ፡ (፬ነገ ፡ ፮ ፡ ፳፭ ። ፯ ፡ ፩) ።

ከዊን ፤ (ዘርና ፡ ጥሬ) ፤ መኾን ፡ ኹነታ ፤ እንተ ፤ ባሕርይ ፡ ጠባይ ። እንትና ፡ መኾን ፡ አንድ ፡ ወገን ፡

ናቸው ፤ ምስጢራቸውም ፡ ባሕርይ ፡ ነው ። እመሰኬ ፡ ከዊነ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘኢይትዌለጥ ፡ በከመ ፡ ይትዌለጥ ፡ ህላዌሆሙ ፡ ለፍጡራን ። እምከዊነ ፡ ካህን ፡ ይኄይስ ፡ ከዊነ ፡ ኖላዊ ፡ (ማር ፡ ይሥ፴፫ ፡ ፫ ። ቅኔ) ።

ከነ ፤ ኾነ ፤ ነበረ ። የነገር ፡ ጥንት ፡ የንባብ ፡ አርእስት ፡ እየኾነ ፡ እንደ ፡ ይቤ ፡ አንቀጽ ፡ ይሰባል ። ወከነ ፡ እምድኅረ ፡ ሞተ ፡ ሙሴ ፤ ተናገሮ ፡ እግዚ ፡ ለኢያሱ ። ወከነ ፡ እምድኅረ ፡ ሞተ ፡ ሳኦል ፤ ተመይጠ ፡ ዳዊት ፡ እምቀትለ ፡ ዐማሌቅ ። ወከነ ፡ በውእቱ ፡ መዋዕል ፤ ወፅአ ፡ ትእዛዝ ፡ እምኀበ ፡ ቄሳር ፡ ንጉሥ ፡ (ኢያ፩ ፡ ፩ ። ፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፩ ። ሉቃ፪ ፡ ፩) ። ፪ኛም ፡ በትንቢት ፡ አንቀጽ ፡ ላይ ፡ ሲደረብ ፤ ምስጢሩና ፡ ፍችው ፡ ጽንዕ ፡ ይኾናል ። ከነ ፡ ያፈቅር ፤ ከነ ፡ ይጐይይ ፤ ከነ ፡ ይትመዐዐ ፡ ቢል ፤ ይወድ ፡ ነበር ፡ ወይም ፡ ይወዳል ፡ ኾነ ፡ ያሰኛል ። ዐጺደ ፡ ወይን ፡ ከነ ፡ ለሰሎሞን ፡ ያለውም ፤ ኮነ ፡ የለ ፡ ጽንዕ ፡ ይባላል ፤ ኮነም ፡ ቢቀር ፡ ሎቱ ፡ ለሰሎሞን ፡ ብሎ ፤ አለው ፡ ነበረው ፡ ያሰኛል ። ፫ኛም ፡ ኢ ፡ ስቶድቅበት ፡ ዘማችንቱን ፡ አሉታ ፡ በዝብዞት ፡ በኢና ፡ በአኮ ፡ በንባርንት ፡ ይፈታል ፤ ምክንያቱም ፡ ደራሽና ፡ መላሽ ፡ አለቦታው ፡ ስላገቡት ፡ ነው ። አንበ ፡ ኢከንኩ ፡ ኪያሁ ። ኢከነ ፡ ሠናየ ፡ ነሚአ ፡ ኅብስተ ፡ ውሉድ ፡ ወውሂብ ፡ ለከለባት ። ኢከነ ፡ ለክሙ ፡ ታእምሩ ፡ መዋዕለ ፡ ወአዝማነ ። ኢከንክሙ ፡ ነግደ ፡ ወፈላሴ ። ኢውናይ ፤ ኢለክሙ ፤ ኢአንትሙ ፤ ወይም ፡ አኮ ፡ አንትሙ ፡ ነግድ ፡ ወፈላሲ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አኮና ፡ ኢ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ኮነ ፡ ግእዝ ፡ መሳቡ ፡ ተለዋጭና ፡ ኳኝ ፡ ቢያገኝ ፡ ነው ፤ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በግእዝ ፡ ፈንታ ፡ ሰን ፡ ይሰባል ። ወይክውን ፡ ፍሬሁ ፡ ለሲሳይ ፤ ወቈጽሉሂ ፡ ለፈውስ ፡ (ሕዝ፵፯ ፡ ፲፪) ። የኮነን ፡ አፈታት ፡ ፴ ፡ ብለው ፡ የሚቈጥሩ ፡ አሉ ፤ ምስክራቸው ፡ አያጠግብም ፤ ብዙው ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ ነው ። ኮነና ፡ ሀሎ ፡ በዐረብና ፡ በዕብራይስጥ ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ዐረብ ፡ ካን ፡ ብሎ ፡ ኾነ ፡ አለ ፡ ነበረ ፡ ይላል ፤ ዕብራይስጥም ፡ ሀያሀ ፡ ብሎ ፡ ኮነ ፡ ሀለወ ፡ ይላልና ፤ የኮነ ፡ አፈታት ፡ ስልቱ ፡ መብዛቱ ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ዳግመኛም ፡ ኮነኒ ፡ ኮኑኒ ፡ በቍዐኒ ፡ አከለኒ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ኮንየ ፡ ይላል ፡ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ስእነት ፡ ብሂለ ፡ ከንየ ፤ እሳት ፡ ወማይ ፡ ኢይብሉ ፡ ከንየ ፡ (ምሳ፴፱ ፡ ፴) ። (ዕር፱ ፡ ቍ፳፯ ። ዕር፳፯ ፡ ቍ፪፰፰) ።

ከዋኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የኾነ ፡ የሚኾን ፤ ኳኝ ፤ ተሰጭ ፡ ተለዋጭ ።

ኵነት ፤ (ታት) ፤ መኾን ፤ አኳኾን ፡ ኹነታ ፤ ጽናዖር ። እግዚአ ፡ የአምር ፡ ኀሊና ፡ ሰብእ ፡ እምቅድመ ፡ ኵነታ ። ኵነተ ፡ ብሔር ፡ (አፈ ፡ ድ፫ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

—፤ ፍጥረት ፤ ሥን ፡ ፍጥረት ፤ ለይኩን ፡ በማለት ፡ የተገኘ ። ገባሬ ፡ ኵሉ ፡ ኵነታት ፡ (ያዕ ፡ ዘእል) ።

—፤ የአካል ፡ ህላዌ ፤ ወይም ፡ ስም ። ህላዌ ፤ ወላዲነትና ፡ ተወላዲነት ፡ ሠራጺነት ። ስም ፤ ወላዲ ፡ ተወላዲ ፡ ሠራጺ ፤ ወይም ፡ አብ ፡ ወልድ ፡ መንፈስ ፡ መባል ፡ ነው ። እግዚ ፡ ዘይሜለስ ፡ በኵነታት ፤ ዘውእቱ ፡ ሠለስቱ ፡ አካላቲሁ ። ዘይሜለስ ፡ በአካላት ፡ ወበኵነታት ፡ (ያዕ ፡ ዘእል ። ፍ ፡ ነ ፡ ፩) ።

ክዋን ፤ (ናት ። አው ፡ ክዋኒት ፤ ንያት) ፤ የደንጊያ ፡ ዐምድ ፤ ሐውልት ፤ ትክል ፡ ደንጊያ ፡ ቁሞ ፡ ተገትሮ ፡ የሚኖር ። ዘአዝዝከ ፡ ክዋኒተ ፡ ወአእመንከ ፡ ሐዋርያተ ፤ በመስቀልከ ፡ ረከብነ ፡ ሕይወተ ። ወርእየ ፡ ክልኤተ ፡ ክዋንያተ ፡ አሐቲ ፡ በየማነ ፡ ቤት ፡ ወአሐቲ ፡ በፀጋመ ፡ ቤት ፤ ወይቤ ፡ እግዚእነ ፡ ትሬእዩኑ ፡ አርአያ ፡ ..ወተመይጠ ፡ ኀበ ፡ ክዋኒት ፡ ወይቤላ ፡ ..በጊዜሃ ፡ ቀነጸት ፡ ክዋኒት ፡ ወነበበት ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ (ሞዋሥ ። ስንክ ፡ ነሐ፴) ።

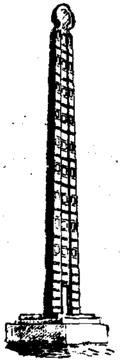

ክዋኒት ፡

ከንየ ፤ ኮነኒ ፤ ኾነኝ ፡ በቃኝ ፤ በቀቶኛል ። ከንየ ፡ እንከሰ ፡ (፱ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፬) ።

መከን ፤ (ናት ። ዐረ ፡ መከን ። ዕብ ፡ ማቆም ። ሱር ፡ አታር) ፤ ቦታ ፡ ስፈር ፡ ስፍራ ። መቆሚያ ፡ መቀመጫ ፤ ቤት ፡ መሥሪያ ፡ ማደሪያ ፡ መኖሪያ ፤ መሰብሰቢያና ፡ መከማቻ ፤ ዐጸድ ፡ ወገድ ፤ አገር ፡ መንደር ፡ ከተማ ፡ ገጠር ። ለይትጋባእ ፡ ማይ ፡ ዘመትሕተ ፡ ሰማይ ፡ ውስተ ፡ አሐዱ ፡ መካን ። ከሞ ፡ ኢይቁሙ ፡ ውስተ ፡ መካንከ ። እስመ ፡ አልቦሙ ፤ መካን ። መካናተ ፡ ብሩሃን ። መካናት ፡ ሠናያት ። ራሕብ ፡ መካናቲሆሙ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፱ ። ሚራ፲፪ ፡ ፲፪ ። ሉቃ፪ ፡ ፯ ። ሔኖ ፲፯ ፡ ፫ ። ፳፪ ፡ ፩ ። ዓ፫ ፡ ፪) ።

—፤ ማእዝን ፤ የመጽሐፍ ፡ አንቀጽ ፡ ምዕራፍ ፡ ክፍል ። እምአርባዕቱ ፡ መካን ። ወከሚተ ፡ መጽሐፈ ፡ ረከበ ፡ መካነ ፡ ዘይብል ። በዝንቱ ፡ ገጸ ፡ መካን ፤ ወበገጸ ፡ መካኒሁ ፡ (ማቴ፳፬ ፡ ፴፩ ። ሉቃ፬ ፡ ፲፯ ። ሃይ ፡ አበ) ።

—፤ የቍጥር ፡ መደብ ፤ የአኃዝ ፡ ጉባኤ ፡ በየረድፉና ፡ በየተራው ፡ በየተሰላው ፡ የሚጣፍበት ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከቦታንት ፡ አይወጣም ።

(ጥ) **ከውኖ** ፤ (ከወነ ፡ ይኬውን ፡ ይከውን ። ዕብ ፡ ከዌን) ፤ መከወን ፤ ማከናወን ፡ መፈጸም ፤ ማበጀት ፡ ማዘጋጀት ፤ ማሳመር ፡ ማስጌጥ ፤ ማቅናት ፡ ማሳካት ።

ተከወነ ፤ (ከነ) ፤ በቁሙ ፤ ተፈጸመ ፡ ሥራው ፡ ዐለቀለት ።

ክዋኔ ፤ (ንያት) ፤ መከወን ፤ (ጥ ፡ ከ) መከወን ፤ አከዋወን ፡ ከወና ።

ክዋኔ ፤ (ኵነት) ፤ መኾን ፤ አኳኾን ፡ ኹነታ ፡ ተፈጥሮ ፤ አኗዖር ፡ ኑሮ ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ ህላዌ ፡ ነው ፤ የባሕርይንና ፡ የተረከበን ፡ ጸታ ፡ ያካልን ፡ ሾለንታ ፡ ያሳያል ። አኀሥሥ ፡ እምጥንተ ፡ ክዋኔሃ ። ገባሬ ፡ ክዋ

ኔሁ ። ይቤ ፡ ፎጢኖስ፤ ለፌ ፡ እማርያም ፡ ክዋኔሁ ፡ ለወልድ ። ኀሊና ፡ ፍጡራን ፡ ይኄሊ ፡ አእምሮ ፡ ክ ዋኔሁ፤ ወባሕቱ ፡ ይስእን ። አልቦ ፡ ማኅለቅት ፡ ለክ ዋኔሁ ፡ (ጥበ፳ ፡ ፭፱ ። ፲፫ ፡ ፩ ። መጽ ፡ ምስ ። ፊልክ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ። የህላዌን ፡ ፍች ፡ እይ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ተከወነ፤ ተኳኳነ፤ ተከዋወነ ፡ ተከነዋወነ፤ ተ ቃና ፡ ተሳከ ።

ትኳን፤ (ናት ። ዐረ ፡ ተከዊን፤ ፍጥ ረት)፤ በቁሙ፤ ትኳን ፡ ያልጋ ፡ ተባይ፤ ሲበላ ፡ የሚያ ተክን ፡ የሚያትክነክን፤ ግማታም ፡ ከርፋታም ።

ከዋኒም፤ (ዕብ ፡ አዳርከኒም)፤ የገንዘብ ፡ ስም፤ ፋርሳዊ ፡ ገንዘብ ። አዳርኮኒም ፡ የብዙ ፡ ነው ። ላ ንድ ፡ ሲኾን ፡ አዳርኮን ፡ አዳርከሞን ፡ ይላል ፤ ባለብሉ ዮች ፡ ግን ፡ ሥንቅ ፡ ልብስ ፡ ተከህኖ ፡ ይሉታል ፡ (ዕዝ፰ ፡ ፳፯) ።

ከዊር፤ሮት፤ (ከረ ፡ ይከውር ፡ ይኩር ። ዐረ ፡ ከረ)፤ መ ሸከም ፡ ማሸከም፤ (ላ ፡ ጥ ፡ ጣ) መ ጣን፤ ማንገት ፡ መቀዳጀት፤ የሸክም ፡ የጌጥ ። ለጥምጥ ምና ፡ ለቆብም ፡ ይኾናል ። ከረየን ፡ እይ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ኮር፤ (ብ ፡ አከዋር ። ዕብ ፡ ካር)፤ በቁሙ፤ ኮርቻ ፡ ግላስ፤ መከዳ ፡ ትራስ፤ ቀንበር ። ወሀለወት ፡ ሰ ይፍ ፡ ታሕተ ፡ ኮር፤ ኮርቻ ፡ (ድር ፡ ሚክ) ።

ከውር፤ (ዕብ ፡ ኩር ። ሱር ፡ ኩራ ። ዐረ ፡ ከውር)፤ በቁሙ፤ አጕደ ፡ የማዕደናት ፡ ኹሉ ፡ መጥ በሻ፤ ማቅለጫ ፡ ማፍሰሻ ። በከመ ፡ ይትፌተን ፡ በከውር ፡ ወርቅ ፡ ወብሩር ። ማእከለ ፡ ከውር ። ይትዌለጥ ፡ ወ ርቅ ፡ ውስተ ፡ ከውር ፡ ኀበ ፡ ብሩር ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፫ ። ሕዝ ፳፪ ፡ ፳ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

(ጥ) **ከወረ**፤ (ይኬውር ፡ ይከውር ። ዕብ ፡ ከዌር)፤ ጠመደ ፡ አጠመደ፤ ጋፈፈ ፡ ያዘ፤ የዓሣ ። ቀ ዘፈ ፡ ተረከዘ፤ መርከብን ፡ ነዳ ፡ በሥራት ፡ አስኬደ፤ በ ባሕር ፡ በመርከብ ፡ ሥሉጥ ፡ ኾነ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በ ከወረ ፡ ፈንታ ፡ ተከወረ ፡ ይላል፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኖት ያት ፡ እለ ፡ ይትኬወሩ ፡ ውስተ ፡ ባሕረ ፡ ዓለም ፡ ዐ ሠርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ ሐዋርያት ። መዋግድ ፡ እለ ፡ ያ ስጥሙ ፡ ሐመረ ፡ ልቡ ፡ ለዘኢይክል ፡ ጸቢተ ፡ ውስተ ፡ ቀላየ ፡ መጻሕፍት ፡ ወለዘኢይትኬወር ፡ በመቃድፌ ፡ ኦሪት ፡ ወነቢያት ፡ ወበመቃድፌ ፡ ወንጌል ፡ ወሐዋር ያት ፡ (መጽ ፡ ምስ ፡ ገ፳፩ ። ፻፳) ።

ኮራ፤ (ራት)፤ ኵሬ፤ ምዕቃል ፡ የውሃ ፡ መቋ ሚያ ፡ መጠራቀሚያ ። የውሃ ፡ ዕቃ ፡ ታናሹም ፡ ታላቁም፤ ጽዋ ፡ ጣሳ ፡ ምንዛህ ፡ ኵስኵስት ። ኮራየ ፡ ዘብሩር ፡ ደይ ፡ ውስተ ፡ ሐሰሉ ፡ ለዘይንእስ ፡ ወሜጠ ፡ እክሉሂ ። ወይ ከውና ፡ ጻህራት ፡ ዘቤተ ፡ እግዚ ፡ ከመ ፡ ኮራት ፡ (ዘፍ ፵፬ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፵፪ ። ዘካ፲፬ ፡ ፳) ።

—፤ ጋን ፡ ዝንግሬር፤ ማድጋ ፡ ፊቀን፤ እንስራ ፡ በር ሚል፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ትመልእ ፡ ማየ ፡ በኮራ ፡ ሐ ዲስ ። ምልአ ፡ ኮራ ፡ ማየ ። ይመልእሙ ፡ በኮራቲ ሆሙ ፡ ማየ ፡ (ቄድር ፡ ገ፩ ። ስንክ ፡ መስ፳፯ ። ሠኔ፳፱) ።

—፤ ስመ ፡ ሀገር፤ የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ገጠር ፡ ታችኛው ፡ ገዳም፤ ውሃው ፡ የማያልቅ ፡ የማይደርቅ ፡ ጠበላም ፡ ማ ለት ፡ ነው፤ ምስጢሩ ፡ ውሃን ፡ አይለቅም ። (የታቦት ፡ ዘፈን)፤ ትምሩኝ ፡ እንደኾን ፡ ልም(ን)ጣ ፡ ወደ ፡ ኮራ፤ ያባ ፡ ጠጋዛብ ፡ ልጅ ፡ የይቶት ፡ እዝጊያራ ።

ኮራ፤ ኾራ ፡ አንቦ፤ እንብ ፡ እንብ ፡ የሚል ፡ የ ጨው ፡ ውሃ፤ ለከብቶች ፡ የሚበጅ፤ የሚያሸርና ፡ የሚ ያወፍር ። ወይም ፡ ግጦ ፡ ቦረቦር፤ ጨው ፡ ጨው ፡ የሚል ፡ ዐፈር ። ይኸውም ፡ የሚገኝ ፡ በወንዝ ፡ ዳር ፡ ከዚያው ፡ ከውሃው ፡ አጠገብ ፡ ነው ።

ኮሬ፤ (ጽር ፡ ኾሬ፤ ኾራይ)፤ ሙራደ ፡ ማይ፤ የስን ፡ የኵስኵስት ፡ ጡት ። የላሕመ ፡ ብርት ፡ አፍ ፡ እንደ ፡ በንቧ ፡ አፍ ፡ ኹኖ ፡ ጡት ፡ ያለው፤ የሚከፈትና ፡ የሚዘጋ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ የብረት ፡ ጋን ፡ ይሉታል፤ ፍችው ፡ አይደለም ። ወእምላዕሉሂ ፡ አናብስት ፡ ወአ ልሕምት ፡ ግብረ ፡ ኮሬ ፡ ሙራዱ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፱) ። ሙራድና ፡ ኮሬ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ነው፤ ዕብራይስጡ ፡ ሞ ራድ ፡ ያለውን ፡ ጽርኡ ፡ ኾሬ ፡ ብሎታል፤ የግእዝ ፡ መ ላሽ ፡ ግን ፡ ኮሬን ፡ በከንቱ ፡ አግብቶታል ። ወይም ፡ መ ላሽ ፡ ግብረ ፡ ኮሬሁ ፡ ያለውን ፡ ተርጓሚ ፡ ሙራዱ ፡ ብሎ ፡ በዳር ፡ አመልክቶት፤ የኋላ ፡ ጣፊ ፡ አግብቶት ፡ ይኾናል ። በብዙ ፡ መጣፍ ፡ ውስጥ ፡ ስንኳን ፡ ትርጓሜው ፡ ጥቅሱና ፡ ሐተታው ፡ ሳይቀር ፡ ገብቶ ፡ እየተጣፈ ፡ ይገኛል፤ ምክን ያቱም ፡ ጥፈትና ፡ ትምርት ፡ ተባብረው ፡ ተጫፍረው ፡ ባ ንድ ፡ ሰው ፡ እጅ ፡ ስላልተገኙ ፡ ነው ።

ኮሬ ፡ ኤጲስቆጶስ፤ (ጽር ፡ ኾሬፒስኮ ፖስ)፤ የኤጲስቆጶስ ፡ ዐርክ ፡ ምክትል፤ እንደራሴ ፡ ወ ኪል፤ ወራሴ ፡ መንበር ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ። ፯ ፡ ፫ ። ፱ ፡ ፪) ።

ከዊስ፤ሶት፤ (ኮሰ ፡ ይከውስ ፡ ይኩስ ። ሐሰ)፤ ማካወስ ፡ መበጥበጥ፤ ማወክ ፡ መድረጥ፤ መነ ቅነቅ ፡ ማናወጥ፤ የባሕር ፡ የኮሶ ፡ የፈሳሽ ፡ ነገር፤ ኮሶም ፡ በምሳሌ ፡ ባሕር ፡ ይባላል ። (ዕንቆቅልኽ)፤ ታናሽ ፡ ባሕር ፡ ዐጤን ፡ ታስፈር) ። ኮሶ ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በኮሰ ፡ ፈንታ ፡ አኮሰ ፡ ይላል፤ ስሕተት ፡ ነው ። አነ ፡ እግዚ ፡ ዘአከውሳ ፡ ለባሕር ። አኮስካ ፡ ለባ ሕር ። ሰይጣናት ፡ ያከውሱ ፡ ውስተ ፡ ልቡ ፡ ብዙኀ ፡ እከያተ ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፲፭ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፩ ፡ ፲፱ ። ፊልክ ፡ ፴ ። ፴፯) ። ኮሰና ፡ ሐሰ ፡ ኖሠ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ናቸው፤ ስል ታቸው ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ፊደላቸው ፡ ልዩ ፡ ነው፤ ይኸውም ፡ በምስክራቸው ፡ ይታወቃል፤ ፍቻቸውን ፡ በየቦታቸው ፡ ተመልከት ።

አኮሰ፤ አስደረጠ፤ አስበጠበጠ ፡ አስነቀነቀ ።

ተከውሰ፤ ተካወሰ፤ ተናወጠ ፡ ተነዋወጠ፤ ታ ወከ ፡ ተደረጠ ።

ከዉስ፤(ሳን፡ሳት፡ውስት)፤ የተካወሰ፤የ ተናጠ፡የተናወጠ።

ከውስ፤(ዕብ፡ኮስ። ሱር፡ካሳ። ዐረ፡ ካስ)፤ ጵዋ፡ዋንጫ፤የመጠጥ፡መሣሪያ፤ መቅጃ፡መ ጠጫ፤ ማደያ፡መስጫ። ኮሶ፤ የደጋ፡ዛፍ፤ የሹጥ፡መ ድኀኒት፤ፍሬውን፡ደቍሶ፡በጥብጦ፡ሲጠጡት፡ሆድ፡ እያካወሰ፡የሚያስቀምጥ። ድፍርስ፡ብጥብጥ፡መራራ፡ መጠጥ፡ማለት፡ነው፤ ሹጡም፡ኮሶ፡የሚያስጠጣ፡ ስለ፡ኾነ፡ኮሶ፡ይባላል፤ ኮሶ፡ታየኝ፡እንዲሉ።

ኮፒ፤(ሮማይ፡ኮፒያ)፤ ብዛት፤ የጥፈት፡ አበዛዝ፤ብኸ፡ቅጅ፤አንድ፡የነበረው፡ብዙ፡መኾን። የማይጠፋ፡ቀለምና፡ርሳስ፤ የሴቴ፡ሬት፡ደም፡የሚ መስል።

ከሓ፤—ወዲያ፤—ከህሀ፡ከሃ።

ኰሓ፤—ሓያ፡አሓያ፤—በኰሕ፡በ ኵሐ።

ከሒድ፤ዶት፤(ክሕደ፡ይክሕድ፡ይ ክሐድ። ዕብ፡ካሐድ፡ሂከሔድ፤ታቦ፡ተ ካደ)፤ መካድ፤መክዳት፤ እምነትን፡ውልን፡መሐ ላን፡ማፍረስ፤ መሸፈጥ፡ቃልን፡መለወጥ፤መዋሸት፡ ዐሎ፡ማለት፤ ማበል፡መወንጀል። ክሒደ፡ትክሕ ዱኒ። ክሕደ፡ሃይማኖቶ። አምጽኡ፡ላዕሌነ፡መ ሐላ፡ ዘኢንክል፡ ክሒደ። አምነ፡ ወኢክሕደ። ከመ፡ተዐልዎ፡ብእሲት፡ለምታ፡ከማሁ፡ክሕዱኒ፡ ቤተ፡እስራኤል፡(ኢሳ፵፰፡፰። ፩ጢሞ፡፭፡፰። ዮ ዲ፰፡፴። ዮሐ፩፡፳። ኤር፫፡፳)።

ከሓዲ፤(ዲት፤ድያን፡ያት)፤ በቁሙ፤የ ሚክድ፡ከዳተኛ፡ሸፋጭ፤ ዐላዊ። ይዘለፈክሙ፡ሕግ፡ ከመ፡ ከሓዲ። ወልድ፡ ከሓዲ። ኢትኩኑ፡ ከሓድ ያነ፡በእግዚ። መላእክትኪ፡ከሓድያን፡(ያዕ፪፡፰። ዘዳ፴፩፡፳፰። ዘኍ፲፬፡፱። ኢሳ፩፡፳፫)።

አክሐደ፤ አስካደ፤ አስከዳ፡ዐሎ፡አሰኘ፤ አሳ በለ፤ ከሓዲ፡አደረገ። አኀዊክሙ፡ አክሐድዎ፡ ለል ብክሙ። አክሐድዎሙ፡ወይቤልዎሙ፡ነዑ፡ናም ልክ፡ባዕደ፡(ዘዳ፩፡፳፰። ፲፫፡፲፫)። በክሕደና፡በአ ርሐቀ፡ፈንታ፡አክሐደ፡ይላል፤ የመላሽና፡የጣፊ፡ስ ሕተት፡ነው። ኢአምንዎን፡ ወአክሐድዎን። አይድ ዐተነ፡ወአክሐድናሃ። ይቤ፤መኑ፡አክሐደከ፡(ሉቃ ፳፱፡፲፩። ኪዳ። ቄር፡ጸላ)። እስመ፡ያክሕዶ፡ለወ ልድከ፡እምኔየ፤ወያመልክ፡ባዕደ። ትዕቢት፡ታ ክሕዶ፡እምነ፡ፈጣሪሁ፡(ዘዳ፯፡፬። ሚራ፲፡፲፪)። በአክሐደ፡ፈንታ፡አስተክሐደ፡አስተክሐደ፡ይላል፤ፍ ችው፡አንድ፡ነው። ከመ፡ያስተክሕዶ፡ጸጋ፡እግዚ፡ እንተ፡ነበረት፡ ላዕሌሁ። ቶማስ፡ አስተክሐዶሙ፡ ለአኀዊሁ፡(ቀሌ፡ገ፭። መጽ፡ምስ፡ገ፰፰)።

አክሓዲ፤መክሐዲ፤መክሕድ፤ የሚ ያስክድ፡አስካጅ፤አስከጅ።

ተክሕደ፤ ተካደ፡ተጣለ፡ተተወ፤ተከዳ፡ዐሎ፡ ተባለ። እለ፡ ኵሎሙ፡ ይትክሐዱ፡ ወይትሀጐሉ፡ (ሔኖ፶፪፡፰)።

ተካሐደ፤ ተካካደ፡ተከራከረ፤ ተሟገተ፡(ግ ብ፲፰፡፲፭። ፩ቆሮ፡፩፡፲፭። ፪ጴጥ፡፪፡፫)። ትፈቅ ዱኑ፡ንትካሐዶሙ፡ለቃላቲከ፡ በነገራቲሙ፡ለዐል ዋን፤እስመ፡ በተካሕዶ፡ ይትወለድ፡ለነ፡ባቍዕ። ቦኑ፡እንከ፡ ዘትትካሐደኒ፡ በዝ፡ ነገርየ። ኢትትካ ሐድ፡በእንተ፡ ጽድቅ፡(ቄር፡ጸላ፡ገ፰፰። ፰። ሚ ራ፬፡፳፭)።

ክሑድ፤(ዳን፡ዳት፡ሕድ)፤ የተካደ፤የ ተካካደ።

ክሕደት፤(ላ፡ጥ) መካድ፤መካካድ፡አካካድ። በቁሙ፤ ክዳት፡ አሉታ፤ ሸፍጥ፡ ዐመጥ፤ በደል፡ ወን ጀል። ዝንቱሰ፡ክሕደት፤ወአኮ፡ሃይማኖት። መጽ ሐፈ፡ክሕደት። ክሕደቶሙ፡ዘክሕዱከ፡(ታሪ፡ነገ። ስንክ፡መስ፲፫። ፫ነገ፡፰፡፶)።

ክሑድ፤ ጥርጥር፡አሉታ፤ ኑፋቄ፡ ክሕደት፤ ክርክር፡ሙግት፤ የነገርና፡የትምርት፡ዕንቅፋት፡መሰ ናክል። እለ፡ ይገብሩ፡ካሕደ፡ በላዕለ፡ክርስቶስ። እስመ፡ኵሉ፡ካሕድ፡ምግባሪሆሙ። ዘእንበለ፡ካ ሕድ። አልቦ፡ካሕድ፡በዝንቱ። ያመጽኡ፡ካሕደ፡ ላዕለ፡ ትምህርትክሙ። እብነ፡ ካሕድ፡(ስንክ፡የ ካ፰። ኩፋ፡፳፫። ዕብ፯፡፯። ቄር። ሮሜ፲፬፡፲፯። ፩ ጴጥ፡፪፡፰)።

አስተካሐደ፤ አካካደ፤ አሟገተ፤ አከራከረ።

መስተካሕድ፤(ዳን)፤ የሚያሟግት፡የሚ ያከራክር፤ ዳኛ። ተሟጋች፡ተከራካሪ፤ መናፍቅ፡ከሓዲ። ለመስተካሕድ፡ ብእሲ፡ (ቲቶ፫፡፲። መጽ፡ምስ። አፈ፡ድ፲፫)።

ከሕከሐ፤(ክሂሀ፡ከሀሀ። ዐረ፡ከዕ ከዐ)፤ ቀላቀለ፡ደባለቀ፤ አንድ፡አደረገ፤ ቀምሞ። ከካ፡ፈነከተ፤ ፈነካከተ፤ ፈጨ፡ደቈሰ፡ጨፈለቀ፤ የወ ፍጮ፡የናዳ፡የመርግ።

ኰኵሕ፤(ሓት። ዕብ፡ኰሕ፤ጥንካሬ፡ ብርታት)፤ ጥኑ፡ደንጊያ፤ ንጥፍ፡ዐፈር፡ለበስ፤ቋ ጥኝ፡ገዎቻ፤ተራራ፡ኰረብታ፤ጭንጫ፡ደረቅ፡ጥብቅ፡ ጠጠራም፡መሬት። አንቅዐ፡ኰኵሐ፡ ዘሐነጸ፡ቤቶ፡ ዲበ፡ኰኵሕ። እግዚ፡ጸወንየ፡ ወኰኵሕየ። ጐዩ፡ ውስተ፡ኰኵሐ፡ሬሞን። ቦ፡ዘወድቀ፡ ውስተ፡ኰ ኵሕ፡ኀበ፡አልቦ፡ መሬት፡ ብዙኀ፡ (መዝ፡፸፯። ማቴ፯፡፳፬። ፪ነገ፡፳፪፡፪። መሳ፳፡፵፯። ማቴ፲፫፡ ፭፡፳)።

እንከሐከሐ፤ ፈተፈተ፡ተፈተፈተ።

ነከሕካሕ፤አው፡ሰከሕካሕ፤ ፍትፍት። እ ክሽ፡ካካ፤ ሐሠር፡ዐይነ፡ምድር፤ ተቅማጥ፡ሻታ፡ እሕታ፡የሆድ፡በሽታ፤ ክብርድ፡የተነሣ፡(ኩፋ፡፳፫)።

ከሕለ፤—ቻለ፤—ክሂል፡ ክህለ።

ኰሐሊል፤ ሎት፤ (ኰሐለ፡ ይኰሕል፡ ይኰሐል። ዕብ፡ ካሐል። ሱር፡ ክሓል። ዐረ፡ ከሐለ)፤ መኳል፡ ማስነካት፤ ዐይንን፡ በኵል፡ ደቈት፡ በመድኀኒት፡ መቅባት፤ ለጌጥና፡ ለፈውስ። በ እብነ፡ ፈውስ፡ ዘሐሉኒ፡ ዐይነ። አንተሰ፡ ዘሐሎ፡ ዝኩ፡ ሐሞተ፡ ውስተ፡ አዕይንቲሁ። ለዘተወልደ፡ ዕዉረ፡ አሕየዎ፡ ክርስቶስ፡ ዘሐሎ፡ አዕይንቲሁ፡ ጽቡረ፡ (ስንክ፡ ታኅሣ፬። ጦቢ፲፩፡ ፯። ሲኖ)።

—፤ መተኰስ፡ አመሳቅሎ፡ መጥበስ፤ የሴባን፡ ግንባር፡ በጋለ፡ ብረት፡ ማመልከት፤ ለከብትም፡ ይኾናል። እመ፡ ቦ፡ ብእሲ፡ ዘይበውእ፡ ውስተ፡ ምሥዋዕ፡ መዓልተ፡ አው፡ ሌሊተ፡ ወይነሥእ፡ እምውስቴታ፡ ምንተኒ፡ ይዘሕልዎ፡ በንጺን፡ ርሱን። ወተአዘዙ፡ መግብት፡ እመ፡ ሆሳዕና፡ ተዐርቀ፡ ጽልመተ፡ ይዘሕልዎ፡ ለፀሓይ፡ ዘ(ሠ)በረቀ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፱። ቅኔ)።

ኰሓሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ሐልት)፤ የኳለ፡ የሚኰል፤ ኳይ፡ ተኳሽ።

ተኰሕለ፤ ተኳለ፡ ተቀባ፤ ተተኰሰ። ተዘሕ ሎት፡ ወአሠንየ፡ ቀራንብት። በተዘሕሎቶን። ተዘ ሕለት፡ አዕይንቲሃ፡ (ሔኖ፰፡ ፩። ፈ፡ መ፡ ፴፱፡ ፰። ፬ነገ፡ ፱፡ ፴)።

ኵሑል፤ (ላን፡ ላት፡ ሕልት)፤ የተኳለ፤ የተቀባ፤ ተኰሳም፡ ምልክታም።

ኵሕል፤ (ላት)፤ በቁሙ፡ ኵል፤ ጥቍር፡ ሰማያዊ፡ የቀለም፡ ደንጊያ፤ ተደቍሶ፡ ላይን፡ የሚቀባ፡ የሚኳል፤ ጌጥነት፡ ከመድኀኒትነት፡ ስላለው፡ በኹለት፡ ወገን፡ የሚፈለግ። አዕይንት፡ እለ፡ ስርግዋን፡ በዝ ሕል። ብንተ፡ አዕይንቲሁ፡ ከመ፡ ዘሕል፡ ወጸሊም፡ ጽሕሙ። ተዘሕልኪ፡ ዘሕለ፡ (ግንዘ። ስንክ፡ ሐ ምሌ። ኤር፬፡ ፴)።

ኵሕሊ፤ (ዐረብ)፤ ኵሕላዊ፤ ኵልማ፡ የኵል፡ ዐይነት፤ ጥቍረቱ፡ ኵል፡ የሚመስል።

ኰሒስ፤ ሶት፤ (ኰሕሰ፡ ይኰሕስ፡ ይኰሐስ። ዕብ፡ ካሐሽ)፤ መክሳት፡ መቅጠን፤ ማነስ፡ መኰሰስ፡ ከሻዋ፡ መኾን፤ የገላ። ማቅበር፡ መለገም፤ ሳይሸር፡ የሻረ፡ መምሰል፤ ወይም፡ መስፋት፡ መግነን፤ የቈሰል። ዘሕሰ፡ ጸልዐኪ። እምቅድመ፡ ይጺሑ፡ ወይዘሕሱ፡ ቍስላተ፡ ነፍስየ፡ (ናሖ፫፡ ፲፱። አረጋ፡ ድ፴፯)።

ኵሕስ፤ ክሳት፡ ኰሳስነት፤ የቍስል፡ ስፋት። ኀፍረተ፡ ብእሲት።

ኬጢኢም፤ (ጽር፡ ኬቲይም። ዕብ፡ ባ ቲም)፤ ቤቶች፤ ድንኳኖች፤ ወይም፡ የድንኳን፡ ቈር በቶች፡ በስተላይ፡ ጠፈር፡ መዋቅር፡ የሚኾኑ፡ (፬ነገ፡ ፳፫፡ ፯)።

ኽጥሜ፤—ሰላጣ፡ ሥንቆ፤—ኀጥሜ።

ኬጥሮጋውሎስ፤ (ጽር፡ ኺትሮካፍ ሎስ። ዕብ፡ ኪዮሮት)፤ የብረት፡ ጋኖች፤ ታላላቅ፡ ድስቶች፤ ለማብሰያ፡ ለመቀቀያ፤ ወይም፡ ውሃ፡ ለመም ሊያ፡ ለመታጠቢያ፡ የተሠሩ፤ ለታናናሾችም፡ ይነገራል፡ (፫ነገ፡ ፯፡ ፴፰)።

ኪያ፤ (ዐረ፡ ኢያ። ዕብ፡ ኤት፤ አት)፤ የገቢር፡ ዐጸፋና፡ ቅጽል። ለልን፡ ተመልከት፤ ይህም፡ እንደዚያ፡ ነው፤ አለዝርዝር፡ ብቻውን፡ አይገባም። ም ንጩና፡ ሥሩ፡ አያየ፡ ነው፤ አ፡ በከ፡ ተለውጦ፡ ኢያ፡ በመባል፡ ፈንታ፡ ኪያ፡ ተብሏል፤ ይኸውም፡ ባረቡ፡ ይታወቃል።

ኪያየ፤ (ከ፡ ኪ፡ ሁ፡ ሃ። ነ፡ ክሙ፡ ክን፡ ሆሙ፡ ሆን)፤ እኔን፤ ራሴን። ቦኑ፡ ኪያየ፡ ትፈርሁ። ኪያከ፡ ንሴብሕ። እስመ፡ ኪያኪ፡ ሠምረ። ኪያሁ፡ ኀረየ። ዘኪያሃ፡ አፍቀረ፡ (ኤር፭፡ ፳፪። ኪዳ። ውዳ፡ ማር፬። ሚራ፴፩፡ ፱። ፱፡ ፲፪)። እፎ፡ እንከ፡ ኪያነ፡ ያ ድኅኑ። እፎ፡ እንከ፡ ፈድፋደ፡ ኪያክሙ። ወኪያ ክንሂ። በእንተ፡ ፈጠሮትየ፡ ኪያሆሙ። ወኪያሆን፡ (ኢሳ፰፡ ፯። ማቴ፯፡ ፴። ዘረፋ። ዘፍ፯፡ ፯። ዘሌ፰፡ ፲፱)። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ በተገብሮ፡ ዐጸፋ፡ በለሊሁና፡ በውእቱ፡ በሎቱና፡ በቦቱ፡ ፈንታ፡ ተጥፎ፡ ይገኛል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። እወ፡ ውእቱ፡ ኪያሁ። ወዘ ሎሙ፡ ርቱዓነ፡ ልብ፡ እለ፡ ኪያሃ፡ ቦሙ። እለ፡ ሀ ለዉ፡ በኪያሆን፡ መዋዕል። ጸውዖ፡ ኪያሁኒ፡ ው ስተ፡ በዓል። ነዋ፡ አምላክነ፡ ዘኪያሁ፡ ተወከልነ፡ (አፈ፡ ድ፲፩። መዝ፡ ፺፫። ዮዲ፬፡ ፯። ጦቢ፱፡ ፪። ኢሳ ፳፭፡ ፱)። ቅጽል፡ መኾኑም፤ በዝኩና፡ በውእቱ፡ ፈ ንታ፡ ሲገባ፡ ነው። ኪያሁ፡ መንፈሰ፡ ነሚአሙ። ይ ሠውዐ፡ ኪያሃ፡ መሥዋዕተ። እሬኢኑ፡ እንጋ፡ ኪያሃ፡ ዕለተ፡ ቢል፤ ያንን፡ መንፈስ፡ ያችን፡ መሥዕት፡ ያችን፡ ዕለት፡ ያሰኛል፡ እንጂ፤ ርሱን፡ ርሷን፡ ማለት፡ አይስማ ማም፡ (ስንክ፡ ግንቦ፰። ዕብ፲፡ ፲፩። ተረ፡ ቄር)። (ዕር ፲፱፡ ቍ፺፲፱)።

ከዪድ፤ ዶት፤ (ኬደ፡ ይከይድ፡ ይኪድ። ረገፀ፡ ሄደ)፤ መኼድ፤ መርገጥ፡ መዳጥ፡ መደፍጠጥ፤ መጠቅጠቅ፡ ማጥቃት፤ በእግር፡ በጫማ፡ በርግጫ፡ መ ምታት፤ ያውድማ፡ የነዶ፡ የወይን፡ የጭቃ፡ የልብስ፡ የ ሰው። ይከይድዋ፡ ለምእብ፡ ከመ፡ ዘይከይዱ፡ እ ክለ፡ በመንኩራዘር። ኬዱኒ፡ ከመ፡ ጽቡር። ነዳይ፡ እመ፡ ወድቀ፡ ይከይድዎ፡ ቢጹ። ወኬዱኒ፡ ፀርየ። ከመ፡ ትኪዶሙ፡ (ኢሳ፳፭፡ ፲። ኢዮ፴፡ ፲፱። ሚራ፲፫፡ ፳፩። መዝ፡ ፶፭። ኩፋ፡ ፴፩)።

—፤ መሄድ፡ መራመድ፤ እግሮችን፡ እያፈራረቁ፡ ማ ንሣትና፡ መጣል፡ መንቀልና፡ መትከል፤ ምስጢሩ፡ ከ ዚያው፡ ከመርገጥ፡ አይወጣም፤ ሀይድን፡ እይ። ፍ ኖተ፡ ረሲዓን፡ ኢትኪድ። ለከይደ፡ አሠሮሙ። ወን በኒ፡ ኬደ፡ ይደምፀ፡ እግሩ፡ በቃለ፡ ፀዓዐ፡ (ምሳ፬፡ ፲፬። ኩፋ፡ ፳፩። ሚራ፴፩፡ ፱)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡

በኬደ፡ ፈንታ፡ እንዳማርኛው፡ አኬደ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። ኢያከይዱ፡ ወይነ፡ ውስተ፡ ምክያድ ። ያከይዱ፡ እክለ፡ ወወይነ ። ተንሥኢ፡ አኪዲዮሙ ። ላሕም፡ ዘያከይድ፡ (ኢሳ፲፮፡ ፲ ። ነሐ፲፫፡ ፲፭ ። ሚክ፬፡ ፲፫ ። ዘዳ፳፭፡ ፬) ።

ከያዲ፤ (ዲት፡ ድያን፡ ያት)፤ የሚረግጥ፡ ረጋጭ፤ አጥቂ፡ ጠቅጣቂ ።

አኬደ፤ አስረገጠ፤ አበራየ ። ኢትፍፅሞ፡ አፉሁ፡ ለላሕም፡ ሶበ፡ ታከይድ፡ እክለከ ። ወዘኢያከይድ፡ እክለ፡ (፩ጢሞ፡ ፭፡ ፲፰ ። ፩ቆሮ፡ ፱፡ ፱፡ ፲) ።

—፤ አስኬደ፤ አስሮጠ፤ ነዳ ። አኬድከ፡ ውስተ፡ ባሕር፡ አፍራሲከ ። ወያከይዳ፡ ለሐመሩ፡ (ዕንባ፡ ፲፭ ። ማር፡ ይሥ፳፰) ። በዐጸደ፡ ፈንታ፡ አኬደ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፤ ለእመ፡ አኬድከ፡ እክለ፡ ገራህትከ ። ያከይድ፡ ዘርዐ፡ ሠዊት፡ (ዘዳ፳፬፡ ፲፱ ። ኢሳ፲፯፡ ፭) ።

ተከይደ፤ ተረገጠ፡ ተጠቀጠቀ፤ ተናቀ፡ ተጠቃ፡ ተጨቈነ ። ውስተ፡ መካን፡ እንተ፡ ኢተከይደት ። መቅደስ፡ ወኀይል፡ ተከይደ ። አርዌ፡ ተከይደ፡ ወከይሲ፡ ተቀትለ፡ (ጥበ፲፩፡ ፪ ። ዳን፰፡ ፲፫ ። ኪዳ) ።

ክዩድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ይድ)፤ የተረገጠ፡ የተጠቃ፡ ጥቁ ። ሕዝብ፡ ቅቡጻን፡ ወክዩዳን፡ (ኢሳ፲፰፡ ፪) ።

ኪደት፤ መርገጥ፤ መረገጥ፤ አረጋገጥ፤ ርግጫ፤ ጫማ፡ ስኵና፡ (ስንክ፡ መጋ፲፩ ። ኢሳ፳፪፡ ፭) ። ወኢታገምር፡ ፍኖታ፡ ዘእንበለ፡ አሐቲ፡ ኪደተ፡ እግረ፡ ብእሲ፡ (ሱቱ፡ ዕዝ፭፡ ፯) ።

ተካየደ፤ ተራገጠ፤ ተረጋገጠ ። እስከ፡ ይትካየዱ፡ በበይናቲሆሙ፡ (ሉቃ፲፪፡ ፩) ። በኬደ፡ ፈንታ፡ ተካየደ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። ይትካየድዋ፡ አሕዛብ፡ (ራእ፲፩፡ ፪) ።

መከየድ፤ (ብ፡ መካይድ)፤ መርገጫ፡ መኼጃ፤ ጫማ፡ ውስጥ፡ እግር፡ ዝርጉ፡ ጠፍጣፋው ። መካነ፡ መከየደ፡ እገርየ ። በማእከለ፡ መከየደ፡ እገሪሁ፡ ወፅአ፡ ቍስል ። ፍቅርኪ፡ ሠረጸ፡ ውስተ፡ ልብየ፡ ወኮነ፡ ሥረዊሁ፡ እስከ፡ መካይድየ ። ሰላም፡ ለመካይድኪ፡ እለ፡ ረከቦን፡ መከራ፤ እንበለ፡ አሣእን፡ አመ፡ ሖራ፡ (ሕዝ፵፫፡ ፯ ። ገድ፡ ተክ ። አርጋ፡ ፭ ። ደራሲ) ።

—፤ ድኳ፡ ግርንቡድ፤ ሉሕ፡ ምንጣፍ፡ የእግር፡ ድጋፍ፡ ማረፊያ ። በማይኒ፡ መንበርየ፡ ወምድርኒ፡ መከየደ፡ እገርየ ። ወኢተዘከረ፡ መከየደ፡ እገሪሁ፡ በዕለተ፡ መዐቱ ። አገብኦሙ፡ ለጸላእትከ፡ ታሕተ፡ መከየደ፡ እገሪከ፡ (ኢሳ፷፮፡ ፩ ። ሰቈ፪፡ ፩ ። መዝ፡ ፻፱) ።

—፤ የንጨት፡ ሰገነት፤ ደርብ፡ መረባርብ፡ እንደ፡ ቈጥና፡ እንደ፡ ማማ፡ ኹና፡ ለመስበኪያና፡ ለማንበቢያ፡ ላዋጅ፡ መንገሪያ፡ የተሠራ፤ ዕርከንና፡ መሰላል፡ ያለው ። ወቆመ፡ ዕዝራ፡ ላዕለ፡ መከየድ፡ ዘዕፀ፡ (ነሐ፰፡ ፬) ።

—፤ ጫማ፡ ወይም፡ መጫሚያ፤ የውስጥ፡ እግር፡ ቤዛ ። ዲበ፡ ኤዶምያስ፡ እሰፍሕ፡ መከየድየ፡ (መዝ፡ ፶፱ ። ፻፯) ።

—፤ የጫማ፡ ልክ፡ መጠን፤ ስፍሩ፡ ወይም፡ አሠሩ ። ዐሠርቱ፡ ወክልኤቱ፡ መከየደ፡ እግር፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፯) ።

—፤ ስክተት፤ የዐምድ፡ ሥር፡ መሠረት፤ መብቀያውና፡ መተከያው ። አዕማደ፡ ወርቅ፡ እለ፡ ይቀውሙ፡ ዲበ፡ መከየደ፡ ብሩር ። ወመካይዲሆን፡ ኅምስቱ፡ ዘብርት፡ (ሚራ፳፮፡ ፲፰ ። ዘፀ፴፯፡ ፯—፱) ። በመከየድ፡ ፈንታ፡ ምክያድ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። አሠረ፡ ምክያደ፡ ብእሲ፡ (ስንክ፡ ታኅ፲) ።

ምክያድ፤ (ዳት)፤ ዐውድማ፡ ተረግጦ፡ የጠበቀ፡ መሬት፤ ያዝመራ፡ መውቂያ፡ ማበራያ፤ ፍሬን፡ ከገለባ፡ መለያ፤ ማምረቻ፡ ማግረጃ ። የወይን፡ መርገጫ፤ የዘይት፡ የሰሊጥ፡ የቅባኑግ፡ ማውጫ ። ምክያደ፡ እክል ። ምክያደ፡ ወይን ። ትበውኡ፡ ውስተ፡ ምክያድ፡ ትቅድሑ ። ምክያዳቲሆሙ፡ (፫ነገ፡ ፳፩፡ ፩ ። ዘኍ፲፰፡ ፳፯ ። ሐጌ፪፡ ፲፯ ። ፍ፡ ነ፡ ፲፰) ። መዛግብት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ምክያዳት፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። ተነሥቱ፡ ምክያዳት፡ (ዮኤ፩፡ ፲፯) ።

ኬደ፤ ከየደ፤ (ዐረ፡ ዐሂደ ። ዕብ፡ ዐዊድ፤ ሄዊድ)፤ አዋለ፡ አሰረ፤ ውል፡ አደረገ፤ ነገርን፡ ቈረጠ፡ አጠበቀ፡ አጠና፤ በቃል፡ በጥፈት፤ የሥራ፡ የንግድ ።

ተካየደ፤ ተዋዋለ፤ ተጣጣፈ፤ ቃል፡ ኪዳን፡ ተጋባ፡ ተማማለ፤ ነገር፡ ተቋረጠ ። ተካየዶሙ፡ በእደ፡ ነቢያት ። ተካየዱ፡ ዮናታን፡ ወዳዊት፡ ኪዳነ ። ተካየድነ፡ ምስለ፡ ሞት ። ተካየዶ፡ ከመ፡ ያውስብ፡ ወለቶ፡ (፬ነገ፡ ፲፯፡ ፲፫ ። ፩ነገ፡ ፲፰፡ ፫ ። ኢሳ፳፰፡ ፲፭ ። ስንክ፡ ሚያ፳፫) ።

አስተካየደ፤ አዋዋለ፡ አማማለ፤ ቃል፡ ኪዳን፡ አጋባ ። ወአስተካየደ፡ ዮዳሄ፡ ኪዳነ፡ ማእከለ፡ ቤተ፡ እግዚ፡ ወማእከለ፡ ቤተ፡ ንጉሥ፡ ወማእከለ፡ ሕዝብ፤ ከመ፡ ይኩኑ፡ ሕዝበ፡ እግዚ ። አስተካየድዎ፡ ከመ፡ ኢ፡ (፬ነገ፡ ፲፩፡ ፲፯ ። ስንክ፡ ሠኔ፲፪) ።

ኪዳን፤ (ናት ። ዐረ፡ ዐሀድ ። ዕብ፡ ብሪት ። ሱር፡ ቅያም)፤ በቁሙ፤ ውል፡ ቁም፡ ነገር፤ የፍቅርና፡ ያንድነት፡ መሐላ፤ ስላማዊ፡ ሕግ፡ ኹለቱን፡ ወገን፡ አንድ፡ የሚያደርግ፤ ስለ፡ ረብና፡ ስለ፡ ጥቅም፡ በተስፋ፡ የቆመ፡ የተጣፈ፡ ሥርዐት፤ ቢያፈርሱት፡ ጕዳትና፡ ጠብ፡ የሚያመጣ፡ ጥቅም፡ የሚያሳጣ ። ወዘሎ፡ ኪዳነ፡ ዘተካየዶሙ፡ ኢዐቀቡ ። ግበሩ፡ በከመ፡ ኪዳንክሙ ። ወኢይፀራዕ፡ ኪዳነ፡ ጼው ። ኪዳን፡ ዘጽኑዕ ። መጽሐፈ፡ ኪዳን ። ኪዳን፡ ብሊት፡ ወሐዳስ ። አይሁድ፡ እለ፡ መኑ፡ ኪዳናተ፡ (፬ነገ፡ ፲፯፡ ፭ ። ስንክ፡ ጥቅ፲፱ ። ኩፋ፡ ፳፩ ። ገላ፫፡ ፲፭ ። ዮሴፍ ። አርጋ፡ ፭ ። ዲድ፡ ፴፫) ።

ኪዳን፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ተረፈ፡ ወንጌል፡ የጌታና፡ የሐዋርያት፡ ቃል፤ ከትንሣኤ፡ እስከ፡ ዕርገት፡

ያስተማራቸው ፤ እየጠየቁት ፣ የመለሰላቸው ። ከዕርገት ፣ በኋላ ፣ ከወንጌል ፣ በፊት ፣ በጥንተ ፣ ስብከት ፣ ጥፈውታል ፤ እንደ ፣ ሔኖክ ፣ ፪ ፣ ክፍል ፣ አለው ፤ ማስተማሩንም ፣ ሉቃስ ፣ ይመሰክራል ፣ (ግብ፩ ፣ ፪ ፣ ፫) ። መጽሐፈ ፡ ኪዳን ፡ ዘእግዚእነ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ። ጸሐፍዎ ፡ ለዝ ፡ ኪዳን ፡ ዮሐንስ ፡ ወጴጥሮስ ፡ ወማቴዎስ ፡ እንዘ ፡ ያጽሕፎሙ ፡ እግዚእነ ፤ ወፈነዉ ፡ በአርኣያ ፡ ዝ ፡ ግጽወ ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ (ክፍል ፣ ፩) ።

ኪ.ዳን ፡ ዘነግህ ፤ ከመጽሐፈ ፣ ኪዳን ፣ የወጣ ፣ የነግህ ፣ ጸሎት ፤ ቀሳውስት ፣ ጧት ፣ ጧት ፣ የሚያደርሱት ። ከዚህ ፣ ሌላ ፣ ደግሞ ፣ ፯ ፣ ክፍሎች ፣ አሉ ፤ ኹሉም ፣ በቅዳሴ ፣ ውስጥ ፣ ይገኛሉ ፤ ያንድነት ፣ ስማቸው ፣ ፯ቱ ፣ ኪዳናት ፣ ይባላል ።

ኪ.ዳነ ፡ ምሕረት ፤ የማርያም ፣ ስም ፤ ወይም ፣ የኪዳኗ ፣ በዓል ፣ በየካቲትና ፣ በናሴ ፣ ባ፲፮ ፣ ቀን ፣ የሚውል ፤ ትእምርት ፣ ኪዳን ፣ ማለት ፣ ነው ፤ ቀስተ ፣ ደመና ፣ እንደ ፣ ማለት ፤ ቀስቱም ፣ ቅሉ ፣ በሕፃናት ፣ አፍ ፣ የማሪያም ፣ መቀነት ፣ ይባላል ። (የታቦት ፣ ዘፈን) ፤ ኪዳነ ፣ ምሕረት ፣ ዘላለም ፣ እመቤት ። ሰላም ፡ ለኪ ፡ ኪዳነ ፡ ምሕረት ፡ እምነ ፡ (ደራሲ) ።

ኪ.ያህክ ፤ ኪ.ያክ ፤ (ቅብጥ) ፤ ስመ ፣ ወርኅ ፣ ራብዕ ፤ ታኅሣሥ ። ወኪ.ያህክ ፡ ይሰመይ ፡ ማኅኑ ፤ ወዓዲ ፡ ይሰመይ ፡ ሰዋዊ ፡ (አቡሻ ፣ ፳) ።

ኪ.ዮኪ.ሉ ፤ (ዕብ ፡ ኪ.ዮክሉ) ፤ እስመ ፡ ይንእሱ ፤ ያንሳሉና ፣ (ሕዝ፵፪ ፣ ፭) ።

ኪ.ማ ፤ (ዕብ ፡ ኪ.ማህ) ፤ የ፯ቱ ፣ ከዋክብት ፣ ተራ ፤ ጸታቸውና ፣ ምግብናቸው ፣ አካኼዳቸው ። ኪማ ፡ ወኬሴላ ፡ (ዓሞ፭ ፣ ፰) ።

ከዩ.ን ፤ ኖት ፤ (ኬነ ፤ ከየነ ፡ ይከይን ፡ ይኪ.ን) ፤ መቻል ፣ መስላት ፤ ቻል ፣ ስል ፣ መኾን ፤ ለመውጋት ፣ ለመቍረጥ ፣ መዘጋጀት ፤ የብረት ። ብልኅ ፣ መኾን ፤ ሥራ ፣ ማወቅ ፣ በሥራ ፣ መራቀቅ ፤ ሐዲስ ፣ ነገር ፣ መፍጠር ፤ መኪና ፣ ማውጣት ። በልኀንና ፣ ጠበን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ ጎሮች ፣ ናቸው ። መጽሐፍ ፣ ግን ፣ በኬነ ፣ ፈንታ ፣ ኬነወ ፤ ተኬነወ ፣ ይላል ፤ ተ ፣ ክንቱ ፣ ነው ። ተኬነዉ ፡ ሠልጡሙ ፡ እለ ፡ ትስሕቱ ። በተኬንዎ ፡ ምግባር ። ዘዐቢይ ፡ በተኬንዎቱ ፡ ወኃያል ፡ በምግባሩ ። ልብስ ፡ ብሩህ ፡ ዘኢተኬነዎ ፡ እደ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ (ኢሳ ፵፮ ፣ ፭ ። ጥበ፲፫ ፣ ፲ ። ቅዳ) ።

ከያኒ ፤ ኬንያ ፤ (ያት) ፤ ብልኅ ፣ ጠቢብ ፤ ብልኀተኛ ፣ ጥበበኛ ፤ ሥራ ፣ ዐዋቂ ፣ አንጥረኛ ፣ ባለመኪና ፤ ፈጣሪ ፣ ሐኪም ፣ ወጌሻ ፤ መሐንድግ ፣ ፈላስፋ ፣ በፍጥረት ፣ በሥራ ፣ የሚራቀቅ ፤ ጥሩ ፣ ዕውቀት ፣ ያለው ፣ (ማሕ ፯ ፣ ፪ ። ዕብ፲፩ ፣ ፲ ። ጥበ፯ ፣ ፳፩) ። አንተ ፡ ኬንያሁ ፡ ለሡሉ ፡ ፍጥረት ። ኬንያ ፡ ፍጥረትነ ። ኬንያት ፡ (ድጓ ። ቅዳ ። ስንክ ፣ ኅዳ፲፯) ።

ኬናዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ነውት ፤ ኬነወ) ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ። ኬነውት ፡ (ስንክ ፣ መስ፭) ።

አንዳንድ ፣ መጽሐፍ ፣ ግን ፣ በኬንያትና ፣ በኬነውት ፣ ፈንታ ፣ ኪነት ፣ ኬነት ፣ ይላል ፤ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ። ኪነተ ፡ ዐፀ ። ኪነተ ፡ አሕማር ። ያስተጌብሮሙ ፡ ለኪነት ፡ ወይሁቦሙ ፡ ብዙኀ ፡ ንዋየ ። ወያስተጋብኦሙ ፡ ለሡሉ ፡ ኬነት ። ኤልያብ ፡ ሊቀ ፡ ኬነት ፡ ዘማእነም ፡ (ኩፋ ፣ ፲፩ ። ራእ፲፰ ፣ ፲፯ ። ግብ፲፱ ፣ ፳፬ ፣ ፳፭ ። ዘፀ፴፯ ፣ ፳፩) ።

ኪ.ነት ፤ (ታት) ፤ መጠበብ ፤ መራቀቅ ፤ ጥበበኛነት ። የእጅ ፣ ጥበብ ፤ ተግባረ ፣ እድ ። ኪነተ ፡ ንዋየ ፡ ጸብእ ። ኪነታቲሆሙ ፡ (ዮሴፍ ። ፊልክ ፣ ፫) ።

ኪ.ን ፤ (ብ ፡ ኪ.ናት) ፤ ጥበብ ፣ ብልኀት ፤ ተንኰል ፣ ርቀት ። ዘእንበለ ፡ ኪን ። በሥነ ፡ ኪኑ ። ኪነ ፡ ዕንቍ ። ዘቦቱ ፡ ኪን ፡ በወርቅ ። ኪን ፡ ዘሕንጻት ። ኪነ ፡ ሥራይ ። ርእዩ ፡ ኪኖ ፡ ወምግባሮ ፡ ለሰይጣን ፡ (ጥበ፲፬ ፣ ፬ ። ፲፫ ፣ ፲፩ ። ዘፀ፴፭ ፣ ፴፫ ። ፩ዜና ፣ ፳፫ ፣ ፲፭ ። ዮሴፍ ። ቀሌ ። ዲድ ፣ ፴፪) ።

—፤ ሥራ ፣ ተግባር ፣ በየስሙና ፣ በያይነቱ ፣ ማናቸውም ፣ ኹሉ ። ኢትትማከር ፡ ምስለ ፡ አብድ ፡ እንበይነ ፡ ኪን ። ከመ ፡ ይጥብቡ ፡ በኪኖሙ ። ተምህረ ፡ ኪነ ፡ እድ ፡ ለሲሳየ ፡ ዕለቱ ፡ (ሢራ፴፯ ፣ ፲፭ ። ፴፰ ፣ ፴፬ ። ፊልክ ፣ ፩) ።

—፤ መሣሪያ ፣ መኪና ፤ ወይም ፣ ሥራ ፤ ተደራጊና ፣ ተሠሪ ። አውዕዩ ፡ ሞገአ ፡ ኅጺን ፡ ወሡሎ ፡ ኪነ ፡ ዘንዋየ ፡ ጸብእ ። ይብሎኑ ፡ ኪን ፡ ለኬንያሁ ። ሡሉ ፡ ኬንያ ፡ ወሡሉ ፡ ኪን ፡ ኢይትረከብ ፡ (ዮሴፍ ። ኢሳ፳፱ ፣ ፲፯ ። ራእ፲፰ ፣ ፳፪) ።

ኬነወ ፤ ተኬነወ ፤ ከዩ.ን ፣ ኬነ ፣ ከየነ ።

መኪ.ና ፤ (ጽር ፡ ሜከኔ) ፤ በቁሙ ፤ መዘውር ፣ የጥበብና ፣ የብልኀት ፣ መሣሪያ ፤ ሥራን ፣ ኹሉ ፣ በፍጥነት ፣ የሚያስኬድ ።

ኵናት ፤ (ታት ፤ ኵያንው ። ዕብ ፡ ሐኒት ። ዐረ ፡ ሐርበት) ፤ ጦር ፣ ዘገር ፤ መውጊያ ፣ መዘርከቻ ፤ በብልኀት ፣ በጥበብ ፣ የተሠራ ፤ የሰላ ፣ የሾለ ። ንሣእ ፡ ወልታ ፡ ወኵናተ ። ኵናታተ ፡ ወአርማሐ ። ወላትው ፡ ወሡያንው ፡ (መዝ ፣ ፴፬ ። ፪ዜና ፣ ፲፩ ፣ ፲፪ ። ፳፫ ፣ ፱) ።

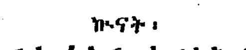

ኵናት ፤

ኬፋ ፤ ኬፋስ ፤—ኰኵሐ ፤—ከፊአ ፡ ከፍአ ።

ኬሰ ፤ (ይከይስ ፡ ይኪ.ስ ፤ ከዩ.ስ ። ኰዐሰ ፤ ለወየ ፤ ጠወየ) ፤ ዐጠፈ ፣ ጠቀለለ ፤ ሰበሰበ ፤ የልብስ ፣ የገመድ ፣ የሽቦ ። ታጠፈ ፣ ተጠቀለለ ። ግስነቱ ፣ ከኰዐሰና ፣ ከለወየ ፣ የተዳቀለ ፣ ነው ፤ የ ፣ ከለወየ ፣ መጥቶ ፣ በዐ ፣ ፈንታ ፣ ገብቷል ። የኹሉንም ፡ ፍች ፣ በየቦታው ፣ እይ ።

ከይሲ፤(ብ፡ አክ(ካ)ይስት፤ አኪስት)፤ እባብ፤ ዘንዶ። ከይሲ፡ ተጠብለለ፡ ውስተ፡ ክሣዱ። ስነ፡ አክይስት፡ ዘቦቱ፡ ሕምዝ። ወሀሎ፡ ከይሲ፡ ዐቢይ፡ ዘያመልክዎ፡ ሰብአ፡ ባቢሎን። ወትከይድ፡ አንበሳ፡ ወከይሴ። ወናሁ፡ ክልኤቱ፡ አክይስት፡ ዐበይት፡ (ስንክ፡ ሐምሌ፬። ጥበ፲፮፡ ፲። ዳን፲፫፡ ፳፱። መዝ፡ ፺። አስቴ፩፡ ፩)።

ከይሲ፡

—፤ ዐሣ፡ ደራጎን፤ የባሕር፡ ትመን። ሰበርከ፡ ርእሰ፡ ከይሲ፡ በውስተ፡ ማይ። ይቀትሎ፡ ለከይሲ፡ ዘውስተ፡ ባሕር። አክይስትኒ፡ ወኵሉ፡ ቀላያት፡ (መዝ፡ ፸፫። ኢሳ፳፯፡ ፩። መዝ፡ ፻፵፰)።

—፤ ዐንበሪ፡ ሌዋታን፤ ዲያብሎስ፡ ሰይጣን። ከይሲ፡ ዘፈጠርከ፡ ይሣለቅ፡ ላዕሌሆሙ፡ በምክረ፡ ከይሲ፡ ርጉም፡ (መዝ፡ ፻፫። ቅዳ፡ አፈ)። ስንን፡ አናብስት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ግርማ፡ አክይስት፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። ብሄሞትንና፡ ሌዋታንን፡ እይ፡ (ኢዮ፵፡ ፲)።

ኪስ፤ (ብ፡ አክያስ። ዕብ፡ ወዐረ፤ ኪስ። ሱር፡ ኪሳ)፤ በቁሙ፤ ታናሽ፡ ከረጢት፡ ቍናማት፡ የገንዘብ፡ መያዣ፤ ማስሪያና፡ መቈለፊያ፡ ያለው፡ በጀብ፡ የሚያዝ። ፈትሐ፡ ኪሶ፡ ወአውፅአ፡ ወርቀ፡ (ዮሴፍ)። ጀብ፤ በኮት ብከቡት፡ በቀሚስ፡ በሴደርያ፡ ላይ፡ በውስጥ፡ በአፍኣ፡ የሚሰፋ፡ የልብስ፡ ጓዳ። ሐሰል፤ ሠቅ፤ ጆንያ፡ ኬሻ። ጆን፡ ህንዲ፡ ነው።

ኳኳ፤ (ጽር፡ ከከስ)፤ ጥሩ፡ ቀይ፡ ቀለም፤ ወይም፡ በቀይ፡ ቀለም፡ የታለለ፡ ልብስ፡ ፈትል። ባለ ብሉዮች፡ ግን፡ ጥቍር፡ ሱፋላ፡ ለማለት፡ በርኖስ፡ ይሉታል። እመኒ፡ ኮነ፡ ኀጢአትክሙ፡ ከመ፡ ኳኳ፡ ይጻዕዱ፡ ከመ፡ በረድ፤ ወእመኒ፡ ቈሐ፡ ከመ፡ ለይ፡ ይከውን፡ ከመ፡ ፀምር፡ (ኢሳ፩፡ ፲፰)። ቈሐና፡ ኮን፤ ለይና፡ ኳኳ፤ ይከውንና፡ ይጻዐዱ፤ ከመ፡ ፀምርና፡ ከመ፡ በረድ፡ አንዳንድ፡ ወገን፡ ናቸው።

ከክህ፤—ኮክ፡ የኮክ፡ ፍሬ፤—ከወከ።

ኰኵሕ፤—ጥኑ፡ ደንጊያ፤—ከሕከሐ።

ኰከይ፤ (ዋከየ፡ ውኩይ)፤ ቡሓ፡ ራስ፡ ነጭ፤ በግ፡ ቍራ፡ (ትግሬ)።

ኰከመ፤ ከከመ፤ የእግር። ኰመኰመ፤ የምግብ፡ የጨዎት። ዐፈሰ፡ ዘቀ፤ የምርት።

ኰከም፤ (ማት)፤ የፍም፡ መጫሪያ፡ መተርከሻ፤ ያመድ፡ ማፈሻ። ኢያሚንን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው። ባለብሉዮች፡ ግን፡ እንቅብ፡ ይሉታል፤ አንኮላ፡ ሽክና፡ የሚሉም፡ አሉ። ጽህርታት፡ ወኵከማት፡ (ኤር፶፪፡ ፲፰)።

ኵከማት፡

ኬክሮስ፤ (ሳት። ጽር፡ ኪርኮስ)፤ የኵፍለ፡ ዕለት፡ ስም፤ የዕለት፡ ፳ኛ። ፩ዱ፡ ዕለት፡ ወይም፡ ፳፬ቱ፡ሰዓት፡ ፷፡ ኬክሮስ፤ አንዱ፡ ኬ፡ ፷፡ ክልኢት፤ አንዱ፡ ክ፡ ፷፡ ሣልሲት፤ አንዱ፡ ሣ፡ ፷፡ ራብዒት፤ አንዱ፡ ራ፡ ፷፡ ኃምሲት፤ አንዱ፡ ኃ፡ ፷፡ ሳድሲት፡ ይኾናል፤ ይህ፡ ሲዘረዘር፡ ነው። ሲጠቀለል፡ ደግሞ፤ ስሳው፡ ሳ፡ ፩፡ ኃምሲት፤ ስሳው፡ ኃ፡ ፩፡ ራብዒት፤ ስሳው፡ ራ፡ ፩፡ ሣልሲት፤ ስሳው፡ ሣ፡ ፩፡ ክልኢት፤ ስሳው፡ ክ፡ ፩፡ ኬክሮስ፤ ስሳው፡ ኬ፡ ፩፡ ዕለት፡ ይኾናል። አኀዘ፡ ዓመተ፡ እልሕ፡ ጅራ፡ በስድስቱ፡ መካናት፤ በመካነ፡ ዕለት፡ ኍልቈ፡ ኬክሮስ፡ ወበመካነ፡ ኬክሮስ፡ ኍልቈ፡ ካልኢት። ዘይኄምሶን፡ ለኬክሮሳተ፡ ሰዓታት፡ ከመ፡ ይኩና፡ መዓርገ፡ ጸሎታት፡ (አቡሻ፡ ፲፩። መጽ፡ ምስ)።

ከል፤—ትፋሕ፤—ከወለ።

ኵሉ፤—ኹሉ፤—ከልሎ፡ ከለለ።

(ጥ) **ክልአ፤ አት፤ (ከልአ፡ ይኬልእ፡ ይክልእ)፤ አው፡ ከሊእ፤ አት፤ (ከልአ፡ ይክልኢ፡ ይክላእ። ዕብ፡ ካላእ። ሱር፡ ክላእ። ዐረ፡ ከለአ)፤** መከልከል፡ መንሣት፤ ማገድ፡ ማስቀረት፤ ማቆም፡ መግታት፤ ከነቢብ፡ ከገቢር፡ ከሐዊር። ክሊአ፡ መንፈስ። ክላእ፡ ልሳነከ፡ እምእኩይ። መኑ፡ ይክልአኒ፡ ተጠምቆ። አንዘ፡ ለንጉሥ፡ ወክልአ፡ ኢይባእ። ኢይክልእ፡ ምሕረቶ፡ እምገብሩ፡ (መክ፰፡ ፰። መዝ፡ ፴፫። ግብ፰፡ ፴፯። ዳን፲፫፡ ፲፯። ኩፋ፡ ፵፭)።

—፤ መኽለት፤ ኹለት፡ ማድረግ፡ ከኹለት፡ መክፈል።

ከላኢ፤ መክልኢ፤ (ኢት፡ እያን፡ ያት)፤ የሚከለክል፡ ከልካይ፤ በረኛ፡ ዘበኛ፡ አጋፋሪ፤ ጠላት፡ ምቀኛ። ፍና፡ መክልኢት፡ (ፊልክ፡ ፻፷፱)።

መክልእ፤ መከልእ፤ (እት፡ ኣን፡ ኣት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ይቀውሙ፡ ቅድመ፡ ንጉሥ፡ መክልኣን፡ እለ፡ ኢያበውሑ፡ ከመ፡ ይቅረቦ፡ መኑሂ። ወባሕቱ፡ ብዙኃን፡ መክልኣን፡ (መጽ፡ ምስ። ፩ቆሮ፡ ፲፮፡ ፱)።

ምክላእ፤ (ኣት)፤ መከልከያ፡ ኬላ፡ በር፤ ዐጥር፡ ቅጥር፡ አጥራ።

ተከልአ፤ ተከለከለ፤ ተገታ፡ ቆመ። ተከልአኒ፡ ገቢር፡ ዘእፈቅድ። ተከልአ፡ ዝናመ፡ ሰማይ። ተከልአ፡ ጸብእ፡ ኅምስተ፡ ዕለተ፡ (ኪዳ። ፫ነገ፡ ፰። ፴፩። ዮሴፍ)።

ክሉእ፤ (ኣን፡ ኣት፡ ልእት)፤ የተከለከለ፡ ክልክል። ቀቲልሰ፡ እምኍልቈ፡ ዐበይት፡ ኀጣውእ፡ እለ፡ ክሉኣት፡ ወውጉዛት፡ በልብ፡ ወበሕግ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፯)።

ክልአት ፤ (ታት) ፤ መክልክል ፡ (ጥ ፡ ክ) መክልክል ፡ መቅረት ፤ አከሳከል ፡ ክልከላ ። ወሃቢ ፡ ዘእንብለ ፡ ክልአት ። አልቦ ፡ ክልአት ፡ ለሞትነ ። ዘእንበለ ፡ ምሕረት ፡ ወኢክልአት ። ክልአታት ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ ። ጥበ፪ ፡ ፳ ። ፲፯ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፶፭) ።

ክልእ ፤ (ዕብ ፡ ኬሌእ) ፤ ክልክል ፤ የግዞት ፡ ቤት ፡ ዘበኛ ፡ ክልከይ ፡ የሚቆምበት ። የቍጥር ፡ ስም ፤ የጊዜ ፡ ቅጽል ፤ ባንድና ፡ በሦስት ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ቍጥር ፡ ኹለት ። ክልእ ፡ ክልአ ፤ ኹለት ፡ ጊዜ ። በበ ፡ አሐዱ ፡ ወበበ ፡ ክልእ ።

ክልኤ ፤ (ዕብ ፡ ኪልአዪም) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ኹለት ፤ ጥንድ ፡ ጣምራ ፤ የተቈራኙ ፡ የተመሳሰሉ ፤ እንደ ፡ መቀስና ፡ እንደ ፡ ጕጠት ፡ እንደ ፡ ሚዛንና ፡ እንደ ፡ ጡት ፡ ያሉ ፤ ቅጽልነቱ ፡ ሴትና ፡ ወንድ ፡ ያስተባብራል ። ክልኤ ፡ አጥባትኪ ። ምስለ ፡ ክልኤ ፡ አዋልዲሃ ። ወፀአ ፡ ክልኤሆን ፡ ኅቡረ ። ተወልዱ ፡ ሎቱ ፡ ክልኤ ፡ ደቂቅ ። ወነሥአ ፡ ክልኤ ፡ ደቂቆ ። ይመጽኡ ፡ እሉ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ላዕሌኪ ፡ (ማሕ፯ ፡ ፬ ። ዳን፩ ፡ ፲፭ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፲ ። ዘፍ፲ ፡ ፳፭ ። ፵፰ ፡ ፩ ። ኢሳ፵፯ ፡ ፱) ።

ክልኤት ፤ ክልኤቱ ፤ (ወንዶች) ፤ ኹለት ፡ ኹለቱ ። ክልኤቱ ፡ ዐደው ፡ ዐርጉ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ። ክልኤቱ ፡ እምኔክሙ ። ትረክብ ፡ ክልኤተ ፡ ዕደወ ፡ (ሉቃ፲፰ ፡ ፲ ። ማቴ፲፰ ፡ ፲፱ ። ፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፪) ።

ክልኤቲ ፤ ክልኤ ፤ (ሴቶች) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ኹለት ። በገቢር ፡ ጊዜ ፡ ክልኤ ፡ ቢል ፡ እንጂ ፡ ክልኤተ ፡ አይልም ። ክልኤቲ ፡ አንስት ። ክልኤቲ ፡ ንጣይእ ፡ (ዘካ፭ ፡ ፱ ። ሚራ፯ ፡ ፫) ። ነሥአ ፡ ክልኤ ፡ አንስትያ ፤ ወወለዳ ፡ ሎቱ ፡ ክልኤ ፡ አዋልደ ።

ክልእ ፤ (እት ፡ አን ፡ ኣት) ፤ ሌላ ፡ ልዩ ፤ ኹለተኛ ፡ ተከታይ ፤ መሰል ፡ እኩያ ፡ መንቲያ ፤ ጓደኛ ፡ ወዳጅ ፡ ባልንጀራ ፤ ባለሟል ። ካልእ ፡ ክብሩ ፡ ለዘበሰማይ ፤ ወካልእ ፡ ክብሩ ፡ ለዘበምድር ። ሕገሙ ፡ ካልእ ፡ እምነ ፡ ዙሉ ፡ አሕዛብ ። ሶበ ፡ አሐዱ ፡ ይድኅር ፡ ወካልኡ ፡ ይረግም ። ካልኣኒሁ ፡ አርዳእ ። ካልእየ ፡ ኢገፋዕኩክ ። ዙሲ ፡ ካልኡ ፡ ለዳዊት ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፵ ። አስቴ፪ ፡ ፰ ። ሚራ፴፬ ፡ ፳፱ ። ዮሐ፳ ፡ ፳፭ ። ማቴ፳ ፡ ፲፫ ። ፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴፯) ።

ክልአዊ ፡ ዊ ፡ ይ ፤ ኹለተኛ ፤ የኹለተኛ ፡ የዳግመኛ ።

ክልኢት ፤ ፪ኛ ፡ ክፍል ፡ የቍጥር ፡ ቤት ፡ የኬክሮስ ፡ ፷ኛ ። ኬክሮስን ፡ እይ ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ።

ክልአ ፤—ከላ ፡ አወለቀ ፤—ክልዐ ፤ ቀልዐ ።

ከሊብ ፤ ቦት ፤ (ከለበ ፡ ይከልብ ፡ ይክልብ ። ዕብ ፡ ከሌብ ፤ ሰፋ ፡ ጠቀመ) ፤ መክለብ ፡ መክለብለብ ፤ መቅለል ፡ መቸኰል ፤ መክለፍለፍ ፤ ቀላል ፡ ችኵል ፡ ክልፍልፍ ፡ መኾን ፡ (ዐማርኛ) ።

ከልብ ፤ (ብ ፡ ከለባት ፤ አክላብ ፤ አክልብት ። ዕብ ፡ ኬሌብ ። ሱር ፡ ካልባ ። ዐረ ፡ ከልብ) ፤ ውሻ ፤ የቤት ፡ አውሬ ፡ የኹብ ፡ ወገን ፤ የክፉ ፡ ሰዎች ፡ ምሳሌ ። ውሻ ፡ ማለት ፤ ደግሞ ፡ ዋሻም ፡ ሳይቀር ፡ ወሐሽ ፡ ውሕሽ ፡ ከማለት ፡ ከዐረብ ፡ ቃል ፡ መጥቷል ፤ ይኸውም ፡ አውሬ ፡ ያራዊት ፡ ጕሬ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከልብ ፡ ይገብእ ፡ ዲበ ፡ ቅያኡ ። ዐገቱኒ ፡ ከለባት ፡ ብዙኃን ። ኀምስቱ ፡ አክላብ ። አክልብት ፡ ወአዝእብት ፡ (፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፪ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ራእ፳፪ ፡ ፲፭ ። ሚራ፲፫ ፡ ፲፰) ። ያገዳ ፡ ድርቆሽ ፡ ደረቅ ፡ ሳንፉ ፡ ንፉስ ፡ የሚያከልበው ።

ክልብ ፡

ከልባዊ ፤ ገጸ ፡ ከልብ ፤ ውሽማ ፡ የውሻ ፡ ፀይነት ፤ ውሻ ፡ ፊት ፤ ጠባየ ፡ ውሻ ፤ ዘማዊ ፡ ወሻሚ ፡ ልክስክስ ። (ግጥም ፡ ስለ ፡ ውሽማ) ፤ ውሾ ፡ ናና ፡ ናና ፡ ዕንክ ፡ ጤፍ ፡ እንጀራ ፤ ወዳጅ ፡ መስሎ ፡ ጠላት ፡ የሴት ፡ ባልንጀራ ።

ካሌብ ፤ (ዕብ ። ዘኍ፲፫ ፡ ፯) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ካ ፡ ከመ ፤ ሌብ ፡ ልብ ፤ በተገናኝ ፡ ከመ ፡ ልብ ፡ ዘከመ ፡ ልብ ፡ ማለት ፡ ነው ። ካሌብን ፡ አንቀጽ ፡ አድርጎ ፡ ሰፋ ፡ ጠቀመ ፡ ባለው ፡ ፀማርኛ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ አንዳርጌ ፡ ያሰኛል ። አንዳርጌ ፡ መባልም ፡ ባሕር ፡ ተሻግሮ ፡ የመንን ፡ ይገዛ ፡ ለነበረው ፡ ለትግሬው ፡ ካሌብ ፡ ይስማማል ። ክርሱም ፡ አስቀድሞ ፡ ብዙ ፡ ያበሻ ፡ ነገሥታት ፡ ፹፯ ፡ ዓመት ፡ ገዝተውታል ፡ (ታሪክ) ።

ከልበኔ ፡ (ጽር ፡ ኻልባኒ) ፤ የሙጫ ፡ ሽቱ ፤ እንደ ፡ ዕጣን ፡ ያለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ በልብን ፡ ዘይቤ ፡ ልባንጃ ፡ ይሉታል ፡ (ሔኖ፴፩ ፡ ፩ ። ሚራ፳፬ ፡ ፲፭) ።

ከሊሕ ፤ ሖት ፤ (ክልሐ ፡ ይከልሕ ፡ ይክላሕ) ፤ አው ፡ ከልሖ ፤ ሖት ፤ (ከልሐ ፡ ይኬልሕ ፡ ይከልሕ) ፤ መክለል ፡ መጮኽ ፤ በታላቅ ፡ ቃል ፡ መስበክ ፡ መንገር ፤ ማዜም ፡ ማጕረምረም ። ቆመ ፡ ራፋስቂስ ፡ ወከልሐ ፡ በዐቢይ ፡ ቃል ። ከላሕ ፡ በኀይልከ ። ክልሑ ፡ ከመ ፡ ቀርን ፡ (ኢሳ፴፯ ፡ ፲፫ ። ፶፰ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ። በራሕኩ ፡ በከልሖ ። ይኬልሕ ፡ ላዕሌሆሙ ። ይኬልሑ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ። ዙላ ፡ ምድር ፡ ትኬልሕ ። እንዘ ፡ ይኬልሓ ፡ መጻሕፍት ፡ (መዝ ፡ ፷፰ ። ኩፋ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፮ ፡ ፫ ። ፲፬ ፡ ፯ ። ቄር) ። ሙብጣት ፡ መፍቃት ፤ መሠንጠቅ ፡ (ትግ ፡ ሐባ) ።

ከላሒ ፤ (ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ የሚከል ፡ የሚጮኽ ፤ ጩኺ ፤ ቍጡ ፡ ደረቅ ። ብእሲት ፡ ከላሒት ፡ ወነባቢት ፡ ታነሥእ ፡ መዋግደ ፡ ጸብእ ። ኢትቅረብ ፡

ኀበ፡ብእሲት፡መስተጋእዝት፡ወከላሒት፡(ፈላስ፡ ገ፶፪፡ ፷፬)።

ከላሕ፤ ጩኸት፤ አጪጪኸ፡ ዜማ፤ ፍጅት፡ ውካታ። በምዕ፡ከላሐ፡በብእ። ከላሖሙ፡ለሰይጣናት። ያፈደፍዱ፡ ከላሐ፡ ዘእንበሲ፡ ኀፍረት፡(ዮሴፍ። ስንክ፡ መስ፲፫። አፈ፡ ድ፬)።

ተከልሐ፤ ተጯጯኸ፤ ተፋጀ፡ ተዋከ፤ ተዚያዚያመ።

አስተከልሐ፤ አጯጯኸ፤ አዳመቀ፤ ጩኸት፡ አበተማረ። ወአስተካልሐ፡ ደቂቃ፡ በዜማ፡ ሐዲስ፡ ለሀገረ፡አዜብ፡(ገድ፡ ዘሚ)።

ከልይ፤ ዮት፤(ከለየ፡ይከሊ፡ይክሊ። ዕብ፡ ክል። ዐረ፡ከለ)፤ መስፈር፤ መመዘን፡ መለካት፤ ክልክ፡ ማግባት፤ የሥራ፡ የምግብ፡ የገንዘብ።

ከላዪ፤ መክለዪ፡(ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚሰፍር፤ ሰፋሪ፡ መዛኝ።

ከሌ፤(ትግ። ዕብ፡ ክሊ፡ ኬሊ)፤ የቤት፡ ዕቃ፤ መሣሪያ፡ ቈሳቍስ፤ ንዋየ፡ ሐቅል፡ ልክና፡ መልክ፡ ልዩ፡ ስም፡ ያለው፤ እንትን፡ የሚባል።

ኪሎ፤ የሚዛን፡ ስም፤ ፍጹም፡ ልክ፡ ባለሺሕ፡ ክፍል። ኪሎ፡ ግራም፤ ኪሎ፡ መትር፡ እንዲሉ፡ ሺ፡ ሲሉ።

መክልይ፤ መክሊት፤(ብ፡ መካልይ፤ መካልያት። መክሊታት)፤ የሚዛን፡ ዐዋቂ፤ ደንጊያ፡ ወይም፡ ብረት፡ ርሳስ፤ መጠኑ፡ ፫፡ ሺሕ፡ ሰቀል፡ የሚያነሣ። አንዱ፡ መክሊት፡ ስሳ፡ ምናን፤ አንዱ፡ ምናን፡ ኀምሳ፡ ሰቀል፡ ይኾናል። የቤተ፡ መቅደስ፡ ሚዛን፡ ግን፡ ዕጥፍ፡ ነው፤ መክሊቱ፡ ቀክ—፻፳፡ ምናን፤ ምናኑ፡ ቀ—፻፡ ሰቅል፡ ይኾናል። መክሊተ፡ወርቅ፡ትገብራ። መክሊተ፡ጥጥ፤ መክሊተ፡ ኀጺን። መክሊተ፡ዐረር። ነሥአ፡ዐሥርተ፡ወክልኤተ፡መክሊተ፡ብሩር፡(ዘፀ፳፭፡ ፴፱። ፍ፡ ነ፡ ፴፯። ዘካ፭፡ ፯። ፪ነገ፡ ፭፡ ፭)። ኵሉ፡ወርቅ፡ዘተገብረ፡ዕሥራ፡ወተስዐቱ፡መካልይ፤ ወብሩርኒ፡ ዘመባእ፡ ምእት፡ መካልይ። ዘይፈዲ፡እልፈ፡ መካልየ። በረድ፡ ዘመጠኑ፡ መካልይ፡(ዘፀ፴፱፡ ፭። ማቴ፡ ፲፰፡ ፳፬። ፳፭፡ ፲፭—፳፰። ራእ፲፮፡ ፳፩)።

ኵሊት፤(ብ፡ኵልያት። ዕብ፡ኪልያ። ሱር፡ ኩሌይታ። ዐረ፡ ኩልየት)፤ በቁሙ፤ ኵላሊት፡ የሆድ፡ ዕቃ፡ ንዋየ፡ ውስጥ፡ ከጐበትና፡ ከጣፊያ፡ በታች፡ በግራና፡ በቀኝ፡ በ፪፡ ወገን፡ የሚገኝ፤ ክብ፡ እንክብል፡ የባሕርይ፡ ሚዛን፤ እንደ፡ ቍላ፡ ፍሬ፡ ኹለትነትና፡ ትክክልነት፡ ያለው። የፍትወት፡ ምንጭ፡ የፈቃደ፡ ሥጋ፡ መንሻ። ወንድን፡ በሴት፡ ላይ፡ የሚያሶገሽ፡ የሚያቅበጠብጥ፤ ወገብ፡ የሚንጥ፡ የሚያናውጥ፡ ርሱ፡ ነው፡ ይባላል። ክልኤ፡ኵልያቲሁ፡ወሥብሐ፡ ኵሊቱ። ረገዘኒ፡ ኵልያትየ፡(ዘፀ፳፱፡ ፲፫፡ ፳፪። ኢዮ፲፯፡ ፲፫)።

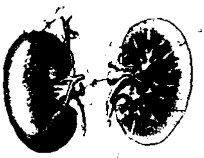

ኵሊት፡

—፤ ዕውቀት፡ ሐሳብ፤ ረቂቅ፡ ምክር፡ ውሳጣዊ፡ ነገር፤ ኵላሊት፡ የሚያጤሰው፤ ልብ፡ የሚያመላልሰው፤ ናላ፡ የሚወርሰው፤ እነዚህም፡ ፫ቱ፡ ባንድ፡ ሚዛን፡ ይመስላሉ። ዘይፈትን፡ልበ፡ወኵልያተ። ርሑቅ፡አንተ፡ እምነ፡ኵልያቲሆሙ። ገሠጻኒ፡ኵልያትየ። ይትሀወካ፡ኵልያቲሁ፡እምዛቲ፡ቃል፡(ኤር፲፩፡ ፳። ፲፪፡ ፪። መዝ፡ ፲፭። ሔኖ፷፰፡ ፫)።

ከልከለ፤(ከልአ። ዕብ፡ ካልኬል፤ አበላ፡ ረኀብን፡ ከላ)፤ ከለከለ፤ ክላ፡ ክላ፡ አለ፤ አገረ፡ አስተጓጐለ። ክልካይ፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

ተከልከለ፤ ተከለከለ፤ ክልክል፡ ኾነ። ጺሕ፡ ፍኖቶ፡ዘእንበለ፡ክልአት፡ ወኢተከልክሎ። ኢይት ከለከል፡(ግንዘ። ገድ፡ ኪሮ)።

ከልሎ፤ ሎት፤ (ከለለ፡ ይኬልል፡ ይክልል። ዕብ፡ ካላል። ሱር። ክሌል፡ ዐረ፡ ክለ)፤ መክለል፡ መጋረድ፤ ማጠር፡ መክበብ፡ ማጀብ፤ ማክበር፡ ጩኾ፡ ማመስገን። ግሩማን፡የዐውድዎ፡ ወሱራፌል፡ ይኬልልዎ። እግዚኦ፡ከመ፡ ወልታ፡ ሥሙር፡ ከለልከነ። ተሰውዋ፡ እንዘ፡ ይኬልልዋ፡ ወይሴብሑ፡ በአፉሆሙ። ሶበ፡ርእይዎ፡ተወሊዶ፡ ከለልዎ፡እንዘ፡ይብሉ፤ ስብሐት፡ በአርያም፡(መዋሥ። መዝ፡ ፭። ዮዲ፲፭፡ ፲፫። ቄር፡ ገ፰)።

—፤ ፈጽሞ፡ ማስጌጥ፡ መሸለም፤ ዘውድ፡ መድፋት፡ አክሊል፡ ማቀዳጀት፤ ለንጉሥ፡ ለሙሽራ። ዘከለሎ፡ ለሰማይ፡በከዋክብት፤ ምድረ፡በጽጌ፡ ወበፍሬ፡ ከለልከ። እምዕበየ፡ ግርማሁ፡ ዘከለሎ። ክብረ፡ ወስብሐተ፡ከለልኮ፡(ድጓ። ቀሌ። መዝ፡ ፰)።

— ፤ መደምለል፤ መጠቅለል፡ መሰብሰብ፤ ብዙውን፡ ባንድነት፡ ማሰብ፤ ኵሉ፡ ኵለንታ፡ ማለት። መፈጸም፡ መጨረስ፡ ማከናወን፤ የሥራ። መቍረጥ፡ መክፈል፤ ያንገት፡ የመሬት።

ከላሊ፤ መከልል፤ የሚከልል፡ ከላይ፤ ቈራጭ፡ ከፋይ።

አከለለ፤ አስተከለለ፤ አስከለለ፤ ተክሊል፡ አስደረገ፤ አክሊል፡ አሠራ፤ አስደፋ።

አክሊል፤ (ላት። ዐረ፡ ኢክሊል። ሱር፡ ክሊላ)፤ በቁሙ፤ ዘውድ፤ የራስ፡ ጌጥ፡ ሽልማት፤ የክብር፡ ጕልላት። ወድቀ፡አክሊለ፡ርእስነ። አክሊለ፡ጽጌ። አክሊል፡ ዘሦክ። ንሣእ፡ ወርቀ፡ ወብሩረ፡ወግበር፡አክሊላተ። አክሊለ፡ክህነት፡ወሙ

ንግሥት። አክሊል፡ዘእምዕንቍ፡ክቡር፡(ሰቈ፭፡፲፯። ደራሲ። ማር፲፭፡፲፯። ዘካ፮፡፲፩። ሳታት። መዝ፡፳)።

አክሊል፤

—፤ ኵፌት፡ ቆብ፡ ጥምጥም፤ የራስ፡ ልብስ፡ ቀጸላ፡ መሸፈኛ፡ ጌጥነት፡ ያለው፡ (ዘሌ፰፡፱)። መጽንፍትንና፡ ቈዳርስን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ሚክሎል፤ (ዕብራ)፤ ክቡር፡ ልብስ፤ ፍጹም፡ ጌጥ፡ ፍጹም፡ ሽልማት፡ (ሕዝ፳፫፡ ፲፪)።

ከላል፤ ክሎታ፡ ወለባ፤ ሚደ፡ መሥዕርት፡ (ትግ፡ ሐባ)። ከለላ፡ ዐጥር፤ ግርዶሽ።

ተከለለ፤ በቁሙ፤ ተጋረደ፡ ለበሰ፤ ተቀዳጀ። ተከለሉ፡በፍኖቶሙ፡ደመና። ተከለለ፡ገጹ፡ብርሃነ። ክብረ፡ወስብሐተ፡ዘተከለለ፡(ዮሴፍ። ስንክ፡ የካ፳፩። ዕብ፪፡ ፱)።

ክሉል፤ (ላን፡ላት፡ ልልት)፤ የተከለለ፡ ክልል፤ የተጌጠ፤ ክቡር፡ ምስጉን፤ ቅድሱ፤ ዝግጁ። ቤት፡ ክሉል፡ በአክዋል። በስብሐት፡ ልዕልት፡ ክሉል፡ውእቱ። ክሉል፡በትርሲተ፡ብርሃን። ክሉል፡ ብጌራ፡ መዊእ፡ (መቃ፡ ፻፫። ቄር። ስንክ፡ ታኅ፳። ጥር፳፫)።

—፤ የተደፋ፡ የተጐለለ፤ ጉልል፡ ንቡር። አክሊሉኒ፡ ይኩን፡ክሉለ፡መልዕልተ፡ርእሱ፡(ፈ፡መ፡፴፭፡፭)።

ክላሌ፤ (ልያት)፤ መከለል፤ (ጥክ) መከለል፤ መቈረጥ፡ መቀዳጀት። ከለላ፡ ቈረጣ፡ ቅድጅት፤ ምስጋና፡ ፍጻሜ፤ ፍጹም፡ ክብር። ዮም፡ተጽሕፈ፡እምነገሥት፡ ክላሌሁ፡በመጥባሕት፡ለጊዮርጊስ፡በማዕት። ኀይለ፡ ክላሌሆሙ። ክላሌ፡ ክብር፡ ወስብሐት፡ ይደሉ፡ ለባሕቲቶ፡(ድጓ። ስንክ፡ ኅዳ፯። አፈ፡ ድ፱)። ክላሌሁ፡ በመጥባሕት፡ ያለው፤ የሰማዕታት፡ ሞት፡ እንደ፡ ጌታ፡ ሞት፡ ስለ፡ ኾነ፡ ነፍሳቸውም፡ ሙሽራው፡ ናትና፤ ሥጋዋ፡ ሲሰየፍ፡ ገድሏ፡ መፈጸሙን፤ የተፋ፡ጎሮን፡ ሥራ፡ ጨርሳ፡ አክሊለ፡ ብርሃን፡ መቀበሏንና፡ መቀዳጀቷንም፡ ቢያሳይ፡ እንጂ፤ መቈረጥን፡ ብቻ፡ አያሳይም።

ተክሊል፤ በቁሙ፤ የግቢ፡ ሥርዐት፡ ቃል፡ ኪዳን፤ ካህናት፡ በመርዓዊና፡ በመርዓት፡ ላይ፡ የሚፈጽሙት፤ የሕግ፡ ጋብቻ፡ ሊፈርስ፡ የማይቻል። ቃል፡ ኪዳኑን፡ ተክሊል፡ ያሰኘው፡ የሙሽሮቹ፡ ልብስ፡ ጌጡ፡ ሽልማቱ፡ ፈርጡ፡ ቀለበቱ፡ ያበባው፡ አክሊል፡ ነው። ሶበ፡ተዋሰቡ፡በጸሎተ፡ተክሊል። እምቅድመ፡ይግበሩ፡ሎቱ፡ተክሊለ፤ ወእምድኅረ፡ተክሊል። አውስቦሰ፡ዳግሚት፡ተሐጽጽ፡እምቀዳሚት፤ ወለዛቲ፡ ተሠርዐ፡በቀኖናት፡ከመ፡ኢይኩን፡ላቲ፡ በረከተ፡ ተክሊል፤ አላ፡ ይግበሩ፡ ጸሎተ፡ አስተስርዮ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፬፡ ፲፯። ፲፪፡ ፳። ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፩)።

ኵል፤ (ዕብ፡ ኮል። ሱር፡ ካል። ዐረ፡ ኩል)፤ ኹል፤ (ኹል፡ ጊዜ፤ ኹል፡ ቀን)። ምሉእ፡ ፍጹም፡ ነገር፡ ደምላላ፡ ጠቅላላ፡ ውስጠ፡ ብዙ፤ ባንድነት፡ የቆመ፡ የተወሰነ፡ ሥራ፡ ነገር፡ ቍጥር፡ ማኅበር፤ አንድ፡ ያልቀረው፡ ያልጐደለው፡ ድምር፤ ፍጥረት፡ ሕዋሳት፡ እንደ፡ ማለት። ኵልና፡ ኵሉ፡ አሐድ፡ አሐዱ፤ ዐሠርት፡ ዐሠርቱ፡ እንደ፡ ማለት፡ ናቸው፤ ርባታቸውም፡ እንዲህ፡ ነው፤ ኵል፡ ለስድስቱ፡ ቅርቦች፤ ኵሉ፡ ላራቱ፡ ሩቆች፡ ይነገራል። ኵልየ፡ ከ፡ ኪ፤ ኵልነ፡ ክሙ፡ ክን። ኵሉ፡ ላ፡ ሎሙ፡ ሎን። አብርሃም፡ አበ፡ኵልነ። ኵልክሙ፡አሕዛብ፡(ሮሜ፬፡፲፯። መዝ፡፵፯)። በገቢርም፡ ጊዜ፡ ኵልየ፡ ካለው፡ በቀር፡ ባምስቱ፡ ኹሉ፡ ልን፡ ለ፡ ይወርሰዋል። ዕቀብ፡ ኵለነ። ከመ፡ ትቅትል፡ ኵለነ፡(ሊጦን። ዘፀ፲፯፡፫)።

ኵሉ፤ (ኵላ፡ኵሎሙ፡ኵሎን)፤ ኹሉ፡ መላው፤ ፍጹሙ፡ ጠቅላላው፤ አንድ፡ ሳይቀር። ኵሉ፡ ዓለም፤ ኵላ፡ምድር፤ ኵሎሙ፡ዕደው፤ ኵሎን፡አንስት። ኵሉ፡ቀላያት፤ ኵሉ፡ዕፀው፤ ኵሉ፡አሕዛብ። ሉ፡ የሩቅ፡ ዐጸፋ፡ ስለ፡ ኾነ፡ የኵሉ፡ ርባታ፡ ከሩቆች፡ በቀር፡ ለቅርቦች፡ ስራዊት፡ አይስማማም፤ በገቢርም፡ ጊዜ፡ ከሉ፡ በቀር፡ ላና፡ ሎ፡ አይለወጡም። ዳግመኛም፤ ኵሉ፡ ላ፡ ሎሙ፡ ሎን፡ በማለት፡ ፈንታ፤ ኵልሁ፡ ልሃ፡ ልሆሙ፡ ሆን፡ እያሉ፡ ኵልን፡ ብቻ፡ እንደ፡ አሐድ፡ እስከሥር፡ ማርባት፡ ይቻላል። አሐዱና፡ ኵሉ፡ በምስጢር፡ አንድ፡ ስለ፡ ኾኑ፤ አሐዱ፡ አሐዱ፡ በማለት፡ ፈንታ፤ ኵሉ፡ ኵሉ፤ ወይም፡ እያቀናጀ፡ ኵሉ፡ አሐዱ፡ ይላል፤ አንድ፡ እንኳ፡ ሳይቀር፡ ማለት፡ ነው፡ (ስንክ፡ ሐም፳፯)። ኵሉ፡ ከተጸውዖ፡ ስም፡ በቀር፡ ውስጠ፡ ብዙነት፡ ላለው፡ ለብትን፡ ሰዋስው፡ ኹሉ፡ ቅጽልና፡ ዐጸፋ፡ በቂ፡ ይኾናል፤ ካንድ፡ በላይ፡ ላለ፡ ላንዱም፡ ሳይቀር፡ ከኹለት፡ እስከ፡ ምእልፊት፡ በተከፍሎም፡ ያለተከፍሎም፡ ለብዙም፡ ለጥቂትም፡ ይነገራል። ኵሉ፡ ሕዝብ፤ ኵሉ፡ ፍጥረት፤ ኵሉ፡ ነፍስ፡ ይሴብሖ፤ ቅጽል። ኵልክሙ፡ ተዐልዉኒ፤ እመሂ፡ ኵሎሙ፡ ዐለዉከ፤ ወኵሎሙ፡ ሰማዕት፡ ኮኑ፤ ዐጸፋ። ኵሉ፡ ዐረየ፤ እግዚእ፡ ኵሉ፤ ወኵሉ፡ ከመ፡ ልብስ፡ ይበሊ፤ በቂ። ኵሉ፡ ላንድ፡ መነገሩ፡ ባንድነቱ፡ ውስጥ፡ ብዙ፡ ክፍላት፡ ብዙ፡ ሕዋሳት፡ ስላሉ፡ ነው፤ ኵሉ፡ ሕንጻ፤ ኵሉ፡ መሌሊት፤ ኵሉ፡ ሥጋሁ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። የግእዝ፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ በመላሽ፡ ስሕተት፤ ዘላዕሌሁ፡ ኀደረ፡ ኵሉ፡ መለኮቱ፡ በሥጋ፡ ሰብእ፡ ይላል፡ (ቆላ፪፡ ፱)። የጽርኡ፡ አብነት፤ ከጽርእም፡ የተቀዳው፡ ኹሉ፤ እስመ፡ ኵሉ፡ ምልአ፡ መለኮት፡ ኀደረ፡ ቦቱ፡ በሥጋሁ፡ ይላል፡ እንጂ፤ ኵሉ፡ መለኮቱ፡ አይልም። ኵሉ፡ በማንም፡ ቋንቋ፡ ውስጠ፡ ብዙነት፡ ለሌለውና፡ መከፈል፡ ለማይስማማው፡ ላንድ፡ ብቻ፡ አይነገርም፤ ምልአ፡ መለኮት፡ ያለውም፡ ፍጹም፡ ጸጋ፡ ነው። ይህም፡ ንባብ፡ ምሉእ፡ ጸጋ፡ ወጽድቅ፡ ካለው፡ ጋራ፡ እንጂ፤ ቃል፡ ሥጋ፡ ኮነ፡ ወኀደረ፡ ላዕሌነ፡ ካለው፡ ጋራ፡ አይገጥምም፤ በጣም፡ ሩቅ፡ ነው፡ (ዮሐ፩፡ ፲፬)።

ኵልሄ ፤ ኵለሄ ፤ (ኵል ፡ ሄ) ፤ ኹል ፡ ጊዜ ፤ ኹለግዜ ፤ ኹለዬ ፤ ዘወትር ። በታ ፡ ኹሉ ፤ አገር ፡ ኹሉ ፤ አራቱ ፡ ማእዝን ፤ ዐውድ ፡ ዘውር ። ል ፡ ከተገብሮ ፡ ለ ፡ ከገቢር ፡ ይስማማል ። ምሉእ ፡ እምኔሁ ፡ ኵልሄ ። አዐቅብከ ፡ በኵልሄ ። አንሶሰወ ፡ ውስተ ፡ ኵልሄ ። መሐወኒ ፡ እንተ ፡ ኵልሄ ፡ (አዋል ። ኩፋ ፡ ፳፯ ። ስንክ ፡ ግንቦ፯ ፡ ኢዮ፲፱ ፡ ፲) ። ተሐውር ፡ ኵለሄ ፡ ኀበ ፡ ፈነውኩከ ። ኀበ ፡ ታንሶሱ ፡ ኵለሄ ። መላእክት ፡ ወሰብእ ፡ ዘይነብሩ ፡ ኵለሄ ፡ (ኤር፭ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ሐምሌ፯ ። ደራሲ) ። ብዙው ፡ መጽሐፍ ፡ ገቢር ፡ ተገብሮ ፡ ሳይለይ ፤ በኵለሄ ፡ እንተ ፡ ኵለሄ ፡ ውስተ ፡ ኵለሄ ፡ ይላል ፤ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ላዕለ ፡ ምድር ፡ ኵልሄ ፡ እያለ ፡ አለቦታም ፡ ገብቶ ፡ ይገኛል ፤ የሄን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ።

ኵላዊ ፤ የኹሉ ፡ የመላው ፡ (ፊልክ ፡ ፻፴፱) ።

ኵለንታ ፤ ኹለንተና ፡ ኹለመና ፤ መላው ፡ ጠቅላላው ፡ ዙሪያ ፡ ገባው ፡ አራቱ ፡ ማእዝን ፤ የገላ ፡ የበታ ። እንተ ፡ ኵለንታሆሙ ፡ ምሉኣነ ፡ አዕይንት ። ኵለንታኪ ፡ ሠናይት ። ኵለንታየ ፡ ተመስወ ። ወኵለንታሁ ፡ ብወርቅ ፡ ወበዕንቍ ። ተቋመ ፡ ማኅትት ፡ ዘኵለንታሃ ፡ ወርቅ ። ኵለንታሃ ፡ ለዛቲ ፡ ምድር ፡ (ራእ፬ ፡ ፰ ። ማሕ፬ ፡ ፯ ። ሔኖ፷ ፡ ፫ ። አስቴ ፡ ፩ ። ዘካ፬ ፡ ፪ ። ዘፍ፲፫ ፡ ፲፭) ።

ኵለንታዊ ፤ (ዊት) ፤ የውስጥ ፡ የአፍኣ ፤ የነፍስ ፡ የሥጋ ፤ ፍጹም ፡ ሰብእና ፤ ፍጹም ፡ ልቡና ፤ ፍጹም ፡ ኅሊና ። ኀደገት ፡ ግብራቲሁ ፡ ለዝ ፡ ዓለም ፡ ወመጽአት ፡ ምስለ ፡ ኵለንታዊታ ፡ ለኀበ ፡ ዓለም ፡ ካልእ ፤ ልብ ፡ ሳይቀራት ፡ (ፊልክ ፡ ፪) ።

ኵላ ፤ (ጽር ፡ ከሊ) ፤ ቀለም ፤ መጣብቅ ፡ ሙጫ ፤ ለሚታነጥ ፡ ዕንጨት ፡ መልክና ፡ ውበት ፡ አንድነት ፡ የሚሰጥ ። ወያስተጣግዖ ፡ በኵላ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፲፪) ።

ከለሜዳ ፤ (ዳት ። ጽር ፡ ክላሚዳ) ፤ ፀጒር ፡ ካባ ፤ የክብርና ፡ የማዕርግ ፡ ልብስ ፡ ከንገት ፡ እስከ ፡ ወገብ ፡ ወይም ፡ እስከ ፡ ጕልበት ፡ የሚደርስ ፤ ነገሥታት ፡ መኳንንት ፡ ልጆቻቸውም ፡ የሚለብሱት ። ለምድ ፡ ለምደኛ ፤ ያርበኞች ፡ ሽልማት ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፳፰ ፡ ፴፩) ። ፀምር ፡ መንጸፍ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ከለሜዳ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ክዑበ ፡ ከለሜዳ ፡ (ምሳ፴፩ ፡ ፳፪ ። ዲድ ፡ ፪) ። ዘርቤትን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። በያክንትም ፡ ፈንታ ፡ ቀይ ፡ ለማለት ፡ ከለሜዳ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አይደለም ። ያለብስዎ ፡ ከለሜዳተ ፡ ወደርክዎ ፡ (ኤር፲ ፡ ፱) ።

ኵለንታ ፤—ኹለንተና ፤—ከልሎ ፡ ከለለ ፤ ኵል ፡ ኵሉ ።

ከልዐ ፤—ከለከለ ፤—ከሊእ ፡ ከልአ ።

ከልዐ ፤ (ቀልዐ) ፤ ከላ ፡ አወለቀ ፤ አወጣ ፡ አሰለበ ፤ የልብስ ፡ የቀሚስ ፡ የጫማ ። ቀልዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ኢትክልዑ ፡ አልባስየ ። ከላዕኩ ፡ ክዳንየ ፡ ዘእትዐጸፍ ፡ ወወገርኩ ። ከልዐ ፡ አልባሲሁ ፡ ወለብሰ ፡ ሠቀ ፡ (ገድ ፡ ዳን) ። ከላዐ ፡ አሣእኒከ ፡ እምእገሪከ ፡ (ቀሌ) ።

ኬልቄዶን ፤ (ጽር ፡ ኻልኪዶን ። ዕብ ፡ ሽበ) ፤ ነጭ ፡ ዕንቍ ፤ በንጣቱ ፡ ሰማያዊነት ፡ ያለበት ። አካጥስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወሣልስት ፡ በኬልቄዶን ፡ (ራእ፳፩ ፡ ፲፱) ።

—፤ የመዲና ፡ ስም ፤ በታናሽ ፡ እስያ ፡ በቱርክ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፤ የቍስጥንጥንያ ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ፤ ክልደት ፡ በኋላ ፡ ባ፬፻፶፩ ፡ የግሬክ ፡ ንጉሥ ፡ መርቅያኖስና ፡ ሚስቱ ፡ ብርክልያ ፡ ስለ ፡ መንግሥታቸው ፡ ልዕልና ፡ በሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ዕጥፍ ፡ ፮፻፴፯ ፡ ጳጳሳት ፡ ሰብሰበው ፡ ከጉባኤ ፡ ኹሉ ፡ የሚበልጥ ፡ ታላቅ ፡ ጉባኤ ፡ ያቆሙበት ፤ ቀድሞ ፡ በኤፌሶን ፡ ከንስጥሮስ ፡ ጋራ ፡ ዐብረው ፡ ተወግዘው ፡ የነበሩ ፤ ኋላም ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ከሞቱ ፡ በኋላ ፡ በቍስጥንጥንያ ፡ ጉባኤ ፡ ቢጊሊዮስ ፡ ዘሮም ፡ ከነመጽሐፋቸው ፡ ረግሞ ፡ አውግዞ ፡ የለያቸው ፡ እነኤባስ ፡ እነታዎድሬጦስ ፡ የገቡበት ፤ የእስክንድርያው ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ዲዮስቆሮስና ፡ መቃርዮስ ፤ ሌሎችም ፡ መምህራን ፡ ከሶርያና ፡ ከአርመን ፡ የመጡ ፡ አራት ፡ ጳጳሳት ፡ ተጨምረው ፡ እነዚህ ፡ ፮ቱ ፡ የተለዩበት ። ምክንያቱን ፡ በቤተ ፡ ክሲያን ፡ ታሪክ ፡ ተመልከት ፤ ታሪኩ ፡ ግን ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ የግብጽ ፡ የሶርያ ፡ የአርማንያ ፤ ፪ኛው ፡ የግሬክና ፡ የሮምያ ። የግሬኮች ፡ ታሪክ ፡ በዲዮስቆሮስ ፡ እጅ ፡ ከተጣፈው ፡ ከቅዳሴውና ፡ ከድርሳኑ ፡ ቃል ፡ አይስማማም ፤ ዐይንና ፡ ዐፈር ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ፍሬ ፡ ቅዳሴውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ካቶሊኮች ፡ ከሮማ ፡ ሊቃውንት ፡ አስመርምረው ፤ ከፓፓ ፡ አስፈቅደው ፡ ሐሰትና ፡ ስሕተት ፡ ጸያፍ ፡ የሌለበት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ይቀድሱበታል ። ስሙን ፡ ብቻ ፡ በአርእስቱ ፤ አኰቴተ ፡ ቍርባን ፡ ዘቅዱስ ፡ ዲዮስቆሮስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዲዮናስዮስ ፡ ብለውታል ፤ ይህም ፡ ቅዳሴ ፡ የተደረሰና ፡ የተጣፈ ፡ በጋግራ ፡ ሳለ ፡ ነው ፤ በግእዝ ፡ ተጥፎ ፡ እንደሚገኝ ፡ በሌሎችም ፡ ቋንቋ ፡ በሶርያና ፡ በአርመን ፡ በጽርእ ፡ በላቲን ፡ ይገኛል ። ከመስማት ፡ ማየት ፡ ይበልጣልና ፤ ቅዳሴዉን ፡ ከሥር ፡ እስከ ፡ ጫፍ ፡ ተመልከት ፤ ፩ ፡ አካል ፡ ፪ ፡ ባሕርይ ፡ ቢል ፡ ታገኛለኸ ። ፪ኛም ፡ ሃይማኖተ ፡ አበው ፡ ዲዮስቆሮስ ፡ የተለየበትን ፡ ለማስረዳት ፡ ከገዛ ፡ መጽሐፉ ፡ ባጭር ፡ ቃል ፡ ጠቅሶ ፡ ያመጣው ፡ የድርሳኑ ፡ ቍርጭኝ ፡ ወይም ፡ መልእክቱ ፡ ስላካልና ፡ ስለ ፡ ባሕርይ ፡ ስለ ፡ ህላዌም ፡ ፍች ፡ የሚለውን ፡ ባባ ፡ ብንያሚ ፡ ድርሳን ፡ ውስጥ ፡ ወካዕበ ፡ ይቤ ፤ ዲዮስቆሮስ ፡ ተአማኒ ፡ ርእሰ ፡ ኤጲስቆጶሳት ፡ ዘእለእስክንድርያ ፡ በመልእክቱ ፡ ዘጸሐፋ ፡ ኀበ ፡ በርጤር ፡ እንዘ ፡ ሀሎ ፡ በጋግራ ። ይቤ ፤ አንሰ ፡ ረከብኩ ፡ ነገረ ፡ እንዘ ፡ ኣነብብ ፡ መጻሕፍቲከ ፡ ዘፈኖከ ፡ ሊተ ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ፡ መትሕላን ፡ እለ ፡ ኢኮኑ ፡ ፍጹማነ ፡ ወአልቦሙ ፡ አእምሮ ፡ ጥዩቀ ፤ ካለው ፡ ዠምረኸ ፡ እስከ ፡ መጨረሻው ፡ ተመልከት ። መልእክቱም ፡ የተጣፈበት ፡ ምክንያት ፡ ግብጦች ፡ በኦርቶደክስ ፡ ባህል ፡ ተጣልተው ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ የጣፉትን ፡ ክታብ ፤ በርጢር ፡ የተባለው ፡ ሰውዬ ፡ የርሱንም ፡ ክታብ ፡ ጨምሮ ፡ ፪ ፡ መነኮሳት ፡ አሲዞ ፡ ስለ ፡ ላከለት ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ከልስሶ፤ ሶት፤(ከልሰሰ፡ ይከለስስ፡ ይከልስስ። ፀረ፡ ከለደ፡ ከለዘ)፤ መሰብሰብ፤ መላስስ፡ መንቀል፤ የሸት፡ የሽንብራ። እያጨዱ፡ ማሰር፡ የታጨደውን፡ መስንደቅ፤ መጐቸት፡ መከመር፤ የንደ፡ የማር። አለደንና፡ ቈለዘን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው።

ከልሳሲ፤(ሲት፡ ስያን፡ ያት፤ ሰስት)፤ የሚላስስ፤ ዐማጅ፡ አባሪ፤ ሰብሳቢ፡ ከማሪ።

ተከልሰሰ፤ ተላሰሰ፤ ታጨደ፡ ታሰረ፤ ተሰበሰበ።

ክልሱስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ስስት)፤ የተላሰሰ፤ የታጨደ፡ የተሰበሰበ።

ከልሰስ፤ ክልስስት፤ (ብ፡ ከላስስት)፤ ነዶ፡ ቋጨራ፤ ስንድቅ፡ ድንከን፤ የታሰረና፡ ያልታሰረ። ታበውኡ፡ ክልስስተ፡ እምቀዳሜ፡ ማእረርክሙ ። እለ፡ የአስሩ፡ ከላስስተ ። ዘወድቀ፡ እምኒ፡ ከላስስት፡ ወጾሩ፡ ከላስስቲሆሙ፡ (ዘሌ፳፫፡ ፲—፲፪። ዮዲ፰፡ ፫። ሩት፪፡ ፯። መዝ፡ ፻፳፭)።

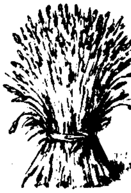

ከልሰስ፡

ኬልቲ፤(ጽር፡ ኬሬቲ። ዕብ፡ ክሬቲ)፤ የጭፍራ፡ ስም። ቀርጤሳዊ፡ የቀርጤስ፡ ሕዝብ፡ ማለት፡ ነው፤ ጕንደፌ፡ እንደ፡ ማለት፡ (፫ነገ፡ ፩፡ ፴፰)። ል፡ በጣፊ፡ ስሕተት፡ ወይም፡ በጸያፍ፡ አንደበት፡ የገባ፡ ነው። በሐረረ፡ ፈንታ፡ ሐለለ፡ እንዲል።

ከልተፈ፤ (ከተፈ)፤ ኰለተፈ፡ ተኰላተፈ፤ ኰልትፍትፍ፡ አለ፡ ታሰረ፤ ጕለደፈ፤ ያንደበት፡ የስለት። ል፡ ስሯጽ፡ ነው፤ ከተፈን፡ እይ።

ኪማ፤—፯፡ ከዋክብት፤—ከየመ።

ከመ፤—መቼም፡ መች፤—ከመመ።

ከሚው፤ ዎት፤ (ከመወ፡ ይከሙ፡ ይከሙ። ዕብ፡ ካማህ)፤ አጥብቆ፡ መውደድ፤ መሳብ፡ ማቅረብ፤ እኩያ፡ አምሳያ፡ ማድረግ፤ እንደ፡ ራስ፡ ማየት። መመዘን፡ ማስተካከል፡ አንዱን፡ ባንዱ፡ ልክ፡ መወሰን።

ከመ፤(ዕብ፡ ከሞ። ሱር፡ ክማእ። ዐረ፡ ከማ)፤ ዐቢይና፡ ደቂቅ፡ አገባብ፤ እንደ። በ፡ ዘ፡ እያዳመቁት፡ ሳያዳምቁትም፡ ይነገራል፤ በአንጻር፡ በውጥን፡ ይገባል፤ ምስጢሩ፡ መጠንና፡ ልክ፡ አምሳል፡ ነው። በከመ፡ ፈነወኒ፡ አቡየ፡ ከማሁ፡ አነሂ፡ እፌንወክሙ ። ዐገቱኒ፡ ከመ፡ ንህብ፡ መዓረ ። ፪ኛም፤ እንተ፡ እለ፡ ዘ፡ ባሉበት፡ አንቀጽና፡ ጥሬ፡ ሲገባ፡ መስለ፡ ይኾናል። ከመ፡ ዘበንይልኒ፡ ወከመ፡ ዘበጽድቅነ፡ ረሰይናሁ፤ ያደረግነው፡ ይመስል፤ ወይም፡ እንዳደረግነው፡ ኹሉ። ፫ኛም፤ መስለ፡ ሲቀድመውና፡ ሲከተለው፡ ን፡ ይኾናል። ሰብዐት፡ ዓመተ፡ ዘኵነንዎ፡ ኢመሰሎ፡ ከመ፡ አሐቲ፡ ዕለት ። ወከመ፡ ገሞራ፡ እመሰልነ ። ፬ኛም፤ በዘንድ፡ ላይ፡ ሲወድቅ፡ አዳማቂ፡ ኹና፡ ይቀራል። መኑ፡ ውእቱ፡ እግዚእ፡ ከመ፡ እእመን፡ ቦቱ ። ፭ኛም፤ አንቀጽ፡ እያስቀረ፡ ባንቀጽ፡ ሲሳብ፡ ገቢር፡ ተገብሮ፡ ይኾናል። ተዘከር፡ እግዚእ፡ ከመ፡ መሬት፡ ንሕነ ። ርእየ፡ ከመ፡ በዝኀ ። ሰምዐ፡ ከመ፡ ተዌወወ ። ደቂቅ፡ አገባብም፡ ሲኾን፡ በጥሬና፡ በስም፡ እየገባ፡ አንጻር፡ ይኾናል። ተሰብረ፡ ከመ፡ ዕፀ፤ ተክዕወ፡ ከመ፡ ማይ ። ፮ኛም፤ እም፡ ሲወድቅበት፡ እንደ፡ ዘ፡ በር፡ ከፋች፡ ኹኖ፡ በእምና፡ በእመ፡ በሶበ፡ በድኅረ፡ ዘይቤ፡ ይፈታል፤ ምክንያቱም፡ መላሾች፡ በነዚህ፡ ቦታ፡ ስላገቡት፡ ነው። እምከመ፡ ገሰስኩ፡ ጽንፈ፡ ልብሱ፡ አሐዩ፤ ከዳሰስኹ፡ ብዳስስ፡ የዳሰስኹ፡ እንደኾን፡ ነ። እምከመ፡ ርእዩኪ፡ ፀብአ፡ ግብጽ፤ ቢያዩሽ፡ ካዩሽ፡ ያዩሽ፡ እንደ፡ ኾነ። እምከመ፡ ቦአ፡ ሙሴ፡ ውስተ፡ ደብተራ፤ በገባ፡ ጊዜ፡ ሲገባ። ወእምከመ፡ ወፅአ፡ መንፈስ፡ ርኩስ፡ እምሰብእ፤ ከወጣ፡ በኋላ፡ በወጣ፡ ጊዜ፡ እያሰኘ፡ በየግንዘቡ፡ በያወራረዱ፡ ይፈታል፤ እምን፡ ተመልከት፡ (ዕር፲፬፡ ቍ፴፫)።

ከማሁ፤ (ሃ፡ ሆሙ፡ ሆን፤ ከማየ፡ ከ፡ ኪ፤ ነ፡ ክሙ፡ ክን)፤ እንደሁ፤ እንደ፡ ርሱ።

ከሙ፤ (ክምው፡ ከ)፤ የቅርብ፡ ወንዶች፡ ጠቃሽ፤ ዝርዝር፤ ክን፡ ተመልከት።

ከሙን፤(ዕብ፡ ካሞን። ሱር፡ ከሙና። ዐረ፡ ከሙን። ጽር፡ ኪሚኖን)፤ በቁሙ፤ የቅመም፡ ስም፤ ፍሬው፡ ታናናሽ፡ ያንሰላል፡ ዐይነት፤ ጣዕምና፡ መዐዛ፡ ስላለው፡ ከንጀራና፡ ከወጥ፡ የሚገባ። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ተልባ፡ ሬጠ፡ ይሉታል፡ (ማቴ፳፫፡ ፳፫። ኢሳ፳፰፡ ፳፭፡ ፳፯)። ወኮነ፡ ኢይበልዐ፡ ዘእንበለ፡ ኅብስት፡ ወጼው፡ ምስለ፡ ከሙን፡ ወሐምል፡ ዘኢያብሰልዎ፡ በእሳት፡ (ስንክ፡ ሐም፳፱)። በከሙን፡ ፈንታ፡ ከሜን፡ ከሚን፡ ካሚን፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ስንድሪስ፡ ወከሜን ። እመ፡ ዘራዕከ፡ ከሚነ፡ (ስንክ፡ ሐም፰። መቃ፡ ገ፭)።

ከሙን፡

ከመዝ፤(ከመ፡ ዝ)፤ እንዲህ፤ እንደዚህ። ዘከመ፡ ዝ፤ እንደዚህ፡ ያለ፡ ይህን፡ የመሰለ፤ የዝን፡ አፈታት፡ እይ። ከመ፡ ዝ፡ ይቤ ። ዘከመ፡ ዝ፡ ብሥራት ።

ከመዝ ፤ (ዝን ፡ አትማን) ፤ የውሃ ፡ እናት ፤ ጥቍር ፡ ጠቋራ ፡ እንዝዝ ፡ የምትመስል ፤ በቋሚ ፡ ውሃ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ እንዝርት ፡ ራስ ፡ የምትዞር ፡ የምትሽከረከር ፤ ፊክትምን ፡ እይ ። ዝ ፡ ከእንዝዝ ፡ ከእንዝርት ፡ መጥቶ ፡ ከከመ ፡ ጋራ ፡ ተቈራኝቷል ፤ ዘይቤው ፡ ከመ ፡ እንዝዝ ፤ ወይም ፡ ከመ ፡ እንዝርት ፡ ማለት ፡ ነው ። አርኣያ ፡ ከመዝ ፡ ሰረረ ፡ በዘባኑ ፡ ዐባይ ፡ ተርሴስ ፤ ሐመርኑ ፡ እንተ ፡ ይነድአ ፡ ነፋስ ፡ (ደራሲ) ።

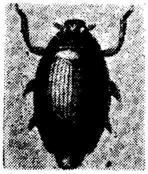

ከመዝ ፡

ክሞስ ፤ **ከሞስ** ፤ (**ዕብ ፡ ክሞሽ ። ጽር ፡ ኻሞስ**) ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፡ ሞአባዊ ፤ ከመ ፡ ሰብእ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ፤ ሰው ፡ የሚመስል ፡ (ዘኍ፳፩ ፡ ፳፱ ። መሳ፲፩ ፡ ፳፬ ። ፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፯) ።

ከሚዎን ፤ **ከሚዮን** ፤ (**ሮማይ**) ፤ የእሳት ፡ ቦታ ፤ እሳታዊ ፡ ማኅፈድ ፤ በእሳት ፡ የሜኼድ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሠረገላ ፡ እሳት ፡ እንደ ፡ ማለት ። የከመወ ፡ ዘር ፡ አድርጎ ፡ በከመ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፤ ከሚዎን ፤ ከመ ፡ ንስር ። ከሚዮን ፤ (ከመ ፡ ዮን) ፡ ከመ ፡ ርግብ ፥ አምሳለ ፡ ርግብ ፡ ያሰኛል ፤ ዮንን ፡ እይ ፡ (ራእ፲፱ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፶፬) ።

ከሞል ፤—**ስመ ፡ ዕፅ** ፤—**ከወሞል** ።

ከሜሌዎን ፤ (**ጽር ፡ ኻሜሌዎን**) ፤ ኅሥሥት ፤ ዕሥሥት ፡ የንሽላሊት ፡ ዐይነት ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፴) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ እንቃቅላ ፡ ይሉታል ። ከሜሌዎን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ገላሜዎስ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ክሚም ፤ **ሞት** ፤ (**ከመ ፤ ከመመ ፡ ይከምም ፡ ይክምም**) ፤ መከምከም ፤ ማስተካከል ። መሸፈን ፤ ማልበስ ።

ከመ ፡ (**ንኡስ ፡ አገ**) ፤ መቼም ፤ መቼም ፡ መች ፥ ዘወትር ፥ ድንት ፡ ዘላለም ። እመሂ ፡ ትልህቁ ፡ አነ ፡ ክመ ፡ ውእቱ ። ወአንተሰ ፡ አንተ ፡ ክመ ። ወክመ ፡ ውእቱ ፡ እስከ ፡ ለዓለም ፡ (ኢሳ፵፮ ፡ ፬ ። ዕብ፩ ፡ ፲፪ ። ፲፫ ፡ ፰) ። ፪ኛም ፡ እንደ ፡ ዳእሙ ፡ ብቻ ፡ ይኾናል ። አነ ፡ ክመ ፡ ወአልቦ ፡ እንተ ፡ ከማየ ። ሐቀ ፡ ክመ ፡ ዘአምተንተና ፡ እገርየ ። ሐያዋን ፡ ክመ ፡ ይባርኩከ ፡ (ሶፎ፪ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፸፪ ። ቀሌ) ። ፫ኛም ፡ ባወራረድ ፡ ፍች ፡ ከቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ መቼም ፡ መች ፡ ካለው ፡ ይገባል ፡ (ዕርጅ ፡ ቍ፺፯) ።

ክማም ፤ (**ብ ፡ አክማም ። ዐረብ**) ፤ በቁሙ ፤ የክንድ ፡ ልብስ ፡ እንደ ፡ እጅ ፡ ቤዛ ፡ ያለ ፡ ባለ መሸቀቅ ፥ ዐጭር ፡ ቍምጣ ፡ እጅጌ ፤ ቀዳሽ ፡ ቄስ ፡ በቅዳሴ ፡ ጊዜ ፡ ሲለብሰው ፡ እጀ ፡ ስፊውን ፡ ሰብስቦ ፡ ክም ክሞ ፡ እጅ ፡ ጠባብ ፡ ቀሚስ ፡ የሚያስመስል ። ወእምዝ ፡ ይልበስ ፡ አክማመ ፤ ወይእስሮ ፡ በዝናር ፡ (ሥር ፡ ቅዳ) ።

ከሙን ፤—**በቁሙ** ፤ **ከመወ** ።

ከመሠ ፤—**ቀመሰ** ፤—**ከመሰ** ።

(፩) **ከመረ** ፤ (**ቀመረ ። አለደ**) ፤ በቁሙ ፤ ቈለለ ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ አከበ ፤ ሰበሰበ ።

ክምር ፤ (**ብ ፡ ክምራት ፤ አክማር**) ፤ በቁሙ ፤ ቍልል ። ከመ ፡ ክምረ ፡ እክል ። ከመ ፡ ክምረ ፡ ሐሠር ። በእትወተ ፡ አክማሪሁ ፡ (ሶፎ፪ ፡ ፱ ። ሚራ፳፩ ፡ ፱ ። መቃ ፡ ገ፱) ። ያገዳ ፡ እኽል ፡ ሲኾን ፡ ክምሩ ፥ ዝራማ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ዲራማ ፡ ይባላል ፤ ልዑል ፡ ማለት ፡ ነው ።

ክምር ፡

ከማርም ፤ (**ዕብ ፡ ክማሪም**) ፡ ካህናተ ፡ ጣዖት ፤ ጥምጥማቸው ፡ ክምር ፡ የሚያካክል ፤ አንዱን ፡ ካማር ፥ ኮሜር ፡ ይላል ። አውዐዮሙ ፡ ለክማርም ፡ (፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፭) ።

ከሚስ ፤ (**ከመሰ ፤ ዐረ ። ትግ ፡ ከምሽ ። ዕብ ፡ ክማሽ ፤ መጽለወ ፡ የብሰ**) ፤ መቅመስ ፤ ቀምሶ ፡ መተው ፡ ልጥገብለት ፡ አለማለት ፤ ሰውነትን ፡ በራብና ፡ በጥም ፡ በችጋር ፡ መቅጣት ።

ከምሰሰ ፤ ዐፈረ ፡ ተሰቀጠጠ ፤ ኵምሽሽ ፡ አለ ።

አክሞሰሰ ፤ በጥቂቱ ፡ ሣቀ ፤ ከንፈሩን ፡ ገለጠ ፤ ጥርሱን ፡ ፍግግ ፡ ፊቱን ፡ ወገግ ፡ አደረገ ። ሶበ ፡ ይሥሕቅ ፡ አብድ ፡ ያዐቢ ፡ ቃሎ ፤ ጠቢብሰ ፡ እምዕጹብ ፡ ያክሞስስ ፡ ከናፍሪሁ ። ወያክሞስሶሙ ፡ በየውሀት ፡ ለአብዳን ። አክሞስስ ፡ በኅቡእ ፡ (ሚራ፳፩ ፡ ፳ ። ክብ ፡ ነገ፳፱ ። አፈ ፡ ድ፳፱) ።

ከሙሳስ ፤ **ከሞሳስ** ፤ ታናሽ ፡ ሣቅ ፤ ፍግግታ ፥ የሠሐቅ ፡ ምልክት ፤ ወይም ፡ ቅምሻ ፡ መፍካትና ፡ መንከትከት ፡ ሳይኖር ፡ (ዲድ) ።

ክን ፤-**የቅርብ ፡ ሴቶች ፡ ዝርዝር** ፤-(**ከ ፡ ኪ ፡ ክሙ**) ፤ **ክን** ።

ከንበሎ ፤ (**ከበለ**) ፤ ወለባ ፤ የራስ ፡ ማከኪያ ፥ የጠጕር ፡ ችንካር ፡ እንደ ፡ ሚዶ ፡ ያለ ። ወወሀበቶ ፡ ለዐጻዌ ፡ ቤታ ፡ ከንበሎሃ ፡ ዘወርቅ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፯) ።

ከንበለ ፤ (**ተቀ ፡ ግ**) ፤ ከነበለ ፤ ደፋ ፡ አፈሰሰ ። ከንበሌ ፡ ሆይ ፥ ከንበል ፡ ያርገኝ ፥ አክንባሎ ፡ (ሞግድ) ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ክንይ ፤ **ዮት** ፤ (**ከነየ ፡ ይከኒ ፡ ይክኒ ። ዕብ ፡ ከናህ ፤ ሰመየ**) ፤ መጋረድ ፡ መመከት ፤ እንዲህ ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ እንዲህ ፡ አይደለም ፡ ማለት ፤ በውነት ፡ ወይም ፡ በሐሰት ። ከየንን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

•**ከናዪ፤ መክነዪ፤ መክንይ፤** ጋራጅ፤ መከቻ፡ ተሻጋች።

መክነየ፤ (ዪ፡ ቃ፡ ግ)፤ መከኘ፤ ምክንያት፡ ኾነ፤ የከፋ፡ የበጎ።

ምክንያት፤ (ያት)፤ በቁሙ፤ ሽፍጥ፡ አሉታ፤ ሐተታ፡ የቃል፡ መከታ። ሰበብ፤ መንሸ፡ መነሻ፤ ከርከፌሻ፡ የነገር፡ ማንሻ። መገኛ፡ ሥር፡ ሥረ፡ ነገር፤ ጥንት፡ መሠረት። ሀቦ፡ ዘመፍትው፡ ወኢታብዝኅ፡ ምክንያተ። ሐተትሙ፡ ምክንያተ፡ ደዌሃ። ከመ፡ ኢይርከብ፡ ምክንያተ፡ በዘይጸብአን። ብሂሎቱሰ፡ ጥንተ፡ ሕይወቶሙ፡ ምክንያተ፡ ሕይወቶሙ፡ ብሂል። አክብር፡ አባከ፡ ወእመከ፤ እስመ፡ እሙንቱ፡ ምክንያተ፡ ልደትከ፡ (አፈ፡ ድ፲፭። ዮሴፍ። ፩ጢሞ፡ ፩፡ ፲፬። አፈ፡ ድ፬። ፍ፡ ነ፡ ፲፭)።

አመክነየ፤ አመከኘ፤ ምክንያት፡ ሰጠ፤ ዋሸ። ለእመ፡ ቦ፡ ዘተርፈ፡ ቦቱ፡ ምክንያት፡ ዘያመክኒ፡ በእንተ፡ ርእሱ። ምንተ፡ ታመክንዩ፡ ወታወሥእዎ፡ ለእግዚ። እስመ፡ አልቦ፡ ውስተ፡ ህላዌሁ፡ አመክንዮ፡ (ዮሴፍ። ዲድ፡ ፲፬። ፬)። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ በአመክነየ፡ ፈንታ፡ ተመክነየ፡ ተመካነየ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እስመ፡ ዕልዋን፡ ይትመከነዩ፡ በዝንቱ፡ ስም፡ (ዘውእቱ፡ ክርስቶስ)፡ ከመ፡ ይኂጥዎሙ፡ ለየዋሃን። አየ፡ ምክንያተ፡ ንትመከነይ፤ እስመ፡ አልብነ፡ ፍርሀት። እመ፡ ቦ፡ ዘተጸውዐ፡ ኀበ፡ ጉባኤ፡ ኢያስተቃልል፡ ሰበጺሐ፡ ዘእንበለ፡ ለእመ፡ ተደደቀ፡ ተመክንዮተ፡ ዕፁቀ፤ ወይጽሐፍ፡ መልእክተ፡ እንዘ፡ ይነግር፡ ተመክንዮቶ። ተመካነየ፡ ባዕሌሁ፡ ሰይጣን፡ (አፈ፡ ተ፰። ድ፲። ፍ፡ ነ፡ ፮። ስንክ፡ የካ፫)።

ተመከነየ፤ ተመከኘ፤ ርስ፡ በርሱ።

ከነነ፤ (ዐረ፡ ከነ)፤ ሰወረ፡ ደበቀ፤ ሸፈነ፡ ከደነ።

መክኑን፤ የተሰወረ፡ ያልታወቀ፤ ስውር፡ ኅቡእ። እልመክኑን፡ ዝ፡ ብሂል፡ ኅቡእ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፳። ግብ፲፯፡ ፳፫)።

ከኑን፤ (ሱር፡ ወዐረ)፤ ስሙ፡ ወርኅ፤ የሶርያ፡ ወር፡ ታኅሣሥና፡ ጥር። ካኑን፡ ዳግማይ፡ (ስንክ፡ ጥር፲)።

ኰንኖ፤ ኖት፤ (ኰነነ፡ ይኴንን፡ ይኰንን። ዕብ፡ ከኔን፤ አዘጋጀ)፤ መኰነን፤ መፍረድ፤ መተቸት፤ መበየን፡ መዳኘት። ይትነሣእ፡ እግዚ፡ ለኰንኖ። ኢትኰንኑ፡ ከመ፡ ኢትትኰነኑ። ዘይኴንን፡ በጽድቅ። ቦኑ፡ እግዚ፡ ይኴንን፡ በዐመፃ፡ (ኢሳ፫፡ ፲፫። ማቴ፯፡ ፩። ፩ጴጥ፡ ፪፡ ፳፫። ኢዮ፰፡ ፫)።

—፤ መግዛት፤ መሠልጠን። ብዙኀ፡ አሕዛበ፡ ኰኒንየ። እለ፡ እኩየ፡ ኵነኔ፡ ይኴንንዎሙ። ኰነኖሙ፡ ሞት፡ እምአዳም፡ እስከ፡ ሙሴ፡ (አስቴ፫፡ ፪። ኢሳ፲፬፡ ፬። ሮሜ፭፡ ፲፬)።

—፤ መሥራት፡ መቅጣት፤ መማቀቅ። ኰነንዎ፡ ኵነኔ፡ ዐቢየ። በብዙኅ፡ ኵነኔ፡ እምድኅረ፡ ኰነንዎ። ወኰነና፡ ለኀጢአት፡ በነፍስቱ፡ (ስንክ፡ መስ፲፭። ነሐ፲፭። ሮሜ፰፡ ፫)።

ኰናኒ፤ (ኒት፡ ንያን፡ ያት)፤ የሚኰንን፡ ኰናኝ፤ ገዥ፡ ፈራጅ፤ ዳኛ፡ ጌታ፡ መምር። ፈታሒ፡ ወኰናኒ። ሕግ፡ ኰናኒ። መኑ፡ ረሰየከ፡ ኰናኔ፡ ሎቱ፡ (አፈ፡ ድ፪። ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፩። ፊልክ፡ ፻፲፰)።

መኰንን፤ (ንንት)፤ ገዥ፡ ከማሁ፤ በቁሙ። ኢትፍቅድ፡ ከዊነ፡ መኰንነ። መኰንነ፡ ጽድቅ። መኰንነ፡ ምድር። መኰንና፡ ለይሁዳ። እስመ፡ መኰንንቶሙ፡ ይእቲ፡ ጥበብ፡ (ሢራ፯፡ ፮። መዝ፡ ፯። ኩፋ፡ ፴። ኤር፳፪፡ ፴። ጥበ፯፡ ፲፪)።

መኳንንት፤ (ቃት)፤ በቁሙ፤ መኳንንቶች፤ ገዦች፡ ፈራጆች፤ ሹማምት፡ መምራን። መኳንንትሰ፡ ኢኮኑ፡ ግሩማነ፡ ለዘይገብር፡ ሠናየ። ተዘከሩ፡ መኳንንቲክሙ፡ ዘነገሩክሙ፡ ቃለ፡ እግዚ፡ (ሮሜ፲፫፡ ፫። ዕብ፲፫፡ ፯)።

ምኵናን፤ (ናት)፤ መፍረጃ፤ ሸንጎ፡ አደባባይ፤ የፍርድ፡ የቅጣት፡ ቦታ። ግሩም፡ ዐውደ፡ ምኵናንከ። መዋቅሕትየ፡ በኀበ፡ ኵሉ፡ ምኵናን። በእንተ፡ ሰማዕታት፡ እለ፡ ይወስድዎሙ፡ ኀበ፡ ምኵናን፡ (ቀሌ። ፊልጵ፩፡ ፲፫። ዲድ፡ ፳፭)።

—፤ ግዛት፡ ሥልጣን፡ ጌትነት፤ የጌትነት፡ ስፍራ። ደወለ፡ ምኵናኑ። ምኵናኒ፡ ሄሮድስ። ተውህበ፡ ሎቱ፡ ምኵናን፤ ወምኵናኑኒ፡ ምኵናን፡ ዘለዓለም፡ በኢየሩሳሌም፡ ምኵናንየ፤ ኀበ፡ አኰነኒ፡ (፪ነገ፡ ፩፡ ፪። ሉቃ፡ ፳፫፡ ፯። ዳን፯፡ ፲፬። ሢራ፳፬፡ ፲፩)።

አኰነነ፤ አስፈረደ፤ አስገዛ፡ አሠለጠነ፤ ፈራጅ፡ አደረገ። ኣሜግቦ፡ ምግበከ፡ ወኣኴንኖ፡ ምኵናኒከ። ለወልድከ፡ ወለብእሲትከ፡ ኢታኰንኖሙ፡ ንዋየከ። በከመ፡ አኰነንከ፡ ላዕለ፡ ኵሉ፡ ዘሥጋ፡ ወነፍስ። አኰነኖሙ፡ ለኵሎሙ፡ አይሁድ፡ (ኢሳ፳፪፡ ፳፩። ሢራ፴፡ ፳፰። ዮሐ፲፯፡ ፪። ዳን፫፡ ፴)።

ተኰነነ፤ በቁሙ፤ ተፈረደበት፤ ተቀጣ፡ ተማቀቀ፤ ተገዛ፡ ዜጋ፡ ኾነ። ዘየአምን፡ ቦቱ፡ ኢይትኴነን፤ ወዘሰ፡ ኢአምነ፡ ቦቱ፡ ወድአ፡ ተኰነነ። ይትኰነኑ፡ በሰይፍ። ኅዳጠ፡ ተኰኒኖሙ። ለኵሉ፡ ነፍስ፡ መኳንንት፡ ተኰነኑ፡ (ዮሐ፫፡ ፲፰። ፍ፡ ነ፡ ፵፯። ጥበ፫፡ ፭። ሮሜ፲፫፡ ፩)።

ኵኑን፤ (ናን፡ ናት፡ ንንት)፤ የተኰነነ፤ የተፈረደበት፡ የተቀጣ። ኢኮነ፡ ርቱዐ፡ ሃይማኖቱ፤ አባ፡ ኵኑን፡ እምቅዱሳት፡ መጻሕፍት። ኵኑን፡ በፍልሐተ፡ ቅጥራን። በእንተ፡ ኵኑናን፡ ሰማዕታቲከ፡ (ቄር። ስንክ፡ ጥር፳፯። አዋል)።

ኵናኔ፤ መፍረድ፡ መግዛት፤ መገዛት፡ አገዛዝ፡ አቀጣጥ።

ኵነኔ፤ (ያት)፤ ፍርድ፤ ቅጣት፡ መቅሠፍት፤ ግዛት፡ አገዛዝ፤ ሕግ፡ ትእዛዝ፤ ሥልጣን፡ መብት።

ይኩንኑ ፡ ሖነኔ ፡ ጽድቅ ። ወተመጠዋ ፡ ሖነኔሆን ። ዐሥሩ ፡ ሖነኔያት ፡ ዐበይት ፡ ወፀዋጋት ። እግዚኦ ፡ ሖነኔከ ፡ ሀቦ ፡ ለንጉሥ ። ስምዑ ፡ ሖነኔሁ ፡ ወፍ'ርሖ ። ተውህበ ፡ ሊተ ፡ ሖነኔ ፡ በሰማይ ፡ ወምድር ፡ (ዘዳ፲፮ ፡ ፲፰ ። ይሁ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፵፯ ። መዝ ፡ ፸፩ ። ዘዳ፱ ፡ ፩ ። ማቴ፳፰ ፡ ፲፰) ።

ተኳንነ፤ ተፋረደ፤ ተፈራረደ ። ተዋቀሠ ፡ ተወቃቀሠ ፡ ለመታረቅ ። ተኳነኑ ፡ ሄሮድስ ፡ ወጲላጦስ፤ እስመ ፡ ጋእዘ ፡ ቦሙ ፡ እምቅድም ። ተደመሩ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ወተኳነኑ ፡ ወገብሩ ፡ ሰላመ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፲፪ ። ዮሴፍ) ።

ከንዐ፤ (ዕብ ፡ ካኖዕ፤ ሂከኔዕ)፤ ተገዛ ፡ ተዋረደ፤ ግብር ፡ ሰጠ ፡ አቀረጠ ።

ከነዓን፤ (ዕብ ፡ ክናዓን)፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ ስመ ፡ ትውልድ፤ ወልደ ፡ ካም ፡ ራብዕ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ የከነዓን ፡ ልጆች ፡ የወረሷት ፡ ከሲዶን ፡ በመለስ ፡ እስከ ፡ ሰዶም ፡ ድረስ ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፮ ፡ ፲፭—፲፱) ። ፍችው ፡ ነጋዴ ፡ ማለት ፡ ነው፤ ተገዥ ፡ አገልጋይ ፡ እንደ ፡ ማለት፤ የኹሉ ፡ ታናሽ ፡ ነውና ። ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ንግድንና ፡ የንግድን ፡ ሥራ ፡ ያወጡ ፡ የከነዓን ፡ ልጆች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ነጋዴ ፡ ኹሉ ፡ ከነዓን ፡ ይባላል፤ (ሕዝ፲፯ ፡ ፬) ። ነጋዴም ፡ ማለት ፡ ምስጢሩ ፡ ከነዓን ፡ ይኩን ፡ ገብረ ፡ አግብርት ፡ ለአኀዊሁ ፡ ካለው ፡ ክፉኅ ፡ ትንቢት ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፳፭ ፡ ፳፯) ።

ከኒፍ፤ ፎት፤ (ከንፈ ፡ ይክንፍ ፡ ይክንፍ ። ዕብ ፡ ክናፍ)፤ መክነፍ ፡ መብረር፤ መዘርጋት ፡ መርበብ፤ ማቀፍ ፡ መሰብሰብ፤ ያሞራ ፡ የሰው ። ዐጽቅ ፡ ማውጣት፤ የዕፀው ።

ክንፍ፤ (ብ ፡ ክነፍ፤ አክናፍ ። ዕብ ፡ ካናፍ ። ሱር ፡ ኬንፋ፤ ጌፋ ። ዐረ ፡ ክነፍ፤ ጅናሕ)፤ በቁሙ፤ የአዕዋፍ ፡ ገላ ፡ መብረሪያቸው፤ የመርከብ ፡ ሸራ፤ ዐጽቅ ፡ እጅ ። መኑ ፡ ይሁበኒ ፡ ክንፈ ፡ ከመ ፡ ርግብ ። ንስር ፡ ዘዐቢይ ፡ ክነፊሁ ። አሕማር ፡ እለ ፡ ቦን ፡ ክንፍ ። ለምጽዋት ፡ ባቲ ፡ አክናፍ ፡ ዘወርቅ ፡ (መዝ ፡ ፶፬ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፲፰ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተወ፱) ። ለባሕር ፡ ዓማም ፡ ይነገራል ። (ዘሌ፲፩ ፡ ፱—፲፪) ።

—፤ ማፍ ፡ ዳርቻ ፡ ማእዝን፤ የልብስ ፡ የቦታ ። ከሠተተ ፡ ክንፋ ። ወተዐቀ ርሮሙ ፡ በክነፊከ ። ክንፈ ፡ ምድር ። እምአርባዕቱ ፡ ክነፊሃ ፡ ለምድር ፡ (ኩፋ ፡ ፴፫ ። ሕዝ፳ ፡ ፫ ። ኢዮ፴፯ ፡ ፪ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፲፪) ።

ክንፌፍ፤ ክነፌፍ፤ ክንፈ ፡ ክንፍ፤ ክንፈ ፡ ክንፍ፤ የማፍ ፡ ማፍ ፡ የመጨረሻ ፡ መጨረሻ ፡ የማእዝን ፡ ማእዝን ፡ (ሔኖ፴ ፡ ፫) ።

ከንፈር፤ (ብ ፡ ክናፍር)፤ በቁሙ፤ የአፍ ፡ ዙሪያ ፡ ማእዝን ፡ እንደ ፡ ሳንቃ ፡ የሚከፈት ፡ የሚዘጋ ፡ የሚንቀሳቀስ ፡ አንዱ ፡ ክፍል ። ዘሩና ፡ አንቀጹ ፡ ከኒፍ ፡ ክንፈ ፡ ሲኾን ፡ ር ፡ ከከፈር ፡ መጥቶ ፡ ተደርቧል፤ ከፈርን ፡ እይ ። ከንፈሩ ፡ ታሕታይ ። ሠናይ ፡ ሞገሰን ፡ ለከናፍረ ፡ ጠቢብ ። ንሥኢ ፡ ሰቁቃወ ፡ በከናፍርኪ ። (ኪዳ ፡ ገ፩ ። ሚራ፳፩ ፡ ፲፮ ። ኤር፯ ፡ ፳፱) ።

—፤ ቋንቋ ፡ የቋንቋ ፡ ስልት ፡ አነጋገር ፡ ክፍና ፡ ከከንፈር ፡ የሚሰማው ። ይትናገሩ ፡ አሐደ ፡ ከንፈረ ፡ ወአሐደ ፡ ልሳነ ። ሕዝብ ፡ ዘዐሙቅ ፡ ከናፍሪሁ ፡ ወክቡድ ፡ ልሳኑ ። በካልእ ፡ ልሳን ፡ ወበካልእ ፡ ከናፍር ፡ እትናገሮሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። ሕዝ፫ ፡ ፮ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፬ ፡ ፳፩) ። ለአፈ ፡ ማሕፀን ፡ ሳይቀር ፡ ከንፈር ፡ ላለው ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። ወኢይምላእ ፡ ጽዋዐ ፡ እስከ ፡ ከንፈሩ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫) ።

—፤ ማፍ ፡ ጠርዝ ፡ መጋጠሚያ፤ የልብስ ፡ የድንኳን ። ከንፈረ ፡ ዐጺድ ። ከንፈረ ፡ ሠቅ ፡ (ዘፀ፳፮ ፡ ፬ ፡ ፲) ።

—፤ ዳር ፡ ደንበር ፡ አፋፍ ፡ ጠረፍ፤ ወደብ፤ ገደብ ። ከመ ፡ ኆጻ ፡ ዘውስተ ፡ ከንፈረ ፡ ባሕር ፡ (መሳ፯ ፡ ፲፪ ። ኩፋ ፡ ፰) ።

(ጥ) ከንሰ፤ አው ፡ ከኒስ፤ (ከነሰ ፡ ይኬንስ ፡ ይከንስ ። ዕብ ፡ ካናስ ። ሱር ፡ ክናስ ። ዐረ ፡ ከነሰ፤ ጠረገ)፤ መክነስ፤ መሰብሰብ ፡ ማከብ፤ አንድ ፡ ማድረግ ። ማዘዝ፤ መግዛት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በከነሰ ፡ ፈንታ ፡ አክነሰ ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። ሆባየ ፡ አክነስከ ፡ (መዋሥ) ።

ከናሲ፤ መክንስ፤ የሚከንስ፤ ሰብሳቢ ፡ ጠራጊ ፡ አንድ ፡ አድራጊ ።

ተከነ(ን)ሰ፤ ተሰበሰበ፤ ተከማቸ ፡ አንድ ፡ ኾነ፤ ተቀላቀለ ። ተቀበለቶ ፡ እንዘ ፡ ትትኬነስ ፡ ደሴተ ፡ ቆጵሮስ ፡ ለኤዎስጣቴዎስ ። ይባእ ፡ ወይትከነስ ፡ ወይቅረብ ። አልባ ፡ ተከንሶ ፡ ወተደምሮ ፡ ምስለ ፡ ሕዝብ ፡ (ደራሲ ። ኪዳ ። ቀሌ) ።

—፤ ታዘዘ፤ ተገዛ ። ዘሆባይ ፡ ይትኬነስ ፡ ሎቱ ፡ ወወይጠል ፡ ይሰግድ ፡ ሎቱ ፡ (ድጓ) ።

ክኑስ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ንስት)፤ የታከበ ፡ የተሰበሰበ፤ ክምቹ ።

ክናሴ፤ አንድነት፤ ሱታፌ ፡ ጉባሬ ። አመ ፡ ኀበርከ ፡ በታቦር ፡ ምስለ ፡ ሐዋርያት ፡ ክናሴ ። የሀብዎ ፡ ንስሓሁ ፡ ተስዐተ ፡ ሱባዔ ፡ ይጹም፤ ወእምድኅሬሁ ፡ ይረክብ ፡ ክናሴ ፡ ምስለ ፡ ሕዝብ ፡ መሀይምናን ፡ (ሴንክ ፡ ነሐ፲፫ ። ቀሌ) ።

ክንሰት፤ ዝኒ ፡ ከማሁ፤ መሰብሰብ፤ መሳተፍ፤ አንድነት ። ምስለ ፡ እለ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ የአምኑ ፡ አኅብር ፡ ክንሰተ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ከኒሳ፤ (ብ ፡ ከናይስ ። ዕብ ፡ ክኒሳ፤ ክኔሴት ። ሱር ፡ ክኒስታ ። ዐረ ፡ ከኒሰት)፤ ታላቅ ፡ ጉባኤ ፡ ማኅበር ፡ እንግልጋ ፡ የሕዝብ ፡ መንጋ ። መካነ ፡ ጉባኤ ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፡ ምኵራብ ፡ አይሁድ፤ የተጠረገ ፡ የተጌጠ ። ሰላም ፡ ለጉባኤክሙ ፡ ውስተ ፡ አሐቲ ፡ ከኒሳ ። ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ከኒሳ ፡ አንተ ፡ አልብኪ ፡ አበሳ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፩ ። ታኅ፲፪ ። ደራሲ) ።

መክነስ፤(ብ፡ መክንስ። ዐረብ)፤ መጥረጊያ፤ መኰስተሪያ፤ የጕድፍ፡ መማሪያ።

ክነተ፤(ቀኒት፡ ቀነተ)፤ ዐገዘ፡ ረዳ፤ አይዞኽ፡ አለ። ረባ፡ ጠቀመ፤ አገለገለ።

ክናት፤(ቅናት። ዕብ፡ ክናት)፤ ዐጋዥ፡ ረዳት፤ ባልንጀራ።

ከንተወ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ከንቱ፡ ኾነ፤ ጠፋ፡ ታጣ፤ ዐበለ፡ ዋሸ፤ ተበላሸ።

ከንቱ፤ በቁሙ፤ ብላሽ፤ ያለዋጋ፤ የማይረባ፡ የማይጠቅም፤ ፈጥኖ፡ የሚያልፍ፡ የሚጠፋ። እስመ፡ በከንቱ፡ መሀርኩክሙ። ሕልም፡ ወስገል፡ ወመቅስም፡ ከንቱ፡ ኵሎሙ። ከንቱ፡ ከንቱ፡ ይቤ፡ መክብብ፤ ኵሉ፡ ከንቱ፤(፪ቆሮ፡ ፲፩፡ ፯። ሢራ፴፬፡ ፭። መክ፩፡ ፪)።

—፤ ውሸት፡ ቧልት፤ ዋዛ፡ ፈዛዛ። ነቢያት፡ ርእዩ፡ ከንቶ። እለ፡ ይትናገሩ፡ ከንቶ፡(ሰቈ፪፡ ፲፬። ኢሳ፰፡ ፲፱)።

—፤ የሌለ፡ ያልነበረ፤ ኢምንት። ዮማንከ፡ እንተ፡ ፈጠረት፡ ዓለመ፡ እምነ፡ ከንቱ፡ ዘአልቦ፡ ገጽ፡(ጥበ፲፩፡ ፲፰)።

—፤ ከፉ፡ መጥፎ። ከመ፡ ቀዐ፡ ከንቱ፡ ለስነ። ከንቱ፡ ላሕይኪ፡(ምሳ፲፡ ፳፮። ኤር፬፡ ፴)።

ኵናት፤—ጦር፡ ዘገር፤—ከየነ።

ክንትረ፤(ከነተ። ተቀ፡ ግ)፤ ክነተረ፤ በዱላ፡ መታ፤ ከምድር፡ ጣለ፡(ዐማርኛ)። ዱላን፡ ክንትሮ፡ ማለት፤ ከዚህ፡ ወጥቷል። ግስነቱ፡ የከነተ፡ ቅጥይ፤ ወይም፡ የከተረ፡ ስርጽ፡ ይባላል፤ ቅጥዩ፡ ረ፤ ስርጹ፡ ን።

ክንትሮስ፤(ሳት። ዐረ፡ ሙቀንጠረት)፤ ክፍለ፡ ዘመን፤ የዓመት፡ ርቦ፤ ፺፩፡ ዕለት፡ ካ፲፭፡ ኬክሮስ። ባለመርሐ፡ ዕዉሮች፡ ግን፡ የሰዓት፡ ፴ኛ፡ ክፍል፡ ይሉታል፤ አንዱን፡ ሰዓት፡ ፴፡ ክንትሮስ፡ ለማለት። ዘያስተባዕ፡ አክራመ፡ በሐጋይ፡ ወመፀወ፡ በጸደይ፡ ክንትሮሳቲሆሙ፡ ዘገብረ፡ በዘይትዔረይ፡(መጽ፡ ምስ)።

ከሥዶ፤ ዶት፤ (ከሠደ፡ ይኬሥድ፡ ይከሥድ)፤ መከሠድ፤ መዠመት፡ ዥማት፡ ማውጣት፤ መክሳት፡ ዥማታም፡ መኾን፤ ወይም፡ እንደ፡ ዥማት፡ መጥናት፤ መተንን፡ እይ።

ክሥዳ፤(ዳት)፤ በቁሙ፤ ዥማት፡ ያንገትና፡ የግር፡ የሽንጥ፡(ዐማርኛ)።

ክሣድ፤ (ዳት፤ ክሣውድ። ዕብ፡ ኬሤድ፤ ክሥዲም፤ ስመ፡ ነገድ። ዐረ፡ ቂስወድ፤ ማዥራት፡ የላይኛው፡ በዠሮ፡ አኳያ፡ ያለው)፤ ዐንገት፤ በራስና፡ በመትከፍ፡ መካከል፡ ያለ፡ ክፍል፤ የሥርና፡ የዥማት፡ቦታ፤ የቀሚስ፡ ዐንገትጌ፤ ዐነገን፡ እይ። ክሣድከ፡ ጽኑዕ። ክሣዳቲሆሙ። ላዕለ፡ ክሣውዲነ፡(ዘዳ፴፩፡ ፳፯። ፴፫፡ ፳፱። ሰቈ፭፡ ፬)።

ኰሣኵሥ፤—ዠንጐርጐር፤—ኰሳኵስ።

ከሢት፤ ቶት፤ (ከሠተ፡ ይከሥት፡ ይከሥት። ገለየ፤ ቀልዐ፤ ቀፈጸ)፤ መክሠት፡ መግለጥ፤ መክፈት፡ ማብራት፤ መንገር፡ ማውጣት። ወከሢቶ፡ መጽሐፈ፡ ረከበ። ከሠተ፡ አፉሁ፡ ወመሀሮሙ። ትከሥት፡ አዕይንተ፡ ዕዉራን። ንፍረት፡ ከሢተ፡ ምክረ፡ ዐርክከ፡(ሉቃ፬፡ ፲፯። ማቴ፭፡ ፪። ኢሳ፵፪፡ ፯። ሢራ፳፯፡ ፳፫)።

ከሣቲ፤(ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ የሚገልጥ፡ ገላጭ። ክርስቶስ፡ ከሣቴ፡ ብርሃን። ከሣቴ፡ ጽድቅ። ከሣቴ፡ መስቀል፡(ድጓ። ስንክ፡ የካቲ፯። ጥር፯)።

መክሥት፤ (ታን፡ ታት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የሚገልጥ፡ ገላጭ። መግለጫ፤ ግላጭ። መክሥተ፡ አፉሁ፡ ከመ፡ መልአከ፡ እግዚ። መክሥተ፡ አፉሁ፡ መዐዛ፡ ዕጣን፤ አፉን፡ የሚከፍትበት፡ ወይም፡ ከፉ፡ የሚወጣ፡ ቃል፡ እስትንፋስ፡(ስንክ፡ ጥቅ፳፩። መጽ፡ ምስ)።

ተከሥተ፤ ተገለጠ፤ ተከፈተ። አልቦ፡ ክዱን፡ ዘኢይትከሠት። ወተከሥቱ፡ መቃብራት፡(ማር፬፡ ፳፪። ማቴ፳፯፡ ፶፪)።

ክሡት፤ (ታን፡ ታት፡ ሥት)፤ በቁሙ፤ የተገለጠ፤ ግልጥ፡ ክፍት። ትወልድ፡ እምኅቡእ፡ ውስተ፡ ክሡት። ወክሡት፡ ገጽየ። ከመ፡ መቃብር፡ ክሡት፡ ጕራዒቶሙ፡(ድጓ። ጦቢ፪፡ ፱። መዝ፡ ፭)።

ክሡተ፤ ገልጦ፤ ተገልጦ፡ ግልጥ፡ ኹኖ፤ በግልጥ። ተናገረ፡ ክሡተ። የዐስየከ፡ ክሡተ፡(ዮሐ፯፡ ፲፫። ማቴ፮፡ ፬)።

ክሥተት፤ መግለጥ፤ መገለጥ፡ አገላለጥ፡ ግልጥነት። ክሥተተ፡ ንፍረቶን፡(ቀኖ፡ ሎደቅ)። በቁሙ፤ የያሬድ፡ ድርሰት፡ በታላቅ፡ በዓል፡ ቀን፡ የሚባል።

ከሣቶት፤(ዕብራ)፤ የመከዳ፡ ልብሶች፡ እንደ፡ ኪስ፡ ያሉ። አንዱን፡ ኬሤት፡ ይለዋል። እለ፡ ይሰፍያ፡ ከሣቶተ፡(ሕዝ፲፫፡ ፲፰)።

ክዒብ፤ ቦት፤ (ከዐበ፡ ይክዕብ፡ ይክዐብ)፤ መካብ፡ መደርደር፤ ማነባበር፡ አንዱን፡ ባንዱ፡ ላይ፡ ማኖር። ማጠፍ፡ መደረብ፤ ዕጥፍ፡ ድርብ፡ ማድረግ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በከዐበ፡ ፈንታ፡ አካዕበተ፡ አመክዐበ፡ ይላል።

ከዓቢ፤ መክዕብ፤ የሚከብ፡ ካቢ፤ ዐጣፊ፡ ደራቢ።

ተክዕበ፤ ተካበ፤ ታጠፈ፡ ተደረበ። ካባ፡ ካቡት፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ክዑብ፤ (ባን፡ ባት፡ ዕብት)፤ የተካበ፤ ዕጥፍ፡ ድርብ፡ ንብብር። ልብሰት፡ እንተ፡ ክዑብ፡ ፈትሉ። ክዑበ፡ ክለሜዳ። ነት፡ ክዑብ። ሜላት፡ ክዑብ። በዓሎ፡ ክዑበ፡ ከመ፡ ይግበሩ፡(ሢራ፵፭፡ ፲፩። ዲድ፡ ፫። ዘፀ፳፮፡ ፱። ፴፯፡ ፱። ስንክ፡ ጥር፳)።

ክዕብ፤ ዕጽፍ፡ ድርብ፤ ኹለት። ካዕበ፡ እመት። ያስተዋፅኡ፡ ሎቱ፡ ሲሳዮ፡ ስንዳሌ፡ ዕሥረ፡

ወካዕበ ፡ በመስፈርተ ፡ አርጣባስ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፲ ፡ ፲፯ ። ዳን፲፫ ፡ ፫) ።

—፤ ሌላ ፡ ፪ኛ ፤ ወዳጅ ፡ ባልንጀራ ፤ እኩያ ፡ መንቲያ ። እመቃብሪሁ ፡ ቀዳሚ ፡ ውስተ ፡ መቃብር ፡ ካዕብ ፤ እንዘ ፡ ያፈልስዎ ፡ ሕዝብ ። ሰላም ፡ ለአውጋንዮስ ፡ ወለአውጋንድሮስ ፡ ካዕቡ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፮ ። መጋ፲፱) ።

ከዕበ ፤ ፪ ፡ ጊዜ ፤ ዳግመኛ ፤ ኹለተኛ ። ምዕረ ፡ ወካዕበ ። ካዕበ ፡ ወሥልሰ ። ወካዕበ ፡ ናስተበቍዕ ፡ (ፊልጵ፬ ፡ ፲፮ ። ሚራ፲፫ ፡ ፯ ። ቅዳ) ።

ከዕበት ፤ ከዕበት ፤ መካብ ፤ (ጥካ) መካብ ፤ አካካብ ፡ ክቦሽ ። ኹለትንነት ፤ ኹለት ፡ እጅ ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ። በአተ ፡ ካዕበት ። ለይኩን ፡ ካዕበተ ፡ ላዕሌየ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ዘዲቤከ ። ወሀቦ ፡ እግዚ ፡ ለኢዮብ ፡ ካዕበተ ፡ ንዋዩ ፡ እምቀዲሙ ። ይፍዲ ፡ ህየንተ ፡ ዘሰረቀ ፡ ኀምስተ ፡ ካዕበተ ፡ (እጅ) ። ካዕበተ ፡ ሱባዔ ፡ (፲፬) ። ካዕበተ ፡ ዐሥሩ ፡ (፳) ። ካዕበተ ፡ ዐሥራ ፡ (፵) ። ካዕበተ ፡ ምክዕቢት ፤ የዕጥፍ ፡ ዕጥፍ ፡ ባንድ ፡ አራት ፡ (ዘፍ፳፫ ፡ ፱ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ኢዮ፵፪ ፡ ፲ ። ፌ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ግን፲፬ ። ነሐ፩ ። ታኅ፲፬ ። ራእ፲፰ ፡ ፯) ።

ከዕባዊ ፡ ይ ፤ (ካዕቢት) ፤ ሌላ ፤ ኹለተኛ ፡ (ፊልክ ፡ ፵፰ ። ፷፭) ።

አመክዐበ ፤ (ከዐበ ፤ ከዓቢ ፡ መክዕብ) ፤ ዐጠፈ ፡ ደረበ ፤ ዕጥፍ ፡ አደረገ ። አንዘ ፡ ያመክዕቡ ፡ ላዕሌሁ ፡ ጾመ ፡ ወጸሎተ ። ወአመክዐብኪ ፡ ፍናወኪ ፡ (ፌ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፯ ። ኤር፪ ፡ ፴፯) ።

ተመክዐበ ፤ (ተከዕበ) ፤ ታጠፈ ፡ ተደረበ ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ኾነ ። ወይትመክዐብ ፡ መዋዕለ ፡ ሕይወቱ ። በህየ ፡ ይትመክዐብ ፡ ሎቱ ። ከመ ፡ ይትመክዐብ ፡ ሀጕልክሙ ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፭ ። ፳፬) ።

—፤ በዛ ፡ ተራባ ፤ ፈደፈደ ። ወተመክዐበ ፡ ለከ ፡ ቦ ፡ ዘምእት ፡ ወዘስሳ ፡ ወዘሠላሳ ፡ (ገድ ፡ ዮሐ ፡ ከማ) ።

ምክዕቢት ፤ (ታት) ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፤ ኹለት ፡ እጅ ። ምክዕቢተ ፡ ክብር ፡ ይደልዎሙ ። ምክዕቢት ፡ ውእቱ ፡ ኀይሎን ። ትሠርዕዎ ፡ ምክዕቢተ ። ኃጥእ ፡ ዘክልኤ ፡ ገዐዙ ፡ ወምክዕቢተ ፡ የሐውር ፡ (፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፲፯ ። ሄርማ ፡ ገ፴፪ ። ዘሌ፳፬ ፡ ፯ ። ሚራ፪ ፡ ፲፪) ። ከአኃዝ ፡ ጋራ ፡ ሲነገር ፡ እንዳወራረዱ ፡ ይፈታል ። ኵሉ ፡ ምክዕቢት ፤ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ ቀድመ ፡ ካልኡ ። ፍጥረት ፡ ኹሉ ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ያውም ፡ ተባትና ፡ እንስት ፡ (ሚራ፵፪ ፡ ፳፬) ። ብዙኀ ፡ ምክዕቢተ ፤ ፪ ፡ ዕጥፍ ፡ ፬ ፡ እጅ ፡ (ሉቃ፲፰ ፡ ፴) ። ሰብዐቱ ፡ ምክዕቢታተ ፡ ትምህርት ፤ ፯ ፡ ዕጥፍ ፡ ፵፱ ፡ (ሔኖ፺፫ ፡ ፲) ።

ምክዕቢት ፤ የመስፈሪያ ፡ ስም ፤ ታላቅ ፡ ያውድማ ፡ ልክ ፡ ዳውላ ፡ ቅርጫት ፤ ፪ ፡ እጅ ፡ የሚይዝ ፡ የሚያነሣ ፡ (ዘፍ፳፯ ፡ ፲፪) ። በትግሪኛም ፡ ክዕበ ፡ የሚባል ፡ መስፈሪያ ፡ አለ ፤ እንተላምን ፡ እይ ። ባማርኛም ፡ ታላቁን ፡ ዋንጫ ፡ ክቦ ፡ ማለት ፡ የከዒብ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ከዒው ፤ ዎት ፤ (ከዐወ ፡ ይክዑ ፡ ይክዐው ። ወክዐ) ፤ ማፍሰስ ፡ መክንበል ፡ መድፋት ፤ መገልበጥ ፡ መዘርገፍ ፤ መርጨት ፡ መፈንጠቅ ፤ የፈሳሽና ፡ የርጥብ ፡ ለደረቅም ፡ ይኾናል ፤ ነገረን ፡ እይ ። ደመና ፡ ይክዑ ፡ ዝናመ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ፈለግ ፡ ይክዑ ፡ ማየ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ። ለከዒወ ፡ ደመ ፡ ሰብእ ። ከዐወ ፡ ዘርዐ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። አማዑተ ፡ ከርሡ ፡ ከዐወ ፡ ከመ ፡ ፀፍዕ ፡ ዘላሕም ። ከዐዊ ፡ ልበክሙ ፡ ቅድሜሁ ። ምስለ ፡ ገዐር ፡ ወከዒወ ፡ ልብ ፡ (መክ፲፩ ፡ ፫ ። ሔኖ፸፯ ፡ ፩ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፲፩ ። ፵፩ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፰ ። መዝ ፡ ፷፩ ። አፈ ፡ ተ፴፩) ። እክዑ ፡ እምነ ፡ መንፈስየ ፡ ዲበ ፡ ኵሉ ፡ ዘሥጋ ። ከዐወ ፡ ላዕሌሁ ፡ ምሕረቶ ። እክዑ ፡ ቅድሜሁ ፡ ስእለትየ ፡ (ዮኤ፫ ፡ ፩ ። ዘፍ፴፱ ፡ ፹፩ ። መዝ ፡ ፻፵፩) ። ናብልል ፡ ናንቀልቅል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ንክዐው ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ በለለን ፡ እይ ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፲) ።

ከዓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ዐውት) ፤ የሚያፈስ ፤ አፍሳሽ ፡ (ዘሌ፲፯ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ድ፳፬) ።

ምክዓው ፤ (ዋት) ፤ ማፍሰሻ ፤ መገልበጫ ። ምክዓወ ፡ ማይ ፡ ዘኵሉ ፡ ቀላይ ። ምክዓወ ፡ ሐመድ ፡ (ሔኖ፲፯ ፡ ፯ ። ዘሌ፬ ፡ ፲፪) ።

አክዐወ ፤ አስፈሰሰ ። ያክዑ ፡ ደመ ፡ ላኪሆሙ ፡ ለአብዳን ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፲፭) ።

ተክዕወ ፤ ፈሰሰ ፡ ተጨመረ ፡ ተጨለጠ ፡ ተገርኘቶ ፡ ኼደ ። ይትከዐው ፡ ዝናም ፡ እምውስተ ፡ ደመና ። ፈለግ ፡ ይትከዐው ፡ ውስተ ፡ ባሕር ። ሶበ ፡ ተክዕዉ ፡ አሕዛብ ፡ ውስተ ፡ ሕብረ ፡ እከይ ፡ ወፀግ ፡ (ኢዮ፴፯ ፡ ፳፯ ። ሔኖ፲፯ ፡ ፭ ። ጥበ፲ ፡ ፲፭) ።

ክዑው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፤ ውት ፡ ዑት) ፤ የፈሰሰ ፡ ፈሳሽ ፤ የተዘረገፈ ፤ ብዙ ፡ ፍጹም ። ማይ ፡ ክዑው ። ሰብእ ፡ ክዑው ፡ ከመ ፡ ማይ ። እንዘ ፡ ክዑው ፡ አማዑቱ ። በመዐት ፡ ክዑው ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ደራሲ ። መጽ ፡ ምስ ። ሕዝ፰ ፡ ፴፫ ፡ ፴፬) ።

ክዕወት ፤ መፍሰስ ፤ ማፍሰስ ፡ አፈሳሰስ ፤ ፈስሱ ፡ ፈሰስ ። ክዕወተ ፡ ደም ። ክሠተት ፡ ክዕወተ ፡ ደማ ፡ (ሔኖ፺፬ ፡ ፱ ። ዘሌ፰ ፡ ፲፰) ።

ኵዕንት ፤—የሚበላ ፡ ሥር ፤—ኰዐተ ።

ኵዒስ ፤ ሶት ፤ (ኰዕሰ ፤ ኰዐሰ ፡ ይኵዕስ ፡ ይኵዐስ ። ዕብ ፡ ካዐስ ፤ ተቈጣ) ፤ ማኳስ ፡ ማኮብ ፤ ወይም ፡ መኳስ ፡ ኳስ ፡ መኾን ፤ ኳስ ፡ ማኸል ፤ በኳስ ፡ መጫወት ፡ ማኅን ፡ ማንጠር ፡ መልጋት ።

ኵዒስ ፤ (ጽር ፡ ኽይስ ። ዕብ ፡ ባት) ፤ ታላቅ ፡ ገንቦ ፡ እንስራ ፡ ማድጋ ፡ የውሃ ፡ ዕቃ ፤ ክብ ፡ እንክብል ፡ የኳስ ፡ ዐይነት ። ያገምር ፡ አርብዓ ፡ በመስፈርተ ፡ ኵዒስ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፰) ።

ኵዕሶ ፤ (ብ ፡ ኰዓስው) ፤ ኳስ ፤ ንዋየ ፡ ተውኔት ፡ ከጨርቅ ፡ ወይም ፡ ከላስቲክ ፡ የሚሠራ ። ወፈ

ነው፡ ዳራ፡ ለእስክንድር፡ ኵዕሶ፡ ወሰሊጠ፡ (ዜና፡ እስ) ።

ኵዕሶ፡

ካዕሴ፤ ፈርስ፤ አበት፡ ርስሐተ፡ ክብድ፤ በእንስሳት፡ ሆድ፡ በጨጓራና፡ በሽንፍላ፡ ባንዠት፡ ውስጥ፡ የሚገኝ። ምስጢሩ፡ የጨጓራውን፡ ክብነት፡ እንደ፡ ማድጋ፡ መኾኑን፡ ያሳያል፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ለይተው፡ የጨጓራ፡ ስንበር፡ ይሉታል፤ ፍችው፡ አይደለም። ኵሎ፡ ሥጋሁ፡ ምስለ፡ ርእሱ፡ ወሰኳንዊሁ፡ ወከርሦ፡ ወካዕሴሁ፡ (ዘሌ፬፡ ፲፩። ፰፡ ፲፯። ፲፯፡ ፳፯። ዘኍ፲፱፡ ፭)። ዳግመኛም፡ ሐመድ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ካዕሴ፡ ይባል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። ካዕሴ፡ ዕጕልት፡ (ዕብ፱፡ ፲፫)።

ኵዒት፤ **ቶት**፤ (**ኰዐተ፡ ይኵዕት፡ ይኵዐት**)፤ መኳት፡ መቈፈር፤ ለመንቀል፡ ለማፍለስ፡ ለመናድ፡ ለማፍረስ፤ ወይም፡ ለማረድ፡ ለማጕድጕድ፡ ምሽግ፡ ለማድረግ። ወመጽኡ፡ ኀቡረ፡ ወኵዐትዋ፡ ለሀገር፤ ወከዐው፡ ደሞሙ፡ ከመ፡ ማይ፡ ለእለ፡ ይነብሩ፡ ውስቴታ። ፈረንጂ፡ ለጕራዕ፡ ምስለ፡ ጕዳጕዲ፡ ኵዐትካያ፡ ቅድመ፡ ትኩን፡ መቃብርካ፡ (መቃ፡ ፺፱። ትግሪኛ፡ ቅኔ)።

—፤ መኰትኰት፤ ዐፈርና፡ ፍግ፡ ማስታቀፍ፤ የአክልና፡ የተክል።

ኰዓቲ፤ (**ቲት፡ ትያን፡ ያት**)፤ የሚኵት፡ የሚኰተኵት፤ ኳች፡ ኰትኳች።

ኵዕንት፤ ቍፋሮ፤ ኵትኳቶ። ችግር፡ ሐዘን። ዘእንበለ፡ ጻማ፡ ወኵዕንት፡ (አዋል)።

—፤ በቁሙ፤ የላም፡ ጡት፡ ወይም፡ ሌላ፡ እንደ፡ ቋርፍና፡ እንደ፡ ድንች፡ ያለ፡ የሚበላ፡ ሥር። ወበጽሐ፡ ውስተ፡ ደብር፡ ዘአልቦ፡ ዘይነብር፡ ውስቴቱ፡ ዘእንበለ፡ ኵዕንት፡ ወቀቅሕ፡ ወማይ፡ ብዙኅ፤ ወሰቤሃ፡ ኀለየ፡ ወይቤ፤ ሶበ፡ እወፍር፡ ኀበ፡ ኵዕንት፡ ይፀራዕ፡ ግብርየ፡ ወአልብየ፡ ረድእ፡ ዘያስቱ፡ ሊተ፡ (ስንክ፡ ታኅ፲፫)።

ከፍ፤ (**ወከፈ**)፤ ስመ፡ ፊደል፡ ፲፩ኛ፡ ከ፤ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአበገደ፡ (መዝ፡ ፻፲፰፡ ፹፩—፹፰። ሰቈ፩፡ ፲፩። ፪፡ ፲፩። ፫፡ ፴፩። ፬፡ ፲፩። አፈ፡ ድ፫)። ፍችው፡ ውስጥ፡ እጅ፡ መስጫ፡ ማቀበያ፡ ማለት፡ ነው፤ ለእግርና፡ ለመንከም፡ ይኾናል። ወበሙ፡ ካፍ፡ ከመ፡ ካፈ፡ ላሕም፡ (ሕዝ፩፡ ፯)። ወከፈን፡ እይ፤ ሥሩና፡ ምንጩ፡ ርሱ፡ ነው።

አከፈ፤ (**የአክፍ፡ ይእክፍ። አውከፈ**)፤ አበሰ፡ ጠረገ። ወአከፈት፡ እንብዐ፡ ወለታ። ዐፈሠ፡ ዛቀ፤ ጋፈ፡ ጠረገ፤ የምርት፡ የመሬት። አካፋ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ኵፍ፤ **ኩፍ**፤ (**ብ፡ አክፋፍ። ዐረ፡ ጕፍ**)፤ ታላቅ፡ መጫሚያ፤ ጫማና፡ ገንባሌ፡ እግርን፡ ከጫማ፡ እስከ፡ ጕልበት፡ የሚያለብስ፡ የሚከት፡ የሚሸፍን። እስመ፡ እሉ፡ ኅጽዋን፡ ከኑ፡ ያስተማእንዎ፡ ለንጉሥ፡ ኩፈ፤ ወወደዩ፡ ውስቴቱ፡ አክይስተ፡ ከመ፡ ይንስክዎ፡ ለንጉሥ፤ ወነሥአ፡ ንጉሥ፡ አክፋፈ፡ ወረከበ፡ ውስቴቶሙ፡ አክይስተ፡ (ዮሴፍ)።

ከፌእ፤ **አት**፤ (**ከፍአ፡ ይከፍእ፡ ይክፋእ። ሱር፡ ክፋእ**፤ **ገፋ፡ ደፋ፡ ገለበጠ፡ አስገደደ**)፤ መክፋት፡ ክፉ፡ መኾን፤ የጠባይ። አከየንና፡ ብእሰን፡ ሐሠመን፡ እይ። መበላሸት፤ መፍዘዝ፤ የመልክ፤ የዐይን። ክፍአ፡ አርኣያሃ። ዘከፍአ፡ ርእየቱ። ወእመ፡ ደረስዎ፡ ግንጽሊተ፡ ይከፍእ፡ ጸጋሁ፡ ለምስጢር። አዕይንትየ፡ ክፍኣ፡ ለርእይ፡ (አረጋ፡ ድ፰። አፈ፡ ተ፲፱። ተረ፡ ቄር፫። ኵፋ፡ ፳፯)።

—፤ መጥረስ፡ መደንዝ፡ መቸምቸም፤ የስለት፡ የሹል። ይክፋእ፡ ስነ፡ አክይስት። እስመ፡ ክፍኡ፡ እሉ፡ አቅርንት። ወይክፋእ፡ ሦኩ፡ ለዲያብሎስ፡ (ግንዘ። ዘከ፩፡ ፴፩። ተረ፡ ቄር፲፩)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ በከፍአ፡ ፈንታ፡ (ተከፍአ)፡ ወይትክፋእ፡ ሦኩ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው።

ክፉእ፤ (**ኣን፡ ኣት፡ ፍእት**)፤ የከፋ፡ ክፉ፤ የጠፋ፡ ጥፉ፤ መጥፎ፡ ብልሹ። አምሳለ፡ ሕሡመ፡ ወክፉአ፡ ንጻሬ፡ (አረጋ፡ መል፲፱)።

ክፍአት፤ መክፋት፤ አከፋፍ፡ ክፋት፤ ክፉነት፡ መጥፎነት፤ ደግዳግነት፤ የመልክ፡ የግብር። ኢይምህክ፡ ልሑየ፡ በእንተ፡ ርእየቱ፡ ወኢሕሡመ፡ ኢይሜንን፡ በእንተ፡ ክፍአቱ፤ አላ፡ ያስተጋብእ፡ ኵሎ። ክፍአተ፡ አበሳ። ወክፍአቱ፡ ለአዳም፡ ይሚኔ፡ እምኵሉ፡ ፍጥረት፡ በቅድሜሁ፡ (ግንዘ። ማር፡ ይሥ፰። ፴፩)።

ኬፋ፤ **ኬፋእ**፤ **ኬፋስ**፤ (**ሱር፡ ኬፋእ። ጽር፡ ኪፋስ**)፤ ደንጊያ፤ ዐንቍ። እብነ፡ ኬፋስ፡ አንቲ፡ (አርጋ፡ ፪)። የሰው፡ ስም፤ ጴጥሮስ፡ (ዮሐ፩፡ ፵፫። ፩ቆሮ፡ ፩፡ ፲፪። ፲፭፡ ፭። እብንንና፡ ኰኵሕን፡ ጴጥራን፡ ተመልከት። ምስጢሩ፡ ጥንካሬና፡ ብርታት፡ ሸካርነት፡ ነው።

አክፍአ፤ አከፋ፤ አስከፋ፤ አፈዘዘ፡ አሳወረ፤ አበላሸ፡ አጣመመ። ነጽሮ፡ ብርሃኑ፡ ያከፍእ፡ ዐይነ። መብረቅ፡ ዘበአንበልብሎቱ፡ ያከፍእ፡ ዐይኖ፡ ለዘይኔጽሮ። ያከፍእ፡ ነገረ፡ አምሳለ፡ ወአርኣያ፡ (ሚራ ጓ፫፡ ፬። መጽ፡ ምስ። ተረ፡ ቄር፳፱)።

ተከፍአ፤ ተከፋ፡ ዐዘነ፡ ተቈረቈረ፡ (ዐማርኛ)።

ከፈየ፤ (**ዐረ፡ ከፈ**)፤ ከፈነ፤ አጕናጠፈ፡ ጠቀለለ፤ ደፋ፡ ጠመጠመ።

ከፈይ፤ በቁሙ፤ ጠጕራም፡ ለስላሳ፡ መዳ፡ ለምድ፡ ቆብ፡ ክባ፡ ቀሚስ፡ የሚኾን።

ከፈን፤ በቁሙ፤ ልብስ፡ መግነዝ፤ የሬሳ፡ መጕናጠፊያ፡ የመቃብር፡ ሸማ። (ተረት)፤ አለ፡ በለኝ፡ ቀ

ለቤን፤ ሞት፡ በለኝ፡ ከፈኔን። ከፈን፡ ሳይገዙ፥ ሬሳ፡ እያጕዙ።

ኰፌት፤(ዐረ፡ ኰፈት)፤ ቆብ፡ ጠርቡሽ፡ ባለሐር፡ ጕፍላ።

መክፌ፤(አክፈ)፤ ማጠቆ፡ የልብስ፡ ቤዛ፤ ታላቅ፡ መንዲል፡ እንደ፡ ሞጣሕት፡ ያለ፥ ማበሻ፡ መወልወያ። ከከፈየና፡ ከአከፈ፡ ከኹለቱ፡ የተደቀለ፡ ነው። ነሥአ፡ መክፌ፡ ወቀነተ፤ ወመዝመዘ፡ በውእቱ፡ መክፌ፡(ዮሐ፲፫፡፬፡፭)።

ከፈል፤ ሎት፤(ከፈለ፡ ይከፍል፡ ይክፍል፤ ቀፈለ። ዕብ፡ ከፋል፤ ቃፋል)፤ ማከፈል፥ ማጠፍ፡ መደረብ፥ ኹለቱን፡ ቀን፡ አንድ፡ አድርጎ፡ መጦም፤ ጌታ፡ ከተያዘበት፡ እስከ፡ ተነሣበት። መክፈል፥ መክፋፈል፥ መለየት፤ አንዱን፡ ኹለት፡ ወይም፡ ብዙ፡ ማድረግ፥ መተንተን። አበሳኬ፡ ከፊል፡ ሰክልኤ፤ እስመ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ። ይከፍልዋ፡ ለመዓልት፡ ኀበ፡ ሠለስቱ፡ መክፈልት። ከፈለ፡ ሰራዊቶ፡ አርባዕተ፡ ክፍለ። ትከፍሎ፡ ለዝንቱ፡ ኀበ፡ ስሳ፡(ቄር። ፍ፡ ነ፡ ፲፡ ፮። ዮሴፍ። አቡሻ)።

—፤ ብድር፡ ወረታ፡ መመለስ፤ ክፍሎ፡ መጥኖ፡ መስጠት፤ ቈርሶ፡ ማደል፤ ማውረስ። ወከፈሎ፡ አብርሃም፡ ፀሥራተ፡ እምዙሉ። ወዙሉ፡ በከመ፡ ከፈሎ፡ እግዚ፡ በመስፈርተ፡ ሃይማኖቱ። መኑ፡ እምከፈለኒ፡ ከመ፡ እኩን። ርስትየ፡ ዘከፈልክዋ፡ ለሕዝብየ፡(ዕብ፯፡፪። ሮሜ፲፪፡፫። አርጋ፡፭። ኤር፲፪፡፲፬)።

ከፋሊ፤(ሊት፡ ልያን፡ ያት)፤ የሚያከፍል፤ አከፋይ፡ አክፍለተኛ፥ ያ፵፰፡ ሰዓት፡ ጦመኛ። የሚከፍል፡ የሚያድል፤ ከፋይ፡ ዐዳይ። መኑ፡ ሤመኒ፡ ከፋሌ፡ ወመኰንነ። ኮነ፡ ከፋሌ፡ ሕዝብ። ከፋሌ፡ ንዋይ፡(ሉቃ፲፪፡ ፲፬። ገድ፡ ኪሮ። ስንክ፡ ሚያ፳፰)።

አክፈለ፤ አስከፈለ፤ ኹለት፡ አስደረገ።

ተከፍለ፤ ተከፈለ፤ ከኹለት፡ ከሦስት፡ ወይም፡ ከብዙ። በጽሑ፡ ውስተ፡ ፈለገ፡ ጤግሮስ፡ ወተከፍለ፡ ሎሙ፡ ማይ፡ ወዐደዉ። ተደምሮ፡ ዘመድ፡ ይትከፈል፡ ኀበ፡ ክልኤ፡ ክፍል። ዝንቱ፡ ጾታ፡ ይትከፈል፡ ለኀበ፡ ብዙኅ፡ ክፍል፡(ስንክ፡ የካ፲፭። ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፪። ፳፭፡ ፭)።

—፤ ታደለ፡ ተቀበለ፤ ተቀባይ፡ ኾነ፡ አገኘ፤ ብድሩን፡ ዋጋዉን፡(ዐማርኛ)።

ተካፈለ፤ በቊሙ፤ ተከፋፈለ፡ ተተናተነ። ዅሎ፡ ተግባረከ፡ ይትካፈሉ፡ መዋርስቲከ። ተካፈሉ፡ ምድርየ። ተካፈሉ፡ አልባስየ። እለ፡ ይትካፈሉ፡ በርብረ። ዘይትካፈል፡ ምስለ፡ ሰራቂ፡(ሚራ፲፬፡ ፲፭። ዮኤ፬፡ ፪። መዝ፡ ፳፩። ኢሳ፱፡ ፫። ምሳ፳፱፡ ፳፬)።

ክፉል፤(ላን፡ ላት፡ ፍልት)፤ የተከፈለ፥ የተካፈለ፥ የተከፋፈለ፥ ክፍልፍል። ዘክፉል፡ ጽፈፊሁ። እንዘ፡ አሐዱ፡ ክፍሉ፡ ውስተ፡ ብዙኅ፡ ክፉል። ልሳናት፡ ክፉላት፡(ዘዳ፲፬፡፯። ጥበ፯፡ ፳፪። ግብ፪፡፫)።

ክፍለት፤ መክፈል፥ መክፈል፥ አከፋፈል፥ ክፍያ። ውእቱሙ፡ እግዚ፡ ወሰብእ፡ ዘእንበለ፡ ክፍለት። ዘእንበለ፡ ውላጤ፡ ወኢክፍለት፡(ቄር፡ ጸላ። ሃይ፡ አበ)። ክፍል፡ መክፈልት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ክፍለት፡ ይላል፤ አያሰኝም። በበ፡ ክፍለቶሙ፡ ለካህናት፡(፪ዜና፡ ፰፡ ፲፬)።

ኵፋሌ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ መክፈል፡ መግመስ፤ መለየት። ኵፋሌ፡ መዋዕል። ኵፋሌ፡ ኀብስት። ለይኩን፡ ዝንቱ፡ ኵፋሌ፡ ማእከሌክሙ፡(ኵፋ፡ ፮። ቄድር፡ ገ፳፰። አቡሻ፡ ፵፯)።

—፤ መጽሐፍ፥ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ከኹለቱ፡ ብሔረ፡ ኦሪት፡ ከዘፍጥረትና፡ ከዘፀአት፡ የተከፈለ፥ የዘመንን፡ ክፍል፡ የሚናገር፡ በኢዮቤልዩ፡ የሚቈጥር። መጽሐፈ፡ ኵፋሌ፡(አብጥ፡ ፹፭)።

ክፍል፤(ብ፡ ክፍላት፤ አክፋል)፤ ቀመር፤ የቍጥር፡ መደብ፡ መክፈያ፡ ማካፈያ። ዘወፅአ፡ እምክፍል፡(አቡሻ፡ ፲፭)።

—፤ በቊሙ፡ ክፍል፤ ለብቻው፡ ያለ፡ የተለየ፡ አንድ፡ የሚባል፤ ዕድል፡ ፈንታ፤ ነሲብ፡ ዕፃ፤ ድርሻ፡ መቍነን፤ ገንዘብ፡ ርስት። ነሥኡ፡ አልባሲሁ፡ ወረሰይዎ፡ አርባዕተ፡ ክፍለ። አልብከ፡ ክፍል፡ ምስሌየ። ክፍሎሙ፡ ለዐደው፡ እለ፡ ነሥኡ፡ ክፍሎሙ። ዝንቱ፡ ውእቱ፡ አክፋሊሆሙ፡(ዮሐ፲፱፡ ፳፫። ፲፫፡ ፰። ዘፍ፲፬፡ ፳፬። ኢያ፲፱፡ ፶፭)። ከሰውና፡ ከመጽሐፍ፡ ዠምሮ፡ ክፍል፡ ላለው፡ ኹሉ፡ ይነገራል። ክፍላተ፡ ዐቀብተ፡ አንቀጽ። እግዚእነ፡ አስተጋብአ፡ ሥርዐተ፡ ፍድፋዴ፡ ዓለማውያን፡ ላዕለ፡ ሠለስቱ፡ ክፍል። ክፍል፡ ቀዳማዊ፡ ይትከፈል፡ ላዕለ፡ ሠለስቱ፡ አክፋል። መዓርገ፡ ክህነት፡ ትትከፈል፡ ለኀበ፡ ብዙኃን፡ ክፍላት፡(፩ዜና፡ ፳፮፡ ፩። ፊልክ፡ ፬። ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፩። ፈ፡ መ፡ ፳፭፡ ፩)።

ክፍላዊ፤ ክፍላም፡ ዕድላም፤ ክፍልነት፡ ያለው። ሀኬት፡ ክፍላዊ፡(ፊልክ፡ ፺፬)።

መክፈልት፤(ታት)፤ በቊሙ፤ ክፍል፡ ልዩ፡ ልዩነት፡ ያለው። በብዙኅ፡ መክፈልት። አርባዕቱ፡ መክፈልተ፡ ዓመታት። ዝንቱ፡ ገጽ፡ ይትከፈል፡ ኀበ፡ ሰመንቱ፡ መክፈልታት፡(ዕብ፩፡ ፩። ሔኖ፹፪፡ ፲፩። ፍ፡ ነ፡ ፳)።

—፤ ዕድል፡ ፈንታ፡ ድርሻ፤ ዕፃ። መክፈልትየ፡ እምዙሉ፡ ስራሕየ። ምስለ፡ አራዊት፡ መክፈልቱ። ዝ፡ ውእቱ፡ መክፈልቱ፡ ለኃጥእ፡ እምኀበ፡ እግዚ፡(መክ፲፡ ፳፩። ዳን፬፡ ፲፪። ኢዮ፳፡ ፳፱)።

አስተካፈለ፤ አካፈለ፤ አከፋፈለ። ኖኅ፡ አስተካፈሎሙ፡ ዅሎ፡ ምድረ፡ ለደቂቁ። ዛቲ፡ ምድር፡ ዘታስተካፍልዋ፡ ርስተ፡ ለአንጋደ፡ እስራኤል፡(ስንክ፡ ጥር፯። ሕዝ፵፰፡ ፳፱)።

ከፈን፤—በቊሙ፡ ልብስ፤—ከፈየ።

ክፍዐ፤—ከፋ፡ ባሰ፤—ከፍአ።

ከፈረ፤ (ዕብ፡ ካፋር ። ዐረ፡ ከፈረ፤ ቀፈረ) ፤ ከደን፡ አለበሰ ፤ ከደ፡ ከዳ፡ እምነቱን፡ ተወ፡ አፈረሰ ። ክፍር፡ እንዲል፡ ክሓዲ፡ ሲል፡ (እስላም) ። ራራ ፤ ይቅር፡ አለ፡ ተወ ፤ ኀጢአትን፡ ማረ ። ሰረየንና፡ ሠሀለን፡ ኀደገን፡ ተመልከት ። ኔኪፋርን፡ እይ ።

ኵፋር ፤ ኩፋር ፤ (ራት) ፤ ልብስ፡ ሰርየት ፤ የኤጲስቆጶስ፡ ልብስ፡ ባለራዎት፡ ክባ ፤ ለሕዝቡም፡ ለራሱም፡ ፍጹም፡ ሰርየት፡ በሚለምንበት፡ በጸሎትና፡ በቅዳሴ፡ ጊዜ፡ የሚለብሰው ። ሰፍሐ፡ ዂፋሮ፡ ወነሥአ፡ በእደዊሁ፡ እምእሳት ፤ ወረሰየ፡ ውስቴቱ ። አንበራ፡ ለእሳት፡ ውስተ፡ ዂፋሩ ። ለጻጻስ፡ ወለዕጨጌ፡ አሰርገዎሙ፡ ዂፋረ፡ ወዝናረ፡ ወልብሰ፡ ቀጠንት፡ (ስንክ፡ ጥቅ፲፪ ። መጋ፲፪ ። ታሪ፡ ነገ፡ ፲፪፱) ። ዐፈረንና፡ ማዕፈርትን፡ እይ ።

ክፋር ፤ (ዕብራ) ፤ ኀጠር ፤ ታናሽ፡ አገር፡ ጥቂት፡ መንደር፡ የገበሮች፡ ሰፈር ።

ከፈር ፤ (ብ፡ አክፋር ። ዐረ፡ ከፍር) ፤ መቃብር ፤ ሞላላ፡ ጕድጓድ፡ ወይም፡ የምድር፡ ቤት፡ የሬሳ፡ መክተቻ ። እለ፡ ተከድኑ፡ ታሕተ፡ ከፈር፡ (ቅዳ፡ ግሩ) ።

—፤ ቅርጫት፡ መሶብ ፤ ላዳን፡ እንቅብ ፤ ባላገሮች፡ ሠርተውና፡ ሰፍተው፡ ለከተማ፡ ሰው፡ የሚሸጡት ። ወአንበረ፡ ውእተ፡ ሥጋ፡ ውስተ፡ ከፈር ። ከመ፡ ያንብርዋ፡ ታሕተ፡ ከፈር ። እሬኢ፡ ሠለስተ፡ አክፋረ፡ ዲበ፡ ርእስየ፡ (መሳ፮፡ ፲፱ ። ማቴ፳፡ ፲፭ ። ዘፍ፵፡ ፲፯—፲፰) ።

ከፋር ፤ (ዐረ፡ ከፋር) ፤ በቁሙ ፤ የብል፡ መድኀኒት ፤ የጨውና፡ የስኳር፡ ዐይነት ፤ ልብስንና፡ ማእስን፡ ከብል፡ የሚያድን፡ የሚጠብቅ ። ለሌላም፡ ለብዙ፡ ነገር ፤ ይልቁንም፡ ለዕቦጥና፡ ለወለምታ፡ ከዘይትና፡ ከስቢርዶ፡ ጋራ፡ ይፈውሳል፡ (ዮሴፍ) ።

ከፈተ ፤ (ዐረ) ፤ በቁሙ ፤ ገለጠ ፤ አስጠጋ ፤ ቀደመ ፤ ወገን ።

ከፋቲ ፤ (ቲት፡ ትያን፡ ያት) ፤ የሚከፍት፡ ከፋች ፤ የሚገልጥ፡ ገላጭ ።

መክፈት ፤ ወገን፡ ነገድ ። መክፈተ፡ እንስሳት፡ መክፈተ፡ ሰብእ፡ ውእቱ ፤ ወዘይሜኒ፡ እመክፈተ፡ ሰብእ፡ ነቢያት፡ እሙንቱ፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ፶፫) ።

ኬፌቴሔን ፤ (ዕብ፡ ክፊትሔን) ፤ ክ፡ ከመ ፤ ፌታሕ፡ ምንት ፤ ሄን፡ ሆን ፤ በተገናኝ፡ ከመ፡ ኅዋኅዊሆን፡ ማለት፡ ነው፡ (ሕዝ፵፯፡ ፲፭) ። ኤፍታሔና፡ ፈትሖን፡ ተመልከት ።

ከራ ፤—ሖሬ፡ አንበ ፤—ከዊር፡ ከረ ።

ከር፤—በቁሙ፡ ከርቻ ፤—ከዊር፡ ከረ ።

ኰር ፤ (ዕብ፡ ኮር) ፤ የመስፈሪያ፡ ስም ፤ ሐሜር ፤ ዐሥረ፡ ፈጅ ፤ ፤ ገንቦ፡ ዘይት፡ ወይም ፤ ፤ ቍና፡ ስንዴ፡ የሚይዝ ። ኰርና፡ ሖሜር፡ ፩፡ ስም፡ ነው፡ (ሕዝ፵፭፡ ፲፬) ።

ኰርአ ፤—መታ ፤ ኰራ ፤—ኰርዐ ።

ከረበ ፤ (ከሪም፡ ከረመ) ፤ ለቀመ፡ ሰበሰበ ፤ ተሸከመ፡ የሳንሳ፡ ያዘ ፤ የወይን፡ የበሰለ ፤ የሬሳ፡ የጠርብ፡ የከባድ፡ ነገር ፤ ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ሰቀለ፡ ይሉታል ። ከረመን፡ እይ ፤ በ፡ የመ፡ ለውጥ፡ ነው ፤ ከተበ፡ ብሎ፡ ከተመ፡ እንዲል፡ ይኸም፡ እንደዚያ፡ ነው ።

ከርቤ ፤ (ዕብ፡ ሞር ። ዐረ፡ ሙር ። ሱር፡ ሚራእ) ፤ በቁሙ ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ፡ ዕንጨት፡ ደም፡ ወተት ፤ ሲደርቅ፡ እንደ፡ ሙጫ፡ የሚለቀም ፤ ወይም፡ በርጥቡ፡ እንደ፡ ቅንጭብና፡ እንደ፡ ቍልቋል፡ ደም፡ የሚቀዳ ፤ ሽታው፡ ጥፍጥ ፤ ጣዕሙ፡ መራራ ። መሪርን፡ እይ፡ (መዝ፡ ፵፬ ። ማሕ፩፡ ፲፫ ። ፬፡ ፮፡ ፲፬ ። ማቴ፪፡ ፲፩ ። ማር፲፭፡ ፳፫) ።

ከረቦ ፤ ታናሽ፡ ቅርጫት ፤ የወይን፡ የበሰለ፡ መልቀሚያ ። ታላቅም፡ ይኸናል ፤ ቀርጣሎስን፡ እይ ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው ። ከረቦ፡ ወይን፡ ከመ፡ ይምላእ፡ ቦቱ፡ ማየ ። ሚጥ፡ እደከ፡ ከመ፡ ዘይቀሥም፡ ውስተ፡ ከረቦ፡ (ስንክ፡ ታኅሣ፳፫ ። ኤር፮፡ ፱) ።

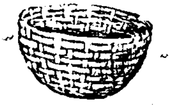

ከረቦ፡

ኪሩብ ፤ (ጽር፡ ኼሩብ ። ዕብ፡ ክሩብ) ፤ መልአክ ፤ የመልአክ፡ ስም ፤ ሥዕሉ፡ ምስሉ፡ ነገዱ ፤ ፬፡ ፬፡ ገጽ፡ ክንፎቻቸው፡ ክራቱ፡ ጸወርተ፡ መንበር፡ አንዱ፡ (ዘፀ፳፭፡ ፲፱ ። ፫ነገ፡ ፮፡ ፳፫ ። ሕዝ፩፡ ፫ ። ፲፡ ፲፬፡ ፲፪) ። ፍችው፡ ተሸካሚነት፡ ነው ፤ መሊጠንን፡ እይ ። በዕብራይስጥ፡ ግን፡ ከሩብ፡ ከሩቢት፡ ጕመን፡ የጕመን፡ አበባ ፤ መልፋፍ፡ ሾርንባ፡ ማለት፡ ነው ፤ አይደርቄ፡ አባጀኸኝ፡ እንደ፡ ማለት ። በዚህ፡ ዘይቤ፡ ሲፈቱት፡ ነዊን፡ ክንፍ፡ ጽፉቀ፡ አክናፍ፡ ያሰኛል፡ (ራእ፬፡ ፰) ።

ኪሩቤን ፤ ል፡ ም ፤ (ጽር፡ ኼሩቢም ። ዕብ፡ ክሩቢም) ፤ መላእክት ፤ ኪሩቦች፡ መንበር፡ ተሸካሞች ፤ በእንስሳት፡ አምሳል፡ የሚታዩ ፤ ስመ፡ ነገድ ። በኪሩቤን፡ ፈንታ፡ ኪሩቤል፡ ኪሩቤም፡ ይላል ፤ ል፡ በጣፊና፡ በመላሽ፡ ስሕተት፡ የገባ፡ ነው ፤ ሱራፌልን፡ እይ ። ም፡ የዕብራይስጥና፡ የትግሬ፡ ነው ፤ የግእዝ፡ አይደለም ፤ ሐበቦች፡ ጸድቃም፡ እኩያም፡ እያሉ፡ እንደ፡ ዕብራውያን፡ በም፡ ያበዛሉ ። ወመማእከሎሙ፡ ኪሩቤን፡ ዘእሳት ። ይኩና፡ ኪሩቤን፡ እንዘ፡ ይረብቡ፡ ክነፊሆን ። ወአዘዘሙ፡ ለኪሩቤል፡ (ሔኖ፲፬፡ ፲፭ ። ዘፀ፳፭፡ ፳ ። ዘፍ፫፡ ፳፬) ።

ኪሩብዊ ፤ የኪሩብ ፤ ወገን፡ ነገድ ። መልእክ፡ ኪሩብዊ ። ኪሩባውያን፡ አፍራሲ ። መንበር፡ ኪሩብዊ፡ (ስንክ፡ መጋ፲፪ ። ኅዳ፰ ። ቅዳ) ።

ኰረበ ፤ (ዕብ፡ ካራብ ፤ ሐራብ ፤ ከረየ፡ ነሣተ) ፤ ቈፈረ፡ ዐረሰ ፤ ናደ፡ አፈረሰ ። ዐበጠ፡ ተነፋ ፤

ተከረበ፡ ኵረብታ፡ ኾነ ። ኵረብታ ፡ ድድ ፡ እንዲሉ፤ ድ ዳም ፡ ሲሉ ።

መኰረቢ፤ ማረሻ፡ ማፍረሻ፤ ደማ፡ ደንጐሬ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ መኰረቢያ ፡ ይሉታል ።

ምኵራብ፤ (ብ ፡ ምኵራባት ፤ መኳ ርብት) ፤ ታላቅ፡ ሕንጻ፡ ተራራ፡ ኵረብታ፡ የሚያኽል፤ መስጊድ ፡ ቤት ፡ ጣዖት ፤ የአይሁድ ፡ መቅደስ ፡ ቤት ፡ ጸ ሎት፤ ጉባኤያቸውና ፡ ማኅበራቸው ። **ምኵራበ ፡ አይ ሁድ፡ ወአረሚ ። ሐነጸ፡ ምኵራበ፡ ዐቢየ፡ ለዙሐል ። ምኵራበ ፡ አማልክት ። ወዐርጉ ፡ ምኵራበ ፡ ጴጥ ሮስ፡ ወዮሐንስ ። ሕዴሃ፡ ለመርዓትከ፡ ወኅዳጋቲሃ፡ ለእንተ፡ ኀደጋ፡ ምኵራብ፡** (ቀሌ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መጋቢት ። ግብ፫ ፡ ፩ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ። **የዐወደዉ፡ በምኵራባቲሆሙ ። በመኳርብት ፡ ወበአስኳት ፡** (ዓሞ፭ ፡ ፫ ። ማቴ፮ ፡ ፪ ። ግብ፲፭ ፡ ፳፩) ።

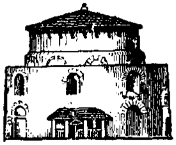

ምኵራብ ፡

ኵርበት ፤ (ታት) ፤ ወግር ፡ ኵረብታ፤ ጉባ፡ ጉባታ፤ ተሬ ፡ ቍሊልታ፤ አዳጋ ፡ ከፍተኛ ፡ ቦታ ፡ (ትግ ሬኛ ፡ ሉቃ፳፫ ፡ ፴) ።

—፤ ንዋየ፡ ጸሎት፤ ጠፍር፡ ቈርበት፤ አይሁድ፡ በጸሎት፡ ጊዜ ፡ ከዚያው ፡ ከምኵራቡ ፡ በጃቸውና ፡ በራሳቸው ፡ የሚያስሩት፡ የሚጠመጥሙት፡ ምኵራባዊና፡ ቈርበታዊ፡ ልብስ ፤ ባገራችንም ፡ ፈላሾች ፡ በጠይቦች ፡ ገዳም ፡ ይ ገኛል ።

—፤ ታናሽ፡ የጸሎት፡ መጽሐፍ፤ እንደ፡ ልፋፈ፡ ጽድቅ፡ ያለ፡ ኹሉ ። **ይሰፍሑ፡ ኵርበታቲሆሙ፡ ወያነውኑ፡ አዝፋሪሆሙ፡** (ማቴ፳፫ ፡ ፭) ።

—፤ የጠንቋዮች፡ ክታብ፡ ጨርጨቤ፡ ዐይነ፡ ጥላ፡ መ ፍትሔ፡ ሥራይ፡ መንድግ፡ መስተፋቅር፡ ግርማ፡ ሞገስ፡ መግረሬ ፡ ፀር ፤ ሌላም ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ በቈርበት ፡ ተሰፍቶ ፡ ባንገትና ፡ በክንድ ፡ የሚያዝ ። ቦ ፡ **እምኔ ሆሙ፡ ገባርያነ፡ ኵርበት ። ኵርበታተ፡ ኢታንብር፡ ውስተ፡ ሥጋከ ። ዘየአስር፡ ላዕሌሁ፡ ኵርበታተ ። ገ ባርያነ፡ ኵርበታት፡** (ገድ ፡ ተክ ። ሲኖዶ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩ ፡ ፵፮) ።

ኪሮግልዮን፤ (ጽር ፡ ኺሮግሪሊዮስ)፤ ግሔ፤ ሽኮኮ፡ አሽኮኮ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሐማማ ፡ ይ ሉታል ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፮ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፯) ።

ኰርጐነ፤ (ረገነ) ፤ ከበበ፤ ሰበሰበ፡ አከማቸ ።

ኵርጓኔ፤ ዙሪያ ፡ ከበብ ፤ ሸንጎ ፡ አደባባይ ። **በዙርጓኔ፡ ትዕይንት ። አዘዝዎ፡ ይንበር፡ በዴዴ፡ ቅ ጽር፡ ወበዙርጓኔ፡ ንጉሥ ። ሰበ፡ ትበውእ፡ ውስተ፡ ዙርጓኔ፡** (ዘፀ፲፯ ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ተ፲፫ ። ፲፭) ።

—፤ ጉባኤ፤ ማኅበር ፡ ሸንጎኛ ። **አሐዱ፡ እምውስተ፡ ዙርጓኔሁ ። ሰበኬ፡ ሃይማኖት፡ ውስተ፡ ዙርጓኔ፡** (አፈ ፡ ተ፱ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፩ ። ደራሲ) ።

ከርደደ፤ (ገሬድ ፡ ገረደ)፤ ከረደደ፤ ከር ዳዳ ፡ ኾነ ፡ ሻከረ ።

ከርዱድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ድድ)፤ የከረደደ፡ የሻከረ፤ ከርዳዳ፡ ሻካራ፡ መጥፎ ። **ከርዱዳነ፡ ልብ፡ ወ ከርዱዳነ፡ ኅሊና፡ ወከርዱዳነ፡ ንባብ፡ ወከርዱዳነ፡ ትምህርት፡ እለ፡ ይትካሐዱ፡ ትንሣኤ፡ ሙታን፡** (መጽ ፡ ምስ) ።

ከርዳድ፤ በቈሙ፤ እንክርዳድ፤ ከፉ፡ ዐረም፡ ከስንዴ ፡ ጋራ ፡ የሚበቅል፤ ፍሬው ፡ ከዳቦ ፡ ከጠላ ፡ ሲ ገባ ፡ ራስ ፡ የሚያዞር ፡ የሚያንከረድድ ፡ መራራ ፡ ሻካራ ፤ የከፉ ፡ ትምርት ፡ ምሳሌ ። ደግሞ ፡ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ገ ሬድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ በከርዳድ ፡ ፈንታ ፡ ግርዳድ ፡ ይላል ፡ (ኢዮ፴፩ ፡ ፵ ። ማቴ፲፫ ፡ ፳፭—፴) ። **ከርዳድ፡ ዘየውዕዮ፡ በእሳት ። ዲበ፡ ሥርናይ፡ ኢ ትኅድጎ፡ ለከርዳድ፡ ይብቍል ። በዙረ፡ መላኪ፡ ይ ምላኅ፡ ከርዳደ፡ እምሰማይ፡ ወረደ ። ከርዳድ፡ ወሦክ ። ስቴ፡ ከርዳድ፡** (ቀሌ ። ኪዳ ። ድጓ ። ፊልክ ፡ ፪፻፴፯ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ከርዳድ ፡

ከራድዮን፤ ስመ ፡ ዖፍ፤ ጥሩ ፡ ነጭ ፡ መልክ ፡ መልክም ፡ ወፍ፤ የክርስቶስ ፡ አርአያ ፡ የሰውነቱ ፡ አም ሳል ፤ ፊሳሎጎስ ፡ መጽሐፍ ፡ ተመልከት ። **ለዘተወልደ፡ እምድንግል፡ ምንተ፡ ንብሎ፡ ናስተማስሎ፡ አርዌ፡ ገዳምኑ፡ አንበሳ፡ ወሚመ፡ ከራድዮን፡ ዖፍ፡ ጸዐዳ፡ ንጉሠ፡ ይሁዳ፡ እምዘርዐ፡ ዳዊት፡ ዘመጽአ፡** (ድጓ) ።

ከርደል፤ (ዐረ ፡ ኀርደል ። ዕብ ፡ ሐር ዳል ፤ ሰናፍጭ)፤ ዐጭር፡ ድንክ፡ ኵርንባጥ፤ ታናሽ፡ ዝሬጭ፡ እጅግ፡ የተናቀ፤ ቁመት ፡ ደሮ ፡ መልክ ፡ ዝን ጀሮ ፡ (ዐማርኛ) ።

ከራድርዮን፤ (ጽር ፡ ኻራድሪዮስ ። ዕብ፡ አናፋ)፤ ታላቅ ፡ አሞራ፤ እግረ፡ ሸመላ፡ የሸ መላ፡ ወገን፤ በዋሻ ፡ ወንዝ ፡ የሚገኝ ። ይህ ፡ ደግሞ ፡ የክርስቶስ ፡ ምሳሌ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አንዳንድ ፡ ክርስቲያኖች ፡ ርሱን ፡ ከነልጆቹ ፡ በሬሳ ፡ ልብስ ፡ ላይ ፡ ከመስቀል ፡ ጋራ ፡ ይሥሉታል ። የውዳሴ ፡ ማርያም ፡ ተርጓሚዎች ፡ ግን ፡ ስሙን ፡ ጸልቃን ፡ ጣልቃን ፡ ይሉታል ፡ የተሳሳተ ፡ ነው፤ ጸልቃንን ፡ እይ ። **አሮድዮን፡ ወካራድዮን፡** (ዘሌ

፲፩ ፡ ፲፱) ። ከራድዮንና ፡ ካራድርዮን ፡ ስለ ፡ ተቃረቡ ፡ በካራድርዮን ፡ ፈንታ ፡ ከራድዮን ፡ ይባል ፡ (ዘዳ፲፬ ፡ ፲፰) ።

ካራድርዮን ፡

ኰረህ ፤ ሆት ፤ (ኰርህ ፡ ይኰርህ ፡ ይኰራህ ። ዐረ ፡ ከረሀ ። ዕብ ፡ ሀክሬሕ) ፤ ማስገደድ ፤ በግድ ፡ መያዝ ፡ ማሠራት ፤ አለውድና ፡ አለፈቃድ ፡ ማኖር ። ትኩርህዎ ፡ ለነዳይ ፡ (ሔኖ፺፯ ፡ ፰) ።

ኵርህ ፤ ግድ ፡ ግዲታ ፤ ፈቃድና ፡ ዕሺታ ፡ የሌለበት ፡ (፩ጴጥ ፡ ፭ ፡ ፪ ። ፊ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፫) ። ሐመ ፡ በፈቃዱ ፡ ወአኮ ፡ በኵርህ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፫) ።

ከረዘ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ካራዝ ። ሱር ፡ ክራዝ) ፤ ዐወጀ ፤ ጮኾ ፡ ሰበከ ፡ አስተማረ ። ሸመ ፡ ቀደሰ ፡ ባረከ ፤ የክህነትና ፡ ያዲስ ፡ ቤት ፡ ክሲያን ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ከረዘ ፡ ሰቀለ ፤ ከሩዝ ፡ መስቀል ፡ ብለው ፡ ይፈታሉ ፤ ምስክር ፡ የለውም ።

ክርዝ ፤ ተክሪዝ ፤ ስብከት ፡ ዐዋጅ ፤ ሚመት ፡ ቅዳሴ ፡ ቡራኬ ። አንበረ ፡ እዴሁ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ዲበ ፡ ርእሰ ፡ ፍሬምናጦስ ፡ ወጸለየ ፡ ላዕሌሁ ፡ ጸሎተ ፡ ተክሪዝ ፡ ዘሢመተ ፡ መጥሮጶሊስ ። ኤጲስቆጶስ ፡ ብዉሕ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ይስፋሕ ፡ እዴሁ ፡ ለተክሪዘ ፡ ቀሳውስት ፡ ወዲያቆናት ፡ (መጽ ፡ ምስ ፡ ገ፵፰ ። ፫፻፳፮) ።

ኰራዚ ፤ (ዕብ ፡ ኮራዚን) ፤ የከተማ ፡ ስም ፤ በጌንሳሬጥ ፡ ባሕር ፡ አጠገብ ፡ የነበረች ፡ ከተማ ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፳፩ ። ሉቃ፲ ፡ ፲፫) ።

ከርይ ፤ ዮት ፤ (ከርየ ፤ ከረየ ፡ ይከሪ ፡ ይክሪ ። ዕብ ፡ ካራህ ፤ ክራእ ። ዐረ ፡ ከራ ፡ ከረ) ፤ መቈፈር ፡ መማስ ፤ መሰርሰር ፡ መፈልፈል ፡ መብሳት ፡ መንደል ። ከረየ ፡ ዐዘቅተ ። ዘይከሪ ፡ ግበ ። ይቤለኒ ፡ ክሪ ፡ አረፍተ ፡ ወከረይኩ ። እለ ፡ ይከርዩ ፡ አብያተ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፬ ። ምሳ፳፮ ፡ ፳፯ ። ሕዝ፰ ፡ ፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

—፤ መፈለግ ፡ ማሰብ ፤ መቈስቈስ ፡ መጫር ፡ ማጫር ፤ የጠብ ። ብእሲ ፡ አብድ ፡ ይከሪ ፡ ለርእሱ ፡ እከየ ። ብእሲ ፡ መዐትም ፡ ይከሪ ፡ ጋእዘ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፳፯ ። ፳፱ ፡ ፳፪) ።

—፤ መክራየት ፡ በቍርጥ ፡ መግዛት ፤ የቤት ፡ የከብት ። መንፋት ፡ ማቀናጣት ፤ ከመንገድ ፡ ማውጣት ፤ የጥጋብ ፡ የስካር ። (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፭) ። በእኪት ፡ ዕለት ፡ ይከሪ ፡ ጽጋብ ። ፈጣል ፡ ኢይክርየኒ ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፳፯ ። ፳፫ ፡ ፮) ።

ከራዪ ፤ (ዪት ፤ ይያን ፡ ያት ፤ ረይት) ፤ የሚከራይ ። የሚቈፍር ፡ ቈፋሪ ። ከራይያን ። ከረይተ ፡ መቃብር ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ፡ ፩ ። ሕዝ፴፱ ፡ ፲፭) ።

መክሬት ፤ (ብ ፡ መካርይ) ፤ አው ፡ መክርይ ፡ (ያት) ፤ መቈፈሪያ ፤ መማሻ ፡ መኳቻ ። አንዘ ፡ መክርየ ፡ በእደዊሁ ። ይክረዩ ፡ ውስተ ፡ ይእቲ ፡ በኣት ፡ በመክርይ ፡ ዘወርቅ ። ሶበ ፡ ተንጥአ ፡ መጥባሕት ፡ ለከዋይሙ ፡ ይምትሩ ፤ መክርያቲሆሙ ፡ ወሀቡ ፡ ለሐራ ፡ (ስንክ ፡ ግን፳፰ ። አዋል ። ስንክ ፡ መስ፲፭) ።

መክርይ ፡

ክሪም ፤ (ዕብራ) ፤ ክረይት ፤ መክርያት ። የቅጥር ፡ ማፍረሻ ፡ ቀንዳም ፡ ብረት ፤ ባለመዘውር ፡ ባለመንኰራኵር ። ሞግእን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፪) ።

አክረየ ፤ (አክራየ) ፤ አስኳተ ፡ አስቈፈረ ። አክረይኩ ፡ ሎቱ ፡ ምክያዶ ። ወደዩ ፡ ሥጋሁ ፡ ውስተ ፡ ገራውህ ፡ ዘአበው ፡ አክረዩ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

ተከርየ ፤ ተቈፈረ ፤ ተማሰ ። እስከ ፡ ይትከረይ ፡ ግብ ፡ ለኃጥኣን ፡ (መዝ ፡ ፺፫) ።

ክሩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሪት) ፤ የተማሰ ፤ የተቈፈረ ፡ ቍፍር ።

ክርየት ፤ (መክራየት ፤ ክራይ) ፤ መቈፈር ፤ (ጥቂ) መቈፈር ፤ አቈፋፈር ፡ ቍፈራ ፡ ቍፋሮ ። ወሰእመ ፡ ተረክበ ፡ ሰራቂ ፡ ውስተ ፡ ክርየተ ፡ ቤት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯ ፡ ፪) ።

ኪርያ ፤ (ጽር ፡ ኪሪያ) ፤ እግዝእት ፤ እመቤት ፡ ወይዘሮ ።

ኪርያላይሶን ፤ ኪራላይሶን ፤ (ጽር ፡ ኪሪዮ ፡ ኤሌይሶን) ፤ እግዚኦ ፡ ተሣሀል ። ኪሪዬ ፤ አቤቱ ፡ ጌታ ፡ ሆይ ። ኤሌይሶን ፤ ይቅር ፡ በል ። ኤሌይሶንሜ ፤ ተሠሀለኒ ። ኢሌይሶን ፡ ኢማስ ፤ ተሠሀለን ። ጌርዮስን ፡ እይ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱ ፡ ፱ ። ቅዳ ። ግንዘ) ። በኪሪዬ ፡ ፈንታ ፡ ኪርያ ፡ ማለት ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ኵርያቊ ፤ ኪርያቅ ፡ (ቅብጥ ፡ ኺያክ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ራብዕ ፤ ታኅሣሥ ። ኪያህክን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ተወልደ ፡ በወርኀ ፡ ጽርእ ፡ ኵርያቊ ። በወርኀ ፡ ፍሥሓ ፡ ኵርያቊ ፡ (ተረ ፡ ቄር ፳፩ ። ደራሲ) ።

ኰራኪ ፤ (ዐረ ፡ ኩርኪይ ። ሱር ፡ ኩርክያ) ፤ ቍርዬ ፤ ታላቅ ፡ አሞራ ፡ እንደ ፡ ራዛ ፡ ያለ ፤ ሲጮኽ ፡ ኵር ፡ ኵር ፡ የሚል ፤ በዝቶ ፡ ተንጋግቶ ፡ የሚኼድ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ምሥጥ ፡ ጕንዳን ፡ ይሉታል ። ዘከመ ፡ ንህብ ፡ ወራዛ ፡ ወኩራኪ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱ ፡ ፪) ።

·**ክርከዴን ፤ (ጽር ፡ ከርኺዶኒዮስ)** ፤ ጥቍር ፡ ዕንቍ ፡ ከሰልማ ። አረፋትኪ ፡ ዘከርከዴን ፡ ወአናቅጽኪ ፡ ዘቢረሌ ፡ (ኢሳ፶፬ ፡ ፲፪ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፲፱) ።

—፤ ጥቍር ፡ ዕንጨት ፤ ዞጲ ፡ ወይም ፡ የዞጲ ፡ ዐይነት ። ዞጲንና ፡ አብኖስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወገብረ ፡ ኖኅ ፡ መጥቅዐ ፡ እምዕፀወ ፡ ከርከዴን ፡ በ ዘቦቱ ፡ ይጠቅዕ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፯) ።

ኩራኪ ፡

ከርከንድ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ካድኮድ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ከርከዴን ፡ የሚባል ፡ ዕንቍ ፤ ወይም ፡ ሌላ ፡ ከርከዴናዊ ። ከደዋን ፡ እይ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፲፯) ።

ከረከንድ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ባላንድ ፡ ቀ ንድ ፡ አውሬ ፤ ቀንዱ ፡ እንደ ፡ ቤት ፡ ቍንጮ ፡ በማኸል ፡ ራሱ ፡ የበቀለ ፤ መልኩ ፡ የፈረስ ፡ ቀንዱ ፡ ያውራሪሥ ። አውራሪሥም ፡ ስለ ፡ ቀንዱ ፡ አንድነት ፡ ከረከንድ ፡ ይባ ላል ። ወለኩናትኒ ፡ ገብርዎ ፡ እምነ ፡ ከረከንድ ፡ ዘቀ ርኑ ፡ መልዕልተ ፡ ድማኁ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፳፫) ።

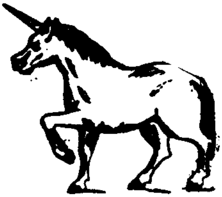

ከረከንድ ፡

ከርካዕ ፤ (ዕብ ፡ ሻቄድ ። ዐረ ፡ ለውዝ) ፤ የተክል ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ለውዝ ፤ ፍሬው ፡ እንደ ፡ ኮክ ፡ ያለ ፤ ዐጥንታም ፡ አፍኣውና ፡ ውስጡ ፡ የሚጥም ። ባለ ብሉዮች ፡ ግን ፡ ሎሚ ፡ ይሉታል ፡ (ዘፍ፵፫ ፡ ፵፪ ። ዓ፲ ፡ ፲፩ ። ኤር፩ ፡ ፲፩ ። መክ፲፪ ፡ ፩) ።

—፤ ቀርካሓ ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ ወይም ፡ ፍልፍል ፡ ዕን ጨት ፡ የቀርካሓ ፡ ዐይነት ። ወግዘፉ ፡ አርባዕቱ ፡ አጻ ብዕ ፡ ዘከርካዕ ፡ (ኤር፻፪ ፡ ፳፩) ። ዘውእቱ ፡ ከርካዕ ፡ ማ ለት ፡ ነው ፤ ንቡብን ፡ እይ ።

ከርከረ ፤ (ዐረ ። ከሪር ፡ ከረ) ፤ ፈጨ ፤ አ ዞረ ፡ መጁን ። በቁሙ ፤ ከረከረ ፡ ገዘገዘ ። ወሠረን ፡ እይ ፤ ካራ ፡ ከርከሮ ፡ ከርከር ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

መከርከር ፤ ወፍጮ ፡ ከነመጁ ፤ እናትና ፡ ልጁ ። ስነ ፡ ምሥርት ፡ ቦቱ ፤ ወጥረሲሁ ፡ መከርክር ፡ (ምሳ ፳፱ ፡ ፵፪) ።

ኰርኰረ ፤ (ዲቃ ፡ ግ ። ዕብ ፡ ካርኬር) ፤ ዘለለ ፡ ፈነጨ ፤ ዞረ ፡ ዐወደ ፤ በዙሪያ ፡ ኼደ ፤ ዙሪያውን ፡ ዞረ ፡ የበዓል ፡ ሁደት ፤ ላውድማም ፡ ይኾናል ። በቁሙ ፡ ኵረኵረ ፤ ለማሣቅ ፤ ለማስጮኸ ፤ ለማስሮጥ ፤ የብብትና ፡ የከበሮ ፤ የፈረስ ፡ የበቅሎ ።

አንኰርኰረ ፤ ገለበጠ ፡ ፈነቀለ ፤ አገለባበጠ ። ዘያንኰረኵር ፡ እብነ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፳፮ ። ማቴ፳፮ ፡ ፳ ። ፳፰ ፡ ፪) ።

—፤ ጨቈነ ፤ ዳጠ ፡ ደፈጠጠ ። ናሁ ፡ አነ ፡ አንኰረኵረ ክሙ ፡ ዘከመ ፡ ያንኰረኵር ፡ ሠረገላ ፡ ብርዐ ፡ (ዓሞ፪ ፡ ፲፫) ።

—፤ ተገለበጠ ፤ ተገለባበጠ ፡ ተንከባለለ ፤ ኼደ ፡ ወይም ፡ መጣ ፤ በታውን ፡ ለቀቀ ፡ (ማር፲፮ ፡ ፬ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፪) ። አእባን ፡ ክቡራት ፡ ያንኰረኵሩ ። ያንኰረኵር ፡ መን ኰራኵር ፡ ውስተ ፡ ዐዘቅት ። አ ፡ እኪት ፡ ፍትወት ፡ እምአይቴ ፡ አንኰርኰርኪ ፡ (ዘካ፬ ፡ ፲፯ ። መክ፲፪ ፡ ፯ ። ሢራ፵፯ ፡ ፫) ።

ነኰርኳር ፤ መገለባበጥ ፤ ግልብጥብጦሽ ። ዘ አዕረገ ፡ ለሔኖክ ፡ በነኰርኳረ ፡ ነፋሳት ። እፎኬ ፡ አር መሙ ፡ ነኰርኳረ ፡ መባርቅት ፡ ወኢያውዐዩክ ፡ (ደ ራሲ ። ሔኖ፶፪ ፡ ፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

መንኰራኵር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ሠረገላ ፤ የሠረገላ ፡ እግር ፡ ተሽከርካሪው ። ቃለ ፡ መንኰራኵር ። በሠረገላ ፡ ወመንኰራኵር ። መንኰራኵረ ፡ ሠረገላቲ ሆሙ ፡ (ናሖ፫ ፡ ፪ ። ሕዝ፳፫ ፡ ፳፬ ። ኢሳ፭ ፡ ፳፰) ። ስሙ ፡ ፩ ፡ ሲኾን ፡ ዐይነቱና ፡ ክፍሉ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ያውድማና ፡ የስልፍ ፡ የሥቃይ ፡ አለ ፤ ያውድማዉን ፡ በኬደ ፡ ተራ ፡ እይ ። አስደፍተ ፡ መንገን ፡ በሊኆት ፡ ዘመንኰራ ኵር ። ሰብዐቱ ፡ ምእት ፡ ወሰማንያ ፡ መንኰራኵ ራት ፤ የስልፍ ፡ (ስንክ ፡ መስ፭ ። ታሪ ፡ አኰ) ። ወእምዝ ፡ አምጽአ ፡ መኰንን ፡ መንኰራኵራተ ፡ ዘብርት ፡ ወአ ኬድዎ ፡ ለቅዱስ ። ወደይዎ ፡ ውስተ ፡ መንኰራኵ ራት ፡ ዘርቡብ ፡ ታሕቴሆን ፡ አፍሓመ ፡ እሳት ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ይስቅልዎ ፡ ውስተ ፡ መንኰራኵር ፡ ወይኩን ንዎ ፡ (ስንክ ፡ የካ፲፫ ። ታኅ፲፪ ። ጥር፩) ።

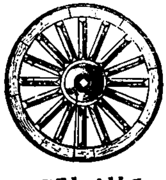

መንኰራኵር ፡

—፤ መንገድ ፡ ጐዳና ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተካከለ ፤ ሠረገላ ፡ የሚ ኼድበት ። ታረትዕ ፡ መንኰራኵረ ፡ ሠናይት ። መንኰ ራኵረ ፡ ርትዕ ። ወግበሩ ፡ መንኰራኵረ ፡ ርቱዐ ፡ ለእ ገሪክሙ ፡ (ምሳ፪ ፡ ፱ ። ፬ ፡ ፲፩ ። ፱ ፡ ፲፪ ። ዕብ፲፪ ፡ ፲፫) ።

ከረም ፤ ሞት ፤ (ከረመ ፡ ይከርም ፡ ይክ ርም ። ዕብ ፡ ካራም ። ዐረ ፡ ከሩመ) ፤ ወይን ፡ መትከል ፤ የተተከለውን ፡ ማገልገል ። መዝነም ፡ መፍ ሰስ ፤ ክረምት ፡ መኾን ፤ የወራት ፡ የጊዜ ። መክረም ፤ ክረ ምትን ፡ ማለፍ ፤ ማሳለፍ ፤ ብዙ ፡ ዘመን ፡ መኖር ፤ መቈ የት ። ወውእቱ ፡ መርሶ ፡ ኢይደሉ ፡ ይክርሙ ፡ ውስ ቴቱ ፡ ክረምተ ። ሐመር ፡ ዘከረመት ፡ በደሴት ፡ ደ ሴት ። አጥባዕኩ ፡ እክርም ፡ ህየ ። እመ ፡ ከረመ ፡

ትስትዮ ፡ በትፍሥሕት ፤ (ግብጽ፯ ፡ ፲፱ ። ፳፰ ፡ ፲፭ ። ቴቶ፫ ፡ ፲፱ ። ሚራ፱ ፡ ፲) ።

ከራሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚከርም ፤ የከረመ ፡ የኖረ ፤ ያምና ፡ የኻች ፡ ዓምና ፡ የወዲያኛው ፤ የብዙ ፡ ዓመት ። እክል ፡ ከራሚ ። ትበልዑ ፡ ከራሜ ፡ ወከራሜ ፡ ከራሚ ። ወይን ፡ ከራሚ ፡ ዐርክ ፡ ዘቀዳሚ ። እስመ ፡ በመከራ ፡ ወተድላ ፡ ይፌጽምዎ ፡ ለዕድሜ ፡ ዘይስእል ፡ ማየ ፡ ወዘያተርፍ ፡ ከራሜ ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፳፪ ። ፳፯ ፡ ፲ ። አዋል ። ቅኔ) ።

ከርም ፤ (ብ ፡ አክራም ። ዐረብ ። ዕብ ፡ ኬሬም) ፤ የወይን ፡ በታ ፡ ዐጸደ ፡ ወይን ፡ ሐረገ ፡ ወይን ። ደወለ ፡ ዐይነ ፡ ከርም ። እስተጋብኡ ፡ ዕፀወ ፡ ከርም ፡ ወአንደዱ ፡ እሳተ ፡ (ሉቃ ፡ ፩ ፡ ፴፱ ። ስንክ ፡ ነሐ፲ ። ሐም፭) ። ዐይነ ፡ ከርም ፡ ትርፍ ፡ አብንት ፡ ነው ፤ ከግእዝ ፡ በቀር ፡ በጽርእና ፡ ባረብ ፡ አይገኝም ።

ክረምት ፤ ከረም ፤ (ብ ፡ ክራማት) ፤ በቁም ፤ ዝናም ፤ የዝናም ፡ ወራት ፡ በጸደይና ፡ በመፀው ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ክፍለ ፡ ዓመት ፡ ከሠኔ ፡ ፳፭ ፡ እስከ ፡ መስከረም ፡ ፳፭ ። ያስተዴሉ ፡ ክረምተ ፡ ለምድር ፡ ዘያበቍል ፡ ማዕረ ፡ ውስተ ፡ አድባር ። ቀስተ ፡ ደመና ፡ ዘክረምት ። ዝናመ ፡ ክረምት ። በክረምት ፡ ወበሐጋይ ። ክረምት ፡ ወመፀው ፡ (ድጓ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ኢዮ፴፯ ፡ ፩ ። ዘካ፲፬ ፡ ፰ ። ኩፋ ፡ ፪) ። በክረምት ፡ ፈንታ ፡ አክራም ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ ከንትሮስን ፡ እይ ።

—፤ ዓመት ፡ ዘመን ፤ ዕድሜ ። ዕጉልት ፡ እንተ ፡ ሠለስቱ ፡ ክረምታ ። ወየአክል ፡ ሠላሳ ፡ ክረምቱ ። በሠላሳ ፡ ክረምት ። ዘአብዝኀ ፡ ክራማተ ። ሰብዓ ፡ ክራማት ፡ (ኢሳ፲፭ ፡ ፭ ። ሉቃ፪ ፡ ፵፪ ። ቅዳ ፡ ዲዮ ። ኢዮ፴፪ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፹፱) ። በክራማት ፡ ፈንታ ፡ አክራም ፡ ይላል ፤ የክረምና ፡ የከርም ፡ ብዙ ፡ ነው ፡ (ስንክ ፡ መስ፳ ። ጥር፳ ። አርጋ ፡ ፩) ።

አክረመ ፤ አዘነመ ፤ አክረመ ፡ አኖረ ። ያክርም ፡ በበ ፡ ዓመት ፡ (ግብ፲፬ ፡ ፲፯) ። አክርማ ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ እርጋሄን ፡ እይ ።

ምክራም ፤ መክረሚያ ፡ ማክረሚያ ፤ የክረምት ፡ በታ ፡ ሙቀት ፡ ያለው ፤ ቈላ ፡ የምድር ፡ ቤት ። ቤተ ፡ ምክራም ፡ ወቤተ ፡ ሐጋይ ። ወንጉሥ ፡ ይነብር ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ምክራም ። ወገብሩ ፡ ህየ ፡ ምክራመ ፡ (ዓሞ፫ ፡ ፲፭ ። ኤር፴፫ ፡ ፳፱ ። ታሪ ፡ ነገ) ።

መስከረም ፤ (መስ ፡ ከረም ። መዝከረም) ፤ በቁሙ ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ቀዳማይ ፤ የወርና ፡ ያመት ፡ መዠመሪያ ፡ በግብጽና ፡ በኢትዮጵያ ፡ ቍጥር ። ጥንትም ፡ ከሥጋዌ ፡ በፊት ፡ ለዓለም ፡ ኹሉ ፡ መዠመሪያ ፡ ወር ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ በአይሁድ ፡ ዐውዳመት ፡ በበዓለ ፡ መጥቅ ፡ ይታወቃል ፤ አታኒምን ፡ እይ ። መስከመቱ ፡ መጥቶ ፡ በክረም ፡ ላይ ፡ ወድቋል ፤ ስለዚህ ፡ መስየ ፡ ክረምት ፡ ምሴተ ፡ ክረምት ፡ ተብሎ ፡ ይፈታል ፤ ምስጢሩ ፡ ፀአትና ፡ መሰስ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የክረምት ፡ ማፍ ፡ መክተቻ ፡ የመፀው ፡ መባቻ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። በዓመት ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ መቅድመ ፡ አውራኅ ፡ ርእሰ ፡ ክራማት ፡ ያሰኛል ፤ ይኸውም ፡ መንና ፡ ስን ፡ እየ ብቻቸው ፡ ነጣጥሎ ፡ መቅድምና ፡ ርእስ ፡ ብሎ ፡ ነው ። ፱ኛም ፤ ዝና ፡ ስ ፡ በጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ይዋረሳሉና ፡ (መሐዘ ፡ ሚዜ ፡ ሚስት ፤ ኅበዘ ፡ ኅቡዝ ፡ ኅብስት) ፡ የዘከረ ፡ መስም ፡ መዝከርና ፡ ከረም ፤ ተጋጥመው ፤ መዝከረ ፡ ከረም ፡ በመባል ፡ ፈንታ ፡ አንዱን ፡ ከረ ፡ ጕርደ ፡ መዝከረም ፡ መዝከረ ፡ ዓም ፡ እንደ ፡ መባል ፡ ኹሉ ፤ ዝ ፡ ለስ ፡ ተለውጦ ፡ መስከረም ፡ ተብሏል ፤ ያመት ፡ ማስቢያ ፡ መታሰቢያ ፤ ወይም ፡ ዐውደ ፡ ዓመት ፡ ማለት ፡ ነው ። ውእቱ ፡ ርእሰ ፡ ዓመት ፡ ዘግብጽ ፡ ወኢትዮጵያ ። እመ ፡ ዐሡሩ ፡ ለመስከረም ፡ (ስንክ ፡ መስ፩ ፡ ፲) ።

ከርሜል ፤ (ዕብ ፡ ከርሜል) ፤ ዕርሻ ፡ ወዥድ ፡ የእክልና ፡ የተክል ፡ በታ ፡ ወፍራም ፡ መሬት ፤ በያመቱ ፡ ፍሬ ፡ የሚሰጥ ፡ የማያቋርጥ ። ስመ ፡ ሀገር ፡ በይሁዳ ፡ ክፍል ፡ ያለች ፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፶፭) ፤ ወይም ፡ መላይቱ ፡ ምድረ ፡ እስራኤል ፡ (ኤር፪ ፡ ፯) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ቾፍርግ ፡ ይሉታል ፤ ምስክር ፡ የለውም ። ከና ፡ ቀ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በከ ፡ ፈንታ ፡ ቀ ፡ ይላልና ፡ ቀርሜሎስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ።

ኰርናዕ ፤—ከርን ፤—ከረዐ ፡ ከርዐ ።

ከረሥ ፤ ሦት ፤ (ከረሠ ፡ ይከርሥ ፡ ይክርሥ) ፤ መክተት ፡ ማግባት ፤ ማኖር ፡ ማስቀመጥ ፤ በታ ፡ ማሲያዝ ። ወንበሩን ፡ ኰርሲ ፡ እንዲል ፡ (ዐረብ) ።

ከርሥ ፤ (ሣት ። ዕብ ፡ ክሬሽ ። ሱር ፡ ክሬስ ፤ ሆድ ። ዐረ ፡ ኪርሽ ፤ ጨጓራ) ፤ በቁሙ ፤ ሆድ ፤ ውስጥ ፤ የመብል ፡ ቋት ፡ የምግብ ፡ ስልቻ ፤ የንዋያት ፡ ውስጥ ፡ መዝገብ ፡ መክተቻ ። ዙሉ ፡ እክል ፡ ይትበላዕ ፡ ወይወርድ ፡ ውስተ ፡ ከርሥ ። መብልዕኒ ፡ ለከርሥ ፡ ወከርሥኒ ፡ ለመብልዕ ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፳፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፮ ፡ ፲፫) ። ከርሠ ፡ ታቦት ፡ ከርሠ ፡ ምሥዕ ፡ ከርሠ ፡ ሐመር ፡ ቢል ፡ ውስጥ ፡ ማለት ፡ ነው ። ማሕፀን ፡ ስፋድል ፤ የፅንስ ፡ የሽል ፡ በታ ። ከርሠ ፡ እም ። ፍሬ ፡ ከርሥ ። ብፁዓት ፡ ከርሣት ፡ እለ ፡ ጾራሆሙ ፡ (መክ፩ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፳፰ ። ስንክ ፡ ጥር፫) ።

—፤ ሰውነት ፡ ነፍስ ፤ ውሳጣዊ ፡ ሕዋስ ፤ አንዠት ። መንፈስ ፡ ርቱዐ ፡ ሐድስ ፡ ውስተ ፡ ከርሥየ ። ከርሥየኒ ፡ ተሀውከት ፡ ላዕሌሁ ፡ ወንሠሠታ ። ከርሥየ ፡ ከርሥየ ፡ ወሥርወ ፡ ልብየ ፡ (መዝ ፡ ፶ ። ሚራ፶፭ ፡ ፳፭ ። ኤር፬ ፡ ፲፱) ። ቀርብንና ፡ ውስጥን ፡ ተመልከት ።

ከረዐ ፤ ዖት ፤ (ከርዐ ፡ ይከርዕ ፡ ይክራዕ ። ዕብ ፡ ካራዕ) ፤ መስገድ ፡ መንበርከክ ፤ ጕልበትን ፡ ማጠፍ ።

ከርዕ ፤ ከርዓ ፤ (ብ ፡ ክራዕ ፤ ከርዓት ። ዕብ ፡ ኬሬዕ ። ሱር ፡ ክርዓ ። ዐረ ፡ ኩራዕ) ፤ ጕልበት ፡ የእግር ፡ ማጠፊያ ፡ መታጠፊያ ፤ ከጕልበት ፡ እስከ ፡ ቍርጭምጭሚት ፡ ያለው ፡ ክፍል ።

ክርናዕ ፤ ኵርናዕ ፤ (ዓት) ፤ ክርን ፤ የእጅ ፡ ጕልበት ፡ ማጠፊያው ፡ ሹሉ ፤ ወይም ፡ መካከሉ ፡ ከክርን ፡ እስከ ፡ መዳፍ ፡ ባንድነት ። **ኵርናዐ ፡ እድ ፡፡ ውስተ ፡ ኵርናዓቲሃ ፡** (ሕዝ፲፫ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ መጋ፳) ። በመንጋጋ ፡ ፈንታ ፡ ጥረስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኵርናዓት ፡ ይባል ፤ የመ ላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዮኤ፩ ፡ ፮) ።

ኰርዐ ፤ (ቀርዐ) ፤ መታ ፡ ቈረመ ፤ ከረና ፡ ኰ ረኰመ ፤ ደሰቀ ፡ ጕሰመ ፤ የዘንግና ፡ የክርን ፡ የኵርኵም ፡ የቡጢ ፡ የጡጫ ፡ አመታት ። የክርንም ፡ አገዳ ፡ ቀላል ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በዕብራይስጥ ፡ ቃኔ ፡ ይባላል ፤ ኅለት ፡ ማለት ፡ ነው ። **እለ ፡ ይኴርዕዎሙ ፡ ለዕቤራት ፡ ወለዕጓለ ፡ ማውታ ፡፡ ይኴርዑ ፡ አርእስተ ፡ ነዳያን ፡፡ ወይኴርዕዎ ፡ ርእሶ ፡ በኅለት ፡** (ሚል፫ ፡ ፭ ። ዓሞ፪ ፡ ፯ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴) ።

ኰርዐ ፤ በቁሙ ፤ ኰራ ፡ ታበየ ፤ ተቈነነ ፡ ተጓ ደደ ። (ተረት) ፤ ባሪያ ፡ ሲኰራ ፡ መድኀኒቱ ፡ ዱላ ። ለቤ ትም ፡ ጣራ ፡ ለባጥ ፡ ለመዋቅር ፡ ይነገራል ። (ግጥም ፡ በቴዎ ፡ ጊዜ ፤ ኀይለ ፡ መለኮት ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ከደራው ፡ ባላባት ፡ ከዋቄ ፡ ዳበ ፡ እጅ ፡ ስላወጧቸው) ፤ ኰርቶ ፡ የነ በረው ፡ የነዋቄ ፡ ጣራ ፤ ኀይሉ ፡ ቢወጣበት ፡ ለመግ ፡ አለ ፡ ደራ ።

ተኰርዐ ፤ ተመታ ፤ ተቈረመ ። **ወንትኴራዕ ፡፡ በበትረ ፡ ኅለት ፡ ተኰራዕከ ፡** (፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፲፩ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ።

ኵሩዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ርዕት) ፤ የኰራ ፡ ኵሩ ፤ ትቢተኛ ። በቡጢ ፡ በኵርኵም ፡ የተመታ ። **ቅንወ ፡ እእ ዳው ፡ ወእግር ፡ ስቁለ ፡ አይሁድ ፡ ክርስቶስ ፤ ርጉዘ ፡ ገቦ ፡ ወኵሩዐ ፡ ርእስ ፡** (ደራሲ) ።

ኵርዐት ፤ በቁሙ ፤ መኰራት ፡ መታበይ ፡ መ ቈነን ፤ ኵራት ፡ ትዕቢት ። **ኵርዐቶሙ ፡ ለደቂቀ ፡ ዓሞን ፡** (ሶፎ፪ ፡ ፰) ።

—፤ መኰራት ፤ ራስን ፡ መመታት ። (ግጥም) ፤ የየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ኵርዐቱ ፡ ባባቱ ፡ ነወይ ፡ በናቱ ፤ በናቱ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ክብነቱ ፡ በቀር ፡ ምን ፡ አለው ፡ ባባቱ ። **ዘመል ታሕትከ ፡ ጽፍዐት ፡ ወዘርእስከ ፡ ኵርዐት ፡** (ስንክ ፡ ታ ኅ፳፯) ።

ኽረጺት ፤ (ዐረ ፡ ጕርጽ) ፤ ከረጢት ፤ ኪስ ፡ ቍናማት ፤ የገንዘብ ፡ መያዣ ። **አምሳለ ፡ ኽረጺት ፡** (ፈ ፡ መ ፡ ፴፩ ፡ ፭) ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ሐረጸ ፡ ነው ፤ ምስ ጢሩም ፡ ክፍልን ፡ ክፍልነትን ፡ ያሳያል ፤ ሐሪጽን ፡ እይ ።

ክሪር ፤ ሮት ፤ (ከረ ፤ ከረረ ፡ ይከርር ፡ ይክርር) ፤ መክረር ፡ መድረቅ ፤ ክራራ ፡ ደረቅ ፡ መኾን ፤ በድንገት ፡ መሞት ። ክር ፡ ክራር ፡ ማለት ፤ ክርክረም ፡ ሳይቀር ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

አክረረ ፤ አከረረ ፤ አስከረረ ፤ አደረቀ ፡ በድን ገት ፡ ገደለ ። (ግጥም ፤ ድኻ ፡ ገበሬ ፡ በራስ ፡ ዐሊ ፡ ጊዜ) ፤ ዐርሼ ፡ በበላኹ ፡ በቀንጃ ፡ በሬዬ ፤ የዘንድሮን ፡ ዐሊ ፡ አክርሞት ፡ ጌታዬ ። ኦ ፡ ሞት ፡ እግዚእየ ፡ አክርሮ ፡ ለ ዐሊ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ክሪር ፤ (ዕብ ፡ አፈቅ) ፤ የወንዝ ፡ ውሃ ፡ ፈ ሳሽ ፤ የፈሳሹ ፡ ቦታ ፡ ደንጊያው ፡ አለቱ ፤ አሸዋው ፡ ኵረቱ ፤ ውሃ ፡ የሚመታው ፤ በላዩ ፡ የሚኼድበት ፤ ፈሳሹ ፡ ባሕሩ ፡ ወይም ፡ ጕርፉ ፡ ያለበሰውና ፡ የሸፈነው ፡ ታችኛው ፡ ው ስጡ ። ክራራ ፡ ደረቅ ፤ ንቁጽ ፡ ይቡስ ፤ ከውሃ ፡ ጋር ፡ ሲኖር ፡ የማይርስ ፡ የማይለሰልስ ፡ ማለት ፡ ነው ። ክሪር ፡ ከኮራ ፤ አፈቅም ፡ ከፊቀን ፡ ይስማማል ፤ ከወረንና ፡ ኮ ራን ፡ እይ ። **ለክሪር ፡ ወለቈላት ፡** (ሕዝ፫ ፡ ፮ ። ፴፮ ፡ ፬ ፡ ፮) ። ክሪር ፡ ባለው ፡ ደግሞ ፡ አፍላግ ፤ አንቅዕት ፡ ይላል ።

ክርስ ፤—ሆድ ፡ ውስጥ ፤—ከርሥ ።

ኪራስ ፤ (ጽር ፡ ኽሪሲዉ) ፤ ወርቅ ። **ኪ ራስ ፡ ትዕሪን ፡፡** ትዕሪን ፡ ኪራስ ፤ የወርቅ ፡ ቀለበት ፤ ሽል ማትና ፡ ጌጥ ፤ ባለዕንቍ ፡ ፈርጥ ፡ (ስንክ ፡ የካ፱) ።

ኰራሲ ፤ (ጽር ፡ ኻርሲት ። ዕብ ፡ ሐር ሲት) ፤ ሸክላ ፡ የሸክላ ፡ ዕቃ ፤ ወይም ፡ ያልተሠራው ፡ ዐፈር ፡ መሬት ፡ ጭቃ ፤ የገል ፡ ስባሪ ፡ ደቂት ። **አንቀጸ ፡ ኵራሲ ፡** (ኤር፲፱ ፡ ፪) ።

ክርሴምቶን ፤ (ጽር ፡ ኽሪሶሊቶስ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፡ (ሕዝ፳፰ ፡ ፲፫) ። ክርሴምቶን ፡ ባለው ፡ ክርስቲሎቤ ፡ ይላል ፤ በጽርእ ፡ ኹለቱም ፡ ፩ ፡ ነው ፤ ኽሪሶሊቶስ ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ ተርሴስ ፡ ነው ፤ ሕብሩም ፡ ሕብረ ፡ ማይ ። የግእዝ ፡ መላሽ ፡ ግን ፡ ፪ ፡ አድርጎታል ።

ክርስቲሎቤ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ወምስሌሁ ፡ አሐዱ ። **ማርያም ፡ ዕንቍየ ፡ ክርስቲሎቤ ፡** (ደራሲ ። ራእ፳፩ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ግን፰) ።

ክርስቶስ ፤ (ጽር ፡ ኽሪስቶስ) ፤ የሹመት ፡ ስም ፤ የተቀባ ፡ ቅቡዕ ፤ እንደ ፡ አሮንና ፡ እንደ ፡ ዳዊት ፡ ተመርጦ ፡ ተቀብቶ ፡ የተሾመና ፡ የነገሠ ። መቀባትም ፡ ለሦስት ፡ ሹመት ፡ ነው ፤ ክህንና ፡ ንጉሥ ፡ ነቢይ ፡ ለመ ኾን ። እሊህን ፡ ሦስቱን ፡ የሚሾም ፡ ሰው ፡ መዠመሪያ ፡ ከሕዝብ ፡ ይመረጣል ፤ ፪ኛ ፡ ከካህን ፡ ከነቢይ ፡ በተቀ ደሰ ፡ ዘይት ፡ ይቀባል ፤ በተቀባም ፡ ጊዜ ፡ የሹመቱን ፡ ሥራ ፡ የሚያስፈጽም ፡ ሀብት ፡ ሥልጣንና ፡ ችሎት ፡ ያድ ርበታል ፤ ይህ ፡ ለኹሉ ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፯ ። ዘሌ፱ ፡ ፫ ። ፩ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፲፩—፲፫ ። ፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፴፱) ። ለጌታችን ፡ ለመ ድኀኒታችን ፡ ለሥግው ፡ ቃል ፡ ግን ፡ ቀቢውና ፡ ሿሚው ፡ ፈጣሪ ፡ እንጂ ፡ ምድራዊ ፡ ፍጡር ፡ ስላልኾነ ፡ ግዙፍ ፡ ቅባት ፡ የለውምና ፤ በዘይቱ ፡ ፈንታ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ ይባልለታል ። **ኢየሱስ ፡ ዘእምናዝሬት ፡ ዘቀ ብዖ ፡ እግዚአብሔር ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ወኀይለ ፡** (ግብ፲ ፡ ፴፰) ። ከሕዝብ ፡ እንደ ፡ መመረጥ ፤ የኛን ፡ ባሕ ርይ ፡ ነሥቶ ፤ ናሁ ፡ ቍልዔየ ፡ ዘኀረይኩ ። ወአልዐልኩ ፡ ኅሩይየ ፡ እምሕዝብየ ፡ መባል ፡ ነው ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፹፰) ። ተቀብቶ ፡ እንደ ፡ መሾም ፤ መንፈስ ፡ ቅዱ ስን ፡ ተቀብሎ ፡ ክህን ፤ ንጉሥ ፤ ነቢይ ፡ ሐዋርያ ፡ መኾን ፤ ክርስቶስ ፤ ዳግማይ ፡ አዳም ፤ ምሉእ ፡ ጸጋ ፡ ቀዳሜ ፡ ጸጋ ፤ በኵረ ፡ ልደት ፡ ለኵሉ ፡ ፍጥረት ፡ መባል ፡ ነው ፡ (ኢሳ

፲፩ ፡ ፱) ። የሱስ ፡ ዐማኑኤል ፡ በተዋሕዶ ፡ የወጣለት ፡ የተጸውዖ ፡ ስም ፡ እንደ ፡ ኾነ ፣ ክርስቶስም ፡ የተቀብዖ ፡ ስም ፡ ነው ። በባሕርዩ ፡ ቅባትና ፡ ሹመት ፡ ፱ኛ ፡ ልደት ፡ የማይሻ ፡ ቃል ፣ ዳግመኛ ፡ መወለድ ፡ ስለሚሹ ፡ ስላዳምና ፡ ስለ ፡ ሔዋን ፡ ልጆች ፤ ዮም ፡ ወለድኩከ ፡ ተብሎ ፡ በኋረ ፡ ልደትና ፡ በኋረ ፡ ስም ፡ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ ይኾን ፡ ዘንድ ፤ ያው ፡ ግን ፡ በወልድነቱ ፡ ውሉድ ፣ በቅቡዕነቱ ፡ ቅቡዓን ፡ ክርስቲያን ፡ ለማሰኘት ፣ ሰው ፡ ኹኖ ፡ ቢቀባ ፡ ክርስቶስ ፡ ተብሏል ፡ (ዳን፱ ፡ ፳፭ ። ማቴ፩ ፡ ፲፮) ። ኢይጽሕቅ ፡ ቅብዐተ ፡ በህላዌሁ ፤ አላ ፡ በሥምረቱ ፡ ተሠጊዎ ፡ ነሥአ ፡ ቅብዐተ ። እስመ ፡ በዘተሰብአ ፡ ተቀብዐ ፡ (ቄር) ። ወተሰምየ ፡ ክርስቶስሀ ፡ በእንተ ፡ ዘተቀብዐ ፡ ምስሌነ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ ዳዊት ፡ ዘይቤ ፡ በእንተ ፡ ክርስቶስ ፤ አፍቀርከ ፡ ጽድቀ ፡ ወዐመፃ ፡ ጸላእከ ፤ በእንተ ፡ ዝ ፡ ቀብዐከ ፡ እግዚ ፡ አምላክከ ፡ በዘይተ ፡ ፍሥሓ ፡ እምዙሎሙ ፡ እሊኣከ ፡ እለ ፡ እሙንቱ ፡ ሱቱፋኒከ ፤ ወለሊሁ ፡ ውእቱ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ቄር) ። ዘይተ ፡ ፍሥሓ ፡ ያለውን ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ብሎ ፡ ተረጕመው ፤ ሀብትነትና ፡ ቅብዕነት ፡ የርሱ ፡ ነውና ። መንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ዐሎ ፡ ብለው ፡ ወልድ ፡ ቅብዕ ፡ የሚሉ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፣ የተሰብአንና ፡ የተቀብዐን ፡ ምስጢር ፡ እንዳውጣኪ ፡ ቀላቅለው ፡ ደባልቀው ፣ ክርስቶስ ፡ ማለት ፡ ከ፪ ፡ አካል ፡ ፩ ፡ አካል ፣ ከ፪ ፡ ባሕርይ ፡ ፩ ፡ ባሕርይ ፡ የኾነ ፣ በተዋሕዶ ፡ የከበረ ፡ ዋሕድ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ብለው ፣ ተቀብዐን ፡ ተዋሐደ ፡ እያሉ ፡ አለቋንቋው ፡ አለንባቡ ፣ አለስልቱ ፡ አላገባቡ ፡ ይፈቱታል ፤ ቀብዐንና ፡ ዋሐደን ፡ ተመልከት ። ሥጋው ፡ ቃል ፡ ቢሥግውነቱ ፣ መንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ አልተቀባም ፣ ሀብታተ ፡ መንፈስን ፡ አልተመላም ፣ ጸጋ ፡ አልተቀበለም ፣ በመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕነት ፡ ክህነትና ፡ መንግሥት ፡ አልተሾመም ፣ የሰውነት ፡ ክብር ፡ አልከበረም ፡ ማለት ፣ ሐሰትነቱ ፡ ሰማዩም ፡ ሰማይ ፣ ምድሩም ፡ ምድር ፡ አይደል ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ያለ ፡ ነውና ፤ እሊህንም ፡ ስሞስ ፡ ለክርስቶስ ፡ ኢያእመሩ ፡ ወዘኢይደሉ ፡ ይሜህሩ ። እለሰ ፡ የአምኑ ፡ ርቱዐ ፡ ይሜህሩ ፡ ከመ ፡ በሥጋሁ ፡ ተቀብዐ ። እስመ ፡ ክርስቶስ ፡ ብሂል ፡ ቅቡዕ ፡ ብሂል ። ወእፎ ፡ ይሰመይ ፡ ክርስቶስ ፡ ዘኢተቀብዐ ፡ ብሎ ፡ ቅዱስ ፡ ቄርሎስ ፡ ነቅፏቸዋል ፤ ሐዋርያውም ፡ ዘልፏቸዋል ፡ (፩ዮሐ ፡ ፪ ፡ ፳፪) ። በብሉይ ፡ በሐዲስ ፡ በሊቃውንት ፡ ዘይት ፡ ዘይትን ፡ ተቀባ ፡ እንዳይባል ፡ ኹሉ ፣ ወልድም ፡ ርሱው ፡ ራሱ ፡ ቅብዕ ፡ ኹኖ ፡ ወልድን ፡ ተቀባ ፡ አልተባለምና ፤ ወልድ ፡ ቅብዕ ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ንስጥሮስ ፡ ባህል ፡ ተዋሕዶን ፡ ኅድረት ፣ ወልድ ፡ ዋሕድን ፡ ኹለት ፡ አሰኝቶ ፣ ክርስቶስ ፡ መባልን ፡ ለሥጋ ፡ ብቻ ፡ አክናንቦ ፡ ሰጥቶ ፡ ቃልን ፡ ክርስቶስ ፡ ከመባል ፡ ከመሲሕነት ፡ ያወጣዋል ። ቅብዕና ፡ ቅቡዕ ፡ ኀዳሪና ፡ ማኀደር ፣ ጥሬና ፡ ቅጽል ፣ መንፈስና ፡ ቃል ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በስምና ፡ በግብር ፡ የተለዩ ፡ ፪ ፡ ዐይነት ፡ ቃሎች ፣ ፪ ፡ ልዩ ፡ አካሎች ፡ ናቸውና ፤ እንኳን ፡ በግእዝ ፡ በማንም ፡ ቋንቋ ፡ አንድ ፡ ሊባሉ ፡ ባንድ ፡ ስም ፡ ሊጠሩ ፡ አይቻልም ፤ አፍንጫ ፡ እንደ ፡ መላስ ፡ ወይም ፡ ባንዲት ፡ ቆብ ፡ ውስጥ ፡ ፪ ፡ ራስ ፡ እንደ ፡ ማግባት ፡ ነው ። ወልድ ፡ በተዋሕዶ ፡ ፩ ፡ አካል ፡ ፩ ፡ ልጅ ፣ ፍጹም ፡ አምላክና ፡ ፍጹም ፡ ሰው ፡ ኹኖ ፡ በቀባዒነት ፡ ከአብ ፡ ጋራ ፣ በተቀባዒነት ፡ ከኛ ፡ ጋራ ፡ ፩ነት ፡ ስላለው ፡ ቀባዒና ፡ ቅቡዕ ፡ ቢባል ፡ እንጂ ፣ እንደ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ አይባልም ፤ አብ ፡ ቅብዕ ፡ እንዳይባል ።

ክርስቶስ ።

ክርስቶሳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የክርስቶስ ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ ወገን ፡ ደቀ ፡ መዝሙር ፤ የክርስቶስ ፡ ገንዘብ ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ስብከት ፡ ክርስቶሳዊት ። ንጉሣውያን ፡ ወአኮ ፡ ክርስቶሳውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፵፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ክርስቲያን ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ጥሙቅ ፤ ቅቡዕ ፡ ቅቡዓዊ ፤ መሲሓዊ ። ላንድም ፡ ለብዙም ፡ ይኾናል ፤ እንደ ፡ ሰብእ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ተሰምዩ ፡ አርድእት ፡ ክርስቲያነ ። ወኮኑ ፡ አበዊሁ ፡ ክርስቲያነ ፡ (ግብ፲፩ ፡ ፳፮ ። ስንክ ፡ ነሐ፳) ።

ቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ (ብ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት) ፤ በቁሙ ፣ ቤተ ፡ ክሲያን ፣ የምእመናን ፡ መሰብሰቢያ ። ቤተ ፡ ክርስቲያንሰ ፡ ቤተ ፡ ጸሎት ፡ ይእቲ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፩) ።

—፤ የክርስቶስ ፡ መንጋ ፡ ጉባኤ ፡ ማኅበር ፤ ሕዝበ ፡ ክርስቲያን ። ከኒሳን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። ንግራ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ። ሰብዐ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፩ ። ማቴ፲፰ ፡ ፲፯ ። ራእ፩ ፡ ፬) ።

ክርስቲያናዊ ፤ (ዊት) ፤ ክርስትና ፡ ያለው ፤ የክርስቲያን ፡ ወገን ። አንሰ ፡ አረማዊ ፡ እንዘ ፡ ክርስቲያናዊ ፡ በስም ። ብእሲት ፡ ክርስቲያናዊት ፡ (ቅኔ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፱) ።

ክርስቱን ፤ የከረስተን ፣ ክርስቲያን ፡ የኾነ ፤ ጥሙቅ ። ዘይሜህር ፡ አሐደ ፡ ገጸ ፡ ኢጥሙቀ ፡ ወኢቅቡዐ ፡ ወኢክርስቱን ፡ ውእቱ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ክርስትና ፤ በቁሙ ፤ ክርስቲያንነት ። ዘተሐበየ ፡ ውሉዶን ፡ በክርስትና ። ወአጥመቅዎ ፡ ጥምቀተ ፡ ክርስትና ። ክሕደ ፡ ክርስትናሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፳ ። ጥር፯) ።

ክርስጵራስስ ፤ (ጵር ፡ ኽሪሶፕራሶስ) ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ቅጠልማ ፡ ዕንቍ ፡ (ራእ፳፩ ፡ ፳) ።

ከረተ ፤ (ቀረፀ ። ዕብ ፡ ካራት) ፤ ቈረጠ ፡ ከተከተ ፣ አፈፈ ፡ ቀረጠፈ ። ከካ ፡ ገረደፈ ፣ ከረተፈ ፤ ክርት ፡ ሽርንክት ፡ አደረገ ፤ የደቂት ።

ክርታስ ፤ (ሳት ። ጽር ፡ ኻርቲስ) ፤ በቁሙ ፤ ክርት ፡ ክርታ ፤ ወረቀት ፡ የሚቈረጥና ፡ የሚታፈፍ ፤ ቍርጥ ፡ ነገር ፡ የሚጣፍበት ፡ ነደው ፤ ወይም ፡ የተጣፈበት ፤ ወረቀን ፡ እይ ። ንሣእ ፡ ክርታሰ ፡ ወጸሐፍ ፡ ኵሎ ። አምጽእ ፡ ክርታሰ ፡ ወማየ ፡ ሕመት ። ጠማሬ ፡ ክርታስ ። እሉ ፡ ክርታሳት ፡ (ቀሌ ። ተረ ፡ ባሮ ። ኢሳ፰ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ጥር፲፮) ። ተጠውመ ፡ ከመ ፡ ክርታስ ። አብጽሐ ፡ ለነ ፡ ክርታሰ ፡ መጽሐፍክሙ ። ኢታርእየሙ ፡ ዘንተ ፡ ክርታሰ ፡ ዘጸሐፍኩ ፡ ለከ ። ወጸሐፉ ፡ አስማቲሆሙ ፡ ውስተ ፡ ሠለስቱ ፡ ክርታሳት ፡ ንኡሳት ፡ (ራእ፮ ፡ ፲፬ ። ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ሚያ፫) ።

ክርተሰ ፤ ክረተሰ ፤ በክርታስ ፡ ላይ ፡ ጣፈ ፤ ሣለ ፡ መሰለ ፤ ነደፈ ፡ በገረ ፤ አነሣ ፤ የመልክ ፡ የጥፈት ። ሰኪ እኮ ፡ በመልክአ ፡ ጽሕፈት ፡ ወከርተስኮ ፡ በክርታስ ፡ (አዋል) ።

ኰራፒታ ፤ (ጽር ፡ ግራፊዲ) ፤ መጣፊያ ፡ ብርዕ ፤ ወይም ፡ ቀለም ፡ መቅቢያ ፡ በጫፉ ፡ ጭራ ፡ ጭረት ፡ ያለው ። ክርታ ፡ ስሌዳ ፡ ብለውም ፡ የሚፈቱ ፡ አሉ ፤ ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ሻሻር ፡ ይላል ፤ ቀይ ፡ ቀለም ፡ ማለት ፡ ነው ። አርኣያ ፡ ከለዳውያን ፡ ሥዑላን ፡ በኰራፒታ ፡ (ሕዝ፳፫ ፡ ፲፬) ።

ከሲብ ፤ ቦት ፤ (ከሰበ ፡ ይከስብ ፡ ይክሰብ) ፤ መክሰብ ፡ ማትረፍ ፤ ትርፍ ፡ ጥቅም ፡ ማግኘት ፤ በሥራ ፡ (ትግሬ ፡ ወዐረብ) ።

ከሰበ ፤ (ይከ ፡ ይክስ) ፤ ቈረጠ ፡ ሸለተ ፡ ከረከመ ፤ ገዘረ ፤ ትርፋን ፡ ገላ ፤ የጠጕር ፡ የጥፍር ፡ የዋሸላ ። ትክስቡ ፡ ቍልፈተክሙ ፤ ከሰበ ፡ ሥጋሁ ። ከመ ፡ ይክስቡ ፡ ውሉዶሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭ ። ፲፮ ። ፳) ።

አክሰበ ፤ አስቈረጠ ፤ አስገዘረ ። ለአክስቦ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተከስበ ፤ ተገዘረ ፤ ተከረከመ ። ዘኢተከስበ ፡ ሥጋ ፡ ነፍስቱ ። ኢኀፈረ ፡ ከሚተ ፡ ዕርቃን ፡ ለተከስቦ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ክሱብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ስብት) ፤ የተገዘረ ፡ ግዙር ። ዘኢኮነ ፡ ክሱበ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭) ።

ክስበት ፤ መግዘር ፤ መገዘር ፤ ግዝረት ። ወአልቦ ፡ ክስበተ ፡ መዋዕል ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭) ።

መክስብ ፤ ሸንኰፍ ፡ ዋሸላ ፤ ቍልፈት ፡ ከተማ ፡ ነፍስት ፤ በምላጭ ፡ ተቈርጦ ፡ የሚወድቀው ፡ ትርፉ ። ወገዘረ ፡ ሥጋ ፡ መክስቦሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፭) ።

ክሳድ ፤—ዐንገት ፤—ከሥዶ ፡ ከሠደ ።

ኰሲሕ ፤ ሐት ፤ (ኰስሐ ፡ ይኰስሕ ፡ ይኵሳሕ) ፤ መኰሳት ፤ ማራት ፡ መቅዘን ። በረዘንና ፡ ዘበለን ፡ እይ ። ፋሲካ ፡ ዘቦቱ ፡ በሊዐየ ፡ እኩስሕ ፤ ወበትይየ ፡ እሠይን ፤ ዳእሙ ፡ እውዕል ፡ ፋሲካ ፡ በማያዊ ፡ ዘአልቦቱ ፡ ኵስሕ ፡ ወኢሥንት ። ተሀውከ ፡ ክርሁ ፡ ለአርዮስ ፤ ወሖረ ፡ ኀበ ፡ ሙፃአ ፡ ኵስሕ ፡ ከመ ፡ ይኵሳሕ ፡ ወወፅአ ፡ አማዑቱ ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ ነሐ፲፰) ። ከሳ ፡ ኰሰሰ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ በኰስሐ ፡ ፈንታ ፡ አኰስሐ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አኵስሑ ፡ እልኩ ፡ አዕዋፍ ፡ ውዑየ ፡ ውስተ ፡ አዕይንትየ ። ከመ ፡ መዝበር ፡ ዘኵሉ ፡ ያኵስሕ ፡ ውስቴቱ ። ነበረ ፡ ከመ ፡ ያኵስሕ ፡ (ጦቢ፪ ፡ ፲ ። ኤር፲፱ ፡ ፲፫ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ኰስሕ ፤ በቁሙ ፡ ኰስ ፤ ዐር ፡ ዐይነ ፡ ምድር ፤ ፋንድያ ፤ ከሆድ ፡ የሚወጣ ፡ የምግብ ፡ ሐሠር ። ከመ ፡ ይብልዑ ፡ ኵስሖሙ ። ኵስሐ ፡ ርግብ ። ኵስሐ ፡ አፍራስ ፡ ወእንስሳ ፡ (ኢሳ፴፮ ፡ ፲፪ ። ፬ነገ ፡ ፮ ፡ ፳፭ ። ዮሴፍ) ።

ምኰሳሕ ፤ መኰሻ ፤ ኰስ ፡ መጣያ ፤ ዐዘቅት ፡ ዕዳሪ ። ዐጸደ ፡ ምኵሳሕ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አኰስሐ ፤ አስኰሳ ፤ አሳራ ፡ አስቀዘነ ።

ከሰየ ፤ (ዕብ ፡ ኬሳህ) ፤ ሸፈነ ፡ ጋረደ ፡ አለበሰ ።

መከሴና ፤ (ዕብ ፡ ምከሴ) ፤ መሸፈኛ ፡ መጋረጃ ፡ ልብስ ። ወገብሩ ፡ ሕዝብ ፡ መከሴና ፡ ለምሥዋዕ ፡ ዘሐነጹ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሜክሱት ፤ (ዕብ ፡ ምኩሶት) ፤ የተሸፈኑ ፡ የተዘጉ ፡ የተደፈኑ ፤ መስኮቶች ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፲፯) ።

ኰሰየ ፤ (የኰስሐ ፡ መንቲያ) ፤ ኳሸ ፤ ኰሸት ፡ ቃል ፡ አወጣ ፤ ፈጥሮ ፡ አስመስሎ ፡ ተናገረ ፤ የቅኔ ፡ የግጥም ፤ የተረት ፡ የጨዎች ። እገሌ ፡ ኳሽ ፡ ነው ፤ ኰሸት ፡ ቅኔ ፡ እንዲሉ ።

—፤ ለየ ፡ ነጠለ ፤ ከፋፈለ ፤ አጠፋ ፡ አበላሸ ፤ ነቀፈ ፡ ካደ ። ንከፍሎ ፡ ወንኵስዮ ፡ ለዐማኑኤል ፡ እምህላዌሁ ፡ ዘውእቱ ፡ ሕይወት ። እለሰ ፡ ይብሉ ፡ አኮ ፡ ቃል ፡ ዘኮነ ፡ ሥጋ ፡ ወኢተወልደ ፡ በሥጋ ፡ እምብእሲት ፡ ይኵስይዎ ፡ ለአሚን ። እመሰ ፡ ኵሰይነ ፡ ልደቶ ፡ ዘከማነ ። ኵሰይኪ ፡ ለሃይማኖት ፡ (ቄር ፡ እስት ። ጸላ ። ተረ) ።

—፤ ዐበረ ፡ ተባበረ ፤ ተዛመደ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ኾነ ፤ በስም ፡ በግብር ፡ በርስት ፡ በነገድ ። ቅሩቡ ፡ ዘይኵስዮ ፤ ወእመኒ ፡ አልቦ ፡ ዘይኵስዮ ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፳፭ ፡ ፳፮) ። ኰሰየ ፡ በቤዘወ ፡ ፈንታ ፡ ገብቷል ፤ (ዘይኰስዮ) ፡ የሚቤዠው ፡ ዘመድ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ተኰሰየ ፤ ተለየ ፡ ተነጠለ ፤ ጠፋ ፡ ተበላሸ ፤ ተነቀፈ ። እስመ ፡ ኢንትዌከፍ ፡ ዘይክል ፡ ተኵስዮ ። በቍዕ ፡ ወመፍቀሬ ፡ ሰብእ ፡ ዘኢይትኵሰይ ፡ (ቄር ፡ እስት ። ተረ) ።

ኰስየት ፤ መለየት ፡ መክፈል ፤ መከፈል ። ወኵስየት ፡ ዘቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

መኰሲ ፡ [illegible] ፤ (ብ ፡ መኰስያት ፤ አው ፡ መኳስይ) ፤ [illegible] ፤ የስም ፡ ተባባሪ ፤ ስም ፡

ዐበር ። ሶፍያ ፡ አንጌቤናይት ፡ እስመ ፡ እነ ፡ መዙ ሲሃ ። ዳንኤል ፡ ብፁዕ ፡ መዙሴ ፡ ዳንኤል ፡ ነቢይ ። ወካልእስ ፡ በመዙሴ ፡ ወልድ ፡ ተሰምየ ፡ ወልደ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳ ። ታኅ፯ ። ቄር) ።

መኰሰየ ። **ተመኰሰየ** ። (**ኰሰየ**) ። ሞክሸ ። ተሞክሸ ። ሞክሼ ፡ ኾነ ። በስም ፡ ተባበረ ። ተመዙሰዩ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ ወኢያሱ ፡ ምስለ ፡ ክርስቶስ ፡ በጸዊረ ፡ ስም ። ወአኮ ፡ በአማን ። ሰላም ፡ ለሱስንዮስ ፡ በምግባር ፡ ወተሰምዮ ፡ ለዕጓለ ፡ ጴጥሮስ ፡ ሱሲ ፡ ዘተመዙሰዮ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ሐም፳፩) ።

አመኰሰየ ፡ (**ያመኰሲ** ፡ **ያመኰሲ**) ። አሞክሸ ። ሞክሼ ፡ አደረገ ።

ኰስኰሰ ። (**ዲቃ** ፡ **ወይም** ፡ **ተቀ** ፡ **ግ**) ። ሻከረ ። ኰስኰሰ ። ዝንጕርጕር ፡ ኾነ ።

ኰሰኰስ ። (**ብ** ፡ **ኰሳኵስ** ። **ሳን**) ። ዝንጕር ጕር ። ጠቃጠቆ ። ዘኵስኵስ ፡ ሕብሩ ። ወዘኢኮነ ፡ ኵስ ኵስ ። ወበግዕት ፡ ላባ ፡ ድንግል ፡ ዘኢተአምር ፡ ተው ሳከ ፡ ወለደት ፡ ኰሳዙሰ ፡ ሰብአ ፡ ወአምሳከ ። አም ሳለ ፡ ወርቅ ፡ ይገብሩ ፡ ለኪ ፡ ኰሳዙሰ ፡ ዘብሩር ። አ ፍራስ ፡ ኰሳዙሰን ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፴፪ ፡ ፴፫ ። ቅኔ ። ማሕ፩ ፡ ፲፩ ። ዘካ፩ ፡ ፰) ።

ኵስኵስት ። (**ብ** ፡ **ኰሳኵሳት**) ። በቁሙ ። ጡታም ፡ መንቀል ፡ ገንቦ ፡ እንስራ ፡ ማድጋ ። ዝንጕር ጕርንት ፡ ያለው ። ሲያዩት ፡ ደስ ፡ እንዲያሰኝ ፡ ቀለም ፡ እየቀቡ ፡ ሳይደርቅም ፡ በርጥቡ ፡ ሐረግ ፡ እየጣሉ ፡ ያስጌ ጡታልና ። ኵስኵስት ፡ ያሰኘው ፡ ሕብሩ ፡ ነው ። ቀና ፡ ከ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በቁ ፡ ፈንታ ፡ ኰ ፡ ይላል ፡ የ ጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ቁሳቍስን ፡ እይ ።

ኵስኵስት ፡

ኵስኵስ ። (**ትግ** ፡ **ሐበ**) ። ኰሽኰሽ ። ያፍንጫ ፡ ዐጥንት ። ሹሉ ፡ እንደ ፡ ጡት ፡ ያለው ።

ከስከሰ ። (**ዕብ** ፡ **ከሽኬሽ**) ። ከሰከሰ ። ሰባበረ ፡ ከፋፈለ ፡ (ዐማርኛ) ።

ካሴል ። (**ዕብ** ፡ **ኪስሌው** ። **ጽር** ፡ **ኻስ ሌው**) ። የዕብራውያን ፡ ፱ኛ ፡ ወር ። ታኅሣሥ ፡ (ዘካ፯ ፡ ፩) ።

ኬሴላ ። (**ዕብ** ፡ **ክሲል**) ። ጉቡኣን ። ከዋክ ብት ። አንድነት ፡ ያላቸው ። ኬሴላ ፡ ባለው ፡ ሴኬላ ፡ ይ ላል ፡ የተዛወረ ፡ ነው ። ሰከለንን ፡ እይ ፡ (ዓሞ፭ ፡ ፰) ።

ኰሰረ ። (**ዕብ** ፡ **ካሼር**) ። አማረ ፡ ተከናወነ ። ንጹሕ ፡ ጽሩይ ፡ ኾነ ።

ኰስተረ ። (**ስጕ** ፡ **ግ**) ። ኰሰተረ ። ጠረገ ፡ ጥሩ ፡ አደረገ ። ሰበሰበ ፡ ለማፈሥ ። ቈረጠ ፡ ቈጠቈጠ ። ኵስትሩ ፡ መካነ ፡ ኀልገታ ። ቀዲሐ ፡ ማየ ፡ ወኵስትሮ ፡ ዙስሐ ፡ አፍራስ ። አዘዘ ፡ ይኵስትሩ ፡ ዐውደ ፡ ሀገር ። ዙሉ ፡ ዕፀ ፡ ዘያስተሓምመ ፡ ቦቱ ፡ ወይዋሕይዎ ፡ እንዘ ፡ ይኵስትሩ ፡ ዐውዶ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲ ። ጥቅ፱ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ድ፰) ።

ኰስታሪ ። **መኰስትር** ። የሚጠርግ ፡ የሚያ ጠሩ ። ጠራጊ ። ኵስታሪተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (አዋል) ።

ምኵስታር ። (**ራት**) ። መጥረጊያ ፡ መጠራረ ጊያ ፡ የጉድፍ ፡ መጣሪያ ። ወይልሕሱ ፡ ምዙስታረ ፡ ቤተ ፡ (አዋል) ።

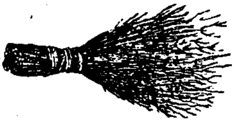

ምኵስታር ፡

ተኰስተረ ። ተጠረገ ። ተጠራረገ ። ተቈጠቈጠ ። ቤት ፡ ዘኢተኵስተረ ። እስመ ፡ በቀሣላት ፡ ይትኰሰ ተሩ ፡ በእደ ፡ መስተገብራን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ድ ፲፪) ።

ኵስቱር ። (**ራን** ፡ **ራት** ፡ **ትርት**) ። የተጠ ረገ ፡ ጥርግ ፡ ጥሩ ፡ (ሉቃ፲፩ ፡ ፳፭) ።

ኵስታር ። (**ራት**) ። ጥራጊ ። ጉድፍ ። የጢፍ ፡ ትርኳሽ ። ኵስታሪ ።

ከተበ ። (**ዐረ** ። **ሱር** ፡ **ክታብ** ። **ዕብ** ፡ **ካ ታብ**) ። በቁሙ ። ጣፈ ፡ ጻፈ ። አጋባ ፡ አራከበ ። ተባቱን ፡ ከንስት ፡ ደዌውን ፡ ከጥዑይ ። የተክል ፡ የፈንጣጣ ።

ከታቢ ። (**ቢት** ፡ **ብያን** ፡ **ያት** ። **ተብት**) ። በቁሙ ። የሚጥፍ ፡ ጣፊ ። ከታብያን ፡ (ስንክ ፡ የካ፳) ።

ክታብ ። (**ባት**) ። መጽሐፍ ። መልእክት ። ደብ ዳቤ ፡ ጦማር ። ተብህለ ፡ በክታበ ፡ ዐረቢ ። ዘየሐውር ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ፡ ዘእንበለ ፡ የአዝዞ ፡ ዘይሠይሞ ፡ በቃሉ ፡ ወበክታቡ ። ጸሐፈ ፡ ሎቱ ፡ ክታበ ፡ በእደሁ ። ከመ ፡ ይትአዘዙ ፡ ሎቱ ፡ ዙሎሙ ፡ መኳንንት ። ክታበ ፡ መ ልእክት ፡ (አዋል ። ፍ ፡ ነ ፡ ፩ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ የካ፱ ። መስ፯) ። —። በቁሙ ። የጠንቋዮች ፡ ጥፈት ፡ አስጠንቋዮች ፡ የሚ ያንገቱት ። ዐሸን ፡ ክታብ ። የደረት ፡ መጣፍ ። (ተረት) ። ማተብና ፡ ዐንገት ። ክታብና ፡ ደረት ። እስ ፡ ይጽሕፉ ፡ ክታባተ ፡ በምክንያተ ፡ ፈውስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፭) ።

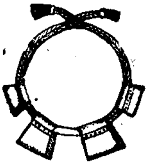

ክታብ ፡

ከቶሊክ ። (**ጽር** ፡ **ካቶሊክ**) ። የቤተ ፡ ክሲ ያን ፡ ስም ። ኵላዊ ። ዘኵሉ ፡ እንተ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ።

ከቶሊክ ፤ (ጽር ፡ ካቶሊኮስ) ፤ ካቶሊካዊ ፡ የካቶሊክ ። ሃይማኖት ፡ ከትሊካ ፤ እንተ ፡ ይእቲ ፡ ሐዋርያዊት ። ወያከብርዎ ፡ በስም ፡ ዐቢይ ፡ ዘከቶሊካ ፤ ዘውእቱ ፡ ስመ ፡ ሊቃናት ፡ (አትና ፡ አዋል ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

ከተመ ፤ (ኀተመ ፤ ከተበ) ፤ ዘጋ ፡ አሸገ ፡ ዐተመ ፤ እንዳይከፈት ። አመለከተ ፡ ምልክት ፡ ጣፈ ፡ አደረገ ፤ በቀለም ፡ በተኰስ ፡ ወይም ፡ በመብጣት ፡ እንደ ፡ ሣይንቶች ፤ ተድባበ ፡ ማርያም ፡ ለማለት ፡ ተን ፡ ብቻ ፡ በየቀኝ ፡ ክንዳቸው ፡ ይበጣሉ ፡ (ራእ ፲፫ ፡ ፲፮ ፡ ፲፯) ። በቁሙ ፤ ከተማ ፡ ሠራ ፤ መዲና ፡ አደረገ ።

ተከትመ ፤ ተከተበ ፤ ተጠቈረ ፡ ተበጣ ፡ ተተኰሰ ። ዘይትሜሰል ፡ በአርኣያ ፡ ዘኢኮነ ፡ አርኣያሁ ፡ ከመ ፡ ካህን ፡ ዘይትከተም ፡ አው ፡ ዘይለብስ ፡ አልባሰ ፡ ሐራ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ።

ክትመት ፤ ምልክት ፤ መለዮ ። ትሕትና ፡ ውእቱ ፡ ክትመተ ፡ ሐራዊ ፡ ክርስቶስ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፶፪) ።

ከተማ ፤ (ማት) ፤ ጫፍ ፡ ራስ ፤ ዳርቻ ፡ ጽንፍ ፤ መጨረሻ ። ከተማ ፡ ነፍስት ። ከተማ ፡ በትሩ ። ከተማሁ ፡ ለደብር ። ጕጠት ፡ ዘሠላስ ፡ ከተማት ። አዕይንቲሁ ፡ ለአብድ ፡ ውስተ ፡ ከተማ ፡ ምድር ፡ (ዘፍ ፲፯ ፡ ፲፭ ። ዓ፯ ፡ ፴፭ ። ዘፀ፲፱ ፡ ፳ ። ፊልክ ፡ ፭ ። ምሳ ፲፯ ፡ ፳፬) ።

—፤ የፍሬ ፡ በኵራት ፡ ቀዳምያት ። ከተማ ፡ ዐውድክ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፳፱) ።

—፤ በቁሙ ፤ የንጉሥ ፡ መዲና ፡ መናገሻ ፤ የአህጉር ፡ ራስ ። (ተረት) ፤ የድኻ ፡ ልጅ ፡ ባውድማ ፤ የመኰንን ፡ ልጅ ፡ በከተማ ። ሰብእ ፡ ከተማ ። ወገብሩ ፡ ከተማ ፡ በህየ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ።

ከተማዊ ፤ የከተማ ፡ የመዲና ፤ ከተምኛ ።

ተንከተም ፤ (ታንኳ) ፤ መሸጋገሪያ ፡ ድልድይ ፤ በታላቅ ፡ ወንዝ ፡ ላይ ፡ የሚጋደም ፡ ጫፍና ፡ ጫፉ ፡ ከማይ ፡ እስከ ፡ ማይ ፡ የሚገጥም ፤ ዕንጨትና ፡ ብረት ፡ ግንብ ፤ ን ፡ ስሯጽ ፡ ነው ። ወገብረ ፡ ተንከተመ ፡ ዲበ ፡

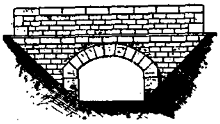

ተንከተም ፡

ባሕር ። ተበትከት ፡ ተንከተም ፡ ዘውስተ ፡ ባሕር ። ማርያም ፡ ተንከተመ ፡ ዙሉ ፡ ስእለታት ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፰ ። ነሐ፲፪ ። ግንዘ) ።

ክታን ፤ (ዕብ ፡ ኪታን ። ሱር ፡ ኬታና ። ዐረ ፡ ከታን) ፤ ተልባ ፡ የተልባ ፡ እግር ፡ ፈትል ፡ ልብስ ። ለቢስ ፡ ክታን ። ልብሰ ፡ ክታን ። መዋጥሐ ፡ ክታን ፡ (ፈላስ ፡ ገ፳፯ ። አፈ ፡ ተ፳፰ ። ደራሲ) ።

ከቲፍ ፤ ፎት ፤ (ከተፈ ፡ ይከትፍ ፡ ይክትፍ ። ዕብ ፡ ከፉት) ፤ ማሰር ፡ ማጣመር ፤ ማስተላለፍ ፡ ማቈላለፍ ፤ የእጅና ፡ የጣት ፡ እስራት ፡ ወይም ፡ ያለማሰርት ፡ በጸሎት ፡ ጊዜ ፤ ለግር ፡ ተወርችም ፡ ይኾናል ። በቁሙ ፤ መክተፍ ፡ መክሸን ፤ የሥጋ ፡ የሽንኵርት ። ድንገት ፡ መድረስ ፤ ከተፍ ፡ ማለት ፡ (ዐማርኛ) ። ከልተፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስሯጽ ፡ ነው ።

ተከትፈ ፤ ታሰረ ፡ ተጣመረ ፤ ተኰረኰመ ። ተከተፈ ።

ከቱፍ ፤ (ፉን ፡ ፉት ፡ ትፍት) ፤ የታሰረ ፡ እስር ። በሐብለ ፡ ማእሰር ፡ ክቱፍ ፡ (ደራሲ) ።

ኩትፌት ፤ (ታት) ፤ ማሰር ፤ መታሰር ፡ አስተሳሰር ፤ እስራት ። ኩትፌተ ፡ እደዊሁ ፡ ክልኤቱ ። ውስተ ፡ ኅሳር ፡ ዘኩትፌታተ ፡ መስቀል ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፩ ፡ ፩ ። ፊልክ) ።

መክተፍ ፤ (ትግ ፡ ሐበ) ፤ መትከፍ ፡ ትክሻ ፡ ጫንቃ ። መክተፊያ ፤ መክሸኛ ።

ከተረ ፤ (ቀተረ) ፤ በቁሙ ፤ ዘጋ ፡ አቆመ ፤ አገደ ፡ ከለከለ ። ከተረ ፡ መዐተ ፡ (ጥበ፲፰ ፡ ፳፭) ።

—፤ ከበበ ፡ ዐጠረ ፤ ዙሪያውን ፡ ያዘ ። ቀተረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። (ተረት) ፤ ባጤ ፡ ሞት ፡ የተከተረ ፡ በስለት ፡ የተመተረ ።

ከታሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ተርት) ፤ በቁሙ ፤ ከባቢ ፡ ወንበዴ ። ኸልተ ፡ ኸተርቲ ፡ (ትግሪኛ ፡ ማቴ፳፯ ፡ ፴፰) ።

ከታር ፤ ከታሪት ፤ (ጽር ፡ ኺታር ፤ ኺታሮት ። ዕብ ፡ ከቴሬት ፤ ብ ፡ ከታሮት) ፤ የዐምድ ፡ ጕልላት ፤ እንደ ፡ ዘውድ ፡ ያለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዋልታ ፡ ገበታ ፡ ይሉታል ፡ (፬ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫) ።

—፤ ኩታራ ፡ ታናሽ ፡ ልጅ ፡ ከጨዎታና ፡ ከንጀራ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ የማይሻ ፤ ስደታ ፡ የሚያቅፍ ፡ የሚከብ ።

ከቲት ፤ ቶት ፤ (ከተ ፡ ይከትት ፡ ይክትት ። ዕብ ፡ ካት) ፤ መክትከት ፡ ማድቀቅ ፤ መውቃት ፡ ማምረት ፤ መሰብሰብ ፡ መክተት ፤ ያዝመራ ። የከቲትን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ለ

ለ ፤ ፲፪ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ለውይ ፤ ላዊ ። ቍጥሩ ፡ ሠላሳ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ (ለ—፴) ሠላሳ ፡ ይባላል ።

ለ ፤ (ደቂቅ ፡ አገ) ፤ በቁም ፡ ቀሪ ፤ የ ፤ ዘርፍ ፡ አያያዥ ፤ የዘርፍ ፡ ደፊ ፤ ተጠቃሽ ፡ ን ፤ ከ ፡ ተ ፤ ወደ ፤ አዳማቂ ፤ ተቀባይ ፤ አቀብሎ ፡ ሸሽ ፤ ላይ ፡ በ ፤ ስለ ፤ ቦ ፡ ይኾናል ። ልየ ፡ ሊተ ፤ ለከ ፤ ለኪ ፤ ሎ ፡ ሎቱ ፤ ላ ፡ ላቲ ። ለነ ፤ ለክሙ ፤ ለክን ፤ ሎሙ ፡ ሎቶሙ ፤ ሎን ፡ ሎቶን ፡ እያለ ፤ እንደ ፡ በ ፡ ይዘረዝራል ። ለአበዊነ ፡ ለአብርሃም ፡ ወለዘርዑ ፤ በቁም ፡ ቀሪ ። ለእግዚአብሔር ፡ ምድር ፡ በምልኣ ፤ የ ። ሐማቱ ፡ ለስምዖን ፤ ዘርፍ ፡ አያያዥ ። ለኖኅ ፡ ሐመሩ ፡ ለአሮን ፡ በትሩ ፤ ደፊ ። ኀድጋ ፡ ለመፅት ፡ ወግድፉ ፡ ለቍጥዓ ፤ ተጠቃሽ ፡ ን ። ተከፍለ ፡ ለክልኤ ፤ ተሠጠ ፡ ለክልኤ ፤ ከ ፡ ተ ። ኢትበል ፡ ለየማን ፤ ወኢለፀጋም ፤ ወደ ። ለእመ ፡ ርኅበ ፡ ጸላኢከ ፤ ለኀበ ፡ ሰማያት ፤ አዳማቂ ። ስብሐት ፡ ለእግዚ ። ሖሩ ፡ ለአምላክ ፤ ማስሪያ ፡ ስጭ ፤ ወይም ፡ አቀባይ ። ይደሉ ፤ ይትከሀል ፡ አለበት ፤ ምስጢሩ ፡ ከየና ፡ ከበቁም ፡ ቀሪነት ፡ ይገባል ። ለይትጋባእ ፡ ማይ ፤ ለታውፅእ ፡ ባሕር ፤ አቀብሎ ፡ ሸሽ ። የዚህም ፡ ምስጢር ፡ አዳማቂ ፡ ካለው ፡ ይገባል ። ወአምጽአ ፡ ረኀበ ፡ ለብሔር ፤ በምድር ፡ ላይ ። ኢትጸሊ ፡ ለዝ ፡ ሕዝብ ፤ ስለ ። ለ ፡ ባዕልና ፡ በእንተ ፡ መኾኑ ፡ በመላሾች ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ፍችው ፡ ኹሉ ፡ አይደለም ፤ ጽርኡም ፡ ዕብራይስጡም ፡ ባዕለ ፡ ምድር ፤ በእንተ ፡ ዝ ፡ ሕዝብ ፡ ያሉትን ፡ ለብሔር ፡ ለሕዝብ ፡ እያሉ ፡ አላገባቡ ፡ ጥፈውታል ። ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ሲኾን ፤ ወሎቱ ፡ ብእሲት ፡ ወውሉድ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ፤ ቦ ፡ ቦቱ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሊተ ፡ ለከ ፡ ያለውም ፡ በዚህ ፡ ኹሉ ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ፤ ሊተ ፡ ለኔ ፡ የኔ ፡ እኔን ፡ ወደኔ ፤ ልኝ ፡ አለኝ ፡ አለልኝ ፡ ያሰኛል ። ሊተ ፡ ወሀብከኒ ፤ ሊተ ፡ ውእቱ ፤ ስምዑኒ ፡ ሊተ ፤ አምጽኡ ፡ ሊተ ፤ ወይ ፡ ልየ ፤ ሰይ ፡ ልየ ፤ ወይ ፡ ሊተ ፤ አሌ ፡ ሊተ ፤ ሊተ ፡ ዐርከ ፡ ምእመን ፡ እያለ ፡ ሌላውን ፡ ኹሉ ፡ ያሳያል ። ዝናም ፡ ለመጺእ ፡ ቢል ፡ ሊመጣ ፡ ያሰኛል ፤ የለ ፡ ስልትና ፡ አፈታት ፡ በመጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ ብዙ ፡ ነው ። (ዕርሟ፩ ፡ ቍ፶፲፫ ። ዕር፲፭ ፡ ቍ፺፫) ።

ልኢክ ፤ ኮት ፤ (ለአከ ፡ ይልእክ ፡ ይልአክ) ። መላክ ፡ መስደድ ። ደገመ ፡ ልኢክ ፡ ኀቤሁ ። ለአከ ፡ መጻሕፍተ ፡ ወተናብልተ ፡ ወአምኃ ፡ ኀበ ፡ ሕዝቅያስ ። አመ ፡ ለአኩ ፡ ኀቤሁ ፡ አይሁድ ። ለአከ ፡ ወነሥኣ ፡ (፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፳ ። ኢሳ፴፱ ፡ ፩ ። ዮሐ፩ ፡ ፲፱ ። ዘፍ፳ ፡ ፪) ።

ለአኪ ፤ (ኪት ፡ ክያን ፡ ያት) ፤ የሚልክ ፡ ላኪ ፤ ሰዳጅ ።

ተልእከ ፤ ተላከ ፤ አገለገለ ። ተልኢኮሙ ፡ ኀቤሁ ። ተንሥአት ፡ ወተልእከቶሙ ። ወተልእኩ ፡ ውስተ ፡ ደብተራሁ ፡ (ቀኖ ። ማር፩ ፡ ፴፩ ። ሚራ፳፱ ፡ ፩) ።

ተለአኪ ፤ የሚላክ ፡ ተላኪ ፤ አገልጋይ ። ተለአክያን ፡ ለምሥዋዕ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፳) ።

ልኡክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ እክት) ፤ የተላከ ፡ መልክተኛ ፤ አገልጋይ ። ልኡክ ፡ እግዚእነ ። ግብረ ፡ ልኡካን ፡ (፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፩ ። ግብ ፡ ፩) ።

ላእክ ፤ (ክት ፡ ካን ፡ ካት) ፤ መልክተኛ ፡ አገልጋይ ፡ ሎሌ ። አብድስ ፡ ይሬሲ ፡ ርእሶ ፡ ላእከ ። ላእካነ ፡ እግዚ ፡ (ምሳ፲ ፡ ፬ ። ሮሜ፲፫ ፡ ፬) ።

ላእክት ፤ ገረድ ፤ ደንገጥር ። ወሀበት ፡ ላእክታ ፡ ለያዕቆብ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፰) ።

መልእክት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፡ መልክት ፤ ደብዳቤ ፡ ክታብ ። ወበጽሐ ፡ መልእክት ፡ ኀበ ፡ መልአከ ፡ ሰጺራ ። በዘተርፉ ፡ መልእክታቲሁ ፡ (ግብ፳፩ ፡ ፴፩ ። አፈ ፡ ድ፴፱) ።

መልአክ ፤ (ብ ፡ መላእክት ። ዐረ ፡ መልአክ ። ሱር ፡ ማልአካ ። ዕብ ፡ ማልአኽ) ፤ በቁሙ ፡ የግዜር ፡ መልክተኛ ፡ ሰማያዊ ፡ ረቂቅ ፤ የእሑድ ፡ ፍጥረት ። ወአስተርአዮ ፡ መልአክ ፡ እምሰማይ ። ፈነወ ፡ መልአኮ ፡ ወአድኀነኒ ። ተሰዓ ፡ ወተስዐቱ ፡ ነገደ ፡ መላእክት ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፵፫ ። ግብ፲፪ ፡ ፲፩ ። ግንዘ) ።

መልአክ ፡

—፤ አለቃ ፡ ሹም ፡ አበጋዝ ፤ ተሹሞ ፡ ከንጉሥ ፡ የተላከ ። መልአከ ፡ አሕዛብ ። ወንትልዎ ፡ ለፍጹም ፡ መልአክነ ። መላእክት ፡ ረዋጽያን ። ነገሥተ ፡ ምድር ፡ ወመላእክትኒ ። ዘያወፅእ ፡ ነፍሶሙ ፡ ለመላእክት ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፲፩ ። ዕብ፲፪ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፪ ። ፸፭) ። ልኢክና ፡ መልአክ ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም) ፤ ይድረስ ፡ አይድረስ ፡ ምን ፡ ዐውቃለኹ ፤ መላኩን ፡ ልኬዋለኹ ።

መልአከ ፤ አው ፡ ተመልአከ ፤ አለቃ ፡ ኾነ ፤ ተሾመ ። ከመ ፡ ትትመልአክ ፡ ለነ ። ተመልአክ ፡ ለነ ፡ አንተ ። ወተመልአከ ፡ አቤሜሌክ ፡ ለቤተ ፡ እስራኤል ። ተመልአኩ ፡ ካህናት ፡ ላዕለ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ (ዘኍ፲፯ ፡ ፲፫ ። መሳ፰ ፡ ፳፪ ። ፱ ፡ ፳፪ ። ክብ ፡ ነገ፲፯) ።

አመልአከ፤ አለቃ ፡ ሾመ ፤ አለቃ ፡ አደረገ ፤ መልአክ ፡ አለኝ ። መልአክ ፡ ፀሓይ ፤ መልአክ ፡ ብርሃን ፤ መልአክ ፡ ገነት ፡ እንዲሉ ።

መልአክና፤ምልእክና፤ አለቅነት ፤ መል አክነት ፤ መልአክ ፡ መኾን ፤ መባል ። ኢ.ይወፅእ ፡ ምስ ፍና ፡ ወምልክና ፡ እምአባሉ ፡ ባለው ፡ ምልእክና ፡ ይላል ፡ (ዘፍ፵፱ ፡ ፲) ።

ልኢ.ፍ፤ ፎት፤(ለአፈ፡ ይልእፍ፡ ይ ልአፍ። ዐረ፡ ላፈ፡ ለአፈ)፤ መላፍ ፡ መማግ ፤ የሙቅ ፡ ያጥሚት ። መብላት ፡ መዋጥ ፡ መሰልቀጥ ፤ የ ጥሕሎ ፡ የፍትፍት ።

ላእፍ፤ ለስላሳ ፡ ምግብ ፤ የላመ ፡ የጣመ ፤ ዋ ጡኝ ፡ ዋጡኝ ፡ የሚል ። ወሶበ ፡ ተፍእማ ፡ ለላእፈ ፡ ትስብእቱ ፡ ረከበ ፡ መቃጥነ ፡ መለኮት ፡ ዘይሰቍር ፡ አንቀሮ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። ባለመጣፎች ፡ ግን ፡ ወላፍ ፡ ትል ፡ ይሉታል ።

ሊ.ባ፤(ጽርእ። ዕብ፡ ኔጌብ፤ዳሮም። ዐረ፡ጅኑብ)፤ የማእዝን ፡ ስም ፤ ንኡስ ፡ ማእዝን ፤ ደቡብ ፤ ከዚያውም ፡ የደቡብ ፡ ምሥራቅ ፤ በደቡብና ፡ በምሥራቅ ፡ መካከል ፡ ያለ ፤ የባሕር ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ። ሰሜን ፡ ወሊባ ፡ ወባሕር ፡ ወጽባሕ ። ውስተ ፡ ሊባ ፡ ወጳራልያ ። ወኮነ ፡ ደወሎሙ ፡ እምነ ፡ ሊባ ፡ እስከ ፡ አሐዱ ፡ ኅብር ፡ (ኵፋ ፡ ፲፫ ። ዘዳ፩ ፡ ፯ ። ፴፫ ፡ ፳፫ ። ኢ.ያ ፲፭ ፡ ፪) ። በሊባ ፡ ፈንታ ፡ ሊቦስ ፡ ይላል ፤ ደቡባዊ ፡ ማ ለት ፡ ነው ።

ለቢብ ፤ ቦት ፤(ለበ፡ ይለብብ፡ ይል ብብ)፤ መለበብ ፤ ልባብ ፡ ማግባት ፤ ሐስለን ፡ እይ ። መገረም ፡ መጨመት ፤ ልበ ፡ ቅን ፡ መኾን ፤ እንደ ፡ ተ ገራ ፡ ከብት ።

ልቡብ፤(ባን፤ባት፡ ብብት)፤ ልበ ፡ ቅን ፤ ገር ፡ ልዝብ ፤ ገራም ፡ ጭምት ። ምስለ ፡ ዖኅ ፡ ልቡብ ፡ ወዙሎሙ ፡ የዋሃን ። ወአሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ኮነ ፡ ልቡበ ፡ ፍጹመ ፡ ወየዋሀ ። ወይኤምሮሙ ፡ ፍኖተ ፡ ለልቡባን ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። ፊልክ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፳፬) ።

ልቡባዊ ፤ የልብ ፡ የውስጥ ፤ ውሳጣዊ ። ንጹ ውያ ፡ ለእግዚእነ ፡ ለረድኤት ፡ በፀውያት ፡ ልቡባዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፲) ።

ልብብና ፤ ልበ ፡ ቅንነት ፤ ገርነት ፡ ገራምነት ፡ (ፊልክ ፡ ፶፺፬) ።

ልባብ፤(ብ፡ ልባበት)፤ በቁሙ ፤ ፉሎ ፤ ሐ ሳልን ፡ እይ ፡ (ዐማርኛ) ።

ልብ ፤(ብ፡ አልባብ። ዕብ፡ ሌብ፤ ሌ ባብ። ሱር፡ ሊ.ባእ። ዐረ፡ ሉብ)፤ በቁሙ ፤ የታ ወቀ ፡ ሕዋስ ፤ ከንዋያተ ፡ ውስጥ ፡ አንዱ ፡ በሕያው ፡ ፍ ጥረት ፡ ውስጥ ፡ በየደረቱ ፡ የሚገኝ ፤ የደም ፡ መሰብሰ ቢያ ፤ ደም ፡ ከርሱ ፡ እየመነጨ ፡ ወደ ፡ ገላ ፡ ኹሉ ፡ የ ሚኖኝበት ፡ የሚሠራጭበት ፤ ውስጥ ፡ ውሳጣዊ ፡ ገላ ፡ የሐሳብ ፡ የፈቃድ ፡ የውቀት ፡ ምንጭ ፤ ወይም ፡ ከልብ ፡ የሚወጣ ፡ ሐሳብ ፡ ፈቃድ ፡ ዕውቀት ። ልብ ፡ እንተ ፡ ት ወልድ ፡ ኅሊና ፡ እኩየ ። ዘክልኤ ፡ ልቡ ። ወገብአ ፡ ልቡ ። ለምንት ፡ ትኄልዩ ፡ እኩየ ፡ በአልባቢክሙ ፡ (ምሳ፮ ፡ ፲፰ ። ያዕ፩ ፡ ፰ ። ሉቃ፲ ፡ ፴፭ ። ማቴ፱ ፡ ፬) ። ልበ ፡ ምድር ፤ ልበ ፡ ባሕር ፡ ቢል ፤ ውስጥ ፡ ማለት ፡ ነው ።

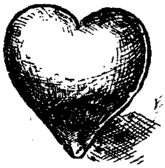

ልብ ፡

ልበ፡እብን፤ ጥኑ ፡ ጨካኝ ፤ ፈዘዛ ፤ ድፍን ፡ ደረቅ ፡ (ሕዝ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ልበ፡አንስት፤ ደካማ ፡ ሕጹጽ ፤ ፈሪ ፡ ብቡ ፡ (አዋል) ።

ልበ፡አርዌ፤ ቍጡ ፡ ብስጩ ፤ የደመ ፡ ነፍስ ፡ ዕውቀት ፡ ያለው ፡ (ዳን፬ ፡ ፲፫) ።

ልበ፡ሥጋ ፤ ልሕሉሕ ፡ ርኅሩኅ ፤ ገር ፡ የዋህ ፡ (ሕዝ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ልበ፡ፀበርት፤(ዕብ፡ ሉላብ)፤ ለጋ ፡ ቀን በጥ ፡ ሙሽራ ፤ ከውስጡ ፡ ከልቡ ፡ የሚወጣ ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፳፪) ።

ልበ፡ ሰብእ፤ አስተዋይ ፡ ተመልካች ፤ የነፍስ ፡ ዕውቀት ፡ ያለው ፡ (ዳን፯ ፡ ፬) ።

ልበ፡ወበልብ፤(ዕብ፡ብሌብ፡ዋሌብ)፤ በልብ ፡ ወልብ ፤ ፪ ፡ ልብ ፤ ፪ ፡ ሐሳብ ፡ (መዝ ፡ ፲፩) ። ልብ ፡ በነገር ፡ ኹሉ ፡ እየተናበበ ፡ እንደ ፡ ዘርፉ ፡ ስልት ፡ ይፈ ታል ፤ ለዳቦም ፡ ሳይቀር ፡ ውስጥ ፡ ላለው ፡ ኹሉ ፡ ይነገ ራል ። (ተረት) ፤ በገዛ ፡ ዳቦዬ ፡ ልብ ፡ ልቡን ፡ ዐጣኹት ።

ልባዊ፤(ዊት)፤ የልብ ፡ የውስጥ ፤ ጥልቅ ፡ ረ ቂቅ ፡ ኅቡእ ። ብያኔ ፡ ልባዊ ። ስፍጠታተ ፡ ሰይጣን ፡ ልባዊት ። ጸሎት ፡ ልባዊት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ፊልክ ፡ ፬ ። ፮ ፳፩) ።

ለበወ፤(ዲ.ቃ፡ግ። ለበበ፤ወ፡የበ፡ለ ውጥ፡ ነው)፤ ለበመ ፤ ልባም ፡ ኾነ ። ልብ ፡ አደረገ ፤ አስተዋለ ፤ ዐወቀ ፡ ተረዳ ፤ ጠነቀቀ ። ለበየን ፡ እይ ፤ የ ዚህ ፤ መንቲያ ፡ ነው ። ለቡ ፡ ዘትሬኢ ። ወዘአልቦ ፡ ልብ ፡ ኢ.ይሌብዎ ፡ ለዝንቱ ። ለበውኩ ፡ ዘትቤ ። ንለቡ ፡ ገ ቢረ ፡ ዕለተ ፡ ፋሲካ ፡ (ዳን፱ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፺፩ ። ቄር ፡ ጰላ ። ዲ.ድ ፡ ፴) ።

ለባዊ ፤(ዊት፡ ውያን ፡ ያት)፤ ልባም ፤ ልብ ፡ አድራጊ ፤ ተመልካች ፡ አስተዋይ ፤ ብልኅ ፡ ዐዋቂ ፡ ጠንቃቂ ። ሖሩ ፡ ለባዊ ፡ ይረክባ ፡ ለጥበብ ። ፍጥረት ፡ ለባዊት ፡ ወሥጋዊት ። ከመ ፡ ይኩኑ ፡ ለባውያነ ፡ ወን ቁሃነ ። መናፍስት ፡ ለባውያት ፡ (ሢራ፲፰ ፡ ፳፰ ። ግ ንዘ ። ዮሴፍ ። ጥበ፯ ፡ ፳፫) ።

ልብው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ቡት) ፤ ልበኛ ፡ ልባም ፡ ዐዋቂ ፤ ልብ ፡ ያደረገ ፡ ያስተዋለ ። ብእሲ ፡ ጠቢብ ፡ ወልብው ። ንጉሥ ፡ ልብው ። ዘምሩ ፡ ልበወ ። ምሁራን ፡ ወልብዋን ፡ (ዘፍ፴፩ ፡ ፴፫ ። ጥበ፯ ፡ ፳፯ ። ፩ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፯) ።

ልብውና ፤ ልባምነት ፤ አስተዋይነት ።

ልበዌ ፤ ልብ ፡ ማድረግ ፤ ማስተዋል ። ዕውቀት ፡ የልብ ፡ አስተያየት ። ቅዱሳን ፡ ሲበቁ ፡ ከሚያገኟቸው ፡ ካሥሩ ፡ ማዕርጋት ፡ ንጽሕ ፡ አንዱ ፡ ልባዌ ፡ ይባላል ፤ ስማቸውና ፡ ተራቸው ፡ ቍጥራቸውም ፡ ይህ ፡ ነው ። የንጽሕ ፡ ሥጋ ፡ መዓርግ ፤ ጽማዌ ፤ ልባዌ ፤ ጣዕመ ፡ ዝማሬ ። የንጽሕ ፡ ነፍስ ፡ መዓርግ ፤ አንብዕ ፤ ኵነኔ ፤ ፍቅር ፤ ሑሰት ። የንጽሕ ፡ ልብ ፡ መዓርግ ፤ ንጻሬ ፡ መላእክት ፤ ተሰጥሞ ፤ ከዊን ፡ እሳት ። ለነዚሁ ፡ ደግሞ ፡ ብዙ ፡ ዘርፎችና ፡ ቅጥዮች ፡ አሏቸው ፡ (አረጋ ፡ መልሳ፳) ። እምእበድ ፡ ኀበ ፡ ልባዌ ። በአጽባዕተ ፡ ጥበብ ፡ ወልባዌ ። ልባዌሁ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ ። ደራሲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱ ፡ ፩) ።

ለብዎ ፤ ገዘ ፡ ከማሁ ። ለብዎ ፡ ወአእምሮ ፡ (ምሳ፪ ፡ ፯) ።

ልቡና ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ ዕውቀት ፡ ሐሳብ ፤ ማስተዋል ። ልቡና ፡ ረሰየተከ ፡ መካና ። ጸግወኒ ፡ ጥበበ ፡ ወኅይለ ፡ ልበ ፡ ወልቡና ። ወሀቦሙ ፡ እግዚ ፡ ጥበበ ፡ ወአእምሮ ፡ ወልቡና ፡ በኵሉ ፡ መጽሐፍ ። ኢይበጽሕዎ ፡ ልቡናት ፡ (ድጓ ። ቅዳ ። ዳንኤ ፡ ፲፯ ። ያዕ ፡ ዘእል) ። ልብ ፡ ልቡና ፡ አእምሮ ፡ እሊህ ፡ ሦስቱ ፡ ባይን ፡ ይመስላሉ ፤ ልብ ፡ በጥቍሩ ፤ ልቡና ፡ በብሌኑ ፤ አእምሮ ፡ በብርሃኑ ። ወይም ፡ ልብ ፡ በነጩ ፤ ልቡና ፡ በጥቍሩ ፤ አእምሮ ፡ በብሌኑ ፡ ይመስላል ። ኵሊትና ፡ ልብም ፡ ከናላ ፡ ጋራ ፡ በሚዛን ፡ ይመስላሉና ፤ ናላን ፡ ተመልከት ።

አለበወ ፤ አለበመ ፤ ልብ ፡ አስደረገ ፤ አሳሰበ ፡ አስታወቀ ፤ አስተማረ ። ፍኖተ ፡ ጽድቅከ ፡ አለብወኒ ። ዕፀ ፡ እንተ ፡ ታሌቡ ፡ ሠናየ ፡ ወእኩየ ። ኣሌብወከ ፡ ዘሀለወከ ፡ ትንብብ ። ከመ ፡ ያለብዎሙ ፡ ለእስራኤል ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ። ዘፍ፪ ፡ ፱ ። ዘፀ፬ ፡ ፲፪ ። ሚራ ፴፭ ፡ ፲፯) ።

መለብው ፤ (ዋን) ፤ **አለባዊ** ፤ የሚያለብም ፤ አስተዋቂ ፡ አስረጅ ። መለብው ። ሐዋርያት ፡ መምህራኒከሙ ፡ ወመለብዋኒከሙ ፡ (ዮሴፍ ። ቄስጠ) ።

ተለበወ ፤ ታወቀ ፤ ተረዳ ። ወሰማያዊስ ፡ ብእሲ ፡ ይትሌቡ ፡ ክርስቶስ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ። ተለበመ ፤ ተዘጋጀ ፡ ተሰናዳ ። የመሚዕትን ፡ ደቂት ፡ ልብም ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ለብሐ ፤ (ዐረ ፡ ለበከ) ፤ ቀላቀለ ፡ ደባለቀ ፤ የዕቃ ። ለወሰ ፡ አቦካ ፤ ሠራ ፤ የጭቃ ። ለሐኰን ፡ እይ ።

ለብሕ ፤ ቅልቅል ፤ ድብልቅ ፤ ጭቃ ።

ለብሓ ፤ ሸክላ ፡ ከተቦካ ፡ ጭቃ ፡ የሚሠራ ። ንዋየ ፡ ለብሓ ፡ (መዝ ፡ ፪) ።

ለብሓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሸክላ ፡ ወገን ፤ የሸክላ ፡ ዐይነት ፡ ዕቃ ። ሸክለኛ ፡ ሸክላ ፡ ሠሪ ፤ ጠቢብ ። ገራህት ፡ ለብሓዊ ። እሉ ፡ እሙንቱ ፡ ለብሓውያን ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፯ ። ፩ዜና ፡ ፬ ፡ ፳፫ ። ሮሜ ፱ ፡ ፳፩) ።

ለቢጥ ፤ ጦት ፤ (ለበጠ ፡ ይለብጥ ፡ ይልብጥ ። ዐረ ፡ ለበደ ፤ ላጠ ። ዕብ ፡ ላጥ) ፤ መለበጥ ፡ ማስጌጥ ፤ ማልበስ ፡ መሸፈን ፤ መምረግ ፡ መለሰን ፤ በወርቅ ፡ በጠርቅ ፡ በጭቃ ፡ በንጨት ። ገለወን ፡ እይ ። ብእሲ ፡ ዘይክል ፡ ለቢጠ ፡ ወርቅ ፡ ወብሩር ። ወለበጠ ፡ እንተ ፡ ውስጡ ፡ በወርቅ ፡ ጽሩይ ። ወንጌላተ ፡ ለቢጦ ፡ በወርቅ ፡ ወበብሩር ፡ (፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፯ ። ፫ ፡ ፬ ። ገድ ፡ ዘሚ) ። መሠንበጥ ፤ ማላገጥ ፡ ለበጥ ፡ ማውጣት ፡ (ዐማርኛ) ።

ለባጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የሚለብጥ ፡ ለባጭ ።

አልበጠ ፤ አስለበጠ ፤ አሸፈነ ። ወአልበጠ ፡ ለውእቱ ፡ ቤት ፡ በወርቅ ፡ ጽሩይ ፡ (፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፯—፲፯ ። ፬ ፡ ፲፯) ። አጽንዐ ፡ ጸወናቲሁ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አልበጠ ፡ መዛግብቲሁ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፪ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፲፩) ።

ተለብጠ ፤ ተለበጠ ፤ ተሸፈነ ። ከመ ፡ ወርቅ ፡ ዘተለብጠ ፡ ዲበ ፡ እብን ፡ ያክንት ፡ (አርጋ) ።

ልቡጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ብጥ) ፤ የተለበጠ ፤ ልብጥ ፡ ሽፍን ። ልቡጥ ፡ በወርቅ ፡ ወእቡር ፡ በወርቅ ። ልቡጣን ፡ ወቅቡዓን ፡ በወርቅ ። ደሙ ፡ ልቡጥ ፡ ውስቴቱ ። ልቡጥ ፡ በቅድስና ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፳ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፰ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፩) ።

ልብጠት ፤ መለበጥ ፤ (ጥለ) መለበጥ ፤ አለባበጥ ፤ ልበጣ ፡ ልባጥ ፡ ልብጣት ።

ለቢጦን ፤ (ቅብጥ ፡ ሊቢቱ) ፤ ዐጭር ፡ ቀሚስ ፤ እጅጌው ፡ እስከ ፡ ክርን ፡ የሚደርስ ፡ እጀ ፡ ቁረጣ ፡ እንደ ፡ ኪታ ፡ ያለ ፡ የመነኵሴ ፡ ልብስ ። ለቢጦን ፡ ዘሠዐ ፡ (ሥር ፡ ጳኵ) ።

ለበየ ፤ (የለበወ ፡ መንቲያ) ፤ ልበ ፡ ቢስ ፡ ኾነ ፡ ዘነጋ ፤ ተሳሳተ ፤ ተደናገረ ፤ ጸየፈ ፡ ኰለተፈ ፤ የቃል ፡ ያንደበት ። እመ ፡ እሌቢ ፡ ውስተ ፡ ነገራትየ ፡ ስረዩ ፡ ሊተ ፤ እስመ ፡ እለ ፡ ይነግሩ ፡ እምአፉሆሙ ፡ ድንቀተ ፡ ወኢቀደሙ ፡ ጽሒፈ ፡ ዮጊ ፡ ይሌብዩ ፡ ወኢይክሉ ፡ ለብዎ ፡ ወነገረ ፡ አስርግዎ ፡ (ተረ ፡ ቄር) ።

ለባዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ ልበ ፡ ኢ ፤ ልበ ፡ ቢስ ፡ ደፋር ፤ አፉ ፡ እንዳመጣ ፡ የሚናገር ።

ልቡይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቢት) ፤ ልቡና ፡ የሌለው ፤ ዝንጉዕ ፡ ስሑት ፤ ግብዝ ፤ ከፉ ፡ መጥፎ ። እነግር ፡ ከመ ፡ ልቡይ ፡ ወህጉል ፡ ከፊል ፡ ለከልኤ ፡ ወረስየ ፡ በዘዘ ፡ ዚአሁ ፡ ሰብአ ፡ ወአምላክ ፡ (ቄር ፡ እስት) ። —፤ ሐሰት ፡ ስሕተት ፡ ጸያፍ ፤ ከስሑታን ፡ አፍ ፡ የሚወጣ ፡ ከንቱ ። እቡስ ፡ ወልቡየ ፡ ጠብዐ ። ልቡይኬ ፡

ይእዜ፡ ኀቤነ፡ ወዕቁፍ፡ ከመ፡ ዝ፡ አሚን። ይብሉ፡ ንሌብስ፡ ዐቢየ፡ እመ፡ ንቤ፡ ሐመ፡ ቃል ፤ ወዙሉ፡ ክብረ፡ ምስጢር፡ ልቡየ፡ ንሬሲ፡ (ቁር፡ ጸላ)።

አለበየ ፤ (ያሌቢ፡ ያለቢ) ፤ አሳሳተ፡ አጠፋ፡ አበላሸ ፤ ክንቱ፡ አደረገ። እመኒ፡ ይትቄጥዑ፡ ዕልዋን፡ እለ፡ ያሌብይዋ፡ ለሃይማኖት፡ (ቁር፡ ጸላ)። አለበየ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አስተላበየ፡ ይላል ፤ ስሕተት፡ ነው። ወዝሰ፡ ዘይብሉ፡ ደዌ፡ አይሁድ፡ ወአረሚ፡ ዘያስተላብዩ፡ ፍኖተ፡ መስቀል፡ (ቁር፡ ጸላ)።

ለቢን ፤ ኖት ፤ (ለበነ፡ ይለብን፡ ይልብን። ዕብ፡ ላበን) ፤ ማንጣት፡ ነጭ፡ ማድረግ ፤ ማጠብ፡ ማጥራት። መጥበስ፡ መተኰስ ፤ ማጠን፡ ማጤስ ፤ የብረት፡ የሸክላ፡ የዕጣን። ስኂንን፡ እይ ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ልብን፡ ኔ ፤ (ዕብ፡ ሊብኔ። ዐረ፡ ሉብን) ፤ ነጭሎ ፤ ነጭ፡ ዛፍ፡ ቅጠሉም፡ ቅርፍቱም፡ ነጭ፡ የኾነ። በትረ፡ ልብን፡ (ዘፍ፴፡ ፴፯። ኢዮ፵፡ ፲፯)።

ልብን ፤ (ዕብ፡ ልቦና ፤ ሔልብና። ዐረ፡ ሉበን) ፤ ነጭ፡ ዕጣን ፤ ልባንጃ፡ ሽቱ ፤ ከርቤ ፤ ከወተታም፡ ዕንጨት፡ የሚወጣ። ማየ፡ ልብን፡ (ኩፋ፡ ፲፮። ዘፀ፴፡ ፴፬። ማሕ፭፡ ፲፫)። በልብን፡ ፈንታ፡ ሊባኖስ፡ ይላል ፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ኤር፲፯፡ ፳፯)።

ሊባኖስ ፤ (ጽር። ዕብ፡ ልባኖን) ፤ ስመ፡ አድባር፡ ነዋኃን፡ እለ፡ በሰሜና፡ ለከንዓን። ደጋ፡ ጮቄ፡ ታላላቅ፡ ተራራ፡ ገመገም ፤ ከዐቢይ፡ ባሕር፡ በመለስ፡ ከሲዶን፡ እስከ፡ ኤርሞን፡ ተያይዞ፡ በሶርያና፡ በምድረ፡ እስራኤል፡ መካከል፡ ያለ ፤ ዛፉም፡ ዕንጨታም፡ ዱሩም፡ ደናም ፤ የተራሮቹ፡ ራስ፡ ሰማይ፡ ጠቀስ፡ ውርጭና፡ በረዶ፡ እንደ፡ ሻሽ፡ ሸፍኖት፡ የሚኖር። ፍችው፡ ቧሒት፡ እንደ፡ ማለት፡ ነጩ፡ ነጮ ፤ ወይም፡ ነጣም፡ ማለት፡ ነው፡ (መዝ፡ ፺፩። ማሕ፫፡ ፱። ኢሳ፵፡ ፲፮)።

— ፤ የሰው፡ ስም ፤ ሶርያዊ፡ አንጾኪያዊ፡ ቅዱስ ፤ ከተሰዐቱ፡ ቅዱሳን፡ በፊት፡ የመጣ ፤ ደብረ፡ ዐስቦን፡ በስሙ፡ ደብረ፡ ሊባኖስ፡ ያሰኘ። ፪ኛ፡ ስሙ፡ መጣዕ ፤ ፫ኛ፡ ስሙ፡ ይስፊን፡ ይባላል፡ (ስንክ፡ ጥር፫። ድጓ። ፊልክ፡ ፳)።

ለበን ፤ (ዐማርኛ) ፤ ለንቦጭ ፤ ታችኛ፡ ከንፈር። ለበናም፡ እንዲሉ ፤ በዐረብ፡ ግን፡ ርጎ፡ ማለት፡ ነው።

ላበን ፤ (ዕብ) ፤ የሰው፡ ስም ፤ ጸዐዳ፡ ጽዕድው፡ (ዘፍ፳፬፡ ፫)።

ሉባር ፤ የተራራ፡ ስም ፤ ታላቅ፡ ረዥም፡ ተራራ ፤ ሐመረ፡ ኖኅ፡ የቆመችበት። ወሖረት፡ ታቦት፡ ወአዕረፈት፡ ዲበ፡ ርእሰ፡ ሉባር፡ አሐዱ፡ እምአድባረ፡ አራራት፡ (ኩፋ፡ ፭። ዘፍ፰፡ ፬)።

ሊቤርጢኖን ፤ (ጽር፡ ሊቤርቲኖን) ፤ ግዑዛን ፤ ነጾች፡ ነጻዎች ፤ ነጻነት፡ ያላቸው። ቃሉ፡ የሮማይስጥ፡ ነው፤ ሊቤርታስ፡ ከማለት፡ ወጥቷል ፤ ይኸውም፡ (ግዕዛን)፡ ነጻነት፡ ማለት፡ ነው። ከክርስቶስ፡ በፊት፡ ወደ፡ ሮማ፡ ተማርከው፡ ተሸጠው፡ የነበሩ፡ አይሁድ፡ ከሮም፡ ባርነት፡ ነጻ፡ ስለ፡ ወጡ፤ ከሌሎች፡ አይሁድ፡ ተለይተው፡ ሊቤርቲኖሩም፡ ተብለዋል። ምኵራብ፡ እንተ፡ ስማ፡ ሊቤርጢኖን፡ (ግብ፮፡ ፱)።

ለቢስ ፤ ሶት ፤ (ለብሰ፡ ይለብስ፡ ይልበስ። ዕብ፡ ላባሽ ፤ ላቤሽ። ሱር፡ ልቤሽ። ዐረ፡ ለቢሰ) ፤ መልበስ፡ መከደን ፤ በልብስ፡ ውስጥ፡ መኾን፤ መጐናጠፍ። (ተረት) ፤ ከልበሱ፡ ፊላ፤ ከለበሱ፡ እንስሳ። እንዘ፡ ሠቀ፡ ይለብሱ። ወይለብሱ፡ ብሩሀ፡ ወንጹሐ፡ (ራእ፲፩፡ ፫። ፲፭፡ ፮)። በለብሰ፡ ፈንታ፡ ተለብሰ፡ ተላበሰ፡ ይላል ፤ ስሕተት፡ ነው። ተለበሲ፡ አልባሰኪ። አኮ፡ በተለብሶ፡ አልባስ፡ ዘብዙኅ፡ ሤጡ፡ (ሩት፫፡ ፫። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፫)። ወተላበሰ፡ ንጉሠ፡ እስራኤል። ይፈቅዱ፡ ያንሶስዉ፡ ተላቢሶሙ። ይመጽኡ፡ ተላቢሶሙ፡ አልባሰ፡ አባግዕ፡ (፪ዜና፡ ፲፰፡ ፳፱። ማር፲፪፡ ፴፰። ሉቃ፳፡ ፵፮። ቀሌ)።

ለባሲ ፤ (ሲት፡ ስያን፡ ያት) ፤ የሚለብስ ፤ ለባሽ። ለባሴ፡ አምላክ። ለባሲተ፡ ሞገስ፡ ወግርማ። ለባስያነ፡ መስቀል፡ (አረጋ፡ ድ፳። ደራሲ። ቅዳ)።

አልበሰ ፤ አለበሰ ፤ ከደነ፡ ሸፈነ። ኣሰብሶ፡ አልባሲከ። አልበስከኒ፡ ማእሰ። አልበሱ፡ ምሥዋዐ፡ ሠቀ፡ (ኢሳ፳፪፡ ፳፩። ኢዮ፲፡ ፲፩። ዮዲ፬፡ ፲፩)። አስለበሰ ፤ አስከደነ። አስደራጊ።

ተለብሰ ፤ ተለበሰ ፤ ልብስ፡ ኾነ።

ልቡስ ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ብስት) ፤ የለበሰ፡ የተከደነ ፤ ሽፍን። እንዘ፡ ልቡስ፡ አልባሰ፡ መንግሥት። ካህናት፡ ቀሙ፡ ልቡሳኒሆሙ። ይእቲ፡ ሥዕል፡ ትመስል፡ ልብስተ፡ ሥጋ፡ (አስቴ፰፡ ፲፭። ዕዝ፫፡ ፲። ታምር)።

— ፤ የተለበሰ ፤ ልብስ፡ ውራጅ። ዝንቱ፡ ልብስ፡ ልቡስ ፤ ወአኮ፡ ሐዲስ፡ (ዘረፋ)።

ልብሰት ፤ መልበስ ፤ መለበስ ፤ አለባበስ፡ ልብስነት። እምልብሰቱ፡ ለሰብእ፡ ወሑረቱ። ለብሰ፡ ዐማኑኤል፡ ልብሰተ፡ ሥጋ፡ (ሢራ፲፱፡ ፴። ቅዳ)። በልብስ፡ ፈንታ፡ ልብሰት፡ ይላል ፤ አያስኼም። ግሩም፡ በልብሰቱ፡ (ኢሳ፷፫፡ ፩)።

ልብስ ፤ (ብ፡ አልባስ ፤ ሳት) ፤ በቁሙ ፤ የገላ፡ መከደኛ፡ መሸፈኛ ፤ በየስሙና፡ በየመልኩ ፤ ታላቁም፡ ታናሹም ፤ ድንኳንና፡ መጋረጃ፡ ሳይቀር። ልብስ፡ ንጹሕ። አልባሰ፡ ወርቅ፡ (ራእ፲፱፡ ፰። መዝ፡ ፵፬)።

መልበስ ፤ መልበስት ፤ (ብ፡ መላብስ፡ ት) ፤ ዝኒ፡ ከማሁ ፤ ልብስ። አፈ፡ መልበስየ። ኅባኔ፡ መልበሱ። መልበስተ፡ እንግድዓ። ዘመልበስቱ፡ መዛግብተ፡ ብርሃን። ወመላብሲሆሙ፡ (ኢዮ፴፡ ፲፰። መዝ፡ ፻፴፪። ዘፀ፳፰፡ ፬። ፪ዜና፡ ፱፡ ፬)።

ተላበሰ ፤ (ተደራራጊ) ፤ በቁሙ ፤ ተለባበሰ ፤ ርስ፡ በርሱ። ባማርኛ፡ ግን፡ አደግድግ፡ ሲል፡ ተላበስ፡ ይላል ፤ መላበስ፡ የካህናት ፤ መታጠቅ፡ ማሸንፈጥ፡ የሕዝብ፡ የሰራዊት።

ለቤሳት ፤ (ጽር ፡ ሌቢሲ) ፤ ጽህርት ፡ የብረት ፡ ድስት ፤ በገ ፡ ፈጅ ፡ ወይም ፡ ላመ ፡ ፈጅ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፭ ፡ ፲፫) ።

ሌጌዎን ፤ (ጽርእ) ፤ ሰራዊት ፤ ጭፍራ ። የጦር ፡ አበጋዝ ፤ የጭፍራ ፡ አለቃ ። ስድስቱ ፡ ሺሕ ፡ ጭፍራ ፡ ከና ለቃው ፡ አንድ ፡ ሌጌዎን ፡ ይባላል ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፶፫ ። ማር፭ ፡ ፱ ። ሉቃ፰ ፡ ፴) ።

ሎግዮን ፤ ሎግዮ ፤ (ጽር ፡ ሎጊዎን ። ዕብ ፡ ሐሼን) ፤ ሴዴርያ ፡ የደረት ፡ ልብስ ፤ ከአልባስ ፡ ክህነት ፡ አንዱ ። **ልብሰ ፡ ሎግዮን ። ከመ ፡ ልብሰ ፡ ክህነት ፡ ሎግዮ ፡** (ዘፀ፴፯ ፡ ፲፭ ፡ ፲፮ ፡ ፳፪ ። ደራሲ) ። ባማርኛ ፡ መልክም ፡ ነገር ፡ ሲታይ ፡ ወሼን ፡ ወሸኔ ፡ ውሽን ፡ ማለት ፡ ሐሼን ፡ ከማለት ፡ የመጣ ፡ ነው ።

ለጕም ፤ ሞት ፤ (ለጐመ ፡ ይለጕም ፡ ይልጕም ። ዕብ ፡ ላጋም) ፤ መለጐም ፤ ማጕረምረም ፡ በአፍ ፡ መወተፍ ፤ አፍን ፡ መዝጋት ፡ ዝም ፡ ማሰኘት ፡ መከልከል ፡ መግታት ። **ንኅንቃ ፡ ለነፍስነ ፡ ወንለጕማ ፡ ከመ ፡ ፈረስ ፡ ኀያል ፡ ወድሩክ ። ለከናፍር ፡ እለ ፡ ነበባ ፡ ስብሐታተ ፡ አርመሞን ፡ ሞት ፡ ወለጕሞን ፡ በልጓም ፡ ዘኢይትበተክ ። ልጕም ፡ ልሳነከ ፡ ከመ ፡ ኢትተክዝ ፡ ድኅረ ። ለጐመ ፡ ሰማየ ፡ ከመ ፡ ኢየሀብ ፡ ዝናሞ ፡** (አፈ ፡ ተ፴፩ ። ግንዘ ። ፈላስ ። አርጋ) ። በለጐመ ፡ ፈንታ ፡ አልጐመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። **ዘኢያለጕሞ ፡ ለልሳኑ ። በንጽሕ ፡ አልጐሙ ፡ ሥጋሆሙ ፡** (ያዕ፩ ፡ ፳፮ ። ተረ ፡ ቄር፲፱) ። ለገመ ፡ ልግም ፡ ልግመኛ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ፈአመን ፡ እይ ።

ልጓም ፤ (ማት ፤ አልጓም ። ዐረ ፡ ሊጃም ። ሱር ፡ ሉግማ ። ዕብ ፡ ልጊማ) ፤ ጕርሻ ፡ ባፍ ፡ የሚመላ ፡ አንዳፍ ፡ አንድ ፡ ቢጆ ። በቁሙ ፤ ቀለበታም ፡ ብረት ፤ በእንስሳት ፡ አፍ ፡ የሚጕረምረም ። **ለአፍራስኒ ፡ ንወዲ ፡ ሎቶን ፡ ልጓመ ፡ ውስተ ፡ አፉሆን ። ይፈትሕ ፡ ልጓማተ ፡ ጽኑዓን ። በአልጓሚሁ ፡** (ያዕ፫ ፡ ፫ ። ሔኖ፵፯ ፡ ፬ ። ቄር) ።

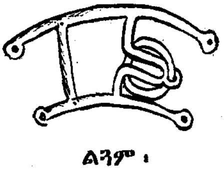

ልጓም ፡

አልጐመ ፤ አስለጐመ ፡ አስጐረሠ ፤ ዝም ፡ አሰኘ ፡ አፍ ፡ አሲያዘ ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ ዐጕል ፡ አንቀጽ ፡ ነው ፤ ዝም ፡ አለ ፡ ያሰኛል ። አልጕም ፤ ከፉ ፡ ዝምተኛ ።

ተለጕመ ፤ ተለጐመ ፡ ተዘጋ ፤ ዝም ፡ አለ ፡ ተገታ ። **ናሁ ፡ ተለጕመ ፡ ዜማ ፡ መሰንቆ ፡ ጥዑም ። ተለጕሞ ፡ ልሳን ። ይትለጐም ፡ ጸላኢ ፡** (ግንዘ ። አፈ ፡ ተ፳፬ ። ማር ፡ ይሥ፮ ፡ ፪) ።

ለገነ ፤ አበከ ፤ ጋገረ ፤ አገነፋ ።

ለግን ፤ (ጽር ፡ ላጋኖን) ፤ ዕንጐቻ ፤ እንደ ፡ ጣቢታ ፡ ያለ ፡ ሥሥ ፡ ረቂቅ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ እንባሻ ፡ ይሉታል ፡ (ዘሌ፪ ፡ ፬) ።

ልግነት ፤ ገንፎ ፡ መንከክ ፤ እንቀት ፡ አጥሚት ።

ልጕን ፤ (ሱር ፡ ልጊና ፤ ላጊና ። ጽር ፡ ላጊኖስ) ፤ ለገን ፡ ዋዲያት ፤ ማድጋ ፡ ምንቸት ፤ መንቀል ፡ ኵስኵስት ። **ገንዐ ፡ ወልጕነ ፡** (ገድ ፡ ተክ) ።

ለግርዮን ፤ (ጽር ፡ ሊጊሪዮን ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ሕብሩ ፡ ጥቍር ፡ ደባባ ፤ ደምማ ፤ ወይም ፡ ደመርጽማ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፲፱ ። ፴፮ ፡ ፲፱) ። ያክንትን ፡ እይ ።

ልገት ፤—ጐገሮ ፡ መተሜታ ፤—ወለገ ።

ለጐተ ፤ (ዲቃ ፡ ግ ፤ ልገት ፡ ወሊግ) ፤ ሰፋ ፤ ጥልቅ ፡ ኾነ ፤ ጐታ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ለገተ ፡ ደቀነ ፡ አቀረበ ፤ ወይም ፡ ተለገተ ፤ ለመክተት ፡ ለመቀበል ።

ልጐት ፤ (ታት ። ዐረ ፡ ሉጀት) ፤ ቀላይ ፡ ጥልቅ ፡ ዕመቅ ፤ የባሕር ፡ የወንዝ ፡ የጕድጓድ ፡ የዐዘቅት ። **ያስጥምዎ ፡ ውስተ ፡ ልጐተ ፡ ባሕር ። ልጐታተ ፡ አብሕርት ። ልጐታተ ፡ ምድር ፡ ይሜጡ ፡ ሎሙ ፡ ንዋዮሙ ፡ ወልጐተ ፡ ምድሮሙ ፡** (ማቴ፲፰ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፫ ። ኅዳ፲፫) ።

ልድ ፤ ልደት ፤—ወሊድ ፡ ወለደ ።

ላህ ፤—ልቅሶ ፤—ላሕዎ ፡ ላሐወ ።

ልሂብ ፤ ቦት ፤ (ልህበ ፡ ይልህብ ፡ ይልሀብ ። ዐረ ፡ ለሂበ ። ዕብ ፡ ላሀብ) ፤ መንደድ ፡ መቃጠል ፤ መንበልበል ፤ መሞቅ ፡ መተኰስ ፤ መላብ ፡ መውዛት ፤ ለብ ፡ ማለት ። **ወእምዝ ፡ ልህበ ፡ ልህበተ ፡ እምኔሁ ፡** (መቅ ፡ ወን) ።

ልሁብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ህብት) ፤ የተቃጠለ ፤ የጋለ ፡ የጋመ ፤ የሞቀ ፡ ሙቅ ። የላበ ፡ የወዛ ፤ ለብ ፡ ያለ ። **ኮነ ፡ ልሁበ ፡ ውስተ ፡ አፍቅሮተ ፡ እግዚ ። ዐራተ ፡ ኀጺን ፡ ልሁብ ፡** (ፊልክ ፡ ፹፬ ። ስንክ ፡ ታኅ፱) ።

ላህብ ፤ (ባት) ፤ ነበልባል ፡ ወላፈን ፤ ሙቀት ፤ ትኵሳት ፡ ለብታ ፤ ላብ ፡ ላበት ፡ ወዝ ፤ መከራ ፡ ጭንቅ ። **ላህበ ፡ ነድ ። ላህበ ፡ እሳት ። ላህበ ፡ ፀሓይ ። ላህበ ፡ መዓልት ። ወሶበ ፡ ፈትሖ ፡ እማእሰሪሁ ፡ ወጠፍአ ፡ ላህቡ ፡ ቆመ ፡ ቅድመ ፡ እግዚእነ ፡ እንዘ ፡ ይገርር ፡** (ጥበ፲፮ ፡ ፲፰ ። ሔኖ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፲ ። ኤር፵፫ ፡ ፴ ። መቅ ፡ ወን) ።

አልሀበ ፤ አነደደ ፡ አቃጠለ ፤ አሞቀ ፡ አተኰሰ ፤ አላበ ፡ አወዛ ። **ለተጋብኦ ፡ ብዙኅ ፡ በቍዔት ፤ ወውእቱ ፡ ዘያልህቦ ፡ ለእሳተ ፡ ፍቅር ። አልሀበ ፡ እቶነ ። አልሀበቶ ፡ ፀሓይ ፡ ርእሶ ፡ ለዮናስ ፡** (አፈ ፡ ተ፲፱ ። አዋል ። ስንክ ፡ መስ፳፭) ።

ልህደ ፤—ተቀማጠለ ፤—ልሕደ ።

ላህዮ ፤ ዮት ፤ (ላሀየ ፡ ይላሂ ፡ ይላሂ ። ዐረ ፡ ለሃ ፤ ለሂየ) ፤ መጫወት ፡ ማጫዎት ፤ ጨዎታ ፡ ማድረግ ፤ በእጅ ፡ በቃል ። ማጸናናት ፤ አይዞኽ ፡ አይዞኽ ፡

ማለት ፡፡ ኀጥአት ፡ ዘይላህያ ። ወአልቦ ፡ ዘይላህየኒ ፤ (ሰቈ፩ ፡ ፲፯ ፡ ፳፩) ፡፡ በላህየ ፡ ፈንታ ፡ አልሀየ ፡ ተለሀየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ ዐራትየኑ ፡ እንጋ ፡ ይናዝዘኒ ፤ ወያላህየኒኑ ፡ ምስካይየ ። እስመ ፡ የጊ ፡ ይትለሀይ ፤ (ኢዮ፯ ፡ ፲፫ ፡፡ ፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፯) ፡፡

ተላሀየ ፤ (ተደራጊና ፡ ተደራራጊ) ፤ ተጨወተ ፤ ተጨዋወተ ፡፡ ወአኀዝኩ ፡ እትላሀይ ፡ ምስሌሆን ። ከመ ፡ ዘይትላሀይ ። አ ፡ ድንግል ፡ አኮ ፡ በተላሆዮ ፡ ዘልህቂ ፡ ከመ ፡ አዋልደ ፡ ዕብራውያን ። ተላህዮሰ ፡ እንተ ፡ ይእቲ ፡ ተላህዮ ፡ በዕፀ ፡ ወእንዚራ ፡ ወአርጋኖን ፤ ወተረፈ ፡ ንዋያተ ፡ ማሕሌት ፡ ዘተውኔት ፡ ሕኑም ፡ ውእቱ ፡ (ሄርማ ፡፡ ገድ ፡ ተክ ፡፡ ቅዳ ፡ ሕር ፡፡ ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፯) ፡፡ ዝሙት ፡ ወተላህዮት ። ለእመ ፡ ተረክበት ፡ ብእሲት ፡ ምስለ ፡ ካልእታ ፡ ይትላሀያ ፡ በበይናቲሆን ፡ (ሲ.ጻፉ ፡ ሲ.ጋጩ) ፡፡ ለእመ ፡ ተላሀየ ፡ ካህን ፡ በነፍስተ ፡ ሥጋሁ ፡ (ገድ ፡ አዳ ፡፡ ቄድር) ፡፡

ተላሃዪ ፤ ተጫዋች ፡ ተጨዋዋች ፤ ጨዋተኛ ፤ ጨዋታ ፡ ዐዋቂ ፡፡ ስካሪ ፡ ወተላሃዩ ፡ ወነፋኄ ፡ እንዚራ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፬ ፡ ፩) ፡፡

ተላህያ ፤ ተላህዮታ ፤ ተከውሶታ ፡ ወተሀውኮታ ፤ ሞገዳ ፡ ወማዕበላ ፡ (መዝ ፡ ፺፱) ፡፡

ትልሂት ፤ ጨዎታ ፡ ጫውውት ፤ ዝሙት ፡ የፍትወት ፡ ሥራ ፡፡ ትልሂት ፡ በነፍስተ ፡ ሥጋሁ ፡ (ቄድር) ፡፡ ተላህያም ፡ ጥሬ ፡ ዘር ፡ ኹኖ ፡ በትልሂት ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ፡፡

አስተላሀየ ፤ (አስደራጊና ፡ አደራራጊ) ፤ አስጫወተ ፤ አጨዋወተ ፡፡ እልኩ ፡ መጽአ ፡ ኀቤየ ፡ ወያስተላህያኒ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፹፩) ፡፡

መስተላህይ ፤ የሚጨዋወት ፤ ተጨዋዋች ፡፡ የሚያጨዋውት ፤ አጨዋዋች ፡፡

ልህየ ፤—ወዘ ፡ አማረ ፤—ልሕይ ፡ ልሕየ ፡፡

ልህኵት ፤—ሸክላ ፤—ልሒኵ ፡ ለሐኰ ፡፡

ላህልሀ ፤—ራሰ ፡ ለመሸቀ ፤—ላሕልሐ ፡፡

ላህልሀ ፤—ላላ ፡ ረገበ ፤—ላኅልኀ ፡፡

ልህመ ፤—ላመ ፡ ጸና ፡ ባሰ ፤—ልሕመ ፡፡

ላህም ፤—በቊሙ ፡ ላም ፤—ልሕመ ፡፡

ልሂቅ ፤ ቆት ፤ (ልህቀ ፡ ይልህቅ ፡ ይልህቅ ፡፡ ዕብ ፡ ላህቅ ፤ ሰበሰበ) ፤ ማደግ ፡ መጐልመስ ፤ አካለ ፡ መጠን ፡ ማድረስ ፡፡ ብእሰንና ፡ ዕብየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ፡፡ ልህቀ ፡ ሕፃን ፡ ወንደገ ፡ ጥበ ። እስከ ፡ አመ ፡ ይልህቅ ፡ ወልድየ ፡ ሴሎ ። አይድዐቶ ፡ አስቴር ፡ ለንጉሥ ፡ ከመ ፡ በቤቱ ፡ ልህቀት ፡ (ዘፍ፳፩ ፡ ፰ ፡፡ ፴፰ ፡ ፲፩ ፡፡ አስቴ፰ ፡ ፩) ፡፡

—፤ መላቅ ፡ መብለጥ ፡ ታላቅ ፡ መኾን ፤ በኀይል ፡ በመጠን ፡ በብዛት ፡ በዘመን ፡፡ እኁሆሙ ፡ ዘይልህቅ ። አኃትክን ፡ እንተ ፡ ትልህቅ ። ለሀቁ ፡ ወብዝኁ ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፲፫ ፡፡ ሕዝ፲፯ ፡ ፵፯ ፡፡ ኩፋ ፡ ፯) ፡፡

—፤ ማርጀት ፡ መሸምገል ፤ አሮጌ ፡ መኾን ፡፡ አብርሃምሰ ፡ ወሳራ ፡ ልህቁ ፡ ጥቀ ፡ ወኀለፈ ፡ መዋዕሊሆሙ ፡ (ዘፍ ፲፰ ፡ ፲፩ ፡፡ ፳፬ ፡ ፩ ፡፡ ፳፯ ፡ ፩) ፡፡ በልህቀ ፡ ፈንታ ፡ ተልህቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ እለ ፡ ይትለሀቁ ፡ እምኔክሙ ፡ (፩ጴጥ ፡ ፭ ፡ ፩ ፡፡ ኪዳ) ፡፡

ልሂቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ህቅት) ፤ አሮጌ ፡ ሽማግሌ ፤ ታላቅ ፡፡ ኢይትረከብ ፡ ልሂቅ ፡ ውስተ ፡ ቤትከ ። ልሂቃን ፡ ወልሂቃት ፡ (፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፴፪ ፡፡ ዘካ፰ ፡ ፬) ፡፡

—፤ ቄስ ፡ ካህን ፤ መስፍን ፤ መኰንን ፡፡ ላዕለ ፡ ልሂቅ ፡ ኢትስማዕ ፡ ውዴተ ። ልሂቃነ ፡ መንግሥቱ ። እም ውሉደ ፡ ልሂቃነ ፡ ሀገረ ፡ ሮሜ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፲፱ ፡፡ ስንክ ፡ መስ፱ ፡፡ ፲፯) ፡፡

ላህቅ ፤ (ቃን) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡፡ ወሰበ ፡ ሞአሙ ፡ ለጸላእቱ ፡ ገብረ ፡ ብልጣሶር ፡ ምሳሐ ፡ ዐቢየ ፡ ለላህቃነ ፡ መንግሥቱ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፷፯) ፡፡

ሊቅ ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ በቊሙ ፤ አለቃ ፡ ታላቅ ፤ አባት ፡ ጌታ ፤ መምህር ፤ ሹም ፤ አሮጌ ፡ ሽማግሌ ፡፡ (ተረት) ፡ ከሊቅ ፡ እስከ ፡ ደቂቅ ፡፡ ልሂቅና ፡ ሊቅ ፡ ልዩነቱ ፡ ሂን ፡ በመጕረድ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ምስጢሩና ፡ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሌቀ ፡ ይለይቅ ፡ ብለው ፡ ይገባሉ ፡፡ ወዘሰ ፡ ብዉሕ ፡ ለሊቅ ፤ ዘውእቱ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ። ሊቅት ። ሊቃነ ፡ አሪት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩ ፡፡ ስንክ ፡ ኅዳ፲፯ ፡፡ ሉቃ፩ ፡ ፲፯) ፡፡

ሊቃን ፤ **ሊቃናት** ፤ **ሊቃውንት** ፤ (ልሂቃን ፡ ናት) ፤ አለቆች ፤ ሹማምቶች ፤ መምራኖች ፤ ሽማግሎች ፡፡ ሊቃነ ፡ ሕዝብ ። ሰብዓ ፡ ሊቃናት ። መንበረ ፡ ሊቃውንት ። ሊቃናትኒ ፡ ወመሓዛት ፡ (ዘፀ፲፰ ፡ ፲፱ ፡፡ ዘኍ፲፩ ፡ ፳፩ ፡፡ መዝ ፡ ፻፯ ፡፡ ፻፵፰) ፡፡

ሊቅና ፤ (ልህቅና) ፤ ሊቅነት ፤ አለቅነት ፤ ልቅና ፡ ሹመት ፤ እርጅና ፡፡ ሢመተ ፡ ሊቅና ፡ ዘካህናት ። ለሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ሊቅናሁ ፡ ላዕለ ፡ መሲሓውያን ፡ (ዮሴፍ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ፡፡

ሊቃኖስ ፤ ከተስዐቱ ፡ ቅዱሳን ፡ አንዱ ፤ ወይም ፡ ሊባኖስ ፡፡ ባና ፡ ቃ ፡ ተወራርሰዋል ፡፡

ልህቀት ፤ ማደግ ፡ እድገት ፤ አስተዳደግ ፡፡ በእንተ ፡ ልደቱ ፡ ወልህቀቱ ፡ በበ ፡ ሕቅ ፡ ወሕማማቲሁ ፡ ወሞቱ ። ልህቀቱ ፡ በበ ፡ ሕቅ ፡ እስከ ፡ ወርዘወ ። ተወክፈ ፡ እሙነ ፡ ልህቀተ ፡ ዘበበ ፡ ሕቅ ፡ (አፈ ፡ ድ፩ ፡፡ አርጋ ፡፡ ሃይ ፡ አበ) ፡፡

—፤ ማርጀት ፡ መላቅ ፤ እርጅና ፤ ላቂያ ፡ ልቅና ፤ ብኵርና ፡፡ ረከበት ፡ ወልደ ፡ በልህቀቲሃ ። አግብእ ፡ ሊተ ፡ ልህቀተከ ፡ ዘቅድመ ፡ ልደት ፡ (ሉቃ፩ ፡ ፴፮ ፡፡ ኩፋ ፡ ፳፬) ፡፡

ልህቃን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ እድገት ፡ እድጊያ ፤ እድግ ፡፡ አየ ፡ ልህቃነ ፡ ልህቀ ። ዘትሰብእት ፡ ውእቱ ፡ ልህቃን ፡ (ቄር ፡ ጳላ) ፡፡

—፤ እርጅና ፤ የድሜ ፡ ብዛት ፡፡ ውስተ ፡ ልህቃነ ፡ ዓመታቲሁ ፡ (ፊልክ) ፡፡

—፤ ላቂያ፣ ልቅና፤ ብዙርና። ወሀብኩ፡ ልህቃንየ፡ ለያዕቆብ፡ (ኩፋ፣ ፴፯)።

ልህቅና፤ ልቅና፤ እርግና፤ ብዙርና፣ ታላቅነት። በልህቅናሁ፡ አብደ። ነጸሮ፡ በናእሰ፡ መዋዕሊሁ፡ ወልህቅናሁ፡ (ፊልክ፣ ፴፮። ፈ፣ መ፣ ፲፣ ፫። ኩፋ፣ ፴፯፣ ፴፯)።

አልሀቀ፤ አላቀ፣ አሳደገ፤ ታላቅ፣ አደረገ። ውሉደ፡ ወለድኩ፡ ወአልሀቁ። ቀላይ፡ አልሀቆ። እስመ፡ ኪያከ፡ አልሀቀ፡ እግዚ፡ (ኢሳ፩፣ ፪። ሕዝ ፴፩፣ ፬። ዳን፭፣ ፶)።

—፤ አስረጀ፣ አሸመገለ፤ ዕድሜ፣ ሰጠ። ወይእዜኒ፡ አልሀቀኒ፡ እግዚእ፡ በከመ፡ ይቤ፡ (ኢያ፲፬፣ ፲)።

አልሃቂ፤ መልሀቂ፤ መልሀቅ)፤ የሚያልቅ፤ አሳዳጊ።

መልሀቅ፤ (ብ፣ መላህቅት፤ ታት)፤ ሊቅ፣ ታላቅ፣ የሚበልጥ፤ አለቃ፣ ሹም፤ አሮጌ፣ ሽማግሌ። መላህቅተ፡ ሕዝብ። ኢይፍታሕ፡ ሕዝባዊ፡ ወኢመላህቅት፤ ዘእንበለ፡ ዳእሙ፡ ሥዩማነ፡ ቤተ፡ ክር። ደናግል፡ ወመበለታት፡ ወመላህቅታት፡ (ባልቴቶች)፣ ይቅማ፡ ቅድመ፡ ሖሎን፡ አንስት፡ (ዘፀ፲፯፣ ፭። ዲድ፲። ፲፱)። መልሀቅ፣ ወንድና፣ ሴት፣ ያስተባብራል፤ ለሴት፣ ሲነገር፣ ቅ፣ ይጠብቃል።

ተልሀቀ፤ (ይትለሀቅ)፤ ተላቀ፣ ተበለጠ፤ ላቂያና፣ ብልጫ፣ ዐጣ፤ አነሰ።

ተላሀቀ፤ (ይትላሀቅ)፤ ተላላቀ፣ ተበላለጠ፤ እኔ፣ እበልጥ፣ ተባባለ።

አስተላሀቀ፤ አላላቀ፤ አበላለጠ።

መልሀቅ፤—በቁሙ፤—ለሐቀ።

ልህሰ፤ (ልሒስ፣ ለሒስ)፤ ኼደ፣ ተጠረገ፤ ጠፋ፣ ታጣ። መሐወኒ፡ አንተ፡ ዘሰሃ፡ ወእልህስ። ወይልህስ፡ እመንበሩ። ትፍህቅ፡ ነፍስየ፡ ወትልህስ፡ (ኢዮ፲፱፣ ፲። ፳፯። ፳፭። ፴፣ ፲፭)።

ለሀሰ፤—ላሰ፣ ላላሰ፤—ለሐሰ።

ለሆሳስ፤—ሹክሹክታ፤—ለኈሰ።

ላዊ፤—የፊደል፣ ስም፣ ለ፤—ለወየ።

ሌዊ፤—የሰው፣ ስም፤—ለየወ።

ለወወ፤ (ለወየ፤ ዐለወ)፤ ጠመመ፣ ጠነነ፤ ልበ፣ ክፉ፣ ቾነ፤ ደፈረ፣ ተኰረ፤ በክፉ፣ አየ። ክለወየና፣ ከዐለወ፣ ከኹለቱ፣ የተደቀለ፣ ነው።

ለዋው፤ ጠማማ፣ ክፉ፤ ደፋር፣ ተኳር፤ ዕቡየ፣ ዐይን፤ ገጸ፣ ቢስ። እኩይ፡ ወለዋው። ሐራውያ፡ ሐቅል፡ ለዋው። ከመ፡ ለዋው፡ ይመስል፡ ገጹ፡ (፩ነገ፣ ፳፭፣ ፫። ፪ነገ፣ ፲፯። ፰። ሄርማ፣ ገ፳፯)።

ሎዘ፤ (ዕብ፣ ላዝ፣ ያሉዝ)፤ ከመንገድ፣ ወጣ፤ ራቀ። ምስጢሩ፣ የለወወ፣ ነው፤ ክፋትና፣ ጥመት፣ ያሳያል።

ለውዝ፤ (ዕብ፣ ሉዝ። ሱር፣ ሉዛ። ዐረ፣ ሎዝ)። በቁሙ፤ ስመ፣ ዕፅ። ከርካዕን፣ እይ፤ ከዚህ፣ ጋራ፣ አንድ፣ ነው። ገውዝ፡ ወለውዝ። እመ፡ ተከልከ፡ በለስ፡ ቦኑ፡ ይበቍል፡ ለከ፡ ለውዝ፡ (ሆሴ ፱፣ ፲፫። መቃ፣ ገ፩)።

ለውዝ፣

ሎዛ፤ ስመ፣ ሀገር፤ ለውዛም፣ የለውዝ፣ ቦታ፤ በኤፍሬም፣ ዕፃ፣ ውስጥ፣ ያለች፤ ይችውም፣ ቤቴል፣ ናት፣ (ዘፍ፳፰፣ ፲፱)።

ሎዛን፤ (ዐረ፣ ላዝን)፤ ዕጣን፤ ሙጫ፣ ከለውዝ፣ ወይም፣ ከሌላ፣ ዕንጨት፣ የሚገኝ። ከርቤ፡ ወሚዓ፡ ወሎዛን፡ (ስንክ፣ ሐም፳)።

ሎሐ፤ (ዕብ፣ ላዌሕ)፤ ላገ፣ ጠረበ፣ አለዘበ፤ ፋቀ፣ ራመመ፤ የንጨት፣ የቁርበት፣ የደንጊያ፣ የብረት። ባለቅኔዎች፣ ግን፣ ጣፈ፣ ይላሉ።

ለውሕ፤ (ሓት። ዕብ፣ ሉዋሕ። ሱር፣ ሉሓ። ዐረ፣ ሉሕ)፤ ሉሕ፤ ሰሌዳ፣ ዝርግ፣ ሥሥ፣ ጠፍጣፋ፤ ጠርብ፣ ሳንቃ፣ ስደቃ፤ ብራና፣ ወረቀት፤ የመጽሐፍ፣ ገበታ፣ ጽሌ፣ ጽላት። ዕፀ፡ ለውሕ። አሐቲ፡ ለውሕ፡ እምዕፀወ፡ ሐመር፡ (ክብ፣ ነገ፺፯። ስንክ፣ ጥር፲፬)።

ለዋሕቅ፤ (ዐረብ)፤ ጸግሜን፣ (አቡሻ፣ ፰)። እንስይን፣ እይ።

ሎጠ፣ (ወለጠ። ዕብ፣ ላጥ፣ ያሉጥ)፤ ሸፈነ፣ አለበሰ፤ አጐናጠፈ። ለወጠ፤ ለዋወጠ፤ የልብስ፣ የመልክ። ወለጠን፣ እይ፤ የዚህ፣ መንቲያ፣ ነው።

ሎጥ፤ መሉጣ፣ ሜላት፤ መጐናጠፊያ፣ የላይ፣ ልብስ፤ ዐጽፍ፣ ግልባጭ። የሰው፣ ስም፤ ወልደ፣ እኍሁ፣ ለአብርሃም። ወሎጥሰ፡ ይነብር፡ ውስተ፡ አንቀጸ፡ ሰዶም፣ (ዘፍ፲፱፣ ፩)።

ሎጣዊ፤ ሎጥማ፤ የሎጥ፣ ዐይነት። የሎጥ፣ ጎረ፣ ቤት፤ በግብር፣ የሎጥን፣ ጋብቾች፣ የሰዶምን፣ ሰዎች፣ የሚመስል። ሎጣውያን፡ ዘውእቶሙ፡ እለ፡ ይዜምዉ፡ ተባዕተ፡ (ፈ፣ መ፣ ፯፣ ፫፣ ፳)።

ለወየ፤ (ዐረ፣ ለወይ)፤ ጠወየ፤ ጠመጠመ፤ ጠቀለለ፤ ፈተለ፣ አከረረ፤ ቀለሰ፤ አጐበጠ፤ ቈለመመ። ጠወየን፣ ተመልከት፤ ሥሩና፣ ምንጩ፣ ርሱ፣ ነው፤ ለ፣ በጠ፣ ፈንታ፣ ገብቷል።

ላዊ፤ ላውይ፤ ስመ፡ ፊደል፡ ለ፤ የአልፍ፡ ፲፪ኛ። ጠማማ፡ ቈልማማ፡ ጐባጣ፡ ቅልስ፡ ማለት፡ ነው፤ ጠማምነቱም፡ በኹሉ፡ ነው።

ምልዋይ፤ መጠምጠሚያ፤ ጥምጥም፡ ራስ፡ ማሰሪያ፡ መሸፈኛ።

ለይ፤ ፈትል፤ ልብስ፤ ቀይ፡ ቀለም፡ የገባ። አሰረት፡ ለየ፡ ውስተ፡ እዴሁ። እመሂ፡ ለበስኪ፡ ለየ፡ (ዘፍ፴፰፡ ፳፰። ኤር፬፡ ፴)።

—፤ ቀይ፡ ቀለም፤ ከጥቍርና፡ ከነጭ፡ ከብጫ፡ ልዩነት፡ ያለው፤ የፈትልና፡ የልብስ፡ መንከሪያ። ሕብረ፡ ለይ። ፈትሉ፡ ዘለይ። ከለሜዳ፡ ዘለይ፡ (፪ዜና፡ ፪፡ ፯። ሚራ፵፩፡ ፲፩። ማቴ፳፯፡ ፳፱)።

ሎልዎ፤ ዎት፤ (ሎለወ፤ ለውለወ፡ ይሎሉ፡ ይሎሉ)፤ መውለብለብ፤ ማውለብለብ፤ ማቃጠል፡ መለብለብ፤ የምላስ፡ የእሳት። ለውለወ፡ ከይሲ፡ ልሳኖ። ወትሎሉ፡ ከቡተ፡ ፍጥረተነ፡ (መጽ፡ ምስ። ገድ፡ ተክ። ያዕ፫፡ ፯)። በሎለወ፡ ፈንታ፡ አሎለወ፡ አለውለወ፡ ይላል፤ ግስነቱ፡ ዐጕልና፡ ገቢር፡ ነውና፤ አያስኝም። ለውላዋ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ሉል፤ (ዐረ፡ ሉእሉእ)፤ በቁሙ፤ ዕንቍ፡ የዕንቍ፡ ስም፤ ባሕርይ፡ ከሰደፍ፡ የሚገኝ፤ ነገሥታት፡ እንደ፡ ሎሚና፡ እንደንቍላል፡ የሚጨብጡት። በሉሉ፡ በዘውዱ፡ እንዲሉ። ብሕረንና፡ ቆቅሐን፡ ዐንቀን፡ እይ፤ (አርጋ)።

ሉል፡

ሎሚ፤ ሎሚን፤ (ብ፡ ለዋሚን፤ አው፡ ሎሚናት። ዕብ፡ ሊሞን። ሱር፡ ሊሙን። ዐረ፡ ለይሙን)፤ በቁሙ፤ የታወቀ፡ ዕፅ፡ እሾኽም፤ መዐዛው፡ ጥፍጥ፡ ፍሬው፡ የሚመጠጥ፤ መጣጣ፡ ሖምጣጣ። ዘሩ፡ ለምለመ፡ ነው፤ ሎሚ፡ ያማርኛ፤ ሎ

ሎሚን፡

ሚን፡ የግእዝ፤ በትግሪኛ፡ ግን፡ ሎሚ፤ ዮም፡ ማለት፡ ነው። ማየ፡ ሎሚ፤ ወይመትሩ፡ ሎሚነ፡ (መ፡ ፈ)።

ሉጺት፤—ቡሓ፡ መላጣ፤—ላጸየ።

ሌውቄን፤ (ጽር፡ ሌፍኪ)፤ ዕፀ፡ ዘይት፤ ወይራ፡ (ኢሳ፵፩፡ ፲፱። ሌዊቄን፡ ኤሌዊቄን፡ ይላል፤ ኹሉም፡ ስሕተት፡ ነው።

ለዊስ፤ ሶት፤ (ሎሰ፡ ይለውስ፡ ይሉስ። ዕብ፡ ሉሽ። ሱር፡ ላሽ። ዐረ፡ ላሰ)፤ መለወስ፡ ማቡካት፤ መፈትፈት፤ ማጨማለቅ። ለፈጸን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ነሥአት፡ ሐፃጸ፡ ወሎሰት። ለዊሶሙ፡ ያምጽእዎ። ሎሰ፡ ጽቡረ፡ ልምሉመ፡ (፭ነገ፡ ፳፰፡ ፳፬። ፪ነገ፡ ፲፫፡ ፰። ዘሌ፮፡ ፲፱። ጥበ ፲፭፡ ፯)።

ተሎሰ፤ ተቦካ፤ ተለወሰ። ናእት፡ ዘኢተሎሰ፡ በብሒእ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ልዉስ፤ የተለወሰ፤ የተቦካ፡ የታሸ። ልዉስ፡ በቅብዕ። ሐፃጽ፡ ልዉስ፡ (ዘፀ፳፱፡ ፪። ሆሴ፯፡ ፬። ኩፋ፡ ፯)።

ተላወሰ፤ በቁሙ፤ ተለዋወሰ፡ ተንቀሳቀሰ፡ ታወከ፡ ተነማማ። እስመ፡ ትትላወስ፡ ኅሊናሆሙ፡ (ምሳ ፳፮፡ ፲)።

ሉሲፌር፤ (ሮማይ)፤ የዲያብሎስ፡ ስም፤ ከሽፍትነት፡ በፊት፡ የነበረው። ጸዋሬ፡ ብርሀ፤ ፍድፉደ፡ ብርሀ፤ ቤዝ፡ ብሩህ፡ ኮከበ፡ ጽባሕ፡ ማለት፡ ነው፤ ቤዝን፡ እይ፡ (ኢሳ፲፬፡ ፲፪)። በትቢቱና፡ በኵራቱ፡ ብዛት፡ ሳጥናኤል፡ ከኾነ፡ በኋላ፡ ስሙና፡ ብኵርናው፡ ኮከብነቱ፡ ለዳግማይ፡ አዳም፡ ተሰጥቷል፡ (ዘኍ፳፬፡ ፲፯። ማቴ፪፡ ፪። ፪ጴጥ፡ ፩፡ ፲፱)።

ሌዋታን፤ (ዕብ፡ ሊውያታን)፤ የባሕር፡ አውሬ፡ እንስሳ፤ ዘንዶ፡ ታላቅ፡ ዓሣ፤ ማናቸውም። እንስት፡ ዐንበሬ፡ ምድርን፡ እንደ፡ ዝናር፡ እንደ፡ ጋን፡ ሰንበር፡ ወይም፡ እንደ፡ ቀለበት፡ እንዳንባር፡ ዙሬ፡ ተጠምጥማ፡ ዐቅፋ፡ የያዘች፡ የብሄሞት፡ ዘውግ፡ ጣምራው፡ ኹለተኛው፤ ዘሩ፡ ስወየ፡ ነው፤ ሌዋ፡ ዐቃፊ፡ ተጠምጣሚ፤ ታን፡ ዘንዶ፡ ወይም፡ ወርድና፡ ቁመት፡ ግዘፈ፡ ምድር። በተገናኝ፡ የምድር፡ መታጠቂያ፡ ቅናት፡ መቀነት፡ ማለት፡ ነው፤ ብሄሞትንና፡ ዐንበሬን፡ እይ። ወዐቀብከ፡ ደእተ፡ አሚረ፡ ክልኤተ፡ እንስሳ፤ ወሰመይካሁ፡ ለአሐዱ፡ ብሄሞት፡ ወለካልኡ፡ ሌዋታን። ወፈለጥኮሙ፡ በበይናቲሆሙ፤ እስመ፡ ኢይክል፡ ዝኩ፡ ሳብዕተ፡ እድ፡ ኀበ፡ ሀሎ፡ ማየ፡ ናጌብ፡ ጸዊሮቶሙ፤ ወወሀብካሁ፡ ለብሄሞት፡ አሐደ፡ እደ፡ የብስ፡ ወለሌዋታን፡ ሳብዕተ፡ እዴሁ፡ ለርጡብ፡ (ሱቱዕዝ፡ ፮፡ ፵፱—፶፪)።

ሌዎጴጤርያ፤ (ጽር፡ ሌዎፔትሪያ)፤ ልሙጽ፡ ደንጊያ፤ ሰፊ፡ ዝርግ፡ ንጥፍ፡ (ሕዝ፳፱፡ ፯፡ ፰)።

ለዚዝ፤ ዞት፤ (ለዘ፡ ይለዝዝ፡ ይልዝዝ)፤ መልዘዝ፤ መራስ፡ መለስለስ። ሐለዚዝን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው። ለዛ፡ ላዛ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ምስጢሩም፡ ጣዕምና፡ ውበት፡ ለስላስነት፡ ነው፤ ለዛ፡

የነገር ፡ ላዝ ፡ የጠጕር ፤ ላሑጫ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ለዛ ፡ ቢስ ፤ ክቾ ፡ ደረቅ ፡ ጭንጫ ፡ ፀልጫ ።

ልሕደ ፤ (**ልሒየ**) ፤ ለደለደ ፤ ወፈረ ፤ የተልባ ፡ ያብሽ ፡ የምራቅ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። አማረ ፡ ወየዘረ ፤ ተደላደለ ፡ ተቀማጠለ ። አሻረተ ፡ ጠነቈለ ፤ በሾኽ ፡ በን ቅፋት ፡ በድምፀ ፡ አራዊት ፤ በማናቸውም ።

ለሓዲ ፤ (**ዲት ፡ ድያን ፡ ያት**) ፤ የሚያሻ ርት ፡ ሻርተኛ ፤ ጠንቋይ ። ለሓዲ ፡ በትእምርት ፡ ወ ዘይትኣመር ፡ በንቅወተ ፡ አርዌ ፡ (ቈስጠ ፡ ፲፫) ።

ልሑድ ፤ (**ዳን ፡ ዳት ፡ ሕድ**) ፤ የለደለደ ፡ ወ ፍራም ። ድልድል ፡ ቅምጥል ፤ ሥራና ፡ መከራ ፡ የማይ ችል ። ኢትሰመዩ ፡ እንከ ፡ ልሒደ ፡ ወሥብሕተ ። አ ንቲ ፡ ልሕድ ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፩ ፡ ፰ ። ሚክ፩ ፡ ፲፮) ።

ላሕዎ ፤ **ዎት** ፤ (**ላሐወ ፡ ይላሑ ። ዐረ ፡ ናሐ ። ዕብ ፡ ናሃህ ። ሱር ፡ ንሃእ**) ፤ ማልቀስ ፡ ማ ዘን ፤ ማሞሽ ፡ መጮኽ ፡ መንሰቅሰቅ ። ጊዜ ፡ ለላሕዎ ፤ ወጊዜ ፡ ለዘፈን ። ወላሐዉ ፡ ሕዝብ ። እለ ፡ ይላሕ ውዋ ፡ ለጽዮን ። ላሑ ፡ ምስለ ፡ ዘይላሑ ፡ (መክ፫ ፡ ፬ ። ፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፷፩ ፡ ፫ ። ሚራ፯ ፡ ፴፬) ።

ልሕው ፤ (**ዋን ፡ ዋት ፡ ሑት**) ፤ ያዘነ ፡ ያለ ቀሰ ፤ እንባ ፡ የፈላበት ፡ ሐዘን ፡ የመላበት ። ለልሕዋን ፡ ይናዝዞሙ ፡ (ኪዳ) ።

ላሕ ፤ (**ብ ፡ ላሓት**) ፤ ልቅሶ ፤ ሐዘን ። ቤተ ፡ ላሕ ። አልባሰ ፡ ላሕ ። መዋዕለ ፡ ላሕ ። ገብሩ ፡ ላሐ ። ዝንቱ ፡ ሠለስቱ ፡ ላሕ ፡ (ሚራ፳፪ ፡ ፮ ። ፪ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፪ ። ዘፍ፶ ፡ ፬ ፡ ፲ ። ኵፋ) ።

ላሓዊ ፤ (**ላሐወ**) ፤ የሚያለቅስ ፡ የሚያዝን ፤ አልቃሽ ፡ ዐዘኝ ።

ላሓዊ ፤ (**ላሕ**) ፤ ልቅሶኛ ፡ ሐዘንተኛ ፤ የልቅሶ ፡ ሰው ፤ እንባም ።

አልሐወ ፤ **አላሐወ** ፤ አሳዘነ ፤ አስለቀሰ ። ሣቀይዋ ፡ ወአልሐውዋ ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፯) ።

ልሒሕ ፤ **ሖት** ፤ (**ለሕሐ ፡ ይለሕሕ ፡ ይ ልሐሕ ። ዕብ ፡ ሌሐ ። ሱር ፡ ላሕላሕ**) ፤ መርጠብ ፡ መለዘብ ፤ መራስ ፡ መለስለስ ፤ የገላ ፡ የንጨት ፡ የቍርበት ።

አልሕሐ ፤ (**ሱር ፡ ላሕሌሕ**) ፤ አራሰ ፡ አረ ጠበ ፤ አለዘበ ። እፍ ፡ እፍ ፡ እንትፍ ፡ እንትፍ ፤ ወይም ፡ እፍፍ ፡ እንትፍትፍ ፡ አለ ፤ ለማብረድ ፡ ለማንደድ ። ዘ ያልሕሓ ፡ ለትዝኅርቱ ፡ ያነድዳ ፡ ለእሳት ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፲፩) ።

ላሕልሐ ፤ (**ለሕሐ ። ሱር ፡ ሂትላሕላሕ**) ፤ ራሰ ፡ ረጠበ ፤ ልሕሉሕ ፡ ኾነ ፤ ሎክ ፡ ሎክ ፡ አለ ፡ በሰለ ፤ የፍሬ ፡ የዕበጥ ። ዘይሜህር ፡ ወኢይገብር ፡ ይመስል ፡ ገብላ ፡ ዘውስቴቱ ፡ ማይ ፤ እምኔሁ ፡ ይሰትዩ ፡ ብዙ ኃን ፡ ወይትነፀቡ ፤ ወቦቱ ፡ ይላሕልሕ ፡ ግብር ፤ ወለ ሊሁሰ ፡ ኢይሰቲ ፡ ወኢይነጽሕ ፡ እምርስሐታቲሁ ፤ ወኢይላሐልሕሂ ፡ (ፊልክ ፡ ፺፱) ።

ልሕሉሕ ፤ (**ሓን ፡ ሓት ፡ ልሕት**) ፤ በ ቁሙ ፤ የራሰ ፡ ርጥብ ፤ ለስላሳ ፡ ልዝብ ። አብበሎ ፡ ኅ ቡረ ፡ ወገብሮ ፡ ልሕሉሐ ፡ ወአፍአሞ ፡ ለከይሲ ፡ (ዳን ፲፫ ፡ ፳፯) ።

ላሕልሐ ፤—**ላላ ፡ ረገበ** ፤—**ላኅልኅ** ።

ላሐየ ፤—**ተጫወተ ፡ አጫወተ** ፤—**ላ ሀዮ ፡ ላሀየ** ።

ልሕይ ፤ **ዮት** ፤ (**ልሕየ ፡ ይልሒ ፡ ይል ሐይ ። ዐረ ፡ ላሐ ። ሱር ፡ ልሓእ**) ፤ መውዛት ፡ መቅለጥለጥ ፤ ማማር ፡ ማሸብረቅ ። እስመ ፡ ትልሒ ፡ ይእቲ ፡ በሥን ፡ እምፀሓይ ። ሰላም ፡ ለገጽኪ ፡ ዘ ጥቀ ፡ ይልሒ ፡ (ጥበ፯ ፡ ፳፱ ። ደራሲ) ።

ተልሕየ ፤ ተጌጠ ፤ ተሸለመ ፤ ተኳለ ፡ ተቀባ ፤ ለማማር ፡ መልክ ፡ ለመጨመር ። ወአንዘ ፡ አይሁድ ፡ በዝ ፡ በዓል ፡ ይትለሐዩ ፡ በአዕጹቀ ፡ በቀልት ። ወኅሩ ያን ፡ በቅድሜሁ ፡ ይትለሐዩ ፡ ከመ ፡ ብርሃነ ፡ እሳት ፡ (ዮሴፍ ። ሔኖ፴፱ ፡ ፯) ።

ልሑይ ፤ (**ያን ፡ ያት ፡ ሒት**) ፤ በቁሙ ፤ ወዛም ፡ ደመ ፡ ግቡ ፤ ያማረ ፡ ያጌጠ ፤ ውብ ፡ ግሩም ፤ መልከ ፡ መልካም ። ብእሲ ፡ ልሑይ ። ወኮኑ ፡ ልሑ ያነ ፡ በብርሃን ፡ ዐቢይ ፡ (ዮሴፍ ። አቡሻ) ። በልሑይ ፡ ፈንታ ፡ ለሓዪ ፡ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ላሕይ ፡ ይላል ፤ የጣፈና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ገጽከ ፡ ላሕይ ። ላሕይ ፡ አዕይንቲሁ ። ላሕይ ፡ ጥቀ ፡ ራእያ ። ሶስና ፡ ላሕይት ፡ ጥቀ ። ደናግል ፡ ላሕያት ፡ (ማሕ፪ ፡ ፲፬ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፪ ። ኵፋ ፡ ፳፰ ። ዳን፩ ፡ ፴፩ ። ዓሞ፰ ፡ ፲፫) ።

ላሕይ ፤ (**ያት**) ፤ ገጽ ፡ ፊት ፤ በገጽ ፡ ላይ ፡ ያ ለው ፡ መልክ ፡ ውበት ፤ ወዝ ፡ ደም ፡ ግባት ፤ ግርማ ፡ ሞገስ ። ኢታድሉ ፡ ለሰብእ ፡ እንበይነ ፡ ላሕዩ ። ኢያ ስሕትከ ፡ ላሕያ ፡ ለብእሲት ። ተደሙ ፡ እምነ ፡ ሥና ፡ ወላሕየ ፡ ገጻ ። ላሕያ ፡ ጼወዋ ፡ ለነፍሱ ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፪ ። ፳፭ ፡ ፳፩ ። ዮዲ፲ ፡ ፳፫ ። ፲፯ ፡ ፲፩) ።

ልሒኮ ፤ **ኮት** ፤ (**ለሐኮ ፡ ይልሕኮ ፡ ይልሐኮ ። ዕብ ፡ ላሐኽ ፤ ላሰ ። ያጻር ፤ ሠራ**) ፤ መሥራት ፡ መፍጠር ፤ መሣል ፡ መቅረጽ ፤ የጭቃ ፡ የማ ዕደን ። ይልሕኮ ፡ እምውስተ ፡ ውእቱ ፡ ጽቡር ፡ አ ምላከ ። በአርኣያሁ ፡ ለሐኮነ ። እደዊከ ፡ ገብራኒ ፡ ወለሐኳኒ ። ንልሐኮ ፡ ውስተ ፡ አልባቢነ ፡ ተዘክሮ ፡ እግዚ ፡ ወፈሪሀ ፡ ስሙ ፡ (ጥበ፲፭ ፡ ፰ ። መቃ ፡ ገ፳፪ ። መዝ ፡ ፻፲፰ ። አፈ ፡ ተ፳፯) ።

ለሓኪ ፤ (**ኪት ፡ ኮያን ፡ ያት**) ፤ የሚሠራ ፡ ሠሪ ፤ ፈጣሪ ። ይብሎኑ ፡ ልሕኮት ፡ ለለሓኪሁ ። ለ ሓኪ ፡ ወፈጣሪ ፡ (ኢሳ፳፱ ፡ ፲፯ ። አፈ ፡ ድ፪) ።

አልሐኮ ፤ አሠራ ፤ አስፈጠረ ።

ተልሕኮ ፤ ተሠራ ፤ ተፈጠረ ። ዘተልሕኮ ፡ ቅድመ ። እምድር ፡ ተልሕኮ ፡ ብእሲ ። ተልሕኮተ ፡ ሥጋ ፡ ቀደመ ፡ እምንፍሕተ ፡ ነፍስ ። ዛቲ ፡ ነፍስ ፡

እንተ፡ተልሕኰት፡በአምሳሊከ፡(ጥበ፯፡፩። ኪዳ። ማር፡ ይሥ፳፰፡፱። ግንዘ)።

ልሑኵ፤(ኳን፡ኳት፡ሕኵት)፤ የተሠራ፡ የተፈጠረ፤ ሥር፡ ፍጡር።

ልሕኵት ፤ (ታት) ፤ የተሠራች፤ የተፈጠረች። ሸክላ፤ ሥጋ፤ ሰው፤ ያሙስና፡ ያርብ፡ ፍጥረት። ልሕኵት፡ዘቦቱ፡አብበልዎ ። ልሕኵት፡ ንጽሕት ። ልሕኵተ፡ እግዚአብሔር ። ከዐወ፡ ደሞ፡ በሥምረቱ፡ላዕለ፡ልሕኵቱ፡(ዘሌ፯፡፳፩። ውዳ፡ ማር፯። መቃ፡ ገ፳፱። ቅዳ)። ልኵንትትንና፡ ልኵትንትን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ላሕለሐ፤—ራሰ፡ ረጠበ፤—ልሒሕ፡ ለሕሐ።

ላሕለሐ፤—ላላ፡ ረገበ፤—ላኅልኅ።

ልሕመ፤(ዕብ፡ ላሐም፤ በላ፥ ወጋ። ሱር፡ ልሓም፤ ላሰ። ዐረ፡ ለሂመ፤ በላ፥ አኅመጠ)፤ ላመ፡ ደከመ፤ ለዘበ፡ ለሰለሰ፤ የደቄት፡ የዐይን፡ የጠጕር፡ የቈርበት። ቀጥቅጥ፡ ወሕርጽ፡ እስከ፡ ይልሕም፡(መ፡ ፈ)።

—፤ ጸና፤ ባሰ። ሰብእሰ፡እኩይ፤ ወአርዌ፡ ምድር፡ ይልሕሞ፡እከየ፡(ቄር)።

ልሑም፤(ማን፡ማት፡ሕምት)፤ የላመ፡ የለዘበ፤ ልም፡ ልዝብ፤ የከፋ፡ የባሰ።

አልሐመ፤ አላመ፤ አስላመ፤ ሰለመንና፡ አስለመን፡ እይ።

—፤ አጸና፡ አባሰ። አልሐሙ፡ በእንተ፡ ተጻብኦቱ፡ ክቡተ፡ ወገሃደ። በእንተ፡ ዝኬ፡ ያልሕሙ፡ ሰይጣናት፡ ተጻብኦቶሙ። አልቦ፡ ዘበቍዓ፡ ዘእንበለ፡ ዘአልሐማ፡(ፊልክ፡ ፳። ፸። ማር፰፡ ፳፯)።

ልሔም፤(ማት። ዕብ፡ ሌሔም)፤ ኅብስት፡ እንጀራ፤ ከላመ፡ ከለዘበ፡ ደቄት፡ የሚሠራ፤ ሲበሉት፡ የሚልም፡ የሚጥም። ኤፍራታ፡እንተ፡ ይእቲ፡ ቤተ፡ልሔም፡(ዘፍ፴፭፡ ፲፱)። ወአምጽኡ፡ ልሔሞሙ።

ልሔምት፤(ታት)፤ ሌማት፡ መሶብ፤ የንጀራ፡ መዝገብ።

ላሕም፤ (ብ፡ አልሕምት። ዕብ፡ ልሖም፤ ሥጋ። ዐረ፡ ለሕም፤ ሥጋ)፤ በቁሙ፤ ላም፡ ቂም፤ የቀንድ፡ ከብት፡ የላም፡ መንጋ፡ የቤት፡ እንስሳ፡ ታርዶ፡ የሚበላ፡ ታልቦ፡ የሚጠጣ፡ ተጠምዶ፡ የሚያርስ። ለዱር፡ እንስሳትም፡ ለጐሽ፡ ላጋዘን፡ ይነገራል፤ ላሕም፡ ያንድነት፡ ስም፡ ነው፤ ተባቱም፡ እንስቱም፡ ታላቁም፡ ታናሹም፡ ላም፡ ይባላል። ዘይቤው፡ ሥጋማ፡ ሥጋም፤ ተዋጊ፡ ቀንዳም፤ በላተኛ፡ ሆዳም፡ ማለት፡ ነው፤ የጠጕሩን፡ ልመት፡ የጠባዩንም፡ ልዝብነት፡ገርነቱን፡ገራምነቱን፡ጨምሮ፡ ያሳያል። ላሕም፡ አእመረ፡ዘአጥረዮ። ላሕም፡ ወለደት፡ በግዐ። አባግዐ፡ ወአልሕምተ። አልሕምት፡ ኢይመክና። አልሕምተ፡ ገዳም፡ (ኢሳ፩፡፫። ዮሴፍ። መዝ፡ ፸። ኢዮ፳፩፡ ፲። ፍ፡ ነ፡ ፵፬፡ ፪)። ቂም፡ ማለት፡ ደግሞ፡ ቀዋሚ፡ ቅዉም፡ ቂም፡ ነገራም፡ ደግ፡ ደገኛ፡ ማለት፡ ነው። (ሙሾ፤ ፪፡ ሴቶች፡ ስላ፩፡ ወንድማቸው)፤ ፵፡ ቂም፡ ከናውራው፡ ሰጥተው፡ ቢድሩት፤ እሸቴ፡ ቀጸላ፡ ይበላል፡ አንዠት። መቼ፡ አየሸውና፡ አንችም፡ እንደ፡ ሌላ፤ የት፡ አንዠት፡ ይበላል፡ እሸቴ፡ ቀጸላ።

ላሕም፤ የባሕር፡ ጐሽ፡ እንደ፡ ዲኖ፡ ያለ። ወሀሎ፡ አሐዱ፡ ላሕም፡ ዘይወፅእ፡ እምአሐዱ፡ ባሕር፡ ጽዩእ፡ በሀገረ፡ ክሬክ፤ ወይቤሉ፡ እስመ፡ የዐርግ፡ አሐዱ፡ ላሕም፡ በበ፡ ዓመት፡ ወሰበ፡ የሐውር፡ በሐይቀ፡ ባሕር፡ ይትከፈል፡ ወይከውን፡ ፒሳ፡ ወይሠይጥዎ፡ ለሰብአ፡ አፍሬጊያ፡ ይቅብዑ፡ ኪያሁ፡ ቦቱ፡ አሕማሮሙ፡(ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፳፱)።

ለሓማ፤ (ዐረብ)፤ በቁሙ፡ የማዕደናት፡ መጣብቅ።

ለሐፈ፤(ዐረ፡ ለሂፈ)፤ ዐዘነ፡ ተከዘ፤ ተጨነቀ፡ ዐሰበ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በለሐፈ፡ ፈንታ፡ ተልሕፈ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ውስተ፡ ዘኢኮነ፡ ትካዝከ፡ ኢትትለሐፍ፡(ሢራ፲፩፡ ፱)።

አልሐፈ፤ **አስተልሐፈ**፤ አሳዘነ፤ አስጨነቀ። ዘኅቡእሰ፡ ኢያስተልሕፍከ፡(ሢራ፫፡ ፳፱)።

ተልሓፍ፤ ሐዘን፤ ጭንቅ። ወምንት፡ ተልሓፍየ፡ ለዘአፍቅሮ፡ እኄንዮ፡(፩ቆሮ፡ ፩፡ ፲፱)።

ለሐጸ ፤ (ዕብ፡ ላሐጽ፤ ለተመ፡ አጣበቀ)፤ ላጠ፡ መለጠ፤ ቀረፈ፡ ገፈፈ። ሥረዊሁ፡ ይረምፁ፡ በእሳት፡ ወይልሕጹ፡(መ፡ ፈ። ዘፍ፴፡ ፴፯)።

ተልሕጸ፤ ተላጠ፤ ተመለጠ። ገጹ፡ ወሥጋሁ፡ ተልሕጸ፡(ገድ፡ አዳ)።

ልሑጽ፤(ጻን፡ ጻት፡ ሕጽት)፤ የተላጠ፤ የተመለጠ። ስልብ፡ ጕማዳ።

ልሕጽ፤(ጻት)፤ ልጥ፡ ቅርፍት፤ ጭረት። (ተረት)፤ የሺ፡ ፍልጥ፡ ማሰሪያው፡ ልጥ። ልሕጸ፡ አዕዋም። ልብሱ፡ ለአባ፡ ሙሴ፡ እምልሕጸ፡ ሆሳዕና፡ ወቈጽሉ፡(ስንክ፡ ሐም፲፡ መስ፪)።

ልሕቀ፤—ላቀ፡ አደገ፤—ልሂቅ፡ ልሀቀ።

ለሐቀ፤(ዐረ፡ ለሒቀ)፤ ለጠቀ፡ አጣበቀ፤ አጣብቆ፡ ያዘ።

መልሕቅ፤ (ቃት፤ መላሕቅ)፤ በቁሙ፤ የመርከብ፡ ልጓም፡ እንዳይኼድ፡ እንዳይናወጥ፡ የሚገታው፤ እንዳልጋ፡ እግር፡ አራት፡ ኹኖ፡ ፪ቱ፡ በፊት፡ ፪ቱ፡ በኋላ፡ ባራቱ፡ ማእዝን፡ የሚወርድ፤ ታላቅ፡ ዘናና፡ ብረት፡ የጕዳ፡ በሬ፡ ቀንድ፡ የሚመስል። ላትሮንስም፡ ብረት፡ ለድብልብሉ፡ ይነገራል። ወረድኩ፡ ውስተ፡ ምድር፡ከመ፡ መልሕቅ፡ ታሕተ። አውረዱ፡ አርባ

ዐተ ፡ መልሕቃተ ። ወመተሩ ፡ መላሕቀ ፡ (ዮና፪ ፡ ፯ ። ግብ፳፯ ፡ ፳፱ ፡ ፵ ። አፈ ፡ ድ፲፩) ።

መልሕቅ ፡

—፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ። አንክሮመስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ይቤ ፡ (ኤጲፋንዮስ) ፡ በውስተ ፡ መጽሐፉ ፡ ዘይሰመይ ፡ መልሕቅ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

ልሕሰ ፤—ጠፋ ፡ ቃጣ ፤—ልሀሰ ።

ለሐሰ ፤ (ዐረ ፡ ለሒሰ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ላሓኽ) ፤ ላሰ ፡ ቀመሰ ፤ በላ ፡ ጠጣ ፡ ምላሱን ፡ አንቀሳቀሰ ፤ ጠረገ ፡ አበሰ ። ከለባት ፡ ይልሕሱ ፡ ቍስሊሁ ። ለሐሱ ፡ ከለባት ፡ ደሞ ። እሳት ፡ በልዐት ፡ መሥዋዕቶ ፡ ወለሐሰት ፡ መሬቶኒ ። ኢትልሐስ ፡ መጻብኅተ ፡ (ሉቃ ፲፮ ፡ ፳፩ ። ፫ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱ ። ፲፰ ፡ ፴፰ ። ሚራ ፡ ፴፱ ፡ ፲፱) ።

—፤ መጠጠ ፡ መጠመጠ ። በከመ ፡ ይልሕስ ፡ ጽሙእ ፡ ወይሰቲ ፡ እምነ ፡ ዘሉ ፡ ማይ ፡ (ሢራ ፡ ፳፮ ፡ ፲፪) ።

—፤ ደረቀ ፡ ኰበተ ፤ ላሸ ፡ ዛገ ። ይልሕስ ፡ ልሳኖሙ ፡ በጽምእ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፲፯) ።

—፤ አሰላ ፡ አሾለ ፤ አሾተለ ፤ ለመላስ ፡ ለማልመጥ ፡ ወይም ፡ በነገር ፡ ለመንኰንጥ ፤ ምስጢሩ ፡ የለኈሰ ፡ ነው ። ከልብ ፡ ጥቀ ፡ ኢይልሕሶሙ ፡ በልሳኑ ። አልቦ ፡ ዘለሐሶሙ ፡ በልሳኑ ። ከልብ ፡ ኢይልሕስ ፡ ልሳኖ ፡ በቅድሜክ ፤ አሳባቂ ፡ ነገረ ፡ ሠሪ ፡ (ዘፀ፲፩ ፡ ፯ ። ኢያ፲ ፡ ፳፩ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ምልሓስ ፤ ምላስ ፤ ልሳን ፡ አንደበት ፤ መላሻ ፡ መቅመሻ ፡ መናገሪያ ። ለበላሳ ፡ ልበልበ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። (ተረት) ፤ በለምለም ፡ ምላሱ ፤ በሠላሳ ፡ ጥርሱ ።

ልኅደ ፤—ለደለደ ፤—ልሕደ ።

ላኅልኀ ፤—ራሰ ፡ ረጠበ ፤—ለሒሐ ፡ ለሕሐ ።

ላኅልኀ ፤ (ራኅርኀ) ፤ ላላ ፡ ረገበ ፤ የገመድ ፡ የአውታር ፡ የኅሊና ። ንትዐቀብ ፡ ከመ ፡ ኢይላኅልኅ ፡ መዝርዐ ፡ ሐመርነ ፡ በአፍቅሮ ፡ ውሉድ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፱) ። ላዕልዐንና ፡ ራኅርኅን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ልኁሉኅ ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ ልኅት) ፤ የላላ ፡ የረገበ ፤ ልል ። ሶበ ፡ ይከውን ፡ አውታረ ፡ መሰንቆ ፡ ልኁሉኅ ፡ ይጠፍእ ፡ ቃናሁ ፡ እመ ፡ ኢተሰሕበ ፡ ዘከመ ፡ ይደሉ ። እሉ ፡ አኅው ፡ ኮኑ ፡ ልኁሉኃነ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፱ ። ፊልክ ፡ ፺፱) ።

ልኅላኄ ፤ መላላት ፡ መርገብ ፤ መድከም ፡ መዛል ፤ መስነፍ ፡ መዝለፍለፍ ። በእንተ ፡ ልኅላኄ ፡ ኅሊናሁ ፡ ወአኮሰ ፡ በእንተ ፡ ድካመ ፡ ሥጋሁ ። እምሀኬት ፡ ወልኅላኄ ፡ አባል ። ልኅላኄ ፡ ኀፍረተ ፡ ሥጋሁ ፡ ለብእሲ ፡ (ፊልክ ፡ ፪ ። ፺፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፩) ።

ልኅልኅና ፤ ልልነት ፡ ደካምነት ፤ ስንፍና ። ወይቈርር ፡ እንከ ፡ ርስነ ፡ ጥብዐቶሙ ፡ በእንተ ፡ ልኅልኅናሆሙ ። ዝኬ ፡ ውእቱ ፡ ልኅልኅና ፡ ወአኮ ፡ ተቃትሎት ፡ (ፊልክ ፡ ፱ ። ፸፩) ።

አላኅልኀ ፤ አላላ ፡ አረገበ ፤ አሰነፈ ። ያላኅልኆ ፡ ለፈቃድ ፡ ወለኅሊና ፡ (ማር ፡ ይሥ፫ ፡ ፲፱) ።

ለኈሰ ፤ (ልሒስ ፡ ለሐሰ ። ዕብ ፡ ላሐሽ) ፤ ለኰሰ ፡ አቃጠለ ፤ ሹክ ፡ አለ ፡ በጕሮሮ ፡ ነገረ ። ሾከከ ፤ ተንሿከከ ፤ በጕሮሮ ፡ ለመንገር ፡ ወይም ፡ ለመስማት ፤ እንደ ፡ ቅኔ ፡ መሪ ፡ እንደ ፡ ተመሪ ። ዘሩ ፡ ልሒስ ፡ ነው ፤ አክኼዱና ፡ መንገዱ ፡ ስቈረን ፡ ይመስላል ።

አልኈሰ ፤ **አልኈሰሰ** ፤ አሾከሾከ ፤ ሹክ ፡ ሹክ ፡ አለ ፤ መላልሶ ፡ አብዝቶ ። አብሠራ ፡ ገብርኤል ፡ ለማርያም ፡ አልኈሲሶ ፡ በእዝና ፡ ወይቤላ ፤ ትወልዲ ፡ ወልደ ። ሙባኡ ፡ ለቃል ፡ እዝና ፡ ርኅው ፤ ወሙፃኡ ፡ ማሕፀና ፡ ዕጽው ፡ (መዋሥ ። ቅኔ) ።

—፤ ደገመ ፡ ደጋገመ ፤ አልከሰከሰ ፡ አውተፈተፈ ፤ ቃሉን ፡ ሳያሰማ ፡ ምላሱን ፡ ከንፈሩን ፡ በማንቀሳቀስ ፤ የጸሎት ፡ የአስማት ። (ተረት) ፤ ዳዊት ፡ በሹክሹክታ ፤ ሳታት ፡ በጋጋታ ።

ተልኈሰሰ ፤ ተሾከሾከ ፤ ሰውዮው ፡ ሹክሹክታ ፡ ሰማ ፤ ወይም ፡ ሹክሹክታው ፡ በጕሮሮ ፡ ተሰማ ። በእንተ ፡ ዝሙት ፡ ዘተልኈሰሱ ፡ (ማር ፡ ይሥ፰) ። ተደገመ ፡ ተልከሰከሰ ፤ አስማቱ ፡ ጸሎቱ ።

ተልኊሰሰ ፤ ተሾከሾከ ፤ ርስ ፡ በርሱ ። ዘተልኊሰሱ ፡ በእዝን ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፫) ። አብነቱ ፡ ግን ፤ ዘኒ ፡ አልኈሰስከሙ ፡ ነው ።

ለኈሳስ ፤ ሹክታ ፡ ሹክሹክታ ፤ ምስጢር ፡ ቀስታ ። ይትናገሩ ፡ በለኈሳስ ። አርአዮሙ ፡ በለኈሳስ ፡ መጻሕፍቲሁ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፯ ። አስቴ፫ ፡ ፲፱) ።

—፤ ድጋም ፡ ኅቡእ ፡ ንባብ ፡ ጽራሐ ፡ ልብ ፡ ኅሊና ፡ ልብ ፡ ጸሎተ ፡ ነፍስ ። አልቦ ፡ ማኅለቅተ ፡ ቅኔ ፡ በልዑል ፡ ዜማ ፡ ዘእንበለ ፡ በለኈሳስ ። ወዓዲ ፡ በል ፡ በለኈሳስ ፡ እግዚኦ ፡ መሐረነ ፡ ምእተ ፡ ጊዜ ። ንጸመም ፡ ዐውያተ ፡ ልሳን ፡ ከመ ፡ ዘኢይሰምዕ ፡ ወነአምር ፡ ለኈሳሰ ፡ ልብ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፩ ። ቄድር ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

አልኆሰሰ ፤ ለኆሳስ ፡ እያለ ፡ በሳብዕ ፡ ይጥፋል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ግስነቱ ፡ እንዳስቈቀወና ፡ እንዳስቈረረ ፡ ቅጥይ ፡ ተቀጥላ ፡ ነውና ፤ ቈቀወንና ፡ ቈረን ፡ እይ ።

ሎጣዊ ፤—ሰዶማዊ ፤—ሎጥ ፡ ለወጠ ።

ለጥሐ ፤ (ዕብ ፡ ላጣህ ፤ ሰደበ ፡ ረገመ) ፤ ለጥ ፡ አለ ፤ እጅ ፡ ነሣ ፡ ተገዛ ፡ ገበረ ፤ ተኛ ፡ ተጋደመ ፡ ተዘረጋ ። ለጥ ፡ ይበሉ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ለጢን፤ኖት፤(ለጠነ፡ይለጥን፡ይል ጥን)፤ ማመልጠን፤ማስተዛዘል፤መቀባበል፡መመሳለስ፤መሪና፡ተመሪ፡ወይም፡ግራና፡ቀኝ፡በመኾን፤የዜማ፡የንባብ። መሳልሶ፡ማመስገን፡መለመን፤መለማመጥ፡ማቈላመጥ። እንጠየንና፡አስተብቍዐን፡በነጠየና፡በበቍዐ፡ተራ፡ተመልከት።

ምልጣን፤(ናት)፤ በቁሙ፤የዜማ፡ምልልስ፡ፊት፡መሪና፡ተመሪ፡ቀጥሎ፡ግራና፡ቀኝ፡አንሾች፡የሚሉት፤ይልቁንም፡ባሸቱ፡ዐበይት፡በዓላት፡በልደት፡በጥምቀት፡በትንሣኤና፡በዕርገት፡በደብረ፡ታቦር፡(ድጓ)።

ሊጦን፤(ጽር፡ሊታኒያ)፤ መስተብቍዕ፤ልመና፡ምልጃ፤ዝብዘባ፡ቍልምጫ። ሊጦን፡ዘሰኑይ፤ወካዕበ፡ናስተበቍዕ፡(ቅዳ)።

ልጥር፤(ጽር፡ሊትራ። ሱር፡ወዕብ፡ሊጥራ። ዐረ፡ረጥል)፤ የሚዛን፡ስም፤የታወቀ፡ሚዛን፡ንጥር፤፲፪፡ወቄት፡የሚያነሣ፡በዱሮ፡ሒሳብ። ነሥአት፡ዕፍረተ፡ልጥረ። ምእተ፡ልጥረ። ሠለስቱ፡ምእት፡ልጥረ፡ወርቅ፡(ዮሐ፲፪፡፫። ፲፱፡፴፱። አፈ፡ተ፹)።

ለይ፤—ፈትል፡ቀይ፡ልብስ፤—ለወየ።

ላይዳ፤—በቁሙ፤ላሜዳ፤—ለመደ።

ሌዊ፤(ዕብ)፤ የሰው፡ስም፤፫ኛው፡የያዕቆብ፡ልጅ። ተላዊ፡መትልው፤ልጹቅ፡መስተላጽቅ፡ማለት፡ነው፡(ዘፍ፳፱፡፴፬። ኩፋ። ፴፭)።

ሌዋዊ፤(ውያን)፤ የሌዊ፡ወገን፤ካህን፡(ሉቃ፲፡፴፪። ግብ፬፡፴፮)።

ሌዋውያን፤ የመጽሐፍ፡ስም፤፫ኛው፡ብሔረ፡ኦሪት፤የሌዋውያንን፡ሕግና፡ሥርዐት፡የሚናገር። በዕብራይስጥ፡ግን፡ዋይቅራእ፡ይባላል፤ጸውዐ፡ማለት፡ነው፤ወጸውዖ፡እግዚ፡ለሙሴ፡ያለውን፡መዠመሪያን፡ቃል፡ያሳያል።

ሌዌን፤(ዕብ፡ዊሎን)፤ ስመ፡ኃምስ፡ሰማይ። ኢዮር፡ወይም፡ጠፈር፤፭ኛነቱ፡ከላይ፡ወደታች፡ነው፡(አዋል)። ሰማይንና፡ምጽናዓትን፡እይ።

ሌልዮ፤ዮት፤(ሌለየ፡ይሌሊ። ለፈየ፤ፈለየ)፤ መለየት፡መነጠል፤መነጣጠል። ይሌሊ፡ሥርወ፡እመሌሊት። ኢፈለጠ፡ወኢሌለየ። ሌለዮሙ፡ለሰራዊት። ይሌሊ፡አዕርክተ፡(ዕብ፬፡፲፪። ፩ሚፎ፡፳፫። ፪ዜና፡፳፭፡፲። ምሳ፲፯፡፳፰)።

ሌለየ፤ ሌሊት፡ተነሣ፡ነቃ፡ተጋ፡ማለደ፤ለሥራ፡ለመንገድ። ለለንና፡ለልን፡እይ፤የዚህ፡ዘሮች፡ናቸው።

ተሌለየ፤ ተለየ፤ተለያየ። ተሌለይ፡እምኔየ። ናሁ፡እትሌለይ፡እምዙሎሙ፡አዝማድየ። እፎ፡ተሌለዩ፡(ዘፍ፲፫፡፱። ግንዘ። ሔኖ፳፡፲፬)።

ሊሉይ፤(ያን፡ያት፡ሊት)፤ የተለየ፡የተለያየ፤ልዩ፡ልይዩ። ሊሉይ፡እምነ፡ብእሲቱ። ትኄኅዎ፡አሐዱ፡ነፍስ፡ውእቱ፡በሥጋ፡ፍሉጥ፡ወሊሉይ። ሊሉየ፡መልክእ፡ወአካል፡(ስንክ። ፈላስ፡ገ፲፫። ደራሲ)።

ሊላይ፤ ልየታ፤ልዩነት፤መለዮ። ዘእንበለ፡ፍልጠት፡ወሊላይ፡(መጽ፡ምስ)።

መሌሊት፤(ብ፡መለያልይ፡ያት)፤ ሕዋስ፡ብልት፡አባል፡ልዩ፡ልዩነት፡ያለው፡የሥጋ ዐጽቅ፤በየስሙና፡በየክፍሉ፡በየማውዱ፤ሥር፡ዥማት፡እስኪት። ገመዱ፡መሌሊቶሙ፡ከመ፡ሥጋ። ትጠብሖ፡በበ፡መሌሊቱ። መለያልየ፡አዕፅምቲሃ። መሌሊተ፡ሐቌሁ። መለያልያት፡ኅቡረ። ወብከ፡መለያልይ፡ዝኩ፡ዘታስተሐቅሮ፡(ሚክ፫፡፫። ዘፀ፳፱፡፲፯። መሳ፲፱፡፳፱። ዳን፭፡፮። አፈ፡ተ፭። ፩ቆሮ፡፲፪፡፳፪—፳፬)።

ሌሊት፤(ብ፡ለያልይ። ዕብ፡ላይል፤ላይላ። ሱር፡ሌልያ። ዐረ፡ለይል፤ለይለት)፤ በቁሙ፤ሌት፡ሊሉይ፡እመዓልት፤ጨለማ፡የጨለማ፡ጊዜ፡ከሠርክ፡እስከ፡ነግህ፡ከማታ፡እስከ፡ጧት፡ከኮከብና፡ከጨረቃ፡በቀር፡ፀሓይ፡የማይታይበት፡የዮም፡እኩሌታ፡መንፈቀ፡ዕለት፡፲፪፡ሰዓት፡(ዘፍ፩፡፭። መዝ፲፫፡፳፩)። መዓልተ፡ወሌሊተ። ወአርብዓ፡ለያልየ፡(ኢሳ፳፩፡፲፪። ማቴ፬፡፪)።

ሊሊት፤(ዕብ)፤ የሌቶፍ፤ከቀን፡አዕዋፍ፡የተለየች፡ዐይጥማ። ወይም፡ጉጋ፡ጉጉት፤ፊተ፡ክብ፡ድመትማ፤የቀን፡ዳፍንታም፡የሌት፡ዐይናማ። በሊሊት፡ፈንታ፡ሌሎ፡ይላል፤ሌሊቶ፡ሌሊት፡ቀኑ፡ማለት፡ነው፡(ጥሬ፡ስዋ)።

ሊሊት፡

—፤ግብረ፡አጋንንት፤ጥንቈላ፡ሟርት፡ስርቆት፡ዝሙት፤ጨለማ፡ለብሶ፡የሚሠሩት፡ማናቸውም፡ክፉ፡ሥራ፡ኹሉ፡(ዮሐ፫፡፲፱፡፳)።

አሌለየ፤ (አስለየ፡አስነጠለ፤አለያየ)። ሌሊት፡አስነሣ፤አነቃ፡አተጋ፤አማለደ፤ራሱን፡ወይም፡ሌላውን። ያሌሊ፡በጸሎት። አሌሊያ፡ገዩሠ። አሌልዮ፡ጸሎት። አሌለየ፡እምሀየ፡በነግህ፡ወአጽዐነ፡አድጎ። በጽባሕ፡ተንሥአ፡ወአሌለየ፡ጥቀ፡(ሉቃ፮፡፲፪። ጀ፱፡፩። አፈ፡ተ፲፱። ኩፋ፡፲፰። ማር፩፡፴፭)።

ለከ፤—ላንተ፤—ለ።

ለኪእ፤አት፤(ለክአ፡ይለክእ፡ይልክእ። ዐረ፡ለኪየ፤ቀነወ)፤ መለከት። መላከክ፡መቅባት፤መለጠፍ፡ማጣበቅ፤መቀርቀር፡መቸንከር፤በሙጫ፡በምስማር። አምጽአ፡ቅንዋተ፡ኀጺን፡ወለክአ፡ውስተ፡ብረኪሁ፡(ስንክ፡ጥር፳)።

ለክአ፤ ጣፈ፡ፀተመ፤ሣለ፡መሰለ፤መልክ፡አወጣ፤በቀለም፡በቅርጽ። ለካእክዎ፡ውስተ፡መጽ

ሐፍ ። ወይልክአ ፡ ውስተ ፡ መጽሐፍ ። ለክኡ ፡ ዝ ክሮ ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፴፪ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፳፫ ። ስንክ) ።

ለካኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚለክ ፤ የሚላክክ ፤ ጣፊ ፡ ለጣፊ ፤ ሠዓሊ ።

አልክአ ፤ አስለክ ፤ አስጣፈ ፡ አሳተመ ። እመ ፡ ነታዕክሙ ፡ አልካእክሙ ፡ ለክሙ ፡ ዝንጓጔ ፡ ህልወ ፡ (ዮሴፍ) ።

ተለክአ ፤ ተለከ ፤ ተሰፈረ ። ተጣበቀ ፤ ተቀረቀረ ፤ ተቸነከረ ። ወተለክአት ፡ ሐመር ፡ ማእከለ ፡ አእባን ፡ ልዑላት ። እስከ ፡ ተለክአ ፡ ውስተ ፡ ልቡ ። አእጋሪከ ፡ በቅንዋት ፡ እለ ፡ ተለክኡ ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፵፩ ። ዮሴፍ ። ደራሲ) ።

—፤ ተጣፈ ፡ ታተመ ፤ ተቀረጸ ። ተለክአ ፡ ዲብዲቆን ፡ ዘማኅበረ ፡ ነቢያት ። ዲናር ፡ ዘተለክአ ፡ በስሙ ፡ ለቄ ሳር ፡ (አርጋ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ልኩእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ክእት) ፤ የተለከ ፤ የተላከከ ። የተጣበቀ ፤ የተቸነከረ ። ወልኩእ ፡ ዲበ ፡ መ ሳክዊሃ ፡ ሰሌዳ ፡ መጽሔት ። መልክአ ፡ ሥጋሁ ፡ ል ኩእ ፡ ላዕለ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ (አዋል ። ስንክ ፡ ጥር፳፯) ።

—፤ የታተመ ፤ የተጻፈ ። ጽሑፍ ፡ ተዝካር ፡ ውስቴቱ ፡ ወልኩእ ፡ በአምጣነ ፡ ኍልቆሙ ። ናሁ ፡ ልኩእ ፡ ው ስተ ፡ መጽሐፈ ፡ ፋርስ ፡ ወሜዶን ፡ ለተዝካር ። ወነ ገሩ ፡ ዘተርፈ ፡ ልኩእ ፡ በመጽሐፉ ፡ (ሚራ፵፭ ፡ ፲፩ ። አስቴ፲ ፡ ፪ ። ዮሴፍ) ።

ልክአት ፤ መለከት ፤ መጣፍ ፡ ማተም ፤ መታ ተም ፡ (አርጋ) ።

መልክእ ፤ (ኣት) ፤ በቁሙ ፤ መልክ ፡ ገጽ ፡ የፊት ፡ ቅርጽ ፤ ሥዕል ፡ ምስል ፤ ልክ ፡ ያለው ፡ በልክ ፡ የተሠራ ። ዘመኑ ፡ መልክኡ ፡ ወመጽሐፉ ። መልክአ ፡ ዲናር ፡ ይዌልጡ ። መልክአ ፡ ገጹ ፡ ለኤልያብ ። እመ ፡ በጽሑ ፡ መልክኣት ፡ ተርእዩ ፡ በልቡና ፡ (ማቴ፳፪ ፡ ፳ ። ቄር ። ቅዳ ፡ ጎር ። ፊላስ) ።

—፤ አካል ፡ ቁመት ፡ የአካል ፡ ህላዌ ፤ ገላ ፡ ሕዋስ ፡ ከእ ግር ፡ እስከ ፡ ራስ ። አርኣያ ፡ መልክእከ ። ገጽ ፡ ወመ ልክእ ። እሙንቱ ፡ ሠለስቱ ፡ አካላት ፡ ፍጹማነ ፡ መ ልክእ ፡ ወገጽ ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፳፩ ። ሃይ ፡ አበ፮ ፡ ፲፭) ። እ ግዚ ፡ አክበሮ ፡ ለሰብእ ፡ በአስተማንዮ ፡ ሥነ ፡ መል ክእ ፡ ሰብኣዊ ፡ እምዘመደ ፡ ኵሉ ፡ ፍጥረት ። እንዘ ፡ ውእቱ ፡ ፍጹመ ፡ መልክእ ፤ በከመ ፡ ፈጠሮ ፡ እግዚ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፩ ። ፴፫ ፡ ፱) ።

—፤ የድርሰት ፡ ስም ፤ የመልክ ፡ ውዳሴና ፡ መዝሙር ፤ ከራስ ፡ ጠጕር ፡ እስከ ፡ እግር ፡ ጥፍር ፡ የሚቈጥር ። መል ክአ ፡ ኢየሱስ ።

ምልካእ ፤ መለኪያ ፡ ልክ ፤ ማተሚያ ፡ ማጣ በቂያ ።

ተላክአ ፤ ተለካከ ። ተጋጠመ ፡ ተያያዘ ፡ ተጣ መረ ። ይትላካእ ፡ ብእሲ ፡ ምስለ ፡ እኍሁ ፤ ወይጣ በቁ ፡ ወኢይትፋትሑ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፰) ። አንዳንድ ፡ መ ጣፍ ፡ ግን ፡ ያስተላክእ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ይትላ ካእ ፡ ያለውን ፡ ይጣበቁ ፡ ብሎ ፡ ተርጕሞታል ።

አስተላክአ ፤ አላካ ፡ አለካከ ፤ አገጣጠመ ።

ለከወ ፤ (ከበወ ። ዐረ ፡ ከለ ፤ ደከመ) ፤ ፈዘዘ ፤ ቦዘ ፤ ደነገዘ ፤ የዐይን ፡ የአእምሮ ። ወብርሃነ ፡ አዕይንትየኒ ፡ ለከወኒ ፡ (መዝ ፡ ፴፯) ።

አልከወ ፤ አፈዘዘ ። አልከወኒ ፡ ወጸለለኒ ፡ አዕይንትየ ፡ (ኢዮ፲፯ ፡ ፲) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ያበ ልጎ ፡ ብየ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ይላል ፤ ማፍጠጥና ፡ ማጕረጥ ፡ ያሳያል ።

ላኰዮ ፤ ዮት ፤ (ላኰየ ፡ ይላኩ) ፤ መለ ጐጥ ፤ መኳጐጥ ፡ መተንኰስ ።

ተላኰየ ፤ ተለጐጠ ፤ ተላጐጠ ፡ ተጣላ ፤ ተዘባ ዘበ ፡ ተወዛገበ ፤ ተሻገተ ፡ ተከራከረ ። ኢትትላኰይ ፡ ምስለ ፡ ብእሲ ፡ ነባቢ ። ትትላኰዩኒ ፡ ወኢትነፍሩ ። ወተላኰይዎሙ ፡ ለዐበይቶሙ ። ኢትትላኰይ ፡ በግ ብር ፡ ዘኢይበቍዕ ፡ (ሚራ፰ ፡ ፫ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፫ ። ነሐ፲፫ ፡ ፲፯ ። ፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፲፬) ።

ላኳ ፤ (ኣው ፡ ላኴ) ፤ ጠብ ፡ ክርክር ፤ ንዝ ንዝ ፡ ጭቅጭቅ ፤ ስድብ ። ማእከለ ፡ ላኳ ፡ ወላኳ ። ለ ደም ፡ ይቀድም ፡ ላኳ ፡ ወጋእዝ ። ላኳሆሙ ፡ ለአብ ዳን ፤ ያጸምም ፡ እዝነ ። አብድ ፡ እምከመ ፡ ሰትየ ፡ ያበዝኅ ፡ ላኳ ፡ (ዘዳ፲፯ ፡ ፰ ። ሚራ፳፪ ፡ ፳፬ ። ፳፯ ፡ ፲፬ ። ፴፬ ፡ ፲) ።

ለኰመ ፤ (ዐረ ፡ ለከመ) ፤ መታ ፡ ደሰቀ ፤ ጐሰመ ፡ ኰረኰመ ፤ ገፋ ፡ ገጨ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በለ ኰመ ፡ ፈንታ ፡ አልኰመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወግ በር ፡ ስግደታተ ፡ ምስለ ፡ አልሖምተ ፡ ርእስ ፡ ወአንገ ርግሮተ ፡ ገጽ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (ፊልክ ፡ ፶፲) ።

(ጥ) **ለከመ** ፤ (ይሌክም ፡ ይለክም) ፤ ለፈለፈ ፤ አሳበቀ ። ሳበ ፡ ጨመረ ፤ ከነገር ፡ አገባ ፡ (ዐማርኛ) ።

ልኆንት ፤—**ልሕኆት** ፤—**ልኆትንት** ።

ለክዐ ፤—**ለካ ፡ ጣፈ** ፤—**ለኪእ ፡ ለክአ** ።

ለኪፍ ፤ **ፎት** ፤ (**ለከፈ ፡ ይለክፍ ፡ ይል ክፍ**) ፤ መልከፍ ፤ (መለኰፍ) ፡ በጥቂቱ ፡ መንካት ፤ መ ድረስ ፡ መቅመስ ፤ ማግኘት ። ኢይለክፍዎ ፡ በአጽባዕ ቶሙ ። እመ ፡ ኢለከፎ ፡ በበትሩ ። ከመ ፡ ኢይልክፉ ፡ አረፍተ ፡ ቤት ። ርእሳ ፡ ትለክፍ ፡ ሰማየ ። ወኢለከ ፎሙ ፡ ሥቃይ ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፬ ። አስቴ፬ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፳፮ ። ጥበ፫ ፡ ፩) ።

አልከፈ ፤ አለከፈ ፤ አቀመሰ ። አስለከፈ ፡ አስ ነካ ። አልከፈኒ ፡ ውስተ ፡ አፉየ ፡ ወይቤለኒ ፤ ናሁ ፡ ለከ ፈከ ፡ ዝንቱ ፡ ከናፍሪከ ፡ (ኢሳ፮ ፡ ፯) ።

ተለክፈ ፤ ተለከፈ ፤ ተነካ ። እግዚ ፡ ዘኢይት ለከፍ ። እሳት ፡ ዘኢይትለከፍ ፡ (ድጓ ። ቅዳ) ።

ልኩፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ክፍት) ፤ የተለከፈ ፤ የተነካ ፡ ንክ ። ኢልኩፋን ፡ ለግበተ ፡ አዳብዕ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ልክፈት ፤ መንከት ፤ መነከት ። አንካክ ፡ ንኪት ፣ ልክፊያ ፣ ቅምሻ ።

ተላከፈ ፤ በቁሙ ፤ ተቃመሰ ። ተለካከፈ ፣ ተነካካ ፤ ተጋጠመ ፣ ተገናኘ ። ክነፊሆሙ ፡ ለሩሓን ፡ ወርቡባን ፤ ወይትላከፉ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (፪ዜና ፣ ፫ ፣ ፲፫) ።

ልሑትንት ፤ ልሑንት ፤ (ለሐኮ ፣ ልሒኮ) ፤ ልሕኵት ፤ ልጕን ፤ የሸክላ ፣ ዕቃ ፣ የዘይት ፣ ማሰሮ ፣ ገንቦ ፣ ማድጋ ። ልሑንትኪኒ ፡ ዘቅብዕ ፡ (፫ነገ ፣ ፲፯ ፣ ፲፪ ፣ ፲፬ ፣ ፲፯ ። ፬ነገ ፣ ፬ ፣ ፪) ። ልሑንትና ፣ ልሑትንት ፣ በልሕኵት ፣ ፈንታ ፣ የገባ ፣ የጣፈ ፣ ስሕተት ፣ ስለ ፣ ኾነ ፤ አንዳንዱ ፣ መጣፍ ፣ ልሕኵት ፣ ይላል ።

(ጥ) **ለለ ፤ (ሌለየ)** ፤ ደቂቅ ፣ አገባብ ፤ በበንና ፣ ዘዘን ፣ የመሰለ ። ከተጸውዖ ፣ ስም ፣ በቀር ፣ በብትን ፣ ኹሉ ፤ ዘርዝሮም ፣ ሳይዘረዝርም ፣ እየገባ ፣ እየ ፤ ደጊመ ፣ ቃል ፣ ይኾናል ፤ በቁም ፣ ቀሪንትም ፣ አለው ። ለለ ፡ ዕለቱ ፤ ለለ ፡ ርእሱ ፤ እየለቱ ፣ እየራሱ ፤ እየለት ፣ እየለቱ ፤ እየራስ ፣ እየራሱ ። ለለ ፡ አሐዱ ፤ እያንዳንዱ ፤ ለያንዳንዱ ። አንዱም ፣ አንዱም ፤ ላንዱም ፣ ላንዱም ። በበ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ለለ ፣ ይላል ፤ የመላሸና ፣ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ። ምዕረ ፡ ለለ ፡ ዓመት ። ይበክዩ ፡ ለለ ፡ ዓሙ ። ወለለ ፡ በዓል ።

ለለ ፤ ዐቢይ ፣ አገባብ ፤ አመንና ፣ እንዘን ፣ የመሰለ ፤ በኀላፊና ፣ በትንቢት ፣ ይገባል ። ለለ ፡ ተናገርኩ ፡ አዐወዩ ፡ በግፍዕ ። በተናገርኹ ፣ ጊዜ ፤ ስናገር ፣ ስናገር ፣ (ኤር፳ ፣ ፰) ። ወለለ ፡ ወለዳ ፡ ተባዕተ ፡ ቅትላሁ ፤ ወንድ ፣ ወንድ ፣ ሲወልዱ ፤ በወለዱ ፣ ጊዜ ፣ (ፈ ፣ መ ፣ ፳፫ ፣ ፪) ። ለለ ፡ ይወፅኡ ፡ ውስተ ፡ ጸብእ ። ወኮኑ ፡ ለለ ፡ ይሰምዑ ፡ ነገሮ ፡ ያፈደፍዱ ፡ ግዘፈ ፡ (አቡሻ ፣ ፺ ። ዮሴፍ) ። (ዕር፳፩ ፣ ቍ፱፲፫) ።

ለል ፤ ርስ ፤ ራስ ፣ የራስ ፣ ቅል ፤ ባለቤት ፤ አካል ። የተገብሮ ፣ ዐጸፋ ፣ እየኾነ ፣ እንደ ፣ ውእቱና ፣ እንደ ፣ ኪያ ፣ እስካሥር ፣ መደብ ፣ ይረባል ።

ለልየ ፤ (ሊከ ፣ ኪ ፣ ሁ ፣ ሃ) ፤ እኔ ፣ ቅሌ ፤ ራሴ ፣ ባለቤቴ ። ለልየ ፡ በእዴየ ፡ (ድጓ) ።

ለሊነ ፤ (ክሙ ፣ ክን ፣ ሆሙ ፣ ሆን) ፤ እኛ ፣ ቅላችን ፤ ራሳችን ፣ ባለቤታችን ። ለሊነ ፡ ሰማዕነ ፡ ወጠየቅነ ። ዘለሊነ ፡ ነአምር ፡ አባሁ ፡ ወእሞ ፡ (ዮሐ፩ ፣ ፵፪ ። ፮ ፣ ፵፪) ።

ላማ ፤ (ዕብ) ፤ ለምንት ፤ ለምን ፤ ስለ ፣ ምን ፣ (ማቴ፳፯ ፣ ፵፮ ። ቅዳ ፣ አት) ።

ለምአ ፤—ለማ ፣ በራ ፤—ለምዐ ።

ለሚድ ፤ ዶት ፤ (ለመደ ፣ ይለምድ ፣ ይልምድ ። ዕብ ፣ ላማድ ። ዐረ ፣ ለመደ ። ሱር ፣ ልማድ ፤ ተማረ) ፤ መልመድ ፤ ማወቅ ፣ መውደድ ፤ ለማዳ ፣ ቤት ፣ ስብ ፣ መኾን ፤ ማዘውተር ። ዘኢትለምዱ ፡ ይበጽሐክሙ ። ደም ፡ ዘይለምዳ ፡ አንበሳ ። እሙንቱ ፡ ይለምዱ ፡ ቤቶ ፡ (፩ጴጥ ፣ ፬ ፣ ፲፪ ። ዲድ ፣ ፴፫ ። ስንክ ፣ መስ፳፰ ። ታኅ፳ ። ፊልጵ፩ ፣ ፲፪) ።

—፤ መማር ፣ ልማድ ፣ ማድረግ ፤ ፊደል ፣ መቍጠር ፣ ዕውቀት ፣ መጨመር ፤ በማየት ፣ በመስማት ፣ በንባብ ፣ በገቢር ፤ ምስጢሩ ፣ ከዚያው ፣ ከመልመድ ፣ አይወጣም ። «ማጥራት ፣ ማበጠር ፤ የምርት ፣ የነገር» ። ልሳኖሙ ፡ ለመደ ፡ ተናግሮ ፡ ሐሰት ። ከመ ፡ ኢይልምዱ ፡ ፀሪፈ ። ዘከመ ፡ ይለምዱ ፡ ብዙኃን ። እለ ፡ ቀቲለ ፡ ለመዱ ። እስመ ፡ ኢለመዱ ፡ አፍራሲሁ ፡ ተጻብኦ ፡ ምስለ ፡ መስተጽዕናነ ፡ ነጌያት ። ኢለመደ ፡ ከመ ፡ ይፃእ ፡ እምበኣቱ ፡ (ኤር፱ ፣ ፭ ። ፩ጢሞ ፣ ፩ ፣ ፳ ። ዕብ፲ ፣ ፳፭ ። ምሳ፩ ፣ ፲፰ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፣ ፱፲፭) ። በለመደ ፣ ፈንታ ፣ አልመደ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። እለ ፡ ያለምዱ ፡ ዝሙተ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፯ ፣ ፪ ። ማቴ፳፯ ፣ ፲፭) ።

አልመደ ፤ አለመደ ፤ አስለመደ ፤ አስተማረ ፣ አሳወቀ ። ኢታልምዶ ፡ መሐላ ፡ ለአፉከ ። አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ያለምዱ ። አልምዳ ፣ ለነፍስከ ፡ ትዕግሥተ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ መከራት ፡ (ሢራ ፳፫ ፣ ፱ ። ቅዳ ፣ ሕር ። ፈላስ ፣ ፳፯) ። በለመደና ፣ በልማድ ፣ ፈንታ ፣ አልመደ ፣ ይላል ፤ አያሰኝም ። ዘከመ ፡ ያለምድ ፡ (ዘኍ፳፬ ፣ ፩ ። ማር፲ ፣ ፩ ። ኪዳ) ። በአልመደም ፣ ፈንታ ፣ ለመደ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ንሕነሰ ፡ ኢንለምድ ፡ ወኢቤተ ፡ ክርስቲያኑ ፡ (፩ቆሮ ፣ ፲፩ ፣ ፲፯) ።

ተለምደ ፤ ተለመደ ፤ ታወቀ ፣ ተጠና ፤ ልማድ ፣ ኾነ ፤ ትምርቱ ፣ ሥራው ።

ልሙድ ፤ (ዳን ፣ ዳት ፣ ምድ) ፤ የለመደ ፤ ለማዳ ፤ ምሁር ፣ ሊቅ ። እስመ ፡ ላህበ ፡ ነድ ፡ ኮነ ፡ ልሙደ ፡ ከመ ፡ ኢያውዒ ፡ እንስሳ ። እስመ ፣ ኢኮንኩ ፡ ልሙደ ። ብእሲ ፡ ልሙደ ፡ ሥላቅ ። እመ ፡ ኮነ ፡ ልሙደ ፡ በስኪር ፡ (ጥበ፲፯ ፣ ፲፰ ። ፩ነገ ፣ ፲፯ ፣ ፴፱ ። ሢራ፳፫ ፣ ፲፭ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፵፯) ።

—፤ የተለመደ ፤ የታወቀ ፣ ዕውቅ ። ካልእ ፡ ረድእ ፡ ዘልሙድ ፡ በኀበ ፡ ሊቀ ፡ ካህናት ፡ (ዮሐ፲፰ ፣ ፲፭ ፣ ፲፯) ።

ልማድ ፤ (ዳት) ፤ በቁሙ ፤ ልምድ ፣ ዐመል ፤ የተለመደ ፣ ግብር ። ኢኮነ ፡ ሎቱ ፡ ልማድ ፡ እምቅድመ ፡ ዝንቱ ። ኢትኅድግ ፡ ልማደከ ። ወልማዶሙ ፡ ለሕዝብ ፡ የዐርጉ ፡ መልዕልተ ፡ ደብር ። እኩያነ ፡ ልማድ ፡ ወግዕዝ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፮ ፣ ፪ ። ዮሴፍ ። ቀሌ ። ሮሜ፩ ፣ ፳፱) ።

—፤ ትምርት ፤ ሕግ ፣ ሥርዐት ። ወላዲተ ፡ አምላክ ፡ ኮነት ፡ ልማደ ። ሀለዉ ፡ እለ ፡ በልማደ ፡ አማልክት ። በእንተ ፡ ሥነ ፡ ልማዳቲሁ ። በከመ ፡ ልማዶሙ ፡ (ቄር ። ፩ቆሮ ፣ ፰ ፣ ፯ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፳፱ ፣ ፩ ። ስንክ ፣ መስ፰) ። አልብነ ፣ ልማድ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ኢንለምድ ፣ ይላል ፣ (፩ቆሮ ፣ ፲፩ ፣ ፲፯) ።

ልማድ ፤ የግስ ፣ ተውሳክ ፤ በቀዳማይ ፣ አንቀጽ ፣ እየገባ ፣ አራቱን ፣ አዕማድ ፣ የሚለይና ፣ የሚያስለይ ፣ ተጨማሪ ፣ ፊደል ። እሊሁም ፣ ፬ ፣ ናቸው ፣ አ ፤ አን ፤ ተ ፤ አስተ ። አገባባቸውን ፣ በየቦታቸው ፣ እይ ።

ላሜዳ ፤ በቁሙ ፤ ላይዳ ፤ ታላቅ ፣ የንጨት ፣ መንካ ፣ ያውድማ ፣ መሣሪያ ፤ ንደው ፣ ተበራይቶ ፣ ከተመ

ሽን ፡ በኋላ ፡ ምርቱን ፡ ከግርድና ፡ ከብቅ ፡ የሚለዩበት ። ላዳንም ፡ ይህን ፡ ይመስላል ።

ላሜድ ፤ (ዕብ ። ጽር ፡ ላምዳ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ለ ፤ የአሌፍ ፡ ፲፪ኛ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፹፱—፺፮ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፪ ። ፪ ፡ ፲፪ ። ፫ ፡ ፴፫ ። ፬ ፡ ፲፪) ። ፍችው ፡ ትምርት ፡ ወይም ፡ ምሁር ፡ ማለት ፡ ነው ።

ለምድ ፤ በቁሙ ፤ ደበሎ ፡ የደበሎ ፡ ዐይነት ፤ የወታደሮች ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ። አንቀልባ ፡ ነት ፤ የልጅ ፡ ማዘያ ። (ተረት) ፤ የታዘለ ፡ በለምድ ፤ የተረገዘ ፡ በሆድ ።

ተላመደ ፤ በቁሙ ፤ ተለማመደ ፤ ተዋወቀ ።

ተልሚድ ፤ (ዕብ ፡ ታልሚድ ። ሱር ፡ ታልሚዳ ። ዐረ ፡ ተልሚዝ-ድ) ። ተማሪ ፤ ደቀ ፡ መዝሙር ። ዘነገሮ ፡ ጴጥሮስ ፡ ለቀሌምንጦስ ፡ ተልሚዱ ፡ (ቀሌ ። ስንክ ፡ ሐም፳)።

ለምለመ ፤ (ሐመለ ፤ አሕመልመለ ። ዕብ ፡ ላብሌብ) ፤ ለመለመ ፡ ረጠበ ፤ ቅጠል ፡ አወጣ ። እምከመ ፡ ለምለመ ፡ አዕጹቂሃ ። ከመ ፡ ይለምልሙ ፡ ዕፀው ፡ (ማር፲፫ ፡ ፳፰ ። ተረ ፡ ባሮ) ።

—፤ ራሰ ፡ ለዘበ ፡ ለሰለሰ ፤ ልሕሉሕ ፡ ኾነ ። ከመ ፡ እብን ፡ ዘኢይለመልም ። አእባን ፡ እንዘ ፡ ይለመልሙ ፡ ከመ ፡ ሠምዕ ። ኢትለመልም ፡ አልባቢሆሙ ፤ (ገድ ፡ ተክ ። ገድ ፡ ላሊ ። ዮሴፍ) ።

ልምሉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ልምት) ፤ የለመለመ ፤ የረጠበ ፤ የለሰለሰ ፤ ልሕሉሕ ፡ ርጥብ ፤ ደካማ ፤ ለስላሳ ፡ ልዝብ ። ዕፀ ፡ ልምልምት ፡ እንተ ፡ ኢትውዒ ። ደወየ ፡ ወፈተወ ፡ ኀብስተ ፡ ልምሉመ ። ናላ ፡ ልምሉም ፡ ውእቱ ፡ በግዕዘ ፡ ጠባይዕ ። ሎሰ ፡ ጽቡረ ፡ ልምሉመ ። ፈውሳት ፡ ልምሉማት ። ዐቃቤ ፡ አንቀጸ ፡ ምኔት ፡ ይኩን ፡ ልምሉመ ፡ ቃል ፡ ለርሑቃን ፡ ወለቅሩባን ፡ ወትሑተ ፡ ጥቀ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፱ ። ፊልክ ፡ ፻፵ ። አፈ ፡ ተ፳ ። ጥበ፲፰ ፡ ፺ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

ልምላሜ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ መለምለም ፡ መለስለስ ፤ አለሳለስ ፡ ልስላሴ ፤ ርጥበት ፡ ርጥብነት ፤ ለምለምነት ። ውስተ ፡ ገነቱ ፡ ይየብስ ፡ ልምላሜሁ ። ልምላሜ ፡ ኅብስት ። ልምላሜ ፡ መባልዕት ፡ (ኢዮ፲፰ ፡ ፲፮ ። ቅዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

ለምለም ፤ (ብ ፡ ለማልም ። ዕብ ፡ ሊብሉብ) ፤ በቁሙ ፤ ሐመልማል ፤ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፤ ቅጠል ፡ ዐጽቅ ፤ ለባልብ ፡ ውልብልቢት ፤ ጫፍ ፡ ሙሽራ ። ወመተሮ ፡ ኀበ ፡ ለምለሙ ። ርእሶ ፡ አንደየ ፡ ለምለመ ፡ ዕፀ ፡ ተሴሰየ ፤ ጠለ ፡ ገዳም ፡ ሰትየ ። ሲሳይከ ፡ ለምለመ ፡ ዕፀ ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፬ ። ድጓ ። መዋሥ) ።

አለምለመ ፤ አለመለመ ፡ አረጠበ ፤ አለሰለሰ ፡ አለዘበ ። ያለመልም ፡ ለሥጋሁ ፡ ከመ ፡ ዘሕፃን ። ወአለምለመት ፡ ነገራ ፡ (ኢዮ፴፫ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ሠኔ፴) ።

መለምልም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚያለመልም ፤ አለምላሚ ። የለመለመ ፡ ለምለም ፤ ለስላሳ ፡ ርጥብ ፤ ጥሉላት ፡ የብሎት ፡ ምግብ ። ወሕሎ ፡ መለምልመ ፡ (ኪዳ) ።

ለምንት ፤—ለምን ፤—ሚ ፡ ምንት ።

ለምዐ ፤ (ለሚዕ ። ዐረ ፡ ለመዐ) ፤ ለማ ፡ ለም ፡ ኾነ ፤ ያገር ። ጠራ ፡ በራ ፡ ቍልጭ ፡ አለ ፤ አማረ ፡ ተከናወነ ፤ የብርሃን ፡ የማዕደን ፡ የመልክ ፡ የግብር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በለምዐ ፡ ፈንታ ፡ ተለምዐ ፡ ተላምዐ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። በእደ ፡ ኬንያሁ ፡ ይት(ለ)ላማዕ ፡ ግብሩ ፡ (ሚራ፱ ፡ ፲፯) ።

ልሙዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ምዕት) ፤ የለማ ፡ ለም ፤ ንጹሕ ፡ ብሩህ ፡ ጽሩይ ።

ለመጸ ፤ (ለሐጸ ፤ መለጠ) ፤ ለመጠ ፤ ለምጣም ፡ ኾነ ። ለዘበ ፡ ለሰለሰ ። እብን ፡ ይለምጽ ፡ እማይ ፡ (ኢዮ፲፬ ፡ ፲፱ ። ገድ ፡ አዳ ፡ ገ፲፯) ።

—፤ ለመጠ ፡ ለማመጠ ፤ ዐረቀ ፤ ለማስተካከል ፡ ወይም ፡ ለማጣ ፡ ጉባጣ ፡ ለማድረግ ።

አልመጸ ፤ አለመጠ ፤ አላመጠ ። ለምጣም ፡ አደረገ ፤ አለዘበ ፡ አለሰለሰ ። መደመደ ፡ ደለደለ ፤ አስተካከለ ። ከመ ፡ ያልምጹ ፡ ጕጻጕጸ ፡ (ዮሴፍ) ።

ተለምጸ ፤ ተለመጠ ፤ ተላመጠ ፤ ተለማመጠ ።

ልሙጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ምጽት) ፤ ለምጻም ፤ በራ ። የለዘበ ፡ ልዝብ ፡ ለስላሳ ፡ ልሙጥ ፤ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተካከለ ፤ ዐባጣ ፡ ጉባጣ ፡ ሸካራ ፡ የሌለው ። ኵሡሕ ፡ ልሙጽ ። ፍናወ ፡ ጽድቅ ፡ ልሙጻት ። አርዌ ፡ ምድር ፡ ልምጽት ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፱ ። ምሳ፪ ፡ ፳ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ለምጽ ፤ (ዕብ ፡ ጸራዓት ። ዐረ ፡ በረጽ) ፤ በቁሙ ፡ ለምጥ ፤ የቈርበት ፡ ደዌ ፡ የቍምጥና ፡ ወገን ፤ የተላጠ ፡ የተመለጠ ፡ ዕንጨት ፡ የሚያስመስል ። ሠረጸ ፡ ለምጽ ፡ ውስተ ፡ ፍጽሙ ። ወነበረ ፡ ውስተ ፡ ለምጽ ፡ እስከ ፡ አመ ፡ ሞተ ። ናሁ ፡ ኀደገ ፡ ሕብረ ፡ ለምጹ ፡ ለዘለምጽ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፮ ፡ ፲፱ ፡ ፳፩ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፫) ።

ለምጻዊ ፤ ለምጣም ፤ ለምጥ ፡ የወጣበት ። (ግጥም) ፤ አትቀጣኝ ፡ እንደኾን ፡ በቍርጥ ፡ ፍርድኽ ፤ ያለምጣም ፡ ምኒልክ ፡ ብዬ ፡ ልስደብኽ ፤ (የዓለም ፡ ጣዕም) ።

ለነ ፤—ለኛ ፡ የኛ ፡ እኛን ፤—ለ—ነ ፡ ለከ ።

ለንጽ ፤ ለንጼዎን ፤ (ጽር ፡ ሌንቲዎን) ፤ የሥራ ፡ ልብስ ፤ መክፈ ፡ ማጠቆ ። ከፈየን ፡ እይ ፤ ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ዝናር ፡ ይሉታል ። መክፈ ፡ ለንጽ ፤ መዝመዝ ፡ በለንጽ ። ነሥአ ፡ ለንጼዎነ ፡ ወኀፀበ ፡ እግረ ፡ አርዳኢሁ ፡ (ዮሐ፲፫ ፡ ፬ ፡ ፭ ። መዋሥ) ። መክፈና ፡ ለንጽ ፡ ፩ ፡ ስም ፡ ናቸው ፤ መክፈ ፡ ብቻ ፡ ይበቃ ፡ ነበረ ፡ ለንጽ ፡ እንዲያው ፡ በከንቱ ፡ ተጨምሯል ፤ ኮሬ ፡ ሙራዱን ፡ እይ ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

ለንጻኔ ፤ ላምጼኔ ፤ (ጽር ፡ ላምፒኒ ። ዕብ ፡ ማዕጋል) ፤ ሠረገላ ፤ ወይም ፡ ስፈር ፡ የስፈር ፡ ቦታ ፤ ሰራዊት ፡ ንጉሡን ፡ ከበ ፡ የሚሰፍርበት ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዐልጋ ፡ ድንኳን ፡ ይሉታል ፡ (፩ነገ ፡ ፳፮ ፡ ፭ ፡ ፯) ።

ለንጻስ፤(ጽር፡ላምፒስ። ዕብ፡ላፒድ)፤ የእሳት፡ ላንቃ፡ ነበልባል፡ ምላሱ፡ ውልብልቢቱ፤ ወይም፡ ችቦ፡ ፋና፡ ቀንዲል። ብርሃን፡ ዘለንጻስ። ምጣሕተ፡ ሡራኄ፡ ለንጻስ፡(ዘፀ፳፡ ፲፰። ደራሲ)። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ግእዝ፡ መስሏቸው፤ ለንጸስ፡ አበራ፡ ለበሰ፡ ብለው፡ ይገሱታል፤ ምስክር፡ የለውም።

ለዐከ፤—ላከ፡ ሰደደ፤—ልኢክ፡ለአከ።

ልዒል፤ ሎት፤(ለዐለ፡ ይሌ(ል)ዕል፡ ይልዐል። ዕብ፡ወዐረ፡ዐላ)፤ ላይ፡ ላይ፡ ማለት፤ ከፍ፡ ከፍ፡ አፈፍ፡ አፈፍ፡ ማለት፤ መነሣት፡ ማረግ፡ ወደ፡ ላይ፡ መውጣት፤ መርዘም፡ መብለጥ፤ መክበር፡ ልዕልና፡ ማግኘት፤ በላይ፡ መኾን፤ ደየበን፡ እይ። ሖልቦ፡ ባዕድ፡ ዘይሌዕል፡ እምኔሁ። እንዘ፡ ለሊሁ፡ ይልዐል፡ እምሰማይ። ሖጽባእ፡ ዕጽብት፡ ዘትልዕል፡ እምኒይሉ። በእንተ፡ ሖውስቦ፡ ራብዕ፡ ወዘይልዕል፡ እምኔሃ። ዝንቱሰ፡ ራእይ፡ ይሌዕል፡ ፈድፋደ፡ እምጠባይዕ፡(አፈ፡ ድ፲፩። ተ፲፯። ፊልክ፡ ፻፵። ፍ፡ ን፡ ፳፱፡ ፱። አረጋ፡ መልዓ፱። ማር፡ ይሥ፩፡ ፲፭)። ዳግመኛም፤ ላዕሎ፡ ላዐለ፡ ይላዕል፡ ብሎ፡ እንደ፡ ላሐወ፡ በባረከ፡ ቤት፡ ሊገስስ፡ ይቻላል። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ በለዐለ፡ ፈንታ፡ ተልዕለ፡ ተለዐለ፡ ይላል፤ ባለቅኔዎችም፡ በዚሁ፡ አከኼድ፡ ይገሱታል፤ ፍጹም፡ ስሕተት፡ ነው። ተለዐለ፡ ማይ፡ ዲበ፡ ኵሉ፡ አድባር፡ ነዋኀት። ተለዐለት፡ ታቦት፡ እምነ፡ ምድር። ከመ፡ ዕፀ፡ ቄድሮስ፡ ተለዐልኩ። ተልዒልየ፡ ተትሕትኩ። ወተለዐለ፡ ላዕለ፡ ኵሎሙ፡ ሰብእ፡ በልቡናሁ፡ ወበጥበቡ፡(ኩፋ፡ ፭። ዘፍ፯፡ ፲፯። ሢራ፳፱፡ ፲፫። መዝ፡ ፹፯። ስንክ፡ ጥቅ፯)።

ለዓሊ፤(ሊት፡ ልያን፡ ያት)፤ ላይ፡ ላይ፡ የሚል፡ ከፍ፡ ከፍ፡ ባይ፤ ወደ፡ ላይ፡ የሚያርግ፤ የሚወጣ፡ ወጣት።

ልዑል፤(ላን፡ ላት፡ ዕልት)፤ በቁሙ፤ ከፍ፡ ያለ፡ የበለጠ፤ በላይ፡ ያለ፡ ታላቅ፤ ረዥም፡ ምጡቅ። ልዑል፡ ውእቱ፡ ላዕለ፡ ኵሉ። ሖእምር፡ ሚ፡ መጠን፡ ልዑል፡ እምኔከ፡ ደመና። ሰማይ፡ ልዑል። መንበር፡ ልዑል፡(መዝ፡ ፺፰። ኢዮ፴፭፡ ፭። ምሳ፳፭፡ ፫። ኢሳ፮፡ ፩)።

ሉዓሌ፤ ልዕልና፤ ከፍታ፡ ምጥቀት፡ ርዝመት። ሉዓሌ፡ ዐቢይ። ያእምር፡ ሉዓሌሁ፡ ለሰማይ፡(መክ፲፡ ፮። ቅዳ፡ ሕር)።

—፤ ላይ፡ ጫፍ፡ መጨረሻ፤ ደርብ፡ ሰገነት። ዘወረወ፡ ነፍሶ፡ እመልዕልተ፡ ሉዓሌ፡ ይመውት። ውስተ፡ ሉዓሌ፡(ዮሴፍ። አፈ፡ ድ፩)።

ሉዓላዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ ልዕልና፡ ያለው፤ ላይኛ፡ ከፍተኛ፤ የላይ፡ የሰማይ። መሐላ፡ ሉዓላዊ፡ ወማእከላዊ፡ ወዘይቴሕት፡ እምኔሆሙ። ኤስኬዴሬያት፡ ሉዓላውያት። ኀይላት፡ ሉዓላውያን። ረድኤት፡ ሉዓላዊት፡(ፈ፡ መ፡ ፳፱፡ ፭። ሕዝ፵፱፡ ፭። አፈ፡ ድ፫። ተ፲፱)። ሉዓላዊ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ላዕላዊ፡ እንደ፡ ማለት፡ ልዑላዊ፡ ወመትሕታዊ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው፡(ፊልክ፡ ፻፸፭)።

ልዕልና፤ በቁሙ፤ ልዑልነት፡ ታላቅነት፤ ከፍታ፡ ምጥቀት፡ ርዝመት። ልዕልና፡ መዝራዕትከ። የኀስር፡ ልዕልና፡ ዕጓለ፡ መሕያው። የአምር፡ ኀይለ፡ ልዕልና፡ ሰማያት። ገነትሰ፡ በእንተ፡ ልዕልናሁ፡ እምድር፡ ይሰመይ፡ ሰማየ። ልዕልናሁ፡ ለውእቱ፡ ሰማይ፡ ከመ፡ እምድር፡ ለምጽናዕ፡(ዘዳ፫፡ ፳፱። ኢሳ፪፡ ፲፭። ሢራ፲፯፡ ፴፪። ፊልክ፡ ፯። ዕር፡ ኢሳ፯፡ ፲፰)።

ላዕል፤(ላት)፤ ላይ፡ ላይኛ፤ መጨረሻ፡ ጫፍ፤ ቁመት። ላዕል፡ ወታሕት፡(ቅዳ። ኤፌ፫፡ ፲፰)። ሲና በብና፡ ሲዘረዘር፡ አገባቦችም፡ ሲጫኑት፡ እንዳወራረዱ፡ ይፈታል፤ ስልቱ፡ ብዙ፡ ነው።

ላዕለ፤ በላይ፤ ወደ፡ ላይ። ሖንበሮ፡ ላዕለ፡ ትኔጽሩ፡ ላዕለ፡(አስቴ፫፡ ፭። ኢሳ፰፡ ፳፭)። ተጽዕኖ፡ ላዕለ፡ ኪሩቤል። መጽአ፡ ሞት፡ ላዕለ፡ ኵሉ፡ ሰብእ፡(መዝ፡ ፲፯። ሮሜ፭፡ ፲፪)። ሲዘረዝርም፤ በጥሬነቱ፡ ላዕሉ፡ ላ፡ ልከ፡ ኪ፡ ልየ፤ ሎሙ፡ ን፡ ልከሙ፡ ን፡ ልነ፤ እያለ፡ በዘመድነት፡ ይረባል። ፪ኛም፡ ደቂቅ፡ አገባብ፡ ስለ፡ ኾነ፡ እንደ፡ ዲበ፤ ላዕሌሁ፡ ሃ፡ እያለ፡ በባዕድ፡ ይዘምታል፡(ዕር፳፭፡ ቀ፲፱)።

ላዕሉ፤ ላይ፤ ላዩ፡ ላይኛው፤ በላይ፡ ያለው። ዘወረደ፡ እምላዕሉ። በሰማይ፡ በላዕሉ። ጎሁ፡ ዘላዕሉ፡(ድጓ። ዮኤ፫፡ ፫። ቆላ፫፡ ፩)።

ላዕላይ፡ዊ፤(ዪት፡ ሊት፤ ዊት)፤ የላይ፡ ላይኛ፤ ታላቅ። ላዕላይ፡ ማኅደር። ላዕላይ፡ ቀመር። ሀገር፡ ታሕታዪት፡ ወላዕላዪት። ላዕላይ፡ ደወለ፡ ግብጽ፡(ቀሌ። መር፡ ዕዉ። ፩ዜና፡ ፯፡ ፳፬። ጦቢ፰፡ ፫)።

አልዐለ፤ አነሣ፤ አስነሣ፤ ከፍ፡ ከፍ፡ አደረገ፤ ወደ፡ ላይ፡ አወጣ፡ አሳረገ፤ አላቀ፡ አበለጠ፤ አከበረ፡ አገነነ፤ አመሰገነ። ኣሌዕል፡ እደውየ፡ ኀበ፡ እግዚ፡ ልዑል። ዘያሌዕለኒ፡ እምአናቅጸ፡ ሞት። ኣሌዕለከ፡ ንጉሥየ፡ ወአምላኪየ፡(ዘፍ፲፬፡ ፳፪። መዝ፡ ፱። ፻፵፬)። ፈነወ፡ ሰፍሐ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አልዐለ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። የጊ፡ ያሌዕል፡ እዴሁ፡ ወይነሥእ። አልዐለ፡ እዴሁ፡ ወነሥአ፡ መጥባሕተ፡(ዘፍ፫፡ ፳፪። ፳፪፡ ፲። ፩ነገ፡ ፲፱፡ ፳፯። ፳፪፡ ፲፯)። ዳግመኛም፡ በአልዐለ፡ ፈንታ፡ አስተል(ለ)ዐለ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው፡ ከዚያው፡ ካድራጊነት፡ አይወጣም። ናስተልዕል፡ ዕበዮ፡ ወንነግር፡ ግብሮ፡(አፈ፡ ተ፳፰)።

አልዓሊ፤ መልዐሊ፤ መልዕል፤(ልት፡ ላን፡ ላት)፤ የሚያነሣ፤ ከፍ፡ ከፍ፡ የሚያደርግ፤ የሚያሳድግ፤ አሳራጊ። እግዚአብሔር፡ መልዐሌ፡ ትሑታን። ክብርየ፡ ወመልዐሊ፡ ርእስየ፡(መቃ፡ ገ፲፯። መዝ፡ ፫)። በመልዕል፡ ፈንታ፡ ምልዓል፡ ይላል፤ አያሰኝም፡(አርጋ)።

መልዕልት፤(ታት)፤ መውጫ፡ መረጋገጫ፡ ዕርከን፤ መሰላል። ወመልዕልቴሁ፡ ገጸ፡ ጽባሕ፡(ሕዝ፵፫፡ ፲፯)።

—፤ ላይ ፤ በላይ ። ላዕልና ፡ ዲበን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወጽልመት ፡ መልዕልተ ፡ ቀላይ ። ለዘወረደ ፡ እመልዕልት ። አልቦ ፡ ዘይትማሰለነ ፤ እስመ ፡ መልዕልተ ፡ አምሳል ፡ ንሕነ ፡ (ዘፍ ፩ ፡ ፪ ። ድጓ ፡ ቀሌ) ።

ተልዕለ ፤ **ተለዐለ** ፤ ልዒል ፤ ልዒሎት ፤ ለዐለ ።

ተላዐለ ፤ ተናሣ ፡ ተነሣሣ ፤ ተከባበረ ፤ ተበላለጠ ፤ እኔ ፡ እበልጥ ፤ እኔ ፡ እበልጥ ፡ ተባባለ ። ግእዝና ፡ ራብዕ ፡ ካለመለየት ፡ የተነሣ ፡ በተላዐለና ፡ በለዐለ ፡ ፈንታ ፡ ተለዐለ ፡ ይላል ፤ የመምርና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

አስተላዐለ ፤ አናሣ ፡ አጫጫነ ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አዳረገ ። አስተላዕል ፡ ምስሌሁ ፡ (ዘዳ ፳፪ ፡ ፬) ።

ለዓለም ፤—**ድንት** ፤—**ለ ፡ ዓለም** ፤ **ዐልሞ ፡ ዐለመ** ።

ላዕልዐ ፤ (**ላኀልኀ**) ፤ ለነበደ ፤ ኰለተፈ ፤ ድዳ ፡ ኾነ ። (ተረት) ፤ አፈ ፡ ድዳ ፤ ቀንደ ፡ ጕዳ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተላዕልዐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እንዘ ፡ ይትላዐላዕ ፡ በልሳን ፡ ወይድሕክ ፡ በነቢብ ፡ ፊደላት ፡ (አፈ ፡ ተ፳፯ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

ላዕላዕ ፤ (**ዓን ፡ ዓት**) ፤ ድዳ ፡ ለፍዳዳ ፡ ለንባዳ ፤ ኰልታፋ ፤ ክቡደ ፡ ልሳን ። ጸ‍ያፍ ፡ ወላዕላዐ ፡ ልሳን ፡ አነ ። ለበሃማን ፡ ወለጸያፋን ፡ ወለላዕላዓን ፡ ረሰዮሙ ፡ ይትናገሩ ፡ ርቱዐ ፡ (ዘፀ ፬ ፡ ፲ ። ቀሌ ። ኪዳ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

ልዒት ፤ **ቶት** ፤ (**ለዐተ ፡ ይልዕት ፡ ይልዐት**) ፤ መላት ፤ ላት ፡ ማውጣት ። መትከል ፡ ማግባት ፤ ማዋደድ ፡ መስካት ፤ ማስማማት ፤ ዕንጨትን ፡ ከብረት ፤ ብረትን ፡ ከንጨት ።

ለዐት ፤ **አው ፡ ላዓት** ፤ በቁሙ ፤ ላት ፤ የበግ ፡ ዥራት ። ቅጠል ፡ የበግ ፡ ላት ፡ የሚባል ። ውላጋ ፡ እጀታ ፤ የሰይፍ ፡ የካራ ፡ የንፍጥ ። ወአብአ ፡ ሎቱ ፡ እስከ ፡ ላዓታ ፡ (መሳ፫ ፡ ፳፪) ።

ለዐት ፡

ለፈየ ፤ (**ፈለየ ፡ ጠ** ፤ **ሌለየ**) ፤ ለየ ፡ ከፈለ ፤ ኹለት ፡ አደረገ ። ኢትልፍይዎ ፡ ለአሐዱ ፡ ክርስቶስ ፤ ወኢትረስይዎ ፡ ለወልድ ፡ ለፌ ፡ ወለሥጋ ፡ ዘነሥአ ፡ ለፌ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ። ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ አለ ፤ ተገላመጠ ።

ለፌ ፤ (**ጽር ፡ ፆዴ**) ፤ ወዲህ ፤ ወደዚህ ፤ ወዲያ ፡ ወደዚያ ፤ የጊዜ ፡ የቦታ ። ለፌ ፡ እማርያም ። ለፌ ፡ እምጥምቀት ፤ የጊዜ ። እምለፌሂ ፡ ወእምለፌሂ ። ነጸረ ፡ ለፌ ፡ ወለፌ ፤ የቦታ ፡ (አፈ ፡ ተ፰ ። መጽ ፡ ምስ ። ፩ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፪) ። ዝየንና ፡ ከሃን ፡ ተመልከት ።

ለፈፍ ፤ **ፎት** ፤ (**ለፈ** ፤ **ለፈፈ ፡ ይለፍፍ ፡ ይልፍፍ ። ዕብ ፡ ላፌፍ ። ሱር ፡ ላፍ ። ዐረ ፡ ለፈ**) ፤ መለፈፍ ፤ መሸፈን ፤ መጠቅለል ። መልፈፍ ፡ መለፍለፍ ፤ መስበክ ፡ ዐዋጅ ፡ መንገር ። (ተረት) ፤ የሹም ፡ ስንፍ ፤ አይለፍ ፤ አይለፈልፍ ። ባፍ ፡ ይጠፉ ፡ በለፈለፉ ። መልፋት ፤ መድከም ፤ የቈርበት ፡ የጕልበት ።

ለፉፊ ፤ (**ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት** ፤ **ፈፍት**) ፤ በቁሙ ፤ የሚለፍ ፡ የሚለፈልፍ ፡ ሰባኪ ፤ ጠቅላይ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ለፈፈ ፡ ጻፈ ፤ ለፉፊ ፡ ጣፊ ፡ ይላሉ ።

ልፉፍ ፤ (**ዐረ ፡ ሊፉፈት**) ፤ መለፈፊያ ፤ መሸፈኛ ፡ ሠርመዲ ። አምጽአ ፡ ልፉፈ ፡ ከመ ፡ ይክድን ፡ አዕይንቲሁ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፯) ።

—፤ የጠንቋይ ፡ ክታብ ፤ ጠልሰም ፡ ዐይነ ፡ ጥላ ፤ እንደ ፡ ፊደል ፡ የሚጠቀለል ። የጠንቋይም ፡ ባይኾን ፡ የሚጠቀለል ፡ ከኾነ ፡ ማናቸውም ፡ ጥፈት ፡ ልፉፍ ፡ ይባላል ፤ ልፉፈ ፡ ጽድቅ ፡ እንዲሉ ።

ልፉፈ ፡ ጽድቅ ፤ መንፈሳዊ ፡ ክታብ ፤ የደረት ፡ መጣፍ ፤ ማንበቡና ፡ መሸከሙ ፡ ብቻ ፡ የሚያጸድቅ ፤ ኋላም ፡ ሲሞቱ ፡ ዐብሮ ፡ የሚቀበር ። መንፈሳዊነቱ ፡ በአፍአ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ በውስጡ ፡ ብዙ ፡ ጸያፍ ፡ ቃል ፡ ሐሰትና ፡ ስሕተት ፡ አለበት ። ከሐሰቱም ፡ አንዱ ፤ እግዜር ፡ እንዳሠርቱ ፡ ቃላት ፡ በጁ ፡ ጣፈኝ ፡ ይላል ። ሌላም ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ ግብዞችና ፡ አታላዮች ፡ ፈልስፈው ፡ ያወጡት ፤ አርድእት ፤ ባርቶስ ፤ ኅቡእ ፡ ስም ፡ የሚሉት ፡ ልፉፍ ፡ አለ ።

መልፉፍ ፤ (**ዐረ**) ፤ የተሸፈነ ፡ የተጠቀለለ ፤ ሽፍን ፡ ጕመን ፡ ኰርንባ ፤ ጭብጠና ፡ ኰብ ፡ ራስ ፡ የሚመስል ፤ ቶሎ ፡ የሚበስል ።

ለፍለፈ ፤ በቁሙ ፤ ለፈለፈ ፡ ቀባጠረ ፤ ነገር ፡ አበዛ ፡ (ዐማርኛ) ።

ለፈጸ ፤ (**ፈለጸ ። ሎሰ**) ፤ ለፈጠ ፡ ለወሰ ፤ ዐሸ ፡ አበቀ ፡ አበሰበሰ ፤ የደቄት ፡ የበሶ ። ከፈለጸና ፡ ከሎሰ ፡ ከኹለቱ ፡ ሥር ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ተለፍጸ ፤ ተለፈጠ ፤ ታሸ ፡ ታበቀ ፡ ተለወሰ ። ሊጥ ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ልፉጽ ፤ የተለፈጠ ፡ ልፍጥ ፤ የታሸ ፡ የታበቀ ፡ ልዉስ ፤ ፍጹም ፡ ሊጥ ፡ ቀጭን ፡ ብጥብጥ ፡ ያይደለ ፡ እንፍርፍር ። ልፉጽ ፡ በቅብዕ ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፵) ።

ልፍጸት ፤ ልፉጽነት ፤ እንፍርፍርነት ፡ (መ፡ፈ) ።

ለፈቀ ፤ (**ትግ ፡ ሐባ ፡ ለፍቀ** ፤ **ሰፉ ፡ ጠቀመ**) ፤ ነበዘ ፤ አጥብቆ ፡ ያዘ ፤ ቀለመ ፡ ቢያጥቡ ፡ አይጠራ ፡ ኾነ ፤ የደም ፡ የቀለም ፡ የርስሐት ። በተነስሖቱኒ ፡ ኢተሰርየ ፡ ሎቱ ፡ ኀጢአቱ ፤ እስመ ፡ ደመ ፡ መለኮት ፡ ዘለፈቀ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ላጽዮ ፤ **ዮት** ፤ (**ላጸየ ፡ ይላጺ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ጋላሕ ። ዐረ ፡ ማሰ**) ፤ መላጨት ፡ መለጫጨት ፤ ጠጕርን ፡ ከሥጋ ፡ መለየት ፤ ከሥሩ ፡ መቍረጥ ፡

መጋጠጥ ፤ ቈርበቱ ፡ እስኪታይ ፡ እስኪገለጥ ። ላጸየ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእሱ ። ላጸዮሙ ፡ መንፈቀ ፡ ጽሕሞሙ ። ርእሶ ፡ ኢይላጺ ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፳ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፬ ። ዘሌ፳፩ ፡ ፲) ።

አላጸየ ፤ አስተላጸየ ፤ አስላጨ ።

ተላጸየ ፤ ተላጨ ፤ ተለማጨ ፡ (ዘሌ፲፫ ፡ ፴፫ ። ፲፬ ፡ ፰ ፡ ፱ ። ሚክ፩ ፡ ፲፮) ። ተላጸየ ፡ ርእሶ ። ለትትላጸይ ፡ ወእመ ፡ አኮ ፡ ለትትቀረፀ ፡ (ግብ፲፰ ፡ ፲፰ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፮) ።

ሉጹይ ፤ ልጹይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ጺት) ፤ የተላጨ ፡ ልጩ ። ልጹያን ፡ አጽሓሚሆሙ ። እስመ ፡ ከመ ፡ ሉጹት ፡ ይእቲ ፡ (ኤር፵፰ ፡ ፭ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፭) ።

መላጺ ፤ (ጽያት) ፤ መላጫ ፡ መቍረጫ ፤ ምላጭ ፡ ሰንጢ ፤ ሰይፍ ፡ ካራ ፤ ስለታም ፡ ብረት ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፶፩ ። ዘኍ፮ ፡ ፭) ። መላጺ ፡ ኢሰከፈኒ ፡ ርእስየ ፤ እስመ ፡ ናዝራዊ ፡ አነ ። ከመ ፡ ጠቢብ ፡ ዐቃቤ ፡ ሥራይ ፡ ዘይጠብብሕ ፡ በመላጺ ። ከመ ፡ መላጺ ፡ በሊኅ ፡ ዘክልኤ ፡ አፉሁ ፡ (መሳ፲፮ ፡ ፲፯ ። ዲድ ፡ ፲ ። ሚራ፳፩ ፡ ፫) ።

መላጺ ፡

ለጽለጸ ፤ (ዐረብ) ፤ ተናወጠ ፡ ተውለበለበ ፤ ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ ላይ ፡ ታች ፡ ደፋ ፡ ቀና ፡ አለ ፤ ተቅመደመደ ፤ የሚዛን ፡ የልሳኑና ፡ የሰሐኑ ፤ ለከይሲም ፡ ይኾናል ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ መዘነ ፡ ብለው ፡ ይፈታሉ ። ለጠለጠ ፡ ልጥልጥ ፡ አደረገ ፤ በልክ ፡ በሚዛን ፡ (ዐማርኛ) ። ዘሩ ፡ ለጺጽ ፡ ነው ።

ለጽሊጽ ፤ የሚዛን ፡ ምላስ ፤ ውልብልቢት ፡ ላንሴታ ፤ ማእከል ፡ ኹኖ ፡ ግራና ፡ ቀኙን ፡ የሚያስተካክል ። ከመ ፡ ለጽሊጸ ፡ መዳልው ፡ ፍትሐ ፡ እግዚ ፡ (ምሳ፲፮ ፡ ፲፩ ። ጥበ፲፩ ፡ ፳፫) ። አንዳንዱ ፡ መጽሐፍ ፡ በለጽሊጽ ፡ ፈንታ ፡ ለጽላጺ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ልጽላጼ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

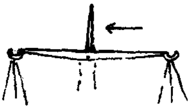

ለጽሊጽ ፡

ለጺጽ ፤ (ለጸ ፤ ለጸጸ) ፤ መለጠጥ ፤ (ጥለ) መለጠጥ ፤ ለጣጭ ፡ ተለጣጭ ፡ ልጥጥ ፡ መኾን ።

ለጺቀ ፤ ቆት ፤ (ለጸቀ ፡ ይለጽቅ ፡ ይልጽቅ ። ዐረ ፡ ለጺቀ ፤ ለዚቀ ፤ ለሲቀ) ፤ መለጠቅ ፡ መጣበቅ ፡ መጠጋት ፤ ልክክ ፡ ልስቅ ፡ ማለት ፡ መስማማት ። እንዘ ፡ ይለጽቅ ። እስከ ፡ ለጸቀ ፡ ማእሰ ፡ ሥጋሁ ፡ ዲበ ፡ ዐፀሙ ። ጠግዐ ፡ ወለጸቀ ፡ ምስለ ፡ መንበሩ ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፳፰ ። ስንክ ፡ መስ፲፬ ። ግን፮) ።

—፤ መቅረብ ፡ መድረስ ፤ ለመያዝ ፡ ለመንካት ። እስከ ፡ እሙንቱ ፡ ይለጽቁ ፡ ኀበ ፡ ቀቢጸ ፡ ተስፋ ፡ (ማር ፡ ይሥ፬ ፡ ፩) ። ብዙው ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጽሐ ፡ ቀርበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ለጸቀ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ አልጸቀ ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አልጸቀት ፡ ለወሊድ ። አልጸቀት ፡ ሠንኔክሙ ። አልጸቀ ፡ ዘያጸድቀኒ ። አልጸቀት ፡ ነፍሱ ፡ ለመዊት ። አልጸቀት ፡ ዕለተ ፡ እግዚ ። አልጺቆ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ (ኢሳ፳፮ ፡ ፲፯ ። ፵፩ ፡ ፳፩ ። ፶ ፡ ፰ ። ኢዮ፴፫ ፡ ፳፪ ። ዮኤ፩ ፡ ፲፭ ። ማር፲፩ ፡ ፩) ።

አልጸቀ ፤ አለጠቀ ፤ አስለጠቀ ። አስጠጋ ፤ አቀረበ ። ታለጽቆሙ ፡ ለርሑቃን ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ) ። ዳግመኛም ፡ አብጽሐ ፡ አቅረበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አልጸቀ ፡ አስተልጸቀ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ባደራራጊ ፡ አስተላጸቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። በተቃርቦ ፡ አስተላጸቀ ፡ ለርእሱ ፡ ካልአ ፡ ብእሴ ። ተዓርከ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ውእቱ ፤ ዘየአምኖ ፡ ለፍቁሩ ፡ ወያስተላጽቆ ፡ በፍሥሓ ፡ ወኢይትዔበይ ፡ ላዕሌሁ ። እለ ፡ ያስተላጽቁ ፡ ሰንበታተ ፡ ሐሰት ። እመ ፡ አስተላጸቅሙ ፡ ወአዝለፍክሙ ፡ ኀልዮ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ፈላስ ፡ ገ፲፭ ። ዓሞ፮ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ድ፴፫) ።

ተላጸቀ ፤ ተላጠቀ ፡ ተለጣጠፈ ፤ ተጣጋ ፡ ተያያዘ ፤ ተጣመረ ፤ ተቃረበ ። እለ ፡ ይትላጸቃ ፡ በበይኖን ። ነፍስ ፡ እንተ ፡ ትትላጸቅ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ። እመ ፡ ቦ ፡ ብእሲ ፡ ዘተላጸቀ ፡ ወሰከበ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ፡ በእሎን ፡ መዋዕል ። ተላጽቆተ ፡ ስኢል ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፯ ። አፈ ፡ ተ፳፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ተ፳፯) ። በቀርበና ፡ በለጸቀም ፡ ፈንታ ፡ ተላጸቀ ፡ ይላል ። ሶበ ፡ ይትላጸቀ ፡ ብእሲ ፡ ወየሐውር ፡ በገቦሁ ፡ ይረግዞ ። ይትላጸቅ ፡ ረድእ ፡ ለመምህሩ ። ጎኑ ፡ ዘይትላጸቅ ፡ (ዮሴፍ ። ቄር ፡ ጸላ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ልጹቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ጽቅት) ፤ የለጠቀ ፡ የቀረበ ፤ የተጠጋ ፡ የገጠመ ፤ የተያያዘ ፡ ፅሙር ። አዘዘ ፡ ጤጦስ ፡ ያንኅሉ ፡ መካነ ፡ ልጹቀ ፡ ቍድስ ። አግዋር ፡ እለ ፡ ልጹቃን ። እመ ፡ ኮነት ፡ ነፍስ ፡ ልጽቅተ ፡ ምስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ። አፈ ፡ ተ፳፯) ።

ልጽቀት ፤ መለጠቅ ፡ መጣበቅ ፤ ልጥቅ ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ድጕስ ። ቅርበት ፡ አው ፡ ልጽቀት ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ለጽቅ ፤ ማጣበቂያ ፡ መጣብቅ ፤ ሙጫ ፡ ሙቅ ።

ልጽቅ ፤ (ብ ፡ ልጸቅ) ፤ ሳንቃ ፡ መዝጊያ ፤ ወይም ፡ የቤት ፡ ታዛይ ፡ ጕርጅ ፡ ጓዳ ። ሞኀት ፡ ውሳጥያት ፡ እለ ፡ ያበውኣ ፡ ውስተ ፡ ልጽቀ ፡ ቤት ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፳፪) ።

ላጽቂት ፤ (ዕብ ፡ ልጣአ) ፤ ሸለሊት ፤ እንሽላሊት ፤ የገበሎ ፡ ዐይነት ። ወይም ፡ ሣሬት ፡ ሸረሪት ። ላጽቂት ፡ ዘበእዴሁ ፡ የሐውር ፡ (ምሳ፴ ፡ ፳፰) ።

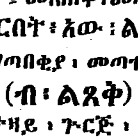

ላጽቂት ፡

አስተላጸቀ፤ አላጠቀ፤ አጠጋ፡ አቃረበ። ዛቲ፡ መጽሐፍ፡ አስተላጻቂተ፡ ርሑቃን። በአስተላጽቆ፡ (ፈላስ። ስንክ፡ ሠኔ፲፱)።

ሊቅ፤—በቁሙ፡ ተአርዌ፤—ልሂቅ፡ ልህቀ።

ሊቃአንስጢ፤ (ጽር፡ ሊካዎኒስቲ)፤ ስመ፡ ሀገር፤ በቱርክ፡ አገር፡ ውስጥ፡ ከዚያውም፡ በፍርግያ፡ ክፍል፡ ያለች፡ ታላቅ፡ መዲና፡ (ግብ፲፬፡ ፲፩)።

ለቂድ፤ ዶት፤ (ለቀደ፡ ይለቅድ፡ ይልቅድ። ዕብ፡ ላከድ)፤ መያዝ፡ እጅ፡ ማድረግ፤ ፈልጎ፡ ማግኘት፤ ይዞ፡ ማሳየት። ዘይሌቅድ፡ ብዕለ፡ እንበለ፡ ንዋይ፤ ወግርማ፡ እንበለ፡ ሚመት፤ ወኀይለ፡ እንበለ፡ ዕደው፡ (ፈላስ፡ ገ፹፮)።

ለቀደ፤ ለቈደ፡ አሰረ፤ የምላስ። ለገደ፡ ዘጋ፤ የጕረሮ።

ለቅዳ፤ በቁሙ፤ ቅምሖ፡ ያንቃር፡ የጕረሮ፡ የምላስ፡ በሽታ፤ ሕበጥ። ቅምሖ፡ የቀምሐ፡ ዘር፡ ነው።

ለቅሀ፤—አለቃ፡ አበደረ፤—ለቅሐ፡ ለቅሐ።

ለቀወ፤ ለቀየ፤ (በቂው፡ በቀወ)፤ ለቀቀ፡ አላቀቀ፤ አዛጋ፡ አፋሸገ፤ ከፈተ፡ ፈታ፤ የአፍ፡ የቍልፍ። መኑ፡ ከልአክሙ፡ አርምሞ፤ መኑ፡ ለቀዎ፡ ለአፉክሙ፡ ከመ፡ ትንብቡ፡ ዘንተ፤ መኑ፡ አገበረክሙ፡ ለተናግሮ፡ (መጽ፡ ምስ)። ወና፡ የ፡ ተወራራሾች፡ ስለ፡ ኹኑ፡ በዘረወ፡ ፈንታ፡ ዘረየ፡ እንዲል፤ በለቀወም፡ ፈንታ፡ ለቀየ፡ ይላል፤ ሥሩና፡ ምንጩ፡ በቀወ፡ ነው። ጕድጕደ፤ ወሰበ፡ አልቦ፡ ዘያወሥእ፡ ለቀየ፡ ወቦአ፡ ውስተ፡ ጽርሕ፡ (ዮዲ፲፬፡ ፲፭)።

ለቀወ፤ አቀጠለ፡ ቅጥይ፡ አወጣ፤ የማር፡ የቅጠል፡ የማሽላ።

ለቆ፤ (ዕብ፡ ሌቄሽ)፤ በቁሙ፡ ደኅራዊ፡ ሣር፤ ዳግማይ፡ ቡቃያ፡ ቅጥይ፤ ከቈረጣና፡ ከጨዳ፡ በኋላ፡ በገፍና፡ በብላጊ፡ ዝናም፡ የሚበቅል፡ (ዐማርኛ)።

ለቆታ፤ (ትግሪኛ)፤ አቅማዳ፡ ስልቻ፤ አፋም፡ አፈ፡ ስፊ፡ ማለት፡ ነው። አቅማዳፍ፡ ስልቻፍ፡ እንዲሉ።

ለቅሐ፤ ሖት፤ (ለቅሐ፡ ይሌቅሕ፡ ይለቅሕ። ዕብ፡ ላቃሕ፤ ወሰደ)፤ ማለቃት፤ ማበደር፡ መስጠት፤ ማስተማር፤ ትርፍ፡ ለማግኘት፤ ኋላ፡ ለመቀበል። በደረንና፡ ተበድረን፡ እይ። እመ፡ ለቃሕከ፡ ብኩረ፡ ለነዳይ። ኢትለቅሖ፡ ለዘይብዕለከ። ብዙኃን፡ እለ፡ ኢይሌቅሑ። ወዘኢለቅሐ፡ ወርቀ፡ በርዴ፡ (ዘፀ፳፪፡ ፳፬። ሚራ፳፡ ፳፱። ፳፱፡ ፯። መዝ፡ ፲፬)።

ለቃሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚያለቃ፡ አለቂ፤ አበዳሪ። ወለእመ፡ ኀለፈ፡ ይደልዎ፡ ለለቃሒ፡ ከመ፡ ይምልክ፡ ዘአኀዘ። በቍዔተ፡ ለቃሒ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፯)።

አለቅሐ፤ አስለቃ፡ አስበደረ፤ ከልቶ፡ ከብድር፡ አገባ።

ተለቅሐ፤ ተለቃ፡ ተበደረ፤ ወሰደ፡ ተቀበለ፤ የገንዘብ፡ የትምርት። እፈዲ፡ እሎንተ፡ ዘተለቃሕኩ፤ ትምርት፡ (አረጋ፡ መልፀ፳)። ዘይትሌቃሕ፡ ከመ፡ ዘይሌቅሕ። ኢትትለቃሕ፡ እንዘ፡ ነዳይ፡ አንተ። ዘይትሌቃሕ፡ ሥርናየ፡ ውስተ፡ ክምሩ፡ (ኢሳ፳፬፡ ፪። ሚራ፲፰፡ ፴፫። ምሳ፳፡ ፬)። ፀለፈ፡ ተሰጠ፤ ተሰጭ፡ ኾነ፡ ገንዘቡ፡ ከበዳሪ፡ ወደ፡ ተበዳሪ።

ተለቃሒ፤ ልቶኛ፤ ተማሪ፡ ተበዳሪ። ለቃሒ፡ ወተለቃሒ፡ (ምሳ፳፱፡ ፲፫)።

ልቁሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ቅሕት)፤ የተለቃ፡ የተበደረ፡ ተቀባይ፤ ወይም፡ ተሰጭ።

ልቃሕ፤ (ሓት)፤ ልቶ፡ ብድር፡ ዕዳ። ዘየሐንጽ፡ ቤቶ፡ በንዋየ፡ ልቃሕ። ምጽዋትሰ፡ ልቃሕ፡ አምላካዊት። ወልቃሕሰ፡ ይደሉ፡ ከመ፡ ይኩን፡ በአኀዝ፡ አው፡ በትሕቢት፡ (ሚራ፳፩፡ ፰። ፍ፡ ነ፡ ፲፯። ፳፯)።

ልቃሔ፤ (ሕያት)፤ ማበደር፤ መበደር፤ አበዳደር፡ ብደራ፤ ልቶ፡ የብድር፡ ሥራ። እስመ፡ አፍቅሮቱ፡ በላዕሌከ፡ ልቃሔ። ፍትሐ፡ ልቃሕያት፡ (ማር፡ ይሥ፴፫፡ ፫። ፍ፡ ነ፡ ፴፬)።

ለቀየ፤—ለቀቀ፡ ከፈተ፤—ለቀወ።

ለቅለቀ፤ (ለቂቅ፤ ለቀ)፤ ለቀለቀ፡ ቀባ፤ መረገ፡ ዘጋ፡ ደፈነ፤ የቤት፡ የዐዘቅት፡ ያውድማ፡ የንቅ፡ የሥንጥቅ። ኢገብአ፡ ውስቴቶሙ፡ ማይ፡ ወለቅለቅዎሙ፡ በዐረር፡ (አዋል፡ ትርጓሜ። ኤር፱፡ ፲፫)። ዐጠበ፡ አጠራ፤ የልብስ።

ልቅላቄ፤ መለቅለቅ፤ አለቃለቅ፡ ልቅለቃ፤ ሏቅልቃት፤ መጨረሻ፡ ዕጥበት።

ለቀመ፤ (ዐረ፡ ለቀጠ። ዕብ፡ ላቃጥ)፤ በቁሙ፤ ሰበሰበ፡ አከማቸ፡ (ዐማርኛ)።

ለቀሠ፤—ዐዘነ፡ አለቀሰ፤—ለቀሰ።

ለቂቅ፤ ቆት፤ (ለቀ፤ ለቀቀ፡ ይለቅቅ፡ ይልቅቅ። ለቀወ፡ በቀወ። ዕብ፡ ላቃቅ፤ ላቅሌቅ፤ ላሰ፡ ሞለቀቀ)፤ መልቀቅ፤ መክፈት። መተው፡ መስደድ፡ (ዐማርኛ)።

ለቀቀ፤ (ዐረ፡ ለቀ። ዕብ፡ ላቃሀ)፤ መታ፡ ጸፋ፤ ገረፈ። አዘዘ፡ ይልቅቅዎ፡ ወይኅምይዎ፡ ውስተ፡ ዘነበ፡ ፈረስ፡ ወያዑድዎ፡ ውስተ፡ ሀገር፡ (ስንክ፡ ሠኔ፲፱)። ፱ኛም፡ አስረው፡ ይተዉት፡ ዘንድ፡ ያሰኛል።

ለቀሰ፤ (ትግ፡ ለቅሰ። ዐረ፡ ለቂሰ)፤ ዐዘነ፡ ተጨነቀ፤ አለቀሰ፡ እንባ፡ አፈሰሰ። ዕብራይስጡ፡ ግን፡ ላቂሽ፡ ብሎ፡ ለቀመ፡ ቃረመ፡ ሰበሰበ፡ ይላልና፤ በዚህ፡ ዘይቤ፡ ሲፈቱት፡ ልቅሶኛ፡ መጥራትን፡ አልቅሱኝ፡ ማለትን፡ ያሳያል፤ በከየን፡ እይ።

አልቀሰ፤ አስለቀሰ፤ አሳዘነ። ባማርኛ፡ ግን፡ አድራጊ፡ ነው።

ተለቅሰ ፤ ተለቀሰ ፤ ልቅሶው ፡ ሐዘንተኛው ። ተለቀሰለት ፤ ሟቹ ።

ተላቀሰ ፤ በቁሙ ፤ ተለቃቀሰ ፡ ተዛዘነ ።

አስተላቀሰ ፤ አላቀሰ ፤ አለቃቀሰ ፡ አስተዛዘነ ። ስሕልት ፡ ሰይፍከ ፡ ብእሲ ፡ ልዑል ፤ (የተሳለች ፡ ሰይፍኽ ፡ ታላቅሰው) ፡ ለሰብአ ፡ ሞረት ፡ ወመርሕ ፡ ቤቱ ፡ አምኃ ፡ ኢየሱስ ፡ መስተጋድል ፡ (ቀጠፋ ፡ ቅኔ) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በናዘዘ ፡ ፈንታ ፡ አስተላቀሰ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ አላቀሰ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወብዙኃን ፡ እምነ ፡ አይሁድ ፡ እለ ፡ ሖሩ ፡ ኀበ ፡ ማርያ ፡ ወማርታ ፡ ከመ ፡ ያላቅስዎን ፡ በእንተ ፡ እኁሆን ፡ (ዮሐ ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ለሮን ፤ (ጽር ፡ ላሮስ ። ሮማይ ፡ ላሩስ ። ዕብ ፡ ሻሐፍ) ፤ የወፍ ፡ ስም ፤ ድምፁና ፡ መልኩ ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ ደረቱ ፡ ብጫቱ ፡ ወርቅማ ፡ (ዘሌ ፲፩ ፡ ፲፮ ። ዘዳ ፲፬ ፡ ፲፭) ፡ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ይብራ ፡ የባሕር ፡ አሞራ ፡ ይሉታል ።

ለሮን ፡

ለሮስ ፡ (ዕብ ፡ ላሮስ) ፤ ለማራስ ፡ ለማረስረስ ፤ ለማበቅ ፡ ለማበስበስ ፤ ለማርጠብ ፡ ለመለወስ ፤ ለማፈረፈር ፡ ለመለፈጥ ። ዘፋ ፡ ራሶስ ፡ ራስ ፡ ያሩስ ፡ ነውና ፤ ርሕስንና ፡ አርሐስን ፡ ለፈጸን ፡ እይ ፡ (ሕዝ፴፯ ፡ ፲፱) ። ዳግመኛም ፤ ለሮስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ለለዊስ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ።

ሎሰ ፤—ለወሰ ፡ አቦካ ፤—ለዊስ ።

ለሰደ ፤ (ዐረ ፡ ለሰደ) ፤ ጠባ ፡ መጠጠ ፤ ጨመቀ ፡ አፈረጠ ፤ የጡት ፡ የፍሬ ። ረጋ ፡ ጸና ፤ የወተት ፡ የማር ፡ የፈሳሽ ።

ለስድ ፤ (ዕብ ፡ ልሳድ) ፤ ጭማቂ ፡ ውጤት ፡ (ደም ፡ ወተት) ፤ ዕትብት ፡ አሰድ ፡ እንግዴ ፡ ልጅ ። ለስታ ፡ ለጋ ፡ ትኩስ ፡ ቅቤ ፤ ከረጋ ፡ ወተት ፡ የሚወጣ ፤ ዝብድን ፡ እይ ። ሕልብ ፡ ሐሊብ ፡ ወይከውነከ ፡ ለስደ ፡ (ምሳ፴ ፡ ፴፫) ።

ለስሐ ፤ (ለትሐ) ፤ ለፈጨቀ ፤ አፉን ፡ ምላሱን ፡ አሞኘ ፤ እንጫ ፡ እንጫ ፡ አለ ። ኢትልሳሕ ፡ እንዘ ፡ ትሜጽር ፡ (ሢራ፴፱ ፡ ፲፯) ። ለስሐና ፡ ለትሐ ፡ የልሒስ ፡ ዘር ፡ ናቸው ።

—፤ ላሸ ፡ ዐለጠ ፤ ዐልጫ ፡ ኾነ ፡ ጣዕም ፡ ዐጣ ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ተናቀ ፡ ተጠላ ፡ ተንቀፈ ፤ የምግብ ፡ ያንደበት ፡ የነገር ። ወእመሰ ፡ ጼው ፡ ለስሐ ፡ በምንት ፡ ይቄስም ። ውስተ ፡ አፉሁ ፡ ለአብድ ፡ ይለስሕ ፡ አምሳል ። ከመ ፡ ኢትልሳሕ ፡ በአበድከ ። ለስሐ ፡ ኀይልየ ፡ ወደከመ ፡ በጸሎትከ ፡ (ማቴ፭ ፡ ፲፫ ። ሢራ፳ ፡ ፳ ። ፳፫ ፡ ፲፬ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ልሱሕ ፤ (ሐን ፡ ሐት ፡ ስሑት) ፤ የላሸ ፡ ያለጠ ፡ ዐልጫ ፤ ሕጹጽ ፡ ምኑን ። ልሱሕ ፡ ነገሮሙ ፡ ለአብዳን ። ጼው ፡ ዘአጥፅዎ ፡ ለልሱሕ ። ልሱሕ ፡ ኀይል ፡ (ሢራ፳ ፡ ፳፬ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ልስሐት ፤ መላሸት ፡ ማለጥ ፤ ዐልጫ ፡ መኾን ፡ ዐልጫነት ፤ አለመጣፈጥ ። ልስሐት ፡ ጼው ፡ ግዱፍ ። ልስሐተ ፡ ልሳንየ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ። ደራሲ) ።

አልስሐ ፤ አላሸ ፡ ዐልጫ ፡ አደረገ ፤ አደከመ ፡ አሰነፈ ፤ አስናቀ ፡ አስነቀፈ ። አልስሕ ፡ ሕምዘ ፡ ዘከዐወ ፡ ቀታሊ ። በሃይማኖተ ፡ ዚኣሁ ፡ አልስሐ ፡ ዘሎ ፡ መዋቅሕቲሁ ። ወዘሰ ፡ ይነብብ ፡ በከመ ፡ ረከበ ፡ ያለስሕ ፡ ርእሶ ፤ ወአልቦ ፡ ሞገስ ፡ ለቃሉ ። ያለስሓ ፡ ለምክሮሙ ፡ (ግንዘ ። ድጓ ። ሢራ፳ ፡ ፳፬ ። ኢሳ፴፬ ፡ ፳፭) ።

ለስኖ ፤ ኖት ፤ (ለሰነ ፡ ይሌስን ፡ ይለስን) ፤ መለሰን ፡ መምረግ ፤ ምርገን ፡ ማስተካከል ፤ ምላስ ፡ የላስው ፡ ማከመስል ፤ የጭቃ ። ገብስሰን ፡ እይ ፡ (ዐማርኛ) ።

ለሰነ ፤ (ዕብ ፡ ላሼን) ፤ ለፈለፈ ፡ ቀባጠረ ፤ አፈቸለ ፡ ተናገረ ፤ ፊት ፡ ለፊት ። ነገር ፡ ሠራ ፡ አሳበቀ ፤ ባንደበት ፡ ወይም ፡ በወረቀት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በለሰነ ፡ ፈንታ ፡ ተለሰነ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዘእንበለ ፡ ጥበብ ፡ ይትሌሰኑ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ። ለዐለን ፡ እይ ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

ለሳኒ ፤ **መለስን** ፤ ለፍላፊ ፡ አሳባቂ ፡ ምላሰኛ ፤ ለሳኝ ።

ተለሰነ ፤ በቁሙ ፤ ተመረገ ፤ ጭቃው ፡ ቤቱ ።

ልሱን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ስንት) ፤ የተለሰነ ፡ ልስን ፤ ምርግ ።

ልሳን ፤ (ናት ። ዕብ ፡ ላሾን ። ሱር ፡ ሊሻና ። ዐረ ፡ ሊሳን) ፤ በቁሙ ፤ ምላስ ፡ አንደበት ፤ የአፍ ፡ ውስጥ ፡ ሕዋስ ፡ የመብል ፡ የነገር ፡ መሣሪያ ፡ (ያዕ፫ ፡ ፭ ፡ ፮ ። ሢራ፳፰ ፡ ፲፭ ፡ ፲፱ ፡ ፳፮ ። መዝ ፡ ፭ ። ፲፭) ። በርሱ ፡ መሣሪያነት ፡ የሚነገር ፡ ቃልና ፡ ቋንቋም ፡ ከርሱ ፡ ስም ፡ ነሥቶ ፡ ልሳን ፡ ይባላል ። ዘክልኤ ፡ ልሳኑ ። ልሳን ፡ ጥዑም ። ጥዑመ ፡ ልሳን ፤ ቃል ፡ ነገር ፡ (ሢራ፮ ፡ ፭ ። ፵ ፡ ፳፭ ። ድጓ) ። ሕዝብ ፡ ዘኢተአምር ፡ ልሳኖሙ ። እለ ፡ ካልእ ፡ ልሳኖሙ ። በካልእ ፡ ልሳን ፡ ይትናገሩ ። ሰብዓ ፡ ወክልኤቱ ፡ ልሳናት ፤ ዘሴም ፡ ዐሥርቱ ፡ ወሰብዐቱ ፤ ዘካም ፡ ሠላሳ ፤ ዘያፌት ፡ ዕሥራ ፡ ወኀምስቱ ፡ (ኤር፭ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፫ ፡ ፮ ። ማር፲፮ ፡ ፲፯ ። ትርጓ ፡ ፊደ) ።

ልሳን ፡

ልሳን ፡ እንተ ፡ ወርቅ ፤ የወርቅ ፡ ገንዘብ ፡ በልሳን ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ (ኢያ፯ ፡ ፳፩) ።

ልሳን ፡ እሳት ፤ የእሳት ፡ ላንቃ ፡ ነበልባል ፡ (ሐዋ፪ ፡ ፫) ።

ልሳነ ፡ ባሕር ፤ የባሕር ፡ ጫፍ ፤ ሾለቅ ፡ አሞ ጥሙጦ ፡ ወደ ፡ የብስ ፡ ማኽል ፡ የሚገባ ፡ (ኩፋ ፡ ፺) ። ወደ ፡ ባሕርም ፡ የሚገባ ፡ ወንዝ ፡ ልሳን ፡ ይባላል ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፲፭) ።

ልሳናዊ ፤ ነዊን ፡ ልሳን ፤ ምላሰኛ ፡ ለፍላፊ ፡ አሳባቂ ፤ ወይም ፡ ቋንቋ ፡ ዐዋቂ ።

ልሳነ ፡ ወርቅ ፤ ጽሩየ ፡ ቃል ፤ ነባቤ ፡ ቃል ፡ ጽሩይ ፤ እንደበተ ፡ ጥሩ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፱) ።

ልሳነ ፡ መድሎት ፤ የሚዛን ፡ ቀንበር ፡ ጋድሙ ፤ ወይም ፡ ላንሴታው ፡ (ጥበ፲፩ ፡ ፳፫) ።

ልሳነ ፡ ዕፍረት ፤ ምዑዝ ፡ ቃል ፤ ነገሩ ፡ እንደ ፡ ሽቱ ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፫) ።

ልሳነ ፡ ሰብእ ፤ የድርሰት ፡ ስም ፤ መልክአ ፡ ልሳን ፤ የልሳንን ፡ ጠባይ ፡ የሚናገር ።

ሊተ ፤—ለኔ ፡ የኔ ፡ እኔን ፤—ለ ።

ለትሐ ፤ (ለስሐ) ፤ ጐረሠ ፡ አላመጠ ፤ ተጐነጨ ፡ ትጕመጠመጠ ፤ ጕንጩን ፡ ነፋ ፡ አሳበጠ ። ከተተ ፤ አገባ ፤ ልብስን ፡ በማጥን ፤ ወይም ፡ ሰውነትን ፡ በልብስ ፡ በቀሚስ ። መክተትና ፡ ማግባት ፡ ከመጕረሥና ፡ ከመጐንጨት ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፤ ምስጢሩ ፡ አንድ ፡ ነው ። ለትሐና ፡ ለስሐም ፡ አንድ ፡ ናቸው ።

ለታሒ ፤ መልትሒ ፡ ሒ ፤ የሚጐርሥ ፡ የሚጐነጭ ፤ ከታች ፡ አላማጭ ።

አልትሐ ፤ አጐረሠ ፤ አስጐረሠ ፤ አስጐነጨ ፤ አስከተተ ፤ አስገባ ።

እልታሕ ፤ (ሓት ። ዕብ ፡ ሜልታሓ) ፤ የልብስ ፡ ማጥን ፤ ወይም ፡ የክት ፡ ልብስ ፤ የጋን ፡ ሸማ ፤ በማጥን ፡ በጋን ፡ የሚከተት ። ሥረ ፡ ወጥ ፡ ልብስ ፤ ያልተሰፋ ፡ ትት ፡ ጥልፍ ፤ መርፌና ፡ መቀስ ፤ ያልዘረበት ፡ የሴቶች ፡ ሥራ ። እልታሐ ፡ መንፈስ ፡ ተዐጽፈ ። ወክዳኑሂ ፡ እልታሕ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፫) ።

መልታሕት ፤ (ብ ፡ መላትሕ ። ዕብ ፡ ማልታዓ ፤ ብ ፡ ማልታዖት) ፤ መንጋጋ ፤ ጕንጭ ፤ ፊት ፤ የግራ ፡ የቀኝ ፡ (ማቴ፭ ፡ ፴፱ ። ኢሳ፶ ፡ ፮ ። ፫ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፳፬) ። ሰላም ፡ ለመላትሒከ ፡ ተጸፍዖ ፡ ዘኢኀፈሩ ፡ (ደራሲ) ።

መልትሐ ፤ (ዲ ፡ ቃ ፡ ግ) ፤ መለታ ፤ እጁን ፡ ባፉና ፡ በጕንጩ ፡ አኖረ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመልትሐ ፡ ፈንታ ፡ ተመላትሐ ፡ ይላል ። ትኔጽሩኒ ፡ ወታነክሩ ፡ ወትትመላትሑ ፡ በእደዊክሙ ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፭) ።

አመልትሐ ፤ ፊት ፡ አስመለሰ ፤ አሳፈረ ፤ ወይም ፡ በጥፊ ፡ አስመታ ።

ተመላትሐ ፤ ጕንጮቹን ፡ ያዘ ፤ ፊቶቹን ፡ ጸፋ ፡ በ፪ ፡ እጁ ፤ የሐዘን ፡ የአንክሮ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ አገና ፡ ተጣፋ ፡ ይሉታል ፤ በጥፊ ፡ ተማታ ፡ ቢያሰኝ ፡ እንጂ ፡ አገና ፡ አያሰኝም ፤ እውነተኛ ፡ ፍችው ፡ ጕንጭንና ፡ ፊትን ፡ አይለቅም ።

ለተመ ፤ (ዐረ ፡ ለተመ ፤ ቀጠቀጠ) ፤ በቁሙ ፤ መታ ፡ ገጨ ፤ ወገጠ ፡ ፈተገ ፤ ኀፀበ ፡ ጐርደ ፡ አወጣ ፤ ዐሽ ፡ አበቀ ፤ የቄሎ ፡ የሽት ፤ ለደቄትም ፡ ይኾናል ፤ ለፈጸን ፡ እይ ። መለተም ፡ ከበግና ፡ ከፍየል ፡ ውጊያ ፡ የመጣ ፡ ነው ።

ተለትመ ፤ ተለተመ ፤ ኀፀበ ፡ ጐርደ ፡ ወጣ ፤ ታሸ ፡ ታበቀ ።

ልቱም ፤ የተለተመ ፤ ውግጥ ፡ ፍትግ ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፵ ። ዘሌ፪ ፡ ፲፬) ። ሐሪጽ ፡ ልቱም ፤ ታጥቦ ፡ ተፈትጎ ፡ የተፈጨ ፤ ስንዳሴ ፡ (፫ነገ ፡ ፬ ፡ ፳፪) ።

ሊቶስጥሮስ ፤ (ጽር ፡ ሊቶስትሮቶስ) ፤ የቦታ ፡ ስም ፤ ጸፍጸፍ ፡ ማለት ፡ ነው ። መካን ፡ ዘስሙ ፡ ሊትስጥሮስ ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፲፫) ። ፪ኛም ፤ ሊቶሶርቶን ፤ ሊቶስትሮቶን ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፫) ።

ለትቶ ፤ ቶት ፤ (ለተተ ፡ ይሌትት ፡ ይለትት ። ላዕልዐ ። ዐረ ፡ ለትለተ) ፤ መለተት ፤ መኰልተፍ ፤ መኰላተፍ ፤ ለታታ ፡ መኾን ፤ ያንደበት ። ለትቶ ፡ የሕፃናት ፡ ነው ፤ ከልተፈንና ፡ ላዕልዐን ፡ እይ ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በለተተ ፡ ፈንታ ፡ ተለተተ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወዝንቱ ፡ ሕፃን ፡ ቦ ፡ አመ ፡ ይትሌተት ፡ በግዕዝ ፡ ሕፃናት ፤ ወቦ ፡ አመ ፡ ይነብብ ፡ በነገር ፡ ጽኑዕ ፡ ከመ ፡ ወሬዛ ፡ ዘዐሥራ ፡ ዓመት ። እንዘ ፡ ይትሌተት ፡ ልሳኑ ፡ በሥርዐተ ፡ ደቂቅ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ሞጽ ፡ ምስ) ።

—፤ መለክለክ ፤ ማለክለክ ፤ ምላስን ፡ መጕልጕል ፤ ውሃን ፡ በምላስ ፡ ማንከ ፡ መጨለፍ ፡ መጠጣት ፤ የውሻ ፡ የድመት ፡ የአራዊት ፡ (ገድ ፡ አዳ) ። መድከም ፤ መልፋት ፤ መታከት ፤ የኀይል ፡ የጕልበት ፡ (ዐማርኛ) ።

ለታት ፤ (ለታቲ ፡ ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ ለታታ ፡ ኰልታፋ ፤ ከቡደ ፡ ልሳን ፤ አፈ ፡ ድዳ ፤ አጥርቶ ፡ የማይናገር ። ወለታት ፡ ውእቱ ፡ ሙሴ ፡ (ተረ ፡ ቄር፪) ።

—፤ ለከላኪ ፤ አለክላኪ ፤ በምላሱ ፡ ውሃ ፡ የሚልስ ፡ የሚጠጣ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ልቱት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ትት) ፤ የለተተ ፤ ድኩመ ፡ ልሳን ፤ ድዳ ፡ ለንባዳ ፤ ወይም ፡ በጭራሽ ፡ መናገር ፡ የማይችል ፡ በሃም ። አስተርአየ ፡ መድኅኒነ ፡ ከመ ፡ ያርትዕ ፡ ልሳነ ፡ ልቱተ ፡ ወያሩጽ ፡ ሐንካሰ ፡ (መዋሥ) ።

ልታቴ ፤ ልተት ፤ ልቱትነት ፤ ድካም ፡ ልስላሴ ።

ልት ፤ በቁሙ ፤ የቅጠል ፡ ስም ፤ የደጋን ፡ መሻገ ፡ ደካማ ፡ ለስላሳ ፡ የወጥ ፡ ቅጠል ። (ግጥም) ፤ የዚህ ፡ ቤት ፡ ሴቶች ፡ አትቅበጡ ፤ ልቶጡ ፡ ናችኹ ፡ ልቶጡ ፡ (ልት ፡ ወጡ) ። ቍስልም ፡ ሲለግምና ፡ ሲያቀብር ፡ ልት ፡ ቀጥቅጦ ፡ ቢያስሩበት ፡ ቶሎ ፡ ነፍርቆ ፡ ይሽራል ።

መ

መ ፤ ፲፫ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በ አበገደ ፤ ስሙ ፡ ማይ ፤ ቍጥሩ ፡ አርባ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ (መ—፵) አርብዓ ፡ ይባላል ።

መ ፤ የቃል ፡ አጕላማሽ ፤ አጋናኝና ፡ አዳማቂ ። መድረሻ ፡ እየኾነ ፡ በአንቀጽ ፡ ሳይቀር ፡ በኹሉ ፡ ይገባል ። መኑመ ፤ ምንትኑመ ፤ እስኩመ ፤ እፎመ ። ውእቱመ ፤ (ርሱማ) ፤ ካልእመ ፤ ባዕድመ ። መጽአመ ፤ ዘይመጽእ ። ፍችው ፡ ራብዕ ፡ ማድረግ ፤ ወይም ፡ ራብዕ ፡ መ ኾን ፡ ነው ፤ ሳይፈታም ፡ አዳማቂ ፡ ኹኖ ፡ ይቀራል ። (ዕ ርጃ ፡ ቍ፺፩) ።

መ ፤ ባዕድ ፡ ዘር ። በዘመድ ፡ ዘር ፡ ላይ ፡ እየተ ጨመረ ፡ መነሻ ፡ ይኾናል ፤ ግእዙ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ተነገረ ፡ ካዕቡ ፡ ራብዑ ፤ ሳድሱ ፡ ሳብዑ ፡ አይቀሩም ። ይህም ፡ ሰፈነ ፡ መስፍን ፤ ወደየ ፡ ሙዳይ ፤ ሐበ ፡ ማሕየብ ፤ ኀለፈ ፡ ምኅላፍ ፤ ወፀፈ ፡ ሞፀፍ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ። ሙና ፡ ሞ ፡ ጕራጆች ፡ ናቸው ፤ በወ ፡ ከሚ ነማ ፡ ከወ ፡ ግስ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ አይገኙም ።

ሙ ፤ የወንዶች ፡ አብዢ ፡ ምእላድ ፤ በሩቆችና ፡ በቅርቦች ፡ ዝርዝር ፡ የሚገባ ። ለሊሆሙ ፡ ለሊክሙ ፤ ሎሙ ፡ ለክሙ ፤ ጸውዖሙ ፡ ጸውዐክሙ ።

ሚ ፤ (ዕብ ፡ ሚ ፤ ማ ፤ ሜ) ፤ የጥያቄና ፡ የ ምርመራ ፤ የአንክሮ ፡ አገባብ ። ማ ፡ ማን ፤ ምን ፡ ምን ድር ። ሚ ፡ የዐቢ ፡ እምረኀብ ፡ ወሚ ፡ ያሐምም ፡ እምነ ፡ ቍር ። ምንት ፡ አነ ፡ ወሚ ፡ ዘመድየ ። ሚ ፡ ትርጓሜሁ ፡ ለቃል ፡ (አፈ ፡ ተ፳፫ ። ዮዲ፲፪ ፡ ፲፬ ። ፊ ልክ ፡ ፷፩) ።

—፤ ምንኛ ፤ ምን ፡ ያኽል ፤ ስንት ። ሚ ፡ አዳም ። ሚ ፡ በዝኁ ። ሚ ፡ መጠን ፡ (ማሕ፱ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፫ ። ቅዳ) ። ሚ ፡ ወሚ ፡ ቢል ፤ ምንና ፡ ምን ፤ ማንና ፡ ማን ፡ ያስ ኛል ። በጠጠትና ፡ በምኞት ፡ ላይ ፡ ሲወድቅ ፡ ምነው ፡ ይኾናል ። ሚ ፡ እሞትነ ፡ በግብጽ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ሶበ ፡ ሞትነ ፡ ይላል ፤ አያስኬም ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፫) ። (ዕርጃ ፡ ቍ፺፩) ።

ሞአ ፤—አሸነፈ ፤—መዊእ ፤ መዊአት ።

መአደ ፤—መከረ ፤—ምዒድ ፡ መዐደ ።

መአደ ፤ (ዐረ ፡ ማድ ። ዕብ ፡ ማዳድ) ፤ ሰፈረ ፡ ከነዳ ፤ አስተካከለ ፤ ወርዱን ፡ ቁመቱን ፤ የሕንጻ ፡ የንጨት ፡ የቦታ ፡ የመሬት ።

ማእድ ፤ (ዳት ። ዐረ ፡ ማይዳ ፤ ማይ ደት) ፤ በቁሙ ፤ ማድ ፡ ገበታ ፤ ሰደቃ ፡ አውራጅ ፤ የም ግብ ፡ ማቅረቢያ ፤ መብሊያ ፡ መጠጫ ፤ ወይም ፡ መሼጫ ፡ መለወጫ ፤ ሰፊ ፡ ዝርግ ፡ ሞላላ ፤ ወርዳም ፡ ቁመታም ፤ ወይም ፡ ክብ ፡ እንዳውድማ ፡ ያለ ፡ እግራም ። አስተዳ ለወት ፡ ዘዚአሃ ፡ ማእደ ። ማእደ ፡ መኳንንት ። ኢበ ልዐት ፡ አመትከ ፡ እማእደ ፡ ሐማ ። ወገፍትዐ ፡ ማ እዳቲሆሙ ፡ ለመወልጣን ፡ (ምሳ፱ ፡ ፪ ። ፳፫ ፡ ፩ ። አስቴ፬ ፡ ፲፯ ። ማቴ፳፩ ፡ ፲፪ ። ፳፭ ፡ ፳፯) ።

—፤ ምሥዋዕ ፡ መንበር ፤ የግዜር ፡ ማእድ ፡ ዕጣንና ፡ ቍር ባን ፡ ማቅረቢያ ። ማእደ ፡ ክህነት ፡ ዘሥሩዕ ፡ ቅድ ሜከ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ) ። ማእዳት ፡ ዘምሥያም ፡ (፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፮ ። ኩፉ ፡ ፴፩ ። ሚል፩ ፡ ፯) ።

—፤ ምሳ ፡ ድግስ ፤ መብልና ፡ መጠጥ ፡ እንጀራና ፡ ወጥ ። ወገብረ ፡ ማእደ ፡ ዐቢየ ። ባርኮ ፡ ማእድ ። ጸሎተ ፡ ማእድ ፡ (ዘፍ፳፩ ፡ ፰ ። ግብ፳ ፡ ፯ ። ሥር ፡ ጳኵ) ።

ማእዜ ፤ (ዕብ ፡ ማታይ ። ሱር ፡ ኤም ታይ ። ዐረ ፡ መተ) ፤ የጊዜና ፡ የጥያቄ ፡ አገባብ ፤ መቼ ፡ ምን ፡ ጊዜ ፤ በምን ፡ ሰዓት ። ለ ፡ እም ፡ እስከ ፡ ይሰማሙታል ። ኦሶቂኑ ፡ አውራኒሁ ፡ ማእዜ ፡ ይት ወለድ ። ማእዜ ፡ እበጽሕ ። ለአይ ፡ ወለማእዜ ፡ መዋዕል ። ዘኢይብልዎ ፡ እማእዜ ። እስከ ፡ ማእ ዜኑ ፡ ትላሕዎ ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፵ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፩ ። ቅዳ ፡ ኤጲ ። ፩ነገ ፡ ፲፮) ። ኢ ፡ ወኢ ፡ ትርጓሜ ፤ ኒ ፡ ትርኣስ ፡ ሲኾኑት ፡ መቼም ፡ መች ፡ ከቶ ፡ ይኾናል ። ኢማ እዜ ፡ ኢኮኑ ፡ ሕያዋነ ። ወኢማእዜ ። ኢለከፎን ፡ ፀ ሓይ ፡ ማእዜኒ ፡ (መቃ ፡ ገ፩ ። ቄር ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፮) ።

ማእዝን ፤—በቁሙ ፤—አዚን ፡ አዘነ ።

መአከ ፤ (የመሀከ ፡ ዋርሳ) ፤ ተቈጣ ፤ ዛተ ፡ ገላመጠ ፤ ቃጣ ፡ ሰነዘረ ፤ አስፈራራ ፤ በቃል ፡ በበትር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመአከ ፡ ፈንታ ፡ ተምእከ ፡ ተመአከ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወዓዲ ፡ አፍርሆ ፡ እንዘ ፡ ይት ሜአክ ። ኢኮነ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ እግዚ ፡ ዘይትሜአክ ፡ ወኢኮነ ፡ ከመ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ ዘይትቌየም ። ወ ይትሜአክ ፡ ዔሳው ፡ ያዐቅብሀ ፡ በእንተ ፡ በረከት ፡ ዘባ ረከ ፡ አቡሁ ፡ (ዮሴፍ ። ዮዲ፳ ፡ ፲፯ ። ኩፉ ፡ ፳፯) ።

ምኡክ ፤ (ከን ፡ ከት ፡ እከት) ፤ ቍጡ ፤ ዐ ይነ ፡ ደረቅ ፤ አፍጣጭ ፡ ገላማጭ ። ርኩስ ፡ በንበ ፡ እግዚ ፡ ምኡክ ፡ ዐይን ። ኅብአኒ ፡ እምልሳን ፡ ድሩክ ፡ ወእ ምዐይን ፡ ምኡክ ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ኅዳ፩) ።

ምእከት ፤ መቈጣት ፡ መዛት ፤ መቃጣት ፡ ማስ ፈራራት ።

ትምእክት ፤ ቍጣ ፡ ዛቻ ፤ ፍጥጫ ፡ ግልምጫ ፤ ጕራ ፡ ፍከራ ፤ በትር ፡ ስንዘራ ። ያሐዝን ፡ ትምእክት ፡ ልበ ፡ ጠቢባን ። ኢያደንግፂ ፡ ትምእክቱ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፲ ። ዮሴፍ) ።

መአክዋ፤—ምግብ፡ ቀለብ፤—አኪል፡ አክለ ።

ማእከል ፤—መካከል ፤—አኪል ፡ አክለ ።

መአነ ፤ (ዐረ ፡ መአ ። ዕብ ፡ ማኤን ፤ እንቢ ፡ አለ) ፤ ዘረጋ ፡ አሰፋ ፤ ሰፊ ፡ አደረገ ፤ የቦታ ፡ የሕንጻ ። እንደ ፡ ዕብራይስጡ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ ዘጋ ፡ ከለከለ ፡ ያሰኛል ።

ማእን ፤ ስፋት ፤ ወርድ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መማቻ ፡ መታኰሻ ፡ ቀጥር ፡ ይሉታል ። ወገብረ ፡ ቆመ ፡ አረፍቱ ፡ ሰብዓ ፡ በእመት ፤ ወማእኖ ፡ ዘኅምሳ ፡ በእመት ፡ (ዮዲ፩ ፡ ፪) ።

ምእኖ ፤ አው ፡ ማእኖ ፤ ዐዘባ ፡ ጭቃ ፤ ማጥ ፡ ረግረግ ። አሕርው ፡ ዘውስተ ፡ ጽቡረ ፡ ማእኖ ፡ ያንገረግሩ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሜኤፌሳይም ፤ (ዕብ ፡ ሜይ ፡ አፍሳይም ፤ ጥቂት ፡ ውሆች ፡ ጫማ ፡ የሚያስብሱ ፡ እስከ ፡ ቍርጭምጭሚት ፡ የሚደርሱ ፡ ወንዙ ፡ ባይ ፡ ኹኖ ፡ ከማነሳቸው ፡ የተነሣ ፡ እያሉ ፡ የሉም ፡ የሚባሉ ፡ (ሕዝ ፵፯ ፡ ፫) ።

ምእር ፤—አንድ ፡ ጊዜ ፤—ምዕር ።

መአሰ ፤ (ዕብ ፡ ማአስ ፤ ናቀ ፡ ነቀፈ) ፤ ገፈፈ ፡ አስራቈተ ፤ ቈርበት ፡ እወጣ ። ማሰ ፡ ቈፈረ ፤ አጐደጐደ ። ማሳ ፡ ማሽ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ማእስ ፤ (ብ ፡ አምእስት) ፤ በቁሙ ፤ ማስ ፡ ቈርበት ፤ ጠፍር ፡ ቈዳ ፡ አጎዳ ። ማእሰ ፡ በግዕ ፡ ሕቡይ ። ማእሰ ፡ ዘባኑ ። ኢይቅንቱ ፡ ማእሰ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፭ ። ኢዮ፵ ፡ ፳፭ ። ሕዝ፵፬ ፡ ፲፰) ። ትመሥጥዎሙ ፡ አምእስቲሆሙ ፡ እምላዕሌሆሙ ። በልዑ ፡ አምእስተ ፡ ሠረገላቲሆሙ ፡ ወማእሰ ፡ ቀቀበ ፡ አስይፍቲሆሙ ፡ (ሚክ፫ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። ዘፍ፳፯ ፡ ፲፯) ።

መአት ፤ (መዐት ፡ ብዛት ፤ ምዒዕ ፡ መዕዐ) ፤ በዛ ፡ ፈደፈደ ፤ ዐሥር ፡ ዕጥፍ ፡ ወይም ፡ መቶ ፡ ኾነ ፡ መቶ ፡ ተባለ ።

አምአተ ፤ አበዛ ፤ ዐሥሩን ፡ መቶ ፤ ወይም ፡ መቶውን ፡ ሺሕ ፡ አደረገ ። አምአተ ፡ ወአመክዐበ ፡ (ድጓ ። ሉቃ፰ ፡ ፰) ።

ምእት ፤ (ዕብ ፡ ሜአ ። ሱር ፡ ማአ ። ዐረ ፡ ሚአት) ፤ የቍጥር ፡ ስም ፡ መቶ ፤ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ ወይም ፡ መቶ ፡ ጊዜ ፡ አንድ ። ምእት ፡ ክረምት ። ምእት ፡ አባግዕ ። ኅረዩ ፡ ምእተ ፡ ብእሴ ፡ (ሚራ፲፰ ፡ ፱ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፲፱ ። ዮዲ፲ ፡ ፲፯) ። ከክልኤቱ ፡ እስከ ፡ እልፍ ፡ ተስዓ ፡ ወተስዐቱ ፡ ምእት ፡ እያለ ፡ በቅጽል ፡ ይዘምታል ።

አምአት ፤ (ታት) ፤ መቶዎች ፤ ዐሥር ፡ መቶ ፡ ወይም ፡ መቶ ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ አንድ ፡ ሺሕ ። ይገብር ፡ ማህሰ ፡ ለአምአት ፡ ወለአእላፍ ። መላእክተ ፡ አምአት ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫ ። ፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፩) ።

አምአታት ፤ መቶ ፡ ጊዜ ፡ መቶ ፤ ዐሥር ፡ ሺሕ ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ እልፍ ።

መብእስ ፤—ወጥ ፡ ገብ ፡ ድንጐር ፤—ብኢስ ፡ ብእሰ ።

ሚበዝኅ ፤ የቅኔ ፡ ስም ፤ በ፫ኛው ፡ መዝሙር ፡ የሚገባ ፡ ፫ ፡ ቤት ፡ ያለው ።

መበለ ፤ (ዐበለ ፤ ማዕበል) ፤ ጌታየ ፡ ሠለጠነ ፤ ደፈረ ። በሐዘ ፡ እንዘ ፡ ይሜብል ፡ ላዕለ ፡ መርዔት ። ገብር ፡ ጠቢብ ፡ ይሜብል ፡ አጋዕዝተ ፡ አብዳ ። ወብእሲትሰ ፡ ትምሀር ፡ ኢናበውሕ ፤ ወኢትመብል ፡ ላዕለ ፡ ብእሲ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፳፯ ። ፲፯ ፡ ፪ ። ፩ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፲፪) ።

አመበለ ፤ አሠለጠነ ፤ ሾመ ፡ ወከለ ። ወአመበሎ ፡ ዲበ ፡ ኵሉ ፡ ቤቱ ፡ (ኩፋ ፡ ፵) ።

መብልዕ ፤—መብል ፡ ምግብ ፤—በሊዕ ፡ በልዐ ።

መበለት ፤—በቁሙ ፡ ድኻ ፡ ሴት ፤—በልቶ ፡ በለተ ።

ሙባኒም ፤-ቅዉ ፡ ማን ፡ ርቱዓን ፤-መው ።

መብዐል ፤—መክደኛ ፤—ብዒል ፡ ብዕለ ።

መግ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ፮ኛው ፡ ክፍል ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ። መግ ፡ ዘውእቱ ፡ ነገሥት ፡ ራብዕ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

መግበ ፤ ቦት ፤ (መገበ ፡ ይሜግብ ፡ ይመግብ) ፤ መመገብ ፡ መቀለብ ፤ ማብላት ፡ ማጠጣት ፤ ምግብ ፡ መስጠት ፡ (ዐማርኛ) ። መጠበቅ ፡ መከናከን ፤ መከበብ ፡ ለመጠበቅ ። ይሜግቡ ፡ በጽድቅ ፡ መንበሮ ። ኢይክል ፡ ሠሪዐ ፡ መንግሥት ፡ ወመግቦታ ። ዘይሜግብ ፡ ንዋየ ፡ ለድክትምት ። ይሜግብዋ ፡ ወየዐውድዋ ። ማህል ፡ ይሜግቦሙ ። ይሜግብ ፡ ሕዝቦ ፡ (ምሳ፳ ፡ ፳፰ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፫ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፵፩ ። ፻፳፱ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲) ።

—፤ መምራት ፡ ማስተማር ፤ በሥራት ፡ ማስኬድ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከመጠበቅ ፡ ይገባል ። ነፍስ ፡ እስርት ፡ በሥጋ ፡ ከመ ፡ ትመግቦ ፡ ወትሥራዕ ፡ ሕይወቶ ። ይሜግባ ፡ ለሐመር ፡ (ዮሴፍ ። መጽ ፡ ምስ) ።

መጋቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ገብት ፤ በቁሙ ፤ የሚመግብ ፡ የሚጠብቅ ፤ ጠባቂ ፡ ሹም ፤ አዛዥ ፡ ቤታባት ፤ ምስለኔ ፡ እንደራሴ ፤ ወኪል ፡ ሞግዚት ፤ መሪ ፡ አስተማሪ ። መጋቤ ፡ ቤተ ፡ ንጉሥ ። መጋቤ ፡ ሀገር ። መጋብያነ ፡ ሕግ ። መጋቤ ፡ ኵሉ ። መጋቢት ፡ (ኢሳ ፳፪ ፡ ፲፭ ። ሮሜ፲፮ ፡ ፳፫ ። ዳን፲፩ ፡ ፳፪ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ መጋ፳፯) ። መገብተ ፡ አብያተ ፡ ንጉሥ ። ተሠይሙ ፡ መገብተ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ ጥሪቱ ። መገብተ ፡ ምሥራብ ፡ (ዕዝ፰ ፡ ፳፱ ። ፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፴፱ ። ግብ፱ ፡ ፩) ።

ምግብ፤ በቁሙ፤ ቀለብ፡ መብል፡ መጠጥ፡ እንጀራና፡ ወጥ። ማርያም፡ ሀብኒ፡ ምግበ፡ ዕለት፤ እስመ፡ ተማሕፀንኩ፡ አንሰ፡ በዘዚኣኪ፡ ስደት፡ (ቅኔ)።
—፤ ጥበቃ፡ ሹመት፡ የሹመት፡ ሥራ፡ አስተዳደር። መገቦሙ፡ ምግበ፡ እኩየ። ዘሀለወት፡ ታሕተ፡ ምግቡ። ከመ፡ ይፈጽም፡ ምግቦ። ትሰዐር፡ እምግብከ። በምግቡ፡ ለቈስጠንጢኖስ፡ (አፈ፡ ድ፴፱። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፫። ተረ፡ ባሮ። ኢሳ፳፪፡ ፲፱። ስንክ፡ መስ፳፩። ሉቃ ፲፮፡ ፪—፬)።

አመገበ፤ አስመገበ፤ አስጠበቀ፡ ዐደራ፡ ሰጠ፤ ሾመ፡ አሠለጠነ፤ መጋቢ፡ አደረገ። መጋቢ፡ ዘአመገብዎ። እግዚ፡ አመገበከ፡ ትቅትል፡ ወታሕዩ። ኣሜግቦ፡ ምግበከ። ኢታመግብ፡ ነኪረ፡ ላዕለ፡ ቤትከ፡ (ፈ፡ መ፡ ፰፡ ፲፱። መቃ፡ ገ፫። ኢሳ፳፪፡ ፳፩። ሢራ፴፡ ፳፫)።

ተመገበ፤ በቁሙ፤ በላ፡ ጠጣ፡ ተቀለበ፤ ተጠበቀ፤ ተሾመ። ነፍስ፡ እንተ፡ ትትሜገብ፡ በመንፈስ፡ አምላካዊት። ተመገበ፡ ቦቱ። እለ፡ ይትሜገብዎ፡ ግብረ፡ መወልጣን፡ (አፈ፡ ተ፴፱። ፍ፡ ነ፡ ፵። ፈ፡ መ፡ ፲፱)።

ምጉብ፤ (ባን፡ ባት፡ ግብት)፤ የተመገበ፤ የተጠበቀ፤ የተሾመ። ወውእቱሰ፡ ምጉብ፡ በኀይለ፡ አምላኩ፡ (ገድ፡ ኪሮ)።

ምግብና፤ መጋቢነት፤ ጥበቃ፡ ሹመት። በእንተ፡ ምግብና፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴)። ምግብ፡ ምግብና፡ ወይም፡ ምጋቤ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ምግበት፡ ይላል፤ ቤቱ፡ የቀደሰ፡ ነውና፡ አያሰኝም። ሥልጣነ፡ ምግበትን (ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፫)።

መጋቢት፤ በቁሙ፤ ስመ፡ ወርኅ፡ ሳብዕት፡ እመስከረም፤ የመዓልትና፡ የሌሊት፡ ምግብና፡ እንደ፡ መስከረም፡ ትክክል፡ የሚኾንባት፡ ወርኅ፡ ዕሪና፡ ማለት፡ ነው። እስመ፡ ይዔሪ፡ መዓልት፡ ወሌሊት፡ አመ፡ ዐሥራ፡ ወኀሙሱ፡ ለወርኅ፡ መጋቢት፡ (ዲድ፡ ፴)። ክያ፡ ዐምስት፡ ያለው፡ የዱሮው፡ ነው፤ ዛሬ፡ ግን፡ በደቃይቅ፡ ቍጥር፡ ፱፡ ቀን፡ ወደ፡ ታች፡ ወርዷ፡ አመ፡ ዕሥራ፡ ወአሚሩ፡ ኾኗል። በኛም፡ ብተት፡ አመ፡ ዐሡሩ፡ ወሠሉሱ፤ ወይም፡ ወረቡዑ፡ ይኾናል።

ሞገድ፤—በቁሙ፡ ማዕበል፤—ወጊድ፡ ወገደ።

መግዌ፤—ጥራዝ፡ የመጣፍ፡ ነዶ፤—ጎግዎ፡ ትገወ።

መግዝእ፤—ገች፡ ፍሪዳ፤—ገዚእ፡ ገዝአ።

ምጕሕያ፤—ዐረም፡ ቋያ፤—ጐሐየ።

ምጕጣይ፤—መኀጐጫ፤—ጐጥይ፡ ጐጠየ።

ምጕያይ፤—መሸሻ፡ መጠጊያ፤—ጐይይ፡ ጐየ።

መግለ፤ አው፡ መገለ፤ (ዐረ፡ መጀለ። ዕብ፡ ማጌል)፤ መግል፡ ያዘ፤ ዐበጠ። መገለ፤ ፈረጠ። ጸልዐ፡ ዘይመግል፡ (ኢሳ፩፡ ፮)።

አምገለ፤ አመገለ፡ አፈረጠ። ያመግል፡ (መ፡ ፈ)።

መግል፤ (ብ፡ አምግልት)፤ በቁሙ፤ ከበጠ፡ ከቈሰለ፡ ገላ፡ የሚፈስ፡ ነጭ፡ እድፍ። ለእመ፡ ኮነ፡ ቍስል፡ ዕሙቀ፡ ወምሉአ፡ መግል፡ (ፍ፡ ነ፡ ፭። ስንክ፡ ኀሐ፫)። ቍስለ፡ መቅሠፍት፡ ይገብር፡ አምግልተ፡ (ሢራ፴፰፡ ፲፯)።

መገን፤ (ብ፡ አምጋን። ዕብ፡ ማጌን)፤ ጋሻ፡ አግሬ። በዳዊት፡ ጋሻ፡ አምሳል፡ የተሠራ፡ የአይሁድ፡ ንሻን፤ ማኅተመ፡ ሰሎሞን። የኢትዮጵያም፡ ሽልማትና፡ ትእምርተ፡ መንግሥት፡ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ምጕንጳ፤—ጐረንጐሬ፤—ገነጳ።

መጐጸ፤ (ደጐጸ፡ መድጐጽ)፤ ተቈጣ፡ ዘለፈ፤ ነጠበ፡ ነቀፈ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በመጕጸ፡ ፈንታ፡ አመጕጸ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ሊቃናተ፡ ኢታመጕጽ። ዘይመጕጽ፡ ሊቃናተ፡ (፩ጢሞ፡ ፭፡ ፩። ቀሌ)።

አመጐጸ፤ (ያሜጕጽ፡ ያመጕጽ)፤ አስቈጣ፤ አስነቀፈ። አስደራጊ፡ ነው፤ ፫ኛ፡ አካል፡ ያሳያል።

መጕረጽ፤—ማጕርጥ፤—ጐሪጽ፡ ጐረጸ።

ሞገስ፤—በለሟልነት፤—ወጊስ፡ ወገሰ።

ሞገት፤—ሞገድ፤—ወጊድ፡ ወገደ።

መጅ፤ ፫ኛ፡ ክፍል፡ ፍትሐ፡ ነገሥት። መጅ፡ ዘውእቱ፡ ነገሥት፡ ሣልስ፡ (ፍ፡ ነ፡ መቅ)። በቁሙ፡ የወፍጮ፡ ግልገል፡ (ዐማርኛ)።

መደብ፤—በቁሙ፡ ዕርከን፤—ደይብ፡ ደየበ።

መድበል፤—ክምቹ፤—ደቢል፡ ደበለ።

መድበራ፤—ዱር፡ በረሓ፤—ደቢር፡ ደበረ፥ደብር።

ማድጋ፤—በቁሙ፡ እንስራ፤—ደጊግ፡ ደገ።

መደደ፤ መደ፤ (ትግ፡ ወዐረ)፤ ዘረጋ፤ መደመደ፡ አስተካከለ፤ ያውድማ፡ የቤት። ሜዳ፡ መደዳ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። መአደን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ማድዮ፤ (ዕብ፡ ማድ፤ ማድያው። ጽር፡ ማንዲያስ)፤ የላይ፡ ልብስ፤ የክብር፡ ልብስ፤ ነገሥታት፡ መኳንንት፡ ሊቃነ፡ ካህናትም፡ የሚለብሱት። ዮና፡ ው፡ ዝርዝሮች፡ ናቸው፤ ልብሰ፡ ዕበዩ፡ እንደ፡

ማለት ። ወሀቦ ፡ ዐጽፈ ፡ ዘላዕሌሁ ፡ ወማድዮሂ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፭) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጩፋ ፡ ይሉታል ። ጀኛ ፡ ደግሞ ፡ እንደ ፡ ጽርኡ ፡ ቃል ፡ በማድዮ ፡ ፈንታ ፡ መንድያ ፡ ይላል ፤ ይህንንም ፡ የጦር ፡ ልብስ ፡ እንደ ፡ ፀሐየ ፡ ፊሳ ፡ ያለ ፤ ዘየሀይድ ፡ ዐይን ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ።

ማዳይ ። ምድያም ፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፪ ። ፳፭ ፡ ፪) ።

መዲና ፤—በቁሙ ፡ ከተማ ፤—ደይኖ ፡ ደየነ ።

ምዳቅ ፤—ምዳቋ ፤—ደቂሕ ፡ ደቅሐ ።

መደረ ፤ (ይመድር ፡ ይምድር ። ዐረ ፡ መዲረ) ፤ ስፋ ፤ ረዘመ ፤ ወፈረ ። ስፋት ፡ የወርድ ፡ ር ዝማን ፡ የቁመት ፡ ወፍር ፡ የወል ፡ የመካከል ። ብሕረን ፡ ተመልከት ፡ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ፤ ብሕረ ፡ የባሕር ፡ መደረ ፡ የየብስ ።

መደረ ፤ (ዐረ ፡ ረከዘ) ፤ በቁሙ ፤ ወጋ ፡ ቸከለ ፤ ምድር ፡ ያዘ ፡ ተመረኰዘ ፤ ከምድር ፡ ወረደ ፡ ተጠጋ ፤ የብስ ፡ ረገጠ ፤ የቀዛፊና ፡ የመርከብ ፡ የባለታንኳ ።

ምድር ፤ (ብ ፡ ምድራት ፤ አምዳር ፤ አምዳራት ፥ ሮት) ፤ በቁሙ ፤ ስፊ ፡ ዝርግ ፤ ረዥም ፡ ወርዳም ፡ ቁመታም ፤ ደንዳና ፡ ወፍራም ፤ ከንባሕሩና ፡ ከንየብሱ ፡ ከንጕተናው ፡ ከንልብሱ ፡ ባንድነት ። ዘገብረ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ። ገባሬ ፡ ሰማያት ፡ ወምድር ። ሰማይ ፡ ወምድር ፡ የኀልፍ ፡ (ቅዳ) ።

—፤ የብስ ፡ የባሕር ፡ ርብ ፤ ከየብስ ፡ የተፈጠሩ ፡ የዐርብ ፡ ፍጥረቶች ፡ የሚኖሩበት ። ወሰመየ ፡ ለየብስ ፡ ምድረ ፡ ወለምእላደ ፡ ማይ ፡ ባሕረ ። ለታብቍል ፡ ምድር ፡ ሐመልማለ ፡ ሣዕር ። ለታውፅእ ፡ ምድር ፡ ዘመደ ፡ እንስሳ ፡ ወአራዊት ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲ ፡ ፲፩ ። ፳፬) ።

—፤ የቦታ ፡ የርስት ፡ የመንግሥት ፡ ክፍል ፤ ሀገር ፡ ብሔር ፡ አውራጃ ፡ መንደር ፡ ከተማ ፡ ገጠር ፡ በሕዝብ ፡ በነገድ ፡ በገመድ ፡ በቀላድ ፡ የተለየ ፤ ከንሕዝቡ ፡ ከንባለቤቱ ። ዘሉ ፡ ምድር ። ምድራት ፡ ርሒባት ። አድባር ፡ ወአምዳር ። ውሳንያተ ፡ አምዳር ። ደበውእ ፡ ውስተ ፡ አምዳራት ። ወዘረውኮሙ ፡ በአምዳሮት ፡ (ዮዲ፲፩ ፡ ፲፮ ። ፩ዜና ፡ ፬ ፡ ፵ ። ዘዳ፲፩ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። ዳን፲፩ ፡ ፵ ። ሕዝ፲፩ ፡ ፲፮) ።

—፤ የሰው ፡ ባሕርይ ፤ ሥጋ ፡ ዐፈር ፡ መሬት ። ዘምድረ ፡ ለብሰ ፡ (ኪዳ) ። ምድረ ፡ ግብ ፡ ምድረ ፡ ባሕር ፡ ቢል ፤ ታሕት ፡ ውስጥ ፡ ልብ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዳን፯ ፡ ፳፱ ። ኢዮ ፴፰ ፡ ፲፮) ።

ምድራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የምድር ፡ ከምድር ፡ የተገኘ ፡ በምድር ፡ የሚኖር ። ወልደ ፡ ምድራዊ ። ሥጋ ፡ መሬት ፡ ምድራዊ ። ንጉሥ ፡ ምድራዊ ። ሕይወት ፡ ኀላፊት ፡ ምድራዊት ፡ (ጥበ፯ ፡ ፩ ። ዮሐ፫ ። ፊልክ ፡ ፻፺፪ ። መቃ) ።

መድረወ ፤ ከምድር ፡ አገባ ፤ ከተተ ፡ ቀበረ ፤ ፈጸመ ፡ ጨረሰ ፤ አከናወነ ፤ ያዝሙራ ፡ የሥራ ። ገመረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

አመድረወ ፤ ከምድር ፡ አስገባ ፤ አስከተተ ።

እምድሩ ፤ አካቶ ፡ ፈጽሞ ፡ ጭራሽ ፤ ከንዱ ፡ ዘንዱ ። ገሙራን ፡ እይ ። እመሰ ፡ እምድሩ ፡ ትኩሲ ፡ ሐማማቶ ፡ ትክሕድ ፡ ትስብእቶ ፡ (ተረ ፡ ቄር፩) ።

ምህወ ፤ (ይምሁ ፡ ይምሀው ፤ ምሂው ። መስወ ፤ መሰወ) ፤ ሟሟ ፡ ቀለጠ ፤ ውሃ ፡ ኾነ ፤ ዛለ ፡ ደከመ ፡ ወዛ ፡ (ዘፀ፲፮ ፡ ፳፩) ። ሥጋሁ ፡ ከመ ፡ ማይ ፡ ምህወ ። ባሕር ፡ እንተ ፡ ኢተዐዱ ፡ እምወሰና ፡ ወምድርኒ ፡ እንተ ፡ ኢትምሁ ፡ እምዝብጠተ ፡ መዋግዲሃ ። ይምሁ ፡ ወይትመሰው ፡ ዙሉ ፡ አባል ፡ (ስንክ ። አትና ። ግንዘ) ። ማይ ፡ ውሃ ፡ ማለት ፡ ኹለቱም ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። በምህወ ፡ ፈንታ ፡ ተምህወ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ትትመሀው ፡ አባሉ ፡ (ግንዘ) ።

አምህወ ፤ አሟሟ ፡ አቀለጠ ፤ ውሃ ፡ አደረገ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፭) ።

ማህው ፤ (ብ ፡ ማህዋት ፤ አምሃው ። ዐረ ፡ መሃት) ፤ የብርሌና ፡ የብርጭቆ ፡ የቅዛዝ ፡ የመስታዮት ፡ ጭቃ ፡ ዐፈሩ ፡ ደንጊያው ፡ እንደ ፡ ኖራ ፡ ፈልቶና ፡ ቀልጦ ፡ የሚሠራ ፤ ወይም ፡ የተሠራው ። መስተገብራነ ፡ ማህው ። አምጽኡ ፡ ሎሙ ፡ እምህየ ፡ ሕምዘ ፡ በማህው ። ጽዋዐ ፡ ማህው ። እለ ፡ ይሰትዩ ፡ ወይነ ፡ በማህው ፡ ወቢረሌ ። ማህው ፡ ለእመ ፡ ተሰብረ ፡ አልቦ ፡ ዘያስተጣግዖ ፡ ዘእንበለ ፡ ገባሪሁ ። ሰባራተ ፡ ማህው ፡ በሊኃት ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፳፩ ። ዮሴፍ ። አርጋ ። ዓሞ፮ ፡ ፮ ። ያዕ ፡ ዘእል ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፱) ።

ማህው ፡

መሀከ ፤ ምህከ ፤ (መሐረ ፤ ምሕረ) ፤ ራራ ፡ ዐዘነ ፡ ማረ ፤ ይቅር ፡ አለ ። ኢመሀከተኪ ፡ ዐይን ። ወልዶ ፡ ጥቀ ፡ ኢምህከ ፡ እምኔነ ። አንተሰ ፡ ትምህክ ፡ ሐምሐመ ። መሀክ ፡ ሕዝበከ ። መሀኩ ፡ ሊተ ፡ ወልድየ ። ዘእንበለ ፡ ምሂክ ። ምሂኮትየ ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፭ ። ሮሜ፰ ፡ ፴፪ ። ዮና፬ ፡ ፲ ። ዮኤ፪ ፡ ፲፯ ። ፪ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፭ ። ስንክ ። አርጋ) ።

—፤ ገመገመ ፡ ሣሣ ፡ ቈጠበ ። ዘይምህክ ፡ በትሮ ። ዘይምህክ ፡ ነገረ ። ኢትምሀኩ ፡ ገሥጾቶሙ ፡ (ምሳ፲፫ ፡ ፳፬ ። ኢዮ፵፪ ፡ ፫ ። ዲድ ፡ ፳፪) ።

—፤ አዳነ ፡ ተቤዠ ፤ ጠበቀ ። ይምህክ ፡ ነፍሰ ፡ እሞት ። እምእደ ፡ ሳኦል ፡ መሀኮ ። ወእምነኪር ፡ መሀክ ፡ ለገብርከ ፡ (ኢዮ፴፫ ፡ ፲፰ ። አርጋ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፲፰) ።

መሃኪ ፤(ኪት ፡ ክያን ፡ ያት)፤ የሚራራ ፤ መሓሪ ፡ ዐዛኝ ፤ ይቅር ፡ ባይ ፤ አዳኝ ፡ ፈዋሽ ። አብ ፡ መሃኪ ፡ ዘይምህክ ፡ ወልዶ ። እግዚ ፡ መሃኪክ ፡ (አፈ ፡ ተ፬ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፴፯) ።

ተምህከ ፤ ተማረ ፡ ይቅር ፡ ተባለ ፤ ይቅርታ ፡ አገኘ ።

ምሁክ ፤(ክን ፡ ክት ፡ ህክት)፤ የተማረ ፤ ይቅርታ ፡ ያገኘ ።

ምህከት ፤ መራራት ፤ ይቅር ፡ ማለት ። ይቅር ፡ መባል ፤ ይቅርታ ፡ ማግኘት ። ይቅርታ ፡ ስርየት ፤ ርኅራኄ ። ምህከት ፡ ወምሕረት ፡ (ዮሴፍ) ።

ማህከወ ፤(ተቀ ፡ ግ ። መሀከ)፤ አስፈራ ፤ አስደነገጠ ።

ተማህከወ ፤ ፈራ ፡ ደነገጠ ፤ ከው ፡ ከቸ ፡ አለ ። ወሶበ ፡ ይወዲ ፡ ዲቤክሙ ፡ ቃሎ ፡ አኮኑ ፡ ትትማህከዉ ፡ ወትፈርሁ ፤ ወዙሎሙ ፡ ብርሃናት ፡ ይትህወኩ ፡ በፍርሀት ፡ ዐቢይ ። ወምድር ፡ ዙላ ፡ ትትማህከው ፡ ወትርዕድ ፡ ወትጌጉእ ፡ (ሔኖ፶፱ ፡ ፩ ፡ ፪) ።

ምህላ ፤—ልመና ፡ ምልጃ ፤—ምሒል ፡ መሐለ ።

ማሄለክ ፤(ዕብ ፡ ማሃላኸ)፤ መኼጃ ፡ መመላለሻ ፤ መንገድ ፡ ወልወል ፡ (ሕዝ፵፪ ፡ ፬) ።

መሀነ ፤—ፈገፈገ ፤—ምሒን ፡ መሐነ ።

መሀና ፤—እጅ ፡ መንሻ ፤—መሐና ።

ሜሄኑህ ፤(ዕብ ፡ ሜሄናህ)፤ እምኔሆን ፡ (ሕዝ፵፪ ፡ ፩) ።

ምሂር ፤ ሮት ፤ (መሀረ ፡ ይሜህር ፡ ይምሀር ። ዕብ ፡ ማህር ፤ ፈጠነ ፡ ቸኰለ)፤ መማር ፤ መምህር ፡ መኾን ፡ መምራት ፡ ማሳየት ፤ መምከር ፡ ማስተማር ፤ ማልመድ ፡ ማስለመድ ። መሀሮ ፡ አቡሁ ፡ መጽሐፈ ። ዘሰ ፡ ይሜህር ፡ ወይገብር ። ትሜህር ፡ እገሪሃ ፡ ሐዊረ ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ማቴ፭ ፡ ፲፱ ። ዘዳ፳፰ ፡ ፶፮) ። —፤ መቅጣት ፡ መገረፍ ፤ መቈጣት ፡ መዝለፍ ። መሀር ፡ ወልደከ ። መሀረኒ ፡ እግዚእ ። ገሥጸ ፡ ወመሀረ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፲፯ ። ኤር፲ ፡ ፳፬ ። ሢራ፯ ፡ ፳፫) ። መርሐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

መሃሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ሀርት)፤ በቁሙ ፡ ማሪ ፡ መሪ ፤ መካሪ ፡ አስተማሪ ።

መምህር ፤(ርት ፡ ራን ፡ ራት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፡ መምር ፡ የትምርት ፡ አባት ። አሐዱ ፡ ውእቱ ፡ መምህርክሙ ። መምህርት ፡ ይእቲ ። መምህራነ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ሐም፳፭ ። ኅዳ፳፱) ። ውርወት ፡ ድቀት ፡ ፍርሀት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መምህረ ፡ ሕግ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (መዝ፱ ፡ ፳፩) ።

ማህር ፤ (ብ ፡ አምህርት)፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። አእላፍ ፡ አምህርት ፡ (፩ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፲፭) ።

አምህረ ፤ አስማረ ፡ አስተማረ ፤ ለመምህር ፡ ሰጠ ፡ ከተማሪ ፡ ቤት ፡ አገባ ።

ተምህረ ፤ ተማረ ፤ ለመደ ። ተምህረ ፡ መጽሐፈ ። ተምህረ ፡ መሚጠ ። እስከ ፡ ይትሜሀሩ ፡ ብዙኃን ፡ (ኩፋ ፡ ፬ ። ሕዝ፲፱ ፡ ፫ ። ዳን፲፪ ፡ ፬) ። ነበበ ፡ ኀለየ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተምህረ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ኢትትመሀር ፡ ነፍስየ ፡ ኀጢአተ ። ልበ ፡ ጻድቃን ፡ ይትሜሀር ፡ ሃይማኖተ ። እስመ ፡ ሐሰተ ፡ ይትሜሀር ፡ ልቦሙ ፡ (ኢዮ፳፯ ፡ ፬ ። ምሳ፲፭ ፡ ፳፰ ። ፳፬ ፡ ፪) ።

ተመሃሪ ፤ ተማሪ ፡ ረድእ ፡ ደቀ ፡ መዝሙር ። ተመሃርያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

ምሁር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ህርት)፤ በቁሙ ፤ የተማረ ፡ ትምርት ፡ የጠገበ ፤ ዐዋቂ ፡ ሊቅ ፤ ልባም ፡ አስተዋይ ። ምሁር ፡ በዙሉ ፡ ጥበብ ። ምሁራን ፡ በኀበ ፡ እግዚ ። ነገሩ ፡ ኢኮነ ፡ ከመ ፡ ምሁር ። ብእሲ ፡ ምሁር ፡ (ቀሌ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፴፬ ፡ ፴፭ ። ሢራ፴፩ ፡ ፱) ።

ተምሃር ፤ ትምርት ፤ ልማድ ። ሕግከ ፡ ተምሃርየ ፡ ውእቱ ። እስመ ፡ እኩይ ፡ ተምሃሩ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ። ሄርማ ፡ ገ፴፬) ።

ትምህርት ፤(ታት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፡ ትምርት ፤ ዕውቀት ፤ ድርሳን ፡ ምዕዳን ። ወልድ ፡ ዘእንበለ ፡ ትምህርት ። ነፍሳት ፡ እለ ፡ አልቦን ፡ ትምህርት ። በትምህርታቲሁ ። ትምህርታት ፡ ወተግሣጻት ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፳፩ ። ጥበ፲፯ ፡ ፩ ። ቄር ። ስንክ ፡ መስ፳) ። ልማድና ፡ ባህል ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ትምርት ፡ ነው ።

ማህረከ ፤(ይማህርክ ፡ ይማህርክ ፤ ተቀ ፡ ግ ፤ ወይም ፡ የመሀከ ፡ ስሯጽ)፤ ማረከ ፡ ዘረፈ ፡ ወሰደ ፡ ነዳ ፤ ወደ ፡ ርሱ ፡ ሳበ ፡ አቀረበ ፤ በትምርት ፡ በታምራት ፤ ወይም ፡ በጦርነት ። ይማህርኮሙ ፡ ለጽኑዓን ። ማህረኩ ፡ ወቀተሉ ፡ ደቀከ ። ወማህረከ ፡ እንስሳሆሙ ። ማህረክዎሙ ፡ ምህርካ ፡ ብዙኀ ፡ (ኢሳ፶፫ ፡ ፲፪ ። ኢዮ፩ ፡ ፲፯ ። ዮዲ፪ ፡ ፳፫ ። ፪ዜና ፡ ፲፬ ፡ ፲፫) ።

አማህረከ ፤(ያማህርክ)፡ አስማረከ ፤ አዘረፈ ።

ተማህረከ ፤ (ይትማህረክ)፤ ተማረከ ፤ ተዘረፈ ፡ (ወይም ፡ ተመራረከ ፤ ተዘረፈ) ። አስዋር ፡ እለ ፡ ተማህረኩ ። እስመ ፡ ተማህረካ ፡ አባግዕየ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፰) ።

ምህርክ ፤(ካት)፤ ምህሩክ ፤ የተማረከ ፡ ምርኮ ፤ ምርኮኛ ። ዔዋ ፡ ወምህርካ ። ተካፈልነ ፡ ምህርካ ። እንዘ ፡ ትስመይ ፡ መምህረ ፡ ወካቶሊካ ፤ አባእኪ ፡ ሎቱ ፡ ለክርስቶስ ፡ ምህርካ ፡ (ዘኍ፴፩ ፡ ፲፩ ። መዝ ፡ ፷፯ ። ስንክ ፡ ግን፳፯) ።

ምህርክና ፤ ምርኮነት ፤ ምርኮ ፡ መኾን ። በምህርካ ፡ ፈንታ ፡ ምህርክና ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፪ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፭ ፡ ፰ ፡ ፲፫) ።

አስተማህረከ ፤ አማረከ ፤ አመራረከ ። እንደ ፡ አማህረከም ፡ ባስደራጊነት ፡ ይፈታል ።

መዊእ፤ አት፤ (ሞአ፡ ይመውእ፡ ይማእ)፤ ማሸነፍ፤ መርታት፤ ድል፡ መንሣት። ትእምርተ፡መዊእ። ወይን፡ይመውእ፤አንበሳ፡ይመውኣ። ሞአ፡ ለሞት፡ ወተንሥአ። ሞእክምዎ፡ ለእኩይ፡ (አፈ፡ተ፰። ዕገ፫፡ ፲። ድጓ። ፩ዮሐ፡ ፪፡ ፲፫)።

መዋኢ፤ (ኢት፡ እያን፡ ያት)፤ ያሸነፈ፡ የሚያሸንፍ፤ አሸናፊ። ሰላም፡ለከ፡አባዲር፡መዋኢ። ወኢሞአ፡በኀይሉ፡መዋኢት። በእንተ፡በማዕታት፡መዋእያን፡(ስንክ፡ መስ፳፰። መቅ፡ ወን። ቅዳ)።

አሞአ፤ ድል፡ አስነሣ፤ አጸና፡ አበረታ፤ አሠለጠነ። ኢያመውኦ፡ ሶበ፡ ይትዋቀሥ፡ (አር.ጋ፡ ፩)። ዘአሞኦ፡እግዚ፡ላዕለ፡ካልኡ። ከመ፡ታሙኦ፡ ለዘ ፈቀድከ። ውእቱ፡ ያመውኦከ፡ በጸሩ፡ ወበመንግሥቱ፡(ዮሴፍ)።

ተሞአ፤(ይትመዋእ)፤ተሸነፈ፤ድል፡ኾነ፤ ተረታ። ሞት፡ተሞአ። ወሶበሂ፡ይትዋቀሥ፡ ይፀእ፡ ተመዊኦ፡(ድጓ። መገ፡ ፲፰)። በተሞአ፡ ፈንታ፡ ተመውአ፡ ይላል፤ በሰብሐና፡ በቀደሰ፡ መንገድ፡ ካልኾነ፡ በቀር፡ በቀተለ፡ ቤት፡ አያስኼም። ተመውአ፡ ቀትል፡ በይእቲ፡ ዕለት፡(፪ዜና፡ ፲፰፡ ፴፬)።

ምውኢ፤(ኣን፡ኣት፡ውእት)፤የተሸነፈ፤ ድል፡የኾነ፤የተረታ። ትከውን፡ምውኢተ፡ሎቱ። ሕገ፡ ጸብእ፡ ወመዊእ፡ ትሬስዮሙ፡ ለምውኣን፡ አግብርተ፡ለመዋእያን፡(ፈላስ፡ ገ፴፱። ፍ፡ ነ፡ ፴፮)።

ሙአት፤ ማሸነፍ፤ መሸነፍ፤ አሸናፊነት፤ድል፡ ርታታ። እፎ፡ትኄልዩ፡አንትሙ፡ሙአቶሙ። እምድኅረ፡ሙአተ፡ ሖሎሙ፡በይጠናኑ። እምኅቤክ፡ ሙአት። ተበጽመ፡ሞት፡ውስተ፡ሙአት፡(ዮሴፍ። ፊልክ፡ ፴፱። ዕገ፱፡ ፶፱። ፩ቆሮ፡ ፲፭፡ ፶፬)።

ምዋኤ፤ ገዢ፡ ከማሁ። ብጡል፡ እምዋኤክሙ፡(አዋል)።

ምሟእ፤(ኣት)፤ ማሸነፊያ፡ ድል፡ መንሻ፤ መርቻ፡ መረቻ።

ሙባኒም፤(ዕብ፡ ሙክኒም)፤ ቅዉማን፤ ርቱዓን፤ ወይም፡ ቅልብሶች፡ ቅንፎች፡ ማለት፡ ነው። በዕብራይስጡ፡ በና፡ ከ፡ (ቤት፡ ካፍ)፡ ይማስላሉና፡ በዚህ፡ ምክንያት፡ ተሳስቶ፡ ሙከ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሙባ፡ ብሎታል። ወከናፍሪሆሙ፡ አሐዱ፡ ጥፍሕ፡ ሙቢ(ካ)ኒም፡እንተ፡ውስጥ፡(ሕዝ፵፡ ፵፫)።

ሞገስ፤—ውድ፡ ውዴታ፡—ወጊስ፡ ወገስ።

ሙዝ፤(ብ፡አሟዝ፤ አምዋዝ። ዐረ፡ መውዝ። ሱር፡ ሙዛ)፤ በቁሙ፤የታወቀ፡ ተክል፡ የንሰትና፡ የኮባ፡ የጐናጐና፡ ወገን፤ ፍሬው፡ ጥፍጥ፡ (አዋል)።

ሙዝ፤

ሞጣሕት፤—በቁሙ፡—ወጥሐ፡ ወጥሐ።

ሟል፤(ዕብ፡ ሙል)፤ ትይዩ፡አንጻር፡ፊት፡ ለፊት፤ አኳያ፡ እኩያ፡ አምሳያ። ወዳጅን፡ ባለሟል፡ እንዲሉ፤ በዐረብ፡ ግን፡ ማል፡ ብሎ፡ ገንዘብ፡ ይላል።

መዊጽ፤ ጾት፤(ሞጸ፡ ይመውጽ፡ ይሙጽ። ዐረ፡ ማጸ)፤ መሻጠት፡ መፋቅ፤ የጥርስ። መፈግፈግ፡ መወልወል፤ መጥረግ፡ ማጥራት፤ የድፍ። የጕድፍ። መካስ፡ ካሳ፡ መስጠት፤ ቂምን፡ በቀልን፡ በካሳ፡ ማጥፋት። (ተረት)፤ ሲታረቁ፡ ከሶ፤ ሲጸድቁ፡ መንሾሶ።

መዋጺ፤ (ጺት፡ ጽያን፡ ያት)፤ የሚሻጭ፡ ሻጪ፤ ካሽ፡ ካሳ፡ ሰጪ።

አሞጸ፤ አስካስ፤ ካሳ፡ አሰጠ።

ተሞጸ፤ ተመውጸ፤ ተሻጠ፤ ተካስ።

ምውጽ፤(ጻን፡ጻት፡ውጽት)፤የተሻጠ፡ የተካሰ።

ተማወጸ፤ ተካካሰ፤ ተራረቀ።

አስተማወጸ፤ አካካሰ፤ አስተራረቀ። ለዘተጻዐለ፡ያስተማውጽዎ፡(ሢራ፳፯፡ ፳፮)።

ሞጻ፤(ጻት)፤ካሳ፤የበደል፡ዋጋ፤ሜጠ፡ደም፡ መሢዕተ፡ ኀጢአት፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፫፡ ፬፡ ፰፡ ፲፯)። መሻጫ፡ መፋቂያ፤ ርጥብ፡ ዕንጨት፡ ወይም፡ ሞራ።

ሞጽ፤ (ዕብ)፤ ትቢያ፡ እብቅ፤ ቂንድ፡ እ ድፍ፡ ጉድፍ፡ ደቃቅ፡ ነገር።

ሙጽ፤ ሙጫ፤ ቂላፋ፡ በትር፡ የጤፍና፡ የማሽላ፡ መውቂያ። ቂላፋም፡ ባይኾን፡ ማናቸውም፡ የሬቻ፡ መውቂያ፡ ሙጫ፡ ይባላል።

ሙጽ፤

ሙጻእ፤—መውጫ፡ ቀዳዳ፤—ወፂአ፡ ወፅአ።

መዊቅ፤ ቆት፤(ሞቀ፡ ይመውቅ፡ ይሙቅ። ሐመ፤ረስነ)፤ መሞቅ፤ መተኵስ፡ መቃት፡ መንሣት፡ ማግኘት፤ ከፀሓይ፡ ከእሳት፤ ከልብስ፡

ከደዌ፤ ማቅ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ደመቀን፡ እይ። ሶበ፡ ሞቀ፡ ፀሓይ ። ወእምከመ፡ ሞቀ፡ ፀሓይ፡ ይምሁ ። ሐወዘኒ፡ እስመ፡ ሞቁ ። ትትከደኑ፡ ወኢትመውቁ ። እምፀምረ፡ አባግዕየ፡ ሞቀ፡ መታክፍቲሆሙ፡ (፩ነገ፡ ፲፩፡ ፱። ዘፀ፲፮፡ ፳፩። ኢሳ፵፬፡ ፲፮። ሐጌ፩፡ ፮። ኢዮ፴፩፡ ፳)። በሞቀ፡ ፈንታ፡ ተማወቀ፡ ይላል፤ አያስኬድም፡ (ኢሳ፵፬፡ ፲፮)።

ምዉቅ፤(ቃን፡ ቃት፡ ውቅት)፤ የሞቀ፤ ሙቅ፡ ትኩስ። ለከሰ፡ ምዉቅ፡ ውእቱ፡ አልባሲከ። ምዉቅ፡ ከመ፡ እሳት ። ኅብስት፡ ምዉቅ ። ማይ፡ ምዉቅ ። ዐዚዝ፡ ወምዉቅ፡ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ (ኢዮ፴፯፡ ፲፯። ሔኖ፲፬፡ ፲፫። ፩ነገ፡ ፳፩፡ ፮። ስንክ፡ የካ፲፩። ራእ፫፡ ፲፭። ቀሌ)።

ሙቀት፤ በቁሙ፤ መሞቅ፡ አሟሟቅ፤ ትኩሳት፡ ትኩስነት። እስከ፡ ሙቀተ፡ ፀሓይ ። ሙቀተ፡ ሐሩር ። እንዘ፡ ሀሎ፡ ሙቀት፡ ላዕሌሁ ። አስሐትያ፡ ዘአልቦ፡ ሙቀት፡ (ነሐ፯፡ ፫። ሔኖ፡ ፬። ቅዳ። ቀሌ)።

ሞቅ፤ ሙቀት፤ ትኩሳት፡ (ሔኖ፸፭፡ ፬፡ ፯)። ነፋስ፡ ሞቅ ። እሳተ፡ መለኮት፡ ዘይቄድስ፡ ነፍስ፡ ወያጥዒ፡ ሞቁ፡ (ሔኖ፸፯፡ ፭፡ ፯። ደራሲ)።

አሞቀ፤ በቁሙ፤ አተኰሰ። (አስሞቀ፡ አስተኰሰ)። እሳት፡ ያመውቅ፡ ለኅጺን ። አሐቲ፡ ኖኀት፡ ታመውቅ፡ ሞቀ ። ያመውቅ፡ ፀሓይ፡ ለውእቱ፡ ዕፄ፡ ወይከውን፡ ፆፈ ። አሙቅ፡ ላሕምተ፡ (ቄር፡ ጸላ። ሔኖ፸፩፡ ፯። ዲድ፡ ፳፭። ሚራ፴፰፡ ፲፯)። በአሞቀ፡ ፈንታ፡ አስተማወቀ፡ ይላል፤ አድራጊነት፡ ካደራራጊነት፡ ያሳያል። ተሐቅፎ፡ ወታስተማውቆ ። አስተማወቅዎ፡ እስትንፋስ፡ አድግ፡ ወላሕም፡ (፫ነገ፡ ፩፡ ፪። ቅዳ፡ ሕር)።

ተማወቀ፤ ተሟሟቀ። እስመ፡ እመ፡ ኖሙ፡ ክልኤሆሙ፡ ይትማወቁ፤ ወአሐዱሰ፡ እፎ፡ ይትማወቅ፡ (መክ፬፡ ፲፩)።

አስተማወቀ፤ አሞቀ፤ አሟሟቀ። በዝየ፡ ያስተማውቅ፡ እዴሁ፡ ካህን፡ ላዕለ፡ ማዕጠንት ። እንዘ፡ ያስተማውቆሙ፡ በሹሉ፡ ምዕዳን፡ (ቅዳ። ገድ፡ ኪሮ)።

መዊት፤ ዶት፤ (ሞተ፡ ይመውት፡ ይሙት። ዕብ፡ ሜት። ሱር፡ ሚት። ዐረ፡ ማተ)፤ መሞት፡ መለየት፤ በነፍስ፡ ከሥጋ፡ በሥጋ፡ ከነፍስ፡ መራቅ፤ እየብቻ፡ መኾን፤ መድረቅ፡ መፍረስ፡ መበስበስ፤ መነቀል፡ መፍለስ፤ መጥፋት፡ መታጣት። ሐዩውኒ፡ ወመዊትኒ ። ሞተ፡ ዐማኑኤል፡ ከመ፡ ሞተ፡ ዚኣነ፡ ዘውእቱ፡ ተፈልጦተ፡ ነፍስ፡ እምሥጋ ። ሞትነ፡ እምኀጢአት ። ወሙት፡ እምፍትወታቲሁ፡ ለዝ፡ ዓለም ። እመ፡ ሞተ፡ አዕጹቂሁ ። እለ፡ ካዕበ፡ ሞታ፡ ወተሠረዋ ። ሞትት፡ ኅሊና፡ እምኔሁ፡ (ሚራ፲፩፡ ፲፬። ሃይ፡ አበ። ሮሜ፯፡ ፱። ፊልክ፡ ፫። ኢዮ፲፬፡ ፰። ይሁ፡ ፲፪። ቄድር)።

መዋቲ፤ (ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሞተ፡ የሚሞት፡ ሟች፤ ሥጋዊ፡ ሰው። አንተ፡ መዋቲ፡ ዘከመ፡ ዕፅናከ፡ ምስሌነ፤ ወአንተ፡ ኢመዋቲ፡ ዘከመ፡ ዕፅናከ፡ ምስለ፡ አብ ። እመ፡ ኮነ፡ መዋቲ፡ ካህን ። ተናገሮ፡ በልሳነ፡ መዋቲ፡ (ሃይ፡ አበ። ፍ፡ ነ፡ ፳፱። ቀሌ)።

ምዉት፤ ሙት፤ (ታን፡ ታት፡ ውት)፤ በቁሙ፤ የሞተ፡ የተለየ፤ ሬሳ፡ በድን፡ አስከሬን። ምዉተ፡ ትካት ። ምዉታን፡ በኀጢአት ። በእንተ፡ ሙታን ። ምውት፡ ይእቲ፡ ለሊሃ ። (ሰቆ፫፡ ፮። ኤፌ፪፡ ፩። ፍ፡ ነ፡ ፳፪። ያዕ፪፡ ፲፯)።

ሙተት፤ መሞት፤ አማወት። ይሬእዩ፡ ሙተተ፡ ጻድቅ ። ወሙተትየ፡ ምኑነ ። በእንተ፡ ሙተቱ፡ ለብልጣሶር፡ (ጥበ፬፡ ፲፯። ፳፡ ፬። ዮሴፍ)።

ሞት፤ በቁሙ፤ የሥጋዊና፡ የደማዊ፡ ሕይወት፡ ፍጻሜ፤ በአዳም፡ ኀጢአት፡ የመጣ፡ ጠባይዓዊ፡ ፅዳ፤ ባሕርያዊ፡ ፍዳ። (ግጥም)፤ ከጕዣምና፡ ከዳሞት፡ ማን፡ ይበልጣል፡ በስፋት፤ ተዉት፡ እየነው፡ ለየነው፡ ታላቁ፡ ዳሞት፡ ነው። መኑ፡ ሰብእ፡ ዘየሐዩ፡ ወኢይሬእዮ፡ ለሞት ። ወሞተ፡ መብዝኅቶሙኒ፡ እስመ፡ ይከውን፡ በፍናው፡ ብዙኃት ። ሞተ፡ ግብት ። ሞት፡ ጠባይዓዊ፤ ሞተ፡ ፈቃድ ። እግዚአብሔርሰ፡ ኢገብረ፡ ሞተ፡ ወኢይሔድሞ፡ ህጕሎሙ፡ ለሕያዋን ። ኮነሞሙ፡ ሞት፡ እምአዳም፡ እስከ፡ ሙሴ፡ ለእለሂ፡ ኢአበሱ፡ ከመ፡ አበሳሁ፡ ለአዳም፡ (መዝ፡ ፹፰። ፊልክ። ፍ፡ ነ፡ ፶። ፊላስ። ጥበ፩፡ ፲፫። ሮሜ፭፡ ፲፬)።

ማውታ፤ ሙት፡ በከት፡ ሳያርዱት፡ ታሞ፡ ወይም፡ ገደል፡ ገብቶ፡ የሞተ፡ የከብት፡ ሬሳ። ማውታ፡ ወደም፡ ወብትክ ። ዘረሰሰ፡ በበሊዐ፡ ማውታ ። ጽዩእ፡ ሥጋ፡ ማውታ፡ (ቀሌ። ፈ፡ መ፡ ፮፡ ፬። ዲድ፡ ፮)። ለሰው፡ ሬሳም፡ ይኾናል። ዕጓለ፡ ማውታ፤ የሙት፡ ልጅ። በደከታም፡ ፈንታ፡ ዕጓለ፡ ማውታ፡ ይላል፤ የትርጓሜ፡ ቃል፡ ነው። አብ፡ ለዕጓለ፡ ማውታ ። ኀደገኒ፡ አቡየ፡ ዕጓለ፡ ማውታ ። ኢየኀድገክሙ፡ ዕጓለ፡ ማውታ፡ ትኩኑ፡ (መዝ፡ ፷፯። ጦቢ፩፡ ፰። ዮሐ፲፬፡ ፲፰)። ማውቻ፡ ደካማ፡ ኰሳሳ፡ ዐቅመ፡ ቢስ፡ (ዐማርኛ)።

ማውትና፤ ሙትነት፡ በክትነት፤ ደካምነት። በእንተ፡ ዕጓለ፡ ማውትናሆሙ፡ ወድክትምናሆሙ፡ (ዮሴፍ)።

ምሟት፤ ምምዋት፤ መሞቻ፤ ቦታ። ምሟቲሁ፡ ለያዕ፡ (፪ነገ፡ ፮፡ ፰)።

አሞተ፤ ገደለ፤ አጠፋ፤ ለየ። አሙተኒ፡ ወኢታሙቶ ። ለአሙቶቱ፡ ወለቀቲሎቱ ። አሙትዋ፡ ለነፍስክሙ፡ እምሹሉ፡ ምግባረ፡ እኩይ፡ (ዮሴፍ። ኩፋ፡ ፴፫። ቀሌ)።

መዝበር፤—ፍራሽ፤—ዘቢር፡ ዘበረ።

መዘገ፤ (ዐረ፡ መዘጀ፤ አጋጨ። ዕብ፡ ማዛግ፤ ቀዳ፡ ቀላቀለ)፤ አስቀና፤ አፈካከረ። በማሕዘ፡ ዚኣክሙ፡ ምዝጉ፡ ሹልክሙ፡ (፪ቆሮ፡ ፱፡ ፪)።

—፤ ነጠቀ ፡ መንጠቀ ፤ ነቀለ ፡ ሳበ ፤ በኀይል ፡ ወሰደ ። ጸሎቱ ፡ ለኤልያስ ፡ ሰማየ ፡ መዘጎ ። ረድኤትከ ፡ ወ ለተ ፡ ከለባት ፡ መዘገ ፡ (ድጓ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፪) ። መሠ ጠንና ፡ መጠቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

መዝጐል ፤—ዘጐልማ ፤—ዘጐል ፡ ዘ ጐለ ።

መዝገነ ፤ ምዝጋና ፤—ዘጊን ፡ ዘገነ ።

መዚዝ ፤ ዘት ፤ (መዘ ፤ መዘዘ ፡ ይመ ዝዝ ፡ ይምዝዝ) ፤ መምዘዝ ፡ መንቀል ፤ መንጠቅ ፤ የሰይፍ ፡ የዱላ ፤ ለሥርም ፡ ይኾናል ፤ መልጎን ፡ እይ ፤ ከ ዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። መዝመዘም ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

መዘዝ ፤ ክፉ ፡ ነገር ፡ ያንደበት ፡ መርዝ ፡ ሰይ ፍና ፡ ዱላ ፡ የሚያማዝዝ ፡ (ዐማርኛ) ።

ምዙዛት ፤ (ዕብራ) ፤ ሬግዛት ፤ የግራና ፡ የ ቀኝ ፡ መቃኖች ። አንዲቱን ፡ ምዙዛ ፡ ይላታል ፤ ኹሉም ፡ የቤት ፡ እንቀጽ ፡ ነው ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፳፩) ።

መዝሐ ፤ (ዐረ ፡ መዘሐ) ፤ ተላፋ ፡ ተዳራ ፤ ተቃበጠ ፡ ተቀማጠለ ። መሐዘንና ፡ ሖንቀቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመዝሐ ፡ ፈ ንታ ፡ አስተማዝሐ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እምከመ ፡ አስ ተማዛሕከ ፡ ለወልድከ ፡ (ሢራ፴ ፡ ፱) ።

ምዙሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ዝሕት) ፤ ድል ድል ፡ ቅምጥል ፤ ቀለጤ ፡ ቀበጥ ፤ ቅብጥብጥ ። ከረዮ ፡ ጽጋብ ፡ ለምዙሕ ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፭) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በምዙሕ ፡ ፈንታ ፡ ምንዙሕ ፡ ይላል ፤ ባለቅኔዎችም ፡ መንዝሐ ፡ ብለው ፡ ይገባሉ ፤ ነዝሀና ፡ መዝሐ ፡ ተዛንቆ ን ፡ ከነዝሀ ፡ መስም ፡ ከምንዛሀ ፡ መጥቷል ።

መዛሕም ፤ (ዐረ ፡ መዛሒም) ፤ ጽፉቅ ፡ ጽፍቀት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ የሰውን ፡ ብዛት ፡ የበታን ፡ ጥበት ፡ መላፋትንና ፡ መፋተግንም ፡ ያሳያል ፡ (ስንክ ፡ መኔ፲፱) ።

ምዝላል ፤—መሎጊያ ፤—ዘሊል ፡ ዘለ ።

መዝመዘ ፤ (መዚዝ ፡ መዘ ። ዕብ ፡ ማዝ ሜዝ) ፤ መዘመዘ ፤ ዐሸ ፡ አለፋ ፡ አለሰለሰ ፤ ዐደፈ ፡ ወለ ወለ ፡ (ዮሐ፲፩ ፡ ፪ ። ፲፪ ፡ ፫ ። ፲፫ ፡ ፭) ። ይመዘም ዝዎሙ ፡ እምጸበለ ፡ ቤት ። መዝመዙ ፡ ሥጋሆሙ ፡ በአጽርቅት ፡ (ተረ ፡ ኤር፲፪ ። ስንክ ፡ ኅዳ፩ ። ታኅ፲፱) ።

ተመዝመዘ ፤ ተመዘመዘ ፤ ታሸ ፡ ተወለወለ ። በከመ ፡ ይትመዘመዝ ፡ ጻሕል ። እለ ፡ ተመዝመዙ ፡ በዐጌ ፡ (፱ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፫ ። ኪዳ ። አርጋ) ።

ምዝሙዝ ፤ የተመዘመዘ ፡ ምዝምዝ ፤ የታሸ ፡ የተወለወለ ፤ ጥሩ ፡ ደረቅ ።

መዝሙር ፤—ምስጋና ፡ በገና ፤—ዘ ምሮ ፡ ዘመረ ።

መዝኖ ፤ ኖት ፤ (መዘነ ፡ ይሜዝን ፡ ይመ ዝን ። ዐረ ፡ ወዘነ ። ዕብ ፡ አዜን) ፤ መመዘን ፡ መ ለካት ፤ ነገርን ፡ መምከር ፤ በሚዛን ፡ ዕውቀት ፡ ማነጻ ጸር ፤ ደለወን ፡ እይ ። መዝኖት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫) ።

ተመዘነ ፤ በቁሙ ፤ ተለካ ፡ ከሚዛን ፡ ገባ ። ዘ ይሰፈር ፡ ወዘይትሜዘን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፰) ።

ምዙን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ዝንት) ፤ የተመዘነ ፡ የተለካ ፤ ምዝን ፡ ምእዙን ። እዝንና ፡ ማእዘንን ፡ በአ ዘነ ፡ ተራ ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ሚዛን ፤ (ዐረ ፡ አልሚዛን) ፤ በቁሙ ፤ መ ድሎት ፡ መመዘኛ ፡ ልክ ። ዘይሰርቅ ፡ በሚዛን ። እለ ፡ ይኄምፁ ፡ በሚዛን ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ፳፯ ፡ ፫ ። መቃ ፡ ፫፲) ።

ሚዛን።

—፤ የኮከብ ፡ ስም ፤ መልኩ ፡ ሚዛን ፡ የሚመስል ፡ የመ ስከረም ፡ ኮከብ ። ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፴ ፡ ዕለት ፡ ፲ ፡ ኬክ ሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፱) ። ሚዛን ፡ ያሰኘው ፡ መልኩ ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፤ ግብሩም ፡ ተጨምሯል ፤ በርሱ ፡ ምግ ብና ፡ ውስጥ ፡ በመስከረም ፡ ባ፲፩ኛ ፡ ቀን ፡ መዓልትና ፡ ሌሊት ፡ ይተካከላሉ ።

መዘረ ፤ (መዚር ፤ ሜሰ ፤ ዐጸረ) ፤ ጠመቀ ፡ ዘለለ ፤ ዐሸ ፡ አማሰለ ፤ በጠበጠ ፡ ጣለ ፤ የድፍድፍ ፡ የማር ። መጸረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መነቲያ ፡ ነው ፤ መዘረ ፡ የጅ ፡ የመዳፍ ፡ መጸረ ፡ ያፍ ።

መዘሬ ፤ (ሬት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ዘርት) ፤ የጠ መቀ ፡ የሚጠምቅ ፡ ጠማቂ ፡ ጠላ ፡ ቤት ፡ ጠጅ ፡ ቤት ፤ መሸት ፡ መሸተኛ ፤ ቀጂ ፡ ጂ ፡ አሳላፊ ። መዘርያን ፡ ወ መዘርያት ። ሊቀ ፡ መዘርት ፡ (መክ፪ ፡ ፰ ። ኩፋ ፡ ፴፱) ።

ምዝር ፤ (ዐረ ፡ ሚዝር ፡ መዘር) ፤ ዝልል ፡ ጥሩ ፡ ጠላ ፡ ከእኽል ፡ ከጌሾ ፡ የሚሠራ ፤ ዐረቂ ፡ ጠጅ ፡ የሚያሰክር ፡ መጠጥ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

መዝራዕት ፤—ክንድ ፡ ጡንቻ ፤—ዘ ሪዕ ፡ ዘርዐ ።

ማዙሮት ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ማዛሎት) ፤ መ ናዝል ፤ ከዋክብት ፡ መገብተ ፡ አውራኅ ፤ የቀድሞ ፡ ሰዎች ፡ በየወሩ ፡ የሚያመልኳቸው ፤ ዛሬም ፡ ጠንቋዮች ፡ ለየሰዉ ፡ የሚያድሏቸው ፤ ነዛለን ፡ እይ ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፭) ።

መዝስጢ ፤ (ጽር ፡ ሜጊስቲ) ፤ የልዕልና ፡ የከበሬታ ፡ ስም ፤ ልዑል ፡ ዐቢይ ፡ ክቡር ፡ ራስ ፡ ቢቶደድ ፡ ይህን ፡ የመሰለ ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ። ሜጋ ፡ እንዲል ፡ ታ ላቅ ፡ ያ ፡ ሲል ።

ምሕወ ፤—ሖሖ ፡ ቀለጠ ፤—ምህወ ።

መሐወ ፤ (ዕብ ፡ መሓህ ። ዐረ ፡ መሓ) ፤ አጠፋ ፡ ደመሰሰ ፤ በውሃ ፡ በምራቅ ፤ የርስሐት ፡ የጥፋት ።

ምህወና ፡ መሐወ ፡ መሰወ ፡ እንዚህ ፡ ሦስቱ ፡ ፩ ፡ ዘር ፡ ናቸው ።

መሐወ ፤ ነቀለ ፡ መዘዘ ፤ ከሥሩ ፡ አፈለሰ ፤ ቀጨ ፡ ፀሸ ፤ ያታክልት ፡ የሸት ። እግዚ ፡ ይትክል ፡ ወይምሑ ። መሐወኒ ፡ እንተ ፡ ሡሰሃ ። ይየብስ ፡ ዘእንበለ ፡ ይምሐውዎ ። አኀዘ ፡ ይምሐዉ ፡ ሠዊተ ። ወመሐዋ ፡ ሰእደሁ ፡ (ቀሌ ። ኢዮ ፲፱ ፡ ፲ ። መገ ፡ ፪፳፰ ። ማቴ ፲፪ ፡ ፩ ። ስንክ) ።

መሓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ሐውት) ፤ የሚያጠፋ ፤ ነቃይ ፡ አጥፊ ።

ተምሕወ ፤ ጠፋ ፡ ተደመሰሰ ፤ ተነቀለ ። ወይትመሐዉ ፡ ምግባራቲክሙ ። ሥርወ ፡ ጻድቃን ፡ ኢይትመሐው ። ማዕር ፡ ዘተምሕወ ። ይቀድም ፡ ተምሒዎ ፡ እምነ ፡ ሡሉ ፡ ማዕር ፡ (ሕዝ፯ ፡ ፯ ። ምሳ፲፪ ፡ ፫ ። ሄርማ ፡ ገ፶፱ ። ሚራ፵ ፡ ፲፯) ።

ምሕው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሒት) ፤ የጠፋ ፡ የተነቀለ ፤ ጥፉ ፡ ንቁል ።

መሐዘ ፤ (ምዒዝ ፡ ምዕዘ) ፤ ጐለመሰ ፤ ጐበዘ ፡ አደገ ፤ ሚዝት ፡ ፈለገ ፤ ወሸመ ፡ ውሽማ ፡ ያዘ ። ሚዜ ፡ ሚዝ(ስ)ት ፡ ሚያገዝያ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

መሓዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት) ፤ ደጐብ ፡ ጐልማሳ ፡ ጐበዝ ፤ ውሽማ ፡ የሰው ፡ ሴት ፡ የሚሰርቅ ፡ የሚያማግጥ ። ሊቃናቲነ ፡ ወመሓዛት ። ተንሥኡ ፡ መሓዛት ። ወመሓዝሰ ፡ በንዴተ ፡ አእምሮ ፡ ሆኮሰ ፡ ነፍሱ ፡ ይገብር ። ብእሲት ፡ እንተ ፡ ተኀድግ ፡ ምታ ፡ ወትወልድ ፡ ወራሴ ፡ እምዲበ ፡ መሓዛ ። መሓዛንኪ ፡ እለ ፡ ይበክቡ ፡ ምስሌኪ ፡ (መገ ፡ ፪፵፰ ። ግብ፭ ፡ ፮ ። ምሳ፯ ፡ ፴፪ ። ሚራ፭፫ ፡ ፭፪ ። ኢሳ፶፯ ፡ ፫) ።

መሓዝ ፤ ጐልማስነት ፡ ልጅነት ፤ ዐፍላ ፡ ጐብዝና ፡ ቍንጅና ። ተሐራሚት ፡ እምወይን ፡ መሓዝ ፡ ወእምእክለ ፡ ውርዙት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፭፱) ።

ተማሐዘ ፤ (ይትማሐዝ) ፤ ተጐላመሰ ፤ ተዳራ ፡ ተቃበጠ ፤ ተዋዛ ፡ ተጫወተ ። ይትማሐዛ ፡ መራዕዊክሙ ፡ (ሆሴ፬ ፡ ፲፫ ፡ ፲፬) ። ኢትትማሐዝ ፡ ምስለ ፡ ብእሲት ። ኢትትማሐዝ ፡ ምስለ ፡ መኳንንት ። ዘይትማሐዝ ፡ ምስለ ፡ ጸላእቱ ፡ ይፈቅድ ፡ ከሚተ ፡ ኀጢአቱ ፤ እስመ ፡ ተማሕዞሰ ፡ መራኁት ፡ ተጻልኦ ፡ ለጸላእቱ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፺፩ ። ፭፻ ። ፰) ። ዋዛ ፡ ለቁም ፡ ነገር ፡ ብላቴን ፡ ጌታው ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ማሕየብ ፤—መቅጃ ፤—ሐዩብ ፡ ሔበ ።

መሐከ ፤—ራራ ፡ ዐዘነ ፤—ምሂክ ፡ መሀከ ።

መሐለ ፤ (ብሂል ፡ ብህለ ። ዐረ ፡ በህለ) ፤ ማለ ፡ ተረገመ ፤ ተፈጠመ ፤ ነገርን ፡ ለማጽደቅ ፡ ለማጽናት ። ኢትምሐሉ ፡ ግሙራ ። እለ ፡ ይምሕሉ ፡ በጽድቅ ፡ አው ፡ በሐሰት ። መሐልኩ ፡ ሰርእስየ ። ዘብዙኅ ፡ ይምሕል ፡ (ማቴ፭ ፡ ፴፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፱ ። ኤር ፳፱ ፡ ፭ ። ሚራ፳፯ ፡ ፲፱) ። ተሳለ ፡ ብፅዐት ፡ ገባ ፤ ውል ፡ አደረገ ። በፅዐንና ፡ ኪዳን ፡ ብህለን ፡ ተመልከት ።

መሓሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የማለ ፤ የሚምል ፤ ማይ ፡ ማለኛ ። ብእሲ ፡ መሓሊ ። ሰእመ ፡ አእመረ ፡ መሓሊ ። ሐሳዊ ፡ ወመሓሊ ፡ በሐሰት ፡ (ሚራ፳፫ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፩ ። ቀሌ) ።

መሐላ ፤ በቁሙ ፡ ማላ ፡ ፍጥም ፤ የውል ፡ ነገር ፡ ማጽደቂያ ፤ በፈጣሪ ፡ ወይም ፡ በፍጡር ፡ ስም ፡ በሚወዱትና ፡ በሚያከብሩት ፡ ነገር ፡ የሚደረግ ። መሐላ ፡ በሐሰት ። መሐላ ፡ ጽድቅ ። ከመ ፡ አቅም ፡ መሐላየ ፡ (ቀሌ ። ኩፋ ፡ ፴፩ ። ኤር፲፩ ፡ ፩) ።

—፤ ስለት ፡ ብፅዐት ፤ ወይም ፡ የስለትና ፡ የብፅዐት ፡ ቃል ፤ ውል ፡ ኪዳን ። በመሐላሆሙ ፡ ለማርያም ፡ ወለወልዳ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

አምሐለ ፤ አማለ ፤ አስማለ ፤ አማጠነ ። አምሐሎ ፡ በደመ ፡ አቤል ፡ ከመ ። አምሐሎሙ ፡ በእንተ ፡ አዕፅምቲሁ ። አምሕለከ ፡ በእግዚ ፡ ከመ ፡ ኢትማቅየኒ ። ይከውን ፡ ጌጋዩ ፡ ላዕለ ፡ ዘአምሐሎ ፡ (ቀሌ ። ኩፋ ፡ ፵፯ ። ማር፭ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫) ።

ተምሕለ ፤ ተማለ ፤ ተማለበት ።

ተማሐለ ፤ ተማማለ ፤ ተፈጣጠመ ፤ ቃል ፡ ኪዳን ፡ ተጋባ ። ተማሐልነ ፡ ክልኤነ ። ተማሐልነ ፡ ምስለ ፡ ሲኦል ። ዕደው ፡ እለ ፡ ተማሐልከ ፡ (፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፵፪ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፲፭ ። ዓብድ ፡ ፯) ።

ተማሕለለ ፤ (ተቀ ፡ ማ) ፤ ተማለለ ፤ ለመነ ፡ ማለደ ፤ አቤት ፡ አቤት ፡ አለ ፤ መሐላና ፡ ኪዳን ፡ በማሳሰብ ። ይትማሐለል ፡ አሮን ፡ በዲበ ፡ አቅርንቲሁ ። እንዘ ፡ ይትማሐለል ፡ ቅድመ ፡ እግዚ ፡ በእንተ ፡ አበሳ ። ወሰገደ ፡ ሎቱ ፡ እንዘ ፡ ይትማሐለል ። ኀበ ፡ መኑ ፡ እትማሐለል ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፵፩ ። ማቴ፲፯ ፡ ፲፬ ። አርጋ) ።

ምሕላ ፤ **ምሕላል** ፤ በቁሙ ፤ ልመና ፡ ምልጃ ፤ የማኅበር ፡ የሕዝብ ፡ ጸሎት ፡ እግዚኦታ ። እመኒ ፡ አብዛኅክሙ ፡ ምሕላክሙ ። ቀድሱ ፡ ጾመ ፡ ወስብኩ ፡ ምሕላ ። በሡሉ ፡ ምሕላ ፡ ወበሡሉ ፡ ጸሎት ። ተወከፍ ፡ ምሕላነ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲፭ ። ዮኤ፩ ፡ ፲፬ ። ፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፴፰ ። ድጓ) ። መሐለ ፡ ከብህለ ፡ የወጣ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ተማህለለ ፡ ምህላ ፡ እያለ ፡ በሆይ ፡ ሀ ፡ ይጥፋል ፤ ገንዘቡ ፡ አይደለም ።

ማሕሌት ፤—በቁሙ ፡ ምስጋና ፤—ሐልይ ፡ ሐለየ ።

ምሒን ፤ ኖት ፤ (መሐኑ ፡ ይምሕን ፡ ይምሐን ። ዐረ ፡ መሐነ) ፤ መፈግፈግ ፤ ማሸት ፡ ማልፋት ፤ ማለስለስ ፤ የቈርበት ፤ ለልብስና ፡ ለፈትልም ፡ ይኾናል ። መስጠት ፡ ማስረከብ ፡ እንሆ ፡ ማለት ።

መሓን ፤ ማሻ ፡ ማልፊያ ፤ ወይም ፡ አልፊ ፡ ዐሻታ ፤ ዐራቢ ። ማእሰ ፡ በግዕ ፡ ሐቡይ ፡ ግቡረ ፡ መሓን ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፯ ፡ ፳፫) ።

ምሕን ፤ በቁሙ ፤ መን ፡ የሸማ ፡ መሥሪያ ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ የሚፋተግ ፡ የሚፈጋፈግ ። አነመን ፡ እይ ።

ወምሕኑኒ ፡ ዘእምላዕሉ ፡ ጽላሎተ ፡ እግዚ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ተረ ፡ ቈር) ።

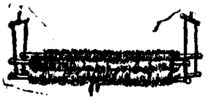

ምሕን ፡

መሐና ፡ (ዕብ ፡ ሚንሓህ) ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ በረከት ፡ የፍቅር ፡ ስጦታ ። ንሣእ ፡ መሐና ። ወአብአ ፡ ሎቱ ፡ መሐና ፡ (፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፲ ። ፲፯ ፡ ፫ ፡ ፱ ። ፳ ፡ ፲፱) ።

ማሕፈድ ፡—ግንብ ፡—ኀፊድ ፡ ኀፈደ ።

ማሕፈር ፡—ወዳጅ ፡—ኀፊር ፡ ኀፍረ ።

መሐጸ ፡ (ምሒጽ ። ዐረ ፡ መሐጸ ። ዕብ ፡ ማሐጽ) ፡ መታ ፡ ፈለጠ ፡ ቈረጠ ፡ ሰበረ ፡ አደቀቀ ፡ ገደለ ፡ አጠፋ ። የይፋት ፡ እስላም ፡ መታ ፡ አስመታ ፡ ሲል ፡ ማጠ ፡ አስማጠ ፡ ይላል ። ፪ኛም ፡ ግእዙ ፡ አሕርጾሙ ፡ ከመ ፡ ጸበል ፡ ባለው ፡ ዕብራይስጡ ፡ ኤምሐጼም ፡ ከዓፋር ፡ እንዲል ፡ (መዝ፲፯) ። ከመ ፡ ይምሐጾሙ ፡ በሰይፍ ። መሐጾሙ ፡ ወቀተሎሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፯ ፡ ፴፰) ።

መሓጺ ፡ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፡ የሚመታ ፡ ተማች ፡ ፈላጭ ፡ ቈራጭ ፡ ገዳይ ፡ አጥፊ ። ለሆሎፎርኒስ ፡ ግብተ ፡ በሰይፈ ፡ ዮዲት ፡ መሓጺሁ ፡ (ደራሲ) ።

ማሕጼ ፡ ማጤ ፡ ምሣር ፡ መቍረጫ ፡ መፍለጫ ፡ መምቻ ፡ መከትከቻ ፡ (መዝ ፡ ፸፫ ፡ ፮ ። ማቴ ፫ ፡ ፲ ። ፬ነገ ፡ ፮ ፡ ፭ ፡ ፮) ።

ማሕጼ ፡

ተምሕጸ ፡ ተመታ ፡ ተቈረጠ ፡ ሞተ ፡ ጠፋ ።

ምሑጽ ፡ (ጻን ፡ ጻት ፡ ሕጽት) ፡ የተመታ ፡ የተቈረጠ ፡ የሞተ ፡ የጠፋ ። ወትከውን ፡ ምሑጸ ፡ በምርኣየ ፡ አዕይንቲከ ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፴፬) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ምሹጋዕ ፡ ይላል ፡ እብድ ፡ እንቡዝ ፡ ቅብዝብዝ ፡ ማለት ፡ ነው ። ባለብሉዮችም ፡ ዐይንን ፡ ተከትለው ፡ ዕውር ፡ ጨምጫማ ፡ ይሉታል ፡ ፪ኛም ፡ ምሕጸ ፡ ሸሸ ፡ ብለው ፡ ምሑጽ ፡ የሸሸ ፡ ይላሉ ። ዘይቤው ፡ አይደለም ። ፫ኛም ፡ በምሑጽ ፡ ፈንታ ፡ ምሑስ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ ፡ አይሁድ ፡ ምሑሳን ፡ (ሲኖዶ) ።

ምሕጸት ፡ መምታት ፡ መቍረጥ ፡ መመታት ፡ መቈረጥ ፡ ሞት ፡ ጥፋት ። ኢመጽአሙ ፡ መቅሠፍት ፡ ለቀቲል ፡ ወለምሕጸት ፡ (ኩፋ ፡ ፵፱) ።

ምሕጸ ፡ መሐጸ ፡—አማጠ ፡ ተጨነቀ ፡—ምኂፅ ፡ መኀፀ ።

ማሕጸን ፡ – በቁሙ ፡ ማጠን ፡—ሐፂን ፡ ሐፀነ ።

መሐረ ፡—አስተማረ ፡—ምሂር ፡ መሀረ ።

ምሒር ፡ ሮት ፡ (ምሕረ ፡ መሐረ ፡ ይምሕር ፡ ይምሐር ። ዕብ ፡ ማሐል ፡ ራሐም ። ሱር ፡ ርሔም ። ዐረ ፡ ረሒመ) ፡ መማር ፡ ይቅር ፡ ማለት ፡ ዕዳን ፡ በደልን ፡ መተው ። ለዘሂ ፡ መሐርክዎ ፡ እምሕሮ ። መፍትው ፡ አንተሂ ፡ ትምሐር ፡ ቢጸከ ፡ በከመ ፡ አነ ፡ መሐርኩከ ። አሐዱ ፡ ዘመሐሮ ፡ መንፈቀ ፡ ዕዳሁ ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፲፭ ። ማቴ፲፰ ፡ ፴፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፩) ።

—፡ መውደድ ፡ ማፍቀር ፡ ከፍቅር ፡ የተነሣ ፡ ማዘን ፡ መራራት ፡ መስጠት ፡ መመጽወት ። በከመ ፡ ይምሕር ፡ አብ ፡ ውሉዶ ፡ ከማሁ ፡ ይምሕሮሙ ፡ እግዚ ፡ ለእለ ፡ ይፈርህዎ ። ሰበ ፡ መጽወትነ ፡ ወመሐርነ ። ርእዮ ፡ ወምሕሮ ። ደቂቅ ፡ ዘምሕሮ ፡ እግዚ ፡ ለገብርከ ። በምሒረ ፡ ነዳይ ፡ (መዝ ፡ ፻፪ ። አፈ ፡ ተ፴፬ ። ሉቃ፲ ፡ ፴፫ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፭ ። ዳን፬ ፡ ፳፬) ። በምሕረ ፡ ፈንታ ፡ አስተምሐረ ፡ ይላል ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ነጽር ፡ ላዕሌየ ፡ ወአስተምሕረኒ ። አስተምሕር ፡ ሕማሞሙ ፡ ለዘመድነ ፡ (ጦቢ ፡ ፲፩ ። ዮዲ ፯ ፡ ፲፱) ።

መሓሪ ፡ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፡ በቁሙ ፡ የሚምር ፡ ማሪ ፡ ይቅር ፡ ባይ ፡ ዐዛኝ ፡ ርኅሩኅ ፡ ሰጭ ፡ መጽዋች ፡ ለጋስ ፡ ሰው ፡ ወዳጅ ። መሓሬ ፡ ብዙኃን ፡ እምዕዳ ። መሓሪ ፡ ለዕጓለ ፡ መሕያው ። ዐይንከ ፡ መሓሪት ። ወኩኑ ፡ መሓርያነ ፡ ቢጽክሙ ። አንስት ፡ መሓርያት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። ጎዳ፲፬ ። አር፫ ። ኤፌ፬ ፡ ፴፪ ። ሰቈ፬ ፡ ፲) ። መሐርና ፡ መዓር ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም ፡ ልጅ ፡ ኢያሱ ፡ በተያዙ ፡ ጊዜ ፡ ታስረው ፡ ከነበሩት ፡ ሰዎቻቸው ፡ አንዱ) ፡ ጠጅም ፡ አልቀመስነ ፡ ከተለየናችኹ ፡ አውራው ፡ ከተያዘ ፡ ማሩን ፡ እባካችኹ ።

አምሐረ ፡ አስማረ ፡ ይቅር ፡ አሰኘ ። አራራ ፡ አሳዘነ ። ያምሕሩኒ ፡ እሉ ፡ አሕዛብ ። ወአምሐርዎ ፡ ለኢየሱስ ፡ (ማቴ፲፭ ፡ ፴፪ ። ፳ ፡ ፴፬ ። ማር፰ ፡ ፪) ።

ተምሕረ ፡ ተማረ ፡ ይቅር ፡ ተባለ ፡ ይቅርታ ፡ አገኘ ። ዘይምሕር ፡ ይትመሐር ። ብፁዓን ፡ መሓርያን ፡ እስመ ፡ እሙንቱ ፡ ይትመሐሩ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፭ ። ማቴ፭ ፡ ፯) ።

ምሑር ፡ (ራን ፡ ራት ፡ ሕርት) ፡ የተማረ ፡ ይቅር ፡ የተባለ ። ኢኮንክሙ ፡ ምሑራነ ፡ (፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲) ።

ምሕረት ፡ (ታት) ፡ በቁሙ ፡ ይቅር ፡ ማለት ፡ መባል ። ይቅርታ ፡ ቸርነት ፡ ርኅራኄ ፡ ፍቅር ፡ ምጽዋት ። እለ ፡ ትፈርህዎ ፡ ለእግዚ ፡ ጽንሕዋ ፡ ለምሕረቱ ፡ እስመ ፡ በከመ ፡ ዕበዩ ፡ ከማሁ ፡ ዕበየ ፡ ምሕረቱ ። አበ ፡ ምሕረታት ። የዐጹ ፡ ምሕረቶ ። እለ ፡ አልቦሙ ፡ ምሕረት ። ምሕረተ ፡ ነዳያን ፡ (ሢራ፪ ፡ ፯ ፡ ፳፫ ። ኪዳ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ሮሜ ፡ ፩ ፡ ፴፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፪) ።

—፡ ልብ ፡ ሆድ ፡ አንዠት ፡ የርኅራኄ ፡ ምንጭ ። ተፈሥሐ ፡ ምሕረቱ ፡ ወልቡ ፡ ላዕሌሁ ። ምሕረትየ ፡ ይ

ባርከከ ። አሕዘኑ ፡ ምሕረተ ፡ አቡሆሙ ፡ (ኵፉ ፡ ፳፪ ። ፳፭ ። ፴፬) ።

ምሕረት ፤ (ዕብ ፡ ሬሔም ፤ ራሓም) ፤ ማሕፀን ፡ አፈ ፡ ማሕፀን ፤ የፅንስ ፡ የሽል ፡ ቦታ ። ምስጢሩ ፡ ከሆድ ፡ ይገባል ። ኀቡረ ፡ ተዘራዕነ ፡ በውስተ ፡ ከርሥኪ ፡ ወኀቡረ ፡ ወፃእነ ፡ እምሕረትኪ ፡ (ኵፉ ፡ ፳፭) ።

አስተምሐረ ፤ ለመነ ፡ ማለደ ፤ አማለደ ፡ አስማረ ፤ ማረኝ ፡ ማርልኝ ፡ አለ ። አስተምሕር ፡ ለነ ፡ ሚካኤል ። ሰአሉ ፡ ለነ ፡ አስተምሕሩ ፡ ለነ ፡ (መሥዋ ። ድጓ) ።

አስተማሐረ ፤ አማማረ ፡ አላመነ ፤ አመላለደ ፡ አስተዛዘነ ። ተፋቅሮ ፡ ያስተማሕር ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፬) ።

መስተምሕር ፤ ማሕር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚያስምር ፡ የሚያማልድ ፡ አማላጅ ፤ አስተዛዛኝ ። አ ፡ መስተምሕርት ፡ አስተምሕሪ ፡ ኀበ ፡ ወልድኪ ፡ (ቅዳ) ።

ማሕረከ ፤—ማረከ ፤—ምሂር ፡ መሀረ ፡ ማህረከ ።

መሐረም ፤—ያረበች ፡ መዠመሪያ ፡ ወር ፤—ሐረመ ።

መሐስዕ ፤—ጠቦት ፤—ሐሲዕ ፡ ሐሰዐ ።

ማኅደፍ ፤—ማደፊያ ፡ መወልወያ ፤—ኅድፎ ፡ ኀደፈ ።

ማኅፈድ ፤—ግንብ ፤—ኀፊድ ፡ ኀፈደ ።

ማኅፈር ፤—እሙን ፡ ወዳጅ ፤—ኀፊር ፡ ኀፍረ ።

ምኂዕ ፤ ዖት ፤ (መኀፀ ፡ ይምኅዕ ፤ ይምኅዕ ። ዐረ ፡ መኂፀ) ፤ ማማጥ ፡ መጨነቅ ፤ በምጥ ፡ መያዝ ፤ ለመውለድ ፤ የሆድን ፡ ለማውጣት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በምኅፀ ፡ ፈንታ ፡ እንዳማርኛው ፡ አምኀፀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ጊዜ ፡ ታምኅፀ ፡ ትኬልሕ ፡ (አዋል) ።

ምኅዕ ፤ ምጥ ፡ ጭንቅ ፤ እሕታ ። ሐመመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። (ተረት) ፤ ምጡን ፡ ርሺው ፤ ልጁን ፡ አንሺው ። የልጅ ፡ ደፋር ፡ ምጥ ፡ ለናቷ ፡ ታስተምር ።

አምኀፀ ፤ አስማጠ ፡ አስጨነቀ ፤ እሕ ፡ አሰኘ ።

ማኅዕ ፤ ማጥ ፡ ረግረግ ፤ አረንቋ ፡ የሚያስ(ስ) ምጥ ፡ የሚያስጨንቅ ።

ማጣ ፤ (ዕብ ፡ ሚጣ) ፤ ዐልጋ ፡ ዙፋን ። እግረ ፡ ማጣ ፡ (ድጓ ። መዋሥ) ።

መጥበስ ፤—መጥበሻ ፤—ጠቢስ ፡ ጠበሰ ።

መጥዎ ፤ ዎት ፤ (መጠወ ፡ ይሜጡ ፡ ይመጡ ። ሰጠወ ፤ ወሀበ ፡ ወከፈ ፡ ወፈየ ። ዐረ ፡ አዕጣ) ፤ መመጥወት ፤ ምጺት ፡ መስጠት ፡ ማደል ፤ ማጕረሥ ፡ ማቀበል ፤ ማሳለፍ ፡ ማቅረብ ፤ ማሲያዝ ፡ ማስጨበጥ ፡ ማስረከብ ። ዘመጠወ ፡ ርእሶ ፡ በእንቲኣነ ። መጠዎ ፡ ቍርባነ ። ከመ ፡ ይመጥውዋ ፡ ጽዋዐ ። መጥወኒ ፡ እሜጥወከ ፡ (ቲቶ፪ ፡ ፲፬ ። ቀሌ ። ራእ፲፯ ፡ ፲፱ ። አዋል) ።

መጣዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚሰጥ ፡ የሚያድል ፡ የሚያቀብል ፤ በአፍ ፡ በእጅ ። መጣዌ ፡ አሪት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተመጠወ ፤ ተሰጠ ፤ ተሰጠው ፤ ተቀበለ ፤ ተመጠወተ ፡ ምጺተኛ ፡ ኾነ ። ተመጠዋ ፡ እምነ ፡ ያማኑ ፤ ወሰበ ፡ ተመጠዋ ። ዘይትሜጦ ፡ ቍርባነ ፡ ምዕረ ፡ በበ ፡ ዓመት ። ተመጠው ፡ እምኀየ ፡ እምእዴየ ፡ (ራእ፭ ፡ ፯ ፡ ፰ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ዘፍ፴፫ ፡ ፲) ።

ተመጣዊ ፤ የሚሰጥ ፡ ተሰጪ ። ተቀባይ ፡ ተመጥዋች ። ሙሴ ፡ ተመጣዌ ፡ አሪት ። ተመጣዌ ፡ ቍርባን ። ተመጣዌ ፡ ኅብስት ፡ ወማይ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፰ ። ደራሲ) ።

ምጥው ፤ (ውት ፡ ጡት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ የተሰጠ ፤ የተሰጠው ፤ ተሰጭ ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ተቀባይ ፡ ሰው ። ሶበ ፡ ነጸረ ፡ ርእሶ ፡ ምጥወ ፡ ለሞት ፡ መከራ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፬ ፡ ፩) ።

ምጣዌ ፤ አሰጣጥ ፤ አቀባበል ፤ ስጦታ ፡ ምጺት ።

መጥለውዝ ፤—መጥረቢያ ፤—ጸለወ ፡ መጽለውዝ ።

መጢማ ፤—ጢቆሽ ፤—ጠሚዕ ፡ ጠምዐ ።

መጥኖ ፤ ኖት ፤ (መጠነ ፡ ይሜጥን ፡ ይመጥን ። መአደ) ፤ መመጠን ፡ መለካት ፤ መስፈር ፡ መክንዳት ፤ ልክ ፡ ማወቅ ፡ መገመት ፤ ይኸን ፡ ያኸል ፡ ማለት ፤ መወሰን ፡ ማስተካከል ። ዐቀመን ፡ ወሰነን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንደር ፡ ናቸው ። ይሜጥንዋ ፡ በሐብለ ፡ መስፈርት ። ወመጠነ ፡ ርሕበ ፡ ሕንጻ ፡ አሐደ ፡ ኀለተ ። አሜሃ ፡ ይሜጥን ፡ ድካመ ፡ ዚኣሁ ። ይፈቅድ ፡ ይትአመንዎ ፡ ወአኮ ፡ ከመ ፡ ይመጥንዎ ፤ ወእስመ ፡ ኢይትከሀሎ ፡ ለኀሊና ፡ ይመጥን ፡ ባሕርየ ፡ ዚኣሁ ፡ (ኢሳ፵፬ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፵ ፡ ፭ ። ማር ፡ ይሥ፯ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ድ፳፪) ።

መጣኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚመጥን ፡ መጣኝ ፤ ሰፋሪ ፡ ልክ ፡ ዐዋቂ ። ወኢኀሊና ፡ መጣንያን ፡ (ያዕ ፡ ዘእል) ።

መጠን ፤ (ብ ፡ አምጣን ፤ ናት) ፤ በቁሙ ፤ ልክ ፡ ስፍር ፡ ቍጥር ፤ ሚዛን ፡ ገመድ ፤ ዐቅም ፡ ማዕርግ ። መጠኑ ፡ ለረድእ ፡ ከመ ፡ ሊቁ ። ለእሳትሰ ፡ ቦቱ ፡ መጠን ። ወሖሩ ፡ ክብር ፡ ኢመጠና ። ክቡራተ ፡ መጠን ፡ (ማቴ፲ ፡ ፳፭ ። ቅዳ ። ምሳ፰ ፡ ፲፭ ። ማር ፡ ይሥ፮ ፡ ፬) ። መኑ ፡ ሠርዐ ፡ አምጣኒሃ ። በከመ ፡ አምጣኒሁ ፡ ለዝኩ ። ወእሉ ፡ አምጣናተ ፡ ምሥዋዕ ፡ በእመታት ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፭ ። ሕዝ፵ ፡ ፳፬ ። ፵፫ ፡ ፲፫) ። ፈትል ፡ ሐብል ፡

በማለት ፡ ፈንታ ፡ አምጣን ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ እንጂ ፡ ዘይቤው ፡ አይደለም ። ሰሐበ ፡ አምጣነ ። አምጣን ፡ ዘየዐውዶ ፡ (ሰቈ፪ ፡ ፳ ። ኤር፶፪ ፡ ፳፩) ።

መጠን ፤ አምጣን ፤ ዐቢይ ፡ አገባብ ፤ የ ፡ እንደ ፤ ያኽል ፤ ጊዜ ፡ ዘመን ፤ ሳ ፡ ይኾናል ፤ ጊዜና ፡ ሳ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ነው ። መጠነ ፡ ገብረ ፡ ላቲ ፡ ለነፍስየ ። ተአምር ፡ መጠነ ፡ ተልእከኒ ። መጠነ ፡ ብከ ፡ የ ፡ (መዝ ፡ ፹፭) ። ፈለግየ ፡ ከነኒ ፡ መጠነ ፡ ባሕር ። ኢትሬኢኑ ፡ መጠነ ፡ ይበልዕ ፡ ወይሰቲ ። ወአምጣነ ፡ ገፍዐት ፡ ወማቀየት ፤ ኸማሁ ፤ እንደ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፴፩ ። ዳን፲፫ ፡ ፯ ። ራእ፲፰ ፡ ፯) ። ሚ ፡ መጠን ፡ ኑኃ ፡ ወሚ ፡ መጠን ፡ ርሒብ ። መጠነ ፡ አሐቲ ፡ ሰዓት ። መጠነ ፡ ዝ ፡ መዋዕል ፤ ያኽል ፡ (ዘክ፪ ፡ ፪ ። ዳን፱ ፡ ፲፯ ። አስቴ፪ ፡ ፲፪) ። አምጣነ ፡ ትበልዕዎ ፡ ለዝንቱ ፡ ኅብስት ። አምጣነ ፡ ሕያው ፡ ውእቱ ። አምጣነሰ ፡ ሕፃን ፡ ውእቱ ፡ ወራሲ ። አምጣነ ፡ ሀሎ ፡ መርዓዊ ፡ ምስሌሆሙ ፤ ጊዜ ፡ ሳለ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፳፯ ። ሮሜ፯ ፡ ፩ ። ገላ፬ ፡ ፩ ። ማቴ፱ ፡ ፲፭) ። አምጣን ፡ ለብቻው ፡ ተለይቶ ፡ እንደ ፡ እስመ ፡ ና ፡ ስለ ፡ ይኾናል ። እፈርህ ፡ ሞተ ፤ አምጣነ ፡ ደወይኩ ፤ ታምሚያለኹና ፤ ስለ ። መጠንና ፡ አምጣን ፡ ስፍር ፡ ቍጥር ፡ ሲኾኑ ፡ ውስጠ ፡ ብዙኅት ፡ ባለው ፡ ነገር ፡ ይገባሉ ፤ ልክና ፡ ሚዛን ፡ ሲኾኑ ፡ ግን ፡ ውስጠ ፡ ብዙኅት ፡ አያሳዩም ። አምጣን ፡ የመጠን ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ አምሳል ፡ የምስል ፡ ብዙ ፡ እንደ ፡ ኾነ ። አምጣንና ፡ አምሳል ፡ ላንድ ፡ መነገሩ ፡ በልማድ ፡ እንጂ ፡ በሰዋስው ፡ ሕግ ፡ አይደለም ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቍ፳፱) ።

ተመጠነ ፤ በቁሙ ፤ ተለካ ፡ ተመዘነ ፤ ከልክ ፡ ገባ ። ዘይትሜጠን ፡ በእመት ። ክቡደ ፡ ብዕሉ ፡ ዘኢይትሜጠን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፀ፫ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ምጡን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ጥንት) ፤ የተመጠነ ፡ የተለካ ፤ ምጥን ፡ ልከኛ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ምጣኔ ፤ (ገቢር ፡ ወተገ) ፤ መመጠን ፡ መለካት ፤ አመጣጠን ፡ አለካክ ፤ ምጠና ፡ ግምገማ ፤ ልክ ፡ መጠን ፡ ስፍር ፡ ቍጥር ፤ የወርድ ፡ የቁመት ፡ የስፋት ። ወአምነ ፡ ምጣኔ ፡ ልቡና ። አምጽአ ፡ ሥርዐተ ፡ ምጣኔ ፡ አምርሑቅ ። ሄሮድስ ፡ አስተናደፈ ፡ መሠረታቲሁ ፤ ኑኆ ፡ ወግድሞ ፡ በምጣኔ ፡ ቀዳማዊ ። ይሬእዩ ፡ ዕድሜ ፡ ወርኆሙ ፡ በምጣኔ ፡ ምሕዋረ ፡ ፀሓይ ፡ ውስተ ፡ አሐቲ ፡ ዓመት ። ውፁአን ፡ እምጣኔ ፡ (ፈልክ ፡ ፯ ። አፈ ፡ ድ፳ ። ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፲፪ ። አዋል) ።

መጠንጢን ፤ መጠንኛ ፤ ታናሽ ፡ ልክ ፡ መተንተኛ ፤ ወይም ፡ ጢንጦ ፡ የክፍል ፡ ክፍል ፡ ሚሶ ፡ ርቢት ፡ ዐምሾ ፡ ትሙን ፤ ይህን ፡ የመሰለ ፡ (ሂርማ) ።

መጠቀ ፤ (መጢቅ ። ዐርገ ፡ ለዐለ ፤ ዋነ) ፤ በቁሙ ፤ ምድር ፡ ለቀቀ ፡ ከምድር ፡ ራቀ ፤ ረዘመ ። ምድር ፡ መልቀቅ ፡ ያሞራ ፡ የወፍ ፤ መርዘም ፡ የሕንጻ ፡ የዛፍ ።

መጠቀ ፤ (መዘገ ፤ መሠጠ) ፤ ነጠቀ ፡ መነጠቀ ፤ ከፍ ፡ አደረገ ፡ አነሣ ፤ ሳበ ፡ ጐተተ ፤ አዳነ ፡ አወጣ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከፊተኛው ፡ ይገባል ። ከመ ፡ ኢይረድ ፡ ታሕቲተ ፡ ምጥቀኒ ፡ ላዕለ ። እምግብ ፡ ሙስና ፡ ምጥቀኒ ፡ (ደራሲ) ። እግዚ ፡ መጠቀኒ ። ዘይመጥቃ ፡ ወያሌዕላ ። ይመጥቀ ፡ እምነ ፡ ዝንቱ ፡ መከራ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፳ ። ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፬ ። ማር ፡ ይሥ፲፱ ፡ ፪) ።

መጣቂ ፤ መምጠቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ የሚነጥቅ ፤ ነጣቂ ።

አምጠቀ ፤ አመጠቀ ፡ አረዘመ ፤ አስመጠቀ ፡ አስረዘመ ፤ ምጡቅ ፡ ረዥም ፡ አደረገ ፤ ወይም ፡ አስደረገ ። እብድ ፡ ሶበ ፡ የሐንጽ ፡ ቤተ ፡ ያመጥቅ ፡ ሕንጻሁ ፡ እምአግዋሪሁ ፡ ከመ ፡ ይትመካሕ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፵፪) ።

ተመጥቀ ፤ ተነጠቀ ፡ ተመነጠቀ ፤ ወደ ፡ ላይ ፡ ተሳበ ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አለ ። ዘተመጥቀ ፡ በደመና ፡ ሰማይ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ።

ምጡቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ጥቅት) ፤ በቁሙ ፤ የመጠቀ ፡ ከምድር ፡ የራቀ ፤ ከፍተኛ ፡ ረዥም ፤ ሩቅ ፡ ረቂቅ ። እግዚ ፡ ዘደበ ፡ ልዑል ፡ ወምጡቅ ፡ የኀድር ። መንበር ፡ ልዑል ፡ ወምጡቅ ። ሰማይ ፡ ምጡቅ ፤ ደመና ፡ ምጡቅ ። ምጡቃነ ፡ ስረት ፡ (ቄድር ። ቄር ። አዋል) ።

ምጥቀት ፤ ምጡቅነት ፡ ርዝማን ፡ ርዝመት ፤ ዘለግታ ፡ ቁመት ።

ምጥቅ ፤ ርቀት ፡ አራራቅ ፤ ልዕልና ፡ ከፍታ ። ምጥቅሙ ፡ ለአየራት ፡ (አርጋ) ።

መምጠቅ ፤ (ቅት) ፤ ኩረጀ ፡ ቍናማት ፡ የግልገል ፡ ስልቻ ፤ ወይም ፡ ከንት ፡ ከቁርበት ፡ የሚሠራ ፡ የረዥም ፡ ኩፈዳ ፤ ወንጭፍና ፡ ደንጊያ ፡ ሌላም ፡ ነገር ፡ የሚከቱበት ። ኀረየ ፡ ኀምስተ ፡ አእባነ ፡ እምውስተ ፡ ፈለግ ፡ ወወደየ ፡ ውስተ ፡ መምጠቂሁ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፵) ።

መጠቀ ፤—ጣፈጠ ፡ ጥፍጥ ፡ ኾነ ፤—መተቀ ።

መጠራ ፤ (ዕብ ፡ ማጣራ) ፤ ማንጠፊያ ፡ ማንጣጠፊያ ፡ የቀስተኛና ፡ የነፍጠኛ ፡ ዐላማ ፡ ወይም ፡ ይላማ ፤ ፍላጻው ፡ ዐረሩ ፡ ሲነደፍ ፡ ሲተኰስ ፡ የሚያርፍበት ፤ እንደ ፡ ጊጤ ፡ ያለ ፡ በሩቅ ፡ በአንጻር ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ የቆመ ፡ የተተከለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ለይተው ፡ ትክሻ ፡ ብራኳ ፡ መጋፊያ ፡ ይሉታል ። እንድፍ ፡ አሕጻ ፡ ኀበ ፡ መጠራ ፡ (፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፳ ። ሰቈ፫ ፡ ፲፪ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፲፪) ።

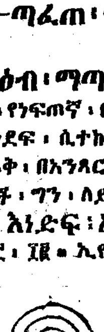

መጠራ ፤

መጠር፤ (ዐረ ፡ ዕብ ፡ ማጣር ። ሱር ፡ ምጣር)፤ ዝናብ ፡ የውሃ ፡ ሕንባብ ፡ ነጠብጣብ ፤ ከላይ ፡ ከአየር ፡ ከቀስተ ፡ ደመና ፡ የሚነደፍ ፡ የሚወነጨፍ ።

ሜጥራ፤ (ጽር ፡ ሚትራ ። ዕብ ፡ ኔዜር)፤ የተቀደሰ ፡ አክሊል ፡ ዘውድ ፤ ሥራውና ፡ ጌጡ ፡ ከነገሥታት ፡ ዘውድ ፡ የተለየ ፤ ቀድሞ ፡ በብሉይ ፡ ሊቃነ ፡ ካህናት ፡ ዛሬም ፡ በሐዲስ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ የሚለብሱት ። ኢያዜርን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፮ ፡ ፴፰) ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ ምዕ፱ ፡ ቍ፴ና ፡ ፴፩ ፡ ነው ፤ ዐማርኛውን ፡ እይ ።

ሙጥራን፤ (ዐረብ)፤ ጳጳስ ፡ ሜጥራ ፡ የሚለብስ ።

መጥሮጶሊስ፤ (ጽር ፡ ሚትሮፖሊስ)፤ እመ ፡ አህጉር ፤ ታላቅ ፡ መዲና ፡ ከተማ ፡ መናገሻ ። ዮሐንስ ፡ ኤጲስቆጶስ ፡ ዘቍስጥንጥንያ ፡ መጥሮጶሊስ ፡ (ራእ ፡ ፩) ።

መጥሮጶሊስ፤ (ጽር ፡ ሚትሮፖሊቲስ)፤ ዐቢይ ፡ ጳጳስ ፡ ወይም ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ በታላቅ ፡ መዲና ፡ የተሾመ ። መጥሮጶሊስ ፡ ዘውእቱ ፡ ጳጳስ ፡ (ሲኖዶ ። ፍ ፡ ን ፡ ፱) ።

ሚጠት፤ - መመለስ፤ - መዪጥ ፡ ሜጠ ።

ማይ፤ (ብ ፡ ማያት ። ዕብ ፡ ማይም ። ሱር ፡ ማያእ ። ዐረ ፡ ማእ)፤ በቁሙ ፡ ውሃ ፡ የታወቀ ፡ ፈሳሽ ፡ ከምድር ፡ ሆድ ፡ የሚፈልቅ ፡ የሚወጣ ፤ በባሕር ፡ በየብስ ፡ በጕድጓድ ፡ በዐዘቅት ፡ በአፍላግ ፡ በአንቅዕት ፡ በኹሉ ፡ የሚገኝ ፤ ለባሕርዩና ፡ ለባሕርያንቱ ፡ የተለየ ፡ ሕብር ፡ ጣዕምና ፡ መዐዛ ፡ የሌለው ፡ ጽሩይ ፡ ንጹሕ ፡ ቈሪር ፡ ካራቱ ፡ ባሕርያት ፡ አንዱ ፤ በርጥበቱ ፡ ከመሬት ፡ በጽርየቱ ፡ ከእሳት ፡ በቍረቱ ፡ ከነፋስ ፡ የሚስማማ ፤ ለሚጠጣው ፡ ኹሉ ፡ ልምላሜ ፡ የሚሰጥ ፡ የሚያቀዘቅዝ ፡ የሚያረካ ፡ ባሕርያዊ ፡ መጠጥ ፡ ዝናም ፡ ጠል ። ዘ ይቤው ፡ ምህው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ምህወን ፡ እይ ። ማይ ፡ ብዙኅ ። አንቅዕተ ፡ ማያቲሆሙ ። ማያተ ፡ አፍላግ ። ኢትስተይ ፡ ማየ ፡ ዕራቀ ። ስቀለ ፡ አመ ፡ ርእዩከ ፡ አርዳኢከ ፡ ኮኑ ፡ መዐዛ ፡ ማይ ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፱ ። ዮዲ፯ ፡ ፲፪ ። ቅዳ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፳፫ ። ቅኔ) ። ማይ ፡ መሪር ፡ ጥዑም ፡ ምዉቅ ፡ ቢል ፤ ምረቱና ፡ ጣዕሙ ፡ ሙቀቱ ፡ ከመሬት ፡ እንጂ ፡ ከባሕርዩ ፡ አይደለም ። ከሥጋ ፡ ባሕርይም ፡ የሚወጣ ፡ እንባ ፡ ደም ፡ ዘር ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ ማይ ፡ ይባላል ፤ ፈሳሽ ፡ ማለት ፡ ነው ። ይውሕዝ ፡ አንብዕ ፡ ከመ ፡ ማይ ። ከዐዉ ፡ ደሞሙ ፡ ከመ ፡ ማይ ። ወእንዘ ፡ ማይ ፡ ውእቱ ፡ ታረግዕ ፡ በጥበብከ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ ። መዝ ፡ ፸፰ ። ቅዳ ፡ አት) ። ስመ ፡ ፊደል ፡ መ ፤ የአልፍ ፡ ፲፫ኛ ።

ማያዊ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት)፤ ውሁግ ፤ ውሃም ፡ ውሃማ ፤ የውሃ ። ጠባይዕ ፡ ማያዊ ፤ ነፋሳዊ ፡ መሬታዊ ፡ እሳታዊ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፲፯) ።

ሚዜ፤ (ትግ ፡ ማዘይ ። ዕብ ፡ ሚይ ፡ ዜ ፤ መኑ ፡ ዝ)፤ በቁሙ ፤ ዐማርኛ ። ዐርከ ፡ መርዓዊ ፤ ግልገል ፡ ሙሽራ ፤ የመርዓዊ ፡ አሳሳች ፡ እኩያው ፡ አምሳያው ፤ ከማሳሳቱም ፡ የተነሣ ፡ የመርዓት ፡ ወገኖች ፡ መኑ ፡ ዝንቱ ፡ ብለው ፡ የሚያደንቁት ፡ የሚጠይቁት ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፱ ። ፫ ፡ ፳፱) ።

ሚዝት፤ በቁሙ ፤ ሴት ፡ ሙሽራ ፡ የመርዓዊ ፡ ጣምራ ፤ ሚዝ(ስ)ቱ ። መሐዘን ፡ እይ ፤ የሚዜና ፡ የሚዝት ፡ ሥር ፡ መሠረት ፡ ርሱ ፡ ነው ። አንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ ስን ፡ ተከትለው ፡ ሚስት ፡ ማለት ፡ የሜስ ፡ ዘር ፡ ነው ፡ ይላሉና ፤ በኅብዝ(ስ)ት ፡ ንባብ ፡ ይረታሉ ።

ሚያዝያ፤ በቁሙ ፡ ማዚያ ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ሳምን ፡ እመስከረም ፤ የሚዛዝትና ፡ የሙሽሮች ፡ ወር ፡ መኑ ፡ መኑ ፡ የሚባሉበት ፡ (መዝ ፡ ፹፫ ። ኪዳ) ። በግንቦት ፡ ወር ፡ ከጥንት ፡ ዠምሮ ፡ ባገራችን ፡ ልማድ ፡ ጋብቻና ፡ ሰርግ ፡ የለምና ፤ ሚያዝያን ፡ የሚዛዝት ፡ ወር ፡ ማለት ፡ ስለዚህ ፡ ነው ። ግንቦት ፡ ግን ፡ የዘር ፡ የቡዳ ፡ የደበል ፡ እንጣ ፡ ወር ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ የመባቻው ፡ ለት ፡ በሚሠራው ፡ ሥራ ፡ ይታወቃል ፤ አቢብንና ፡ ኔምንን ፡ እይ ። በወርኀ ፡ ሚያዝያ ። በቀዳሚ ፡ ወርኅ ፡ ብሩህ ፡ ዘውእቱ ፡ ሚያዝያ ፡ (ዘፀ፴፱ ፡ ፲፰ ። ዲድ ፡ ፳፱) ።

መዪጥ፤ ጦት፤ (ሜጠ ፡ ይመይጥ ፡ ይሚጥ ። ሦጠ ፤ ሜሰ ፤ ወለጠ)፤ መመለስ ፡ መቀለስ ፤ ማዞር ። ኢትሚጥ ፡ ገጸከ ፡ እምኔየ ። ሜጡ ፡ ዘባኖሙ ፡ ኀቤየ ። ሚጥ ፡ ሎቱ ፡ ካልእታሂ ፡ (ጦቢ፫ ፡ ፯ ። ኤር፪ ፡ ፳፯ ። ማቴ፭ ፡ ፴፱) ።

—፤ መለወጥ ፡ መገልበጥ ፤ ሌላ ፡ ማድረግ ፤ የባሕርይ ፡ የግብር ። ኢትሚጥ ፡ ብፅዐተከ ። ኢትሚጥ ፡ ፍትሐ ። እመሂ ፡ መከርክሙ ፡ ምክረ ፡ ይመይጦ ፡ እግዚ ። ዘሜጦ ፡ ለማይ ፡ ወረሰዮ ፡ ጼወ ። ሚጦ ፡ ለዝንቱ ፡ ኅብስት ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሥጋከ ፡ (ሚራ፯ ፡ ፲፱ ። ዘፀ ፳፫ ፡ ፯ ። ኢሳ፰ ፡ ፲ ። ሚራ፴፱ ፡ ፴፫ ። ቅዳ) ። ይመውእ ፡ ያደክም ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይመይጥ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፲፫) ።

መያጢ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት)፤ የመለስ ፡ የሚለውጥ ፤ መላሽ ፡ ለዋጭ ፤ ገልባጭ ። መያጢሃ ፡ ለነፍስ ። መያጢሆሙ ፡ ለፂውዋን ። መያጤ ፡ ልሳን ፡ (ኪዳ ። ሃይ ፡ አበ ። ምሳ፲፯ ፡ ፳) ።

አሜጠ፤ (ያመይጥ ፡ ያሚጥ)፤ አስመለሰ ፤ አስለወጠ ።

ተመይጠ፤ ተመለሰ ፤ ታጠፈ ፡ ተቀለሰ ፤ ዞረ ፡ ተገለበጠ ። ተመየጡ ፡ ኀቤየ ፡ ወእትመየጥ ፡ ኀቤክሙ ። ተመየጥ ፡ ድኅሬከ ። ከመ ፡ ኢትትመየጥ ፡ እምገቦከ ፡ ኀበ ፡ ገቦከ ፡ (ዘካ፩ ፡ ፫ ። ቀሌ ። ሕዝ፱ ፡ ፰) ።

—፤ ተለወጠ ፤ ሌላ ፡ ኾነ ። ተመይጠ ፡ ልቡ ፡ ለፈርዖን ። ይትመየጥ ፡ ቈላቲሃ ፡ ወይከውን ፡ ፒሳ ። ይመስሎሙ ፡ ከመ ፡ ህባዌ ፡ ቃል ፡ ተመይጠ ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ ሥጋ ። እስመ ፡ ኅብስት ፡ ይትመየጥ ፡ ለከዊነ ፡ ሥጋሁ ፡ (ዘፀ፲፬ ፡ ፭ ። ኢሳ፴፱ ፡ ፱ ። ቄር ። መጽ ፡ ምስ) ።

ተመያየጠ፤ (የተመይጠ ፡ ድርብ)፤ ተመላለሰ ፤ ተዛወረ ፡ ተገላበጠ ፤ ተለዋወጠ ። ማእከለ ፡ አሥረ ፡ ጽ

ድቅ ፡ እትመያየጥ ። እንዘ ፡ ይትመያየጥ ፡ በዐራቱ ። ሕማመ ፡ ፈፀንት ፡ ዘይትመያየጥ ፡ በበ ፡ ራብዕት ፤ እስመ ፡ ግብር ፡ ዘልፈ ፡ ይትመያየጥ ፡ ወይትዌለጥ ፡ (ምሳሗ ፡ ፳ ። ፍ ፡ ን ፡ ፵፯ ። ዮሴፍ) ።

ተማየጠ ፤ ተማለሰ ፡ ተላወጠ ፤ ተዛወረ ።

ተመያጢ ፤ ተማያጢ ፤ የተመ (ማ)ለሰ ፤ የሚለወጥ ፡ ተለዋጭ ፤ ተመላሽ ፡ ተመላላሽ ። ተመያጥያን ፡ ኀበ ፡ እግዚ ። በሕታውያን ፡ ተመያጥያን ፡ ለኀበ ፡ ዓለም ። አንበ ፡ ከመ ፡ አሐዱ ፡ እምአርድእቲክሙ ፡ ወተመ (ማ)ያጢ ፡ ለነገርክሙ ፡ (ፊልክ ፡ ፫፻ ፡ ፳ ። ዮሴፍ) ።

ምዩጥ ፤ (ጣን ፤ ጣት ፡ ይጥ) ፤ የተመለሰ ፤ የተማለሰ ፤ ምልስ ፡ ልውጥ ። ምዩጠ ፡ ገጽ ፡ እምስእለትየ ። እስመ ፡ ምዩጥ ፡ ገጸሙ ። ሰብእ ፡ ምዩጣን ፡ ኀቤከ ፡ (አርጋ ፡ ፫ ። ሄርማ ፡ ገ፲፯ ። ዮሴፍ) ።

ሚጠት ፤ (ታት) ፤ መመለስ ፤ መዞር ። እሬስያ ፡ ኀቡረ ፡ ለሚጠቶሙ ። ሚጠተ ፡ ብርሃናት ፡ በሰማይ ። እምቅድመ ፡ ሚጠታት ፡ ዘብርሃናት ። በሚጠተ ፡ ገጸ ፡ እግዚ ፡ እምኔነ ፡ (ሚክ፪ ፡ ፲፪ ። ሔኖ፫፪ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ ዲዮ ። ዮሴፍ) ።

—፤ መለወጥ ፤ ውላጤ ። ሚጠተ ፡ የአምኑ ፡ ላዕሌሁ ፡ ለዘኢየአምር ፡ ሚጠተ ። ዘእንበለ ፡ ሚጠት ፡ (ቄር ። ቅዳ) ።

—፤ መልስ ፡ ምላሽ ፡ የጥያቄና ፡ የወረቀት ። ሲድ ፡ መጽሐፈ ፡ ኀበ ፡ ንጉሠ ፡ ምዕራብ ፤ ወለእመ ፡ ነሣእከ ፡ ሚጠተ ፡ እምኔሁ ፡ ተመየጥ ፡ ኀቤየ ፡ (ዮሴፍ) ።

ምያጤ ፤ ሙያጤ ፤ (መዊጥ ፡ ሞጠ ፡ ይመውጥ ፡ ይሙጥ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መመለስ ፤ ምለሳ ። መለወጥ ፤ መለዋወጥ ፡ መዛወር ። ጠና ፡ የ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በምያጤ ፡ ፈንታ ፡ ሙያጤ ፡ ይላል ። ዘእንበለ ፡ ሙያጤ ። ሙያጤ ፡ ልደት ። ሙያጤ ፡ መዋዕል ፡ ወተፋልሶ ፡ ጊዜያት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ጥበ፯ ፡ ፲፰ ። ፲፱ ፡ ፳፯) ።

ሚጣን ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ መለወጥ ፡ ልውጥነት ። ጽዱቅ ፡ ወክቡር ፡ ነገረ ፡ እግዚ ፤ ወአልቦ ፡ ወኢምንትኒ ፡ ሚጣን ፡ በኀበ ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ አእምሮ ፡ (መቃ ፡ ገ፲) ።

ተምያጥ ፤ መመላለስ ፤ ምልልስ ፤ ተለዋዋጭ ፡ ተገላባጭ ፡ መኾን ፤ እንደ ፡ ኅሥሥት ። የተምያጥና ፡ የተውላጥ ፡ ምስጢር ፡ ጥቂት ፡ ይለያያል ። ተውላጥ ፡ እንደ ፡ ብእሲት ፡ ሎጥ ፡ እንደ ፡ ማየ ፡ ቃና ፡ ተለውጦ ፡ አለመመለስ ፡ ነው ። ተምያጥ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ማየ ፡ ግብጽ ፡ እንደ ፡ በትረ ፡ ሙሴ ፡ መመላለስ ፡ ነው ። ተምያጠ ፡ ወተውላጠ ፡ ህላውያት ። ዘእንበለ ፡ ተምያጥ ፡ ወኢተውላጥ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯ ። አርጋ ፡ ፩ና ፡ ፯) ።

መስተመይጥ ፤ (ተመይጠ ፡ ተመያየጠ) ፤ ተመያጢ ፤ የተመለሰ ፡ የሚመለስ ፡ ምልስ ፤ ገር ፡ የዋህ ፡ ኅዳጌ ፡ በቀል ። ብዙኀ ፡ ማህል ፡ ወመስተመይጥ ፡ ላዕለ ፡ ጌጋዮሙ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፫ ። ንቢ ፡ ፯) ።

መስተማይጥ ፤ (ተማየጠ ፡ አስተማየጠ) ፤ ተማያጢ ፤ አስተማያጢ ፤ የተማለሰ ፤ የሚያማልስ ፤ ተማላሽ ፡ አማላሽ ።

ሚል ፤ (ላቲን) ፤ የመንገድ ፡ ስፍር ፡ በቁመት ፤ ሺሕ ፡ ርምጃ ፤ ሺሕ ፡ መትር ፡ ወይም ፡ ፪ ፡ ሺሕ ፡ ክንድ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፩ ፡ ምዕራፍ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ርምጃ ፡ የዱሮ ፤ መትር ፡ የዛሬ ፡ ነው ። (ሚልዮን ፤ ሺ ፡ ጊዜ ፡ ሺ ፤ መቶ ፡ ፻) ። የወሰኑም ፡ ደንጊያ ፡ በሺሕ ፡ በሺሑ ፡ መትር ፡ የሚቆመው ፡ ሚል ፡ ይባላል ።

ሜም ፤ (ዕብ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ መ ፤ ማይ ፡ ማያት ፡ ማለት ፡ ነው ። ደምፁ ፡ ወተሐምኑ ፡ ማያቲሆሙ ፡ ባለው ፤ ዕብራይስጡ ፡ ዬሄሙ ፡ የሕምሩ ፡ ሜማው ፡ እንዲል ፡ (መዝ ፡ ፵፭) ። ሜም ፡ ጥቀ ፡ አፍቀርኩ ፡ ሕገከ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፺፯—፻፬ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፫ ። ፪ ፡ ፲፫ ። ፫ ፡ ፴፫ ። ፬ ፡ ፲፫) ።

ሜመየ ፤ (ምህወ ፤ የመመ) ፤ ውሃ ፡ ኾነ ፤ ሟሟ ፡ ቀለጠ ፤ ውሃ ፡ መሰለ ፡ ውሃ ፡ ውሃ ፡ አለ ። ባሊቅኔዎች ፡ ግን ፡ ለየ ፡ ለያየ ፡ ይሉታል ፤ ምስክር ፡ የለውም ።

መዪን ፤ ኖት ፤ (ሜነ ፡ ይመይን ፡ ይሚን ። ዐረ ፡ ማነ) ፤ አው ፡

መይኖ ፡ ኖት ፤ (መየነ ፡ ይሜይን ፡ ይመይን ። መነየ) ፤ መተንኰል ፡ መጠበብ ፤ ማወቅ ፡ መራቀቅ ፤ ለግብር ፡ ለነገር ፡ መልክ ፡ ማውጣት ፡ ምሳሌ ፡ መስጠት ። መክዳት ፡ መዋሸት ፡ ማበል ፤ ማታለል ፡ መሸንገል ። መተንኰል ፡ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ፤ ማእከላዊ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመየነ ፡ ፈንታ ፡ እንዳማርኛው ፡ ተመየነ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ ተ ፡ አለቦታው ፡ ገብቷል ። ቦ ፡ ሰብእ ፡ ዘበዘሉ ፡ ይትሜየን ፡ ወብዙኀ ፡ የአምር ። ተመይኖ ፡ ግብር ፤ ተተንኰለ ፡ ተጠበበ ፡ (ሢራ፲፯ ፡ ፲፱ ። ፈላስ ፡ ገ፲፯) ። ይትሜየኑ ፡ ወይገብሩ ፡ ትምይንተ ። ከመ ፡ አልቦ ፡ ዘይትሜየን ፡ ላዕለ ፡ ዳንኤል ። ተመየኖሙ ፡ ከመ ፡ ይቅትሎሙ ። በብዙኅ ፡ ተመይኖ ። እለ ፡ ይትሜየንዎ ፡ ለቃለ ፡ እግዚ ፤ ከዳ ፡ ሸነገለ ፡ (ኤር፱ ፡ ፯ ። ዳን፮ ፡ ፲፯ ። ፬ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፱ ። አስቴ፰ ፡ ፲፫ ። ቀሌ) ።

አመየነ ፤ አስተመየነ ፤ አስተንኰለ ፤ ተንኰል ፡ አስተማረ ።

ተመየነ ፤ ተታለለ ፡ ተሸነገለ ፤ ተንኰል ፡ ተሠራበት ።

ተመያኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ ተታላይ ፡ ተሸንጋይ ፤ ተላላ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ መያኒ ፡ እንደ ፡ ማለት ፤ የሚተንኰል ፤ ተንኰለኛ ፤ ሸንጋይ ፡ አታላይ ። ትምይንተ ፡ ሐበቶሙ ፡ ለተመያንያን ፡ (አቡሻ ፡ ፵፯) ።

መስተመይን ፤ (ንት ፡ ናን ፡ ናት ። መመይን) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፲፯ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፱ ። አፈ ፡ ድ፴፫) ።

ምዩን፤ የተታለለ፡ የተሸነገለ፤ ተላላ፡ ሸንግል፤ ሌሎች፡ ያታለሉት፡ የተተነኰሉት። እስመ፡ ውስተ፡ ምይንት፡ ነፍስ፡ ኢትበውእ፡ ጥበብ፡ (ጥበ፩፡ ፬)።

ምያኔ፤ መተንኰል፤ መተናኰል፤ ተንኰለኝነት፡ ትንኰላ፡ ሸንገላ። ምያኔ፡ ወጕሕሉት፡ (አዋል)።

ሚን፤ ክዳት፡ ክፋት፡ ተንኰል፤ ክፉ፡ ምክር፡ ሽንገላ፡ (ፑሊቲክ)። ቅንአት፡ ወቃሕው፡ ወሚን። ሰይጣን፡ ስብሐት፡ ብጡል፡ ብዙኅ፡ ሚን፡ ወእከይ፡ (ፊልክ፡ ፶፮)። አይቴ፡ ሀሎ፡ ኀይልከ፡ ወሚንከ፡ ዘት ገብሮ፡ በላዕለ፡ ሰብእ፡ (ገድ፡ ተክ)።

ትምይንት፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ኢንሑር፡ በት ምይንት። እለ፡ የሐውሩ፡ በትምይንት። ወአእመረ፡ ትምይንቶሙ፡ (፪ቆሮ፡ ፬፡ ፪። ፪ተሰ፡ ፫፡ ፯። ሉቃ፳፡ ፳፫)።

ተምያን፤ ተንኰል፤ ውሸት፤ ግብዝነት። ተቀትለ፡ በተምያን፡ ነገር፡ ወተጓሕልዎ፡ (ዮሴፍ)።

—፤ ግብዝ፡ ቅልቅል፤ ጥሩ፡ ጠንካራ፡ ያይደለ፡ የተንኰልና፡ የማታለል፡ ሥራ፤ ያንጥረኛ፡ የመሸተኛ፡ የሌላውም፡ ኹሉ። ወርቅ፡ ጽሩይ፡ ወፍቱን፡ ዘኢኮነ፡ ተምያነ። ወርቅክሙ፡ ተምያን። ብሩረ፡ ተምያን። መዳልወ፡ ተምያን። ጽሩይ፡ ውእቱ። ዘእንበለ፡ ተምያን፡ (፩ዜና፡ ፳፰፡ ፲፰። ኢሳ፩፡ ፳፪። ምሳ፳፯፡ ፲፫። ሚክ፯፡ ፲፩። ቅዳ፡ ጎር)።

ሜዐ፤ (መዩዕ። ዐረ፡ መዐ፡ ማዐ፤ ደከመ፡ ፈሰሰ)፤ ቀለጠ፡ ውሃ፡ ኾነ፤ ነጠረ፡ ተጣፈጠ። ምህወንና፡ መስወን፡ ጸዐጠን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው።

ሚዓ፤ **ሜዓ**፤ (ብ፡ ሜዓት፤ አምያዕ)፤ ጥሩ፡ ሽቱ፡ የነጠረ፡ የቀለጠ፡ የተጣፈጠ። ከርቤ፡ ሰሊክ፡ ሚዓ። ማርያም፡ ገነተ፡ ሚዓ፡ ወሰሊክ። ስኂን፡ ወሚዓ፡ ወሰሊኖት፡ (ገድ፡ አዳ። ስንክ፡ ጥቅ ፳፩። አርጋ፡ ፯)።

መዩስ፤ **ሶት**፤ (**ሜሰ፡ ይመይስ፡ ይሚስ**፤ **ሜጠ**። **ዐረ፡ ማሰ**)፤ መመሸት፤ መለወስ፡ ማሸት፤ መበጥበጥ፡ ማማሰል፤ መጠጀት፡ መዘለል፤ የወይን፡ የማር፡ የድፍድፍ፡ የቡሖ። ማዘንበል፡ ማስጐንበስ፤ መመለስ፤ የጋን፡ የመስኖ፤ ለሐሳብና፡ ለልብም፡ ይኾናል። መለሰን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

መያሲ፤ (**ሲት፡ ስያን፡ ያት**)፤ መሻች፡ መሸተኛ፤ የሚጠጅ፡ የሚጠምቅ፡ የሚዘልል፤ በጥባጭ፡ ዐረቂ፡ አውጭ። እለ፡ ይገይሡ፡ በጽባሕ፡ ቤተ፡ መያሲ። ወኢይጸድቅ፡ መያሲ፡ እምዐመፃ። መያስያን፡ እለ፡ ይቶስሑ፡ ማየ፡ በወይን። ሰብሰ፡ ልብሰ፡ መያስያን፡ (ኢሳ፭፡ ፲፩። ሚራ፳፮፡ ፳፱። ፈ፡ መ፡ ፳፮፡ ፪። ዮሴፍ)። መይሳ፤ መላሽ፡ አስመላሽ።

አሜሰ፤ (**ያመይስ፡ ያሚስ**)፤ አስመሸተ፡ አስጠጀ፤ አስመለሰ።

ተመይሰ፤ ተመሸተ፤ ተጠጀ፡ ተጣለ፡ ተዘለለ። ተዘነበለ፤ ተመለሰ። ከመ፡ ውሒዘ፡ ማይ፡ ከማሁ፡ ልበ፡ ንጉሥ፡ ውስተ፡ እደ፡ እግዚ፤ ኀበ፡ ፈቀደ፡ ህየ፡ ይመይሳ(ጣ)፤ ወህየ፡ ትትመየስ፡ (ምሳ፳፩፡ ፩)።

ምዩሱ፤ (**ሳን፡ ሳት፡ ይስት**)፤ የተጠጀ፡ የተጣለ፤ የተዘነበለ፡ ዝንብል፡ ምልስ።

ሜስ፤ (**ብ፡ አምያስ**)፤ መሸታ፤ ጠጅ፡ ዐረቂ፤ የወይን፡ የማር፡ የሌላውም፡ ኹሉ፤ የሚያሰክር፡ መጠጥ። ስታየ፡ ሜሰ፡ ወይን። ኢይስቲ፡ ወይነ፡ ወሜሰ። ጻዕፌ፡ ወይን፡ ወሜስ፡ ወምዝር። አምያስ፡ ዘግቡር፡ በእሳት። ወኢምንትኒ፡ እምዘመደ፡ አምያስ፡ ዘአጣእጥእዎ፡ በመዓር፡ አው፡ በሶከር፡ (ቀሌ። ሉቃ፩፡ ፲፭። ገድ፡ ተክ። አብጥ፡ ፪። ፈ፡ መ፡ ፳፮፡ ፩)።

ሚሻሑ፤ (**ዕብ፡ ሜይ፡ ሳሑ**)፤ ሚ፡ ማይ፤ ሻሑ፡ ሳሑ፡ ዋነተኛ፤ በታገናኝ፡ ማየ፡ ሕማሲ። እግረኛ፡ የማይደፍረው፡ ዋነተኛ፡ የሚሻገረው፡ ዕሙቅ፡ ጥልቅ፡ ማለት፡ ነው፡ (ሕገ፡ ፵፯፡ ፳)።

ሚሶር፤ (**ዕብ፡ ሚሾር**)፤ ሜዳ፤ ለጥ፡ ቀጥ፡ ያለ፡ የተካከለ፤ እንዳውድማ፡ ያለ፤ ርቱዕ፡ ማለት፡ ነው። (ተረት)፤ ሰፊ፡ ሜዳ፡ እንደ፡ ወግዳ፡ (ኢያ፲፫፡ ፲፯)።

መክ፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ፪ኛው፡ ክፍል፡ ፍትሐ፡ ነገሥት። መ፡ መለከ፤ ክ፡ ክልእ፡ ወይም፡ ክልኤት፡ ከማለት፡ መጥቶ፡ ፩፡ ስም፡ ኾኗል። ዳግመኛም፡ በዕብራይስጥ፡ ፊደል፡ ቤትና፡ ክፍ፡ (በ፡ ክ)፡ እንደ፡ ፯ና፡ እንደ፡ ፯፡ ይማስላሉና፤ ዳግምና፡ ክልእ፡ ለማለት፡ መብ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መክ፡ ማለት፡ ስሕተት፡ ነው፡ ብለው፡ የሚፈቱ፡ አሉ። መክ፡ ዘውእቱ፡ ነገሥት፡ ዳግም፡ (ፍ፡ ነ፡ መቅ)። መግና፡ መጅም፡ (ገ፡ ደ)፡ ዐረቡ፡ ጋሜልን፡ ጂም፡ እያለ፡ አጠራሩን፡ ስለ፡ ለወጠው፡ በዚህ፡ ምክንያት፡ ተዛውረው፡ አለቦታቸው፡ ተጥፈዋል፤ ፍቻቸውን፡ በየቦታቸው፡ እይ።

ሚካኤል፤ (**ዕብ**)፤ የመልአክ፡ ስም፤ ሊቀ፡ መላእክት፤ ሚ፡ መኑ፤ ካ፡ ከመ፤ ኤል፡ አምላክ፤ በተገናኝ፡ መኑ፡ ከመ፡ አምላክ፡ ማለት፡ ነው። ሚክያስ፡ (ጽር። ዕብ፡ ሚክህ)፡ ማለት፡ መኑ፡ ከመ፡ እግዚአብሔር፡ ማለት፡ እንደ፡ ኾነ፡ (ሔኖ። ዳን፡ ፲፪፡ ፩። ይሁ፡ ፱። ራእ፲፪፡ ፯)።

ሚካኤል፡

መክሐ ፤ ሐት ፤ (መክሐ ፡ ይሜክሕ ፡ ይመክሕ) ፤ መመካት ፤ መታበይ ፡ መኰራት ፤ መክበር ፡ መክበር ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ፡ ተከባሪ ፡ መኾን ፤ እኔ ፡ እገሌ ፡ ማለት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመየነ ፡ ፈንታ ፡ ተመየነ ፡ እንዲል ፡ በመክሐም ፡ ፈንታ ፡ ተመክሐ ፡ ይላል ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ፡ አያስኝም ። ትትሜካሕ ፡ በማእከለ ፡ አሕዛብ ። መኑ ፡ ተመክሐ ፡ ከማከ ። ወይትሜካሕ ፡ ከመ ፡ እግዚአብሔር ፡ አቡሁ ። ኢትትመክሑ ፡ በቅትለትየ ፡ (ሢራ፵፬ ፡ ፩ ። ፵፰ ፡ ፬ ። ጥበ፪ ፡ ፲፮ ። ዮሴፍ) ።

መክሒ ፤ መክሕ ፤ የሚመካ ፤ ትምክሕተኛ ፡ ኵሩ ፤ ተከባሪ ። አይ ፡ ውእቱ ፡ ዝንቱ ፡ ብእሲ ፡ መካሕ ፡ (ኢሳ፵፫ ፡ ፩) ።

አመክሐ ፤ አስተመክሐ ፤ አስመካ ፤ አስከበረ ፤ አኵራ ፡ አስታበየ ። አልበሶ ፡ ወአስተመክሖ ፡ በዙሉ ። አንስት ፡ ኢይልበሳ ፡ ወርቀ ፡ ዘተገብረ ፡ በልብስ ፡ ዘያስተሜክሕ ፡ (ሢራ፵፭ ፡ ፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

መምክሕ ፤ መመክሕ ፤ መመኪያ ፤ የሚያስመካ ፡ አስመኪ ፤ አስከባሪ ። ከመ ፡ ኢይበሉኒ ፡ ፀር ፡ አይቴኑ ፡ መምክሑ ፡ (አይቴኑመ ፡ ምክሑ) ፡ (ደራሲ) ።

ተመክሐ ፤ ተመካበት ፡ ተከበረበት ፤ መመኪያ ፡ መከበሪያ ፡ ኾነ ፤ ለሌላው ።

ምኩሕ ፡ (ሓን ፡ ሓት ፡ ክሕት) ፤ በቁሙ ፤ መካሕ ፤ የተመካ ፡ ትምክሕተኛ ፤ ተመኪና ፡ አስመኪ ፡ መመኪያ ፡ የኾነ ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ። አልባስ ፡ ክህነት ፡ ምኩሕ ። አልባስ ፡ ክቡራት ፡ ወምኩሓት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፬ ። አፈ ፡ ተ፳፰) ።

ምክሕ ፤ መመኪያ ፤ ትምክሕት ፤ ክብር ፡ ምስጋና ፤ ሞገስ ፡ ልዕልና ፤ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ የሚያስመካ ፡ ነገር ፡ ማናቸውም ፡ ኹሉ ። ኢይከውነከ ፡ ምክሐ ። በፍርሀተ ፡ እግዚ ፡ ይኩን ፡ ምክሕከ ። ምክሖሙ ፡ ፈሪሀ ፡ እግዚ ። ይከውኖ ፡ ምክሐ ፡ በኀበ ፡ ማኅፈሩ ። አክሊለ ፡ ምክሕ ፡ (ሢራ፫ ፡ ፲ ። ፺ ፡ ፲፯ ። ፳፭ ፡ ፮ ። ፴ ፡ ፬ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፲፪) ።

ትምክሕት ፤ በቁሙ ፤ መመኪያ ፡ ክብር ፤ ተመካሒነት ፤ ትዕቢት ፡ ኵራት ። ትምክሕቶሙ ፡ ለረሲዓን ፡ ትጠፍእ ። ተኀፈርክሙ ፡ በትምክሕትክሙ ። ዙላ ፡ ትምክሕት ፡ እንተ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ እኪት ፡ ይእቲ ፡ (ምሳ፲፩ ፡ ፯ ። ኤር፲፪ ፡ ፲፫ ። ያዕ፬ ፡ ፲፮) ።

(ጥ) **መኰየ ፤ (ይሜኩ ፡ ይመኩ ፤ መኵዮ ፤ የመክሐ ፡ ቅጥይ ። ዐረ ፡ መቀይ ፤ መቃ ፤ ዐቀበ) ፤** መከተ ፤ ጠበቀ ፤ ጋሸኛ ፡ ዘበኛ ፡ ኾነ ። ተአዘዝኩ ፡ እፈኑ ፡ ሰብአ ፡ አፍራስ ፡ ወእግር ፡ እለ ፡ ያጸንዑ ፡ ብሔረ ፡ ወይሜኵዩ ፡ እምነ ፡ ፀርነ ። አሕዛብ ፡ እለ ፡ ይሜኵዩ ፡ ለእለ ፡ ውስተ ፡ ይሁዳ ፡ (፩ዕዝ ፡ ፭ ፡ ፳፪ ። ፰ ፡ ፶፩) ። ሞከተ ፡ ሰነጋ ፤ ሙክት ፡ አደረገ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሚክሎል ፤—ፍጹም ፡ ጌጥ ፤—ከልሎ ፡ ከለለ ።

መክሊት ፤—የሚዘን ፡ ዐዋቂ ፤—ከልይ ፡ ከለየ ።

መኪና ፤—በቁሙ ፡ መዘውር ፤—ከዩን ፡ ኬነ ፡ ኬነወ ።

መከን ፤—በታ ፡ ሰፈር ፤—ከዊን ፡ ኮነ ።

መኪን ፤ ኖት ፤ (መከነ ፤ አው ፡ መክነ ፡ ይመክን ፡ ይምክን) ፤ መምከን ፤ መካን ፡ መኾን ፤ አለመውለድ ፡ አለማፍራት ፤ ወይም ፡ ወልዶ ፡ መቅበር ፡ ልጅ ፡ ማጣት ፤ መጨንገፍ ፡ ማሶረድ ፤ አብበ ፡ መቅረት ። ርእየት ፡ ልያ ፡ ከመ ፡ መከነት ። አንስት ፡ ይመክና ። ትመክን ፡ ብሔረ ፡ ሃይማኖት ። አልሕምቲሆሙ ፡ ኢይመክና ፡ (ኩፋ ፡ ፳፰ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፫ ፡ ፪ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፲) ። በመከነና ፡ በመከነ ፡ ፈንታ ፡ ተመክነ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

(ጥ) **መክን ፤ (ናት) ፤** በቁሙ ፤ የማዮ (ቶ) ልጅ ፤ የማያ(ታ) ፈራ ፤ መሲና ። ወሳራሰ ፡ መካን ፡ ይእቲ ፡ ወኢትወልድ ። እስመ ፡ መካን ፡ ይእቲ ፡ ኤልሳቤጥ ። ብፁዓት ፡ መካናት ፡ እለ ፡ ኢወለዳ ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፴ ። ሉቃ፩ ፡ ፯ ። ፳፫ ፡ ፳፱) ።

ምክነት ፤ መምከን ፤ መካንነት ። ምክነትሰ ፡ ኢተውህበ ፡ ለብእሲት ፡ (ሔኖ) ።

አምከነ ፤ አመከነ ፤ መካን ፡ አደረገ ፤ መውለድ ፡ ከለከለ ፤ ወይም ፡ ልጅ ፡ አሳጣ ፤ ሾተላይ ፡ ኾነ ። አምከነትኪ ፡ መጥባሕት ። በከመ ፡ አምከነትን ፡ ኲናትከ ፡ ለአንስት ፡ ከማሁ ፡ ትምክን ፡ እምከ ። ወኢትደግም ፡ እንከ ፡ አምክኖቶሙ ፡ (ስቈ፩ ፡ ፳ ። ፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴፫ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፲፪) ።

መምክን ፤ ክኒ ፤ መምከኛ ፤ የሚያመክን ፡ አምካኝ ። መምክኒተ ፡ ሕዝብ ፡ (ሕዝ፴፮ ፡ ፲፪) ።

ማኹን ፤ (ቅብጥ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ ታኅሣሥ ፤ ግንቦት ። ኪያሆክንና ፡ በሸንሽን ፡ እይ ፤ ለኹለቱ ፡ ወሮች ፡ ፪ ፡ ፪ ፡ ስም ፡ አላቸው ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ።

መክኑን ፤—ኅቡእ ፤—ከኒን ፡ ከነ ፤ አልመ ።

ሜከኖት ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ምከኖት) ፤ ድጋፎች ፤ ተሸካሞች ፡ መሠረቶች ፤ ወይም ፡ ስከተቶች ፡ ጕልቾች ። አንዲቱን ፡ ምኮና ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ የቤት ፡ አንቀጽ ፡ ነው ። ሰሰ ፡ አሕቲ ፡ ሜከኖት ፡ አሐዱ ፡ ኬጥሮጋውሉስ ፤ ወከማሁ ፡ ለዐሥርቱ ፡ ሜከኖት ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፰) ።

ምክዕቢት ፤—ዕጥፍ ፡ ድርብ ፤—ከዒብ ፡ ከዐበ ።

መክፌ ፤—ማበሻ ፡ ማጠቆ ፤—ከፊየ ።

መክፈልት ፤ ዕድል ፡ ፈንታ ፤—ከፊል ፡ ከፈለ ።

መኪር፤ ሮት፤ (መከረ፡ ይመክር፡ ይምክር። ዐረ፡ መከረ፤ አታለለ። ዕብ፡ ማክር፤ ሼጠ)፤ መምከር፤ ማሰብ፡ ማውጣት፡ ማውረድ፤ ሐሳብን፡ ማሻሻል፡ መምረጥ፡ ማበላለጥ፤ መወሰን፡ መቍረጥ፤ ለማድረግ፡ ለመተው። ምክሩ፡ ምክረ፡ ዘንገብር። ምንተ፡ መከረ፡ እግዚ፡ ላዕለ፡ ግብጽ። ምክር፡ እምውስተ፡ ሕዝብ፡ ዐደወ፡ ጻድቃኒ፤ ምረጥ፡ (፪ነገ፡ ፲፯፡ ፳። ኢሳ፲፱፡ ፲፪። ዘፀ፲፰፡ ፳፩)።

—፤ መስጠት፡ ማቅረብ፤ የምክር፡ የገንዘብ፤ ማስተማር፡ ማመልከት፡ ለሌላው፤ ምስጢሩ፡ ከዚያው፡ ከመምከር፡ ይገባል፤ መጽሐፍ፡ ግን፡ በመከረ፡ ፈንታ፡ አምከረ፡ ተማከረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። መኑ፡ ከመ፡ ዝ፡ አምከረ፡ ላዕለ፡ ጢሮስ። መኑ፡ መማክርቲሁ፡ ዘአምክሮ። ሖሩ፡ መምክር፡ ያመክር፡ ምክረ። ንዒ፡ አምክርኪ፡ ምክረ። እንዘ፡ ያመክርዎ፡ በግዐ፡ ከመ፡ ካህን፤ ወሐሊበ፡ ከመ፡ ሕፃን፤ ወርቀ፡ ከመ፡ ንጉሥ፡ ወዕጣነ፡ ከመ፡ አምላክ፡ (ኢሳ፳፫፡ ፰። ፵፡ ፲፫። ሚራ፴፯፡ ፯። ፫ነገ፡ ፩፡ ፲፪። አዋል)። ተማከሩ፡ ምክረ፡ እኩየ፡ ላዕሌከ። መኑ፡ ተማከሮ፡ (ኢሳ፯፡ ፭። ሮሜ፲፩፡ ፴፬)።

መከሪ፤ መምከሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚመክር፡ መካር። አስተዋይ፡ ምክር፡ ዐዋቂ፤ አማካሪ። ልበ፡ መካርያን። ኀሊና፡ መካርያን። ልብ፡ መካሪት። መምከሪሁ፡ ለንጉሥ። መምከሬ፡ ሠናይ፡ (ምሳ፲፭፡ ፳፪። ቅዳ፡ ኤጲ። ምሳ፳፱፡ ፮። ፩ዜና፡ ፳፯፡ ፴፫። ዲድ)።

መምክር፤ (ርት፡ ራን፡ ራት፤ መማክርት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። እሙ፡ ከነተ፡ መምከረ። እስመ፡ መምክርት፡ ይእቲ። መማክርቲሁ፡ ለዳዊት፡ (፪ዜና፡ ፳፪፡ ፫። ጥበ፰፡ ፱። ፪ነገ፡ ፲፭፡ ፲፪)።

አምከረ፤ አስመከረ፤ ምክሩ፡ አለ፡ ስሞታ፡ ነገረ። መምከሪና፡ መምክር፡ ከዚህም፡ ይወጣሉና፤ እንደዚህ፡ ደግሞ፡ ባስደራጊነት፡ ይፈታሉ።

ተመከረ፤ ተመዘረ፤ ምክር፡ ሰማ፡ ተቀበለ።

ምኩር፤ (ራን፡ ራት፡ ክርት)፤ የተመከረ፤ ዕድሜና፡ መጣፍ፡ መከራ፡ ወይም፡ ባልንጀራ፡ የመከረው።

ምክር፤ (ራት)፤ በቁሙ፤ ቍርጥ፡ ሐሳብ፡ ፈቃድ፤ ትምርት፡ ዕውቀት፤ ምስጢር፡ ኅቡእ፡ ነገር። መንፈሰ፡ ኀይል፡ ወምክር። ኢኮነ፡ ምክርየ፡ ከመ፡ ምክርክሙ። ኀበ፡ ክልኤቱ፡ ምክራት። ምክሮሙ፡ ለሊቃውንት። ዘያወፅእ፡ ምክረ፡ ቢጹ፡ (ኢሳ፲፩፡ ፪። ፶፭፡ ፰። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፪። ኢዮ፲፪፡ ፰። ሚራ፲፫፡ ፲፪)።

ተማከረ፤ በቁሙ፤ ተመካከረ፤ ምክር፡ አዋጣ፡ አሻሻለ። ኢትትማከር፡ ምስለ፡ አብድ። ወጸቢሖ፡ ተማከሩ፤ ወተማከሮሙ፡ (ሚራ፰፡ ፲፯። ማቴ፳፯፡ ፩፡ ፯)።

አስተማከረ፤ አማከረ፤ አመካከረ፤ ተማከሩ፡ አለ፤ ምክር፡ አካፈለ።

(ጥ) **መክሮ፤ ሮት፤** (መከረ፡ ይሜክር፡ ይመክር። ነሰወ፤ ፈተነ)፤ መሞከር፤ መፈተን፤ መመርመር፡ ማስጨነቅ፤ ጠባዩንና፡ ምስጢሩን፡ ለማወቅ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በመከረ፡ ፈንታ፡ አመከረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። በእሳት፡ ያሜክርዎ፡ ለወርቅ። በብዙኅ፡ ነገር፡ ያሜክረከ። አመክሮሙ፡ ለአግብርቲከ፡ ዐሠረ፡ መዋዕለ። ወቀርበ፡ ዘያሜክሮ፡ (ሚራ፪፡ ፭። ፲፫፡ ፲፩። ዳን፩፡ ፲፪። ማቴ፬፡ ፫)።

አመከረ፤ አስሞከረ፤ አስፈተነ።

ተመከረ፤ ተሞከረ፤ ተፈተነ፡ ተመረመረ። መኑ፡ ተመከረ፡ ቦቱ፡ ወኢስሕተ። ተመከሩ፡ ሰማዕት፡ ከመ፡ ወርቅ፡ በእሳት። ተመኪሮ፡ ይነሥእ፡ አክሊለ። እምንበ፡ ዲያብሎስ፡ ተመከረ፡ (ሚራ፴፱፡ ፲። መዋሥ። ያዕ፩፡ ፲፪—፲፬። ቅዳ፡ ዲዮ)።

ምኩር፤ የተሞከረ፡ ሙክር፤ ፍቱን። ምኩር፡ በሖሩ፡ (ዕብ፱፡ ፲፬። ዲድ፡ ፱። ፍ፡ ነ፡ ፲)።

መከራ፤ (ራት)፤ በቁሙ፤ ፈተና፡ ጭንቅ። እብነ፡ መከራ። መከራሆሙ፡ ለወርቅ፡ ወለብሩር፡ ርስነት። መናስው፡ ወመከራት። መከራተ፡ ሰይጣናት፡ (ሚራ፯፡ ፳፩። ምሳ፳፯፡ ፳፩። አፈ፡ ተ፱። ፊልክ፡ ፳፯)።

መከር፤ በቁሙ፤ የእክልና፡ የተክል፡ አዝመራ፤ ምድር፡ ለገበሬ፡ የምትሰጠው፡ ፍሬ፤ ተዘርቶ፡ እስኪታጨድ፡ እስኪመረትና፡ እስኪከተት፡ እንደ፡ ስማዕታት፡ ብዙ፡ መከራ፡ ያለበት፡ (ዐማርኛ)።

ሜኪር፤ (ቅብጥ፡ ሜኺር)፤ ስሙ፡ ወርኅ፤ የካቲት፡ (አቡሻ)።

መከርከር፤—ወፍጮ፤—ከርከረ።

መኰሴ፤—ሞከሼ፤—ኰሰየ።

መከሴና፤ሜክሱት፤—መሸፈኛ፤—ከሰየ።

(ጥ) **መልአ፤—ያዘ ፥ ዠመረ፤—መልዖ፡ መልዐ።**

መሊአ፤ አት፤ (መልአ፡ ይመልእ፡ ይምላእ። ዕብ፡ ማሌእ። ሱር፡ ምላእ። ዐረ፡ መለአ፤ መሊአ)፤ ዐጕልና፡ ገቢር፤ «ላዕለና፡ ውስተ፡ በ፡ ግእዝ፡ ይስማሙታል»። መምላት፤ መንተርፈፍ፡ ጢም፡ ማለት፤ ማደር፡ መከተት፤ የኀዳሪ፡ (ማር፬፡ ፴፯። ሉቃ፩፡ ፲፭። ፱፡ ፩። ዮሐ፲፪፡ ፫)።

—፤ መመላት፤ በውስጥና፡ በሆድ፡ እስከፍ፡ እስከ፡ ከንፈር፡ መያዝ፤ ጕደሎ፡ አለመኾን፤ የማኅደር። መልአት፡ ምድር፡ ደመ፤ ወመልአት፡ ሀገር፡ ዐመፃ። ይመልእ፡ ወይነ፡ ሖሩ፡ ዝቅ። ኢይመልእ፡ ዐይኑ፡ ብዕለ። መልአ፡ ደመና፡ ዝናመ፡ (ሕዝ፱፡ ፱። ኤር፲፫፡ ፲፪። መክ፩፡ ፰። ፲፩፡ ፫)።

—፤ መምላት ፤ እስከ ፡ ልኩ ፡ መድረስ ፤ ማለቅ ፡ መፈጸም ፤ መተካከል ፤ አለማነስና ፡ አለመጕደል ፤ ምሉእ ፡ ፍጹም ፡ ትክክል ፡ መኾን ፤ የስፍር ፡ የቍጥር ፡ የሥራ ፡ የስፍራ ። **አመ ፡ መልአት ፡ ዓመት ። መልአ ፡ ጽሕፈተ ፡ ዝንቱ ፡ መጽሐፍ ። ሖሩ ፡ ማዕምቀ ፡ ይምላእ ፡** (ኤር፵፩ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ን ። ኢሳ፵ ፡ ፬) ።

—፤ መብዛት ፡ መርባት ፤ መበርከት ፡ መትረፍ ፤ ዐያሌ ፡ እጅግ ፡ ብዙ ፡ መኾን ፡ ከልክ ፡ ማለፍ ፡ (ዘፍ፴ ፡ ፴ ። ፵፯ ፡ ፳፯ ። ፵፰ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፩ ፡ ፯ ፡ ፳) ። እስከዚህ ፡ ዐጕል ፡ ነው ።

—፤ ማግባት ፤ መጨመር ፡ አብዝቶ ፡ መክተት ፤ ጎዳሪውን ፡ በማኅደር ፡ መምላት ፤ ገቢር ። **መልአ ፡ አሕስሊሆሙ ፡ ሥርናየ ። ምልእዎንኬ ፡ ለእላ ፡ መሳብክት ፡ ማየ ። መልእዎ ፡ ደመ ፡ ለዝንቱ ፡ ቤት ። ከመ ፡ ናእክ ፡ መላእካሁ ፡ ለብኩር ፡** (ኵፋ ፡ ፵፪ ። ዮሐ፪ ፡ ፯ ። ኤር፲፱ ፡ ፬ ። ሚራ፵፯ ፡ ፲፰) ።

መላኢ፤ (**ኢት ፡ እያን ፡ ያት**) ፤ የመላ ፡ የሚመላ ፤ መዪ ፡ ተመዪ ። **መላኤ ፡ ንትጋ ። መላኤ ፡ ሖሩ ፡ ዓለም ፡** (ጥበ ፡ ጠቢ ። አርጋ ፡ ፩) ። በመላኢ ፡ ፈንታ ፡ መምልእ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። **መምልአ ፡ ዐሥር ፡** (አዋል) ።

ተመልአ ፤ ተመላ ፤ ጠገበ ፡ ውስጡ ፡ ኹሉ ፡ ያዘ ፤ ተመላበት ፡ በዝቶ ፡ ዐደረበት ፤ ጎዳሪው ። **ተመልአት ፡ ደብተራ ፡ ስብሐተ ፡ እግዚ ። ኢየሱ ፡ ተመልአ ፡ መንፈሰ ፡ ጥበብ ። ተመልአት ፡ አየር ፡ እምነ ፡ መላእክት ፡** (ዘፀ፵ ፡ ፴፭ ። ዘዳ፴፬ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፯) ።

ምሉእ ፤ (**ኣን ፡ ኣት ፡ ልእት**) ፤ የመላ ፤ የተመላ ፤ ምሉ ፡ ፍጹም ፡ ትክክል ። **ወርኅ ፡ ምሉአ ፡ ብርሃን ። ዕደው ፡ ምሉኣነ ፡ ጥበብ ። አኮ ፡ በምልእት ፡ ልብ ፡** (አቡሻ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፯ ። ፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፪) ።

ምልአት ፤ መምላት ፡ መመላት ፤ አመላል ፡ ምሉነት ፤ ምላት ፡ ፍጻሜ ። **ወሰሰ ፡ ምልአቱ ፡ ለኮራ ። ምልአተ ፡ ክርሥ ፡ ዘእንበለ ፡ ፀቅም ። ወለምልአተ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡** (ቄድር ። መቃ ፡ ፲፭፱ ። ቅዳ) ።

ምልእ ፤ ምላት ፤ ምሉ ፡ ፍጹም ፡ ክፍል ፤ ልክኛ ፡ ሕጸጽና ፡ ተውሳክ ፡ የሌለው ። **ንሥኡ ፡ ምልአ ፡ እደዊክሙ ፡ ሐመደ ። ምልአ ፡ ሕፍኑ ። ምልአ ፡ ቤተ ፡ ወርቀ ፡ እመ ፡ ወሀበኒ ። ሖሩ ፡ ዓለም ፡ በምልኡ ፡** (ዘፀ፱ ፡ ፰ ። ዘሌ፪ ፡ ፪ ። ዘኍ፳፪ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፵፱) ።

መልአክ ፤—በቁሙ ፡ ÷ መላክ ፤—ልኢክ ፡ ለአከ ።

ሚ(ም)ልኤል ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፡ ዐቢይ ፤ መጋቤ ፡ ጸደይ ፡ (ሔኖ) ።

መለገ ፤ (**ዕብ ፡ ማላግ ፤ ነጨ ፡ መለጠ**) ፤ ማለገ ፡ ምልግልግ ፡ አለ ፤ ማላጋ ፡ ኾነ ፡ የፈሳሽ ፤ ለሰውም ፡ ይኾናል ። ታገሠ ፤ ቻለ ።

መልጐ ፤ (**ብ ፡ መላግው**) ፤ ማላጋ ፤ ምልግልግ ። ዕጕሥ ፡ ታጋሽ ፡ ትዕግሥተኛ ፤ ቻይ ፡ ልበ ፡ ሰፊ ፡ (ሲኖዶ ፡ ገ፫፻፺፬) ።

መለኀሰ ፤ (**ጽር ፡ ማላኩስ**) ፤ ለምለም ፤ ለስላሳ ፡ ዝልፍልፍ ፡ የሚል ፡ የሚተጣጠፍ ፤ የለፋ ፡ ወይም ፡ የራሰ ፡ ርጥብ ፡ ትኵስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፫) ።

(ጥ) **መልሐ ፤ ሐት ፤ (መልሐ ፡ ይሜልሕ ፡ ይመልሕ ። ዐረ ፡ መለሐ ። ዕብ ፡ ማላሕ ። ሱር ፡ ምላሕ)** ፤ ማጨውየት ፤ ጨው ፡ ማውጣት ፡ ውሃውን ፡ ጨው ፡ ማድረግ ፤ ወይም ፡ ጨው ፡ መጨመር ፤ በጨው ፡ ማጣፈጥ ፡ ማጀል ፤ የምግብ ፡ የሕፃን ፡ የሥጋ ፡ የዓሣ ፡ የቍርበት ። መቍረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ተመልሐ ፤ ተጨወየ ፤ ጨው ፡ ኾነ ፤ በጨው ፡ ተጣፈጠ ። **ሖሩ ፡ በጼው ፡ ይትሜላሕ ፡** (ቀሌ ። ስንክ ፡ ሐም፯ ። ማር፱ ፡ ፵፱ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፬) ።

ማልሕ ፤ (**ፀረ ፡ ማሊሕ**) ፤ ጨዋም ፡ ጨው ፡ ጨው ፡ የሚል ፡ የጨው ፡ ውሃ ። **ባሕረ ፡ ማልሕ ፡** (አቡሻ ፡ ፶) ። ባሕረ ፡ ጼው ፡ ማለት ፡ ነው ።

ምልሕ ፤ ምልሒ ፤ (ዐረ ፡ ሚልሕ) ፤ ጨው ፤ ጨውነት ። አልቦሙ ፡ ምክር ፡ ወኢለብዎ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፤ አልቦሙ ፡ ምልሕ ፡ ወኢሃይማኖት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፳፰) ። ባለብሉዮችም ፡ ከሃይማኖት ፡ ስለ ፡ ተጣፈረ ፡ ምግባር ፡ ይሉታል ፤ ባለቅኔዎችም ፡ መልሐ ፡ ምግባር ፡ ሠራ ፡ ብለው ፡ ይገሉታል ።

ሞሎሕ ፤—ስመ ፡ ጣዖት ፤—ሞሎኽ ፡ መሊክ ፡ መለከ ።

መልሕቅ ፤—በቁሙ ፤—ለሐቀ ።

መሊኅ ፤ ኖት ፤ (መልኀ ፡ ይመልኅ ፡ ይምላኅ ። ዐረ ፡ መለኀ) ፤ መንቀል ፡ መምዘዝ ፤ ማፍለስ ፡ ማውጣት ፤ ማጥፋት ፡ ማራቅ ፡ በታ ፡ ማስለቀቅ ፤ ነቀለንና ፡ ሠረወን ፡ እይ ፤ የቊህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። **ጊዜ ፡ ለተኪል ፡ ወጊዜ ፡ ለመሊኅ ፡ ዘተከሉ ። ሰይፎ ፡ ይመልኅ ። እመልኖሙ ፡ እምድሮሙ ። ከመ ፡ ይምላኅ ፡ እምኔሆሙ ፡ ዘተ ፡ ልማደ ፡ እኪተ ፡** (መክ፫ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፯ ። ኤር፲፪ ፡ ፲፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፪ ፡ ፩) ። ባልሐ ፡ አውፅእ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መልኅ ፡ ይላል ፤ የጣፊና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያስኼም ። **እግዚ ፡ መልኖሙ ፡ እምቅኔ ፡ መሪር ፡** (ሲኖዶ) ።

መላኂ ፤ (**ኂት ፡ ኅያን ፡ ያት**) ፤ የሚነቅል ፡ የሚመዝ ፤ ነቃይ ፡ መዛዥ ። **ሳቦር ፡ ወልደ ፡ ሐርመዝ ፡ ዘይሰመይ ፡ መላኄ ፡ መትከፍት ፤ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ኮነ ፡ ሶበ ፡ ይመውእ ፡ ለካልእ ፡ ንጉሥ ፡ የአስሮ ፡ ወይመልኅ ፡ መታክፍቲሁ ፡** (ስንክ ፡ ሚያ፲፱) ።

አምልኀ ፤ አስነቀለ ፤ አስመዘዘ ።

ተመልኀ ፤ ተነቀለ ፤ ተመዘዘ ። **ወበኀይለ ፡ ነፋስ ፡ ይትመላኅ ። እምቅድመ ፡ ይትመልኁ ፡ መባርቅት ። ሰይፍ ፡ እንተ ፡ ተመልኀት ፡** (ጥበ፩ ፡ ፬ ። ቅዳ ፡ አፈ ። ሕዝ፳፩ ፡ ፳፰) ። ታረመ ፡ ተነጨ ፡ ተመለጠ ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ መንቀል ፡ ነው ። **ተመልኁ ፡ ክነፊሃ ። ይበኪ ፡ እስከ ፡ ተመልኁ ፡ ሥዕርተ ፡ አዕይንቲሁ ፡** (ዳን፯ ፡ ፬ ። ፊልክ ፡ ፶፰) ።

ምሉኅ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ ልኅት)፤ የተነቀለ ፡ የተመዘዘ ፤ ንቁል ። ሰይፍ ፡ ምሉኅ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ። ምሉኀ ፡ አጽፋር ። ሕዝብ ፡ ትሑታን ፡ ወምሉኃን ። ከመ ፡ ዐቃብ ፡ ምልኅት ፡ (ዘኍ ፳፪ ፡ ፳፫ ። ስንክ ፡ የካ ፲፫ ። ኢሳ ፲፰ ፡ ፯ ። ፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፮) ።

ምልኀት፤ መምዘዝ ፤ መንቀል ፤ አነቃቀል ፡ ነቀላ ።

ተማልኀ፤ ተማዘዘ ፤ የሰይፍ ፡ የበትር ።

አስተማልኀ፤ አማዘዘ ፤ አናቀለ ። ወይን ፡ ያስተማልኆሙ ፡ መጣብሒሆሙ ፡ (ዕዝር ፡ ፳፭) ።

መለጠ፤ (መሊጥ ። ዐረ ፡ መሊጠ ። ዕብ ፡ ማራጥ ። ሱር ፡ ምራጥ)፤ በቁሙ ፤ ላጠ ፡ ቀረፈ ፡ ገጠበ ፤ ነጨ ፡ ላጨ ፤ የቈርበት ፡ የጠጕር ። ለሐጸ ንና ፡ ቀረፊን ፡ ነጸየን ፡ እይ ። መለጠቶ ፡ እግሮ ፡ ለበ ለዓም ፡ (ዘኍ ፳፪ ፡ ፳፭) ። ሞለጨ ፡ ሙልጭ ፡ አለ ፤ አመ ለጠ ። ሓለጠ ፡ ሓላጠ ፡ ኾነ ፤ ከመላጥና ፡ ከመመለጥ ፡ ብዛት ።

አምለጠ((ዕብ ፡ ሂማሌጥ)፤ አስመለጠ ፤ አመለጠ ፤ አዳነ ፡ አወጣ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ፤ ሙ ልጭልጭ ፡ ከማለት ፡ የተነሣ ። መሠጠን ፡ እይ ።

ተመልጠ፤ ተመለጠ ፡ ተመላለጠ ፡ ምልጥልጥ ፡ አለ ፤ ተላጠ ፡ ተገጠበ ። ተመልጠ ፡ ርእሱ ። ወተመ ልጠ ፡ ዠሉ ፡ መትከፍት ፡ (ዘሌ ፲፫ ፡ ፵ ፡ ፵፩ ። ሕዝ ፳፱ ፡ ፲፰) ።

ምሉጥ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ልጥ)፤ የተመለጠ ፤ ምልጥ ፡ መላጣ ፤ በራ ፡ ቡሓ ፤ ገጣባ ፡ ንክ ፤ የዳኑ ፡ ያመ ለጠ ፤ ሙላጭ ፡ ሓላጣ ።

ጸምላጥ፤ ጨምጫማ ፡ በልጣጣ ፤ ማዝ ፡ የያ ዘው ፡ ዐይን ፤ ቅንድቡ ፡ የተመለጠ ፡ የተገለበጠ ፤ በው ስጡ ፡ የጐሽ ፡ ጠጕር ፡ የሚወጣበት ። ጸ ፡ ከነጸየና ፡ ከ ለሐጸ ፡ መጥቶ ፡ ተደርቧል ። ዘጸምላጥ ፡ አዕይንቲሁ ። ጸምላጠ ፡ ዐይን ፡ (ዘሌ ፳፩ ፡ ፳ ። ቀሌ) ።

መሊጠ፤ ዐጥፍ ፡ ሌጦ ፡ ዘብድው ፤ ጠጕር ፡ የሌለው ፡ የላይ ፡ ልብስ ። እስከ ፡ ኢኀደጉ ፡ መሊጦሁ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

መሊጦን፤ (ዕብ ፡ ሜሌጥ ፤ ምሰሶ ፡ በላ ፤ ጋድም ፡ ሠረገላ)፤ የኪሩቤል ፡ ስም ፤ ካርባዕቱ ፡ አን ስሳ ፡ አንዱ ። ዐምዳዊ ፡ ዘዐምድ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መላጥ ነት ፡ ሳይቀር ፡ ተሸካሚነትን ፡ ያሳያል ። በራ ፡ መራ ፡ መሊጦን ፡ (መዋሥ) ።

ምልጣን፤—በቁሙ ፤—ለጢን ፡ ለጠነ ።

መለየ፤ (ሌለየ ፤ መሰወ)፤ መላ ፡ መታ ፤ በ መላ ፡ ዐወቀ ፤ መለኛ ፡ ኾነ ። (ተረት) ፤ ከጕል ፡ ጥንቈላ ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ መላ ። አፈረሰ ፤ ፈታ ፡ ለያየ ፡ አውለቀለቀ ። አሓሓ ፡ አቀለጠ ፡ አፈሰሰ ፤ ምስጢሩ ፡ ከማፍረስ ፡ ይገ ባል ። ግስነቱ ፡ ከመሰወና ፡ ከሌለየ ፡ የተደቀለ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የኹለቱንም ፡ ስልት ፡ ያሳያል ። ፪ኛም ፡ በመሳዊ ፡ ፈንታ ፡ መላዪ ፤ በመላዪ ፡ ፈንታ ፡ መሳዊ ፡ ይላል ።

መላዪ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት)፤ መለኛ ፤ መላ ፡ ዐዋቂ ። የሚያፈርስ ፡ የሚለያይ ፤ አቅላጭ ፡ አፍ ሳሽ ። መላዩ(ሳዊ) ፡ ኀዳውንት ፡ አድማስ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፪) ።

መሊክ፤ ከት ፤ (መለከ ፡ ይመልክ ፡ ይ ምልክ ። ዐረ ፡ መለከ ። ዕብ ፡ ማላኽ ። ሱር ፡ ምላኽ)፤ መምለክ ፤ ማሸነፍ ፡ መግዛት ፡ መያዝ ፤ መ ውረስ ፡ ገንዘብ ፡ ማድረግ ። ዘይመልክ ፡ ሀገረ ። እለ ፡ ይመልክዋ ፡ ለየብስ ። ዮሐናን ፡ ወእሊሳሁ ፡ ተጸወኑ ፡ ኀበ ፡ ቊድስ ፡ ወመለክዋ ። ለዛቲ ፡ ምድር ፡ ከመ ፡ ይምልክዋ ፡ ለዓለም ። ይሁቡ ፡ ዠሎ ፡ ዘይመልኩ ፡ ለነዳያን ፡ (ምሳ ፲፯ ፡ ፴፪ ። ሔኖ ፳፪ ፡ ፬ ። ዮሴፍ ። ዘፍ ፵፰ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ተ፲፫) ።

—፤ መንገሥ ፡ መሠልጠን ፤ ጌታ ፡ ዳኛ ፡ ሠራ ፡ ቀጪ ፡ መሪ ፡ ጠባቂ ፡ መኾን ። ይመልክ ፡ እበድ ። መለከ ፡ ላዕሌነ ፡ ሀኬት ። ዘየዐቢ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ይምልክ ፡ መዓልተ ። አንበ ፡ ኢይመልክ ፡ ለክሙ ፡ ዕወልድየ ፤ እግዚ ፡ ይመልክ ፡ ለክሙ ። መለከ ፡ እምታሕቴሁ ፡ ለንጉሥ ፡ (ምሳ ፲፰ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ድ፳፬ ። ዘፍ፩ ፡ ፲፯ ። መ ሳ፰ ፡ ፳፫ ። አዋል) ። ዘይክል ፡ ዘይእኀዝ ፡ እግዚእ ፡ በ ማለት ፡ ፈንታ ፡ ዘኵሎ ፡ ይመልክ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፡ (ኢዮ ፲፭ ፡ ፳፭ ። ሚል፩ ፡ ፬ ። ዘካ፩ ፡ ፫) ።

መላኪ፤ (ኪት ፡ ክያን ፡ ያት)፤ የመለከ ፡ የሚመልክ ፤ ገዢ ፡ ሠራዒ ፡ መጋቢ ፤ ነጋሢ ፡ ወራሲ ፤ ባ ለቤት ፡ ጌታ ፤ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፪ ። ፴፩ ፡ ፴፯ ። አፈ ፡ ተ፲፪) ። እግዚ ፡ መላኬ ፡ ነፍሳቲነ ፡ ወፈጣሪሃ ፡ ውስተ ፡ ሥጋነ ። እግዚ ፡ መላኬ ፡ ሰማ ያት ፡ ወምድር ። ክርስቶስ ፡ መላኬ ፡ ዠሉ ፡ አጽናፍ ። በዠረ ፡ መላኪ ፡ (ዮሴፍ ። 'መቃ ፡ ገ፲ ። ስንክ ፡ መስ፪ ። ድጓ) ።

መለከ፤ አው ፡ መልከ፤ (ብ ፡ መለካን ፤ አው ፡ አምላክ ፤ አማልክት ። ዐረ ፡ መሊክ ። ዕብ ፡ ሜሌኽ ። ሱር ፡ ማልከ)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የመለከ ፡ መላኪ ፤ ንጉሥ ፡ ባለዘውድ ። መለከ ፡ ሰገድ ። መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ (ታሪ ፡ ነገ ። ዕብ፯ ፡ ፩ ፡ ፪) ።

መለካዊ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት)፤ ንጉ ሣዊ ፤ የንጉሥ ፡ ወገን ፤ ንጉሥ ፡ የሾመው ፡ ራስ ፡ ደጃ ዝማች ፤ ባለንቢልታ ፡ ባለመለከት ፤ መልከኛ ፡ ከኢደሬ ፡ እስከ ፡ ንጉሥ ፡ ያለው ፡ ሹም ፡ ኹሉ ። የጉባኤ ፡ ስም ፡ ማኅበረ ፡ ኬልቄዶን ፤ ንጉሥ ፡ ያቆመው ፡ የሰበሰበው ፤ የንጉሡን ፡ ፈቃድ ፡ የሚፈጽም ። ወበስመ ፡ ንጉሥ ፡ ሰመዮሙ ፡ መለካውያነ ፤ ፈጻምያነ ፡ ፈቃደ ፡ ን ጉሥ ፡ ብሂል ። ወተርጉምዎ ፡ ኀበ ፡ ዐረቢ ፡ መለካ ውያን ፡ ወንስጥሮሳውያን ፡ (ፈሀረ ። ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ።

አምለከ፤ አስመለከ ፤ አስገዛ ፤ አስደራጊ ። አን ገሠ ፡ አጌተየ ፡ አሠለጠነ ፤ ሌላውን ፡ በሌላ ፡ ወይም ፡ በ ራሱ ፤ አድራጊ ። ኢያኴንንዎሙ ፡ ወኢያመልክዎሙ ፡ (ሚራ፴፰ ፡ ፴፫) ።

—፤ አመለክ ፥ አምላክ ፡ አደረገ ፥ አምላኬ ፡ አምላኬ ፡ አለ ፤ ፈጣሪውን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። እስመ ፡ ጽሑፍ ፡ ለእግዚ ፡ አምላክከ ፡ ትስግድ ፡ ወኪያሁ ፡ ባሕቲቶ ፡ ታምልክ ። ከመ ፡ ታምልኩ ፡ ዕፀ ፡ ወእብነ ። እለ ፡ ያመልኩ ፡ ጣዖተ ፡ (ማቴ፬ ፡ ፲ ። ሕዝ፳ ፡ ፴፪ ። ራእ፳፪ ፡ ፲፭) ።

—፤ አከበረ ፡ አመሰገነ ፤ የአምላክ ፡ ወገን ፡ አደረገ ። ሀለዉ ፡ እለ ፡ ይቤሉ ፤ ለዕፀኑ ፡ ታመልኩ ፡ ወለዕፀኑ ፡ በዓለ ፡ ትገብሩ ፡ ሊቀደሱኑ ፡ ደሙ ፡ ክቡር ፡ ለዕፀ ፡ መስቀል ፡ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ ንሕነ ፡ ናመልክ ፤ ናከብር ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ድጓ) ።

አምልክ ፤ በቁሙ ፤ ሃይማኖት ፤ ማምለክ ፡ ማስመለክ ፤ አምላክ ፡ ማድረግ ። አትናቴዎስ ፡ ስሙ ፡ ይ፡ በሥነ ፡ አምልኮ ፡ (ቄር ፡ እስት) ።

መምለኪ ፤ ያመለክ ፤ የሚያመልክ ፥ የሚያስመልክ ፤ አምላኪ ፡ አስመላኪ ። መምለኬ ፡ እግዚ ። መምለክያነ ፡ ጣዖት ፡ (ቄድር ። ስንክ) ። ባሕታዊ ፡ መናኒ ፡ መነኰሴ ፤ ፈቃደ ፡ ሥጋውን ፡ የሚገዛ ፤ ነፍሱን ፡ ለግዜር ፡ ሥጋውን ፡ ለማኅበር ፡ የሚያስገዛ ። መምለኪ ፡ ፍጹም ፥ መምለኪ ፡ ማእከላዊ ፤ መምለኪ ፡ ወጣኒ ፡ (ፊልክ ፡ ፬) ።

አምላክ ፤ (ብ ፡ አማልክት) ፤ በቁሙ ፤ ፈጣሪ ፡ ገዥ ፡ ፈራጅ ፤ ዳኛ ፡ ሠሪ ፡ ቀጭ ፥ ፈላጭ ፡ ቈራጭ ፤ መልአክ ፤ ጣዖት ። አምላክ ፡ የመለክ ፡ ብዡ ፡ ሲኾን ፡ ላንድ ፡ አካል ፡ ብቻ ፡ መነገሩ ፡ በልማድ ፡ አፈታት ፡ ነው ፡ እንጂ ፥ በሰዋስው ፡ ሕግ ፡ አይደለም ፤ አማልክትም ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ ኤሎሂን ፡ እይ ። እወ ፡ እግዚእ ፡ አምላክ ፡ ኵሉ ። ወአምላከ ፡ ዓለም ። አምላኪየ ፡ ወአምላክክሙ ። ረሰይኩከ ፡ አምላከ ፡ ለፈርዖን ። ክሞስ ፡ አምላክከ ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ ። ሔኖ፩ ፡ ፫ ። ዮሐ፳ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፯ ፡ ፩ ። መሳ፲፩ ፡ ፳፬) ። አምላክ ፡ አማልክት ። ማኅበረ ፡ አማልክት ፤ አንበ ፡ እቤ ፡ አማልክት ፡ አንትሙ ። ይሰድዎ ፡ ኀበ ፡ አማልክት ። ኢትትልዉ ፡ አማልክተ ፡ (መዝ ፡ ፹፪ ። ቿ፩ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፮ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፬) ።

አምላክና ፤ አምላክነት ፤ አምላክ ፡ መኾን ። አንበየ ፡ ለአዳም ፡ አምላክና ። ንብሎ ፡ ሰብአ ፡ በሰብእናሁ ፥ ወአምላክ ፡ በአምላክናሁ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፫ ። ሃይ ፡ አበ) ።

አምላካዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የምላክ ፤ ወገን ፡ ገንዘብ ፤ አምላክማ ፤ አምላካም ፡ ባላምላክ ። ፈቃድ ፡ አምላካዊ ። ጳውሎስ ፡ አምላካዊ ። ኀደጉ ፡ ጽዋዒሆሙ ፡ አምላካዊተ ። መጻሕፍት ፡ አምላካውያት ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፩ ። ፲ ፡ ፬ ። ፊልክ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፪) ።

ተመልከ ፤ ተመለከ ፤ ተገዛ ። ዘኢይትመለክ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፬ ፡ ፫) ።

—፤ አምላክ ፡ ኾነ ፤ አምላክ ፡ ተባለ ። በተመልክ ፡ ፈንታ ፡ ተአምለከ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አምላክ ፡ ዘተሰብአ ፤ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ ዘተአምለከ ። ለይሰባሕ ፡ ስሙ ፡ ለእግዚ ፡ ስቡሕ ፤ ወይትአምለክ ፡ ስሙ ፡ ለእግዚ ፡ አምላክ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ምሉክ ፤ (ከን ፡ ከት ፡ ክት) ፤ የተመለከ ፥ ምልክ ፤ የተገዛ ፡ ግዝ ፤ እጅ ፡ ዐደር ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ምሉከ ፡ ለተአማኒ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱ ፡ ፫) ።

—፤ የመለክ ፤ የነገሠ ፡ ንጉሥ ፤ ሥሉጥ ፡ ሥልጡን ፤ ባለምሉ ፡ ሥልጣን ። በትእዛዘሙ ፡ ለምሉካን ፡ ነገሥት ። ዛቲ ፡ ክብርት ፡ ወምልክት ፡ ማኅበረ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ፫) ።

ምልከት ፤ መምለክ ፡ መግዛት ፤ መመለክ ። መገዛት ፡ አገዛዝ ፤ አምላክ ፡ መኾን ። ምልክ ፡ ግዛት ፤ ርስት ፡ ጕልት ፤ ድርሻ ፡ ይዞታ ። እመ ፡ አገበርዎ ፡ ከመ ፡ ይትዐሰብ ፡ ምልከተ ፡ ካልኡ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭) ።

ምልክና ፤ መልከኛነት ፤ ገዥነት ፡ ጌትነት ፡ ሹመት ፡ አገዛዝ ፡ ግዛት ፡ ጥበቃ ። ቀንየትከ ፡ ወምልክናከ ፡ ኵሉ ። ፈጠርነ ፡ ዓለመ ፡ ከመ ፡ ይትዐወቅ ፡ ምልክናነ ፡ ወዕበየ ፡ ኀይልነ ። ዘታሕተ ፡ ምልክናሁ ። አሰሰሎተ ፡ ምልክናሁ ፡ (ጥበ፲ ፡ ፲፱ ። ቀሌ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱) ።

ትምልክት ፤ ተገዥነት ፤ አገዛዝ ፡ ጭቁና ። እ ውፃእከሙ ፡ ለእስራኤል ፡ እምትምልክተ ፡ ፈርዖን ፡ (ዲድ ፡ ፴፰) ።

ምልክ ፤ በቁሙ ፤ ምሉክ ፡ ግዝ ፤ ርስት ፡ ቦታ ፤ የተያዘ ፡ የተረዘዘ ፡ እጅ ፡ ዐደር ።

ምልክኤል ፤ (ምሉከ ፡ ኤል) ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፡ ዐቢይ ፥ መጋቤ ፡ መፀው ፡ ከራቱ ፡ መራሕያን ፡ እንዱ ፡ (ሔኖ ፡ ፹፪) ።

መለኮት ፤ (ዐረ ፡ መለኩት ። ዕብ ፡ ማልኩት ። ሱር ፡ ማልኩታ) ፤ ግዛት ፥ መንግሥት ፡ ሥልጣን ። ውስተ ፡ ኵሉ ፡ በሓውርት ፡ መለኮቱ ። መለኮትከ ፡ ወመንግሥትከ ፡ ይነብር ፡ ለዓለም ፡ (መዝ ፡ ፻፪ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፪) ።

መለኮት ፡ (ዕብ ፡ ኤል ፤ ኤሎሃ ። ሱር ፡ ኤላሃ ። ዐረ ፡ አላሀ) ፤ በቁሙ ፤ ልዩ ፡ ክቡር ፡ ስም ፤ ከፈጣሪ ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ ፍጡር ፡ የማይጠራበት ፥ እንደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ያለ ። የባሕርይ ፡ አምላክ ፤ ባሕርያዊ ፡ ንጉሥ ፤ ጥንትና ፡ ፍጻሜ ፡ የሌለው ፡ ዘላለማዊ ፡ ገዥ ፤ ገባሬ ፡ ኵሉ ፥ መላኬ ፡ ኵሉ ፥ ምሉእ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፥ ማለት ፡ ነው ። ከባሕርይ ፡ ከግብር ፡ የሚወጣ ፡ ባሕርያዊ ፡ ስምና ፡ ቅጽል ፡ የአካልን ፡ ባለቤትነት ፡ ልኩንና ፡ መልኩን ፡ ግብሩንም ፡ እንደ ፡ መስታዮት ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያሳያል ። መለኮት ፡ ስም ፡ ዘአልቦ ፡ ብዑድና ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፭) ። አኮ ፡ ዘቦቱ ፡ ለመኮት ፡ ክቡብ ፡ ከመ ፡ ፀሓይ ፡ ወወርኅ ፡ ወዐቅም ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፤ አላ ፡ ምሉእ ፡ ውእቱ ፡ በኵለሄ ፤ ወመለኮትሰ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ አሐዱ ፡ አምላክ ፡ (ቅዳሕር) ። ስለ ፡ ሥጋዌም ፤ ወተወልደ ፡ መለኮት ፡ በሥጋ ። ክቡር ፡ አንተ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፥ ወክቡር ፡ ዘቀደሰከ ፡ ደመ ፡ መለኮት ፡ ቃል ። መልዕልተ ፡ ዝንቱ ፡ መስቀል ፡ አመ ፡ ሞተ ፡ መለኮት ፡ በትስብእቱ ። እስመ ፡ እምንእስከ ፡ ልዮን ፡ መፍቀሬ ፡ ነገር ፡ አንተ ፤ ከፈ

ልክ፡ ኀበ፡ ክልኤ፡ ሥግወ፡ መለኮተ፡ ቢል፤ ፍችው፡ አምላክ፡ ማለት፡ ነው፤ አንዱን፡ አካል፡ ብቻ፡ ያሳያል።

መለኮት፤ (ዕብ፡ ኤላሁት። ዐረ፡ ላሁት። ጽር፡ ቲዎቲስ። ሮማይ፡ ዲዊኒታስ)፤ አምላክነት፡ ፈጣሪነት፤ አምላክ፡ መኾን፡ ፈጣሪ፡ መኾን፤ ወይም፡ የአምላክ፡ ባሕርይ፡ ጠባዩ፡ ኹነታው፡ ቅድስት፡ ሥላሴን፡ የሚያዋሕድ፡ የሚያስተባብር፡ አንድ፡ አምላክ፡ የሚያሰኝ። ፈጥሮ፡ መግዛትና፡ መፍጠር፡ ማስገኘት፡ የባሕርያቸው፡ ስለ፡ ኾነ፡ ብሕርያቸው፡ በግብር፡ በሙ፡ መለኮት፡ ይባላል፤ እንትና፡ መኾንም፡ ፩፡ ወገን፡ ናቸው፤ ትርጓሜያቸው፡ ባሕርይ፡ ከማለት፡ ይገባል። ምስጢራተ፡ መለኮትከ። ኢይደርሱኬ፡ ናስተማስል፡ መለኮቶ። ይሜስሉ፡ በአካላት፡ ወይትዋሐዱ፡ በመለኮት። መለኮትኒ፡ ይትዐወቅ፡ ከመ፡ ውእቱ፡ ያንብር፡ ቅድስተ፡ ሥላሴ፡ (ጥበ፲፱፡ ፩። ግብ፲፯፡ ፳፱። ሃይ፡ አበ)። ዳግመኛም፤ ያካልና፡ የግብር፡ የስም፡ መሠረት፡ ያንድነትና፡ የሦስትነት፡ የነገር፡ ኹሉ፡ ጥንት፡ ሥሩና፡ ምንጩ፡ ባሕርይ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ከዚህ፡ ካንዱ፡ ባሕርይ፡ አንድ፡ ስም፡ ነሥተው፡ ሦስቱ፡ ኹሉ፡ ህላዌ፡ ህላዌ፡ እንዲባሉ፡ መለኮት፡ መለኮት፡ ይባላሉ፤ አምላክ፡ ማለት፡ ነው፤ ምስጢሩ፡ ከ፪ኛው፡ ፍች፡ ይገባል። ቦሙ፡ አአምን፡ ወእትአመን፡ ከመ፡ እሙንቱ፡ መለኮት፡ ወህላዌ፡ ወእሙነ፡ እብል፡ ከመ፡ እሙንቱ፡ መለኮት፤ ወለለ፡ አሐዱ፡ አሐዱ፡ እምአካላተ፡ ቅድስት፡ ሥላሴ፡ ያበጽሕ፡ ፍጹመ፡ መለኮተ፡ ምስለ፡ ዘዚኣሁ፡ አካል፡ ወስም፤ ወዝኒ፡ ዘመለኮት፡ ዚኣሁ፡ (ሃይ፡ አበ፡ ባስ፡ ጸክ)። ሦስተኛም፤ አካላት፡ ከባሕርያቸው፡ ከመለኮት፡ ስምን፡ የሚነሡ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ሊቃውንት፡ ኹሉ፡ በየድርሰናቸው፡ አካል፡ ሲሉ፡ መለኮት፡ ይላሉ። ወአልቦ፡ ንውሥ፡ ውስተ፡ መለኮቱ፤ አላ፡ ሥላሴ፡ ፍጽምት። እስመ፡ ሠለስቱ፡ ኵልቁ፡ መለኮቱ። ትሥልስተ፡ መለኮት፡ (ተረ፡ ቄር፡ ኤጲ ፲፯። ሳዊ፲፱። መጽ፡ ምስ)። «ማስረጃ፤ ወልድ፡ በተለየ፡ አካሉ፡ ሰው፡ በኾነ፡ ጊዜ፡ ባሕርዩም፡ ሰው፡ ኹኗል፡ ፩፡ ባሕርይ፡ ወልድ፡ ቅብ፡ ለማለት፡ ቅድስት፡ ሥላሴን፡ የብዕልና፡ የባሕርይ፡ አንድነት፡ በሌላቸው፡ በ፫፡ ባለጠጎች፡ መስለው፡ ፫፡ አካል፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ፫፡ መለኮት፡ ፫፡ ልዩ፡ አማልክት፡ በሚሉ፡ ስለ፡ ሐዲስ፡ ካሮች፤ ባህልና፡ አፈታት። ሥሩ፡ አንድ፡ ለኾነ፡ ባንድ፡ በቀል፡ ዛፍ፡ ከላይ፡ ሦስት፡ አዕጹቅ፡ ቢኖሩት፡ ሥሩና፡ ጕንዱ፡ ወይም፡ ዛፍነቱ፡ በአዕጹቅ፡ ምክንያት፡ ሦስት፡ ሊባልና፡ ከሦስት፡ ሊከፈል፡ እንዳይቻል። ፪ኛም፡ ባንድ፡ ምንጭ፡ ውሃ፡ ከታች፡ ሦስት፡ መትረብ፡ ቢኖረው፡ ውሃው፡ በሦስት፡ መትረብ፡ ተከፍሎ፡ ቢኼድ፡ ነቁ፡ በመትረቦቹ፡ ምክንያት፡ ሦስት፡ ሊባልና፡ ከሦስት፡ ሊከፈል፡ እንዳይቻል፤ መለኮትም፡ ለሦስቱ፡ አካላት፡ እንደ፡ ሥር፡ እንደ፡ ነቅ፡ ነውና፤ በአሐዱነቱ፡ አካላትን፡ አሐዱ፡ አምላክ፡ ቢያሰኝ፡ እንጂ፡ አካላት፡ በሦስትነታቸው፡ እሱን፡ አንዱን፡ ነቅ፡ ሦስት፡ መለኮት፡ ሊያሰኙት፡ ከሦስት፡ ሊከፍሉት፡ አይቻልም። እኁዛን፡ በፀምረተ፡ አሐዱ፡ መለኮት፤ ዘውእቱ፡ አሐዱ፡ ብርሃን፡ ዘይሠርቅ፡ እምኔሁ፡ ሥላሴ፡ (ሃይ፡ አበ፡ አግና)። አካላትን፡ በባሕርያቸው፡ በመለኮት፡ አሐዱ፡ ማለት፤ መለኮትን፡ እንደ፡ ቢዘኖች፡ ባህል፡ ዐጥፎ፡ መልሶ፡ በአካል፡ ሠወስት፡ አያሰኝም፤ ፩ነቱ፡ ይከለክላል። ሦስት፡ ዐጽቅ፡ ያለው፡ ዛፍ፡ ባለሦስት፡ ዐጽቅ፡ ቢባል፡ እንጂ፡ ጕንዱ፡ በዐጽቅ፡ ሠወስት፡ እንዳይባል፤ ሦስት፡ መትረብ፡ ያለው፡ ምንጭ፡ ስለሦስት፡ መትረብ፡ ቢባል፡ እንጂ፡ ነቁ፡ በመትረብ፡ ሠወስት፡ እንዳይባል፤ መለኮትም፡ ለሦስቱ፡ አካላት፡ ጕንዳቸው፡ ነቃቸው፡ አስተጋባኢያቸው፡ ነውና፡ ባሕርይ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ባለሦስት፡ አካል፡ ቢባል፡ እንጂ፡ በአካል፡ ሠወስት፡ አይባልም፤ ከአሐዱ፡ በቀር፡ ሠለስቱ፡ አይነካውም፡ አይቀርበውም፤ ቅጽል፡ አይኾነውም። እመሰ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ተዋሕዶተሙ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ለአብ፡ ወወልድ፡ ወመንፈስ፤ ወበዝንቱ፡ አአመርነ፡ ከመ፡ አሐዱ፡ ውእቱ፡ መለኮት፡ ዘቦቱ፡ ሠለስቱ፡ አካላት። ንሕነሰ፡ ከመ፡ ዝ፡ ንሰግድ፡ ለአሐዱ፡ አምላክ፡ ባሕቲቱ፤ ወንትአመን፡ በአሐዱ፡ መለኮት፡ ዘሠለስቱ፡ አካላት፤ ወኢንበውእ፡ ኀበ፡ ከፊለ፡ መለኮት፡ ወመንግሥት፤ ወሶበሂ፡ ንሬሲ፡ ቅድስተ፡ ሥላሴ፡ ፍሉጣነ፡ መለኮት፡ ዘከመ፡ አካላቲሆሙ፡ ንትአመን፡ እምነተ፡ ሰይጣናዊ፡ (ሃይ፡ አበ፡ አትና። ዲዮና፡ ጸክ)። የባሕርይንና፡ የህላዌን፡ የጠባይዕን፡ ፍች፡ በየቦታው፡ እይ።

መለኮታዊ፤ በቁሙ፤ ባሕርያዊ፡ አምላክነት፡ ያለው፡ የአምላክ፡ የመለኮት። መለኮታዊ፡ ክርስቶስ፡ ዘለብሰ፡ ትስብእተ። ዝንቱ፡ ኅብስት፡ መለኮታዊ። ትምህርታት፡ መለኮታውያት፡ (ስንክ። አርጋ። ቅዳ። ቄር)።

መለከት፤ በቁሙ፤ የመንግሥትና፡ የሹመት፡ ምልክት፤ ነገሥታት፡ መኳንንት፡ የሚያስነፉት። ቡቅንና፡ መጥቅዕን፡ እይ፤ ቀንዳ፡ መለከት፡ እንዲሉ።

መለከት።

መልከተ፤ (ተቀ፡ ግ)፤ አመለከተ፡ አሳየ፤ ምልክት፡ ጣፈ፡ አደረገ። መለከት፡ ነፋ፤ አስጮኸ።

ተመልከተ፤ ተመለከተ፤ ባለምልክት፡ ኾነ፡ ለራሱ። ጠበቀ፡ አስተዋለ፤ ሌላውን። ወበእንተ፡ ብዙን፡ በዋእያን፡ ወወፃእያን፡ ኀደገ፡ ተመልክቶ፡ ሎሙ፤ ከመ፡ ኢያእምር፡ እኩያን፡ እምኔሆሙ፡ (ፈልክ፡ ፲፯)።

ምልክት፤ በቁሙ፤ የዜማ፡ የንባብ፤ የትርጓሜ፡ የስም፡ የቍጥር፤ በፊደል፡ በነቍጣ፡ የሚደረግ። ወጠኑ፡ አውፅአ፡ ምልክተ፡ (ታሪ፡ ነገ)። ድኅን፡ እይ።

ሞሎክ፤(ጽር፡ሞሎኽ። ዕብ፡ሞሌኽ)፤ የደቂቀ፡ዓሞን፡ጣዖት፤ እስራኤል፡ያመልኩት፡የነበረ፤ ፊቱ፡የጥጃ፤ እጁና፡ግንዱ፡የሰው፤ እጆቹ፡ሕፃን፡ለመቀበል፡የተዘረጉ፤ በስተፊቱና፡በአንጻሩ፡ወደ፡ምሥራቅ፡ወገን፡በሰባቱ፡ሰማያት፡አምሳል፡፯፡ቅጥርና፡፯፡ደጃፍ፡ያለው። መላኪ፡መሪ፡ጠባቂ፡ንጉሥ፡ማለት፡ነው፡(ዘሌ፲፰፡፳፩። ፳፡፪፡፬። ግብ፯፡፵፫)። ያምልኮቱም፡ሥራት፤ ስንዳሌና፡ዘይት፡ለሚያቀርብ፡፩ኛው፡በር፤ ርግብና፡ዋኖስ፡ለሚያቀርብ፡፪ኛው፤ በግ፡ለሚያቀርብ፡፫ኛው፤ ፍየል፡ለሚያቀርብ፡፬ኛው፤ ጥጃ፡ለሚያቀርብ፡፭ኛው፤ በሬ፡ለሚያቀርብ፡፮ኛው፡ይከፈትለታል፤ ልጁን፡ለሚያቀርብ፡ግን፡፯ቱ፡ኹሉ፡ተከፍቶለት፡ለጣዖቱ፡እጅ፡በጅ፡ይሰጣል። ከዚያ፡በኋላ፡ካህናቱ፡ሕፃኑን፡ከሞሎኽ፡እጆች፡ተቀብለው፡በ፪፡ወገን፡እሳት፡ያነዱና፡ከማኽል፡አግብተው፡ተወክፍ፡ለን፡እያሉ፡ያሳልፉታል፤ ከዚህ፡የቀረውን፡ሐተታና፡ታሪክ፡በጣፌጥና፡በገሃነም፡ፍች፡ተመልከት።

መሎኬ፤(ጽር፡ማላኺ፤ ሞሎኺ። ዐረ፡ምሉኀያ፤ ምሉኀዪት)፤ ሙሉክዬ፤ ጥሩ፡ሐምል፡የወጥ፡ቅጠል፤ ለግላጋ፡ጠውላጋ፤ እንደ፡ልትና፡እንደ፡ሳማ፡የሚማልግ፡የሚምለገለግ፤ ለንጉሥ፡የሚገባ፡የንጉሥ፡ወጥ፡ማለት፡ነው፤ ባንዱራውን፡ያቡን፡ወጥ፡እንዲሉት። እንዳረቡ፡ግን፡በመልኑ፡ዘይብ፡ሲፈቱት፡የሚነቀልና፡የሚላሰስ፡ያስኛል። ወይጸመሒ፡ከመ፡መሎኬ፡በውስተ፡ሐሩር። ውዕየ፡በነደ፡ቃሉ፡ከመ፡እርየተ፡ሐምለ፡መሎኬ፡(ኢዮ፴፬፡፴፬። ስንክ፡የካ፲፫። መጽ፡ምስ)። ባለብሎዮች፡ግን፡ሐመድማይ፡ይሉታል፤ ፍችው፡አይደለም።

መልክአ፤—መልክ፡ፊት፤—ለኪአ፡ለክአ።

ምልክኤል፤—ምልክ፡ኤል፤—መሊክ፡መለከ።

መለለ፤(ዕብ፡ማላል፤ ዐሸ፡ፈለፈለ፤ ሳበ፡መዘዘ፤ አለ፡ተናገረ፡ቃል፡አወጣ)፤ ገቢርና፡ፀጉል፤ መለመለ፡ሳጠ፡ላገ፤ መለሎ፡አደረገ፤ ዐረቀ፡አስተካከለ። መለል፡አለ፤ ረዘመ፡መለሎ፡ኾነ፤ የንጨት፡የፈትል፡ለሰውም፡ይኾናል።(የስድብ፡ግጥም)፤ እየው፡መለል፡ብሎ፤ የወንዝ፡ዳር፡ጕሎ፤ ቂል፡ነው፡የዝም፡ብሎ። ሰላላ፡መላላ፡ድርና፡ማግ፡ፈትላ፤ ሸማኔ፡አስቸገረች፡ወይዘሮ፡ወንዲላ። ሜላትን፡እይ፤ የዚህ፡ዘር፡ነው።

መላልኤል፤(ዕብ፡ማሃላልኤል)፤ የሰው፡ስም፤ ፭ኛው፡ትውልድ፡ከአዳም፤ ቀዳማዊ፤ በዙረ፡አምላክ፤ ስብሐተ፡አምላክ፤ ዘይሴብሕ፡አምላኩ፡(ዘፍ፭፡፲፪)።

መለምልም፤—ለስላሳ፡ርጥብ፤—ለምለመ።

መለንስ፤(ጽር፡ሜላንሲዖን)፤ ጥቍር፡ከሙን፤ ኑግ፡የሚመስል፡(ኢ፳፰፡፳፭፡፳፯)።

—፤ ኑግ፡መጭ፡የከሙን፡ዐይነት። ቅብዐ፡መለንስ፤ ኀብስተ፡መለንስ፤ ቅባኑግ፡የኑግ፡ልጥልጥ፡ቂጣ፡ጭፍቆ፡(ገድ፡ተክ)፡ከሙንን፡እይ።

ሜላንትራ፤—ጸፍጸፍ፤—ሜላትራ።

(ላ) **መልዐ፤—መላ፡ተመላ፤—መሊአ፡መልአ።**

(ጥ) **መልዖ፤ ዖት፤(መልዐ፡ይሜልዕ፡ይመልዕ። ዐረ፡መለዐ)፤** መንገድ፡መዠመር፤ መምራት፤ ፈጥኖ፡መነሣት፡እግርን፡መንቀል፤ በችኰላ፡መኼድ፡መሬመድ። መልዐ፡ንሑር። መልዐ፡ፍኖተከ። ቅድሜየ፡እሜልዕ፡ወድኅሬየ፡እዴግን። ደመ፡ትዝምድክን፡እምትካት፡ዘመንግሥት፡ወይሜልዕኒ፡ዘእምይእዜ፡(፩ነገ፡፳፯፡፲፩። ስንክ፡መስ፲። ፊልጵ፫፡፲፬። ቄር)። አንዳንድ፡መጣፍ፡በመልዐ፡ፈንታ፡አምልዐ፡አመልዐ፡ይላል፤ ስሕተት፡ነው። ገብአ፡ድኅሬሆሙ፡ወኢያመልዑ፡ቅድሜሆሙ። ርቱዓን፡የሐውሩ፡ቦቱ፡ወያሜልዑ፡ቅድመ። ወዘንተ፡ብሂሎ፡አመልዐ፡ቅድመ፡ወዐርገ፡ኢየሩሳሌም፡(ኤር፯፡፳፬። ሚክ፪፡፯፡፰። ሉቃ፡፲፱፡፳፰)።

አመልዐ፤ አስኬደ፤ አስቸኰለ፤ አንሣሣ።

ተማልዐ፤ ተማላ፤ ወሰደ፤ ይዞ፡ኼደ። ዲያብሎስ፡ተማልዖሙ፡ለአዳም፡ወለሔዋን፡ውስተ፡ስሕተተ፡ዚኣሁ፡እንዘ፡የኀይጦሙ። ወእምኔሆሙ፡ተዐቀቡ፡ከመ፡ኢይትማልዑክሙ፡ምስሌሆሙ፡ውስተ፡ገሃነም። ተማልዒ፡ሊተ፡ምስሌኪ፡ፍተ፡ኀብስት፡(መቃ፡ገ፳። ቀሌ። ፫ነገ፡፲፯፡፲፩)።

አስተማልዐ፤ አዋሰደ፤ አወሳሰደ፤ አናዳ፡አካኼደ። ማእዜ፡ይሠርቅ፡ወርኅ፡ንምላዕ፡ወናስተማልዕ፡(ዓሞ፰፡፭)።

መላጺ፤—ምላጭ፤—ላጽዮ፡ላጸየ።

መለጸ፤(መሊጽ። ዕብ፡ማሎጽ፤ ሂማሌጽ)፤ ጣፈጠ፤ እጅ፡አስመጠጠ፤ ላመ፡ጣመ፤ ደስ፡አሰኘ፤ የምግብ፡ያንደበት፡የቃል። ጥዑመ፡ልሳን፡እንዲሉ። ለመጸን፡እይ፤ የዚህ፡ጎር፡ነው።

ምላጺ፤ ጼ፤(ብ፡ምላጽያን። ዕብ፡ሜሊጽ፤አምጃር)፤ የንብ፡እንጀራ፤ ሰፈፉ፡ጠቃጠቆው፤ ወይም፡ቀፎው፤ ማኅው፡የንቡ፡መዝገብ። ወለላውንም፡ያሳያል። ንበ፡ምላጽያኒሁ፡ውስተ፡ገዳም፡(አዋል። ገድ፡ላሊ)። በምላጺ፡ፈንታ፡የላጸየ፡ዘር፡መስሎት፡መላጺ፡ይላል፤ ስሕተት፡ነው።

መለቀ፤(መሊቅ። ዕብ፡ማላቅ)፤ ቈረጠ፡ቀጨ፡ነጨ፤ የራስና፡ያንገት፡የጠጕር። ለማርና፡ለንጨት፡ለሸትም፡ይኾናል። መለጠን፡እይ፤ የዚህ፡ጎር፡ነው።

ሜላቅ፤(ቃት)፤ ቅርጫት፤ ታናሽ፡ አስፈ ሬድ፤ ወይም፡ እንቅብ፡ ጕርዝኝ። ቦ፡ ዘይፀፍር፡ ሜላቃተ፡ እለ፡ እሙንቱ፡ አስፈሬዳት፡ ደቃቃት፡ (ሥር፡ ጳኩ)።

መሊስ፤ሶት፤(መለሰ፡ ይመልስ፡ ይ ምልስ)፤ መመለስ፤ መለወጥ፤ የቃል፡ የነገር፡ ለውሃና፡ ለእግርም፡ ይኾናል። ወመለሱ፡ ቃሎሙ፡ (ግብ፳፰፡ ፯)።

—፤ መመላለስ፡ መደጋገም፤ እየመላለሱ፡ መወልወል፡ መስንገል፤ መሞረድ፡ መሳል፤ የግብር። ሰይፎ፡ ይመ ልስ፡ (መዝ፡ ፯)።

—፤ መፍለቅ፡ ማንጸብረቅ፤ መንበግበግ፡ መብራት፡ መ ጽደል፤ ከውልወላና፡ ከስንገላ፡ ብዛት። ኩናት፡ ዘይ መልስ። ሰይፍ፡ ተንሥኢ፡ ወምልሲ። እንተ፡ ትዌ ጥን፡ ከመ፡ ትብራህ፡ ወትምልስ፡ (ናሖ፫፡ ፫። ሕዝ ፳፩፡ ፳፰። ፊልክ፡ ፶፯)።

አምለሰ፤ አስመለሰ፤ ቋቅ፡ አሰኘ፡ አስተፋ፡ አ ስቀረሸ።

ተመልሰ፤ ተመለሰ፤ ተወለወለ፡ ተሰነገለ።

ምሉስ፤(ሳን፡ ሳት፡ ልስት)፤ የተመለሰ፡ ምልስ፤ ቅልስ። የተሳለ፡ የተሰነገለ፤ ብሩህ፡ ጽዱል፡ መ ፍርህ፡ ዘያንበለብል። መጽሐፍ፡ ግን፡ በምሉስ፡ ፈንታ፡ ሜሎስ፡ ይላል። ወይትፌኖ፡ ሜሎስ፡ ሰይፈ፡ እሳት። ኀጽከ፡ ሜሎስ፤ እሳት፡ ዘይነድድ፡ (ቅዳ፡ ያዕ። ቄር። ዘ ፍ፫፡ ፳፱)።

ሜሎስ፤(ጽርእ)፤ ዜማ፡ ተሰጦ፡ ያዜማ፡ ምስጋና፤ ግሩና፡ ቀኝ፡ የሚመላለስ። እሳታዊ፡ ዕንቍ፡ የሚበርቅ፡ የሚያንጸበርቅ። ክርሠ፡ ወእንግድዓሁ፡ ዘዕንቈ፡ ኢያስጲድ፡ ወሰርዲኖ፤ ክሣዱ፡ ብርሃን፡ ዘ ለንጳስ፤ ገጹ፡ ዘሜሎስ፡ ወአዕይንቲሁ፡ ዘጳዝዮን፡ (መጽ፡ ምስ)።

መልስ፤ በቁሙ፡ ስጣዌ፡ ቃል፤ ምላሽ፡ የጥ ያቄ፡ ፍሬ።

ተምላስ፤ በቁሙ፤ ምላሽ፡ ትፋት፡ ቅርሻት፤ ባፍ፡ ገብቶ፡ ባፍ፡ የሚወጣ።

ተመላለሰ፤(የተመልሰ፡ ድርብ)፤ በቁሙ፡ ዘረ፡ ወዲያ፡ ወዲህ፡ አለ፡ የእግር። ባሕታዊ፡ እኩይ፡ ዘይ ትመላለስ፡ ውስተ፡ አድዋል፡ (ፊልክ፡ ፳)። አንቀስ ወን፡ እይ።

ተማለሰ፤ በቁሙ፤ ተመላለሰ፤ የገጽ፡ የቃል።

አስተማለሰ፤ አማለሰ፤ አመላለሰ፡ (አይራራጊ)።

ሜላት፤(መለለ፤ ለትሐ። ዕብ፡ ሚ ላት)፤ ጥሩ፡ ፀምር፤ ጥሩ፡ ሐር፤ ጥሩ፡ የክት፡ ልብስ፡ ግምጃ፤ ከፀምር፡ ከሐር፡ ከክታን፡ ከጥጥ፡ የሚሠራ። ስምነቱ፡ ከመለለና፡ ከለትሐ፡ የተደቀለ፡ ነው፤ ሜላት፡ ጽርየቱን፡ ንጣቱን፤ ግምጃ፡ ቀለሙን፡ ዐይነቱን፡ ያሳ ያል፤ እልታሕን፡ እይ፡ (ዘፍ፵፩፡ ፵፪። ዘፀ፳፭፡ ፬። ሉቃ፲፯፡ ፲፱)።

መልታሕት፤—ጕንጭ፡ ፊት፤—ሌ ትሐ።

ሜላትራ፤ሮን፤(ጽርእ)፤ ጸፍጸፍ፡ ብ ላጥ፤ በቤት፡ ዙሪያ፡ የሚሠራ፡ ጌጥ፤ እንደ፡ ዐምድና፡ እንደ፡ ዝናር፡ ያለ፡ ሥረ፡ ወጥ፤ ወይም፡ የኋላ፡ ቅ ጥል፡ ልብጣት፡ ልባጥ። ዳግመኛም፡ ጌጥነቱን፡ ሲያይ፡ በክታር፡ ፈንታ፡ ሜላትራ፡ ይላል፤ ባለብሎዮችም፡ ጸፍ ጸፍና፡ ልባጥ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መደብ፤ ልዝብ፡ ጠርብ፡ ይሉታል፡ (፫ነገ፡ ፯፡ ፱፡ ፵፩)። ሰሎሞን፡ አስተቀጸላ፡ ለመቅደስ፡ በሜላትሮን፡ (አርጋ)። ንባቡም፡ ምስጢ ሩም፡ ከሜላት፡ ጋራ፡ ይስማማል።

መልጶጶን፤(ዕብ፡ ማልፓን፤ ምላፕ ፖን)፤ ዱባ፡ የባር፡ ቅል፤ ታላቅ፡ ክብ፤ ወይም፡ ሞ ላላ፡ ሳይቀቀል፡ የማይበላ፤ ዐይነቱ፡ ብጫ። (ተረት)፤ ዱባና፡ ቅል፡ ዐብሮ፡ ይበቅል፤ አበላሉ፡ እየቅል።

መልጶጶን፤(ጽር፡ ፖፖናስ። ዕብ፡ አ ባጢሕ)፤ በጢሕ፤ ብርጭቅ፡ የዱባ፡ ዐይነት፤ ጥሬው፡ የሚበላ፡ የማይቀቀል። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ጕመን፡ ይሉ ታል፤ በጢሕን፡ እይ። መልጶጶን፡ ወስጕርንድ፡ (ዘኍ ፲፩፡ ፭)።

ሚመ፤(ሚ፤መ)፤ ንኡስ፡ አገባብ፤ የማሻሻ ልና፡ የማማረጥ፡ የጥያቄ፡ ቃል። ወይ፡ ወይስ። ሚና፡ መ፡ ተጋጥመው፡ አንድ፡ ወገን፡ ኹነዋል፤ አውንና፡ ዮ ጊን፡ ሚንና፡ መን፡ እይ። እምሰማይኑ፡ ወሚመ፡ እምሰብእ። ምንተ፡ እምንየሰሙ፡ ለእለ፡ ተፈ ጥሩ፤ ሚመ፡ ተፈጥሮ፡ ወሚመ፡ ኢተፈጥሮ። አ የኬ፡ ዘወለደተ፡ ድንግል፤ ሚመ፡ ትስብእተ፡ ወ ሚመ፡ መለኮተ፡ (ማቴ፳፩፡ ፳፭። ቄር፡ እስት)። (ዕር፳፡ ቍ፲፩)።

ሜም፤—ስመ፡ ፊደል፡ ዕብራዊ፡ መ—መየም።

ምምብሬ፤(ጽር፡ ማምብሬ። ዕብ፡ ማምሬ)፤ የመረ፡ ጥሬ፤ የሰው፡ ስም፤ የአብርሃም፡ ወዳጅ፡ ባለቃል፡ ኪዳን፤ ሽፍታ፡ እንቢተኛ፡ አሳዛኝ፡ ማለት፡ ነው፤ መረንና፡ አምረረን፡ እይ። መሪርና፡ ኑ ቢር፡ ልዩ፡ ሲኾን፡ መምረሪ፡ መምርር፤ ወይም፡ ማ ምሬ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ምምብሬ፡ ምንባሬ፡ ር፡ ማለት፤ የመላሽና፡ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ዘፍ፲፬፡ ፲፫፡ ፳፬። ፲፰፡ ፩። ቅዳ፡ ጎር)።

ሜመየ፤—ወኸየ፡ ውሃ፡ ኾነ፤—መይ መየ።

ማሞን፤(ጽር፡ ማሞና)፤ ገንዘብ፤ ጥሪት፡ ብዕል። ጣዖት፡ አሸንጕሊት፡ ከወርቅና፡ ከብር፡ የተሠራ፡ (ማቴ፮፡ ፳፬)፡ ወለንዋይ፡ ባለው፡ ወለማሞን፡ ይላል። ሕፃናትን፡ ማሞ፡ ማሚት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ስም፡ ይመስላል።

መምዐ፤(መዩዕ፡ ሜዐ። ምዒው፡ መ ዐወ)፤ ፈራ፡ ደነገጠ፡ ከልብ፡ ከንገሮት፤ ታወከ፡ ተሸ

ብረ ፤ ሸሸ ፡ ደነበረ ። ከመዐወና ፡ ከሜዐ ፡ ከኹለቱ ፡ የተ ደቀለ ፡ ነው ። መምዑ ፡ ወጉዩ ። መምዑ ፡ መሰፍንት ፡ ኤዶም ። ኢትፍርሁ ፡ ወኢትመምዑ ። ይሜምዑ ፡ ዐሠርቱ ፡ ምእት ፡ እምድምፀ ፡ አሐዱ ፡ (ዮዲ ፲፭ ፡ ፫ ። ዘፀ ፲፭ ፡ ፲፭ ። ዘዳ ፳ ፡ ፫ ። ኢሳ ፴ ፡ ፲፯) ።

ምሙዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ምዕት) ፤ የታወከ ፡ የተሸበረ ፤ ፈሪ ፡ ድንጉጥ ።

ምማዔ ፤ መሸበር ፡ መታወክ ፤ ሽብር ፡ ሁከት ። ፍርሀት ፡ ወምማዔ ። እንበለ ፡ ምማዔ ፡ (ስንክ ፡ ጥር ፲፫ ። ሐምሌ ። ነሐሴ ፳፱) ።

ምምዓ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሽብር ፡ ሁከት ፡ ጭንቅ ። ዕለተ ፡ ምምዓ ፡ ወሙስና ። ረዓድ ፡ ወምምዓ ፡ (ሶፎ ፩ ፡ ፲፭ ። ኤር ፲፭ ፡ ፰) ።

አመምዐ ፤ አሸበረ ፤ አስጨነቀ ። እፎ ፡ ተስዕረ ፡ ዘያሜምዕ ፡ (ኢሳ ፲፱ ፡ ፬) ።

መምዕ ፤ የሚያሸብር ፡ አሸባሪ ፤ ማሸበሪያ ። ኢአበድኑ ፡ ወኢመምዕ ፡ ዝንቱ ፡ ዘይነግሩ ፡ (ቄር ፡ እስት ፡ ገ፲) ።

መምዕል ፤—ወንጀለኛ ፤—ምዒል ፡ መዐለ ።

መመተ ፤ (መምቶ ። ዕብ ፡ ሁሜም) ፤ ጉደለ ፡ አነሰ ፤ ሕጹጽ ፡ ጎሱር ፡ ነውረኛ ፡ ኾነ ፤ የመልክ ፡ የሕዋስ ፡ የጠባይ ፡ የግብር ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ እንደ ፡ መምዐ ፡ ተሸበረ ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ፤ ከጥሬው ፡ በቀር ፡ አንቀጹ ፡ አይገኝም ፤ ጎርነቱ ፡ የመምዐ ፡ ነው ።

ምማቴ ፤ (ዕብ ፡ ወዐረ ፡ ሙም ። ሱር ፡ ሙማ) ፤ ሕጸጽ ፡ ሕጹጽነት ፤ ነውረ ፡ ሥጋ ፡ የሕዋሳት ፡ መጉደል ፤ ወይም ፡ አለመተካከል ፡ ዐንካሳ ፡ ጠንባሳ ፡ ወንከሬ ፡ ሸውራራ ፡ ደፍጣጣ ፡ ገጣጣ ፡ ድንክ ፡ ጉባጣ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ (ምሳ ፳ ፡ ፴) ።

—፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፡ የጠባይ ፡ ክፋት ፤ ዐመለ ፡ ታናሽ ፡ መኾን ። በእንተ ፡ ዘውስቴቶሙ ፡ ምማቴ ፡ ወጽነት ፡ ወውኅደተ ፡ አእምሮ ፡ ወድካመ ፡ ጠባይዕ ፡ ውብዝኅ ፡ ሕማማት ፡ (ፊልክ ፡ ፶፭) ።

መኑ ፤ (ሱር ፡ ማኑ ። ዐረ ፡ ሚን ፤ መን) ፤ መ ፡ ኑ ፤ መ ፡ ማ ፡ ማን ፤ ኑ ፡ ነው ፤ በተገናኝ ፡ ማነው ። በጥያቄነት ፡ ላይ ፡ ስምና ፡ አንቀጽ ፡ ኹኖ ፡ አካልን ፡ ሌላ ውንም ፡ ግብር ፡ ያሳያል ፤ መና ፡ ሚ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ኹነው ፡ ከኑ ፡ ጋራ ፡ ገጥመዋል ፤ የሦስቱንም ፡ ፍች ፡ በየቦታው ፡ እይ ። አንዳንድ ፡ መምህራን ፡ መጥበቁን ፡ ሲያዩ ፡ ደጊመ ፡ ቃል ፡ ያለበት ፡ መስሏቸው ፡ የመነን ፡ ዘር ፡ ነው ፡ ይላሉ ። መኑ ፡ የዐቢ ፡ መንግሥተ ፡ ሰማያት ፡ ወሚመ ፡ ገነት ። መኑ ፡ ወመኑ ፡ አንትሙ ። መኑ ፡ ስሙ ፡ ወመኑ ፡ ስመ ፡ አቡሁ ፡ (ቀሌ ። ዘፀ ፲ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ አፈ) ። መኑና ፡ ምንት ፡ በወንድና ፡ በሴት ፡ ሲለዩ ፡ መኑ ፡ የወንድ ፡ ምንት ፡ የሴት ፡ ይኾናል ። ሲበዙና ፡ ሲዘረዘሩም ፡ መኑ ፡ ምኖት ፡ ምኑ ፡ ምኖቱ ፤ ምንት ፡ ምንታት ፡ ምንቱ ፡ ምንታቲሁ ፡ ያሰኛሉ ። መጻሕፍትና ፡ መምህራን ፡ ግን ፡ ለይተው ፡ አብዝተው ፡ በርባታ ፡ አልጠነቀቁትም ።

መኑ ፤ **መኑሂ** ፤ ማን ፤ ማንን ። መኑ ፡ እፌኑ ። መኑ ፡ ትብል ፡ ርእሰከ ። መኑሂ ፡ ትሳተፉ ፡ በቅድሳት ፡ (ኢሳ ፮ ፡ ፰ ። ዮሐ ፩ ፡ ፳፪ ። ኪዳ) ።

ምንት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ጥያቄና ፡ የጥያቄ ፡ ስም ፤ የባሕርይንና ፡ የግብርን ፡ የተጸውዖን ፡ ስም ፡ የሚያስጠይቅ ፡ የሚያስመረምር ፤ ስም ፡ ላለው ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። (ማነቾ ፡ ማናት) ፤ ምን ፡ ምንድር ፡ ን ፤ ምኖች ፡ ምንድሮ(ኖ)ች ። ምንት ፡ አነ ። ምንት ፡ ሕዝብከ ። ምንትከ ፡ እሙንቱ ። ምንት ፡ ብየ ፡ ምስሌኪ ። ምንት ፡ ዕፁ ፡ በንበ ፡ ረከብክሙ ፡ (ኢዮ ፱ ፡ ፳፱ ። ዮና ፩ ፡ ፰ ። ዘፍ ፴፫ ፡ ፭ ። ዮሐ ፪ ፡ ፬ ። ዳን ፩ ፡ ፶፰) ። ሂ ፡ ኒ ፡ ትራስ ፡ ሲኾኑት ፡ ምንም ፡ ምን ፡ አንዳች ፡ ከቶ ፡ ያሰኛል ። ባለ ቤት ፡ ሲኖር ፡ ቅጽል ፡ ሳይኖር ፡ በቂ ፡ ይኾናል ። ኢታንሥኡ ፡ ምንተኒ ፡ ጾረ ። ምንትኒ ፡ ሐሰት ። ኢነን ድግ ፡ ወኢምንተኒ ፡ (ኤር ፲፯ ፡ ፳፩ ። ምሳ ፳፱ ፡ ፳፫ ። ዘፀ ፲ ፡ ፳፮) ። መንተወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ኢምንት ፤ በቁሙ ፡ ባዶ ፡ የሌለ ፡ ያልነበረ ፡ ያልተፈጠረ ፤ ወይም ፡ የተናቀ ፡ ከንቱ ፡ ብላሽ ፡ እያለ ፡ መኖሩ ፡ የማይታሰብ ። ወ ፡ በር ፡ ከፋችና ፡ አዳማቂ ፡ ይ ኾንለታል ። ሰፍሖ ፡ ሰመስዕ ፡ ዲበ ፡ ወኢምንት ። ከመ ፡ ወኢምንት ፡ እሙንቱ ፡ (ኢዮ ፳፮ ፡ ፯ ። ኢሳ ፵ ፡ ፲፯) ።

መና ፤ (ጽር ፡ ማና ። ዕብ ፡ ማን) ፤ በቁሙ ፤ መኖ ፡ ምግብ ፡ ሰማያዊ ፡ ቀለብ ፤ እግዜር ፡ ለእስራኤል ፡ ፵ ፡ ዘመን ፡ ምሉ ፡ ዕለት ፡ ዕለት ፡ ከሰማይ ፡ ጉተራው ፡ እያወጣ ፡ በሙሴ ፡ በመጋቢው ፡ እጅ ፡ እንደ ፡ ገዳም ፡ ንፍሮ ፡ ይሰፍረውና ፡ ይቈንነው ፡ ያድለው ፡ የነበር ፡ የድ ንብላል ፡ ዐይነት ፡ (ዘፀ ፲፮ ፡ ፲፭ ፡ ፴፩ ። መዝ ፸፯) ። ሙሟ ፡ እንደ ፡ ደሮ ፡ ማር ፡ ያለ ፤ በሲና ፡ በረሓ ፡ ከሚ በቅሉ ፡ ዕንጨቶች ፡ የሚገኝ ። የኹለቱም ፡ ፍች ፡ ሚ ፡ ምንት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ እንግድነቱን ፡ ሐዲስ ፡ ምግብን ቱን ፡ ቢሌላ ፡ ቦታ ፡ አለመገኘቱን ፡ ያሳያል ።

ማኒ ፤ (ጽር ። ሱር ፡ ምኔአ ፡ ምናሀ ። ዕብ ፡ ማናሀ) ፤ ሰፈረ ፡ ቈጠረ ፡ ፈጸመ ፡ (ዳን ፭ ፡ ፳፮) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ መሰፈሪያ ፡ ድርገ ፡ ይሉታል ። ዐይን የሂ ፡ ሶበ ፡ ተሰፍረ ፡ በጽልመተ ፡ ሌሊተ ፡ ማኒ ፡ እ ስከ ፡ ኤዶምያስ ፡ ሀገርየ ፡ መኑ ፡ ይመርሐኒ ፡ (የውር ፡ ቅኔ) ።

ማኒ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ፩ኛው ፡ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ የነበረ ፡ ይሁዲ ፡ ፍጹም ፡ ክሓዲ ፤ ሠራዒ ፡ መጋቢ ፡ ፈ ጣሪ ፡ የለም ፡ የሚል ፡ የፍሬማሶኖች ፡ አባት ። አልፍ ፡ ዐላውያን ፤ ማኒስ ፡ ከነ ፡ የዐብዮሙ ፡ (ቅኔ) ። ፪ኛው ፡ በዘመነ ፡ ሐዲስ ፡ የተነሣ ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኾነን ፡ ምትሀት ፡ ጽላሎት ፡ የሚል ፡ (ቄር ፡ እስት) ።

መንገለ ፤ መንግል ፤—ወደ+ጌጥ ፤—ነገለ ።

መንገን፤ (ብ፡ መናግንት። ጽር፡ ማጋኖን። ሱር፡ ማንጋኖን። ዐረ፡ መንገኑን)፤ መዘውር፡ መኪና፤ የመዘውሩ፡ ውስጥ፡ ጥርሱና፡ ሆዱ። ወገብረ፡ ሠረገላተ፡ እለ፡ በመንገን፡ ይነድፉ፡ ከመ፡ ይኩና፡ መልዕልተ፡ ማኅፈድ፡ ወማእዝን፡ ወይነ ድፉ፡ በሐጽ፡ ወበእብን። መንገነ፡ ሶበ፡ ነጸረ፡ ቅዱስ፡ ጊዮርጊስ፡ ለስምዐ፡ መዊት፡ ጥሕረ። መናግ ንተ፡ ኀጺን፡ (፪ዜና፡ ፳፰፡ ፲፭። ድጓ። ገድ፡ ኪሮ)። —፤ አሽከላ፡ ወጥመድ፤ ተንኰል፡ ክፉ፡ ምክር። መ ናግንተ፡ ሰይጣን፡ (ኤፌ፮፡ ፲፩። ዲድ፡ ፲፫ና፡ ፲፱። ሄርማ፡ ገ፳፰። ግንዘ)። ከንቱ፡ በከ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መንገን፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (፩ዜና፡ ፳፩፡ ፳፱)።

መንገነ፤ አው፡ አመንገነ፤ ዘወረ፤ መኪና፡ አስኬደ። አጠመደ፡ ወጥመድ፡ አኖረ።

ተመንገነ፤ ተዘወረ፡ ተጠመደ፤ መኪናው፡ ወጥመዱ። ተተንኰለ፤ ተንኰል፡ ሠራ፡ አታለለ፤ ሰው ዮው። ኢበክሡት፡ ወኢበተመንግኖ፤ ወተመንገነት፡ ኤልዛቤል፡ ለቀቲሎቱ። እለ፡ ይትመነገኑ፡ በጕሕ ሉትሙ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፱፡ ፱። ኤፌ፬፡ ፲፬)።

መንገኒቅ፤ (ዐረ። ሱር፡ ማንጋኒቃ)፤ የዱሮ፡ መድፍ፡ የመዘውር፡ ወንጭፍ፡ እንዳንደርቢ፡ ብዙ፡ ታላላቅ፡ ደንጊያ፡ አርቆ፡ የሚጥል፡ የሚወረውር። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ነፍጥ፡ ጠመንዣ፡ ሽጕጥ፡ ይሉታል፡ (ታሪ፡ ነገ)። መንገኒቅ፡ ባለው፡ አብዝቶ፡ መናግኒቅ፡ ይላል፤ ወሠርዑ፡ ሰብአ፡ ፋርስ፡ መናግኒቀ፡ ዘው እቱ፡ መዋግረ፡ እብን፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፪፻፳፭)።

መንግሥት፤—በቁሙ፤—ነጊሥ፡ ነ ግሠ።

ምንዳቤ፤—በቁሙ፡ ጭንቅ፤—ነዲብ፡ ነደበ።

መንዲያ፤ (ጽር፡ ማንዲያስ። ዕብ፡ ማድ)፤ ከቡር፡ ልብስ። የማድዮን፡ ፍቺ፡ እይ፤ ከ ዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (፩ነገ፡ ፲፰፡ ፬)።

መንዲል፤—በቁሙ፤—ነዲል፡ ነደለ።

ምንሃር፤—መስኖ፤—ንሂር፡ ነሀረ።

መንዝ፤ ስመ፡ ሀገር፤ የሺዋ፡ ክፍል። መኑ፡ ዝ፡ ማለት፡ ነው። መንዜ፤ መን፡ ዚ፡ (ትግሬኛ)። ፪ኛም፡ መንዝሀ፡ መንዝሃዊ፡ ብሎ፡ በነዝሀ፡ ዘይፌ፡ ሲፈቱት፡ ከምንዝሀ፡ ጋራ፡ ይስማማልና፤ ነዝሀን፡ እይ።

ምንዙዝ፤—የተማቀየ፤—ንዚዝ፡ ነዘ።

ምንዙሕ፤—ምዙሕ፤—መዝሐ።

መንዝር፤-አመንዝራ፤-ነዚር፡ ነዘረ።

ሙናሕ፤—ማረፊያ፤—ነዊኅ፡ ኖኀ።

መንጢጥ፤—የወፍ፡ ስም፤—ነጢጥ፡ ነጠ።

ማንጦን፤ (ጽር፡ ፕኔፍማቶን)፤ የተላ ሳተ፡ ክፊስ፡ ስም፤ መንፈስ፡ ማለት፡ ነው። አግያስ፡ ማንጦን፡ (አጊዮስ፡ ፕኔፍማቶስ)፤ ቅዱስ፡ መንፈስ፡ (ቅዳ)።

መንጠፍት፤—ማጥሪያ፤—ነጢፍ፡ ነ ጠፈ።

መነየ፤ (ይመኒ፡ ይምኒ፡ መንይ። ዕብ፡ ማናዕ። ዐረ፡ መነዐ)፤ ለየ፡ ከለለ፡ ወሰነ፤ ዐጠረ፡ ቀጠረ፤ ዙሪያዉን፡ ዘጋ፡ ከለከለ፤ የገዳም፡ የቤት፡ ክ ሲያን።

ምኔት፤ (ታት)፤ ገዳም፤ ልዩ፡ ክል፡ ክልክል፡ የመነኮሳት፡ ሀገርና፡ መንደር፡ ከነቤቱ፡ ክሲያኑ። ሐ ነጸ፡ ምኔተ፡ ወአስተጋብአ፡ አኀወ። ምኔታተ፡ መነ ኮሳት። ሊቀ፡ ምኔት። አበ፡ ምኔት። እመ፡ ምኔት፡ (ፊልክ፡ ፩። ገድ፡ ተክ። ፍ፡ ነ፡ ፲)።

መንዮ፤ ዮት፤ (መነየ፡ ይሚኒ፡ ይመኒ)፤ መመኘት፡ ምኞት፡ ማድረግ፤ መሻት፡ መፈለግ። መጽ ሐፍ፡ ግን፡ በመነየ፡ ፈንታ፡ ተመነየ፡ ይላል፤ አድራጊ ውን፡ በተደራጊ፤ አያስኼም።

አመነየ፤ አስመኘ፡ አስጐመዠ። ኪያሁ፡ አ መነየት፡ ወአነበየት። ዘያሜኒ፡ ዙሎ፡ ወያስተሴፋ፡ (ቅዳ፡ እት። ደራሲ)።

ተመነየ፤ ምኞት፡ ኾነ፤ ታሰበ፡ ተከጀለ፤ ተሻ፡ ተፈለገ። ልማዱ፡ ግን፡

ተመነየ፤ (ዐረ፡ ተመነ። መነየ)፤ ተመኘ፡ ሻ፡ ፈለገ፤ ወደደ፡ ለመነ። ተመነየ፡ ይርአይ፡ ዕለትየ፤ ርእየሂ፡ ወተፈሥሐ። ብሔር፡ እንተ፡ ትትሜነይ፡ ነ ፍስክሙ። አብጻሕክዎ፡ ኀበ፡ ዘተመነየ፤ ጸልአ፡ ሐ ይወተ፡ ወተመነዩ፡ መዊተ። ከመ፡ ይትመነይ፡ እም ኔሁ፡ ዘፈቀደ፡ (ዮሐ፰፡ ፶፮። ኤር፳፪፡ ፳፯። ዮሴፍ። ስንክ፡ ታኅ፭)።

ተምኔት፤ (ታት)፤ ምኞት፡ ፈቃድ፤ ልመና፡ (መዝ፡ ፳። ኢዮ፳፱፡ ፳፯)። አነ፡ እሁበከ፡ ተምኔተ፡ ልብከ። ረከቡ፡ ተምኔቶሙ፡ ብነ፡ (ቀሌ። ዮሴፍ)።

መንከ፤—በቁሙ፤—ነክይ፡ ነከየ።

መንኮብ፤—አውራ፡ ጣት፤—ነኪብ፡ ነ ከበ።

መንኮክት፤—እንዝርት፤—ከክዎ፡ ከ ከወ።

መንከስ፤—መንከሻ፡ ጥርስ፤—ነከሰ።

መነኮስ፤ (ስት፡ ሳን፡ ሳት። ጽር፡ ሞና ኽስ። ትግ፡ ሐባ፡ ሙንኩስ፤ ነዳይ)፤ መነኵሴ፡ መናኝ፤ ድኻ፡ ለማኝ፤ ከዓለም፡ ከዘመድ፡ ከሕዝብ፡ ከ ገንዘብ፡ የተለየ። መጻሕፍትና፡ መምራን፡ ግን፡ ወን ድና፡ ሴቱን፡ አይለዩትም። መነኮስ፡ ባሕታዊ። መነኮ ሳት፡ ገዳማውያን። መነኮሳተ፡ ምኔት። ወኮነት፡ መ ነኮስ፡ (ስንክ፡ መስ፲፫፡ ፲፰። ፍ፡ ነ፡ ፲። አዋል)።

መነኮስ፡

መነኮሳዊ፤ ዪ፡ ይ፤ (ውያን፡ ይያን)፤ የመነኰሴ፡ ወገን፤ የገዳም፡ ሰው፡ ገና፡ ቆብ፡ ያልጫነ፡ ረድ፡ አመክሬ፤ አናኮ፡ ደጉባ፡ ወይም፡ ቆብ፡ የጫነ፡ ተራ፡ መነኰሴ፤ ብቻውን፡ የሚኖር፡ ባተሌ፡ ድንግል።

መነኮሳዊት፤ (ዪት፡ ውያት፡ ይያት)፤ መነኮስት፤ መነኰሲት፡ የሴት፡ መናኝ፤ መበለት፡ ባሕታዊት፡ (ፈ፡ መ፡ ፯፡ ፱። ቄድር። ገ፷፪)። በእንተ፡ መነከሳይያት፡ ወመበለታት። እልፍ፡ ባሕታውያን፡ ወክልኤቱ፡ እልፍ፡ መነከሳይያት፡ (ፍ፡ ን፡ ፲። ፊልክ፡ ፴፯)።

መንኰሰ፤(ትግ፡ ሐባ፡ መንከሰ፤ ነድየ)፤ መነኵሰ፤ አስኬማ፡ ለበሰ፡ ቃል፡ ኪዳን፡ ገባ፤ ደኸየ፤ ድኻ፡ ኾነ። ብፁሕ፡ ሶሙ፡ ይመንኵሱ። ይመንኵስ፡ በፈቃደ፡ ርእሱ። ሰእመ፡ መንኰሱ፡ ክልኤሆሙ። ይሑር፡ ውስተ፡ ገዳም፡ ወይመንኵስ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፪። ፲፪፡ ፬፡ ፳። ስንክ፡ መስ፲፱)።

አመንኰሰ፤ አመነኰሰ፤ አስኬማ፡ አለበሰ። ሰአሎቶ፡ ከመ፡ ያመንኵሳ፡ (ስንክ፡ ታኅ፲። ሚያ፲፭)።

ምንኵስና፤ በቁሙ፡ መነኵሴነት፤ መነኰሴ፡ መኾን። ኢይፃእ፡ እምንኵስና። በጊዜ፡ ምንኵስና ሆሙ። እምድኅረ፡ ምንኵስናሁ። ሥርዐተ፡ ምንኵስና። ሰብሰት፡ አልባሰ፡ ምንኵስና፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፪። ፲፪፡ ፬። ፍ፡ ን፡ ፲። ፊልክ፡ ፭። ስንክ፡ ጥቅ፭)።

ምንኵስናዊ፤ የምንኵስና፡ ግብር፤ አኗዎር። ሕይወት፡ ምንኵስናዊት፡ (ፍ፡ ን፡ ፶፪)።

መኒን፤ኖት፤ (መነ፤ መነነ፡ ይመንን፡ ይምንን)፤ ማነስ፡ መጉደል፤ መቅጠን፡ መመንመን፡ መናኛ፡ ሞኝ፡ መኾን፤ የትምርት፡ የውቀት፡ የገላ፡ የናላ። ቅጥነት፡ ለፈትልም፡ ይኾናል፤ መነን፡ ድር፡ እንዲሉ።

መንኖ፤ኖት፤ (መነነ፡ ይሜንን፡ ይመንን)፤ መመነን፤ መናቅ፡ መጥላት፤ ማኰስሰ፡ ማርከስ፤ መንቀፍ፡ ማጸየፍ፤ መክድ፡ መጣል፡ ከሕጹጽነቱ፡ የተነሣ። ሕጹጽነት፡ ለመናኙም፡ ለተመናኙም፡ ይኾናል። ~~ኄሳው፡ መነነ፡ ቀዳሚሁ፡ ተወልዶ። ይሜንን፡~~ እኩየ፤ ወየኀሪ፡ ሠናየ። መንኖ፡ መነንከነ። እግዚ፡ መነኖሙ፡ (ኵፋ፡ ፳፱። ኢሳ፯፡ ፲፭። ሰቈ፭፡ ፳፪። ኤር፯፡ ፴)። መስፈር፡ መቍጠር፡ መመዘን፤ ስቅሉን፡ ምናን፡ ምናኑን፡ መክሊት፡ ማድረግ፤ የገንዘብ። ማኒን፡ ተመልክት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

መናኒ፤ (ኒት፡ ንያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚንቅ፡ ናቂ፡ መናኝ። መናኒተ፡ ዓለም። መናኔ፡ ዓለም። ልብሰ፡ መናንያን፡ (ስንክ፡ ኅዳ፲፯፡ ፲፱። ፍ፡ ን፡ ፲፡ ፯)።

አመነነ፤ አስመነነ፤ አስናቀ። ዘያሜንን፡ ወይነ፡ (ስንክ፡ ጥር፲፩)።

ተመነነ፤ ተናቀ፤ ተነቀፈ፡ ተጠላ፡ ረከሰ። እምጽቡር፡ ይትሜነን፡ ንብረቱ። ተትሕትኩ፡ ወተመነንኩ። አፈ፡ አብዳን፡ ይትሜነን፡ (ጥበ፲፭፡ ፲። መዝ ፹፯። ምሳ፲፪፡ ፳)።

ምኑን፤(ናን፡ ናት፡ ንንት)፤ የተናቀ፤ የተጠላ፡ የረከሰ፡ ከንቱ። ወራእዩ፡ ምኑን። ምኑነ፡ ረሰይክሙ፡ ትእዛዝየ። ምኑናነ፡ ከነ፡ በኀቤሁ፡ (ኢሳ፶፫፡ ፫። ምሳ፭፡ ፳፭። ጥበ፪፡ ፲፪)።

ምናኔ፤ በቁሙ፤ (ላ፡ ጥ) መመነን፡ መናቅ፤ ምነና፡ ንቀት፡ እናናቅ። ወሶቱ፡ ምናኔ። ርኵሰ፡ ውምናኔ። እመ፡ ሖረ፡ በትምይንት፡ ወምናኔ፡ (ምሳ፲፰፡ ፲፫። ኵፋ፡ ፳፭። ዲድ፡ ፱)።

ምናን፤ (ብ፡ ምናናት። ጽር፡ ምና። ዐረ፡ መናን። ዕብ፡ ማኔ። ሱር፡ ማንያ)፤ በቁሙ፤ የሚዘንና፡ የገንዘብ፡ ስም፤ አንዱ፡ ምናን፡ ፶፡ ሰቅል፡ ነው፤ ፷ው፡ ምናን፡ ፩፡ መክሊት፡ ይኾናል፤ የመክሊትን፡ ፍቺ፡ እይ፡ (ሕዝ፵፭፡ ፲፪። ፫ነገ፡ ፲፡ ፲፯። ሉቃ፲፱፡ ፲፫)። እሁበከ፡ ሠለስተ፡ ምእተ፡ ምናናቱ፡ ወርቅ፤ ወድልወቱ፡ ሠለስቱ፡ ምእት፡ ምናናት፡ (ዮሴፍ)።

መነን፤ (ዐማርኛ)፤ የሴት፡ ልጅ፡ ስም፤ ቀጭን፡ ፈታይ፡ ባለሻሽ ያ፤ ወይም፡ መልክ፡ መልክም፡ ትክክል፡ ፍጽምት፡ ሕጸጽ፡ የሌለባት፡ ማለት፡ ነው፤ እግዝእትን፡ እይ፡ (ገዝአ፡ እግዝእ)።

መንፈስ፤—በቁሙ፤—ነፈሰ፡ ነፍሰ።

መንጸፍ፤—ምንጣፍ፤—ነጺፍ፡ ነጸፈ።

መናረት፤—ማብሪያ፤—ነዊር፡ ኖረ፡ ነወረ።

መንሱት፤—ፈተና፤—ነሲው፡ ነሰወ።

ምንት፤—ምን፡ ምንድር፤—መኑ፡ መ፡ ኑ።

መነተ፤ (ይመንት፡ ይምንት፤ ጥያቄ)፤ ምን፡ ኾነ፡ ምን፡ ተባለ፤ ምን፡ አ(ተ)ደረገ።

መንተወ፤ (ተቀ፡ ግ፤ ምላሽ)፤ መነታ፤ መንታ፡ ኾነ፤ መንታ፡ ወለደ። ኢመንተወ፡ በግዳዌ፡ ወኢተወበከ፡ በህላዌ። ዥሎን፡ እለ፡ ይመነትዋ፡ (መጽ፡ ምስ። ማሕ፬፡ ፪። ፯፡ ፮)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ በመንተወ፡ ፈንታ፡ ተመንተወ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው።

ምንትው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ቱት)፤ የመነታ፡ መንታ፡ የኾነ፤ መንታ፡ የወለደ። ምንትወ፡ ልደት። ምንትዋት፡ (ደራሲ። ገድ፡ ተክ)።

ምንታዌ፤ መንታነት፤ ኹለትነት። ተዋሕዶ፡ ያግሕሥ፡ ዠነኔሁ፡ ለምንታዌ። ኅጡአ፡ ምንታዌ፡ ክርስቶስ፡ (ሃይ፡ አበ። ደራሲ)። ማመንታት፤ ኹለት፡ ልብ፡ መኾን።

ምንትውና፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ መንታንት።

መንታ፤ (ብ፡ መናትው)፤ በቁሙ፤ ኹ ፡ ት፡ ጥንድ፡ ዘውግ፤ የተካከለ፡ የተመሳሰለ። መንታ፡ ሀለወ፡ውስተ፡ከርሣ። ከመ፡ክልኤ፡ዕጐለ፡መንታ፡ ዘወይጠል። እንተ፡ ወለደት፡ መንታ። ወለደ፡እ ምርብቃ፡ክልኤ፡ ደቂቀ፡መናትወ፡(ዘፍ፴፰፡፳፯። ማሕ፬፡፭። ፍ፡ ነ፡ ፵፭፡ ፫። መጽ፡ ምስ)።

አመንተወ፤ አመነታ፤ አስመነታ፡ መንታ፡ አሶለደ።

መንተሌ፡ ሊ፤ (ሊት)፤ ጥንቸል፤ የጥን ቸል፡ ወገን። ፌልፌል፡ወመንተሌ። መንተሊት፡ ተ ቃሐወት፡ ምስለ፡ ምድር፡ እንዘ፡ ትብል፤ እበ ጽሕ፡ኀበ፡ ኢሀሎኪ፡ አንቲ፡ (ፍካሬ፡ እየ። ገድ፡ ፊል፡ ገ፪፻፵፫)።

መንተሌ፡

መሠግር፤—አጥማጅ፤—ሠገር፡ ሠገረ።

መሢሕ፤—በቁሙ፡ ቅቡዕ፤—መሲሕ፡ መስሐ።

መሢጥ፤ ጦት፤ (መሠጠ፡ ይመሥጥ፡ ይምሥጥ። መለጠ፤ መዘገ፤ መጠቀ)፤ መን ጠቅ፤ መቀማት፡ በኀይል፡ መውሰድ፤ መዝረፍ፡ መግ ፈፍ። ትምህረ፡ መሢጠ። መሠጡ፡ ኖላዊ፡ ምስለ፡ መርዔቱ። ትመሥጥዎሙ፡ አምእስቲሆሙ፡ እምላ ዕሌሆሙ፡(ሕዝ፲፱፡ ፫። ኢዮ፳፬፡ ፱። ሚክ፫፡ ፪)።

—፤ ሸሸ፡ ሮጠ፤ ዳነ፡ ወጣ፡ አመለጠ፤ እንዳይያዝ፡ ወይም፡ ነጥቆ፡ እንደ፡ በቅሎ። መንጠቅ፡ ፪፡ ያሳያል፤ ራስን፡ ገንዘብን፡ ከሌላው፡ እጅ፤ መጽሐፍ፡ ግን፡ በመ ሠጠ፡ ፈንታ፡ አምሠጠ፡ ይላል፤ ግስንቱ፡ ገቢርና፡ ዐ ጉል፡ ነውና፤ አያስኝም። አምሠጡ፡ ውስተ፡ ጽዮን። ወይጠል፡ዘያመሥጥ። አምሠጠ፡ በፈረስ፡ረዋጺ። እመ፡ቦ፡ ዘአምሠጠክሙ። ከመ፡ ትክሀሉ፡ አም ሥጦ፡ (ኢሳ፲፫፡ ፲፬። ፫ነገ፡ ፳፡ ፳። ፬ነገ፡ ፲፡ ፳፬። ሉቃ፳፩፡ ፴፮)።

መሣጢ፤ (ጢት፡ ጥያን፡ ያት፤ ሠጥ)፤ የነጠቀ፡ የሚነጥቅ፤ ነጣቂ፡ ቀማኛ። አንበሳ፡ መሣጢ። ተዙላ፡ መሣጢ። አራዊት፡ መሣጥያን። ተዙላት፡ መሠጥ፡(ዮሴፍ። ቀሌ። ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፱። ማቴ፯፡ ፲፭)።

አምሠጠ፤ አስነጠቀ፤ አስቀማ፡ አሶሰደ፤ የያዘ ውን፡ ወይም፡ ራሱን።

ተመሥጠ፤ ተመሠጠ፤ ተነጠቀ፡ ተቀማ፤ ተ ማረከ፡ ተዘረፈ፤ ጠፉ፡ ታጣ። ተመሠጥኩ፡ በነኩር ኳሪ፡ ነፋሳት። ንትመሠጥ፡ በደመና። ኢትትመ ሠጥ፡ በቀራንብቲሃ። ተመሥጠ፡ ንዋም፡ እምአዕ ይንቲሆሙ፡(ሔኖ፶፪፡ ፩። ፩ተሰ፡ ፬፡ ፲፯። ምሳ፮፡ ፳፭። ፬፡ ፲፯)።

ምሡጥ፤ (ጣን፡ ጣት፡ ሥጥ)፤ የተመ ሠጠ፤ የተነጠቀ። ምሡጠ፡ ልብ፡ ወኅሊና። ንሕ ነሰ፡ በዐይነ፡ ሃይማኖት፡ ምሡጥ፡ ፍጹመ፡ ሥጋ ዌከ፡ ንሬኢ፡ እምውስጥ፡(ስንክ፡ ግን፳፰። ደራሲ)።

ምሥጠት፤ መንጠቅ፡ መነጠቅ፡ አነጣጠቅ፤ ንጥቂያ፡ ቅሚያ፤ ሽሽት፡ ሩጫ። አይድዎሙ፡ ፍኖተ፡ አስትሮብሎስ፡ ወምሥጠቶ፡ መንግሥተ፡ ዘልሂቅ፡ እኁሁ። ያፈጥን፡ ፍጻሜ፡ ኅልፈተ፡ ምሥጠቶሙ፡ (ዮሴፍ። ጥበ፲፱፡ ፲፬)።

ተማሠጠ፤ ተናጠቀ፡ ተነጣጠቀ፤ ተቃማ፡ ተሻማ፡ (መዝ፡ ፵፫። ቪ፳። ኢሳ፵፱፡ ፳፬። ሆሴ፲፫፡ ፰)። ኮኑ፡ ይትማሠጡ፡እምሲሳይ፤ለእመ፡ረከቡ፡ ንስቲተ፡ ይመሥጥ፡ አብ፡እምወልዱ፡ ወወልድኒ፡ እምአቡሁ፡(ዮሴፍ)።

መምሥጥ፤ (ብ፡ መማሥጥ)፤ መንጠ ቂያ፡ መንጠቆ፤ መጥሥሥ፡ ሜንጦ። የድንኳን፡ ቍ ልፍ፤ ቀለበት፡ ዘለበት፤ ወይም፡ በየጠርዙና፡ በየመጋጠ ሚያው፡ ያለው፡ ብስ፡ ነዳላ፡ ማያያዣው፡ ገመዱና፡ ቍ ልፉ፡ የሚገባበት። ጥጻድን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ወግበር፡ መምሥጢሆን፡ ዘሕብረ፡ ያክንት፤ን ምሳ፡መማሥጠ። መማሥጠ፡ መናሥግት፡(ዘፀ፳፮፡ ፬፡ ፭፡ ፳፱)። ገመዱና፡ ፈትሉም፡ መምሠጥ፡ ይባላል።

ምምሣጥ፤ (ጣት)፤ መቀሚያ፤ የቅሚያ፡ ቦታ።

ምሥጥ፤ በቁሙ፤ ነጭ፡ የቁላ፡ ተባይ፡ የጕን ዳን፡ ዐይነት፤ ውስጥ፡ ውስጡን፡ የሚኼድ፡ መሣጢ፤ የክፉ፡ ምሳሌ። እገሌ፡ ምሥጥ፡ ነው፡ እንዲሉ። (ተረት)፤ ጕራጌና፡ ምሥጥ፡ ወደ፡ ውስጥ።

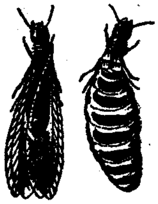

ምሥጥ፡

ምሥጢር፤—በቁሙ፤—ሰጢር፡ ሰ ጠረ።

መሥኰዐ፤—መሰኳ፡ አመሰኳ፤—ሰ ኰዐ፤ መሰከ።

መሥዔ፤—መንሽ፤—ሥዕይ፡ ሠዐየ።

መሠረት፤—በቁሙ፤—ሣርሮ፡ ሣ ረረ።

ሜዓ፤—ጥሩ፡ ሽቱ፤—መዩዕ፡ ሜዐ።

ማዕበል፤—በቁሙ፤ ብልጭታ፤—ዐ በለ።

ማዔጌላህ ፤ (ዕብ ፡ ማዕጋላህ ፤ ማዕጋል) ፤ የሠረገላ ፡ መንገድ ፤ የሰራዊት ፡ ሰፈር ፤ ክቢ ፡ ከባቢ ፤ መከበቢያ ። ወበጽሐ ፡ ውስተ ፡ ማዔጌላህ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳) ።

ማዕድ ፤—ማድ ፡ ሰደቃ ፤—መአደ ፤ ማእድ ።

ምዒድ ፤ ዶት ፤ (መዐደ ፤ አው ፡ ምዕደ ፡ ይምዕድ ፡ ይምዐድ ። ዕብ ፡ ያዐድ ፤ መከረ ። ሀምዔድ ፡ አሰናከለ) ፤ መምከር ፡ ማስተማር ፤ አብዝቶ ፡ መላልሶ ፡ ምክር ፡ መስጠት ፤ ክፉውን ፡ ምክር ፡ በምክር ፡ መለወጥ ፤ ማፍረስ ፡ ማሰናከል ። መከረ ፡ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ፤ መዐደ ፡ ግን ፡ ለበጎ ፡ ብቻ ፡ ነው ። መዐድዎ ፡ ለዘጌገየ ፡ ከመ ፡ ይኅድግ ፡ ኪያሃ ፡ ፍኖተ ። ይምዐድዎሙ ፡ ወይግበሩ ፡ ንስሓ ። እግዚ ፡ መዐዶ ፡ ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ኢይዕልዎ ። መዐደኒ ፡ ነገረ ፡ ሕይወት ። ምሂር ፡ ወምዒድ ፡ (ቅዳ ፡ አት ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯ ። ዮሴፍ ። ገድ ፡ ተክ ። አርጋ) ።

መዓዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚመክር ፡ መካሪ ፤ መጣፍ ፡ አስሚ ። ንሣእ ፡ መዓዴ ። መዓድያኒሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፪ ። ፪፻፵፩ ። ሥር ፡ ጳኰ) ።

ተምዕደ ፤ ተማረ ፤ ተመከረ ፤ ምክር ፡ ሰማ ፡ ተቀበለ ። ይትመዐዱ ፡ ወይጠናቀቁ ፡ በእንተ ፡ ግብረ ፡ ለቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክር ፡ (ቀሌ) ።

ምዑድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ዕድ) ፤ የተማረ ፡ የተመከረ ፤ ምክር ፡ የገባው ።

ምዕደት ፤ መምከር ፡ መመከር ፡ አመካከር ፤ መካሪነት ፡ ተመካሪነት ።

ተማዐደ ፤ ተማከረ ፡ ተመካከረ ። ተማዐዱ ፡ በበይናቲክሙ ። ከንቱ ፡ ዘተማዐዱ ፡ (ኪዳ ። ኢሳ ፴ ፡ ፯) ።

ምዕዳን ፤ (ናት) ፤ ምክር ፡ ተግሣጽ ፤ ስብከት ፡ ትምርት ፤ መንፈሳዊ ፡ ጨዎት ። ሰሚዐ ፡ ነገረ ፡ ምዕዳን ። ቃለ ፡ ምዕዳን ። ምዕዳኒ ፡ ጽድቅክሙ ፡ በሊኀ ። ኢይመይጦን ፡ ለአልባቢክሙ ፡ ምዕዳን ፡ እምግዘፊሆን ። መጻሕፍተ ፡ ምዕዳናት ፡ (ፊልክ ፡ ፵፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፯ ። ዮሴፍ ። ገድ ፡ ኪሮ ። አፈ ፡ ድ፲) ።

ማዕደን ፤ (ብ ፡ መዓድን ፤ አው ፡ ማዕደናት) ፤ በቁሙ ፤ የብረት ፡ ወገን ፡ የሚጠበስና ፡ የሚቀልጥ ፡ የሚቀጠቀጥ ፤ ከወርቅ ፡ እስከ ፡ ርሳስ ፡ ፯ ፡ ዐይነትና ፡ ፯ ፡ ስም ፡ ያለው ።

መዓድናት ፤ የብዙ ፡ ብዙ ። ንጽሕፍ ፡ ነገረ ፡ ኅጻውንት ፡ ወመዓድናት ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ።

መዐወ ፤ (ሜዐ ። ሜመየ ፤ ምህወ) ፤ ረጠበ ፡ ራሰ ፤ ለዘበ ፡ ለሰለሰ ፤ ላመ ፡ ጣመ ። ሰፈረ ፤ በታ ፡ ያዘ ። ጋላም ፡ ጣፈጠ ፡ ሲል ፡ ሚዐዌ ፡ ይላል ፤ ከመላም ፡ ከመጣም ፡ ይሰማማል ።

አምዐወ ፤ አረጠበ ፡ አራሰ ፤ አለሰለሰ ። አገባ ፡ ከተተ ፤ ሰፍራ ፡ አሲያዘ ።

ማዕው ፤ ማዑት ፤ (ብ ፡ አማዑት ። ዕብ ፡ ሜዒም ፤ ሜዖት ። ሱር ፡ ምዓያ ። ዐረ ፡ መዕይ ፤ ብ ፡ አምዓእ) ፤ አንዠት ፤ ሆድ ፡ የሆድ ፡ ዕቃ ፡ የመብል ፡ መሣሪያ ፤ ከንዠት ፡ ጋራ ፡ ዐብሮ ፡ ተያይዞና ፡ ተገንዞ ፡ ያለው ፡ ንዋየ ፡ ውስጥ ። ማዕውና ፡ ማዑት ፡ ስላልተለመዱ ፡ አማዑት ፡ ብቻ ፡ እንደ ፡ ሰብእ ፡ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ኹኖ ፡ ላንድም ፡ ይነገራል ። እስከ ፡ ይወፅእ ፡ አማዑትከ ። ቦአት ፡ ከመ ፡ ማይ ፡ ውስተ ፡ አማዑቱ ። ሥብሕ ፡ ዘውስተ ፡ አማዑቱ ። ሕማመ ፡ አማዑት ። እምብካየሙ ፡ ይትመሰዉ ፡ አማዑቲከ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፻፰ ። ዘሌ ፩ ፡ ፰ ። ግብ፳፰ ፡ ፰ ። ሢራ ፴ ፡ ፯) ። የብዙ ፡ ብዙ ፡ ሲኾን ፡ አማዕዋት ፡ ያሰኛል ፡ (ዘፍ ፵፫ ፡ ፴) ።

ማዖን ፤ (ዕብራ) ፤ ቤት ፡ ቦታ ፤ የቤት ፡ ማእዘን ፤ ግራና ፡ ቀኝ ፤ ጐን ፡ ጥግ ፤ አጠገብ ፡ ሰብሳብ ።

ምዕዋን ፤ (ናት) ፤ ሰሜን ፡ ግራ ፤ የደቡብ ፡ አንጻር ። መንገለ ፡ ምዕዋን ። መንጸረ ፡ ምዕዋን ፡ (ዘፀ ፳፮ ፡ ፴፭ ። ፳፯ ፡ ፲፩) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መስዕ ፡ ይሉታል ፤ የመስዕን ፡ ፍች ፡ እይ ። ዳግመኛም ፡ በደቡብ ፡ ፈንታ ፡ ምዕዋን ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ገጸ ፡ ምዕዋን ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፲፰) ።

ምዒዝ ፤ ዘት ፤ (ምዕዘ ፡ ይምዕዝ ፡ ይምዐዝ) ፤ መሸተት ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ መስጠት ፤ ላፍንጫ ፡ መጣፈጥ ፤ ጥሩ ፡ ሽቱ ፡ መኾን ። ዘይምዕዝ ፡ እምዙሉ ፡ መዐዛ ። ጽጌ ፡ ዘሠናየ ፡ መዐዛ ፡ ይምዕዝ ። ቤተ ፡ ክር ፡ እንተ ፡ ትምዕዝ ፡ ቀዐ ፡ ጽጌ ፡ ዘዕፀ ፡ ወይን ፡ (ሔኖ፳፬ ፡ ፬ ። አንቀ ፡ ብር ። ተረ ፡ ቄር ፡ ኤጺ፲፯) ። ዐዘዘን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፤ በመዐዛው ፡ የዕዘዝ ፡ ምስጢር ፡ አለበት ።

መዓዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት) ፤ የሚሸት ፡ ሸታች ፤ ምዑዝ ፡ ባሕርይ ፡ ዕዙዝ ፡ መዐዝ ።

አምዐዘ ፤ አማዘ ፡ አሸተተ ፤ ሽቱ ፡ ቀባ ፤ ረጨ ፡ ረበረበ ፤ ቀመመ ፡ አጣፈጠ ። ብእሲት ፡ እንተ ፡ ትሰድድ ፡ ፃዔ ፡ ከመ ፡ ኢያማስኑ ፡ አልባሲሃ ፡ ወታምዕዞሙ ፡ በአፈዋት ። አምዐዝዎ ፡ ለኖኅ ፡ ወቀበርዎ ። ሐዋርያት ፡ አምዐዙ ፡ ዙሎ ፡ ዓለመ ። አምዐዘኒ ፡ (አፈ ፡ ተጅ ። አቡሻ ፡ ፵፯ ። ቀሌ ። ቅዳ) ።

ተምዕዘ ፤ ተሸተተ ፤ ተጣፈጠ ፡ ተቀመመ ፡ ተነጠረ ፤ ሽቱው ። ሽቱ ፡ ተቀባ ፡ ዘገበ ፤ ተረጨ ፡ ተረበረበ ፤ ሰውየው ፡ ወይም ፡ ልብሱ ። ዘተሰርገወት ፡ ሰርጓተ ፡ ወርቅ ፡ ወተምዐዘት ፡ አፈዋተ ። በዊአ ፡ ቤተ ፡ ብሰኔ ፡ ወተምዐዘ ፡ በዕፍረት ። በመዐዛሁ ፡ ለክርስቶስ ፡ ተምዐዙ ፡ ሐዋርያት ። ከመ ፡ እትመዐዝ ፡ በጼና ፡ አልባስኪ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፰ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ምዑዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ዕዝት) ፤ የሸተተ ፤ የተሸተተ ፤ የጣፈጠ ፡ የተጣፈጠ ። ሽቱ ፡ የተቀባ ፡ ቅቡዕ ።

ዕፍረት ፡ ምዑዝ ። ዘምዑዝ ፡ ጼናሁ ። ጽጌ ፡ ገነት ፡ ምዕዝት ። ዕፀዊሃ ፡ ምዑዛን ፡ (ቅዳ ። ዮሴፍ ። ፊላስ ። ድጓ) ። ሐዋዝ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሙዓዘት ፡ ምዑዝ ፡ ለመትልወ ፡ ወይን ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ምሳ ፳፯ ፡ ፲፩) ፡ በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ ዝንቱና ፡ ምዑዝ ፡ የለም ፤ ለመትልወ ፡ ወይን ፡ ያለውም ፡ (ምራዴፍ ፡ ፊቂም) ፡ ዘይደሚግን ፡ ከንቶ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ወይን ፡ አያስኝም ።

መዐዝ ፤ (ዛት) ፤ በቁሙ ፡ ሽታ ፤ ሽቱ ፡ ሽቶ ። ጥዕመ ፡ መዐዛየ ፡ ከመ ፡ ቀናንሞ ። መዐዝ ፡ ሠናይ ። መዐዝ ፡ እኩይ ። ዕፀወ ፡ መፀዝ ። ኢተቀብዐት ፡ መፀዛት ፡ (ሚራ ፳፱ ፡ ፲፭ ። ዘሌ ፩ ፡ ፱ ። መጽ ፡ ምስ ። ሔኖ ፳፱ ፡ ፫ ። መቃ ፡ ፯፲፩) ። መዐዝ ፡ ማይ ፤ ስትይ ፡ ረውይ ፡ ጠል ፡ (ኢዮ ፲፱ ፡ ፱) ።

ምዕዝር ፤—የብርሃን ፡ ጮራ ፤—ዐዚር ፡ ዐዘረ ።

መዐክ ፤—ተቈጣ ፤ ጨከነ ፤—ምኢክ ፡ መአከ ።

ማዕከክ ፤—ድስት ፡ ማሰሮ ፤—ዐኪክ ፡ ዐከከ ።

ማዕከል ፤—መካከል ፤—አኪል ፡ አከለ ፡ ማእከል ።

መዐለ ፤ (ይምዕል ፡ ይምዐል ፡ ምዒል ። ዕብ ፡ ማዐል) ፤ ታበየ ፤ ወንጀለ ፡ ካደ ፡ ከዳ ፡ ዐበለ ። መሐለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ፤ መአከ ፡ የመሀከ ፡ ወንድም ፡ እንደ ፡ ኾነ ።

መዓሊ ፤ መምዐሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚታበይ ፡ ወንጀለኛ ፤ ዐባይ ፡ ከሓዲ ፡ ከዳተኛ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ ፲፪ ። ነሐ ፳፭) ።

መምዕል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። አይቴ ፡ ሀለዉ ፡ ነገሥት ፡ መምዕላን ፡ ወመዋእያን ። መምዕላን ፡ ነገሥት ፡ (ግንዘ ። ቀሌ) ። ለዐለ ንና ፡ ዐለወን ፡ ዐለየን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ በመዐለ ፡ ፈንታ ፡ መስሙን ፡ መምዐለ ፡ ብለው ፡ ይገቡታል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ።

አምዐለ ፤ አሶንጀለ ፤ አስካደ ፡ አስከዳ ።

ማዕሌት ፤—ወንጀል ፡ ዐመፅ ፤—ዐለየ ።

መዓልት ፤—በቁሙ ፡ ቀን ፤—ውዒል ፡ ወዐለ ።

ማዕምቅ ፤—ጥልቅ ፡ ዕዘቅት ፤—ዐሚቅ ፡ ዐመቀ ።

ማዕኖ ፤—ዐዛባ ፡ ጭቃ ፤—ምኢን ፡ መአነ ።

ማዕነፍ ፤—የሥልስ ፡ ወጭት ፤—አኒፍ ፡ አነፈ ።

ማዕነቅ ፤—ቡላል ፤—ዐኒቅ ፡ ዐነቀ ።

መዐንስብ ፤—ሻርተኛ ፤—ዐሰበ ፤ ዐነሰበ ።

ምጺዕ ፤ ዖት ፤ (መፅዐ ፡ ይምፅዕ ፡ ይምፅዕ ። መዐወ ፤ ማዑት) ፤ መቈጣት ፡ መበሳጨት ፤ ማዘን ፡ መናደድ ፤ ከልብ ፡ ከንፈት ። ምዒውና ፡ ምዒዕ ፡ ሉቱፋን ፡ ናቸው ። (ተረት) ፤ ከንፈት ፡ ካዘኑ ፡ እንባ ፡ አይጠፋም ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመፅዐ ፡ ፈንታ ፡ ተምዐ ፡ ተምዕዐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ባለቅኔዎችም ፡ ተምዐን ፡ ተቈጣ ፡ ተምዕዐን ፡ ተበሳጨ ፡ ብለው ፡ ብቻ ፡ ብቻውን ፡ ይገቡታል ። ተምዐ ፡ እግዚ ፡ ዐቢየ ፡ መፀተ ። ሶበ ፡ ትትመዐዕ ፡ ተዘከር ፡ ዕለተ ፡ ምትከ ። ወሶበ ፡ አነ ፡ ተማዐኩ ፡ ኀደጠ ። ተምዒዐከ ፡ (ኢሳ ፭ ፡ ፳፭ ። ሚራ ፲፰ ፡ ፳፱ ። ዘካ ፩ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፳፯) ።

ምዑዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ዕዕት) ፤ የተቈጣ ፡ ቍጡ ፡ ብስጩ ፤ ተናዳጅ ፡ ጠበኛ ። መፍትው ፡ ትትዐገሥዎሙ ፡ ለምዑዓን ። ወገብረ ፡ ሰላመ ፡ ማእከለ ፡ ምዑዓን ፡ (ዲድ ፡ ፲ ። ፊልክ ፡ ፶፭) ።

መዐት ፤ አው ፡ መዓት ፤ በቁሙ ፤ መቈጣት ፡ መበሳጨት ። ማት ፡ ቍጣ ፡ ተግሣጽ ፤ ብስጭት ፤ ንደት ፡ ጭኸት ። ኢይቈርር ፡ መዓትየ ፡ ላዕለ ፡ ፀርየ ። ወነዳይሰ ፡ ኢይሰምዕ ፡ መዐተ ። በእንተ ፡ መዐት ፡ ወቍጥዓ ። መዐትኒ ፡ ወቍጥዓኒ ፡ ርኩሳን ፡ እሙንቱ ፡ (ኢሳ ፭ ፡ ፳፱ ። ምሳ ፲፫ ፡ ፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፭ ። ሚራ ፳፯ ፡ ፴) ።

—፤ ብዛት ፤ ብዙኅነት ፤ እጅግነት ። (ግጥም ፤ መርድ ፡ አምኃየስ ፡ ወጥ ፡ ቤታቸውን ፡ አሽከራቸው ፡ ሲሳለማት ፡ አይተው) ፤ ዓሣ ፡ የምቲዙ ፡ መረብ ፡ የያዛችኹ ፤ ያሣማት ፡ ያሣማት ፡ እኔ ፡ ላሳየችኹ ። ወሀቡ ፡ ህየ ፡ መዓተ ፡ ቍርባኖሙ ፡ (ሕዝ ፳ ፡ ፳፰) ።

አምዕዐ ፤ አስቈጣ ፡ አበሳጨ ፤ አሳዘነ ፡ አናደደ ፤ አስጮኸ ፡ አስወገሸ ። ሖሩ ፡ ዘያምዕዕ ፡ እጓሁ ፡ በኩንቱ ። አቀንአሙ ፡ ወአምዕዕዎሙ ። እንተ ፡ አምዕዖሙ ፡ ለነገሥት ፡ (ማቴ ፳ ፡ ፳፱ ። ሮሜ ፲ ፡ ፲፱ ። ኢሳ ፳፫ ፡ ፲፭) ። በአድክመ ፡ ፈንታ ፡ አምዕዐ ፡ ይላል ፡ (ሚል ፱ ፡ ፲፯) ።

ተማዕዐ ፤ ተጣላ ፡ ተቋጣ ፤ ተበሰጫጨ ። ተማዕዑ ፡ ወተፋለጡ ፡ (ግብ ፲፭ ፡ ፴፱) ።

ትምዕዕት ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፤ ብስጩነት ። ትምዕዕት ፡ ፍጥረታዊት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፵፭) ።

አስተማዕዐ ፤ አጣላ ፡ አጋጨ ፤ አቋጣ ፡ አበሳጫጨ ። ኢያስተማዕዕ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፭) ።

ምዒር ፤ ሮት ፤ (ምዕረ ፤ መዐረ ፡ ይምዕር ፡ ይምዐር ። ዐረ ፡ መረ) ፤ ፈጥኖ ፡ ማለፍ ፤ መር ፡ ቸር ፡ ማለት ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፤ ለማለፍና ፡ ለመሻገር ። መጣፈጥ ፡ መምተቅ ፤ ጥፍጥ ፡ መኾን ፡ ለጊዜው ፤ አፍን ፡ ዐልፎ ፡ ከጕረሮ ፡ እስኪወርድ ። ምስጢሩ ፡ ጊዜን ፡ አይለቅም ። መርዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ምዕር ፤ (ብ ፡ ምዕራት ፤ የብ ፡ ብ ፡ ምዕራታት ። ዐረ ፡ መረት) ፤ ፩ ፡ ጊዜ ፡ ፊት ፡ መጀ

መሬያ ፤ ጥቂት ፡ ጊዜ ፤ ደቂቃ ፡ ቅጽበት ፤ ቶሎ ፡ አኹን ፤ ድንገት ፡ ወዲያው ። ምዕረ ፡ ለለ ፡ ዓመት ። ንጠይቅ ፡ ምዕረ ። ምዕረ ፡ ወካዕበ ። ብላዕ ፡ ወስተይ ፡ ምዕረ ፡ ወተፈማሕ ። ኵሉ ፡ ፍጡን ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ለእንተ ፡ ምዕር ። ተንባእ ፡ ኅዳጠ ፡ ምዕረ ። ወይከውን ፡ በጊዜሃ ፡ ለምዕር ። ይጢስ ፡ ምዕረ ፤ አኹን ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፲ ። ዮዲ፳ ፡ ፰ ። ቲቶ፫ ፡ ፲ ። ጦቢ፯ ፡ ፲ ። ሚራ፲፰ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፰ ። ፳፱ ፡ ፭ ። ፭ነገ ፡ ፱ ፡ ፲፯) ። በበ ፡ ምዕር ። ምዕራተ ፡ ብዙኃተ ። ምዕራትተ ፡ (ኢያ፯ ፡ ፫ ። ፊ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፲ ። ፊልክ ፡ ፹፭) ።

መዓር ፤ (ዕብ ፡ ያዓር ፤ ድብሽ) ፤ በቁሙ ፤ ማር ፡ የሚጣፍጥ ፡ እጅ ፡ የሚያስመጥጥ ፤ የንህብ ፡ ሥራ ። ምንት ፡ ይጥዕም ፡ ዕመዓር ። ዐገቱኒ ፡ ከመ ፡ ንህብ ፡ መዓረ ፡ (መሳ፰ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፻፲፯) ።

መዓረ ፡ ገዳም ፤ የ(ቀፎ)ማን ፡ ማር ፡ በዱር ፡ በገደል ፡ በዛፍ ፡ ላይ ፡ የሚገኝ ፡ (ማቴ፫ ፡ ፬) ።

መዓረ ፡ ግራ ፤ የንጀራ ፡ መዓር ፤ እንጀራነት ፡ ያለው ፤ ወይም ፡ ግራ ፡ መዓር ፤ የማር ፡ እንጀራ ። መዓር ፤ ወለላው ፤ ግራ ፡ እንጀራው ፡ ግግሩ ፡ ዐይኑ ፡ ጠቃጠቆው ፤ ስፈፉ ፡ ሠሙ ፡ የነጠረው ፡ የተጋገረው ፤ ሲቀልጥ ፡ ወለላ ፡ መስሎ ፡ የሚፈስው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሙጫ ፡ አደሮማል ፡ ብለው ፡ ይጨምሩበታል ፤ ግራን ፡ እይ ። ወይትመሰዉ ፡ ከመ ፡ መዓረ ፡ ግራ ። በከመ ፡ መዓረ ፡ ግራ ፡ የንትም ፡ ሰብእ ፡ በማኅተመ ፡ ወርቅ ፡ (ሔኖ፩ ፡ ፮ ። ቄር) ።

መዓረ ፡ ዕፅ ፤ ሙጫ ፤ የደሮ ፡ ማር ፡ ወይም ፡ አደሮማል ፡ ከንጨት ፡ የሚገኝ ።

መዓረ ፡ ጸደና ፤ የጣዝማ ፡ ማር ፡ ከምድር ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ (ማር፩ ፡ ፮) ።

መዐርዒር ፤ መዓራዊ ፤ የሚጣፍጥ ፡ ጣፋጭ ፡ ጥፍጥ ፤ ማር ፡ ማር ፡ የሚል ፡ የማር ፡ ወገን ። መሪር ፡ ወመዐርዒር ። ማየ ፡ ስርቅ ፡ መዐርዒረ ፡ ስተይ ። ነገረ ፡ ገድሉ ፡ መዐርዒር ፡ ለተናግሮ ፡ (ሔኖ ። ምሳ፱ ፡ ፲፯ ። ድጓ ። ማሕ፭ ፡ ፲፯) ።

ምዕርዕርና ፤ ማርነት ፡ ጥፍጥነት ፤ ማር ፡ ማር ፡ ማለት ፡ መጣፈጥ ። ጣዕመ ፡ ምዕርዕርናከ ፡ (ጥበ፲፮ ፡ ፳፩) ።

አምዐረ ፤ አምዐርዐረ ፤ አጣፈጠ ፡ አጠፋፈጠ ፤ ማር ፡ አደረገ ፡ ማር ፡ አላሰ ፡ በማር ፡ ለወሰ ። እንተ ፡ ለጊዜሃ ፡ ታመዐርዕሮ ። ከመ ፡ ኢያምዐርዕር ፡ ጕርዔከ ፡ (ምሳ፭ ፡ ፫ ። ፳፱ ፡ ፲፫) ። አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ አመርዐረ ፡ ብሎ ፡ ምርዕርና ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ማፅስ ፤—ማስ ፡ ቈርበት ፤—መአሰ ፡ ማእስ ።

መዐስብ ፤—ፈት ፡ ብቸኛ ፤—ዐሰበ ።

መዐት ፤—በቁሙ ፥ ቍጣ ፤—ምዒዕ ፡ መዕዐ ።

ማዕተብ ፤—ምልክት ፤—ዐቲብ ፡ ዐተበ ።

ምዕትዝላ ፤ (ዐረ ፡ እልመተዚለት) ፤ ሊቃውንት ፤ ፍላጣን ። በባህል ፡ በትምርት ፡ ከፈሪሳውያን ፡ ተለይተው ፡ ለብቻቸው ፡ ማኅበር ፡ ያቆሙ ፡ ከስምንቱ ፡ ክፍል ፡ ቤተ ፡ አይሁድ ፡ አንዱ ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ እልመተዝዕላን ፡ ይሏቸዋል ፡ (ዮሴፍ ፡ ገ፫፺) ።

መዐትም ፤—ቍጡ ፡ ክፉ ፤—ዐተመ ።

ሞፍጥ ፤—መተኰሻ ፤—ወፈጥ ፡ ወፈጠ ።

ሞፈር ፤—በቁሙ ፤—ወፊር ፡ ወፈረ ።

ሜፌቲ ፤ (ዕብ ፡ ሚፌ(ፔ)ቲ) ፤ ሜ ፡ እም ፡ ፌቲ ፡ ሞኝ ፡ የዋህ ፤ ሕጹጸ ፡ እእምሮ ፡ ስሑት ፤ ፈታዊ ። እምብእሲ ፡ ሸጌ ፡ ወሜፌቲ ፡ (ሕዝ፵፭ ፡ ፰) ።

መጺእ ፤ አት ፤ (መጽአ ፡ ይመጽእ ፡ ይምጻእ ። ዕብ ፡ ማጻእ ። ሱር ፡ ምጻእ ፤ ረከበ) ፤ መምጣት ፤ መገኘት ፡ መኾን ። ዘመጽአ ፡ ወካዕበ ፡ ይመጽእ ። እምአይቴ ፡ መጻእነ ፡ ወመኑ ፡ ፈጠረነ ። ወመጽአ ፡ ረኀብ ፡ ውስተ ፡ ብሔር ፡ (ውዳ ፡ ማር፪ ። አክሲማ ። ሩት፩ ፡ ፩) ።

መጻኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚመጣ ፡ የሚገኝ ፤ መጪ ፡ ኺያጅ ፤ መጤ ፡ መጣተኛ ። ንዋየ ፡ መጻኢ ፡ ዓለም ። ኅሊናት ፡ ወጠባይዓት ፡ ወመጻእያት ፡ ዘውስጥ ፡ (ደራሲ ። ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ። አፈ ፡ ድ፲) ።

ምጹእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ጽእት) ፤ የመጣ ፤ የተገኘ ፡ የኾነ ፤ መጥቶ ፡ ያለ ።

ምጽአት ፤ መምጣት ፤ አመጣጥ ። አሐቲ ፡ ይእቲ ፡ ምጽአቱ ፡ ለኵሉ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ። በምጽአትየ ፡ ካዕበ ፡ ኀቤክሙ ። ሠናይ ፡ ምጽአትከ ፡ (ጥበ፯ ፡ ፮ ። ፊልጵ፩ ፡ ፳፮ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ በቁሙ ፡ ምጣት ፤ ድንገተኛ ፡ ነገር ፡ አደጋ ፡ መቅሠፍት ፡ ራብ ፡ ችጋር ፡ (ዐማርኛ) ። ምጣት ፡ ያምጣብኽ ፡ እንዲሉ ።

ምጽአታዊ ፤ የምጽአት ። ምጣታም ፡ ምጣተኛ ፡ ሆዳም ፡ (ዐማርኛ) ።

አምጽአ ፤ አመጣ ፤ አስመጣ ፤ አስገኘ ። ኣመጽእ ፡ እኪተ ፡ እምደቡብ ። በእንተ ፡ ዘፈጠረነ ፡ ወአምጽአነ ፡ (ኤር፬ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ድ፬) ። በአምጽአ ፡ ፈንታ ፡ አስተማጽአ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እመጻሕፍቶሙ ፡ ዘይበቍዕ ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ አስተማጺእየ ፡ ምዝማረ ፡ (ቄር ፡ እስት) ። ዳግመኛም ፡ እንሥእ ፡ ፈነወ ፡ ረሰየ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አምጽአ ፡ ይላል ፤ ምስክሩን ፡ በተራው ፡ እይ ። ኣመጽእ ፡ ላዕሌከ ፡ እኪተ ፡ እምነ ፡ ቤትከ ። አምጽአ ፡ ነፋሰ ። ታመጽእ ፡ ጽልመተ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፲፩ ። ዮና፩ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፻፫) ።

አምጻኢ ፤ መምጽኢ ፤ እ ፤ የሚያመጣ ፡ አምጭ ፤ አስመጭ ፤ አስገኚ ። አምጻኤ ፡ ኵሉ ፡ ዓለም ። መምጽ(ኤ)አ ፡ ምስጢር ፡ (ፈላስ ። ቄር) ።

ምምጻእ ፤ (አት) ፤ መምጫ ፤ መገኛ ፡ ቦታ ። ወምምጻአ ፡ አፍራሲሁ ፡ እምድረ ፡ ግብጽ ። ይወፅኡ ፡ አርባዕቱ ፡ ዕደው ፡ ወኢይትአመር ፡ ምምጻእሙ ፡ (፩ዜና ፡ ፩ ፡ ፲፯ ። ፱ ፡ ፳፰ ። ሳቤላ) ።

ተማጽአ ፤ ተማጣ ፡ ተመጣጣ ፤ ተሳሳበ ፡ ተጓተተ ።

አስተማጽአ ፤ አማጣ ፡ አመጣጣ ፤ አናዳ ፡ አማጭ ፡ ኾነ ፤ በእግር ፡ በነገር ። ወልድየ ፡ ኢትደመር ፡ ለአስተማጽአ ፡ ብእሲት ፡ (ፈላስ) ።

መጽአሞ ፤—ድምፅ ፡ ጩኸት ፤—ጽኢም ፡ ጻአመ ።

ምጽዋት ፤—በቁሙ ፤—ጸዊት ፡ ጸተ ።

መጽሔት ፤—መስታዮት ፤—ጸሐየ ።

መጽለወ ፤—ጠወለገ ፤—ጸሊው ፡ ጸለወ ፡ መጽልው ።

መጺጽ ፤ ጸት ፤ (መጸ ፡ ይመጽጽ ፤ ይምጽጽ ። ዕብ ፡ ማጻጽ ። ሱር ፡ ማጽ ። ዐረ ፡ መጸ) ፤ መምጠጥ ፡ መመጥመጥ ፤ መጥባት ፡ በከንፈር ፡ መሳብ ፤ በውስጡ ፡ ያለውን ፡ መጠጣት ፡ መጕንጨት ። ስትየ ፡ ብሎ ፡ ጠጣ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። መፀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

መጸረ ፤ ዐኘከ ፡ አላመጠ ፡ አመሰኳ ፡ ቈረጠመ ፡ በጥርስ ፤ ለመምጠጥ ፡ ወይም ፡ ለመዋጥ ፤ ያገዳ ፡ የምግብ ። መጸና ፡ መጸረ ፡ ፩ ፡ ዘር ፡ ናቸው ፤ ጸና ፡ ረ ፡ ስለ ፡ ተዋረሱ ፡ መንታ ፡ ኹነዋል ። ኢትልሳሕ ፡ እንዘ ፡ ትሜጽር ። እለ ፡ ሥርወ ፡ ዕፀ ፡ ይሜጽሩ ፡ እምዐቢይ ፡ ረኃብ ። እስከ ፡ ይሜጽሩ ፡ ልሳናቲሆሙ ፡ (ሚራ፴፬ ፡ ፲፯ ። ኢዮ፴ ፡ ፬ ። ራእ፲፮ ፡ ፲) ።

መጸር ፤—መሸከሚያ ፤—ጸዊር ፡ ጸረ ።

መጽርይ ፤—ጥሩ ፡ አበባ ፤—ጸርይ ፡ ጸርየ ።

መፃጕዕ ፤—በቁሙ ፡ ጐበጣ ፤—ፀጊዕ ፡ ፀግዐ ።

መፀወ ፤ (ጸገየ ፤ ጼነወ ፤ መጠወ) ፤ አበበ ፡ አበባ ፡ ያዘ ፤ አረገዘ ፡ ደበደበ ፤ ለማፍሬትና ፡ ለመውለድ ፡ ለመዘርዘር ። ምስጢሩ ፡ መዐዛ ፡ መስጠት ፤ እንቡጥና ፡ ፍሬ ፡ ማሳየት ፡ ነው ፤ ከጥሬው ፡ በቀር ፡ አንቀጹ ፡ አይገኝም ።

መፀው ፤ የክፍለ ፡ ዓመት ፡ ስም ፤ የመት ፡ ርበ ፡ ወይም ፡ ሩብ ፡ ጸአ=፺፩ ፡ ቀን ፡ ከመስከረም ፡ ፳፯ ፡ እስከ ፡ ታኅሣሥ ፡ ፳፯ ። ወርኀ ፡ ጽጌ ፡ ዘመነ ፡ ጽጌ ፡ ማለት ፡ ነው ። ክረምት ፡ ወመፀው ፡ ማእረር ፡ ወሐጋይ ። ያዘንም ፡ ለከሙ ፡ ጸደየ ፡ ወመፀወ ። ይሁበነ ፡ ዝናመ ፡ ተወን ፡ ወመፀው ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ዮኤ፪ ፡ ፳፫ ። ኤር፭ ፡ ፳፬) ።

መፀ ፤ **መፀፀ** ፤ መጠጠ ፤ ሖመጠጠ ፤ መጣጣ ፡ ኾነ ፡ ያበባው ፡ ፍሬ ፡ ቃሪያው ። (የገና ፡ ስድብ) ፤ ሳይንኩኝ ፡ አልነካም ፡ ሲነኩኝ ፡ አልሸሽም ፤ እኮማጠጣለኹ ፡ እንደ ፡ ቃሪያ ፡ ኰሽም ። በካ ፤ በሰለ ፤ ሻከከ ፡ ተንደረከከ ፤ የርሾና ፡ የመጠጥ ፡ የፍሬ ፤ መብሰል ፡ ለኹሉ ፡ ይኾናል ።

መፂፅ ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ፃፅ) ፤ መጣጣ ፡ ሖምጣጣ ፤ ቃሪያ ፡ እንጭጭ ፡ ጨርቋ ፤ ወይም ፡ የበካ ፡ የበሰለ ፡ ብስል ። ቃሪያንና ፡ ብስልን ፡ መሖምጠጥ ፡ ያገናኛቸዋል ። ብሒእ ፡ ወመፂፀ ። ተሠላት ፡ መሪራን ፡ ወመፂፃን ። ወይፈሪ ፡ ፍሬ ፡ መፂፀ ፤ ብስል ፡ (ቅዳ ፡ አፈ ። ቄር ፡ ጸላ ። ኢሳ፲፰ ፡ ፭) ።

ምፀት ፤ መጣጥነት ፤ መጣጣ ፡ ሖምጣጣ ፡ መኾን ። በቁሙ ፤ የተሣልቆ ፡ ቃል ፡ ሰሚውን ፡ የሚያሥቅና ፡ የሚያስደንቅ ፤ ተቀባዩን ፡ ግን ፡ የሚያሳዝን ፡ የሚያኮማጥጥ ፡ ልውጥና ፡ ግልብጥ ፡ አነጋገር ። ጋን ፡ ታረደ ፡ ሙክት ፡ ተዘንበለ ፤ ጊዮርጊስ ፡ ሊቀ ፡ መላእክት ፤ ሚካኤል ፡ ሊቀ ፡ ሰማዕታት ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። ለዳዊት ፡ ውሬዛ ፡ ፋሲለደስ ፤ ፈረሱ ፡ ቀዋሚ ፡ ከመ ፡ ነፋስ ፡ ወፈረስ ፡ ፀኑ ፡ ረዋጺ ፡ ከመ ፡ ኢድማስ ፡ (ቅኔ) ።

መዔዒት ፤ (ዕብ ፡ ተሐሽ ። ዐረ ፡ ቱኅሽ) ፤ ያውሬ ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ አውሬ ፡ እንደ ፡ ተኵላና ፡ እንደ ፡ ነብር ፡ ያለ ፡ ነጣቂ ፤ ጠጕረ ፡ ልም ፡ ቈርበተ ፡ መልካም ። መጣጩ ፡ ሖምጣጩ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ስሙ ፡ የጠባዩን ፡ ክፋት ፡ ያሳያል ፤ ተሐሽ ፡ ያለውም ፡ በሖስ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፤ ተሐዋሲ ፡ ቀበጥ ፡ ቅብጥብጥ ፡ ያሰኛል ። ቈርበቱ ፡ እጅግ ፡ ያማረ ፡ የከበረ ፡ ጥኑ ፡ ጠንካራ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ሙሴ ፡ ለድንኳኑና ፡ ለመሣሪያ ፡ ኹሉ ፡ ልብስና ፡ ክዳን ፡ አድርጎታል ፤ የግእዝ ፡ ኦሪት ፡ መዔዒት ፡ ማእስ ፡ መዔዒት ፡ የሚለው ፡ ኹሉ ፡ ይህን ፡ አውሬ ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሰማያዊ ፤ ጥቍር ፡ ይሉታል ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፭ ፡ ፳፫ ። ፴፱ ፡ ፲፰ ። ዘኍ፬ ፡ ፮ ፡ ፰—፲፬ ፡ ፳፭) ።

መዔዒት ፡

ሞቀ ፤—በቁሙ ፤—መዊቅ ፡ ቆት ።

ሞቅሐ ፤—አሰረ ፤—ወቂሕ ፡ ወቅሐ ።

መቃይጽ ፤—የጭን ፡ ብረት ፤—ቀይጽ ።

መቅለድ ፤—ዳካ ፡ ኰስኰስት ፤—ቀለደ ።

መቍዐል ፤—ሥብ ፡ ጮማ ፡ ወረሞ ፤—ቈዐለ ።

ማቂፊም ፤ (ዕብራ) ፤ የሚያቅፉ ፡ የሚከቡ ፤ ዙሪያዎች ። ዘሩ ፡ ሐቀፈ ፡ ነው ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፬) ።

መቅፀት ፤-ድስት ፤-ቀዊው ፡ ቀፀወ ።

መቀቀ ፤(መቂቅ ፡ መቀ ። ዕብ ፡ ማቆቅ ፡ ሂሞቅ) ፤ ማቀቀ ፤ ማቅ ፡ ለበሰ ፡ ባለመከራ ፡ ኾነ ፤ ቀለጠ ፡ ሖሖ ፤ አነሰ ፡ ኰሰሰ ፤ አረጀ ፡ ተበላሸ ። ጣጣ ፡ እንጣጣ ፤ የጕረሮ ። **ወመቀቀ ፡ ጕርዔሁ ፡** (ታም ፡ ማር ፡ የክ፲፯) ።

መቈረ ፤ (ይሜቍር ፡ ይመቍር ፤ መቍሮ ። ዐረ ፡ መቀረ) ፤ ዐጀለ ፡ ነከረ ፡ ዘፈዘፈ ፡ አጣፈጠ ፡ በጨው ፡ በመጣጣ ፤ የዓሣ ፡ የዘይት ፡ የቃሪያ ፡ የልፍት ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ተመቈረ ፤ ታጀለ ፡ ተነከረ ፤ ተጣፈጠ ።

ምቁር ፤(ራን ፡ ራት ፡ ቍርት) ፤ የታጀለ ፡ የተነከረ ፡ የተዘፈዘፈ ። **ምቁረ ፡ ኤልያስ ፡** (ምቁር ፡ ኤልያስ) ፤ የተጣፈጠ ፡ ዘይቶን ፡ የወይራ ፡ ፍሬ ፡ (ሥር ፡ ጳሖ) ።

መቍሰ ፤ ሰት ፤ (መቈሰ ፡ ይሜቍስ ፡ ይመቍስ) ፤ መቍረጥ ፤ መለየት ፡ ማጥፋት ። መቀስ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። (ተረት) ፤ ቀስ ፡ በመቀስ ። **ይሜቍሶ ፡ እግዚ ፡ እምሀብቱ ፡ እንተ ፡ አሰፈወ ፡ ለኄራን ፡ ሥዩማን ፡ ቤተ ፡ ክር ፡** (ቀሌ ። መቃ ፡ ገ፩) ።

—፤ ማበል ፡ መከዳት ፤ ቃልን ፡ መለወጥ ። **ኢይሜቍስ ፡ እግዚ ፡ ዘወፅአ ፡ እምአፉሁ ። ኢይሜቍሰከ ፡** (መዋሥ ። ሄርማ ፡ ገ፴፯) ።

መቋሲ ፤ መመቍስ ፤ የሚቈርጥ ፡ የሚለይ ፡ አጥፊ ፤ ዐባይ ፡ ዋሾ ፡ ቀጣፊ ።

ተመቈሰ ፤ ተቈረጠ ፡ ተለየ ፤ ተከለከለ ፡ ዐጣ ፡ ተቸገረ ። **ሖሮ ፡ ዘሰአላ ፡ አዕይንትየ ፡ ኢተመቈስኩ ። ስእለተ ፡ ዚኣነ ፡ አብአ ፡ ኀበ ፡ አቡሁ ፡ ምእመን ፡ ወኢይትሜቈስ ፡** (መክ፪ ፡ ፲ ። ተረ ፡ ቄር፲፭) ።

ማር ፤ ማሪ ፤ (ሱር) ፤ እግዚእ ፤ ጌታ ። ለግዜርም ፡ ለሰውም ፡ ይነገራል ፤ በምንቱ ፡ ግን ፡ ያምላክ ፡ ነው ። ማር ፡ ኤፍሬም ፡ ቦርያዊ ፡ ማሪ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘሰሩግ ፡ ቢል ፤ የኔታ ፡ (የኔ ፡ ጌታ) ፡ እገሌ ፤ ጌታዬ ፡ እገሌ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ሃይ ፡ አበ) ። ማርታም ፡ ማለት ፡ እንደዚሁ ፡ እግዝእት ፡ እመቤት ፡ ማለት ፡ ነው ።

ማራን ፤ ማራና ፤ እግዚእነ ፡ ጌታችን ። በምራን ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ የሚማርን ፡ ማራኝ ፡ የሚያስር ፡ የሚያቈራኝ ፡ ኹሉን ፡ የሚዳኝ ፤ ሰው ፡ አይፈሬ ፡ መልአክ ፡ እያፍሬ ፡ የፍርድ ፡ ገበሬ ፡ ያሰኛል ። (ማቴ፲፫ ፡ ፱ ፡ ፴፪—፵፪) ።

ማራን ፡ አታ ፤ (እግዚእ ፡ መጽአ) ፤ የሐዲስ ፡ መላሽ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፮ ፡ ፳፪) ፡ እስከ ፡ ምጽአቱ ፡ ለእግዚእን ፡ ያለውን ፡ የቄርሎስ ፡ መላሽ ፡ እንደ ፡ ጽርኡና ፡ እንዳረቡ ፡ ሐዲስ ፡ ማራን ፡ አታ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ፩ ፡ ቃል ፡ አድርገ ፡ መራናታ ፡ ይላል ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ባለሊቃውንትም ፡ ሳይቀሩ ፡ የቄርሎስ ፡ ቃል ፡ መስሏቸው ፡ ለርሱ ፡ ሰጥተው ፡ ይፈታሉ ፤ ፍችውንም ፡ መቅረዚ ፡ መብራቷ ፡ ይሉታል ። ባለቅኔዎችም ፡ መረን ፡ አበራ ፡ ብለው ፡ ይገሱታል ፤ የኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ያማርኛውን ፡ ሐዲስና ፡ መናረትን ፡ እይ ፤ ነዊር ፡ ኖረ ፡ (ዕብ፱ ፡ ፪) ።

ማራ ፤ የኪሩቤል ፡ ስም ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ እግዚእ ፤ እግዚኣዊ ፡ ዘእግዚእ ። ምስጢሩ ፡ ገጸ ፡ ሰብእን ፡ ያያል ፤ መደበኛው ፡ ርሱ ፡ ነውና ። **በራ ፡ ማራ ፡** (መዋሥ) ።

ሞራእ ፤—ግልድም ፥ ሞራ ፤—ወሪእ ፡ ወርእ ።

መረብ ፤—በረሓ ፥ ወጥመድ ፤—ረቢብ ፡ ረበ ፤ ረበበ ።

መሪግ ፤ ጎት ፤ (መረገ ፡ ይመርግ ፡ ይምርግ ። ዕብ ፡ ማራግ ፤ ነቀለ ፡ አፈለሰ ። ማራሕ ፤ መረገ ፡ ለሰነ) ፤ መምረግ ፤ መለጠፍ ፡ መለሰን ፤ መዝጋት ፡ መድፈን ፤ መቅባት ፡ መለቅለቅ ፤ የጭቃ ፡ የበት ፡ የኖራ ፡ የሺሜንት ። **ይመርግዎ ፡ ለውእቱ ፡ ቤት ፤ ወእምድኅረ ፡ መረግዎ ። ጽቡር ፡ በዘይመርጉ ፡ ቦቱ ። ወትመርጎ ፡ መሬተ ፡ ጸዐዳ ፡** (ዘሌ፲፬ ፡ ፵፪ ፡ ፵፫ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ዘዳ፳፫ ፡ ፪ ፡ ፬) ።

አምረገ ፤ አስመረገ ፤ አስለሰነ ፡ አስቀባ ፡ አስለቀለቀ ።

ተመርገ ፤ ተመረገ ፤ ተለሰነ ፡ ተለቀለቀ ።

ምሩግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ርግት) ፤ የተመረገ ፡ ምርግ ፤ ልስን ፡ ልቅልቅ ። **ቤት ፡ ምሩግ ። ይረክቦ ፡ ምሩገ ፡** (ምሳ፳፩ ፡ ፱ ። ማቴ፲፪ ፡ ፵፬) ።

ምረግ ፤ (ጋት ፡ አምራግ) ፤ ምርግ ፡ ምርጊት ፤ ልስናት ፡ ልቅልቃት ። **ከመ ፡ ምረገ ፡ አረፍት ። አይቴመ ፡ ምረግ ፡ ዘመረግሙ ። ምረገ ፡ ኖኅ ፡ ውስተ ፡ አረፍት ፡** (ኢዮ፴፫ ፡ ፳፱ ። ሕዝ፲፫ ፡ ፲፪ ። ሚራ፳፪ ፡ ፲፯ ። ዳን፩ ፡ ፩) ።

መርገገ ፤ መረገገ ፡ ጕመዘዘ ፤ መርጋጋ ፡ ኾነ ፡ አፍ ፡ ያዘ ፡ እንደ ፡ ጭቃ ፡ (ዐማርኛ) ።

መረግድ ፤—በቁሙ ፤ ርግዶ ፤—ረገደ ፡ ፀ ።

መረግድ ፤ ዘመረግድ ፡ (ጽር ፡ ስማራግዶስ ። ዕብ ፡ ባሬቄት ፤ ዝማርጋድ ። ሱር ፡ ዝማርግዳ ። ዐረ ፡ ዘበርጀድ ፤ ዙሙሩድ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ሕብሩ ፡ ሐመልሚል ፤ ወይም ፡ የባሕር ፡ ውሃ ፡ የሚመስል ፤ የሚበርቅ ፡ የሚያብረቀርቅ ። በዐረቡ ፡ ዘበርጀድና ፡ ዙሙሩድ ፡ ልዩዎች ፡ ናቸው ፤ ዘበርጀድ ፡ ቶርሴስና ፡ ክርስቲሎቤ ፡ ክርሴምፉን ፡ ካለው ፡ ይስማማል ። **እብነ ፡ ዘሕብረ ፡ መረግድ ። ይመስል ፡ ሕብሩ ፡ ከመ ፡ መረግድ ። ወንግሌ ፡ ክልኤ ፡ እብነ ፡ መረግድ ፡** (አስቴ፩ ፡ ፮ ። ራእ፬ ፡ ፫ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፱ ፡ ፲፪) ። **ወገብሩ ፡ ሖሮ ፡ እብነ ፡ ዘመረግድ ። ወራውሬ ፡ ወዘመረግድ ። ወራብዕት ፡ በዘመረግድ ፡** (ዘፀ፴፯ ፡ ፲፫ ፡ ፲፯ ። ራእ፳፩ ፡ ፲፱) ።

ምርጕዝ፤—በቁሙ፤—ረጊዝ፡ረገዘ።

መርግሕ፤—መርግ፤—ረግሐ።

መርዶ፤ዶት፤(መረደ፡ይሜርድ፡ይመርድ። ዕብ፡ ማራድ። ሱር፡ ምራድ። ዐረ፡ መሩደ)፤ መሞረድ። መሸፈት፡ ማመፕ፣ መውረር፡ መዝረፍ፡ ማሸበር። መረደ፡ ሀገሮሙ፡ ለሳምራውያን፡ ወአንኀለ፡ መቅደሰሙ፡(ዮሴፍ)።

—፤ መጠብጠብ፡ መሮጥ፡ መገሥገሥ፡ ቶሎ፡ ቶሎ፡ መኼድ፡ ቸኰሎ፡ መራመድ። ዘይሜርድ፡ ፍኖተ። መረዱ፡ ይዴግንዎሙ። ውስተ፡ አርእስተ፡ አድባር፡ ይሜርዱ። ለእመ፡ መረድኒ፡ ባዕሌሆሙ፡ (መዝ፡ ፲፰። ጥበ፲፱፡ ፬። ዮኤ፪፡ ፭። ዘፍ፵፫፡ ፲፫)። ሮደንና፡ ዲገንን፡ እይ፣ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው።

መራዲ፤(ዲት)፡ አው፡ መራድ፤(ያን፡ ያት)፤ የመረደ፡ መራጅ፣ ሽፍታ፡ ወራሪ፣ ጠብጣቢ፡ ገሥጋሽ፣ ሰራዊት፡ ጭፍራ፡ የጦር፡ ሕዝብ፡ ዘማች። ፈኖከ፡ መራደ፡ ትንንያ፡ ይቅድሙ፡ ተዓይኒከ። በእንቲአከሙ፡ እፌኑ፡ ባቢሎን፡ መራደ። ወሰአሎ፡ ለፍምፍምዮስ፡ ከመ፡ ይፈኑ፡ሎቱ፡ መራደ፡ መርድአ፡ ላዕለ፡ እኍሁ፡ (ጥበ፲፪፡ ፰። ኢሳ፵፫፡ ፲፬። ዮሴፍ)። ሀጕል፡ ቀትል፡ መዐት፡ ስደት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መራድ፡ ይላል፣ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። መራደ፡ ረቢዓን። እለ፡ ይትቃተሉ፡ ውስተ፡ መራድ። ወፀቀበ፡ መራደ። አንሥኡ፡ መራደ፡ (ምሳ፫፡ ፳፭። ዮኤ፪፡ ፭። ዓሞ፭፡ ፲፭። ግብ፲፫፡ ፶)።

መራድ፤ የሚሞርድ፡ ሞራጅ፣ ሰው፡ ወይም፡ ሞረድ፣ መራጃ፡ ታላቅ፡ መደሻ። የዕቡይ፡ ሞረድ፡ እንዲሉ። በረደንና፡ በርደደን፡ እይ። መና፡ በ፡ ይዋረሳሉ፤ ዝናም፡ ብ።

ተመረደ፤ ተሞረደ፣ ተወረረ።

ምሩድ፤(ዳን፡ ዳት፡ ርድ)፤ የተሞረደ፡ ሙርድ፤ የተወረረ፡ የተዘረፈ።

መርድ፤ የከበሬታ፡ ስም፣ ከራሶች፡ በላይ፡ ከንጉሦች፡ በታች፡ መካከለኛ፣ የሺዋ፡ ባላልጋ፣ ወይም፡ ዐልጋ፡ ወራሽ፡ የንጋሚ፡ ዘር፡ የሚጠራበት። መርድ፡ አምኃየስ፣ መርድ፡ ኀይሌ፡ እንዲሉ።

መርደደ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ደፈረ፡ ጨከነ፣ ተጋፈጠነ።

ምርዱድ፤ ደፋር፡ ጨካኝ፣ ትጉ፡ ፈጣን፤ ሥራዉን፡ መንገዱን፡ የማያቆም፡ የማያቋርጥ፡ (ሄርማ፡ ገ፷፭፡ ፲)።

መሪሕ፤ሖት፤(መርሐ፡ ይመርሕ፡ ይምራሕ። ዕብ፡ ማራሕ፤ ቀብ፡ መረገ፡ ዐሸ)፤ መምራት፣ ራት፡ ራት፡ መኼድ፣ መሳብ፡ መውሰድ፣ የመንገድ፡ የትምርት፡ የቤማ፡ የጸሎት። መሪየት፡ እይ፣ የዚህ፡ ማንቲያ፡ ነው። መሪሖ፡ ይመርሖሙ። መልአከ፡ ዘይመርሐኒ። እለ፡ ይመርሑ፡ ወእለ፡ ይትልዉ። ዘመርሐነ፡ ውስተ፡ ብሔረ፡ ቢድው፡(፩ነገ፡ ፱፡ ፰። ዕር፡ ኢሳ፳፡ ፲፯። ማር፲፭፡ ፱። ኤር፪፡ ፮)።

—፤ ማሳየት፡ ማስረዳት፣ መግለጥ፡ ማስረገጥ፣ የነገር፡ የምስጢር። ወይመርሕ፡ ኀበ፡ ዝንቱ፡ ቃሉ፡ ለልዑል። ተወክፎተ፡ ሠያጢ፡ ዐረቦኒ፡ እምእደ፡ ተማያጢ፡ ይመርሕ፡ ኀበ፡ ፍጻሜ፡ ሠዪጥ፡ ወተሣይጦ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፭። ፴፫)። በመርሐ፡ ፈንታ፡ አምርሐ፡ ይላል፣ ስሕተት፡ ነው። አንተ፡ አምራሕከ፡ ጽድቀ፡ ወንጢአተ፡ ወፈለጥከ፡ ብርሃነ፡ ወጽልመተ፡ እኩየ፡ ወሠናየ፡(ኪዳ)።

መርሕ፤ መራሕ፤(ብ፡ አምርሕት)፤ የሚመራ፡ መሪ፣ መምር፡ አብነት። አንተ፡ መርሖሙ፡ ለዕዉራን። ኤጲስቆጶስ፡ ውእቱ፡ መርሖሙ፡ ለሕዝብ። አንትሙኒ፡ መርሐ፡ ኩንዎሙ። እስመ፡ ውእቱ፡ መርሕ፡ ውስተ፡ ጥበብ፡(ሮሜ፪፡ ፲፱። ዲድ፡ ፱። ኪዳ። ጥበ፯፡ ፲፭)። ንተሉ፡ አምርሕተ፡ ሠናይ፡ ፍኖት። ዕዉራን፡ አምርሕተ፡ ዕዉራን፡(ቅዳ፡ ሕር። ማቴ፲፭፡ ፲፬። ፳፫፡ ፲፯፡ ፳፱)።

መራሒ፤(ሒት፡ ሕያን፡ ያት፤ ሕት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፣ መሪ፡ አስተማሪ። መራሒ፡ ሕይወት። መራሒ፡ ሖሉ፡ እኩይ። ዛቲ፡ መጽሐፍ፡ መራሒተ፡ ልቡና፡ ይእቲ። መራሕያነ፡ ብርሃን፡ (ኪዳ። ቀሌ። ፈላስ። ቅዳ፡ መስተ)።

መራሕያን፤ የርባታ፡ መደቦች፣ ዐሥሩ፡ ሰራዊት፤ አነ፡ አንተ፡ ቲ፤ ውእቱ፡ ይእቲ፤ ንሕነ፡ አንትሙ፡ ን፤ ውእቶሙ፡ ን። ቀተልኩ፡ ከ፡ ኪ፡ ለ፡ ለት፤ ቀተልነ፡ ክሙ፡ ን፡ ሉ፡ ላ። የውእቱንና፡ የሁን፡ አፈታት፡ እይ።

አምርሐ፤ አመራ፡ አስመራ፣ መሪ፡ ሰጠ፡ ለተመሪ።

ተመርሐ፤ ተመራ፣ ተከተለ። ተመራሕነ፡ ውስተ፡ ዛቲ፡ ጸጋሁ። ተመሪሐነኬ፡ ውስተ፡ ጽድቅ። ከመ፡ ንትመራሕ፡ በትእዛዙ። ይደልወነ፡ ከመ፡ ንትመራሕ፡ በምግባራቲሆሙ፡ ወንትመሰል፡ ቦሙ፡ (ሮሜ፭፡ ፪። ቁር። ፊልክ። ዮሴፍ)።

ምሩሕ፤(ሓን፡ ሓት፡ ርሕት)፤ የተመራ፣ ተመሪ፡ ተማሪ፡ ተከታይ።

ምርሐት፤ መምራት፤ መመራት፣ መሪነት፡ ተመሪነት፣ አመራር፡ ምራት፡ ምሪት። ዘወሀቦ፡ ጥበበ፡ ምርሐት፡(ፊልክ፡ ፻፱)።

መሪኅ፤(ዐረ፡ አልምሪኅ)፤ ኮከብ፡ የኮከብ፡ ስም፣ የፀሓይን፡ ብርሃን፡ ከሚነሡ፡ ከስምንቱ፡ ዐበይት፡ ከዋክብት፡ አንዱ።

መረጠ፡ (ዕብ፡ ማራጥ)፤ ባለ፡ ሰነገለ፤ ነጨ፡ ነቀለ። በቁሙ፡ ለየ፡ ሾመ፡ አከበረ። (ተረት)፤ ከንጨት፡ መርጦ፡ ለታቦት፤ ከሰው፡ መርጦ፡ ለሹመት። ሙርጥ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

መርጡር ፡ ል ፤ (ጽር ፡ ማርቲሪዮን ፤ ማርቲሪዩ ። ዕብ ፡ ዔዱት ። ሱር ፡ ሳህዱታ ። ዐረ ፡ ሽሀደት) ፤ ኦሪት ፡ ሕግ ፤ ጽላት ፤ ስምዕ ። ታቦት ፡ ዘመርጡር ፡ ል ፡ (ዘፀ ፳፭ ፡ ፳፱ ። ፳፮ ፡ ፴፫) ። መካነ ፡ መርጡል ። በቅድመ ፡ መርጡል ፡ (፪ዜና ፡ ፳፬ ፡ ፮ ። ዘፀ ፲፮ ፡ ፴፬) ።

ማርቲሪ ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ዔዒድ ። ዐረ ፡ ሽሂደ) ፤ ስምዐ ፡ መሰከረ ፤ ስማዕት ፡ ኾነ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፭) ።

መርጡል ፤ (ዕብ ፡ ሞዔድ ። ሱር ፡ ዚምና ። ዐረ ፡ እሊጅቲማዕ) ፤ ዕድሜ ፡ የበዓልና ፡ የቀጠሮ ፡ ቀን ፤ የጉባኤ ፡ ቦታ ፡ ዐውደ ፡ ስምዕ ፡ ሕዝብ ፡ ለጸሎትና ፡ ለመሢዕት ፡ ወይም ፡ ለክርክርና ፡ ለሙግት ፡ ለዘፈን ፡ ለጨዎት ፡ ለምስክርነት ፡ የሚሰበሰብበት ። ደብተራ ፡ ዘመርጡል ፡ (ዘፀ ፳፱ ፡ ፬ ፡ ፲ ። ፴ ፡ ፲፰ ። ፳፯ ፡ ፴፯) ። በዕብራይስጡ ፡ ዔዱትና ፡ ሞዔድ ፡ ልዩ ፡ ሲኾን ፡ ጽርኡ ፡ አንድ ፡ አድርጎታል ። ባለቅኔዎችም ፡ መርጡልን ፡ ተራዳ ፡ ድንኳን ፡ አዳራሽ ፡ ይሉታል ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ዘመርጡል ፡ ያለውን ፡ ዘዘመን ፡ ዘብዑድ ፡ ዘስምዕ ፡ ይሉታል ። አዳራሽ ፡ ከተባለ ፡ ዘንድ ፡ መቅደስ ፡ ቤተ ፡ ክር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መርጡል ፡ ይላል ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፯ና ፡ ፳፩) ። እምኔታት ፡ በውስተ ፡ አሐቲ ፡ መርጡል ፡ (ስንክ ፡ ጥር፩ና ፡ ፲፱ ። ገድ ፡ ተክ) ። መርጡለ ፡ ማርያም ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስ ፡ በመልዕልተ ፡ ድማኅ ፡ ዘበቈለት ፡ (ቅኔ) ።

መርጡላዊ ፤ ኦሪታዊ ፡ ዘኦሪት ፤ ስምዓዊ ፡ ዘስምዕ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መረየ ፤ (መርይ ። ዕብ ፡ ያሞር ፤ ሄሚር) ፤ ለወጠ ፡ ቀየረ ፤ አስተላለፈ ፡ አሠገረ ፤ የብተት ፡ የቀን ፡ የጊዜ ፡ የዘመን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመረየ ፡ ፈንታ ፡ አሜረየ ፡ አምረየ ፡ ይላል ፤ አያስኬድም ። ዛቲ ፡ ዕለት ፡ አሜረየት ፤ እንዘ ፡ ታመሪ ፡ (መጽ ፡ ምስ ፡ ገ፪፻ ፳፩) ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ መሪሕ ፡ ነው ።

ምርያ ፤ ሠግር ፤ የሱባዔ ፡ ቍጥር ፤ ዐውደ ፡ ዕለት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ የእውራኅንና ፡ ያመታትን ፡ ብተትና ፡ በዓል ፡ ከቀን ፡ ወደ ፡ ቀን ፡ የሚያሸግር ፡ የሚያዘዋውር ። ዕለተ ፡ ምርያ ፡ ዘያጠውዮን ፡ ለማዕቀለ ፡ ዓመታት ፡ ወያዐውዶን ፡ እምዝ ፡ ውስተ ፡ ዝ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። ከዕንቱ ፡ እስከ ፡ ልደት ፡ ያለውም ፡ ደኂታችን ፡ መዋዕለ ፡ ፅንስ ፡ ፱ ፡ ወር ፡ ከ፭ ፡ ቀን ፡ ዮም ፡ ወለድኩከ ፡ የተባለበት ፡ ልብሉዩና ፡ ለሐዲሱ ፡ ዘመን ፡ ሠግር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ እንደዚሁ ፡ ምርያ ፡ ይባላል ፤ ዕለት ፡ ኀሪት ፡ ዕለተ ፡ መድኀኒት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ኢሳ፵፱ ፡ ፩ ፡ ፭ ፡ ፮ ፡ ፰) ።

ሜረየ ፤ (ይማሪ ፤ ማርዮ) ፤ ሟረተ ፡ አሟረ ፤ ጠንቈለ ፡ ወር ፡ አንደለ ፤ በፊደል ፡ ቍጥር ፡ በግድፈት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በማረየ ፡ ፈንታ ፡ ተመርየ ፡ ተማረየ ፡ ተማረተ ፡ ይላል ፡ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያስኬድም ። ለተመርዮ ፡ ወለተሰግሎ ። ዘያሰግል ፡ ወዘይትሜረይ ። ዘይትማረይ ፡ ወዘያበውእሙ ፡ ውስተ ፡ ቤቱ ፡ ለማርያን ። ኵሉ ፡ ተማርዮ ፡ እምንይሉ ፡ ለጋንንት ፡ ወኵሉ ፡ ተነብዮ ፡ እምንይሉ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ። ብእሲት ፡ ዘትትማረት ፡ አው ፡ ለካልእታ ፡ ትብል ፡ ትትማረት ፡ በእንተ ፡ ፍቅረ ፡ ምታ ፤ አው ፡ በእንተ ፡ ፍቅረ ፡ ካልእ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፩ ። ቀሌ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩ ። መጽ ፡ ምስ ። ሲኖዶ) ።

ማራዪ ፤ ማሪ ፤ ማሬ ፤ (ዪት ፡ ሪት ፤ ርያን ፡ ያት ፤ ረይት) ፤ የሚያሟርት ፡ የሚጠንቍል ፤ ማርተኛ ፡ ጠንቋይ ፤ ነቢየ ፡ ሐሰት ፡ ካህነ ፡ ጣዖት ። ጺጥፉራ ፡ ማሪ ፡ ዘሀገረ ፡ ሔልዮ ። ዮትር ፡ ማሬ ፡ ምድያም ። ወአምጽኡ ፡ ማሬ ፡ ዘድዮስ ፡ (ዘፍ፵፩ ፡ ፵፭ ። ዘፀ፪ ፡ ፲፮ ። ግብ፲፱ ፡ ፲፫) ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘሐተተ ፡ ማሪተ ። ማርያን ፡ ወሰብእ ፡ ሰገል ። ውእቱ ፡ ይገብር ፡ ግብረ ፡ ሥራይ ፡ ወዘማርያት ፡ (ቀሌ ። ዳን፯ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፴፫ ፡ ፮) ። በማረይት ፡ ፈንታ ፡ ማሪታት ፡ ይላል ፡ አያስኬድም ፤ ማረይት ፡ ቅጽልነቱ ፡ መድበል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ብዙዎቹን ፡ ወንዶችና ፡ ሴቶች ፡ ያስተባብራል ፤ ማሪታት ፡ ግን ፡ ለሴቶች ፡ ብቻ ፡ ነው ። ሐሳውያን ፡ ማሪታት ፡ (ቄር ፡ ገ፩) ።

አማረየ ፤ አስተማረየ ፤ አስጠንቈለ ፤ አስሟረተ ፡ ማርቅኛ ፡ ጠየቀ ። አናገረ ፡ አስለፈለፈ ፤ ሟርተኛ ፡ አደረገ ። ሰይጣን ፡ ይጼዕን ፡ በሰብእ ፡ ለአስተማርዮ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። ማረየ ፡ የባረክ ፡ ቤት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አስተማረየ ፡ ከአማረየ ፡ ተለይቶ ፡ ባደራራጊነት ፡ ሲፈታ ፤ አጠናቈለ ፡ አጠንቋቈለ ፡ አሞራረተ ፡ ያሰኛል ።

ተማረየ ፤ ተሟረተ ፡ ተጠንቈለ ፤ ሟርቱ ፡ ጥንቈላው ፡ ተደረገ ። ተደራራጊ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ተሞራረተ ፡ ተጠናቈለ ፡ ተጠንቋቈለ ፡ ያሰኛል ።

ማርያም ፤—መራረ ፡ መዋዕል ፤—መሪር ፡ መረ ።

መርመሬ ፤—ኰፈዳ ፡ ኰረጆ ፤—ረመለ ፡ መርመሌ ።

መርመር ፤ (ዐረ) ፤ ነጭ ፡ ደንጊያ ፤ እብነ ፡ በረድ ። አዕማደ ፡ መርመር ፡ (ስንክ ፡ ታኅ) ።

ሜሮን ፤ (ጽር ፡ ሚሮን) ፤ የከርቤ ፡ ሽቱ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ያልተቀደሰ ፡ ማንም ፡ የሚቀባው ፤ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ መሪር ፡ መረ ፡ ነው ። ዕጣኑ ፡ ወሜሮኑ ፡ (ራእ ፲፰ ፡ ፲፫) ።

—፤ በቁሙ ፡ ቅብዐ ፡ ቅዱስ ፡ የተባረከ ፡ ሽቱ ፤ ጳጳሳት ፡ ከበለሳንና ፡ ከዕፀወ ፡ ዕጣን ፡ ከአስጳዱቆስ ፡ ከሌላም ፡ ከብዙ ፡ ዐይነት ፡ ሽቱ ፡ የሚያወጡት ። መደበኛው ፡ ግን ፡ በለሳን ፡ ነው ፤ ፍችውን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ። በለሳኑ ፡ ክነ ፡ ሀፈ ፡ ሥጋሁ ፡ በቍሉ ፤ ሜሮኑ ፡ ቅብዑ ፡ ዘይቄድስ ፡ ኵሉ ፡ ለትእምርት ፡ በኀቤነ ፡ እስከ ፡ ዮም ፡ ሀሉ ። ወይኄትም ፡ ኪያሃ ፡ በሜሮን ፤ እስመ ፡ ማኅተመ ፡ እግዚ ፡ ውእቱ ፡ (ደራሲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፩) ።

መራናታ፤—ጌታ፡መጣ፤—ማር፡ማሪ፡ማራን።

መራናት፤—ማብሪያ፤—ነዊር፡ኖረ፡መኖረት።

መርሠሠ፤—ዳሰሰ፡ዳበሰ፤—መርሰሰ።

መሪዕ፤ዖት፤(መርዐ፡ይመርዕ፡ይምራዕ። ዕብ፡ማራእ)፤ መጕምዠት፡ መሻፈድ፡ መድራት፡ መዳራት፤ የንስት። መዝለል፡ መከመር፤ መስረር፡ መውጣት፡ ፊጥ፡ ማለት፤ የተባት። ንባቡም፡ ምስጢሩም፡ ምዒር፡ ምዕረ፡ ካለው፡ የወጣ፡ ነው፤ መዐረንና፡ ፈሐለን፡ እይ። ብእሲት፡ እንተ፡ ትመርዕ፡ በብእሲት፤ አው፡ ብእሲ፡ ዘይመርዕ፡ በደቂቅ። እመ፡ቦ፡ብእሲት፡ዘትመርዕ፡በሥጋሃ።እመ፡ቦ፡ብእሲ፡ዘየፈቅር፡ደቂቀ፡ ከመ፡ይምራዕ፡ቦሙ፡ (ቄድር)። ኵንን፡ ደየን፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መርዐ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። መራዕኪዮን፡ ለአኃትኪ፡(ሕዝ ፲፮፡ ፶፪)። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ በመርዐ፡ ፈንታ፡ ተመርዐ፡ ይላል፤ አያስኼም። ዘይረኵስ፡ በተመርዖ፡ ውስተ፡ፍትወት።እስመ፡ይትመራዕ፡ነፍስቶሙ፡ (መጽ፡ ቄስጠ። ሄርማ፡ ገ፲፮)።

ምሩዕ፤(ዓን፡ዓት፡ርዕት)፤ የሻፈደ፡ ጕምዥ፤ ሴሰኛ፡ ድራተኛ፤ ዘማዊ። ምሩዕ፡በፍትወተ፡ፍሱ።ምርዕት፡ይእቲ።በመይዋ፡ምርዕት፡(ቀኖኒቅ። ምሳ፯፡ ፲፩። ቄድር)።

ምርዐት፤ መጕምዠት፤ መዳራት፡ መቃበጥ፤ መቈናጠጥ፤ በውስጥ፡ በአፍኣ፡ መታወክ፡ መቅበጥበጥ። ዝሙት፡ወምርዐት።ፈቲው፡ምርዐት፡ወዝሙት። ገብረ፡ዝሙተ፡ ወምርዐተ፡(ኵፋ፡ ፳፭። ኪዳ፡ ገ፬። ፈ፡ መ፡ ፮፡ ፲፭)።

ምርዕ፤**ምርዓ**፤**ምርዓት**፤(ታት)፤ ሴስን፡ ድራት፤ እንስሳዊ፡ ሜዎት፤ ልፊያ፡ ቍልመማ፡ የዝሙት፡ ጭዜማ።እምስካር፡ይትወለድ፡ምርዓት።ርኵስ፡ወምርዓት። ዘኢያስተዋድይዎሙ፡በምርዓት፡(ቀሌ። ገላ፭፡ ፲፱። ቲቶ፩፡ ፮)።

መርዓ፡ት፡ዊ፤—ሰርግ፤ሙሽራ፤—ረዐወ።

መርዔት፤—መንጋ፤—ርዕይ፡ረዐየ።

መረቅ፤—በቊሙ፤—ወረቀ፡ምራቅ።

መርቄ፤—ቄላ፡ በረሓ፤—ረቅይ፡ረቀየ።

ሜሩቃዕ፤(ዕብ፡ ራቃዕ፤ ዘረጋ፡ አሣሣ፤ ምሩቃዕ)፤ ሥሥ፡ ረቂቅ፤ ዝርግ፡ ጠፍጣፋ፤ ልብስን፡ ዕንጨትን፡ ለማስጌጥና፡ ለመለበጥ፡ እንደ፡ ቅጠል፡ ኹኖ፡ የተሠራ። ባለብሎዮች፡ ግን፡ ጽርየት፡ ንጣት፡ ይሉታል። ብሩር፡ሜሩቃዕ፡(ኤር፲፡ ፱)።

መሪር፤ሮት፤(መረ፤መረረ፡ይመርር፡ይምርር። ዕብ፤ ማራር። ሱር፡ ማር። ዐረ፡መረ)፤ መምረር፤ መጕፍነን፤ ከጣፋጣና፡ ከሖምጣጣ፡ ልዩ፡ ክፉ፡ መኾን፤ የጣዕም፡ የጠባይ። ይመርር፡ ጣዕሙ፡ ለመዓር፡ በዕጕሥታር። ዘይመርር፡ እምሐሞት። ለትምረራ፡ ለከርሥከ። ወይመርሮሙ፡ ምግባራ፡ ለጽድቅ፡ (ሄርማ፡ ገ፴። ምሳ፭፡ ፬። ራእ፭፡ ፮። ቀሌ)።

—፤ ማዘን፡ መትከንከን፤ መቈጣት፡ መበሳጨት፤ ዕርር፡ ምርር፡ ማለት። መሪረ፡ መረርኩ። መረረትኒ፡ ነፍስየ፡እምኔክን።ወምንትኑ፡ዘመደ፡መዋቲ፡ከመ፡ትምርር፡በእንቲኣሁ፡(ሰቈ፩፡ ፳። ሩት፩፡ ፲፫። ሱቱ፡ ዕዝ፰፡ ፵)። መር፡ ማለት፡ መናር፤ ዘሎ፡ ማለፍ። መረመርና፡ መረመረ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

መሪር፤(ራን፡ ራት፡ ራር)፤ በቊሙ፤ መራራ፡ ክፉ፤ ቍጡ፡ ብስጩ፤ ዐመፀኛ። እለ፡ ይብልዎ፡ ለጥዑም፡መሪረ፡ወለመሪር፡ጥዑመ።መሪረ፡ከነ፡ሜስ።ይኄይስ፡መዊት፡እመራር፡ሕይወት።ትውልድ፡ዕሉት፡ ወመራር። መሪራነ፡ ነፍስ። ሕዝብ፡ መሪራን።ቤት፡ መሪራን፡ (ኢሳ፭፡ ፳። ፳፬፡ ፱። ሚራ፴፡ ፲፯። መዝ፡ ፸፯። መሳ፲፰፡ ፳፭። ዕን፩፡ ፮። ሕዝ፪፡ ፭)።

ምሩር፤(ራን፡ ራት፡ ርርት)፤ የመረረ፤ የተመረረ፤ ያዘነ፡ የተከፋ። ለምንት፡ ወሀብከሙ፡ ብርሃነ፡ለምሩራን።ከማሁ፡ለምሩራን፡(ኢዮ፫፡ ፳። መዝ፡ ፸፯)።

ምረት፤ በቊሙ፤ መምረር፡ ማዘን፤ አመራረር፡ መራርነት፡ ክፋት። ምረተ፡ ሕምዝየ። በምረተ፡ ነፍሱ። አእመረ፡ ምረቶሙ፡ (ሰቈ፫፡ ፳። ሚራ፱፡ ፮። ኵፋ፡ ፩)። ሬት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው።

ምረር፤(ራት)፤ በቊሙ፤ ምረት፡ መራርነት፤ ሐዘን፡ መከራ፡ ቍጣ። ምረሩ፡ ለማይ። ምረሩ፡ ለሞት።እከሥት፡ምረረ፡ነፍስየ።እለ፡ተዐገሡ፡ምረራተ፡ብዙኃተ፡(ራእ፰፡ ፲፩። መቃ፡ ገ፲፱። ኢዮ፯፡ ፲፩። አፈ፡ ድ፴፩)።

ምረር፤(ዕብ፡ምሬራ። ሱር፡ምሪራ። ዐረ፡መራረት)፤ መሪር፡ መራራ፤ በጠባዩ፡ ምረት፡ መራርነት፡ ያለው፤ ሐሞት፡ ከርቤ፡ ሬት፡ ኮሶ፡ የመሰለው፡ ኹሉ፤ መደበኛው፡ ግን፡ ሐሞት፡ ነው። ጥዕምኩ፡ዕጕሥታረ፡ወዘሎ፡ምረራተ፤ወኢረከብኩ፡ዘይመርር፡እምንዴት፡(ፈላስ፡ ገ፳፭)። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ በምረር፡ ፈንታ፡ መሪር፡ እንደ፡ ማለት፡ ምረት፡ ይላል፡(ዘዳ፳፱፡ ፲፰። ጥበ፰፡ ፲፯)።

ማራ፤(ዕብ፡ማራህ፤ማራታ)፤ የቦታ፡ ስም፡ መራራ፡ ውሃ፡ ያለበት። ኢረከቡ፡ማየ፡ከመ፡ይስተዩ፡በማራ። ወግዕዙ፡እምነ፡ማራ፡(ዘፀ፲፭፡ ፳፫። ዘኍ፴፫፡ ፱)። ዳግመኛም፡ በማራ፡ ፈንታ፡ ምረት፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው።

አምረረ፤ አመረረ፤ አስመረረ፡ አሳዘነ፡ አስቈጣ። ወበሕምዘ፡ መቅሠፍት፡ ጻስከራዊ፡ አም

ረኑ ፡ መዓረ ፡ ዘባኑ ፡ ለኤርምያስ ፡ ንህብ ። አምረራ ፡ ለነፍስየ ። እስመ ፡ አምረሩከ ፡ እግዚኦ ። ወእለ ፡ መኑ ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ሰምዑ ፡ ወአምረርዎ ፡ (ቅኔ ። ኢዮ ፴፯ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፭ ። ዕብ ፫ ፡ ፲፯) ።

አመራር ፤ መራራ ፡ የደጋ ፡ ዕንጨት ፤ ወይም ፡ ቀላዎ ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ።

ማርያም ፤ (ዕብ ፡ ሚርያም) ፤ ነቢይት ፡ የሙሴና ፡ የአሮን ፡ እኅት ፡ (ዘፀ ፲፭ ፡ ፳) ። ቃሉ ፡ ፪ ፡ ነው ፡ ማር ፡ ሚር ፡ ፩ ፡ ሕግን ፤ መራራ ፡ መራር ። ያም ፡ ዮም ፡ ዕለት ፡ ዘመን ፡ መዋዕል ፤ በተገናኝ ፡ ምርርት ፡ ዮም ፡ ወይም ፡ መራረ ፡ መዋዕል ፡ ዘመሪር ፡ መዋዕሊሃ ። ዘመኗ ፡ ዘመን ፡ ልደቷ ፡ ማሩር ፡ የተባለው ፡ ማሉል ፡ ፈርዖን ፡ በእስራኤል ፡ ላይ ፡ ክፉ ፡ ምክር ፡ መክሮ ፡ ወንድ ፡ ወንዱ ፡ ለሞት ፡ ሴት ፡ ሴቱ ፡ ለትሎት ፡ ብሎ ፡ መራራ ፡ ዐዋጅ ፡ ያስነገረበት ፤ እስራኤልም ፡ ዕርር ፡ ምርር ፡ ብለው ፡ ያዘኑበት ፡ ያለቀሱበት ፡ የሐዘን ፡ የመከራ ፡ ወራት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አባት ፡ እናቷ ፤ ዘበመዋዕሊሃ ፡ አምረሩ ፡ ግብጽ ፡ ሕይወተ ፡ እስራኤል ፡ ሲሉ ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ስም ፡ ስጥተዋታል ፡ (ዘፀ ፩ ፡ ፳—፲፯) ። ፪ኛም ፤ ኮከብ ፡ ዐቢይ ፡ ወረደ ፡ እምሰማይ ፡ ወስሙ ፡ ለውእቱ ፡ ኮከብ ፡ ዕጐሥታር ፡ ይላልና ፡ (ራእ ፰ ፡ ፲ ፡ ፲፩) ። ማር ፡ ሚር ፡ ሬቶ ፡ ሐሞቶ ፡ የሚባል ፡ ኮከብ ፤ ያም ፡ ባሕር ፡ ይኾናል ፤ ያም ፡ ሱፍ ፡ እንዲል ፡ ባሕረ ፡ ኤርትራ ፡ ሲል ፡ (ዕብራ) ። በተገናኝ ፡ ኮከበ ፡ ባሕር ፤ መራሒት ፡ ለእለ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፡ ማለት ፡ ነው ። ባሕርም ፡ የዘመን ፡ ምሳሌ ፡ ነውና ፡ የባሕሩና ፡ የኮከቡ ፡ ስም ፡ ጣዕም ፡ ምሬት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከፊተኛው ፡ ይገባል ፤ የመርሐ ፡ ዕዉር ፡ አርእስት ፡ ጕልቈ ፡ ዘመን ፡ ሲል ፡ ሐሳበ ፡ ባሕር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ባሕረ ፡ ሐሳብ ፡ እንዲል ። ስላዲሱም ፡ ዘመን ፡ ቡራኬ ፡ እንኳን ፡ ከዘመን ፡ ወደ ፡ ዘመን ፡ አሻገረኽ ፡ ማለት ፡ ዘመንን ፡ በባሕርና ፡ በወንዝ ፡ መስሎ ፡ ነው ፤ መመሳሰል ፡ የጋራ ፡ ነውና ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፪—፭) ። በፈርዖን ፡ ዐዋጅ ፡ ከባሕር ፡ ከጀጀባ ፡ ሥር ፡ ለሚወድቁ ፡ ለእስራኤል ፡ ልጆች ፤ ናሁ ፡ ወልድ ፡ ይትወለድ ፡ ለነ ፤ ቤዛ ፡ ወመድኅን ፡ እምግብጽ ፡ ያወፅአነ ፡ እያለች ፡ በደረቅ ፡ ትንቢቷ ፡ እንደ ፡ ኮክብ ፡ የምታበራ ፡ ኋላም ፡ በኤርትራ ፡ ከበሮዋን ፡ ነጥቃ ፡ ሰብሕዎ ፡ እያለች ፡ የምትቀኝቅን ፡ የምትመራ ፡ ነቢዪት ፡ ማሕሌታዊት ፡ ልዕልተ ፡ ቃል ፡ አርኣያ ፡ ድንግል ፡ ስለ ፡ ኾነች ፡ አስቀድሞ ፡ ይህ ፡ ሎጓላዊ ፡ ስም ፡ ኮከበ ፡ ባሕርንት ፡ ተሰጥቷታል ፤ ትንቢቷም ፡ በኢይሁድ ፡ ኩፋሌ ፡ ይገኛል ። ኖትያዊ ፡ ይኔጽር ፡ ኀበ ፡ ከዋክብት ፡ (እለ ፡ ሰሜን) ፡ አመ ፡ የሐውር ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፡ ዘከመ ፡ ይመርሓ ፡ ወያከይዳ ፡ ለሐመሩ ፡ እስከ ፡ ይበጽሕ ፡ ኀበ ፡ መርሶ ፡ (ማር ፡ ይሥ፳፰) ። ማርያም ፡ ብሎ ፡ ዘበዕብራይስጢ ፡ ሚርያም ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ማሪሃም ፡ ማለት ፡ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (አርጋ ። ታምረ ፡ ማር) ። በዚህም ፡ ስም ፡ ብዙ ፡ ሴቶች ፡ ተጠርተውበታል ፤ እስከዚህ ፡ ሠምና ፡ ብሉይ ፡ ነው ። ለወርቁና ፡ ለሐዲሱ ፡ ግን ፡ የኮከብ ፡ ልጅ ፡ ኮከብ ፡ ነውና ፡ በርሷ ፡ ኮክብንት ፡ የርሱን ፡ ኮከብንት ፡ መናገር ፡ ነው ፡ (ዘኍ፳፬ ፡ ፲፯ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፱) ። ብሊት ፡ ማርያም ፡ የብሉይ ፡ ኪዳን ፡ ጥንት ፡ እንደ ፡ ኾነች ፡ ሐዳስ ፡ ማርያምም ፡ የሐዲስ ፡ ኪዳን ፡ ጥንት ፡ ናትና ፤ አስቀድሞ ፡ በማርያም ፡ ዘመን ፡ የኾነው ፡ ግፍና ፡ መከራ ፡ ድንቅ ፡ ሥራ ፡ ኹሉ ፡ ኋላ ፡ በድንግል ፡ ማርያም ፡ ለሚኾነው ፡ አምሳል ፡ መርገፍ ፡ ኹኖ ፡ ተጥፏል ፡ (ዕብ ፲ ፡ ፩) ። ማርያሞች ፡ እንዲንጻጸሩ ፡ ፈርዖንና ፡ ሄሮድስ ፡ ሙሴና ፡ ክርስቶስ ፡ ንሴብሖና ፡ ታዐብዮ ፡ ይንጻጸራሉ ፡ (ዘፀ ፲፭ ፡ ፩—፳፩ ። ሉቃ ፩ ፡ ፵፯—፶፭) ። ብሊት ፡ ማርያም ፡ በልደተ ፡ ሥጋ ፡ እኅተ ፡ ሙሴ ፡ እንደ ፡ ተባለች ፡ ሐዳስ ፡ ማርያምም ፡ ለሥግው ፡ ቃል ፡ ልጇ ፡ በልደተ ፡ ነፍስ ፡ እኅት ፡ ትባላለች ። ማስተባበር ፡ ልማዷ ፡ እንጂ ፡ ነው ፤ ድንግልናን ፡ ከወሊድ ፡ እንዳስተባበረች ፡ እኅትነትንም ፡ ከናትነት ፡ አስተባብራለች ፤ በስንበት ፡ ላይ ፡ ደብረ ፡ ዘይት ፡ እንዲሉ ። ይኸውም ፡ ዮም ፡ ወለድኩከ ፡ በተባለበት ፡ በበኵርነቱ ፡ በግብር ፡ ልደቱ ፡ ነውና ፤ የበኵርን ፡ ፍች ፡ እይ ። የጕንደሩም ፡ ሊቅ ፡ አዋልደ ፡ ሎጥን ፡ ከኦሪት ፡ ጠቅሶ ፡ በሚበዝኁ ፡ ቅኔው ፡ እንዲህ ፡ ይላል ፡ (ዘፀ ፲፱ ፡ ፴፯—፴፰) ። በዘርዐ ፡ አቡሆን ፡ ከና ፡ አኀተ ፡ ውሉዶን ፡ አኀት ፡ አመ ፡ ወርኀ ፡ ሕጸጽ ፡ ወንትጋ ፤ ለከሰ ፡ አምላክ ፡ ክርስቶስ ፡ ቀዳሜ ፡ ጸጋ ፡ ወለተ ፡ ሐና ፡ ጠባብ ፡ በመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እኅትከ ፡ እንዘ ፡ እምከ ፡ በሥጋ ።

ማርያም ፡

መርስ ፤—**ወደብ** ፤—**ረሲው ፡ ረሰወ** ።

መሬስ ፤ (**መረሰ** ፤ **ዐረ** ። **ዕብ ፡ ማራስ**) ፤ መንከር ፡ መዘፍዘፍ ፡ ማጀል ፤ በጨው ፡ በውሃ ፡ በቅጠል ፡ ለማራስ ፡ ለማበስበስ ።

ተመርሰ ፤ ተነከረ ፡ ተዘፈዘፈ ፤ በሰበሰ ፡ ገማ ፡ ተበላሸ ፡ ዘጼአ ፡ ወተመርሳ ፡ እምአባላት ፡ ይትመተራ ፤ ወሲሲተ ፡ ዕፄ ፡ ይከውና ፡ (ተረ ፡ ቄር፯) ።

መርሰሰ ፤ (**ተቀ ፡ ግ**) ፤ ዳሰሰ ፡ ዳበሰ ፡ ነካ ፡ ዐሻሸ ፡ የተነከረውን ። ሻ ፡ ፈለገ ፡ ተም ፡ ተም ፡ አለ ፤ ተደናበረ ። ወትገብእ ፡ ትመርስስ ፡ መዓልተ ፡ ዘከመ ፡ ይመረስስ ፡ ዕዉር ፡ በውስተ ፡ ጽልመት ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፳፱) ። በመርሰሰ ፡ ፈንታ ፡ አመርሰሰ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወያመረስሱ ፡ ውስተ ፡ አረፍት ፡ ከመ ፡ ዕዉር ።

ያመረስሱ፡ቀትረ፡ከመ፡ሌሊት፡(ኢሳ፶፱፡፲ ። ኢዮ፭፡፲፬) ። ከዚህ፡ይልቅ፡ደግሞ፡ፊደል፡አዛውሮ፡ረምሰሰ፡አረምሰሰ፡ይላል፤ ቀሐመንና፡ዕጕሥታ(ዕጕትማ)ርን፡እይ ። ታረመስስ፡ዲበ፡አባላቲከ፡(አረጋ፡ድ፯) ።

መርሰስ ፤ ዳሰሳ፤ ዳበሳ ። ዐዉር፡ውእቱ፡ዘ ዪሐውር፡በመርሰስ፡(፱ጴጥ፡፩፡፱) ።

ምርስኔ ፤ (ጽር፡ሚርሲኒ) ፤ የሽቱ፡ዕንጨት፤ ባርሰንት፡ወይም፡አደስ ። አደሸምን፡እይ፤ ከዚህ፡ጋራ፡፩፡ነው ። ዕፀ፡ጲቅሶን፡ወምርስኔ፡(ኢሳ፵፩፡፲፱ ። ኩፋ፡፳፩) ።

ማሬት ፤—**ሜርተኛ** ፤—**መረየ፡ማረየ** ።

መረት ፤ **ቶት** ፤ (**መረተ፡ይመርት፡ይምርት**) ፤ መምረት፤ ከገለባና፡ከአበቅ፡መለየት፡እንዳፈር፡መቈለል ። መመረት፡መዘግ፤ ዐፈር፡መሬት፡መኾን፡ወዳፈርነት፡መመለስ፤ የማዕደናትና፡የሥጋ፡ዋንጨት ።

አምረተ ፤ አመረተ፤ አስመረተ፡አዛገ ።

ምርት ፤ በቁሙ፤ የመረተ፡የተመረተ፡ባውድማ፡መካከል፡የተሾመ፡የተሸለመ፡ቍልል፡ጥሩ፡እኽል ።

መሬት ፤ በቁሙ፤ ዐፈር፡ትቢያ፡ዐመድ፡እንደ፡ምርት፡የሚዛቅ፡የሚታፈሥ፤ የብስ፡ገራህት፡ኀል፡ጕሊት፡መኵላ፡የምድር፡ገላ፡የሚረጥብ፡የሚደርቅ፡የሚፈርስ፡የሚደቅ፤ ከራቱ፡ባሕርያት፡አንዱ፤ ጽልመትና፡ውዕየት፡ርጥበት፡ያለው፤ በጽልመቱ፡ከነፋስ፡በውዕየቱ፡ከእሳት፡በርጥበቱ፡ከውሃ፡የሚስማማ ። ኵሉሕ፡ኀበ፡አልቦ፡መሬት ። ወደዩ፡መሬተ፡ዲበ፡ርእሰሙ ። መሬት፡አንተ፡ወትገብእ፡ውስተ፡መሬት ። እለ፡ይነውሙ፡ውስተ፡መሬተ፡ምድር፡(ማቴ፲፫፡፭ ። ሰቈ፪፡፲ ። ዘፍ፫፡፲፱ ። ዳን፲፪፡፪) ። ጽቡር፡ኖራ፡ድኾ፡በማለት፡ፈንታ፡መሬት፡ይላል ። ሕብያተ፡መሬት ። መሬት፡ጸዐዳ ። መሬተ፡ምድር፡(ኢዮ፱፡፲፱ ። ዘዳ፳፯፡፪ ። መዝ፡፹፰) ።

መሬታዊ ፤ በቁሙ፤ ምድራዊ፡ግዙፍ፤ ከፈር፡ከመሬት፡የተገኘ፡ሻች፡ፈራሽ፡በሰባሽ ። በከመ፡ዝኩ፡መሬታዊ፡ከማሁ፡መሬታውያን፡(፩ቆሮ፡፲፭፡፵፰) ።

መሰብ ፤—**በቁሙ** ፤—**ሰዊብ፡ሰበ፡ሰወበ** ።

ማሴጌሬት ፤—**ሰንበር** ፤—**ሠገረ** ።

ማሴው ፤ (**ጽር፡ሜስ**) ፤ ማእከል፤ ማእከላይ ። አንቀጸ፡ማሴው፡(ኤር፵፱፡፫) ። መስጴጦምያን፡እይ፤ ከዚህ፡ጋራ፡አንድ፡ነው ።

መሲው ፤ **ዎት** ፤ (**መስወ** ፤ **መሰወ፡ይመሱ፡ይምሱ** ። **መለየ፡አምሀወ**) ፤ ማቅለጥ፡ማፍሰስ፤ ውሃ፡ማድረግ፤ ማጥፋት፡ማፍረስ፤ የረጋውን ። ከመ፡ይመስዎ፡ፀሓይ፡ለበረድ ። ነደ፡እሳት፡ይመስዋ፡ለነፍሱ ። መቅሠፍት፡ይመስዎሙ ። ዝንቱ፡ማይ፡ይምሱ፡ሖሎ፡አባላቲከ፡(ሢራ፫፡፲፭ ። ፴፰፡፳፰ ። ፳፯፡፳፱ ። ፍ፡ነ፡፳፱፡፯) ። ኢከላእኩ፡ኢያጽለምኩ፡በማለት፡ፈንታ፡ኢመሰውኩ፡ዐይነ፡ዕቤር፡ይላል፤ የመላሽ፡በሕትት፡ነው፤ ባለብሉዮች፡ግን፡አላስለቀስኩም፡ብለው፡ይፈቱታል፡(ኢዮ፴፩፡፲፮) ።

መሰዊ ፤ (**ዊት፡ውያን፡ያት**) ፤ የሚያቀልጥ፡አቅላጭ፡አጥፊ፡(ስንክ፡ኅዳ) ።

ተመሰወ ፤ ቀለጠ፡ሟሟ፤ ዛለ፡ደከመ፤ ጠፋ፡ፈሰሰ ። ከመ፡ይትመሰው፡መዓረ፡ግራ፡እምገጸ፡እሳት ። ተመሰወት፡ነፍስየ፡ወኀጣእኩ፡ኀይለ ። ወይትመሰዋ፡አዕይንቲሆሙ፡ረሲዓን፡(ኢሳ፷፬፡፪ ። ዳን፲፡፲፯ ። ኢዮ፲፩፡፳) ።

ምስው ፤ (**ዋን፡ዋት፡ሱት**) ፤ የቀለጠ፡የዛለ፡የደከመ፡የፈሰሰ ። አብራኪ፡ምስዋት፡(አፈ፡ድ፴) ። ፅዉስ፡ሐንካስ፡ማለት፡ነው፡(ዕብ፲፪፡፲፪) ።

ትምስውና ፤ ዝለት፡ድካም፤ ዝልፍልፍነት፡(ፊልክ፡፻፹፩) ።

መሲሕ ፤ **ሖት** ፤ (**መስሐ፡ይመስሕ፡ይምሳሕ** ። **ዕብ፡ማሻሕ** ። **ሱር፡ምሻሕ** ። **ዐረ፡መሰሐ** ፤ **ቀበ**) ፤ መቅባት፤ ቅባት፡መጨመር፤ በቅባት፡ማሸት፡ማጣፈጥ ። ዘቀብዖ፡ባለው፡ዘመስሖ፡እንዲል፡(ግብ፲፡፴፰) ።

—፤ መምሳት፤ ምሳ፡መብላት ። (ተረት)፤ ታልመሱ፡አያነሡ ። እምድኅረ፡አኀለቁ፡መሲሐ ። ወቦኡ፡ንጉሥ፡ወሐማ፡ይምስሑ፡ምስለ፡ንግሥት ። ንዑ፡ንምሳሕ ። ወእምድኅረ፡መስሑ፡(ዘፍ፲፡፳፱፡፴፩ ። አስቴ፯፡፩ ። ዮሐ፳፩፡፲፪፡፲፭) ።

መሳሒ ፤ (**ሒት፡ሕያን፡ያት** ፤ **ሕት**) ፤ የመሳ፡የሚመሳ፤ ምሳ፡በል፤ ቀቢ ።

አምስሐ ፤ አመሳ፤ ምሳ፡አበላ ። አእምር፡ሖሎ፡ዘአምስሐከ፡ቢጸከ ። ወአምስሐ፡መኳንንቲሁ፡(ሢራ፴፱፡፲፭ ። ማር፮፡፳፩) ።

ተመስሐ ፤ ተቀባ ። ተመሳ፤ ተበላ፡ምሳ፡ኾነ፤ ምግቡ፡(መጽ፡ምስ) ።

ምሱሕ ፤ የመሳ፤ ምሳ፡የበላ ። የተመሳ፡የተበላ ። የተቀባ፡ቅቡዕ ።

ምሳሕ ፤ (**ሓት**) ፤ ምሳ፡የቀን፡ምግብ፡ድግስ፡በቀትር፡በተሲያት፡የሚበላ፤ እንጀራው፡ወዛም፡ወጡ፡ቅባታም ። ምስጢሩ፡ቅባትን፡አይለቅም ። ገብሩ፡ሎቱ፡ምሳሐ ። እስከ፡ጊዜ፡ምሳሕ ። አው፡እምድኅረ፡ምሳሕ ። በውስተ፡ምሳሓት፡(፪ነገ፡፫፡፳ ። ፳፱፡፲፯ ። ሥር፡ጳኰ ። ማቴ፳፫፡፮) ።

ምስሕ ፤ ምስ፡ዳረጎት፤ ጕርሻ፡ቅምሻ፤ ለዛር፡ለጋኔን፡ለቡዳ፡የሚሰጥ፡የሚፈነጠቅ ። ለበትርና፡ለጥፊም፡ይኾናል፤ ምሱን፡ሰጠው፡እንዲሉ ።

መሲሕ፤(ሓን)፤ዐረ። ዕብ፡ ማሺያሕ። ሱር፡ ምሺሓ)፤ በቁሙ፤ ምሱሕ፡ የተቀባ፡ ቅቡዕ፤ ለሹመትና፡ ለምግብንት፡ የተዘጋጀ፤ ንጉሥ፡ ካህን፡ ወይም፡ ነቢይ፤ ሲቀባ፡ ሀብታተ፡ መንፈስ፡ የመሉበት። የክርስቶስን፡ ፍች፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው። ለመሲሕየ፡ ቂሮስ። ኢትግስሱ፡ መሲሓንየ። መኑ፡ ውእቱ፡ ሐሳዊ፡ ዘእንበለ፡ ዘይክሕድ፡ ወይብል፤ እስመ፡ ኢየሱስ፡ ኢኮነ፡ መሲሐ፤ ወዝንቱ፡ ውእቱ፡ ሐሳዊ፡ መሲሕ፡(ኢሳ፵፭፡ ፩። መዝ፡ ፺፬። ፩ዮሐ፡ ፪፡ ፳፪)። መሲሕ፡ ማለት፡ በሦስቱ፡ ቋንቋች፡ በዐረብ፡ በሱርስት፡ በዕብራይስጥ፡ ቅቡዕንት፡ ብቻ፡ ያሳያል፤ በግእዝ፡ ግን፡ ቅቡዕንትን፡ መደብ፡ አድርጎ፡ ምሳሕንትንም፡ ከንጊዜው፡ ከናቀራረቡ፡ ያሳያል፡ (ዮሐ፡ ፲፱፡ ፲፬። ማቴ፡ ፳፮፡ ፵፭፡ ፵፯)።

መሲሓዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የመሲሕ፤ በመሲሕ፡ የሚያምን፡ መሲሕን፡ የመሳ፡ ክርስቲያን። ሕግ፡ መሲሓዊት። በዓላት፡ መሲሓውያት። ሕዝብ፡ መሲሓውያን፡ (ፍ፡ ነ፡ ፬። ፳፫። አቡሻ። ስ'ነክ፡ መስ፬)።

መሲሕና፤ መሲሕንት፤ መሲሕ፡ መኾን።

ሞሳሕ፤—ስመ፡ ነገድ፤—መሰከ፡ ሞሳኽ።

ምስሓግ፤—ምሳግ፤—ስሒግ፡ ሰሐገ።

መሰጠ፤—ነጠቀ፤—መሢጥ፡ መሠጠ።

መስጠ፤እልመስጠ፤(ጽር፡ ፒስቲስ)፤ እምነት፤ ሃይማኖት። እልመስጠ፡ አግያ፤ ወይእቲ፡ ሃይማኖት፡ ቅድስት፡ እንተ፡ መሀሮሙ፡ እግዚእነ፡ (ሃይ፡ አበ፩)። እል፡ የዐረብ፡ ተውሳክ፡ ነው፤ መስጠ፡ አግያ፡ ያለውን፡ ሃይማኖት፡ ቅድስት፡ ብሎ፡ ተረጕመው፤ መምህራን፡ ግን፡ እልም፡ ትምርት፤ ስጠ፡ ምልአተ፡ ንባብ፤ አግያ፡ ኅቡእ፡ ብለው፤ ሌላም፡ ብዙ፡ አፈታት፡ ያፈቱታል። እንተ፡ መሀሮሙ፡ ያለውንም፡ አንቀጸ፡ ምንኅላፍ፡ ብሎታል፤ የፊት፡ በር፡ ቀዳማይ፡ አንቀጽ፡ ማለት፡ ነው።

ምስጢር፤—በቁሙ፤—ሰጢር፡ ሰጠረ።

መስይ፤ዮት፤(መስየ፤መሰየ፡ ይመሲ፡ ይምሰይ፤ ይምሲ)፤ መምሸት፤ መሥረክ፡ ሠርክ፡ ማታ፡ መኾን፤ የጊዜ። እፎ፡ እንጋ፡ ይመሲ። እምከመ፡ መስየ። ዘኅበ፡ መስዮ፡ ይበይት። እስመ፡ መስየነ፡ ብሔር። ይውዕል፡ ወይትቀነይ፡ እስከ፡ ይመሲ፡(ዘዳ፳፰፡ ፷፯። ማቴ፲፮፡ ፪። ሚሊ፴፯፡ ፴፩። ገድ፡ ተክ። መዝ፡ ፺፫)።

ምሴት፤(ዐረ፡ መሳ። ዕብ፡ ኤሜሽ)፤ ምሽት፡ ማታ፤ ከሠርክ፡ እስከ፡ ንዋም። ምሴተ፡ ኀሙስ፡ ለጸቢሐ፡ ዐርብ። በምሴት፡ ይደምፅ፡ ብካይ። በዐሡሩ፡ ወሰቡዑ፡ ምሴት። ደመና፡ ምሴት፡(ቅዳ፡ ኤጲ። መዝ፡ ፳፱። ኩፋ፡ ፳፫። ምሳ፲፯፡ ፲፭)።

አምሰየ፤ አመሸ፤አስመሸ፡ እስከ፡ ማታ፡ ቈየ፤ አስቈየ። ተጊሀ፡ ወአምስዮ፡(ማቴ፳፩፡ ፲፪)።

ማስያስ፤(ዕብ፡ ማሺያሕ)፤ መሲሕ፡ ምሱሕ፤ ቅቡዕ። ማስያስ፡ ዘይሰመይ፡ ክርስቶስ። ማስያስ፡ ናይናን፡(ስንክ፡ ጥር፳። ግብ፡ ሕማ)።

መሲክ፤ ከት፤(መሰከ፡ ይመስክ፡ ይምስክ። ዕብ፡ ማሻኽ። ዐረ፡ መሰከ)፤ መያዝ፡ መጨበጥ፤ መሳብ፡ መጐተት፤ መለጠጥ፡ መዘርጋት፤ ለመንደፍ፡ የቀስት፡ የፍላጻ። ምስክ፡ አባ፡ ቀስተከ፡ ወፈኑ፡ ሐጸከ። ወሰቀ፡ ወመሰከ፡ ቀስቶ። እስመ፡ መሰኩከ፡ መንገሌየ፡ (ኩፋ፡ ፴፰። ፩ነገ፡ ፲፡ ፳፬። ዘካ፱፡ ፲፫)። ወሰቀ፡ ማለብ፡ መደገንን፤ መሰከ፡ አስማምቶ፡ ይዞ፡ መሳብ፡ መንደፍን፡ ያሳያል፤ ነገር፡ ግን፡ ኹሉም፡ በኹሉ፡ አለ፤ ይወራረሳሉ። ወስቅ፡ ቀስተከ፡ ወምስክ፡ አሕጻከ፡(፩ነገ፡ ፲፫፡ ፲፰)።

መሰከ፤ አመሸከ፡ እምሽከ፡ አደረገ፤ ቈረጠ፡ ዐጨደ። ነጨ፡ ጋጠ፡ አመሰኳ፤ ሰኰዐን፡ እይ። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ አቀጠን፡ ይሉታል፤ መስከ፡ መሰከ፡ ማሽንከ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ምስክ፤(ፋርስ፡ ሙሽክ። ዐረ፡ ሚስክ። ሱር፡ ሙሳክ። ዕብ፡ ሙሻቅ። ጽር፡ ሞስኮስ)። የሽቱ፡ አውሬ፤ ዝባድ፡ ወይም፡ እንደ፡ ዝባድ፡ ያለ፡ ሌላ። ጥሩ፡ ሽቱ፡ ከዚያው፡ ካውሬው፡ ገላ፡ የሚገኝ። ምስክ፡ ዘውስተ፡ ቢረሌ። ጼናሁ፡ ይምዕዝ፡ እምስክ፡(ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፬። አረጋ፡ ድ፲፫)።

ሞሳኽ፤(ጽር፡ ሜሴኽ። ዕብ፡ ሜሼኽ)፤ ስመ፡ ነገድ፤ ከሰባቱ፡ ደቂቀ፡ ያፌት፡ አንዱ፡ ፮ኛው፤ የመስኮቦች፡ አባት፡ (ዘፍ፲፡ ፪። ፩ዜና፡ ፩፡ ፭። ሕዝ፴፰፡ ፪)። ሳቢ፡ ጐታች፡ መሪ፤ ወይም፡ የታደመ፡ የተቀጠረ፡ ዕድመኛ፡ ባለቀጠሮ፡ ማለት፡ ነው፤ ጎግ፡ ማጎግን፡ እይ፡ (ሕዝ፴፰፡ ፪—፲፡ ፲፪—፲፬)።

ምስኪን፤—በቁሙ፤—ሰኪን፡ ሰከነ።

መስከረም፤—የወር፡ ስም፤—ከሪም፡ ከረመ።

መስኮት፤—በቁሙ፤—ሰኪው፡ ሰከወ።

መሲል፤ሎት፤(መሰለ፡ ይመስል፡ ይምስል። ዕብ፡ ማሻል። ሱር፡ ምታል። ዐረ፡ መሰ(ተ)ለ)፤ መምሰል፤ መስሎ፡ መታየት፡ ባሕርይ፡ ሳይለወጥ፡ ሌላ፡ መባል፤ በውነት፡ ወይም፡ በሐሰት፡ ያውም፡ በመልክና፡ በግብር፡ በነገር፡ ብቻ። ይመስሎ፡ ዝንቱ፡ ወልድ፡ ሰጦቢት። አርዌ፡ ዘይመስል፡ ድበ። ወይመስሎሙ፡ ወልደ፡ ዮሴፍ። ነገርየ፡ ይመስል፡ ሐሰተ። እመኒ፡ ኀደጠ፡ ወሀበከ፡ ብዙኀ፡ ይመስሎ። ቦ፡ ፍናው፡ ዘይመስላሁ፡ ለብእሲ፡ ርቱዓተ፡(ጦቢ፯፡ ፪። ዳን፯፡ ፭። ሉቃ፫፡ ፳፫። ኢዮ፮፡ ፫። ሢራ፳፡ ፲፬። ምሳ፲፮፡ ፳፭)። በመሰለ፡ ፈንታ፡ ተመሰለ፡ ተማሰለ፡

ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተመሰለ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ። ተመሰሉ ፡ ኪያየ ፡ በከመ ፡ አነ ፡ እትሜሰሉ ። መነ ፡ ትትሜሰል ፡ (ፊልጵ፪ ፡ ፯ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፩ ። ሕዝ፴፩ ፡ ፪) ። ከመ ፡ ዘኢይትማሰል ፡ ገጽ ፡ ገጸ ። ይትማሰሉሙ ፡ ለገባርያነ ፡ ብርት ። መኑ ፡ ይትማሰሉ ፡ ለጣዕመ ፡ ዚኣሁ ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፲፱ ። ጥበ፲፭ ፡ ፱ ። ቀሌ) ። አርእስቱ ፡ የቀተለና ፡ የቀደሰ ፡ ቤት ፡ ነው ፤ ስለዚህ ፡ በመላላትና ፡ በመጥበቅ ፡ በቱሱሕንት ፡ ይገሰላል ።

መሰሎ ፤ ሎት ፤ (መሰለ ፡ ይሜስል ፡ ይመስል) ፤ መመስል ፡ መተረት ፤ ነገርን ፡ ከነገር ፡ ማስጠጋት ፤ ማመሳሰልና ፡ ማነጻጸር ፤ በቃል ። መስል ፡ ምሳሌ ። እሜስል ፡ ባዕሌክሙ ፡ አምሳለ ። ውስተ ፡ መስሎ ፡ ነገር ፡ ኢይሄልዉ ። ወመሰለ ፡ ሎሙ ፡ ወመሀሮሙ ፡ (ሕዝ፲፯ ፡ ፪ ። መሳ፲፱ ፡ ፲፪ ። ሚራ፴፰ ፡ ፴፫ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፯) ።

—፤ መሣል ፡ መንደፍ ፡ መበገር ፡ መልክ ፡ ማውጣት ፤ በቀለም ፡ በርሳስ ። ምስል ፡ ማፍሰስ ፡ ጣዖት ፡ መሥራት ፤ ማንጠጥ ፡ መቅረጥ ፤ የሸክላ ፡ የማዕደን ፡ የዕፅ ፡ የቀርን ፤ ምንም ፡ ስልቱ ፡ ቢለይ ፡ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከመስሎ ፡ አይወጣም ። ገብሮ ፡ ወመሰሎ ። ይሜስል ፡ ጽቡረ ፡ በእደዊሁ ። ገለፎ ፡ ወመሰሎ ፡ በአምሳለ ፡ ሰብእ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፲፱ ። ፴፰ ፡ ፴ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፫) ። ዳግመኛም ፡ በመስለ ፡ ፈንታ ፡ አስተማሰለ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። በመኑ ፡ ታስተማስልዎ ፡ ለእግዚ ። በመኑ ፡ አስተማስላ ፡ ለዛቲ ፡ ትውልድ ። አው ፡ አስተማሰሎ ፡ በእንስሳ ። ከመ ፡ ታመክሮ ፡ በአስተማስሎ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፲፰ ። ማቴ ፲፩ ፡ ፲፮ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፩) ። ሐቀረንና ፡ ፀገሠን ፡ እይ ፤ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ።

(ላ፡ጥ) **መሳሊ ፤ መምሰሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤** የሚመስል ፡ መሳይ ፡ ተራች ፤ ሠዓሊ ፡ ምስል ፡ አፍሳሽ ። ምድር ፤ መምሰሊተ ፡ ሕማምየ ። ኩኑ ፡ መምሰልያነ ፡ እግዚ ። መምሰሌ ፡ ርጢን ፡ (ጥበ፯ ፡ ፳ ። ቄር ፡ ጸላ ። አዋል) ። በመሳሊና ፡ በመምሰሊ ፡ ፈንታ ፡ ተመሳሊ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አፍቅሮተ ፡ ሰብእ ፡ ተመሳሊት ፡ ለአፍቅሮተ ፡ እግዚ ። ተመሳልያን ፡ ቦሙ ፡ ውስተ ፡ ምግባራቲሆሙ ። ይኩኑ ፡ ተመሳልያነ ፡ በምግባራቲሁ ። ተመሳሌ ፡ ንሱስ ፡ ቀርን ። ተመሳሌ ፡ አባ ፡ ይስሪን ፡ (ፊልክ ፡ ፻፲፱ ። ፻፹፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳ ፡ ፲፭ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። ደራሲ) ።

መመስል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ ተራች ፤ ምስል ፡ አፍሳሽ ።

አምሰለ ፤ አመሰለ ፤ አስመሰለ ። ብዕልክሙ ፡ ያመስለክሙ ፡ ጻድቃነ ። ከመ ፡ ዘእምካልእ ፡ ሕዝብ ፡ ያመስሉኒ ። ዐርከ ፡ አምሰልዎ ። እንዘ ፡ ታመስሉኒ ፡ ኤርምያስሀ ፡ (ሔኖ፺፯ ፡ ፬ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፲፭ ። ጥበ፩ ፡ ፲፮ ። ተረ ፡ ባሮ) ። ፪ኛም ፡ በመስለና ፡ በሐሰበ ፡ ፈንታ ፡ አምሰለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ያመስል ፡ ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ ያፈቅረኒ ። ወአምሰላ ፡ ዔሊ ፡ ከመ ፡ ስክርት ፡ (ዮሴፍ ። ፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፲፫) ።

ተመሰለ ፤ በቁሙ ፤ ሠሙ ፡ በወርቅ ፡ ወርቁ ፡ በሠም ፤ ምሳሌው ፡ ተረቱ ፡ ተነገረ ፤ ሥዕሉ ፡ ምስሉ ፡ ጣዖቱ ፡ ተሠራ ። ሖሩ ፡ ዘይትዔበይ ፡ ይትሜሰል ፡ በሰይጣን ። ዘእንዘ ፡ ቦ ፡ ንዋይ ፡ ይትሜሰል ፡ ከመ ፡ ነዳይ ። ሰይጣን ፡ ይትሜሰል ፡ በሖሩ ፡ አራዊት ። ወዳራኒ ፡ ውእቱ ፡ ዘተመሰለ ፡ በበግዐ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ቀሌ ። ዮሴፍ) ። ተመሰለ ፡ ብሎ ፡ ከመና ፡ በ ፡ ከልተከተሉት ፡ ተደራጊ ፡ አይኾንም ፤ ግእዝም ፡ ቢሰብ ፡ አድራጊ ፡ ኹኖ ፡ ከመሰለ ፡ መንገድ ፡ ይገባና ፡ ተ ፡ ጸያፍ ፡ ይኾናል ። ዳግመኛም ፡ በኮነ ፡ ፈንታ ፤ ተመሰልኪ ፡ ብእሲተ ፡ ዘማ ። ተመሰለ ፡ ከመ ፡ ብእሲ ። ወተመሰለ ፡ ሙሴ ፡ ከመ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ይላል ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፴፪ ። ፊልጵ፪ ፡ ፯ ። ቀሌ) ። ይህ ፡ ኹሉ ፡ የጣፊና ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

(ላ፡ጥ) **ምሱል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ስልት) ፤** የመሰለ ፤ የተመሰለ ፤ ፅንስ ፡ ሽል ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፳፫) ።

ምሳሌ ፤ (ልያት) ፤ በቁሙ ፤ ማስረጃ ፡ አንጻር ፡ ተረት ፤ ፍሬ ፡ ነገር ። ናመጽእ ፡ ምሳሌ ፡ ባዕለ ፡ ዝንቱ ። ዝ ፡ ምሳሌ ፡ ይውኅድ ፡ እምአማን ። ምሳልያተ ፡ ሰሎሞን ። ወከኑ ፡ ብየ ፡ ሠለስቱ ፡ ምሳልያት ፡ (አፈ ፡ ተ፪ ። ቄር ፡ ጸላ ። ምሳ ፡ ፩ ። ሔኖ) ።

መምሰ(ስ)ል ፤ መሰል ፡ አካል ፤ አምሳያ ፡ እኩያ ፤ ሱታፌ ፡ አንጻር ። አልባቲ ፡ መምሰል ፡ እምእንስት ። ሀገር ፡ እንተ ፡ አልባቲ ፡ መምሰል ። እስመ ፡ መምስልከ ፡ ውእቱ ፡ (ዮሴፍ ። መዋሥ ። ኩፋ ፡ ፴፰) ። ቅድም ፡ ጥቃ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መንጸር ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ መምሰል ፡ ይላል ፡ (መክ፯ ፡ ፲፬) ።

ምስል ፤ (ብ ፡ ምሰል ፤ ምስላት ፤ አምሳል ፡ ላት) ፤ በቁሙ ፤ ጣዖት ፡ መታሰቢያ ፤ ግልፎ ፡ ቅርጽ ፡ ተመሳሳይ ፡ መልክ ፡ ያለው ፤ የነገር ፡ ምሳሌ ፡ ተረት ፡ ዕንቈቅልሽ ። ምስል ፡ ዐቢይ ፡ ርእሱ ፡ ዘወርቅ ። ግነዩ ፡ ወስግዱ ፡ ለምስል ። ምሰሊሆሙ ፡ ትሰብሩ ። ወሰበረ ፡ ምስላቲሆሙ ። እሜሩ ፡ ግልፎከ ፡ ወአምሳሊከ ። አምሳላተ ፡ እንስሳ ። ልበ ፡ ጠቢብ ፡ ይፌክር ፡ አምሳለ ። ይፈትን ፡ በርጕ ፡ ምስል ፡ (ዳን፪ ፡ ፴፩ ። ፫ ፡ ፲፰ ። ዘፀ፴፱ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፫ ፡ ፰ ። ሚክ፩ ፡ ፲፪ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲ ። ሚራ፫ ፡ ፳፱ ። መክ፲፪ ፡ ፱) ።

አምሳል ፤ መልኮች ፡ ዐይነቶች ፡ ባንድ ፡ አካልና ፡ ባንድ ፡ ገላ ፡ ያሉ ፡ የብዙ ፡ ሕዋሳት ፡ አርኣያዎች ። በአምሳለ ፡ ዚኣሁ ፡ ገብሮሙ ። ተመሰለ ፡ በአምሳለ ፡ ንስር ። በበ ፡ ዘመዶሙ ፡ ወበበ ፡ አምሳሎሙ ። አነ ፡ ሰይጣን ፡ እትሜሰል ፡ በሖሩ ፡ አምሳል ፡ (ሚራ፲፮ ፡ ፫ ። ተረ ፡ ባሮ ። ኩፋ ፡ ፫ ። ቀሌ) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሊካድ ፡ የማይቻል ፡ ብዙነቱን ፡ ከደው ፡ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ፡ እያሉ ፡ በከመ ፡ ዘይቤ ፡ ይፈቱታል ፤ እውነተኛ ፡ የመጽሐፍ ፡ ምስክር ፡ የለውም ።

ምስለ ፤ (ደቂቅ ፡ አገ) ፤ ከ—ጋራ ፤ ዐብሮ ፡ ከነ ፡ ቸልታ ፡ ሲ ፤ እንደ ። ኢታማስን ፡ ጻድቃነ ፡ ምስለ ፡ ኃጥኣን ። መጽአ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ፡ ወው

ሉዱ ፤ ክን ። ሰረረ ፡ ንስር ፡ ምስለ ፡ መጽሐፍ ። ተሰ ውዋ ፡ ዐደው ፡ ምስለ ፡ ንዋየ ፡ ሐቅሎሙ ፤ ይዘው ። በጽባሕ ፡ ምስለ ፡ ትንሣኤ ፡ ፀሓይ ፤ ሲ ። አበስነ ፡ ምስለ ፡ አበዊነ ። ወኢተቀሥፋ ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ፤ እንደ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፳፫ ። አዋል ። ተረ ፡ ባሮ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፪፻ ። ፸፪) ። ምስሌሁ ፡ ሃ ፡ ክ ፡ ኪ ፡ የ ፡ እያለ ፡ እንደ ፡ ጎበ ፡ በኃምስ ፡ ይዘረዝራል ። በወ ፡ ፈንታ ፡ ምስለ ፡ ይባል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኣፈልሰከ ፡ ለከ ፡ ምስለ ፡ አኅዊከ ፡ (ኤር፳ ፡ ፬) ። (ዕር፳፩ ፡ ቍ፻፲፬) ።

ምስሌሁ ፤ ከርሱ ፡ ጋራ ፤ እንደ ፡ ርሱ ። ምስሉ ፡ ሥዕሉ ፤ መልኩ ።

ተማሰለ ፤ በቁሙ ፤ ተመሳሰለ ፡ ተንጻጸረ ። ኢይትማሰላ ፡ ወርቅ ። ወኢይትማሰል ፡ ምስለ ፡ ባዕድ ፡ ንብረቱ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፲፯ ። ጥበ፪ ፡ ፲፭) ። ለወጥም ፡ ይኾናል ።

አስተማሰለ ፤ አማሰለ ፤ አመሳሰለ ፡ አንጻጸረ ። ምስጢሩ ፡ ማድረግና ፡ ማደራረግ ፡ ነው ፤ ባድራጊነቱ ፡ ከመዠመሪያው ፡ ዐምድ ፡ ይደረባል ። ረድኡ ፡ ለሊቀ ፡ ምኔት ፡ ይኩን ፡ አስተማሳሌ ፡ ግብረ ፡ ሔልሳዕ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

መስልም ፤—እስላም ፤—ሰሊም ፡ ሰለመ ።

መስም ፤—ባዕድ ፡ ዘር ፤—ሰምይ ፡ ሰመየ ።

መስኖ ፤—በቁሙ ፤—ሰኒው ፡ ሰነወ ።

ማስኖ ፤ ኖት ፤ (ማሰነ ፡ ይማስን ፡ ይማስን ። መንሰወ ፤ ነሰወ ። ዕብ ፡ ናሻም ፤ ሕቅ ፡ አለ) ፤ መማሰን ፤ መድከም ፡ መልፋት ፡ (ዐማርኛ) ። መጥፋት ፡ መሞት ፡ መበላሸት ፤ መፍረስ ፡ መበስበስ ። ማሕፀንት ፡ ዘማስነት ፡ ማስኖ ፡ ፍጥረታዊ ። ዘማስነ ፡ ልቡ ። ወርቅ ፡ ዘይማስን ። ለብስ ፡ ሥጋ ፡ ዘይማስን ፡ ወረሰዮ ፡ ዘኢይማስን ። ይማስን ፡ ቤትሙ ፡ ለዕቡያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፫ ። ፴፪ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፯ ። ቅዳ ። ሢራ፳፩ ፡ ፱) ።

ማሳኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ ማሳኝ ፤ የሚጠፋ ፡ ጠፊ ፤ ፈራሽ ፡ በስባሽ ። መብልዕ ፡ ማሳኒ ። ጥሪት ፡ ማሳኒ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ጥቅ፴) ።

ሙሱን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ስንት) ፤ የማሰነ ፤ ጥፉ ፡ መጥፎ ፡ ብልሹ ፤ ግም ፡ ድፍርስ ። ዐጽቀ ፡ በለስ ፡ ሙሱን ፡ ጥቀ ። ሙሱናን ፡ ልብ ። ማይ ፡ ሙሱን ። ሙሱነ ፡ ይሰትዩ ፡ (ኤር፳፱ ፡ ፪ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፰ ። መጽምስ ። ሕዝ፱ ፡ ፲፮) ።

ሙስና ፤ (ናት) ፤ ጥፉነት ፡ ጥፋት ፤ መፍረስ ፡ መበስበስ ፤ መከራ ፡ መቅሠፍት ። ሙስናሃ ፡ ለነነዌ ። ተዘከሮ ፡ ለሞት ፡ ወለሙስና ። ወተጋብኡ ፡ አርባዕቱ ፡ ሙስናት ፤ ዘውእቶሙ ፡ ቀትል ፡ ወዋዕይ ፡ ወጸብእ ፡ ወረኃብ ፡ (ጦቢ፲፬ ፡ ፲፭ ። ሢራ፲፰ ፡ ፯ ። ዮሴፍ) ።

የንጨት ፡ ስም ፤ ፩ ፡ ዐይነት ፡ ዕንጨት ፤ ቅርፍቱን ፡ ድቍስ ፡ በበሶ ፡ ሲበሉት ፡ ኮሶ ፡ የሚያመክን ፡ የትግሮች ፡ መዳኒት ።

መሲና ፤ (ናት) ፤ በቁሙ ፤ የማቶልድ ፡ ኩብት ፡ መክን ፡ ሙስንት ፡ ማሕፀን ።

አማሰነ ፤ በቁሙ ፤ አጠፋ ፡ አስጠፋ ፡ አበላሸ ። ሞት ፡ ዘዙሎ ፡ ያማስን ። በአማስኖ ፡ ናላሁ ። እንስሳት ፡ አማሳንያን ። አማሳኒሃ ፡ ለነፍስ ፡ (ሔኖ፳፱ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፪ ። ፵፯ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ።

መስዕ ፤ (ዐረ ፡ ሚስዕ) ፤ የማእዝን ፡ ስም ፤ ንኡስ ፡ ማእዝን ፤ በሰሜንና ፡ በምሥራቅ ፡ መካከል ፡ ያለ ፤ የሰሜን ፡ ምሥራቅ ፤ የአዜብ ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ፡ አፋዛኙ ። ባርክ ፡ መስዐ ፡ ወአዜበ ፡ (ቅዳ) ። ማእዝንነቱ ፡ የሰሜን ፡ ወገን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ሰሜንም ፡ በርሱ ፡ ስም ፡ መስዕ ፡ ይባላል ። እብሎ ፡ ለመስዕ ። ሰፍሖ ፡ ለመስዕ ፡ ዲበ ፡ ወኢምንት ። ገቦ ፡ መስዕ ። ንጉሠ ፡ መስዕ ፡ (ኢሳ፵፫ ፡ ፮ ። ኢዮ፳፮ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፵፯ ። ዳን፲፩ ፡ ፮) ። ኹለተኛም ፡ በመላሾች ፡ ስሕተት ፤ ምሥራቅን ፡ አዜብ ፤ ደቡብን ፡ ጽላሎትን ፡ መስዕ ፡ ይላል ። አንሥአ ፡ አዜበ ፡ እምሰማይ ፤ ወአምጽአ ፡ መስዐ ፡ በኀይሉ ። ዘይመይጦ ፡ ለብርሃን ፡ መንገለ ፡ መስዕ ፡ (መዝ ፡ ፸፯ ። ዓሞ፭ ፡ ፰) ።

መስፍሕ ፤—መስፍ ፤—ሰፊሕ ፡ ሰፍሐ ።

መስፈርስ ፤—የበሽታ ፡ ስም ፤—አስፋር ።

መስፌቶም ፤ (ጽር ፡ ሞስፌታም ። ዕብ ፡ ሚሽፋታይም) ፤ ከንፈሮች ፤ ዳር ፡ ደንበሮች ። ለምንትኑ ፡ ትነብር ፡ ማእከለ ፡ መስፌቶም ፡ (ምሳ፭ ፡ ፲፯) ።

ምሱቅ ፤—ጥርብ ፤—ነሲቅ ፡ ነሰቀ ፡ ንሱቅ ።

መስቄ ፤—ማጠጫ ፤—ሰቅይ ፡ ሰቀየ ።

መስቀል ፤—በቁሙ ፤—ሰቂል ፡ ሰቀለ ።

መስቄሎን ፤ (ጽር ፡ ሜስካሎን) ፤ የሸማኔ ፡ ዕንጨት ፡ መጠቅለያው ፤ ደልዳላ ፡ ወፍራም ፡ ምእዙን ፡ ራሳም ፤ አራት ፡ ብስ ፡ ያለው ። ወዕፀ ፡ ኲናቱ ፡ ከመ ፡ መስቄሎነ ፡ አነምት ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

መስቀር ፤—ታቦት ፡ ኖኅ ፤—ሰቊር ፡ ሰቈረ ።

ማሰረ ፤ (ዕብ ፡ ማሳር) ፤ አጅ ፡ በጅ ፡ ሰጠ ፤ አስጨበጠ ፤ አሲያዘ ፡ አስረከበ ። ሙሽራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ በሕግ ፡ የተሰጠ ፡ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፡ ወጣት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ለስሌንና ፡ ለኮባም ፡ ይኾናል ።

ምስራ ፤ ማሱራ ፤ (ቅብጥ ፡ ሜሱሪ) ፤ የወር ፡ ስም ፤ ንሐሴ ፡ (አቡሻ) ።

(ጥስ) ምስር ፤ በቁሙ ፤ ብርስን ፡ (መ ፡ ፈ) ።

(ላስ) **ምስር፤(ዐረ፡ሚጽር፤መጽር)፤** በቁሙ፤ ስመ፡ ሀገር፤ ግብጥ፡ የሚጽራይም፡ ክፍል፡ ሚጽር። ሊጣፍ፡ የሚገባው፡ በጻዴ፡ ነው፡ እንጂ፡ በሳት፡ ስ፡ አይደለም። ደወለ፡ ምስር። ማዕልቃ፡ ዘምስር።

ምሳር፤—በቁሙ፤—ወሥሮ፡ ወሠረ፡ ሞሠር።

መሰረት፤—በቁሙ፤—ሣርሮ፡ሣረረ።

መስቴ፤—መጠጥ፡ ጫ፤—ሰትይ፡ ሰትየ።

መስተአድ፤(ጽር፡ሚስታኣል)፤ ዕቃ፡ ቤት፤ ገበገ፡ የአልባሳትና፡ የንዋያት፡ ሹም፡ ጠባቂ፡ (፪ነገ፡ ፲፡ ፳፪)።

መስቴማ፤(ዕብ፡ማስጤማህ፤ሳጣም)፤ ጠብ፡ ጥል፤ ቂም፡ በቀል፡ ጠላትነት፤ ወቀሣ፡ ከሰሳ። ጠላት፡ ጠበኛ፤ ከሳሽ፡ አሳጭ፡ ሰይጣን። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የመየነ፡ ዘር፡ መስሏቸው፤ ተመያኒ፡ መስተመይን፡ ይሉታል፡ (ኩፋ፡ ፲። ፲፯። ፲፰)።

መሽተሪ፤(ዐረ፡እልሙሽተሪ)፤ ኮከብ፤ የኮከብ፡ ስም፡ (አፈ፡ ተ፳፯)።

መስጴጦምያ፤(ጽር፡ሜሶፖታሚያ)፤ ማእከለ፡ አፍላግ፤ ሜሶ፡ ማእከል፤ ፖታሚያ፡ አፍላግ፤ ጤግሮስና፡ ኤፍራጥስ፡ (ግብ፪፡ ፱። ፯፡ ፪)።

ምት፤—ባል፡ ወንድ፤—መቲህ፡ መትሀ።

መታግር፤—ገመድ፡ አውታር፤—ተጊር፡ ተገረ።

መቲሀ፤ሆት፤(መትሀ፡ ይመትሀ፤ ይምታህ። ዐረ፡ መቲሀ)፤ መሳት፤ ማሳት፡ ምትሀት፡ ማድረግ፡ ማሳየት። እለ፡ ይመትሁ፡ (አርጋ)። መምታት፡ መማታት፤ ያለሌ፡ የበትር፡ የቸነፈር። መሣሣት፡ መንፈግ፤ የሆዳም።

መታሂ፤ (ሂት፡ ህያን፡ ያት)፤ ስሑት፡ መስሐቲ፤ ምታታም፡ ምታተኛ። ተማች፡ አጥቂ፤ አለሌ፡ ዱለኛ። ሥሡ፡ ንፉግ፤ ሆዳም፡ በላተኛ። ኢትደረር፡ ምስለ፡ ብእሲ፡ መታሂ፡ (ምሳ፳፫፡ ፮)።

መትሀ፤(ሃት)፤ ምትሀት፤ ምትሀትነት፤ ሳይኾኑ፡ መስሎ፡ መታየት። እስመ፡ መልአከ፡ ዘበመትሀ፡ (ሐኪም፡ መስሎ)፡ ሠጠጠ፡ ክርሥ፡ ለፈላሲ፡ ወአርአየ፡ ሕማመ፡ ልቡ፤ ወአግብኦ፡ በከመ፡ ሀሎ። ተርእዩ፡ ሎሙ፡ ሰይጣናት፡ ዘበመትሀ፡ መንክር፡ (ምድርን፡ እንደ፡ ሰሌድ፡ እያንቀረቀቡ)። ፈቃድ፡ ዘይወልድ፡ መትሀ፡ (ፊልክ፡ ፳፭ና፡ ፳፱። ማር፡ ይሥ፲፱፡ ፪)።

አምትሀ፤ አስመታ፤ ምትሀት፡ አስደረገ።

ተመትሀ፤ ተመታ፡ ተጠቃ፤ ምትሀት፡ ኾነ፤ ታባ፡ ታይቶ፡ ጠፋ። መጽሐፍ፡ ግን፡ ተመትሀተ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ገድ፡ አዳ። መጽ፡ ምስ)።

ምቱህ፤(ሃን፡ሃት፡ትህት)፤ የተመታ፤ ምትሀት፡ የኾነ።

ምትሀት፤(ታት)፤ መምታት፤ መመታት፤ አመታት። ምታት፡ ምች፤ ቸነፈር፤ በትሩና፡ መችው፡ የማይታይ፡ ኅቡእ፡ ረቂቅ፡ ሕማም፡ መቅሠፍት፡ (፪ነገ፡ ፳፬፡ ፲፭—፲፯። ዘፀ፲፪፡ ፳፱፡ ፴)።

—፤ በቁሙ፤ ሳይኾን፡ የኾነ፡ መስሎ፡ ግዘፍ፡ ነሥቶ፡ መልክ፡ ገዝቶ፡ የሚታይ፡ ነገር፤ እንደ፡ ሕልምና፡ እንደ፡ ጥላ፡ እንደ፡ ስኢማ፡ ያለ፤ ሰይጣናዊ፡ ሐሰት፤ ወይም፡ መልአካዊ፡ እውነት። ራእየ፡ ምትሀት፡ ፀዋግ። ምትሀተ፡ አሕላም። ምትሀት፡ ዓለማዊ። ምትሀተ፡ ዐይን። እለ፡ ምትሀተ፡ የአምኑ፡ (ጥበ፲፯፡ ፩። ፲፰፡ ፲፯። አፈ፡ ተ፳፰። ዕን፪፡ ፲፰። ቄር)። ይቤሉ፡ አኀው፤ እስመ፡ ሠለስቱ፡ ሰይጣናት፡ ቦኡ፡ ኀበ፡ ማር፡ ወቅሪስ፡ በአምሳለ፡ ሠለስቱ፡ ቀሳውስት፡ (አርዮስና፡ ንስጥሮስ፡ መቅዶንዮስ)፡ ወተዋቀሥ፡ ምስሌሁ። ወመላእክትኒ፡ ሖሩ፡ በአምሳለ፡ ዓለማውያን፡ ኀበ፡ ሊቀ፡ በኣታት፡ በእንተ፡ በዓለ፡ አስፈሬዳት፡ ውኖዳ፤ ወኮኑ፡ ይሰግዱ፡ ለመስቀል፡ ወይኤምኅዎ፡ ወይጼልዩ። ቦኑ፡ ኮነ፡ ውእቱ፡ ጥዩቀ፤ አው፡ አልቦ። ይቤ፡ መተርጉም፤ ወመላእክትሰ፡ ኮኑ፡ ይሰግዱ፡ ወይኤምኁ፡ ወይጼልዩ፡ በርእሶሙ፤ በከመ፡ ይጼልያ፡ ወይኤምኃ፡ ወይሰግዳ፡ ነፍሳቲሆሙ፡ ለፍጹማን፡ ምስለ፡ ሥጋቲሆሙ። ወሰይጣናትሰ፡ ኮኑ፡ ይገብሩ፡ ውእተ፡ በምትሀታቲሆሙ፡ ሕስውት፤ እስመ፡ አልቦሙ፡ ሥልጣን፡ ለሰይጣናት፡ ከመ፡ ይግበሩ፡ ምትሀተ፡ ዘበአማን፡ ዘእምጠባይዕ፡ በከመ፡ ይገብሩ፡ መላእክት፡ (ፊልክ፡ ፴፫)።

ምትሀታዊ፤ ምትሀታም፤ የምትሀት፡ ሥራ፤ ኀላፊ፡ ጠፊ፡ አታላይ። (አ፡ አንስት)፡ ኅድጋ፡ ስርጋዌ፡ ወፍኖተ፡ ምትሀታዌ፡ (አፈ፡ ተ፳፰)።

ምት፤(ብ፡ አምታት። ዕብ፡ ማታህ፤ ምቲም)፤ ባል፡ ዕጮኛ፤ ሚስት፡ ያለችው፡ ወንድ፡ ጕልማሳ። ሥሡ፡ ንፉግ፡ ቀናኢ፡ ተማች፡ ማለት፡ ነው። (ተረት)፤ ንጉሥ፡ በመንግሥቱ፡ ጕልማሳ፡ በሚስቱ። በሸንጎ፡ ቢረታ፡ ከቤት፡ ሚስቱን፡ መታ። ርእሳ፡ ለብእሲት፡ ምታ። ምትኪ፡ ዘንእስኪ። እንተ፡ ባቲ፡ ምት። አንትንሂ፡ አንስት፡ ተኰነና፡ ለአምታቲክን፡ (፩ቆሮ፡ ፲፩፡ ፫። ኤር፫፡ ፱። ኢሳ፶፬፡ ፩። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፩)።

መትከል፤—ኵላብ፤—ተኪል፡ተከለ።

መትከፍ፤—ትከሻ፡ጫንቃ፤—ተከፈ።

መተነ፤(ከሠደ። ዐረ፡ መተነ፤ ረዘመ)፤ ተሳበ፡ ተገተረ፤ ጸና፡ ጠነከረ፡ ዠመተ።

መተነ፤ (ዕብ፡ ማታን፡ ይምቶን)፤ ለዘበ፤ ራስ፡ ረጠበ።

መትን፤ (ብ፡ አምትንት)፤ ኾርማት፡ ከሥዳ። ከብዙ፡ በቀር፡ ባንድ፡ አይገኝም። የአስር፡ በአ

ሥራው ፡ ወያጸንዕ ፡ በአምትንት ። ነፍስ ፡ እስርት ፡ በሥጋ ፤ ወሙቅሕት ፡ በዐፅም ፡ ወአምትንት ፡ ወአሥራው ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ ። ዮሴፍ) ።

መተቀ ፤ (መቲቅ ። ዕብ ፡ ማታቅ) ፤ ጣፈጠ ፡ ጥፍጥ ፡ ኾነ ፤ ማር ፡ ማር ፡ አለ ፡ ደስ ፡ አሰኘ ፤ ያታክልት ፡ ያገዳ ፡ የፍሬ ፤ ለወሬም ፡ ይኾናል ።

ምቱቅ ፤ ጥዑም ፡ ጥፍጥ ፤ መዐርዒር ፤ ላይኄና ፡ ለዠሮም ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ነገር ፡ ምቱቅ ፡ ይባላል ። ዘእምልደቱ ፡ ዕዉረ ፡ አሕየወ ፤ ወምቱቀ ፡ ብርሃነ ፡ አብቍለ ፡ ሎቱ ፡ ወዅሎሙ ፡ አንከሩ ፡ (ቄር ፡ እስት) ።

ምትቀት ፤ መጣፈጥ ፤ ጥፍጥነት ። ይቤልዋ ፡ ዕፀው ፡ ለበለስ ፡ ንዒ ፡ ንግሢ ፡ ላዕሌነ ፤ ወትቤሎሙ ፡ በለስ ፡ እኅድግኑ ፡ ምትቀትየ ፡ ወፍሬየ ፡ ቡሩከ ፡ ወእንግሥ ፡ ላዕለ ፡ ዕፀው ፡ (መሳ፱ ፡ ፲ ፡ ፲፩) ። መጻሕፍት ፡ ግን ፡ በጣፎች ፡ ስሕተት ፡ ያንንም ፡ ይኸንም ፡ ምጡቅ ፡ ምጥቀት ፡ ይላሉ ፤ መምህራንም ፡ ሥሩን ፡ ስላላገኙት ፡ በምጡቅ ፡ ዘይቤ ፡ ይፈቱታል ።

መቲር ፤ **ሮት** ፤ (**መተረ ፡ ይመትር ፡ ይምትር ። ዕብ ፡ ባታር**) ፤ መምተር ፤ መቍረጥ ፡ መቈራረጥ ፡ መበጠስ ፤ መለየት ፡ መሻር ፤ ጨርሶ ፡ ማጥፋት ። እመትር ፡ ርእሰከ ፡ እምኔከ ። ወመተራ ፡ ዐሥርተ ፡ ወክልኤተ ፡ ክፍለ ። መቲረ ፡ ሥርው ። ምትራ ፡ እምኔከ ። ይመትርዎ ፡ እመዓርጊሃ ፡ ለቤተ ፡ ክር ። ክልአታተ ፡ ወመቲሮታተ ፡ እምነ ። መተረ ፡ እግዚ ፡ እምእስራኤል ፡ ርእሰ ፡ ወዘነበ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፵፯ ። መሳ፲፱ ፡ ፳፱ ። ሔኖ፯ ፡ ፩ ። ሚራ፳፩ ፡ ፳፯ ። ቀሌ ። ፊልክ ፡ ፶፭ ። ኢሳ፱ ፡ ፲፬) ። በቀጥቀጠና ፡ በረሰየ ፡ ፈንታ ፡ መተረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኢሳ፪ ፡ ፬ ፡ ሚክ፬ ፡ ፫) ።

መታሪ ፤ (**ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ ተርት**) ፤ በቁሙ ፤ የሚመትር ፤ ቈራጭ ፡ በጣሽ ። ሰይፍ ፡ መታሪ ። መታርያነ ፡ ሥርዋት ፡ (ጥበ፩ ፡ ፳፩ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ሔኖ፳ ፡ ፫ ። ፳፩ ፡ ፯) ።

መተሬ ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ቅጠል ፡ ፍሬው ፡ እንደ ፡ ሙስና ፡ ኮሶ ፡ የሚያመክን ።

መምተርት ፤ መምተሪያ ፤ መቍረጫ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፬ ፡ ፳፩ ። ሔኖ፳፩ ፡ ፯) ።

አምተረ ፤ አስመተረ ፤ አስቈረጠ ። አስቀረ ፤ አስታጐለ ፤ አቋረጠ ። ሄሮድስ ፡ ለዮሐንስ ፡ ርእሶ ፡ አምተረ ። ታመትርኑ ፡ ዕጣና ፡ ለገበዝ ፡ (መዋሥ) ።

ተመትረ ፤ ተመተረ ፡ ተቈረጠ ፤ ተለየ ፡ ተሻረ ፤ ተጨርሶ ፡ ጠፋ ። ተመትሩ ፡ አርእስቲሆሙ ። ሊተ ፡ ሠላሳ ፡ ዓመት ፡ እምዘተመተርኩ ፡ እመፃምርትየ ። ለይትመተር ፡ እመዓርጊሁ ። ኢይትመተር ፡ ብእሲ ፡ (ቀሌ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ፊ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፩ ። ኤር፴፫ ፡ ፵፯) ።

ምቱር ፤ (**ራን ፡ ራት ፡ ትርት**) ፤ የተመተረ ፤ የተቈረጠ ፡ ቍርጥ ፤ የተሻረ ፡ ሽር ። ምቱረ ፡ እድ ። ምቱራን ፡ በሰይፍ ፡ አምሳለ ፡ ዕፀው ። ምቱርኑ ፡ ዝ ፡ ነገር ። ምቱር ፡ እመዓርጊሁ ፡ (ማር፱ ፡ ፵፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፱ ። ኪዳ ። ቀሌ) ።

ምትረት ፤ መቍ(ቈ)ረጥ ፤ አቈራረጥ ፡ ቈረጣ ፡ ቍርጠት ። ምትረተ ፡ ርእስ ። ምትረተ ፡ ተስፋ ። ምትረተ ፡ ኅሊና ፡ (አዋል ። ፊልክ ፡ ፶፱ ። ስንክ ፡ ጥቅ፩) ። በስብረትና ፡ በንሥተት ፡ ፈንታ ፡ ምትረት ፡ ይላል ፡ ጥፋት ፡ ማለት ፡ ነው ። ምትረተ ፡ ፆዝ ። ምትረተ ፡ ዋራሲን ፡ (፩ዜና ፡ ፲፫ ፡ ፲፩ ። ፲፱ ፡ ፲፩) ።

ምታር ፤ (**ራት**) ፤ ምታሪ ፡ ቍራጭ ፤ ብጣሽ ፡ ክፍል ። መተሩ ፡ ሥጋሃ ፡ በበ ፡ ምታር ። ወመተርዎ ፡ ለቅዱስ ፡ ኅበ ፡ ሠለስቱ ፡ ምታራት ። ምታር ፡ ዐቢይ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፱ና ፡ ፳፱ ። ዮሴፍ) ። ምታሮ ፡ የሥጋ ፡ ንፍሮ ፤ ዝግን ፡ ሥቅሥቆ ።

መትር ፤ (**ብ ፡ አምታር**) ፤ የልክ ፡ ስም ፤ ኹለቱን ፡ ክንድ ፡ አንድ ፡ የሚያደርግ ፡ በትር ፡ ወይም ፡ ዘንግ ፤ በተረን ፡ እይ ። ማተረ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ሻ ፡ ፈለገ ፡ ጕበኘ ፡ ቈጠረ ፡ ገመተ ፡ ማለት ፡ ነው ።

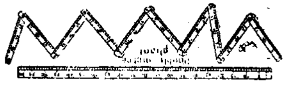

መትር ፡

መተርእስ ፤—**የራስጌ ፡ ሰይፍ** ፤—**ርእስ** ፤ **ርእሰ** ።

ሜትራይቁይ ፤ የጭፍራ ፡ ስም ። ጋላትን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ነ

ነ ፤ ፲፬ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ነሐስ ፤ ቍጥሩ ፡ ፶ምሳ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ (ነ—፶)ኀምሳ ፡ ይባላል ።

ነ ፤ ነባር ፡ አንቀጽ ፤ የ ፡ (ሀ ፡ ወ) ፡ መሪና ፡ በር ፡ ከፋች ፡ እየኾነው ፡ እንደ ፡ በና ፡ እንደ ፡ ለ ፡ ባሥር ፡ መደብ ፡ ይዘረዘራል ። ነየ ፤ (ነየከ ፡ ነየኪ ፡ ነያ ፡ ነዮ ፤ ናሁ ፡ ነው ፡ ነዋ) ፤ ነኝ ፡ እንሆኝ ፤ ከዚህ ፡ አለኹ ። ነ ፡ መኖርንና ፡ መኾንን ፤ የ ፡ ቦታንና ፡ የተጠሪን ፡ አካል ፡ ያሳያል ፤ የጥሪ ፡ ተሰጦ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ወይ ፡ አቤት ፡ እሜት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ አሆ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (ዘፍ፳፪ ፡ ፩ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፱ ። ግብ፱ ፡ ፲) ። ነዮና ፡ ናሁ ፡ ነው ፡ ነዋ ፡ ፩ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ ነው ፡ ላማርኛ ፡ ብቻ ፡ ተሰጥቷል ፤ ፍቻቸውን ፡ በየቦታቸው ፡ እይ ። ነየ ፡ አነ ፡ ወደቂቅ ። ነያ ፡ ብእሲትከ ። ነያ ፡ እምከ ። ነዮ ፡ (ኢሳ፳ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፲፪ ፡ ፲፱ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ሠኔ፪) ። ነየነ ፤ (ከሙ ፡ ክን ፡ ዮሙ ፡ ዮን) ፤ ነን ፡ ነን ፤ እንሆን ፡ ከዚህ ፡ አለን ። ነየነ ፡ ንሕነ ፡ አግብርቲከ ። ነዮሙ ፡ እምከ ፡ ወአኃዊከ ። ነዮን ፡ ጽሑፋት ፡ (ኩፋ ፡ ፵፫ ። ማርቆ ፡ ፴፪ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፳፱) ።

ነ ፤ የእስከና ፡ የእም ፡ በር ፡ ከፋች ፡ ወይም ፡ መሪ ። እምሥራቀ ፡ ፀሓይ ፡ እስከነ ፡ ዐረብ ። እምነ ፡ መኑ ፡ ፀነስኪ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፪ ። ነገረ ፡ ማር) ። ሲዘረዝር ፡ ግን ፡ እስከኔሁ ፤ እምኔሁ ፡ እያለ ፡ ግእዝነቱን ፡ እንደ ፡ ኀበና ፡ እንደ ፡ ምስለ ፡ ወደ ፡ ኃምስንት ፡ ይለውጣል ።

ነ ፤ የንሕነ ፡ ዝርዝር ፤ አቅራቢና ፡ ጠቃሽ ። ሰሲነ ፤ ኀቤነ ፤ ምስሌነ ፤ ከማነ ። ሥርወ ፡ ትንቢት ፡ ለንሕነ ፡ ብቻ ፤ ሳድሱም ፡ ን ፡ ሳይቀር ። ሐዮነ ፡ ነሐዩ ፤ ሞትነ ፡ ንመውት ።

ኑ ፤ (ሁ) ፤ ጥያቄና ፡ አንክሮ ፡ የሁ ፡ መንቲያ ፤ ፍቻው ፡ ን ። ዘንተኑ ፡ ገበርኪ ። ዳኀንኑ ፡ አቡክሙ ፤ እወ ፡ ዳኀን ። አንተኑ ፡ ዘይመጽእ ። ዘወድቀ ፡ ኢይትነሣእኑ ። ዘኖመሰ ፡ ኢይነቅህኑ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፫ ። ማር ፡ ፳፯ ። ማቴ፲፩ ፡ ፫ ። ኤር፰ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፵) ። መ ፡ ሲጨመርበት ፡ በጥያቄነት ፡ ላይ ፡ ነው ፡ ይኾናል ፤ መኑን ፡ ተመልከት ።

ኒ ፤ (ወ ፡ ሂ) ፤ ቀዌ ፤ ም ፡ ደግሞ ፡ ኹኖ ፤ ስንኳ ፡ ግን ። ዘበሰማይኒ ፡ ወዘበምድርኒ ። እመ ፡ ኀደግሙ ፡ ለሰብእ ፡ አበሳሆሙ ፡ ለክሙኒ ፡ የኀድግ ፡ አቡክሙ ። በቃልከኒ ፡ ወበምግባርከኒ ፡ አክብሮ ፡ ለአቡከ ። ወሚካኤልኒ ፡ ሊቀ ፡ (ጸሎ ፡ ሃይ ። ማቴ፮ ፡ ፲፬ ። ሢራ፫ ፡ ፰ ። ይሁ ፡ ፱) ። የወንና ፡ የሂን ፡ አፈታት ፡ እይ ።

ኒ ፤ የአነ ፡ ዝርዝር ፡ ወይም ፡ ጠቃሽ ፤ ፍችው ፡ ኝ ። ኀፀበኒ ፡ ወአንጽሐኒ ። ቀተለኒ ፤ ገደለኝ ፤ ገደለልኝ ፡ ገደለብኝ ፡ (ልኝ ፡ የበን ፤ ብኝ ፡ የከፉ) ።

ና ፤ የጥሬና ፡ የስም ፡ ምእላድ ፤ ፍችው ፡ እንትና ፡ መኾን ፤ ምስጢሩ ፡ ባሕርይ ፤ ወይም ፡ የባሕርይ ፡ ኹነታ ፡ አኳኾን ። ቅድም ፡ ቅድምና ፤ ሰብእ ፡ ሰብእና ። ወልድ ፡ ወልድና ፤ ልጅነት ፡ ልጅ ፡ መኾን ፡ ያሰኛል ።

ኔ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ እንት ። አሐቲኔ ፤ አንድነት ። አሐቲን ፡ እይ ፤ ከአሐቲ ፡ በቀር ፡ በሌላ ፡ አይገኝም ።

ን ፤ አብዢ ፡ ምእላድ ፤ ፍችው ፡ ዎች ። ኪሩብ ፡ ኪሩቤን ፤ ሱራፊ ፡ ሱራፌን ፤ ኪሩቦች ፡ ሱራፎች ። ጻድቅ ፡ ቃን ፤ ኃጥእ ፡ ኣን ። ንጹሕ ፡ ሓን ፤ ቅዱስ ፡ ሳን ፡ እያለ ፡ በወንድ ፡ አንቀጽ ፡ ኹሉ ፡ ይገባል ፤ የአንና ፡ የያን ፡ የትን ፡ አፈታት ፡ እይ ። የጥሬ ፡ ምእላድ ፡ ሲኾን ፡ ግን ፡ ጌጥነት ፡ እንጂ ፡ አብዢነት ፡ የለውም ። በርሀ ፡ ብርሃን ፤ በፀዐ ፡ ብፅዓን ፤ ገዐዘ ፡ ግዕዛን ፤ ፈረቀ ፡ ፍርቃን ፤ ቀረበ ፡ ቍርባን ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ኔአ ፤—ቀረበ ፡ ተዘጋጀ ፤—ነየአ ።

ንኢድ ፤ ዶት ፤ (ንእደ ፡ ይንእድ ፡ ይንአድ ። ዐረ ፡ ነሀደ) ፤ ማክበር ፡ ማመስገን ፤ ማላቅ ፡ ማድነቅ ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ማድረግ ። ሰሊከ ፡ ትንእድ ፡ ርእሰከ ። ይንእዱ ፡ ርእሰሙ ፡ ከመ ፡ ጠቢባን ፡ እሙንቱ ። ርቱዐሰ ፡ ንንአዶሙ ፡ ለእልክቱ ። ለነዳይ ፡ ይንእድዎ ፡ በጥበቢሁ ፡ (ዮሐ፰ ፡ ፲፫ ። ሄርማ ፡ ገ፺፱ ። አፈ ፡ ተ፪ ። ሢራ፲ ፡ ፴) ። በንእደ ፡ ፈንታ ፡ አንአደ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አኮ ፡ በአንእዶ ፡ አቡከ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፫) ።

ነኣዲ ፤ መንእድ ፤ የሚያከብር ፤ አመስጋኝ ።

አንአደ ፤ አስከበረ ፤ አስመሰገነ ።

ተንእደ ፤ ከበረ ፡ ተመሰገነ ፤ ተደነቀ ። ኢይኩን ፡ አሐዱሂ ፡ ቀሲስ ፡ ዘኢ ተንእደ ፡ በስምዐ ፡ ኀምስቱ ፡ ዕደው ። ዘተንእዱ ፡ በበ ፡ አስማቲሆሙ ። ሥዕርት ፡ ርእስኪ ፡ ዘተንእደ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፯ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፪ ። ደራሲ) ።

ንኡድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፤ እድ ፡ ድት) ፤ የከበረ ፡ ምስጉን ፤ ድንቅ ።

ንእደት ፤ መክበር ፡ ማክበር ፡ ማመስገን ፤ ክብር ፡ ምስጋና ። ኀሚም ፡ ክብረ ፡ ወንእደተ ፡ በእንተ ፡ ንጽሑ ፡ (ቀኖ ፡ ስርድ ፡ ፲፩) ።

ንእከ ፤ (ዕብ ፡ አናሕ ፤ ናአቅ) ፤ አናኸ ፡ አቃሰተ ፤ ሮኸ ፡ ተንሰቀሰቀ ፤ ከሩጫ ፡ ከሸክም ፡ ከደዌ ፡ ከሥቃይ ፡ ከሐዘን ፡ ከብካይ ፡ የተነሣ ። ንህከን ፡ እይ ፤

የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ይንእኩ፡ ዲቤክሙ፡ (ሔኖ ፺፯፡ ፪)።

ነአከ፤ ዐየረ፡ ከለሰ፡ ቀላቀለ፤ ማዕደንን፡ ከማ ዕደን።

ናእክ፤ ናኽ፡ ቃታ፤ ክቡድ፡ ሐዘን፤ መራራ፡ ጩኸት። ኀደገኒ፡ ውስተ፡ ናእክ። ሕማመ፡ ልብ፡ ወገዐር፡ ወናእክ። እምብዙኀ፡ ናእክ፡ (ኢዮ ፴፡ ፳፱። መስተ። ደራሲ)።

ናእክ፤ (ዕብ፡ አናኽ። ሱር፡ አንክ። ዐረ፡ አኑክ)፤ ዐረር፡ ጥቍር፡ ርሳስ፡ የርሳስ፡ ደን ጊያ፡ ከባድ፤ ዕይር፡ ቅልቅል። እብነ፡ ናእክ፡ ውስተ፡ እደሁ። ብርት፡ ወናእክ። ዐረር፡ ወናእክ። ወኣሴ ስል፡ ዙሎ፡ ናእክኪ፡ (ዘካ፩፡ ፩። ሕዝ፳፪፡ ፲፰። ዘኍ ፴፩፡ ፳፪። ኢሳ፩፡ ፳፭)።

—፤ ዘሕል፡ ዝገት፡ እድፍ። ንጽሕ፡ ዘእንበለ፡ ናእክ፡ ወደነስ፡ (ደራሲ)።

ናእክ፤ (ዕብ፡ ብዲል)፤ ነጭ፡ ርሳስ፡ ቀ ላል፡ ለማዕደናት፡ ኹሉ፡ መጣብቅ፡ የሚኾን፡ የሚያነ ጣና፡ የሚያጠራ፡ ብር፡ የሚያስመስል። የርሳስ፡ ዐይነት፤ ታኒካ፡ ቈርቈሮ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ዘገብካሁ፡ ለወ ርቅ፡ ከመ፡ ዐረር፤ ወከመ፡ ናእክ፡ መሳእካሁ፡ ለብ ሩር፡ (ሢራ፡ ፵፯፡ ፲፰)።

ንኤጼል፤ (ዕብ፡ ኔእጻል)፤ ተለየ፤ ልዩ፡ ኾነ፤ በሥራ፡ በልክ፡ (ሕዝ፵፪፡ ፯)።

ንኢስ፤ ሰት፤ (ንእሰ፡ ይንእስ፡ ይን አስ። አኒስ፡ አነሰ)፤ ማነስ፡ መጕደል፡ ትንሽ፡ መ ኾን። ዘይንእስ፡ ብርሃን። ዘይንእሶ፡ የዐብዮ። ንእ ሰት፡ መንፈስነ። ዙላ፡ እኪት፡ ትንእስ፡ እምእኪት፡ ብእሲት፡ (ዘፍ፩፡ ፲፮። ማቴ፲፩፡ ፲፩። ሔኖ። ሢራ፳፭፡ ፳፯)። በንእሰ፡ ፈንታ፡ ተንእሰ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እሰ፡ ይትነአሱ፡ (፩ነገ፡ ፲፰፡ ፳፩)። አኒስን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ንኡስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ እስት)፤ ያነሰ፤ ታናሽ፡ ትንሽ። ሕፃን፡ ንኡስ። ቈናጽል፡ ንኡሳን። ንኡሳት፡ መበለታት። ነያ፡ ድንግል፡ ንእስት፡ በአካል፡ (ኢሳ ፲፩፡ ፮። ማሕ፪፡ ፲፭። ዲድ፡ ፲፬። ድጓ)። በዐረብ፡ ማን፡ እኩሌታ፡ መንፈቅ፡ ማለት፡ ነው።

ነኣስ፤ ያነሰች፡ ትንሽ፤ አነስተኛ። ነኣስ፡ መ ርዒት። ንህብ፡ እንዘ፡ በአካል፡ ነኣስ። ወለት፡ ነኣስ። (ሉቃ፲፪፡ ፴፪። ድጓ። ፩ነገ፡ ፭፡ ፪)።

ንስቲት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ንእስት፡ ትንሽ፡ ጥ ቂት። ሀገር፡ ንስቲት። ሕፃን፡ ንስቲት። በግዐት፡ ን ስቲት። ንስቲተ፡ ክመ፡ ተርፎሙ። ንስቲተ፡ ንሊ ፍየ፡ እምኔሆሙ። አሥረቀ፡ ንስቲተ፡ መለኮቶ። ኀ ለፈ፡ በበ፡ ንስቲት፡ (መክ፱፡ ፲፬። ኢሳ፲፩፡ ፮። ፪ነገ፡ ፲፪፡ ፫። ዘፀ፲፯፡ ፬። ማሕ፫፡ ፬። ቅዳ፡ ግሩ። ግብ ፲፰፡ ፳፫)።

ንእስ፤ ንእስና፤ ማነስ፤ ታናሽነት፡ ሕፃንነት፡ ጕልማስነት። እምንእስየ፡ እስከ፡ ይእዜ። ኀጢአተ፡ ንእስየ። ብእሲተ፡ ንእስከ፡ (መዝ፡ ፳። ኢዮ፲፫፡ ፳፯። ምሳ፭፡ ፲፰። ስንክ፡ ጥር፲፭)።

ናእስ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ታናሽነት፡ እንሻ፤ ሕጸጽ፡ ቅለት። በእንተ፡ ራሕበ፡ ብሔር፡ ወናእስ፡ ዚኣሃ። እው፡ በናእስ፡ ልብ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፭። ቅዳ)።

አንእሰ፤ አሳነሰ፤ አዋረደ፡ ታናሽ፡ አደረገ። አከ፡ ከመ፡ ዘንክሕድ፡ ወዘናንእስ። ወሰእመኒ፡ አ ንእስኮ፡ ዐቢይ፡ ውእቱ። እመ፡ ቦ፡ ዘያንእስ፡ አካለ፡ ወልድ፡ በእንተ፡ ተሠግዎቱ፡ (ኪዳ። ፊላስ። ያዕ፡ ዘ እል)። በአንእሰ፡ ፈንታ፡ አስተንአሰ፡ ይላል፤ ፍችው፡ አንድ፡ ነው። ቦኑ፡ እምኔነ፡ ዘያስተንእሶ፡ ለወልድ፡ እምኒሩተ፡ አብ። እንዘ፡ ታስተንእስ፡ ርእሰከ። ያ ስተንእስ፡ ሲሳዮ፡ (ቄር፡ ጳላ። አፈ፡ ተ፴። አረጋ፡ ፩)።

አንኣሲ፤ መንኣሲ፡ እስ፤ የሚያሳንስ፡ አሳ ናሽ፤ አቃላይ፡ አዋራጅ።

መንእስ፤ (ስት፡ ሳን፡ ሳት)፤ ያነሰ፡ ታ ናሽ፤ አነስተኛ፡ ሕጹጽ። አነ፡ ጴጥሮስ፡ መንእስ፡ በ ሥጋ፡ ወዐዚዝ፡ በመንፈስ። ደቂቅክሙ፡ መንእሳን፡ (ቀሌ። ክብ፡ ነገ)።

ተናእሰ፤ ተናነሰ፤ እንስንስ፡ አለ። የንእሰ፡ ድርብ።

አስተናአሰ፤ አስተናነሰ። የአንእሰ፡ ድርብ።

ናእት፤—ቂጣ፤—ነዩእ፡ ኔአ።

ንቤ፤—እንላለን፤—ቤልነ፡ ብህልነ።

ነቢብ፤ በት፤ (ነበ፤ነበበ፡ ይነብብ፡ ይ ንብብ። ዐረ፡ ነበ፤ ነብነበ)፤ መንበብ፤ መጮኽ። ከበሮው፡ ይነባል፡ እንዲሉ። ከመ፡ ርግብ፡ እነብብ። ኢነቀዉ፡ ወኢነበቡ፡ (ኢሳ፴፰፡ ፲፬። ፩ቆሮ፡ ፲፬፡ ፯)።

—፤ መናገር፡ መቀባጠር፤ መድገም፡ ማነብነብ። መቀ ባጠርና፡ ማነብነብ፡ የከፋ፡ ናቸው፤ ነበየን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ነቢበ፡ ብዙኀ፡ ነገር። ሶበ፡ አኀለቁ፡ ነቢበ፡ ዘንተ፡ ነገረ። ንብብ፡ ለእመ፡ አብሑክ። አ ፉሁ፡ ለእግዚ፡ ነበበ፡ ከመ፡ ዝ፡ (ኢዮ፴፩፡ ፴፯። ሉቃ፡ ዕዝ፭፡ ፩። ሢራ፴፭፡ ፯። ኢሳ፳፬፡ ፫)። በነበበና፡ በሰ ብሐ፡ ፈንታ፡ አንበበ፡ ተናበበ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ወአንበበት፡ ዮዲት፡ በዛቲ፡ ስብሐት። ኣነብብ፡ ለስ ምክ። መንፈሰ፡ እግዚ፡ ይትናበብ፡ በላዕሌከ። ወይ ትናበብ፡ በእሳት። ኢይደሉ፡ ለባሕታዊ፡ ተናብቦ፡ ቃል፡ ስርግው፡ (ዮዲ፲፯፡ ፩። ኢሳ፳፭፡ ፩። መቃ፡ ገ፳፭። ሳታት፡ ፊልክ)።

ነቢብ፤ (ጥሬ፡ ዘር)፤ ንባብ፡ ጩኸት፡ ነገር፤ ለፈፋ፡ ልፍለፋ፡ ድጋም። ዕለት፡ ለዕለት፡ ትጕሥዕ፡ ነቢበ። ከመ፡ ትጽደቅ፡ በነቢብከ። ዐቃቤ፡ ነቢብ። ለዘያበዝኀ፡ ነቢበ፡ ይትቋጥዕዎ፡ (መዝ፡ ፲፰ና፡ ፶። ግብ፳፬፡ ፩። ሢራ፳፡ ፰)።

ነባቢ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የ ሚነብ፡ የሚጮኽ፤ ተናጋሪ፡ ቀባጣሪ፤ አፈኛ፡ ምላሰኛ፤ ለፋፊ፡ ለፍላፊ። ብእሲ፡ ነባቢ። ነፍስ፡ ነባቢት። ል

ብን፡ነባቢት፡ ዘታወፅእ፡ቃለ ። ነባብያነ፡ ሐሰት ፡
(መዝ ፡ ፻፵፱ ። ቅዳ ። ፊላስ ። ፩ጢሞ ፡ ፱ ፡ ፪) ።

አንበበ፤ አነበበ ፡ አስነበበ፤ አስሞኘ ፡ አናገረ ።
ክመ፡ ይዘምሩ፡ወያንብቡ። ያነብቡ፡ ደቂቀ፡ አሮን፡
ወይነፍኁ ፡ በቀርነ ፡ ዝብጦ ። ስእኑ ፡ አንብቦታ ፡ ለይ
እቲ፡ መጽሐፍ ። ለበሃማን፡ ያነብቦሙ ። ዘአንበበ
ክሙ፡ ሶቤሃ፡ ንቡ፡ (፩ዜና ፡ ፮ ፡ ፴፩ ። ሚሊ፯ ፡ ፲፮ ። ዳ
ንሸ ፡ ፰ ። ማርጺ ፡ ፴፩ ። ፲፫ ፡ ፲፩) ።

አንባቢ፤ በቁሙ፤ አናጋሪ ፡ አስጨኺ፤ አስነ
ባቢ ። በቀኖት ፡ አንባቢ ፡ ወሰማዒ ። አንባብያኒሁ፡
ለዝንቱ፡ መጽሐፍ፡ (ፊልክ ። አዋል) ።

ተነበ፤ ተነበበ ፡ ተደገመ፤ ተነገረ ፡ ተሞኘ ፡ ተ
ዜመ ። መጽሐፍ፡ ዘተነበ ፡ ቅድሙ ፡ ንጉሥ ። በእ
ንተ፡ጸሎት፡ዘይትነበብ፡ዲበ፡ማይ። ዘኢይትነበብ፡
ኅቡእ። እምነግህ ፡ ይትነበብ ፡ ቅድሳቱ፡ (፪ዜና ፡ ፴፬ ፡
፳፬ ። ዲድ ፡ ፵ ። መዝ ፡ ፶ ። ሚሊ፵፯ ፡ ፲) ።

ንቡብ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ብብት)፤ የነበበ ፡ የተ
ነበበ ፡ የተነገረ ።

ንቡብ፤ (ዕብ ፡ ናቡብ)፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤
ባዶ ፡ ፍልፍል፤ የሚነፋና ፡ የሚመታ ፡ ንዋየ ፡ ማሕሌት፤
እንቢልታ ፡ ዋሽንት ፡ ቱልቱላ ፡ ቀንደ ፡ መለከት፤ ከበሮ ፡
ነጋሪት ።

ንበት፤ መንበብ፤ መነበብ፤ አነባበብ፤ ንባብ ።
ጽንዐ፡ ንበቱ፤ ተሊወ፡ ንበቱ። በመትልወ፡ ንበቱ፡
(መቅ ፡ ወን ። ሄርማ) ።

ንባብ፤ በቁሙ ፤ ነገር ፡ ቃል፤ ጨኸት ። ንባ
ብኪ፡ አዳም ። ንባበ፡ እግዚ ። ተወከፍ፡ ንባበ፡ ዚ
አየ ። በአብዝኖ፡ ንባቦሙ ፡ (ማሕ፱ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፰ ።
ምሳ፱ ፡ ፲፫ ። ማቴ፮ ፡ ፯) ። በፍጻሜ ፡ ፈንታ ፡ ንባብ ፡
ይባል ፡ (መክ፲፱ ፡ ፲፫) ።

ምንባብ፤ (ባት)፤ ማንበቢያ፡ የንባብ ፡ ቦታ ።
ምንባበ፡ መጻሕፍት፡ ይኩን፡ እቱተ ፡ ሕቀ፡ እም
ሥዋዕ ። መጻሕፍተ፡ ምንባብ፡ (ኪዳ ። ቅዳ) ።

—፤ የንባብ ፡ መጽሐፍ ። ግጽው ፡ ስንክሳር፤ ገድል ፡
ታምር፤ በየውስጡ ፡ ያለው ፡ ምዕራፍ ፡ ክፍሉ ። ተፈ
ጸመ ፡ ምንባብ ፡ ዘወርኅ ፡ ሠኔ ። አርእስተ ፡ ምን
ባብ፡ ዘይትነበብ ፡ ላዕለ ፡ ሙታን ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፴ ።
ግንዘ) ።

ተናበበ፤ በቁሙ ፤ ተነጋገረ ። መላእክት ፡
ተናበቡ፡ ምስለ፡ አይሁድ ። ኢይትናበቡ ፡ በበይና
ቲሆሙ፡ በነገረ ፡ ሥላቅ ፡ ወኅፍረት ፡ (አፈ ፡ ድ፩ ።
ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

አስተናበበ፤ አናበበ፤ አነጋገረ፤ አዛረፈ ፡ ዘር
ፍና ፡ ባለቤት ፡ አደረገ፤ መጽሐፍን ፡ ከመጽሐፍ ፡ ሰውን ፡
ከሰው፤ ስምን ፡ ከስም ።

ነበዘ፤ (ይነብዝ ፡ ይንብዝ፤ ነቢዝ)፤
በቁሙ፤ ሰረቀ ፡ ወሰደ፤ አጠፋ ፡ አበላሸ፤ የሌባ ፡ የደዌ ፡
(ዐማርኛ) ።

አንበዘ፤ አስነበዘ፤ አሶሰደ ፡ ልብ ፡ አሳጣ ፡ አቅ
በዘበዘ ። ተንበዘ ፡ ተቅበዘበዘ፤ ዕውቀቱ ፡ ጕልበቱ ፡ አ
ነስ ፡ ጐደለ ፡ ተከፈለ፤ ተሰፋ ፡ ቈረጠ ። አንበዘ፡ ልቡ ።
ያንብዝ፡ አብድ፡ እስከ፡ ይነግር፡ ቃለ፡ ዘሰምዐ ። አ
ንበዙ፡ ሶበ ፡ ርኅቡ ። አንበዙ ፡ እምሥቃይ ። አንበ
ዘት ፡ ነፍስየ ፡ በላዕሌየ ። አንበዘት ፡ ነፍሶሙ ፤ እ
ስመ፡ ዐገትዎሙ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ሚሊ፲፱ ፡ ፲፩ ። መላ፰ ፡
፱ ። ፲ ፡ ፲፯ ። ሰቈ፫ ፡ ፳ ። ዮዲ፯ ፡ ፲፱) ። መጣፍ ፡ ግን ፡
ዐንበዘ ፡ የዐንብዝ ፡ ዕንቡዝ ፡ ዕንባዜ ፡ እያለ ፡ በዐይን ፡
ይጥፋል፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው፤ ነዘረንና ፡ አንዘረን ፡
እይ ።

እንቡዝ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ብዝት)፤ በቁሙ ፤
ልቡ ፡ የጠፋ፤ የተነበዘ ፡ ነባዝ፤ ንብዝ ፡ ቅብዝብዝ፤
ሰካር ፡ እብድ ። ሰብእ ፡ እንቡዛን ። ብእሲት ፡ እንብ
ዝት ። እንቡዛነ ፡ልብ፡ ወድንቅዋነ፡ እዝን፡ (ኢሳ፳፩ ፡
፩ ። ፶፱ ፡ ፮ ። መጽ ፡ ምስ) ። ዕንቍ ፡ ወይም ፡ ለይቶ ፡
ብሉር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እንቡዝ ፡ ይባል፤ የመላሽ ፡
ስሕተት ፡ ነው፤ ዝሎፍን ፡ እይ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፲፰) ።

እንበዜ፤ መ(ን)ነብዝ፤ መቅበዝበዝ ፡ ድካም ፡
ሕጸጽ ፡ ስካር ፡ እብደት ፡ ልብ ፡ ማጣት ። ሕማመ ፡ እን
በዜሃ ። እንባዜ ፡ ነፍስ ። እንባዜ ፡ ስካር ። እንባዜ ፡
ልብ ። ጠበ ፡ እምእንባዜሁ ፡ (ኪዳ ። መዝ ፡ ፶፱ ።
መጽ ፡ ምስ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲ ። ገድ ፡ ተክ) ።

እንብዝና፤ ልበ ፡ ቢስነት፤ ጭንቀት ፡ ጥበት ።
እንብዝና ፡ ነፍሶሙ ፡ (ዘፀ፮ ፡ ፱) ። ድንባዝን ፡ እይ፤
የዚህ ፡ ጥሬ ፡ ነው፤ ድሕንጻ ፡ የሐነጸ ፡ ጥሬ ፡ እንደ ፡
ኾነ ።

ነቢሐ፤ ሐት፤ (ነብሐ ፡ ይነብሕ ፡ ይን
ባሕ ። ዕብ ፡ ናባሕ ። ሱር ፡ ንባሕ ። ዐረ ፡
ነበሐ)፤ መጮኽ፤ ቡሕ ፡ ቡሕ ፡ ማለት፤ የውሻ ፡ የጕ
ንቁናም ። ይነብሕ ፡ ከመ ፡ ከልብ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

አንብሐ፤ አጮኸ፤ አስጮኸ ። ጕንባሕን ፡ እይ፤
የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው፤ ግንባር ፡ የነበረ ፡ ዘር ፡ እንደ ፡ ኾነ ።

አንባሕብሐ፤ አው ፡ **አንበሐብሐ**፤
አንቧቧ፤ ተንቧቧ ፡ ተንፏፏ ፡ ተንቧቧ፤ የፈላሽ ፡ ውሃ ።
እምቅድመ ፡ ያንበሐብሑ ፡ ወሓይዝተ ፡ አፍላግ ።
ወሓይዝት ፡ እለ ፡ ያንበሐብሑ ፡ (ቅዳ ፡ አፈ ። መጽ ፡
ምስ) ።

መንበሐብሕ፤ አው ፡ **ምንባሐብሕ**፤
(ሓት)፤ የሚንቧቧ ፡ የገደል ፡ ውሃ ፡ ቧቧቴ ፡ ፏፏቴ፤
ጕርፍ ፡ ማዕበል፤ ተወርውሮ ፡ ከደንጊያ ፡ ላይ ፡ ሲያርፍ ፡
ወይም ፡ ርስ ፡ በርሱ ፡ ሲዋጋ ፡ ሲላለፍ ፡ ሲጋጭ ፡ ሲተላ
ለፍ ፡ ብዙ ፡ የሚጮኽ ፡ ከሩቅ ፡ የሚሰማ ። ድምፀ ፡ ም
ንባሐብሓተ ፡ ማይ ፡ ዘየሐውር ፡ በኀይል ። ውሒዝ ፡
ዐቢይ ፡ ዘይወርድ ፡ በኀይል ፡ እምውስተ ፡ ምንባ
ሐብሓት ። ጸራቅሊጦስ ፡ መንበሐብሓተ ፡ ጥምቀ
ትነ ። ክርስቶስ ፡ አምላኪየ ፡ ወተስፋየ፤ ወዕፀ ፡ መስ
ቀሉ ፡ በትረ ፡ ሃይማኖትየ፤ ወርግዘተ ፡ ገቦሁ ፡ መንበ

ሐብሓተ፡ጥምቀትየ፡(ጥበ፲፯፡፲፯። ኢሳ፲፯፡፲፫። መጽ፡ ምስ)።

ንብሕ፤ አው፡ ንባሕ፤ የውሻ፡ ጩኸት፤ አጭጨኸ።

ነበሕባሕ፤ የውሃ፡ ጩኸት፡ ድምጡ፡ ተመ ማው።

ነበጠ፤ (ዐረ። ዕብ፡ ናባጥ)፤ ፈላ፡ ገነ ፈለ፤ በዝቶ፡ ወጣ፡ በቀለ፤ ያንበጣ፡ ያሸን፡ የጉንዳን፡ የቡቃያ፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

አንበጠ፤ አፈላ፡ አወጣ፤ አበቀለ።

እንቡጥ፤ በቁሙ፤ ያበባ፡ እኸል፡ ዛላ፡ ከን ፍሬው።

አንበጣ፤ (ብ፡ አናብጥ)፤ በቁሙ፤ ከም ድር፡ የሚፈላ፡ ፮፡ እግርና፡ ፬፡ ክንፍ፡ ያለው፤ጥማር፡ የቅጠል፡ ያዝመራ፡ ጠላት። ይቤ፡ወመጽአ፡አንበጣ። ወራእዮሙ፡ለእልክቱ፡አናብጥ፡(መዝ፡፻፬። ራእ፡ ፱፡ ፯)።

አንበጣ፤

ነበየ፤ (ይኔቢ፡ ይነቢ፤ ነብዮ። ነቢብ፡ ነበ፡ ነበበ)፤ ነባ፡ ተነባ፡ ነቢይ፡ ኾነ፡ ትንቢት፡ ተና ገረ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በነበየ፡ ፈንታ፡ ተነበየ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ወፈጺሞ፡ተነብዮ። በከመ፡ተነበየ፡ ሔኖክ። ተነበይ፡ለነ። ተነበየ፡በትንቢት፡መለኮታ ዊት። ብእሲ፡ ተነባዩ፡ (፩ነገ፡ ፲፡ ፲፫። ይሁ፡ ፲፬። ሉቃ፳፪፡ ፳፬። ስንክ፡ የካ፲፩። ዮሴፍ)።

ነባዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት። አው፡ ነ ቢይ፡ ይት፡ ያን፡ ያት። ዕብ፡ ናቤእ። ሱር፡ ንቢያ። ዐረ፡ ነቢይ)፤ በቁሙ፤ የሚተነባ፡ ተንቢ፡ ነባቢ፤ መንፈስ፡ ትንቢት፡ ያደረበት፡ ራእይ፡ የሚያይ፡ ትንቢት፡ የሚናገር፤ ሰባኪ፡ መምህር። ነቢየ፡ያነሥእ፡ ለክሙ፡እምአንዊክሙ። ኢኮንኩ፡ነቢየ፡ወኢወ ልደ፡ነቢይ። ሶበሁ፡ነቢይ፡ውእቱ፡እምኢያእመ ረኑ፡ምንት፡ብእሲታ፡(ዘዳ፲፰፡፲፭። ዓሞ፯፡፲፬። ሉቃ፯፡፴፱)። ብእሲት፡ነቢይት። ሕልዳና፡ነቢይት። ሐና፡ነቢይት። ዜብላ፡ነቢይተ፡ዚኣሆሙ፡ለዕል ዋን፡(ኢሳ፰፡፫። ፩ነገ፡፳፪፡፲፬። ሉቃ፪፡፴፮። ዲድ፡ ፳፭)።

ነቢያዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የነቢይ፡ ወገን፡ ነቢይ፤ ረድ፡ ደቀ፡ መዝሙር፤ ሀብተ፡ ነቢይ፡ የተሰጠው፡ እንደ፡ ኢያሱና፡ እንደ፡ ኤልሳዕ፡ ያለ። ማ ርያም፡ነቢያዊት። ቤቴነዋ፡ነቢያዊት፡(ዘፀ፲፭፡፳። ስንክ፡ ኅዳ፪)።

ነቢያን፤ (ያት። ዕብ፡ ንቢኢም)፤ በ ቁሙ፤ ነቢያቶች። ያን፡ የወንዶች፡ ያት፡ የሴቶች፡ ነው፤ ያ፡ በጣም፡ ይጠብቃል፤ ይኸውም፡ ዐቢይ፡ ያን፡ ያት፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው። መጽሐፍ፡ ግን፡ ወንድና፡ ሴት፡ ሳይለይ፡ የሴቶቹን፡ ለወንዶች፡ ሰጥቶ፡ ያንኑም፡ አላ ልቶ፡ በነቢያን፡ ፈንታ፡ ነቢያት፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕ ተት፡ ነው። ኵሎሙ፡ነቢያት፡እለ፡እምአመ፡ሳሙ ኤል። ወቦቱ፡ ሐሳውያነ፡ ነቢያት። እስመ፡ መን ፈስ፡ነቢያት፡ ይትኤዘዝ፡ ለነቢያት። ዐሠርቱ፡ ወ ክልኤቱ፡ነቢያት፡(ግብ፫፡፳፬። ፪ጴጥ፡፪፡፩። ፩ቆሮ፡ ፲፬፡ ፴፪። ሢራ፵፱፡ ፲)። ዳግመኛም፤ ዜና፡ መዋዕል፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ነቢያት፡ ኖብያት፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ውስተ፡ መጽሐፈ፡ (ነቢ)ኖብያቲሆሙ፡ ለነገ ሥት፡ ይሁዳ። መጽሐፈ፡(ኖብ)ነቢያት፡መዋዕሊ ሆሙ፡ለነገሥት፡ይሁዳ፡(፫ነገ፡፲፬፡፳፱። ፲፭፡፯)።

አነበየ፤ አስነበየ፡ አስተነባ፤ ትንቢት፡ አናገረ፤ ነቢይ፡ አደረገ። ኪያሁ፡አመነየት፡ወአነበየት፡(ቅዳ፡ አትና)።

ትነበየ፤ ተተነባ፡ ተነገረ፤ ትንቢቱ፡ ከነቢዩ፡ አፍ፡ ወጣ፡ ተሰማ።

ንቡይ፤ (ያን፡ ያት፡ ቢት)፤ የተተነባ፤ የተነ ገረ፡ ንግር።

ትንቢት፤ (ብ፡ ትንቢታት፤ አው፡ ትን ባያት)፤ በቁሙ፤ ራእይ፡ ንግር፡ ገና፡ ወደ፡ ፊት፡ የ ሚመጣ፡ ነገር፤ አስቀድሞ፡ የሚታይና፡ የሚገለጥ፡ ከ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ የሚሰጥ። መንፈስ፡ትንቢት። ወይኑ ግሩ፡በትንቢቶሙ። ሶበ፡ሰምዑ፡ዘንተ፡ ትንቢተ፡ (ኩፋ፡ ፴፩። ሢራ፵፬፡ ፫። ፪ዜና፡ ፲፭፡ ፰)። በእንተ፡ እላ፡ራእያት፡ወትንቢታት። እንዘ፡ታነብቡ፡ወትጼ ልዩ፡እምነ፡መዝሙራት፡ ወትንቢታት፡ ወአሪት። እግዚ፡ፈጸመ፡ትንባያተ፡(ዕር፡ ኢሳ፲፩፡ ፵፩። ፍ፡ ነ፡ ፲፬። ደራሲ)።

ናበለ፤ (ዕብ፡ ናባል፤ አረጀ፡ ደረቀ፡ ተ ለየ፡ ተነጠለ)፤ በቁሙ፤ ጮኸ፡ ተመመ፤ የጉርፍ፡ የማዕበል።

ኔባል፤ (ዕብ፡ ኔቤል)፤ የማስ፡ ፈቀን፤ ቀር በታ፡ ርኰት፡ ራዎት። ዝቅን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አ ንድ፡ ነው፤ ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ገንቦ፡ ፀፍሻት፡ ይሉ ታል። በመስፈርተ፡ኔባል፡ ወይን፡(፩ነገ፡ ፩፡ ፳፬። ፪ነገ፡ ፲፯፡ ፩። ሆሴ፫፡ ፪። ገድ፡ ተክ)።

ናብል፤ ናብሊስ፤ (ሳት። ዕብ፡ ኔቤል። ጽር፡ ናብሌስ)፤ ንዋየ፡ ማሕሌት፤ ውስጠ፡ ክፍት፡ ፀቈዳ፡ የተጠፈረ፡ የክራርና፡ የበገና፡ የነጋሪት፡ ዐይነት። ስሙ፡ አንድ፡ ሲኾን፡ ዐይነቱ፡ ብዙ፡ ነው፤ ፳ና፡ ፳፡ ይኾናል። በላም፡ለቃልኪ፡እምድምፀ፡ናብሊስ፡ አዳም፡ (ደራሲ። ፪ነገ፡ ፮፡ ፭። ፩ዜና፡ ፲፭፡ ፳፯። ፪ዜና፡ ፱፡ ፲፩)።

ነቢዕ፤ ዖት፤ (ነብዐ፡ ይነብዕ፡ ይንባዕ። ዕብ፡ ናባዕ። ሱር፡ ንባዕ። ዐረ፡ ነበዐ)፤ መን

ባት ፤ መመንጨት ፤ መፍለቅ ፡ መፈልፈል ፤ መፍሰስ ፡ መ ግንፈል ፤ የውሃ ፡ የእንብ ።

አንብዐ ፤ አንባ ፡ አስቀሰ ፤ አፈለቀ ፡ አፈሰሰ ። አ ኅብዐ ፡ እመ ፡ ርኢኩ ፡ ሰብአ ፡ ሕሙመ ። አንብዐ ፡ ታን ብዕ ፡ ዐይንየ ። ያንብዓ ፡ አዕይንቲክሙ ፡ (ኢዮ ፲፮ ፡ ፳፳ ። ዮሴፍ ። ኤር ፱ ፡ ፲፰) ።

—፤ አስነባ ፤ አስለቀሰ ። ዐይኖ ፡ ያንብዕ ፡ ለከ ፡ ጸላኢከ ፡ (ሚራ ፲፪ ፡ ፲፯) ።

አንብዕ ፤ (ብ ፡ አናብዕ) ፤ እንባ ፡ እንባ ፡ የ ልቅሶ ፡ ፍሬ ፡ የሐዘን ፡ ጠበል ፡ ካይን ፡ የሚፈልቅ ፡ የ ሚፈስፍል ፤ የሚፈሳ ፡ የሚገነፍል ። እንብ ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ አንብዐ ፡ ሥጋ ፡ አንብዐ ፡ ጸጋ ፤ ወይም ፡ ሥጋዊና ፡ መንፈሳዊ ። ፈልፈለ ፡ አንብዕ ። ይውሕዝ ፡ አንብዕ ፡ ከመ ፡ ማየ ፡ ክረምት ። ዘደጕጸ ፡ ዐይኖ ፡ ያወርድ ፡ አንብዐ ። በአንብዕ ፡ ውዑይ ። ነገር ፡ በእንተ ፡ ፍል ጠተ ፡ አናብዕ ። እስመ ፡ አንብዐ ፡ አእሩግ ፡ ፍጹማን ፡ ሁብት ፡ እምግዚ ፡ በጸጋ ፤ ወኢኮነት ፡ እምፍጥረት ፡ (ኤር ፱ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። ሚራ ፳፪ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ተ፴፩ ። ማር ፡ ይሥ፱ ። ፈልክ ፡ ፳፯) ።

አንበ ፤ በቁሙ ፤ ኮሬ ፡ ኾሬ ፡ እንብ ፡ እንብ ፡ የሚል ፡ የጨው ፡ ዐፈር ፤ ወይም ፡ ውሃ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ኅምበ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዐዘቅት ፡ ናጥ ራን ፡ ዘውእቱ ፡ ኅምበ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፫) ።

ነበጽራው ፤ (ዕብ ፡ ባጸሬት ፤ ባጸር+ከ በበ ፡ አስጨነቀ ፡ ውሃ ፡ ነጣ) ፤ ውኃደተ ፡ ዝናም ፡ ሕጸጸ ፡ ማይ ፡ ሕጸጸ ፡ ሲሳይ ፤ ጭንቅ ፡ ጥብ ፡ ዐጸባ ፤ ን ዳድ ፡ ትኵሳት ፡ ወባ ። በነበጽራው ፡ ፈንታ ፡ ነበርዓው ፡ ይላል ፤ የቅምጥ ፡ እንቅልፍ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ኵፋ ፡ ፳፫) ።

ነቢር ፤ **ሮት** ፤ (**ነበረ** ፤ **አው** ፡ **ነብረ** ፡ **ይነ ብር** ፡ **ይን(ብ)በር**) ፤ ሀልዎ ፤ መኖር ፡ መቈየት ፡ መዘ ግየት ። ኢይትበደር ፡ ብዕል ፡ እምነቢረ ፡ ጥዑይ ። ነ በረ ፡ ህየ ፡ አሐደ ፡ ወርኀ ። እስመ ፡ መጠነ ፡ ዝ ፡ መዋ ዕል ፡ ይነብራ ፡ እንዘ ፡ ይትኄረሳ ፡ (ሚራ ፴፭ ፡ ፱ ። ዮዲ ፲ ። አስቴ፪ ፡ ፲፪) ።

—፤ መቀመጥ ፤ ጕብ ፡ ጕች ፡ ቍጭ ፡ ዘርፈጥ ፡ ማለት ፤ በምድር ፡ ላይና ፡ በወንበር ፡ ላይ ፡ ማረፍ ፡ መተጣጠፍ ። ንበሪ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ነበረ ፡ ዲበ ፡ መንበር ። ነቢረ ፡ ፍጽም ፡ በውስተ ፡ አዕዋዳት ። ነበሩ ፡ ዐውደ ፡ ለኵን ኖቱ ፡ (ኢሳ፵፯ ፡ ፩ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፳፫ ። ማቴ፳፫ ፡ ፯ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ። ተጽሕፈ ፡ ተነግረ ፡ ተብህለ ፡ በማለት ፡ ፈ ንታ ፡ ነበረ ፡ ይላል ። ነበረ ፡ ውስተ ፡ ቀኖና ፡ ዘነገሥት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፪) ።

ነባሪ ፤ (**ሪት** ፡ **ርያን** ፡ **ያት** ፤ **በርት**) ፤ በ ቁሙ ፡ የሚኖር ፡ ኗሪ ፡ ነዋሪ ፡ ነባር ፡ ተቀማጭ ። ማኅ ደር ፡ ነባሪ ። ነበርት ፡ ዐውድ ፡ (ግንዘ ፡ አዋል) ።

—፤ ቤተ ፡ ሰብ ፡ ባሪያ ፡ የቤት ፡ ውልድ ፤ አሽከር ፡ ወታ ደር ፡ ሎሌ ። ነባሪከ ፡ ዘይትቀነይ ፡ ለከ ። ወሚመ ፡ ዳ ዊት ፡ ነባሬ ፡ ውስተ ፡ ሰርያ ። ነባሪ ፡ ወእግዓዚ ፡ (ሚራ ፱ ፡ ፱ ። ፪ነገ ፡ ፰ ፡ ፯ ። ገላ፫ ፡ ፳፰) ።

ንቡር ፤ (**ራን** ፡ **ራት** ፡ **ብርት**) ፤ ያለ ፡ የኖረ ፡ የነበረ ፤ የተቀመጠ ፡ ቅምጥ ፤ ጽሑፍ ። ትዜንር ፡ ንቡ ረከ ፡ ውስተ ፡ ቤትከ ። ልማድ ፡ ንብርት ። ዘንቡር ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ አንቀጽ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲ ። መቅ ፡ ወን ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ንቡረ ፡ **እድ** ፤ እጁን ፡ የጫነ ፡ ያኖረ ፤ ወይም ፡ እጅ ፡ የተጫነበት ፡ በሹመትና ፡ በቡራኬ ፡ ጊዜ ። ያኵስ ምን ፡ አለቃ ፡ ንብሪድ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ በእ ንብሮተ ፡ እድ ፡ የተሾመና ፡ የሚሾም ፡ ጳጳስ ፡ ሊቀ ፡ ጳ ጳስ ፡ ማለት ፡ ነው ። አ ፡ አበዊነ ፡ ንቡራነ ፡ እድ ፡ ሥዩ ማን ፡ እለ ፡ መትልዋነ ፡ ሐዋርያት ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ንብረት ፤ በቁሙ ፤ መኖር ፡ መቀመጥ ፡ አቀማ መጥ ፤ ኗሪነት ፡ አኗኗር ፡ ኑሮ ። ኀላፊ ፡ ውእቱ ፡ ንብ ረት ፡ ዝ ፡ ዓለም ። ንብረተ ፡ ከዋክብት ። ንብረተ ፡ ነፍ ስየ ፡ ወሥጋየ ፡ በእዴሁ ፡ እኁዝ ። እምንብረቱ ፡ ላ ዕለ ፡ መንበር ። ንብረተ ፡ መናቅዐትኪ ። ናሁ ፡ ንብረታ ፡ ለዛቲ ፡ ሀገር ፡ ሠናይት ፡ (፩ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፳፱ ። ጥበ፯ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯ ። ፈልክ ፡ ፲፭ ። ማሕ፯ ፡ ፪ ። ፪ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፱) ።

ኑባሬ ፤ (**ርያት**) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አኗኗር ፡ ኑሮ ፤ አቀማመጥ ። ተዘምዶ ፡ ዘኑባሬ ። ሥነ ፡ ሥርዐቶሙ ፡ ወኑባሬሆሙ ። ማእከለ ፡ እንስሳ ፡ ኑባሬ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፪ ፡ ፫ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ኅዳ፫) ።

ነባር ፤ (**ራት**) ፤ በቁሙ ፤ ብቸኛ ፡ ቃል ፡ የግስ ፡ ፪ኛ ፡ ክፍል ፤ አንቀጽና ፡ ስም ፡ አገባብ ።

ማንባር ፤ በቁሙ ፤ ፍጽምን ፡ እይ ። ገ ፡ ከገጽ ፡ የመጣ ፡ ነው ።

ገንበረ ፤ ገነበረ ፡ አገነበረ ፤ ባዕድ ፡ ኾነ ።

አንበረ ፤ አኖረ ፡ አስቀመጠ ፤ አቈየ ፡ አዘገየ ። ታንብሮ ፡ ዲበ ፡ ገሐፍት ። ያነብሮሙ ፡ ለነገሥት ፡ ዲበ ፡ መናብርት ። አብ ፡ እግዚአ ፡ ዡሉ ፡ እምአባግዒሁ ፡ አ ሐደ ፡ ሴልያስሀ ፡ አንበረ ፡ ለሞት ፡ እንግዳ ፡ ዘይመ ጽእ ፡ ድኅረ ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፫ ። ኢዮ ፲፪ ፡ ፲፰ ። ቅኔ) ።

—፤ ጣፈ ፡ ደረሰ ፤ ጦፎ ፡ አኖረ ። አንበርያነ ፡ ቃል ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘነሥአ ፡ እመጻሕፍተ ፡ ሐሰት ፡ እንተ ፡ አ ንበርዋ ፡ ከሓድያን ፡ ወአብአ ፡ ኀበ ፡ ቤተ ፡ ክር ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ፡ ፪) ።

አንብሮ ፡ **እድ** ፤ የቡራኬ ፡ ጸሎት ፡ ከቍርባን ፡ በኋላ ፡ ሕዝቡን ፡ ሲያሰናብት ፡ ቄስ ፡ የሚደግመው ። ይ ኸውም ፡ በየቅዳሴው ፡ ጫፍ ፡ ባ፲፱ቱ ፡ ኹሉ ፡ ይገኛል ።

መንበር ፤ (**ብ** ፡ **መናብርት**) ፤ በቁሙ ፤ ወ ንበር ፡ ግርንቡድ ፤ መኖሪያ ፡ ማረፊያ ፡ መቀመጫ ፤ ዙ ፋን ፡ እትሮንስ ፤ ድንክ ፡ አረፍት ፡ መደብ ፤ ለመቀመጫ ፡ የተለየ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ በታ ። ወናሁ ፡ መንበር ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ። ወበዐውዱ ፡ ለውእቱ ፡ መንበር ፡ ዕሥራ ፡ ወአርባዕቱ ፡ መናብርት ። መናብርተ ፡ ቤተ ፡ ዳዊት ። መንበረ ፡ ቀሳውስት ፡ (ራእ ፬ ፡ ፪ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፻፳፩ ። ሲኖዶ) ።

—፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ መልአክ ፤ የኪሩብ ፡ ወገን ፡ ኪሩብ ፡ ጸዋሬ ፡ መንበር ። መናብርት ፡ ወንይላት ፡ (ቅዳ ፡ ባስ) ።

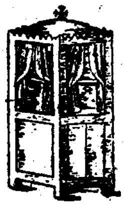

መንበር ፡

ምንባር ፤ (ራት) ፤ መኖሪያ ፡ መቀመጫ ፤ ቦታ ፡ ስፍራ ፡ ጉባኤ ፡ ሸንጎ ፡ አደባባይ ። እግዚ ፡ ዘተናገረ ፡ ምስለ ፡ አቡነ ፡ አብርሃም ፡ በላዕለ ፡ ዕፀ ፡ ምንባር ። ኵሎሙ ፡ ይበሊ ፡ በውስተ ፡ ምንባሩ ። ኢይትሐወስ ፡ እንከ ፡ እምንባሩ ። ምንባራት ፡ ንዋየ ፡ ሐቅል ። ሄሮድስ ፡ በንእሱ ፡ የሐውር ፡ ኀበ ፡ ምንባረ ፡ ማእምራን ፡ ከመ ፡ ይትመሀር ፡ እምኔሆሙ ፡ (ቅዳ ፡ ጎር ። ኢዮ፲፱ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፵፯ ፡ ፯ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፳፯ ። ዮሴፍ) ። በምንባር ፡ ፈንታ ፡ መንበር ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። መንበረ ፡ መስተማልቃን ፡ (መዝ ፡ ፩) ።

መንበርት ፤ (ታት) ፤ ንብረት ፤ አኗኗር ፡ ኑሮ ። እምነገሀ ፡ እስከ ፡ ሠርክ ፡ ትትዐሎ ፡ መንበርት ፡ (ሢራ፲፰ ፡ ፳፮) ።

—፤ ዕድሜ ፡ ዘመን ፡ መዋዕል ። እመኒ ፡ ኖኀ ፡ መንበርቶሙ ፡ (ጥበ፫ ፡ ፲፯) ።

—፤ ጥሪት ፡ ገንዘብ ፤ ምግብ ፡ (ሉቃ፰ ፡ ፲፬ ። ፩ዮሐ ፡ ፪ ፡ ፲፮ ። ፫ ፡ ፲፯ ። ማር፲፪ ፡ ፵፬ ። ዲድ ፡ ፲፬) ። ተሀየይ ፡ ለመንበርትከ ፡ ሥጋዊት ፡ ወአስተሐምም ፡ ለመንበርትከ ፡ መንፈሳዊት ፡ (ፊልክ ፡ ፸፯) ።

ተናበረ ፤ ተነባበረ ፤ ተቀማመጠ ፤ ንብብር ፡ ኾነ ። አነባበሮ ፡ እንዲሉ ።

አስተናበረ ፤ በቁሙ ፤ አነባበረ ፤ አቀማመጠ ፤ አበጀ ፡ አዘጋጀ ፡ አሰናዳ ፤ ሰደረ ፡ ደረደረ ። አስተናበረ ፡ ዕፀወ ። ቅዳሕ ፡ ወይኖ ፡ ወአስተናብር ። አስተናበረ ፡ አድባረ ፡ ወአውግረ ። አበው ፡ አስተናበሩ ፡ ቀኖና ሆሙ ። ወአስተናበረ ፡ ምዕራፋተ ፡ (ሮንገ ፡ ፲፰ ፡ ፴፫ ። ዳን፲፫ ፡ ፲ ። ቅዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ። አቡሻ ፡ ፪) ።

ነበርየው ፤ የቅምጥ ፡ እንቅልፍ ፡ እንጕልቻ ። የው ፡ የብየው ፡ ክፋይ ፡ ነው ፤ በፀወን ፡ እይ ። በነበርየው ፡ ፈንታ ፡ ነበጸራው ፡ ይላል ፤ ፍችውን ፡ በቦታው ፡ ተመልከት ። ነበርጸው ፡ ተብሎ ፡ በጸደይ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፡ የበረጸ ፡ ዘር ፡ ነውና ፡ ለምጥን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ቡሕነትንና ፡ ቋቍሻን ፡ ያሳያል ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫) ።

ነበስባስ ፤—ያይን ፡ አገላለጥ ፤—በስበሰ ።

ንብቲራ ፤ (ጽር ፡ ኒፒቲር) ፤ የማጠቢያና ፡ የመታጠቢያ ፡ ዕቃ ፤ ሰገን ፡ ዋዲያት ፡ ኾስኾስት ፤ ሰንና ፡ ብርት ። ንብቲራ ፡ ዘውስቴታ ፡ ማይ ፡ (ዮሐ፲፫ ፡ ፭ ። ፊልክ ፡ ፺፰፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ ሐምሌ) ።

ነጌ ፤—ዝኖን ፤—ነግሀ ፡ ነገየ ።

ነጕአ ፤—መታ ፡ ገጨ ፤—ነጕዐ ።

ነገበ ፤ (ዕብ ፡ ናጋብ) ፤ ደረቀ ፡ ፈረሰ ፡ ተፈታ ፤ የቦታ ።

አንገበ ፤ አነገበ ፡ ተሸከመ ፤ በጕያ ፡ በትከሻው ። አቃሰተ ፤ በሸክም ፡ ብዛት ።

ናጌብ ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ኔጌብ) ፤ ደቡብ ፤ ደቡባዊ ፡ ቦታ ፡ የብስ ፡ ሜዳ ፡ ቈላ ፡ በረሓ ፡ ምድረ ፡ በዳ ፤ የምድረ ፡ እስራኤል ፡ ዳርቻ ፡ የብንያምና ፡ የይሁዳ ፡ ክፍል ፡ ከቃዴስ ፡ በርኔ ፡ የሚዋሰን ፤ ቃዴስ ፡ በርኔም ፡ ሳይቀር ። አዜብን ፡ እይ ፡ (ኢያ፲፱ ፡ ፰ ። ሕዝ፳ ፡ ፵፯ ፡ ፵፯ ። ፳፩ ፡ ፬ ። ኤር፲፫ ፡ ፲፱) ። ውቅያኖስ ፤ ግብ ፡ ማይ ፡ ምግባእ ፡ ማይ ፡ ውሆችን ፡ ኹሉ ፡ ወደ ፡ ርሱ ፡ የሚስብ ፡ የሚሰበስብ ፡ የሚሸከምና ፡ የሚያነግብ ፡ ማለት ፡ ነው ። ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ ለይትጋባእ ፡ ማይ ፡ ካለው ፡ ይስማማል ፤ ገብአና ፡ ጋብአን ፡ ገበበን ፡ እይ ፤ ምስጢሩም ፡ ጕድጓድነትና ፡ ቈላነት ፡ ነው ። ወአመ ፡ ኀሙስ ፡ ትቤሎ ፡ ለዝኩ ፡ ማየ ፡ ናጌብ ፡ ከመ ፡ ያውፅእ ፡ አዕዋፈ ፡ ወዓሣተ ። እምቅድመ ፡ ይዕምቅ ፡ ማየ ፡ ናጌብ ። አውፅአሙ ፡ ለዘመደ ፡ አዕዋፍ ፡ እማየ ፡ ናጌብ ፡ (ሉቱ ፡ ዕዝ፬ ፡ ፶፬ ፡ ፶፰ ። መጽ ፡ ምስ ፡ ገ፳፯ ። ፳፯) ።

ነጎጋው ፤—መበከን ፤—ጎግዎ ፡ ጎገወ ።

ነጊድ ፤ ዶት ፤ (ነገደ ፡ ይነግድ ፡ ይንግድ ። ሱር ፡ ናጋድ ፡ ይንጎድ ፤ መራ ፡ ወሰደ ፤ ፈሰሰ ፡ ወረደ) ፤ ርቆ ፡ መኼድ ፡ መንጐድ ፤ መነገድ ፡ የብሱን ፡ ዙሮ ፡ ባሕሩን ፡ ተሻግሮ ፡ መሼጥ ፡ መለወጥ ፡ ማትረፍ ። ኢይክል ፡ ነጊደ ። እለ ፡ ይነግዱ ፡ በባሕር ፡ ወበየብስ ። ወዐርገ ፡ ውስተ ፡ ሐመር ፡ ይንግድ ፡ ምስሌሆሙ ። ጸባሕት ፡ እምነበ ፡ እለ ፡ ይነግዱ ። ነገደ ፡ በመክሊት ፡ (ኩፋ ፡ ፴፩ ። ኪዳ ። ዮናሕ ፡ ፫ ። ሮንገ ፡ ፲ ፡ ፲፭ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፯) ።

ነጋዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚኼድ ፡ ኸያጅ ፤ የሚነግድ ፡ ነጋጅ ፤ ነጋዴ ፡ መንገደኛ ። ውሉደ ፡ ብእሲ ፡ ነጋዲ ። ርእየ ፡ ለዝክቱ ፡ ብእሲ ፡ ነጋዲ ። ወናሁ ፡ ነጋድያን ፡ (ፊልክ ፡ ፭ ። መሳ፲፱ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፴፯ ፡ ፳፯) ።

ንግደት ፤ መኼድ ፤ መነገድ ፤ እንግድነት ። ንግደትከ ፡ ወእትወትከ ። ንግደተ ፡ ኢየሩሳሌም ። ወይኩን ፡ ንግደቱ ፡ ኀቤከ ፡ ዘእንበለ ፡ ፍርሀት ፡ (መዝ ፡ ፻፳ ። ገድ ፡ ተክ ። ግንዘ) ።

ንግድ ፤ በቁሙ ፤ የገበያ ፡ ሥራ ፡ ገበያ ። ለእመ ፡ ሖረ ፡ ውስተ ፡ ንግድ ፤ እው ፡ ውስተ ፡ ብሔር ፡ ርሑቅ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ የካ) ።

ንግድና ፤ ንግድ ፤ ነጋዴነት ፤ እንግድነት ፡ (ፈልክ ፡ ፻፶፱) ።

ነግድ ፤ (ዳን) ፤ እንግዳ ፡ መንገደኛ ፡ ዐድሮ ፡ ኸያጅ ። አፍቅሮ ፡ ነግድ ። ተቀብሎ ፡ ነግድ ። ወነግ ዳን ፡ አንትሙ ፡ እምሥርዐተ ፡ ተስፋ ። ፍቅረ ፡ ነግ ዳን ፡ (ሮሜ ፲፪ ፡ ፲፫ ። ዕብ ፲፫ ፡ ፪ ። ኤፌ ፪ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ጥቅ ፳፩) ።

መንግድ ፤ የሚነግድ ፤ ነጋዴ ። መኼጃ ፡ መን ገጃ ፤ መንገድ ፡ ገንዘብ ። በዘከነ ፡ መንግደ ፡ ይገብሩ ፡ (መስተ) ።

መንገድ ፤ በቁሙ ፤ ጥርጊያ ፡ ጐዳና ፡ መኼጃ ፡ መንጐጃ ። ኢትሑሩ ፡ መንገደ ። ኢዴሐ ፡ መንገደ ። ወበመንገድሂ ፡ እትመነደብ ፡ ዘልፈ ። ጥቃ ፡ መን ገድ ፡ (ኤር፫ ፡ ፳፭ ። ፲ ፡ ፳፫ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፳፮ ። ማቴ፳ ፡ ፴) ።

—፤ አካኼድ ፡ ጕዞ ፡ ርምጃ ፤ የመንገድ ፡ ሥራ ። ምስለ ፡ መስተኀይል ፡ ኢትኅበር ፡ መንገደ ። ምሯጸ ፡ ብ እሲ ፡ እንተ ፡ ይእቲ ፡ መንገደ ፡ ቀዳም ። ጸሎተ ፡ መ ንገደ ፡ ሰማይ ፡ (ሢራ፰ ፡ ፲፭ ። ግብ፩ ፡ ፲፪ ። ግንዘ) ።

—፤ ንግድ ፤ የንግድ ፡ ሥራ ፡ ችርቻሮ ። ስእነ ፡ ከመ ፡ ይሴሲ ፡ እሞ ፡ እመሂ ፡ በመንገድ ፡ ወእመሂ ፡ በግ ብር ፡ ዘይገብሩ ፡ ሰብአ ፡ ዓለም ፡ (ቀሌ) ።

አንገደ ፤ አስኬደ ፤ አስነገደ ። ጠማማ ፡ ሲሉ ፡ አንጋዳ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተነግደ ፤ ተነገደ ፤ ንግዱ ፡ ተደረገ ፡ (መንገዱ ፡ ተኼደ ፡ ታለፈ ፡ ተረገጠ) ። በመጽአ ፡ ፈንታ ፡ ተነግደ ፡ ይ ላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ሥራዊ ፡ ረሲዓን ፡ ይትነገድ ፡ እ ምርሑቅ ፡ (ምሳ፳፩ ፡ ፯) ።

ተናገደ ፤ በቁሙ ፡ ተነጋገደ ፤ ተመላለሰ ፡ አገር ፡ ላገር ፡ ዞረ ፤ እንግዳ ፡ ኾነ ፡ በንግድ ፡ በስደት ። ሥርዐተ ፡ ተናግዶ ፡ ወረባሕ ። ሠየጥ ፡ እለ ፡ ይትናገዱ ፡ ወያመ ጽኡ ፡ ሎቱ ። ምጽዋት ፡ ተናግዶ ፡ አምላካዊት ። ተና ግዶቱ ፡ ለአብርሃም ። እለ ፡ ይትናገዱ ፡ አኀው ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ቀኖ ፡ ፴፱) ።

አአንገደ ፤ (የአንገደ ፡ ድርብ) ፡ አስተናገደ ፤ እ ንግዳ ፡ አሳደረ ፡ ተቀበለ ። ወበእንቲኣሃ ፡ አአንገዱ ፡ ሰ ብእ ፡ መላእክተ ፡ እንዘ ፡ ኢየአምሩ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፪) ።

ተአንገደ ፤ (የተናገደ ፡ ድርብ) ፡ ተስተናገደ ፤ እ ንግዳ ፡ ኾነ ፡ እንግድነት ፡ ኼደ ፡ ተሰደደ ። እለ ፡ ሖሩ ፡ ወተአንገዱ ። ጥበብ ፡ ዐርክ ፡ ይእቲ ፡ በውስተ ፡ ተአ ንግዶ ። ተአንገደ ፡ ምስለ ፡ ያዕቆብ ፡ (ቅዳ ። ፈላስ ። ሃይ ፡ አበ፪) ።

እንግዳ ፤ (ብ ፡ አናግድ) ፤ በቁሙ ፤ ነጋድ ፡ መንገደኛ ፡ ስደተኛ ፤ መጤ ፡ ባይተዋር ። ዝ ፡ እንግዳ ፡ አምአይቴ ፡ ዘመጽአ ። ማኅደረ ፡ እንግዳ ። መቃብረ ፡ እንግዳ ። ዑቀኒ ፡ እስመ ፡ እንግዳ ፡ አነ ፡ (ድጓ ። ቀኖ ፡ ኒቅያ፳ ። ማቴ፳፯ ፡ ፯ ። ሩት፪ ፡ ፲) ። ጸሊአ ፡ አናግድ ። አክብሮ ፡ አናግድ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲፫ ። ፈላስ) ።

«እንግድዓ ፤ —ደረት ፤ —ጕዲዕ ፡ ጐ ድዐ» ።

ነገድ ፤ (ብ ፡ አንጋድ ። ዕብ ፡ ኔኬድ ። ዐረ ፡ ነጅል) ፤ በቁሙ ፤ ወገን ፡ ያንድ ፡ አባት ፡ ዘር ፤ ልጅ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ ዘመድ ፡ ተወላጅ ፤ እንደ ፡ ኅሀብና ፡ እንደ ፡ ንግድ ፡ ገንዘብ ፡ እየበዛ ፡ እየተራባ ፡ አውራ ፡ አ ያበጀ ፡ የሚኼድ ። ቤትንና ፡ በትርን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወተፈልጡ ፡ በበ ፡ ነገዶሙ ። አንጋደ ፡ እስራኤል ፡ (ኢያ፯ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፵፯ ፡ ፳፩) ። ሰራዊትና ፡ ቤተ ፡ ሰብም ፡ ላለቃውና ፡ ለጌታው ፡ እንደ ፡ ልጅ ፡ ነ ውና ፤ ነገድ ፡ ይባላል ፤ አለቆችም ፡ ላለቆቻቸው ፡ ነገድ ፡ ይባላሉ ፤ ወገን ፡ አለቃ ፡ ማለት ፡ ነው ። ኀዲገ ፡ ተስዓ ፡ ወ ተስዐተ ፡ ነገደ ። ሰራዊተ ፡ ሚካኤል ፡ በበ ፡ ነገዶሙ ፡ (ድጓ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ። በአንጋድ ፡ ፈንታ ፡ አናግድ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ሕጹጻነ ፡ አናግድ ። አናግደ ፡ ሲሞን ፡ መሠርይ ፤ አናግደ ፡ መቅዶንዮስ ፡ (ገድ ፡ አዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፯) ።

ነጐድጓድ ፤—በቁሙ ፤—ጐድጐደ ፡ አን ።

ነጊሀ ፤ ሆተ ፤ (ነግሀ ፡ ይነግሀ ፡ ይንጋሀ ። ዕብ ፡ ናጋሀ ። ሱር ፡ ንጋሀ ። አው ፡ ነግይ ፡ ነ ገየ ። ነጊው ፡ ነገወ) ፤ መንጋት ፤ መብራት ፡ ጢት ፡ መኾን ። ማእዜ ፡ ይነግህ ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፴፭) ።

ነግህ ፤ በቁሙ ፤ ንጋት ፡ የጢት ፡ ብርሃን ፤ ጢት ፡ ማለዳ ፤ ፀሓይ ፡ ሲወጣ ፡ ከንሕና ፡ ከጽባሕ ፡ በኋላ ፡ ከሠ ለስት ፡ በፊት ፡ ያለ ፡ ጊዜ ፤ ቀዳማይ ፡ ሰዓት ፡ መዓልት ። በበ ፡ ነግህ ። እምነግህ ፡ እስከ ፡ ሠርክ ። ነግሀ ፡ በጽባሕ ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፳፩ ። ፲፰ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፵፪) ። ጌሠምን ፡ ነገ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

አንግሀ ፤ (አሌለየ) ፤ አነጋ ፡ ማለደ ፡ ተጋ ፤ ሌ ሊት ፡ ተነሣ ። ሖሩ ፡ በኑኀ ፡ ሌሊት ፡ ወአንግሁ ፡ ላዕለ ፡ ቂሳርያ ። ወአንግሀ ፡ ጥቀ ፡ ሐዊረ ። ለምንት ፡ አንጋ ህከ ፡ ገዩሠ ፡ ዝየ ። ያንግሁ ፡ ሌሊተ ፡ (ዮሴፍ ። ማር ፲፯ ፡ ፪ ። ሄርማ ። ኪዳ) ። አስነጋ ፡ አስማለደ ፤ ማለዳ ፡ አስነሣ ፡ (አስደራጊ) ።

ነጌ ፤ (ብ ፡ ነግያት ፤ ነግይ ፡ ነገየ) ፤ ዝኆን ፤ በእስያና ፡ በአፍሪቃ ፡ ቈላ ፡ በዝቶ ፡ የሚገኝ ፡ ታላቅ ፡ አውሬ ፡ ከአራዊት ፡ ኹሉ ፡ የሚበልጥ ፤ ጤናማ ፡ ዕድሚ ያም ፡ እንደ ፡ ርኩምና ፡ እንደ ፡ ሎሬ ፡ እስከ ፡ ፪፻ ፡ ዓመት ፡ ከዚያም ፡ የሚበልጥ ፡ የሚኖር ፡ ባላራት ፡ እግር ፡ ባለረዥም ፡ ኵንቢ ፡ ቊርበተ ፡ ወፍራም ፡ ጥርስ ፡ ረዥም ፤ ብዙ ፡ ጕልበት ፡ ዕውቀትና ፡ ብልኀት ፡ ማስተዋል ፡ ያ ለው ፤ ማርና ፡ ቅጠል ፡ ዕንጨት ፡ የሚበላ ፤ ኹለት ፡ ጥ ርሶቹ ፡ ቀንድ ፡ የሚመስሉና ፡ ቀንድ ፡ የሚባሉ ፡ ወፍራ ሞች ፡ ረዣዥሞች ፤ በብዙ ፡ ዋጋ ፡ የሚሼጡ ፡ እንደ ፡ ቀንድ ፡ የሚነጠጡ ፡ ቤትን ፡ ንዋያትን ፡ የሚያስጌጡ ። ፍችው ፡ ነግሃዊ ፤ ሰላማዊ ። ነግሃዊ ፤ እንዳራዊት ፡ ሌት ፡

አለመውጣቱን ፣ እንደ ፡ ሰው ፡ ከሠርክ ፡ እስከ ፡ ነግህ ፡ መከተቱን ፣ በነግህ ፡ መውጣቱን ፡ ያሳያል ። ሰላማዊ ፤ ከሰው ፡ ከእንስሳ ፡ አለመጣላቱን ፣ ከልንኩት ፡ አለመንከቱን ፣ ሰው ፡ መውደዱን ፡ ቶሎ ፡ መልመዱን ፤ ከለመደም ፡ ወዲያ ፡ እንደ ፡ ቤት ፡ እንስሳ ፡ ታዛዥና ፡ ተገዥ ፡ አገልጋይ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ። ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡

ነጌ ፡

ህንዳውያን ፡ እንዳህያና ፡ እንደ ፡ ገመል ፡ እንደ ፡ ፈረስ ፡ በቅሎ ፡ ይጫኑታል ። ሌላም ፡ ብዙ ፡ ሥራ ፡ ያሠሩታል ፤ ይልቁንም ፡ በጦርነት ፡ ጊዜ ። ዝኆን ፡ ማለት ፡ ደግሞ ፡ ዝጉን ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ህድአቱን ፡ ህዱእንቱን ፡ እንዳባት ፡ በሬ ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ ዝኅንን ፡ እይ ። ጋሎች ፡ ስላምታ ፡ ሲሰጡ ፣ ነጌ ፡ ነጋያ ፤ ስም ፡ ሲያወጡ ፣ ነገዎ ፡ የሚሉት ፤ ዐማሮችም ፡ ንጋቱ ፡ ንጋቷ ፡ የሚሉት ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ። ቀርነ ፡ ነጌ ። ማኅፈድ ፡ ዘቀርነ ፡ ነጌ ። አብያተ ፡ ዘቀርነ ፡ ነጌ ። ወወፅአ ፡ ኀቤሁ ፡ ንጉሠ ፡ ህንድ ፡ ምስለ ፡ ብዙኃን ፡ ነጌያት ። ወገብረ ፡ ነጌያተ ፡ ብርት ፤ ወተቃተሉ ፡ ነጌያት ፡ ምስለ ፡ ነጌያት ፡ (ማሕ፩ ፡ ፲፬ ። ፯ ፡ ፬ ። ዓሞ፫ ፡ ፲፭ ። ዮሴፍ ። ዜና ፡ እስክ) ።

ነኀት ፤ (ነጊው ፡ ነገወ ። ትግ ፡ ሐበ ፡ ኑኀት) ፤ የዝኆን ፡ ዡንቢ ፡ መማሪያው ፣ እንደ ፡ ዘንድ ፡ የሚስብ ፡ የሚጠልፍ ፣ ኹሉን ፡ ወዳፉ ፡ እየሳበ ፡ የሚያቀርብበት ። ሲበዛ ፡ ነኀታት ፣ ወይም ፡ ነገዋት ፡ ያሰኛል ።

ኑኀት ፡

ነጊል ፤ ሎት ፤ (ነገለ ፡ ይነግል ፡ ይንግል) ፤ መንገል ፤ መፍለስ ፡ መንቀል ። መገለጥ ፡ መታየት ፤ ማጌጥ ፡ መሸለም ፤ ለመታየት ። ገለየን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

መንገል ፤ መታያ ፡ መተያያ ፣ አንጻር ፡ አፋዛዥ ፣ አቅጣጫ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፤ የቦታ ። ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ ኀበ ፣ ወደ ፣ ወገን ፣ አጠገብ ፣ ዘንድ ፣ ቅጽል ፡ ይኾናል ። መንገለ ፡ ምሥራቅ ። እኅትየ ፡ ይእቲ ፡ እመንገለ ፡ አቡየ ። ኢታቅም ፡ መንገሌከ ፡ (ደቂቅ) ። አልቦ ፡ ማኅተት ፡ መንገለ ፡ ተንጥኡ ፡ ሠምዐ ፡ ወዘይት ። መንገለ ፡ ፈለሱ ። መንገለ ፡ ተግሕሥ ። መንገለ ፡ ትፈቅድ ፡ ፍና ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፰ ። ግን፰) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፤ ባወራረድ ፡ ፍች ፡ በ ፡ በስተ ፡ ረገድ ፡ ይኾናል ፤ ምስጢሩ ፡ ከዘንድና ፡ ከወገን ፡ ከጠገብ ፡ ይገባል ፡ (ዕር፲፱ ፡ ቀኖ) ።

መንግለ ፤ (ፀማርኛ) ፤ መነገለ ፤ አነገለ ፣ ነቀለ ፡ አፈለሰ ።

መንግል ፤ የሚታይ ፡ ገላ ፤ ፊት ፡ ዐንገት ፡ ደረት ፣ ራስ ፡ ጠጕር ፡ እጅ ፡ እግር ። እስመ ፡ ትወድዩ ፡ ሥነ ፡ ላዕሌክሙ ፡ አንትሙ ፡ ዕደው ፡ ፈድፋደ ፡ እምአንስት ፤ ወሕብረ ፡ ፈድፋደ ፡ እምድንግል ፡ በመንግል ፡ (ሔኖ ፡ ፷፯) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጌጥና ፡ ሽልማት ፡ ይሉታል ።

ንግማጢስጤ ፤ (ጽር ፡ ኤኒግማቲስቴ ። ዕብ ፡ ሞሽሊም) ፤ መሐደምት ፤ ተራቾች ፡ ተረተኞች ፡ ባለምሳሌዎች ፡ (ዘኍ፳፩ ፡ ፳፯) ። ባለብሉይና ፡ ባለቅኔ ፡ ወግ ፡ ታሪክ ፡ ይሉታል ።

ነጊሥ ፤ ሦት ፤ (ነግሠ ፤ አው ፡ ነገሠ ፡ ይነግሥ ፡ ይንግሥ ። ዕብ ፡ ናጋሽ ፤ ገፋ ፡ አዳፋ ። ዐረ ፡ ነጀ(ገ)ሸ ፤ ነዳ ፡ አባረረ) ፤ መንገሥ ፣ መምለክ ፤ በመንበረ ፡ መንግሥት ፡ መቀመጥ ፤ መሠልጠን ፡ ጌታ ፡ መኾን ። መለከን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። እምቅድመ ፡ ይንግሡ ፡ ተንባላት ፡ በግብጽ ። እግዚ ፡ ነግሠ ። አመ ፡ ነግሠ ፡ በሱሳ ። እመ ፡ ገብር ፡ ነግሠ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፰ ። መዝ ፡ ፺፪ ። አስቴ፩ ፡ ፪ ። መክ፬ ፡ ፲፬) ።

ነጋሢ ፤ (ሢት ፡ ሥያን ፡ ያት ፤ ገሥት ፡ ታት ። ዐረ ፡ እነጃሺ ። ዕብ ፡ ኖጌሽ ፤ ገፊኛ) ፤ በቁሙ ፤ የነገሠ ፡ ንጉሥ ፡ ነጋሽ ። ጌታ ፡ አለቃ ፡ አውራ ፤ የሕዝብ ፡ ቀንድ ። አበ ፡ ነጋሢ ። ወልደ ፡ ነጋሢ ። ነገሥት ፡ አበውኪ ፡ ወነጋሥያት ፡ ሐፃንያትኪ ። ነገሥታት ፡ አሡስም ፡ (፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፳፬ ። ፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፮ ። ድጓ ። ታሪ ፡ ነገ) ። ኢይትዐበይ ፡ ረድእ ፡ ላዕለ ፡ መምህሩ ፣ ወኢወዓሊ ፡ ላዕለ ፡ ነጋሢ ። ነገሥተ ፡ ሰራዊት ። ነገሥት ፡ አሕማር ፤ ጌታ ፡ አለቃ ፡ (ዲድ ፡ ፩ ። ዘኍ፴፩ ፡ ፵፰ ። ሔኖ ፡ ፸፱) ።

ንጉሥ ፤ (ሣን ፡ ሣት ፡ ግሥት ፤ ታት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፡ ሐፄ ፡ ባለዘውድ ። ሹም ፣ አለቃ ። ንጉሥ ፡ ዐቢይ ። ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ (ኢሳ፴፯ ፡ ፲፫ ። ዳን፪ ፡ ፵፯) ። እስመ ፡ ዘሤሞ ፡ ንጉሥ ፡ ንጉሥ ፡ ውእቱ ። ሄሮድስ ፡ ንጉሠ ፡ ገሊላ ።

ንጉሣዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ መለካዊ ፤ የንጉሥ ። ግብር ፡ ንጉሣዊ ። አርአያ ፡ ንጉሣዊ ። ንጉሣውያን ፡ (አፈ ፡ ድ፳፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ንግሥት ፤ በቁሙ ፤ ባባቷ ፡ ፈንታ ፡ የነገሠች ፤ እንደ ፡ ማክዳና ፡ እንደ ፡ ህንደኬ ፣ እንደ ፡ ዘውዲቱና ፡ እንደ ፡ ቢክቶርያ ፡ ያለች ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ። ንግሥተ ፡ ሣባእ ። ንግሥተ ፡ ኢትዮጵያ ። ንግሥታተ ፡ ፋርስ ፡ (፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፩ ። ግብ፰ ፡ ፳፯ ። መቃ ፡ ገ፲፩) ።

—፤ የንጉሥ ፡ ሚስት ፡ እቴጌ ፣ ባሏ ፡ ከርሱ ፡ ጋራ ፡ ያነገሣት ። እሌኒ ፡ ንግሥት ። አስጢን ፡ ንግሥት ። ንግሥታት ፡ ወዕቁባት ። ወትቀውም ፡ ንግሥት ፡ በየማንከ ፡ (ድጓ ። አስቴ፩ ፡ ፱ ። ማሕ፮ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፵፬) ።

ንግሥ ፤ መንገሥ ፣ እንጋገሥ ፤ ንጉሥነት ፣ መንግሥት ። ዜና ፡ ንግሡ ፡ ላዕለ ፡ ዮናናውያን ። ወኮነ ፡ ንግሡ ፡ ለኢዮሳፍጥ ፡ በሰላም ። መኑ ፡ የአምር ፡ በዝንቱ ፡ መዋዕል ፡ ንግሥኪ ። በእንተ ፡ ኵሉ ፡ ንግሡ ፡ ለዳዊት ። ሶበ ፡ ጸንዐ ፡ ንግሡ ፡ (ዮሴፍ ። ፪ዜና ፡ ፳ ፡ ፴ ። አስቴ፬ ፡ ፲፬ ። ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፴ ። ዮሴፍ) ።

መንግሥት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መንግሻ ፡ መሠልጠኛ ፣ ጌታ ፡ መኾኛ ፡ ግዛት ፤ ያው ፡ ግን ፡ ካንድ ፡ ንጉሥ ፡ በታች ፡ ያለ ፣ ባንድ ፡ ሕግ ፡ ጸንቶ ፡ የሚኖር ፡ አገርና ፡ ሕዝብ ፤ በውስጡ ፡ ብዙ ፡ ታላላቅ ፡ ክፍል ፣ ሰፈፊ ፣ አህጉር ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ነገድ ፡ ያለበት ፡ ማኅበረ ፣ ንጉሥ ፣ መርዔተ ፡ ንጉሥ ፡ እረኛውን ፡ መርጦ ፡ የሚያነግሥ ። መንግሥት ፡ ትትፋለስ ፡ እምሕዝብ ፡ ለሕዝብ ። ኵላ ፡ መንግሥት ፡ ዘትትናፈቅ ፡ በበይናቲሃ ። ለኵሉ ፡ መንግሥታተ ፡ ምድር ። መንግሥታት ፡ ዐበይት ፡ (ሢራ፲ ፡ ፰ ። ማቴ፲፪ ፡ ፳፭ ። ዘዳ፳፰ ፡ ፳፭ ። ፴፭ ፡ ፰) ።

—፤ የንጉሥ ፡ ማዕርግ ፣ ክብር ፡ ሥልጣን ፡ ጌትነት ፤ የሕዝብና ፡ የሰራዊት ፡ ብዛት ፣ ኅብረት ፡ አንድነት ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ። ፀረፍክሙ ፡ ላዕለ ፡ መንግሥትየ ። ወመንግሥታኒ ፡ የሀብ ፡ ንጉሥ ፡ ለካልእት ፡ ብእሲት ። አስቴር ፡ ቡሃፈ ፡ መንግሥትነ ። መንግሥት ፡ እንተ ፡ ኢጸውዐት ፡ ስመከ ። ቅድመኒ ፡ መንግሥተ ፡ ምድር ፡ ወመንግሥተ ፡ ሰማይ ፡ ድኅረ ፣ ኢለዘርዐ ፡ ወኢለዘበደረ ፡ (ታሪ ፡ ነገ ። አስቴ፩ ፡ ፲፱ ። ፲፯ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፸፰ ። ቅኔ) ። እምቅድመ ፡ ዓለም ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ፡ ሀሎ ፡ እግዚ ፡ በመንግሥቱ ፡ (ባንድነቱ) ፤ እግዚ ፡ በትሥልስቱ ፡ (በሦስትነቱ) ፤ እግዚ ፡ በመለኮቱ ፡ (በምልእቱና ፡ በስፋቱ) ። እምቅድመ ፡ ጎሕ ፡ ወጽባሕ ፣ ወእምቅድመ ፡ መዓልት ፡ ወሌሊት ፣ እምቅድመ ፡ ይትፈጠሩ ፡ መላእክት ፡ ሀሎ ፡ እግዚ ፡ በመንግሥቱ ፡ (በሥልጣኑ ፡ በጌትነቱ) ። የመንግሥት ፡ አፈታት ፡ እንደ ፡ መለኮት ፡ ባለብዙ ፡ ስልት ፡ ነው ፡ (ቅዳ ፡ ዲዮ) ።

አንገሠ ፤ አነገሠ ፣ አስነገሠ ፤ ሾመ ፡ አሠለጠነ ። አንግሥ ፡ ሎሙ ፡ ንጉሠ ። ይምሥጥዎ ፡ ወያንግሥዎ ። ዘአንገሥኩክ ፡ ላዕሌሆሙ ። አንገሠቶ ፡ ኀጢአት ፡ ለሞት ፡ (፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፳፪ ። ዮሐ፮ ፡ ፲፭ ። ፪ዜና ፡ ፩ ፡ ፲፩ ። ሮሜ፭ ፡ ፲፯) ።

ተናገሠ ፤ በቁሙ ፤ ተነጋገሠ ፣ ርስ ፡ በርሱ ፡ ወይም ፡ በዘመን ። ንግሥተ ፡ አዜብ ፡ ትትናገሥ ፡ ለዳዊት ፡ አሐደ ፡ ዓመተ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ። ክብረ ፡ ነገሥቱ ፡ ግን ፡ ፳፱ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

አስተናገሠ ፤ አናገሠ ፣ አነጋገሠ ፤ አማፈረ ፡ አዛመነ ፣ በቍጥር ፡ በታሪክ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፩ ። ፲፯ ፡ ፩ ። ፲፰ ፡ ፩) ።

ነግሥ ፤ በቁሙ ፤ የድርሰት ፡ መጽሐፍ ፡ እግዜር ፡ ነግሥ ፣ እንደ ፡ ስንክሳር ፡ ካመት ፡ እስካመት ፡ የተሠራ ፣ በማሕሌት ፡ ጊዜ ፡ የሚባል ።

ነኰዐ ፤ (ይነኵዕ ፡ ይንኳዕ ፤ ነጐዕ ። ዕብ ፡ ናጋዕ ፤ ነካ ፡ ገጨ) ፤ ነኳ ፡ ጮኸ ፣ ዱ ፡ ኋ ፡ ኳ ፡ አለ ፤ ሲማታና ፡ ሲጋጭ ። ወለቀ ፡ ተናጋ ፣ ተሰበረ ፡ ተቀለጠመ ፤ ያገዳ ፡ ያጥንት ።

አንኰዐ ፤ አነኳ ፡ አጮኸ ፣ አስጮኸ ፤ አናጋ ፡ ሰበረ ፡ ቀለጠመ ። ይበልዕ ፡ ሥጋ ፡ ዘሠብሐ ፡ ወያነኵዕ ፡ አገዳሆን ። የሐርጽ ፡ ወያነኵዕ ፤ ወዘተርፈ ፡ ይከይድ ፡ በእግሩ ፡ (ዘካ፲፩ ፡ ፲፮ ። መቃ ፡ ገ፲፯) ። በአንኰዐ ፡ ፈንታ ፡ አስተናኰዐ ፡ ይላል ፤ አያስኬድም ። መሪር ፡ ንጽሐ ፡ ሥጋ ፡ ለዘማዊ ፣ እስመ ፡ ያስተናኵዖ ፡ ፍትወተ ፡ ዝሙት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አንኰዕ ፤ (ብ ፡ አናኵዕ) ፤ አንጓ ፤ አገዳ ፡ ቅልጥም ፡ ዐጥቅ ። ባንጓው ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ የቅልጥሙ ፡ ፍሬ ፣ ሥቡ ፡ ቅባቱ ፡ አንጎሉ ። አዕፅምቲሁ ፡ ይመልእ ፡ አንኰዐ ። ወይትከዐው ፡ አንኰዑ ። ዝሙት ፡ ዘይትገበር ፡ ውስተ ፡ አንኰዕክሙ ። ትበልዑ ፡ አንኰዓ ፡ ለምድር ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፳፬ ። ፳፭ ፡ ፳፬ ። ያዕ፬ ፡ ፭ ። ዘፍ፵፭ ፡ ፲፰ ። መገ ፡ ፳፪) ።

ነጊፍ ፤ ፎት ፤ (ነገፈ ፡ ይነግፍ ፡ ይንግፍ ። ዕብ ፡ ናጋፍ) ፤ መንገፍ ፣ ማንገፍገፍ ፤ መምታት ፡ ማርገፍ ፡ ማራገፍ ፤ ርግፍ ፡ አርጎ ፡ መተው ፤ መጣል ፣ ማሽቀንጠር ። ንግፉ ፡ ጸበለ ፡ እገሪክሙ ። ነገፍኩ ፡ ጽንፈ ፡ ልብስየ ፡ ወእቤ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ለይንግፎ ። ዕፀ ፡ ጠርቤንቶስ ፡ ዘነገፈት ፡ ቈጽላ ። ንግፍ ፡ ላሕከ ። ነገፎሙ ፡ ለግብጽ ፡ ማእከለ ፡ ባሕር ፡ (ማቴ፲ ፡ ፲፬ ። ነሐ፭ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፩ ፡ ፴ ። ሢራ፴፰ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፲፬ ፡ ፳፯) ። በነገፈ ፡ ፈንታ ፡ ተናገፈ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተናገፊ ፡ ጸበለኪ ፡ (ኢሳ፶፪ ፡ ፪) ።

አንገፈ ፤ አስረገፈ ፤ አስተወ ፡ አስጣለ ፡ አዳነ ። ናሁ ፡ አነ ፡ አነግፈክሙ ፡ ንዋየ ፡ ሐቅልክሙ ። አንገፍዎ ፡ ላሐ ። በከመ ፡ ያነግፍ ፡ ኖላዊ ፡ እምአፈ ፡ አንበሳ ፡ እግረ ። ያነግፈኪ ፡ እምእደ ፡ ፀርኪ ። አንግፍኒ ፡ በትንባሌ ፡ እምብካይ ፡ ወወይሌ ፡ (ኤር፳፩ ፡ ፬ ። ዘፍ፳፱ ፡ ፳፯ ። ዓሞ፫ ፡ ፲፪ ። ሚክ፬ ፡ ፲ ። ድራሲ) ።

አንጋፊ ፤ መንገፊ ፤ የሚያስረግፍ ፤ የሚያስጥል ፡ የሚያስተው ፣ የሚያስረሳ ። መንገፊ ፡ ሐዘን ። መንገፊ ፡ ለላሕየ ፡ (ዮሴፍ ። አርጋ ፡ ፬) ።

ተነግፈ ፤ ተነገፈ ፤ ተንገፈገፈ ። ረገፈ ፤ ደረቀ ፡ ወደቀ ። ቈጽል ፡ ዘይትነገፍ ፡ እምነፋስ ። ዘቀዳሚ ፡ ይትነገፍ ፡ ወዘደኃሪ ፡ ይሠርጽ ። ዕፀው ፡ ዘኢይትነገፉ ፡ (ኢዮ፲፫ ፡ ፳፭ ። ሢራ፲፬ ፡ ፲፰ ። ሔኖ ፡ ፫) ።

ንጉፍ ፤ (ፉን ፡ ፋት ፡ ግፍት) ፤ የተነገፈ ፣ የረገፈ ፤ የወደቀ ። ንጉፈ ፡ ለይኩን ። ከመ ፡ ጽጌ ፡ ንጉፍ ፡ (ነሐ፭ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ። ኀእስ ፡ ውርዙት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ንጉፋን ፡ ይላል ፡ (መዝ ፡ ፻፳፯) ።

ንጋፍ ፤ (ፋት) ፤ ርጋፊ ፤ ትቢያ ፡ ብናኝ ፡ ጉድፍ ። ንጋፍ ፡ ዘያመጽእ ፡ ነፋስ ፡ (ኢሳ፳፱ ፡ ፭) ።

ተናገፈ ፤ ተራገፈ ፣ ተረጋገፈ ፤ ተለያየ ። ተናገፉ ፡ ለመዋቲት ፡ ሕይወት ። ሕይወተ ፡ ዓለም ፡ በተናግፎ ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፲፬ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ ታኅ፩) ።

ነጊር፤ሮት፤(ነገረ፤ይነግር፡ ይንግር። ዕብ፡ ናጎር፤ሂናጌር+ፈሰሰ፡ወረደ። ናጌር፤ ጠረበ፡ላገ)፤መንገር፤መስበክ፡ማስተማር፡ማውራት፡ ማብሠር፤ ነገርን፡ ሳያቋርጡ፡ እንደ፡ ውሃና፡ እንደ፡ ዝናም፡ ማፍሰስ፡ ማውረድ፡ ማንጐድጐድ፤ ሐሳብን፡ ምስጢርን፡ በቃል፡ መግለጥ፡ በጎባብ፡ ማስጌጥ፤ መልክ፡ እያወጡ፡ ምሳሌ፡ እየሰጡ፡ ማነጻጸር፡ መቅረጥ፤ እንደ፡ ቅኔ። ኢትኅፈር፡ ነጊረ፡ ጌጋይከ። መኑ፡ ይክል፡ነጊረ፡ምሕረቱ፡ጥንቀቀ። ዘአቅደመ፡ነጊረ፡ በአፈ፡ነቢያት። ለምንት፡ትነግር፡ሕግየ። ፈሪህየ፡ ከመ፡እንግርክሙ፡ዘእኄሊ፡(ሢራ፩፡፳፯። ፲፩፡፭። ሮሜ፩፡፪። መዝ፡፵፱። ኢዮ፴፪፡፯)። በነገረ፡ ፈንታ፡ ተናገረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ጎርጎርዮስ፡ ተናጋሬ፡መለኮት። ነፍስ፡ተናጋሪት። ሹሉ፡ ክርስቲያናዊ፡ነባቢ፡ወተናጋሪ። ተናጋርያን፡ፅሩዐ፡(ስንክ፡ ጥር፴። ቄር። ቄድር። ኪዳ)።

ነጋሪ፤(ሪት፡ርያን፡ያት)፤ በቁሙ፤ የሚነግር፡የሚያወራ፡የሚጮኽ፡የሚተም፡የሚነብ፡ነባቢ። ወሬ፡ ነጋሪ፤ ዐዋጅ፡ ነጋሪ፤ ባለነጋሪት፡ እንዲሉ። ዜነ ወንና፡ ነበበን፡ እይ።

መንግር፤(ርት፡ ራን፡ ራት)፤ ጩኺ፤ ለፋፊ፤ ነጋሪ። (መንገሪያ፡ ያዋጅ፡ መጣሪያ፤ ደበሎ፡ ነጋሪት)። ኢበሐላምያን፡ ወኢበመንግራን፡(፩ነገ፡ ፳፰፡ ፺)።

አንገረ፤ አናገረ፡ አስለፈለፈ፤ አስነገረ፤ አዖራ፡ አስለፈፈ፡ አስተነባ። በነገረ፡ ፈንታ፡ ተናገረ፡ እንዲል፤ በአንገረም፡ ፈንታ፡ አስተንገረ፡ እንደ፡ ማለት፡ ኹሉ፡ አስተናገረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። መንፈስ፡ እግዚ፡ ዘያስተናግረኒ። አስተናገረ፡ በሃማኑ። አስተናገሩ፡ ምዉተ፡(ኢዮ፳፯፡ ፫። ቢኖ ደ። መጽ፡ ምስ)። ወተትና፡ ቅቤን፡ አንገረ፡ አንጐረ፡ እንገር፡ ንጉር፡ ግራ፡ እንጀራ፡ ሙጌራ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ምስጢሩ፡ መፍሰስና፡ መቅለጥ፡ መርጋት፡ መጋገር፡ ነው፤ ግራን፡ ተመልከት። ሊጥ፡ አፍሳሽ፡ ወጭት፡ ጠባሽ፡ እንዲሉ።

ተነግረ፤ ተነገረ፡ ተወራ፡ ተባለ፡ ተተነባ። በቀኖና፡ዘተነግረ፡ቀዳሚ። በከመ፡ ተነግረ። ዝንቱ፡ ባህል፡ ቀደመ፡ ተነግሮ፡(ቀሌ። ኪዳ። አፈ፡ ድ፩)።

ንጉር፤(ራን፡ራት፡ግርት)፤ የተነገረ፡ የተወራ፡ የተባለ፡ ንግር። ማርያም፡ ንግርት፡ በነቢያት፡(መቅ፡ ታሦ)።

ነገር፤(ራት፤አንጋር)፤ በቁሙ፤ ቃል፡ ንባብ፡ ወሬ፡ የቃል፡ ፍሬ፡ ከድምፅ፡ ጋራ፡ የሚሰማ፡ በጥፈት፡ ባንደበት፡ የሚገለጥ፡ ከልብና፡ ከአፍ፡ የሚወጣ፡ ከፉውም፡ በጎውም፡ ማናቸውም፡ ኹሉ። በብዙኅ፡ ነገር። ጸሐፍ፡ ሹሎ፡ ነገረ፡ ፍጥረት። ካህናት፡ ይዕቀቡ፡ነገራተ፡እግዚ፡(ዕብ፩፡ ፩። ኩፋ፡ ፪። ቀሌ። አፈ፡ ድ፲)።

—፤ ቋንቋ፤ ልሳን። እመኒ፡አእመርኩ፡ነገረ፡ሰብእ፡ ወመላእክት። ይነብባ፡ በነገረ፡ ከነዓን። ዘይሜህሮ፡ ለያፍ፡ ነገረ፡ ሰብእ፡ (፩ቆሮ፡ ፲፫፡ ፩። ኢሳ፲፱፡ ፲፰። ቀሌ)።

ተናገረ፤ (ተደራራጊ)፤ ተነጋገረ፡ ተባባለ፤ ተጨዋወተ፡ ተወያየ። ኢይኩን፡ ተናግሮ፡እንዘ፡ይበልዑ። ኢትትናገር፡ምስለ፡ብእሲት፡በዘታቀንእ። ተናገረ፡ ምስሌሆሙ፡ ምስጢረ፡ ምክሩ። ኢተናገሩ፡ ሰቤ ይናቲሆሙ፡ ዘውስተ፡ ልቦሙ፡(ሥር፡ ጳኰ። ሢራ ፴፯፡ ፲፩። ዮዲ፪፡ ፪። ዳን፩፡ ፲)።

አስተናገረ፤ (አደራራጊ)፤ አነጋገረ፤ አጨዋወተ።

አስተናግር፤(አስተንገረ)፤ በቁሙ፤ አብሾ፡ ዕፀ፡ ፋርስ፡ (ጫት፤ መጠጥ)፡ የሚያሳብድ፡ የሚያስለፈልፍ፡ ርጥብ፡ ደረቁን፡ የሚያናግር፡ የሚያስቀባጥር፡ (ዐማርኛ)።

መስተናግር፤ የሚነጋገር፡ የሚያነጋግር፤ አማላጅ፡ አምጃር፤ ጠበቃ፡ ወባት፤ ነገረ፡ ፈጅ፡ የነገር፡ አባት። ይኩን፡ መስተናግረ፡ ምስሌከ። ዐርከ፡ መሀይምናን፡ መስተናግር፡ ለጻድቃን፡(ኪዳ)።

ኔጌር፤ኔጎር፤(ጽር፡ኒጌር)፤ የሰው፡ ስም፤ ጥቍር፡ ጠቋራ፤ ወይም፡ ነ(ጋ)ጃር፡ ዐናጢ፡ ጠራቢ። ስምዖን፡ ዘተሰምየ፡ ኔጎር፡(ግብ፲፫፡ ፩)።

ናግራን፤ ስመ፡ ሀገር፤ ብሔረ፡ ዐረብ፡ በየመን፡ ውስጥ፡ ያለች፡ መዲና፡ ዛሬ፡ ስንዓ፡ የሚሏት፤ ቅዱስ፡ ጳውሎስ፡ በጥንተ፡ ስብከቱ፡ ገብቶ፡ ያስተማራት፡ (ገላ፩፡ ፲፯—፲፰)። ኋላም፡ ባምስተኛው፡(ሴክል)፡ መቶ፡ ፊንሐስ፡ አይሁዳዊ፡ ተንሥቶ፡ ብዙ፡ እልፍ፡ ሕዝቢን፡ ስማዕታቷንና፡ ሊቃውንቷን፡ ፈጅቶ፡ ቢያጠፋትና፡ ቢያቃጥላት፡ ሐፄ፡ ካሌብ፡ ከዚህ፡ ተሻግረው፡ ርሱን፡ ድል፡ ነሥተው፡ አባረው፡ እንደ፡ ገና፡ መልሰው፡ ዐድሰው፡ ሠርተዋታል፡ (ድጓ። ስንክ፡ ኅዳ፳፯። ገድ፡ ናግ። ታሪ፡ ነገ)።

ነገርጋር፤—የጋኔን፡ ጥሎሽ፤—ገሪር፡ ገረ።

ነጐርጓር ፤—ጐርምርምታ ፤—ጐር ጐረ።

ነገስት፤—ንጉሦች፤—ነጊሥ፡ ነግሠ፡ ነጋሢ።

ነጎት፤—ኰንቢ ፤—ነግሀ፡ ነገወ፡ የ።

ነድ፤—በቁሙ፤—ነዲድ፡ ነደ።

ነዲእ፤አት፤(ነድአ፡ይነድእ፡ይንዳእ። ዕብ፡ናዴህ፤አራቀ፡አሰገደ፡ወገዘ)፤ መንዳት፤ መውሰድ፡ መሸኘት፡ ማጀብ፡ መከተል፡ ማድረስ። ይንድኡ፡እንስሳሆሙ። እለ፡ ይነድኡ፡ መርዔተ፡ዘኢኮነ፡ሎሙ። ወነድእዋ፡ምስለ፡ወለታ። ይነድእ፡ ቃለ፡ኀበ፡ ሥርዉ። ለሹሉ፡ ዕለቱ፡ ይነድአ፡(ዘፀ ፲፬፡ ፲፭። ፍ፡ ነ፡ ፵፱። ዮዲ፲፡ ፲፯። አፈ፡ ድ፴፫። ሢራ፴፱፡ ፴፱)። ከዚህ፡ ወደዚያ፡ መናድ፡ መፈንቀል፡

ማንከባለል ፤ ወይም ፡ ከዚያ ፡ ወደዚህ ፡ እየገፉና ፡ እየ ነዱ ፡ ማምጣት ፡ ማቅረብ ። ከመ ፡ ይንዳእ ፡ ኀበ ፡ ነፍስ ፡ (ማር ፡ ይሥ፲፩) ።

ነዳኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት ፡ እት ። ዕብ ፡ ኖጌሽ ፤ ኖግሽም) ፤ የሚነዳ ፡ ነጂ ፤ አስቸኳይ ፡ የሚያሮጥ ፡ የሚያጣድፍ ፡ (አረኛ ፡ ሹም ፡ ሌባ ፡ ዘራፊ) ። ነዳእተ ፡ ገባር ። ነዳእቶሙ ፡ ያኄጕዕዎሙ ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፯ ። ፭ ፡ ፲፫) ።

ተነድአ ፤ ተነዳ ፤ ተነድቶ ፡ ኼደ ። ሖሩ ፡ ዘይትነዳእ ፡ በበትር ። ወበኀይለ ፡ ነፋስ ፡ ይትነድኣ ። ቦ ፡ እለ ፡ በፍትወተ ፡ ዝሙት ፡ ይትነድኡ ፡ (ዘሌ፳፮ ፡ ፴፪ ። ያዕ፫ ፡ ፬ ። ተረ ፡ ቄር፲፱) ።

ንዱእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ድእት) ፤ የተነዳ ፡ ንድ ፤ ተነጅ ፡ ተነድቶ ፡ ኸያጅ ።

ንድአት ፤ መንዳት ፡ መነዳት ፡ አንዳድ ፤ ነድቶ ፡ መውሰድ ፡ ተነድቶ ፡ መኼድ ።

ናዳ ፤ ናደት ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ መርግ ። ረግሐን ፡ እይ ።

ተናድአ ፤ ተናዳ ፡ ተነዳዳ ፤ ተያይዞ ፡ ኼደ ፡ ነጕደ ።

አስተናድአ ፤ አናዳ ፡ አነዳዳ ፤ አዋሰደ ። ያስተናድኡ ፡ ዘስርቅ ፡ (ዲድ ፡ ፩ ። ሕዝ፲፰ ፡ ፲፫ ፡ ፲፯) ።

መስተናድእ ፤ (እት ፡ ኣን ፡ ኣት) ፤ የሚያናዳ ፡ አናጅ ፤ መናጂ ። ቡቱፋነ ፡ ስረቅት ፡ መስተናድኣን ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፳፫) ።

መንዳእ ፤ አው ፡ መንዳእታ ፤ የደረትና ፡ የትከሻ ፡ ደዌ ፤ የሚያጕብጥና ፡ የሚቀልስ ፡ የሚተረክስ ።

ምንዳእ ፤ (እት) ፤ መንጃ ፡ መነጃ ፡ በትር ፡ ጅራፍ ፡ መንገድ ። በቁሙ ፡ ምንዳ ፤ የረኛ ፡ ዋጋ ፡ ደመወዝ ፤ ኖል ፡ ዐስብ ፡ ኖላዊ ፤ ለገበሬም ፡ ይኾናል ፤ ሲያርስ ፡ በሮች ፡ እየነዳ ፡ ነውና ።

ምንዳኢዊ ፤ ምንደኛ ፡ ባለምንዳ ፤ እረኛ ፡ ሎሌ ፡ በስጡኝ ፡ ዐርስ ።

ነደበ ፤ (ነዲብ ። ዕብ ፡ ናዳብ ፤ ዐሰበ ፡ ቈረጠ ፡ ለማድረግ) ፤ ጨነቀ ፡ ጠበበ ፤ ጭንቅ ፡ ጥብ ፡ ኾነ ፤ የቦታ ፡ የመንገድ ፡ የሕማም ፡ የግዞት ፡ የጊዜ ፡ የወራት ።

ምንዳቤ ፤ (ያት) ፤ ጭንቅ ፡ ጥብ ፤ ዕጸባ ፡ ችግር ፤ መከራ ፡ ሥቃይ ። ሀሎኩ ፡ ምስሌሁ ፡ አመ ፡ ምንዳቤሁ ። ዕለተ ፡ ሕማም ፡ ወምንዳቤ ። ተዳፈቁ ፡ ቦቱ ፡ ምንዳቤያት ፡ ብዙኃት ፡ (መዝ ፡ ፺ ። ሶፎ፩ ፡ ፲፭ ። አፈ ፡ ድ፳፯) ።

መንደበ ፤ መነደበ ፤ ዐረደ ፡ ጐደበ ፤ ጐነደበ ፡ ቈረጠ ፤ የመሬት ፡ የዛፍ ። ሰረቀ ፡ ቀማ ፡ ደበደበ ፤ አስጨነቀ ፡ አስጠበበ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በመንደበ ፡ ፈንታ ፡ አመንደበ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ኣመነድቦሙ ፡ ወኢይክሉ ፡ ቀዊመ ። ያመነድብ ፡ ነፍሳተ ። ሶበ ፡ አመንደብዎ ፡ ፀሩ ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ምሳ፲፱ ፡ ፲፫ ። ሚራ፵፯ ፡ ፲፯) ።

መንደቤ ፤ ምንዳቤ ፤ የምንዳቤ ፡ ቦታ ፡ የሚያስጨንቅ ፡ የሚያስጠብብ ፤ ወንበዴያም ። ፀረብ ፡ የጭንቅ ፡ የመከራ ፡ በር ፡ ሲል ፡ ባብ ፡ እልመንደብ ፡ እንዲል ። ይኸውም ፡ በአበክና ፡ በዓደን ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ባሕር ፡ ነው ፤ ቀድሞ ፡ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ ከእስክንድር ፡ በፊት ፡ እንደ ፡ ስዮስ ፡ ካናል ፡ ከፍሪቃ ፡ ወደ ፡ እስያ ፡ ከና፡ል ፡ በእግር ፡ የሚያሳልፍ ፡ የብስ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ።

አመንደበ ፤ አስመነደበ ፡ አስቈረጠ ፤ አስመታ ፡ አስደበደበ ።

ተመንደበ ፤ ተመነደበ ፤ ተጨነቀ ፡ ተጠበበ ። ተመንደብኩ ፡ እምሕለሃ ። ይትመነደቡ ፡ ከመ ፡ ዘይመውት ። ዘብዙኅ ፡ ተመንደበ ፡ ብዙኀ ፡ ይትሜየን ፡ (፪ነገ ፡ ፳፬ ፡ ፲፬ ። ኢሳ፶፱ ፡ ፲ ። ሚራ፴፭ ፡ ፲፩) ።

ምንዱብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ድብት) ፤ በቁሙ ፡ የተጨነቀ ፡ የተጠበበ ፤ ከተያዘበት ፡ ጭንቅ ፡ መውጫ ፡ ማምለጫ ፡ ያጣ ፡ ድኻ ፡ ችጕር ። ሖሩ ፡ ምንዱብ ። ምንዱብ ፡ ይነብር ። ረዳኤ ፡ ምንዱባን ። ነፍስ ፡ ምንድብት ፡ ወጭውቅት ፡ (፩ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፪ ። ሚራ፴፯ ፡ ፴ ። ቅዳ ፡ መስተ) ።

ናዲብ ፤ ዐሚናዲብ ፤ (ሰብ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ፀሚ ፡ ሕዝቤ ፡ ወገኔ ። ናዳብ ፡ ፈቃደኛ ፡ ቅን ፡ ቸር ፤ በፈቃዱ ፡ ለግዜር ፡ አምኃና ፡ መሥዋዕት ፡ የሚሰጥ ፤ ከሥር ፡ እንድ ፡ አውጥቶ ፡ ደግሞ ፡ ከዘጠኙ ፡ የሚያወጣ ፡ (፩ዜና ፡ ፮ ፡ ፫ ፡ ፳፪) ።

ነዲድ ፤ ዶት ፤ (ንደ ፤ ነደደ ፡ ይነድድ ፡ ይንድድ ። ዕብ ፡ ናዳድ ፤ ተናደ ፡ ሸሸ ፡ ዘለለ ፡ ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ አለ ፡ ታወከ ፤ የፍርሀት ፡ የቍጣ) ፤ መንደድ ፡ መናደድ ፡ መቃጠል ፡ በግ ፡ ቱግ ፡ ቧ ፡ ማለት ፤ የእሳት ፡ የመዐት ፡ የፍቅር ። እመ ፡ ነፋኍ ካሃ ፡ ለፍሕም ፡ ትነድድ ። ይነድድ ፡ መዐቱ ። ይነድድ ፡ ፍቅራ ፡ ከመ ፡ እሳት ። ነዱ ፡ በፍትወቶሙ ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፴ ፡ ፳፯ ። ሚራ፱ ፡ ፰ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፯) ።

ነዳዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ ነዳድ ፡ የሚነድ ፡ የሚቃጠል ፤ ነዳጅ ፡ ተቃጣይ ። አፍሓመ ፡ እሳት ፡ ነዳዲ ። ንባበ ፡ ግዘት ፡ ሰሚዖ ፡ እምልሳንከ ፡ ነዳዲ ። ማኅቶት ፡ ነዳዲ ። ፍትወት ፡ ነዳዲት ፡ (ስንክ ፡ መስ፯ ። ታኅ፯ ፡ ፳፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፭) ።

ንዱድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ድድት) ፤ የነደደ ፡ የተቃጠለ ፤ ሙቅ ፡ ትኵስ ፤ ቍጡ ፡ ተናዳጅ ። ኩን ፡ ንዱደ ፡ በእሳተ ፡ መንፈስ ፡ ከመ ፡ ቃውዐያ ፡ ለፍትወት ፡ እኪት ። ንዱዳነ ፡ ልብ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፪) ።

ንደት ፤ መንደድ ፡ መናደድ ፡ መቃጠል ፤ መቈጣት ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ። ከመ ፡ ንደተ ፡ እሳት ። ይቈርር ፡ ዘውስተ ፡ ልቡ ፡ ንደት ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፲፯ ። ዮሴፍ) ።

ነድ ፤ በቁሙ ፡ ነዲድ ፡ ነበልባል ፡ ላንቃ ፤ የእሳት ፡ ልሳን ፡ ወላፈን ። በኢምጣነ ፡ ዕፀ ፡ ለእሳት ፡ የዐቢ ፡

ትዱ። ቃሉ፡ ከመ፡ ነድ፡ ያውዒ። አዐይንቲሁ፡ ከመ፡ ትደ፡ እሳት፡ (ሚራ፳፰፡ ፲። ዓ፳፡ ፩። ራእ፩፡ ፲፬)።

ንዳድ ፤ በቁሙ፤ ወባ፡ አሶ፡ የቄላ፡ በሽታ፡ የሚያሞቅ፡ የሚያተኵስ፤ አሰወን፡ እይ። ሕማመ፡ ንዳድ፡ (መ፡ ፈ)።

አንደደ ፤ አነደደ፥ አስነደደ፥ አቃጠለ፤ ለኰሰ፡ እያያዘ። ወያነድዶሙ፡ ወይን። ኢየአክል፡ ሊባኖስ፡ ለአንድዶ። ነበልባል፡ ዘአንደድክሙ፡ (ኢሳ፭፡ ፲፩። ፵፡ ፲፮። ፶፡ ፲፩)። እንደድ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ እሳት፡ የማዕደናትን፡ ዛሕል፡ እንዲያሶግድና፡ እንዲያጠራ፥ ርሱም፡ መንጽሔ፡ አልባስ፡ ነውና፤ ምስጢሩ፡ ይህን፡ ያሳያል።

መንድድ ፤ (ብ፡ መናድድ) ፤ ማናደጃ፡ ማቀጣጠያ፤ ቅባትነትና፡ መጣብቅነት፡ ያለው፥ እሳትን፡ የሚያገን፡ የሚያስቄጣ፤ እንደ፡ ጋዝ፡ እንደ፡ ዝፍት፡ ያለ። አዘዘ፡ ያንድዱ፡ እቶነ፡ ወይደዩ፡ ውስቴቱ፡ መናግንተ፡ ጽህርት፡ ወመፍልሕተ፡ እሳት፤ ፒሳ፡ ወፓፒራ፡ ወሥብሐ፡ ወመዓረ፡ ግራ፡ ወአስፈሊጠ፡ ወክብሪተ፡ ወዘሎ፡ መናድደ፡ ጽህርት፡ (መቃ፡ ፯፪)።

ምንዳድ ፤ መንደጃ፥ ማንደጃ፤ የእሳት፡ ቦታ፡ እቶን፡ ምድጃ። ወደይዎሙ፡ ውስተ፡ ምንዳደ፡ እሳት፡ ወአውዐይዎሙ። ኢይደልዎ፡ ለአሐዱ፡ ከመ፡ ይግበር፡ እቶነ፡ አው፡ ምንዳደ፡ ብለኔ፡ ኀበ፡ ገቦ፡ ሐጹር፡ በዘይነክያ፡ እሳቱ፡ (ስንክ፡ ኅዳ፳፪። ታኅ፩። የካ፲፫። ሠኔ፯። ፍ፡ ነ፡ ፵፯)።

ተናደደ ፤ በቁሙ፤ ተያያዘ፡ ተቀጣጠለ፥ ተቃጣቀ። ትትናደድ፡ ሐሩረ፡ አፍቅሮ፡ ውስተ፡ ነፍሱ። ወትቄርር፡ ተናድዶቶሙ፡ (ፈልክ፡ ፲፮። ፩)።

ነድሐ ፤ (ዕብ፡ ናዳሕ) ፤ በነይል፡ ገፋ፤ ገፈተረ። ወጋ፡ ደደቀ፡ አናፈረ፤ አነሣ፡ አጓነ፤ የበሬ፡ የጕሽ። ወነድሖ፡ ላሕም፡ (፪ነገ፡ ፮፡ ፮)፡ ነፅንን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

ነድይ ፤ ዮት፤ (ነድየ፤ አው፡ ነደየ፡ ይነዲ፡ ይንደይ፡ ዲ) ፤ መንደይ፥ መደኽየት፤ ነዳይ፡ ድኻ፡ መኾን። ነድይኒ፡ ወብዒልኒ። ከመ፡ ነዲይየ፡ ኢይስርቅ። ቦኑ፡ ሉሎሙ፡ ይነድዩ፡ በሀኬቶሙ። ዘነድየ፡ በጊዜሁ፡ ይብዕል፡ ወዘብዕለ፡ በጊዜሁ፡ ይነዲ፡ (ሚራ፲፩፡ ፲፬። ምሳ፴፱፡ ፵፪። አፈ፡ ተ፲፩። ድጓ)።

ነዳይ ፤ (ይት፡ ያን፡ ያት) ፤ በቁሙ፥ ድኻ፡ ችጋረኛ፥ አይቶ፡ ዐጣ፥ ዘዋሪ፡ ቀላዋጭ። ብፁዕ፡ ዘይሌቡ፡ ላዕለ፡ ነዳይ። ብእሲት፡ ነዳይት። ነዳያን፡ በመንፈስ፡ (መዝ፡ ፵። ማር፲፪፡ ፵፫። ማቴ፭፡ ፫)።

ንዴይ ፤ (ዲት፡ ድይት) ፤ የደኸየ፥ የተቸገረ፡ ችጉር፡ ወራዳ። ኮነ፡ ንዴየ፡ በእንተ፡ ዝ፡ ብዕልነ። ንዴይ፡ ወድኩም፡ ሥርዐት፡ (ቄር)።

ንድየት ፤ **ንዴት** ፤ መደኽየት፤ ድኽነት፡ ችጋር፡ ዕጦት፤ ኀሳር፡ ውርደት። ኢተሀበኒ፡ ብዕለ፡ ወንዴተ። ምንት፡ ውእቱ፡ ንዴት፡ ዘእንበለ፡ ከዊነ፡ ሰብእ። ንዴተሰ፡ ወትሕትና፡ እንቲኣሁ፡ ንብል፡ በተሰምዮ፡ ሐዋርያ፡ ወሊቀ፡ ካህናት።

አንደየ ፤ አደኸየ፥ አስቸገረ፤ አዋረደ። አንደየ፡ ርእሶ፡ እንዘ፡ ባዕል። እግዚ፡ ያነዲ፡ ወያብዕል። ዘርክዮቶሙ፡ ወአንድዮቶሙ። አፍቅሮ፥ ንዋይ፡ ውእቱ፡ አንዳዩሁ፡ ለብእሲ፡ (፪ቆሮ፡ ፰፡ ፱። ፩ነገ፡ ፪፡ ፯። ፊልክ፡ ፲፵፩። ፈላስ)።

ነዲል ፤ ሎት፤ (ነደለ፡ ይነድል፡ ይንድል) ፤ መንደል፤ መብሳት፥ መሸንቈር።

ተነድለ ፤ ተነደለ፥ ተበሳ፡ ተሸነቈረ፤ ነዳላ፡ ኾነ።

ንዱል ፤ (ላን፡ ላት፡ ድልት) ፤ የተነደለ፤ ብስ፡ ነዳላ፡ ሽንቍር።

ንድለት ፤ (ታት) ፤ መንደል፥ መነደል፥ አነዳደል፡ ንድሎሽ። ዋሻ፡ ፍርኵታ፤ ሠንጣቃ፡ ብስ፡ ነዳላ፡ ፪፡ ደጃፍ፡ ያለው፥ እንደ፡ ዋልድባው፡ ደብር፡ እንደ፡ ስቋር፡ ያለ። ንድለታተ፡ ምድር፡ ወንቅዐታተ፡ ኰኵሕ፡ (ሔኖ፺፮፡ ፪)።

መንደል ፤ መንደያ፤ መብሻ፡ መሸንቈሪያ።

መንደለ ፤ (ዲ፡ ቃ፡ ግ) ፤ መነደለ፤ ዐጠበ፡ አጠራ፡ ወለወለ፥ አደረቀ፤ የወጭት፡ የገላ።

መንዲል ፤ (ላት፤ መናዲል) ፤ በቁሙ፤ መመንደያ፡ ማጠቢያ፡ ማበሻ፡ መወልወያ፥ ጨርቅ፡ ቍራጭ፡ ታላቅ፡ ማረሚያ፤ የሥራ፡ ልብስ፡ ፎጣ። መክፈኛና፡ ለንጽን፡ እይ። ቀነተ፡ መንዲለ፡ ወኀፀበ፡ እግረ፡ አርዳኢሁ። ትኩን፡ ላዕለ፡ መታክፍቲሆሙ፡ መንዲል፡ ስፍሕት። ይልበስ፡ ካህን፡ መንዲለ፡ ዘቦቱ፡ ትእምርተ፡ መስቀል። ገብርኤል፡ ዘጸዳለ፡ ብርሃን፡ መንዲሉ። መንዲላት፡ (መጽ፡ ምስ። ፈ፡ መ፡ ፵፩፡ ፳። ደራሲ። ስንክ፡ ግን፳፩)።

ነድዐ ፤—ነዳ፡ ወሰደ፤—ነዲእ፡ ነድአ።

ነዲፍ ፤ ፎት፤ (ነደፈ፡ ይነድፍ፡ ይንድፍ። ዐረ፡ ነደፈ፡ አጠራ፤ ነዲፍ፡ ጥሩ። ዕብ፡ ናዳፍ፤ አዘራ፡ አነፈሰ) ፤ መንደፍ፤ መጠዝጠዝ፤ የደጋን፡ የጥጥ፥ የንብና፡ የተርብ፡ የባብና፡ የጊንጥ። ነደፋክሙ፡ ከመ፡ ንህብ። ነደፉ፡ አፍራስ። ብእሲት፡ ትትሜሰል፡ በዐቅራብ፡ ዘይነድፍ፡ ሰብአ፡ (ዘዳ፩፡ ፵፬። ስንክ፡ ጥር፲፰። ፈላስ፡ ገ፲፯። ራእ፱፡ ፭)።

—፤ መወርወር፤ መውጋት፤ የቀስት፡ የፍላጻ። ኢይነድፍ፡ ውስቴታ፡ ሐጸ። ነደፍ፡ በይምን፡ ወበፅግም። ነዲፈ፡ ቀስት፤ ውርወራ፡ (ኢሳ፴፯፡ ፴፫። ፩ዜና፡ ፲፪፡ ፪። ስንክ፡ ሠኔ፳፱)። ንድፍ፡ ጸላኤ። ኢትትሀከዩ፡ ነዲፎታ። ነደፈኒ፡ ሾልያትየ፡ በአሕጻሁ፡ (ኩፋ፡ ፴፰። ኤር፳፯፡ ፳፱። ሰቈ፫፡ ፲፫)።

—፤ መበገር፥ ማመልከት፥ መሣል፥ ሐረግ፡ መጣል፤ ያናጢ፡ የገንቢ፡ የጣፊ፡ ያንጥረኛ።

ነዳፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ደፍት) ፤ በቁሙ ፤ የሚነድፍ ፡ ወርዋሪ ፡ ወጊ ፡ ባለቀስት ። ሐጹ ፡ መስተቃትል ፡ ነዳፊ ። ረከብዎ ፡ ነዳፍያን ፡ በነዲፍ ። ወፃፍያን ፡ ወነደፍተ ፡ ሐጽ ፡ (ኤር፴፯ ፡ ፲ ። ፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፪ ። ፪ዜና ፡ ፲፬ ፡ ፰) ።

ምንዳፍ ፤ (ፋት) ፤ መንደፊያ ፤ መወርወሪያ ፡ ቦታ ፡ ፍላጻው ፡ ተነድፎ ፡ የሚያርፍበት ። መጠነ ፡ አሐቲ ፡ ምንዳፌ ፡ ሐጽ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ዘፍ፳፩ ፡ ፲፯) ።

አንደፈ ፤ አስነደፈ ፤ አሶጋ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፩) ።

ተነድፈ ፤ ተነደፈ ፤ ተወረወረ ፡ ተወጋ ። ይጌጉእ ፡ ዘተነድፈ ፡ ይምላኅ ፡ ሐጺ ። ሀየል ፡ ዘተነድፈ ፡ ወተሀይደ ፡ ክብዶ ። ተነዲፎሙ ፡ በፍቅራ ። አውፅአኒ ፡ እምውስተ ፡ ቀትል ፡ እስመ ፡ ተነደፍኩ ፡ (ሚራ ፲፱ ፡ ፲፪ ። ምሳ፯ ፡ ፳፫ ። ዮሴፍ ። ፫ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፴፬ ። ማሕ፪ ፡ ፩) ።

ንዱፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ድፍት) ፤ የተነደፈ ፡ ንድፍ ፤ የተወጋ ፡ ውጋ ። ንዱፍ ፡ በሐጽ ። ንድፍት ፡ አነ ፡ በፍቅሩ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፩ ። ማሕ፩ ፡ ፰) ።

ንድፍት ፤ የበቅሎ ፡ በሽታ ፡ ቆሎ ፡ የሚገድል ።

ንድፈት ፤ መንደፍ ፡ መነደፍ ፡ አንዳደፍ ፡ አወጋግ ፤ ነደፋ ፡ ውጊያ ። ውግታት ፤ ቍስል ። ሐመ ፡ ፈድፋደ ፡ እምንድፈት ። ሀሰወ ፡ ይትፌወስ ፡ ንድፈተ ፡ ኅበ ፡ ነደፍዎ ፡ ሶርያ ፡ (፩ነገ ፡ ፴፩ ፡ ፫ ። ፬ነገ ፡ ፱ ፡ ፲፭) ።

ተናደፈ ፤ ተወራወረ ፡ ተዋጋ ፤ ተቋሰለ ። ተመዩጠከ ፡ መንጸረ ፡ ትትናደፈነ ፡ ለእለ ፡ ሞአነ ፡ ወበአሐጻ ፡ ቅንአትከ ፡ ትፈቱ ፡ ታቍስለነ ፡ (ተረ ፡ ቄር፰) ።

አስተናደፈ ፤ አናደፈ ፤ አስማማ ፡ አመሳሰለ ፡ አስተካከለ ፡ ሕንጻውን ፡ ከንድፉ ፡ ከቢጋሩ ፡ ጋራ ። አንኀለ ፡ ሄሮድስ ፡ መቅደሰ ፡ እስከ ፡ መሠረቱ ፡ ወአስተናደፈ ፡ መሠረታቲሁ ፡ በምጣኔ ፡ ሕንጻ ፡ ቀዳማዊ ፡ (ዮሴፍ) ። በማረረና ፡ በመሥረተ ፡ ፈንታ ፡ አስተናደፍኩ ፡ መሠረተ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያሰኝም ፡ (፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲) ።

ነዲቅ ፤ ቆት ፤ (ነደቀ ፡ ይነድቅ ፡ ይንድቅ ። ሐነጸ ፤ ጠቀመ ፤ ኀፈደ) ፤ መንደቅ ፡ መሥራት ፤ መመሥረት ፡ በመሠረት ፡ ላይ ፡ መናስ ፡ መጥቀም ፤ መገንባት ፡ ማጋጠም ፤ ደንጎቹን ፡ በኖራ ፡ በጭቃ ፡ ማዛመድ ፡ ማዋሐድ ። ነደቃ ፡ ለይእቲ ፡ ዐፀም ፡ ወረበያ ፡ ብእሲተ ። ነደቃ ፡ ለነነዌ ። ንንድቅ ፡ ሀገረ ፡ ወማኅፈደ ። ኅደጉ ፡ ነዲቆታ ፡ ለሀገር ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፳፪ ። ፲ ፡ ፲፩ ። ፲፩ ፡ ፬ ፡ ፰) ። መብሳት ፤ መንደል ።

ነዳቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት ፤ ደቅት) ፤ በቁሙ ፤ የሚነድቅ ፡ የሚንስ ፡ ገንቢ ፤ የመሐንድዝ ፡ በታች ። እንተ ፡ አንተ ፡ ለሊከ ፡ ኬንያሃ ፡ ወነዳቂሃ ። እብን ፡ ዘመነንዋ ፡ ነደቅት ። ነደቅተ ፡ አረፍት ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። መዝ ፡ ፻፲፯ ። ፩ዜና ፡ ፲፬ ፡ ፩) ።

ተነድቀ ፤ ተነደቀ ፡ ተገነባ ፤ ታነጠ ፡ ተሠራ ። ኬብሮን ፡ ተነድቀት ። ሶበ ፡ ተነድቃ ፡ እልኩ ፡ አእባን ። ደብር ፡ ዘላዕሌሁ ፡ ተነድቀት ፡ ሀገሮሙ ፡ (ዘኍ ፲፫ ፡ ፳፪ ። ሄርማ ፡ ገ፹፰ ። ሉቃ፬ ፡ ፳፱) ።

ንዱቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ድቅት) ፤ የተነደቀ ፤ የተገነባ ፡ ግንብ ። እንበለ ፡ ንዱቅ ፡ ቤት ፡ ወእንበለ ፡ ሕኑጽ ፡ ማኅደር ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፰ ። ዘኍ፳፩ ፡ ፰) ።

ንድቀት ፤ መን(ነ)ደቅ ፤ አሠራር ፡ አነዳደቅ ፤ ንድቂያ ። ንድቀት ፡ ወመጋብርት ፡ ለማኅደር ፡ (ፍ ፡ ን ፡ ፳፰) ።

ንድቅ ፤ (ቃት) ፤ በቁሙ ፤ በመሠረት ፡ ላይ ፡ የሚሠራ ፡ ሥራ ፡ ግንብ ፡ ናስ ፤ የቤት ፡ የቅጥር ። አሚንስ ፡ መሠረት ፡ ይእቲ ፡ ወካልኣኒሃ ፡ ሕንጻ ፡ ወንድቅ ። ይትሐነጽ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ፡ በንድቅ ፡ ክቡር ። ንድቁ ፡ ወእበኒሁ ። ከመ ፡ ንድቀ ፡ ከረምት ። ንድቀ ፡ ጽኑዐ ፡ ዘቦቱ ፡ ቅጽር ። ንድቀ ፡ ማኅፈድ ፡ (አፈ ፡ ወር ። ጦቢ፲፱ ፡ ፩ ። ማር፲፫ ፡ ፩ ። ሚራ፳፩ ፡ ፰ ። መቃ ፡ ገ፳፱ ። ዮሴፍ) ።

መንደቅ ፤ (ብ ፡ መናድቅ) ፤ ዐራዳ ፡ ሠንጣቃ ፤ ብስ ፡ ሽንቍር ፡ ነዳላ ፤ የተራራ ፡ የንጨት ፡ የደንጊያ ፡ የሸክላ ፡ ወይም ፡ የሌላ ። አቤቦን ፡ ዘቦ ፡ መንደቅ ። ዘይፌኑ ፡ እስኪቶ ፡ ውስተ ፡ መንደቅ ። ወያውስብ ፡ ምድረ ፡ ነዲቀ ፡ (ዘዳ፱ ፡ ፵፱ ። ሲኖ ። ታምር) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ በመንደቅ ፡ ፈንታ ፡ መንድቅ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያሰኝም ።

ናሁ ፤ (ነ ፡ ነዮ ፡ ነዋ ። ዕብ ፡ ሄን ፤ ሂኔህ ። ዐረ ፡ ኢነ) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ፤ የቅርብ ፡ ያጠገብ ፡ ያጸፋ ፡ የጨበጣ ፡ ቃል ፤ አኹን ፡ ቶሎ ፡ እንሆ ፡ ይኸው ፡ ይኸውና ። የነገ ፡ አፈታት ፡ እይ ፤ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ርሱ ፡ ነው ። ናሁ ፡ ነዐርግ ፡ ኢየሩሳሌም ። ወናሁ ፡ ሳድስ ፡ ዝንቱ ፡ ወርኅ ። ናሁ ፡ ይመጽእ ፡ በደመና ፡ ሰማይ ፡ (ማር፲ ፡ ፴፫ ። ሉቃ፩ ፡ ፴፮ ። ራእ፩ ፡ ፯) ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በሊቃውንት ፡ ውስጥ ፡ ፍችው ፡ እንደ ፡ እስመ ፡ ና ፡ ይኾናል ። ወሥጋሂ ፡ እምድኅረ ፡ ትንሣኤሁ ፡ ኮነ ፡ ዘኢይማስን ፡ ወዘኢይመውት ፤ ናሁ ፡ ኮነ ፡ አሐደ ፡ ምስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቃል ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ አትና) ። ዳግመኛም ፡ ሚ ፡ ምንት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ናሁ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ናሁ ፡ ሠናይ ፡ ወናሁ ፡ አዳም ፡ (መዝ ፡ ፻፴፪) ። ፫ኛም ፡ ነያ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ናሁ ፡ አመትከ ። ናሁ ፡ ድንግል ። ወናሁ ፡ ኤልሳቤጥኒ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ርኢ ፡ ጽዮንሃ ፡ ባለውም ፡ ናሁ ፡ ጽዮን ፡ ይላል ፡ (ኢሳ፴፫ ፡ ፳) ።

ንሂብ ፤ በት ፤ (ነሀበ ፡ ይንህብ ፡ ይንሀብ ። ወሀበ ። ዐነገ) ፤ መናብ ፤ መሥራት ፡ መቀጥቀጥ ፤ ማፍሰስ ፡ ማቅለጥ ፤ የወርቅ ፡ የብር ፡ የማዕደናት ፡ ኹሉ ። ይንህቡ ፡ ሎሙ ፡ ንዋየ ፡ ሐቅል ። ሰአለቶ ፡ ከመ ፡ ይንህብ ፡ ላቲ ፡ አዕኑገ ፡ ለአእዛኒሃ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ ሐም፲) ።

—፤ ማነብ ፤ ንቦች ፡ ማርባት ፡ የንብ ፡ ጠባይ ፡ ማወቅ ፤ ያናቢ ። መቅሠም ፡ መምጠጥ ፤ ማጣም ፡ ማጣፈጥ ፤ የን

ህብ ። የሥራውን፡ ስልት፡ መለየት፡ ነው፡ እንጂ፡ ምስ ጢሩ፡ ከመሥራት፡ አይወጣም ።

ነሃቢ፤(ቢት፡ ብያን፡ ያት፤ ሀብት)፤ ባለጅ፤ ብረት፡ ሠሪ፡ ቀጥቃጭ፡ ብር፡ አፍሳሽ፡ አንጥ ረኛ፡ ጃን፡ ሸላሚ፡ (አናቢ፤ ቀማሚ) ። ፫ሃቤ፡ ሣጺን፡ ነሀብተ፡ብሩር፡ወወርቅ። ፮ሃቤ፡ ምስል፡(፩ነገ፡፲፫፡ ፯፬ ። ጥበ፯፭፡ ፱ ። ፍ፡ ን፡ ፳፫) ።

ምንሃብ፤(ባት)፤ መሥሪያ፡ ከውር፡ አጕድ፡ ምድጃ፤ ወይም፡ መሣሪያ፡ ፋብሪቃ ። ነሃቢ፡ ዘይነብር፡ ኅበ፡ ምንሃብ። ጢስ፡ ምንሃብ። ዘከመ፡ ያስተማኒ፡ ምብዓሉ፡ ወምንሃቦ። ክመ፡ እሳተ፡ ምንሃብ፡ ዘአ ርስንዎ፡ በብዙኅ፡ ምብኋሕ፡ (ሚራ፴፰፡ ፳፰ ። አ ር.ጋ፡ ፫) ።

አንህበ፤ አስናበ፤ አሠራ፡ አስቀጠቀጠ ። ማ ሕረስክሙ፡ አንህቡ፡ ለመጥባሕት፡ ወማዕጺደ ክሙ፡ አግብሩ፡ረምሐ። ኵናተ፡ ዘልቱ፡ አንህቡ፡ (መጽ፡ ምስ ። ቅዳ፡ ግሩ) ።

ተንህበ፤ ተናበ፤ ተሠራ፡ ተቀጠቀጠ፤ ፈሰሰ፡ ቀለጠ ።

ንሁብ፤(ባን፡ ባት፡ ሀብት)፤ የተናበ፡ የተ ሠራ፤ ፍስ፡ ቅጥቅጥ ።

ንህበት፤ መሥራት፡ መሠራት፡ አሠራር፤ ሥራ፡ ቅጥቀጣ ። ንዋየ፡ ንህበት፡ አው፡ ልብስ፡(ፍ፡ ን፡ ፵) ።

ንህብ፤(ብ፡ አንሃብ፤አንሀብት ። ዐረ፡ ኑብ፤ ነሕል ። ዕብ፡ ድቦራህ)፤ በቁሙ፡ ንብ፡ ያበባ፡ ዝንብ፡ ጽጌያትን፡ ኹሉ፡ የምትቀሥም፡ የማር፡ የሰፈፍ፡ ዐበዛ፡ ወይም፡ አንጥረኛ ። ሑር፡ ኀበ፡ ንህብ፡ ወአእምር፡ ከመ፡ መስተገብርት፡ ይእቲ። እም ሖሉ፡ አዕዋፍ፡ ትንእስ፡ ንህብ። ፀንስ፡ እንበለ፡ ሩ ካቤ፡ክመ፡ ንህብ፡ ዘእምቃለ፡ ንባብ። አንሃብስ፡ ይፀንሳ፡ በምዕር፡ ሶበ፡ አንዘረተ፡ ንግሥተን፤ ወታ ኔዝር፡ እግዝእቶን፡ ለአንህብት፡ (ምሳ፮፡ ፰ ። ሚራ ፲፭፡ ፫ ። ቅዳ፡ ሕር ። አዋል) ።

ንህብ፡

ናህብ፤(ባት)፤ ድንጋግ፤ ወደብ፡ ገደብ፤ ውሃ፡ ያረደው፡ የጐደበው፡ በውስጡ፡ ጣዝማና፡ ማኝ፡ የሚገኝበት ። የወንዝ፡ ዳር፡ ሰብል፡ ንቦች፡ የሚቀሥሙት፤ ወይም፡ የውሃው፡ ጕርፍ፡ ማዕበል፡ ሞገድ፡ ጠራርቶ፡ የሚወስድ ። እምናህበ፡ ፈለግ፡ (ኢሳ፳፯፡ ፲፪) ።

ነህገ፤(ዕብ፡ ናሀግ ። ዐረ፡ ነህጀ፡ ገ)፤ ነዳ፡ አስማራ፤ ወሰደ፡ መራ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በነህገ፡ ፈንታ፡ አንህገ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (ሄርማ፡ ገ፶፮) ። ንህከና፡ መሀክ፡ የዚሁ፡ ኀሮች፡ ናቸው ።

ንህይ፤ ዮት፤(ንህየ፤ አው፡ ነህየ፡ ይ ንሂ፡ ይንህይ ። ዕብ፡ ወሱር፡ ናሕ)፤ ማረፍ፡ መርጋት፡ መጸናናት፤ እፎይ፡ ማለት፤ ከሐዘን፡ ከሁከት፡ ከመከራ፡ ወይም፡ ከሥራ ። ይንህዩ፡ ትኩዛን። ወት ንህይ፡ ነፍስ፡ እምአበሳሃ፡ (ቅዳ፡ ዮሐ ። ግሩ) ።

ነሃዪ፤(ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ ያረፈ፤ የሚ ያርፍ፡ ዐራፊ፤ እፎይ፡ ባይ ።

ንሁይ፤(ያን፡ ያት፡ ሂት)፤ ያረፈ፡ የረጋ፤ እህ፡ እፎይ፡ ያለ ። ከመ፡ ያዕርፍ፡ ነፍሰሙ፡ ንሁየ፡ (ቅዳ፡ ሕር) ።

ናህይ፤ ፍጹም፡ ዕረፍት፡ እፎይታ፤ ከህድአት፡ በቀር፡ ሁከት፡ የሌለበት ። ሀባ፡ ናህየ፡ ወዕረፍተ፡ ለ ዛቲ፡ ነፍስ። አልብየ፡ ናህይ። ወለእለሂ፡ ይላሕዉ፡ ናህየ፡ ወዕረፍተ፡ ጸጉ፡ (ግንዘ ። ቀሌ ። ቅዳ፡ መስተ) ።

አንህየ፤ አሳረፈ፡ ዕረፍት፡ ሰጠ፤ እፎይ፡ አ ሰኝ ። አንኂ፡ ሎሙ፤ አንኂ፡ ለሖላ፡ ነፍስ፡ ፀብስት። ሕልቦ፡ ዘያንህየኒ፡ አንህዮ፡ (ቅዳ ። ሰቈ፩፡ ፳፩ ። አ ር.ጋ፡ ፩) ።

መንህዪ፤ መንህይ፤ መናህይ)፤ የሚያሳ ርፍ፤ አሳራፊ፡ ዕረፍት፡ ሰጪ፡ አይዞኽ፡ ባይ፡ አጽናኝ፡ አስተዛዛኝ ። መንሂት፡ ለስራሕየ። መናህየ፡ ወመና ዝዘ፡ ለሰብእሙ፡ ከዊነከ፤ መንፈስ፡ ናዛዜ፡ ወመና ህየ፡ ለሰብእሙ፡ ፈኑ፡ (አርጋ፡ ፬ ። ግንዘ) ።

ንህክ፤(ንሂክ ። ንእክ)፤ ዐዘን፡ ተከዘ፡ ዐ ሰበ፡ ተወዘወዘ፡ እህህ፡ አለ ። አልብክሙ፡ ንሂክ፡ እ ምኔነ፤ አላ፡ ንህክሙ፡ በልብክሙ። ከመ፡ በፍሥሓ፡ ይግበርዎ፡ ለዝንቱ፡ ወኢይንህኩ። ከርሥየ፡ ንህከት፡ ለትካዘ፡ ዝ፡ ዓለም፡ (፪ቆሮ፡ ፮፡ ፲፪ ። ዕብ፲፫፡ ፲፯ ። መጽ፡ ምስ) ።

ናህክ፤ ሐዘን፡ ልቅሶ፤ ሐሳብ፡ እህህታ ። እ ስመ፡ ብዙኅ፡ ናህክየ። ኀልቀ፡ እንከ፡ ሕማም፡ ወ ትካዝ፡ ወናህክ፡ (ሰቈ፩፡ ፳፪ ። ኢሳ፶፩፡ ፲፩) ። ሀና፡ አ፡ ተወራራሾች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ በናህክ፡ ፈንታ፡ ናእክ፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው፤ ንእክን፡ እይ ።

አንህክ፤ አሳዘነ፡ አስተከዘ ። ሰላም፡ ለከር ሥክ፡ ምንዳቤ፡ ረኀብ፡ ዘኢያንህክ፡ (ደራሲ) ።

ነህረ፤ ንህረ፤(ዕብ፡ ናሀር)፤ ፈሰሰ፡ ወረደ፤ ናረ፡ ዘለለ፡ ሮኸ ።

ነሃር፤ ፈሳሽ፡ ወንዝ፡ ኹረት፡ ፈለግ፡ ባለብዙ፡ ውሃ ። ሲያበዛ፡ ንሃሪም፡ ንሃሮት፡ ይላል ። ግእዙ፡ ውስተ፡ አፍላገ፡ ባቢሎን፡ ባለው፤ ዕብራይስጡ፡ ዐል፡ ንሃሮት፡ ባቤል፡ እንዲል፡ (መዝ፡ ፻፴፮) ።

ምንሃር፤ መንሀር፤ መስኖ፡ የመስኖ፡ ውሃ፡ ከወንዝ፡ ተከፍሎ፡ በቦይ፡ በመትረብ፡ ወደ፡ ተክል፡ ወደርሻ፡ የሚገባ ። ወከመ፡ ምንሃር፡ ቦእኩ፡ ውስተ፡ ገነት። ሰላም፡ ለከሣድከ፡ ዘተመሰለ፡ ምንሃረ፡ በ

ሕንቅፆ፡ ሐሊብ፡ ወማይ፡ አመ፡ በመጥባሕት፡ ተመትረ፡(ሚራ፳፱፡ ፴። ደራሲ)።

—፤ አፅጅ፡ እንግዲ ሥጋ፤ ልጅ፡ ከማሕፀን፡ በወጣ፡ ጊዜ፡ ከደምና፡ ከዛሕል፡ ከርስሐት፡ ጋራ፡ ዐብሮ፡ የሚወርድ። ሰይልን፡ ተመልከት።

ንህረ፤—አንኳረረ፤—ንኊር፡ ንኅረ።

ነዋ፤ (ነ፡ ነዮ፡ ናሁ፤ ነው)፤ እንሆ፤ ይኸው፤ ይኸውና። ናሁን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ነዋ፡ ንጉሥኪ። ነዋ፡ በግዑ። ነዋ፡ ወልድኪ። ነዋ፡ ወንጌለ፡ መንግሥት። ነዋ፡ ዝየ፤ ወነዋ፡ ከሃ። ነወየና፡ ንዋይ፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ኖብያት፤—ዜና፡ መዋዕል፤—ነበየ።

ነዊኅ፤ ኖኅ፤ (ኖኅ፡ ይነውኅ፡ ይናኅ፤ **አው፡ ይንዋኅ፤ ይኗኅ፤ ይኑኅ። ዕብ፡ ኑዋሕ። ዐረ፡ ነሓ። ሱር፡ ናሕ፤ ንህየ**)፤ ማረፍ፡ መትረፍ፡ መቅረት፡ በታ፡ መያዝ፤ መስፋት፡ መንሰራፋት፡ ጧ፡ ዟ፡ ብሎ፡ መዘርጋት። ይምዳእ፡ መንፈስከ፡ ሕያው፡ ወቅዱስ፤ ይረድ፡ ወይንበር፡ ይኅድር፡ ወይኑኅ። ኢያረምም፡ ወኢይነውኅ፡ (ቅዳ፡ ዮሐ። ሱቱ፡ ዕዝ፪፡ ፵፮። መጽ፡ ምስ)።

—፤ መርዘም፤ መብዛት፡ መፈድፈድ፤ የቁመት፡ የቍጥር። ኖኅኩ፡ ከመ፡ በቀልት። ኖኀ፡ አዕጹቅየ። ከመ፡ ይኑኅ፡ መዋዕሊከሙ። እመኒ፡ ኖኀ፡ መንበርቶሙ፡ ውስተ፡ ምድር። ኖኀ፡ እምሥዕርተ፡ ርእስየ፡ ጌጋይየ። ወይነውኅ፡ እምአርዝ፡ ፍሬሁ፡ (ሚራ፳፱፡ ፲፬፡ ፲፯። ዘዳ፱፡ ፵። ጥበ፫፡ ፲፯። መዝ፡ ፴፯። ፸፩)። በኖኀ፡ ፈንታ፡ ተነውኀ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ከመ፡ ፍጹመ፡ ይኩን፡ ኀሊናሁ፡ እንዘ፡ ለዘሉ፡ ሰብእ፡ ይትኔዋኅ፡(ኪዳ)።

ምንዋኅ፤ አው፡ ምኗኅ፤ ሙናኅ፤ (ዕብ፡ ሙናሕ)፤ ማረፊያ፡ መጠጊያ፤ ሰብሳብ፡ የቤት፡ ዙሪያ፡ (ሕዝ፵፭፡ ፲፭)።

(ጥ፡ዊ) **ነዊኅ፤** (**ኃን፤ ነዋኅ፡ ኃት**)፤ ረዥም፡ ታላቅ፡ ምጡቅ፤ ሰፊ፡ ብዙ፡ እጅግ፡ ሩቅ። ነዊኅ፡ የወንድ፡ ነዋኅ፡ የሴት፡ ነው፤ ጠቢብ፡ ጠባብ፡ ዐቢይ፡ ዐባይ፡ እንደ፡ ማለት። ወኮነ፡ ነዊኅ፡ በቆሙ። አሕባል፡ ነዊኃን። ነዊኅ፡ መንፈስ። አድባር፡ ነዋኃት። ለነዋኅ፡ መዋዕል። እስከ፡ ነዋኅ፡ ብሔር። እስመ፡ ነዋኅ፡ ኀበ፡ አምሠጥከ፡(ስንክ፡ ግን፲። ሔኖ፳፭፡ ፩። አፈ፡ ተ፴፱። መዝ፡ ፺፱። ፳። ሚክ፱፡ ፲። ሚራ፳፯፡ ፳)።

ኑኀት፤ መርዘም፤ አረዛዘም፤ ርዝመት፡ ረዥምነት። ይትዓረይ፡ ቦቱ፡ ሌሊት፡ ምስለ፡ መዓልት፡ በኑኀት፡ ወበኅጽረት፡(አቡሻ፡ ፲፱)።

ኑኅ፤ (ኑኃት፤ አንዋኅ)፤ ርዝማን፡ ርዝመት፡ ሞላልነት፡ ምጥቀት፡ ርሕቀት፤ ብዛት፡ ስፋት። ኢይትዐወቅ፡ ኑኃ፡ ወግድማ፡ ወኢቆማ። ወይከውን፡ ኑኃ፡ ለይእቲ፡ ዕለት፡ ከመ፡ ሰብዐቱ፡ ዓመት። እርአይ፡ ኑኆ፡ ለሰማይ። ስማዕ፡ ጸሎቶሙ፡ ውስተ፡ ኑኀ፡ ሰማይ። ሚ፡ መጠን፡ ኑኀ፡ ትዕግሥቱ፡ ለእግዚ፡(ቀሌ። ሱቱ፡ ዕዝ፮፡ ፲፮። ጸሎ፡ ምና። ግንዘ። መጽ፡ ምስ)። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ በ፡ ሲወድቅበት፡ ሳይወድቅበትም፡ ኵሉ፡ ይኾናል። አንሰ፡ እቤ፡ በኑኀ፡ መዋዕልየ። በኑኀ፡ ዕለት። በኑኀ፡ ሌሊት። ኑኀ፡ ሠለስቱ፡ ዕለት።

ኖኅ፤ (ዘፍ፭፡ ፳፱)፤ የሰው፡ ስም፡ ወልደ፡ ላሜኽ፤ ዕረፍት፡ ተረፍ። ርሱ፡ ከነልጆቹ፡ ከሰብአ፡ ትካት፡ መከራና፡ ጥፋት፡ የሚያርፍ፡ የሚተርፍ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቅድማያቱ፡ ሔኖክ፡ ገና፡ ሲወለድ፡ አስቀድሞ፡ በትንቢት፡ መጽሐፉ፡ ሰይሞታል። እምድኅረ፡ መዋዕል፡ ነሥአ፡ ወልድየ፡ ማቱሳላ፡ ለወልዱ፡ ላሜኽ፡ ብእሲተ፡ ወፀንሰት፡ እምኔሁ፡ ወወለደት፡ ወልደ።... ወሶበ፡ ተንሥአ፡ እምእዴሃ፡ ለመወልዲት፡ ከሠተ፡ አፉሁ፡ ወተናገረ፡ ለእግዚአ፡ ጽድቅ። ወፈርሀ፡ ላሜኽ፡ አቡሁ፡ እምኔሁ፤ ወጐየ፡ ወመጽአ፡ ኀበ፡ አቡሁ፡ ማቱሳላ፡ ወይቤሎ፡ አነ፡ ወለድኩ፡ ወልደ፡ ውሉጠ። ኢኮነ፡ ከመ፡ ሰብእ፡ አላ፡ ይመስል፡ ደቂቀ፡ መላእክተ፡ ሰማይ፡ ወፍጥረቱ፡ ካልእት፡ ወኢኮነ፡ ከማነ፡ ወአዕይንቲሁ፡ ከመ፡ እግረ፡ ፀሓይ፡ ወገጹ፡ ስቡሕ። ወይመስለኒ፡ ከመ፡ ኢኮነ፡ እምኔየ፡ አላ፡ እመላእክት፡ ውእቱ፤ ወእፈርህ፡ ከመ፡ ኢይትገበር፡ መንክር፡ በመዋዕሊሁ፡ ዲበ፡ ምድር። ወይእዜኒ፡ አስ እል፡ እምኀቤከ፡ ከመ፡ ትሑር፡ ኀበ፡ ሔኖክ፡ አቡነ፡ ወትስማዕ፡ እምኀቤሁ፡ አማነ፡ እስመ፡ ውእቱ፡ ምስለ፡ መላእክት፡ ንብረቱ። ወሶበ፡ ሰምዐ፡ ማቱሳላ፡ ነገረ፡ ወልዱ፡ መጽአ፡ ኀቤየ፡... ወይቤለኒ፡ በእንተ፡ ዳሕቅ፡ ዐቢይ፡ መጻእኩ፡ ኀቤከ፡ ወበእንተ፡ ራእይ፡ ዕጹብ፡...። ወአውሣእኩ፡ አነ፡ ሔኖክ፡ ወእቤሎ፡ ይሔድስ፡ እግዚ፡ ሐዲሳተ፡ ዲበ፡ ምድር፤ ወዘንተ፡ ወዳእኩ፡ ወርኢኩ፡ በራእይ፡ ወአይዳዕኩ፤...። ወዝ፡ ወልድ፡ ዘተወልደ፡ ለክሙ፡ ውእቱ፡ ይተርፍ፡ ዲበ፡ ምድር፤ ወሠለስቱ፡ ደቂቁ፡ ይድኅኑ፡ ምስሌሁ፡ ሶበ፡ ይመውቱ፡ ኵሉ፡ ሰብእ፡ በዲበ፡ ምድር፡...። ወይእዜኒ፡ አይድዕ፡ ለወልድከ፡ ላሜኽ፡ እስመ፡ ዘተወልደ፡ ወልዱ፡ ውእቱ፡ በጽድቅ፤ ወጸውዕ፡ ስሞ፡ ኖኅ፡ እስመ፡ ውእቱ፡ ይከውን፡ ለክሙ፡ ተረፈ፡(ሔኖ፡ ፺)። ፪ኛም፤ በተረፍነት፡ ላይ፡ ነዊኅ፡ ዕድሜ፡ ዘርዕ፡ ዘነዋኅ፡ የሐዩ፡ ማለትን፡ ያሳያል። ወሐይወ፡ ኖኅ፡ እምድኅረ፡ ማየ፡ አይኅ፡ ሠለስተ፡ ምእተ፡ ወኀምሳ፡ ዓመተ፤ ወኮነ፡ ኵሉ፡ መዋዕሊሁ፡ ለኖኅ፡ ትስዐቱ፡ ምእት፡ ወኀምሳ፡ ዓመት፡ ወሞተ፡(ዘፍ፱፡ ፳፰፡ ፳፱)። ታላቅ፡ ዝናም፡ ደግሞ፡ ኖኅ፡ ይባላል፡ (ዐማርኛ)።

አንኀ፤ አኖኀ፤ (ያነውኅ፡ ያንኅ፤ ያኑኅ)፤ አሳረፈ፤ አተረፈ። አሰፋ፡ አበዛ፤ አረዘመ፡ አስረዘመ፡ አሳደገ፤ ዘረጋ፡ ላከ፡ ሰደደ። አነውኅ፡ መንፈስየ፡ ላዕሌሆሙ። ትዕግሥት፡ ወአንኖ፡ መንፈስ። አንኅ፡ ነገረ። አነውኖ፡ ለዕፀ፡ ኀጺር። ኢታንኅ፡ ሥዕርተከ፤ አላ፡ ቅርጽ። አንኅ፡ እዴከ፡ ወአውፅአ፡ ሎቱ፤ አንኅ፡

ኀቤሁ ፡ ምርጕዘከ ፤ ወኢታንኅ ፡ ሎቱ ፡ እዴከ ፡ (ስንክ ፡ ጳጕ፫ ። አፈ ፡ ተ፴ ። ግብ፳ ፡ ፰ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፳፱ ። ዲድ ፡ ፭ ። ፊልክ ፡ ፲፲፫) ። ያርሕቅ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ያነውኅ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኢሳ፮ ፡ ፲፱) ።

ተናውኀ ፤ ተራረፈ ፤ ተራዘመ ፡ ተባዛ ፡ ተጋነነ ። ወበጊዜ ፡ ተናውኆታ ፡ የሀድእ ፡ ልብ ። ገሥጾ ፡ ለዐርክከ ፡ እንበለ ፡ ይትናዋኅ ፡ መዐት ፡ (ማር ፡ ይሥ፲፯ ፡ ፫ ። ሢራ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ኖጠ ፤ (ዕብ ፡ ናጥ) ፤ ናጠ ፡ አናወጠ ፤ ወይም ፡ ተናጠ ፡ ተናወጠ ፤ ዘረ ፡ ባክን ፡ ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ አለ ። ኖትንና ፡ ኖትያን ፡ እይ ።

ነወየ ፤ (ነውይ ፡ ነዋ) ፤ ገንዘበ ፤ ገንዘብ ፡ አገኘ ፡ ገንዘብ ፡ አደረገ ፤ ወይም ፡ ተገንዘበ ፡ ገንዘብ ፡ ኾነ ፡ ተሰጠ ፡ ታደለ ፡ ንዋ ፡ ተባለ ። ተሸለመ ፤ አጌጠ ፡ ተጌጠ ።

ንዋይ ፤ (ብ ፡ ንዋያት ። ዕብ ፡ ኖይ ፤ ርሱይ ፡ ስርግው) ፤ በቁሙ ፡ ገንዘብ ፡ ጥሪት ፡ ቅርስ ፡ ወርቅ ፡ ብር ፡ ከብት ። ንዋየ ፡ ዝ ፡ ዓለም ። ንዋየ ፡ ልቃሕ ። ንዋየ ፡ ማሕፀንት ፡ (ማቴ፮ ፡ ፳፱ ። ሢራ፳፭ ፡ ፳ ። ሟ፭ ፡ ፲፱) ።

—፤ የቤት ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ፡ ከሣር ፡ ከንጨት ፡ ከማዕደን ፡ ከብረት ፡ ከጭቃ ፡ ከቍርበት ፡ ከሌላውም ፡ ኹሉ ፡ የሚሠራ ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ፡ መልክ ፡ ጌጥ ፡ ያለው ። ንዋይ ፡ ኅሩይ ። ንዋየ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ። ንዋየ ፡ ማእድ ፡ (ግብ፱ ፡ ፲፭ ። ዳን፭ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ግን፲፯) ።

ንዋየ ፡ ጎመጌእ ፤ የሸንበቆ ፡ ታንኳ ፡ ፍልኳ ፡ (ኢሳ፲፰ ፡ ፪) ።

ንዋየ ፡ ወርቅ ፤ የወርቅ ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ መሣሪያ ።

ንዋየ ፡ ውስጥ ፤ የሆድ ፡ ዕቃ ፤ አንዠት ፡ ጕበት ፡ ጨጓራ ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ።

ንዋየ ፡ ሐቅል ፤ የበዳ ፡ ጸብት ፡ የስልፍ ፡ ዕቃ ፡ መሣሪያ ።

ንዋየ ፡ ለብሓ ፤ ሸክላ ፡ የሸክላ ፡ ዐይነት ፡ ዕቃ ፡ የሚሰበር ። ንዋየ ፡ ማእስ ፡ ንዋየ ፡ ዕፅ ፡ ቢል ፤ ከቍርበት ፡ ከንጨት ፡ የተሠራ ፡ ማለት ፡ ነው ። ንዋየ ፡ ተውኔት ፡ ንዋየ ፡ ማሕሌት ፡ ቢል ፡ ግን ፤ የዘፈን ፡ ዕቃ ፡ ለዘፈን ፡ ተብሎ ፡ የተሠራ ፡ እያሰኘ ፡ ባለቤትንትን ፡ ያሳያል ።

ነዌ ፤ ንዋያም ፡ ገንዘባም ፡ ባለብዙ ፡ ገንዘብ ፤ ዘወትር ፡ የሚያጌጥ ፡ የሚሸለም ። ወይም ፡ በጭራሽ ፡ ኖኅ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ይኸውም ፡ ሊታወቅ ፡ ጽርእና ፡ ላቲን ፡ ኖኅ ፡ ቢሉ ፡ ኖኤ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኖዬ ፡ ይላሉ ፤ ኖኅን ፡ እይ ። ወሀሎ ፡ አሐዱ ፡ ባዕል ፡ ዘስሙ ፡ ነዌ ፡ (ግንዘ ። ሉቃ፲፮ ፡ ፲፱) ። የግእዝ ፡ ወንጌል ፡ ዘስሙ ፡ ነዌ ፡ የሚለው ፡ ግን ፡ መተርጕማን ፡ ከግንዘት ፡ ወስደው ፡ ያገቡት ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የጽርእ ፡ አብነት ፡ አይደለም ።

ኖልዎ ፤ ዎት ፤ (ኖለወ ፡ ይኖሉ ። ዕብ ፡ ናዌል) ፤ ማረን ፡ እረኛ ፡ መኾን ፤ መጠበቅ ፡ መንዳት ፡ ማስምረት ፤ ማስቸኰል ፡ ማጣደፍ ፤ ማሮጥ ፡ ማስሮጥ ፡ ቶሎ ፡ ቶሎ ፡ ማስኬድ ፤ የከብት ፡ የባቡር ፡ የሠረገላ ። ረዐየን ፡ እይ ።

ኖላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ሎት ፤ ነዋልው) ፤ የሚጠብቅ ፡ ጠባቂ ፤ መሪ ፡ ነጂ ፡ እረኛ ፤ ንጉሥ ፡ ጳጳስ ። ኖላዌ ፡ አባግዕ ። ወጸውዐ ፡ ሰብዓ ፡ ኖላውያነ ። ኖሎተ ፡ እንስሳ ። ወወፅኡ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ ነዋልው ፡ (ዘፍ፬ ፡ ፪ ። ሔኖ ፡ ፹፱ ። ዘኍ፴፪ ፡ ፱ ። ገድ ፡ ተክ) ። በኖለወና ፡ በኖላዊ ፡ ፈንታ ፡ ተኖለወ ፡ ተኖላዊ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ሌሊተ ፡ ተኖልዎሙ ። ምሕረትከ ፡ ይትኖልወኒ ። በተኖልዎ ፡ ወአስተሐምሞ ። አንበ ፡ ኮንኩ ፡ አዐቅበከ ፡ ወእትኖልወከ ፡ እምዘየኀሥሥ ፡ ሥራዌከ ። ተኖላዊሆሙ ፡ ለጸላእተ ፡ ክርስቶስ ። ምጽዋት ፡ ተኖላዊት ፡ ይእቲ ፡ ለገባሪሃ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ ። ቄድር ። አፈ ፡ ተ፴፫ ። ዮሴፍ ። አብጥ ፡ ፵፱ ። አፈ ፡ ተ፴፪) ።

ተኖለወ ፤ ተጠበቀ ፤ ተነዳ ፡ ተሰማራ ።

ኑልው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት) ፤ የተጠበቀ ፡ ጥብቅ ፤ ባለረኛ ።

ኖል ፤ (ዐረ) ፤ ዐሰበ ፡ ኖላዊ ፤ የባቡር ፡ ከራይ ፡ ስውን ፡ ከነጓዙ ፡ ሰብስቦ ፡ ጠብቆ ፡ ተሸክሞ ፡ የመውሰዱና ፡ የመንዳቱ ፡ ዋጋ ።

ናላ ፤ ኑልው ፤ በቁሙ ፡ አንጎል ፡ የራስ ፡ ቅል ፡ ፍሬ ፤ ፈላስፎች ፡ ንቅዐ ፡ ዘርዕ ፡ መካን ፡ አእምሮ ፡ የሚሉት ። ሄጾ ፡ ውስተ ፡ ፍጽሙ ፡ ወረከቦ ፡ ናላሁ ። እስከ ፡ ይውሕዝ ፡ ናላሁ ፡ እምአንፉ ። ናላ ፡ ልምሉም ፡ ውእቱ ፡ በግዕዝ ፡ ጠባይዕ ፤ በእንተ ፡ ዝ ፡ ሐነጸ ፡ ፈጣሪሁ ፡ ክበበ ፡ ዐፅም ፡ ከመ ፡ እንተ ፡ እብን ፡ በዲበ ፡ ናላ ፡ ዘይከውን ፡ ጸወነ ፡ ወምጽላለ ፡ ወአስተጻንዖ ፡ ከመ ፡ ኢይሰቁር ። ይቤልዎ ፡ ለሰሎሞን ፡ አይቴ ፡ መካነ ፡ ልቡና ፤ ይቤ ፡ በናላ ። ዝንጉዕ ፡ በአማስኖ ፡ ናላሁ ፡ (ሢራ፵፯ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ግን፲፱ ። አፈ ፡ ተ፭ ። ፈላስ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪) ። ድማኅ ፡ ርእስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ናላ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ሖሩ ፡ ይቅብርዋ ፡ ወኢረከቡ ፡ ዘእንበለ ፡ ናላሃ ፡ (፬ነገ ፡ ፱ ፡ ፴፭) ።

ነዊም ፤ ሞት ፤ (ኖመ ፡ ይነውም ፡ ይኑም ። ዕብ ፡ ኑም ። ሱር ፡ ናም ። ዐረ ፡ ናመ) ፤ መተኛት ፡ ማንቀላፋት ፤ መጋደም ፡ ማረፍ ፡ መሞት ። ኢንኑም ፡ አላ ፡ ንንቃህ ። ያፈቅሩ ፡ ነዊመ ። ከመ ፡ ይኑሙ ፡ ንዋመ ፡ ዘለዓለም ። በእንተ ፡ እለ ፡ ኖሙ ፡ (፩ተሰ ፡ ፭ ፡ ፮ ። ኢሳ፶፮ ፡ ፲ ። ኤር፭፰ ፡ ፴፱ ። ቅዳ) ። በኖመ ፡ ፈንታ ፡ ነወመ ፡ ተነወመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኤር፭፫ ፡ ፴፭) ።

ነዋሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የተኛ ፡ የሚተኛ ፡ እንቅልፋም ፤ ሾኝ ። ሖሩ ፡ ነዋሚ ። ሰሙዮሙ ፡ ለምዉታን ፡ ነዋምያነ ፤ እስመ ፡ ይትነሥኡ ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፳፭ ። ግንዘ) ።

ንዉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ውምት) ፤ የተኛ ፡ እንቅልፍ ፡ የወሰደው ፤ ያረፈ ፡ የሞተ ፡ ምዉት ፡ (ማሕ፭ ፡

፪ ። ፩ተሰ ፡ ፭ ፡ ፲ ። ፊልጵ ፡ ፯፫) ። **እስመ ፡ ሰብአ ፡ አይ ሁድ ፡ ኮኑ ፡ ንዉማነ ፡ በእንተ ፡ ድካምሙ ፡ ወረኃ ቦሙ ፡** (ዮሴፍ) ።

ንዋም ፤ እንቅልፍ ፡ ሽልብታ ፡ መኝታ ፤ ሞት ፡ ፍጹም ፡ ዕረፍት ። **አንቅሆ ፡ እምዐቢይ ፡ ንዋም ፡ ለዘ ይነውም ። ንዋመ ፡ ሞት ። ይቤ ፡ ጠቢብ ፡ ሞት ፡ ንዋም ፡ ነዊኅ ፡ ወንዋምሰ ፡ ሞት ፡ ኅዳጥ ፡** (ሚራ፳፪ ፡ ፲ ። ዮሐ፲፩ ፡ ፫ ። ግንዘ) ።

አኖመ ፤ አተኛ ፡ አስተኛ ፡ እንቅልፍ ፡ አዶሰደ ፤ አሳደረ ። **ምንት ፡ ያነውመከ ። አኖሞሙ ፡ ለሹሎሙ ፡ ነገሥት ። አኑም ፡ ውስቴትየ ፡ አፍቅሮተከ ። አኑመኒ ፡ በሰላም ፡** (ዮና፩ ፡ ፮ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፲፫ ። ማር ፡ ይሥ፲፬ ፡ ፪ ። ድጓ) ። አነመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ፤ አ ቀመ ፡ የአቆመ ፡ ተውላጥ ፡ እንደ ፡ ኾነ ።

ኖን ፤ (ዕብ ፡ ኑን) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ነ ፤ የአ ሌፍ ፡ ፲፬ኛ ። ፍችው ፡ በሱርስት ፡ ረዥም ፡ ዓሣ ፡ እባብ ፡ የሚመስል ፡ የባብ ፡ ዐይነት ። ነሐስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። **ኖን ፡ (ኤር) ማኅቶት ፡ ለእግርየ ፡** (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፻፭—፻፲፪ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፬ ። ፪ ፡ ፲፬ ። ፫ ፡ ፴፱ ። ፬ ፡ ፲፬) ። ባለዳዊቶች ፡ ግን ፡ ስመ ፡ አምላክ ፡ ብለው ፡ ፍች ውን ፡ ንጉሥ ፡ ይሉታል ።

ኔዎን ፤ (ጽር ፡ ኔዮን) ፤ መፀው ፤ የጽጌ ፡ የ ፍሬ ፡ የልምላሜ ፡ ወራት ፤ በእስያና ፡ በኤውሮፓ ። ይኸ ውም ፡ ሚያዝያና ፡ ግንቦት ፡ ነው ፤ አቢብንና ፡ መፀውን ፡ እይ ። **ከመ ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ፡ በወርኀ ፡ ኔዎን ፡** (ሢራ፶ ፡ ፰ ። ፳፱ ፡ ፳፭) ።

ኖጸ ፤—ላበ ፤—ነጽይ ፡ ነጸየ ።

ነዊር ፤ ሮት ፤ (ኖረ ፤ ነወረ ፡ ይነውር ፡ ይኑር) ፤ መኖር ፡ መቀመጥ ፤ ወይም ፡ ነወር ፡ ማለት ፡ መናር ፡ ከቅምጥ ፡ መነሣት ፡ (ዐማርኛ) ። መብራት ፡ መ ቃጠል ፤ ወይም ፡ ማብራት ፡ መለኰስ ፡ ማቃጠል ፤ ኖራ ፡ ማውጣት ፡ (ዐረብ) ። መነወር ፡ ነውር ፡ ጸያፍ ፡ መኾን ፤ ወይም ፡ መባል ፤ የግብር ፡ የነገር ።

አንወረ ፤ አነወረ ፤ አስነወረ ፤ ነቀፈ ፡ አጸየፈ ፤ አስነቀፈ ፡ ነውረኛ ፡ አሰኘ ። **ኢትሕሚ ፡ ወኢታንውር ። ለምንት ፡ ያነውር ፡ አረጋዊ ፡ ለብሐታን ፡ እለ ፡ ያነ ውኑ ፡ ሥዕርተ ። መተረ ፡ እዝኖ ፡ እስከ ፡ አንወሮ ። ወአንወርከ ፡ ክብረከ ፡** (አፈ ፡ ተ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፵ ። ዮሴፍ ። ሚራ፵፯ ፡ ፰ ። ፪ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፫ ። ፰ ፡ ፰) ። አኖረ ፡ አስኖረ ።

ተነውረ ፤ ተነወረ ፡ ነውረኛ ፡ ኾነ ፤ ተነቀፈ ፡ ተሰደበ ። **ይትነወሩ ፡ እምከመ ፡ ነትዎ ። የኀስሩ ፡ ወ ይትነወሩ ፡** (ፊልክ ፡ ፱ ። ፴፩) ።

ንዉር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ውርት) ፤ የተነወረ ፡ የተነቀፈ ፤ ነውረኛ ፡ ነውራም ። **ማእደ ፡ እግዚ ፡ ንዉር ፡ ውእቱ ፡** (ሚል፩ ፡ ፯ ፡ ፲፪) ።

ነውር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ሕጸጽ ፡ ገመና ፤ ነው ረኛነት ፤ የመልክ ፡ የሕዋስ ፡ የግብር ። ምማቴን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። **አልብኪ ፡ ነውር ፡ ወኢምን ትኒ ፡ ላዕሌኪ ። ወራዙት ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ ነውር ። ደገብር ፡ ለከ ፡ ነውረ ፡ በዘአልብከ ። ነውር ፡ ውእቱ ፡ ዘከመ ፡ ሰራቂ ፡ ወጕያዩ ፡ ወዘይሠይን ፡ ላዕለ ፡ መን ጸሩ ። አብዕልተ ፡ ነውራት ። ርሕቀ ፡ እምሆሉ ፡ ነው ራት ፡** (ማሕ፬ ፡ ፯ ። ዳን፩ ፡ ፬ ። ሚራ፲፩ ፡ ፴፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፫ ። ፳ ፡ ፭) ።

ኖራ ፤ በቁሙ ፤ ነጭ ፡ ብሩህ ፡ ጽሑድ ፡ የደን ጊያ ፡ ዐመድ ።

ኑር ፤ (ዐረ ፡ ወሱር ። ዕብ ፡ ኔር) ፤ ብር ሃን ፡ ጸዳል ፤ እሳት ፡ ፋና ። ብርሃን ፡ ዘእምብርሃን ፡ ባ ለው ፡ ዐረቡ ፡ ኑር ፡ ምኑር ፡ እንዲል ፡ (ጸሎ ፡ ሃይ) ።

መናረት ፤ (ዐረ ። ሱር ፡ ምናርታ ። ዕብ ፡ ምኖራ) ፤ ምንዋር ፤ ማብሪያ ፡ መቅረዝ ፤ የፋና ፡ የቀንዲል ፡ ማኖሪያ ፡ የሚሰቀል ፡ ወይም ፡ የሚተከል ፡ ተቅዋም ። **ወገብረ ፡ መናረተ ፡** (ዘፀ፴፰ ፡ ፲፫ ። ፵ ፡ ፬ ፡ ፳፪) ። ዳግመኛም ፡ በመናረት ፡ ፈንታ ፡ አዘውሮ ፡ መራ ናት ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። **ወደበ ፡ መራናት ፡ አኅ ትዉ ፡** (ዘሌ፳፬ ፡ ፬ ። ዘኁ፫ ፡ ፴፩ ። ፰ ፡ ፪—፬ ። ዕብ፱ ፡ ፪ ። ድጓ) ።

ኖት ፤ አው ፡ ኖታ ፤ (ላቲን) ፤ በቁሙ ፡ የ ባንክ ፡ ወረቀት ፤ ህየንተ ፡ ብሩር ፡ ወወርቅ ። ፍችው ፡ ማ ስቢያ ፡ ማስታወሻ ፡ ምልክት ፤ ዘሩ ፡ ነዊጥ ፡ ኖጠ ፡ ነው ፡ ጠና ፡ ተ ፡ ተወራርሰዋል ፤ ኖጠን ፡ እይ ። ምስጢሩም ፡ ካንዱ ፡ ወዳንዱ ፡ ማለፍ ፡ ነው ። ባንክ ፡ ደግሞ ፡ በጀር መን ፡ ቋንቋ ፡ የሰራፎች ፡ (መንዛሮች) ፡ ማእድ ፡ የገን ዘብ ፡ ሰደቃ ፡ ይባላል ፡ (ማቴ፳፩ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፪ ፡ ፲፭) ።

ኖትያ ፤ ኖትያዊ ፤ (ብ ፡ ነዋትያን ፤ አው ፡ ኖትያት ። ጽር ፡ ናውቲስ ። ዐረ ፡ ኑቲይ) ፤ መርከበኛ ፡ ባለመርከብ ፤ የመርከብ ፡ አገልጋይ ፡ መሪ ፡ ቀዛፊ ፤ ቋትለኛ ። **ተመትሮ ፡ ማዕበለ ፡ ደም ፡ እንተ ፡ ኢፈርሀ ፡ ልብከ ፡ ገብረ ፡ መርዓዊ ፡ ኖትያ ። ኖትያዊ ፡ ይኔጽር ፡ ኀበ ፡ ከዋክብት ። ፈነወ ፡ ኪራም ፡ በሐመር ፡ ዕደወ ፡ ኖትያተ ፡ እለ ፡ የአምሩ ፡ ባሕረ ። ወፈርሁ ፡ ኖትያት ፡** (ቅኔ ። ማር ፡ ይሥ ። ፫ነገ ፡ ፱ ፡ ፳፯ ። ዮና፩ ፡ ፭) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ኖተወ ፡ ዋኘ ፡ ይሉና ፡ ኖትያን ፡ ከዚህ ፡ ያወጣሉ ፤ ፍችውንም ፡ ዋነተኛ ፡ ብለው ፡ ይተ ዉታል ።

ነዚህ ፤ ሆት ፤ (ነዝሀ ፡ ይነዝሀ ፡ ይን ዛብ ። ዕብ ፡ ናዛህ ፤ ተረጨ) ፤ መንዛት ፤ መርጨት ፡ ማፍሰስ ፤ መበተን ፡ መፈንጠቅ ፤ መረብረብ ፡ መነስነስ ። **ትነዝሀኒ ፡ በአዛብ ፡ ወእነጽሕ ። እነዝሀክሙ ፡ በማይ ፡ ንጹሕ ። ነዝሀ ፡ ደመ ፡ ወወይነ ። ይነሥእ ፡ ደመ ፡ ላ ሕም ፡ ወጠሊ ፡ ምስለ ፡ ማይ ፡ ወይነዝህ ፡** (መዝ ፡ ፶ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፳፭ ። ኩፋ ፡ ፯ ። ዕብ፱ ፡ ፲፱ ፡ ፳፩) ።

ነዛሂ ፤ (ሂት ፡ ህያን ፡ ያት) ፤ የሚነዛ ፡ የሚ ረጭ ፤ ነገር ፡ ረጪ ። ጭብጥ ፡ ያዥ ፡ ውርድ ፡ ነዥ ፡ እን ዲሉ ።

አንዝሀ ፤ አስነዛ ፡ አስረጨ ፤ አስበተነ ፡ አስፈ ነጠቀ ።

ተነዝሀ ፤ ተንዛ ፡ ተረጨ ፤ ተበተነ ፡ ተፈንጠቀ ። ተነዝሀ ፡ ደማ ፡ ኀበ ፡ አረፍት ። ተነዝሀ ፡ ደምሙ ፡ ውስተ ፡ አልባስየ ። ደም ፡ እንተ ፡ ባቲ ፡ ተነዝሃ ፡ ነፍሳቲ ፡ (፬ነገ ፡ ፱ ፡ ፴፫ ። ኢሳ ፷፫ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ድጓ፮) ። በተነዝሆ ፡ ፈንታ ፡ አንዝሆ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኢያንዝሀ ፡ ላዕሌሁ ፡ ማየ ፡ ምንዛህ ፡ (ዘኍ ፲፱ ፡ ፲፫) ።

ንዙህ ፤ (ሃን ፡ ሃት ፡ ዝህት) ፤ የተንዛ ፡ የተረጨ ፤ የተረጨበት ። ልብስ ፡ ዘንዙህ ፡ በደም ፡ (ራእ ፲፱ ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ድ፲፯ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ንዝሀት ፤ መርጨት ፤ መረጨት ፡ አረጫጭ ። ንዝሀተ ፡ ደም ፡ (ዕብ ፲፪ ፡ ፳፬ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ዲድ ፡ ፩) ። በቁሙ ፡ ንዛት ፡ ፩ ፡ ጊዜ ፡ የሚረጭ ፡ የሚበተን ።

ምንዛህ ፤ (ሃት) ፤ መርጫ ፤ መረጫ ። ምንዛህ ፡ ደም ። ማየ ፡ ምንዛህ ፡ (አርጋ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ነዘህሊል ፤—ንዝህላል ፤—ዛህለለ ።

ነዚዝ ፤ ዞት ፤ (ነዘ ፤ ነዘዘ ፡ ይነዝዝ ፡ ይንዝዝ ። ሐዘዘ) ፤ ማንዘዝ ፤ ትን ፡ ማለት ፡ በፍንጫ ፡ መውጣት ።

ነዝነዘ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ነዘነዘ ፤ ወዘወዘ ፡ ማቀየ ፡ ነዘረ ፤ የቍስል ፡ የነገር ።

ተነዝነዘ ፤ በቁሙ ፡ ተነዘነዘ ፡ ተማቀየ ። በእኩይ ፡ እንዘ ፡ ይትነዘነዝ ፡ (ኪዳ) ።

መንዝዝ ፤ የሚያነዝዝ ፤ ነዛዥ ፡ ትንታ ። ነዝናዛ ፡ ችክ ፡ መንቻክ ።

መንዘዘ ፤ መነቸከ ፤ ችክ ፡ ምንችክ ፡ አለ ፤ መንቻክ ፡ ኾነ ።

አመንዘዘ ፤ አመነቸከ ፤ አጥብቆ ፡ ያዘ ፡ አስጨነቀ ፡ አስቸገረ ፤ በነገር ። ያቴክዝዎ ፡ ወያመነዝዝዎ ። ወበከንቱ ፡ አመንዘዝዋ ፡ ለነፍስየ ። አንዙ ፡ ያመንዝዝዎ ፡ ወይትቀየምዎ ፡ (ሚራ ፳፭ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፴፬ ። ሉቃ ፲፩ ፡ ፶፫) ።

ተመንዘዘ ፤ ተመነቸከ ፤ ተጨነቀ ፡ ተቸገረ ፤ በጽኑ ፡ ተያዘ ።

ምንዙዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ዝዝት) ፤ የተጨነቀ ፤ በጥኑ ፡ መከራ ፡ የተያዘ ፤ የተጠላ ፡ የተንቀፈ ። ይድኀኑ ፡ ምንዱባን ፡ ወያዐርፉ ፡ ምንዙዛን ። ወኀሩያኒሁ ፡ ምንዙዛን ፡ በቅድሜሆሙ ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። ኪዳ) ።

ናዘዘ ፤ (ይናዝዝ ፤ ናዝዞ) ፤ በቁሙ ፤ አጸናና ፡ አረጋጋ ፤ አይዞኽ ፡ አለ ፡ ተስፋ ፡ ሰጠ ፤ በምክር ፡ በነገር ፡ ደስ ፡ አሰኘ ። ኀጣእኩ ፡ ዘይናዝዘኒ ። ኢይናዝዝዎሙ ፡ በእንተ ፡ ዘሞተ ። ናዘዝክዎ ፡ ለልበ ፡ አመትከ ። ወአልቦ ፡ ዘይናዝዞሙ ፡ (መዝ ፡ ፷፰ ። ኤር ፲፮ ፡ ፯ ። ሩት ፪ ፡ ፲፫ ። መክ ፬ ፡ ፩) ።

ናዛዚ ፤ (ዚት ፡ ዝያን ፡ ያት) ፤ የሚናዝዝ ፤ ናዛዥ ፡ አረጋጊ ፡ ጸዋ ፡ አድራጊ ። ናዛዚ ፡ ወመናህይ ። ናዛዜ ፡ ሕዙናን ። ናዛዚትየ ፡ እምሕዘን ፡ (ግንዘ ። ድጓ ። ደራሲ) ።

መናዝዝ ፤ (ዝዝት ፤ ዝዚት ፡ ዛን ፡ ዛት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መናህይ ፡ ወመናዝዝ ። መናዝዛን ፡ ለእኪት ። መናዝዚት ፡ (ግንዘ ። ኢዮ ፲፮ ፡ ፪ ። አርጋ) ።

ተናዘዘ ፤ በቁሙ ፤ ንስሐ ፡ ገባ ። ተጸናና ፡ ተረጋጋ ፤ ሐዘኑን ፡ ተወ ፡ ተደሰተ ። ሶበ ፡ ይላሕዉ ፡ ይትናዘዙ ፡ ብየ ። ወይትናዘዛ ፡ ክልኤሆን ፡ እምቃለ ፡ መጻሕፍት ። አላ ፡ ይትናዘዙ ፡ ምስሌሁ ፡ (ኢዮ ፳፱ ፡ ፳፭ ። ነገረ ፡ ማር ። ስንክ ፡ ጳጉ ፭) ።

ኑዛዜ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ (ላ ፡ ጥ ፡ ና) ፡ መናዘዝ ፡ ማ(መ)ረጋጋት ፡ ርጋታ ፤ የልቡና ፡ ዕረፍት ። መጽሐፈ ፡ ኑዛዜ ። ናዘዝከ ፡ ኑዛዜ ፡ መንፈሳዊተ ። ሠናየ ፡ ኑዛዜ ፡ ትናዝዘኒ ፡ (አዋል ። ግንዘ ። ኩፋ ፡ ፴፯) ።

ነዝሐ ፤—ነዛ ፡ ረጨ ፤—ነዚህ ፡ ነዝሀ ።

ነዝኀ ፤ አንዝኀ ፤ (ዝኅነ ፥ አዝኀነ ፤ ዝኂን) ፤ በአዝኀነ ፡ ፈንታ ፡ አንዝኀ ፡ ይላልና ፤ ዝኀነን ፡ ተመልከት ። ጸጋ ፡ እንተ ፡ ታነዝኅ ። ከመ ፡ ያንዝኃ ፡ አኃተ ።

ነዘለ ፤ (ነዚል ። ዐረ ፡ ናዚለ ። ዕብ ፡ ናዛል) ፤ ፈሰሰ ፡ ወረደ ፤ ወደ ፡ ታች ፡ ኼደ ፡ ተቈለቈለ ። እንዝል ፡ እንዲል ፤ ውረድ ፡ ሲል ፡ (ዐረብ) ።

መናዝል ፤ (ዕብ ፡ ምዚሎት ፤ ማዛሮት) ፤ ያ፲፪ቱ ፡ ወር ፡ ኮከቦች ፤ ከእልሐመል ፡ እስከ ፡ ሑት ፡ ያሉ ፤ በእንስሳት ፡ ስም ፡ የሚጠሩ ፡ መግቢተ ፡ አውራኅ ። ሐሳበ ፡ መ፩ናዝል ፤ ስም ፡ ወስመ ፡ እም ፡ (የጥንቄላ ፡ መጣፍ) ።

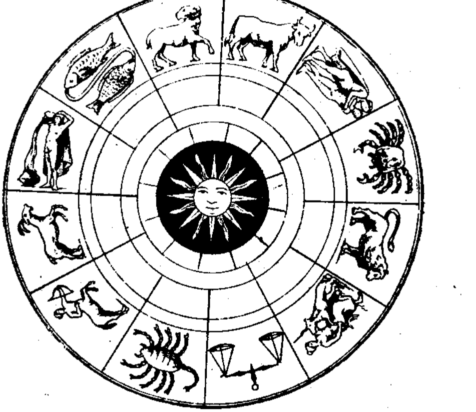

መናዝል ፡

መንዘለ ፤ ከበደ ፡ መነዘለ ፤ ደፋ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ አለ ፤ የሚዛን ፡ (ዐማርኛ) ።

ነዝነዘ ፤—በቁሙ ፤—ነዚዝ ፡ ነዘ ።

ነዝዐ ፤ (ነዚዕ ። ዐረ ፡ ነዘዐ ። ዕብ ፡ ናሣዕ ፤ ናዛሕ) ፤ ነቀለ ፤ መዘዘ ፡ አፈለሰ ፤ ከበቀለበት ፡ ከተተከለበት ፡ አነሣ ፡ ወሰደ ። ቀማ ፡ ነጠቀ ፡ (ትግ ፡ ሐባ) ።

ወነዝሀ፡ መትከለ፡ እምነ፡ አረፍት፡ (መሳ፲፮፡ ፲፬)። በነዝሀ፡ ፈንታ፡ ነጥሀ፡ አንጥሀ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው፤ ነጥሀ፡ የዕብራይስጥ፡ እንጂ፡ የግእዝ፡ አይደለም፤ ፍችውም፡ ተከለ፡ ዘራ፡ ማለት፡ ነው። እስመ፡ ያነጥዎ፡ ለልብስ፡ (ማቴ፱፡ ፲፮)።

ነዘፈ፤ (ነዚፍ። ዐረ፡ ነዘፈ፤ ዘለለ፡ ፈነጨ)፤ ወነዘፈ፥ አወነዘፈ፤ ለበሰ፡ አጣፋ፤ ቀኝ፡ ክንዱን፡ አወጣ፤ የስላሞችና፡ የገረዶች፡ የደንገጥሮች፡ አለባበስ።

ነዚፉ፤ ሡታ፤ ነጠላ፡ የሡታ፡ እኩሌታ፥ የሚጣፋ፡ የሚወነዘፍ።

ተነዝፈ፤ ተጣፋ፥ ተወነዘፈ፤ ነዚፋው፡ ልብሱ። ተነጽፈ፡ ተገድፈ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ተነዝፈ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ተነግፈ፡ ወተነዝፈ፡ (ናሖ፪፡ ፲)። ዕብራይስጡ፡ ግን፡ ቡቃህ፡ ይላል፤ ባዶ፡ ባድማ፡ ማለት፡ ነው።

ነዚር፤ሮት፤ (ነዘረ፡ ይኔዝር፡ ይንዝር)፤ መንዘር፤ መንከስ፡ መቀርጨፍ፤ መዘብተር፡ መበታተን፤ በጥርስ፡ መቃወም፡ መንደፍ፤ መውጋት፡ ጠቅ፡ ማድረግ፤ በመርገ፡ መጤቅ፤ ለሽመልና፡ ለዱላም፡ ይኾናል። ለነነንና፡ ነሰክን፡ እይ። እንዘ፡ ይኔዝሩ፡ በስነኒሆሙ። እለ፡ ይኔዝርዎሙ፡ (ሔኖ፹፮፡ ፳። ሚክ፫፡ ፭)። መናዘር፥ መዘዘን፤ ማመንዘር፡ መቀንዘር። ድሙቱ፡ ናዘረ፡ እንዲሉ።

ናዛሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚነዝር፥ የሚናገዝር፤ ነዛር፡ ናዜፉ፥ ዳሞትራ፡ ጊንጥ፤ ተናካሽ፡ ነዳፊ፤ መርዛም፡ ጥርሳም። ነዛር፡ እባብ፡ እንዲሉ፡ (ዘኍ፳፩፡ ፮)።

ነዝር፤ ንዝሮ፤ ንዝሪያ፥ አነዛዘር፤ የደምና፡ የዘር፡ የመግል፡ ቃንዛ፤ አውጡኝ፡ አውጡኝ፡ አፍርጡኝ፡ የሚል። ነበር፥ አነሳሰር፤ የነበርና፡ የፍቅታት፡ ደም፤ በሥንጥር፡ ጓጉጠው፡ ነድፈውና፡ ጋርጠው፥ በምላጭ፡ ፈቅተው፡ ወይም፡ ቈርተው፡ ከፍንጫ፡ ከግንባር፡ የሚያፈሱት። ነስረን፡ እይ፤ ዘና፡ ስ፡ ይዋረሳሉ።

ተነዝረ፤ ተነከሰ፤ ተነደፈ። እንዘ፡ ይትነተፍ፡ ወይትኔዘር፡ (ኪዳ)።

መንዚር፤ (ራን። ዕብ፡ ማምዜር። ሱር፡ ማምዚራ)፤ ማንዘራሽ፥ ዲቃላ፤ ያመንዝራ፡ ልጅ፡ አመንዝራ፤ ሴሰኛ፡ ቅንዝረኛ። ሖር፡ ዲቤሆሙ፡ ለመንዚራን፡ ወለምኑናን፡ ወዲበ፡ ውሉደ፡ ዘማ፡ (ሔኖ፲፡ ፱)።

መንዝረ፤ (ዘረወ)፤ መነዘረ፥ በተነ፤ ለወጠ፥ ሸረፈ፤ ወርቅን፡ ለብር፡ ብርን፡ ላሞሌ፡ ለመሐልቅ።

ነዘረ፤ (ሱር፡ ንዛር፤ ደወለ፡ መቻ፤ አቃጠለ)፤ ጮኸ፡ ከለለ፤ ናረ፡ ተመመ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በነዘረ፡ ፈንታ፡ አንዘረ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ሶበ፡ አንዘረት፤ ወታነዝር፡ እግዝእትን፡ ለአንህብት። ከመ፡ ቃለ፡ አርጋኖን፡ አንዛሪ፡ (አዋል። ግንዘ)።

አንዘረ፤ አንዘረ፤ አስንዘረ፤ መቻ፡ ነፋ፤ ደረደረ፡ አስጮኸ። ዘፈነ፡ አዘመረ፥ ቀንቀነ፡ ዐብሮ፡ ጮኸ። አንዘርነ፡ ለክሙ፡ ወኢዘፈንክሙ። ያነዝሩ፡ ወይሰነቅዉ። ዳዊት፡ ያነዝር፡ በእንዚራ። በብዕዛ፡ ያነዝሩ። አይቴ፡ ሀሎ፡ ልሳንከ፡ አንዛሪ፡ (ማቴ፲፩፡ ፲፯። ኢዮ፳፩፡ ፲፪። ፪ነገ፡ ፮፡ ፲፭። ፩ዜና፡ ፳፭፡ ፫፡ ፭። ግንዘ)። መጽሐፍ፡ ግን፡ አንዘረ፡ ያነዝር፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ዐንዘረ፡ የዐነዝር፥ ዕንዚራ፡ መዐንዝር፡ እያለ፡ በዐይን፡ ይጥፋል፤ የስሕተት፡ ስሕተት፡ ነው።

አንዛሪ፤ መአንዝር፤ (ርት፡ ራን፡ ራት)፤ ፈታይ፡ ባለእንዝርት፤ ባለመሰንቆ፥ ባለክራር፤ ዘፋኝ፡ አዝማሪ፥ በገና፡ ደርዳሪ። ፈያታዊ፡ መአንዝር። ፊልሞን፡ መአንዝር። ተዋናዩት፥ እው፡ መአንዝርት፥ እው፡ ዘፋኒት፡ (ፊልክ፡ ፵፪። ስንክ፡ የካ፳። መስ፲፰)።

እንዚራ፤ (ራት)፤ ንዋየ፡ ማሕሌት፤ የሚነፋ፡ የሚመቻ፡ የሚደረደር፤ ክራር፡ በገና፥ ሙዚቃ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። በከበሮ፡ ወበእንዚራ። እንዚራሁ፡ ለበሶርኪ። እለ፡ ይነፍኁ፡ እንዚራተ፡ (ኢሳ፭፡ ፲፪። ሳታት። ፍ፡ ነ፡ ፳፫)።

እንዚራ፡

እንዝርት፤ በቁሙ፤ የፈትል፡ መሣሪያ፡ መፍተያ፡ ማንዘሪያ፤ መንኮክት፡ ባለ፫፡ ዐይነት፤ ዘንጉ፡ ከሽመልና፡ ከቀርከሓ፥ ራሱ፡ ከቀንድ፡ ወይም፡ ከወፍራም፡ ቅል፥ ቋንጣው፡ ከቀጭን፡ ሽቦ፡ የሚሠራ።

እንዝርት፡

ናዝረ፤ (ናዝሮ። ዕብ፡ ናዛር)፤ ተሳለ፥ ብፅዐት፡ ገባ፤ የብፅዐት፡ ልጅ፡ ኾነ፤ ከሕዝብ፡ ተለየ፡ በፈቃዱ፤ ወይም፡ ከባት፡ ከናቱ፡ ለግዜር፡ ተሰጠ፤ በንጽሕና፡ በቅድስና፡ በትሕርምት፡ በተባሕትዎ፡ ለመኖር፤ እንደ፡ የፍታሔ፡ ልጅ፡ (መሳ፲፭፡ ፴፡ ፴፭፡ ፴፱—፵)። በፅዐን፡ እይ።

ናዛሪ፤ ንዙር፤ (ዕብ፡ ናዚር። ሱር፡ ንዚራ። ዐረ፡ ነዚር። ጽር፡ አጊዎስ)፤ የተሳለ፥ ብፅዐት፡ የገባ፤ የብፅዐት፡ ልጅ፤ ብፁዕ፡ ቅዱስ፤ ጠጕሩን፡ ምላጭና፡ መቀስ፡ የማይነካው። መጽሐፍ፡ ግን፡ ናዛሪ፡ ንዙር፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ናዝራዊ፡ ይላል፤ የመ

ላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (መሳ፲፫ ፡ ፭ ፡ ፯ ። ፲፬ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ መጋ፴) ። የብፅዐትም ፡ ሥራ ፡ ፪ ፡ ወገን ፡ ነው ፤ ፩ኛው ፡ ፍጻሜና ፡ ክፊል ፡ የሌለው ፤ ፪ኛው ፡ ፍጻሜ ፡ ያለው ፡ ነው ፡ (፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፲፩ ። ዘኍ፮ ፡ ፪—፭ ፡ ፲፫) ። ናዚር ፡ ማለት ፡ ደግሞ ፡ በዕብራይስጡ ፡ ከብፅዐት ፡ ልጅ ፡ ሌላ ፡ ፪ ፡ ልዩ ፡ ነገር ፡ ያሳያል ፤ ፩ኛው ፡ የሕዝብ ፡ አለቃ ፡ ንጉሥ ፡ ባለዘውድ ፤ ፪ኛው ፡ ዐጽቁ ፡ በመቀስ ፡ ያልተቈረጠ ፡ ያልተቈጠቈጠ ፡ ቅጠላም ፡ ሐረግ ፡ የወይን ፡ ጕንድ ።

ናዝሬት ፤ (ጽር ፡ ናዛሬት ። ዕብ ፡ ንጻሬት ። ዐረ ፡ ናጺረት) ፤ በቁሙ ፡ ስመ ፡ ሀገር ፡ ታናሽ ፡ ከተማ ፡ ከገሊላ ፡ አውራጃ ፡ በዛብሎን ፡ ክፍል ፡ ከንዲት ፡ ተራራ ፡ ላይ ፡ የተሠራች ፡ ደብረ ፡ ታቦርና ፡ ቅፍርናሆም ፡ የሚያማክሏት ፤ የቀድሞ ፡ ስሟ ፡ እጅግ ፡ የተናቁ ፡ የተዋረዱ ፤ ኋላም ፡ ጌታችን ፡ የሱስ ፡ የተፀነሰባት ፡ ያደገባትና ፡ የኖረባት ። ዘይቤው ፡ ምንንት ፡ ኀስርት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ስሟን ፡ እንደ ፡ ብፅዐት ፡ ልጆች ፡ በኀሱርነት ፡ ከሚኖሩ ፡ ከሕዝቧ ፡ ወርሳለች ። ውእቱ ፡ አሚረ ፡ ይሰምይዋ ፡ ለናዝሬት ፡ በስመ ፡ ኅሳር ። ይትከሀሉኑ ፡ ይፃእ ፡ ኄር ፡ እምናዝሬት ። ኅሥሥ ፡ ከመ ፡ እምገሊላ ፡ ኢይትነሣእ ፡ ነቢይ ፡ (ትር ፡ ወን ። ዮሐ፩ ፡ ፵፮ ፡ ፵፯ ። ፯ ፡ ፶፪) ።

ናዝራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ። ጽር ፡ ናዞሬዎስ ። ዕብ ፡ ናጽሪ) ፤ ናዝሬታዊ ፡ የናዝሬት ፤ በናዝሬት ፡ የሚኖር ፡ ከናዝሬት ፡ የወጣ ፤ ምኑን ፡ ኅሱር ፡ ወልደ ፡ ናዝሬት ፡ ብእሴ ፡ ናዝሬት ። ከመ ፡ ናዝራዊ ፡ ይሰመይ ፡ ወልድየ ። ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ። ምኑን ፡ በኀበ ፡ ሰብእ ፡ ወትሑት ፡ በውስተ ፡ ሕዝብ ፡ (ማቴ፪ ፡ ፳፫ ። ማር፲ ፡ ፵፯ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፶፫ ፡ ፫) ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ ንጻሬት ፡ የነጸረ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ናጻር ፡ ብሎ ፡ ጠበቀ ፡ ሰወረ ፡ ይልና ፡ ኔጼር ፡ ንጻሬት ፡ ተክል ፡ ሐመልማል ፡ ዐጽቅ ፡ ልምሉም ፡ ይላል ። ናዝራዊን ፡ ደግሞ ፡ በዚህ ፡ አወራረድ ፡ ሲፈቱት ፡ ቸር ፡ እረኛ ፡ ያዳም ፡ ፪ኛ ፡ እንደ ፡ መኾኑ ፡ ጥበቃውን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ይህን ፡ ቃል ፡ ያሳያል ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፪ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፩ ። ኤር፳፫ ፡ ፭ ። ፴፫ ፡ ፲፭ ። ዘካ፫ ፡ ፰ ። ፮ ፡ ፲፪) ። ናዝሬትንም ፡ የተክል ፡ ቦታ ፡ ገነት ፡ ያሰኛል ። እንደ ፡ ፊተኛውም ፡ በኅሡርና ፡ በናዚር ፡ ዘይቤ ፡ ቢፈቱት ፡ የብፅዐቱ ፡ ሥራ ፡ ንጽሕናውና ፡ ቅድስናው ፡ ብሕትውናው ፡ ሳይቀር ፡ እግዜር ፡ እንደ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ፡ በመንፈሱ ፡ ቀብቶ ፡ የሾመውና ፡ የተከለው ፡ ንጉሥ ፡ ካህን ፡ ጕንደ ፡ ወይን ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፡ (ግብ፲ ፡ ፴፰ ። መዝ ፡ ፪ ፡ ፯ ። ፻፱ ፡ ፬ ። ዮሐ፲፭ ፡ ፩) ። ምእመናንም ፡ ከዐጽቆቹ ፡ ከሐዋርያት ፡ ዠምሮ ፡ በናዝራዊው ፡ መሲሕ ፡ ስላመኑ ፡ በአይሁድ ፡ ቋንቋ ፡ በዕብራይስጥ ፡ ኖጽሪም ፡ ይባላሉ ፤ ናዝራውያን ፡ ናዝሬታውያን ፡ ማለት ፡ ነው ። ሕዝበ ፡ ናዝራውያን ። ኢየሱስ ፡ ናዝራዊ ፡ አምላኮሙ ፡ ለናዝራውያን ፡ (ግብ፳፬ ፡ ፭ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ናሕብ ፤—ድንጋግ ፤—ንሂብ ፡ ነሀበ ፡ ናህብ ።

ናሕክ ፤—ሐዘን ፡ ልቅሶ ፤—ንህከ ።

ንሕለ ፤—ፈረሰ ፡ ተናደ ፤—ንኂል ፡ ንኅለ ።

ናሖም ፤ (ዕብ ፡ ናሑም) ፤ የሰው ፡ ስም ፡ ነቢይ ፡ ከ፲፪ቱ ፡ ደቂቀ ፡ ነቢያት ፡ አንዱ ፤ ናዛዚ ፡ መናገዝ ፡ ወይም ፡ ኑዛዜ ፡ ዕረፍት ፡ ህድአት ። ነሐምያም ፡ ማለት ፡ ዘሩና ፡ ፍችው ፡ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ዕፀ ፡ ሕይወት ፡ ፈዋሲት ፡ ቍስሉ ፡ ለናሖም ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ናሖ፫ ፡ ፲፱) ። ቅፍርናሖም ፤ (ዕብ ፡ ክፋር ፡ ናሑም) ፤ ሀገረ ፡ ኑዛዜ ፡ ወዕረፍት ፤ ከፈረን ፡ እይ ፡ (ማቴ፬ ፡ ፲፫) ።

ንሕነ ፤ (ዕብ ፡ ናሕኑ ፤ አኑ ፤ አናሕኑ ። ሱር ፡ አናሕና ። ዐረ ፡ ነሕኑ) ፤ ውስጠ ፡ ብዙ ፡ ቃል ፤ የእኛ ፡ ብዤ ፡ ወንድና ፡ ሴት ፡ የሚያስተባብር ፤ የአንትሙና ፡ የአንትን ፡ አንጻር ፡ ከብዙዎች ፡ አንዱ ፡ ስለ ፡ ራሱና ፡ ስለ ፡ ሕዝቡ ፡ የሚናገረው ። ፍችው ፡ እኛ ፡ ራሳችን ፡ ቅላችን ፡ ባለቤታችን ፤ ነን ፡ ነነ ፤ አለን ፡ ነበርን ። አነንና ፡ ነን ፡ ውእቱን ፡ ተመልከት ። ንሕነሰ ፡ ንሰብክ ፡ ክርስቶስሀ ። ንሕነ ፡ ጠፈር ፡ ወንሕነ ፡ መሠረት ፡ (፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፳፫ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ናሕንሐ ፤ (ዲ ፡ ቃ ፡ ግ) ፤ ናና ፡ በዛ ፡ ከልክ ፡ ዐለፈ ፡ ተረፈ ፡ ትርፍርፍ ፡ አለ ፤ ታወከ ፡ ፈላ ፡ ገነፈለ ፤ የባሕር ፡ የፈሳሽ ፡ ነገር ። ዛሕዝሐንና ፡ ነክነከን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በናሕንሐ ፡ ፈንታ ፡ ተናሕንሐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ይትናሐናሕ ፡ ወኢይክል ፡ (ኤር፭ ፡ ፳፪) ።

ንሕኑሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ንሕት) ፤ የናና ፡ የበዛ ፡ ከልክ ፡ ያለፈ ፡ የተረፈ ፤ እልፍ ፡ ትርፍ ፡ ጭማሬ ፡ ያለው ። መስፈርት ፡ ንሕኑሕ ፡ (ሉቃ፮ ፡ ፴፰) ።

ንሕናሔ ፤ መብዛት ፡ መትረፍረፍ ፡ ከልክ ፡ ማለፍ ፤ ብዛት ፡ ብዙነት ።

አናሕንሐ ፤ አናና ፡ አበዛ ፤ አተረፈ ፡ አትረፈረፈ ፤ የጥጋብ ፡ የስፍር ።

ንሒስ ፤ ሶቱ ፤ (ነሐሰ ፡ ይንሕስ ፡ ይንሐስ ። ዕብ ፡ ናሔሽ) ፤ አባብ ፡ መኾን ፡ ከይሲ ፡ መባል ፤ በስምና ፡ በግብር ፡ ወይም ፡ በባሕርይ ፤ እንደ ፡ በትረ ፡ ሙሴ ፡ ተለውጦ ። መጠንቈል ፡ ማሟረት ፤ በድምፀ ፡ ብርት ፡ በድምፀ ፡ አራዊት ፡ ወይም ፡ ባሾክሿኪ ።

ንሒሳ ፤ ንሒስ ፤ ሟርት ፡ ጥንቈላ ። ስመ ፡ ሀገር ፤ ኒቅያ ፡ ወይም ፡ ሌላ ። ከከበ ፡ ንሒሳ ፡ (ደራሲ ። ያቦ ፡ ገድል) ።

ነሐስ ፤ (ዕብ ፡ ናሓሽ ፤ አባብ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ነ ፡ የአልፍ ፡ ፲፬ኛ ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ። ዘይቤው ፡ አባብ ፤ ሸቦ ፡ ማለትንም ፡ ያሳያል ፤ ከይሲንና ፡ ኖኅን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ።

እባብ ፣ ያስኘውም ፣ መልኩና ፣ ቅርጡ ፣ ነው ፤ በጽርእና ፣ በላቲን ፣ ሳይቀር ፣ በፊደላት ፣ ኹሉ ፣ እባብ ፣ ይመስላል ።

ነሐሰ፤(ይንሕስ፡ይንሐስ)፤ናስ ፣ መደበ ፤ ን ሓስን ፣ መዳብን ፤ ወይም ፣ ናስን ፣ ግንብን ፣ መደብን ፣ ሠራ ፣ ገነባ ። (ሙሾ ፣ ጉግሥሚት ፤ ባሏ ፣ ውሽማዋን ፣ ገድሎ ፣ መደቡን ፣ አፍርሶ ፣ ቈፍሮና ፣ ቀብሮ ፣ በላዩ ፡ ሐዲስ ፣ መደብ ፣ ስለ ፣ ሠራበት)፤ሞጣ ፣ ቀራንዮ ፣ ጽላሎና ፣ ጕንጅ ፤ ረ ፣ ሰውናሰው ፣ ሰውናሰው ፣ እንጅ ። (የባልዮው ፣ መልስ)፤ ጭቃውም ፣ አይቡካ ፣ እንደ ፣ ፈረሰው ፤ ናሰው ፣ ብለሽ ፣ ላኪ ፣ እንድጨርሰው ፣ (ሌላውን ፣ ደግሞ) ። ኀፈደ ኅና ፣ ነደቀን ፤ ጠቀመን ፣ እይ ።

ንሓስ፤(ዕብ፡ ንሖሼት ። ሱር፡ ንሓሽ ። ዐረ ፡ ኑሓስ)፤ በቁሙ ፤ መዳብ ፣ ብርት ፣ ዐይነቱ ፣ ቀይ ፡ ወይም ፣ ብጫ ፣ የብር ፣ ምክትል ፤ ዕቃ ፣ መሣሪያ ፣ ገንዘብ ፣ የሚኾን ፤ እንደ ፣ ወርቅ ፣ እንደ ፣ ብር ፣ የሚያትሙት ። መጣፍ ፣ ግን ፣ በንሓስ ፣ ፈንታ ፣ ናሕስ ፣ ይላል ፤ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ። መወልጣን ፡ እለ ፡ ይቶስሑ ፡ ላዕለ ፡ ወርቅ ፡ ብሩረ ፤ አው ፡ ናሕስ ፡ (ፊ ፣ መ ፣ ፲፱ ፣ ፪) ።

ናሕስ ፤ (ብ፡ አንሕስት) ፤ ናስ ፣ ግንብ ፤ መደብ ። ይዴቅስ ፡ እንዘ ፡ ቅዉም ፡ ውእቱ ፡ ወታሕተ ፡ እዴሁ ፡ ናሕስ ፡ ዘያሰምክ ፡ ቦቱ ፡ (ስንክ ፣ የካ፱) ።

—፤ ደርብ ፣ ሰገነት ፤ ተሥላስ ፣ መረባ ፤ ፪ኛና ፣ ፫ኛ ፣ ፬ኛ ፣ ቤት ፤ ወደ ፣ ላይ ። የግንብ ፣ ጣራ ፣ ባጥ ፤ ጠፈር ፣ መዋቅር ፤ ቅስት ፣ ዕቅድ ፣ በስተላይ ፣ ያለው ፤ ዐፈር ፣ መሬት ፣ ኖራ ፣ ሽሚንት ፤ ወይም ፣ ማርና ፣ ገል ፣ ቈርቈሮና ፣ ርሳስ ፣ የሚከድኑት ፣ እስከ ፣ ቍንጮው ፣ እስከ ፣ ጕልላቱ ፣ (ግብ፲ ፣ ፱ ። ማቴ፳፬ ፣ ፲፯ ። ሉቃ፲፯ ፣ ፴፩) ። ዐርጉ ፡ ውስተ ፡ ናሕስ ፡ ማኅፈድ ። ናሕስ ፡ ንሁት ። ማዕረ ፡ አንሕስት ። እለ ፡ ይሰግዱ ፡ በአንሕስት ፡ (መሳ፱ ፣ ፶፩ ። ምሳ፳፩ ፣ ፳፱ ። መዝ ፣ ፻፳፰ ። ሶፎ፩ ፣ ፭) ። የልብስ ፣ ዘርፍ ፤ ጫፍ ፣ ክፈፍ ፣ (ዘፀ፳፰ ፣ ፴) ። ጸናጽላተ ፡ ወርቅ ፡ የዐውደ ፡ ለናሕስ ፡ መልበስት ፡ (አርጋ ፣ ፬) ።

ነሐሴ ፤ በቁሙ ፣ ናሴ ፤ መጨረሻ ፣ ወር ፣ የመስከረም ፣ ፲፪ኛ ። ውእቱ ፡ ጾም ፤ ወጥንቱ ፡ ቀዳሜ ፡ ነሐሴ ፡ (ፍ ፣ ነ ፣ ፲፭) ።

ናሕሰየ ፤(ተቀ ፣ ግ ። ዐረ ፡ ነሲ? ። ሱር ፡ ንሻእ ። ዕብ ፣ ናሳህ) ፤ ረሳ ፣ ዘነጋ ፤ ቸል ፣ አለ ። ረስዐንና ፣ ዘንግዐን ፣ እይ ፤ ከዚህ ፣ ጋራ ፣ አንድ ፣ ነው ።

አናሕሰየ ፤ ይቅር ፣ አለ ፤ ናቀ ፣ አቀለለ ፤ ቂምን ፣ በቀልን ፣ ዕዳ ፣ በደልን ፣ ተወ ፣ ማረ ፣ አሳለፈ ። ኢይደግም ፡ እንከ ፡ አናሕስዮ ፡ ሎሙ ። አናሕሰይኮ ፡ ለመሲሕከ ። ለዘትፈቅዱ ፡ አናሕስዮ ፡ አናሕስዩ ፡ ሎሙ ። ስረይ ፡ ሎቱ ፡ ወአናሕሲ ። አናሕሲ ፡ አበሳሆሙ ፡ (ዓሞ፯ ፣ ፰ ። መዝ ፣ ፹፰ ። ቀሌ ። ግንዘ ። ቅዳ) ። ነስሐ ፤ ትሕትና ፣ ልብ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ አናሕሰየ ፣ ዲበ ፣ እኪት ። ተናሕስዮ ፣ ርእስ ፣ ይላል ፣ (፩ዜና ፣ ፳፩ ፣ ፲፭ ። ቆላ፪ ፣ ፲፰) ።

አናሕሰየ ፤ (አስደራጊ) ፤ ይቅር ፣ አስኝ ፤ አስናቀ ፣ አስረሳ ፤ አስተወ ፣ አስማረ ።

ኖኅ ፤—ረዘመ ፣ በዛ ፤—ነዊኅ ፣ ኖት ።

ንኂል ፤ ሎት ፤ (ንኅለ ፤ አው ፣ ነኀለ ፣ ይንኅል ፣ ይንኅል ። ዕብ ፣ ናሐል ፤ ወረሰ ፣ ያዘ) ፤ መፍረስ ፤ መናድ ፤ መርከስ ፤ መዋረድ ፤ ባይ ፣ ባድማ ፣ መኾን ። ከመ ፡ ሀገር ፡ ዘንኅለ ፡ ጥቅማ ። እምቅድመ ፡ ይንኅል ፡ ዝ ፡ ቅጽር ፡ ማልሳይ ። ንኅለ ፡ ጠፈር ፡ ላዕሌሁ ። እስመ ፡ ንኅለ ፡ ሀገረ ፡ መቅደስከ ፡ (ምሳ፳፭ ፣ ፳፰ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፣ ፹፩ ። ኢሳ፷፬ ፣ ፲) ። በንኅለ ፣ ፈንታ ፣ ወድቀ ፣ እንደ ፣ ማለት ፣ ተንኅለ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ተንኅለ ፡ ምታር ፡ ዐቢይ ። ቅጽር ፡ ዘተንኅለ ፡ (ዮሴፍ) ። ወእምዝ ፡ ተንኅለት ፡ ወበድወት ፡ (ስንክ ፣ የካ፩) ።

ንኍል ፤ (ላን ፣ ላት ፣ ኅልት) ፤ የፈረሰ ፤ የተናደ ፤ ባይ ፣ ባድማ ፤ ወይም ፣ ሊፈርስና ፣ ሊናድ ፣ የቀረበ ፤ ያረገዘ ፣ ያዘበዘበ ። ከመ ፡ ጥቅም ፡ ዘባቤል ፡ ረስዩ ፡ ንኍለ ። አረፋት ፡ ንኍላት ። ከመ ፡ አረፍት ፡ ጽንንት ፡ ወከመ ፡ ጥቅም ፡ ንኍል ፡ (ደራሲ ። ፪ዜና ፣ ፴፪ ፣ ፭ ። መዝ ፣ ፷፩) ።

ንኅለት ፤ መፍረስ ፤ አፈራረስ ፤ ፍርሻ ፤ ፍራሽ ፤ ነዳላ ፣ ብስ ። ንኅለተ ፡ ቅጽር ። ከመ ፡ ያርሕቡ ፡ ውእተ ፡ ንኅለተ ፡ (ዮሴፍ) ።

አንኀለ ፤ አፈረሰ ፤ አስፈረሰ ፤ ናደ ፣ አስናደ ። አ ፡ ዘአንኀልከ ፡ ጥቅማ ፡ ለኢያሪኮ ። አብያተ ፡ ጸዓልያን ፡ ያንኅል ፡ እግዚ ። ፈቀደ ፡ ጢጦስ ፡ ይሑር ፡ ኅበ ፡ ቅጽር ፡ ከመ ፡ ያንኅሎ ፡ (ቅዳ ። ምሳ፲፭ ፣ ፳፭ ። ዮሴፍ) ።

አንኃሊ ፤ መንኀሊ ፣ ኅል ፤ የሚያፈርስ ፤ የሚንድ ፤ አፍራሽ ፤ አስፈራሽ ። ወይም ፣ ማፍረሻ ፤ ማስፈረሻ ፣ ነገር ፣ መሣሪያ ።

ምንኃል ፤ (ላት) ፤ መፍረሻ ፤ ማፍረሻ ። ወማኅፈደኪ ፡ ያንኅል ፡ በምንኃሊሁ ፡ (ሕዝ፳፮ ፣ ፱) ።

ተናኀለ ፤ ተፋረሰ ፤ ተፈራረሰ ፤ የዋጋ ፣ የውል ።

ንኂር ፤ ሮት ፤ (ንኅረ ፣ ይንኅር ፣ ይንኀር ። ዐረ ፡ ነኀረ ። ዕብ ፡ ናሐር ። ሱር ፡ ንሓር) ፤ ማኮረፍ ፤ መቈጣት ፤ አፍንጫን ፣ መንፋት ፤ ማንኰራፋት ፤ የጠብ ። ማንኳረፍ ፤ ማላዘን ፤ እ˜ደ ፣ ታረደ ፣ ከብት ፣ መኾን ፤ የንቅልፋም ፣ የፍሪዳ ። ኖመ ፡ ወንኅረ ፡ (ዮና፩ ፣ ፭) ። አነፈን ፣ እይ ።

ናኅር ፤ ኵርፊያ ፤ እንኰርፊያ ፤ ጩኸት ፣ ያለው ፣ ትንፋሽ ፤ ያፍንጫና ፣ የጕረሮ ፣ ድምጥ ። መናኂር ፣ እንዲል ፤ አፍንጫ ፣ ሲል ፣ (ዐረብ) ።

ነኃር ፣ ምንኃር ፤—ወንዝ ፣ መስኖ ፤—ኑሀረ ።

ነጢብ ፤ ቦት ፤ (ነጥበ ፤ ነጠበ ፣ ይነጥብ ፣ ይንጥብ ። ዕብ ፣ ናጣፍ ። ሱር ፣ ንጣፍ) ፤ መንጠብ ፤ ጠብ ፣ ኮለል ፣ ማለት ፤ ተጠቅልሎ ፣ ሕንባብ ፣ መስሎ ፣ መውረድ ፤ የውሃ ፣ የዝናም ፣ የላበት ፣ የደም ።

ማየ ፡ መቍረርሂ ፡ ኢይነጥብ ፡ እምአፍ ። ተክዕወ ፡ ወነጥበ ፡ ደሙ ። መጽለወ ፡ ሥጋሁ ፡ ወኮነ ፡ ከመ ፡ ምድር ፡ ይቡስ ፤ ወአሐተ ፡ ዕለተ ፡ ከዐዉ ፡ ላዕሌሁ ፡ ምልአ ፡ ኩራ ፡ ማየ ፤ ወኢነጥበ ፡ ዘእንበለ ፡ ንስቲት ፡ እምብዝኁ ፡ ይብበስተ ፡ ሥጋሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ። መስ፳፯) ።

ነጥበ ፤ ነጠበ ፡ ሰደበ ፡ ነቀፈ ፤ ተቈጣ ፡ ዘለፈ ፡ (ዐማርኛ) ። መጕጸን ፡ እይ ።

ነጥብ ፤ ጠብታ ፤ የፈሳሽ ፡ ቅንጣት ፡ ከብላላ ፡ ጠቅላላ ። ነጥበ ፡ ማይ ። ነጥበ ፡ ጠል ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፲ ። ጥበ፲፭ ፡ ፳፫) ።

—፤ በቁሙ ፤ የንባብ ፡ ወሰን ፡ የቃል ፡ መለያ ፡ ታላቅ ፡ ምልክት ፤ ንኡስ ፡ ምዕራፍ ፡ ባለ፱ ፡ ነቍጣ ፡ ፬ቱ ፡ ጥ ቍር ፡ ፭ቱ ፡ ቀይ ። ፍቅደ ፡ ነጥብ ፡ በዓላተ ፡ ወልድ ፡ ቅዱሳን ፡ ተሰዐቱ ፡ (ቅኔ) ። ቀዳም ፡ ቢቀር ፡ መደበኛው ፡ ጥቍሩ ፡ ነውና ፤ አራቱ ፡ ብቻ ፡ ነጥብ ፡ ይባላል ። ነጥብ ፡ ጽኑዕ ፡ ዘኢይትፋለስ ። ወይእቲ ፡ ነጥብ ፡ ነጥበ ፡ ዕ ፊና ፡ (አቡሻ ፡ ፴፮) ። በነጥብ ፡ ፈንታ ፡ ንጥበት ፡ ይላል ። ኢይትዌረይ ፡ ንጥበተ ፡ ተድላሃ ፡ አሐቲ ፡ ከመ ፡ ተ ድላ ፡ ዓለም ፡ በምልኣ ። ንጥበተ ፡ ደሙ ፡ (አፈ ፡ ተ ፳፰ ። መጽ ፡ ምስ) ።

አንጠበ ፤ አነጠበ ፡ አስነጠበ ፤ ጠብ ፡ አደረገ ፡ አስደረገ ።

ንጥበት ፤ መንጠብ ፤ ማንጠብ ፡ አነጣጠብ ፡ ነጠባ ፡ ንጥቢያ ፤ ጠብታ ።

ምንጣብ ፤ መንጠቢያ ፤ ማንጠቢያ ።

አንጠብጠበ ፤ አንጠበ(ባ)ጠበ ፤ ጠብ ፡ ጠብ ፡ አደረገ ፡ አንጠፈጠፈ ። ደመናት ፡ አንጠብጠቡ ፡ ማየ ። ደመናት ፡ አንጠብጠቡ ፡ ዓሣ ። ትሬእየነ ፡ ናንጠበ ጥብ ፡ ሀፈ ፡ ዘእምባእስ ። ወሰማይኒ ፡ አንጠብጠበ ፡ መሳ፭ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፱ ። ተረ ፡ ቈርጽ ። መዝ ፡ ፳፯) ።

—፤ ተንጠበ(ባ)ጠበ ፤ ጠብ ፡ ጠብ ፡ አለ ፡ ፈሰሰ ፡ ተንጠ ፈጠፈ ፡ (መዝ ፡ ፷፭ ። ፪ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲) ። ወኢያንጠበ ጥብ ፡ መዐትየ ፡ ላዕለ ፡ ኢየሩሳሌም ። ዘያንጠበጥብ ፡ እምላዕሉ ፡ ይሰቍራ ፡ ለእብን ፡ (፪ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፯ ። ሂ ርማ ፡ ገ፵፱) ፡ ጸፍጸፈንና ፡ አንጸፍጸፈን ፡ እይ ።

ነጠብጣብ ፤ ጠብቶች ፡ ጠብታዎች ፤ ነጥቦች ፡ ነጠብጣቦች ፤ ጠፈጠፎች ። ነጠብጣበ ፡ ዝናም ። ሐ ንባባተ ፡ ነጠብጣብ ። ከመ ፡ ነጠብጣበ ፡ ማሕየብ ፡ (ኢዮ፴፮ ፡ ፳፯ ። ፴፰ ፡ ፳፰ ። ኢሳ፵ ፡ ፲፭) ። ዳግመኛም ፡ በነጥብ ፡ ፈንታ ፡ ነጠብጣብ ፡ እያለ ፡ ያንዱን ፡ በብዙ ፡ ይጥፋል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ ፡ አሐቲ ፡ ነጠብጣበ ፡ ማይ ፡ ውስተ ፡ ሖሉ ፡ ማየ ፡ ባሕር ። አሐቲ ፡ ነጠብ ጣበ ፡ አንብዕ ። ዘንተ ፡ ፈጠርከ ፡ በንስቲት ፡ ነጠብ ጣብ ፡ ዘይትዐቈር ፡ ውስተ ፡ ማሕፀን ። ነጠብጣብ ፡ ልምልምት ፡ (ሢራ፲፰ ፡ ፲ ። ቀሌ ። ዲድ ፡ ፴፰ ። ማር ፡ ይሥ፳፰) ።

—፤ ዕይር ፡ ቅልቅል ፡ ዐይነት ፤ ኵሰኵስ ፡ ዝንጕርጕር ፤ ቱሱሕ ፡ ሕብር ፤ የማዕደን ፡ የደንጊያ ፡ የጠጕር ። ደብረ ፡ ወርቅ ፡ ወደብረ ፡ ነጠብጣብ ፡ (ሔኖ፶፪ ፡ ፪) ።

ነጠ ፤ (ይነጥጥ ፡ ይንጥጥ ፤ ነጢጥ ። ዐረ ፡ ነጠ) ፤ ዘለለ ፡ ፈነጨ ፤ ባጥ ፡ እንጣጥ ፡ ፈናጥ ፡ አለ ። አነጠነጠ ፡ ተቍነጠነጠ ፤ ርግብኛ ፡ ጮኸ ፤ የሕፃን ፡ የጨቅላ ። ዐነጠ ፤ አነጠጠ ፡ እንጣጭ ፡ ኾነ ።

መንጢጥ ፤ (ጣት ፤ አው ፡ መናጢጥ) ፤ ዋኖስ ፡ ቡላል ፤ ርግብ ፡ የርግብ ፡ ወገን ፡ መሣዕት ፡ የሚ ኾን ፡ እንጥናጭ ፡ ወፍ ። ነሥአ ፡ መንጢጠ ፡ ወዕጕለ ፡ ርግብ ። ያፈ ፡ መንጢጥ ፡ ዘኢነባቢ ፡ ይትገሐሥ ፡ እ ምአውስቦ ፡ ዳግማዊ ። ያፈ ፡ ነበልባል ፡ ጽዕድው ፡ እ ሰምየከ ፡ መንጢጠ ። መንጢጣት ፡ (ኩፋ ፡ ፺ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ። ደራሲ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፪) ።

ነጠየ ፤ (ይነጢ ፡ ይንጢ) ፤ ናጠ ፡ ገፋ ፤ ወ ዘወዘ ፤ የወተት ፡ የጥና ። ዐጣ ፡ ነጣ ፤ መናጢ ፡ ኾነ ።

አንጠየ ፤ አስናጠ ፤ አስገፋ ፡ አሶዘወዘ ። ዘበዘበ ፡ ነዘነዘ ፤ አስጨነቀ ፡ አስቸገረ ፤ በነገር ፡ በልመና ። አመን ዘዘን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ፡ (ሉቃ፲፭ ፡ ፺ ። ፲፰ ፡ ፭ ። ገላ፺ ፡ ፲፯) ። ኢታንጥዮሙ ፡ ለቤተ ፡ ያዕቆብ ። አንጠይዎ ፡ ከመ ፡ አሆ ፡ ያብልዎ ። ፈድፋደ ፡ አንጠ የኒ ፤ እስመ ፡ ክልአኒ ፡ ሲሳይየ ፡ ወዐራዝየ ። ዘያነጥ ዮሙ ፡ በሖሉ ፡ (ዓሞ፺ ፡ ፲፺ ። ዮሴፍ ። ቀሌ ። መቃ ፡ ገ፪) ።

አንጣዪ ፤ **መንጠዪ** ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚዘበዝብ ፤ ዘብዛባ ፡ ነዝናዛ ፤ ችኮ ፡ መንቻካ ፡ መናጢ ። በእንተ ፡ ፍርፋራተ ፡ ኅብዝት ፡ ትሰምዮኑ ፡ አንጣዩ ፡ ለእጕኪ ። መንጠዩ ፡ አንተ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፭ ። ሂርማ ፡ ገ፶፭) ።

መንጥይ ፤ (ያን) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ወዓዲ ። መዘብዘቢያ ፤ ምክንያት ።

መንጥያዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። የችኮ ፡ የዘብዛባ ፡ ወገን ፤ ጕስጓሽ ፡ አንሣሽ ፤ አገባሪ ፡ አስቸጋሪ ፤ አስቸኳይ ፡ በሉ ፡ በሉ ፡ ባይ ። ወሶበ ፡ ተመውአ ፡ እምውስተ ፡ መዓርጋት ፡ መንጥ ያውያት ፤ አድርጉን ፡ አድርጉን ፡ ከሚሉ ፡ ከታላላቁ ፡ ጎ ጣውእ ፡ (ፊልክ ፡ ፲) ።

ነጢፍ ፤ **ፎት** ፤ (ነጠፈ ፡ ይነጥፍ ፡ ይን ጥፍ ። ዕብ ፡ ናጣፍ ፤ ዛቃቅ) ፤ ማጥራት ፤ ማፍ ሰስ ፡ መክለስ ፤ ማንጠር ፡ ማቅለጥ ፤ ለማጥራት ። እለ ፡ ጻጹተ ፡ ትነጥፉ ። ወይነጥፎሙ ፡ ለደቂቀ ፡ ሌዊ ። ይነጥፍዎ ፡ ለወርቅ ፡ ውስተ ፡ እሳት ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፳፬ ። ሚል፫ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ግን፪) ። መከረንና ፡ ፈተነን ፡ እይ ።

አንጠፈ ፤ አስነጠረ ፤ አስኰላ ።

ተነጥፈ ፤ ጠራ ፡ ነጠረ ፤ ተኰላ ፡ ጥሩ ፡ ኾነ ። ኢ ዮብ ፡ ተፈትነ ፡ ወተነጥፈ ፡ ከመ ፡ ወርቅ ፡ (አርጋ ፡ ፫) ።

ንጡፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ጥፍት) ፤ ምኩር ፡ ፍቱን ፤ የጠራ ፡ ጥሩ ፤ ጠፍ ፡ ያለ ። ወርቅ ፡ ንጡፍ ። ጽ ሩይ ፡ ወንጡፍ ፡ እምወርቅ ። ወይን ፡ ንጡፍ ፡ (ዕ ዝ፪ ፡ ፳፱ ። ድጓ ። አብጥ ፡ ፪) ።

መንጠፍት፤ ወንጠፍት ፡ የወንፊት ፡ ዐይነት፤ ማጥሪያ ፡ ማጥለያ ፡ መጥመቂያ፤ ማንጠፍጠፊያ ፡ ጠፍ ፡ ማድረጊያ ። ውስተ ፡ መንጠፍት ፡ ይጠሐል ፡ ሐሠር ፡ (ሚራጅጂ ፡ ፬) ።

መንጠፍት ፡

ነጠቀ፤ (ዕብ ፡ ናታቅ፤ ነቀለ)፤ በቁሙ፤ ቀማ ፡ በኀይል ፡ ወሰደ ፡ (ዐማርኛ) ። መጠቀን ፡ እይ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ነጢር፤ሮት፤(ነጥረ፤ነጠረ ፡ ይነጥር ፡ ይንጥር ። ዐረ ፡ ወዕብ ፡ ናጣር፤ ጠበቀ)፤ መንጠር ፡ መነጠር፤ መቅለጥ ፡ መፍሰስ፤ የቅቤ ፡ የማዕደን ፡ ለነገርና ፡ ለኳስም ፡ ይኾናል ። መበለጭ ፡ ብልጭ ፡ ማለት፤ መፈንዳት ። ነጥረ ፡ እሳተ ፡ ነፍጥ ፡ እምነጌያተ ፡ ብርት ፡፡ መብረቅ ፡ ዘይነጥር ፡ (ዮሴፍ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። አርጋ ፡ ፭) ።

ንጥር፤ (ሩት፤ **አንጥር**)፤ በቁሙ፤ ንጡር ፡ የነጠረ ፡ የተነጠረ፤ የጠራ ፡ የበራ ፡ የተጠበቀ፤ ወርቅ ፡ ብር ። ንጥር ፡ ቅቤ ፡ እንዲሉ ። ነሥአ ፡ ዲናረ ፡ ወርቅ ፡ እምንጥረ ፡ አበዊሁ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲) ።

—፤ ብልጭታ ፡ ብራቅ ፡ ነጸብራቅ ፡ ጓታ ፡ ፍንዳታ ። ንጥር ፡ ዘእመብረቀ ፡ ስብሐት ፡ አይኀአ ፡፡ ንጥረ ፡ እሳት ፡፡ አንጥረ ፡ መባርቅት ፡፡ ሞቱ ፡ በንጥረ ፡ መሬት ፡ ወሐመድ ፡ (አርጋ ። ዮሴፍ ። ጠማር ። አዋል) ። ልጥርን ፡ ንጥር ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አንጠረ፤ አነጠረ ፡ አስነጠረ፤ አፈሰሰ ፡ አቀለጠ፤ አጠራ ።

አንጣሪ፤ በቁሙ፤ አንጥረኛ ፡ ብር ፡ አፍሳሽ፤ ጃን ፡ ሽላሚ ።

አንጣሪያ፤(ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ የሥንቆ ፡ ቅጠል ፡ ከማሽላ ፡ ውስጥ ፡ የሚበቅል ፡ ማላጋ፤ እንደ ፡ ሰርዶ ፡ ግድም ፡ የሚኼድ ፡ የሚዘረጋ ። (ተረት)፤ አንጣሪያ ፡ ላንጣሪያ ፡ ቢደጋገፍ ፡ ተያይዞ ፡ ዘፍ ።

ናጥራን፤ ናጥሮን፤ (ዐረ ፡ ነጥሩን ። ዕብ ፡ ኔቴር)፤ የደንጊያ ፡ ስም፤ ከጨው ፡ መካከል ፡ የሚገኝ ፡ ሽከሩና ፡ ዐይናማ፤ በውሃ ፡ የሚቀልጥ ፡ የሚሻሻ፤ እንደ ፡ ሳሙና ፡ ልብስ ፡ የሚያሳጥብ ፡ እድፍ ፡ የሚያጠራ፤ ለጋዝ ፡ መብራትና ፡ ለኢሊትሪክ ፡ ብርሌ ፡ ብርጭቆ ፡ የሚኾን ። ዐዘቅተ ፡ ናጥራን ፡፡ ቀሲስ ፡ ዘደብረ ፡ ናጥሮን ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፲፰) ። ይኸውም ፡ ዐዘቅት ፡ አስቄጥስ ፡ አጠገብ ፡ ይገኛል ።

ነየ፤ የነ ፡ ዝርዝር፤ እንሆኝ ። ነ ፡ እንደ ፡ በና ፡ እንደ ፡ ለ ፡ ነባር ፡ አንቀጽ ፡ ሲኾን ፡ የሀወን ፡ በር ፡ ከፋች ፡ አድርጎ ፡ እንደ ፡ እንዲረባ ፡ በመዠመሪያው ፡ ነ ፡ ተመልከት፤ ከዚያ ፡ ተጥፏል ።

ነዩእ፤(ኔአ ፡ ይነይእ ፡ ይኒእ)፤ መቅረብ ፡ መዘጋጀት፤ ለመብሰል ።

ኒእ፤አው ፡ ንያእ፤(ዐረ ፡ ወዕብ ፡ ናእ)፤ ያልበሰለ ፡ ርጥብ፤ ሥጋ ፡ ሽክላ ፡ ሊጥ ።

ናእት፤ በቁሙ ፡ ቂጣ፤ ብርኵታ ፡ ርሚጦ ፡ ጥረሾ፤ ሊጡ ፡ ሳይበከና ፡ ርሾ ፡ ሳይገባበት ፡ ወዲያው ፡ ተለውሶ ፡ የሚጋገር ። ናእተ ፡ ትበልዑ ፡፡ ኅብስተ ፡ ናእት ፡፡ በዓለ ፡ ናእት ፡፡ ናእት ፡ አንትሙ ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፰ ። ፳፱ ፡ ፪ ። ዘሌ፳፫ ፡ ፮ ። ፩ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፯) ።

ኒል፤ (ዐረ)፤ በቁሙ፤ ህንዳዊ ፡ ቀለም ፡ ልብስ ፡ ማርያም፤ ካንድ ፡ ዐይነት ፡ ዕንጨት ፡ የሚወጣ ፡ ሕብሩ ፡ ሰማያዊ፤ ዘረቀንና ፡ አዝረቅን ፡ ዐለለን ፡ እይ ። (ስንክ ፡ ሐም፰ ። ኅዳ፳፭) ።

ኒሉስ፤ (ዕብራ)፤ ፈለገ ፡ ኒል፤ ግዮን ፡ ኤፌሶን ፡ ነጭ ፡ አባይና ፡ ጥቍር ፡ አባይ፤ ውሃቸው ፡ ነጭ ፡ ኒል ፡ ጥቍር ፡ ኒል ፡ የሚመስል ።

ናዪን፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ናዒም)፤ ስመ ፡ ሀገር፤ የደብረ ፡ ታቦር ፡ ቅርብ ፡ አጠገብ ። ሠናይት ፡ መስተፍሥሒት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ሉቃ፯ ፡ ፲፪) ።

ናይናን፤(ቅብጥ ፡ ናይ ፡ ናን)፤ መሐር ፡ ኪያነ፤ መሐረነ ፡ (ግብ ፡ ሕማ) ።

ነይሩዝ፤ (ዐረ ፡ ኒሩዝ፤ ኑሩዝ)፤ የፋርስ ፡ ዐውደ ፡ ዓመት፤ የመስከረም ፡ መባቻ ። ወረሰዩ ፡ ነይሩዘሙ ፡ ዘውእቱ ፡ ቀዳሚ ፡ ዓመቶሙ ፡ በሠርቀ ፡ ተውት ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ።

ኔስ፤ (ዕብ)፤ ተራዳ፤ ረዥም ፡ ምጡቅ ፡ ያላማ ፡ ሰንደቅ ፡ የባንዲራ ፡ ዕንጨት፤ የመርከብ ፡ ምሰሶ ።

ኔሳን፤ (ሱር ፡ ወዕብ ፡ ኒሳን ። ጽር ፡ ኔዎን)፤ ስመ ፡ ወርኅ፤ ሚያዝያ ። ቀድሞ ፡ በዕብራይስጥ ፡ አቢብ ፡ የሚባለው ፡ ከባቢሎን ፡ ምርኮ ፡ በኋላ ፡ ኔሳን ፡ ተብሏል፤ ምልክታም ፡ ባለምልክት ፡ ባለታምራት ፡ ማለት ፡ ነው፤ ፪ኛም ፡ ፀአትንና ፡ ሽሽትን ፡ ፈተናን ፡ ያሳያል ። ንሻን ፡ ማለት ፡ ደግሞ ፡ ከኔሳን ፡ ጋራ ፡ ይስማማል፤ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ነሰሰና ፡ ነሰወ ፡ ናቸው ። ኔሳን ፡ ዘውእቱ ፡ ሚያዝያ ፡፡ ዐቀብ ፡ ወርኀ ፡ ኔሳን፤ እስመ ፡ በወርኀ ፡ ኔሳን ፡ ወፃእከ ፡ እምድረ ፡ ግብጽ ፡ (ተረ ፡ ባሮ ። ዘዳ፲፮ ፡ ፩) ።

ኔስታሊ፤ (ጽር ፡ ኔስታን ። ዕብ ፡ ንሑሽታን)፤ የንሓስ ፡ እባብ፤ ሙሴ ፡ በአርዌ ፡ ምድር ፡ አምሳል ፡ የሠራው ። ነሐስን ፡ እይ ፡ (፬ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፬) ። በኔስ ፡ ዘይቤ ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፡ ኔስታሊን ፡ ታሌ ፡ ኔስ፤ በዕብራይስጥም ፡ ታሉይ ፡ ዐል ፡ ሀኔስ ፡ ያሰኛል ። ታሊ ፡

ኔስታሊ ፡

ታሉይ ፡ ስቁል፤ ኔስ ፡ ተራዳ፤ በተገናኝ ፡ ስቁለ ፡ ኔስ ፡ ዘስቁል ፡ ዲበ ፡ ኔስ ፡ ማለት ፡ ነው፤ ተለወን ፡ ከንቍራኛው ፡ እይ ፡ (ዘኍ፳፩ ፡ ፰ ፡ ፱ ። ዮሐ፫ ፡ ፲፬) ።

ነከበ፤(ነኪብ። ዐረ፡ ነከበ)፤ አስጐነበሰ፤ ፀጠፈ፡ ሳበ፡ ሰበሰበ፤ የዐጽቅና፡ የክንፍ፡ የእጅና፡ የእግር፡ የሾንቢ፤ ለኀሊናም፡ ይኾናል።

መንኩብ፤ መንኩብያ፤(ያት)፤ ዐጽቅ፡ ክንፍ፤ እጅና፡ እግር፤ አውራ፡ ጣት፡ (ሾንቢ)። አሰረቶ፡ መንኩብያቲሁ። ዘይበትክ፡ ማእሰረ፡ ኀጢአት፡ መንኩብያቲሁ፡ ተአስረ። እገሪሁ፡ ጸፋሕት፤ መንኩብያቲሁ፡ ጽንጽዋት። ዕተብ፡ ገጸከ፡ በዘይተልዎ፡ ለመንኩብያ። መንኩብያቲሁ፡ ጠበወ፡ (ሉቃ፪፡ ፯፡ ፲፪። ቄር። ኪዳ። ሲኖዶ። ደራሲ)።

ነከይ፤ ዮት፤(ነከየ፡ ይነኪ፡ ይንኪ። ዐረ፡ ነከዐ፤ ነከይ። ዕብ፡ ናካህ። ሱር፡ ንካእ)፤ መንካት፡ መጕዳት፤ መስበር፡ ማጕደል። ነከዐን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው፡ (ኢሳ፲፭፡ ፱። ፳፭፡ ፳፭። ማር፲፮፡ ፲፰። ሉቃ፬፡ ፴፭። ፲፡ ፲፱)። አናብስት፡ ኢነከይዎሙ። አልቦ፡ ዘይነክየኒ፡ ለእመ፡ ወሀብክዎ፡ መንፈቀ፡ (አቡሻ፡ ፶። ጦቢ፲፪፡ ፪)።

ነካዪ፤(ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚነካ፤ የሚጐዳ። ደዌ፡ ሥጋ፡ ፍጥረታዊት፡ ነካዪት። ረኀብ፡ ወጽምእ፡ ነካይያን፡ (ገድ፡ ኪሮ። ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፬)።

አንከየ፤ አስነካ፡ አስጐዳ፤ ጐዳት፡ አመጣ። ኢያነክየነ፡ (፩ቆሮ፡ ፰፡ ፰)። በሐንከ፡ ፈንታ፡ ሐንከየ፡ እንደ፡ ማለት፡ አንከየ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እመ፡ አንከይኩ፡ እምቢሳይክ፡ ወአፍአምኩ፡ ለነዳይ፡ (ኢሳ፶፰፡ ፲)።

ተነክየ፤ ተነካ፡ ተጐዳ፤ ጐደለ፡ ታጐለ። ኢተነክየ፡ ወኢምንተኒ። አልቦ፡ ዘትትነከይ፡ አንተ፡ በእበደ፡ ዚኣሁ። ወኢይትነከይ፡ መለኮቱ። ፈርሀ፡ ከመ፡ ኢትፀራዕ፡ አው፡ ከመ፡ ኢትትነከይ፡ ተፀምዶ፡ (ዳንኤ፡ ፳፫። ሚራ፳፪፡ ፲፫። ቄር፡ ጸላ። ፊልክ፡ ፲፭)።

ንኩይ፤ የተነካ፡ ንክ፤ ስባራ፡ ዐንካሳ፡ ጐደሎ፡ (ፊልክ)።

ንክየት፤ መንካት፡ መንካት፤ አንካክ፤ ንኪት፡ ጕዳት፡ ጥፋት። ዘእንበለ፡ ንክየት፡ እመንገሌሁ። ዘያመጽእ፡ ንክየተ፡ ካልኡ። ዘወደየ፡ እሳተ፡ ውስተ፡ ሀገር፡ አው፡ በሐቅል፡ እንዘ፡ የኀሥሥ፡ ንክየተ፡ ሰብእ፡ ዚኣሁ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፭። ፴፯። ፶፡ ፯)።

ንካይ፤ ንኪት፡ ጕዳት፤ ስብራት። እምንካይ፡ ወእምበቍዔት፡ (ፊልክ፡ ፻፸፪)።

መንካ፤(ካት)፤ በቁሙ፤ ማንካ፡ የመብል፡ ያመወጥ፡ መማረያ፡ ዕርፈ፡ መስቀል። ወረሰይ፡ ኀሪቶ፡ ወንጽሕተ፡ ለዛቲ፡ መንካ፡ (ሥር፡ ቅዳ)።

መንካ፡

ነከላል፤—አዘሬቴ፤—ከለለ፡ አን።

ነክነከ፤(ተቀ፡ ግ፤ ነከየ)፤ ነክነከ፤ ነቀነቀ፡ ወዘወዘ፤ ለመንቀል፡ ለመፈንቀል። ነሡቱ፡ አናቅጺሃ፡ ወነክነኩ፡ አዕማዲሃ። ረከቡ፡ ርእሰ፡ ምዉት፡ ወነክነኩ፡ አባ፡ ሲኖዳ፡ በበትሩ፡ እንዘ፡ ይብል፡ ተንሥእ፡ ኦ፡ ምዉት። አጋንንት፡ እኩያን፡ እለ፡ ይሰርሩ፡ በነፋሳት፡ ወይነክንኩ፡ ነፍሳተ፡ እምሥጋ፡ ግብተ። ይነክንኩ፡ ለጽዋዕ፡ በትእምርተ፡ መስቀል፡ (መጽ፡ ምስ። ስንክ፡ ታኅ፲፭። ግንዘ። ቅዳ)።

ነክናኪ፤ የሚነቀንቅ፤ ወዝዋዥ፡ ነቅናቂ። ክና፡ ቀ፡ ይዋረሳሉ።

ተነክነከ፤ ተነቀ(ቃ)ነቀ፤ ተወዘ(ዛ)ወዘ፡ ተናጠ፡ ተናወጠ። ዐምደ፡ ሃይማኖት፡ ዘኢይትነክነክ፡ እምኀይለ፡ ነፋሳት፡ (መጽ፡ ምስ። አርጋ፡ ፩)።

ንክኑክ፤ የተናጋ፤ የተነቃነቀ።

ንክናኬ፤(ላ፡ ጥ፡ ን) መነቅነቅ፤ አነቃነቅ፡ ንቅንቃ፤ ውዝወዛ። አዕማድ፡ እለ፡ ኢይጸንኑ፡ በንክናኬ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ነከዐ፤(ዐረ፡ ነከዐ)፤ ነከየ፤ ነካ፡ ጐዳ፡ ጐነጠ። ዘሩ፡ ነከይ፡ ነው፤ የ፡ በዐ፡ ተለውጧል።

አንኮዕ፤(ብ፡ አናኩዕ)፤ አንኮ፡ አናኮ፡ ደጐባ፤ ኮብኮባ፤ ችግኝ፡ ፌንጣ፤ ግልገል፡ አንበጣ፡ የሚዘል፡ የሚፈናጠር። የገዳም፡ ረድ፡ አመካሪ፡ ዕንጪት፡ ስባሪ። አንኮ፡ በተለይ፡ ዝንጀሮ፡ ይኾናል፤ አንኮ፡ በር፡ እንዲሉ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በአንኮዕ፡ ፈንታ፡ አናኮዕ፡ ይላል፤ አንኮዕና፡ አንበጣ፡ ውስጠ፡ ብዙ፡ ናቸው፤ አናኮዕ፡ ግን፡ የብዙ፡ ብዙ፡ ነው፤ ከአናብጥ፡ ጋራ፡ ይስማማል። ወወሀበ፡ ለአናኩዕ፡ ፍሬሆሙ። አናኩዕ፡ ወአንበጣ። ይበልዎ፡ አናኩዕ፡ ለርስቶሙ፡ (መዝ፡ ፸፯። ፪ዜና፡ ፮፡ ፳፰። ሆሴ፭፡ ፯)።

ኒከው፤(ጽር፡ ኔከዮ። ዕብ፡ ንከ)፤ ንኩይ፡ ንኩዕ፡ ንካ፡ ስባራ፡ ዐንካሳ። ፈርዖን፡ ኒካው፡ (፬ነገ፡ ፳፫፡ ፳፱)።

ኔኪፉር፤(ከፈረ)፤ የሰው፡ ስም፤ ይቅር፡ ባይ፡ ኀዳጊ፡ በቀል፡ (ማር፡ ይሥ፡ መቅ)። ከፈረን፡ እይ፤ በነ፡ ምክንያት፡ ወደዚህ፡ መጥቷል።

ንክፈት፤—ነቀፉ፡ ንቅፈት—፤ ነቀፈ።

ነኪር፤ ሮት፤(ነከረ፡ ይነክር፡ ይንክር። ዐረ፡ ወሱር። ዕብ፡ ናኬር፤ ከደ፡ ከዳ)፤ መንከር፡ መዝፈቅ፡ ከውሃ፡ ማግባት፡ (ዐማርኛ)። መለየት፡ ባዕድ፡ ማድረግ፤ እንደ፡ ሥጋና፡ እንደ፡ ቂርበት። መግረም፡ መድነቅ፤ ዕጹብ፡ ድንቅ፡ መኾን፤ የከፉ፡ የበጎ።

ነኪር፤(ራን፡ ራት፡ ርት፡ ክር)፤ ልዩ፡ ሌላ፤ ባዕድ። ብእሲ፡ ነኪር። ሕዝብ፡ ነኪራን። አንስት፡ ነኪራት። ብእሲት፡ ነኪርት፡ (ዘዳ፲፯፡ ፲፭። ኢሳ፲፰፡ ፪። ነሐ፲፡ ፲። ምሳ፯፡ ፭)።

—፤ ግሩም፡ ድንቅ፤ ጉድ፡ ብርቅ፡ ልውጥ። በሕይወቱ፡ ገብረ፡ ነኪረ። ነኪር፡ ነገሩ፡ በእንቲኣኪ። ወነ

ካር ፡ ይእቲ ፡ ለአዕይንቲነ ፡ (ሚራ፵፰ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፹፯ ። ፻፲፯) ።

ነኪራዊ ፤ እብድ ፤ ባዕድ ፡ እፍኣዊ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ ፲፭ ፡ ፲፱) ። ብእሲት ፡ ነኪራዊት ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ) ።

ነከራ ፤ ድንቅ ፡ ታምር ፤ ድንቅነት ፡ ልዩነት ፤ ድንቂያ ፡ ላቂያ ፡ ብልጫ ። ቅቡዕ ፡ በቅብዐተ ፡ ነከራ ። በነከራ ፡ ተወልደ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ። ሚጠተ ፡ ብርሃናት ፡ ነከራ ። በቃለ ፡ ማሕሌት ፡ ዘነከራ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፭ ። ጥር፲፱) ።

አንከረ ፤ አስለየ ፤ ልዩ ፡ አስደረገ ። አንከረ ፡ አስነከረ ፤ አደነቀ ፡ አስደነቀ ። አንከርዎ ፡ ዐበይት ። አንከርኩ ፡ ዘንተ ፡ ራእየ ። ኢታንክር ፡ እምዝንቱ ። ወዝኒ ፡ አኮ ፡ ለአንክሮ ፡ (ኢዮ፲፰ ፡ ፳ ። ዳን፰ ፡ ፳፯ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፲፬) ። በአንከረ ፡ ፈንታ ፡ አስተንከረ ፡ ቢል ፡ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ።

አንካሪ ፤ መንከሪ ፤ መንክር ፤ የሚያደንቅ ፡ የሚያስደንቅ ፤ አድናቂ ፡ አስደናቂ ።

መንክር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ድንቅ ፡ ታምር ፤ ልውጥ ፡ ነገር ፤ የሚደንቅ ፡ የሚያስደንቅ ፡ መደነቂያ ። ገበርከ ፡ መንክረ ፡ ግብረ ። ናሁ ፡ እግዚ ፡ ይገብር ፡ መንክረ ። መንክርት ፡ ልደት ። ጎርጎርዮስ ፡ ገባሬ ፡ መንክራት ፡ (ኢሳ፳፭ ፡ ፩ ። ፳፱ ፡ ፲፭ ። መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፭) ።

መንክራዊ ፤ (ዊት) ፤ ታምራታም ፡ ባለታምራት ፤ አስደናቂ ። ጎርጎርዮስ ፡ መንክራዊ ። ቅድስተ ፡ ቅዱሳን ፡ ኮነት ፡ መንክራዊተ ። ዐንቀ ፡ መንክራዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፶፱ ። አፈ ፡ ድ፴፪ ። አዋል) ።

ተነክረ ፤ ተነከረ ፤ ተዘፈቀ ። ተለየ ፤ ተደነቀ ፡ ተመሰገነ ። ተነክሩ ፡ ኃጥኣን ፡ እማሕፀን ። ተነከርኩ ፡ በአዕይንተ ፡ ኀያላን ። ይትነከር ፡ እምኀበ ፡ መላእክት ፡ (መዝ ፡ ፶፯ ። ጥበ፰ ፡ ፲፭ ። አርጋ ፡ ፫) ። ተደነቀ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ አድናቂነትንም ፡ ያሳያል ፤ ለግእዙ ፡ ግን ፡ አይስማማም ።

ንኩር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ክርት) ፤ የተነከረ ፤ ልዩ ፡ ድንቅ ፡ ውብ ፡ ምስጉን ። ወንኩር ፡ ሥነ ፡ ባሕይ ፤ ብርሃን ፡ ንኩር ። ንክርት ፡ ክብር ፡ (ዮሴፍ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ተናከረ ፤ ተለየ ፡ ተለያየ ፤ ተላቀቀ ፡ ተፈራቀቀ ፤ እየብቻው ፡ ኾነ ፤ ተከዳ ፡ ቲካከደ ። ተናከሩ ፡ ለዛቲ ፡ ዓለም ። ተናከርዎ ፡ ለዝንቱ ፡ ቤት ። ተናክሮ ፡ እትናክሮሙ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭ ። ኤር፲፱ ፡ ፬ ። ሆሴ፭ ፡ ፯) ። ተዳነቀ ፡ ተደናነቀ ፤ ርስ ፡ በርሱ ።

አስተናከረ ፤ አናከረ ፡ አንካከረ ። አለያየ ፤ አዳነቀ ፡ አደናነቀ ። አንከረ ፡ ማድረግንና ፡ ማስደረግን ፡ ፪ቱን ፡ እንዲያሳይ ፡ አስተናከረም ፡ ማድረግን ፡ ጨምሮ ፡ ያሳያል ፤ አዳነቀ ፡ ማለት ፡ ገቢር ፡ ነውና ፤ አስተጋብሮም ፡ ይኾናል ። ያስተናክሩ ፡ ሥነ ፡ ባህሎሙ ። ዘአስተናከራ ፡ ለመለኮተ ፡ ወልድ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ነኵርኳር ፤—ግልብጥብጦሽ ፤—ኰርኰረ ።

ነከሰ ፤ (ዐማርኛ ። ሱር ፡ ንካስ) ፤ በቁሙ ፤ ነከሰ ፡ ነካከሰ ፤ ንክስ ፡ አደረገ ፡ በጥርሱ ፡ ያዘ ፤ ጋጠ ፡ ገመጠ ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ናካሽ ፡ ብሎ ፡ ዐረመ ፡ ነቀሰ ፡ ይላል ፤ ጣትን ፡ እንጂ ፡ ጥርስን ፡ አያሳይም ።

መንከስ ፤ መንከሻ ፤ የፊት ፡ ጥርስ ፡ ክራንቻ ፡ መንጋጋ ። ዐፅመ ፡ መንከስ ፡ (መሳ፲፭ ፡ ፲፬—፲፯) ። ተዐቀቡ ፡ እምልሳናቲከሙ ፤ እስመ ፡ ተቃትሎቱ ፡ ለብእሲ ፡ ማእከለ ፡ መንከሱ ፡ ውእቱ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፴፩) ። ነሰከን ፡ እይ ፤ ሱርስቱ ፡ ንካስ ፡ ያለውን ፡ ዕብራይስጡ ፡ ናሻኽ ፡ ይላል ፤ ግእዝ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ፪ቱም ፡ ነከሰ ፡ ነሰከ ፡ ይላል ።

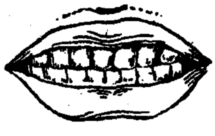

መንከስ ፡

ናላ ፤—በቁሙ ፡ አንጎል ፤—ኖለወ ።

ኖለወ ፤—ጠበቀ ፤—ነውለወ ።

ኔሎቄ ፤ መሎኬ ። የተሳሳተ ፡ ነው ፤ መለከን ፡ እይ ። ዕፀ ፡ ሐዲስ ፡ ኔሎቄ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፳፱) ።

ኖመ ፤—ተኛ ፤—ነዊም ፡ ኖመ ።

ነመረ ፤ (ይኔምር ፡ ይነምር ። ዕብ ፡ ናሜር) ፤ በቁሙ ፤ አዝጐረጐረ ፤ ተዝጐረጐረ ፡ ዝንጕርጕር ፡ ኾነ ፡ ዐይነቱ ፡ መልኩ ፤ ሐበረን ፡ እይ ። ጣፈ ፡ ቈጠረ ፡ አመለከተ ፤ በፊደል ፡ በአኃዝ ፡ በነቍጣ ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ማዝጐርጐር ፡ ነው ።

ነምር ፤ (ብ ፡ አንማር ፤ አናምርት ። ዕብ ፡ ናሜር ። ዐረ ፡ ነሚር ። ሱር ፡ ኒምራ) ፤ በቁሙ ፤ ነብር ፡ ሕንብርቡር ፡ ዝንጕርጕር ፤ ነጣቂ ፡ አውሬ ፡ የፍየል ፡ ጠላት ። ይዌልጥኑ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ ማእሶ ፡ ወነምር ፡ ሕንብርብሬሁ ። የዐርፍ ፡ ነምር ፡ ምስለ ፡ ጠሊ ። አድባረ ፡ አናምርት ፡ (ኤር፲፫ ፡ ፳፫ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፮ ። ማሕ፬ ፡ ፰) ።

አናምርት ።

ነምራዊ ፤ ነብርማ ፡ የነብር ፡ ዐይነት ፡ ወገን ፤ ቀጭኔ ። ነብራም ፡ ባለነብር ፤ የነብር ፡ ቦታ ፡ ወይም ፡ ጌታ ። ስሳ ፡ አናብስት ፡ ግሩማን ፡ ወስሳ ፡ አናምርት ፡ ስለ ፡ ሠርቅ ፡ ይትለአኩክ ፡ ዘልፈ ፡ በብዙኅ ፡ ጻሕቅ ፡ (ደራሲ) ።

ንምራ ፤ አው ፡ ንምሮ ፤ (ላቲን ፡ ኑሜሩስ ፤ ኑሜሮ) ፤ ቍጥር ፤ የቍጥር ፡ ምልክት ፤ አኃዝ ፡ ፊደል ፡ ነቍጣ ፡ ነጥብ ፡ ነጠብጣብ ፡ . . . ።

ኖን ፤—ስመ ፡ ፊደል ፡ ነ ፤—ነወነ ።

ነነዌ ፤ (ዕብ ፡ ኒንዌ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የአሶር ፡ መዲና ። ውቢቱ ፡ ውቢት ፡ ዐባይ ፡ ልዕልት ፡ ቀዳሚት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ ፲ ፡ ፲፩ ። ዮና ፫ ፡ ፫) ።

ነሢእ ፤ አት ፤ (ነሥአ ፡ ይነሥእ ፡ ይን ሣእ ። ዕብ ፡ ናሣእ) ፤ መንሣት ፡ መቀበል ፤ ገንዘብ ፡ ማድረግ ። ንሥኡ ፡ መንፈሰ ፡ ቅዱሰ ። ብፁዕ ፡ ዘይ ሁብ ፡ እምዘይነሥእ ። ነሢአሰ ፡ ይትበሀል ፡ በእ ንተ ፡ ፀቅመ ፡ ትስብእቱ ፡ (ዮሐ ፳ ፡ ፳፪ ። ግብ ፳ ፡ ፴፭ ። ሃይ ፡ አበ) ። የመንሣት ፡ ምስጢር ፡ ፪ ፡ ነው ፤ ከሰጭው ፡ እጅ ፡ በክፍል ፡ መቀበልና ፡ ከተቀባዩ ፡ እጅ ፡ መልሶ ፡ መውሰድ ፤ ወይም ፡ ስጦኹ ፡ ካሉ ፡ በኋላ ፡ መክዳት ። (ተረት) ፤ የሰጠ ፡ ቢነሣ ፡ የለበት ፡ ወቀሣ ። መክልክልና ፡ እንቢታም ፤ ነሢእ ፡ ይባላል ። (ግጥም ፡ ስለ ፡ አይሁድ) ፤ እኚህ ፡ ሥሡ ፡ ረ ፡ እኚህ ፡ ሥሡ ፤ ለዝናብ ፡ ጌታ ፡ ውሃ ፡ ነሡ ።

ነሥአ ፤ ያዘ ፡ አነሣ ፡ ተሸከመ ፤ ወሰደ ፡ ይዞ ፡ ኼደ ። ነሥአ ፡ በእደዊሁ ፡ እሳተ ፡ ወመጥባሕተ ። ይነ ሥአሙ ፡ ፍርሀት ፡ ወረዓድ ። ንሥኡ ፡ ትእምርተ ፡ ለ አሕዛብ ። ንሥኡ ፡ አርዑትየ ፡ ላዕሌክሙ ። ነሥአ ፡ ዲያ ብሎስ ፡ ውስተ ፡ ሀገር ። ነሥአሙ ፡ ኢየሱስ ፡ (ኩፋ ፡ ፳ ። ሔኖ ፩ ፡ ፭ ። ኢሳ ፷፪ ፡ ፲ ። ማቴ ፲፭ ፡ ፳፱ ። ፬ ፡ ፭ ። ፲፯ ፡ ፩) ።

ነሥአ ፤ አወሣ ፤ አሞሸ ፡ ቈዘመ ፤ ገሣ ፡ ቃሉን ፡ አነሣ ። ጐሥዐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ትነሥእ ፡ በአፉክ ፡ ሥርዐትየ ። ንሥኢ ፡ ሰቈቃወ ፡ በከናፍርኪ ። ንሣእ ፡ ሰቈቃወ ፡ ላዕለ ፡ (መዝ ፡ ፵፱ ። ኤር ፡ ፯ ፡ ፳፱ ። ሕዝ ፲፱ ፡ ፩) ።

—፤ መረጠ ፤ መርጦ ፡ ወሰደ ፡ አቀረበ ፤ ለሹመት ፡ ለባለ ሟልነት ። (ደቤ ፡ ንስጥሮስ) ፡ ኢኮነ ፡ ሥጋ ፡ ዘእግዚአ ብሔር ፡ ቃል ፤ አላ ፡ ነሥአ ፡ ሰብአ ፡ (ቄር ፡ እስት) ። በነ ሥአ ፡ ፈንታ ፡ አንሥአ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። እብነ ፡ መ ከራ ፡ ሶበ ፡ ያነሥእዎ ። ኢታንሥእ ፡ ከቡደ ። አንሥ አኒ ፡ መንፈስ ፡ ማእከለ ፡ (ሚራ ፲ ፡ ፳፩ ። ፲፫ ፡ ፪ ። ሕዝ ፳ ፡ ፫) ።

ነሣኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚነሣ ፡ የሚያነሣ ፤ ነሺ ፡ አንሺ ፤ ተቀባይ ፡ ያዥ ፡ ተሸካሚ ፡ ወ ሳጅ ። ነሣኤ ፡ ዋሕስ ። ነሣኤ ፡ አክሊል ። ነሣኤ ፡ ሡሉ ። ትኩነኒ ፡ እምየ ፡ መቃብርየ ፡ ወማሕፀና ፡ ነሣኢትየ ። ነሣኢ ፡ ዘኢያገብእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። ስንክ ፡ የካ ፳፩ ። ታኅ ፲፰ ። ኤር ፳ ፡ ፲፰ ። ግንዘ) ። ነሢአ ፡ ገጽ ፡ ነሣኤ ፡ ገጽ ፡ ቢል ፡ (ዲድ ፡ ፬ ። ቅዳ) ፡ ዘይቤው ፡ መንሣት ፡ መቀ በል ፤ ምስጢሩ ፡ አድላዊነትና ፡ ግብዝነት ፡ ነው ፡ (፩ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፯) ።

አንሥአ ፤ አነሣ ፡ አቀና ፤ አስነሣ ። አንሥአት ፡ ገጻ ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ። አንሥአ ፡ እገሪሁ ፡ ወሖረ ። ኣነሥአሙ ፡ ላዕሌክሙ ፡ ለፋርስ ። ንጉሥሙ ፡ ዘአ ሥነእ ፡ ሎሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፭ ። ፳፯ ። ኢሳ ፲፫ ፡ ፲፯ ። ኤር ፴ ፡ ፯) ። በአንሥአ ፡ ፈንታ ፡ አስተናሥአ ፡ መኳንንት ። ያስ ተናሥእ ፡ ጽልአ ፡ ወሀከከ ፡ ይላል ፤ አስተናሥአን ፡ እይ ።

አንሣኢ ፤ መንሥኢ ፤ የሚያነሣ ፡ የሚያ ስነሣ ፤ አንሽ ፡ አስነሽ ። መንሥኤ ፡ ነዳያን ፡ እምድር ። መንሥኤ ፡ ውዱቃን ። መንሥኢሆሙ ፡ ለምዉታን ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ ፳፰ ። መቃ ፡ ገ ፲፯ ። ግንዘ) ።

ምንሣእ ፤ መንሻ ፡ መነሻ ፤ መውሰጃ ፡ መቀ በያ ። ጉብ ፡ ማማለጃ ። አሌ ፡ ሎሙ ፡ ለመደልዋን ፡ እለ ፡ ያጸድቅዎ ፡ ለኃጥእ ፡ በእንተ ፡ ምንሣእ ፡ (ኪዳ) ።

ተነሥአ ፤ ተወሰደ ፤ ተመረጠ ። አመ ፡ ይትነ ሣእ ፡ እምኔሆሙ ። ለዘተነሥአ ፡ እምኔሁ ፡ ብእሲ ፡ (ማቴ ፱ ፡ ፲፭ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ተንሥአ ፤ ተነሣ ፡ ነቃ ፤ ቦታ ፡ ለቀቀ ፤ አፍ ፡ አፈፍ ፡ በድረግ ፡ አለ ፡ ቆመ ፤ በእግር ፡ በነገር ። ተንሥአ ፡ ከመ ፡ ዘንቃህ ፡ እምንዋም ። ኢይክል ፡ ተንሥአ ፡ ቅ ድሜከ ። እለ ፡ ይትነሥኡ ፡ ላዕሌየ ። እመሰ ፡ ይክ ሕዱ ፡ ምስጢረ ፡ ትሥጉት ፡ ይትነሥእዎሙ ፡ ሐዋ ርያት ፡ (መዝ ፡ ፸፯ ። ዘፍ ፴፩ ፡ ፴፭ ። ኢዮ ፳፯ ፡ ፯ ። ቄር ፡ ጸላ) ። ንቅሀንና ፡ ቆመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

ንሡእ ፤ (ኣን ፡ ኣት ፡ ሥእት) ፤ የተነሣ ፡ የተወሰደ ፤ ምርጥ ፡ ምልምል ።

ንሥአት ፤ መንሣት ፡ መነሣት ፤ አነሣሥ ፡ አ ቀባበል ፡ ቅበላ ። ቦ ፡ እለ ፡ ይብሉ ፡ ከመ ፡ ይከውን ፡ ንሥአተ ፡ መንፈስ ፡ ሕይወት ፡ ውስተ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ለሕፃናት ፡ እምንፍኀተ ፡ መንፈሱ ፡ ለእግዚ ። ንሥ አተ ፡ ቅዱስ ፡ ምስጢር ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቅዳ ፡ ሐዋ ። ዮሐ) ።

ትንሣኤ ፤ በቁሙ ፤ መንሣት ፡ አነሣሥ ፡ መው ጣት ፡ ብቅ ፡ ማለት ፤ መታደስ ፡ መብቀል ፤ ሐዲስ ፡ ሕይ ወት ። ትንሣኤ ፡ ፀር ። ትንሣኤ ፡ ፈያት ። ትንሣኤ ፡ መዋግድ ። ትንሣኤ ፡ ፀሓይ ። ትንሣኤ ፡ ሙታን ፡ ትንሣኤሁ ፡ ገብረ ፡ በሰንበት ፡ (ቅዳ ። ኪዳ ። መጽ ፡ ምስ ። ኩፋ ፡ ፫ ። ማቴ ፳፱ ፡ ፳፫ ። ድጓ) ።

ትንሣኤ ፤

ተናሥአ ፤ ተናሣ ፡ ተነሣሣ ፤ ተቃወመ ፡ ተቃ ቋመ ። ጽኑዕ ፡ ውእቱ ፡ ዘኢይትናሥእዎ ፡ ነገሥት

(ቅዳ ፡ ኤጲ ፡) ። በተንሥእ ፡ ፈንታ ፡ ተናሥአ ፡ ይላል ፤ የተደራጊ ፡ ተደራራጊ ፡ ነው ፤ ተፋለሰ ፡ እንደ ፡ ማለት ።

አስተናሥአ ፤ አናሣ ፤ አነሣሣ ፡ አወከ ። አድራጊና ፡ አደራራጊ ፡ ነው ፤ ባድራጊነቱ ፡ የአንሥአ ፡ ድርብ ። ጸላኢቶ ፡ ያስተናሥእ ፡፡ ረድኤቱ ፡ ወአስተናሥእቱ ፡፡ ዝንቱ ፡ ግብር ፡ አስተናሥአ ፡ ለይእቲ ፡ ብእሲት ፡፡ ያስተናሥእ ፡ ኀሊና ፡ ወየሀውክ ፡ (ኢሳ፲ ፡ ፲፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ድ፳፮ ። ፈላስ ፡ ገ፶፮) ።

መስተናሥእ ፤ (እት ፡ አን ፡ አት) ፤ አስተናሣኢ ፤ የሚያናሣ ፡ የሚያነሣሣ ፤ አነሣሽ ፡ ጕስጓሽ ። ሠርዑ ፡ መስተናሥኣነ ፡ ለግብረ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

ነሠገ ፤ (ነሢግ ። ዕብ ፡ ናሣግ ፤ ተመለሰ) ፤ ሰነገ ፤ ቈለፈ ፡ ወረወረ ፤ የመዝጊያ ። የሐውር ፡ በዓለ ፡ ቤት ፡ ነሢጎ ፡ ወቀቲሮ ፡፡ አንቀጸ ፡ ዝናም ፡ ኤልያስ ፡ ነሠገ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ድጓ) ። ነትገን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ተነሥገ ፤ ተሰነገ ፤ ተዘጋ ፡ ተቈለፈ ።

ንሡግ ፤ (ጋን ፡ ጋት ፡ ሥግት) ፤ የተሰነገ ፡ ስንግ ፤ የተቈለፈ ፡ ዝግ ። ረከብኒ ፡ ቤተ ፡ ሞቅሐ ፡ ንሡገ ፡ ወቅቱረ ፡ (ግብ፭ ፡ ፳፫) ።

መንሥግ ፤ (ብ ፡ መናሥግት) ፤ መሰነጊያ ፡ ስናግ ፤ መወርወሪያ ፡ መቈለፊያ ፡ ቍልፍ ። እደ ፡ መንሥግ ፡፡ ወመንሥግ ፡ ዘማእከለ ፡ ዐምድ ፡፡ እመ ፡ ወደይከ ፡ ማዕጾ ፡ ወመንሥገ ፡ ላዕለ ፡ አፉከ ፡፡ አቀመ ፡ ኆኅተ ፡ ወገብረ ፡ መናሥግተ ፡፡ መዓጹት ፡ ወመናሥግት ፡ (ማሕ፭ ፡ ፭ ። ዘፀ፳፮ ፡ ፳፰ ። ሢራ፳፰ ፡ ፳፭ ። ዓ፱ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፲) ።

—፤ በር ፡ ደጃፍ ፤ መዝጊያ ፡ ማኅተም ። ይሞቅሐከ ፡ ወይወስደከ ፡ ውስተ ፡ መንሥገ ፡ ሲኦል ፡፡ ዘይንግል ፡ መናሥግተ ፡ ሲኦል ፡፡ ዘድንግል ፡ መናሥግተ ፡ ኢያርኍዎ ፡ (ቀሌ ። ድጓ) ።

ነሠወ ፤—ፈተነ ፤—ነሲው ፡ ነሰወ ።

ኔሣን ፤—የወር ፡ ስም ፤—ኔስ ፡ ኔሳን ።

ነሥነሠ ፤—ነሰነሰ ፤—ነሲስ ፡ ነሰ ፤ ነስነሰ ።

ነሢት ፤ ቶት ፤ (ነሠተ ፡ ይነሥት ፡ ይንሥት ። ዕብ ፡ ናታሽ ፤ ናታጽ ፥ ነቀለ ፡ አፈረሰ ። ናሻት ፤ ደረቀ ፥ ፈረሰ ፡ ተናደ) ፤ ማፍረስ ፡ መስበር ፤ መናድ ፡ መቈፈር ፤ መንቀል ፡ መፈንቀል ፤ መገልበጥ ፡ ገፍቶ ፡ መጣል ። ጊዜ ፡ ለነሢት ፡፡ እመ ፡ ነሠተ ፡ መኑ ፡ የሐንጽ ፡፡ ነሠቱ ፡ በኀጺን ፡ አቅርንተ ፡ ምሥዋዒከ ፡፡ እነሥት ፡ ጸቈና ፡፡ ነሠተ ፡ አህጉረ ፡፡ ነሠተ ፡ መናብርቲሆሙ ፡ ለመላእክት ፡ (መክ፫ ፡ ፫ ። ኢዮ፲፪ ፡ ፲፬ ። ዮዲ፱ ፡ ፰ ። ኢሳ፭ ፡ ፭ ። ፲፬ ፡ ፲፯ ። ሢራ፲ ፡ ፲፬) ። ፈትሐ ፡ ሰዐረ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ነሠተ ፡ ይላል ፡ (ግብ ፲፱ ፡ ፴፱ ፡ ፵) ።

ነሣቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚያፈርስ ፡ አፍራሽ ፤ ነቃይ ፡ ፈንቃይ ፤ አጥፊ ፡ ገዳይ ። ነሣቲሃ ፡ ለሕግ ፡፡ ሳዊሮስ ፡ ዐልዋኒ ፡ በሰይፈ ፡ ሃይማኖት ፡ ነሣቲ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ታኅ፲) ።

አንሠተ ፤ አነሠተ ፤ አስነሠተ ። እንሰት ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፡ (ጕራጌ) ።

ተነሥተ ፤ (ተነሠተ ፡ ተነቀለ ፤ እንሰቱ) ፡ ፈረሰ ፡ ፈራረሰ ። ተነሥተ ፡ መቅደስ ፡፡ ከመ ፡ ሀለዋ ፡ ትትነሠት ፡፡ ወኢይትነሠት ፡ እንከ ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፲ ፡ ፳፰ ። ጦቢ፲፬ ፡ ፬ ። ኤር፴፰ ፡ ፵) ።

ንሡት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ሥት) ፤ የፈረሰ ፡ የተፈታ ፤ ፍራሽ ፡ ጠፍ ፡ ባድማ ። ናሕስ ፡ ንሡት ፡፡ ወረከብዎ ፡ ንሡተ ፡ ለምሥዋዕ ፡፡ ተሐንጸት ፡ አረፍታ ፡ ወኢተርፈ ፡ ንሡት ፡ ላዕሌሃ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፳፱ ። መሳ፮ ፡ ፳፰ ። ነሐ፮ ፡ ፩) ። ግሑሥ ፡ ርሑቅ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ንሡት ፡ ኵንኔክ ፡ ይላል ።

ንሥተት ፤ መፍረስ ፤ ማፍረስ ፡ አፈራረስ ፤ ፍርሻ ፡ ፍራሽ ። እስከ ፡ ንሥተተ ፡ መቅደስ ፡ ዳግም ፡፡ ንሥተተ ፡ ሥርዐተ ፡ ሰብሳብ ፡፡ ንሥተተ ፡ ዚኣሁ ፡ (ዮሴፍ ። ጥበ፲፬ ፡ ፳፮ ። ማር ፡ ይሥ፲፪ ፡ ፪) ።

ናሥታ ፤ መጋቢያ ፤ የፍርድ ፡ ቃል ፡ በይግባኝ ፡ የሚፈርስ ፡ የሚገሰስ ። አስትዓ ፤ እጅ ፡ መንሻ ፡ ግብር ፤ ወይም ፡ ስፍር ፡ ቍጥር ፤ ሰትዐን ፡ እይ ። ወሜመ ፡ ውስተ ፡ መንግሥቱ ፡ ምእተ ፡ ወዕሥራ ፡ መሳፍንተ ፤ ወሠለስቱ ፡ ይትሌዐሉ ፡ እምኔሆሙ ፡ ከመ ፡ ኅቤሆሙ ፡ ያግብኡ ፡ ናሥታ ፡ (ዳን፮ ፡ ፩ ፡ ፪) ።

ኔሥታሊ ፤—የበብ ፡ ምስል ፤—ኔስ ፡ ኔሳን ።

ነዐ ፤—ና ፡ ምጣ ፤—ነዐወ ።

ንዕደ ፤—አከበረ ፤—ንኢድ ፡ ንእደ ።

ነዐወ ፤ (ንዒው ። ዕብ ፡ ናዕ ፤ ናወዘ ፡ ተቅበዘበዘ) ፤ ዐደነ ፡ ከደነ ፡ ገባ ፤ ሻ ፡ ፈለገ ፤ አደባ ፡ ሸመቀ ፤ ወጥመድ ፡ አኖረ ፤ ለመያዝ ፡ ለመግደል ። ጠራ ፡ ና ፡ ወዲህ ፡ አለ ፤ ሳበ ፡ አቀረበ ፤ በቃል ፡ በፉጨት ። ፃእ ፡ ሐቅለ ፡ ወነዐው ፡ ሊተ ፡፡ ንዒወ ፡ ነዐዉኒ ፡ ፀርየ ፡ ከመ ፡ ዖፍ ፡፡ ዘይነዑ ፡ ክብረ ፡ እምኀበ ፡ ሰብእ ፡፡ ይደንሕ ፡ ወይንዑ ፡፡ ከመ ፡ ይነዐወኒ ፡ መንገሌሁ ፡ (ዘፍ፳፯ ፡ ፫ ። ሰቈ፫ ፡ ፶፪ ። ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፱ ። አፈ ፡ ድ፭) ።

ነዓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ዐውት) ፤ የሚያድን ፤ ዐዳኝ ፡ ፈላጊ ። ለምንት ፡ ኮንከ ፡ ነዓዌ ፡ አራዊት ፡፡ መሥገርት ፡ ነዓዊት ፡፡ እለ ፡ ይንዕዉ ፡ ነዐውት ፡ (ገድ ፡ ተክ ። መዝ ፡ ፺ ። ሆሴ፭ ፡ ፪) ።

ተንዕወ ፤ ታደነ ፤ ተያዘ ፡ ከወጥመድ ፡ ገባ ። መዋኢ ፡ ተሞአ ፡ ወነዓዊ ፡ ተንዐወ ፡፡ ይትነዐዉ ፡ እመ ፡ ንገለ ፡ ሐዘን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ማር ፡ ይሥ፪ ፡ ፲፩) ። ተጠራ ፡ ና ፡ ወዲህ ፡ ተባለ ፤ ተሳበ ፡ ቀረበ ፤ ተጠርቶ ፡ መጣ ።

ንዕው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዑት ፤ ዕውት) ፤ የታደነ ፡ የተያዘ ፤ ዕድን ።

ንዕወት ፤ ማደን ፡ መታደን ፤ አስተዳደን ፡ ዕደና ፡ ዐደን ። አራዊት ፡ መሣጥያን ፡ እለ ፡ ኢይሜንዩ ፡

ለንዕወት ። መካነ ፡ ንዕወት ። ዘይሜህር ፡ ንዕወተ ፤ አው ፡ ቀትለ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፹፫ ፡ ፩ ። ፵፯ ። ቄሲጠ) ።

ናዕዌ ፤ ንዓዌ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዐደን ። ወመ ጽአ ፡ ዔሳው ፡ እምንዓዌሁ ። ንሣእ ፡ ንዋየ ፡ ናዕዌከ ። ዘነዐወ ፡ ናዕዌ ፡ ወቀተለ ፡ አርዌ ፡ (ዘፍ፳፯ ፡ ፴ ። ኵፉ ፡ ፳፯ ። ዘሌ፲፯ ፡ ፲፫) ።

ምንዓው ፤ ማደኛ ፡ መታደኛ ፤ ደን ፡ ዱር ፡ በ ረሓ ። ምንዓወ ፡ ሀየላት ፡ (፩ነገ ፡ ፳፬ ፡ ፫) ።

ነዐ ፤ (ንዑ ፡ ንዒ ፡ ንዓ) ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ላራቱ ፡ ሰራዊት ፡ ለቅርቦች ፡ ብቻ ። ና ፡ ምጣ ፤ ቅረብ ። ነዐ ፡ ኀቤየ ። ንዑ ፡ ትልዉኒ ። ንዒ ፡ ዝየ ፡ ወብልዒ ። ንዓ ፡ ትርአያ ፡ መካኖ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፵፬ ። ማቴ፬ ፡ ፲፱ ። ሩት፪ ፡ ፲፬ ። ማቴ፳፰ ፡ ፮) ። የወሀበን ፡ ትእዛዝ ፡ ሀብ ፡ (ቡ ፡ ቢ ፡ ባ)ን ፡ እይ ፤ ይኸም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ። ኀላፊ ውና ፡ ትንቢቱ ፡ ዘንዱ ፤ ተነዐውከ ፡ (ክሙ ፡ ኪ ፡ ክን) ፤ ትትነዐው ፡ (ዉ ፡ ዊ ፡ ዋ) ፡ ሲኾን ፤ ትእዛዙን ፡ ተንዐው ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ትንና ፡ ወን ፡ ጕርደ ፡ ነዐ ፡ (ንዑ ፡ ዒ ፡ ዓ) ፡ ይላል ። ዐመሎች ፡ (አዐ ፡ ሀሐን ፡ ወየ) ፡ ያሉት ፡ ግስ ፡ መጕረድና ፡ መዋጥ ፡ መንገድ ፡ መለወጥ ፡ ሕጉ ፡ ነው ።

ነዐለ ፤ (ይንዕል ፡ ይንዐል ፤ ንዒል ። ዐረ ፡ ወዕብ) ፤ ተጫማ ፤ ጫማ ፡ ለበሰ ፡ ቄለፈ ፡ ዘጋ ።

ነዓል ፤ አው ፡ ናዕል ፤ ጫማ ፡ መጫሚያ ፤ የግር ፡ ልብስ ፡ የሚወልቅ ።

ንዑልት ፤ (ትግ ፡ ሐባ ፡ ነዕልት ። ዕብ ፡ ይባማ ፤ ይቤሜት ፤ ምራት) ፤ የተጫማች ፡ ባለ ጫማ ፤ ጫማ ፡ የምትፈታ ፡ የምታወልቅ ፤ አይት ፤ የወን ድም ፡ ሚስት ፡ ዋርሳ ፤ ባሏ ፡ ሳይወልድላት ፡ ቢሞት ፡ ወንድሙ ፡ የቅርብ ፡ ዘመዱ ፡ የሚወርሳት ። አልወርስም ፡ ቢላት ፡ ግን ፡ በኦሪቱ ፡ ሥርዐት ፡ ጫማውን ፡ ከግሩ ፡ ታ ወልቅበታለች ፡ በፊቱም ፡ ትተፋበታለች ፤ ንዑልት ፡ ያሰ ኛት ፡ ይህ ፡ ጫማ ፡ ማውለቅ ፡ ነው ። ይቤሎ ፡ ይሁዳ ፡ ለ አውናን ፡ ወልዱ ፤ ባእ ፡ ኀበ ፡ ብእሲተ ፡ እኁከ ፡ ወረ ስያ ፡ ንዑልተከ ፡ ወአንሥእ ፡ ዘርአ ፡ ለእኁከ ፡ (ኵፉ ፡ ፵፭ ። ዘዳ፳፭ ፡ ፭—፲ ። ሩት፬ ፡ ፯ ፡ ፰) ።

ንዕሰ ፤—አነሰ ፤—ንኢስ ፡ ንእሰ ።

ናዕት ፤—ቂጣ ፤—ነዪእ ፡ ኔእ ፡ ናእት ።

ነፍገ ፤ አው ፡ ነፈገ ፤ በቁሙ ፤ ሣሣ ፡ ሠሠተ ፡ ቤሰ ፤ ንፉግ ፡ ኾነ ።

ንፍገት ፤ በቁሙ ፡ ሥሥት ፡ ቢስነት ። ንፍገተ ፡ ለነዳይ ፡ ወውሂብ ፡ ለባዕል ፡ (መጽ ፡ ኑዛ) ። ደንጸወ ንና ፡ ቂቀየን ፡ መትሀን ፡ እይ ።

ተነፍገ ፤ ተንፈገ ፤ (ፈጊግ ፡ ፈገ ፡ ፈገገ) ፤ ተነፈገ ፤ ገማ ፡ ከረፋ ፡ ትንፋጋም ፡ ኾነ ።

ናፌድም ፤—ውዱቃን ፤—ናፌሊም ፡ ናፈለ ።

ነፍኀ ፤ (ዐረ ፡ ነፈኀ ። ዕብ ፡ ናፋሕ ። ሱር ፡ ንፋሕ) ፤ ነፋ ፤ ቀበጠጠ ፡ አሳበጠ ፤ የደዌ ፡ የት ንፋሽ ። ዝንቱ ፡ ማይ ፡ ይነፍኅ ፡ ሥሎ ፡ ሥጋሃ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፮ ። ዘኍ፭ ፡ ፳፯) ።

—፤ አነፋ ፡ አናፋ ፡ ጮኸ ፡ አስጮኸ ፡ በትንፋሽ ፤ የመለ ከት ፡ አነፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ንፍኁ ፡ ቀርነ ። ይነፍኅ ፡ በቀርን ፡ ዐቢይ ፡ (ሆሴ፭ ፡ ፰ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፲፫) ።

—፤ እፍ ፡ አለ ፡ ተነፈሰ ፤ ትንፋሽ ፡ አወጣ ፤ ለመምላትና ፡ ለማሳደር ፡ ለመንፋት ፡ ለማንደድ ፡ ወይም ፡ ለማራቅ ፡ ለ ማሶገድ ፤ የእፍ ፡ የወናፍ ። እመ ፡ ነፋኅካሃ ፡ ለፍሕም ፡ ትነድድ ። ነፍኀ ፡ ላዕሌሆሙ ። እመ ፡ ኢረከቡ ፡ ማየ ፡ ይንፍኁ ፡ እደዊሆሙ ። አባእክሙ ፡ ቤተ ፡ ወነፋኅክ ዎ ፡ (ሢራ፳፰ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፳ ፡ ፳፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፬ ። ሐጌ፩ ፡ ፱) ።

—፤ ነፈሰ ፡ ነፋፈሰ ፡ ሸው ፡ ሸው ፡ አለ ፤ የአየር ፡ የነፋስ ፤ ነፍሰን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ይነፍኅ ፡ ነ ፋስ ፡ ጽባሓዊ ። ነፍኁ ፡ ነፋሳት ። ተንሥእ ፡ ሰሜን ፡ ወ ነዐ ፡ ደቡብ ፡ ወንፋኅ ፡ ገነትየ ፡ (ሢራ፵፫ ፡ ፲፮ ። ማቴ፯ ፡ ፳፯ ። ማሕ፬ ፡ ፲፮) ።

ነፋኂ ፤ (ኂት ፡ ኅያን ፡ ያት ፤ ኅት) ፤ የሚ ነፋ ፡ ነፊ ፤ መቾ ፡ አጋፋች ። ነፋኄ ፡ ቀርን ። ነፋኄ ፡ እ ንዚራ ፡ ወተውኔት ፡ (ነሐ፬ ፡ ፲፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፬ ፡ ፩) ።

ምንፋኅ ፤ (ኃት) ፤ መንፊያ ፡ ማናፊያ ፡ እፍ ፡ እፍ ፡ መባያ ፤ እፍ ፡ ወናፍ ፡ ትንፋሽ ።

አንፍኀ ፤ አስነፋ ፤ አስመታ ። ወአንፍኀ ፡ ቀርነ ፡ ኢዮአብ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፮ ። ፳ ፡ ፩) ።

—፤ አነፈሰ ፤ ነፋስ ፡ አመጣ ፤ እፍ ፡ እፍ ፡ አሰኘ ፤ አስነ ፈሰ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአንፍኀ ፡ ፈንታ ፡ ነፍኀ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ይነፍኅ ፡ መንፈሶ ፡ (መዝ ፡ ፻፵፯) ።

ተነፍኀ ፤ ተነፋ ፤ ዐበጠ ፡ ታበየ ፤ ተቈጣ ፡ አኰ ረፈ ። ዘተነፍኀ ፡ ከርሦ ። እንዘ ፡ ትትነፋኅ ፡ ላዕሌነ ። ተነፍኖ ፡ ልብ ፡ (መ ፡ ፈ ። ተረ ፡ ቄር፰ ። ዮሴፍ) ።

—፤ ተነፋ ፤ ተመታ ፡ ጮኸ ። ኢየአምን ፡ እስከ ፡ ይትነ ፋኅ ፡ ቀርን ። ወይትነፋኅ ፡ ቀርን ፡ ሠለስተ ፡ ጊዜ ፡ በአፈ ፡ ሚካኤል ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፳፬ ። ቀሌ) ።

—፤ ተነፈሰ ፡ እፍ ፡ እፍ ፡ ተባለ ፡ ነፋስና ፡ ትንፋሽ ፡ ተ ቀበለ ። ተተነፈሰ ፡ ትንፋሹ ፤ ተተነፈሰበት ፡ ተቀባዩ ። ተነ ፍኀ ፡ ላዕሌሁ ፡ መንፈሰ ፡ እግዚ ፡ (መቃ ፡ ገ፳) ።

ንፉኅ ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ ፍኃት) ፤ የተነፋ ፡ ያ በጠ ፤ ዕቡይ ፡ ኵሩ ። ሥዕለ ፡ ነጌያት ፡ ዘብርት ፡ ንፉኅ ። ዕቡየ ፡ ዐይን ፡ ወንፉኅ ፡ ልብ ፡ (ዮሴፍ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ንፍኀት ፤ መንፋት ፡ መነፋት ፤ አነፋፍ ፡ ንፋት ፤ ኀፍፊት ፡ ዕብጠት ። መንፈስ ፡ መተንፈስ ፤ እፍ ፡ ማለት ፡ እፍታ ፡ ትንፋሽ ፤ ጸጋ ፡ ሀብት ። በደኃሪ ፡ ንፍኀተ ፡ ቀርን ። ፈትለ ፡ ማሬት ፡ ኢይክል ፡ ተዐግሦ ፡ ንፍኀተ ፡ ነፋስ ። ወዓዲ ፡ አክበሮ ፡ በንፍኀቱ ። ተውህበ ፡ ንፍ ኀተ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ። ንፍኀተ ፡ እስትንፋስ ፡ አ ፉሁ ። ወነሥአ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ንፍኀተ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፶፪ ። አፈ ፡ ተ፴፱ ፡ መቅ ፡ ወን ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ሐምሌ) ።

ንፍጥ ፡ (ዕብ ፡ ኔፍጥ) ፤ ጋዝ ፤ የጋዝ ፡ ዐይነት ፤ ከምድር ፡ የሚወጣ ፡ የምድር ፡ ቅባት ፡ የሚቃጠልና ፡ የሚበራ ፡ ፈሳሽ ። ዐይን ፡ ዘታነቅዐ ፡ ነፍጠ ፤ ወነፍጥኒ ፡ ይወፅእ ፡ ላዕለ ፡ ገጸ ፡ ማይ ፡ (ዮሴፍ) ።

—፤ በቁሙ ፡ ጠመንዣ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ በቀስትና ፡ በፍላጻ ፡ ፈንታ ፡ የገባ ፡ ብዙ ፡ ስምና ፡ ዐይነት ፡ ያለው ፡ ጯኺ ፡ ፈጣን ፡ እሳታም ። ወነደፍዎ ፡ ለግራኝ ፡ በነፍጥ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ። ያፍንጫ ፡ ዛሕል ፤ ንፍጥ ፤ ምስጢሩ ፡ ፈሳሽነት ፡ ነው ። (ስድብና ፡ ተረት) ፤ ንፍጣም ፤ የንፍጥ ፡ ዋንጫ ። አላዋቂ ፡ ሳሚ ፡ ንፍጥ ፡ ይለቀልቃል ።

ነፍጥ ፡

ነፈጠ ፤ ጋዝ ፡ አወጣ ፤ ተኰሰ ፡ አቃጠለ ፤ እንፍ ፡ አለ ፡ ተናፈጠ ።

ነፈየ ፤ (ነፍይ ። ዕብ ፡ ናፋህ) ፤ ነፋ ፡ አንዘረዘረ ፤ ነቀነቀ ፡ አዘረ ፡ ወዘወዘ ። ዘርዘረን ፡ እይ ፡ (መፈ) ። ነፈየና ፡ ነፍን ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም ፡ ደብተራ ፡ ሚስቱ ፡ ተቈጥታ ፡ ስላኰረፈች) ፤ እንደ ፡ ሰው ፡ ገርድፋ ፡ መኾ ፡ ትተወዋለች ፤ ተንፋች ፡ ደስታ ፡ ትሠልቀዋለች ።

ነፋዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚነፋ ፡ ነፊ ፤ አጥሪ ፡ አንዘርዛሪ ።

መንፌ ፤ (ያት ፡ ያታት) ፤ መንፊያ ፡ ማጥሪያ ፡ ማንዘርዘሪያ ፤ ወንፊት ፡ ወንጠፍት ። ይጸውር ፡ ማየ ፡ በመንፌ ። ዐቊሩ ፡ ማየ ፡ በመንፌ ፡ ወኢተክዐወ ፡ ማይ ። ወይሠይጥ ፡ መንፌያታተ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። መጽ ፡ ምስ ። ፊልክ ፡ ፻፹፱) ።

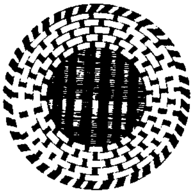

መንፌ ፡

ናፈለ ፤ (ናፍሎ ። ዕብ ፡ ናፋል) ፤ ወደቀ ፡ ተወረወረ ፤ ወረደ ፡ ተጣለ ፡ ተምዘገዘገ ፤ በፈቃዱ ፡ የትቢትና ፡ የጥጋብ ፡ እንደ ፡ ዲያብሎስ ።

ናፌል ፤ (ጽር ፡ ናፊሊም ። ዕብ ፡ ናፊል ፤ ንፊሊም) ፤ ናፋሊ ፡ ንፋል ፤ የወደቀ ፡ ውዱቅ ፤ ዔናቃዊ ፡ ረዐይታዊ ፡ ጋኔን ። ም ፡ አብዢ ፡ ነው ፡ ውዱቃን ፡ ያሰኛል ፤ በናፊልም ፡ ፈንታ ፡ ናፌዲ(ድ)ም ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ፪ ፡ ቃል ፡ መስሏቸው ፡ ናፌድምን ፡ ኀያላን ፤ ናፊልን ፡ ድኩም ፡ ይሉታል ፤ ዔናቅን ፡ እይ ፡ (ሔኖ ፲፱ ፡ ፱) ። ወወሰዱ ፡ ውሉደ ፡ ናፌድመ ፤ ወዙሎሙ ፡ ኢይትማሰሉ ፤ ወይበልዐ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ ካልኦ ፤ ያርብሕ ፡ በልያ ፡ ለናፊል ፡ ወናፊል ፡ ለኤልዩ ፡ (ኩፋ ፡ ፯) ።

ነፍነፈ ፤ (ዲቃ ፡ ግ ። ነፊፍ ፡ ነፈ ፡ ነፈፈ) ፤ ነፈነፈ ፤ አብዝቶ ፡ በላ ፤ ነጨ ፡ ጋጠ ፤ የንስሳና ፡ ያውሬ ፡ የሆዳም ፡ (ዐማርኛ) ። አካፋ ፡ ወረደ ፡ ተረጨ ፡ በነነ ፤ የውሃ ፤ ከዝናም ፡ በኋላ ፡ ወይም ፡ በጉም ፡ ጊዜ ። ወዝናምሂ ፡ ኢነፍነፈ ፡ እንከ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ኢለከፎ ፡ ዝናም ፡ ዘነፍነፈ ፡ (ዘፀ ፱ ፡ ፴፫ ። ስንክ ፡ ኅዳ ፳፱) ። አነፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ነፍኒፍ ፤ ካፊያ ፡ የጉም ፡ ሽንት ፤ የዝናም ፡ ተረፍ ፡ ቅሬታው ፡ ጭላጩ ፤ ልዝብ ፡ ዝናም ። ያርሕሰሙ ፡ ነፍኒፍ ፡ ወጠለ ፡ ገዳም ። ነፍኒፈ ፡ ሌሊት ። ወረደ ፡ ጠል ፡ ከመ ፡ ነፍኒፈ ፡ ዝናም ። ኀሊፎ ፡ ዝናም ፡ ተርፈ ፡ ነፍኒፍ ። ወይከውን ፡ በነፍኒፎሙ ፡ ለዝንቱ ፡ ሕዝብ ፡ (ኢዮ ፳፱ ፡ ፳ ። ማሕ ፭ ፡ ፪ ። ገድ ፡ ተክ ። ሱቱ ፡ ዕዝ ፡ ፪ ። ሚክ ፪ ፡ ፲፩) ።

ነፌፍ ፤ (ነፈ ፤ ነፈፈ ፡ ይነፍፍ ፡ ይንፍፍ ። ዕብ ፡ ናፌፍ) ፤ ማረም ፤ መኰትኰት ። ነፋፋ ፡ መኾን ፤ ሞኝነት ፡ ነፋፍነት ። ለፈፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ነፍጸ ፤ አው ፡ ነፈጸ ፤ (ነፊጽ ። ዕብ ፡ ናፋጽ) ፤ ሸሸ ፡ ራቀ ፤ ኰበለለ ፡ ጠፋ ፡ ታጣ ፤ በነነ ፡ ተዘራ ፡ ተበተነ ። ነፍጸ ፡ ንዋም ፡ እምአዕይንትየ ። ነፍጸ ፡ ሕዝብ ። አይቴ ፡ ትነፍጹ ። ነፍጸ ፡ እምገጸ ፡ ሰብእ ፡ (ዘፍ ፴፩ ፡ ፵ ። ዘፀ ፲፬ ፡ ፭ ። ሔኖ ። ስንክ ፡ ሚያ ፲) ።

ነፋጺ ፤ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፤ የሚሸሽ ፡ ሸሺታ ፤ ኰብላይ ፡ ፈርጣጭ ። ገብአ ፡ እምኅበ ፡ ኮነ ፡ ነፋጼ ። ኢያትረፈ ፡ ነፋጼ ፡ ለዝክር ፡ (ስንክ ፡ ግን ፲፭ ። ሚያ ፲ ። ዘዳዊ ፡ ፯) ።

አንፈጸ ፤ አሸሸ ፡ አራቀ ፤ አባረረ ፡ በተነ ። ወአንፈጸ ፡ እግዚ ፡ ንዋመ ፡ እምኔሁ ። ሰደዶሙ ፡ ወአንፈጾሙ ። ብርሃኑ ፡ ያነፍጾሙ ፡ ለአጋንንት ፡ (አስቴ ፮ ፡ ፩ ። ጥበ ፲፯ ፡ ፱ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

—፤ አዘራ ፡ አነፈሰ ። ሜጠት ፡ ገጻ ፡ ወአንፈጸት ፡ በአጻብዒሃ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ ፲፯) ። ሐንፈጸን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ድርብ ፡ ነው ፤ አን ፡ ሐ ፡ ከማለት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ልዩነት ፡ የለውም ፤ ነቀወንና ፡ ሰንቀወን ፡ ይመስላል ።

ነፈቀ ፤ (ነፊቅ ፡ ይነፍቅ ፡ ይንፍቅ ። ዐረ ፡ ነፌቀ ። ሱር ፡ ንፋቅ ፤ ወጣ ፡ ተለየ ፡ ከቊጥር ፡ ከንድነት) ፤ መንፈቅ ፡ መሠንጠቅ ፤ አስተካክሎ ፡ መክፈል ፡ መለየት ። ሠጠቀንና ፡ ፈረቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። ወነፈቀ ፡ ለሕዝብ ፡ ዘምስሌሁ ። ዘነፈቃ ፡ ለባሕረ ፡ ኤርትራ ፡ ወከፈላ ። ተዋሕዶ ፡ አምላክ ፡ ወሰብእ ፡ ለክልኤ ፡ ነፈቀ ። ወነፈቀን ፡ እማእከል ፡ (ዘፀ ፴፪ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፻፴፭ ፡ ስንክ ፡ መስ ፯ ። ኩፋ ፡ ፲፱) ። በነፈቀ ፡ ፈንታ ፡ ናፈቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ናፋቄ ፡ መንግሥት ፤ ዘይናፍቅ ፡ መን

ግሥት ፡ እምደቂቀ ፡ ሴም ። ዕድወ ፡ ደም ፡ ኢይናፍቁ ፡ መዋዕሊሆሙ ፡ (ክብ ፡ ነገ ፡ ፳ና ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፶፬) ።

ነፋቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ የሚነፍቅ ፤ የሚከፍል ፤ ከፋይ ፡ ሠንጣቂ ።

አንፈቀ ፤ አስነፈቀ ፤ አስከፈለ ፤ መንፈቅ ፡ አሰኘ ።

ተነፍቀ ፤ ተነፈቀ ፤ ተለየ ፡ ተከፈለ ። ይትነፈቅ ፡ እስራኤል ፡ ለክልኤ ። ተነፍቀት ፡ ሥዕርታ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፳፱ ። ዮዲ ፲ ፡ ፫) ። በተነፍቀ ፡ ፈንታ ፡ ተናፈቀ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ቦኑ ፡ ተናፈቀ ፡ ክርስቶስ ። ተናፈቀ ፡ ልቦሙ ። ኢይትናፈቁ ፡ እንከ ፡ ለክልኤ ። ተናፈቀ ፡ ምዙናኒክ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፲፫ ። ሆሴ ፲ ፡ ፪ ። ሕዝ፴፯ ፡ ፳፪ ። ሚራ፵፯ ፡ ፳፩) ።

ንፉቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ፍቅት) ፤ የተከፈለ ፤ ክፉል ፤ ፍሩቅ ፡ ሥጡቅ ። መንግሥቱ ፡ ንፉቅ ። እንስሳ ፡ ዘንፉቅ ፡ ሰኰናሁ ፡ (ዳን፪ ፡ ፵፩ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፫—፯) ።

ንፍቀት ፤ መክፈል ፤ መከፈል ፤ አከፋፈል ፤ ከፈላ ፡ ክፍያ ፤ ክፉልነት ።

ነፍቅ ፤ (ቃት) ፤ ቃሬዛ ፤ የሬሳ ፡ ዐልጋ ፤ ሣጥን ፡ ታንኳ ፡ መርከብ ፤ ሞላላ ፡ ውስጠ ፡ ክፍት ። ቀርበ ፡ ወአኀዘ ፡ ነፍቀ ። ሞተ ፡ ዮሴፍ ፡ ወሤምዎ ፡ በነፍቅ ። ነሥአት ፡ እሙ ፡ ነፍቀ ፤ ወሶበ ፡ ርእየታ ፡ ለይእቲ ፡ ነፍቅ ። ቦአ ፡ ኖኅ ፡ ውስተ ፡ ነፍቀ ፡ ታቦት ፡ (ሉቃ፯ ፡ ፲፬ ። ዘፍ፶ ፡ ፳፮ ። ዘፀ፪ ፡ ፫ ፡ ፭ ። ማቴ፳፬ ፡ ፴፰) ። ነፍቅና ፡ ታቦት ፡ ኹለቱ ፡ አንድ ፡ ሲኾን ፡ እንደ ፡ መክፈ ፡ ለንጽ ፡ ተደርቧል ።

ነፍቅ ፤ (ዕብ ፡ ጋዲሽ) ፤ መቃብር ፤ የመቃብር ፡ ዐፈር ፤ የደንጊያ ፡ ክምር ፤ ጕብ ፡ አጕበር ፡ ጣራ ፤ በመቃብር ፡ ላይ ፡ የሚሠራ ። ውእቱ ፡ ይትጌሀ ፡ ውስተ ፡ ነፍቁ ። ወገብሩ ፡ ሎቱ ፡ ነፍቀ ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፴፪ ። ኢያ፰ ፡ ፳፱) ።

ንፍቃ ፤ አው ፡ ንፍቅ ፤ እኩል ፡ እኩሌታ ፤ ግማሽ ፡ አላድ ፤ ንኡስ ፡ ክፍል ፡ መንፈቅ ። እመት ፡ ወንፍቃ ። እምንፍቃሃ ፡ ለዲድርክም ። እስከ ፡ ንፍቀ ፡ ሌሊት ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፲፯ ። ፴ ፡ ፲፭ ። ግብ፳ ፡ ፯) ። ተወራጅ ፤ ምክትል ። ንፍቀ(ቅ) ፡ ዲያቆን ። ንፍቀ(ቅ) ፡ ካህን ። ንፍቅ ፡ ቀሲስ ፡ (ቅዳ) ።

መንፈቅ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፤ እኩሌታ ፤ ግማሽ ። መንፈቀ ፡ ነገደ ፡ ምናሴ ። መንፈቀ ፡ ዓመት ። መንፈቀ ፡ ወርኅ ፡ (ዘኍ፴፪ ፡ ፴፫ ። ዳን፯ ፡ ፳፭ ። ኩፋ ፡ ፲፱) ።

ተናፈቀ ፤ ተለያየ ፤ ተከፋፈለ ። ወፀኡ ፡ ተናፈቀሙ ፡ ውስተ ፡ መርብዕተ ፡ ማኅፈድ ። መንግሥት ፡ እንተ ፡ ትትናፈቅ ፡ በበይናቲሃ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፰ ። ማቴ፲፪ ፡ ፳፭) ።

ናፈቀ ፤ (ይናፍቅ ፤ ናፍቆ) ፤ በቁሙ ፤ ወደደ ፡ ተመኘ ፤ ሻ ፡ ፈለገ ፤ ተጠማ ። ጠረጠረ ፤ ተጠራጠረ ፡ አመንታ ፤ ኹለት ፡ ልብ ፡ ኾነ ፤ ተገበዘ ። እንዘ ፡ ንናፍቅ ፡ እመ ፡ ውእቱኒ ። ተአመነ ፡ ወኢናፈቀ ። ልብ ፡ ዘይናፍቅ ። ናፍቆ ፡ ወተሓምዮ ። ናፍቆት ፡ (ኪዳ ። ሮሜ ፬ ፡ ፲፱ ። ሢራ፪ ፡ ፲፪ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፩ ። ሄርማ ፡ ገ፲፯) ።

ናፋቂ ፤ በቁሙ ፤ (ዐማርኛ) ። ጠርጣሪ ፤ ተጠራጣሪ ፤ የሚጠራጠር ። ኢትኩን ፡ ናፋቄ ፡ አላ ፡ እመን ፡ (ዮሐ፳ ፡ ፳፯) ። ምስጢሩ ፡ የነፈቀ ፡ ነው ፤ ፈጽሞ ፡ አለማመንና ፡ ጨርሶ ፡ አለመካድ ።

አናፈቀ ፤ በቁሙ ፤ አስናፈቀ ፤ አንፋፈቀ ። አስጠረጠረ ፤ አጠራጠረ ። አናፈቆ ፡ እንከ ፡ ወአህጕልካሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፯) ።

መናፍቅ ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ ናፋቂ ፤ አናፋቂ ፤ የሚጠራጠር ፤ የሚያጠራጥር ፤ ጠርጣሪ ፡ አጠራጣሪ ፤ ሃይማኖቱ ፡ ሕጹጽ ፡ የኾነ ፤ ምሉእና ፡ ፍጹም ፡ ትክክል ፡ ያይደለ ፤ መንፈቁን ፡ አምኖ ፡ መንፈቁን ፡ የሚክድ ። ዕልዋን ፡ ወመናፍቃን ። በእንተ ፡ ዘይበውእ ፡ ውስተ ፡ ሕግነ ፡ እመናፍቃን ፡ (ቀሌ ። ሲኖዶ) ።

ተናፈቀ ፤ በቁሙ ፤ ተሻ ፡ ተፈለገ ። ተጠረጠረ ፤ ተጠራጠረ ፡ (ተነፋፈቀ) ።

ኑፉቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ፍቅት) ፤ የተናፈቀ ፤ ተናፋቂ ። የተጠረጠረ ፤ ተጠርጣሪ ። መናፍቅ ፡ ተጠራጣሪ ፤ ልቡ ፡ ሐሳቡ ፡ ኹለት ፡ የኾነ ። ልብ ፡ እኩይ ፡ ወኑፉቅ ። ኑፉቀ ፡ ሃይማኖት ። ኢትኩኑ ፡ ኑፉቃነ ፡ (ዕብ፫ ፡ ፲፪ ። መጽ ፡ ምስ ። ፪ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፲፬) ። ናፈቀ ፡ የነፈቀ ፡ ዘር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ በኑፉቅ ፡ ፈንታ ፡ ንፉቅ ፡ ይላል ፤ የባረከ ፡ ቤት ፡ ነውና ፤ አያሰኝም ። ውሂበክ ፡ ኢትናፍቅ ፤ እስመ ፡ ንፉቅ ፡ እምእግዚ ፡ ይርሕቅ ። ንፉቃነ ፡ ሃይማኖት ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፰) ።

ኑፋቄ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ መክፈል ፤ መከፈል ፤ ክፍያ ፡ አከፋፈል ። ጥርጥር ፤ ጥርጠራ ፤ ምንታዌ ። ዘእንበለ ፡ ኑፋቄ ፡ ወብዕድና ። እለ ፡ እንበለ ፡ ኑፋቄ ። ዘእንበለ ፡ ኑፋቄ ፡ ልብ ፡ አመንክሙ ፡ ብየ ፡ (ቄር ። ኪዳ) ።

ነፈረ ፤ (ነፊር ። ሱር ፡ ንፉር ። ዐረ ፡ ፋረ) ፤ በቁሙ ፤ እጅግ ፡ ሞቀ ፤ ፈላ ፡ ገነፈለ ፤ የውሃ ። ኣነብራ ፡ ዲበ ፡ አፍሓም ፡ እስከ ፡ ይነፍር ፡ (ሕዝ፳፬ ፡ ፲፩) ። ተቈጣ ፡ ጠብ ፡ ፈለገ ፤ አገሣ ፡ ወገሸ ፡ አገረገረ ፤ የበሬ ።

አንፈረ ፤ አነፈረ ፤ አስነፈረ ፤ ቀቀለ ፤ አስቀቀለ ፡ (መ ፡ ፈ) ። አንፋሮ ፡ አደረገ ። አናፈረ ፤ በቀንዱ ፡ ቈፈረ ፤ ለመዋጋት ። ጠበኛን ፡ ሰው ፡ በቀንዱ ፡ ዐፈር ፡ ይዟል ፡ እንዲሉት ።

ተነፍረ ፤ ተነፈረ ፤ ተቀቀለ ። ቸነፈር ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ንፉር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ፍርት) ፤ የነፈረ ፡ ንፍር ፤ ሙቅ ፡ ፍል ፤ ማየ ፡ አይኅ ። የተነፈረ ፤ የተቀቀለ ፡ ቅቅል ፤ ከንፍር ፡ ውሃ ፡ የገባ ።

ነፍር ፤ ንፍሮ ፤ እንግርግብ ፤ አንፈላ ።

ተናፈረ ፤ ተነፋፈረ ፤ ተዛዛተ ።

ነፈርዓጽ ፤—ዝላይ ፡ መርታ ፤—ፈርዐጸ ።

ነፍሰ ፤ አው ፡ ነፈሰ ፤ (ይነፍስ ፡ ይንፈስ ፤ ይንፍስ ። ዕብ ፡ ናፎሽ) ፤ ነፈሰ ፤ ሸው ፡ ሸው ፡ አለ ። ነፍኅን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። አርባዕቱ ፡ ነፋሳት ፡ ነፍሱ ። ነፋሳት ፡ ይነፍሱ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ነፍኅ ፡ ይነፍኅ ፡ የሚልም ፡ ይገኛል ፡ (ዳንኛ ፡ ፯ ። ሔኖ፳፮ ፡ ፩) ።

—፤ ዐረፈ ፡ ተነፈሰ ፤ እፍ ፡ እህ ፡ እፎይ ፡ አለ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በነፍስ ፡ ፈንታ ፡ አንፈሰ ፤ አስተንፈሰ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አራዊት ፡ ዘያነፍሱ ፡ እሳተ ፡ ዘይነፍኅ ፡ ወይልህብ ። ዐቢየ ፡ ግብረ ፡ ፈጸምከ ፡ ወአንፈስከ ። በእብሬትከ ፡ አንፈሱ ፡ ሕዝበ ፡ ኢትዮጵያ ። ፈጸመ ፡ ስምዖ ፡ ወተክለለ ፤ ወአንፈሰ ፡ እምዝ ፡ ዓለም ፡ (ጥበ ፲፩ ፡ ፲፱ ። ሚራ፯ ፡ ፳፩ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፪ ። መጽ ፡ ምስ) ። እስከ ፡ ሶበ ፡ ያስተነፍስ ፡ ዕለት ። ከመ ፡ ያስተንፍስ ፡ ወልደ ፡ አመትከ ፡ (ማሕ፪ ፡ ፲፯ ። ፬ ፡ ፯ ። ዘፀ፳፫ ፡ ፲፪) ።

ነፍስ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፤ ረቂቅ ፡ አካል ፡ የሥጋ ፡ ሕይወት ፡ የሥጋ ፡ ባለቤት ፤ ነባቢት ፡ ለባዊት ። ሀለወት ፡ ነፍሱ ፡ በላዕሌሁ ። አልጸቀት ፡ ትፃእ ፡ ነፍሳ ። ትግባእ ፡ ነፍሱ ፡ ላዕሌሁ ። ነፍስ ፡ ነባቢት ። ትረክቡ ፡ ክፍለ ፡ ምስለ ፡ ነፍሳተ ፡ ጻድቃን ። እስመ ፡ ክልኤቲ ፡ ነፍሳት ፡ ሀለዋ ፡ ኀበ ፡ ሰብእ ፤ አሐቲ ፡ መንፈስ ፡ ሕይወት ፡ ዘወፅአት ፡ እምአፉሁ ፡ ለእግዚ ፡ ወኢትኄለቍ ፡ ምስለ ፡ ጠባይዕ ፡ ወኢትመውትሂ ፤ ወአሐቲሰ ፡ ደመ ፡ ነፍስት ፡ ይእቲ ፡ እምጠባይዕ ፤ ወይእቲሰ ፡ መዋቲት ፡ (ግብ፳ ፡ ፲ ። ዘፍ፴፭ ፡ ፲፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፩ ። ቅዳ ፡ አፈ ። ዲድ ፡ ፴፬ ። አርጋ) ።

—፤ ትንፋሽ ፡ እስትንፋስ ፤ ሕቅታ ። አምጣነ ፡ ሕያው ፡ አንተ ፡ ወሀለወት ፡ ነፍስከ ። ነፍሱሂ ፡ ፍሕም ፡ ይእቲ ። እስከ ፡ ነፍስ ፡ ደኃሪት ፡ (ሚራ፴ ፡ ፳፱ ። ኢዮ፵፩ ፡ ፲፫ ። ቅዳ) ።

—፤ ልብ ፤ ልቡና ። ሎቱ ፡ ነፍስ ፡ ይደነግፅ ። በሎቱ ፡ ነፍስከ ፡ አክብሮ ፡ ለአቡከ ። ወአቅም ፡ ምክረ ፡ ነፍስከ ፡ (ኢሳ፲፫ ፡ ፯ ። ሚራ፯ ፡ ፳፯ ። ፴፯ ፡ ፲፫) ።

—፤ ሰው ፤ ሰውነት ። ወተወሰኩ ፡ ሠላሳ ፡ ምእት ፡ ነፍስ ። ዕቀቡ ፡ ነፍሰክሙ ። የኀሥሥዋ ፡ ለነፍስ ፡ ዝ ፡ ሕፃን ፡ (ግብ፪ ፡ ፵፩ ። ዘዳ፬ ፡ ፲፭ ። ማቴ፪ ፡ ፳) ።

—፤ ሕያው ፡ ፍጥረት ፡ ትንፋሽና ፡ ደመ ፡ ነፍስ ፡ ያለው ፡ የሚላወስ ፡ ትንቀሳቃሽ ። ሎቱ ፡ ነፍስ ፡ ይሴብሖ ፡ ለእግዚ ፡ (መዝ ፡ ፻፶) ።

ነፍሳዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፡ የነፍስ ፡ የልብ ፤ መንፈሳዊ ። ሕማም ፡ ነፍሳዊት ። ይደልዎ ፡ ሎቱ ፡ ነፍሳዊ ፡ ወሥጋዊ ። ተደምሮ ፡ ዘመድ ፡ ይትከፈል ፡ ኀበ ፡ ክልኤ ፡ ክፍል ፡ ነፍሳዊ ፡ ወሥጋዊ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፲፪ ። ፈ ፡ መ ፡ ፬ ፡ ፩ ። ፳ ፡ ፪) ።

ነፍስት ፤ (ታት) ፤ ሰውነት ፤ ሥጋ ፡ ገላ ፡ ሕዋስ ፤ አካል ፡ ብልት ፡ መልክ ፡ ፊት ፤ ሆድ ፡ አባለ ፡ ዘርዕ ። እንዘ ፡ ከመ ፡ በድን ፡ ነፍስትሙ ። እመኒ ፡ ትቤ ፡ እግር ፡ ኢኮንኩ ፡ እምውስተ ፡ ነፍስት ። ርኢ ፡ ነፍስተነ ፡ ወነፍስትሙ ፡ ለደቅ ፡ እለ ፡ ይሴሰዩ ፡ እማእደ ፡ ንጉሥ ። ኢይክበድከ ፡ ነፍስትከ ። ትገዝሩ ፡ ከተማ ፡ ነፍስትክሙ ፡ (ዕብ፲፩ ፡ ፲፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፲፭ ። ዳንኤ ፡ ፲፫ ፡ ፲፭ ። ሚራ፴፬ ፡ ፲፱ ። ዘፍ፲፯ ፡ ፲፩) ።

ነፋስ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፡ አየር ፤ ረቂቅ ፡ ርጉዕ ፡ ህዉክ ፤ ከሰማይ ፡ በታች ፡ በኅዋ ፡ በምድር ፡ ባራቱ ፡ ማእዝን ፡ በኹሉ ፡ የመላ ፤ በገዛ ፡ ኀይሉ ፡ የሚታወክና ፡ የሚናወጥ ፡ ሌላውንም ፡ ኹሉ ፡ የሚያናውጥ ፤ የሚያገዝፍ ፡ የሚያረዝም ፡ የሚያሳድግ ፤ ሕይወትና ፡ ጤና ፡ የሚሰጥ ፡ ከራቱ ፡ ባሕርያት ፡ አንዱ ፤ ጽልመትና ፡ ይብሰት ፡ ቍረት ፡ ያለው ፤ በጽልመቱ ፡ ከመሬት ፤ በይብሰቱ ፡ ከእሳት ፤ በቍረቱ ፡ ከውሃ ፡ የሚስማማ ። ረበቦ ፡ ለሰማይ ፡ ከመ ፡ ሠቅ ፤ ወበነፋስ ፡ ፀመዮ ። ይዌስን ፡ ቡኖዳ ፡ ወይዒምድ ፡ በነፋስ ። ጠባይዕ ፡ ነፋሳዊ ። መሬት ፡ ቁቡሕ ፡ በእሳት ፡ ወነፋስ ፡ ወማይ ፡ (ሞቃ ፡ ገ፲ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ፈላስ ። ቀሌ) ። ወርኢኩ ፡ አርባዕተ ፡ ነፋሳተ ፡ እለ ፡ ይጸውርዋ ፡ ለምድር ፡ ወለጽንዐ ፡ ሰማይ ፤ ወርኢኩ ፡ ከመ ፡ ነፋሳት ፡ ይረብብዋ ፡ ለልዕልና ፡ ሰማይ ፤ ወእሙንቱ ፡ ይቀውሙ ፡ ማእከለ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ። ወበአጽናፈ ፡ ምድር ፡ ርኢኩ ፡ ዐሠርተ ፡ ወክልኤተ ፡ ኆዋኀወ ፡ ርኅዋተ ፡ እለ ፡ እምኔሆሙ ፡ ይወፅኡ ፡ ነፋሳት ፡ ወይነፍኁ ፤ ወበአርባዕቱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ይወፅኡ ፡ ነፋሳተ ፡ በረከት ፡ ወሰላም ፤ ወእምእልኩ ፡ ሰመንቱ ፡ ይወፅኡ ፡ ነፋሳተ ፡ መቅሠፍት ፡ (ሔኖ ፡ ፲፰ና ፡ ፸፮ ፡ ክፍል) ።

—፤ ማእዝን ፤ የማእዝን ፡ ቦታ ። ያስተጋብእዎሙ ፡ ለኅሩያኒሁ ፡ እምአርባዕቱ ፡ ነፋሳት ፡ (ማር፲፫ ፡ ፳፯) ። ትንፋሽ ፡ ላበት ፡ እንፋሎት ፡ ወፌ ፤ ከአፍ ፡ ከገላ ፡ የሚወጣ ።

አንፈሰ ፤ አነፈሰ ፤ አስነፈሰ ፡ እፍ ፡ እፍ ፡ አሰኘ ። አሳረፈ ፡ አስተነፈሰ ፤ ደስ ፡ አሰኘ ። አስተብቍዖ ፡ ለሕፃን ፡ ከመ ፡ ያንፍሶ ፡ እምዝ ፡ ዓለም ። አንፈስከምዎ ፡ ለእግዚ ። አንፍሶ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፳፱ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ።

መንፈስ ፤ (ዕብ ፡ ወሱር ፡ ወዐረ ፡ ሩሕ) ፤ ረቂቅ ፡ ነገር ፤ ትንፋሽ ፡ እፍታ ፤ ነፋስ ። በመንፈሰ ፡ ክናፍሪሁ ። ይሁቦሙ ፡ መንፈሰ ፡ ለሕዝብ ። መንፈስ ፡ ኀበ ፡ ፈቀደ ፡ ይነፍኅ ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፬ ። ፵፪ ፡ ፭ ። ዮሐ፫ ፡ ፰) ።

—፤ ነፍስ ፡ መልአክ ፤ ሰይጣን ፡ ምትሀት ። ወፅአት ፡ መንፈሱ ፡ ሶቤሃ ። ሎቱ ፡ መንፈስ ፡ ዘይትለአክ ። መንፈስ ፡ እኩይ ። ወመሰሎሙ ፡ ከመ ፡ ዘመንፈስ ፡ ይሬእዩ ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፶ ። ኩፋ ፡ ፪ ። ጦቢ፯ ፡ ፳ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፴፯) ።

—፤ ሰው ፤ ሰውነት ፡ ገጽ ፡ መልክ ፤ ልብ ፡ ልቡና ፡ ዕውቀት ፡ ትዕግሥት ። ሎቱ ፡ መንፈስ ፡ ዘያዕቆብ ፡ ዘቦአ ፡ ውስተ ፡ ግብጽ ፡ ሰብዓ ፡ መንፈስ ። መንፈስ ፡ መራዕ

ይከ ። ሐመት ፡ መንፈስየ ፡ ጥቃ ። እሁብሙ ፡ መን ፈስ ፡ ሐዲሰ ። አንጎ ፡ መንፈስከ ፡ ኀፀሌየ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፱ ። ምሳ፳፯ ፡ ፳፫ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፲፪ ፡ ፰ ። ሕዝ፲፩ ፡ ፲፱ ። ፊልክ) ።

—፤ መምር ፡ ትምርት ፤ ፈቃድ ፡ ምክር ፡ ሐሳብ ፤ ሥል ጣን ፡ ባሕርይ ። ሲዑብ ፡ መንፈስ ፡ ኢትእመንዋ ። እ ስመ ፡ መንፈሱ ፡ ይእቲ ፡ ሥምረቱ ። አይቴኑ ፡ አሐ ውር ፡ እመንፈስከ ፡ (፩ዮሐ ፡ ፬ ፡ ፩ ። ትር ፡ ወን ። መዝ ፻፴፰) ።

—፤ በቁሙ ፤ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ባሕርያዊ ፡ አካላዊ ፡ ሕ ይወት ፤ እንደ ፡ ነፍስ ፡ ፍጡር ፡ እንደ ፡ ነፋስ ፡ ዝርው ፡ ያይደለ ፡ የሥላሴ ፡ ሦስተኛ ፡ አካል ፤ ከአብ ፡ የሚሠርጽ ፡ ከወልድ ፡ የሚነሚ ፡ ለሰው ፡ ለመላእክት ፡ ጸጋ ፡ ሀብት ፡ ኹሉ ፡ የሚሰጥ ። ወመንፈሰ ፡ እግዚ ፡ ይጼልል ፡ መል ዕልተ ፡ ማይ ። ወየዐርፍ ፡ ላዕሌሁ ፡ መንፈሰ ፡ እግዚ ። ሀብኒኬ ፡ ሠናይ ፡ መንፈሰ ፡ ቅዱስ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፪ ። ኢሳ ፲፩ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ቄር) ። የመንፈስ ፡ አፈታት ፡ ምንም ፡ ስ ልቱና ፡ ዐማርኛው ፡ ቢበዛ ፡ ዘይቤው ፡ ረቂቅ ፡ ርቀት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ለረቂቃን ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። እስመ ፡ እግዚ ፡ መንፈስ ፡ ውእቱ ። አኮኑ ፡ ኵሎሙ ፡ መላእክት ፡ መን ፈስ ፡ እሙንቱ ። ለመንፈስሰ ፡ አልቦቱ ፡ ሥጋ ፡ ወዐ ፅም ፡ (ዮሐ፬ ፡ ፳፬ ። ዕብ፩ ፡ ፲፬ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፴፱) ።

መናፍስት ፤ አው ፡ መንፈሳት ፤ ነፍሳት ፡ ነፋሳት ፤ መላእክት ፡ ሰይጣናት ። እግዚአ ፡ መናፍስት ። መንፈሳቲሆሙ ፡ ለእለ ፡ ሞቱ ። መናፍስት ፡ ንጹ ሓት ፡ ለፀውያት ፡ ወቀጢናት ። መናፍስት ፡ ርኩሳን ፡ (ሔኖ ። ቅሰ፯ ፡ ፳፫ ። ማቴ፲ ፡ ፩) ።

መንፈሳዊ ፤ በቁሙ ፤ የነፍስ ፡ የመንፈስ ፡ የመ ልአክ ። ፍትሕ ፡ መንፈሳዊ ። ዙኔ ፡ መንፈሳዊ ። ማ ሕሌት ፡ መንፈሳዊት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፬ ፡ ፪ ። ፲፱ ፡ ፫ ። ፴፪ ፡ ፯) ። ረቂቅ ፤ ንጹሕ ፡ ቅዱስ ፤ ለነፍሱ ፡ ያደረ ፤ የግዜር ፡ ወገን ። አርባዕቱ ፡ እንስሳ ፡ መንፈሳውያን ። አዋልድ ፡ መንፈ ሳውያት ፡ (ቅዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፩) ።

አስተንፈሰ ፤ ተነፈሰ ፤ እፍ ፡ አለ ፡ ትንፋሽ ፡ አወጣ ፤ ተናገረ ። እግዚ ፡ ዘአስተንፈሰ ፡ ቦቱ ፡ ነፍሰ ። መጻሕፍት ፡ ሐሰት ፡ ዘአስተንፈሰ ፡ ሰይጣን ፡ ውስተ ፡ አፉሆሙ ፡ (ጥበ፲፭ ፡ ፲፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ ሽነፈነፈ ፤ ሳበ ፡ ማገ ፡ አሸተተ ። አስተንፈሰ ፡ ወአጼ ነወ ። ከመ ፡ ይክሀል ፡ አጼንዎ ፡ ዘያስተነፍስ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ቀሌም) ።

እስትንፋስ ፤ በቁሙ ፤ ነፍስ ፡ ትንፋሽ ፡ ሕ ቅታ ። እስትንፋሱ ፡ ሀለወት ፡ ላዕሌሁ ። እስትንፋሰ ፡ አፉሁ ። እስከ ፡ እስትንፋስ ፡ ደኃሪት ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፯ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፴፪ ። ቅዳ) ። ረቂቅ ፡ ነገር ፤ ጥልቅ ፡ ምስ ጢር ። እነግረከሙ ፡ እስትንፋሰ ፡ ቃልየ ፡ (ምሳ፩ ፡ ፳፫) ።

ነጸብራቅ ፤—ብልጭታ ፤—በረቀ ፡ ጸ ብረቀ ።

ነጽሐ ፤ (ነጺሕ ። ጥሂር ፡ ጠሀረ) ፤ ነጻ ፡ ነጣ ፡ ነጭ ፡ ኾነ ። ታጠበ ፡ ጠራ ፤ ታደሰ ፡ ከርስሐት ፡ ተ ለየ ። ጠሀረን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። መኑ ፡ ይነጽሕ ፡ እምርስሐት ። ኢትክል ፡ ምድር ፡ ነጺሐ ፡ እምደም ። ንጽሑ ፡ ወወልጡ ፡ አልባሲክሙ ፡ (ኢ ዮ፲፬ ፡ ፬ ። ኩፋ ፡ ፳፩ ። ፴፩) ።

ነጻሒ ፤ ንጹሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ጽሕት) ፤ የነጻ ፡ የጠራ ፤ በቁሙ ፡ ጥሩ ፡ ነጭ ፡ ብሩህ ። ዘንጹሕ ፡ ልቡ ፡ ወንጹሕ ፡ እደዊሁ ። ብፁዓን ፡ ንጹሓነ ፡ ልብ ። ወይለብሱ ፡ ንጹሐ ። ሕያዋት ፡ ወንጹሓት ። ንጽ ሕት ፡ ወብርህት ፡ (መዝ ፡ ፳፫ ። ማቴ፭ ፡ ፰ ። ራእ፲፭ ፡ ፮ ። ዘሌ፲፬ ፡ ፬ ። ውዳ ፡ ማር) ።

ንጽሐት ፤ መንጻት ፡ አነጻጽ ፤ ንጹሕነት ፡ ን ጣት ፡ ጥራት ። አልቦ ፡ ክቡር ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ከመ ፡ ንጽሐተ ፡ ልብ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፭) ።

ንጽሕ ፤ ንጽሕና ፡ ጥራት ፡ ጥሩነት ፤ ከዝሙት ፡ ከርስሐት ፡ መራቅ ፡ መጠበቅ ። ንጽሐ ፡ ነፍስ ፡ ወአኮ ፡ ን ጽሐ ፡ ሥጋ ። ደገብእ ፡ ለከ ፡ ንጽሐከ ። በሃይማኖት ፡ ወበንጽሕ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ኢዮ፳፪ ፡ ፳፭ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፲፪) ።

ንጽሕና ፤ በቁሙ ፤ ንጹሕነት ፡ ንጹሕ ፡ መ ኾን ። ይኄይስ ፡ ንጽሕና ፡ ምስለ ፡ ንዴት ፡ እምብዕል ፡ ምስለ ፡ ዝሙት ። ናጥፊ ፡ እንከ ፡ ትሕትና ፡ ምስለ ፡ ንጽሕና ፡ (ፈላስ ። ቅዳ) ።

አንጽሐ ፤ አነጻ ፡ አጠራ ፤ ንጹሕ ፡ አደረገ ፤ አስደረገ ። አንጻሕኩ ፡ እደውየ ። ትክል ፡ አንጽሖትየ ። በአንጽሖ ፡ ርእሶን ፡ እምዝሙት ፡ (ኢዮ፱ ፡ ፴ ። ማቴ፰ ፡ ፪ ። ፩ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፱) ። በአንጽሖ ፡ ፈንታ ፡ አስተናጽሖ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ያሜክርዎ ፡ ወያስተናጽሕዎ ፡ እ ምአበሳሁ ። ወአስተናጽሐ ፡ ርስሐተ ፡ ሰኳንዊሆሙ ። ከመ ፡ ታስተናጽሕ ፡ ቀሚመ ። ብእሲ ፡ ጠቢብ ፡ ዘያ ስተናጽሕ ፡ ሦከ ፡ እምገራህቱ ፡ (ክብ ፡ ነገ ። መጽ ፡ ምስ ። ዘዳ፳፬ ፡ ፰ ። ዲድ ፡ ፴፱) ።

አንጻሒ ፤ መንጽሒ ፤ (ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ የሚያነጻ ፡ የሚያጠራ ፡ አጥሪ ። ማይ ፡ መን ጽሔ ፡ ዚኣነ ። ሥጋ ፡ ወደም ፡ መንጽሔ ፡ ኀጢአት ። ንስሓ ፡ እንተ ፡ ይእቲ ፡ መንጽሒቶሙ ፡ ለኃጥአን ፡ (ኪዳ ። ስንክ ፡ መጋ፲፱ ። ፊልክ ፡ ፻፷፯) ።

መንጽሕ ፤ ምንጻሕ ፤ (ሓት) ፤ መንጫ ፡ ማ ንጫ ፤ ማጠቢያ ፡ መታጠቢያ ።

ተናጽሐ ፤ ተናጻ ፡ ተጣጠበ ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ ወ ይም ፡ በገዛ ፡ እጁ ። ተናጻሕ ፡ እምንጣይኢከ ፡ (ሄ ርማ ፡ ገ፳) ።

አስተናጽሐ ፤ አናጻ ፡ አጣራ ፤ አጥቃሚጠበ ።

መስተናጽሕ ፤ የሚያናጻ ፡ የሚያፀክ ፤ ጥሩ ፡ ርቸ ።

ነጽሐ ፤—ጣለ ፡ እንከባለለ ፤—ነፅን ።

ነጽየ ፤ ዮት ፤ (ነጸየ፡ ይነጺ፡ ይንጺ ። ዕብ፡ ናጻህ ። ሱር፡ ንጻእ ። ዐረ፡ ነጻአ) ፤ መን ጩት ፤ መንቀል፡ መምለጥ ፤ መጋጥ፡ መግመጥ ። ነጸ ይኩ፡ ሥዕርተ፡ ርእስየ፡ ወጽሕምየ ። ለምንት፡ ይነ ጽዩ፡ ሥዕርተ፡ ርእሰሙ ። ኢይንጺ፡ ሥዕርተ፡ ርእሱ፡ (ዕዝ፱፡ ፫ ። አፈ፡ ተ፱ ። ፍ፡ ነ፡ ፳፪ ። ፵፭) ።

አንጸየ ፤ አስነጨ ፤ አጋጠ፡ አስጋጠ ።

አንጼዋ ፤ (ብ፡ አናጹት) ፤ ዐይጥ፡ ታናሽ፡ አውሬ፡ አፈ፡ ሹል፡ ጥርሰ፡ ስል፡ የሚግጥ፡ የሚቈርጥ፡ አጥፊ ፤ በዱር፡ በቤት፡ በቈላ፡ በደጋ፡ የሚገኝ ። ለእመ፡ አማሰነ፡ አንጼዋ፡ ምንተኒ ። አውፅአት፡ ምድርሙ፡ አናጹተ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፯ ። ፩ነገ፡ ፮፡ ፩) ።

አንጼዋ ፡

ተነጽየ ፤ ተነጨ ፤ ተነቀለ ። ዲዮስቆሮስ፡ ቀ ናኢ፡ በእንተ፡ ሃይማኖት፡ ዘተመልኀ፡ ጥረሲሁ፡ ወተነጽየ፡ መብዝኅተ፡ ጽሕሙ፡ (ስንክ፡ መስ፯) ።

ንጹይ ፤ (ያን፡ ያት፡ ጺት) ፤ የተነጨ፡ የተ ነጫጨ ። ንጹይ፡ ጽሕሙ ።

ንጽየት ፤ መንጩት ፤ መነጩት፡ አነጫጭ፡ ንጭታት ።

ንጻይ ፤ ንጼ ፤ አው፡ ኖጺ ፤ (ዕብ፡ ኖጻህ) ፤ ላባ፡ ጭገር ፤ የድሮ፡ የአዕዋፍ፡ ጠጕር ፤ የሚነጭ፡ የሚ ነቀል ። ምሉአ፡ ኖጺ፡ ዘሎቱ፡ ኩሳዙስ ። ዘዐቢይ፡ ክነ ፊሁ፡ ወምሉእ፡ ኖጺቲሁ፡ (ሕዝ፲፯፡ ፫፡ ፯) ። ኖጸ ቲሁ፡ ባለው፡ ጽፈሪሁ፡ ይላል ፤ የመላሹና፡ የጣፊ፡ ስሕ ተት፡ ነው ።

ኖጺ ፡

ተናጸየ ፤ ተናጨ ፤ ተነጫጨ ። ተነጫነጨ ፤ ናጫ፡ ነጭናጫ፡ ኾነ ፤ ጠባዩ ።

አስተናጸየ ፤ አናጨ፡ አነጫጨ ፤ አነጫነጨ፡ አበሳጨ ።

ነጸለ ፤ (ነጺል ። ዕብ፡ ናጻል ። ዐረ፡ ናጸለ) ፤ ከጠለ፡ ለየ ፤ መንጠል፡ አጣን፡ አወጣ፡ አስጣለ ፤ አመለቀቀ፡ አስለቀቀ፡ ከመዝሬ፡ ከፍንጅ፡ ከጠላት፡ እጅ ። አንጻለን፡ እይ፡ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው ፤ ነቀወ፡ ብሎ፡ ለንቀወ፡ እንደ፡ ማለት ።

ተነጽለ ፤ ተነጠለ ፤ ተለየ፡ ወለቀ ። እንዘ፡ ይገ ዝም፡ ሥርዌ፡ ተነጽለ፡ ማሕጼሁ፡ ወወድቀ፡ ው ስቴ፡ ማይ፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፭) ።

ንጹል ፤ (ላን፡ ላት፡ ጽልት) ፤ የተነጠለ ፤ ልዩ፡ ውልቅ፡ ንቁል ።

ንጻል ፤ (ላት) ፤ ንጣይ፡ ነጠላ ፤ የጸናጽል፡ ሻሹራ፡ አንዳንዲቱ፡ ቅጠል ።

ነጺፍ ፤ ፎት ፤ (ነጸፈ፡ ይነጽፍ፡ ይን ጽፍ ። ዕብ፡ ያጻዕ) ፤ መንጠፍ፡ መዘርጋት፡ መጕ ዝጕዝ፡ መነስነስ፡ ማመቻቸት ። አንጸፈን፡ እይ ፤ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው ። ነጸፉ፡ አልባሲሆሙ ። ዘርፀ ቷተ፡ ነጸ ፍኩ ። ሀየ፡ ነጸፍኪ፡ ምስካቢኪ ። ንነጽፍ፡ ሎቱ፡ ዐራተ ። ሠቀ፡ ወሐመደ፡ ነጸፉ፡ ሎሙ፡ (ማቴ፳፩፡ ፰ ። ምሳ፯፡ ፲፯ ። ኢሳ፶፰፡ ፯ ። ፬ነገ፡ ፬፡ ፲ ። አስቴ፬፡ ፫) ። በነጸፈ፡ ፈንታ፡ አንጸፈ፡ ይላል ፤ ስሕተት፡ ነው ። አንጽፎ፡ ሐመደ፡ ወፍሬ፡ ዕፀው፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፯) ።

ነጻፊ ፤ መንጸፊ ፤ (ፊት፡ ፍያን፡ ያት) ፤ የሚያነጥፍ፡ አንጣፊ ፤ ጕዝጓዥ ።

አንጸፈ ፤ አስነጠፈ ፤ አስጕዘጐዘ ።

አንጻፊ ፤ መንጸፊ፡ ጽፍ ፤ የሚያስነጥፍ ፤ አስነጣፊ፡ አስጕዝጓዥ ።

ተነጽፈ ፤ ተነጠፈ፡ ተዘረጋ ፤ ተጐዘጐዘ፡ ተዘጋጀ ። ውስተ፡ ጽልመት፡ ተነጽፈ፡ ምስካብየ ። ኀበ፡ ተነ ጽፈ፡ ዕረፍት ። ተነጽፈ፡ ምስሓግ፡ በኀጢአትከ፡ (ኢ ዮ፲፯፡ ፲፫ ። ቀሌ ። ኢሳ፲፬፡ ፲፩) ። ተጸንፈቀ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ተነጽፈ፡ ይላል፤ (ዮዲ፱፡ ፫) ።

ንጹፍ ፤ (ፋን፡ ፋት፡ ጽፍት) ፤ የተነጠፈ፡ የተጕዘጐዘ ፤ የተጸፈጸፈ ። ቦታውንና፡ ምንጣፉን፡ ኹሉ ቱንም፡ ባንድነት፡ ያሳያል ። ፍኖተ፡ ሀገሪትን፡ ንጹፍ፡ በአሥዋክ ። ጽርሕ፡ ንጹፍ፡ ወርቡደ ። ምስካብ፡ ንጹፍ ። ወንጹፍ፡ ጸፍጸፉ፡ በሕብረ፡ ወርቅ፡ ወብ ሩር ። ውስጡ፡ ንጹፍ፡ በእብነ፡ በኸርር፡ (ምሳ፲፭፡ ፲፱ ። ማር፲፬፡ ፲፭ ። ስንክ፡ መጋ፳፡ መቃ፡ ገ፫ ። ማ ሕ፫፡ ፲) ።

ነጽፍ ፤ (ፋት ፤ አንጽፍት ፤ ገበር፡ ገላ ነክ ፤ ውሳጣዊ፡ ልብስ፡ ከግምጃ፡ ጋራ፡ የሚሰፋ ። ወደዩ፡ ሎቱ፡ ነጽፈ፡ ዘደርከኖ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፵፬) ።

መንጸፍ ፤ ምንጻፍ ፤ (ፋት፡ መናጽፍ) ፤ ምንጣፍ፡ ዐልጋ ፤ ማንጠፊያ፡ መንጠፊያ፡ በታ፡ መኝታ ። ነጸፈ፡ ሠናየ፡ መንጸፈ ። ይሰክብ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ዘእንበለ፡ መንጸፍ ። መንጸፈ፡ ድንግልናየ ። እ ሞሙ፡ ይእቲ፡ ምድር፡ እምትካት ፤ ወዲእዜሰ፡ ኮነት፡ መንጸፈ፡ ለእብድንቲሆሙ ። ዐራታት፡ ወመ ንጸፋት ። ሠረገላት፡ ወመናጽፍ፡ መናብርት፡ (አፈ፡ ተ፳፩ ። ስንክ፡ መ፩፱ ። ዘዳ፳፪፡ ፲፭ ። ግንቦ ። ፍ፡ ነ፡ ፲፯ ። አፈ፡ ተ፪) ።

—፤ ዐዘቅት፡ ጕድጓድ ፤ ታች፡ የታች፡ ታች ፤ እግርጌ፡ መረጋገጫ፡ መጠቃጠቂያ ፤ አንጦርጦስ ። ወድቀ፡ ዲያ

ብሎስ፡ እምኑን፡ አርደም፡ ውስተ፡ መንጸፈ፡ ደ ይን፡ በእንተ፡ ትዕቢቱ፡ ወኮነ፡ መንጸፈ፡ ለሡሉ፤ ወተመነነ፡ እምቅዱሳን፡ መላእክት። ደቂቀ፡ ገኘ ነም፡ ኮኑ፡ ምጥዋነ፡ ለምንዳፈ፡ ደይን፡ (ቀሌ። መጽ፡ ምስ)።

መንጸፍት፤-የራስ፡ልብስ፡ጌጥ፤-መ ጽነፍት፤ጸነፈ።

ነጽፈ፤—ነጠፈ፡ ደረቀ፤—ነጺፍ፡ ነ ፅፈ።

ነጽሮ፤ሮት፤(ነጸረ፡ ይኔጽር፡ ይነጽር። ዕብ፡ናጻር። ሱር፡ንጣር። ዐረ፡ነዘረ)፤ ተዘሮ፡ ማየት፡ ማስተዋል፡ መመርመር፤ መጠበቅ፡ መመልከት፤ የዐይን፡ የልብ። ስእንኩ፡ ነጽሮ፡ ኀበ፡ እግዚ፡ ሰማየ። ንባበ፡ ዚአየ፡ ነጽር። ነጽሩ፡ ነፍሰክሙ። ሰአልዎ፡ ያ ስተጋብእ፡ ማኅበረ፡ ከመ፡ ይነጽሩ፡ በእንተ፡ ክሕ ደቶሙ፡ ለእሉ፡ ሠለስቱ፡ ከሓድያን፡ (ኢሳ፷፰፡ ፲፱። ምሳ፲፡ ፳። ኪዳ። ስንክ፡ የካ፮)።

ነጻሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚያይ፡ የሚ መለከት፡ አስተዋይ፤ ጠባቂ፡ ተመልካች፤ ተኳር፡ ዐይ ናማ፡ ልባም። ረአዩ፡ ኀቡአት፡ ወነጻሬ፡ ነገር። ዐይን፡ ነጻሪት፡ ትዐውር። ይገብር፡ ብዙኀ፡ ግብረ፡ በዘይት ፈሥሑ፡ ነጻርያን፡ (ቅዳ፡ ጎር። ግንዘ። አፈ፡ ተ፲፮)።

መነጽር፤(ርት፡ ራን፡ ራት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ንጻሪ። በቁሙ፤ ማያ፡ መመልከቻ፡ የዐይን፡ ቤዛ፡ ብር ሃኑን፡ ብሌኑን፡ የሚጠብቅ፡ አጕልቶ፡ የሚያሳይ፡ ታ ናሹ፤ ወይም፡ ታላቁ፡ አርቅጣላቢ።

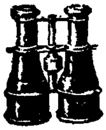

መነጽር፡

አነጸረ፤አው፡አኘጸረ፤ አሳየ፡ አመለከተ፤ በጣት፡ ባንደበት። አንጸረ፡ ወይቤ፡ ንሥኡ፡ ስትዩ፡ (ቅዳ፡ ሕር)።

—፤ ፊቱን፡ መለሰ፤ አቀና፡ አመራ፤ ለመኼድ። አንጸሩ፡ መንገለ፡ ሰዶም። ኀበ፡ አንጸረ፡ ቀዳማዊ፡ የሐውሩ፡ (ዘፍ፲፰፡ ፲፮። ድጓ)።

አንጻሪ፤መንጽር፡መነጽር፤ የሚያሳይ፤ አመልካች፡ ጠቋሚ።

አንጻር፤(ራት)፤ በቁሙ፤ አኳያ፡ አቅጣጫ፡ አፍዛዥ፤ ፊት፡ ለፊት፡ ትይዩ፤ ፊት፡ ገጽ። አንጻረ፡ ኢየሩሳሌም። ኀደረ፡ አንጻረ፡ ኬብሮን። አንበሮሙ፡ አንጻራቲሆሙ፡ በበ፡ ገጸሙ። ሚጢ፡ አዕይንቲከ፡ እ ምአንጻርየ፡ (ዳን፮፡ ፲። ኩፋ፡ ፲፱ና፡ ፲፮። ማሕ፮፡ ፭)።

መንጸር፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ አንጻር። ንሑር፡ እ ንተ፡ መንጸር። ኢሖረ፡ መንጸረ። ዝንቱ፡ መንጸረ፡ ዝንቱ። መንጸረ፡ ሙዳየ፡ ምጺት። ዘይቀውም፡ መንጸረ፡ (ዘፍ፴፫፡ ፲፱። ዘኍ፳፱፡ ፩። ኩፋ፡ ፳። ማር ፲፱፡ ፵፩። ፲፭፡ ፴፱)።

መንጸረ፤ ገሃደ፤ ታይቶ፡ ተገልጦ፡ ግልጥ፡ ኹኖ፤ በግልጥ፡ ፊት፡ ለፊት። አስተርአየ፡ መንጸረ። አውሥአሙ፡ መንጸረ። መንጸረኬ፡ አበሳ፡ ውእቱ፡ ክፉል፡ ለክልኤ፡ (ቄር)። ኢሖረ፡ መንጸረ፡ ቅድሜሁ፡ ዘኍ፳፱፡ ፩)። መንጠረ፡ መንጨረ፤ ገላለጠ፡ (ፀማርኛ)። መንጠር፡ ምንጭር፡ ምንጭራም፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ምንጽርና፤ አንጻርነት፤ ተንጻጻሪነት፡ ወደረ ኛነት፡ ባላጋራነት። ወንሕነኒ፡ ንትመየጦሙ፡ በተስ እሎ፡ ውስተ፡ ምንጽርና፡ (ቄር፡ ጸላ)።

ተነጸረ፤ ታየ፡ ተገለጠ፤ ጕላ፡ ተረዳ፡ ግልጥ፡ ኾነ።

ንጹር፤(ራን፡ ራት፡ ጽርት)፤ የታየ፡ የ ጐላ፡ ግልጥ።

ንጻሬ፤(ርያት)፤ ማየት፡ መታየት፤ አስተያየት፤ ንጸራ፡ የዐይን፡ ሥራ። ዘእንበለ፡ ፈቲው፡ በንጻሬ። ሠናየ፡ ንጻሬ። ልደተ፡ ንጻሬ፡ እምዐይን። ንጻሬ፡ አዕይንት፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፱፡ ፳። አዋል። ያዕ፡ ዘእል። ደራቢ)።

—፤ ዐይን፡ ብሌን፤ የሚያይ፡ ነጻሪ። ንጻሬ፡ ዘይሬኢ፡ እምርሑቅ፡ ተንትመ። ከሠተ፡ ንጻሬየ። ፈታሒ፡ ይኩን፡ ድኍነ፡ ምስማዐ፡ ወንጻሬ። አልዕል፡ ንጻ ሬከ፡ ወልበከ፡ ኀበ፡ ሰማይ፡ (ግንዘ። አፈ፡ ድ፪። ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፩። ፊልክ፡ ፶፲)።

ተናጸረ፤ ተያየ፡ ተንጻጸረ፤ ተመሳሰለ። ወእ ምዝ፡ ተናጸሩ፡ ንጉሥ፡ ወመገብቱ፡ በበይናቲሆሙ። ወተናጸሩ፡ ገጸ፡ በገጽ። አንቀጸ፡ ዐጸድ፡ ውሳጢ፡ ይትናጸር፡ ምስለ፡ አንቀጽ፡ ሰሜናዊ። ሲናስ፡ ደብር፡ ይእቲ፡ በብሔረ፡ ዐረብ፡ ወትትናጸር፡ ምስለ፡ ኢየ ሩሳሌም። ቃሎሙ፡ ጽዱቅ፡ ዘኢይትናጸሮ፡ ሐሳዌ፡ ወጽልሑት፡ (ዕዝ፪፡ ፴፫። ቅዳ፡ ሕር። ሕዝ፵፡ ፳፫። ገላ፬፡ ፳፭። አዋል)።

አስተናጸረ፤ አስተያየ፤ አናጸረ፡ አንጻጸረ።

ነጸረ፤—ለየ፡ ነጠለ፤—ነጺር፡ ነፀረ።

ነጸራር፤—አዘሬቴ፤—ዖረረ።

ነፀወ፤(ነጺው። በፀወ፤ነቅጸ)፤ ደረቀ፡ ከረረ፤ ኳ፡ ክው፡ ክሽልል፡ አለ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በነ ፀወ፡ ፈንታ፡ አንፀወ፡ ይላል፤ አያሰኝም። በጽባሕ፡ ይሠርጽ፤ ወሠርከሰ፡ ይወድቅ፡ የቢሶ፡ ወአንፂዎ፡ (መዝ፡ ፹፱)።

አንፀወ፤ አደረቀ፡ አከረረ፤ አስደረቀ።

ነፅሐ፤—ነጣ፡ ነጻ፤—ነጽሐ።

ነፅኀ፤(ዕብ፡ ናጣሽ)፤ ጣለ፡ አንከባለለ፡ ከ ምድር፡ ፈጨ፡ አንቈጨቈጨ፤ አፈረጠ፡ ፈጠፈጠ፤ ሰበረ። ዕጕልት፡ ሶበ፡ ነፅኆዋ፡ ለጠቢሕ፡ ወለደት፡ በኅዐ። ወይነፅኑኪ፡ ውስተ፡ ምድር። ይነፅኑ፡ ውሉዶሙ፡

በቅድሜሆሙ ። ይነፅኑ ፤ አንቀቅሖሆሙ ። ይነፀኆሙ ፡ ውስተ ፡ ኵዙሕ ። ወነፀኑ ፡ ዝክተ ፡ መሳብክተ ፡ (ዮሴፍ ። ኢሳ፻ ፡ ፳፯ ። ፲፫ ፡ ፲፯ ። ፳፰ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፻፴፯ ። መሳ፺ ፡ ፲፱ ፡ ፳) ።

ነፅኀ ፤ (ዕብ ፡ ናጻሕ) ፤ ድል ፡ ነሣ ፤ አሸነፈ ፡ አዋረደ ፤ አጠቃ ፡ ገዛ ፡ ረገጠ ፡ ምድር ፡ አስጋጠ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ። እነፅኆሙ ፡ በኵናት ። ትነፅኆሙ ፡ ለአህጉር ፡ ጽኑዓት ። ከመ ፡ ኢይንፅኆሙ ፡ አሕዛብ ። ነፀኃ ፡ እግዚ ፡ ለወለት ፡ ድንግል ፡ (ኤር ፲፱ ፡ ፯ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፩ ። ዮኤ፪ ፡ ፲፯ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፭) ።

አንፅኀ ፤ አስጣለ ፤ ጣለው ፡ አለ ።

ተነፅኀ ፤ ተጣለ ፡ ተወረወረ ፤ ወደቀ ፡ ተዋረደ ። ትነፀኀት ፡ ሰሊሃ ፡ እመካን ፡ ልዑል ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ ከመ ፡ ትሙት ፡ ወኢሞተት ። ረከቦ ፡ ለአቡሁ ፡ ተነጺኖ ፡ (ዮሴፍ) ። ዲበ ፡ ምድር ፡ ትትነፃኅ ። ወመብዝኀቶሙ ፡ ተነፀኑ ፡ በገዳም ። አሜሃ ፡ ተነፀኀ ፡ አበ ፡ ሕፃን ፡ ወሰገደ ፡ ታሕተ ፡ እግረ ፡ አባ ፡ ዘይኑን ፡ (ኪዳ ። ፩ቆሮ ፡ ፲ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ የካ፫) ።

ንፁኅ ፤ (ኃን ፡ ኃት ፡ ፅኃት) ፤ የተጣለ ፤ ውዱቅ ።

ንፅኀት ፤ ተጥሎ ፡ መውደቅ ፤ መንቃት ፡ መሠንጠቅ ፤ ወይም ፡ ጥሎ ፡ መስበር ፡ ማድቀቅ ፤ ጥሎሽ ፡ አጣጣል ፡ ስብራት ። ይቀሥፎ ፡ ለዐቢይ ፡ ቤት ፡ በድቀት ፡ ወለንኡስ ፡ ቤት ፡ በንፀኀት ፡ (ዓሞ፮ ፡ ፲፩) ።

ነፀፈ ፤—ዘረጋ ፡ አነጠፈ ፤—ነጺፍ ፡ ነጸፈ ።

ነጺፍ ፤ ፎት ፤ (ነፅፈ ፡ ይነፅፍ ፡ ይንፅፍ ። ዐረ ፡ ነሸፈ ፤ ነፀበ) ፤ መንጠፍ ፡ መድረቅ ፤ ማለቅ ፡ መሥረግ ፤ ምጥጥ ፡ ማለት ፤ የፈሳሽ ። ፈልፈል ፡ ዘኢይነፅፍ ። ፈለግ ፡ ይነፅፍ ፡ ወይየብስ ። ይነፅፍ ፡ ማየ ፡ ዮርዳኖስ ። ከመ ፡ ኢይንፀፋ ፡ ዐዘቃቲከ ፡ (አርጋ ፡ ፭ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፲፭ ። ኢያ፫ ፡ ፲፫ ። ምሳ፱ ፡ ፳፭) ።

ንፁፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ፅፍት) ፤ የነጠፈ ፡ የደረቀ ፤ ምጥጥ ፡ ያለ ፤ ደረቅ ። ከረዩ ፡ ሎሙ ፡ ዐዘቅተ ፡ ንፁፈ ። ዐዘቅት ፡ ንፀፍት ፡ (ኤር፪ ፡ ፲፫ ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲፯) ።

አንፀፈ ፤ አደረቀ ፤ አስደረቀ ። ያነፅፍ ፡ እግዚ ፡ ባሕረ ፡ ግብጽ ። አንፀፍኩ ፡ ማየ ። ያነፅፍ ፡ ዐዘቃቲሁ ። ያነፀፎሙ ፡ ለዙሉ ፡ አፍላግ ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፲፭ ። ፴፯ ፡ ፳፭ ። ሆሴ፲፫ ፡ ፲፭ ። ናሖ፩ ፡ ፬) ።

ነፀፍፀፍ ፤—ጠፈጠፍ ፤—ጸፈ ፡ ጸፍጸፈ ።

ነፀረ ፤—አየ ፡ አስተዋለ ፤—ነጽሮ ፡ ነጸረ ።

ነጺር ፤ ሮት ፤ (ነፀረ ፡ ይኔፅር ፡ ይንፅር ። ሠጸረ) ፤ መለየት ፤ መክፈል ፡ መሠንጠቅ ። ነፀር ። ነጺረ ፡ እኔፅራ ፡ ለመንግሥትከ ፡ እምነ ፡ እዴከ ። ለፀኑሳት ፡ ነፀሮን ፡ (ቅዳ ። ፫ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፲፩ ፡ ፴፩ ። ፬ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፲፯) ። በነፅኀ ፡ ፈንታ ፡ ነፀረ ፡ ይባል ፤ የተባባተ ፡ ነው ። ትኔፀር ፡ ሕፃናቲሆሙ ፡ (፬ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፪) ።

ነዖራር ፤—የራስ ፡ በሽታ ፤—ዖረረ ።

ነቂብ ፤ በት ፤ (ነቀበ ፡ ይነቅብ ፡ ይንቅብ ፤ ነቈረ ። ዕብ ፡ ናቃብ ፤ ናቃር) ፤ መውጋት ፡ መብሳት ፡ መንደል ፡ መፈልፈል ፡ መሰርሰር ። መለየት ፡ ማራቅ ፤ ማውጣት ፡ ማስለቀቅ ፤ ፍልፋዩን ፡ ከውስጥ ፡ ከበታው ። ማስፋት ፡ ማስፋፋት ፤ ሰፊ ፡ ማድረግ ፤ መንቀብ ፡ እንቅብ ፡ መስፋት ።

አንቀበ ፤ አስነቀበ ፤ እንቅብ ፡ አሰፋ ፤ በእንቅብ ፡ ሰፈረ ፡ አሰፈረ ።

ተነቅበ ፤ ተነቀበ ፤ ተወጋ ፡ ተበሳ ፤ ተነደለ ። ተለየ ፡ ራቀ ፤ ወጣ ፡ ለቀቀ ፤ በታውን ። ሰላም ፡ ለፀአተ ፡ ነፍስከ ፡ በመዐዛ ፡ ክርስቶስ ፡ ዘተነቅበ ፤ መሰንቆ ፡ ማሕሌት ፡ ሐዋዝ ፡ ከመ ፡ ያሰርር ፡ አልባበ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፭) ። በተንቅበ ፡ ፈንታ ፡ ነቀበ ፡ ይባል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ ዳግመኛም ፡ በተነቅበ ፡ ፈንታ ፡ ተቈአ ፡ ይባል ፤ እንደ ፡ ተነቅበ ፡ አያጠግብም ። ነቀበተኒ ፡ ነፍስየ ፡ እእምኔሃ ፤ በከመ ፡ ነቀበታ ፡ ነፍስየ ፡ ለአኀታ ፡ (ሕዝ ፳፫ ፡ ፲፰) ።

ንቁብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ቅብት) ፤ የተበሳ ፡ የተነደለ ፤ ብስ ፡ ነዳላ ፡ ፍልፍል ፡ ሽንቍር ። የተሰፋ ፡ ስፍ ፤ ሰፊ ፡ እንቅብ ፡ አፍ ።

ንቈበ ፤ (ዕብራ) ፤ ንቅብት ፤ ሴት ፡ እንስት ፤ ቈብ ። ነቃቢት ፡ የምትሰፋ ፡ የምትታታ ።

ንቅበት ፤ (ታት ። ዐረ ፡ ኑቅበት) ፤ የሥራ ፡ ልብስ ፤ ዐጭር ፡ ቀሚስ ፡ ጌጥነት ፡ ያለው ። ድግ ፡ መቀነት ፡ ዝናር ፡ የሴቶች ፡ ሥራ ፤ እንደ ፡ ወንፊት ፡ የተበሳሳ ፡ ትት ፡ ዘርፋም ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጁጎ ፡ ጀባ ፡ ይሉታል ። ሰንዱናተ ፡ ገብረት ፡ ወጸገወቶ ፡ ለምታ ፡ ወንቅበታተ ፡ ለከነናውያን ፡ (ምሳ፴፱ ፡ ፵፪ ። ዲድ ፡ ፫) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ሰንዱን ፡ ትገብር ፡ ወትሠይጥ ፡ ወመቅነተ ፡ ትሁብ ፡ ለከነዓናዊ ፡ ይባል ፤ ለነጋዴ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ምሳ፴፩ ፡ ፳፬) ።

ነቂህ ፤ ሆት ፤ (ነቅሀ ፡ ይነቅህ ፡ ይንቃህ ። ዐረ ፡ ነቂሀ ። ዕብ ፡ ያቃጽ) ፤ መንቃት ፡ ብንን ፡ ማለት ፤ ከእንቅልፍና ፡ ከሞት ፡ መመለስ ፤ ዐይንን ፡ መክፈት ፤ መንግት ፡ መትጋት ፡ መቀቀር ፤ ለማየት ፡ ለመስማት ። ኖመ ፡ ባዕል ፡ ወአልቦ ፡ ነቂህ ። ነቅሀ ፡ እምንዋሙ ። ወአንተሰ ፡ ንቃህ ፡ ወጥብብ ፡ በዙሉ ። ሶበ ፡ ሰምዐት ፡ ቃሎ ፡ ነቅሀት ፡ በልባ ። ለእመ ፡ ነበርከ ፡ ምስለ ፡ ማእምራን ፡ ትጋህከ ፡ ወንቃህ ፡ ከመ ፡ ትስማዕ ፡ ቃሎሙ ፡ (ኢዮ፳፯ ፡ ፲፱ ። ዘፍ፳፰ ፡ ፲፯ ። ፪ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ ሐም፭ ። ፈላስ) ።

—፤ መዳን ፡ መፈወስ ፤ ማምለጥ ፡ መውጣት ። እመ ፡ ነቅሀ ፡ እምደዌሁ ፡ ዘቀብጸ ፡ እምኔሃ ፡ ተስፋ ፡ ፈውስ ። ይንቅሁ ፡ እመሥገርተ ፡ ሰይጣን ፤ እስመ ፡ ወድአ ፡ አሥገሮሙ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፳ ። ፪ጢሞ ፡ ፪ ፡ ፳፮) ።

ነቃሂ ፤ (ሂት ፡ ሀያን ፡ ያት) ፤ የነቃ ፡ የሚ ነቃ ፡ ንቅ ። ከመ ፡ ይኩኑ ፡ ለባውያኒ ፡ ወነቃህያኒ ፡ (ዮሴፍ) ። በነቃሂ ፡ ፈንታ ፡ ንቁሃዊ ፡ ይላል ፡ (ፊልክ) ።

ንቁህ ፤ (ሃን ፡ ሃት ፡ ቅህት) ፤ የነቃ ፡ ንቁ ፤ ትጉህ ፡ ልባም ፡ አስተዋይ ። ውእቱ ፡ እንዘ ፡ ንቁህ ፡፡ አነ ፡ ንዉም ፡ ወልብየ ፡ ንቅህት ፡፡ ይኩና ፡ አዕይንቲከ ፡ ንቁሃተ ፡፡ ልቡ ፡ ንቁህ ፡ ለርእየ ፡ ኀጣይእ ፡፡ ንቁሃኒ ፡ ኩኑ ፡ ወኢትትሀከዩ ፡ ለንስሓ ፡ (ቄድሮ ። ማሕ፩ ፡ ፪ ። ፪ዜና ፡ ፮ ፡ ፵ ። ፊልክ ፡ ፻፵፩ ። ቀሌ) ።

ንቅህት ፤ መንቃት ፡ አነቃቅ ፤ ንቃት ፡ ትጋት ፤ ንቅነት ። ኑኝ ፡ ንቅህትከ ፡ ወኢስኪቦትከ ፡፡ እምድኅረ ፡ ንቅሀተ ፡ ሌሊት ፡፡ ሀሉ ፡ ወትረ ፡ በንቅህት ፡ ወተፀቅቦ ፡ እንዘ ፡ ትጸንሕ ፡ ምጽአተ ፡ ቀትል ፡፡ ይቁሙ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በህድአት ፡ ወበንጽሕ ፡ ወበንቅህት ፡ ዐቢይ ፡ ለሰሚዐ ፡ ነገረ ፡ እግዚ ፡ (ፈላስ ። ዮዲ ፡ ፲፪ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፩ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲፪) ።

ንቃህ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ከመ ፡ ዘንቃህ ፡ እምንዋም ፡ (መዝ ፡ ፸፪ና ፡ ፸፯) ።

አንቅሀ ፤ አነቃ ፡ አነቃቃ ፤ ቀሰቀሰ ፡ አስነሣ ፤ አተጋ ፡ አነሣሣ ። አንቅሆ ፡ እምዐቢይ ፡ ንዋም ፡ ለዘ ይነውም ፡፡ እለ ፡ ያነቅሁ ፡ ምጢተ ፡፡ ከመ ፡ ያንቅህ ፡ ልቦሙ ፡፡ ከመ ፡ አንቅህክሙ ፡ በዘክሮ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፯ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፫ ፡ ፯ ፡ ፲፩ ። ቀሌ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፫) ።

አንቃሂ ፤ መንቅሂ ፡ ሀ ፤ የሚያነቃ ፡ የሚያስነሣ ፤ አንቂ ፡ አስነሽ ። መንቅሂ ፡ ሙታን ፡፡ መንቅህያኒ ፡ ምጢት ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ ። ፍ ፡ ን ፡ ፵፮ ። ዲድ ፡ ፲፫) ።

ምንቃህ ፤ (ሃት) ፤ መንቂያ ፤ ማንቂያ ።

ነቂው ፤ ዎት ፤ (ነቀወ ፡ ይነቁ ፡ ይንቁ ። ዐረ ፡ ነቀ ፤ ነሀቀ ። ዕብ ፡ ናሀቅ) ፤ አፍን ፡ ከፍቶ ፡ መጮኽ ፡ መንጐር ፤ ማግሣት ፡ ማናፋት ፤ መትመም ፡ መክለል ፤ በታላቅ ፡ ቃል ፡ መጥራት ፤ ታላቅ ፡ ድምጥ ፡ መስጠት ። በቀወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ፤ ሰንቀወም ፡ የአንቀወ ፡ ድርብ ፡ ይባላል ። ነቀወ ፡ ከመ ፡ ሐራውያ ፡ ገዳም ፡ በመዐት ፡፡ ይነቅዉ ፡ አራዊተ ፡ ገዳም ፡፡ ዘእንበለ ፡ ይንቁ ፡ ዶርሆ ፡፡ ይነቁ ፡ ተዙላ ፡ ወይጼውዕ ፡ አብያጺሁ ፡ ለቀቲለ ፡ እንስሳ ፡፡ እብኒ ፡ ትነቁ ፡፡ ብርት ፡ ዘይነቁ ፡፡ ግብር ፡ ዘአልቦ ፡ ነፍስ ፡ ይነቁ ፡ (መቃ ፡ ገ፪ ። ሶፎ፪ ፡ ፲፬ ። ማቴ፳፯ ፡ ፸፬ ። ሥር ፡ ጳኵ ። ቡቱ ፡ ዕዝ፫ ፡ ፳ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፫ ፡ ፩ ። ፲፬ ፡ ፯) ።

ነቃዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ቀውት) ፤ የሚጮኽ ፡ ጯኺ ፤ ድምጣም ። ሰላም ፡ ለከ ፡ ነቃዌ ፡ መጽሐፍ ፡ ማዐነቅ ፡ ፊቅጦር ፡፡ ዶርሆ ፡ ነቃዊ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ ፡ ፲፩ና ፡ ፳፯) ።

ንቅው ፡ (ዋን ፡ ዋት ፡ ቁት ፤ ቅውት) ፤ የጮኸ ፡ ጯኺ ፤ የተጮኸ ፤ የተጮኸበት ።

ንቅወት ፤ መጮኽ ፡ አጯጯኽ ፤ ጩኸት ። ጊዜ ፡ ንቅወተ ፡ ዶርሆ ፡ (ፍ ፡ ን ፡ ፫) ።

ንቃው ፤ ጩኸት ፡ ጥሪ ፤ ታላቅ ፡ ድምጥ ። ንቃወ ፡ አዕዋፍ ፡ ወአራዊት ፡፡ ንቃወ ፡ አፍራስ ፡፡ ንቃወ ፡ ዜማ ፡ ንህብ ፡ (መቃ ፡ ገ፳፪ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ሚያ፲፯) ።

አንቀወ ፤ አስጮኸ ፤ ደወለ ፡ መታ ። ሰንቀወን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ነቂዝ ፤ ዘት ፤ (ነቅዘ ፤ ነቀዘ ፡ ይነቅዝ ፡ ይንቅዝ ። ዕብ ፡ ናቆዝ ፤ ሀቄዝ ፤ በጣ ፡ ፀገመ) ፤ መንቀዝ ፤ መጠንጠን ፡ ማርጀት ፤ መሻገት ፡ መበላሸት ። ዕፀ ፡ ዘኢይነቅዝ ፡፡ ብዕልክሙኒ ፡ ነቅዘ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፳ ። ያዕ፭ ፡ ፪) ። ጸንጸንንና ፡ ቈንቈንን ፡ እይ ።

ንቁዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ቅዝት) ፤ የነቀዘ ፡ የጠነጠነ ፡ የሻገተ ፡ ሻጋታ ። ዘይዘርዕ ፡ ሥርናየ ፡ ንቁዘ ፡፡ ወኅብስቱ ፡ ሥንቀሙኒ ፡ ይቡስ ፡ ወንቁዝ ፡ (አረጋ ። ኢያ፱ ፡ ፭) ።

ነቀዝ ፤ (ዛት ፤ አንቃዝ) ፤ በቁሙ ፤ ታናሽ ፡ ፃዬ ፡ ዕንጨትን ፡ እኽልን ፡ ድልብን ፡ የሚያበላሽ ፤ የሚበሳሳ ፡ የሚበላ ፡ ከዚያው ፡ ከውስጡ ፡ የሚፈላ ፤ ይልቁንም ፡ ከስንዴ ፡ ከገብስ ፡ ከማሽላ ። ከመ ፡ ቍንቍኔ ፡ ለልብስ ፡ ወነቀዝ ፡ ለዕፀ ፡፡ ኀበ ፡ ኢይከርዮ ፡ ሰራቂ ፡ ወኢያማስኖ ፡ ነቀዝ ፡፡ ብእሲት ፡ ወውሉድ ፡ ነቀዙ ፡ ለንዋይ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፱ ። ፊልክ ። ፈላስ) ።

ነቈጠ ፤ አው ፡ ነቈጠ ፤ (ዐረ ፡ ነቀጠ ። ዕብ ፡ ናቃድ) ፤ ነጠበ ፤ ጠብ ፡ አለ ። ነጥበን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አንቈጠ ፤ አነቈጠ ፤ አስነቈጠ ፤ ነቈጣ ፡ አደረገ ።

አንቈጥቈጠ ፤ አንቈጠቈጠ ፤ ሸለመ ፡ አስጌጠ ፤ ተንቈጠቈጠ ፤ በቀለም ፡ በልብስ ። ስላውዳመት ፡ በዓል ፡ ግማና ፡ አበባ ፡ ይዞ ፡ እንቍጣጣሽ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ምስጢሩ ፡ የምሥራች ፡ ነው ፤ ኀለፈ ፡ ክረምት ፡ ቆመ ፡ በረከት ፡ ተሰርገወት ፡ ምድር ፡ በሥነ ፡ ጽጌያት ፡ እያሰኘ ፡ ርግበ ፡ ኖኅን ፡ ያሳስባል ።

ነቍጥ ፤ (ጣት ። ዐረ ፡ ኑቅጠት ። ዕብ ፡ ንቁዳ ። ሱር ፡ ኑቅዘ) ፤ በቁሙ ፡ ነቍጣ ፡ አንዲት ፡ ወይም ፡ ኹለት ፡ ጠብታ (፡) የነጥብ ፡ አኩሌታ ፤ ታናሽ ፡ ምልክት ፡ የቃል ፡ መለያ ፤ ጌጥነትና ፡ ወሰንነት ፡ ያለው ፡ በያንዳንዱ ፡ ጎርመት ፡ በየስኩ ፡ በየሣጥኑ ፡ የሚገባ ። ጥንታዊው ፡ ያሮጌው ፡ ግእዝ ፡ ነቍጥ ፡ እንደ ፡ የውጣ ፡ ዘንግ (।) ፡ ወይም ፡ እንደ ፡ ዜማ ፡ ይዘት ፡ አንድ ፡ ቅንጣት ፡ ብቻ (.) ነበረ ፤ ዘንጉና ፡ አንዱ ፡ ቀርቶ ፡ ኹለት ፡ የኾነ ፡ በኋላ ፡ ዘመን ፡ ነው ። ቃልከ ፡ ነቍጥ ፡ እንዘ ፡ ክልኤቲ ፡ ልሳንከ ፡ አሐቲ ፡ ይእቲ ፡ (ቅኔ) ።

ነቀጥቃጥ ፤—በሽታ ፤—ቀጥቀጠ ፤ እን ።

ነቈጥሩ ፤ (ሮማይ ፡ ኔክታር ። ዕብ ፡ ቅጦሬት ፤ ዕጣን) ፤ ጥሩ ፡ ጥፍጥ ፤ የተነጠረ ፡ ሽቱ ፡ መጠጥ ፤ ንቦች ፡ የሚቀሥሙት ፡ ደበባ ፡ ውሃ ። ያሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ የዕጣን ፡ ዛፍ ፡ ደምና ፡ ሙጫ ፡ ወለላ ፡ ያለው ።

ወይወፅእ ፡ ማይ ፡ እምኔሁ ፡ ከመ ፡ ንቄጥሩ ፡ ዘ ሐሙ ፡ ሰፊራ ፡ ወክልበኒ ፡ (ሔኖ፴፭ ፡ ፭) ።

ንቀለ ፤ (ንቂል ። ዐረ ፡ ነቀለ ፤ ፈለሰ) ፤ በቁሙ ፤ መዘዘ ፡ አወጣ ፡ መንገለ ፡ አፈለሰ ፤ ከበቀለበት ፡ ከተተከለበት ፡ ከለበት ፡ ቦታ ፡ ከሥሩ ። ፈንቀለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ። ቅሥሩ ፡ ወትንቅል ፤ ትንሥት ፡ ወትሕንጽ ። ነቀለ ፡ እምዐፀመ ፡ ገቦሁ ፡ አሐደ ። አው ረድዎ ፡ እመስቀል ፡ ንቂሎሙ ፡ ቅንዋተ ። ንቅል ፡ ሊተ ፡ ምክ ፡ ኃጢአት ። ነቀለ ፡ ደብረ ፡ ወተከለ ፡ ደብረ ፡ (ተረ ፡ ቄር ፡ ፷ ። ኤር፩ ፡ ፲ ። ሲኖዶ ። ስንክ ፡ ነሐ፩ ። ጎዳ፲ ። ቃኘ፯) ።

ተንቅለ ፤ ተነቀለ ፤ ተመዘዘ ። በእንተ ፡ ዘተ ነቅለ ፡ ዐፀመ ፡ ገቦሁ ፡ (ቅዳ ፡ ቄር) ።

ንቀልቃል ፤—ንውጽውጽታ ፤—ቀልቀለ ፤ እን ።

ንቂዕ ፤ ዖት ፤ (ነቅዐ ፡ ይነቅዕ ፡ ይንቃዕ ። ዐረ ፡ ነቀዐ ። ዕብ ፡ ናቃዕ ፤ ተለየ ፡ ራቀ ። ናቃቅ) ፤ መንቃት ፡ መሠንጠቅ ፤ መፈንዳት ፡ ጢ ማለት ፤ መተርተር ፤ መለየት ፡ መከፈል ። ይነቅዐ ፡ ደ ብረ ፡ ዘይት ። ቅንቅዐ ፡ ኩሎሙ ። ሰይንቃዕ ፡ ምሥ ዋዕ ። ኅብስት ፡ ዘተርፈ ፡ እምትማልም ፡ አው ፡ ዘነ ቅዐ ። አጽደፍዎሙ ፡ እምርእሰ ፡ ቀልቀል ፡ ወዙ ሎሙ ፡ ነቅዑ ፡ (ዘካ፲፬ ፡ ፬ ። ኢሳ፵፰ ፡ ፳፩ ። ፫ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፮ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፲፪) ።

—፤ መውጣት ፡ መፍለቅ ፤ መመንጨት ፡ መፍሰስ ። ከዚ ያው ፡ ከንቁ ፡ ከምንጭቁ ። ይቅዐ ፡ ማይ ፡ በውስተ ፡ በድው ። ወነቅዐ ፡ ሎሙ ፡ ፈለግ ፡ እምእብን ። ም ክሩ ፡ ይነቅዕ ፡ ከመ ፡ ማየ ፡ ሕይወት ፡ (ኢሳ፴፭ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። ሚራ፳፩ ፡ ፲፫) ። በሐብጠ ፡ ፈንታ ፡ ነቅዐ ፡ ይ ባል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። እገሪሆሙ ፡ ኢነቅዓ ፡ (ነሐ፱ ፡ ፳፩) ።

ንቁዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ቅዕት) ፤ የንቃ ፡ ንቅ ፡ ምንጥቅ ፤ ምንጫም ፡ ውሃማ ። ጸድፍ ፡ ብሔሩ ፡ ወን ቁዕ ፡ ምድሩ ፡ እምኔ ፡ ማየት ፡ (ሄርማ) ። በንቁዝ ፡ ፈንታ ፡ ንቁዕ ፡ ይባል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ዕፀ ፡ ንቁዕ ፡ ወጽንጹን ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ።

ንቅዐት ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ንቂቅ) ፤ መን ቃት ፡ መሠንጠቅ ፡ አንቃቅ ፤ ንቃቃት ፡ ንቅ ፡ ሠንጣቃ ፡ ምንጥቅ ። ንቅዐተ ፡ ምድር ፡ ዕሙቅ ። ንቅዐታተ ፡ ኩሉሙ ። ለእመ ፡ ቦ ፡ ንቅፀት ፡ ውስተ ፡ ኅብስት ። ዝ ንቱ ፡ ንቅዐት ፡ (ሔኖ፲፰ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፪ ፡ ፲፱ ። ቄድር ። ስንክ ፡ ግን፳፰) ። ንቅዐና ፡ ንቅዐት ፡ ከንቅሀና ፡ ከንቅሀት ፡ ጋራ ፡ ባማርኛ ፡ እንዲተባበሩ ፡ በምስጢርም ፡ ይገራ ብቃሉ ።

ነቅዕ ፤ (ብ ፡ አንቅዕት ፡ ታት) ፤ በቁሙ ፡ ንቅ ፡ ምንጥቅ ። ምንጭ ፡ ዐይን ፡ ማይ ፤ ታናናሽ ፡ ወ ንዝ ። ነቅዐ ፡ ማየ ፡ ሕይወት ። ንስቲት ፡ ነቅዐ ፡ ማይ ፡ እንተ ፡ ኮነት ፡ ፈለገ ። ዘይፈኑ ፡ አንቅዕተ ፡ ውስተ ፡ ቈላት ። ወተዐጽዉ ፡ አንቅዕተ ፡ ቀላይ ። ወነዋ ፡ አን ቅዕታት ፡ ተርኅዉ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (ኤር፪ ፡ ፲፫ ። አ ስቴ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፻፫ ። ዘፍ፰ ፡ ፪ ። ሔኖ፹፱ ፡ ፫) ። በምዕቃል ፡ ፈንታ ፡ ነቅዕ ፡ ይባል ፤ አያሰኝም ። ሐነጸ ፡ አንቅዕተ ፡ ማያት ፡ (ሚራ፶ ፡ ፫) ።

አንቅዐ ፤ አንቃ ፡ ሠነጠቀ ፤ ለየ ፡ ከፈለ ። ይመ ትሮሙ ፡ ወያነቅዮሙ ። ተአዘዘ ፡ ያንቅዐከ ፡ እማእከ ልከ ። አንቅዕዎን ፡ ለፀኑሳት ። ዐውሎ ፡ ኀያል ፡ ያነቅዓ ፡ (ጥበ፬ ፡ ፲፱ ። ዳን፩ ፡ ፶፩ ። ዓሞ፩ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፲፫ ፡ ፲፩) ።

—፤ አመነጨ ፤ አፈለቀ ፡ አወጣ ፡ አስገኘ ። ኣነቅዐ ፡ አፍ ላገ ፡ ውስተ ፡ አድባር ። ዐዘቃተ ፡ ምድር ፡ አንቅዑ ፡ ማያተ ፡ ብዙኀ ። ዐይን ፡ ዘታነቅዕ ፡ ነፍጠ ። ዘአን ቅዓ ፡ ለጥበብ ፡ እምልቡ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፲፰ ። አቡሻ ፡ ፵፯ ። ዮሴፍ ። ሚራ፶ ፡ ፳፯) ። ሐቀፈ ፡ አንቆቅሖ ፡ በማለት ፡ ፈ ንታ ፡ አንቅዐ ፡ ይባል ፤ አያሰኝም ። አንቆቅሖ ፡ አርዌ ፡ ምድር ፡ ያነቅዑ ፡ (ኢሳ፶፱ ፡ ፭) ።

አንቃዒ ፤ መንቅዒ ፡ ዕ ፤ ት ፤ የሚያነቃ ፡ አ ንቂ ፤ ሠንጣቂ ፡ አፍላቂ ። መንቅዒት ፡ ለእንተ ፡ ይሰ ተይ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

መንቅዕት ፤ (ብ ፡ መናቅዕ ፡ ት) ፤ ነቅ ፤ ም ንጥቅ ፡ ንቃቃት ። በመንቅዐተ ፡ ደብር ፡ (መቃ ፡ ገ፳፩) ።

—፤ ማውድ ፡ ዳሌ ፡ የወገብና ፡ የጭን ፡ መጋጠሚያ ፡ ወ ይም ፡ መለያያ ። ሰይፉ ፡ ዲበ ፡ መንቅዐቱ ። ንብረተ ፡ መናቅዕትኪ ፡ (ማሕ፫ ፡ ፰ ። ፯ ፡ ፪) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መታጠቂያ ፡ መቀነቻ ፡ ወገብ ፡ ብብት ፡ ላት ፡ ይሉታል ። ፪ኛም ፡ በቍየጽ ፡ ፈንታ ፡ መናቅዕ ፡ ይባል ፤ አያሰኝም ። እምሐቌ ፡ እስከ ፡ መናቅዕ ። ሥብሕ ፡ ዘዲበ ፡ መና ቅዕ ፡ ወከብድ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፵፰ ። ኩፋ ፡ ፳፩) ።

—፤ ተቃዋሚ ፤ ተቃራኒ ፡ ተፃራሪ ። መናቅዐቲሃ ፡ ለእ ኪት ፡ ሠናይት ፤ ወመናቅዐቲሁ ፡ ለሞት ፡ ሕይወት ፤ ከማሁ ፡ መናቅዐቲሃ ፡ ለጽድቅ ፡ ኀጢአት ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፲፬) ። መንቅዕታ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ያንዱን ፡ በብዙ ፡ መናቅዕቲሃ ፡ ማለት ፡ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ነቀፈ ፤ (ነቂፍ ፤ ነጊፍ ፡ ነገፈ ። ዕብ ፡ ና ቃፍ ፤ ናጋፍ ። ዐረ ፡ ነቀፈ) ፤ በቁሙ ፤ አጸየፈ ፡ ዐ ነቀፈ ፡ ዕንቅፋት ፡ ኾነ ፤ መታ ፡ አረገፈ ፤ ላጠ ፡ ቀረፈ ። ኢትንቅፉ ፡ ግድፈቶ ። ወነቀፈ ፡ ቅርፍተ ፡ ዕፀ ፡ ወወ ገረ ፡ ህየ ፡ (አዋል ። ፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፯) ። ቀረፈንና ፡ ዐቀፈን ፡ ነገፈን ፡ እይ ፤ ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ነጊፍ ፡ ሲኾን ፡ ቀና ፡ ገ ፡ ተወራርሰዋል ።

አንቀፈ ፤ አስነቀፈ ፤ ዕንቅፋት ፡ አስመታ ።

ተንቅፈ ፤ ተነቀፈ ፤ ተመታ ፡ ተላጠ ፡ ተቀረፈ ።

ንቁፍ ፤ (ፉን ፡ ፉት ፡ ቅፍት) ፤ በቁሙ ፡ የተ ነቀፈ ፡ ነውረኛ ፡ ስዱብ ፤ የተላጠ ፡ የተመለጠ ። ወትሬ ስዮሙ ፡ ንቁፋነ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፫) ።

ንቅፈት ፤ መንቀፍ ፤ መነቀፍ ፤ አንቃቀፍ ፤ ነ ቀፋ ፡ ነቀፌታ ። በቊራር ፡ ወንቅፈት ፡ ወግማኔ ። ም እመን ፡ ወጠቢብ ፡ ዘርሑቅ ፡ እምንቅፈት ፡ ወድ ኍን ፡ እምነውር ፡ (ኩፋ ፡ ፴፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፩) ።

ንቅጸ፤(ንቂጽ ። ዐረ፡ ንቀጸ፤ ንቀሰ+አ ጕደለ)፤ ደረቀ፡ ከረረ፤ ነቃ፡ ተሠነጠቀ፡ ከፍት፡ ኾነ፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ አነሰ፡ ቀለለ፡ ጐደለ፤ ዋጋው፡ ሚዛኑ ። ነቅጸ፡ ከመ፡ ማዕር፡ አዕፅምትየ ። ነቅጸ፡ አቡነ፡ በሐዘን፡ ለመዊት፡ (መዝ፡ ፻፩ ። ኩፋ፡ ፵፫) ። ነፀወነና፡ የብሰን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው ።

ንቁጽ፤(ጻን፡ ጻት፡ ቅጽት)፤ በቁሙ፤ የደረቀ፡ ደረቅ፤ ሕጹጽ ። ንቁጸ፡ ወሕሩጸ፡ ይሰውቡ፡ በመዓር ። ዘይምህከ፡ ሕውሥአ፡ ቃል፡ ንቁጽ፡ ማእምር፡ (መ፡ ፈ ። ምሳ፲፯፡ ፳፯) ።

ንቅጸት፤ መድረቅ፤ ድርቅና፡ ሕጸጽ ።

ነቅጽ፤ ድርቅ፤ ነቅ፡ ሥንጥቅ፤ ከፍት፡ ባይ ።

አንቀጸ፤ አደረቀ፤ አጐደለ፡ አሳነሰ፤ አነቃ፡ ሠነጠቀ፡ ከፍት፡ አደረገ፤ ለየ፡ ከፈለ ። አጸና፡ አበረታ፤ ምስጢሩ፡ ከማድረቅ፡ ይገባል ።

አንቀጽ፤(ብ፡ አናቅጽ)፤ በር፡ ደጃፍ፤ መውጫ፡ መግቢያ፤ ከፍት፡ ጉደሎ፡ ቦታ ። ኆኅትን፡ እይ፤ ጎዊው፡ ኅወ ። ጸባብ፡ አንቀጽ ። ረሓብ፡ አንቀጽ ። አናቅጺሃ፡ ለወለተ፡ ጽዮን፡ (ማቴ፯፡ ፲፫፡ ፲፬ ። መዝ፡ ፱) ።
—፤ የመጽሐፍ፡ ክፍል፤ ምዕራፍ ። አንቀጽ፡ ቀዳማዊ፡ በእንተ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን ። እምአናኅኩ፡ ነገረ፡ በዝንቱ፡ አንቀጽ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፩ ። አፈ፡ ተ፴፪) ።
—፤ ዘማች፡ ቃል፡ የነገር፡ ማሰሪያ፡ ከዘር፡ ከነባር፡ የሚገኝ፤ ኀላፊና፡ ትንቢት፡ ትእዛዝ፡ የሚለዩበት፤ ከፊል፡ ከፈለ፡ ይከፍል፡ ይክፍል፤ ቦ፡ ሎ፡ አኮ፡ ይህን፡ የመሰለ ።
—፤ የዜማ፡ ሥረይ፤ ብዙ፡ ድርብና፡ ዐመል፡ ያለው ። አንቀጽ፡ ሃሌታ፡ (ድጓ) ።
—፤ በረኛ፡ አጋፋሪ፤ ጭፍራ፡ ወታደር፡ ሰራዊት ። አናቅጸ፡ሲኦል፡ ኢይኄይልዋ፡ (ማቴ፲፮፡ ፲፰) ።

ነቀር፤(ነቈረ፡ ይነቍር፡ ይንቍር ። ዕብ፡ ናቃር ። ሱር፡ ንቃር ። ዐረ፡ ነቀረ)፤ መንቈር፤ መጠቅጠቅ፤ መጫር፡ መቈፈር ። ሰቈረንና፡ ወቀረን፡ ዐቈረን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው፤ ጥንቁርም፡ የነቈረ፡ ዘር፡ ነው ።

ነቈረ፤ ወጣ፡ ጠፋ፤ ፈረጠ፡ ፈሰሰ፤ ጕደጐደ፡ ገበጣ፡ መሰለ ። ዐይኑ፡ ዘየማን፡ ነቍረ፡ ይነቍር ። ዐይንከ፡ እንተ፡ ነቈረት፡ (ዘካ፲፩፡ ፲፯ ። አዋል) ።

ንቁር፤(ራን፡ ራት፡ ቍርት)፤ የወጣ፡ የጠፋ፡ የፈረጠ፡ የፈሰሰ ። ዘንቁር፡ ዐይኑ ። ንቁረ፡ ዐይን፡ ወምቱረ፡ እዝን፡ (ቀኖና ። አዋል) ።

ንቋር፤ በቁሙ፤ አንድ፡ ዐይና፤ ዐይኑ፡ የወጣ፡ ገበጣ፡ ዐይን ። ታመጽኡ፡ ንቋረ፡ ለመሥዋዕትየ፡ (ሚል፩፡ ፰ ። ማቴ፲፰፡ ፱ ። ማር፱፡ ፵፯) ።

አንቈረ፤ አነቈረ፤ አስነቈረ፡ አስቈፈረ ። አወጣ፡ ጨለጠ፡ አነቀረ፤ አጠፋ፡ አስጠፋ፡ አሳወረ ። አንቈረቶሙ፡ እከዮሙ ። አው፡ አንቁረ፡ ዐይኖ፡ (ጥበ፪፡ ፳፩ ። ገድ፡ ተክ) ።

አንቀር፤ አንቃር፡ እንጥል፡ የላይኛው፡ ክፍል፤ የጕረሮ፡ ደጃፍ ። መቃጥን፡ ዘይሰቍር፡ አንቀሮ፡ (መጽ፡ ምስ) ። ሕንቅርትንና፡ ጎንቅርትን፡ እይ፤ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው፤ አፀና፡ ሀሖን፡ ተወራራሾች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ወደዚያ፡ ኼዱ ።

እንቁር፤ እንቁራ፤ ጥንግ፡ ፅሩር፡ (ዐማርኛ) ።

እንቄራ፤ የንብ፡ እንጀራ፡ ጠቃጠቆው፡ ከፍቱ፡ ዐይኑ፡ ስፈፉ፤ ዕጩና፡ ጕመጡ፡ ወለላው፡ የሚታቈርበት፡ እንዳንዱ፡ ጕድጓድ ። እንቈራ፡ ዘይትወለድ፡ ቦቱ፡ ንህብ፤ ወጸቃውዕኒ፡ ይትዐቈር፡ ቦቱ፡ (ጥፌ፡ ሰዋ ። አርጋ፡ ፩) ።

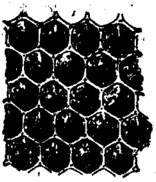

እንቄራ፡

እንቄራ፤(ጽር፡ አንኪራ)፤ አንቍራ፤ ስመ፡ ሀገር ። ቴዎዶጦስ፡ ዘእንቈራ፡ (ተረ፡ ቄር) ።

መንቈር፡(ዕብ፡ ማቆር)፤ የአዕዋፍ፡ ሾንቢ፤ ያፋቸው፡ መንጦ፡ በጥርስና፡ በከንፈር፡ ቦታ፡ የበቀለው፡ መውጊያቸውና፡ ማንቈሪያቸው፡ መጠቅጠቂያቸው፤ እንደ፡ ጥፍርና፡ እንደ፡ ማጕርጥ፡ የሰላ፡ የሾለ፡ ያሾተበ ። በቁሙ፡ የሽፍታ፡ ቀንበር፡ ረዥም፡ ባላ፤ ፀንገቱን፡ እንደ፡ ወይፈን፡ ጠምደው፡ በሥሩ፡ ይዘው፡ እየገፉና፡ እያዳፉ፡ የሚያመጡበት ።

መንቁር፡

ማንቍርት፤ በቁሙ፤ ያንገትና፡ ያገጭ፡ መገናኛ፡ ጕጡ፡ (ዐማርኛ) ።

ንቅሬስ፤ ነቀርሳ፡ ምሽሮ፤ ፈንጣጣ፡ ቂጥኝ ።

ነቀሰ፤(ዐረ፡ ነጊሰ)፤ አደፈ፤ ረከሰ፤ እድፋም፡ ጕድፋም፡ ነቃሻም፡ ኾነ ። ነቃቀሰ፤ ንቃሽ፡ አወጣ ። አጠቈረ፡ በሾኽ፡ በቀለም ። ኀተመን፡ እይ፤ ንቅሳት፡ እንዲሉ፤ ጥቍራት፡ ሲሉ ። በቁሙ፤ ቀነሰ፡ አሳነሰ፤ የዋጋ፤ ንቅጸን፡ እይ ።

አንቀሰ፤ አሳደፈ፡ አረከሰ፤ አጨማለቀ ። አስነቀሰ፤ አስጠቈረ ።

እንቃስ፤ ዐዘባ፡ ጭቃ፡ ጭቅቅት፤ እድፍ፡ ጕድፍ፡ ንቃሽ ። ይጕበእ፡ ከልብ፡ ዲበ፡ ቅያኡ፤ ወሐራውያኒ፡ ተኀዲባ፡ ዲበ፡ እንቃስ፡ (ቄር፡ ጸላ ። ፪ጴጥ፡ ፪፡ ፳፪) ።

ነቀተ፤(ነቂት)፤ በቁሙ፤ ነከተ፡ ደቀቀ፡ እንቀት፡ ኾነ ።

አንቀት፤ አንቀተ፡ አንከተ፤ አሰንቀተ።

እንቀት፤ በቁሙ፤ የገብስ፡ ክክ፡ የበሶ፡ ደቄት፡ ክርቱ፡ እንደ፡ ሩዝ፡ ያለው። እንቀት፡ አንቅቼ፡ ገንፎ፡ አገንፍቼ፡ እንዲሉ፡ (ዐማርኛ)።

ንቆት፡ ታ፤ ኒቆታ፤ (ጽር፡ ኔኽታ። ዕብ፡ ንከት)፤ ጥሩ፡ ሽቱ፡ የነጠረ፡ የተጣፈጠ፤ ክቅባ ታም፡ ዕንጨት፡ የሚወጣ፤ ወይም፡ የሽቱ፡ ቅመም፡ የጢስ፡ ዕንጨት፡ የንክተ፡ ንካታ፡ ደቃቅ፤ ንቁት፡ የን ቀተ። የሐኪም፡ መድኀኒት፤ እንደ፡ ሽቱ፡ የተቀመመ፡ የተበጀ፡ የተዘጋጀ፤ የኖረ፡ ድልብ፡ የቂየ፡ የዘገየ፡ መ ዝገብ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የቃ፡ ቤት፡ የሥዕል፡ ቤት፡ ይሉታል። ወአርአዮሙ፡ ቤተ፡ ኒቆታሁ፡ (፬ነገ፡ ፳፡ ፲፫። ኢሳ፴፱፡ ፪)።

ናቀት፤(ዐረ። ዕብ፡ ሜኒቆት)፤ የግመል፡ ጥገቶች፡ እመጫቶች፤ የሚያጠቡ፡ የሚታለቡ። አንዲ ቱን፡ ናቅ፡ ኑቅ፡ ይላል፡ (ዘፍ፴፪፡ ፲፭)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የግመል፡ ጊደር፡ ይሉታል።

ናርኤል፤ ስመ፡ ኮከብ፡ ዐቢይ፤ መጋቤ፡ ክረ ምት። ናር፡ እሳት፡ ብርሃን፤ ኤል፡ አምላክ፤ በተገናኝ፡ ብርሃን፡ አምላክ፡ (ሔኖክ)።

ናርዱ፤ ናርድ፤ (ዕብ፡ ኔርድ)፤ የሽቱ፡ ስም፤ አንድ፡ ዐይነት፡ ሽቱ፡ ቅጠሉ፡ ቡቃያው፡ ታና ናሽ፡ (ማር፡ ፲፬፡ ፫። ዮሐ፲፪፡ ፫)። ናርድ፡ የንጨት፡ ሙዳይ፤ የታነጠ፡ የተነጠጠ፡ የተሸለመ፡ የተጌጠ፡ ወ ሎዬ፡ ሥራ፡ የሽቱና፡ የቅቤ፡ ማኖሪያ። ስሙን፡ ከሽ ቱው፡ ወስዷል።

ናርዶስ፤(ጽር። ዐረ፡ ናርዲኒ። ዕብ፡ ናርዲኖን)፤ ናርዳዊ፡ ዘናርዱ፤ የናርዱ፡ ሽቱ፡ መ ረቁ፡ ቅባቱ፡ የነጠረው፡ የተጣፈጠው። ከመ፡ ናርዶስ፡ ዘጸገየ፡ በጸዐድዒድ፡ (አርጋ፡ ፪። ማሕ፩፡ ፲፪። ፬፡ ፲፫። ኩፋ፡ ፲፮)። ስማሩግዶስ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ናር ዶስ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው፤ መረግድን፡ እይ። ዘግ ቡር፡ በናርዶስ፡ (ድጓ)።

ናርዶስ፡

ነስአ፤—ወሰደ፡ ተቀበለ፤—ነሢእ፡ ነ ሥአ።

ናሴብ፤—ዘበኛ፤—ናስየብ)።

ነሲው፤ዎት፤(ነሰወ፡ ይነሱ፡ ይንሱ። ዕብ፡ ኒሳህ። ሱር፡ ናሴይ)፤ መፈተን፤ መመር መር፡ መሞከር፤ ጠባዩን፡ ትምርቱን፡ ዕውቀቱን፡ እም ነቱን፡ ዐቅሙን፡ ለማወቅ።

ነሳዊ፤ መንስው፤ የሚፈትን፡ ፈታኝ፤ መር ማሪ፡ ሞካሪ።

መንሰወ፤(ነሰወ)፤ ፈተነ፡ መረመረ፤ አስ ጨነቀ፡ ጐዳ፡ አጠፋ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በመንሰወ፡ ፈንታ፡ አመንሰወ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ይመክሩ፡ በ ቍጽር፡ ያመንስዉኒ። መንሱተ፡ ከመ፡ ያመንስዎ፡ (መዝ፡ ፴፬። ፪ዜና፡ ፺፡ ፳፪)።

አመንሰወ፤(አንሰወ)፤ አስፈተነ፤ አስሞ ከረ፤ አስጠፋ።

ተመንሰወ፤(ተነሰወ)፤ ተፈተነ፡ ተመረ መረ፤ ተጨነቀ፡ ተማቀየ፤ ጠፋ፡ ተጐዳ፤ ድል፡ ኾነ። ኢየንድገክሙ፡ ትትመንሰዉ። ኃጥእ፡ ይትመነሶ፡ በሕቢት። ኢትትመንሰዉ፡ በፍትወት፡ (፩ቆሮ፡ ፲፡ ፲፫። ሢራ፳፱፡ ፳፱። ፩ተሰ፡ ፱፡ ፭)።

ምንስው፤(ዋን፡ ዋት፡ ሱት)፤ የተፈተነ፡ ፍቱን፤ ደካማ፡ ክፉ፡ ጥፉ። ይሬስዮ፡ ለመስተጋ ድል፡ ምንስወ። ከመ፡ ምንስዋን። ነፍስ፡ ምን ሱት። ጸላእትየ፡ ምንስዋን፡ (ፊልክ፡ ፸፬። ፪ቆሮ፡ ፮፡ ፱። ዘዳ፳፰፡ ፳፭። መዝ፡ ፲፯)።

ምንሳዌ፤ መጥፋት፤ አጠፋፍ፤ ፈተና፡ ጥፋት፡ ጕዳት። አሰረ፡ ከመ፡ በግዐ፡ ዘአልቦ፡ ምንሳዌ፤ መራ ዕየ፡ ደብር፡ ዘይቀትል፡ አርዌ፡ (ስንክ፡ ኅዳር)።

መንሱት፤(ብ፡ መናስው። ዕብ፡ ኒሳ ዮን)፤ ታላቅ፡ ፈተና፤ ፍጹም፡ መከራ፤ ያልታሰበ፡ አደጋ። ኢታብአነ፡ ውስተ፡ መንሱት። ጸልዩ፡ ከመ፡ ኢትባኡ፡ ውስተ፡ መንሱት። መንሱት፡ በባሕር፡ ወ በየብስ። ወተዐገሡ፡ መናስወ፡ ሰይጣናዊተ። መና ስወ፡ ዓለም፡ (ማቴ፮፡ ፲፫። ፳፮፡ ፵፩። ዮሴፍ። ፊልክ፡ ፫። አርጋ)። ዕቅፍት፡ መሥገርት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መን ሱት፡ ይላል፡ (ማቴ፲፰፡ ፯)።

ተመናሰወ፤ ተፋተነ፡ ተፈታተነ፤ ተሟከረ፡ ተጣፋ።

ነስሐ፤(ይኔስሕ፡ ይነስሕ፤ነስሖ። ዕብ፡ ናሳሕ፤ ነቀለ)፤ ንስሓ፡ ገባ፤ ዐዘነ፤ ተጠጠተ፡ ተመ ለሰ፤ ክፉ፡ ዐመሉን፡ ተወ፡ ጠባዩን፡ ለወጠ። እስከ፡ ይኔስሕ፡ ንስሓ፡ ፍጽምተ። ነስሑ፡ እምፍኖቶሙ፡ እኩይ፤ ወእግዚአብሔርኒ፡ ነስሐ፡ እምዘነበበ። ነስሕ፡ አበሳከ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፡ ፪። ዮናፎ፡ ፲። ሢራ ፲፯፡ ፳፭)። በነስሐ፡ ፈንታ፡ ተነስሐ፡ ተናስሐ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ተነሳሕያን። ገብኡ፡ ውስተ፡ ዓለም፡ ወአውሰቡ፤ ወእምድኅረ፡ ውእቱ፡ ተና ስሑ፡ ወነስሑ፡ (ፊልክ)። ተነስሑ፡ እስመ፡ ቀርበት። ተነሲሖ፡ (ማቴ፬፡ ፲፯። ኪዳ)።

ነሳሒ፤(ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ ንስሓ፡ ገቢ፤ ተጸጻች፡ ተመላሽ፡ ራሱን፡ በራሱ፡ ወይም፡ በቄስ፡ የሚወቅሥ፡ የሚከስ፡ በደሉን፡ የሚያፈስ። ይ ቁም፡ ምስለ፡ ነሳሕያን፡ (ፈ፡ መ፡ ፬፡ ፪። ዲድ። አፈ፡ ተ፴፩)።

ንሱሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ስሕት) ፤ ንስሓ ፡ የገባ ፤ ያዘነ ፡ የተጠጠተ ፤ ከክፋቱ ፡ የተመለሰ ። ውእቱ ፡ ንሱሕ ፡ በእንተ ፡ ኀጣይኢሁ ። መብልዑ ፡ ለንሱሕ ፡ አልቦ ፡ ዘእንበለ ፡ ኀብስት ፡ ወጼው ፡ (ፊልክ ፡ ፻፸፩ ። ቀሌ) ። ቍጡ ፡ ብስጩ ፤ የጠላውን ፡ ሥራ ፡ መልሶ ፡ የሚ ወድ ፡ (፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፩ ፡ ፳፪) ። ወይም ፡ ተስፋ ፡ ቈርጦ ፡ ራሱን ፡ የሚገድል ፡ የሚጐዳ ፤ እንደ ፡ ይሁዳ ። ኢትኩን ፡ ንሱሐ ፡ ላዕለ ፡ ዘኀለፈ ፡ ግብር ፡ (ቀሌ) ።

ንሳሔ ፤ (ሕያት) ፤ መነስሕ ፡ ንስሓ ፡ መግ ባት ፤ ጥጠታ ፡ ምለሳ ፤ ንስሓ ፡ አገባብ ፡ አመላለስ ፤ ንሱ ሕነት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ንስሓ ፤ (ሓት) ፤ በቁሙ ፡ ሐዘን ፡ ጸጸት ፡ ቍ ጭት ፡ ምላሽ ፤ መቀጮ ፡ ቅጣት ፡ ቀኖና ፡ የኀጢአት ፡ ካሳ ። እምድኅረ ፡ ሞት ፡ አልቦ ፡ ንስሓ ። መፍትው ፡ ይትወከፉ ፡ ንስሓሆሙ ፡ ለእለ ፡ ተመይጡ ። ንስሓ ፡ ፍጽምት ። ሀብዎ ፡ ንስሓ ፡ ተስዐተ ፡ ሱባዔ ፡ በኀብ ስት ፡ ወማይ ፡ እስከ ፡ ተስዐቱ ፡ ሰዓት ፡ (ዲድ ፡ ፴ና ፡ ፮ ። ፈ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፲፫ ። ቀሌ) ። በመሥገርት ፡ ፈንታ ፡ ንስሓ ፡ ይላል ፡ (ምሳ፳ ፡ ፳፭) ።

አንስሐ ፤ አሳዘነ ፡ አስቈጨ ፤ አስጠጠተ ። ኢያ ኔስሐኒ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፰) ።

ነሲኅ ፤ ኆት ፤ (ነስኀ ፡ ይነስኅ ፡ ይን ሳኅ) ፤ መከርፋት ፤ መቀርናት ፡ መግማት ፡ መበሽቀጥ ፤ ከደዌ ፡ ከርስሐት ፡ የተነሣ ። ነጽሖን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ አፍ ራሽ ፡ ነው ።

ንስኀት ፤ ከርፋት ፡ ቅርናት ፤ ግማት ፡ ክፉ ፡ ሽታ ፡ የሚጐፈንን ፡ የሚያስቅቅ ። እሬኢ ፡ ንስኀተ ፡ ሥ ጋየ ፡ ከመ ፡ ብኀባኄ ፡ አንበሳ ። ወየዐርግ ፡ ንስኀቱ ፡ (ኢዮ፮ ፡ ፯ ። ዮኤ፪ ፡ ፳) ።

ነሰየ ፤ (ዐረ ፡ ነሲየ) ፤ ረሳ ፡ ዘነጋ ፤ ከልቡ ፡ አጠፋ ። ናሕሰየ ፡ ከነሐስና ፡ ከነስየ ፡ ከኹለቱ ፡ ሥር ፡ የወጣ ፡ ነው ፤ ንሒስን ፡ እይ ።

ናሴብ ፤ (ዕብ ፡ ንጺብ) ፤ ወታደር ፡ ጭፍራ ፡ ዘበኛ ፤ ከተማ ፡ ጠባቂ ፡ ሹም ። ምስጢሩ ፡ መቆም ፡ ነው ፤ ዐምድና ፡ ሐውልትም ፡ ያሳያል ። ህየ ፡ ሀሎ ፡ ናሴብ ፡ ኢሎፍላዊ ፡ (፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፭) ።

ነሲክ ፤ ኮት ፤ (ነሰከ ፡ ይነስክ ፡ ይንስክ ። ዕብ ፡ ናሻኽ ። ሱር ፡ ንካስ) ፤ መንከስ ፤ በጥርስ ፡ መያዝ ፡ መውጋት ፡ ማሳመም ፤ መንጨት ፡ መበጨቅ ፡ መዘብተር ፤ መጋጥ ፡ መግመጥ ፡ ማልገጥገጥ ። አሕቲ ፡ አርዌ ፡ ምድር ፡ ነሰከታ ፡ ውስተ ፡ ልባ ፡ ወአሕቲ ፡ ውስተ ፡ ገቦሃ ። ከመ ፡ ኢይንስክ ፡ ሰኰና ፡ እገርየ ። ይንስክዎ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፭ ። ኀዳ፳ ። ዮሴፍ) ።

ነሳኪ ፤ መንስክ ፤ የሚነክስ ፡ ነካሽ ።

መንሰክ ፤ (ብ ፡ መናስክ) ፤ መንከሻ ፤ መን ጋጋ ፡ ክራንቻ ፡ ጥርስ ።

ተነስከ ፤ ተነከሰ ። ዘእምአርዌ ፡ ምድር ፡ ተ ነስከ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳ ። ዘኍ፳፩ ፡ ፰) ።

ንሱክ ፤ (ካን ፡ ካት ፡ ስክት) ፤ የተነከሰ ፤ በ ጥርስ ፡ የተወጋ ፡ የቈሰለ ።

ንስከት ፤ መንከስ ፤ መነከስ ፡ አነካከስ ፡ ንክሻ ። ኀልቁ ፡ በንስከተ ፡ አራዊተ ፡ ምድር ። ንስከተ ፡ አን በጣ ፡ ወጽንጽንያ ። መካነ ፡ ንስከት ፡ (ጥበ፲፮ ፡ ፭ ፡ ፱ ። መ ፡ ፈ) ።

ተናሰከ ፤ ተናከሰ ፡ ተነካከሰ ፡ ተባላ ። እንዘ ፡ ይትናሰኩ ፡ በበይናቲሆሙ ። ትትባልዑ ፡ ወትትና ሰኩ ፡ (ሔኖ፹፱ ፡ ፲፭ ። ገላ፭ ፡ ፲፭) ።

አስተናሰከ ፤ አናከሰ ፤ አባላ ፡ አጣላ ። ከመ ፡ ያስተናስኮሙ ፡ ሊደቂቃ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ኔሳን ፤—የወር ፡ ስም ፡ ሚያዝያ ፤—ነ የሰ ።

ነስነሰ ፤ (ተቀ ፡ ግ ። ነሲስ ፡ ነሰ) ፤ ነሰነሰ ፤ ረጨ ፡ በተነ ፡ ፈነጠቀ ፤ አዘነመ ፡ አረበረበ ፤ አጠጣ ፡ አ ረካ ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ነሲስ ፡ ነው ፤ ለኻሩትና ፡ ለጭ ራም ፡ ይኸናል ። ነስነስኩ ፡ ምስካብየ ፡ መጽርየ ። ይነ ስንሱ ፡ ጽድቀ ፡ ደመናት ። ነስነሱ ፡ ላዕሌሁ ፡ ብዙ ኃተ ፡ ዕፍረታተ ። ነስነሳ ፡ ማየ ። በእንተ ፡ ማያተ ፡ አፍላግ ፡ ከመ ፡ ያዕርግ ፡ ማያተ ፡ ወይነስንስ ፡ ው ስተ ፡ ዙሉ ፡ ገጸ ፡ ምድር ፡ ለጽሙኣን ። ዘነስነስከ ፡ ምሕረተከ ፡ በመዋዕለ ፡ ሙሴ ፡ ከማሁ ፡ ነስንስ ፡ ም ሕረተከ ፡ ላዕሌነ ፡ (ምሳ፯ ፡ ፲፯ ። ኢሳ፵፭ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፱ ። ሄርማ ። ቄድር) ። ሮሐን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ነስናሲ ፤ መነስንስ ፤ የሚነሰንስ ፡ ነስናሽ ፤ ጭራ ፡ ያኸ ፡ ባለጭራ ።

መነሳንስት ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፡ መነሳንስ ፤ መራውሕ ፡ የሐር ፡ ፈትል ፡ እንደ ፡ ጭራ ፡ ኹኖ ፡ የተ ሠራ ፡ የተቈነነ ፡ ባለወርቅ ፡ እጀታ ። በዛቲ ፡ ዕለት ፡ አዕ ረፈ ፡ አባ ፡ ኖብ ፡ በዓለ ፡ መነሳንስት ፡ ዘወርቅ ፤ ሰላም ፡ ለኖብ ፡ መነሳንስቲሁ ፡ ዘወርቅ ፤ ሰዳዴ ፡ አራዊት ፡ ደቃቅ ። ይትቀነዩ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ነጋሚ ፤ ወመነሳንሳ ትኒ ፡ ዘሐሪር ፡ ገብሩ ፡ ሎቱ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

መነሳንስት ፡

ተነስነሰ ፤ ተነሰነሰ ፤ ተረጨ ፡ ተረበረበ ፤ ሽቱው ፡ በልብስ ፡ ልብሱ ፡ በሽቱ ።

ንስኑስ ፤ የተነሰነሰ ፤ የተረጨ ፡ በት ። መዐዛ ፡ ጽጌ ፡ ውስቴታ ፡ ንስኑስ ፡ (ድጓ) ።

ነሲቅ ፤ ቆት ፤ (ነሰቀ ፡ ይነስቅ ፡ ይንስቅ ። ዐረ ፡ ነሰቀ ። ዕብ ፡ ናሻቅ ፤ ሳመ) ፤ መስደር ፡ መ ደርደር ፤ ማስተካከፍ ፡ መግጠም ፡ ማሳሳም ፤ መጥረብ ፡

መውቀር፡ ማንካ፡ መቅረጥ፤ የደንጊያ፡ የንጨት። ነስከግና፡ ወስቀን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ናቸው።

ተንስቀ፤ ተሰደረ፡ ተደረደረ፤ ተላለፈ፡ ተጋጠመ።

ንሱቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ስቅት)፤ የተጠረበ፡ የተወቀረ፤ የታነጠ፡ የተቀረጠ፤ ስድር፡ ድርድር። ዘቀሙ፡ ስሳ፡ በእመት፡ ወንድቅ፡ በእብን፡ ንሱቅ፡ (ዕዝ፮፡ ፳፬)። በንሱቅ፡ ፈንታ፡ ምሱቅ፡ ውሱቅ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው።

ንስቀት፤ መግጠም፡ ማጋጠም፤ የከንፈር፡ የጠርዝ።

ነስረ፤ (ዕብ፡ ናሻር)፤ ነሰረ፤ ወረደ፡ ወደቀ፡ ተወረወረ፤ በፈቃዱ።

ንስር፤ (ብ፡ አንስርት። ዕብ፡ ኔሼር። ሱር፡ ኒሽራ። ዐረ፡ ኒስር)፤ በቁሙ፤ ታላቅ፡ ነጣቂ፡ አሞራ፡ ርቆ፡ መጥቆ፡ የሚኼድ፤ ዐይን፡ ጥሩ። ጥሑንስ፡ ስራፊ፡ ንጉሥ፡ አዕዋፍ፡ ንስር። ኦ፡ ንስር፡ ዘአሙር፡ በብርሃን፡ አዕይንቲከ። ዝኩአ፡ ንስር፡ ቀቢይ። ንስር፡ ኔኪሩር፡ (ስንክ፡ የካ፴። ተረ፡ ባሮ። ሕዝ፲፯፡ ፫። ማር፡ ይሥ። ማቴ፳፬፡ ፳፰)።

ንስር፡

ንስር፤ በቁሙ፤ ነዝር፡ ያፍንጫ፡ ደም፤ ነዝረን፡ እይ። የበሰለ፡ ፍሬና፡ ቅጠል፤ ሳይነኩት፡ የሚወርድ፡ የሚወድቅ።

አንሰረ፤ አነሰረ፤ አስነሰረ፤ ንስር፡ አደረገ፤ ንስር፡ አሰኘ።

ተአንሰረ፤ ንስር፡ ኾነ፤ ንስር፡ ተባለ። ተአንስሮትየ፡ (አዋል)።

ኔስራ፤ (ጽር፡ ኔሳራን። ዕብ፡ ኔዕጻር። ዐረ፡ መሕጹረን)፤ ደጀ፡ ጠኒ፤ ከሰው፡ ተለይቶ፡ ብቻውን፤ የቀረ፤ ለጸሎት፡ ለመሿዕት። ወሀሎ፡ ህየ፡ ኔስራ፡ ቅድመ፡ እግዚ። ሕጹረ፡ ዕጉት፡ ክሉእ፡ ጽኑሕ፡ ማለት፡ ነው። (፩ነገ፡ ፳፩፡ ፯)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ በታ፡ ስጉን፡ ይሉታል።

ንስራኒ፤ (ዐረ፡ ንጽራኒ። ዕብ፡ ኖጽሪ)፤ ክርስቲያናዊ፡ በናዝ(ጽ)ሬዊው፡ መሲሕ፡ በየሱስ፡ ያመነ፤ ናዝሬትን፡ እይ። ንስራኒ፡ ክነ፡ ስምዐ፡ (አዋል)። በንስር፡ ዘይቤ፡ ሲፈቱት፡ ግን፡ ንስራዊ፡ ዘንስር፡ ያሰኛል።

ነሲስ፤ ሶት፤ (ነሰ፤ ነሰሰ፡ ይነስስ፡ ይንስስ። ዕብ፡ ኖሴስ፤ ሂትኖሴስ)፤ ማጌጥ፡ መጌጥ፤ መሆንስንስ፤ ነስ፡ ነስ፡ ማለት፤ መወዛወዝ፡ መንቀሳቀስ። ሶሰወኛ፡ አንሶሰወን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። ማመልከት፤ ታምራት፡ ምልክት፡ ማድረግ። ኔሳንን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ነሰሳው፤—ምልልስ፤—ሶሰወ።

ናስታ፤—መጋቢያ፤—ነሠተ፡ ናሥታ።

ኔስታሊ፤—የንሐስ፡ እባብ፤—ኔስ፡ ነየሰ።

(ጥት) **ነት**፤ (ቅብጥ፡ ናት)፤ ቀይ፡ ቀለም፤ የቀይ፡ ቀለም፡ ዘፍ፤ ፍሬው፡ ቅጠሉ፡ ቀይ፡ ቀለም፡ የሚኾን። በቁሙ፡ ነትዕ፡ ቀይ፡ ቁርበት፡ ዐረብ፡ አንቀልባ፤ በንት፡ ቀለም፡ የተነከረ፡ ቀይ፡ ቀለም፡ የገባ፤ ልብስ፡ ፈትል። ኳኳ፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (ዘፀ፳፭፡ ፭። ፳፮፡ ፩፡ ፴፩። ፳፰፡ ፭፡ ፰፡ ፲፩)።

ነቲግ፤ ጎት፤ (ነትገ፡ ይነትግ፡ ይንትግ። ወተገ፤ ነሠገ)፤ መንተግ፤ ተግ፡ ማለት፡ መቆም፡ መገታት፤ መቈረጥ፡ መቅረት፤ ማነስ፡ መጕደል፡ መቅለል፤ ጥቂት፡ መኾን። ወተገንና፡ ነሠገን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎሮች፡ ናቸው። ርቱዕ፡ ይንትጉ፡ እለ፡ የሀውኩክሙ። ነትገ፡ ማይ። ኢነትገ፡ አንብዐየ። ለዘነትገ፡ ትክትሃ። መዋዕል፡ አኀዙ፡ ይንትጉ፡ እምዐሠርቱ፡ ወተስዐቱ፡ ኢየቤልዩ። እምውስቴትሙ፡ ኢይትከሀል፡ ነቲግ፡ (ገላ፭፡ ፲፪። ዘፍ፰፡ ፫። ግብ፳፯፡ ፴፭። መ፡ ፈ። ኩፋ፡ ፳፫። መክ፫፡ ፲፬)። በንትገ፡ ፈንታ፡ ተንትገ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ዘፍ፰፡ ፩፡ ፭፡ ፯፡ ፲፩)።

ንቱግ፤ (ጋን፡ ጋት፡ ትግት)፤ ያነስ፡ የጐደለ፤ ጐደሎ፡ ሕጹጽ። ኢንቱግ፡ ወኢብዑድ፡ እምህላዌሁ። ደለወከ፡ እግዚ፡ ወረከበከ፡ ሕጹጸ፡ ወንቱገ። ኩሉ፡ ምሉኣነ፡ ወአከ፡ ንቱጋነ፡ (መጽ፡ ምስ። ዮሴፍ። ግንዘ)።

ንትገት፤ ማነስ፡ መጕደል፤ አጕዳደል፡ ጕድለት፡ ጐደሎነት፤ ሕጸጽ፡ ጕዳይ፡ (ሲኖዶ)።

ኑታጌ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ኢይትሌዐሉ፡ በፍድፋዴ፡ ወኢየሐጽጹ፡ በኑታጌ። ኢሀሎ፡ ኑታጌ፡ ስብሐት፡ ላዕለ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ። ይሜህር፡ ኑታጌ፡ እምጠባይዕ፡ (መጽ፡ ምስ። ያዕ፡ ዘእል)።

—፤ መቅረት፤ መታጐል። ሰላም፡ ለቀመቱ፡ ዘአልቦ፡ ኑታጌ፡ እስከ፡ ተመሰለ፡ እግሩ፡ ከመ፡ እግረ፡ ነጌ፡ (ስንክ፡ የካ፳፭)።

ንትግ፤ ንትጋ፤ (ብ፡ ንትጋት)፤ ሕጸጽ፡ ጕዳይ፡ ቅሬታ። ከመ፡ ይምላእ፡ ስብሐቲሁ፡ ውስተ፡ ንትገ፡ ዚኣከ። ወልድ፡ መላኢ፡ ንትጋ። አፍቅርኒ፡ እንበለ፡ ንትጋ። ንትጋት፡ (መቃ፡ ገ፳፫። ጥበ፡ ጠቢ። ደራሲ። ፊልክ፡ ፪ቆሮ፡ ፰፡ ፲፬)።

አንተገ፤ አሳነሰ፡ አጕደለ፤ አስቀረ፡ አስታጐለ፤ ቈረጠ፡ አቋረጠ፤ አቆመ። ያነትጉ፡ ወይዌስኩ። ኢታ

ንትግ ፡ እምኔሁ ፡ ቃለ ። አንተትኑ ፡ ሐኒጸ ፡ ሀገር ። ኢያ ንትትኑ ፡ እንዘ ፡ ይሴብሑ ፡ (ኪዳ ። ኤርምር ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ኪዳ) ።

ትንታግ ፤ (ጋት) ፤ በቁሙ ፤ ከፋይ ፡ ትኳሽ ፡ ትርኳሽ ፤ ባንድ ፡ ወገኑ ፡ እሳት ፡ የበላው ፡ ያጕደለው ፡ የእሳት ፡ ትራፊ ፡ ዕንጨት ። ከመ ፡ ትንታግ ፡ ዘአውፅ እዎ ፡ እምእሳት ። ትንታገ ፡ እሳት ። በብዝኃ ፡ ትን ታጉ ፡ ለእሳት ፡ ይበዝኃ ፡ ፍሕሙ ። ትንታጋት ፡ ዕ ፀው ፡ እለ ፡ ይጠይሱ ፡ (ዘካ ፡ ፪ ። ዓሞ ፬ ፡ ፲፩ ። ሚራ ፲፩ ፡ ፴፪ ። ኢሳ ፡ ፬) ።

ተንተገ ፤ ተተገ ፤ ተኰሰ ፡ ለኰሰ ፡ ቈሰቈሰ ፡ ተረ ኰሰ ፤ በከፋይ ፡ መቃ ። ተቈጣ ፡ ቱግ ፡ ትንትግ ፡ አለ ፡ ተ ቃጠለ ፤ እሳቱ ፡ ወይም ፡ ሰዉ ።

ኖትያ ፤—መርከበኛ ፤—ነወተ ።

ነቲን ፤ (ነተነ ፡ ይነትን ፡ ይንትን ። ዕብ ፡ ናታን) ፤ መስጠት ፡ ማበርከት ፤ ማሲያዝ ፡ ማስ ጨበጥ ፡ ማስረከብ ፤ ዋጋን ፡ ዕዳን ፡ ጨርሶ ፡ መክፈል ። መተንን ፡ እይ ።

ተንትኖ ፤ ተሰጠ ፤ ተናኘ ፡ ተሰጭ ፡ ኾነ ።

ተንተነ ፤—ተፍገመገመ ፤—ተኒን ፡ ተነ ።

ናታኒም ፤ (ጽር ፡ ናቲንም ። ዕብ ፡ ንቲ ኒም) ፤ ንቱናን ፤ ውሁባን ፡ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ የተሰጡ ፡ የግዜር ፡ አገልጋዮች ፤ እስራኤል ፡ ያይደሉ ፡ አሕዛብ ፡ የገባዖን ፡ ሰዎች ፡ (ኢያ፱ ፡ ፳፪ ፡ ፳፫ ፡ ፳፯) ። በናታኒም ፡ ፈንታ ፡ ንቱናን ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ኹሉ ፡ ናቲኒም ፡ ናታ ናውያን ፡ ናቲናውያን ፡ ናትናውያን ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዕዝ፪ ፡ ፷ ። ፯ ፡ ፯ ። ፰ ፡ ፲፯ ፡ ፳) ። ናታናውያን ፡ ማለት ፡ ግን ፡ የናታን ፡ ወገኖች ፡ ያሰኛል ፡ (፪ነገ ፡ ፯ ፡ ፪) ።

አስተንተነ ፤ አስተነነተ ፤ ይህ ፡ ለዚህ ፡ አለ ፤ ዐሰበ ፡ ተጋ ፡ ተወዘወዘ ፡ በሐሳብ ፡ ተያዘ ፤ ለመስጠት ፡ ለመ ርዳት ፡ ለማገልገል ። በርከ ፡ ደበ ፡ እለ ፡ ያስተነትኑ ፡ በዕ ጣን ፡ ወቍርባን ። ለተልእኮ ፡ ምሥዋዕ ፡ ዘጽሒቀ ፡ ወዘአስተንተነ ። እንዘ ፡ ያስተነትኑ ፡ ኵነተሙ ፡ ዘን ለፈ ፡ ወለዘኒ ፡ ይመጽእ ፡ (ቅዳ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፰ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

—፤ አሳሰበ ፤ አተጋ ፡ አገበረ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። እለ ፡ ይገብሩ ፡ ትርፍተ ፡ በሥጋቲሆሙ ፡ ባሕቲቶ ፡ ወኢያስተንትኑ ፡ ነፍሳቲሆሙ ፡ ውስተ ፡ ተጋድሎተ ፡ ኅሊናት ፡ ኢይበጽሑ ፡ ኀበ ፡ ንጽሐ ፡ ልብ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፹፯) ።

ነቲዕ ፤ ዖት ፤ (ነትዐ ፡ ይነትዕ ፡ ይን ታዕ ። ዕብ ፡ ናቶዕ ፡ ሂናቴዕ ፤ ከሥሩ ፡ ፈለሰ ፡ ተነቀለ) ፤ መሸሽ ፡ መሮጥ ፤ መኰብለል ፤ ለማምለጥ ። ከመ ፡ ዘይነትዕ ፡ በውስተ ፡ ቀትል ። ነትዑ ፡ እምቅ ድመ ፡ ገጹ ። ወይነትዑ ፡ ሰብእ ፡ ይእቲ ፡ ብሔረ ፡ (ሚራ፴ ፡ ፯ ። ኢያ፯ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፲ ፡ ፲፱) ። መተከል ፤ መዘርጋት ፤ የድንኳን ፡ የጥላ ። መቅላት ፡ ንት ፡ መኾን ፡ ቀይ ፡ ቀለም ፡ መግባት ፤ የቍርበት ።

አንትዐ ፤ አሸሸ ፡ አሸነፈ ፤ ነዳ ፡ አባረረ ። ኦ ሐዱ ፡ ያነትዖሙ ፡ ለዐሠርቱ ፡ ምእት ። አንትዐ ፡ አፅ ራረ ። አንትዕዎሙ ፡ ወተሰውዎሙ ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፴ ። አፈ ፡ ተጽ፯ ። ዮሴፍ) ። ተከለ ፡ ዘረጋ ፤ ወጠረ ፡ ገተረ ። አቀላ ፡ ዘኸኸን ፡ እንተ ፡ ንት ፡ አገባ ።

ንትዕ ፤ (ብ ፡ አንትዕት) ፤ ሽሽት ፤ ሩጫ ፤ ኵብለላ ። በቁሙ ፡ ንት ፡ ቀይ ፡ ቍርበት ፤ የድንኳን ፡ ል ብስ ። አንትዕት ፡ ዘማእሰ ፡ በግዐ ፡ (ዘፀ፴፮ ፡ ፲፰) ።

ነተፈ ፤ (ነቲፍ ። ነቀፈ ፤ ነጸየ ፤ በጸለ) ፤ አነተበ ፤ ነጨ ፡ በጨቀ ፤ ቈረጠ ፡ በጠሰ ፤ ቀማ ፡ መነተፈ ። እለ ፡ ይነትፉ ፡ በመጥባሕት ፡ ልሳኖሙ ፡ ሥጋ ፡ ቢ ጸሙ ። ዘማእሰረ ፡ ኀጢአት ፡ ይነትፍ ፡ ተአሰረ ፡ በአጽርቅት ። ወለአዕዋፍሰ ፡ ኢነተፎን ፡ (ሥር ፡ ጸሎ ። መጽ ፡ ምስ ። ኩፋ ፡ ፲፱) ።

ተነትፈ ፤ ነተበ ፤ ተነጨ ፡ ተበጨቀ ፡ ተበጫ ጨቀ ። አብድ ፡ ኢይማየጥ ፡ እሣእኒ ፡ እስከ ፡ ይትነ ተፍ ፡ እገሪሁ ። ወተነትፈ ፡ ሥጋሆሙ ፡ (ፈላስ ፡ ገፃ ። ስንክ ፡ ሐምሌ) ።

ንቱፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ትፍት) ፤ የነተበ ፡ ንትብ ፤ የተነጨ ፡ የተበጨቀ ፤ ጭርጥርጥ ፡ ብጥስጥስ ።

ንትፈት ፤ መነጨት ፤ መነጨት ፤ እንጫጭ ፡ እ ቈራረጥ ፤ ቈረጣ ፡ ብጠሳ ፤ ንጥቂያ ፡ ቅሚያ ፤ ንጭታት ። ንትፈተ ፡ ሥጋሁ ፡ በንጹን ፡ (ስንክ ፡ መጋ፯) ።

ንታፌ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ወንታፌ ፡ ሎቱ ። ብ ዕል ፡ ይትሀጕል ፡ በንታፌ ፡ እኩይ ፡ (መክ፪ ፡ ፳፫ ። ፭ ፡ ፲፫) ።

ነትረ ፤ (ነቲር ። ዕብ ፡ ናታር ፤ ዘለለ ፡ ታወከ) ፤ ነተረ ፤ ጐረጠ ፡ በሰለ ፤ የጠላ ፡ የወጥ ። ነጥ ረን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ንቱር ፤ (ላቲን ፡ ናቱር ፡ ራ ፤ ባሕርይ ፡ ጠባይ ፡ ፍጥረት) ፤ የነተረ ፡ የጐረጠ ፤ ጥሩ ፡ ብርቱ ።

ናቱሪም ፤ (ዕብ ፡ ታኡሪም) ፤ አቶሮች ፤ ቤት ፡ ልሔሞች ፡ የማይ ፡ ቤቶች ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ አንባሻ ፡ ይሉታል ። ማኅፈደ ፡ ናቱሪም ፡ (ነሐ፫ ፡ ፲፩) ።

ሠ

ሠ ፤ ፲፱ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ሠውት ፤ ቍጥሩ ፡ ስሳ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ (ሠ—፷) ስሳ ፤ ወይም ፡ ሥልሳ ፡ ይባላል ፤ ሠለስንና ፡ ሰደስን ፡ እይ ። ጸሐፍት ፡ ግን ፡ ንግሠ ፡ የሚጣፍ ፡ በርሱ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስሙን ፡ ንጉሥ ፡ ይሉታል ። በዐረብና ፡ በዕብራይስጥ ፡ አንዱ ፡ ኅርመት ፡ ፊደል ፡ ሠ ፡ በንቍጣ ፡ ምክንያት ፡ ሲን ፡ ሺን ፡ እንዲባል ፡ በጥንታዊም ፡ ግእዝ ፡ ሰና ፡ ሸ ፡ የሚባል ፡ ይህ ፡ ሠውቱ ፡ ሠ ፡ እንጂ ፡ ሳቱ ፡ ሰ ፡ አይደለም ። ሳቱ ፡ ሰ ፡ ግን ፡ እንደ ፡ ሳምኬት ፡ ሰ ፡ በስምና ፡ በመልክ ፡ ተለይቶ ፡ ተራውና ፡ ቍጥሩ ፡ ሳይፋለስ ፡ ስሳንቱን ፡ ሳይለቅ ፡ ሰ ፡ ብቻ ፡ ኹኖ ፡ ሰ ፡ ከመባል ፡ በቀር ፡ እንደ ፡ ሠውት ፡ ሠ ፡ ሸ ፡ መባል ፡ የለውም ፤ አልንበረውም ። ፪ ፡ ዐይንት ፡ ሠ ፡ ሰ ፡ በግእዝ ፡ በሱርስት ፡ በዕብራይስጥ ፡ እንጂ ፡ በዐረብ ፡ የለም ፤ ጻዴ ፡ ግን ፡ ሳድ ፡ እየተባለ ፡ እንደ ፡ ሰ ፡ ይጠራል ፤ ለሠና ፡ ለጸ ፡ ከመልክ ፡ በቀር ፡ የድምጥ ፡ ልዩነት ፡ የላቸውም ። ሸ ፡ ደግሞ ፡ በቅብጥ ፡ እንጂ ፡ በጽርእ ፡ አይገኝም ፤ ከግእዝም ፡ ጽርኣዊው ፡ ሰላማ ፡ መጻሕፍትን ፡ ከጽርእ ፡ ወደ ፡ ግእዝ ፡ ሲመልስ ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ አውጥቶት ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ በግእዝ ፡ ቃላት ፡ ውስጥ ፡ መጣፉና ፡ መነገሩ ፡ ቀርቷል ። ይኸውም ፡ ሲታወቅ ፡ ዕብራይስጥና ፡ ዐረብ ፡ ሱርስትም ፡ ሸ ፡ የሚሉትን ፤ ይልቁንም ፡ ዐረብ ፡ በሺን ፡ የሚጥፈውን ፤ ዲልማን ፡ ለይቶ ፡ በሠውት ፡ ጥፎታል ። (ዐረብ) ፡ ሸዐ ፡ ሸሐጸ ፡ ሸረበ ፡ ሸረዐ ፡ ሸረጸ ፡ ሸረቀ ፡ ነገሸ ። ሤበ ፡ ሥሐጸ ፡ ሠረበ ፡ ሠርዐ ፡ ሠረጸ ፡ ሠረቀ ፡ ነግሠ ። የሳቱ ፡ ሰን ፡ ፍች ፡ እይ ።

ሥኢብ ፤ በት ፤ (ሥእበ ፤ ሠአበ ፡ ይሥእብ ፡ ይሥአብ ። ሱር ፡ ወዕብ ፡ ሣኤብ) ፤ ማደፍ ፤ መርከስ ፤ የሩካቤ ፡ የሕልመ ፡ ሌሊት ፡ የገቢስ ፡ በድን ። ወሰእመ ፡ ሐለመ ፡ ኢይስቀጽስ ፡ አንስተ ፡ ኢይቅረብ ፡ ወኢይትከነስኒ ፤ ወአኮ ፡ ዘሥእበ ፡ አላ ፡ በእንተ ፡ ክብረ ፡ ምሥዋዕ ፡ (ኪዳ ፡ ገ፲) ።

ተሣአበ ፤ ተዳደፈ ፤ ተራከሰ ፤ ተረካከሰ ።

ሥኡብ ፤ (በን ፡ ባት ፡ እብት) ፤ ያደፈ ፤ የተዳደፈ ፤ እድፋም ፡ ርኩስ ፡ (ዘሌ፲፭ ፡ ፲፯ ። ፲፰ ፡ ፴፪ ። ሕጌ፪ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፴፪) ። ቤትኩ ፡ ሥኡብየ ። እመ ፡ ቦ ፡ ሥኡብ ፡ ወዘኢኮነ ፡ ንጹሐ ። ርኩስ ፡ ወሥኡብ ፡ ውእቱ ። ሥኡባነ ፡ ነፍስ ፡ (መቢ፪ ፡ ፱ ። ቅዳ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፱) ።

ሥእበት ፤ (ታት) ፤ ማደፍ ፡ መርከስ ፤ ርኵስት ፡ ርስሐት ፤ እድፍ ። ዘኢኮነ ፡ ንጹሐ ፡ እምነ ፡ ሥእበቱ ፡ ዘሌሊት ። አልቦቱ ፡ ሥእበት ። ዘበሥእበት ፡ (ዘዳ፳፫ ፡ ፲፩ ። ዕብ፲፫ ፡ ፱ ። ቀሌ) ።

ሥእነ ፤ — ሰነ ፡ ተሳነ ፤ — ስኢን ፡ ስእነ ።

ሥእነ ፤ ሠአነ ፤ (ሰንአ ። ዕብ ፡ ሳአን) ፤ ቶማማ ፤ ለበሰ ፤ እግሩን ፡ ከመጫሚያ ፡ ስካ ፡ አገባ ፡ አዋደደ ፡ አስማማ ። ሰንአን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሥእነ ፡ ፈንታ ፡ ተሥእነ ፡ ተሠአነ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ቱሥእኑት ። አሣእኒሃ ። ተሠአን ፡ አሣእኒከ ። ተሥኢነክሙ ፡ ኅይለ ፡ ወንጌል ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፬ ። ግብ፲፪ ፡ ፰ ። ኤፌ፮ ፡ ፲፭) ።

አሥአነ ፤ አስተሥ(ሠ)አነ ፤ አጫማ ፤ ጫማ ፡ አለበሰ ፤ አስለበሰ ። አልበስዎሙ ፡ ወአሥአንዎሙ ፡ እምበርበረ ፡ ዚአሆሙ ። አግበረ ፡ ሎቱ ፡ አሣእነ ፡ ዘንጹን ፡ ወአስተሥአንዎ ፡ ለቅዱስ ። ገብሩ ፡ ሎቱ ፡ ቅትራተ ፡ ዘብርት ፡ ወአስተሠአንዎ ፡ እስከ ፡ ሰረረ ፡ ቅትራት ፡ ውስተ ፡ እግሪሁ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፭ ። ድጓ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፱) ።

ተሥእነ ፤ ተለበሰ ፤ ተሰካ ፡ ገባ ፤ ተዋደደ ፤ ጫማው ።

ተሣአነ ፤ ተሳካ ፤ ተስማማ ፤ ተዋደደ ፤ ጫማውና ፡ እግሩ ።

ሥኡን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ እንት) ፤ የተጫማ ፤ ጫማ ፡ የለበሰ ፤ ወይም ፡ የተለበሰ ። ሥኡናን ፡ እገሪሆሙ ፡ ወግልቡባን ፡ አርእስቲሆሙ ፡ (ታምረ ፡ ማር) ።

ሣእን ፤ (ብ ፡ አሣእን ። ዕብ ፡ ስአን ። ሱር ፡ ሴናእ) ፤ ጫማ ፤ መጫሚያ ፤ የውስጥ ፡ እግር ፡ ቤዛ ፤ ክፍት ፡ ወይም ፡ ኩፍ ። ፈትሒ ፡ ሣእኖ ። ከመ ፡ ይሑርዎ ፡ በአሣእን ። ዘእንበለ ፡ አሣእን ። ፍታሕ ፡ አሣእኒከ ። ቶታኔ ፡ አሣእኒ ፡ (ሩት፬ ፡ ፯ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፲፭ ። ፳ ፡ ፪ ። ዘፀ፫ ፡ ፭ ። ማር፩ ፡ ፯) ።

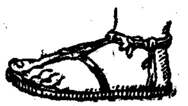

ማእን ፡

ሠብእ ፤ — ሰው ፤ — ሰቢእ ፡ ሰብአ ።

ሠብ ፤ ሠበበ ፤ (ሠቢብ ። ዕብ ፡ ሸቤብ ፤ ሻቤብ) ፤ ወጋ ፡ በሳ ፤ አሳለፈ ። ሰበረ ፡ አጐበጠ ፤ ጠመዘዘ ። ሽባ ፡ ሽቦ ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ሠብሠብ ፤ (ሰበበ ፡ ወሰዐበ ። ዕብ ፡ ሻብሼብ) ፤ ታጠረ ፡ ተከበበ ፤ ተቀዳጀ ፤ በዐጽቅ ፡ በሐረግ ፤ የሥራ ፡ የጌጥ ። ሸበሸበ ፡ አሸበሸበ ፤ ሽብሽቦ ፡ ሽብሸባ ፡ አደረገ ፤ የስፌት ፡ የማሕሌት ። ሰበበንና ፡ ወሰበን ፡ እይ ።

ሠብሣብ ፤ (ባት ። ጽር ፡ ቅርጋኒ ። ፀረ ፡ ዘንቢል ። ዕብ ፡ ሳል) ፤ ታላቅ ፡ ቅርጫት ፡ አፈ ፡ ሰፊ ፤ የጉታ ፡ ዐይነት ፡ ከዐጽቅ ፡ ከሐረግ ፡ የተሠራ ። ወአውረዱኒ ፡ በሠብሣብ ፡ እንተ ፡ መስኮት ። እምአረፍት ፤ (፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፴፫) ።

ሠብሣብ ፤—ጋብቻ ፡ ግቢ ፤—ወሰበ ፡ ሰብሳብ ።

(ተ) ሠብሐ ፤—አመሰገነ ፤—ሰብሐ ፡ ሰብሐ ።

ሠቢሕ ፤ ሖት ፤ (ሠብሐ ፡ ይሠብሕ ፡ ይሥባሕ ። ትግ ፡ ሐባ ፡ ሸብሐ) ፤ መሥባት ፡ መወፈር ፤ መደንደን ፡ ሥጋ ፡ መኾን ። ይሠብሕ ፡ መራዕይከ ። ሠብሐ ፡ ወገዘፈ ፡ ወርሕበ ። ዘሠብሐ ፡ ትጠብሑ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፳፫ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፫) ።

ሥቡሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ብሓት) ፤ የሠባ ፡ የወፈረ ፤ ወፍራም ፡ ደንዳና ። ከመ ፡ ዘእምሥቡሕ ። ሥቡሓኒሆሙ ። ልሕድ ፡ ወሥብሕት ፡ (መዝ ፡ ፷፪ ። ዘፍ፴ ፡ ፬ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፩) ።

ሥብሐት ፤ መሥባት ፡ ሥባት ፤ ሥብነት ፡ አሠባብ ፡ አወፋፈር ፡ ወፍር ፡ ድንዳኔ ።

ሥብሕ ፤ (ሓት) ፤ ሥብ ፡ ሥጋ ፡ ሞራ ፤ ትርፍ ፡ ነጭ ፡ ሥጋ ፡ ላት ። ወፍር ፡ ድንዳኔ ። ለመሥዕት ፡ የሚቀርብ ፡ ጥሩ ፡ ነገር ፡ ኹሉ ፡ ሥብሕ ፡ ይባላል ። ዘእንበለ ፡ ይጤስ ፡ ሥብሕ ። ሥብሐ ፡ ክርሥ ፡ ወሥብሐ ፡ ዙሪቱ ። ሥብሐ ፡ ሥርናይ ፡ (፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፭ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፹) ።

አሥብሐ ፤ አሠባ ፤ አወፈረ ፡ አገዘፈ ። አሥብሕ ፡ መሥዋዕተከ ። ልሙ ፡ አሥብሐ ፡ መክፈልተ ። ወአሥብሐ ፡ ኪያሃ ። አሠንዮ ፡ ሥጋ ፡ ወአሥብሖተ ፡ (ሢራ ፴፰ ፡ ፲፩ ። ዕንቅ ፡ ፲፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፩ ። አፈ ፡ ተ፲፰) ።

አሥባሒ ፤ መሥብሒ ፡ ሕ ፤ የሚያሠባ ፤ አሥቢ ፡ ቀላቢ ።

ምሥባሕ ፤ (ሓት) ፤ መሥቢያ ፡ ማሥቢያ ፡ ማድለቢያ ።

መሥብሒት ፤ (ብ ፡ መሣብሒት) ፤ ሥብ ፡ ሥጋ ፤ የሥጋ ፡ ክፍል ፡ መክፈልት ፡ ዕድል ፡ መቍነን ፤ ለዳቦና ፡ ለፍሬም ፡ ይኾናል ። እለ ፡ ትበልዑ ፡ መሣብሒተ ፡ መሥዋዕቶሙ ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፴፰) ።

ሠበጠ ፤ (ሠቢጥ ፤ ፀበጠ ፡ ተፀብጠ) ፤ ቀረበ ፡ ተዘጋጀ ፤ ዝግጁ ፡ ኾነ ፤ ለመብላትና ፡ ለመበላት ፡ የሰውና ፡ የምግብ ። ፈንታውን ፡ ያዘ ፡ ተረከበ ፤ እጅ ፡ አደረገ ፤ ለመቀኑረብ ፡ ለመጕረሥ ። ፀበጠንና ፡ ኔእን ፡ እይ ።

አሥበጠ ፤ (ትግ ፡ ሐባ ፡ የብጠ ፤ ቀለተ) ፤ አቀረበ ፡ አቀታረበ ፤ ጋበዘ ፡ አጕረሠ ፤ አሲያዘ ፡ አሰበበተ ፤ ምንቅ ፡ ሰጠ ፤ አስቋጠረ ። አልብየ ፡ ዘእሠብጦ ። ወያሠብጦሙ ፡ ለዕሙ ፡ (ሉቃ፲፩ ፡ ፮ ። ፊልክ ፡ ፫) ።

ሥባጥ ፤ ሥቡጥ ፤ ሽባጥ ፡ ሽብልቅ ፤ ሠላጤ ፡ ወሸመጥ ፡ (ፀማርኛ) ። ጕርሻ ፡ ምግብ ፤ የበለጸ ፡ የተዘጋጀ ፤ ወይም ፡ ገንዘብ ፡ የገንዘብ ፡ ምንቅ ፤ የምግብ ፡ መግቦ ። ሥበጠ ፡ መብልዕ ። ኤልያስ ፡ በልዐ ፡ ሥበጠ ፡ ኅብስት ፡ ዘወሀበ ፡ መልአከ ፡ እግዚ ፤ ወሖረ ፡ በኀይሉ ፡ ውእቱ ፡ እክል ፡ አርብዓ ፡ መዓልተ ፡ ወአርብዓ ፡ ሌሊተ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሣባጥ ፤ (ዕብ ፡ ወሱር ፡ ወዐረ ፡ ሽባጥ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ የዕብራውያን ፡ ፲፩ኛ ፡ ወር ፡ የካቲት ፡ (ዘካ፩ ፡ ፯) ።

ሠበከ ፤—አስተማረ ፤—ሰቢክ ፡ ሰበከ ።

ሠበከ ፤—ሠራ ፡ ጠፈጠፈ ፤—ሰብክ ፡ ሰበከ ።

ሠብል ፤—በቁሙ ፤—ሰቢል ፡ ሰብለ ።

ሠበን ፤—በቁሙ ፡ ነጭ ፡ ልብስ ፤—ሰበን ።

ሣቤቅ ፤—ጽፍቅ ፡ ዱር ፡ ዐጽቅ ፡ ሐረግ ፤—ሰቢቅ ፡ ሰበቀ ።

ሠበረ ፤—በቁሙ ፤—ሰቢር ፡ ሰበረ ።

ሠጊው ፤ ዎት ፤ (ሠገወ ፡ ይሠጉ ፡ ይሥጉ ። ዕብ ፡ ሣጋህ) ፤ አው ፡ ሠግዎ ፡ ዎት ፤ (ሠገወ ፡ ይሤጉ ፡ ይሠጉ) ፤ መብቀል ፡ ማደግ ፤ መግዘፍ ፡ መግነን ፤ መጽናት ፡ መበርታት ፤ መብዛት ፡ መርባት ። መሥጋት ፡ ማሰብ ፡ መፍራት ፡ ሥጉ ፡ መኾን ፤ ረገበን ፡ እይ ።

ሥጋ ፤ (ብ ፡ ሥጋው ፤ ዋት ፤ ሥጋት) ፤ በቁሙ ፤ ግዙፍ ፡ ልሕሉሕ ፡ ደማም ፡ ደመ ፡ ነፍሳም ፤ የሕያዋን ፡ ገላ ፡ የነሙስና ፡ የዐርብ ፡ ፍጥረት ፤ ባጥንትና ፡ ነሥር ፡ በዥማት ፡ የጸና ። ለማግሰኞም ፡ ፍጥረት ፡ ይበገራል ፤ ደመወን ፡ እይ ። አምላክ ፡ ለዙሉ ፡ ዘሥጋ ። እይመስለ ፡ ዙሉ ፡ ዘሥጋ ። እስመ ፡ ሥጋ ፡ እሙንቱ ፡ (ኤር፴፪ ፡ ፳፯ ። ዘፍ፮ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፭) ።

—፤ ሰው ፡ የሰው ፡ ልጅ ፡ የአዳም ፡ ዘር ፤ በሥጋነቱ ፡ ላይ ፡ ነፍስ ፡ ያለችው ፡ ነባቢና ፡ ቀዋሚ ፡ ፍጥረት ፤ አክሉ ፡ ገላው ፡ እንደ ፡ ዐምድ ፡ የቆመ ፡ እንደንስሳት ፡ ያልተጋደመ ፤ ከሞተም ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ግንድና ፡ እንደ ፡ ሌላው ፡ ነገድ ፡ ወድቆና ፡ ተጋድሞ ፡ ፈርሶ ፡ በስብሶ ፡ የማይቀር ፡ ረቆ ፡ ታድሶ ፡ የሚነሣ ። እሰውጥ ፡ እምነ ፡ መንፈስየ ፡ ዲበ ፡ ዙሉ ፡ ዘሥጋ ። ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኮነ ፤ ወኀደረ ፡ ላዕሌነ ። ዘይሔድስ ፡ ሥጋነ ፡ ትሑተ ፡ ወይሬስዮ ፡ አምሳለ ፡ ሥጋ ፡ ስብሐቲሁ ፡ (ዮኤ፫ ፡ ፩ ። ዮሐ፩ ፡ ፲፬ ። ፊልጵ፫ ፡ ፳፩) ።

—፤ ወገን ፡ ነገድ ፡ የቅርብ ፡ ዘመድ ፡ ልጅ ፡ ሚስት ። (ተረት) ፤ የሥጋ ፡ ቍራጭ ፡ ያጥንት ፡ ፍላጭ ። ሰብኡ ፡ ወሥጋሁ ። አሐዱ ፡ ሥጋ ፡ ንሕነ ፡ በክርስቶስ ። ይኩኑ ፡ ክልኤሆሙ ፡ አሐደ ፡ ሥጋ ፡ (ዘሌ፲፰ ፡ ፮ ። ሮሜ፲፪ ፡ ፭ ። ፩ቆሮ ፡ ፮ ፡ ፲፯) ።

—፤ ሬሳ ፡ በድን ፡ አስከሬን ፡ ነፍስ ፡ የተለየችው ፡ የሞተ ፡ የታረደ ። ግድፍ ፡ ሥጋየ ፡ ላዕለ ፡ ሥጋቲሆሙ ። እላ

ንቱ ፡ ሥጋት ፡ ኢይበቊዕ ፡ ዲበ ፡ መስቀሊሆን ። ይትጋብኡ ፡ ሥጋት ፡ እለ ፡ ኮኑ ፡ ከመ ፡ ጸበል ። ሥጋ ፡ ዘመሥዋዕት ። ዐቃቤ ፡ ሥጋ ፡ (ዮሴፍ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፴፩ ። ቀሌ ። ሕዝ፵፭ ፡ ፵፫ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፤ ፱) ።

—፤ ግዙፍ ፤ ግዙፍነት ። እስመ ፡ አኮ ፡ አምሳለ ፡ ኅጺን ፡ ዘይትሜሰል ፡ በሠለንታሁ ፡ ትስብእት ፤ አላ ፡ በሥጋ ፡ ባሕቲቱ ፤ (ሃይ ፡ አበ) ።

ሥጋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሥጋ ፡ ሥጋማ ፡ ሥጋም ፡ ግዙፍ ። ሰንኔ ፡ ዝሙት ፡ ሥጋዊ ፡ ወመንፈሳዊ ። አበው ፡ ሥጋውያን ። ኀጣውእ ፡ ሥጋውያት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰ ። አፈ ፡ ድ፳፱ ። ፊ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፱) ። በጋሜች ፡ ሥጉያ ፡ ሥጋ ፡ ሸያጭ ፡ ባለሥጋ ፤ ሥጋ ፡ ቤት ፡ ሥጋ ፡ መልከኛ ።

አሥገወ ፤ አሠገወ ፤ አስተሠገወ ፤ አገዘፈ ፤ አጐላ ። ሶበ ፡ ይፈቅድ ፡ ሰብእ ፡ ይክሥት ፡ ነገረ ፡ ኅሊናሁ ፡ ያሠግዎ ፡ በልሳኑ ፡ (ያዕ ፡ ዘእል) ።

ተሠግወ ፤ ተሠገወ ፤ ሥጋ ፡ ኾነ ፡ ሥጋ ፡ ለበሰ ፤ ጐላ ፡ ገዘፈ ። ተሠግዎቱ ፡ ለወልድ ። ቃል ፡ ሶበ ፡ ይሤገው ፡ በልሳን ። ተሠጊዎ ፡ ነሥአ ፡ ቅብዐተ ። እመኒ ፡ ዘአልቦሙ ፡ ልብ ፡ ኢይሌብዉ ፡ ዘ ፡ ሖሎ ፡ ልብ ፡ ለዘቦቱ ፡ ብሂለ ፡ ተሠገወ ፡ የአክሎ ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ያዕ ፡ ዘእል ። ቄር ። ቅኔ) ።

ሥግው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ጉት) ፤ ሥጋ ፡ የኾነ ፤ ሥጋ ፡ የለበሰ ፤ ሥጋማ ፡ ግዙፍ ። እስመ ፡ እግዚ ፡ ሥግው ፡ ውእቱ ። አብ ፡ ዘኢሥግው ፡ (ቄር ፡ ጳላ ። አፈ ፡ ድ፭) ።

ሥጋዌ ፤ ሥጋነት ፤ ሥግና ፡ ሥጋ ፡ መኾን ፤ የሥጋ ፡ ባሕርይ ፤ መወፈር ፡ መግዘፍ ። ምስጢረ ፡ ሥጋዌ ። ዓመተ ፡ ሥጋዌ ። ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ፍጹመ ፡ ትስብእት ፡ ወሥጋዌ ፡ (ደራሲ) ። በሥጋ ፡ ፈንታ ፡ ሥጋዌ ፡ ይላል ፤ የጣፈ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያሰኝም ። ምስለ ፡ ሥጋዌ ፡ ዘነሥአ ፡ እምኔሃ ፡ (አርጋ ፡ ፱) ።

ትሥጉት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሥጋነት ፡ ሰውነት ፤ ሰው ፡ መኾን ፡ ሥጋ ፡ መልበስ ። ወእምቅድመ ፡ ትሥጉት ፡ አልቦ ፡ ዘይሰምዮ ፡ ለቃለ ፡ እግዚ ፡ ክርስቶስ ። በእንተ ፡ ትሥጉቱ ፡ ለመድኅኒነ ። አሚን ፡ በትሥጉተ ፡ ወልድ ፡ (ቄር ። ፊ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፰ ። አርጋ ፡ ፱) ።

መሥግው ፤ መሠግው ፤ ሠጋዊ ፡ (ሠገወ) ። አሥጋዊ ፡ (አሥገወ) ።

ምሥጋው ፤ መሥጊያ ። መሠጊያ ፤ ሰው ፡ መኾኛ ፡ ሥጋ ፡ መልበሻ ። መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቀደሳ ፡ ለወለተ ፡ ሥጋውያን ፡ ከመ ፡ ትኩን ፡ ምሥጋወ ፡ ለእምላክ ፡ ሖሉ ፡ ዘሥጋ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሠገል ፤—ጥንቈላ ፤—ሰጊል ፡ ሰገለ ።

ሠግላ ፤—ሾላ ፤—ሰጊል ፡ ሰገለ ።

ሠገም ፤—ገብስ ፤—ሰጊም ፡ ሰገመ ።

ሠገኖ ፤—ሰጐን ፤—ሰገኖ ፡ ሰገነ ።

ሠጐዐ ፤—ሳግ ፡ ሰነገ ፤—ሰጕዕ ፡ ሰጐዐ ።

ሠጊር ፤ ሮት ፤ (ሠግረ ፡ ይሠግር ፡ ይሥግር ። ዕብ ፡ ሻጋር) ፤ መሥገር ፤ ቶሎ ፡ ቶሎ ፡ መኼድ ፡ ሾል ፡ ሾል ፡ ድቅ ፡ ድቅ ፡ ማለት ፤ የበቅሎ ፡ የልጅን ። መቸገር ፡ ቸግር ፡ ማለት ፤ መራመድ ፡ እያለፉ ፡ መርገጥ ፤ ሖረንና ፡ ኳደን ፡ ኬደን ፡ እይ ። ወሶበ ፡ ሠግረ ፡ ምዕረ ፡ ወካዕበ ። ወሖረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ እንዘ ፡ ይሠግር ። ክህለ ፡ ሠጊረ ፡ ዘእንበለ ፡ በትር ። ወበዘባን ፡ ባሕር ፡ ይሠግር ፤ ሐዊሮ ፡ ወሠጊሮ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፴፱ ። ግብ፫ ፡ ፰ ። ቀሌ ። ተረ ፡ ቄር) ።

ሠጋሪ ፤ ሠጋር ፤ በቁሙ ፤ ኻያጅ ፡ ተራማጅ ።

ተሣገረ ፤ ተሣገረ ፤ ተሠጋገረ ። ተሸጋገረ ፤ ተረማመደ ።

ሥግረት ፤ መሥገር ፤ ሥግሪያ ። መሸገር ፡ መራመድ ፤ አረማመድ ፡ እርምጃ ፤ አካኼድ ፡ እግር ፡ አነሣሥ ። ኰለቈ ፡ ሖሎ ፡ ሥግረትየ ፡ (ኢዮ፴፩ ፡ ፬) ።

ምሥጋር ፤ (ራት) ፤ መሥ(ሽ)ገሪያ ፡ መራመጃ ፤ እርምጃ ። ዘይረውጽ ፡ ኢይኔጽር ፡ ኀበ ፡ ምሥጋሪሁ ። ዘኢይክል ፡ ይትሐወስ ፡ ወኢየሐውር ፡ አሐተ ፡ ምሥጋረ ። ወኢምሥጋረ ፡ እግር ፡ (አፈ ፡ ድ፯ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፰ ። ዘዳ፪ ፡ ፭) ።

አሥገረ ፤ አሠገረ ፤ አሸገረ ፡ አራመደ ፡ አሳለፈ ፤ የቀን ፡ የብተት ፤ አዳርን ፡ እይ ። ወሰለ ፡ ሠለስቱ ፡ ዓም ፡ ያሠግሩ ፡ አሐደ ፡ ወርኀ ፡ ወትከውኖሙ ፡ ይእቲ ፡ ዓመት ፡ ዐሠርተ ፡ ወሠለስተ ፡ ወርኀ ፡ (አቡሻ ፡ ፫) ።

አሥጋሪ ፤ (ሪት) ፤ መሥገሪ÷ግር ፤ የሚያሠግር ፤ የሚያሸግር ። ወትሰመይ ፡ ይእቲ ፡ ዓመት ፡ አሥጋሪተ ፡ ወርኅ ፡ (አቡሻ ፡ ፴) ።

ሠግር ፤ በቁሙ ፤ የዕለት ፡ የብተት ፡ ሥግሪያ ፡ እርምጃ ፤ የጨረቃ ፡ ወር ፡ መተላለፍ ፤ ወይም ፡ ትርፍ ፡ ፍድፋጅ ። ይገብሩ ፡ ሠግረ ፡ አሐደ ፡ ወርኀ ፡ ለለ ፡ ሠለስቱ ፡ ዓመት ። በራብዕት ፡ ዓመት ፡ ይገብሩ ፡ ሠግረ ፡ አሐዱ ፡ ዕለተ ፤ ወይሰምይዋ ፡ ለወርኅ ፡ ሠግር ፡ ዳግሜን ፤ ወትከውን ፡ ይእቲ ፡ ዓመት ፡ ሠግረ ፡ (አቡሻ ፡ ፱) ።

ሠግራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሠግር ፡ ሠግራም ፤ ሠግር ፡ ያለበት ፡ ባለሠግር ። ዓመተ ፡ ፀሓይ ፡ ሠግራዊት ፡ (አቡሻ ፡ ፲፯) ።

ሠገረ ፤ (ዕብ ፡ ሳጋር ፤ ሳከር) ፤ ሸጐረ ፡ ዘጋ ፡ ቈለፈ ፤ የመዝጊያ ፡ የቅናት ። ጐተተ ፡ አሰረ ፤ ከሐብስ ፡ አገባ ። አጠመደ ፡ ወጥመድ ፡ አኖረ ፤ በወጥመድ ፡ ያዘ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሠገረ ፡ ፈንታ ፡ አሥገረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አሥግሩ ፡ ለነ ፡ ቈናጽለ ። አሥጋሬ ፡ ዖፍ ። ያሠግሩ ፡ ሰብአ ። ከመ ፡ ኢታሥግርከ ፡ በማሕሌታ ። አሥገረኒ ፡ እምባሕረ ፡ እሳት ፡ (ማሕ፪ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፱ ። ኢሳ፰ ፡ ፲፭ ። ሢራ፱ ፡ ፬ ። ስንክ ፡ መጋ፴) ።

ሠግሪ ፤ መሠግር ፤ (ራን) ፤ ዘጊ ፡ ሸንሪ ፤ የሚያጠምድ ፡ አጥማጅ ፤ ወጥመድ ፡ ጠራጊ ፡ ግማ ፡ ወጋሪ ።

አባ ...
Abba H Gebrael Deneke Komos

መሠግር ፡ ጴጥሮስ ፡ አመ ፡ አሥገረ ። እስመ ፡ መሠግራን ፡ እሙንቱ ፡ (ቅኔ ፡ ማቴ፬ ፡ ፲፰ ፡ ማር፩ ፡ ፲፯) ።

መሥገርት ፤ (ታት ፤ መሣግር ፤ ርት) ፤ ወጥመድ ፤ ክባቢ ፡ ጦር ፡ ክፉ ፡ ነገር ፤ መያዣ ፡ ማስሪያ ፤ የግዞት ፡ ቤት ፡ ሐብስ ፡ ወህኒ ፤ በደለኛ ፡ ታስሮ ፡ ተዘግቶ ፡ የሚቀመጥበት ። መሥገርት ፡ ለአዕዋፍ ። ትወርድ ፡ እግሩ ፡ ውስተ ፡ መሥገርት ። መሥገርታተ ፡ ሰይጣን ። ብትክ ፡ እምኔነ ፡ መሣግረ ፡ ዘአስተዳለዎ ፡ አሥጋሪ ። መሣግርት ፡ (ምሳ፩ ፡ ፲፯ ። ኢዮ፲፰ ፡ ፰ ። ፊልፅ ። ማንዘ ። አፈ ፡ ተፀ፱) ።

ማሤጊሬት ፤ (ዕብ ፡ ሚስጌሬት) ፤ ሰንበር ፡ ዝናር ፤ እንደ ፡ ወጥመድና ፡ እንደ ፡ ማገር ፡ ዙሮ ፡ የሚገጥም ፡ የሕንጻ ፡ ጌጥ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፩) ።

አሥገረ ፤ አስጠመደ ፡ በወጥመድ ፡ አሲያዘ ፤ አሳሰረ ።

ተሠግረ ፤ ተጠመደ ፤ ከወጥመድ ፡ ገባ ፡ ተያዘ ፡ ታሰረ ፤ ተዘጋ ። ዘሠርፀ ፡ መሥገርተ ፡ ውእቱ ፡ ይሠገር ፡ ቦቱ ። ይሠገሩ ፡ ብእሲ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ። ኢትሠገር ፡ በአዕይንቲሃ ፡ (ሢራ፳፯ ፡ ፳፮ ። ኤር፭ ፡ ፲፩ ። ምሳ፮ ፡ ፳፭) ።

ሥጉር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ግርት) ፤ ከወጥመድ ፡ የገባ ፡ የተያዘ ፤ የተዘጋ ፡ ዝግ ፤ የተዘጋበት ፡ የተሸጐረበት ።

ሥግረት ፤ መዝጋት ፤ መዘጋት ፡ ዝግነት ፤ አያያዝ ፡ አከባበብ ።

ሠገር ፤ (ራት) ፤ ወታደር ፤ የሐብስ ፡ ዘበኛ ፤ እስሮች ፡ እንዳይወጡ ፡ እንዳያመልጡ ፡ በሩን ፡ ዘግቶ ፡ ሸጉሮ ፡ የሚጠብቅ ። ተካፈሉ ፡ አልባሲሁ ፡ ሐራ ፡ ሠገራት ። ንሥኡ ፡ ሠገራት ፡ (ድጓ ። ማቴ፳፯ ፡ ፳፭) ።

ሠገራዊ ፤ ሠገራታዊ ፤ የዘበኛ ፡ ወገን ፡ በረኛ ፡ እስር ፡ ጠባቂ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፱ ። መጋ፯) ።

ሠገራ ፤ በቁሙ ፤ ዐዘቅት ፡ ኵስሕ ፤ ሰው ፡ ሲገባበት ፡ የሚዘጋና ፡ የሚሸጐር ።

ሣህበበ ፤ (ሠቡብ ፡ ሤበ ። ፀረ ፡ ሸሂበ) ፤ ሽገተ ፡ ተበላሸ ፤ ዐመድማ ፡ ቅጠልማ ፡ ኾነ ። ሤበን ፡ እይ ፡ አባቱ ፡ ርሱ ፡ ነው ፤ ከቅጽሉ ፡ በቀር ፡ እንቀጹ ፡ አይገኝም ።

ሥሀቡብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ብባት) ፤ የሸገተ ፡ ሸጋታ ፤ ብልሹ ፡ ዐመድማ ። ኅብስት ፡ ሥሀቡብ ፡ ወንቁዝ ፡ (ኢያ፱ ፡ ፭ ። ኢዮ፰ ፡ ፲፯) ።

ሥሂል ፤ (ሠሀለ ፡ ይሥህል ፡ ይሥህል ። ዐረ ፡ ሠሁለ) ፤ አው ፡

ሣህሎ ፤ (ሣህለ ፡ ይሣህል) ፤ መስፋት ፡ መዘርጋት ፤ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ ማለት ፡ መተካከል ፤ መለዘብ ፡ መለስለስ ፡ እንደ ፡ ነትና ፡ እንደ ፡ መስል ፡ መኾን ። ማዘን ፡ መራራት ፤ ይቅር ፡ ማለት ፡ መታረቅ ፤ ቂምን ፡ ድርቅናን ፡ ጨካኝነትን ፡ መተው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በማህለ ፡ ፈንታ ፡ ተሠሃለ ፡ ተማሀለ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ተሠማሰኒ ፡ እግዚኦ ። ይክል ፡ ተማህሎ ። ወለዘሂ ፡ ተማህልክዎ ፡ እማህሎ ፡ (መዝ ፡ ፶ ። ሚራ፲፯ ፡ ፲፩ ። ሮሜ፱ ፡ ፲፭) ። መንገዱ ፡ የቀተለና ፡ የባረከ ፡ ነው ።

ሣሃሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ ልቡ ፡ ስራ ፡ ነገር ፡ ዐላፊ ፤ ይቅር ፡ ባይ ፡ ዐዛኝ ፡ ርሩ ። ሥሂል ፡ ሠህሎ ፡ ባለው ፡ በቀተለ ፡ ቤት ፡ ግን ፤ ሠሃሊ ፡ ሠህልት ፡ ያሰኛል ።

ተሣህለ ፤ ይቅር ፡ ተባለ ፤ ተማረ ፡ ይቅርታ ፡ አገኘ ። ይቅር ፡ ተባባለ ፤ ተራረቀ ። ልማዱ ፡ ግን ፡ ይቅር ፡ እለ ፡ ነው ።

ሥሁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ህልት) ፤ ይቅር ፡ የተባለ ፡ ይቅርታ ፡ ያገኘ ፤ የተማረ ። ዕደው ፡ ሥሁላን ። ኢሥህልት ፡ (ሚራ፵፱ ፡ ፲ ። ሆሴ፩ ፡ ፮ ። ፱ ፡ ፪) ።

ሣህል ፤ (ላት) ፤ ይቅርታ ፡ ርኅራኄ ፡ ምሕረት ፤ ዕርቅ ፡ ፍቅር ። ኢይክውን ፡ ሣህል ፡ ላዐሌሆሙ ። አልቦ ፡ ሣህል ፡ ለዘያወፅእ ፡ ምክረ ፡ ቢጹ ። ዘበእንቲአሁ ፡ ረከብነ ፡ ሣህሎ ፡ (ሔኖ፩ ፡ ፰ ። ሚራ፲፫ ፡ ፲፱ ። ሮሜ፩ ፡ ፲፭) ። ኅደት ፡ ኅሳር ፡ ሕርትምና ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሣህል ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፲፱) ። ፪ኛም ፡ ጽርኡ ፡ ምክንያት ፡ ያለውን ፡ ሣህል ፡ ይላል ፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ምግብ ፡ ይሉታል ፡ (ሚራ፵፱ ፡ ፲፯) ። እስመ ፡ ይኄይስ ፡ እምሕዩው ፡ ሣህልከ ፡ ያለውንም ፡ በሕይወት ፡ አንጻር ፡ ሞት ፡ ይሉታል ፡ (መዝ ፡ ፷፪) ።

ምሥሃል ፤ (ዕብ ፡ ከፖሬት ። ጽር ፡ ይላስቲሪዎን) ፤ ይቅር ፡ መባያ ፡ ማስተስረያ ፤ ይቅርታ ፡ ስርየት ፡ ማግኛ ፤ የታቦተ ፡ ሙሴ ፡ መክደኛ ፡ ልባጥ ፡ መሸፈኛ ፡ ፪ቱ ፡ ኪሩቤል ፡ የተሣሉበት ። አጉበር ፡ መጋረጃ ፡ የምሂዕ ፡ የመንበር ፡ ያልጋ ፡ የዙፋን ። ወገብረ ፡ ምሥሃለ ፡ መልዕልተ ፡ ታቦት ፡ እምወርቅ ፡ ንጹሕ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፩—፰ ። ዕብ፱ ፡ ፭) ። ኅጢአት ፡ ጠፆት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ምሥሃል ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ምሥሃለ ፡ ሰማርያ ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፲፬) ።

አሥሀለ ፤ አስተሥሀለ ፤ (ሠሀለ) ፤ ይቅር ፡ አሰኘ ፤ አስማረ ።

አሣህለ ፤ አስተሣህለ ፤ (ሣህለ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ወዓዲ ። ይቅር ፡ አባባለ ፤ አስተራረቀ ፡ አስማማ ፡ (አደራራጊ) ።

መስተሣህል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ መሥህሊ ፡ መሥህል ፤ ይቅርታ ፡ ባይ ፡ ይቅር ፡ የሚል ፡ ገር ፡ ኅዳጌ ፡ በቀል ። ስምየኒ ፡ መሓሪ ፡ ወመስተሣህል ፡ (ዘፀ፴፱ ፡ ፮ ። መዝ ፡ ፹፭) ። ይቅር ፡ የሚያስኝ ፤ አስማሪ ፡ አስታራቂ ። አደራራጊም ፡ ይኾናል ።

ሠሀለ ፤—ሳለ ፡ አሰላ ፤—ሰሐል ፡ ሰሐለ ።

ሠሀነ ፤—ሞቀ ፤—ሰኀን ፡ ሰኀነ ።

ሠሀቀ ፤—ሣቀ ፤—ሥሒቅ ፡ ሠሐቀ ።

ሣህር ፤ (ብ ፡ አሥህርት ። ሱር ፡ ሣህራ ።

ፀረ ፡ ሸሀር) ፤ ሠርቀ ፡ ወርኅ ፤ ልደተ ፡ ወርኅ ፤ የጨረቃ ፡ ወር ፡ መባቻ ፤ ጨረቃ ፡ የምትበቅልበት ፡ ቀን ። በበዓላቲክሙ ፡ ወበአሥሀርቲክሙ ፡ (ዘኍ ፲ ፡ ፲ ። ኢሳ ፩ ፡ ፲፫ ። ሆሴ ፪ ፡ ፲፬ ። ቆላ ፪ ፡ ፲፮) ።

ሥሀተ ፤—ሳተ ፤—ስሒት ፡ ስሕተ ።

ሠሀተ ፤—ዐረፈ ፡ ዕረፍት ፡ አገኘ ፤—ሥኂት ፡ ሠኀተ ።

ሠዊጥ ፤ ጦት ፤ (ሦጠ ፡ ይሠውጥ ፡ ይሡጥ ። ወሰጠ ፤ ሶጠ ፤ ሠጠየ) ፤ መመለስ ፡ መቀለስ ፤ መልሶ ፡ ማምጣት ፡ ማግባት ፤ ቀድሞ ፡ ወደ ፡ ወጣበት ፡ ወደ ፡ ነበረበት ። እሠውጦሙ ፡ ውስተ ፡ ዛ ፡ ምድር ። አመ ፡ ማልስት ፡ ዕለት ፡ ሦጣ ፡ ለነፍሱ ፡ ውስተ ፡ ሥጋሁ ። ብጺሕ ፡ ሎቱ ፡ ሠዊጠ ፡ መንፈስ ፡ ኀበ ፡ ማኅፈደ ፡ ሥጋሁ ፡ (ኤር ፳፱ ፡ ፯ ። ቅዳ ፡ አፈ ። መጽ ፡ ምስ) ። በሦጠ ፡ ፈንታ ፡ አሦጠ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወአሦጡ ፡ ቀማውቲሆሙ ፡ ዕራቀ ። ወርቀ ፡ ሐሦጥነ ፡ እምድረ ፡ ከነዓን ። አሡጥ ፡ ለካልእከ ፡ (ኤር ፲፱ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፵፫ ። ዘዳ ፳፪ ፡ ፩) ።

ሠዋጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት ፤ ሠወጥ) ፤ የሚመልስ ፤ መላሽ ፡ ቀላሽ ።

አሦጠ ፤ አስመለሰ ፤ አስቀለሰ ፤ አግባ ፡ መልስ ፡ ሕስ ።

ተሠውጠ ፤ ተመለሰ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ፡ አለ ፤ ፊቱን ፡ አዞረ ፤ ተመልሶ ፡ መጣ ። እሠወጥ ፡ ወአሐውር ፡ ቤትየ ። ይሠወጥ ፡ ብሔሮ ። ይሠወጡ ፡ እሙንቱ ፡ ኀቤከ ፡ (ሆሴ ፭ ፡ ፲፭ ። ኢሳ ፴፯ ፡ ፯—፱ ። ኤር ፲፭ ፡ ፲፱) ።

ሥዉጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ውጥ) ፤ የተመለሰ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ።

ሡጠት ፤ መመለስ ፤ አመላለስ ፡ ምለሳ ፤ ምልስነት ።

አንሦጠጠ ፤ (ዲቃ ፡ ግ ፤ ከሠዊጥና ፡ ከሡጢጥ ፡ የወጣ) ፤ ተሰቀጠጠ ፤ ሰቅጥጥ ፡ አለ ፤ ገላው ፡ ተቈጣ ፤ ጠጕሩ ፡ ቆመ ፡ ተንጨፈረረ ፤ እንደ ፡ ዠርትና ፡ እንደ ፡ ደሮ ፡ እንደ ፡ ነብር ፡ እንደ ፡ ግስላ ። አንሦጠጠኒ ፡ ሠለንታየ ። ወአንሦጠጠኒ ፡ ሥዕርትየ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፪ና ፡ ፯ ። ኢዮ ፱ ፡ ፲፭ ። ኤር ፪ ፡ ፲፪ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፫ ፡ ፳፪ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ አሰቀጠጠ ፤ ሰቅጥጥ ፡ አደረገ ፤ አቆመ ፡ አንጨፈረረ ። ድምፀ ፡ ቃል ፡ ልዑል ፡ ዘያንሦጠጥ ፡ ድምፀ ፡ ንባቡ ። ነገሩ ፡ ለዘብዙኅ ፡ ይምሕል ፡ ያንሦጥጥ ፡ ሥዕርተ ። አንሦጥጦ ፡ ለሥዕርትየ ፡ (ጥበ ፲፯ ፡ ፬ ። ሢራ ፳፯ ፡ ፲፬ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ነሦጣጥ ፤ መደንገጥ ፤ መሰቅጠጥ ፤ ሰቅጠጣ ፤ ሰቅጥጥታ ፤ ኀፍረት ፡ ፍርሀት ። ድንጋጼ ፡ ወነሦጣጥ ፡ (ኤር ፭ ፡ ፴) ።

ሦጠ ፤—ጨመረ ፤—ሰዊጥ ፡ ሶጠ ።

ሠውጥ ፤—ጅራፍ ፤—ሰዉጠ ።

ሠውዮ ፤ ዮት ፤ (ሠወየ ፡ ይሠዊ ፡ ይሥወይ ። ዐረ ፡ ሸወይ ፤ ጠበሰ ። ዕብ ፡ ሻዌሀ ፤ መሰለ ፡ ተካከለ ፤ አማረ ፡ ተዋበ ፡ ተወደደ) ፤ መሸት ፤ መኰምራት ፤ መብሰል ፤ ሰብለን ፡ እይ ። አመ ፡ ይሠዊ ፡ ሥርናይ ፡ (ኢያ ፫ ፡ ፲፭ ። ያዕ ፩ ፡ ፯ ። መጽ ፡ ምስ) ። በሠወየ ፡ ፈንታ ፡ አሥወየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ስንክ ፡ ታኅ ፯) ።

ሠዋዪ ፤ ሥዊይ ፤ የሸተ ፡ የበሰለ ፤ ነፍስ ፡ ያዋለ ።

ሥውየት ፤ መሸት ፤ መብሰል ፤ አሻሻት ፡ አበሳሰል ፤ እሸትነት ። ሰብዐቱ ፡ ሰብል ፡ ዘሠዊት ፡ ሠረጹ ፡ እምአሐዱ ፡ ብርዕ ፤ ወንኩር ፡ ሥውየቶሙ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሠዊት ፤ (ዕብ ፡ ሸበሌት) ፤ እሸት ፡ ጕምር ፤ ዛላ ፡ ዘለላ ፡ እንቡጥ ፤ ታሽቶ ፡ ተፈልፍሎ ፡ የሚበላ ፤ የእክልና ፡ የተክል ። ወናሁ ፡ ሰብዐቱ ፡ ሠዊት ። ወአኀዙ ፡ ይምሕዉ ፡ ሠዊተ ፡ (ዘፍ ፵፩ ፡ ፭—፯ ። ማቴ ፲፪ ፡ ፩) ። ሦታ ፡ ወጣት ፤ ጕበዝ ፡ ጕልማሳ ፤ ልጅ ፡ እግር ። እሸቴ ፤ ውብ ፡ እሸት ፡ እንዲሉ ። በሆር ፡ በሆራት ፡ ቀዳምያት ፡ ማእረር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሠዊት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አመ ፡ ዕለተ ፡ ሠዊት ፡ (ዘኍ ፳፰ ፡ ፳፮ ። ዘዳ ፳፫ ፡ ፳፭ ። መሳ ፲፭ ፡ ፩) ።

ሠውት ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ሠ ፤ ሠዊት ፡ ሠዒት ፤ ሠወስት ፡ ራስ ፤ ሦስት ፡ ዛላ ፤ ባለሦስት ፡ ጣት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መሥሜ ፡ እንደ ፡ ማለት ። ከሠለስና ፡ ከሠፀየ ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፤ በዕብራይስጥም ፡ እንደዚሁ ፡ ሦስት ፡ ጣት ፡ አለው ።

አሥወየ ፤ አሸተ ፤ እሸት ፡ አደረገ ፤ እሸት ፡ አበላ ። አሠየ ፡ አስጐመዠ ፤ ብሎኝ ፡ ብሎኝ ፡ አለ ፤ እሸቱ ፡ ፍሬው ፤ እንደ ፡ ዕፀ ፡ ገነት ፤ ሐሠየን ፡ እይ ፡ (ዘፍ ፫ ፡ ፮) ።

ሠዊክ ፤ ከት ፤ (ሦከ ፡ ይሠውክ ፡ ይሡክ ። ዕብ ፡ ሳኽ ፡ ያሱኽ ፤ ወደየ ፤ መሰሐ) ፤ መውጋት ፤ ጠቅ ፡ ማድረግ ፤ ማሳመም ። እሾኽ ፡ ማብቀል ፤ እሾኽ ፡ መባል ፤ እሾኻም ፡ ሸውከኛ ፡ መኾን ።

ሦክ ፤ (ብ ፡ አሥዋክ ። ዕብ ፡ ሶክ ፥ ሱካ ፤ ዐጽቅ ። ዐረ ፡ ሸውክ ፥ ሸውከት) ፤ ሾኽ ፡ እሾኽ ፡ የሾኽ ፡ ዛፍ ። ወግዐኒ ፡ ሦክ ። አክሊል ፡ ዘሦክ ። ይቀሥሙሁ ፡ እምአሥዋክ ፡ አስካለ ፡ (መዝ ፴፩ ። ማር ፲፭ ፡ ፲፫ ። ማቴ ፯ ፡ ፲፮) ።

ሦካዊ ፡ ይ ፤ የሾኽ ፡ ዐይነት ፤ ወገን ፤ እሾኻም ፤ ሹካ ። ሹላፍ ፡ እሾኻፍ ፤ ሸውከኛ ፡ አሻዋኪ ፤ ሾካካ ።

ሠዊን ፤ ኖት ፤ (ሦነ ፤ ሠወነ ፡ ይሤውን ፡ ይሡን) ፤ ማልገግ ፤ መቈበር ፤ ማዝረብረብ ፤ ልጋጋም ፡ ቈበራም ፡ መኾን ፤ ሐረፋት ፡ መድፈቅ ። ሐረፈንና ፡ ሤነንን ፡ እይ ። ይሤውኑ ፡ በአፉሆሙ ፡ (አዋል) ።

ሠወን ፤ ልጋግ ፡ ቈበር ፤ ሐረፋ ፡ የአፍ ፡ ዛሕል ።

አሥወነ ፤ አስለገገ ፤ ቈበር ፡ አስደፈቀ ። አሥወና ፡ ለብእሲት ። ወያሤውኖ ፡ (ስንክ ፡ መስ፩ ። ማር ፱ ፡ ፲፰ ። ሉቃ ፱ ፡ ፴፱) ።

ምሥዋን ፤ (ብ ፡ መሣውን ፤ ምሥዋ ናት) ፤ ማልገቢያ ፡ መትፊያ ፤ ልጋግ ፡ መጣያ ፡ መቀበያ ፤ የድዉይ ፡ (አዋል) ።

ምሥዋን ፡

ሠዊዕ ፤ ዖት ፤ (ሦዐ ፡ ይሠውዕ ፡ ይሡዕ ፤ ይሣዕ ፤ ይሧዕ ፤ ይሥዋዕ ። ዕብ ፡ ሻዌዐ ፤ ጮኸ ፡ ጠራ ። ዐረ ፡ ሸወይ ፤ ጠበሰ) ፤ መሠዋት ፡ መሥዋዕትና ፡ ጸሎት ፡ ማቅረብ ፤ ማረድ ፡ መግደል ፡ ማንደድ ፡ ማቃጠል ፤ ማሳረር ፡ ማጤስ ፡ መጥበስ ፡ ማንጠስጠስ ፤ ለማሳረግ ፤ ሰረፈን ፡ እይ ። ሰሠዊዕ ፡ መሥዋዕተ ፤ ዘአምጽአ ፡ ሰሠዊዕ ። ዐርገ ፡ ከመ ፡ ይሡዕ ። ወሦዐ ፡ መሥዋዕተ ። ሡዐ ፡ ለእግዚ ፡ መሥዋዕተ ፡ ስብሐት ፡ (ዘሌ፩ ፡ ፫ ፡ ፬ ። ፩ነገ ፡ ፩ ፡ ፳፩ ። ዘፍ፵፮ ፡ ፩) ።

ሠዋዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፤ ዕት) ፤ የሚ ሠዋ ፡ አቃጣይ ፡ ዐጣኝ ፡ የምሥዋዕ ፡ አገልጋይ ። አብር ሃም ፡ አቅረበ ፡ ወልዶ ፡ ወኢሦዖ ፡ ወተዐሰየ ፡ ዕሴተ ፡ ሠዋዒ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፬) ። ካህን ፡ ካህናት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሠዋዒ ፡ ሠዋዕት ፡ ይላል ፡ (ዘፀ፲፰ ፡ ፩ ። ፲፬ ፡ ፳፱ ፡ ፳፬ ። ፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፲፫) ።

ሣውዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ካህን ፡ የሚጠብስ ፡ የሚያጤስ ፡ (ኩፋ ፡ ፴ ፡ ፵ ፡ ፵፬) ። በትረ ፡ ሌዋዊ ፡ ሣውዕ ። ሚካኤል ፡ ሣውዕ ፡ (ደራሲ) ።

ምሧዕ ፤ ምሥዋዕ ፤ (ዓት) ፤ በቁሙ ፤ መ ሠዊያ ፡ መሥዋዕት ፡ ማቅረቢያ ፤ ማረጃ ፡ ማንደጃ ፡ ቦታ ፡ ምድጃ ፡ የብሉይ ። ነደቀ ፡ ኖኅ ፡ ምሧዐ ፡ ወአዕረገ ፡ ቍርባነ ፡ ዲበ ፡ ምሥዋዕ ። ጸርሐ ፡ ወይቤ ። ምሧዕ ፡ ምሧዕ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ይቤ ፡ እግዚ ። ወይትነሠቱ ፡ ምሥዋዐቲከሙ ፡ (ዘፍ፰ ፡ ፳ ። ፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፪ ። ሕዝ፮ ፡ ፬) ።

—፤ መንበረ ፡ ታቦት ፤ ጽሌ ፡ ጽላት ፤ የሐዲስ ። ያንብሩ ፡ ዲበ ፡ ምሧዕ ፡ ወንጌለ ፡ ዮሐንስ ፤ ወለእመ ፡ ተሰ ብረ ፡ ምሧዕ ፡ አው ፡ ፈለሰ ፡ ይቀድሱ ፡ ዳግመ ። ክል ኤቱ ፡ ምሧዓት ፡ አሐዱ ፡ ዘያፈልስዎ ፡ እመካን ፡ ውስተ ፡ መካን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፱ ፡ ፪) ።

ተሦዐ ፤ ተሠዋ ፡ ታረደ ፡ ነደደ ፡ ጤሰ ፡ ተጠበሰ ። ክርስቶስ ፡ ዘተሦዐ ፡ በምዕር ። እስመ ፡ ለሊሁ ፡ ም ሥዋዕ ፡ ወለሊሁ ፡ ካህን ፡ ወለሊሁ ፡ ተሠዋዒ ። ተሠ ውዖቱ ። ሥጋከ ፡ ለለ ፡ ጊዜ ፡ ይሠዋዕ ፡ (አፈ ፡ ድ፲፰ ፡ ፲፯ ። ፳፭ ። ደራሲ) ።

ሥዉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ውዕት) ፤ የተሠዋ ፡ መሥዋዕት ፡ የኾነ ።

ሡዐት ፤ (ላ ጥ ፡ ሠዋ) መሠዋት ፤ መሥዋዕት ፡ መኾን ፡ መሥዋዕትነት ። ሥምረት ፡ አብ ፡ በሡዐተ ፡ ወልዱ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መሥዋዕት ፤ (ብ ፡ መሣውዕ ፤ ዕት) ፤ ምሥዋዕ ፡ መሠዊያ ፡ ቦታ ። ወግበር ፡ ላቲ ፡ ቀጸላ ፡ ለመሥዋዕት ። ቤተ ፡ መሥዋዕት ፤ ገበዋተ ፡ መሥዋ ዕት ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፫ ፡ ፳—፯) ።

—፤ ማረጃ ፡ ወቅለምት ፤ ማንደጃ ፡ ማቃጠያ ፡ እሳት ። ወአምጽኡ ፡ ማሬ ፡ ዘድያስ ፡ ምስለ ፡ አልሕምት ። ወመሣውዕ ፡ (ግብ፲፬ ፡ ፲፫) ። የጽርኡ ፡ አብንት ፡ ግን ፡ ወአክሊላት ፡ ይላል ።

—፤ በቁሙ ፤ መንፈሳዊ ፡ አምኃ ፡ ሕርድ ፡ ቍርባን ፡ የእንስሳት ፤ ያዝርዕትና ፡ ያትክልት ፡ የስንዴ ፡ የወይን ፡ የዘይት ፡ የዕጣን ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፤ ፍጡር ፡ ለፈጣሪው ፡ ከጸሎትና ፡ ከምስጋና ፡ ጋራ ፡ የሚያቀርበው ፡ የሚያቃጥ ለው ። መሥዋዕተ ፡ ፋሲካሁ ። መሥዋዕተ ፡ ዘልዉስ ፡ በቅብዕ ። መሥዋዕተ ፡ ወቍርባነ ፡ ኢፈቀድኩ ። ኅብ ስተ ፡ መሥዋዕት ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፳፯ ። ኩፋ ፡ ፯ ። መዝ ፴፱ ። ማር፪ ፡ ፳፮) ። ከመ ፡ ያምጽኡ ፡ መሣውዒሆሙ ፡ ዙሉ ፡ ዘይሠውዑ ። ወበሐቱ ፡ ይትሀወኩ ፡ መሣው ዕት ፡ (ዘሌ፲፯ ፡ ፭ ። ዳን፰ ፡ ፲፩) ።

ሡዕ ፤ (ብ ፡ ሥዋዕ) ፤ ማቀጣጠያ ፤ ጭራሮ ፡ ገለባ ፡ ዦበት ፤ ጢፍ ፡ ጋዝ ፡ ክብሪት ፤ የተልባ ፡ እግር ፡ ፈትል ፡ የፋኖስ ፡ ቋድ ፡ ከጋዝ ፡ የሚዋሐድ ፡ ዐብሮ ፡ የ ሚነድ ። ሡዐ ፡ ዘይጠይስ ፡ ኢያጠፍአ ። ወጠፍአ ፡ ከመ ፡ ሐመድ ፡ ሡዕ ። ይልበሱ ፡ ለቢጦን ፡ ዘሡዕ ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፫ ። ማር ፡ ፲፯ ። ሥር ፡ ጳዡ) ።

ሡዕ ፤ (ሦዕከ ፡ ትሠውዕ ፡ ትሡዕ) ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ስላንድ ፡ የቅርብ ፡ ወንድ ። ሠዋ ፡ መሥዋዕት ፡ አቅርብ ። ሡዐ ፡ ሊተ ፡ ወልደከ ፡ (ዘፍ ፳፪ ፡ ፪) ።

ሠውር ፤—ከከብ ፤—ተውር ፡ ቶር ።

ሠውት ፤—ስመ ፡ ፊደል ፤—ሠወየ ።

ሠዝይ ፤ ዮት ፤ (ሠዘየ ፡ ይሤዚ ፡ ይ ሥዚ ። ዐረ ፡ ሸዘ ፤ ሸዘአ) ፤ መለየት ፡ መነጠል ፤ መከልከል ፤ ማድላት ። እንዘ ፡ ትሤዚ ። ኢይሤዚ ፡ እ ንበይነ ፡ ንዴቱ ፡ ለነዳይ ። ምሕረተ ፡ ነዳያን ፡ እለቡ ፡ ዘእንበለ ፡ እሥዚ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ሲኖዶ ፡ ፲፱ ። ሚራ፴፱ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ መጋ፲፱) ።

ተሠዝየ ፤ ተለየ ፡ ተነጠለ ፤ ተወገዘ ፡ ከማኅበር ፡ ካንድነት ፡ ከጉባኤ ፡ ወጣ ። እለ ፡ ተሠዝዩ ፡ ለዘበፀግ ፡ ይሜህር ፡ ወለዘተሰዐረ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ሲኖዶ) ።

ሠሐገ ፤—ጮኸ ፡ አሞሸ ፡ ሳገ ፤—ስ ሒግ ፡ ሰሐገ ።

ሥሕወ ፤—ተሳበ ፤—ስሒው ፡ ስሕወ ።

ሠሐጠ ፤—ነካ ፡ ጫረ ፤ ቈነጠጠ ፤—ስ ሒጥ ፡ ሰሐጠ ።

ሥሕከ ፤—ሸከረ ፤—ስሒክ ፡ ስሕከ ።

ሠሐለ ፤—ራራ ፡ ይቅር ፡ አለ ፤—ሥ ሂል ፡ ሠሀለ ።

ሠሐለ ፤—ሳለ ፡ ሰነገለ ፤—ስሒል ፡ ሰሐለ ።

ሠሐነ ፤—ሞቀ ፡ ተኰሰ ፤—ስኂን ፡ ሰኀነ ።

ሥሒጽ ፤ ጾት ፤ (ሥሕጸ ፡ ይሥሕጽ ፡ ይሥሐጽ ። ዐረ ፡ ሽሐጸ ። ዕብ ፡ ሻሒጽ) ፤ መታበይ ፡ መቸራት ፤ መድፈር ፡ አላቅሙ ፡ መናገር ፤ መስደብ ፡ ማዋረድ ፤ መናቅ ፡ መማለቅ ። ከሰው ፡ ነገር ፡ መግባት ፤ ጥልቅ ፡ ማለት ፤ እንደ ፡ ወገሜት ፡ ዝንብ ። ስሐጠንና ፡ ሠጠጠን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ኅሮች ፡ ናቸው ። ይሥሕጹ ፡ ዘእንበለ ፡ ዐቅም ። እለ ፡ እንበለ ፡ ጥበብ ፡ ሥሕጹ ፡ ላዕለ ፡ ትሥጉተ ፡ መድኅኒነ ። ለምንት ፡ ይሥሕጹ ፡ ላዕለ ፡ ስብሐተ ፡ መለኮት ፡ (ቄር ፡ ጸላ ፤ ተረ) ።

ሠሐጺ ፤ ሥሑጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ሕጽት) ፤ ደፋር ፡ ዕቡይ ፤ አላጋጭ ፡ አሽሟጣጭ ፡ ትዓጻቢ ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፭ ። ሮሜ፩ ፡ ፴ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፫) ። መኰንን ፡ ሥሑጽ ። ዕልዋን ፡ ወጽልሕዋን ፡ ወሥሑጻን ። ልሳን ፡ ሥሕጽት ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፱ ። ቀሌ ። ቄር) ።

ሥሕጸት ፤ (ታት) ፤ መናቅ ፡ ማቃለል ፤ ትዕቢት ፡ ድፍረት ፤ ቅለት ፡ ጠለቅላቅነት ፤ የስድብ ፡ ኀይለ ፡ ቃል ። ቃለ ፡ ሥሕጸታት ፡ ያወፅእ ፡ እምአፉሁ ። ወበዘያነጽሕ ፡ ርእሶ ፡ እምሥሕጸታት ፡ ዘሰምዐ ። ሥሕጸታት ፡ ላዕለ ፡ ክርስቶስ ፡ (ቄር ፡ እስት ። ጸላ) ።

ሥሒቅ ፤ ቆት ፤ (ሠሐቀ ፡ ይሥሕቅ ፡ ይሥሐቅ ። ዕብ ፡ ሣሐቅ ፤ ጻሐቅ ። ዐረ ፡ ፀሒከ) ፤ መሣቅ ፡ መፍካት ፤ ማሽካካት ፡ ከንፈርን ፡ መስቅጠጥ ፡ ጥርስን ፡ መግለጥ ፤ ከደስታና ፡ ከጨዋታ ፡ ብዛት ፡ ከማየት ፡ ከመስማት ፡ የተነሣ ። ብፁዓን ፡ እለ ፡ ይበክዩ ፡ ይእዜ ፤ እስመ ፡ ይሥሕቁ ። አሌ ፡ ለክሙ ፡ እለ ፡ ትሥሕቁ ፡ ይእዜ ፤ እስመ ፡ ትበክዩ ። ኢትሥሐቅ ፡ ሎቱ ፡ (ሉቃ፮ ፡ ፳፩ ፡ ፳፭ ። ሢራ፴ ፡ ፲) ።

ሠሓቂ ፤ ሥሑቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ሕቅት) ፤ የሚሥቅ ፡ ሣቂ ፤ የሣቀ ፡ ሣቃም ።

ሠሐቅ ፤ (አው ፡ ሣሕቅ ፤ ሥሓቅ ፡ ሥሐቅ) ፤ በቁሙ ፤ ሣቅ ፡ ሥቆሽ ፤ አሣሣቅ ። መሪር ፡ ሠሐቅየ ፡ ዘእሥሕቅ ። ወለሠሐቅክሙ ፡ ሚጥዎ ፡ ውስተ ፡ ላሕ ። እምሑረቱ ፡ ወእምሠሐቁ ፡ ይትዐወቅ ፡ ግዕዙ ፡ (ኤር፳ ፡ ፰ ። ያዕ፬ ፡ ፱ ። ሢራ፲፱ ፡ ፴) ።

አሥሐቀ ፤ አሣቀ ፤ ደስ ፡ አሰኘ ። ምንት ፡ አሥሐቃ ፡ ለሳራ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፲፫) ።

መሥሐቂ ፤ (ሕቅ ፡ ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ የሚሥቅ ፡ ሣቂ ፤ የሚያሥቅ ፡ አሣቂ ፤ አጫዋች ፡ ቀላጅ ፡ ቧልተኛ ፤ ዘፋኝ ፡ አዝማሪ ። መካነ ፡ መሥሕቃን ፡ (ሲኖዶ) ።

ምሥሓቅ ፤ (ቃት) ፤ መሣቂያ ፤ መጨዋቻ ፤ ትያጥሮን ። ሕገ ፡ ምሥሓቅ ፡ (አዋል) ።

ሥሕተ ፤—ሳተ ፤—ስሒት ፡ ስሕተ ።

ሥኂት ፤ ቶት ፤ (ሥኀተ ፡ ይሥኅት ፡ ይሥኅት ፤ አው ፡ ሠኀተ ፡ ይሤኅት ፡ ይሥኅት ። ዐረ ፡ ሠከተ ። ዕብ ፡ ሣከት ። ሱር ፡ ሥከት) ፤ መሠከት ፤ ዝም ፡ ዕክም ፡ ጸጥ ፡ ሠክ ፡ ሹክክ ፡ ማለት ፤ ለመስማትና ፡ ለማድመጥ ፤ ለጕሰን ፡ እይ ። ማረፍ ፡ ዕረፍት ፡ ማግኘት ፤ ከመከራ ። እሥኅት ፡ እምሕምዝ ። ከመ ፡ ታዕርፍ ፡ ምድር ፡ ወትሥኅት ፡ እምዙሉ ፡ ሕማም ። ይሥኅታ ፡ ምድረ ፡ ሰዶም ፡ ወገሞራ ፡ ፈድፋደ ፡ እምይእቲ ፡ ሀገር ፡ (ኢዮ፲፫ ፡ ፲፫ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፩ ፡ ፵፯ ። ማቴ፲ ፡ ፲፭) ። በሥኅተ ፡ ፈንታ ፡ ተሥኅተ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ወበዝየኒ ፡ ኢትሥኅትኩ ፡ (ጸሎ ፡ ምና) ።

ሠኃቲ ፤ ሥኁት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ኅት) ፤ የሠከተ ፤ ያረፈ ፡ ዐራፊ ፤ ዕረፍት ፡ ያገኘ ፤ ዝም ፡ ዕክም ፡ ያለ ፡ ጸጥተኛ ፡ (ማቴ፲፩ ፡ ፳፱) ።

ሣኅት ፤ ዕረፍት ፤ ኅድአት ፤ ረድኤት ። ይረክባ ፡ ሣኅተ ። እሁበሙ ፡ ሣኅተ ፡ ንስቲተ ፡ ለመድኅኒት ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፲፯ ። ማር፯ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፳፪ ፡ ፯ ። ፪ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፯) ።

አሥኀተ ፤ (ያሤኅት) ፤ አሳረፈ ፤ ዕረፍት ፡ ሰጠ ፤ መከራ ፡ አቀለለ ፤ ተወ ፡ ይቅር ፡ አለ ። ኑዛዜ ፡ ነገርክሙ ፡ ኢያሤኅተኒ ። እስከ ፡ ማእዜኑ ፡ ኢታሤኅተኒ ። ወአንተኒ ፡ ዮም ፡ ኀድግ ፡ ወአሥኅት ፡ እምክቡደ ፡ ቅኔ ፡ አቡከ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፳፯ ። ፯ ፡ ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፲ ፡ ፬) ። በአሥኅተ ፡ ፈንታ ፡ ሥኅተ ፡ ሠኀተ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ሥኅተኒ ፡ ከመ ፡ አዕርፍ ። ኢይሥኅቶሙ ። ጾረት ፡ ክቡደ ፡ ወኢሠኀትዋ ። ሠኀተነ ፡ እምቅኔነ ። አንተ ፡ አምላክነ ፡ ሠኀትከነ ፡ እምኀጢአትነ ፡ (መዝ ፡ ፴፰ ። ኢሳ፱ ፡ ፱ ። ሰቈ፩ ፡ ፱ ። ዕዝ፱ ፡ ፰ ፡ ፲፫) ።

አሥኃቲ ፤ መሥኅቲ ፤ ኅት ፤ የሚያሳርፍ ፡ አሳራፊ ፤ ዕረፍት ፡ ሰጪ ።

ሠጠወ ፤—ሰጠ ፤ መለሰ ፤—ሰጢው ፡ ሰጠወ ።

ሠጥሐ ፤—አሰጣ ፡ ዘረጋ ፤—ሰጢሕ ፡ ሰጥሐ ።

ሠጢጥ ፤ ጦት ፤ (ሠጠ ፤ ሠጠጠ ፡ ይሠጥጥ ፡ ይሥጥጥ ። ዕብ ፡ ሻጥ ፤ ቀዘፈ) ፤ ሠጠጥ ፡ ማድረግ ፡ መቅደድ ፤ መሠንጠቅ ፡ መሠንተር ፤ መለየት ፡ መክፈል ። ሠጠቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ሠጠጠ ፡ አልባሲሁ ። ኢትሥጥጥ ፡ ልብሰተ ፡ ሥጋዌሁ ። እሠጥጥ ፡ መጽሐፈ ፡ ኀጣውኢከ ። ሠጠጡ ፡ ከርሦ ። ሠጠጣ ፡ ለመንግሥትከ ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፷፭ ። ተረ ፡ ቄር ። ስንክ ፡ ሐምሌ ። ዮሴፍ ። ፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፴፩) ። ሢጥ ፡ ሢጢጥ ፡ ማድረግ ፤ ማንሣያጠጥ ። ማሾጠጥ ፤ ሾጣጣ ፡ ማድረግ ።

ሠጣጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የሚቀድ ፡ ቀዳጅ ፤ ሠንጣቂ ።

ተሠጠ ፤ ተቀደደ ፤ ተሠነጠቀ ፡ ተተረተረ ። ኢይሠጠጥ ፡ ደመናሁ ፡ በታሕቴሁ ። ወተሠጠ ፡ መን

ጦላዕተ ፡ ምሥራብ ፡ (ኢዮ፳፯ ፡ ፳ ። ማቴ፳፯ ፡ ፶፩) ።

ሥጡጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ጥጥ) ፤ የተቀደደ ፤ ቀዳዳ ፡ ሠንጣቃ ፡ ክፍት ። ሥጡጥ ፡ አልባሲሁ ። ሥጡጥ ፡ መታክፉ ፡ በሰይፍ ። ዝቅ ፡ ሥጡጥ ። ይለብስ ፡ ሥጡጠ ፡ ወአጽርቅተ ፡ ሖሉ ፡ ነዋሚ ፡ (፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ ጥር፪ ። ኢያ፱ ፡ ፪ ። ምሳ፳፫ ፡ ፳፩) ፡ የሾጠጠ ፡ ሾጣጣ ፤ ሞጥሟጣ ።

ሥጠት ፤ (ታት) ፤ (መቅደድ ፤ መቀደድ ፡ አቀዳደድ ፡ ቀዳድነት ፤ ቅድ ፡ ሥንጥቅ ። ሥጠተ ፡ ልብስ ፡ ብሉይ ፤ ወይከውን ፡ ሥጠቱ ፡ ዐቢየ ፡ (ማቴ፱ ፡ ፲፮) ።

ሠጥይ ፤ ዮት ፤ (ሠጠየ ፡ ይሠጢ ፡ ይሥጢ ። ዕብ ፡ ሣጣህ ። ሱር ፡ ሥጣእ) ፤ መጽነን ፡ መሳብ ፡ መዘንበል ፤ ማድላት ፡ ማጋደል ። መለወጥ ፡ ማበድ ፤ ከሕግ ፡ ከመንገድ ፡ መውጣት ። ባለመጽሐፎች ፡ ግን ፡ አሰጣ ፡ ዘረጋ ፡ ብለው ፡ በሰጥሐ ፡ ዘይቤ ፡ ይፈቱታል ። ኢይትቀነያ ፡ ለስቴ ፡ ወኢይሠጠያ ፡ ውስተ ፡ ስካር ፡ (ቲቶ፪ ፡ ፫) ። ብዙው ፡ መጽሐፍ ፡ ደግሞ ፡ በሠጠየ ፡ ፈንታ ፡ ተሠጥየ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘተፈግዐ ፡ ወተሠጥየ ፤ ዘይፈግዕ ፡ ወይሠጠይ ። ብዙኃን ፡ እለ ፡ ተሠጥየ ፡ ልቦሙ ፡ በእንተ ፡ አንስት ። ተመስወ ፡ ልቦሙ ፡ ወተሠጥየ ፡ (ሄርማ ። ፩ዕዝ ፡ ፬ ፡ ፳፯ ። ኢያ፳ ፡ ፩) ።

ሥጡይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ጢት) ፤ የጸነነ ፡ የተሳበ ፤ የተለወጠ ፡ (ሄርማ) ።

ሥጥየት ፤ እብደት ፤ ስካር ፤ ጥጋብ ፤ የእብደትና ፡ የስካር ፡ የጥጋብ ፡ ሥራ ። ስክረት ፡ ወሥጥየት ፡ (፩ጴጥ ፡ ፬ ፡ ፫) ።

ሠጠመ ፤-በቁሙ ፤-ሰጢም ፡ ሰጠመ ።

ሠጠቀ ፤ (ሠጢቅ ። ሠጠጠ ። ዕብ ፡ ሳዳቅ ። ሱር ፡ ስዳቅ ። ዐረ ፡ ጸደዐ) ፤ ሠነጠቀ ፤ ፈለጠ ፡ ተረተረ ፤ ቀደደ ፡ ዐረሰ ፤ ለየ ፡ ከፈለ ፤ በቁመት ፡ እንዳከርማ ፡ እንደ ፡ ቈጠማ ። ኢሳይያስ ፡ ዘሠጠቅዎ ፡ ለክልኤ ፡ ክፍል ፡ በሞሠርት ፡ ዕፀ ። መሠርይ ፡ ተናገረ ፡ ላዕለ ፡ ክይሲ ፡ ወሠጠቆ ፡ ለክልኤ ። መባርቅት ፡ እለ ፡ ይሠጥቁ ፡ ፈብያተ ። ወይሠጥቅ ፡ ምድረ ፡ አፍላግ ። ሠጠቁ ፡ ትዕይንተ ፡ ኢሎፍሊ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ሠኔ፯ ። ዮሴፍ ። ዕን፫ ፡ ፱ ። ፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲፮) ።

ተሠጥቀ ፤ ተሠነጠቀ ፡ ተተረተረ ፤ ነቃ ፡ ፈነዳ ፡ ተቀደደ ፡ ተከፈለ ። ጸዋልዕት ፡ ተሠጥቁ ። ተሠጥቀ ፡ ገቦሁ ። ተሠጥቀ ፡ ሖሉ ፡ ቀላይ ። ሕዝብ ፡ ዘተሠጥቀ ፡ ሎሙ ፡ ባሕር ። ነፋስ ፡ ተሠጥቀ ፡ በሐጽ ፡ (ቀሌ ። ግብ፩ ፡ ፲፰ ። ዘፍ፯ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ ። ጥበ፭ ፡ ፲፪) ።

ሥጡቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ጥቅት) ፤ የተሠነጠቀ ፤ ሥንጥቅ ፡ ሠንጣቃ ፡ ቀዳዳ ፡ ሥጡቅ ፡ ጽፍሩ ፡ እማእከሉ ። ምብኳሕ ፡ ነሃቢ ፡ ሥጡቅ ፡ (ሥጡጥ) ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፫ ። ኢዮ፴፪ ፡ ፲፱) ።

ሥጥቀት ፤ (ላጥ ፡ ሠ) መሠንጠቅ ፤ መቀደድ ፡ ሠንጣቅነት ፤ ሥንጥቃት ፡ ንቃቃት ። ሥጥቀተ ፡ ገቦ ፡ በመጥባሕት ። እንተ ፡ ሥጥቀተ ፡ አረፍት ። ከመ ፡ ሥጥቀት ፡ ፈለግ ፤ ውስተ ፡ መሬት ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፳፯ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ኢዮ፳፰ ፡ ፬) ።

ሠይእ ፤—ከንቱ ፡ ሥራ ፤—ሰይእ ።

ሠዪብ ፤ በት ፤ (ሤበ ፡ ይሠይብ ፡ ይሢብ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሣብ ። ዐረ ፡ ሻበ) ፤ መሸበት ፤ ማርጀት ፤ መጨበር ፡ ነጭ ፡ ጠጕር ፡ ማውጣት ። መሸገት ፤ መበላሸት ። ሣህበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

(ጥ) **ሠያብ ፤ ሥዩብ** ፤ የሸበተ ፡ ሽበታም ፤ አሮጌ ፡ ሽማግሌ ፤ ሻጋታ ፡ ብልሹ ።

ሢበት ፤ ሽበት ፤ ነጭ ፡ ጠጕር ፡ የርጅና ፡ አበባ ፤ እርጅና ፡ ሽምግልና ። በቈለ ፡ ሢበቱ ። ሢበተ ፡ ልሂቅ ። ቅድመ ፡ ዘሢበት ፡ ተንሥእ ። ይደልዋ ፡ ኵንኖ ፡ ለሢበትከ ። ዘየሐፅኖ ፡ ለሢበትኪ ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፱ ። ጥበ፪ ፡ ፲ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፴፪ ። ሢራ፳፭ ፡ ፬ ። ሩት፬ ፡ ፲፭) ።

አሤበ ፤ አው ፡ አሥየበ ፡ አሸበተ ፤ አስረጀ ። አሻገተ ፤ አስደራጊም ፡ ይኾናል ።

ሠዪጥ ፤ ጦት ፤ (ሤጠ ፡ ይሠይጥ ፡ ይሢጥ ። ቅብጥ ፡ ሾት ፤ ንግድ) ፤ መሼጥ ፡ መለወጥ ፤ መቸርቸር ፡ መሸቀጥ ፤ መስጠት ፤ መቀበል ፡ ከገዢ ። ነገደ ፡ የሩቅ ፡ ሤጠ ፡ የቅርብ ፡ የመደብር ። ሠዪጥ ፡ ወተሣይጦ ። ዘሤጠ ፡ ብሖርናሁ ፡ (ራእ፲፫ ፡ ፲፯ ። ዕብ ፲፪ ፡ ፲፮) ። በሤጠ ፡ ፈንታ ፡ አሥየጠ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አሢጠኒ ፡ ኪያሁ ፡ በሤጥ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፳፪) ።

ሠያጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት ፤ የጥ) ፤ የሼጠ ፡ የሚሼጥ ፡ ሻያጭ ፤ ዐጣሪ ፡ ነጋዴ ፡ ቸርቻሪ ፡ ሸቃጭ ። ሠያጤ ፡ ወተሣያጤ ። ይሁዳ ፡ ሠያጤ ፡ እግዚኡ ። ሠየጠ ፡ አሕዛብ ፡ ተፋጸዩኪ ። ሠየጥኪ ፡ በነፍስ ፡ ሰብእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ። መጽ ፡ ምስ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፴፯ ። ራእ፲፰ ፡ ፫) ።

ሤጥ ፤ (ጣት) ፤ ሽያጭ ፡ ዋጋ ፤ ገንዘብ ፡ ገዢ ፡ ለሻያጭ ፡ የሚሰጠው ። ዘብዙኅ ፡ ሤጡ ። ዘእንበለ ፡ ሤጥ ። ወሀቦ ፡ ሤጦ ፡ ለውእቱ ፡ መካን ። ሤጠ ፡ ዚአሁ ። ሤጠ ፡ ግንዘት ፡ (ኢዮ፴፩ ፡ ፳፬ ፡ መዝ ፡ ፵፫ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፳፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። ፵፪) ።

ምሥያጥ ፤ (ጣት) ፤ መሼጫ ፡ መሸቀጫ ፡ ገባያ ፡ ሱቅ ፡ መደብር ። ሰብአ ፡ ምሥያጥ ። ሀየ ፡ ይገብሩ ፡ ምሥያጠ ። ትፀርዐ ፡ ሤጥ ፡ ወምሥያጥ ። ዛቲ ፡ መጽሐፍ ፡ ትመስል ፡ ምሥያጠ ፤ ወሖሎ ፡ ዘኀሰይከ ፡ ትረክብ ፡ ውስቴታ ። ተኣምኖ ፡ በውስተ ፡ ምሥያጣት ፡ (አፈ ፡ ድ፩ ። ነሐ፲፫ ፡ ፳ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ። ማቴ፳፫ ፡ ፯) ።

ምሥያጣዊ ፤ ገባያኛ ፡ ገባያተኛ ፤ የገባያ ፡ ሰው ፡ ዐጣሪ ፡ ነጋዴ ። ምሥያጣዊ ፡ ዘእንበለ ፡ ንዋይ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አሤጠ ፤ አው ፡ አሥየጠ ፤ አሼጠ ፤ አገበረ ፡ አስገደደ ፤ ለመሼጥ ። ተአመነ ፡ ከመ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ አሥየጠ ፡ በሤጥ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፩ ፡ ፩) ።

ተሠይጠ ፤ ተሼጠ ፡ ተለወጠ ፤ ተገዛ ፡ ተዋጀ ፤ ዐለፈ ፡ ተሰጠ ፤ ለባለዋጋ ። ተሠይጠ ፡ ዮሴፍ ፡ ወኮነ ፡ ገብረ ። ጥበብ ፡ ኢትሠየጥ ፡ በወርቅ ፡ አፊር ። ይሠየጥኑ ፡ ክቡር ፡ ለሠላሳ ፡ ብሩር ፡ (መዝ ፡ ፻፬ ። ኢዮ ፳፰ ፡ ፲፯ ። ድጓ) ።

ሥዩጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ይጥ) ፤ የተሼጠ ፡ የተዋጀ ፤ ውጁ ፡ መሼጠ ። አንሰ ፡ ሥዩጥ ፡ ለኀጢአት ። ወለእመ ፡ ኮነ ፡ ነውር ፡ በሥዩጥ ፡ (ሮሜ፯ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፯) ።

ሢጠት ፤ (ላጥ ፡ ሼ) መሼጥ ፡ አሻሻጥ ፡ ሽጦሽ ። ይሁዳ ፡ መከረ ፡ ለሢጠተ ፡ እግዚኡ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተሣየጠ ፤ ተሻሻጠ ፤ ተገበያየ ፡ ተወጃጀ ፤ ርስ ፡ በርሱ ። ዋጀ ፡ ገዛ ፡ ተቀበለ ፤ ከሻያጭ ፡ እጅ ። ተሣየጠ ፡ ብሎ ፡ ዋጀ ፡ ገዛ ፡ ማለት ፡ መላሽና ፡ ጣፊ ፡ በገዝአ ፡ ፈንታ ፡ ስላገቡት ፡ እንጂ ፡ ፍችው ፡ ኹሉ ፡ አይደለም ፤ ፍችውስ ፡ የመዠመሪያው ፡ ነው ። ዘይሠይጥ ፡ ከመ ፡ ዘይሣየጥ ። በእንተ ፡ ተሣይጦ ፡ ወሠዩጥ ። በሤጥ ፡ ብዙኅ ፡ እሣየጠከ ። ዘተሣየጠ ፡ ወዘሤጠ ፡ (ኢሳ፳፬ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፳፬ ። ሕዝ፯ ፡ ፲፪) ።

ተሣያጢ ፤ የተሻሻጠ ፤ የተወጃጀ ። (ገዛኢ) ፡ የሚገዛ ፡ ገዥ ፤ ዋጋ ፡ ሰጪ ። ሠያጢ ፡ ወተሣያጢ ። ሠያጢ ፡ ይሁዳ ፡ ወተሣያጢ ፡ ቀያፋ ። ፍቅረ ፡ ሢመት ፡ አያረት ፡ አዕይንተ ፡ ልቡ ፡ ለተሣያጢ ። ተሣያጤ ፡ ሥጋ ፡ ሐኖት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ። ሲኖዶ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፩ ፡ ፩ ። ምሳ፳፫ ፡ ፳) ።

አስተሣየጠ ፤ አሻሻጠ ፡ አሻጠረ ፤ አገበያየ ፡ አዋጀ ፡ አወጃጀ ።

መስተሣይጥ ፤ የሚያሻሽጥ ፡ አሻሻጭ ፤ ተሻሻጭ ። የሚገዛ ፡ ገዥ ።

ሠዩም ፤ ሞት ፤ (ሤመ ፡ ይሠይም ፡ ይሢም ። ዕብ ፡ ሢም ። ሱር ፡ ሣም ። ዐረ ፡ ሣመ ፤ አኖረ) ፤ መሾም ፡ መሸለም ፤ ማሠልጠን ፤ መቀደስ ፡ ማክበር ። እሠይመከ ፡ ውስተ ፡ ዡሉ ፡ ምድር ። ሤሞ ፡ ለዮሴፍ ፡ ዲበ ፡ ዡሉ ፡ ንዋዩ ። አንትሙ ፡ ጳጳሳት ፡ ኢትሢሙ ፡ ዡሎ ፡ ዘረከብክሙ ። ሶበ ፡ ትሠይሞ ፡ ለጻሕል ፡ ወለጽዋዕ ፡ (ዘፍ፴፩ ፡ ፵፩ ። ኩፋ ፡ ፴፱ ። ቀሌ ። ሥር ፡ ቅዳ) ።

—፤ ማስቀመጥ ፡ ማኖር ፤ መምላት ፡ ማሳደር ፤ ማቅረብ ፡ ማዘጋጀት ፤ የምግብ ፡ የልብስ ፡ ለትንባኾም ፡ ሳይቀር ፡ ለጠላ ፡ ለምርት ፡ ይነገራል ። ህየ ፡ ይሠየማ ። ወሤሞ ፡ ህየ ። ሤመ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ መንፈሶ ፡ ቅዱሰ ። ሤመ ፡ ውስቴቱ ፡ ምስጢራተ ፡ ብፅዓን ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ ። ዘፍ፪ ፡ ፰ ። ኢሳ፷፫ ፡ ፲፩ ። ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፲፫) ።

ሠያሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚሾም ፡ ሿሚ ፤ አስቀማጭ ፡ አኗሪ ። ሠያሜ ፡ ካህናት ። ሠያሜ ፡ ሕግ ፡ (ሲኖዶ ። ድጓ ። አፈ ፡ ድ፴፪) ።

አሥየመ ፤ አሤመ ፤ አሾመ ፤ ሹመት ፡ አሰጠ ።

ተሠይመ ፤ ተሾመ ፡ ተቀመጠ ፤ ቀረበ ፡ ተዘጋጀ ። ተሠየምኩ ፡ ንጉሠ ፡ በላዕሌሆሙ ። ተሠይመ ፡ ማሕጼ ፡ ዲበ ፡ ሥርወ ፡ ዕፀው ፡ (መዝ ፡ ፪ ። ማቴ፫ ፡ ፲) ። ኮነ ፡ ተሰምየ ፡ ተጸውዐ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተሠይመ ፡ ይላል ፤ የሐላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ዘሎቱ ፡ ተሠየምኩ ፡ ዐዋዴ ። ጳውሎስ ፡ ዘተሠይመ ፡ ሐዋርያሁ ፡ (ቆላ፩ ፡ ፳፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፩) ።

ሥዩም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ይምት) ፤ የተሾመ ፡ ሹም ፤ ንቡር ፡ ድልው ፤ ቅምጥ ፡ ዝግጁ ። ሥዩማነ ፡ ቤተ ፡ እግዚ ። ኤጲስቆጶሳት ፡ ወባዕዳን ፡ ሥዩማን ። በእንተ ፡ ተስፋክሙ ፡ ዘሥዩም ፡ በሰማያት ። እስመ ፡ ዝንቱ ፡ ሥዩም ፡ ለድቀቶሙ ፡ ወለተንሥኦቶሙ ፡ (ግብ፲፪ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፯ ። ቆላ፩ ፡ ፭ ። ሉቃ፪ ፡ ፴፬) ።

ሢመት ፤ (ታት) ፤ መሾም ፤ ሿሚ ፡ ወይም ፡ ተሿሚ ፡ መኾን ፡ ሹምነት ፤ አሿሿም ። ሹመት ፤ ሥልጣን ፤ ማዕርግ ። ጸሎተ ፡ ሢመት ። ከመ ፡ ኢይንሣእ ፡ ሢመተከ ። በመዋዕሊ ፡ ሢመትከ ። ይሰዐር ፡ እምሢመቱ ። ሢመተ ፡ ክህነት ። አቀምክዎሙ ፡ በበ ፡ ሢመቶሙ ። ሢመታት ፡ ወሥልጣናት ፡ (ኪዳ ። ሚራ፲፪ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ ግን፲፪ ። ቀሌ ። ቅዳ ። ነሐ፲፫ ፡ ፲፩ ። ዲድ) ።

መሥየምት ፤ (ብ ፡ መሣይምት ፤ መሾሚያ ፤ ማኖሪያ ፡ ማስቀመጫ ፡ መከተቻ ፤ ጋን ፡ ሣጥን ፡ ጕታ ፤ ቅርጫት ፡ ጋዘና ፡ እንቅብ ፡ አገልግል ፡ መሶብ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። በድነ ፡ ሕፃን ፡ በውስተ ፡ መሥየምት ፡ (ስንክ ፡ የካ፫ ። ማር፯ ፡ ፵፫ ። ሉቃ፱ ፡ ፲፯) ።

ምሥያም ፤ (ማት) ፤ መሿሚያ ፤ መኖሪያ ፡ ማኖሪያ ፤ቦታ ፡ ስፍራ ። እለ ፡ ይትቀነዩ ፡ በውስተ ፡ ምሥያሞሙ ። ምሥያመ ፡ አስሐትያ ። መዝገበ ፡ ረድኤት ። ወምሥያመ ፡ ትፍሥሕት ፡ (፩ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፩ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፳፪ ። ቅዳ ፡ ዮሐ) ። በመሥየምት ፡ ፈንታ ፡ ምሥያም ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ። ኀብስተ ፡ ምሥያም ። ማእዳተ ፡ ዘምሥያም ። ዕጣነ ፡ ምሥያም ። ኀብአቶ ፡ እሙ ፡ ለሕፃን ፡ ውስተ ፡ ምሥያም ፡ ወሰቀለቶ ፡ ላዕለ ፡ ዕፀ ፡ በለስ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፫ ፡ ፳፱ ። ፳፰ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፲፫ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ግን፲፭ ። ሠኔ፲፱) ።

ተሣየመ ፤ ተሿሿመ ፤ ርስ ፡ በርሱ ።

አስተሣየመ ፤ አሿሿመ ፤ አቀማመጠ ።

መስተሣይም ፤ የሚሿሿም ፤ ተሿሿሚ ። የሚያሿሹም ፤ አሿሿሚ ።

ሤመት ፤ አው ፡ ሠይመት ፤ (ሤመ) ፤ ሸመት ፤ እኽል ፡ ገዛ ።

ተሠይመት ፤ (ተሠይመ) ፤ ተሸመተ ፡ ተገዛ ፤ እኽሉ ። ሾመየ ፡ ሠለጠነ ፤ ከበረ ፡ ተሾመ ፡ ሹም ፡ ኾነ ፤ በገዛ ፡ እጁ ፡ የሾመውና ፡ የመረጠው ፡ ያከበረው ፡ ሳይኖር ፡ (ዕብ፭ ፡ ፬ ፡ ፭) ። መምህራን ፡ ግን ፡ ቀና ፡ ተመቅኝ ፡ ይሉታል ፤ ዘይቤው ፡ አይደለም ። አኮ ፡ ተሠይሚተነ ፡ ዲበ ፡ ብእሲ ፡ ዘንትናገር ፤ እስመ ፡ መፍትው ፡ ንሕዝን ፤ እስመ ፡ እኍ ፡ ማስነ ፡ (ተረ ፡ ቁር፲፩) ።

ሠዪን ፤ ኖት ፤ (ሤነ ፡ ይሠይን ፡ ይሢን ። ዐረ ፡ ሻነ ፤ አሳደፈ ። ዕብ ፡ ሀሸቴን ፡ ሸነ) ፤ መሸኘት ፤ ሸኝታ ፡ መኸን ። መሸን ፡ መሸናት ፤ ማውጣት ፡ ማፍሰስ ፤ ፊር ፡ ዥረር ፡ ጭርቅ ፡ ማድረግ ። ዘይሠይን ፡ ላዕለ ፡ መንጸፉ ። ዘይሠይን ፡ ማየ ። በሊዐየ ፡ እኩስሕ ፡ ወበትደየ ፡ እሠይን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፫ ። ቄድር ። ፈላስ) ።

ሠያን ፤ ሠያኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት ፤ የንት) ፤ የሚሸኝ ፤ ሸኝታ ። የሸነ ፡ የሚሸን ፤ ሻኝ ፡ ሸንታም ፤ ሸንት ፡ የማይቋጥር ፤ ፈሪ ።

ሥንት ፤ (ዕብ ፡ ሻይን ፤ ሸታን) ፤ ሸንት ፤ የሽንት ፡ ውሃ ፡ ፈሳሽ ፡ የመጠጥ ፡ ሐሠር ፡ ከሆድ ፡ የሚወጣ ። እኂዘ ፡ ሥንት ። ይስተዩ ፡ ሥንቶሙ ፡ (ፈላስ ፡ ገ፴፯ ። ኢሳ፴፮ ፡ ፲፪ ። ፬ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፯) ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ የቍጥር ፡ ጥያቄ ፡ ይኾናል ፤ ስንት ፡ በቁሙ ፡ ምን ፡ ያኽል ። ስፍንና ፡ እስፍንቱን ፡ እይ ።

መሥየንት ፤ (ዐረ ፡ መሸነት) ፤ ፊኛ ፡ የሽንት ፡ ቋት ፡ ከረጢትዋ መታቈሪያው ።

ሤርዮ ፤ ዮት ፤ (ሤረየ ፡ ይሤሪ ፡ ይሤሪ) ፤ ማሤር ፤ ሤራ ፡ መቈረጥ ፤ ስክተተንና ፡ ተስካተየን ፡ እይ ። ማለል ፡ ማቅለም ፤ ቀለም ፡ ማግባት ፤ መንከር ፡ ማራስ ፡ ማጥለቅ ፡ መዝፈቅ ። ቀብዖ ፡ በሕጕሬ ፡ ወሤረዮ ። ለእመ ፡ ተዐገለ ፡ ልብስ ፡ ጸዐዳ ፡ ወሤረዮ ። ፀምር ፡ ዘተጠምዐ ፡ በሤርዮ ። ሤርዩዮን ፡ ለመላትሕኪ ፡ በአንብዕ ፡ (ጥበ፲፫ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭ ። መጽ ፡ ምስ ። ማር ፡ ይሥ፲፫) ።

ሤራዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ረይት) ፤ የሚያሤር ፤ ሤረኛ ፡ ዐድመኛ ። የሚያልል ፡ ዐላይ ፤ ቀለም ፡ አግቢ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ተሤረየ ፤ ተሤረ ፤ ተሤረበት ። ታለለ ፡ ቀለም ፡ ገባ ፤ ተነከረ ። ሡሉ ፡ ክዳንየ ፡ ተሤረየ ። ከመ ፡ ይሤረያ ፡ እገሪከ ፡ በደም ። ተሤረየ ፡ ሥጋሁ ፡ እምጠለ ፡ ሰማይ ። ግብር ፡ ዘበተሤርዮ ፡ ይዌልጥ ፡ ኅብሮሙ ። እምድኅረ ፡ ተሤረያ ፡ ነፍሳቲነ ፡ በምግባረ ፡ ኀጢአት ፡ (ኢሳ፷፫ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፷፯ ። ዳን፬ ፡ ፴ ። ጥበ፲፭ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ተ፲፪) ።

ሢሩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሬት ፤ ርይት) ፤ የታለለ ፡ ቀለም ፡ የገባ ፤ ያደፈ ፡ የተዥለፈለፈ ። ሢሩያነ ፡ በምሕረትከ ፡ አንጽሕ ፡ (ኪዳ) ።

ሥርየት ፤ ማለል ፤ መታለል ፤ መነከር ፡ ማደፍ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፭ ። ፴፫ ፡ ፳፫) ።

ሢራይ ፤ (ያት ። ሱር ፡ ሺራኦ) ፤ ጥሩ ፡ ልብስ ፤ ሐር ፤ ፀምር ፡ ከታን ፤ ቀለም ፡ የገባ ፡ የታለለ ። አልባሲሆን ፡ ዘሜላት ፡ ወሢራይ ። ግልቡባን ፡ በሢራያት ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፳፩—፳፫ ። መጽ ፡ ምስ) ። በሢራይ ፡ ፈንታ ፡ ሢርዮን ፡ ሢራ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ ፩ ፡ ነው ፡ (ገድ ፡ አዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ። ሤራ ፡ ዐድማ ፤ ክፉ ፡ ዱለት ።

ሠርዮ ፤ ቀለም ፡ ስባቅ ፤ ማናቸውም ፡ ዐይነት ። ሠርዮ ፡ ምስለ ፡ ፀምር ፡ (ቄር) ።

ሠከረ ፤ (ሠኪር ። ዕብ ፡ ሣካር) ፤ ተከራየ ፤ በቍርጥ ፡ ገዛ ፡ ተዋዋለ ፤ የከብት ፡ የጕልበት ፡ የመማሪያ ። ዐስበንና ፡ ዐስየን ፡ እይ ፤ አሸከር ፡ ማለት ፤ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ሻከረ ፤ ሸከራ ፡ ኾነ ፡ (ዐማርኛ) ።

ተሠከረ ፤ ተገዛ ፤ ለክራይ ፡ ተሰጠ ።

ሥኩር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ክርት) ፤ የተገዛ ፡ ግገዝ ፤ የተከራየ ፡ የክራይ ። መላጺ ፡ ሥክርት ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፳) ። ምላጭ ፡ የተባለች ፡ ሰይፍ ፡ ናት ፡ (ሕዝ፭ ፡ ፩) ። የሻከረ ፡ ሸከራ ።

ሠከረ ፤—ሰከረ ፤—ሰኪር ፡ ሰከረ ።

ሠለበ ፤—ገፈፈ ፤—ሰሊብ ፡ ሰለበ ።

ሠሌዳ ፤—በቁሙ ፤—ሰለደ ።

ሠሊጥ ፤ ጦት ፤ (ሠለጠ ፡ ይሠልጥ ፡ ይሠልጥ ። ዕብ ፡ ሻላጥ ። ሱር ፡ ሽላጥ ። ዐረ ፡ ሠሊጠ) ፤ የጠፈረ ፡ ሰርጭ ። መሠልጠን ፤ ጌታ ፡ መኾን ፤ ማየል ፡ መበርታት ፤ ኀይል ፡ ክሂል ፤ መብት ፡ ማግኘት ፤ እንደ ፡ ወደዱ ፡ ለማድረግ ። ዐበይቶሙ ፡ ይሠልጡ ፡ ላዕሌሆሙ ። ወአልቦ ፡ ዘእሬሲ ፡ ይሠለጥ ፡ በላዕሌየ ፡ መኑሂ ፡ (ማቴ፳ ፡ ፳፭ ። ፩ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፲፪) ፡ በሠለጠ ፡ ፈንታ ፡ ተሠልጠ ፡ ተሠለጠ ፡ ተሠልጠነ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አግብርት ፡ ተሠልጡ ፡ ላዕሌነ ። ወሶበ ፡ ርእዩ ፡ ከመ ፡ ዛቲ ፡ ኀጢአት ፡ ተሠልጠት ፡ ላዕለ ፡ ብዙኃን ። ዘይሤለጥ ፡ በመንፈሱ ። ለዘይሤለጥ ፡ ላዕሌከ ። ተሠለጥከ ፡ በሥጋከ ፡ (ሰቈ፭ ፡ ፰ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ። ምሳ፲፯ ፡ ፴፪ ። መክ፲ ፡ ፬ ። ሢራ፵፯ ፡ ፲፱) ።

ሠላጢ ፤ መሠልጥ ፤ ሥሉጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ልጥ) ፤ በቁሙ ፤ የሠለጠነ ፡ ሥልጡን ፡ ሠልጣና ፤ ሥልጣኔ ፡ ያለው ፡ ሥልጣን ፡ የተሰጠው ። ሥሉጥ ፡ ውእቱ ፡ በዘፈቀደ ። ንጉሥ ፡ ሥሉጥ ። ርእዩ ፡ ከመ ፡ ሡሉ ፡ ሥሉጥ ፡ ይሕየውሂ ፡ ወይእመንሂ ። አንትሙ ፡ ሥሉጣን ፡ ላዕለ ፡ ሡሉ ፡ አሕዛብ ፡ (ዮዲ፰ ፡ ፲፭ ። መክ፰ ፡ ፬ ። ኪዳ ። ዲድ ፡ ፯ ። ራእ፲፭ ፡ ፯) ።

አሥለጠ ፤ አው ፡ አሠለጠ ፤ አሠለጠነ ፤ ሾመ ፡ አነገሠ ፤ ሥልጣን ፡ ሰጠ ። አሥለጦ ፡ ከመ ፡ ይብላዕ ። ወኢያሥለጦ ። ርድአኒ ፡ ለወጢኖቱ ፡ ወአሠልጠኒ ፡ ካዕበ ፡ ለፈጽሞቱ ፡ (ማር ፡ ይሥ፳፪ ፡ ፩ ። መክ፮ ፡ ፪ ። አርጋ) ።

አሠለጥ ፤ (ዐማርኛ) ፤ የቤት ፡ ውልድ ፤ ቤት ፡ አባት ፡ አሠልጣኝ ።

አሠልጠነ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የአሥለጠ ፡ ድርብ ። ዴበ ፡ ዝ ፡ ሡሉ ፡ አሠልጠኖ ። እግዚ ፡ አሠልጠኖሙ ፡ ለሮም ፡ በዝ ፡ አዝማን ፡ (ኩፋ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። አርጋ ፡ ፩ ። ቅዳ) ።

ሥልጣኔ ፤ በቁሙ ፤ መሠልጠን ፡ ማሠልጠን ፤ አሠለጣጠን ፡ ሥልጥንና ፤ ሥልጡንነት ፡ ጠፍተኛነት ፤ በሥራ ፡ በነገር ።

ሥልጣን፤(ናት)፤ በቁሙ፤ችሎት፡መብት፤ ሹመት፡ ጌትነት ። ለሕይወት ፡ ወለሞት ፡ ሥልጣን ፡ ብከ ፡፡ ከመ ፡ ዘሥልጣን ፡ ቦ ፡፡ ወሀቦሙ ፡ ሥልጣነ ፡፡ መኳንንት ፡ ወእለ ፡ በሥልጣናት ፡ (ጥበ፲፮ ፡ ፲፫ ። ማቴ፮ ፡ ፳፱ ። ፲ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ ኪዳ) ።

—፤ ገዥ ፡ አለቃ ፤ ንጉሥ ፡ መልአክ ። ሥልጣናት ፡ ሰማይ ፡፡ ሥልጣናት ፡ ወዙሉ ፡ ኀይል ፡፡ መናብርት ፡ ወሥልጣናት ፡ (ሔኖ፹፰ ፡ ፰ ። ፩ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፳፪ ። ዲድ) ።

ሥልጣን፤ (ብ ፡ ሠላጢን)፤ ሹል ፡ ስል ፡ መውጊያ ፤ የንጨት ፡ የብረት ፤ ሽብዳ ፡ ዐንክሴ ፡ ምኙራጥ ። ሠላጤ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ።

ሥልጣናዊ፤ ንጉሣዊ፤የንጉሥ ፡ የጳጳስ ፡ ወገን ፤ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ። የሹመት ፡ ሥራ ፡ ዳኝነት ። አቅሞተ ፡ ውሳንያት ፡ ሥልጣናውያት ፡ ዘፍትሕ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱) ።

ሠለጠ፤—ፈጸመ ፡ ጨረሰ፤—ሰልጦ ፡ ሰለጠ ።

ሠሊክ፤—ሽቱ፤—ሰሊኅ ፡ ኆት ።

ሠለለ፤—በቁሙ፤—ሰሊል ፡ ሰለ፤ ሰለለ ።

ሠለመ፤-በቁሙ፤ ሰላምታ ፡ ሰጠ፤-ሰሊም ፡ ሰለመ ።

ሠለሠ፤—ሦስት ፡ አደረገ፤—ሠልሶ ፡ ሠለሰ ።

ሠለፈ፤—በቁሙ፤—ሰሊፍ ፡ ሰለፈ ።

ሠሊቅ፤ ቆት፤ (ሠለቀ ፡ ይሠልቅ ፡ ይሥልቅ)፤ መሠለቅ፤ ማላም ፡ ማድቀቅ ።

ሠለቀ፤ (ዐብ ፡ ቃሌስ)፤ ዘበተ ፡ አፌዘ ፡ አላገጠ፤ በነገር ፡ መታ ፡ ሠለቀ፤ ተሣለቀ ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ ጤፍ ፡ ደቂት ፡ ልዝብነትና ፡ ስስላስነት ፡ ነው፤ ማቅና ፡ ጨዎት ፡ ስላለበት ።

ሠለቀ፤ (ዐብ ፡ ሳሌቅ)፤ ላጠ ፡ መለጠ ፡ ሸለቀቀ፤ ገፈፈ ፡ አንሣ ፡ አራቀ ። ሸልቋቋ ፡ ሸለቆ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

አሥለቀ፤ አሠለቀ፤ አዘበተ፤ አስላጠ ፡ አስመለጠ ።

ተሠልቀ፤ ተሠለቀ፤ መሣለቂያ ፡ ኾነ፤ በስድብ ፡ ተላጠ ።

ተሣለቀ፤ (ተደራራጊ)፤ በቁሙ፤ ተሠላለቀ ፡ ተዘባበተ፤ ተጫወተ ፡ ርስ ፡ በርሱ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተደራራጊ ፡ አንቀጽ ፡ አድራጊነትም ፡ ስላለው ፡ በሠለቀ ፡ ፈንታ ፡ እንዳማርኛው ፡ ተሣለቀ ፡ ይላል፤ አብዝቶ ፡ መላልሶ ፡ ለማለት፤ ምስለና ፡ ላዕለ ፡ በ ፡ ይስማሙታል ። ኢትሣለቅ ፡ ምስለ ፡ አብድ ፡፡ ኢይሣለቅ ፡ ግሙራ ፡ ምስለ ፡ ሕፃናት ፡ ወኢይዘፍን ፡፡ ተሣሊቆሙ ፡ ላዕሌሁ ፡ ሰሰብዎ ፡፡ ኀለየ ፡ ሄሮድስ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ ይሣለቅ ፡ ቦቱ ፡ (ሢራ፰ ፡ ፬ ። ስንክ ፡ ጥር፳፱ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴፩ ። ዮሴፍ) ።

አስተሣለቀ፤ አሣለቀ፤አዘባበተ ፡ አጨዋወተ ።

መስተሣልቅ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት)፤ የሚሣለቅ፤ የሚያሣልቅ፤ አላጋጭ ፡ ተሣላቂ ። መስተሣልቅ ፡ ውእቱ ፡ ላዕለ ፡ ሰብእ ፡፡ ወመስተሣልቃን ፡ ይኳንንዎሙ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፪ ። ኢሳ፫ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፩) ።

ሥላቅ፤(ቃት)፤ በቁሙ፤ ማቅ ፡ ጨዎት፤ ስግጥ ፡ ቧልት፤ ዋዛ ፡ ፈዛዛ፤ ዘበት ፡ ዘበታ ፡ ወዘበሬታ ። ነገረ ፡ ሥላቅ ፡፡ ሠሐቀ ፡ ወሥላቀ ፡ ኮንክዎሙ ፡ (ሢራ፳፫ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፮) ።

ሥልቅ፤ ስመ ፡ ሀገር፤ በግዳድ ፡ የምትባል ፡ የባቢሎን ፡ ክፍል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

ሠልሰ፤ ሶት፤ (ሠለሰ ፡ ይሤልስ ፡ ይሠልስ ። ዐብ ፡ ሻሌሽ)፤ መሠለስ፤ ሦስት ፡ ማድረግ ፡ ከሦስት ፡ መክፈል ፡ ሦስት ፡ ማለት ። ይቤሎሙ ፡ ሠልሱ ፡ ወሠልሱ ፡፡ ንሤልስ ፡ ለከ ፡ ዘንተ ፡ ስብሐተ ፡፡ ለዋሕድ ፡ አምላክ ፡ እንዘ ፡ በአካል ፡ ይሤልስ ፡ (፫ነገ፡ ፲፰ ፡ ፴፱ ። ኪዳ ። ስንክ ፡ ግንቦ፳፯) ።

ሠላሲ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት)፤ የሠለሰ ፡ የሚሠልስ፤ ሠላሽ ፡ ሦስት ፡ አድራጊ ።

አሠለሰ፤ በቁሙ፤ አሠገረ፤ ሦስት ፡ አስደረገ፤ ሦስት ፡ አሰኘ ።

መሠልስ፤ (ስት ፡ ሳን ፡ ሳት)፤ የሚሠልስ፤ የሚያሠልስ ፡ አሠላሽ ።

ተሠለሰ፤ ተሦሰተ፤ ሦስት ፡ ኾነ ፡ ፫ ፡ ተባለ ፡ ፫ኛ ፡ ኾነ ። እግዚ ፡ ዘይሤለስ ፡ በአካሉ ፡፡ በከመ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ይነብር ፡ ዲበ ፡ መንበሩ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስሂ ፡ ይሤለስ ፡ ዲበ ፡ መንበረ ፡ ስብሐቲሁ ፡ (ደራሲ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ሥሉስ፤(ሳን ፡ ሳት ፡ ልስት)፤ በቁሙ፤ የተሠለሰ ፡ ሦስት ፡ የኾነ፤ ሦስቴዮ ፡ ሥሉሴ ። ፈታል ፡ ሥሉስ ፡፡ ቅዱስ ፡ ሥሉስ ፡፡ ሥሉስ ፡ አካል ፡ (መክ፬ ፡ ፲፪ ። ኪዳ ። ደራሲ) ።

ሥላሴ፤ መሠለስ፤ ሥለሳ ። ሦስትነት፤ ሦስት ፡ መኾን ። ነበ ፡ ሀለዉ ፡ ሠለስቱ ፡ ኤጲስቆጶሳት ፡ ይቄድሶ ፡ እግዚእነ ፡ ለሥላሴሆሙ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። በቁሙ፤ የአካላት ፡ ስም፤ ሦስቶች፤ ሦስቶ ፡ ሦስቴዮ ፡ ሦስት ፡ ብቻ፤ ተውሳከና ፡ ሕጸጽ ፡ የሌለው ፡ ዘላለማዊ ፡ ሦስት ። ባንድም ፡ በብዙም ፡ በወንድም ፡ በሴትም ፡ ይነገራል ። ዓዲ ፡ ናቄርብ ፡ ለከ ፡ ዘንተ ፡ አኰቴተ ፡ ዘለዓለም ፡ ሥላሴ ፡፡ አለብዉኒ ፡ ሥላሴ ፡ ቀትለ ፡ መስተቃትል ፡ መጽሐፍ ፡፡ ሥላሴ ፡ እንተ ፡ እምቅድመ ፡ ዓለም ፡ ሀለወት ፡ ወኢኮነት ፡ በመዋዕል ፡ (ቅዳ ፡ ኪዳ ። ደራሲ ። ተረ ፡ ቁር፲፱) ።

ሥላሴ፡

ትሥልስት፤ ሦስትነት፤ሦስቲዮ፡ ጕንጕን፡ ሽርብ፤ሦስት፡ እጅ። ተዋሕዶትከኒ፡ ኢይትነገር፡ ወትሥልስትከኒ፡ ኢይትሌቦ። እመ፡ ቦ፡ ዘይፈልጦ፡ ለእግዚ፡ እምትሥልስቱ፡ ውጉዘ፡ ለይኩን። ትርብዕተ፡ ርቡዓን፡ ኪሩቤል፡ ወትሥልስተ፡ አምላክ፡ ዋሕድ፡ (አረጋ፡ ድጓ፪። ያዕ፡ ዘእል። ደራሲ። ቅዳ፡ ዲዮ)።

ትሥላስ፤ (ሳት)፤ የደርብ፡ ደርብ፡ ፫ኛ፡ ክፍል፤ ሰገነት፡ መልዕልተ፡ መልዕልት። እምትሥላሰ፡ ቤታ። አኖኅዎ፡ ጥቀ፡ ሐኒጾሙ፡ መልዕልቴሁ፡ ተሥላስ፡ ልዑለ፡ እምዕፀ። ጸድፈ፡ እምትሥላስ፡ (ስንክ፡ መስ፳፯። ዮሴፍ። ግብ፳፡ ፱)።

ሠላስ፤ የቍጥር፡ ስም፡ ሦስት፤ በኹለትና፡ ባራት፡ መካከል፡ ያለ፡ ቍጥር፤ ፫፡ ጊዜ፡ አንድ። ወንድና፡ ሴት፡ ያስተባብራል፤ መደቡ፡ ግን፡ የሴት፡ ብቻ፡ ነው። ሠላስ፡ አኃቲሆሙ፡ ምስሌሆሙ። ወሀሎ፡ ህየ፡ ሠላስ፡ መራዕየ፡ አባግዕ። ሠላስ፡ መዋዕል። በእንተ፡ ሠላስ፡ ኃጢአቶሙ። ሠላስ፡ አርዳኢሁ፡ (ኢዮ፩፡ ፱። ዘፍ፳፱፡ ፪። ፵፡ ፲፪። ዓሞ፩፡ ፫። ስንክ፡ ጥቅ፳፩)።

ሠለስ(ት)ቱ፤ ሦስት፤ ሦስቱ፡ ሦስተኛው። ሠለስቱ፡ አቅርንት። በእሉ፡ ሠለስቱ። እንዘ፡ አሐዱ፡ ሠለስቱ፡ (ዳን፯፡ ፰። ሚራ፳፯፡ ፳፰። ሃይ፡ አበ)።

ሠለስት፤ የዜማ፡ ቃል፡ ትምርት፤ ሦስተኛ፡ ክፍል፡ ከውዳሴ፡ ማርያም።

ሠሉስ፤ የዕለት፡ ስምና፡ ቅጽል፤ ማግሰኞ፡ ማግሰተ፡ ሰኞ፤ የሰኞ፡ ማግሰት፡ የእሑድ፡ ሣልስት፤ በሰኞና፡ በረቡ፡ መካከል፡ ያለው፡ ዕለት። ቅጽልም፡ ሲኾን፡ ሦስት፡ ሦስተኛ፡ ያሰኛል። ምሕዋረ፡ ሠሉስ፡ ዕለት። እስከ፡ ሠሉስ፡ መዋዕል። በሠሉስ፡ ዕለት፡ ኣነሥአ። ሠሉስየ፡ ዮም፡ (ዮዲ፪፡ ፳፩። አስቴ፱፡ ፲፯። ዮሐ፪፡ ፲፱። ፩ነገ፡ ፴፡ ፲፫)። ሲበዛም፡ ሠሉሳት፡ ያሰኛል።

ሣልስ፤ (ስት)፤ ሦስተኛ፤ ሦስት፡ በስቲያ፡ ወዲያ። ናሁ፡ ሣልሶሙ፡ ዮም፡ እንዘ፡ ይጸንሑኒ። አመ፡ ሣልስት፡ ዕለት፡ ከብካብ፡ ኮነ። እስከ፡ ሣልስ፡ ወራብዕ፡ ትውልድ። ትማልመኒ፡ ወሣልስተኒ፡ (ማር፰፡ ፪። ዮሐ፪፡ ፩። ዘፀ፳፡ ፭። ፩ዜና፡ ፲፩፡ ፪)።

ሣልሳዊ፤ አው፡ ሣልሳይ፤ (ዊት፡ ዪት፡ ሲት)፤ ሦስተኛ፤ ከሦስት፡ አንድ፡ ሢሶ። በሣልሳዊ፡ ልደት፡ እምአቡሁ፤ ሀለወነ፡ ተዘምዶ፡ ምስሌሁ። በእንተ፡ ተዋስቦ፡ ሣልሲት። ሣልሲተ፡ ኢን፡ (ቅኔ። ፈ፡ መ፡ ፭፡ ፮። ሕዝ፵፮፡ ፲፬)።

ሣልሲት፤ የቍጥር፡ መደብ፤ የኬክሮስ፡ ፫ኛ። አንዱ፡ ሣልሲት፡ ፷፡ ራብዒት፡ ይኾናል፤ ኬክሮስን፡ እይ፡ (አቡሻ፡ ፲፭)።

ሥልስ፤ ሦስት፡ ጊዜ፤ ሦስት፡ እጅ፤ ሦስት፡ ክፍል፡ ሦስት፡ ብቻ። ወሰገደ፡ ሎቱ፡ ሥልሰ። ትክሕደኒ፡ ሥልሰ። ዘዘርዐ፡ ሰድሰ፡ ያአቱ፡ ሥልሰ (፩ነገ፡ ፳፡ ፵፩። ማር፲፱፡ ፸፪። ኢሳ፭፡ ፲)። በቁሙ፡ እሳት፡ ያልነካው፡ መባያ፤ እንደ፡ ሰላጣ፡ ያለ፡ ሾርና፡ ድልኽ፡ ቅባኑግ፡ የመሰለው፡ ኹሉ፤ ሦስትነት፡ ያለው፡ (ዐማርኛ)።

አሥልስት፤ ሥልሶች፤ ሦስት፡ እጆች፤ ክፍሎች፡ ጊዜዎች። ሠለስተ፡ አሥልስተ፡ ዲናር፡ (ስንክ፡ ኅዳ፲፪)።

መሥለስ፤ (ብ፡ መሣልስ)፤ መሠለሻ፤ ሦስት፡ ማድረጊያ፡ ከሦስት፡ መክፈያ፤ ወይም፡ ሦስቱን፡ እጅ፡ አንድ፡ የሚያደርግ፤ ሚዛን፡ መስፈርት፡ የሥልስ፡ ወጭት፡ (ዘፍ፲፰፡ ፮። ማቴ፲፫፡ ፴፫። ሉቃ፲፫፡ ፳፩)።

መሥልስት፤ ሦስት፡ ወገን፤ሦስት፡ ክፍል፤ ታላቅ፡ ሠረገላ፡ ሦስት፡ ፈረሶች፡ የሚስቡት። ወትከፍል፡ ደወለ፡ ምድርከ፡ መሥልስተ። መስተጽዕናን፡ በመሥልስት፡ (ዘዳ፲፱፡ ፫። ዘፀ፲፭፡ ፬)። ሲዘረዘርና፡ ሲናበብ፡ ግን፡ ሦስተኛ፡ ያሰኛል። ወመሥልስታ፡ ለፀሓይ፡ ያውዕዮሙ፡ ለአድባር፡ (ሚራ፵፫፡ ፬)። ሙቀቷ፡ ቀትሯ፡ በጋዋ፡ ማለት፡ ነው፤ ሦስተኛነቱም፡ ከክበብ፡ ከጸዳል፤ ከንግህ፡ ከሠለስት፤ ከክረምት፡ ከመፀው፡ ይባላል።

ምሥልስት፤ (ዕብ፡ ምሹላሾት)፤ ሣልሳት፡ ሣልሳውያት፤ ሦስተኞች፡ ሦስተኛ፡ ክፍሎች፤ ደርቦች፡ ተሥላሶች። እስመ፡ ምሥልስት፡ እማንቱ፡ (ሕዝ፵፪፡ ፮)።

ሠላሳ፤ (ዕብ፡ ሽሎሽም)፤ በቁሙ፤ የአኃዝና፡ የቍጥር፡ ስም፡ (ለ—፴) ፫፡ ጊዜ፡ ዐሥር፡ ወይም፡ ፲፡ ጊዜ፡ ሦስት። መዋዕለ፡ ላሕ፡ ለሙት፡ የሚለቀስበት። (ተረት)፤ በሠላሳ፡ እግርኽን፡ አታንሣ፤ ባርባ በረኽ፡ ግባ። ኢየዐርግ፡ እምሠላሳ፡ ወኢይወርድ፡ እምሠላሳ፤ ወትረ፡ ይከውን፡ ሠላሳ፡ (መር፡ ዕጨ)።

ሣሉሲም፤ (ዕብ፡ ሻሊሺም)፤ ኀያላን፡ ያርብሓን፤ አለቆች፡ የጦር፡ ስዎች፤ ሦስተኛ፡ ማዕርግ፡ ያላቸው፤ ወይም፡ ኀይላቸው፡ ሦስቲዮ፡ የኾነ፡ የተጐነጐነ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ሢሶ፡ ይሉታል። ርእሰ፡ ሣሉሲም፡ (፩ዜና፡ ፲፪፡ ፲፰)።

ሥልሳ፤ (ስሳ፡ ስድሳ፤ ሰደሰ)፤ ፪፡ ሠላሳ፤ ወይም፡ ፫፡ ኻያ፡ (ዐማርኛ)።

ሥላት፤—ለግጥ፡ ፊዝ፤—ሰልቶ፡ ሰለተ።

ሠመከ ፤—ተጠጋ ፤—ሰሚክ ፡ ሰመክ ።

ሠመነ ፤—ስምንት ፡ አደረገ ፤—ሰምኖ ፡ ሰመነ ።

ሠምዐ ፤—ሰማ ፡ መሰከረ ፤—ሰሚዕ ፡ ሰምዐ ።

ሠምዕ ፤ (ዓት ። ዐረ ፡ ሸመዕ) ፤ ሠም ፤ ጧፍ ፡ የማር ፡ ሰፈፍ ፤ ንጥሩ ፡ ግግሩ ፤ ልጥልጡ ፡ ነጋሪቱ ፤ ፋናው ፡ መብራቱ ። ለእመ ፡ ሰረቀ ፡ ምንተኒ ፡ እምንዋየ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ አው ፡ ሠምዕ ፡ አው ፡ ዘይት ። ነደ ፡ ከመ ፡ ሠምዕ ። መኃትው ፡ ብሩሃት ፡ ወሠምዓት ፡ ንጹሓት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ግንዘ ። አፈ ፡ ተ፩) ።

ሠምዐ ፤ ሠም ፡ ኾነ ፡ ጦፈ ፤ ቀለጠ ፡ ነጠረ ። ረጋ ፡ ጸና ፡ ተጋገረ ።

ሠምረ ፤—አፈራ ፡ በጀ ፤—ሰሚር ፡ ሰምረ ።

ሠሚር ፤ ሮት ፤ (ሠምረ ፡ ይሠምር ፡ ይሥመር ። ዕብ ፡ ሻማር ፤ ጠበቀ) ፤ መሥመር ፤ መውደድ ፡ ቍርጥ ፡ ፈቃድ ፡ ማድረግ ፤ እሺ ፡ በጎ ፡ ይኹን ፡ ሠመርኩ ፡ ማለት ፤ ልመናን ፡ ነገርን ፡ ወዶ ፡ መቀበል ። እመ ፡ ሠምረ ፡ እግዚ ። ሥመር ፡ እግዚኦ ፡ ከመ ፡ ታድኅነኒ ። ዘትጸልእ ፡ ለርእስከ ፡ ጽላእ ፡ ለካልእከ ፤ ወሥመር ፡ ለሰብእ ፡ ዘትሠምሮ ፡ ለርእስከ ። ነዋ ፡ ሠምረ ፡ በዝንቱ ፡ እምድኅረ ፡ ሰአልዎ ፡ ሎቱ ። መሥዋዕተ ፡ አቤል ፡ ዘሠምረ ፡ (ያዕ፩ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፴፱ ። ፈላስ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፩ ። ድጓ) ።

ሠማሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚሠምር ፤ የሚወድ ፡ ወዳጅ ። ንሕነ ፡ ኵልነ ፡ መዋትያን ፡ ዘጸላኢኒ ፡ እምኔነ ፡ ወሠማሪ ፡ (ግንዘ) ።

አሥመረ ፤ ሠመርኩ ፡ አሰኘ ፡ አሶደደ ፤ አስፈቀደ ። አገለገለ ፤ ደስ ፡ አሰኘ ። አሥመሮ ፡ ሔኖክ ፡ ለእግዚ ። ኦ ፡ ንጉሥ ፡ ያሥምርከ ፡ ምክርየ ። ኢያሠምሮ ፡ ለጻድቅ ፡ እኩይ ፡ ምንትኒ ፡ (ዘፍ፭ ፡ ፳፬ ። ዳን፬ ፡ ፳፬ ። ምሳ፲፪ ፡ ፳፭) ። አሠመረ ፡ አስነበረ ፤ ሠራ ፡ ቀጸ ፤ የብራና ፡ የድጕስ ፡ የኅብስተ ፡ መሣዕት ።

መሥመሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያሠምር ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ አገልጋይ ። መሥመሬ ፡ እግዚ ። ይከውኑ ፡ መሥመርያነ ፡ ኀቤሁ ። መሥመሪት ፡ ቅዱሳን ፡ (ጥበ፬ ፡ ፲ ። ዮሴፍ ። አዋል) ።

ተሠምረ ፤ ተሠመረ ፤ ተዘጋጀ ። ተወደደ ፡ ተፈቀደ ።

ሥሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ የተሠመረ ፤ የተወደደ ፡ ውብ ፡ መልካም ። ሥሙር ፡ ወኅሩይ ። ሥሙር ፡ ለንጉሥ ። ዕጽቀ ፡ በለስ ፡ ሥሙር ፤ ጥቀ ። ምድር ፡ ሥምርት ፡ (ሮሜ፲፪ ፡ ፩ ። ምሳ፲፬ ፡ ፫ ። ኤር፳፬ ፡ ፪ ። ሚል፫ ፡ ፲፪) ።

ሥምረት ፤ (ታት) ፤ መውደድ ፤ መወደድ ፤ አወዳደድ ፡ ውድነት ፤ እሺታ ፡ ውዴታ ፤ ውድ ፡ ቍርጥ ፡ ፈቃድ ። ገበርኩ ፡ ቅድሜከ ፡ ሥምረተከ ። ሥምረቱ ፡ ለአምላክነ ፡ ባዕሌነ ። እንበለ ፡ ፈቃዳ ፡ አው ፡ በሥምረተ ፡ ልባ ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ቦቱ ፡ ሥምረት ፡ (ኢሳ፴፰ ፡ ፫ ። ባሮ፩ ፡ ፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፪) ።

ተሣመረ ፤ ተዋደደ ፡ ተስማማ ፤ ተባበረ ፡ አንድ ፡ ፈቃድ ፡ ኾነ ። ኢይኩን ፡ ተዋስቦ ፡ ዘእንበለ ፡ በተሣምሮቶሙ ፡ ለክልኤሆሙ ። ወተሣመሩ ፡ በምክረ ፡ ዚአሁ ። ተሣሚረነ ፡ ምስለ ፡ አካኪዮስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፫ ። ተረ ፡ ቄር፲፭) ።

መሥመር ፤ (ራት) ፤ በቁሙ ፤ ማሥመሪያ ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተካከለ ፡ ዘንግ ፡ አራት ፡ ገጽ ፡ ያለው ፤ ወይም ፡ ጠፍጣፋ ፡ ባለኹለት ፡ ገጽ ። መሥመር ፡ የወደቀበት ፡ የተጋደመበት ፤ ወሰፌው ፡ ርሳሱ ፡ የኼደበት ፡ መዘሪያው ፡ ትልሙ ፡ (አቡሻ ፡ ፵፮) ። የመሥመር ፡ አሠራር ፡ ጥበቡ ፡ የመጣ ፡ ከሙገዝ ፡ ቅጠልና ፡ ከንስት ፡ ከኮባ ፡ ከጕናጕና ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ሠመርመር ፤ መወደድ ፡ ያለው ፡ ንስር ፡ ቀይና ፡ ጥቍር ፡ ያንበጣ ፡ ፀር ። ዖፍ ፡ ዘይሰመይ ፡ ሠመርመር ፡ ዘባኑ ፡ ጸሊም ፤ ክርሡ ፡ ወእገሪሁ ፡ ቀይሕ ፡ . . . ወሶበ ፡ ይመጽእ ፡ አንበጣ ፡ ውስተ ፡ ሀገረ ፡ ዐዘም ፡ ይመጽኡ ፡ እሙንቱ ፡ አዕዋፍ ፡ ሠመርመር ፡ ወይቀትልዎሙ ፡ ለእሙንቱ ፡ አናብጥ ፡ ወያሀጕልዎሙ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፳፩) ።

ሠንአ ፤—ገጠመ ፡ ተስማማ ፤—ሰኒእ ፡ ሰንአ ።

(ጥን) **ሠንዮ** ፤ ዮት ፤ (ሠነየ ፡ ይሤኒ ፡ ይሠኒ ። ዐረ ፡ ሠነዐ ፤ ሐሡነ ። ዕብ ፡ ሻናህ ፤ መልኩን ፡ ለወጠ ፤ ሌላ ፡ ኾነ) ፤ ማማር ፤ መዋብ ፤ ሐዲስ ፡ መልክ ፡ ማውጣት ፤ ጥሩ ፡ ውብ ፡ ደመ ፡ ግቡ ፡ መኾን ፤ በመልክና ፡ በጌጥ ፡ ደስ ፡ መሰኘት ። ሠባሕኪ ፡ ወሠነይኪ ፡ ጥቀ ፡ ፈድፋደ ። ሕሥምት ፡ አንተ ፡ ሠነየት ። ይሤኒ ፡ ላሕዩ ። ሠነየት ፡ ራእዮሙ ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፲፫ ። ማሕ፯ ፡ ፯ ። አርጋ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፵፬ ። ዳን፩ ፡ ፲፭ ። መሳ፲፭ ፡ ፪) ።

—፤ መብለጥ ፤ መሻል ፤ ደግ ፡ ደኅና ፡ መልካም ፡ መኾን ፤ የጠባይ ። ቦ ፡ ብእሲት ፡ እንተ ፡ ትሤኒ ፡ እምብእሲት ። ዘይሤኒ ፡ ወይነ ። ይሠርሕክሙ ፡ በእንተ ፡ ትሤኒ ። በእከየ ፡ ገጽ ፡ ይሤኒ ፡ ልብ ፡ (ሢራ፴፯ ፡ ፳፯ ። ዮሐ፪ ፡ ፲ ። ጦቢ፯ ፡ ፲፩ ። መክ፯ ፡ ፬) ።

ተሠነየ ፤ ተጌጠ ፡ ተሸለመ ፤ ተበጃጀ ፤ ለማማር ። ወይእቲሰ ፡ ተሠነየት ፡ በኵሉ ። ተሠነየት ፡ ጥቀ ። ለምንት ፡ ኢትሰረገው ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ወኢትሤነይ ፡ (አስቴ ፡ ፭ ። ዮዲ፲ ፡ ፬ ። ፲፪ ፡ ፲፭ ። ፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፴ ። አፈ ፡ ተ፳፰) ።

ሥኑይ ፤ ያማረ ፡ የተዋበ ፡ ውብ ። ሥኑይ ፡ ወርጉፍ ፡ በሜላት ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ቤቱ ፡ ሥኑይ ፡ ወአ

ዳም ፡፡ ወሚመትክሙኒ ፡ ድልው ፡ ወሥኑይ ፡ (አስቴ ፩ ፡ ፯ ። መቃ ፡ ገ፫ ። ቄር ፡ ፩) ። በሥኑይ ፡ ፈንታ ፡ መሠንይ ፡ ይባል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። መሠንየ ፡ እንስሳ ፡፡ መሠንየ ፡ ማእሰር ፡፡ መሠንየ ፡ ቃለ ፡ ትንቢት ፡ (፩ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፱ ። ሚራ፳፪ ፡ ፲፯ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ሠናይ ፤ (ይት ፡ ያን ፡ ያት) ፤ መልካም ፤ ውብ ፤ ደግ ፡ በጎ ፤ ቅን ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ የመልክ ፡ የጠባይ ። ሠናይ ፡ ለርእይ ፡፡ ሠናይት ፡ በራእይኪ ፡፡ ምግባር ፡ ሠናይ ፡፡ ሠናይት ፡ ለሠናያን ፡ ተፈጥረት ፡፡ ሠናይ ፡ ልብ ። መክፈልት ፡ ሠናይ ፡፡ ዐስብ ፡ ሠናይ ፡፡ ዜና ፡ ሠናይ ፡፡ ቃል ፡ ሠናይ ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፱ ። ዮዲ፲፩ ፡ ፳፫ ። ማቴ፭ ፡ ፲፯ ። ሚራ፴፱ ፡ ፳፱ ። ሉቃ፰ ፡ ፲፭ ። ፲ ፡ ፵፪ ። መክ፬ ፡ ፱ ። ሮሜ፲ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፵፱) ። ሠናይ ፡ ቅጽልና ፡ በቂ ፡ እየኾነ ፡ እንዳወራረዱ ፡ በብዙ ፡ ዐማርኛ ፡ ይፈታል ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከመልካምነት ፡ አይወጣም ። ውስተ ፡ እዴሆሙ ፡ ሀለወት ፡ ሠናይቶሙ ፡ ቢል ፤ ብዕል ፡ በረከት ፡ ድልብ ፡ ገንዘብ ፡ ያሰኛል ፡ (ኢዮ፳፩ ፡ ፲፯) ።

ምሥናይ ፤ ማማሪያ ፤ መዋቢያ ፤ መልካም ፡ ቦታ ፤ ምቹ ፡ ስፍራ ። ጌሴም ፡ ምሥናይሃ ፡ ለምድረ ፡ ግብጽ ፡፡ ንበር ፡ ዝየ ፡ ውስተ ፡ ምሥናይ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፩ ። ያዕ፪ ፡ ፫) ።

ሠኔ ፤ (ቅብጥ ፡ ፓዎኒ ። ዕብ ፡ ሲዋን) ፤ የወር ፡ ስም ፤ ዐሥረኛ ፡ ወር ፤ በግብጽና ፡ በኢትዮጵያ ። ሠናየ ፡ ዘርዕ ፤ ወርኀ ፡ ዘርዕ ፡ ሠናይ ፡ ማለት ፡ ነው ። (ተረት) ፤ ለሞኝ ፡ ሠኔ ፡ በጋው ፡ መስከረም ፡ ክረምቱ ። ጋላም ፡ ዘር ፡ ሲል ፡ ሠኚ ፡ ይላል ።

ሥን ፤ (ናት) ፤ መልክ ፤ ውበት ፤ ደም ፡ ግባት ፤ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ጥሩት ፤ ጥዳት ፤ ጠፍታ ። በሥንከ ፡ ወበላሕይከ ፡፡ ሥነ ፡ ስብሐቲሁ ፡፡ ሥነ ፡ ዜና ፡ ዘለዓለም ፡፡ ሥና ፡ ለብእሲት ፡፡ ኢትዘንገር ፡ በሥነ ፡ አልባሲከ ፡ (መዝ ፡ ፵፬ ። ፵፱ ። ሚራ፱ ፡ ፰ ። ፲፩ ፡ ፬) ።

ሥን ፤ መልካምነት ፤ ደግነት ፤ በጎነት ። ሥነ ፡ ምግባሩ ፡፡ ሥነ ፡ ግዕዙ ፡ (ሚራ፯ ፡ ፲፭ ። ያዕ፫ ፡ ፲፫) ።

ሥን ፤ ፍጥረት ፤ አዝርዕት ፡ አትክልት ፤ እንስሳት ፡ አራዊት ። ምስጢሩ ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፡ ካለው ፡ ይገባል ። እሳት ፡ አኅለቀ ፡ ሥነ ፡ ገዳም ፡፡ ወሥነ ፡ ገዳምኒ ፡ ኅቤየ ፡ ሀሎ ፡ (ዮኤ፩ ፡ ፲፱ና ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፵፱) ።

አሠነየ ፤ አሳመረ ፤ አስማመረ ፡ አስጌጠ ፤ አበጀ ፤ አዘጋጀ ፤ መልካም ፡ አደረገ ። ኢያሠነይኩ ፡ ጽሒፈ ፡፡ አሠነየ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእሱ ፡ ወጽሕሞ ፡፡ ከመ ፡ ያሠኒ ፡ ሎቱ ፡ አማእኒሁ ፡፡ ያሤንዩ ፡ መሥዋዕተ ፡ ለልዑል ፡፡ ለንሕስኒ ፡ ወለዐቢይኒ ፡ አሠኒ ፡ ግዕዘከ ፡ ወቃለከ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ ። ዮሴፍ ። አቡሻ ፡ ፶ ። ሚራ፶ ፡ ፲፱ ። ፳፱ ፡ ፳፫) ። በአሠነየ ፡ ፈንታ ፡ አስተ(ሠ)ማነየ ፡ ይባል ፤ አያሰኝም ። ከመ ፡ ያስተሣኒ ፡ ምብዓሎ ፡፡ ወታስተሣንዩ ፡ ዝኅሮሙ ፡ ለጻድቃን ፡፡ መስተሠንይ ፡ (ሚራ፴፰ ፡ ፳፰ ። ማቴ፳፫ ፡ ፳፱ ። ማር፩ ፡ ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

መሠንይ ፤ የሚያሳምር ፤ የሚያበጅ ፤ አስጊያጭ ። መሠንያነ ፡ ሐተታ ፡ (አዋል) ።

ሠኑይ ፤—ኹለት ፤—ሰንይ ፡ ሰኑየ ።

ሠነነ ፤—አሾለ ፤—ሰኒን ፡ ሰነነ ።

ሠኒቅ ፤ ቆት ፤ (ሠነቀ ፡ ይሠንቅ ፡ ይሥንቅ ። ዐረ ፡ ሸነቀ ፤ ዐነቀ ። ሱር ፡ ሥናቅ ፤ ዐጣ ፡ ተቸገረ) ፤ መሠነቅ ፤ ሥንቅ ፡ መያዝ ፤ መውሰድ ፤ ለመንገድ ፡ የሚኾንን ፡ ነገር ፡ ማከት ፤ ማሰናዳት ። ኢሠነቀ ፡ እምንዋይከ ፡ ዘእንበለ ፡ መግነዝ ፡ (ግንዘ ። ኢያ፱ ፡ ፪ ። ማር፱ ፡ ፰) ።

ሥንቅ ፤ በቁሙ ፤ የመንገድ ፡ መጣሪያ ፤ ልብስ ፡ ምግብ ፤ ገንዘብ ። ወአስተዳለወ ፡ ሥንቀ ፡ ለፍኖት ፡፡ ወሀቦ ፡ ክልኤተ ፡ ምእተ ፡ መካልየ ፡ ወርቅ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሥንቀ ፡ ለፍኖት ፡፡ ቍርባን ፡ ቅዱስ ፡ ሥንቀ ፡ ነፍስ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፪ ። ጦቢ፩ ፡ ፲፯ ። ታሪ ፡ ነገ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፩) ።

አሥነቀ ፤ (ጥሠ) አሠነቀ ፤ ሥንቅ ፡ ሰጠ ፤ አሲያዘ ። ሥንቀ ፡ ታሠንቅ ፡፡ ወአሥነቀ ፡ ለዙሉ ፡ ሰብኡ ፡፡ አሥነቁነ ፡ (ዘዳ፲፭ ፡ ፲፬ ። ዮዲ፪ ፡ ፲፰ ። ግብ፳፰ ፡ ፲) ።

መሥነቂ ፤ (ንቅ) ፤ ሥንቅ ፡ የሚያሲዝ ፤ የሚሰጥ ።

መሥነቅ ፤ (ቅት) ፤ ሥንቅ ፡ መያዣ ፤ መቋጠሪያ ፤ መክተቻ ፤ አቅማዳ ፡ ኪስ ፡ ከረጢት ። ዘአልቦቱ ፡ መሥነቀ ፡ ኀብስት ፡፡ መሥነቅት ፡ አሐቲ ፡ ትኩነ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ምሳ፩ ፡ ፲፬) ።

መሣንቅ ፤ (ቅት) ፤ የሥንቅ ፡ መያዣ ፤ አቅማዳች ። አምጽአ ፡ ዝኩ ፡ መሣንቀ ፡ በማኅተሞን ፡፡ ወጸሩ ፡ መሣንቀ ፡ ብሉየ ። መሣንቂነ ፡ (ጦቢ፱ ፡ ፭ ። ኢያ፱ ፡ ፬ ። ፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፯) ። መሣንቅ ፡ ብሎ ፡ ዝኩ ፤ ብሎየ ፡ ማለት ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ዘእንበለ ፡ ይቁም ፡ አድባር ፡ (መዝ ፡ ፹፱) ።

ሠሥዐ ፤ ዖት ፤ (ሠሥዐ ፡ ይሤሥዕ ፡ ይሠሥዕ ። ዐረ ፡ ሸሠዐ) ፤ መማማት ፤ መራራቅ ፤ ዘር ፡ ዘር ፡ ማለት ፤ የቡቃያ ፡ የዘር ፤ ያታክልት ፡ የጠጕር ።

—፤ መማማት ፡ መርቀቅ ፤ ሥሥ ፡ ረቂቅ ፡ መኾን ፡ (ዐማርኛ) ።

—፤ መሠሠት ፡ መንፈግ ፤ ሆዳም ፡ ሥሥታም ፡ መኾን ። ኢትሠሥዕ ፡ ለዙሉ ፡ መብልዕ ፡፡ ካህናት ፡ ዘሠሥዐት ፡ ነፍሰሙ ፡ በረኃብ ፡ ርኩስ ፡፡ ይሤሥዑ ፡ ለበሊዕ ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፳፱ ። ቀኖ ፡ ኒቅ ። ዲድ ፡ ፯ ። ፪ተሰ ፡ ፫ ፡ ፯) ።

ሥሡዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ሥዕት) ፤ የማማ ፤ ሥሡ ፤ ሆዳም ፤ ሥሥታም ። ብእሲ ፡ ሥሡዕ ፡ ዘኢይጸግብ ፡፡ ሥሡዕ ፡ ልብ ፡፡ ሥሡዓን ፡ በላዕያን ፡ (ሚራ፴፱ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፻ ። መቃ) ።

ሥሣዔ ፤ መማማት ፤ መሠሠት ፤ ሥሥ ፡ ሥሡ ፡ መኾን ፤ ሥሥት ፤ ሥሡነት ።

ሥሥዕት ፤ በቁሙ ፤ ሥሥት ፤ ንፍገት ፡ ሆዳምነት ። እመ ፡ ኢይፈደፍድ ፡ ሥሥዕትከ ፡፡ ምርዓት ፡ ወዝሙት ፡ ወሥሥዕት ፡፡ ያበዝኆ ፡ ለጉብጥ ፡ ሥሥ

ዕት ፤ ብዙኃን ፡ እለ ፡ ቀተሎሙ ፡ ሥሥዕት ፡ (አፈ ፡ ተ፫ ። ቀሌ ። ሚራ፴፯ ፡ ፴፭ ፡ ፴፭) ።

አሠሥዐ ፤ አሣሣ ፤ አሠሠተ ፤ ሆዳም ፡ ሥሥታም ፡ አደረገ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ሥዕይ ፤ ዮት ፤ (ሥዕየ ፤ ሠዐየ ፡ ይሥዒ ፡ ይሥዐይ) ፤ ማዝራት ፤ መበተን ፤ መመሸን ፤ የምርት ። ማጥፋት ፤ ማባከን ፤ የገንዘብ ። ከመ ፡ ነፋስ ፡ ይሥዕዮሙ ። እለ ፡ ጼና ፡ ጢስ ፡ ፍጉገ ፡ ይሥዕዩ ። ትሰድዶሙ ፡ በቃልከ ፡ ወትሥዕዮሙ ፡ በመንፈሰ ፡ ኀይልከ ፡ (ጥበ፳ ፡ ፳፬ ። ፲፭ ፡ ፲፱ና ፡ ፳፭) ።

መሥዔ ፤ (ብ ፡ መሣዕይ) ፤ ማዝሪያ ፤ መበተኛ ፤ መንሽ ፤ ወይም ፡ መሸን ፤ ላይዳ ። መሥዔሆሙ ፡ ለረሲዓን ፤ ንጉሥ ፡ ጠቢብ ። ዘመሥዔ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ፡ (ምሳ፳ ፡ ፳፮ ። ማቴ፫ ፡ ፲፪) ።

መሥዔ ፡

መሥዕ ፤—በቁሙ ፤—መስዕ ።

ሠዐለ ፤—ለመነ ፤—ስአል ፡ ሰአለ ።

ሠዐለ ፤—ሳለ ፤—ሰዐለ ።

ሥዒል ፤ ሎት ፤ (ሠዐለ ፡ ይሥዕል ፡ ይሥዐል ። ዕብ ፡ ያጻር ። ዐረ ፡ ጸወረ) ፤ መሣል ፤ ማስመሰል ፤ መንደፍ ፡ መበገር ። መፍጠር ፤ ማስገኘት ፤ መቅረጽ ። ንሣእ ፡ ግንፋለ ፡ ወሠዐል ፡ ውስቴቱ ፡ ሀገረ ፡ ኢየሩሳሌም ። ናሁ ፡ በእደውየ ፡ ሠዐልኩ ፡ አረፋቲኪ ። አዘዘ ፡ ይግበሩ ፡ ጻሕለ ፡ ዘወርቅ ፡ ወይሥዐሉ ፡ ላዕሌሁ ፡ ሥዕለ ፡ ምድረ ፡ ግብጽ ፡ በምልኣ ። ለዛቲ ፡ ሥዕል ፡ ሠዐላ ፡ ሉቃስ ፡ ወንጌላዊ ፤ ሣለ ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፩ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፲፮ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መስ፲) ። ዘይሥዕሎሙ ፡ ለሕፃናት ፡ በውስተ ፡ ማሕፀን ። እግዚ ፡ ፈጠረ ፡ ሥጋክሙ ፡ ወመንፈሰክሙ ፤ ወሠዐለክሙ ፡ በክሂሎቱ ፡ (ድጓ ። ዮሴፍ) ።

ሠዓሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚሥል ፤ የሚፈጥር ፤ ሣይ ፡ ሣዪ ፤ ፈጣሪ ። ሠዓሊና ፡ እንዝ ፡ እሬኢ ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም ፤ ሚስቱን ፡ ሠዓሊ ፡ የቀማው) ፤ ባላየው ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ተኝቼ ፡ ሌሊት ፤ ሚስቴን ፡ ሳይ ፡ በወሰዳት ። (የሠዓሊው ፡ መልስ) ፤ እንቅልፋምነትኽን ፡ ይልቅ ፡ እኔ ፡ ዐውቃለኹ ፤ ብሥል ፡ ሰው ፡ እንጂ ፡ ነኝ ፡ ምን ፡ መስዬኽ ፡ አለኹ ። ሠዓሌ ፡ ሕፃናት ፡ (ቅዳ ። ድጓ) ።

አሥዐለ ፤ አሣለ ፤ ሥዕል ፡ አሠራ ። ሄሮድስ ፡ አሥዐለ ፡ ውስተ ፡ ቤቱ ፡ ሥዕሎ ፤ ወሥዕለ ፡ ዙሎሙ ፡ ነገሥት ፡ እለ ፡ ሞእሙ ። በእደ ፡ ማርያም ፡ አሥዐለ ፡ ሥዕለ ፡ ማርያም ፡ ወሥዕለ ፡ ኢየሱስ ፡ በእደ ፡ አፍርንጅ ፡ (ዮሴፍ ። ታሪ ፡ ነገ) ።

መሥዕል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚሥል ፤ የሚያሥል ፤ ሣይ ፡ አሣይ ። መሥዕለ ፡ ሕፃናት ። መሥዕል ፡ ዘትያጥሮን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አዋል) ።

ተሥዕለ ፤ ተሣለ ፤ ተቀረጸ ፤ ተፈጠረ ። አሠረ ፡ እዴሁ ፡ ውስተ ፡ ኩዙሕ ፡ ተሥዐለ ። ከመ ፡ ዘተሥዐለ ፡ በእደ ፡ ኬንያ ። በአርኣያ ፡ እግዚ ፡ ተሥዐለ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ። ተሥዐለ ፡ በማሕፀነ ፡ ሙላድ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፳ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ሥዑል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ዕልት) ፤ የተሣለ ፤ የተቀረጸ ፤ የተፈጠረ ፡ ፍጡር ። ሥዑል ፡ ዲበ ፡ አረፍት ። ታስተርእዮሙ ፡ ሥዕልታ ። ህየ ፡ ሀሎ ፡ መልክአ ፡ ገጹ ፡ ሥዑል ። እለ ፡ ሥዑላን ፡ በነደ ፡ እሳት ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፲ ። ጥበ፮ ፡ ፲፯ ። ቅዳ ። ሳታት) ።

ሥዕል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ መልክ ፤ የመልክ ፡ ጥላ ፤ አምሳል ፤ ንድፍ ፡ ቢጋር ፤ በውሃ ፡ በመጽሔት ፤ በጥልፍ ፡ በስፌት ፤ ወይም ፡ በቀለም ፡ በወረቀት ፡ ገዝፎ ፡ ተጥፎ ፤ ከጽቡር ፡ ከእብን ፡ ከዕፅ ፡ ከማዕደን ፡ ታንጦ ፡ ተቀርጦ ፤ ተሸልሞ ፡ አጊጦ ፡ የሚታይ ፤ የሚዳሰስ ፡ ነገር ። ሥዕለ ፡ ኪሩብ ። ሥዕለ ፡ ቤት ። ሥዕለ ፡ ጣዖት ። ሥዕላት ፡ ወምስላት ። ይረቅሙ ፡ ሥዕላ ፡ ዲበ ፡ አልባሲሆሙ ። አስተርአየ ፡ በአየረ ፡ ሰማይ ፡ ሥዕለ ፡ መስተጽዕናን ፡ በአፍራሰ ፡ እሳት ፡ (፪ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፯ ። ሕዝ፵፫ ፡ ፲፪ ። ዲድ ፡ ፳፭ ። አፈ ፡ ድ፲፪ ። ዮሴፍ) ።

ሣዕሥዐ ፤—ተባ ፡ ቀለጠፈ ፤—ወሚእ ፡ ወሥአ ፤ ሣእሣእ ።

ሥዒዕ ፤ ዖት ፤ (ሠዕዐ ፡ ይሥዕዕ ፡ ይሥዐዕ ። ዐረ ፡ ሸዐ ፤ ነቃ ፤ ተበተነ) ፤ መግፈፍ ፤ መቅረፍ ፤ ማብነን ፡ መበተን ፤ ለማጥራት ፡ ለመግለጥ ፤ የዐይን ፡ የብሌን ። ሠዐየን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ተሥዕዐ ፤ ተገፈፈ ፤ በነነ ፤ ተበተነ ። ተሥዕዐ ፡ እምአዕይንቲሁ ፡ ከመ ፡ ዘሣሬት ። ወተሥዕዐ ፡ እምብንተ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ዝኩ ፡ ጢስ ፡ (ግብ፱ ፡ ፲፰ ። ጦቢ ፲፩ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ መስ፲፯) ።

ሥዓዕ ፤ ግፋፊ ፤ ግልፋፊ ፤ ብናኝ ፤ ርጋፊ ። ወድቀ ፡ እምነ ፡ ምጋሁ ፡ ሥዓዐ ፡ ቅርፍት ፡ (አዋል) ።

ሠዐረ ፤—ሻረ ፤—ስዒር ፡ ሰዐረ ።

ሥዒር ፤ ሮት ፤ (ሥዐረ ፡ ይሥዕር ፡ ይሥዐር ። ዕብ ፡ ሣዐር ፡ ራደ ፡ ታወከ) ፤ መብቀል ፤ ቡቃያ ፡ መኾን ፤ መለምለም ፤ ማደግ ። እምነ ፡ ዝናም ፡ ይሥዕር ፡ ሐመልማል ፡ (፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፬) ።

—፤ መሸር ፡ መዳን ፤ መፈወስ ፡ መታደስ ፤ ባለጤና ፡ መኾን ፤ የቍስል ፡ የደዌ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሥዑር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ዕርት) ፤ የሻረ ፤ የዳነ ። የበቀለ ፤ የለመለመ ፡ ለምለም ፤ ሣርማ ፡ ሣራም ፤ ምቹ ፡ ቦታ ። ብሔር ፡ ሥዑር ። መካን ፡ ሥዑር ፡ (መዝ ፡ ፳፪ ። ኢሳ፴ ፡ ፳፫ ። ግንዘ) ። በሥዑር ፡ ፈንታ ፡ መሥዕር ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ።

ሥዕርት ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ሤዓር ፤ ሣዐር ። ሱር ፡ ሣዕራ ፤ ሥዓርታ ። ዐረ ፡ ሽዕር ፤ ሽዕ

ረት)፤ ጠጕር፤ የሥጋ፡ ጣር፤ ቀጫጭን፡ ደቃቅ፤ በቍርበቱ፡ ላይ፡ በዝቶ፡ ጽፍቅ፡ ኹኖ፡ የሚበቅል፤ ራስን፡ ገላን፡ የሚሸፍን፤ የሚያሞቅ፡ የሚያደምቅ፤ ጋማ፡ ጭራ። በዝኀ፡ ሥዕርትኪ። ወኢአሐቲ፡ ሥዕርትነ። ሥዕርት፡ ቀጣን፡ (ሕዝ፲፮፡ ፯። ዲድ፡ ፳፭። ፲፫፡ ፴)።

መሥዕርት፤ ሚዶ፤ የጠጕር፡ መጣሪያ፤ ማበጠሪያ። ብርኵማ፡ የንጨት፡ ትራስ። የግንብ፡ ልባጥ፤ ጥግ፡ ጌጥ፡ (ማሕ፮፡ ፲፯)።

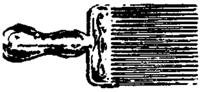

መሥዕርት፡

መሣዕርት፤ ሚዶዎች፤ ብርኵማዎች።

ሣዕር፤ ሣር፤ ቡቃያ፤ የብር፡ ያገዳ፡ እኽል፤ የሚታጨድ፡ ኹሉ፤ ገለባ፡ ቄሸሻ፤ ድርቋ፡ ድርቆሽ፤ ነፋስ፡ የሚወስደው። ወብዙኅ፡ ሣዕሩ፡ ለውእቱ፡ መካን። ሣዕረ፡ ምድር። ሣዕር፡ ዘያነሥእ፡ ነፋስ፡ (ዮሐ፮፡ ፲። ዘፀ፲፡ ፲፪። ኢዮ፲፫፡ ፳፭)።

ሣዕር፡

—፤ የስፌት፡ ዕቃ፤ ማለቢያ፡ ቁጁ፡ ጮጮ። የውሃ፡ የወተት፡ የማር፡ የቅቤ፡ ስልቻ፤ ጠጕሩ፡ ያልተነጨ፡ ያልተመለጠ፡ ቀርበታ። ሣዕረ፡ ማይ። ሣዕረ፡ ሐሊብ፡ (ዘፍ፳፩፡ ፲፬፡ ፲፭፡ ፲፱። መሳ፬፡ ፲፱)።

አሥዕርት፤ ሣሮች፤ ቡቃዮች፤ የምድር፡ ጠጕሮች፡ (አፈ፡ ተ፳፯)።

ሣዕሮ፤ (ትግሬ)፤ ወገርት፤ ቅጠሉ፡ ሣር፡ የሚመስል።

ሥዕር፤ **ሥዕርና**፤ (ዕብ፡ ሥዖራ። ዐረ፡ ሽዒር)፤ ገብስ፤ የገብስ፡ ዐይነት፡ ኹሉ፤ ጠመዥ፡ ሌላውም።

ሥርናይ፤ (ያት)፤ ስንዴ፤ የስንዴ፡ ወገን፤ ዐጃ። አመ፡ ማእረረ፡ ሥርናይ። እክለ፡ ሥርናይ። ኅጠተ፡ ሥርናይ። ሥርናያት፡ (ዮዲ፪፡ ፳፯። ሚራ፴፱፡ ፳፯። ዮሐ፲፪፡ ፳፬። ስንክ፡ ጥር፳፱)።

ሥርናይ፡

ሠፈረ፤—በቁሙ፤—ሰፈር፡ ሰፈረ።

ሣጹን፤ (ናት። ዐረ፡ ሻጹነት። ዕብ፡ ጺንጼኔት፤ የሸክላ፡ ዕቃ)፤ ሣጥን፤ የልብስ፡ የገንዘብ፡ የሬሳ፡ መክተቻ፤ ማኖሪያ፤ የንጨት፡ የብረት። እምወርቀ፡ መባእ፡ ዘሣጹን። ገብረት፡ ክልኤተ፡ ሣጹነ፡ ከመ፡ ሣጹነ፡ ምዉታን፡ ወቦአት፡ ውስተ፡ አሐዱ፤ ወወልዳ፡ ቦአ፡ ውስተ፡ ካልኡ፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፩። ዮሴፍ)።

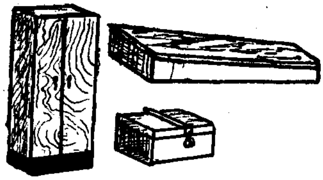

ሣጹን፡

ሠጺር፤ **ሮት**፤ (ሠጸረ፡ ይሤጽር፡ ይሥጽር። ዐረ፡ ሸጸረ፤ ወጋ፡ በሳ። ሸጠረ፡ ከፈለ)፤ መሠንጠር፤ መሠንጠቅ፤ መክፈል፡ መፍለጥ፤ በቁመት። የጸዐለ፡ ቤት፡ ነው። ዘይሤጽር፡ ዕፀወ። ምሣር፡ ዘይሤጽር፡ (መክ፲፡ ፱። ዲድ፡ ፲)።

ተሠጽረ፤ ተሠነጠረ፤ ተሠነጠቀ፤ ተፈለጠ። ተሠጽረ፡ ጕንደ፡ ጣዖት፡ (መጽ፡ ምስ)።

ሥጹር፤ (ራን፡ ራት፡ ጽርት)፤ የተሠነጠረ፤ የተከፈለ፤ የተሠነጠቀ። ሥጹር፡ ለክልኤ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ሥጻር፤ (ራት)፤ ሥንጣሪ፤ ሥንጥር፤ ሥንጣቂ። ሥጻረ፡ ዕፀ፡ (ገድ፡ ተክ)።

ሠቅ፤—ማቅ፤—ሠቂቅ፡ ሠቀ።

ሦቅ፤—ደገፈ፤—ሰዊቅ፡ ሶቀ።

ሠቀየ፤—አጠጣ፤—ሰቅይ፡ ሰቀየ።

ሣቅዮ፤ **ዮት**፤ (ሣቀየ፡ ይሣቂ። ዐረ፡ ሸቂየ፤ ተጨነቀ)፤ መሣቀይ፤ ማስጨነቅ፤ ማስጠበብ፤ ባለመከራ፡ ማድረግ። እለ፡ ይሣቅዩኒ። ሣቀይዋ፡ ወአልሐውዋ፡ (መዝ፡ ፫። ራእ፲፰፡ ፯)።

ሣቃዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚሣቅይ፤ መከራ፡ የሚያሳይ፤ አስጨናቂ። ሣቃዪተ፡ አህጉር፡ (፩ዕዝ፡ ፬፡ ፳፬)።

መሥቄ፤ መሣቀያ፤ መውጊያ፤ መጠቈሚያ፤ ሹል፡ ዕንጨት፤ ምስማር። ተግሣጽ፡ ውእቱ፡ ከመ፡ መሥቄ፡ ለነፍስ፡ (ፍ፡ ነ)።

ተሣቀየ፤ በቁሙ፤ ሥቃይ፡ ተቀበለ፤ ተጨነቀ፤ ባለመከራ፡ ኾነ። ውስተ፡ ሑኔ፡ ደይን፡ ተሣቀዩ፡ እስከ፡ ለዓለም፡ (መቃ፡ ገ፳፬። መሳ፲፡ ፱። ዕብ ፲፫፡ ፫)።

ሥቁይ፤ (ያን፡ ያት፡ ቅይት)፤ የተሣቀየ፤ የተጨነቀ፤ ሥቃይ፡ የጸናበት። ወትከውን፡ ጽዑረ፡ ወሥቁየ፡ በሱሉ፡ መዋዕል፡ (ዘዳ፳፰፡ ፴፫)።

ሥቃይ፤ (ያት)፤ በቁሙ፤ ጭንቅ፤ መከራ፤ መቅሠፍት፤ ግፍ፡ ቅጣት። ኣበዝኆ፡ ለሕማምኪ፡ ወለሥቃይኪ። ወሣቀየ፡ ለፈርዖን፡ ዐቢየ፡ ሥቃየ።

ይትዔገልዎሙ ፤ ወይቀንይዎሙ ፡ በሥቃይ ። ሥቃ ያተ ፡ ሖነኔ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፯ ። ፲፱ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፫ና ፡ ፲፬ ። አፈ ፡ ድ፯) ።

ሣቅዕ ፤ የምድር ፡ ማእዝን ፤ አንዲት ፡ ክፍል ፡ ምድር ። እስመ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ ኢነበሩ ፡ ውስተ ፡ ኵላ ፡ ምድር ፤ ዳእሙ ፡ ውስተ ፡ ሣቅዐ ፡ ዘውእቱ ፡ ማእዘንት ። ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ሣቅዐ ፡ (ግብ ፡ ሕግ ፡ ገ፶ ፱ ። ፶፭) ።

ሠቂቅ ፤ ቆት ፤ (ሠቀ ፡ ይሠቅቅ ፡ ይሥ ቅቅ ። ዕብ ፡ ሣክህ) ፤ ማልበስ ፤ መክደን ፤ መሸፈን ። መሠቀቅ ፤ ማሠቀቅ ።

ሠቅ ፤ (ቃት ። ዕብ ፡ ሣቅ ። ሱር ፡ ሣ ቃእ ። ቅብጥ ፡ ሦክ) ፤ በቁሙ ፤ ማቅ ፤ ጕራጅ ፤ ምንጣፍ ፤ ከፀምር ፡ የሚሠራ ፡ ሸከራ ፤ የሚኰሰኰስ ፤ የሚያሠቅቅ ፤ በሐዘን ፡ ጊዜ ፡ የሚለብሱት ፤ የሚያሸር ጡት ። ታላቅ ፡ ኪስ ፤ ከረጢት ፤ የማቅ ፡ ዐይበት ፤ ዳውላ ። ጡብለልዎ ፡ በሠቅ ። ቍሰሊሆሙ ፡ መዝመዙ ፡ በ ሠቅ ። አልበሱ ፡ ምሥዋዐ ፡ ሠቀ ። ቅንቲ ፡ ሠቀ ። እግዚ ፡ ረበቦ ፡ ከመ ፡ ሠቅ ፡ ለተባዕታይ ፡ ማይ ። ወገ ብረ ፡ ሠቃተ ፡ ምሉአ ፡ ኆጻ ፡ (ስንክ ፡ መስ፩ ። ኅዳ፩ ። ዮዲ፱ ፡ ፲ ። ኢሳ፫ ፡ ፳፱ ። መቃ ፡ ገ፳፭ ። ስንክ ፡ መጋ፳) ።

ሠቅሠቀ ፤ (ዕብ ፡ ሣበኽ ። ዐረ ፡ ሸበከ) ፤ ሸከሸከ ፤ ሠራ ፤ ታታ ፤ በሳሳ ፤ የማቅ ፡ የመግለቦ ፡ የወን ፊት ፡ ያይን ፡ ርግብ ፡ ሥራ ። ከጥሬው ፡ በቀር ፡ አንቀጹ ፡ አይገኝም ።

ተሠቅሠቀ ፤ ተሸከሸከ ፤ ተታታ ፤ ተበሳሳ ፡ ተን ዳደለ ፤ ሸከሸክ ፡ ኾነ ፤ ሥራው ።

ሥቅሡቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ሥቅት) ፤ የተበሳሳ ፤ የተንዳደለ ። መሳክዊሁ ፡ ሥቅሡቅ ፡ እስከ ፡ መልዕልት ። ወመሳክው ፡ ሠናያን ፡ ወሥቅሡቃን ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፯ ። ገድ ፡ ላሊ) ።

ሠቅሠቅ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የተበሳሳ ፤ መግለብ ፡ ዐይን ፡ ርግብ ። በሥቅሡቅ ፡ ፈንታ ፡ ሠቅሠቅ ፡ ይላል ። ወግበር ፡ መጥበስቶ ፡ ሠቅሠቀ ፡ ከመ ፡ መሥገርት ፡ ዓሣ ፡ ዘብርት ። እንተ ፡ ሠቅሠቅ ፡ ትሬኢ ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፬ ። መሳ፭ ፡ ፳፰) ።

ሠር ፤—ቁመት ፤—ሰሬር ፡ ሰረረ ።

ሦር ፤—በሬ ፤—ሰውሮ ፡ ሰወረ ፡ ሶር ።

ሠረበ ፤—ፈሰሰ ፡ ጐረፈ ፤—ሰሪብ ፡ ሰረበ ።

ሠሪብ ፤ ቦት ፤ (ሠረበ ፡ ይሠርብ ፡ ይሥ ርብ ። ዐረ ፡ ሸረበ) ፤ መማግ ፤ መጠጣት ፤ መሳብ ፡ መምጠጥ ። ይሠርብ ፡ ደምየ ። ይሠርባ ፡ ለንጢ አት ፡ ከመ ፡ ስታይ ። ወሠሪቦ ፡ ብሒአ ፡ (ኢዮ፮ ፡ ፱ ። ፲፭ ፡ ፲፮ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፴) ።

ሠርብ ፤ መጠጥ ፤ የተበጀ ፡ የተዘጋጀ ። መጽ ሐፍ ፡ ግን ፡ በሠርብ ፡ ፈንታ ፡ አሥራብ ፡ ይላል ፤ ያን ዱን ፡ በብዙ ። አሥራበ ፡ ወይን ፡ አሥራበ ፡ ሶከር ፡ (አ ብጥ ፡ ፫ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ሠራብ ፤ (ዐረ ፡ ሸራብ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። እመ ፡ አዕረገ ፡ ህየንተ ፡ አሥራበ ፡ ወይን ፤ ሠራበ ፡ ሦ ከር ፡ (አብጥ ፡ ፫) ።

መሥረብ ፤ መሳቢያ ፤ መምጠጫ ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ እንደ ፡ ላስቲክ ፤ እንደ ፡ ዋገምት ፤ እንደ ፡ ው ኻርሞ ፡ (እንደ ፡ ዘነዘና) ፡ ያለ ፤ የመጠጥ ፡ የትንባኾ ፤ ለው ሃም ፡ ይኾናል ። ወመሥረበ ፡ ማይሂ ፡ ተሰዓ ፡ ወአ ሐዱ ፡ (ታሪ ፡ አኵ) ። መሸረብ ፡ መትረብ ።

ምሥራብ ፤ መጠጫ ፤ ብርሌ ፡ ዋንጫ ፤ የመ ሰለው ፡ ኹሉ ። ሰላም ፡ ለሰፍነግ ፤ ሉብሒአ ፡ ሐሞት ፡ ምሥራቡ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፱) ። ለቦታም ፡ ይኾናል ።

ሣራብ ፤ (ዕብራ) ፤ ሳማ ፡ ደቢ ፤ ናጫ ፤ አለብ ላቢት ፤ ሲያበዛ ፡ ሣራቢም ፡ ይላል ። እስመ ፡ ሣራቢም ፡ ወአሥዋክ ፡ ምስሌከ ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፯) ።

ሠርጐ ፤—ጌጥ ፤—ሰረገ ፤ ሰርገወ ።

ሠርግ ፤ (ዐረ ፡ ሸርግ) ፤ መስኖ ፤ የመስኖ ፡ ውሃ ፤ ቦዩ ፡ መትረቡ ፤ ታናሽ ፡ ወንዝ ፤ ኵሬ ፡ ዐዘቅት ።

አሥራግ ፤ መስኖዎች ። ዲበ ፡ አሥራጊሆሙ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፱ ። ፰ ፡ ፭) ።

ሠረገ ፤ በቁሙ ፤ ወደ ፡ ውስጥ ፡ ገባ ፤ ተሥረገ ረገ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሠርገል ፤ (ዕብ ፡ ሳርጌል) ፤ መሥመር ፤ ማሥመሪያ ፤ አራት ፡ ገጽ ፡ ያለው ፤ ቀጥ ፡ ያለ ፤ የተካከለ ፡ ዐጭር ፡ ዘንግ ።

ሠርገለ ፤ አጋደመ ፤ መሥመር ፡ ጣለ ፤ አሠ መረ ፤ በርሳስ ፡ በቀለም ፡ በወስፌ ፡ ነደፈ ፡ በገረ ፤ አሰን በረ ፤ የወረቀትና ፡ የብራና ።

ሠረገላ ፤ (ላት) ፤ ጋድም ፤ የቤት ፡ የቤተ ፡ ክ ሲያን ፡ ያፉ ፡ ወይም ፡ ምሰሶው ፡ ዋልታ ፡ ገበታ ፡ ተሸ ከሞ ፡ የሚቆምበት ፡ ተጋዳሚ ፡ መሥመራዊ ፡ ዕንጨት ። ወገብረ ፡ ፀበይተ ፡ ማኅፈዳተ ፡ እምዕፀ ፤ ወታሕ ቴሁ ፡ ሠረገላ ፡ (ዮሴፍ) ።

ሠረገላ ፤ የመንኰራኵር ፡ ዘንግ ፤ ተጋዳሚው ፡ ተሸካሚው ፡ ብረት ፤ መንኰራኵሩ ፡ እንደ ፡ እንዝርት ፡ ራስ ፡ በኹለት ፡ ወገን ፡ የሚሰካበት ፤ የሚዋደድበት ። ከ ርሱ ፡ ጋድምነት ፡ የተነሣ ፡ ላዩም ፡ ታቹም ፤ መላው ፡ ኹ ለንተናው ፤ ፈረሶች ፡ የሚስቡት ፡ ኹሉ ፡ ሠረገላ ፡ ይባ ላል ። ፪ኛም ፡ የኼደበት ፡ መንገድ ፤ መሥመር ፡ መም ሰሉ ፡ የስሙን ፡ ምስጢር ፡ ያስረዳል ። ሠረገላ ፡ ሠናይ ። ቡብዙኆ ፡ ሠረገላየ ። ሰብአ ፡ ሠረገላት ። በሠረገላ ፡ ይረውጹ ፡ (ኢሳ፳፪ ፡ ፲፰ ። ፴፬ ፡ ፳፬ ። ዮዲ፯ ፡ ፳ ። ድ፯) ። በመንኰራኵርም ፡ ፈንታ ፡ ሠረገላ ፡ ይላል ። ቃለ ፡ ነጐ ድጓድከ ፡ በሠረገላት ፡ (መዝ ፡ ፸፯) ።

ሠረገላዊ ፤ ባለሠረገላ ፤ ነጂ ፤ ተቀማጭ ። ሠ ረገላዊ ፡ ዘእንበለ ፡ ድርዐ ፡ ኀጺን ፤ ፈረሳዊ ፡ ዘእንበለ ፡ ኵያንው ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

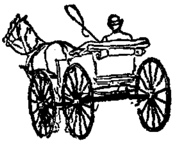

ሠረገላ፡

(ሳ) **ሠረው፤ ዎት፤ (ሠረወ፡ ይሠሩ፡ ይሥሩ)፤ አው፡ ሠርዎ፤ ዎት፤ (ሠረወ፡ ይሜሩ፡ ይሠሩ። ዕብ፡ ሽሬሽ)፤** መንቀል፤ ከሥር፡ ማፍለስ፤ ጨርሶ፡ ማጥፋት፤ መደምሰስ። ትሥሩ፡ ወትትክል። ይሜሩ፡ መሠረተ። ንዑ፡ ንሥርዎሙ፡ እምሕዝብ፡ (ኤርኟ፡ ፲፤ ሚራ፫፡ ፲። መዝ፡ ፹፱)።

—፤ ሥር፡ መስደድ፤ ሥር፡ መያዝ፤ ሥራም፡ መኾን፤ መጽደቅ፤ ከፈር፡ ከመሬት፡ መስማማት፤ የዛፍ፡ የተክል፡ የቡቃያ።

(ሳጥ) **ሠራዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤** የሚነቅል፤ የሚያጠፋ፤ ነቃይ፡ አጥፊ።

ሠርዌ፤ (ራዊት። ሱር፡ ሣሪታ)፤ ጕንድ፡ ከሥር፡ የሚወጣ፤ ዐምድ፡ ምሰሶ፤ ወጋግራ፤ የቤት፡ ዕንጨት፤ የድልድይ፡ ጋድም፤ መሸጋገሪያ፡ የመርከብ፡ ምሰሶ፤ ደንቀል። ንግዝም፡ ሠርዌ። ወናሁ፡ ሠርዌ። ታሕተ፡ ሠርዌ፡ ቤትከ። ዕፀው፡ ሰጠፈረ፡ ቤት፡ ወለሠራዊት። ሠርዌ፡ ተንከተም። ሠርዌ፡ ሐመር፡ (፪ነገ፡ ፮፡ ፪። ማቴ፯፡ ፬። ሚራ፳፱፡ ፳፱። ፪ዜና፡ ፳፬፡ ፲፭። ፪ነገ፡ ፳፫፡ ፳፮። አርጋ)።

ሠርዌ፤ ጥራቢ፤ ጥራጊ፤ ጕድፍ፤ ጭራሮ። ከመ፡ ሠርዌ፡ ይውዕዩ፡ (ተረ፡ ኤር)።

ሠርዌ፤ ሉሕ፤ ጠርብ፤ ዝርግ፡ ጠፍጣፋ፡ ዕንጨት፤ ሳንቃ። መስመከተ፡ ሠርዌሁ። ሠራዊተ፡ ዐጸድ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፲፯። ፴፱፡ ፳)።

—፤ የሸማኔ፡ ዕቃ፤ መጠቅለያው። ሠርዌ፡ አነምት፡ (፩ዜና፡ ፲፩፡ ፳፱)።

ሥርው፤ (ዕብ፡ ሾሬሽ። ሱር፡ ሽርሽ። ዐረ፡ ሢር)፤ ሥር፤ ኅርማት። ወደየ፡ ሥርወ። አኅዘ፡ ሥርወ። ዘኅጺን፡ ሥርወ፡ ከማድከ። ይሴሲ፡ ሥርወ፡ እመሴሊት፡ (ሉቃ፡ ዕዝ፰፡ ፳፯። ኩፋ፡ ፴፯። ኢሳ፵፰፡ ፬። ዕብ፬፡ ፲፪)። ሥርውና፡ ኅርማት፡ ልዩ፡ ሲኾን፤ በመትን፡ ፈንታ፡ ሥርው፡ ይባል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው።

ሥረው፤ ሥሮች፤ ኅርማቶች። ይየብስ፡ ሥረዊሁ። እንተ፡ በምድር፡ ሥረዊሃ፡ (ኢዮ፲፰፡ ፲፮። ሆሴ፱፡ ፲፯)።

አሥራው፤ ዝኒ፡ ከማሁ። አዕፅምት፡ ወአሥራው። ደዌ፡ አደግደገ፡ ሥጋሁ፤ ወተዐውቀ፡ አሥራወ፡ እንግድዓሁ፡ (ተረ፡ ቄር። ዮሴፍ)።

ሥርው፤ መዠመሪያ፤ መነሻ፤ መውጫ፤ መብቀያ። ሥርዋ፡ ለጥበብ፡ ፈሪሀ፡ እግዚ፡ (ሚራ፩፡ ፳። ጥዐ፲፰፡ ፫። ፩ጢሞ፡ ፮፡ ፲)።

—፤ የትንቢት፡ መነሻ፤ ትንቢት፡ አንቀጽ፡ የሚነሣባቸው፡ ፊደላት፤ የተአነ። የ፡ ለ፫፡ መደብ፤ ተ፡ ሳ፩፤ አ፡ ለአነ፤ ነ፡ ለንሕነ፡ አሥራወ፡ ትንቢት፡ ይባላሉ፤ የይቤ ንና፡ የየራሳቸውን፡ አፈታት፡ ተመልከት።

ሥርው፤ ዘር፤ የትውልድ፡ ምንጭ፤ ሐረግ። ሥርወ፡ እሴይ። ሥርወ፡ ዳዊት። ወአንተሰ፡ እምነ፡ ዐቢይ፡ ሥርው። ሥርውኪ፡ ወዘመድኪ፡ (ኢሳ፲፩፡ ፩፤ ፲። ራእ፳፪፡ ፲፮። ጦቢ፭፡ ፲፱። ሕዝ፲፮፡ ፫)።

ሥርው፤ መዠመሪያ፡ መጽሐፍ፤ ሐዲስ፡ የወጣ፤ የተፈጠረ፤ ረቂቅ፤ መዝገብ፤ ቅዱስ፡ መጽሐፍ፤ ብሉይ፡ ሐዲስ። መጽሐፈ፡ ሥርው፡ (ዮሴፍ። ፍ፡ ነ፡ ፶፩)።

ሥርወ፡ ሕሩም፤ የኵልዳ፡ ኅርማት፡ (ዘፍ ፴፱፡ ፴፫)።

ተሠርወ፤ ተሠረወ፤ ተነቀለ፤ ጠፋ። ከመ፡ ይሠረዉ፡ ለዓለመ፡ ዓለም። ረሲዓን፡ እምሥርዎሙ፡ እምድር፡ ይሜረዉ። ለትሠሮ፡ ይእቲ፡ ነፍስ፡ እምእስራኤል፡ (መዝ፡ ፺፩። ምሳ፲፩፡ ፯። ዘፀ፲፱፡ ፲፭)።

ተሠርወ፤ ተተከለ፤ ተመሠረተ፡ ሥር፡ መሠረት፡ ኾነ። ወተሠርዉ፡ ዘሉሙ፡ በሃይማኖት፡ (ገድ፡ ተክ)።

ሥርው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ሩት)፤ የተነቀለ፡ ንቁል፤ የጠፋ፡ ጥፉ፤ የተተከለ፤ ሥር፡ የያዘ፤ የሰደደ።

(ጥ) **ሥራዌ፤** መንቀል፤ መነቀል፤ እንቃቀል፤ ንቀላ፤ ጥፋት፤ ጕዳት፤ መቅሠፍት። የኀሥሥ፡ ሥራዌከ፡ (ዮሴፍ። ጥበ፩፡ ፲፱። ምሳ፳፩፡ ፯። ኩፋ፡ ፳፱)።

ሠርዌ፤—አለቃ፤ ጭፍራ፤ —ሰሬው፡ ሰረወ፤ ሰርዌ።

ሣሮን፤ (ዕብ፡ ሻሮን)፤ ስመ፡ ሀገር፤ የባሕር፡ የወንዝ፡ ዳር፤ ሜዳ፡ ረባዳ፤ ከኢዮጴ፡ እስከ፡ ቀርሜሎስ፡ ያለ፤ በምሥራቅም፡ ከዮርዳኖስ፡ ማዶ፡ ሮቤልና፡ ጋድ፡ የወረሱት፡ (ኢሳ፴፫፡ ፱። ፩ዜና፡ ፭፡ ፲፮)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ችፍርግ፡ ታናሽ፡ ዛፍ፡ ይሉታል፤ ፍችው፡ አይደለም።

ሥርዋጽ፤—ሽብልቅ፤—ስርዋጽ።

ሠረዘ፤ ዘት፤ (ሠረዘ፡ ይሠርዝ፡ ይሥርዝ)፤ መሠረዝ፤ ማጠር፤ የተጣፈን፡ ቃል፡ ስሕተት፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቀለም፡ ማልበስ፤ ወይም፡ በላዩ፡ እንደ፡ መሥመር፡ ማሳለፍ፤ ማጋደም።

ሠረዝ፤ ዐጥር፤ የስሕተት፡ ምልክት፤ ከማን በብና፡ ከመኻበብ፡ የሚከለክል።

ሠረዝ፤ የቅኔ፡ መንገድ፡ ስም፤ ኹለት፡ አርእስት፡ ያለው፤ ንባቡም፡ ምስጢሩም፡ በዋዌ፡ እየተጣፈረ፡ የሚኼድ። እምከዊነ፡ ካህን፡ ይኄይስ፡ ከዊነ፡ ዖላዊ፤ ወኀሰ፡ እንስሳ፡ ትትበደር፡ እምቤተ፡ መቅደስ፡ ዐቢይ፤ እስመ፡ ቤተ፡ መቅደስ፡ ክነት፡ ቤተ፡

ፈያታይ፤ ወበባዕለ፡ ኖሎት፡ ኢሀለወ፡ ባዕለ፡ ካህናት፡ ዘሀሎ፡ እከይ፤ ይህን፣ የመሰለ። ይህ፣ ነጠላ፣ ነው፤ ድርብ፣ ሲኾን፣ አርእስቱ፣ ሦስት፣ ይኾናል። አስተብፅዑ፡ ነፍስተ፡ ዓማ፡ ኢየሱስ፡ ወጴጥሮስ፡ ወሩፋኤል፤ ባሕረ፡ ጥብርያዶስ፡ አኮኑ፡ አመ፡ ኢየሱስ፡ ወፈረ፡ በኅዳጥ፡ ዓማ፡ አጽገበ፡ ማኅበረ፤ ወእምከርሠ፡ ዓሣ፡ አውፅአ፡ ጸባሕተ፡ ቄሳር፡ ዲናረ፡ መሠግር፡ ጴጥሮስ፡ አመ፡ አሥገረ፤ ሩፋኤልኒ፡ ሥራየ፡ በዘአእመረ፡ በዓማሁ፡ አሕየወ፡ ዕዉረ።

ሠረዝ፤ ማእከላዊ፣ ነቍጥ፣ ኹለት፣ ዐይነት፣ ያለው፣ ነጠላና፣ ድርብ፤ የቃል፣ መክፈያ፤ የምስጢር፣ መለያ፤ ከ(።)ነጥብ፣ የሚያንስ፣ የነጥብ፣ እኩሌታ፣ ከ(፣) ነቍጥ፣ የሚበልጥ፤ ኹለተኛና፣ ሦስተኛ፣ የጥፈት፣ ምልክት። ነጠላ፣ ሠረዝ፤ ወይም፡ ፤ ። ድርብ፣ ሠረዝ፤ ። ሲመቹ፣ እንደ፣ አኃዝ፣ ቀይ፣ ይጨመራል፤ ሳይመቹ፣ ይቀራል። ነጠላ፣ ሠ፣ ልዩ፣ ልዩነት፣ ባለው፣ በማይጣፈር፣ ቃል፣ በስም፣ ይገባል። ቦ፡ ዘምእት፡ ወቦ፡ ዘስሳ፡ ወቦ፡ ዘሠላሳ። ወናሁ፡ እነግረክሙ፡ ዘትብሉ፡ በበይናቲክሙ፡ አነ፡ ዘጳውሎስ፡ ወአነ፡ ዘአጵሎስ፡ ወአነ፡ ዘኬፋ፡ ወአነ፡ ዘክርስቶስ። ድርብ፣ ሠ፣ ባስረጅና፣ በተመሳሳይ፣ ቃልይ፣ ይገባል። ንበር፡ ማእከሌነ፤ እስመ፡ ኪያከ፡ አልሀቀ፡ እግዚ። እስመ፡ ከመ፡ ዝ፡ ይቤ፡ መጽሐፍ፤ አነ፡ አሀጕል፡ ጥበበ፡ ሆሙ፡ ለጠቢባን፤ ወእሜንን፡ ምክሮሙ፡ ለመካርያን። መኑ፡ እንከ፡ ጠቢብ፤ ወመኑ፡ እንከ፡ ጸሓፊ፤ ወመኑ፡ ዘየኀሥሥ፡ ለዝ፡ ዓለም፤ አኮኑ፡ አእበዳ፡ እግዚ፡ ለጥበበ፡ ዝ፡ ዓለም።

(ጥ) ሠርሐ፤ ሖት፤ (ሠርሐ፣ ይሤርሕ፣ ይሠርሕ። ዐረ፣ ሽረሐ፤ ከሠተ)፤ ማበጀት፤ ማሳመር፤ ማቅናት፤ ማስላት፣ ማሳከት፤ ማከናወን፤ ማስናበት። ሠርሐ፡ ምግባሮሙ፡ በእደ፡ ነቢዩ። ይሤርሕ፡ እግዚ፡ ፍናዊሁ። ይሤርሐከ፡ በኵሉ፡ ግብርከ። ዘእንበለ፡ ይትፈጸም፡ ፀርገተ፡ ቍርባን፡ ወበረከተ፡ ካህን፤ ወሠርሖት። እምቅድመ፡ ሠርሖቱ፡ (ጥበ፲፭፣ ፭። ኩፋ፣ ፳፯። ጦቢ፲፣ ፲፱። ፍ፣ ነ፣ ፲፱ና፣ ፲፫። ዘኊ፮፣ ፳፫—፳፯)። በሠርሖት፣ ፈንታ፣ ሥርሐት፣ ይላል፤ ስሕተት፣ ነው። ንቀድም፡ በረድኤተ፡ እግዚ፡ ወበሥነ፡ ሥርሐቱ፡ (ያዕ፣ ዘእል)።

ተሠርሐ፤ (ዕብ፣ ጻላሕ። ሱር፣ ጽላሕ። ዐረ፣ ጸለሐ)፤ ተበጀ፤ ተዘጋጀ፤ ተከናወነ፤ ሰላ፣ ተሳላ፤ ተሳካ፤ ተሰናበተ። ወልድየ፡ ተሠራሕ። ተሠርሐ፡ ሕዝብ፡ በኵሉ። ትሤራሕ፡ በኵሉ፡ ፍኖትከ፡ (ኩፋ፣ ፴፭። መዝ፣ ፵፱። ፪ዜና፣ ፴፪፣ ፴። ጦቢ፱፣ ፯)።

ሥሩሕ፤ (ሓን፣ ሓት፣ ርሕት)፤ ያማረ፣ የበጀ፤ የቀና፣ የሰላ፤ የተከናወነ። ከመ፡ ሥሩሐ፡ ይኩን፡ ፍኖትከ። ለገባሬ፡ ሠናይ፡ ኵሉ፡ ፍናዊሁ፡ ሥሩሕ፡ (ጦቢ፬፣ ፲፱። ፈላስ)።

ሥራሕ፤—ድካም፤—ሰሪሕ፣ ሰርሐ።

ሣርኖ፤ ኖት፤ (ሣርኀ፣ ይሣርኅ። ዐረ፣ ሸረኀ። ዕብ፣ ዛራሕ)፤ መብራት፤ መጽደል፤ መሸብረቅ፤ መፍለቅ፣ ማንጸብረቅ፤ መንደድ፣ መቃጠል፤ ቦግ፣ ማለት።

ሥሩኅ፤ (ኃን፣ ኃት፣ ኅት)፤ የበራ፤ ብሩህ፤ ጽዱል።

ሡራኄ፤ (ኅያት)፤ መብራት፤ ብርሃን፤ ጸዳል፤ ክብር፤ ጌጥ። ወሡራኄ፡ እግዚ፡ ትርአየ፡ በደመና። ለክብር፡ ወለሡራኄ። በርሀ፡ ገጹ፡ በሡራኄ፡ መለኮት። ሡራኄ፡ ወጸዳል፡ (ዘፀ፲፮፣ ፲። ጽ፫፣ ፪። ገድ፣ ተክ። መጽ፣ ምስ)።

ሣርኅ፤ (ኃት)፤ ዝኒ፣ ከማሁ። ወአርአያ፡ ሣርኁ፡ ለእግዚ፡ ከመ፡ ነደ፡ እሳት፡ (ዘፀ፳፬፣ ፲፯)።

ሠርዮ፤ ዮት፤ (ሠረየ፣ ይሤሪ፣ ይሠሪ)፤ መሠረይ፤ ሥራይ፣ ማድረግ፤ አስማት፣ መድገም፤ መጠንቈል፣ ማሻረት፤ ምትሀት፣ ማሳየት፤ የክፉ። እንዘ፡ ይሤርያ፡ መሠርይ፡ ጠቢብ። አንትሙ፡ መሰግላን፡ ዘትሤርዩ፡ ሀገረ፡ (መዝ፣ ፶፯። ስንክ፣ ሐም፲፭)።

—፤ ማዳን፡ መፈወስ፤ መድኀኒት፣ ማድረግ፤ ለማዳን። ውእቱ፡ አቍሰለነ፡ ወይሤርየነ። ሥረይ፡ ላቲ፡ ለነፍስየ፡ (ሆሴ፮፣ ፩። መዝ፣ ፵)።

ሠራዪ፤ (ዪት፣ ይያን፣ ያት)፤ ሥራይ፣ የሚያደርግ፤ ሥራየኛ፤ አስማታም፤ መድኀኒታም።

መሠርይ፤ (ዪት፣ ይት፣ ያን፣ ያት)፤ ዝኒ፣ ከማሁ፤ መሠሪ፤ ጠንቋይ፤ ሻርተኛ፤ ምትሀታም። ሲሞን፡ መሠርይ። ጠባብ፡ ይእቲ፡ ወመሠርይት። ኢየሎስ፡ ሊቀ፡ መሠርያን፡ (ግብ፰፣ ፱። ዮሴፍ። ቀሌ)።

መሥሬ፤ መሥርይ፤ መጽሐፈ፣ መድኀኒት፤ የጠንቋይ፤ ወይም፣ የሐኪም። መሥሬ፡ ውሉድ፡ (ስንክ)።

ሥራይ፤ (ያት)፤ መድኀኒት፤ የሚዋጥ፣ የሚላመጥ፤ የሚጠጣ፣ የሚቀባ። ሥራይ፡ ዘቀብዕዎ። ይጠይዕዎ፡ ሥራየ። ዐቃቤ፡ ሥራይ፡ (ጥበ፲፮፣ ፲፪። ኢሳ፩፣ ፮። ሚራ፲፣ ፲)።

—፤ ጥንቈላ፤ ሻርት፤ ምትሀት። ዘሥራይ፡ ብእሲሁ። እለ፡ ሥራይ። ሰብአ፡ ሥራይ። መጽሐፈ፡ ሥራያት፡ (ግብ፰፣ ፱። ራእ፳፪፣ ፲፭። ዘፀ፱፣ ፲፭። ፈ፣ መ፣ ፲፭)።

(ላ) ሠረየ፤ ፈተለ፤ አቀጠነ፤ አሾረ፤ አንሻረረ፣ እንዝርቱን።

ሣሬት፤ (ርያት)፤ ሸረሪት፤ ፈታይ፣ አቅጣኝ። ዘሣሬት፡ ውእቱ፡ ተመይኖ፡ ግብር። ፈትለ፡ ሣሬት፡ እንመተ፡ ሣሬት። ለሣሬት፡ ፈትለ፡ እዴ፡ እምነ፡ ዕርቃን፡ ኢያትረፎ፡ (ፈላስ። እፈ፣ ተ፴፱። ቅኔ)።

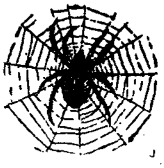

ማሬት፣

ሥርየት፤—በቁሙ፤—ሰርይ፡ ሰረየ።

ሠረከ፤(ዐረ፡ ሽረከ)፤ አዋሰበ፤ ጐነጐነ፤ አሰረ፤ ዐዘበ፤ የቶታን፡ የጫማ፤ የወጥመድ። አሠመረ፤ አስነበረ፤ የሚር፡ የብራና። ኹለተኛውን፡ ሠረቀን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፤ ከ፡ ለቀ፡ ተለውጦ፡ ወደዚያ፡ ኺዷል።

ሚራክ፤(ካት። ዐረ፡ ሺራክ። ዕብ፡ ሥሮኽ)፤ ሚር፤ ማዘቢያ፤ ቶታን። መሥመር፡ ወሰፌው፡ ርሳሱ፡ ቀለሙ፡ ያለፈበት፤ ንድፉ፤ ስንበሩ፤ የቆመው፡ የተጋደመው፤ ወይም፡ ቀለም፡ የሚወድቅበት፡ ተለላው፡ መዛሪያው። ወለለ፡ ኍልቈ፡ አኃዙ፡ ቦቱ፡ አኃዝ፡ ዘበሚራኩ፤ ዘይኤምር፡ ውስተ፡ አይ። አእሚረከ፡ አኃዘ፡ ኍልቈ፡ ዘበሚራኩ፡(መቅ፡ ወን)።

ሚራክ፤ የጸሎት፡ የመዝሙር፡ ክፍል፤ ቃሉ፡ በመሥመር፡ በመሥመር፡ የተለየ፤ የሚያዜሙት፡ የሚያስተዛዝሉት፤ እንደ፡ ዳዊት፡ ያለ። (መጽ፡ ምስ። ሄርማ)።

ሚራክ፤ የሰው፡ ስም። ጥበበ፡ ኢያሱ፡ ወልደ፡ ሚራክ። ወኮኑ፡ በመዋዕሊሁ፡ ለሰሎሞን፡ እምነቢያት፡ናታን፡ወአኪያ፤ ወሊቀ፡ካህናት፡ሳዶቅ። ወኮነ፡ ሊቀ፡ ሐራሁ፡ ኢያሱ፡ ወልደ፡ ሚራክ፡ ወውእቱ፡ ዘአስተጋብኦሙ፡ ለመጻሕፍተ፡ ሰሎሞን፡ ወረሰዮሙ፡ ኅምስተ፡ መጻሕፍተ፤ ወእሉ፡ እሙንቱ፡ ምሳልያት፡ ወተግሣጽ፡ ወጥበብ፡ ወጉባኤ፡ ወማሕልየ፡ መሓልይ፤ ወለኢያሱ፡ ሊቀ፡ ሐራሁ፡ አሐዱ፡ መጽሐፍ፡ ዘዐዉቅ፡ ቦቱ፡ ምሉእ፡ እምጥበብ፡ ወዕንቈ፡ ባሕርይ፡ ነገር፡(ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፹)።

ሠርክ፤(ዐረ፡ ሽሪክ፡ ሽርክ፤ ሱቱፍ)፤ በቁሙ፤ ማታ፡ ምሽት፤ ከ፲፩፡ ሰዓት፡ እስከ፡ ቀዳማይ፡ ሰዓተ፡ ሌሊት፤ የመዓልት፡ ጫፍ፡ መጨረሻ፡ መሰናበቻ፤ የሌሊት፡ መብቻ፤ ሱቱፌ፡ ጽልመት። ዐርብን፡ ተመልከት። መሥዋዕተ፡ ሠርክ። እምነግህ፡ እስከ፡ ሠርክ። ፍና፡ ሠርክ። በበ፡ ሠርክ። ሠርከ፡ ሠርክ፡ ትበልዕ። ሠርከ፡ ሠርክ፡ ይደሪሩ፡(መዝ፡ ፻፵። ዮዲ፪፡ ፯። ዘሌ፯፡ ፲፫። ፪ዜና፡ ፲፫፡ ፲፩። ዮዲ፲፪፡ ፱። ሉቱ፡ ዕዝ፲፬፡ ፵፯)።

አሥረከ፤ ወዘመ፤ ዋዜማ፡ ቆመ፤ የሠርክ፡ ጸሎት፡ አቀረበ። ያሠርክ፡ በጸሎት፡(ቄድር)።

ሠሪም፤ሞት፤(ሠረመ፡ ይሠርም፡ ይሥርም)፤ ማረግረግ፤ መቅለጥ፤ መሳብ፡ መዋጥ፤ ማስጠም፡ ማስመጥ፤ የመሬት፡ የውሃ።

ሠርም፡(ዐረ፡ ሽርም)፤ ረግረግ፤ ማጥ፤ የሚያጠልቅ፡ የሚያስምጥ፤ ያዘባ፡ የጭቃ፡ ጕድጓድ፡ ዐዘቅት። ለእለ፡ ውስተ፡ ሠርም፡ ይትመነደቡ፡ መድኅን። ዕመቀ፡ ሠርመ፡ ኀጢአት። ረዳኢ፡ ለእለ፡ ውስተ፡ ሠርም፡(ኪዳ። ቀሌ። ድጓ)።

አሥራም፤ ረግረጎች፤ ጥልቆች። እምገደ፡ አሥራም፡(አርጋ። ቄር)።

ተሠርመ፤ ተዋጠ፤ ሰጠመ፤ ዘቀጠ፤ ከረግረግ፡ ገባ። ወኢትሠርሙ፡ ውስተ፡ ባሕር፡(መቃ)።

ሥርናይ፤—ስንዴ፤—ሥዒር፡ ሥዕረ።

ሠሪዕ፤ዖት፤(ሠርዐ፡ ይሠርዕ፡ ይሥራዕ። ዐረ፡ ሽረዐ። ዕብ፡ ሣራዕ)፤ መሥራት፤ ማድረግ፤ ማበጀት፤ ማዘጋጀት፤ መምረጥ፤ ማቅረብ፤ መዘርጋት፤ መሰደር፡ መደርደር፤ የሥራ፡ የማእድ፡ የወጥመድ፤ የሕዝብ፡ የሰራዊት። ሥርዑ፡ ማእደ። ዘሠርዐ፡ መሥገርተ። ብዙኀ፡ ሠርዑ፡ ውስቴቱ። ይሠርያሙ፡ ለአሕዛብ። ሠርዐ፡ ሰራዊቶ። ኪያሆሙ፡ ሠርዐ፡(ዘፀ፳፯፡ ፴፩። ሚራ፳፯፡ ፳፯። ፴፬፡ ፲፪። ኢዮ፲፪፡ ፳፫። ዮሴፍ። ሮሜ፳፡ ፳፱)። ዘርዐንና፡ መዝርዕን፡ ተመልከት፤ ዘ፡ በሠ፡ ተለውጧል።

—፤ ማዘዝ፤ መወሰን፤ መጣፍ፤ ማኖር፤ የሕግ፡ የሥርዐት። ሰንከሳር፡ ዘሠርዑ፡ አበዊነ። ያሬድ፡ ሠርዐ፡ ማሕሌተ፡ ለለ፡ ዘመኑ። ሠራዕኩ፡ ኖዳ፡ ወሰነ፡ ለባሕር፤ አንበርኩ፡ ረሰይኩ፡ ብሂል፡(ስንክ፡ መጋ፩። ግን፲፭)።

ሠራዒ፤(ዒት፡ ዕያን፡ ያት)፤ የሚሠራ፤ የሚያዝ፤ የሚጥፍ፤ የሚወስን። እግዚ፡ ሠራዒሃ፡ ለሰንበት። ሠራዒ፡ ጳውሎስ። ሠራዕያነ፡ ሕጋቲሃ፡ ለቤተ፡ ክር፡(ቀሌ። ቄር። ቅዳ፡ ግሩ)።

ተሠርዐ፤ ተሠራ፤ ተበጀ፤ ተዘጋጀ፤ ተሰናዳ፤ ተጣፈ፡ ተወሰነ፤ ታገገ፡ ተደነገገ። አኮ፡ ለጻድቃን፡ ዘይሠራዕ፡ ሕግ። በከመ፡ ተሠርዐ፡ በእንቲአሁ። እስመ፡ ለዐሠርቱ፡ ክፍል፡ ወመንፈቅ፡ ተሠርዐ፡ ዓለም፡(፩ጢሞ፡ ፩፡ ፱። ሉቃ፳፪፡ ፳፪። ሱቱ፡ ዕዝ፲፬፡ ፱)። ተሰምየ፡ ተብህለ፡ ተጸውዐ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ተሠርዐ፡ ይባል፤ ተባለ፡ ማለት፡ ነው። ወተሠርዐ፡ ወልደ፡ እግዚ፡ በኀይል፡ ቅብዐ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡(ቄር)።

ሥሩዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ርዕት)፤ የተሠራ፤ የተበጀ፤ የተዘጋጀ፤ የቀረበ፡ የተጣፈ፡ የተወሰነ፤ የቆመ፡ የተተከለ። ጽጌ፡ ረዳ፡ ሥሩዐ። ማእድ፡ ሥሩዕ። ሥሩዕ፡ ወዕቁም። ወሥሩዕ፡ ከመ፡ ወርኅ፡ ለዓለም፡(አስቴ፩፡ ፮። ሕዝ፳፫፡ ፵፩። ፩ቆሮ፡ ፲፬፡ ፵። መዝ፡ ፹፰)።

—፤ የተመረጠ፤ የተሾመ፤ ኅሩይ፡ ሥዩም፤ ጽዉዕ። ሥሩዕ፡ ጴጥሮስ፤ ሥሩዕ፡ ጳውሎስ፡(ቄር)።

ሥርዐት፤(ታት)፤ መሥራት፤ መሠራት፤ አሠራር፤ ሥራት፤ ደንብ፤ አገባብ፤ ሕግ፡ ትእዛዝ፤ ዐዋጅ፡ ፍርድ፡ ልማድ፤ የሥራ፡ መንገድ። መኰንን፡ ለባዊ፡ ይገብር፡ ሥርዐተ። ዐቃቤ፡ ሥርዐት። ሥርዐተ፡ ዲያቆን፡ ዐቀበ፡ ወኢተዐደወ። ንሕነ፡ ወለጥነ፡ ሥርዐተ። ንሥተተ፡ ሥርዐተ፡ ሰብሳብ። ሥርዐተ፡ ምሥዋዕ። ሥርዐተ፡ አውራኅ። ሥርዐተ፡ አበ፡ ጳኵሚስ፡(ሚራ፲፮፡ ፳፯። ፩ዜና፡ ፲፰፡ ፲፭። መዋሥ። አፈ፡ ተ፰። ጥበ፲፱፡ ፳፯። ዕብ፱፡ ፩። ኩፋ፡ ፱። ሥር፡ ጳኵ)።

—፤ መኖር፤ አኗኗር፤ ኑሮ። ይኄይስ፡ሥርዐተ፡ብ ሕትውና፡ እምሥርዐተ፡ ማኅበር። ቦ፡ ብዙኃን፡ እለ፡ ያስተካብዱ፡ ሥርዐተ፡ ንዴት፡ (ፊልክ፡ ፩። አፈ፡ ተ፲፰)።

(ጥ) **ሥራዕ፤(ዓት።ዐረ፡ሺራዕ)፤** የመርከብ፡ ሸራ፤ መጋረጃ፤ መዝርዕ። አውረዱ፡ ሥራዐ። ወሰቀሉ፡ ሥራዐ፡ ዘይንእስ። ሐመር፡ እንተ፡ አልባቲ፡ ሥራ ዓት፡(ግብሸ፳፯፡ ፲፯፡ ፵። ማር፡ ይሥ፱፡ ፱)። በመል ሕቅ፡ ፈንታ፡ ሥራዕ፤ ሥራዓት፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕ ተት፡ ነው። ወአልዐሉ፡ ሥራዓተ፡(ግብሸ፳፯፡ ፲፫)።

ሠሬጽ፤ጸት፤(ሠረጸ፡ይሠርጽ፡ይሥ ርጽ። ዕብ፡ ሻራጽ)፤ መፍላት፤ መውጣት፤ መብ ቀል፤ ሥር፡ መስደድ፤ መለምለም፤ ማፈጥፈጥ፤ የተሐ ዋስያን፡ የአዝርዕት፡ የአትክልት። ለታውፅእ፡ ባሕር፡ ባለው፤ ዕብራይስጡ፡ ይሽርጹ፡ ሀማዩም፡ እንዲል፡ (ዘፍ፩፡ ፳)። ውእተ፡ ጊዜ፡ ሠረጸ፤ እስመ፡ አልቦ፡ ዕመቅ፡ ለመሬቱ። ይሠርጽ፡ ሥርዎሙ። ዕፀው፡ ሠረጹ። በትር፡ ትሠርጽ። እምሥርወ፡ እሴይ፡ ሠ ሬጻ፡(ማቴ፲፫፡ ፭። መዝ፡ ፹፱። ኢሳ፷፮፡ ፷፩። ሉቃ ፳፩፡ ፴። ዘኍ፲፯፡ ፳። ድጓ)።

ሠሬጽ፤ መሥረጽ፤ አሥራጺውን፡ አኽሎ፤ በ ባሕርይ፡ በመልክ፡ መስሎ፡ ተካክሎ፤ ከአሥራጺው፡ አካል፡ መውጣት፡ መገኘት፤ ያው፡ ግን፡ ተድኅሮ፡ ተመ ትሮ፤ የባሕርይ፡ ተከፍሎ፡ ሳይኖር። ወወበኩ፡ ላዕለ፡ ሃይማኖት፡ ዘሠርዑ፡ ሠለስቱ፡ ምእት፡ ዐሠርቱ፡ ወሰመንቱ፡(፫፻፲፰)፡ ወይቤሉ፡ ወነአምን፡ በ በመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ዘሠረጸ፡ እምአብ፡ እስከ፡ ተፍ ጻሜታ። ወእሎንቱ፡ አበው፡ ምእት፡ ወኃምሳ፡ አ ውገዙ፡ ኵሎ፡ ዘይዌስክ፡ እምድኅረ፡ ዝ፡ ላዕለ፡ ሃ ይማኖት፡ አው፡ ያሐጽጽ፡ እምኔሃ። ወነአምን፡ በ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ዘሠረጸ፡ እምአብ። ከመ፡ መን ፈስ፡ ቅዱስ፡ ሠረጸ፡ እምአብ፤ ወነሥአ፡ እምወ ልድ። ወሞገስ፡ ኢይሠርጽ፡ ዘእንበለ፡ እምኀበ፡ ምግባራት፡ሠናያት፡(ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፻፸፱። ጸሎ፡ ሃይ። ያዕ፡ ዘእል። ማር፡ ይሥ፳፡ ፭)። በሠረጸ፡ ፈንታ፡ ወ ፅአ፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው። ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ይዜኑ፡ ዘከመ፡ ወፅአ፡ እምአብ፤ ወዘከመ፡ ነሥአ፡ እምወልድ፡(ቅዳ፡ ግሩ)።

ሠራጺ፤ (ጺት፡ ጽያን፡ ያት)፤ የሚሠ ርጽ፤ የሚወጣ፤ ወጪ። መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ሠራጺ፤ ወኢአሥራጺ። ከዊነ፡ ሠራጺ፡ ለመንፈስ፡ ቅዱስ፡ ባሕቲቱ፡(አትና። ያዕ፡ ዘእል)። መሥረጽ፡ ግብሩ፤ ሠ ራጺ፡ አካሉ፤ ሠራጺነት፡ ከዊን፡ ሠራጺ፡ የአካሉ፡ ባሕ ርይ፤ ወይም፡ ህላዌ፡ ይባላል፤ የህላዌን፡ ፍቺ፡ ተመ ልከት። እንትና፡ ከዊን፡ አንድ፡ ወገን፡ ነው።

ሥሩጽ፤(ጻን፡ ጻት፡ ርጽት)፤ የሠረጸ፤ የወጣ፤ የበቀለ፤ የለመለመ፤ ለምለም፡ ጨፌ፤ መስክ። ወተርእየት፡ ማይ፡ እምዘቀዲሙ፡ ርግዕተ፤ ወሥር ጽተ፡ ምድር፡ ይብስት፡(ጥበ፲፱፡ ፯)።

ሥርጸት፤ መሥረጽ፤ መውጣት፤ መብቀል፤ አበቃቀል፤ ቡቃያነት፡ (መጽ፡ ምስ)።

ሠርጽ፤ (ጻት። ዕብ፡ ሼሬጽ፤ ተሐ ዋሲ)፤ ቡቃያ፤ ዐዲስ፡ ወጣት፤ ለጋ፡ ቀንበጥ፤ ሙ ሽራ፡ ጫፍ፤ ውልብልቢት። ዘርዕ፡ ምስለ፡ ሠርጽ። ሠርጽነ፡ ዘእንበለ፡ ይጸምሒ። ሠርጸ፡ ሊባኖስ። ሠርጸ፡ ገዳም። ዘሠናይ፡ ሠርጹ፡ ወጽሩቅ፡ ቈጽሉ፡ (ዓሞ፱፡ ፲፫። ጥበ፪፡ ፰። ሚራ፶፡ ፰። ሕዝ፲፯፡ ፯። ፴፩፡ ፫)። ሠርጸ፡ ጢስ፡ ቢል፡ ዐምደ፡ ጢስ፡ ማለት፡ ነው፤ ዐምደ፡ ደመና፡ እንደ፡ ማለት፡ (ማሕ፫፡ ፯)።

አሥረጸ፤ አበቀለ፤ አስበቀለ፤ አወጣ፤ አስገኘ። ያሠርጽ፡ ሣዕረ፡ ለእንስሳ። ኣሠርጽ፡ ለዳዊት፡ ሠ ርጸ፡ጽድቅ። ዘአሥረጸ፡ልብ፡ ኪያሆን፡(መቃ። ኤርሚ፡ ፲፭። ፍ፡ ነ፡ መቅ)።

ሠሬቅ፤ቆት፤(ሠረቀ፡ይሠርቅ፡ይሥ ርቅ። ዐረ፡ ሸረቀ። ዕብ፡ ዛራሕ። ሱር፡ ድ ናሕ)፤ መነሣት፤ መውጣት፤ ብቅ፡ ማለት፤ መብቀል፡ መወለድ፤ መብራት፡ መታየት፡ መገለጥ፤ የፀሓይ፡ የጨ ረቃ። እምከመ፡ ሠረቀ፡ ፀሓይ፡ የአትዉ። ብርሃን፡ ዐቢይ፡ ሠረቀ፡ ላዕሌሆሙ። እግብር፡ ሐዲሰ፡ ዘይ እዜ፡ ይሠርቅ። ሠረቀ፡ በሥጋ። ትሬእዮሙ፡ እንዘ፡ ይሠርቁ፡(መዝ፡ ፻፫። ኢሳ፱፡ ፪። ፵፫፡ ፲፱። ኤፍ። አረጋ፡ ድ፩)።

—፤ መባት፤ መግባት፤ መዠመር፤ የወር፡ ያመት። ታ ኅሣሥ፡ ለእመ፡ ሠረቀ፡ በሠሉስ። በክልኤቱ፡ ዓ መተ፡ መንግሥቱ፡ ሠረቀ፡ መስከረም፡ በዕለተ፡ ሰ ኑይ፡(ሥር፡ ድጓ። ታሪ፡ ነገ)።

ሥርቀት፤ መውጣት፤ አወጣጥ፤ መታየት። ሥርቀተ፡ ፀሓይ። ሥርቀተ፡ ከዋክብት። ሥርቀተ፡ ቤዝ፡(ዮሴፍ። ጥበ፲፡ ፲፯። ገድ፡ ተክ)።

ሠርቅ፤ መውጫ፤ መገለጫ፤ ምሥራቅ። መ ንገለ፡ ሠርቀ፡ ፀሓይ። ደብረ፡ ዘይት፡ ዘሀለወት፡ በሠርቀ፡ ኢየሩሳሌም። በከመ፡ ይርሕቅ፡ ሠርቅ፡ እምዐረብ፡(ዘፍ፳፰፡ ፯። ዮሴፍ። መዝ፡ ፻፪)።

ሠርቅ፤ መባቻ፤ የወር፡ መዠመሪያ፤ ልደት፡ ወርኅ፤ መብቀያዋ፡ መወለጃዋ፤ ወር፤ ቀን። ጌሠም፡ ሠርቀ፡ ወርኅ። ሠርቀ፡ ወርኅክሙ። ዕለተ፡ ሠርቅ። አመ፡ ርእሰ፡ ሠርቅ። በኀሙስ፡ ሠርቅ። በዐሡር፡ ሠርቅ፡(፩ነገ፡ ፳፩፡ ፭። ኢሳ፩፡ ፲፬። መዝ፡ ፹። ዘፀ ፵፡ ፪። ሕዝ፩፡ ፩። ኤርም፡ ፬)።

ሠርቃዊ፤ የጨረቃ፡ ወር። ወርኅ፡ ሠርቃዊ፡ (አቡሻ፡ ፴፫)።

ሠርቃዊ፤ (ዕብ፡ ቄዴም)፤ ምሥራቅ፤ ምሥራቃዊ። ደብር፡ ሠርቃዊ፡(ዘፍ፲፡ ፴)።

ሠረቃዊ፤(ዕብ፡ ጼማሕ)፤ ሠርጽ፤ ቡቃያ፡ ለጋ፡ ወጣት፤ ገና፡ የሚያድግ። ገብርየ፡ ሠረቃዊ። ናሁ፡ ብእሲ፡ ሠረቃዊ፡ ስሙ፤ ወይሠርቅ፡ (ዘካ፫፡ ፰። ፮፡ ፲፪)።

ምሥራቅ፤(ቃት)፤ በቁሙ፤ የፀሓይ፡ መውጫ፤ መገለጫ፤ ማእዝን፤ ሀገር፤ የምዕራብ፡ ትይዩና፡ አንጻር። እምሥራቀ፡ ፀሓይ፡ እስከነ፡ ዐረብ። ነገሥት፡ እለ፡ እምነ፡ ምሥራቀ፡ ፀሓይ። ምሥራቃት፡ (መዝ፡ ፻፲፪። ራእ፲፮፡ ፲፪። አቡሻ፡ ፵፮)።

ምሥራቃዊ፤ የምሥራቅ። ቴዎድሮስ፡ ምሥራቃዊ። ምሥራቃውያን፡(ስንክ፡ ጥር፲፪። ፍ፡ ነ፡ ፱)።

አሥረቀ፤ አወጣ፤ አበቀለ፤ አበራ፤ ገለጠ፤ ብልጭ፡ አደረገ። እስመ፡ ውእቱ፡ ያሠርቅ፡ ፀሓየ። ያሠርቅ፡ እግዚ፡ ጽድቀ፡ ወሐሤተ። አሥረቀ፡ ንስቲተ፡ መለኮቶ፡(ማቴ፭፡ ፵፭። ኢሳ፷፩፡ ፲፩። ቅዳ)። አሠረቀ፡ አባተ።

አሥረቀ፤ ማለደ፡ አማለደ፤ አዘወተረ፤ የጧት፡ መዝሙር፡ ስብሐተ፡ ነግህ፡ ማቅረብ። በአጽዋም፡ ሰ እመ፡ ሀሎ፡ አሥርቆት። አርያም፡ ዘአሥርቆት፡ (ሥር፡ ድጓ)።

ሠረቀ፤(ዐረ፡ ሸረከ)፤ አሰረ፡ ቋጠረ፤ አዋሰበ፡ ጕንጕን። ሠረከን፡ ተመልከት።

ሥርቅ፤ ሽምቀቆ፤ ገመድ፤ ወጥመድ። ቀቃሕ፡ ተሠግረ፡ በቈጽለ፡ አሥርቅ፡ (በቈጽለ፡ ሥርቅ)፤ ቈጽል፡ ልጡ፡ ገመዱ፤ ሥርቆ፡ ውስጡ፡ ሽምቀቆው፡ (ሚራ ፲፭፡ ፴)።

ሤሬቅ፤(ዕብ፡ ሦሬቅ። ጽር፡ ሶሬክ)፤ ጥሩ፡ ወይን፤ ዘረ፡ መልካም፤ አስካሉ፡ ሕንባቡ፡ ታላላቅ፤ ጣዕሙ፡ ምቱቅ፡ የኾነ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ስመ፡ ሀገር፤ የወይን፡ ቦታ፡ ይሉታል። ተክልኩኪ፡ ሤሬቀ። ወይን፡ ኅሩይ፡ ዘሤሬቅ። መረ፡ ወይን፡ ዘሤሬቅ፡ (ኤር፪፡ ፳፩። ኢሳ፭፡ ፪። ደራሲ)።

ሥርቅ፤—ስርቆት፤—ሰሪቅ፡ ሰረቀ።

ሠረረ፤—በረረ፡ መጠቀ፤—ሰሪር፡ ሰረረ)፤

ሣርሮ፤ሮት፤(ሣረረ፡ ይሣርር። ዕብ፡ ሻራር፤ነግሠ፤ ኀየለ። ያሣድ)፤ መመሥረት፤ አጥልቆ፡ ቈፍሮ፡ መሠረት፡ መጣል፤ ማቆም፡ መትከል፤ ከዚያ፡ በኋላ፡ መንደቅ፤ መሥራት፤ መናስ፡ መገንባት። አቅደምከ፡ ሣርሮታ፡ ለምድር። ሣረሩ፡ ቤተ፡(መዝ፡ ፻፭። ሐጌ፪፡ ፲፱)።

ሣራሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚመሠርት፤ መሥራች፤ ሠሪ፡ ፈጣሪ። ሣራሪሃ፡ ለምድር፤ ሣራሪሃ፡ ለነፍስ፡(ኪዳ)።

ተሣረረ፤ ተመሠረተ፤ ተሠራ፤ ታነጸ። እስመ፡ ደበ፡ ኰኵሕ፡ ተሣረረ። ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ዘተሣረረት፡(ማቴ፯፡ ፳፭። ዲድ፡ ፳። ቆላ፪፡ ፯)።

ሡሩር፤ ሥሩር፤ የተመሠረተ፤ የተሠራ፡ የተፈጠረ። እስመ፡ ሰብእ፡ ሡሩር፡ እምነፍስ፡ ወሥጋ። ሥሩራት፡ ደበ፡ መንበረ፡ ወርቅ፡ (ፊልክ። ማሕ፭፡ ፲፭)።

ሡራሬ፤ ሥራ፤ አሠራር። ሕንጼሃ፡ ወሡራሬሃ፡ አዳም፡(ድጓ)።

መሠረት፤(ታት)፤ በቁሙ፤ የሕንጻ፡ ሥር፤ መብቀያ፡(፩ቆሮ፡ ፲—፲፪። ሉቃ፯፡ ፵፰። መዝ፡ ፹፫)።

መሥረተ፤(ሣረረ)፤ መሠረተ፤ አጸና፤ ሠራ። መጽሐፍ፡ ግን፡ አመሥረተ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። አመሥረታ፡ ለፍቅር። አመሥርትኒ፡ ደበ፡ መሠረተ፡ ወርቅ፡(ማር፡ ይሥ፪፡ ፱። አርጋ)።

አመሥረተ፤ አስመሠረተ፤ መሠረት፡ አስጣለ።

ተመሥረተ፤(ተሣረረ)፤ ተመሠረተ፤ መሠረት፡ ኾነ፤ ታነጸ፡ ተሠራ፤ ጸና። ዓዲሁ፡ ኢተመሥረተ፡ (ሃይማኖትክሙ)፤ እስመ፡ ዘይትመሠረት፡ ይደልዎ፡ ይኩን፡ ጽኑዐ፡(አፈ፡ ድ፱)።

ሣሬት፤—ሸረሪት፤—ሠረየ።

ሠተረ፤—ዘረጋ፤—ሰቲር፡ ሰተረ።

ሠቲር፤ሮት፤(ሠተረ፡ ይሠትር፡ ይሥትር። ዕብ፡ ሣታር። ዐረ፡ ሸተረ)፤ መሠንተር፤ መቅደድ፤ መሠንጠቅ፤ መክፈል፤ መቍረጥ፡ መበጠስ፡ መቈንጸል፤ መግረፍ፡ መግጠብ፡ ማቍሰል። ለገብር፡ እኩይ፡ ሥትሮ፡ ገበዋቲሁ። አዘዘ፡ ይሥትርዎሙ፡ እስከ፡ ያስተርአ፡ ንዋየ፡ ውስጦሙ። አዘዘ፡ ይስቅልዋ፡ በሥዕርታ፡ ወይሥትርዋ፡ ሠለስተ፡ ሰዓተ፡(ሚራ ፵፪፡ ፳። ዲድ፡ ፳፪። መቃ። ስንክ፡ ጥቅ፡ ፳፯፡ ፲፰፡ ፳፭)። ዘትርን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ዘር፡ ነው።

ተሠትረ፤ ተሠነተረ፤ ተገረፈ፤ ተገጠበ።

ሥቱር፤(ራን፡ ራት፡ ትርት)፤ የተሠነተረ፤ ግርፍ፤ ገጣባ።

ሥትረት፤ መቅደድ፤ መቀደድ፤ አቀዳደድ፤ ግርፋት፤ ቍስል፤ ስንበር።

መሥተር፡ ትር፤(ማትር)፤ መሠንተሪያ፤ መቅደጃ፤ የብረት፡ መግረፊያ፤ ጫፉ፡ የሚቈርጥ፡ የሚከትፍ። መሥትረ፡ ኀጺን። መሣትረ፡ ዘኀጺን። ሠጠቁ፡ ማእሰ፡ ሥጋሆሙ፡ በመጥባሕት፡ ዘኀጺን፡ (ስንክ፡ ሚያ፱። ታኅ፯)።

መሥተር፤(ዐረብ)፤ ማሥመሪያ፤ ተጋዳሚው፤ ዕንጨት፤ ወይም፡ ብረት። ሚዶ፡ ማበጠሪያ።

ሠትር፤ መሥመር፤ ወስፌ፡ ርሳስ፡ ቀለም፡ ያለፈበት፤ ስንበሩ፡ ንድፉ፡ ቢጋሩ።

ዐ

ዐ ፤ ዐሥራ ፡ ስድስተኛ ፡ ፊደል ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ዐይን ፤ ቍጥሩ ፡ ሰባ ፤ እኃዝ ፡ ሲ ኾን ፡ ፬ ፡ ስብዓ ፡ ይባላል ፡፡

ዔ ፤ (**አራም**) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፤ ዐይን ፡ ፬ ፡፡ በ ዐረብ ፡ በግእዝ ፡ በዕብራይስጥ ፡ ዐይን ፡ የሚባለው ፤ በ አራም ፡ ቋንቋ ፡ ዔ ፡ ይባላል ፡፡ ዔ ፡ **ገበርከ ፡ ፍትሐ ፡ ወ ጽድቀ** ፡ (መዝ፻፲፰ ፡ ፻፳፩ ፡፡ ሰቈ፩ ፡ ፲፮ ፡፡ ፪ ፡ ፲፮ ፡፡ ፫ ፡ ፵፱ ፡፡ ፬ ፡ ፲፮) ፡፡

ፆ ፤ (**ጽር ፡ ፆሜጋ**) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ደኃ ራዊ ፤ ታላቅ ፡ ፆ ፡ የሚባል ፡ እንደ ፡ ታው ፡ ያለ ፡ የፊደ ላተ ፡ ጽርእ ፡ መጨረሻና ፡ መደምደሚያ ፤ የአልፋ ፡ ትይ ዩና ፡ አንጻር ፡ የደኃራዊነት ፡ አምሳል ፡ (ራእ፩ ፡ ፰ ፡፡ ፳፩ ፡ ፮ ፡፡ ፳፪ ፡ ፲፫) ፡፡ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ስመ ፡ አምላክ ፡ ይሉታል ፡፡

ዐብደ ፤—ሰነፈ ፤—አበደ ፡ አብደ ፡፡

ዐብድ ፤ (ዐረ ፡፡ ዕብ ፡ ዔቤድ) ፤ አገልጋይ ፤ ሎሌ ፤ ባሪያ ፤ የተገዛ ፡ የተማረከ ፡፡ **ዐብድ ፡ እልመሲሕ ፡፡ ዐብድ ፡ ናኅ ፡** (ዳን፩ ፡ ፯) ፡፡

ዐቢጥ ፤ ጦት ፤ (ዐበጠ ፡ የዐብጥ ፡ ይዕ ብጥ ፡፡ ዕብ ፡ ዐቤጥ) ፤ ማስናከል ፤ ማስተንጐል ፤ ከመንገድ ፡ ማውጣት ፤ በግድ ፡ መያዝ ፤ መሳብ ፡ መጐ ተት ፤ መግፋት ፡ ማዳፋት ፡፡ **ወለዘኒ ፡ ዐበጠከ ፡ አሐደ ፡ ምዕራፈ ፡ ሑር ፡ ምስሌሁ ፡ ክልኤተ ፡፡ ዐበጥዎ ፡ ለስ ምዖን ፡ ከመ ፡ ይጹር ፡ መስቀሎ ፡** (ማቴ፭ ፡ ፵፩ ፡፡ ፳፯ ፡ ፴፪ ፡፡ ማር፲፭ ፡ ፳፩ ፡፡ ዲድ ፡ ፴፩ ፡፡ ድጓ) ፡፡

ዐበየ ፤—እንቢ ፡ አለ ፤—አብይ ፡ አበየ ፡፡

ዐብይ ፤ዮት ፤ (ዐብየ ፡ የዐቢ ፡ ይዕበይ ፡፡ ዕብ ፡ ዐባህ ፡፡ ሱር ፡ ዐብያእ) ፤ መወፈር ፤ መግ ዘፍ ፤ መደንደን ፡፡ ማደግ ፡ መብለጥ ፤ ታላቅ ፡ መኾን ፡፡ መክበር ፡ መግነን ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ማለት ፤ ማየል ፡ መጽ ናት ፡ መበርታት ፡፡ መብዛት ፡ መፈድፈድ ፤ መመንዘል ፡ መክበድ ፡፡ **ዐብየ ፡ በጥበብ ፡ ወበጸጋ ፡፡ እስመ ፡ አብ ፡ የዐብየኒ ፡፡ ዐብየ ፡ መርዶኬዎስ ፡፡ ዐብየ ፡ ወተለዐለ ፡ ከመ ፡ አርዝ ፡፡ ዐብየ ፡ ማዕበለ ፡ ባሕር ፡፡ ወዐብየ ፡ ረኃብ ፡ ጥቀ ፡፡ ዐብየ ፡ ገዓሮሙ ፤ ዐብየት ፡ ኀጢአ ትሙ ፡** (ሉቃ፪ ፡ ፶፪ ፡፡ ዮሐ፲፬ ፡ ፳፰ ፡፡ አስቴ፪ ፡ ፳፩ ፡፡ መዝ ፡ ፺፩ ፡፡ ዮና፩ ፡ ፬ ፡፡ ዘፍ፵፩ ፡ ፲፫ ፡፡ ፲፱ ፡ ፲፫ ፡፡ ፲፰ ፡ ፳) ፡፡

ዐቢይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ባይ) ፤ ታላቅ ፤ ገናና ፤ ብርቱ ፤ ብዙ ፤ ፍጹም ፡፡ **ዐቢይ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወዐ ቢይ ፡ ኀይሉ ፡፡ ተኳምራት ፡ ዐቢያን ፡ ወስቡሓን ፡፡ አፉሁ ፡ ይነብብ ፡ ዐቢያተ ፡፡ ሀገር ፡ ዐባይ ፡፡ ዐቢይ ፡ ክርስቲያን ፡** (መዝ ፡ ፻፵፯ ፡፡ ሔኖ፵፯ ፡ ፬ ፡፡ ዳን፯ ፡ ፰ ፡፡ ዮና፩ ፡ ፪ ፡፡ ግብ፳፯ ፡ ፳፰) ፡፡

ዐበይት ፤ ታላቆች ፡ ታላላቆች ፤ አለቆች ፤ ሽማ ግሎች ፡፡ **ብርሃናት ፡ ዐበይት ፡፡ ዐበይት ፡ መዋቅሕት ፡፡ ዐበይት ፡ ሰብእ ፡፡ ዐበይተ ፡ ነገድክሙ ፡** (ዘፍ፩ ፡ ፲፮ ፡፡ ራእ፳ ፡ ፩ ፡፡ ሚራ፰ ፡ ፩ ፡፡ ዘዳ፳፱ ፡ ፱) ፡፡

ዕበይ ፤ (ያት) ፤ ልዕልና ፡ ከፍታ ፤ ብልጫ ፤ ክብር ፤ ታላቅነት ፤ ገናንነት ፤ ብዛት ፤ ጽናት ፡፡ **ለዕበይ ፡ ወለክብር ፡፡ አንቲ ፡ ውእቱ ፡ ዕበዮሙ ፡ ለእስራኤል ፡፡ በከመ ፡ ዕበዩሁ ፡ ከማሁ ፡ ዕበየ ፡ ምሕረቱ ፡፡ ዕበየ ፡ ኀይሉ ፡** (ኩፋ ፡ ፬ ፡፡ ዮዲ፲፭ ፡ ፱ ፡፡ ሚራ፪ ፡ ፲፰ ፡፡ ኤፌ፩ ፡ ፲፱) ፡፡

አዕበየ ፤ አሳደገ ፤ ከፍ ፡ አደረገ ፤ አላቀ ፤ አበ ለጠ ፤ አከበረ ፤ አገነነ ፤ አኰራ ፡ አጓደደ ፡ አስታበየ ፡፡ አበዛ ፡ አጸና ፡፡ **ጥበብ ፡ አዕበየቶሙ ፡ ለደቂቃ ፡፡ አዕበዮ ፡ እ ግዚ ፡ ለሰሎሞን ፡፡ ኢታዕቢ ፡ ርእሰከ ፡፡ ታዐብዮ ፡ እ ምነ ፡ ቢጹ ፡፡ አዕበየ ፡ ምግባረ ፡፡ መጠነ ፡ አዕበየ ፡ አፉሁ ፡** (ሚራ፬ ፡ ፲፩ ፡፡ ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፳፭ ፡፡ ሚራ፩ ፡ ፴ ፡፡ ፲፩ ፡ ፳ ፡፡ መክ፪ ፡ ፬ ፡፡ ዮዲ፮ ፡ ፲፯) ፡፡ በአዕበየ ፡ ፈንታ ፡ አስተዐበየ ፡ ይላል ፡ እንዳማርኛው ፤ አያሰኝም ፡፡ **ዘአስተ ዐበይክሙ ፡ በኀጢአትክሙ ፡፡ አእምሮስ ፡ ያስተዔቢ ፡፡ ወኢያስተዔቢ ፡ ልበ ፡** (፩ቆሮ ፡ ፰ ፡ ፩ ፡፡ ፲፫ ፡ ፬ ፡፡ ገድ ፡ ኪሮ) ፡፡

(ጥ) **ተዐበየ** ፤ ታበየ ፤ ትቢተኛ ፡ ኾነ ፤ ኰራ ፡ ተጓ ደደ ፤ ተነፋ ፡ ዐበጠ ፤ ልቡ ፡ ሐሳቡ ፡፡ **ለምንት ፡ ይትዔ በይ ፡ መሬት ፡ ወሐመድ ፡፡ ኢትትዐበይ ፡ በመዋዕለ ፡ ተጽናስከ ፡፡ ከመ ፡ ኢይትዐበይ ፡ ንኡስ ፡ ላዕለ ፡ ዐ ቢይ ፡፡ ዲያቆናት ፡ ኢይትዐበዩ ፡ ለተልእኮ ፡ ጵጳሳን ፡፡ ተዐባዩ ፡ ላዕለ ፡ ነዳያን ፡፡ እስመ ፡ ተዐበየ ፡ ልብከ ፡** (ሚራ፲ ፡ ፱ና ፡ ፳፯ ፡፡ ቀሌ ፡፡ ዲድ ፡ ፲፯ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፲፮ ፡፡ ሕዝ፳፰ ፡ ፪) ፡፡

ዕቡይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቢት) ፤ በቁሙ ፤ ትቢ ተኛ ፤ ኵሩ ፤ ልቡ ፡ ያበጠ ፡ የተነፋ ፡፡ **ዕቡየ ፡ ልብ ፡፡ ዕቡየ ፡ መንፈስ ፡፡ ዕቡየ ፡ ዐይን ፡** (ምሳ፲፱ ፡ ፲፱ ፡፡ መክ፯ ፡ ፰ ፡፡ መዝ ፡ ፻) ፡፡

ትዕቢት ፤ በቁሙ ፤ ትቢት ፤ ትቢተኛነት ፤ ኵ ራት ፤ የልብ ፡ እድገት ፡ ከፍታ ፡፡ **ኀበ ፡ ሀለወት ፡ ትዕ ቢት ፡ ህየ ፡ ሀሎ ፡ ኀሳር ፡፡ ትዕቢትሰ ፡ ጥንተ ፡ ኀጢ አት ፡ ይእቲ ፡ ዘቦአት ፡ ውስተ ፡ ፍጥረት ፤ እስመ ፡ ባቲ ፡ ወድቀ ፡ ሰይጣን ፡፡ ትዕቢተ ፡ ልቦሙ ፡፡ ዑቅ ፡ ኢትንብብ ፡ ነገረ ፡ ትዕቢት ፡** (ጦቢ፬ ፡ ፲፫ ፡፡ ፊ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፩ ፡፡ ሚራ፫ ፡ ፳፱ ፡፡ ፴፩ ፡ ፲፱) ፡፡

(ላ) **ተዓበየ** ፤ ተበላለጠ ፤ ተላላቀ ፤ ተወዳደረ ፤ እኔ ፡ እበልጥ ፡ እኔ ፡ እበልጥ ፡ ተባባለ ፡፡

አስተዓበየ ፤ አበላለጠ ፤ አላላቀ ፤ አመዛዘነ ። ወአስተዓበየ ፡ አምጣነ ፡ ይፈድዮ ፡ ለወልደ ፡ እግዚ ፤ ከመ ፡ ሰማይ ፡ ወዘውስቴቱ ፤ ወምድር ፡ ወዘዲቤሃ ፡ (መቅ ፡ ወን) ።

(ተ) **ዐብሎ ፤ ሎት** ፤ (ዐበለ ፡ ይዔብል ፡ የዐብል) ፤ መሥሬት ፤ መሣሪያ ፡ ማውጣት ፤ ፊት ፡ ጕጠቱን ፡ መደሸውን ፤ ቀጥሎ ፡ ሌላውን ፤ የብረት ። የተሠራውን ፡ ማደስ ፡ ማሾል ፤ መወልወል ፡ መሰንገል ። መበለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ማዕበል ፤ (ልት ። ዐረ ፡ ሚዕበለት) ፤ የብረት ፡ መሣሪያ ፤ ማረሻ ፡ ማጭድ ፤ ፍላጻ ፡ ጦር ፤ ሰይፍ ፡ ሳንጃ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ይፋቶች ፡ ሰይፉን ፡ ዐበሌ ፡ እንዲሉት ። ማዐበሉ ፡፡ ማዐበለ ፡ ኀጺን ፡ ማዐበል ፡ በሊኅ ፡ ልሳኖሙ ፡፡ ትወፅእ ፡ ማዐበልት ፡ ከመ ፡ መብረቅ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳፩ ። ፫ነገ ፡ ፮ ፡ ፲፭ ። ኤር፱ ፡ ፰ ። ዘካ፱ ፡ ፲፬ ። ዕን፫ ፡ ፲፩) ። የብዕለን ፡ ጥሬ ፡ ምብዓልን ፡ ተመልከት ።

መዓብል ፤ (ልት) ፤ መሣሪያዎች ፤ ፍላጾች ፤ ሰይፎች ፤ ሾተሎች ። በመዓብል ፡ ፈንታ ፡ ማዕበል ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። እሙንቱሰ ፡ ማዐበል ፡ ያሰጥሙ ፡ (መዝ ፡ ፶፱ ፡ ፳፩) ። ያሰጥሙ ፡ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ በጽርእና ፡ በዕብራይስጥ ፡ የለም ።

(ላ) **ዐበለ ፤ (ዕብ ፡ ያበል)** ፤ ፈሰሰ ፡ ወረደ ፤ ጋለበ ፡ ኼደ ፤ ታወከ ፡ ተናጠ ፤ ተደረመ ፤ የጕርፍ ፡ የባሕር ። ጕርፉ ፡ ይናብላል ፤ ውሃው ፡ ማር ፡ ይበላል ፡ እንዲሉ ።

ማዕበል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ የውሃ ፡ ሁከት ፤ ሞገድ ፤ ፈረሰኛ ፤ ጕርፍ ፤ የሚወስድ ፡ የሚያሰጥም ፤ የሚያማታ ፡ የሚያንገላታ ። ወደፈኖሙ ፡ ማዐበል ፡፡ ማዐበለ ፡ ባሕር ፡፡ ማዐበል ፡ ዐቢይ ፡፡ ማዐበለ ፡ ማይ ፡፡ ማዐበላተ ፡ ውሒዛት ፡ መናፍስት ፡ (ዘፀ፲፭ ፡ ፭ ። ኢዮ፴፮ ፡ ፴ ። ዮና፩ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፷፮ ፡ ፲፪ ። ኪዳ) ።

አማዕበለ ፤ ማዕበል ፡ አስነሣ ፤ አወከ ፡ ደረጠ ፤ አናወጠ ፤ አጕረፈ ፤ የነፋስ ።

—፤ መላ ፤ ተማላ ፤ ወሰደ ፤ ይዞ ፡ ኼደ ። ገፋ ፡ አዳፋ ፤ ለጋ ፡ አማታ ፤ አንገላታ ፤ የማዕበል ። ይፈቅድ ፡ ኅሊናየ ፡ ይጽብት ፡ ዕመቀ ፡ አብሕርት ፤ ወያማዐብሎ ፡ መዋግድ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ዐበቅ ፤—ዕከክ ፤—አበቅ ።

ዐቢር ፤ ሮት ፤ (ዐብረ ፡ የዐብር ፡ ይዕበር ። ዕብ ፡ ዐባር) ፤ ማለፍ ፤ መኼድ ፤ መሻገር ፤ የቦታ ፡ የዘመን ። ማርጀት ፡ መድረቅ ፤ መምከን ፤ ርጥበት ፡ ልምላሜ ፡ ማጣት ፤ ድርቅ ፡ በጋ ፡ በና ፡ መኾን ። ዐብረ ፡ ኵሉ ፡ ወፍር ፡ ዘውስተ ፡ ገዳም ፡፡ ኵሉ ፡ ይየብስ ፡ ወየዐብር ፡፡ ኢየዐብር ፡ ወይንክሙ ፡፡ ዓመታት ፡ እንዘ ፡ ይዕበሩ ፡ (ኤር፳፫ ፡ ፲ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፯ ። ሚል፫ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፲፩) ።

ዕቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ የደረቀ ፤ ደረቅ ። ሐምለ ፡ ቅብዕ ፡ ዕቡር ፡፡ ቀጢናን ፡ ወዕቡራን ፡ (ኢሳ፶፩ ፡ ፰ ። ዘፍ፵፩ ፡ ፳፯ ፡ ፯ ፡ ፳፯) ።

ዐባር ፤ ድርቀት ፤ ድርቅ ፤ በጋ ፡ በና ፤ ችጋር ፤ ቀጠና ፤ ከዝናም ፡ ዕጦት ፡ የተነሣ ። ዐቢር ፡ ዐቢራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ዐባረ ፡ ዝናም ፡፡ በዓመተ ፡ ዐባር ፡፡ ቀሠፍኩክሙ ፡ በዐባር ፡ (ኤር፲፬ ፡ ፩ ። ፲፯ ፡ ፰ ። ሐጌ፪ ፡ ፲፯) ።

አዕበረ ፤ አሳለፈ ፤ አሻገረ ። አደረቀ ፡ አመከነ ።

ዕቤር ፤ (ራት) ፤ ባልቴት ፤ ዕድሜዋ ፡ ከምሳ ፡ ዓመት ፡ ያለፈ ፤ ፈጽማ ፡ ያረጠች ፤ የመውለድ ፡ ተስፋ ፡ የቈረጠች ፤ ሙቀት ፡ ልምላሜ ፡ የተለያት ። ደራቂቻ ፡ ባልቴት ፡ እንዲሉ ። ወለእመ ፡ ኀረይከ ፡ ዕቤረ ፤ ኅረይ ፡ እንተ ፡ ስሳ ፡ ክረምታ ፡፡ መሐደምተ ፡ ዕቤራት ፡፡ ወመኰንኖን ፡ ለዕቤራት ፡ (፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ፬ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፷፯) ።

ዕቤራዊ ፤ (ራይ) ፤ ሽማግሌ ፤ የባልቴት ፡ ባል ፤ ሚስቱ ፡ እኩያው ፡ የኾነች ፤ ወይም ፡ የምትበልጠው ።

ዕቤራዊት ፤ (ይት) ፤ አሮጊት ፤ ባልቴት ። እምከ ፡ ዕቤራዊት ፡፡ መእንዝርት ፡ ዕቤራይት ፡ (ሔኖ ፹፱ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

ዔቦር ፤ (ዕብ ፡ ዔቤር) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የሴም ፡ ፭ኛ ፡ ትውልድ ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፲፬ ። ሉቃ፫ ፡ ፴፭) ።

ዕብራዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የዔቦር ፡ ዘር ፤ ወገን ፤ ከልጅ ፡ ልጆቹ ፡ አንዱ ። ዕብራዊ ፡ ዘእም ዕብራውያን ፡፡ አኮ ፡ ከመ ፡ አንስተ ፡ ግብጽ ፤ ዕብራውያት ፡ (ፊልጵ፫ ፡ ፭ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፱) ።

ዕብራዊት ፤ (ጽር ፡ አንድሪያ) ፤ ወንዳላ ፤ ደረቅ ፡ ብርቱ ፤ ልባም ፤ ወንዲት ፡ ዐጅሬት ፡ የምትባል ፡ (ሚራ፳፮ ፡ ፱) ። ግእዝ ፡ ግን ፡ በዕብራዊት ፡ ፈንታ ፡ ብዕራዊት ፡ ይላል ፤ ብዕረን ፡ ተመልከት ።

ዕብራይስጥ ፤ ጢ ፤ (ጽር ፡ ሄብራዮስቲ) ፤ የዔቦር ፡ ቋንቋ ፤ እስራኤል ፡ የሚናገሩበት ፤ ኦሪት ፡ ነቢያት ፡ መዝሙሪያ ፡ የተጣፉበት ፤ የብሉይ ፡ ኪዳን ፡ ምንጭ ፤ የሱርስት ፡ የዐረብ ፡ የግእዝ ፡ ወንድም ። ኢትንግረነ ፡ ዕብራይስጠ ፡፡ ጽሑፋት ፡ በዕብራይስጥ ፡፡ ወጸርሐ ፡ በነገረ ፡ ዕብራይስጢ ፡ (ኢሳ፴፮ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፲፪ ። ፱ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፲፰) ።

ዕብሬት ፤—ፈረቃ ፡ ተራ ፤—ባርዮ ፡ ባረየ ፤ እብሬት ።

ዐጕል ፤ (ዕብ ፡ ዓጎል) ፤ በቁሙ ፤ ዐንጕል ፤ ክብ ፤ እንክብል ፤ ድንብልብል ፤ ቅርጽ ፡ ገጽ ፡ ማእዘን ፡ የሌለው ፤ የኩብ ፡ የኳስ ፡ ዐይነት ። ክካብ ፡ አይገባ ፡ እንዲሉ ። እብን ፡ ዘመነንዋ ፡ ነደቅት ፡ (መዝ ፡ ፻፲፯) ።

ዐግዋል ፤ (ላት) ፤ አስካል ፤ ዘለላ ፤ ሕንባቡ ፡ ፍሬው ፡ ክብ ፡ እንክብል ፡ የኾነ ። ይሁብዎ ፡ ፍሬሁ ፡ በበ ፡ ጊዜሁ ፡ ባለው ፤ በበ ፡ ዐግዋሊሁ ፡ ይላል ፡ (ማቴ ፳፩ ፡ ፵፩) ።

ዐጌ፤ (ግያት)፤ ተልባ፤የተልባ፡እግር። ሐብለ፡ዐጌ ። ልብሰ ፡ ዐጌ ። ልብስ ፡ ዘተአንመ ፡ በፀምር ፡ ወበዐጌ ። ወለብሰት ፡ አልባሰ ፡ ዐግያት ፡ (ሕዝ ፵ ፡ ፫ ። ዘሌ ፲፮ ፡ ፫ ። ዘዳ ፳፪ ፡ ፲፩ ። ዮዲ ፲፮ ፡ ፰)።

ዕገሌ፤—እከሌ፤—እገሌ።

ዐጊል፤ ሎት፤ (ዐገለ ፡ የዐግል ፡ ይዕግል)፤ ማደስ፤ መሥራት፤ መሰደር ፡ መደርደር፤ መቈለል ፡ መከመር፤ የደንጊያ ፡ የንጨት። አዘዘ ፡ ቂሮስ ፡ በእንተ ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ከመ ፡ ይትሐነጽ ። ወይዕግልዎ ፡ እንተ ፡ ሠለስቱ ፡ ዐግለ ፡ እብን ፤ ወእንተ ፡ አሐቲ ፡ ዐግለ ፡ ዕፀ ፡ (፩ዕዝ ፡ ፮ ፡ ፳፭ ፡ ፱)።

—፤ መውለድ ፡ መፈልፈል፤ የልጅ ፡ የንቍላል። ማገል፤ መንቀል ፡ መትከል፤ መቍረጥ ፡ መቈጥቈጥ፤ መከተብ ፡ ማራከብ፤ ማረም ፡ መኰትኰት ፡ ዐፈር ፡ ማስታቀፍ፤ ያታክልት። ተክል ፡ ዐጋይ ፡ እንዲሉ።

ዐግል፤ (ዕብ ፡ ጊል ፡ ጋል)፤ የደንጊያ ፡ ክምር፤ ቍልል፤ ስድር ፡ ድርድር። ያታክልት ፡ ሬድፍ ፡ የዘፉ ፡ ተራ፤ ቃዳው ፡ ተለላው ፡ መደቡ። ጓል ፡ ጕሊት መኰላ ፡ የረጋ ፡ መሬት ፡ ፍንቅሉ።

ዕጕል፤ (ዕብ ፡ ዔጌል ። ሱር ፡ ዔግላእ ። ዐረ ፡ ዒጊል)፤ ልጅ፤ ጥጃ ፡ እንቦሳ፤ ግልገል፤ ጫጩት፤ ቡችላ፤ ውርንጭላ፤ ያትክልት ፡ ፍል፤ ግልግል ፡ ችግኝ። ምስጢሩ ፡ ለጋ ፡ ወጣት፤ ርጥብ ፡ ጨቅላ፤ ቡቃያ ፡ ማለት ፡ ነው፤ ላላደገ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል። ዕጕለ ፡ እልሕምት ። ዕጕለ ፡ መራዕይ ። ዕጕለ ፡ አዕዋፍ ። ዕጕለ ፡ እናብስት ፡ (ዘዳ ፴፪ ፡ ፲፬ ። ሸሸ ፡ ፺፩ ። ኢዮ ፭ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፺፫)።

ዕጐል፤ ልጆች፤ እንቦሶች፤ ግልገሎች፤ ጫጩቶች፤ ቡችሎች። ወኀደገ ፡ ዕጕሊሁ ፡ ውሉደ ፡ ንኡሳነ ። ይትሐፀኑ ፡ ዕጕሊሆሙ ። ከመ ፡ ርግብ ፡ ምስለ ፡ ዕጕሊሃ ፡ (መቃ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፯ ። ፰ ፡ ፰)።

ዕጐልት፤ (ላት)፤ ጊደር፤ ያደገች፤ የተጠቃች ፡ በካር። ካዕሴ ፡ ዕጕልት ። ቀብዐ ፡ ዕጕልት ። ዕጕልተ ፡ ባሳን ። ዕጕላት ፡ እምዕጕሎን ፡ (ዕብ ፡ ፱ ፡ ፲፫ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፬ ። ዓሞ፬ ፡ ፩ ። ፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፯ ። ደራሲ)።

ዕጓል፤ ልጅ፤ ወይፈን፤ ደቦል፤ ጠቦት፤ ጡት ፡ የተወ ፡ ያደገ፤ ራሱን ፡ የቻለ። ንትልያ ፡ ርእየት ፡ ከመ ፡ ሞተ ፡ ዕጓላ ። ዕጓለ ፡ ላሕም ፡ ሥቡሕ ። ይሁዳ ፡ ዕጓለ ፡ አንበሳ ። ዕጓለ ፡ አራዊተ ፡ ምድር ፡ (፪ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፳፱ ። ዘፍ፵፱ ፡ ፱ ። ኢሳ፴ ፡ ፯)።

ዕጓለ ፡ ማውታ፤ የሙት ፡ ልጅ፤ ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይከታል። ጓለይ ፡ እንዲል ፡ ትግሬ። ኢየኀድገክሙ ፡ ትኩኑ ፡ ዕጓለ ፡ ማውታ ፡ (ዮሐ ፲፬ ፡ ፲፰)።

ዕጓለ ፡ መሕያው፤ (ምሕያው)፤ አዳም፤ የአዳም ፡ ልጅ ፡ ሰው። መሕያውን ፡ እይ። ዕጓል ፡ ልጅ፤ መ ፡ መሬት፤ ሕያው ፡ ፈጣሪ። ሕያው ፡ ከመሬት ፡ ያስገኘው፤ ከምድር ፡ የወለደው ፡ የምድር ፡ ልጅ፤ ምድር ፡ እናቱ ፡ ሕያው ፡ አባቱ። አዳም ፡ ወልደ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ሉቃ፫ ፡ ፴፰)። የአዳምን ፡ ፍች ፡ ተመልከት፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው። ዳግመኛም ፡ መሕያው ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እመ ፡ ሕያው ፡ ይላል፤ እም ፡ ሔዋን፤ ዕጓልና ፡ ሕያው ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ሰው፤ የሔዋን ፡ ልጅ ፡ ማለት ፡ ነው። እስመ ፡ ይእቲ ፡ እመ ፡ ዙሉ ፡ ሕያው ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፳)። እመን ፡ ለአዳም፤ ሕያውን ፡ ለሔዋን ፡ ሰጥቶ ፡ ቢፈቱት ፡ ግን ፡ አዳምን ፡ የሔዋን ፡ መገኛ፤ እናቷ ፡ ወላጇ ፡ ያሰኛል፤ ዕጓለ ፡ እመ ፡ ሕያው፤ የአዳም ፡ ልጅ፤ ሰው። ይህ ፡ ኹሉ ፡ መላሾች ፡ ያበጁት ፡ የቀጣጠሉት ፡ ነው፤ ጽርኡ ፡ አንስሮፖስ ፡ ይላል፤ ሰው ፡ ማለት ፡ ነው፤ ዕብራይስጡም ፡ አዳም ፡ ይላል ፡ እንጂ ፡ ዕጓል ፡ አይልም፤ ስንኳን ፡ የዘርፍ ፡ ዘርፍ ፡ አንድ ፡ ዘርፍ ፡ የለውም። ሦስተኛ ፡ ደግሞ ፡ ጕርደ ፡ አሳጥሮ ፡ እምሔው ፡ ይላል። ዕጓለ ፡ እምሔው፤ ያያት ፡ የሚታ ፡ ልጅ፤ አባቱና ፡ እያቱ ፡ አንድ ፡ የኾነ፤ እናቱም ፡ ታላቅ ፡ እኅቱ ፡ የኾነች ፡ ያስኛል። ያያት ፡ የሚታ ፡ ልጅ ፡ የሚባል ፡ እንደ ፡ ሞአብ ፡ እንደ ፡ ዓሞን ፡ ያለ፤ እናቱ ፡ ካባቷ ፡ ወልዳ ፡ ልጅ ፡ ወንድሜ ፡ ብላ ፡ የምትጠራው ፡ የልጅ ፡ ወንድም ፡ ነው ፡ (ዘፍ፲፱ ፡ ፴፯—፴፰)። ሎጥ ፡ ከሴቶች ፡ ልጆቹ ፡ ከኹለቱም ፡ ኹለት ፡ ወንዶች ፡ ወልደ ፡ ለልጅ ፡ ልጆቹ ፡ አባትና ፡ አያት ፡ እንደ ፡ ኾነ፤ ጌታም ፡ እንደ ፡ ኹለት ፡ ሴቶች ፡ መዠመሪያ ፡ ሰማይና ፡ ምድርን ፡ ኹለቱን ፡ ፈጥሮ፤ ከዚያ ፡ በኋላ ፡ ከሰማይ ፡ ሰማያውያንን፤ ከምድር ፡ መሬታውያንን ፡ ስላስገኘ፤ ለፍጥረቱ ፡ እንዳባት ፡ እንዳያት ፡ ነውና፤ እምሔው ፡ ማለት ፡ ይህነን ፡ ያሳያል። በምሳሌም ፡ ደሮ ፡ ለልጆቿ ፡ አያት ፡ ነች ፡ ይባላል፤ ርሱም ፡ ራሱ ፡ ባለቤቱ ፡ ባባትነቱ ፡ ላይ ፡ አያትነቱን ፡ ለማስታወቅ፤ ልዑል ፡ ራሱን ፡ በንስር ፡ በደርሆ ፡ መስሎታል ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፩ ። ማቴ፳፫ ፡ ፴፯)።

ዕጓለ ፡ መሕያዊ፤ ሰብኣዊ፤ አዳማዊ፤ ምድራዊ፤ መሬታዊ። ፍጥረት ፡ ዕጓለ ፡ መሕያዊ፤ በከመ ፡ ምግባረ ፡ መላእክት ፡ መንፈሳውያን ፡ ይትሌዐል ፡ እምግባረ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፩፭ ፡ ፫)።

ዐግሎ፤ ሎት፤ (ዐገለ ፡ ይዔግል ፡ የዐግል ። ዐረ ፡ ዐጊለ)፤ መፍጠን ፡ መቀልጠፍ፤ መቀማት ፡ መመንተፍ፤ መበደል ፡ መግፋት ፡ መታገል ፡ ማጥቃት። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐገለ ፡ ፈንታ ፡ ተዐገለ ፡ ይላል፤ በገበረ ፡ ፈንታ ፡ ተገበረ ፡ እንዲል፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው። ለእመ ፡ ተዐገለ ፡ ልብሰ ። ዘይትዔገል ፡ ነዳየ ። ይትዔገሎ ፡ ባዕል ፡ ለነዳይ ። ተዐገለ ፡ ለነሚአ ፡ መንግሥት ፡ እምእኑሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭ ። ምሳ፲፱ ፡ ፴፩ ። ሚራ፲፫ ፡ ፲፱ ። ዮሴፍ)።

ዐጋሊ፤ (ተዐጋሊ)፤ የሚቀማ ፡ ቀሚ፤ ቀማኛ፤ በደለኛ። ንጉሥ ፡ ነዳየ ፡ አእምሮ ፡ ጸባሕተ ፡ ዐቢየ ፡ ተዐጋሌ ፡ ይከውን ፡ (ምሳ፳፰ ፡ ፲፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭)።

አዐገለ፤ አስተዐገለ፤ አስቀማ፤ አስበደለ፤ ግፍ ፡ አሠራ።

መዐግል፤ መስተዐግል፤ የሚቀማ፤ የሚያስቀማ፤ አስቀሚ፤ ቀማኛ። ርኩስ ፡ ወመስተዐግል።

እምብዝኆሙ ፡ ለመስተዐግላን ፡ የዐወይዉ ፡ ወይ ግዕሩ ፡ (ኤፌ፭ ፡ ፭ ። ኢዮ፴ ፡ ፱) ።

ተዐገለ ፤ (ተደራጊ) ፤ ተቀማ ፤ ተነጠቀ ፤ ተገፋ ፤ ተበደለ ።

ዕጉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ግልት) ፤ የተቀማ ፤ የተነጠቀ ፤ የጠፋ ፤ የተሰረቀ ። ያግብኡ ፡ ንዋየ ፡ ዕጉለ ፡ እምተዐጋሊ ፡ ዘለንታሁ ። ለእመ ፡ ተወለጠ ፡ ዐይኑ ፡ ዕጉል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፭) ።

ትዕግልት ፤ በቁሙ ፤ ትግል ። ቅሚያ ፤ ስር ቆት ፤ ግፍ ፡ በደል ። ወይኑ ፡ ትዕግልት ። ዘይትዔገል ፡ ትዕግልተ ፡ እኩየ ። ዘሉ ፡ ትዕግልት ፡ ውስቴታ ፡ (ዓ ሞ፪ ፡ ፰ ። ዕን፪ ፡ ፱ ። ኤር፮ ፡ ፮) ።

ተዓገለ ፤ (ተደራራጊ) ፤ ታገለ ፤ ተጋገለ ፤ ተቃማ ፡ ተናጠቀ ፤ ተሳረቀ ። (ግጥም) ፤ እግዜር ፡ ከኔ ፡ ጋራ ፡ እንታገል ፡ አለኝ ፤ ሬ ፡ እንደት ፡ ፈጥሮ ፡ ሊጥለኝ ፤ አለመጣሉም ፡ ታውቋል ፤ በያዕቆብ ፡ ትግል ፡ (ዘፍ፴፪ ፡ ፳፬—፳፱) ።

አስተዓገለ ፤ (አደራራጊ) ፤ አስተጋገለ ፤ አቀማማ ፤ አነጣጠቀ ።

መስተዓግል ፤ የሚያቀማማ ፤ የቀማኛ ፡ ዐ ጋዥ ፡ ረዳት ፤ ዐብሮ ፡ የሚሰርቅ ፡ የሚቀማ ።

(ጥ) **ዐግሦ ፤ ሦት ፤ (ዐገሠ ፡ ይዔግሥ ፡ የዐ ግሥ ። ዐረ ፡ ዐጀሰ) ፤** ማስታገሥ ፤ ማቆም ፡ መግ ታት ፤ ማቈየት ፡ ማሰንበት ፤ ማስቀረት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐገሠ ፡ ፈንታ ፡ አስተዐገሠ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፤ ፈሥ ሖን ፡ እይ ። እምን ፡ ታስተዔግሦን ፡ ወትብሎን ፡ ጽንዓ ። አቡሃ ፡ ከነ ፡ ያስተዔግማ ። ተስፋ ፡ ያጸንዕ ፡ ወያስተዔ ግሥ ፡ (ስንክ ፡ መስ ፡ ፳፯ ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ድ፲) ።

ዐጋሢ ፤ (መዐግሥ ፤ መስተዐግሥ) ፤ የሚያስታግሥ ፤ አስታጋሽ ፤ አስቻይ ።

ተዐገሠ ፤ ታገሠ ፤ ተገታ ፤ ቈየ ፤ ጠበቀ ፤ ደጅ ፡ ጠና ፤ ቻለ ፡ ተሸከመ ። ደናግል ፡ ወመዓስብ ፡ ይትዐ ገማ ፤ ወእመሰ ፡ ኢክህላ ፡ ተዐግሦ ፡ ለያውስባ ። ተዐ ገሡ ፡ ዓዲ ፡ ኅሙሰ ፡ መዋዕለ ። ዘይትዔገሦ ፡ ለእ ግዚ ። እለ ፡ ይትዔገሡ ፡ ሐዘናተ ፡ ወጻዕቃተ ፡ (ቀሌ ። ዮዲ፯ ፡ ፴ ። ሚራ፳፰ ፡ ፭ ። ማር ፡ ይሥ፲፫) ።

—፤ ተቻለ ፡ የሚቻል ፡ ተቻይ ፡ ኾነ ፤ መከራው ፡ ሸክሙ ።

ተዐጋሢ ፤ (ሢት ፡ ሥያን ፡ ያት) ፤ የሚ ታገሥ ፤ ታጋሽ ፤ ቻይ ፤ ልበ ፡ ሰፊ ፡ ነገር ፡ ዐላፊ ። ተዐ ጋሢ ፡ እምፀርፊት ። ኩኑ ፡ ጽኑዓነ ፡ ወኅያላነ ፡ ወተ ዐጋሥያነ ፡ ወማእምራነ ። ተዐጋሥያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፴) ።

ዕጉሥ ፤ (ሣን ፡ ሣት ፡ ግሥት) ፤ በቁሙ ፤ የታገሠ ፤ ቻይ ፤ ትዕግሥተኛ ። ዕጉሥ ፡ ዘእንበለ ፡ መ ዐት ። መምህር ፡ የዋህ ፡ ወዕጉሥ ። ጕንደዩ ፡ ዕጉሣ ኒሆሙ ፡ (ቅዳ ፡ ኤጺ ። ዲድ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ መጋ፲፫) ።

መስተዐግሥ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ይኄይስ ፡ መስተዐግሥ ። ነፍስ ፡ መስተዐግሥት ። በእንተ ፡ መስ ተዐግማን ፡ (መክ፯ ፡ ፱ ። ሚራ፳፮ ፡ ፲፭ ። ኪዳ) ።

ትዕግሥት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መታገሥ ፤ መቈየት ፤ ታጋሽነት ፤ እንጥ ፡ መንፈስ ። በማዕከሙ ፡ ትዕግሥቶ ፡ ለኢዮብ ። ዘይበቲያ ፡ ለትዕግሥት ፡ ከመ ፡ ማይ ። ዕድሜ ፡ ዘትዕግሥት ። በእንተ ፡ ትዕግሥ ታተ ፡ ነፍሳት ፡ ናስተበቍዕ ፡ (ያዕ፭ ፡ ፲፭ ። ኢዮ፴፱ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵ ። ኪዳ) ።

ተዓገሠ ፤ ተጋገሠ ፡ ተቻቻለ ፤ ርስ ፡ በርሱ ።

አስተዓገሠ ፤ አቻቻለ ፡ አስተጋገሠ ፤ መዠመ ሪያውን ፡ ዐግሦን ፡ ተመልከት ። እምን ፡ ታስተዔግሦን ፤ ወትብሎን ፡ ጽንዓ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳) ።

መስተዓግሥ ፤ የሚያቻችል ፤ የሚያስተጋ ግሥ ፤ አቻቻይ ።

ዕጕሥታር ፤—ሬት ፤—ዕጉትሣር ፡ ዐ ገተ ።

ዐጊት ፤ ቶት ፤ (ዐገተ ፡ የዐግት ፡ ይዕ ግት) ፤ ማገት ፤ ዋስን ፡ መያዝ ፤ ማሰር ። መከበብ ፡ ማጠር ፤ መወሰን ፤ ዙሪያውን ፡ መዝጋት ፤ መግጠም ፡ የከፉ ፡ የበጎ ። ዐገቱኒ ፡ ከመ ፡ ንህብ ፡ መዓረ ። ናሁ ፡ ማይ ፡ ዐገተኪ ። ዕግትዎ ፡ ለንጉሥ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፯ ። ናሖ፫ ፡ ፲፱ ። ፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፰) ።

አዕገተ ፤ አሳገተ ፤ አስከበበ ፤ አሳጠረ ፤ ወጥ መድ ፡ አኖረ ።

ማዕገት ፤ ከባቢ ፡ ጦር ፤ ደበቅ ፡ ሰራዊት ፤ ወ ጥመድ ፤ አሽከላ ። አንበሩ ፡ ማዕገተ ። ወማዕገቶሙ ፡ ለእስራኤል ። ወይሠገር ፡ በማዕገትየ ፡ (መሳ፱ ፡ ፳፭ ። ፳ ፡ ፴፫ ። ሕዝ፲፪ ፡ ፲፫) ።

—፤ ዕርድ ፤ ምሽግ ፤ አንባ ፤ ከተማ ፤ መከበቢያ ፤ መከበ ቢያ ፤ የተወሰነ ፡ ቦታ ። ይትከወቡ ፡ በውስተ ፡ ማዕገ ቶሙ ። ወእማዕገት ፡ ከሃከ ፡ ውእቱ ፡ መለኮት ፡ (ሚክ፯ ፡ ፲፯ ። ቄር) ።

ተዐግተ ፤ ታገተ ፤ ተያዘ ፡ ታሰረ ። ተከበበ ፤ ተዘጋ ፤ ታጠረ ። ተዐግተት ፡ ሀገር ። ዝንቱ ፡ መዓር ፡ ተዐግተ ፡ በንህብ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፪) ።

ዕጉት ፡ (ታን ፡ ታት ፡ ግት) ፤ የታገተ ፤ የታ ሰረ ፡ የተከበበ ። እስመ ፡ አነ ፡ ዕጉት ፡ በዝንቱ ፡ ሞቅሕ ። ዕጉት ፡ ውስተ ፡ አረፋቲሃ ፡ (ግብ፳፰ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፶፭) ።

ዕጉትሣር ፤ (ዕጉት ፡ ሣዕር ፤ ሥዕረ) ፤ ቃሚ ፤ ሬት ፡ የሬት ፡ ወገን ፤ መራራ ፡ ክፉ ፡ ቅጠል ፡ ሸ ቱና ፡ መድኀኒት ፡ የሚኾን ። ዕዉደ ፡ ዐጽቅ ፡ ክቡበ ፡ ቈ ጽል ፡ ማለት ፡ ነው ። በተረትም ፡ አቀማመጡ ፡ ሰውኛ ፡ ጥርሱ ፡ ማሜደኛ ፡ ይባላል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀሐመ ፡ ፈንታ ፡ ቀምሐ ፡ እንዲል ፡ በዕጉትም ፡ ፈንታ ፡ ዕጕሥት ፡ ይላል ። በከመ ፡ ያማስኖ ፡ ዕጕሥታር ፡ ለጣዕመ ፡ መ ዓር ፤ ከማሁ ፡ ያማስኖ ፡ ግዕዝ ፡ እኩይ ፡ ለምግባረ ፡ ሠናይ ። ደመ ፡ ዕጕሥታር ። ማየ ፡ ዕጕሥታር ፡ (ፈ ላስ ። መጽ ፡ ምስ ። ኤር፳፫ ፡ ፲፭ ። ራእ፰ ፡ ፲፩) ።

ዕጕትማር ፣

ዕግተት ፤ መከበብ ፤ መከበብ ፤ አከባበብ ፤ ከበባ ። ወሶበ ፡ ጸንዐ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ዕግተት ፡ ወፀአ ፡ በሌሊት ። ሰእመ ፡ አእመረ ፡ ገብር ፡ ዕግተተ ፡ በእንተ ፡ ሀዩደተ ፡ እግዝእቱ ፡ ወኢረድኣ ፡ ያውዕይዎ ፡ (ዮሴፍ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፵፰) ።

ዐድ ፤ (ዕብራ) ፤ ዘልፈ ፤ ለዓለም ፤ ፍጻሜ ፣ የሌለው ፣ ጊዜ ፣ ዘመን ። ይነግሥ ፡ እግዚ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ ወዐድ ። አንዳንድ ፣ መጽሐፍ ፣ ግን ፣ ወዓዲ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ፣ (ዘፀ፲፭ ፣ ፲፰) ።

ዓዲ ፤—ዳግመኛ ፤—ዐድይ ፣ ዐደየ ።

ዕዳ ፤—በቁሙ ፤—ዐድይ ፣ ዐደየ ።

ዕድ ፤—እጅ ፤—አዲው ፣ አደወ ።

ዕድ ፤—ወንድ ፤—ዐዲው ፣ ዐደወ ፤

ዐዲድ ፤ (ዐደ ፤ ዐደደ ፣ የዐድድ ፣ ይዕድድ ። ዐረ ፣ ዐደ ፤ ቈጠረ) ፤ ማራቅ ፣ ማሶገድ ፣ ማዋረድ ፤ በፊትና ፣ በቀኝ ፣ የነበረውን ፣ ወደ ፣ ጐን ፣ ወደ ፣ ኋላ ፣ ወደ ፣ ግራ ፣ ማድረግ ። ብርሃን ፡ ዘዐ(ሰ)ደዶ ፡ ለጽልመት ፡ (ቅዳ ፣ ዮሐ) ። ያዐደደ ፣ ፍች ፣ ስለ ፣ ታጣ ፣ ዐደደ ፣ ወደ ፣ ሰደደ ፣ ተለውጧል ፤ ይህን ፣ የመሰለ ፣ ብዙ ፣ አለ ።

ዕደድ ፤ ኀሳር ፣ ውርደት ፤ ጕስቍልና ፣ ኀደት ። ለውእቱ ፡ ብእሲ ፡ እንተ ፡ አፍቀረ ፡ ዕደደ ፤ እምኀየሰ ፡ ሶበ ፡ ኢተወልደ ፤ ያግብእከ ፡ ጊዜ ፡ ፈቀደ ፡ (ደራሲ) ። ብዙው ፣ መጣፍ ፣ ግን ፣ በዕደድ ፣ ፈንታ ፣ እበድ ፣ ይላል ፤ የተሳሳተ ፣ ነው ። ዐደዳ ፣ ዲደን ፣ ማለት ፣ ከዚህ ፣ ወጥቷል ፤ ዐደዳ ፣ ንዝንዝ ፣ ውዝግብ ፣ ጭቅጭቅ ፤ ዲደን ፣ ኀይለኛ ፣ ነፋስ ፣ ነው ።

ዐዲው ፤ ዎት ፤ (ዐደወ ፣ የዐዱ ፣ ይዕዱ ። ዕብ ፣ ዐዳሀ ። ሱር ፣ ዐዳአ ። ዐረ ፣ ዐደአ) ፤ መሻገር ፤ ማለፍ ፤ መዝለል ፣ መራመድ ፤ ዐልፎ ፣ ዘሎ ፣ ተራምዶ ፣ መኼድ ። መብዛት ፣ መትረፍ ፤ ከልክ ፣ ማለፍ ፤ መተላለፍ ። እመኒ ፡ ዐዶከ ፡ ማየ ። ዐድዊ ፡ ፈለገ ። ዐደወ ፡ እሞት ፡ ውስተ ፡ ሕይወት ። ወዐዲዎን ፡ እምትዓይን ። እስከ ፡ ዐደዉ ፡ እምደማስቆ ። ዘብዙኀ ፡ እመስፈርት ፡ የዐዱ ፡ (ኢሳ፵፫ ፣ ፪ ። ፵፮ ፣ ፪ ። ዮሐ፭ ፣ ፳፬ ። ዮዲ፲፫ ፣ ፲ ። ፲፭ ፣ ፭ ። ስንክ ፣ መስ፳፰) ። በዐደወ ፣ ፈንታ ፣ ተፀደወ ፣ ይላል ፤ አድራጊውን ፣ በተደራጊ ፤ የስሕተት ፣ መንገድ ፣ ነው ፤ አያሰኝም ። እትዐደዋ ፡ ለአረፍት ። ዘይትዐዶ ፡ ወሰነ ። ድንኢ ፡ ወንትዐዶኪ ። ጸሎተ ፡ ነዳይ ፡ ትትዐዶ ፡ እምደመና ። ኢትዐደዊ ፡ እምወሰንኪ ፡ (መዝ ፣ ፲፯ ። ሆሴ፭ ፣ ፲ ። ኢሳ፶፩ ፣ ፳፫ ። ሢራ፴፫ ፣ ፳፩ ። ቅዳ) ። ቃዕደወንና ፣ አንቃዕደወን ፣ እይ ፤ የዚህ ፣ ዘር ፣ ነው ፤ ስንቀወ ፣ የንቀወ ፣ ዘር ፣ እንደ ፣ ኾነ ።

ዐዳዊ ፤ (ዊት ፣ ውያን ፣ ያት) ፤ የሚሻገር ፤ ተሻጋሪ ፤ ዐላፊ ፣ ተላላፊ ። በዐዳዊ ፣ ፈንታ ፣ ተዐዳዊ ፣ ይላል ፤ ተ ፣ ያማርኛ ፣ ነው ፤ የግእዝ ፣ አይደለም ። ተዐዳዌ ፡ ትእዛዝ ። ተዐዳዌ ፡ ሕግ ። ተዐዳዊተ ፡ ሕግ ፡ (መቃ ። ጥበ፲ ፣ ፲፯ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፳፱ ፣ ፩) ።

ምዕዳው ፤ (ዋት) ፤ መሻገሪያ ፤ ሜዳ ፣ መልክ ፤ ድልድይ ፤ ታንኳ ። አልብየ ፡ ምዕዳው ፡ ዘእንበለ ፡ በተንከተመ ፡ ሃይማኖት ። ማርያም ፡ ምዕዳው ፡ እምሠርም ፤ ዘጽድቅ ፡ ተንከተም ፡ (መጽ ፣ ምስ ። ደራሲ) ።

አዕደወ ፤ አሻገረ ፤ አሳለፈ ። አዕድዎ ፡ አዕደዎሙ ፡ ገብርከ ። አዕደዎቶሙ ፡ ባሕረ ፡ መፍርሀ ። ወአዕደወኒ ፡ ውስተ ፡ ማይ ፡ (ኢያ፯ ፣ ፯ ። ጥበ፲ ፣ ፲፰ ። ሕዝ፵፯ ፣ ፫) ።

ማዕዶ ፤ ማዕዶት) ፤ ማዶ ፤ አሻገር ፣ ከወንዝ ፣ ወዲያ ፣ ወይም ፣ ወዲህ ፣ ያለ ፣ ቦታ ፤ ትይዩ ፣ አንጻር ፤ ፊት ፣ ለፊት ፤ አቅጣጫ ፣ አፍዛዥ ። የፋሲካ ፣ ስም ። ማዕዶተ ፡ ዮርዳኖስ ። ነገሥት ፡ እለ ፡ ማዕዶተ ፡ ባሕር ። ወበጺሖ ፡ ማዕዶተ ። ዋዜማ ፡ ዘማዕዶት ፡ (ኢሳ፰ ፣ ፳፫ ። ኤር፳፪ ፣ ፳ ። ማቴ፰ ፣ ፳፰ ። ድጓ) ።

መዓድው ፤ ማዶዎች ፣ አሻገሮች ፤ ወንዝና ፣ ባሕር ፣ የለያቸው ፤ የከፈላቸው ።

ተዐድወ ፤ ታለፈ ፤ ተዘዕለ ፤ ወንዙ ፣ ሕጉ ፣ ትእዛዙ ።

ዕድው ፤ (ዋን ፣ ዋት ፣ ዱት) ፤ የታለፈ ፣ የተዘለለ ፤ ሌሎች ፣ ያለፉት ፤ የተሻገሩት ።

ዕድው ፤ ያለፈ ፤ የተሻገረ ፤ ወንዝን ፣ ሕግን ፣ ዐልፎ ፣ ተሻግሮ ፣ የኼደ ።

ዕድው ፤ (ጥሬ ። ዐረ ፣ ዐዱው) ፤ ወደረኛ ፤ ባለጋራ ፤ ደመኛ ፤ ጠላት ። ይከውነከ ፡ ዕድወ ። ዘኢኮነ ፡ ምስሌየ ፡ ዕድውየ ፡ ውእቱ ። ሰእመ ፡ ረከብኩ ፡ ዕድዋኒሃ ፡ ለሃይማኖት ። ዕድዋኒነ ፡ (ሢራ፮ ፣ ፲፪ ። ማቴ፲፪ ፣ ፴ ። ተረ ፣ ኤር ። ቄር) ።

ዕድወት ፤ መሻገር ፤ ማለፍ ፤ መታለፍ ፤ መተላለፍ ፤ ዕልፈት ፣ ዐለፈታ ፤ እልፍ ፣ ትርፍ ። ዕድወተ ፡ ቀዳማይ ፡ ብእሲ ፤ ዕድወቱ ፡ ለአዳም ፡ (ቄር ፣ ጸላ) ።

ዕድ ፤ (ብ ፣ ዕደው) ፤ ወንድ ፣ ተባት ፤ ብእሲ ። ዕድ ፡ ወአንስት ። ዕደው ፡ ጠቢባን ። ዕደወ ፡ ስም ፡ (ቅዳ ። ሢራ፳፯ ፣ ፳፰ ። ዘፍ፯ ፣ ፬) ።

ዕዳው ፤ (ዋት) ፤ መንታ ፣ መንገድ ፤ ምስቅል ፣ መንገድ ። ኀበ ፡ ዕዳዋት ፡ (ማር፲፩ ፣ ፬) ።

ተዓደወ ፤ (ተደራራጊ) ፤ ተሸጋገረ ፤ ተላለፈ ፤ ርስ ፣ በርሱ ።

አስተዓደወ ፤ አሸጋገረ ፤ አስተላለፈ ።

ምስትዕዳው ፤ መሸጋገሪያ ፡ መተላለፊያ ፤ ማሸጋገሪያ ፡ ማስተላለፊያ ።

ዕዳው ፤—ጕድፍ ፤—አዲው ፡ አደወ ።

ዐድይ ፤ ዮት ፤ (ዐደየ ፡ የዐዲ ፡ ይዕዲ ። ዐረ ፡ ዐደይ) ፤ መክፈል ፤ ብድርን ፡ መመለስ ፤ የክፉ ፡ የበጎ ።

ዐዳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚከፍል ፤ ከፋይ ።

ዕዳ ፤ በቁሙ ፤ ብድር ፤ ልቅ ፤ የብድር ፡ ገንዘብ ። ኅደገ ፡ ሎቱ ፡ ዕዳሁ ። ለመኑ ፡ እፈዲ ፡ ዕዳ ። አግብአ ፡ አኅዘ ፡ ዕዳሁ ። ንቅንዮ ፡ ለነዳይ ፡ በዕዳነ ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፶ ፡ ፩ ። ሕዝ፲፰ ፡ ፯ ። ዓሞ፰ ፡ ፮) ።

ዕዳ ፤ በደል ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ፤ መቀጮ ፡ ቅጣት ። አልቦ ፡ ላዕሌሁ ፡ ዕዳ ። ዳእሙ ፡ ይጸንዕ ፡ ዕዳሃ ፡ ለዘቲ ፡ ኀጢአት ። ሶበ ፡ ኢበተይክሙ ፡ ዝናመ ፡ ትምህርት ፡ እምኢኮነክሙ ፡ ዕዳ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፪ ፡ ፩ና ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ድ፲) ።

ዕዳዊ ፤ ባለዳ ፤ አበዳሪ ፤ ወይም ፡ ተበዳሪ ። ነገረ ፡ ዕዳውያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

ዐደይ ፤ (ትግ ፡ ሐበ) ፤ ሹጥ ፡ የሆድ ፡ ትል ፤ ኮሶ ፡ የሚባል ። በቁሙ ፡ ብጫቴ ፡ አበባ ። (ግጥም) ፤ ዐደይ ፡ ዐደይ ፡ የመስከረም ፤ ሱስንዮስ ፡ ንጉሡ ፡ ሮም ።

ዓዲ ፤ (ዕብ ፡ ዖድ) ፤ ንኡስ ፡ አገባብ ፤ ገና ፤ ደግሞ ፤ ዳግመኛ ፤ አኹን ፤ እንጂ ፤ ዋዌ ፡ ም ፡ ይኾናል ። እንጂ ፡ ም ፡ ሲኾን ፡ ዐቢይ ፡ አገባብ ፡ ነው ፤ ዳግመኛነቱን ፡ ግን ፡ አይለቅም ። ዓዲ ፡ ኢበጽሐ ፡ ጊዜሁ ። ተዐገሡ ፡ ዓዲ ፡ ንሙሰ ፡ መዋዕለ ። እስከ ፡ ዓዲሁ ። ዓዲ ፡ ሊተኒ ፡ (ዮሐ፯ ፡ ፰ ። ዮዲ፰ ፡ ፴ ። አፈ ፡ ድ፱ ። ፊልጵ፪ ፡ ፳፯) ። ዓዲየ ፤ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፤ ዓዲነ ፡ እያለ ፡ እስካሥር ፡ ይዘረዘራል ። ዋዌ ፡ ሲኾን ፤ ሄሮድስ ፡ ወጲላጦስ ፡ ተንሥኡ ፡ ቅድመ ፡ እንበለ ፡ ፍትሕ ፡ ላዕለ ፡ አቡሁ ፡ ቀባዒ ፡ ወላዕለ ፡ ወልዱ ፡ ቅቡዕ ፤ ከማሆሙ ፡ ዓዲ ፡ ተንሥኡ ፡ በግፍዕ ። ዓዲ ፡ ኢታንክርዋ ፡ ለዘትመጽእ ፡ ኀቤነ ፤ መከራ ፡ ዘሃይማኖት ፡ እስመ ፡ ፍዳ ፡ ዕሴት ፡ አንዊነ ፡ (ቅኔ) ። (ዕር፲፱ ፡ ቍ፹፪) ።

ዓዶት ፤ (ትግ ፡ ሐበ ። ዕብ ፡ ዳት) ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ የአበው ፡ ትውፊት ፤ ልማደ ፡ ሀገር ፡ (ማርኰ ፡ ፫) ። ሐማሴኖች ፡ እናቴ ፡ ሲሉ ፡ ዓደይ ፤ ጋሎችም ፡ ዓደቶ ፡ የሚሉት ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ።

ዐደለ ፤ በቁሙ ፤ ሰጠ ፡ አሳለፈ ፡ (ዐማርኛ) ። ከፈለን ፡ ተመልከት ።

ዐድል ፤ (ዐረ ፡ ፍርድ ። ዕብ ፡ ኮቶኔት) ፤ ኪታ ፤ ጥብቆ ፤ ለስላሳ ፡ የውስጥ ፡ ልብስ ፤ ዐጭር ፡ የገላ ፡ ቀሚስ ፤ ኰታ ፡ መጐናጠፊያ ፤ ልግም ፡ በገላ ፤ የክት ፡ ሸማ ፤ ኮት ፤ ጀባ ፡ ካባ ፤ የሚደረብ ።

አዕዳል ፤ (ዕብ ፡ ክትኖት ። ጽር ፡ ኺቶኔስ) ፤ ኪቶች ፤ ቀሚሶች ፤ ኮቶች ፤ ኰታዎች ። ወገብረ ፡ ሎሙ ፡ አዕዳለ ፡ ማእሰ ፤ ወአልበሶሙ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፳፩) ። ማእስ ፡ የሚያሞቅ ፡ የሚለሰልስ ፤ ጠጕራም ፡ የደበሎ ፡ ቀሚስ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ትርጓሜ ፡ ኦሪት ፡ የጥንቸል ፡ ቈርበት ፡ ነው ፡ ይላል ። አልበሶሙ ፡ ማለት ፤ ልብሱ ፡ ሳይቀር ፡ ፍርዱንም ፡ ያሳያል ፤ ፍርድ ፡ ልበስ ፡ እንዲሉ ።

ዐደመ ፤—ቀላ ፡ አማረ ፤—አዲም ፡ አደመ ።

(ጥ) **ዐድሞ ፤ ሞት ፤ (ዐደመ ፡ ይዔድም ፡ የዐድም ። ዐረ ፡ ዐደ ። ዕብ ፡ ያዓድ) ፤** ማደም ፤ መቅጠር ፤ ጊዜ ፡ መወሰን ፤ ቀን ፡ መስጠት ፤ ለሰርግ ፡ ለጉባኤ ፤ ለኹሉ ። ሰብዓ ፡ ሰንበታተ ፡ ዐድሞሙ ፡ ለሕዝብከ ። አኮኑ ፡ ዐደምከ ፡ ዕድሜ ። ወአስተብቍዖ ፡ ከመ ፡ የዐድሞ ፡ እስከ ፡ ሠሉስ ፡ ዕለት ። እዔድመክሙ ፡ ኅዳጠ ፡ መዋዕለ ፡ (ዳን፱ ፡ ፳፱ ። ኄ ፡ ፲፪ ። ፪ ፡ ፲፯ ። ታሪ) ።

ተዐደመ ፤ ታደመ ፤ ተቀጠረ ፤ ተወሰነ ። በመዋዕል ፡ ዘተዐደመ ። ዐስብ ፡ ዘተዐደመት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፪ ። ፴፮) ።

ዕዱም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ድምት) ፤ የታደመ ፤ የተቀጠረ ፤ ዕድመኛ ።

ዕድሜ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ ቀጠሮ ፤ የተወሰነ ፡ ጊዜ ፤ ዘመን ፡ ወራት ፤ የሳምንት ፡ የወር ፡ ያመት ፡ በዓል ። ሄሮድያኖስ ፡ የአምር ፡ ዕድሜሁ ። ኢኀልቀ ፡ ዕድሜሁ ፡ ለራእይ ። ዕድሜ ፡ ሐዘን ። በበዓላት ፡ ወበዕድሜያት ፡ (ኤር፰ ፡ ፯ ። ዳን፰ ፡ ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፪ ። ሕዝ፵፮ ፡ ፲፩) ።

ተዓደመ ፤ ተቃጠረ ፤ ተቀጣጠረ ፤ ተዋዋለ ፤ ተስማማ ። ተዓደሙ ፡ እስከ ፡ ሠርቀ ፡ ወርኅ ፤ ይግበሩ ፡ ከመ ፡ ዝ ። በከመ ፡ ተደመርከ ፡ ወተዓደምከ ፡ ምስለ ፡ አካዝያስ ፡ (፩ዕዝ ፡ ፱ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፳ ፡ ፴፯) ።

ዐደነ ፤ በቁሙ ፤ ሻ ፡ ፈለገ ፡ (ዐማርኛ) ።

ዔዴን ፤ (ዕብራ) ፤ ምቹ ፡ ቦታ ፤ ወፍራም ፡ ሥብ ፡ መሬት ፤ አሻል ፡ ፋልማ ። ከቦታው ፡ የሚገኝ ፡ ፍጹም ፡ ተድላ ፤ ጣዕም ፡ ሥን ፡ መዐዛ ፤ ቈጽል ፡ ልምላሜ ። ወተከለ ፡ እግዚ ፡ አምላክ ፡ ገነተ ፡ በዔዴን ፡ እምቅድም ፤ ወሤሞ ፡ ህየ ፡ ለአዳም ፡ ዘለሐኮ ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፰) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ኤድም ፡ ኤደም ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ኤደምን ፡ ተመልከት ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ምሥራቅ ፡ ይሉታል ። ምሥራቅ ፡ የሚባል ፡ ቅድም ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ዔደን ፡ አይደለም ።

ዐሀ ፤—አዬ ፤—አሀ ።

ዓው ፤ ጭን ፤ የጭን ፡ ራስ ፤ መብቀያው ፤ ከሆድ ፡ ጋራ ፡ የተያያዘው ፤ ማጠፊያው ፡ ማውዱ ። ሥርው ፡ ዘሀሎ ፡ ውስተ ፡ ዓወ ፡ እግሩ ፡ (ዘፍ፴፪ ፡ ፴፪) ።

ዐዊግ ፤ ጎት ፤ (ዖገ ፡ የዐውግ ፡ ይዑግ ። ዐረ ፡ ዐዊገ) ፤ መጥመም ፤ መጕበጥ ፤ መወላገድ ፤ ጠማማ ፡ ቈልማማ ፤ ዐንካሳ ፡ ወንካራ ፤ ጠንባሳ ፡ ሸውራራ ፡ መኾን ፤ አለመተካከል ፤ የሕዋስ ።

ተዐወገ ፤ (ይትዔወግ) ፤ አላገጠ ፤ አለመጠ ፤ ተሣለቀ ፤ አፉን ፡ ከንፈሩን ፡ በማጣመም ፤ ዐይኑን ፡ በማ

ጨንቈር፡ በማሳወር፤ ይህን፡ በመሰለ፡ ነገር። ወተዐዊኀሙ፡ ኢይሁድ፡ በክርስቶስ። ተዐዊኖሙ፡ ይነግሩ፡ (ቈር፡ እስት። ጸላ)።

ዖገ፤ (ዕብ፡ ዓግ፡ ያዑግ)፤ ጋገረ፤ ዐነኰተ፤ ከብ፡ አደረገ፤ የሊጡን፡ ቅርጥ።

ተዐውገ፤ ተጋገረ፤ ተነኰተ፤ ተጠቤተ።

ዑጋት፤ ዕንኰቻ፤ ሥሥ፤ ከብ፤ የጣቢታ፡ ዐይነት። ዑጋተ፡ ሰገም፡ (ሕዝ፬፡ ፲፪)።

ዐዊድ፤ ዶት፤ (ዖደ፡ የዐውድ፡ ይዑድ። ዕብ፡ ዒዌድ። ዐረ፡ ዓደ)፤ መዞር፤ መሽከርከር፤ መገላበጥ፤ ለራሱ። ማወድ፤ በዙሪያ፡ መኼድ፤ መመላለስ፤ ማጠር፡ መከበብ፤ ዙሮ፡ መግጠም። አገር፡ ላገር፡ መንደር፡ ለመንደር፡ መዞር፤ ለማየት፤ ለመስማት፤ የሹትን፡ ለማግኘት። ማወጅ፤ እየዞሩ፡ መልፈፍ፤ ዐዋጅ፡ መንገር፤ ስማ፡ ስማ፡ ማለት። ባዩት፡ በሰሙት፡ ምስክር፡ መኾን፤ ተጠርቶ፡ መመስከር፤ ወይም፡ ታሪክ፡ ጥፎ፡ ማኖር። ከመ፡ መንኰክት፡ እንተ፡ ተዐውድ። ወሰለ፡ ያድዎ፡ ሰውእቱ፡ መንበር። ከመ፡ ቀስተ፡ ደመና፡ የዐውዶ፡ ሠራዊ። ያድኩ፡ እንዘ፡ አኀሥሣ። ያደ፡ ዐዋዲ። የዐውድ፡ ይንግር፡ ለከ፡ ዘወሀበከ፡ (ሚራ፳፯፡ ፭። መክ፳፯፡ ፲፬። ቅዳ። ሳታ። ጥበ፳፡ ፲፰። መክ፯፡ ፳፭። ዘፍ፵፭፡ ፵፫። ሚራ፳፡ ፲፭)።

ዐዋዲ፤ (ዲት፡ ድያን፡ ያት)፤ የሚዞር፡ ዞዋሪ፤ ለፋፊ፡ ዐዋጅ፡ ነጋሪ። ብእሲት፡ ዐዋዲት፡ ዘኢትከድን፡ ኀፍረታ። ቃለ፡ ዐዋዲ። ሐዋርያ፡ ወዐዋዲ፡ (ፈላስ። ዮሐ፭፡ ፳፫። ፩ጢሞ፡ ፪፡ ፯)።

ዐዋድ፤ ዐዋጅ፤ ለሕዝብ፡ የሚነገር፡ የንጉሥ፡ ሕግና፡ ደንብ፡ ውሳኔ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በዐዋድ፡ ፈንታ፡ ዐዋጅ፡ ይላል። ወአንገረ፡ ዐዋጀ፡ (ታሪ፡ ነገ)።

አዖደ፤ አዞረ፤ አሳወደ፤ ዐዋጅ፡ አስነገረ። ያዐውድ፡ መንኰራኵሪሁ። ከመ፡ ያዑድ፡ ዐዋዴ፡ ቅድሜሁ። አዖደ፡ ውስተ፡ መርሕበ፡ ሀገር፡ (ሚራ፴፰፡ ፳፱። ዮሴፍ። አስቴ፮፡ ፲፭)።

ተዐውደ፤ ታወደ፤ ተዞረ፤ ዐዋጅ፡ ተነገረ። በዖደ፡ ፈንታ፡ ተዐውደ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። አክኑ፡ ፍጡነ፡ ይረውጽ፡ ፀሓይ፤ ተዐዊዶ፡ ሰማየ፡ (፩ዕዝ፡ ፬፡ ፴፬)።

ዕዉድ፤ ዕውድ፤ የታወደ፤ የተከበበ፤ ከብ፤ የታሰረ፡ የተጠመጠመ፤ ጥምጥም። ጽጌ፡ ደንጐላ፡ ዘዕዉድ፡ በአሥዋክ። ይኩን፡ ቀሚስ፡ ስፉየ፡ ወዕዉደ፤ መዘርዐ፡ ቀሚስ፡ ይኩኑ፡ ዕውዳነ። ፈቃድ፡ ዕውድ፡ በምግባር። ዕውድ፡ በሜላት፡ ውስተ፡ አሕባለ፡ ቢሶስ፡ (አዋል። ፈ፡ መ፡ ፴፭፡ ፭። አፈ፡ ተ፲፯። አስቴ፩፡ ፮)።

ዑደት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ መዞር፤ አዟዟር፤ ዙረት። ዑደተ፡ ሆሳዕና። ዑደተ፡ ፀሓይ። ዘእንበለ፡ ይግበር፡ ዑደታተ፡ ከዋክብት፡ ለአዝማን፡ (ቅዳ። አቡሻ፡ ፴፯። መቃ)። በዑደት፡ ፈንታ፡ ዕዋዴ፡ ይላል፤ አንድ፡ ነው። ሶበ፡ ፈጸመ፡ ዕዋዴሁ፡ (አቡሻ፡ ፲፫)።

ዐውድ፤ ዙሪያ፤ ከበብ፤ ከበር፡ እስከ፡ በር፤ ካመት፡ እስካመት፡ ያለ። ለታጠረ፡ ለተወሰነ፡ ከበብ፡ ላለው፡ ኹሉ፡ ይነገራል። ወበዐውዱ፡ ሰውእቱ፡ መንበር። ይቀውሙ፡ ዐውዶ። ዐውደ፡ ፀሓይ፤ ዐውደ፡ ወርኅ። ዐውደ፡ ዓመት፡ (ራእ፬፡ ፬። ኢሳ፮፡ ፪። አቡሻ፡ ፳፫። ድጓ)።

ዐውደ፡ አበቅቴ፤ ፲፱፡ ዓመት፤ በዚህ፡ ጨረቃና፡ ፀሓይ፡ መንገዳቸውን፡ እየፈጸሙ፡ ተራክቦ፡ ያደርጉበታል።

ዐውደ፡ ወርኅ፤ ሠላሳ፡ ቀን፤ ከ(ልደታ)መባቻ፡ እስከ፡ መባቻ።

ዐውደ፡ ወርኅ፤ የጨረቃ፡ ዐውዳመት፡ ፫፻፶፬፡ ቀን።

ዐውደ፡ ማኅተም፤ ፸፮፡ ዓመት። ማኅተምን፡ ተመልከት።

ዐውደ፡ ነገሥት፤ የጥንቈላ፡ መጽሐፍ፤ ፲፮፡ ከብ፡ ሰንጠረዥ፡ ያለው፤ ያቡሻህርና፡ የመርሐ፡ ዕዉር፡ ወደረኛ። በየሰንጠረዡ፡ ፲፮፡ ነገር፡ አለበት፤ ትምርቱን፡ ግን፡ ከጥቂት፡ ሰዎች፡ በቀር፡ ኹሉ፡ አያውቀውም፤ መጣፉም፡ በጠንቋይ፡ ኹሉ፡ ዘንድ፡ አይገኝም።

ዐውደ፡ ዕለት፤ ሰባት፡ ቀን፤ ከእሑድ፡ እስከ፡ ቀዳም።

ዐውደ፡ ዓመት፤ የፀሓይ፡ ዐውዳመት፤ ፫፻፷፭፡ ዕለት፤ ከሩብ።

ዐውደ፡ ፀሓይ፤ ፳፰፡ ዓመት፤ በዚህ፡ ዕለት፡ ወንጌላዊ፡ ይገናኙበታል፤ ዕለቱ፡ ረቡዕ፤ ወንጌላዊው፡ ማቴዎስ።

ዐውደ፡ ቀመር፤ ፭፻፴፪፡ ዓመት፤ በዚህ፡ ዕለት፡ ወንጌላዊ፡ አበቅቴ፡ ይገናኙበታል፤ ዕለቱ፡ ሠሉስ፤ ወንጌላዊው፡ ማቴዎስ፤ አበቅቴው፡ አልቦ፡ ነው። ይህ፡ ኹሉ፡ ቃል፡ የመርሐ፡ ዕዉር፡ ነው።

ዐውድ፤ ዐውድማ፤ ሸንጎ፤ ጉባኤ፤ አደባባይ። ዐውደ፡ እክል። ዐውደ፡ ማእረር። አምጽእዎ፡ ኀበ፡ ዐውድ። ንንሥት፡ ዐውደ፡ (ሩት፫፡ ፪። ዳን፪፡ ፴፭። ግብ፲፰፡ ፲፪። ፲፱፡ ፴፱)።

አዕዋድ፤ (ዳት)፤ ዙሪያዎች፤ ዐውድሞች፤ ሸንጎዎች። አውራጆች፤ ቀበሌዎች። ያገብኡክሙ፡ ውስተ፡ አዕዋድ። ነቢረ፡ ፍጽም፡ በውስተ፡ አዕዋዳት። ምኔታት፡ ዘአዕዋደ፡ እለእስክንድርያ፡ (ማቴ፲፡ ፲፯። ፳፫፡ ፯። ፊልክ፡ ፲፰)።

ምዕዋድ፤ (ዳት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዙሪያ፡ ከበብ። መከበቢያ፤ መከበቢያ፤ መዞሪያ፡ ማወጃ፡ ቦታ፤ ወይም፡ መዝሙር፡ እያወዱ፡ የሚዘምሩት። ምዕዋደ፡ ቅጽራ፡ እምአንቀጽ፡ ለአንቀጽ። ሠናይ፡ ምዕዋደ፡ ቀስት። ወአያደኒ፡ ውስቴቶሙ፡ ምዕዋዳተ። መዝ

ሙር፡ዘምዕዋድ፡(ዮናፎ፡፫።ጥበ፭፡፴፪።ሕዝ፴፯፡፪።ድጓ)።

ዑድ፤(ዐረብ)፤ የሬት፡ዕንጨት፣ሽታው፡የሚያውድ፣ከሩቅ፡የሚሸት።ቀናንሞስ፡ወሰሊኖት፡ወዑድ፡(ዲድ፡፵፩።መጽ፡አዳር፡፩፡፯)።ዐልውን፡ተመልከት።

ዑድር፤(ዐረብ)፤ ምክንያት፣ሰበብ፣ሐሳብ፣የነገር፡ማፍረሻ፣ፉበን፡ከበደል፡ለማንጻት።ነገሮ፡ዑድሮ፡ወተወክፎ፡ፍምፍምዮስ። አልብ ክሙ፡ዑድር። ኢሊተ፡ዑድር፡ለሕይወትክሙ፡(ዮሴፍ)።

ዐውየወ፤(ዐረ፡ዐወይ።ሱር፡ዐዋእ)፤ ጮኸ፣ቡታ፡ሰደደ፣ዋይ፡ዋይ፡አለ።ዐውየወ፡በሕቁ። የዐወይዉ፡እምብዝኃ፡መስተዐግላን። ወዐውየወት፡በሕማማ። አንዝኩ፡እብኪ፡ወአዐውዩ፡(ዮዲ፲፬፡፲፯።ኢዮ፴፭፡፱።ኢሳ፳፯፡፲፯።ሔኖ፹፱፡፷፱)።

አዐውየወ፤ አስጮኸ፣አስጨነቀ፣አስለቀሰ። እንዘ፡ታግዕሩ፡ወታዐወይዉ፡ነዳየ፡(ኢሳ፶፰፡፱)።

ዐውያ፤(ያት)፤ ጩኸት፣ቡታ፡እሪታ፣ልቅሶ፡ዋይታ። ጊዜ፡ዐውያከ። ዐውያተ፡ነዳያን። ዐውየወት፡ዐውያተ፡ዐቢይተ፡(ኢሳ፶፰፡፱።ኢዮ፴፱፡፳፰።ሔኖ፹፩፡፮)።

ዐዌት፤(ትግሬ)፤ ድል፣አሸናፊነት፣አስጨኺነት።

ዐውከከ፤—አስጨነቀ፤—ወከከ፤አውከከ።

ዐውሎ፤(ታት።ሱር፡ዑላታእ፤ዐላታእ።ዕብ፡ዐልዖል)፤ በቁሙ፣ጥቅል፡ነፋስ፣ጠሮ፣ሾርፊት፣የትቢያ፡ማዕበል፡የሚያስነሣ፣ቤት፡የሚያናውጥ፡የሚገለብጥ፣ተግባብ፡ከዝናብ፡በፊት፡የሚነፍስ።ነፋስ፡የሚያስነሣው፡ማዕበል፡ሞገድ፡የባሕር፡ሁከት።ከመ፡ጸበል፡ዘይነሥእ፡ዐውሎ። ዐውሎ፡ኀያል፡ያነቅዓ። ዐውሎ፡ማይ። ተንሥኡ፡ላዕሌየ፡ዐውሎታት፤ወመዋግድ፡ተሰዐሉ፡ላዕሌየ፡(ኢዮ፳፩፡፲፰።ሕዝ፲፫፡፲፩።መዝ፡፷፰።ፊልክ፡፳፰)።

ዕዋል፤(ላት።ዕብ፡ዑል፤ዐይር)፤ ዕጓል፤ታናሽ፡ልጅ፤ሕፃን፤ግልገል፤ውርንጫ።ዕዋል፡ዕጓለ፡እድግት። ትረክቡ፡እድግተ፡ወዕዋለ፡(ዘካ፱፡፱።ማቴ፳፩፡፪)።

ዕዋል፡

ዐዊም፤ሞት፤(ዖመ፡የዐውም፡ይዑም።ዐረ፡ዐመ፤ቀመ።ዕብ፡ዑብ)፤ መሸፈን፤ማልበስ፤ማጨለም፤የዛፍ፡የቅጠል፤የጉም። ከጥሬው፡በቀር፡አንቀጹ፡አይገኝም።

ዖም፤ ለምለም፣ሣር፡ቅጠል፡ግጫ፡ሸንበቆ፣የመሰለው፡ኹሉ፣ምድር፡የሚያለብስ፡የሚሸፍን።ጽፍቅ፡ዱር፣ደን፡ወማ፡ጫካ፣ታላላቅ፡ዛፍ፡ክንፋም፡ቅጠላም። ኵሉ፡ዖመ፡ብርዕ፡ወኀሰት። ይበቍል፡ዖም፡ውስተ፡በድው፡(ኢሳ፲፱፡፮።፴፩፡፯)።ኵሉ፡ዖም፡ጽፉቅ። ታሕተ፡ኵሉ፡ዖም፡ዘቦ፡ጽላሎት። ዖመ፡ባሳን፡(፬ነገ፡፲፯፡፬።ኤር፪፡፳።ዘካ፲፩፡፪)።

ዖማት፤ ለምለሞች፤ዱሮች፤ዛፎች።ዕፀው፡እለ፡ይፈርዩ፡ወዖማት፡(ኩፋ፡፪)።

አዕዋም፤ ዝኒ፡ከማሁ።ነዋኀት፡አዕዋም። ውስተ፡አዕዋሚሃ፡(ኢሳ፴፯፡፳፬።ኤር፳፩፡፲፬)።

ዐዊፍ፤ፎት፤(ዖፈ፡የዐውፍ፡ይዑፍ።ዕብ፡ዐፍ፡ያዑፍ)፤ አፈፍ፡ወፈፍ፡በረደግ፡ማለት፤ክንፍን፡መዘርጋት፤ብር፡ቱር፡ማለት፤መብረር፡መስረር፤እንደ፡ደመና፡በአየር፡መኼድ፤መክነፍ። ወፈፍተኛ፡ማለት፡ከዚህ፡የወጣ፡ነው።

ዖፍ፤(ዕብ፡ዖፍ።ሱር፡ዓውፋ)፤ በቁሙ፤ወፍ፡ባለክንፍ፤የሚበር፡የሚሰር፤ታናሹም፡ታላቁም፤ያንድነት፡ስም፡ነው። ዖፍ፡ዘይሰርር። ከመ፡ዖፍ፡አፍርኀቲሃ፡ዘትሴውር፡ስክንፋ፡(ኢሳ፴፩፡፭።ደራሲ)።

ዖፍ፤(ትግሬ)፤ አንበሳ፤ዕጓለ፡አንበሳ።

አዕዋፍ፤(ፋት)፤ ወፎች፤በራሮች።ነጽሩ፡አዕዋፈ፡ሰማይ። እምኵሉ፡አዕዋፍ፡ትንእስ፡ንህብ። ዘወገሮን፡ለአዕዋፍ፡(ማቴ፮፡፳፮።ሚራ፲፩፡፫።፳፪፡፳)።

አዕዋፍ፡

ዐዊቅ፤ቆት፤(ዖቀ፡የዐውቅ፡ይዑቅ።ዕብ፡ዑቅ፤ሣቀየ፤አሳመመ)፤ ማወቅ፤ማስተዋል፤ምስጢሩ፡ጥበቃ፡ጥንቀቃ፡ነው። ዑቅ፡ትእዛዘ፡ወግበር። ዑቅዎሙ፡ለከለባት። ዑቅ፡ዘንተ፡ከመ፡ኢታግብኦ፡ለወልድየ። ዑቁኬ፡ኢያስሕቱ ክሙ። ዑቁ፡ርእሰክሙ፡(ኩፋ፡፳፩።ፊልጵ፫፡፪።ማቴ፳፱፡፬።ማር፲፫፡፱)።

አዖቀ፤ አሳወቀ፤አስታወቀ፤ገለጠ፤አስረዳ። ነገርከ፡ያዐውቀከ። ናሁ፡አዖቅክሙ፡ከመ፡ኢይፈ

ቅድ፡ ንሥተተ፡ ወአያቅ፡ ዐልወቶሙ። ኢያያቅ፡ ፍድፋዴ፡ ክብሮሙ፡ (ማር፲፱፡ ፳፫። ዮሴፍ። አፈ፡ ድ፭)።

ተዐውቀ፤ ታወቀ፤ ተረዳ፤ ጉላ፡ ተገለጠ። ይትዐወቅ፡ እምርሑቅ፡ ዘይክል፡ ነቢበ። ሕልመ፡ ሌሊት፡ ዘኢይትዐወቅ። ከመ፡ ይትዐወቅ፡ ጽድቅ። ተዐውቀ፡ እግዚ፡ በይሁዳ። ዘተዐውቀ፡ አበሳሁ፡ በውስተ፡ ፍትሕ፡ (ሚራ፳፭፡ ፯። ኢዮ፳፡ ፰። ሚክ፯፡ ፭። መዝ፡ ፸፭። ዲድ፡ ፲)።

ዕዉቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ውቅት)፤ የታወቀ፤ የተረዳ፤ ዕውቅ፤ ግልጥ። አከ፡ ዲበ፡ ሚመታት፡ ዕዉቃት፡ (ስንክ፡ መጋ፲፱)።

ዑቀት፤ ማወቅ፤ መታወቅ፤ አስተዋወቅ፤ ዕውቅነት፤ ዕውቀት፡ ዕውቂያ፡ (ፍ፡ ን፡ ፴፫)።

ዐውቅ፤ (ቃን)፤ ዐውቂያ፤ የሚያውቁት፤ ምስጢር፡ የሚነግሩት፤ ወዳጅ፤ ባልንጀራ። ዐውቅየ። ወከመ፡ ዐውቃንየ፡ ከንኩ፡ በማእከሎሙ፡ (መዝ፡ ፶፱። አረጋ፡ ድ፳፩)።

ተዓወቀ፤ ተዋወቀ፤ ተላመደ፤ ተወዳጀ፡ ተዛመደ።

አስተዓወቀ፤ አስተዋወቀ፤ አላመደ፤ አለማመደ።

ዐዊር፤ ሮት፤ (ያረ፡ የዐውር፡ ይዑር። ዕብ፡ ዐዌር። ሱር፡ ዓዋር። ዐረ፡ ዐዊረ፤ ዐወረ፤ ነዔረ)፤ መታወር፤ ዕውር፡ መኾን፤ ከማየት፡ መከልከል፤ መደናበር፤ ዐይን፡ ፈሶ፡ ፈርጦ፡ ገበጣ፡ መስሎ፤ ተደፍኖ፡ ተጨፍኖ፤ ወይም፡ ፈጦ፡ ጕርጦ፤ ፈዞ፡ በልዞ። እቀሥፍ፡ ሖሎ፡ አፍራሰ፡ አሕዛብ፡ በዐዊር። ያኑ፡ አግብርተ፡ እግዚ። ያራኒ፡ አዕይንትየ፡ እምአንብዕ። ትዐውር፡ ወኢትሬኢ፡ ፀሓየ። አዕይንት፡ ነዳርያት፡ የዐውራ፡ (ዘካ፲፪፡ ፬። ኢሳ፵፪፡ ፲፱። ኢዮ፲፯፡ ፯። ግብ፲፫፡ ፲፩። ግንዘ)።

ዐዋር፤ (ዐረብ)፤ ዕውር፤ ጠንባሳ፤ ዐይኑ፡ የጠፋ፤ የፈሰሰ፤ የዐዊር፡ ምስጢር፡ ከብርሃኑ፡ ይልቅ፡ ዐይኑ፡ ብሌኑ፡ ከወጣ፡ በኋላ፤ ባደውን፡ ያስ፡ ጕድጓድና፡ ቁርበት፡ ያሳያል።

ዐዋውርት፤ ዕውሮች፤ ዕውራኖች። መርሐ፡ ዐዋውርት፡ (ገድ፡ ዘሚ)።

ዕዉር፤ (ራን፡ ራት፡ ውርት)፤ በቁሙ፤ የታወረ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፡ ለዐዋር። ዝ፡ ቀትል፡ በመጥባሕት፡ ተሰምየ፡ ሞት፡ ዕዉር። ዕዉራን፡ ይሬእዩ። ብእሲ፡ ዘዕውርት፡ አሐቲ፡ ዐይኑ፡ (ዮሴፍ። ማቴ፲፩፡ ፭። ስንክ፡ ሐም፲፭)።

(ላ) **ዕወር**፤ መታወር፤ ዕውርነት። ይቀሥፊከ፡ በድቀት፡ ወበዕወር፡ (ዘዳ፳፰፡ ፳፰)።

ዑረት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዕውርነት። በእኪት፡ ዑረት፡ ልቡ። ዑረት፡ ልብ፡ የእኪ፡ እምዑረት፡ ዐይን፡ (ዲድ፡ ፪። ሲኖዶ። ማርቆ፡ ፭። ሮሜ፡ ፲፩፡ ፳፭)።

አዕወረ፤ አዖረ፡ (ያዐውር፡ ያዑር)፤ ዐወረ፤ አሳወረ፤ ዐይን፡ አወጣ፤ አሶጣ፡ ዕውር፡ አደረገ፤ አስደረገ። ወአዕይንቲሁ፡ ለሴዴቅያስ፡ አዖረ። አዑሮሙ፡ አዕይንቲሆሙ፡ ወአያሮሙ። ሕልያን፡ ያዐውር፡ ዐዕይንተ፡ (ኤር፵፮፡ ፯። ፩ነገ፡ ፮፡ ፲፫። ዘፀ፳፫፡ ፰)።

ዕዉር፡

ተዐወረ፤ (ይትዔወር)፤ ዐይኑን፡ ጨፈነ፤ ቸል፡ አለ፤ ናቀ፤ ዕውር፡ መሰለ፤ ኣያየ፡ እንዳላየ፡ ኾነ፤ ደፈረ። ይትዔወር፡ ነፍሶ። ይትዔወር፡ ቢጾ። ኀፍረት፡ ተዐውሮቱ፡ ለቢጽከ። ኢይባእ፡ ውስተ፡ ምሥዋዕ፤ ወእመሰ፡ ተዐወረ፡ ከመ፡ ይባእ። (ሚራ፲፱፡ ፳። ፳፬፡ ፲፬። ዓ፭፡ ፳፭። ቀሌ)።

ተዐዋሪ፤ ቸል፡ ባይ፤ ቸልተኛ። አይቴ፡ ለትናስሖ፡ ተዐዋርያን፡ (ግንዘ)።

ትዕውርት፤ ቸልታ፤ ቸልተኛነት፤ ንቀት፤ ድፍረት።

ዐውስት፤—እሞራ፤—አውስት።

ዐዊት፤—ስመ፡ ሀገር፤—አዊት።

ዐዘበ፤—ፈሰሰ፤—ዐዚብ፡ ዐዘበ።

ዐዘበ፤ (ዕብ፡ ዐዛብ)፤ አዳነ፤ ዐገዘ፡ ረዳ፤ አናማ፤ የሸከም። ነጸርኩ፡ እመ፡ ቦ፡ ዘይዔዝበኒ፡ ሰብእ፡ ወአልቦ፡ (ሚራ፵፭፡ ፯። ዘፀ፳፫፡ ፭)።

—፤ ተወ፡ ጣለ፡ ወረወረ። ስበቀን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ዐዘበ፤ በቁሙ፤ የበክ፡ እበት፡ ፍግ፡ ፋንድያ፤ ወደርሻ፡ የሚጣል።

ዐዘዘ፤—በቁሙ፤—አግዘዘ፡ አዘዘ።

ዐግዘ፤ ዘት፤ (ዐዘዘ፡ ይዔግዝ፡ የዐግዝ። ዐረ፡ ዐዘ። ዕብ፡ ዐዛዝ)፤ መጽናት፤ መበርታት፤ መጠንከር፤ መሠልጠን። ማጽናት፤ ማበርታት፤ ልብን፡ ሰውነትን። ከመ፡ የዐግዝ፡ ወየኀይል፡ ዲበ፡ ምድር። ወዐዘዘ፡ ላዕለ፡ ትዕይንት፡ ግብጽ። ዐግዝ፡ ሰነ። ዘይዔግዝ፡ ትፍሥሕት፡ (ሔኖ፶፪፡ ፬። ዘፀ፲፱፡ ፳፱። ቅዳ። መዝ፡ ፵፯)። አዘዘን፡ ተመልከት።

ዐዚዝ፤ (ዛን፡ ዛት፡ ዛዝ)፤ ጥኑ፡ ብርቱ፡ ጠንካራ፤ ልባም። መንፈስ፡ ዐዚዝ። ንግሥት፡ ዐዚዛን። ብእሲት፡ ዐዛዝ፡ (መዝ፡ ፶። ሔኖ፻፰፡ ፭። ምሳ፲፪፡ ፬)። ዐዘ፡ ዐዛውንት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ዕዙዝ ፤ (ዝዝት) ፤ የጠና ፣ የበረታ ፤ ብርቱ ፣ ጠንካራ ፤ የማይፈርስ ። ዕዙዝ ፡ መንግሥት ፡፡ ጕዩ ፡ ውስተ ፡ ዕዙዝ ፡ ደብር ፡፡ ወበረድሰ ፡ ብዙኅ ፡ ጥቀ ፡ ወዕዙዝ ፡ (ቅዳ ። መቃ ። ዘፀ፱ ፡ ፳፬) ።

ዕዘዝ ፤ ጥናት ፣ ብርታት ፣ ጥንካሬ ፣ ኀይል ፤ ሥልጣን ፣ ክብር ፣ ልዕልና ። ዕዘዘ ፡ መዝራዕትከ ፡፡ ቶማስ ፡ ዘአርአየ ፡ ዕዘዞ ፡፡ ሞት ፡ በዕዘዝ ፡ ይኄይስ ፡ እምሕዩው ፡ ቡኑሳር ፡፡ ዕዘዝክሙ ፡ ወሰርጕ ፡ ክብርክሙ ፡፡ ኅስሩ ፡ እምድኅረ ፡ ዕዘዝ ፡፡ እመ ፡ አውዐይኮ ፡ ለመቅደስ ፡ ይትአተት ፡ ዕዘዞሙ ፡ (ጥበ፲፭ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ የካ፱ ። ዮሴፍ) ።

አስዐዘዘ ፤ አስያዘዘ ፤ አፈዘዘ ፤ አደነዘዘ ። አስከሮ ፡ ወአስያዘዞ ፡፡ ወአስያዘዞ ፡ ጸኮ ፡ (ስንክ ፡ የካ፱ ። ኀሐ፳፰ ። ዘፍ፴፱ ፡ ፴፩ና ፡ ፴፱) ።

—፤ አስቈጣ ፤ አስፈዘዘ ፤ አሳዘነ ፤ አሳፈረ ፤ አስቀጠጠ ። ልሳን ፡ ኅቡእ ፡ ያስያዝዝ ፡ ገጸ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፳፫) ።

—፤ ተከተለ ፤ ሻ ፡ ፈለገ ፤ አፈነፈነ ። ዘያስያዝዝ ፡ ነገረ ፡ ኢይድኅን ፡ (ምሳ፲፱ ፡ ፯) ።

መስያዝዝ ፤ የሚያፈዝ ፤ የሚያደነዝዝ ፤ አፍዝ ፤ አደንግዝ ። ወይን ፡ መስያዝዝ ፡ (አርጋ ፡ ፬) ። አፍዝ ፡ አደንግዝ ፣ የዓሣ ፡ ስም ፡ ነው ፤ መጠኗና ፡ መልኳ ፡ ታናሽ ፣ ኹኖ ፡ ግርማዋ ፡ የሚያስደነግጥ ፤ ሲይዟት ፡ እጅ ፡ የምታፈዝ ፡ ሲበሏት ፡ የምታደነግዝ ፡ ዓሣ ፡ ወጋሮች ፡ ለይተው ፡ የሚያውቋት ፡ ከወንዝ ፡ ዓሣ ፡ ኹሉ ፡ የተለየች ፡ መርዛም ፡ ዓሣ ፡ አለች ፡ ይባላል ።

ሰያዝዝ ፤ መፍዘዝ ፤ መስለል ፤ ድንዛዜ ፤ የኹርማት ፣ ደዌ ፤ የበሽታ ፣ ጠንክ ። ቍጣ ፣ ሐዘን ፣ ኀፍረት ፤ ስቅጥጥታ ። ሕማም ፡ ወሰያዝዝ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫) ።

ዐዛል ፤— ብርቱ ፤— አዛል ።

ዕዝል ፤ (ሕዝል ፤ ሐዘለ) ፤ የዜማ ፣ ስም ፤ ፪ኛ ፣ ዜማ ። ሠለስቱ ፡ ዜማ ፤ ዘውእቱ ፡ ግእዝ ፡ ወዕዝል ፡ ወአራራይ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፭) ።

ዕዝል ፤ (ላት) ፤ መዝሙር ፤ የመዝሙር ፣ ስም ፤ ዜማው ፡ ዕዝል ፡ የኾነ ፤ በዕዝል ፣ ዜማ ፣ የሚያዜሙት ። ዕዝል ፡ ዘነግህ ፤ ዕዝል ፡ ዘማርያም ፤ ህየንተ ፡ ዕዝል ፡ ዘነግህ ፡ ግእዝ ፡፡ ዕዝል ፡ ዘሙታን ፡ (ድጓ ። ግንዘ) ።

ዐዠም ፤ (ዐረ ፡ ዐጀም) ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ፋርስ ፤ የፋርስ ፡ ሕዝብ ፣ (አቡሻ) ። ሀገሬትን ፡ ተመልከት ።

ዕዝን ፤— ዝርዎ ፤— አዚን ፡ አዘነ ።

ዐዚቅ ፤ ቆት ፤ (ዐዘቀ ፡ የዐዝቅ ፡ ይዕዝቅ ። ዐረ ፡ ዐዘቀ ። ዕብ ፡ ዓዜቅ) ፤ መፋር ፤ መቈፈር ፤ መብሳት ፣ መስርሰር ፤ ማጕድጐድ ፡ ማጥለቅ ፤ ማዘቅ ፤ ዝቅ ፡ ማድረግ ፤ የዥሬ ፡ የጕድጓድ ።

ዐዘቅት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ጕድጓድ ፡ ዥሬ ። ከመ ፡ ዐዘቅት ፡ ዘኢይነፅፍ ፡ ማዩ ፡፡ ዐዘቅት ፡ ንፅፍት ፡፡ ወውስተ ፡ ዐዘቅታት ፡ (ኢሳ፶፰ ፡ ፲፩ ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲፯ ። ፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፮) ።

ዐዘቃት ፤ ዐዘቅቶች ፤ ጕድጓዶች ። ዥሉ ፡ ዐዘቃት ፡ ዘከረዩ ፡ ደቀ ፡ አብርሃም ፡ (ዘፍ፳፮ ፡ ፲፭) ።

ዐዚር ፤ ሮት ፤ (ዐዘረ ፡ የዐዝር ፡ ይዕዝር ። ዕብ ፡ ዐዛር ፤ ረዳ ፡ ዐገዘ) ፤ መበተን ፤ መዘርዘር ፤ መርጨት ፤ መፈንጠቅ ።

ተዐዝረ ፤ ተበተነ ፤ ተዘራ ፣ ተረጨ ፤ ተሠራጨ ፤ ተናኘ ፣ ተወራኘ ፤ የጮራ ፣ የጭፍራ ። ወተዐዝሩ ፡ ላዕለ ፡ ሌሒ ፡ (መሳ፲፭ ፡ ፱) ።

ምዕዛር ፤ (ራት) ፤ የብርሃን ፡ ወንፊት ፤ ብርሃን ፡ የሚነዛበት ፤ ብሱ ፡ ንዳላው ። ወክነፊሁ ፡ ዘምዕዛረ ፡ ፀሓይ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። ያቡሻህር ፡ የመርሐ ፡ ዕዉር ፡ የሔኖክና ፡ የቍጥር ፡ መምራን ፡ ለፀሓይ ፡ ፭፻፺፭ ፤ ለጨረቃ ፡ ፻፭ ፡ ምዕዛር ፡ አላቸው ፡ ይላሉ ። «የትርጓሜያቸውም ፡ ምክንያት ፤ ንባቡ ፡ ምስጢሩ ፤ ሥሩ ፡ አነጋገሩ ፡ ይህ ፡ ነው ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፯) ። ሙሴ ፤ ወገብረ ፡ እግዚአብሔር ፡ ክልኤተ ፡ ብርሃናተ ፡ ዐቢይተ ፤ ዘየዐቢ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ይምልክ ፡ መዓልተ ፤ ወዘይንእስ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ይምልክ ፡ ሌሊተ ፤ ምስለ ፡ ከዋክብት ፡ ያለውን ። ቅዱስ ፡ ጳውሎስ ፤ ካልእ ፡ ክብሩ ፡ ለፀሓይ ፤ ወካልእ ፡ ክብሩ ፡ ለወርኅ ፤ ወካልእ ፡ ክብሮሙ ፡ ለከዋክብት ፡ ብሎ ፡ ነገረን ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፵፩) ። ሊቃውንትም ፡ በቅዳሴያቸው ፤ ወአመ ፡ ፈጠረ ፡ ፀሓየ ፡ ወወርኀ ፡ አኮ ፡ ከመ ፡ ያብርሁ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ዘጸልም ፤ አላ ፡ ጸገዎሙ ፡ ንስቲተ ፡ እምዘዚኣሁ ፡ ብርሃን ፤ መጠነ ፡ ኅጠተ ፡ ሥርናይ ፤ ወበእንተ ፡ ዝ ፡ አብርሁ ፡ ዲበ ፡ ሰብእ ፡ ብለው ፡ አስተማሩን ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ) ። ይህንንም ፡ መጠነ ፡ ኅጠተ ፡ ሥርናይ ፡ የተባለውን ፡ ብርሃን ፤ ከሺሕ ፡ መጠን ፡ ይከፍሉታል ። ከዚህም ፡ ከሺሑ ፡ ፭፻፺፭ቱ ፡ ለፀሓይ ፡ ይደርሳታል ፡ በምዕዛሯ ፡ ልክ ፤ ፬፻፭ ፡ ይተርፋል ። ከዚህ ፡ ደግሞ ፡ ፻፭ቱ ፡ ለጨረቃ ፤ ፻ው ፡ ለከዋክብት ፤ ፻ው ፡ ለደመናት ፤ ፻ው ፡ ለቀላያት ፡ ይደርሳቸዋል ። ይህም ፡ ለፀሓይ ፡ የሚደርሳት ፡ ፭፻፺፭ቱ ፡ በ፳፬ ፡ ቢቀምሩት ፡ ፳፬ ፡ ክፍል ፡ ኹኖ ፡ ፲፱ ፡ ይተርፋል ፤ ይህም ፡ ፳፬ቱ ፡ ክፍል ፡ ከነግህ ፡ እስከ ፡ ቀትር ፡ በየሰዓቱ ፡ ይሰጣታል ። እንዲህ ፡ ማለት ፡ የምዕዛሯን ፡ መከፈት ፡ መዘጋት ፡ መናገር ፡ ነው ፤ ፲፱ቱ ፡ ምዕዛሮች ፡ ግን ፡ መቼም ፡ መች ፡ አይዘጉም ። ከ፯ ፡ ሰዓት ፡ በኋላ ፡ ፳፬ቱ ፡ ይዘጋል ፤ እስከ ፡ ፲፪ ፡ ሰዓት ፡ ኹሉም ፡ ፈጽሞ ፡ ይዘጋል ። ባንድ ፡ ዕለት ፡ ስድስት ፡ ተውሳክ ፤ ስድስት ፡ ሕጸጽ ፡ አላት ። ለጨረቃ ፡ ይደርሳታል ፡ ያልነው ፡ ፻፭ቱ ፡ ደግሞ ፡ ፲፭ ፡ ሱባዔ ፡ ይኾናል ፤ ይህም ፡ ከዕለተ ፡ ሠርቅ ፡ እስከ ፡ ዕለተ ፡ ገሀሀ ፡ በየዕለቱ ፡ ይሰጣታል ። ከ፲፭ ፡ ቀን ፡ በኋላ ፡ በየዕለቱ ፡ ፯ ፡ ፯ ፡ እጅ ፡ ይነሣታል ፤ እስከ፲፭ ፡ ቀን ። እንዲህ ፡ ማለት ፡ የምዕዛሯን ፡ መከፈት ፡ መዘጋት ፡ መናገር ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ከአፍኣ ፡ የሚሰጣት ፡ ሌላ ፡ ብርሃን ፡ አለ ፡ ማለት ፡ አይደለም ። ለፀሓይ ፡ ምዕዛር ፡ እንዳላት ፤ ለጨረቃም ፡ አላት ፡ ብለው ፡ ይተረጕማሉ» ።

ምዕዛር ፤ (ዕብ ፡ አሐር) ፤ ድኅር ፤ ኋላ ፡ ዠርባ ። ትሬኢ ፡ ምዕዛርየ ፤ ወገጽየሰ ፡ ኢያስተርኢ ፡ ለከ ፡ (ዘፀ፴፫ ፡ ፳፫) ።

ማዕዘር፤ ብርሃን ፤ የሞላ ፡ እግር ፤ ቀርጉ ፤ ጠሩ ፤ የሚዋጋው ። እንተ ፡ ሠረቀ ፡ ማዕዘሩ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳) ።

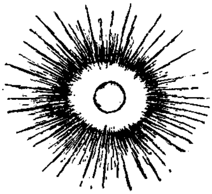

ማዕዘር ፡

መዓዝር፤ ብርሃኖች ፤ የብርሃን ፡ ቀርኖች ። መዓዝረ ፡ ፀሓይ ፤ መዓዝረ ፡ ስብሐት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተማዕዘረ፤ በራ ፤ ብርሃን ፡ ኾነ ፤ ፈለቀ ፤ አን ጸበረቀ ። እስመ ፡ በሠራኁ ፡ ገጹ ፡ ለጰራቅሊጦስ ፡ ተማዕዘሩ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ዐዜራህ፤ (**ዕብ ፡ ዐዛራህ**) ፤ የምሥዋዕ ፡ ዕርከን ፤ የሕንጻው ፡ ዝናር ፤ ዙሪያውን ፡ የሚከብ ፡ መደብ ፡ (ሕዝ፵፫ ፡ ፲፱) ።

ዐጢን፤ **ኖት**፤ (**ዐጠነ ፡ የዐጥን ፡ ይዕጥን ። ዕብ ፡ ቃጣር**፤ **ቀተረ**) ፤ ማጠን ፤ ማጤስ ፤ ማብነን ፤ በጢስ ፡ ማፈን ፤ መሥዋዕት ፡ መሠዋት ፤ ማንደድ ፡ ማቃጠል ። ዐጢነ ፡ ዕጣን ፡፡ ከመ ፡ ይዕጥን ፡ ዕጣነ ፡፡ ሦዑ ፡ ወዐጠኑ ፡ ለአጋንንት ፡፡ ሶበ ፡ ኀደግነ ፡ ዐጢነ ፡ ለንግሥተ ፡ ሰማይ ፡ (ኍፋ ፡ ፵ ። ፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፬ ። ኢሳ፷፭ ፡ ፫ ። ኤር፵፩ ፡ ፲፰) ።

ዐጣኒ፤ (**ኒት ፡ ንያን ፡ ያት**) ፤ የሚያጥን ፤ የሚያጤስ ፤ ዐጣኝ ።

ዐጠንት፤ ዐጣኞች ። ካህናት ፡ ሰማይ ፡ ቅዉማን ፡ በዕበይ ፤ ዐጠንት ፡ መንበሩ ፡ ለአዶናይ ፡ (ሳታ) ።

ምዕጣን፤ ማጠኛ ፤ ማጤሻ ፤ ቦታ ። ምሥዋዕ ፡ ዘምዕጣን ፡ (ዘሌ፬ ፡ ፯) ።

ማዕጠንት ፡ (**ታት**) ፤ ማጠኛ ፤ ማጤሻ ፤ ጥና ። ማዕጠንተ ፡ ወርቅ ፡፡ ወማዕጠንታቲሁ ፡ (ራእ ፰ ፡ ፫ ። ዘኍ፬ ፡ ፲፬) ።

ማዕጠንት ፡

ተዐጥነ፤ ታጠነ ፤ ተጤሰ ። ዐጠኑት ፡ ዐጤሱ ለት ።

ዕጥነት፤ ማጠን ፤ መታጠን ፤ አስተጣጠን ። ይዕጥን ፡ ውስቴቱ ፡ ዕጥነተ ፡ ዘዘልፍ ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፰) ።

ዕጥነት፤ ሽታ ፤ መዐዛ ። ዕጥነታ ፡ ከርቤ ፡ ወስኂን ፡ እምኵሉ ፡ ጸበለ ፡ አፈው ፡ (ማሕ፫ ፡ ፮) ።

ዕጣን፤ (**ናት**) ፤ በቁሙ ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ቅመም ፤ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ የተበጀ ፡ የተዘጋጀ ፤ መሥዋዕት ፡ ቍርባን ፡ የሚኾን ፡ የሚጤስ ፡ የሚታጠን ። ገበርተ ፡ ዕጣን ፡ ወአፈው ፡፡ ጸሎተ ፡ ዕጣን ፡፡ ሰዓተ ፡ ዕጣን ፡፡ ምሥዋዕ ፡ ዘዕጣን ፡፡ ዕጣን ፡ ቅድው ፡ (፩ዜና ፡ ፱ ፡ ፴ ። ቅዳ ። ሉቃ፩ ፡ ፲ ። ዘሌ፴ ፡ ፩ ። ፴፭—፴፮) ።

ዕጣነ ፡ ሞገር፤ ቅኔ ፤ የቅኔ ፡ ስም ፤ ከዕጣንና ፡ ከቍርባን ፡ በኋላ ፡ የሚቀኙት ፡ (መጽ ፡ ቅኔ) ።

ዐጢፍ፤ **ፎት**፤ (**ዐጠፈ ፡ የዐጥፍ ፡ ይዕጥፍ ። ዐረ ፡ ዐጠፈ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ዐጣፍ**) ፤ መሥራት ፤ ማጠፍ ፤ መጠቅለል ፤ ማልበስ ፡ መሸፈን ፡ ማጐናጠፍ ፤ መጠቅለያውን ፤ የሸማኔ ። ዐጻፈን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ነው ።

ተዐጥፈ፤ ተሠራ ፤ ታጠፈ ፤ ተጠቀለለ ፤ ዝሓው ፡ ልብሱ ።

ዕጡፍ፤ የተሠራ ፤ የታጠፈ ፤ የተጠቀለለ ፤ መዘራዝር ፡ የገባ ። ከመ ፡ ዕጡፈ ፡ ፀምር ፡ ዘአልጸቀ ፡ ይግምድዎ ፡ (ኢሳ፴፰ ፡ ፲፪) ።

ዐጥፍ፤ በቁሙ ፤ የተሠራ ፡ ልብስ ። ሠርዌ ፡ ዐጥፍ ፡ ዘመዐስቃን ፡ (፪ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱) ።

ዐጢቅ፤ **ቆት**፤ (**ዐጠቀ ፡ የዐጥቅ ፡ ይዕጥቅ**) ፤ መታጠቅ ፤ መቀነት ፤ ወገብን ፡ ማሰር ፡ ማጥበቅ ፤ ማሸረጥ ፡ ማሸንፈጥ ፤ ማገልደም ። ዕጥቆ ፡ ውስተ ፡ ሐቌከ ፡፡ እለ ፡ የዐጥቁ ፡ ቅናተ ፡ መንግሥት ፡፡ ገብሩ ፡ ሎሙ ፡ ሞራአ ፡ ዘየዐጥቁ ፡ (ኤር፲፫ ፡ ፩—፪ ። አፈ ፡ ተ፳ ። ቀሌ) ።

ዐጣቂ፤ (**ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት**) ፤ የታጠቀ ፡ የሚታጠቅ ፤ ታጣቂ ። ለሐቌከ ፡ በላም ፡ ቅናተ ፡ ልቡና ፡ ዐጣቂ ፡ (ደራሲ) ።

ዕጠቅ፤ መታጠቅ ፤ አስተጣጠቅ ፤ ትጥቅ ፤ ማጠቆ ። ወዕጠቆሙ ፡ ይፈትሑ ፡ ሐራ ፡ (ደራሲ) ።

ዐጥቅ፤ በቁሙ ፤ ያገዳና ፡ የቀልጥም ፡ ወሰን ፡ መገናኛው ፤ እንደ ፡ ትጥቅ ፡ ያለው ። ዐጥቅ ፡ የለሽ ፡ እንዲሉ ፤ ወሰን ፡ የለሽ ፡ ሲሉ ።

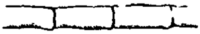

ዐጥቅ ፡

አዕጠቀ፤ አስታጠቀ ። አዕጥቀኒ ፡ ኀይላቲከሙ ፡ ወአቅንቶኒ ፡ ለጸብእ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፬) ።

ዐጣርድ፤ (**ዐረ ፡ ዐጣሪድ**) ፤ ኮከብ ፤ የኮከብ ፡ ስም ፡ ወይም ፡ ሥዕሉ ፡ ምስሉ ፤ ስብአ ፡ ልስጥራን ፡ የሚያመልኩት ። ሄርሜንን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡

አንድ፡ነው። ወሰመይዎ፡ ለአሕዱ፡ እምኔሆሙ፡ መሽተሪ፡ ወለካልኡ፡ ዐጣርድ፡ (አፈ፡ ተ፳፯። ግብ፲፱፡ ፲፱)።

ዐጢስ፤ ሶት፤ (ዐጠሰ፡ የዐጥስ፡ ይዕጥስ። ዐረብ። ዕብ፡ ዐጣሽ)፤ ማንጠስ፤ ድንገት፡ ባፍና፡ ባፍንጫ፡ መምኽ፤ መተንፈስ፤ ከጕንፋን፡ ወይም፡ ከከፉ፡ ሽታ፡ የተነሣ። ማፋሸግ፡ ማላቀቅ፡ ማዛጋት፤ አፍን፡ መክፈት፤ ዋሽ፡ ማስመሰል።

ዕጠስ፤ ዕንጥስታ፤ ንጥሻ፤ ፍሽጊያ፤ ክፍት፡ አፍንት። ባለብሎዮች፡ ግን፡ ቅንድብ፡ ይሉታል። በዕጠሱ፡ ይበርቅ፡ ብርሃን። ዕጠስ፡ ወሀኬት፡ (ኢዮ፵፩፡ ፱። አፈ፡ ተ፳፯)።

ዐይ፤—ምን፤—አይ።

ዐይግ፤ (ጋት)፤ ኵሬ፤ የውሃ፡ መቋሚያ፤ መጠራቀሚያ፤ ጕድጓዳ፡ ቦታ፤ ዐውደ፡ ማይ፤ ጉባኤ፡ ማይ፤ ታናሽ፡ ባሕር። በአሐቲ፡ ዐይገ፡ ማይ፤ ወውእቱ፡ ዐይገ፡ ማይ፡ ተሠጠ፡ (ሔኖ፹፱፡ ፳፫፡ ፳፱—፳፯)።

አዕያግ፤ (ጋት)፤ ኵሬዎች፤ የውሃ፡ መቋሞች። አዕያጊሆሙ። አዕያጋተ፡ ማይ። ዝናም፡ መልአ፡ ኵሉ፡ አዕያጋተ፡ ዘሀሎ፡ ኀቤሆሙ፡ (ዘፀ፯፡ ፲፱። ዘሌ፲፩፡ ፴፮። ዮሴፍ)።

ዐይግን፤ (ዕብ፡ አጋን። ሱር፡ አጋና። ዐረ፡ ኢጋኑት)፤ ጣሳ፤ ፍንጃል፤ ኵባያ፤ ዳካ፤ ለገን። ቂጃ፤ ማለቢያ፤ የስፌት፡ ዕቃ፤ ደም፡ ተቀብቶ፡ እንደ፡ ሸክላና፡ እንደ፡ ፍንጃል፡ ያለ፤ ውሃ፡ የሚይዝ፡ የሚቋጥር። ዐይግን፡ ፀቢይ። ወመልአ፡ ዐይገነ፡ (መሳ፭፡ ፳፭። ፮፡ ፴፰)።

ዐይጋን፤ ኵባዮች፤ ፍንጃሎች፤ የሸክላ፡ ጥዎች፤ እጀታ፡ ጕሮ፡ ያላቸው። አርባዕቱ፡ ምእት፡ ዐይጋነ፡ ወይን፡ (ገድ፡ አዳ)። ጋን፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ይስማማል፤ ገንዕን፡ ተመልከት።

ዐይጥ፤ (ዕብራ፡ ዐይጥማ፡ አሞራ)፤ በቁሙ፤ የሌት፡ ወፍ፤ ነገደ፡ አንጼዋ።

ዐየየ፤—መሰለ፤—አይይ፡ አየየ።

ዐይይ፤ ዮት፤ (ዐየየ፡ የዐይይ፡ ይዕየይ፡ ይዕይይ። ዐረ፡ ዐዪየ)፤ መሳት፤ መሳሳት፤ ከመንገድ፡ መውጣት፤ መዞር፡ መባከን፤ ፈልጎ፡ ማጣት። ወየዐይይ፡ እንተ፡ በዙሉሄ። በአይ፡ ፍና፡ እስመ፡ ዐየይኩ፡ (ቅዳ፡ ሕር። ቁር፡ ጸላ)።

ዕዩይ፤ (ያን፡ ያት፡ ይይት)፤ ራሱ፡ የዞረ፤ እንቡዝ፤ ባካና። አ፡ ዘእንበለ፡ ልብ፡ ዕዩይ፡ ኢለቦክ፡ ምስጢረ። ዘእምባሕር፡ ወእሞት፡ ዕዩይ። ዕዩያነ፡ ኅሊና፡ (ተረ፡ ቁር። አፈ፡ ተ፫)።

ዐዪል፤ ሎት፤ (ዔለ፡ የዐይል፡ ይዒል። ዕብ፡ ዐላህ)፤ ላይ፡ ላዩን፡ መዞር፤ መባከን፡ መብረር፤ ማውተት፡ መንከርተት፤ ያሞራ፡ የወፍ። ርቆ፡ መኼድ፤ ጋራ፡ ዙሮ፡ ወንዝ፡ ተሻግሮ፡ መሸሽ፡ መሰደድ። ወደ፡ ዱር፡ ወደ፡ በረሓ፡ ወደ፡ ጋራ፡ ወደ፡ ተራራ፡ መውጣት፡ መሰምረት፤ መናወዝ፡ መቃበዝ፡ ጕባውን፡ ተሬውን፡ ዋሻውን፡ ጕሬውን፡ መፅለል፡ መጕብኘት፤ የዐዳኝ፡ የመናኝ። አዐይል፡ ውስተ፡ አድባር፡ ከመ፡ ዖፍ። እንዘ፡ የዐይል፡ አድባረ፡ ወአውግረ። በውስተ፡ በድው፡ ኅበ፡ ዒልክሙ፡ በበ፡ መራዕይክሙ። ንዒል፡ ውስተ፡ አድባር፡ ወበአታት፡ ወግበበ፡ ምድር፡ (መዝ፡ ፲። ስንክ፡ ታኅ፲። ሆሴ፲፫፡ ፩—፮። ድጓ)። በዔለ፡ ፈንታ፡ ተዐየለ፡ ይላል፤ አያስኝም። አሐተ፡ ዕለተ፡ እንዘ፡ ይትዐየል፡ ውስተ፡ በድው፡ (ስንክ፡ ጥር፳፱)።

ዐያል፤ (ሊ፡ ሊት)፤ የሚዞር፤ ዘዋሪ፤ ቅብዝብዝ። እንዘ፡ ዐያለ፡ የሐውሩ። ከመ፡ ንህብ፡ ዐያሊት፡ ከማሁ፡ አባ፡ ዮሐኒ፡ ዘዔለ፡ (ሄርማ። ገድ፡ አዳ። ድጓ)።

ዒለት፤ መዞር፤ ዙረት፡ አዟዟር።

አዔለ፤ አዞረ፤ አባከነ፤ አንከረተተ። አዒሎሙ፡ ውስተ፡ ገዳም። አዒልዎ፡ ውስተ፡ ይእቲ፡ ሀገር፡ (ዘኍ፴፪፡ ፲፫። ኢዮ፲፪፡ ፳፬። ስንክ፡ መጋ፲፭)።

ዔላ፤ (ላት)፤ ዐዘቅት፡ ማይ፤ የውሃ፡ ጕድጓድ፤ መከማቻ፡ መጠራቀሚያ። ዒላ፡ ዘውእቱ፡ ምእላደ፡ ማይ፤.....ያመጽኡ፡ ሎሙ፡ ማየ፡ ወይመልእዎ፡ በዒላት፡ (ታምረ፡ ማር)።

ዐያም፤ (ዕብራ)፤ ብርቱ፡ ጠንካራ፤ ዐያሌ፡ ብዙ፤ የሕዝብ፡ የመንጋ።

ምዕያም፤ (ማት)፤ በረት፤ ጎል፤ ምስሓግ፤ ብዙ፡ መንጋ፡ የሚያድርበት፤ የሚመሰግበት። አይቴ፡ ኀሰፈት፡ እምዕያማ፡ ማርያም፡ ጣዕዋ፡ (ደራሲ። ሔኖ፹፯፡ ፪)።

ዔመ፤ አፈገ፤ መሰገ፤ አገባ፤ አጕረ።

ዐየነ፤—ተከባከበ፤—አይኖ፡ አየነ።

ዐይን፤ (ዕብ፡ ዐዪን። ዐረ፡ ዐይን። ሱር፡ ዐይና)፤ በቁሙ፤ የማየት፡ ሕዋስ፤ ማያ፡ መመልከቻ። ማኅቶቱ፡ ለሥጋ፤ ውእቱ፡ ዐይንከ። ይትራአዩ፡ ዐይነ፡ በዐይን፡ (ማቴ፮፡ ፳፪። ኤር፴፪፡ ፬)።

ዐይን፡

አዕይንት፤ ዐይኖች፤ የሥጋ፡ መብራቶች። ይኔጽራ፡ አዕይንቲሁ። ጠፍአ፡ አዕይንቲነ፡ (ኢሳ፲፯፡ ፯። ሰቈ፬፡ ፲፯)።

ዐይን፤ ሰብአ፡ ዐይን፤ ሰላይ፤ ጕበኛ፤ መልከተኛ። ወፈነወ፡ ዳዊት፡ አዕይንተ። አከኑ፡ አዕይንት፡ እሙንቱ። ፈኑ፡ ዕደወ፡ ሰብአ፡ ዐይን፡ (፩ነገ፡ ፳፮፡ ፬። ፪ነገ፡ ፲፡ ፫። ፍ፡ ነ፡ ፭)።

ዐይን፤ ዐይነት፤ መልክ፤ ሕብር፤ ፊት፡ ለፊት፡ ያለ፡ ትይዩ፡ አንጻር፤ ዐይን፡ የሚያየው፡ የሚያርፍበት።

ዐይን፤ ዐይነታ፤ ዋና፤ ጫገሬታ። **እመ፡ ኢተ ረክበ፡ ዐይኑ፡ ያገብእ፡ አምሳሊሁ፡**(ፍ፡ ነ፡ ፴፭)።

—፤ የሚዛን፡ ምላስ፤ ውልብልቢት፤ ላንሴታ። **እንተ፡ ታገብእ፡ ዐይነ፡ መዳልው፡**(ኢሳ፵፡ ፲፭)።

—፤ ብስ፤ ነዳላ፤ ሽንቍር፤ ፍልፍል፤ የገበጣ፡ የስፌፍ፡ ዐይነት፤ ሽክሬ፤ ጠቃጠቆ። የመርፌ፡ ዐይን፤ ገበጣ፡ ዐ ይን፤ ዐይናማ፡ ደንጊያ፡ እንዲሉ።

ዐይነ፤ ማኅተም፤ የማኅተም፡ ዐይነት፤ በ ማኅተም፡ ላይ፡ የተሣለ፡ የተቀረጸ፡ መልክ፤ ወይም፡ የታተመ፡ የማኅተም፡ ቅድ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፩ና፡ ፴፩)።

ዐይነ፤ ወርቅ፤ የወፍ፡ በሽታ፤ ዐይንን፡ ጥ ፍርን፡ ሽንትን፡ ሰውነትን፡ ብጫ፡ የሚያደርግ፤ ወርቅ፡ የሚያስመስል። የክፉ፡ ዐይን፡ ደዌ፤ አስተያየቱ፡ እንደ፡ ጦር፡ ኹሉ፡ የሚወጋ። **ተዘከር፡ ከመ፡ እኩይ፡ ዐይነ፡ ሰብእ ። ነጸራ ፡ በመዐት ፡ ወመጽለወት ፡**(ሢራ፴፩፡ ፲፫። አስቴ፭፡ ፩—፪)።

ዐይን፤ ምንጭ፤ ውሃው፡ እንደ፡ እንባ፡ ኹሉ፡ ሲወጣ፡ ሲፈልቅ፡ የሚታይበት። **ይትከሀልኑ፡ ይፃእ፡ እምአሐዱ፡ ዐይን፡ ማይ፡ መዐር፡ ወማይ፡ ጥዑም ። ወሀለዉ ፡ ህየ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወክልኤቱ፡ዐ ይን ። አቀመ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ለተከዚ ፡**(ያዕ፫፡ ፲፩። ዘፀ፲፭፡ ፳፯። ሉቃ፡ ዕዝ፲፫፡ ፵፪። ድጓ)።

ዐይነ፡ ምድር፤ ጕድጓድ፤ ዐዘቅት፡ ኵስሕ፤ የጕድጓድ፡ ምንጭ፤ ውሃው፡ ከውስጥ፡ ከመሬት፡ የሚ ፈልቅ፤ እንዳዲስ፡ አበባ፡ ያለ።

(ጥ) **ዐየነ፤ (ዕብ፡ ዐዩን)**፤ ዐይናማ፡ ኾነ፤ ዐይን፡ አወጣ። ምንጭ፡ ፈለገ፤ ቦታ፡ ሰለለ፤ ጐበኘ፤ ለሰፈር። ዐይኑን፡ ጣለ፤ ትክ፡ ብሎ፡ አየ፤ አስተዋለ። አጥልቆ፡ ዐሰበ፤ መረመረ፤ ፈተሸ፤ ቀመለ፤ የነገር። ገ መተ፤ ገመገመ፤ ይህን፡ ያኽል፡ አለ፤ የዋጋ፡ የካሳ። **በዕጹብ፡ እመ፡ ዐየነ፤ ንረክብ፡ ምግባረ፡ ዘውስተ፡ ምድር ። የዐይኑ ፡ ሎሙ ፡ ዘይሁብዎሙ ፡**(ጥበ፱፡ ፲፱። ዘሌ፲፱፡ ፳። ዘፀ፳፩፡ ፴፩። ፪ቆሮ፡ ፲፡ ፲፪)። በዐ የነ፡ ፈንታ፡ ተዐየነ፡ ይላል፤ አያስኼድም። **እንዘ፡ ይት ዔየዮ፡ ዘልፈ፡ እመ፡ ይፈርህ፡ ወይደንዕ፤ በጽኑዐ፡ ይትዔየነኒ፡**(ገድ፡ ኪሮ)። ርእየን፡ ተመልከት።

ዐየነ፤ (ትግሬ)፤ አበደ፤ እብድ፡ ኾነ፤ ልቡ፡ ጠፋ።

ተዐየነ፤ ተጐበኘ፤ ተሰለለ፤ ተመረመረ፤ ም ንጩ፡ ቦታው። ተገመገመ፤ ዋጋው።

ተዐየነ፤ ከተመ፤ ምንጭ፡ ይዞ፡ ሰፈረ፤ ጐዠ፡ ሠራ፤ ድንኳን፡ ተከለ፤ ሕዝቡ። **እሰ፡ ይቀድሙ፡ ተዐይኖ ። ወተዐየኑ፡ ውስተ፡ አቤኔዜር፡**(ዘኍ፪፡ ፫። ፩ነገ፡ ፬፡ ፩)።

—፤ ከበበ፤ ዐጠረ፤ ዙሪያውን፡ ያዘ፤ በዙሪያ፡ ሰፈረ። **ሶበ፡ ዮኑ፡ ተዐይኖ፡ ላዕለ፡ ሀገር ። ወተዐየና፡ ለሀገር፡ ወዐገታ ። ወይትዐየኑኪ፡**(ዮሴፍ። ሉቃ፲፱፡ ፵፫)።

ዕዩን፤ (ናን፡ ናት፡ ይንት)፤ የተጐበኘ፤ የተመረመረ፤ የተገመገመ፤ የተመረጠ፡ የተለቀመ፤ ም ርጥ። **ዕጣን፡ ዕዩን፡ ዘድቁቅ፡**(ዘሌ፲፮፡ ፲፪)።

ትዕይንት፤ (ታት)፤ ሰፈር፤ ከተማ፤ መን ደር፤ ብዙ፡ ድንኳን፤ ጐዦ፡ ቤት፤ ዳስ፡ በረት። **ቀርበ፡ ሙሴ፡ ኀበ፡ ትዕይንት፤ ወቀመ፡ ውስተ፡ አንቀጸ፡ ትዕ ይንት፡**(ዘፀ፴፪፡ ፲፱ና፡ ፳፮)።

—፤ ሰራዊት፡ ጭፍራ፤ ጓዝ፡ ወገን፤ ሕዝብ፡ ቤተ፡ ሰብ። ጉባኤ፡ ማኅበር፡ ሸንጎ፤ የሰው፡ መንጋ፤ ባንድነት፡ የሚ ሰፍር፡ የሚንጋጋ። መንግሥትን፡ ተመልከት። **ወሰበለ፡ መልአከ፡ እግዚ፡ ዘየሐውር፡ ቅድመ፡ ትዕይንቶሙ፡ ለደቂቀ፡ እስራኤል ። ወትዕይንቶሙሰ፡ ለኢሎፍሊ፡ ተዐየኑ፡ ፈለገ ። ትዕይንቶሙ፡ ለእለ፡ ቀሬ፡**(ዘፀ፲፬፡ ፲፱—፳። ፩ዜና፡ ፲፩፡ ፲፭። ሚራ፵፭፡ ፲፰)።

ተዓይን፤ ሰፈሮች፤ ድንኳኖች፤ ከተሞች። ሰራዊቶች፤ ጭፍሮች፤ ማኅበሮች። **ተዓይኒሆሙ፡ ለኤ ዶምያስ ። እምዙሉ፡ ተዓይኒሁ፡ ለያዕቆብ ። መር እየ፡ ያዕቆብ፡ ተዓይነ፡ እግዚ ። እመኒ፡ ጸብአኒ፡ ተዓ ይን ። ተዓይነ፡ ክርስቶስ፡**(መዝ፡ ፹፪ና፡ ፹፯። ዘፍ ፴፪፡ ፩—፪። መዝ፡ ፳፮። ስንክ፡ ሐም፲፪)።

ተዓየነ፤ ተሳፈረ፤ ተሰፋፈረ፤ ጐን፡ ለጐን፡ ወይም፡ ፊት፡ ለፊት።

(ጥ) **ዐይሮ፤ ሮት፤ (ዐየረ፡ ይዔይር፡ የዐ ይር። ዐረ፡ ዐየረ። ዕብ፡ ሒሬፍ)**፤ ማየር፡ መቀላቀል፤ የማዕደናት። መስደብ፡ ማዋረድ፤ መገደር፡ መላገድ፤ መናቅ፡ ማቅለል፤ አሳልፎ፡ መስጠት፤ ራስን፡ ወይም፡ ሌላውን። **ሕዝብ፡ ዘዐየረ፡ ነፍሶ፡ ለሞት፡**(መሳ፭፡ ፲፰)። መጽሐፍ፡ ግን፡ በዐየረ፡ ፈንታ፡ ተዐ የረ፡ ይላል፤ አድራጊውን፡ በተደራጊ፤ የተሳሳተ፡ ነው። **ኢይትዐየር፡ እንዘ፡ ይብል፤ ኦ፡ ዕዉር፡ ኦ፡ ጽሙም፡ ኦ፡ ሐጺጽ፡ ኦ፡ ገብር፡ ኦ፡ ፀጋማዊ፡ ኦ፡ ሀካይ፤ ወዘ ተርፉ፡ ትዕይርታተ ። ጸሐፈ፡ እንዘ፡ ይትዔየሮ፡ ለእ ግዚ ። ወእመሰ፡ ቦ፡ ዘተዐየሩክሙ፡ በእንተ፡ ስሙ ። ዘይትዔየር፡ በክብረ፡ ርእሱ፡**(ፍ፡ ነ፡ ፱። ፪ዜና፡ ፴፪፡ ፲፯። ፩ጴጥ፡ ፬፡ ፲፬። አርጋ፡ ፫)።

ተዐየረ፤ (ተደራጊ)፤ ተሰደበ፤ ተዋረደ፤ ተናቀ፤ ተጠቃ፤ ተግዳሮት፡ ሰማ።

ዕዩር፤ (ራን፡ ራት፡ ይርት)፤ የተሰደበ፤ ስዱብ፤ ወራዳ፤ ጥቁ። **ንከውን፡ ዕዩራነ፡**(ዮዲ፰፡ ፳፪)።

ትዕይርት፤ (ታት)፤ ስድብ፤ ውርደት፤ ስ ግድ፤ ተግዳሮት፤ ጡር፡ መስቃ። **ትዕይርተ፡ ይከ ውኖ ። ከመ፡ ኢይስማዕ፡ ትዕይርተ ። ትዕይርቱ፡ ለ ክርስቶስ ። እንዘ፡ ንጸውር፡ ትዕይርቶ፡**(ጦቢ፫፡ ፱ና፡ ፲፫። ዕብ፲፩፡ ፳፮። ፲፫፡ ፲፫)።

ዕይር፤ በቁሙ፤ ቅልቅል፡ ድብልቅ፤ የታየረ።

ዔር፤ (ዕብ፡ ዒር)፤ ጠባቂ፡ መልአክ። ምስ ጢሩ፡ ግን፤ ንሣቲ፡ ደያኒ፡ ማለት፡ ነው። **ወናሁ፡ ዔር፡ ቅዱስ፡**(ዳን፬፡ ፲)።

ዔረግ፤(ዕብ፡ ሄሬግ፤ የሰይፍ፡ ሞት ። **ዐረ፡ ሐርግ)፤** ወጥመድ፤ አሽክላ፤ ያውሬ፡ መያዣ። እስመ፡ ፍቅረ፡ ወይን፡ ተብህለ፡ ለሰይጣን፡ ዔረጉ፡ (ደራሲ)።

ዔረግ፤(ዕብ፡ ክሎብ)፤ ቀፎ፤ ቅርጫት፤ የአዕዋፍ፡ ቤት፤ ከቀጫጭን፡ ሐረግ፡ ወይም፡ ከሽቦ፡ የተሠራ፤ ሐረግን፡ ተመልከት። ከመ፡ ዔረግ፡ ዘምሉእ፡ አዕዋፈ፡(ኤር፭፡ ፳፯)። በፍሬ፡ ፈንታ፡ ዔረግ፤ በዔረግ፡ ፈንታ፡ ሙዳይ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ሙዳየ፡ ዔረግ፡(ዓሞ፰፡ ፩—፪)። ዕብራይስጡ፡ ግን፤ ክሉብ፡ ቃይጽ፡ ይላል፤ የበጋ፡ ቅርጫት፡ ማለት፡ ነው፤ ፍሬ፡ የተመላ፡ ማለትን፡ ያሳያል። ባለብሉዮች፡ ግን፡ በለው፡ ሰይፍ፤ ጸብታ፡ ፃግታ፡ ይሉታል፤ የበዳ፡ ጸብት፡ ንዋየ፡ ሐቅል፡ ማለት፡ ነው። ዳግመኛም፡ ሙዳየ፡ ዔረግ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ቈረጽ፡ ይቈርጽ፡ ይላል፤ ይህን፡ ደግሞ፡ መቀስ፡ ይሉታል፤ ንባቡም፡ ፍችውም፡ አልተ ሳካም።

ዐኪው፤ ዎት፤(ዐከወ፡ የዐኩ፡ ይ ዕኩ)፤ መከልከል፤ ማስቀረት፤ እንዳይገባ፡ ማድረግ።

ታዕካ፤(ካት)፤ የንጉሥ፡ ቤት፤ ቤተ፡ መን ግሥት፤ አዳራሽ፡ ታላቅ፡ ከፍተኛ፤ ከፍ፡ ባለ፡ ቦታ፡ የተሠራ፤ ግቢ፤ ሰፈር፤ ክልካይ፡ አስከልካይ፡ ዘበኛ፡ አጋፋሪ፡ ያለበት። ታዕካ፡ ንጉሥ። ጸግዎ፡ ሰላመ፡ ለንጉሥነ፤ ለታዕካሁ፡ ወለሰራዊቱ። ቈስጠንጢኖስ፡ ታዕካ፡ ንበ፡ ዘሐነጸ፡ ሎቱ። ማርያም፡ ታዕካ፡ በምድር፡ ወታዕካ፡ በሰማይ፤ ታዕካ፡ መንግሥተ፡ ሰማያት፡(አቡሻ፡ ፱። ቅዳ። ስንክ፡ ጥር፳፯። ድጓ። መቃ)።

ዐኮት፤(ዕብ፡ ዐሮብ)፤ ክልካይ፡ አጋፋሪ፤ የበር፡ መቅሠፍት። ተባይ፤ ተናካሽ፡ ፍጥረት፤ በየስሙና፡ በየመልኩ፤ የሚነድፍ፡ የሚቈንጥጥ፤ የሚያቈስል፡ የሚያሳብጥ፤ የሚያሳክክ፡ የሚያንገበግብ፤ ተርብ፡ የውሻ፡ ንብ፤ የበሬ፡ የበረሓ፡ ዝንብ፤ ትንኝ፡ ቅማል፤ ቍንጫ፡ ትኋን፤ ዘመሚት፡ ጕንዳን፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ፈነወ፡ ዐኮተ፡ ወበልዖሙ፡(መዝ፡ ፸፯ና፡ ፵፭። ጥበ፲፱፡ ፲)።

ዐከ፤—አይዶለም፤—አኪው፡ አከወ፤ አከ።

ዐከየ፤—ከፋ፤—አክይ፡ አከየ።

ዐኪክ፤ ከት፤(ዐከከ፡ የዐክክ፡ ይዕ ክክ)፤ መጥገብ፤ መጠገብ፤ መሰልቸት፤ ዕክክ፡ ማለት። ብዙ፡ ውሃ፡ መያዝ፤ እስከፍ፡ እስክ፡ ከንፈር፡ መንተርፈፍ፡ መምላት፤ የጋን፡ የማድጋ፡(ዮሐ፪፡ ፯)።

ማዕከክ፤(ዕብ፡ ኪዮር)፤ ድስት፤ ማሰሮ፡ ምንቸት፤ የሚጣድ። ገንቦ፡ ማድጋ፤ እንስራ፡ ጋን፡ ዝንግሪር፤ ዋዲያት፡ ለገን፤ ማጠቢያ፡ መታጠቢያ፤ የውሃ፡ ዕቃ፡ ኹሉ፤ ክብነት፡ ያለው። ጣሳ፡ ኰባያ፡ ዋንጫ፡ ጽዋዕ፡ ሳይቀር፡ መቅጃውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ኬጥሮጋ ውሎስን፤ ንብቲራን፡ መቅስድን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ዘገብረ፡ ማዕከክ፡ ብርት፤ ወገብሮ፡ ለውእቱ፡ ማዕከክ፡ ከመ፡ ይትኀፀቡ፡ ውስቴቱ። ሕንብርትኪ፡ ከመ፡ ማዕከክ፤ ጽዋ፡(ዘፀ፴፰፡ ፳፯—፳፰። ማሕ፯፡ ፫)።

መዓክክት፤ ታላላቅ፡ ድስቶች፤ ጋኖች፤ መታጠቢያዎች። ወመዓክክተኒ፡(፪ነገ፡ ፰፡ ፰)።

ዐከለ፤—በላ፤በቃ፤—አኪል፡ አከለ።

ዐልጎ፤ ጎት፤(ዐለገ፡ ይዔልግ፡ የዐ ልግ። ዐረ፡ ዐለጀ)፤ ማሸነፍ፤ መጣል፤ ድል፡ መንሣት፤ በላይ፡ መኾን፤ የትግል፡ የውጊያ። መሻጠጥ፤ መጋጠጥ፤ ከሥሩ፡ መቍረጥ፤ የንፍረት። ትግሬ፡ ግን፡ ዐለገ፡ ብሎ፡ ሰወረ፡ ደበቀ፡ ይላል፤ ምስጢሩ፡ ንፍረት፡ ነው።

ዕልገት፤ ማሸነፍ፤ መጣል፤ መግደል፤ መስለብ፤ መግፈፍ። የድል፡ ምልክት፤ ምርኮ፡ ሰለባ፡ የደም፡ ሸማ፤ ትምክሕት፤ ድንፋታ፤ ልዕልና፡ ከፍታ፤ ቅርርት፡ ፍከራ፤ የገዥግንነት፡ ሥራ። ዕልገተ፡ ቈላፋን። ዘብዙኅ፡ ዕልገቱ። ወሎቱሰ፡ አግብኡ፡ ሎቱ፡ ዕልገቶ፡ በእልፍ። በመጥባሕትከ፡ ዕልገትከ። ያነብሮሙ፡ በዕልገቶሙ፡ መልዕልተ፡(፩ነገ፡ ፲፰፡ ፳፭። ፪ነገ፡ ፳፫። ሚራ፵፯፡ ፮። ዘዳ፴፫፡ ፳፱። ኢዮ፴፮፡ ፯)።

ዐልጋ፤ በቁሙ፤ መተኛ፤ ትእምርተ፡ ክብር።

ዐልጌን፤ ተራዳ፤ ረዥም፡ ዕንጨት፤ የሰው፡ መስቀያ። አዘዘ፡ አርያኖስ፡ ከመ፡ ይስቅልዎ፡ በዐልጌን፡ ወይንድፍዎ፡ በአሕጻ፤ ወአልቦ፡ ዘለከፎ፡(ስንክ፡ የካ፳)።

ዐለደ፤—አከማቸ፤—አልዶ፡ አለደ።

ዐሊው፤ ዎት፤(ዐለወ፡ የዐሉ፡ ይዕሉ፤ ዐለየ። ዕብ፡ ዐዌል። ሱር፡ ዑል። ዐረ፡ ዓል)፤ መቀበል፤ ማስተጋባት፤ የስሙትን፡ ዜማ፡ መልሶ፡ መ ጮኽ፤ መናገር። የገደል፡ የተራራ፤ የተመሪ፡ የደብተራ። ድምፀ፡ ቃል፡ ዘአድባር፡ መፍርሃን፡ እለ፡ ያወሥኡ፡ ወየዐልዉ፡ ድምፀ፡ በበይናቲሆሙ። ወአኮ፡ ይባቤ፡ አድባር፡(ጥበ፲፯፡ ፲፰። ሕዝ፯፡ ፯)።

—፤ መወንጀል፡ መበደል፤ ልብን፡ ሐሳብን፡ ወደ፡ ክፉ፡ መመለስ፤ ውልን፡ መሐላን፡ ቃል፡ ኪዳንን፡ ማፍረስ፤ መሸፈት፡ መሸፈጥ፡ መክዳት፡ መካድ፤ ዐሎ፡ ማለት። ይህ፡ ኹሉ፡ የወንጀል፡ ስልት፡ ነው። ዘዐለወ፡ በወግዝ። ዐለዉ፡ ልቦሙ፡ ከመ፡ ኢየኀልዩ። ዐለዉ፡ ሕገከ። ዐለዉ፡ ኪዳንየ። ዐለወ፡ ሕዝበ፡ እስራኤል፡ እምቤተ፡ ዳዊት። ዐለወት፡ ለምታ። ዐለዎ፡ ሴዴቅያስ፡ ለንጉሠ፡ ባቢሎን። ዘልክሙ፡ ተዐልዉኒ፡(፩ዜና፡ ፪፡ ፯። ኢሳ፶፱፡ ፲፫። ዳን፱፡ ፲፩። ሆሴ፡ ፩። ፪ዜና፡ ፲፡ ፲፱። ሚራ፳፫፡ ፳፫። ኤር፶፪፡ ፫። ማቴ፳፮፡ ፴፩)።

—፤ ምክርን፡ ትምርትን፤ መልክን፡ ጠባይን፡ መለወጥ፤ መገልበጥ። ዕልዋ፡ እግዚእ፡ ለምክሩ። ይፈቅዱ፡ ይዕልዉ፡ ትምህርቶ። እከዩኒ፡ የዐልዎ፡ ለራእዩ፡(፪ነገ፡ ፲፩፡ ፴፩። ገላ፩፡ ፯። ሚራ፳፩፡ ፲፯)።

ዐሊው፤ መፈጸም ፡ መምላት ፤ መተው ፤ የሥራ ፡ የሹመት ። መቅዳት ፡ መገልበጥ ፤ መተርጐም ፡ መመለስ ፤ ከመጽሐፍ ፡ ወደ ፡ መጽሐፍ ፤ ከቋንቋ ፡ ወደ ፡ ቋንቋ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐለወ ፡ ፈንታ ፡ ኹሉንም ፡ አዕለወ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፡ እለ ፡ አዕለዉ ፡ ምግቦሙ ፡ በንጽሕ ። አዕሉ ፡ እንከሰ ፡ ወንትሓሰብ ፡ ምግበከ ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። ሉቃ፲፯ ፡ ፰) ። አንበበ ፡ ዘውስቴታ ፡ ወአዕለዋ ። ፈነውነ ፡ ለከ ፡ አዕሊወነ ። ሀብኒ ፡ መጽሐፈ ፡ ከመ ፡ ኣዕልዎ ፤ ቀዳ ። አስተሐመመ ፡ አዕልወቶ ። አዕለዋ ፡ እምልሳነ ፡ ጽርእ ፡ ኀበ ፡ ልሳነ ፡ ዐረቢ ። ወዘአዕለዋ ፡ ሐጹጽ ፡ ወኃጥእ ፡ (ኩፋ ፡ ፳ ። ተረ ፡ ቄር ። ሄርማ ። ፊልክ ። አፈ ፡ ወር ። ፍ ፡ ነ) ።

ዐላዊ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ወንጀለኛ ፤ እንቢተኛ ፤ ሽፍታ ፤ ለዋጭ ፤ ገልባጭ ፤ መላሽ ። ዐላዌ ፡ ነጋሢ ። ወአእመሮ ፡ ከመ ፡ ዐላዊ ። ዐላውያነ ፡ ጽድቅ ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፲፪ ። ቲቶ፫ ፡ ፲፭ ። ሮሜ፱ ፡ ፳) ። በዐላዊ ፡ ፈንታ ፡ አዕላዊ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ወአዕላዊሁኒ ፡ (ፍ ፡ ነ) ።

አዕለወ፤ (አስደራጊ) ፤ አስወንጀለ ፤ አስከዳ ፤ አስካደ ፡ ዐሎ ፡ አሰኘ ፡ አስለወጠ ። ዘአዕለዎሙ ፡ ለሕዝብ ፡ በምክሩ ። ያዐልዎሙ ፡ ለሕዝብነ ። ሶበ ፡ አዕለውዎ ፡ ለሃይማኖት ፡ (ሢራ፵፯ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፳፫ ፡ ፪ ። ክብ ፡ ነገ) ።

—፤ አስፈጸመ ፤ አስተወ ። አስቀዳ ፤ አስመለሰ ። ምስክሩን ፡ በዐሊው ፡ ተራ ፡ ተመልከት ።

አዕላዊ፤ የሚያስክድ ፤ የሚያስከዳ ። የሚያስተረጕም ፡ የሚያስቀዳ ።

ተዐልወ፤ ተከዳ ፤ ተካደ ፤ ተጣለ ። አመ ፡ ይትዐለዉ ፡ ሰብእ ፡ ኄያላን ፡ (መክ፲፪ ፡ ፫) ።

—፤ ተለወጠ ፤ ሌላ ፡ ኾነ ። እምነግሀ ፡ እስከ ፡ ሠርክ ፡ ትትዐለው ፡ መንበርት ፡ (ሢራ፲፰ ፡ ፳፮) ።

—፤ ተቀበለ ፤ የሀብት ፡ የትምርት ። ወተዐልዉ ፡ ነቢያት ፡ እምኔሁ ። ትምህርት ፡ ዘመሀርኩክሙ ፤ ዘከመ ፡ ተዐሎክሙ ፡ (ሢራ፵፰ ፡ ፳ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፭ ፡ ፩) ።

—፤ ተቀዳ ፤ ተመለሰ ፤ ተተረጐመ ። እምነ ፡ ዐረቢ ፡ ለግእዝ ፡ መጻሕፍት ፡ ተዐልዋ ። ወመክብበ ፡ መጻሕፍትሰ ፡ ዘብሉይ ፡ ተዐልዋ ፡ እምዕብራይስጢ ፡ ኀበ ፡ ግእዝ ፡ (ስንክ ፡ ነሐሴ ። መጽ ፡ ምስ) ። የግእዝ ፡ ብሉያት ፡ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ተቀድተዋል ፡ ማለት ፤ ሳይከካና ፡ ሳይበካ ፤ ሳይጋገር ፡ ምጣድ ፡ ሳይነካ ፤ እምነበ ፡ አልበ ፡ የተገኘ ፡ የሕልም ፡ እንጀራ ፡ ነው ፤ ትምርት ፡ ቀስቅሶት ፡ ከንዋመ ፡ ሀኬት ፡ ለነቃው ፡ ለዛሬ ፡ ዘመን ፡ ልጅ ፡ አያጠግብም ።

ዕልው፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት) ፤ የወንጀለ ፤ ዐመፀኛ ፤ ክፉ ፤ ጠማማ ፤ ልውጥ ፤ ከሓዲ ። ንጉሥ ፡ ዕልው ። ትውልድ ፡ ዕሉት ። ለዕልዋን ፡ ዕልወ ፡ ፍኖተ ፡ ይፌኑ ፡ሎሙ ። ዕልዋነ ፡ ሃይማኖት ። ዕልዋን ፡ ወመናፍቃን ፡ (ስንክ ፡ መጋቢ ። መዝ ፡ ፸፯ ። ምሳ፳፩ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፴፫ ። ቀሌ) ።

ዕልወት፤ (ታት) ፤ መወንጀል ፤ መለወጥ ፤ ወንጀል ፤ ዐመፅ ፤ ክዳት ፤ እንቢታ ፤ እደጋ ፡ ጥፋት ። እስመ ፡ ዕልወተ ፡ ሕግ ፡ ውእቱ ፡ ዝ ፡ ግብር ። አዝማነ ፡ ዕልወታት ። ንትሉ ፡ በዕልወትነ ። ትበጽሖሙ ፡ ዕልወቶሙ ። እምነበ ፡ እግዚ ፡ ኮነት ፡ ዕልወት ፡ አካዝያስ ፡ (ዲድ ፡ ፲፭ ። ስንክ ፡ ነሐሴ ። ኤር፲፰ ፡ ፲፪ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፯) ።

—፤ መቅጃ ፤ መዝገብ ፤ ረቂቅ ፤ መዥመሪያ ፡ የወጣ ፡ መጽሐፍ ። ወይም ፡ ቅጅ ፤ ግልባጭ ፤ ከዚያው ፡ ከምንጩ ፡ የተቀዳ ፤ የቅጅ ፡ ቅጅ ፡ ያይደለ ። ሀሎ ፡ ኀቤነ ፡ ዕልወቱ ፡ ለውእቱ ፡ መጽሐፍ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፭) ።

ዐልው ፤ ዓልዋ ፤ (ጽር ፤ አልዎይ ። ሱር ፡ ዐልዋይ ። ዕብ ፡ አሃል ። ዐረ ፡ ዑድ) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ፤ ዋግራ ፤ ሬት ። ከርቤ ፡ ወዐልው ። ዕፀው ፡ ዘዓልዋ ፡ (ማሕ፬ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፴፩ ፡ ፪ ። ዮሐ ፲፱ ፡ ፴፱) ።

ዐለየ፤ (ዐለወ) ፤ ወንጀለ ፤ ሸፈተ ፤ ዐሌ ፡ አለ ፤ እንቢ ፡ አለ ፤ ጠመመ ፤ ለገመ ። ወና ፡ የ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ በዐለወ ፡ ፈንታ ፡ ዐለየ ፡ ይላል ። ዐለዩ ፡ ወሚጡ ፡ ልቦሙ ፡ (ግብ፯ ፡ ፴፱) ።

ዕሉይ፤ ወንጀለኛ ፤ ክፉ ፡ ወስላታ ። አ ፡ አብድ ፡ ወዕሉየ ፡ ኅሊና ፡ (መቃ) ።

ማዕሌት፤ ወንጀል ፤ ግፍ ፡ በደል ፤ አሉታ ፤ እንቢታ ፤ ኀጢአት ፤ ክፋት ። ማዕሌተ ፡ ሀገር ። በማዕሌቶሙ ፡ ዘዐለዉከ ። መልአከ ፡ ማዕሌት ። ከመ ፡ ይኅበር ፡ ማዕሌቶሙ ። ማዕሌተ ፡ ይገብር ፡ ላዕሌከ ፡ ዓሞጽ ፡ (ሢራ፳፯ ፡ ፭ ። ዳን፱ ፡ ፯ ። ፫ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፲፱ ። ሆሴ፯ ፡ ፪ ። ዓሞ፯ ፡ ፲፭) ።

ተማዕለየ፤ (ዲ ፡ ቃ ፡ ግ) ፤ ዐለየ ፤ ዐለወ ፤ ወንጀለ ። ተማዕለዩ ፡ ሎቱ ፤ ሖሩ ፡ ይትማዕለይዎሙ ፡ (መቃ) ።

መምዕላይ፤ ወንጀለኛ ፤ ሽፍታ ፤ ወያኔ ፡ አረመኔ ፡ ክፉ ፡ ጨካኝ ። ንጉሥ ፡ ዘእንበለ ፡ ሕግ ፡ ኢንጉሥ ፡ ውእቱ ፤ አላ ፡ መምዕላይ ። ሰበርከ ፡ ስነኒሁ ፡ ለመምዕላይ ፡ ንጉሥ ፡ ገሃነም ፡ (መጽ ፡ አዳር ፡ ፶ ። ግንዘ) ። መዐለን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ወንድም ፡ ነው ።

ዐልሎ፤ ሎት ፤ (ዐለለ ፡ ይዔልል ፡ የዐልል ። ዕብ ፡ ዐላል ፤ ጽኑ ፡ ሥራ ፡ ሠራ) ፤ ማለል ፤ ዐለላ ፡ ቀለም ፡ ማግባት ፤ መንከር ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ኢይልበሱ ፡ ክርስቲያን ፡ ወአይሁዳውያን ፡ ልብሰ ፡ ጸዐዳ ፡ ግሙራ ፤ አላ ፡ የዐልሉ ፡ ልብሶሙ ፡ በኒል ፡ (ስንክ ፡ ኅዳር፳፩) ።

—፤ መውገዝ ፤ መለየት ፤ ሕርም ፡ ማለት ፤ ለገዳም ፡ ለቤተ ፡ ክሲያን ፡ ጉልት ፡ መጕለት ። እምዘዐለልዎ ። አዐልሎ ፡ ሎቱ ፡ ወለአህጉሪሁ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፵፯ ። ዘኍ፳፩ ፡ ፪—፫) ።

ተዐለለ፤ (ተዐለ) ፤ ታለለ ፤ ተለየ ፤ ተጐለተ ። እጼሊ ፡ ከመ ፡ አነ ፡ እትዐለል ፡ እምክርስቶስ ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፫) ።

ዕሉል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ልል ት) ፤ የተለየ ፤ ልዩ ፤ ውጉዝ ፤ ብቸኛ ። ይኩን ፡ ዕሉለ ። ይበመዩ ፡ ፈፅሳውያን ፡ ወትርጓሜሁ ፡ ለዝ ፡ ስም ፡ ዕሉላን ፡ (ዮሴፍ) ።
—፤ የታለለ ፤ ቀለም ፡ የገባ ። አልባስ ፡ ምሥዋዕ ፡ ይኩኑ ፡ ጽዕድዋነ ፤ ወአኮ ፡ ዕሉላነ ፡ በዘዘ ፡ ዚአሁ ፡ ሕብራት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፩ ፡ ፩) ።

ማዕለል ፤ ዐለላ ፤ ማለያ ፤ ቀለም ፤ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ያለው ። ኢትሠአን ፡ አማእነ ፡ ዕሉለ ፡ በማዕለል ፤ ወኢሕልቀተ ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ አዲብዒከ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩) ።

ማዕለልት ፤ ጉልት ፤ ገንዘብ ፤ ምሎ ፡ ተፈጥሞ ፡ ሕርም ፡ ይኹንብኝ ፡ ብሎ ፡ የሰጡት ። ወሰመዩ ፡ ስሞ ፡ ለውእቱ ፡ መካን ፡ ማዕለልት ፡ (ዘኁ ፳፩ ፡ ፫) ።

ዐልሞ ፤ ሞት ፤ (ዐለመ ፡ ይዔልም ፡ የዐልም ፤ ዐረብ) ፤ ማለም ፤ ማመልከት ፤ ስምን ፡ መጣፍ ፡ ማተም ፤ መፈረም ። በቅድመ ፡ እለ ፡ ቀሙ ፡ ወዐሰሙ ፡ ውስተ ፡ ይእቲ ፡ መጽሐፍ ፡ (ኤር፴፱ ፡ ፲፪) ።
—፤ ማስተማር ፤ መስበክ ፤ መንገር ። አበው ፡ ናሁ ፡ ዐለሙ ፤ ወሰመዩ ፡ ትሕትና ፡ በአስማት ፡ ሠናያት ፡ ወትእምርት ፡ ትርፍት ፡ (ፊልክ ፡ ፱፺፪) ።

መዐልም ፤ (ዐረ ፡ ሙዐሊም) ፤ መምህር ፤ ሰባኪ ፤ አስተማሪ ፤ ሊቅ ፡ (አዋል) ።

ተዐለመ ፤ ተመለከተ ፤ ባለምልክት ፡ ኾነ ። ተጣፈ ፡ ተነገረ ፤ ትምርቱ ። ተማረ ፤ ትምርት ፡ ገባው ፤ መዐልም ፡ ኾነ ፤ ሰውዮው ።

ዐላማ ፤ (ትግሬ ፡ ዐለመት) ፤ በቁሙ ፤ ምልክት ፤ ባንዲራ ። ሰንደቅን ፡ ተመልከት ፡ (ዐማርኛ) ።

ተዐልመ ፤ (ዕብ ፡ ሄዓሌም) ፤ ዕልም ፡ አለ ፤ ታባ ፡ ተሰወረ ፤ ከመታየትና ፡ ከመታወቅ ።

ዕሉም ፤ ዕልም ፡ ያለ ፤ ኅቡእ ፡ ረቂቅ ፤ ስዉር ፡ ድብቅ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዕሉም ፡ ፈንታ ፡ ዓለም ፡ ይላል ። ወዓለምነሂ ፡ ውስተ ፡ ብርሃነ ፡ ገጽከ ፡ (መዝ ፡ ፹፱) ።

ዓለም ፤ (ዕብ ፡ ቴቤል ። ዐረ ፡ መስኩነት) ፤ በቁሙ ፤ ዓለመ ፡ ሰብእ ፤ ሰው ፡ የሚኖርበት ፡ ምድር ፡ መሬት ፤ የአዳም ፡ ክፍል ፤ የልጆቹ ፡ በታ ። ለእግዚ ፡ ምድር ፡ በምልኣ ፤ ዓለምኒ ፡ ወዙሉሙ ፡ እለ ፡

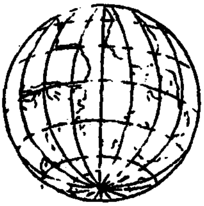

ዓለም ፡

ይነብሩ ፡ ውስቴታ ፡ (መዝ ፡ ፳፫ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፲፯ ። ፴፱ ፡ ፩ ። ኩፋ ፡ ፩) ።

ዓለም ፤ (ማት) ፤ ዐረብ ። ዕብ ፡ ዖላም ። ሱር ፡ ዓላም) ፤ ጊዜ ፤ ዘመን ፤ ትውልድ ፤ ያለፈ ፤ ቅድም ፤ ጥንት ፤ ትከት ፤ ወይም ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚመጣ ፡ ወራት ፤ ወትር ፤ ዘልፍ ፤ ድንት ፤ መቼም ፡ መች ፤ የሰው ፡ ዕድሜ ፤ መዋዕለ ፡ ሕይወት ። በከመ ፡ መዋዕለ ፡ ዓለም ። ወለዓለምኒ ፡ ቀደምት ። ኮነ ፡ አርኣያ ፡ ለዓለም ፡ ከመ ፡ ይነስሒ ። ነቢያት ፡ እለ ፡ እምዓለም ፡ (ሚክ፯ ፡ ፲፬ ። ፪ኢጥ ፡ ፪ ፡ ፭ ። ሚራ፵፬ ፡ ፲፯ ። ግብ፫ ፡ ፳፩) ።
—፤ ፍጥረት ፤ ዘመደ ፡ ፍጥረት ፤ እግዜር ፡ ከእሑድ ፡ እስከ ፡ ዐርብ ፡ የፈጠረው ፤ ሰማይ ፡ ከንዜጋው ፤ ምድር ፡ ከነመንጋው ። ወይም ፡ ሰማይ ፡ ከነገሱ ፡ ከነደመናው ፤ ምድር ፡ ከነልብሱ ፡ ከነጕተናው ። እምፍጥረተ ፡ ዓለም ። እምቅድመ ፡ ዓለም ። ሰማያት ፡ ወምድር ፤ ምስለ ፡ ዙሉ ፡ ዓለሞሙ ፡ (ኢዮ፫ ፡ ፲፰ ። ቅዳ ፡ ዲዮ ። ግሩ) ።
—፤ ሰው ፤ የሰው ፡ ነገድ ፤ ነፍስ ፡ ያለቸው ፡ ሥጋ ። ወፀአ ፡ ትእዛዝ ፡ ከመ ፡ ይጸሐፍ ፡ ዙሉ ፡ ዓለም ። ዓለምኒ ፡ ቦቱ ፡ ኮነ ፤ ወዓለምሰ ፡ ኢያእመሮ ። ዝንቱ ፡ ዓለም ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፩ ። ዮሐ፩ ፡ ፲ ። ሮሜ፰ ፡ ፩) ።
—፤ ከተማ ፡ መዲና ፤ ሹመት ፡ ብዕል ፤ ሥጋዊ ፡ አኗኗር ። ነበረ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ እምቅድመ ፡ ይመንኵስ ፤ ዕሥራ ፡ ዓመተ ። ፈለሱ ፡ ገዳመ ፡ ወመነኑ ፡ ዓለመ ፡ (ስንክ ፡ ሐምሌ ። ቀሌ) ።

ዓለማዊ ፤ የዓለም ፤ ዓለመኛ ፤ ዘመናይ ፤ ሥጋዊ ፤ ሕዝባዊ ፤ ካህን ፡ መንኰሴ ፡ ያይደለ ። ብዕል ፡ ዓለማዊት ። ደብተራ ፡ ዓለማዊ ። ግብራት ፡ ዓለማውያት ። እመሂ ፡ ካህን ፡ ወእመሂ ፡ ዓለማዊ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ድ፲፩ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ቀሌ) ።

ገዘ ፡ ዓለም ፤ ቦታ ፤ ዘመን ፤ ዓለመ ፡ ሥጋ ፤ ሰው ፡ እስከ ፡ ሞትና ፡ እስከ ፡ ምጽአት ፡ የሚኖርበት ።

ዓለም ፡ ዘይመጽእ ፤ ዓለመ ፡ ነፍስ ፤ ከሞትና ፡ ከኀልፈት ፡ በኋላ ፡ የሚመጣው ። ኢበዝ ፡ ዓለም ፤ ወኢበዘይመጽእ ፡ (ማቴ፲፪ ፡ ፴፪) ።

ለዓለም ፤ (ዕብ ፡ ልዖላም) ፤ ለወትሮ ፤ ለዘላለም ። ለዝለሉፉ ፤ ዘልፈ ፤ ወትረ ፤ በዥሉ ፡ ጊዜ ፤ በዥሉ ፡ ዘመን ። ፍጻሜ ፡ ላለውም ፡ ለሌለውም ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ እንደ ፡ እስከ ፡ ነው ። ፍጻሜ ፡ ላለው ፡ ሲነገር ፤ ምድርሰ ፡ ለዓለም ፡ ትቀውም ። ኢይትሀወከ ፡ ለዓለም ፤ እነብር ፡ ቤተከ ፡ ለዓለም ፡ ይላል ፡ (መክ፩ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፷፬) ። ፍጻሜ ፡ ለሌለው ፡ ሲነገር ፤ ቦኑ ፡ ለዓለም ፡ አሐዩ ። ቦኑ ፡ ለዓለም ፡ ይነብር ፡ መዐቱ ። አኮ ፡ ለዓለም ፡ ዘእትመዐዕ ። ወይነግሥ ፡ ለቤተ ፡ ያዕቆብ ፡ ለዓለም ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፲፮ ። ኤር፫ ፡ ፭ ። ኢሳ፷፰ ፡ ፷፰ ። ሉቃ፩ ፡ ፴፫) ።
—፤ አካቶ ፤ ፈጽሞ ፤ በውነት ፤ መቼም ፡ መች ። አንስ ፡ ኢየዐልወከ ፡ ግሙራ ፡ ባለው ፤ ለዓለም ፤ እንዲል ፡ (ማቴ ፳፮ ፡ ፴፫) ። ኢይትሀወከ ፡ ለዓለም ፡ ያለውም ፡ እንደዚህ ፡ ሊፈታ ፡ ይቻላል ።

ለዓለመ ፡ ዓለም ፤ ገዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ለዘላለም ። ይህ ፡ ግን ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ቃል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ተለ

ይቶ ፡ ፍጻሜ ፡ ስሌለው ፤ ስማይጨረስ ፡ ይነገራል ። ኢይጠፍእ ፡ ለዝሉፉ ፡ ወለዓለመ ፡ ዓለም ። ወደምሰስከ ፡ ስሞሙ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ። መንበርከ ፡ እግዚእ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለም ፡ (ሚራ ፳፱ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፱ና ፡ ፵)።

ዘለዓለም ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፡ ዘላለም ፤ ለወትሮ ፡ የሚኖር ፤ ኅልፈት ፡ ፍጻሜ ፡ የሌለው ። እግዚአብሔር ፡ ዘለዓለም ። መንግሥቱ ፡ ዘለዓለም ። ዙፋኔ ፡ ዘለዓለም ፤ ሕይወት ፡ ዘለዓለም ፡ (ቅዳ ። ዳንሮ ፡ ፴፫ ። ፲፱ ፡ ፱ ። ማቴ ፳፱ ፡ ፵፮)።

ዘለዓለማዊ ፤ የዘላለም ፤ ቀዋሚ ፡ ነዋሪ ፤ ኅላፊ ፡ ያይደለ ። ምጽላላቲሆሙ ፡ ዘለዓለማዊት ፡ (ፊልክ ፡ ፫)።

እስከ ፡ ለዓለም ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ እስከና ፡ ለ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ፤ የሚመጣን ፡ ጊዜ ፡ ያሳያሉ ። እስከ ፡ ዘላለም ፤ እስከ ፡ ወትሮው ፤ እስከ ፡ መቼም ፡ መች ። እምቅድመ ፡ ዓለም ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ፡ አንተ ፡ ከመ ፡ (መዝ ፡ ፹፱ ። ቅዳ ፡ ዲዮ)።

ዐላሞት ፤ (ዕብራ) ፤ ነዋየ ፡ ማሕሌት ፤ የበገና ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ በገና ፤ ባለስድስት ፡ አውታር ። ላዕለ ፡ ዐላሞት ፡ (፩ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፳)።

ዐለቅት ፤ (ዕብ ፡ ዐሉቃህ ። ሱር ፡ ዓላቅታእ ። ዐረ ፡ ዐለቀት) ፤ ዐልቅት ፤ የትል ፡ ዐይነት ፤ ከውሃ ፡ ከረግረግ ፡ የሚገኝ ፤ የሚነክስ ፡ የሚጣበቅ ፤ ከያዘ ፡ የማይለቅ ፤ ደም ፡ የሚመጥ ፡ የሚመጠምጥ ፤ ውጋት ፡ ቍርጥማት ፡ ያለበት ፡ ሰው ፡ እንዳጋሚና ፡ እንደ ፡ ዋጋምት ፡ የሚሸው ፡ የሚያስፈልገው ። ለዐለቅት ፡ ባቲ ፡ ሠላስ ፡ አዋልድ ፡ (ምሳ፴ ፡ ፲፭)።

ዐለቅት ።

ዐለስ ፤ (ዐረብ) ፤ ዐኝ ፤ የስንዴ ፡ ዐይነት ፤ ፍሬው ፡ ቀጫጭን ፤ ቅንጣቱ ፡ ቀጠጠ ፡ እንደሚባል ፡ ማሽላ ፡ በያንዳንዱ ፡ ቂንድ ፡ መንታነት ፡ ያለው ። ጣዕሙና ፡ መልኩ ፡ የስንዴ ፡ ወገን ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ መጽሐፍ ፡ በሥርናይ ፡ ፈንታ ፡ ዐለስ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሉቃ፳፱ ፡ ፴፩ ። ዲድ ፡ ፴፩) ። ሕንፈጽን ፡ ተመልከት ።

ዓም ፤ (ዐረብ) ፤ ዓመት ፤ ዘመን ፤ ብዙ ፡ ቀን ፡ የዕለታት ፡ ድምር ፤ ዐውዳቸውና ፡ ቀመራቸው ፤ ፫፻፷፭ ፡ ዕለት ፡ ከዕለት ፡ ርቦ ፤ በውስጡ ፡ አራት ፡ ክፍሎች ፤ ዐሥራ ፡ ኹለት ፡ ወሮች ፡ ያሉት ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ዐመመ ፡ ነው ፤ በአልፍ ፡ ሲጣፍ ፡ ግን ፡ እመምና ፡ ገዝም ፡ ያሳያል ። በውእቱ ፡ ሳብዕ ፡ ዓም ። በማልስ ፡ ዓም ፡ እምዘነግሠ ። በዙሉ ፡ ዓም ፡ ወዓመት ። ዓም ፡ እምዓም ። ዓመ ፡ ከመ ፡ ዮም ። እመ ፡ ትፈሪ ፡ ለዓሙ ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፳ ። አስቴ፩ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፮ና ፡ ፴፱ ። ዘፍ፲፰ ፡ ፲ ። ሉቃ ፲፫ ፡ ፱)።

ዓመት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። በቀዳሚ ፡ ዓመት ፡ መንግሥቱ ። ትመውት ፡ በዝንቱ ፡ ዓመት ። ምእት ፡ ወኅምሳ ፡ ዓመት ፡ ሎቱ ። ዓመታት ፡ ብዙኅ ፡ ሕይወ ። ኍልቈ ፡ ዓመታቲከ ፡ (ዳን፯ ፡ ፩ ። ኤር፴፩ ፡ ፲፯ ። ጦቢ፲፱ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፳፩)።

ዓመተ ፡ ዓለም ፤ ከጥንት ፡ ከፍጥረት ፡ ከአዳም ፡ ዠምሮ ፡ ያለው ፡ ዘመን ።

ዓመተ ፡ ሥጋዌ ፤ ቃል ፡ ሥጋ ፡ ኹኖ ፡ ከተወለደበት ፤ ዓለም ፡ በሐዲስ ፡ ተፈጥሮ ፡ ከተፈጠረበት ፤ ከዳግማይ ፡ አዳም ፡ ከክርስቶስ ፡ ወዲህ ፡ ያለው ፡ ዘመን ።

ዓመተ ፡ ምሕረት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የይቅርታ ፡ ዘመን ፤ ዘመነ ፡ ሥጋዌ ።

ዐምበር ፤—ሽቱ ፤—ዐንበር ።

(ጥ) **ዐምዶ ፤ ዶት ፤ (ዐመደ ፡ ይዔምድ ፡ የዐምድ ። ዕብ ፡ ዐማድ ፤ ቆመ፥ ቀጥ ፡ አለ)** ፤ መደገፍ ፤ ማስደገፍ ፤ ማቆም ፡ ማጽናት ፤ ማሸራሸት ፤ እንዳይወድቅ ፡ እንዳይነቃነቅ ፡ ማድረግ ። ረበበ ፡ ከመ ፡ ሠቀ ፡ ወበነፋስ ፡ ዐመዶ ፤ በኪኑ ፡ ዐመዶ ፡ ለሰማይ ፡ በነፋስ ። ይዌስን ፡ ቡኖዳ ፡ ወይዔምድ ፡ በነፋስ ። ዘዐመድከ ፡ ለምድር ፡ በሥላሴከ ፡ (መቃ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ድጓ) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ፈጠረ ፡ ብለው ፡ ይጨምሩበታል ።

ዐማዲ ፤ የሚደግፍ ፤ ደጋፊ ፤ የሚያቆም ፡ የሚያጸና ። ዐማዴ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ፡ (ሲጦን) ።

ዐምድ ፤ (ዕብ ፡ ዐሙድ ። ሱር ፡ ዓሙዳእ ። ዐረ ፡ ዐሙድ ፤ ዒማድ) ፤ በቁሙ ፤ ዋና ፤ ቀዋሚ ፤ ተሸካሚ ፤ ድጋፍ ፤ ባላ ፤ ምሰሶ ፡ ወጋግራ ፤ ተራዳ ፤ ቅልጥም ፡ አገዳ ፤ ጣያት ፤ ሐውልት ፤ የመጽሐፍ ፡ ገጽ ። ዐምደ ፡ ኀጺን ። ዐምደ ፡ ሰኖባር ። ዐምደ ፡ ሐመር ። ዐምደ ፡ ጾም ፤ ዘውእቱ ፡ አርብዓ ፡ ዕለት ። ዐምዳ ፡ ወአብራሂሃ ። ዐምደ ፡ ሀገረ ፡ ፀሓይ ፡ (ኤር፩ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ሐም ፡ ፳ና ፡ ፳፱ ። አቡሻ ፡ ፳፯ ። ዘፀ፳፩ ፡ ፴፩ ። ኤር፶ ፡ ፲፫) ። ሉሕ ፡ ጠርብ ፡ ሳንቃ ፡ ሰሌዳ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዐምድ ፡ ይላል ፤ ቀዋሚነቱን ፡ ሲያይ ፡ (ዘፀ ፳፯ ፡ ፳፫—፳፱) ።

አዕማድ ፤ ዐምዶች ፤ ድጋፎች ፤ ቋሞች ፡ ተሸካሞች ፤ የእግር ፡ አገዶች ። አዕማድ ፡ ዘንድቅ ፡ ወአዕማድ ፡ ዘእብን ። አዕማደ ፡ ወርቅ ፡ እለ ፡ ይቀውሙ ። ጻጻሳት ፡ ኄራን ፡ ዘይብልዎሙ ፡ አዕማድ ። አዕማደ ፡ እግር ፡ (ሥር ፡ አዝ ። ሚራ፳፮ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ጥር፳ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

—፤ የግስ ፡ ነገዶች ፤ ወይም ፡ ጸዋትወ ፡ ግስ ። እሊሁም ፡ አድራጊ ፡ አስደራጊ ፡ ተደራጊ ፡ ተደራራጊ ፡ አደራራጊ ፡ ናቸው ፤ ቀተለን ፡ ተመልከት ።

ዐምዳዊ፤ዘዐምድ፤ የዐምድ፡ሰው፤እንደ፡ ዐምድ፡ ቋሞ፤ በዐምድ፡ ራስ፡ ላይ፡ ማማ፡ ሠርቶ፤ ወ ይም፡ ከምዱ፡ ጋር፡ ታስሮ፡ ተቈራኝቶ፡ የሚኖር። ስ ምዖን፡ዐምዳዊ። አጋቶን፡ዘዐምድ፡(ፊልክ፡፵፯። ስንክ፡መስ፲፱)።

ምዕማድ፤(ዳት፤መዓምድ)፤ ማቆሚያ፤ የዐምድ፡ እግር፤ ስክተት፤ መሠረት። ሰመንቱ፡ አዕ ማድ፤ወምዕማዶሙኒ፡ዘብሩር፡ዐሥርቱ፡ወስድ ስቱ፤ወለለ፡አሐዱ፡ዐምድ፡በበ፡ ክልኤ፡ ምዕማ ዲሁ። ወበእንተ፡ዝ፡ ፈቀደ፡ ያስተዳንዕ፡ ምዕማ ዲሁ፡(ዘፀ፴፯፡ ፳፭። አፈ፡ ድ፫)።

ዐምሐራ፤—ዐማራ፤—ዐመመ።

ዐመ፤ዐመመ፤(ዐረ፡ዓመ። ዕብ፡ዐ ሜም)፤ ጠቈረ፡ ጨለመ፤አደፈ፡ ጐደፈ፤ ደፈረሰ። በዛ፡ ጸና፡ በረታ፤ ጌመን፡ እይ።

ዐም፤(ዕብ)፤ ሕዝብ፡ ነገድ፤ ብዙ፡ ሰው። ቋንቋውና፡ ሕጉ፡ ግዛቱ፡ መንግሥቱ፡ አንድ፡ የኾነ፤ ጉባኤ፡ ሰብእ፡ ማኅበረ፡ ሰብእ።

ዐምሐራ፤(ዐም፡ ሐራ)፤ ዐማራ፤ ጨዋ፡ ሕዝብ፤ ነጻነት፡ ያለው፡ ባለነጻ፤ ገዑዝ፡ አግዓዚ። ሐረ ረን፡ ተመልከት። ወኮነ፡በምድረ፡ዐምሐራ፡(ገድ፡ ተክ)።

ዐምሐራይ፡ዊ፤ ያማራ፡ ወገን፤ ልሳን፡ ቋ ንቋ፤ ዐማርኛ፤ ከዐረብና፡ ከዕብራይስጥ፡ ከግእዝ፡ ከአ ራም፡ የወጣ።

ዐምዓም፤(ዐረ፡ዐም፤ ጅም፤ ቀም ቃም፤ ድፍርስ፡ ግም፡ እድፍ፡ ውሃ)፤ ውሃማ፡ ቦታ፤ ማጥ፤ ረግረግ፤ ጭቃው፡ የሚውጥ፤ የ ሚያሰምጥ። ጽቡረ፡ዐምዓም። አውፅአኒ፡እምው ስተ፡ዐዘቅተ፡ዐምዓም። ዐምዓሙሰ፡ወዐዘቅቱ። ዐምዓመ፡ ኀጢአት፡(ኢሳ፲፱፡ ፳፫። መዝ፡፴፱። ባ ሮክ። ሕዝ፵፯፡ ፲፩። ግንዘ)።

ዐማኑኤል፤(ጽር፡ሄማኑኢል። ዕብ፡ ዒማኑኤል)፤ የሥጋው፡ ቃል፡ ስም፤ በኩነት፡ በተ ዋሕዶ፡ የተሰጠው። ዒማኑ፡ ምስሌነ፤ ኤል፡ አምላክ፤ በተገናኝ፡ አምላክ፡ ምስሌነ፤ ወይም፡ ምስሌነ፡ አም ላክ። አምላክ፡ ከኛ፡ ጋራ፡(ማቴ፩፡ ፳፫። ኢሳ፯፡ ፲፬)። ሊቃውንት፡ ግን፡ አምላክ፡ ወሰብእ፡ ብለው፡ የምስ ጢር፡ አፈታት፡ ይፈቱታል። ዐማኑኤል፡ ዘበትርጓ ሜሁ፡አምላክ፡ወሰብእ፤እስመ፡ውእቱ፡አምላክ፡ በመለኮቱ፤ ወሰብእ፡ በትስብእቱ፡ ዘነሥአ። ወዝ፡ ስም፡ ዘውእቱ፡ ዐማኑኤል፡ ዐቢይ፡ጥቀ፡ ወኢይ ደሉ፡ ፈሊጦቱ፤ወውእቱ፡ ዘበአማን፡ ምስጢር፡ ለጽንዐ፡ሃይማኖት፡(ሃይ፡ አበ፡ ቴዎዶ፡ ዘአ። ሳዊ፡ ዘእን)። ኢየሱስን፡ ተመልከት።

ዐምዓም፤—ረግረግ፤—ዐመመ።

ዐምዖ፤ ዖት፤(ዐመፀ፡ይዔምዕ፡የዐ ምዕ። ዕብ፡ ሐማስ፤ ሐሜጽ)፤ ማመፕ፤ መሸ ፈት፤ መበደል፤ ክፉ፡ መኾን፤ ግፍ፡ መሥራት፤ መስ ረቅ፡ መቀማት። ኢዐመፅነ፡ኪዳነከ። ይዔምፅኑ፡እ ግዚ። ወዐመፅክሙ፡ዐስቦሙ፡(መዝ፡፵፫። ሮሜ፫፡ ፭። ያዕ፭፡ ፬)።

ዐማፂ፤(ፂት፡ ፅያን፡ ያት)፤ ዐመጠኛ፤ በደለኛ፤ ክፉ፤ ዋሾ። ዐማፂ፡ ወጽልሕው። ዐማፀ ያነ፡ጸላእኩ፡(መዝ፡ ፻፲፫። ፻፲፰)።

መዐምፅ፤(ፅት፡ፃን፡ፃት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ኢትኩን፡መዐምፀ፡(ዘፀ፳፫፡ ፩። ምሳ፲፱፡ ፳፭)።

ዐመፃ፤ ዐመፕ፤በደል፤ግፍ፤ኀጢአት፡ ክፋት፤ ውሸት። ዐመፃ፡ወፅአት፡እመዘግብቲሃ። ልህቀት፡ ዐመፃ፡ዲበ፡ምድር። ገበርት፡ዐመፃ፡(ሔኖ። ኩፋ። መዝ፲፫፡ ፬)።

ተዐመፀ፤ ተገፋ፤ተበደለ፤ግፍ፡ ተቀበለ። ይ ትዔመፅ፡ከመ፡ሐሳዊ፡(ተረ፡ ቄር)።

ዕሙፅ፤(ፃን፡ ፃት፡ ምፅት)፤ የተገፋ፤የተ በደለ። ዘከዐወ፡ደመ፡ዐማፂ፡ላዕለ፡ደመ፡ዕሙፅ። ዕሙፃን፡(ዮሴፍ። ፊልክ፡ ፫)።

ተዓመፀ፤ ተጋፋ፤ተገፋፋ፤ተጣላ፤ግፍ፡ተሣራ፤ ተበዳደለ። ለምንት፡ ትትዓመፁ፡ በበይናቲክሙ። ኅፍረት፡ ተዓምፆ፡ ምስለ፡ ዐርክከ፡(ግብ፯፡ ፳፯። ሢራ፵፩፡ ፲፰)።

አስተዐመፀ፤(አዐመፀ)፤ አሳመጠ፤ አሸ ፈተ፤ ግፍ፡ አሠራ።

አስተዓመፀ፤ አባደለ፤አበዳደለ፤አጋፋ፤ግፍ፡ አሣራ።

ዐሚቅ፤ ቆት፤(ዐመቀ፡ የዐምቅ፡ ይ ዕምቅ። ዕብ፡ ዐማቅ። ዐረ፡ ዐሙቀ)፤ መታመቅ፤ ዕሙቅ፡ መኾን፤ መጕድጐድ፤ መጥለቅ፤ መሰወር፡ መራቅ፤ ከመታየትና፡ ከመታወቅ። እስከ፡ የዐምቅ፡ምድሩ፡ከመ፡ግብ። የዐምቅ፡እምነ፡ቀ ላይ፡ ምክሩ። እምቅድመ፡ ይዕምቅ፡ ቀላያት። እምቅድመ፡ ይዕምቅ፡ ባሕር፡(ገድ፡ ተክ። ሢራ ፳፱፡ ፳፱። ቅዳ፡ አፈ። መጽ፡ ምስ)።

ዕሙቅ፤(ቃን፡ ቃት፡ ምቅት)፤ በቊሙ፤ የጠለቀ፤ ጥልቅ፤ ወደ፡ቻቻ፡ የራቀ፡ሩቅ፤ኅቡእ፡ ረቂቅ፤ የማይታይ፡ የማይታወቅ፤ ጨለማ፡ ውድቅት። ሰማይ፡ ልዑል፡ ወምድር፡ ዕሙቅ። ቈላ፡ዕሙቅ። ግብ፡ዕ ሙቅ። ቀላይ፡ዕሙቅ። ይከሥት፡ ዕሙቃተ፡እም ጽልመት። ይመክሩ፡ ዕሙቀ፡ ምክረ። ዘዕሙቅ፡ ከናፍሪሁ። ሌሊት፡ዕሙቀ፡(ምሳ፳፭፡ ፫። ሔኖ፳፯፡ ፫። መዝ፡ ፳፰። ኢዮ፲፪፡ ፳፪። ኢሳ፳፱፡ ፲፭። ሕ ዝ፡ ፳። ኪዳ)።

ዕመቅ፤(ቃት)፤ ጥልቀት፤ ጥልቅነት፤ አጠላ ለቅ፤ ጥልቅ። ዕመቀ፡ቀላይ። ዕመቃቲሆሙ፡ ለአብ ሕርት። ዕመቀ፡ ምስጢር። አ፡ ዕመቂሁ፡ ለብዕለ፡ ጥበቢሁ፡(ኢዮ፲፩፡ ፰። ቅዳ፡ ሕር። ቄር። ሮሜ፲፩፡ ፴፫)።

ማዕምቅ፤ ት፤ (ቃት)፤ ጥልቅ ፡ በታ፤ ጕድ ጓድ፤ ዐዘቅት፤ የምድር ፡ ቤት፤ ገደል፤ ዋሻ ፡ ቈላ፤ መ ቀራቅርት፤ ዘብጥ ፡ ዘቅዛቃ ፡ ወዳቃ ። ማዕምቀ ፡ ባሕር ። ማዕምቅቲሃ ፡ ለምድር ። ወአውደቀ ፡ ውስተ ፡ ማ ዕምቅ ። ኵሉ ፡ ማዕምቅ ፡ ይምላእ ፡ (መዝ ፡ ፷፰ ። ኩፋ ፡ ፭ ። ራእ፮ ፡ ፫ ። ኢሳ፵ ፡ ፬ ። ባሮ፭ ፡ ፯) ።

መዓምቅ፤ ት፤ ጥልቆች፤ ጕድጓዶች፤ መዓ ምቅተ ፡ ሲኦል ፡ (ምሳ፲፬ ፡ ፲፪) ።

አዕመቀ፤ አጠለቀ፤ አስጠለቀ፤ ጥልቅ ፡ አደረገ፤ አስደረገ ። አዕምቁ ፡ ለክሙ ፡ ኅበ ፡ ትነብሩ ። ጥቀ ፡ አ ዕመቀ ፡ ከርየ ፡ ግብ ። ኢይክል ፡ አዕሚቀ ፡ ኀልዮ ፡ (ኤር ፵፱ ፡ ፱ ። ፴ ፡ ፰ ። ሉቃ፮ ፡ ፵፰ ። ቅዳ ፡ አፈ ። ዮሐ ። ግሩ) ። አዕምቅ ፡ (አሙቅ) ፡ ላሕዎተ ፡ (ሚራ፴፰ ፡ ፲፯) ።

ተዓመቀ፤ ተዐማመቀ፤ ተማመቀ፤ ተናነቀ፤ ተጣቁኑ፤ ተጋፉ ፡ ታገለ፤ ለመጣል ፡ ለማውደቅ፤ በታች ፡ ለማድረግ ። ኢትትዐማመቅ ፡ ምስለ ፡ ሰይጣናት፤ ደ ረት ፡ ለደረት ፡ አትጋፉ ፡ (ፊልክ ፡ ፳) ።

ዓመት፤—በቍሙ፤—ዓም ።

ዐንበዘ፤—ተነበዘ፤—ነበዘ፤ አንበዘ ።

ዐንበሪ፤ ር፤ (ዕብ ፡ ዳግ፤ ቃኒን፤ ሊው ያታን)፤ ታላቅ ፡ ዓሣ፤ እንደ ፡ ዘንደ ፡ ያለ ። ዐንበሪ ፡ ዐቢይ ። ዐንበሬ ፡ ባሕር ። ዐንበሪ ፡ አንስቲያዊት ፡ ዘ ስማ ፡ ሌዋታን ። ይባርክዎ ፡ ዐንበር ፡ ወኵሉ ፡ ዘይት ሐወስ ፡ ውስተ ፡ ማይ ፡ (ዮና፪ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፻፬ ። ሔ ኖ፷ ፡ ፯ ። ጸሎ ፡ ፫ ፡ ደቂ) ። ስምነቱ ፡ ከዐበረና ፡ ከነበረ ፡ ከኹለቱ ፡ የተደቀለ ፡ ነው፤ ምስጢሩም ፡ ታላቅነትና ፡ ነባርነት ፡ ነው፤ አንባ ፡ እንደ ፡ ማለት ።

ዐንበሪ ፡ አንስቲያዊት ፡

ዐናብርት፤ ዐንበሪዎች፤ ታላላቅ፤ ዓሦች፤ ብ ሔሞትና ፡ ሌዋታን ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፳፩ ። ኩፋ ፡ ፪ ። ኢዮ፱ ፡ ፲፫) ። ብሔሞትን ፡ ተመልከት ።

ዐንበር፤ (ዐረ ። ዕብ ፡ ዐንባር)፤ የሽቱ ፡ ሙቃ፤ ሲፈጭ ፡ ሲደቁስ ፡ ወይም ፡ በእሳት ፡ ሲጤስ ፡ ሽ ታው ፡ የሚገን ፡ የሚጣፍጥ ። በዐንበር ፡ ፈንታ ፡ ዐም በር ፡ ይላል፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (ዮሴፍ) ።

ዐንበሳ፤—በቍሙ፤—አንበሳ፤ በስ በሰ ።

ዐኒግ፤ ጎት፤ (ዐነገ ፡ የዐንግ ፡ ይዕንግ ። ዐረ ፡ ሐነጀ)፤ መሥራት፤ መጠምዘዝ፤ ማጕበጥ፤ የ ቀለበት ። ማንገት፤ ማሰር ፡ ማንጠልጠል፤ የጌጥ ፡ የክ ታብ ።

ዐንግ፤ (ዕብ ፡ ኔዜም ። ጽር ፡ ሄኖቲያ)፤ ጕትቻ፤ ቀለበት፤ ንፎ ፡ መንደልት፤ ያፍንጫ ፡ ወይም ፡ የዦሮ ፡ ጌጥ፤ ንፎ ፡ ያፍንጫ፤ መንደልት ፡ የዦሮ ።

አዕኑግ፤ ጕትቾች፤ ቀለበቶች፤ ንፎዎች፤ መ ንደልቶች ፡ (ዘፍ፳፬ ፡ ፳፪ ። ኢሳ፫ ፡ ፳ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፲፪) ።

ዐንግ ፡

ዐንገት፤ (ዐረ ፡ ዑንጉግ)፤ በቍሙ ፡ ክ ሳድ፤ ማንገቻ፤ የጌጥ ፡ የሸልማት ፡ ማሰሪያ ።

ዐንጉግ፤ ዐንገታም፤ ዐንገተ ፡ ወፍራም ። የባ ሕር ፡ አውሬ፤ አርጃኖ ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፴) ።

ዐናጉግ፤ የባሕር ፡ አራዊት፤ አርጃኖች ፡ (መቃ ፡ ገ፲፪) ።

ዐንጐጕ፤ (ጓት፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ዐንጐጓት ፡ ወብሔ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዐንጉግ ፡

ዕንጐት፤ (ታት ። ዕብ ፡ ዱዳኢም ። ዐረ ፡ ሉፋሕ ። ጽር ፡ ማንድራጐሬ)፤ ዕንጐችት፤ የሽቱ ፡ ቅጠል ፡ ሽቱነት ፡ ያለው ። ዕንጐችት ፡ ፪ ፡ ዐይ ነት ፡ ነው፤ ታላቅና ፡ ታናሽ ። ኮልን ፡ ተመልከት፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው፤ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ትርንጎ ፡ ይሉ ታል ። በገነቶሙ ፡ ዕንጐታት ፡ ተረክቡ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ ፳፰ ። ማሕ፯ ፡ ፲፬ ። ዘፍ፴ ፡ ፲፬) ።

ዕንዚራ፤—የዘፈን ፡ ዕቃ፤—ነዘረ ፡ አ ንዚራ ።

ዐንዘረ፤—አስጮኸ፤—ነዘረ ፡ አንዘረ ።

ዐኒን፤ (ዐረብ)፤ አባለ ፡ ዘርዕ፤ ደካማ ፡ ኰሳሳ፤ የታሸ ፡ የተኰላሸ፤ ፍሬው ፡ የወጣ፤ ወይም ፡ ያበጠ ፡ የ ተነፋ፤ ደዌ ፡ ያደረበት ። ዘይትበሀል ፡ እልዐኒን፤ ዘው እቱ ፡ ኅፍረተ ፡ ሥጋ ፡ ንኡስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፭) ።

ዕንፎራ ። (ጽር ፡ አናፎራ)፤ አኰቴት፤ ጎ ብስተ ፡ መሥዋዕት ። ጸሎተ ፡ ዕንፎራ ፡ (ቅዳ) ።

ዐንፀወ፤—ደረቀ፤—ነፀወ ፡ አንፀወ ።

ዐንጼዋ፤—ዐይጥ፤—ነጽይ ፡ ነጸየ፤ አ ንጼዋ ።

ዐኒቅ፤ ቆት፤ (ዐነቀ ፡ የዐንቅ ፡ ይዕንቅ ። ዕብ ፡ ዐናቅ ። ዐረ ፡ ዐነቀ)፤ መክበብ፤ ማጠር፤ ዐን ገትን ፡ በጌጥ፤ ማሰር ፡ ማንገት፤ ባንገት ፡ መሸከም፤ ማንጠልጠል ። መርዘም፤ መብለጥ ። ዕንቆ ፡ ውስተ ፡ ክ

ማድከ ። ብፁዕ ፡ ዘጾሮ ፡ ወዘዐነቀ ፡ በክሣዱ ፡ ለዝንቱ ፡ ጸሎት ። ሰላም ፡ ለክሣድኪ ፡ ቃማ ፡ ንጽሕ ፡ ዘዐነቀ ፡ (ምሳሮ ፡ ፫ ። ግንዘ ። ደራሲ) ። በዐንቀ ፡ ፈንታ ፡ ተዐንቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወይትዐነቅ ፡ ቀጸላ ፡ ወርቅ ፡ (አዋል) ።

አዕነቀ ፤ አሸከመ ፤ ጫነ ፤ አስነገተ ፤ አሳሰረ ። አቡየ ፡ አዕነቀክሙ ፡ ጋጋ ፡ ክቡደ ። ኣዐንቀ ፡ ባዝግና ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ። አዕነቅዋ ፡ ባዝግና ፡ ወርቅ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፲፩ ። ዳን፭ ፡ ፯ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ዕንቍ ፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፤ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ያለው ፤ ያንገት ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ተሰክቶ ፡ ባንገት ፡ የሚታሰር ፤ የሚሰደር ፡ የሚደረደር ። ህየ ፡ ሀሎ ፡ ዕንቍ ፡ ዘየኀቱ ፡ ወዕንቍ ፡ ሐመልሚል ። እማንቱ ፡ ዕንቈ ፡ ባሕርያት ፡ ክቡራት ። ዕንቍ ፡ ዘተሰክዐ ፡ በፈትለ ፡ ሜላት ። ዕንቈ ፡ ኢያስጲድ ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ ሚያ፳ ። አርጋ ። ራእ፬ ፡ ፫) ።

አዕናቍ ፤ ዕንቆች ፤ የከበሩ ፡ ደንጎች ። ሰሐባ ፡ ለጥበብ ፡ እምአዕናቍ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፲፰) ።

ማዕነቅ ፤ ቀኖስ ፤ ቡላል ፤ የርግብ ፡ ዐይነት ፡ ወፍ ፤ ዐንገቷ ፡ ሐር ፡ የታሰረበት ፡ የሚመስል ፡ (ዘፍ፲፭ ፡ ፱ ። ማሕ፩ ፡ ፲) ።

መዓንቅ ፤ ቀኖሾች ፤ ቡላሎች ። ያመጽኢ ፡ ክልኤተ ፡ መዓንቀ ፡ (ዘሌ፭ ፡ ፯) ።

ዓናቅ ፤ **ዔናቅ** ፤ ረዐይታዊ ፤ ኀያል ፡ ሐርበኛ ፤ እጅግ ፡ ብርቱ ፤ መለሎ ፡ ረዥም ፡ ወርዳም ፡ ቁመታም ፤ መጠኑ ፡ ከሰው ፡ ልክ ፡ ያለፈ ። ርኢነ ፡ ትውልዶ ፡ ለዔናቅ ። ወኮነ ፡ ቅድሜሆሙ ፡ ከመ ፡ አናብጥ ፡ (ዘኍ ፲፫ ፡ ፳፰ ፡ ፴፫) ። ናፊልን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ።

ዕንቈራ ፤—**የማር ፡ ሰፈፍ** ፤—**ነቍር ፡ ነቈረ** ፤ **እንቈራ** ።

ዐንሰበ ፤ (**ዐሰበ** ፤ **ሐሰበ**) ፤ ነሲብ ፡ ጣለ ፤ ገመተ ፤ አሻረተ ። ስሯጽ ፡ ግስ ፡ ነው ፤ ዐሰበን ፡ ተመልከት ።

መዐንስብ ፤ (**ብት ፡ ባን ፡ ባት**) ፤ ሻርተኛ ፤ መለኛ ፤ በነሲብ ፡ በግምት ፡ የሚናገር ። መዐንስበ ፡ አራዊት ፡ ወእመ ፡ አኮ ፡ ዐቃቢሆሙ ። ማርያን ፡ ወመዐንስባን ፡ (ኪዳ ። ዲድ ፡ ፲፫) ።

ዕንሰራ ፤ (**ዕብ ፡ ዐጺራ**) ፤ የሕዝብ ፡ ስብሰባ ፤ ጉባኤ ፤ ዐቢይ ፡ በዓል ፤ በዓለ ፡ ሠዊት ፤ በዓለ ፡ ኀምሳ ፤ ጰራቅሊጦስ ። በዓለ ፡ ዕንበራ ፡ (ዮሴፍ) ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ዐጸረ ፡ ነው ፤ ከነሰረም ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ።

ዐንሰር ፤ (**ዐረ ፡ ዑንጹር**) ፤ የፍጥረት ፡ ጠባይ ፡ ባሕርይ ።

ዐናስር ፤ (**ዐረ ፡ ዐናጺሩ**) ፤ ህላውያት ፤ አሥራወ ፡ ፍጥረት ፤ አራቱ ፡ ባሕርያት ። ደንገፁ ፡ ኵሉ ፡ ዐናስረ ፡ ፍጥረት ፤ ወአንከሩ ፡ ኵሎሙ ፡ ፍጡራን ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ገድ ፡ አዳ) ። መተርጕማን ፡ ግን ፡ አለቆች ፡ ይሉታል ።

ዐናት ፤ (**ትግ ፡ ወዐም**) ፤ በቁሙ ፤ ማኽል ፡ ራስ ፤ የናላ ፡ ርግብግቢት ።

ዐናቶት ፤ (**ዕብራ**) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ስጣዌ ፡ (ኤር፩ ፡ ፩) ።

ዓሣ ፤ **ት** ፤ (**ዕብ ፡ ዓሽ ። ዐረ ፡ ዑሽት** ፤ **ዕዪ**) ፤ በቁሙ ፤ የባሕር ፡ እንስሳ ፡ መልኩና ፡ ነገዱ ፡ የተለየ ። የስሙ ፡ ምስጢር ፡ እንደ ፡ ትልና ፡ እንደ ፡ ከይሲ ፡ አለእግር ፡ መኼድ ፡ በልብ ፡ መሳብ ፡ ነው ፤ ዋነተኛነትም ፡ አለበት ። እገሌ ፡ ዓሣ ፡ ነው ፡ እንዲሉ ። በከመ ፡ ዓሣ ፡ ሶበ ፡ ወፅአ ፡ እማይ ፡ ይመውት ፡ ፍጡነ ። ዓሣተ ፡ ባሕር ፡ ወአዕዋፈ ፡ ሰማይ ፡ (ፊልክ ፡ ፳፩ ። ዘፍ፩ ፡ ፳፮) ።

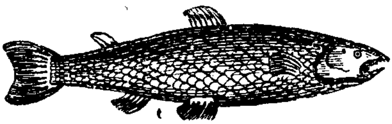

ዓሣ ፡

ዐሠየ ፤—**ዋጋ ፡ ሰጠ** ፤—**ዐስይ ፡ ዐሰየ** ።

ዐሠቀ ፤—**ሠራ** ፤—**ዐስቆ ፡ ዐሰቀ** ።

ዐሠር ፤—**ፍለጋ** ፤—**አሠረ** ።

ዐሥሮ ፤ **ሮት** ፤ (**ዐሠረ ፡ ይዔሥር ፡ የዐሥር ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ዐሣር ። ዐረ ፡ ዐሸረ**) ፤ ዐሥር ፡ ማድረግ ፤ ዐሥራት ፡ ማውጣት ፤ ካሥር ፡ አንድ ፡ መስጠት ፤ ወይም ፡ መቀበል ፤ መውሰድ ። ዐሠረ ፡ እምኵሉ ፤ ከመ ፡ የዐሥር ፤ ለዐሥሮ ። ፈጸምከ ፡ ዐሥሮተ ፡ ኵሉ ፡ ዐሥራት ። ዐሥራተ ፡ ይዔሥር ፡ (ኩፋ ፡ ፴፫ ። ዘዳ ፳፮ ፡ ፲፪ ። መቃ) ።

—፤ መዋራት ፤ ኑልኝ ፡ ማለት ፤ ማደም ፤ መቅጠር ፤ ዐዋጅ ፡ መንገር ፤ ሕዝብን ፡ ሰራዊትን ፡ መሰብሰብ ፤ ማከብ ። በልዎሙ ፡ ለእለ ፡ ዐሠርናሆሙ ። ገብረ ፡ ምሳሐ ፡ ዐቢየ ፡ ወዐሠሮሙ ፡ ለብዙኃን ። ዐሥሩ ፡ ጸብአ ፡ (ማቴ፳፪ ፡ ፬ና ፡ ፰ ። ሉቃ፲፬ ፡ ፲፮—፲፯ ። ዮኤ፫ ፡ ፱) ።

አዐሠረ ፤ ዐሥር ፡ አስደረገ ፤ ዐሥራት ፡ አሶጣ ፤ ግብር ፡ ቀረጥ ፡ አስከፈለ ። ወአዕዳደ ፡ ወፍርክሙ ፡ ያዔሥረክሙ ፡ (፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፲፯) ።

ተዐ(ሥ)ሠረ ፤ ተጠራ ፤ ታደመ ፤ ተቀጠረ ። እለ ፡ ተዐሥሩ ፡ ለመርዓ ። እለ ፡ ተዐሠሩ ፡ ውስተ ፡ ኩብኩብ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ። ማቴ፳፪ ፡ ፫) ።

ዕሡር ፤ የተጠራ ፤ ዕድመኛ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳) ።

ዐሡር ፤ ቀጠሮ ፤ የቀጠሮ ፡ ቀን ፤ ጊዜ ፡ ሰዓት ። ሶበ ፡ በጽሐ ፡ ዐሡር ፡ (ሉቃ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ተዐሠረ ፤ ዐሥር ፡ ኾነ ፤ ዐሥር ፡ ተባለ ፤ ካሥር ፡ ተከፈለ ፤ ዐሥራት ፡ ወጣለት ፤ ታሸረ ።

ዐሥሩ ፤ (የቤት) ፡ ዐሥር ፡ (የ ፡ ፲) ፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ መዠመሪያ ፡ ቀመር ፤ ያንድ ፡ ቤት ፡ ፍጻሜ ፤ የዘጠኝ ፡ ተከታይ ፤ በዘጠኝና ፡ በካያ ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ቍጥር ፤ ካንድ ፡ እስከ ፡ ዘጠኝ ፡ ያሉትን ፡ አኃዞች ፡ በመጫ

ፈርኖ ፡ በመናበብ ፡ እስከ ፡ ኻያ ፡ ድረስ ፡ የሚዘምት ። ሩ ፡ አርቲክል ፡ ኹኖ ፡ በቁሙ ፡ ይፈታል ። ያበስላ ፡ ዐሥሩ ፡ አንስት ፡ ኅብስተክሙ ፡ በአሐዱ ፡ እቶን ። ዐሥሩ ፡ መካልየ ፡ ብሩር ። ዐሥሮን ፡ ቃላት ። ዐሥሮን ፡ ደናግል ። ዐሥሩ ፡ ወአሐቲ ፡ (ዘሌ፳፯ ፡ ፳፮ ። ጦቢ፬ ፡ ፳ ። መጽ ፡ ምስ ። ማቴ፳፭ ፡ ፩ ። ራእ፳፩ ፡ ፳)።

ዐሥርቱ ፤ ት ፤ (የወንድ) ፡ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዐሥር ፤ ዐሥሩ ፤ ዐሥረኛው ፤ ቱ ፡ አርቲክል ፡ ነው ። አመ ፡ ተርፉ ፡ ዐሥርቱ ። ዐሥርቱ ፡ ወአሐዱ ። ዐሥርቱ ፡ ምእት ። ዐሥርቲሆሙ ፡ (ዓሞ፮ ፡ ፱ ። ዘካ፭ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፻፱ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፫)።

ዐሡር ፤ ዐሥር ፤ ዐሥረኛ ፤ የዕለት ፡ ቅጽል ። እምድኅረ ፡ ዐሡር ፡ ዕለት ። በዐሡር ፡ ሠርቅ ። ዐሡረ ፡ ወረቡዐ ፡ መዋዕለ ። ዐሡረ ፡ ዕለተ ። ጾመ ፡ ዐሡር ፡ (ኤር፵፱ ፡ ፯ ። ፶፪ ፡ ፱ ። ጦቢ፰ ፡ ፲፱ ። ዳን፩ ፡ ፲፪ ። ዘካ፰ ፡ ፲፱)።

ዕሥር ፤ ዐሥር ፤ የጊዜ ፡ ቅጽል ። ዕሥር ፡ ወኅምስ ፡ በእመት ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፲፬)።

ዕሥራ ፤ ካያ ፡ ኻያ ፤ (ክ ፡ ፳) ፤ ኹለት ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ ወይም ፡ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ ኹለት ፤ ክዕበተ ፡ ዮድ ፤ ምክዕቢተ ፡ የውጣ ። ዕሥራ ፡ በእመት ። ዕሥራ ፡ ሰቅል ። ምእት ፡ ወዕሥራ ፡ (ዘካ፭ ፡ ፪ ። ሕዝ፱ ፡ ፲ ። ግብ፩ ፡ ፲፭ ። ራእ፱ ፡ ፱)።

ዓሥር ፤ ዐሥረኛ ። በዓሥር ፡ ዓመተ ፡ መንግሥቱ ። በዓሥር ፡ ወኃምስ ፡ ዓመት ። ወዓሥሮሙ ፡ እነግር ፡ (ኤር፴፱ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፲ ። ሚራ፳፭ ፡ ፯)።

ዓሥራይ ፤ (ዊ ፡ ሪት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዐሥረኛ ። በዓሥራይ ፡ ወርኅ ፡ (ሕዝ፴፫ ፡ ፳፩)።

ዓ(ዐ)ሥራት ፤ በቁሙ ፤ ዐሥረኛ ፤ እጅ ፤ ክፍል ፤ ከሥር ፡ አንድ ፤ ቀረጥ ፤ ግብር ። ወሀበ ፡ ዓሥራተ ፡ እድ ። ዓሥራታ ፡ ለኢን ። ዓሥራቱ ፡ ለዓሥራት ። ዓሥራቲሁ ፡ ለባት ፡ (ዘፍ፲፬ ፡ ፳ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፵ ። ዘኍ፲፰ ፡ ፳፯ ። ሕዝ፵፭ ፡ ፲፱)።

ትዕሥርት ፤ ዐሥርነት ፤ ዐሥር ፡ ዕጥፍ ፤ ዐሥረኛ ፡ ክፍል ፤ ያሥር ፡ ቤት ፤ ባሥር ፡ ባሥር ፡ የሚበዛ ፡ ቍጥር ፤ ከሥር ፡ እስከ ፡ ዘጠና ፡ ያለው ። ረከበ ፡ ትዕሥርት ፡ እምዘሉ ። ወይከውኑ ፡ ትዕሥርት ። አእላፍ ፡ ወአምኣት ፡ ወትዕሥርት ፡ ወአሐዳት ፡ (ዳን፩ ፡ ፳ ። ኢሳ፮ ፡ ፲፫ ። አቡሻ ፡ ፲፭)።

ዐፊየ ፤ (ትግ ። ዐረ) ፤ ዳነ ፡ ተፈወሰ ፤ ጤና ፡ አገኘ ፤ ባለጤና ፡ ኾነ ።

ዐፊር ፤ ሮት ፤ (ዐፈረ ፡ የዐፍር ፡ ይዕፍር ። ዕብ ፡ ከፋር ። ሱር ፡ ዐፋር) ፤ መሸፈን ፡ ማልበስ ፤ መቅባት ፡ መለቅለቅ ። ከፈረን ፡ ተመልከት ።

ዕፍረት ፤ (ታት) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ መረቅ ፤ ቅባት ፤ የነጠረ ፤ የተጣፈጠ ። ዕፍረት ፡ ምዑዝ ። ዕፍረት ፡ ቅድው ። ቅብዐ ፡ ዕፍረት ። መቅድመ ፡ ዕፍረታት ፡ (ጥበ፪ ፡ ፯ ። ዓሞ፯ ፡ ፯ ። አስቴ፪ ፡ ፲፪ ። ማሕ፬ ፡ ፲፱)።

ማዕፈርት ፤ (ሱር ፡ ማዕፍራእ ፤ ኩፋር ። ዕብ ፡ ሚጽኔፌት) ፤ የራስ ፡ ልብስ ፤ መሸፈኛ ፤ ቆብ ፤ ሻሽ ፤ ቍፌት ፤ መጠምጠሚያ ። ማኅፈሪትን ፡ ተመልከት ። ትወዲ ፡ ዲቤሆሙ ፡ ማዕፈርቶሙ ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፱)።

ዐፊር ፤ (ዕብ ፡ ዐፋር ። ሱር ፡ ዐፍራ) ፤ በቁሙ ፤ መሬት ፡ ትቢያ ፡ ዐቧራ ፡ (መ ፡ ፈ) ። የመሬትን ፡ ፍች ፡ እይ ። (ግጥም) ፤ ከቤተ ፡ ክሲያን ፡ ጓሮ ፡ ጥቂት ፡ ጥጥ ፡ ቢኖረኝ ፤ ለልብስኽ ፡ አታስብ ፡ ዐፈራለኹ ፡ አለኝ ።

ዕጻ ፤—ዕጣ ፤—ዐፀወ ፤ ዕፃ ።

ዐጺብ ፤ ቦት ፤ (ዐጸበ ፡ የዐጽብ ፡ ይዕጽብ ። ዕብ ፡ ዐጻብ) ፤ ዐጸባ ፡ መኾን ፤ መጭነቅ ፤ መክበድ ፤ መባስ ፤ መክፋት ፤ የጊዜ ፡ የሥራ ፡ የመከራ ። ለምንት ፡ ትኔልዩ ፡ ዘየዐጽብ ። ኢይዕጽብክ ፡ ዝንቱ ፡ ነገር ። ወዐጸቦ ፡ ለሐማን ፡ ዝንቱ ፡ ሁሉ ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፳፮ ። ፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፳፭ ። ዮሴፍ)።

—፤ መጨነቅ ፤ መክበድ ፤ መደንቅ ፤ በሥራ ፡ በመከራ ። ዐጸበት ፡ ሶበ ፡ ትወልድ ። ሶበ ፡ የዐጽብ ፡ ሙሴ ፡ ያወርድ ፡ እዴሁ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፪ ። ዘፀ፲፯ ፡ ፲፭) ። በዐጸበ ፡ ፈንታ ፡ ተዐጽበ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ተዐጽቡ ፡ ምስሌነ ። ተዐጽበ ፡ ዕጽበተ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፱ ። መቅ ፡ ወን)።

ዕጹብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ጽብት) ፤ የጨነቀ ፤ ጭንቅ ፤ አስቸጋሪ ፤ ጽኑ ፤ ከቡድ ፤ ቃለ ፡ አንክሮ ፤ ድንቅ ። እፎ ፡ ዕጹብ ። ዕጽብት ፡ ለገቢር ። ትእዛዝ ፡ ዕጹብ ። ግብር ፡ ዕጹብ ። ዕጹብ ፡ ቀሊል ፡ ለከ ። ዕጹብ ፤ ይመስሎ ፡ ዝንቱ ፡ ወልድ ፡ ለጦቢት ። ዕጹብ ፡ ለዐይንሥነ ፡ ጽዕዱቱ ፡ (ማር፲ ፡ ፲፬ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ዳን፪ ፡ ፲፭ ። ዘፀ፩ ፡ ፲፱ ። ድጓ ። ጦቢ፯ ፡ ፪ ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፰)።

ዕጸብ ፤ (ባት) ፤ ጭንቀት ፤ ጭንቅ ፤ ጽናት ፤ መከራ ፤ ወጥመድ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘክሕደ ፡ በእንተ ፡ ንዴት ፡ ወዕጸብ ። ዕጸበ ፡ ግብሮሙ ። ረስዮ ፡ ለዕጸብየ ፡ ቀሊለ ። ዕጸቢሁ ፡ ለሞት ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፫ ። ዘፀ፮ ፡ ፱ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። ፪ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፮)።

ዕጽበት ፤ (ታት) ፤ መጨነቅ ፤ ጭንቀት ፤ ጭንቅነት ፤ ጭንቅ ። በእንተ ፡ ዕጽበተ ፡ ሀድአት ። ዕጽበተ ፡ ተቃትሎ ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ፡ ፶፯)።

ዐጸባ ፤ (ባት) ፤ ጭንቅ ፤ መከራ ፤ ችጋር ፤ ቀጠና ፤ ዕጦት ፤ ድኽነት ። ፍቁር ፡ አማናዊ ፡ ይትአመር ፡ በጊዜ ፡ ዐጸባ ። ሶበ ፡ ረከቦሙ ፡ ዐጸባ ። ንግደት ፡ ርሕቅት ፡ እንተ ፡ ኮነት ፡ በእንተ ፡ ዐጸባ ፡ (ትእ ፡ ጴጥ ። ጥበ ፲፯ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፫) ። በዐጸባ ፡ ፈንታ ፡ ዕጽብና ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ዕጽብና ፡ ዐቢይ ፡ ውስተ ፡ ዛቲ ፡ ገዳም ። ዕጽብናተ ፡ ገዳም ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ጥር ፡ ፲፯)።

ዐጸብጺብ ፤ የጭንቅ ፡ ጭንቅ ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ጭንቅ ፤ ቍርጥ ፡ ነገር ፤ ትእዛዝ ፤ በኹለት ፡ ወገን ፡ የሚያስጨንቅ ፤ ቢያደርጉትም ፡ ባያደርጉትም ፡ ጕዳት ፡ ያለበት ። ተናገረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ዐጸብጺበ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፪)።

አዕጸበ ፤ አስጨነቀ ፤ አባሰ ፤ አጸና ፡ አበረታ ። ወለዘፈቀደ ፡ ያዐጽብ ። አዕጸቡ ፡ ተቃትሎ ፡ (ሮሜ፱ ፡ ፲፰ ። ፊልክ) ።

አስተዐጸበ ፤ አከበደ ፤ አገነነ ፤ አስተባሰ ፤ አደነቀ ፤ ዕጹብ ፡ ዕጹብ ፡ አለ ፤ የክፉ ፡ የበጎ ። አስተዐጸቡ ፡ ሮም ፡ ዘገብሩ ፡ አይሁድ ። ኢያስተዐጸበ ፡ ንትፈተ ፡ ሥጋሁ ። አፍቅሩ ፡ ነገደ ፡ እንዘ ፡ ኢታስተዐጽቡ ፤ የክፉ ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መጋ፮ ። ፩ጴጥ ፡ ፬ ፡ ፱) ። ከመ ፡ ይትናጸሩ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ ወያስተዐጽቡ ፡ ፍጥረቶሙ ። ነበሩ ፡ እንዘ ፡ ያስተዐጽቡ ፡ ግብረ ፡ እግዚ ። ኣነከር ፡ ወኣስተዐጽብ ፡ እምኔክሙ ፤ የበጎ ፡ (ቀሌ ። ገድ ፡ ተክ ። አቡሻ ፡ ፰) ።

ዐጸ.ድ ፤ ዶት ፤ (ዐጸደ ፡ የዐጽድ ፡ ይዕጽድ ። ዕብ ፡ ዐጻድ ፤ ገዘመ ። ሱር ፤ ዐረ ፡ ሐጻድ) ፤ ማጨድ ፤ መቍረጥ ፤ መቈጥቈጥ ፤ ያዝመራ ፡ የማር ፡ የቅጠል ። መክፈል ፤ መወሰን ፤ የቦታ ፡ የርስት ፤ የዘመን ። ማእረር ፡ በጽሐ ፡ ለዐጸ.ድ ። ዘየዐጽድኒ ፡ ይነሥእ ፡ ዐስቦ ። ዕጽድ ፡ ማዕረ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፫ ፡ ፳፩ ። ዮሐ፬ ፡ ፴፮ ። ምሳ፳፯ ፡ ፳፱) ። ጸደየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ዐጻዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚያጭድ ፤ ዐጫጅ ፤ ቈራጭ ፤ ከፋይ ፡ ወሳኝ ።

(ጥጸ) **ዐጸ.ድ** ፤ የሚያጭዱ ፤ ዐጫጆች ። ወበጊዜ ፡ ማእረር ፡ እብሎሙ ፡ ለዐጸ.ድ ፤ ወዐጸ.ድኒ ፡ መላእክት ፡ እሙንቱ ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፴ና ፡ ፴፱ ። ያዕ፭ ፡ ፬) ።

ማዕጸድ ፤ (ዕብ ፡ ማዓጻድ ፤ ገዠሞ ፤ መጥረቢያ ፤ መላጊያ) ፤ ማጭድ ፤ ማጨጃ ፤ መቍረጫ ። ማዕጸ.ድ ፡ በሊኅ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ፡ (ራእ፲፬ ፡ ፲፬—፲፱) ።

ማዕጸድ ፡

መዓጽድ ፤ ማጭዶች ። ይመትሩ ፡ ሡያን ዊሆሙ ፡ ለመዓጽ.ድ ፡ (ኢሳ፪ ፡ ፬) ።

ተዐጽደ ፤ ታጨደ ፤ ተቈረጠ ፤ ተከፈለ ፤ ተወሰነ ። እመ ፡ ኢተዐጽደ ፡ ዘተዘርዐ ። ወተዐጽ.ደት ፡ ምድር ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፪ ፡ ፳፯ ። ራእ፲፬ ፡ ፲፯ ። ያዕ፭ ፡ ፯) ።

ዕጹ.ድ ፤ የታጨደ ፤ ዕጭድ ፤ ነዶ ፤ ቃርሚያ ፤ ምድሩንም ፡ እኽሉንም ፡ ያሳያል ።

ዐጸድ ፤ ቦታ ፤ ወልወል ፤ ደጅ ፡ ምድምድ ፤ ርስት ፤ ወዠድ ፤ የምድር ፡ ክፍል ፤ ያንዳንድ ፡ ሰው ፡ ዕድል ፤ ፈንታው ፡ ድርሻው ፤ በዙሪያው ፡ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ ወሰን ፡ ደንበር ፡ ያለው ፤ የዝሪት ፡ ያታክልት ፡ ስፍራ ፤ የሰው ፡ የእንስሳት ፡ ሰፈር ፤ ቤት ፡ በረት ፡ ያለበት ፡ ገጠር ፡ መንደር ። ቦቱ ፡ ዐዘቅት ፡ ውስተ ፡ ዐጸ.ድ ። ወሜጡ ፡ ዐጸዶሙ ። ዐጸ.ደ ፡ ወይን ፤ ዐጸ.ደ ፡ ሐምል ። ዐጸ.ደ ፡ ዘይት ። ዝ ፡ ዓለም ፡ ውእቱ ፡ ዐጸ.ደ ፡ ገቢር ፡ ወዘይመጽእ ፡ ዐጸ.ደ ፡ ዕሴት ፤ ዓለምኒ ፡ ዐጸ.ደ ፡ ጻማ ፡ ወድካም ፤ ወዘይመጽእኒ ፡ ዐጸ.ደ ፡ ፍግዓ ፡ ወዕረፍት ፡ (፪ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ግብ፭ ፡ ፩ ። መክ፪ ፡ ፬—፮ ። ዘዳ፳ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ) ። በቦታው ፡ ላይ ፡ የሚበቅለውም ፡ ዛፍ ፡ ዐጸድ ፤ ይባላል ። ዐጸደ ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፤ ዐጸዳም ፡ እንዲሉ ። (ተረት) ፤ ዐጸድ ፡ የሌለው ፡ ደብር ፤ ጽሕም ፡ የሌለው ፡ መምር ።

አዕጻድ ፤ (ዳት) ፤ ቦቶች ፤ ወዠዶች ፤ ገጠሮች ። አዕጻዳቲሆሙ ፡ ለኖሎት ። ተሰዑ ፡ አህጉር ፡ ወአዕጻዳቲሆን ፡ (ማሕ፩ ፡ ፯ ። ኢያ፲፭ ፡ ፴፪ ። ማቴ፲ ፡ ፲፭) ።

ዐጸ.ው ፤ ዎት ፤ (ዐጸወ ፡ የዐጹ ፡ ይዕጹ ። ዕብ ፡ ዐጻህ) ፤ መዝጋት ፤ መግጠም ፤ መቈለፍ ፡ ማተም ፤ ማገድ ፡ መከልከል ፤ እንዳይወጣ ፡ እንዳይገባ ፡ ማድረግ ፤ ማጠር ፡ መቅጠር ፤ ማሰር ፡ ማጋዝ ፤ መድፈን ፡ መምረግ ፤ መደበቅ ፡ ማሥረግ ። ዕጹ ፡ ኆኅተከ ። አልቦ ፡ ዘይክል ፡ ዐጸ.ዎታ ። ዐጸወ ፡ ላዕሌሁ ። እመ ፡ ዐጸወ ፡ ላዕለ ፡ ሰብእ ፡ መኑ ፡ ያርኁ ። የዐጹ ፡ ምሕረቶ ፡ እምኔሁ ። ዕጽዎ ፡ ለዝ ፡ ነገር ፤ ወኅትም ፡ መጽሐፎ ፡ (ኢሳ፳፮ ፡ ፳ ። ራእ፫ ፡ ፰ ። ፳ ፡ ፫ ። ኢዮ፲፪ ፡ ፲፬ ። ዮሐ፫ ፡ ፲፯ ። ዳን፲፪ ፡ ፬) ።

ዐጻዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚዘጋ ፤ ዘጊ ፤ በረኛ ። ዐጻዊኒ ፡ ያርኅዎ ። አመት ፡ ዐጻዊት ። ዐጻውያነ ፡ ኆዋኅው ፡ (ዮሐ፲ ፡ ፫ ። ፲፰ ፡ ፲፯) ።

ዐጸውት ፤ ዘጎች ፤ ዘጊዎች ፤ በረኞች ። ዐጸውት ፡ ሲኦል ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፲፯) ።

ማዕጾ ፤ መዝጊያ ፤ ሳንቃ ። ከመ ፡ ማዕጾ ፡ እንተ ፡ ተዐውድ ። ድርሡሡተ ፡ ማዕጾ ። ወማዕጾ ፡ ዘዐቅም ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፲፬ ። ዘካ፲፪ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፻፵) ።

—፤ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ ሽምጥ ። ሰበረ ፡ ማዕጾ ፡ ወጐየ ። ንግበር ፡ ላቲ ፡ ማዕጾ ፡ ዘቈ.ድሮስ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፱ ። ማሕ፰ ፡ ፱) ።

መዓጽው ፤ (ጹ.ት ፡ ጽዋት) ፤ መዝጎች ፤ ሳንቆች ። በበ ፡ ክልኤ ፡ መዓጽዊሁ ። መዓጹ.ት ፡ ወመናሥግት ። መዓጹ.ት ፡ ዘቅ.ድመ ፡ ገጹ. ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፳፬ ። ኢዮ፴፰ ፡ ፲ ። ፵፩ ፡ ፭) ።

ተዐጽወ ፤ ተዘጋ ፤ ዝግ ፡ ኾነ ፤ ተዘጋበት ። ተዐጽዉ ፡ አብያት ። ተዐጽዉ ፡ አህጉር ። ባእ ፡ ተዐጸው ፡ ማእከለ ፡ ቤትከ ። ወሶበ ፡ ተዐጽዉ ፡ ክልኤሆሙ ፡ (ኢሳ፳፬ ፡ ፲ ። ኤር፲፫ ፡ ፲፱ ። ሕዝ፫ ፡ ፳፬ ። ጦቢ፰ ፡ ፬) ።

ዕጽው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ጹ.ት) ፤ የተዘጋ ፤ ዝግ ፤ ኅቡእ ። ናሁ ፡ ዕጽው ፡ ኆኅት ፡ ገነት ። መስቴማ ፡ እሱር ፡ ወዕጽው ። ዕጽው ፡ ወኅቱም ፡ ነገሩ ፡ (ዳን፩ ፡ ፰ ። ኩፋ ፡ ፵፰ ። ዳን፲፪ ፡ ፰) ።

ዕጽወት ፤ መዝጋት ፤ መዘጋት ፤ አዘጋግ ፤ ዝግነት ። መዋዕለ ፡ ዕጽወትከ ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፰) ።

ዐጽም ፤—በቁሙ ፤—ዐፅም ።

ዐጸ.ፍ ፤ ፎት ፤ (ዐጸፈ ፡ የዐጽፍ ፡ ይዕ

ጽፍ ። ዐጠፈ) ፤ ማጠፍ ፤ መደረብ ፤ ዕጥፍ ፡ ድርብ ፡ ማድረግ ። መልበስ ፡ መጐናጠፍ ። ብፅዕት ፡ ነፍስ ፡ እንተ ፡ እምቅድመ ፡ ትዕጽፍ ፡ አብራኪሃ ፡ በውስተ ፡ ጸሎት ፡ ይሠርቅ ፡ ላዕሌሃ ፡ ጸዳል ። ወዕጽፍ ፡ ሳድስት ፡ ሠቀ ፡ (አረጋ ፡ ድ፴፪ ። ዘፀ፳፮ ፡ ፱) ።

ዐጻፌ ፤ (ፌት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ጸፍት) ፤ የሚያጥፍ ፡ ዐጣፊ ፤ ተጐናጣፊ ። ዐጻፍተ ፡ ብርሃናት ፡ (ኪዳ) ።

ተዐጽፈ ፤ ታጠፈ ፤ ተደረበ ፤ ልብሱ ። ለበሰ ፤ ተጐናጠፈ ፤ ሰዉ ። ተዐጻፍኬ ፡ ልብሰከ ። ልብስ ፡ ቀጤን ፡ ዘይትዐጸፍ ፡ ካህን ። ትትዐጸፍ ፡ አልባሲሃ ። ንትዐጸፍኬ ፡ አ ፡ አኀውየ ፡ በዝንቱ ፡ (ግብ፲፪ ፡ ፰ ። ሚራ፵ ፡ ፪ ። ዮዲ፲ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ተ፴፱) ።

ዕጹፍ ፤ ዑጹፍ ፤ የታጠፈ ፤ ዕጥፍ ፤ ድርብ ፤ ዱብል ። ቢሶስ ፡ ዕጹፍ ፡ ወነትየ ፡ ዕጹፍ ። እስመ ፡ ዕጹፍ ፡ ውእቱ ፡ (ዘፀ፳፮ ፡ ፭ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፮) ።

—፤ የለበሰ ፤ ያጣፋ ፤ የደረበ ፤ ያጌጠ ፤ የተጐናጠፈ ። ዑጹፍ ፡ ወስርግው ። ዑጽፍት ፡ ወሑብርት ፡ (አፈ ፡ ተ፴፪ ። መዝ ፡ ፵፱) ።

ዑጻፌ ፤ ማጠፍ ፤ መታጠፍ ፤ አስተጣጠፍ ፤ ዕጥፈት ፤ ዐጠፋ ። መልበስ ፤ መደረብ ። ዐጽፍ ፤ መደረቢያ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፭) ።

ዐጽፍ ፤ (ፋት) ፤ በቁሙ ፤ መጐናጠፊያ ፤ መደረቢያ ፤ የላይ ፡ ልብስ ፤ ካባ ፤ በርኖስ ፤ ኵታ ፡ ጋቢ ፤ ጃኖ ፤ ድርብ ፤ ቋሬ ፤ ልግም ፡ በገላ ፤ የሌት ፡ ልብስ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ልብስየ ፡ ወዐጽፍየ ። ወዳዊትኒ ፡ ቅኑት ፡ በዐጽፍ ፡ ዘዕጹብ ፡ ሜጡ ። ዘዐጽፈ ፡ ትጉሃን ፡ ዐጽፋ ። ሰላም ፡ ለበርሶማ ፡ ትርሲተ ፡ ዓለም ፡ ዘገደፈ ፤ እስከ ፡ ኢያጥረየ ፡ ዐጽፈ ፡ (ዕዝ፱ ፡ ፫ ። ፩ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፳፯ ። ስንክ ፡ ጥር፲፯ ። ጳጉ፭) ።

አዕጽፍት ፤ ዐጽፎች ፤ መጐናጠፊያዎች ። ወልቡሳን ፡ አዕጽፍተ ፡ (፪ዜና ፡ ፲፰ ፡ ፱) ።

ማዕጸፍ ፤ (ፍት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዐጽፍ ። ሲያበዛ ፡ መዓጽፍት ፡ ይላል ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ዐጺቅ ፤ ቆት ፤ (ዐጸቀ ፡ የዐጽቅ ፡ ይዕጽቅ ። ዕብ ፡ ያጺቅ ፤ ጨመረ ፡ አፈሰሰ ፤ የውሃ) ፤ ማጕምጕም ፤ ማፈጥፈጥ ፤ መብቀል ፤ መክበብ ፤ ዙሪያውን ፡ መውኻት ፤ ማደግ ፡ መርዘም ፤ ቁመት ፡ መጨመር ፤ የቅጠል ፡ የዛፍ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐጸቀ ፡ ፈንታ ፡ አዕጸቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሄርማ ፡ ገ፵) ።

ዐጽቅ ፤ በቁሙ ፤ ቅጥይ ፤ ክንፍ ፤ ጫፍ ፡ ቅርንጫፍ ፤ ውልብልቢት ። ለሾሉ ፡ ዐጽቅ ፡ ዘኢይፈሪ ። ኢሥርዎሙ ፡ ወኢዐጽቆሙ ፡ (ዮሐ፲፭ ፡ ፪ ። ሚል፫ ፡ ፲፱) ።

—፤ ፍሬ ፤ ሕንባብ ፤ ዛላ ፤ ዘለላ ። ንማእ ፡ ዐጽቀ ፡ በለስ ። ምእት ፡ ዐጽቀ ፡ ዘቢብ ። ቁላተ ፡ ዐጽቅ ፡ (ኢሳ፴፰ ፡ ፳፭ ። ፪ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፩ ። ዘኍ፲፫ ፡ ፳፫ ። ዘዳ፳ ፡ ፳፱) ።

—፤ ዙሪያ ፤ ክበብ ፤ ዐጥር ፡ ቅጥር ፤ ዝኒጋባ ፤ የቤት ፡ ቅጥይ ። ዐጽቀ ፡ ዐጺድ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፳) ።

አዕጹቅ ፤ (ቃት) ፤ ቅጥዮች ፤ ጫፎች ፤ ፍሬዎች ። አዕጹቂሃ ፡ ኢይፈርዩ ። ኖኀ ፡ አዕጹቅየ ። ክልኤ ፡ አዕጹቀ ፡ በለስ ። አዕጹቃተ ፡ ወይን ፡ (ሚራ፳፫ ፡ ፳፭ ። ፳፱ ፡ ፲፮ ። ኤር፳፱ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ መስ፭) ። አዕጹቀ ፡ ተቀዋም ፡ ቢል ፡ አገዶች ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከዚያው ፡ ከዐጽቅንቱ ፡ አይወጣም ፡ (ዘፀ፴፰ ፡ ፲፱—፲፭) ።

ዐጽሮ ፤ ሮት ፤ (ዐጸረ ፡ ይዔጽር ፡ የዐጽር ። ዐረ ፡ ዐጸረ ። ሱር ፡ ዐጻር) ፤ መጥመቅ ፤ መጭመቅ ፤ ማሸት ፡ መርገጥ ፤ ማፍተልተል ፡ ማፍረጥረጥ ፤ መዘለል ፤ የወይን ፡ የዘይት ፡ የድፍድፍ ፤ የልብስ ፤ ለሰውም ፡ ይኾናል ። ሶበ ፡ የዐጽርዋ ፡ ትገብር ፡ ደመ ፡ አስካል ። አስተርከቡ ፡ ወዐጸሩ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ። ለእመ ፡ ዐጸርከ ፡ አንፈከ ፡ ይወፅእ ፡ ደም ። ዐጸሮ ፡ ለውእቱ ፡ ፀምር ። አብእዎ ፡ ውስተ ፡ ምስካበ ፡ ኀጺን ፡ ወዐጸርዎ ፡ (መቃ ፡ ገ፳ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፳፱ ። ምሳ ፳፱ ፡ ፴፫ ። መሳ፮ ፡ ፴፰ ። ስንክ ፡ ግን፲፱) ።

ዐጻሬ ፤ የሚጠምቅ ፤ ጠማቂ ። ንጉሥ ፡ ከሓዲ ፡ ዐጻሬ ፡ ሰማዕታት ፡ በምኪያድ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

ተዐጽረ ፤ ተጠመቀ ፤ ተዘለለ ። ዘተዐጽረ ፡ እምአስካለ ፡ ወይን ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፮ ፡ ፭ ። መቃ) ።

ዐጺር ፤ የተጠመቀ ፤ ጥማቂ ፤ ውጤት ። ኢይሰቲ ፡ እንከ ፡ እምዝንቱ ፡ ዐጺረ ፡ ፍሬ ፡ ወይን ፤ እስከ ፡ አመ ፡ እሰትዮ ፡ ሐዲሰ ፡ (ማቴ፳፮ ፡ ፳፱) ።

ዐዕ ፤—ምድረ ፡ በዳ ፤—ዐጊዕ ፡ ዐፀፀ ።

ዐፀደ ፤—ዐጨደ ፤—ዐጺድ ፡ ዐጻደ ።

ዐፀወ ፤ (ዐጸወ) ፤ በረታ ፤ ጠጠረ ፤ ጠነከረ ። ዕፃ ፡ ጣለ ፤ አወጣ ። ዐፀፀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ዕፅ ፤ (ዕብ ፡ ዔፅ) ፤ ጥኑ ፤ ጠንካራ ፤ ዕንጨት ፤ ዛፍ ፤ ባለብዙ ፡ ክንፍ ፤ ዐይነቱና ፡ ስሙ ፡ ሽታውና ፡ ጣዕሙ ፡ ልዩ ፡ ልዩነት ፡ ያለው ፤ ለሥራና ፡ ለመማሪያ ፡ ኹሉ ፡ የሚፈለግ ፤ ፍሬው ፡ የሚበላ ፤ የማይበላ ። ለታብቍል ፡ ምድር ፡ ሐመልማለ ፡ ሣዕር ፡ ዘይዘራዕ ፡ ዘርዑ ፤ ወዕፀ ፡ መፍርየ ፡ ዘይገብር ፡ ፍሬ ፡ በበ ፡ ዘመዱ ። ዕፀ ፡ ሕይወት ። ታሕተ ፡ ዕፀ ። ኀበ ፡ አልቦ ፡ ዕፀ ። እስመ ፡ እምፍሬሁ ፡ ይትዐወቅ ፡ ዕፀ ። ዕፀ ፡ ወይን ። ዕፀ ፡ ዘይት ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፩ ። ፪ ፡ ፱ ። ፲፰ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፷፪ ። ማቴ፲፪ ፡ ፴፫ ። ሕዝ፲፭ ፡ ፪ ። ሚራ፳፱ ፡ ፲፱) ።

ዕፀ ፡ ፋርስ ፤ ፋርሳዊ ፡ ቅጠል ፤ ከፋርስ ፡ የመጣ ፤ ነገረን ፡ ተመልከት ።

ዕፀው ፤ (ዋት) ፤ ዕንጨቶች ፤ ዛፎች ። ዕፀው ፡ ዘይፈርዩ ። ዕፀወ ፡ ፆም ። ዕፀወ ፡ ገዳም ። ወጣሕከ ፡ ዕፀወ ፡ ዲበ ፡ እሳት ፡ (መክ፪ ፡ ፭ ። ኤር፫ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፲፫ ። ሚራ፳ ፡ ፫) ።

ዕፅ ፤ ዕፃ ፤ ዕጣ ፤ የንጨት ፡ የወረቀት ፤ የጠጠር ፤ ምልክት ፡ ያለው ፤ ስም ፡ የተጣፈበት ። ዕጣው ፡ የወደቀበት ፡ ክፍል ፤ ድርሻ ፤ ዕድል ፡ ፈንታ ። ዘቲ ፡ መክፈልት ፡ ወፅአት በዕፁ ፡ ለሴም ። ወወረደ ፡ ዕፁ ፡

ላዕለ፡ ዐሡሩ፡ ወረቡዑ፡ ለሠርቀ፡ አዳር ። እስመ፡ ሎሙ፡ ረከቦሙ፡ ዕፀ፡ (ኩፋ፡ ፰ ። አስቴ፫፡ ፯ ። ፩ዜና፡ ፮፡ ፶፬ ። ዘሌ፲፮፡ ፰—፲) ።

ዕፃ፤ በቁሙ፤ ዝኒ፡ ከማሁ ። መክፈልት፡ ዘኢወፅአ፡ በዕፃሁ ። ወረደ፡ ዕፃ፡ ላዕለ፡ ዮናስ ። ወበጽሐ፡ ዕፃ፡ ዲበ፡ ማትያስ፡ (ኩፋ፡ ፱ ። ዮና፩፡ ፯ ። ግብ፩፡ ፳፮) ።

ዕፀት፤ ዕንጨትነት፤ ዕንጨት፤ የንጨት፡ ወገን፤ ቍጥቋጦ፤ ጭራሮ፤ ጭፍጫፊ፤ ዝንጣፊ፤ እሾኽም፤ ቅጠላም፤ ታናናሽ፡ ቀጫጭን፤ በጣም፡ የማያድግ፤ ዛፍ፡ የማይኾን፤ እንደ፡ እንቧጮ፡ ያለ ። እምዕፀት፡ ይነድድ፡ እሳት፤ ወዕፀታ፡ ኢትውዒ ። ዕፀት፡ ልምልምት፡ (ዘፀ፫፡ ፪—፬ ። ስንክ፡ ታኅ፳፱) ።

—፤ ዛፍ፤ የዛፍ፡ ወገን፡ ኹሉ፤ ታላላቅ፡ ወፍራም፤ ረዣዥም ። ቅኑብ፡ ዕፀት፡ ነዋኅ፡ (ዘዳ፲፩፡ ፴) ። ዕብራይስጡ፡ ግን፤ (ኤሎኒይ፡ ሞሬ)፡ ዕፀወ፡ ሞሬ፡ ይላል፡ (ዘፍ፲፪፡ ፮) ።

ዕፀታት፤ (ዕፃት)፤ ዘሮች፤ ዕንጨቶች፤ ዕጣዎች ። ውስተ፡ ዕፀታት ። ዕፃት፡ (ራእ፮፡ ፩ና፡ ፫ ። ሄርማ፡ ገ፶) ።

ተዓፀወ፤ ዕፃ፡ ተጣጣለ፤ ተካፈለ ። ንዑ፡ ንትዓፀው፤ ወተዓፀዉ ። መፍትው፡ ከመ፡ ንትዓፀው፡ በበ፡ ክልኤ፡ እምኔነ፤ ወዘወፅአ፡ ቦቱ፡ ዕፃ፡ ለቀቲል፤ ይቅትል፡ ካልኦ ። ወተዓፀዉ፡ ዲበ፡ ዐራዝየ፡ (ዮና፩፡ ፯ ። ዮሴፍ ። መዝ፡ ፳፩) ።

ዑፃዌ፤ ዕፃ፡ መጣጣል፤ ዕፃ ። መጽሐፈ፡ ዑፃዌ ። በጽሖ፡ በዑፃዌ ። አንበሩ፡ ዑፃዌ፡ (ኩፋ፡ ፱ ። መጽ፡ ምስ ። ስንክ፡ ሚያ፫ ። አርጋ፡ ፭) ።

አስተዓፀወ፤ ዕፃ፡ አጣጣለ ። ዕፀው፡ ዘቦቱ፡ ያስተዓፅዑ ። ወአስተዓፀወ፡ ዕለተ፡ እምዕለት፡ ወወርኀ፡ እምወርኅ፡ (ዘሌ፲፮፡ ፰ ። አስቴ፫፡ ፯) ።

ዐፅይ፤ ዮት፤ (ዐፀየ፡ የዐፂ፡ ይዕፂ ። ዕብ፡ ቱሎዕ)፤ መትላት፤ ትል፡ ማውጣት ። ዐፀየ፡ ወጼአ ። ይጸይኡ፡ ወየዐፅዩ ። ዘበጠ፡ መልአከ፡ እግዚ፡ ለአግሪጳስ፡ ወዐፀየ፡ ወሞተ፡ (ዘፀ፲፮፡ ፳ ። ኤር፲፭፡ ፫ ። ዮሴፍ ። ግብ፲፪፡ ፳፫) ።

ዕፄ፤ ያት፤ (ዕብ፡ ቶላዕ)፤ ትል፤ ብል፤ ነቀዝ፤ ተምች፤ ፌንጣ፡ ችግኝ፡ ግንደ፡ ቈርቍር፤ የመሰለው፡ ኹሉ ። ይፌኑ፡ እሳተ፡ ወዕፄ፡ ውስተ፡ ሥጋሆሙ ። ብልዐት፡ ዕፄ ። ከመ፡ ዕፄ፡ ለዕፀ ። በልዑ፡ ኀጠተ፡ ወዕፄ፡ ዘሀሎ፡ ውስተ፡ ዙስሒ፡ አፍራስ ። ዘአትረፈ፡ ዕፄ፡ በልዐ፡ አንበጣ ። ዕፄ፡ ሶበ፡ ይበ

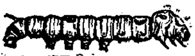

ዕፄ፡

ውእ፡ በእዝን፡ (ዮዲ፲፮፡ ፲፯ ። ኢዮ፬፡ ፲፱ ። ምሳ፲፪፡ ፬ ። ዮሴፍ ። ዮኤ፩፡ ፬ ። መ፡ ፈ) ።

ዐፂም፤ ሞት፤ (ዐፀመ፡ የዐፅም፡ ይዕፅም ። ዕብ፡ ዐጻም)፤ መጥናት፤ መበርታት፤ ዐጥንት፡ መኾን ።

ዐፅም፤ (ዕብ፡ ዔጼም ። ዐረ፡ ዐጥም)፤ በቁሙ፤ ዐጥንት፤ የሕዋሳት፡ ክፍል፤ በሰው፡ በእንስሳ፡ ገላ፡ የሚገኝ፤ የሥጋና፡ የደም፡ መሠረት፤ ደረቅ፡ ጠንካራ፤ የተላጠ፡ ዕንጨት፡ የሚመስል፤ ዕንጨትማ ። በየክፍሉ፡ ብዙ፡ ስም፡ ያለው ። ዝቲ፡ ዐፅም፡ እምዐፅምየ ። ኢትስብሩ፡ ዐፅሞ፡ (ዘፍ፪፡ ፳፫ ። ዘፀ፲፪፡ ፵፮) ።

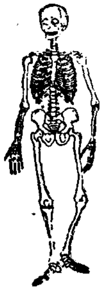

ዐፅም፡

አዕፅምት፤ ዐጥንቶች፤ የገላ፡ ክፍሎች ። ኵሉ፡ አዕፅምትየ፤ የብሱ፡ አዕፅምቲነ፡ (ሕዝ፴፯፡ ፲፩) ።

ዐፂዕ፤ ዖት፤ (ዐፀ፤ ዐፀፀ፡ የዐፅፅ፡ ይዕፅፅ ። ዐፀወ)፤ መፈታት፤ ዱር፡ ደን፡ ዕንጨታም፡ መኾን፤ ያገር፡ የመንደር ።

(ጥ) **ዐፅ፤ (ዓፅ)፤** ዱር፡ በረሓ፤ ባድ፡ ባድማ፤ ጫካ፡ ወማ፡ የአራዊት፡ ስፍራ ። ከመ፡ ኢትኩን፡ ምድር፡ ዐፀ ። ኮነት፡ በድወ፡ ወዐፀ ። በብሔረ፡ ዐፀ ። ዐፀ፡ ይእቲ፡ እምሰብእ፡ ወእምእንስሳ፡ (ዘፀ፳፫፡ ፳፱ ። መቃ፡ ገ፲፫ ። ኤር፱፡ ፮ ። ፴፱፡ ፵፫) ።

ዐቂብ፤ በት፤ (ዐቀበ፡ የዐቅብ፡ ይዕቅብ ። ዕብ፡ ዐቃብ፤ አደበ)፤ መጠበቅ፤ መከልከል፤ ጠንቅቆ፡ ማየት፡ መመልከት፡ መጐብኘት፤ ማቈየት፡ ማዘግየት ። ለወለትከ፡ አጽንዕ፡ ዐቂቦታ ። የዐቅብ፡ ገነተ፡ እምአዕዋፍ ። ከመ፡ ትዕቀቡ፡ ዕጓለ፡ ማውታ ። አብድ፡ ኢይክል፡ ዐቂበ፡ ነገር፡ ዘሰምዐ፡ (ሢራ፳፮፡ ፲ ። ኩፋ፡ ፫ ። ያዕ፩፡ ፳፯ ። ሢራ፰፡ ፲፯) ።

ዐቃቢ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት፤ ቀብት)፤ የሚጠብቅ፤ ጠባቂ፤ ተመልካች፤ ከልካይ ። ቦኑ፡ ዐቃቢሁ፡ አነ፡ ለእኁየ ። ብእሲት፡ አርማሚት፡ ወዐቃቢተ፡ ልሳን ። ካህናት፡ ዐቃብያነ፡ ሕጉ፡ ለእግዚ ። ሊቀ፡ ዐቀብተ፡ ቤተ፡ ሞቅሕ፡ (ዘፍ፬፡ ፱ ። ፈላስ ። ቀሌ ። ኩፋ፡ ፴፱) ። በዐቃቢ፡ ፈንታ፡ ዑቃቤ፤ ተዐቃቢ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። አዘዝከ፡ ዑቃቤ፡ ላዕሌየ ። ከነ፡ ተዐቃቤ፡ ለሕገ፡ እግዚ፡ (ኢዮ፯፡ ፲፪ ። ስንክ፡ መጋ፲፱ ።

ዐቃቤ፡ ሥራይ፤ ሐኪም፤ ባለመድኀኒት፤ መድኀኒቱን፡ ጠብቆ፡ ጠንቅቆ፤ አጣፍጦ፡ ቀምሞ፡ ለሐኪም፡ የሚሸጥ ። ሕሙማን፡ ይፈቅድዎ፡ ለዐቃቤ፡ ሥራይ፡ (ማቴ፱፡ ፴፭) ።

ማዕቀብ፤ (ቅብ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፡ ለዐቃቢ፤ ዘበኛ፤ ወታደር፤ እረኛ፤ ጠባቂ ። ማረፊያ፡ መጠበቂያ፡ ቦታ ። እቀውም፡ ውስተ፡ ማዕቀብየ፡ (ዕን፪፡ ፩) ።

መዓቅብ፤ ብት፤ ዘበኞች፤ ጠባቆች ። ረከብዋ፡ መዓቅበ፡ ፋርስ ። መዓቅብት፡ እለ፡ የዐቅቡ፡

ሀገረ ። ከመ ፡ መዓቅበ ፡ ሐቅል ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፲፩ ። ማሕ፫ ፡ ፫ ። ኤር፱ ፡ ፲፯) ።

አዕቀበ ፤ አስጠበቀ ፤ ዘበኛ ፡ አቆመ ፤ ዐደራ ፡ አለ ፤ ሰጠ ፤ አኖረ ። ወአዕቀበ ፡ አህጉሪሆሙ ። የዐቅቡ ፡ ሕገ ፤ እስመ ፡ ህርቃኖስ ፡ አዕቀቦሙ ፡ ዘንተ ። ዘአዕቀቦ ፡ ንጉሥ ። አዕቀብክዎ ፡ ለጋብኤል ፡ ዐሥርተ ፡ መክልየ ፡ ብሩር ። ለዘአዕቀብዎ ፡ ብዙኃ ፤ ይትኃሠሥዎ ፡ ብዙኃ ፡ (ዮዲ፫ ፡ ፯ ። ዮሴፍ ። ኤር፴፱ ፡ ፫ ። ጦቢ ፩ ፡ ፲፱ ። ዲድ ፡ ፯) ።

ማዕቀቢ ፤ አስጠባቂ ፤ ዐደራ ፡ አኗሪ ። ካዕበተ ፡ ይፌዲ ፡ ለማዕቀቢሁ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፱) ።

አማዕቀበ ፤ (አዕቀበ) ፤ አስጠበቀ ፤ ዐደራ ፡ አለ ፤ አማጠነ ። ብእሲት ፡ ዘአማዕቀብዎ ። ብእሲ ፡ ዘአማዕቀቡ ፡ ኪያሁ ። አማዕቀቦሙ ፡ በክርስቶስ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፩ ፡ ፲፱ ። ፲፪ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ መስ፱) ።

ምዕቅብና ፤ ዐደራ ፤ ጥበቃ ፤ ምጥንቃ ። በእንተ ፡ ምዕቅብና ፡ ንዋይ ። ወይእቲ ፡ እኅተ ፡ አቡየ ፡ በምዕቅብና ፡ (ፍ ፡ ን ፡ ፳፱ ። ፳፱ ፡ ፱) ።

ተዐቅበ ፤ ተጠበቀ ፤ ተጠነቀቀ ፤ ተከለከለ ፤ ራቀ ። ተዐቀብ ፡ እምነ ፡ እኩይ ። ተዐቀብ ፡ ኢያስሕትከ ። ይትዐቀቡ ፡ እምነ ፡ ሠሉ ፡ ዝሙት ፡ ወርሠስ ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፴፫ ። ፲፫ ፡ ፰ ። ኩፉ ፡ ፰) ።

ተዐቃቢ ፤ ተጠባቂ ፤ ተጠንቃቂ ፤ ጠንቃቃ ። ዮሐንስ ፡ ተዐቃቢ ፤ ሦስት ፡ አምላክ ፡ የሚል ፡ (ሃይ ፡ አበ ፡ ኪራ) ።

ዕቁብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ቅብት) ፤ የተጠበቀ ፤ የተጠነቀቀ ፤ ጥብቅ ፤ ጥንቁቅ ፤ ንቡር ፤ ድልው ። መዝገብ ፡ ዕቁብ ፡ ለውሉዳ ። ዕቁበ ፡ ይትናገር ። ዘዕቁብ ፡ በቃሉ ። ዘዕቁብ ፡ ለነ ፡ ወለክሙ ። ብእሲት ፡ ዕቅብት ፡ ለብእሲ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፰ ፡ ፪ ። ምሳ፳፩ ፡ ፳፰ ። ቀሌ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፬—፭ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፳) ።

ዕቅብት ፤ (ታት ። ዕቁባት) ፤ ቁባት ፤ ምልምል ፤ ሥራ ፡ ቤት ፤ ገረድ ፤ ሚስትንት ፡ የሌላት ። ብእሲት ፡ ዕቅብት ። ዕቅብታት ። አንስት ፡ ዕቁባት ፡ (መሳ፲፱ ፡ ፩ ። ዮሴፍ ። ፪ነገ ፡ ፩ ፡ ፲፫) ።

ሀቅበት ፤ (ላጥ) መጠበቅ ፤ አጠባበቅ ፤ ጥበቃ ። እንዘ ፡ የዐቅቡ ፡ ዕቅበተ ፡ ማኅደር ። መሀረክሙ ፡ ትእዛዛቲሁ ፡ ወዕቅበተ ፡ ሃይማኖቱ ። ጸልዩ ፡ በእንተ ፡ ማኅበርነ ፡ ወዕቅበተ ፡ ለዙልነ ፡ (፩ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፱ ። ዮሴፍ ። ሥር ፡ ቅዳ) ።

ዑቃቤ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጠበቅ ፤ ጥበቃ ፤ ጥንቃቄ ። ዑቃቤ ፡ ሕግ ። ዑቃቤ ፡ ሰንበት ። ዑቃቤ ፡ ጥንቀቅ ፤ ሰብአ ፡ ዑቃቤ ። በዐቢይ ፡ ዑቃቤ ፡ (አርጋ ። መጽ ፡ ምስ ። አቡሻ ፡ ፫ ። ቀሌ) ።

—፤ ውቃቢ ፤ መንፈስ ፤ መልአክ ፤ ቆሌ ፤ በሰው ፡ ያደረ ፡ ሀብት ፤ ግርማ ፤ ሞገስ ፤ ቀልብ ፤ ለዛ ፤ ጣዕም ፤ ውበት ፤ ደም ፡ ግባት ። ባማርኛ ፡ ለክፉም ፡ ለበጐም ፡ ይነገራል ፤ ቆሌ ፡ በጭራሽ ፡ የክፉ ፡ ነው ፤ ውቃቤ ፡ ቢስ ፤ ቆሊያም ፤ ቆሌ ፡ ቢስ ፤ ቀልበ ፡ ቢስ ፤ ክፉ ። ውቃቢያም ፤ ቀልባም ፤ በርስዎ ፡ ውቃቢ ፤ በጎ ። (ተረት) ፤ ሐሰት ፡ ቢናገሩ ፡ ውቃቢ ፡ ይርቃል ።

ተዓቀበ ፤ ተጠባበቀ ። ከመ ፡ ይትራድኡ ፡ ኅቡረ ፡ በባሕር ፡ ወበየብስ ፡ ወይትዓቀቡ ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (ዮሴፍ) ።

አስተዐቀበ ፤ (አዕቀበ) ፤ አስጠበቀ ፤ አስጠነቀቀ ፤ ተጠበቁ ፡ ተጠንቀቁ ፡ አለ ። ወታስተዐቅቦሙ ፡ እምኔየ ። አእምር ፡ ከመ ፡ እግዚ ፡ አስተዐቀበ ፡ እምበዓለ ፡ ዕዳ ፡ (ሕዝ፴፫ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

አስተዓቀበ ፤ (አደራራጊ) ፤ አጠባበቀ ፤ ተጠባበቁ ፡ አለ ።

ዐቀብ ፤ (ዕብ ፡ ዐቆብ ። ዐረ ፡ ዐቀበት) ፤ በቁሙ ፤ ዳገት ፤ ዐቀበት ፤ ቍልቍለት ፤ የተራራ ፡ መንገድ ፤ ጠማማ ፤ ሰያፍ ፡ ቀጥታ ፡ የሌለው ፤ ግድምና ፡ ሽቅብ ፡ የሚወስድ ፤ መውጫ ፡ መውረጃ ። በውስተ ፡ ዐቀበ ፡ ለሉዊት ። አህጉር ፡ እለ ፡ ውስተ ፡ ዐቀብ ። ወዐርጋ ፡ ዐቀበ ፡ ቤጤሌዋ ። ዐቀበ ፡ ኖዳ ። ሙራደ ፡ ዐቀብ ፡ (ኢሳ፲፭ ፡ ፭ ። ዮዲ፯ ፡ ፯ ። ፲፫ ፡ ፲ ። ሚራ፳፭ ፡ ፳ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፴፯) ።

ዐቃብ ፤ (ዕብ ፡ ዐቅበ ፤ ሽንገላ ፤ ክሕደት ፤ ጠማምነት) ፤ እሾኽ ፤ አሜከላ ፤ ኵሸሽላ ፤ ታናሽ ፡ ዐረም ፤ ዐቃቅማ ፡ ኰርንችት ፤ እሾኻም ። ከመ ፡ ዐቃብ ፡ ምልኅት ፤ ከማሁ ፡ ኵሎሙ ፡ (፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፯) ።

ዐቀባት ፤ እሾኾች ። እከይድ ፡ ሥጋክሙ ፡ ምስለ ፡ ዐቀባት ፡ (መሳ፰ ፡ ፯ና ፡ ፲፮) ።

ዐቂድ ፤ ዶት ፤ (ዐቀደ ፡ የዐቅድ ፡ ይዕቅድ ። ዕብ ፡ ዐቃድ) ፤ መቀየድ ፤ መኰድኰድ ፤ እግር ፡ ተወርች ፡ ማሰር ፤ መቀፍደድ ፤ የፍሪዳ ። በቁሙ ፡ ማቀድ ፤ ማስጐብደድ ፤ መቀሰት ፤ እንደ ፡ ደጋን ፡ ማጕበጥ ፤ የሕንጻ ፡ የግንብ ። ማዋቀር ፤ መማገር ፤ መሠመር ፤ የጣራ ፡ የባጥ ።

ተዐቅደ ፤ ታቀደ ፤ ተቀየደ ፤ ተኰደኰደ ።

ዕቁድ ፤ የታቀደ ፤ የተቀየደ ፤ ቅይድ ። ዕቁደ ፡ እግር ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፯) ።

ዕቀድ ፤ እስራት ፤ ማገር ። መታሰር ፤ መቀየድ ።

ዐቅድ ፤ የሥራ ፡ መልክ ፤ አሠራር ፤ ውቅር ። ዐቅዶን ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

ማዕቅድ ፤ ዐቃድ ፤ ቀስተ ፡ ደመና ፤ ጕበን ፤ ጣራ ፤ ባጥ ፤ መዋቅር ። ሲያበዛ ፡ መዓቅድ ፡ ይላል ። አልቦ ፡ ጠፈር ፡ ለመዓቅዶን ፤ ወአልቦ ፡ ማዕር ፡ ለመክደኖን ፤ ኢይፈቅድ ፡ አሕባለ ፡ ለመዓቅዶን ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

ዐቂል ፤ ሎት ፤ (ዐቀለ ፡ የዐቅል ፡ ይዕቅል ። ዕብ ፡ ዐቄል ፤ ከበ፥ ከበበ) ፤ ማጕድጐድ ፤ ማጥለቅ ፤ ዙሪያውን ፡ መዝጋት ፤ መገንባት ። በውስጡ ፡ ውሃን ፡ መሰብሰብ ፤ ማከማቸት ፤ ማጠራቀም ፡ መሞላት ። ዐቀለ ፡ ብሂል ፡ ይነገግ ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ።

ምዕቃል ፤ (ላት) ፤ ኵሬ ፤ የውሃ ፡ መቋሚያ ፤ መጠራቀሚያ ፤ ባታክልት ፡ ውስጥ ፤ በበይ ፡ በቦምባ ፡ ማፍ ፤ ወይም ፡ በዱር ፡ በበረሓ ፡ ያለ ፤ ታናሽ ፡ ባሕር ፤ መዋኛ ፡ መታጠቢያ ። ሐነጸ ፡ ምዕቃለ ፡ ማይ ። ለእመ ፡ አብሐከ ፡ አሐዱ ፡ ከመ ፡ ታስቲ ፡ እምዕቃለ ፡ ዚኣሁ ። ዙሉ ፡ ምዕቃላተ ፡ (ሚራ፵፰ ፡ ፲፯ ። ፍ ፡ ን ፡ ፴፯ ። ኩፋ ፡ ፪ ። መክ፪ ፡ ፮ ። ማሕ፭ ፡ ፲፪ ። ፯ ፡ ፭) ።

ዐቅል ፤ (ዐረብ) ፤ ጥልቅ ፡ ጠባይዓዊ ፡ ዕውቀት ፤ ጥበብ ፤ ብልኀት ። አንደፊር ፡ አበ ፡ ሄሮድስ ፤ ቦ ፡ ውስቴቱ ፡ ምክር ፡ ወዐቅል ፡ (ዮሴፍ) ።

(ጥ) **ዐቅሞ ፤ ሞት ፤ (ዐቀመ ፤ ይዔቅም ፡ የዐቅም ። ዐረ ፡ ዐቀመ ፤ አመከነ ። ዕብ ፡ ዐቄም ፤ አጣመመ)** ፤ መያዝ ፡ ማሰር ፤ ማቈየት ፡ ማስቀረት ። ወዐቀመ ፡ ስምያንሀ ፡ ባሕቲቶ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፪) ።

—፤ መቍረጥ ፤ መፈጸም ፤ መጨረስ ። ይዔቅም ፡ ቃሎ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፭) ።

—፤ መለካት ፤ መመጠን ፤ መደንገግ ፤ መወሰን ። ጥዑይ ፡ ንዋሙ ፡ ለዘይዔቅማ ፡ ለከርሡ ። በመስፈርት ፡ ዘዐቀመ ፡ ለነ ፡ እግዚ ። ባሕረ ፡ ዐቀመ ፡ ከመ ፡ ኢትትዐደው ፡ እምዐቅማ ፡ (ሚራ፴፪ ፡ ፳ ። ፪ቆሮ ፡ ፲ ፡ ፲፫ ። ኪዳ) ።

ዐቃሚ ፤ የሚወስን ፡ ወሳኝ ፤ ቈራጭ ፡ (ፍ ፡ ን ፡ ፲፰) ።

ዐቅም ፤ ወሰን ፡ ደንበር ፤ ልክ ፡ መጠን ፤ ፍጻሜ ። አልቦ ፡ ዐቅም ፡ ለስፍሐ ፡ መንግሥቱ ። ሰተየ ፡ ወይነ ፡ ዘእንበለ ፡ ዐቅም ። አኮ ፡ ለዝ ፡ ሕግ ፡ ዐቅመ ፡ መዋዕል ። አልቦ ፡ ዐቅም ፡ ለመለኮትከ ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ ። ቀሌ ። ኩፋ ፡ ፮ ። አርጋ ፡ ፪) ።

ተዐቀመ ፤ ተወሰነ ፤ ተገታ ። ኢይትዔቀም ፡ ባሕረ ፡ ጸጋኪ ፡ (ስንክ ፡ ሡኔ፳፩) ።

ዕቁም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ቅምት) ፤ የተወሰነ ፤ የተቈረጠ ፤ የተለየ ፡ የተመረጠ ፤ የተመደበ ፤ የተዘጋጀ ። ዙሉ ፡ ሥሩዐ ፡ ወዕቁመ ፡ ወውሱነ ፡ ግበሩ ። በሥምረት ፡ ዕቁም ። ሕዝብ ፡ ዘዕቁም ፡ እምዙሉሙ ፡ እለ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ሀሉ ፡ ዕረፍት ፡ ኀበ ፡ ይበውኡ ፡ ሕዝበ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሥሩዕ ፡ ወዕቁም ። ዕቁም ፡ በዙሉ ፡ ምግባር ፡ ከመ ፡ የኀሊ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፬ ፡ ፵ ። ኪዳ ። ኩፋ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ድ፯ ። ዘዐ፴፭ ፡ ፫) ።

ዕቃሜ ፤ ውሳኔ ፤ ሥርዐት ፤ ጠፍታ ፤ ክትነት ። ሥርዐተ ፡ አንው ፡ ወዕቃሜ ። ዕቃሜ ፡ እለ ፡ ይትለአኩዎ ፡ (ሥር ፡ ጳኵ ። ፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፭) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ መዓማድ ፡ ይላል ፤ ምቅዋም ፡ ቁመት ፡ ማለት ፡ ነው ። በዕቃሜ ፡ ፈንታ ፡ ዕቅመት ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ዐቍን ፤ ኖት ፤ (ዐቈነ ፡ የዐቍን ፡ ይዕቍን ። ዐረ ፡ ሐቀነ ፤ ዐጀነ) ፤ ማርጋት ፤ መግፋት ፡ መናጥ ፤ ቅቤ ፡ ማውጣት ፤ ማቡካት ፡ ማምጠጥ ፤ የወተት ፡ ያይብ ።

ዕቋን ፤ ለጋ ፡ ቅቤ ፤ አንቋሊት ፤ ርጎ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፰ ። ምሳ፭ ፡ ፳፭) ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ያስትዮሙ ፡ ሐሊበ ፡ ወመዓረ ፡ ወዕቋነ ፡ እስከ ፡ ሰምለመ ፡ ጕርዒሆሙ ፡ ወአማዑቶሙ ፡ (ዮሴፍ) ።

ዐቂፍ ፤ ፎት ፤ (በቀፈ ፡ የዐቅፍ ፡ ይዕቅፍ ። ዐረ ፡ ዐቀፈ ፤ አጐበጠ) ፤ ማንቀፍ ፤ ዕንቅፋት ፡ መኾን ፤ ማሰናከል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐቀፈ ፡ ፈንታ ፡ አዕቀፈ ፡ ተዓቀፈ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ኢያዐቅፈከ ፡ እብን ፡ ዕቅፍት ። አዕቀፈኒ ፡ ሰይጣን ። ከመ ፡ ኢያዕቅፍ ፡ ትምህርቶ ፡ ለክርስቶስ ። ዝኑ ፡ ያዐቅፈከሙ ። ተንሥአ ፡ መልአክ ፡ ይትዓቀፎ ፤ ወፃእኩ ፡ እትዓቀፍከ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፲፬ ። ፩ተሰ ፡ ፪ ፡ ፲፰ ። ገላ፭ ፡ ፯ ። ዮሐ፮ ፡ ፷፩ ። ዘኍ፳፪ ፡ ፳፪ና ፡ ፴) ።

ዐቃፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት) ፤ የሚያንቅፍ ፤ ዐንቃፊ ፤ አሰናካይ ።

አዕቀፈ ፤ አስነቀፈ ፤ ዐነቀፈ ፡ አሰናከለ ፤ ዕንቅፋት ፡ አኖረ ።

ማዕቀፍ ፤ (ቅፍ ፤ ቅፍት) ፤ ዕንቅፋት ፤ መሰናከል ፤ ወጥመድ ። ሲያበዛ ፡ መዓቅፍ ፡ ይላል ። ፍኖተ ፡ መጽያሕት ፡ ዘእንበለ ፡ ማዕቀፍ ። እስመ ፡ ማዕቀፍየ ፡ ሊተ ። ወእማዕቀፎሙ ። ያመጽኡ ፡ ማዕቅፍተ ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ ። ማቴ፲፯ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፻፵ ። ኢሳ፳፪ ፡ ፳፭) ።

ተዐቅፈ ፤ ተነቀፈ ፤ ዕንቅፋት ፡ መታው ፤ አገኘው ፤ ተሰናከለ ። ዘእንበለ ፡ ይትዐቀፉ ፡ እገሪከሙ ። ከመ ፡ ኢትትዐቀፍ ፡ በእብን ፡ እግርከ ። ይትዐቀፉ ፡ ደቂቅ ፡ በልሂቅ ። ኢይትዐቀፍ ፡ በኀጢአት ፡ (ኤር፲፫ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፺ ። ኢሳ፫ ፡ ፭ ። ሚራ፳፫ ፡ ፲፪) ።

ዕቁፍ ፤ (ፉን ፡ ፉት ፡ ቅፍት) ፤ የተነቀፈ ፤ የተሰናከለ ፤ ዕንቅፋት ፡ ያገኘው ፤ ወሬሳ ። ንከውን ፡ ዕቁፋነ ፡ ወዕዩራነ ፡ በቅድመ ፡ እለ ፡ ያጠርዩነ ፡ (ዮዲ፰ ፡ ፳፪) ።

ዕቅፍት ፤ (ቃት) ፤ ዕንቅፋት ፤ መሰናከል ፤ ወጥመድ ፤ እክል ። ኢትደይ ፡ ዕቅፍተ ፡ ቅድመ ፡ ዕዉር ። የዐቅበከ ፡ እምዕቅፍት ። እብነ ፡ ዕቅፍት ። ትከውኖ ፡ ዕቅፍተ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፲፬ ። ሚራ፴፭ ፡ ፲፬ ። ኢሳ፰ ፡ ፲፬ ። ፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፩) ።

ተዓቀፈ ፤ ተነቃቀፈ ፤ ተሰነካከለ ። ኢትትዓቀፉ ፡ በትሕዝብት ፡ (ገድ ፡ ዮሐ ፡ ከማ) ።

ዐቂጽ ፤ ጾት ፤ (ዐቀጸ ፡ የዐቅጽ ፡ ይዕቅጽ ። ዐቀደ ፤ ዐቀፈ) ፤ መሰንከል ፤ መሸንከፍ ፤ እግርን ፡ መያዝ ፤ ማሰር ፡ መጥለፍ ፤ መዘርጠጥ ፤ ማንቀፍ ። ዐቂጸ ፡ ዐቀጽክኒ ፡ ወሰትየ ። ሰይጣን ፡ ይዔቅጽ ፡ በሰዉር ፡ (መሳ፲፭ ፡ ፴፭ ። ፊልክ ፡ ፲) ። በዐቀጸ ፡ ፈንታ ፡ አዕቀጸ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አዕቀጸ ፡ ለይሥሐቅ ። ዙሉ ፡ እኍ ፡ አዕቅጾ ፡ ያዐቅጽ ። አዕቅጾተሙ ፡ እምፍኖተ ፡ ጽድቅ ። በውስተ ፡ ከርሥ ፡ አዕቀጾ ፡ ለእኁሁ ፡ (ዘፍ፳፪ ፡ ፱ ። ኤር፱ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፭ ። ሆሴ፲፪ ፡ ፫) ።

አዕቀጸ ፤ አሰነከለ ፤ አሳሰረ ፤ አስቀየደ ።

ተዐቅጸ፤ ተስን(ና)ከለ፤እግሩ፡ታስረ፡ተቀየደ። ኵሉ፡ ንቅሃነ፡ ወኢትትዐቀጹ፡ በምንትኒ ። እሙን ቱስ፡ ተዐቅጹ፡ ወወድቁ፡ (ዮሴፍ። መዝ፡ ፲፱)።

ዕቅጸት፤ መሰንከል፤ መሰናከል፤ ሰንከላ። ዕቅጸተሙ፡ ለረሲዓን፡ (ምሳ፲፭፡ ፲)።

ዐቃቂር፤—ቅመሞች፤—ዐቃር።

ዐቍር፤ሮት፤ (ዐቈረ፡ የዐቍር፡ ይዕቍር። ዕብ፡ ዐቃር፤ ነቀለ)፤ ማቈር፤ መቋጠር፤ ማገር፡ መከተት፤ መሸጕጥ፤ መታቀፍ። የዐቍሮ፡ ለማይ፡ በደመናሁ ። ወአሰርዎ፡ ዐቍሮሙ፡ ዡሎ፡ ወርቀ ። መኑ፡ የዐቍር፡ እሳተ፡ ውስተ፡ ሕፅኑ፡ (ኢዮ፳፮፡ ፰። ፀ፡ ፲፱፡ ፲፱፡ ፲። ምሳ፮፡ ፳፯)።

ተዐቍረ፤ ታቈረ፤ ተቋጠረ፤ ተፀነሰ፤ ተወሰነ። ፈጠርከ፡ በንስቲት፡ነጠብጣበ፡ ዘርዕ፡ ዘይትዐቈር፡ ውስተ፡ ማሕፀን ። በእንተ፡ ተዐቍሮ፡ ዘርዕ፡ በማሕፀና ። ተፀንሰ፡ በከርሥ፡ እንዘ፡ ኢይትዐቈር፡ (ዲድ፡ ፴፰። አፈ፡ ድ፳፲። ቅዳ፡ ዮሐ)።

ዕቁር፤ (ራን፡ ራት፡ ቍርት)፤ የታቈረ፤ የተቋጠረ፤ ቍጥር። ዕቁር፡ በአልባሲሆሙ፡ (ዘፀ፲፪፡ ፴፬)።

ዕቍር፤ (ብ፡ ዕቈር)፤ ቋጠሮ፤ ቍጥራት፤ የዐጽቅ፡ ያበባ፡ ችበ፤ ማቈሪያ፤ መቋጠሪያ፤ ጨርቅ፤ ከረጢት፤ ማድጋ። ዕቍረ፡ ማየ፡ ልብን ። ዕቍረ፡ ወርቅ ። ዕቍር፡ ስቁር ። ወርቀሙ፡ በዕቈሪሆሙ፡ (ማሕ፩፡ ፲፫። ድጓ። ምሳ፯፡ ፳። ዘፍ፵፪፡ ፳፭፡ ፴፭። ሐጌ፩፡ ፮። ኩፋ፡ ፵፱)።

ዐቃር፤ (ሱር፡ ዐቃሩ። ዐረ፡ ዐቃር)፤ ቅመም፤ ጥርቅም፤ የሽቱ፤ የመድኀኒት፤ የሴላውም፡ ኹሉ።

ዐቃቂር፤ በቁሙ፤ ቅመሞች፤ ጥርቅሞች፤ ብንድንት፡ የሚጣፈጡ። ዐቃቂረ፡ ፈውስ ። በከመ፡ ይትረከብ፡ በውስተ፡ ፈውስ፡ ብዙኅ፡ ዐቃቂር፡ ሠናያት፤ ወአሐዱ፡ እምኔሆሙ፡ ይኄይል፡ ለገቢረ፡ ፈውስ፡ (ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፱። አፈ፡ ተ፱)። ወመጽኡ፡ ገባርያነ፡ ዐቃር፡ ወአምጽኡ፡ መክሊተ፡ ዐረር፡ ወገነዐ፡ ዐቢየ፡ ዘብርት፡ ወሰብዐተ፡ ልጥረ፡ ቅብዕ፡ ዘሰሊጥ፤ ወደመኑ፡ ውስቴቱ፡ ሥብሐ፡ ወመዓረ፡ ግራ፡ ወቅብዐ፡ ላሕም፡ ወዐቃቂረ፡ ብዙኀ፡ ዘያነድዶ፡ ለላህበ፡ እሳት፤ ዘምስለ፡ ቃር፡ ወፒሳ፡ ወተይ፡ ወቅጥራን፡ ወሰብዐተ፡ ልጥረ፡ እምነ፡ ቀልፎንያ፡ ወልካ፡ ወቀለምጤዳ፡ ወሰጣጽዮን፡ ወዕፀወ፡ ብዙኀ፤ ወአምጽኡ፡ ዐቃቂረ፡ ዘአብሰልዎ፡ ወአምሀውዎ፡ ውስተ፡ ገነዕ፡ (ስንክ፡ ሐምሌና፡ ፲፩)።

ዐቅራብ፤—እንቧዮች፤—ቀረብ፤ አቅራብ።

ዐቅራብ፤ (ዕብ፡ ዐቅራብ። ሱር፡ ዓቅርበ። ዐረ፡ ዐቅረብ)፤ ጊንጥ፤ መርዘም፤ ዥራታም፤ ከፉ፤ በዥራቱ፡ ጫፍ፡ የሚነድፍ፤ መርዙ፡ የሚማቅይ። ዘይፀብጥ፡ ዐቅራብ ። ዐቅራብ፡ ሰበ፡ ይነድፍ፡ሰብአ፤ ዘነበ፡ ዐቅራብ ። ዐቅራበኑ፡ ይሁቦ፡ (ሚራ፳፮፡ ፯። ራእ፱፡ ፭ና፡ ፲። ሉቃ፲፩፡ ፲፱)።

ዐቅራብ፡

—፤ እሾኽም፡ ዕንጨት፡ እንዳጣጥ፡ እንደ፡ ዝንኪላ፡ ያለ፤ በወጋ፡ ጊዜ፡ እንደ፡ ጊንጥ፡ መርዝ፡ የሚያሳምም።

ዐቃርብት፤ ጊንጦች፤ እሾኾች። ወሀብኩ፡ ሥልጣነ፡ከመ፡ ንኪድ፡ ከይሴ፡ ወዐቃርብተ ። ማእከለ፡ ዐቃርብት፡ ትነብር ። እቀሥፈክሙ፡ በዐቃርብት፡ (ቅዳ። ሕዝ፪፡ ፮። ፫ነገ፡ ፲፪፡ ፲፬)።

ዐቅረብ፤ (ዐረ፡ አልዐቅረብ)፤ ኮከብ፤ የኮከብ፡ ስም፤ መልኩ፡ ጊንጥ፡ የሚመስል። ኮከብነቱም፡ የጥቅምት፡ ነው፤ ከፀሐይ፡ ጋራ፡ ፳፱፡ ዕለት፡ ፵፡ ኬክሮስ፡ ይመግባል፡ (አቡሻ)።

ዔር፤—ጠበቂ፡ መልአክ፤—ዐየረ።

ዐሬብ፤ በት፤ (ዐርበ፡ የዐርብ፡ ይዕርብ። ዕብ፡ ወሱር፡ ዐራብ። ዐረ፡ ዐረበ)፤ መምሸት፤ ሠርክ፡ መኾን፤ መውረድ፡ መዘቅዘቅ፤ መግባት፡ መጥለቅ፤ የፀሓይ። እስከ፡ የዐርብ፡ ፀሓይ፤ ወሶበ፡ ዐርበ፡ ፀሓይ ። ዘእንበለ፡ ይዕርብ፡ ፀሓይ፡ (ጦቢ፱፡ ፬ና፡ ፮። ኤፌ፬፡ ፳፮)።

—፤ መነገድ፤ መሺጥ፡ መለወጥ፤ መተካት፤ ሸቀጥን፡ ከገር፡ ወዳገር፡ ማውጣት፡ ማግባት፤ መውሰድ፡ ማምጣት።

ዕርበት፤ ምሽት፤ የፀሓይ፡ ግባት። እስከ፡ ዕርበተ፡ ፀሓይ፡ (ዘፀ፲፯፡ ፲፱)።

አዕረበ፤ አስመሸ፤ ፀሓይ፡ ነገባ። ኢታዕርብ፡ ፀሓየ፡ በሰንበት፡ እንዘ፡ ትጸውም፡ (ሲኖዶ)።

ዐረብ፤ ምዕራብ፤ ዐቢይ፡ ማእዝን፤ የምሥራቅ፡ ትይዩና፡ አንጻር፤ የፀሓይ፡ መግቢያ፡ መጥለቂያ፤ መዘቅዘቂያ። እምሥራቅ፡ ፀሓይ፡ እስከነ፡ ዐረብ፡ (መዝ፡ ፵፱ና፡ ፻፲፪። ኢሳ፵፫፡ ፭። ማቴ፰፡ ፲፩)።

ምዕራብ፤ (ዕብ፡ ማዐራብ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ በቁሙ። ፀሓይኒ፡ አእመረ፡ ምዕራቢሁ ። ምዕራብ፡ ፀሓይ ። ኮከበ፡ ምዕራብ፡ (መዝ፡ ፻፫። ኢሳ፵፡ ፲፱። ስንክ፡ የካ፱)።

ዐረብ፤ (ዕብ፡ ዐራብ)፤ ጫዳ፤ ምድረ፡ በዳ፤ ግር፡ ዕንጨት፡ የሌለው፤ የዮርዳኖስ፡ ማደ፡ ወረዳ፤ ከጥብርያደስ፡ እስከ፡ ባሕረ፡ ጨው፡ ያለ፡ በረሓ። መንገለ፡ ዐረብ፡ ለሞአብ፡ (ዘኍ፳፱፡ ፩። ዘዳ፩፡ ፩። ኢያ፩፡ ፲። ዮዲ፩፡ ፯)።

ዐረብ ፤ (ዕብ ፡ ዔሬብ) ፤ ሠርክ ፤ ምሴት ፤ ማታ ፤ ድግዝግታ ፤ ጭልምልምታ ፤ የመዓልት ፡ ማፍ ፤ የሌሊት ፡ ሥር ፡ መዠመሪያ ፤ ሰው ፡ እስኪከተት ፡ ኸብ ፡ እስኪያኰተኵት ፡ ያለው ፡ ጊዜ ። ተኵላተ ፡ ዐረብ ፡ እለ ፡ ኢያበይቱ ፡ ለነግህ ፡ (ሶፎ፫ ፡ ፫ ። ዕን፩ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፱) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፤ ዝኤቤይ ፡ ዔሬብ ፡ ይላል ፤ የማታ ፡ ኸርቦች ፡ ማለት ፡ ነው ።

ዐርብ ፤ (ዕብ ፡ ዐሮቤት ። ሱር ፡ ዐሩብታ) ፤ ስመ ፡ ዕለት ፤ ስድስተኛ ፡ ቀን ፤ በኀሙስና ፡ በቀዳም ፡ መካከል ፡ ያለ ። የፍጥረት ፡ የሥራ ፡ የመና ፡ ፍጻሜ ፤ መከተቻ ፤ ድራረ ፡ ሰንበት ፤ ዋዜማ ፡ ቅበላ ፡ ማለት ፡ ነው ። ወከነ ፡ ሳድስተ ፡ ዕለተ ። አመ ፡ ዕለተ ፡ ዐርብ ። ወበሳኒታ ፡ እንተ ፡ ይእቲ ፡ እምድኅረ ፡ ዐርብ ። ዕለተ ፡ ዐርብስ ፡ ወሰንበት ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፴፩ ። ዘፀ፲፮ ፡ ፳፭ ፡ ፳፱ ። ማቴ፳፯ ፡ ፷፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭) ።

ዐረብ ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ የነገድና ፡ የቋንቋ ፡ ስም ። ብሔረ ፡ ዐረብ ። ተተርጐመ ፡ እምልሳነ ፡ ቅብጢ ፡ ለዐረብ ፡ (ገላ፬ ፡ ፳፭ ። ሃይ ፡ አበ፩) ።

ዐረቢ ፤ ዐረብኛ ፤ የዐረብ ፡ ቋንቋ ፤ የግእዝና ፡ የዕብራይስጥ ፡ የሱርስት ፡ ወንድም ። ወእምዐረቢ ፡ ለግእዝ ። ልሳነ ፡ ቅብጢ ፡ ወዐረቢ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ስንክ ፡ መስ፲ ። ታኅ፳፱) ።

ዐረባዊ ፤ የዐረብ ፡ ወገን ። መጽኡ ፡ ዐረባውያን ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፱) ።

— ፤ ምዕራባዊ ፤ ዘምዕራብ ። ነፋስ ፡ ዐረባዊ ፡ (ሚራ፹፫ ፡ ፲፯ ። ራእ፳፩ ፡ ፲፫) ።

ዐረቦን ፤ (ዕብ ፡ ዔራቦን) ፤ በቁሙ ፤ መያዣ ፤ ፊልማ ፤ መዠመሪያ ፤ የስጦታ ፡ ድራር ፡ የጸጋ ፡ ዋዜማ ፤ ከብዙው ፡ ከፍጹሙ ፡ ከታላቁ ፡ ዋጋ ፡ በፊት ፡ የሚሰጡት ፤ የሚቀበሉት ። ወሀበነ ፡ ዐረቦነ ፡ መንፈስ ። ዘውእቱ ፡ ዐረቦነ ፡ ርስትነ ። ዐረቦን ፡ ዘፍኅረት ፡ (፪ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፳፪ ። ፭ ፡ ፭ ። ኤፌ፩ ፡ ፲፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፫ ። ፴፫) ።

ማዕረብት ፤ (ዕብ ፡ ማዐራብ) ፤ መናገሻ ፤ ገባያ ፤ መደብር ። የንግድ ፡ ዕቃ ፤ ሸቀጥ ። ነጋድያን ፡ ሠየጥ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ማዕረብት ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ተርሴስ ፡ እሙንቱ ፡ ማዕረብትኪ ። አራም ፡ ማዕረብትኪ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፲፪ና ፡ ፲፮) ።

ዐራቦት ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ዐራብ) ፤ ሜዳ ፤ በረሓ ። ዐረብን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ወፅኡ ፡ እንተ ፡ ዐራቦት ፡ (፬ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፭) ።

ዐርቦት ፤ (ዕብራ) ፤ ኰሓ ፡ ቸባሓ ፤ ወንዝ ፡ አድምቅ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ቄዳር ፡ ዘስሙ ፡ ዐርቦት ፡ (ኩፋ ፡ ፳፭) ።

ዐሪግ ፤ **ጎት** ፤ (ዐርገ ፡ የዐርግ ፡ ይዕርግ ። ዕብ ፡ ዐራግ ፤ ፈተወ) ፤ ማረግ ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ማለት ፤ ከታች ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ መውጣት ። ለዐቀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ነው ። ርቱዐ ፡ የዐርግ ፡ እምኒ ፡ ምድር ። ዐርገ ፡ ናሕስ ። ዐርገ ፡ ደብረ ። ዐርገ ፡ ሰማየ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፲፩ ። ግብ፲ ፡ ፱ ። ሉቃ፱ ፡ ፳፰ ። ፳፬ ፡ ፶፩) ።

— ፤ መንቃት ፤ መንሣት ፤ መታሰብ ፤ መውጣት ፡ መውረድ ፤ መብቀል ፤ የኀሊና ፡ የዐጽቅ ። ውስተ ፡ ልበ ፡ ሰብእ ፡ ዘኢተኀልየ ፡ ወኢዐርገ ። ዐርገ ፡ ዲበ ፡ ኀሊናሁ ፡ ከመ ፡ ይግበር ። ለምንት ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ ኀሊና ፡ የዐርግ ፡ ውስተ ፡ ልብክሙ ። ትወፅእ ፡ በትር ፡ እምሥርወ ፡ እሴይ ፡ ወየዐርግ ፡ ዐጽቅ ፡ እምጕንዱ ፡ (መስተ ። ፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፱ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፴፰ ። ኢሳ፲፩ ፡ ፩) ።

— ፤ በመጽሐፍ ፡ በልብ ፡ መጣፍ ፤ መቈጠር ፤ ከቍጥር ፡ መግባት ፤ የክፉ ፡ የበጎ ። ኢየዐርግ ፡ ውስተ ፡ መጽሐፈ ፡ ሕይወት ። ወኀጢአት ፡ ተዐርግ ፡ በእንቲኣሁ ፡ ውስተ ፡ መጻሕፍት ፡ (ኩፋ ፡ ፴፮ና ፡ ፴፱) ።

ዐራጊ ፤ የሚያርግ ፤ የሚወጣ ። ኤልያስ ፡ ዐራጌ ፡ ሰማያት ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፩) ።

ዕሩግ ፤ ያረገ ፤ ልዑል ፤ ሥሙር ፡ ውኩፍ ። ወይኩን ፡ ለኵልነ ፡ ዕሩገ ፡ ወፈውሰ ፡ (ሥር ፡ ቅዳ) ።

ዕርገት ፤ ማረግ ፤ መውጣት ፤ አወጣጥ ። ወተፈጸሞ ፡ መዋዕለ ፡ ዕርገቱ ። ዕርገቱ ፡ ለኢየሱስ ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ። ዐርገ ፡ ከመ ፡ ያለቡ ፡ ዕርገተ ፡ ጻድቃን ፡ (ሉቃ፱ ፡ ፶፩ ። ቀሌ ። መቅ ፡ ወን) ።

— ፤ በቁሙ ፤ ዐቢይ ፡ በዓል ፤ የትንሣኤ ፡ አርባ ፤ ኀሙስ ፡ ቀን ፡ የሚውል ፤ ዐቃቦች ፡ የሚዘክሩት ። (ተረት) ፤ ባመት ፡ እንደርገት ። ዋዜማ ፡ ዘዕርገት ። ወዕርገቱ ፡ ዮም ፡ ሰማያተ ፡ (ድጓ) ።

ዕርገት ።

— ፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ የብሉይ ፡ አዋልድ ፤ ኢሳይያስ ፡ ስለ ፡ ሥጋው ፡ ቃል ፡ እንደ ፡ ሔኖክ ፡ በተመሥጦ ፡ ያየው ፡ ጉልሕ ፡ ራእይ ፤ ደረቅ ፡ ትንቢት ። ዕርገተ ፡ ኢሳይያስ ፡ ነቢይ ፡ (ገጽ ፡ ፩) ።

ዕርገተ ፡ ዕጣን ፤ ማዕጠንትን ፡ በመሥዋዕቱ ፡ ላይ ፡ ሦስት ፡ ጊዜ ፡ ማዞር ፤ ኹለተኛም ፡ ጢሱን ፡ ታፍኖ ፡ መሥዋዕቱን ፡ በእጅ ፡ ማጠን ። ይነሥእ ፡ ካህን ፡ ማዕጠንተ ፡ ወያዑድ ፡ ዲበ ፡ ርእሰ ፡ ምሥዋዕ ። በዝየ ፡ ዕርገተ ፡ ዕጣን ፤ ወይዕጥን ፡ በእዴሁ ፡ (ቅዳ) ።

ዕርገተ ፡ ቍርባን ፤ ቍርባንን ፡ ተቀብሎ ፡ መስጠት ፤ ማቀበል ። ወኢይዓእ ፡ አሐዱሂ ፡ እምቤተ ፡ ክር ፡ ዘእንበለ ፡ በግብር ፡ ዕጹብ ፤ እምድኅረ ፡ ተነበ ፡ ወንጌል ፡ ቅዱስ ፤ ዘእንበለ ፡ ይትፌጸም ፡ ዕርገተ ፡ ቍርባን ፡ ወበረከተ ፡ ካህን ፡ (ፍ ፡ ን ፡ ፲፪) ። ይህም ፡ ዕርገት ፡ ተቀባዮቹን ፡ ለማያት ፡ ያስኛል ፤ ምስጢሩ ፡ ያው ፡ ነው ።

አዕረገ ፤ አሳረገ ፤ ወደ ፡ ላይ ፡ አወጣ ፤ ከፍ ፡ ከፍ ፡ አደረገ ። አይቴ ፡ ታዐርጊ ። አዕረጎሙ ፡ ደብረ ፡ ነዋን ። አዕረግዎ ፡ ለቅዱስ ፡ ውስተ ፡ ሐመር ። ወሰበ ፡ መልአክ ፡ አዕረገዎ ፡ ውስተ ፡ ሐይቅ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ ። ማር ፲ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፰ ። ማቴ፲፫ ፡ ፵፰) ።

—፤ አኮረበ ፤ ሰጠ ፤ አበረከተ ፤ የመሥዋዕት ፡ የጸሎት ፡ የምስጋና ። አዕረገ ፡ ለይሥሐቅ ፡ ወልዱ ፡ ውስተ ፡ ምሥዋዕ ። እለ ፡ ያዐርጉ ፡ ጸሎተሙ ፡ ለቅዱሳን ። ኪያከ ፡ ይሴብሑ ፤ ወለከ ፡ ያዐርጉ ፡ ስብሐተ ፡ (ያዕ፪ ፡ ፳፩ ። ጦቢ፲፪ ፡ ፲፭ ። መዋሥ) ።

ማዕርግ ፤ መዓርግ ፤ (ጋት) ፤ ማረጊያ ፤ መውጫ ፤ መረጋገጫ ፤ መሰላል ፤ ዕርከን ፤ ደረጃ ፤ እንደ ፡ ጣት ፡ መቀዳደምና ፡ መከታተል ፡ መበላለጥ ፡ ያለው ፤ ውስጠ ፡ ብዙ ፤ ሥራው ፡ የመሥመር ፡ ዐይነት ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ የተያያዘ ፤ ደረገን ፡ ተመልከት ። ማዕርግ ፡ ትክልት ፡ ውስተ ፡ ምድር ። መዓርግ ፡ ዘያወርድ ፡ እምሀገረ ፡ ዳዊት ። መዓርገ ፡ ምሥዋዕ ። ዐሠርቱ ፡ መዓርጋት ፡ (ኩፉ ፡ ፳፯ ። ነሐ፫ ፡ ፲፭ ። ሒራ፶ ፡ ፲፩ ። ፬ነገ ፡ ፳ ፡ ፱—፲፩) ። ለዐሒይና ፡ ለዉረቃም ፡ መንገድ ፡ ይነገራል ። ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ወስሳ ፡ መዓርጋት ፤ ለአሕቲ ፡ ኆኅት ፡ ሠላሳ ፡ መዓርግ ፡ ዕሩያን ፡ (አቡሻ ፡ ፱) ። በመድረክ ፡ ፈንታ ፡ ማዕርግ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ማዕርገ ፡ ዳጎን ፡ (፩ነገ ፡ ፭ ፡ ፭) ።

—፤ በቁሙ ፤ ሹመት ፤ ክብር ፤ ሥልጣን ፤ ከኊደሬ ፡ እስከ ፡ ንጉሥ ፤ ከአናጕንስጢስ ፡ እስከ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ያለ ። ወተጋብኡ ፡ ለህርቃኖስ ፡ መዓርገ ፡ መንግሥት ፡ ወመዓርገ ፡ ክህነት ። ይትመተር ፡ እማዕርጊሁ ። አቡሲናርዮስ ፡ ተአመነ ፡ ከመ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ የሐጽጽ ፡ እምአብ ፡ ወወልድ ፡ በማዕርግ ፡ አምላክና ፡ (ዮሴፍ ። ቀሌ ። ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፩) ።

—፤ ክፍል ፤ ወገን ፤ ተራ ፤ ረድፍ ። ወካዕበ ፡ ሠርዐ ፡ ፍድፋዴ ፡ ባሕታውያን ፡ ውስተ ፡ ሠለስቱ ፡ መዓርጋት ። ስፉይ ፡ በሠላስ ፡ መዓርግ ፡ ስፍየት ፡ (ፊልክ ፡ ፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፩ ፡ ፭) ።

ምዕራግ ፤ (ጋት) ፤ ዳገት ፤ ዐቀበት ፤ የተራራ ፡ መንገድ ፤ ሽቅብ ፡ የሚወስድ ። ምዕራገ ፡ ሀገር ። እንተ ፡ ምዕራጋት ። እስመ ፡ አልቦ ፡ ምዕራግ ፡ ለአድባሪሆሙ ፡ (፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፰ ። ፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፲፯ ። ዮዲ፯ ፡ ፲) ።

—፤ ታላቅ ፡ መሰላል ፤ በሰሦስት ፡ ባላራት ፡ እግር ፤ ብቻውን ፡ የሚቆም ። አ ፡ ምዕራግ ፡ እምድር ፡ እስከ ፡ ሰማይ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ምዕራግ ፡

ዔረግ ፤—ወጥመድ ፤—ዐየረ ።

ዐርዝ ፤—ዛፍ ፤—አርዝ ።

ዐረዘ ፤ ዘተ ፤ (ዐረዘ ፡ የዐርዝ ፡ ይዕርዝ ። አው ፤ ዐርዘ ፡ ይዔርዝ) ፤ ማልበስ ፤ ልብስ ፡ መስጠት ። ይሴስያ ፡ ወይዔርዛ ። ይዔርዝኒ ፡ አልባስየ ፡ ወመዋጥሕየ ። አውፅአ ፡ ሎሙ ፡ ዘይዔርዞሙ ። አልባስ ፡ ወክዳናት ፡ ዘዐረዘትን ፡ ዶርቃስ ፡ (ቀሌ ። ሆሴ፪ ፡ ፯ ። ፬ነገ ፡ ፲ ፡ ፳፪ ። ግብ፱ ፡ ፴፱) ።

ተዐረዘ ፤ ለበሰ ፤ ልብስ ፡ አገኘ ፤ ተቀበለ ። ልብሰ ፡ ዚኣነ ፡ ንትዔረዝ ። ሀበኒ ፡ ዘእበይት ፡ ወእትዔረዝ ። ተዐሪዞ ፡ ሃይማኖተ ፡ ክርስቶስ ፡ (ኢሳ፬ ፡ ፩ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፩) ።

(ጥ) **ዕሩዝ ፤ (ዛን ፡ ዛት ፡ ርዝት)** ፤ የለበሰ ፤ ልቡስ ። ኵሎሙ ፡ እሊኣሃ ፡ ዕሩዛን ፡ እሙንቱ ፡ (ምሳ፴፱ ፡ ፴፱ ። ዲድ ፡ ፫) ።

(ሳ) **ዐራዝ ፤ (ዛት)** ፤ ልብስ ፤ የውስጥ ፡ ቀሚስ ፤ ገላ ፡ ነክ ። ሲሳየነ ፡ ወዐራዘነ ። ተካፈሉ ፡ አልባስየ ፡ ወተዓፀዉ ፡ ዲበ ፡ ዐራዝየ ። አባ ፡ ሙሴ ፡ ረሰየ ፡ ቁጽለ ፡ ሆሳዕና ፡ ዐራዞ ። አልባስ ፡ ወዐራዛት ፡ (፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፰ ። መዝ ፡ ፳፩ ። ስንክ ፡ መስ፫ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲ ፡ ፯) ።

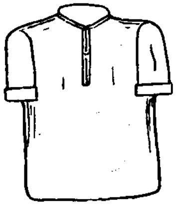
ዐራዝ ፡

ትዕርዝት ፤ ጥብቆ ፤ ቀሚስ ፤ የሚጠለቅ ፡ የሚቈለፍ ። እስመ ፡ ከነት ፡ ትዕርዝቱ ፡ ኅልቅተ ። ከነ ፡ ትዕርዝትሙ ፡ እምአምእስተ ፡ አባግዕ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፭ና ፡ ፹፱) ።

ዐረዘ ፤ (ዕብ ፡ ሄራዜ) ፤ በቁሙ ፤ ከሳ ፤ ቀጠነ ፤ መነመነ ፤ ሰለሰለ ፤ አነሰ ፤ ኰሰሰ ፤ ማማ ። እንጀራ ፡ ዐርዚል ፤ ወጥ ፡ ዐርዚል ፤ ጨምሩ ፡ እንዲሉ ። ግስነቱ ፡ ያማርኛ ፡ እንጂ ፤ የግእዝ ፡ አይደለም ።

ተዐርዘ ፤ ታረዘ ፤ ዕርዝተኛ ፡ ኾነ ፤ ተራቈተ ፤ ልብስ ፡ ምግብ ፡ ዐጣ ፤ ተቸገረ ።

ዕርዝና ፤ (ዕብ ፡ ራዞን) ፤ ክሳት ፤ ቅጥነት ፤ ቀጠና ፤ ዕርዝታ ፤ ችጋር ፤ ዕጦት ፤ ድኽነት ። (ተረት) ፤ በርግዝና ፡ ላይ ፡ ዕርዝና ።

ዐረየ ፤—ለቀመ ፤—አርይ ፡ አረየ ።

ዐርይ ፤ (ዐረየ ፡ ይዔሪ ፡ ይዕሪ) ፤ ገቢርና ፡ ፀጕል ። መደልደል ፤ ማስተካከል ፤ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ ማድረግ ። ጺሑ ፡ ፍኖተ ፡ ወዐርዩ ፡ መጽያሕቶ ። ከመ ፡ ተዐርዩ ፡ ልበ ። ዐርዮ ፡ ግዕዝ ። እስመ ፡ ኮነ ፡ ዐርዮ ፡ በማእከሎሙ ፡ (ኢሳ ፡ ፫ ። ፩ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፰ ። ሄርማ ። ኵፉ ፡ ፴፮) ።

—፤ መምሰል ፤ መተካከል ፤ ትክክል ፡ መኾን ። እስመ ፡ መልክአ ፡ ይዔሪ ፡ ለመልክኡ ፤ ወአርኣያ ፡ ለአርኣያሁ ። ይመስላ ፡ ኵሉ ፡ ማዕምቅ ፡ ወይዕሪ ፡ ምድር ። ወይዕሪ ፡ ፍኖት ፡ መብእስ ። እስከ ፡ ይልህቅ ፡ ወይዔሪ ፡ ጽሕምክሙ ። ይዔሪ ፡ መዓልት ፡ ወሌሊት ፡ እመ ፡ ዕሥራ ፡ ወኑሙሱ ፡ ለመጋቢት ። ኵሉ ፡ ዐረየ ፡ ወኅቡረ ፡ ዐለወ ፡ (ባሮ፩ ፡ ፮ ። ሉቃ፫ ፡ ፭ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፭ ። ዲድ ፡ ፴ ። መዝ ፡ ፲፫) ።

—፤ ማበር ፤ መተባበር ፤ መስማማት ፤ አንድ ፡ መኾን ። ተማከሩ ፡ ኅቡረ ፡ ወዐረዩ ። ኢይዔርዩ ፡ ስምክር ፡ ሠናይ ። ወምስለ ፡ ብሉይ ፡ ኢየዐሪ ፡ (መዝ ፡ ፹፪ ። ኪዳ ። ሉቃ፭ ፡ ፴፮) ።

ዕሩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ራት) ፤ የተካከለ ፤ የተመሳሰለ ፤ ትክክል ፤ አንድ ፡ ዐይነት ። አእመረ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡ ዕሩይ ፡ ምስለ ፡ ኵሎሙ ፡ አርድእት ። ዘዕሩይ ፡ ምስለ ፡ አብ ፡ በመለኮቱ ። መፍትው ፡ ለነ ፡ ንመጽውት ፡ ባዕለ ፡ ኵሉ ፡ በዕሩይ ፡ እንዘ ፡ ኢንሌሊ ፡ ጽኑሳነ ። ዕሩየ ፡ ተጸልኡ ፡ በኀበ ፡ እግዚ ፡ ረሲዕ ፡ ወርስዓኑ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፮ ። ቅዳ ። አፈ ፡ ተ፲ ። ጥበ፲፬ ፡ ፱) ።

ዕርየት ፤ መተካከል ፤ እኩያ ፡ አምሳያ ፡ መኾን ። ኢይከውን ፡ ድልወ ፡ ዕርየት ፡ ምስለ ፡ ባሕታውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፫) ።

ዕራይ ፤ እኩያ ፤ መሰል ፤ አምሳያ ። ወከመ ፡ ዕራይሁ ፡ ለቀዳማይ ፡ ነገር ፡ ንሌብዎ ፡ ለዝንቱኒ ፡ (ቄር) ።

ዕሪና ፤ መተካከል ፤ አንድነት ፤ ትክክልነት ፤ አለመበላለጥ ። ዘኢየአምን ፡ በአካላተ ፡ ሥሉስ ፤ አው ፡ ዘኢየአምን ፡ ዕሪናሆሙ ፡ በባሕርይ ፡ ወበአምላክና ። አዘዘ ፡ አክብሮቶሙ ፡ በዕሪና ። እፎ ፡ ትከውን ፡ ክብር ፡ በዕሪና ። ሰይረቡ ፡ በዕሪና ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። አፈ ፡ ድ፴፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፬ ፡ ፬) ።

ትዕሪና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ትዕሪና ፡ ዕለታት ፡ (አቡሻ ፡ ፴፮) ።

ትዕሪን ፤ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ የወርቅ ፡ የብር ፡ መማሪያ ፡ ሥራው ፡ ከምሳሌው ፡ የተካከለ ። ኪራስን ፡ እይ ።

አዕረየ ፤ አዐረየ ፤ አዔረየ ፤ (ዐረየ ፤ ገቢር) ፤ አሳከለ ፤ አስመሰለ ፤ ወይም ፡ አስተካከለ ፤ አመሳሰለ ፤ ኹሉም ፡ አድራጊ ፡ ነው ። አዔረየ ፡ እንደ ፡ አሜረየ ፡ በጸያፍ ፡ ገብቷል ፤ አያሰኝም ። ያዔሪ ፡ ርእሶ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ። ጳውሎስ ፡ አዔረየ ፡ ርእሶ ፡ ምስለ ፡ ሐዋርያት ። አዔረዮ ፡ ምስለ ፡ አቡሁ ፡ (ዮሐ፭ ፡ ፲፰ ። አፈ ፡ ድ፩ ። ፱) ።

አስተዐረየ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። አስተዐረይኩሙ ፡ ምስሌነ ። ያስተዔርዮ ፡ ለአብ ፡ በወልዱ ፡ (ማቴ፰ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ድ፱) ።

ተዐረየ ፤ (ዐረየ ፤ ተገብሮ) ፤ ተካከለ ፤ ተመሳሰለ ። በይእቲ ፡ ዕለት ፡ ይትዔረይ ፡ መዓልት ፡ ምስለ ፡ ሌሊት ። አልቦ ፡ ዘይትዔረዮ ፡ ለቅንአት ። ወኢይትዔረዮ ፡ ዕፀ ፡ ቄጵርስስ ፡ (ሔኖ፸፱ ፡ ፰ ። ምሳ፳፮ ፡ ፱ ። ሕዝ፴፩ ፡ ፰) ። ኹለተኛም ፤ ታከለ ፤ ተመሰለ ፤ ሌላው ፡ እኩያው ፡ አከለው ፡ መሰለው ፡ ያሰኛል ፤ መተካከል ፡ የጋራ ፡ ነውና ።

መዐርይ ፤ (ዕሩይ) ፤ ትክክል ፤ እኩያ ፤ አምሳያ ። በኀሊናሰ ፡ ኮኑ ፡ መዐርያነ ። ዘይሜህር ፡ ዘእንበለ ፡ ይስአሎ ፤ መዐርይ ፡ ውእቱ ፡ ምስለ ፡ ዘይዜልፎ ። አንተ ፡ መሲሑ ፡ ወመዐርዩ ፡ ለእግዚ ፡ (ፊልክ ፡ ፩ ። ፱፻፹፱ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፱) ።

አማዕረየ ፤ (አዕረየ) ፤ አስተካከለ ፤ አበጃጀ ፤ አዘጋጀ ። እወ ፡ እግዚእ ፡ ፍታሕ ፡ ወአግዕዝ ፤ ቀድስ ፡ ወአምዕዝ ፤ አንጽሕ ፡ ወአጽሪ ፤ አሠኒ ፡ ወአማዕሪ ፤ እሎንተ ፡ አግብርቲከ ፡ ወአእማቲከ ፡ (ግንዘ) ።

ዖርያ ፤—ሠናይት ፤—አርያ ።

ዐሪክ ፤ ከት ፤ (ዐረከ ፡ የዐርክ ፡ ይዕርክ ። ዕብ ፡ ዐራኽ) ፤ መሰደር ፤ መደርደር ፤ ማንጣጠር ፤ በያምሳያውና ፡ በያኳያው ፡ ማኖር ፤ ፊት ፡ ለፊት ፤ ጐን ፡ ለጐን ፤ ወይም ፡ ላይና ፡ ታች ።

ተዓረከ ፤ ተወዳጀ ፤ ተዛመደ ፤ ተቀናጀ ፤ ተጣመደ ፤ ተባበረ ፡ ተመሳሰለ ፤ በመልክ ፡ በግብር ። እመ ፡ ትትዓረክ ፡ ዐርክ ፤ ተዓረክ ፡ በመዋዕለ ፡ ተጽናስክ ። ዘተዓረክ ፡ ለዕቡይ ፡ ይከውን ፡ ከማሁ ። በአይቴ ፡ ይትዓረክ ፡ መቅፀት ፡ ምስለ ፡ ጽህርት ፡ ተኵላ ፡ ምስለ ፡ በግዕ ፡ (ሢራ፮ ፡ ፯ ። ፲፫ ፡ ፩—፱ ፤ ፲፯) ።

ዐርክ ፤ ዓርክ ፤ (ከት ፡ ካን ፡ ካት) ፤ ወዳጅ ፤ ባለሟል ፤ ባልንጀራ ፤ ዐብሮ ፡ አደግ ፤ እኩያ ፡ አምሳያ ፤ ጓደኛ ፡ ቤት ፡ ሰብ ፤ ሎሌ ፡ ገረድ ፤ መንፈሳዊ ፡ ዘመድ ፤ የጡት ፡ ያደራ ፡ የክርስትና ፡ ልጅ ፤ አበ ፡ ልጅ ። አብርሃም ፡ ዐርከ ፡ እግዚ ። ዐርክ ፡ ምእመን ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘወድቀ ፡ ዐርክ ፡ ምስለ ፡ ዐርከቱ ። ዐርካነ ፡ እግዚእ ። ዐርካት ፡ ዘጥምቀተ ፡ ክርስትና ፡ (ኵፉ ፡ ፲፱ ። ሢራ፮ ፡ ፱ ። ቄድር ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፰) ።

አዕርክት ፤ ወዳጆች ፤ ባልንጀሮች ። ብዙኃን ፡ ይኩኑከ ፡ አዕርክተ ። ጸላእትኒ ፡ አዕርክተ ፡ ይከውኑ ። ህየንተ ፡ አዕርክቲሁ ፡ (ሢራ፮ ፡ ፮ ። ምሳ፲፭ ፡ ፳፰ ። ዮሐ፲፭ ፡ ፲፫) ።

አስተዓረከ ፤ አወዳጀ ፤ አዛመደ ፤ አመሳሰለ ፤ አስተካከለ ። መኑ ፡ ያስተዓርኮ ፡ ለነዳይ ፡ ምስለ ፡ ባዕል ፡ (ሢራ፲፫ ፡ ፲፰) ።

ዐርኬ ፤ የስንክሳር ፡ መርገፍ ፤ ምስጢሩ ፡ ያንኑ ፡ እናቱን ፡ የሚመስል ።

ዐርሞን ፤ የተክል ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ኤላጤን ።

እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። አከዋል ፡ ዘዐርሞን ፡ (መቃ ፡ ገ፫ ። ድ፯) ።

ዐሪሥ ፤ **(ዐረ ፡ ዐሪሽ ። ዕብ ፡ ዐሪሥ)** ፤ የወይን ፡ ዳስ ፤ የዳስ ፡ ዐይንት ፡ ድንኳን ። ወገብረ ፡ ላቲ ፡ ዐሪሠ ፡ ውስተ ፡ ናሕስ ፡ ቤት ፡ (ዮዲ፰ ፡ ፭) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጕዣ ፤ ምግባል ፡ ቦታ ፤ የጾም ፡ በኣት ፡ ይሉታል ።

ዐሪፍ ፤ ፎት ፤ (ዐረፈ ፡ የዐርፍ ፡ ይዕርፍ ። ዕብ ፡ ራፋህ ፤ ደከመ ፡ ዛለ ፡ ዐረፈ ። ዐረ ፡ ረፋ ፤ አሳረፈ) ፤ ማረፍ ፤ መተንፈስ ፤ ጸጥ ፡ ማለት ፤ አለመታወክ ፤ ቦታ ፡ ይዞ ፡ መቆም ፡ መቀመጥ ፤ መደገፍ ፡ መተኛት ፤ መሞት ፡ ማንቀላፋት ፤ ሀድአንና ፡ ንህየን ፡ ተመልከት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በዐረፈ ፡ ፈንታ ፡ አዕረፈ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አዕረፈ ፡ እምኵሉ ፡ ግብሩ ። ከመ ፡ ያዕርፉ ፡ እምጻማሆሙ ። እኑብብ ፡ ከመ ፡ ኣዕርፍ ። አዕረፈት ፡ ምድር ፡ እምነ ፡ ቀትል ። አዕረፈት ፡ ታቦት ፡ ዲበ ፡ ርእሰ ፡ ሉባር ። ኑሙ ፡ ወአዕርፉ ። ወአዕረፈ ፡ ምስለ ፡ አበዊሁ ። አንዊክሙ ፡ እስ ፡ አዕረፉ ፡ በሃይማኖተ ፡ ክርስቶስ ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፪ ። ራእ፲፬ ፡ ፲፫ ። ኢዮ፴፪ ፡ ፳ ። ኢያ፲፭ ፡ ፳፫ ። ኩፋ ፡ ፭ ። ማቴ፳፯ ፡ ፵፭ ። ሚራ፵፯ ፡ ፳፫ ። ዲድ ፡ ፴፱) ።

ዕሩፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ርፍት) ፤ ያረፈ ፤ ጸጥ ፡ ያለ ፤ የረጋ ። ዕሩፈ ፡ ይነብር ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ልብየ ፡ ዕሩፈ ፡ በላዕሌክሙ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፱ ። ፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፺፭) ።

ዕረፍት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ ማረፍ ፤ ዕርፈት ፤ ሞት ። መካነ ፡ ዕረፍት ። ንባእ ፡ ውስተ ፡ ዕረፍቱ ። ሠለስቱ ፡ ዕረፍታት ። ሶበ ፡ በጽሐ ፡ ጊዜ ፡ ዕረፍቱ ፡ ለአዳም ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፯ ፡ ፭ ። ዕብ፬ ፡ ፩ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ድ፯) ።

አዕረፈ ፤ አሳረፈ ፤ ዕረፍት ፡ ሰጠ ፤ ቦታ ፡ አዘጋጀ ። ያረውጾን ፡ ወኢያዐርፎን ። አዕርፋ ፡ ለነፍስየ ። ያዐርፋ ፡ ለእሙ ። ወአዕረፈ ፡ ሊተ ፡ ፈጣሪየ ፡ መንበርየ ፡ (ሄርማ ። ፊልሞ ፡ ፳ ። ሚራ፫ ፡ ፯ ። ፳፱ ፡ ፰) ።

ምዕራፍ ፤ (ፋት) ፤ ማረፊያ ፤ ማሳረፊያ ፤ መኖሪያ ፤ መቀመጫ ፤ ቦታ ፡ ሰፈር ። ወይከውን ፡ ክቡረ ፡ ምዕራፊሁ ። ይእኅዝ ፡ ጽድቅ ፡ ምዕራፈ ። ዛቲ ፡ ይእቲ ፡ ምዕራፍየ ። ከመ ፡ ንኩን ፡ ምዕራፈ ፡ ስሙ ፡ ለሥሉስ ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፲ ። ፴፪ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፻፴፩ ። ቀሌ ። ዘኍ፲ ፡ ፴፫) ።

—፤ ገበዋት ፡ መንበር ፤ ክንድ ፡ የሚያርፍበት ፤ የሚደገፍበት ። ክልኤቱ ፡ ምዕራፈ ፡ መዘርዕ ፡ (፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፰) ።

ምዕራፍ ፤ (ጽር ፡ ስታዲዎን ። ዕብ ፡ ሪስ) ፤ የምድር ፡ ልክ ፤ የርሕቀት ፡ መስፈሪያ ፤ ፍላጻ ፡ ተንድፎ ፡ ደንጊያ ፡ ተወንጭፎ ፡ የሚያርፍበት ፤ የፈረስ ፡ እፍታ ፡ የጕልማሳ ፡ ሩጫ ፤ እስኪደክመው ፡ ቃታ ፡ እስኪይዘው ፡ የሚሮጥበት ፤ ሴትና ፡ ወንድ ፡ የሚለይበት ። በመትር ፡ ፪፻፲ ፤ በክንድ ፡ ፫፻፳፰ ፡ ይኾናል ፡ ይላሉ ፤ ፱፻ ፡ ክንድ ፡ የሚሉም ፡ አሉ ። ሀገር ፡ እንተ ፡ ርሕቅት ፡ እምኢየሩሳሌም ፡ መጠነ ፡ ስሳ ፡ ምዕራፍ ። መጠነ ፡ ዕሥራ ፡ ወኅምስቱ ፡ ምዕራፍ ፡ አው ፡ ሠላሳ ፡ (ሉቃ ፳፬ ፡ ፲፫ ። ዮሐ፮ ፡ ፲፱ ። ፲፭ ፡ ፲፰ ። ራእ፲፬ ፡ ፳) ።

ምዕራፍ ፤ (ጽር ፡ ሚሊዎን ። ዕብ ፡ ሚል) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ታላቅ ፡ መስፈሪያ ፤ ዐይነ ፡ ገመድ ፤ ሺሕ ፡ መትር ፤ ወይም ፡ ኹለት ፡ ሺሕ ፡ ክንድ ። ወለዘሂ ፡ ዐበጠከ ፡ አሐደ ፡ ምዕራፈ ፤ ሑር ፡ ምስሌሁ ፡ ክልኤተ ። መጠነ ፡ ክልኤቱ ፡ ምዕራፍ ። ወመጠነ ፡ ውእቱ ፡ ቅጽር ፡ አርብዓ ፡ ወኅምስቱ ፡ ምዕራፍ ። ወኮነት ፡ በኣቱ ፡ ርሕቅተ ፡ መጠነ ፡ ዐሠርቱ ፡ ምዕራፍ ፡ (ማቴ፭ ፡ ፵፩ ። ገድ ፡ ተክ ። ዮሴፍ ። ፊልክ ፡ ፶፭) ።

ምዕራፍ ፤ (ዕብ ፡ ፌሬቅ) ፤ የመጽሐፍ ፡ ክፍል ፤ አንቀጽ ፤ በውስጡ ፡ ብዙ ፡ ቃል ፡ ያለበት ። ኢትሌቡ ፡ እሎንተ ፡ ምዕራፋተ ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ገብረ ፡ ውስተ ፡ ብዙኃ ፡ ምዕራፋት ፡ (አፈ ፡ ተ፱ ። ድ፰) ። ከነጥብ ፡ እስከ ፡ ነጥብ ፡ ያለውም ፡ ።=። አንዳንዱ ፡ ቍጥር ፡ ንኡስ ፡ ምዕራፍ ፤ ሠረዝ ፡ ደግሞ ፡ ፤ የንኡስ ፡ ንኡስ ፡ ይባላል ።

ምዕራፌት ፤ (ምዕፋሪት ፤ ማዕፈሪት ፤ ዐፈረ) ፤ ሐሜለት ፤ በርኖስ ፤ የላይ ፡ ልብስ ። ኤልሳዕ ፡ ሶበ ፡ ወረወ ፡ ላዕሌሁ ፡ ምዕራፌቶ ፡ ኤልያስ ፡ ኀደገ ፡ ዓለመ ፡ ወተለዎ ፡ (ፊልክ ፡ ፭ ። ፫ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፫) ። ዕራፊ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ዐረፈ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ዐራፍ ፤ ፈሰሰ ፤ ወረደ ፤ ነጠበ ፤ መልቶ) ፤ ቀዳ ፤ ጨለፈ ፤ ጠለቀ ።

ዕርፍ ፤ መቅጃ ፤ መጨለፊያ ፤ ማንካ ፤ ጭልፋ ። የዕጣን ፡ የቍርባን ፡ መሣሪያ ፤ ጌታ ፡ የተወጋበት ፡ የጦር ፡ ምሳሌ ፤ ትእምርተ ፡ መስቀል ፡ ያለበት ። ግበር ፡ እዴከ ፡ ላዕለ ፡ ዛቲ ፡ ዕርፈ ፡ መስቀል ፡ ለሠሪዐ ፡ ሥጋሁ ፡ ወደሙ ። ዲያቆን ፡ ኢያጥምቅ ፡ ወኢያቅርብ ፡ በእዴሁ ፤ ዘእንበለ ፡ እምጽዋዕ ፡ በዕርፈ ፡ መስቀል ። ዕርፍ ፡ ማንካው ፤ መስቀል ፡ መያዣው ፡ (ሥር ፡ ቅዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፭ ፡ ፪) ።

ዕርፈ ፡ መስቀል ፡

ዕርፍ ፤ በቁሙ ፤ የማረሻ ፡ እጀታ ፤ ዐራሹ ፡ የሚይዘው ፤ ድጕርን ፡ ተመልከት ። ዘያጸንዕ ፡ ዕርፎ ። አልቦ ፡ ዘይእኅዝ ፡ ዕርፈ ፡ መየሐርስ ፡ ድኅሬተ ። ውሂበ ፡ ዕርፍ ፡ ለጕሕላዊ ። እለ ፡ ሐረስዋ ፡ ለምድር ፡ በዕርፈ ፡ መስቀልከ ፡ (ሚራ፴፰ ፡ ፳፭ ። ሉቃ፱ ፡ ፷፪ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ኩፋ ፡ ፲፩) ።

አዕራፍ ፤ ዕርፈ ፡ መስቀሎች ፤ ዕርፎች ።

ዐረፍት ፤–ግድግዳ ፤–አረፈ ፡ አረፍት ።

ዐሪቅ ፤ ቆት ፤ (ዐርቀ ፡ የዐርቅ ፡ ይዕ

ርቀ ። ዕብ ፡ ዐራህ ። ዐረ ፡ ዐሪየ) ፤ መራቈት ፤ መገፈፍ ፡ መገለጥ ፤ ባዶ ፡ መኾን ፤ ብቻ ፡ መቅረት ። ዐረቀ ፡ ወአልበስክሙኒ ። ዝቃተ ፡ ወይንነ ፡ ዐርቀ ፡ ወበልየ ። ዐርቀ ፡ ዙሉ ፡ አህጉር ። ዐርቀት ፡ እንተ ፡ ሰብዐቱ ፡ ወሰደት ፡ (ማቴ፳፭ ፡ ፴፮ ። ኢያ፱ ፡ ፲፭ ። ኤር፬ ፡ ፳፱ ። ፲፩ ፡ ፱) ። በዐርቀ ፡ ፈንታ ፡ ተዐርቀ ፡ ይላል ፤ ኢያስኝም ። ትሰክሪ ፡ ወትትዐረቂ ። ቀሲስ ፡ ለእመ ፡ ሰከረ ፡ ወተዐርቀ ፡ አባሉ ፡ በቅድመ ፡ ሰብእ ። ተዐርቀ ፡ እምሥናያት ፡ ዘተውህበሙ ። ተዐርቀት ፡ ሀገር ፡ እምነ ፡ ዕደው ። ከዋክብት ፡ እምዕበየ ፡ ብርሃኖሙ ፡ ተዐርቀ ፡ (ሰቈ፬ ፡ ፳፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ድ፳፪ ። ዮሴፍ ። ቅዳ ፡ ጎር) ። መላብ ፡ መውዛት ፤ ዐረቂ ፡ ማውጣት ።

ዐረቀ ፤ (ዐረብ) ፤ ወዝ ፤ ላበት ፤ የደም ፡ ዐረቂ ። የሚያሰክር ፡ መጠጥ ፤ ከበለስ ፡ ከወይን ፡ ከሌላም ፡ አትክልት ፡ የሚወጣ ፤ ወዳጁን ፡ ገዳይ ፡ ጠላቱን ፡ ፈሪ ፡ ሸያጩን ፡ አክባሪ ።

ዕሩቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ርቅት) ፤ የተራቈተ ፤ የተገለጠ ፤ የታረዘ ፤ የተገፈፈ ፤ ግንዱን ፡ መለመላውን ፡ የኾነ ። ዕሩቅ ፡ ወዕጩር ። ኢይኩን ፡ ዕሩቀ ፡ አባል ፡ ቅድመ ፡ መኑሂ ። ወልብስየኒ ፡ ለዕሩቃን ። ኮኑ ፡ ዕሩቃነ ፡ እምጸጋ ፡ ዘላዕሌሆሙ ፡ (ራእ፫ ፡ ፲፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፴፪ ፡ ፫ ። ጦቢ፩ ፡ ፲፯ ። ቀሌ) ።

—፤ ባዶ ፤ ወና ፤ ብላሽ ፤ ከንቱ ። መሰብክት ፡ ዕሩቃት ። ከርሥ ፡ ዕርቅት ፡ ኢትወልድ ፡ ፍትወተ ። በእንተ ፡ ሰብሐት ፡ ዕሩቅ ፡ (መሳ፯ ፡ ፲፯ ። አፈ ፡ ተ፳፱ ። ፊልክ ፡ ፵) ።

ዕራቅ ፤ (ዕብ ፡ ሬቅ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዕራቆት ፤ ግንድ ፡ መለመላ ፤ ባዶ ፤ ብቻ ፤ ልብስ ፡ ጭማሪ ፡ አልባ ። ዕራቅየ ፡ ወፃእኩ ፡ እምከርሠ ፡ እምየ ፤ ወዕራቅየ ፡ እገብእ ፡ ህየ ። ሑር ፡ ዕራቀከ ፡ ዘእንበለ ፡ አሣእን ። ወአምጡ ፡ ቀማውቲሆሙ ፡ ዕራቀ ። ዘዕራቀ ፡ ለእለ ፡ ዕራቀሙ ። ኢትስተይ ፡ ማየ ፡ ዕራቀ ። ተጠምቀ ፡ በማይ ፡ ዕራቅ ። ጳውሎስ ፡ ሳሚሳጢ ፡ ይቤ ፡ እስመ ፡ ክርስቶስ ፡ ሰብእ ፡ ዕራቅ ፤ ብቻ ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፳ ፡ ፪ ። ኤር፲፬ ፡ ፫ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፰ ፡ ፳፩ ። ፩ጢሞ ፡ ፰ ፡ ፳፫ ። መጽ ፡ ምስ ። ፍ ፡ ነ ፡ መቅ) ። ኢምንት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዕራቅ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ አንድ ፡ ነው ። ሰቀላ ፡ ለምድር ፡ ዲበ ፡ ዕራቃ ፡ (ኢዮ፳፮ ፡ ፯) ።

ዕርቃን ፤ በቁሙ ፤ ዕራቆት ፤ ዕራቆትነት ። ባዶነት ፤ ንጽሕና ። (ግጥም) ፤ እኔ ፡ ድኻ ፡ መስሎኝ ፡ ዕርቃኑን ፡ ባየው ፤ ርሱስ ፡ ጌታ ፡ ኑሯል ፡ የተሰቀለው ። ሀበኒ ፡ እክድን ፡ ዕርቃኖ ፡ በልብስ ፡ ለዘክደነ ፡ ዕርቃንየ ፡ በዮርዳኖስ ፡ (ድጓ) ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ሎቱ ፡ ዕርቃን ፡ ሰገቢረ ፡ ዙሉ ፡ ትእዛዘት ። ዕርቃኖሙ ፡ ለሕፃናት ፡ እምኀሊናት ፡ ሕሥምት ፡ (ፊልክ ፡ ፵፬ ። ፪፻፵፮) ።

—፤ ብልት ፤ የወንድ ፡ የሴት ፡ ኀፍረት ፤ አባለ ፡ ዘርዕ ፤ አፈ ፡ ማሕፀን ። ወኢርእዩ ፡ ዕርቃነ ፡ አቡሆሙ ። ከመ ፡ ትክድን ፡ ዕርቃነከ ። ኢይደሉ ፡ ከመ ፡ ይነጽር ፡ ብእሲ ፡ ዕርቃነ ፡ ብእሲት ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፳፫ ። ራእ፫ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፫) ።

ዕርቅና ፤ ዕራቆትነት ፤ ዕርዝታ ። በረኃብ ፡ ወጽምእ ፡ ወበዕርቅና ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፵፰) ።

አዕረቀ ፤ አስራቈተ ፤ ገፈፈ ፤ ባዶ ፡ አደረገ ። እዘዘ ፡ ያዕርቅዎ ፡ አልባሲሁ ። ኢያዕርቀ ፡ እግዚአ ፡ ለእኑሁ ፡ እገሌ ፡ እምልብሰ ፡ ጥምቀት ። እቤሎሙ ፡ ያዕርቁ ፡ ዙሎ ፡ መዛግብተ ፡ (ስንክ ፡ የካ፱ ። ግንዘ ። ፪ዕዝ ፡ ፲፫ ፡ ፱) ።

ዐረቀ ፤ (ዕብ ፡ ዐራቅ) ፤ በቁሙ ፤ (ጥሬ) ዐረቀ ፤ አጕበጠ ፤ አጠመመ ፤ ቀለሰ ፡ አስጐነበሰ ፤ ቀናውን ፤ የሙጫ ፡ የደጋን ፡ የከዘራ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። አቀና ፤ አረታ ፤ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ አደረገ ፤ አስተካከለ ፤ ጕባጣውን ። ሰፈረ ፡ መጠነ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዐረቀ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፭) ።

—፤ አስታረቀ ፤ አስማማ ፤ ዑቁ ፡ ፍጡነ ፡ ዕርቅዎሙ ፡ ወግበሩ ፡ ሰላመ ፡ ማእከሎሙ ። ወዐረቀ ፡ ትዝምደ ፡ ሰብእ ፡ ምስለ ፡ እግዚ ፡ ሊቀ ፡ ካህናቲሁ ፡ ለአብ ። ፍቅረ ፡ ለነ ፡ ንበ ፡ አቡከ ፡ ገበርከ ፤ ወዐረቀ ፡ ማእከሌነ ። ዕርቀ ፡ ወአርትዕ ፡ ዙሎ ፡ ጠዋየ ፡ (ዲድ ፡ ፲፭ ፡ ፴፫ ። ኪዳ ። ኢሳ፺፰ ፡ ፮) ።

ዐራቂ ፤ የሚያርቅ ፤ የሚያስታርቅ ፤ አስታራቂ ። ዐራቂ ፡ ዘይፈቅድ ፡ ይዕርቅ ። ዐራቂ ፡ ኪዳን ፡ ሐዲስ ። ከዊነ ፡ ዐራቂ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፫ ፡ ፴፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፪) ።

ዐራቅይና ፤ ዐራቂነት ፤ አስታራቂነት ። በዐራቅይናሁ ፡ ለሊቀ ፡ ካህናት ። በእደዊሆሙ ፡ ወበዐራቅይናሆሙ ፡ (አፈ ፡ ድ፴፫ ። ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፭) ።

ተዐርቀ ፤ ታረቀ ፤ ጐበጠ ፤ ቀና ፡ ረታ ፤ ዕንጨቱ ።

ተዓረቀ ፤ ታረቀ ፤ ተራረቀ ፤ ተስማማ ፤ አንድ ፡ ልብ ፡ ኾነ ። (ተረት) ፤ ሲታጠቡ ፡ ከክንድ ፤ ሲታረቁ ፡ ከሆድ ። ኢይትዓረቅ ፡ በብዙኅ ፡ ሀብት ። ይትዓረቅ ፡ ምስለ ፡ ቢጹ ። ለእመ ፡ አበየት ፡ ተዓርቆ ፡ ምስለ ፡ ምታ ፡ (ምሳ፯ ፡ ፴፭ ። ዲድ ፡ ፲፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፱) ።

ዕርቅ ፤ በቁሙ ፤ ሰላም ፤ መታረቅ ፤ መስማማት ፤ ስምምነት ። እስከ ፡ ይገብሩ ፡ ዕርቀ ፡ በበይናቲሆሙ ። እመ ፡ ገብረ ፡ ዕርቀ ፡ ነሚኤ ፡ ዋሕስ ፡ ምስለ ፡ በዓለ ፡ ዕዳ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፩ ፡ ፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯) ።

ዕርቃና ፤ ዕርቅነት ፤ ስምምነት ። ሰላም ፡ ወዕርቃና ፡ ወተሰናእዎ ፡ (ቀና ፡ ስርድ ፡ ፲፬) ።

አስተዓረቀ ፤ አስተራረቀ ፤ አስማማ ። እስ ፡ ይስተሳልሙ ፡ ወያስተዓርቁ ፡ (ቀሌ) ።

ዐረር ፤ (ሐረር ፤ ሐረረ ። ዕብ ፡ ዖፌሬት ። ሱር ፡ አባራ ። ዐረ ፡ ረጸጽ) ፤ በቁሙ ፤ ርሳስ ፤ የማዕደናት ፡ ወገን ፤ ጥቍር ፤ ከባድ ፤ ልሕሉሕነት ፡ ያለው ፤ ከቀለሕ ፡ ጋራ ፡ የሚጠየት ። ዘሩ ፡ ሐሪር ፡ ነው ፤ ሐ ፡ ለዐ ፡ ተለውጧል ፤ ናእክን ፡ ተመልከት ። ተሰጥሙ ፡ ከመ ፡ ዐረር ፡ ውስተ ፡ ማይ ። መክሊተ ፡ ዐረር ። ምንት ፡ ይከብድ ፡ እምነ ፡ ዐረር ፡ (ዘፀ፲፭ ፡ ፲ ። ዘካ፭ ፡ ፯ ። ሢራ፳፪ ፡ ፲፬) ።

ዐሪስ ፤—ዳሰ ፡ ወይን ፤—ዐሪሥ ።

ዐራት ፤ ታት ፤ (ዕብ ፡ ሚጣ ፤ ዔሬሥ ፡ ሱር ፡ ዓርሣ) ፤ ዐልጋ ፤ መተኛ ፤ መጋደሚያ ፤ ቁዋ ፤ የሬሳ ፡ ማንሻ ፤ አራት ፡ እግር ፡ ያለው ። አርባዕቱን ፡ አ ራት ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ዐራት ፡ ዘወርቅ ፡ ስርግው ፡ በባሕርይ ። ዐራት ፡ ንጹሕ ። ዐ ራት ፡ ሕማም ። ዐራታት ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ግንቦ ። መዝ ፡ ፵ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፰ ። ማርቆ ፡ ፶፭) ።

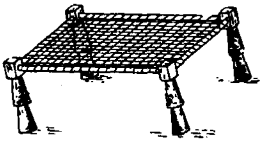

ዐራት ፡

ዐስበ ፤ በት ፤ (ዐሰበ ፡ ይዔስብ ፡ የዐስብ ፡ ዐረ ፡ ዐሰፈ) ፤ ዐስብ ፡ ክራይ ፡ መስጠት ፤ የጕልበት ፡ ዋጋ ፡ መክፈል ። መክራየት ፤ መዋዋል ፤ መስማማት ፤ በ ቍርጥ ፡ መግዛት ። ዐሰበኒ ፡ ወኮንክዎ ፡ ካህነ ። ወዐሰ ብዎ ፡ ለሶርያ ። ዐሰቡ ፡ ሰብአ ፡ ላዕሌየ ። ተዐሰብዎ ፡ ለነሃቢ ፡ (መሳ፲፰ ፡ ፬ ። ፩ነገ ፡ ፲ ፡ ፮ ። ፩ዕዝ ፡ ፮ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፵፮ ፡ ፮) ። በዐሰበ ፡ ፈንታ ፡ ተዐሰበ ፡ ይላል ፤ የተሳ ሳተ ፡ ነው ። ተዐሰብኩ ፡ ሊተ ፡ በዐሥርቱ ፡ ወኀምስቱ ፡ ጠፋልሐ ፡ ብሩር ። ዘተዐሰበ ፡ ዐጺደ ፡ ለለ ፡ ዙሉ ፡ አ ውራኅ ፡ በዲናር ፡ ወኢያእመረ ፡ ኍልቈ ፡ ዙሎን ፡ አ ውራኅ ፤ ይከውኖ ፡ ለተዐሳቢ ፡ እምድኅረ ፡ አሐዱ ፡ ወርኅ ፡ ከመ ፡ ያብጥል ፡ ሥርዐተ ፡ ተዐስቦ ። ረከበ ፡ ሐመረ ፡ ወተዐሰበ ፡ (ሆሴ፫ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፮ ። ዮና፩ ፡ ፫) ።

ዐሳቢ ፤ የሚከራይ ፤ ደመ ፡ ወዝ ፡ ሰጪ ። በዐ ሳቢ ፡ ፈንታ ፡ ተዐሳቢ ፡ ይላል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

አዐ(ዕ)ሰበ ፤ አከራየ ፤ ለክራይ ፡ ሰጠ ፤ ቤቱን ፡ ከብቱን ፤ ወይም ፡ ጕልበቱን ። እመ ፡ አገበርዎ ፡ ሰብ እሲ ፡ ከመ ፡ ያዐስብ ፡ ዘይመልክ ፤ አው ፡ ይትዐሰብ ፡ ምልክተ ፡ ካልኡ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፩) ። አዐሰበ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አስተዐሰበ ፡ ይላል ፤ አንድ ፡ ወገን ፡ ነው ። ለእመ ፡ ፈቀደ ፡ ከመ ፡ ይሚጥ ፡ ክፍለ ፡ ዚኣሁ ፤ አው ፡ ያስተ ዐስቦ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ተዐ(ስ)ሰበ ፤ ተከራየ ፤ ክራይ ፡ ኾነ ፤ ለክራይ ፡ ተሰጠ ።

ዐሳብ ፤ ዕሱብ ፤ ምንደኛ ፤ ሙያተኛ ፤ ደሞ ዘኛ ፤ ቀፋ ። ዐሳብ ፡ ዘለለ ፡ ዕለት ። ወዐሳብስ ፡ ይጐ ይይ ፡ እስመ ፡ ዐሳብ ፡ ውእቱ ። ተዐሳቢ ፡ ወዐሳብ ፡ (ኢዮ፯ ፡ ፩ ። ዮሐ፲ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ዐሳባዊ ፤ የክራይ ፤ የሙያ ፤ ሙያተኛ ፤ ባለ ደመ ፡ ወዝ ። ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ አሐዱ ፡ እምዐሳባ ውያን ፡ ዘሠርክ ፡ (ደራሲ ። ገድ ፡ ኪሮ ። አፈ ፡ ተ፲፬) ።

ዐስብ ፤ በቁሙ ፤ የጕልበት ፡ ዋጋ ፤ ደመ ፡ ወዝ ፤ ምንዳ ፤ ክራይ ፤ ወይም ፡ ክርካር ። ምንት ፡ ውእቱ ፡ ዐስብከ ። ሀቦሙ ፡ ዐስቦሙ ። ዐስበ ፡ ሐመር ፡ (ዘፍ ፳፱ ፡ ፲፭ ። ማቴ፳ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ነሐ፴) ።

(ሳ) **ዐሰበ ፤ (ዕብ ፡ ዐዘብ) ፤** ተወ ፤ ለቀቀ ፤ ጣለ ፤ የያዘውን ፡ የተከራየውን ፤ ሚስት ፡ ገረድ ።

መዐስብ ፤ (ብት ፡ ባን ፡ ባት) ፤ ፈት ፤ ብቸኛ ፤ ጋለሞታ ፤ ሚስት ፡ የሌለችው ። መዐስበ ፡ ናዝዝ ። መዐ ስበ ፡ ሐውጽ ። ረድኤት ፡ ለመዐስባን ፤ ወኀይለ ፡ ትዕ ግሥት ፡ ለደናግል ። ዘአውሰበ ፡ መዐስብተ ፡ (ኪዳ ። ቅዳ ። አርጋ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ፡ ፩) ።

መዐስብ ፤ መዐንስብ ፤—ማርተኛ ፤—ዐ ንሰበ ።

መዓስብ ፤ ፈቶች ፤ ሚስት ፡ የሌላቸው ።

መዓስባን ፤ (ባት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የብዙ ፡ ብዙ ። መነከሳት ፡ መዓስባን ። መበለታት ፡ ወመዓስ ባት ፡ (ኪዳ) ።

ማዕሰበ ፤ (ዐሰበ) ፤ ፈት ፡ ኾነ ፤ ገለሞተ ፤ ብ ቻውን ፡ኖረ ፤ ሚስቱ ፡ ሙታ ፤ ወይም ፡ በነውር ፡ ወጥታ ። ሐና ፡ ወለተ ፡ ፋኑኤል ፡ ማዕሰበት ፡ ሰማንያ ፡ ወአር ባዕተ ፡ ክረምተ ፡ (ስንክ ፡ የካ፰ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፬) ። በማዕ ሰበ ፡ ፈንታ ፡ ተማዕሰበ ፡ ይላል ፤ አንድ ፡ ወገን ፡ ነው ። እንዘ ፡ ትትማዐሰቢ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፩) ።

ምዕስብና ፤ ግልሙትና ፤ ፈትነት ፤ ብቻነት ። ሒይክሉ ፡ ምዕስብና ። ከመ ፡ ሕማማተ ፡ ዘምዕስ ብና ፡ ይጠይቅ ፡ (ቀኖ ፡ ስርድ ። ኪዳ ። ቄድር) ።

(ኘ) **ዐሰይ ፤ ዮት ፤ (ዐሰየ ፡ የዐሲ ፡ ይዕሲ ። ዕብ ፡ ዐሳሀ ፤ ገብረ) ፤** ዋጋ ፡ መስጠት ፤ ማደል ፤ መ ክፈል ፤ ብድር ፡ መመለስ ፤ አብዝቶ ፡ አትርፎ ፡ ከልክ ፡ አሳልፎ ። እሺ ፡ ማለት ። እንዘ ፡ ተዐሲ ፡ ዕሴተ ፡ ሠናየ ። ምንተኑ ፡ አዐስዮ ፡ ለእግዚ ፡ በእንተ ፡ ዙሉ ፡ ዘገብረ ፡ ሊተ ። ዕስዮ ፡ ለገብርከ ። ዘየዐሲ ፡ እኩየ ፡ ህየንተ ፡ ሠ ናይ ። የዐስየከ ፡ ቅሥተ ፡ ወተስናነ ፡ በንዋይከ ፡ (ቅዳ ። መዝ ፡ ፻፲፭ና ፡ ፲፰ ። ምሳ፲፯ ፡ ፲፫ ። ሚራ፳፬ ፡ ፩) ።

ዐሳዪ ፤ የሚሰጥ ፡ ሰጪ ፤ ቸር ፡ ለጋስ ፤ እጀ ፡ ሰፊ ፤ ዐዳይ ፡ አሳላፊ ። ወፈጸም ፡ ውእቱ ፡ ኮነ ፡ ዐሳዪ ፡ ሕይወት ፡ ለዙሎሙ ፡ እለ ፡ ይትኤዘዙ ፡ ሎቱ ፡ (ዕ ብ፭ ፡ ፱) ።

ተዐስየ ፤ ተዐሰየ ፤ ተሰጠው ፤ ተቀበለ ፤ ዋጋ ውን ፡ አገኘ ። ዋጋው ፡ ገንዘቡ ፡ ተሰጠ ፤ ከሰጭ ፡ ወደ ፡ ተቀባይ ፡ ዐለፈ ። ትትዐሰይ ፡ አመ ፡ የሐይዉ ፡ ጻድቃን ። ይትዐሰይ ፡ ብዙኀ ። ተዐስየ ፡ ምሕረተ ፡ በዝንቱ ። ተ ዐስየ ፡ ዕሴተ ፡ ሠዋዒ ፡ (ሉቃ፲፬ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፲፰ ። ቄር ። አፈ ፡ ተ፴፬) ።

ዕሱይ ፤ የተቀበለ ፤ ዋጋውን ፡ ያገኘ ።

ዕሴት ፤ (ብ ፡ ዕሰያት) ፤ ዋጋ ፤ ደመ ፡ ወዝ ፤ ስጦታ ፤ መባእ ፤ ምጽዋት ፡ (እሺታ) ። ሆኰሉ ፡ ዕሴትሙ ። ውእቱኬ ፡ ዘይነሥእ ፡ ዕሴቶ ። ወዕሴትየኒ ፡ ምስ ሌየ ፡ ውእቱ ፡ ከመ ፡ እፍድዮ ፡ ለዙሉ ፡ ለለ ፡ አሐዱ ፡ (ማቴ፮ ፡ ፪ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲፬ ። ራእ፳፪ ፡ ፲፪) ።

ትዕሲት ፤ ስጦታ ፤ አሰጣጥ ፤ ጕርሻ ፡ በቅሽሽ ።

ዐስቆ ፤ ቆት ፤ (ዐሰቀ ፡ ይዔስቅ ፡ የዐ ስቅ ። ዕብ ፡ ዐሻቅ ፤ ነፈገ ፡ ጨበጠ ፤ በውድ ፡

ሺጠ)፤ መሥራት፤ መታታት፤ መጥለፍ፡ ማቈላለፍ፤ ልብስን፡ በብዙ፡ ዐይነት፡ ፈትል፡ በወርቀ፡ ዘቦ፡ ማስጌጥ፤ ማንቈጥቈጥ፤ እንዲያምር፡ እንዲከብር፤ በውድ፡ እንዲሼጥ፡ ማድረግ፤ የስፌ፡ የሽማኔ።

ዐሳቂ፤ መዐስቅ፤ ልብስ፡ የሚሠራ፤ ጥበብ፡ ድርብ፡ ሠሪ፤ ሸማኔ፡ ጠላፊ። ሦርዊ፡ ዐጥፍ፡ ዘመዐስቃን፡ (፪ነገ፡ ፳፭፡ ፲፱። ስንክ፡ ታኅ፳፫)።

ተዐሰቀ፤ ታሰቀ፤ ተሠራ፤ ተጠለፈ፤ ተኹረኰረ።

ዕሱቅ፤ የታሰቀ፡ የቀለሰቀ፤ ከክታን፡ ከሐር፡ ዕጥፍ፡ ድርብ፡ ኹና፡ የተሠራ። ግብረ፡ ማእነም፡ ዕሱቅ። ወክዳኑ፡ ለእንቀጸ፡ ዐጸድ፡ ዕሱቅ፡ በደርከኖ። ልብሰ፡ ሜላት፡ ዘወርቅ፡ ወመረግድ፡ ወዕንቍ፡ ዘብዙኀ፡ ሜጡ፡ ዕሱቅ፡ ውስቴቱ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፲፮። ፴፯፡ ፲፯። ዮዲ፲፡ ፳፩)።

ዐስቅ፤ ጥሩ፡ ግምጃ፤ ከቡር፡ ልብስ፤ ዝንጕርጕር፤ ባላራት፡ ሕብር፤ ወርቀ፡ ዘቦ፤ የተጌጠ፡ የተሸለመ። ክዳን፡ ዘሕብረ፡ ዐስቅ። አልባስ፡ ዘተገብረ፡ በዐስቀ፡ ሜላት። አልባሰ፡ ወርቅ፡ ወአልባሰ፡ ዐስቅ፡ (ዘፍ፴፯፡ ፫። ሢራ፵፭፡ ፲። ኢሳ፫፡ ፳፫)።

ዕስቁፍ፤—ኤጲስቆጶስ፤—እስቁፍ።

ዐሰረ፤—በቍሙ፤—አሲር፡ አሰረ።

ዐሰረ፤—ቀጠረ፤—ዐሥሮ፡ ዐሠረ።

ዐቲብ፤ በት፤ (ዐተበ፡ የዐትብ፡ ይዕትብ፤ ኀተመ)፤ ማተብ፤ መቍረጥ፤ መፈጸም፡ መጨረስ። ማተም፤ ማስመሰል። ዐተቦ፡ እግዚ። ዘቦቱ፡ ቀብዖ፡ ወዐተበነ። ወዐተቡክሙ፡ (ዮሐ፫፡ ፴፫። ፪ቆሮ፡ ፩፡ ፳፪። ኤፌ፩፡ ፲፫። ፬፡ ፴)።

—፤ መባረክ፤ ማማተብ፤ በጣት፡ በመስቀል፤ ፊትን፡ ወይም፡ ሌላውን። ዐተበኒ፡ በትእምርተ፡ መስቀል፤ ወአርስዩ፡ ዐቲበ፡ ገጾ። ይዕትብ፡ አብሉሙ። ወይዕትቡሙ፡ ሥልሰ፡ (ቀሌ። ፍ፡ ን፡ ፫። ቅዳ)።

ተዐትበ፤ ታተበ፤ ተቈረጠ። ተባረከ፤ ታተመ። ሀባ፡ ናህየ፡ ለዛቲ፡ ነፍስ፡ ዘተዐትበት፡ በጥምቀትከ፡ ወተቀደሰት፡ በደምከ። ተዐትበት፡ በዕፀ፡ መስቀሉ። ከመ፡ ይትዐተብ፡ ራእየ፡ ነቢያት፡ (ግንዘ። ድጓ። ዳን፱፡ ፳፬)።

ዕቱብ፤ (ኅቱም)፤ የታተበ፤ የተቈረጠ፤ ቍርጥ። እስመ፡ ዕቱብ፡ ነገር፡ (ጥበ፪፡ ፭)።

—፤ የተባረከ፤ የታተመ። ዕቱባን፡ አንትሙ፡ በቅድስት፡ ጥምቀት። ምሕላነ፡ ረሲ፡ ዕቱበ፡ (ቀሌ። ደራሲ)።

ዕትብት፤ በቍሙ፤ የታተበች፡ የተቈረጠች።

ዕትበት፤ ማተብ፤ መታተብ፤ ማማተብ፤ በእንብርት፡ እድ፡ መባረክ፡ መሾም፤ ወይም፡ ቡራኬን፡ ሹመትን፡ መቀበል። እስመ፡ ዕትበትሰ፡ ይከውን፡ ውስተ፡ ሥዩም፡ በእንተ፡ መልእክት፡ (ፍ፡ ን፡ ፲፡ ፳)።

ዑታቤ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ [illegible]፤ አበራረከ። [illegible]፡ ይደሉ፡ ዘሉ፡ ዑታቤ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ማዕተብ፤ (ዕብ፡ ሐታም)፤ ኀቲም፡ ቀለበት፤ ፈርጡ፡ ማኅተም፡ የኾነ። ኀቲምን፡ ተመልከት። ሕልቀተ፡ ማዕተብ። ከመ፡ ማዕተብ፡ (ሢራ፵፱፡ ፲፩። ሐጌ፪፡ ፳፪። ኤር፳፪፡ ፳፬)።

—፤ ትእምርተ፡ መስቀል። ዐጽፍ፡ ጸሊም፡ ዘምሉእ፡ ማዕተበ። ረሰየ፡ ዐውደ፡ በአቱ፡ ማዕተበ፡ መስቀል፡ ዐውዶ፡ (ገድ፡ ዳን። ፊልክ፡ ፳፯)።

—፤ በቍሙ፤ ማተብ፤ ምልክት፤ ዕልባት። ማዕተበ፡ ሐሪር፡ ዘሀሉ፡ በከማዱ። ወግዝረትስ፡ ማዕተበ፡ ጽድቅ። ማዕተበ፡ (ማኅተማ)፡ ለመጽሐፍየ፡ (ስንክ፡ ሐም፲፱። ሮሜ፬፡ ፲፩። ፩ቆሮ፡ ፱፡ ፪)።

ማዕተበ፡ ረስን፤ መስቀላዊ፡ የተዠሰ፡ ምልክት፤ ጠባሳ፤ ዕትራት። ቀይ፡ የመስቀል፡ ምልክት፤ ከልብስ፡ ላይ፡ በቀይ፡ ፈትል፡ የሚጣፍ፤ የሚሰፋና፡ የሚጠለፍ፡ (ሥር፡ ጳኵ)።

—፤ አብንት፤ ምሳሌ፤ ጠንክ። ኀደገ፡ ለነ፡ ማዕተበ፡ (ድጓ። ፩ጴጥ፡ ፪፡ ፳፩)።

ማዕተብ፤ አንባር፤ ማልደያ፤ ቢተዋ፤ ጪፋ፤ የጅቦራ፤ የልክ። ኹሉም፡ የእጅ፡ ጌጥ፡ ነው፤ ቢተዋ፡ ይበልጣል፤ የሚያደርገውም፡ ዐሥር፡ ገዳይ፡ ነው፤ እገሌ፡ ቢተዋ፡ መልቷል፡ እንዲሉ። አንብረኒ፡ ከመ፡ ሕልቀት፡ ውስተ፡ ልብከ፤ ወከመ፡ ማዕተብ፡ በመዝራዕትከ፡ (ማሕ፰፡ ፯)።

አማዕተበ፤ (ዐተበ)፤ አማተበ፤ አመሳቀለ፤ ጣቱን፡ እጁን። አማዕቲቦ፡ በትእምርተ፡ መስቀል። በጊዜ፡ ቅዳሴ፡ ሶበ፡ ያማዕትብ፡ እደ። አቅረበ፡ ሎቱ፡ ዮሴፍ፡ ክልኤተ፡ ደቂቀ፡ ከመ፡ ይባርኮሙ፤ ወአማዕተበ፡ እደሁ፡ ዲበ፡ አርእስቲሆሙ፡ (ገድ፡ ተክ። ስንክ፡ ታኅ፲፱። ነሐ፳፰)።

ተማዕተበ፤ (ተዐትበ)፤ ተማተበ፤ ተባረከ፤ ተመሳቀለ። በአምሳለ፡ ከዋክብት፡ በተማዕትቦ፡ (ስንክ፡ ኅዳ፳። ቀሌ)።

(ጥ) **ዐትሞ፤ ሞት፤ (ዐተመ፡ ይዔትም፤ የዐትም። ዐረ፡ ዐተበ። ዕብ፡ ዐቶብ፤ በጢስ፡ መታፈን፤ መጨለም)፤** መቈጣት፤ መናደድ፤ እንደሚጤስ፡ እሳት፡ ቱግ፡ ማለት።

መዐትም፤ (ምት፡ ማን፡ ማት)፤ ቍጡ፤ ብስጩ፤ ተናዳጅ። ኢይኩን፡ አሐዱ፡ እምዘመደ፡ ካህናት፡ መዐትመ፡ ወመፍጠኒ፡ መዐት። ነፍስ፡ መዐትም፡ ዘይነድድ፡ ከመ፡ እሳት። ነባቢት፡ ወመዐትምት። አናብስት፡ መዐትማን፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፭፡ ፫። ሢራ፳፫፡ ፲፯። ምሳ፳፭፡ ፲፱። ጥበ፲፭፡ ፲፰)።

ዐተር፤ በቍሙ፤ ያበባ፡ እኽል፤ ፍሬው፡ ክብ፤ እንክብል፤ ድብልብል። ዐተረ፡ ወስንርናደ። ብርስነ፡ ወዐተረ። ዐተር፡ ይቡስ፡ (ገድ፡ ተክ። ሕዝ፬፡ ፱። ስንክ፡ ጥቅ፴)። ባማርኛ፡ ዐተረ፤ ዕትራት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው።

ፈ

ፈ ፤ ዐሥራ ፡ ስባተኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ፈፍ ፤ ቍጥሩ ፡ ስማንያ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ፹ ፡ ፹ ፡ ይባላል ፤ አፈፈን ፡ እይ ።

ፎ ፤ (ዕብ ፡ ፎእ ። ዐረ ፡ ፈም ። ሱር ፡ ፉም ፤ ፉማእ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ፲፯ኛ ፡ ፈ ፤ ፍችው ፡ አፍ ፡ ማለት ፡ ነው ። ፎ ፡ መንክር ፡ ስም ዕከ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፻፲፱ ። ስቈ፭ ፡ ፲፯ ። ፱ ፡ ፲፯ ። ፫ ፡ ፵፰ ። ፬ ፡ ፲፯) ። በጽርእ ፡ ፒ ፡ ይባላል ፤ ዕብራውያንም ፡ ነቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ፐ ፡ ይሉታል ። አፍ ፡ በሙ ፡ ወኢ ይነቡ ፡ ባለው ፤ (ፎ)ፔ ፡ ላሜም ፡ ውሎእ ፡ ይዳቤሩ ፡ እን ዲል ፡ (ዕብ ፡ መዝ ፡ ፻፲፫ ፡ ፲፫) ።

ፍኢም ፤ **ሞት** ፤ (**ፈአመ** ፡ **ይፍእም** ፡ **ይፍአም** ። **ዐረ** ፡ **ፈአመ**) ፤ ማጕረሥ ፤ ባፍ ፡ መ ወተፍ ፤ መክተት ፤ መደል ፡ ማግባት ፤ ማብላት ፡ ማዋጥ ፤ ቈርሶ ፡ መስጠት ፤ መዘከር ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በፈአመ ፡ ፈንታ ፡ አፍአመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። መብልዐ ፡ መላእክት ፡ አፍአምኮ ፡ ለሕዝብከ ። አፍአሞ ፡ ለከ ይሲ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ። እመ ፡ አንከይከ ፡ እምሲሳየ ፡ ነፍስከ ፡ ወአፍአምኮ ፡ ለነዳይ ። አፍእም ፡ እምይ እቲ ፡ ለነዳይ ፡ (ጥበ፲፮ ፡ ፳ ። ዳን፲፫ ፡ ፴፯ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፲ ። ቀሌ) ።

ፈኣሚ ፤ የሚያጕርሥ ፡ አጕራሽ ።

አፍአመ ፤ አስጐረሠ ፤ ጕረሥ ፡ አጕርሥ ፡ አለ ፤ አስደራጊ ።

ተፍእመ ፤ ተጐረሠ ፤ ምግቡ ። ጐረሠ ፤ ከፋ ፡ አገባ ። አባ ፡ አጋቶን ፡ ቶፍእመ ፡ እብነ ፡ ከመ ፡ ኢይት ናገር ፡ ነገረ ፡ ፀሩዐ ። ዘየአክሎ ፡ ለተፍእሞቱ ። ከመ ፡ ኢይትፈአምዎ ፡ ክልኤ ፡ ጊዜ ። አይ ፡ አፍ ፡ ዘይትፈ አም ፡ ዘንተ ፡ ኅብስተ ። ይመሥጡ ፡ ኅብስተ ፡ ወይት ፈአምዎ ፡ እንበለ ፡ አእምሮ ፤ ወእምድኅረ ፡ ዝ ፡ ይ መውቱ ። በተፍእሞ ፡ ሣዕር ፡ ልምሉም ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፮ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፳—፳ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ የካ፲፮) ።

ተፋአመ ፤ ተጓረሠ ፤ ተጐራረሠ ።

ፋእም ፤ ዐንገትጌ ፤ የቀሚስ ፡ አፍ ። ፋእሙ ፡ ለልብስ ፡ (ዘፀ፴፮ ፡ (ዕብ፴፱) ፡ ፳፫) ።

—፤ ማግ ፤ ግራ ፤ ሸማኔ ፡ ለድር ፡ ወ.ግም ፡ ለዝሓ ፡ የሚ ያጕርሠው ። ስፍሖ ፡ ገብረ ፡ ዘእምጥንተ ፡ ሥጋሁ ፡ ለአዳም ፡ ወፋእሙኒ ፡ ሥጋ ፡ ዚኣኪ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር ። ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ዘሌ፲፫ ፡ ፵፰—፶፰) ።

—፤ ጕርሻ ፤ ዳረጎት ፤ ምጺት ፤ ቍራሽ ፤ አንድ ፡ አፍ ፡ እንጀራ ፤ ቢጃ ፤ እንክብክብ ።

አፍአምት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ሂድክ ፡ አፍአ ምቶ ፡ ለርኁብ ። ሂድዎሙ ፡ ለርኁባን ፡ አፍአም ቶሙ ። ወተሰፈወ ፡ የሀብዎ ፡ አፍአምተ ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፲፯ ። ፳፱ ፡ ፲ ። ግብ፫ ፡ ፭) ።

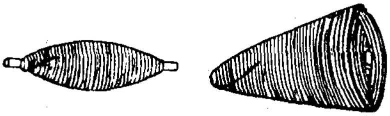

ፋእም ፡

ፋእማት ፤ **አፍኣም** ፤ ጕርሾች ፡ ዳረጎቶች ።

አስተፍአመ ፤ ለመነ ፤ ቀላወጠ ፤ አጕርሡኝ ፡ መጽውቱኝ ፡ አለ ። ይፍልሱ ፡ ወያስተፍእሙ ፡ (መዝ ፡ ፻፰ ። ኢዮ፳፯ ፡ ፲፬ ። ፵ ፡ ፫—፬) ።

አስተፋአመ ፤ አጓረሠ ፤ አጐራረሠ ፤ ተጓረሡ ፡ አለ ።

ፈጊግ ፤ **ጎት** ፤ (**ፈገ** ፤ **ፈገገ** ፡ **ይፈግግ** ፡ **ይፍግግ**) ፤ መተንፈግ ፤ መከርፋት ፤ መቀርናት ፤ መግ ማት ፤ መሸገት ፤ መፋግ ፤ ፍግ ፡ መኾን ። ፈርገገን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ። በቁሙ ፡ መፍገግ ፡ መብራት ፤ ወ ገግ ፡ ፈገግ ፡ ማለት ፤ የስማይ ። ጎሕን ፡ ተመልከት ።

ፍጉግ ፤ የሚከረፋ ፤ ከርፋታም ፤ ሽታው ፡ የሚ ያስቅቅ ። ጼና ፡ ጢስ ፡ ፍጉግ ። ጢስ ፡ እሳተ ፡ ገሃነም ፡ ፍጉግ ፡ ወጽዩእ ። ቤተ ፡ ጽልመት ፡ ንበ ፡ ሀሎ ፡ ጺ እት ፡ ፍጉግ ። አጼንዎ ፡ ጼና ፡ ፍጉግ ፡ (ጥበ፲፭ ፡ ፲፱ ። ማንዘ ። አፈ ፡ ተ፭ ። ስንክ ፡ መስ፲፱ ። ፈላስ) ።

ፍገግ ፤ ትንፋግ ፤ ከርፋት ፤ ቅርናት ፤ ግማት ፡ ክፉ ፡ ሽታ ። እምፍገገ ፡ ጺአት ።

ፈገ ፤ ፈጀ ፡ ጨረሰ ፤ በላ ፤ አቃጠለ ፤ ለበለበ ፡ አንገበገበ ። ፈገፈገ ፤ አፈገፈገ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

(ጥ) **ፍግ** ፤ በቁሙ ፤ ዐዘባ ፤ ኵስሕ ፤ ከሕያዋን ፡ ሆድ ፡ የሚወጣ ፤ ፍጉግ ፡ ጼና ። በፍግ ፡ ፈንታ ፡ ፍዕግ ፡ ይላል ፤ ከማርኛ ፡ የለየኹ ፡ መስሎት ። ወሶበ ፡ ከዐዉ ፡ ዲቤሃ ፡ ፍዕገ ፡ ጊዜ ፡ ምሴት ፡ ይረክብዎ ፡ በነግህ ፡ ከዊኖ ፡ ሐመደ ፡ (ሥር ፡ አኵ) ።

ፈግዖ ፤ **ዖት** ፤ (**ፈግዐ** ፡ **ይፌግዕ** ፡ **ይፈ ግዕ** ። **ዐረ** ፡ **ፈኪሀ** ። **ዕብ** ፡ **ፋጋዕ** ፤ **አገኘ** ፡ **ደረሰ** ፡ **ነካ** ፡ **ዳሰሰ**) ፤ ፍጹም ፡ ተድላ ፡ ማድረግ ፤ መፍከት ፡ መፈንደቅ ፤ ደስ ፡ ፈቅ ፡ ማለት ፤ ከመብል ፡ ከመጠጥ ፡ ከምቾት ፡ ከብዕል ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ። በልዑ ፡ ወጸገቡ ፡ ወሠብሑ ፡ ወፈግዑ ፡ በበረከትከ ። ወካ ልእ ፡ ይፌግዕ ፡ በንዋዩ ። ዘኢፈጸመ ፡ ሕይወቶ ፡ በ

ዲበ፡ ምድር፡ ወኢፈግዐ፡ በሠናያት። እለ፡ ይፌግዑ፡ ውስተ፡ ምስካባቲሆሙ፡ (፪ዕዝ፡ ፬፡ ፳፭። ሚራ፲፬፡ ፬። ግንዘ። ዓሞ፮፡ ፬)። በፈግዐ፡ ፈንታ፡ ተፈግዐ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እምትደለው፡ ወትትፈጋዕ፡ በቤተ፡ ባዕድ፡ በንዋየ፡ ነኪር። ይትፌሥሑ፡ ወይትሐሠዩ፡ ወይትፌግዑ፡ በተውኔት። ንዑኬ፡ ንትፈጋዕ፡ በዘሀሎ፡ ሠናያት። እለ፡ ይትፌግዑ፡ በብዕሎሙ፡ (ሚራ፳፱፡ ፳፪። ቀሌ። ጥበ፪፡ ፮። ኪዳ)።

ፍጉዕ፤ የደላው፤ የተመቸው፤ ደስ፡ ፈቅ፡ ያለው፡ (ኪዳ)።

ፈጊዕ፤ ጥጋብ፤ ስካር። በስታይ፡ ወበፈጊዕ፡ (ሉቃ፳፩፡ ፴፬። ዲድ፡ ፬)።

ፍግዕ፤ ተድላ፤ ደስታ፤ ምቾት። ኣፈቅሮ፡ ለፍግዕኪ። ወደስክዋ፡ አነ፡ ለሖላ፡ ፍግዕ። ሠሐቆሙ፡ ፍግዐ፡ ኀጢአት፡ (ማሕ፯፡ ፯። መክ፰፡ ፲፭። ሚራ፳፯፡ ፲፫)።

ፍግዓ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ፍግዓሁ፡ ለዝ፡ ዓለም፡ ከመ፡ ጽላሎት፡ የኀልፍ። ብሔረ፡ ፍሥሓ፡ ወፍግዓ፡ ወተድላ። ፍግዓ፡ ውሉደ፡ ሰብእ፡ (ቀሌ። መክ፪፡ ፰)።

ትፍግዕት፤ (ታት)፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ። ትፍግዕት፡ ያማስን፡ ሥጋ፡ ወነፍሰ፡ ኀቡረ። አፍቅሮ፡ ትፍግዕታት። ትፍግዕታተ፡ ሐዋሳት፡ (አፈ፡ ተ፳፬። ፊልክ፡ ፵፬)።

አስተፈግዐ፤ (አፈግዐ)፤ አስመቸ፤ ደስ፡ አሰኘ። ዘያስተፌግዕ፡ ልበ፡ (ሚራ፲፱፡ ፭)።

ፈጊር፤ ሮት፤ (ፈገረ፡ ይፈግር፡ ይፍግር። ዕብ፡ ፋጌር፤ ደከመ። ትግ፡ ሐባ፡ ፈጋረ፤ ወጣ)፤ መፍገር፡ መፍገርገር፤ መፍጨርጨር፤ ለመውጣት። መድከም፡ ማረፍ፡ መሞት፤ ሬሳ፡ መኾን። ወሎዎች፡ ቂጥን፡ ፈጋራ፤ ሐባበችም፡ ምሥራቅን፡ ምፍጋር፡ የሚሉት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው።

ፌኀር፤ (ጽርእ። ዕብ፡ ፍዖር)፤ ሕገ፡ ጣዖት፤ መከን፡ ጣዖት፤ ፍችው፡ ከሚት፡ ፈቲሕ፤ ከሚተ፡ ፅርቃን፤ ፈቲሐ፡ አፍ። ብዔል፡ ፌገር፤ (ዕብራ፤ ባዓል፡ ፍ(ፐ)ዖር)፤ በዓለ፡ ከሚት፤ እግዚአ፡ ፈቲሕ፤ በዓል፡ ጣዖቱ፡ ነው። ከሚትና፡ ፈቲሕ፤ የአምልኮው፡ ሥርዐት፡ በፊቱ፡ ቁሞ፡ ዕራቍት፡ መጣል፤ አፍን፡ እንዳቅማዳ፡ መክፈት፤ መልቀቅ፡ ማፋሸግ፡ ማዛጋት፤ ዋሻ፡ ማስመሰል፡ ነውና፤ ይህንን፡ ያሳያል፡ (መዝ፡ ፻፭። ዘኍ፳፫፡ ፳፰። ፳፭፡ ፫)።

ፈድይ፤ ዮት፤ (ፈደየ፡ ይፈዲ፡ ይፍዲ። ዕብ፡ ፋዳህ። ዐረ፡ ፈዳ፤ ቤዘወ)፤ ፊዳ፡ መክፈል፤ ብድር፡ መመለስ፤ ዋጋ፡ መስጠት። ወኀጢአ፡ ዘይፈዲ። ፍድዩ፡ ዕዳኪ። ፈድየ፡ ል ቃሕ። ወይፈድዮ፡ ለሰሎ፡ በከመ፡ ምግባሩ፡ (ማቴ፲፰፡ ፳፭። ፪ነገ፡ ፬፡ ፯። ፍ፡ ነ፡ ፳፯። ኢዮ፴፬፡ ፲፩)።

ፈዳዪ፤ የሚከፍል፤ ከፋይ፤ ሰጭ። ፈዳዪ፡ ዕዳ። ፈዳዩሃ፡ ለዛቲ፡ ኀጢአት። መኑ፡ ውእቱ፡ ፈዳዩ፡ ዐስብ፤ አኮኑ፡ እግዚ፡ (አርጋ። ሔኖ፮፡ ፫። ዲድ፡ ፴፭)።

መፍዴ፤ (ዐረ፡ ፊደት። ዕብ፡ ኬሴፍ)፤ ጥሬ፡ ብር፤ ወርቅ፤ ገንዘብ፤ የሚያበድሩት፡ የሚከፍሉት። መፍዴ፡ ዘኢኮነ፡ ተምያነ። አመ፡ ይነሥኡ፡ ረባሐ፡ መክሊት፡ መፍዴ፤ እለ፡ ያረብሑ፡ ወርቆሙ፡ በርዴ፡ (ዘፍ፳፫፡ ፲፮። ስንክ፡ ታኅ፫)።

ምፍዳይ፤ መክፈያ፤ ሚዛን፡ ቍና፡ ጓዳን። ወኀጢአቱ፡ ምፍዳዩ፡ (ተረ፡ ቄር፲፰)።

አፍደየ፤ አስከፈለ፤ አስመለሰ። ይዝብጥዎሙ፡ ወያፍድይዎሙ፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፯)።

ተፈድየ፤ ተከፈለ፤ ተቀበለ። ዮም፡ ለእመ፡ ወሀበከ፡ ጌሠመ፡ ይትፈደየከ። ትትፈደዩ፡ ዕዳክሙ፡ ወትሰክዩ፡ (ሚራ፰፡ ፲፭። ኢሳ፶፰፡ ፫)።

—፤ ተቀጣ፤ ቅጣት፡ ተቀበለ። ይትፈደይ፡ በከመ፡ ገብረ። ተፈድየት፡ እምእደ፡ እግዚ፡ ካዕበተ፡ ኀጢአታ። በእፎ፡ ኢይትፈደይ፡ ወልድ፡ በኀጢአተ፡ አቡሁ፡ (ኢዮ፳፬፡ ፳። ኢሳ፵፡ ፪። ሕዝ፲፰፡ ፲፱። ሉቃ፳፫፡ ፵፩)።

ፍድየት፤ መክፈል፤ መከፈል፤ አከፋፈል፤ ክፍል፡ ዕድል፡ ዋጋ፡ (ፊልክ፡ ፫)።

ፍዳ፤ በቁሙ፤ በቀል፤ ዋጋ፤ ብድር፤ ብድራት፤ ፍርድ፤ ቅጣት። ዓመተ፡ ፍዳ፡ ሖነኔሃ፡ ለጽዮን። የዐስየከ፡ ፍጡነ፡ ፍዳ፡ ጽድቅከ። ለምንት፡ ይፈድየኒ፡ ዘንተ፡ ፍዳ። ይረክቡ፡ ፍዳሆሙ፡ (ኢሳ፴፬፡ ፰። ኢዮ፰፡ ፮። ፪ነገ፡ ፲፱፡ ፴፮። ፪ተሰ፡ ፩፡ ፱)።

ፍዳ፤ (ዐቢይ፡ አገባብ)፤ ስለ፤ ሀየንተን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው። ፍዳ፡ ዘተሠይጠ፡ ዮሴፍ፡ ከመ፡ ገብር፤ ኮነ፡ እግዚአ፡ (ዕር፲፬፡ ቍ፰፱)።

ፍዳ፤ (ደቂቅ፡ አገባብ)፤ በ፡ ስለ፡ ፈንታ። ይፈዲ፡ መንፈሰ፡ ፍዳ፡ መንፈስ፤ ዐይን፡ ፍዳ፡ ዐይን። ፍዳ፡ ወይን፡ ይስተይ፡ ማየ፡ ዝናም፡ (ዘፀ፳፩፡ ፳፫—፳፬። ቅኔ)።

ፈዲል፤ ሎት፤ (ፈደለ፡ ይፈድል፡ ይፍድል። ዕብ፡ ባዳል። ዐረ፡ ፈጸለ)፤ መለየት፤ መምረጥ፤ ለብቻው፡ ማስቀመጥ፤ የእሸት፡ የዘር፡ የመልካም፡ ነገር። ማመልከት፤ ማለም፤ በርሳስ፡ በቀለም። መፈደል፤ የሌለ፡ ያልነበረ፡ ነገር፡ እምንበ፡ አልቦ፡ ፈጥሮ፡ መጣፍ፤ ወይም፡ መለፍለፍ፤ መዋሸት፡ መቀጠፍ፤ የከፋ። እገሌ፡ ፈድሎ፡ ያወራል፤ ይህ፡ አንት፡ የፈደልኸው፡ ነው፡ እንዲሉ።

ፊደል፤ (ላት)፤ በቁሙ፤ ልዩ፤ ምርጥ፤ ዘር፤ ቀለም። ምልክት፤ አምሳል፤ የድምፅና፡ የቃል፡ መልክ፡ ሥዕል፤ መግለጫ፡ ማስታወቂያ። ዛቲ፡ ፊደል። ሆህያተ፡ ፊደል። ካህን፡ ይኩን፡ ከመ፡ መሃሬ፡ ጽሕፈት፡ ዘይጽሕፍ፡ ቅድመ፡ ፊደላተ፡ በእደዊሁ፤ ወእምዝ፡ ይኤዝዞሙ፡ ለሕፃናት፡ ከመ፡ ይጽሐፉ፡ በ

ሕምሳሊሁ። መምህረ፡ ኮነ፡ በበ፡ ደወሉ፤ ፊደላተ፡ ዘኑበቈ፡ ሎሙ፡ (አፈ፡ ተጅ፯። ድጓ። ፈ፡ መ፡ ፪፡ ፲፩። ቅኔ)። ይቤ፡ ትርጓሜ፡ ፊደል፤ ደቂቀ፡ ኖኅ፡ ሠለስቱ፡ ሴም፡ ወካም፡ ወያፌት። እምደቂቀ፡ ሴም፡ ተናገሩ፡ ዕሥራ፡ ወኀምስተ፡ ልሳናተ፤ ወጸሐፉ፡ እምኒ፡ ፊደላት፡ ሰመንተ፤ ዘውእቶሙ፡ ዐረቢ፡ ሶርያ፡ አጋዊ፡ (ግእዝ)፡ ዕብራዊ፡ ፋርሳዊ፡ ከለዳዊ፡ ህንዲ፡ ሲኒ። ወእምደቂቀ፡ ካም፡ ተናገሩ፡ ሠላሳ፡ ወክልኤ፡ ልሳናተ፤ ወጸሐፉ፡ እምኒ፡ ፊደላት፡ ስድስተ፤ ዘውእቶሙ፡ ቅብጢ፡ ኖቢ፡ ባሻ፡ ቂልቂ፡ ፍልስጢ፡ ቍብሻ። ወእምደቂቀ፡ ያፌት፡ ተናገሩ፡ ዐሠርተ፡ ወኀምስተ፡ ልሳናተ፤ ወጸሐፉ፡ ስድስተ፡ ፊደላተ፤ ዘውእቶሙ፡ ዮናኒ፡ ሮማዊ፡ አፍርንጊ፡ ገርማኒ፡ አርመኒ፡ እንድልሽ። ወኮና፡ ኵሎን፡ ልሳናት፡ ሰብዓ፡ ወክልኤቱ፤ እለ፡ ቦሙ፡ ፊደል፡ ዕሥራ፡ ኦሙንቱ፤ ወእለ፡ አልቦሙ፡ ፊደል፡ ኀምሳ፡ ወክልኤቱ።

ፈደለ ፤ (ዐረ፡ ፈ(ፀ)ደለ) ፤ በዛ፤ ተረፈ፤ ከልክ፡ ዐለፈ። ዘፍዱል፡ ኀጢአቱ፡ (አዋል)።

ፋድል ፤ የሰው፡ ስም፤ ተረፍ፤ ትሩፍ፤ ፍጹም፤ ብዙ፡ ንኽ፡ ትርፌ፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው። ወልደ፡ ፋድል፡ (ማር፡ ይሥ፭)።

ፈድፍዶ ፤ ዶት ፤ (ፈድፈደ፡ ይፈደፍድ። ዐረ፡ ፈደ፤ ፈድፈደ፤ ፍደደ፡ ፋዲዲ፡ አለ፤ ሮጠ፡ በረረ) ፤ መፈድፈድ፤ መብዛት፤ በልጅ፡ መክበር፤ ከስፍር፡ ከቍጥር፤ ከልክ፡ ከመጠን፡ ማለፍ፡ መትረፍ፤ መላቅ፡ መብለጥ፤ መጽናት፡ መበርታት። ፈድፈዱ፡ ወበዝኁ፡ ጥቀ፤ ወከማሁ፡ ይፈደፍዱ። ወኮነ፡ ኵሉ፡ መዋዕለ፡ ትንቢቱ፡ ዕሥራ፡ ዓመት፡ ወዘይፈደፍድ። ተወሰከ፡ ዘመኑ፡ ወፈድፈደ፡ እምኑ፡ ኍልቍ። አልቦ፡ ዘእፈደፍደከ፡ አነ። ወንፈድፍድ፡ ውስተ፡ ትሩፋት። ቃለ፡ ንጉሥሰ፡ ፈድፈደ፡ እምቃለ፡ ኢዮአብ፡ (ኩፋ፡ ፵፯። ስንክ፡ ጥር ፲፩። ነሐ፱። ዘፍ፵፩፡ ፵። ማር፡ ይሥ፱፡ ፰። ፩ዜና፡ ፳፩፡ ፬)። በፈድፈደ፡ ፈንታ፡ ተፈድፈደ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ከመ፡ ይትፈድፈድ፡ ውስተ፡ አእምሮ፡ ወጥያቄ፡ (ፊልክ፡ ፻፵፫)።

ፍድፉድ ፤ የበዛ፤ ብዙ፤ ፍጹም፤ ትሩፍ። ተአምሪከ፡ ዘኍላቋሁ፡ ፍድፉድ። እምብዙኅ፡ ወእምኒ፡ ፍድፉድ፡ ገድል። በትሕትና፡ ፍድፉድ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፳፩። ታኅ፳፯። ፈ፡ መ፡ ፴፱፡ ፰)።

ፍድፋዴ ፤ ብዛት፤ መብዛት፤ አበዛዝ፤ ብልጫ፤ ላቂያ፤ ትርፍ። ፍድፋዴ፡ መዋዕል፤ ፍድፋዴ፡ አእምሮ። ፍድፋዴ፡ ክብሩ። በእንተ፡ ተበደኖ፡ ፍድፋዴ፡ ባሕታውያን። ምንት፡ ፍድፋዴሁ፡ ለብብእ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፱። አፈ፡ ድ፩። ፊልክ፡ ፫። መክ፩፡ ፫)።

ፍድፍድና ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ብዙነት፤ ታላቅነት። ፍድፍድና፡ ረባሒ፡ (ፊልክ፡ ፳፫)።

ፈድፋድ ፤ (ዳት) ፤ ጽናት፤ ብርታት። ፍድፋጅ፤ ትርፍ፤ ቅሬታ፤ ብልጫ። ወፈድፋዶንሰ፡ እምእላ። ወፈድፋዳተኒ። ምንት፡ ፈድፋዶሙ፡ እምኔነ። ዛቲ፡ ባሕቲታ፡ ፈድፋዶሙ፡ (መዝ፡ ፹፱። ዘኍ፱፡ ፳፯። ሔኖ፺፪፡ ፮። ሄርማ)።

ፈድፋደ ፤ እጅግ፤ በጅግ፤ ይበልጥ፤ ይልቅ፤ እምብዛ። ጥቀን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ወንድም፡ ነው። ተከዘ፡ ፈድፋደ። ወፈርሆ፡ እንከ፡ ፈድፋደ። ጻድቅ፡ ወጠቢብ፡ ፈድፋደ። ኢየሐዩ፡ ፈድፋደ፡ እምእት፡ ወዕሥራ፡ ወኀምስቱ፡ ዓመት። ሀገር፡ ዘሀለዉ፡ ውስቴታ፡ ሰብእ፡ ፈድፋደ፡ እምዐሠርቱ፡ ወክልኤቱ፡ እልፍ። ወፈድፋደ፡ ጸንዑ፡ እምቀደምቶሙ፡ (ሉቃ፲፰፡ ፳፫። ፩ነገ፡ ፲፰፡ ፳፬። መክ፪፡ ፲፯። ኩፋ፡ ፴፰። ዮና፬፡ ፲፩። መዝ፡ ፻፴፰)። ጥቀ፡ ሲጨመርበት፡ አክቶ፡ ፈጽሞ፡ ጭራሽ፡ በጭራሽ፡ ይኾናል። ሠነይኪ፡ ጥቀ፡ ፈድፋደ። ወፈርሁ፡ ጥቀ፡ ፈድፋደ። ወፈድፋደ፡ ጥቀ፡ (ሕዝ፲፮፡ ፲፫። ዮዲ፱፡ ፪። ፩፡ ፲፰)።

አፈድፈደ ፤ አበዛ፤ አበለጠ፤ አጠና፤ አበረታ። ኢታፈድፍድ፡ ምስሌሁ፡ ተናግሮ። አፈድፈድኪ፡ ኀጢአተኪ፡ እምኔሆን። ጻመውኩ፡ ለአፈድፍዶ፡ ፍቅረ፡ አውግስጦስ። ወአፈድፈዱ፡ ጸሊኦተ፡ (ሢራ ፲፫፡ ፲፩። ሕዝ፲፮፡ ፶፩። ዮሴፍ። ዘፍ፴፯፡ ፰)።

መፈድፍድ ፤ የሚያበዛ፤ አብዢ። ብዙ፡ እጅግ፤ ዐያሌ። ወመፈድፍዶሙ፡ የዐቅቡ፡ ዕቅበተ፡ ቤተ፡ ሳኦል፡ (፩ዜና፡ ፲፪፡ ፳፱)።

ፍሂቅ ፤ ቆት ፤ (ፈሀቀ፡ ይፍህቅ፡ ይፍሀቅ። ዐረ፡ ፋቀ ፤ ፈአቀ) ፤ ማፋቅ፤ ሕቅ፡ ሕቅ፡ ማለት፤ ወደ፡ ላይ፡ መተንፈስ፤ የድውይ፤ ለባለጤናም፡ ይኾናል። ትፍህቅ፡ ነፍስየ፡ ወትልህስ፡ (ኢዮ፴፡ ፲፩)።

ፈሃቂ ፤ የሚያፍቅ፤ አፋቂ፤ ሕቅ፡ ሕቅ፡ ባይ።

ፋሀቅ ፤ ፈሀቅ ፤ ፋቅ፤ ሕቅታ፤ ስርቅታ።

ፈሀቀ ፤—ፋቀ ፤ አነጠጠ ፤—ፍሒቅ፡ ፈሐቀ።

ፈሀረ ፤—ፋረ፡ ቈፈረ ፤—ፍሒር፡ ፈሐረ።

ፈሀረ ፤—ዐጨ ፤—ፍኂር፡ ፈኀረ።

ፈሀረስት ፤ (ዐረብ) ፤ የገጽና፡ የምዕራፍ፡ ማውጫ፤ ምልክት። የሃይማኖተ፡ አበው፡ ታሪክ፤ አኅቀጽ፡ በእንተ፡ እገሌ፡ እያለ፡ ሊቃውንቱን፡ በተራ፡ የሚጥፍ።

ፌዋ ፤—የበሰበሰ ፤—ፈየወ።

ፈዊዝ ፤ ዘት ፤ (ፌዘ፡ ይፈውዝ፡ ይፋዝ) ፤ መወልወል፤ መሰንገል፤ እድፉን፡ ዝገቱን፡ መጥረግ፡ መፈግፈግ፤ ማደስ፡ መኰላት፤ ፈጽሞ፡ ማጥራት፤ የወርቅ፡ የብር፡ የማዕደናት፡ (አርጋ፡ ፫ና፡ ፩)።

ፋዝ ፤ (ዕብ፡ ፋ፡ ፓዝ) ፤ አፌዝ፤ ቈፋዝ፤

ጥሩ ፡ ወርቅ ፤ የአፈዝን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ወርቅ ፡ ለገንዘብ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፤ ስምነቱ ፡ አስተጋባኢ ፡ ነው ፤ ፋዝ ፡ ግን ፡ ለወርቅ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ያውም ፡ ለጥሩው ፡ ለመዠመሪያው ። የግእዝ ፡ መላሾች ፡ በብዙ ፡ ቦታ ፡ ይልቁንም ፡ ከወርቅ ፡ ጋራ ፡ በሚጣፈርበት ፤ ዕንቍ ፡ ብለውታል ። እምወርቅ ፡ ወእምዕንቍ ። አክሊለ ፡ ዘእምዕንቍ ፡ (መዝ ፡ ፲፰ ። ፳ ። ምሳ፳ ፡ ፲፱) ።

ፋዝ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ (ጥሩ ፡ ወርቅ ፡ ማለት ፡ ይመስላል) ። ወእምዝ ፡ ሖረ ፡ ኀበ ፡ ፋዝ ፡ ንጉሠ ፡ ህንደኬ ፤ ወቦቱ ፡ ለፋዝ ፡ ነጌያት ፡ መስተቃትላን ፡ (ዜና ፡ እስ) ።

ፋውሎ ፤ ሎት ፤ (ፋወለ ፡ ይፋውል ፡ ይፋውል) ፤ ማስጠንቈል ፤ ጠንቋይ ፡ መጠየቅ ።

ተፋወለ ፤ ጠንቈለ ፤ አሟረተ ። መሠርይ ፡ ወዘይትፋወል ፡ በፍሬ ፡ ዕፀው ፡ ወዘጉል ፡ ዳበ ፡ ሐመድ ። ኢትኩን ፡ እምእለ ፡ የዐቅቡ ፡ ሰዓታተ ፡ ወንራይያነ ፡ ዕለታት ፤ ወኢረአዩ ፡ ከዋክብት ፤ ወኢእምእለ ፡ ይትፋወሉ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ፡ ፩፫ ፡ ፫) ።

ፋል ፤ (ላት ። ትግ ፡ ወዐረ) ፤ ገድ ፤ መላ ፡ ጥንቈላ ፤ ሟርት ፤ በፍሬ ፡ በቅንጣት ፡ በጠጠር ፡ በዘጉል ፡ የሚኾን ፤ ሰውን ፡ ወደ ፡ አምልኮ ፡ ባዕድ ፡ የሚስብ ፡ የሰይጣን ፡ ፋሎ ፤ ወይም ፡ ልባብ ፤ ፋሎ ፡ ጋልኛ ፡ ነው ። ፋላ ፡ ፊት ፤ ፋሎ ፡ የፊት ። ቦ ፡ እምኔሆሙ ፡ ሰብአ ፡ ፋል ። አጽምዖ ፡ ፋል ። አሕባም ፡ ወፋላት ፡ ከንቱ ፡ እሙንቱ ፡ ወሐሰት ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ቀሌ ። ፈላስ) ።

ፋላዊ ፤ ፋላም ። ፋልማ ፤ ወፍራም ፡ መሬት ።

ፋል ፤ (ዕብ ፡ ፎል ። ሱር ፡ ፋላእ ። ዐረ ፡ ፋል) ፤ ባቄላ ፤ የባቄላ ፡ ዐይነት ፤ መላው ፡ ያበባ ፡ እኽል ፡ ኹሉ ፤ በውስጥ ፡ መንታነት ፡ ያለው ፤ የሚከክ ፡ የሚገመስ ፤ የሚፈለጥ ፡ የሚፈለቀጥ ፤ ቈርበታም ፤ ሟርተኞች ፡ እንዳሸዋና ፡ እንደ ፡ ጠጠር ፡ እያፈሡ ፡ እየበተኑ ፤ እየቃሙ ፡ እየገተሙ ፡ ፋል ፡ የሚያደርጉበት ። ሐመርን ፡ ተመልከት ፤ ፋል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ፋል ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ፋል ፡ ብሂል ፤ ባቄላ ፡ (ጥሬ ፡ ሰዋ) ። ፋሊ ፡ ወብርስነ ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፱) ።

ፋውል ፤ ፋላት ፤ ባቄሎች ፡ ያበባ ፡ እኽሎች ።

ፎቀ ፤ (ይፈውቅ ፡ ይፋቅ ። ዕብ ፡ ፋቅ ፡ ያፊቅ) ፤ ዘለለ ፡ ኳነ ፤ ላይ ፡ ላይ ፡ አለ ፤ ከታች ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ከውስጥ ፡ ወደ ፡ ውጭ ፡ ወጣ ፡ ገነፈለ ፤ የፈሳሽ ፤ ያውሬ ። ፈቆ ፡ ፈቆን ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ፎቃንስ ፤ (ብ ፡ ፈዋቅንስ ። ዐረ ፡ ፎቃኒ ፤ ላዕላዊ) ፤ ጕሬዛ ፤ ጠጕራም ፡ ነጭና ፡ ጥቍር ፤ ጭራው ፡ ፍጹም ፡ ነጭ ፤ የጠጣ ፡ ወገን ፡ በዛፍ ፡ ላይ ፡ የሚኖር ፤ ከዛፍ ፡ ወደ ፡ ዛፍ ፡ የሚዘል ፡ የሚወረወር ። የጕሬዛ ፡ ዐይነት ፡ ወፍ ፤ ጕሬዝማ ፡ አሞራ ። በፎቃንስ ፡ ፈንታ ፡ ፎንቃስ ፡ ይላል ፤ ከፊንክስ ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ። ፎንቃስ ፡ ወቋዓት ፡ (ሔኖ፹፱ ፡ ፲) ።

ፎቃንስ ፡

ፈውሰ ፤ ሰት ፤ (ፈወሰ ፡ ይፌውስ ፡ ይፈውስ ። ዐረ ፡ ሸፋ) ፤ መፈወስ ፤ ማዳን ፤ ማሻር ፤ መድኀኒት ፡ መስጠት ። ዐቃቤ ፡ ሥራይ ፡ ፈውሰ ፡ ርእሰከ ። ፈነወኒ ፡ ከመ ፡ እፈውስከ ። እፌውሰክሙ ፡ ቍስለክሙ ። ፈወስናሃ ፡ ለባቢሎን ፡ ወኢሐይወት ። መኑ ፡ ይፌውሰኪ ፡ (ሉቃ፱ ፡ ፳፫ ። ጦቢ፲፱ ፡ ፲፱ ። ኤር፫ ፡ ፳፱ ። ፳፰ ፡ ፱ ። ሰቈ፪ ፡ ፲፫) ።

ፈዋሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚፈውስ ፤ ፈዋሽ ፤ ሐኪም ። ፈዋሲሁ ፡ ለልብየ ። ፈዋሴ ፡ ዱያን ፡ በንፍንቱ ፡ (ኪዳ ። ደራሲ) ።

መፈውስ ፤ (ስት ፡ ሳን ፡ ሳት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መፈውሰ ፡ ልብ ። መፈውሰ ፤ ልሳን ፤ ዕፀ ፡ ሐይወት ። መፈውሰ ፡ ነፍስ ፡ ወመፈውሰ ፡ ሥጋ ። ካህናትኒ ፡ ለነፍስ ፡ መፈውሳን ፡ (ምሳ፲፱ ፡ ፴ ። ፲፭ ፡ ፬ ። ቅዳ ፡ መስተ ። ተረ ፡ ቄር፭) ።

ምፍዋስ ፤ መካነ ፡ ፈውስ ፤ ቤተ ፡ ድውያን ፤ ቤተ ፡ ክሲያን ፤ ጠበል ፤ ማዎት ፤ ፍል ፡ ውሃ ። ቦ ፡ እለ ፡ መጽኡ ፡ ውስተ ፡ ምፍዋሰ ፡ ዘቤተ ፡ ክርስቲያን ። ከመ ፡ ይስአሉ ፡ ዘእምኀቤከ ፡ ርቅየተ ፡ ወሕይወተ ። ወቦ ፡ ውስተ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ምጥማቃት ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፱ ። ሊጦን ። ዮሐ፭ ፡ ፪—፱) ።

አፈወሰ ፤ አስፈወሰ ፤ መድኀኒት ፡ አስደረገ ። አፈውሶ ፡ እምስምዱ ፡ (፬ነገ ፡ ፭ ፡ ፯) ።

ተፈወሰ ፤ በቍሙ ፤ ዳነ ፤ ሻረ ፤ ታከመ ፤ መድኀኒት ፡ ተደረገለት ። ወለአለሂ ፡ ይፈቅዱ ፡ ይትፈወሱ ፡ አሕየዎሙ ። ከመ ፡ ይትፈወስ ፡ እምቍስሉ ። ተፈወሰ ፡ ውእቱ ፡ ማይ ። ሀለወ ፡ ይትፌወስ ፡ ንድፈት ። እንበለ ፡ ትሕምም ፡ ተፈወስ ፡ (ሉቃ፱ ፡ ፲፩ ። ፱ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፯ ። ፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፳፪ ። ፱ ፡ ፲፯ ። ሚራ፲፯ ፡ ፲፱) ።

ፍውስ ፤ የተፈወሰ ፤ የታከመ ፤ የሻረ ፡ የዳነ ፤ ደኅና ፤ ባለጤና ።

ፍዋሴ ፤ ፈውስ ፡ ማግኘት ፤ መፈወስ ፤ አፈዋወስ ፤ ፍወሳ ።

ፈውስ ፤ (ሳት) ፤ በቍሙ ፤ መልካም ፡ መድኀኒት ፤ የሚያድን ፡ የሚያሽር ። ለገቢረ ፡ ፈውስ ። ፍሬሁ ፡ ለሲሳይ ፡ ወቈጽሉ ፡ ለፈውስ ። አልባቲ ፡ ፈውስ ፡ ለቍስላ ። ፈውሰ ፡ ደዌሆሙ ፡ (አፈ ፡ ተ፱ ። ሕዝ፵፯ ፡ ፲፪ ። ሚራ፳፮ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፲) ።

—፤ ክፉ ፡ መድኀኒት ፤ የሚያም ፡ የሚገድል ፡ ሥራይ ፡ የሚኾን ። ዘይገብር ፡ ሥራየ ፡ ወሰገለ ፡ ወይሰምዕ ፡ ነገረ ፡ ፈውሳት ፡ ወይትአመን ፡ (ቀሌ) ።

እብነ ፡ ፈውስ ፤ ኵል ፤ ያይን ፡ መድኀኒት ፡ (ራእ፫ ፡ ፲፰) ። መጽሐፈ ፡ ፈውስ ፤ መጽሐፈ ፡ መድኀኒት ፤ ሥጋዊ ፤ ወይም ፡ መንፈሳዊ ፤ ንስሓ ፡ ቀኖና ፤ የቤት ፡ ክሲያን ፡ ሥርዐት ፡ ያለበት ፤ እንደ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ያለ ።

ፈውስ ፡ መንፈሳዊ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ የቀኖና ፡ መጽሐፍ ።

ፎተ ፤ ፈወተ ፤ (ዕብ ፡ ፋታህ) ፤ ሳተ ፡ ከሕግ ፡ ከመንገድ ፡ ወጣ ፤ ጌገየን ፡ እይ ።

ፎት ፤ ፈውት ፤ (ትግ ፡ ፈዊታ ። ዕብ ፡ ፌቱይ) ፤ አመንዝራ ፡ ሴት ፤ ጋለሞታ ፤ ስታ ፡ የምታስት ፤ የምታሳስት ።

አፈዋት ፤ አመንዝሮች ፤ የሚያስቱ ፡ ልብ ፡ የሚሰልቡ ፤ ሸቱ ፡ የሚዘግቡ ፤ አፈኞች ፡ አፈ ፡ ዋሾች ። አፈውን ፡ ተመልከት ።

ፍሕሕት ፤ (ዕብ ፡ ፋሕ ፡ ያፋሕ ፤ ሕቅ ፡ አለ) ፤ የሞተች ፤ ነፍሷ ፡ የወጣ ፤ ሙት ። ይችውም ፤ በሕረ ፡ ጼው ፡ ናት ። እምባሕረ ፡ ፍሕሕት ፡ እስከ ፡ ቤተ ፡ ሶን ፡ (ኩፋ ፡ ፰፱) ።

ፍሒል ፤ ሎት ፤ (ፈሐለ ፡ ይፍሕል ፡ ይፍሐል ። መሐዘ) ፤ ማፈል ፤ መጐልመስ ፤ መሴሰን ፡ መቀንዘር ፤ መዝለል ፡ መከመር ፤ መቈጣት ፡ መቅበጥበጥ ፡ መፈናጠር ፤ መዳራት ፡ መቃበጥ ፡ መቀናጣት ፤ እእምሮ ፡ ማጣት ። ፈሐልክሙ ፡ ከመ ፡ አልሕምት ፤ ውእቱ ፡ አርዌ ፡ ይመጽእ ፡ እንዘ ፡ ይፍሕል ። ፍሒሎትከኒ ፡ ዐርገ ፡ ኀቤየ ፡ (ኤር፰፯ ፡ ፲፩ ። ሄርማ ። ፀነገ ፡ ፲፱ ፡ ፰፰) ።

ፈሐል ፤ (ዐረ ፡ ፈሕል) ፤ ድንጉላ ፤ አለሌ ፤ አውራ ።

ፈሓል ፤ ፋሕል ፤ ዝሙት ፤ ሴሰን ፤ ቅንዝር ፤ መዐት ፤ ዋዕየ ፡ ፍትወት ፤ ስካር ፤ ቍንጣን ። ሊቀ ፡ ፈሓል ። ፈሓሰ ፡ ዝሙት ፤ ኢበነፍስተ ፡ ሥጋ ፡ ምስለ ፡ ፈሓሰ ፡ አንጐዕ ፡ ዘይክዑ ፡ እሳተ ፡ ዲበ ፡ አባል ። ጽጋብ ፡ ኢይምጽአኒ ፡ ወፈሓል ፡ ኢይክርየኒ ። ፋሕሉ ፡ ለወይን ፡ (ቀኖ ፡ ሐዋ ። አርጋ ፡ ፮ ። ሚራ፹፫ ፡ ፮ ። መቃ ፡ ገ፯) ።

ፍሒም ፤ ሞት ፤ (ፍሕመ ፡ ይፍሕም ፡ ይፍሐም ። ዕብ ፡ ጋሐል) ፤ መፋም ፤ መጋል ፤ መጋም ፤ መርሰን ፡ እሳት ፡ መኾን ፤ መንደርከክ ፤ መብሰል ፤ የንጨት ፡ የብረት ። መክሰል ፤ መጥቈር ፤ ጥቀርሻ ፡ መምሰል ። በዐረብና ፡ በትግሬ ፡ ግን ፤ ፈሀመ ፡ ብሎ ፡ ሰማ ፡ ተረዳ ፡ ይላል ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ፤ ምጣዱ ፡ ሰምቷል ፡ እንዲሉ ፤ ግሏል ፡ ሲሉ ።

ፍሕም ፤ (ዕብ ፡ ጋሔሌት ። ዐረ ፡ ፀምር) ፤ በቁሙ ፤ ፍም ፤ እሳታዊ ፡ ምርት ፤ ዝግን ፤ በገል ፡ የሚታፈሥ ፤ ክፋይ ፤ ትንታግ ። እመ ፡ ነፋኀካሃ ፡ ለፍሕም ፡ ትነድድ ። ወወፅዩሙ ፡ ምድረ ፡ ረከቡ ፡ ፍሕመ ፡ ብቁጸ ፡ ወዓሣ ፡ ጥቡሰ ። አቡየ ፡ ወአነ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እሳት ፡ ወነበልባል ፡ ወፍሕም ። ማዕጠንት ፡ ዘወርቅ ፡ እንተ ፡ ጾርኪ ፡ ፍሕመ ፡ እሳት ፡ (ሚራ፰፰ ፡ ፲፪ ። ዮሐ፳፩ ፡ ፱ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ኤፍ ፡ ፩) ።

ፍሕም ፤ (ዕብ ፡ ፌሓም ። ሱር ፡ ፋሕማ ። ዐረ ፡ ፈሕም ፤ ፈሐም) ፤ ከሰል ፤ የእሳት ፡ ትራፊ ፤ መልሶ ፡ እሳት ፡ የሚበላው ፤ የንጨት ፡ የደንጊያ ፡ ማገዶ ።

አፍሓም ፤ ፍሞች ፤ ከሰሎች ። አፍሓመ ፡ እሳት ፡ ቅድሜሁ ፤ ወወገሮ ፡ ውስተ ፡ እሳት ፡ ዘአፍሓም ። መፍርህኬ ፡ አብቅዎ ፡ ከናፍር ፡ ለውሒጠ ፡ አፍሓም ፡ ርሱን ። አፍሓም ፡ ዘያንበለብል ፡ (ኤር፴፱ ፡ ፳፪—፳፫ ። ቅዳ ፡ ቄር ። ዳንኤ ፡ ፱) ።

አፍሐመ ፤ አጋለ ፤ አጋመ ፤ አፋመ ፤ አከሰለ ፤ ፍሙን ፡ ከሰል ፤ ከሰሉን ፡ ፍም ፡ አደረገ ።

ፈሐቀ ፤—ሕቅ ፡ ሕቅ ፡ አለ ፤—ፍሂቅ ፡ ፈሀቀ ።

ፍሒቅ ፤ ቆት ፤ (ፈሐቀ ፡ ይፍሕቅ ፤ ይፍሐቅ ። ዕብ ፡ ማሐቅ) ፤ መፋቅ ፤ መፈቅፈቅ ፤ መላግ ፤ ማንጠጥ ፤ መፈግፈግ ፤ ማለዘብ ። ዘሰረቀ ፡ ወዘፈሐቀ ፡ ወዘሄዶ ፡ ውጉዘ ፡ ለይኩን ። ፈሐቁ ፡ ቍስሎ ፡ በአጽርቅተ ፡ ጸጕር ፡ (ባለመጣፍ ። ስንክ ፡ ሐም፲፪) ።

ፈሓቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት ፤ ፈሐቅት) ፤ የሚፍቅ ፤ ፋቂ ፤ አንጣጭ ፤ አለዛቢ ። ከመ ፡ ዘየኀድር ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ፈሓቂ ። ወቀርተ ፡ እብን ፡ ወፈሐቅት ፡ (ማር ፡ ይሥ ። ፩ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፪) ።

መፍሐቅ ፤ የሚፍቅ ፤ ፋቂ ፤ መፋቂያ ፡ መፃፊያ ። መፍሐቀ ፡ ገበዋት ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፰) ።

ምፍሓቅ ፤ መፋቂያ ፤ ማንጠጫ ፤ ቦታ ፡ ስፍራ ።

ተፍሕቀ ፤ ተፋቀ ፤ ለዘበ ፤ ተነጠጠ ።

ፍሑቅ ፤ የተፋቀ ፤ የተነጠጠ ፤ ንጥ ፡ ቅርጽ ፤ ልዝብ ፤ ልሙጽ ። ከመ ፡ ማዕከክ ፡ ፍሑቅ ። እደዊሁ ፡ ፍሑቃት ፡ እለ ፡ ወርቅ ። አጻብዒሁ ፡ ፍሑቃት ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፬ ። ፯ ፡ ፫ ። ድጓ) ። በፍሑቅ ፡ ፈንታ ፡ ፍሕቆ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ቅፍለ ፡ ወርቅ ፡ ፍሕቆ ። እምወርቅ ፡ ንጹሕ ፡ ፍሕቆ ፡ ግበራ ። ብሩር ፡ ዘፍሕቆ ፡ እሙንቱ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፲፰ና ፡ ፴፩ ። ኤር፲ ፡ ፱) ።

ፍሕቆ ፤ ፍሕቀት ፤ ፍቆሽ ፤ አፋፋቅ ፤ አቀራረጥ ፤ አነጣጠጥ ፤ ጌጥ ፡ ቅርጥ ።

ፍሒር ፤ ሮት ፤ (ፈሐረ ፡ ይፍሕር ፡ ይፍሐር ። ዕብ ፡ ሐፋር ። ዐረ ፡ ሐፈረ) ፤ መፋር ፤ መቈፈር ፤ ማፋራት ፡ መፈለግ ፤ የጠፋን ፡ የተቀበረን ። እለ ፡ ይትሜነይዎ ፡ ለሞት ፡ ወይፍሕርዎ ፡ ከመ ፡ መድፍን ፡ (ኢዮ፫ ፡ ፳፩) ። በቀበረ ፡ ፈንታ ፡ ፈሐረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወይፍሕርዎሙ ፡ አሕዛበ ፡ ምድር ፡ (ሕዝ፴፱ ፡ ፲፫) ።

ፈሐሪ፤ የሚፍር፡ የሚቈፍር፤ ፋሪ፡ ቈፋሪ፤ ፋር።

ፈሐረ፤—ዐጨ፤—ፍኂር፡ ፈኀረ።

ፍሒስ፤ ሶት፤ (ፈሐሰ፡ ይፍሕስ፡ ይፍሐስ። ዕብ፡ ፋሐስ)፤ ማሸት፤ ማፍተልተል፤ ማፍረጥረጥ፤ ማዋሐድ፡ ማዛመድ፤ የቡሖ፡ የቀለም። ማቅላት፤ በቀይ፡ ቀለም፡ ማለል፤ የልብስ፡ የፈትል። ብለብሉዎች፡ ግን፤ ፈተለ፡ ገመደ፡ ጕንጕን፡ ብለው፡ ይፈቱታል።

ፈሐሰ፤ (ዐረ። ትግ፡ ፈሕሰ፤ ዐማ፡ ነቀፈ)፤ ቈፈረ፡ መረመረ፡ አገላበጠ፤ መላልሶ፡ ጠየቀ፤ የዳኛ፡ የሐኪም።

ተፍሕሰ፤ ታሸ፤ ተዋሐደ፤ ቀላ፡ ታለለ፤ ቀይ፡ ቀለም፡ ገባ፤ ልብሱ፡ ፈትሉ።

ፍሑስ፤ (ዕብ፡ አርጋማን)፤ የታለለ፡ ቀለም፡ የገባ። ቀይ፡ ቀለም፤ ደባባ፤ የሮማን፡ ፍሬ፡ ዐይነት፤ ቅላቱ፡ በጣም፡ ያልደመቀ። ወፀፍሮ፡ ርእሰኪ፡ ከመ፡ ሜላት፡ ፍሑስ፡ (ማሕ፯፡ ፭)።

ፍሕሶ፤ (ዕብ፡ ሻኒ። ዐረ፡ ቂርሚዝ)፤ ግዝኒ፡ ከማሁ፤ ቀይ፡ ቀለም፤ ቀይ፡ ፈትል፤ ቀይ፡ ሐር። ለይንና፡ ኳኳን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው፤ ከመ፡ ፍሕሶ፡ ቀይሕ፡ ከናፍሪሃ፡ (ማሕ፬፡ ፫)።

—፤ ያበባ፡ ስም፤ ፍጹም፡ ቀይ፡ አበባ፤ ጕተናማ፤ ዐይነቱ፡ ቅላቱ፡ ከበባ፡ ኹሉ፡ የተለየ፤ እንድቢ፡ ሻዊ፡ የሚመስል። ቀዮ፡ ማለት፡ ነው።

ፍኂር፤ ሮት፤ (ፈኀረ፡ ይፍኅር፡ ይፍኅር። ዕብ፡ ማሀር፤ ዐራስ)፤ ማጨት፤ ሴት፡ ልጅን፡ መመኘት፤ መፈለግ፡ መሻት፤ ስጡኝ፡ ማለት፤ ለሚሰትንነት። (ተረት)፤ ልጃገረድ፡ ዐሥር፡ ያጭሸ፡ አንድ፡ ያገባሸ። እሺ፡ ካሰኙ፡ በኋላ፡ የጋብቻውን፡ ውል፡ ማሰር፡ ማቆም፤ ቃል፡ ኪዳን፡ መግባት፤ መፈጣጠም። እፍኅረኪ፡ ለኪ፡ ብእሲተ። ፍኂርሰ፡ ኪዳን፡ ውእቱ፡ ወተስፋ፡ ዘይቀድም፡ እምአውስቦ፡ ወይከውን፡ በመጽሐፈ፡ መልእክት፡ ወዘእንበለ፡ መጽሐፍ፡ (ሆሴ፪፡ ፲፱። ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፫)። ሐፀየን፡ ተመልከት።

ፈኃሪ፤ የሚያጭ፤ ዐጭታ፤ ዕጮኛ። ፈኃሪሃ፡ ለማርያም። ፈኃሪ፡ አው፡ ዘተፍኅረት። ለእመ፡ ሞተ፡ አሐዱ፡ እምፈኃርያን፡ ቅድመ፡ አውስቦቱ፡ (ማቴ፩፡ ፲፰። ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፪። ፵፪፡ ፫)።

ተፍኅረ፤ ታጨ፤ ተፈለገ፤ ዕጮኛ፡ ኾነ፤ ለግቢ፡ ተሰጠ። ድንግል፡ እንተ፡ ይእቲ፡ ሕፀይት፤ አው፡ ተፍኅረት፡ ለብእሲ፡ (ፈ፡ መ፡ ፯፡ ፰። ማቴ፩፡ ፲፰። ሉቃ፩፡ ፳፯)።

ፍኁር፤ የታጨ፤ ዕጮኛ፡ የኾነ። ማርያም፡ ፍኅርትከ፡ (ማቴ፩፡ ፳)።

ፍኅረት፤ ማጨት፤ መታጨት፤ አስተማጨት፤ የጋብቻ፡ ውል። በእንተ፡ ፍኅረት፡ ወሕጼ። ዘሐዘነት፡ በእንተ፡ ሞት፡ ኢትትከላእ፡ እምፍኅረት። ፈቲሐ፡ ፍኅረት። ዐረቦን፡ ዘፍኅረት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳፬፡ ፫)።

አፍኅርት፤—ማጩት፤—አፍርኅት፤ ፈርኀ።

ፈጢን፤ ኖት፤ (ፈጠነ፡ ይፈጥን፡ ይፍጥን። የነጠፈ፡ ግልብጥ)፤ መፍጠን፤ መቀልጠፍ፤ መቸኰል፤ መጣደፍ፤ ማረበድ፤ ቶሎ፡ ቶሎ፡ ማለት፤ ያካኼድ፡ የሥራ። ይፈጥን፡ መብረቅ፡ በፈቃዱ። ወበቃሉ፡ ይፈጥን፡ ሑረቱ። ሑሰታ፡ ለጥበብ፡ ይፈጥን፡ እምዝሉ፡ ሑሰት፡ (ሢራ፵፫፡ ፲፫፡ ፲፫። ጥበ፯፡ ፳፬)።

ፈጣን፤ በቁሙ፤ ቀልጣፋ፤ ችኩል። እምዝኩ፡ ሞት፡ ፈጣን። ፀአቱ፡ ፈጣን፡ (አዋል)።

ፍጡን፤ የፈጠነ፤ የቸኰለ፤ ፈጣን፤ ችኩል፤ ቅርብ፡ ቶሎ። ይኩን፡ ዙሉ፡ ብእሲ፡ ፍጡነ፡ ለሰሚዕ፡ ወጕንዱየ፡ ለነቢብ። ዙሉ፡ ፍጡን፡ በነበ፡ እግዚ፡ ለእንተ፡ ምዕር። መልአክ፡ ዘፍጡን፡ ረድኤቱ። በፍጡን፡ አው፡ በዕድሜ፡ (ያዕ፩፡ ፲፱። ሢራ፲፰፡ ፳፮። ስንክ፡ ሠኔ፲። ፍ፡ ነ፡ ፴፫፡ ፯)።

ፍጡነ፤ ፈጥኖ፤ ቸኩሎ፤ አኹን፡ ቶሎ፤ በቶሎ። ዘፍጡነ፡ የአምን፡ ቀሊል፡ ልቡ። ፍጡነ፡ ይርከበነ፡ ሣህልከ። እመጽእ፡ ፍጡነ። ዘትገብር፡ እንከ፡ ፍጡነ፡ ግበር፡ (ሢራ፲፱፡ ፬። መዝ፡ ፸፰። ራእ፳፪፡ ፳። ዮሐ፲፫፡ ፳፯)።

ፍጥነት፤ በቁሙ፤ መፍጠን፤ አፈጣጠን፤ ችኰላ፤ ቅልጥፍና፤ ጥድፊያ፡ (አፈ፡ ተ፳፪)።

አፍጠነ፤ አፈጠነ፤ አስፈጠነ፤ አስቸኰለ፤ ቶሎ፡ አደረገ፤ አስደረገ። አፍጥን፡ ረዲኦትየ። ወአፍጠኑ፡ ረሲዐ፡ ምግባሩ። አፍጠነ፡ ውሂቦታ፡ ቅብዐ። ዘኢያፈጥን፡ እዴሁ፡ ለዘቢጥ፡ (መዝ፡ ፳፱። ፺፭። አስቴ፪፡ ፱። ፩ጢሞ፡ ፫፡ ፫)። በአፍጠነ፡ ፈንታ፡ አስተፋጠነ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፤ አያሰኝም። አስተፋጥን፡ ትምጻእ፡ ንቤየ። ናስተፋጥን፡ ከመ፡ ንባእ። አስተፋጠኑ፡ ወአግሐሡ፡ (፪ጢሞ፡ ፬፡ ፱። ዕብ፬፡ ፲፩። ዮዲ፲፫፡ ፩)።

መፍጠኒ፤ የሚያፈጥን፤ የሚያስፈጥን፤ አፍጣኝ፤ አስፈጣኝ። (ተረት)፤ አፍጣኝና፡ አቅጣኝ፤ ከመዳሮ፡ እንገናኝ። መፍጠኔ፡ መዐት። ሞት፡ መፍጠኒ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፩፡ ፫። ቄድር)።

ተፋጠነ፤ በቁሙ፤ ተቻኰለ፤ ተቸኳኰለ። ኢይትፋጠነኒ፡ (፪ቆሮ፡ ፲፪፡ ፲፱)።

አስተፋጠነ፤ አፋጠነ፤ አፈጣጠነ፤ አቻኰለ፤ አቸኳኰለ፤ እጅ፡ እግሩን፡ ሕዋሳቱን፤ ወይም፡ ሌላውን። እግዚአብሔር፡ አስተፋጠኖ፡ በሞት፡ ለገባሬ፡ ዝንቱ፡ ግብር፤ ዘእንበለ፡ ይብጻሕ፡ ጊዜሁ፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፩፡ ፪)።

መስተፋጥን፤ ኒ፤ የሚያፋጥን፤ የሚፋጠን። በመስተፋጥኒት፡ መልእክት። ወምስለ፡ ዝ፡ ዙሉ፡ ፍ

ጸቱ፡ መስተፋጥኒ። አእጋር፡ መስተፋጥኒት፡ (ስንክ፡ ጥቅ፱። ገድ፡ ተክ። ግንዘ)።

ፈጢር፤ ሮት፤ (ፈጠረ፡ ይፈጥር፡ ይፍጥር። ዐረ፡ ፈጠረ፤ ፈለጠ፡ ሠነጠቀ። ዕብ፡ ፋጣር፤ ፈታ፡ ከፈተ፤ የማሕፀን)፤ መፍጠር፤ ማስገኘት፤ ካለመኖር፡ ወደ፡ መኖር፡ ማምጣት። ግብር፡ እምግብር፡ መሥራት፤ ማድረግ፤ ማበጀት፤ ማዘጋጀት፤ ዐዲስ፡ ነገር፡ ማውጣት፤ መውለድ። እስመ፡ ፈጠርክዎሙ። ዘእንበለ፡ እፍጥርከ፡ አእመርኩከ። ኢተፈነወት፡ ንጢአት፡ ዲበ፡ ምድር፤ አላ፡ ሰብእ፡ እምርእሶሙ፡ ፈጠርዋ። ዘፈጠረ፡ እምልቡ። ወይትካሐዱ፡ በቃል፡ ዘለሊሆሙ፡ ፈጠሩ፡ (ዘፍ፪፡ ፯። ኤር፩፡ ፭። ሔኖ። ፫ነገ፡ ፲፪፡ ፴፱። ፪ጴጥ፡ ፪፡ ፫)። ባለቅኔዎች፡ ወደደ፡ ብለው፡ ይፈቱና፡ ምስክሩን፡ ቅኔ፡ ይጠቅሳሉ። ሙሴ፡ ፈጠረ፡ ፈጣሪሁ፤ ወፈጣሪ፡ ፈጠረ፡ ኪያሁ። በመጻሕፍት፡ ውስጥ፡ አይገኝም።

ፈጣሪ፤ በቁሙ፤ አስገኚ፤ አምጪ፤ ሠሪ፤ አድራጊ። ለያማሕፀኑ፡ ነፍሶሙ፡ ኀበ፡ ምእመን፡ ፈጣሪ። ፈጣሬ፡ ሰማያት፡ ወምድር። ፈጣሬ፡ ነገር፡ (፩ጴጥ፡ ፬፡ ፲፱። ዮዲ፲፫፡ ፲፰። ኪዳ)። በተረትም፡ ደሪ፡ ቅኔ፡ ፈጣሪ፤ ነገር፡ ፈጣሪውን፤ እሾኽ፡ ዐጣሪውን፡ ይባላል።

ተፈጥረ፤ ተፈጠረ፤ ተገኘ፤ ተሠራ። እምቅድመ፡ ይትፈጠር፡ ዓለም። ኵሉ፡ እምነ፡ ምድር፡ ተፈጥረ። ሰንበትሰ፡ ተፈጥረት፡ በእንተ፡ ሰብእ፡ (ቅዳ። ሚራ፵፩፡ ፲። ማር፪፡ ፳፯)።

ፍጡር፤ (ራን፡ ራት፡ ጥርት)፤ በቁሙ፤ የተፈጠረ፤ የተሠራ። አርዮስ፡ ይቤ፡ ወልድ፡ ፍጡር፡ በመለኮቱ። መቅዶንዮስ፡ ተአመነ፡ ከመ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ፍጡር። ኢያፍለሰ፡ ፈጣሪ፡ መለኮቶ፡ ለከዊነ፡ ፍጡር፤ ወኢያፍለሰ፡ ትስብእቶ፡ ፍጡረ፡ ለከዊነ፡ ፈጣሪ፡ (መጽ፡ ምስ። ፍ፡ ነ፡ መቅ። ፈ፡ መ፡ ፳፭፡ ፩። ሃይ፡ አበ፡ ጎር)።

ፍጥረት፤ (ታት)፤ መፍጠር፤ መፈጠር፤ አፈጣጠር፤ ፈጠራ፤ ፍጡርነት። ሐዳስ፡ ፍጥረት። እምፍጥረተ፡ ዓለም፡ (ኵሉ፡ ፩። ሮሜ፩፡ ፳)።

—፤ ጥንት፤ ቅድም፤ ትክት። ኖኀት፡ እለ፡ እምፍጥረት። ወእምፍጥረትሰ፡ (መዝ፡ ፳፫። ማር፲፡ ፮)።

—፤ በቁሙ፤ ከእሑድ፡ እስከ፡ ዐርብ፡ የተሠራ፡ ሥራ። እግዚ፡ ገባሬ፡ ኵሉ፡ ፍጥረት። አዳም፡ ቀዳሜ፡ ኵሉ፡ ፍጥረት። ዘይእኅዝ፡ ኵሎ፡ ፍጥረታተ፡ (ሃይ፡ አበ። ቅዳ፡ ሕር። ጥበ፩፡ ፮)።

—፤ ባሕርይ፤ ጠባይ። ፍጥረተ፡ አራዊት። በሕገ፡ ፍጥረት። ገብረ፡ ሎሙ፡ ፍጥረተ፡ ሐዳሰ፡ ከመ፡ ኢየአብሱ፡ በኵሉ፡ ፍጥረቶሙ፡ (ያዕ፫፡ ፯። ቅዳ። ኩፋ፡ ፭)።

—፤ ዘር፤ ሥር፤ ምንጭ። ወይእቲ፡ ገቦ፤ ፍጥረታ፡ ለብእሲት። ምድረ፡ ፍጥረቶሙ፡ (ኩፋ፡ ፫)።

—፤ ልደት፤ ትውልድ፤ ወገን፤ ነገድ፤ ያገር፡ ልጅ። ወከመ፡ ዝ፡ ፍጥረቱ፡ ለኖኅ። እስመ፡ ተስእለነ፡ ብእሲ፡ ፍጥረተነ። ፍጥረት፡ ኅሩያን። ፍጥረታተ፡ ሕምዝ። ዘእምነ፡ ፍጥረቱ፡ (ዘፍ፮፡ ፱። ዓ፫፡ ፯። ዘኍ፫፡ ፩። ፩ጴጥ፡ ፪፡ ፱። ቅዳ። ዘሌ፲፮፡ ፳፱)።

—፤ ልብ፡ ወለድ፤ ፈጠራ፤ ሐሳብ። ይፈጥሩ፡ ፍጥረተ፡ ዐቢያተ፡ (ሔኖ)።

ፍጥረታዊ፤ ባሕርያዊ፤ የባሕርይ። ደዌ፡ ሥጋ፡ ፍጥረታዊት። ማስነት፡ ማስኖ፡ ፍጥረታዊ። ሕማማት፡ ፍጥረታውያት፡ (ገድ፡ ኪሮ። ፍ፡ ነ፡ ፳፮። ፊልክ፡ ፲፩)።

ፈጠራ፤ በቁሙ፤ ልብ፡ ወለድ፡ ነገር። መተርጕመ፡ ፈጠራ። ሰብአ፡ ፈጠራ። ይሜህሩ፡ ፈጠራ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲፩። መጽ፡ ምስ)።

—፤ ምልክት፤ ንቅሳት፤ ብጥ፤ ተኵስ፤ የጌጥ። ፊትን፡ ጠጕርን፡ መንጪት፤ መላጥ፡ መምለጥ፤ የሐዘን። የጠንቋይ፡ ክታብ፤ ሥራሥር፤ የሚነገት፡ የሚታሰር። ዘይገብር፡ ፈጠራ፡ ውስተ፡ ሥጋሁ። ኢትፍጥሩ፡ ለክሙ፡ ፈጠራ፡ (ቀሌ። ዘሌ፲፱፡ ፳፰)።

ምፍጣር፤ መፍጠሪያ፤ መፈጠሪያ፤ ቦታ፡ ማሕፀን። ምፍጣረ፡ ጸቃውዕ፡ (አርጋ፡ ፭)።

ፌዋ፤ (ጽር፡ ፌዎስ)፤ የበሰበሰ፤ የቦነቸ፤ የሻገተ፤ ጥቍር። ኢታንብር፡ ኵሎ፡ ዕፀ፡ ንቁዐ፡ ወፌዋ፡ (ኩፋ፡ ፳፮)።

ፍዮአዮስ፤ (ሳን)፤ መናፍቅ፡ ከሓዲ፤ ፈላሻ፡ ይሁዲ፤ ባህሉ፡ ከመጽሐፍ፡ የማይገጥም። ፍዮአዮሳን፡ እለ፡ ይኄልዩ፡ ወይብሉ፡ ከመ፡ ወልደ፡ እግዚ፡ ብእሲ፡ ውእቱ፡ ወተወልደ፡ ስፍትወተ፡ ሥጋ፡ በሩካቤ፡ ዮሴፍ፡ ወማርያም፡ (ዲድ፡ ፴፩)።

ፍያል፤ (ላት። ጽር፡ ፊአሊ)፤ ዕቃ፤ መጣፊያ፤ ታላቅ፡ ሰሐን፡ ክብ፡ ዝርግ፡ ጕድጓዳ፤ ጣሳ፡ ጽዋ፡ ኵባያ፡ ፍንጃል። አሐዱ፡ ፍያል፡ ዘብሩር። እመ፡ ውስተ፡ ፍያላት፡ ወጽዋዓት፡ (ዘኍ፯፡ ፲፫። ምሳ፳፫፡ ፴፩)።

ፍያል፤ የእሳት፡ ቦታ፡ ጕድጓድ፤ እሳተ፡ ገሞራ፡ ያለበት፤ እንደ፡ በተሐራ፡ ያለ። የእሳት፡ መጫሪያ፤ ኮከም። የኮከምን፡ ፍች፡ ተመልከት፤ ጽርኡ፡ በኮከም፡ ፈንታ፡ ፍያል፡ ይላል፡ (ኤር፶፪፡ ፲፰)።

ፍየል፤ (ላት)፤ በቁሙ፡ ጠሊ፡ (ዐማርኛ)።

ፌራ፤ (ዕብ፡ ፌር፤ ጕድጓድ፤ ወጥመድ)፤ ቸነፈር፤ ወረድሽኝ። ፌራ፡ ወንዳድ፡ (አዋል)።

ፈይቶ፤ ቶት፤ (ፈየተ፡ ይፌይት፡ ይፈይት። ዕብ፡ ሻላል)፤ መውረር፡ መዝረፍ፤ መቀማት፡ መመንተፍ፤ መስረቅ፡ መቅጠፍ። ሰጋድ፡ ፈየትዎ፡ ፈያት፤ ወውእቱሂ፡ ፈየቶሙ፡ (ዘፍ፵፱፡ ፲፱)።

—፤ በቁሙ፤ መፈየት፤ ፊት፡ ፊተኛ፡ መኾን፤ ፊት፡ ለፊት፡ መቆም፤ መግጠም።

(ጥያ) **ፈያት**፤ ዳንደ፡ ወንበዴ፤ ቀማኛ፤ ወራሪ፡ ዘራፊ፤ ሌባ፡ ቀጣፊ። ሰሊከ፡ ቀተልከ፤ ወናሁ፡ ትትዐወቅ፡ ከመ፡ ፈያት፡ አንተ፡ (፫ነገ፡ ፳፡ ፵)።

ፈያታዊ፤ ዪ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ወአሐዱ፡ ፈያታዊ፡ እምእለ፡ ተሰቅሉ፡ (ሉቃ፳፫፡ ፴፱)።

(ባ) **ፈያት**፤ ወንበዶች፤ ቀማኞች፤ ሌቦች። ቦኑ፡ በዓተ፡ ፈያት፡ ውእቱ፡ ቤትየ። ወበርባንሰ፡ ሊቀ፡ ፈያት። ቦኡ፡ ፈያት፡ ውስተ፡ ቤት፡ ወነሥኡ፡ ንዋየ፡ (ኤር፯፡ ፲፩። ማቴ፳፮፡ ፲፮። ቀሌ)።

ፈያታውያን፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ክልኤቱ፡ ወራዙት፡ ፈያታውያን፡ (ስንክ፡ ሐም፡ ፳፭)።

ምፍያት፤ መቀሚያ፤ የወንበዴ፡ ቦታ። ምፍያተ፡ አክይስት፡ (አዋል)።

ተፈየተ፤ ተቀማ፤ ተሰረቀ። ተፈይቶ፡ በኅቡእ፡ (ሲኖዶ)።

ፍዩት፤ የተቀማ፤ የተነጠቀ፤ የተሰረቀ።

ፌት፤ በቁሙ፤ ገጽ። ክፍትፍት፡ ፌቱ፡ (ዐማርኛ)።

ፈከሮ፤ ሮት፤(ፈከረ፡ ይፌክር፡ ይፈክር። ዐረ፡ ፈከረ፤ ዐሰበ። ዕብ፡ ፋከር፤ ጣለ)፤ መፈከር፡ መደንፋት፤ ሙያን፡ መናገር፡ ማውራት፤ በሙያ፡ መታበይ፤ መመከት፤ ግዳይ፡ መጣል፤ ስለባ፡ መቍጠር።

ፈከረ፤ (ዐረ፡ ፈሰረ። ዕብ፡ ፋታር)፤ ተረጐመ፤ ፈታ፤ አፍታታ፤ ዘረዘረ፤ ለማስረዳት፤ የሕልም፡ የመጽሐፍ፡ የቋንቋ። ሐለምነ፡ ሕልመ፡ ወኅጣእነ፡ ዘይፌክር፡ ለነ። ወይፌክር፡ ለነ፡ መጻሕፍተ። ዕጹብ፡ ነገሩ፡ ወኢይትከሀል፡ ይፈክርዎ፡ (ዘፍ፵፡ ፰። ሉቃ፳፬፡ ፴፪። ዕብ፭፡ ፲፩)።

ፈካሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚፈክር። ተርጓሚ፤ ፈቺ። ሳቤላ፡ ወለተ፡ ህልቃስ፡ ፈካሪት፡ ሕልም፡ (ስንክ፡ ጥር፪)።

መፈክር፤ (ርት፡ ራን፡ ራት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ መተርጐም፤ ጠንቋይ። ልሳን፡ መፈክርት፡ ዘትዜኑ፡ ዘውስተ፡ ኅሊና። መፈክራነ፡ ሕልም። መፈክር፡ በሰዓታት፡ (ፊልክ፡ ፱። ኩፋ፡ ፵። ዘፍ፵፡ ፰። ሲኖዶ)።

ተፈክረ፤ ተተረጐመ፤ ተፈታ፤ ተመረመረ። ዕጹብ፡ ዝ፡ ነገር፡ ወኢይትፌክር። ኦ፡ ዝንቱ፡ ምስጢር፡ ዘኢይትፌክር፡ ወዘኢይቲረጐም፡ (ቄር፡ ጸሎ። ቅዳ፡ አፈ)።

ፍካሬ፤(ርያት)፤ መተርጐም፤ መፍታት። ትርጓሜ፤ አፈታት፤ ምስጢር፤ ምሳሌ፤ ዕውቀት፤ ትንቢት። ፍካሬ፡ ሕልሙ። ፍካሬ፡ አምሳል። ወፍካሬሆሙስ፡ ለሰብዐቱ፡ ኮከብ። ፍካሬ፡ ዘጻድቃን፡ ወዘኃጥኣን። ፍካሬ፡ ፍጥረተ፡ እግዚ። ፍካሬ፡ ኢየሱስ፡ (መሳ፯፡ ፲፭። ሚራ፴፱፡ ፫። ራእ፩፡ ፳። መዝ፡ ፩። ማር፡ ይሥ፩፡ ፱። አዋል)።

ፍክሬ፤ አፈካከር፤ ድንፋታ፤ ፍከራ፤ ግዳይ፡ ቈጠራ።

ፍካሬ፡ ኢየሱስ፤ መጽሐፍ፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ እንደ፡ ታምረ፡ እየስ፡ እንዳቡቀለምሲስ፡ ያለ፤ ወደ፡ ፊት፡ የሚመጣን፡ ነገር፡ የሚያወራ፤ ትንቢተ፡ ኢየሱስ፡ ማለት፡ ነው።

ፈካትም፤ (ዕብ፡ ፋኬህ፤ ነቀዐ፡ ውሒዘ)፤ ታላቅ፡ ፈሳሽ፡ ወንዝ፡ በባሕር፡ ላይ፡ የሚያልፍ፡ የሚጐርፍ፤ እንዳባይና፡ እንደ፡ ጣና። የውሃ፡ እናት፤ ጥቍር፡ እንዝዝ፡ የምትመስል፤ በውሃ፡ ላይ፡ እንደንዝርት፡ ራስ፡ የምትዞር፡ የምትሽከረከር። ከመ፡ ፈካትም፡ ዘባሕር። እምዘሉስ፡ ዘይብእስ፡ ፈካትም፡ ሀለወት፡ ውስተ፡ ባሕር፡ ቤተ፡ ዮናስ፡ (ደራሲ። ቅኔ)።

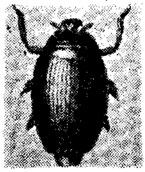

ፈካትም፡

ፋል፤—ጥንቈላ፤—ፋወለ።

ፈሊግ፤ ኅት፤ (ፈለገ፡ ይፈልግ፡ ይፍልግ። ዕብ፡ ፋላግ። ዐረ፡ ፈለጀ)፤ መከፈል፤ መሠንጠቅ፤ መቅደድ፤ ማጐድጐድ፤ መፈልፈል፡ የውሃ፡ የመሬት፡ የንጨት፤ ለሌላም፡ ይኾናል። መፈለግ፤ ፍላጎት፤ መሻት፡ መከተል፡ (ዐማርኛ)።

. **ፈለግ**፤ ታላቅ፡ ወንዝ፤ ፈሳሽ፤ ዥማ፤ መስኖ፤ በይ፤ አሠረ፡ ማይ፤ ፈፋ፤ ቈላ፡ ጕድጓዳ፤ ሸለቆ። ፈለገ፡ ግብጽ። ፈለገ፡ አርዝ። ፈለግ፡ ዘአንዳረ፡ ይቡብ፡ (ኢሳ፯፡ ፲፰። ዮሐ፲፰፡ ፩። ፪ዜና፡ ፲፬፡ ፲)።

አፍላግ፤ (ጋት)፤ ወንዞች፤ ፈሳሾች። አፍላግ፡ የሐውሩ፡ ዐውደ፡ ተክሉ። ወይዘብጥ፡ ሰብዐተ፡ አፍላጋተ፡ (ሕዝ፴፩፡ ፬። ኢሳ፲፩፡ ፲፭)።

ፍሉግ፤ የተከፈለ፤ የተፈለፈለ፤ ፍልፍል፤ ውስጠ፡ ክፍት፤ እንደ፡ ቦምባ፡ ያለ። ፍሉገ፡ ይኩን፡ ሰሌዳሁ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፰)።

ፈሊሕ፤ ሖት፤ (ፈልሐ፡ ይፈልሕ፡ ይፍላሕ። ዐረ፡ ፋረ)፤ መፍላት፤ መፍለቅለቅ፡ መዝለል፤ መገንፈል፤ የፈሳሽ። (ተረት)፤ ተጥደ፡ አይፈላ፤ ተሹሞ፡ አይበላ። ወይፍላሕ፡ በሕቁ። ፈልሐ፡ ማያት፡ ዲበ፡ ርእሱ። እምቅድመ፡ ይፍልሑ፡ አንቅዕተ፡ ማያት፡ (ሕዝ፳፬፡ ፭። ድጓ። ቅዳ፡ አፈ)።

ፍሉሕ፤ የፈላ፤ ፍል፤ ሙቅ፤ ንፍር። ይደይዎ፡ ውስተ፡ ጤገን፡ ፍሉሕ፡ ምስለ፡ ዘይት። ረከቦ፡ ለውእቱ፡ ጸብኅ፡ ፍሉሐ፡ ወብሱለ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፳፮። ታኅ፲፩)።

ፍልሐት ፤ መፍላት ፤ አፈላል ፤ ፍላት ። ፍልሐቱ ፡ ለማይ ። ፍልሐተ ፡ ቀብዕ ። ፍልሐተ ፡ ምክሮሙ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ግንቦ ። ቄር) ።

አፍልሐ ፤ አፈላ ፤ አስፈላ ፤ አቀለጠ ። በዛቲ ፡ ዕለት ፡ ኮነ ፡ አፍልሖተ ፡ ሜሮን ። ዘአፍልሕዎ ፡ በእሳት ። አዘዘ ፡ ያፍልሑ ፡ ናእከ ፡ ወይክዐዉ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፳፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳)።

መፍልሕ ፤ መፍሊያ ፤ ማፍሊያ ፤ ማስፈሊያ ። ሊያበዛ ፡ መፉልሕት ፡ ይላል ። መናግንተ ፡ ጽህርት ፡ ወመፉልሕተ ፡ እሳት ፡ (መቃ ፡ ገ፪) ።

ፈሊጥ ፤ **ጦት** ፤ **(ፈለጠ ፡ ይፈልጥ ፡ ይፍልጥ ። ዕብ ፡ ፋላጥ ፤ አዳነ ፡ አስጣለ ፡ አወጣ)** ፤ መፍለጥ ፤ መሠንጠቅ ፤ የንጨት ። መለየት ፤ መነጠል ፤ መክፈል ፤ መምረጥ ፡ ማስገለል ። ዘእግዚ ፡ አስተፃመረ ፡ ሰብእ ፡ ኢይፍልጥ ። ዘፈለጠ ፡ ብእሴ ፡ እምብእሲቱ ። ወይፍልጥ ፡ መንጦላዕት ፡ ውሳጤ ፡ ወቀሠፉየ ። ፈለጦሙ ፡ ለነገደ ፡ ሌዊ ፡ ይጹሩ ፡ ታቦተ ። ወፈለጠ ፡ ዕዝራ ፡ ዕደወ ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፮ ። ሚራ፴፩ ፡ ፳፰ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፴፫ ። ዘዳ፲ ፡ ፰ ። ፪ዕዝ ፡ ፱ ፡ ፲፮) ።

—፤ ለይቶ ፡ ማወቅ ፤ መረዳት ፤ ማስተዋል ። ጉርዔ ፡ ይፈልጦ ፡ ለሡሉ ፡ ጣዕመ ፡ እክል ። እዝን ፡ ይፈልጥ ፡ ነገረ ። እለ ፡ ኢፈለጡ ፡ የማኖሙ ፡ ወፀጋሞሙ ። ወትፈልጥ ፡ ዘይኄይስ ፡ (ሚራ፴፯ ፡ ፳፬ ። ኢዮ፲፪ ፡ ፲፩ ። ዮና፬ ፡ ፲፩ ። ሮሜ፪ ፡ ፲፰) ።

አፍለጠ ፤ አስፈለጠ ፤ አስለየ ፡ አስረዳ ፤ አሳወቀ ፡ አስታወቀ ። ለሊሁ ፡ ጳውሎስ ፡ አፍለጠ ፡ ወአርአየ ፡ ከመ ፡ በአምሳሉ ፡ ወበአርኣያ ፡ ክህነቱ ፡ ለክርስቶስ ፡ ውእቱ ፡ መልከ ፡ ጼዴቅ ። አፍለጦሙ ፡ ዮሴፍ ፡ ለእኅዊሁ ፡ በነፍስቱ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ግብ፯ ፡ ፲፫) ።

ተፈልጠ ፤ ተለየ ፤ ተመረጠ ፤ ተበተነ ፤ ታወቀ ። ዘይፈቅድ ፡ ይትፈለጥ ፡ እምአዕርክት ። ዘተጸውዐ ፡ ወተፈልጠ ። ተፈልጡ ፡ አርድእት ፡ እስከ ፡ አጽናፈ ፡ ዓለም ፡ ከመ ፡ ይስብኩ ፡ ዜና ፡ ወንጌል ። ባቲ ፡ ይትፈለጥ ፡ መዋዕል ፡ (ምሳ፲፰ ፡ ፩ ። ሮሜ፩ ፡ ፩ ። ቀሌ ። ሚራ፴፫ ፡ ፯) ።

ፍሉጥ ፤ **(ጣን ፡ ጣት ፡ ልጥ)** ፤ የተለየ ፤ ልዩ ፤ ባዕድ ፤ ብቻ ፤ ብቸኛ ። ሕዝብ ፡ ፍሉጥ ፡ አንተ ፡ ባሕቲቱ ። እስመ ፡ መፀዛሁ ፡ ፍሉጥ ። እመ ፡ ሰብእ ፡ ፍሉጥ ፡ ውእቱ ። እስመ ፡ ኢይትማሰል ፡ ምስለ ፡ ባዕድ ፡ ንብረቱ ፡ ወፍሉጥ ፡ ፍኖቱ ፡ (አስቴ ፡ ፫ ። ኩፉ ፡ ፳፩ ። ቄር ። ጥበ፪ ፡ ፲፭) ።

ፍልጠት ፤ (ጥ ፡ ለ ፡ የ) መለየት ፤ አለያየት ፤ ልዩነት ። ይቴክዙ ፡ ሐዋርያት ፡ በእንተ ፡ ፍልጠታ ፡ እምኔሆሙ ። በእንተ ፡ ፍልጠተ ፡ ዕልዋን ። ፍልጠት ፡ ዘሀሎ ፡ ማእከለ ፡ ፈጣሪ ፡ ወፍጡራን ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፲፯ ። ዲድ ፡ ፴፩ ። አፈ ፡ ድ፪) ።

ፍልጣን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መለየት ፤ ልዩነት ፤ መፋታት ፤ ፍች ። እክሥት ፡ ካልአ ፡ ፍልጣነ ፡ ዘማእከለ ፡ አሮን ፡ ወማእከለ ፡ ክርስቶስ ። ዘአልቦ ፡ ፍልጣን ። ከመ ፡ ይኩን ፡ ፍልጣን ፡ ማእከለ ፡ ብእሲ ፡ ወብእሲት ፡ (አፈ ፡ ድ፲፫ ። ስንክ ፡ ሐም፲፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፲፱) ።

ተፋለጠ ፤ ተለያየ ፤ ተከፋፈለ ። ተማዕዑ ፡ ወተፋለጡ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሆሙ ፡ (ግብ፲፭ ፡ ፴፱ ። ፫ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

አስተፋለጠ ፤ **(ፈለጠ)** ፤ አለያየ ፤ አፋታ ። እምድኅረ ፡ አስተፋለጦሙ ፡ መኰንን ፡ በበይናቲሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፩) ። ንባቡ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ፍችው ፡ አደራራጊነት ፡ የለውም ፤ አድራጊ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ፈልይ ፤ **ዮት** ፤ **(ፈለየ ፡ ይፈሊ ፡ ይፍሊ ። ዕብ ፡ ፋላህ)** ፤ መቅመል ፤ ቅማልን ፡ ከልብስ ፡ ከጠጉር ፡ መፈለግ ፡ መልቀም ። ከፋውን ፡ ከበጎ ፡ መለየት ፡ መነጠል ፤ መምረጥ ፡ ማንኳለል ፤ ማስወገድ ፡ ማስገለል ፡ (ሄርማ ፡ ገ፺፲) ።

ተፈልየ ፤ ተለየ ፤ ተመረጠ ፤ ምራጭ ፡ ኾነ ። (ተረት) ፤ መራጭ ፡ ይወድቃል ፡ ከምራጭ ። በኢተፈልዮ ። እንዘ ፡ አልብኪ ፡ ተፈልዮ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፪ ። ደራሲ) ።

ተፋለየ ፤ ተለያየ ፤ ተከፋፈለ ፤ እየብቻው ፡ ኾነ ። ተጋብኡ ፡ ኅበ ፡ ቍድስ ፡ ሰብእ ፡ ብዙኃን ፡ ወተፋለየ ፡ ነገሮሙ ፡ ወበዝኀ ፡ ቀትል ፡ ማእከሌሆሙ ። ወሶበ ፡ አእመሩ ፡ ሮም ፡ ተፋልዮተ ፡ ነገሮሙ ፡ ለአይሁድ ፡ ቀርቡ ፡ ኅበ ፡ ቅጽር ። ፀብየ ፡ ክላሕ ፡ ወተሀውከት ፡ ሀገር ፡ በእንተ ፡ ተፋልዮቶሙ ፡ ለሰብእ ፡ (ዮሴፍ) ።

ፈለክ ፤ **(ዐረብ ። ዕብ ፡ ፌሌኽ ። ሱር ፡ ፍላኪታ)** ፤ ጠፈር ፤ አየር ፤ በአየር ፡ ቢጠፈር ፡ በዙሪያው ፡ ያለ ፡ ክፍል ፤ ዕርከን ፡ ማዕርግ ፤ ምልክት ፤ የፀሓይና ፡ የጨረቃ ፡ ያሥራ ፡ ኹለቱ ፡ ከዋክብት ። ኅዋኅው ፡ ፈለክ ። ቀዳሚ ፡ ሞኅተ ፡ ፈለክ ። ሰብአ ፡ ፈለክ ። ኢትበጽሕ ፡ ኅይሉ ፡ እስከ ፡ ፈለክ ፡ ወርኅ ። ተዐየኒ ፡ ዐውደ ፡ ነፍስየ ፡ እስከ ፡ ሣልሳዊ ፡ ፈለክ ፤ አመ ፡ ተቃወማ ፡ በአየር ፡ ቀናኢ ፡ መልአክ ፡ (አቡሻ ፡ ፫ ። ፱ ። ፳፩ ። አፈ ፡ ድ፪ ። ደራሲ) ።

አፍላክ ፤ አየሮች ፤ የአየር ፡ ክፍሎች ፤ ማዕርጎች ። ወይብሉ ፡ ዘበአፍላክ ፡ (ፈልክ) ።

ፋሌክ ፤ ሰማየ ፡ ሰማያት ፤ መጨረሻ ፡ ሰማይ ፤ ደርብ ፤ ሰገነት ፤ ተሥላስ ፡ (ቀሌ ። አፈ ፡ ድ፩) ።

ፊልኪንዶስ ፤ **(ሮማይ ፡ ፋልኪዲያኑስ)** ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ስለ ፡ ርስትና ፡ ስለ ፡ ገንዘብ ፡ ክፍል ፡ አወራረስን ፡ የጣፈ ፤ ላውራሽ ፡ ለወራሺ ፡ ሕግ ፡ ያወጣ ። ዘይቤው ፡ ፊልኪንደሳዊ ፤ የርሱን ፡ ትእዛዝ ፡ የፈጸመ ፡ የተቀበለ ፡ ማለት ፡ ነው ። እሙንቱሰ ፡ ይሰመዩ ፡ ወራስያነ ፡ ወለሊሁ ፡ ይሰመይ ፡ አውራሴ ፡ ፊልኪንዶሰ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፲፩) ።

ፊልክስዩስ ፤ **(ጽርእ)** ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የመ

ጽሐፍ፡ ስም፤ የመነኮሳት፡ መጽሐፍ። መፍቀሬ፡ ነግድ፡ ተወካፌ፡ ነግድ፡ ማለት፡ ነው፤ ፊሉስ፡ ወዳጅ፤ ከሲኖስ፡ ነግድ።

ፈሊል፤ ሎት፤ (ፈለ፤ ፈለለ፡ ይፈልል፡ ይፍልል። ዕብ፡ ፋሌል)፤ መንፈለል፤ መውረድ፡ መውደቅ፤ የጡት፡ የወተት። ፈልፈለን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው።

ፌላሌምሌሞኒም፤ (ዕብ፡ ፍሎኒ፡ አልሞኒ)፤ ስውር፤ ድብቅ፤ ስሙን፡ ሳይጠሩ፡ የሚያወሩት፡ የሚናገሩት፤ ትናጋሪ፡ ብቻ፡ የሚያውቀው፡ ሰሚ፡ የማያውቀው። ቃሉ፡ ኹለት፡ ነው፤ እንዲህ፡ እንዲህ፡ ያለ፡ ያሰኛል፡ (፩ነገ፡ ፳፩፡ ፪)።

ፈለመ፤ (ትግሬ)፤ ከፈለ፡ ሠነጠቀ። በቁሙ፤ ፈለመ፡ መዠመሪያ፡ ወጋ፡ መታ፤ ዐረበን፡ ሰጠ፤ ዋጋ፡ ዠመረ።

ፊልሞን፤ (ጽር፡ ፊልሙኒ። ዕብ፡ ፋልሞኒ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ እገሌ፤ እገሌያዊ፤ የእገሌን፡ ፍች፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ብሔረ፡ ፊልሞን፡ ነንድር፡ (፪ነገ፡ ፯፡ ፰)።

ፊልሙንጢ፤ (ጽር፡ ፊልሙኒ። ዕብ፡ ፋልሞኒ)፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ፤ ስሙ፡ ያልታወቀ፤ ያልተጠራ፤ ሌላ፤ አንድ፤ ርሱ፤ ያ፡ ያኛው፤ እገሌ፡ ያሰኛል። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የመላእክት፡ ቋንቋ፡ ይሉታል። ወይቤ፡ አሐዱ፡ ቅዱስ፡ ለፊልሙንጢ፡ ዘይነብብ፡ (ዳን፰፡ ፲፫)።

ፌሎን፤ (ጽር፡ ፌሎኒስ)፤ ስበን፤ ሻል፤ የራስ፡ ያንገት፡ የትከሻ፡ ልብስ፤ የፊትና፡ የእጅ፡ ማደፊያ፡ መወልወያ፤ የመጽሐፍ፡ ልብስ፡ መሸፈኛ፡ መጠቅለያ። ወፌሎነ፡ ዘመጽሐፍ፡ ተማኅፅ፡ ምስሌከ፡ (፪ጢሞ፡ ፬፡ ፲፫)።

ፈልፈለ፤ (ፈሊል፡ ፈለ)፤ ፈለፈለ፤ በሳ፡ ነደለ፤ ፈልፋይ፡ ኾነ፤ የእሸት፡ የድፍን፡ ዕንጨት። መነጨ፡ ወጣ፡ ነባ፡ ፈለቀ፡ ፈሰሰ። ይፈለፍል፡ ነቅዕ፡ እምቤተ፡ እግዚ። ፈለግ፡ ዘይፈለፍል። ይፈለፍል፡ ውስተ፡ ምድር፡ ጽምእት፡ (ዮኤ፫፡ ፲፰። ምሳ፲፰፡ ፬። ኢሳ፴፭፡ ፯)።

ፈልፈል፤ ምንጭ፤ ፈሳሽ። ፈልፈለ፡ ማይ። ፈልፈለ፡ አንብዕ። ደነፀፍኑ፡ ፈልፈለ፡ ኵዙሕ፡ (ቀሌ። ኤር፱፡ ፩። ፲፰፡ ፲፬)።

ፈልፈል፤ (ዐረ፤ ዕብ፡ ፊል፤ ዝኆን)፤ አውራሪሥ፤ ሐርማዝ፤ ከውሃ፡ አጠገብ፡ የሚኖር። ረከበ፡ አርዌ፡ ዐቢየ፡ ዘስሙ፡ ፈልፈል፡ ዘውእቱ፡ ሐርማዝ፡ ብሂል፡ (አዋል)። አጽንዕዎ፡ ፈልፈል፡ ወመንተሌ፡ (ፍካሬ፡ እየ)።

አፈልፈለ፤ አመነጨ፡ አፈለቀ፤ አፈሰሰ። ኣፈለፍል፡ ማእከለ፡ ገዳም፡ (ኢሳ፵፩፡ ፲፰)።

ፍልፈል፤ በቁሙ፤ ያይጥ፡ ወገን፤ ካይጥ፡ የሚበላልጥ፤ ልበ፡ ምድርን፡ የሚፍር፡ የሚፈለፍል፤ ዐፈሩን፡ እንደ፡ ምርት፡ የሚቈልል፡ (ዐማርኛ)።

ፍልፍል፤ (ዐረ፡ ፊልፊል። ዕብ፡ ፌልፌል)፤ በርበሬ፤ የበርበሬ፡ ወገን፡ በያይነቱ፤ ቍንዶ፤ ዱቤ፤ ሚጥሚጣ፤ ቡልጌ፡ ደፋቴ፡ ሐይቁ፤ የሚመር፡ የሚለበልብ፡ የሚሰነፍጥ። ደመረ፡ ጼወ፡ ምስለ፡ ግንፋል፡ ወፍልፍል፡ ወብሒእ፡ ወከዐወ፡ ውስተ፡ አንፎሙ፡ (ስንክ፡ ሐምሌ፰)።

ፈሊጽ፤ ጾት፤ (ፈለጸ፡ ይፈልጽ፡ ይፍልጽ። ዕብ፡ ፋላጽ)፤ መፍለጥ፤ መሠንጠቅ፤ መስበር፡ ማድቀቅ። ፈለጠን፡ እይ፤ ፍላጸ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። ለፈጸን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

ተፈልጸ፤ (ዕብ፡ ሂትፋሌጽ፤ ደንገፀ፡ ተሰብረ)፤ ተፈለጠ፤ ተሠነጠቀ፤ ነከተ፡ ደቀቀ። እምከመ፡ ረግዐ፡ አስሐትያ፡ ይትፈለጽ፡ ከመ፡ ስባራት፡ ማህው፡ በሊኃት፡ (ሚራ፵፫፡ ፲፱)።

ፍልጽ፤ ፍልጥ፤ ፍላጭ፤ ሥንጥር፤ ሥንባጭ፤ ስባሪ፡ ቍራጭ።

ፈሊቅ፤ ቆት፤ (ፈለቀ፡ ይፈልቅ፡ ይፍልቅ። ዐረ፡ ፈለቀ፤ አቀለጠ)፤ መፍለቅ፤ መፍሰስ፤ መልቶ፡ ተርፎ፡ ከልክ፡ ዐልፎ፤ ወይም፡ ፈልቶ፡ ገንፍሎ፡ ተዥረፍርፎ። መቅበጥ፤ መቅለጥ፤ መቀማጠል፤ ቅልጣን፡ ማድረግ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በፈለቀ፡ ፈንታ፡ አፍለቀ፡ ይላል። ከንኪ፡ ዕሉተ፡ ወአፍለቂ፡ (ሕዝ፲፮፡ ፴፱)። ይኸውም፡ መላሽ፡ የጨመረው፡ ትርፍ፡ ቃል፡ ነው።

—፤ መፈለቅ፤ መከርከር፤ የጥምጥም፡ የንጨት።

አፍለቀ፤ አፈለቀ፤ አስፈለቀ፤ አመነጨ፤ አፈሰሰ፤ ፍልቅ፡ አደረገ፤ የጠበል፡ የመጠጥ።

ፊላቅ፤ (ቃት)፤ ክምር፤ ቍልል፤ የዐሥራት፡ የመባእ፡ እኽል፤ ሕዝብ፡ ካንድ፡ በታ፡ ላይ፡ የሚያፈሱት፤ የሚቈልሉት። ጕታ፡ ጕተራ፡ ሪቅ፡ ድብኝት፤ ጕርጅ፤ ዛኒጋባ፤ የእኽል፡ ቤት፤ የዐሥራት፡ መከተቻ። አምጽኡ፡ ዐሥራተ፤ ወአብኡ፡ ወገብሩ፡ ፊላቃተ። በማልስ፡ ወርኅ፡ አንዙ፡ ይማርርዎ፡ ለፊላቃት፡ ወበሳብዕ፡ ወርኅ፡ ተፈጸመ፡ (፪ዜና፡ ፴፩፡ ፮ና፡ ፯)። ዕብራይስጡ፡ ግን፡ ኹሉንም፡ ለዐሥራቱ፡ ብቻ፡ ይሰጣል፤ የጕተራን፡ ሥራ፡ አያሳይም።

ፈሊስ፤ ሶት፤ (ፈለሰ፡ ይፈልስ፡ ይፍልስ። ዕብ፡ ፋሌሽ)፤ መክፈት፤ መግለጥ፤ የመዝጊያ፡ የመጋረጃ። ፈላስን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጥሬ፡ ነው።

—፤ መፍለስ፤ መነቀል፤ ከሉበት፡ ከበቀሉበት፡ በታ፡ እግርን፡ ሥርን፡ ማንሣት፡ መነቀል፤ ወደ፡ ሌላ፡ ማለፍ፡ መኼድ፡ መሰደድ፤ ፈላሽ፡ መኾን። ፈሊሰ፡ እምህየ። ፍልስ፡ እምዝየ። ኢትፍልሱ፡ እምቤት፡ ውስተ፡ ቤት፡ (ማቴ፲፪፡ ፬። ዮሐ፯፡ ፫። ሉቃ፲፡ ፯)።

—፤ መዘር፤ መቅበዝበዝ። መማረክ፤ ምርኮ፡ መኾን፤ መሞት፤ መለየት፡ መጥፋት። ይፍልሱ ፡ ወያስተፍ እሙ ። ይሁዳ ፡ ፈለሰ ፡ ፍጹመ ፡ ፍልሰተ ። አመ ፡ ይፈልስ ፡ እምዝንቱ ፡ ዓለም ። ከመ ፡ የሀሉ ፡ ዝክርከ ፡ እንበለ ፡ ፈሊስ ፡ (መዝ፡ ፻፰። ኤር፲፫፡ ፲፱። ዲድ፡ ፲፯። ስንክ፡ ኀዳ፲፱)።

—፤ መንፈላሰስ፤ መንደባለል፤ መንከባለል፤ ደብለል፡ ከብለል፡ ማለት፡ (ዐማርኛ)።

ፈላሲ፤(ሲት፡ ስያን፡ ያት)፤ የሚፈልስ፤ ፈላሽ፤ ፈላሻ፤ ዘዋሪ፤ እንግዳ፤ ምርኮኛ፤ ስደተኛ፤ መዋቲ። ነገድ ፡ ዘፈለሰ ፡ ፈላሲ ፡ ንቤሁ ። እስመ ፡ ፈላሲ ፡ አነ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። ፈላሴ ፡ ይከውን ፡ ዘርዕከ ። ፈላስያነ ፡ ጽዮን ። መዋሥዕት ፡ ዘፈላስ ያን ፡ (ሕዝሟ፯፡ ፳፫። መዝ፡ ፻፲፰። ኵፋ፡ ፲፬። ባሮ፬፡ ፱። ግንዘ)።

—፤ መናኒ፤ መንኰሴ፤ ባሕታዊ፤ ግሑሥ፤ ብቸኛ፤ በረረኸኛ። አሐዱ ፡ እምገዳማውያን ፡ ይቤ ፡ ለእኍ ፡ ለ እመ ፡ ኮንከ ፡ ዘኢትክል ፡ ከመ ፡ ትኩን ፡ ፈላሴ ፡ ከ ማነ ፡ ንበር ፡ በበአትከ ፡ ወብኪ ፡ በእንተ ፡ ኀጢአትከ። ኩን ፡ ፈላሴ ፡ ውስተ ፡ ገዳም ፡ (ፊልክ፡ ፳፱ና፡ ፵፰)።

ፍሉስ፤ የፈለሰ፤ ፍልስ፤ ነቃላ። ኢይኩን ፡ ፍሉስ ፡ ወኢዘያንጌጊ ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፳)።

ፍልሰት፤ መፍለስ፤ መፍረስ፤ መሰደድ፤ ተማርኮ፡ መኼድ፤ መዞር፡ መባከን፤ ወደ፡ ሌላ፡ ሕዝብ፡ መጠጋት። እሬስዮ ፡ ለኢየሩሳሌም ፡ ለፍልሰት ። ምድረ ፡ ፍልሰትከ ። እስከ ፡ አመ ፡ ፍልሰት ። እመ ፡ ሞእከ ፡ ፍልሰተ ፡ ኅሊናት ። ፍልሰተ ፡ ሀርቃኖስ ፡ ኀበ ፡ ሰዱቃውያን ፡ (ኤር፱፡ ፲፩። ኵፋ፡ ፳፯። ማቴ፩፡ ፲፪። ፊልክ። ዮሴፍ)።

—፤ መሞት፤ መለየት፤ ማረግ፡ ወደ፡ ላይ፡ መውጣት፤ ከምድር፡ ከመቃብር። ጊዜ ፡ ፍልሰቱ ። ፍልሰት ፡ እ ምሥጋ። ፍልሰተ ፡ ሥጋኪ ፡ ኀበ ፡ መካነ ፡ ሕይወት ። ፍልሰተ ፡ ሥጋሁ ፡ ለቅዱስ ፡ አልዓዛር ፡ (ፊልክ፡ ፲፯ና፡ ፶፰። ደራሲ። ስንክ፡ ጥቅ፳፩)።

አፍለሰ፤ አፈለሰ፤ አስፈለሰ፤ ነቀለ፡ አስነቀለ፤ ማረከ፡ አስማረከ፤ አሰደደ፤ አራቀ፤ ከገር፡ አቦጣ፡ አስለቀቀ። ወአፈልሰክሙ ፡ ውስተ ፡ ባቢሎን ። ኢይደ ግም ፡ አፍልሶተ ፡ እግረ ፡ እስራኤል ፡ እምዛቲ ፡ ም ድር ። ወአፍለሶ ፡ እምድረ ፡ ግብጽ ፡ (ግብ፯፡ ፵፫። ፱ዜና፡ ፴፫፡ ፰። ኵፋ፡ ፲፫)።

—፤ ለወጠ፤ ገለበጠ። ፈነቀለ፤ አንከባለለ፤ ገፋ፡ አስፈገፈገ። አዞረ፡ አዛወረ። ያፈልስ ፡ ልበ ፡ የዋሃን ። ያፈል ስዋ ፡ ለጸጋ ፡ እግዚ ፡ ውስተ ፡ ዝሙት ። ናሁ ፡ አፍለ ስኩ ፡ ኰሖሐ ፡ ወጾርኩ ፡ ኖዳ ፡ ወኢረከብኩ ፡ ዘይከ ብድ ፡ እምነቢር ፡ በቤተ ፡ አብዳን ። ኢታፍልስ ፡ ደ ወለ ፡ ገራህት ። እስክንድር ፡ አፍለሰ ፡ ጥንተ ፡ ዓመ ቶሙ ፡ ኀበ ፡ ጥንተ ፡ ዓመተ ፡ መንግሥቱ ፡ ዘውእቱ ፡ ታስሪን ፡ ቀዳማይ ፡ (ጥበ፬፡ ፲፪። ይሁ፡ ፬። ፈላስ። ም ሳጽ፫፡ ፲። አቡሻ፡ ፴፱)።

ተፋለሰ፤(ተገብሮ፡ ወተጋብሮ፤ በተገብሮነቱ፡ የፈለሰ፡ ድርብ)፤ በቁሙ፤ ተዛወረ፤ ተዘዋወረ፤ ተገላበጠ፤ ተለዋወጠ፤ ተወራረሰ። እለ ፡ ይ ትፋለሱ ፡ ውስተ ፡ ገዳማት ። ዘይትፋለስ ፡ ውስተ ፡ ምስካቢሁ ። ተፋልሶተ ፡ ጊዜያት ። ዝንቱ ፡ መጽ ሐፍ ፡ እንዘ ፡ ይትፋለስ ፡ እምትውልድ ፡ ውስተ ፡ ት ውልድ ፡ በጽሐ ፡ ኀበ ፡ እግዝእትነ ፡ ማርያም ፡ (አፈ፡ ድ፳፰። ሚራ፳፰፡ ፲፰። ስንክ፡ ሚያ፮)።

አስተፋለሰ፤(አድራጊና፡ አደራራጊ፤ ባድራጊነቱ፡ የአፍለሰ፡ ድርብ)፤ አፋለሰ፤ አፈናቀለ፤ አዛወረ፤ አገላበጠ፤ አሳረገ፡ ወደ፡ ላይ፡ አወጣ። ዘያስተፋልስ ፡ አእባነ ። ከመ ፡ ያስተፋልሶሙ ፡ በበ ንስቲት ። ያስተፋልስዎ ፡ ውስተ ፡ መዓርገ ፡ ክህነት ፡ በመዓርግ ፡ እምድኅረ ፡ መዓርግ ፡ በበ ፡ መዓርጉ ፡ (ሚራ፲፡ ፱። አፈ፡ ድ፩። ፍ፡ ነ፡ ፩)።

መፍልስ፤ የሚያፈልስ፤ አፍላሽ። የበረሓ፡ ዐማማ፤ ሐሪያ፤ ሲያበዛ፡ መፋልስ፡ ይላል። ከመ ፡ መ ፍልስ ፡ ዘይመጽእ ፡ ውስተ ፡ ረምሕ ። ሐራውያ ፡ ዘውእቱ ፡ መፍልስ ፡ (ኵፋ፡ ፴፯። አዋል)።

መፍልስት፤ ስርቆሽ፡ በር፤ መሿለኪያ። ወ ፅአ ፡ እንተ ፡ መፍልስት ። ወቦአ ፡ እንተ ፡ መፍል ስት ፡ (ዳን፩፡ ፲፰ና፡ ፳፮። ስንክ፡ መስ፳፰)። ባለብሉ ዮች፡ ግን፡ ሥርጥ፡ ጕዳና፤ ስላች፡ መንገድ፡ ይሉታል።

ፊላስ፤ (ጽር፡ ፒላስ)፤ መዝጊያ፤ ደጅ፡ አፍ። ያልጋ፡ ልብስ፤ መጋረጃ፡ ከዳን፤ የዙፋን፡ አጐበር፤ ዐልጋውን፡ እንደ፡ ድንኳን፡ ኹሉ፡ ከላይ፡ እስከ፡ ታች፡ የሚሸፍን። ሆሎፎርኒስ ፡ ይነውም ፡ ውስተ ፡ ምስካቢሁ ፡ ፊላስ ። መፍርህኬ ፡ ነጽሮ ፡ ሐርደቱ ፡ ለመርዓዊሃ ፡ ንጹሕ ፡ በውስተ ፡ ፊላሳሁ ፡ (ዮዲ፲፡ ፳፩። ቅዳ፡ ቄር። ገድ፡ ተክ)። አንዳንድ፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ ፐ፡ የፈ፡ ዲቃላ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ፒላስ፡ ይላል። ፒላ ስን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ ፩፡ ነው።

ፍልስጥኤም ፤ (ዕብ፡ ፍሊሽቲም)፤ ፍልስታውያን፤ የፍሌስት፡ ሕዝብ። ፍሌስት፡ ስመ፡ ነ ገድ፤ ከፋትሩሲምና፡ ከካስሎሒም፡ ዘር፡ የወጣ፤ እነ ዚህ፡ ኹለቱ፡ በሚስቶቻቸው፡ ላይ፡ ደይ፡ እደ፡ ከ፡ ኀበ፡ ዘፈቀድከ፡ እያሉ፡ የሚተላለፉ፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ነገዳቸውና፡ ሀገራቸው፡ ፍሌስት፡ ተብሏል፤ እለ፡ ይትፋለሱ፡ እም ስካብ፡ ውስተ፡ ምስካብ፡ ማለት፡ ነው፤ ኢሎፍሊን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (ዘፍ፲፡ ፲፬)።

ፌልሲ፤ ፌልቲ፤ የጭፍራ፡ ስም፤ ፍልስጥ ኤማዊ። ኬልቲ ፡ ወፌልቲ ፡ (፪ነገ፡ ፳፡ ፴፫)።

ፈላስፋ፤(ጽር፡ ፊሎሶፊያ)፤ መፍቀሬ፡ ጥበብ፤ ጥበበኛ፡ ፀዋቂ፡ ተራቃቂ። ላኒሮም፡ ለብዙዎች፡ ይነገራል፤ እንደ፡ ስብእ፡ እንደ፡ ሕዝብ፡ ውስጠ፡ ብዙ፡ ነው። መጽሐፈ ፡ ፈላስፋ ፡ ጠቢባን፤ ይቤ ፡ አሐዱ ፡ እምፈላስፋ ። ጠቢባን ፡ ፈላስፋ ፡ ይቤሉ ። ቀደ ምት ፡ ፈላስፋ ፡ ወጠቢባን ፡ (ፈላስ። አፈ፡ ድ፳፱። አቡሻ፡ ፱)።

ፊሎሶፍ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ፊሎሶፊያ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፰) ።

ፈልሰፈ ፤ አው ፡ ተፈልሰፈ፤ ፈላስፋ ፡ ኾነ፤ ዐወቀ፤ ተራቀቀ ። ወኮነ ፡ አፍላጦን ፡ ይሜህሮሙ ፡ ለአርዳኢሁ ፡ ጥበበ ፡ ተፈልስፎ ፡ እንዘ ፡ የሐውር ። ወሖረ ፡ በፍድፋዴ ፡ ውስተ ፡ ተፈልስፎ ፡ አምላካዊ ፡ (ፈላስ ። ማር ፡ ይሥ ፡ መቅ) ።

ፍልሱፍ፤ የፈለሰፈ ፤ ፈላስፋ ፡ የኾነ ። ይቤ ፡ ሔራቅሊስ ፡ ፍልሱፍ ፡ (አቡሻ ፡ ፶) ።

ፍልሳፌ፤ ፍልሰፋ ፤ ፍልስፍና ። ምርመራ ፡ ልብ ፡ ወስድ ፡ ፈጠራ ፡ (አዋል) ።

ፍልስፍና ፤ በቁሙ ፤ ፈላስፋነት ፡ ፈላስፋ ፡ መኾን ። ጥበብ ፡ ዕውቀት ፡ (አዋል) ።

ፊማ ፤ (ጽር ፡ ፊሚ ። ዕብ ፡ ማሣእ) ፤ ቃል ፤ ባህል ፤ ስገል ፤ ትንቢት ፤ ራእይ ፤ የሚመጣ ፡ ነገር ። ፊማ ፡ ውእቱ ፡ ዘመሀረቶ ፡ እሙ ፡ (ምሳ፴፩ ፡ ፳፱) ።

ፊማ ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ ሥግው ፡ ቃል ፤ ኀያል ፡ ከሃሊ ፤ ማእምር ፡ ጠቢብ ። ለተሊወ ፡ ክርስቶስ ፡ ፊማ ። ሰማዕተ ፡ ፊማ ። በሕፀኑ ፡ ሐቀፋ ፡ ወበእፉሁ ፡ ሰዐማ ፡ ኢየሱስ ፡ ፊማ ፡ ለነፍስክ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ ፪ ። ጥቅ ፡ ፱ና ፡ ፲ ። ታኅ፲፱ ። ድጓ) ።

ፉሚኑት ፤ (ቅብዋ ፡ ፉሜኖት) ፤ የወር ፡ ስም ፤ መጋቢት ። በረምሐትን ፡ ተመልከት ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

ፍንጋ ፤ (ጽር ፡ ፊርጋጊ) ፤ የተበላሸ ፤ ብልሹ ፤ በስባሳ ፤ ሸጋታ ፤ ግም ። ከረዩ ፡ ዐዘቅተ ፡ በፍንጋ ፡ ወረከቡ ፡ ማየ ፡ ሕያወ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፱) ።

ፈንደደ ፤ አፈነደደ ፤ ፋንድያ ፡ ጣለ ፤ ተቀመጠ ።

ፈንደወ ፤ ፈክ ፤ ፈነዳ ፤ የጥጥ ፡ የዕበጥ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ፈንዶት ፤ (ብ ፡ ፈናዱት ፤ ትግሬ) ፤ ቂጥ ፤ ፊንጥጣ ፤ የፋንድያ ፡ መውጫ ፤ መቀመጫ ፡ ብሱ ፡ መደቡ ።

ፍንድ ፤ (ብ ፡ ፈናድው) ፤ በቁሙ ፤ የጥጥ ፡ ቅንጣት ፤ ጥጥ ። ፋንድያ ፡ በጠጥ ።

ፍንዱቅ ፤ (ጽር ፡ ፓንዶኪዮን ። ዐረ ፡ ፋንዱቅ) ፤ ቤት ፡ ነገድ ፤ (ሖቴል) ፡ የንግዳ ፡ ማረፊያ ፤ መብል ፡ መጠጥ ፡ ዐልጋ ፡ ምንጣፍ ፡ ያለበት ። ሐኖትን ፡ ተመልከት ። ቤተ ፡ ፍንዱቅ ። ወእንዘ ፡ ተሐውር ፡ ውስተ ፡ ፍንዱቅ ፡ ይኩን ፡ ልብክ ፡ ትኩዘ ፡ (ትእ ፡ ጴጥ ፡ ቢኖድ ። ሕን ፡ መነኮ ፡ ሃይ ፡ አበ) ። ባማርኛ ፡ ፈንደቀ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ፈንዎ ፤ ዎት ፤ (ፈነወ ፡ ይፌኑ ፡ ይፈኑ ። ዕብ ፡ ፋናሀ ። ሱር ፡ ፍናእ ፤ አዘረ ፡ መለሰ ፤ የገጽ ፡ የልብ) ፤ መላክ ፤ መስደድ ። ወፈነዎሙ ፡ በበ ፡ ክልኤቱ ። ዘቀደሶ ፡ አብ ፡ ወፈነዎ ፡ (ሉቃ፲ ፡ ፩ ። ዮሐ፲ ፡ ፴፮) ።

—፤ ማዘዝ ፤ ማምጣት ፤ ማኖር ፡ ማሳደር ። ፈነወ ፡ እግዚ ፡ ሞተ ፡ ላዕለ ፡ ያዕቆብ ። ወይፌኑ ፡ መቅሠፍተ ፡ ላዕሌሆሙ ። ፈኑ ፡ ላዕሌየ ፡ መንፈሰ ፡ ቅዱሰ ፡ (ኢሳ ፱ ፡ ፰ ። ዘዳ፳ ፡ ፳ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፲፱) ።

—፤ መዘርጋት ፤ መወርወር ። ፈኑ ፡ እዴክ ፡ ወግበስ ። ፈኑ ፡ አሕጻከ ፡ (ኢዮ፭ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፲፮) ።

—፤ መፍታት ፤ ነጻ ፡ ማውጣት ፡ ማሶጣት ፤ መልቀቅ ፤ ማሰናበት ፤ መሸኘት ። ፈነውክዋ ፡ ለእምክሙ ። ፈነዋ ፡ ወሖረት ። ወእምድኅረ ፡ ዝ ፡ ይፌንወክሙ ። ወሖረ ፡ ምስሌሆሙ ፡ ይፈንዎሙ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፩ ። ኩፋ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፲ ፡ ፩ ። ዘፍ፲፰ ፡ ፲፮) ። በፈነወ ፡ ፈንታ ፡ አስተፋነወ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ ፡ የአዝዝ ፡ ለአስተፋንዎ ፡ ኵሉ ፡ ዘተዔወወ ። አስተፋነዎ ፡ ሄሮድስ ፡ እስከ ፡ መካን ፡ ርሑቅ ፡ ወተመይጠ ። ቦአ ፡ ውስተ ፡ ቤቱ ፡ ወቤተ ፡ እንዘ ፡ ያስተፋንዎሙ ፡ ለእሙ ፡ ወለአዝማዲሁ ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ነሐ፲፩ ። ግብ፲፮ ፡ ፲፭ ። ፳፭ ፡ ፭) ።

ፈናዊ ፤ የሚልክ ፤ ላኪ ፤ ሰዳጅ ። አ ፡ ፈናዊ ፡ እሳት ፡ ዲበ ፡ አህጉር ፡ ኀምስቱ ። አብ ፡ ፈናዊ ፡ ወልድ ። ነአምን ፡ አበ ፡ ፈናዌ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ ። አፈ ፡ ድር ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

ተፈነወ ፤ ተላከ ፤ መጣ ፤ ቀረበ ፤ ተወረወረ ፤ ተሸኘ ። ተፈነወ ፡ ኀቤየ ፡ አሐዱ ፡ እምሱራፌን ። ጸሎት ፡ እንተ ፡ ትትፌኖ ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ መካን ። ወለከ ፡ ይትፌኖ ፡ ጸሎት ፡ በኢየሩሳሌም ። ተፈነወ ፡ ኩናት ፡ ኀቤሁ ። ወእምኀቤክሙ ፡ እትፌኖ ፡ ህየ ፡ (ኢሳ፮ ፡ ፮ ። ፪ዜና ፡ ፮ ፡ ፲፰ ። መዝ ፡ ፳፱ ። አፈ ፡ ተ፳፪ ። ሮሜ፲፭ ፡ ፳፬) ።

ፍንው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ኑት) ፤ የተላከ ፤ ልኡክ ፤ መልክተኛ ። መልአክ ፡ ፍንው ፡ እምኀበ ፡ እግዚ ። ፍንው ፡ አንተ ፡ እምኀበ ፡ አቡክ ፡ (ዮሴፍ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ።

ፍናዌ ፤ መላክ ፤ (ጥላ) መላክ ፤ አላላክ ፤ ልኮሽ ። ሲናበብ ፡ ግን ፡ የቅጽል ፡ አፈታት ፡ ይፈታል ። ፍናዌ ፡ መልእክት ፡ ቢል ፡ ፍንው ፡ መልእክት ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (አረጋ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ፍኖት ፤ (ፍናው ፡ ዋት) ፤ መንገድ ፤ ጐዳና ፤ ጥርጊያ ፤ ስላች ፤ ሥርጥ ። አስተዳልዉ ፡ ፍኖተ ። ዘይጸይሕ ፡ ፍኖተከ ። ፍናው ፡ ርቱዓት ። በእንተ ፡ ፍናዋት ፡ (ማቴ፫ ፡ ፫ ። ፲፭ ፡ ፲ ። ምሳ፪ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

—፤ መግቢያ ፡ በር ። ውስተ ፡ ፍኖተ ፡ ባሕር ። ርሒብ ፡ ፍኖት ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፫ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፩) ።

—፤ አፍኣ ፤ ውጭ ፡ ሜዳ ፤ አደባባይ ፡ መተላለፊያ ፤ ገባያ ፡ ሱቅ ። ጥበብ ፡ በፍናው ፡ ትኬልሕ ። በርእሰ ፡ ኵሉ ፡ ፍናዋት ። ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ፍናዋት ። ፍናወ ፡ ሀገር ፡ (ምሳ፩ ፡ ፳ ። ሰቈ፪ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፶፩ ፡ ፳ ። ሚራ፱ ፡ ፯) ።

—፤ ሕብር ፤ መልክ ፤ ዐይነት ። ይነቅዕ ፡ ባሕር ፡ ዘክልኤ ፡ ፍናዊሁ ፤ ባሕር ፡ ዘብርሃን ፡ ወባሕር ፡ ዘነፋስ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ) ።

—፤ አካኼድ ፤ አናዎር ፤ ሥራ ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ ልማድ ፡ ትምርት ፤ አምልኮት ። አሚሃ ፡ ይጺድቃ ፡ ፍናዊከ ፡ ወፍናወ ፡ ውሉድከ ። ዕቀብ ፡ ፍናዊሃ ። ወአጽንዐ ፡ ፍናወ ፡ ዳዊት ፡ አቡሁ ። ኢትትመሀሩ ፡ ፍኖተ ፡ አረማውያን ፡ (ኩፋ ፡ ፳፪ ። ሚራ፮ ፡ ፳፮ ። ዓ፳ ፡ ፳፪ ። ኤር፲ ፡ ፪) ።

ፍና ፤ (ናት) ፤ መንገድ ፤ አንጻር ፡ አቅጣጫ ። ጊዜ ፤ ቅድም ። ጊዜ ፡ ሠርክ ፤ ቅድመ ፡ ሠርክ ። ከተሲያት ፡ በኋላ ፤ ከሠርክ ፡ በፊት ፤ ወደ ፡ ማታ ፡ ጊዜ ፤ ሲንፍስ ፤ ጥላ ፡ ሲበርድ ፤ ማታ ። ወሰምዑ ፡ ቃለ ፡ እግዚ ፡ ፍና ፡ ሠርክ ። እስከ ፡ ፍና ፡ ሠርክ ። ወፍና ፡ ሠርክ ፡ ይበርህ ፡ ብርሃነ ፡ ፀሓይ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፰ ። ፩ነገ ፡ ፰ ፡ ፭ ። ዘካ፲፬ ፡ ፯) ።

—፤ በረሓ ፤ ባድማ ፤ ስፍራ ፡ ቦታ ፤ ጐን ፡ ወገን ፡ ማእዝን ። ብከዩ ፡ በውስተ ፡ ፍና ፡ በድው ። ዘጽድቅ ፡ ፍና ። ወተሰምየ ፡ ውእቱ ፡ ፍና ፡ መሪረ ። ውስተ ፡ አርባዕቱ ፡ ፍና ፡ (ኤር፱ ፡ ፲ ። አርጋ ፡ ፬ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፳፫ ። ፲፯ ፡ ፯ ። ፳፭ ፡ ፲፫ ። ፳፭ ፡ ፳፯ና ፡ ፴፪ ። ፴ ፡ ፬) ።

—፤ ምክንያት ፤ ሰበብ ። በአይ ፡ ፍና ። በእንተ ፡ ሠላስ ፡ ፍናት ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ፊልክ ፡ ፸) ።

ፈንተወ ፤ (ዲ ቃ ፡ ግ) ፤ ለየ ፡ ከፈለ ፤ ዐደለ ። ፈንታ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተፋነወ ፤ ተላላከ ፤ ተሸኛኘ ፤ ተሰናበተ ። ወእምዝ ፡ ተፋነውዎ ። አንበ ፡ እትፋነወክሙ ። ሑር ፡ ተፋነዎሙ ፡ ለአዝማዲከ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። የካ፫ ። ነሐ፲፬) ።

አስተፋነወ ፤ አላላከ ፤ አሸኛኘ ፤ አሰነባበተ ።

ፉና ፤—ፉኖስ ፤—ፓና ።

ፈንጠረ ፤ (ትግሬ) ፤ ፈነጠረ ፤ አፈናጠረ ፡ አስፈነጠረ ፤ በተነ ፡ በታተነ ፤ ወረወረ ፡ (ዐማርኛ) ።

ፊንክስ ፤ (ጽር ፡ ፊኒክስ) ፤ ያሞራ ፡ ስም ፤ የተረት ፡ አሞራ ፤ የቀድሞ ፡ ሰዎች ፡ አረማውያን ፡ የሚያምኑበት ፡ የሚተርቱበት ፤ በተረቱ ፡ ትንሣኤ ፡ ሙታንን ፡ የሚያስረዳ ። ናሁ ፡ ያሌብዎሙ ፡ ለዕልዋን ፡ ዖፍ ፡ እስ ፡ ይብልዎ ፡ አልቦ ፡ ዘከማሁ ፡ ዘአሐዱ ፡ ፍጥረቱ ፡ ዘስሙ ፡ ፊንክስ ። ወይብሉ ፡ በእንተ ፡ ውእቱ ፡ ዖፍ ፡ ከመ ፡ የሐዩ ፡ ኀምስተ ፡ ምእተ ፡ ዓመተ ፡ ወእምዝ ፡ ይወርድ ፡ ውስተ ፡ ግብጽ ፡ ወያመጽእ ፡ ምስሌሁ ፡ ቀናንሞስ ፡ ወሰሊኖተ ፡ ወዑደ ፡ ወይነብር ፡ ውስተ ፡ ሥዕለ ፡ ጣዖት ፡ ዘስሙ ፡ ኤዎን ፡ ወይሬኢ ፡ ውስተ ፡ ምሥራቅ ፡ ወይሰግድ ፡ ለፀሓይ ። ወእምዝ ፡ ይውዒ ፡ ወይከውን ፡ ሐመደ ፡ ወይወፅእ ፡ እምውእቱ ፡ ሐመድ ፡ ንኡስ ፡ አሐዱ ፡ ዕፄ ፡ ወይከውን ፡ ንኡሰ ፡ ዖፈ ፡ ፊንክስ ፤ ወልሂቆ ፡ ይገብእ ፡ ውስተ ፡ ብሔረ ፡ ዐረብ ፡ (ዲድ ፡ ፳፭) ።

ፊንሙ ፤ ፔንሙ ፤ (ጽር ፡ ፕኔፍማቶን) ፤ መንፈስ ፡ ቅዱስ ። ፓንዋማን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ፈኒን ፤ (ፈነ ፤ ፈነነ ፡ ይፈንን ፡ ይፍንን) ፤ መፋነን ፤ መፎነን ፤ ፋኖ ፡ ፉኖ ፡ ፎናና ፡ መኾን ፤ ወይም ፡ ማድረግ ።

ፈንፈነ ፤ (ትግ ፡ ሐበብ) ፤ ጠላ ፡ ነቀፈ ፤ ተጠየፈ ። አስጠየፈ ፤ ነውረኛ ፡ ኾነ ።

ፈናፍንት ፤ በቁሙ ፤ ጕድ ፤ ነውር ፤ጸያፍ ፤ የሚያስጠላ ፡ የሚያስጠይፍ ።

ፈናፍንታም ፤ ፈናፍንታዊ ፤ ም ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ጕደኛ ፤ ጕዳም ፤ ባንድ ፡ ቦታ ፡ የወንድና ፡ የሴት ፡ ምልክት ፡ ያለው ፤ በወንድነቱ ፡ ላይ ፡ ሴትነት ፡ የተጨመረበት ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ለወንዶች ፡ እንደ ፡ ሴት ፡ ለሴቶች ፡ እንደ ፡ ወንድ ፡ መኾን ፡ የሚችል ። ዐጓጕል ፡ ከኹሉ ፡ አለኹ ፡ የሚል ። ፈናፍንታም ፡ ውእቱሂ ፡ ዘቦቱ ፡ ኀፍረተ ፡ ተባዕት ፡ ወአንስት ፡ ኅቡረ ፡ በአሐዱ ፡ መካን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፪) ። ይኸውም ፡ በሰው ፡ ብቻ ፡ አይደለም ፤ በእንስሳትና ፡ በአራዊት ፡ ኹሉ ፡ ይገኛል ፤ ዥብ ፡ ግን ፡ በጭራሽ ፡ ፈናፍንት ፡ ኹኖ ፡ የቀደመ ፡ ፈጥ ፡ ይልበታል ፡ ይባላል ። (ተረት) ፤ ዥብ ፡ ሲሰር ፡ ኺደ ፡ ተሰሮ ፡ ገባ ።

ፈንጽጸ ፤ (ፈንጸጸ ፡ ይፈነጽጽ ፡ ይፈንጽጽ) ፤ መፈናጠጥ ፤ መጣበቅ ፤ መለጠፍ ፤ ፊጥ ፡ ማለት ፡ በስተኋላ ። ፈንጥጣ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ፈንጻጻ ፤ ኩፍኝ ፤ ፈንጣጣ ፤ የቍስል ፡ በሽታ ፤ በዐይን ፡ ሳይቀር ፡ በሕዋሳት ፡ ኹሉ ፡ የሚወጣ ፤ የዕከክ ፡ ዐይነት ። በደድን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። እመሂ ፡ ፈንጻጻ ፡ ወእመሂ ፡ ብድብድ ፡ (አዋል) ። ትግሮች ፡ ግን ፡ ቂጥኝ ፡ ሲሉ ፡ ፈንጣጣ ፡ ይላሉ ፤ ዐማሮችም ፡ ባሽሙር ፡ ቂጥኝን ፡ ፈንጣጣ ፡ ይሉታል ፤ እገሊት ፡ ፈንጣጣ ፡ አውጥታለች ፡ እንዲሉ ። ቂጥኝ ፡ ማለት ፡ ቅሉ ፡ ከመፈናጠጥ ፡ የሚመጣ ፡ የቂጥ ፡ የፌንጥጣ ፡ ደዌ ፡ ማለት ፡ ነውና ፤ ፈንጣጣ ፡ መባል ፡ ከኩፍኝ ፡ ይልቅ ፡ ለቂጥኝ ፡ ይስማማል ። ቂጥኝ ፡ የመጣ ፡ ከግራኝ ፡ ወዲህ ፡ ነው ፤ ያመጡትም ፡ ብርቱ ፡ ጌዞች ፡ ናቸው ፡ ይባላል ፤ ዐይነቱና ፡ ስሙ ፡ ብዙ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ዐተሬ ፡ ምስሬ ፤ ማጭዶ ፡ ዝኖኔ ፤ ወንዶ ፡ ሴቴ ፤ ቀሚሴ ፡ ድኺቴ ፤ ይስማ ፡ ስራዊት ፡ ይሉታል ።

ፈንቀለ ፤ (ነቂል ፡ ነቀለ) ፤ ፈነቀለ ፤ ፈነቃቀለ ፤ አስገለለ ፡ ላጠ ፤ ቀረፈ ፤ ቈፈረ ፡ ማስ ፤ ነቀለን ፡ እይ ። ፈነገለ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ ቀና ፡ ገ ፡ ይወራረሳሉ ። ትሀውክ ፡ ዡሎ ፡ ዘውስተ ፡ ቤታ ፡ ወትፈነቅል ። ዘፈንቀለ ፡ አጽልዕቲሁ ፡ ወአብአ ፡ አጻብዒሁ ። እለ ፡ ይፈንቅሉ ፡ መቃብረ ፡ (ሉቃ፲፭ ፡ ፰ ። መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ድ፳፱) ።

ፌንቆን ፤ ፊኒቃ ፤ (ጽር ፡ ፊኒከን ፤ ፊኒከ) ፤ ስሌን ፤ ተምር ፤ ዘንባባ ። ወተወርሰ ፡ ሀገረ ፡ ፊንቆን ። ወዲቦራስ ፡ ትነብር ፡ ኀበ ፡ ፊኒቃ ፡ (መሳ፫ ፡ ፲፫ ። ፬ ፡ ፭) ።

ፈንቂስ፤(ጽር፡ ፊኒኪስ)፤ ስመ፡ ሀገር፤ ሲደና፤ የሲደና፡ አውራጃ። ደወለ፡ ፈንቂስ። ፈላስያን፡ እምፈንቂስ፡(ዘፀ፲፮፡ ፴፭። ኢሳ፳፫፡ ፪። ግብ፲፭፡ ፲፱)። ፈንቅያ፡ ፈንቂ፡ ፈኒቆን፡ ይላል፤ ኹሉም፡ አንድ፡ ስም፡ ነው፡ (ግብ፲፭፡ ፫። ፳፭፡ ፪። ኢዮ፵፡ ፳፭)።

ፎንቃስ፤(ጽር፡ ፊኒክስ)፤ ታላቅ፡ አሞራ፤ ጥንበ፡ በላ፤ ግልገል፡ አንሣ፡ (ሔኖክ)።

ፎንቃስ፤—ጕሬዛ፤—ፎቃንስ።

ፈሥሐ፤ ሐት፤ (ፈሥሐ፡ ይፌሥሕ፡ ይፈሥሕ። ዐረ፡ ፈሰሐ፤ ሰፋ፤ ተደሰተ። ዕብ፡ ፋሳሕ፤ ዐደወ፤ ፈሰከ)፤ ማስደሰት፤ ደስ፡ ማሰኘት፤ ማጫዎት፡ መናዘዝ፡ ማረጋጋት። ፈጽሐን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው፤ መጽሐፍ፡ ግን፡ በፈሥሐ፡ ፈንታ፡ አስተፍሥሐ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ወይን፡ ወማሕሌት፡ ያስተፌሥሑ፡ ልበ። አስተፍሥሖሙ፡ ለእለ፡ ይላሕዉ፡(ሢራ፵፡ ፳። ፵፰፡ ፳፱)።

ፈሣሒ፤ መስተፍሥሒ፡ ሒ፤ ደስ፡ የሚያሰኝ። ግብር፡ ሠናይ፡ ወመስተፍሥሒ። መስተፍሥሒ፡ አልባብ፡(ፈላስ። ቄድር። ቅዳ)።

ተፈሥሐ፤ ተደሰተ፤ ደስ፡ አለው፤ ደስ፡ ተሰኘ። ተፈሥሐ፡ ወሰትየ። ተፈሥሐ፡ ልቡ። እለ፡ ይትፌሥሑ፡ በድቀቱ፡ ለጻድቅ፡(ኩፉ፡ ፯። ሩትፎ፡ ፯። ሚራ፲፡ ፳)።

ፍሡሕ፤(ሓን፡ ሓት፡ ሥሕት)፤ ደስ፡ ያለው፤ ደስታ፡ የመላው፤ ብሩህ፤ ቀይሕ። አሠኑ፡ ለልብ፡ ፍሡሕ፤ ገጽ፡ ብሩህ። እንዘ፡ ፍሡሕ፡ ውእቱ፡ ልቡ። ገጽከ፡ ስቡሕ፡ ወፍሡሕ፡ ከመ፡ ወርኅ፡ ዘአሜ፡ ገሀህ። ፍሡሓት፡ እምወይን፡ አዕይንቲሁ፡(ሚራ፲፫፡ ፲፮። ፴፱፡ ፴፭። ደራሲ። ዘፍ፵፱፡ ፲፪)። ዐይኖችን፡ ፍሡሓት፡ እምወይን፡ ማለት፤ ወይን፡ የጠጣ፡ ሰው፡ ልቡን፡ ደስ፡ ሲለው፡ ዐይኑም፡ እንደ፡ ጠጁ፡ ይቀላልና፤ ይህንን፡ ያሳያል።

ፍሥሓ፤ ደስታ፤ ንዝኤ፤ ሰላም፤ ጤና፤ መልካም። ነዐ፡ አምክርከ፡ በፍሥሓ። ብላዕ፡ ኅብስተከ፡ በፍሥሓ። ወሀብከዎ፡ ፍሥሓ፡ ጽድቅ። ነገረ፡ ፍሥሓ። አልቦ፡ ፍሥሓ፡ ለኃጥኣን። ለዮሐንስ፡ ቄርሎስ፡ ፍሥሓ። ሕየው፡ በፍሥሓ፡ (መክ፪፡ ፩። ፱፡ ፯። ኢሳ፶፯፡ ፲፰። ዘክ፩፡ ፲፫። ኢሳ፵፰፡ ፳፪። ተረ፡ ቄር፲፩። መኑ፯፡ ፲፬)።

ትፍሥሕት፤ (ታት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ተድላ፤ ደስታ፤ ዕረፍት። አልቦ፡ ትፍሥሕት፡ ዘይኄይስ፡ እምሐሤት፡ ልብ። ወይን፡ ለትፍሥሕት፡ ተፈጥረ። ለብበት፡ አልባስ፡ ትፍሥሕታ። ትፍሥሕታተ፡ ሰማይ፡(ሚራ፴፡ ፲፯። ፴፱፡ ፳፯። ዮዲ፲፡ ፫። ስንክ፡ ሐም፳፭)።

ፍሥሕ፤ (ዕብ፡ ፌሳሕ)፤ በዓለ፡ ናእት፤ ስመ፡ መሥዋዕት፤ እስራኤል፡ በሚያዝያ፡ ጨረቃ፡ ባሥራ፡ ምስተኛው፡ ቀን፡ የሚያከብሩትና፡ የሚሠዉት። ፍችው፡ ዐዲው፡ ዕድወት፡ ማዕደት፡ ማለት፡ ነው፤ ፋሲካን፡ ተመልከት። ወበቀዳሚት፡ ዕለተ፡ ፍሥሕ። አመ፡ ይጠብሑ፡ ፍሥሐ። በልዑ፡ ፍሥሐ፤ ወገብሩ፡ በዓለ፡ ናእት፡ ሰቡዐ፡ መዋዕለ፡(ማቴ፳፮፡ ፲፯። ማር፲፬፡ ፲፪። ፩ዕዝ፡ ፮፡ ፲፱—፳፪)።

ፍሥሐት፤(ታት)፤ ጠባብ፡ በር፤ ሥርጥ፡ ዳገት፤ መተላለፊያ፡ ዐንገት። ፍሥሐታተ፡ አድባር። ዐጸዉ፡ ፍሥሐታተ፡ (ዮዲ፬፡ ፯። ፭፡ ፩። ፯፡ ፲፱። ፯፡ ፩)።

—፤ ጉባ፡ ቍሊልታ፤ ተራራ፡ ኩረብታ። ወገብረ፡ ፍሥሐተ፡ ዐቢየ፡ ህየ፡ ለስምዕ፤ በእንተ፡ ዝ፡ ተጸውዐ፡ ስሙ፡ ለውእቱ፡ መካን፡ ፍሥሐተ፡ ስምዕ፡(ኩፉ፡ ፳፱)።

—፤ ቤተ፡ ጣዖት፤ ምሥዋዐ፡ ጣዖት። ወይገብሩ፡ ሎሙ፡ ፍሥሐታተ፡ ወያመ፡ ወግልፎ፡ ወይሰግዱ፡ (ኩፉ፡ ፩)። ወግርንና፡ ባማን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ፍዕግ፤—ፍግ፤—ፈጊግ፡ ፈገገ።

ፈዐወ፤ (አፈወ። ዕብ፡ ፋዔሀ)፤ ጮኸ፡ ጠራ፡ አፏጨ፤ አጥብቆ፡ ነፋ፡ ተነፈሰ፡ አቃሰተ፤ ከደሄና፡ ከጭንቅ፡ የተነሣ። አፈወንና፡ ገዐረን፡ እይ።

አፍዖት፤ (ዕብ፡ ኤፍዔ። ዐረ፡ አፍዐን)፤ እፍኝት፡ እባብ፡ ኵርፋፊያ፡ ዐጭር፡ ኻራት፡ ጕንዳ፤ ትንፋሹና፡ መርዙ፡ ቶሎ፡ የሚናኝ፡ የሚጐዳ። ወፅአት፡ አፍዖት። ሕምዘ፡ አፍዖት። ልሳነ፡ አፍዖት፡(ግብ፳፰፡ ፫። ዘዳ፴፪፡ ፴፫። ኢዮ፳፡ ፲፮)።

አፍዖት፡

አፍዖታት፤አፋዕው፤ እፍኝቶች።

ፈፍ፤—ስመ፡ ፈደል፤—አፈፈ።

ፈጺሕ፤ ሖት፤ (ፈጽሐ፡ ይፈጽሕ፡ ይፍጻሕ። ዕብ፡ ፋጻሕ። ዐረ፡ ፈፀኀ)፤ መግመስ፤ መቍረስ፤ መፍጨት፡ መከካት፤ መስበር፡ ማድቀቅ፤ መፍለጥ፡ መሠንጠቅ፤ መጥረብ፡ መሙቀር። እንተ፡ ትፈጽሖ፡ ለሾሉ፡ ምድር። ለብርት፡ ከመ፡ እብን፡ ይፈጽሕዎ። ኢትንድቅ፡ ፈጺሐከ፡(ኤር፳፯፡ ፳፫። ኢዮ፳፰፡ ፪። ዘፀ፳፡ ፳፭። ኁርማ)።

መፍጽሕ፤(ሕት። መፋጽሕ፤ ሕት)፤ መፍጫ፤ መፍለጫ፤ መቀጥቀጫ፤ መጅ፡ ፋስ፤ መደሻ፤ ድጅና፤ ደንጕራ፤ በትረ፡ ቃታን፤ መሮ፤ ሽብልቅ፤ ውሻል። መፍጽሕ፡ ዘይፈጽሕ፡ ኵሖ። በመፍጽሕ፡ ኀጺን፡ ዐፀመ፡ እገሪሁ፡ ቀጥቀጡ። ማሕጼ፡ ወመ

ፍጽሕ ። ብርዐ ፡ ይመስሎ ፡ መፍጽሕ ፡ (ኤር፷፫ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፭ ። መዝ ፡ ፸፫ ። ኢዮ፵፩ ፡ ፳) ።

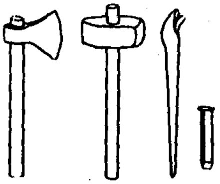

መፍጽሕ ፣

ተፈጽሐ ፤ ተገመሰ ፤ ተፈለጠ ፤ ተፈነከተ ። ኵሕሕ ፡ ኢይትፈጻሕ ፡ በጕድብ ፡ ወበማሕጼ ፡ ከመ ፡ ዕፀው ። በከመ ፡ እብን ፡ አድማስ ፡ ዘኢይትፈጻሕ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ተ፳፪) ።

ፋጽዮ ፤ ዮት ፤ (ፋጸየ ፡ ይፋጺ ። ዕብ ፡ ጻፍጼፍ) ፤ ማፏጨት ፤ በቀጭን ፡ ቃል ፡ መጮኽ ፤ ፊውሲር ፡ ማለት ፤ የትካዜና ፡ የአንክሮ ፤ የጥሪ ፡ ምልክት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በፋጸየ ፡ ፈንታ ፡ ተፋጸየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያሰኝም ። መንፈስ ፡ ዘይትፋጸይ ። ቃል ፡ ቀጢን ፡ ከመ ፡ ዘይትፋጸይ ። ሠየጠ ፡ አሕዛብ ፡ ተፋጸዩኪ ። አንከረ ፡ ወተፋጸየ ፡ በርደተ ፡ መንፈስ ። ወከማሁ ፡ ዲያቆናትኒ ፡ ይትፋጸዩ ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፲፯ ። ፫ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፪ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፴፯ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ቀሌ) ።

ፋጻ ፤ **ፋጽ** ፤ (ጻት) ፤ ፉጨት ፤ ወፍኛ ፡ እባብኛ ፡ ጩኸት ፤ ቀጭን ፡ ድምፅ ። ከመ ፡ ፋጻ ፡ ቀጢን ። ሶበ ፡ ንሰምዮ ፡ ፋጸ ፡ ቀጢነ ፡ ይትረከብ ፡ በኀበ ፡ ኤልያስ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ማሕ ፡ ፫) ።

ተፋጸየ ፤ ተፏጨ ፤ ተፎጫጨ ፤ በፉጨት ፡ ተጣራ ።

ፈጽሞ ፤ ሞት ፤ (ፈጸመ ፡ ይፌጽም ፡ ይፈጽም ። ዕብ ፡ ፋጻም ፤ ሰበረ ፡ ጣለ) ፤ መፈጸም ፤ መፃምላት ፤ መጨረስ ፤ ማብቃት ፤ ማከናወን ፤ ፍጹም ፡ ምሉእ ፡ ማድረግ ። መልአኑ ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ይፈጽም ፡ ለክሙ ፡ ኵሎ ፡ መፍቅደክሙ ። ፈጽሙ ፡ መስፈርተ ። ወትፌጽም ፡ እዴሁ ፡ ለአሮን ፡ ወእደ ፡ ውሉዱ ። እደዊሁ ፡ ይፈጽማሁ ፡ (ፊልጵ፬ ፡ ፲፱ ። ማቴ፳፫ ፡ ፴፫ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፱ ። ዘካ፬ ፡ ፱) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መላ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቀባ ፡ ይሉታል ፤ ዘይቤው ፡ አይደለም ።

ፈጻሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚጨርስ ፤ ጨራሽ ። እግዚ ፡ ወጣኔ ፡ ኵሉ ፡ ወፈጻሜ ፡ ኵሉ ፡ (ቅዳ) ።

አፈጸመ ፤ አስፈጸመ ፤ አስመላ ፤ አስጨረሰ ። ለአፈጽሞተ ፡ ምግባራት ። ስብሐት ፡ ለእግዚ ፡ ዘአፈጸመኒ ፡ ዘወጠንኩ ፡ በጸጋሁ ፡ ፍድፋድ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭ ። ሃይ ፡ አበ) ።

መፈጽም ፤ የሚፈጽም ፤ የሚያስፈጽም ፤ ፈጻሚ ፡ አስፈጻሚ ። መፈጽመ ፡ ተስፋ ፡ ለዘአሰፈወ ፡ (ፊላስ ፡ ገ፲፫) ።

ተፈጸመ ፤ በቁሙ ፤ መላ ፤ ተጨረሰ ፤ ዐለቀ ፤ በቃ ፡ ፍጹም ፡ ኾነ ። ከመ ፡ ይትፈጸም ፡ ዘተብህለ ። ኢተፈጸመ ፡ ኀጢአቶሙ ፡ እስከ ፡ ይእዜ ። እምኢተፈጸመ ፡ ሎሙ ፡ ዝ ። ወበዝንቱ ፡ ትትፌጸም ፡ ተፋቅሮ ፡ (ማቴ፩ ፡ ፳፪ ። ኩፋ ፡ ፲፱ ። ዮሴፍ ። ፩ዮሐ ፡ ፬ ፡ ፲፯) ።

ፍጹም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ጽምት) ፤ በቁሙ ፤ የተፈጸመ ፤ ያለቀ ፤ የተጨረሰ ፤ የመላ ፡ ምሉ ፤ የበቃ ፤ ትክክል ፤ ሕጸጽ ፡ ነውር ፡ የሌለበት ። ወገብረ ፡ ኪራም ፡ ፍጹመ ፡ ኵሎ ፡ ቅኔ ። ወርኅ ፡ ፍጹመ ፡ ብርሃን ። በግዕ ፡ ፍጹም ። ሥርዐተ ፡ ፍጹማን ። አኀው ፡ ፍጹማን ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲፩ ። አቡሻ ፡ ፲፫ ። ዘፀ፲፪ ፡ ፭ ። ፊልክ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪) ።

—፤ ጥሩ ፤ ብርቱ ፤ እውነተኛ ፤ ቅልቅል ፡ የሌለው ፤ ግብዝ ፡ ያይደለ ። ወርቅ ፡ ፍጹም ። ብሩር ፡ ፍጹም ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፲፱) ።

ፍጹመ ፤ ፈጽሞ ፤ በፍጹም ፤ ጨርሶ ፤ ጭራሽ ፤ በጭራሽ ። ኢተከሥተ ፡ ሕግ ፡ ፍጹመ ። ይትጋደል ፡ ፍጹመ ። ወማየሰ ፡ ፍጹመ ፡ ኢይሰቲ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፫ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፫ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ፍጽምና ፤ ፍጹምነት ፤ ምሉነት ። ሶበ ፡ ርእየ ፡ ቅድስናሁ ፡ ወፍጽምናሁ ፡ (ስንክ ፡ የካ፲፭ ። ፊልክ ፡ ፷፯) ።

ፍጻሜ ፤ በቁሙ ፤ (ሳጥ ፡ ፈ) መፈጸም ፤ መፈጸም ፤ አፈጻጸም ፤ ፍጻማ ። መፈጸሚያ ፤ መጨረሻ ፤ ማፍ ፤ ምላት ። እስመ ፡ ኀልዮ ፡ ኪያሃ ፡ ፍጻሜ ፡ አእምሮ ። ንበጻሕ ፡ ኀበ ፡ ፍጻሜሁ ። ፍጻሜ ፡ መጠነ ፡ አካል ፡ ዘዕደው ፡ ዕሥራ ፡ ዓመት ፤ ወእመ ፡ አኮ ፡ ዕሥራ ፡ ወኀምስቱ ፡ ዓመት ፤ ወለአንስት ፡ ዐሠርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ ዓመት ፡ ወእመ ፡ አኮ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወኀምስቱ ፡ ዓመት ፡ (ጥበ፯ ፡ ፲፯ ። ዕብ፯ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፫) ።

ተፍጻም ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መጨረሻ ፤ መደምደሚያ ፤ ምላት ። አመ ፡ ተፍጻመ ፡ ወርኅ ፡ አዕረፈ ። እፎ ፡ ፈቀደ ፡ ኅሊናየ ፡ ለውዳሴኪ ፡ ተፍጻም ፡ (ስንክ ፡ ግንቦ ። ደራሲ) ።

ተፍጻሜት ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ። ተፍጻሜተ ፡ ዓመት ። ተፍጻሜተ ፡ ሰማዕት ። ተፍጻሜቱ ፡ ለዝ ፡ ዓለም ። እስከ ፡ ተፍጻሜቱ ። ወእምተፍጻሜተ ፡ ዚኣሁ ፡ ለኵሉ ፡ ይሁብ ፡ (ኩፋ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፱ ። ዕር ፡ ኢሳ፲፭ ፡ ፴፯ ። መክ፫ ፡ ፲፩ ። ተረ ፡ ቄር) ።

ፍጽም ፤ (ማት ። ዕብ ፡ ፋዳሐት ፤ ሜጻሕ) ፤ ግንባር ፤ ፊት ። ሂድ ፡ ውስተ ፡ ፍጽሙ ። ከመ ፡ ንዕትብ ፡ ፍጽማቲነ ፡ በአምሳለ ፡ መስቀል ። አነ ፡ አሐውር ፡ ፍጽመ ፡ ቅድሜከ ። ወወፅአ ፡ ይሁዳ ፡ ፍጽመ ፡ (ሚሊ፵፯ ፡ ፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፬ ። ኢሳ፵፭ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፴፰) ።

(ሳ) **ፈፂም** ፤ ሞት ፤ (ፈፀመ ፡ ይፌዕም ፡ ይፍዕም ። ዕብ ፡ ፋጤም ፤ ቀለበ ፡ አሠበ) ፤ መዝጋት ፤ ማፈን ፤ መድፈን ፤ መወተፍ ፡ መምረግ ። እፌ

ፀም ፡ መንገዱ ፡፡ ከመ ፡ ይፍፀም ፡ አናቅጺሃ ፡፡ ዘይፌፀም ፡ እዘኒሁ ፡፡ ፈፀመ ፡ አፈ ፡ አናብስት ፡፡ አምኀ ፡ ወሕልያን ፡ ይፌፀም ፡ አፉሆሙ ፡ (ሆሴ፪ ፡ ፳ ፡፡ ሕዝ፳፩ ፡ ፳፪ ፡፡ ዳን፯ ፡ ፳፪ ፡፡ ሚራ፳ ፡ ፳፱) ፡፡

ተፈፅመ ፤ ተዘጋ ፤ ታፈነ ፤ ተደፈነ ፤ ተከለከለ ፤ ምላሽ ፡ ዐጣ ፤ ገዛም ፡ አለ ፡፡ ተፈፀመ ፡ አንቀፅተ ፡ ቀላይ ፡፡ ተፈፀመ ፡ አፈ ፡ ኵሉ ፡ አራዊት ፡፡ እምነቢብ ፡ ይትፈፀም ፡ አፉሁ ፡ ለዐማፂ ፡፡ ኀደላን ፡ ይትፌፀሙ ፡ ወኢይነብቡ ፡ (ኩፋ ፡ ፫ና ፡ ፩ ፡፡ ኢዮ፭ ፡ ፲፮ ፡፡ ፳፱ ፡ ፱) ፡፡

ፍፁም ፤ የተዘጋ ፤ ዝግ ፤ ዕፍን ፤ ድፍን ፡፡ አፍ ፡ ፍፁም ፡ (ሚራ፴ ፡ ፲፰) ፡፡

ፈፂን ፤ ኖት ፤ (ፈፀነ ፡ ይፌፅን ፡ ይፍፅን) ፤ መናደድ ፤ መቈጣት ፤ ማዘን ፤ መታመም ፤ መሞቅ ፤ መተኰስ ፤ መርሰን ፤ የወባ ፡፡ መቅዘን ፤ ማማጥ ፤ መቀመጥ ፡፡ ፈፀነ ፡ በላሐ ፡ ሞቱ ፡፡ እመ ፡ ቦ ፡ ከመ ፡ ፈፀነ ፡ በፍኖት ፡፡ ወረከባ ፡ እንዘ ፡ ትፈፀን ፡ (ኩፋ ፡ ፴፱ና ፡ ፵፪ ፡፡ ማቴ፳ ፡ ፲፱) ፡፡

ፈፃኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት ፤ ፀንት) ፤ ተናዳጅ ፤ ተኳሳ ፤ ንዳዳም ፤ ቅዘናም ፡፡

ፈፀንት ፤ ንዳድ ፤ ወባ ፤ ትኵሳት ፤ እሕታ ፤ ተቅማጥ ፤ ሻታ ፤ ቅዘን ፡፡ በይእቲ ፡ ንስቲት ፡ ፈፀንት ፡ ሞተ ፡፡ ዘይደዊ ፡ በሕማመ ፡ ፈፀንት ፡፡ ወእምዝ ፡ አኀዞ ፡ ሕማመ ፡ ፈፀንት ፡ ዘይትመየየጥ ፡ ኀቤሁ ፡ በበ ፡ ራብዕት ፡ (መቃ ፡ ፻፫ ፡፡ አፈ ፡ ተ፪ ፡፡ ዮሴፍ) ፡፡

ፈቅአ ፤—ገመሰ ፤—ፈቂዕ ፡ ፈቅዐ ፡፡

ፈቂድ ፤ ዶት ፤ (ፈቀደ ፡ ይፈቅድ ፡ ይፍቅድ ፡፡ ዕብ ፡ ፋቃድ) ፤ መፍቀድ ፤ መጐብኘት ፤ መቍጠር ፤ ማሰብ ፡ መገመት ፡ መመርመር ፡፡ ኢትኅድግ ፡ ዘልፈ ፡ ፈቂደ ፡ እንስሳከ ፡፡ አሐዱ ፡ እምቅዱሳን ፡ ተሰዐቱ ፡ እለ ፡ ይፈቅዱ ፡ (ሚራ፯ ፡ ፳፪ ፡፡ ስንክ ፡ ኅዳ፳፫) ፡፡

—፤ መውደድ ፤ መመኘት ፤ መፈለግ ፡ መሻት ፡፡ ቦኑ ፡ ፈቂደ ፡ እፈቅድ ፡ ከመ ፡ ይሙት ፡ ኃጥእ ፡፡ ኢትፍቅድ ፡ ብዙኀ ፡ ውሉደ ፡፡ እለ ፡ ኢይፈቅድዎ ፡ ለወርቅ ፡፡ ብዙኃን ፡ እለ ፡ ፈቀድዋ ፡ (ሕዝ፲፰ ፡ ፳፫ ፡፡ ሚራ፲፮ ፡ ፩ ፡፡ ኢሳ፲፫ ፡ ፲፯ ፡፡ ዮዲ፲፯ ፡ ፳፪) ፡፡

ፈቃዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት ፤ ቀድ) ፤ የሚፈቅድ ፤ የሚወድ ፤ ፈቃጅ ፡ ወዳጅ ፤ ፈላጊ ፡፡ እስመ ፡ ፈቃዴ ፡ ምሕረት ፡ ውእቱ ፡፡ ኢይክሉ ፡ ሐማይያነ ፡ ወኢፈቃድያነ ፡ እከይ ፡ ለምእመናን ፡ (ሚክ፯ ፡ ፲፰ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፯) ፡፡

—፤ ሹም ፤ ጠንቋይ ፡ ኮከብ ፡ ቈጣሪ ፡፡ ውስተ ፡ እደዊሆሙ ፡ ለፈቃድ ፡፡ ለማእምራን ፡ ወለፈቃድያን ፡ (፪ዜና ፡ ፴፬ ፡ ፲፯ ፡፡ ፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፳፬) ፡፡

አፍቀደ ፤ አስፈቀደ ፤ አሰደደ ፤ ፍቀዱልኝ ፡ አለ ፡፡ አገበረ ፤ አስገደደ ፤ ግድ ፡ አለ ፡፡ ዘአፍቀደ ፡ ሄሮድስ ፡ ለአስተዋስቦ ፡፡ ዘአፍቀደኒ ፡ ለቀቲሎትከ ፡ (ዮሴፍ) ፡፡ በአፍቀደ ፡ ፈንታ ፡ አስተፋቀደ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ አስተፋቅድዎሙ ፡ ምስለ ፡ ኀይሎሙ ፡ (ዘኍ፩ ፡ ፫) ፡፡

ተፈቅደ ፤ ተፈቀደ ፤ ተጐበኘ ፤ ተቈጠረ ፤ ተወደደ ፤ ተፈለገ ፡፡ ሰላም ፡ ለሚልክያስ ፡ እንተ ፡ አድምዐ ፡ ተፈቅዶ ፤ ምስለ ፡ ንኡሳን ፡ ነቢያት ፡፡ ዘኢይትፈቀድ ፡ ነገር ፡፡ እንተ ፡ ትትፈቀድ ፡ በኵሉ ፡፡ ዘይትፈቀድ ፡ ለነፍስትሙ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳ ፡፡ ሚራ፳፩ ፡ ፲፰ ፡፡ ምሳ፯ ፡ ፰ ፡፡ ሮሜ፲፭ ፡ ፳፯) ፡፡ በተፈቅደ ፡ ፈንታ ፡ ተፋቀደ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ ኵልክሙ ፡ እለ ፡ ተፋቀድክሙ ፡ (ዘኍ፲፱ ፡ ፳፱) ፡፡

ፍቁድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ቅድ) ፤ የተፈቀደ ፤ የተወደደ ፤ የተቈጠረ ፡፡ በፍቁድ ፡ ፈንታ ፡ ፍቅድ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (ዘኍ፩ ፡ ፵፱) ፡፡

ፍቅድ ፤ (ዳት) ፤ ቍጥር ፤ ድምር ፤ የድምር ፡፡ አኃዝ ፡፡ ፍቅደ ፡ ዕለታተ ፡ ዓመት ፡፡ ፍቅደ ፡ ንዋይ ፡ ዘይትወሀብ ፡፡ ወከነ ፡ ፍቅዶሙ ፡ ለእለ ፡ ውስቴ ፡ ሐመር ፡ ክልኤቱ ፡ ምእት ፡ (አቡሻ ፡ ፩ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፳፮ ፡፡ ግብ፳፯ ፡ ፴፯) ፡፡

ፈቃድ ፤ (ዳት) ፤ በቁሙ ፤ ትእዛዝ ፤ ውዴታ ፤ እሺታ ፤ ሐሳብ ፤ ምኞት ፤ ፍላጎት ፤ አምሮት ፡፡ ገበርነ ፡ ፈቃደ ፡ ሥጋነ ፡፡ ግበር ፡ ፈቃዳ ፡ ለእምከ ፡፡ በፈቃድ ፡ ወኢበኵርህ ፡፡ ፈቃደ ፡ ኅሊናሆሙ ፡ (ኤፌ፪ ፡ ፫ ፡፡ ኩፋ ፡ ፳፩ ፡፡ ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፫ ፡፡ ዘፍ፮ ፡ ፭) ፡፡

አፍቃድ ፤ ፈቃዶች ፡፡ እንደ ፡ ድርኤ ፡ ሼርጋብር ቤርሴክታን ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ግእዝ ፤ መዝገብ ፡ ማጹን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አፍቃደ ፡ አርጋብ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ አርጋብን ፡ ተመልከት ፡ (፩ነገ ፡ ፮ ፡ ፳ና ፡ ፲፩) ፡፡

ፈቃዳዊ ፤ ፈቃደኛ ፤ የፈቃድ ፡፡ ይሰምዮ ፡ ለስካር ፡ እበደ ፡ ፈቃዳዌ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶) ፡፡

መፍቅድ ፤ ቀዲ ፤ የሚወድ ፡ የሚፈቅድ ፤ ወዳጅ ፡ ፈቃጅ ፡፡ ፈቃዲን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡፡

መፍቅድ ፤ (ዳት) ፤ ግብር ፤ ነገር ፤ ጉዳይ ፤ ባሕርያዊ ፡ ሥራ ፤ በግድ ፡ የሚፈለግ ፤ ለባሕርይ ፡ የሚያሻ ፤ ጋብቻ ፡ ምግብ ፡ ልብስ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡፡ ወሀባ ፡ ኵሎ ፡ መፍቅዳ ፡ ዘሰአለቶ ፡፡ ይቤሎሙ ፡ አይድዑኒ ፡ መፍቅደክሙ ፡፡ ይፈጽም ፡ ለክሙ ፡ ኵሎ ፡ መፍቅደክሙ ፡፡ መፍቅደ ፡ ሥጋሁ ፡ ረከበ ፡፡ ቀዳሚ ፡ ኵሉ ፡ መፍቅዱ ፡ ለሰብእ ፡ ማይ ፡ ወእሳት ፡፡ ዝንቱ ፡ ላዕለ ፡ ክልኤቱ ፡ መፍቅዳት ፡ (፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፲፪ ፡፡ ዮሴፍ ፡፡ ፊልጵ፬ ፡ ፲፱ ፡፡ ስንክ ፡ መጋ፴ ፡፡ ሚራ፴፱ ፡ ፳፮ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱) ፡፡

መፍቅዳዊ ፤ የሚፈልግ ፤ ፈላጊ ፡፡ ድኻ ፡ ለማኝ ፡፡ ያዐርፎሙ ፡ ለመፍቅዳውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፪) ፡፡

—፤ የሚፈለግ ፤ ተፈላጊ ፡፡ ግብር ፡ መፍቅዳዊት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፪) ፡፡

ተፋቀደ ፤ ተቋጠረ ፤ ተቈጣጠረ ፤ ተጐበኛኘ ፤ ተፈላለገ ፤ ተመራመረ ፡፡ ተፋቀዱ ፡ ወእምኑ ፡ መኑ ፡ ዘሖረ ፡ እምኔክሙ ፡፡ ወተፋቀዱ ፡ ሕዝብ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፯ ፡፡ መሳ፳፩ ፡ ፱) ፡፡

አስተፋቀደ፤ አፋቀደ፤ አቋጠረ፤ አፋለገ፤ አመራመረ። አደራራጊ፡ ነው።

ፎቃንስ፤—ጕሬዛ፤—ፈወቀ።

ፈቂዕ፤ **ዖት**፤ (**ፈቅዐ፡ ይፈቅዕ፡ ይፍቃዕ። ዕብ፡ ፉቂዕ። ዐረ፡ ፈቃአ**)፤ መፍቃት፤ መግመስ፤ መሠንጠቅ፤ መፍለጥ፡ መክፈል፤ መምታት፡ ማቍሰል፤ መፈንከት፤ መስበር። ከመ፡ ይትክሉ፡ ምግአ፡ ኀጺን፡ ላዕለ፡ ቅጽረ፡ ሀይከል፡ ወይፍቅዑ፡ ቦቱ፡ ቅጽረ። ይፈቅዑ፡ ገጾ፡ በአርማሕ፡ እሳት። ፈቅዕዎ፡ ርእሶ፡ እስከ፡ ውሕዘ፡ ደሙ፡ ከመ፡ ማይ፡ (ዮሴፍ። ራእ፡ ማር። አዋል። ማሕ፭፡ ፮። ሉቃ፰፡ ፲፱)።

ተፈቅዐ፤ ተገመሰ፤ ተፈነከተ፤ ቈሰለ።

ፍቅዐት፤ (**ቃት**)፤ መግመስ፤ መገመስ፤ አገማመስ፤ ግምሳት፤ ፍቅታት፤ ስብራት፤ ቍስል። ይኄይስ፡ ፍቅዐት፡ ዘዐርክ፡ እምሠናይ፡ ስዕመት፡ ዘጸላኢ። ፍቅዐት፡ ህየንተ፡ ፍቅዐት፡ (ምሳ፳፯፡ ፮። ዘፀ ፳፩፡ ፳፭። ኢሳ፩፡ ፮)።

ፌቃዕ፤ (**ዕብራ**)፤ ያበባ፡ ሥዕል፤ ቅርጽ፤ አበባነቱ፡ በጣም፡ ያልፈካ፡ ያልፈነዳ፤ እንደ፡ ጥጥ፡ ጓ፡ ያለ፤ ሲያብዛ፡ ፍቃዒም፡ ይባል። ወአርዝ፡ ኀበ፡ ቤት፡ ውሳጢ፡ ግሉፍ፡ ፍቃዒም፡ (፩ነገ፡ ፮፡ ፲፰)።

ፈቂቅ፤ **ቆት**፤ (**ፈቀ፡ ይፈቅቅ፡ ይፍቅቅ። ዕብ፡ ፉቃቅ**)፤ ፈቀቅ፡ ራቅ፡ ገለል፡ ማለት፤ መንፏቀቅ።

ፈቂር፤ **ሮት**፤ (**ፈቀረ፡ ይፈቅር፡ ይፍቅር። ዕብ፡ ፉቃር**)፤ ሕገ፡ ወጥ፡ መኾን፤ ሕግን፡ መለወጥ፤ ማፍረስ፤ መካድ፤ መተው። በዐረብ፡ ግን፡ ድኻ፡ ለማኝ፡ ቢጋቹ፡ ማለት፡ ነው።

ፈቀረ፤ (**ዕብ፡ ያቃር**)፤ ከበደ፤ ተወደደ፤ ከበረ፤ የሚዛን፡ የዋጋ። ምን፡ ፈቀረኝ፡ እንዲሉ።

አፍቀረ፤ ወደደ፤ ተቀበለ፤ አከበረ፤ አሶደደ፤ አስከበረ። ጊዜ፡ ለአፍቅሮ፡ ወጊዜ፡ ለጸሊእ። አፍቅሮ፡ ነግድ። አፍቅሮ፡ ለእግዚ፡ አምላክከ፤ አፍቅር፡ ቢጸከ፡ ከመ፡ ነፍስከ። አፍቅሩ፡ ጸላእተክሙ። ኢታፍቅርዎ፡ ለዓለም፡ (መክ፫፡ ፰። ሮሜ፲፪፡ ፲፫። ማቴ፳፪፡ ፴፯—፴፰። ፭፡ ፵፬። ፩ዮሐ፡ ፪፡ ፲፭)።

አፍቃሪ፤ የሚወድ፤ የሚያሶድድ፤ ወዳጅ፤ አሶዳጅ። አፍቃሬ፡ ወናዛዚ፡ (ግንዘ)።

መፍቅር፤ (**ርት፡ ራን፡ ራት**)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። መፍቅረ፡ ወርቅ፤ መፍቅራነ፡ ክብር፡ ዘዝ፡ ዓለም፡ (ዕር፡ ኢሳ፫፡ ፳፭)።

መፍቀሪ፤ (**ሪት፡ ርያን፡ ያት**)፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ። መፍቀሬ፡ ሰብእ። መፍቀሬተ፡ ዝሙት። መፍቀርያነ፡ ፀመዓ። አኃት፡ ክቡራት፡ ወመፍቀርያተ፡ እግዚ፡ (ጥበ፩፡ ፮። ፈ፡ መ፡ ፰፡ ፮። ሮሜ፪፡ ፰። ቄር)።

ተፈቅረ፤ ተወደደ፤ ተሳበ፡ ቀረበ፤ ባለሟል፡ ኾነ። ይትፈቀሩ፡ በእንቲአኪ፡ ጽሉኣን። ኮንኩ፡ እትፈቀር፡ በገጸ፡ እምየ። ተፈቀር፡ በኀበ፡ ብዙኃን። ፈቀደ፡ ይግበር፡ ግብረ፡ ዘይትፈቀር፡ ቦቱ፡ በኀበ፡ ቄሳር፡ (ጦቢ፲፫፡ ፲። ምሳ፬፡ ፫። ሢራ፬፡ ፯። ዮሴፍ)።

ፍቁር፤ (**ራን፡ ራት፡ ቅርት**)፤ የተወደደ፤ ውድ፤ ክቡር፤ መክበር፡ መወደድ፡ ያለው፤ ወዳጅ፡ ባለሟል። ኮነ፡ ፍቁረ፡ በኀቤሆሙ። አንተ፡ ኢኮነት፡ ፍቅርተ። ፍቁሩ፡ ለዝ፡ ዓለም። ኦ፡ ፍቁረ፡ ክርስቶስ፡ ንጉሥ፡ (ስንክ፡ ጥር፳፮። ሆሴ፪፡ ፳፭። ያዕ፬፡ ፬። ቄር)። ፍቁርየ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ወልድ፡ እኁየ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ማሕ፩፡ ፲፫)።

ፍቅር፤ (**ራት**)፤ በቁሙ፤ ውዴታ፤ ይቅርታ፡ ዕርቅ፡ ሰላም፤ የልብ፡ አንድነት፤ ስምምነት፤ ረቂቅ፡ መጣብቅ፤ የሐሳብና፡ የአእምሮ፡ ሙጫ። አንደደኒ፡ ፍቅርከ። ይነድድ፡ ፍቅራ፡ ከመ፡ እሳት። ፍቅረ፡ ቢጽ። ፍቅረ፡ እንግዳ። እስመ፡ እግዚ፡ ፍቅር፡ ውእቱ፡ (አረጋ። ሢራ፱፡ ፰። ዲድ፡ ፯። ኪዳ። ፩ዮሐ፡ ፬፡ ፰)።

ተፋቀረ፤ በቁሙ፤ ተዋደደ፤ ተስማማ፤ አንድ፡ ኾነ። ተፋቀሩ፡ በበይናቲክሙ። ከመ፡ ይትፋቀር፡ ምስለ፡ ውሉዱ። ተፋቀር፡ ምስለ፡ ብእሲትከ፡ (ኩፋ፡ ፴፭። ዮሴፍ። ምሳ፭፡ ፲፱)።

አስተፋቀረ፤ አፋቀረ፤ አፈቃቀረ፤ አዋደደ፤ አስማማ። በይጣን፡ ቀንአ፡ ላዕሌሃ፡ ወአስተፋቀራ፡ ምስለ፡ አሐዱ፡ መነኮስ፡ እስከ፡ አማሰነት፡ ድንግልናሃ፡ (ስንክ፡ ነሐ፭)።

መስተፋቅር፤ የሚያፋቅር፡ የሚያዋድድ፤ ክታብ፡ መድኀኒት፤ ጠንቋዮች፡ ለሴቶች፡ የሚሼጡት።

ፌቃር፤ (**ራት**)፤ ሞጣሕት፤ ዝናር፤ እንደ፡ ድግ፡ ያለ። ዲያቆናት፡ ኢይቅንቱ፡ ሐቌሆሙ፡ በፌቃር፡ በውስተ፡ ጸሎት። ዝናራት፡ ዘውእቶሙ፡ ፌቃር። ወተበትከት፡ ፌቃሩ። ረከበ፡ ኀበ፡ አንቀጽ፡ ክልበ፡ ምዉተ፡ ወሰሐቦ፡ በፌቃሩ፡ (ቀኖ፡ ኒቅ። ፈ፡ መ፡ ፴፩፡ ፭። ስንክ፡ ሐም፲፩። ነሐ፲፱)።

—፤ ቍንጪም፡ ልብስ፤ ባንገት፡ የሚጠለቅ፡ በራስ፡ የሚደፋ፡ እንደ፡ ካባ፡ እንደ፡ በርኖስ፡ ያለ። ቅናት፡ ወፌቃር፡ ዘመስቀል፡ ኦምሰለ፡ አስኬማ። አስሐወሎሙ፡ ፌቃሮ፡ ቅድስት፡ ወመጠዎሙ፡ ክሣዶ፡ ክብርት፡ (ስንክ፡ ጥር፳፱። ድጓ)።

ፈርገገ፤ (**ፈገ፪፤ ር፡ ስሯጽ፡ ነው**)፤ ሸረ፤ ደረቀ፤ ዐቴረ፤ ጠባሳ፡ ኾነ፤ የቍስል። ወለእመ፡ ፈርገገ፡ ሥጋሁ፡ ውስተ፡ ርምጸተ፡ ቍስሉ፡ (ዘሌ፲፫፡ ፲፰ና፡ ፳፱)።

ፈርገግ፤ ዕትራት፤ የቍስል፡ ምልክት፤ ጠባሳ፤ ተሻሻ።

ፈሪድ፤ **ዶት**፤ (**ፈረደ፡ ይፈርድ፡ ይፍርድ። ዕብ፡ ፉራድ**)፤ መፍረድ፤ መለየት፤ መንወል፤ መዘርዘት።

ፈራዲ ፤ የሚፈርድ ፣ የሚለይ ፤ ፈራጅ ፤ ዳኛ ።

ተፈርደ ፤ ተፈረደ ፤ ተለየ ፣ ተነጠለ ፤ ነጠላ ፣ ኾነ ።

ፍሩድ ፤ የተፈረደ ፤ የተለየ ፤ የተነጠለ ፤ ዝርግ ። ክነፊሆሙ ፡ ፍሩድ ፡ እመልዕልት ፡ (ሕዝ፩ ፣ ፲፩) ።

ፍርድ ፤ በቁሙ ፤ የዳኛ ፣ ቃል ፤ እንደ ፣ ሰይፍ ፣ የሚለይ ፣ የሚነጥል ። ድኂኖ ፡ እምባሕር ፡ ኢንደን ፡ ፍርደ ፡ እግዚ ፡ ከመ ፡ ይሕየው ፡ (ግብ፳፰ ፣ ፬) ።

ተፋረደ ፤ በቁሙ ፤ ተፈራረደ ፤ ተለያየ ፤ ተነጣጠለ ። ሕልቦ ፡ ፍዳ ፡ በዘይትፋረዱ ፡ ወይመጽኡ ፡ ውስተ ፡ ሲኦል ፡ (መጽ ፣ ምስ) ።

ፈርድ ፤ ፈርጅ ፣ ነጠላ ፤ ዕጥፍ ፣ ያይደለ ።

ፌሬድ ፤ (ዕብራ) ፤ በቅሎ ፤ ያህያና ፣ የባዝራ ፣ ዲቃላ ፤ ቀንጃ ፣ ነጠላ ፤ ከመወለድ ፣ በቀር ፣ መውለድ ፣ የማያውቅ ።

ፍሪዳ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ የሚታረድ ፣ ከብት ፤ ከመንጋው ፣ የለዩት ፤ የነጠሉት ። (ግጥም) ፤ ነፍሴ ፣ ለሥጋ ፣ ስትማሺ ፤ ፍሪዳ ፣ መጣልሺ ።

ፈሪህ ፤ ሆት ፤ (ፈርሀ ፡ ይፈርሀ ፡ ይፍራህ ። ዕብ ፡ ፋራህ ፤ ፈረየ ። ዐረ ፡ ፈረ ፤ ጐየ) ፤ መፍራት ፤ ማክበር ፣ ማምለክ ። መባባት ፤ መሥጋት ። ፍርህዎ ፡ ለእግዚ ፡ ፀቢየ ፡ ፍርሀተ ። ሥርዋ ፡ ለጥበብ ፡ ፈሪሀ ፡ እግዚ ። እመኒ ፡ ጸብአኒ ፡ ተዓይን ፡ ኢይፈርሀኒ ፡ ልብየ ። ፈርሀ ፡ ባዕለ ፡ ነፍሱ ፡ እምእኍሁ ። ለእመ ፡ ይፈርሁ ፡ በእንቲኣሁ ፡ ሞተ ፡ (ዮና፩ ፣ ፲፯ ። ሚራ፩ ፣ ፳ ። መዝ ፣ ፳፮ ። ዮሴፍ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፫) ።

ፈራሂ ፤ (ሂት ፡ ህያን ፡ ያት) ፤ የሚፈራ ፤ ፈሪ ፤ አክባሪ ። ለፈራሂ ፡ እግዚ ፡ ይሜኒ ፡ ደኃሪቱ ፡ (ድጓ) ።

ፈራህ ፤ (ህት ፡ ሃን ፡ ሃት) ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ፤ ፈሪ ፤ ፍራታም ፤ ብቡ ፤ ሥጉ ። ኅሊናሆሙ ፡ ለመዋትያን ፡ ፈራህ ከመ ፡ ይትመየጥ ፡ ኵሉ ፡ ፈራህ ፡ ልብ ። ለምንት ፡ ፈራሃን ፡ አንትሙ ፡ (ጥበ፱ ፣ ፲፬ ። ዮሴፍ ። ማቴ፰ ፣ ፳፮) ።

አፍርሀ ፤ አስፈራ ፤ አስፈራራ ፤ አስከበረ ። አኮኑ ፡ ኀይሉ ፡ ያፈርሀክሙ ። ቃለ ፡ ፀዓዑ ፡ ያፈርሃ ፡ ለምድር ። ጥበብ ፡ ለዘረከባ ፡ ታአምኖ ፡ ወታፈርሆ ፡ (ኢዮ፲፫ ፣ ፲፩ ። ሚራ፵፫ ፣ ፲፯ ። ፲፰ ፣ ፳፰) ። በአፍርሀ ፣ ፈንታ ፣ አስተፋርሀ ፣ ይላል ፤ አያሰኝም ። እፈፎ ፡ ያስተፋርሆ ፡ በሞቱ ፡ (ቄር ፣ ጸላ) ።

መፍርህ ፤ (ህት ፡ ሃን ፡ ሃት) ፤ የሚያስፈራ ፣ አስፈሪ ፤ አስገራሚ ። ባሕር ፡ መፍርህ ። መንበርከ ፡ መፍርህ ። ወኮነት ፡ መፍርህተ ። መፍርሃን ፡ (ጥበ፲ ፣ ፲፰ ። ቅዳ ። ሙቃ ። አርጋ ፣ ፮) ።

መፍርሂ ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ፤ አስፈሪ ።

ተፈርሀ ፤ ተፈራ ፤ ተፈሪ ፣ ኾነ ። ዘይትፈራህ ፡ በእንቲኣሁ ፡ ሞት ። ይትፈቀር ፡ እስመ ፡ መሓሪ ፤ ይትፈራህ ፡ እስመ ፡ እግዚእ ፡ (ፍ ፣ ነ ፣ ፲፰ ። መዋሥ) ።

ፍሩህ ፤ (ሃን ፡ ሃት ፡ ርህት) ፤ የፈራ ፤ የተፈራ ፤ መፍራት ፣ መፈረት ፣ ያለው ፤ ፈሪ ፣ ተፈሪ ። ፍሩህከ ፡ ንበር ፡ እንከ ። በእንተ ፡ ዝ ፡ ይደልወነ ፡ ከመ ፡ ንኩን ፡ ፍሩሃነ ፡ በኵሉ ፡ ጊዜ ፡ (ሮሜ፲፩ ፣ ፳ ። ፊልክ) ።

ፍርሀት ፤ (ታት) ፤ መፍራት ፤ መፈራት ፤ አምልኮት ፤ አፈራር ፤ ፈሪነት ፤ በቁሙ ፣ ፍራት ፣ ሥጋት ፤ የከፋ ፣ የበጎ ። ፍርሀተ ፡ ሞት ። ፈኑ ፡ ፍርሀተከ ። እወዲ ፡ ፍርሀትየ ፡ ውስቴታ ፡ ልቦሙ ። ፍርሀታት ፡ ወምንዳቤያት ፡ (ሚራ፵ ፣ ፭ ። ፴፫ ፣ ፪ ። ኢሳ፴፱ ፣ ፵ ። ፊልክ ፣ ፵፮) ።

ተፋርሀ ፤ ተፋራ ፤ ተፈራራ ።

አስተፋርሀ ፤ አፋራ ፤ አፈራራ ፤ እንዲፋፋሩ ፣ እንዲፈራሩ ፣ አደረገ ።

ፈርዝዞ ፤ ዞት ፤ (ፈርዘዘ ፡ ይፈረዝዝ ፡ ይፈርዝዝ ። ዕብ ፡ ፋራዝ ፤ ዐብየ ፡ ልህቀ) ፤ ማንፈርዘዝ ፤ ደስ ፣ ማሰኘት ። አበባ ፣ ፍሬ ፣ መያዝ ፤ ማጕምጕም ፣ መንጠርዘዝ ፤ መደብደብ ፣ ማርገዝ ፤ ለማበብ ፣ ለመውለድ ፣ ለመዘርዘር ፤ የእክልና ፣ የተክል ።

ተፈርዘዘ ፤ ተንፈረዘዘ ፤ ፈካ ፣ ፈነዳ ፤ ወለደ ፣ ዘረዘረ ። ይትፈረዘዝ ፡ ቈልሕ ፡ (መክ፲፪ ፣ ፭ ። አርጋ ፣ ፮) ።

—፤ ተደሰተ ፤ ደላው ፣ ደስ ፣ አለው ፤ ማቀ ፣ ፈነደቀ ፤ አወካ ፣ ተሽካካ ። አኮ ፡ ከመ ፡ ንንበር ፡ ዘልፈ ፡ በሠሐቅ ፡ ወተፈርዝዞ ። አንበሳ ፡ ምኩሕ ፡ ልሙደ ፡ ደም ፡ ለተፈርዝዞ ፡ (አፈ ፣ ተ፲፭ ። አዋል) ።

—፤ ተበተነ ፣ ተበታተነ ፤ ተዘራ ፣ በነነ ፤ ጠፋ ፣ እንደሌለ ፣ ኾነ ። ይትፈረዘዝ ፡ ከመ ፡ ጊሜ ፡ (ጥበ፪ ፣ ፬) ።

ፍርዙዝ ፤ የፈካ ፤ የፈነዳ ፤ ደስ ፣ ያለው ፤ ጥጉብ ፤ ፈርዛዛ ፤ ዝም ፣ ዕክም ፣ ጸጥ ፣ ዳ ፣ ያለ ። (ተረት) ፤ እኽል ፣ የያዘ ፣ ፈርዛዛ ፤ ወርቅ ፣ የያዘ ፣ ቀበዝባዛ ።

ፍርዛዜ ፤ መንፈርዘዝ ፤ ፍንደቃ ፤ ማቅ ፣ ጨዋታ ፤ ተድላ ፣ ደስታ ። ከመ ፡ ይንአድዎ ፡ ኵሉ ፡ ሰብእ ፡ በስርጋዌ ፡ አልባስ ፡ ወበብዙኅ ፡ ውሂብ ፡ ወበዘሪዎቱ ፡ ንዋየ ፤ ወበእንተ ፡ አብዝኖ ፡ ፍርዛዜ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፲፮ ፣ ፬) ።

ፍርዝ ፤ የሰንጠረዥ ፣ መንገድ ፣ አካኼድ ፤ ወይም ፣ አሻንጉሊቱ ፣ ፈረስ ፣ ወታደር ፣ የሚሉት ። አምሳለ ፡ ፍርዝ ፡ (መር ፣ ዕዉ) ።

ፈርሐ ፤ (ትግ ፡ ወዐረ) ፤ ተደሰተ ፤ ደስ ፣ ፈቀ ፣ አለው ፤ ደስታ ፣ መላው ።

ፈሪኅ ፤ (ፈርኀ ። ዕብ ፡ ፋራሕ) ፤ መፍላት ፣ መውጣት ፤ መብዛት ፣ መርባት ፤ መርመስመስ ፣ መንሻሻት ፤ የተሐዋስያን ፣ የአዕዋፍ ።

ፈርኅ ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ኤፍሮሕ) ፤ ጫጩት ፤ ዘረንቦ ፣ ሲውሲዋ ፤ የደሮ ፣ የወፍ ፣ ግልገል ፤ ታናሽ ፣ ሕፃን ፣ ወፍ ።

አፍርኅት ፤ (ዐረ ፡ አፍሪኅት ። ዕብ ፡ ኤፍሮሒም) ፤ ጫጩቶች ፤ የወፍ ፣ ገላግልቶች ። መጽሐፍ ፣ ግን ፣ በአፍርኅት ፣ ፈንታ ፣ አፍኅርት ፣ ይላል ፤ የ

ተሳሳተ ፡ ነው ። ዖፍ ፡ ምስለ ፡ አፍኀርቲሃ ። ከመ ፡ ይለድ ፡ አፍኀርተ ። ከመ ፡ ዖፍ ፡ አፍኀርቲሃ ፡ ትሴውር ፡ በክንፉ ፡ (መቃ ። ማር ፡ ይሥ፴፰ ፡ ፪ ። ደራሲ) ።

አፍርኀት ፡

ፈርይ ፤ **ዮት** ፤ (**ፈርየ** ፤ **ፈረየ ፡ ይፌሪ ፡ ይፍረይ** ። **ዕብ ፡ ፋራህ** ፤ **ፋራሕ** ። **ሱር ፡ ፍራእ**) ፤ መጨብጨብ ፤ ማበብ ፤ ዐጽቅ ፡ አበባ ፡ ማውጣት ፤ ፍሬን ፡ ከመፅነስ ፡ የተነሣ ። ወይፌሪ ፡ ከመ ፡ ተክል ፡ ሐዲስ ። ይሠርጽ ፡ ወይፌሪ ፡ እስራኤል ። ይፌሪ ፡ ከመ ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ፡ (ኢዮ፲፬ ፡ ፱ ። ኢሳ፳፯ ፡ ፮ ። ፴፭ ፡ ፩) ።

—፤ ማፍራት ፤ መውለድ ፤ መብዛት ፡ መርባት ፡ መፈድፈድ ፤ ብዙ ፡ ፍሬ ፡ መስጠት ፡ ማስገኘት ። ጸናሕከዎ ፡ ይፍረይ ፡ አስካለ ፡ ወፈረየ ፡ አሥዋከ ። ፈረየት ፡ ምድረ ፡ ግብጽ ፡ ብዙኀ ፡ ሥርናየ ። ወኢይፈርዩ ፡ አዕጹቂሃ ። መካን ፡ እንተ ፡ ፈረየት ፡ (ኢሳ፭ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፵ ። ሚራ፹፫ ፡ ፳፩ ። አርጋ ፡ ፬) ።

—፤ መወፈር ፡ መግዘፍ ፤ ማበጥ ፤ ማፈርጠም ፤ ሥጋማ ፡ መኾን ፤ ለራሱ ።

ፈራዪ ፤ (**ዪት ፡ ይያን ፡ ያት**) ፤ የሚያብብ ፤ የሚያፈራ ፤ አፍሪ ፤ ፍሬያም ፤ ወላድ ።

መፍረዪ ፤ **መፍርይ** ፤ (**ይት ፡ ያን**) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መፍርይት ፡ ለእንተ ፡ ይትበላዕ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ፍሩይ ፤ (**ያን ፡ ያት ፡ ሬት**) ፤ ያበበ ፡ ያፈራ ፤ ፍሬ ፡ የያዘ ፤ ፍሬያማ ፡ ፍሬያም ፤ ዘላው ፡ ዘለላው ፡ ሕንባቡ ፡ ፍሬው ፤ ወይም ፡ ፍሬንቱ ፡ ያበጠ ፡ ያፈረጠመ ፤ ያደገ ፡ የተንዠረገገ ።

ፍርየት ፤ ማበብ ፤ ማፍራት ፤ ፍሬ ፡ መሸከም ። ማበጥ ፤ ማፈርጠም ፤ የፍሬ ። ወፈጺሞ ፡ ፍርየተ ፡ (ማር፬ ፡ ፳፱) ። መሥዋዕት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ፍርየት ፡ ፍሬ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፳፭ ። ፴ ፡ ፱ ። ዘኍ፲፭ ፡ ፫) ።

ፍሬ ፤ (**ሬ ፡ ርያት**) ፤ በቁሙ ፤ ሕንባብ ፤ ኀጠት ፤ ዘር ፡ ቅንጣት ፤ መልሶ ፡ ሲዘሩት ፡ የሚበቅል ። ፍሬ ፡ ዘይት ። ፍሬ ፡ ማዕር ። ፍሬ ፡ አቅማሕ ። ፍሬያተ ፡ አዝርዕት ፡ (ኢዮ፲፭ ፡ ፴፫ ። ኢሳ፵ ፡ ፯ ። ማሕ ፡ ፬ ። ጥበ፲፯ ፡ ፳፱) ።

ፍሬ ፤ አዝመራ ፤ የአዝርዕት ፡ የአትክልት ፡ የዕፀዋት ፡ ፍሬ ፤ የምድር ፡ ዐባባ ፡ ወርቅ ፡ ዕንቍ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ፍሬያተ ፡ ዘበበ ፡ ዘመዱ ፡ ወበበ ፡ ጣዕሙ ። ፍሬያተ ፡ ምድር ፡ (ቀሌ ። ኤር፯ ፡ ፳) ።

ፍሬ ፤ ልጅ ፤ የልጅ ፡ ልጅ ፤ ዕጓል ፤ ከባሕርይ ፡ የሚገኝ ፡ የሚከፈል ። ፍሬ ፡ ከርሥከ ፡ ወፍሬ ፡ ምድርከ ። አቤል ፡ ወሴት ፡ ወሔኖክ ፡ አርእስተ ፡ አበው ፡ ምስለ ፡ ኵሉ ፡ ፍሬሆሙ ፡ (ዘዳ፳ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ፍሬ ፤ ሥራ ፤ ምግባር ፡ ትሩፋት ፤ የሥራ ፡ ዋጋ ፤ ደመ ፡ ወዝ ። ፍሬሃ ፡ ለንህብ ። ፍሬ ፡ ምግባሮሙ ። በኑ ፡ ፍሬ ፡ ለጻድቅ ። ፍሬ ፡ ጻማከ ፡ ተሴሰይ ፡ (ሚራ ፲፭ ፡ ፫ ። ኤር፯ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፶፯ ። ፻፳፯) ።

ፍሬ ፤ ቁም ፡ ነገር ፤ ዋና ፤ ዐይነታ ። ፍሬ ፡ ቅዳሴ ፤ ፍሬ ፡ ሰሞነኛ ፡ እንዲሉ ።

አፍረየ ፤ አሳበበ ፤ አስፈራ ፤ አዖለደ ፤ እንዲያብብ ፡ እንዲያፈራ ፡ አደረገ ። ኣፈርዮ ፡ ከመ ፡ ዘይት ፡ ስሙር ። ያፈሪ ፡ ወያሰምር ፡ (ሆሴ፲፬ ፡ ፰ ። ግብ፲፬ ፡ ፲፯) ።

መፍርያን ፤ (**ሱር ፡ ማፍርያና**) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የሚያፈራ ፤ የሚያስፈራ ፤ ፍሬያማ ፡ ፍሬያም ። እለ መፍርያን ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ዘሀገረ ፡ ሠርቅ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

ፈርተት ፤ (**ትግሬ**) ፤ ቁስጥ ፤ የቍላ ፡ ፍሬ ። በቁሙ ፡ ፍርንትት ፤ የብሽሽት ፡ ዕበጥ ። ሲያበዛ ፡ ፈራቲት ፡ ይላል ።

ፈርከሊሳ ፤ (**ዕብ ፡ ፋርኪል**) ፤ የወይን ፡ ዘለላ ፡ ከናጽቁ ፤ የሸቱ ፡ ዕንጨት ፡ ዐጽቅ ፡ ከንፍሬው ። ማርያም ፡ ጽጌ ፡ ዘትምዕዚ ፡ እምፈርከሊሳ ፡ (ደራሲ) ።

ፈርሙኒ ፤ (**ቅብጥ**) ፤ የወር ፡ ስም ፤ ሚያዝያ ። በርሙዳን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። በርሙዳ ፡ ይሰመይ ፡ ፈርሙኒ ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

ፋርን ፤ **ፋርና** ፤ (**ዐረብ ፡ ወዕብራ**) ፤ እቶን ፤ የማድ ፡ ቤት ፤ ማብሰያ ፡ መጋገሪያ ።

ፈርነሰ ፤ (**ዕብ ፡ ፋርኔስ**) ፤ ቀለበ ፡ መገበ ፤ አበላ ፡ አጠገበ ፤ አስተኛ ፡ አጋደመ ፤ ደስ ፡ አሰኘ ፤ አንፈረዘዘ ። ፈርዘዘን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ወንድም ፡ ነው ።

ፈርናሲ ፤ (**ዕብ ፡ ፋርናስ**) ፤ ቀላቢ ፡ መጋቢ ፤ አዛዥ ፤ ቤት ፡ አባት ፤ ዐበዛ ፡ ጋጋሪ ፤ አሳላፊ ፤ አስተኚ ፤ አንጣፊ ።

ተፈርነሰ ፤ በቁሙ ፤ ተፈረነሰ ፤ በላ ፡ ጠገበ ፤ ተመገበ ፤ ተኛ ፡ ተጋደመ ፤ ደስ ፡ አለው ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ልቡ ፡ ታበየ ፤ ክፉ ፡ ዐሰበ ። ለእመ ፡ መጠውከ ፡ ርእሰከ ፡ ለተፈርንሶ ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፳፯) ።

ፍርኑስ ፤ ጽጉብ ፤ ስኩብ ፤ ፍሡሕ ፤ ፍርዙዝ ። ዐልጋ ፤ መኝታ ፤ መካን ፡ ስኪብ ። ባማርኛ ፡ የሰው ፡ ስም ፡ ይኾናል ፤ ወይዘሮ ፡ ፍርኑስ ፡ እንዲሉ ።

ፍርናሴ ፤ መፈርነስ ። ምግብ ፡ ቀለብ ፤ መብል ፡ መጠጥ ፤ ጥጋብ ፡ ስካር ፤ ተድላ ፡ ደስታ ።

ፍራንስ ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ የሕዝብና ፡ ያገር ፡ የመዲና ፡ ስም ፤ ፋ(ፓ)ሪስ ፡ ፈረንሳዊ ። ዐረቦች ፡ ፈረንጅ ፡ ይሁዶች ፡ ጻርፋት ፡ ይሉታል ።

ፈርዖን ፤ (**ዕብ ፡ ፋርዖህ**) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ንጉሥ ፤ ገፍ ፡ ሠፊ ፤ ሙት ፡ አስገባሪ ፡ ማለት ፡ ነው ። ባንድ ፡ ሰው ፡ መቃብር ፡ ፻፻ ፡ ብር ፡ ይቀበል ፡ ነበረ ፡ ይ

ባላል ። ጥንተ ፡ ስሙ ፡ ሬቅዮን ፡ ነው ፤ ከርሱ ፡ በኋላ ፡ ፈርያን ፡ መባል ፡ ለግብጥ ፡ ንጉሥ ፡ ተሰጥቷል ።

ፈርዐጽ ፤ (ዕብ ፡ ፋርዖሽ) ፤ ቍንጽ ፡ ቍንጸ ፤ ቍንጫ ፡ የሚዘል ፡ የሚፈናጠር ።

ፈርዐጸ ፤ ፀ ፤ አው ፡ አንፈርዐጸ ፤ ዘለለ ፤ ፈነጨ ፤ መር ፡ መር ፤ ፍንጥር ፡ ፍንጥር ፡ አለ ፤ በረቀ ፤ ፈነደቀ ። መጽአ ፡ እንዘ ፡ ያንፈርዕጽ ፡ ከመ ፡ መፍልስ ። ያንፈርዕጹ ፡ አድባር ። እንስሳ ፡ እለ ፡ ያንፈርዕጹ ። ተፈሥሑ ፡ ወአንፈርዕጹ ። አንፈርዐጹ ፡ በብአ ፡ ሰገል ፡ ረኪበሙ ፡ ሕፃነ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፯ ። ኢሳ፶፭ ፡ ፲፪ ። ጥበ፲፯ ፡ ፲፰ ። ቀሌ ። ድጓ) ።

ፍርዑጽ ፤ እንፍርዑጽ ፤ ደስ ፡ ያለው ፤ ደስታ ፡ የመላው ፤ ያዘለለው ፡ (አርጋ ፡ ፭) ።

ነፈርዓጽ ፤ ዝላይ ፤ መርታ ፤ ተድላ ፤ ደስታ ፤ ሴሰን ፡ ቅንዝር ። ፍሥሓ ፡ ወሐሤት ፡ ወነፈርዓጽ ። እምንይሉ ፡ ነፈርዓጸ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፪ ። ራእ፲፰ ፡ ፫) ።

ፈርፈረ ፤ (ፈሪር ፡ ፈረ ። ዕብ ፡ ፋርፌር) ፤ ፈረፈረ ፡ ቈራረሰ ፤ ኰተኰተ ፡ ሰባበረ ፤ አጠቃቀነ ፤ የንጀራ ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ፈሪር ፡ ነው ።

ፍርፋር ፤ (ራት) ፤ ፍርፋሪ ፤ የንጀራ ፡ የዳቦ ፡ ስባሪ ፤ ትራፊ ፤ ቍርስራሽ ። በእንተ ፡ ፍርፋራተ ፡ ኅብስት ፡ (አፈ ፡ ተ፲፩ ። ማቴ፲፭ ፡ ፳፯) ።

እንፈርፈረ ፤ አንፈረፈረ ፤ ተንፈረፈረ ። አንፈራፈረ ፤ ተንፈራፈረ ፤ ፍር ፡ ፍር ፡ አለ ።

ፍርፍርት ፤ (ታት) ፤ የእሳት ፡ እራት ፤ ብራብሮ ። ድርጭት ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ወፍ ፡ ከዥግራና ፡ ከቆቅ ፡ የምታንስ ። ሰአሉ ፡ ወመጽአ ፡ ፍርፍርት ። ወሀብከሙ ፡ መብልዐ ፡ ፍርፍርተ ፡ (መዝ ፡ ፻፬ ። ጥበ፲፯ ፡ ፪ ። ዘፀ፲፮ ፡ ፲፫ ። ዘኍ፲፩ ፡ ፴፩) ። ድርንቅን ፡ ተመልከት ፤ ከዚሁ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ፍርፍርዮን ፤ (ሮማይ ፡ ፈብሩአሪውስ) ፤ የካቲት ፤ የሮማውያን ፡ ፪ኛ ፡ ወር ፡ (ተረ ፡ ቄርሎ) ።

ፈረጸ ፤ ጸት ፤ (ፈረጸ ፡ ይፈርጽ ፡ ይፍርጽ ። ዕብ ፡ ፋራጽ) ፤ መስበር ፡ ማፍረጥ ፤ መፈንከት ፡ መፍለጥ ።

ፈርጽ ፤ (ብ ፡ አፍራጽ) ፤ በቁሙ ፤ ፈርጥ ፤ ጌጥ ፤ ክቡር ፡ ደንጊያ ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስባሪ ፤ ፍንካች ፤ በወርቅ ፡ የሚያዝ ፡ የሚለበጥ ። እለ ፡ ስርግዋን ፡ በአፍራጽ ፡ ወልቡጣን ፡ በቈጽለ ፡ ወርቅ ። ውስተ ፡ ማዱን ፡ ዘእብነ ፡ አፍራጽ ፡ ዘውእቱ ፡ ርኲም ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯) ።

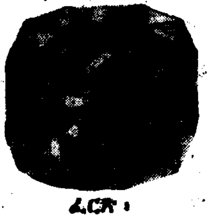

ፈርጽ ፡

ፈሪቅ ፤ ቆት ፤ (ፈረቀ ፡ ይፈርቅ ። ዕብ ፡ ፋራቅ ። ሱር ፡ ፍራቅ) ፤ መክፈል ፤ መለየት ። ማዳን ፡ ማስጣል ፤ መታደግ ፤ መቤዠት ፤ ከፍንጅ ፡ ከጠላት ፡ እጅ ፡ ማውጣት ። ትግሬ ፡ ግን ፡ ፈርቀ ፡ ብሎ ፤ በሳ ፡ ነደላ ፡ ይላል ።

ፈራቂ ፤ የሚያድን ፤ የሚቤዥ ፤ ታዳጊ ። ፈራቂ ፡ እምሕማማት ። አምላክነ ፡ ወፈራቂነ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፩) ።

ፍርቅ ፤ (ቃት) ፤ እኩል ፤ እኩሌታ ፤ መንፈቅ ። ፍርቅ ፡ መዓልቲ ፡ (ትግሪኛ) ።

ፍርቃን ፤ (ዐረ ፡ ወዕብ ፡ ፉርቃን ። ሱር ፡ ፉርቃና) ፤ ድኅነት ፤ መድኀኒት ፤ ትድግና ። መሥዋዕተ ፡ ፍርቃን ፡ (ዘፀ፳፱ ፡ ፳፰ ። ፴፪ ፡ ፮ ። ራእ፯ ፡ ፲ ። ፲፱ ፡ ፭) ።

ፉርቃን ፤ የሙሐመድ ፡ መጽሐፍ ፡ ቍርኣን ፤ እስላሞችን ፡ ከክርስቲያኖች ፡ የሚለይ ፡ የሚከፍል ።

አፍረቀ ፤ አስከፈለ ። አፈራረቀ ፤ አከታተለ ።

አፍራቅያ ፤ አፍሪቃ ፤ አንድ ፡ እጅ ፡ የዓለም ፡ ክፍል ፤ ካምስት ፡ አንድ ፤ ኢትዮጵየ ፡ ያለችባት ፡ ዓለም ፤ ዙሪያዋ ፡ ዳር ፡ ደንበሯ ፡ ኹሉ ፡ በባሕር ፡ የታጠረ ፡ የተከበበ ፤ እንደ ፡ ደሴት ፡ ያለች ፤ ሥዕሏና ፡ ምስሏ ፤ ወይም ፡ ቅርጧ ፡ አቀማመጧ ፡ የወይን ፡ ዘለላ ፡ የሚመስል ። ዮም ፡ ትዌድሶ ፡ አፍራቅያ ፡ (ድጓ) ።

ተፈርቀ ፤ ተከፈለ ፤ ዳነ ፡ ተለቀቀ ፤ ወጣ ፤ አመለጠ ።

ፍሩቅ ፤ የተለየ ፤ የተከፈለ ፤ ክፉል ፤ ድኑን ።

ፈርቅ ፤ (ዐረ ። ዕብ ፡ ፌሬቅ) ፤ ልዩነት ፤ ክፍል ፤ ምዕራፍ ፤ የሕዋስ ፡ የመጽሐፍ ። ተራ ፡ ፈረቃ ።

ተፋረቀ ፤ ተካፈለ ፤ ተከፋፈለ ፤ ተፈራረቀ ፤ ተጋገዘ ። ባረየን ፡ ተመልከት ።

ፈሪር ፤ (ፈረ ፡ ያፈርር ፡ ይፍርር) ፤ መፈልፈል ፤ ማሸት ፤ የፍሬ ፡ የቅንጣት ። ፈርፈረን ፡ እይ ።

ፈኑርም ፤ (ጽር ፡ ፋኑሪም ። ዕብ ፡ ፋርዋሪም) ፤ በቶች ፤ የቦታ ፡ ስሞች ፤ የቤተ ፡ መቅደስ ፡ ግራና ፡ ቀኝ ፤ የከተማ ፡ ዙሪያ ፤ ማእዝን ። ወይም ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ ያለ ፡ አደባባይ ፤ ምኣግ ፤ ሥረጌ ፤ የጕድፍ ፡ መጣያ ። በፈኑርም ፡ (፪ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲፩) ። አንዱን ፡ ፋርዋር ፡ ይላል ።

ፈሪስ ፤ ሶት ፤ (ፈረሰ ፡ ይፈርስ ፡ ይፍርስ ። ዕብ ፡ ፋራስ ፤ ሰበረ ፡ አፈረሰ) ፤ መጋለብ ፤ መንጐድ ፤ መውጣት ፡ መውረድ ፤ መፍረስ ፡ መናድ ፤ የማዕበል ። መፈታት ፤ ባድማ ፡ መኾን ፤ መለየት ፡ መክፈል ፡ መበታተን ፤ ያገር ፡ የቤት ።

ፍርሰት ፤ መፍረስ ፤ አፈራረስ ፤ ፍርሻ ። የአምር ፡ ገብረ ፡ ፍርሰት ፡ (ሬልክ) ።

አፍረሰ ፤ አፈረሰ ፤ አስፈረሰ ፤ ሻረ ፤ ድል ፡ ነሣ ።

ዘሕነጸ፡ቤተ፡ወያፈርስ ። ሶበ፡ ኢያፍረስኩ፡ ርእ ስየ፡እምኢክህልኩ፡እሕንጻ፡ለነፍስየ ። ያፈርሱ፡ ኅሊናተ፡በይጣናት፡(ፊልክ፡ ፪፻፳፭ ። ፪፻፶፰ ። ፴፮)።

ፈርስ፤ (ዕብ፡ ፌሬሽ) ፤ በቁሙ፡ (ዐማ ርኛ)።

ፈረስ፤ (ብ፡ አፍራስ ። ዕብ፡ ፋራሽ ። ዐረ፡ ፈረስ) ፤ በቁሙ፤ የታወቀ፡ የቤት፡ እንስሳ፤ ፈጣኝ፡ ጋላቢ፤ ሠረገላ፡ ሳቢ፤ ስንጋ፡ ድንጉላ፡ ባዝራ። እንደ፡ ላሕም፡ ለሴትም፡ ለወንድም፡ ይከታል፤ አይከ ትም፡ ብለው፡ ፈረስት፡ አፍራሳት፡ የሚሉ፡ አሉ፤ ያሰኛ ቸዋል። ፈረስ፡ዘኢተረየፀ፡ይወፅእ፡እኩየ። ረዋጺ፡ ፈረስ ። መጽአት፡ፈረሰ፡ ንጉሥ፡ ወሰትየት፡ እም ኔሁ፡ወፀንሰት፤ ወይእቲኒ፡ ፈረስ፡እንተ፡ፀንሰት፡ ወለደት፡በዕለተ፡ተወልደ፡እስክንድር፡(ሚራ፴፡ ፰ ። ኢሳ፴፩፡ ፲፮ ። ዜና፡ እስ)። አፍራስ፡ጸብእ ። ድ ምፀ፡ሠረገላ፡ወአፍራስ ። አፍራስ፡ አእኑስ፡ ወአ ፍራስ፡አትቡዕ፡(ፎንገ፡ ፲፡ ፳፮። ሚክ፭፡ ፲፫። ፪ዜና፡ ፱፡ ፳፭)።

ፈረስ፡

ፈረሳዊ፤ ፈረሰኛ፤ ባለፈረስ፤ ጋላቢ፤ ማዕበል፡ ሞገድ፡ (ስንክ፡ መስ፲፰)።

ፈርሰወ፤ (ተቀ፡ ግ ። ዕብ፡ ፋርሴም) ፤ አፈርሳታ፡ አወጣ፤ ለየ፡ ገለጠ፡ አስታወቀ፤ የከፋ። ፈር ሳም፡ ኾነ።

ፈርሳዊ፤ አፈርሳታ፡ አውጪ። ፈርሳም፤ ዳውላ፡ ሆድ።

ፍርሳዌ፤ ፈርሱት፤ አፈርሳታ፤ ያፈርሳታ፡ ሥራ፡ አውጣጪኝ፡ ምርመራ።

ፈሪሳዊ፤(ዕብ፡ ፋሩሽ)፤ ዕሉል፡ ባሕታዊ፤ ንጹሕ፡ ድንግል፤ መናኒ፤ ከሰው፡ የተለየ፡ ልዩ። አነ፡ ፈሪሳዊ፡ወልደ፡ፈሪሳዊ ። አሐዱ፡እምነ፡ፈሪሳው ያን፡(ግብ፳፫፡ ፮። ዮሐ፫፡ ፩)። ባለሐዲሶች፡ ግን፡ በፋ ሬስ፡ ፈሪሳውያን፡ ተብለዋል፡ ብለው፡ ይፈታሉ፤ ፋሬስ፡ የጽርእ፡ አጠራር፡ ነው፤ ዕብራይስጡ፡ ፌሬጽ፡ ይለዋል፤ ዘሩና፡ ሥሩ፡ ፈረጸ፡ ነውና፤ ፍቻቸው፡ ጥሩ፡ እውነት፡ አይደለም።

ፋርስ፤ (ዕብ፡ ፋራስ) ፤ ያገርና፡ የነገድ፡ ስም። ፋርስ፡ ወዞሽ፡ ወፉጥ፡(ሕዝ፴፰፡ ፭)።

ፋርሳዊ፤ የፋርስ፡ ሰው፤ በፋርስ፡ የተወለደ። ቂሮስ፡ፋርሳዊ፡(ዳን፮፡ ፳፰)።

ፋሬስ፤ (ሱር፡ ፋርሲን) ፤ ክፊሉ፡ ክፈላ፡ ለመንግሥትከ፤ ወተውህበት፡ ለፋርስ፡ ወሜዶን፡(ዳን፭፡ ፳፯—፳፰)።

ፈርስክ፤ የፋርስ፡ ቍጥር። ፈርስክ፡ሐሳበ፡ ፋርስ፡ወሰብአ፡ምሥራቅ፤ ወፈርሰክሰ፡ብሂል፡አር ባዕቱ፡ምዕራፍ፡(ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፲፭)።

ፋስ፤—ዕፃ፤—ፈሲስ፡ ፈሰሰ።

ፈሲው፤ (ፈሰወ፤ ፈሰወ ። ዐረ፡ ፈሳ)፤ መፍሸሽ፤ መንጓጓት፤ የሆድ። ቱስ፡ ቁቅ፡ ላጥ፡ በር ቀቅ፡ ማለት፡ የፈስ፤ ሾልኮ፡ ንጥቆ፡ እንደ፡ ነፍጥ፡ ባርቆ። ወይም፡ ኾነ፡ ብሎ፡ መፍሳት፤ በቂጥ፡ በመቀ መጫ፡ መተንፈስ፤ ለመናጻት፤ ጕየጸን፡ እይ። መቍ ረጥ፡ መፍለጥ፡ መስበር፡ መቀጥቀጥ። ፋስ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው። መቍረጥ፡ ለፈስም፡ ይኾናል፤ (ግ ጥም፡ ድሬ፡ ዳዋ)፤ ሰው፡ ኹሉ፡ ተጣልቶ፡ በፈስ፡ ደመ፡ ወገዘ፡ የማጉስ፡ እያለ፡ ገሮ፡ ሲያያዝ፤ ነጋድ፡ ራስ፡ ድልቢ፡ የፈሱን፡ ነገር፡ ቈመው፡ ተቀምጠው፡ ይቈርጡት፡ ነበር።

ፈስው፤ ፈሰው፤ ፈስ፤ ታሕታዊ፡ እስትን ፋስ። አንዳንድ፡ መምህራን፡ የፈወሰ፡ ዘር፡ አድርገው፡ በፈውስ፡ ዘይቤ፡ ይፈቱታል፤ ይኸውም፡ መድኀኒት፡ ማለት፡ ነው። ለእመ፡ወፅአ፡እምብእሲ፡ፈስው፡ በቤተ፡ክርስቲያን፤ ላዕሌሁ፡ ንምሳ፡ ስግደት፡ ወ ሠለስቱ፡ በቅል፡ሰንድሮስ፡(ቄድር)።

ፌስሓ፤ ፌስሓይ፤ ፈሳዊ፤ የፈስ፡ ዐይነት፡ ብስና፤ የኮሶ፡ የኵረፌ፡ ግማት። ክፉ፡ ሽታ፤ ግማት፤ ክርፋት፤ ቅርናት። ወያወፅእ፡ፌስሓየ ።

ፋሲካ፤(ጽር፡ ፓስኻ፤ ፋሴክ ። ዕብ፡ ፌሳሕ)፤ በቁሙ፤ ፍሥሕ፤ የመሥዋዕትና፡ የበዓል፡ ስም፤ ዕድወት፡ ማዕደት፡ ማለት፡ ነው፤ ፍሥሕን፡ ተ መልከት። ወጠብሑ፡ፋሲካ ። ትበልዕዎ፡በጕጕአ፡ እስመ፡ ፋሲካሁ፡ ለእግዚ ። ፋሲካ፡ አይሁድ ። ዕ ለተ፡ፋሲካ ። በፋሲካ፡ አሪት፡ ኢይግበሩ፡ ፋሲካ፡ ወንጌል፡(ዕዝ፮፡ ፳ ። ዘፀ፲፪፡ ፲፩ ። ዮሐ፪፡ ፲፫ ። ዲድ፡ ፳፱ ። ስንክ፡ መጋ፱)።

ፌሳሎንስ፤ (ጽርእ)፤ ነባቤ፡ ባሕርይ፤ የፍ ጥረትን፡ ጠባይ፡ የሚናገር፡ ፍልሱፍ፤ ወይም፡ የፈላ ስፋ፡ መጽሐፍ።

ፍሱዕ፤ (ዕብ፡ ፌሻዕ፤ ክፉ፡ መጥፎ፡ ሥራ)፤ ፈጣጣ፤ ጕረጥ፤ እንደ፡ ዕሥሥት፡ ዐይን፡ ቂብ፡ ቈበብ፡ ፍጥጥ፡ ያለ። ልም፡ ደከማ፤ ሸውራራ። ዐይኑ፡የማናይ፡ ቱሱሕ፡ በደም፤ ወፀጋማይ፡ ፍ ሱዕ፡(ኪዳን)። በመዠመሪያው፡ ክፍል፡ ፍሱዕ፡ ያለ ውን፤ በኹለተኛው፡ ክፍል፡ ምጪት፡ ይለዋል።

ፈሲስ፤ ሰት፤(ፈሰ፤ ፈሰሰ፡ ይፈስስ፡ ይፍስስ ። ሱር፡ ፍሳስ)፤ ዕፃ፡ መጣል፤ ማውጣት፤ በዕፃ፡ መክፈል። ማፍሰስ፤ መፍሰስ፡ መቅለጥ።

ፈሳሲ፤ ፈሰስ፤ የሚፈስ፤ ፈሳሽ፤ ወራጅ፡ ቀ ላጭ። ነቅዐ፡ ፈሰስ፡(ፈልክ፡ ፴፰)።

ተፋሰሰ፤ ተዓፀወ፤ ዕፃ፡ ተጣጣለ፤ ተሻኰተ፤ እንሻኰት፡ አለ፤ በጣት። ኢንግምድ፡ ወኢንሥጥጥ፤ ሕላ፡ ንትፋሰስ፡ ላዕሌሁ፡ ለዘረከቦ፡ ይርከቦ፡(ዮሐ ፲፱፡ ፳፬)።

(ጥ) **ፋስ፤** ዕፃ፤ የዕፃ፡ ዕንጨት፤ ወረቀት። ሽቍቻ፤ የጣት፡ ምልክት፤ ባንድ፡ በኹለት፤ ወይም፡ በጋት፡ ባ ራት፡ ጣቶች፡ የሚኾን። አንዱ፡ ወስፌ፤ ኹለቱ፡ መ ቀስ፤ አራቱ፡ ሰይፍ፡ ይባላል፤ ወስፌ፡ መቀስን፡ መቀስ፡ ሰይፍን፡ ይረታል። አራተኛ፡ ደግሞ፡ ዐምስቱን፡ ጣቶች፡ ጠቅሎ፡ ጨብጦ፡ ጡጫ፡ ቡጢ፡ ሲኾን፡ ስሙ፡ መ ደሻ፡ ይባላል፤ ርሱ፡ ኹሉን፡ ቢረታ፡ እንጂ፡ ሌሎቹ፡ አይረቱትም። ተፈጸመ፡ ብከ፡ እግዚኦ፡ ቃለ፡ ዳዊት፡ ንጉሥ፤ አመ፡ ተካፈሉ፡ በዕፃ፡ ወፋስ፤ ልብሰከ፡ ል ብሰ፡ ሞገስ፡(ደራሲ)።

ፊሲስ፤(ጽርእ)፤ ባሕርይ፤ ጠባይዕ። ፊሳሎ ጎስን፡ እይ።

ፈቲው፤ ዎት፤(ፈተወ፡ ይፈቱ፡ ይ ፍቱ። ዕብ፡ ፋታህ። ሱር፡ ፍታእ። ዐረ፡ ፈታ)፤ መመኘት፤ ማሰብ፤ መከጀል፤ አይቶ፡ መውደድ፤ በልብ፡ መቀበል፤ ያዩትን፡ የሰሙትን፡ ነገር፡ መከተል፡ መሻት፤ መሠየት፡ መጐምጀት፤ በምኞትና፡ ባምሮት፡ መያዝ፤ አማረኝ፡ ውል፡ ትዝ፡ አለኝ፡ ማለት። ኢት ፍቱ፡ ብእሲተ፡ ካልእከ። ፈተዋ፡ በነፍሱ፡ ከመ፡ ይስክብ፡ ምስሌሃ። ኵሉ፡ ዘርእያ፡ ለብእሲት፡ ወ ፈተዋ፡ ወድአ፡ ዘመወ፡ ባቲ፡ በልቡ። ኢፈተውኩ፡ መሥዋዕተከ። ኢትፍቱ፡ ሀልዎ፡ ምስሌሆሙ። ፈ ተወ፡ ይስተይ፡ ማየ፡(ዘፀ፳፡ ፲፯። ዮዲ፲፪፡ ፲፮። ማ ቴ፭፡ ፳፰። ኢሳ፵፫፡ ፳፬። ምሳ፳፬፡ ፩። ኤፍ፡ ፭)።

ፈታዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚመኝ፤ የሚወድ፡ ወዳጅ፤ ጕምዡ። ዕቡያን፡ ወፈታውያን። ፈታውያን፡ ጽዕለት። ኢትኩን፡ ፈታዌ፡(ቀሌ። ምሳ ፩፡ ፳፱። ፍ፡ ነ፡ ፲፩)።

አፍተወ፤ አስመኘ፤ አስጐመዠ፤ ደስ፡ አሰኘ፤ አስወደደ፤ አስፈለገ። ኢያፍቱከ፡ ሥና፡ ለብእሲተ፡ ባዕድ። ኢያፍቱከ፡ ተድላሆሙ፡ ለረሲዓን። ወአ ፍተዋ፡ ከመ፡ ትብላዕ። ዘያፈትዎሙ፡ ለመላእ ክት፡ ከመ፡ የሐውጽዎ፡(ሢራ፱፡ ፰፡ ፲፱። ሔቅ፡ ወን። ፩ጴጥ፡ ፩፡ ፲፪)።

ተፈትወ፤ ተወደደ፤ በለጠ፡ ከበረ። መካፈ ልት፡ ዘይትፈቶ። ወይትፈቶ፡ እምወርቅ፡ ወእም ዕንቍ፡(ጥበ፫፡ ፲፱። መዝ፡ ፲፰)። ወሰደ፡ ተማለደ፡ በ ማለት፡ ፈንታ፡ ተፈትወ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ተ ፈቲዎ፡ ተፈቲውየ፡(ዘፀ፳፱፡ ፲፭። ዘኍ፲፯፡ ፲፭)።

ፍትው፤ ያማረ፤ የተወደደ፤ ውድ፡ ክቡር። ዝክርክሙ፡ ፍትው። ፍትወ፡ ምግባር፡(ስንክ፡ ታ ኅ፳፰። ጥር፲፭)።

ፍትወት፤(ታት)፤ በቁሙ፤ መመኘት፤ መ ውደድ፤ መወደድ፤ አወዳደድ፤ ውዴታ፤ ጕምዠታ፤ ፈቃድ፡ አምሮት፤ ሐሳብ፡ ምኞት፤ ነቅዐ፡ ጎልዮ፤ የኀ ጢአት፡ ጢስ፤ ተንታ፤ ተድላ፡ ደስታ። ብእሴ፡ ፍት ወት፡ አንተ። ፍትወቱ፡ ለሥጋ፡ ወፍትወቱ፡ ለዐ ይን። እለ፡ ይገብሩ፡ ፍትወተ፡ ነፍሶሙ። ወፍት ወትሰ፡ እምከመ፡ ፀንሰት፡ ትወልዳ፡ ለኀጢአት። ፍትወታቲሁ፡ ለዝ፡ ዓለም፡(ዳን፱፡ ፳፫። ፩ዮሐ፡ ፪፡ ፲፮። ኢሳ፵፱፡ ፱። ያዕ፩፡ ፲፭። ፊልክ፡ ፫)።

ፍትወታዊ፤ የባሕርይ፡ ጦር፤ ዝሙት። ከመ፡ ያድክም፡ ኀይለ፡ ፍትወታዊተ፡(አቡሻ፡ ፴፰)።

ፍታው፤ ፍትወት፤ ፈቃድ፤ ምኞት። እምፈ ጸምኩ፡ ፍታውየ፡ ላዕሌከ፡(ዮሴፍ)።

መፍትው፤ ፍትው፤ ያማረ፤ የተወደደ፤ ደስ፡ የሚያሰኝ፤ የሚያስጐመኝ፤ የሚያስመኝ፤ የሚያሻ፡ የሚ ያስፈልግ። ኵሉ፡ ግብሩ፡ ለእግዚአብሔር፡ ሠናይ፡ ወመፍትው። መፍትው፡ ለዐይን፡ ሰርጐ። ወይን፡ መፍትው። በእንተ፡ ምድረ፡ ሕዝብየ፡ መፍትው። አስተዳሎኩ፡ ለዝንቱ፡ ሕንጻ፡ ኵሎ፡ ዘመፍትው፡(ሢራ፵፱፡ ፳፱። ፵፭፡ ፲፱። ዓሞ፭፡ ፲፩። ኢሳ፴፱፡ ፲፱። ፩ዜና፡ ፳፰፡ ፪)።

—፤ የተገባ፤ የሚገባ፤ አገባብ፤ ርትዕ፡ ተድላ፡ ድልወት። መፍትው፡ ያንሶሱ፡ ቀሲስ፡ ኀበ፡ አብያተ፡ ድዉ ያን። መፍትው፡ ይሕየው፡ ይስማኤል፡ ቅድሜከ። እመ፡ ገብረ፡ ዘኢመፍትው። አኮ፡ መፍትው፡(ኪዳ። ኩፋ፡ ፲፭። ቀሌ። ማቴ፲፱፡ ፲፯)።

ፈቲሕ፤ ሐት፤(ፈትሐ፡ ይፈትሕ፡ ይ ፍታሕ። ዕብ፡ ፋታሕ። ሱር፡ ፍታሕ። ዐረ፡ ፈተሐ)፤ መክፈት፤ መግለጥ፤ መዝጊያን፡ መክደኛን፡ ማስገለል፡ ማንሣት። ፈትሐ፡ ኪሶ። ኵሉ፡ ተባዕት፡ ዘይፈትሕ፡ ማሕፀነ። ፍታሕ፡ አፉሁ፡ ወእዘኒሁ። ፈቲሐከ፡ እዴከ። ርጢናት፡ እለ፡ ይፈትሓ፡ ሕብ ጠቱ፡(ሉቃ፪፡ ፳፫። ኩፋ፡ ፲፱። መዝ፡ ፻፫። ፈ፡ መ፡ ፫፡ ፫)።

—፤ በቁሙ፤ መፍታት፤ መተርተር፤ ማውለቅ፤ ማሰና በት፤ መናዘዝ፡ እፈትሐከ፡ ማለት። መኑ፡ ፈትሐ፡ ማ እሰሮ። ኢይፈትሑ፡ ቅናቶሙ። አንስት፡ ሶበ፡ ይጠ መቃ፡ ይፍትሓ፡ ሥዕርቶን። ፍታሕ፡ አማእኒከ፡ እ ምእገሪከ። ፍትሖሙ፡ ለሕዝብ። ይእስሩ፡ ወይ ፍትሑ፡(ኢዮ፴፱፡ ፭። ኢሳ፭፡ ፳፯። ኪዳ። ዘፀ፫፡ ፭። ማቴ፲፱፡ ፲፭። ቅዳ)።

—፤ መሻር፤ ማፍረስ። ዘኬ፡ ፈትሐ፡ አሐተ፡ እምእላ፡ ትእዛዛት። ከመ፡ ይፍታሕ፡ ግብሮ፡ ለጋኔን። ፈ ቲሐ፡ ፍኅረት፡(ማቴ፭፡ ፲፱። ፩ዮሐ፡ ፫። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፪)።

—፤ መፍረድ፤ መወሰን፤ ማዘዝ። ኢትፍትሑ፡ በአድ ልዎ። ፈትሐ፡ በሕገ፡ ብሲት፡ ከመ፡ ይምሐል፡ ብ እሲ፡ በጽድቅ። ሕገ፡ ብሲት፡ ፈትሐት፡ ከመ፡ ይቅ

ትሉ፤ወሕግስ፡ሐዳስ፡ኢፈትሐት፡ከመ፡ዝ፡(ፈ፡መ፡፳፱፡፩። ፱፡፪)።

ፈታሒ፤(ሒት፡ሕያን፡ያት፤ሕት)፤ የሚከፍት፤ ከፋች፤ፈች፤ፈራጅ። ፈታሒ፡ማሕፀን፡ሩፋኤል። ፈታሒ፡እሱራን። ፈታሒት፡(ደራሲ። መቃ። ፍ፡ነ፡፵፫)።

መፍትሒ፤ ዝኒ፡ከማሁ፤የሚሽር፤የሚያፈርስ። ስቴ፡በላዕ፡መፍትሒ፡ሕማምነ፤ዘውእቱ፡ደመ፡ኢየሱስ፡ክርስቶስ።መፍትሒ፡ሥራይ፡(ተረ፡ቁር። አዋል)።

መፍትሕ፤(ዐረ፡ምፍታሕ)፤ መክፈቻ፤መሻሪያ፤ማፍረሻ። መፍትሐ፡ሥራይ፡(አዋል)።

አፍትሐ፤ አስከፈተ፤አስፈረደ። ለእመ፡ብእሲ፡አፍትሐ፡ደመ፡እምድኅረ፡ቍርባን። ኢያፈትሕዎሙ፡ፍትሐ፡ዘነኔ፡(ቄድር። ሚራ፴፰፡፴፫)።

ተፈትሐ፤ ተከፈተ፤ተፈታ፤ቀለጠ፤ፈረሰ፤ተለየ፡ተከፈለ። ተፈትሐ፡መዓምቅት። ተፈትሐ፡ማኅሜሁ፡እምነ፡መዝራዕቱ። ተፈትሐ፡ማይ፡ዘረገዐ። ወይትፈታሕ፡ማእበረ፡ተዋስቦ። ተፈትሐ፡መሌሊተ፡ሐቌሁ፡(ሔኖ። መሳ፲፭፡፲፱። ስንክ፡ሚያ፳፩። ፈ፡መ፡፲፱፡፩። ዳንኤ፡፭)። ተፈታሕ፡በግለት፡ፈንታ፡ኤፍታሔ፡ሕ፡ይላል፤የተሳሳተ፡ነው፡(ማርቆ፡፯፱)።

—፤ተፈታ፤ፍትሐት፡ዘወልድ፡ተደገመለት፤ማንዘት፡መዋሥዐት፡ደረሰለት፤ኀጢአቱ፡ይቅር፡ተባለለት፤የተናዘዥ፡የሙት። ተፈትሐት፡ኀጢአታ። እምዝኒ፡ዡሉ፡ነገር፡ታሕዝነኒ፡ይሉኛታ፤አምጣነ፡ካህናት፡ቀተልዋ፡ወተቀብረት፡ሳትፈታ፡(ኢሳያ፡፪። ትኒ)።

—፤ተፈረደ፡(ለት፤በት)። ታዘዘ፤ተሠራ። ተፈትሐ፡ላዕሌሁ፡ፍትሐ፡ሞት። ተወሰነ፡ወተፈትሐ፡ላእለ፡ዡሉሙ፡ምእመናን፡(ፍ፡ነ፡፴፱። ፈ፡መ፡፲፡፪)።

ፍቱሕ፤(ሓን፡ሓት፡ትሕት)፤ የተከፈተ፡ክፍት፤የተፈታ፤የወለቀ፤ደስ፡ያለው፡ጤናማ። እንዘ፡ፍቱሕ፡ልቡ፡ወብሩህ፡ገሊናሁ። ዘፈታሕከ፡በምድር፡ይከውን፡ፍቱሐ፡በሰማያት። ፍቱሐ፡አማእን። ፍቱሕ፡ውእቱ፡ነፍሱ። ቦ፡ኀይል፡ወፍቱሕ፡ነፍሱ፡ለበሊዕ፡(ቀሌ። ዘዳ፳፩፡፲። ሚራ፲፱። ፵፡፩)።

ፍትሐት፤(ታት)፤ መክፈት፤መፍታት፡መፈታት፡አፈታት፤ፍታት። (ግጥም)፤ምን፡ያሉ፡ቁስ፡ናቸው፡ተዝካር፡የለመዱ፤አስታርቁኝ፡ብላቸው፡ፍታት፡ብለው፡ኼዱ። ፍትሐት፡ዘወልድ፡(ቅዳ)።

—፤መርታት፤መትባት፤ያንደበት። በፍትሐት፡ቃል፡(ዘፀ፲፩፡፩)።

ፍትሕ፤(ሓት፤አፍታሕ)፤ ፍርድ፤ሕግ፤ሥርዐት፡ደንብ፡ውሳኔ፤ዕድር፤ልማድ፤የሚገባ፡ነገር። ኢትሚጥ፡ፍትሐ፡ነዳይ፡ወኢተዐምፆ፡በፍትሕ። ፍትሓተ፡ሕገጊሁ። ትግበር፡ፍትሐ፡በአፍታሒሆሙ። አንበሩ፡ፍትሐ፡ለዘሞአ፡በምባሌሁ፡(ዘፀ፳፫፡፮። ኩፋ፡፱። ፪ነገ፡፲፡፱። ዲድ፡፲። አርጋ፡፪)።

ፍትሐ፡ነገሥት፤ የፍርድ፡መጽሐፍ፤ኹለት፡ክፍል፤፶፩፡አንቀጽ፡ያለው፤ከዚያውም፡መዠመሪያው፡ክፍል፡መንፈሳዊው፡፳፪፤፪ኛው፡ክፍል፡ሥጋዊው፡፳፱፡ነው።

ተፋትሐ፤ ተፋታ፤ተፍታታ፤ተለያየ፤ተላቀቀ፤ተሻገተ፤ተፋረደ፡ተካሰሰ። ይጣበቁ፡ወኢይትፋትሑ። ኢትትፋታሕ፡ምስለ፡ሊዲስቀጸባት። ኢይትፋትሑ፡ምእመናን፡በኀበ፡እለ፡ኢየአምኑ። ይትፋትሑ፡በበይናቲሆሙ፡ሥርዐተ፡ሠናይ፡አምልኮ፡(ኢዮሣ፭፡፰። ዲድ፡፱። ፍ፡ነ፡፵፫፡፱። ቀኖና)።

አስተፋትሐ፤ አፋታ፤አለያየ፤አሻገተ፤አፋረደ፡አፈራረደ።

ፈቲል፤ሎት፤(ፈተለ፡ይፈትል፡ይፍትል። ዕብ፡ፋታል። ሱር፡ፍታል። ዐረ፡ፈተለ)፤ መፍተል፤ማክረር፤መጠምዘዝ፡መገመድ፤መሳብ፡መምዘዝ። ፈተላሁ፡ለጸጕረ፡ጠሊ። እመታ፡ታጸንዐ፡ለፈቲል። ኢታንኅ፡ሥዕርተ፡ርእስከ፤ኢትፍትል፡ወኢትፀፍር፡(ዘፀ፴፭፡፳፯። ምሳ፳፱፡፴፯። ዲድ፡፩)።

ፈታሊ፤(ሊት፡ልያን፡ያት)፤ የሚፈትል፤ፈታይ፡አክራሪ፡ገማጅ።

ተፈትለ፤ ተፈተለ፤ተከረረ። ልብስ፡ዘኢተፈትለ፡ወኢተአንመ፡በእደው፡(ቢኖደ። ሳታ)።

ፍቱል፤(ላን፡ላት፡ትልት)፤ የተፈተለ፡የተገመደ። ቢሶስ፡ፍቱል። ደርከኖ፡ፍቱል። ድምድማሃ፡ድሉል፡ወቈናዝዒሃ፡ፍቱል፡(ዘፀ፳፮፡፴፩። ዘኍ፲፭፡፴፰። ገድ፡ተክ)።

ፍትለት፤ መፍተል፤መፈተል፤አፈታተል፤ፈተላ፡(ዕር፡ኢሳ)።

ፈትል፤(ላት)፤ በቁሙ፤ዝሓ፡ግራ፤ወይም፡ድርና፡ማግ፤ክር፤ገመድ፤ሽቦ፤ስልክ። ፈትል፡ሥሉስ፡ፍጡነ፡ኢይትበተክ። ልብሰት፡እንተ፡ክዑበ፡ፈትሉ። ፈትለ፡ዐጌ። ፈትለ፡ማሬት። ፈትለ፡ብሩር። ፈትለ፡ወርቅ፡ወፈትለ፡ሜላት፡(መክ፬፡፲፪። ሚራ፵፩፡፲፭። ስንክ፡ጥቅ፳። አፈ፡ተ፴፱። ዘፀ፴፩፡፴፭። ደራሲ)።

አፍታል፤(ትልት)፤ ፈትሎች፤ክሮች። አፍታል። በበ፡አፍትልት፡(ዘፀ፴፯፡፲። አዋል)።

ፍትሎ፤ ፈትል፤ፍታል፤ልብስ። ዘሕብረ፡ያክንት፡ፍትሎ፡(ዘፀ፳፰፡፴፯)።

ፈቲን፤ኖት፤(ፈተነ፡ይፈትን፡ይፍትን። ዐረ፡ፈተነ። ዕብ፡ባሐን)፤ መፍተን፤መሞከር። ማሰብ፡መመርመር። መፈለግ፡መጕርጐር፡መበርበር። መጠየቅ፤መሰለል፤ጠባዩን፡መጠኑን፡ለማ

ወቅ ። መከረን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። ፈተኑኒ ፡ ወርእዩ ፡ ምግባርየ ። ይፈትን ፡ ልበ ፡ ወኵልያተ ። እስኩ ፡ ፍትን ፡ ለሊከ ፡ በልብከ ። ወፈተኑ ፡ ላባ ፡ ኵሎ ፡ ቤታ ፡ ለራሔል ፡ ወኢረከበ ። እንዘ ፡ ይፈትን ፡ ንዋየሙ ። ይፍትንዎ ፡ ሕገገ ። ከመ ፡ ይፍትን ፡ ሀገረ ፡ (መዝ ፡ ፳ና ፡ ፺፱ ። ቀሌ ። ዘፍ፴፩ ፡ ፴፭ ። ኩፋ ፡ ፵፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፫) ።

—፤ መጥበስ ፤ መተኰስ ፤ ማቅለጥ ፡ ማፍሰስ ፤ ማንጠር ፤ መክለስ ፤ ለማጥራት ፡ ለማደስ ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ ፈተኛው ፡ ነው ፤ ምርመራን ፡ ያሳያል ። ኣረስዎሙ ፡ ወአፈትዎሙ ። ለንዋየ ፡ ለብሓ ፡ እሳት ፡ ይፈትኖ ። ወፈትንከኒ ፡ ከመ ፡ ይፈትንዎ ፡ ለብሩር ። ፈተንኒ ፡ ከመ ፡ ወርቅ ፡ (ኤር፱ ፡ ፯ ። ሚራ፳፯ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፷፮ ። ኢዮ ፳፫ ፡ ፲) ።

ፈታኒ፤ የሚፈትን ፤ ፈታኝ ፤ መርማሪ ። እግዚ ፡ ፈታኔ ፡ አልባብ ። ፈታኔ ፡ ኢዮብ ፡ በደዌ ፡ ወአበቅ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ጥበ ፡ ጠቢ) ።

መፍተኒ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መፍትኔ ፡ አዕርክት ፡ (ፈላስ) ።

አፍተን፤ አስፈተን ፤ አስመረመረ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። አፍትን ፡ ርእሰከ ፡ ለካህን ። ንፍረት ፡ ብእሲት ፡ ከመ ፡ ታፍትን ፡ ኀጢአታ ፡ ገጸ ፡ ለቅዱስ ፡ ባስልዮስ ፡ (ማር፩ ፡ ፵፬ ። ስንክ ፡ ሐም፲፩) ።

ተፈትነ፤ ተፈተነ ፤ ተሞከረ ፤ ተመረመረ ፤ ፈሰሰ ፡ ቀለጠ ። እለ ፡ ተመከሩ ፡ ወተፈትኑ ። መንፈስ ፡ ሕያው ፡ ወቅዱስ ፡ ዘኢይትፈተን ። ወርቅ ፡ ይትፈተን ፡ በምንሃብ ፡ (አፈ ፡ ተ፷ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ጥበ፫ ፡ ፮) ።

ፍቱን፤ (ናን ፡ ናት ፡ ትንት) ፤ በቁሙ ፤ የተፈተነ ፤ የወጣለት ፤ ጠባዩ ፡ መጠኑ ፡ የታወቀ ። ፍቱን ፡ ወርቅ ። ብሩር ፡ ዘኢኮነ ፡ ፍቱነ ። አረጋዊ ፡ ጽኑዕ ፡ ወፍቱን ። ኀይል ፡ ፍትንት ፡ ትዘልፎሙ ፡ ለአብዳን ፡ (ምሳ፰ ፡ ፲ ። ፳፭ ፡ ፱ ። ፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳ ። ጥበ፩ ፡ ፫) ።

ፍትንት፤ መፍተን ፤ መፈተን ፤ አፈታተን ፤ ፈተና ፤ ፍቱንነት ።

ፈተና፤ (ዕብ ፡ ፈቴን ፤ ነዘር ፡ እባብ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፤ መከራ ፤ ሙከራ ። ወከነ ፡ ባዕሌሁ ፡ ፈተና ፡ ዐቢይ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

ተፋተነ፤ በቁሙ ፤ ተፈታተነ ፤ ተማከረ ። ዘእንበለ ፡ ይትፋተን ፡ ምስለ ፡ እግዚ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

አስተፋተነ፤ አፋተነ ፤ አፈታተነ ፤ አማከረ ፤ አሞካከረ ።

ፈትፈተ፤ (ዐማርኛ) ፤ ፈተፈተ ። ፈቲት ፡ ፈተ ፤ አው ፡ ፈትቶ ፡ ፈተተ ።

ፈትቶ፤ **ቶት**፤ (ፈተተ ፡ ይፌትት ፡ ይፈትት ። ዕብ ፡ ፋታት) ፤ መፈተት ፤ መቍረስ ፤ መግመስ ፡ መክፈል ፤ መክፋፈል ፤ መሰባበር ፤ ማጠቃቀን ። ነፋስ ፡ ዘይፌትቶ ፡ ለኵሎሙ ። ወፈቲቶ ፡ ወሀበ ። እንዘ ፡ ይፌትት ፡ ኅብስተ ። ጸሎተ ፡ ፈትቶ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፩ ። ማቴ፲፬ ፡ ፲፱ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፴፭ ። ቅዳ) ።

—፤ መስጠት ፤ ማጕረሥ ፤ ማደራጀት ። ወፈተተ ፡ ፍተ ፡ ዘዘልፍ ። የሀቦ ፡ ንጉሥ ፡ ብዙኀ ፡ ወይፈትቶ ፡ ዕሴተ ፡ ዘሞአ ። ወፈተቶ ፡ በእንተ ፡ ዝንቱ ፡ (ኤር፶፪ ፡ ፴፬ ። ፩ዕዝ ፡ ፫ ፡ ፭ ። አስቴ፩ ፡ ፲፮) ።

ፈታቲ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚፈትት ፤ የሚቈርስ ፤ ቈራሽ ።

ተፈተተ፤ በቁሙ ፤ ተቈረሰ ፤ ተገመሰ ። ወይትፌተት ፡ እብኑ ፡ በረድ ። ዝ ፡ ውእቱ ፡ ሥጋየ ፡ ዘበእንቲኣክሙ ፡ ይትፌተት ፡ ለኅድገተ ፡ ኀጢአት ፡ (ሢራ ፵፫ ፡ ፲፭ ። ቅዳ ፡ እግዚ) ።

ፍቱት፤ የተፈተተ ፤ የተቈራረሰ ፤ ግማሽ ፤ እኩሌታ ። ፈንተት ፡ አለ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ፍታቴ፤ መፈተት ፤ አፈታተት ፤ ፍተታ ፤ ቈረሳ ። በጊዜ ፡ ፍታቴ ፡ ቍርባን ፡ (ስንክ ፡ ጥር፩) ።

(ጥ) **ፍት**፤ (ብ ፡ ፍተት ፤ ፍተታት ። ዕብ ፡ ፋት ፤ ፈቲም) ፤ ቍራሽ ፤ ቍርስራሽ ፤ ፍርፋሪ ፡ የንጀራ ፡ ስባሪ ። ፍት ፡ ጥዑም ፡ ምስለ ፡ ሰላም ። ፍተ ፡ ኅብስት ። አስተጋብኡ ፡ ዘተርፈ ፡ ፍተታተ ። ወያወርድ ፡ በረደ ፡ ከመ ፡ ፍተታት ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፩ ። ፳፰ ፡ ፳፩ ። ዮሐ፮ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፵፯) ።

—፤ ጕርሻ ፤ ዳረጎት ፤ ክፍላዊ ፡ ስጦታ ፤ መቍነን ፤ ዕድል ፡ ፈንታ ። ፍትክሙ ፡ ትነሥኡ ። ፍተ ፡ መንግሥትከ ፡ ሀብ ፡ ለባዕድ ። ፍቶ ፡ ለእግዚ ፡ ብእሲት ፡ የዋህ ። በከመ ፡ ነሣእክሙ ፡ ፍቶ ፡ ለእግዚ ፡ (ዳን፪ ፡ ፳ና ፡ ፵፰ ። ሚራ፳፯ ፡ ፲፱ ። ፩ጴጥ ፡ ፱ ፡ ፲) ።

—፤ መብልዕ ፤ ምግብ ፤ ሲሳይ ፡ ዘዘልፍ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ወጥንም ፡ ብቻ ፡ ያሳያል ። ፍተ ፡ ሐምል ፤ የጕመን ፡ ወጥ ፤ ቅርድ ፤ ሥንቆ ፤ ሰላጣ ፤ ቅጠላቅጠል ፡ ያሰኛል ፤ (ምሳ፲፭ ፡ ፲፯) ።

ጸ

ጸ፤ ፀሥራ ፡ ስምንተኛ ፡ ፊደል ፡ በጥንታዊው ፡ ተራ ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ጸደይ ፤ ቍጥሩ ፡ ዘጠና ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ጸ ፡ ፺ ፡ ይባላል ፡፡

ጼአ ፤—ገማ ፤ ሸተተ ፤—ጸዪእ ፡ ጼአ ፡፡

ጸአጠ ፤—ቀመመ + አጣፈጠ ፤—ጽዒጥ ፡ ጸዐጠ ፡፡

ጸአለ ፤—ሰደበ ፤—ጽዒል ፡ ጸዐለ ፡፡

ጽኢም ፤ ሞት ፤ (ጸአመ ፡ ይጽእም ፡ ይጽአም ፡፡ ዜመ ፡ ይዘይም) ፤ መጮኽ ፤ ማስተጋባት ፡፡ ዜመን ፡ ተመልከት ፡፡

መጽአሞ ፤ ጩኽት ፤ የናደት ፡ ድምጥ ፤ የገደል ፡ ማሚቶ ፤ ተራራ ፡ ገደል ፡ ዋሻ ፡ እያስተጋባ ፡ የሚጮኸው ፡ ጩኽት ፡፡ **ወሰምዑ ፡ መጽአሞሁ ፡፡ ወይዌውዑ ፡ ማእከለ ፡ መጽአሞ ፡** (ፊልክ ፡፡ ኢዮ፴ ፡ ፯) ፡፡ ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ሲሒም ፡ ይላል ፤ ቍጥቋጦ ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡

—፤ ደስክ ፤ ቅዠት ፤ ምትሀት ፤ በእንቅልፍ ፡ ልብ ፡ የሚታይና ፡ የሚደብት ፤ የሚጫን ፡ የሚያስጮኽ ፤ የሚያስጨንቅ ፤ የሚያስለፈልፍ ፤ የአጋንንት ፡ መልክ ፤ ለሰው ፡ የሚታዩበት ፡ አርኣያና ፡ አምሳል ፡፡ **ወይመልእ ፡ ውስተ ፡ አብያቲሆሙ ፡ መጽአም ፡** (ኢሳ፲፫ ፡ ፳፩) ፡፡ ዕብራይስጡ ፡ ኦሒም ፡ ይላል ፤ አሥዋክ ፡ አራዊት ፡ አዕዋፍ ፡ ርኩሳን ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ፤ ያፍ ፡ ማለት ፡ ከአቡቀለምሲስ ፡ ይስማማል ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፪) ፡፡

ጸአነ ፤—ጫነ ፤—ጽዒን ፡ ጸዐነ ፡፡

ጸእጸአ ፤—ቈንጋፍ ፤—፬እ፬እ ፡ ወፅአ ፡፡

ጸቢእ ፤ አት ፤ (ጸብአ ፡ ይጸብእ ፡ ይጽባእ ፡፡ ዕብ ፡ ጸባእ) ፤ አሸከር ፡ ወታደር ፡ መኾን ፤ መፋነን ፤ በፈቃድ ፡ ወይም ፡ በግድ ፡ መዝመት ፤ ተሰብስቦ ፡ ወደ ፡ ጦርነት ፡ መኼድ ፤ ጠብ ፡ ማንሣት ፤ ማጫር ፡፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ መግጠም ፤ መውጋት ፤ መዋጋት ፤ ማሸነፍ ፤ ማጥፋት ፤ መግደል ፡ መሰየፍ ፤ መስለብ ፡ መግፈፍ ፡ መማረክ ፡ መዝረፍ ፡፡ **ሰበከ ፡ ባእል ፡ ለሹሉ ፡ ሕዝብ ፡ ከመ ፡ ይጽብኡ ፡ ወይረዱ ፡ ውስተ ፡ ቄዐላ ፡፡ ወፀኡ ፡ ሕዝብከ ፡ ለጸቢአ ፡ ተዓይኒ ፡ ፀሮሙ ፡፡ ይሑር ፡ ይጽብኦ ፡ ለካልእ ፡ ንጉሥ ፡** (፩ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፰ ፡፡ ፪ዜና ፡ ፮ ፡ ፴፬ ፡፡ ሉቃ፲፬ ፡ ፴፩) ፡፡

—፤ መሰፈር ፤ መከተም ፤ ሰፈር ፡ ከተማ ፡ ማድረግ ፡፡ **ሀገር ፡ እንተ ፡ ጸብኣ ፡ ዳዊት ፡** (ኢሳ፳፱ ፡ ፩) ፡፡

ጸባኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚዘምት ፤ የሚዋጋ ፤ ዘማች ፤ ጠበኛ ፤ ሐርበኛ ፡፡ **ቃልከ ፡ መዋኢ ፡ ወጸባኢ ፡፡ ሰብእ ፡ ጸባእያን ፡** (ጥበ፲፰ ፡ ፲፭ ፡፡ ኤር፵፩ ፡ ፱) ፡፡

ጸባኢት ፤ ሰራዊት ፤ ቈፍራ ፤ የጦር ፡ ሕዝብ ፤ ብዙ ፡ ወታደር ፤ ያርበኛ ፡ ጉባኤ ፤ የዠግና ፡ ማኅበር ፡፡ **ድምፀ ፡ ጸባኢት ፡፡ ኢበጸባኢት ፡፡ ከመ ፡ ይትቃተሉ ፡ ምስለ ፡ ጸባኢት ፡ ጽንዕት ፡፡ እመኒ ፡ ሮዱኒ ፡ ጸባኢት ፡** (ዘፀ፴፪ ፡ ፲፯ ፡፡ ሆሴ፩ ፡ ፯ ፡፡ ዮዲ፩ ፡ ፳፫ ፡፡ መዝ ፡ ፳፮) ፡፡

ጸባኦት ፤ (ዕብ ፡ ጽባኦት ፤ ጺብኦት ፡፡ ጽር ፡ ሣባዖት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሰራዊት ፡፡ **እግዚአብሔር ፡ ጸባኦት ፡** (ኢሳ፩ ፡ ፳፱ ፡፡ ፪ ፡ ፲፩ ፡፡ ፩ ፡ ፮ና ፡ ፱ ፡፡ ፮ ፡ ፫) ፡፡ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ እግዚአ ፡ ጸባኦት ፡ ስላላለ ፤ ለእግዚ ፡ ስምና ፡ ቅጽል ፡ አድርገው ፡ አሸናፊ ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፤ ገዝአን ፡ ተመልከት ፡፡ **በሥጋዌሁ ፡ ለጸባኦት ፡** (አርጋ ፡ ፬) ፡፡

መጽብኢት ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፡፡ **መጽብኢቶሙ ፡** (፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፲፩) ፡፡ ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ ብከኢም ፡ ይላል ፤ የቱት ፡ ዐይነት ፡ ዛፎች ፡ ማለት ፡ ነው ፡፡ ቱት ፡ ዐጽቃም ፡ ቅጠላም ፤ የሐር ፡ ዛፍ ፡ ነው ፤ ቅጠሉን ፡ የሐር ፡ ትሎች ፡ ይበሉታል ፤ ፍሬውም ፡ እንጆሪ ፡ ይመስላል ፡፡

ምጽባእ ፤ (ኣት) ፤ መውጊያ ፤ መዋጊያ ፤ መሳለፊያ ፡፡ ማደሪያ ፤ መሳፈሪያ ፤ ጕዦ ፡ መሥሪያ ፤ ድንኳን ፡ መትከያ ፡፡ **ዘይሰመይ ፡ ምጽባአ ፡ ዳዊት ፡** (አቡሻ ፡ ፵፯) ፡፡

ጸብእ ፤ ጠብ ፤ ጥል ፤ ሰልፍ ፤ ዘመቻ ፤ ውጊት ፤ ጦርነት ፤ አንባ ፡ ጓሮ ፤ ክርክር ፤ ሙግት ፡፡ **ዘይገብር ፡ ጸብአ ፡ በዕለተ ፡ ሰንበት ፡፡ በእንተ ፡ ዛቲ ፡ ጸብእ ፡፡ ወታቀንተኒ ፡ ኀይለ ፡ በጸብእ ፡፡ መድምም ፡ አንተ ፡ በሹሉ ፡ ጸብእከ ፡፡ ክብረ ፡ ሆሳዕና ፡ ነገር ፡ ለእመ ፡ ተወጥነ ፡ አንሥአት ፡ ጸብአ ፡ ምስለ ፡ በሎሜ ፡ እድግት ፤ እንዘ ፡ ትብል ፡ ኢይኅድር ፡ ውስተ ፡ ልብኪ ፡ ትምክሕት ፤ አምጣነ ፡ ውእቱ ፡ ሀብትኪ ፡ ሰደት ፤ ወእመ ፡ ተሐዝሊ ፡ ሆሳዕና ፡ አዕቀጹኪ ፡ አእባን ፡ ወዐገቱኪ ፡ ፈያት ፡፡ ሊተሰ ፡ እመ ፡ ሐዘልኩ ፡ ሆሳዕና ፡ ሹሉ ፡ ፍጥረት ፡ በስብሐት ፡ ተቀበሉኒ ፡ እእሩግ ፡ ወሕፃናት ፤ ወተንሥኡ ፡ ሊተ ፡ አእባነ ፡ ርሑቅ ፡ ፍኖት ፤ እንዘ ፡ ይብሉ ፡ ሆሳዕና ፡ መጽአ ፡ በስብሐት ፡** (ኵፋ ፡ ፶ ፡፡ ኢሳ፳፯ ፡ ፬ ፡፡ መዝ ፡ ፲፯ ፡፡ ዮዲ፲፩ ፡ ፰ ፡፡ ቅኔ) ፡፡

ጸብአት ፤ (አጽባእ ፤ እት ፤ ኣት) ፤ ጠቦች ፤ ሰልፎች ፤ ጦርነቶች ፡፡ **ብዙኀ ፡ ደመ ፡ ከዐውከ ፡ ወዐበይተ ፡ ጸብኣተ ፡ ገብርከ ፡፡ በእንተ ፡ አጽባእ ፡ ዘዐውዱ ፡፡ የኀድጉ ፡ አጽባኢሆሙ ፡፡ አጽባእት ፡ ወድምፀ ፡ ጸባኢት ፡፡ አጽባእት ፡ ብዙኃ ፡** (፩ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፰ ፡፡ ፫ነገ ፡ ፩ ፡ ፫ ፡፡ ሱቱ ፡ ዕዝ፲፫ ፡ ፴፰ ፡፡ ማር፲፫ ፡ ፯ ፡፡ አፈ ፡ ተ፳፯) ፡፡

ተጸብአ፤ ተወጋ፤ ቈሰለ፤ ተዘመተበት። ትግ ማጽ፡ ይሬስዮ፡ ለመስተጋድል፡ ይጽናዕ፡ ወኢይት መዋእ፡ በውስተ፡ ገድል፡ ወይጸብእ፡ በውስተ፡ ጸ ብእ፡ (አፈ፣ ድ፴)።

ጽቡእ፤ (እን፣ እት፣ ብእት)፤ የተወጋ፤ ውጉ፤ የተዘመተበት። ጽቡእ፡ ብሔሩ፡ (ሄርማ)።

ጽብአት፤ መውጋት፤ መወጋት፤ አወጋግ፤ ውጊ ያት። ዝክርኪ፣ ኀሊናኪ፣ በማለት፣ ፈንታ፣ ጽብአትኪ፣ ይላል፤ የተሳሳተ፣ ነው፣ (ኢሳ፵፯፣ ፰)።

ተጻብአ፤ ተጣላ፤ ተዋጋ፤ ተሳለፈ። ወተጻብ አሙ፡ ውእቱ፡ አርዌ። ወይጻብኡ፡ ምስለ፡ በግዑ። እጻባእ፡ ኀሊናትየ። ወትጻብኡኒ፡ (ሮሜ፲፱፣ ፯። ፲፯፣ ፲፬። ፊልክ። ያዕ፬፣ ፪)።

አስተጻብአ፤ አጣላ፤ አዋጋ። ምንተ፡ ያስተ ጻብአክሙ፡ እንዘ፡ አኀው፡ አንትሙ፡ (ግብ፯፣ ፳፯)።

አጽባእት፤—ጣት፤—አጽባዕት፤ ጸ ብዐ።

ጸቢብ፤ በት፤ (ጸበ፤ ጸበበ፣ ይጸብብ፣ ይጽብብ። ዐረ፣ ፀበ፤ ጠበቀ)፤ መጥበብ፤ ማ ነስ፤ ታናሽ፣ ጠባብ፣ መኾን፤ የቦታ። ይጸብበነ፡ ብሔር፤ ወትጸብቢዮሙ፡ ለእለ፡ ይነብሩ፡ ውስቴትኪ። ዘሰ ማይ፡ ኢያገምሮ፤ ኢጸበቦ፡ ማሕፀነ፡ ድንግል። ወቦ፡ ቅንዋት፡ አርድእት፡ እለ፡ ተመይጡ፡ እም እሉ፤ አኀልክ፡ ማኅደር፡ ጸበበነ፡ እንዘ፡ ይብሉ፡ (ኢሳ፵፱፣ ፲፱ና፣ ፳። ተረ፣ ቄር፲፰። ቅኔ። ፬ነገ፣ ፮፣ ፩)።

—፤ መጭነቅ፣ መቸገር፤ ጭንቅ፣ መኾን። ሶበ፡ ጸበ በቶ፡ ግብር፡ (ስንክ፣ መስ፫)።

ጸቢብ፤ (ብን፣ ብት)፤ የጠበበ፤ ጠባብ። መ ካን፡ ጸቢብ። ማዕምቅ፡ ጸቢብ። ጸቢበ፡ እንግድዓ፡ (ዘኍ፳፪፣ ፳፮። ሔኖ። መጽ፣ ምስ)።

ጸባብ፤ (ብት)፤ ዝኒ፣ ከማሁ፤ የጠበበች፤ ጠባብ፤ ታናሽ። እስመ፡ ጸባብ፡ ፍናዊሁ። ዐዘቅት፡ ጸባብ። ባሕር፡ ጸባብ። ባኡ፡ እንተ፡ ጸባብ፡ አን ቀጽ፡ (ዮዲ፱፣ ፯። ምሳ፳፫፣ ፯። ዘካ፲፣ ፲፩። ማቴ፯፣ ፲፫)።

ጽቡብ፤ (ብን፣ ብት፣ ብብት)፤ ዝኒ፣ ዓዲ፣ ከማሁ፤ የጠበበ፤ የጨነቀ። የጠበበው፣ የጨነቀው፤ የተ ጠበበ፣ የተጨነቀ፤ እስራት፣ የጠበቀበት፤ ደዌ፣ መከራ፣ ዕዳ፣ የወደቀበት። ተዘከር፡ እግዚኦ፡ ጥዉያነ፡ ወጽ ቡባነ፡ (ግንዘ)።

ጽበት፤ መጥበብ፣ መጭነቅ፤ መጠበብ፣ መ ጨነቅ፤ ጥበት፣ ጭንቀት፤ ጠባብነት። ጽበተ፡ ብሔር። ጽበተ፡ ከርሥ። ጕየ፡ ኀበ፡ አባ፡ አሞን፡ እምጽበተ፡ ነፍሱ፡ (ገድ፣ ኪሮ። ቅዳ፣ ሕር። ፊልክ፣ ፺፱)።

አጽበበ፤ አጠበበ፤ አስጠበበ፤ አስጨነቀ፤ ትዕ ግሥት፣ ዐጣ። ያንብሮ፡ ውስተ፡ መርሕብ፡ ወኢያ ጽብብ፡ ላዕሌሁ። አጽበቡ፡ ላዕሌሆሙ፡ በዐመፃ። ወያጽብብ፡ እንግድዓሁ፡ (ግብ፳፱፣ ፳፫። ፊልክ፣ ፹፱። አፈ፣ ድ፩)።

— ዘጋ፤ ገጠመ፤ አሳነሰ። አጽብቦ፡ ከናፍር። አጽ ብብ፡ ላዕለ፡ ኀሊናከ። ወአጽብብ፡ ላዕሌከ፡ እምስ ትየ፡ ማይ፡ (መጽ፣ ምስ። ፊልክ፣ ፺፫ና፣ ፸፰)።

መጽብብ፤ የሚያጠብ፤ አጥባቢ። ጠባብ፤ ታ ናሽ፤ ቀጭን። መጽብበ፡ ቦእኩ። ከመ፡ አባግዕ፡ ው ስተ፡ መጽብብ። ወእንተ፡ መጽብብ፡ ሙባኢሁ፡ (ኢዮ፴፣ ፳፰። ሚክ፪፣ ፲፪። ሱቱ፣ ዕዝ፲፫፣ ፵፬)።

—፤ አንባ፣ ኩረብታ፤ ዕርድ፣ ምሽግ፤ ጠባት፣ የማይደ ፍረው። ወነበረ፡ ዳዊት፡ ውስተ፡ መጽብብ፡ (፩ነገ፣ ፳፫፣ ፲፱)።

ጸብሀ፤—ጠለቀ፤—ጸቢኅ፣ ጸብኀ።

ጸቢሕ፤ ሖት፤ (ጸብሐ፣ ይጸብሕ፣ ይ ጽባሕ። ዐረ፣ ጸባሕ፤ ጧት)፤ መጥባት፤ መን ጋት፤ ወገግ፣ ማለት፤ ጧት፣ መኾን። ሶበ፡ ጸብሐ። እ ስከ፡ ጸብሐ። እምከመ፡ ጸብሐ፡ (ሩት፫፣ ፲፫። ፩ነገ፣ ፫፣ ፲፭። ኢዮ፳፱፣ ፲፯)። ለጸቢሐ፡ ዐርብ፤ ላርብ፣ አጥ ቢያ፤ ኀሙስ፣ ማታ፣ (ቅዳ፣ ኤጲ)። ለጸቢሐ፡ እሑድ፤ በጽባሐ፡ እሑድ፤ እሑድ፣ ጧት፤ ማለዳ፣ (ማቴ፳፰፣ ፩)። ወጸቢሖ፤ እንተ፡ ጸቢሖ፤ በነጋ፣ ጊዜ፤ ሲነጋ፤ ሲጠባ፤ ጧት፤ ማለዳ፤ (ግብ፲፱፣ ፯። ፳፯፣ ፴፫)።

ጽብሐት፤ መጥባት፤ መንጋት፤ ወገግ፣ ፈገግ፣ ማለት። በጽብሐት፣ ፈንታ፣ ጸብሐት፣ ይላል፤ የጣፊ፣ ስሕተት፣ ነው።

እንተ፣ ጽብሐት፤ በነጋ፣ ቍጥር፤ እየነጋ፤ እየጠባ፤ ማለዳ፣ ማለዳ፤ ነገም፣ ነገም፤ ጧት፣ ጧት፤ ዕለት፣ ዕለት፤ ዘወትር፤ በየቀኑ። ወትትናገሮ፡ ለዮ ሴፍ፡ እንተ፡ ጸብሐት። እንተ፡ ጸብሐት፡ ኢትወ ልጥ፡ ዐርከ። ወእንተ፡ ጸብሐት፡ ይበዝኑ፡ ሕዝብ፡ (ዘፍ፴፱፣ ፲። ሚራ፯፣ ፲፰። ግብ፲፯፣ ፭)።

ጽብሕ፤ (ሓት)፤ ጥባት፤ ንጋት፤ ወገግታ፤ ጧት፤ ማለዳ፤ ወፍ፣ ሲጮኽ። በጊዜ፡ ጽባሕ። ሶበ፡ ኮነ፡ ጽባሕ። ኮከበ፡ ጽባሕ። በጽባሕ፡ እቀውም፡ ቅድሜከ፡ (፩ነገ፣ ፲፭፣ ፲፭። ዘፍ፵፬፣ ፫። ኢዮ፴፰፣ ፲፪። መዝ፣ ፭)።

—፤ ዕለት፤ መዓልት፤ ቀን። ፈጸሙ፡ ሎቱ፡ አርብዓ፡ ጽባሐ። ወገብሩ፡ በአርብዓ፡ ጽባሕ፡ (ዘፍ፶፣ ፫። ዘኍ ፲፫፣ ፳፭)።

—፤ ነገታ፤ ሳኒታ፤ ማግስት። ዘትወልድ፡ ጽባሕ። ጸመ፡ ልደት፡ ወተፍጻሜቱ፡ ዘጽባሒሁ፡ ዕለተ፡ በ ዓለ፡ ልደት፡ (ምሳ፳፯፣ ፩። አቡሻ፣ ፴፰)።

—፤ ምሥራቅ፤ የንጋት፣ የወገግታ፣ ቦታ፤ የፀሓይ፣ መ ውጫ፣ መገለጫ፤ ፀቢይ፣ ማእዝን፤ የምዕራብ፣ ትይዩና፣ አንጻር። ብሔረ፡ ጽባሕ። ነፋሰ፡ ጽባሕ። መንገለ፡ ጽባሕ። እስመ፡ ኢእምጽባሕ፡ ወኢእምዐረብ። ጽ ባሓቲሁ፡ (ኢዮ፩፣ ፫። ሔኖ፳፯፣ ፳፯። ሕዝ፲፩፣ ፩። መዝ፣ ፸፬። ኩፋ፣ ፰)።

ጽብሓዊ፤ (ሓይ)፤ የጢት፡ የማለዳ፤ ምሥራቃዊ፡ የምሥራቅ። ኮከበ፡ ብርሃን፡ ጽባሓዊ። አንቀጸ፡ ቤት፡ ጽባሓዊ። ነፋስ፡ ጽባሓይ፡ (ራእ፰፱፡ ፲፯። ሕዝ፵፮፡ ፩። ሔኖ፸፯፡ ፩)።

አጽብሐ፤ አነጋ፤ አስነጋ፤ አማለደ፤ አስማለደ። የሰው፡ ስም። ሕብርሀ፡ ወአጽብሐ፡ (ታሪ፡ ነገ)።

ተጻብሐ፤ ተሰላለመ፤ የጢት፡ ሰላምታ፡ ተሰጣጠ፤ ጽባሕከ፡ ኄር፡ ወይም፡ እንደት፡ ዐደርሽ፡ ተባባለ። ወእመ፡ ቦ፡ ዘተጻብሐከ፡ ኢትጻብሖ፡ (፬ነገ፡ ፬፡ ፳፱)።

(ጥብ) **ጸብሐ፤ ሖት፤ (ጸብሐ፡ ይጼብሕ፡ ይጸብሕ)፤** መገበር፤ ማቅረጥ፤ ግብር፡ ቀረጥ፡ መስጠት። ኵነኑ፡ ቍሌ፡ ዘሶርያ፡ ወጸብሑ፡ ሎሙ። ለዘሂ፡ ጸባሕተ፡ ጸብሑ። ከመ፡ ይጸብሑ፡ ለያዕቆብ፡ (፩ዕዝ፡ ፬፡ ፳፯። ሮሜ፲፫፡ ፯። ኩፋ፡ ፴፰)። በጸብሐ፡ ፈንታ፡ አጽብሐ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ለእመ፡ አጽባሕክሙ፡ ሊተ፡ ጸባሕተ፡ (መቃ፡ ፯፯)።

ጸባሒ፤ መጸብሒ፤ የሚገብር፤ ገባሪ፤ ግብር፡ ሰጭ፤ አቅራጭ። ኮንዎሙ፡ መጸብሒ። ወረሰዮሙ፡ መጸብሒ፡ (ኢያ፲፱፡ ፵፰። ፫ነገ፡ ፲፡ ፳፱። መሳ፩፡ ፳፰)።

ጸባሕት፤ (ሓት)፤ ግብር፤ ቀረጥ፤ ለመንግሥት፡ የሚገባ፡ ገንዘብ፤ ስጦታ። ወሠርዐ፡ ጸባሕተ፡ ላዕሌሆሙ። የሀቡ፡ ጸባሕተ፡ ለፈርዖን። እለ፡ ጸባሕተ፡ ይነሥኡ። እስመ፡ ጾም፡ ጸባሕተ፡ ሥጋ፡ ውእቱ፤ ወጸሎትኒ፡ ጸባሕተ፡ ነፍስ፤ በከመ፡ ምጽዋት፡ ጸባሕተ፡ ንዋይ፡ (ኩፋ፡ ፴፱። ፬ነገ፡ ፳፫፡ ፴፱። ማቴ፲፯፡ ፳፬። አቡሻ፡ ፴፰። ፍ፡ ነ፡ ፲፭)።

አጸብሐ፤ አስገበረ፤ ግብር፡ አስከፈለ፤ ገብሩ፡ ግብር፡ አምጡ፡ አለ። ወያጼብሕክሙ፡ ዐሥራተ፡ እደ፡ (፩ነገ፡ ፰፡ ፲፭—፲፯)።

መጸብሕ፤ (ሕት፡ ሓን፡ ሓት)፤ የሚያስገብር፤ አስገባሪ፤ ቀራጭ፤ ግብር፡ ተቀባይ፡ (ማቴ፱፡ ፲—፲፩)።

መጸብሓዊ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ማቴዎስ፡ መጸብሓዊ፡ (ማቴ፲፡ ፫። ፲፰፡ ፲፯። ፳፩፡ ፴፩)።

ምጽባሕ፤ መገበሪያ፤ ማስገበሪያ፤ ግብር፡ መስጫ፡ መቀበያ፤ ቦታ፡ ጕምሩክ፡ ገባያ፤ በር። እንዘ፡ ይነብር፡ ውስተ፡ ምጽባሕ፡ (ስንክ፡ ጥር፳፭። ማቴ፱፡ ፱)።

ጸቢኅ፤ ኖት፤ (ጸብኀ፡ ይጸብኅ፡ ይጽባኅ። ዐረ፡ ጠበኀ)፤ ማወጥ፤ ማጣፈጥ፤ ወጥ፡ መሥራት፤ መቀቀል። መጥቀስ፤ መጥለቅ፤ መንከር፡ መዝፈቅ፤ እንጀራን፡ በወጥ፡ በመረቅ። ወኮነ፡ ይትኄበር፡ ዙሉ፡ ግብረ፡ ቤት፡ እስከ፡ ቀዲሐ፡ ማይ፡ ወኩስትሮ፡ ዙስሕ፡ ወአንድዶ፡ እሳት፤ ወጸቢኖ፡ ጸብኖ፡ ወኅቢዘ፡ ኅብዝ(ስት)። ዘይጸብኅ፡ ምስሌየ። ጸብኑ፡ ኅብስተ፡ ወመጠዎ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፱። ማቴ፳፮፡ ፳፫። ማር፲፬፡ ፳። ዮሐ፲፫፡ ፳፯። ሩት፪፡ ፲፬)።

ጸባኂ፤ (ኂት፡ ኃያን፡ ያት)፤ ወጥ፡ ወሪ፤ ወጥ፡ ቤት፤ ወጥ፡ አውጭ፤ አሳላፊ፤ ጠቃሽ፤ ጠላቂ።

ጸብኅ፤ (ኃት)፤ ወጥ፤ የተቀቀለ፤ የበሰለ። ጸብኀ፡ ብርስን። ተብሲለ፡ ወጸብኀ። ኢይብላዕ፡ ጸብኀ፡ አላ፡ ኅብስተ፡ ይቡሰ፡ ወጼወ። ኢበልዐት፡ ምንተኒ፡ ጸብኀ፡ ዘአብሰልዎ፡ በእሳት፡ (ኩፋ፡ ፴፯። ገድ፡ ተክ። ቄድር። ስንክ፡ ጥቅ፩)።

መጽብኅ፤ (ኃት)፤ የወጥ፡ ዕቃ፤ መሣሪያ፤ ድስት፡ ሳሕን፡ ጭልፋ፡ ማማሰያ፡ የመሰለው፡ ኹሉ፡ ውስተ፡ መጽብኅ፡ (ማቴ፳፯፡ ፳፫)።

መጽብኅ፡

መጸብኅ፤ (ኃት)፤ ድስቶች፤ ሳሕኖች። ኢያጥረየ፡ ምንተኒ፡ ዘእንበለ፡ አሐዱ፡ ዐጽፍ፡ ወሠቅ፡ ወመጸብኅ፡ ወምስሓግ። ኢትኅሥሥ፡ አጽሕልተ፡ ወኢትልሐስ፡ መጸብኅተ። መጸብኅቲሃ፡ ወአጽሕልቲሃ፡ (ስንክ፡ ነሐ፩። ሚራ፴፱፡ ፲፱። ዘኍ፬፡ ፯)።

ምጽባኅ፤ (ኃት)፤ የወጥ፡ ቤት፤ ምድጃ፤ ቦታ።

ጸበጠ፤—ጨበጠ፤—ፀቢጥ፡ ፀበጠ።

ጸብይ፤ ዮት፤ (ጸበየ፡ ይጸቢ፡ ይጽቢ። ጸበ፤ ጸወበ፤ ተጸውበ)፤ መፍሰስ፤ መውረድ፤ መንዠረር፤ የወተት፡ የቅባት። እስከ፡ ተበጽለ፡ ሥጋሁ፡ እመለያልዩሁ፤ ወአንጕዑ፡ ይጸቢ፡ እምአዕፅምቲሁ፡ (ስንክ፡ መጋ፡ ፲፯)፡ ጸወበንና፡ ጸበተን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

—፤ መዋኘት፤ መስፈፍ፤ በባሕር፡ ላይ፡ መኼድ፤ እየተሳቡ፡ እየወሰወሱ፡ ላይ፡ ላዩን፡ ማለፍ፤ መንካፈፍ። ውእቱ፡ ሰስቀር፡ ይጸቢ፡ ዲበ፡ ማይ፡ (ሔኖ፸፱፡ ፯)።

ጸበ፤ (ትግሬ)፤ ወተት፤ ርጎ፤ የላም፡ ልጅ፡ (፩ጴጥ፡ ፪፡ ፪)።

ጸቢል፤ ሎት፤ (ጸበለ፡ ይጸብል፡ ይጽብል። ዘበለ)፤ መብነን፤ ሐመድ፡ ትቢያ፡ መኾን። ማደፍ፡ መጕደፍ፤ ዐቧራ፡ መልበስ።

ጽቡል፤ (ላን፡ ላት፡ ብልት)፤ ትቢያ፡ የኾነ፤ ትቢያ፡ የመላበት፡ የበነነበት። ትሬእየኒ፡ ጽቡላኒ፡ እምቀትል፡ (ተረ፡ ቄርሎ)።

ጸበል፤ (ላት)፤ ብናኝ፡ ትቢያ፡ ዐቧራ፤ ደቃቅ፡ ዐፈር። ንግፉ፡ ጸበለ፡ እገሪክሙ። ይደፍነኪ፡ ጸበል፡ እምብዝኀ፡ አፍራሲሁ። ተናገፊ፡ ጸበለኪ፡ (ማቴ፲፡ ፲፬። ሕዝ፳፮፡ ፲። ኢሳ፶፪፡ ፪)። በጸበለ፡ ፈ

ንታ ፡ ጸብለየ ፡ ተጸብለየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ሰ ላም ፤ እብል ፤ ኅሊናከ ፤ ጽኑየ ፤ ዘኢረስሐ ፤ ምንተ ፤ ወኢተጸብለየ ፤ (ስንክ ፡ መጋ፮) ።

ጸቢዕ ፤ ዖት ፤ (ጸብዐ ፡ ይጸብዕ ፡ ይጽ ባዕ ፡፡ ዕብ ፡ ጻብዕ ፤ ጠምዐ) ፤ መጣት ፤ ጣትን ፡ ማ ንሣት ፤ መቀሰር ፤ ቅትርት ፡ ማስመሰል ፤ በጣት ፡ መያዝ ፡ መንካት ፤ ማመልከት ፡ መጠንቈል ፤ መሸኰት ። ፊደሉን ፡ ተመልከት ።

አጽባዕት ፤ (ዕብ ፡ ኤጽባዕ ፡፡ ሱር ፡ ኢ.ብ ዓእ ፡፡ ዐረ ፡ ኢጽበዕ) ፤ ጣት ፤ የእጆችና ፡ የእግሮች ፡ ዐጽቅ ፤ ክምስቱ ፡ ክፍል ፡ አንዱ ። ወፅአት ፤ አጽባዕተ ፤ እደ ፤ ሰብእ ፡፡ ረቢ ፤ ሰገደ ፤ በመንፈቀ ፤ ሌሊት ፤ ለ ረቢ ፤ አኮኑ ፤ አጽባዕት ፤ እምነ ፤ አጽባዕት ፤ የዐቢ ፤ (ዳ ን፭ ፡ ፭ ። ቅኔ) ።

አጻብዕ ፤ (ዓት) ፤ ጣቶች ፤ ዐምስቱ ፤ ዐሥሩ ፤ ወይም ፡ ኻያው ፡ ኹሉ ። ኣምስቱ ፡ ጣት ፡ ስም ፡ ስም ፡ አላቸው ፤ መዠመሪያው ፡ አውራ ፤ ኹለተኛው ፡ ሌባ ፡ ወ ይም ፡ ማመልከቻ ፤ ማማተቢያና ፡ መባረኪያ ። ዕትብ ፤ ገጸከ ፤ በዘይትልዎ ፤ ለመንኮብያ ፤ (ሲኖዶ) ። ሦስተ ኛው ፡ ረዥም ፡ ወይም ፡ መካከለኛ ፤ አራተኛው ፡ ተከ ታይ ፡ ወይም ፡ የቀለበት ፡ ጣት ፤ ዐምስተኛው ፡ ታናሽ ፡ ወይም ፡ መጨረሻ ፡ ይባላል ። የነዚህ ፡ ያምስቱ ፡ ስም ፡ ለኹሉ ፡ ይኾናል ። ሰላም ፤ ለአጻብዒከ ፤ አጻብዐ ፤ አ ዳም ፤ ዘተኬነዋ ፤ (ደራሲ) ።

ጸቢር ፤ ሮት ፤ (ጸበረ ፡ ይጸብር ፡ ይጽ ብር ፡፡ ዕብ ፡ ጻባር) ፤ መርገጥ ፤ ማላቈጥ ፤ መሰብሰብ ፡ መቈለል ፤ አርባጣ ፡ ሾይሳ ፡ ማስመሰል ፤ የጭቃ ። በጸ በረ ፡ ፈንታ ፡ አጽበረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዕርጊ ፤ ውስተ ፤ ጽቡር ፤ ወአጽብሪ ፤ በሐሠር ፤ (ናሆ፫ ፡ ፲፬) ። —፤ በግድ ፡ ማሠራት ፤ ረገጠ ፡ መግዛት ። አልቦ ፤ ዘይ ጸብር ፤ ጽቡረ ፤ ዘእንበለ ፤ ያእምር ፤ አባስ ፤ (ሥር ፡ ጻሆ) ።

ተጸብረ ፤ ጨቀየ ፤ ጭቃ ፡ ኾነ ፤ ላቈጠ ፤ ተረ ገጠ ፤ ተቈለለ ።

ጽቡር ፤ የጨቀየ ፤ የላቈጠ ፤ የተቦካ ፡ የተረገጠ ፤ ቍልል ። ጽቡረ ፤ ዐምዓም ፡፡ ከመ ፤ ጽቡረ ፤ ሰብሓዊ ፤ ዘይከይድ ፤ ጽቡሮ ፡፡ ዝንቱስ ፤ ውስጡ ፤ ጽቡር ፡፡ ን ዋየ ፤ ጽቡር ፤ (መዝ ፡ ፴፱ ። ኤርሚ፲ ፡ ፳፭ ። ዳን፲፫ ፡ ፳ ። ስንክ ፡ የካ፴) ። በጸብር ፡ ፈንታ ፡ ጽቡር ፡ ጽቡራዊ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ይህ ፡ የጠቀስነው ፡ ኹሉ ፤ ጸብር ፡ እንጂ ፡ ጽቡር ፡ አያሰኝም ። ሥጋ ፤ ጽቡራዊት ፤ (ማር ፡ ይሥ፪ ፡ ፫) ።

ጸብር ፤ ጭቃ ፤ ዐዛባ ። ጸብረ ፤ ግንፋል ፡፡ ተን ፂባ ፤ ገብአት ፤ ዲበ ፤ ጸብር ፤ (አዋል ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፪) ። ጸብር ፡ ባለው ፡ ጺላ ፡ ጺላሣ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ጸብር ፤ (ትግሬ ፡ ወዐረብ) ፤ ፊት ፤ ትዕ ግሥት ።

ጸብረቀ ፤ (በረጸ ፤ በረቀ) ፤ ጸ ፡ ከበረጸ ፡ ወጥቶ ፡ በበረቀ ፡ ላይ ፡ ተደርቧል ፤ ዘሩ ፡ በሪቅ ፡ ነው ፤ የበሪጽንና ፡ የበሪቅን ፡ ፍቾ ፡ ተመልከት ።

አንጸብረቀ ፤ (አብረቀ) ፤ በቁሙ ፤ አንጸበ ረቀ ፤ አብረቀረቀ ፤ በራ ፡ ፈለቀ ፤ ተብለጨለጨ ፤ ቦግ ፡ ቦግ ፡ ብልጭ ፡ ብልጭ ፡ አለ ፤ ታየ ፡ ተገለጠ ፤ ጽሩይ ፡ ኾነ ። ሰ ይፍ ፤ ውስተ ፤ እዴሁ ፤ ያንጸበርቅ ፤ ከመ ፤ መብረቅ ፡፡ ወለእመኒ ፤ አንጸብረቀ ፤ ወልታ ፤ ንጉሥ ፡፡ ዘበላዕሌ ሆን ፤ ያንጸበርቅ ፤ ብዑድ ፤ ሥነ ፤ ላሕይ ፡፡ ስኒን ፤ ዘያ ንጸበርቅ ፤ (ዮሴፍ ። ቄር ። ዘፀ፴ ፡ ፴፱) ።

ንጽብሩቅ ፤ (እን) ፤ የጠራ ፤ የበራ ፤ ጽሩይ ። ንጽብሩቀ ፤ ሥን ፤ (አዋል) ።

ነጸብራቅ ፤ (ቃት) ፤ ብልጭታ ፤ ብርሃን ፤ ጸዳል ፤ ጽርየት ። ያስተርኢ ፤ ብርሃኑ ፤ ወነጸብራቁ ፤ ወጸዳሉ ፡፡ ኢርኢኩ ፤ ነጸብራቀ ፤ ሐሜት ፤ ውስተ ፤ ገጽከ ፤ (አፈ ፡ ፴፫ ። ፈላስ) ።

ጸበርት ፤—ዐጽቃም ፡ ቅጠላም ፡ ዛፍ ፤ ዝንጣፊ ፤—ፀበርት ።

ጸብሰ ፤—ደከመ ፡ ላላ ፤—ፀቢስ ፡ ፀብሰ ።

ጸቢት ፤ ቶት ፤ (ጸበተ ፡ ይጸብት ፡ ይጽ ብት ፡፡ ዕብ ፡ ጻባት ፤ ጠግዐ ፡ ኀብረ) ፤ መዋ ኘት ፤ በባሕር ፡ ላይ ፡ መስፈፍ ፡ መንካፈፍ ፤ መሳብ ፡ መ ጐተት ፤ ጸበየን ፡ ተመልከት ። እሊ ፤ የአምሩ ፤ ጸቢተ ፡፡ ወከነ ፤ ጽኑዐ ፤ በተጽዕኖ ፤ አፍራስ ፤ ወጸቢተ ፤ ማይ ፡፡ ይፈቅድ ፤ ኅሊናየ ፤ ይጽብት ፤ ዕመቀ ፤ አብሕርቲሁ ፡፡ ቀላይ ፤ ውእቱ ፤ ዘኢይጸብትዎ ፤ ዓማት ፡፡ ወዐልኩ ፤ እንዘ ፤ እጸብት ፤ ውስተ ፤ ዕመቀ ፤ ባሕር ፡፡ ባሕረ ፤ መጻሕፍት ፤ አመ ፤ ጸበተ ፤ ልሳኑ ፤ ተቃውሞቶ ፤ መዋ ግድ ፤ ስእኑ ፤ (ግብጽ፳ ፡ ፵፫ ። ስንክ ፡ ሐም፲፭ ። ቅዳ ሕር ፤ ኤጲ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፯) ።

ጸባቲ ፤ የሚዋኝ ፤ ዋነተኛ ። የዕጨጌ ፡ ሹም ፤ ምስለኔው ፤ እንደ ፡ ራሴው ።

ጸብት ፤ ዋና ፤ ውስወሳ ፤ የውሃ ፡ ላይ ፡ መን ገድ ፡ አካኼድ ። ንዋየ ፡ ሐቅል ።

አጽበተ ፤ አስዋኘ ፤ ቀዘፈ ። ወረውዋ ፤ ው ስተ ፤ ማዕምቀ ፤ ማይ ፤ ዘቦቱ ፤ አራዊት ፤ ወጾርዋ ፤ ወአጽበትዋ ፤ መልዕልተ ፤ ማይ ፤ ወአውፅእዋ ፡፡ አጽ በቶ ፤ ለሐመርነ ፤ ውስተ ፤ ቀላየ ፤ ሃይማኖት ፤ (ስንክ ፡ ግን፲፭ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጸጊብ ፤ ቦት ፤ (ጸግበ ፤ ጸገበ ፡ ይጸግብ ፡ ይጽግብ ፡፡ ዘገበ) ፤ መጥገብ ፤ አብዝቶ ፡ መብላት ፤ መከተት ፤ መባልዕትን ፡ እንደ ፡ ማጥን ፡ ኹኖ ፡ መዝገብ ፡ መሰብሰብ ። ዘገበን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ወንድም ፡ ነው ፤ ዘገበ ፡ የገንዘብ ፤ ጸገበ ፡ የምግብ ። ትበልዑ ፤ ወትጸ ግቡ ፡፡ ኢትኩን ፤ ከመ ፤ ዘኢይጸግብ ፡፡ ወጸጊቦሙ ፡፡ ዘካርያስ ፤ ጸግበ ፤ እስከ ፤ ክማዱ ፤ ወአትረፈ ፤ ለዮሐ ንስ ፤ ወልዱ ፤ (ዘሌ፳፭ ፡ ፲፱ ። ሢራ፴፱ ፡ ፲፯ ። ዮሐ፮ ፡ ፲፪ ። ቅኔ) ።

—፤ መሰልቸት ፤ መጥላት ፤ መሰቀቅ ። ብላዕ ፡ በዐቅም ፡ ከመ ፡ ኢትጽገብ ፡ ወኢትቂእ ። አንብብ ፡ እንዘ ፡ ኢትጸግብ ። ከመ ፡ ኢይጽገብከ ፡ ወኢይጽላእከ ። እንተ ፡ ጸገበቶ ፡ ለምታ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፯ ። ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፱ ። ሲራ፳፭ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፵፩) ።

አጽገበ ፤ አጠገበ ፤ አረካ ፤ አብዝቶ ፡ ሰጠ ። ዘበላዕኩ ፡ ያጸግበኒ ። በክልኤ ፡ ዓሣ ፡ ወበኀምስቱ ፡ ኅብስት ፡ አጽገቦሙ ፡ ኢየሱስ ፡ ለኀምሳ ፡ ምእት ። ወአጽገቦሙ ፡ እምበረከቱ ፡ ለርኁባን ። አጽግቦ ፡ ለርኁብ ፡ እምእክልከ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፳፰ ። ዝማሬ ። ሉቃ፩ ፡ ፶፫ ። ኢሳ፶፰ ፡ ፲) ።

ተጸግበ ፤ ተጠገበ ፤ ተሰለቸ ፤ ተጠላ ፤ ተንቀፈ ።

ጽጉብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ግብት) ፤ የጠገበ ፤ ጥጉብ ፤ ሆዱ ፡ የሞላ ፤ የረካ ። ጽጉብ ፡ አነ ፡ መሥዋዕተ ፡ ሐራጊት ። ጽጉባነ ፡ ሐሊብ ። ጽጉባነ ፡ ዘሎ ፡ ዐመፃ ። ጽግብት ፡ ነፍስ ፡ ጸቃውዐ ፡ መዓር ፡ ትሜንን ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲፩ ። ሔኖ፺፩ ፡ ፱ ። ሮሜ፩ ፡ ፳፱ ። ምሳ፳፯ ፡ ፯) ።

—፤ የተጠገበ ፤ የተሰለቸ ፤ የተጠላ ።

ጽጋብ ፤ (ባት) ፤ በቁሙ ፤ ጥጋብ ፤ ምልአተ ፡ ከርሥ ። ጽጋብ ፡ ኢይምጽአኒ ። መዋዕለ ፡ ጽጋብ ። እለ ፡ ኢየአምሩ ፡ ጽጋበ ፡ (ሲራ፳፫ ፡ ፮ ። ዘፍ፵፩ ፡ ፳፱ ። ኢሳ፶፮ ፡ ፲፩) ።

ተጻገበ ፤ ተጣገበ ፤ ተሰላቸ ፤ ተሰለቻቸ ።

ጸጐጐ ፤ ጎት ፤ (ጸጐጐ ፡ ይጸጐጕ ፡ ይጽጐጕ ። ዕብ ፡ ያጸእ) ፤ ነጻ ፡ መውጣት ፤ ወይም ፡ ለልጅ ፡ መስጠት ፤ ልጅን ፡ ተከትሎ ፡ መኼድ ፤ የባሪያ ፡ የሎሌ ። ኢትጸጐጕ ፡ በከመ ፡ ይጸጐጓ ፡ አእማት ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፯) ።

—፤ ከቤት ፡ ወደ ፡ ደጅ ፤ ወደ ፡ ጉዳይ ፡ ወዳደባባይ ፡ መውጣት ፤ የበሽተኛ ፡ የመልከተኛ ። መጨገግ ፤ ጭጋግ ፡ መኾን ፡ ጢስ ፡ መምሰል ።

ጽጕ ፤ (ብ ፡ ጽጐጕ ፤ ጓት) ፤ አፍኣ ፤ ደጅ ፤ ሸንጎ ፡ አደባባይ ፤ መተላለፊያ ። ያንሶሱ ፡ ጽጕ ። ያዱ ፡ ጽጕ ። ወጽጕ ፡ ሀገራ ። ግዱፍ ፡ ውስተ ፡ ጽጕ ፡ ሀገር ። ውስተ ፡ ጽጐጕ ፡ ወምሥያጣት ። እንዘ ፡ የኀልፍ ፡ ጽጕ ፡ ረከበ ፡ ብእሴ ፡ ቅቱለ ። ወኢያስሕትከ ፡ ጽጕጕሃ ። በእንተ ፡ ፍናዋት ፡ ወጽጐጓት ፡ ወመራሕብት ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፲፱ ። መክ፲፪ ፡ ፭ ። ራእ፳፩ ፡ ፳፩ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። አፈ ፡ ተ፳፰ ። ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ሲራ፱ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ጽጕ ፤ ሽጉ ፤ ሽግ ፤ ችቦ ፤ ዳቦት ፤ የጭራሮ ፡ የቅጥቅጥ ፤ ፋኖስ ፤ እውጭ ፡ ሲወጡ ፡ የሚያበሩት ። አዘዘ ፡ ያውዕይዎሙ ፡ በመኀትው ፡ ጽጕ ፤ ወይሕርር ፡ ሥጋሆሙ ። ወሶኑ ፡ ህየ ፡ በመኀትው ፡ ጽጕ ፡ (መቃ ፡ ገ፪ ። ዮሐ፲፰ ፡ ፫) ።

ጽጓጕ ፤ ጽጋግ ፤ በቁሙ ፤ ጭጋግ ፤ ጭጉጉት ።

ጸግዎ ፤ ዎት ፤ (ጸገወ ፡ ይጼጉ ፡ ይጸጉ ። ዕብ ፡ ዘካህ ፤ ነጽሐ ፤ ጸርየ ፤ ጸድቀ) ፤ መስጠት ፤ መለገስ ፤ መመጽወት ፤ መቸር ፤ ማስተማር ፤ ይቅር ፡ ማለት ፤ ስርየት ፡ መስጠት ፤ የሚበቃ ፡ ዋጋ ፡ ካሳ ፡ ሳይፈልጉ ። ለዘሞተ ፡ ኢትኅድግ ፡ ጸግዎ ። ዘለነፍሱ ፡ ይጠውዕ ፡ ለመኑ ፡ ሀለዎ ፡ ይጸጉ ። እስመ ፡ ሠናየ ፡ ጸጋ ፡ እጼግወክሙ ። ጸገዊኒያ ፡ ለዛቲ ፡ አበሳየ ፡ (ሲራ፯ ፡ ፴፫ ። ፲፬ ፡ ፭ ። ምሳ፬ ፡ ፪ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫) ።

ጸጋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚሰጥ ፤ ሰጭ ፤ ሰጪ ፤ ለጋስ ፤ ቸር ። ብእሲ ፡ ጸጋዊ ፡ ወመሓሪ ። ለጸጋዊ ፡ ይድኅርዎ ፡ በሥነ ፡ ምግባሩ ። ይኩኑ ፡ ጸጋውያነ ። እዴሁ ፡ ጸጋዊተ ፡ ምጽዋት ፡ (ኩፋ ፡ ፴፯ ። ሲራ፴፱ ፡ ፳፫ ። ፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፲፰ ። ስንክ ፡ ግን፳) ።

መጸግው ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡ (አርጋ ፡ ፱) ።

ተጸገወ ፤ ተሰጠ ፤ ተሰጠው ፤ ተቀበለ ፤ አገኘ ፤ ታደለ ፡ ተመጸወተ ። አእምር ፡ ዘተጸገውከ ። ከመ ፡ ትጸገዊ ፡ ሕይወተ ፡ በኀበ ፡ እግዚ ። ዘተጸገውኩ ፡ ዘንተ ፡ ዙሉ ፡ እምኔከ ። ተጸገዊ ፡ ዘንተ ፡ ወልደ ። ዘንተ ፡ ዙሉ ፡ ተጸጊዎ ፡ (ዲድ ፡ ፱ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ሠኔ፱ ። አርጋ ፡ ፱) ።

ጽግው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ጉት) ፤ የተሰጠ ፤ የተሰጠው ፤ ሀብታም ፤ ዕድላም ።

ጽጋዌ ፤ መስጠት ፤ መሰጠት ፤ አሰጣጥ ፤ ስጦታ ፤ ልገሳ ፤ ሰጭነት ፤ ለጋስነት ። ኢአመዝገነ ፡ ጽጋዌነ ፡ ላዕሌሁ ። ንመውአከ ፡ በአሠንዮትነ ፡ ወንጼግወከ ፡ ጽጋዌ ። አኮ ፡ በህላዌ ፡ አላ ፡ በጽጋዌ ፡ (ዮሴፍ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጸጋ ፤ (ጋት) ፤ በቁሙ ፤ ሀብት ፤ መልካም ፡ ስጦታ ፤ ዕድል ፡ ፈንታ ፤ ትምርት ፤ ስርየት ፡ ይቅርታ ፤ ብዕል ፡ ክብር ፤ ሕዋስ ፤ ሞገስ ፤ የቸርነት ፡ ሥራ ፡ አለዋጋ ፡ የሚሰጥና ፡ የሚደረግ ። ምሉአ ፡ ጸጋ ፡ ወጽድቅ ። ወእምተረፈ ፡ ዚአሁ ፡ ነሣእነ ፡ ዙልነ ፡ ጸጋ ፡ በዲበ ፡ ጸጋ ። ሰብአ ፡ ጸጋ ። ኢትንሥአኒ ፡ ጸጋየ ፡ ዘእንበለ ፡ እሙት ። ረከብኪ ፡ ጸጋ ። በጸጋ ፡ ዘነሣእክሙ ፡ በጸጋ ፡ ሀቡ ። ወእመ ፡ አኮሰ ፡ ጸጋ ፡ ኢይከውን ፡ ጸጋ ፡ (ዮሐ፩ ፡ ፲፬ና ፡ ፲፮ ። ዮሴፍ ። ኤፍ ፡ ፱ ። ማቴ፲ ፡ ፰ ። ሮሜ ፲፩ ፡ ፮) ።

—፤ የሃይማኖት ፡ ስም ፤ ቅባቶች ፡ ለተዋሕዶ ፡ ባህል ፡ ያወጡት ። የደብረ ፡ ሊባኖስ ፡ ሊቃውንት ፤ በተዋሕዶ ፡ ወልድ ፡ ዋሕድ ፡ የሱስ ፡ ዐማኑኤል ፤ ፍጹም ፡ አምላክና ፡ ፍጹም ፡ ሰብእ ። በቅባት ፡ መሲሕ ፡ ክርስቶስ ፡ ክህነና ፡ ንጉሥ ፤ ነቢይ ፡ ሐዋርያ ፡ ዳግማይ ፡ አዳም ፤ ቀዳሜ ፡ ጸጋ ፡ በኵረ ፡ ልደት ፡ ለኵሉ ፡ ፍጥረት ፡ ብለው ፡ በፋሲልና ፡ በዮሐንስ ፡ ዘመን ፡ ኹለት ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ረቷቸው ፤ ጠላት ፡ ይቀባል ፡ ጥላት ፡ እንደሚሉት ፡ የንስጥሮስን ፡ ስም ፡ በጸጋ ፡ ሞክሼ ፡ ለመቅባት ፡ ተዋሕዶቹን ፡ ጸጎች ፡ የጸጋ ፡ ልጆች ፡ ይሏቸዋል ።

ተጻገወ ፤ ተሰጣጠ ፤ ተቀባበለ ፤ ተቻቻረ ፤ ይቅር ፡ ተባባለ ፡ (ራእ፲፩ ፡ ፲ ። ኤፌ፬ ፡ ፴፪ ። ቆላ፫ ፡ ፲፫) ።

ጸግየ ፤ ዮት ፤ (ጸግየ ፡ ይጸጊ ፡ ይጽገይ ፤

አው፡ ጸገየ፡ ይጸጊ፡ ይጽጊ) ፤ ማበብ ፤ አበባ፡ ማውጣት ፤ ማፍራት ። ፈረየን፡ ተመልከት ፤ የዚህ፡ ዘ ውግ፡ ነው ። የጸገየና፡ የጸገወ፡ ዘራቸው፡ አንድ፡ ነው ፤ በወና፡ በየ፡ ተለያይቷል ። ይጸጊ፡ከርካዕ ። አውያን፡ ጸገዩ ። ዩ፡ መስቀል፡ጸገየ ። ጽገዩ፡ ገዳም ። ወከመ፡ ይጸጊ፡ ጽጌ፡ በውስተ፡ ጠለ፡ ገዳም፡ ጽገዩ፡ (መክ ፲፪፡ ፭ ። ማሕ፪፡ ፲፫ ። ድጓ ። ሚሬ፴፱፡ ፲፫) ።

ጸጋዪ ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት) ፤ የሚያብብ ፤ አባቢ ፤ አበባ፡ የሚሰጥ ።

ጽጉይ ፤ (ያን፡ ያት፡ጊት) ፤ ያበበ ፤ አበባ፡ የያዘ ፤ የተሸከመ ፤ አበባማ ፤ ባላበባ ። አክሊል፡ጽጉይ ። ጽጉያን፡ ምዑዝ፡ ረዳ ። ጽጉያን፡ በረከት ። ክዳን፡ጽ ጉይ ። ትርሲተ፡ በማይ፡ ጽጊት፡ (አርጋ፡ ፪ ። ስንክ፡ መስ፴ ። ድጓ ። ጀነገ፡ ፲፫፡ ፲፰ ። ስንክ፡ ታኅ፳) ።

ጽጌ ፤ (ጌያት፡ ገያት) ፤ አበባ ፤ የፍሬ፡ ምል ክት ፤ ውበት፡ ደም፡ ግባት፡ ያለው ። ጽጌየኒ፡ ፍሬ፡ ክብር፡ ወስብሐት ። ጽጌ፡ ደንጐላት ። ርእዩ፡ ጽጌ ያተ፡ገዳም ። አስርጎካ፡ ለምድር፡ በሥነ፡ ጽገያት፡ (ሚሬ፴፱፡ ፲፯ ። ማሕ፪፡ ፪ ። ማቴ፮፡ ፳፰ ። ድጓ) ። በ ጽጌ፡ ፈንታ፡ ጽጋይ፡ ጽጋያት፡ ይላል ፤ የቀድሞ፡ ልማድ፡ ነው ። ድሙረ፡ጽጋይ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፱) ። ርእስ፡ ወይም፡ ጽሩይ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ጽጌ፡ ይላል ፤ ስሕተት፡ ነው ። ጽጌ፡ ከርቤ፡ (ዘፀ፴፡ ፳፫) ።

ጽጌ፡

—፤ ያበባ፡ ምሳሌ ፤ መልክ፡ ጌጥ ፤ በሸክላ፡ በንጨት፡ በደንጊያ፡ በብረት፡ የሚቀረጥና፡ የሚነጠጥ ፤ በጥፈት፡ በስፈት ፤ በቀለም፡ በግብረ፡ ምእናም፡ የሚሠራ ። ወ ጽጌያቲሃ፡እምውስቴታ፡ ይትገበር፡ (ዘፀ፳፭፡ ፴፩) ።

—፤ መፀው ፤ ወርኅ፡ ጽጌ ፤ ዘመነ፡ ጽጌ ፤ ፵፡ ቀን ፤ ከ መስከረም፡ ፳፮፡ እስከ፡ ኅዳር፡ ፮ ። ማሕሌተ፡ጽጌ ። ዋዜማ፡ ዘጽጌ ። ሰንበተ፡ ዘጽጌያት፡ (አዋል) ።

አጽገየ ፤ አሳበበ ፤ አበባ፡ አስመሰለ ፤ ባበባ፡ አስ ጌጠ ፤ አበባን፡ ማለ፡ ቀረጠ ። ጠበብተ፡እስራኤል፡ በ ልብሰ፡አሮን፡ካህን፡ ደርከኖ፡ አጽገዩ ፤ ወሮማናተ፡ ወርቅ፡ በዐውዱ፡ አፍረዩ ። አጽገዩ፡ ሕዝብ፡ መሀይ ምናን፡ (ስንክ፡ ጥቅ፳፩ ። ድጓ) ።

ጸጋም ፤—ግራ ፤—ፀጋም ፤ ፀጊም፡ ፀ ገመ ።

ጽግን ፤ (ዐረ፡ ድጅን ፤ ድጅም) ፤ ጭጋግ ፤ ጭጋጋም ፤ ጉማም ፤ የቀን፡ ጨለማ፡ ያለበት ።

ጽግንት ፤ ታት) ፤ የሌት፡ ወፍ ፤ የሌት፡ አሞራ ፤ ሌሊት፡ የሚያይ ፤ የሚወጣ፡ (ዘሌ፲፩፡ ፲፱ ። ዘዳ፲፬፡ ፲፰) ። አክይስት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ጽግንት፡ ይላል ፤ የ ተሳሳተ፡ ነው ። ኮንኩ፡እኍሆን፡ ለጽግንት፡ ወቢጸን፡ ለአዕዋፍ፡ (ኢዮ፴፡ ፳፱) ። ፅብራይስጡ፡ ግን፡ ኮንኩ፡ እኅወ፡ ለአክይስት፡ ወቢጸ፡ ለአዋልደ፡ ሰገኖ፡ ይላል ።

ጸግዐ ፤—ተጠጋ ፤—ፀጊዕ፡ ፀግዐ ።

ጸጐሮ ፤ ሮት ፤ (ጸጐረ፡ ይጼጕር፡ ይጸ ጕር) ፤ መጠ(ጠ)ጕር ፤ ጠጕር፡ ማውጣት ፤ ጠጕራም፡ ጭገራም፡ መኾን ።

ጸጓር ፤ (ራን፡ ራት) ፤ ጠጕራም ፤ ጭገራም፡ ባለብዙ፡ ጠጕር ፤ ገላው፡ እንደንበሳ፡ ጠጕር፡ የመላበት ። ወኮነ፡ አርአያሁ፡ለዮሐንስ፡ መጥምቅ፡ ጸጓረ፡ዘ ለንታሁ፡ (ስንክ፡ ሠኔ፪ ። ዘፍ፳፭፡ ፳፭ ። ፳፯፡ ፲፩ ። ኩፋ፡ ፲፱ ። ጀነገ፡ ፩፡ ፰) ። ጨጓራ ፤ አባ፡ ጨጓሬ፡ ማ ለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው ።

ጸጕር ፤ (ዐረ፡ ሸጀር ፤ ዛፍ) ፤ ጠጕር ፤ ጭ ገር ፤ ጭራ ፤ ጋማ ፤ ላባ ። የገላ፡ ግር ፤ የሥጋ፡ ቡቃያ፡ ማለት፡ ነው ፤ ሥጋ፡ ላለው፡ ኹሉ፡ ይነገራል ፤ ሥዕር ትን፡ ተመልከት ። ጸጕረ፡ርእስ ። ጸጕረ፡ጽሕምክ ። ጸጕረ፡ቀራንብቲሁ ። ሥሉ፡በገዐ፡ ዘጸዐዳ፡ጸጕሩ ። ጸጕረ፡ገመል ። ጸጕረ፡ጠምስ፡ (ሔኖ ። ፍ፡ነ፡ ፲፩ ። ስንክ፡ ግንቦ ። ዘፍ፴፡ ፴፪ ። ማቴ፫፡ ፬ ። መጽ፡ ቴስ) ።

—፤ ጭረት ፤ የዕፀዋት፡ ጭገር ፤ ቃጫ፡ ናጫ ፤ ደቢ ፤ የ መሰለው፡ ኹሉ ። አባ፡ጳውሊ፡ ኮነ፡ ይለብስ፡ልብሰ፡ ዘጸጕረ፡ በቀልት ። አበዊነ፡ ይለብሱ፡ አልባሰ፡ ጸ ጕር፡ ዘበቀልት፡ (ስንክ፡ የካ፪ ። ግንቦ) ።

ጸደይ ፤ (ዐጸደ) ፤ ዐጨዳ ፤ ያጨዳ፡ ወራት ፤ ዘ መን፡ በልግ ፤ በወዲያ፡ መከር፡ በወዲህ፡ በልግ፡ የሚ ደርስበት ፤ የሚታጨድበት ፤ ወዲያውም፡ የሚዘራበት፡ ወርኅ፡ ዘርዕ ። ክፍለ፡ ዓመት ፤ ያመት፡ ርብ ፤ ፺፩፡ ቀን ፤ ወይም፡ ፫፡ ወር ፤ በሐጋይና፡ በክረምት፡ መካከል፡ ያለ፡ ክፍል ። ያዘንም፡ለክሙ፡ጸደየ፡ ወመፀወ ። ዝናመ፡ ጸደይ፡ወመፀው ። እግዚ፡ ሠርዐ፡ጸደየ፡ ወመፀወ ። ማእከለ፡ ጸደይ፡ ወዝናም፡ (ዮኤ፪፡ ፳፫ ። ዘካ፲፡ ፲፩ ። ቀሌ ። ኩፋ፡ ፳፱) ።

ጸደያዊ ፤ ወርኅ፡ ጸደይ ፤ መጋቢት ። በጥንተ፡ ሐመል ፤ ዘውእቱ፡ ዕፅና፡ ጸደያዊ ። ዘይከውን፡ በ ዘመኑ፡ ተዐርየ፡ ጸደያዊ፡ (አቡሻ፡ ፴፰ና፡ ፶፫) ።

ጸደይ ፤ (ዐረ፡ ጺድ) ፤ ስመ፡ ፊደል ፤ ዐሥር፡ ወታስዕ፡ ጸ ። መኻመፊያው፡ ጸ፡ ተመልከት ።

ጸዴ ፤ (ዕብራ) ፤ ግእዝ፡ ከማሁ ፤ ስመ፡ ፊደል፡ ጸ ። ገቦ ፤ ሕፅን ፤ ወይም፡ ጻድቅ፡ ማለት፡ ነው፡ (መዝ፡ ፻፲፰) ።

ጸዲል ፤ ሎት ፤ (ጸደለ፡ ይጸድል፡ ይጽ ድል ። ዕብ፡ ጸሀል) ፤ መጽደል ፤ መብራት ፤ ብርሃን፡ መኾን ። አስተርአየ፡ ኮከብ፡ ዐቢይ፡ ዘጸዳሉ፡ብሩህ፡ ጥቀ፡ወቀ፡ድስኒ፡ ይጸድል፡ በውእቱ፡ኮከብ፡ከመ፡

ጸዳለ፡መዓልት ። በእንተ፡ምንትኑ፡ ይጸድል፡ገጽከሙ ። ትጸድል፡እምሥነ፡ሕርየብ፡(ዮሴፍ ። አርጋ፡፱) ።

ጽዱል ፤ (ላን፡ላት፡ድልት) ፤ የጸደለ ፤ የበራ ፤ ብሩህ ፤ ንጹሕ ፤ ጽሩይ ። ይበርህ፡በበርሃን፡ጽዱል ። ማኅቶት፡ጽዱል ። ከዋክብት፡ብሩሃን፡ወጽዱላን ። ጽዱላት፡ከመ፡ሉል ። ዛቲ፡ሜላት፡ጽድልት፡ሥን፡(ጥበ፲፯፡፲፱ ። ስንክ፡ጥር፲፰ ። ድጓ ። አርጋ ። አፈ፡ተ፲፱) ።

ጸዳል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ ብርሃን ፤ ውጋጋን ፤ ብልጭታ ፤ ሥራ፡ጨረር ፤ ምዕዛር ፤ የብርሃን፡ቀርን ፤ ዐይን፡የዐይን፡ብሌን ። ቈባር፡ይእቲ፡ወአልባቲ፡ጸዳል ። ወጸዳሉኒ፡ከመ፡ብርሃን ። ጸዳለ፡መብረቅ ። ጸዳለ፡ብርሃን ። ጸዳለ፡ስብሐቲሁ ። ወይጸልማ፡እለ፡ይሬእያ፡በጸዳል፡(ዓሞ፭፡፳ ። ዕንባ፡፫፡፲፩ ። ጥበ፯፡፲ ። ዕብ፩፡፫ ። አፈ፡ድ፩ ። መክ፲፪፡፫) ። ደመና ፤ ቀላይ ፤ ሌላውም፡መልካም፡የኾነ፡ጥሩ፡ነገር፡ኹሉ፡ጸዳልና፡ብርሃን፡ይባላል ። መኑ፡ፈጠሮሙ፡ለፀሓይ፡ወለወርኅ፡ወለከዋክብት፡ወለጸዳላት፡ወለብርሃናት፡(ሲኖዶ) ።

አጽደለ ፤ አበራ ፤ አስበራ ። ጸዳለ፡መብረቅ፡ቅድሜሃ፡አጽደለ ። ኦርያሬስ፡እንተ፡ታጸድል፡ዲበ፡ርእሶሙ ። ከመ፡ኢያጽድሉ፡ብርሃኖ፡ለወንጌለ፡ስብሐት ። ወያጸድል፡እንተ፡ውስጣ፡ከመ፡ማየ፡(ስንክ፡ነሐ፲፮ ። አርጋ፡፪ ። መጽ፡ምስ ። ራእ፳፩፡፳፩) ።

አጽደልደለ ፤ አብረቀረቀ ፤ አጥበረበረ ፤ ቦግ፡ቦግ፡አለ ። ወሓይዝተ፡ብርሃን፡ወሥን፡እለ፡ያጽደለድሉ፡(መጽ፡ምስ) ።

አስተጻደለ ፤ አጕላ ፤ አስረዳ ፤ አስታወቀ ፤ የመነጽር፡የምሳሌ ። ወዝንቱ፡አስተጻደለ፡ራእዩ፡ለፍና፡ትስብእት፡(ቄር፡ጸላ) ።

ጸደና ፤ (ናት) ፤ ጋሻ ፤ ግራም፡ግር ። የበረሓ፡ንብ ፤ ገራም፡ጭምት፡የማይናደፍ ፤ ማሩና፡ቤቱ፡ከምድር፡ውስጥ፡የሚገኝ ። ጸጅ፡ጠጅ፡ማለት፡ከዚህ፡ወጥቷል ። አንበጣ፡ወመዓረ፡ጸደና፡ተሰሴይከ ። መዓረ፡ጸደና፡(ድጓ ። ማር፩፡፮) ።

ጼዴን ፤ ጼዴንያ ፤ ጣዝማ ፤ የጣዝማ፡ማር ። ጼዴን፡ንህቡ ፤ ጼዴንያ፡ማሩ ።

ጼዴንያ ፤ ስመ፡ሀገር፡(መቅ፡ታም) ።

ጼደንት ፤—ዛር፡ ጋኔን ፤—ጸየደነት ።

ጸዲፍ ፤ ፍት ፤ (ጸድፈ፡ይጸድፍ፡ይጽደፍ ። ዐረ፡ጸደፈ ፤ ከመንገድ፡ወጣ) ፤ መጽደፍ ፤ መውደቅ ፤ ገደል፡መግባት ፤ ከባሕር፡መጥለቅ ፤ ከላይ፡ወደ፡ታች፡ተወርውሮ፡መውረድ፡መንከባለል ። ጸድፈ፡እምተሥላስ ። ጸድፉ፡ውስተ፡ባሕር ። ትጸድፍ፡ውስተ፡ሲኦል፡(ግብ፰፡፱ ። ማር፭፡፲፫ ። ኢሳ፲፬፡፲፭) ።

—፤ መጣደፍ ፤ መቀልጠፍ ፤ መቸኰል፡ማረበድ ፤ የሥራ፡የመንገድ፡(ዐማርኛ) ።

ጽዱፍ ፤ (ፋን፡ፋት፡ድፍት) ፤ የወደቀ ፤ ገደል፡የገባ ። የቸኰለ ፤ የተጣደፈ ፤ ችኩል ።

ጽድፈት ፤ መውደቅ ፤ አወዳደቅ ። ጥድፊያ ፤ ቅልጠፋ ፤ ችኰላ ።

ጸድፍ ፤ (ብ፡አጽዳፍ) ፤ ገደል፡ተራራ ፤ የተራራ፡ዙሪያ ። ጕድጓድ ፤ ዐዘቅት ፤ ዕርድ፡ምሽግ ፤ ጕራንጕር ፤ ወጥ፡ገብ ፤ ጕጣጕጥ ፤ ሥርጥ፡መንገድ ። ወይከውን፡ዐቢየ፡ጸድፈ ። ጸድፍ፡ዐቢይ፡ይከልአነ ። እግዚ፡አውደቀ፡ለሰይጣን፡ውስተ፡ጸድፈ፡ገሃነም ። እስመ፡ጸድፍ፡ብሔሩ፡ወንቁዐ፡ምድሩ ። ጸድፍ፡ምዒእታ ። አጽዳፍ፡ወጕዳጕድ፡(ዘካ፲፬፡፬ ። ሉቃ፲፮፡፳፮ ። ፈ፡መ፡፫፡፩ ። ሄርማ ። ሚሬ፡፳፩፡፴፩ ። ቅዳ፡አት) ።

አጽደፈ ፤ ገፋ ፤ ጣለ ፤ ወረወረ ፤ ገደል፡አገባ ፤ ሰደደ ፤ አወረደ ። ከመ፡ያጽድፍዎ፡ታሕተ ። አጽደፍዎሙ፡እምርእሰ፡ውእቱ፡ቀልቀል ። አጽደፍዎ፡ውስተ፡ሲኦል ። ወታጸድፎሙ፡ለአሕዛብ፡በመዐትከ፡(ሉቃ፬፡፳፱ ። ፪ዜና፡፳፭፡፲፪ ። ሕዝ፴፩፡፲፰ ። መዝ፡፶፱) ።

—፤ አጠደፈ ፤ አጣደፈ ፤ አስቸኰለ ፤ አስሮጠ፡(ዐማርኛ) ።

ጸዲቅ ፤ ቆት ፤ (ጸድቀ፡ይጸድቅ፡ይጽደቅ ። ዕብ፡ጻዳቅ ። ሱር፡ዝዳቅ ። ዐረ፡ጸደቀ) ፤ መጽደቅ ፤ እውነተኛ፡መኾን ፤ መርታት ፤ በፍርድ፡ከሐሰት፡ከበደል፡መንጻት፡መጥራት ፤ መብለጥ፡መሻል ። ምስለ፡ጻድቅ፡ትጸድቅ ። ከመ፡ትጽደቅ፡በነቢብከ ። ለእመ፡ይጸድቅ፡ጳውሎስ፡እንዘ፡ይነግር ። ኢይክል፡መዐትም፡ወፀማዒ፡ጸዲቀ ። ኢይጸድቅ፡መያሲ፡እምዐምፆት ። ጸድቀት፡ትእማር፡እምኔየ፡(መዝ፡፲፯ና፡፶ ። ቄር፡ጸላ ። ሚራ፩፡፳፱ ። ፳፯፡፳፱ ። ዘፍ፴፰፡፳፮) ።

—፤ መመጻደቅ ፤ ጻድቅ፡ነኝ፡ማለት ፤ በሐሰት ። መጽሐፍ፡ግን፡በጸድቀ፡ፈንታ፡ተጸድቀ፡ይላል ፤ እያሰኘም ። እስመ፡ይጼደቅ፡ኢዮብ፡በቅድሜሆሙ ። ኢትጸደቅ፡በቅድመ፡እግዚ ። ትጼደቅ፡ለዐይነ፡ሰብእ፡(ኢዮ፴፪፡፩ ። ሚራ፯፡፭ ። ማቴ፳፫፡፳፰ ። ሉቃ፲፯፡፲፭) ።

ጻድቅ ፤ (ቅት፡ቃን፡ቃት) ፤ በቁሙ ፤ እውነተኛ ፤ ቅን ፤ መልካም ፤ ደግ፡በጎ ፤ ንጹሕ ፤ ጥሩ ። ወዮሴፍሰ፡ፈኃሪሃ፡እስመ፡ጻድቅ፡ውእቱ፡(ማቴ፩፡፲፱) ።

ጽዱቅ ፤ (ቃን፡ቃት፡ድቅት) ፤ የጸደቀ ፤ የታመነ፡የተረዳ ፤ የቀና፡የተካከለ ። ቃል፡ጽዱቅ ። ዘኢኮነ፡ጽዱቀ ። ሃይማኖቱሰ፡ትርፍት፡ወጽድቅት ። ወመዳልዊከኒ፡ርቱዐ፡ወጽዱቀ፡ይኩን፡(ዘዐ፳፫፡፳ ። ቄር ። ፈ፡መ፡፫፡፮ ። ዘዳ፳፭፡፲፭) ።

ጽዱቃዊ ፤ እውነተኛ ፤ ርግጠኛ ፤ የበቃ ፤ አመን ። ይደልወነ፡ንእመን፡ዘይትበሀል፡በእንተ፡

ቅዱሳን ፡ እምኬናውያን ፡ ወጽዱቃውያን ፡ (ፊልክ ፡ ፲፯) ።

ጽድቅ ፤ (ቃት) ፤ በቁሙ ፤ እውነት ፡ ርግጥ ፤ ቅንነት ፤ የሚገባ ፡ ነገር ፤ ሕግ ፡ ትእዛዝ ፤ ባሕርያዊ ፡ መጽሐፋዊ ፡ ሥራ ። ዘየሐውር ፡ በንጹሕ ፡ ወይገብር ፡ ጽድቀ ። የዐስየኒ ፡ እግዚ ፡ በከመ ፡ ጽድቅየ ። ኢኮነ ፡ ጽድቀ ፡ በሊዐ ፡ ዘስርቅ ። ወኢያማስነ ፡ ምንተኒ ፡ እምአምሳለ ፡ ጽድቅ ። ኢዐቀብክሙ ፡ ዙሎ ፡ ጽድቃቲሁ ፤ አላ ፡ አግዘፍክሙ ፡ ክሣደክሙ ። ሀበኒ ፡ ለዘአልብየ ፡ እምጽድቃቲከ ፡ አሐደ ፤ በከመ ፡ ወሀብከ ፡ ለመካን ፡ ወልደ ፡ (መዝ ፡ ፲፱ና ፡ ፲፯ ። ጦቢ ፪ ፡ ፲፫ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ኤጲ ። ባሮክ ። ስንክ ፡ ሚያ፲፯) ።

አጽደቀ ፤ አጸደቀ ፤ ጻድቅ ፡ አደረገ ፤ አመጻደቀ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። እለ ፡ ያጸድቁ ፡ ርእሶሙ ፡ በዝ ፡ ዓለም ፡ ኃጥኣን ፡ እሙንቱ ፡ በቅድመ ፡ እግዚ ። እለ ፡ ያጸድቅዎ ፡ ለኃጥእ ። ወአጽድቁ ፡ ግፉዐ ፡ ወምስኪነ ፡ (ቀሌ ። ኢሳ፭ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፹፩) ።

—፤ አጸና ፤ አስረዳ ። ያጸድቅ ፡ ምክረ ፡ መላእክቲሁ ። ለአጽድቆተ ፡ ቃል ፡ ዘንቤ ፡ (ኢሳ፵፬ ፡ ፳፮ ። አቡሻ ፡ ፴፩) ።

መጽደቂ ፤ የሚያጸድቅ ፤ አጽዳቂ ። ሃይማኖተ ፡ ክርስቶስ ፡ መጽደቂ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፪) ።

ጽህቀ ፤—ወደደ ፤—ጽሒቅ ፡ ጽሕቀ ።

ጸሀር ፤ (ዕብራ) ፤ ፉካ ፤ ላዕላይ ፡ መስኮት ፤ አፈ ፡ ድስት ፡ የኾነ ፤ ሞራ ፡ ጨረር ፤ ጻዳል ፡ ምዕዘር ፤ የፀሓይ ፡ እግር ፡ የሚገባበት ።

ጽህርት ፤ ድስት ፤ ምንቸት ፤ አፍላል ፡ አፈ ፡ ክብ ፤ ማብሰያ ፤ መቀቀያ ። ይእቲ ፡ ጽህርት ፡ ወንሕነ ፡ ሥጋ ። በክትት ፡ ጽህርተ ። ታሕተ ፡ ጽህርት ፡ (ሕዝ ፲፩ ፡ ፫ ። ፳፬ ፡ ፫ ። መክ፯ ፡ ፯) ።

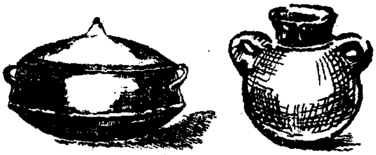

ጽህርት ፡

ጽህርታት ፤ ጻህራት ፤ ድስቶች ፤ ምንቸቶች ። ጽህርታት ፡ ወኩከማት ። ኩሳዙሳት ፡ ወጽህርታት ። ወይከውና ፡ ጻህራት ፡ ከመ ፡ ክራት ፡ (ኤር፶፪ ፡ ፲፰ ። ማርቆ ፡ ፰ ። ዘካ፲፬ ፡ ፳) ።

ጻው ፤ (ዕብራ) ፤ ክፉ ፡ ልማድ ፤ ትእዛዝ ፤ የኢዮርብዓም ፡ ሕግ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጻው ፡ ፈንታ ፡ ጻሕው ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ባለብሉዮችም ፡ የዓማፅዮንት ፤ ምስል ፤ ጥርኝ ፡ ይሉታል ። አንዘ ፡ ይትልዉ ፡ ጻሕወ ፡ (ሆሴ፭ ፡ ፲፩) ።

ጼው ፤—ጨው ፤—ጸየው ።

ጸውአ ፤—ጠራ ፤—ጸውዖ ፡ ጸውዐ ።

ጸዊብ ፤ በት ፤ (ጸበ ፤ ጸወበ ፡ ይጸውብ ፡ ይጹብ ። ጸበየ ፡ አጽበየ) ፤ ማፍሰስ ፡ መገልበጥ ፤ ማንቀር ፡ መጨለጥ ፤ ባዶ ፡ ደረቅ ፡ ማድረግ ። ትበትዩዮ ፡ ወትጸውቢዮ ፡ (ሕዝ፳፫ ፡ ፴፬) ።

ጸውብ ፤ (ባት) ፤ እድፍ ፤ እንቃፊ ፤ እዝጎ ፤ መግል ። ወትሰቀይ ፡ ምድር ፡ እምነ ፡ ጸውብከ ፡ (ሕዝ፴፫ ፡ ፮ ። ኢዮ፯ ፡ ፭) ።

ጸጥ ፤ (ዕብ ፡ ጢጥ ። ዐረ ፡ ፀዊጠት) ፤ ጭቃ ፤ ዐዛባ ። አንቃህከ ፡ በድነ ፡ ሐራውያ ፡ እምጸጥ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፭) ።

ጸላዕ ፤ (ዐረ ፡ ጹላዕ ። ዕብ ፡ ሴላዕ) ፤ ቋጥኝ ፤ ገምቻ ፤ ታላቅ ፡ ደንጊያ ፤ መርግ ፤ ዕርድ ፡ ገደል ፡ ዋሻ ። ኩሎሕን ፡ ተመልከት ። ከመ ፡ እብን ፡ ጸላዕ ። ጸላዕኒ ፡ ሐሠረ ፡ ይመስሎ ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፲፭ ። ሚራ፳፪ ፡ ፩ ። ድጓ) ።

ጸላዕት ፤ ጸዋልዕት ፤ ዋሾች ፤ ዋሻዎች ፡ ቋጥኞች ፤ መርጎች ፡ ገደሎች ። ወጸላዕት ፡ ምጕያዮን ፡ ለግሔ ። ጸላዕት ፡ ተሠጥቁ ። ዐርጉ ፡ ውስተ ፡ ጸዋልዕት ። ድምፀ ፡ ጸዋልዕት ፡ እለ ፡ ያንኰረኵሩ ፡ በግርማ ፡ (መዝ ፡ ፻፫ ። ቀሌ ። ኤር፬ ፡ ፳፱ ። ጥበ፲፯ ፡ ፲፰) ።

ጸዊም ፤ ሞት ፤ (ጾመ ፡ ይጸውም ፡ ይጹም ። ዕብ ፡ ጻም ። ሱር ፡ ጻም ። ዐረ ፡ ጻመ) ፤ መጾም ፤ ጥሉላትን ፡ ፈጽሞ ፡ መተው ፤ ሰውነትን ፡ ከመብል ፡ ከመጠጥ ፡ ከሌላውም ፡ ኹሉ ፡ ከክፉ ፡ ነገር ፡ መከልከል ፡ መጠበቅ ። ቦኑ ፡ ጾመ ፡ ዘጾምክሙ ፡ ሊተ ። ጾምሰ ፡ አኮ ፡ ጸዊም ፡ እምኅብስት ፡ ወማይ ፡ ባሕቲቱ ። ይጹም ፡ ልሳንክሙ ፡ እምነገረ ፡ ውዴት ። ለእመ ፡ ክንክ ፡ ዘኢትክል ፡ ትጹም ፡ እመባልዕት ፡ ጹም ፡ እንከ ፡ እምኅሊናት ፡ እኪት ፡ (ዘካ፯ ፡ ፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፪፻፵) ።

ጸዋሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚጦም ፤ ጧሚ ፤ ጠመኛ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። አቡሻ ፡ ፴፰) ።

ጽዉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ውምት) ፤ የጦመ ፤ ጠመኛ ፤ ጠሙን ፤ የዋለ ። ተንሣእኩ ፡ ጽዉምየ ። ይእቲ ፡ ጽዉም ፡ ወኢይብላዕ ። እፈንዎሙ ፡ ጽዉማነ ፡ (፲፩ዕዝ ፡ ፰ ፡ ፳ ። ሥር ፡ ጳኵ ። ማቴ፲፭ ፡ ፴፪) ።

ጾም ፤ በቁሙ ፤ ጦም ፤ ምግብ ፡ መተው ። ጾምሰ ፡ ተከልኦተ ፡ ብእሲ ፡ እሙብልዐ ፡ በጊዜ ፡ ዐዉቅ ። ጾመ ፡ ረቡዕ ፡ ወጾመ ፡ ኀሙስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ዘካ፰ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፴፬) ።

አጽዋም ፤ (ማት) ፤ ጦሞች ፤ የጦም ፡ ቀኖች ፤ ወራቶች ። አጽዋምሰ ፡ እለ ፡ ሥሩዓን ፡ ስድስቱ ፡ እሙንቱ ፤ ጾመ ፡ አርድእት ፤ ጾመ ፡ ረቡዕ ፡ ወዐርብ ፤ ጾመ ፡ ልደት ፤ ጾመ ፡ ዕለት ፡ ዘጽባሒሁ ፡ ዕለተ ፡ ጥምቀት ፤ ጾመ ፡ አርብዓ ፤ ጾመ ፡ ሰሙነ ፡ ሕማማት ። አጽዋማት ፡ (አቡሻ ፡ ፴፰ ። ስንክ ፡ ሠኔ፲፯) ።

አጸመ ፤ አጦመ ፤ አስጦመ ፤ አስከለከለ ። ያጸውም ፡ አፉሁ ፡ እምነገረ ፡ ዘርቅ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፰) ።

ጸማዕት ፤ (ታት ። ዐረ ፡ ጸውመዐት) ፤ ዋሻ ፤ በኣት ፤ የመነኰሴ ፡ ቤት ፤ የባሕታዊ ፡ ቦታ ። እለ ፡ ውስተ ፡ ጸማዕት ። ቦኡ ፡ ኀበ ፡ መነኮስ ፡ እንዘ ፡ ሀሎ ፡ በጸማዕቱ ። ጸማዕተ ፡ ባሕታዊ ። ወየኀሥሡ ፡ ተዘግሖ ፡ ውስተ ፡ ጸማዕታት ፤ እንዘ ፡ አልቦ ፡ ውስቴታ ፡ ረባሕ ፡ (አርጋ ፡ ፯ ። ፈላስ ። ስንክ ፡ ሚያ፳ ። ፊልክ ፡ ፻፺፭) ።

ጸውኖ ፤ ኖት ፤ (ጸወነ ፡ ይጼውን ፡ ይጸውን ። ዐረ ፡ ጻን ። ዕብ ፡ ጺና ፤ ጋሻ) ፤ መጠበቅ ፤ ማዳን ፤ መጋረድ ፤ መተገን ፤ ማስጠጋት ፡ ጥግ ፡ ጋሻ ፡ መከታ ፡ መኾን ። ዘበመንፈስ ፡ ለአዳም ፡ ጸወኖ ፡ ወአሕየዎ ፡ (ኪዳ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ተጸወነ ፤ ተጠበቀ ፤ ተጠጋ ፤ ጥግ ፡ ያዘ ፤ ተማጠነ ፤ የሙጥኝ ፡ አለ ፤ ደወለ ። ተጸወነ ፡ ህየ ። ተጸወኑ ፡ ውስተ ፡ በኣታት ። ፈለጠ ፡ ስድስተ ፡ አህጉረ ፡ ከመ ፡ ይጸወን ፡ ውስቴቶሙ ፡ ኵሉ ፡ ዘቀተለ ፡ ነፍሰ ፡ (ዮሴፍ ። ኤር፱ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፯) ።

— ፤ ታጠረ ፡ ተቀጠረ ፤ አንባ ፡ ኾነ ። ተከበበ ፤ ዙሪያው ፡ ተያዘ ። ወተጸወነት ፡ ሀገር ፡ እስከ ፡ ዐሠርቱ ፡ ወአሐዱ ፡ ዓመት ፡ (፬ነገ ፡ ፳፬ ፡ ፲ ። ፳፭ ፡ ፩) ።

ጽዉን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ውንት) ፤ የተጠበቀ ፤ የተጠጋ ፤ የተከበበ ። ጽዉን ፡ አነ ፡ በጸሎትኪ ፡ (አርጋ ፡ ፬) ።

ጸወን ፤ (ናት) ፤ ጥግ ፤ መጠጊያ ፤ አንባ ፤ ዕርድ ፤ ምሽግ ፤ ገዳም ። አልቦ ፡ ጸወን ፡ ኀበ ፡ ትጸወን ፡ ሔፍሬም ። ተሰብረ ፡ ጸወንክሙ ። አረፍተ ፡ ጸወንከ ። ሀገረ ፡ ጸወናት ፡ (ኢሳ፲፯ ፡ ፫ ። ፳፫ ፡ ፲፬ ። ፳፭ ፡ ፲፪ ። ፪ዜና ፡ ፴፪ ፡ ፭) ። ጽዮንን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

አጽዋን ፤ (ናት) ፤ አንባዎች ፤ ዕርዶች ፤ ምሽጎች ። አጽዋኒሆሙ ፡ ወአድባሪሆሙ ። አጽዋናት ፡ ውስተ ፡ አድባር ። ይነሥት ፡ አጽዋናተ ፡ (ዮዲ፯ ፡ ፲ ። መሳ፮ ፡ ፪ ። ፪ቆሮ ፡ ፲ ፡ ፬) ።

ምጽዋን ፤ (ናት) ፤ መጠጊያ ፤ ማስጠጊያ ፡ ቦታ ፤ ከለላ ፡ መከታ ፡ ያለው ።

ጸውዖ ፤ ዖት ፤ (ጸውዐ ፡ ይጼውዕ ፡ ይጸውዕ ። ዕብ ፡ ጻዋሕ ፤ ሾዋዕ ፤ ጮኸ) ፤ መጥራት ፤ ናልኝ ፡ ማለት ፤ ስምን ፡ ማውሣት ፡ እገሌ ፡ ብሎ ፤ ሐዲስ ፡ ስም ፡ መስጠት ፤ ማውጣት ፡ መሰየም ። ጸውዕዎ ፡ ይርድአነ ። ጸውዖ ፡ ኪያሁኒ ፡ ውስተ ፡ በዓል ። ወኵሉ ፡ ዘጸውዐ ፡ ስመ ፡ እግዚ ፡ ይድኀን ። ወበከመ ፡ ጸውዖሙ ፡ ከማሁ ፡ ከነ ፡ ስሞሙ ። ወጸውዐ ፡ ስሞ ፡ ሮቤል ፡ (ዮዲ፰ ፡ ፲፯ ። ጦቢ፱ ፡ ፪ ። ግብ፪ ፡ ፳፩ ። ኩፋ ፡ ፫ና ፡ ፳፰) ።

ጸዋዒ ፤ የሚጠራ ፤ ጠሪ ፤ ለፋፊ ፤ ዐዋጅ ፡ ነጋሪ ። ጳውሎስ ፡ ጸዋዒ ። እኩን ፡ ጸዋዔ ፡ ሰብእ ፡ ውስተ ፡ አምልኮትከ ፡ (ቅዳ ። ዮሴፍ) ።

ተጸውዐ ፤ ተጠራ ፤ ታደመ ፤ ተባለ ። ዘሎቱ ፡ ተጸዋዕከ ። ብፁዓን ፡ እለ ፡ ተጸውዑ ፡ ውስተ ፡ በዓለ ፡ መርዓ ፡ በግዑ ። ተጸውዐ ፡ ስሞሙ ፡ ዐረብ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፲፪ ። ራእ፲፱ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፳) ።

ጽዉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ውዕት) ፤ የተጠራ ፤ የተሰየመ ፤ የታደመ ፡ (ሮሜ፩ ፡ ፯ ። ይሁ ፡ ፩ ። ማቴ፳ ፡ ፲፮) ።

ጽውዓ ፤ ጥሪ ፤ አጠራር ። ለጽውዓ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ፊልጵ፫ ፡ ፲፬) ።

ጽዋዔ ፤ መጥራት ፤ መጠራት ፤ አጠራር ፤ ጥሪ ፤ ጩኸት ፤ ስም ። ዘጽሑፍ ፡ በእንተ ፡ ጽዋዔ ፡ አሕዛብ ። ኀደጉ ፡ ጽዋዔሆሙ ። በካዕብ ፡ ጽዋዔ ። በጽዋዔሁ ፡ ቅዱስ ። ሠለስቱ ፡ ጽዋዔ ፤ ክርስቲያን ፤ መሲሓውያን ፤ ናዝራውያን ፡ (ዲድ ፡ ፴፫ ። ፊልክ ፡ ፭ ። ግንዘ ። ፪ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ጻውዕ ፤ (ዓት) ፤ አስማት ፤ የጥንቈላ ፡ ብረት ፡ ሟርተኞች ፡ የሚደግሙትና ፡ የሚመቱት ፡ ሙታንን ፡ ሰይጣንን ፡ የሚጠሩበት ፤ አስጠንቋዮችም ፡ የሚያምኑብትና ፡ የሚያመልኩት ፤ የሚማማሉበት ፤ እንደ ፡ ሺዋ ፡ ጋላ ። ዘይገብር ፡ ሰብዐ ፡ ወመቅሰመ ፡ በጻውዕ ። እለ ፡ ያነቅሁ ፡ በጻውዕ ። እለ ፡ በጻውዕ ። ዘበጻውዕ ፡ (ቀሌ ። ኢሳ፵፬ ፡ ፳፭ ። ፰ ፡ ፲፱ ። ፲፱ ፡ ፫ ። ፷፭ ፡ ፲፭ ። ዘዳ፲፰ ፡ ፲፩) ።

መጻውዕ ፤ (ዓት) ፤ መረዋ ፤ ቃጭል ፤ ቱልቱላ ፤ ነጋሪት ፤ መጥቅ ፡ ድወል ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ሰበ ፡ ይመውት ፡ ሰብእ ፡ ትገንዝ ፡ ወታመጽእ ፡ መጥቅዐ ፡ ወመጻውዐ ፡ ወማኅቶተ ፡ ሠለስተ ፡ ወታነሥእ ፡ ለበድን ፡ (ግንዘ) ።

ምጽዋዕ ፤ መጥሪያ ፤ መጮኺያ ፤ የእስላም ፡ ፕራሚድ ። የደሴት ፡ ስም ፤ የሐማሴን ፡ በር ።

ተጻውዐ ፤ ተጣራ ፤ ተጠራራ ። ቀላይ ፡ ለቀላይ ፡ ተጻውዓ ፡ በቃለ ፡ አስራብ ፡ (መዝ ፡ ፵፩) ።

ጽዋዕ ፤ (ዓት) ፤ በቁሙ ፤ ጥዋ ፡ ኰባያ ፤ ዋንጫ ፤ የመጠጥ ፡ መሣሪያ ፤ ከሸክላ ፡ ከንጨት ፡ ከቀርን ፡ ከማዕደን ፡ የሚሠራ ፤ የተጠሩ ፡ ሰዎች ፡ የሚጠጡበት ። ጽዋዐ ፡ ወይን ። ጽዋዐ ፡ ማይ ፡ ቊሪር ። ጽዋዐ ፡ ዘቍርባን ። ወኢይምላእ ፡ ጽዋዐ ፡ እስከ ፡ ክንፈሩ ። ጽዋዕ ፡ ዘብሩር ። ጽዋዓተ ፡ ወርቅ ፡ (ኪዳ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ጥር፳፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፵፫ ። አስቴ፩ ፡ ፯) ።

ጽዋዕ ፡

— ፤ መጠጥ ፤ በጽዋ ፡ ተቀድቶ ፡ የሚሰጥ ። ኢያበትይዎሙ ፡ ጽዋዐ ። ወበተይኩ ፡ ጽዋዐ ። ይኀልፍ ፡ እምኔየ ፡ ዝንቱ ፡ ጽዋዕ ። ጽዋዐ ፡ ዘወሀበኒ ፡ አቡየ ፡ ኢየኅድግ ፡ ዘእንበለ ፡ እስተይ ፡ (ኤር፲፮ ፡ ፯ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፲፱ ። ማቴ፳፮ ፡ ፴፱ ። ዮሐ፲፰ ፡ ፲፩) ። ኮስን ፡ ተመልከት ።

—፤ ፍያል፤ ምንዛህ፤ ጽንሓሕ። የፍያልን፡ ፍች፡ ተመልከት። ጕጠታተ፡ ሥጋ፡ ወጽዋዕተ፡ ወርቅ። ወገብረ፡ ካዕበ፡ ጽዋዕተ፡ ወርቅ፡ ምእተ። ወያጸንዑ፡ ኵሎሙ፡ ጽዋዕተ፡ ዘምሉእ፡ ዕጣነ፡ (፩ዜና፡ ፳፰፡ ፲፯። ፪ዜና፡ ፬፡ ፳። ፊልጵ፡ ፳። ፲፭፡ ፯። ፲፮፡ ፩)።

ጸዊር፤ ሮት፤ (ጾረ፡ ይጸውር፡ ይጹር። ዕብ፡ ጸዮር፤ ሳበ፤ ጐተተ)፤ መሸከም፤ አንሥቶ፡ መያዝ፤ መውሰድ፤ ማንገት፤ ማንጠልጠል፤ ማቀፍ፤ ማዘል፤ መዕንስ፡ ማርገዝ፡ በሆድ፡ መቋጠር፤ ማገዝ፡ መርዳት፡ መደገፍ፡ መጦር፤ መታገሥ፡ መቻል፤ መፀለን፡ ማገመር። ይኄይስ፡ ትጹር፡ ኖዳ፡ ወጼወ። ነሥአ፡ ደዌነ፡ ወጾረ፡ ሕማመነ። እስእለከ፡ ከመ፡ ትጹረኒ። ዘጾሮ፡ ወዘዐነቀ፡ በክሣዱ። ጾሮ፡ በሥዕርተ፡ ርእሱ፡ ወአብጽሖ። ጾሮሙ፡ በእንግድዓሁ። ጾርኪዮ፡ በከርሥኪ። ጹር፡ ርሥእነሁ፡ ለአቡከ። ኢትክል፡ ጸዊሮቶሙ፡ ለእኩያን። ኢትክሉ፡ ጸዊሮቶ፡ ይእዜ፡ (ሚራ፳፪፡ ፲፭። ኢሳ፶፫፡ ፬። ስንክ፡ ነሐ፴። ልፋ፡ ጽድ። ዳንጀ፡ ፴፭። ዘዳ፴፪፡ ፲፩። ኤፍ፡ ፮። ሚራ፫፡ ፲፪። ራእ፪፡ ፪። ዮሐ፲፮፡ ፲፪)።

ጸዋሪ፤ (ሪት፤ ርያን፡ ያት፤ ወርት)፤ የሚጦር፡ ጧሪ፤ ጠዋሪ። የሚሸከም፤ ተሸካሚ፤ ያዥ፤ ወሳጅ፤ አምጪ፤ ታጋሽ። ጸወርተ፡ ወላትው። ጸዋሬ፡ ንዋየ፡ ሐቅሉ፡ ለኢዮአብ። ጸዋሬ፡ ክታብ። ጸዋሬ፡ ዜና። ለውንትዮስ፡ ጸዋሬ፡ መቅሠፍት፡ (አርጋ፡ ፫። ፩ዜና፡ ፲፱፡ ፴፱። አዋል። ደራሲ። ስንክ፡ ሠኔ፩)።

(ጥ) **ጸዋር፤** ዝኒ፡ ከማሁ፤ ገባር፤ ተገዥ፤ ዜጋ። ክነት፡ ጸዋረ፡ (ሰቈ፩፡ ፩)።

ጾር፤ (ብ፡ አጽዋር)፤ ሸክም፤ ጭነት፤ ቀንበር፤ ዕዳ፡ ግብር፤ ግፍ፡ ጡር፤ ተይዞ፡ የሚኼድ፡ የሚወሰድ፡ ነገር። ጾር፡ ክቡድ። ጾረ፡ ክልኤቱ፡ አብቅል። ትገድፍ፡ ጾሮ፡ እምላዕለ፡ ክሣድከ። አዶኒራም፡ ላዕለ፡ ጾር። ኢታንሥኡ፡ ምንተኒ፡ ጾረ፡ (ሚራ፳፩፡ ፲፯። ፬ነገ፡ ፭፡ ፲፯። ዘፍ፳፯፡ ፵። ፫ነገ፡ ፭፡ ፳፬። ኤር፲፯፡ ፳)።

ጾር፤ ሙራ፤ ጨረር፤ የፀሓይ፡ እግር፤ ቀርኑ፡ ምዕዛሩ።

ጾር፤ በቁሙ፤ ጦር፤ ዘገር፤ ሐርበኞች፡ የሚሸከሙት። ኵናትን፡ ተመልከት።

ጾር፤ የሰሌን፡ ሙሸራ፤ ጦር፡ የሚመስል። በቀልት፡ ወጾር፡ (ስንክ፡ መጋ፪)።

መጾር፤ መጽወርት፤ (ብ፡ መጻውር፤ ርት)፤ መሸከሚያ፤ መቀመጫ፤ ዐልጋ፤ ወንበር፤ መሎጊያ፤ ቀላጥም፤ ዐንገት፤ ዠሮ፤ እጀታ፤ ማንጠልጠያ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። መጾረ፡ ገብረ፡ ለርእሱ። ወገበር፡ መጻውርተ፡ እምዕፀ፡ ዘኢይነቅዝ፡ (ማሕ፫፡ ፱። ዘፀ፳፯፡ ፮ና፡ ፯)።

አጸረ፤ አሸከመ፤ አሲያዘ፤ ጫነ። ዘአጾርከኒ፡ እጸውር። አጾርዎ፡ መስቀሎ። ያጹርዎ፡ ቀኖና፡ ዘማውያን፡ (፪ነገ፡ ፲፰፡ ፲፱። ቅዳ፡ ግሩ። ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፳)።

ተጸውረ፤ ተያዘ፤ ተረገዘ፤ ተጫነ፤ ሸክም፡ ኾነ። ተጸውረ፡ በከርሥ። እፎ፡ ጾርኪዮ፡ ለዘኢይጸወር፡ ተጸውሮ። ውስተ፡ ዕፀ፡ ተጸዊሮ፡ (ቅዳ። ድጓ። ጥበ፲፱፡ ፯)።

ጽውር፤ (ራን፡ ራት፡ ውርት)፤ የተጫነ፤ የተሸከመ። ጽውራኒሆሙ፡ ይረውጹ፡ (ዮኤ፪፡ ፰)።

—፤ የተያዘ፤ ሸክም፡ የኾነ። ተርእየ፡ ጽውረ፡ ለተወድዮ፡ ውስተ፡ መቃብር። እግዚእነ፡ ክርስቶስ፡ ጽውር፡ ውስተ፡ እደዊሁ፡ (ሃይ፡ አበ። አቡሻ፡ ፵፯)።

—፤ ጡረተኛ፤ አሮጌ፡ ሽማግሌ፤ ድውይ፡ በሽተኛ፤ ራሱን፡ የጣለ።

ጹረት፤ መሸከም፤ ማሸከም፤ አሸካከም፤ ሸክም። መጦር፤ አጧጧር፤ ጡረታ።

ጸውር፤ (ዕብ፡ ጻዋር)፤ ዐንገት፤ ማነገቻ፤ መሸከሚያ። ክሣድን፡ ተመልከት።

ተጻወረ፤ ተሸካከመ፤ ተቻቻለ፤ ተነባበረ። ተጻወሩ፡ በበይናቲሆን፤ በበ፡ አሐቲ፡ እብን፡ ጾሩ፡ ኅቡረ፡ (ሄርማ)።

ጸወሰ፤—ለመሸ፤—ፆሰ፡ ፀወሰ።

ጸዊት፤ ቶት፤ (ጸተ፤ ጸወተ፡ ይጸውት፡ ይጹት። ዕብ፡ ጸቴት)፤ መጮኽ፡ መልፈፍ፡ መንገር፡ ማስታወቅ፤ ያዋጅ፡ የትእዛዝ። መማለድ፡ አቤት፡ አቤት፡ ማለት፤ የልመና። መማቅ፡ መጫወት፤ መንጫጫት፤ የብዙ፡ ሰው። መሰደር፤ መደርደር፤ በተራ፡ ማኖር፤ መናገር። (ተረት)፤ ነገር፡ በተርታ፤ ሥጋ፡ በገበታ፡

ጸውት፤ (ብ፡ ጸዋት፤ አጽዋት)፤ ጩኸት፤ ልመና፤ ምልጃ፤ ጸሎት፤ መስተብቍዕ። ወትብል፡ ጸዋተ፤ ሠለስቱ፡ ጸዋት፤ በእንተ፡ እለ፡ ይነግዱ፤ በእንተ፡ እለ፡ ኖሙ፤ በእንተ፡ ሰላም፡ ወጸሎተ፡ ሃይማኖት፡ (ግንዘ)።

—፤ ጨዎት፤ ጨዎታ፤ ጫጫታ፤ የብዙ፡ ሰው፡ ድምፅ፡ (ዐማርኛ)።

ጸታ፤ (ታት፤ ጸዋትው። ሱር፡ ጺውታ፤ ጻውታ፤ ኅብረት፡ አንድነት፡ ጉባኤ)፤ ተራ፤ ረድፍ፤ ክፍል፤ ማዕርግ፤ ዐይነት፤ ስልት፤ ወገን፤ ነገድ፤ የቅዳሴ፡ ጸሎት፤ ኅዝ፤ ከሚ፡ መጠን፡ እስከ፡ አኰቴተ፡ ቍርባን፡ ያለው። አርባዕቱ፡ ጸታሁ፤ ጸታ፡ ዘእብን። ወጸታ፡ ላእካኒሁ። ጸዋትወ፡ መሬር፡ ወጣዕም። እፈቱ፡ እስማዕ፡ ፀሠርተ፡ አውታረ፡ ዜማሆሙ፡ ወጸታሆሙ። በበ፡ ጸታት፡ ፍሉጣት። ጸዋትዊሆሙ፡ ለመላእክት። ጸዋትወ፡ ቅዳሴ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፯—፳። ፪ዜና፡ ፬፡ ፬። ደራሲ። ስንክ፡ ሐምሌ። ፍ፡ ነ፡ መቅ። አርጋ፡ ፬። አዋል)።

ምጽዋት፤ ምጺት፤ (ታት። ዕብ፡ ሚጽዋህ፤ ትእዛዝ። ሱር፡ ማጡታእ፤ ልመና፡ ፍላጎት)፤ በቁሙ፡ ምጽዋት፡ ለድኻ፡ ለግዜር፡ የሚሰጥ፡ ገንዘብ፡ ስጦታ፤ በብሉይ፡ በሐዲስ፡ የታዘዘ። ሌላ

ውም ፡ የፍቅርና ፡ የርኅራኄ ፡ ሥራ ፡ ምክርን ፡ ርዳታን ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡ የግዜር ፡ ትእዛዝ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ምጺት ፡ ይባላል ። ስኢለ ፡ ምጽዋት ፡፡ ውሂበ ፡ ምጽዋት ፡፡ ብዙኀ ፡ ምጺት ፡ ገበርኩ ፡ ለአንውየ ፡፡ ሚጡ ፡ ንዋየ ከሙ ፡ ወሀቡ ፡ ምጺት ፡ ለነዳያን ፤ ደየ ፡ ውስተ ፡ ሙዳየ ፡ ምጽዋት ፡፡ ምጺታት ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፳፩ ። ፵፯ ፡ ፲፩ ። ጦቢ፩ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ን ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፱) ።

መጽወተ ፤ (መጠወ) ፤ ሰጠ ፡ መጠ(ጸ)ወተ ፤ ትእዛዝ ፡ ፈጸመ ። ይምሕሩ ፡ ወይመጽውቱ ፡፡ ኢትበል ፡ እምፈተውኩ ፡ ይኩን ፡ ሊተ ፡ ብዙኅ ፡ ንዋይ ፡ ከመ ፡ እመጽውት ፡ ላዕለ ፡ ነዳያን ፡፡ ይኩን ፡ መሓሬ ፡ ወመጽዋቴ ፡ (ምሳ፲፫ ፡ ፱ ። አፈ ፡ ተ፫ ። ዲድ ፡ ፬) ።

ተመጽወተ ፤ ተመጠወተ ፤ ምጺት ፡ ተቀበለ ፤ ድኻው ። ይትመጸወት ፡ በአንቀጸ ፡ ሀገር ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። ታኅ ፡ ፲) ። ተሰጠ ፡ ዐለፈ ፤ ተናኘ ፡ ታደለ ፤ ገንዘቡ ።

ጽሒብ ፤ ቦት ፤ (ጸሐበ ፡ ይጽሕብ ፡ ይጽሐብ ። ዐረ ፡ ጸዐበ ፤ ዐጸበ) ፤ መድከም ፤ መታከት ፤ መሰልቸት ፤ መሰቀቅ ፤ መቸገር ፡ መጨነቅ ፤ ከገብዘባ ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፤ ነጠየን ፡ ተመልከት ።

አጽሐበ ፤ አደከመ ፤ አሰለቸ ፤ ዘበዘበ ፤ ነዘነዘ ፤ ሰጠኝ ፡ አድርገልኝ ፡ ብሎ ። አጽሐበ ፡ ነፍሶ ፡ በጾም ፡ ወበጸሎት ፡፡ ምንት ፡ አጽሐብኩከ ፡፡ ከዋ ፡ ኢያጽሕብዎ ፡ ለንጉሥ ፡፡ ኢታጽሕቦ ፡ ወኢትስአሎ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲ ። ሚክ፯ ፡ ፫ ። ዳን፯ ፡ ፱ ። ሚራ፴፱ ፡ ፴፩) ።

ጻሕብ ፤ ዝብዘባ ፤ ንዝንዛ ፤ ጭቅጭቅ ፤ ሙግት ፤ ድካም ፤ መከራ ። ተዐቀብ ፡ ከመ ፡ ኢይብእከ ፡ ውስተ ፡ ጻሕብ ፡፡ በኢፈቂደ ፡ ጻሕብ ፡፡ ዕቀብ ፡ ሡለነ ፡ ዘእንበለ ፡ ጻሕብ ፡፡ አዕረፈ ፡ የዕም ፡ እምጻሕቡ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፲፫ ። ፳፱ ፡ ፯ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ታኅ፱) ።

ጻሕብ ፤ (ብት ፤ አጽሕብት) ፤ ሾከላ ፤ የሾከላ ፡ ዕቃ ፤ ከጣባ ፡ እስከ ፡ ዋዲያት ፤ ከጋን ፡ እስከ ፡ ምንቸት ፤ ከጐልላት ፡ እስከ ፡ መግላሊት ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። ፍችው ፡ ደከማ ፤ ድኩም ፡ ማለት ፡ ነው ። የማስ ፡ ፊቀን ፤ ርኩት ፤ ራዎት ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ዝቅንና ፡ ኔባልን ፡ ተመልከት ። ጻሕብ ፡ ስቁር ፡፡ ጻሕበ ፡ ማይ ፡፡ ወድቀ ፡ ጻሕብ ፡፡ ጻሕብ ፡ ዘልሕዙት ፡፡ ነሥአት ፡ ክልኤተ ፡ አጽሕብተ ፡ ወይን ፡ (ሚራ፳፩ ፡ ፲፬ ። ማር፲፬ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፴ ፡ ፲፬ ። ሕዝ፱ ፡ ፱ ። ፩ነገ ፡ ፳፩ ፡ ፲፰) ።

ጽሒድ ፤ ዶት ፤ (ጽሕደ ፡ ይጽሕድ ፡ ይጽሐድ) ፤ መጥዳት ፤ መለዘብ ፤ መለስለስ ፤ ልሙጽ ፡ መኾን ። ወጽሕደ ፡ እምቅብዕ ፡ ነገሩ ፡ (መዝ ፡ ፶፱) ።

ጽሑድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ሕድ) ፤ የጠዳ ፡ ጥዱ ፤ ልዝብ ፡ ልሙጽ ፤ ለስላሳ ፤ ልም ፤ ንጹሕ ። እስመ ፡ ጽሑድ ፡ ክርስቶስ ፤ ወመንክር ፡ ጽሒደቱ ፡ ሥጋሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

(ጥድ) **ጽሕድ ፤** በርሚል ፤ የንጨት ፡ ጋን ፤ ከለበ ፡ ጠርብ ፡ የሚሠራ ፤ የሾከላ ፡ ጋን ፤ ማድጋ ፡ ፊቀን ። ዕብ ራይስጡ ፡ ግን ፡ ጥልቅ ፡ ልሙጽ ፡ ጕድጓድ ፡ ይላል ። ጽሕድ ፡ ስቍርት ፡ ዘማዊት ፡፡ በጽሕድ ፡ ፈንታ ፡ ጽዕድ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ምሳ፳፫ ፡ ፳፯) ።

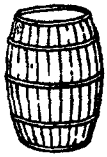

(ጥድ) ጽሕድ ፡

ጽሕደት ፤ መለዘብ ፤ አለዛዘብ ፤ ልዝብነት ፤ ልስላሴ ፤ ጥዳት ፤ ንጽሕና ። ከመ ፡ ሜላት ፡ ንጹሕ ፡ ጽሕደተ ፡ ሥጋሃ ፡ ለማርያም ፤ እስመ ፡ ኢብቁለ ፡ ውስቴታ ፡ ምክ ፡ ንጣውእ ፡፡ ጽሕደተ ፡ ሜላት ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አርጋ ፡ ፱) ።

አጽሐደ ፤ አጠዳ ፤ አለዘበ ፤ አለሰለሰ ፤ ቀባ ፤ ፸መ ። ርጢናት ፡ እለ ፡ ይፈትሓ ፡ ሕብጠተ ፡ ወያጽሕዳ ፡ ቍስላተ ፡፡ ያጽሕደኒ ፡ እምስሕክትየ ፡፡ ወአጽሐድከ ፡ በቅብዕ ፡ ርእስየ ፡፡ አጽሕድዎሙ ፡ አደዊሆሙ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ሚያ፲፯ ። መዝ ፡ ፳፱ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፵፩) ።

ጽሕድ ፤ (ዳት ፤ አጽሓድ) ፤ አርዝ ፤ ጥድ ፡ ዘግባ ፤ የጥድ ፡ የዘግባ ፡ ዐይነት ፤ የሊባኖስ ፡ ዛፍ ፤ መዐዛው ፡ የጠዳ ፤ ሲጠርቡትና ፡ ሲያለዝቡት ፡ ስለት ፡ የሚቀበል ፤ ጽሕደት ፡ የሚስማማው ፤ የማይፍረከረክ ። አርዝን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ ፩ ፡ ነው ። ንግዘም ፡ ሰገላ ፡ ወጽሕደ ፡፡ ዕፀ ፡ ጽሕድ ፡፡ ፍሬ ፡ ጽሕድ ፡ (ኢሳ፱ ፡ ፲ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፱፣ ፯ ። መ ፡ ፈ) ።

ጽሕድ ፡

ጻሕው ፤—ትእዛዝ ፤—ጻው ።

ጽሒው ፤ ዎት ፤ (ጽሕወ ፤ ጸሐወ ፡ ይጽሑ ፡ ይጽሐው ። ሱር ፡ ጻሕዋ ። ዐረ ፡ ጸሒየ ፤ ጸሓ) ፤ መብራት ፤ መጥራት ፤ ብሩሕ ፡ መኾን ፤ የሰማይ ፡ የዝናም ። አንዘ ፡ ያንጠብጥብ ፡ ዝናም ፡ ወእምዝ ፡ ጽሕወ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፳፱) ።

—፤ መንቃት ፤ መመለስ ፤ መትጋት ፤ ከንቅልፍ ፡ ከስካር ፡ ከሀኬት ። ሶበ ፡ እጽሑ ፡ እምንዋምየ ፡፡ ሶበ ፡ ጽሕወ ፡ እምወይኑ ፡፡ ንጽሐው ፡ እምንዋመ ፡ ስካር ፡፡ ጸሐዉ ፡ እምስካረ ፡ ወይን ፡፡ ወጸሐዉ ፡ ለጸሎት ፡ (አርጋ ፡ ፱ ። ዘፍ፱ ፡ ፳፱ ። መጽ ፡ ምስ ። ቄር ፡ ጸላ ። ፩ጴጥ ፡ ፬ ፡ ፯) ።

ጽሕው፤(ዋን፣ ዋት፣ ሑት)፤ የጠራ፤ የፀራ፤ ቍልጭ፣ ያለ። ጽሕው፡ ብሔር ። አየር፡ ጽሕው፡ ኮነ፡(ማቴ፲፮፣ ፪። አፈ፣ ድ፳፪)።

ጸሐየ፤(ዕብ፣ ጻሐሕ)፤ ጸሐወ፤ በራ፤ ጠራ፤ ጽሩይ፣ ኾነ፤ ጽርየቱ፣ መልክ፣ የሚያሳይ፣ እስኪ ኾን፣ ድረስ፤ የውሃ፣ የሸክላ፣ የማዕደን። ጽሕወና፣ ጸሐየ፣ አንድ፣ ዘር፣ ናቸው።

ጸሓይ፤ በቁሙ፣ ፀሓይ። ዅለተኛውን፣ ፀ፣ ተመልከት፤ ሊጣፍ፣ የሚገባው፣ በዚህ፣ ጸ፣ ነበረ፤ ስለ፣ ልማድ፣ ወደ፣ ፀጸ፣ ኺዷል።

መጽሔት፤(ታት፤ መጻሕይ)፤ መስታዮት፣ ንጹሕ፣ ብሩህ፣ ጽሩይ፤ መልክ፣ የሚያሳይ፤ ማይ፣ ሰማይ፣ የሚመስል። መጽሔት፡ ዝሕልት ። መጽሔት፡ ብርህት ። ከመ፡ ዘይሬኢ፡ ፍጥረቶ፡ ገጹ፡ በመጽሔት፡(ሢራ፲፪፣ ፲፩። ቀሌ። ያዕ፩፣ ፳፫)።

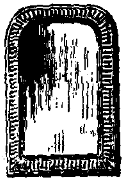

መጽሔት፣

ጻሕየየ፤(ተቀ፣ ግ)፤ አየ፤ ተመለከተ፤ በመስታዮት፤ በመነጽር። ወንሕነሰ፡ ነሁሉ፡ ገጸ፡ ንጻሕይይ፡(ድጓ)። በጻሕየየ፣ ፈንታ፣ ተጻሕየየ፣ ይላል፤ በሕተት፣ ነው። ዘኢተጻሕየይከ፡ በመጽሔተ፡ ገጹ፡ ስኢየቡስ፡(መጽ፣ ምስ)።

—፤ ዐረመ፤ አጠራ፤ የፊቱን፣ ጕድፍ፣ የጥርሱን፣ እድፍ፤ የመጽሐፍን፣ ጸያፍ። ለየ፤ ነቀሰ፤ ቈረጠ፤ ቈጠቈጠ። ጻሕይይ፡ ክርዳደ ። ወንጻሕይይ፡ እምኔሃ፡ እሥዋከ፡ ረቢዓን ። እንዘ፡ ትጻሕይዩ፡ እምኔሆሙ፡ ዘሎ፡ ምግባራተ፡ እኩይ፡(ኪዳ። ቀሌ)።

ተጻሕየየ፤ ታረመ፤ ተነቀሰ፤ ተለየ፤ ዐረሙ። ታረመለት፤ ዐረም፣ ጠፋለት፤ እኽሉ፣ ተክሉ፣ መጽሐፉ፤ ባለመስታዮቱ።

ጽሕዩይ፤(ያን፣ ያት፣ ይይት)፤ የታረመ፤ ዐርም፤ እድፍ፡ ጕድፍ፡ ጸያፍ፣ የሌለበት።

ጽሕያይ፤ ዐረም፤ ዐረምቻ፤ እድፍ፤ ጕድፍ።

ጸሐለ፤(ጸሊሕ፣ ጸልሐ፤ ጸልሐወ)፤ ጣፈ፤ ቀረጸ፤ በደንጊያ፣ ላይ፤ እንዳሠርጉ፣ ቃላት።

ምጽሓል፤(ዕብ፣ ዔጥ)፤ ብርዕ፤ አፈ፣ ምሣር፤ መጣፊያ፤ መቅረጫ። ባለብሎዮች፣ ግን፣ ስሌዳ፣ ይሉታል። በምጽሓለ፡ ኀጺን፡ ወዐረር፡ እመ፡ ጸሐፎ፡ ውስተ፡ ኰዅሕ፡(ኢዮ፲፱፣ ፳፬)። ብረቱን፣ ብርዕ፤ ርሳሱን፣ ቀለም፣ አድርገ፣ ማለት፣ ነው።

ጻሕል፤(ዕብ፡ ጻላሐት። ሱር፣ ጽሊሓ)፤ በቁሙ፤ ወጭት፤ ሳሕን፤ ዝርግ፤ ጠፍጣፋ፤ ክብ፣ ወይም፣ ሞላላ። ለጕድጓዳውም፣ ይነገራል። ሀበኒ፡ በጻሕል፡ ርእሶ፡ ለዮሐንስ ። እስ፡ ትንፅቡ፡ ጽዋዐ፡ ወጻሕለ ። ጻሕለ፡ ፀቢየ፡ ዘወርቅ፡ ንጡፍ፡(ማቴ፲፬፣ ፰። ፳፫፣ ፳፭ና፣ ፳። ዮሴፍ)።

ጻሕላት፤(አጽሓል፤ አጽሕል፤ ልት)፤ ጻሕሎች። ጻሕላት፡ ዘብሩር ። አጽሕለ፡ ወመዳምሕ ። ወአጽሕልት፡ ዕሥራ፡ ወተስዐቱ፡(ስንክ፣ ሠኔ፲፫። ዘፀ፴፰፣ ፲፪። ዕዝ፩፣ ፱)።

ጽሒም፤ ሞት፤(ጸሐመ፣ ይጽሕም፣ ይጽሐም። ዕብ፣ ጻማሕ)፤ መብቀል፤ መውጣት፤ ማደግ፣ መርዘም፤ የጣር፣ የጠጕር፣ የጥርስ፣ የቀንድ፤ የመሰለው፣ ዅሉ። ጸምሐን፣ ተመልከት፤ የዚህ፣ መንቲያ፣ ነው፤ ምስጢራቸው፣ ፩፣ ወገን፣ ሲኾን፣ ንባባቸው፣ በፊደል፣ መዛወር፣ ተለያይቷል፤ መዛወሩም፣ ቀሐመን፣ ቀምሐ፣ ብለው፣ እንደሚገሉት፣ ነው።

ጸሓም፤(ማን፤ ጸሐምት)፤ ጢማም፤ ፊዛም፤ ባለጢም፤ ጢመ፣ ረዥም። ጸሓም፡ ወጸጓር፡(ገድ፣ ፊቅ)።

ጽሕም፤(ማት፤ አጽሓም)፤ በቁሙ፤ ጢም፤ ሪዝ፤ ሽንጕበት፤ ሸፋሽፍት፤ ባገጭ፤ በጕንጭና፣ በጕንጭ፤ በከናፍር፣ ላይ፣ የሚበቅል፣ ጠጕር። ሥዐርተ፡ ጽሕምየ ። ወከነ፡ ጽሕሙ፡ ነዊኀ፤ ወይበጽሕ፡ እስከ፡ ኀባኔሁ ። ልጺያን፡ አጽሓሚሆሙ፡(ዕዝ፱፣ ፫። ስንክ፣ ግንቦ፳። ኤር፵፰፣ ፴፯)። ምስጢሩ፤ ከደጕ፣ በኋላ፣ የሚሠርጽ፣ የኋላ፣ ቡቃያ፣ ማለት፣ ነው።

ጽሒፍ፤ ፎት፤(ጸሐፈ፣ ይጽሕፍ፣ ይጽሐፍ። ዐረ፣ ጸሐፈ)፤ መጣፍ፤ ፊደልን፣ ከብራና፣ ከወረቀት፣ ላይ፣ በቀለም፣ መሣል፣ መንደፍ። ስሌዳው፣ የዕፅ፣ የእብን፣ የማዕደን፣ ቢኾን፤ ቀለም፣ የወደቀበትን፣ መቈፈር፣ መፈልፈል፣ ስማስመጥ፤ ወይም፣ ዙሪያውን፣ መንቀስ፣ መቅረጥ፣ ለማባበጥ፤ እንደ፣ ማኅተም። ማሰብ፣ መቍጠር፤ በፊደል፣ በአኃዝ። የተጣፈውን፣ የተቈጠረውን፣ ጠንቅቆ፣ ማወቅ፤ በልቡና፣ ማኖር። ጠቢባን፡ እሙንቱ፡ ውስተ፡ ጽሒፍ ። ጸሐፍኩ፡ በእዴየ ። ጸሐፎ፡ በጽሌ፡ ልብከ ። ወይጽሕፎሙ፡ ሕፃን ። ጸሐፊዮ፡ ለዝ፡ ብእሲ፡ ከመ፡ ዘሞተ፡(ሱቱ፣ ዕዝ፲፱፣ ፳፯። ፊልሞ፣ ፲፱። ምሳ፫፣ ፫። ኢሳ፲፣ ፲፱)። ከተበን፣ ተመልከት።

ጸሓፊ፤(ፊት፣ ፍያን፣ ያት፤ ሐፍት)፤ የሚጥፍ፤ ጣፊ፤ ቈጣሪ፤ ሹም፤ ዐዋቂ፣ ብልኅ፣ ጠቢብ። ቀሊመ፡ ጸሓፊ ። ጸሓፌ፡ ሰራዊት ። ጸሐፍተ፡ መባእ ። ዕዝራ፡ ጸሓፌ፡ ሕጉ፡ ለእግዚ ። ጸሓፌ፡ ሀገር ። ጸሐፍተ፡ ሀገር፡(መዝ፣ ፵፬። ኢሳ፴፯፣ ፳፪። ዘዳ፲፯፣ ፲፰። ዕዝ፯፣ ፲፩። ማቴ፳፪፣ ፴፭። ሉቃ፲፩፣ ፵፩)።

አጽሐፈ፤ አስጣፈ፤ አስቈጠረ። ለዘጸሐፎ፡ ወለዘአጽሐፎ፡ ለዝንቱ፡ መጽሐፍ ። አጽሐፈ፡ ዘሎ፡ ብሔሮ፡ ከመ፡ የሀቡ፡ ጸባሕተ ። ዘአጽሐፉ፡ ሎቱ፡ ትእዛዘ፡(ቀሌ። ፬ነገ፣ ፳፫፣ ፴፭። ፍ፣ ነ፣ ፴፫፣ ፱)።

ተጽሕፈ፤ ተጣፈ፤ ተቈጠረ፤ ተጣፈበት። ተ

ጽሕፈ ፡ ዐርከ ፡ እግዚ ፡ ውስተ ፡ ጽላተ ፡ ሰማይ ። ለተ ጽሕፎ ፤ ሀገረ ፡ ዳዊት ፡ ዐርገ ። ጽላት ፡ እለ ፡ ተጽሕፋ ፡ በአጻብዒሁ ፡ ለእግዚ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ታኅሣሥ ። ዘዳ፱ ፡ ፲) ።

ጽሑፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ሕፍት) ፤ የተጣፈ ፤ የተቈጠረ ። ዡሉ ፡ ዘጽሑፍ ፡ ውስተ ፡ ዝንቱ ፡ መጽ ሐፍ ። እለ ፡ ጽሑፋን ፡ በበ ፡ አስማቲሆሙ ። ጽሑ ፋት ፡ በዕብራይስጥ ። መጽሐፍ ፡ ጽሕፍት ፡ (ኤር ፴፩ ፡ ፲፫ ። ፩ዜና ፡ ፱ ፡ ፵፩ ። ኩፋ ፡ ፲፪ ። ራእ፩ ፡ ፭) ። አገባብ ፡ ሲወድቅበት ፤ ባይወድቅበትም ፤ ቀዳማይ ፡ ፀዝ ፡ አንቀጽ ፡ ይኾናል ። እስመ ፡ ጽሑፍ ፤ በከመ ፡ ጽሑፍ ፡ ቢል ፤ እንደ ፡ ተጣፈ ፤ ተጽፎ ፡ እንዳለ ። ጽሑፍ ፡ ለእ ግዚ ፡ ትስግድ ፤ ተጽፏል ፡ ያሰኛል ።

ጽሕፈት ፤ (ታት) ፤ መጣፍ ፤ (ጥጣ) መጣፍ ፤ አጣጣፍ ፤ ጥፈት ፤ ቍጥር ። ጽሕፈተ ፡ ሠናየ ፡ የአምር ። መሃሬ ፡ ጽሕፈት ። ጽሕፈታተ ፡ እደዊሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲፭ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

ጸሕፍ ፤ (ፋት) ፤ ጥፈት ፤ ቍጥር ። ወዝንቱ ፡ ጻሕፍ ፡ ቀዳሚ ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፪) ።

መጽሐፍ ፤ (ብ ፡ መጻሕፍት ፤ ታት) ፤ በቁሙ ፤ መጣፍ ፤ በላዩ ፡ ቃል ፡ ነገር ፡ የተጣፈበት ፡ ብ ራና ፤ ወረቀት ፤ ነደው ፡ ባንድነት ፡ የታሰረና ፡ የተያዘ ፤ የተሰፋ ፡ የተጠረዘ ፤ የታፈፈ ፡ የተደጐሰ ፤ ቅዱስ ፡ ክታብ ፤ አምላካዊ ፡ ንባብ ፤ ብሉይ ፡ ሐዲስ ፤ ሌላውም ፡ ዡሉ ፤ ደብዳቤ ፡ ሳይቀር ። በከመ ፡ ይቤ ፡ መጽሐፍ ። ቅዱ ሳት ፡ መጻሕፍት ። መጻሕፍቲክሙ ፡ ወመጻሕፍተ ፡ አበዊሁ ። ይምሀርዎሙ ፡ መጽሐፈ ፡ ወነገረ ፡ ፋርስ ። መጽሐፈ ፡ መልእክት ፡ (ዮሐ፳ ፡ ፴፰ ። ሮሜ፩ ፡ ፪ ። ኩፋ ፡ ፵፩ ። ዳን፩ ፡ ፬ ። ግብ፱ ፡ ፪) ።

—፤ ወግ ፡ ታሪክ ፤ ትምርት ፡ ዕውቀት ፤ ስፍር ፡ ቍጥር ፤ ተርትሮ ፡ ደምሮ ፡ የሚጥፉት ። ስማ ፡ ለዳቤር ፡ ሀገረ ፡ መጽሐፍ ። አብዝኆ ፡ መጻሕፍት ፡ ያዘነግዕ ፡ ልበ ። መጽሐፈ ፡ ልደቱ ፡ ለኢየሱስ ፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፲፭ ። ግብ ፴፯ ፡ ፴፱ ። ማቴ፩ ፡ ፩) ። መጽሐፍ ፡ በስምና ፡ በግብር ፡ እየተናበበ ፡ እንዳወራረዱ ፡ ይፈታል ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ ከመጽሐፍነት ፡ አይወጣም ።

ምጽሓፍ ፤ (ፋት) ፤ መጣፊያ ፤ መቍጠሪያ ፤ መማሪያ ፤ የጥፈት ፡ የትምርት ፡ ቤት ።

ጸሕጸሐ ፤—ፍሳሽ ፤ ጠፈጠፍ ፤—ወ ጺሐ ፡ ወጽሐ ።

ጽሒቅ ፤ ቆት ፤ (ጽሕቀ ፡ ይጽሕቅ ፡ ይጽሐቅ ። ዕብ ፡ ጻሔቅ ፤ ሣቀ ። ሹቅ ፤ ፈ ተወ) ፤ መውደድ ፤ መመኘት ፤ መፈለግ ፡ መሻት ፤ ማ ሰብ ፡ መትጋት ። ፈተወን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ከተማ ፡ ነው ። ኅሊናሁ ፡ ይጽሕቅ ፡ ኀበ ፡ ምንዝርና ። የኀ ሥሡ ፡ ወይጽሕቁ ፡ ገጾ ፡ ለሰሎሞን ። እጽሕቅ ፡ ለ ክሙ ፡ ዘልፈ ። ኢንጽሐቅ ፡ ለግብረ ፡ ዓለም ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፱ ። ፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፳፫ ። ፪ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፲፪ ። አፈ ፡ ተ፴፯) ።

ጸሓቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ የሚወድ ፤ የሚተጋ ፤ ዐሳቢ ። ጸሓቂ ፡ በመንፈሱ ፡ ወጻማዊ ፡ በገ ድሉ ። ሰባዊ ፡ ወጸሓቂ ። ፊልጶስ ፡ ጸሓቂ ፡ ውስተ ፡ ትምህርት ። ጸሓቅያን ፡ ለሠናይ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ኪዳ ። ቄር ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲) ።

ጽሑቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ሕቅት) ፤ የተጋ ፤ ትጉህ ፤ ንቁህ ። ጽሑቅ ፡ ለፍቅር ። ጽሕቅተ ፡ ኩኒ ፡ ለ ውሂበ ፡ መፍቅድየ ። ጽሕቅት ፡ ለተማህሮ ፡ (አርጋ ፡ ደራሲ) ።

ጻሕቅ ፤ (ቃት) ፤ ፈቃድ ፤ ሐሳብ ፤ ትጋት ። ጻ ሕቅክሙ ፡ ላዕለ ፡ ሰሚዐ ። ኢይትሀከይ ፡ ጻሕቆሙ ፡ ለእለ ፡ የኀሥሡ ፡ ንስሓ ። ይሚጥ ፡ ጻሕቃተ ፡ በአስ ተዳልዎ ፡ ዘይትፈቀድ ። ጻሕቀ ፡ ጽድቅ ፡ (አፈ ፡ ድ፱ ። ዲድ ፡ ፳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፱ ፡ ፪ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

አጽሐቀ ፤ አስመኘ ፡ አስፈለገ ፤ አተጋ ፤ አሳሰበ ፤ አሳዘነ ። ለዝንቱ ፡ ብእሲ ፡ ኢያጽሐቆ ፡ ምርዕውና ፡ ዲበ ፡ ምድር ። ወከመ ፡ ዝ ፡ አጽሐቆ ፡ ኅሊናሁ ፡ ለሐ ዋርያ ፡ ወአገበሮ ፤ ከመ ፡ ይጽሐፍ ። ላሕምኑ ፡ አጽ ሐቆ ፡ ለእግዚ ። ወአጽሐቀቶ ፡ ለጳውሎስ ፡ (መዋሥ ። አፈ ፡ ወር ፡ መቅ ። ፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፱ ። ግብ፲፮ ፡ ፲፮) ።

ጽሕርት ፤—ድስት ፤—ጽህርት ።

ጻሕስ ፤—ሽብሸባ ፤—ፅሒስ ፡ ፀሐሰ ።

ጽኅድ ፤—ጥድ ፡ ዛፍ ፤—ጽሒድ ፡ ጽ ሕደ ።

ጸዋ ፤ (ዐረ ፡ ጸሀ ። ዕብ ፡ ሀስ) ፤ በቁሙ ፤ ዝም ፡ ዕክም ፡ ጫ ፡ ማለት ፤ ጸጥታ ፡ ዝምታ ፤ ጫታ ፡ ርጋታ ፤ አለድምፅና ፤ አለሁከት ፡ መኾን ። ወጸጥ ፡ ይ ብል ፡ እስመ ፡ አልቦ ፡ ድምፀ ፡ ወቃል ፡ (ሉቱ ፡ ዕዝ፯ ፡ ፴፱) ።

—፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ ፤ ዝም ፡ በል ፤ ዕሽ ፡ ዕሻ ፤ አር ምም ፤ ተፈፀም ፤ ወህዳእ ፡ ብሂል ።

ጸዩእ ፤ አት ፤ (ጼአ ፡ ይጸይእ ፡ ይጺእ ። ዕብ ፡ ጼእ ፤ ጼአህ ፤ ኵስ) ፤ መግማት ፤ መሽተት ፤ መቈነስ ፤ መበስበስ ፤ እስኪታላ ፡ ድረስ ። ወዕአን ፡ ተመ ልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ይጸይእ ፡ ተከዚ ። ጼ አት ፡ ምድር ። ወድአ ፡ ጼአ ። ዘይጸይእ ፡ አፉሁ ። ጼአ ፡ ቍስሊሁ ። ሰብእ ፡ እምከመ ፡ ሞተ ፡ ይጸይእ ። እንዘ ፡ ሕያው ፡ ትጸይእ ፡ ነፍስቱ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፰ ። ፰ ፡ ፲ ። ዮሐ፲፩ ፡ ፴፱ ። መ ፡ ፈ ። ዮሴፍ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፲ ። ሢራ ፲ ፡ ፱) ።

ጽዩእ ፤ (አን ፡ አት ፡ ይእት) ፤ የገማ ፡ ግም ፤ ግማታም ፤ የቈነሰ ፤ የበሰበሰ ። ጼና ፡ ጽዩእ ። ደመና ፡ ጽዩእ ፡ ወጸሊም ፡ በረድ ። አይሁዳዊ ፡ ዕልው ፡ ወጽ ልሕው ፡ ወጽዩአ ፡ አፍ ፡ ወርኩስ ፡ ክናፍር ። ኀልቃ ፡ መዋዕልየ ፡ እንዘ ፡ ጽዩአት ። ዡሉ ፡ ሰብእ ፡ ያንሶ ስዉ ፡ ላዕለ ፡ አብድንት ፡ ወላዕለ ፡ ጽዩእ ፤ እስከ ፡ በ ልዑ ፡ ጽዩአ ፡ (ግንዘ ። ስንክ ፡ መስ፲፰ ። ሲኖዶ ። ኢዮ ፲፯ ፡ ፲፭ ። ዮሴፍ) ።

ጺአት፤ መግማት፤ አገማም፤ ግምነት፤ ግማት፤ ዐይነ፡ ምድር፤ እድፍ፡ ርስሐት፡ ዝገት። የዐርግ፡ ጺአቱ፡፡ ይጼኑ፡ ጺአተሙ፡፡ መሬት፡ ወሐመድ፡ ወዕፄ፡ ወጺአት፡፡ ጼና፡ ጺአቱ፡፡ ወርቅ፡ ዘይጸሪ፡ እምጺአቱ፡ (ዮኤ፪፡ ፳። ኢሳ፷፬፡ ፫። መቃ። መዋሥ። ገድ፡ አዳ። ሄርማ)።

ጺእ፤ ግማት፤ ክፉ፡ ሽታ። ምሉኣነ፡ ጺእ፡ ወርኵስ፡ ወትዕግልት፡ (መቃ)።

ጺአት፤—መስከ፤ ጨፌ፤—ጊዖት።

ጼደንት፤ (ታት። ዕብ፡ ጼዳኒ፤ ትንኰለኛ፤ አጥማጅ፤ ዐዳኝ)፤ የዱር፡ የበረሓ፡ ዘር፤ ጋኔን። ይትራከቡ፡ ህየ፡ አጋንንት፡ ወጼደኒታት፤ ወይጸርሑ፡ ኵሎሙ፡ (ኢሳ፴፬፡ ፲፭ና፡ ፲፬)። ስገኖ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ጼደንት፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው፤ ባለብሉዮች፡ ግን፡ ኹሉንም፡ ሐሰይ፤ ወይም፡ ጫሊ፡ ደንጊያ፡ ልብሱ፡ ይሉታል። አዋልደ፡ ጼደኒታት፡፡ ይበክዩ፡ ከመ፡ ጼደኒታት፡ (ኤር፳፯፡ ፴፱። ሔኖ፲፮፡ ፪)። መጽአሞንና፡ ጽግንትን፡ ተመልከት።

ጼው፤ (ዐረ፡ ጸዋ። ዕብ፡ ጺያ፤ ደረቅ፡ በረሓ፤ ምድረ፡ በዳ)፤ ጨው፤ ዐሸቦ፡ አሞሌ፤ በቈላ፡ በረሓ፡ ከውሀማ፡ መሬት፡ የሚገኝ፤ በውሃ፡ የሚቀልጥ፡ የሚሻሻ፤ መጣጣ፡ ሖምጣጣ፤ መባልዕትን፡ ኹሉ፡ የሚያጣፍጥ፤ ከኹል፡ ገብ፤ በብዙ፡ ወገን፡ የሚፈለግ። አንትሙ፡ ጼዉ፡ ለምድር፤ ወእመሰ፡ ጼው፡ ለስሐ፡ በምንት፡ እንከ፡ ይቄስምዎ፡፡ ወዘርዐ፡ ውስቴታ፡ ጼወ፡፡ ሐውልተ፡ ጼው፡፡ ወረሰያ፡ ለምድር፡ ጼወ፡፡ ባሕረ፡ ጼው፡፡ ገዳመ፡ ጼው፡ (ማቴ፭፡ ፲፫። ማር፱፡ ፶። መሳ፱፡ ፵፭። ዘፍ፲፱፡ ፳፮። መዝ፡ ፻፮። ኩፋ፡ ፲፫። ስንክ፡ ግን፳፰)።

ጼዋት፤ ጽያው፤ አጽያው፤ ጨዎች፤ ዐሸቦዎች፤ አሞሌዎች። ዐሸቦ፡ እንኳሩ፡ ብትን፤ አሞሌ፡ ጥርቡ፡ ምእዙኑ። (ተረት)፤ ምላሜ፡ ዐበጠ፡ በምን፡ ይበጡ፤ ጨው፡ ዐለጠ፡ በምን፡ ያጣፍጡ። የመነኵሴ፡ ሎሌ፤ የክረምት፡ አሞሌ። ሐፉ፡ ብሎ፡ ጨዋ፡ ማለት፡ ዐማርኛው፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ምስጢሩም፡ የጨው፡ ነው።

ጸዩሕ፤ ሐት፤ (ጼሐ፡ ይጸይሕ፡ ይጺሕ። ዕብ፡ ጸሕ፤ ጠራ፤ በራ፤ ነጣ)፤ መጥረግ፤ ማስወገድ፤ መደልደል፤ ማስተካከል፤ ማበጀት፡ ማዘጋጀት፤ የመንገድ። ጺሑ፡ ፍኖተ፡ ቅድመ፡ ገጹ፡፡ ጺሑ፡ ፍኖተ፡ ለሕዝብ፡፡ ኢጼሐ፡ መንገደ፡፡ ዘይጸይሕ፡ ፍኖተከ፡ (ኢሳ፶፯፡ ፲፬። ፷፪፡ ፲። ኤር፲፡ ፳፫። ማር፩፡ ፪)።

ጸያሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚጠርግ፤ ጠራጊ። ዮሐንስ፡ ጸያሒ፡ መብእስ፡ (ድጓ)።

ተጼሐ፤ ተጠረገ፤ ተደለደለ፤ ተበጀ፡ ተዘጋጀ፤ ተከናወነ። ትጸያሕ፡ ፍኖተ፡ ራትዓን፡፡ ይጸያሕ፡ ዐውዱ፡ ለማኅፈድ፡፡ ይጸያሕ፡ ሎቱ፡ ኵሉ፡ ግብር፡ (ኤር፳፯፡ ፯። ሄርማ። አፈ፡ ተ፳፯)።

ጽዩሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ይሕት)፤ የተጠረገ፤ የተደለደለ፤ የቀና፡ ቅን፤ ትክክል። ፍኖት፡ ጽዩሕ፡ ወርሒብ፡፡ ኵሉ፡ ግብር፡ ይኩን፡ ጽዩሐ፡ በኀቤነ፡፡ እስመ፡ ትሩፋሙ፡ ጽይሕት፡ ግብር፡ (አፈ፡ ተ፲፱ና፡ ፳፯። ፊልክ፡ ፫)።

ጽያሕ፤ (ሓት)፤ ጥርጊያ፤ አውራ፡ መንገድ፤ ታላቅ፡ ጐዳና፤ እሾኽ፡ ዕንቅፋት፡ የሌለበት። ጽያሐ፡ ንጉሥ፡ (ቄር፡ ጸላ)።

መጽያሕት፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ፍኖተ፡ ጽኑዓን፡ መጽያሕት፡፡ ይኩን፡ ኵሉ፡ መብእስ፡ መጽያሕተ፡ ርቱዐ፡፡ ስእኑ፡ ሐዊረ፡ መጽያሕት፡ (ምሳ፲፭፡ ፲፱። ኢሳ፵፡ ፬። ፶፱፡ ፲፱)። ፍኖትን፡ ተመልከት።

ጺም፤ (ዕብ፡ ጺይይ፤ ጼይም)፤ የዱር፤ የበረሓ፡ አራዊት፤ በምድረ፡ በዳ፡ የሚኖሩ። ጺም፡ ምስለ፡ ኢም፡ (ኤር፶፡ ፴፱)። ጺያ፡ ጭው፡ ያለ፡ በረሓ፤ ጺይም፡ በረኸኞች። የኢምን፡ ፍች፡ በቦታው፡ ተመልከት። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ኢምን፡ ቀኝ፤ ጺምን፡ ግራ፤ የብስ፡ ይሉታል።

ጽዮን፤ (ዕብ፡ ጺዮን)፤ ስመ፡ ሀገር፤ የኢያውሴዎን፡ እንባ፤ ዳዊት፡ የያዘት፤ ሀገረ፡ ዳዊት። ፍችው፡ ጸወን፤ ምልክት፡ ማለት፡ ነው፡ (መዝ፡ ፪)።

ጼንዎ፤ ዎት፤ (ጼነወ፡ ይጼኑ፤ ምዕዝ)፤ መሸተት፤ ሽታ፡ መዐዛ፡ መስጠት፤ የክፉ፡ የበጎ። ጺእ፡ ለክፉ፡ ብቻ፤ ጼነወ፡ ለኹሉ፡ ይኾናል። ይጼኑ፡ ጺአተሙ፡፡ ሶበ፡ ጼነዎ፡ ይጐይይ፡፡ ወሶበ፡ ጼነዎ፡ ጼናሁ፡ ለዝክቱ፡ ጋኔን፡ ጐየ፤ የክፉ፡ (ጦቢ፯፡ ፲፰። ፰፡ ፫)። ዘሠናየ፡ ይጼኑ፡፡ ዘትጼኑ፡ ቀፀ፡፡ ወጼነወ፡ ጼና፡ ምዑዝ፡ ፈድፋደ፡፡ ጼነዎ፡ ጼና፡ ዕፍረት፡ (አርጋ፡ ፩። ስንክ፡ ጥቅ፳ና፡ ፳። የካ፩)።

ጼናዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት፤ ጼነውት)፤ የሚሸት፤ የሚገማ፤ ግም፡ ግማታም፤ በሽቃጣ። ጨናዊ፡ እንዲል፡ (ትግሬ)።

ጺንው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ኑት፤ ንውት)፤ የሸተተ፤ ሽታው፡ የተለወጠ፤ የገማ፡ የበሸቀጠ።

ጼና፤ (ናት)፤ ሽታ፤ መዐዛ፤ ጠረን። ጼና፡ ሕሡም፡ ወጽዩእ፡ ወፍጉግ፡ ጥቀ፡፡ ንኩን፡ ንጹሓነ፡ እምኵሉ፡ ጼና፡ ኀጢአት፡፡ ወአልቦ፡ ባዕሲሆሙ፡ ጼና፡ ዘእሳት፡፡ ጼና፡ ተይ፡፡ ጼና፡ ዕፍረት፡፡ ጥዑም፡ ጼና፡ መዐዛሁ፡ (ግንዘ። ቅዳ። ዳን፫፡ ፳፯። ሔኖ። ስንክ፡ የካ፩። መዋሥ)።

አጼነወ፤ (ዐረ፡ ሸመ)፤ አሸተተ፤ አነፈነፈ። ወአጼነወ፡ እግዚ፡ መዐዛ፡ ሠናየ፡፡ ኢአንፎሙ፡ ለአጼንዎ፡ ነፋስ፡፡ እምርሑቅ፡ ያጼንዎ፡ ለቀትል፡፡ ፈትል፡ ሶበ፡ ያጼኑ፡ እሳተ፡ (ዘፍ፰፡ ፳፩። ጥበ፲፩፡ ፲፭። ኢዮ፴፱፡ ፳፭። መሳ፲፮፡ ፱)።

አጼንዎ፤ ማሽተት፤ ያፍንጫ፡ ሥራ። ሕዋስን፡ ተመልከት።

መጼንው፤ የሚያሸት፤ የሚያነፈንፍ፤ አሽታች።

ጼናታም፤ ጤናዳም፤ የሚሸት፤ ሽታማ፤ ባለ ሽታ። አዛብ፡ ወጼናታም፡ (ሉቃ፲፭፡ ፵፪)።

ጼናታም፡

ጸይፎ፤ **ፎት**፤ (**ጸየፈ፡ ይጼይፍ፡ ይጸይፍ**)፤ (ጥየ) መጸየፍ፤ ጸያፍ፡ መኾን፤ መባል፤ መንቀፍ፤ መኰነተፍ። የቅኔ፡ የነገር፤ የጥፈት፤ ያንደበት። ማጸየፍ፤ መንቀፍ፤ ጸያፍ፡ መያዝ። (ጥጸ) መጸየፍ፤ መጥላት።

ጸያፍ፤ (**ፍት፡ ፋን፡ ፋት**)፤ በቁሙ፤ አለስልቱ፡ አላገባቡ፡ የተጣፈ፡ የተነገረ፡ ቃል፤ ኵልታፋ፤ ረ፡ ሲሉት፡ ለ፡ የሚል። ጸያፍ፡ ወላዕላዐ፡ ልሳን፡ ሕነ። ልሳን፡ ጸያፍ። ወአፉየ፡ ሙሴ፡ ለእመ፡ ኮነ፡ ጸያፈ፤ ጰራቅሊጦስ፡ አሮን፡ ይኩነኒ፡ አፈ። በሃማን፡ ወጸያፋን፡ (ዘፀ፬፡ ፲። ፮፡ ፴። ኢሳ፴፪፡ ፳፬። ፴፪፡ ፬። ደራሲ። ቀሌ)።

አጸየፈ፤ (**አስደራጊ**)፤ አስጠየፈ፤ አስነቀፈ፤ ጸያፍ፡ አሰኘ።

ጺጽ፤ (**ብ፡ ጺይጽ፡ ዕብራ**)፤ አበባ፤ ን፡ ድብድብ፡ በጣም፡ ያልፈካ፡ ያልፈነዳ፤ ወይም፡ የእሸት፡ ወለባ፡ ገለባ፡ ጥርጣሬ። አፒልያኖስ፡ ወሀቦ፡ ውስተ፡ እዴሁ፡ ጺጸ፤ ወይቤሎ፡ ግር፡ ውስተ፡ ገጹ፡ ለዝንቱ፡ ነዳይ፡ (ስንክ፡ ሐምሌ)።

ጸይቆ፤ **ቆት**፤ (**ጸየቀ፡ ይጼይቅ፡ ይጸይቅ። ዕብ፡ ጺቅ፤ ያጺቅ፤ ወደየ፡ ከዐወ**)፤ መጤቅ፤ መበከል፤ ጢቅ፡ ማለት፤ የመርዝ፡ የምራቅ፤ የስድብ፡ የስብቅ፤ ከባብ፡ ከሰይጣን፡ ከዘፉ፡ ሰው፡ አፍ፡ የሚወጣ፡ (ራእ፲፪፡ ፲፭። ኢዮ፭፡ ፲፭። ፪፡ ፩። መዝ፡ ፵፫፡ ፲፮)።

ጸያቂ፤ የሚጤቅ፤ ጤቀኛ፡ መርዘኛ፤ መስተዋድይ፤ ሰብቀኛ፤ አጥፊ፤ ቀጣፊ፤ ተንኰለኛ። እስመ፡ ጸያቂ፡ ውእቱ፡ ከመ፡ አቡሁ፡ ዲያብሎስ፡ (መቃ፡ ገ፲፯። ሲኖዶ። ዮሐ፰፡ ፵፬። ዘፍ፫፡ ፩። ፫ነገ፡ ፳፪፡ ፲፱—፳፪)።

ጽያቄ፤ መጤቅ፤ ጢቅታ፤ ምራቅ፤ መርዝ፤ ስብቅ፤ ተንኰል።

ጸክ፤ **ጸኰ**፤ (**ብ፡ ጸኳት**)፤ ጭን፤ ሹልዳ፤ ታፋ። ነደፍዎ፡ በሐጽ፡ ጸኮ። እግዚአብሔር፡ ተጋደሎ፡ ወአስያዘዘ፡ ጸኮ፡ ወሰመዮ፡ እስራኤል፤ ወበእንተ፡ ዝ፡ ኢይበልዑ፡ አይሁድ፡ ሥርዋተ፡ ጸኰ፡ (፩ነገ፡ ፴፭፡ ፫። ዮሴፍ። ስንክ፡ ነሐሴ፳)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ ትከሻ፡ ይሉታል። ጋላም፡ ጨኩ፡ ነቡኤ፡ ይላል፡ ትከሻ፡ ወረደኝ፡ ሲል፤ ጨኩና፡ ማንቃ፡ ይመሳሰላሉ፤ አንድ፡ ወገን፡ ናቸው። ቍጽን፡ ተመልከት።

ጽሌ፤—**የመጣፍ፡ ገበታ**፤—**ጸልዮ፡ ጸለየ**።

ጸሊእ፤ **አት**፤ (**ጸልአ፡ ይጸልእ፡ ይጽላእ። ዕብ፡ ሳኔእ። ሱር፡ ስናእ። ዐረ፡ ሽነአ**)፤ መጥላት፤ መጠየፍ፤ መቈጣት፡ መንቀፍ፤ መቀየም፡ መናቅ፤ ልብን፡ ማራቅ። ጊዜ፡ ለጸሊእ። አፈድፈዱ፡ ጸሊኦቶ። ዘትጸልእ፡ ለርእስከ፡ ኢትግበር፡ ዲበ፡ ቢጽከ። አፍቀሩ፡ ዘጸላእኩ፡ አነ። ጣዖት፡ ጸልአት፡ ነፍስየ፡ (መክ፫፡ ፰። ዘፍ፴፯፡ ፰። ዲድ፡ ፩። ኢሳ፷፯፡ ፱። ኩፋ፡ ፳፩)። ምዝርና፡ ጸልአ፡ ባማርኛ፡ ይተባበራሉ። (ግጥም)፤ ጮማውና፡ ጠጁ፡ መልቶ፡ በቤታቸው፤ እግዚያሔር፡ ጠላና፡ እንጀራ፡ ነማቸው።

ጸላኢ፤ (**ኢት፡ እያን፡ ያት**)፤ የሚጠላ፡ ጠላት፤ ምቀኛ፤ ባለጋራ፤ ደመኛ። በእንተ፡ ጸላኢ፤ ከመ፡ ትንሥቶ፡ ለጸላኢ። ጸላእያንየ፡ ወቀናእያንየ። ጸላእያነ፡ እግዚ። አፍቅሩ፡ ጸላእተክሙ፡ (መዝ፡ ፰። ዮሴፍ። ሮሜ፭፡ ፲። ማቴ፭፡ ፵፬)።

ጽልእ፤ (**ኣት**)፤ ጥል፡ ጠብ፤ ቂም። ፍጹመ፡ ጽልአ፡ ጸላእክዎሙ። በልቦሙ፡ ይሠይሙ፡ ጽልአ። ኅድጋ፡ ለጽልእ፡ (መዝ፡ ፻፴፰። ኤር፱፡ ፰። ሚራ፳፰፡ ፯)።

አጽልአ፤ አስጠላ፤ አስነቀፈ፤ አስቀየመ። አጽላእክሙኒ፡ በኀበ፡ ሎቱ፡ ሙሉ። ዘያጸልእ፡ ርእሶ፡ በብዝኀ፡ ነቢቡ። ከመ፡ ኢታጽልእ፡ ለቢጽከ፡ (ዘፍ፴፬፡ ፴። ሚራ፡ ፳። ፴፬፡ ፲፯)።

መጽልእ፤ የሚጠላ፤ የሚያስጠላ፤ ተጠይ፡ አስጠይ፤ አስቀያሚ። መጽልእ፡ ዘከመ፡ ዝ፡ ብእሲ (ሚራ፡ ፲፭)።

ተጸልአ፤ ተጠላ፤ ተነቀፈ። ርእየ፡ ከመ፡ ትጸላእ፡ ልያ። ዘተጸልኡ፡ በኀበ፡ እግዚ። እስመ፡ ዕሩየ፡ ተጸልኡ፡ (ኩፋ፡ ፳፰። ዘፍ፳፱፡ ፴፩። ምሳ፳፱፡ ፴፩። ጥበ፲፱፡ ፱)።

ጽሉእ፤ (**ኣን፡ ኣት፡ ልእት**)፤ የተጠላ፤ የተነቀፈ፡ ንቁፍ። ለእመ፡ ኮነ፡ ውእቱ፡ ግብር፡ ጽሉአ፡ እምኢገብርዎ። ጽሉእ፡ በኀበ፡ እግዚ፡ ትዕቢት። ትከውኑ፡ ጽሉኣነ፡ በእንተ፡ ስምየ፡ (ዮሴፍ። ሚራ፲፡ ፯። ማቴ፲፡ ፳፪)።

ጽልአት፤ መጥላት፤ መጠላት፤ አጠላል፤ ጠላትነት።

ተጻልአ፤ ተጣላ፤ ተጠላላ፤ ተነቃቀፈ። ኢትፍቅድ፡ ተጻልኦ፡ ምስለ፡ ሰብእ፡ (ምሳ፫፡ ፴)።

አስተጻልአ፤ አጣላ፤ አጠላላ። ዘያስተጻልእ፡ ብእሴ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ፡ (ቄድር)።

ጸልአ፤—**ቀኍስል**፤—**ጸሊዕ፡ ጸልዐ**።

ጸላእ፤—**ቋጥኝ**፤—**ጸውልዐ**፤ **ጸላዕ**።

ጸሊብ፤ ቦት፤(ጸለበ፡ ይጸልብ፡ ይጽልብ፤ ዐረብ ። ሱር፡ ጻላብ ። ዕብ፡ ታላህ)፤ መስቀል፤ ማንጠልጠል፤ በችንካር፡ በሐብል፡ የፈያት፡ የንዋያት ። ኤስታሊንና፡ ስቀለን፡ ተመልከት ።

ተጸልበ፤ ተሰቀለ፤ ተንጠለጠለ፤ ከምድር፡ ከፍ፡ አለ ። ተጸልበ፡ ምስለ፡ ዞሉ፡ ቤቱ ። ኀበ፡ ተጸልበ፡ እግዚእሙ፡(አስቴ፳፡ ፲፫ ። ራእ፲፩፡ ፰) ።

ጽሉብ፤(ባን፡ ባት፡ ልባት)፤ የተሰቀለ፡ ስቁል፤ ቅንው፡ ቅቱል ።

ጸልበ፤ (ዐረ፡ ጸሊብ)፤ መስቀል፤ መስቀያ፤ መሰቀያ ። ሰላም፡ ለስቅለትከ፡ መልዕልተ፡ ቅዱስ፡ ጸልቦ ። ሶበ፡ ተረክበ፡ ጸልቦሁ፡ ለወልድ ። ሥሉጠ፡ ልደት፡ ክርስቶስ፡ ወመሥዋዕተ፡ አብ፡ ዘዲበ፡ ጸልቦ፡(ስንክ፡ ኅዳ፳፡ መጋ፳፯ ። ድጓ ። ቅኔ) ።

መጽለብት፤ (ታት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ ። ከመ፡ ትጠቀም፡ በመጽለብትከ፡ እማእከለ፡ መንበት፡ (ቅዳ፡ ዮሐ) ።

ጸልሀወ፤—ሸነገለ፤—ጸልሐ ።

ጸሊው፤ ዎት፤ (ጸለወ፡ ይጸሉ፡ ይጽሉ ። ጸለየ)፤ መቀቀር፤ ማቀርቀር፤ ማዘንበል፤ የገሮ ። መስማት፡ ማድመጥ፤ መታዘዝ ። ወጽልዉ፡ እዝነኪሙ፡ ኀበ፡ ቃለ፡ አፉየ ። ጸመመት፡ እዝን፡ እምጸሊዎቱ ። ሶበ፡ ኢጸለወ፡ ትእዛዘ፡ ንጉሥ፡(መዝ፸፯ ። አዋል ። ስንክ፡ ሠኔ፳፭) ።

ጽልው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ሉት)፤ የቀቀረ፤ ያዘነበለ፤ የንቃ፡ የተጋ ። ሰላም፡ ለአእዛኒከ፡ ጽልዋተ፡ እለ፡ ኮና፤ አምኃ፡ነገር፡ ያብአ፡ ለመኩንን፡ ውስጥ፡ ኅሊና ። ኢትኩን፡ ነሣኤ፡ ገጽ፡ ወኢጽልወ፡ ልብ ። አኀው፡ መስተጋድላን፤ ጽልዋን፡ ለጸሎት፡ ዘወትር፡ (ደራሲ ። ዲድ፡ ፴፩ ። ቄድር) ።

ጸሎት፤ በቁሙ፤ ጸለየ ። ጸልዮና፡ ጸሊው፡ አንድ፡ ዘር፡ ናቸው፤ ወና፡ የ፡ ተወራራሾች፡ ስለ፡ ኾኑ፤ በጸሌት፡ ፈንታ፡ ጸሎት፡ ይላል፤ ጸለየን፡ ተመልከት ።

ጸለወ፤(ዐረ፡ ጸላ ። ዕብ፡ ጻላህ)፤ ጠበሰ፤ አበሰለ፤ በፍም፡ በነዲድ ። አዘዘ፡ ይጽልውዎ፡ ገጾ፡ ውስተ፡ እቶነ፡ ብሊኔ፡(ስንክ፡ ሠኔ፲፱) ።

ጸላዊ፤ መጽልው፤ የሚጠብስ፤ ጠባሽ፤ አብሳይ ።

መጽለወ፤ (ዲ ቃ፡ ግ ። ዐረ፡ መዘለ)፤ ጠወለገ፤ ደከመ፡ ዛለ፤ ዝልፍልፍ፡ አለ ። ዕፀ፡ ሕይወት፡ እንተ፡ ኢትመጽሉ ። ፈርሀት፡ ንግሥት፡ ወመጽለወት፡ ወተንተነት ። ወኢይፈቅድ፡ እፈንዎሙ፡ ጽዉማነ፤ ከመ፡ ኢይመጽልዉ፡ በፍኖት፡(አርጋ ። አስቴ፡ ፭ ። ማቴ፲፭ ። ፴፪) ፡ በመጽለወ፡ ፈንታ፡ ተመጽለወ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። ይትመጸለዉ፡ ወይቈጽሩ፡ ገጸሙ ። ተመጽለዉ፡ በድንጋፄ፡ እንዘ፡ ይደመሙ፡ ጥቀ፡(ማቴ፯፡ ፲፯ ። ጥበ፲፯፡ ፫) ።

ምጽልው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ሉት)፤ የጠወለገ፤ ጠውላጋ፤ ደካማ፤ ዝልፍልፍ ። ማዕር፡ ልምሉም፡ ወእከ፡ ምጽልው ። ወነበርነ፡ ውዱቃኒነ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ከመ፡ እንተ፡ ሰብእ፡ ምጽልዋን፡ (ስንክ፡ የካ፲፯ ። ኪዳ፡ ፩) ።

መጽ(ጥ)ለውዝ፤ መጥረቢያ፡ መዘለፊያ፤ ወይም፡ ወቅለምት ።

አመጽለወ፤ አጠወለገ፤ አሳፈረ፤ አነወረ፤ ነቀፈ፤ አጸየፈ፤ ሰደበ ። አመጽሉ፡ ገጾ፡ ለነሣኤ፡ ገጽ፡ (አፈ፡ ተ፭) ። ይኸውም፡ ስለ፡ ሃይማኖት፡ ነው፤ ስለ፡ ሌላ፡ አይደለም፡ (ሉቃ፳፱፡ ፳፩ ። ግብ፯፡ ፶፩—፶፱ ። ፳፫፡ ፫) ።

ጸልሐ፤(ዕብ፡ ጻላሕ)፤ ጣሰ፤ ሠንጥቆ፡ ዐለፈ ። አማረ፤ ተዋበ፤ ተከናወነ፤ በመልክ፡ በግብር፡ ባነጋገር ።

ጸልሐወ፤(ተቀ፡ ግ)፤ ሸነገለ፤ አሞኘ፤ አታለለ ። ጸልሐዉ፡ በልሳኖሙ፡ (መዝ፡ ፭ ። ቄር) ።

ጸልሓዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚሸነግል፤ ሸንጋይ፤ አታላይ፤ ከዳተኛ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በጸልሓዊ፡ ፈንታ፡ ጽልሕው፡ ይላል፤ የጣፊና፡ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው ። ብእሲ፡ ዐማፂ፡ ወጽልሕው ። ኃጥአን፡ ወጽልሕዋን፡(ዮሴፍ ። ቀሌ) ።

ተጸልሐወ፤ ተታለለ፤ ተሸነገለ፤ ተሞኘ፤ ተበለጠ ።

ጽልሕው፤(ዋን፡ ዋት፡ ሑት)፤ የተሸነገለ፤ ሸንግል፤ ሞኝ፤ ተላላ፤ ዘላላ ።

ጽልሑት፤ ሽንገላ፤ ክዳት፤ ተንኰል፤ የፑሊቲክ፡ ቃል ። ዐመፃ፡ ወጽልሑት ። ይገብሩ፡ ላዕሌሁ፡ ጽልሑተ ። ዘእንበለ፡ ጽልሑት፡ ወኢሀኬት፡(ዘካ፩፡ ፱ ። ዳን፲፩፡ ፳፫ ። ፍ፡ ነ፡ ፴) ።

(፩) **ጸለጠ፤ (ዐረ፡ ጸለተ)፤** ጨለጠ፤ መጠጠ፤ ባዶ፡ አደረገ ። ወይጸልጥ፡(አዋል) ።

(፪) **ጸልዮ፤ዮት፤(ጸለየ፡ ይጼሊ፡ ይጸሊ ። ጸለወ)፤** መጸለይ፤ መለመን፤ መሳል፤ ማመስገን፤ ከአምላክ፡ ጋራ፡ መነጋገር ። አውተረ፡ ጸልዮ ። አንትሙሰ፡ ሶበ፡ ትጼልዩ፡ ከመ፡ ዝ፡ በሉ ። ጸሎተ፡ ጸለየ፡ ለእግዚ፡ እንዘ፡ ይብል፡ (ሉቃ፳፱፡ ፵፱ ። ማቴ፮፡ ፰ ። ኩፋ፡ ፳፯) ።

ጸላዪ፤(ዪት፡ ይያን፡ ያት)፤ የሚጸልይ፤ ጸላይ፤ ጸሎተኛ ። ፈሪሳዊ፡ ጸላዪ፡ ወመጸብሓዊ፡ ጸላዪ፡ (ፊልክ፡ ፴፭) ።

መጸልይ፤ ዝኒ፡ ከማሁ ። ረከቦ፡ ጽዉመ፡ ወጽምወ፡ ወመጸልየ፡(ፊልክ፡ ፻፴፯) ።

ምጽላይ፤ (ያት)፤ መጸለያ፤ የጸሎት፡ ቦታ፤ ቤተ፡ ክሲያን፤ ምኵራብ፤ መስጊድ ። ምጽላየ፡ መሀይምናን ። ዘይጼሊ፡ ኀበ፡ ምጽላየ፡ አይሁድ፡ ወአረሚ፡(ቅዳ፡ ጎር ። ቀሌ) ።

ጸሎት ፤ (ታት ። ሱር ፡ ጽሎታ ። ዐረ ፡ ጸላዋት) ፤ በቁሙ ፤ ልመና ፤ ምስጋና ። ጸሎትሰ ፡ ተናግሮተ ፡ ሰብእ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ፡ ልዑል ፤ እንዘ ፡ የአዙቶ ፡ ወይሴብሖ ፡ ወይትአመን ፡ በእግዚእናሁ ፤ ወበተአምኖ ፡ በአበሳሁ ፡ ወኀሚሥ ፡ እምኔሁ ፡ በዘያሠምሮ ፡ ቦቱ ። ወጸሎትሰ ፡ ዘተአዘዘ ፡ ላዕለ ፡ ኵሎሙ ፡ ምእመናን ፡ በኵሉ ፡ ዕለት ፡ ሰብዐቱ ፡ ጊዜያት ። ቤትየሰ ፡ ቤተ ፡ ጸሎት ። ሠናይ ፡ ውእቱ ፡ ጸሎት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፬ ። ኢሳ፶፮ ፡ ፯ ። ጦቢ፲፪ ፡ ፰) ።

ጸሎት ፤ (ዕብ ፡ ኔዴር) ፤ ስለት ፤ ብፅዐት ። በ ፅዐን ፡ ተመልከት ። ጸለይኩ ፡ ጸሎተ ፡ አመ ፡ ጐየይኩ ፡ እምገጸ ፡ ዔሳው ፡ እኁየ ። ጸሎታ ፡ ዘከመ ፡ ነበበት ፡ በከናፍሪሃ ። ወሀቦ ፡ ለልዑል ፡ ጸሎተከ ፡ (ኩፋ ፡ ፴፩ ። ዘኊ፴ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፵፱) ።

ተጸለየ ፤ በቁሙ ፤ ተጸለየለት ፤ ተጸለየበት ፤ ተለመነ ፡ ተመሰገነ ፤ ጸሎት ፡ ምስጋና ፡ ቀረበለት ። ዘአሐደ ፡ ይሰገድ ፡ ወአሐደ ፡ ይሴባሕ ፡ ወአሐደ ፡ ይጼለይ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ጽሉይ ፤ የተጸለየበት ፤ ጸሎት ፡ የደረሰበት ። ዘይት ፡ ጽሉይ ፤ ማየ ፡ ምንዛህ ፡ ጽሉይ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ጽሌ ፤ (ላት) ፤ የጸሎት ፡ መጣፍ ፤ እንደ ፡ ሳታትና ፡ እንደ ፡ ዳዊት ፤ እንደ ፡ ቅዳሴ ፡ ያለ ።

ጽሌ ፤ (ለውሕ ፤ ሰሌዳ) ፤ የመጣፍ ፡ ገበታ ፤ ከመጣፉ ፡ ጋራ ፡ በቶታን ፡ በጥሬዝ ፡ በድጕስ ፡ ቁርበት ፡ የሚያያዝ ፤ ከቁርበቱ ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ሐረግ ፤ ሥዕል ፡ መስቀል ፡ የሚሣልበት ፡ የሚታተምበት ፤ ጌጣም ፡ ሽልምልም ።

—፤ ታቦት ፤ የመጽሐፍ ፡ ዐይነት ፤ ሐረጉና ፡ ጌጡ ፡ በመጽሐፍ ፡ ድጕስ ፡ አምሳል ፡ የሚሠራ ፤ በላዩ ፡ ስመ ፡ አምላክና ፡ ዐሠርቱ ፡ ቃላት ፡ ባጭር ፡ ቃል ፡ የሚጣፉበት ፤ መሥዋዕት ፡ የሚሠዋበት ፤ ከዕፅ ፡ ከእብን ፡ በረድ ፡ የሚቀረጽ ። ታቦትን ፡ ተመልከት ። ወአኮ ፡ በጽሌ ፡ ዘእብን ፡ ዘእንበለ ፡ ጽሌ ፡ ልብ ፡ ዘሥጋ ። ወወሀቦ ፡ ለሙሴ ፡ በደብረ ፡ ሲና ፡ ክልኤ ፡ ጽላተ ፡ ሕግ ፡ ጽላተ ፡ ዘእብን ፡ (፪ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ዘፀ፴፩ ፡ ፲፰) ። ጽሌ ፡ ጽላት ፡ ለዕፅና ፡ ለእብን ፡ ለማዕደን ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ለከርታስና ፡ ለብራና ፡ አይኾንም ። ጽላተ ፡ ሰማይ ። ጽላተ ፡ ብርት ፤ ጽላተ ፡ ብሩር ። ጽላተ ፡ ሐመር ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ግንቦ፩) ። ጽሌ ፡ ላንድ ፤ ጽላት ፡ ለኹለት ፤ ለብዙም ፡ ይኾናል ። ባማርኛ ፡ ግን ፡ አንዱ ፡ ብቻ ፡ ጽላት ፡ ይባላል ፤ ይኸውም ፡ ሥራው ፡ በመጽሐፍ ፡ አምሳል ፡ መኾኑን ፡ ያሳያል ፤ አንድ ፡ ቅጠል ፡ ከርታስ ፡ ወይም ፡ ብራና ፡ በኹለት ፡ ወገን ፡ ስለ ፡ ተጣፈበት ፡ ኹለት ፡ ገጽ ፡ እንዲባል ፤ ጽላት ፡ ማለትም ፡ እንደዚህ ፡ ነው ።

ጸለተ ፤ (ዲ ቃ ፡ ግ) ፤ ጋገረ ፤ ጠፈጠፈ ፤ ኰበት ፡ አስመሰለ ፤ አሣሣ ፤ ሸለመ ፡ ጠቀጠቀ ፤ የቂጣ ፡ የመጠቃ ፡ የጥረሾ ። ሐማሴኖች ፡ ኀኀ ፡ ይሉታል ።

መጸለት ፤ (ዕብ ፡ ማጸት) ፤ ፍጹም ፡ ናእት ፤ ቂጣ ፤ ወዲያው ፡ ተለውሶ ፡ የሚጋገር ፤ የፋሲክ ፡ ምግብ ፤ አይሁድ ፡ እስከ ፡ ሰባት ፡ ቀን ፡ የሚበሉት ። ናእትንና ፡ ፍሥሕን ፡ ተመልከት ። ወቀርበ ፡ በዓለ ፡ መጸለት ፡ ዘስሙ ፡ ፋሲካ ። ወበጽሐት ፡ ዕለተ ፡ መጸለት ፡ አመ ፡ ይጠብሑ ፡ ፍሥሐ ። አስትዓ ፡ ዘመጸለት ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፩ና ፡ ፯ ። ማር፲፬ ፡ ፩ና ፡ ፲፪ ። ሲኖ ዶ) ።

(፣) **ጸሊል ፤ ሎት ፤ (ጸለለ ፡ ይጸልል ፡ ይጽልል ። ዕብ ፡ ጻላል ። ዐረ ፡ ጸለ ። ሱር ፡ ጻሊል) ፤** መጥለል ፤ መጥራት ፤ ጥሩ ፡ መኾን ፤ መፍሰስ ፤ መቅለጥ ፤ መነጠር ፤ ለመጥራት ። አድራጊም ፡ ይኾናል ።

—፤ መስፈፍ ፤ መንከፈፍ ፤ መንጓለል ፤ መዋኘት ። ጸለለ ፡ ዝክቱ ፡ ኀጺን ። ጸለለት ፡ ታቦት ፡ ላዕለ ፡ ማይ ። ኢተሠርሙ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፤ አላ ፡ ጸለሉ ፡ መልዐልተ ፡ ማይ ፡ (፬ነገ ፡ ፮ ፡ ፮ ። ዘፍ፯ ፡ ፲፰ ። መቃ ፡ ፲፱) ። ሩፋኤል ፡ መልአከ ፡ ራማ ፡ ባሕረ ፡ ሥጋዊ ፡ አመ ፡ ጸበተ ፡ እንዘ ፡ እምነ ፡ ቈጽል ፡ ይነሥእ ፡ አርኣያ ፡ ወእምነ ፡ ሐመር ፡ አምሳለ ፤ ለባሕረ ፡ ሥጋዊ ፡ ላዕሌሁ ፡ ጸለለ ። ዕመቀ ፡ ባሕርዩሰ ፡ ይርአይ ፡ ፈጣሬ ፡ አመ ፡ በእንቲአነ ፡ ክህለ ፤ ወረደ ፡ ታሕተ ፡ ወተቈልቈለ ፤ ከመሰ ፡ እማእከል ፡ ኢተርፈ ፡ ወኢተለዐለ ፤ አርአየነ ፡ ኖኅ ፡ ዳሁ ፡ መስቀለ ፡ (ሥላሴ ፡ ቅኔ) ።

—፤ በአየር ፡ በነፋ ፡ መርበብ ፤ መሰቀል ፤ ረቦ ፡ ተዘርግቶ ፡ መኼድ ፤ ያሞራ ፡ የደመና ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ጸለለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ላዕለ ፡ ማያት ። ወመንፈሰ ፡ እግዚ ፡ ይጸልል ፡ መልዕልተ ፡ ማይ ፡ (ቀሌ ። ዘፍ፩ ፡ ፪) ።

—፤ (ጥጠ) መጠለል ፤ ጥላ ፡ መያዝ ፤ ከጥላ ፡ ማረፍ ፡ መጠጋት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጸለለ ፡ ፈንታ ፡ አጽለለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ያጸልል ፡ ታሕተ ፡ ኵሉ ፡ ዕፀው ። ረከበ ፡ ዕፀ ፡ ጽፍቅተ ፡ ወአጽለለ ። ያጸልሉ ፡ ታሕቴሁ ፡ አራዊተ ፡ ገዳም ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፲፪ ። ተረ ፡ ባሮ ። ዳን፬ ፡ ፱) ።

ጸላሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚጠል ፤ የሚሰፍ ፤ የሚረብ ፡ የሚከንፍ ፤ የሚጠለል ፤ ከጥላ ፡ የሚያርፍ ።

ጽላል ፤ (ላት) ፤ ጥላ ፤ ድባብ ፤ አጐበር ፤ የሚወጠር ፡ የሚገተር ፤ ፀሓይ ፡ የሚከለክል ።

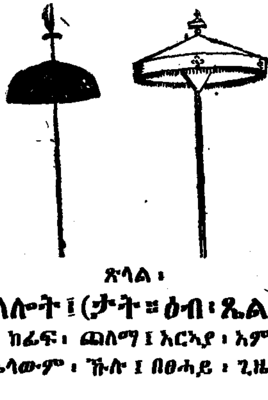

ጽላል ፡

ጽላሎት ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ጼል) ፤ በቁሙ ፤ ጥላ ፤ ታች ፤ ከፊፍ ፡ ጨለማ ፤ አርኣያ ፡ አምሳል ፤ የዛፍ ፡ የገደል ፡ የሌላውም ፡ ኹሉ ፤ በፀሓይ ፡ ጊዜ ፡ የሚታይ ፡

የሚለይ፤ ብርሃን ፥ ፀሓይ ፥ የሌለበት ። ጽላሎተ ፡ ዕፀ ። ጽላሎተ ፡ አድባር ። ጽላሎቱ ፡ ለአምላክ ፡ በማይ ። እስመ ፡ ጽላሎታ ፡ ይእቲ ፡ አፅት ፡ ለእንተ ፡ ትመጽእ ፡ ሠናይት ፡ (ሕዝ፯ ፥ ፲፫ ። መሳ፱ ፥ ፴፯ ። መዝ ፥ ፺ ። ዕብ፲ ፥ ፩) ።

—፤ ቤት፤ ድንኳን፤ ማረፊያ ፥ ማደሪያ ። አብእ ፡ ኑዳየ ፡ ወአኀድሮ ፡ ውስተ ፡ ጽላሎትከ ። ጽላሎተ ፡ ቤትየ ፡ (ኢሳ፶፰ ፥ ፯ ። መዝ ፥ ፲፱ና ፥ ፻፴፩) ።

ጽላሎተ ፥ ሞት፤ (ዕብ ፥ ጸልማዌት)፤ የሞት ፥ ጥላ፤ ውድቅት፤ ጽኑቅ ፥ ድቅድቅ ፥ ጨለማ፤ ገሃነም ፥ (ኢዮ፲ ፥ ፳ ። መዝ ፥ ፳፯ ። ማቴ፬ ፥ ፲፮) ።

ጸለሎ፤ ጥላት፤ የጥቀርሻ ፥ ዐይነት ። ከመ ፡ ጸለሎ ፡ መቅፀፀት ፡ ያዴምዎ ፡ ለገጽ ፡ (አርጋ ፥ ፪ ። ዮኤ ፪ ፥ ፮ ። ናሖ፪ ፥ ፲) ።

አጽለለ፤ አጠራ፤ አጠለለ፤ አሰፈፈ ፥ አንጓለለ ። ለንጹሕ ፡ ማሕጼ ፡ አጽበሎ ፡ ዲበ ፡ ማይ ፡ (አርጋ ፥ ፬) ።

—፤ አስጠጋ፤ አስጠለለ፤ ከጥላ ፥ አሳረፈ፤ ራሱን ፥ ወይም ፥ ሌላውን ። ታጽልሉ ፡ ታሕተ ፡ ዕፀ ። መኑ ፡ ያጸልል ። ወአጽለለ ፡ ህየ ፡ (ዘፍ፲፰ ፥ ፬ ። መዝ ፥ ፲፬ ። ማቴ፳፩ ፥ ፲፯) ።

ምጽላል፤ (ላት)፤ ማጥለያ፤ ማጥሪያ ። መጠጊያ ፥ ማስጠጊያ፤ ጥላማ ፥ ቦታ፤ የዛፍ ፥ ሥር፤ ዳስ፤ ድንኳን፤ ጐጆ፤ ቤት፤ ማኅደርነት ፥ ያለው ፥ ኹሉ ። ወሕነጹ ፡ ምጽላላተ ፡ ሎቱ ፡ ወለእግብርቲሁ ። ወይትከሉ ፡ ምጽላሎሙ ። ከመ ፡ ምጽላላተ ፡ ቄዳር ። ለአዕዋፍኒ ፡ ምጽላል ፡ ቦሙ ። ምጽላላቲሆሙ ፡ ዘለዓለማዊት ፡ (ኩፋ ፥ ፲፯ ። ኤር፯ ፥ ፲ ። ማሕ፩ ፥ ፭ ። ማቴ፰ ፥ ፳ ። ፊልክ ፥ ፲) ።

ምጽላል፤ (ዕብ ፥ ሱኮት)፤ ዳስ፤ ጥላ፤ ከለላ፤ ለበዓል ፥ ለድግስ ፥ የሚሠራ ። የአይሁድ ፥ በዓል፤ በጥቅምት ፥ እኩሌታ ፥ የሚውል ። በምጽላል ፥ ፈንታ ፥ መጸለት ፥ ይባል፤ የመባሽና ፥ የጣራ ፥ ስሕተት ፥ ነው ። ከመ ፡ ይንበሩ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ በመጸለት ። ወውእቱ ፡ መቅድመ ፡ ገብረ ፡ በዓለ ፡ መጸለት ። ወቀርበ ፡ በዓለ ፡ መጸለቶሙ ፡ ለአይሁድ ፡ (ዕዝ ፥ ነሐ፰ ፥ ፲፱ ። ኩፋ ፥ ፲፯ ። ዮሐ፯ ፥ ፪) ።

መጸለት፤—ቂጣ፤—ጸለየ ፥ ጽሌ ፥ ጽላት ፥ ጸለተ ።

(ጥ) **ጸልሎ፤ ሎት፤ (ጸለለ ፥ ይጼልል ፥ ይጸልል)፤** መጸለል፤ በላይ ፥ ኹኖ ፥ ማጥላት፤ ጥላ ፥ መኾን፤ ማልበስ ፥ መክደን፤ መሸፈን፤ መክበል ፥ መጋረድ፤ ማጨለም ። ይጼልላ ፡ ደመና ፡ ለደብተራ ። ወአዘዘ ፡ እግዚ ፡ ሐምሐመ ፡ ወበቈለ ፡ ወጸለሎ ፡ መልዕልተ ፡ ርእሱ ፡ ለዮናስ ። ጸለለ ፡ ከመ ፡ ወይን ፡ ማኅደሮ ። አልከወኒ ፡ ወጸለለኒ ፡ አዕይንትየ ። ይጼልሉ ፡ ወይቀትሉ ፡ (ዘኍ፱ ፥ ፲፰ ። ዮና፬ ፥ ፯ ። ሰቈ፪ ፥ ፯ ። ኢዮ፲፯ ፥ ፲ ። ኩፋ ፥ ፪) ።

—፤ እጅን ፥ ክንፍን ፥ ወደ ፥ ላይ ፥ በስተላይ ፥ መዘርጋት፤ በውስጥ ፥ ማደር፤ መምሳት ። ንበፍሕ ፡ ለከ ፡ አእዳወ ፡ መዝራዕት ፡ ወንጼልል ፡ ዲበ ፡ ዝንቱ ፡ መሥዋዕት ። እስመ ፡ ኪሩብ ፡ ጸለሉ ፡ ክነፊሆሙ ፡ መልዕልተ ፡ መካና ፡ ወጸለልዋ ፡ ለታቦት ። ወሰእነ ፡ ሙሴ ፡ በዊአ ፡ ውስተ ፡ ደብተራ ፤ እስመ ፡ ጸለለ ፡ ደመና ። ኀይለ ፡ ልዑል ፡ ይጼልለኪ ። ወይጼልል ፡ ዲቤሆሙ ፡ (ቅዳ ፥ ጎር ። ፫ነገ ፥ ፰ ፥ ፯ ። ዘፀ፵ ፥ ፴፱ ። ሉቃ፩ ፥ ፴፭ ። ራእ፯ ፥ ፲፭) ።

ተጸለለ፤ ተጋረደ፤ ተሸፈነ፤ ታወረ ። ተጸለለ ፡ አዕይንትየ ። ወተጸለለ ፡ ልቦሙ ፡ ከመ ፡ ኢያእምርዎ ፡ (ግብ፲፫ ፥ ፲፩ ። ፳፪ ፥ ፲፩ ። ቅዳ ፥ ግሩ) ።

ጽሉል፤ (ላን ፥ ላት ፥ ልልት)፤ የተጋረደ፤ የተሸፈነ፤ ሽፍን፤ ድፍን ። ጽሉል ፡ አዕይንቲሆሙ ። ናሁ ፡ ጽሉል ፡ ልቦሙ ፡ ወእዘኒሆሙ ። አብዳን ፡ ወጽሉላነ ፡ ልብ ፡ (ሔኖ ፥ ፳፱ ። ፴፫ ። ኤር፯ ፥ ፲ ። ዲድ ፥ ፬) ።

ጽላሌ፤ መጋረድ፤ (ጥጋ) መጋረድ፤ አገራረድ፤ ግርደሽ፤ ጨለማ፤ ዕውርነት ። ጽላሌ ፡ ኀይል ፡ ዘመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ወጽላሌ ፡ ኀበፈ ፡ እምአዕይንተ ፡ ይሥሐቅ ፡ ወርእየ ። ግዝረትሰ ፡ ጽላሌ ፡ ልብ ፡ በመንፈስ ። በእበዶሙ ፡ ወበጽላሌ ፡ ልቦሙ ። ጽላሌ ፡ ዐይን ፡ (ቅዳ ፥ ሕር ። ኩፋ ፥ ፴፭ ። ሮሜ፪ ፥ ፳፱ ። ኤፌ፬ ፥ ፲፰ ። አርጋ ፥ ፩) ።

ጸሊም፤ ሞት፤ (ጸልመ ፥ ይጸልም ፥ ይጽልም ። ዕብ ፥ ጼሌም ። ሱር ፥ ጸልማ፤ ጨለማ፤ ሥዕል፤ ምስል)፤ መጨለም፤ መምሸት፤ ውድቅት ፥ ጨለማ ፥ መኾን፤ ጨለማ ፥ መልበስ፤ መጥቈር፤ ጥላት ፥ መምሰል፤ መፍዘዝ፤ ከማየት ፥ መከልከል ። ወድአ ፡ ጸልመ ። እስመ ፡ ጽልመትኒ ፡ ኢይጸልም ፡ በኀቤከ ። ጸልመ ፡ ዙሉ ፡ ዓለም ። ጸልመ ፡ ፀሓይ ። ጸልመ ፡ ገጹ ። ጸልመ ፡ ዐይኑ ። ተጸለለ ፡ ወጸልመ ፡ (ዮሐ፯ ፥ ፲፯ ። መዝ ፥ ፻፴፰ ። ማቴ፳፯ ፥ ፵፭ ። ራእ፯ ፥ ፲፪ ። አስቴ፯ ፥ ፰ ። ሰቈ፭ ፥ ፲፯ ። ግብ፲፫ ፥ ፲፩) ።

—፤ መክዳት ፥ መካድ፤ ከዳተኛ ፥ መኾን ። ጠለመን ፥ እይ ፤ የዚህ ፥ ጎር ፥ ነው ።

(ጥ) **ጸሊም፤ (ማን ፥ ማት ፥ ላም፤ ለምት)፤** ጥቍር፤ ጠቋራ፤ ከሰልማ፤ ቅጽልና ፥ በቂ ፥ ይኾናል ። ዘጽሑፍ ፡ በጸሊም ። አባ ፡ ሙሴ ፡ ጸሊም ። አፍራስ ፡ ጸሊማን ። ጸላም ፡ አነ ። ይመጽእ ፡ ለቢሶ ፡ ጸሊመ ። ለምንትኑ ፡ ለበስከ ፡ ጸሊማተ ፡ (አቡሻ ፥ ፴፫ ። ስንክ ፥ ሠኔ፳፱ ። ዘካ፩ ፥ ፰ ። ማሕ፩ ፥ ፭ ። ዮሴፍ ። ፊላስ) ።

ጽሉም፤ የጨለመ፤ የጠቈረ፤ ጭልም ፥ ያለ፤ የጨለማ ፥ ቦታ ። ጽሉም ፡ ኅሊናሆሙ ። ጽሉመ ፡ ልብስ ። ጽሉማነ ፡ ምድር ፡ (ኤፌ፬ ፥ ፲፰ ። ቀሌ ። መዝ ፥ ፹፫) ።

ጽልመት፤ (ዐረ ፥ ዙልመት ። ዕብ ፥ ሐሼኽ)፤ መጨለም፤ መጥቈር፤ አጨላለም ። ጨለማ፤ ሌሊት፤ የጨረቃ ፥ ጠፍ፤ ወይም ፥ ሠርቅ ። ጥቍረት ፥ ጥቍርነት ። በምሰጢር፤ ኀጢአት ፥ ክሕደት፤ ድንቍርና፤ ሐዘን ፥ መከራ ፥ ይኾናል ። ጽልመት ፡ ፀሓይ ፡

ሶበ፡ርእየት፡ፈጣሪሃ፡ስቅለ፤ወኮነ፡መጠነ፡ጽል መታ፡እምጊዜ፡ስድስቱ፡ሰዓት፡እስከ፡ጊዜ፡ተስ ዐቱ፡ሰዓት። ወጽልመት፡መልዕልተ፡ቀላይ፤ወፈ ለጠ፡እግዚ፡ማእከለ፡ብርሃን፡ወጽልመት፤ወሰ መየ፡ለብርሃን፡መዓልተ፡ወለጽልመት፡ሌሊተ። በካልእ፡ወርኅ፡አመ፡ዐሡሩ፡ወሰኑዩ፡ለጽል መት። ቍስል፡ይእቲ፡ለልብ፡ወጽልመት፡ለገጽ፡ ወሐዘን፡ለነፍስ፡ብእሲት፡እኪት። ወገጹ፡ዘፍ ፁም፡በጽልመት፡(ስንክ፡መጋቢት ። ዘፍ፩፡፪ና፡፬፡ ፭ ። ፯፡፲፭ ። ፰፡፬ ። ሢራ፳፭፡፳፫ ። ኪዳ) ።

አጽለመ ፤ አጨለመ ፤ ጨለማ፡አደረገ ፤ አጠ ቈረ ፤ ከሰል፡አስመሰለ ፤ አጠፋ፡ለወጠ ። ያጸልም፡መዓ ልተ፡ከመ፡ሌሊት። ኣጸልም፡ደመና፡ላዕለ፡ም ድር። እከዩሃ፡ያጸልም፡ከመ፡ርእየተ፡ድብ፡ ለገጻ። ቅንአተ፡እከይ፡ያጸልም፡ሠናያተ። ስካር፡ ያጸልም፡ልበ። ገልዓት፡ዘአጽለምዎሙ፡በፍ ሕም፡(ዓሞ፭፡፰ ። ዘፍ፱፡፲፬ ። ሢራ፳፭፡፲፯ ። ጥበ፬፡ ፲፪ ። ቀሌ ። ስንክ፡መጋቢት) ።

መጽልም ፤ (ምት፡ማን፡ማት) ፤ የሚ ያጨልም ፤ የሚያጠቍር ፤ አጥቋሪ ።

—፤ የጨለመ ፤ የጠቈረ ፤ ጽሉም ፤ ጸሊም ። በውስተ፡ መጽልም፡መካን። ኢትኅሥሥ፡ርእየተ፡ገጽየ፡ እስመ፡ገጽየ፡መጽልም፡ከመ፡ኀጣውእየ። አንበ፡ መጽልመ፡ገጽ፡ወብዙኅ፡አበሳት፡(ኵፋ፡፭ ። ስንክ፡ ሐምሌ ። ታኅሣ፬) ።

ጸልመተ ፤ (ጽልመት ፤ ጸልመ) ፤ ጨ ለመ ፤ ጠቈረ ፤ ደንቈረ ። በጸልመ፡ፈንታ፡ጸልመተ፡እ ያለ፡ይገኛል ። ይጸለምቱ፡በእንተ፡መንሱት። ትጸ ለምት፡ነፍሳቲሆሙ። ይጸለምት፡ልቡ፡ወይረ ስዮ፡ለእግዚ፡(ፊልክ፡፲፬ ። ፻፭ ። ፻፶፯) ።

ጽልሙት ፤ (ጽሉም) ፤ የጨለመ ፤ የጠቈረ ፤ ጥቍር ፤ ጨለማ፡ጥቍረት፡የጸናበት ። እንዘ፡ብሩ ሃን፡ንሕነ፡ዘኢጽልሙታን። ከዋክብት፡ጽልሙ ታን። ጽልሙታን፡ራእይ፡ሕዝብ። አባ፡ሙሴ፡ጽ ልሙት፡(አፈ፡ድ፭ ። ይሁ፡፲፫ ። ራደሲ ። ፊልክ፡፻፷) ።

አጸልመተ ፤ (አጽለመ) ፤ አጨለመ ፤ አጠ ቈረ ፤ ጨለማ፡አለበሰ ።

ጸሊዕ ፤ ዖት ፤ (ጸልዐ፡ይጸልዕ፡ይጽ ላዕ ። ጸልአ) ፤ ማቄም፡መለገም ፤ ማድፈን ፤ ማቅ በር ፤ ማበጥ፡መቍሰል ፤ መፍረጥ፡መምገል ። ጸምአና፡ ጸምዐ፡አንድ፡እንደ፡ኾኑ፤ ጸልአና፡ጸልፀም፡አንድ፡ ዘር፡ናቸው ፤ ዐ፡በአ፡መለወጡ፡የቍስሉን፡ዐይን፡ አፉንና፡ፍንጩን፡ያሳያል ።

ጸልዕ ፤ (ዐረ፡ሰልዐት) ፤ ቍስል ፤ ዕባጭ ፤ የበትር፡የደዌ፡የመቅሠፍት ። ችፌ፡ጭንቍር ፤ ጭጣ፡ ቂጥኝ ፤ ኵብሽ ፤ ንቀርሳ ፤ የመሰለው፡ኹሉ ። ጸልዕ፡ዘ ይመግል። ወበኵሉ፡ዲበ፡ጸልዕየ፡ቍስለ። ወመ ጽአ፡ላዕሌሆሙ፡ጸልዕ፡እኩይ፡(ኢሳ፩፡፮ ። መዝ፡ ፴፯ ። ራእ፲፮፡፪) ። ምስጢሩ፡ጽልእን፡አይለቅም ፤ የሚጠላና፡የሚያስጠላ ፤ የሚያስቀይም ፤ የሚያስጠይፍ ፤ ማለት፡ነው ።

አጽልዕት ፤ ቍስሎች ፤ መቅሠፍቶች ። ኢየ ሱስ፡ክርስቶስ፡ዘአጽልዕቲሁ፡ምስሌሁ ፤ ወመስ ቀለ፡ሞቱ፡ቅድሜሁ። አጽልዕት፡ዘይፈልሕ፡ዲበ፡ ሰብእ፡ወእንስሳ። ሕማመ፡አጽልዕቲሆሙ፡(ደ ራሲ ። ዘፀ፱፡፱—፲፭ ። ራእ፲፮፡፲፩) ።

ጸሎት ፤—በቁሙ ፤—ጸለወ ፤ ጸለየ ።

ጸለተ ፤—ጋገረ ፤—ጸለየ፡ጽላት ።

ጽመ ፤—ዝም፡ብሎ ፤—ጸመመ ።

ጸመ ፤—ጠመ ፤—ጸዊም፡ጸመ ።

ጸሚእ ፤ ኦት ፤ (ጸምአ፡ይጸምእ፡ይ ጽማእ ። ፅብ፡ጻሜእ) ፤ መጥማት ፤ መጠማት ፤ ውሃ፡መጠጥ፡መፈለግ ፤ መናፈቅ ። ጸምዐን፡ተመል ከት ፤ የዚህ፡መንቲያ፡ነው ። እለ፡ጸምኡ፡ይሑሩ፡ ኀበ፡ማይ። ዘጸምአ፡ይምጻእ፡ኀቤየ፡ወይስ ተይ። ጸምአት፡ነፍስየ፡ኀበ፡አምላኪየ፡ሕያው። ነፍስየኒ፡ከመ፡ምድረ፡በድው፡ጸምአተከ፡(ኢሳ ፶፭፡፩ ። ዮሐ፯፡፴፯ ። መዝ፡፵፩ና፡፻፵፪) ።

ጽሙእ ፤ (ኣን፡ኣት፡ምእት) ፤ የተጠማ ፤ የናፈቀ ። ወበከመ፡ጽሙእ፡ዘየሐልም፡እንዘ፡ይ ሰቲ፡ማየ፡ወነቂሆ፡ዓዲሃ፡ጽምእት፡ነፍሱ። ዘእ ሙንቱ፡ጽሙኣን፡እምቃለ፡እግዚ። ከመ፡ይትመ ርሑ፡በቃላቲከ፡እለ፡ጽሙኣን፡ለነጽሮትከ፡(ኢሳ ፳፱፡፰ ። መጽ፡ምስ ። አረጋ፡ድ፪) ።

ጽምእ ፤ (ኣት) ፤ ጥም ፤ ጥማት ፤ የውሃ፡ዕ ጦት ፤ የመጠጥ፡ችጋር ። ጽምእ፡ማይ። ብሔረ፡ጽ ምእ። እመውት፡በጽምእ፡(ዓሞ፰፡፲፩ ። ዘዳ፴፪፡ ፲ ። መሳ፲፭፡፲፰) ።

አጽምአ ፤ አስጠማ ፤ ውሃ፡ነሣ ፤ ከለከለ ፤ ውሃ፡ውሃ፡አሰኘ ፤ የደዌ፡የምግብ ። አጽማእኩሁ፡ እምስታየ፡ገነት። አርኀብዎ፡ወአጽምእዎ፡(መቃ ። ቦነገ፡፳፪፡፳፯) ።

ምጽማእ ፤ መጠሚያ ፤ ማስጠሚያ ፤ ደረቅ፡ በረሓ ። ወረሰየ፡ምጽማእ፡ሙሓዘ፡ማይ፡(መዝ፡ ፻፮) ።

ጸምአ፤—ቀረበ፤አደመጠ፤—ጸምዐ።

ጸመደ፤—ጠመደ፤—ፀሚድ፡ፀመደ።

ጸምሀየ ፤—ጠወለገ ፤—ጸምሐ ።

ጻምዎ ፤ ዎት ፤ (ጻመወ፡ይጻሙ ። ጸመ) ፤ መጣመን ፤ መድከም ፤ መሥራት ፤ መጣር ፤ መ ትጋት ፤ ለሥራ ። ጸመንና፡ደከመን፡ተመልከት ። በከ፡ ጻመውኩ። አኮ፡ለባሕቲትየ፡ዘጻመውኩ። ሐም ሐም፡ዘኢጻመውከ። ጻሙ፡ለምህሮ፡(ኢሳ፵፱፡ ፬ ። ሢራ፳፬፡፴፬ ። ዮና፬፡፲ ። ፪ጢሞ፡፭፡፰) ።

ጻማዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚደ ክም ፤ ተግቶ ፡ የሚጥር ፤ የሚሠራ ። ጻማዊ ፡ በገድሉ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲ ። መጋ፲፯) ።

ጻማዊ ፤ (ጻማ ፡ ዊ) ፤ የድካም ፤ ባለድካም ፤ ደካማ ።

ጻማ ፤ (ማት) ፤ ጣመን ፤ ድካም ፤ ሥራ ፤ ሥ ቃይ ፡ መከራ ። ጻማሆሙ ፡ ዘእንበለ ፡ በቍዕ ። ይሴ ስዩ ፡ እምጻማ ፡ እደዊሆሙ ። የዐርፉ ፡ ጻድቃን ፡ እ ምጻማ ፡ ኃጥኣን ። ምግባራቲሁ ፡ ወጻማቲሁ ፡ (ጥበ ፫ ፡ ፲፭ ። ስንክ ፡ ጥር፲፯ ። ሔኖ፶፯ ፡ ፫ ። ፊልክ ፡ ፳) ።

አጻመወ ፤ አደከመ ፤ አታከተ ፤ ሣቀየ ፤ መ ከራ ፡ አሳየ ። ኢታጻምዎ ፡ ለሊቅ ። አጻመወት ፡ ሥጋሃ ፡ በተፀምዶ ፡ ጾም ፡ ወጸሎት ። ነበረ ፡ በጾም ፡ ወበጸ ሎት ፡ ወአጻመወ ፡ ሥጋሁ ፡ ፈድፋደ ፡ (ማር፳ ፡ ፴፭ ። ስንክ ፡ ጥቅ፭ ። ግን፲፭) ።

(ጥ) **ጸምዎ ፤ (ጸመወ ። ዐረ ፡ ጸመተ) ፤** መጨ መት ፤ ዝም ፡ ዕክም ፡ ጸጥ ፡ ማለት ፤ ሕዋሳተ ፡ አፍኣን ፡ መጠበቅ ፤ አለመታወክ ፤ ዳተኛ ፡ ዝምተኛ ፡ መኾን ፤ ከማ ስተዋል ፡ ጋራ ፤ የመነኰሴ ። ሀድአን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ከተማ ፡ ነው ።

ጽምው ፤ (ውት ፡ ዋን ፡ ዋት) ፤ የረጋ ፡ የጨ መተ ፤ ጭምት ፤ ዝም ፡ ዕክም ፡ ጸጥ ፡ ያለ ፤ ዝምተኛ ፤ ህዱእ ። ጽምው ፡ በቃሉ ፡ ወራትዕ ፡ በልሳኑ ። የዋህ ፡ ወጽምው ። ውስተ ፡ መካን ፡ ግሑሥ ፡ ወጽምው ፤ ጭር ፡ ጭ ፡ ያለ ፡ (ሲኖደ ። ሄርማ ። ግንዘ) ።

ጽማዌ ፤ መጨመት ፤ ጭምትነት ፤ ዝምታ ፤ ጭታ ፤ ርጋታ ፤ ጸጥታ ። ሶበ ፡ ይከውን ፡ ጽማዌ ። ብ እሲ ፡ ጠቢብ ፡ ያመጽእ ፡ ጽማዌ ። ሰላም ፡ ወጽ ማዌ ። ጽማዌ ፡ ነፍስ ። ወሰደደቶ ፡ ውስተ ፡ መካነ ፡ ጽማዌ ፡ (ምሳ፺ ፡ ፱ ። ፲፭ ፡ ፲፪ ። ፩ዜና ፡ ፬ ፡ ፵ ። ስንክ ፡ ታኅ፳ ። አፈ ፡ ተ፲፱) ።

ጽሙና ፤ ጭምትነት ፤ ድካም ፤ ጸጥታ ፤ የገዳም ፡ ሥርዐት ፤ ጾም ፡ ትሕርምት ፤ ምናኔ ፤ ብቸነት ። ትሜህ ረነ ፡ ጽሙና ፡ ወትዕግሥተ ፡ ወጸሎተ ። መፍቀሬ ፡ ጽሙና ፡ ወጸሎት ። ኅሩያን ፡ መነኮሳት ፡ ዘንብረቶሙ ፡ ጽሙና ። ፈለሰ ፡ ገዳመ ፡ ውስተ ፡ ጽሙና ፡ (ዲድ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ሚያ፲ ። ሐም፳፭ ። ፊልክ ፡ ፵) ። ጸመ ፡ ጸ መወ ፤ ጸመወ ፤ እሊህ ፡ ፫ቱ ፡ ፩ ፡ ዘር ፡ ናቸው ።

ጸሚሕ ፤ ሖት ፤ (ጸምሐ ፡ ይጸምሕ ፡ ይ ጽማሕ ። ዕብ ፡ ጻማሕ) ፤ መብቀል ፤ መውጣት ፤ ማደግ ፤ የቡቃያ ።

ጸምሐየ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ መጽለወ ፤ ጠወለገ ፤ ፈራ ፡ ዛለ ፤ ተሽመለመለ ፤ ተለወጠ ፤ መድረቅ ፡ ዠመረ ። የ ፡ ጸሐየ ፡ ካለው ፡ የመጣ ፡ ነው ። ጸምሐየ ፡ ከመ ፡ ሐ ምለ ፡ መሎኬ ፡ በውስተ ፡ ሐሩር ። ርኢ ፡ ከመ ፡ ኢጸ ምሐየ ፡ በለስ ። ደቂቅኪ ፡ እለ ፡ ጸምሐዩ ። ወዘኢ ይጸመሒ ። ዘእንበለ ፡ ይጸምሒ ፡ (ኢዮ፰፱ ፡ ፳፱ ። ተረ ፡ ባሮ ። ኢሳ፶፩ ፡ ፳ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፱ ። ጥበ፪ ፡ ፰) ። በጸምሐየ ፡ ፈንታ ፡ ተጸምሐየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። በእንተ ፡ ትሕርምቶሙ ፡ ወድካሞሙ ፡ ደግደገ ፡ ሥጋሆሙ ፡ ወተጸምሐየ ። ተጸምሐያ ፡ በረኃብ ፡ አ ንስት ። ወሶበሂ ፡ ትጸውሙ ፡ ኢትጸምሐዩ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፯ ። ሰቈ፭ ፡ ፲ ። ማቴ፯ ፡ ፲፯) ። ኹለተኛም ፡ ጸምሐየየ ፡ ተጸምሐየየ ፡ እያለ ፡ ኹለተኛ ፡ የ ፡ ይጨምራል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ማር ፡ ይሥ፲፫ ፡ ፩) ።

ጽምሑይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሒት) ፤ ምጽ ልው ፤ የጠወለገ ። ሣዕር ፡ ጽምሑይ ። ኮነ ፡ ገጹ ፡ ድ ሙነ ፡ ወሕብሩ ፡ ጽምሑየ ፡ (ሄርማ ። ፊልክ ፡ ፻፳፱) ።

አጸምሐየ ፤ አጠወለገ ፤ አሳረረ ፤ አቃጠለ ፤ አ ጠፋ ፤ ለወጠ ። ላህበ ፡ ነድሂ ፡ ኢያጸምሐየ ፡ ሥጋ ፡ እ ንስሳ ። ፍርሀተ ፡ እግዚ ፡ እምከመ ፡ ኀደረት ፡ ው ስተ ፡ ብእሲ ፡ ታየብስ ፡ ሥጋሁ ፡ ወታጸመሒ ፡ አዕፅ ምቲሁ ። ሐሜቶሙ ፡ ታጸምሕያ ፡ ለሃይማኖቶሙ ። ኢያውሥእት ፡ ለአሐቲ ፡ እምኔሆን ፡ ወኢያጸምሐ የት ፡ ገጻ ፡ ወኢተሀውከ ፡ ልባ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፳ ። ፊልክ ፡ ፲፰ ። ሄርማ ። ዮሴፍ) ።

ጸምላጥ ፤—ጨምጫማ ፤—መለጠ ።

ጸሚም ፤ ሞት ፤ (ጸመ ፡ ይጸምም ፡ ይጽ ምም ። ዐረ ፡ ጸሚመ) ፤ መዘጋት ፤ መደፈን ፤ መደን ቈር ፤ የዦሮ ፡ የአፍ ። ጸሙ ፡ እዘኒሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢይ ስምዑ ። ይትመሰው ፡ አባሉ ፡ ወይጸምም ፡ እዝኑ ፡ (መቃ ፡ ገ፳ ። ግንዘ) ።

—፤ መጥመም ፤ መለገም ፤ ዝም ፡ ቸል ፡ ቻላ ፡ ማለት ፤ እያዩ ፡ እየሰሙ ፡ እንዳለየና ፡ እንዳልሰማ ፡ መኾን ። መ ጽሐፍ ፡ ግን ፡ ጸመ ፡ ጸመመ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተጽመመ ፡ ተጸመመ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። መኑ ፡ ጸውዖ ፡ ወተጸ መሞ ። ኀፍረት ፡ ተጸምሞቱ ፡ ለዘይጼውዐከ ። እግ ዚኦ ፡ ኢትጸመመኒ ፡ ስእለትየ ። ይጸመም ፡ ከመ ፡ ዘ ኢይሰምዕ ። እመ ፡ ተጸመምኪ ፡ ዮም ፡ (ሢራ፪ ፡ ፲ ። ፵፭ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፻፳ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። አስቴ፬ ፡ ፲፬) ።

ጸማም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ ጠማማ ፤ ልግመኛ ፤ ቸልተኛ ፤ ደንቈሮ ፡ (ትግሬ) ።

ጽሙም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ምምት) ፤ ደን ቈሮ ፤ ዦሮው ፡ የተዘጋ ፡ የተደፈነ ፤ ዝም ፡ ቸል ፡ ያለ ። ኢትንብብ ፡ ሕሡመ ፡ ላዕለ ፡ ጽሙም ። በሃም ፡ ወ ጽሙም ። ከመ ፡ ጽሙም ፡ ዘኢይሰምዕ ። ለጽሙ ማን ፡ መፈውስ ፡ (ዘሌ፲፱ ፡ ፲፬ ። ሉቃ፲፭ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፴፯ና ፡ ፶፯ ። ኪዳ) ።

—፤ ደረቅ ፤ ጥብቅ ። ኵሖሕ ፡ ጽሙም ፡ (ማር ፡ ይሥ ፳፰ ፡ ፬) ።

አጽመመ ፤ ዘጋ ፤ ደፈነ ፤ አደንቈረ ። አጽመሙ ፡ እዘኒሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢይስምዑ ። ዘያጸምም ፡ እዘ ኒሁ ፡ ከመ ፡ ኢይስማዕ ፡ ዐውያተ ፡ ነዳይ ። ላኪሆሙ ፡ ለአብዳን ፡ ያጸምም ፡ እዝነ ። ድምፀ ፡ በፌልጸ ፡ ያ ጸምም ፡ እዘኒሁ ፡ (ኢሳ፮ ፡ ፲ ። ዲድ ፡ ፲፬ ። ሢራ፳፯ ፡ ፲፱ ። ፴፯ ፡ ፳፰) ።

መጽመሚ ፤ ዠሮ ፡ የሚደፍን ፤ የሚያስደፍን ፤ ከመስማት ፡ የሚከለክል ። አፍ ፡ የሚያሲዝ ፤ ዝም ፡ የሚያሰኝ ። መስም ፡ ቅጽል ፡ ከኹለት ፡ አዕማድ ፡ እንዲወጣ ፡ አስተውል ።

(ጥ) **ጽም** ፤ ድንቍርና ፤ ዝምታ ፤ ጸጥታ ፤ ከንቱ ፤ ብላሽ ፤ ኈስሕ ፤ ዐዘቅተ ፡ ኈስሕ ።

ጽመ ፤ ዝም ፡ ብሎ ፤ በዝምታ ፤ በጸጥታ ። ባሕቲቱ ፡ ይነብር ፡ ጽመ ፡ ውስተ ፡ ምግሓሡ ፡ ጽርሑ ። ወጽመ ፡ ይትገደፍ ፡ (መሳ፫ ፡ ፳፱ ። ማቴ፲፩ ፡ ፲፯ ። ማር፯ ፡ ፲፱) ።

ጽሚት ፤ ጽምሚት ፤ ጥሙት ፤ ጠማምነት ፤ ልግም ፤ ቸልታ ። ዝምታ ፤ ቀስታ ፤ ድብቃ ፡ ስወራ ፤ ምስጢራዊ ፡ ሥራ ። ከመ ፡ ይቅትሎ ፡ ለንጉሥ ፡ በጽሚት ። ሀብት ፡ ዘበጽሚት ። ዘአስሐቶ ፡ ለልብየ ፡ በጽምሚት ፡ (መዝ ፡ ፱ ። ምሳ፳፩ ፡ ፲፬ ። ኢዮ፴፩ ፡ ፳፯) ።

ጽሚተ ፤ ጽምሚተ ፤ ዝም ፡ ብሎ ፤ ቀስ ፡ መሰስ ፡ ብሎ ፤ በቀስታ ፤ ስውሮ ፤ ተሰውሮ ፤ በስውር ፤ በምስጢር ፤ በስርቆሽ ፤ በድብቅ ፤ በሹልክታ ፤ በሹክሹክታ ። ማይ ፡ ዘየሐውር ፡ ጽምሚተ ። መከረ ፡ ጽሚተ ፡ ይኅድጋ ። ዐርገ ፡ ጽሚተ ፡ ወአከ ፡ ገሃደ ። አልቦ ፡ ዘተናገርኩ ፡ ጽምሚተ ፡ ወኢምንተኒ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፮ ። ማቴ፩ ፡ ፲፱ ። ዮሐ፯ ፡ ፲ ። ፲፰ ፡ ፳) ።

ጸመተ ፤ ጨመተ ፡ ዝም ፡ አለ ፡ ረጋ ፤ ጭምት ፡ ኾነ ።

ጸመመ ፤–አሰረ ፡ ጠቀለለ ፡ ፈወሰ ፤–ፀመመ ።

ጸምዐ ፤ (ጸሚእ ፡ ሰሚዕ) ፤ መስማት ፡ ፈለገ ፤ ለሰሚዕ ፡ ቸኰለ ፤ ልሰማ ፡ ልስማ ፡ አለ ። ዘሩ ፡ ጸሚእ ፡ ነው ፤ ዐ ፡ ከሰሚዕ ፡ መጥቶ ፡ በእ ፡ ፈንታ ፡ ገብቷል ፤ ምስጢሩ ፡ ጽምእን ፡ አይለቅም ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፲፩) ።

አጽምዐ ፤ ቀቀረ ፡ ቀፈረ ፤ አዘነበለ ፤ ዠሮውን ፡ ሰጠ ፤ አቀረበ ፤ ለመስማት ። ሰማ ፤ አደመጠ ። አሰማ ፡ አስደመጠ ፤ አስደፈረ ። ጸለወንና ፡ አዘንን ፡ ተመልከት ። አጽምዕ ፡ እዝነከ ፡ ወስምዐኒ ። አጽምዑኒ ፡ ፍትሐ ፡ ከናፍርየ ። አጽማዕኩ ፡ ሕቀ ፡ በእዝንየ ። እዝን ፡ ያጸምዕ ፡ ዘሎ ፡ ምሳሌ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳፯ ። ኢዮ፲፫ ፡ ፮ ። ሚራ፵፭ ፡ ፳፯ ። ምሳ፲፱ ፡ ፱) ።

አጽማዒ ፤ መጽምዕ ፤ ዒ ፤ የሚያደምጥ ፤ አድማጭ ፤ ሰሚ ፤ አስማታም ፤ ባላሾክሺኪ ። የተማረ ፡ ሊቅ ፤ መጽሐፍ ፡ የሚያሰማ ፤ ተርጓሚ ፡ ሰባኪ ። መጽምዒ ፡ ነገር ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፫) ።

ጸማዕት ፤–ዋሻ ፡ በአት ፤–ጸወማዕት ።

ጸሚቅ ፤ ቆት ፤ (ጸመቀ ፡ ይጸምቅ ፡ ይጽምቅ ። ዕብ ፡ ጻማቅ ፤ ደረቀ) ፤ መጭመቅ ፤ መጥመቅ ፤ ውሃውን ፡ ለማውጣት ፡ ለማድረቅ ። ጠመቀን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ጽሙቂም ፤ (ዕብራ) ፤ ዘቢብ ፤ ደረቅ ፡ የወይን ፡ ዘለላ ፤ የበሰለ ፡ ቋንጣ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፲፰) ። ሙዳየ ፡ ዘቢብ ፡ ባለው ፡ ጽሙቂም ፡ እያለ ፡ ይገኛል ፤ ጺሚቅ ፡ አንድ ፤ ጽሙቂም ፡ ብዙ ።

ጸምር ፤–የበግ ፡ የፍየል ፡ ጠጕር ፤–ፀምር ።

ጸመተ ፤—ጨመተ ፤—ጸሚም ።

ጸምቶ ፤ ቶት ፤ (ጻመተ ፡ ይጸምት ። ዕብ ፡ ጻማት ፤ አጠፋ) ፤ ማለቅ ፤ መጣመት ፤ ተጨርሶ ፡ መጥፋት ።

አጻመተ ፤ አጣመተ ፤ ፈጀ ፡ ጨረሰ ፤ አጠፋ ፡ ደመሰሰ ። ያጻምትሙ ፡ መጥባሕት ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፳፭) ።

ጸንአ ፤—ጠና ፡ በረታ ፤—ጸኒዕ ፡ ጸንዐ ።

ጽንጕን ፤ (ጸንቀቀ) ፤ ጭቃ ። ከመ ፡ ጽንጕን ፡ ዘይከይዱ ። ጽንጕነ ፡ ፍኖት ። ጽንጕነ ፡ መርሕብ ፡ (ሚክ፯ ፡ ፲ ። ዘካ፱ ፡ ፫ ። ፲ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፲፯) ።

ጽንጕፍ ፤ (ነገፈ) ፤ ጥጉ ፤ ከባድ ፤ ጣሉኝ ፡ ጣለኝ ፡ የሚል ፤ ጥንብ ፤ ዐይን ፡ ምድር ፤ ፊሳ ፤ ጭንጋፍ ፡ ሙቶ ፡ የሚወርድ ፡ የሚወለድ ። ነገፈን ፡ ተመልከት ፤ አባቱ ፡ ርሱ ፡ ነው ። ክቡድ ፡ እብን ፡ ወጽንጕፍ ፡ ጾረ ፡ ኆጻ ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፫) ።

ጸንገፈ ፤ ጨነገፈ ፤ ጣለ ፤ አሶረደ ።

ጸኒሕ ፤ ሐት ፤ (ጸንሐ ፡ ይጸንሕ ፡ ይጽናሕ ። ዕብ ፡ ጻናሕ ፤ ጸነ ፡ ወድቀ ። ቃዊህ ፤ ቄየ) ፤ ደጅ ፡ መጥናት ፤ መቈየት ፤ መጠበቅ ፤ መታገሥ ፤ ተስፋ ፡ ማድረግ ፤ ማድባት ፡ ማሸመቅ ፤ ማድፈጥ ፤ መዘጋጀት ፤ የክፉ ። ጸኒሕ ፡ ጸናሕክዎ ፡ ለእግዚ ። መንግሥትከ ፡ ይጸንሐከ ። ዐይነ ፡ ዘማዊ ፡ ይጸንሕ ፡ ጽልመተ ። እስከ ፡ እትመየጥ ፡ መንገሌከ ፡ ጽንሐኒ ፡ ጸኒሐ ፡ እስመ ፡ ድኅረ ፡ ሞቱ ፡ ለሰብእ ፡ አልቦቱ ፡ ንስሓ ። ጽንሑዋ ፡ ለምሕረቱ ። ጽናሕ ፡ ፍሬሃ ፡ ቡሩክ ። ይጸንሕ ፡ ወይትነብእ ፡ ከመ ፡ አንበሳ ። ይጸንሕ ፡ መቅሠፍት ፡ ለእኩያን ፡ (መዝ ፡ ፴፱ ። ዳን፱ ፡ ፳፫ ። ኢዮ፳፬ ፡ ፲፭ ። ደራሲ ። ሢራ፲ ፡ ፯ ። ፮ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፱) ።

ጸናሒ ፤ (ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ ደጂ ፡ ጠኝ ፤ ጠባቂ ፤ ሸማቂ ። ጸናሒ ፡ ወመስተዐግሥ ። ጸናሕያነ ፡ ተስፋ ፡ ክቡር ። ጸናሕያነ ፡ ፍኖት ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ ። ስንክ ፡ የካ፳፰ ። ዮሴፍ ። ምሳ፲፱ ፡ ፳፱) ።

ጽኑሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ንሕት) ፤ ያደባ ፤ የሸመቀ ፤ የተዘጋጀ ፤ ዝግጁ ። አንበሳ ፡ ዘጽኑሕ ፡ ለመሚጥ ። ጽኑሕ ፡ መልአከ ፡ እግዚ ፡ በሰይፍ ፡ ይሥጽርከ ። ጽኑሕ ፡ ሎቱ ፡ ንሳር ፡ ዕጹብ ። ወበከመ ፡ ጽኑሕ ፡ ለሰብእ ፡ ምዕረ ፡ መዊት ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ዳን፩ ፡ ፵፱ ። ኢዮ፲፰ ፡ ፲፱ ። ዕብ፱ ፡ ፳፯) ።

ጽንሐት ፤ መቈየት ፤ መታገሥ ፤ አቈያየት ። ቈይታ ፤ ደጅ ፡ ጥናት ፤ ሽመቃ ።

ጽንሕ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ቈይታ ፤ ሽመቃ ።

አጽንሐ ፤ አቈየ ፤ አዕቈየ ፤ ደጅ ፣ አስጠና ፤ አ ዘጋጀ ። አጽናሕከሙ ፡ ወነፃኀከሙ ። ሰማዕተ ፡ ባ ልሐ ፡ ዐስቦሙ ፡ አጽንሐ ። ይቤሎሙ ፡ ያጽንሑ ፡ ሎቱ ፡ ሐመረ ፡ (መዝ ፣ ፻፪ ። መዋሥ ። ማርቆ ፣ ፲) ።

አጽናሒ ፤ **መጽንሒ** ፤ የሚያቈይ ፤ የሚያ ዘጋጅ ። አጽናሒ ፡ ፍዳ ፡ (ጥበ ፣ ጠቢ) ።

መጽንሕ ፤ መጥን ፤ መቈያ ፤ መስተንግዶ ፤ መ ተያያ ። አውገዘ ፡ ከመ ፡ ኢየሀቡ ፡ ግብረ ፡ ወመጽንሐ ፡ በኀይል ፡ ዘእንበለ ፡ ፈቃዶሙ ፡ ሶበ ፡ የአቱ ፡ ንጉሥ ፡ (ሥር ፣ አቡ) ።

ተጻንሐ ፤ ተጠባበቀ ፤ ተቈያየ ። ተጻንሑ ፡ ቢ ጻኪሙ ፡ (፩ቆሮ ፣ ፲፩ ፣ ፴፫) ።

ጸንሐሐ ፤ (ተቀ ፣ ግ) ፤ ጤስ ፣ ነደደ ፣ ተቃጠለ ፤ ሸተተ ፤ መሥዋዕት ፣ ኾነ ። በጸንሕሐ ፣ ፈንታ ፣ ተጸን ሕሐ ፣ ይላል ፤ አያስኝም ፤ የጸንሐ ፣ ቅጥይ ፣ ነው ፣ (አርጋ) ።

ጽንሓሕ ፤ (ሓሓት) ፤ የሚቃጠል ፣ መሥዋ ዕት ፤ ቍርባን ፤ ሥብሕ ፤ ዕጣን ፤ ጢሱ ፣ መዐዛው ፤ ም ሥዋዑ ፣ ጥናው ። አዕረገ ፡ ጽንሓሐ ፡ ዲበ ፡ ምሥዋዕ ። ወጽንሓሐኒ ፡ ኢትሠምር ። ጽንሓሐ ፡ መሥዋዕት ። ተዐጥነ ፡ ጽንሓሐ ፡ ወተዐውደ ፡ ወትጸርሕ ። ኣዐ ርግ ፡ ጽንሓሐ ፡ ለእግዚ ፡ (ኩፋ ፣ ፮ ። መዝ ፣ ፶ ። መ ዋሥ ። ግንዘ ። መጽ ፣ ምስ) ። በጽንሓሕ ፣ ፈንታ ፣ ጽን ሓሔ ፣ ይላል ፤ የተሳሳተ ፣ ነው ፣ (፪ዜና ፣ ፮ ፣ ፮ ። ፰ ፣ ፲፪ ። ፲፫ ፣ ፲፩) ።

አጸንሕሐ ፤ ሠዋ ፤ መሥዋዕት ፣ አቀረበ ፤ አ ጤሰ ፤ አቃጠለ ፤ አሸተተ ። አጸንሕሐ ፡ ጽንሓሐ ። ለአ ጸንሕሖ ፡ ቍርባን ። ወኢኀበ ፡ ያጸነሕሑ ፡ ዕጣነ ፡ (ስንክ ፣ ሚያ፲፮ ። መጽ ፣ ምስ ። ዳንኤ ፣ ፲፬) ።

አጸንሓሒ ፤ የሚያጤስ ፣ የሚያቃጥል ፤ አሽ ታች ። ሚካኤል ፡ ሣውዐ ፡ አጸንሓሒ ፡ ሠናይ ፡ ጼና ፡ መዐዛ ፡ (ደራሲ) ።

አጽናሕንሐ ፤ (የቅጥይ ፣ ቅጥይ) ፤ ወዘ ወዘ ፤ አወዛወዘ ፤ ለማጠን ፤ የጥና ፣ የማጠንት ።

ጸኒን ፤ ኖት ፤ (ጸነ ፣ ይጸንን ፣ ይጽንን ። ደነነ ። ዕብ ፣ ጻናን ፣ ቈረ) ፤ መጽነን ፤ መጕንበስ ፤ መዘንበል ፤ ማድላት ፣ ማጋደል ፤ ማርገዝ ፣ ማዘብዘብ ፤ የከብ ፣ የግንብ ። ኀይለ ፡ ሃይማኖት ፡ ዘኢይጸንን ። ወኀሊና ፡ ንጹሐ ፡ ዘኢይጸንን ፡ ጸግወነ ። ሶበ ፡ ርእየ ፡ ከመ ፡ ጸነ ፡ ልቡ ። ኢትጽንኑ ፡ መንገለ ፡ ፍኖተ ፡ ሕገ ጋት ፡ አፍኣዊት ። ለእመ ፡ ጸነ ፡ አረፍት ፡ መንገለ ፡ ፍኖት ፡ (ኪዳ ። ስንክ ፣ መስ፫ ። ፈ ፣ መ ፣ ፲፰ ፣ ፩ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፴፮) ። ጸንጸነን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ ዲቃላ ፣ ነው ። በጸነ ፣ ፈንታ ፣ አጽነነ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። አጽነነት ፡ ታቦት ። ታጸንን ፡ ምድር ፡ (፩ዜና ፣ ፲፫ ፣ ፱ ። ኢሳ ፳፬ ፣ ፳) ።

ጸናኒ ፤ (ኒት ፣ ንያን ፣ ያት) ፤ የሚጸን ፤ የሚ ጠም ፤ ጠማማ ፤ አድላዊ ።

ጽኑን ፤ (ናን ፣ ናት ፣ ንንት) ፤ የጸነነ ፤ የዘነ በለ ፤ ያረገዘ ፣ ያዘበዘበ ፤ ሊወድቅ ፣ ሊናድ ፣ የቀረበ ። ከመ ፡ አረፍት ፡ ጽኑንት ፡ (መዝ ፣ ፷፩) ።

ጽነት ፤ መጽነን ፣ መዘንበል ፤ መጥመም ፤ መ ጣመም ፤ ጠማምነት ። እመ ፡ ከነ ፡ ጽነቱ ፡ መንገለ ፡ ሐ ጼር ። ንዕቀብ ፡ ሃይማኖተ ፡ ርትዕተ ፡ ዘእንበለ ፡ ጽ ነት ፡ (ፍ ፣ ነ ፣ ፴፮ ። ሃይ ፣ አበ) ።

ጽናኔ ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ። በርትዕ ፡ ዘእንበለ ፡ ጽ ናኔ ፡ (አፈ ፣ ተ፴፱ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፵፩ ፣ ፱) ።

አጽነነ ፤ አጠነነ ፤ አጠመመ ፤ አዘነበለ ፤ አስጐን በሰ ፤ አዋረደ ። አጽንኖ ፡ ርእሶ ። ሕልያን ፡ ያዐውር ፡ ወ ያጸንን ፡ ነገረ ፡ ርትዕ ። መኑ ፡ አጽነኖ ፡ ለሰማይ ፡ ዲበ ፡ ምድር ። አጽንኒ ፡ ቀሡተኪ ። አጽንን ፡ እዝነከ ፡ ለር እየ ፡ ሕልመ ፡ አቡከ ። አጽነነ ፡ እንዘ ፡ ኢይዜሮ ፡ እም ድማሬሁ ፡ (ዮሐ፲፱ ፣ ፴ ። ዲድ ፣ ፱ ። ኢዮ፴፰ ፣ ፴፱ ። ዘፍ፳፬ ፣ ፲፬ ። ሔኖ፹፭ ፣ ፪ ። ቅዳ ፣ አፈ) ።

ጸኒዕ ፤ ዖት ፤ (ጸንዐ ፣ ይጸንዕ ፣ ይጽናዕ ። ዕብ ፣ ጻናዕ ፤ ታገሠ) ፤ መጥናት ፤ መጠንከር ፤ መበ ርታት ፣ ማየል ፤ መድረቅ ፣ መከረር ፤ ጸንቶ ፣ መኖር ፤ ቀ ዋሚ ፣ መኾን ። ጸንዐ ፡ ልቡ ። ወጸንዓ ፡ እገሪሁ ፡ ወሐ ቌሁ ። ጸንዐ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ቀትል ። ትጸንዕ ፡ እምኵ ሎሙ ። ሀገር ፡ ትጸንዕ ፡ በጥበቢሆሙ ፡ ለሊቃውንት ። ኢይጸንዕ ፡ ቃሉ ፡ (ዘፀ፯ ፣ ፲፫ ። ግብሮ ፣ ፫ ። ኢሳ፵፱ ፣ ፳፭ ። ሕዝቅ ፣ ፱ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፵፩ ፣ ፱) ።

—፤ መታወቅ ፣ መታመን ፤ ርግጥ ፣ መኾን ። ማደግ ፣ መጕልመስ ፤ አካለ ፣ መጠን ፣ ማድረስ ። መብዛት ፣ መፈ ድፈድ ። መርቀቅ ፣ መጥለቅ ፣ መጨለም ፤ የምስጢር ። ናሁ ፡ ጸንዐ ፡ በኀበ ፡ ማእምራን ፡ ከመ ፡ ቍርባን ፡ በጸሎተ ፡ ካህን ፡ ይከውን ፡ ሥጋሁ ፡ ለኢየሱስ ። ወል ድየ ፡ ዓዲሁ ፡ ደቂቅ ፡ ወኢጸንዐ ። ሶበ ፡ ጸንዐ ፡ ላዕ ሌሆሙ ፡ ዕግተት ። ነዳየ ፡ ሃይማኖት ፡ ይሁዳ ፤ ሜጦ ፡ ለወልድ ፡ ሰርጐ ፡ አቡሁ ፡ ጸፀዳ ፤ እስመ ፡ ጸንዐ ፡ ቦቱ ፡ ካሕደ ፡ ልብ ፡ ዕዳ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፳፯ ፣ ፮ ። ፩ዜና ፣ ፳፱ ፣ ፩ ። ዮሴፍ ። ቅኔ) ። የጸንዐ ፣ ዐማርኛ ፣ እንደ ፣ ኾነ ፣ ብዙ ፣ ስልት ፣ አለው ፤ ምስጢሩ ፣ ግን ፣ ከጽንዕ ፣ አይወ ጣም ፤ መንገዱም ፣ የስብሐና ፣ የግብረ ፣ ነው ፤ ሲላላ ፣ ንብረን ፤ ሲጠብቅ ፣ ስብሐን ፣ ይመስላል ፤ በስብሐ ፣ መ ንገድ ፣ ቢገበስ ፣ ገቢር ፣ እንጂ ፣ ተገብሮ ፣ አይኾንም ፤ ይኽውም ፣ ለብቻው ፣ ተጥፏል ።

ጽኑዕ ፤ (ዓን ፣ ዓት ፣ ንዕት) ፤ የጠና ፤ ጥኑ ፤ ብርቱ ፤ ጠንካራ ፤ ጥብቅ ፤ ደረቅ ፣ ከራራ ። እብን ፡ ጽ ኑዕ ። ኩዙሕ ፡ ጽንዕት ። አመ ፡ ጽኑዐ ፡ ይገብር ፡ መ ሠረታተ ፡ ምድር ። አጽዋናት ፡ ጽኑዓን ። አህጉር ፡ ጽኑዓት ፡ (ጥበ፲፩ ፣ ፱ ። ኢሳ፶፩ ፣ ፩ ። ምሳ፰ ፣ ፳፱ ። ፪ቆሮ ፣ ፲ ፣ ፬ ። ኩፋ ፣ ፲፩) ።

—፤ ጨካኝ ፤ ዐርበኛ ፤ ታላቅ ፤ ብዙ ። ጽኑዐ ፡ ልብ ። ጽ ኑዕ ፡ በውስተ ፡ ቀትል ። ሕዝብ ፡ ጽኑዕ ፡ (ምሳ፲፮ ፣ ፳ ። ሚራ፵፮ ፣ ፩ ። ኢሳ፰ ፣ ፳፱) ።

ጽንዐት ፤ (ታት) ፤ መጥናት ፤ መጠንከር ፤ ጥናት ፤ ጥንካሬ ፤ ጭከኔ ፤ ብዛት ፤ ብርታት ፤ ብርቱነት ።

ጽንዐተ ፡ ልብ ። ትክለተ ፡ ወጽንዐተ ። ሶበ ፡ ርእየ ፡ ጽንዐተሙ ። ጽንዐተ ፡ ዝኩ ፡ ሥቃይ ። ጽንዐተ ፡ ቍር ፡ (አፈ ፡ ድ፯ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፯ ። አፈ ፡ ድ፯ ። ግብ ፳፰ ፡ ፱) ።

ጽንዕ ፤ (ዓት) ፤ ጥናት ፤ ብርታት ፤ ኀይል ፤ ጥንካሬ ፤ ጠፈር ። ጽንዐ ፡ ልብ ። በብዝኅ ፡ ጽንዑ ። ጽንዐ ፡ ሰማይ ፡ (ማርጀ፯ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፴፱ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፲) ።

አጽንዐ ፤ አጠና ፤ አበረታ ፤ አጠነከረ ፤ መሠረተ ፤ አጠበቀ ፡ ጠረነቀ ፤ ሳበ ፡ ገተረ ፤ ዘረጋ ፡ አከረረ ፤ ያዘ ፡ ጨበጠ ። አጽንዑ ፡ ገጾሙ ፡ እምኵሉሕ ። አመ ፡ ያጸንዕ ፡ መንበሮ ፡ ላዕለ ፡ ነፋሳት ። ወአጽንዐ ፡ እገሪሆሙ ፡ ውስተ ፡ ጕንድ ። አጽንዐ ፡ አውታረ ፡ አርጋኖን ። እመ ፡ ታጸንዕ ፡ ለፈቲል ። ዘያጸንዕ ፡ ሰብዐተ ፡ ኮከበ ፡ በየማኑ ። ወያጸንዑ ፡ ውስተ ፡ እደዊሆሙ ፡ ፀበርተ ፡ (ኤር፩ ፡ ፫ ። ምሳ፰ ፡ ፳፯ ። ግብ፲፯ ፡ ፳፬ ። ዘርዐ ፡ ያዕ ። ምሳ፳፱ ፡ ፴፯ ። ራእ፱ ፡ ፩ ። ፯ ፡ ፱) ። ያዘ ፡ ጨበጠ ፡ ማለት ፡ ጣሬና ፡ መላሽ ፡ በእጕዝና ፡ በእንዝ ፡ ፈንታ ፡ ያጸንዕ ፡ እያሉ ፡ ስለ ፡ ጣፉት ፡ እንጂ ፡ ዘይቤው ፡ አይደለም ።

—፤ ጠበቀ ፤ አጠና ፤ ያዘ ፤ የሕግ ፡ የትምርት ። አጽንዐ ፡ ዘብከ ። አጽንዖ ፡ ሃይማኖት ። ሶበ ፡ ያነብቦ ፡ ለመጽሐፍ ፡ አሐደ ፡ ጊዜ ፡ ያጸንዖ ፡ (ራእ፫ ፡ ፲፩ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ ሐም፫) ።

አጽናዒ ፤ የሚያጠና ፤ አጥኚ ፡ (ፈላስ) ።

መጽንዕ ፤ ዒ ፤ መጥኛ ፤ ማጥኛ ። የሚያጠና ፤ መጥኔ ፤ አጥኚ ፤ ደጋፊ ። መጥኔ ፡ ይስጥኽ ፡ እንዲሉ ። ረዳኤ ፡ ወፀቃቤ ፡ ወመጽንዒ ። ኅረይ ፡ መዝሙረ ፡ መጽንዒ ፡ ወመድኅኔ ፡ (ግንዘ ። ፊልክ ፡ ፻፰፫) ።

ተጻንዐ ፤ (ጸንዐ) ፤ ተጣና ፤ ተበራታ ፡ ተጠናከረ ፤ በገዛ ፡ እጁ ፡ ወይም ፡ ርስ ፡ በርሱ ። ተደራጊና ፡ ተደራራጊ ፡ ነው ፤ እንደ ፡ ተባረከ ፡ ኹለት ፡ ያሳያል ። ተደራጊ ፡ ሲኾን ፡ የጸንዐ ፡ ድርብ ፡ ነው ። ተደራጊም ፡ ቢኾን ፡ ተደራራጊነት ፡ አይቀርም ፤ የሕዋሳትን ፡ ርስ ፡ በርስ ፡ ይሻል ። ጊዜ ፡ ተጻንዖተ ፡ ተቃትሎተ ፡ በይጣናት ፡ ምስሌሆሙ ፡ (ፊልክ ፡ ፹፩) ።

አስተጻንዐ ፤ (አጽንዐ) ፤ አጣና ፤ አበራታ ፤ አጠናና ፡ አበረታታ ፤ አይዞኽ ፡ አይዞኽ ፡ አለ ። አድራጊና ፡ አደራራጊ ፡ ነው ፤ ባድራጊነቱ ፡ የአጽንዐ ፡ ድርብ ። በምስጢር ፡ ግን ፡ አደራራጊነት ፡ አይቀርም ። አስተጻንዐ ፡ መዝራዕተ ፡ ወአቍልቍለ ፡ ኵናት ። ፈቀደ ፡ ያስተጻንዕ ፡ ምዕማዲሁ ። ዘንተ ፡ ይቤ ፡ ከመ ፡ ያስተጻንዖሙ ። ያስተጻንዑ ፡ ፍኅረተ ፡ በቅድመ ፡ ክልኤቱ ፡ ካህናት ፡ በአንብሮተ ፡ እድ ፡ ወበመስቀል ፡ ወበሕልቀት ፡ (ገድ ፡ ተክ ። አፈ ፡ ድ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፫) ።

(ጥ) **ጸንዖ ፤ ዖት ፤ (ጸንዐ ፡ ይጼንዕ ፡ ይጸንዕ) ፤** አጽንዖ ፤ ማጥናት ፤ ማበርታት ፤ ማጠንከር ፤ ማደስ ፡ መጠገን ። ጸንዖሙ ፡ ለአኅዊከ ። ወአስተርአየ ፡ መልአክ ፡ ዘይጼንዖ ። ዘይጼንዑ ፡ መፍቅደ ፡ ብሔር ። በዘይጼንዑ ፡ ቤደቀ ፡ (ሉቃ፳፪ ፡ ፴፪ና ፡ ፵፫ ። ሚራ፴፰ ፡ ፴፬ ። ፬ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፭) ።

ጽናዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፤ ዕት) ፤ አጽናዒ ፤ የሚያጠና ፤ የሚያበረታ ፤ አይዞኽ ፡ ባይ ፤ ኀያል ፤ ዐርበኛ ፤ የጦር ፡ አለቃ ። ምስለ ፡ ሠለስቱ ፡ ጽናዕት ። ዕደው ፡ ጽናዕት ፡ (፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፲፱ ። ፳፩ ፡ ፩) ። ጽኑዓን ፡ ኀያላን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ጽናዕት ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። አህጉር ፡ ጽናዕት ። ዙሉ ፡ ሰራዊተ ፡ ጽናዕተ ፡ (፪ዜና ፡ ፰ ፡ ፭ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፰) ።

ተጸንዐ ፤ ተጠና ፤ ተያዘ ፤ ከልብ ፡ ገባ ፤ ተረዳ ፤ ትምርቱ ፡ ቃለሙ ።

ጽኑዕ ፤ የተጠና ፤ የተለመደ ፤ በቃል ፡ የተያዘ ።

ጽናዔ ፤ ማጥናት ፤ መጠናት ፤ አጠናን ፤ ጥናት ፤ ጥንነት ። ከመ ፡ ያስተርኢ ፡ ጽናዔሃ ፡ ወአፍቅሮታ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፵) ።

ምጽናዕ ፤ (ዓት) ፤ መጥኛ ፤ መጠንከሪያ ፤ ማጥኛ ፡ ማበርቻ ። ሰማይ ፤ ጠፈረ ፡ ሰማይ ፤ ከህዋስ ፡ ጋራ ፡ ርስ ፡ በርሱ ፡ የተጠናና ። ሀዋስን ፡ ተመልከት ። ወበዕለተ ፡ ሳኒት ፡ ገብረ ፡ ምጽናዓተ ፡ ማእከለ ፡ ማይ ። እፎኬ ፡ ዘኢንኅሉ ፡ ምጽናዓተ ፡ ሰማይ ። ለዘመጽአ ፡ ወልድ ፡ በአፈ ፡ ነቢያት ፡ ተሰቢኮ ፤ ከመ ፡ ያስተፉኑ ፡ ሐራ ፡ መልአክ ፡ እስከ ፡ ምጽንዓት ፡ ኀምስ ፡ ሚካኤል ፡ ተሰውኮ ፡ (ኩፋ ፡ ፪ ። መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፪) ።

ጸኒፍ ፤ ፎት ፤ (ጸንፈ ፡ ይጸንፍ ፡ ይጽንፍ ። ዕብ ፡ ጸናፍ) ፤ ማልበስ ፤ ማጐናጠፍ ፤ ማጠፍ ፤ ማፍና ፡ ማፉን ፡ መግጠም ፤ ወይም ፡ መጠምጠም ፤ መጠቅለል ፤ የልብስ ፡ የፈትል ። ዳርቻ ፡ ማፍ ፡ መኾን ፤ ወደ ፡ ዳር ፡ መውጣት ፤ ዳር ፡ ዳር ፡ ማለት ።

ጸናፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት) ፤ የሚጸንፍ ፤ ዳርቻ ፡ የሚኾን ፤ ጽንፋይ ፤ አፍኣዊ ፤ ዘአፍኣ ። ዐጸድ ፡ ጸናፊ ። ጸናፊ ፡ ጽልመት ። ጸናፊት ፡ ደብተራ ፡ (ራእ ፲፩ ፡ ፪ ። ማቴ፰ ፡ ፲፪ ። ዕብ፱ ፡ ፯) ።

ጽንፈት ፤ ዳርቻ ፡ መኾን ፤ ዳርቻነት ። አፍኣ ፡ ዕዳሪ ፤ ከውስጥ ፡ ከቤት ፡ ከቅጥር ፡ ውጭ ። አዘዘ ፡ ያውፅእዎ ፡ ኀበ ፡ ጽንፈተ ፡ ጽልመት ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ ፡ ፰፱) ።

ጽናፌ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ውስተ ፡ ብካይ ፡ ወሐቅየ ፡ ስነን ፡ ወጽናፈ ፡ ጽልመት ፡ (ቀሌ) ።

ጽንፍ ፤ (ዐረ ፡ ጺንፍ) ፤ ማፍ ፤ ዘርፍ ፤ ዳርቻ ፡ ጠረፍ ፤ ወደብ ፡ ገደብ ፤ ወሰን ፡ ደንበር ። ጽንፈ ፡ ልብስ ። ጽንፈ ፡ ውሒዝ ። ጽንፈ ፡ ባሕር ። ጽንፈ ፡ ምድር ፡ (ሩትዕ ፡ ፱ ። ሚራ፵ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፰ ፡ ፲፯ ። ሔኖ፲፰ ፡ ፩) ።

ጽንፍ ፤ አጽናፍ ፤ ማፎች ። ጽነፊሁ ፡ ለልብስ ። ጽነፈ ፡ አልባስ ። አጽናፈ ፡ ዓለም ፤ አጽናፈ ፡ ሰማይ ። አጽናፈ ፡ ምድር ። ውስተ ፡ ኵሉ ፡ አጽናፍ ። መላኬ ፡ ኵሉ ፡ አጽናፍ ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፳፱ ። ዘኍ፲፭ ፡ ፴፰ ። መዝ፲፰ና ፡ ፱ ። ቅዳ ። ስንክ ፡ መስ፱) ።

መጽንፍት ፤ (ዕብ ፡ ሚጽኔፌት) ፤ የራስ ፡ ልብስ ፤ ጌጥ ፡ መሸፈኛ ፤ ሰበን ፤ ጥምጥም ፡ ክንቆቡ ፤ ካህናት ፡ ኦሪት ፡ የሚለብሱት ፡ (ሕዝ፳፩ ፡ ፳፮) ።

ጸንፈርት፤—ወፈንጠር፤—ፀንፈርት።

ጸንጽሎ፤ ሎት፤ (ጸንጸለ፡ ይጸነጽል፡ ይጸንጽል። ዕብ፡ ጿልጼል)፤ መጸንጸል፡ መም ታት፤ ማንቿቿት፤ መደወል፡ ማቃጨል፤ ማቅጨልጨል፤ የማዕደን። ዘሩ፡ ነጸለ፡ ነው።

ጸንጻሊ፤ የሚያቃጭል፡ የሚያንቿቿ፤ ደዋይ፡ አቃማይ፡ (አርጋ፡ ፩)።

ጸንጸል፤ (ብ፡ ጸናጽል፤ ላት)፤ ሻሹራ፤ ቃጭል፤ በቁሙ፡ ጸናጽል። ወገብሩ፡ ጸናጽለ፡ ዘወርቅ። አርባዕተ፡ ምእተ፡ ጸናጽለ። ጸናጽላተ፡ ብሩር። እ ሰኒ፡ በጸናጽል፡ ወእሰኒ፡ በከበሮ። ጸናጽል፡ ዘሠናይ፡ ቃሉ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፴፭። ፪ዜና፡ ፱፡ ፲፫። መጽ፡ ምስ። ፭ ዜና፡ ፲፫፡ ፰። መዝ፡ ፻፶)።

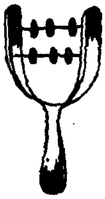

ጸንጸል፡

ተጸንጸለ፤ ተመታ፤ ተቃጨለ። አንቲ፡ ተጸን ጻሊ፡ (አርጋ፡ ፩)።

ጽንጹል፤ የተመታ፡ የተቃጨለ፤ ቅጭል፡ ቅ ጭል፡ ቿ፡ ቿ፡ የሚል።

ጽንጻሌ፤ መቅጨልጨል፤ መንቿቿት፤ ጸና ጽል፡ አያያዝ፤ አመታት።

ጸንጸነ፤ (ጸኒን፡ ጸኖ)፤ ጠነጠነ፤ ነቀዘ፤ አ ረጀ፡ ተበላሸ፤ ከንቱ፡ ኾነ።

ጽንጹን፤ (ናን፡ ናት፡ ጽንት)፤ የጠነጠነ፤ የነቀዘ፤ ያረጀ፡ ያፈጀ፤ የገገ፡ ኽገ፤ የተበላሸ፡ ብ ልሹ፤ ጥንጣናም፡ ነቀዛም፡ ከንቱ። ብሂልስ፡ ኢሀሎ፡ ቃለ፡ እግዚ፤ ሕስው፡ ወዘጽንጹን፡ ኅሊና፡ ነገር፡ ው እቱ። ያርኢ፡ ጳውሎስ፡ በዝሉ፡ ከመ፡ ክህነት፡ ዘ ኦሪት፡ እንተ፡ በደም፡ ወጠስ፡ ከመ፡ ጽንጽንት፡ ይእቲ፡ ወኢትበቍዕ፤ ወአልባቲ፡ ኀይል፡ ግሙራ፡ (ቁር፡ እስት። ትረ)። ሐሳብ፡ በእንተ፡ ጽንዐት፡ ወጽ ንጽንት፤ ጨፈቃ፡ ፅንጨት፡ የሚቈረጥበት፡ ወራት። በ መስከረም፡ እስከ፡ ዐሠርቱ፡ ወኀምስቱ፡ ጽንዐት፤ ወእምዝ፡ ጽንጽት፤ በጥቅምት፡ እስከ፡ ዕሥራ፡ ወሠለስቱ፡ ጽንዐት፤ ወእምዝ፡ ጽንጽንት፡ (መ፡ ፈ)። ከኅዳር፡ እስከ፡ ነሐሴ፡ ባሉትም፡ ወሮች፡ እንደዚሁ፡ ጽንዕትና፡ ጽንጽንት፡ አላቸው።

ጽንጽንያ፤ (ያት)፤ ጥንጣን፤ ነቀዝ፤ ዝንብ፡ ትንኝ። ጽንጽንያ፡ ምጢት። በዓለ፡ ጽንጽንያ። ጽ ንጽንያት፡ ንሑሳን፡ (መክ፲፡ ፲፩። ፪ነገ፡ ፩፡ ፪። ፍ፡ ነ፡ ፲፪)።

ጸናጺት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዝንብ፤ የዝንብ፡ (ገን፤ ትንኝ፡ ዐኮት፤ ተቈናጣጭ፡ ፍጥረት። ጻጹትንና ዐኮትን፡ ተመልከት። ይስሕቦ፡ እግዚ፡ ለጸናጺት፡ (ለንህብኒ፡ (ኢሳ፯፡ ፲፰። ዘፀ፰፡ ፲፯—፳፯)። በጸናጺት ፈንታ፡ ጻጹት፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው፤ ብቻ፡ ታ ናሽነትን፡ ያሳያል።

ጸንቀቀ፤ (ጠንቀቀ)፤ ነከረ፤ ዘፈቀ፤ አጨ ቀየ፡ አጨማለቀ፤ ለወሰ፡ በከለ፤ ፈጽሞ፡ አሳደፈ፤ አዘ ለፈለፈ። ዘብሑ፡ ዳቤላ፡ ጠሊ፡ ወጸንቀቁ፡ ልብሰ ለዮሴፍ፡ ቢደም፡ (ኩፋ፡ ፴፱። ዘፍ፴፯፡ ፴፩)። ዘሩ፡ ጠንቀቀ፡ ነው፤ ጠ፡ ለጸ፡ ተለውጧል፤ ምስጢሩም፡ ፈጽሞ፡ ጠንቅቆ፡ ያሰኛል። ጽንጕን፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ቀና፡ ገ፡ በብዙ፡ ቦታ፡ ይወራረሳሉ፤ ጸና፡ ጠ፡ እንዲወራረሱ።

ተጸንቀቀ፤ ተነከረ፤ ተጨማለቀ፤ ፈጽሞ፡ አ ደፈ።

ጽንቁቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ቅቅት)፤ የተነ ከረ፤ በርስሐት፡ በደም፡ የተበከለ፤ እድፋም፡ ጨምላቃ፤ ሾልፍልፍ። አመ፡ ኮንኪ፡ ዕራቀኪ፡ ወሀሎኪ፡ ጽንቅ ቅት፡ በደምኪ፡ (ሕዝ፲፮፡ ፳፪)።

ጽንቃቄ፤ መነከር፡ መዘፈቅ፤ መጨማለቅ። እድፍ፤ ርስሐት፤ ጭቅቅት።

ጸንሰ፤—ፀነሰ፥አረገዘ፤—ፀኒስ፡ ፀንሰ።

(ጥን) **ጸንሰ፤ ሶት፤** (ጸነሰ፡ ይጼንስ፡ ይጸንስ)፤ መቸገር፤ ማጣት፤ መደኽየት፤ አይቶ፡ ፀጣ፡ ችጋረኛ፡ መ ኾን፤ መዋረድ፡ መመስከን። ዘሩና፡ ምስጢሩ፡ የፀንሰ፡ ነው፤ ፅንስ፡ እያደገና፡ እየጠና፡ እንዲኼድ፡ የችግሩን፡ ጽ ናት፡ ያሳያል። መጽሐፍ፡ ግን፡ በጸነሰ፡ ፈንታ፡ ተጸነሰ፡ ይላል፤ ተ፡ ያማርኛ፡ ነው፤ የጸነሰ፡ ፍቺ፡ ተቸገረ፡ ማለት፡ ስለ፡ ኾነ፡ ጸሐፊና፡ ጣላሽ፡ አላገባቡ፡ ጥፈውታል። እምከመ፡ ተጸነሰ፡ ካልእከ። ይጼነሱ፡ እክለ፡ ወ ማየ። እምይእዜሰ፡ ኢይጼነስ፡ እንከ፡ (ዘሌ፳፭፡ ፴፱። ሕዝ፬፡ ፲፯። ሚራ፲፭፡ ፳፱)።

ጽኑስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ንስት)፤ የተቸገረ፤ ችጉር፤ አይቶ፡ ፀጣ፤ ችጋረኛ፤ ድኻ፡ ወራዳ፤ ለማኝ፡ ቢጋች፤ ጦም፡ ፀዳፊ፤ ምስኪን። ወኢትትሀከይ፡ ገቢረ፡ ሠናይ፡ ለጽኑስ። ጽኑሳን፡ እምዘሉ፡ ሠናያት። ወ አልቦ፡ እምውስቴቶሙ፡ ጽኑስ፡ (ምሳ፫፡ ፳፯። ኢ. ዮ፴፡ ፱። ግብ፬፡ ፴፬)። ዘታጼንስ፡ ዘታስተጼንስ፡ በማ ለት፡ ፈንታ፡ ዘጽንሰት፡ ይላል፤ አያሰኝም። ዘጽንሰት፡ ጥቀ፡ አውፅአታ፡ (ፊልክ፡ መጨ)።

ጽናሴ፤ መቸገር፡ ማጣት፤ ችግር፡ ዕጦት፤ ድኽነት፡ (ፊልክ)።

ተጽናስ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ችግር፤ ችጋር፡ ቀ ጠና፤ ረኀብ፡ ዕርዝና፤ ፍጹም፡ ድኽነት። ተጽናስከ፡ ይሰድዶሙ፡ ለአፅርክቲከ። ዘይፈቅዱ፡ ለተጽና ሶሙ። ብፁዕስ፡ እመ፡ በጽድቅ፡ ወበኀጢአት፡ ተጽ ናስ፤ አክአብ፡ እንዘ፡ ሀሎ፡ እምኢተጸነሰ፡ ኤልያስ፡ (ሚራ፲፪፡ ፱። ያዕ፪፡ ፲፯። ቅኔ)።

አጼነሰ ፤ አስተጼነሰ ፤ አስቸገረ ፤ ችጋር ፣ አመጣ ፤ ነማ ፣ አሳጣ ። ኢያስተጼንስ ፡ እግዚ ፡ ነፍሰ ፡ ጻድቅተ ። ኢያስተጼንሰሙ ፡ እምበረከቱ ፡ (ምሳ፲ ፣ ፫ ። መቃ ። መዝ ፣ ፻፫) ።

ጼናታም ፤—ጤናዳም ፤—ጼነወ ።

ጸንጸወ ፤ (ጸነፈ ፤ ጸንፈወ) ፤ ጨቄነ ፣ ደፈጠጠ ፤ መቃ ፣ ቀጠቀጠ ፤ አጠዘ ፣ ጠመዘዘ ። ከልብስ ፣ ዕጥበትና ፣ ዘፈረ ፣ ልብስን ፣ ከማከረር ፣ ከመፍተል ፣ ከመቋጨት ፣ የመጣ ፣ ቃል ፣ ነው ፤ ጸነፈን ፣ ተመልከት ። እምንእሱ ፡ አጸንጽዎ ፡ አዕፅምተ ፡ ገበዋቲሁ ። ወደጸነጽዉኒ ፡ አዕፅምትየ ፡ (ሚራ፴ ፣ ፲፪ ። መዝ ፣ ፵፩) ።

ተጸንጸወ ፤ ተጨቄነ ፤ ተቀጠቀጠ ፤ ተጠመዘዘ ።

ጽንጽው ፤ (ዋን ፣ ዋት ፣ ጹት) ፤ የተጨቄነ ፤ የተቀጠቀጠ ፤ ቅጥቅጥ ፤ ጠማማ ፣ ቄልማማ ። ዘጽንጽው ፡ ወዘጽቱም ። መንኮብያቲሁ ፡ ጽንጽዋት ፡ (ዘሌ፳፪ ፣ ፳፬ ። ኪዳ) ።

ጸንጸላዕት ፤ የእሳት ፣ እራት ። ወከመ ፡ ጸንጸላዕት ፡ ትወድቁ ፡ ማእከለ ፡ እሳት ፡ (ድር ፣ ስን) ።

ጽዕብ ፤ ብት ፤ (ዕብ ፣ ጸቡዕ ። ዐረ ፣ ፀቡዕ) ፤ ነጣቂ ፣ አውሬ ፤ የዥብ ፣ የውሻ ፣ ወገን ፤ ማሽፋሪ ፤ መቃብር ፣ ቈፋሪ ፤ ሬሳ ፣ እያወጣ ፣ የሚበላ ። ባለብሉዮች ፣ ግን ፣ ተቈናጣጭ ፣ ዝንብ ፣ ይሉታል ።

ጽዕብ ፤

አጽዓብ ፤ አጽዕብት ፤ ነጣቆች ፣ አራዊት ፤ ማሾች ፣ ሬሳ ፣ አውጭዎች ፤ ከብበዙ ፣ በቀር ፣ ባንድ ፣ አይገኝም ። አዝእብተ ፡ ወአክልብተ ፡ ወአጽዕብተ ፡ (ሔኖ ፣ ከ፹) ።

ጽዒድ ፤ ዶት ፤ (ጸዐደ ፣ ይጽዕድ ፣ ይጽዐድ ። ዕብ ፣ ጻዐድ) ፤ አጥብቆ ፣ መኼድ ፣ መራመድ ፤ በኀይል ፣ መርገጥ ፣ እግርን ፣ ማንማት ፤ መር ፣ መር ፣ አፈፍ ፣ አፈፍ ፣ ማለት ፤ የጕበዝና ፣ የወታደር ፣ የሰልፈኛ ፣ አካኼድ ፣ አረጋገጥ ። ርምጃ ፣ ርግጫ ፣ እንዲል ፣ (ሰልፍ ፣ አስተማሪ) ።

—፤ መጣድ ፣ ማስረር ፤ በሦስት ፣ ጕልቻ ፣ ላይ ፣ ማኖር ። በውስጡ ፣ ያካኼድ ፣ ምስጢር ፣ አለበት ፤ ከጕልቻ ፣ እስከ ፣ ጕልቻ ፣ ያለው ፣ መጠን ፣ ምሥጋርን ፤ ቢያንስም ፣ መጠን ፣ ስኩናን ፤ የድስቱና ፣ የምጣዱ ፣ ምጥቀት ፣ በእግር ፣ እንማሥ ፣ ልክ ፣ መኾኑን ፣ ከዚያ ፣ አለመብለጡን ፣ ያሳያል ፤ ቢበልጥም ፣ በመዝለልና ፣ በመፈንጨት ፣ ሶቤ ፣ በመምታት ፣ ይመስላል ።

ጸዓዲ ፤ (ዲት ፣ ድያን ፣ ያት) ፤ የሚኼድ ፤ የሚጥድ ፣ ጣጅ ። (ተረት) ፤ የቤት ፣ ጣጅ ፤ የዱር ፣ ጠማጅ ።

ተጽዕደ ፤ ተጣደ ፤ ምድር ፣ ለቀቀ ፤ ከጕልቻ ፣ ላቀ ፤ በላይ ፣ ኾነ ፤ ጕልቾች ፣ የሳንሳ ፣ ያዙት ፤ ተሸከሙት ።

ጽዑድ ፤ (ዳን ፣ ዳት ፣ ዕድ) ፤ የተጣደ ፣ ተጥዶ ፣ ያለ ፤ የተደላደለ ።

ጽዕደት ፤ መጣድ ፤ (ጥጣ) መጣድ ፤ አጣጣድ ፤ ጥደሽ ፤ በቁሙ ፣ ጥደት ፤ ምጣድ ፤ ዝርግ ፣ ክብ ፤ የሸክላ ፣ የብረት ። ዲያቆናት ፣ ግን ፣ በጽዕደት ፣ ፈንታ ፣ ጽዕዱት ፣ ይሉታል ፤ ስሕተት ፣ ነው ።

ምጽዓድ ፤ መጣጃ ፤ ምድጃ ፤ ጕልቻ ፤ የምጣድ ፣ ቤት ፤ በቁሙ ፣ ምጣድ ፤ ምንን ፣ (ዐማርኛ) ።

ጻዕደወ ፤ (ትግ ፣ ጻዕደ) ፤ ነጣ ፤ ነጭ ፣ ኾነ ፤ ጠራ ፣ በራ ፤ ንጣቱ ፣ ጥራቱ ፣ ከልክ ፣ ዐለፈ ። ወአልባሲሁኒ ፡ በረቁ ፡ ወጻዕደዉ ፡ ጥቀ ፡ ከመ ፡ በረድ ፡ ዘኢይክል ፡ መሀፒል ፡ አጻዕድዎ ፡ ከማሁ ። ጻዕደዉ ፡ እምበረድ ። ተንፀበኒ ፡ ወእጻዐዱ ፡ እምበረድ ። ይጻዐዱ ፡ አርእስተ ፡ ደቂቅ ፡ በሚበት ። ወለእመ ፡ ጻዕደወ ፡ ቋዕ ፡ ከመ ፡ ራዛ ፡ (ማር፱ ፣ ፫ ። ሰቈ፬ ፣ ፯ ። መዝ ፣ ፶ ። ኩፋ ፣ ፳፫ና ፣ ፴፯) ።

ጻዕዳዊ ፤ (ዊት ፣ ውያን ፣ ያት) ፤ የሚነጣ ፤ የሚጠራ ፤ ንጣት ፣ ጥራት ፣ የሚስማማው ። ቢያጥቡ ፣ አይጠራ ፣ እንዲሉ ።

ጽዕድው ፤ (ዋን ፣ ዋት ፣ ዱት) ፤ የነጣ ፤ የጠራ ፤ ኖራ ፣ የመሰለ ። ጽዕድዋን ፡ አርጋብ ። አእዱግ ፡ ጽዕድዋን ። ጽዕዱት ፡ ወብርህት ። ወጽዕዱት ፡ ይእቲ ፡ ከመ ፡ ባሕርይ ፡ (ስንክ ፣ ጥር፲፭ ። መሳ፭ ፣ ፲ ። ማሕ፭ ፣ ፭ ። ራእ፳፭ ፣ ፲፭) ።

ጽዕዳዌ ፤ (ውያት) ፤ መንጣት ፤ መጥራት ፤ ንጣት ፣ ጥራት ፤ አንጣጥ ፤ ነጭነት ። እግዚአብሔር ፡ አክበረከ ፡ በጽዕዳዌ ፡ ጸጕር ። ጽዕዳዌ ፡ ፀምር ። ጽዕዳዌ ፡ ወልታ ፡ (አፈ ፣ ተ፳ና ፣ ፲፪ ። ስንክ ፣ መስ፳፱) ። በጽዕዳዌ ፣ ፈንታ ፣ ጻዕዳ ፣ ጽዕዱት ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። አስተርአየ ፡ ጻዕዳሆን ፡ ለእማንቱ ፡ አብትር ። ዕጹብ ፡ ለዐይን ፡ ሥነ ፡ ጽዕዱቱ ፡ (ዘፍ፴ ፣ ፴፯ ። ሚራ፵፫ ፣ ፲፰) ።

ጸዐዳ ፤ (ዓድው) ፤ ነጭ ፤ ጥሩ ። እኁየሰ ፡ ጸዐዳ ፡ ወቀይሕ ። ልብሱ ፡ ጸዐዳ ፡ ከመ ፡ በረድ ። ዘጸዐዳ ፡ ጸጕሩ ። አፍራስ ፡ ጸዓድው ። አልባስ ፡ ጸዓድው ። አክሊላት ፡ ጸዓድው ፡ (ማሕ፭ ፣ ፲ ። ዳን፯ ፣ ፱ ። ዘፍ፴ ፣ ፴፪ ። ዘካ፮ ፣ ፫ ። ራእ፬ ፣ ፬ ። አርጋ) ።

ጸዐድዒድ ፤ (ድት ፣ ዳን ፣ ዳት) ፤ ፍጹም ፣ ነጭ ፤ ነጫነጭ ፤ ጸዐዳዊ ፤ ወደ ፣ ነጭነት ፣ የሚያደላ ። ናርዶስ ፡ ዘጸገየ ፡ በጸዐድዒድ ። አ ፡ ጽጌያት ፡ ሥነከሙ ፡ ጸዐድዒደ ፤ እግዚ ፡ ይርአይ ፡ እምሰማይ ፡ ወረደ ። ሕብራት ፡ ጸዐድዒዳን ፡ (አርጋ ፣ ፪ ። ስንክ ፣ መስ፳፰ ። ፈላስ) ።

አጻዕደወ ፤ አነጣ ፣ አጠራ ፤ ነጭ ፣ አደረገ ። አጻዐድዎ ፡ ከመ ፡ በረድ ። በዘአጻዕደወት ፡ አዕጹቂሃ ። ኢትክል ፡ አጻዕድዎ ፡ አሐተ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስከ ፡ (ኢሳ፩ ፣ ፲፰ ። ዮኤ፩ ፣ ፯ ። ቢኖ ይ) ።

ጽዒጥ ፤ ጦት ፤ (ጽዕጠ ፤ ጸዐጠ ፣ ይጽዕጥ ፣ ይጽዐጥ ። ዐረ ፣ ሰ ፤ ጸዐጠ) ፤ መቀመም ፣

ማጣፈጥ፤ ማንጠር፡ ማቅለጥ፤ መቅባት፡ መርጨት፡ መረብረብ፤ የሽቱ፡ የመድኀኒት ። ዐቀብተ፡ ሥራይ፡ ይጽዕጡ፡ ፈውሰ፡ ለቍሱላን፡ በዘይተ፡ ሃይማኖት ። ዕፍረት፡ ዘእደ፡ ዮሴፍ፡ ጸዐጠ ። አእዳወ፡ ፍቅርኪ፡ በላዕሌየ፡ ይጽዐጣ፤ ዕፍረተ፡ መዐዛ፡ ወቅብዐ፡ ዘብዙኅ፡ ሤጣ ። ጸዐጡ፡ ሥጋየ፡ በከርቤ፡ ወበበሊኒ፡ (መጽ፡ ምስ ። ስንክ፡ መጋ፳፯ ። ነሐ፲፮ ። አቡሻ፡ ፵፯) ።

ጸዓጢ፤ የሚቀምም፤ የሚያጣፍጥ፡ አጣፋጭ፤ ሽቱ፡ ሽያጭ ።

መጽዕጥ፤ (ጣን፡ ጣት ። መጸዕጥ፡ ጣት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የሴት፡ ሲኾን፡ ጥ፡ ይጠብቃል ። ይነሥእ፡ አዋልዲክሙ፡ ለመጽዐጣት፡ (፩ነገ፡ ፰፡ ፲፫) ።

ተጽዕጠ፤ ተቀመመ፤ ተጣፈጠ፤ ተነጠረ፤ ተዘጋጀ ። ተቀባ፡ ተረጨ፡ ተረበረበ፤ ሽቱው፡ ሰዉ፡ ልብሱ ።

ጽዑጥ፤ (ጣን፡ ጣት፡ ዕጥ)፤ የተጣፈጠ፤ የተነጠረ፤ ጥሩ፡ ዝግጁ ። የተቀባ፡ ቅቡዕ ። ዕፍረተ፡ መዐዛ፡ ጽዑጥ ። አፈዋተ፡ ርሔ፡ ጽዑጣን፡ ዘይትዐቀብ፡ በቀርነ፡ ቅብዐ፡ ዘጽዮን፡ (ስንክ፡ የካ፲ ። መጽ፡ ምስ) ።

(ላ) **ጽዕጥ፤ ጽዒጥ፤** ጥሩ፡ ሽቱ ። ጽዒጥ፡ ዘጸዓጢ ። ጽዒጥ፡ ወዕጣን፡ (ዘፀ፴፡ ፳፭ና፡ ፴፱ ። መቃ) ።

አጽዐጠ፤ አስቀመመ፤ አስጣፈጠ፤ አስነጠረ፤ ቀምሙ፡ አጣፍጡ፤ አንጥሩ፡ አቅልጡ፡ አለ ።

አጽዓጢ፤ መጽዐጢ፤ ዕጥ፤ የሚያስቀምም፤ የሚያስነጥር፤ ሽቱ፡ የሚያሰበጅ ።

ጽዒል፤ ሎት፤ (ጸዐለ፡ ይጼዕል፡ ይጽዐል ። ዕብ፡ ጼኤል፤ እሾኽም፡ የሽቱ፡ ዕንጨት)፤ መጣል፡ ማጣጣል፤ መስደብ፡ ማርከስ፤ ማዋረድ፡ ማሳነስ፤ ማቃለል፡ ማኰሰስ፤ መንቀፍ፤ ማጸየፍ፤ ሹል፡ አፍ፡ እሾኽ፡ አፍ፡ መኾን፤ መባል ። በእንተ፡ ፀሪፍ፡ ወጽዒል ። ለእመ፡ አዕበይኩ፡ አፉየ፡ ወጸዐልኩሁ ። እንዘ፡ ይጼዕልዎ፡ ኢጸዐለ ። ወይጼዕሉኒ፡ ዙሎሙ፡ ጸላእትየ፡ (፩፡ መ፡ ፳ ። ሚራ፳፪፡ ፳፪ ። ፩ጴጥ፡ ፪፡ ፳፫ ። መዝ፡ ፵፩) ። ጸልእን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው ።

ጸዓሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት)፤ የሚጥል፡ ጣይ፤ የሚሰድብ፤ ሰዳቢ፤ ተሳዳቢ፤ ስድብ፡ ዐዋቂ ። ዐቡይ፡ ወጸዓሊ ። ብእሲት፡ ጸዓሊት ። አብያተ፡ ጸዓልያን፡ ያንኅል፡ እግዚ፡ (ሢራ፳፫፡ ፰ ። ምሳ፲፭፡ ፳፭ ። ፳፭፡ ፳፬) ። ጸዓሊና፡ ፀሓይ፡ ባማርኛ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም)፤ መሽ፡ መሰለኝ፡ ሲጨልም፤ እንደ፡ ቀን፡ ጣይ፡ የለም ።

አጽዐለ፤ አሰደበ፤ አስነቀፈ፤ አስናቀ፤ ወልድ፡ አብድ፡ ያጼዕል፡ አባሁ ። ወዘኢያጽዐሉ፡ አዝማዲሁ ። ከመ፡ ኢያጽዕላ፡ ርእሶን ። እስመ፡ ተዋርዶ፡ ኢያጼዕል፡ (ምሳ፳፫፡ ፯ ። መዝ፡ ፲፬ ። ፩ጢሞ፡ ፭፡ ፲፬ ። ተረ፡ ቄር፩) ።

መጽዕል፤ (ልት፡ ላን፡ ላት)፤ የሚሰድብ፤ የሚያሰድብ፤ አሰዳቢ፡ አስነቃፊ ። መሰደቢያ፡ ማሰደቢያ ።

ተጽዕለ፤ ተጣለ፤ ተሰደበ፤ ተዋረደ ። ተጽዐልኩ፡ በኀበ፡ ዙሎሙ፡ ጸላእትየ ። ንበርሕ፡ ወንጼዐል ። ወተጽዐልክሙ፡ (መዝ፡ ፴ ። ፩ጢሞ፡ ፬፡ ፲ ። ዕብ፲፡ ፴፫) ።

ጽዑል፤ (ላን፡ ላት፡ ዕልት)፤ የተጣለ፤ የተሰደበ፤ ስዱብ፤ ነውረኛ፤ ንቁፍ ። ዘማ፡ ወጽዕልት፡ ኢያውስቡ፡ (ዘሌ፳፩፡ ፯ና፡ ፲፬ ። ኢሳ፰፡ ፲፰ ። ምሳ፳፪፡ ፶፰) ።

ጽዕለት፤ (ታት)፤ መስደብ፤ መሰደብ፤ አሰዳደብ ። ስድብ፤ የቃል፡ በትር፤ ቍስሉ፡ የማይሽር ። (ቀረት)፤ የባለጌ፡ ኀይለ፡ ቃል፤ እንደ፡ ሽመል፡ ይወቃል ። እምአፈ፡ አብዳን፡ ትወፀእ፡ በትረ፡ ጽዕለት ። ጽዕለተ፡ ብዑላን ። ከመ፡ ኢይደቅ፡ ውስተ፡ ጽዕለት ። ክብሩ፡ ለብእሲ፡ ተከልአ፡ እምጽዕለት፡ (ሢራ ። መዝ፡ ፻፳፪ ። ፩ጢሞ፡ ፫፡ ፯ ። ምሳ፳፡ ፪) ። ጥለት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው ።

ተጻዐለ፤ ተሳደበ፤ ተሰዳደበ ። ይጻዐሉ፡ ወይትዋገኑ፡ (ግብ፲፱፡ ፱) ።

ጸዐመ፤—ጮኸ፤—ጽኢም፡ ጸአመ ።

ጽዒን፤ ኖት፤ (ጸዐነ፡ ይጽዕን፡ ይጽዐን ። ዕብ፡ ጻዐን፤ ተጽዕነ)፤ መጫን፤ ማሸከም፤ ማሳዘል፤ መጥመድ፤ ማስነገት፡ ሸክምን፡ በተሸካሚ፡ ላይ፡ ማስቀመጥ፡ ማኖር፤ ወይም፡ ከርሱ፡ ጋራ፡ ማቈራኘት፡ ማሰር ። አዘዘሙ፡ ይማየጡ፡ በውእቱ፡ ንዋይ፡ እክለ፡ ወይጽዐንዎ፡ በሐመር ። ለአድግስ፡ ጸዐኖ ። ጸዐነ፡ አንስቲያሁ ። ጸዐና፡ ለእምከ ። ጸዐኑ፡ አእዱጊሆሙ ። ጸዐነት፡ አብቅሊሃ ። ወእጼዕን፡ ሠረገላ፡ ዲበ፡ መሠንየ፡ ክሣዱ፡ (ዮሴፍ ። ሚራ፴፡ ፴፫ ። ኩፋ፡ ፳፱፡ ፴፭፡ ፵፫ ። ሆሴ፲፡ ፲፩) ። በጸዐነ፡ ፈንታ፡ አጽዐነ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። አጽዐኖ፡ ዲበ፡ ፈረስ ። ወአጽዐንከ፡ ሰብአ፡ ዲበ፡ አርእስቲነ ። ወዲበ፡ ልዑላት፡ ያጼዕነኒ፡ (አስቴ፮፡ ፱ና፡ ፲፩ ። መዝ፡ ፷፭ ። ዕንባ፡ ፲፱) ።

ጸዓኒ፤ (ኒት፡ ንያን፡ ያት፤ ዐንት)፤ የሚጭን፤ የሚያሸክም፤ ጫኝ፤ አሸካሚ ።

መጽዕን፤ (ንት፡ ናን፡ ናት፤ ዐኒ)፤ የሚጭን፤ ጫኝ ። መጫኛ፤ ቅራና፤ ማሸከሚያ ።

መጻዕን፤ (ናት)፤ መጫኞች፤ ቅራኖች፤ የጭነት፡ መጣሪያዎች ።

አጽዐነ፤ አስጫነ፤ ጫኑ፤ አሸክሙ፡ አለ ። በአጽዐነ፡ ፈንታ፡ አስተጽዐነ፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው ።

ተጽዕነ፤ ተጫነ፤ ተቀመጠ፤ ሸክም፡ ኾነ፤ በላይ ። ተጫነበት፤ ተሸከመ፤ ተደበለለ፤ ጸዋሪ፡ ኾነ ። ተጽዐነ፡ ላዕለ፡ ኪሩቤል ። እስመ፡ ተጽዐንከ፡ ዲበ፡ አፍራሲከ ። ናሁ፡ ፈረስ፡ ጸዐዳ፡ ወዘይጼዐኖ፡ ቀስተ፡ ያጸንዐ ። ተጽዐነ፡ ላዕሌሁ፡ ሰይጣን፡ (መዝ፡ ፲፯ ። ዕንባ፡ ፫ ። ራእ፮፡ ፪ ። ስንክ፡ መስ፲፱) ።

ጽዑን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ዕንት) ፤ የተማነ ፤ የተማነበት ፤ ሸክም ፤ ተሸካሚ ። ዘጽዑን ፡ ዲበ ፡ አድግ ። እንዘ ፡ ጽዑን ፡ ምስሌሁ ፡ ዲበ ፡ ፈረስ ። ገመል ፡ ጽዑን ። ጽዑናን ፡ አግማሊሆሙ ፡ አፈዋተ ፡ (ስንክ ፡ የካ ፲፩ ። ኅዳ፳፩ ። ሐም፳፭ ። ዘፍ፴፯ ፡ ፳፭) ።

መስተጽዕን ፤ **ተጸዓኒ** ፤ የሚማን ፤ ተማኝ ፤ ተቀማጭ ። መስተጽዕነ ፡ ኪሩቤል ። መስተጽዕናነ ፡ አፍራስ ። ኅሩያነ ፡ ወመስተጽዕናነ ፡ በመሥልስት ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ኢዮ፩ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፲፭ ፡ ፬) ።

ተጻዐነ ፤ ተጫጫነ ፡ ተሸካከመ ፤ ተነባበረ ፤ አንዱ ፡ በአንዱ ፡ ላይ ።

አስተጻዐነ ፤ አጫጫነ ፡ አሸካከመ ፤ አነባበረ ፤ አደራረበ ።

መስተጻዕን ፤ የሚያጫጭን ፤ የሚያሸካክም ፤ አጫጫኝ ።

ጸዓዕ ፤—ብልጭታ ፤—ፀዓዕ ።

ጻዕፍ ፤ (ዐረ ፡ ጸዕፍ) ፤ ጉሽ ፤ እንቡሽቡሽ ፤ ድፍርስ ፡ ብጥብጥ ፤ ገና ፡ ያልፈላ ፡ ያልበሰለ ፡ መጠጥ ፤ ዐዲስ ፡ ጠጅ ፤ የማር ፡ የወይን ። ጻዕፌ ፡ ጸግቡ ፡ ወሰክሩ ። አልቦ ፡ ዘይሰቲ ፡ ከራሚ ፡ ወይፈቅድ ፡ ጻዕፌ ። ወይሰትዩ ፡ ደሞሙ ፡ ከመ ፡ ጻዕፍ ፡ (ግብ፪ ፡ ፲፫ ። ሉቃ፭ ፡ ፴፱ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፳፮) ።

ጽዒቅ ፤ **ቆት** ፤ (ጸዐቀ ፡ ይጽዕቅ ፡ ይጽዐቅ ። ዕብ ፡ ጻዐቅ ፤ ጮኸ ፡ ከጭንቅ ፡ የተነሣ) ፤ መጭነቅ ፡ መጥበብ ፤ ጭንቅ ፡ ጥብ ፡ መኾን ፤ የቦታ ፡ የጊዜ ፤ ጸበበንና ፡ ዐጸበን ፡ ተመልከት ። ለትጽዐቅ ፡ ምድር ፡ (አርጋ ፡ ፫) ።

አጽዐቀ ፤ (ጠዊቅ ፡ ጠቀ) ፤ አስጨነቀ ፤ አስጠበበ ፤ አጣበቀ ፡ አጣብቆ ፡ ያዘ ፤ መከራ ፡ አጸና ፡ ማቀየ ፤ አስገደደ ። ኢያገምራ ፡ ርሒበ ፡ ዓለም ፡ ወኢያጽዕቃ ፡ መጽብብ ፡ ዘመቅዐን ። ዘከርሥ ፡ ኢያጽዐቀ ። ሶበ ፡ አጽዐቀ ፡ ምንዳቤ ። እለ ፡ ያጽዕቁ ፡ ላዕለ ፡ ዕቤራት ፡ (አርጋ ፡ ፩ ። ድጓ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱) ።

መጽዕቅ ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ የሚያስጨንቅ ፡ አስጨናቂ ። ሕማም ፡ ወጽንዐ ፡ ንዴት ፡ መጽዕቅ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ) ።

ተጽዕቀ ፤ ተጨነቀ ፤ ተጠበበ ፤ በቦታ ፡ በመከራ ። እንዘ ፡ ይጸዐቁ ፡ አሕዱ ፡ ምስለ ፡ ካልኡ ። ባልሖሙ ፡ እምነ ፡ ገዐር ፡ ወተጽዕቀት ፡ ግብር ፡ ዘነበሩ ፡ ባቲ ፡ (መቃ ። አፈ ፡ ድ፷፯) ።

ጽዑቅ ፤ የጠበበ ፤ ጠባብ ፤ ጭንቅ ። ጽዕቅት ፡ ፍኖት ፡ (ማቴ፯ ፡ ፲፬ ። አፈ ፡ ተ፰፱) ።

—፤ የተጨነቀ ፤ የተጠበበ ፤ መከረኛ ።

ጻዕቅ ፤ (ቃት) ፤ ጭንቅ ፡ ጥብ ፤ ግፊ ፤ ሥቃይ ፡ መከራ ። ብዙኅ ፡ ስብእ ፡ ውስተ ፡ ሀገር ፡ ወኢመከነ ፡ ዕሩቅ ፡ ዘእንበለ ፡ ጻዕቅ ፡ ስብእ ፡ ጽፉቅ ። በዕለተ ፡ ጻዕቆሙ ፡ ወጻሕቦሙ ። ምንዳቤ ፡ ወጻዕቅ ። ሐዘናት ፡ ወጻዕቃት ፡ (ዮሴፍ ። ሐኖ፵፰ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ፡ ማር ፡ ይሥ፲፫) ።

ተጻዐቀ ፤ ተጫነቀ ፤ ተጣበበ ፤ ተጋፋ ፤ ተነባበረ ፤ ጽፍቅ ፡ ኾነ ። አኮኑ ፡ ይጣወቅ ፡ ሰብእ ፡ ወይጻዐቅክ ፡ (ሉቃ፰ ፡ ፵፭) ።

ተጻዓቂ ፤ የሚጫነቅ ፤ የሚጣበብ ፤ የሚጋፋ ፡ የሚፋተግ ፤ ተጨናናቂ ። መዘሐም ፤ ዘበትርጓሜሁ ፡ ተጻ(ጸ)ዓቂ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፲፱) ። መዘሐምን ፡ ተመልከት ።

ጽዒር ፤ **ሮት** ፡ (ጽዕረ ፤ ጸዐረ ፡ ይጽዕር ፡ ይጽዐር ። ሱር ፡ ጻዐር ። ዕብ ፡ ያጻር) ፤ መጣር ፤ መጋር ፤ መፍገርገር ፤ መፍጨርጨር ፤ በፍጹም ፡ ኀይል ፡ በፍጹም ፡ ትጋት ፡ መሥራት ፤ መድከም ፡ መቃተት ፡ ማቃሰት ።

—፤ ማዘን ፡ መተከዝ ፤ በጸዕር ፡ መያዝ ፤ መጨነቅ ፡ መዋለል ፤ ሥቃይ ፡ መቀበል ። እስመ ፡ ጽዕረ ፡ ፈድፋደ ። ወትጼዕረኒ ፡ ልብየ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፰ ። መዝ ፡ ፲፱) ። በጽዕረ ፡ ፈንታ ፡ ተጽዕረ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። የጽዕረና ፡ የጸዐረ ፡ ፍቺ ፡ ተማቀየ ፡ ተጨነቀ ፡ ማለት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ግእዙን ፡ እንዳማርኛው ፡ አስኪያታል ፤ ጭፍራነቱ ፡ የጥሕረና ፡ የጸዐለ ፡ ነው ። መኑ ፡ ውእቱ ፡ ዘተጽዕረ ፡ ከማየ ። ተጽዕረ ፡ በምንዳቤ ። እስመ ፡ አብ ፡ ይጼዐር ፡ ወይሳሑ ። እለ ፡ ይጼዐሩ ፡ በህየ ፡ (ኢዮ፲፫ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ ጥር፲፭ ። ጥበ፲፱ ፡ ፲፩ ። አፈ ፡ ተ፩) ።

ጽዑር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ዕርት) ፤ የተጨነቀ ፤ የተማቀየ ፤ የሚያጥር ፤ የሚጣጣር ፤ ጣር ፡ የያዘው ፤ ለሞት ፡ የቀረበ ፤ ያዘነ ፡ የተከዘ ። ጥቀ ፡ ጽዑር ። ሕሙም ፡ ወጽዑር ። ፊልጶስ ፡ ጽዑረ ፡ ሥጋ ፡ በመቅሠፍት ። ጽዑራን ፡ ነፍስ ። ይከውኑ ፡ ጽዑራነ ። ኑዛዜ ፡ ወትፍሥሕት ፡ ለጽዑራን ፡ (ማቴ፰ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ተ፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፰ ። ኢዮ፫ ፡ ፰ ። ጥበ፱ ፡ ፲፱ ። ማር ፡ ይስ፲፫) ።

ጻዕር ፤ (ራት) ፤ ጣር ፤ ጭንቅ ፤ ሥቃይ ፤ መከራ ፤ ደዌ ፤ ሕማም ፤ የሕማም ፡ ስሜት ፤ የሞት ፡ ዋዜማ ። ጻዕረ ፡ ሞት ። ጻዕረ ፡ ሕማም ። ጻዕረ ፡ ደይን ። ዘቲ ፡ ዐባይ ፡ ጻዕር ። ወርእየ ፡ ኤፍሬም ፡ ለደዌሁ ፡ ወለጻዕሩ ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ዮሴፍ ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፱ ። ሐኖ፹፱ ፡ ፲፩ ። ሆሴ፭ ፡ ፲፫) ።

አጽዐረ ፤ አጣረ ፤ አደከመ ፤ አስጣረ ፤ አስጨነቀ ፤ ማቀየ ፤ መከራ ፡ አሳየ ፤ አስመረረ ፤ አሳዘነ ። አጽዐርዋ ፡ ለነፍሶሙ ። ያጼዕረኒ ፡ ዘያወፅእ ፡ ለነፍስየ ። እስከ ፡ ምንትኑ ፡ ታጼዕርዋ ፡ ለነፍስየ ። እስመ ፡ ጥቀ ፡ ያጽዕሮን ። ወፈቀደ ፡ ያጽዕራ ፡ (ግብ፲፱ ፡ ፪ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፩ ። ፲፱ ፡ ፪ ። ሄርማ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯) ።

መጽዕር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚያጣር ፤ የሚያስቸግር ፤ የሚማቅይ ፤ አስጨናቂ ። መማቀያ ፤ ማስጨነቂያ ፤ የሥቃይ ፡ መሣሪያ ።

መጻዕር ፤ (ርት) ፤ የሚማቅዩ ፤ ማቃዮች ፤ ሥቃዮች ፤ የሥቃይ ፡ መሣሮች ። አዘዘ ፡ ስደተ ፡ ላዕለ ፡

ሑጺስቀጸሳት፡ ወመጻዐርተ፡ ዘነኔ፡ ዐጹበ፡ ሳዐለ፡ መሀይምናን፡(መጽ፡ ምስ)።

(ጥ) **ጸፈሐ፤(ፋሕት)፤** ክቤላ፤ ገልባጣ፤ ለማጣ፤ ደረታም። ዘሩ፡ ጠፈሐ፡ ነው፤ ጠን፡ ጸ፡ ስለ፡ ወረሰው፡ ወደዚህ፡ መጥቷል። ዘጸፋሕት፡ እገሪሁ፡(ኪዳ)።

ጽፍሕ፤—ስፋት+ወርድ፤—ስፍሕ፡ ሰፍሐ። (ዘፀ፳፭፡ ፲፡ ፲፯፡ ፳፫። ፳፯፡ ፱፡ ፰፡ ፲፯። ፳፯፡ ፩፡ ፲፱፡ ፴)።

ጸፈን፤ኖት፤(ጸፈነ፡ ይጸፍን፡ ይጽፍን። ዐረ፡ ጸፈን። ዕብ፡ ጻፉን)፤ ማፈን፡ መጨፈን፤ መዝጋት፡ መድፈን፤ ድዳ፡ ደንቈሮ፡ ዕውር፡ ማድረግ፤ የጋኔን። መሰወር፡ መደበቅ፤ መከተት፡ ማኖር፤ ለመጠበቅ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በጸፈነ፡ ፈንታ፤ አጽፈነ፡ ይላል፤ ባስደፋጊ። ወቦ፡ለዘአጽፈኑ፤ወቦ፡ለዘወርኃዊ፡ረሰይዎ፡(መጽ፡ ምስ)።

ተጸፍነ፤ ተጨፈነ፤ ተደበቀ፤ ተከተተ።

ጽፉን፤ የተጨፈነ፤ ጭፍን፤ ጨፋና፡ ዕውር።

ጸፈን፤ጽፍን፤(ዐረ፡ ጹፍን)፤ የውሃ፡ ዕቃ፤ የሸክላ፡ የቈርበት፤ ማድጋ፡ ፊቀን፤ ገንቦ፡ መንቀል፤ ርኩት፡ ፊዎት፤ ቀርበታ፤ የመሰለው፡ ኹሉ፤ ጸሕብን፡ ተመልከት። ጸፈነ፡ማይ፡(፩ነገ፡ ፳፯፡ ፲፩፡ ፲፪)።

ጽፈን፤ አጽፉን፤ የውሃ፡ ዕቆች።

ጽፍነት፤(ታት። ዐረ፡ ጸፍነት)፤ የሥንቅ፡ አቅማዳ፤ ቍናማት፡ ኰፋዳ፤ ኰረጆ፡ ፊኛ፡ ማፋዳ፤ የገንዘብ፡ መያዣ፤ ኹለንተናው፡ ቈርበት፡ የኾነ። መልአት፡ጽፍነታ፡ጥሕነ። ወወደየቶ፡ ውስተ፡ጽፍነታ፡ ዘእክል። ወኢጽፍነተ፡(ዮዲ፲፡ ፭። ፲፫፡ ፲፡ ፲፭። ማቴ፲፡ ፲። ማር፮፡ ፰። ሉቃ፱፡ ፫)።

ጻፍናት፤(ዕብራ)፤ ኀቡኣት፤ ዕሙቃት፤ ረቂቃት፤ ምስጢራት፡ ራእይ፡ ወሕልም።

ጻፍናት—ፋዕኔሕ፤ ፋዕኔሐ፡ ጻፍናት፤ ከማቴ፡ ኀቡኣት፡ ብሂል። እስፍንቶፎኔሕን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ጸፈዐ፤ዖት፤(ጸፍዐ፡ ይጸፍዕ፡ ይጽፋዕ። ጠፍሐ)፤ መጽፋት፤ በጥፊ፡ መምታት፤ መጠፍጠፍ፤ ማጮል፤ የክብሮ፡ የፊት፡ ያዛባ፡ የበት፤ ፀፍዕን፡ እይ፤ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው። ይመይጥ፡ መልታሕቶ፡ ለዘጸፍዖ። ከመ፡ ዘይጸፍዕዎ፡ ሰብእሲ፡ መልታሕቶ። ወይጸፍዕዎ፡ ገጾ። እመ፡ቦ፡ ዘጸፍዐ፡ገጾ፡ደቢ፡ ምዉት፡ እስከ፡ የሐብጥ፡ ሥጋሁ፡ ወይቄስል። አዘዘ፡ ይጽፍዕዎ፡ አፋሁ፡(ሰቈ፫፡ ፴፱። ሆሴ፲፭፡ ፱። ማር፲፬፡ ፷፭። ቄድር። ግብ፳፫፡ ፪)። በጸፍዐ፡ ፈንታ፡ አጽፍዐ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ናጺፍዖ፡(ስንክ፡ መስ፲፰)።

ተጸፍዐ፤ ተጸፋ፤ በጥፊ፡ ተመታ፤ ሰውዮው፡ ከበሮው። መዝሙሩ፡ በከበሮና፡ በጸናጽል፡ በጠፈሐ፡ እድ፡ ተዜመ፡ ተባለ። ይጸፋዕ፡ወይጼዐል። በእደ፡ ገብር፡ ተጸፋዕከ። አንተ፡ አንተ፡ በእንቲአሃ፡ ተጸፋዕከ፡ በውስተ፡ዐውድ፡ከመ፡ ታግዕዝ፡(ተረ፡ ቄር፱። ቅዳ፡ ያዕ። ዮሐ)።

ጽፉዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ፍዕት)፤ የተጸፋ፤ የተጠፈጠፈ፤ ፊቱ፡ በጥፊ፡ የተመታ።

ጽፍዐት፤(ታት)፤ መጽፋት፤ መጸፋት፤ አጸፋፍ፤ ጽፋት፤ የመዝሙር፡ አባባል። በጥፊ፡ መምታት፤ መመታት፤ አመታት፤ ምት፤ ጥፊ፤ የጥፊ፡ በትር። መዘምር፡ መድኅኔ፡ዓለም፡ ተምህረ፡ጽፍዐተ፤እንዘ፡ በእደዊሁ፡ ይእኅዝ፡ ጸናጽለ፡ ኀጺን፡ ቀኖተ። ንዑ፡ ትርአዩ፡ ጽፍዐተ፡ መላትሒሁ፡ እምገብር። ጽፍዐተ፡ ወልድኪ፡(ቅኔ። ቅዳ፡ ጎር። ኢሳ፶፡ ፮። አርጋ፡ ፩)።

ጸፍዕ፤—እበት+ኵበት፤—ፀፍዕ። ሊጣፍ፡ የሚገባው፡ በዚህ፡ ነበረ፤ ስለ፡ ልማዱ፡ ወደ፡ ፀጸ፡ ኺዷል።

ጸፍጽፎ፤ፎት፤(ጸፍጸፈ፡ ይጸፈጽፍ፡ ይጸፍጽፍ። ነጺፍ፡ ነጸፈ)፤ መጸፍጸፍ፤ ደንጊያን፡ ወይም፡ ሌላውን፡ ከምድር፡ ላይ፡ ማንጠፍ፤ መለጠፍ፤ ምድርን፡ በጠፍጣፋ፡ ድንጋይ፡ መምረግ፡ መለበጥ፤ መሸፈን፡ ማስጌጥ፤ በዝናብ፡ ጊዜ፡ ጭቃ፡ እንዳይኾን፤ ዐፈሩን፡ ጐርፍ፡ እንዳይወስደው፤ ውሃው፡ ወደ፡ ዐዘቅት፡ እንዲገባ። ወጸፍጸፉ፡ሖሎ፡ምድረ፡ፈለግ፡ ቡብርት፡(ዮሴፍ። ሥር፡ አኵ)።

—፤ መጠፍጠፍ፤ ማጠፍጠፍ፤ ጠፍጣፋ፡ ዝርግ፡ መኾን፤ ማድረግ። መጨፍጨፍ።

አጸፍጸፈ፤ አስጠፈጠፈ፤ አስለበጠ፤ አስነጠፈ።

ተጸፍጸፈ፤ ተነጠፈ፤ ተለጠፈ፤ ተጸፈጸፈ፤ ደንጊያው። ተሸፈነ፡ ተለበጠ፤ ደንጊያ፡ ለበሰ።

ጽፍጹፍ፤ የተነጠፈ፤ የተጸፈጸፈ፤ ልቡጥ። ወጽፍጹፍ፡ በእብን፡ ዘሕብረ፡ መረግድ። መካን፡ ጽፍጹፍ፡ በርኳም፡(አስቴ፩፡ ፮። ዮሴፍ)።

ጸፍጸፍ፤ በቁሙ፤ ጥፍጣፍ፤ የደንጊያ፡ ንጣፍ፤ ልባጥ፤ ነጣፋ፡ ጠፍጣፋ፤ ጡብ፡ ደንጊያ። ሊቶስጥሮስ፡ ዘውእቱ፡ጸፍጸፍ። አዘዘ፡ ይኅፀቡ፡ጸፍጸፎ፡ በማይ። ወጥቀ፡ ሠናይ፡ ጸፍጸፉ። ሰሌዳ፡ በረድ፡ ጸፍጸፈ፡ ዐውዱ፡(፱ዜና፡ ፯፡ ፫። ዮሴፍ። አስቴ፩፡ ፮። ቅዳ፡ ኤጲ)።

ጸፍጸፈ፤(ዕብ፡ ጹፍ፤ ጻፍ፤ ጻፍጼፍ)፤ አኻጪ፡ ወፍኛ፡ ሙኽ፤ ጺፍ፡ ጺፍ፡ ጭው፡ ጭው፡ አለ። ፈሰሰ፡ ወረደ፤ ተንጠፈጠፈ።

ጻፍጻፉ፤ የዛፍ፡ ስም፤ እንደ፡ ዘግባና፡ እንደ፡ በቀልት፡ ምጥቀት፡ ርዝመት፡ ቀጥታ፡ ያለው፤ በውሃማ፡ መሬት፡ የሚበቅል። ርጥብ፤ ረግረግ፤ ጕርፋም፡ ጠፈጠፋም፡ ቦታ፡(ሕዝ፲፯፡ ፭)።

አንጸፍጸፈ፤ አንጠፈጠፈ፤ ተንጠፈጠፈ፤ ፈሰሰ፡ ጐረፈ። ነጥበን፡ ተመልከት። ታንጸፍጽፍ፡ ዐይንየ፡ ቅድሜሁ። ዓዲ፡ ሐሊቦሙ፡ ያንጸፈጽፉ፤(ገ

ቢር)። ያንጸፈጽፍ፡መዓር፡እምአድባር ። ወያንጸፈጽፍ፡ሐሊቦን፡(ኢዮ፲፮፣ ፳። ዮኤ፫፣ ፲፰። ዓሞ፱፣ ፲፫። ሉቃ፣ ዕዝ፫፣ ፯። ተረ፣ ባሮ)።

ነጸፍጻፍ፣ (ፋት)፤ ጠፈጠፍ፤ ፍሳሽ፤ ፈሳሽ፤ ጠብታ፤ እንጥብጣቢ። ወኮነ፡ሀፉ፡ከመ፡ነጸፍጻፈ፡ደም፡ዘይወርድ፡ውስተ፡ምድር ። ጻዕደወት፡ምድር፡እምነጸፍጻፈ፡ሐሊብ፡አጥባተ፡እምሙ ።አምሕሰኪ፡ማርያም፡በነጸፍጻፈ፡ደም፡ዘጎልጎታ፡(ሉቃ፳፪፣ ፵፬። መጽ፣ ምስ። አርጋ፣ ፩። ደራሲ)።

ጸፈቅ፤ ቆት፤ (ጸፈቀ፣ ይጸፍቅ፣ ይጽፍቅ። ዐረ፣ ጸፊቀ። ዕብ፣ ሳፋቅ፤ ጠፍሐ)፤ መጽፈቅ፤ ጽፍቅ፣ ማድረግ፤ ማብዛት፤ ማፈግ፣ መቸፈግ። የዘር፣ የተክል፣ የምሕን፣ የዐርብ፤ የመሰለው፣ ኹሉ። መጨፈቅ፤ መጀጐል፤ መዝጋት፣ መድፈን፤ መወተፍ፣ መጠቅጠቅ፤ የይሎ፣ የሽምጥ። በጸፈቀ፣ ፈንታ፣ አጽፈቀ፣ ይላል፤ ጸፈቅን፣ ሐውልት፣ አድርገ። እለ፡ያጸፍቁ፡ንስሓ፡(ሄርማ)።

አጽፈቀ፤ አስጨፈቀ፤ አስጀጐለ፤ ጽፍቅ፣ አስደረገ።

ተጸፍቀ፤ ተጨፈቀ፤ ጭፍቅ፣ አለ፤ በዛ፤ ጽፍቅ፣ ኾነ፤ ተዘጋ፣ ተወተፈ፤ ተጀጐለ። ነዋ፡ተጸፍቁ፡ቦቱ፡ምንዳቤያት፡ብዙኃት ። ማሕፀነ፡ራሔል፡ተጸፍቀ፡(አፈ፣ ድ፳፯። ኩፋ፣ ፳፰)።

ጽፉቅ፤ (ቃን፣ ቃት፣ ፍቅት)፤ የተጨፈቀ፤ ጽፍቅ፣ የኾነ፤ ብዙ፤ ጭፍቅ፤ ጥቅጥቅ፣ ያለ፤ የተወሳሰበ። ታሕተ፡ሠሩ፡ያም፡ጽፉቅ፡ዘቦ፡ጽላሎት ። ዕፀ፡ዘጽፉቅ፡ቈጽሉ ። አዕዋም፡ጽፉቃት፡እለ፡ያጸልሉ ። ወረከበ፡ዕፀ፡ጽፍቅተ፡(ፍካ፣ ፲፱፣ ፳፫። ሚራ፲፱፣ ፲፰። ጥበ፲፯፣ ፲፯። ተረ፣ ባሮ)።

ጽፉቅ፤ በዝቶ፤ ጽፍቅ፣ ኹኖ፤ ተጻፍቆ፤ ተጣንቆ።

ጽፍቀት፤ መጨፈቅ፤ (ጥጨ) መጨፈቅ፤ አጨፋፈቅ፤ ጭፈታ፤ ጨፈቃነት፤ ብዛት፤ ጽፍቅነት።

ተጽፉቅ፤ (ቃት)፤ ጽፍቅነት፤ ጨፈቃ፤ ጀጐል፤ ሽምጥ፤ ውታፍ። ይትዐጸው፡ሙላድ፡በተጽፉቅ፡ማሕፀን ። ሥነ፣ ወፍር፣ (መጽ፣ ምስ)።

—፤ ምልአት፤ ምሉነት፤ ልባጥ፣ ልብጣት። ዕንቍ፡ዘተጽፉቅ፡ለዐጽፍ፡(ዘፀ፴፩፣ ፳፯)።

ተጻፈቀ፤ ተጣፈቀ፤ ተጨፋፈቀ፤ ተጠጋጋ። ኢንጻፈቅ፡አባ፡ንትራሐቅ፤ብእሲ፡ብእሲ፡እምካልኡ ።እስመ፡ገብኡ፡ወተጻፈቁ፡ብዙኃን፡ኀቤሁ፡(፪ዕዝ፣ ፲፱፣ ፲፱። ፪ዜና፣ ፲፩፣ ፱)።

ጸፈር፤ ሮት፤ (ጸፈረ፣ ይጸፍር፣ ይጽፍር)፤ ማጣፈር፤ እንስሳ፣ ሲወለድ፣ ጥፍሩን፣ በጥፍር፣ መቍረጥ፤ መከርከም፤ ለስውም፣ ይኾናል። ትላጽዩ፡ርእሳ፡ወትጸፍራ፡(ዘዳ፳፩፣ ፲፪)።

—፤ ጥፍራም፣ መኾን፤ በጥፍር፣ መቧጠጥ፤ መጐፍጨር፤ በቃሪያ፣ ጥፊ፣ መምታት። ምስጢሩ፣ ጥፍሮችን፣ ይሻል፤ አጣፍረው፣ እንዲሉ። ጥፊው፣ ብስል፣ ቢኾን፣ ግን፣ የጣቶችን፣ እንደ፣ ጠፍር፣ መኾን፣ ፀለንጋንትን፣ ያሳያል።

ተጸፍረ፤ ተጣፈረ፤ ጥፍሩን፣ ቈረጠ፣ ከረከመ። ኢተጸፍረ፡ ወኢተላጸየ፡ (፪ነገ፣ ፲፱፣ ፳፬)። ዕብራይስጡ፣ ግን፤ ወኢገብረ፣ ጽሕሞ፣ ይላል፤ አላበጀም፣ አላዘጋጀም፤ አልነቀሰም፣ አላበጠረም፣ ማለት፣ ነው፤ ከዚህ፣ በቀር፣ ጥፍር፣ መቍረጥን፣ ራስ፣ መላጨትን፣ አያሳይም። ጐጽፈረን፣ ተመልከት፤ የዚህ፣ ዲቃላ፣ ነው።

ጽፉር፤ (ራን፣ ራት፣ ፍርት)፤ የተጣፈረ፤ ጥፍሩን፣ የቈረጠ፤ የተቈረጠ።

ጽፍር፤ (ዕብ፣ ጺፎሬን። ሱር፣ ጥፉር፤ ጢፍራ። ዐረ፣ ጡፍር)፤ ጥፍር፤ አፍኣዊ፣ ዐጥንት፤ የጣቶች፣ ቀንድ፤ ነጭ፤ ስለታም። ኢይምትር፡ጽፍሮ ።ጽፍረ፡እደዊክ፡ወእገሪክ፡(ቀሌ። መቃ)።

—፤ ሰኰና፤ ሸኾና፤ ጥቍር፤ ክብ፣ ንፍቅ፤ ጽፍቅ፤ የእንስሳት። ዘኢያብቈለ፡ቀርነ፡ወጽፍረ ። ጽፍረ፡ ባሕም ።ዘሥጡቅ፡ጽፍሩ፡(መዝ፣ ፷፰። ኢሳ፲፫፣ ፳፱። ዘሌ፲፩፣ ፫—፯)።

ጽፈር፤ አጽፉር፤ ጽፍራት፤ ጥፍሮች፤ ሰኰኖች፤ ሰኰናዎች። ጽፈሪሁ፡ከመ፡ንስር ።አጽፉረ፡እዴክ፡ዘሐበሪሆን፡ጸዐዳ ። ጽፍራተ፡እደዊሆሙ፡ወእገሪሆሙ፡(ዳን፣ ፬፣ ፴። ደራሲ። ስንክ፣ ሐምሌና፣ ፳፭)። ሌላውም፣ በጥፍር፣ አምሳል፣ የተሠራ፣ ኹሉ፣ ጥፍር፤ ይባላል። አዘዘ፡ ይሥትርዎሙ፡ በአጽፉረ፡ ኀጺን፡ከመ፡ይዘርዝሩ፡ሥጋሆሙ፡(ስንክ፣ ታኅ፲፪)።

አጽፉር፤ (ዐረ፣ አጽፈር)፤ የዐይነት፣ ስም፤ ብጫ፤ ወይባ፣ ዐደይ፣ አበባ፣ የሚመስል፣ ሕብር። አስፋርን፣ ተመልከት፤ ከዚህ፣ ጋራ፣ ፩፣ ነው። ወአቅየ ሐይሐ፡ሕብሮ፡በአጽፉር፡(ጥበ፲፫፣ ፲፬)።

ጸፈረ፤—ታታ፤ ጐነጐነ፤—ፀፊር፣ ፀፈረ።

ጻጹት፤ ታናሽ፣ ዝንብ፤ ትንኝ፤ የዝንብ፣ የትንኝ፣ ጫጩት፤ ዘመሚት፤ ቍጫጭ፤ የደሮ፣ የወፍ፣ ገላገልት። ምስጢሩ፣ ታናሽነት፣ ነው፤ መንጫጫትንም፣ ያሳያል። አሐቲ፡ጻጹት፡ነበከቶ ። እለ፡ ጻጹተ፡ ትነጥፉ፡ ወእለ፡ ገመለ፡ ትውኅጡ፡ (ስንክ፣ ግንቦ። ማቴ፳፫፣ ፳፬)። ጸናጺትን፣ ተመልከት።

ጻጼ፤—ብል፤ ትል፤—ፃጼ።

ጸቂው፤ ዎት፤ (ጸቀወ፣ ይጸቁ፣ ይጽቁ። ዐረ፣ ጸቀበ)፤ መምታት፤ መትከል፤ መቸከል፤ መቀብቀብ፤ ከምድር፣ ማጣበቅ፤ የከስማ፣ የችካል። ወጸቀወቶ፡(መሳ፬፣ ፳፩)። ጺቅ፣ ጢቅ፣ ማለት፤ መትፋት፤ የንህብ፤ ጸየቀን፣ ተመልከት።

ጸቃውዕ፤ ዓት፤ (ቀውዕ፣ ቅያእ)፤ ወለላ፣ ማር፤ የማር፣ ወለላ፤ የንቦች፣ ትፋት፣ ከጽጌያ

ትና ፡ ከአዕጹቅ ፡ እየተሠሙ ፡ በስሩ ፡ ዐይን ፡ በየጕድ ጓዱ ፡ የሚተፉትና ፡ የሚመሉት ፤ ፈሳሽ ። ዕ ፡ ከቶዕ ፡ መጥቷል ፤ ስለዚህ ፡ ንባቡ ፡ ቀውዕን ፡ ምስጢሩ ፡ ቅያእን ፡ ይመስላል ። ጸቃውዕ ፡ የብዙ ፡ ነው ፤ ያንድ ፡ ቢኾን ፡ ጸቆዕ ፤ ጸቁዕ ፤ ወይም ፡ ጸቂዐት ፡ ያሰኛል ፤ ጸቃውዓት ፡ ግን ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ጸቃውዐ ፡ መዓር ። እግዚ ፡ ገብረ ፡ ጸቃውዐ ፡ እምቈጽል ፡ ወጽጌያት ፡ ጥዑማን ። ጸቃውዕ ፡ ዘእምነ ፡ እንቈራ ፡ ትትቀዳሕ ። ኢያማዕርር ፡ ጕርዒየ ፡ ጸቃውዐ ፡ ዘማ ፡ ኅስርት ፤ (ምሳ ፲፯ ፡ ፳፱ ። ቀሌ ። አርጋ ፡ ፮ ። ስንክ ፡ ጥቅ፳፱) ።

ጸቀ፞ን ፤ ኖት ፤ (ጸቈነ ፡ ይጸቍን ፡ ይጽቍን ። ዕብ ፡ ያጺቅ ፤ ጻቁን ፤ ክዕው) ፤ መጨቈን ፤ መጨቋቈን ። መካብ ፤ መጀጐል ፤ ማጠር ፡ መቅጠር ፤ በቤት ፡ በተክል ፡ ዙሪያ ፡ ዐጥር ፡ ቅጥር ፡ ጥሬ ፡ ካብ ፡ ሸምጥ ፡ መሥራት ። ተከለ ፡ ወይነ ፡ ወጸቈኖ ። እንበለ ፡ ይጽቍን ፡ ጸቈኖ ። ገብሩ ፡ ምሕራማተ ፡ ወጸቈኑ ። ጸቈንኩ ፡ ሎቱ ፡ ጸቈነ ፡ ወአግዘዝኩ ፤ (ማር ፲፪ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ መጋ፳፱ ። ፱ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፭ ፡ ፪) ።

ጸቈን ፤ (ናት ፤ አጽቋን) ፤ ካብ ፤ ዐጥር ፤ ቅጥር ፤ ጀጐል ፤ ገረገራ ። ሰፈ ፡ ጸቈን ፡ ወሰፈ ፡ ጸቈን ። ዘይነሥት ፡ ጸቈነ ፡ ይነስኮ ፡ አርዌ ፡ ምድር ። ወገብረ ፡ ሎቱ ፡ ጸቈነ ፤ (ዘኍ፳፪ ፡ ፳፬ ። መክ፲ ፡ ፰ ። ማቴ፳፩ ፡ ፴፫) ።

ጸቀ፞ን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የካብ ፡ ደንጊያ ፤ ጥሬ ፡ ካብ ፤ ዐፈር ፡ ቃም ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ የተጨቋቈነ ።

ጽቍንቍን ፤ በካብ ፡ በጕር ፡ የሚኖር ፤ ገበሎ ፤ ጕበና ፤ እንቃቅላ ፤ የእንሽላሊት ፡ ዐይነት ። ባለብሎቶች ፡ ግን ፡ ፍልፈል ፡ ይሉታል ። አንጼዋ ፡ ወጽቍንቍን ፤ (ዘሌ፲፩ ፡ ፳፱) ።

ጽቍንቍን ፤

ጸርእ ፤ (ትግ ፡ ጸር ። ዕብ ፡ ጺርዓ ፤ ንህብ) ፤ ማኅበረ ፡ ሕዝብ ፤ ጉባኤ ፡ ሕዝብ ፤ እንደ ፡ ንህብ ፡ አውራውን ፡ የሚከብ ፤ ሰልፍ ፡ ዐጀብ ።

ጽርእ ፤ ያገር ፡ የቋንቋ ፡ ስም ፤ ግሪክ ፤ የናን ። ፍችው ፡ ኅቡር ፡ እስትጉቡእ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ኩባኒያ ፡ ኮምፓኝ ፡ እንደ ፡ ማለት ። አንዳንድ ፡ ኤውሮፖች ፡ ግን ፡ በጥንታዊው ፡ ግእዝ ፡ በሕምያር ፡ ቋንቋ ፡ ምዕራብ ፡ ምዕራባዊ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ወቦ ፡ እምቤብእ ፡ ጽርእ ። ወጽሑፍ ፡ በጽርእ ። ተአምርኑ ፡ ጽርአ ፤ (ሮሐ ፲፱ ፡ ፳ ። ፲፱ ፡ ፳ ። ግብ፳፩ ፡ ፴፯) ። ጽርዕ ፡ ተብሎ ፡ በዐይን ፡ ቢጣፍ ፡ ግን ፡ ነጭ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዕብራይስጥ ፡ ጻራዕ ፡ ብሎ ፡ ነጣ ፡ ይላልና ።

ጽራእ ፤ (ዐረ ፡ ኅሩብ ። ሱር ፡ ወዕብ ፡ ሐሩብ) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ እንቡጣም ፤ እንቡጠ ፡ ወፍራም ። ሖምርን ፡ ተመልከት ፡ (ሉቃ፲፭ ፡ ፲፮) ።

ጽሩእ ፤

ጸርእ ፤—በዘነ ፤—ፀርዐ ።

ጸሪብ ፤ በት ፤ (ጸረበ ፡ ይጸርብ ፡ ይጽርብ ። ዐረ ፡ ፀረበ ፤ መታ ። ዕብ ፡ ጻራብ ፤ ነደ ፡ ውዕየ) ፤ መጥረብ ፤ መሸለት ፤ መላግ ፤ ዕንጨትን ፡ ማንጥ ፡ መቅረጥ ፤ ማስጌጥ ፤ አሳምሮ ፡ መሥራት ። ዘይጸርብ ፡ እምውስተ ፡ ዕፀ ። ጸረቦሙ ፡ በምማራተ ፡ ኄጺን ። ጸረበ ፡ ሎቱ ፡ መስቀረ ፤ (ዘፀ፴፭ ፡ ፴ ። ፩ዜና ፡ ፳ ፡ ፫ ። ሔኖ፳፱ ፡ ፩) ።

ጸራቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ረብት) ፤ የሚጠርብ ፤ ጠራቢ ፤ ዐናጢ ። ዘገብሮ ፡ ጸራቢ ። ጸረብተ ፡ ዕፀው ። ሊቀ ፡ ጸረብት ፤ (ኢሳ፵ ፡ ፲፱ና ፡ ፳ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፩ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲) ።

(ጥራ) **ጸራብ ፤** ዝኒ ፡ ከማሁ ። ብእሲ ፡ ጸራብ ፤ (አዋል) ።

አጽረበ ፤ አስጠረበ ፤ አሳነጠ ።

ተጸርበ ፤ ተጠረበ ፤ ተጠራረበ ፤ ተላገ ።

ጽሩብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ርብት) ፤ የተጠረበ ፤ ጥርብ ፤ ልዝብ ። ወረከብናሁ ፡ ለበትር ፡ ዘይጌሥጺ ፡ ለሮሜ ፤ ጽሩብ ፡ በንባብ ፡ ወቅሩጸ ፡ በትርጓሜ ፤ (ቅኔ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ሳዊ ። ፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፭ ። ፱ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፲፪) ።

ጽርበት ፤ መጥረብ ፤ መጠረብ ፤ አጠራረብ ፤ ጠረባ ፤ ልንገሽ ፤ በቁሙ ፡ ጥርበት ፤ ጥርብነት ። መሀርዎ ፡ ግብረ ፡ ጽርበት ። ወተምህረ ፡ ግብረ ፡ ጽርበት ፡ ዘምክያደ ፡ አእባን ፡ ወምሕዋራተ ፡ ማይ ፤ (ስንክ ፡ ኅዳ ፳፩ ። ግን፲) ።

ጸርብ ፤ (ብ ፡ አጽራብ) ፤ ጠርብ ፤ ፍልጥ ፤ የቤት ፡ ዕንጨት ።

(ጥ) **ጽራብ ፤ (ባት) ፤** ጥራቢ ፤ የንጨት ፡ ገለባ ፤ አብቅ ። ወድቀ ፡ ቅድሜሁ ፡ ከመ ፡ ጽራባተ ፡ ዕፀ ፤ (ስንክ ፡ ጥር፩) ።

መጽረብ ፤ (ብት) ፤ መጥረቢያ ፤ መላጊያ ፤ መሸለቻ ። ዘረበን ፤ ተመልከት ።

መጸርብት ፤ መጥረቦች ፤ መጥረቢያዎች ።

ምጽራብ ፤ (ባት) ፤ መጥረቢያ ፡ ቦታ ፤ የጥርበት ፡ ቤት ። ዘያወፅኡ ፡ መሬተ ፡ እምጽራብ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ (ገድ ፡ ላሊ) ።

ጽራግ፤(ትግሬ)፤ ዐንገትጌ፤ያንገት፡ጌጥ፤ ሽልማት፤ ለራስም፡ ይኾናል።

ጽራግ፡ማሰሬ፤ የንጉሥ፡ አልባሽ፤መዘይን፡ ንጉሥ፤ ያሽከሮች፡ አለቃ፡ ሻን፡ ሽላሚ። ዘየንን፡ ተመልከት።

ጸሪሕ፤ ሐት፤(ጸርሐ፡ ይጸርሕ፡ ይጽራሕ። ዕብ፡ ጸራሕ። ዐረ፡ ጸረኀ)፤ መጮኽ፤ መጥራት፤ ማልቀስ፤ ቡታ፡ መስደድ፤መጸለይ፤አቤት፡ አቤት፡ ማለት። ጸርሐት፡ በዐቢይ፡ ቃል። እጸርሕ፡ ኪያከ። ጸራሕኩ፡ ጽራሐ፡መሪረ። እጸርሕ፡ ወአዐወዩ። ሶበ፡ አኅለቀት፡ ጸሪሐ፡ ኀበ፡ እግዚ፡ (ሱቱ፡ ዕዝ፲፡ ፴፱። ስንክ፡ ነሐ፲፫። ሔኖ፷፩፡ ፩። ሰቈ፫፡ ፰። ዮዲ፲፡ ፩)።

ጽራሕ፤(ሓት)፤ ጩኸት፤ ጥሪ፡ ልቅሶ። ጽራሕ፡ ወብካይ። ወለቡ፡ ጽራሕየ። ጽራሓት፡ (አስቴ፱፡ ፫። መዝ፡ ፩። ሔኖ፱፡ ፪)።

ጽርሕ፤(ዐረ፡ ጸርሕ። ዕብ፡ ጽሪሕ)፤ አዳራሽ፤ ታላቅ፡ ቤት፤ግንብ፤ ምኵራብ፤ ቤተ፡ ንጉሥ፤ ቤተ፡ መቅደስ፤ ጥሩ፡ ስፊ፡ ረዥም፤ ደርብ፤ ተሥላስ፤ ስገነት፤ ዕልፍኝ፤ ዋሻ፡ በኣት። ምስጢሩ፡ ጥራትና፡ ምጥቀት፡ ታላቅነት፤ ጩኸትና፡ ማስተጋባት፡ ነው። ጽርሐ፡ መንግሥት። ጽርሐ፡ መቅደስ። ጽርሐ፡ አርያም። ደቀ፡ጽርሕ። ዐርጉ፡ጽርሐ። ወውእቱ፡ ያርእየክሙ፡ ጽርሐ፡ ዐቢየ፡ ወንጹፈ፡ ወርሱየ፡ (ኢሳ፴፱፡ ፯። ግብ፩፡ ፲፫። ማር፡ ፲፬፡ ፲፭)።

አጽራሕ፤አጽርሕት፤አዳራሾች፤ ታላላቅ፡ ቤቶች፤ ደርቦች። አጽራሐ፡ ዴዴያት። ምሥዋዓት፡ ዘውስተ፡ አንሕስት፡ ዘአጽራሐ፡ አካዝ። አጽርሕት፡ (፬ነገ፡ ፳፫፡ ፳፭፡ ፲፪። ስንክ፡ መጋ፳፯)።

ተጽራሕ፤(ሓት)፤ ደርብ፤ ኹለተኛ፡ ክፍል። ተጽራሐ፡ወተሥላሰ፡(ዘፍ፮፡ ፲፯)።

ጸርይ፤ዮት፤(ጸርየ፡ይጸሪ፡ይጽረይ። አው፡ ጸረየ፡ ይጸሪ፡ ይጽሪ)፤ መጥራት፤ መንጣት፤ ጥሩ፡ መኾን፤ ከርስሐት፡ መለየት፤ ወለል፡ ኮለል፡ ማለት። ከመ፡ ወርቅ፡ ዘይጸሪ፡ እምጺአቱ፡ ይጸርዩ፡ ቦቱ። እምከመ፡ጸርየት፡ ኅሊና፡(ሄርማ። ፈላስ)።

ጽሩይ፤(ያን፡ያት፡ሪት)፤ የጠራ፤ የበራ፤ ንጹሕ፤ ጥሩ። ፍትኖ፡ እመ፡ ጽሩይ፡ ውእቱ። ብሩር፡ ጽሩይ። ወርቅ፡ ጽሩይ። ወይን፡ ጽሩይ። ማየ፡ ትምህርት፡ ጽሩይ። ልብ፡ጽሩይ። ኅሊና፡ ጽሪት። ጽሩይ፡ እምነውር፡ (ዘካ፲፩፡ ፲፫። መዝ፡ ፲፩። ቀሌ። ስንክ፡ ሠኔ፳፩። ፍ፡ ነ፡ ፲)።

ጽርየት፤መጥራት፤አጠራር፤ጥራት፡ ጥሩነት። ወአልቦ፡ተሐምገ፡ውስተ፡ጽርየታ። በእንተ፡ጽርየተ፡ንጽሕ። ከመ፡ ይኩን፡አምልኮትሙ፡በንጽሕ፡ ወበጽርየት፤ ተገሢዎሙ፡ እምአምልኮ፡ባዕድ። (አፈ፡ ተ፳፫። ጥበ፯፡ ፳፱። ዮሴፍ)።

አጽረየ፤አጠራ፤ንጹሕ፡ አደረገ፤ዐደሰ፡ ኩላ፤ ፈጸመ። ወኢያጸሪ፡ርስሐተ። አጽረይኩክሙ፡እምንጢአትክሙ። አጽርዮ፡ለብሩር፡ዘኢኮነ፡ፍቱነ። ከመ፡ ያርስንዎሙ፡ወያጽርይዎሙ። ለእመ፡አጽረየ፡ንስሓሁ፡ በጽኑዕ፡ ውዕየት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲፭። ሕዝ ፴፮፡ ፴፫። ምሳ፳፭፡ ፬። ዳን፲፩፡ ፳፩። ቄድር)።

መጽርይ፤(ዕብ፡ ከርከም። ዐረ፡ ኩርኩም)፤ የሽቱ፡ ቅጠል፤ ጥሩ፡ ሽቱ፤ አበባው፡ ብጫቴ፤ ዐደይ፡ የሚመስል፤ ሽታው፡ ብርቱ፤ የሚሰነፍጥ። ባለ ብሉዮች፡ ግን፡ ቀጋ፡ ይሉታል። ናርዶስ፡ ወመጽርይ። ነስነስኩ፡ ምስካብየ፡ መጽርየ። ይለብስ፡ ዘሕብረ፡ መጽርይ፡ (ማሕ፬፡ ፲፬። ምሳ፯፡ ፲፯። ሄርማ)።

ጽርኒ፤ ጥርኝ፡ የዝባድ፡ አውሬ፡ ድመት፡ የምታኽል፤ ድመት፡ የምትመስል፡ ጠረናም፡ ጠረን፡ መልካም፤ ዝባድን፡ እይ።

ጽርኒ፡

ጽርንዕት፤(ዕብ፡ ጻራዓት፤ ለምጽ)፤ ቋቍሻ፤ ቡሓ፤ ቈረቈር፤ ዕከክ፤ ብግር። ዘቦ፡ ጽርንዕት፡ ባዕሌሁ፡(ዘሌ፳፩፡ ፳። ፳፪፡ ፳፪)።

ጸራዊት፤(ዕብ፡ ክሳሊም። ጽር፡ ሚሪዎን)፤ ብሽሽት፤ ጭቅና፤ የኋላሊት፡ ቦታ፤ ዡሪያው፡ አጠገቡ። ሥብሐ፡ ዘውስተ፡ጸራዊት፡(ዘሌ፫፡ ፬፡ ፲፡ ፲፭። ፬፡ ፱። ፯፡ ፬)። ጸራዊት፡ ዘውግ፡ ነው፡ የግራና፡ የቀኝ፤ ላንድ፡ ሲኾን፡ ግን፡ ጽርዌ፡ ያሰኛል።

ጽሩፊም፤(ዕብ፡ ጸርፊም)፤ ብር፡ አፍሳሾች፤ አንጥረኞች፤ ቀጥቃጮች፡ (ነሐ፫፡ ፰)።

ጸሪቅ፤ ቆት፤(ጸረቀ፡ ይጸርቅ፡ ይጽርቅ። ዐረ፡ ጸረቀ)፤ ማሣሣት፤ ማርቀቅ፤ መዘርጋት፤ ሥሥ፡ ዝርግ፡ ማድረግ፤ የቂጣ፡ የንሓስ። መጨረቅ፡ ማለቅ፡ ውሃ፡ መምሰል፤ መበጨቅ፡ መበጫጨቅ፤ ጨርቅ፡ ውራጅ፡ መኾን፤ የልብስ። ከጥሬው፡ በቀር፡ አንቀጹ፡ አይገኝም። ጨረቃ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ጸሪቅ፤(ቃት፤ ጸራይቅ)፤ የንሓስ፡ ገንዘብ፤ ሥሥ፤ ታናሽ፤ መጨረሻ፤ ወራዳ፤ የተናቀ፤ ስምና፡ መልክ፡ ያልታተመበት፤ የአቦርዮን፡ ሩብ። አንዱ፡ ጸሪቅ፡ ሳንቲምና፡ የሳንቲም፡ ሩብ፡ ይኾናል፤ ሳንቲም፡ መቶኛ፡ ወይም፡ የመቶ፡ አንደኛ፡ ነው። እንተ፡ረበይከ፡እግዚእ፡ጸሪቀ፡መበለት፡ ውኩፈ፤እምእለ፡ አብኡ፡ብዑላን፡ዘተርፈ፡(ደራሲ)። ክልኤ፡ጸራይቀ። በክልኤቲ፡ጸሪቀ፡አቦርዮን፡(ማር፲፪፡ ፵፪። ሉቃ፲፪፡ ፮)። ባለሐዲሶች፡ ግን፡ ሻሜ፡ መሐልቅ፤ ኃምስ፡ ደዋኔ፤ ግርሽ፤ የሙርኝ፡ እንጀራ፡ ይሉታል። ሙርኝ፡ የጤፍ፡ ዐይነት፡ ማር፡ ነው፤ ዳልጋውና፡ ፍሬው፡ ጥቍር፡ ጤፍ፡ ይመስላል።

ጸሪቅ፤(ዕብ፡ ራቂቅ)፤ ሥሥ፤ ረቂቅ፡ ዕንጕቻ። ለግንን፡ ተመልከት። ጸራይቀ፡ ናእት። ጸራ

ይቀ፡ ኀብዝት ። በበ፡ጸሪቃት፡ ኀብዝተ፡ ጤጉን፡ (ዘፀ፳፱፡ ፪ ። ፳ዜና፡ ፲፮፡ ፫ ። ፪ነገ፡ ፮፡ ፲፱) ።

ጸርቅ፤(ብ፡ አጽርቅት)፤ ጨርቅ፤ የልብስ፡ ዕላቂ፡ ውራጅ፤ ጕራጅ፡ ቍራጭ፡ ዕራፊ ። ዘጸርቅ። ጸ ርቀ፡ ትክቶ ። ይከድን፡ ሥጋሁ፡ በጸርቅ፡ ብሉይ። ፈሐቁ፡ ቍስሎ፡ በአጽርቅተ፡ ጸጕር። ጠብለልዎ፡ በአጽርቅት፤ ጕራጅ፡ (ማቴ፱፡ ፲፮ ። ኢሳ፳፱፡ ፮ ። ስ ንክ፡ ጥቅ፴፡ ፲፱ ። ሐም፲ ። ቅዳ፡ ዮሐ) ።

ጸርሰ፤—ጠረሰ፤—ፀሪስ፡ ፀርሰ ።

ጸፓ፤—ተራ፡ ረድፍ፤—ጸዊት፡ ጸ ወተ ።

ጼተሎ፤(ዕብ፡ ጺታ፤ ጺቲት፤ ዲን፡ ክብሪት)፤ የሚያስክር፡ መጠጥ፤ ሰውነትን፡ የሚያነ ድና፡ የሚያቃጥል፤ ርሱም፡ ራሱ፡ የሚቃጠል ። ዲናዊ፡ ክብሪታዊ፤ ወይም፡ ዲና፡ ክብሪቶ፡ ማለት፡ ነው ። ባ ለብሉዮች፡ ግን፡ ጕሽ፡ ጠጅ፤ የማር፡ ጠጅ፡ ይሉታል ። አውጻሕከ፡ ሎቱ፡ ወይነ፡ ወጼተሎ፡ (ሚክ፪፡ ፲፩ ። ሆሴ፫፡ ፬) ።

ጸቲም፤ሞት፤(ጸተመ፡ ይጸትም፡ ይ ጽትም። ጸመተ፡ አ)፤ መግጠት፤ ማጋጠት፤ መስ በር፡ ማድቀቅ፤ መቀጥቀጥ፡ መስንጋት፤ ማሽት፤ ማኰ ላሽት ። ጸተሞ፡ ያዕቆብ፡ ለጣዖተ፡ ራሔል፡ (መጽ፡ ምስ ። ኩፋ፡ ፴፭) ።

—፤ ማጥመም፤ ማግደድ፤ ገዳዳ፡ ወልጋዳ፡ መኾን፤ ማ ድረግ፤ የጠባይ፡ የመልክ ።

ተጸትመ፤ ተሰበረ፤ ተቀጠቀጠ፤ ተሰነጋ፤ ተ ሞከተ ።

ጽቱም፤(ማን)፤ የተሰበረ፤ ቅጥቅጥ፤ ስንጋ፤ ሙክት ። ዘጽቱም፡ ወዘምቱር፡ (ዘሌ፳፪፡ ፳፬) ።

ጸታም፤ ጥመት፤ ጠማምነት፤ ውልግድግድ ነት ። የኂድግኑ፡ ዘይት፡ ጸታሞ፡ (ኤር፲፫፡ ፳፫) ። ዕብ ራይስጥና፡ ጽርእ፡ ዐረብ፡ ሳይቀር፤ ይዌልጥኑ፡ (ኢት ዮጵያዊ)፡ ኰሻዊ፡ ማእሶ፡ ያሉትን፤ የግእዝ፡ መላሽ፡ ዘይት፡ ጸታም፡ ብሎ፡ አለስሙ፡ አለዘይቤው፡ ተርጕ ሞታል ።

ጸጸ፤—ስመ፡ ፊደል፤—ፀጸ ።

ፀ

ፀ፤ ፲፱ኛ፡ ፊደል፤ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአ በገደ፤ የጸደይ፡ ጸ፡ ተወራጅ፤ ወይም፡ ምክትል፤ ኹለ ተኛ፤ ዲቃላ፤ ተቀጥላ፤ ስሙ፡ ፀጸ፤ በዐረብ፡ (ፃፅ)፡ ዳድ፡ ይባላል፤ ፍችውን፡ በቦታው፡ ተመልከት ። ፲፱ኛነቱ፡ በተራ፡ ቍጥር፡ ነው፤ በፊደልነት፡ ግን፡ ፲፱ኛው፡ የ ግእዝ፡ ፊደል፡ ቆፍ፡ ነው፡ እንጂ፤ ፀጸ፡ አይደለም ። የጸ፡ ኹለተኛ፡ መባሉም፡ በመልክና፡ በድምጥ፡ በኹ ለት፡ ወገን፡ ነው፤ የኀርም፡ ኀን፡ ፍች፡ መዠመሪያ ውን፡ ኀ፡ ተመልከት ። ኀ፡ የሐ፡ ዲቃላ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ከሐ፡ ቢደረብ፡ እንጂ፡ ለብቻው፡ እንዳይቈጠር፤ ፀ፡ ደግሞ፡ የጸ፡ ዲቃላ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ከጸ፡ ቢደረብ፡ እንጂ፤ ለብቻው፡ አይቈጠርም፤ እንደ፡ ኻያ፡ ኹለቱ፡ ፊደላት፡ አባትነት፡ መደበኛነት፡ የለውም ። በፊደል፡ ቍጥር፡ ግን፡ ከታው፡ በኋላ፡ ከን፡ ቀጥሎ፡ ሲጣፍ፡ ፀ፡ ፳፰፡ ይባላል ። በዐረብ፡ ፊደል፡ የፀ፡ ድምጥ፡ ከጸ፡ ልዩ፡ ሲ ኾን፡ መልካቸው፡ አንድ፡ ነው፤ ከነቍጣ፡ በቀር፡ ል ዩነት፡ የለውም፤ በግእዝ፡ ግን፡ መልካቸው፡ ልዩ፡ ኹኖ፡ ሳለ፡ ድምጣቸው፡ አንድ፡ ነው፤ የመልክ፡ እንጂ፡ የድ ምጥ፡ ልዩነት፡ የላቸውም፤ ልዩነታቸውም፡ የጠፋ፡ በ ኋላ፡ ዘመን፡ ነው ። ከፍሬምናጦስ፡ በፊት፡ ግን፡ የ ፀጸ፡ ፀ፡ ድምጥ፤ ገባሬ፡ ሰማያት፡ ወምድር፤ በከመ፡ በሰማይ፡ ከማሁ፡ በምድር፤ ወምድርኒ፡ ትገብር፡ ፋሲካ፡ እንደሚባለው፡ እንደ፡ ድ፡ አጠራርና፡ ድምጥ፡ ነበረ፡ እንጂ፤ እንደ፡ ጸደይ፡ ጸ፡ አልነበረም፤ ዛሬም፡ በዐ ረብ፡ እንደ፡ ምድራዊ፡ ድ፡ ይጠራል ። በዕብራይስጥም፡ ኹለት፡ ጸ፡ አለ፤ ኹለተኛው፡ ጸ፡ ሳድስ፡ እየኾነ፡ በ መጨረሻ፡ ቃል፡ ይገባል፤ ድምፁ፡ ግን፡ አንድ፡ ነው፤ ልዩነት፡ የለውም፤ በፊደልም፡ ቍጥር፡ መጨረሻ፡ ኹኖ፡ ፱፻፡ ይባላል ። ከዚህ፡ የቀረውን፡ ሐተታ፡ ተመልሰኽ፡ በፊደል፡ ታሪክ፡ ተመልከት ።

ፄአ፤—ገማ፡ ሸተተ፤—ጸዪእ፡ ጼአ ።

ፃእፃእ፤—ጭንጋፍ፤—ወፂእ፡ ወፅአ ።

ፀብአ፤—ወጋ፡ አጠፋ፤—ጸቢእ፡ ጸ ብአ ።

ፀበበ፤—ጠበበ፤—ጸቢብ፡ ጸበበ ።

ፀቢጥ፤ ጦት፤ (ፀበጠ፡ ይፀብጥ፡ ይፅ ብጥ ። ዐረ፡ ፀበጥ ። ዕብ፡ ጻባጥ)፤ መጨበጥ፤ አ ጥብቆ፡ መያዝ፤ ከእጅ፡ ውስጥ፡ ማግባት ። ዘይፀብጥ፡ ዐቅራበ ። ዘይፀብጥ፡ ጽላሎተ ። በትረከ፡ ፀብጥ፡ በ እዴከ ። ቆሙ፡ ኀበ፡ ኆኅተ፡ ቍድስ፡ ወፀበጥዋ፡ (ሢራ፳፯፡ ፳ ። ፴፭፡ ፪ ። ዘፀ፲፯፡ ፭ ። ዮሴፍ) ። ሠበ ጠን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው ።

ፀባጢ፤ (ጢት፡ ጥያን፡ ያት)፤ የሚጨ ብጥ፤ ያዥ፡ ጨባጭ ። ፀባጤ፡ ሖሉ፡ (ቅዳ፡ ሕር) ። ቈ

ጣቢ ፡ ንፉግ ፤ እጀ ፡ ጥብቅ ። ስጭና ፡ ጨባጭ ፡ እንዲሉ ፡ ቸርና ፡ ቢስ ፡ ሲሉ ።

ተፀብጠ ፤ ተጨበጠ ፡ ተያዘ ።

ፅቡጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ብጥ) ፤ የተያዘ ፤ የተ ጨበጠ ፤ ጭብጥ ። አስይፍቲሆሙ ፡ ምሉኃን ፡ ወፀቡ ጣን ፡ በእደዊሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳) ።

ፅብጠት ፤ መጨበጥ ፤ (ጥጨ) መጨበጥ ፤ አጨ ባበጥ ፤ ጨበጣ ፤ ጭበጣ ፤ ጭብጥነት ። እንተ ፡ ትትረከብ ፡ ፅብጠቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፰) ።

ፀብጥ ፤ ጨብጥ ፤ ያመንዝሩ ፡ ደዌ ፤ ከቂጥኝ ፡ የሚብስ ፡ የሚከፋ ። ጭብጥ ፤ የሙግት ፡ የውርርድ ፡ ውል ። (ተረት) ፤ ጭብጥ ፡ ያዥ ፤ ውርድ ፡ ነሽ ።

ፅብን ፤ ፅብጥ ፤ (ብ ፡ ፅበን ፤ አፅባን) ፤ መያዣ ፤ መጨበጫ ፤ እጀታ ፤ ዠሮ ፤ ቀለበት ፤ የማጥን ፡ የመሣሪያ ። ፩ኛው ፡ ቅጥል ፡ ስለ ፡ ቀረ ፡ ጥ ፡ የነበረው ፡ ን ፡ ተብሏል ፡ እንጂ ፡ ዘሩ ፡ ፀቢጥ ፡ ነው ። ፅብን ፡ አር ባዕ ፡ ዘወርቅ ፤ በአፅባን ፡ ዘዲበ ፡ ታቦት ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፲ ፪ና ፡ ፲፭) ።

ፀበረ ፤—ረገጠ ፤—ጸቢር ፡ ጸበረ ።

ፀበርት ፤—ዝንጣፊ ፤—ፀመርት ፤ ፀ መረ ።

ፀቢስ ፤ ሶት ፤ (ፀብሰ ፡ ይፀብስ ፡ ይፅ ብስ ። ፀወሰ) ፤ መድከም ፡ መዛል ፤ መፍራት ፤ መላ ላት ፤ ማንከስ ፤ ፈሪ ፡ ደካማ ፡ መኾን ። ይፀብሱ ፡ ጽኑ ዓን ። ኢትፀበስ ፡ በቅድመ ፡ ገጸሙ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፴ ። ዘዳ ፴፩ ፡ ፮) ።

ፅቡስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ብስት) ፤ የደከመ ፡ ድ ኩም ፤ ልል ፤ ፈሪ ፤ ስንፍ ፤ ዐንካሳ ። ንህብ ፡ በኀይላ ፡ ፀብስት ። እስመ ፡ ኅሊና ፡ ፀቡስ ፡ ምኑን ፡ ይትበሀል ። ኢትኩን ፡ ፀቡስ ፡ በዙሉ ፡ ዘገበርከ ። እደው ፡ ፀቡ ሳን ፡ (ምሳ፮ ፡ ፰ ። ጥበ፪ ፡ ፲፭ ። ሢራ፴፬ ፡ ፳፪ ። ኢሳ፴፭ ፡ ፫ ። ዕብ፲፪ ፡ ፲፪) ።

ፅብሰት ፤ መድከም ፤ መስንፍ ፤ ደካምነት ።

ፅበስ ፤ ድካም ፤ ሕማም ፤ ስንፍና ፤ ፍርሀት ። ሓቤስል ፡ ፀበሰ ፡ እምላዕሌከሙ ፡ (ዘፀ፳፫ ፡ ፳፭ ። ፊ ልክ) ።

አፅበሰ ፤ አደከመ ፤ አዛለ ፤ አስነፈ ፤ ናቀ ፤ አቃ ለለ ። ሕምዝ ፡ እንተ ፡ ታፀብስ ፡ አባለ ። አፀበሰ ፡ ኅሊ ናሁ ፡ በኀይለ ፡ ወይን ፡ (ዲድ ፡ ፳፭ ። መጽ ፡ ምስ) ። በአ ፅበሰ ፡ ፈንታ ፡ አስተፅበሰ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። ቀሊልኑ ፡ በኀቤከሙ ፡ አስተፀብሶተ ፡ ሰብእ ፡ ወለእ ግዚአብሔርኒ ፡ ታስተፀብስዎ ፡ (ኢሳ፯ ፡ ፲፫ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፴፪) ። ዳግመኛም ፡ አፅበሰ ፡ አስተፅበሰ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አስተፃበሰ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፤ ፍጹም ፡ ጸያፍ ፡ ነው ፡ (ሉቃ፲፪ ፡ ፴፪) ።

ፀበተ ፤—ዋኘ ፤—ጸቢት ፡ ጸበተ ።

ፀጊም ፤ ሞት ፤ (ፀገመ ፡ ይፀግም ፡ ይፅ ግም ። ዐረ ፡ ፀጊመ) ፤ መጥመም ፤ መጕበጥ ፤ ጠ ማማ ፡ መኾን ፤ ወደ ፡ ግራ ፡ መኼድ ፤ መገልበጥ ።

ፀጋም ፤ (ማት ። ፅብ ፡ ስሞል) ፤ ግራ ፡ የ ቀኝ ፡ አንጻር ፤ እጅ ፤ ጐን ፤ ማእዝን ፤ ሰሜን ፤ ሰሜናዊ ፤ ግራኝ ። ተፈለጥ ፡ የማነ ፡ አው ፡ ፀጋመ ። ልቡ ፡ ለአ ብድ ፡ ውስተ ፡ ፀጋሙ ። ብእሲ ፡ እመ ፡ ኮነ ፡ ፀጋመ ፡ እድ ፡ (ዘፍ፲፫ ፡ ፱ ። መክ፲ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ፡ ፩) ።

ፀጋማዊ ፤ ይ ፤ የግራ ፤ በግራ ፡ ያለ ፤ ግራኝ ፤ ጠ ማማ ፤ ጐበጣ ፤ ሰሜናዊ ። ፀጋማዊ ፡ ጥቡ ። ዘቦቱ ፡ ፀጋማይ ፡ የማናዩ ፡ ኮነ ። ዐይኑ ፡ ፀጋማይ ። ዐይን ፡ የማኒት ፡ ወፀጋሚት ፡ (ኩፋ፴፰ ። ኪዳ ። ቀሌ) ።

ፅግም ፤ ግራ ፤ ጐን ፤ እጅ ፤ ቦታ ፡ ስፍራ ፤ የግራ ፡ ግራ ፤ ቅርብ ፡ አጠገብ ። ነዲፍ ፡ በይምን ፡ ወበፅግም ። ማይሰ ፡ ሎሙ ፡ አረፍት ፡ በይምን ፡ ወአረፍት ፡ በፅ ግም ። እኅትኪ ፡ ዘትነብር ፡ በፅግምኪ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፪ ። ዘፀ፲፬ ፡ ፳፱ ። ሕዝ፲፮ ፡ ፵፮) ።

ፅግመት ፤ ጥመት ፤ ጠማምነት ፤ ግራኝነት ።

ፀጊዕ ፤ ዖት ፤ (ፀግዐ ፡ ይፀግዕ ፡ ይፅ ጋዕ ። ዐረ ፡ ፀገዐ) ፤ ጠጊዕ ፤ መጠጋት ፤ መደገፍ ፤ መ ንተራስ ፤ ጥግ ፡ ደገፋ ፡ መያዝ ፤ ማግኘት ። ጠግዐን ፡ ተ መልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በ ፀግዐ ፡ ፈንታ ፡ ፀንግዐ ፡ ተፀንግዐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ኀል ፡ ኀበ ፡ ሰከበ ፡ ወተፀንገዐ ፡ (አዋል) ። ጥሬውንም ፡ በምፅጋዕ ፡ ፈንታ ፡ ምፅንጋዕ ፡ ይላል ።

ፀጋዒ ፤ (ዒት ፡ ፅያን ፡ ያት) ፤ የሚጠጋ ፤ ተ ጠጊ ፤ ተደጋፊ ፤ የሙጥኝ ፡ ባይ ።

ፅጉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ግዕት) ፤ የተጠጋ ፤ የተ ደገፈ ፤ ጥግ ፡ የያዘ ፤ የተኛ ።

ፅግዕ ፤ ፅጋዕ ፤ (ዓት) ፤ ጥግ ፡ ደገፋ ፤ መጨ ጊያ ፤ መከዳ ፤ ትራስ ። ወይገብሩ ፡ ፀጋዐ ፡ ለዙሉ ፡ ር እስ ። ወእሠጥጥ ፡ ፀጋዓቲከሙ ፡ (ሕዝ፲፫ ፡ ፲፰ና ፡ ፳፩) ።

አፅግዐ ፤ አስጠጋ ፤ አስደገፈ ፤ አስተኛ ፤ አንተ ራስ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በአፅግዐ ፡ ፈንታ ፡ አስተፃግዐ ፡ ይ ላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አንበርዎ ፡ ዲበ ፡ ዐራት ፡ ወአስ ተፃግዕዎ ፡ በወስድ ፡ ዘሜላት ፡ (ዮሴፍ) ።

ምፅጋዕ ፤ (ዓት) ፤ መጠጊያ ፡ ማረፊያ ፡ ቦታ ፤ ዐልጋ ፡ መኝታ ። ፀንግዐን ፡ ተመልከት ።

መፃጕዕ ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ ባለብዙ ፡ መ ጨጊያ ፤ ድውይ ፤ ባልጋ ፡ በምንጣፍ ፡ የወደቀ ፤ የተጨ ነቀ ፤ የጐበጠ ፤ የተጨበጠ ፤ የሰለለ ፡ የሰለሰለ ፤ መንሣት ፡ መቀመጥ ፤ መዘር ፡ መገላበጥ ፡ የማይችል ፤ ሽባ ፡ ጐባጣ ፤ ተርካሳ ። ትቤ ፡ ዐራት ፡ ጊዜ ፡ ተባርየ ፡ አልጸቀ ፤ መፃ ጕዕ ፡ ከማየ ፡ ከመ ፡ ትጹረኒ ፡ ሕቀ ። ወኮነ ፡ መፃጕዐ ፡ እደዊሁ ፡ ወእገሪሁ ፡ (ቅኔ ። ስንክ ፡ መጋ፪ ። ማቴ፬ ፡ ፳፬ ። ፰ ፡ ፯ ። ፱ ፡ ፪ ። ማር፪ ፡ ፫ ። ሉቃ፭ ፡ ፲፰) ።

ፀዊግ ፤ ጎት ፤ (ፆገ ፡ ይፀውግ ፡ ይፁግ) ፤ አው ፡

(ጥወ) ፀውጎ ፤ ጎት ፤ (ፀወገ ፡ ይፄውግ ፡ ይፀውግ) ፤ መክፋት ፤ መጨከን ፤ እንዳውሬ ፡ መኾን ፤ ልብን ፡ ማጥመም ፤ ፊትን ፡ ማጥቋር ፤ ማጭገግ ፤ ጭጕጕት ፡ ማስመሰል ። ዘይፀውግ ። እስ ፡ ይፄውጉ ፡ እምኔሁ ፡ (ዘዳ፳፭ ፡ ፩ ፡ ፪ ። ማቴ፲፪ ፡ ፵፭) ። በያገና ፡ በፀወገ ፡ ፈንታ ፡ ተፀውገ ፡ ተፀወገ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እኩያን ፡ እለ ፡ ይፀወጉ ። ዲዮቅልጥያኖስ ፡ ቢጸ ፡ አራዊት ፡ በተፀውጎ ፡ (ኵፋ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ መጋ፳) ።

ፀዋግ ፤ (ግት ፡ ጋን ፡ ጋት) ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ፤ ጨካኝ ፤ ጠማማ ። ገብር ፡ ፀዋግ ። አርዌ ፡ ፀዋግ ። ፀዋጋን ፡ መላእክት ። እደው ፡ ፀዋጋት ፡ (ምሳ፳፱ ፡ ፲፱ ። ኵፋ ፡ ፴፱ ። ግንዘ ። ሢራ፪ ፡ ፲፱) ።

ፅዉግ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ንበርነ ፡ አውግዞ ፡ ፀዉጋተ ፡ ወጥሉቃተ ፡ ትምህርታተ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፱) ።

ፁግት ፤ መክፋት ፤ መጨከን ፤ አክፋፍ ፤ አጨካከን ፤ ክፋት ፡ ጭከኔ ፤ ጥመት ፤ ጠማምነት ። ፁግተ ፡ አንበሳ ፡ መንገለ ፡ የውሀት ፡ አግዐዘ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፪) ።

ፁግ ፤ (ጋት) ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ፤ ተንኰል ፤ ጽንት ፤ ጥመት ። ዙሉ ፡ ምግባረ ፡ ፁግ ። ስብእ ፡ ከኑ ፡ እኩያነ ፡ በምክረ ፡ ፁግ ። ኢትግበር ፡ ፁግ ። እለ ፡ ይትመየጡ ፡ ውስተ ፡ ፁግ ፡ (ቀሌ ። ኵፋ ፡ ፲ ። ፴፯ ። መዝ ፡ ፻፳፬) ።

ፄወወ ፤—ማረከ ፤—ፀየወወ ።

ፀወን ፤—ጥግ ፤ አንባ ፤—ጸወን ።

ፆረ ፤—ተሸከመ ፤—ጾዊር ፡ ጾረ ።

ፆርሮ ፤ ሮት ፤ (ፆረረ ፡ ይፆርር ። ጸዐረ) ፤ መጨነቅ ፤ ማጣር ፤ መሮኽ ፡ መዛበር ፡ መቀባጠር ፤ መታወክ ፡ መቅበጥበጥ ፡ መንቈራጠጥ ፤ መናወዝ ፡ መቃበዝ ፤ የሥቃይ ፡ የደዌ ፡ የምጥ ፡ የሐዘን ። ፀረረን ፡ ተመልከት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በፆረረ ፡ ፈንታ ፡ አንፆረረ ፡ ይላል ። ወሹሎ ፡ ሌሊተ ፡ ታንፆርር ፡ (ኢዮ፪ ፡ ፱) ።

አንፆረረ ፤ አንሸዋረረ ፤ ተንሸዋረረ ፤ ዐይኑ ፡ ዞዋራ ፡ ሸውራራ ፡ ሸንዳራ ፡ ኾነ ፤ ብጭርቅርቅ ፡ ወይም ፡ ጭዝርቅርቅ ፡ አለ ። ምስክር ፡ የለውም ።

ነፆራር ፤ (ዕብ ፡ ጺር) ፤ ሸውራርነት ። ጣር ፡ ጋር ፡ ሥቃይ ፡ ሐዘን ፤ ምጥ ፤ የጭንቅ ፡ ጩኸት ። ይዋሕየኒ ፡ ነፆራር ። አንዘሙ ፡ ፍርሀት ፡ ወረዓድ ፡ ወድንጋፄ ፡ ወነፆራር ። አንዘ ፡ ነፆራረ ፡ ሐዘን ፡ ወኢክህለ ፡ ያርምም ፡ ወከልሐ ፡ (ኢዮ፴ ፡ ፲፭ ። ግንዘ ። ዮሴፍ) ።

ፀዊስ ፤ ሶት ፤ (ፆሰ ፤ ፀወሰ ፡ ይፀውስ ፡ ይፁስ ። ፀብሰ) ፤ መለምሸት ፤ መሸብየት ፤ መክሰል ፤ ልምሾ ፡ ሽባ ፡ ሰላላ ፡ መኾን ።

ፅዉስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ውስት) ፤ የለመሸ ፡ ልምሹ ፤ ሽባ ፡ ሰላላ ፤ ደካማ ። ብእሲ ፡ ዘፀዉስ ፡ እገሪሁ ። ዘፀውስት ፡ እዴሁ ። ስፍነ ፡ ዐደወ ፡ ኀያላነ ፡ ረስየ ፡ ሞት ፡ ይትዋነይዎሙ ፡ ዕፄያት ፡ ፀዉሳት ፡ (ግብ፫ ፡ ፪ ። ማር፫ ፡ ፫ ። ግንዘ) ።

አፅወሰ ፤ ሽባ ፡ አደረገ ፤ አካል ፡ አጐደለ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘአቍሰለ ፡ ዐይኖ ፡ ገብሩ ፡ ወአፀወሰ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፳፮) ።

ፃሕብ ፤—ዝብዘባ ፤ ሽክላ ፤—ጽሒብ ፡ ጸሐበ ።

ፀሓይ ፤ (ያት ። ጽሕወ ፤ ጸሐየ ፤ በራ) ፤ በቁሙ ፤ ጣይ ፤ ታላቅ ፡ ብርሃን ፤ ቀን ፡ የሚያበራ ። ዘየዐቢ ፡ ብርሃን ፡ ከመ ፡ ይምልክ ፡ መዓልተ ። ፀሓየ ፡ ቀትር ። ፀሓይ ፡ ዘያበርህ ፡ ወይጠፍእ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፮ ። ሢራ፵፩ ፡ ፲፱ ። ኢዮ፴፩ ፡ ፳፮) ።

ፀሓያዊ ፤ የፀሓይ ። ዓመት ፡ ፀሓያዊ ። ዓመቱ ፡ ፀሓይ ፡ (አቡሻ) ።

ፅሒስ ፤ ሶት ፤ (ፀሐሰ ፡ ይፅሕስ ፡ ይፅሐስ ። ዕብ ፡ ዱጽ ። ሱር ፡ ዳጽ ። ዐረ ፡ ዶሐጸ) ፤ ማሸብሸብ ፤ ማርገድ ፤ መንጐራደድ ፤ መዝለል ፡ መጨፈር ፡ መደንከር ፤ ዳንኪራ ፡ መምታት ፤ መርገጥ ፡ ማስረገጥ ፡ መወሳወስ ፤ የእግር ፡ የጣማ ። ይፀሕሱ ፡ በእገሪሆሙ ፡ ውስተ ፡ እሳት ፡ (ገድ ፡ ተክ) ። በፀሐሰ ፡ ፈንታ ፡ አፅሐሰ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ያፀሕሳ ፡ በእገሪሆን ። አፀሕስ ፡ በእገሪከ ። አፀሐሰት ፡ በእገሪሃ ፡ ወጠፍሐት ፡ በእደዊሃ ። ጠፊሓ ፡ በአእዳው ፡ ወአፀሒሳ ፡ በአእጋር ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፲፮ ። ሕዝ፮ ፡ ፲፩ ። ድጓ ። አርጋ) ።

ፃሕስ ፤ ሽብሸባ ፤ ርግደ ፤ መረግድ ፡ ረገዳ ፤ ዝላይ ፡ ጭፈራ ፤ ርግጫ ፡ ዳንኪራ ። (ግጥም ፤ ዐፄ ፡ ቴ ፡ ውርድ ፡ ሲነዛ ፡ በነደብቴ) ፤ ቦራቂ ፡ ራሱን ፡ ታጣቂ ፤ አረግራጊ ፡ አቴና ፡ ወጊ ፤ ዘፈን ፡ ግብሩ ፡ ዳንኪራ ፡ መጥኑ ፤ የጐመን ፡ ትል ፡ ዕጥፍ ፡ ዘርጋ ፡ የሚል ። ለቋረኞች ፡ ደብተራን ፡ መስደብ ፡ ልማዳቸው ፡ ነው ፤ ቀድሞም ፡ እቴጌ ፡ ምንትዋብ ፡ ዲያብሎስ ፡ ሴት ፡ አያውቅምን ፡ ብለው ፡ የሞኝ ፡ አጠያየቅ ፡ ጠየቁና ፡ አዎን ፡ እቴጌ ፡ ሆይ ፡ ርሱማ ፡ መልአክ ፡ እንጂ ፡ አይደለ ፡ በዚህስ ፡ አይጠረጠርም ፡ ቢሏቸው ፤ እንኪያማ ፡ ደብተራን ፡ ማን ፡ ወለደው ፡ ልበል ፡ የማን ፡ ልጅ ፡ ልበለው ፡ አባቱን ፡ ንገሩኝ ፡ አሉ ፡ ይባላል ።

አፅሐሰ ፤ (አስደራጊ) ፤ ዳንኪራ ፡ አስመታ ፤ አስጨፈረ ፤ ርገጡ ፡ ዝለሉ ፡ አሸብሽቡ ፡ አለ ፤ ወይም ፡ ርግጫ ፡ ሽብሸባ ፡ ርግደ ፡ አስተማረ ፤ እንደንጕኚ ፡ መኰንን ።

መፅሕስ ፤ (ስት ፡ ሳን ፡ ሳት) ፤ አስረጋጭ ፤ አሸብሻቢ ፤ ዳንኪራ ፡ መቺ ።

ፄውዎ ፤ ዎት ፤ (ፄወወ ፡ ይፄውው ። ዕብ ፡ ሻባህ ። ሱር ፡ ሽባእ ። ዐረ ፡ ሰባ) ፤ መማረክ ፤ መዝረፍ ፤ መሳብ ፡ መጐተት ፤ በግድ ፡ መውሰድ ፡ መንዳት ። ፄዊወከ ፡ ፄዋ ። አንዙ ፡ ይፄውዉ ፡ ሀገረ ። ፄወወኒ ፡ መንገሌሁ ፡ (መዝ ፡ ፷፯ ። ኵፋ ፡ ፲፩ ። ሮሜ፯ ፡ ፳፫) ።

ፄዋዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚማርክ ፤ ማራኪ ፤ ዘራፊ ፤ ወሳጅ ።

ተፄወወ፤ ተማረከ፤ ተወሰደ፤ ፈለሰ። ከመ፡ ኢይፄወዋ፡ እንስቲያሆሙ። ተፄወዉ፡ ሕዝብየ። እስከ፡ ተፄወዉ፡ እምነ፡ ብሔሮሙ፡ (ዮዲ፩፡ ፲፱። ኢሳ፭፡ ፲፫። ሚራ፵፰፡ ፲፭)።

ፄውው፤ (ው·ት፡ ዋን፡ ዋት·)፤ የተማረከ፤ የተዘረፈ፤ የተጋዘ። ተዘከር፡ እግዚኦ፡ ዘሎ፡ ፄውዋነ፡ ወአግብኦሙ፡ ኀበ፡ ማኅደሪሆሙ። አመት፡ ፄውውት። እስብከ፡ ሎሙ፡ ግዕዛነ፡ ለፄውዋን፡ (ግንዘ። ዘፀ፲፱፡ ፳፬። ሉቃ፬፡ ፲፱)።

ፄዋ፤ ምርኮ፤ ምርኮኛ፤ ግዞተኛ፤ የምርኮ፡ ማኅበር፤ ምርኮነት፤ ምርኮኛነት። ይመይጥ፡ ፄዋ፡ ሕዝብየ። ነሥኡ፡ ብዙኀ፡ ፄዋ። እምሕሮሙ፡ ለፄዋሁ። ወሀሎኩ፡ ማእከለ፡ ፄዋ፡ (ኢሳ፵፮፡ ፲፫። ፪ዜና፡ ፳፰፡ ፲፯። ኤር፴፯፡ ፲፰። ሕዝ፩፡ ፩)።

ፄዋዌ፤ **ፄዋዌ**፤ ምርኮ፤ ማረከ፤ ዘረፋ፤ ስደት፤ ግዞት። እሜጥዎሙ፡ ለፄዋዌ። ወሕቡላንሰ፡ ይከውኑ፡ ለፄዋዌ፡ (ኩፋ፡ ፩። ምሳ፲፪፡ ፳፬)።

ፄዐ፤—ገማ፤ ሸተተ፤—ጸዩእ፡ ጼአ።

ፂያት፤ (ታት።ዐረ፡ ፀይዐት)፤ መስከ፤ ጨሬ፤ ክልክል፤ ማራም፡ ቀጠላም፡ ስሬ፡ በታ፤ የከዘት፡ መሰማሪያ። ከመ፡ ማዕረ፡ ፂያት፡ ስሙር። እኩብር፡ ፂያት፡ ከመ፡ ይብዝኃ፡ መራዕይከ። ፂያት፡ ሐመልማል። ከመ፡ አባግዕ፡ ውስተ፡ ፂያት። ረከቡ፡ ፂያታተ፡ ብዙኃተ፡ ወስሙራተ፡ (ኢዮ፩፡ ፳፩። ምሳ ፳፯፡ ፳፯። ጥበ፲፱፡ ፯። ሆሴ፬፡ ፲፯። ፩ዜና፡ ፬፡ ፵)።

ፀከ፤—ጭን፤ ሹልዳ፤—ጸከ።

ፀምዐ፤—ጠማ፡ ተጠማ፤—ጸምአ።

አፅምዐ፤—አደመጠ+ሰማ፤—ጸምዐ።

ፀሚድ፤ **ዶት**፤ (ፀመደ፡ ይፀምድ፡ ይፅምድ። ዕብ፡ ጻማድ። ሱር፡ ጽማድ። ዐረ፡ ፀመደ)፤ መግዛት፡ በታች፡ ማድረግ። መጥመድ፤ ማተናጀት፤ ጥንድ፡ ማድረግ፤ ቀንበር፡ መጫን፤ ከቀንበር፡ ከሠረገላ፡ ማቈራኘት፤ የበሬ፡ የፈረስ። ፀመደከ፡ ብይጠን፡ ከመ፡ አባዕር፡ ወአንበረ፡ አርዑተ፡ ውስተ፡ ክሣድከ። ፀሚደ፡ አርዑት፡ ያደንኖ፡ ለክሣድ። ይፀምዱኒ፡ በአርዑትሙ፡ ወይቀንዩኒ፡ ለግሙራ፤ ከመ፡ ይፀመዱ፡ ተያፍነ፡ ወብዕራ። አዘዘ፡ ይፀምድዎሙ፡ ለአፍራስ፡ ቈሠረገላ፡ (መጽ፡ ምስ። ሚራ፴፡ ፴፭። ስንክ፡ ግንቦ፲፭። ኅዳ፲፰)። ዘመድን፡ ተመልክት፤ የዚህ፡ ጎረ፡ ቤት፡ ነው።

—፤ ማጥመድ፤ ለወጥመድ፡ መያዝ። ከመ፡ ይፀምዱ፡ ሰብአ፡ በሃይማኖት፡ (ፊልክ፡ ፺፩)። ወሀበ፡ አቅረበ፡ ፀማለት፡ ፈንታ፡ ፀመደ፡ አስተፀመደ፡ አስተፃመደ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው። (ዘሌ፲፰፡ ፳፫። ፳፡ ፻፡ ፭)።

ፀማዲ፤ (ዲት፡ ድያን፡ ያት)፤ የሚጠምድ፤ የሚያጠምድ፤ ጠማጅ፤ አጥማጅ።

አፅመደ፤ አስጠመደ፤ ጥመዱ፡ አጥምዱ፡ አለ፤ በወጥመድ፡ አሲያዘ፤ አሳረሰ። (ተረት)፤ ምንም፡ ቢያስጠምዱ፡ በዘጠና፤ ቤቱን፡ አይስትም፡ ቀጠና።

መፅመ(ም)ድ፤ (ብ፡ መፃምድ)፤ መጥመጃ፤ ማጥመጃ፤ ማስጠመጃ፤ መቀርቀቢያ፤ ማቈራኛ፤ ኹለቱን፡ ነገር፡ አንድ፡ የሚያደርግ፤ ቀንበር፡ ምራን፡ ማነቆ፡ ቅራና፡ መጫኛ፡ ስንሰለት፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ወጥመድ፤ ሽምቀቆ፤ ቀላድ፤ ዠርባ፡ ገመድ፡ ሦስቱም። ተአስሮ፡ በመፅመድ። መፃምድ፡ ሐደስት፡ (ኢዮ፴፱፡ ፲። መሳ፲፭፡ ፲፫፡ ፲፬። ፲፰፡ ፲፭፡ ፲፱)።

ተፀምደ፤ ተጠመደ፤ ጥንድ፡ ኾነ፤ ከወጥመድ፡ ከወስከ፡ ገባ፤ ተያዘ፤ አገለገለ። ተፀምደ፡ ምስሌሁ፡ በአሐዱ፡ አርዑት። ተፀመድ፡ መኳንንቲከ። ዘይፈቅድ፡ ይፀመደኒ፡ (ኩፋ፡ ፴፯። ሚራ፳፫፡ ፲፱። ማር፰፡ ፴፱። ማቴ፲፫፡ ፶፱)።

—፤ ነቃ፡ ተጋ፡ እንቅልፍ፡ ዐጣ፤ ወደደ፡ አፈቀረ፤ አዘወተረ፤ ሥራውን፡ አገልግሎቱን። ተፀምዶ፡ ለተድላ፡ ዝ፡ ዓለም፡ ያማስን፡ ነፍሰ። ይፀመዱ፡ ጸሎተ። ይፀመድ፡ ጸሎታተ፡ ወአጽዋመ። ሐና፡ ነቢይት፡ እንተ፡ ተፀምደት፡ ጾመ፡ ወጸሎተ፡ (አፈ፡ ተ፳፰። ግብ፩፡ ፲፱። ፊልክ፡ ፳፭፡ ፶፱)።

ፅሙድ፤ (ዳን፡ ዳት፡ ምድ)፤ የተጠመደ፤ የተገዛ፤ ትጉህ፤ መናኝ፤ ባሕታዊ። ፅሙዳን፡ ታሕተ፡ አርዑተ፡ አፅፈ። እለ፡ ፅሙዳን፡ ለከርሦሙ። ይኩን፡ ንቁሀ፡ ወፅሙደ፡ ወልብወ። ብፁዕ፡ ጴጥሮስ፡ ፅሙድ። አብ፡ ቅዱስ፡ ወፅሙድ፡ መስተጋድል፤ አባ፡ ሰረባሞን፡ (አርጋ፡ ፩። አፈ፡ ተ፳፱። ፈላስ። ስንክ፡ ጥር፳፩። መጋ፩)።

ፁማዴ፤ መጥመድ፤ መጠመድ፤ አጠማመድ፤ ጠመዳ፤ አገልግሎት፤ ባርነት፡ ቤት፡ ስብነት። ወዘኒ፡ ለፁማዴ፡ (፩ዕዝ፡ ፫፡ ፳፯)።

ፀማድ፤ (ው·ስጠ፡ ብዙ)፤ አገልጋይ፤ ሎሌ፡ አሽከር፤ ቤት፡ ሰብ፤ ልደ፡ ቤት። እምፀማዱ። አመ፡ ይሔውጽ፡ ፀማደ። ኖላውያን፡ ወፀማዶሙ፡ (ግብ ፲፡ ፯። ስንክ፡ ሚያ፳። ሔኖ፡ ክ፹)።

ፅምድ፤ (ዳት)፤ ተጣማጅ፤ ጥንድ፤ ኹለት። ፅምደ፡ አልሕምት። ፅምደ፡ ብዕራይ፡ (ኢዮ፩፡ ፫። ፫ነገ፡ ፲፱፡ ፲፱—፳፩። ኢሳ፭፡ ፲። ሉቃ፲፬፡ ፲፱)።

ፅምድ፤

ተፃመደ፤ ተጣመደ፤ ተጠማመደ፤ ተቈራኘ፤ አጣማጅ፡ ወደረኛ፡ ኾነ፤ ተወዳደረ።

አስተፃመደ፤ አጣመደ፤ አጠማመደ፤ ተቈራኙ፡ አለ።

ፃመወ ፤—ጣመነ ፡ ደከመ ፤—ጻምዎ ፡ ጻመወ ።

ፀመወ ፤—ጨመተ ፤ ዝም ፡ አለ ፤—ጸምዎ ፡ ጸመወ ።

ፀመመ ፤ (ጸሚም ፡ ጸመ.) ፤ ዐከመ ፤ ጠገነ ፤ አሰረ ፡ ሸፈነ ፤ ጠቀለለ ፤ ጠመጠመ ፤ የቍስል ፡ የሰባራ ። ኢፀመምዎ ፡ ከመ ፡ ይትፈወስ ። ኢይፀምምዎ ፡ ወኢይቀብዕዎ ፡ (ሕዝ፴ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፩ ፡ ፮) ። ትመልእኑ ፡ ታጸግብኑ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ት(ታ)ፀምምኑ ፡ ነፍሰ ፡ አከይስት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፴፱) ።

—፤ አዳነ ፡ ፈወሰ ፡ አሻረ ፤ አደረቀ ፤ አጠና ፡ አበረታ ፤ አጠከነ ። ወይፀምም ፡ ሎሙ ፡ ቍስሎሙ ። ፀመመ ፡ ቍሰሊሆሙ ። እንበይነ ፡ ነፍስ ፡ ወልድከ ፡ ፀምም ፡ ልበከ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፯ ። መጽ ፡ ምስ ። ሚራ፴ ፡ ፯) ። በፀመመ ፡ ፈንታ ፡ አፅመመ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ጾም ፡ ትፌውስ ፡ ቍስለ ፡ ነፍስ ፡ ወታፀምም ፡ ፍትወተ ፡ ዘሥጋ ። ፈውሳት ፡ እለ ፡ ያጥዕያ ፡ ወርጢናት ፡ እለ ፡ ያየብሳ ፤ ወቅብዐ ፡ አፈዋት ፡ እለ ፡ ያፀምማ ፡ ቍስላተ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ፈ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፫ ። አርጋ ፡ ፫) ።

ፅሙም ፤ የደረቀ ፤ የጠበቀ ፤ ከራራ ፡ ጠንካራ ፤ ጽኑዕ ፤ ኀቱም ። አውፅአ ፡ ሎሙ ፡ ማየ ፡ እምኰኵሕ ፡ ፀሙም ፡ (አፈ ፡ ድ፯) ። ጽሙምን ፡ ተመልከት ፤ ጸመና ፡ ፀመመ ፡ አንድ ፡ ዘር ፡ ናቸው ።

ያማዕት ፡—ዋሻ ፡ በአት ፤—ጾማዕት ።

(ጥ) **ፀምሮ** ፤ ሮት ፡ (ፀመረ ፡ ይፄምር ፡ ይፀምር ። ዐረ ፡ ሰመረ ። ዕብ ፡ ሳሜር ፤ ቀነወ) ፤ መጨመር ፤ መደረብ ፤ ማጣበቅ ፡ መለጠቅ ፤ ኹለቱን ፡ ነገር ፡ ማጣመር ፡ አንድ ፡ ማድረግ ፤ አጣምሮ ፡ መያዝ ፤ መውጋት ፡ መስፋት ፡ ማሰር ፡ መቸንከር ። ደመረን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። እፄምሮ ፡ ለዳዊት ፡ ውስተ ፡ አረፍት ። እፀምሮ ፡ በምድር ፡ ምዕረ ። ፀመረቶ ፡ ምስለ ፡ ምድር ። ኢትፀምር ፡ አሲረ ፡ ክልኤቲ ፡ ንጣይእ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፩ ። ፳፯ ፡ ፰ ። መሳ፬ ፡ ፳፩ ። ሚራ፯ ፡ ፰) ።

—፤ መሸለት ፡ መቍረጥ ፤ ማጨድ ፡ መቈጥቈጥ ፤ የጠጕር ፡ የማር ፡ የቅጠል ፤ ቀረፀን ፡ ተመልከት ።

ፀማሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚጨምር ፤ ጨማሪ ፤ አጣባቂ ፤ አንድ ፡ አድራጊ ።

ተፀመረ ፤ ተጨመረ ፤ ተደረበ ፤ ተጣበቀ ፤ ተዋሐደ ፤ ፩ ፡ ኾነ ። ተፀመረ ፡ ፀምረት ፡ ህላዌ ፡ (ተረ ፡ ቄር) ።

ፅሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ የተጨመረ ፤ ጭማሪ ፤ ጭምር ፤ ያበረ ፡ የተባበረ ፤ ፩ ፡ የኾነ ። መልአክ ፡ ዘፅሙር ፡ ምስሌሁ ፡ (አዋል) ። ፅሙረ ፤ ተጨምሮ ፡ ፩ ፡ ኹኖ ፡ ባንድነት ፡ (ኤፍ ፡ ፱) ።

ፅማሬ ፤ **ፅምረት** ፤ መጣመር ፤ መጨመር ፤ አጨማመር ፤ ጭመራ ፤ አንድነት ፤ ተዋሕዶ ። ፅምረተ ፡ ህላዌ ። ፀምረተ ፡ ሥላሴ ። እኁዛን ፡ በፀምረት ፡ (ተረ ፡ ቄር ። አትና) ።

—፤ ሩካቤ ፤ የሩካቤ ፡ ሥራ ። ለእመ ፡ ወረደት ፡ ላዕሌከ ፡ በሌሊት ፡ ሕልመ ፡ ፀምረት ፡ ኢትዝክራ ፡ በመዓልት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፳፩) ።

መፅመር ፤ **መፅምር** ፤ (ብ ፤ መፃምር) ፤ ዐባሪ ፡ ተባባሪ ፡ ተጫፋሪ ፤ ጓደኛ ፡ ወዳጅ ፡ ባልንጀራ ፤ ዕጮኛ ፡ ባል ፡ ሙሽራ ፤ የብእሲት ፡ ጣምራ ። መጨመሪያ ፡ ማጣመሪያ ፤ መጣብቅ ፡ ችንካር ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መጣምር ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ኢትኩን ፡ መፀመሮ ፡ ለብእሲ ፡ መዐትም ። ምስለ ፡ ዐርክከ ፡ ወመፀመርከ ፡ (ምሳ፳፪ ፡ ፳፬ ። አዋል) ። በመፅመር ፡ ፈንታ ፡ መፃምርት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እኁየ ፡ ወመፃምርትየ ። ይኩን ፡ መፃምርተ ፡ ምስለ ፡ ማኅበረ ፡ ቅዱሳን ። ወረስዮ ፡ መፃምርተ ፡ ምስለ ፡ ሰማያውያን ፡ (ፊልጵ፬ ፡ ፫ ። ግንዘ) ።

መፅ(መ)ምርት ፤ (ብ ፡ መፃምርት) ፤ ሴት ፤ ሚስት ፤ የወንድ ፡ ጣምራ ፤ ኹለተኛ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ያንዱን ፡ በብዙ ፤ መፃምርት ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። እስመ ፡ ሲተ ፡ ሠላሳ ፡ ዓመት ፡ እምአመ ፡ ተመተርኩ ፡ እምነ ፡ መፃምርትየ ። ዘይፈቅድ ፡ ይዘሙ ፡ ምስለ ፡ መፃምርተ ፡ ካልኡ ፡ (ፊልክ ፡ ፫ ። ፴፩) ።

ተፃመረ ፤ ተጋባ ፤ ተጣመረ ፤ ተባበረ ፤ ተጫፈረ ፤ ተስማማ ፤ ተዋደደ ፤ አንድ ፡ ኾነ ። ብእሲ ፡ ይፃመር ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ። እስመ ፡ ትፃመር ፡ ነፍስ ፡ ምስለ ፡ ሰይጣን ፤ ከመ ፡ ተፃምሮታ ፡ ለብእሲት ፡ ምስለ ፡ ብእሲ ። ዘይፃመር ፡ ምስለ ፡ ጠቢብ ፡ (ኩፉ ፡ ፫ ። ፊልክ ፡ ፻፲ ። ምሳ፲፫ ፡ ፳) ።

አስተፃመረ ፤ አጋባ ፤ አጣመረ ፤ አዋደደ ፤ አዋሐደ ፤ አንድ ፡ አደረገ ፤ የባልና ፡ የሚስት ። አንቀጹ ፡ የማደራረግ ፡ ነው ፤ ፍችው ፡ ግን ፡ ማድረግ ፡ ኹኖ ፡ ከፀመረ ፡ ፍች ፡ ይገጥማል ። ዘእግዚ ፡ አስተፃመረ ፡ ሰብእ ፡ ኢይፍልጥ ። ደናግል ፡ ዘኢያስተፃመርዎን ፡ አቡሆን ፡ ወእሞን ፡ በሕገ ፡ ሰብሳብ ፡ (ማር፲ ፡ ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

መስተፃምር ፤ (ርት ፤ ራን ፡ ራት) ፤ የሚያጣምር ፤ የሚያጋባ ፤ አማጭ ፤ ነገር ፡ ቈራጭ ።

ፀማመረ ፤ (የፀመረ ፡ ድርብ) ፤ ጨማመረ ፤ ደራረበ ። ወእፀማምር ፡ ስኑየ ፡ ወስኑየ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፲፭) ።

—፤ ሸላለተ ፤ ቈራረጠ ፤ ዐጫጨደ ፡ ቈጣቈጠ ።

ፀምር ፤ (ዕብ ፡ ጼሜር ። ሱር ፡ ጻምራ) ፤ የበግ ፡ ጠጕር ፤ ልም ፡ ልዝብ ፡ ጥሩ ፡ ነጭ ፤ ቀጫጭን ፡ ረዣዥምም ። የሰው ፡ የእንስሳ ፡ ሥዕርት ፤ እያደገ ፡ የሚሸለትና ፡ የሚቈረጥ ፤ ማር ፡ ቅጠል ፡ ዐጽቅ ። ልብስ ፡ ፀምር ፤ ከጠጕር ፡ ተፈትሎ ፡ የሚሠራ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ መስከ ፡ ብዝት ፡ ጠጕር ፡ ነጭ ፡ ሐር ፡ ይሉታል ። እምፀምረ ፡ አባግዕየ ፡ ወሥዕርቱ ፡ ከመ ፡ ፀምር ፡ ጸዐዳ ። ትለብሱ ፡ ፀምረ ። ወኢይዕርግ ፡ ዲቤሆሙ ፡ ፀምር ። ሤጠ ፡ ፀምር ፡ ግብረ ፡ እዴሁ ፡ (ኢዮ፴፩ ፡ ፳ ። ራእ፩ ፡ ፲፬ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፫ ። ዳ፬ ፡ ፲፯ ። ስንክ ፡ መጋ፲፰) ። እሉ

ፍሕ ፡ ፀምረ ፡ ያለው ፡ ግን ፡ (መሳ፯ ፡ ፴፯) ፡ ነደውን ፡ ጠጕር ፡ ነው ። ዕብራይስጡ ፡ ቅሩፀ ፡ ፀምረ ፡ ያለውን ፡ የግእዝ ፡ መላሽ ፡ ቅጽሉን ፡ ትቶ ፤ ልብስ ፡ አስመስሎታል ፤ አንቀጹም ፡ ኣቀውም ፡ ኣነብር ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ እሰፍሕ ፡ አይደለም ።

—፤ የታጨደ ፡ መስክ ፤ ዐጽቁ ፡ ቅጠሉ ፡ የተቈረጠ ፡ ጕንድ ፡ ሐረግ ፤ ዝናምና ፡ ጠል ፡ የሚፈልግ ። ወይወርድ ፡ ከመ ፡ ጠል ፡ ውስተ ፡ ፀምር ። ወከመ ፡ ጊሜ ፡ ውስተ ፡ ፀምር ፡ (መዝ ፡ ፸፩ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፪) ።

ፀመርት ፤ (ራት ። ዕብ ፡ ጸሜሬት) ፤ ዐጽቃም ፡ ቅጠላም ፡ ዛፍ ፤ ዘንባባ ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። የዛፍ ፡ ውልብልቢት ፡ ራስ ፡ ጫፍ ፤ ዐጽቅ ፡ ክንፍ ፤ ቅጣፊ ፡ ዝንጣፊ ፤ ስሌን ፡ የዘንባባ ፡ ቅጠል ፤ ሙሽራው ። ምስጢሩ ፡ ማደግ ፡ መቈረጥ ፡ ሳይቀር ፡ የቅጠሉን ፡ ጣምራንትና ፡ ዕጥፍ ፡ ድርብነት ፡ ያሳያል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በፀመርት ፡ ፈንታ ፡ ፀበርት ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፤ ኀበዘ ፡ ብሎ ፡ በዝ ፡ ፈንታ ፡ በ ፡ ኀብስት ፡ እንደ ፡ ማለት ። ፀበርተ ፡ ተመርት ፡ ዘበቀልት ። አባ ፡ ዳንኤል ፡ ዑጹፍ ፡ በልብሰ ፡ ፀበርት ። ወግሉፋን ፡ ኪሩቤል ፡ ወፀበራት ፡ (ዮሐ፲፪ ፡ ፲፫ ። ስንክ ፡ ታኅ፯ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፲፰) ።

ፅንብል ፤ (ጠብለለ) ፤ ጫንብላ ፤ የራስ ፡ የግንባር ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ የሚጠመጠም ፡ የሚታሰር ። ሐዲስ ፡ ጥሩ ፡ ልብስ ፤ መጐናጠፊያ ፤ ባለጫል ፡ ሲሾም ፡ ሲሸለም ፡ የሚለብሰው ። ልብሰ ፡ መንግሥት ፡ ዘቦ ፡ አክሊለ ፡ ወርቅ ፡ ወፀንብል ፡ ሚራየ ፡ ሜላት ፡ (አስቴ፰ ፡ ፲፭) ።

ፀንግዐ ፤ (ፀግዐ) ፤ ተጠጋ ፤ አስጠጋ ፤ ራሱን ፤ ተኛ ፡ ተጋደመ ። በፀንግዐ ፡ ፈንታ ፡ ተፀንግዐ ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ፍችውና ፡ ዘሩ ፡ የፀግዐ ፡ ሲኾን ፡ ን ፡ በከንቱ ፡ ገብቷል ፤ ፀግዐን ፡ ተመልከት ። ኀሊኅበ ፡ ተፀንግዐ ፡ (አዋል) ። ባማርኛ ፡ አጠነጋ ፡ ጥንግ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ምፅንጋዕ ፤ (ምዕጋዕ) ፤ መጠጊያ ፡ ቦታ ፤ ጋጥ ፡ በረት ፤ ግርግም ። ወእደ ፡ አልቦ ፡ አልሕምት ፡ ምፀንጋዕ ፡ ንጹሕ ። ዲበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ ተቀነወ ፡ ወዲበ ፡ ምፀንጋዕ ፡ ተጠብለለ ። ነደቀ ፡ ውስተ ፡ ጸላዕቱ ፡ በአምሳለ ፡ ምፀንጋዕ ፡ (ምሳ፲፬ ፡ ፬ ። ድጓ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ፀንዐ ፤—ጠና ፡ በረታ ፤—ጸኒዕ ፡ ጸንዐ ።

ፀንፈርት ፤ (ፀፈረ ፤ መዕፈርት) ፤ የወፍ ፡ ወጥመድ ፤ ማነቆ ፡ ሸምቀቆ ። ወፈንጠር ፤ የሚያጩናፍር ፤ ደንጊያ ፡ ጠጠር ፡ ብትን ፡ ዐረር ። ከመ ፡ ያመሥጥ ፡ ወይጠል ፡ እምነ ፡ መሥገርት ፡ ገዕፍ ፤ ወከመ ፡ ይድኅን ፡ እምፀንፈርት ፡ ዖፍ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲) ።

ፅንፅንያ ፤—ጥንጣን ፤ ዝንብ ፤—ጸንጸነ ።

ፅናሴ ፤ ተፅናስ ፤—ችጋር ፤—ጸንሰ ፡ ጸነሰ ።

ፀኒስ ፤ ሶት ፤ (ፀንሰ ፡ ይፀንስ ፡ ይዕነስ ። ዐረ ፡ ፀኒየ ፤ ወላድ ፡ ኾነ) ፤ መፅነስ ፤ መቋጠር ፤ ማርገዝ ፤ በሆድ ፡ በማሕፀን ፡ መሸከም ፡ መያዝ ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ማበጥ ፡ መንዘርጠጥ ፡ መንጠርዘዝ ፤ እስኪወልዱ ፡ ድረስ ፡ ቀብዳዳ ፡ እንቅብ ፡ ሆድ ፡ መኾን ። ጠነሰሰ ፤ ጥንስስ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ጊዜ ፡ ሰፀኒስ ። ናሁ ፡ ድንግል ፡ ትፀንስ ፡ ወትወልድ ፡ ወልደ ። ዘእንበለ ፡ ትፀንሶ ፡ በከርሣ ። ፀነስነ ፤ ሐመምነ ፡ ወወለድነ ፡ (መክ፫ ፡ ፪ ። ማቴ፩ ፡ ፳፫ ። ሉቃ፪ ፡ ፳፩ ። ኢሳ፳፮ ፡ ፲፰) ።

—፤ ማሰብ ፤ መመኘት ። በከርሣሙ ፡ ይፀንሱ ፡ ዓዐረ ፡ (ኢዮ፲፭ ፡ ፴፭ ። መዝ ፡ ፯ ። ኢሳ፶፱ ፡ ፬ና ፡ ፲፫) ።

ፀናሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚፀንስ ፤ የሚያስብ ፤ ፀናሽ ፡ ዐሳቢ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ፡ ፬) ።

አፅነሰ ፤ አስፀነሰ ፤ አሲያዘ ፤ አስረገዘ ። ብእሲሰ ፡ ይክል ፡ አፅንሶ ፡ ወአቅሞ ፡ ዘርዐ ፡ እምድኅረ ፡ ስሳ ፡ ዓመት ። ኢይክል ፡ ተራክቦ ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ፡ ወኢአፅንሶ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፯ ። ፲፪ ፡ ፳ ። ቄድር) ።

ተፀንሰ ፤ ተፀነሰ ፤ ተረገዘ ። ተፀንሰ ፡ በከርሥ ። ዕለተ ፡ እንተ ፡ ባቲ ፡ ተፀነስከ ። ተፀንሶቱ ፡ እንበለ ፡ ዘርዕ ፡ (ቅዳ ። መጽ ፡ ምስ ። ሃይ ፡ አበ) ።

ፅኑስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ንስት) ፤ የፀነሰ ፤ ያረገዘ ፤ እርጉዝ ። ናሁ ፡ ፀንስት ፡ አንቲ ፡ ወትወልዲ ። አሌ ፡ ሎን ፡ ለፅኑሳት ። ፅኑሳተ ፡ ገለዓድ ፡ (ዘፍ፲፮ ፡ ፲፩ ። ማቴ፳፬ ፡ ፲፱ ። ዓሞ፩ ፡ ፲፫) ።

—፤ የተፀነሰ ፤ የተረገዘ ፤ የሆድ ፡ ውስጥ ፡ ልጅ ። (ተረት) ፤ የታዘለ ፡ በለምድ ፤ የተረገዘ ፡ በሆድ ።

ፅንሰት ፤ መፅነስ ፤ መፀነስ ፤ ፅንስነት ፤ እርጉዝነት ። መዋዕለ ፡ ፀንሰታ ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፴ ። ነሐ፯) ።

ፅንስ ፤ በቁሙ ፤ የማሕፀን ፡ ፍሬ ፤ የልጅ ፡ ቡቃያ ፤ ሽል ፤ እርግዝና ፤ ሐሳብ ፡ ምኞት ። ዘአይኑ ፡ ብእሲ ፡ ዝንቱ ፡ ፀንስ ። ፀንስ ፡ እንበለ ፡ ሩካቤ ። እምቅድመ ፡ ፀንሶን ። ፅንስ ፡ እንዘ ፡ ባቲ ። መዋዕለ ፡ ፀንሳ ፡ ኪያሁ ፡ (ዘፍ፴፰ ፡ ፳፭ ። ቅዳ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲ ፡ ፩ ። ዕር ፡ ኢሳ፲፩ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፬) ።

ፀዓዕ ፤ (ዓዓት) ፤ መብረቅ ፤ ነጐድጓድ ፤ የመብረቅ ፡ ጓታ ፤ ብልጭታ ። ትፌኑ ፡ ፀዓዐ ፡ ወየሐውር ። ቃለ ፡ ፀዓዑ ፡ ያፈርሃ ፡ ለምድር ። መብረቅ ፡ ወነጐድጓድ ፡ ወፀዓዕ ፡ ኀያል ። ክልሑ ፡ ፀዓዓት ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፴፭ ። ሢራ፵፫ ፡ ፲፯ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። ደራሲ) ።

ፀዕዐ ፤ (ዕብ ፡ ሽአህ) ፤ ጮኸ ፡ ነጐደ ፤ ፈረሰ ፡ ተናደ ፤ ተመመ ፡ አስገመገመ ፤ በረቀ ፡ ፈለቀ ፡ ብልጭ ፡ አለ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ብልጭታን ፡ ብቻ ፡ ይፈታሉ ።

ፂዖት ፤—መስከ ፤—ፀየዖት ።

ፀፍዐ ፤—በጥፊ ፡ መታ ፤—ጸፊዕ ፡ ጸፍዐ ።

ፅፍዕ ፤ ፀፍዕ ፤ (ጸፍዐ ። ዐረ ፡ ፀፍዕ ። ዕብ ፡ ጸፊዕ) ፤ እበት ፤ ኵበት ፤ ጥፍጥፍ ፡ ዐዛባ ፤ ፈርስ ፤

ፍግ ፡ በጠጥ ፤ ፋንድያ ። ወሁብኩከ ፡ ፀፍዐ ፡ ላሕም ፡ ህየንተ ፡ ፀፍዐ ፡ ሰብእ ። ከመ ፡ ፀፍዕ ፡ ግዱፍ ፡ (ሕዝ ፬ ፡ ፲፭ ። ሚራ ፳፪ ፡ ፪) ።

ፀፍፀፈ፤—ጠፈጠፈ ፤—ጸፍጽፎ ፡ ጸፍጸፈ ።

ፀፈቀ፤—ጨፈቀ ፤—ጸፈቅ ፡ ጸፈቀ ።

ፀፈረ፤—ጥፍሩም ፡ ኾነ ፤—ጸፈር ፡ ጸፈረ ።

(ጥ) **ፀፌር ፤ ሮት ፤ (ፀፈረ ፡ ይፀፍር ፡ ይፅፍር ። ዐረ ፡ ፀፈረ)** ፤ መታታት ፤ መሥራት ፤ መጐንጐን ፤ ማክረር ፡ መግመድ ፤ መደረብ ፡ መሸረብ ። ፀፌሮቱ ፡ ለሥዕርት ። ፀፈረት ፡ ርእሳ ፡ ወተከብበት ። ፀፌረ ፡ ደጓዕሌ ። ወፀፈሩ ፡ ሐራ ፡ አክሊለ ፡ ዘሦክ ። ልሳንከ ፡ ፀፈራ ፡ ለሕብል ። ጽልሑተ ፡ ይፀፍሩ ፡ እደዊከሙ ። እለ ፡ ይፀፍርዋ ፡ ለምክር ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩ ። ዮዲ ፡ ፲፯ ፡ ፰ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፪ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፪ ። መዝሙ፱፻ ፡ ፶፯ ። ኢዮ፰ ፡ ፲፫) ።

—፤ ማበር ፤ መጨፈር ፤ አንድ ፡ ቃል ፡ መኾን ፤ በዘፈን ፡ በምክር ፡ (ዐማርኛ) ።

—፤ ማጫፈር ፤ በዋዌ ፡ ማያያዝ ፡ ማቈራኘት ፤ ኹለቱን ፡ ሦስቱን ፡ ብዙውን ። ሚካኤል ፡ ወገብርኤል ። አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ጴጥሮስ ፡ ወዮሐንስ ፡ ወያዕቆብ ፡ ወእንድርያስ ፡ ወፊልጶስ ፡ ወቶማስ ፡ (ግብ፩ ፡ ፲፫) ።

ፀፋሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚታታ ፡ የሚሠራ ፡ ጐንጓኝ ፤ ጨፋሪ ፡ ዘፋኝ ።

ተፀፍረ ፤ ተፀፈረ ፤ ተታታ ፤ ተሠራ ፤ ተጐንጐነ ፤ ተሸረበ ፡ ተደረበ ፡ አንድ ፡ ኾነ ። በተፀፍሮ ፡ ሥዕርትን ። አክሊለ ፡ ስብሐት ፡ ዘተፀፍረ ። ወዘሉ ፡ አብድ ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ ይፀፈር ። ተፀፈርነ ፡ በህላዌነ ፡ እምእለ ፡ ኢይትአየያ ፡ (፩ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፫ ። ኢሳ፳፰ ፡ ፩ ። ምሳ፰ ፡ ፩ ። ቄር) ። በተፀፍረ ፡ ፈንታ ፡ ተፃፈረ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አሕባለ ፡ ኃጥኣን ፡ ተፃፈራ ፡ ላዕሌየ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰) ።

ፅፉር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ፍርት) ፤ የተታታ ፤ የተሠራ ፤ ጕንጕን ፤ ሽርብ ። ሥረዊሁ ፡ ፅፉር ። ኢትግበር ፡ ሥዕርተከ ፡ ፍቱሐ ፡ ወዝርዙረ ፡ ወኢፀፉረ ። እለ ፡ ፀፉራት ፡ በኀጢአት ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፲፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩ ። ፪ጢሞ ፡ ፫ ፡ ፮) ።

ፅፍረት ፤ መታታት ፤ መሥራት ፤ መሠራት ፤ አሠራር ፤ ሥራ ፤ ስሌን ፡ ወንፊት ። በእንተ ፡ ፀፍረት ፡ ዘይዳዕሌ ። ለዘከነ ፡ ይፀፍር ፡ ፀፍረተ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፫ና ፡ ፻፹፱) ።

ፅፍሮ ፤ የጠጕር ፡ ሥራ ፤ ትት ፤ ጕንጕናት ፤ ሽርባት ፤ ሽሩባ ፤ ዐይነ ፡ ርግብ ፤ የራስ ፡ የጠጕር ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ። ስላም ፡ ለሥዕርተ ፡ ርእስኪ ፡ ዘተንእደ ፡ ፀፍሮሁ ። ወፀፍሮ ፡ ርእስኪ ። ሐብለት ፡ ዘፀፍሮ ፡ (ደራሲ ። ማሕ፯ ፡ ፮ ። ዘፀ፴፩ ፡ ፶) ።

ፅፍሮ ፡

—፤ ቍጥራት ፤ ቅጥል ፤ ቅጥልጥል ፤ የጠፍር ፡ የገመድ ፡ የልጥ ፡ የሹጥ ፤ በኮሶ ፡ ቀን ።

አፅፉር ፤ ቅጥሎች ፤ ቅጥልጥሎች ፤ ሹጦች ፡ የሆድ ፡ ውስጥ ፡ ትሎች ። ኅምሳ ፡ አፀፋር ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

መፅፈርት ፤ ወጥመድ ፤ ጕንጕን ፤ አበታ ፡ ገመድ ። መፀፈርተ ፡ ቢእል ፡ (ምሳ፱ ፡ ፲፰) ። ዕብራይስጡ ፡ ግን ፡ መዓምቅተ ፡ ቢኦል ፡ ይላል ።

ተፃፈረ ፤ ተጫፈረ ፤ ተባበረ ፤ በዋዌ ። አነ ፡ ወአብ ፡ አሐዱ ፡ ንሕነ ፡ (ዮሐ፲ ፡ ፴፩) ።

አስተፃፈረ ፤ (ፀፈረ) ፤ አጫፈረ ፤ አጨፋፈረ ፤ ሌላውን ፡ ከራሱ ፤ ራሱን ፡ ከሌላ ፤ ወይም ፡ ሌላውን ፡ ከሌላ ። አቡየ ፡ ወአነ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፤ ፀሓይ ፡ ወብርሃን ፡ ወዋዕይ ፡ (ቅዳ ፡ ግሩ) ።

ፃፅ ፤ ፃፄ ፤ (ዕብ ፡ ሳስ ። ሱር ፡ ሳሳ ። ዐረ ፡ ሱስ) ፤ ብል ፤ ታናሽ ፡ ትል ፤ የልብስ ፡ የቅጠል ። ከመ ፡ ልብስ ፡ ይበልዩ ፡ ወይበልዖሙ ፡ ፃፄ ። ፃፄ ፡ ወቍንቍኔ ። ከመ ፡ ብላዐ ፡ ፃፄ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፱ ። ማቴ፮ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ። ናሖ፩ ፡ ፲) ።

—፤ ነቀዝ ፤ ጥንጣን ፤ የዕፅ ፡ የእክል ። አብትር ፡ ከመ ፡ ዘፃፄ ፡ በልዖሙ ፡ (ሄርማ) ።

ፃፁት ፤—ታናሽ ፡ ዝንብ ፤—ጻጹት ።

ፀቈነ ፤—ጨቈነ ፤ ከበ ፤—ጸቍን ፡ ጸቈነ ።

ፀሬዕ ፤ ዖት ፤ (ፀርዐ ፡ ይፀርዕ ፡ ይፅራዕ ። ዐረ ፡ ፀረዐ) ፤ መታከት ፡ መድከም ፤ መተኛት ፡ መጋደም ፤ መስነፍ ፡ መበዘን ፤ ማረፍ ፡ ሥራ ፡ ፈት ፡ መኾን ፤ ሥራን ፡ መተው ፤ ማቋረጥ ፡ ማቆም ፤ ማስታጐል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በፀርዐ ፡ ፈንታ ፡ አፅርዐ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ዘያፈቅር ፡ ውሉዶ ፡ ኢያፀርዕ ፡ ተግሣጸ ። ኢናፀርዕ ፡ ቅኔ ፡ ግብረ ፡ እደዊነ ፡ ወኢንትሀከይ ። ከመ ፡ ኢያፀርዕ ፡ ተቀንዮ ፡ ቅድመ ፡ ሥጋሁ ፡ ለአዳም ። ወእምዝ ፡ አፀርዐ ፡ ዘንተ ፡ ግብረ ፡ (ሚራ፴ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፲፫ ። ቀሌ ። ሃይ ፡ አበ) ።

አፅርዐ ፤ (አስደራጊ) ፤ አበዘነ ፤ ሥራ ፡ አስፈታ ፤ አስቀረ ፡ ከለከለ ፤ አስተጓጐለ ። ኢየሱስ ፡ አፀርዐ ፡ ምሒለ ። አፀርዐ ፡ ትእዛዘ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፪ ፡ ፩ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

ተፀርዐ ፤ ተፈታ ፤ ቀረ ፤ ታጐለ ፤ ተቋረጠ ፤ ቆመ ፤ ጠፋ ፡ ተበላሸ ፡ ከንቱ ፡ ኾነ ፤ ሥራው ። አውስቦ ፡ ይፀ

ራዐ፡ ለእመ፡ መንኵሱ፡ ብእሲ፡ ወብእሲት ። ወእምቅድመ፡ ይፍጥር፡ መላእክተ፡ ለቅዳሴ፡ ለኵ፡ ስብሐቲሁ፡ ዘተፀርዐ ። ወተፀርዐ፡ ጽድቅ፡ ወርትዕ፡ እምዓለም ። ወእምዝ፡ ተፀርዐ፡ ሕንጻ፡(ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፮ ። ቅዳ፡ ግሩ ። ዮሴፍ ። ዕዝ፱፡ ፳፱) ።

ፅሩዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ርዕት)፤ የቦዘነ፡ ቦዘንተኛ፤ ታካታ፡ ስንፍ፡ ሥራ፡ ፈት፤ የተጓጐለ ። ኢታንብሮ፡ ፀሩዐ ። ፀሩዓን፡ ጸርሑ ። ኢኮንክሙ፡ ፀሩዓነ ። ፀሩዐ፡ እምነሰሳው፡ (ሚራ፴፡ ፴፮ ። ዘፀ፭፡ ፰ ። ፪ጴጥ፡ ፩፡ ፰ ። ጥበ፲፭፡ ፲፭) ።

—፤ ከንቱ፡ ብላሽ፤ ፈራሽ፤ ውሸት፡ ቧልት፤ ዋዛ፡ ፈዛዛ፤ ያለፈ፡ የቀረ፡ የተሻረ፤ ውጥን፡ ዥምር ። ምግባር፡ ፀሩዐ፡ ዘኢይበቍዕ ። ይከውን፡ ጻማሆሙ፡ ፀሩዐ ። ኢይከውን፡ ፀሩዐ፡ ሰብሳቢ፡ ዚኣሃ ። ሕንጻ፡ ነበረ፡ ፀሩዐ፡(አፈ፡ ተ፪ ። ዮሴፍ ። ማቴ፲፪፡ ፴፮ ። ፈ፡ መ፡ ፭፡ ፲፪ ። ዕዝ፱፡ ፳፱) ።

ፅርዐት፤(ታት)፤ መታከት፤መቦዘን፤ሥራ፡ መፍታት፤ መቅረት፡ መታጐል፤ ማስታጐል ። ፀርዐተ፡ ዐደው ። የሀቦ፡ ፀርዐቲሁ ። ይግበሩ፡ ፈቃደከ፡ ዘእንበለ፡ ፀርዐት ። ቅዳስያት፡ ዘእንበለ፡ ፀርዐታት፡ (መክ፲፡ ፲፰ ። ዘፀ፳፭፡ ፲፱ ። ቀሌ ። ቅዳ ። ስንክ፡ መጋ ፳፱) ።

—፤ ቦዘን፤ በዓል፤የዕረፍት፡ ቀን፤ ጊዜ፤ ጉባኤ ። በመዋዕለ፡ ፀርዐቱ ። ቀድሱ፡ ፀርዐተ፡ ለጣዖት ። ጾመክሙ፡ ወፀርዐተክሙ፡ (ጥበ፲፫፡ ፲፫ ። ፩ነገ፡ ፲፡ ፳ ። ኢሳ፩፡ ፲፫) ።

—፤ ኀጢአት፤ አምልኮ፡ ጣዖት፤ ከንቱ፡ ነገር፤ ከንቱነት፤ ምናምንቴነት ። ከመ፡ ያእምሩ፡ ፀርዐተ፡ ሥርዐተ፡ አማልክቲሆሙ ። ተከሥተ፡ ፀርዐት፡ ወተንብአ፡ ጽድቅ ። ዘይዴግን፡ ፀርዐተ፡(ዮሴፍ ። ምሳ፲፪፡ ፲፩) ።

አፅርዐት፤ በዘኖች፡ ሀኬቶች ። ይትሜሀሩ፡ አፀርዐተ፡(፩ጢሞ፡ ፭፡ ፲፫) ።

ፅርዕ፤—ግሬክ፤ ዮናን፤—ጽርእ ።

ፀራዊት፤—ጭቅና፤—ጸራዊት ።

ፀሪፍ፤ ፎት፤ (ፀረፈ፡ ይፀርፍ፡ ይፅርፍ ። ዕብ፡ ጸራፍ፤ነጠፈ፤ አኀበረ ። ሐራፍ)፤ መፅረፍ፤ መስደብ፡ ማዋረድ፤ ማቃለል፤ ነውረኛ፡ ማድረግ ። በእንተ፡ ፀሪፍ፡ ወጽዒል ። ይፀርፉ፡ አሕዛብ፡ ላዕለ፡ ስምየ ። ዘይፀርፍ፡ ላዕለ፡ ካህናት ። ፀረፉ፡ በሐሰት፡ (ፈ፡ መ፡ ፳ ። ኢሳ፶፪፡ ፭ ። ቀሌ ። ፍ፡ ነ፡ ፳፱) ።

ፀራፊ፤(ፊት፡ ፍያን፡ ያት፤ ረፍት)፤ ሰዳቢ፤ ተሳዳቢ፤ አዋራጅ፤ ስድብ፡ ዐዋቂ ። ኢያነጽሕ፡ ፀራፌ ። ኢትኩኑ፡ መዐትማነ፡ ወኢፀራፍያነ፡ ወኢዝኙራነ፡(ጥበ፩፡ ፮ ። ዲድ፡ ፯ ። ፩ጢሞ፡ ፩፡ ፲፫) ።

አፅረፈ፤ አሰደበ፤ አስነቀፈ፤ ስደቡ፡ አለ ።

ተፀርፈ፤ ተሰደበ፤ የስድብ፡ ቃል፡ ስማ፤ ስድብ፡ ተቀበለ ።

ፅሩፍ፤(ፋን፡ ፋት፡ ርፍት)፤ የተሰደበ፤ ስዱብ፤ ንቁፍ፤ ነውረኛ ። መኑ፡ ከመ፡ ዝ፡ ፀሩፍ፡ ወዘእንበለ፡ ትምህርት ። አ፡ ፀሩፍ፡ ዘትሜኔን፡ ቢጸከ፡ (ቄር፡ ጸላ ። ቀሌ) ። በፀራፊ፡ ፈንታ፡ ፅሩፍ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው ። ኢትኩኑ፡ ፀሩፋነ፡(፪ጢሞ፡ ፫፡ ፪) ።

ፅርፈት፤(ታት)፤ መስደብ፤ መሰደብ፤ አሰዳደብ፤ ስድብ፡ ውርደት ። ኢተንበለ፡ ይንብብ፡ ቃለ፡ ፀርፈት ። እመ፡ ኮነ፡ ቃለ፡ ፀርፈቱ፡ እሙነ ። ፀርፈታት፡(ይሁ፡ ፱ ። ፍ፡ ነ፡ ፳፱ ። ራእ፲፫፡ ፭) ።

ተፃረፈ፤ ተሳደበ፤ ተሰዳደበ፤ ተደራረገ፡ ነው ። ባማርኛ፡ ግን፡ ተሳደበ፡ ማለት፡ አድራጊም፡ ይኾናል ። መታ፡ ተማታ፡ ተማች፤ እንደ፡ ማለት ። ኢተፃረፍክሙ፡ (አዋል) ።

አስተፃረፈ፤ አሳደበ፤ አሰዳደበ፤ አነቃቀፈ ።

መስተፃርፍ፤ የሚያሳድብ፤ የሚያሰዳድብ፤ አሳዳቢ፤ አጣይ ።

ፀርቅ፤—ጨርቅ፤—ጸሪቅ፡ ጸረቀ ።

ፀሪር፤ሮት፤(ፀረረ፡ ይፀርር፡ ይፅርር ። ዐረ፡ ፀረ፤ጐዳ ። ዕብ፡ ጻራር)፤ መፃረር፤ መጠናወት፤ ወደረኛ፡ መኾን፤ መበደል፤ ግፍ፡ መሥራት፤ መክዳት፡ መሸፈት፤ ማመፅ፡ ግብር፡ መንሣት፡ ማቅለጥ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በፀረረ፡ ፈንታ፡ አፅረረ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው ። አፀረሩ፡ በዶም ። አፀረሩ፡ ሞአብ ። አፀረሩ፡ ኤዶም፡(ዘፍ፲፬፡ ፬ ። ፬ነገ፡ ፩፡ ፩ ። ፰፡ ፳፣ ፳፪) ።

—፤ መፀረር፤ መሰለፍ፤ ለጦር፡ ለውጊያ፡ መዘጋጀት ።

ፀራሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚፃረር፤ ጠላት፤ ደመኛ ። በፀራሪ፡ ፈንታ፡ ፀራዊ፡ ይላል፤ ፍችው፡ ፩፡ ነው ።

ፅሩር፤(ራን፡ ራት፡ ርርት)፤ የተፃረረ፤የተፀረረ፤ ዝግጁ፤ ሰልፈኛ ። በቁሙ፡ ጥሩር፡ የራስ፡ ቍር፤ ድርዕ፤ የሰልፍ፡ ልብስ፤ የጦር፡ መሣሪያ ። ጌራንና፡ ድርዕን፡ ተመልከት ። እስመ፡ ፀሩራን፡ እሙንቱ ።

ፀር፤ በቁሙ፤ ተፃራሪ፤ ጠላት፤ ወደረኛ፤ ጣውንት፤ ከዳተኛ፤ ሸፍታ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በጣፎችና፡ በመላሾች፡ ስሕተት፡ ላንድም፡ ለብዙም፡ ፀር፡ ይላል፤ አያሰኝም ። ብቻ፡ ለወንድና፡ ለሴት፡ ይከታል ። ከዋሙ፡ ፀሮሙ ። ይከውነከ፡ ፀረከ ። ሶበ፡ ሖመንደብዎ፡ ፀሩ ። እንዘ፡ ፀሩ፡ ንሕነ፡ ለእግዚ ። ሚመት፡ ለዙሉ፡ እንዘ፡ ፀር፡ ይእቲ፤ መኳንንት፡ ይትጋደሉ፡ ባቲ፡ (ኢሳ፳፫፡ ፲ ። ሚራ፴፯፡ ፱ ። ዓ፮፡ ፭ ። ሮሜ፡ ፭፡ ፲ ። ቅኔ) ።

ፀራዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ ፀራሪ፤ የጠላት፡ ወገን፤ ጠላት፡ ደመኛ ። ብእሲ፡ ፀራዊ፡ ገብረ፡ ዘንተ ። ወፀራዊሰ፡ ዲያብሎስ፡(ማቴ፡ ፲፫፡ ፳፰ ። ፴፱) ።

አፀራር ፤ ፀሮች ፤ ዝግጁ ፡ ጠላቶች ። ዐቀበቶ ፡ እምአፀራሪሁ ። አፀራርየ ፡ እለ ፡ ተንሥኡ ፡ በነገረ ፡ ከንቱ ፡ ወበኩ ፡ (ጥበ፲ ፡ ፲፪ ። ደራሲ) ።

አፀረረ ፤ አስከዳ ፤ አሸፈተ ፤ አስጠረረ ፤ አስለፈ ፤ ጥሩር ፡ አለበሰ ፤ አስለበሰ ።

መፀርር ፤ (ብ ፡ መፃርርት) ፤ የሚፃረር ፤ ተፃራሪ ፤ የሚያስጠርር ፤ አስጠራሪ ፤ ጥሩር ፡ አልባሽ ፤ የስልፍ ፡ መምር ። መማሪያውንም ፡ ያሳያል ።

ተፃረረ ፤ ተጣላ ፡ ተጠላላ ፤ ጠላት ፡ ተኳኳን ፡ ተስባስፈ ፤ ለመዋጋት ፡ ለመጋደል ። ፍችው ፡ ከፀረረ ፡ ፍች ፡ ይገጥማል ፤ ባማርኛው ፡ የማድረግም ፡ ምስጢር ፡ አለበት ። እለ ፡ ይፃረሩኒ ፡ በከንቱ ። ተፃረርዋ ፡ ኵሎሙ ፡ ፍቁራኒሃ ። አንተ ፡ ተፃረርካሁ ፡ እምትካት ። ቀተለ ፡ ኵሎ ፡ ዘከነ ፡ ይፃረሮ ፡ (መዝ ፡ ፫ ። ሰቈ፩ ፡ ፪ ። መቃ ። ዮሴፍ) ።

ትፀርርት ፤ ፀርነት ፤ ተፃራሪነት ፤ ጠላትነት ፡ (ፊልክ ፡ ፲፩) ።

አስተፃረረ ፤ አጣላ ፤ አጠላላ ፤ አባለፈ ፡ አስባለፈ ።

መስተፃርር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚያጣላ ፤ አጣይ ። የሚጣላ ፤ ተጣይ ፤ ተቃዋሚ ። ለትማስን ፡ ምክረ ፡ መስተፃርር ። ኀጢአት ፡ መስተፃርርት ፡ ለእግዚ ፤ አጣይ ፡ (ግንዘ ። ፊልክ) ። ለመስተፃርራን ፡ አስተሳልምዎሙ ። ኢክኑ ፡ ቃላተ ፡ አበው ፡ መስተፃርራተ ፤ ተጣይ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ። ፊልክ ፡ ፶) ።

ፀሪስ ፤ **ሶት** ፤ (**ፀርሰ ፡ ይፀርስ ፡ ይፅርስ ። ጠርሰ**) ፤ መጥረስ ፤ መደንዝዝ ፤ መድከም ፤ መፍዘዝ ፤ መብለዝ ፤ የጥርስ ፡ የስለት ፤ ጠርሰን ፡ ተመልከት ። አበው ፡ በልዑ ፡ ቀዐ ፡ ወአስናኒ ፡ ደቂቅ ፡ ፀርሱ ። እሁበክሙ ፡ ትፀርሱ ፡ ስነኒክሙ ፡ (ኤርሚ፴፩ ፡ ፳፱ ፡ ፴ ። ሕዝ፲፰ ፡ ፪ ። ዓሞ፬ ፡ ፯) ።

አፀረሰ ፤ አጠረሰ ፤ አደነዘ ፤ ጥርስ ፡ ሰበረ ፡ አበለዘ ። ያፀርሰከ ፡ አስናኒከ ፡ (ሚራ፴ ፡ ፲) ።

ፅርስ ፤ (**ብ ፡ ፅረስ**) ፤ ጥርስ ፤ ክራንቻ ፡ መንጋጋ ። ፀና ፡ ጠ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ ፅርስ ፡ ጥርስ ፡ እያለ ፡ በኹሉም ፡ ይገኛል ። ፀርሰ ፡ ወስነ ። ውስተ ፡ ፀረሲሆሙ ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፳፯ ። ዘኊ፲፩ ፡ ፴፫) ።

ፀተመ ፤—ገጨ ፡ **ሰበረ** ፤—ጸቲም ፡ ጸተመ ።

ፀጸ ፤ (**ፀጻ**) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ፀ ፤ ጸ ፡ ጥንተ ፡ ስሙ ፡ ነው ። አጣጣፉም ፡ እንደዚህ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፡ ፀ ፤ ከግእዝ ፡ በፊት ፡ በነበረው ፡ በሳባ ፡ ፊደል ፡ የበ ፡ ድርብ ፡ ኹኖ ፡ ጸ ፡ ይባል ፡ ነበረ ፤ ጸ ፡ የሚያስኘውም ፡ የከርሡ ፡ ሠረዝ ፡ ነው ፤ ሠረዙ ፡ ሲቀር ፡ በ ፤ ሲጨመር ፡ ፀ ፡ ጸ ፡ ይባል ፡ ነበረ ፡ ይላሉ ። የኋላ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ የጸደይ ፡ ምክትል ፡ ሌላ ፡ ነበረና ፤ ያንን ፡ አውጥተው ፡ ይህንን ፡ ሲያገቡ ፡ እንደ ፡ ዐይኑ ፡ ዐ ፡ ክፍቱን ፡ ዘግተው ፤ ኹለተኛ ፡ ፀ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ጥንታዊ ፡ ስሙን ፡ ሳይለቁ ፡ ፀጸ ፡ ብለውታል ፤ ፍችው ፡ ፀሓያዊ ። ዳግመኛም ፡ በፀጸ ፡ ፈንታ ፡ ፀጻ ፡ ይላል ፤ ዕፀ ፡ ጻጦስ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ፀ ፡ ከዕፀ ፡ ጸ ፡ ከጻጦስ ፡ መጥቶ ፡ ተገናኝቷል ፤ ንባቡ ፡ እንጂ ፡ ምስጢሩ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ጻጦሳዊ ፡ እሳታዊ ፡ ማለትን ፡ ያሳያል ። ጸሐፍት ፡ ደግሞ ፤ ፀሓይ ፡ ፀ ፡ ይሉታል ። ፀጸ ፡ መባል ፡ በመልክ ፡ ቢኾን ፡ ይህ ፡ የዛሬው ፡ ጸ ፡ የጸዲቃላ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ፈጽሞ ፡ ጸን ፡ ይመስላልና ፤ ለጸደይ ፡ ጸ ፡ ይልቅ ፡ ይገባው ፡ ነበር ።

ቀ

ቀ ፤ ፲፱ኛ ፡ ፊደል ፡ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በአበገደ ፤ ስሙ ፡ ቆፍ ፤ ቍጥሩ ፡ መቶ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ቀ ፡ (፻) ምእት ፡ ይባባል ። ዳግመኛም ፡ መቶነቱን ፡ ሳይለቅ ፤ ቈ ፡ ከኆ ፡ በኋላ ፡ ያ፲፻ ፡ አኃዝ ፡ እየኾነ ፡ ስለ ፡ ሺሕ ፡ ይጣፋል ። ይህም ፡ ኆ፱፻ ፤ ቈ፲፻ ፤ እ፱ ፡ እያለ ፡ መኼዱን ፡ ያሳያል ፤ ያቡጊዳን ፡ አኃዝ ፡ ተመልከት ።

ቋእ ፤—**ቍራ** ፤—**ቋዕ ፡ ቀዊዕ** ።

ቌአ ፤—**ተፋ ፡ ቀረሸ** ፤—**ቀዪእ** ።

ቃቡ ፤—**ድርጎ** ፤—**ቀበወ** ።

ቀብአ ፤—**ቀባ ፡ ላከከ** ፤—**ቀቢዕ ፡ ቀብዐ** ።

ቀቢው ፤ **ዎት** ፤ (**ቀበወ ፡ ይቀቡ ፡ ይቅቡ**) ፤ መንፋት ፤ መቀብተት ፤ ማሳበጥ ። ቀብተተን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ክፋል ፡ ነው ።

ተቀብወ ፤ ተነፋ ፤ ተቀበተተ ፤ ሆዱ ፡ ቂብ ፡ አለ ፤ እንቅብ ፡ መሰለ ፤ የደዌ ፡ የማውቂ ።

ቅብው ፤ (**ዋን ፡ ዋት ፡ ውት ፡ ቡት**) ፤ የተነፋ ፤ ነፍ ፤ እንቅብ ፡ ሆድ ፤ ደዌ ፡ የነፋው ፤ ሆዱ ፡ የቀደመው ። ብእሲ ፡ ቅብው ፡ ቅድሜሁ ፡ (ሉቃ፲፬ ፡ ፪) ።

ቃቡ ፤ (**ጽር ፡ ካቡ ። ዕብ ፡ ቃብ**) ፤ የመስፈሪያ ፡ ስም ፤ ታናሽ ፡ ልክ ፤ ድርጎ ፤ ቍልቢጥ ፤ ቈለምሽሽ ። የኢፍን ፡ ፲፰ኛ ፡ እጅ ፡ የምቲዝ ። ሀሎ ፡ ውስተ ፡ አስፈሬዳ ፡ ኀዳጥ ፡ ሥርናይ ፡ ዘየአክል ፡ መጠነ ፡ መ

ስፈርተ ፡ ቃቡ ። ወራብዕተ ፡ እደሃ ፡ ስመስፈርተ ፡ ቃቡ ፡ ሸስሐ ፡ ርግብ ፡ ንምስቱ ፡ ብሩር ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ፪ነገ ፡ ፮ ፡ ፳፭) ።

ቃብ ፤ የበግ ፡ ደዌ ፤ ሰንገት ፡ የሚያሳብጥ ፡ (ዐማርኛ) ።

ቅብጥ ፤ ግብጽ ፤ ግብጥ ። የሚጽሩይም ፡ ቋንቋ ፤ ትውልድና ፡ ዘር ፤ ርስትና ፡ ምድር ፤ ምጽ(ስ)ር ።

ቅብጢ ፤ (ዐማርኛ ፡ ቀበጥ) ፤ ግብጻዊ ፤ የግብጥ ፡ ሰው ፤ ቋንቋ ፤ ክጽርእ ፡ ጋራ ፡ የሚቃረብ ። ዛሬ ፡ ግን ፡ ቋንቋነቱ ፡ ጠፍቶ ፡ ፊደሉ ፡ ብቻ ፡ አለ ፤ ያንንም ፡ ዐረብ ፡ ወርሶታል ፤ የሚማረው ፡ የለም ። በእንተ ፡ ብዝኀ ፡ ተደምሮቶሙ ፡ ምስለ ፡ ተንባላት ፡ እስመ ፡ ጠፍአ ፡ ልሳኖሙ ፡ ቅብጥ ፡ ዘእምኔሁ ፡ የአምሩ ፡ ጽድቀ ፡ ሃይማኖቶሙ ፡ (ሳዊ ፡ ዘእ) ። ግብጽን ፡ ተመልከት ።

ቀበየ ፤ (ዐረ ፡ ቀባ) ፤ አበጀ ፤ አዘጋጀ ፤ አሰናዳ ።

ተቀብየ ፤ ተዘጋጀ ። ወተቀብየት ፡ ቀትል ፡ (ሕዝቅ፳፩ ፡ ፲፭) ።

ቀበያወበጠ ፤ (የቧልተኛ ፡ ግስ) ፤ ቀላወጠ ፤ አፉን ፡ ከንፈሩን ፡ ለማመጠ ፤ አቀለማመጠ ፤ ሲበላ ፡ ሲውጥ ፡ ወይም ፡ ሲቀላውጥ ። አቈለጳጳሰ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ምስክር ፡ ሳይኖረው ፡ እንዲያው ፡ በልማድ ፡ ይገሰሳል ፤ መምህራንም ፡ የ፮ ፡ ፊደል ፡ ግስ ፡ ብለው ፡ ከግስ ፡ አርእስት ፡ ይቈጥሩታል ።

ቀቢል ፤ ሎት ፤ (ቀብለ ፡ ይቀብል ፡ ይቅበል ። ነትገ ፤ ሐጸ) ፤ ማነስ ፤ መጕደል ፤ መከፈል ፤ ቅምጥል ፡ ማለት ፤ ከቍጥር ፡ ከምልአት ። ይቀብላ ፡ እምኑልቍ ፡ አውራኂሁ ። ባሕርኒ ፡ ሶበ ፡ ይቀብል ። ትሁብ ፡ ለሠሉ ፡ እንዘ ፡ ኢትቀብል ። አሐዱ ፡ በመለኮት ፡ ዘኢይትከፈል ፤ ምሉእ ፡ በሠለሄ ፡ ዘኢይቀብል ፡ (ኢዮ፲፬ ፡ ፲፩ ። ፳፭ ፡ ፳፭ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ቅቡል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ብልት) ፤ ያነሰ ፤ የጐደለ ፤ ጐደሎ ፤ ባይ ። አጽሕብት ፡ ቅቡላን ፡ (ሄርማ) ።

ቅብለት ፤ መጕደል ፤ አጕዳደል ፤ ጐደሎነት ፤ ሕጸጽ ። በቅብለት ፡ ፈንታ ፡ ቅላሌ ፡ ቅባሌ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። በእንተ ፡ ስካር ፡ ወቅባሌ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፬) ።

ቃቤላ ፤ ማሽላ ፤ ያገዳ ፡ እኽል ።

(ተ) **ቀብሎ** ፤ ሎት ፤ (ቀበለ ፡ ይቄብል ፡ ይቀብል ። ዕብ ፡ ቃባል ። ሱር ፡ ቅባል ። ዐረ ፡ ቀበለ ፤ ተቀበለ) ፤ ማቀበል ፡ መስጠት ፤ ማጕረሥ ፡ ማዋጥ ፤ ማሲያዝ ፡ ማስጨበጥ ። በተቀበለ ፡ ፈንታ ፡ ቀበለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፍ፳፯ ፡ ፵፭) ።

አቀበለ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስቀበለ ፤ አስጠ ።

ተቀበለ ፤ በቁሙ ፤ ወሰደ ፤ እጅ ፡ አደረገ ፤ ያዘ ፡ ጨበጠ ፤ ተረከበ ፤ የሰጡትን ፡ ወይም ፡ ወደ ፡ ርሱ ፡ የመጣውን ፡ የተቃጣውን ። ለይትቀበል ፡ ቍርባነከ ። ፈኒውየ ፡ እትቄበለከ ። ፃእ ፡ ተቀበሎ ፡ ለአካዝ ። ኢትርስዑ ፡ ተቀብሎ ፡ ነግድ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፮ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፳፮ ። ኢሳ፯ ፡ ፫ ። ዕብ፲፫ ፡ ፪) ።

—፤ ሰማ ፤ አመነ ፤ ተስፋ ፡ አደረገ ፤ ራራ ፤ ታገሠ ፡ ይቅር ፡ አለ ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ ተወከፈ ፡ ነው ፤ ቅበላን ፡ አይለቅም ። ዘኢተቀበላ ፡ ለመንግሥተ ፡ እግዚ ። ወበየውሀት ፡ ተቀበልዎ ፡ ለቃል ። ከመ ፡ ይትቀበሎ ፡ ለገጽየ ፡ በዳኅን ። ተቀበሉ ፡ አበሳየ ፡ (ማር፲ ፡ ፲፭ ። ያዕ፩ ፡ ፳፩ ። ዘፍ፴፪ ፡ ፳፩ ። ዘፀ፲ ፡ ፲፯) ።

—፤ ተሰጠ ፤ ተሰጭ ፡ ኾነ ፤ ተቀበሉት ፤ ከሰጭ ፡ ወደ ፡ ተቀባይ ፡ እጅ ፡ ዐለፈ ፤ ተወሰደ ።

ተቀባሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚቀበል ፤ ተቀባይ ፤ ወሳጅ ። አኀው ፡ ተቀባልያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፪ ፡ ፮) ።

ቅቡል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ብል) ፤ የተቀበለ ፤ የተቀበሉት ፤ ቅብል ፤ ተሰጭ ።

ቀበላ ፤ (ቅባሌ) ፤ ማቀበል ፤ መቀበል ፤ አቀባበል ፤ ቅበላ ፤ ተቀባይነት ። ወፅአ ፡ ለቀበላ ፡ አሳ ። ለቀበላሆሙ ፡ ለኢሎፍሊ ። ለቀበላ ፡ መርዓዊ ፡ (፪ዜና ፡ ፲፭ ፡ ፪ ። ፩ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፫ ። ማቴ፳፭ ፡ ፮) ።

—፤ ዋዜማ ፤ ድራር ፤ መያዣ ፤ መቀበያ ። ቀበላ ፡ ጾም ፡ (አቡሻ ፡ ፳፮) ።

ተቃበለ ፤ ተቀባበለ ፤ ተሰጣጠ ። ቀበሎ ፤ ቀበሌ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ተቀበለ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተቃበለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተቃበል ፡ ነግደ ፤ ተቃብሎ ፡ ነግድ ፡ (ሄርማ) ።

ቀቢዕ ፤ ዖት ፤ (ቀብዐ ፡ ይቀብዕ ፡ ይቅባዕ ። ዕብ ፡ ቃባዕ ፤ ሐገገ ፤ ዐደመ ፤ መልአ ፤ ሤመ) ፤ መቅባት ፡ መቀባት ፤ መላከክ ፤ መለቅለቅ ፤ ለመሾም ፡ ለማክበር ፡ ለማሳመር ፤ ለመፈወስ ። ቀብዖ ፡ ቅብዐ ፡ ቅድሳት ። ቀብዖ ፡ በሕጕሬ ። ቀብዖ ፡ ወርቀ ፡ ንጹሐ ። ኢትቅብዖ ፡ ዕፍረተ ። ገብረ ፡ ጽቡረ ፡ በምራቁ ፡ ወቀብዖ ፡ አዕይንቲሁ ፡ (ሚራ፵፭ ፡ ፲፭ ። ጥበ፲፫ ፡ ፲፬ ። ፫ነገ ፡ ፲ ፡ ፲፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩ ። ዮሐ፱ ፡ ፯) ። ልብስና ፡ ቀለም ፤ ሽቱና ፡ ተቀቢው ፡ ልዩ ፡ ልዮች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፡ መጋጠማቸው ፡ ለተዋሕዶ ፡ ምሳሌ ፡ እየኾነ ፡ ይነገራል ። ከመ ፡ ፀምር ፡ ውስተ ፡ ሠርየ ፡ ከማሁ ፡ ተቀቢያ ፡ ትስብእተ ፡ በመለኮቱ ። ዕፍረትሰ ፡ ሥጋ ፡ ዚአኪ ፡ ወተቀባዒሁ ፡ ቃል ፡ ውእቱ ፡ (ኤጺ ፡ አክሲ ። አርጋ) ። እንዲህ ፡ ያለው ፡ ንባብ ፤ ግስ ፡ ሠም ፡ ለበስ ፡ ይባላል ፤ ክሮች ፡ ግን ፡ ሠሙን ፡ ወርቅ ፡ ምሳሌውን ፡ ጽድቅ ፡ አድርገው ፤ ቀብዐን ፡ አዋሐደ ፤ ተቀብዐን ፡ ተዋሐደ ፡ እያሉ ፤ አለቋንቋው ፡ አለኻባቡ ፤ አለስልቱ ፡ አላገባቡ ፤ አላንጻሩ ፡ አለምስጢሩ ፡ ይፈቱታል ። የተቀብዐ ፡ ፍች ፡ ተዋሐደ ፡ ማለት ፡ ከኾነ ፤ ቍርሎስ ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፤ ኢይጽሕቅ ፡ ቅብዐተ ፡ በህላዌሁ ። ወመለኮቱሰ ፡ ኢይትቀባዕ ፡ ይላሉና ፤ ይህ ፡ ንባብ ፡ ሳይወዱ ፡ በግድ ፡ በባሕርዩ ፡ ተዋሕዶ ፡ አይሻም ፤ መለኮቱ ፡ አይዋሐድም ፤ ያሰ

ኝባቸዋል ። ተማሪ ፡ ሳይኾኑ ፡ መምህር ፡ መኾን ፡ ኹውነቱን ፡ ሐሰት ፡ ሐሰቱን ፡ እውነት ፡ እያሰኙ ፡ እንዲህ ፡ ፈራሽ ፡ ነገር ፡ ያናግራል ። የተሰብእንና ፡ የተቀብዐን ፡ ምስጢር ፡ ስንኳን ፡ ልቡን ፡ ዥርባውን ፡ አላገኙትም ፤ ቅባቶችም ፡ እንዲሁ ፡ ናቸው ።

ቀባዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ የሚቀባ ፤ ቀቢ ፤ ሠያሚ ። አብ ፡ ቀባዒ ፤ ወልድ ፡ ተቀባዒ ፤ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ (አዕ ፡ ምስ) ።

አቅብዐ ፤ አስቀባ ፤ አስለቀለቀ ።

ተቀብዐ ፤ ተቀባ ። ተቀብዐት ፡ ገጻ ፡ ዕፍረተ ። ሳእሊ ፡ ተቀብዐ ፡ ለነጊሥ ፡ (ዮዲ ፲፮ ፡ ፯ ። ቄር) ።

ቅቡዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ብዕት) ፤ የተቀባ ፤ ክርስቶስንና ፡ መሲሕን ፡ ተመልከት ። ቅቡዕ ፡ በቅብዕ ። ቅቡዓኒክ ። ኀዋኅው ፡ ቅቡዓተ ፡ ወርቅ ፡ (ዘሌ፪ ፡ ፬ ። ዕንቍ ፡ ፲፫ ። ፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፲) ።

ቅብዐት ፤ መቅባት ፤ መቀባት ፤ አቀባብ ፤ ቅብነት ፤ ቅባት ። ቅብዐተ ፡ በለሳን ። በቅብዐተ ፡ ዝንቱ ፡ ዘይት ፡ ቅዱስ ፡ (ኪዳ ። ዲድ ፡ ፴፱) ። ቅቡዕ ፡ መሲሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቅብዐት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ይጠፍዕ ፡ ቅብዐት ። ዝንቱ ፡ ክርስቶስ ፡ ወፍካሬሁ ፡ ቅብዐት ፤ ወገሃደ ፡ ይሰመይ ፡ ቅብዐተ ፤ እስመ ፡ በዘተሰብአ ፡ ተቀብዐ ፡ (ዳን፱ ፡ ፳፮ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ቅብዐት ፤ የሃይማኖት ፡ ስም ፤ ዕውር ፡ ዘኢየሱስ ፡ ባዔ ፡ ፋሲል ፡ ዘመን ፡ ያወጣው ፤ እዛዥ ፡ ዘድንግል ፡ የካራን ፡ ባህልና ፡ ካራ ፡ መባልን ፡ በሱስንዮስ ፡ ዘመን ፡ እንዳወጣ ። የቅባት ፡ ባህል ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡ ነው ፤ መዠመሪያ ፡ በፋሲል ፡ ዘመን ፡ የተነሡት ፡ እንዘኢየሱስ ፤ መጽሐፍ ፡ እንደየ ፡ ርእሶ ፡ ይላልና ፡ ቃል ፡ በተዋሕዶ ፡ ዜገ ፤ ከሥጋ ፡ ሲዋሐድ ፡ የባሕርይ ፡ ክብሩን ፡ ፀጣ ፡ ለቀቀ ፤ ሲቀባ ፡ ወደ ፡ ጥንተ ፡ ክብሩ ፡ ተመልሶ ፡ በሰውነቱም ፡ ባምላክነቱም ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ በቅባት ፡ የባሕርይ ፡ ልጅ ፡ ኾነ ፡ ብለዋል ። ምስጢሩ ፡ እንደ ፡ በትረ ፡ ሙሴ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሚጠትንና ፡ ውላጤን ፡ ባንድነት ፡ ያሳያል ። ፪ኛ ፡ ባንደኛው ፡ ዮሐንስ ፡ የተነሡ ፡ እናካለ ፡ ክርስቶስ ፤ ዜገ ፡ ማለትን ፡ ነቅፈው ፤ አጸይፈው ፤ መጽሐፍ ፡ እስመ ፡ ተዋሕደ ፡ እአተታ ፡ ለምንታዌ ፡ ይላልና ፤ ሥጋ ፡ በተዋሕዶ ፡ አንድ ፡ አካል ፡ ኾነ ፡ እንጂ ፡ የአምላክነት ፡ ክብር ፡ አላገኘም ። ሲቀባ ፡ ግን ፡ ክብር ፡ ተላልፎለት ፤ ተፈጥሮ ፡ ተገብሮ ፡ ጠፍቶለት ፤ በቅባት ፡ የባሕርይ ፡ ልጅ ፡ የባሕርይ ፡ አምላክ ፡ ኾነ ፡ ብለዋል ። ምስጢሩ ፡ መቀባትንና ፡ መለወጥን ፡ ለሥጋ ፡ ብቻ ፡ መስጠት ፡ ነው ። (ተረት) ፤ አልሸሹም ፡ ዘወር ፡ አሉ ። ፫ኛ ፡ በቴዎድሮስ ፡ ዘመን ፡ የነበሩት ፡ እናለቃ ፡ ጉሹ ፡ በቅባት ፡ ብቻ ፡ ማለትን ፡ ነቅፈው ፡ መጽሐፍ ፡ በኹለቱም ፡ ኹሉ ፡ በተዋሕዶ ፡ ከበረ ፡ በቅባት ፡ ከበረ ፡ ይላልና ፤ ቅባት ፡ ያለተዋሕዶ ፤ ተዋሕዶም ፡ ያለቅባት ፡ ብቻ ፡ ብቻውን ፡ አያከብርም ፤ በተዋሕዶና ፡ በቅባት ፡ ባንድነት ፡ የአምላክነት ፡ ክብር ፡ ከብሮ ፡ የባሕርይ ፡ ልጅ ፡ ኾነ ፡ ብለዋል ፤ ሦስቱ ፡ ኹሉ ፡ ፍጹም ፡ ውላጤ ፡ ነው ፤ ሥጋን ፡ ከፍጡርነት ፤ ቃልን ፡ ከመሲሕነት ፡ ያወጣል ። ተቀብዐ ፡ ማለት ፡ ግን ። እንቀጹ ፡ የቃል ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ካራና ፡ ቅባት ፡ እንደሚሉት ፡ ሥጋ ፡ ከአካለ ፡ ቃል ፡ ያገኘውን ፡ የወረሰውን ፡ ሎዓላዊ ። ሥርዐት ፡ የባሕርይ ፡ ክብር ፡ የባሕርይ ፡ ልደት ፡ ወልድዋ ። አንተን ፡ ያይደለ ፤ ቄርሎስ ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፡ እንደሚሉት ፤ ቃል ፡ በሥጋ ፡ ርስት ፡ በሥጋ ፡ ባሕርይ ፡ እንደ ፡ ሰሎሞን ፡ እንደ ፡ ይሥሐቅ ፡ ወልደ ፡ ዳዊት ፡ ወልደ ፡ አብርሃም ፤ ወልደ ፡ አዳም ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፡ በተባለበት ፡ በሰውነቱ ፡ በሰው ፡ ልጅነቱ ፤ ቀዳማይ ፡ አዳም ፡ ያሶሰደውን ፡ ሀብት ፡ ከአብ ፡ ተቀብሎ ፡ ዮም ፡ ወለድኩከ ፡ የተባለበትን ፡ ታሕታዊውን ፡ ሥርዐት ፤ ዳግማይ ፡ አዳም ፡ በዥረ ፡ ምእመናን ፡ ንጉሥ ፡ ካህን ፡ የኾነበትን ፤ ነቢይ ፡ ሐዋርያ ፡ መልአክ ፡ ያሰኘውን ፡ የሰውነቱን ፡ ክብር ፤ ፍጹም ፡ ሀብቱን ፡ ፍጹም ፡ ሹመቱን ፡ የግብር ፡ ልደቱን ፡ ቢያሳይ ፡ እንጂ ፡ የባሕርይ ፡ ልደትን ፡ የአምላክነትን ፡ አያሳይም ። በብሉይ ፡ በሐዲስ ፡ በሊቃውንት ፡ እንደ ፡ ተጻፈ ፡ እንደ ፡ ተነገረ ። (መወድስ ፡ ዘክፍለ ፡ ዮሐንስ) ፤ ሃይማኖተ ፡ ቄርሎስ ፡ ኮነት ፡ ግማዳተ ፡ አብድ ፤ ወኵልቄ ፡ ተመትሮ ፡ አብዝኅተ ፡ ኅበ ፡ ኢሀሎ ፡ ንጉሥ ፤ ካህን ፡ ደብረ ፡ ኤፍሬም ፡ ቅድመ ፡ እምዘመተራ ፡ ነኣሰ ፤ ወአመ ፡ ኢዮርብዓም ፡ ስምሳሌ ፡ በእደ ፡ ነቢይ ፡ ዘተሠጠት ፡ ልብስ ። እንተ ፡ እምዝሉስ ፡ ያጠይስ ፡ ወዘያነድድ ፡ ልቡና ፡ ኢትበሊ ፡ ኤዶምያስ ፤ ተቀብዐ ፡ ቅብዐ ፡ ውላጤ ፡ ሕሩመ ፡ ተውላጥ ፡ ክርስቶስ ፤ ወአኮ ፡ በተቀብዖቱ ፡ በዥረ ፡ ውሉደ ፡ ለዮርዳኖስ ። ወእንዘ ፡ ትትናገሪ ፡ ዘንተ ፡ በአድንኖ ፡ ክሣድ ፡ ወርእስ ፤ ከመ ፡ አነ ፡ ሰማዕኩኪ ፡ ኢይሰማዕኪ ፡ ጳውሎስ ።

ቅብዕ ፤ (ዓት) ፤ በቁሙ ፤ ቅቤ ፤ ቅባት ፤ ሽቱ ፤ የሚበላ ፡ የሚቀባ ፤ የሚበራ ፤ ከእንስሳትና ፡ ከዕፀዋት ፡ ከምድር ፡ የሚገኝ ፡ ፈሳሽ ። ቅብዐ ፡ ዕጐልት ። ቅብዐ ፡ ዘይት ። ቅብዐ ፡ ዕፍረት ። ቅብዐ ፡ ማኅቶት ። ምንትኒ ፡ እምዘመደ ፡ ቅብዓት ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፳ ። አስቴ፪ ፡ ፲፪ ። አርጋ ፡ ፩ ። ፊ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፩) ።

—፤ ዘይት ፤ ወይራ ፤ የቅባት ፡ ዕንጨት ። ደብረ ፡ ቅብዕ ። ዕጸ ፡ ቅብዕ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴ ። ፬ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፴) ።

ምቅባዕ ፤ (ዓት) ፤ መቅቢያ ፤ መቀቢያ ፤ ቦታ ። ከመ ፡ ዝ ፡ ይትቀብዑ ፡ እምቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ በኀበ ፡ ምቅባዕ ፡ (ቂስጠ ፡ ፴፱) ።

ቆብዕ ፤—በቁሙ ፡ ቆብ ፤—ቀወብዕ ።

ቀቢጽ ፤ ጾት ፤ (ቀብጸ ፡ ይቀብጽ ፡ ይቅበጽ ። ዕብ ፡ ቃበጽ ፤ ሰበሰበ) ፤ መቅበጥ ፡ መቅበጥበጥ ፤ መውደቅ ፡ መደንገጥ ፤ መቸገር ፡ ማጣት ፡ ተስፋ ፡ መቍረጥ ። ትዐገሡ ፡ ወኢትቅበጹ ። ቀብጸትኒ ፡ ነፍስየ ። ልቡየ ፡ ወእምየ ፡ ቀብጹኒ ፡ ወኢይቤሉኒ ፡ እኅክ ፡ ይርአዩኒ ፡ (ሄርማ ። መዝ ፡ ፻፴፪ ። መቃ ፲ ፡ ፯) ። በቀብጸ ፡ ፈንታ ፡ ተቀብጸ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እስ ፡ ተቀብጹ ። ኢትትቀበጽ ፡ (ኪዳ ። ሚራ፳፪ ፡ ፳፪) ።

ቅቡጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ብጽት) ፤ የቀበጠ ፡ ቅብጢ ፡ ቀበጥ ። ያጣ ፡ የነጣ ፤ ተስፋ ፡ የቈረጠ ፤ እስኝታ ፡

የሌለው ። ስማዕ፡ ቃሎሙ፡ ለቅቡጻን ። ሰብእ፡ ቅቡ
ጻን ። እለ፡ ቅቡጻን፡ ተስፋሆሙ፡ (አስቴ፱ ፡ ፲፯ ። ኢሳ
፶፱ ፡ ፲፱ ። ፩ተሰ ፡ ፬ ፡ ፲፫) ።

ቅብጸት ፤ ማጣት ፤ ዕጦት ፤ ተስፋ ፡ መቍረጥ ።
ቅብጸተ ፡ ተስፋ ። ቅብጸተ ፡ ሰላም ፤ ቅብጸተ ፡ ዐ
ድሜ ፤ ቅብጸተ ፡ ሢመት ። (ስንክ ፡ የካ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡
፵፱ ፡ ፪) ።

—፤ መቅሰጥ ፤ ቅብጠት ፤ ቅብጥና ፤ ጨዎታ ፡ ፍንደቃ ፤
ቅልጣን ።

አቅበጸ ፤ አቀበጠ ፤ አቅበጠበጠ ፤ አስቀበጠ ።
ኣሳጣ ፡ ነሣ ፤ ተስፋ ፡ አስቈረጠ ። አቅበጸኒ ፡ እግዚአብ
ሔር ፡ ተስፋኪ ። ዘኢያቅበጸክ ፡ ተስፋክ ፡ (ኤር፪ ፡ ፴፯ ።
ቅንክ ፡ ሐም፩) ።

ቀብቀበ ፤ (ትግሬ) ፤ ሐቀየ ። በቍሙ ፤ ቀበ
ቀበ ፤ ቅብቃብ ፡ ተከለ ፤ ቈረቈረ ፡ ቀብ ፡ ቀብ ፡ አደረገ ፤
መላልሶ ፡ መታ ፤ ዐረሰ ፡ አለሰለሰ ፡ (ዐማርኛ) ። መጽሐፍ ፡
ግን ፡ በቀብቀበ ፡ ፈንታ ፡ አቀብቀበ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡
ነው ። ሐራሲ ፡ ያቀድም ፡ አቀብቅቦታ ፡ ወአስተጻል
ዎታ ፡ (ግብ ፡ ሕማ) ።

ቅብቅብ ፤ በቍሙ ፤ የለሰለሰ ፡ ዕርሻ ።

ቀብቀሊስ ፤ (ዐረ ፡ እልቀብቀሊስ) ፤
ሊቀ ፡ ጳጳስ ። ርግጡ ፡ አልተገኘም ፡ (ማር ፡ ይሥ) ።

ቀቢር ፤ ሮት ፤ (ቀበረ ፡ ይቀብር ፡ ይቅ
ብር ። ዕብ ፡ ቃበር ። ሱር ፡ ቅባር ። ዐረ ፡ ቀበረ) ፤
መቈፈር ፡ ማጥለቅ ፤ መቅበር ፡ መሰወር ፡ መደበቅ ፤ መከ
ተት ፡ ከጕድጓድ ፡ ማግባት ፤ መዝጋት ፡ መድፈን ፡ በመ
ሬት ፤ የሬሳ ፡ የገንዘብ ። ደፈነን ፡ ተመልከት ። እቅብሮ ፡
ለአቡየ ። ይቅብሩ ፡ ምዉታኒሆሙ ። ወኢያበውሑ ፡
ይቅብርዎሙ ። ወነበሩ ፡ እንዘ ፡ ይቀብሩ ፡ ርእሶሙ ።
ወቀበራ ፡ ታሕተ ፡ ዕፀ ፡ ሕይወት ፤ ሰወራ ፡ (ማቴ፰ ፡
፳፩ ፡ ፳፪ ። ራእ፲፩ ፡ ፱ ። አዋል) ።

—፤ ማፈን ፡ መሸፈን ፤ መቆበር ፤ ቈጋግ ፡ መኾን ፤ መ
ብነን ፡ መትነን ፤ የትቢያ ፡ ያቧራ ፡ የጉም ።

ቀባሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት ፤ በርት) ፤
በቍሙ ፤ የሚቀብር ፡ ማሽ ፡ ቈፋሪ ። (ተረት) ፤ ቀባሪ ፡
በፈጣሪ ፤ ጠዋሪ ፡ ቀባሪ ።

ቀበር ፤ ቀበራ ፤ አቀባበር ፤ ግንዛት ፤ አገናነዝ ፤
የሬሳ ፡ ሕግ ፤ ሽቱ ፡ መቅባት ፡ ማጠን ፡ ማጤስ ፤ መፍታት ፡
ማልቀስ ፤ ርግዶ ፡ ሙሾ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ገብሩ ፡
ሎቱ ፡ ሙዓአ ፡ ቀበር ፡ ዐቢየ ፡ ጥቀ ። ወኢገብረ ፡ ሕ
ዝብ ፡ ፀአተ ፡ ቀበረ ፡ ዘአበው ፡ በላዕሌሁ ፡ (፪ዜና ፡ ፲፮ ፡
፲፬ ። ፳፩ ፡ ፲፱) ።

—፤ ሬሳ ፡ በድን ፡ አስከሬን ፤ ሬሳነት ፤ የሬሳ ፡ ጓዝ ፤ ዐ
ጀብ ፤ ልቅሶኛ ፤ ከሬሳው ፡ ጋራ ፡ የሚነጋጋ ። ዐ ፡ ዘአማ
ፀቀብከ ፡ ቀበረ ፡ አዳም ፡ ለመልክ ፡ ጼዴቅ ። ለቀብ
ርየ ፡ ገብረት ። እስመ ፡ ተፀቅቦ ፡ ለዕለተ ፡ ቀበርየ ።
ወረከበ ፡ ቀበረ ፡ ዘወልደ ፡ መበለት ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ ። ማ
ቴ፳፮ ፡ ፲፪ ። ማር፲፬ ፡ ፰ ። ዮሐ፲፪ ፡ ፯ ። ሉቃ፯ ፡ ፲፪) ።

ቀበሮ ፤ በቍሙ ፤ ቍንጽል ፤ እንደ ፡ ሬሳ ፡ በጕ
ድጓድ ፡ የሚኖር ፡ የሚከተት ።

አቅበረ ፤ አስቀበረ ። ታቅብሩኒ ፡ በድንየ ፡
(ዘፍ፵፫ ፡ ፳) ።

— ፤ አቀበረ ፤ አቈመ ፤ ለገመ ፤ የቍስል ፡ (ዐማርኛ) ። ኾ
ሕስን ፡ ተመልከት ።

ተቀብረ ፤ ተቀበረ ፤ ከጕድጓድ ፡ ገባ ፤ ተከተተ ፤
ዐፈር ፡ ለበሰ ። (ሙሾ) ፤ የሺዋ ፡ መኳንንት ፡ እንግዲህ ፡
አትልፉ ፤ ተመዞ ፡ የነበር ፡ ተከተተ ፡ ሰይፉ ። ሐመ ፡ ወ
ሞተ ፡ ወተቀብረ ፡ (ጸሎ ፡ ሃይ) ።

ቅቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ የተቀበረ ፤
ዐፈር ፡ የለበሰ ። ተቀብረ ፡ ከመ ፡ ያንሥአሙ ፡ ለቅቡ
ራን ፡ (ቅዳ) ።

መቅበር ፤ (ርት) ፤ መቅበሪያ ፤ መቀበሪያ ፤ የ
ሬሳ ፡ ጕድጓድ ። ህየንተ ፡ መቅበርቱ ፡ (ኢሳ፶፫ ፡ ፱) ።

መቃብር ፤ (ራት) ፤ መቅበሪያዎች ፤ መቃብ
ሮች ። መቃብር ፡ ብዙ ፤ መቃብራት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ።
መቃብረ ፡ አበዊከ ። መቃብር ፡ ግብሱሳን ። ነቀዐ ፡ ኰ
ሎሕ ፡ ወተከሥቱ ፡ መቃብራት ፡ (ኩፋ ፡ ፴፪ ። ማቴ፳፫ ፡
፳፯ ። ፳፯ ፡ ፶፪) ። መቅበር ፡ መቅበርት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡
መቃብር ፡ እያለ ፡ ይጥፋል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። መቃብር ፡
ክሡት ። መቃብረ ፡ ራሔል ። ውስተ ፡ አሐዱ ፡ መቃ
ብር ፡ (ሮሜ፫ ፡ ፲፫ ። ኩፋ ፡ ፴፪ ። ጦቢ፲ ፡ ፬) ፡ አንዱን ፡
ጕድጓድ ፡ መቃብር ፡ ማለት ፡ ያማርኛ ፡ ነው ፤ የግእዝ ፡
አይደለም ። አንድ ፡ መኳንንት ፡ እንዲሉ ።

ቆበር ፤ (ራት) ፤ ዐቧራ ፡ ትቢያ ፡ በቁም ፡ የ
ሚቀብር ፡ የሚደፍን ፤ እንደ ፡ ስሓሬ ፡ በረሐ ፡ በነፋስ ፡
ጊዜ ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፳፬) ። ቈጋግ ፤ ጉም ፡ ጢስ ፡ ጥቍር ፡
ደመና ፤ የሚያፍን ፡ የሚሸፍን ፤ የሚያጨልም ። ወቆ
ባር ፡ ታሕተ ፡ እገሪሁ ። ዕለተ ፡ ጽልመት ፡ ወቆባር ።
አድባረ ፡ ቆባራት ፡ እለ ፡ ክረምት ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። ሶፎ
፩ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፴፬ ፡ ፲፪ ። ሔኖ፲፯ ፡ ፯) ። ቆበር ፡ ቆበራም ፡
ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ቀብተተ ፤ በቍሙ ፡ ቀበተተ ፤ ነፋ ፡ አሳበጠ ።
ቀበወን ፡ እይ ።

ቀጋ ፤ (ጋት) ፤ በቍሙ ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ እሾኻም ፤
አበባው ፡ የሚሸት ፤ ፍሬው ፡ የሚጥም ። (ተረት) ፤ የቤት ፡
ቀጋ ፤ የሚዱ ፡ ዐልጋ ። እንተ ፡ ትሰመይ ፡ ባሕረ ፡ ቀጋ ፡
(ገድ ፡ ተክ) ።

ቃግስት ፤ (ታት) ፤ የባብ ፡ ስም ፤ ከፋ ፡ እ
ባብ ፤ እፍኝት ፤ ጕበና ። ትውልደ ፡ ቃግስት ፡ (ኢሳ፲፬ ፡
፳፱ ። ምሳ፳፫ ፡ ፴፪) ።

ቃዲ ፤ (ዐረ ፡ ቃዢን ። ዕብ ፡ ቃጺን) ፤
ፈራጅ ፤ ዳኛ ፤ ባለፍትሐ ፡ ነገሥት ፤ ገዥ ፡ መስፍን ፡ (ዐማ
ርኛ) ።

ቀዲድ ፤ ዶት ፤ (ቀደ ፡ ይቀድድ ፡ ይቅ
ድድ ። ዕብ ፡ ቃደድ) ፤ መቅደድ ፤ መሠንጠቅ ፤ ማ
ረስ ፡ መግመስ ፤ የመሬት ፡ የልብስ ። (ተረት) ፤ ከቀዳዳ ፡

ይሻላል፡ ጨምዳዳ። መቃድ፡ ቅድ፡ ቃዳ፡ ቈዳ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው።

ቀድሀ፤—ቀዳ፤—ቀዲሕ፡ ቀድሐ።

ቀዲው፤ ዎት፤ (ቀደወ፡ ይቀዱ፡ ይቅዱ። ዕብ፡ ቂዳ፤ ሽቱ፤ ቀረፋ) ፤ ማማር፤ መሸተት፤ መጣፈጥ፤ መንጻት፡ መጥራት፤ ንጹሕ፡ ብሩህ፡ ጸዐዳ፡ መኾን፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ መወደድ፡ መክበር። ኢቀደወ፡ ኅሊናሁ፡ አላ፡ ከመ፡ ዛሕል፡ ብርት፡ ኮነ፡ (መጽ፡ ምስ)።

ቀዳዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት፤ ደውት) ፤ የሚያምር፤ ደስ፡ የሚያሰኝ። አልባስ፡ ቀደውት፡ (ሉቃ ፲፭፡ ፳፪)።

ቅድው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ዱት) ፤ ያማረ፤ የተዋበ፤ ውብ፤ ምዑዝ፡ ጥዑም፤ ንጹሕ፡ ጽሩይ፤ ውድ፡ ክቡር። ቦ፡ ሕሡም፡ ወቦ፡ ቅድው። ዘአርኣያከ፡ ቅድው። ዕፍረት፡ ቅድው። መዓር፡ ቅድው። በግዕ፡ ቅድው። ልብስ፡ ቅድው፡ (መጽ፡ ምስ። ዐርኬ። ዓሞጽ፡ ፯። ሕዝ፳፯፡ ፲፯። ፩ጴጥ፡ ፩፡ ፲፱። ፩ጢሞ፡ ፪፡ ፱)።

አቅደወ ፤ አሳመረ፤ አስጌጠ፤ አከበረ፤ አላቀ፡ አበለጠ። ለህላዌ፡ ሰብእ፡ ያቀድዋ፡ በርእሱ፡ ወይሬስያ፡ ቡታፌ፡ መለኮት፡ (ቄር፡ ጸላ)።

ቀዲሕ፤ ሐት፤ (ቀድሐ፡ ይቀድሕ፡ ይቅዳሕ። ዐረ፡ ቀደሐ። ዕብ፡ ቃዳሕ፤ ነደ፡ ውዕየ) ፤ መቅዳት፤ መጥለቅ፤ መደንበቅ፤ መጨለፍ፤ መጨመር፤ መገልበጥ፤ ማሳለፍ፤ መሰብሰብ፡ መልቀም፡ ማጠራቀም። የፈሳሽ፡ የቃል፡ የመጣፍ፤ የእሳት፡ የመብራት፡ የጧፍ። ለቀዲሐ፡ ማይ። እለ፡ ይቀድሕዎ፡ ለማይ። ወይን፡ ዘቀዳሕኩ፡ ለክሙ። መጽሐፈ፡ ስንክሳር፡ ዘበትርጓሜሁ፡ ጉባኤ፤ ዘቀድሕዎ፡ አበዊነ፡ እምዘሎን፡ ገድላት፡ (ኩፋ፡ ፪። ኢሳ፲፪፡ ፳፪። ምሳ፱፡ ፳። ስንክ፡ መስ፭)።

—፤ መብሳት፡ መንደል። መታመም፡ መተኰስ፤ መላብ፡ መውዛት፤ ውሃ፡ መኾን፤ መቅለጥ፤ መቅዘን።

ቀዳሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት፤ ሕት) ፤ የሚቀዳ፤ ቀጂ፤ አሳላፊ። ሐጣብያነ፡ ፀፀው፡ ወቀዳሕያነ፡ ማይ። ወቀዳሕትኒ። ሊቀ፡ ቀዳሕያን፡ (ሙቃ። ፲፫ነገ፡ ፲፡ ፳። ዘፍ፵፡ ፩)።

መቅድሕት፤ (ሓት) ፤ መቅጃ፤ መጥለቂያ፤ የውሃ፡ ዕቃ፤ የፍም፡ መጫሪያ፤ መዛቂያ፤ ማጠኛ፡ ማጤሻ። መቅድሕተ፡ እሳት፡ ይክዑ፡ ላዕሌሆሙ፡ (ቀሌ፡ መቃ)።

መቅድሕ፤ (ብ፡ መቃድሕ) ፤ መብሻ፤ መንደያ፤ መሰርሰሪያ። መቅድሐ፡ እዝን፡ (ስንክ፡ ጥር ፲፭)።

ምቅዳሕ፤ (ሓት) ፤ መቅጃ፤ መቀጃ፤ በታ፡ ዕቃ። ምቅዳሐ፡ ፈውስ፡ ወፀዘቅተ፡ በረከት። ገይበ፡ ወርቅ፡ ምቅዳሐ፡ ስብሐት፡ (አርጋ፡ ፪)።

አቅድሐ ፤ አስቀዳ፤ አስገለበጠ። አተኰሰ፡ ኰወዘ፡ አላበ፤ አስቀመጠ።

ተቀድሐ ፤ ተቀዳ፤ ተገለበጠ። ማይ፡ ዘኢተቀድሐ። መጽሐፈ፡ ሰዋስው፡ ዘተቀድሐ፡ እምሰማንያ፡ ወአሐዱ፡ መጻሕፍት፡ (መጽ፡ ምስ። ግስ)።

ቅዱሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ድሕት) ፤ የተቀዳ፤ ቅድ። ዘቅዱሕ፡ ውስተ፡ ጽዋዐ፡ መዐቱ፡ (ራእ፲፬፡ ፲)።

ቅድሐት ፤ መቅዳት፤ መቀዳት፤ አቀዳድ፤ ቅድነት። ዘምሉእ፡ ቅድሐቱ፡ (መዝ፡ ፸፬)።

ቀድሕ፤ ቅድሕ። (ዐረ፡ ቀዳሕ) ፤ መቅጃ፤ መጠጫ፤ ኰባያ፤ ብርጭቆ፤ ዋንጫ፤ ካበ፤ ዐቦሬ፤ ሽልም። ሽጉጥ፡ ታናሽ፡ ጠመንጃ፤ ርሳስ፡ እንዳረቂ፡ የሚጠጡበት፡ የሚያጠጡበት።

አቅዳሕ፤ (ሓት) ፤ ኰባዮች፤ ብርጭቆች፤ ሽጉጦች። ይሰተዩ፡ ሠለስተ፡ አቅዳሐ፡ ወይን። ወይሰተይ፡ ሠለስተ፡ አቅዳሐ፡ በበዓላተ፡ እግዚእነ፡ ባሕቲቱ፡ (ፊልክ፡ ፸፱። ቄድር)።

ቀዲም፤ ሞት፤ (ቀደመ፡ ይቀድም፡ ይቅድም። ዕብ፡ ቃዳም። ሱር፡ ቅዳም። ዐረ፡ ቀደመ) ፤ መቅደም፤ ፊተኛ፤ መዠመሪያ፡ መኾን፤ መላቅ፡ መብለጥ፤ መዠመር፡ መወጠን። ሰደም፡ ይቀድሞ፡ ላኪ። ይቀድመኒ፡ ወሬደ። እምዝሉ፡ ዘይቀድም። ቀደመት፡ ማርያም፡ ወትቤ። ቅድሙ፡ እምቅዱሳንየ፡ (ሚራ፳፪፡ ፳፱። ዮሐ፭፡ ፯። ያዕ፭፡ ፲፪። ዘፀ፲፭፡ ፳፩። ሕዝ፱፡ ፯)።

—፤ ቅድምና፤ በኵርነት። ቀዲም፡ ዘኮነ፡ ሎቱ፡ በውስተ፡ ርስት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፪)።

ቀዳሚ፤ (ሚት፡ ምያን፡ ያት፤ ደምት) ፤ በቊሙ፤ የሚቀድም፤ የሚበልጥ፤ ታላቅ፡ ደገኛ፤ ፊተኛ፡ ዠማሪ። ቀዳሚ፡ ወደኃሪ። ትእዛዝ፡ ቀዳሚት። ቀዳሜ፡ ጸጋ። ጽላት፡ ከመ፡ ቀዳምያት። አበው፡ ቀደምት። ነቢያት፡ ቀደምት፡ (ቅዳ። ማር፲፪፡ ፳፰። ሊጦ። ዘፀ፴፬፡ ፩። ሔኖ። ዘካ፩፡ ፬)።

ቀዳሚ፤ (አገባብ) ፤ ቀድሞ፤ ዱሮ፤ ጥንት፤ ፊት፤ መዠመሪያ። እምቀዳሚ፡ መዋዕልኪ። ዘቀዳሚ፡ ወዘደኃሪ። ቀዳሚ፡ ጸሐፍኩ፡ ለከ። በቀዳሚ፡ ገብረ፡ እግዚ (ዮሐ፰፡ ፲፮። መዝ፡ ፻፵፫። ግብ፡ ፩። ዘፍ፩፡ ፩)።

ቀዳም ፤ መዠመሪያ፤ ቀዳሜ፤ ሰንበት፡ አይሁድ፤ የእሑድ፡ ምሳሌ። መንገደ፡ ቀዳም። ፪፡ ሺሕ፡ ክንድ፡ ማለት፡ ነው፡ (ግብ፩፡ ፲፪)።

ቀዳማዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት) ፤ **አው፡**

ቀዳማይ፤ (ይያን፡ ያት፡ ይት፡ ዪት) ፤ የቀዳም፤ የቅዳሜ። በቊሙ፤ ፊተኛ፤ የፊት፤ የዱሮ፤ መዠመሪያ፤ ተቀዳሚ፤ ታላቅ፡ በኵር፤ ግንባር፡ ቀደም። መስተጽዕነ፡ መስቀል፡ ፈረስ፡ መድኅኔ፡ ዓለም፡ ዘቀዳማይሁ፡ ጽፍዐት፡ ወደኃራይሁ፡ ተቀሥፎ።

ህርቃኖስ ፡ ቀዳማዊ ። ቀዳማየ ፡ ሕውራኅ ። ወተወ ልደ ፡ ውእቱ ፡ ቀዳማይ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ (ቅኔ ። ዮሴፍ ። ዘፀ፲፪ ፡ ፪ ። ቄር ፡ ጸሎ) ።

ቀዲሙ፤(አገባብ)፤ ቀድሞ ፤ አስቀድሞ ፤ ፊት ፤ ጥንት ፤ ዱሮ ፤ መዠመሪያ ። እስ ፡ የአምርዎ ፡ ቀ ዲሙ ። ቀዲሙ ፡ ዜነወነ ። እምቀዲሙ ። ወቀዲሙሰ ፡ ኢነገርኩክሙ ። ቀዲሙኒ ፡ እምቅድመ ፡ ዝ ፡ መዋ ዕል ፡ (ኢዮ፴፪ ፡ ፲፩ ። ኤፍ ፡ ፩ ። ዮሐ፩ ፡ ፪ ። ፲፮ ፡ ፬ ። ግብ፳ ፡ ፴፮) ።

ቅድም፤ ፊት ፤ ገጽ ፤ ቀድሞ ፤ ዱሮ ፡ ጥንት ፤ መዠመሪያ ። እምቅድም ፡ ወእምድኅር ። እመን ገለ ፡ ቅድም ። ዘሀሎ ፡ እምቅድም ። እከያቲሁ ፡ ዘቅድም ፡ (ራእ፬ ፡ ፮ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፲፬ ። ፩ዮሐ ፡ ፩ ። ስ ንክ ፡ ጥቅ፮) ።

ቅድመ፤ ቀድሞ ፤ አስቀድሞ ፤ በፊት ፤ ወደ ፡ ፊት ፤ ፊት ፡ ፊት ፤ ላ ። ቅድመ ፡ ጠይቅ ። ቅድመ ፡ ሕውፅእ ፡ ሥርዌ ፡ እምዐይንከ ። ደኅርተ ፡ ይከውኑ ፡ ቅድመ ። ሑሩ ፡ ቅድመ ። እስመ ፡ ተሐውር ፡ ቅ ድመ ፡ እግዚ ፡ (ሚራ፲፩ ፡ ፯ ። ማቴ፯ ፡ ፭ ። ፲፯ ፡ ፲ ። ፲፬ ፡ ፴ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፩ ፡ ፸፯) ። ቅድሜየ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ ሁ ፡ ሃ ፡ ፉ ፡ እያለ ፡ ይዘረዝራል ። ሳ ፡ ሲኾን ፡ እም ፡ እያዳመቀው ፤ ሳያዳምቀውም ፤ በሣልሳይ ፡ አንቀጽ ፡ ይገ ባል ። በሰማይኒ ፡ ቅድመ ፡ ይትፈጠር ፡ ኪሩብ ። እምቅድመ ፡ ይትፈጠር ፡ ዓለም ፡ (ደራሲ ። ጸሎ ፡ ሃይ) ።

ቅድምና፤ ቀዳማዊነት ፤ ቅድሚያ ፤ ብልጫ ፤ ላቂያ ፡ ልቅና ፤ ብኵርና ። ሕልቦ ፡ ጥንት ፡ ለቅድም ናከ ። ሕንዘ ፡ የአምር ፡ ቅድምናሁ ፡ (ፍ ፡ ን ፡ መቅ ። አፈ ፡ ድር) ።

አቅደመ፤ አስቀደመ ፤ በፊት ፡ አደረገ ፤ ዠ መረ ። አቅድሙኬ ፡ ምጽዋተ ፡ ከመ ፡ ይኩንክሙ ፡ ሥንቀ ። በከመ ፡ አቅደምኩ ፡ ነገረ ። አቅደመ ፡ ስ ምዐ ፡ ከዊነ ፡ (ቀሌ ። ቄር ፡ ጸሎ ። ድጓ) ።

አቅዲሙ፤ አስቀድሞ ፤ ፊት ፤ መዠመሪያ ። አቅዲሙ ፡ ነገረ ፡ ሙሴ ፡ በኦሪት ፡ (ድጓ) ።

መቅድም፤ (ብ ፡ መቃድም)፤ መዠመ ሪያ ፤ ታላቅ ። መቅድመ ፡ ቃሉ ፡ ለእግዚ ። መቅድመ ፡ ዕፍረታት ፡ (ዕብ፳ ፡ ፲፪ ። ማሕ፬ ፡ ፲፬) ።

—፤ በቁሙ ፤ የመጽሐፍ ፡ መግቢያ ፤ በር ፡ ደጅ ፡ አፍ ፤ አስቀድሞ ፡ የመጽሐፉን ፡ ጠባይ ፤ የተጣፈበትን ፡ ምክን ያት ፡ ገልጦ ፡ የሚነግር ፡ የሚያስረዳ ። መቅድመ ፡ ወን ጌል ። መቅድመ ፡ ጳውሎስ ። መቅድመ ፡ ጉባኤ ። መቅድመ ፡ ተአምር ።

መቅድመ፤ ቀድሞ ፤ አስቀድሞ ፤ በፊት ። ውእቱ ፡ መቅድመ ፡ ተቀብረ ። ወውእቱ ፡ መቅ ድመ ፡ ገብረ ፡ በዓለ ፡ መጸለት ። መቅድመ ፡ ፈድ ፉደ ፡ (ኩፋ ፡ ፬ ። ፲፯ ። ቅዳ ፡ ሕር) ።

ተቀድመ፤ ተቀደመ ፤ ታለፈ ፤ ቅድምናውን ፡ ብኵርናውን ፡ ጣ ፤ እንደ ፡ ዔሳው ።

ቅዱም፤(ማን ፡ ማት ፡ ድምት)፤ የተቀ ደመ ፤ የታለፈ ፤ ቅድምናውን ፡ ያጣ ።

ቅድመት፤ መቅደም ፤ መቀደም ፤ አቀዳደም ፤ ቀደማ ፤ ቅድሚያ ፤ ቀዳማዊነት ፤ ሥልጣን ። ሕልቦ ፡ ቅድመት ፡ ለሀልዎቶሙ ። ወቅድመት ፡ ኮነ ፡ ዲበ ፡ መትከፍቱ ። አሐቲ ፡ ቅድመት ፡ ወአሐቲ ፡ ስፍነት ፡ (አዋል ። ኢሳ፱ ፡ ፯ ። ደራሲ) ።

ተቃደመ፤ ተቀዳደመ ፤ ተከታተለ ፤ ተጋጠመ ፡ ተሰላለፈ ፤ ፊት ፡ ለፊት ። ተቃደማ ፡ ሰይጣን ፡ ወተ ራከባ ። ተቃደምዎሙ ፡ ወተቃተልዎሙ ፡ (ግንዘ ። ፪ነገ ፡ ፲ ፡ ፲) ።

(ጥ) **ቀድሞ፤ሞት፤(ቀደመ ፡ ይቄድም፤ ይቀድም ። አቅደመ)፤** መቀደም ፤ ማስቀደም ፤ ቀዳማይ ፡ ማድረግ ፤ ከቀዳማይ ፡ ማግባት ፤ ማንጠልጠል ። (ግጥም ፤ ዘራፊ ፡ የመርቆሬዎስን ፡ ጽላት ፡ በኮርቻው ፡ ራስ ፡ በቀዳማይ ፡ ሰቅሎ ፡ ስለ ፡ ወሰደው) ፤ ፈረሰኛ ፡ አላ ምንም ፡ እኔ ፡ ምን ፡ ቢኾን ፤ ቀደሙት ፡ ይሉኛል ፡ መር ቆሬዎስን ።

ቄዴም፤(ዕብራ)፤ ቅድም ፤ ምሥራቅ ። ደቂቀ ፡ ቄዴም ፡ (ሕዝ፳፭ ፡ ፬) ።

ቀዴሚን፤(ጽር ፡ ከዴሚን ። ዕብ ፡ ቅዱሚም)፤ አዝማን ፡ ቀደምት ፤ መዋዕለ ፡ ትካት ፤ አዕዋደ ፡ ቀትል ፡ (መሳ፭ ፡ ፳፩) ።

ቀዲፍ፤ፎት፤(ቀደፈ ፡ ይቀድፍ ፡ ይቅ ድፍ ። ዐረ ፡ ቀዘፈ)፤ መቅዘፍ ፤ ባሕርን ፡ መቅደድ ፤ ታንኳን ፡ መርከብን ፡ መምራት ፡ መውሰድ ፤ ማስኬድ ። ኀደፈን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ኀረ ፡ ቤት ፡ ነው ። እለ ፡ ይ ቀድፉ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፱ ፤ ፳፯ ፡ ፳፱ ፤ ፴፭) ።

መቅደፍ፤(ብ ፡ መቃድፍ)፤ መቅዘፊያ ፤ ትርክዛ ፤ ኀዳፍ ። አነ ፡ ጸራቢ ፡ ወነዳቂ ፡ ወእገብር ፡ መዋፍርተ ፡ ወአርዑተ ፡ ወመዳልወ ፡ ወመንኵራ ኵረ ፡ ወአሕማረ ፡ ወመቃድፈ ፡ ወታዕካ ፡ ነገሥት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። መጽ ፡ ምስ) ። ኹለተኛም ፡ መቅደፍት ፡ መቃድፍት ፡ ይላል ፡ በሴት ፡ አንቀጽ ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ።

ቄድር፤(ዐረ ፡ ቀድር፤እድፍ ፡ ርኵስ)፤ ጥምቀተ ፡ ዮሐንስ ፤ የንስሓ ፡ ጥምቀት ። መጽሐፈ ፡ ቄድር ፡ ዘአንበሩ ፡ መምህራን ፡ በእንተ ፡ ዘክሕደ ፡ ሃይማኖቶ ፤ አው ፡ አርኩሰ ፡ ሥጋሁ ፡ ምስለ ፡ ዘኢያም እመናን ፡ አው ፡ ተባዕት ፡ አው ፡ አንስት ፤ አው ፡ መነ ኮስ ፡ አው ፡ መነኮሳይት ።

ቄዳር፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ዐረባዊ ፤ ኹለተኛው ፡ የይስማኤል ፡ ልጅ ፤ ዘላን ፡ የዘላኖች ፡ አባት ፡ (ዘፍ፳፭ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፻፲፱ ። ማሕ፩ ፡ ፭) ።

ቄዳርስ፤(ጽር ፡ ኪዳሪስ)፤ ጥቍር ፡ ቆብ ፤ ኵፌት ፤ መጠምጠሚያ ፡ ጥምጥም ፤ የካህናት ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፴፱ ። ዘሌ፰ ፡ ፲፫ ። ፲፯ ፡ ፬) ። በቄዳርስ ፡ ፈንታ ፡ ቄድ ራን ፡ ይላል ፡ (ሚራ፵፭ ፡ ፲፪) ።

ቄድሮስ ፤ (ጽር ፡ ኬድሮስ ። ዕብ ፡ ኤሬዝ) ፤ አርዝ ፤ ስሙ ፡ አርዝ ፤ የሊባኖስ ፡ ዛፍ ፤ ወፍራም ፡ ረዥም ፤ ታላቅ ፡ ምጡቅ ፤ ገናና ፡ ባለብዙ ፡ ዕጽቅ ። ባለብሎዮች ፡ ግን ፡ ዋንዛ ፡ ይሉታል ። ኅሩይ ፡ ከመ ፡ ቄድሮስ ፡ (ማሕ፩ ፡ ፲፩ ። ፰ ፡ ፱ ። ሚራ፳፬ ፡ ፲፫ ። ፫ነገ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ፯ ፡ ፲፫) ። በቄድሮስ ፡ ፈንታ ፡ ቄዳር ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ቄዳር ፡ ዘስሙ ፡ ዐርቦት ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ።

ቄድሮስ ፤ (ጽር ፡ ኬድሮን ። ዕብ ፡ ቂድሮን) ፤ የቦታ ፡ ስም ፡ በደብረ ፡ ዘይትና ፡ በኢየሩሳሌም ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ቈላ ፡ ሸለቆ ፤ ዛፉም ፡ ዘይታም ፡ አታክልታም ፤ ፀሐይ ፡ ቶሎ ፡ የማይደርስበት ፤ ቢደርስ ውም ፡ ቶሎ ፡ የሚያልፈው ። መካን ፡ ጽልመት ፡ ወጽላሎት ፤ ጥላማ ፤ ጽልሙት ፡ ማለት ፡ ነው ። ፈለገ ፡ ቄድሮስ ። ማዕዶተ ፡ ቄድሮስ ፡ ፈለገ ፡ አርዝ ፡ (፪ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፳ ። ዮሐ፲፰ ፡ ፩) ። በቄድሮን ፡ ፈንታ ፡ ቄድሮስ ፡ ማለት ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ።

ቀድሰ ፤ ሰት ፤ (ቀደሰ ፡ ይቄድስ ፡ ይቀድስ ። ዕብ ፡ ቂዳሽ ። ሱር ፡ ቃዲሽ ። ዐረ ፡ ቀደሰ) ፤ መቀደስ ፤ መባረክ ፡ ማመስገን ፤ ማክበር ፡ ማግነን ፤ ማንጻት ፡ ማጥራት ፡ መለየት ፤ ለእግዜር ፡ መስጠት ፤ የእግዜር ፡ ገንዘብ ፡ ማድረግ ። ለቀሲስ ፡ ሎቱ ፡ አሐዱ ፡ ሥልጣን ፤ ወውእቱ ፡ ከመ ፡ ይምሀር ፡ ወያጥምቅ ፡ ወይቀድስ ፡ ወይባርክ ፡ ሕዝበ ። ቀድሱ ፡ ሎቱ ፡ አብያተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ዘሐነጽክምዎሙ ፡ ወኅትምዎሙ ፡ በማኅተመ ፡ እግዚ ፡ ዘውእቱ ፡ ቅብዐ ፡ ሜሮን ፡ ቅዱስ ። ቀድስዎ ፡ ለእግዚ ። ባረካ ፡ ወቀደሳ ። ያነጽሕ ፡ ወይቄድስ ፡ እምዙሉ ፡ ርኩስ ። እቄድሶሙ ፡ ለሕዝብ ፡ ሊተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፮ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፰ ፡ ፩ ። ኢሳ፳ ፡ ፲፫ ። ዘፍ፪ ፡ ፫ ። ዘሌ፲፮ ፡ ፲፱ ። ኩፋ ፡ ፪) ።

ቀዳሲ ፤ (ሲት ፡ ስያን ፡ ያት) ፤ የሚቀድስ ፤ ቀዳሽ ፡ አክባሪ ። አምላክ ፡ ዘውእቱ ፡ ሐዋጺሆሙ ፡ ወቀዳሲሆሙ ፡ (አቡሻ ፡ ፳) ።

አቀደሰ ፤ አስቀደሰ ፤ አስባረከ ፤ አስመሰገነ ።

ተቀደሰ ፤ በቁሙ ፤ ተባረከ ፤ ተመሰገነ ፤ ተለየ ፤ ተመረጠ ፤ ከበረ ፤ ተሾመ ፤ ነጻ ፡ ጥሩ ፡ ኾነ ። ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ዘተቀደሰት ። ሶበ ፡ ተቀደስኩ ፡ በላዕሌክሙ ። ካህናት ፡ እለ ፡ ተቀደሱ ። እምከርሥ ፡ እሙ ፡ ተቀደሰ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ነቢየ ። ትትቄደስ ፡ ምድር ፡ እምዙሉ ፡ አበሳ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፩ ። ሕዝ፴፮ ፡ ፳፫ ። ዓ፰ ፡ ፲፩ ። ኩፋ ፡ ፬) ።

ቅዱስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ድስት) ፤ በቁሙ ፤ የተቀደሰ ፤ ክቡር ፤ ምስጉን ፤ ልዩ ፡ ምርጥ ፤ ንጹሕ ፡ ጽሩይ ። ቅዱስ ፡ ቅዱሳን ፡ ስሙ ። ቅዱሳኒ ፡ ልዑል ። መጻሕፍት ፡ ቅዱሳት ። ሀገር ፡ ቅድስት ፡ (ኢሳ፶፯ ፡ ፲፭ ። ዳን፯ ፡ ፳፯ ። ሮሜ፩ ፡ ፪ ። ማቴ፬ ፡ ፭) ።

ቅድስተ ፡ ቅዱሳን ፤ (ዕብ ፡ ቆዴሽ ፡ ቆዳሽም) ፤ በቁሙ ፤ መቅደስ ፡ እሪት ፤ መካን ፡ ታቦት ፤ ባርባው ፡ ክንድ ፡ ፊት ፡ ያለ ፡ ኻያው ፡ ክንድ ፡ (ዕብ፱ ፡ ፳፩ ። ፲፫ ፡ ፲፩) ። ዳቤርን ፡ ተመልከት ።

ቅዳሴ ፤ (ስያት) ፤ መቀደስ ፤ (ጥቀ) መቀደስ ፤ አቀዳደስ ፤ ቅደሳ ፤ ቡራኬ ፤ ምስጋና ፤ የቍርባን ፡ ጸሎት ። ቅዳሴ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ። መልአከ ፡ ቅዳሴ ። ወእምቅድመ ፡ ይፍጥር ፡ መላእክተ ፡ ለቅዳሴ ። እምድኅረ ፡ ፍጻሜ ፡ ቅዳሴ ፡ ዘምስጢር ። በእንተ ፡ ቅዳሴ ፤ ናሁ ፡ ንቡር ፡ በቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ቅብጣዊት ፡ ሠለስቱ ፡ ቅዳስያት ፤ ዘባስልዮስ ፡ ወጎርጎርዮስ ፡ ወቄርሎስ ፡ (ኩፋ ፡ ፪ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፪) ።

ቅድስና ፤ ቅዱስነት ፤ ክቡርነት ፤ ንጽሕና ፤ ክበሬታ ። ኩነነ ፡ ሴት ፡ ሕዝቦ ፡ በጽድቅ ፡ ወበንጽሕ ፡ ወበቅድስና ። መንፈሰ ፡ ቅድስና ። ነንሥሥ ፡ እምነ ፡ ቅድስናከ ፡ (ቀሌ ። ኪዳ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ።

ቅድሳት ፤ ቅድስና ፤ ክብር ፡ ንጽሕ ፤ ጸጋ ፡ ብፅዓን ፤ መሥዋዕት ፡ ቍርባን ። ከመ ፡ ንርከብ ፡ ቅድሳቲሁ ። ፈነውኩ ፡ ለቅድሳቲከ ፡ ፍቁርየ ። ቅድሳት ፡ ለቅዱሳን ፤ ቅድሳቶ ፡ ነሚእነ ፤ ንዋየ ፡ ቅድሳት ፡ (ዕብ ፲፪ ፡ ፲ ። ተረ ፡ ቄር፲፩ ። ቅዳ) ።

ቍድስ ፤ (ዐረብ) ፤ መቅደስ ፤ መካን ፡ መቅደስ ፤ ኢየሩሳሌም ። ሀገረ ፡ ቍድስ ፡ (ዮሴፍ) ።

ቃዴስ ፤ (ዕብ ፡ ቃዴሽ) ፤ ሲና ፤ ደብረ ፡ ሲና ፤ የሲና ፡ በረሓ ፤ ምድረ ፡ በዳ ፤ ጌታ ፡ እስራኤልን ፡ የቀደሰበት ፤ ርሱም ፡ በሕዝቡ ፡ አፍ ፡ የተቀደሰበት ፤ ቅዱሳን ፡ ኩሉ ፡ እስመ ፡ አንኂ ፡ ቅዱስ ፡ አነ ፡ ብሎ ፡ ቅዳሴውን ፡ ቅድስናውን ፡ ፵ ፡ ዘመን ፡ ያስተማረበት ። ምስጢሩ ፡ ፀቢይ ፡ ወግሩም ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጽኑዕ ፡ ማለትም ፡ ይስማማዋል ። ወያድለቀልቅ ፡ እግዚ ፡ ለሐቅለ ፡ ቃዴስ ፡ (መዝ ፡ ፳፰) ።

መቅደስ ፤ (ብ ፡ መቃድስ) ፤ በቁሙ ፤ መቀደሻ ፤ ማመስገኛ ፤ መሥዋዕትና ፡ ጸሎት ፡ ማቅረቢያ ፡ የአምልኮት ፡ ቤት ፤ ሦስት ፡ ክፍል ፡ ያለው ፤ ለኅብሎዩ ፡ ኡላም ፡ ሀይክል ፡ ዳቤር ፡ ወይም ፡ ቅድስተ ፡ ቅዱሳን ፤ ለሐዲሱ ፡ ቅኔ ፡ ማሕሌት ፡ ቅድስት ፡ መቅደስ ፡ ማለት ፡ ነው ። ጽርሐ ፡ መቅደስ ። ቤተ ፡ መቅደስ ። ሀገረ ፡ መቅደስከ ። ወያረዝሑ ፡ መቃድሲሆሙ ፡ (መዝ ፡ ፭ ። ኩፋ ፡ ፵፱ ። ኢሳ፷፱ ፡ ፲ ። ሕዝ፯ ፡ ፷፱ ። አፈ ፡ ድ፲፯) ። በመቅደስ ፡ ፈንታ ፡ ምቅዳስ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፰ ። ፳፮ ፡ ፴፫ ። ፳፰ ፡ ፫) ።

ቃዴስም ፤ (ጽር ፡ ካዲሲም ። ዕብ ፡ ቀዴሽም) ፤ አብያተ ፡ ጣዖት ፤ በቅዱስ ፡ ቦታ ፡ ላይ ፡ ከመቅደስ ፡ አጠገብ ፡ የተሠሩ ፡ የጣዖታት ፡ ቤቶች ። ከአምላክ ፡ መቅደስ ፡ የተለዩ ፡ ልዩዎች ፡ ማለት ፡ ነው ። ወነሠተ ፡ አብያተ ፡ ቃዴስም ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፯) ።

ቄሀልት ፤ (ዕብ ፡ ቄሄሌት) ፤ አፈ ፡ ጉባኤ ፤ ስለ ፡ ጉባኤ ፡ በጉባኤ ፡ ላይ ፡ የሚናገር ፤ ሰሎሞን ፤ የሰሎሞን ፡ መጽሐፍ ፡ ፬ኛው ፡ ክፍል ፡ መክብብ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ።

ቃህም ፤—ገብረ ፡ ጕንዳን ፤—ቃሕም ።

ቆብዕ፤(ዕብ፡ቆባዕ፤ከባዕ፤ሚግባዓ። ሱር፡ቁባዓ። ዐረ፡ቁበት)፤ የራስ፡ልብስ፤ጌጥ፤ ቆብ፤ ኵፌት፤ ባርኔጣ፤ ቦርቦርቴ፤ ጠርቡሽ፡ ረዥም፡ ታላቅ፤ በራስ፡ የሚደፉ። ቊብ፡ ቂብ፡ ቆበብ፡ የሚል። ቈዳርስንና፡ ማዕፈርትን፡ እይ። ቆብዑ፡ውሩት፡ዲበ፡ መታክፍቲሁ ። ነሥአ፡ ቆብዐ፡ ወአስኬማ ። ይቤ፡ ጳውሎስ፡ቆብዐ፡ሰላም፤ኅደገኒ፡ዴማስ፡መነከስ፡ ሐልም፤ወአፍቀሮ፡ለዝንቱ፡ዓለም፡(ፊልክ፡፶፮። ገድ፡ ተክ ። ቅኔ)።

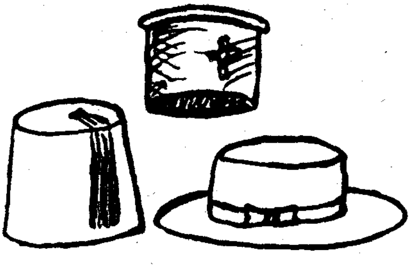

ቆብዕ፡

ቀዋብዕ ፤ (ቀዋብዕት ፤ ቆብዓት) ፤ ቆቦች፤ የራስ፡ ልብሶች ። ሥራዐ፡ሎሙ፡ቀዋብዐተ፡ዘ ሐልቦ፡ዝዐላ፡(ሥር፡ ጳኵ) ።

ቀዊል ፤ ሎት ፤ (ቆለ፤ ቀወለ፡ ይቀ ውል፡ ይቁል ። ዐረ፡ ቃለ)፤ ብሂል፤ ነቢብ፤ ደ ሚፅ፤ ማለት፡ መናገር፤ መጮኽ፡ ቃል፡ መስጠት፤ ማሰ ማት ። ከጥሬው፡በቀር፡አንቀጹ፡አይገኝም ።ቆሌ፤ቀው ላላ፡ቂል፤ቃቂል፡ቃጭል፡ማለት፡ከዚህ፡የወጣ፡ነው።

ቃል፤(ላት ። ዕብ፡ቆል ። ሱር፡ ቃላ። ዐረ፡ ቃል፤ ቀውል)፤ በቊሙ፤ ፍሬ፡ ነገር፤ ድ ምፅ፤ ጽራሕ፤ ከላሕ፤ ንባሕ፤ ለጐባስ፤ ከጪኺውና፡ ከተናጋሪው፡ አፍ፡ በዠሮ፡ የሚሰማ፡ ኹሉ ። መጽአ፡ ቃል ፡ እምሰማይ ። አንሥኡ ፡ ቃለክሙ ። ቃለ፡ወ ሀቡ፡ ደመናት ፤ ቃለ፡ ነጐድጓድከ፡ በሠረገላት ። ቃል፡ ተሰምዐ፡ በራማ፡ (ዳን፬፡ ፳፫ ። ኢሳ፲፫፡ ፬ ። መዝ፡ ፸፯ ። ኤርምያ፡ ፴፩) ።

—፤ ሕግ፤ ትእዛዝ፤ ትምርት፤ ዐዋጅ ። ኢይትገሐሡ፡ እምነ፡ቃሉ ።ዐሥሩ፡ቃላት ።ቃላተ፡እግዚእነ፡(ሚ ራ፲፮፡ ፳፫ ። ዘፀ፴፬፡ ፳፰ ። ዘዳ፬፡ ፲፫ ። ፊልክ፡ ፫) ።

—፤ የአካል፡ ስም፤ መለኮታዊ፡ አካል፤ ወልድ ። ወለ ዝንቱ፡ስም፡ ዘውእቱ ፡ ቃል፡ ንሴብዎ፡ እምሠለ ስቱ፡ቃላት፤አተርጋዎን፡ ብርፎፊክን፡ አአትሪክን ። ወኢታምስልዎ፡ለ፻፡ቃል፡ከመ፡ቃላት፡እለ፡ዘከ ርናሆሙ፡ዘእንበለ፡ህላዌ፡ወአካል ። ቃል፡ዘኮነ፡ ሥጋ፡በአካሉ፡(ሃይ፡ አበ፡ ጎር ። ብንያ) ።

ቆሎንያ፤(ጽር፡ኮሎኒአ)፤ ግዛት፤ ቅኝ፤ አውራጃ፤ ክፍል፡ ጭማሬ፤ ያንድ፡ ሹም፡ አገር፡ (ግብ ፲፮፡ ፲፪) ።

ቀዊም፤ሞት፤(ቆመ፡ ይቀውም፡ ይ ቁም። ዕብ፡ቁም። ሱር፡ቃም። ዐረ፡ቃመ)፤ መቆም፤ መነሣት፤ አፈፍ፡ በርደግ፡ ቀጥ፡ ማለት፤ እ ንደ፡ ዐምድ፡ መኾን፤ መጽናት፡ መበርታት፡ መሸፈ ሽት ። ቁሙ፡ወአጽምዑ፡ወንጌለ ።ብዙኃን፡ቆሙ፡ ላዕሌየ ። ቁም፡ በእገሪከ ። አእጋሪከ፡ እለ፡ ጠብዓ፡ ለቀዊም፡(ቅዳ ። መዝ፡ ፫ ። ሕዝ፪፡ ፩ ። ደራሲ) ።

—፤ መገታት፤ መከልከል፤ ቁሞ፡ መቈየት፤ መጽናት ጸንቶ፡ መኖር፤ ቀዋሚ፡ መኾን፤ መተካት፡ መውረስ፤ ያባትን፡ ወይም፡ የሌላውን፡ ሥራና፡ ስፍራ፡ መያዝ ። ቆመ፡ዝናም፡እምሰማይ ። ቆመ፡ውሕዘተ፡ደማ ። ቁሚ፡ቁሚ፡ በእንተ፡እግዚ ። እፎ፡ ይቀውም፡ መንግሥቱ ። ወዙሉ፡ቦቱ፡ቆመ ። ሃይማኖትሰ፡ት ቀውም፡ለዓለም ። ኢይቀውም፡ትእዛዙ ። ወኢይ ቀውም፡ዘርዑ፡(ዘፍ፰፡ ፪ ። ሉቃ፰፡ ፵፬ ። ገድ፡ ተክ ። ሉቃ፲፩፡ ፲፰ ። ቆላ፩፡ ፲፯ ። ሚራ፵፡ ፲፪ ። ፍ፡ ነ፡ ፵፩ ። ኤር) ። ተወልደ፡ ተፈጥረ፡ ተሣረረ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ቆመ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው ። ዘእንበለ፡ት ቁም፡ ምድር ። እንበለ፡ ይቁሙ፡ አድባር፡(ሉቱ፡ ዕዝ፩፡ ፯ ። መዝ፡ ፹፱) ።

ቀዋሚ፤(ሚት፡ምያን፡ያት)፤ በቊሙ፤ የሚቆም፤ ቋሚ፤ጸንቶ፡የሚኖር፤ጠበቃ፤የነገር፡አባት፤ መጋቢ፤ ሹም ። ሱራፌል ፡ ወኪሩቤል፡ ቀዋምያን፡ ዐውደ፡መንበሩ ። ጽርሕ፡ቀዋሚት፡እንተ፡ኢትወ ድቅ ። ቀዋሚ፡ ይረክብ፡ስብሐተ ። ቀዋሚሃ፡ለመ ዐስብ ። ቀዋሚ፡ ለመበለት፡ ወለዕጓለ ፡ ማውታ ። ወይርአይ፡ሊቀ፡ምኔት፡እምአንው፡ኀበ፡ዘሎቱ፡ ምግባር፡ ሠናይ፤ ወይረስዮ፡ ቀዋሜ ፡ ላዕለ ፡ ም ኔት፡ ወላዕለ፡ መዛግብቲሁ ፡ (ግንዘ ። አርጋ፡ ፫ ። ፪ ቆሮ፡ ፫፡ ፲፩ ። ድጓ ። ኪዳ ። ፍ፡ ነ፡ ፲) ።

ቀዋም ፤ ቀዋሚ ፤ ጠንካራ ፤ ቈመታም ፡ ረ ዥም ። ዙሉ፡አረፍት፡ቀዋም፡(ኢሳ፪፡ ፲፭) ።

ቅዉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ውምት) ፤ የ ቆመ፤ የጸና፤ የተለመደ፤ የተለየ ። እሙንቱ፡ቅዉማን፡ ላዕለ፡ቅጽር ። ወውእቱ፡ቅዉም፡በኀበ፡ግብጻው ያን፡ ወመሰካውያን ። ሕኑም ፡ ወቅዉም ፡ እም ቤተ፡ክርስቲያን፡(ዮሴፍ ። ፍ፡ ነ፡ መቅ ። ቀሌ) ።

ቁመት ፤ መቆም፤ አቋቋም፤ በቊሙ፤ ቀጥታ፤ ዘለግታ፤ ምጥቀት፤ ርዝመት ። ተዘከር፡ ቁመትየ፡ቅ ድሜከ ። ወይትሀጐል፡ቁመቶሙ፡በምንዳቤ፡(ኤ ር፲፰፡ ፳ ። ኩፋ፡ ፳፫) ።

—፤ አኗዋር፤ኑሮ፤ጽንዐት፤ልዩነት ። እለ፡ይከውኑ፡ ውስተ፡ ቁመት ፡ ፍጽምት ። ሥርዐተ ፡ ቁመተ፡ ዓ ለም ። ቁመት፡ ወሕርመት ፡ (ፊልክ፡ ፵፮ ። ጥበ፯፡ ፲፯ ። ቀሌ) ።

ቆም፤(ብ፡ ቆማት)፤ ቁመት፤ ርዝመት፤ የ ሕንጻ፡ የገላ፡ መጠን፤ ከምድር፡ ወደ፡ ላይ፡ ወደ፡ ሰ ማይ፡ ከእግር፡ እስከ፡ራስ፡ ከሥር፡ እስከ፡ ጫፍ፡ ያለ ። ወኖኅ፡ቆማ ። ኢይትዐወቅ፡ ኑኃ፡ ወግድማ፡ ወኢ

ቆማ ። በአምጣነ ፡ ቆሙ ፡ ለሰብእ ፡ ኀይሉ ። ቆመ ፡ አረፍት ። ወደምስስ ፡ ቆሞሙ ፡ በእደ ፡ ብእሲት ፡ (ሕዝ፲፱ ፡ ፲፩ ። ቀሌ ። ሚራ፳፰ ፡ ፲ ። ዮዲ፭ ፡ ፱ ። ፬ ፡ ፲) ።

ምቅዋም ፤ (ማት) ፤ መቋሚያ ፤ በታ ፡ በፍራ ፤ ጥግ ፡ ደገፋ ። የመነኰሴ ፡ በትር ፤ (ተረት) ፡ መቃዱን ፡ ታጥቆ ፤ መቋሚያውን ፡ ነጥቆ ። ምቅዋመ ፡ አጣሊ ፡ ር ጉማን ፡ ወምቅዋመ ፡ አባግዐ ፡ ቡሩካን ። ዐጸደ ፡ ም ቅዋም ፡ ለካህናት ። በበ ፡ ምቅዋማቲሆሙ ፡ (ግንዘ ። ኪዳ ። ፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፮) ።

—፤ ኵሬ ፤ ዐይግ ፤ ምዕቃል ። ምዕራፍ ፡ አንቀጽ ፤ የመ ጽሐፍ ፡ ክፍል ። ምቅዋመ ፡ ማይ ። ወላዕለ ፡ ዙሉ ፡ ምቅዋም ፡ ኍልቍ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፲፱ ። ሲኖዶ ፡ ገ፭) ።

አቆመ ፤ (ሖረ ፡ አሖረ ፤ አኖመ ፤ አዖቀ ፤ አሮጸ) ፤ በቁሙ ፤ እውነተኛው ፡ ጥርጊያ ፡ ይህ ፡ ነው ።

አቀመ ፤ (በአ ፤ አብአ ። ኖኀ ፡ አንኀ) ፤ አቆመ ፤ አስቆመ ፤ ተክለ ፤ መሠረተ ፤ አጸና ፤ አስነሣ ። አ ቀመኒ ፡ በእገርየ ። ያቀውም ፡ ደብተራሁ ። መኑ ፡ አ ቀሞሙ ፡ ለአድባር ። ያቀውም ፡ ቃለ ፡ ገብሩ ። አ ቅም ፡ ነቢያተ ፡ ለስምከ ፡ (ሕዝ፪ ፡ ፪ ። ኢሳ፲፬ ፡ ፳፩ ። ፵ ፡ ፲፫ ። ፵፬ ፡ ፳፮ ። ሚራ፴፮ ፡ ፳) ። ቆመ ፡ ብሎ ፡ በ አቆመ ፡ ፈንታ ፡ አቀመ ፡ ማለት ፡ የስሕተት ፡ ርባ ፡ ነው ፤ በእና ፡ ኖኀ ፡ አብአ ፡ አንኀ ፡ ቢሉ ፤ ወና ፡ አነ ፡ ኹለት ፡ ዐመሎች ፡ ስላሉባቸው ፡ ነው ። ቆመ ፡ ግን ፡ ከወ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ድርብ ፡ ዐመል ፡ የለውምና ፤ አቆመ ፡ እንጂ ፡ አ ቀመ ፡ አያሰኝም ። አቆመና ፡ ዐቀመ ፡ ይሞካሻሉና ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ተሳስቷል ፤ ዐቀመን ፡ እይ ።

—፤ ገታ ፤ መለሰ ፤ ተወ ። አዘዘ ፡ ያቅሙ ፡ ሠረገላሁ ። አቅም ፡ እዴከ ። ወአቀመት ፡ ወሊደ ፡ (ግብ፰ ፡ ፴፰ ። ፩ዜና ፡ ፳፩ ፡ ፲፭ ። ዘፍ፳፱ ፡ ፴፭) ።

ያቁም ፤ (ጽር ፡ ያኹም ። ዕብ ፡ ያኪን) ፤ የዐምድ ፡ ስም ፤ በበለዝ ፡ አንጻር ፡ በስተቀኝ ፡ የቆመ ። ቀዋሚ ፡ ቅዉም ፤ ርቱዕ ፡ ድልው ፡ ማለት ፡ ነው ፤ በለ ዝን ፡ እይ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፩) ።

ተቃወመ ፤ በቁሙ ፤ ተቋቋመ ፤ ተሟገተ ፡ ተ ከራከረ ፤ ተወዳደረ ፡ ተፈካከረ ። መኑ ፡ ይትቃወማ ፡ ለዙ ነኑሁ ። አልቦ ፡ ዘይትቃወሞ ፡ ለቃልኪ ። ለእመ ፡ ተቃ ወሞ ፡ ዲያቆን ፡ ለቀሲስ ። ምስለ ፡ ብርሃን ፡ እንዘ ፡ ትትቃወም ፡ ትትረከብ ፡ ከመ ፡ ቀዳማዊት ፡ ይእቲ ፡ (ኢዮ፱ ፡ ፲፱ ። ዮዲ፰ ፡ ፳፰ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱ ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ።

ተቃዋሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ ተጣይ ፤ ከሳሽ ፤ ቁሞ ፡ የሚያቆም ፤ የሚቋቋም ። ብእሲት ፡ ተቃዋሚት ። ኵነኒከ ፡ ተቃዋምያነ ፡ (ፈ ላስ ። ጥበ፲፩ ፡ ፱) ።

ቃውም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚ ቆም ፤ የሚቋ... ...ም ፤ አለቃ ፤ ጠበቃ ፤ የነገር ፡ አባት ፤ ወ ይም ፡ ወደረኛ ፤ ከ... ...ሻ ፡ ባለጋራ ። አነ ፡ ቃውምከ ፡ ወዐ ስብከ ፡ ጥቀ ። ንጉሥ ፡ ... ...ብው ፡ ቃውመ ፡ ሕዝብ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱ ። ጥበ፯ ፡ ፳፯ ። አ... ...ግ) ።

ተቅዋም ፤ (ማት) ፤ መቅረዝ ፤ ማብሪያ ፤ የመ ብራት ፡ ዕቃ ፤ የቀንዲል ፡ የፋና ፡ ማኖሪያ ፤ የሚቆም ፡ የ ሚተከል ፡ ወይም ፡ የሚሰቀል ፡ የሚንጠለጠል ፤ ባለብዙ ፡ ዐጽቅ ። ርኢኩ ፡ ተቅዋመ ፡ ማኅቶት ፡ ዘኵለንታሁ ፡ ወ ርቅ ። ማኅቶት ፡ እንተ ፡ ታበርህ ፡ ዲበ ፡ ተቅዋማ ። ወትገብር ፡ ሊተ ፡ ተቅዋመ ፡ ወርቅ ፡ ጽሩይ ፡ (ዘካ፬ ፡ ፪ ። ሚራ፳፮ ፡ ፲፯ ። ዘፀ፳፭ ፡ ፴፩) ።

ተቅዋም ፡

አስተቃወመ ፤ አቋቋመ ፤ አሟገተ ፤ አከራከረ ፤ አወዳደረ ፤ አፈካከረ ።

መስተቃውም ፤ የሚቃወም ፤ የሚያቃቅ ውም ፤ አቃዋሚ ። መስተቃውማን ፡ (አዋል) ።

ቁማስ ፤ (ዐረ ፡ ቁማሽ) ፤ መዳ ፤ ጣቃ ፤ የል ብስ ፡ ነደ ። ቁማስ ፡ ቀራቢብ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፫ ፡ ፳) ።

ቆሞስ ፤ (ሳት ። ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ የማዕርግ ፡ ስም ፤ የኤጲስቆጶስ ፡ ምክትል ፤ ተወራጅ ። (ሙሾ ፡ ስለ ፡ ቄስና ፡ ስለ ፡ ቆሞስ) ፤ እኔን ፡ ፍረድ ፡ ቢሉኝ ፡ ሞት ፡ በ ደለኛ ፡ ነው ፤ ፭ ፡ ቄስ ፡ ለፍታት ፡ ቆሞስ ፡ ቢቀር ፡ ም ነው ። ኤጲስቆጶሳት ፡ ወአልቆሞሳት ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ቆመሰ ፤ አው ፡ ተቆመሰ ፤ ቆሞስ ፡ ኾነ ፤ ተባለ ፤ ቊምስና ፡ ተሾመ ፤ ተቀበለ ።

ቊምስና ፤ ቆሞስነት ፤ ቆሞስ ፡ መኾን ፤ የቆ ሞስ ፡ ማዕርግ ።

ቀዊዕ ፤ ዖት ፤ (ቆዐ ፡ ይቀውዕ ፡ ይቃዕ ፤ ይቅዋዕ) ፤ መዘርዘር ፤ መውለድ ፤ መጨርቋት ፤ ፍሬ ፡ መዠመር ፡ መቋጠር ። የአዝርዕት ፡ የአትክልት ። መል ቀም ፡ መቃረም ፤ መቀዋት ፡ መቅሠም ። ቈዐለን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ቀውዕ ፤ ቆዕ ፤ ጨርቋ ፤ እንጭጭ ፤ ቃሪያ ። መከር ፡ አዝመራ ፡ (ትግሬ) ። በጽሐ ፡ ጊዜ ፡ ቀውዐ ። ቆዐ ፡ ትጼኑ ፡ ቆዐ ፡ ጽጌ ፡ ወይን ። አበው ፡ በልዑ ፡ ቆዐ ። ከመ ፡ ቆዐ ፡ ቀምሐ ። ፍሬሆሙ ፡ ቆዐ ፡ ከንቱ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ድጓ ። ሕዝ፲፰ ፡ ፪ ። ሚራ፶፩ ፡ ፲፭ ። ጥ በ፬ ፡ ፭) ። ኮል ፡ ዕንጐት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቆዕ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ቆዐ ፡ ምስለ ፡ ናርዶስ ፡ (ማሕ፬ ፡ ፲፫) ።

—፤ ጨቅላ ፤ ሕፃን ፤ ለጋ ፡ ቀንበጥ ፤ ዝርዝሬ ፡ ቀጭ ፡ ዐመደ ፡ ፈጭ ። እንዘ ፡ ቆዑ ፡ ተመሥጠ ፡ ሕፃኑ ፡ (ጥበ ፲፬ ፡ ፲፭ ። ምሳ፲፫ ፡ ፪) ።

ቆዓት ፤ ቃውዕ ፤ አቅዋዕ ፤ ጨርቋዎች ፤ ጨቅሎች ፤ ሕፃናት ።

ቋዕ ፤ (ብ ፡ ቋዓት ። ዕብ ፡ ያሬብ ። ዐረ ፡ ቊራብ ። ጽር ፡ ኮራክስ) ፤ ቍራ ፤ ጥቍር ፡ አሞራ ፤ ቀዋዒ ፡ የሚቀዋ ፡ ቀማሚ ፡ ስቃሚ ። **ፈነዎ ፡ ለቋዕ ። ጸሊም ፡ ከመ ፡ ቋዕ ። ርእዩ ፡ ቋዓተ ፡** (ዘፍ፰ ፡ ፯ ። ማሕ፭ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፳፬) ። ቍራ ፡ ከርኩም ፡ ይልቅ ፡ እንደ ፡ ዝናን ፡ ዕድሚያም ፡ ነው ፡ ይባላል ። ገላግልቱም ፡ ሲፈለፈሉ ፡ እንደ ፡ ራዛ ፡ ነጫጮች ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ሕጐሬ ፡ እንደ ፡ በርበሬ ፡ ቀያዮች ፡ ኹነው ፡ ይወጡና ፡ በኋላ ፡ ሲያድጉ ፡ ይጠቍራሉ ፤ እናታቸውም ፡ ስለ ፡ ንጣታቸው ፡ ፈርታ ፡ ደንግጣ ፡ እስኪጠቍሩ ፡ ድረስ ፡ ከዚያው ፡ ጥላቸው ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ ቦታ ፡ ትኼዳለች ። የፍጥረቱ ፡ አባት ፡ እግዜር ፡ ግን ፡ ፈትፍቶ ፡ እንደ ፡ ማጉረሥ ፡ ከተሐዋስያን ፡ ታናናሹን ፡ ዝንብና ፡ ትንኝ ፡ እስከፉቸው ፡ እያቀረበ ፡ ይመግባቸዋል ። **ዘይሁቦሙ ፡ ሲሳዮሙ ፡ ለእንስሳ ፡ ወለዕጐለ ፡ ቋዓት ፡ እለ ፡ ይጼውዕዎ ፡** (መዝ ፡ ፻፵፮) ።

ቋዕ ፡

ቆፍ ፤ (ዕብ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ቀ ፤ ዝንጀሮ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፻፵፭—፻፶፪ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፱ ። ፪ ፡ ፲፱ ። ፫ ፡ ፶፬ ። ፬ ፡ ፲፱) ።

ቆፋዊ ፤ ዝንጀሯም ፤ ዝንጀርማ ፡ የዝንጀሮ ፡ ዐይነት ፤ ቆፍቋፋ ፡ ሥሡ ፡ ንፉግ ።

ቆቅሐ ፤ ሖት ፤ (ቆቅሐ ፡ ይቆቅሕ ። ዐረ ፡ ቀውቀ ። ዕብ ፡ ቃዕቄዐ) ፤ ማሽካካት ፤ ማስካካት ፤ ቃቃቃ ፡ ማለት ፤ የዶሮ ፡ ያሞራ ፤ ለመውለድ ፡ ዕንቍላል ፡ ለመጣል ። ቀሕቅሖን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ቆቅሕ ፤ (ሖት ። ዕብ ፡ ቊቂያ ፤ ቆቅማ ፡ ወፍ) ፤ እንስት ፡ ቆቅ ። **ነቀወት ፡ ቆቅሕ ፡ ወኢወለደት ። መቃርዮስ ፡ ዘተሴሰይከ ፡ ቆቅሐ ፡** (ኤር፲፯ ፡ ፲፩ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፫) ።

ቆቅሕ ፡

ቆቃሕ ፤ (ብ ፡ ቀዋቅሕ ። ዕብ ፡ ቆሬእ) ፤ ተባት ፡ ቆቅ ። **ቆቃሕ ፡ ይነቊ ፡ ወያስተጋብእ ፡ ዘኢወለደ ። ቆቃሕ ፡ ተሠግረ ፡** (ፊላሎ ። ሢራ፲፩ ፡ ፴) ።

አንቆቅሐ ፤ (ያንቆቅሕ) ፤ አፈራ ፡ ወለደ ፤ ዕንቍላል ፡ ጣለ ። ቋቋ ፡ ቀፈቀፈ ፡ ፈለፈለ ፤ ወይም ፡ ተቋቋ ፡ ተቀፈቀፈ ፡ ተፈለፈለ ፤ ዕንቍላሉ ፡ ፍሬው ፡ ጫጩቱ ።

እንቆቅሖ ፤ አንቆቅሖ ፤ (ሓት) ፤ ዕንቍላል ፤ የአዕዋፍ ፡ አስካል ፤ ወልደው ፡ ከማያጠቡ ፡ ከሌሎቹም ፡ ፍጥረት ፡ የሚገኝ ፡ ባሕርያዊ ፡ ፍሬ ። **ይበልዑ ፡ አንቆቅሖ ፡ ወግብነተ ። ያፍ ፡ እንተ ፡ ተሐቅፍ ፡ አንቆቅሖ ። ወይነፅኑ ፡ አንቆቅሖሙ ። አንቆቅሖ ፡ አርዌ ፡ ምድር ፡** (ቈድር ። ዲድ ፡ ፮ ። ኢሳ፶፱ ፡ ፭ ። ፶፱ ፡ ፳) ። እንቆቆ ፤ እንቆቅልኽ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ዕንቍላል ፡ ማለት ፡ ግን ፡ ዕንቊ ፡ ሉል ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ሉል ፡ የሚመስል ፡ የሉል ፡ ዐይነት ። ዕንቍ ፡ ከዐነቀ ፤ ላል ፡ ከሉል ፡ መጥቶ ፡ ተገናኝቶ ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ኹኗል ፤ ብሒረንና ፡ ዐነቀን ፡ ተመልከት ።

ቆራህ ፤ (ጽር ፡ ኩራ) ፤ ገነት ፤ የታክልት ፡ ቦታ ። **ቆራሁ ፡ ለንጉሥ ፡** (ነሐ፫ ፡ ፲፭) ።

ቆሮስ ፤ (ጽር ፡ ኮሮስ ። ዕብ ፡ ኮር) ፤ የመስፈሪያ ፡ ስም ፤ ዐሥር ፡ ኢፍ ፡ የሚይዝ ፤ ዐሥረ ፡ ፈጅ ። ሖሜርን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። **በመስፈርተ ፡ ቆሮስ ፡** (ዘሌ፳፯ ፡ ፲፮ ። ዘኍ፲፩ ፡ ፴፪ ። ሉቃ፲፮ ፡ ፯) ።

ቀውስ ፤ (ዐረብ) ፤ ቀስት ፤ ደጋን ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ቀውስ ፤ (እልቀውስ) ፤ ኮከብ ፤ የኮከብ ፡ ስም ፤ መልኩ ፡ ቀስተኛ ፡ ባለቀስት ፡ የሚመስል ። ኮከብነቱም ፡ የኅዳር ፡ ነው ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፳፱ ፡ ዕለት ፡ ፳፰ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፴) ።

ቆጽን ፤ (ናት ። ቆብዕ ፡ ዓት) ፤ ሾፍ ፡ ጫማ ፤ ገንባሌ ፡ እስከ ፡ ጕልበት ፡ ድረስ ፡ የሚገባ ። **ቆጽናቲሁ ። ቆጽናት ። ቆጽናተ ፡ ያክንት ፡** (ሚራ፵፩ ፡ ፰ ። አፈ ፡ ተ፪ ። አረጋ) ። ጋላ ፡ በንዱ ፡ ዝግጁ ፡ ልባም ፡ ጠፍተኛ ፡ ፈጣን ፡ ቀልጣፋ ፡ ሲል ፡ ቆጺ ፡ የሚለው ፤ ከቆጽን ፡ ጋራ ፡ ብጣም ፡ ይስማማል ።

ቆጽን ፤

ቆጸረ ፤ (ልብ ፡ ወለድ ፡ ግስ) ፤ ቈረጠመ ፤ ቈረጣጠመ ፤ ፈጨ ፡ አንቀጫቀጨ ።

ቆጵሮስ ፤ (ጽር ፡ ኪፕሮስ ። ዕብ ፡ ቂፍሮስ ። ዐረ ፡ ቊብሩስ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ደሴት ፤ ወይናም ፡ ዘይታም ። **ሌዋዊ ፡ ዘምድረ ፡ ቆጵሮስ ፡** (ግብ፬ ፡ ፴፮) ።

ቆጽሮስ ፤ (ጽር ፡ ኮፕሮስ) ፤ ፍግ ፤ ፋንድያ ፤ በጠጥ ፤ ዐዛባ ፡ እበት ፡ ዥበት ። አላዳስን ፡ እይ ፡ (ሉቃ ፲፱ ፡ ፴፭) ።

ቀዘፈ ፤ (ዐረብ) ፤ በቁሙ ። ፀረቦች ፡ ዳሌጥን ፡ ንቍጣ ፡ እየጨመሩ ፡ ዘ ፡ ይሉታልና ፤ ስለዚህ ፡ ቀዘፈ ፡ ቀደፈ ፡ እያለ ፡ በኹለት ፤ ይጥፋል ። ቀደፈንና ፡ ኀደፈን ፡ እይ ።

ቅሒው ፤ ዎት ፤ (ቀሐወ ፡ ይቅሑ ፡ ይቅሐው ። ወቅሐ ፤ አሰረ) ፤ ማየል ፡ መበርታት ፤ መንቃት ፡ መትጋት ፤ አለኹ ፡ አለኹ ፡ ማለት ፤ ማፈል ፡ መገንፈል ፤ ዐፍለኛ ፡ መኾን ፤ መፈካከር ፡ መወዳደር ፤ እኔ ፡ እበልጥ ፡ እኔ ፡ እበልጥ ፤ ወይም ፡ እታከል ፡ እታከል ፡ ማለት ። በቀሐወ ፡ ፈንታ ፡ ተቀሐወ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

አቅሐወ ፤ አንቃ ፤ አተጋ ፤ አበረታ ፤ አፈካከረ ።

ተቃሐወ ፤ ተፈካከረ ፤ ተቃወመ ፡ ተወዳደረ ፤ ተሻገተ ፡ ተከራከረ ። ይትቃሐዉ ፡ በምግባረ ፡ ትሩፋት ። አላ ፡ ከመ ፡ ይትቃሐዎሙ ፡ ለነሀብተ ፡ ብሩር ። ኢትትቃሐው ፡ ምስለ ፡ ዘይብዕለከ ። ለእመ ፡ ተቃሐወ ፡ በዝንቱ ። ተቃሕዎት ፡ (አፈ ፡ ድጓ፱ ። ጥበ፲፭ ፡ ፱ ። ሚራ፰ ፡ ፪ ። አብጥ ፡ ፱ ። ፊልጵ፭ ፡ ፲፭) ።

ቃሕው ፤ (ዋት) ፤ ፍክክር ፤ ሙግት ፡ ክርክር ፤ ንዝንዝ ፤ ጭቅጭቅ ፤ ሎትቻ ፤ ውርርድ ። ቅንአት ፡ ወቃሕው ፡ ወሚን ፡ ወአፍቅሮ ፡ መዊእ ። ፈጸምዋ ፡ ለዐመፃ ፡ በቃሕዎሙ ። ቃሕወ ፡ ገብረ ፡ ምስለ ፡ (ፈልክ ፡ ፶፯ ። ዘፍ፵፱ ፡ ፭ ። አርጋ ፡ ፬) ።

ቃሕዋ ፤ (ዐረብ) ፤ ቡና ፤ የቡና ፡ ፍሬ ፤ ቈልቶ ፡ ፈጭቶ ፡ አፍልቶ ፡ ሲጠጡት ፡ የሚያነቃ ።

ቅሒም ፤ ሞት ፤ (ቀሐመ ፡ ይቅሕም ፡ ይቅሐም ። ቀምሐ) ፤ መቃም ፤ መገተም ፤ የፍሬ ፡ የበሶ ፡ የፍርፋሪ ። (ግጥም ፤ ትግሬ ፡ ስለ ፡ ነጮች) ፤ አዒንትም ፡ ዚመስሉ ፡ አዒንት ፡ ደማሙ ፤ ስናዎም ፡ ዚመስሉ ፡ ብርስን ፡ ዘቀሐሙ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀሐመ ፡ ፈንታ ፡ ቀምሐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ይቀምሕ ፡ አንበሳ ፡ ሐሠረ ፡ ከመ ፡ ላሕም ። ኢይረክቡ ፡ አልሕምት ፡ ዘይቀምሑ ። ሐመደ ፡ ይቀምሑ ። ሐመደ ፡ ከመ ፡ እክል ፡ ቀማሕኩ ። ይቀምሕ ፡ መሬተ ፡ ውስተ ፡ አፉሁ ። ወይቀምሑ ፡ ሐፅጸ ፡ (ኢሳ ፲፭ ፡ ፳ ። ሰንቦ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፻፩ ። ፪፭ ። አፈ ፡ ድጓ ። ዮሴፍ) ።

ቀሓሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት ፤ ሐምት) ፤ የሚቅም ፤ ቃሚ ፤ ገታሚ ፤ ጥፊ ፡ በል ።

ቃሕም ፤ (ማት) ፤ አግዝ ፤ ገብረ ፡ ጕንዳን ፤ ፍሬ ፡ እኽልን ፡ እንደ ፡ ገበሬ ፡ የሚዘግብ ፤ የሚሰበስብ ። ሑር ፡ ኀበ ፡ ቃሕም ፡ አ ፡ ሀካይ ። ንሬእዮ ፡ ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ቃሕም ፡ ወዕጼያት ። ዘጊበ ፡ መዛግብት ፡ ዘቃሕም ፡ ወተመይዮ ፡ ግብር ፡ ዘማሬት ። ትጋሆሙ ፡ ለፀብስት ፡ ንህብ ፡ ወሀካይ ፡ ቃሕም ፡ (ምሳ፮ ፡ ፮ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ፊላስ ። ስንክ ፡ መስ፳፭) ።

ቃሕም ፡

—፤ ቃሚያ ፤ ጕርሻ ፤ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የሚቃም ፤ የሚቋት ፤ የሚጕረሥ ። ሸሉ ፡ ይትኀጣእ ፡ እመ ፡ ኀሠሥዎ ፤ እምነ ፡ ፍተ ፡ ቃሕም ፡ ኅብስት ፡ እስከ ፡ ነጥበ ፡ ማይ ፡ ቈፅር ፡ (ቅኔ) ።

—፤ ቃሞ ፤ ተረር ፤ ፍሬው ፡ የማሽላ ፡ ዐይነት ፤ ታሽቶ ፡ የሚቃም ።

አቅሐመ ፤ አቃመ ፤ አስቃመ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ አቅምሐ ፡ ይላል ። ለአይግከበ ፡ አቅምሖ ። ዘከመ ፡ ያቀምሕ ፡ ብዕራይሁ ። አቅምሐኒ ፡ ሐመደ ፡ (ሚራ ፴ ፡ ፴፫ ። ፴፰ ፡ ፳፯ ። ሰቈ፫ ፡ ፲፯) ።

ምቅሓም ፤ መቃሚያ ፤ ግርግም ፤ የእንስሳት ፡ ማእድ ፤ ቤት ፡ በረት ፡ ጋጥ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጣፎች ፡ ስሕተት ፡ ምቅማሕ ፡ ይላል ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፫ ። ሰንቦ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፲፫ ፡ ፲፭) ።

ቀሕቅሐ ፤ ሐት ፤ (ቀሕቀሐ ፡ ይቀሐቅሕ ፡ ይቀሕቅሕ ። ዐረ ፡ ቀሕቀሐ ። ሱር ፡ ቃሕቃሕ) ፤ መቈርቈር ፤ መቀብቀብ ፤ መጠብጠብ ፤ የስደቃ ፡ የጣት ፡ ለመጥራት ፤ ወይም ፡ እገሌ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እህ ፡ ዕሽ ፡ ማለት ፤ በጣት ፡ ማመልከት ፤ ውሰድ ፡ አምጣ ፡ ማለት ፤ በጸሎት ፡ በማእድ ፡ ጊዜ ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ቆቅሐ ፡ ነው ፤ ከቈቍዐም ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፤ ዐና ፡ ሐ ፡ ይዋረሳሉ ። ወእመ ፡ ቦ ፡ ዘትፈቅድ ፡ በውስተ ፡ ማእድ ፡ ኢትንብብ ፤ ቀሕቅሕ ። አልቦ ፡ ዘይትናገር ፤ አላ ፡ ይቀሕቅሑ ፡ (ሥር ፡ ጳኵ) ።

ቅሕቃሔ ፤ ቍርቈራ ፤ ጥብጠባ ፤ የምልክት ፡ ጥሪ ፤ ትእዛዝ ።

ቀጣ ፤ (ዕብ ፡ ቃዋ ፤ ጥቀ) ፤ ታናሽ ፡ የወርቅ ፡ ገንዘብ ፤ የወቄት ፡ ኻያኛ ። ተሣየጠ ፡ በኀምሳ ፡ ቀጣ ፡ (አዋል) ።

ቀጢብ ፤ በት ፤ (ቀጠበ ፡ ይቀጥብ ፡ ይቅጥብ ። ዕብ ፡ ቃጣብ) ፤ መቋጠብ ፤ ማለብ ፤ ማመልከት ፤ ለመቍረጥ ፡ ለመበጠስ ፤ የዝሓ ፡ የልብስ ። መቈጠብ ፤ መኀፈግ ። ቀንጠበን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ስርጽ ፡ ነው ።

ቈጢጥ ፤ ጠት ፤ (ቈጠ ፤ ቈጠጠ ፡ ይቈጥጥ ፡ ይቍጥጥ ። ቀጠነ) ፤ መቀጨጭ ፤ መቅጠን ፤ ቀጫጫ ፡ ቀጭን ፡ መኾን ፤ መክሳት ፡ መመንመን ። ቀጥቀጠን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ፤ አንቀጥቀጠም ፡ ሳይቀር ።

ቈጢጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ጣጥ) ፤ ቀጫጫ ፤ ክሻዋ ፤ ቀጭን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በገዚፍ ፡ ፈንታ ፡ ቈጢጥ ፡ ይላል ። ወኤግሎንሰ ፡ ቈጢጥ ፡ ብእሲ ፡ ውእቱ ፡ ጥቀ ፡ (መሳ፫ ፡ ፲፯) ። ቀጠጠ ፡ ቀጠጥና ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ። ቃጠጠ ፤ የማሽላ ፡ ስም ፡ ፍሬው ፡ ቀጫጫ ።

ቈጠጠ፤(ዕብ፡ ቃጳጽ)፤ ቀጠጠ፤ ቈረጠ፡ ቈጠቈጠ፤ የማር፡ የቅጠል። ቍጥቋጠ፡ ማለት፡ የዚህ፡ ዘር፡ ነው። በቁሙ፡ ቈጠጠ፤ ቍጣጥ፡ ጣለ፤ ኰሳ።

ቍጠጥ፤ ቀጫጭንነት፤ ቀጭንነት፤ አቀጣጠን፤ ቀጠና፡ ቅጥነት። ቅጠንየ፡ ባለው፡ ቍጠጥየ፡ ይገዝፍ፡ እምሐቌ፡ አቡየ፡ እንዲል፡ (፫ነገ፡ ፲፪፡ ፲)፡ ባለብሉ ዮች፡ ግን፡ አውራ፡ ጣት፡ ይሉታል።

ቍጣጥ፤ የግልገል፡ በጠጥ፤ ቍጫጭ፤ ጭ ጫን፤ ታናሽ፡ ፍጥረት።

(ጥ) **ቍጥ፤** ምዝሬጥ፤ ፀንከሌ፤ ሽብዳ፤ ጅንፎ፤ በጅንፎነቱ፡ ላይ፡ ምዝሬጥነት፡ ያለው። ወረገዘ፡ በቍጠ፡ ኵናቱ፡(፪ነገ፡ ፪፡ ፳፫)።

አቍጠጠ፤ አቀጠነ፤ አመነመነ፤ አሰለሰለ። እመ፡ አቍጠጠ፡ ከማይ፡ ከመ፡ ሕልቀት፡ (ኢሳ፵፰፡ ፳። ፊልክ)።

ቀጢን፤ኖት፤(ቀጠነ፡ ይቀጥን፡ ይቅ ጥን። ሱር፡ ቀጢን። ዕብ፡ ቃጦን)፤ መቅጠን፤ ማነስ፤ ቀጭን፡ መኾን።

(ጥጢ) **ቀጢን፤ (ናን፡ ናት፡ ጣን፤ ጠንት)፤** የቀጠነ፤ ቀጭን፤ ሥሥ፤ ረቂቅ። ልብስ፡ ቀጢን፡ ዘይ ትዐጸፍ፡ ካህን። ሰብዐቱ፡ ሠዊት፡ ቀጢናን። አስና ኒሁ፡ ቀጢናት። በቀጣን፡ ዐይኑ፡ ልብ። በቀጠንት፡ ገበድኩ፡ ምስካብየ። ብእሲ፡ ዘርሱይ፡ በቀጠንት፡ አልባስ፤ እለሰ፡ ቀጠንተ፡ ይለብሱ፡ ውስተ፡ አብ ያተ፡ ነገሥት፡ ሀለዉ፡(ሚራ፶፡ ፪። ዘፍ፵፩፡ ፯። ዜና፡ እስ። ቄር፡ ጳላ። ምሳ፡ ፯፡ ፲፯። ማቴ፲፩፡ ፰)።

ቅጥነት፤ በቁሙ፤ መቅጠን፤ አቀጣጠን፤ ቀጭ ንነት፤ መርቀቅ፤ መረቀቅ። ርኢከኑ፡ ቅጥነተ፡ ልቡ፡ ለሐዋርያ። ቅጥነት፡ ጥበብ፡(አፈ፡ ድ፩። ፲፬። ፍ፡ ነ፡ ፵፫)።

ቅጠን፤ ቅጥነት፤ ቀጭንነት፤ ቀጠና። ቅጠ ንየ፡ ይገዝፍ፡ እምሐቌ፡ አቡየ፡(፫ነገ፡ ፲፪፡ ፲)።

ቍጥን፤(ዐረ፡ ቋጥን)፤ ጥጥ፤ ቢፈትሉት፡ የሚቀጥን። ጡጥንና፡ ጥጥን፡ ተመልከት። ጠብለላ፡ በቍጥን፡ ወበአልባስ፡ ንጹሕ፡(ስንክ፡ መስ፲)። ባለቅ ኔዎች፡ ግን፡ ግምጃ፡ ይሉታል።

አቅጠነ፤ አቀጠነ፤ አስቀጠነ፤ ቀጭን፡ አደ ረገ፤ አስደረገ፤ አረቀቀ። ያቀጥኖ፡ ለልብ፡(ማር፡ ይሥ፲፭፡ ፩)።

አቅጣኒ፤ መቅጠኒ፤ የሚያቀጥን፡ የሚያ ስቀጥን፤ አቅጣኝ፡ አስቀጣኝ። (ተረት)፤ አፍጣኝና፡ አቅ ጣኝ፡ ከመዳሮ፡ እንገናኝ።

መቅጠን፤(ብ፡ መቃጥን። ዐረ፡ ሚቅ ጠን)፤ በቁሙ፤ የዓሣ፡ ወጥመድ፤ ቀጭን፡ ሚንጠ፤ መንጠቆ። ይውሩ፡ መቃጥነ፡ መሥገርት፡ አንቃር፡ ውስተ፡ ልጐት፡ ወያውፅእ፡ ዓሣ፡ (ኪዳ። ማቴ፲፯፡ ፳፯)።

ቈጥዖ፤ዖት፤(ቈጥዐ፡ ይቈጥዕ፡ ይቈ ጥዕ። ዐረ፡ ቀዐጠ። ዕብ፡ ቈጥ፤ናቀ፤ ጠላ)፤ መቈጣት፤ መወገሽት፤ ቍጡ፡ ብስጩ፡ መኾን፤ መጥ ላት፡ መሰልቸት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በቈጥዐ፡ ፈንታ፡ ተቈጥዐ፡ ይላል፤ ተ፡ ያማርኛ፡ ነው። መዕፀን፡ ተመል ከት። ኢተቈጥዐ፡ ልቡ። ይትቈጣዕ፡ ዲበ፡ ሰብእ። ኢትትቈጣዕ፡ ነባሪከ። ለዘያበዝኃ፡ ነቢበ፡ ይትቈጥ ዖዎ፡(ሰቈ፪፡ ፳፪። ፊልክ፡ ፵፰። ሢራ፬፡ ፬። ፳፡ ፰)።

ቍጡዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ጥዕት)፤ የተቈጣ፤ ቍጡ፤ ብስጩ፤ ወፈፍተኛ። ብእሲ፡ ቍጡዐ፡ ለእመ፡ አንሥአኒ፡ ምዉተ፡ ኢትእመንዎ፡ (ፊልክ፡ ፻፵፩። ምሳ፳፯፡ ፬)።

ቍጥዓ፤ ቍጣ፤ ብስጭት፤ ወፈፍታ፤ እብ ደት። ዕለተ፡ መዐት፡ ወቍጥዓ። መዐትኒ፡ ወቍ ጥዓ፡ ርኩሳን፡ እሙንቱ። በእንተ፡ መዐት፡ ወቍ ጥዓ፡(ኩፋ፡ ፳፬። ሢራ፳፯፡ ፴። ፈ፡ መ፡ ፳፩)።

ትቍጥዕት፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ሰይጣን፡ ዘ ሙተ፡ ወሰይጣን፡ ትቍጥዐት፡(ፊልክ፡ ፲፫)።

አስተቍጥዐ፤ አስቈጣ፤ አሳዘነ፤ አበሳጨ፤ አስወገሸ። ፈድፋደ፡ አስተቍጥዐኒ፡ ሕይወቶሙ። ነገሮሙ፡ ለአብዳን፡ ያስተቈጥዕ፡(ሢራ፳፭፡ ፪። ፳፯፡ ፲፫)። ኹለተኛም፤ አቈጥዐ፡ ያቈጥዕ፤ አስተቈጥዐ፡ ያስ ተቈጥዕ፡ ያሰኛል።

ቀጢፍ፤ፎት፤(ቀጠፈ፡ ይቀጥፍ፡ ይቅጥፍ። ዕብ፡ ቃጣፍ)፤ መቅጠፍ፤ መዘንጠፍ፤ መቀንዘፍ፤ መቅጨት፤ መቀንባት፤ መሸምጠጥ፤ መቀ ረጥ፤ መንቀል፡ መላሰስ፤ የቅጠል፡ የሠዊት። ንትፈ ሣሕ፡ በዕፀዊሃ፡ ወእከ፡ ዘንቀጥፍ፡ እምፍሬሃ፡ (ቅዳ፡ አት። ሕዝ፲፯፡ ፬)።

—፤ መዋሸት፤ ነገር፡ ማበላሸት፡ (ዐማርኛ)። ሌብነት ንም፡ ያሳያል።

ቀጣፊ፤(ፊት፡ ፍያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚቀጥፍ፤ የሚዋሽ፤ ዋሾ፤ ሌባ። ላዩ፡ ጣፊ፡ ውስጡ፡ ቀጣፊ፡ እንዲሉ።

ተቀጥፈ፤ ተቀጠፈ፤ ተቀጨ፤ ባጭር፡ ቀረ፤ እስዕድሜው፡ ሞተ፤ ተቀሠፈ።

ቅጡፍ፤(ፋን፡ ፋት፡ ጥፍት)፤ የተቀ ጠፈ፤ የተዘነጠፈ፤ የተቈረጠ፡ የተቀጨ።

ቅጥፈት፤ በቁሙ፤ መቅጠፍ፤ መቀጠፍ፤ አ ቀጣጠፍ፤ ቀጠፋ፤ ውሸት፡ ሆሸት።

(ጥጣ) **ቅጣፍ፤(ፋት። ዐረብ)፤** ቅጣፊ፤ ዝን ጣፊ፤ ቍራጭ፤ ብጣሽ፤ ዛላ፡ ዘለላ፤ ዐጽቅ፡ ሙሽራ። ለቅኔም፡ ይኾናል፤ ቀጠፋ፡ ቅኔ፡ እንዲሉ።

ቀጥቅጦ፤ጦት፤(ቀጥቀጠ፡ ይቀጠ ቅጥ፡ ይቀጥቅጥ። ዕብ፡ ቃጥቈጥ)፤ መቀጥ ቀጥ፤ መጨፍለቅ፤ መውገጥ፡ ማድቀቅ፤ መላልዖ፡ መም ታት፤ መሰባበር፤ ማንከት፤ ማጥፋት። ሥሩና፡ ምንጩ፡

ቈጠ.ጥ ፡ ቈጠ ፡ ቈጠጠ ፡ ነው ፡፡ ቀጥቅጥ ፡ መዝራዕት ፡፡ በመፍጽሐ ፡ ኀጺን ፡ ዐፀመ ፡ እገሪሁ ፡ ቀጥቀጡ ፡፡ ቀጥቅጦ ፡ ለፀራዊ ፡፡ እግዚ ፡ ይቀጠቅጥ ፡ ጸብአ ፡፡ ወቀጥቀጦሙ ፡ እግዚ ፡ ዐቢየ ፡ ቅጥቃጤ ፡፡ ንቀጥቅጦ ፡ እምድረ ፡ ሕያዋን ፡ (መዝ ፡ ፱ ፡፡ ስንክ ፡ ነሐ፳፭ ፡፡ ሚራ ፡ ፴፫ ፡ ፱ ፡፡ ዘፀ፲፭ ፡ ፫ ፡፡ ኢያ፲ ፡ ፲ ፡፡ ኤር፲፭ ፡ ፲፱) ፡፡

ቀጥቃጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የሚቀጠቅጥ ፤ ቀጥቃጭ ፤ አንጥረኛ ፡፡

ተቀጥቀጠ ፤ ተቀጠቀጠ ፤ ደቀቀ ፤ ነከተ ፤ ተሰበረ ፤ ተመታ ፡ ተደበደበ ፡፡ መሥገርትስ ፡ ተቀጥቀጠት ፡፡ ይትቀጠቀጥ ፡ ከመ ፡ ዕፀ ፡ ብኍብኍ ፡፡ አመኒ ፡ በኀጺን ፡ ኀጺን ፡ ይትቀጠቀጥ ፤ እሳት ፡ ዘይመውቅ ፡ እምተቀጥቅጦ ፡ ኢያመሥጥ ፡ (መዝ ፡ ፻፳፫ ፡፡ ኢዮ፳፱ ፡ ፳ ፡፡ ቅኔ) ፡፡

ቅጥቁጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ቅጥ) ፤ የተቀጠቀጠ ፤ የደቀቀ ፤ ቅጥቅጥ ፤ ደቃቅ ፤ ያዘነ ፡ የተከዘ ፡፡ በትረ ፡ ብርዕ ፡ ቅጥቁጥ ፡፡ ዘያነሥአ ፡ ለውዱቅ ፡ ወይፌውሶ ፡ ለቅጥቁጥ ፡፡ ቅጥቁጠ ፡ ልቡ ፡፡ ቅጥቁጣንኪ ፡ (ኢሳ፴፮ ፡ ፮ ፡፡ ቀሌ ፡፡ አፈ ፡ ተ፴፭ ፡፡ ሶ፸፫ ፡ ፲፰) ፡፡

ቅጥቃጤ ፤ በቁሙ ፤ መቀጥቀጥ ፤ (ጥቀ) መቀጥቀጥ ፤ አቀጣቀጥ ፤ ቅጥቀጣ ፤ ስብራት ፤ ሐዘን ፤ ትካዜ ፡፡ ቅጥቃጤ ፡ ጻሕብ ፡፡ ቅጥቃጤ ፡ ነፍስ ፡፡ ቅጥቃጤ ፡ ልብ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፲፬ ፡፡ ፳፭ ፡ ፲፬ ፡፡ ዮሴፍ) ፡፡

አንቀጥቀጠ ፤ አንቀጠቀጠ ፤ ተንቀጠቀጠ ፤ ተንዘፈዘፈ ፤ የደዌ ፡ የብርድ ፡ የፍርሀት ፡፡ ዕጥፍ ፡ ዕጥፍ ፡ አለ ፤ ተብረከረከ ፤ የድካም ፡፡ ያንቀጠቅጥ ፡ በእንተ ፡ ልምላሜ ፡ እገሪሁ ፡ (ማር ፡ ይሥ፮ ፡ ፪) ፡፡

አንቀጥቃጢ ፤ የሚያንቀጠቅጥ ፤ የሚንቀጠቀጥ ፤ አንቀጥቃጭ ፡፡ የዜማ ፡ ምልክት ፡፡

ንቅጥቁጥ ፤ የሚንቀጠቀጥ ፤ ተንቀጥቃጭ ፤ ቀጥቃጣ ፤ እንቅጥቅጣም ፡ (ገድ ፡ አዳ) ፡፡

ነቀጥቃጥ ፤ በሽታ ፤ እንቅጥቅጥ ፤ መንዘፍዘፍ ፡ መንቀጥቀጥ ፤ መንጠርጠር ፡፡ አዝልፎ ፡ ስካር ፡ ያመጽእ ፡ ነቀጥቃጠ ፡ ወጥፍአተ ፡ ልብ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶ ፡፡ ገድ ፡ አዳ) ፡፡

ቅጥራን ፤ (ዐረ ፡ ቀጥራን) ፤ በቁሙ ፤ የሙጫ ፡ ቅመም ፤ ከዛፍ ፡ የሚገኝ ፡ የሚወጣ ፤ እንደ ፡ ዝፍት ፡ የሚነድ ፡ የሚቃጠል ፡፡ አፍልሕዎ ፡ ውስተ ፡ ጻሕል ፡ በዝፍት ፡ ወበቅጥራን ፡፡ ቃር ፡ ወፒሳ ፡ ወተይ ፡ ወቅጥራን ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፯ ፡፡ ሐም፭) ፡፡

ቀጠራቅጢን ፤ (ጽር ፡ ከታራክቲስ) ፤ የባሕር ፡ ወፍ ፤ እንደ ፡ ዝይ ፡ እንደ ፡ ሶረን ፡ ያለ ፡፡ ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ድንቢጥ ፡ ይሉታል ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፲፯ ፡፡ ዘዳ፲፬ ፡ ፲፯) ፡፡

ቅጡሮት ፤ (ዕብራ) ፤ ጢሳሞች ፤ ጠቀራሞች ፤ ጢስና ፡ ጠቀራ ፡ ያለባቸው ፡ ቤቶች ፡፡ (ሕዝ፵፯ ፡ ፳፱) ፡፡

ቀዪእ ፤ አት ፤ (ቄአ ፡ ይቀይእ ፡ ይቂእ ፡፡ ዕብ ፡ ቃእ ፡፡ ዐረ ፡ ቃአ) ፤ ቋቅ ፡ ማለት ፡ ማስታወክ ፤ ማስመለስ ፤ መትፋት ፡ መቀርሸት ፤ ባፍ ፡ የገባውን ፡ መልሶ ፡ ባፍ ፡ ማውጣት ፤ የሰው ፡ ነገር ፡ ትምርት ፡ ምክር ፡ አለመቀበል ፡፡ ብላዕ ፡ በዐቅም ፡ ከመ ፡ ኢትቂእ ፡፡ ቄአ ፡ እምአፉሁ ፡ ደመ ፡ ብዙኀ ፡፡ ቄእከ ፡ ሕምዘ ፡ እምአፉከ ፡ ላዕለ ፡ ሔዋን ፡፡ እምከመ ፡ ሰምዐ ፡ ይቀይእ ፡ ወያገብእ ፡ ድኅረ ፡ ዘበኑ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፮ ፡፡ ዮሴፍ ፡፡ መቃ ፡፡ ሚራ፳፩ ፡ ፲፭) ፡፡

ቀያኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚተፋ ፤ ትፋታም ፤ ቅርሻታም ፡፡

ቅያእ ፤ ቋቅታ ፤ ምላሽ ፤ ትፋት ፤ ቅርሻት ፡፡ ከልብ ፡ ይገብእ ፡ ዲበ ፡ ቅያኡ ፡ (ምሳ፳፮ ፡ ፲፩) ፡፡

አቄአ ፤ አስተፋ ፡፡ አቀይኣ ፡ እምአፉሃ ፡ ዘውኅጠት ፡ (ኤር፳፰ ፡ ፵፬) ፡፡

ተቀይአ ፤ ተተፋ ፤ ወጣ ፤ ተለየ ፤ ተመለሰ ፡፡ የተነቀበ ፡ ፍች ፡ መለየት ፡ መውጣት ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ በተነቅበ ፡ ፈንታ ፡ ተቄአ ፡ ይላል ፤ ምስጢሩ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ሕዝ ፳፫ ፡ ፲፰) ፡፡

ቀዪሕ ፤ ሐት ፤ (ቄሐ ፡ ይቀይሕ ፡ ይቂሕ ፡፡ ዕብ ፡ አዳም ፡ የኤዳም) ፤ መቅላት ፤ ቀይ ፡ መኾን ፤ ደም ፡ መምሰል ፡፡ ለምንት ፡ ቄሐ ፡ አልባሲከ ፡፡ ቄሐ ፡ ከመ ፡ ደም ፡ ውእቱ ፡ ማይ ፡፡ ይቀይሕ ፡ እምጽጌ ፡ ረዳ ፡ (ኢሳ፷ ፡ ፲፰ ፡፡ ፳፮ ፡ ፪ ፡፡ ፱ነገ ፡ ፫ ፡ ፳፪ ፡፡ ሔኖ) ፡፡

(ጥዪ) **ቀዪሕ** ፤ **ቀይሕ** ፤ (ሕት ፡ ሓን ፡ ሓት ፡ ያሕ) ፤ ቀይ ፤ እሳት ፡ የሚመስል ፡፡ አርዌ ፡ ቀይሕ ፡፡ ከመ ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ፡ ቀይሕት ፡፡ ዕጕልት ፡ ቀያሕ ፡፡ አፍራስ ፡ ቀይሓን ፡፡ ሕብራት ፡ ቀይሓት ፡ (ራእ፲፯ ፡ ፫ ፡፡ ስንክ ፡ ሠኔ፩ ፡፡ ዘኍ፲፱ ፡ ፪ ፡፡ ዘካ፩ ፡ ፰ ፡፡ ፊላስ) ፡፡

ቂሐት ፤ መቅላት ፤ አቀላል ፤ ቅላት ፤ ቀይነት ፡፡ እንበይነ ፡ ቂሐተ ፡ ደሞሙ ፡፡ ቂሐተ ፡ ተምር ፡ ወጽዕዳዌ ፡ ፀምር ፡ ዘእምፍጥረቶሙ ፡ ውእቱ ፡ ወአኮ ፡ ዘተሤረዩ ፡ (መጽ ፡ ምስ ፡፡ አፈ ፡ ተ፲፪) ፡፡

ቅያሔ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፡፡ ይሰወጥ ፡ ውስተ ፡ ገጽየ ፡ እንተ ፡ ገጽከ ፡ ቅያሔ ፡ (ደራሲ) ፡፡

አቅየሐይሐ ፤ (የቄሐና ፡ የአቄሐ ፡ ድርብ) ፤ ቀላ ፤ ተቅላላ ፤ ቀያቀይ ፡ ኾነ ፤ ወደ ፡ ቀይነት ፡ ተለወጠ ፡፡ ያቅየሐይሕ ፡ ሰማይ ፡፡ ሕብር ፡ እንተ ፡ ታቅየሐይሕ ፡ (ማቴ፲፮ ፡ ፪ ፡፡ ዘሌ፲፫ ፡ ፳፱ ፡ ፵፱) ፡፡

—፤ አቀላ ፤ አቅላላ ፤ ቀይ ፡ ቀያይ ፡ ቀያቀይ ፡ አደረገ ፤ ቀይ ፡ ቀለም ፡ ቀባ ፡፡ አቅየሐይሐ ፡ ሕብሮ ፡ (ጥበ፲፫ ፡ ፲፬) ፡፡

ቀያሕይት ፤ (ዕብ ፡ አዳምዳሚት) ፤ ቀያቀይ ፤ ቀያቴ ፤ ዳማ ፤ ጥቂት ፡ ቀይ ፤ ፈገግ ፡ ያለች ፤ በጣም ፡ ያልፈካች ፡ ያልፈነዳች ፡ የለምጽ ፡ አበባ ፤ ቡቃያ ፡ (ዘሌ ፲፫ ፡ ፳፱ ፡ ፵፱ ፡፡ ፲፬ ፡ ፴፯) ፡፡

ቀይጡን ፡ (ዐረብ) ፤ ጓዳ ፤ ጕድጓዳ ፤ ስጋዳ ፤ በቤት ፡ ውስጥ ፡ ያለ ፡ ክፍል ፤ የዕቃ ፡ ማኖሪያ ፤

መስወሪያ ፤ የቁም ፡ ማጥን ። ቀይጠነ ፡ አውታን ፡ ዘውእቱ ፡ ብሂል ፡ ቤተ ፡ ጣዖት ፡ (አቡሻ ፡ ፯) ።

(ጥ) **ቀይሞ ፤ ሞት ፤ (ቀየመ ፡ ይቄይም ፡ ይቀይም ። ዕብ ፡ ናቃም ። ሱር ፡ ንቃም ። ዐረ ፡ ነቀመ)** ፤ መቀየም ፤ መበቀል ፤ ቂም ፡ በቀል ፡ መያዝ ፤ ክፉ ፡ ማሰብ ፡ መመኘት ፤ ለክፉ ፡ የከፋቱን ፡ ዋጋ ፡ ለመመለስ ፡ ማድባት ፡ ማሸመቅ ፤ ጊዜና ፡ ቦታ ፡ መፈለግ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀየመ ፡ ፈንታ ፡ ተቀየመ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ እንጂ ፡ የግእዝ ፡ አይደለም ። ቂመኑ ፡ ትትቄየማኒ ። ኢትትቀየም ፡ ቢጸክ ። ተቀያሚ ፡ ወመፍቀሬ ፡ ንዋይ ። ኢኮነ ፡ ከመ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ ዘይትቄየም ፡ (ዮኤ ፫ ፡ ፬ ። ሢራ፳፰ ፡ ፯ ። ማር ፡ ይሥ፪ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፰ ፡ ፲፮) ። በቀለን ፡ ተመልከት ።

ቀያሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚቀየም ፤ ተቀያሚ ፤ ቂመኛ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭) ።

ቅያሜ ፤ መቀየም ፤ አቀያየም ፤ ቅየማ ፤ ቂመኛነት ። ፍቅርሰ ፡ ኀጥአተ ፡ ሚጊ ፡ ወቅያሜ ፡ (አዋል) ።

ቂም ፤ በቁሙ ፤ ክፉ ፡ ሐሳብ ፤ የልብ ፡ ቍስል ። ቂሙን ፡ ቀረፈብኝ ፡ እንዲሉ ። አልቦ ፡ ዘየአኪ ፡ እም ቂመ ፡ ጸላእት ። ቂም ፡ ወቅንአት ። ኩነ ፡ ጻድቀ ፡ ወመሓሬ ፡ ዘእንበለ ፡ ጽልሑት ፡ ወቂም ፡ (ሢራ፳፭ ፡ ፲፭ ። ቀሌ ። ዲድ ፡ ፯) ።

አስተቀየመ ፤ አስቀየመ ፤ አሳዘነ ፤ ክፉ ፡ አሳሰበ ።

መስተቀይም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚቀየም ፤ የሚያስቀይም ፤ ተቀያሚ ፡ አስቀያሚ ፤ አሳዛኝ ። መስተቀይም ፡ ወመዐትም ። ኩኑ ፡ ኄራነ ፡ ወሐከ ፡ መስተቀይማነ ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ ። ግንዘ) ።

ተቀየመ ፤ ቂም ፡ ተያዘበት ፤ ለክፉ ፡ ታሰበ ፤ ተመደበ ።

ቄሣር ፤ ቄሣርያ ፤—የሰው ፡ ያገር ፡ ስም ፤—ቄሳር ።

ቄዐ ፤—ተፋ ፡ ቀረሸ ፤—ቀዪአ ፡ ቄአ ።

ቄፋዝ ፤ (ጽር ፡ ኬፋዝ ። ዕብ ፡ ፋዝ) ፤ ጥሩ ፡ ወርቅ ፤ የኡፋዝ ፡ ወርቅ ፤ ኡፋዝ ፡ ከሚባል ፡ ምድር ፡ የሚወጣ ። ፎዘንና ፡ አፌዝን ፡ ተመልከት ። ርእሱ ፡ ወርቀ ፡ ቄፋዝ ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፩) ።

ቍይጽ ፤ ቍጽ ፤ (ሱር ፡ ሹቃ ። ዕብ ፡ ሾቀ ። ዐረ ፡ ሳቅ) ፤ ቄን ፤ ከጕልበት ፡ እስከ ፡ ሙሐይት ፡ እስከ ፡ ታፋ ፡ ያለው ፡ ክፍል ። ወሰበሩ ፡ ቍይጾ ፡ ለቀዳማዊ ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፴፪) ።

ቍየጽ ፤ አቍያጽ ፤ ቄኖች ። ቍየጺሁ ፡ አዕማድ ። ዘበጠ ፡ ላዕለ ፡ ቍየጺ ። አልባስ ፡ አቍያጽ ። ቀፈጽኪ ፡ አቍያጺኪ ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፭ ። ዮሴፍ ። ዳንኤ ፡ ፳፩ ። ሕዝ፲፯ ፡ ፳፭) ።

መቃይጽ ፤ የሥቃይ ፡ መሣሪያ ፤ መንቁር ፡ ዘንጅር ፤ የቄን ፡ እግር ፡ ብረት ። ለገብር ፡ እኩይ ፡ ሰውጥ ፡ ወመቃይጽ ፡ (ሢራ፴ ፡ ፴፭) ።

ቃይጽ ፤ (ዕብራ) ፤ በጋ ፤ ወርኀ ፡ ማእረር ፤ የሙቀት ፡ ወራት ።

ቄቅሕ ፤ ቄቃሕ ፤ ጥሩ ፡ ነገር ፤ እድፍ ፡ ጕድፍ ፤ ንፋሽ ፡ ገለባ ፡ የሌለው ፤ ልቅም ፤ ፍትግ ፡ ክክ ፤ ጎፅበ ፤ የተነፋ ፡ ደቄት ። ቄቅሐ ፡ ሥርናይ ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፬ ። መዝ ፡ ፸፵፯ ። ዮሴፍ ። መቃ) ።

ቄቅሐ ፤ አጠራ ፤ ጥሩ ፡ አደረገ ፤ ዐጠበ ፡ ፈተገ ፤ ለቀመ ፡ አበጠረ ፤ ከካ ፡ ነፋ ፤ የእክል ።

ቄቅዮ ፤ ዮት ፤ (ቄቀየ ፡ ይቄቂ) ፤ መቀቀት ፤ መንቀብቀብ ፤ መሠሠት ፤ መንፈግ ፡ መቤስ ፤ መቄጠብ ፤ ገንዘብን ፡ አጥብቆ ፡ መያዝ ፡ መጨበጥ ። ዘይቄቂ ፡ አውፅአ ፡ እምንዋዩ ፡ ለዘይደሉ ፤ ይሁብ ፡ ምክዕቢተ ፡ በከንቱ ። ዘይቄቂ ፡ ሰርእሱ ፡ ይዘግብ ፡ ለባዕድ ። ዘቦቱ ፡ ንዋይ ፡ ወይቄቂ ፡ (ፈላስ ። ትእ ፡ ጺጥ ። አፈ ፡ ተ፴፪) ።

ቂቁይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቅይት) ፤ በቁሙ ፤ ቅቅታም ፤ ቀብቃባ ፤ ንፉግ ፡ ቢስ ፤ ጨባጭ ። እንዘ ፡ ይዝክሩ ፡ መሓርያነ ፡ ወቂቁያነ ፡ (ስንክ ፡ መስከ፯) ።

ቂቅየት ፤ መቀቀት ፤ መንፈግ ፤ ቅቅት ፡ ንፉግት ፤ ንፉግነት ፡ (ፈላስ) ።

ቄር ፤ (ዕብ ፡ ቂር) ፤ ስመ ፡ ሀገር ። ወደዪ ወጪ ፡ ቂረ ፤ ሕዝቦሙ ፡ ለሶርያ ። ወአፍለሶሙ ፡ ውስተ ፡ ቂር ፡ (ዓሞ፩ ፡ ፭ ። ፬ነገ ፡ ፲፮ ፡ ፱) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቂረ ፡ ሕዝቦሙ ፡ ብለው ፡ ያነቡና ፡ ፍችውን ፡ ጎያላን ፡ መኳንንት ፡ ደቦሎች ፡ ይሉታል ። ባለሊቃውንትም ፤ ቂርሎስ ፡ ብሂል ፡ ኀያል ፡ ይሉና ፡ ምስክር ፡ ይህን ፡ ይጠቅሳሉ ፤ ስሕተት ፡ ነው ።

ቀይስ ፤—ቄስ ፤—ቀሰሰ ።

ቀየሰ ፤ (ትግሬ ፡ ወዐረብ) ፤ ለካ ፤ ሰፈረ ፡ ገመተ ።

ቄሳር ፤ (ጽር ፡ ኬሳር) ፤ ስመ ፡ ንጉሥ ፤ ፍችው ፡ ሠጣጭ ፡ ከርሥ ። እናቱ ፡ በምጥ ፡ ጊዜ ፡ ሙታ ፤ አዋላጆች ፡ ሆዷን ፡ ሠንጥቀው ፡ ስላወጡት ። ሀቡ ፡ ዘቄሳር ፡ ለቄሳር ። ወፅአ ፡ ትእዛዝ ፡ እምኀበ ፡ ቄሳር ፡ ንጉሥ ። ኢኮንኪ ፡ ዐርከ ፡ ለቄሳር ፡ (ቀሌ ። ሉቃ፳ ፡ ፳፭ ። ፪ ፡ ፩ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፲፪) ።

ቂሳርያ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ቄሳሬዊት ፤ ሄሮድስ ፡ ስለ ፡ ቄሳር ፡ ክብር ፡ ከባሕር ፡ አጠገብ ፡ በፍልስጥኤም ፡ የሠራት ። ልጁ ፡ ፊልጶስም ፡ ከሔርሞን ፡ አጠገብ ፡ ሌላ ፡ ኹለተኛ ፡ ከተማ ፡ ሠርቶ ፡ ቂሳርያ ፡ ዘፊልጶስ ፡ አሰኝቷታል ፡ (ግብ፲ ፡ ፩ ። ማር፰ ፡ ፳፯) ።

ቃል ፤—በቁሙ ፤—ቀዊል ፡ ቀወለ ።

ቀሊብ ፤ በት ፤ (ቀለበ ፡ ይቀልብ ፡ ይቀልብ ። ዐረብ) ፤ መቀለብ ፤ እያጓጉ ፡ እያነጠሩ ፡ መልሶ ፡ መያዝ ፡ መቀበል ፤ መገልበጥ ፡ ማፍሰስ ፡ መከንበል ፤ ማሽነፍ ፡ ድል ፡ መንሣት ፤ በላይ ፡ መኾን ። ቀለጸን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ። ምንት ፡ የዐጽብ ፡

እምዘይቀልብ፡ ብዙኃ፡ አስይፍት፡ (አፈ፡ ተ፲፰)። ቀለብ፡ ማለት፡ ከቀለበና፡ ከቃለጸ፡ ከ፪ቱ፡ ወጥቷል።

ቁላቤ፤ መቅለብ፤ አቀባለብ፤ ቀለባ፡ ቅልበሽ፤ ገባባጭነት፤ ጕሕሉት፡ ጽልሑት፤ ዋዛ፡ ፈዛዛ። እፌኑ፡ ባዕሌሆሙ፡ ቁላቤ፡ አፍ፡ (ፍካ፡ እየ)።

ቀልብ፤ ሐሳብ፡ ምኞት፤ ውበት፡ ደም፡ ግባት፤ ባለሟልነት፡ መወደድ፡ መከበር፤ አቦ፡ አበ፡ መባል። ቀልባም፡ ቀልበ፡ ቢስ፡ እንዲሉ።

ቀሊድ፤ (**ቀለደ። ዐረብ**)፤ መቅዳት፤ ማከማቸት፤ የውሃ። መቀለድ፤ ቀልደኛ፡ መኾን። መቀንደብ፤ ቅንድብን፡ መብጣት፡ መፍቃት፤ ስላይን፡ በሽታ።

መቅለድ፤ (**ብ፡ መቃልድ**)፤ የውሃ፡ ዕቃ፤ መቅጃ፤ መገልበጫ፤ ለገን፡ ሰንና፡ ብርት፡ ኰስኰስት። ነሥአ፡ ማየ፡ ወወደየ፡ ውስተ፡ መቅለድ፤ ወኀፀበ፡ እግረ፡ አርዳኢሁ፡ (መዋሥ። ዘፀ፳፱፡ ፯)። ንብቲፉን፡ እይ።

ቀልድ፤ **ቀላድ**፤ (**ዐማርኛ**)፤ በቁሙ። ቀላጅ፤ ቀላድ፡ ጣይ፡ እንዲሉ።

ቀልደድ፤ ቅንድብ፤ ሽፋል፤ የዐይን፡ ከንፈር፡ ወይም፡ ጕድጓዱ፡ ኰሬው፤ ብርንደው፡ እንደ፡ ውሃ፡ ኹኖ፡ የመላበት። ፀይንኽ፡ ይፍለስ፡ እንዲሉ። ቀልደደ፡ ዐይን፡ (አርጋ፡ ፪)።

ቀሊው፤ **ዎት**፤ (**ቀለወ፡ ይቀሉ፡ ይቅሉ። ዕብ፡ ቃላሀ። ዐረ፡ ቀላ**)፤ መቍላት፤ ማመስ፤ መጥበስ፤ መለብለብ፤ ማንኰት። ቀሊወከ፡ (መ፡ ፈ)። በቀለወ፡ ፈንታ፡ ቈለወ፡ ይላል፤ ቈ፡ ያማርኛ፤ ነው።

ተቀልወ፤ ተቈላ፤ ተንደገደገ። ተቀሎኩ፡ ወተሀድየ፡ አዕፅምትየ። ትትቀሎ፡ ነፍሱ፡ ውስተ፡ አፍቅሮ፡ እግዚ። ሶበ፡ ለብሰ፡ ባሕታዊ፡ አስኬማ፡ ይነሥእ፡ እምጸጋ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ተቀልዎተ፡ መንፈሳዊት፡ (ኢዮ፴፡ ፴። ፊልክ፡ ፲፮ና፡ ፳፱)።

ቅልው፤ (**ዋን፡ ዋት፡ ሉት**፤ የተቈላ፡ ቈሎ፤ እንኰቶ፡ ጥብስ፡ (ዘሌ፪፡ ፲፬። ፳፫፡ ፲፬)።

ቈላ፤ (**ብ፡ ቈላት**)፤ በቁሙ፤ ሞቃት፤ የሙቀት፡ በታ፤ ጕድጓዳ፤ ሸለቆ፤ ፀሓያም፡ ሐሩራም። ቈላ፡ ዕሙቅ። እስመ፡ መኳ፤ ብሔሩ፡ ቈላ፡ ውእቱ። ቈላተ፡ ብካይ፡ (ሔኖ። አዋል። መዝ፡ ፹፫)።

ቀላውትሞኖስ፤ (**ጽር፡ ክላፍትሞኖስ**)፤ ብካይ፤ ልቅሶ። ዕብራይስጡ፡ ግን፡ የቴት፡ ዛፍቹ፡ ይላል፤ ቴት፡ የሐር፡ ዛፍ፡ ነው፡ (፪ሳሙ፡ ፭፡ ፳፫)። ቈላተ፡ ብካይም፡ እንደዚሁ፡ ነው። ባካ፡ ብካኢም፡ ዛፍ። ብኪ፡ ቤኪ፡ ልቅሶ፡ ይባላል፤ በዚሁ፡ ምክንያት፡ ተሳስቷል።

ቈልዘ፤ **ዘት**፤ (**ቈለዘ፡ ይቈልዝ፡ ይቈልዝ**)፤ መቍረጥ፤ መቈጥቈጥ፤ መጨፍጨፍ፤ መመልመል፡ (አርጋ፡ ፭)።

መቍለዝ፤ መቈጥቈጫ፤ ፋስ፤ መጥረቢያ። ሊበዛ፤ መቋልዝ።

ቃልዝ፤ (**ዛት**)፤ ቍጥቋጦ፤ ቍጥቋጭ፤ ጭፍጫፊ።

ቍልዝም፤ ስመ፡ ሀገር፤ ዘበሶርያ። ሚልኪ፡ ቍልዝማዊ፡ (ስንክ)።

ቍልሕ፤ (**ሓት**)፤ ጓ፤ ጓሚያ፤ ያበባ፡ የጥጥ፡ እንቡጥ፤ ድብድብ፡ እርጕዝ፤ ገና፡ ያልፈካ፡ ያልፈነዳ፤ ያበጠ፡ የሞጠሞጠ፤ ያጕመጕመ፤ ወይም፡ መፍካት፡ መፈንዳት፡ የዠመረ፡ (መክ፲፪፡ ፭። አርጋ፡ ፯)።

—፤ ቍላ፤ ቈለጥ፤ ታችኛው፡ ቅሉ፤ እንጥልጥሉ፤ ፍሬው፡ ዕንቍላሉ፤ የተባትነት፡ ምልክት። እስኪትን፡ እይ። ወዓዲ፡ ይወርድ፡ ዲበ፡ እስኪት፡ ወቍልሕ፡ (አረጋ፡ ድ፯)።

ቀልይ፤ **ዮት**፤ (**ቀለየ፡ ይቀሊ፡ ይቅሊ። ቀለወ**)፤ መጥለቅ፡ መጕድጕድ፤ ዕሙቅ፡ ጥልቅ፡ መኾን። ይቀሊ፡ እምቀላየ፡ ቀላያት፡ ወይትሌዐል፡ እመልዕልተ፡ ሉዓሌ፡ (መጽ፡ ምስ)።

—፤ ጠልቆ፡ ማወቅ፤ መዝለፍ፡ መገሠጽ፤ መውቀሥ፡ መክሰስ፤ መፍረድ፡ መመስከር፤ የልብ፡ የኅሊና። ይቀልየከ፡ ልብከ። ሊተሰ፡ ፈድፋደ፡ ያሐዝነኒ፡ ወያቴክዘኒ፡ ወይቀልየኒ፡ ልብየ፡ (፫ነገ፡ ፪፡ ፵፬። መቃ፡ ገ፲፱። ሮሜ፪፡ ፲፭። ፩ዮሐ፡ ፫፡ ፳፩)።

ቅሉይ፤ (**ያን፡ ያት፡ ሊት**)፤ የጠለቀ፤ ጥልቅ፤ ዕሙቅ፡ (አርጋ)።

ቀላይ፤ (**ያት**)፤ በቁሙ፤ ጥልቅ፤ ጠሊቅ፤ ዕመቅ፤ የባሕር፡ የፈለግ። ቀላየ፡ ባሕር። ቀላያተ፡ አፍላግ። ቀላያተ፡ ማያት፡ (ኢሳ፶፩፡ ፲። ኢዮ፴፰፡ ፲፮። መዝ፡ ፸፯)።

ቃሊ፤ (**ትግሬ፡ ወዐረብ**)፤ ውድ፡ ክቡር፤ በርካሽ፡ ዋጋ፡ የማይገኝ፡ ዕቃ፡ ጣቃ።

አቅለየ፤ አጠለቀ፤ አስጠለቀ፤ ጥልቅ፡ አደረገ፤ አስደረገ። አስወደደ፤ በውድ፡ ሸጠ።

አቅሌለየ፤ ጠየቀ፡ ቈፈረ፤ አጥብቆ፡ አጥልቆ፡ መረመረ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ አለዛዘበ፡ ይሉታል። ኑዳይ፡ ማእምር፡ ያቅሌልዮ፡ (ምሳ፳፰፡ ፲፩)።

ቀሊል፤ **ሎት**፤ (**ቀለ፡ ይቀልል፡ ይቅልል። ዕብ፡ ቃላል። ሱር፡ ቃል። ዐረ፡ ቀለ**)፤ መቅለል፤ ማነስ፤ ከሚዛን፡ ከእንጻር። ቂል፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል። አበሳ፡ ዘኢይቀልል፡ እምዝኩ። ምንት፡ ይቀልል፡ እምብሂል። ትቀልል፡ ቢጾል፡ እምኔሃ፡ (አፈ፡ ተ፳፯። ማቴ፱፡ ፭። ሢራ፳፰፡ ፳፭)። ቀልቀለን፡ እይ፤ የዚህ፡ ዲቃላ፡ ነው።

—፤ መፍጠን፤ መቀልጠፍ፤ ፈጣን፡ ፈጭ፡ መኾን። ይቀሉ፡ እምንስር። ይቀልል፡ ሩጸቶሙ፡ እምነፋስ። ኅሊና፡ ይቀልል፡ ወይሰርር፡ እምዝሉ፡ ክንፍ፡ (፪ነገ፡ ፩፡ ፳፫። ቀሌ። አፈ፡ ተ፳፱)። በቀለ፡ ፈንታ፡ ተቀ

ለለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ይትቀለሉ ፡ እምኅጢአ
ቶሙ ። ይትቀለሉ ፡ እምጻዕር ፡ (ሉቃ ፡ ዕዝ፯ ። ኪ.ዳ) ።

ቀሊል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ላል) ፤ በቁሙ ፡ የሚ
ቀል ፤ ቀላል ፤ ክፉፍ ፤ ታናሽ ፡ ጥቂት ። ጾርየ ፡ ቀሊል ።
ደለዎ ፡ ወኮነ ፡ ቀሊለ ፡ እምዝሉ ፡ ማያተ ፡ አፍራ
ቅያ ። ቀሊልኑ ፡ በኀቤክሙ ፡ አስተፅብሶተ ፡ ሰብእ ፡
(ማቴ፲፩ ፡ ፴ ። ዮሴፍ ። ኢሳ፯ ፡ ፲፫) ።

—፤ ፈጣን ፤ ቀልጣፋ ፤ ችሎታል ። ደመና ፡ ቀሊል ። አክ ፡
ለቀሊላን ፡ ረዊጽ ። ቀሊላት ፡ እገሪሁ ። ቀላለ ፡ ከነት ፡
ሕይወትየ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፩ ። መክ፱ ፡ ፲፩ ። ፪ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፰ ።
ኢዮ፯ ፡ ፮) ።

ቅለት ፤ በቁሙ ፤ መቅለል ፤ አቀላለል ፤ ቀላል
ነት ፤ ችኩላ ፤ ፍጥነት ።

አቅለለ ፤ አቀለለ ፤ አስቀለለ ፤ ከፈለ ፡ ቀነሰ ፡ አ
ሳነሰ ፤ ቀላል ፡ አደረገ ። ከመ ፡ ያቅልል ፡ እዴሁ ፡ እም
ላዕሌክሙ ። አቅለሉ ፡ ሐመሮሙ ። ከመ ፡ ያቅልሉ ፡
ንስሓ ፡ ለእለ ፡ አበሱ ። አቅልል ፡ ለነ ፡ እምነ ፡ ግብር
ናት ። አቅለልከ ፡ ዘንተ ፡ ምንዳቤ ፡ በእንተ ፡ ሥም
ረትከ ፡ (፩ነገ ፡ ፮ ፡ ፭ ። ዮናን ፡ ፩ ። ቀሌ ። ፫ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፬ ።
ዮሴፍ) ።

—፤ አፈጠነ ፡ አቀለጠፈ ፤ ፈጣን ፡ አደረገ ። አቅለሉ ፡ ከ
ነፌሆሙ ፡ (ቅዳ ። ሳታት) ።

—፤ ናቀ ፤ አቃለለ ፤ ሰደበ ፡ አዋረደ ፤ አኰሰሰ ። ውሉድ ፡
እለ ፡ ያቀልሉ ፡ አበዊሆሙ ። ዘያቀልል ፡ ማኅበረ ፡
ቤተ ፡ ክርስቲያን ። ዘመሀረ ፡ አቅልሎ ፡ ቤተ ፡ ክር ፡
(ቀኖ ፡ ግንግ ፡ ፳ና ፡ ፲፯ ። ኒቅ ፡ ፳፱) ። በአቅለለ ፡ ፈንታ ፡
አስተቃለለ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ ባደራራጊ ፤ ስሕተት ፡
ነው ። ያስተቃልሉ ፡ ተዋሕሶተ ። ታስተቃልልኑ ፡ ዘ
ንተ ፡ ኀጢአተሙ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘያስተቃልል ፡ ም
ሥዋዐ ። ኢታስተቃልሎ ፡ ለጸላኢከ ፡ ወበዝንቱ ፡ ትክ
ውን ፡ ምዉአ ፡ ሎቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። ሕዝ፳ ፡ ፲፯ ። ፈ ፡
መ ፡ ፳፱ ፡ ፱ ። ፈላስ) ። የአቅለለ ፡ ፍች ፡ አቃለለ ፡ ማለት ፡
ስለ ፡ ኾነ ፤ ግእዙን ፡ እንዳማርኛው ፡ አስኪይታል ፤ አስ
ተቅለለ ፡ ቢል ፡ ግን ፡ አድራጊ ፡ ኹኖ ፡ በአቅለለ ፡ መን
ገድ ፡ ይኼዳል ።

ቀሊም ፤ ሞት ፤ (ቀለመ ፡ ይቀልም ፡
ይቅልም) ፤ መቅለም ፡ ማቅለም ፡ መጣፍ ፤ ማሳደፍ ፡
መበከል ፤ ከቀለም ፡ ማግባት ፡ መንከር ፤ ማለል ፤ ማግ
ዘፍ ፤ የቃል ፡ የልብስ ። ሀበነ ፡ ከመ ፡ ንጽሐፍ ፡ ወጸግ
ወነ ፡ ከመ ፡ ንቅልም ፡ (አረጋ ፡ ድ፩) ።

ቀላሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚቀ
ልም ፤ የሚያቀልም ፤ ጣፊ ፡ ከታቢ ፤ ቀለም ፡ አግቢ ።

ተቀልመ ፤ ተቀለመ ፤ ተጣፈ ፤ ከቀለም ፡ ገባ ፤
አደፈ ፡ ተበከለ ፤ ተዥለፈለፈ ።

ቅሉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ልምት) ፤ የተቀ
ለመ ፤ የተጣፈ ፤ ያደፈ ፡ እድፋም ።

ቅልመት ፤ ማደፍ ፤ ማሳደፍ ፤ አስተዳደፍ ፤ እ
ድፍ ፡ እድፈት ፤ እድፋምነት ። ኅፀብ ፡ ዘሎ ፡ ቅልመታ ፡
(አርጋ) ።

ቀለም ፤ (ማት ፤ አቅላም) ፤ በቁሙ ፤ ሕ
ብር ፤ ፈሳሽ ፡ ዐይነት ፤ መጣፊያ ፡ ማቅለሚያ ። ጽሑፍ ፡
በቀይሕ ፡ ቀለም ፡ ወበጸሊም ፡ ቀለም ። እንበለ ፡ ቀ
ለም ። ጸሐፍ ፡ ስምየ ፡ በረቀ ፡ መርዓ ፤ ገቢረከ ፡ ፋሲ
ለደስ ፡ ለዘኮንኩ ፡ ኃጥአ ፤ ደመከ ፡ ቀለመ ፡ ወዐፀ
መከ ፡ ብርዐ ፡ (አቡሻ ፡ ፵፯ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፱ ። ድጓ) ።

ቀለም ፤ (ዐረብ ። ጽር ፡ ከላሞስ ። ዕብ ፡
ቃኔ) ፤ ብርዕ ፤ የቀለም ፡ መንከ ፤ መጥለቂያ ፡ ከዕፀ ፡ ከ
ኅጺን ፡ የሚሠራ ፤ ወይም ፡ ጸሓፊው ፡ የሚቀርጠው ፡
ውስጠ ፡ ክፍት ፡ መቃ ፡ ሸንበቆ ፡ ቀስተንቻ ፤ የመሰለው ፡
ኹሉ ። ቀለመ ፡ ኅጺን ። ከመ ፡ ቀለመ ፡ ጸሓፊ ። በ
ማየ ፡ ሕመት ፡ ወበቀለም ፡ (ኤር፲፯ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፵፬ ።
፫ዮሐ ፡ ፲፫) ።

ቀለም ፤ (ዕብ ፡ ቂሜት) ፤ የቀለም ፡ ቀንድ ፤
ቢልቃጥ ፤ ሙዳየ ፡ ቀለም ። ቀለመ ፡ ጸሓፊ ፡ በሐቌሁ ፡
(ሕዝ፱ ፡ ፪) ።

—፤ መልክአ ፡ ፊደል ፤ የፊደል ፡ ቅንጣት ፤ አንዳንዱ ፡
ኅርመት ። ግእዝ ፡ ቀለም ፡ ሳድስ ፡ ቀለም ፤ ሰባት ፡ ቀለ
ማት ፡ እንዲሉ ፡ (ባላገባቦች) ።

—፤ ትምርት ፤ ዕውቀት ፤ ከመጽሐፍ ፡ ከመምር ፡ የሚ
ገኝ ። (ሙሾ ፤ የተማሪ ፡ እናት ፤ ልጇን ፡ ዳግም ፡ ግራኝ ፡ ቴ ፡
ስላቃጠለባት) ፤ ይማርልኝ ፡ ብዬ ፡ በጌ ፡ ምድር ፡ ስድጄ ፤
ቀለም ፡ ገባው ፡ አሉ ፡ እሳት ፡ ኾነ ፡ ልጄ ። (የተማሪ ፡ እ
ኅት ፤ ሊቅ ፡ ወንድሟ ፡ ሙቶ ፡ ሲቀበር) ፤ ዐፈር ፡ መልሱ ፡
እንጂ ፡ ደንጊያ ፡ ለምናችኹ ፤ የቀለም ፡ ቀንድ ፡ ነው ፡
ትሰብሩታላችኹ ።

ቀለምጤዳ ፤ (ጽር ፡ ክሊማቲዳ) ፤ የወ
ይን ፡ ዕንጨት ፤ ዐጽቁ ፡ ሐረጉ ፤ ተቈርጦ ፡ የወደቀውና ፡
የደረቀው ፡ ጭራሮው ፡ ጭራንፎው ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡
ቍልቋል ፡ ይሉታል ፡ (ዳንሮ ፡ ፳፱ ። ስንክ ፡ ሐምሌ፩) ። ቀ
ለምጤዳ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አቅላሚደን ፡ ይላል ፤ ስሕ
ተት ፡ ነው ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ቀለምጺጽ ፤ (ጺጸ ፡ ቀለም) ፤ ጺጽ ፡ ከጸ
ጹት ፡ መጥቷል ። የእሳት ፡ ብራሪ ፤ ፍንጣሪ ። የምጣድ ፡
ቂጥ ፡ እሳት ፤ ብልጭልጭታ ። ጺጽ ፡ እሳት ፡ ብልጭታው ፡
ጣጣቴው ፤ ቀለም ፡ ጥላቱ ፡ ሕመቱ ። ቃለ ፡ ቀለምጺጽ ፡
(ጥበ፱ ፡ ፱ ። ፫ ፡ ፯ ። ፲፩ ፡ ፲፱) ።

ቀለምሲስ ፤ ክፉለ ፡ ስም ፤ አቡቀለምሲስ ።

ቅልንብትራ ፤ (ጽር ፡ ክሊምቢትራ) ፤
ሾሬ ፤ ምዕቃል ፤ መታጠቢያ ፤ መጠመቂያ ፡ (ዮሐ፭ ፡ ፱) ።

ቂላኖስ ፤ (ጽር ፡ ፌሎኒስ ። ዐረ ፡ ፌ ፡
ቂ) ፤ ክቡር ፡ ልብስ ፤ በላይ ፡ የሚደረብ ። ፌሎንን ፡ ተ
መልክት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ዐረቦች ፡ ፈን ፡
ኹለተኛ ፡ ነቍጣ ፡ ጨምረው ፡ ቀ ፡ ይሉታልና ፤ ስለዚህ ፡
ቂላኖስ ፡ ይባላል ። ኹለተኛም ፡ በቂላኖስ ፡ ፈንታ ፡ ሄላን
ሳን ፡ ይላል ። ሰፍሐ ፡ ቂላኖሰ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፤ ወወ
ረደት ፡ ጠማር ፡ ማእከለ ፡ ሄላንሳን ፡ (ጠማ ፡ ሃይ ፡

አበ) ። መምህራን ፡ ግን ፡ ሄላንሳንን ፡ ክቡር ፡ ምንጣፍ ፡ ስርፍ ፡ ወላንሳ ፡ ይሉታል ።

ቀለንቶን ፤ (ጽር ፡ ካሌንዴ) ፤ መባቻ ፤ የወር ፡ መዠመሪያ ፤ ሠርቀ ፡ ወርኅ ። ወበወርኀ ፡ ሮሜ ፡ ቅድመ ፡ ፀሥራ ፡ ወሰመንቱ ፡ ቀለንቶን ፡ (ተረ ፡ ቄር ፳፭) ።

ቀሊዕ ፤ ዖት ፤ (ቀልዐ ፡ ይቀልዕ ፡ ይቅላዕ ። ዐረ ፡ ቀለዐ ። ዕብ ፡ ቃላዕ) ፤ መቅላት ፤ መክላት ፤ መግለጥ ፡ መግፈፍ ፤ ማውለቅ ፤ የልብስ ፡ የመጋረጃ ፤ የመጣፍ ። ኦ ፡ ብእሲቶ ፡ ለምንት ፡ ትቀልዒ ፡ ግልባቤ ፡ ርእስኪ ፡ እንዘ ፡ ትሥሕቂ ። አዘዘ ፡ ይቅልዑ ፡ ግልባቤ ፡ ገጻ ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ይቅላዕ ፡ ልብሶ ። ንፍረት ፡ ቀሊዐ ፡ መጽሐፍ ፡ ለዘኢየአምር ፡ ሆህያተ ፡ (አፈ ፡ ተ፲፭ ። ስንክ ፡ ኅዳ፲፯ ። ታኅ፲ ። መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ መምታት ፤ መልጋት ፤ ማጠንጋት ፤ ለመወርወር ፤ የኳስ ፡ የጥንግ ።

—፤ ማወንጨፍ ፤ መተኰስ ፤ አርቆ ፡ መጣል ፤ የደንጊያ ፡ ያረር ።

ቀላዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ የሚቀላ ፤ የሚያወልቅ ፤ ገላጭ ፡ ገፋፊ ። እግዚ ፡ ለብርሃን ፡ ልብየ ፡ ቀላዔ ፡ ግላ ፡ (ጥበ ፡ ጠቢ) ።

መቅልዕ ፤ (ብ ፡ መቃልዕ) ፤ በድል ፡ ነጕድ ፤ ወንጭፍ ፤ ነፍጥ ፡ መድፍ ፤ ዱላ ፡ መንደ ፤ የጥንግ ፡ መልጊያ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ተቀልዐ ፤ ተቀላ ፤ ተገለጠ ። ይትቀላዕ ፡ መንጦላዕት ፡ ዘቅድመ ፡ ገጼ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ) ።

ቅሉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ልዕት) ፤ የተቀላ ፤ የተገለጠ ፤ ግልጥ ። ብእሲት ፡ ኢትኅድግ ፡ ሥዐርታ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ቅሉዐ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩) ።

ቅልዓ ፤ (ዐረ ፡ ቀልዐት) ፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ፤ መታኰሻ ፤ መወራወሪያ ፡ (ዮሴፍ) ።

ቍልዔ ፤ (ዕብ ፡ ቊላእ ፤ ቀላል ፤ ታናሽ ። ናዐር) ፤ ልደ ፡ ቤት ፤ ብላቴና ፤ የቤት ፡ ልጅ ፤ ከቤተ ፡ ሰብ ፡ የተወለደ ፤ ታናሽ ፡ ደቦል ፤ ለጋ ፡ ወጣት ፤ አሽከር ፡ ሎሌ ፡ አገልጋይ ፤ ቢጠሩት ፡ አቤት ፡ ቢልኩት ፡ ወዴት ፡ የሚል ፡ ፈጣን ፡ ቀልጣፋ ፤ እግረ ፡ ቀላል ። ወሀቦ ፡ ለቍልዔሁ ፡ ወአፍጠኑ ፡ ገቢሮቶ ። ረድ ፡ አንተ ፡ ወቍልዔከ ። ናሁ ፡ ቍልዔየ ፡ ዘኀረይኩ ። ወተወክፎ ፡ ለእስራኤል ፡ ቍልዔሁ ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፯ ። መሳ፯ ፡ ፲ ። ኢሳ፵፪ ፡ ፩ ። ሉቃ፩ ፡ ፶፬) ።

ቈላዕይ ፤ ው ፤ ብላቴኖች ፤ የቤት ፡ ልጆች ። መጣፍ ፡ ግን ፡ ቍልዔያት ፡ ይላል ፡ (ዮሴፍ) ።

ቍልዔት ፤ (ብ ፡ ቍልዕያት) ፤ ገረድ ፤ ሴት ፡ አሽከር ። አመትከ ፡ ወቍልዔትከ ። እወፅእ ፡ አነ ፡ ምስለ ፡ ቍልዔትየ ፡ (፩ነገ ፡ ፳፭ ፡ ፵፩ ። ዮዲ፰ ፡ ፴፫ ። ፲ ፡ ፲) ።

ቍልዕውና ፤ ብላቴንነት ፤ የቤት ፡ ልጅነት ፡ ባለሟልነት ፡ (አርጋ ፡ ፯) ።

ቈሊፍ ፤ ፎት ፤ (ቈለፈ ፡ ይቈልፍ ፡ ይቍልፍ ። ሱር ፡ ቅላፍ ። ዕብ ፡ ቃላፍ ። ዐረ ፡ ቀለፈ) ፤ መቅረፍ ፤ መላጥ ፤ መምለጥ ፤ መሸልቀቅ ፤ መግፈፍ ፤ ማሸት ፤ መፈልፈል ፤ የውስጡን ፡ ማውጣት ።

—፤ መቈለፍ ፤ መዝጋት ፤ መግጠም ፡ ማተም ፤ ማንቀላፋት ።

ቍልፍ ፤ (ፉት) ፤ በቊሙ ፤ መቈለፊያ ፤ ባሌ መክፈቻ ። እስ ፡ ያርኅዉ ፡ ቍልፈ ፡ ጸኢሖሙ ፡ ጊዜ ፡ የሐውር ፡ በዓለ ፡ ቤት ፡ ቀቲሮ ፡ ወነሚኖ ። እስ ፡ ይሰብሩ ፡ ቍልፋተ ፡ (ፊ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱) ።

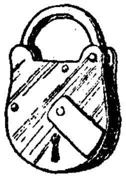

ቍልፍ ፡

ተቈልፈ ፤ ተቈለፈ ፤ በቍልፍ ፡ ተዘጋ ።

ቈላፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት) ፤ የተቈለፈ ፤ ቍልፍ ፤ ቈላፋ ። ያልተገዘረ ፡ ሽፍን ፡ ቍልፈታም ፤ ቈለፈታም ። ወዘሰ ፡ ቈላፍ ፡ ኢይብባዕ ፡ እምኔሁ ። ዐሊገተ ፡ ቈላፋን ፡ (ዘፀ፲፪ ፡ ፵፰ ። ፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፭) ።

ቍልፈት ፤ (ታት) ፤ መቈለፍ ፤ (ጥቄ) መቈለፍ ፡ አቈላለፍ ፤ ቍለፋ ፤ ቍልፍነት ። ቍልፋት ፡ ቈለፋት ፡ ሸንኰፍ ፤ ግልባቤ ፡ ነፍስት ፤ የመሌሊት ፡ ሽፋን ። ቍልፈተ ፡ ነፍስቶሙ ። ግዝረትከ ፡ ቍልፈተ ፡ ትከውነከ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፳፯ ። ሮሜ፪ ፡ ፳፭—፳፯) ።

አቍለፈ ፤ አስቈለፈ ፤ አስለበጠ ። በአቅፈለ ፡ ፈንታ ፡ አቍለፈ ፡ ይላል ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፰) ። አቍላፈሁ ፡ ወአቍፋሊሁ ፡ የሚሉት ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ ንባብ ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፡ (ማሕ ፡ ፫) ። ፍችውም ፤ መሳቢያው ፡ መለበቢያው ፤ ትቱ ፡ ወንፊቱ ፡ ገመዱ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ዝርዝሩ ፡ ፀራትን ፡ ያያል ።

ቀልፎንያ ፤ (ሮማይ ፡ ከሎፎንያ) ፤ ሙጫ ፤ እንደ ፡ ዕጣን ፡ ያለ ፤ የሚሸት ፡ የሚቃጠል ፤ መጣብቅ ፡ የሚኾን ። ቃር ፡ ወፒሳ ፡ ወተይ ፡ ወቅጥራን ፡ ወሰብዐቱ ፡ ልጥር ፡ እምነ ፡ ቀልፎንያ ፡ (ቤንክ ፡ ሐምሽ) ።

ቀልቅሎ ፤ ሎት ፤ (ቀልቀለ ፡ ይቀለቅል ፡ ይቀልቅል ። ዐረብ ። ዕብ ፡ ቂልቃል) ፤ መቀልቀል ፤ መደብለቅ ፡ መደበላለቅ ፤ ማማሰል ፡ መነቅነቅ ፤ መናድ ፡ ማፍረስ ፡ ማውለቅለቅ ፤ ማጥፋት ፡ ሚበላሸት ።

አንቀልቀለ ፤ አነዋወጠ ፤ ተነዋወጠ ፡ ተንቃነቀ ፤ ተውለቀለቀ ። ስእኑ ፡ አንቀልቅሎቶ ። አብያቲሃ ፡

ዘኢያንቀለቅላ ። ያንቀለቅል ፡ ሰፌ ፡ ወሰፌ ። አር ዑተ ፡ ብዕራ ፡ ዘያንቀለቅል ፡ (ሉቃ፲ ፡ ፵፰ ። ኢሳ፴፫ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ድ፲፭ ። ሚራ፳፯ ፡ ፯) ።

—፤ ወጣ ፤ ራቀ ፤ ሸሸ ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፲፭ ። ምሳ፲፯ ፡ ፲፫ ። ማሕ፪ ፡ ፲፯) ።

መንቀልቅል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚ ያናውጥ ፤ አናዋጭ ፡ ጕስጓሽ ፡ አንሣሽ ። ሥነ ፡ ራእየ ፡ አ ንስት ፡ መንቀልቅልት ፡ ለፍትወት ፡ (ፊልክ ፡ ፶፯) ።

ነቀልቃል ፤ (ላት) ፤ ድብልቅልቅ ፤ ሽብር፤ ኍውጽውጽታ ፤ ነውጥ ፤ የባሕርይ ፡ ጦር ። ኀይለ ፡ መን ፈስ ፡ ቅዱስ ፡ እምድኅረ ፡ ተዐቅቦ ፡ ብዝኀት ፡ ለሕዋ ሳት ፡ ወለነቀልቃላት ፤ ትትወሀብ ፡ ለድልዋን ፡ ላቲ ፡ (ፊልክ ፡ ፲፰) ።

ቈልቈለ ፤ ቈለቈለ ፤ ደፋ ፤ ዘቀዘቀ ፤ ቃጣ ፤ ሰ በቀ ፤ ወረወረ ፤ የጦር ፡ የዘገር ። ሶበ ፡ ቈልቈለ ፡ ኲናቶ ፡ ላዕለ ፡ አህጉሪሆሙ ፡ (ሚራ፵፯ ፡ ፪) ። በቈልቈለ ፡ ፈንታ ፡ አቈልቈለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አስተዳንዐ ፡ መዝ ራዕቶ ፡ ወአቈልቈለ ፡ ኲናቶ ፡ ወረገዘ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ተቈልቈለ ፤ ተቈለቈለ ፤ ተደፋ ፤ ወረደ ፤ ተዘ ቀዘቀ ። እስመ ፡ ተቈልቈለ ፡ ፀሓይ ፡ (ኤር፯ ፡ ፬ ። ሉ ቃ፱ ፡ ፲፪ ። ፳፱ ፡ ፳፱) ። ይርሕቅ ፡ ይሴስል ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይትቈለቈል ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘካ፲፬ ፡ ፬) ።

ቈልቁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ቈልት) ፤ ያቈለ ቈለ ፤ የተቈለቈለ ፤ ወደ ፡ ታች ፡ ያለ ፤ የተዘቀዘቀ ፤ ዝቅ ዝቅ ። ማይ ፡ ኢይውሕዝ ፡ ቈልቁለ ፤ አላ ፡ ዐቀበ ፡ (ፍክሬ ፡ እየ) ።

ቈልቈለት ፤ መቈልቈል ፤ መውረድ ፡ መዘ ቅዘቅ ። በቁሙ ፤ ወዳቃ ፡ ዘቅዛቃ ፤ ሲወጡት ፡ ዳገት ፡ ዐ ቀበት ፡ የሚባል ።

ቈልቈሊት ፤ በቁሙ ፤ ቍልቍል ፤ ዝቅዝ ቆሽ ፤ የዝቅዝቂት ።

ቈልቈሊተ ፤ ወደ ፡ ታች ፡ ወደ ፡ ምድር ፤ አቈልቍሎ ፤ ተደፍቶ ፡ ተዘቅዝቆ ። ተሰቅለ ፡ ቈልቈ ሊተ ፡ መልዕልተ ፡ አየር ። ተሰቅለ ፡ ልዑለ ፡ እገሪሁ ፡ ወቈልቈሊተ ፡ ድማኁ ። ወአስተብቍዖሙ ፡ ከመ ፡ ይስቅልዎ ፡ ቈልቈሊተ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ስንክ ፡ መጋ ፲፬ ። ሐም፳ ። ጥቅ፲) ።

ቀልቀል ፤ (ላት) ፤ ገደል ፤ ተራራ ፤ አንባ ፤ የተራራ ፡ ዙሪያ ። ርእሰ ፡ ቀልቀል ። ከመ ፡ ዘማእከለ ፡ ቀልቀል ፡ ታንሶሱ ። ኢትንበር ፡ ደወለ ፡ ቀልቀል ፡ ም ስለ ፡ ጸላኢከ ፡ ከመ ፡ ኢያጽድፍከ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፭ ፡ ፲፪ ፡ ፲፪ ። ሚራ፱ ፡ ፲፫ ። መጽ ፡ ምስ) ። ቈልቋል ፤ ቈለቈል ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ የቈላ ፡ የቈልቈለት ፡ ዛፍ ፡ ያሰኛል ።

ቀላቂል ፤ (ትግሬ) ፤ ቈላ ፡ ሜዳ ፤ ዘብጥ ፡ ረባዳ ፤ የገደል ፡ ሥር ፤ የተራራ ፡ እግር ።

ቈልቋስ ፤ የንጨት ፡ ስም ፤ በውሃ ፡ ዳር ፡ የሚ በቅል ፤ ፍሬው ፡ የሚበላ ፤ እሾኸም ፤ ወተታም ፤ እንደ ፡ ቈልቋል ፡ ቶሎ ፡ የሚጸድቅ ፤ ሥር ፡ የሚሰድ ። ረከቡ ፡ በውእቱ ፡ መካን ፡ ማየ ፡ ጽሩየ ፤ እንዘ ፡ የዐውዶ ፡ ቈ ልቋስ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፯) ።

ቀሊስ ፤ ሶት ፤ (ቀለሰ ፡ ይቀልስ ፡ ይቅ ልስ ። ዕብ ፡ ቃሌስ ፤ ሣቀ ፡ ተሣለቀ) ፤ መቀ ለስ ፤ ማስጐንበስ ፤ ማረቅ ፤ ማጕበጥ ።

ተቀልሰ ፤ ተቀለሰ ፤ ተጐነበሰ ፤ ታጠፈ ፡ ዞረ ፡ ተመለሰ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ፡ አለ ።

ተቃለሰ ፤ ታገለ ፤ ተያየዘ ፤ ተጠማዘዘ ፤ ተና ነቀ ። ይትቃለስ ፡ ምስሌሁ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፱) ።

አስተቃለሰ ፤ አስታገለ ፤ አዋጋ ፤ አመላለሰ ። ዲበ ፡ አርእስተ ፡ አድባር ፡ ለተነ ፡ ጊሜ ፡ ዘያጠይሶ ፤ እንበለ ፡ ረዓም ፡ ዘያግሕሦ ፤ ውስተ ፡ አየራት ፡ ዘያስ ተቃልሶ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ቀለጸ ፤ ቀልጸጸ ፤ (ዐረ ፡ ቈለብ ። ቀለበ) ፤ ነከሰ ፤ ነደፈ ፤ ዋጠ ፤ ሰለቀጠ ፤ የአከይስት ። ነጠቀ ፤ ወሰደ ፤ ጣረ ፡ ጐፈጠረ ፤ ሰበረ ፡ ዘበተረ ፤ የአንበርት ፡ የአራዊት ። በህየኒ ፡ እኤዝዞ ፡ ለከይሲ ፡ ወይቀልጸሙ ። ወደይ ዎሙ ፡ ውስተ ፡ ግብ ፡ ወቀለጽዎሙ ፡ አናብስት ፡ ዘእ ንበለ ፡ ይብጽሑ ፡ ምድረ ። በዘኢይክሉ ፡ ቀልጾ ጾቶ ፡ መስተቃርናነ ፡ ሠናይ ፡ (ዓሞ፱ ፡ ፫ ። ገድ ፡ ተክ ። መጽ ፡ ምስ ። ቄድር) ።

ቀሚሕ ፤ ሖት ፤ (ቀምሐ ፡ ይቀምሕ ፡ ይቅማሕ ። ሰምረ ፤ ፈረየ) ፤ ማፍራት ፤ መበጀት ፤ ፍሬ ፡ መያዝ ፡ መሸከም ፤ ማንዠርገግ ፤ ያዝመራ ፡ የተ ክል ። መቀማት ፡ መመንተፍ ፡ መንጠቅ ።

ቀምሕ ፤ (ዐረ ፤ ስንዴ ። ዕብ ፡ ቄማሕ ፤ ዱቄት) ፤ ፍሬ ፡ ቅንጣት ፤ ምርት ፤ ዛላ ፡ ዘለላ ፤ ሕን ባብ ፤ በየስሙ ፡ በየነገዱ ፡ የማግሰኛ ፡ ፍጥረት ፡ የሚያፈ ራው ። ፍጡነ ፡ ትበልዕ ፡ ቀምሓ ። ትጸግቡ ፡ እምነ ፡ ቀምሕየ ። ይትክሉ ፡ ወይነ ፡ ወይበልዑ ፡ ቀምሖ ፡ (ሚራ፮ ፡ ፲፱ ። ፳፬ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፷፭ ፡ ፳፩) ።

—፤ ዘርዕ ፤ ተክል ፡ ቅመም ፤ ዛፍ ፡ ዕንጨት ፤ የሚዘራና ፡ የሚተክል ፡ የሚያፈራ ፡ ኹሉ ። ዐቃቢሁ ፡ ለቀምሕ ፡ ይሬኢ ፡ ፍሬሁ ። ዕፀወ ፡ ቀምሕ ። ልገተ ፡ ዐቃቤ ፡ ቀምሕ ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፯ ። ነሐ፱ ፡ ፳፭ ። ኢሳ፩ ፡ ፰) ።

አቅማሕ ፤ (ሓት) ፤ ፍሬዎች ፤ ቅንጣቶች ፤ ቅመሞች ፤ አዝርዕት ፡ አትክልት ፡ ዕፀዋት ። አቅማሐ ፡ አዝርዕት ። አቅማሐ ፡ አትክልት ። አቅማሐ ፡ አፈ ዋት ። ኵሉ ፡ አቅማሐ ፡ ገዳም ። ትክሉ ፡ አቅማሓተ ። አስተጋብእ ፡ ውስተ ፡ ልብየ ፡ አቅማሓተ ፡ ኵሉ ፡ ጥ በብ ፡ (አርጋ ። ዮኤ፩ ፡ ፲፪ ። ኤር፴፯ ፡ ፭ ። ደራሲ ። ራእ ፲፰ ፡ ፲፬) ።

ቅምሕ ፤ በቁሙ ፤ የጕረሮ ፡ በሽታ ፤ እንደ ፡ ፍሬ ፡ የሚያብጥ ፡ የሚፈርጥ ።

ቃማ ፤ (ሱር ፡ ምኒክ ። ዕብ ፡ ርቢድ) ፤ ቀምሓዊ ፤ ዝርግፍ ፤ የወርቅ ፡ የብር ፡ ደቃ ፡ ማርዳ ፡ ድሪ ፤ ያንገት ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ባዝግናን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ቃማ ፡ ፍሬነቱን ፡ ባዝግና ፡ ዝግኝነቱን ፡ ያሳያል ። ሰላም ፡ ለክሣድኪ ፡ ቃማ ፡ ንጽሕ ፡ ዘዐነቀ ። አስኬማ ፡ አምሳለ ፡ ባዝግና ፡ ወቃማ ፡ (ደራሲ ። ዳንኤ ፡ ፲፯ ፡ ፳፱) ።

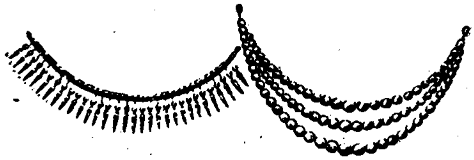

ቃማ ፡

ቀምሐ፤—ቃመ ፡ ገተመ፤—ቀሐመ ።

ምቅማሕ፤—መቃሚያ፤—ምቅሓም ።

(ጥ) **ቀምጠ** ፤ ጦት ፤ (ቀመጠ ፡ ይቄምጥ ፡ ይቀምጥ ። ዕብ ፡ ቃማጥ ። ዐረ ፡ ቀመጠ ። ሱር ፡ ቅማጥ) ፤ አጥብቆ ፡ መያዝ ፤ ማሰር ፡ መሸንከፍ ፤ ማጠፍ ፡ ማጣመር ። ማስቀመጥ ፡ ማኖር ፤ መጐቸት ፤ ቍጭ ፡ ጕች ፡ ማድረግ ። መቍመጥ ፡ መቍረጥ ፤ መበጠስ ።

ተቀመጠ ፤ በቁሙ ፤ ቍጭ ፡ አለ ፤ ጕልበቱን ፡ ጭኑን ፡ ዐጠፈ ፤ ምድር ፡ ያዘ ፤ ተንዟራፈጠ ። ተቄመጠ ፤ ቄማጣ ፡ ኾነ ። በጽሐ ፡ ኀበ ፡ ምኔት ፡ ወተቀመጠ ፡ ኀበ ፡ ዴዴ ፡ ወበከየ ። ኀበ ፡ እቀውም ፡ ወኀበ ፡ እትቀመጥ ፡ (ፊልክ ፡ ፳፰ ። ደራሲ) ።

ተቅማጥ ፤ በቁሙ ፤ ቅዘን ፤ ቀጭን ፡ ዐይነ ፡ ምድር ።

(ላ) **ቅምጥ** ፤ ያይን ፡ ዐር ፤ ጭንቅ ፤ ዕጦት ፤ ችጋር ፤ ቍምጥና ፡ (ዐማርኛ) ።

ቀምጠወ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ አስተካከለ ፤ አለሰለሰ ፤ ቀበቀበ ፤ አንቀረቀበ ፤ መላልሶ ፡ ዐርሶ ፡ ጕሉን ፡ መኰላውን ፡ ሰብሮ ፡ ከስክሶ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ አቀምጠወ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አኮኑ ፡ አቀምጢዎ ፡ ገራህቶ ፡ ሶቤሃ ፡ ይዘርዕ ፡ (ኢሳ፳፰ ፡ ፳፭) ። ባለብሉዮች ፡ ተለመ ፡ ይሉታል ።

ቀምጠራ ፤ (ዐረ ፡ ቀመጥር ። ዕብ ፡ ቃምጣር) ፤ ማጥን ፤ ቍናማት ፤ ከረጢት ፤ የልብስ ፡ የገንዘብ ። ያስከሬንን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። በእንተ ፡ አስከሬን ፡ ወቀምጠራ ፡ ዘሙዳየ ፡ ምጺት ። ወኮነ ፡ ሰራቄ ፡ ብኑር ፡ ዘውስተ ፡ ቀምጠራ ፤ ዘአስከሬነ ፡ እግዚኡ ፡ (ዮሐ፲፫ ፡ ፳፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ቀምጠራት ፤ ቀማጥር ፤ ማጥኖች ፤ ቍናማቶች ። እለ ፡ ይትፌሥሑ ፡ በብዝኀ ፡ ዕንቀሙ ፡ ክቡር ፡ ወኪያሁ ፡ ዕንቈ ፡ የዐቅቡ ፡ ውስተ ፡ ቀምጠራት ፡ ዘጊሩሙ ፡ ጽኑዐ ፡ (ተረ ፡ ቄር፳፪) ።

ቀሚስ ፤ (ዐረ ፡ ቀሚጽ) ፤ በቁሙ ፤ የውስጥ ፡ የገላ ፡ ልብስ ፤ ባንገት ፡ የሚጠለቅ ፤ ታናሽ ፡ ወይም ፡ ታላቅ ። እለ ፡ ቀሚሰ ፡ ይቀጽፁ ። ወይለብስ ፡ ቀሲስ ፡ ልብሰ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ቀሚሰ ፡ ወምጣሕተ ፡ ወፌቃረ ፡ ወአክሊለ ። ወሶበ ፡ ፈቀደ ፡ ከመ ፡ ይልበስ ፡ ቀሚሰ ፤ ይነጽር ፡ ለእመ ፡ ኮነ ፡ ነዊኅ ፡ አው ፡ ኅጺረ ፡ (ዮሴፍ ። ቄድር ። ቅዳ) ።

ቀማይስ ፤ (ሳት) ፤ ቀሚሶች ። ለብሱ ፡ ልብሰ ፡ ኅጺነ ፡ እምታሕተ ፡ ቀማይሳቲሆሙ ፡ (ዮሴፍ ። ገድ ፡ አዳ) ።

ቀሚል ፤ ሎት ፤ (ቀመለ ፡ ይቀምል ፡ ይቅምል ። ዕብ ፡ ቃማል ፤ የብሰ ፡ መጽለወ) ፤ መቅመል ፤ መቀማመል ፤ መላልሶ ፡ ማየት ፡ ማገላበጥ ። ወይቀምላ ፡ ለምድረ ፡ ግብጽ ፡ ከመ ፡ ይቀምል ፡ ኖላዊ ፡ አልባሲሁ ። ወረከበቶ ፡ እንዘ ፡ ይቀምል ፡ ጸጕሮ ፡ (ኤርምያ ፡ ፵፫ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ቅማል ፤ ቍማል ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ የልብስ ፡ የጠጕር ፡ ተባይ ፤ እጅግ ፡ ታናሽ ፤ ባለ፮ ፡ እግር ፤ ደም ፡ የሚመጥ ። በአንቃል ፡ ዘውእቱ ፡ ቍማል ፡ (አዋል) ።

ቅማል ፡

ቀምሮ ፤ ሮት ፤ (ቀመረ ፡ ይቄምር ፡ ይቀምር ። ዕብ ፡ ቃማር ፤ ሸፈነ) ፤ መቀመር ፡ ማዘጋጀት ፤ መቍጠር ፡ ማሰብ ፤ መመደብ ። መዘርጋት ፡ መጋረድ ፤ መለየት ፡ መክፈል ፤ በሰፍር ፡ በቍጥር ፡ ማደላደል ። ዘዐውደ ፡ ፀሓይ ፡ ወወርኅ ፡ ከመ ፡ እንተ ፡ መጽሔት ፡ ቀመረ ። እዴሁ ፡ ለልዑል ፡ ይቄምሮ ። አኮ ፡ በዕፀ ፡ ዘትሰውቀን ፡ ወትቄምሮን ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ሚራዎ ፡ ፲፪ ። ገድ ፡ ላሊ) ።

ተቀመረ ፤ በቁሙ ፤ ተዘጋጀ ፤ ተጋረደ ፡ ተዘረጋ ፡ ተቈጠረ ፤ ተከፈለ ። ይትቄመር ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ፡ ወየዐውዶ ፡ ስብሐቲሁ ፡ (ሚራዎ ፡ ፲፪) ።

ቅሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ የተቀመረ ፡ ቅምር ፤ የተቈጠረ ፤ የተከፈለ ። ወቅሙር ፡ ዐዘቅት ፡ ጠፈሩ ፡ መሥልስት ፡ (ሄኖ ፡ ፯ ፡ ፵፩) ።

ቀመር ፤ (ራት ፤ አቅማር) ፤ መጋረጃ ፡ አጕበር ፤ ጠፈር ፡ መዋቅር ፤ ዋልታ ፡ ገበታ ። ዘሰቀሎ ፡ ለሰማይ ፡ ከመ ፡ ቀመር ፡ ዘእንበለ ፡ ዐምድ ፡ (ቅዳ ። ኢሳ፵ ፡ ፳፪)

—፤ ክፍል ፤ ምዕራፍ ፤ ቍጥር ፡ ሒሳብ ፤ የቍጥር ፡ መደብ ። አቅማር ፡ በእንተ ፡ አኅብሮ ፡ ቃላት ፤ ቀመር ፡ ቀዳማዊ ። አንቲ ፡ ውእቱ ፡ ዳግሚት ፡ ቀመር ። ቀ

መረ ፡ ዐረብ ። ዐውደ ፡ ቀመሩ ፡ ለወርኅ ። ናሁ ፡ ንልቀ ፡ ቀመርነ ፡ ዘተውህበ ፡ ለአዳም ፡ ፫፻ ፡ ዓመት ፡ (መቅ ፡ ወን ፡ ውዳ ፡ ማር ፡ መጽ ፡ ምስ ፡ አዋል) ።

ቀመር ፤ (ዐረብ) ፤ ጨረቃ ። ዐውደ ፡ ቀመር ፤ የጨረቃ ፡ ዙሪያ ፤ ዐውደ ፡ ወርኅ ፡ ዐውደ ፡ ጨረቃ ፤ ወይም ፡ ዐውደ ፡ አበቅቴ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ የፀውድን ፡ ፍች ፡ እይ ።

ቀመራዊ ፤ ወርኃዊ ፤ ዘወርኅ ። ወርኅ ፡ ቀመራዊ ። ኍልቈ ፡ ቀመራዊ ፡ ወፀሓያዊ ፡ (አቡሻ ፡ ፳፭ ፡ ፴፩) ።

መቃምር ፤ የጨዎታ ፡ ስም ፤ ቅልሞሽ ፤ ቍጥር ፡ ያለበት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪) ።

ቈማር ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ጨዎታ ፤ ጥቅምና ፡ ጕዳት ፡ ያለበት ።

ቆሞስ ፤ ቈማስ ፤—በቈሙ ፤ መዳ ፤—ቀውመሰ ።

ቀሚስ ፤—በቈሙ ፤ ቀምየሰ ።

ቀኒእ ፤ አት ፤ (ቀንአ ፡ ይቀንእ ፡ ይቅናእ ። ዐረ ፡ ቀነአ ። ዕብ ፡ ቃኔእ) ፤ መቅናት ፤ መመቅኘት ፤ ማዘን ፡ መቈጣት ፡ መበሳጨት ፤ በሌላው ፡ ዕድልና ፡ ሀብት ። ወይም ፡ እንደ ፡ ርሱ ፡ ለመኾን ፡ መንቃት ፡ መትጋት ፤ ርሱን ፡ አብነት ፡ ማድረግ ፤ ምን ፡ ፈቀረኝ ፡ ማለት ። ኢትቅናእ ፡ ላዕለ ፡ እኩያን ። ተመየጥ ፡ ኀበ ፡ ቃሕም ፡ ወቅናእ ፡ ርእየከ ፡ ፍናዊሁ ። ቅናእ ፡ ለንስሓ ፡ (መዝ ፡ ፴፮ ። ምሳ ፫ ፡ ፫ ። ራእ ፫ ፡ ፲፱) ።

ቀኒእ ፤ (ረቲእ) ፤ በቈሙ ፤ መቅናት ፤ ቀጥ ፡ ማለት ፤ ቅን ፡ እውነተኛ ፡ መኾን ፤ መመቸት ፡ መፋጠን ፡ መከናወን ፤ የሥራ ። አበያ ፡ ቢቀና ፡ ቤት ፡ ያቀና ፡ እንዲሉ ። ኢትቅንኡ ፡ ለመዊት ፡ (ጥበ፭ ፡ ፲፱) ።

ቀናኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚቀና ፤ ቀናተኛ ፡ ምቀኛ ። አነ ፡ እግዚ ፡ ቀናኢ ። ስምያን ፡ ቀናኢ ። በዝንቱ ፡ ቀናእያኒሁ ። ጸላእያንየ ፡ ወቀናእያንየ ። መበለታት ፡ እኩያት ፡ ቀናእያት ፡ ወመስተዋድያት ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፭ ። ሉቃ፮ ፡ ፲፭ ። ፊላስ ። ዮሴፍ ። ዲድ ፡ ፪) ።

ቅንአት ፤ መቅናት ፤ መመቅኘት ። ቅናት ፡ ምቀኝነት ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፤ ቀናኢነት ። ቅንአተ ፡ እግዚ ፡ ይገብር ፡ ዘንተ ። በቅንአተ ፡ ዲያብሎስ ፡ መጽአ ፡ ሞት ። በከመ ፡ ከነ ፡ ውስቴቱ ፡ ቅንአት ፡ በሕገ ፡ ኦሪት ፤ ከማሁ ፡ ተመክዐበ ፡ ውስቴቱ ፡ ቅንአት ፡ በሕገ ፡ ኢየሱስ ፡ (ኢሳ፱ ፡ ፯ ። ጥበ፪ ፡ ፳፬ ። ስንክ ፡ ሐም፳) ። ቅንአትና ፡ የቀንነተ ፡ ዘር ፡ ቅናት ፡ ባማርኛ ፡ ይተባበራሉ ። (ግጥም) ፤ ባፉ ፡ በጕራዱ ፡ ትደነቃላችኹ ፤ ወገብ ፡ ቈርጦ ፡ እሚጥል ፡ ቅናት ፡ ሳለላችኹ ። ለመነዥሴ ፡ ብቻ ፡ ማን ፡ ሰጠው ፡ ቅናቱን ፤ ለዓለማዊ ፡ ነው ፡ የተሠራው ፡ ጥንቱን ። እስራኤል ፡ በጣዖት ፡ ስላመነዘሩ ፤ ፈጣሪም ፡ ታጥቆታል ፡ እንኳን ፡ ሰው ፡ ፍጡሩ ።

ቅንእ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ቅንኡ ፡ ለብእሲ ፡ እምኀበ ፡ ቢጹ ፡ (መክ፬ ፡ ፬) ።

አቅንአ ፤ አቀና ፤ አመራ ፤ አስቀና ፤ ቅናት ፡ ኢስነጣ ፡ አሳደረ ። ሑር ፡ ወልድየ ፡ ወአቅንእ ፡ ሀገረ ። ወያቀንኡ ፡ ለሐዊር ፡ መንገሌሆን ። ኢያቅንእከ ፡ ብዕሎሙ ፡ ለኃጥኣን ። ኢትትናገር ፡ ምስለ ፡ ብእሲት ፡ በዘታቀንኣ ፡ (ዜና ፡ ወግ ። ማር ፡ ይሥ፱ ፡ ፭ ። ሚራ፱ ፡ ፩ ። ፴፯ ፡ ፲፩) ።

መቅንእ ፤ መቃንእ ፤ መቃን ፤ መቃኖች ፡ የግራና ፡ የቀኝ ። ራግዛትን ፡ እይ ።

ተቃንአ ፤ ተቃና ፤ ተቀናና ፤ ተፈካከረ ። ትትቃንኡ ፡ ዝንቱ ፡ ምስለ ፡ ዝንቱ ። አሰስልዋ ፡ ለተሓምዮ ፡ ወለተቃንኦ ። እስመ ፡ ኀበ ፡ ሀለወ ፡ ተቃንኦ ፡ ህየ ፡ ሀሎ ፡ ሀውክ ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፩ ። ያዕ፫ ፡ ፲፬) ።

አስተቃንአ ፤ አቃና ፤ አቀናና ፤ ብእሲት ፡ እንተ ፡ ታስተቃንእ ፡ (ሚራ፳፯ ፡ ፯) ።

(ጥ) **ቀንአት ፤ (ዐረ ፡ ቂነት ። ዕብ ፡ ሔልበና ። ጽር ፡ ኻልባኒ) ፤** የሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ኩዕፀወ ፡ ዕጣን ፡ አንዱ ፤ በሶርያና ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሚበቅል ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፴፬) ።

ቀንአት ፤ (ዐረ ፡ ዑድ ። ዕብ ፡ አሀሎት ። ጽር ፡ ስታክቲ) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ፤ ዕጣን ። ስኂን ፡ ወቀንአት ፡ ወማየ ፡ ልብን ፡ ወሰንበልት ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፵፬ ። ቅዳ) ።

ቈንደየ ፤ (ጐንደየ) ፤ ተጓደደ ፤ ታበየ ፡ ኰራ ፤ ተንጠራራ ፤ ቀንድ ፡ አወጣ ፤ ወይም ፡ ቀንድ ፡ ኾነ ፤ ቀንድ ፡ ተባለ ። ያገር ፡ ቀንድ ፡ እንዲሉ ፡ (መዝ ፡ ፻፴፩ ። ሉቃ፩ ፡ ፷፱ ። ሕዝ፳፱ ፡ ፳፩) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቈንደየ ፡ ፈንታ ፡ ተቈናደየ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ትትቈናደዩ ፡ ብየ ፡ ወትዘረክዩኒ ፡ (ኢዮ፲፱ ፡ ፭) ። ጕንደየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ሥር ፡ ነው ።

—፤ ቈንዳ ፤ ዘለለ ፤ ቈንዳ ፡ ቈንዳ ፡ አለ ። የቍጣ ፡ የኵራት ፡ ወይም ፡ የደስታ ።

ተቈናደየ ፤ ተቈናዳ ፤ ተዛለለ ፤ ተቃበጠ ፤ ተዳራ ። ፍሒልን ፡ ይመስላል ።

አስተቈናደየ ፤ አዛለለ ፤ አቃበጠ ፤ አስታበየ ፡ አንጓደደ ።

ቀንዲል ፤ (ዐረ ፡ ቂንዲል) ፤ መብራት ፤ ማብሪያ ፤ የዘይት ፡ የሠም ፤ መደበኛው ፡ ግን ፡ ዘይት ፡ ነው ። ለእመ ፡ ኀልቀ ፡ ቅብዐ ፡ ዘይት ፡ እምቀንዲል ፡ ወኢይቀድሱ ፡ በአሐዱ ፡ ሠምዕ ፡ አላ ፡ በክልኤቱ ፡ በገበዋተ ፡ ምሥዋዕ ፤ አው ፡ በቀንዲል ፡ ህየንተ ፡ ሠሊስቱ ፡ ሠምዕ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ሥር ፡ ቅዳ) ። መጽሐፈ ፡ ቀንዲል ፤ መጽሐፈ ፡ ዘይት ፤ ጸሎተ ፡ ዘይት ፡ ቅብዐ ፡ ድውያን ፤ በዘይት ፡ ላይ ፡ የሚነበብ ፡ የሚጸለይ ።

ቀንዲላት ፤ ቀናዲል ፤ ቀንዲሎች ፤ መብራቶች ፤ ማብሪያዎች ፡ (ስንክ ፡ መስ፲ ። ጥር፴) ፡ ቈንዳላ ፡ ማለት ፡ ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ቆንደራጢስ ፤ (ጽር ፡ ክድራንቲስ) ፤ የአሶርዮን ፡ ሩብ ፤ ታናሽ ፡ ወራዳ ፤ መጨረሻ ፡ ገንዘብ ። የጸሪቅን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ፡ (ማር ፲፪ ፡ ፵፪) ።

ቀንዎ ፤ ዎት ፤ (ቀነወ ፡ ይቄኑ ፡ ይቀኑ ። ፀመረ) ፤ መቸንከር ፤ ማጣመር ፤ በችንከር ፡ ማጣበቅ ፡ መጠረቅ ፤ መጓጕጥ ፡ መጠቅጠቅ ፤ መውጋት ፡ ማቍሰል ፤ መብሳት ፡ መንደል ። ቀኑ ፡ ፍቅረከ ፡ ውስተ ፡ ልብየ ። ቀነዉኒ ፡ እደውየ ፡ ወእገርየ ። በቅንዋቲከ ፡ ቀነውከ ፡ ብሎት ፡ (ያዕ ፡ ዘእል ። መዝ ፡ ፳፩ ። ግንዘ) ።

ቀናዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ የሚቸንክር ፤ የሚጠርቅ ፤ ቸንካሪ ።

ተቀነወ ፤ ተቸነከረ ፤ ተበሳ ፡ ተነደለ ። እንዘ ፡ ይትቀሠፍ ፡ ወይትቄኖ ፡ በቅንዋት ። ተቀነወ ፡ እደ ዊሁ ። በቀኖተ ፡ ኀጺን ፡ ተቀነወ ፡ እግሩ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ሠኔ፳፭) ።

ቅንው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ኑት) ፤ የተቸነከረ ፤ የተጣመረ ፤ አንድ ፡ የኾነ ። ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ቅንወ ፡ ሕእጋር ፡ ወእድ ። እሑድ ፡ እሱር ፡ ወቅንው ፡ በሰን ብት ፡ (ደራሲ ። ሲኖደ) ።

ቅናዌ ፤ መቸንከር ፤ (ጥቸ) መቸንከር ፤ አቸንካ ክር ፤ ችንከራ ፤ የችንካር ፡ ውግ ፤ ቍስል ። ቅናዌ ፡ ወር ግዘተ ፡ ኩናት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ቀኖት ፤ (ታት) ፤ ችንካር ፤ ምስማር ፤ እሾኽ ፡ ጋሬጣ ፤ የብረት ፡ የንጨት ። በቀኖት ፡ አጽንዕዎ ። አ ይቴ ፡ ውእቱ ፡ ቀኖትከ ፡ ሞት ። ይከውኑክሙ ፡ መሥ ገርተ ፡ ወዕቅፍተ ፡ ወቀኖታተ ፡ (ኤር ፲ ፡ ፬ ። ሆሴ ፲፫ ፡ ፲፬ ። ኢያ፳፫ ፡ ፲፫) ።

ቀኖት ፡

ቅናው ፤ ቅናዋት ፤ ችንካሮች ፤ የችንካር ፡ ቍስሎች ፤ ውግታዎች ። ውስተ ፡ ዘነበሙ ፡ በሙ ፡ ቅና ዋት ። ቶማስ ፡ ርእየ ፡ አሠሮሙ ፡ ለቅናዋት ። ርግ ዘተ ፡ ገቦሁ ፡ ወቅናዋተ ፡ እደዊሁ ። ኀምስቱ ፡ ቅና ዋት ፡ (ራእ፬ ፡ ፲ ። ስንክ ፡ ሚያ፮ ። ግንዘ ። አዋል) ።

—፤ መስቀል ፡ ነክ ፡ መዝሙር ፤ ምስጢረ ፡ መስቀል ፡ ያለበት ፤ ዐርብና ፡ ረቡ ፡ ቅዳሜ ፡ በሌላውም ፡ ቀን ፡ የሚ ባል ፤ ክብር ፡ ይእቲ ፡ ቅኔ ፡ (ሥር ፡ ድጓ) ።

ቍንዝዕ ፤ ቋንገ ፤ ባት ። ቃንዛ ፤ የበትር ፡ የቍ ስል ፡ ስሜት ። ቄንዳላ ፤ ሥዕርት ። ሥሩና ፡ ምንጩ ፡ ንዝዐ ፡ ነው ።

ቈናዝዕ ፤ (ዐረ ፡ ቊዘዐት ፤ ቊንዙዐት) ፤ ብርንን ፤ የራስ ፡ ጠጕር ፡ ሥራ ፤ ነይው ፡ ፈትሎ ፡ ገመዱ ፡ ጕንጕኑ ፡ እንጥልጥሉ ። ቍንጮ ፡ ጋሜ ፡ ሳዱላ ፤ የዙ ሪያ ፡ ልጭታት ። ቈናዝዒሃ ፡ ፍቱል ። ሰብዑ ፡ ቈና ዝዐ ፡ ርእስየ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። መሳ፲፮ ፡ ፲፫) ።

ቈናዝዓት ፤ ብርንንዎች ። ኢትግበሩ ፡ ቈና ዝዓተ ፡ እምሥዕርተ ፡ ርእስክሙ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ። ዘሌ፲፱ ፡ ፳፯) ።

ቍንዝዕት ፤ ቈንገ ፤ ሳዱላ ፤ ባለቈንዳላ ፤ ልጃ ፡ ገረድ ፡ ጕበዝ ፡ እንደ ፡ ኾብ ፡ የሚነጥቃት ። ንዝ ዐን ፡ ተመልከት ።

ቈናዝዕት ፤ ቈነገኾት ፤ ሳዱሎች ፤ ደናግ ሎች ።

ቀንጠበ ፤ (ቀጠበ) ፤ ቀነጠበ ፤ ቈነጠበ ፤ ቈ ረጠ ፤ በጠሰ ። ይቀንጥቡ ፡ ድርያ ፡ (አዋል) ።

ቅንጣብ ፤ (ባት) ፤ ቅንጣቢ ፤ ቍንጣቢ ፤ ቍ ራጭ ፡ ብጣሽ ፤ ዕራፊ ፤ ቅፋፊ ። ወይእዜሰ ፡ ግማደተ ፡ እብድ ፡ ወቅንጣባተ ፡ ረሰይከኒ ፡ (ኢዮ፲፯ ፡ ፰) ።

ቀነጠ ፤ (ዕብ ፡ ቃኖጥ ፤ ሀቅኔጥ) ፤ አስ ጮኸ ፡ አስቈጣ ፤ አስወገሸ ።

ቀንጠወ ፤ ቈነጠነ ፤ አስከረ ፤ አቀናጣ ፤ ጤና ፡ ነሣ ፤ ልብ ፡ አሳጣ ፤ አብዝቶ ፡ የበሉት ፡ የጠጡት ።

ቅንጣዌ ፤ ቍንጣን ፤ የጥጋብ ፡ ብዛት ፤ የሆ ዳም ፡ በሽታ ። ለብእሲ ፡ ሥሡዕ ፡ ዘኢይጸግብ ፡ ደዌሁ ፡ ቅንጣዌ ፡ ወገብጥ ። ጽጋብ ፡ ጸዋጌ ፡ ቅንጣዌ ፡ ው እቱ ፤ ወቅንጣዌ ፡ ጸዋጌ ፡ ደዌ ፤ ወደዌ ፡ ጸዋጌ ፡ ሞት ፡ (ሚራ፴፬ ፡ ፳ ። ፈላስ) ። ቄንጥ ፡ መቂናጥ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ቀንጠሰ ፤ (ቀንጠበ) ፤ ቀነጠሰ ፤ ቈረጠ ፡ በጠሰ ፤ ለቀመ ፤ የጕመን ፡ የሥንቁ ። አልቦሙ ፡ ዘይ በልዑ ፡ ዘእንበለ ፡ ሐምለ ፡ ገዳም ፤ ይቀነጥሱ ፡ እም አድባር ፡ ወይሴሰዩ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ) ።

ቀንጦስጤ ፤ (ጽር ፡ አከንቲስቴ) ፤ ወራ ውያን ፤ ነዳፍያን ፤ ቀስተኞች ፡ (፩ነገ ፡ ፴፩ ፡ ፫) ።

ቀንይ ፤ ዮት ፤ (ቀንየ ፡ ይቀኒ ፡ ይቅነይ ። ዕብ ፡ ቆኔን) ፤ ጨኸ ፡ ማልቀስ ፡ መቈዘም ፤ ማሞሽ ፡ መግጠም ፤ ማዜም ፡ ማጕረምረም ፤ መቀንቀን ፡ መዝ ፈን ፤ መምራት ፡ መቀኘት ፤ መሪ ፡ ቀንቃኝ ፡ ባለቅኔ ፡ መኾን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀንየ ፡ ፈንታ ፡ ተቀንየ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ረከብዎ ፡ ለ አባ ፡ ዮሴፍ ፡ እንዘ ፡ ይትቀነይ ፡ ምስለ ፡ አሐዱ ፡ መነኮስ ። ካህናት ፡ ይትቀነዩ ፡ ዘንተ ፡ መዝሙረ ፡ በዜማ ፡ ሐዘንዚን ። ወእምዝ ፡ በል ፡ ወተቀነይ ፡ ሃሌ ፡ ሉያ ። ወእንዘ ፡ ይትቀነይ ፡ በሠለስቱ ፡ ዜማ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፫ ። ግንዘ ። ድጓ ። ታምር) ።

ቅኔ ፤ (ዕብ ፡ ቂና) ፤ በቁሙ ፤ ሙሾ ፤ ግጥም ፤ ቅንቀና ፡ ቍዘማ ፤ የፍታት ፡ የልቅሶ ፡ ዜማ ፤ ማሕሌት ፡ ጉማ ። መጽሐፈ ፡ ቅኔ ። አህ ፡ አህ ፡ ለድምፀ ፡ ቅኔ

ሆሙ ፡ ለካህናት ፡ በቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ እስመ ፡ ናሁ ፡ ተለጐመ ፡ ዜማ ፡ መሰንቆ ፡ ጥዑም ፡ በውስተ ፡ መዝሙር ፡ ወጸሎት ፡ (አዋል ። ግንዘ) ።

—፤ የዜማ ፡ የቅኔ ፡ በታ ፤ ሦስተኛ ፡ ክፍል ፡ ክመቅደስ ። ቅኔ ፡ ማሕሌት ።

ምቅናይ ፤ (ያት) ፤ የድጓ ፡ ባህል ፤ የምዕራፍ ፡ ቀለም ፡ ባደራረስ ፡ ጊዜ ፡ የሚዜም ፡ የሚዘመም ።

ቃነየ ፤ (ዕብ ፡ ኒጌን) ፤ ቃኘ ፤ ደረደረ ፤ የመዝሙር ፡ የበገና ። ትቃኒ ፡ አውታሪሃ ። ኅበ ፡ አሳፍ ፡ ይቃኒ ፡ ወኅበ ፡ ደቂቀ ፡ ቆሬ ፡ ይሴብሑ ፡ (ናሖ፫ ፡ ፳ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ቃና ፤ ዜማ ፤ ድምፅ ፤ የዜማ ፡ ስልት ፤ ጣዕም ፤ አቀናኘ ፤ አቀናቀን ። አውታረ ፡ መሰንቆ ፡ ፍሉጥ ፡ ወሊሉየ ፡ ቃና ። መስፍኒ ፡ ትዕይንት ፤ ቃና ፡ ወኢሥርፀት ፡ (ፊላስ ። አፈ ፡ ድ፴፩) ።

ቃና ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ በናዝሬት ፡ አጠገብ ፡ ያለች ፡ (ዮሐ፪ ፡ ፩) ።

ቀንየ ፤ ዮት ፤ (ቀነየ ፡ ይቀኒ ፡ ይቅኒ ። ዕብ ፡ ቃናህ ። ሱር ፡ ቅናአ ። ዐረ ፡ ቀነይ) ፤ መግዛት ፡ መዋጀት ፡ መቤዠት ፤ መውሰድ ፡ ገንዘብ ፡ ማድረግ ፡ በዋጋ ፤ ጠረየን ፡ ተመልከት ። መፍጠር ፡ መሥራት ፤ መግዛት ፡ መጌትየት ፤ ገዥ ፡ አዛዥ ፡ ጌታ ፡ መኾን ፤ ባግድ ፡ ማሠራት ፡ ማስገበር ፤ ማሳረስ ፡ ማስቈፈር ፤ ባሪያ ፡ ማድረግ ። ውእቱ ፡ ይቀኒኪ ። ወይቀንይዎሙ ፡ አርባዕተ ፡ ምእተ ፡ ዓመተ ። እለ ፡ እኩየ ፡ ቅኔ ፡ ይቀንይዎሙ ። ንቅንዮ ፡ ለነዳይ ፡ በዕዳነ ፡ (ዘፍ፫ ፡ ፲፯ ። ፲፭ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፬ ። ዓሞ፰ ፡ ፮) ።

ቀናዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ነይት) ፤ የሚገዛ ፤ የሚነዳ ፤ ገዥ ፡ አዛዥ ፡ ጌታ ። በዓልከ ፡ ለሡሉ ፡ ነባሪ ፡ ወቀናዪ ፡ ዕረፍት ፡ ውእቱ ። ቀናይያኒሆሙ ። አይቴ ፡ ሀለዉ ፡ ቀነይት ፡ ወቅኑያን ፡ (ድጓ ። መዋሥ ። አፈ ፡ ተ፳፯ ። ግንዘ) ።

አቅነየ ፤ አስገዛ ። አቅነይክሙ ፡ ርእሰክሙ ፡ ለኀጢአት ፡ (ሮሜ፮ ፡ ፲፱ ። ፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፲፱ ። ፪ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፭) ።

መቅነዪ ፤ የሚገዛ ፤ የሚያስገዛ ፤ ገዥ ፡ አስገዥ ። ለከ ፡ ንትቀነይ ፡ ዘአንተ ፡ መቅነዪ ፡ ለሡሉ ፡ (ቅዳ) ።

ተቀንየ ፤ ተገዛ ፤ አገለገለ ፤ ተገዥ ፡ አገልጋይ ፡ ኾነ ፤ ተሠራ ፡ ተፈጠረ ። ተቀነዩ ፡ ለእግዚ ፡ በፍርሀት ። እስመ ፡ ለከንቱ ፡ ተቀንየ ፡ ዓለም ። ነባሪ ፡ ዘበጽድቅ ፡ ይትቀነይ ፡ ለከ ። ከመ ፡ ይትቀነያ ፡ ለገነት ፡ (መዝ ፡ ፪ ። ሮሜ፰ ፡ ፳ ። ሚሬ፯ ፡ ፳ ። ኩፋ ፡ ፫) ።

ቅኑይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ኒት) ፤ የተገዛ ፡ ግዝ ፤ ተገዥ ፡ ባሪያ ፤ ፍጡር ፡ ግቡር ። ሥጋ ፡ ቅኑይ ፡ ለኀጢአት ። ነባሪ ፡ ወቅኑይ ። ያግዕዝ ፡ ቅኑያነ ። ሠርዐ ፡ ሰንበተ ፡ ለዕረፍት ፡ ለቅኑያን ፡ (ጥበ፩ ፡ ፬ ። ፪ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፲፱ ። ፩ጢሞ ፡ ፮ ፡ ፩ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ድጓ) ።

ቅንየት ፤ **ቅኔት** ፤ መግዛት ፤ መገዛት ፤ አገዛዝ ፤ ግዛት ፤ ግዙነት ፤ ባርነት ። ወእምቅንየቶሙ ፡ አድኀነክሙ ። እስከ ፡ ትቀንይዋ ፡ ለሀገር ፡ እስመ ፡ ቀርበ ፡ ቅንየታ ። ኢወፅአ ፡ እምእዴሁ ፡ ኅበ ፡ ቅንየተ ፡ ካልኡ ። ለተበርብሮ ፡ ወለቅንየት ፡ (ዘፀ፮ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ፳፯ ። አስቴ ፡ ፯ ፡ ፬) ።

—፤ መፍጠር ፤ አፈጣጠር ፤ ፈጠራ ። እስመ ፡ ቅንየትከ ፡ ወምልክናከ ፡ ይሬስየከ ፡ ትማህል ፡ ላዕለ ፡ ሡሉ ፡ (ጥበ፲፪ ፡ ፲፮) ።

ቅኔ ፤ አገዛዝ ፤ ባርነት ። ቅኔ ፡ እኩይ ። በዝን ፡ ቅኔሃ ። አርዑተ ፡ ቅኔ ፡ (ኢሳ፲፬ ፡ ፫ ። ሰቈ፩ ፡ ፫ ። ገላ ፭ ፡ ፩) ።

—፤ ንግድ ፤ ተግባረ ፡ እድ ፤ አገልግሎት ። ቅኔ ፡ እደዊነ ፡ ኢናፀርዕ ። እምቅኔ ፡ እደዊሃ ፡ ትሁብ ፡ ለነዳያን ። ሥርዐተ ፡ ቅኔ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ (ዲድ ፡ ፲፫ና ፡ ፬ ። ኪዳ) ። መዓልትን ፡ ቀን ፡ ማለት ። ዐማርኛው ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ የሥራ ፡ ጊዜ ፡ ማለት ፡ ነው ።

ምቅናይ ፤ መግገሪ ፤ መገገሪ ፤ ማስገገሪ ፤ በታ ፡ ገባያ ። ቤተ ፡ ምቅናይክሙ ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፪) ።

መቃኒት ፤ (ታት) ፤ የሥቃይ ፡ መሣሪያ ፤ መቅጫ ፤ ማሽቈጥቈጫ ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። አዘዘ ፡ ሳቦር ፡ ንጉሥ ፡ ያምጽኡ ፡ መቃኒተ ፡ ሥቃይ ፡ ከመ ፡ ይፍርሆ ፡ ለቅዱስ ። አርአዮ ፡ ሡሎ ፡ መቃኒታተ ፡ ሥቃያት ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲ ። መጋ፯) ።

ቅኑም ፤ (ሱር ፡ ቅኑማ ። ዐረ ፡ አቅኑም) ፤ አካል ፤ ህላዌ ፤ ፍጹም ፡ ገጽ ፡ ፍጹም ፡ መልክ ፡ ያለው ፤ እኔ ፡ የሚል ። አካልንና ፡ ጠባይዕን ፡ ህላዌን ፡ ተመልከት ።

አቃኒም ፤ (ማት) ፤ አካላት ፤ አካሎች ፤ አካላቶች ። አቃኒመ ፡ እግዚአብሔር ፡ እሙንቱ ፡ አስማት ፤ ወአስማትሂ ፡ እሙንቱ ፡ አቃኒም ፤ እስመ ፡ ትርጓሜሁ ፡ ለአቃኒም ፡ አካላት ፡ ጽኑዓን ፡ ቀዋምያን ፡ ፍጹማን ፡ ገጽ ፡ ወመልክእ ፡ ብሂል ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

ቀንሞን ፤ (ዕብ ፡ ቂናሞን ። ጽር ፡ ኪናሞን ። ዐረ ፡ ቂርፈት) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ቀረፋ ። በቀንሞን ፡ ፈንታ ፡ ቀንሞስ ፡ ቀናንሞስ ፤ ወይም ፡ ኹሉን ፡ ጕርዶ ፡ ቀንሞ ፡ ቀናንሞ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፳፫ ። ራእ፲፰ ፡ ፲፫ ። ማሕ፬ ፡ ፲፬ ። ሔኖ፴ ፡ ፫ ። ፴፪ ፡ ፩) ።

ቍናምት ፤ (ዐረ ፡ ቀነም ፤ በግ ፡ መንጋ) ፤ በቁሙ ፤ ኩረጆ ፡ ኪስ ፡ ከረጢት ፡ አቅማዳ ፤ ቀምጠራ ፤ ተረንተራ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቍናምት ፡ ፈንታ ፡ ቍናማት ፡ ይላል ፡ ያንዱን ፡ በብዙ ። አሐዱ ፡ ቍናማት ፡ ይኩን ፡ ለሡልነ ። አእባነ ፡ ቍናማት ። ኅተምከ ፡ ውስተ ፡ ቍናማቲከ ፡ ጌጋይየ ፡ (ምሳ፩ ፡ ፲፬ ። ፲፮ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፲፬ ፡ ፲፯) ።

ቍናማት ፤ ቍናማቶች ፤ የበግ ፡ የፍየል ፡ ስልቾች ።

ቀኖና ፤ (ናት ። ጽር ፡ ካኖን) ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፡ ደንብ ፤ ፍርድ ፡ ቅጣት ። ቀኖና ፡ ብሂል ፡ ሥርዐት ። ቀኖናተ ፡ ነገሥት ። እመ ፡ ቦ ፡ ብእሲ ፡ ዘዘመወ ፡ ም

ስለ፡ወለተ፡ብእሲቱ፡ቀኖናሁ፡ዐሠርቱ፡ወኀምስቱ፡ዓመት። ዘዘመወ፡ምዕረ፡አሐተ፡ያጹርዎ፡ቀኖና፡ቀሊለ፤ወለእመ፡ተመይጠ፡ያክብዱ፡ላዕሌሁ፡ቀኖና። ወሀቦ፡ቀኖናተ፡ክቡዳተ፡(ፈ፡መ፡፩፡፫። ፯፡፯። ስንክ፡ነሐ፲፩)።

ቀነነ፤ ዐገገ፤ ሠራ፤ ደነባ፤ ሕግ፡ሥራት፡ደንብ፡አቆመ፤ ቀኖና፡ሰጠ። ቀነኑ፡ላዕለ፡ብእሲት፡ዝግዐት። እመ፡ቦ፡ዘቀነነ፡ርእሶ፡በፈቃዱ፡(ሲኖዶ። ቄድር)።

—፤ ቈነነ፤ መቈነን፡ሰጠ፤ ዐደለ፤ ቈረሰ፡ከፈለ፤ ተነተነ፤ ዘገነ፡ታፈነ፤ የምግብ።

ተቀነነ፤ ቀኖና፡ያዘ፤ ተቀበለ። ተቈነነ፤ መቍነን፤ አገኘ፤ ታደለ።

ቀንዐ፤—ቀና፤—ቀኒአ፡ቀንአ።

ቅንፍዝ፤ (ዕብ፡ ቂፎድ። ሱር፡ ቂፉዳ። ዐረ፡ ቁንፉድ፡ ዝ)፤ ዣርት፤ እሾኻም፡አውሬ፤ ጠጕሩ፡እንደ፡ጋሬጣ፡እንደ፡ምስማር፡ያለ፤ ሽመልመሌ፡ዐይነት፡(ኢሳ፲፬፡፳፫። ፴፬፡፲፩)።

ቅንፍዝ፡

ቅንፍዛት፤ቀናፍዝ፤ ዣርቶች፤ ጠጕረ፡ክፉዎች፡ባለሾኽ፡ጠጕሮች።

ቀኒጽ፤ ጾት፤ (ቀነጸ፡ ይቀንጽ፡ ይቅንጽ)፤ መነሣት፡መቆም፡አፈፍ፡በርደግ፡ማለት፤ መዝለል፤ መፈንጨት፤ መቅበጥ፡መቈጣት፡መቀናጣት፤ መር፡ቸር፡ባጥ፡ፈናጥ፡ማለት፤ መንጠቅ፡መሸሽ፤ መሮጥ፡መፈርጠጥ። ቀነጸ፡እምዲበ፡ሠረገላ። ቀነጸ፡ላዕሌሁ፡ወቀተሎ፡በሰይፍ። ቀነጹ፡ላዕለ፡በራዊተ፡የኖናውያን። ቀነጸ፡እምኔሃ፡ወወፅአ። መጽአ፡እንዘ፡ይቀንጽ፡(መጽ፡ምስ። ዮሴፍ። ማሕ፪፡፰)።

አቅነጸ፤ አዘለለ፤አስፈነጨ፡አቀናጣ። ፍቅር፡እንተ፡አቅነጸቶ፡እምዲበ፡ሐመር፡(መጽ፡ምስ)።

ተቃነጸ፤ ተዛለለ፡ተፈናጨ፡ተፈረፈጠ።

አስተቃነጸ፤ አዛለለ፡አፈናጨ። ፈረስከ፡ዘትጼዐኖ፡እንዘ፡ያስተቃንጽ፡እግሮ፡(ደራሲ)።

ቍንጽ፤ (ጺት)፤ ቍንጫ፤ ፈርዐጽ፤ የሚዘል፤ የሚፈናጠር፡(፩ነገ፡፳፬፡፲፭)።

ቍንጽ፡

—፤ ቍንጮ፤ የቤት፡የሰው፡(ዐማርኛ)።

ቍንጽል፤ (ዕብ፡ ሹዓል)፤ ቀበሮ፤ ወይም፡ተኵላ፤ ነጣቂ፡የበረሓ፡ውሻ፡ክፉ፡ተንኰለኛ፡የመኪንንትና፡የሰይጣናት፡አምሳል። ቀበሮና፡ተኵላ፡እንደ፡ነብርና፡እንደ፡ጥቍር፡ዝንጀር፡ይመሳሰላሉ፤ ዘመዳሞች፡ናቸው፤ ከጥቍሬው፡ዝንጀር፡ነጨው፡እንዲከፋ፡ከቀበሮ፡ተኵላ፡ይከፋል። ነገዳቸውና፡ጠባያቸው፡አንድ፡ስለ፡ኾነ፡በተኵላ፡ፈንታ፡ቍንጽል፡ይባላል። ሐሩ፡በልዋ፡ለዛቲ፡ቍንጽል። ይበውእኑ፡አንበሳ፡ውስተ፡ግበ፡ቍንጽል፡አው፡ቍንጽል፡ኀበ፡አንበሳ። ሰይጣንሰ፡ቍንጽል፡ጓሕላዊ፡(ሉቃ፲፫፡፴፪። አዋል። ቄድር)።

ቍንጽል፡

ቈናጽል፤ ተኵሎች፤ ቀበሮዎች፡ቀበሬርት። አሥግሩ፡ለነ፡ቈናጽለ፡ንኡሳነ። ወእንዘ፡ሠለስተ፡ምእተ፡ቈናጽለ። ለቈናጽልኒ፡ግበብ፡ቦሙ፡(ማሕ፪፡፲፭። መሳ፲፭፡፬። ማቴ፰፡፳)።

ቋንቋ፤ በቁሙ፤ ልሳን፤የቃል፡የነገር፡ስልት፡(ዐማርኛ)።

ቍንቍኔ፤ ቍንቍን፤ ጥንጣን፤ ግንደ፡ቈርቍር፤ ነቀዝ፤ ብል፤ ትል፤ የዕፅና፡የእክል፡የልብስ፡ተባይ። ዓዌ፡ወቍንቍኔ። ከመ፡ብሉይ፡ቍንቍኔ። ልብስ፡ዘተበልዐ፡እምቍንቍኔ፡(ኢሳ፶፩፡፰። ማቴ፮፡፲፱። መ፡ፈ)።

—፤ ቅንቅን፤ የደሮ፡ቅማል፤ ጤፍ፡የሚያክል።

ቈንቈነ፤ በቁሙ፤ነቀዘ፤ጠነጠነ፤ተላ፤አረጀ፤አፈጀ። ወአልባሲክሙኒ፡ቈንቈነ። ዘኢይበሊ፡ወዘኢይማስን፤ ወዘኢይቈነቍን፡(ያዕ፭፡፪። ቄድር)።

ቀኒት፤ ቶት፤ (ቀነተ፡ ይቀንት፡ ይቅንት። ዐረ፡ ነጠቀ)፤ መቀነት፤ መታጠቅ፤ ወገብን፡ማሰር፤ ማጥበቅ፤ ማገልደም፡ማሸረጥ፡ማሸንፈጥ፤ ማሸንቀጥ፤ በትጥቅ፡ማጌጥ። ቅንት፡ሐቌከ፡ከመ፡ብእሲ። ቅንት፡ሰይፈከ፡ኀያል፡ውስተ፡ሐቌከ። ቀነተት፡ሠቀ፡ውስተ፡ሐቌሃ። ቅንት፡ስልብሰ፡ዐጊ፡ወቀነትኩ። ህየንተ፡ቅናትኪ፡ዘወርቅ፡ሐብለ፡ቅንቲ፡(ኢዮ፴፰፡፫። መዝ፡፵፬። ዮዲ፰፡፭። ሄርማ። ኢሳ፫፡፬)።

ቀናቲ፤ (ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ የሚቀንት፡የሚያጠብቅ፤ የሚታጠቅ፤ ታጣቂ።

ቅኑት፤ (ታን፡ ታት፡ ንት)፤ የታጠቀ፤ የተቀነተ፤ ቅንት፤ ዝግጁ፤ ልባም። ቅኑት፡ሐቌሁ፡በወርቅ። ቅኑታን፡ዐስቅ። ቅኑታን፡አስይፍት፡(ዳን፲፡፭። ሕዝ፳፫፡፲፭፡፲፭። ኩፋ፡፴፯)።

ቅናት ፤ (ታት ፡ ቅናውት) ፤ በቁሙ ፤ መቀነቻ ፣ መታጠቂያ ፤ ትጥቅ ፤ የወገብ ፣ ማሰሪያ ፤ ቀበቶ ፣ ዝናር ፣ መቀነት ። በቅናቱ ፡ ዘአዲም ። በቅናት ፡ ዘወርቅ ። አልባሰ ፡ ወቅናታተ ። ወኢይፍትሑ ፡ ቅናውቲሆሙ ፡ (ማቴ፲ ፣ ፱ ። ራእ፩ ፣ ፲፫ ። ዘፀ፳፰ ፣ ፵ ። ኢሳ፭ ፣ ፳፯) ።

አቅነተ ፤ አስቀነተ ፤ አስታጠቀ ፤ አስለፈ ። ባዕድ ፡ ያቀንተከ ። አቀንተክሙ ፡ ብልባሴ ። ዘያቀንቶ ፡ ለሰማይ ፡ በደመና ፡ (ዮሐ፳፩ ፣ ፲፰ ። ኅሞ፰ ፣ ፲ ። መዋሥ) ።

ቀሡት ፤ (ዕብ ፡ ቄሣት) ፤ የቀለም ፣ ዕቃ ፤ ቢልቃጥ ፤ ሙዳየ ፣ ቀለም ፤ የገንቦና ፣ የማድጋ ፣ ዐይነት ። ገንቦ ፤ ማድጋ ፤ እንስራ ፤ የውሃ ፣ ዕቃ ፤ ሸክላ ። ቀሡተ ፡ ጸሓፊ ። ቀሡተ ፡ ልሕዙት ። ስተይ ፡ ማየ ፡ እምቀሡትከ ፡ (ሕዝ፱ ፣ ፪ ። ኤር፲፱ ፣ ፩ ። ምሳ፭ ፣ ፲፭) ።

ቀሡት ፡

ቀሡታት ፤ ቀሣውት ፤ ማድጎች ። ቀሡታተ ፡ ይጽዐን ፡ በአንበሳ ። ቀሣውቲሆሙ ፡ (ደራቢ ። ኤር፲፱ ፣ ፫) ።

ቀሢጥ ፤ ጦት ፤ (ቀሠጠ ፡ ይቀሥጥ ፡ ይቅሥጥ ። ዐረ ፡ ቀሸጠ) ፤ መቅሠጥ ፤ ማንሣት ፣ ማንሣሣት ፤ ከፍሎ ፣ መስረቅ ፣ መደበቅ ፤ ማታለል ፣ መቅጠፍ ። ቀሢጠ ፡ ንዋየ ፡ ባዕድ ። ዘይቀሥጥ ፡ እምቤተ ፡ እግዚ ። ቀሠጡ ፡ መንፈቀ ፡ ሤጡ ። ከመ ፡ ትቅሥጠሙ ፡ በተሳልም ፡ ፀሮሙ ፡ (መቃ ። ቀሌ ። ግብ፭ ፣ ፪ ። ዮሴፍ) ።

ቀሣጢ ፤ (ጢት ፣ ጥያን ፣ ያት ፤ ሥጥ) ፤ በቁሙ ፤ ሌባ ፣ ቀጣፊ ፤ አታላይ ። በራቂ ፡ ወቀሣጢ ፡ ዘአንበሩ ፡ ብየ ፡ (አዋል) ።

ቄሥጤ ፤ (ዕብ ፡ ቄበህ) ፤ ቁሽት ፤ ሽንፍላ ፤ ጨጓራ ፣ (ዘዳ፲፰ ፣ ፫) ።

ቄሥጤ ፡

ቀሢም ፤ ሞት ፤ (ቀሠመ ፣ ይቀሥም ፣ ይቅሥም ። ቀጠፈ) ፤ መቅሠም ፤ መልቀም ፣ መቁረጥ ፣ ማጨድ ፣ መጨርገድ ፤ ማርገፍ ፤ መሰብሰብ ፣ ያታክልት ። በከመ ፡ ይቀሥምዎ ፡ ለዘይት ፡ ከማሁ ፡ ይቀሥምዎሙ ። ከመ ፡ ዘየአርር ፡ ድኅረ ፡ ዘይቀሥም ። ቅሥም ፡ አስካሎ ፡ ለዐጸደ ፡ ወይን ። ቀሠምኑ ፡ ሰከ ፡ ስምዐ ፡ እመጻሕፍት ፡ (ኢሳ፳፬ ፣ ፲፫ ። ሚሬ፱ ፣ ፳፩ ። ራእ፲፬ ፣ ፲፱ ። መጽ ፣ ምስ) ።

ቀሣሚ ፤ (ሚት ፣ ምያን ፣ ያት ፤ ሣም ፣ ሠምት) ፤ የሚቀሥም ፣ የሚለቅም ፤ ለቃሚ ፣ ቈራጭ ። አድኅነኒ ፡ እምቀሣሚ ፡ ወይን ፡ እመ ፡ ያሴዕል ፡ ማዕጸዶ ። ሶበ ፡ ቦኡ ፡ ቀሣም ፡ ኅዕሌከ ፡ (ደራቢ ። ዐብድ ፣ ፭) ።

መቅሠም ፤ መልቀሚያ ፤ መቍረጫ ፤ አኀዘ ፡ መቅሠሞ ፡ (ሆሴ፯ ፣ ፲) ።

አቅሠመ ፤ አስለቀመ ፤ አስቈረጠ ። ወያቀሥምሙ ፡ ቀሥሞ ፡ (፭ነገ ፣ ፰ ፣ ፲፪) ።

ተቀሥመ ፤ ተለቀመ ፤ ተቈረጠ ። እንበለ ፡ ይትቀሠም ፡ ወይን ፡ (ዘኍ፲፫ ፣ ፳) ።

ቅሡም ፤ (ማን ፣ ማት ፣ ሥምት) ፤ የተቀሠመ ፤ የተለቀመ ፤ ልቅም ፤ ቍርጥ ።

ቅሥመት ፤ መልቀም ፣ መቍረጥ ፤ መቈረጥ ፤ አቈራረጥ ፤ ቈረጣ ፣ ለቀማ ። ቅብዐ ፡ ዘይት ፡ ዘቀዳሚ ፡ ቅሥመታ ፡ (ዘፀ፳፯ ፣ ፳) ።

ቀሥም ፤ (ብ ፣ አቅሣም) ፤ የተክል ፣ መከር ፣ አዝመራ ፤ ፍሬው ፣ የሚለቀምበት ፤ የለቀማና ፣ የቈረጣ ፣ ወራት ። የኅብር ፡ ቀሥም ፡ ምስለ ፡ ማእረር ፡ (ዓሞ፱ ፣ ፲፫ ። ዘሌ፳፯ ፣ ፭ ። መሳ፰ ፣ ፪) ።

—፤ ፍሬ ፤ ሕንባብ ፤ አስካል ፤ ተለቅሞ ፣ ተቈርጦ ፣ ያለ ። በመዋዕለ ፡ ማእረረ ፡ ቀሥም ። አቅሣመ ፡ ዐጸድ ። ይሴፈጢ ፡ ቀሥሞ ፡ (ሚራ፳፱ ፣ ፳፯ ። ሥር ፣ ጸሎ ። ማር ፣ ይሥ፲፭ ፣ ፭) ።

ተቃሥም ፤ (ማት) ፤ ለቀማ ፤ ቈረጣ ፤ አዝመራ ፤ ዐጽቅ ፣ ዘለላ ። ወተቃሥሞ ፡ ፍሬሃ ፡ (አርጋ ፣ ፱) ።

ቀሠመ ፤—አጣፈጠ ፤—ቀሰመ ።

አስተቃሠመ ፤—አሻረተ ፤—ቀሰመ ።

ቀሢፍ ፤ ፎት ፤ (ቀሠፈ ፣ ይቀሥፍ ፣ ይቅሥፍ ፤ ቀጠፈ ። ዐረ ፣ ቀጸፈ) ፤ መቅሠፍ ፤ መቅጠፍ ፣ መዘንጠፍ ፤ መቍረጥ ፣ መቅጨት ፤ ባጭር ፣ ማስቀረት ፤ የተክል ፣ የሰብል ፣ የሕፃን ። መግፈፍ ፣ መግለጥ ፤ ማስራቄት ፤ ዕራቍት ፣ ማስጣል ፤ ለመግረፍ ።

—፤ መግረፍ ፤ መጠብጠብ ፤ መምታት ፤ መቅጣት ፤ መዝለፍ ፣ መንሠጽ ። ዘይቀሥፍ ፡ ብዐራይሁ ። ይቀሥፎሙ ፡ ለአሕዛብ ። ቀሠፍከኒ ፡ ወተቀሠፍኩ ። እግዚኦ ፡ በመዐትከ ፡ ኢትቅሥፈኒ ፡ (ሚራ፴፰ ፣ ፳፭ ። ራእ፲፱ ፣ ፲፭ ። ኤር፳ ፣ ፯ ። መዝ ፣ ፯ ። ኢሳ፲፮ ፣ ፱) ።

ቀሣፊ ፤ (ፊት ፣ ፍያን ፣ ያት) ፤ የሚገርፍ ፤ ገራፊ ፤ ቀጪ ። ንበ ፡ ቀሣፊሁ ፡ (ኢሳ፱ ፣ ፲፫) ።

አቅሠፈ ፤ አስቀሠፈ ፤ አስገፈፈ ፤ አስገረፈ ፤ አስቀጣ ።

ተቀሥፈ ፤ ተቀሠፈ ፤ ተመታ ፡ ተቀጣ ፤ ተገረፈ ። ሐቡል ፡ እንዘ ፡ ይትቀሠፍ ። በተቀሥፎ ፡ ወበተሞቅሖ ። ወኢተቀሥፉ ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ። ተቀሥፈት ፡ ፀሓይ ፤ ተመታች ፡ (ሚራ፲፱ ፡ ፳፭ ። ፱ቆር ፡ ፮ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፸፪ ። ራእ፰ ፡ ፲፪) ።

ቅሡፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ሥፍት) ፤ የተቀሠፈ ፤ የተገረፈ ፤ የተመታ ፡ (መዝ ፡ ፸፪ ። ኢሳ፶፫ ፡ ፫ ፡ ፬) ።

ቅሥፈት ፤ (ታት) ፤ መገረፍ ፤ መገረፍ ፤ አገራረፍ ፤ ግርፊያ ፤ ግርፋት ፤ ቍስል ፤ ደዌ ፡ መከራ ። ወኅፀበሙ ፡ እምቅሥፈቶሙ ። በቅሥፈታቲሁ ። ወሐይወ ፡ ኢዮብ ፡ እምድኅረ ፡ ቅሥፈቱ ፡ (ግብ፲፮ ፡ ፴፫ ። ድራሲ ። ኢዮ፵፪ ፡ ፲፯) ።

—፤ መውጫ ፤ ውጭ ፤ ዕዳሪ ። ወቅሥፈቱ ፡ ብሔረ ፡ ምድያም ፡ (ክብ ፡ ነገ) ።

መቅሠፍት ፤ (ታት) ፤ መገረፊያ ፤ ጅራፍ ፡ ዐለንጋ ፡ ከዘራ ፡ ጨንገር ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። መቅሠፍት ፡ ወተግሣጽ ። ቍስለ ፡ መቅሠፍት ፡ ይገብር ፡ ሕምግልተ ። ድምፀ ፡ መቅሠፍት ። ወገብረ ፡ መቅሠፍተ ፡ ጥብጣቤ ፡ ዘሐብል ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፮ ። ፳፰ ፡ ፲፯ ። ናሖ ፫ ፡ ፩ ። ዮሐ፪ ፡ ፲፭) ።

—፤ ግርፋት ፤ ቍስል ፤ ሰንበር ፤ በትር ፤ ቅጣት ። መጠውኩ ፡ ዘባንየ ፡ ለመቅሠፍት ። ምንትኑ ፡ ዝ ፡ መቅሠፍት ፡ ዘማእከለ ፡ እደዊከ ። ዘየአምር ፡ ፈቃደ ፡ እግዚኡ ፡ ወኢይገብር ፡ ብዙኀ ፡ መቅሠፍተ ፡ (ኢሳ፶ ፡ ፮ ። ዘካ፲፫ ፡ ፮ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፵፯) ።

—፤ በቊሙ ፤ የእግዜር ፡ ዐለንጋ ፤ መቻያ ፤ ፍርድ ፡ ቅጣት ፤ መከራ ፡ ሥጋ ። ዓዲ ፡ አሐተ ፡ መቅሠፍተ ፡ አመጽእ ፡ ዲበ ፡ ፈርዖን ፡ ወዲበ ፡ ኵሉ ፡ ግብጽ ። ሰብዐቱ ፡ መላእክት ፡ እለ ፡ ይጸውሩ ፡ ሰብዐተ ፡ መቅሠፍተ ። አርባዕቱ ፡ መቅሠፍት ፡ እኩያት ፡ (ዘፀ፲፩ ፡ ፩ ። ራእ፲፭ ፡ ፩ ። ሕዝ፲፬ ፡ ፳፩) ።

ምቅሣፍ ፤ (ፋት) ፤ መገረፊያ ፤ መገረፊያ ፤ ማስገረፊያ ፡ ቦታ ።

ቀሥፍ ፤ ቅሥፍ ፤ አፍኣ ፤ ዕዳሪ ፤ ገጠር ፤ ከከተማ ፡ ውጭ ፡ ያለ ፡ አገር ፤ ከቤት ፡ ውጭ ፡ ያለ ፡ ዐዘቅት ፡ ሾስሕ ፤ ሜዳ ። ይቁሙ ፡ ቅሥፈ ፡ እኍት ። አይሁድ ፡ እለ ፡ ተዘርዉ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ በሓውርት ፡ ቀሥፍ ። ይትገበር ፡ ጽመ ፡ ቅሥፈ ፡ (ቀሌ ። አስቴ፱ ፡ ፲፱ ። መሳ፫ ፡ ፳፱) ።

ቀሠፋይ ፤ አፍኣዊ ፤ ዘአፍኣ ። ይፍልጥ ፡ መንጦላዕት ፡ ውሳጤ ፡ ወቀሠፋየ ፡ (ዘፀ፳፮ ፡ ፴፫) ።

ቅሣር ፤ (ራት ። ዐረ ፡ ቂሽረት ። ዕብ ፡ ቃሽቄሼት) ፤ ገለፈት ፤ የዓሣ ፡ ቅርፍት ። ዘቦ ፡ ክንፍ ፡ ወቅሣር ፡ (ዘሌ፲፩ ፡ ፱—፲፪ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፱ ፡ ፲ ። ሕዝ፳፱ ፡ ፬) ።

ቀሡት ፤ —ማድጋ ፤ —ቀሠወ ።

ቀሥት ፤ —በቊሙ ፤ —ቀስት ።

ቅሥት ፤ —ከርከር ፤ —ወቀሠ ።

ቋዕ ፤ —ቍራ ፤ —ቀዊዕ ፡ ቆዐ ።

ቃዐደወ ፤ (ዐደወ ፤ ቀደወ ። ዐረ ፡ ቀዐደ ፤ ተቀመጠ) ፤ አሻገሮ ፡ አየ ፡ ተመለከተ ፤ ዐይኑን ፡ አርቆ ፡ ጣለ ፤ አራመደ ፤ ፊት ፡ ለፊት ፡ ማዶ ፡ ለማዶ ። ቀ ፡ ከቀደወ ፡ መኆቶ ፡ በዐደወ ፡ ላይ ፡ ተደርቧል ።

አንቃዐደወ ፤ አንጋጠጠ ፤ አሻቀበ ፤ ተንጋጠጠ ፤ ወደ ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ አየ ፤ ዐይኑን ፡ ሰቀለ ፤ ጸለየ ፡ ለመነ ። (ተረት) ፤ ከመርጥ ፤ ማንጋጠጥ ። ይትፌሣሕ ፡ በበርጐ ፡ ሰማያት ፡ ሶበ ፡ ያንቃዕዱ ። ጐዩ ፡ ኀበ ፡ ታቦት ፡ ወአንቃዐደዉ ፡ ኀበ ፡ ኖኅ ፡ ከመ ፡ ይንሥእሙ ፡ ኀቤሁ ። ላዕለ ፡ ላዕለ ፡ እንዘ ፡ ያንቃዕዱ ፤ በነጽሮ ፡ ተሰብረ ፡ ክሣዱ ። አንቃዐደወ ፡ ሰማየ ፡ ኀቤከ ፡ ኀበ ፡ አቡሁ ። አልዐለ ፡ እደዊሁ ፡ ወአንቃዐደወ ፡ አዕይንቲሁ ፡ ወኅሊናቲሁ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቀሌ ። ቅኔ ። ቅዳ ። ሬልክ ፡ ፳፫) ።

እንቅዕድው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዱት) ፤ ያንጋጠጠ ፤ የተንጋጠጠ ፤ ዐይኑ ፡ ልቡ ፡ የተመሠጠ ፤ ሰማይ ፡ ሰማይ ፡ የሚያይ ፡ (አርጋ) ።

ቈዐለ ፤ (ይቈዕል ፡ ይቈዐል ። ቀዊዕ ፡ ቆዐ) ፤ ሠባ ፡ ወፈረ ፤ ጮማ ፡ ኾነ ፤ አደገ ፡ አፈረጠመ ።

መቍዐል ፤ (ብ ፡ መቋዕል ፡ ልት ። ዐረ ፡ ሙክል ፤ ሙቅለት) ፤ ሥብ ፡ ወፍር ፡ ጮማ ። የሠባ ፡ የወፈረ ፡ ያፈረጠመ ፤ ወረሞ ፡ አውላጅ ፤ መሐስዕ ። መቍዐለ ፡ ጠሊ ፡ ወላሕም ። እለ ፡ ይሴስዩ ፡ መቋዕለ ። ቍርባናተ ፡ ወመቋዕልተ ፡ (ዘዳ፴፪ ፡ ፲፬ ። ዓሞ፮ ፡ ፬ ። ፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፯) ።

ቅዒን ፤ ኖት ፤ (ቀዐነ ፡ ይቀዕን ፡ ይቅዐን ። ቀነየ) ፤ ማስጨነቅ ፡ ማስጠበብ ፤ ማጣበቅ ። መጨነቅ ፡ መጠበብ ፡ መጣበቅ ፤ የቦታ ።

ተቃዐነ ፤ ተጣነቀ ፤ ተጨናነቀ ፤ ተጣበበ ፡ (ሉቃ፰ ፡ ፵፭) ።

መቅዐን ፤ (ብ ፡ መቃዕን) ፤ የሚያስጨንቅ ፤ የሚያስጠብብ ፤ ጠባብ ። ጭንቅ ፡ ጥብ ፤ አጣብቂኝ ። ፍኖት ፡ እንተ ፡ ትወስድ ፡ ውስተ ፡ ሕይወት ፤ ጽዕቅት ፡ ወመቅዐን ፡ ይእቲ ። እስመ ፡ መቅዐን ፡ ወጠዋይ ፡ ምሕዋራ ፡ (አፈ ፡ ተጅ፱ ። ደራሲ) ።

መቅዓን ፤ (ናት) ፤ የሥቃይ ፡ መሣሪያ ፤ የሚያጣብቅ ፤ የሚጠረቅቅ ፤ የሚያጦዝ ፡ የሚጠመዝዝ ። አዘዘ ፡ ንጉሥ ፡ ይደይዎ ፡ ውስተ ፡ መቅዓን ፡ እስከ ፡ ይነቅዕ ፡ መለያልዩሁ ፡ ወይጠወይ ፡ ሥጋሁ ፡ በእኩይ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲፯) ።

ቃፍ ፤ (ዕብ ፡ ማጣራ) ፤ ጊጤ ፤ ዐላማ ፤ መጋፊያ ፤ ብራኳ ። የመጠራን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ከመ ፡ ቃፍ ፡ (ኢዮ፲፯ ፡ ፲፪) ።

ቃፍ ፤ (ዐረብ) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ቀ ። ጋፍ ፤ ወንቃፍ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ቀፋዲት፤ (ጽር፡ ኻፋሪ። ዕብ፡ ክፎሬይ)፤ ምንዛሀ፤ ምዝሙቅ፡ የውሃ፡ የጠበል፡ መርጫ። ንዝህንና፡ ዘረቀን፡ ተመልከት፡ (፩ዕዝ፡ ፰፡ ፳፯)፡ ባለ ብሉዮች፡ ጻሕል፡ ጽዋ፡ ይሉታል)።

ቀፎ፤ (ዐረ፡ ቁፈት። ዕብ፡ ቁፋህ)፤ እንቅብ፡ ቅርጫት፡ አገልግል፤ ከፈር። በቁሙ፤ የንብ ቤት፤ ማጥን፡ ኹለት፡ አፍ፡ ያለው፤ ወይም፡ ጕድጓድ፤ ግን፡ ቀባ፤ ሰው፡ ያልሠራው፤ ንባም፡ ማሪም፡ ቤታ፡ ዛፍ። ቀፎ፡ ዘመዓር፡ (፩ነገ፡ ፲፬፡ ፳፭)።

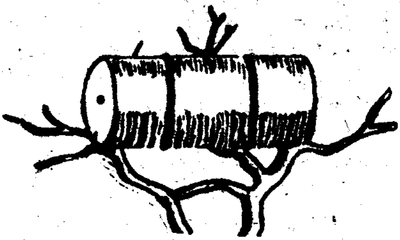

ቀፎ፡

ቀፈዋት፤ ቀፎዎች። ክልኤ፡ ቀፈዋተ፡ (ገድ፡ ተክ)።

ቄፋዝ፤ (ጽር፡ ኬፋዝ)፤ አፈዝ፤ ጥሩ፡ ወርቅ፤ ምዝምዝ። ርእሱ፡ ወርቅ፡ ቄፋዝ፡ (ማሕ፭፡ ፲፩)። ፎዘን፡ ተመልከት።

(ጥፊ) **ቀፈል፤ ሎት፤** (ቀፈለ፡ ይቀፍል፡ ይቅፍል። ዕብ፡ ቃፋል)፤ ማጠፍ፡ መደረብ፤ ዕጥፍ፡ ድርብ፡ ማድረግ፤ መጠምጠም፤ ማልበስ፡ መሸፈን፤ መለበጥ፡ ማስጌጥ። በዐረብ፡ ግን፡ ቀፈለ፡ ብሎ፡ ቴለፈ፡ ዘጋ፡ ያሰኛል። ከመ፡ ብሩረ፡ ተምያን፡ ዘቀፈልዎ፡ ባዕለ፡ ንዋየ፡ ሉብሓ። ዘቀፈሎን፡ በብሩር። ቀፈልየ፡ በዐረር፡ (ምሳ፳፯፡ ፳፫። ዘፀ፴፰፡ ፲፱። ድር፡ ሚካ)።

አቅፈለ፤ አስለበጠ፤ አስለበሰ። እሴኒ፡ አቅፈ ለት፡ (መስቀለ)፡ በወርቅ፡ ወበዕንቍ፡ ክቡር፡ (ድጓ)።

ተቀፍለ፤ ተለበጠ፤ ተሸለመ፤ ለበሰ፡ አጌጠ። ይትቀፈሉ፡ ወርቀ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፳፱። ፳፯፡ ፲፭)።

ቅፉል፤ (ላን፡ ላት፡ ፍልት)፤ የተለበጠ፤ ልባጥ። ቅፉለ፡ ወርቅ። እለ፡ ቅፉላን፡ በብሩር፡ (አርጋ፡ ፱። ኢሳ፵፡ ፳፱። ዘፀ፳፯፡ ፴፱። ፴፯፡ ፱፡ ፲፭)።

ቅፍሎ፤ (ብ፡ ቀፋልው፤ ሉት)፤ ቁጽለ፡ ወርቅ፤ ሥሥ፡ ረቂቅ፤ ልባጣት፤ ቅባት። ቅፍሎ፡ ወርቅ፡ (ዘፀ፳፭፡ ፲፰። ፴፡ ፫፡ ፭)።

መቅፈል፤ ልት፤ (ብ፡ መቃፍልት)፤ መለበጫ፤ ልባጥ፤ ሽልማት፡ ጌጥ። ወትገብር፡ መቃ ፍልቲሃ፡ ለታቦት፡ በወርቅ፡ ጽሩይ፡ (ክብ፡ ነገ)።

ቀፈፍ፤ (ቀፈ፡ ዐረብ። ሱር፡ ቃፊፍ። ዕብ፡ ቃፋእ)፤ መርጋት፤ መጽናት፤ እንደ፡ ዳቦና፡ እንደ፡ ደንጊያ፡ መኾን፤ የፈሳሽ፡ ነገር፤ የሠም፡ የውርጭ፡ የመሰለው፡ ኹሉ። መጨከን፡ ልበ፡ ደንጊያ፡ መኾን፤ አለመራራት፡ አለማዘን፤ መወፈር፡ መገዘፍ፡ መታበይ። በቁሙ፤ መቅፈፍ፡ መከርከም፤ ማስተካከል። (ዐማርኛ)።

ቀፈት፤ ማንቃ፡ ደንደስ፤ ጥናት፤ ድርቅና፤ ጭካኔ፤ ትዕቢት፡ ግዘፍ፡ ድንዳኔ። ቀፈቶሙ፡ አጽኒ ዖሙ። ይወዲ፡ ርእሶ፡ ዲበ፡ ብረኪሁ፡ ወያደንን፡ ቀፈቶ፡ ወያቴሕት፡ ኀሊናሁ። ኢያትሐትከ፡ ቀፈተ፡ ልብከ። ቀፈተ፡ ልብ፡ ዘሥጋ፡ (ቁር። ቄድር። መቃ። ቅዳ)።

ቀፈጽ፤ ጾት፤ (ቀፈጸ፡ ይቀፍጽ፡ ይቅ ፍጽ። ዕብ፡ ቃፋጽ፤ ቀነጸ)፤ መግለጥ፤ መክ ፈት፤ መግፈፍ፤ ማስራቂት። ቀልፀን፡ ተመልከት፤ የ ዚህ፡ መንቲያ፡ ነው። ቀፈጽኪ፡ አቍያጽኪ። ቀፈ ጽኪ፡ ኀፍረተኪ። መኑ፡ ይቀፍጽ፡ ገልባቤ፡ ገጹ። ይቀፍጾን፡ እግዚ፡ አልባሲሆን፡ (ሕዝ፲፮፡ ፳፭፡ ፴፯። ኢዮ፵፬፡ ፱። ኢሳ፫፡ ፲፯)።

ቀፋጺ፤ (ጺት፡ ጽያን፡ ያት)፤ የሚገልጥ፤ ገላጭ፡ ገፋፊ።

ተቀፍጸ፤ ተገለጠ፤ ተገፈፈ፤ ተከፈተ። ወይ ትቀፈጽ፡ ኀፍረቶሙ፡ ለግብጽ። ተቀፈጽኪ፡ እም ድኅሬኪ። ይትቀፈጽ፡ ሞኀት፡ (ኢሳ፳፡ ፬። ኤር፲፫፡ ፳፪። ቅዳ)።

ቅፉጽ፤ (ጻን፡ ጻት፡ ፍጽት)፤ የተገለጠ፤ የተገፈፈ፤ ግልጥ፡ ክፍት፤ ባዶ።

ቀፈር፤ ሮት፤ (ቀፈረ፡ ይቀፍር፡ ይቅ ፍር)፤ መቈፈር፡ መፈልፈል፤ መፈለቅ፤ መከርከር፤ የመሬት፡ የንጨት፤ የደጋን፡ የሚዘን። መቀፈር፡ መቀ ቀር፤ ማለብ፡ መደገን፤ የዡሮ፡ የቀበት፡ የንፍጥ። መ ጠየቅ፡ መመርመር፤ ትንቢት፡ መፈለግ፤ ክነቢይ፡ ክካ ህን።

ቀፈር፤ ቅፍር፤ ከርከር፤ ፍልቅ፤ ፍልፍል፤ የኾ‍ርማት፡ መግቢያ፡ የንጨት፡ መጋጠሚያ። ቀፈረ፡ ሐጽ። ቀፈረ፡ ፀምድ፡ (ማር፲፡ ፳፭። ዘፀ፳፯፡ ፳፱)።

መቅፈርት፤ (ዕብ፡ ኤፎድ። ጽር፡ ሔፖሚዳ)፤ ልብስ፡ ኤፉድ፤ ክእልባስ፡ ክህነት፡ አ ንዱ፤ ትንቢት፡ ማወቂያ፤ መጠየቂያ፡ መመርመሪያ። አፈደን፡ ተመልከት። ትብልያ፡ ዘመቅፈርት፡ (ዘፀ ፳፰፡ ፬)።

ቀፈት፤—ደንደስ፤—ቀፈፍ።

ቀጺብ፤ ቦት፤ (ቀጸበ፡ ይቀጽብ፡ ይቅ ጽብ። ዐረ፡ ቀጸበ። ዕብ፡ ቃጻብ፤ ቈረጠ፤ ወሰነ)፤ መቅጸብ፤ ዐይንን፡ መክፈትና፡ መክደን። መ ጥቀስ፤ በዐይንና፡ በእጅ፡ መጥራት፡ ማመልከት፤ ክን ፈርን፡ መንከስ። (ተረት)፤ ባይን፡ ጥቅሻ፡ በከንፈር፡ ንክሻ። ይቀጽብ፡ በዐይን። ይሠጽብ፡ በእደሁ። አን

በስብሶ ፡ በቀራንብት ፡ ወቀጺብ ፡ በአዕይንት ፡ ዘእን በሰ ፡ ኀፍረት ። ወቀጸባ ፡ ከመ ፡ ታምጽእ ፡ (ምሳ፳ ፡ ፲፫ ። ኪዳ ። ፊ ፡ መ ፡ ፴፱ ፡ ፰ ። ገድ ፡ ተክ) ።

—፤ መመሰል ፤ መተረት ፤ ምሳሌ ፡ መስጠት ። መፍጠን ፤ መቀልጠፍ ፤ ማፈግ ፡ ማላገጥ ።

ተቃጸበ ፤ ተጣቀሰ ፤ ተጠቃቀሰ ። የሐውራ ፡ እንዘ ፡ ይትቃጸባ ፡ በአዕይንቲሆን ። ዘይትቃጸብ ፡ በ አዕይንቲሁ ። ይሬእይዎ ፡ ወይትቃጸቡ ፡ ቦቱ ፡ (ኢ ሳ፫ ፡ ፲፮ ። ምሳ፲ ፡ ፲ ። ጥበ፱ ፡ ፲፰) ።

ቅጽበት ፤ መጥቀስ ፤ መጠቀስ ፤ አጠቃቀስ ፤ ጥ ቅሻ ፤ ንክሻ ። በቁሙ ፤ ፍጥነት ፤ ችኰላ ፤ ቅልጠፋ ፤ ወዲ ያው ፤ ቶሎ ፤ ድንገት ፤ ጥቂት ፡ ሳይቈይ ፡ ሳይዘገይ ። ይ ኤምር ፡ በቅጽበተ ፡ አዒብዕ ። ዘነበበ ፡ በጊዜሁ ፡ ይገ ብሮ ፡ ወዘንለየ ፡ በቅጽበት ፡ ይከውኖ ። በመጠነ ፡ አ ሐቲ ፡ ቅጽበት ። ኢተፈልጠ ፡ መለኮት ፡ እምትስብ እት ፤ ወኢከመ ፡ ቅጽበተ ፡ ዐይን ። ወበማልስ ፡ ንፍ ኅተ ፡ ቀርን ፡ ይትነሥኡ ፡ ሙታን ፡ ከመ ፡ ቅጽበተ ፡ ዐ ይን ፡ (ምሳ፳ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ጥበ፲፰ ፡ ፲፱ ። ሃይ ፡ አበ ። ቅዳ ፡ ያዕ) ።

—፤ ጥቅስ ፤ ምሳሌ ፤ ተረት ፤ አንጻር ። ነገረ ፡ ጠቢብን ፡ በቅጽበት ። ፈክሮ ፡ ቅጽበት ፡ (ምሳ፩ ፡ ፮ ። ጥበ፰ ፡ ፰) ።

ቀጽበ ፤ (ትግ ። ዕብ ፡ ቃጻፍ) ፤ ተቈጣ ፤ ተ ናደደ ፤ ወገሸ ፡ አበደ ፤ ቱግ ፡ አለ ፤ እሳት ፡ ኾነ ።

ቀጸወ ፤—ጣደ ፡ አበሰለ ፤—ቀፀወ ።

ቈጺል ፤ ሎት ፤ (ቈጸለ ፡ ይቈጽል ፡ ይ ቍጽል ። ሐመለ ፤ ለምለመ) ፤ ማቍጸል ፤ ቅ ጠል ፡ ማውጣት ፤ መለምለም ፤ ማቀጠል ፤ ማ፳ፍ፳ፍ ፤ ፀጽቃም ፡ ቅጠላም ፡ መኾን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቈጸለ ፡ ፈንታ ፡ አቈጸለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (አርጋ ፡ ፩) ።

ቍጹል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ጽልት) ፤ ያ፳ፈ ፳ፈ ፤ ቅጠላም ፤ ባለቅጠል ። ቈጽለ ፡ ዕፀ ፡ ቍጹል ፡ ለ ገቢረ ፡ ምጽላል ፡ (ነሐ፰ ፡ ፲፭) ።

ቈጽል ፤ (ላት ፤ አቍጽል) ፤ ቅጠል ፤ ቅ ጠላቅጠል ፤ የዛፍ ፡ የመጣፍ ፡ የወርቅ ፡ የብር ። ልጥ ፡ ሐረግ ። ከመ ፡ ቈጽለ ፡ ዕፀ ፡ ዘጽሩቅ ፡ ቈጽሉ ። በኅብ ስት ፡ ወማይ ፡ ወቈጽል ። ቈጽለ ፡ ወርቅ ፡ ረቃቅ ። ቈ ጽለ ፡ አሥርቅ ፡ (ሚራ፲፱ ፡ ፲፰ ። ቀሌ ። ዘፀ፳፰ ፡ ፴፯ ። ሚራ፲፩ ፡ ፴) ።

አቍጸለ ፤ አለመለመ ፤ ዐደሰ ፡ አረጠበ ፤ ዐጽ ቃም ፡ ቅጠላም ፡ አደረገ ። ዐምደ ፡ ቤትየ ፡ ዘአቍጸ ልከ ፡ (ድጓ) ።

ቀጸለ ፤ (ይቈጽል ፡ ይቀጽል ፤ ቀጽሎ) ፤ ቀጠለ ፡ ቀጣጠለ ፤ ጨመረ ፤ የቁመት ፡ የፍሬ ፡ የትምርት ።

አቀጸለ ፤ አስተቀጸለ ፤ አስቀጠለ ። አቀዳ፳ ፤ ጣን ፡ አሸከመ ፤ አስጌጠ ፡ ሸለመ ። አክሊለ ፡ ትፍሥሕት ፡ ታስተቈጽለከ ። ትገብር ፡ አክሊላተ ፡ ወታስተቈጽሎ ፡ ለዮሳዕ ። አስተቀጸለ ፡ አረፍተ ፡ በሜላትራ ፡ (ሢራ፮ ፡ ፴፩ ። ዘካ፮ ፡ ፲፩ ። ፫ነገ ፡ ፮ ፡ ፱ ። ፮ ፡ ፵) ።

ተቀጸለ ፤ ተቀጠለ ፤ ተጨመረ ፡ ተቀጥላ ፡ ኾነ ፤ በሰው ፡ ራስ ፡ ላይ ፤ ያበባ ፡ ያክሊል ። ተቀዳ፳ ፤ ሰውዮው ፡ በራሱ ፡ ደፋ ፡ ለበሰ ፡ ተሸከመ ፤ ጠመጠመ ። እንዘ ፡ ይ ትቈጸል ፡ አክሊለ ፡ ዘሦክ ። ንትቀጸል ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ። ን ትቀጸል ፡ አሕባለ ፡ ውስተ ፡ አርእስቲነ ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፭ ። ጥበ፪ ፡ ፰ ። ፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፴፩) ።

ቅጹል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ጽልት) ፤ የተቀጠለ ፤ ቅጥል ። የተቀዳ፳ ፡ ቅድጁ ።

ተቅጺል ፤ (ላት) ፤ ተቀጥላ ፤ የኅጨት ፡ ዲ ቃላ ።

ቀጸላ ፤ (ላት) ፤ በቁሙ ፤ የራስ ፡ ልብስ ፡ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ ታናሹም ፡ ታላቁም ፤ ማናቸውም ፡ ኹሉ ፡ በ የስሙና ፡ በያይነቱ ። ወገሮ ፡ ሥልዕ ፡ ሠርመዲ ፡ ክሎታ ፤ አክሊል ፡ ዘውድ ፡ ሜትራ ፤ ኾፈት ፡ ቆብ ፡ መጠምጠ ሚያ ፤ ጠርቡሽ ፡ ባርኔጣ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ዕጨጌዎ ችና ፡ አበ ፡ ምኔቶች ፡ በቆባቸው ፡ ላይ ፡ የሚለብሱት ፤ የ ሚከናነቡት ፡ ሻሽ ፡ ነጠላ ። ወህየንተ ፡ ዘወርቅ ፡ ቈጸ ላሃ ፤ ብርሐት ፡ ወፅአ ፡ ላዕሌሃ ፤ ወድማኅ ፡ ኢኮነት ፡ ድማኅ ። ወዲበ ፡ ርእሰሙ ፡ ቦሙ ፡ ቀጸላ ፡ በአም ሳለ ፡ ወርቅ ። ስብዐቱ ፡ ቀጸላት ። ወተቀጸሊ ፡ ቈጸ ላኪ ፡ ዲበ ፡ ርእስኪ ፡ ዘስብሐቲሁ ፡ ቅዱስ ። ቀጸላቲ ሆን ፡ ወባሕርያቲሆን ፡ (ቅኔ ። ራእ፱ ፡ ፯ ። ፲፪ ፡ ፫ ። ባሮ፭ ፡ ፪ ። ኢሳ፫ ፡ ፲፱) ።

ቀጸላ ፤ ቅጽል ፤ በስምና ፡ በግብር ፡ የሚጨመር ፡ ቃል ፤ የአካልንና ፡ የግብርን ፡ አኳኾን ፡ ጠባዩን ፡ መል ኩን ፡ የሚገልጥና ፡ የሚያስረዳ ። ነዊኅ ፡ ሠናይ ፡ ጸዐዳ ፡ እንደ ፡ ማለት ።

ቀጺመት ፤ (ቃት ። ዕብ ፡ ቅጺዓህ ፤ ቃኔ ። ዐረ ፡ ቀጺብ) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ውስጠ ፡ ክፍት ፤ የመቃ ፡ የሸንበቆ ፡ ዐይነት ። ጽጌ ፡ ቀ ጺመት ፡ ወቀናንም ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፳፯ ። ዘፀ፴ ፡ ፳፫ ። ማሕ፬ ፡ ፲፬) ።

ቀጺዕ ፤ ዖት ፤ (ቀጽዐ ፡ ይቀጽዕ ፡ ይቅ ጻዕ ። ዕብ ፡ ቃጻዕ ። ዐረ ፡ ቀጠዐ) ፤ መቅጨት መቅጻት ፤ እየለኩ ፡ እያስተካከሉ ፡ መቍረጥ ፡ ማጠፍ ፤ ማጕበጥ ፡ ማረቅ ፤ ማስጕንበስ ፤ ማስጨነቅ ። የጣማ ፡ የብራና ፡ የማኅደር ፡ የልብስ ፤ የወገብ ፡ የደጋን ። እስ ፡ ይቀጽዑ ፡ ቀሚሰ ። ቀጽዕዋ ፡ ለነፍስየ ። ይቀጽዕ ፡ ዘሎ ፡ ሐቌ ። ያደነግፁ ፡ ልበ ፡ ወይቀጽዑ ፡ ከመ ፡ ማ ሕምም ፡ (ገድ ፡ አዳ ። መዝ ፡ ፶፮ ። ናሖ፪ ፡ ፲ ። ሢራ ፴፭ ፡ ፭) ።

—፤ ማወቅ ፤ ዐውቆ ፡ መሥራት ፡ መቅጣት ፤ መደልደል ፡ ማስተካከል ፡ መጥረግ ፡ መመድመድ ፤ የሰው ፡ የቦታ ፡ የ መንገድ ። አሠር ፡ ዘቀጻዕነ ። ፍኖትየ ፡ ወአሠርየ ፡ አ ንተ ፡ ቀጻዕከ ። ወቀጻዕክዋ ፡ በጾም ፡ ለነፍስየ ፡ (ኢ ዮ፩ ፡ ፳፯ ። መዝ ፡ ፻፴፰ ፡ ፰፰) ። ዘቀጻዕን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዘአቅጻዕን ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ባለብሉዮ ችም ፡ ያዕጋንው ፡ ወግ ፡ ያስተረክነው ፡ ታሪክ ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ።

አቅጽዐ፤ አስቀጨ፤ አስቀጣ፤ አስጐበጠ።

ተቀጽዐ፤ ተቀጨ፤ ተሠራ፣ ተቀጣ፤ ጐበጠ፤ ፈራ፣ ደነገጠ። ወትትቀጻዕ፡ ዘላ፡ ነፍስ። አረጋዊ፡ ዘተቀጽዐ፡ ዘባኡ። ተቀጽዑ፡ ወኢተርፈት፡ ነፍሶሙ፡ በላዕሌሆሙ፡ (ሕዝ፳፩፣ ፯። አፈ፣ ተ፳፫። ነሐ፯፣ ፳። ኢሳ፲፫፣ ፰)።

ቀጻዕ፤ **ቀጻ**፤ (**ብ፡ ቀጻት**)፤ የእሳት፣ እራት፤ ፀባሕርይ፣ ፈቃዱ፣ የሚቀጣ፣ የሚቃጠል፤ ቅጣት፣ የሚ ቀበል፤ ኋላም፣ ታድሶ፣ የሚነጣ፣ የትንሣኤ፣ ሙታን፣ አምሳል። ዖፍ፡ ዘይሰመይ፡ ቀጻ፡ (ሃይ፣ አበ፣ ኤጲ)።

ቀጽቀጸ፤ (**ቀጥቀጠ**)፤ አንቈጨቈጨ፣ ፈጨ፣ ቈረጠመ፤ ወዘወዘ፤ አራደ፣ አንቀጠቀጠ፤ የደዌ፣ የሐዘን፣ የፍርሀት። በእንተ፡ ዝንቱ፡ ይቀጸቅጸኒ፡ ሐ ቋየ፡ (ኢሳ፳፩፣ ፫)።

ቅጽቃጼ፤ (**ቅጥቃጤ**)፤ መፍጨት፤ መፈ ጨት፤ መወዝወዝ፤ መቈርጠም። ቍርጥማት፤ ቃንዛ፤ የደዌ፣ የሐዘን፣ ስሜት። ፈውስ፡ ዘያሴስል፡ ቅጽ ቃጼ፡ ሕማም፡ (አፈ፣ ድ፳፩)።

ቀጺር፤ **ሮት**፤ (**ቀጸረ፡ ይቀጽር፡ ይቅ ጽር። ዐረ፡ ቀጸረ። ዕብ፡ ቃጻር**፤ **ዐጨደ**፤ **አነሰ**)፤ መቅጠር፤ ማጠር፤ መጀጐል፤ ማረድ፣ መመ ሸግ፤ በቤት፣ በከተማ፣ ዙሪያ፣ ዐጥር፣ ቅጥር፣ መሥ ራት፤ መከበብ፤ ዙሪያውን፣ መያዝ። ወቀጸሩ፡ ሳዕለ፡ ሐህጉር፡ (ዮዲ፬፣ ፭)። ሐጸረን፣ ተመልከት።

—፤ ቀጠሮ፣ ማድረግ፤ ቀን፣ መቍረጥ፤ መወሰን፣ (ዐ ማርኛ)። ዐደመን፣ እይ።

ቀጻሪ፤ (**ሪት፡ ርያን፡ ያት**፤ **ጸርት**)፤ የሚያጥር፣ የሚቀጥር፣ ቀጣሪ፤ ቅጥር፣ ሠሪ።

አቅጸረ፤ አስቀጠረ፤ ቅጥር፣ አሠራ፣ አስከበበ።

ተቀጽረ፤ ተቀጠረ፤ ታጠረ፤ ተከበበ።

ቅጹር፤ (**ራን፡ ራት፡ ጽርት**)፤ የታጠረ፤ የተቀጠረ። ሀገር፡ ቅጽርት፡ (ኢሳ፩፣ ፰)።

ቅጽር፤ (**ራት**)፤ በቁሙ፤ ቅጥር፤ ዐጥር፤ መከበቢያ፤ የቤት፣ የከተማ። ለእመ፡ ፈቀደ፡ ይሕ ንጽ፡ ብእሲ፡ ቅጽረ፡ ይርሐቅ፡ እምቢጹ፡ አሐተ፡ ምሥጋረ፡ እግር። ሀገር፡ እንተ፡ ባቲ፡ ቅጽር። ይጠ ቅሙ፡ ለርእሶሙ፡ ቅጽረ። ኢያሪኮ፡ እንተ፡ የዐ ውዳ፡ ሰብዐቱ፡ ቅጽራት፡ (ፍ፣ ነ፣ ፴፯። ዘሌ፳፭፣ ፳፱። ምሳ፳፰፣ ፬። ስንክ፣ ሠኔ፳፯)።

ቈጼሩት፤ (**ፅብ፡ ቅጹሮት**)፤ ዐጫጭ ሮች፤ ታናናሾች፤ ጠባቦች፣ (ሕዝ፵፪፣ ፭)።

ቈጺር፤ **ሮት**፤ (**ቈጸረ፡ ይቈጽር፡ ይቈ ጽር። ዕብ፡ ቃሻር**፤ **ቃጣር። ሱር፡ ቅጣር**)፤ መቋጠር፤ መቀጠል፤ አንዱን፣ ካንዱ፣ ጋራ፤ ወይም፣ አንዱን፣ ባንዱ፣ ማሰር፣ ማቈር፤ ማጽናት፣ ማጠንከር፤ መሰገጥ፣ መኰፍተር፣ መጨምደድ፤ የፊት። ነሥአ፡ ዲ ናረ፡ ወርቅ፡ ወቈጸሮ፡ በጸርቅ። ቈጸርዎ፡ በልብ ሶሙ። ቈጸሩ፡ አማዑቶሙ። ሐብል፡ መንፈሳዊ፡ ዘያዐርግ፡ ልበ፡ እምድር፡ ወይቈጽሮ፡ ውስተ፡ ሰማይ። ኢትቍጽሩ፡ ገጸክሙ። እፎ፡ ክመ፡ ዝ፡ ይቈጽር፡ ገጾ። ትካዝ፡ ወቈጺረ፡ ገጽ፡ (ስንክ፣ ታኅ ፲። መጽ፣ ምስ። መዝ፣ ፲፯። ፊልክ፣ ፻፳፭። ፍ፣ ነ፣ ፵፭። አፈ፣ ተ፳፱)።

—፤ ክፉ፣ ማሰብ፤ መፅነስ፤ መተንኰል፤ ማታለል፤ መ ሸንገል። እመ፡ ቦ፡ ዘቈጸረ፡ ከመ፡ ይቅትል። አን ተሰ፡ ትቈጽር፡ በዘትትሜጠዋ፡ ለነፍስየ። ለመጋቢ፡ ኢይደልዎ፡ ከመ፡ ይቍጽር፡ ለአመጋቢሁ፡ ውስተ፡ ሠዪጥ፡ ወተማይጦ፡ (ዘፀ፳፩፣ ፲፬። ፩ነገ፣ ፳፱፣ ፲፱። ፍ፣ ነ፣ ፴)።

—፤ መቍጠር፤ ቍጥር፣ ሒሳብ፣ ማድረግ፤ አንድ፣ ኹ ለት፣ ሦስት፣ ማለት። ኈለቈ፣ ሐሰበ፣ እንዝ፣ ብሎ፣ ቈጠረ፣ ማለት፤ ዐማርኛው፣ ከዚህ፣ የወጣ፣ ነው።

ቈጻሪ፤ (**ሪት፡ ርያን፡ ያት**)፤ የሚቈጥር፤ የሚቋጥር፤ አሳሪ፣ ቋጣሪ፤ ዐሳቢ፣ ቈጣሪ።

አቍጸረ፤ አስቈጠረ፤ አስቋጠረ። አስተንኰለ፤ አሳተ፣ አባበለ፤ ሐሰት፣ ሸንገላ፣ አስተማረ። አቍጸሩ፡ ሎቱ፡ ዕደወ። ያቈጽሩ፡ ሎቱ፡ ሰማዕተ፡ ሐሰት፡ (ግብ፮፣ ፲፩። መጽ፣ ምስ)።

ተቈጽረ፤ ተቈጠረ፤ ተቋጠረ፤ ተሰበሰበ። በከመ፡ ይትዐወቅ፡ ንዋየ፡ ለብሓ፡ ዘተሰብረ፡ እ ምነ፡ ዘኢተሰብረ፡ በተቈጽሮ፤ ከማሁ፡ ብእሲኒ፡ በን ባቡ፡ (ፈላስ)።

ቍጹር፤ (**ራን፡ ራት፡ ጽርት**)፤ የታሰረ፤ የተቋጠረ፤ ቍጥርጥር። ቍጹር፡ ውስተ፡ አሥዋክ። እንተ፡ ቍጽርት፡ ውስቴታ። ቍጹረ፡ ገጽ፡ (ፊልክ፣ ፻፲፯። ክብ፣ ነገ። ገድ፣ አዳ)።

ቍጽረት፤ መቋጠር፤ መፅ(ፀ)ነስ፤ አቈጣጠር፤ አሰራት፤ ቍጥራት፤ ቍጥርጥርነት፣ መጋጠሚያ። አመ፡ ሰቡዑ፡ ለነሐሴ፡ ቍጽረታ። መካነ፡ ቍጽረቱ። ቍጽ ረቱ፡ ከመ፡ እብነ፡ ኰኵሕ። ቍጽረተ፡ ዐራዝ፡ (አ ዋል። ኢዮ፴፩፣ ፯። ዘፀ፳፰፣ ፴፭)።

ቈጻራ፤ ሽንገላ፤ ስርቆት፤ ቅጥፈት። አግብእ፡ ሎቱ፡ ንዋዮ፡ ወሀቦ፡ ዘእንበለ፡ ቈጻራ፡ ወርደ፡ (ቀሌ)።

ቍጽር፤ (**ራት**)፤ በቁሙ፤ ቍጥር። እስራት፤ ግርፋት፤ ዐለንጋ፣ ጅራፍ፣ ጢጢ፣ ሳንባ፣ ጠለፍ፤ ክፉ፣ ምክር፤ ሽንገላ፣ ተንኰል። ኢታጽንዑ፡ ቍጽረክሙ። እለ፡ ይጺብእዎ፡ በቍጽር። ይመክሩ፡ በቍጽር፡ ያ መንስዉኒ፡ (ኢሳ፳፰፣ ፳፪። ፴፣ ፴፱። መዝ፣ ፴፬። ፴፯)።

ቍጽሮ፤ ጥልፍ፤ ግብረ፣ መርፌ። መልበ ስተ፡ ቍጽሮ፡ (ዘፀ፳፰፣ ፬)።

—፤ ቋጠሮ፤ ቋጨራ፤ የታሰረ፣ የሣር፣ የቅጠል፣ ነደ፣ ችቦ። ቍጣሮ፣ አቍጣሮ፤ የመቍጠሪያ፣ ጸሎት።

መቍጸርት፤ ጉንጉን፣ ሽርባ፤ ቋድ፣ ጥብ ጣብ፤ የልብስ፣ ማስጌጫ፣ መዘምዘሚያ፤ ዝምዝማት፤

ቍልፍ ፡ ተከፊስ ። ወመቍጸርቱ ፡ ወርቅ ፡ ዘግቡር ፡ በዕንቍ ፡ (ሚራ፵፩ ፡ ፲፭) ።

—፤ መቍጠሪያ ፤ መቋጠሪያ ፤ መቈጣጠሪያ ፤ የቍጥር ፡ መሣሪያ ።

ተቋጸረ ፤ ተቋጠረ ፤ ተቈጣጠረ ፤ ተሸናገለ ፤ ተሸነጋገለ ። ዘይከውን ፡ በውስቴቱ ፡ ተቋጽሮ ። ተቋጻር ያን ፡ ምስለ ፡ እሊኣሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴) ።

—፤ ተባበረ ፤ አንድ ፡ ልብ ፡ አንድ ፡ ሐሳብ ፡ ኾነ ፤ ሤራ ፡ ቈረጠ ፡ ተማማለ ፤ ለመግደል ፡ ለመወንጀል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተቋጸረ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አስተቋጸረ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። አስተቋጸሩ ፡ ሎቱ ፡ በሽሰኚ ፡ ማዕሌት ፡ (፱ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳) ።

አስተቋጸረ ፤ አቋጠረ ፤ አቈጣጠረ ፤ አስተሳሰረ ።

ቀጻጼ ፤ (ቀጻቢ ፤ ቀጸበ) ፤ ገበሎ ፤ ጕበና ፤ እንቃቅላ ፤ የዕሥሥት ፡ ዐይነት ፡ (አዋል) ።

ቀፂው ፤ ፆት ፤ (ቀፀወ ፡ ይቀፁ ፡ ይቅፁ ። ዕብ ፡ ቃጻሀ ፤ ቈረጠ ፡ ለየ) ፤ መጣድ ፡ ማስረር ፤ መቀቀል ፡ ማንፈር ።

መቅፀት ፤ (ታት ፤ መቃፅው) ፤ ሸክላ ፤ ድስት ፡ ምንቸት ፤ ማሰሮ ፤ የሸክላ ፡ የብረት ። በአይቴ ፡ ይትዐረክ ፡ መቅፀት ፡ ምስለ ፡ ጽህርት ። መቅፀተ ፡ ብርት ፡ ዐቢይ ። ብሱል ፡ በመቅፀት ። ምንባረ ፡ መቅፀት ፡ (ሚራ፲፫ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። ዘሌ፯ ፡ ፯ ። ፲፩ ፡ ፴፭) ።

ቀቀበ ፤ (ነቀበ) ፤ ሰገበ ፤ ሰፋ ፤ ሸፈፈ ፡ ደጐሰ ፤ አሰበሰ ፤ የሰይፍ ፡ የጐራዴ ፡ የጫንቻ ፡ የጦር ።

ቄቀብ ፤ (ባት ። ዕብ ፡ ንዳን ፤ ታዒር) ፤ ሰገባ ፤ አፎት ፤ ሽፋፍ ፤ ድርቄ ፤ የሰይፍ ፡ ቤት ፤ ማጎደር ። ኣወፅእ ፡ ለመጥባሕትየ ፡ እምነ ፡ ቀቀባ ። አግብኣ ፡ ለመጥባሕትከ ፡ ውስተ ፡ ቀቀባ ። በልዑ ፡ ማእሰ ፡ ቀቀበ ፡ አስይፍቲሆሙ ፡ (ሕዝ፳፩ ፡ ፫ ፡ ፴ ። መጽ ፡ ምስ ፡ ዮሴፍ) ።

ቄቀወ ፤ ቍቁ ፡ አለ ፡ (ዐማርኛ) ።

አስቄቀወ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ ጮኸ ፡ ዋይ ፡ አለ ፤ የወደደውን ፡ ስላጣ ፤ እንደ ፡ ሕፃን ፡ ተንሰቀሰቀ ፤ አል ቀሶ ፡ አስለቀሰ ፤ አሞሸ ፡ ቈዘመ ፤ ሙሾ ፡ አወጣ ፤ ተቀኘ ፡ ገጠመ ። ቀንየንና ፡ ነቀወን ፡ ሰንቀወን ፡ ተመልከት ፤ የ ዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ። አስቈቀዉ ፡ ለቈቃወ ። አስቈቀ ውነ ፡ ለክሙ ፡ ወኢበከይክሙ ። አንስት ፡ ይበክያሁ ፡ ወያስቈቅዋሁ ፡ ለተሙዝ ። አሌ ፡ ይበክዩ ፡ ወያስቈ ቅዉ ፡ (ሚክ፪ ፡ ፬ ። ማቴ፲፩ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፰ ፡ ፲፬ ። ቀሌ) ።

መስቄቅው ፤ (ቍት ፡ ቅውት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ ጩኾ ፡ የሚያለቅስ ፤ አልቃሽ ፡ አስለቃሽ ፤ ገ ጣሚ ፡ ቀንቃኝ ፤ ሙሾ ፡ አውጭ ፤ ባለሙሾ ። መስቈቅው ፡ ወቍጻር ። ጸውዕዎን ፡ ለመስቈቅዋት ። ኢይደሉ ፡ ተዓስቦተ ፡ ሕሩማት ፡ ዘከመ ፡ መስቈቅዋት ፡ ወሰብአ ፡ ሥራይ ፡ (ገድ ፡ አዳ ። ኤር፱ ፡ ፲፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ሰቈቃው ፤ ጩኸት ፡ ዋይታ ፤ ልቅሶ ፡ ሙሾ ፤ የልቅሶ ፡ ግጥም ፤ ንይለ ፡ ቃል ። ሰቈቃወ ፡ ኤርምያስ ፡ ነቢይ ። ንሥኢ ፡ ሰቈቃወ ፡ በከናፍርኪ ። ንግእ ፡ ሰቈ ቃወ ፡ ላዕለ ፡ መላእክት ፡ እስራኤል ፡ (ሰቈ ፡ ፩ ። ኤር፯ ፡ ፳፱ ። ዝሕ፲፱ ፡ ፩ ። ማቴ፪ ፡ ፲፰) ።

ቄቅሐ ፤—አጠራ ፤—ቀይቅሐ ።

ቄቀየ ፤—ቀቀተ ፤—ቀይቀየ ።

ቃቂል ፤ ቃጭል ፤ ታናሽ ፡ መረዋ ። ዘሩ ፡ ቀ ዊል ፡ ነው ።

ቀቀኖ ፤ (ጽር ፡ ኪክኖስ ። ዕብ ፡ ቃአት ፤ ቂቅ ። ሱር ፡ ቃቃአ ። ዐረ ፡ ቁቅ) ፤ ርኩም ፡ (ዘ ሌ፲፩ ፡ ፲፱ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፯) ። ጕንባሕንና ፡ አበ ፡ ጕንባሕን ፤ እድገ ፡ መረብን ፡ እይ ። ብኸው ፡ ቀቃንው ፤ በቤት ፡ አን ቀጽ ፡ ሲኾን ፡ ቀቀኑት ፤ ቀቃኑት ፡ ያሰኛል ።

ቀቀኖ ፤

ቄቍዖ ፤ ዖት ፤ (ቈቍዐ ፡ ይቋቍዕ ፡ ይ ቈቍዕ ። ዕብ ፡ ቃዕቂዕ ፤ ወጋ ፡ በሳ ፡ ነቀለ) ፤ መንቋቋት ፤ ቋ ፡ ቋ ፡ ማለት ፤ ያጥንት ። መጕረብ ፤ ማጕ ብጐብ ፤ መላጥ ፡ መመለጥ ፤ መብለዝ ፡ መዝጐን ፤ መቈ ከም ፡ መጣመን ፤ የእጅና ፡ የእግር ። መክሳት ፡ መድረቅ ፤ መጣጋት ፤ መጕስቈል ፤ ፊት ፡ መምሰል ፤ የሰውነት ። ይ ቋቍዕ ፡ ኵሉ ፡ አዕፅምቲሁ ። ቈቍዓ ፡ ወቈስላ ፡ አጽ ብዒሆሙ ። እፎ ፡ ቈቍዐ ፡ በሐዊረ ፡ ፍኖት ፡ መከየደ ፡ እግርኪ ። ቈቍዐ ፡ ማእሰሙ ፡ ዲበ ፡ አዕፅምቲሆሙ ፡ (ኢዮ፴፫ ፡ ፲፱ ። ድር ፡ መድ ። ደራሲ ። ሰቈ፬ ፡ ፰) ።

አቄቍዐ ፤ አንቋቋ ፤ አቈሰለ ፤ አከሳ ፤ አደረቀ ። እከየ ፡ ልቡ ፡ ያቋቍዕ ፡ አዕፅምቲሁ ። ትጋሁ ፡ ለብ ዕል ፡ ያቋቍዕ ፡ አዕፅምት ፡ (ሚራ፲፱ ፡ ፱ ። ፴፱ ፡ ፩) ።

ቃቁር ፤ (ራት ። ዕብ ፡ ቁርቁር) ፤ እንቍ ራሪት ፤ ትል ፡ አሙኻት ፤ ሴሲት ፡ የሚጮኽ ፡ የሚንጫጫ ። ወይነቅዉ ፡ ከመ ፡ ቃቁራት ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ቃር ፤ (ዐረ ፡ ቂር ፤ ቃር) ፤ ሙጫ ፤ የዛፍ ፡ ደም ። ቃር ፡ ወፒሳ ፡ ወተይ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፩) ።

ቍር ፤—ብርድ ፤—ቈሪር ፤—ቈረ ።

ቀርአ ፤—ቈረመ ፤ መታ ፤—ቀርዐ ።

ቍርአ ፤—በቁሙ ፡ ቍር ፤—ቍርዕ ።

ቍርአን ፤ የሕግ ፡ መጽሐፍ ፤ መሐመድ ፡ ለወ ገኖቹ ፡ የጣፈው ፤ ርሱን ፡ ነቢይ ፡ ሐዋርያ ፡ ብለው ፡ የሚ ያምኑ ፡ እስላሞች ፡ ከሰማይ ፡ ወርዷል ፡ የሚሉት ። ፍ

ችው ፣ ንባብ ፣ ድጋም ፣ ማለት ፣ ነው ፤ ዋንኛ ፣ ስሙ ፣ ግን ፣ ፋርቃን ፣ ነው ፤ ፈረቀን ፣ እይ ።

ቀረበ ፤ በት ፤ (ቀርበ ፣ ይቀርብ ፣ ይቅረብ ። ዕብ ፣ ቃሬብ ። ሱር ፣ ቅሬብ ። ዐረ ፣ ቀሪበ) ፤ መቅረብ ፤ መጠጋት ፤ መድረስ ፣ መንካት ፤ መስጠቅ ፣ መጣበቅ ፣ ልጥፍ ፣ ማለት ፣ እንደ ፣ ሥጋና ፣ እንደ ፣ ቈርበት ፤ ወዳጅ ፣ ዘመድ ፣ ባለሟል ፣ መኾን ። ቅረብ ፡ ዝየ ። ወአልቦ ፡ ዘይክል ፡ ቀሪበ ፡ ኀቤሁ ። ይቀርቡኒ ፡ በከናፍሪሆሙ ። ቦ ፡ ዘመድ ፡ ዘይቀርብ ፡ እምኔየ ፡ (ሔኖ፲፭ ፣ ፩ ። ሃይ ፣ አበ ። ኢሳ፳፱ ፣ ፲፫ ። ሩትዕ ፣ ፲፪) ።

—፤ መቍረብ ፤ ቍርባን ፣ መቀበል ፤ መሳተፍ ። እለ ፡ ኢትቀርቡ ፡ ዓሎ ። ይባእ ፡ ወይትከሰስ ፡ ወይቅረብ ። ይቅረቡ ፡ ቍርባነ ። ቅድመ ፡ ይቅረቡ ፡ ጳጳሳት ፡ ወእምድኅሬሁ ፡ ቀሳውስት ፡ (ኪዳ ። ቀሌ ። ፈ ፣ መ ፣ ፩ ፣ ፪ ። ቅዳ) ። ቀርበ ፣ ይቀርብ ፣ ይቅረብ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ቈረበ ፣ ይቈርብ ፣ ይቅርብ ፣ ይላል ፤ የጸበለና ፣ የገረመ ፣ ቤት ፣ ነው ። እለ ፡ ይቈርቡ ፡ ለእግዚ ። እስመ ፡ እሙንቱ ፡ ይቈርቡ ፡ መሥዋዕቶ ። እንዘ ፡ ይቈርብ ። አው ፡ ቀረበ ፡ ቍርባኖሙ ፡ (ዘፀ፲፱ ፣ ፳፪ ። ዘሌ፳፩ ፣ ፮ ፣ ፰ ። ኪዳ ። ቢኖ ደ) ። ዳግመኛም ፣ በቀርበና ፣ በቀረበ ፣ ፈንታ ፣ ተቀረበ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ለእመ ፡ ፈቀደ ፡ ይትቀረብ ፡ ቍርባነ ። እምዘይትቈረብ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፲፱ ፣ ፱ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፲፯) ። ሦስተኛ ፣ ደግሞ ፣ እንዳማርኛው ፣ ቈረበ ፣ አቍረበ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ፤ አያሰኝም ። ለምንት ፡ ኢትቈርቢ ፡ ቍርባነ ፡ አፍርንጅ ፡ (ስንክ ፣ ኅዳ፲፯) ።

ቀራቢ ፤ (ቢት ፣ ብያን ፣ ያት ፤ ረብት) ፤ የሚቀርብ ፤ የሚጠጋ ፤ ቀራቢ ፤ ቈራቢ ።

ቅሩብ ፤ (ባን ፣ ባት ፣ ርብት) ፤ የቀረበ ፤ የቈረበ ፤ ቅርብ ፤ አጠገብ ፤ ዘመድ ፤ ዐጭር ፤ ጥቂት ። እለ ፡ ቅሩባን ፡ ኀበ ፡ ንጉሥ ። ቅሩብ ፡ ውእቱ ፡ ረኪቦታ ። ዘየኀድር ፡ ቅሩበ ፡ ቤታ ። ለቅሩብ ፡ ምናቤ ፡ ምታ ። እስመ ፡ ቅሩብ ፡ ዘመኑ ። ፍሥሓ ፡ ዝንቱ ፡ ዓለም ፡ ቅሩብ ፡ ወኅዳጥ ፡ (አስቴ፩ ፣ ፲፬ ። ሚራ፶፩ ፣ ፳፯ ። ፲፬ ፣ ፳፱ ። ዮዲ፲፯ ፣ ፳፱ ። ዮሴፍ ። ቀሌ) ።

ቅርበት ፤ መቅረብ ፤ አቀራረብ ፤ ቅርቢያ ፤ ቀረቤታ ፤ ቅርብነት ፣ (ቈር ፣ ጸላ) ።

ቍርበት ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ማእስ ፤ የሥጋ ፣ ልብስ ፤ ሥጋን ፣ ከናጥንቱ ፣ ከኹሮማቱ ፣ ሰብስቦ ፣ የሚይዝ ፣ የሚገንዝ ።

ቀርብ ፤ (ዕብ ፣ ቈሬብ) ፤ ቀርበታ ፤ ውስጥ ፤ ውሳጣዊ ፤ ሆድ ፤ መኻው ፣ ኹለንተናው ፤ በእግርና ፣ በራስ ፣ መካከል ፣ ያለው ፤ የንዋያተ ፣ ውስጥ ፣ ሣጥን ፣ አቅማዳ ። ግራብን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ መንቲያ ፣ ነው ።

ቍርባን ፤ (ናት ። ዕብ ፣ ቆርባን ። ሱር ፣ ቈርባና ። ዐረ ፣ ቍርባን) ፤ በቁሙ ፤ መንፈሳዊ ፣ አምኃ ፤ ስለት ፤ መሥዋዕት ፤ መባእ ፤ ለአምላክ ፣ የሚቀርብ ፣ የሚሰጥ ፣ ገንዘብ ፤ ማናቸውም ፣ ኹሉ ። የመሥዋዕትን ፣ ፍች ፣ ተመልከት ። መሥዋዕተ ፡ ወቍርባነ ፡ ኢፈቀድከ ። አምጽኡ ፡ ቍርባኖሙ ፡ ቅድመ ፡ ምሥዋዕ ። መንፈቀ ፡ ሰዲድርከም ፡ ቍርባነ ፡ ለእግዚ ፡ (መዝ ፣ ፴፱ ። ዘኍ፯ ፣ ፲ ። ዘፀ፴ ፣ ፲፫ ፣ ፲፬) ።

—፤ መሥዋዕተ ፣ ወንጌል ፤ ጥሩ ፣ ስንዴና ፣ ወይን ፤ ከውሃ ፣ በቀር ፣ ሌላ ፣ ጭማሪ ፣ የሌለበት ፤ በቍርባንነቱ ፣ ዕሙቅ ፣ ጥልቅ ፣ ረቂቅ ፣ ምስጢር ፣ ያለበት ። በእንተ ፡ ሥርዐተ ፡ ቍርባን ። አኰቴተ ፡ ቍርባን ። አርአየሙ ፡ ሥርዐተ ፡ ምስጢረ ፡ ዘቍርባን ። አንቀጽ ፡ በእንተ ፡ ቍርባን ፤ ወኢያዕርጉ ፡ ላዕለ ፡ ምሥዋዕ ፡ ዘእንበለ ፡ ኅብስተ ፡ ሥርናይ ፡ ንጹሕ ፡ ወማየ ፡ ወይን ፡ ንጹሕ ፡ (ኪዳ ። ቅዳ ። ፍ ፣ ነ ፣ ፲፫) ።

አቅረበ ፤ (ያቀርብ ፣ ያቍርብ) ፤ አቀረበ ፤ አስቀረበ ፤ አስጠጋ ፤ አሳጠረ ። አቅርቦ ፡ መሥዋዕት ። ናቍርብ ፡ ለከ ፡ ዘንተ ፡ ኅብስተ ፡ ወዘንተ ፡ ጽዋዐ ። አቅረቡ ፡ ሎቱ ፡ አምኃሁ ። ጠይቅ ፡ ዘሎ ፡ ዘአቅረቡ ፡ ለከ ። አቅረብክምዎሙ ፡ ለቤተ ፡ እስራኤል ፡ ኀቤየ ። ወአቅረብኪ ፡ መዋዕሊኪ ፡ (አፈ ፣ ድ፲፱ ። ኩፋ ፣ ፵፪ ። ሚራ ፴፩ ፣ ፲፭ ። ኤር፲፫ ፣ ፲፩ ። ሕዝ፳፪ ፣ ፬) ።

—፤ ማቍረብ ፤ ቍርባን ፣ መስጠት ፤ ማቀበል ። ኢታቅርብዎሙ ። ወያቅርብዎ ፡ ቍርባነ ፡ (ቀሌ ። ፈ ፣ መ ፣ ፬ ፣ ፪) ። በአቅረበ ፣ ፈንታ ፣ አስተቅረበ ፣ ይላል ፤ አንድ ፣ ወገን ፣ ነው ። ዘጠቢብ ፡ በርእሱ ፡ ያስተቈርብ ፡ ርእሶ ፡ (ሚራ፰ ፣ ፲፫) ።

መቅረቢ ፤ ርብ ፤ የሚቀርብ ፤ የሚያቀርብ ፤ የሚያስቀርብ ፤ አቅራቢ ። ሎቱ ፡ ናቈርብ ፡ ዘውእቱ ፡ መቅርብ ፡ (ቅዳ ፣ አት) ።

መቅረብ ፤ (ብት) ፤ ቀራቢ ፤ ዘመድ ፤ ወዳጅ ። አሐዱ ፡ እምአግዋሪሁ ፡ ወመቅረቡ ፡ (ቢኖ ደ) ።

ተቃረበ ፤ በቁሙ ፤ ተቀራረበ ፤ ተጣጋ ፣ ተጠጋጋ ፤ ተባለፈ ፣ ተበላለፈ ። ኢይትቃረብ ፡ ወኢይኑም ፡ ምስለ ፡ ብእሲቱ ። እለ ፡ ይትቃረቡኒ ። እምተራክቦ ፡ ወተኣምኖ ፡ እንዘ ፡ ይትቃረቡ ። እንበለ ፡ ይትቃረቡ ፡ (ፈ ፣ መ ፣ ፲፱ ፣ ፱ ። መዝ ፣ ፶፱ ። ቄድር ። ማቴ፩ ፣ ፲፰) ። ቀረበ ፤ ቀርበ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ተቃረበ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ንፍረት ፡ ተቃርቦ ፡ ለበሊዐ ፡ እክለ ፡ ባዕድ ። አው ፡ ይትቃረብ ፡ ኀበ ፡ ሃይማኖት ፡ ርትዕት ፡ (ሚራ፵፩ ፣ ፲፱ ። ፈ ፣ መ ፣ ፳፯ ፣ ፳) ።

አስተቃረበ ፤ አቃረበ ፤ አቀራረበ ። አሌ ፡ ሎሙ ፡ ለእለ ፡ ያስተቃርቡ ፡ ገራህተ ፡ ምስለ ፡ ገራህት ፡ (ኢሳ፭ ፣ ፰ ። ዲድ ፣ ፩) ። አቅረበ ፣ አስተቅረበ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ አስተቃረበ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ነሥአ ፡ ብእሴ ፡ ወኪያሁ ፡ አስተቃረቦ ፡ ለርእሱ ፡ (ቈር ፣ ጸላ) ።

ምቅራብ ፤ (ባት) ፤ መቅረቢያ ፤ ማቅረቢያ ፤ መቃረቢያ ፤ አዳራሽ ፣ ወልወል ፤ አይጸየፍ ። ነበሩ ፡ ውስተ ፡ ምቅራቡ ፡ ወአንበብዎ ፡ ለይእቲ ፡ መጽሐፍ ፡ (ዕዝ፫ ፣ ፲፱) ።

ምቅራብ ፤ (ዕብ ፡ ሚልቃሐይም) ፤ የቀንዲል ፡ መኖቀሻ ፤ መኰስተሪያ ፤ መቀስ ። ጽዋዓት ፡ ወምቅራብት ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፳፪) ።

ቀረብ ፤ (ብ ፡ አቅራብ) ፤ የደጋ ፡ የቈላ ፡ እንቧይ ፡ እሾኽም ፤ ፍሬው ፡ ክብ ፡ እንክብል ፤ ሎሚ ፡ የሚያክል ። ምስክር ፡ የለውም ፤ ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ (ሉቃ ፲፭ ፡ ፲፪) ፡ ወእመኒ ፡ እንቆቅሖ ፡ ስአሎ ፡ ዐቅራብኑ ፡ ይሁብ ፡ ያለውን ፤ እንቧይ ፡ ይሉታል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፤ እውነተኛ ፡ ፍችው ፡ አይደለም ። የጽርኡ ፡ አብነት ፡ ከጽርእም ፡ የተቀዳው ፡ ኹሉ ፤ እመኒ ፡ ዓሣ ፡ ሰአሎ ፡ አርዌ ፡ ምድርኑ ፡ ይሁብ ፡ ባለው ፡ አንጻር ፡ ጊንጥ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ በዐይን ፡ ዐቅራብኑ ፡ ይላል ፡ እንጂ ፤ እንቧዮች ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ በአልፍ ፡ አቅራብ ፡ አይልም ።

ቀራቢብ ፤ (ዐረብ) ፤ ያልተሰፋ ፡ ልብስ ፤ ፈርጅ ፡ መዳ ፡ ጣቃ ። ቊማስን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ቀርዱ ፤ የተራራ ፡ ስም ፤ ታላቅ ፡ ተራራ ፤ ከአራራት ፡ ተራሮች ፡ አንዱ ።

ቀርድ ፤ ቅርድ ፤ (ዐረ ፡ ቊርድ) ፤ ዝንጀሮ ፤ ጭላዳ ፤ ነጪው ፡ ጥቍሬው ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ቀራዲን ፤ (ናት) ፤ ዝንጀሮች ፤ ጭላዶች ። ሆባይን ፡ ተመልከት ።

ቅርዳን ፤ (ዐረ ፡ ጊርደውን) ፤ ያይጥ ፡ ገመር ፤ ታላቅ ፡ ዐይጥ ፤ ፍልፈል ፡ (አዋል) ።

ቂራዲስ ፤ (ጽር ፡ ኪራዳስ ። ዕብ ፡ ቂርሔሬስ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ የሞአብ ፡ ክፍል ፤ ከሞአብ ፡ አገሮች ፡ አንዷቱ ። ዐደወ ፡ ቂራዲስ ፡ (ኤርሚ፵፰ ፡ ፴፩ ። ኢሳ፲፮ ፡ ፲፩) ።

ቀራሕ ፤—ገነት ፤—ቀወራህ ።

ቀርሐ ፤ ሐት ፤ (ቀርሐ ፡ ይቈርሕ ፡ ይቀርሕ ። ዕብ ፡ ቃራሕ) ፤ መንጨት ፤ መላጨት ፤ መምለጥ ፤ የጠጕር ። ይቈርሑ ፡ ርእሶሙ ፡ በእንቲኣሁ ፡ ወይቀንቱ ፡ ሠቀ ፡ (ሕዝ፳፯ ፡ ፴፩) ። በርሐን ፡ እይ ።

—፤ መጨለጥ ፤ ማንቀር ፤ የውሃ ። ጸወበን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ወንድም ፡ ነው ።

(ጥራ) **ቀራሕ ፤** የሚነጭ ፤ የሚጨልጥ ፤ ጨላጭ ፡ አንቃሪ ። ልጩ ፤ ነጩ ፤ ምልጥ ፡ መላጣ ፤ በራ ፤ ቡሓ ።

ቅርሐት ፤ ልጭታት ፤ ንጭታት ፤ በራነት ፤ በራ ፡ መኾን ። እንቃሪ ፤ ጭላጭ ፡ (አዋል) ።

ቃርሐ ፤ (ዲቃ ፡ ማ) ፤ አቃረ ፤ ተኰሰ ፤ ፈላ ፤ (ዐማርኛ) ።

ቃርሕ ፤ ቃር ፤ ትኵሳት ፤ የምግብ ፡ አለመስማማት ።

ቂራጥ ፤ (ዐረብ ። ጽር ፡ ኬራቲዎን) ፤ የሚዛን ፡ ስም ፤ ታናሽ ፡ ልክ ፤ ክብደቱ ፡ አራት ፡ የወይራ ፡ ፍሬ ፡ የሚያነሣ ፤ ወይም ፡ ከዚያ ፡ የሚያንስ ። የገንዘብ ፡ ስም ፤ ታናሽ ፡ ገንዘብ ፤ ፪ ፡ ሳንቲም ፡ ተሩብ ፤ ወይም ፡ ፪ ፡ ሳንቲም ፡ ብቻ ፡ የሚኾን ። ጸባሕት ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ ክርስቲያን ፡ ለለ ፡ ቂራጥ ፡ በበ ፡ ዓመት ። ብእሲ ፡ ዘይወቅር ፡ አእባነ ፡ በቂራጠ ፡ ወርቅ ፡ ኵሎ ፡ ዕለተ ። አስተዋፂእሙ ፡ ዘበበ ፡ ክልኤቱ ፡ ቂራጥ ፡ (አቡሻ ፡ ፶ ። ስንክ ፡ ግንቦ ። ሠኔ፲፭) ።

ቅርጥብ ፤ (ዐረ ፡ ቀርፀብ) ፤ የሚነክስ ፡ የሚግጥ ፡ የሚያበላሽ ፤ በልቶ ፡ የማይጠግብ ፤ እንዳይጥ ፡ እንደ ፡ ምሥጥ ፡ ያለ ፡ አጥፊ ፡ ዘራፊ ፡ ሌባ ፡ ቀጣፊ ። ባለመጽሐፎች ፡ ግን ፡ ጊንጥ ፡ ዳሞትራ ፡ ኰሸሽላ ፡ ይሉታል ። አባ ፡ ወቅሬስኒ ፡ ሰመየ ፡ አልቅርጥበ ፡ እስመ ፡ ይነስክ ፡ እምዙሉ ፡ ገቦ ፡ (ፊልክ ፡ ፶፯) ።

ቀርጣሎን ፡ ስ ፤ (ጽር ፡ ካርታሎስ ። ዕብ ፡ ቃርጢል ። ሱር ፡ ቃርጣላ ። ዐረ ፡ ቂርጠለት) ፤ ቅርጫት ፡ የሪቅ ፡ የጕታ ፡ ዐይነት ፤ የወይን ፡ መልቀሚያ ፤ ዘለላውን ፡ በርሱ ፡ እየከተቱ ፡ የሚጭኑበት ፡ የሚሸክሙበት ፤ እንደ ፡ ስፌት ፡ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ያለው ፤ ጉብ ፡ መሶብ ፡ እንቅብ ፡ አገልግል ፡ ቅንብቻ ፡ የሚመስል ። ከፈርንና ፡ መሶየምትን ፡ አስፈሬድንና ፡ ከረቦን ፡ እይ ። ትነሥእ ፡ እምፍሬ ፡ ምድር ፡ ወትወዲ ፡ ውስተ ፡ ቀርጣሎን ። ወሤሙ ፡ አርእስቲሆሙ ፡ ውስተ ፡ ቀርጣሎስ ፡ (ዘዳ፳፮ ፡ ፪ ፡ ፬ ። ፬ነገ ፡ ፲ ፡ ፯) ።

ቀርይ ፤ ዮት ፤ (ቀረየ ፡ ይቀሪ ፡ ይቅሪ ። ዕብ ፡ ቃራእ) ፤ ማሕረት ፡ መጠንቈል ፤ አስማት ፡ መድገም ፤ ጋኔን ፡ አሾክሿኪ ፡ መጥራት ፤ ቅኔ ፡ ተመሪ ፡ ከባለቅኔው ፡ አፍ ፡ እየሰማ ፡ እንዲጮኽ ፤ ወይም ፡ እንዳስተርጓሚ ፡ ከሾክሿኪው ፡ አፍ ፡ እየሰሙ ፡ ማውራት ፡ መለፍለፍ ፡ መቀባጠር ። ለምንት ፡ ሰረቅሙ ፡ ገይበ ፡ ብሩር ፡ ዘይሰቲ ፡ ወይቀሪ ፡ ቦቱ ፡ እግዚእየ ፡ (ዘፍ ፵፬ ፡ ፭) ።

—፤ መቅረት ፡ መትረፍ ፤ ቀሪ ፡ ትርፍ ፡ ውዝፍ ፡ መኾን ፡ (ዐማርኛ) ።

ቀራዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ ሓርተኛ ፤ አስማት ፡ ደጋሚ ፤ ጋኔን ፡ ጠሪ ፤ ባላሾክሿኪ ።

አቅረየ ፤ አስሓረተ ፤ ጋኔን ፡ አስጠራ ፤ አስማት ፡ አስደገመ ።

አቃረየ ፤ መሥዋዕት ፡ ሠዋ ፤ አቀረበ ፤ አምኃ ፡ ሰጠ ። የእግዜርን ፡ ቃል ፡ ከነቢይ ፡ ከካህን ፡ ለመጠየቅ ። ኢየአክል ፡ ሊባኖስ ፡ ለአንድዶ ፡ ወኵሉ ፡ እንስሳ ፡ ለአቃርዮ ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፲፮) ።

ቀርያሲም ፤ (ጽር ፡ ካሪሲም) ፤ ጣዖት ፤ ስመ ፡ ጣዖት ፡ (፪ዜና ፡ ፴፩ ፡ ፲፱) ።

ቀሪም ፤ ሞት ፤ (ቀረመ ፡ ይቀርም ፡ ይቅርም ። ዐረ ፡ ቀረመ ። ዕብ ፡ ቃራም ፤ ቍርበት ፡ ሸፈነ ፤ ቍርበታም ፡ ኾነ) ፤ መቃረም ፡ መልቀም ፤ ከማጀ ፡ የቀረውን ፡ የወደቀውን ፡ እልፍ ፡

እንቡጥ ፣ ዛላ ፣ ዘለላ ፣ መማረር ። ሀብኒ ፡ ክፍልየ ፡ እም ዘቀረምኪ ፤ አኀዘት ፡ ትቅርም ፡ (ድር ፣ ሚክ) ። ብዙው ፣ መጽሐፍ ፣ ግን ፣ በቀረመ ፣ ፈንታ ፣ ተቀረመ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ትትቌረሞሙ ፡ ዘከመ ፡ ተቀረምክ ፡ ኪያየ ። ትቅራመ ፡ ይትቌረምዎሙ ፡ ከመ ፡ ወይን ፡ ለተረፈ ፡ እስራኤል ። ኢትትቀረም ፡ ሕንባባተ ፡ ወይንከ ፡ (ስቈ፩ ፣ ፳፬ ። ኤር፯ ፣ ፱ ። ዘሌ፲፱ ፣ ፲) ።

ቀራሚ ፤ (ሚት ፣ ምያን ፣ ያት ፤ ረምት) ፤ የሚቃርም ፤ ቃራሚ ፤ ለቃሚ ። በቀራሚ ፣ ፈንታ ፣ ተቀራሚ ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ። ተቀራሚ ፡ በለስ ፡ አነ ፡ (ዓሞ፯ ፣ ፲፫) ።

ቀርም ፤ (ማት ፤ አቅራም) ፤ በቁሙ ፤ ቃርሚያ ፤ ቅራሚ ፤ ከማጀች ፣ የቀረ ፣ ቅሬታ ። (ተረት) ፤ ሰው ፣ እንዳቅሙ ፤ እኽል ፣ እንደ ፣ ቀርሙ ። ወይተርፍ ፡ ቀርሙ ፡ ውስቴቱ ። ዘያስተጋብእ ፡ ቀርመ ፡ በማእረር ፡ (ኢሳ፲፯ ፣ ፯ ። ሚክ፯ ፣ ፩) ። በቀርም ፣ ፈንታ ፣ ቀሪም ፣ ይላል ፤ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ። ሠዊት ፡ ዘይወድቅ ፡ እምነ ፡ ቀሪሙ ፡ (ኢዮ፳፬ ፣ ፳፬) ።

ተቀርመ ፤ ተቃረመ ፤ ተለቀመ ፤ እልፉ ፣ እንቡጡ ፣ ዛላው ።

ቅሩም ፤ (ማን ፣ ማት ፣ ርምት) ፤ የተቃረመ ፤ የተለቀመ ፤ ቃርሞሽ ።

ተቅራም ፤ (ማት) ፤ ቀርም ፤ ቃርሚያ ። ከመ ፡ ተቅራም ፡ አመ ፡ ቀሥም ። ተቅራመ ፡ ማእረር ። ዐቀብተ ፡ መቃብር ፡ አረሩ ፡ ኀጠተ ፡ ብሩር ፡ ጸዐዳ ፤ ወተቅራመ ፡ ብሩር ፡ መቃብረ ፡ አትረፉ ፡ ለእንግዳ ፡ (ሚክ፯ ፣ ፩ ። ስንክ ፣ መስ፲፩ ። ቅኔ) ።

ተቃረመ ፤ ተቀራመተ ፤ ተቀረማመተ ፤ የሥጋ ፣ (ዐማርኛ) ።

ተቃራሚ ፤ የሚቀራመት ፤ ተቀራማች ፤ ዐራጅ ፣ በጋማች ።

ቅርመት ፤ መቃረም ፤ (ጥቃ) መቃረም ፤ አቀራረም ፤ ቅርሚያ ፣ ለቀማ ።

—፤ መቀራመት ፤ ቅርምቻ ፤ ቀረመት ፤ ቅርምት ፤ አንዱን ፣ ፍሪዳ ፣ ብዙ ፣ ኹኖ ፣ መግዛት ፣ ማረድ ፤ ሥጋውን ፣ ከፋፍሎ ፣ በዕየ ፣ መውሰድ ።

ቀርመዝ ፤ (ዐረ ፣ ቊርሚዝ) ፤ ቀይ ፣ ግምጃ ፤ እንድኪ ፣ ሻዊ ። ኳኳን ፣ ተመልከት ፣ (ኢሳ፩ ፣ ፲፰) ።

ቀርሜሎስ ፤ (ጽር ፣ ከርሚሎን ። ዕብ ፣ ከርሜል) ፤ የተራራ ፣ ስም ፤ ተራራ ፤ በባሕር ፣ ዳር ፣ ያለ ፤ ኤልያስ ፣ የጸለየበት ፣ (፫ነገ ፣ ፲፰ ፣ ፵፪) ።

ቀሬን ፤ ኖት ፤ (ቀረነ ፣ ይቀርን ፣ ይቅርን ። ዕብ ፣ ቃራን) ፤ (መቀርናት) ፤ ቀንድ ፣ ማብቀል ፣ ማውጣት ፤ ቀንዳም ፣ ቀንደኛ ፣ ባለቀንድ ፣ መኾን ። መውጋት ፣ ማናፈር ፤ በቀንድ ፣ መቈፈር ፤ የበሬ ። ማሰር ፣ ማቈራኘት ፤ ማጣመር ፣ ማቀናጀት ፤ የገበሬ ። ቀራና ፣ ቍራኛ ፣ ማለት ፣ የዚህ ፣ ዘር ፣ ነው ። ቀንድ ፣ መምሰል ፤ ቀንድ ፣ መኾን ፤ ቀንድ ፣ መባል ፤ ያገር ፣ ቀንድ ፣ እንዲሉ ። ማየል ፣ መበርታት ፤ መንገሥ ፣ መሠልጠን ፤ በላይ ፣ መኾን ። ቈንደየን ፣ ተመልከት ።

ቀራኒ ፤ መቅርን ፤ (ብ ፣ መቃርንት) ፤ ቀንዳም ፣ የሚወጋ ፣ የሚቃወም ፤ ጠላት ፣ ደመኛ ፣ ወደረኛ ። እስመ ፡ እሉ ፡ እለ ፡ ይነሥኡ ፡ ርደ ፡ መቃርንቲሁ ፡ ለእግዚ ፡ (ዲድ ፣ ፳፩) ።

ቀርን ፤ (ብ ፣ አቅርንት ። ዕብ ፣ ቄሬን ። ሱር ፣ ቃርና ። ዐረ ፣ ቀርን) ፤ ቀንድ ፤ ጥኑ ፣ ጠንካራ ፣ ደረቅ ፤ እንደ ፣ ዐጽቅ ፣ ኹኖ ፣ በእንስሳት ፣ ራስ ፣ የሚወጣ ፤ የሚያድግ ፣ የሚረዝም ፤ ጠማማ ፣ ቈልማማ ። የቀንድ ፣ መሣሪያ ፤ ቱልቱላ ፣ ዋንጫ ፤ የቀንድ ፣ ዐይነት ፣ ቀንድ ፣ የሚመስል ፤ ቀንዳ ፣ መለከት ፤ የዝኆን ፣ ጥርስ ፣ የመሰለው ፣ ኹሉ ። አ ፡ ላሕም ፡ ዘኢይትኄየል ፡ በቀርኑ ። ክቡዳነ ፡ አቅርንት ። ንፍኁ ፡ ቀርነ ። ቀርነ ፡ ዝብጦ ። ቀርነ ፡ ነጌ ። ቀርነ ፡ ቅብዕ ። ንፍንተ ፡ ቀርን ። ቃለ ፡ ቀርን ፡ (ቅዳ ። መዝ ፣ ፵፱ ። ፹ ። ፺፯ ። ዓሞ፫ ፣ ፲፭ ። ፩ነገ ፣ ፲፯ ፣ ፩ ። ፩ተስ ፣ ፬ ፣ ፲፮ ። ኢሳ፲፰ ፣ ፫) ። ባለቅኔዎች ፣ ግን ፣ ነጋሪት ፣ ይሉታል ፤ ፍችው ፣ አይደለም ። ኢትንፍኁ ፡ ቀርነ ፡ ዘእንበለ ፡ በሆሳዕና ፡ (ድጓ) ። ጥፍርም ፣ የጣት ፣ ቀንድ ፣ ይባላል ። ሰላም ፡ ለአጽፋረ ፡ እግርኪ ፡ አቅርንተ ፡ አዳብዕ ፡ ዐሠርቱ ፡ (ደራሲ) ።

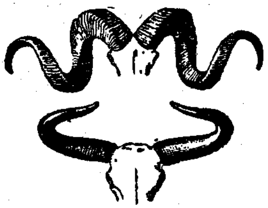

ቀርን ፣

—፤ ጮራ ፣ ምዕዛር ፣ የፀሓይ ፣ እግር ፤ ለጋ ፣ ጨረቃ ፤ ማእዝን ። ቀርነ ፡ ወርኅ ። እስክንድር ፡ ይሰመይ ፡ ዘክልኤ ፡ አቅርንቲሁ ፤ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ነግሠ ፡ በአቅርንተ ፡ ፀሓይ ፡ እምሥራቂሃ ፡ እስከ ፡ ምዕራቢሃ ፡ (አዋል ። አቡሻ ፣ ፵፰) ።

—፤ ኀይል ፤ ጽንዕ ፤ ሥልጣን ፤ ንጉሥ ፣ መስፍን ። አበቍል ፡ ቀርነ ፡ ለዳዊት ። ወያሌዕል ፡ ቀርነ ፡ መሲሑ ። አንሥአ ፡ ለነ ፡ ቀርነ ፡ መድኀኒት ። ይእቲ ፡ አሚረ ፡ ይበቍል ፡ ቀርን ፡ ለቤተ ፡ እስራኤል ። ተሰብረ ፡ ቀርነ ፡ ሞአብ ፡ (መዝ ፣ ፻፴፩ ። ፩ነገ ፣ ፪ ፣ ፲ ። ሉቃ፩ ፣ ፷፱ ። ሕዝ፳፱ ፣ ፳፩ ። ኤር፴፩ ፣ ፳፭) ። ዘአሐዱ ፡ ቀርኑ ፤ አውራሪሥ ። ቀርነ ፡ ኀብስት ፤ ቍርማሚ ፣ ሾለቅ ፣ (መዝ ፣ ፳፩ ። ሕዝ፲፫ ፣ ፲፱) ።

አቅረነ ፤ አቀረና ፤ ቀንድ ፣ አስመሰለ ፤ ቀንዳም ፣ አደረገ ፤ አስወጋ ።

ተቃረነ ፤ ተዋጋ ፤ ተተማተመ ፤ ተቀራሸመ ፤ ተጣላ ፣ ተቃወመ ፤ ተከራከረ ፤ የሰው ፣ የእንስሳ ። ተገሐሠ ፡

እምዝሉ፡ዘይትቃረን፡ተቃርኖ፡ምስለ፡ሕግ። ቀዳሚ፡ዘይትቃረነከ፡ተቃረነ፡ምስሌነ። ይትቃረኑ፡ምስለ፡ዙሉ፡ሰብእ፡(ዲድ፡፴፫። ቀሌ። ፩ተሰ፡፪፡፲፭)።

ተቃራኒ፤(ኒት፡ንያን፡ያት)፤ ተዋጊ፤ ተጣይ፤ ወደረኛ፤ ባለጋራ። ዲያብሎስ፡ተቃራኔ። ዙሉ፡ሕሡም፡ተቃራኒሁ፡ለሠናይ። እስመ፡ፈውሰ፡ዙሉ፡ኀጢአት፡ይደሉ፡ከመ፡ይኩን፡ተቃራኔ፡ለኀጢአት። ፀር፡ተቃራንያን፡(ስንክ፡ኅዳር፳፯። ፊላስ። ፈ፡መ፡፫፡፫። ጥበ፲፰፡፯)።

አስተቃረነ፤ አዋጋ፤ አጣላ፤ አከራከረ፤ አወዳደረ።

መስተቃርን፤(ንት፡ናን፡ናት)፤ የሚያጣላ፤ አጣይ። የሚጠላ፤ ተጣይ፤ ባለጋራ። ወእመሰ፡ተቃወመኒ፡መስተቃርን። ዲፓሁ፡ለመስተቃርን። ዘይከውን፡መስተቃርነ፡ለዝንቱ፡(አፈ፡ተ፴፩። ማር፡ይሥ፰፡፫። ስንክ፡መ፺፫)።

ቀርንብ፤(ዐረ፡አርነብ። ሱር፡አርንባ። ዕብ፡አርኔቤት)፤ ጥንቸል፤ ፐርዋ፡እንደ፡ቀንድ፡የኾነ፤ ቀንድ፡የሚመስል፤ ረዣዥም፤ ማር፡የምትበላ፤ የምታመስኢ፡ያሽኮኮ፡ወገን።

ቅርንብ፤(ብ፡ቀራንብት)፤ ቅርነው፤ ቀርናዊ፤ ምርቅ፡ቂንድ። ቅንድብ፤ ሽፋሽፍት፤ ከሽፋል፡በታች፡ያለው፡ያይን፡መክደኛ፤ ከንፈሩ፡ላዩና፡ታቹ። ቅንድብ፡ቊርበቱ፡ሳንቃው፤ ሽፋሽፍት፡ጠጕሩ፡ጨፈቃው፡ምርቁ፡እንደ፡ቀንድ፡ኹኖ፡የበቀለው፤ አፍሬው፡ወደ፡ላይ፡ወደ፡ታች፡ያኛተለው። ቈጽለ፡ወብርዐ፡ወሐሠረ፡ወቅርንበ፤ ምርቅ፡ቂንድ፡(መቃ፡፲፭)። ሰላም፡ለቀራንብቲከ፡ከመ፡ክልኤ፡ክንፈ፡ኪሩብ፤እለ፡ይጼልላ፡ወትረ፡አዕይንቲከ፡ዘርግብ። ጸጕረ፡ቀራንብቲሁ። ነበስባሰ፡ቀራንብት። ወቀራንብቲሁኒ፡የሐቶ፡ለዐጓለ፡መሕያው። ቀራንብት፡ኀቤሁ፡ለዐይን፡እንዘ፡ቅሩባን፤ ቀራንብተ፡ኢይኔጽር፡ዐይን፡(ደራሲ። ስንክ፡ግንቦ፳። መጽ፡ምስ። መዝ፡፲። ቅኔ)። ሽፋልም፡ከሽፋሽፍት፡ጋራ፡ባንድነት፡ቅንድብ፡ይባላል። ዕብራይስጡ፡ክንፈር፡ከናፍር፡ቢል፤ ሳፋ፡ስፋታይም፡ስፋቶት፡ይላልና፤ ሽፋሽፍት፡ከዚህ፡ወጥቷል፤ ፍችው፡ከንፈራዊ፡ሥዕርተ፡ክንፈር፡ማለት፡ነው፤ ለአፍም፡ይኾናል፤ ጽሕምን፡ተመልከት። ሽፋልም፡የዕብራይስጥ፡ነው፤(ሻፋል)፡ፀጕር፡ቀጭን፡ኩሳሳ፡ደካማ፡ልም፡ልዝብ፡ማለት፡ነው፤ የጠጕሩን፡ጠባይ፡ባሕርያዊ፡ሕጉን፡አለማደጉን፡ያሳያል።

ቀርነው፤ ቀርነለው፤ ቀርናዊ፤ ቀርነ፡ላዊ፤ ቀንዳም፡ቀንደ፡ቈልማማ፤ ላዊን፡እይ።

—፤ ቀርነ፡ቅብዕ፡ወይም፡ቅብዐ፡ቀርን። ከሌዊና፡ከይሁዳ፡ወገን፡ካህንና፡ንጉሥ፡የሚቀቡት። ባለቅኔዎች፡ግን፡ሽቱ፡ይሉታል፡(ጥሬ፡ስዋ)።

ቀሬናዊ፤(ሱር፡ቁርያና። ዐረ፡ቀሪይ)፤ ቍርጩ፡ድኻ፤ ባለጌ፤ ባላገር። እፎ፡እትለአክ፡ለዝንቱ፡ቀሬናዊ፡(ፍ፡ነ፡፲)።

ቀሬናዊ፤(ቀሬን፤ ቄሬን፤ ስመ፡ሀገር)፤ የቀሬን፡ሰው፡አገሩ፡ቀሬን፡የሚባል፤ የግብጽ፡አውራጃ፡የልብያ፡ቅርብ፡አጠገብ። ብእሲ፡ቀሬናዊ፡ዘስሙ፡ስምዖን፡(ማቴ፳፯፡፴፪)።

ቀራንዮ፤(ጽር፡ክራኒዩ)፤ ርእሳዊ፤ ድማኃዊ፤ መካነ፡ድማኅ። ጎልጎታ፡ዘበትርጓሜሁ፡ቀራንዮ፡(ማቴ፳፯፡፴፫። ማር፲፭፡፳፪። ዮሐ፲፱፡፲፯)። ድማኅንና፡ጎልጎታን፡እይ።

ቀርኔን፤ ቀሬን፡ስመ፡ሀገር። ወእለሂ፡እምቀርኔን፡(ግብ፪፡፲)።

ቄርኔን፤ቂሪን፡(ጽር፡ክሪኒ። ዕብ፡ብሬካ)፤ ኵሬ፡የውሃ፡መቋሚያ፤ ጕድጓዳ፡ቦታ፡(፪ነገ፡፪፡፲፫። ፬ነገ፡፰፡፰)።

ቈርኔን፤(ጽር፡ኮሪኒ። ዕብ፡ሐዳሽ)፤ ሐዲስ፡መማሪያ፤ የጦር፡ልብስ። ባለብሉዮች፡ግን፡ለይተው፡ቋዝመን፡ይሉታል፤ ይኸውም፡እንደ፡ጩቤ፡ያለ፡ጋፋኞች፡የሚታጠቁት፡ታናሽ፡ክራ፡ነው፡(፪ነገ፡፳፩፡፲፮)።

ቀርነናእ፤(ዕብ፡ቅርናን)፤ ቀንዳም፡ትል፤ ተባቶ፤ ዛጕል፡ልብሱ፤ ቀንዱ፡ብርንደ፡የኾነ፤ ልሕሉሕ፤ ልጋጋም። ሐለዚዝንና፡ናእትን፡ተመልከት።

ቈርነናዕ፤ናዓት፤(ዕብ፤ ጽፋርዴዕ። ዐረ፡ፀፋዲዕ። ሱር፡ዑርድዓናያ)፤ ጓጕንቸር፤ እንቍራሪት። ጪኺ፡አቅራሪ፡ጩፋሪ፡ነጩሬ፡ማለት፡ነው፤ ቃቄርን፡እይ። ይቀይእ፡ተከዚ፡ቈርነናዓተ፡(ዘፀ፰፡፪—፲፫)።

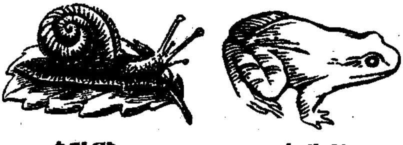

ቀርነናእ፡ ቈርነናዕ፡

ቀሪዕ፤ ዖት፤(ቀርዐ፡ይቀርዕ፡ይቅራዕ። ዐረ፡ቀረዐ። ዕብ፡ቃራዕ፤ ቀደደ)፤ ኵሪዕ፤ መቍራት፡መቈረም፤ መኵርኰም፡መምታት፤ ራስን፡በበትር፡ቋ፡ኳ፡ከሽ፡ማድረግ። ኵርፀን፡ተመልከት፡የዚህ፡መንቲያ፡ነው።

መቅርዕ፤(ብ፡መቃርዕ። ዐረ፡ሚቅረዐት)፤ መቍሪያ፤ መቈረሚያ፡በትር፤ የራስጌ፡ዱላ፤ ወይም፡የራስ፡በሽታ፤ የራስ፡ምታት። በቅሥፈተ፡መቃርዐ፡(አቡሻ፡፶)።

ቍርዕ፤(ዓት)፤ የራስ፡ቍር፤ ቦርቦርቷ፤ የብረት፡ቆብ፤ ጌሩ፡(አዋል)።

ቀሪፍ፤ ፎት፤ (ቀረፈ ፡ ይቀርፍ ፡ ይቅርፍ ። ዐረ ፡ ቀለፈ ። ሱር ፡ ቅላፍ)፤ መቅረፍ፤ መላጥ ። ቈለፈን ፡ እይ፤ ለና ፡ ረ ፡ ተወራርሰዋል፤ ቀረፈ ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ። ቀረፈ ፡ ዘርሎ ፡ ቅርፍት ። ቅርፍ ፡ ጸሐዐ ፡ ዘንጢአት ፡ (ጥበ፲፫ ፡ ፲፭ ። ደራሲ) ።

ቅራፍ፤ (ፋት)፤ ቅራፊ፤ ልጥ ። ሊልሳዕ ፡ ፈወሰ ፡ በጣዕመ ፡ ጼው ፡ ማየ ፡ ኢያሪኮ ፡ ሕሙመ፤ ወበቅራፊ ፡ ዕፀ ፡ አውፅአ ፡ ማሕጼ ፡ ስጡመ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳) ።

ቅርፍት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ ቅርፊት፤ ልጥ፤ እንቡጥ፤ ቂንድ፤ ገለባ ፡ ንፋሽ፤ ቍርበት ፡ ጕለፊት ። ቅርፍት ፡ ዕፀ ። ቅርፍት ፡ ኅብስት ። ቅርፍት ፡ ሮማን ። ቅርፍት ፡ ተርሙስ ። ቅርፍት ፡ ሥጋ ፡ (፱ካን ፡ ፯ ፡ ፯ ። አዋል ። ማሕ፱ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ የካ፳፱ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። ሕዝ፳፱ ፡ ፬) ።

ቋረፈ፤ ቈረፈ፤ ቈራረፈ፤ ቈራረጠ፤ በጣጠሰ ። ይቋርፍ ፡ አራዊት ፡ (አዋል) ።

ቋርፍ፤ የዋልድቦች ፡ ምግብ፤ ሥራሥር፤ እንደ ፡ ድንችና ፡ እንደ ፡ ሽንኵርት ፡ የሚላጥ፤ የሚቀረፍ ።

ቈሪፍ፤ (ዐማርኛ)፤ ዥርጕማ፤ ዥርጕም፤ ዥርጥው ፡ ታላላቅ ፡ የኾን፤ ክልክ ፡ ያለፈ ። ቀርፋፋ ፡ ክርፋፋ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ።

ቀሪጽ፤ ጾት፤ (ቀረጸ ፡ ይቀርጽ ፡ ይቅርጽ ። ዐረ ፡ ቀረጸ ። ዕብ ፡ ሐራጽ)፤ መቅረጥ ፡ ማነጥ፤ ማንጠጥ፤ ምስል ፡ መሥራት፤ መልክ ፡ ማውጣት ፡ ማስጌጥ፤ መብጣት ፡ መክተፍ ፡ መተፍተፍ ። በዕፅ ፡ ብንጺን ፡ በስሌዳ ፡ እብን ፡ መጣፍ ፡ መፈደል፤ መንደፍ ፡ መፈልፈል፤ ፊደሉን ፡ ማስመጥ ፡ ወይም ፡ ማሳበጥ ። ለዙሉሙ ፡ አሕዛብ ፡ ሀለዎሙ ፡ ምግባራት ፡ ዘልማድ ፡ ዘትሜኒ ፡ በንቤሆሙ፤ ወቦ ፡ ዘትከውን ፡ ኅሳረ ፡ በኀበ ፡ ካልኣኒሃ ፡ ከመ ፡ ቀሪጸ ፡ ገጽ ፡ በኀበ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ወኖባ፤ ወከመ ፡ ተላጽዮ ፡ ጽሕም ፡ በኀበ ፡ አፍርንጅ ። ወረከበ ፡ መጽሐፈ ፡ ዘቀረጹ ፡ ቀደምት ፡ ውስተ ፡ ኰኵሕ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፭ ። ኩፋ ፡ ፰) ።

ተቀርጸ፤ ተቀረጠ፤ ተነጠጠ፤ ተጣፈ ፡ ተነደፈ ። ናሁ ፡ ተአዘዘ ፡ ወተቀርጸ ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ተጽሕፈ ፡ ወተቀርጸ ፡ በእንቲኣሁ ። በንበተ ፡ አይሁድ ፡ እንተ ፡ ተቀርጸት ፡ በጽላተ ፡ ሰማይ ። ወሀበ ፡ ሙሴ ፡ በሰሌዳተ ፡ አብላቅ ፡ እለ ፡ ተቀርጻ ፡ በሆህያተ ፡ ዕብራይስጢ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ ። ፳፱ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ቅሩጽ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ርጽት)፤ የተቀረጠ፤ የተጣፈ፤ ያበጠ ፡ የሰመጠ፤ መልክ ፡ ያለው ። ወረከብ ናሁ ፡ ለበትር ፡ ጽሑብ ፡ በንባብ ፡ ወቅሩጸ ፡ በትርጓሜ ፡ (ቅኔ ። ሃይ ፡ አበ ፡ ሳዊ) ።

ቅርጸት፤ መቅረጽ፤ መቀረጽ፤ አቀራረጽ፤ ቅርጽ፤ ጥፈት፤ የፊደል ፡ መልክ፤ እጅ ፡ እግር፤ ኅርመት ፡ ቅንጣት ። ወጸሐፉ ፡ ባዕሌሁ ፡ በቅርጸት ፡ ማኅተም ። የውጣ ፡ እንተ ፡ አሐቲ ፡ ቅርጸታ ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፴፱ ። ማቴ፭ ፡ ፲፰ ። ቀሌ) ።

ቀረፀ፤ (ዐረ ፡ ቀረፀ ። ሱር ፡ ቅራጥ)፤ ቀረጠ፤ ቀረጥ ፡ ተቀበለ ፡ (ዐማርኛ) ። ቈረጠ፤ ሸለተ፤ ላጨ፤ ከረከመ፤ የሕዋስ ፡ የጠጕር ፡ የጥፍር ። ቀረፀ ፡ እዝኖ ፡ ዘፀጋም ። ኢትቅርፀ ፡ እምኔክ ፡ አባለ ፡ ዘርዕ ። ኢይደሉ ፡ እምድኅረ ፡ ተመጥዎ ፡ ቍርባን፤ ቀሪፀ ፡ አጽፋር ፡ ወተላጽዮ ፡ ጸጕር ። ኢይቅርፀ ፡ ጽፈሪሁ ። ኢታንኅ ፡ ሥዕርተ ፡ ርእስከ ፡ ዳእሙ ፡ ቅርፅ ። ሖረ ፡ ኀበ ፡ ይቀርፀ ፡ አባግዒሁ ። ከመ ፡ በግዕ ፡ ዘኢይነብብ ፡ በቅድመ ፡ ዘይቀርፆ ። እምነ ፡ ቀዳሚ ፡ ዘቀረፀኩ ፡ (ሬልክ ፡ ፯ ። ፪፻፴ ። ቅዳ ። ቄድር ። ዲድ ፡ ፭ ። ዘፍ፴፭ ፡ ፲፱ ። ኢሳ፶፫ ፡ ፯ ። ጦቢ፭ ፡ ፯) ።

ቀራዒ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት)፤ የሚቈርጥ፤ ቈራጭ፤ ቀራጭ፤ ሸላች፤ ላጭታ ። ጸውዐት ፡ ቀራዔ ፡ ወቀረፀቶ ። መላጼ ፡ ቀራዒ ፡ (መሳ፲፮ ፡ ፲፱ ። ሕዝ፭ ፡ ፩) ።

አቅረፀ፤ አስቈረጠ፤ አስቀረጠ፤ ቀረጥ ፡ አስጠ ፡ አስቀበለ ። አቀረጠ፤ ቀረጥ ፡ ሰጠ ።

መቅረፅ፤ (ብ ፡ መቃርዕ ። ዐረ ፡ ሚቅራዕ)፤ መቅረጫት፤ መቍረጫ፤ መላጫ፤ መቀስ ፡ ምላጭ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ይቤሎ ፡ ሰረድኡ ፡ ሀበኒ ፡ መጥባሕተ ፡ አው ፡ መቅረፀ ፡ ወመተረ ፡ ባቲ ፡ ልሳኖ ፡ (ስንክ ፡ ጳጕ፭) ። ሙዳየ ፡ ጌረግ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መቅረፅ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ቈረፀ ፡ ይቈርፅ ፡ ይላል፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፭) ።

ተቀርፀ፤ (ተቀረጠ)፤ ተቈረጠ፤ ተሸለተ ። እስከ ፡ ተቀርፀ ፡ ሥጋሁ ። መራዕይ ፡ እለ ፡ ተቀርፃ ። ተቀርፆ ፡ ሥዕርት ። አልቦ ፡ ዘይትቀረፀ ፡ ርእሶ ፡ ዘእንበለ ፡ ያእምር ፡ አባስ ፡ (ስንክ ፡ ግን፳፰ ። ማሕ፱ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ሐም፳፭ ። ሥር ፡ ጳኰ) ።

ቅሩፅ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ፅት)፤ የተቈረጠ፤ ቍርጥ ፡ ሽልት ። ድኅረ ፡ ወድቀ ፡ መልዕልተ ፡ ምድር ፡ ርእሱ ፡ ቅሩፀ ። መራዕይ ፡ ቅሩፃት ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፲፰ ። ደራሲ) ።

ቀረፅ፤ በቁሙ፤ ቀረጥ፤ ነጋዴ ፡ ለመንግሥት ፡ የሚያቀርጠው ፡ ገንዘብ ። ስመ ፡ ዕፅ ።

ቀርቀር፤ (ዕብ ፡ ቃርቆር)፤ ስመ ፡ ሀገር፤ ከዮርዳኖስ ፡ ማዶ ፡ ያለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ገዎቻ ፡ ቋጥኝ ፡ ይሉታል ፡ (መሳ፰ ፡ ፲) ።

ቈርቍሮ፤ ሮት፤ (ቈርቈረ ፡ ይቈረቍር ፡ ይቈርቍር ። ዐረ ፡ ቀርቀረ ። ዕብ ፡ ቃርቈር)፤ መቈርቈር፤ መቀብቀብ፤ የጥሬ፤ ቃሕቅሕን ፡ ተመልከት ። መጮኽ ፡ ማስካካት፤ ቍርቍሩ ፡ ማለት፤ የዶሮ ፡ የንቍራሪት፤ ቃቈርንና ፡ ቈርነናፅን ፡ እይ፤ ዘሩ ፡ ቈሪር ፡ ቈረ ፡ ነው ።

—፤ በቁሙ ፡ መቈርቈር፤ መጕርበጥ ፡ አለመመቸት፤ ማሳዘን ፡ ማስቈጣት ። የሐዘንን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። መመ

ሥረት ፤ መዠመር ፤ ለማቅናት ፡ ለመሥራት ፤ ያገር ፡ የከተማ ፡ (ዐማርኛ) ።

ተቈርቈረ ፤ በቁሙ ፤ ተቊረቊረ ፤ ዐዘነ ፤ ተቈጣ ፤ ተናወጠ ፤ ተንቀጠቀጠ ፤ ከሐዘን ፡ ከቍጣ ፡ የተነማ ። ተመሠረተ ፡ ተዠመረ ፤ ሀገሩ ፡ ከተማው ።

ቍርቍር ፤ የተቈረቈረ ፤ ያዘነ ፡ የተቈጣ ፡ ቍጡ ።

ቍርቍር ፤ ቍርቈራ ፡ ሐዘን ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፤ ክርክር ፡ ሙግት ፤ ጩኸት ፡ ፍጅት ። ኢንፊር ፤ ካሕድ ፤ ቍርቍር ፤ መዐት ፤ ሁከት ፡ (ኪዳ) ።

አንቈርቈረ ፤ (ዐማርኛ) ፤ አንቈረቈረ ፤ ተንቈረቈረ ፤ የውሃ ፡ የጥሬ ፤ ለዜማም ፡ ይኾናል ።

ቈርቈሮ ፤ በቁሙ ፤ ጪኺ ፤ ፈሳሽ ።

ቈረቈር ፤ በቁሙ ፤ ነጭ ፡ የራስ ፡ ቋቍሽ ። (ተረት) ፤ በቡሓ ፡ ላይ ፡ ቈረቈር ።

ቀርቂስ ፤ (ዕብ ፡ ቃርቃሽ ፤ ሽኰራ ፡ የቃጭል ፡ ቍላ) ፤ መከነ ፤ ተውኔት ፤ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ሥጋዊ ፡ ጨዋታ ፡ ያለበት ። ለእመ ፡ ኮነ ፡ አሐዱ ፡ ዘየሐውር ፡ ኀበ ፡ ቀርቂስ ፤ ለይኅድግ ፡ አው ፡ ለይሰደድ ፡ (መጽ ፡ ቄስ ፡ ፳፯) ።

—፤ ገበጣ ፤ ሰንጠረዥ ። ካህን ፡ ዘአዝለፈ ፡ ተዋንዮ ፡ ቀርቂስ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

ቀርቂሳዊ ፤ ገበጣ ፡ ዐዋቂ ፤ ተጫዋች ። ቀርቂሳዊ ፡ ዘይትዋነይ ፡ ቀርቂሰ ፡ (መጽ ፡ ቄስ ፡ ፳፱) ።

ቂርቆስ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ሰማዕት ፤ ከነናቱ ፡ እሳት ፡ የገባ ፤ አንጌቤንን ፡ እይ ። ቂርቆስ ፡ አንቀቅሖ ፡ ተሠርዐ ፡ ምስለ ፡ እሙ ፡ (ቅኔ ። ስንክ ፡ ጥር ፲፭ ። ሐም ፲፱) ።

ቈሪር ፤ ሮት ፤ (ቈረ ፡ ይቈርር ፡ ይቍርር ። ዕብ ፡ ቃራር ። ሱር ፡ ቃር ። ዐረ ፡ ቀረ) ፤ መቍረር ፤ መብረድ ፤ መቀዝቀዝ ፤ ከሙቀት ፡ መለየት ፤ በራድ ፡ ቀዝቃዛ ፡ መኾን ። ወናሁ ፡ አብርሃም ፡ ቈረ ፡ ከመ ፡ በረድ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫) ። ተመይጠ ፡ ተፈጸመ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቈረ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። እስከ ፡ ይቈርር ፡ መዐተ ፡ እኁከ ፡ (ዘፍ ፳፯ ፡ ፵፬ ። ኢዮ ፲፬ ፡ ፲፫ ። ኢሳ ፭ ፡ ፳፱ ። ፲ ፡ ፳፭) ።

ቈሪር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ራር) ፤ የቈረረ ፤ የቀዘቀዘ ፤ ቀዝቃዛ ፤ በራዳ ። ነፋስ ፡ ቈሪር ። ማይ ፡ ቈሪር ። ፀሓይ ፡ ጥዒና ፡ ቈሪራን ፡ አዝርዕት ። ቈራር ፡ ወሙስንት ፡ ምክር ፡ (ሚራ፵፫ ፡ ፳ ። ምሳ፳፭ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ሐም ፲፪ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ቍረት ፤ በቁሙ ፤ መቀዝቀዝ ፤ መብረድ ፤ አቀዝቀዝ ፤ አበራረድ ። ቅዝቃዜ ፤ ብርድ ፤ ቈፈን ። ቍረቲ ፡ ቱሳሔ ፡ ዘርዕ ። ቍረተ ፡ ሥጋሁ ፡ ኢያጥፍአ ፡ ለእሳተ ፡ መለኮቱ ። ቍረተ ፡ ኅሊና ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፭ ። ያዕ ፡ ዘእል ። አርጋ ፡ ፪) ።

ቍር ፤ በቁሙ ፤ ብርድ ፤ ቈፈን ፤ ቅዝቃዜ ። ይመውት ፡ በቍር ። ይርዕዱ ፡ በእንተ ፡ ቍር ፤ እስመ ፡ ክረምት ፡ ውእቱ ። ቍር ፡ ወበረድ ። እስመ ፡ ብዙኀ ፡ ቍራ ፡ ለይእቲ ፡ ሌሊት ፡ (ኢዮ ፴፩ ፡ ፲፰ ። ፩ዕዝ ፡ ፱ ፡ ፯ ። ዘካ ፲፬ ፡ ፯ ። ዮሐ ፲፰ ፡ ፲፰) ።

አቍረረ ፤ አቀዘቀዘ ፤ አስቀዘቀዘ ፤ አበረደ ፤ አስበረደ ፤ አስታገሠ ። ሰትየ ፡ ማይ ፡ ያቈርር ፡ ላህበ ፡ ጽምእ ። ዝናም ፡ ያቈርሮ ፡ ለመርቄ ። አቍረረ ፡ ሙቀቶ ። አቍርር ፡ መዐተከ ፡ (አፈ ፡ ተ፪ ። ሚራ፲፰ ፡ ፲፮ ። ፊልክ ፡ ፶ ። ዘፀ፴፪ ፡ ፲፪) ።

—፤ አቀረረ ፤ ቀዳ ፤ ጨመረ ፤ አንቈረቈረ ፤ ባፉ ፡ ወይም ፡ በሌላ ። አቍረሩ ፡ ማየ ፡ በመንፈ ፡ ወኢቱክዕወ ፡ ማይ ። ኢያቍርርዎ ፡ ወኢይክድን ፡ ቍርባኖ ፡ በኅብስት ፡ እምቅድመ ፡ ሠርሖት ፡ (ገድ ፡ ዘሚ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫) ።

መቍረሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ የሚያበርድ ፤ አብራጅ ፤ አቀዝቃዥ ።

መቍረር ፤ ርት ፤ ማቍረሪያ ፤ ማብረጃ ፤ ማቀዝቀዣ ፤ ማቅረሪያ ፤ ማንቈርቈሪያ ፤ ኰሰኰስት ፤ ጡታም ፡ ብርት ፤ ልሕኵት ። ማየ ፡ መቍረር ፤ የኰሰኰስት ፡ ውሃ ፤ የቅዳሴ ፡ ጠበል ። ወማየ ፡ መቍረርኒ ፡ ኢይኔጥብ ፡ ምንትኒ ፡ እምአፍ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫) ።

አስቈረረ ፤ (ተቀ ፡ ግ) ፤ አስጠየፈ ፤ አሸቈረረ ፤ አስጠያፊ ፡ ኾነ ፤ ለሌላው ። ተጠየፈ ፤ ተሸቈረረ ፤ ተጠያፊ ፡ ኾነ ፤ ጠላ ፡ ተሰቀቀ ፤ እንደ ፡ ርኩስ ፡ አየ ፤ ሌላውን ። ብእሴ ፡ ደም ፡ ወጕሕላዌ ፡ ያስቈርር ፡ እግዚ ። ታስቈርር ፡ ጣዖተ ። ጸሊአቶ ፡ ወአስቈርሮቶ ፡ (መዝ ፭ ። ሮሜ፪ ፡ ፳፪ ። ዮሴፍ) ።

መስቈርር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚያስጠይፍ ፡ አስጠያፊ ፤ አስቀያሚ ። የሚጠየፍ ፡ ተጠያፊ ፡ ተቀያሚ ፤ ተሰቃቂ ። አሕላማት ፡ መስቈርርት ፤ አስጠያፊ ፡ (ፊልክ ፡ ፻፳፪) ።

ስቍሩር ፤ የተጠላ ፡ የተነቀፈ ፤ የረከሰ ፡ ያስጠየፈ ። የተጠየፈ ፤ ሸቍራራ ፤ ጥይፍተኛ ። አክአብ ፡ ንጉሥ ፡ ወብእሲቱ ፡ ስቍርርት ፤ አስጠያፊ ፡ (ስንክ ፡ ጥር ፳) ።

ሰቈራር ፤ (ቅጽልና ፡ ጥሬ) ፤ የሚያስጠይፍ ፤ የሚያሰቅቅ ፤ ከባድ ፤ ግም ፤ ጽሉእ ፤ ርኩስ ፤ ቅጽል ። ጥይፍታ ፤ ስቅቅታ ፤ አልየው ፡ አልሰማው ፡ ማለት ፤ ጥሬ ። ሰቈራረ ፡ ኮንክሙኒ ። ገበርክምዎ ፡ ለጼናነ ፡ ሰቈራረ ። ሰቈራረ ፡ ነፍሱ ። ኢኮነ ፡ ሰቈራረ ፡ ሰብሳብ ፡ ዘበሕግ ፤ ቅጽል ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፲፬ ። ዘፀ፭ ፡ ፳፩ ። ምሳ፳ ፡ ፲፯ ። ዲድ ፡ ፴፫) ። ግስነቱ ፡ ዲቃላና ፡ ቅጥይ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ መንገድ ፡ ሊሠጢል ፤ መስቈርርና ፡ አስቈራሪ ፤ ሰቈራርና ፡ ስቍሩር ፡ አንዳንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ።

ቃሩራ ፤ (ዐረ ፡ ቃሩረት ። ትግ ፡ ቈራረት) ፤ በቁሙ ፤ ቅዛዝ ፤ ጠርሙዝ ፤ የብርሌ ፡ የብርጭቆ ፡ ዐይነት ፤ ሥራው ፡ ቈሪር ፡ ውሃ ፡ የኾነ ፤ ከብረት ፡ ከልሕኵት ፡ ያይደለ ፡ (ዮሴፍ) ።

ቆሮስ ፦—መስፈሪያ ፤—ቀወሮስ ።

ቅራስያ ፤—(ዐረ ፡ እልቅራስያ) ፤ ዕፅ ፤

ኍሬ ፡ ዕፅ ፤ ኍሬነቱ ፡ እንደ ፡ እንኰይ ፡ ያለ ፤ ታናናሽ ፤ ፀጥንታም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

ቀስ ፤—ቄስ ፤—ቀሲስ ፡ ቀሰ ።

ቃስ ፤ (ዐረ ፡ ቂያስ ፤ ልክ ፤ መለኪያ) ፤ ገላ ፤ የገላ ፡ ልብስ ፤ ሱሪ ፡ ቀሚስ ፤ ልከኛ ፤ በልክ ፡ የተ ብፋ ፤ ረዘሙ ፡ ዐጠረ ፡ የማይሉት ፤ ድርማንቅ ። ልብሰ ፡ ቃስ ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፵፪ ። ዘሌ፲፮ ፡ ፬) ።

—፤ የላይ ፡ ልብስ ፤ ጀባ ፡ ካባ ፡ መጐናጠፊያ ። ዘይት ሞጣሕ ፡ ቃሰ ። አስኬማ ፤ ልብሰ ፡ ቃስ ፡ አኮ ፡ ለአሮን ፡ ሰርጉ ፡ ዘባኑ ፡ (ደራሲ) ።

ቈስጤ ፤—ቈሽት ፡ ጨጓራ ፤—ቀሠጠ ።

ቍስጥ ፤ (ዐረ ፡ ቁስጥ ። ዕብ ፡ ቆሽጥ) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ። ባለቅኔዎች ፡ ቀበርቾ ፡ ይሉታል ። ዝክረ ፡ ስምኪ ፡ ሐዋዝ ፡ እምነ ፡ ከልበኔ ፡ ወቍስጥ ፡ ወእምነ ፡ ሰንበልት ፡ ምዑዝ ፡ (ደራሲ) ።

ቈስያ ፤ ያት ፤ (ዐረ ፡ ቁሻእ ። ዕብ ፡ ቂሹእ) ፤ የቅል ፡ የዱባ ፡ ወገን ፤ ያበሬ ፡ ያንኰሳ ፡ የሽ ክና ፡ ዐይነት ፤ ሞላላ ፤ ወጥ ፡ የሚኾን ፤ የሚቀቀል ፡ ቶሎ ፡ የሚበስል ፡ (ዘኍ፲፩ ፡ ፭) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ቈሽት ፤ የበለስ ፡ ቋንጣ ፡ ይሉታል ።

ቈሲል ፤ ሎት ፤ (ቈስለ ፡ ይቈስል ፡ ይ ቍሰል ። ዕብ ፡ ካሻል ፡ ተሰናከለ) ፤ መቍሰል ፤ መነከት ፤ መመታት ፤ ቍስለኛ ፡ ቍስላም ፡ መኾን ፤ በ ደዌ ፡ በበትር ፡ በሥራ ፡ በሐዘን ። አነ ፡ ጠቢብ ፡ ወእሬ ውሰሙ ፡ ለድዉያን ፡ እለ ፡ ቈስሉ ፡ በደዌ ። ቈሰ ልኩ ፡ በቤተ ፡ ዐርክየ ። ወናሁ ፡ አበዊነ ፡ ቈስሉ ፡ በኀ ጺን ፡ (ስንክ ፡ ግንቦ፳ ። ዘካ፲፫ ፡ ፮ ። ፪ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፱) ።

ቍሱል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ስልት) ፤ የቈሰለ ፤ የተነካ ፤ ንክ ፤ ውጋ ፤ ምት ። ቍሱላነ ፡ ልብ ፡ (ኢሳ፶፯ ፡ ፲፭ ። ፳፩ ፡ ፩) ።

ቍስለት ፤ መቍሰል ፤ አቈሳሰል ፤ ቍስልነት ። ድካም ፤ ሐዘን ፤ ጭቅጭቅ ፡ (ዐማርኛ)

ቍስል ፤ (ላት ፤ ቍሰል) ፤ በቊሙ ፤ የተ ነካ ፡ ገላ ፤ ደዌ ፡ በትር ፡ ያረፈበት ፤ ግርፋት ፡ ውግታት ፤ መከራ ፤ ቂም ፤ ሐዘን ፤ ኀጢአት ። ከመ ፡ ይትፈወስ ፡ እምቍስል ፡ ዘአቍሰልዎ ። ቍስለ ፡ ሕዝቡ ። እመ ፡ ቦ ፡ ቍስል ፡ ከመ ፡ ቍስልየ ። ቍስለ ፡ ሞት ፤ (የሚ ገድል ፤ ለሞት ፡ የሚያበቃ) ። እምዘሰ ፡ ቍስል ፡ የአኪ ፡ ቍስለ ፡ ልብ ። ወቍስለ ፡ አማዑት ፡ (፪ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፮ ። ኢሳ፴ ፡ ፳፮ ። ሰቈ፩ ፡ ፲፪ ። ራእ፲፫ ፡ ፫ ። ሢራ ፳፭ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶) ።

አቍሰለ ፤ አቈሰለ ፤ አስቈሰለ ፡ አሳዘነ ። ነደፍዎ ፡ ወአቍሰልዎ ። ትፍሥሕትከ ፡ ያቈስሎሙ ፡ ለጸላእ ትከ ። አነ ፡ አቍሰልኩ ፡ ነፍስየ ፡ (፪ዜና ፡ ፳፪ ፡ ፭ ። ሢ ራ፲፪ ፡ ፳ ። ዮሴፍ) ።

አቍሳሊ ፤ መቍሰሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚያቈስል ፤ የሚያስቈስል ፤ አቍሳይ ፤ አስቈ ሳይ ፤ አሳዛኝ ፡ አስቀያሚ ። ትካዝ ፡ መቍሰሌ ፡ ልብ ፡ ውእቱ ፡ በከመ ፡ ደዌ ፡ ያቈስል ፡ ሥጋ ፡ (ፈላስ) ።

ቀሰመ ፤—ለቀመ ፤—ቀሚም ፡ ቀሠመ ።

(ጥስ) **ቀስሞ ፤ ሞት ፤ (ቀሰመ ፡ ይቈስም ፡ ይ ቀስም ። አው ፡ ቀሲም ፤ ቀሰመ ፡ ይቀስም ፡ ይ ቅስም ። ዐረ ፡ ቀሰመ ፤ ከፈለ) ፤** ማጣፈጥ ፤ ማጠ ፋፈጥ ፤ መመጠን ፤ መቀመም ፤ ሰብሰቦ ፡ ማዋሐድ ፤ ማ ዘመድ ፤ ለማጣፈጥ ። በምንት ፡ ይቈስምዎ ። ለቀሲመ ፡ ልሳንየ ፡ (ማር፱ ፡ ፵ ። አርጋ) ። ሲጠብቅ ፡ የቀደሰ ፤ ሲላላ ፡ የቀተለ ፡ ቤት ፡ ነው ፤ ስለዚህ ፡ በ፪ ፡ ይኼዳል ።

ቀሳሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚያጣ ፍጥ ፡ አጣፋጭ ፤ ቀማሚ ፤ ወጥ ፡ ቤት ።

መቅስም ፤ መቅሰም ፤ (ብ ፡ መቃስም ፤ ማት) ፤ ማጣፈጫ ፤ ጨው ፤ ቅመም ፤ እንደ ፡ ማር ፡ ከ ብዙ ፡ ተቀምሞ ፡ አንድ ፡ የኾነ ፤ ብዙ ፡ ዐይነት ፡ ወጥ ፤ በብዙ ፡ ቅመም ፡ የተሠራ ፤ ሽታውና ፡ ጣዕሙ ፡ ልብ ፡ የሚመሥጥ ፤ እጅ ፡ የሚያስመጥጥ ። ይትዐቀብ ፡ እመ ቃስማተ ፡ መብልዕ ፡ ወመስቴ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘጥዕመ ፡ ዘኮነ ፡ እመቃስማት ። ይኅድግ ፡ ኵሎ ፡ መቃስማተ ። ኢይብልዑ ፡ መቃስማተ ፡ (ቄድር ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭) ።

ቀስም ፤ ቅመም ፤ ቀመመን ፤ ጣዕም ፤ ጥፍጥ ነት ፤ አጠፋፈጥ ፤ የቅመም ፡ የወጥ ። ዘእንበለ ፡ ቀስም ። ወኢይብላዕ ፡ ቀስመ ፡ (ቀሌ ። ቄድር) ።

ተቀስመ ፤ ተቀሰመ ፤ ተጣፈጠ ፤ ተቀመመ ። በምንት ፡ ይትቈሰም ፡ (ማቴ፭ ፡ ፲፫) ።

(ላ ፡ ጥ) **ቅሱም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ስምት) ፤** የተጣ ፈጠ ፤ ጥፍጥ ፤ ቅምም ። ነገሩ ፡ ቅሱም ፡ በጼወ ፡ መሰ ኮት ። ተግሣጽ ፡ ጥዑም ፡ ወዜና ፡ ቅሱም ፡ ከመ ፡ ጼው ። ቅሱም ፡ ማእድ ፡ (ድጓ ። ፈላስ ። ስንክ ፡ ጥር፲) ።

ቅሳሜ ፤ ማጣፈጥ ፤ መጣፈጥ ፤ መቀመም ፤ አቀ ማመም ፤ ቅመማ ፤ ቅመምነት ። እምጽቡር ፡ ብሕባ ሔከ ፡ ወእምኔሁ ፡ ቅሳሜነ ፡ (ኢዮ፴፫ ፡ ፯) ።

(ላ) **ቀሰመ ፤ (ዕብ ፡ ቃሰም ። ሱር ፡ ቅሳም) ፤** አሟረተ ፤ ጠንቈለ ፤ ገሜተ ፡ መላ ፡ ጣለ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀሰመ ፡ ፈንታ ፡ አስተቃሰመ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ ባደራራጊ ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። በከመ ፡ ሐሰበ ፡ ወአስተቃሰመ ፡ ለአማስኖቶሙ ። አስተቃስሚ ፡ ሊተ ፡ (አስቴ፱ ፡ ፳፬ ። ፩ነገ ፡ ፳፰ ፡ ፰) ።

አቅሰመ ፤ አስተቅሰመ ፤ አስሟረተ ፤ አስጠ ንቈለ ፤ መላ ፡ አስመታ ፤ ጨሌ ፡ ጠጠር ፡ አስጣለ ።

አቅሳሚ ፤ መቅሰሚ ፤ አስጠንቋይ ፤ ጠን ቋይ ፡ ጠያቂ ።

መቅስም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ ጠንቋይ ፤ ሟርተኛ ፤ መለኛ ፤ ነቢየ ፡ ሐሰት ። በመቅሰም ፡ ፈንታ ፡ መስተቃስም ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። መስተቃስማን ፡ (አ ርጋ ፡ ፫ ። ቀሌ ። ገድ ፡ ተክ) ። መስተቅስም ፡ ቢል ፡ ግን ፡ አስጠንቋይ ፡ ያሰኛል ፤ ከአስተቅሰመ ፡ ይስማማል ።

መቅሰምት ፤ (ብ ፡ መቃስምት) ፤ የሐርት ፡ መማሪያ ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። ወነሥኡ ፡ መቃስምቲሆሙ ፡ ምስሌሆሙ ፡ (ዘኍ፴፱ ፡ ፯) ።

ምቅሰም ፤ (ማት) ፤ ማሕረቻ ፤ መጠንቈያና ፡ ማስጠንቈያ ፤ ቦታ ።

ቀስም ፤ **ቅስም** ፤ (ማት) ፤ ሐርት ፤ ጥንቈላ ፤ ኅሢብ ፡ ግምት ፤ መላ ፤ ትንቢት ፡ ሐሰት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በቀስም ፡ ፈንታ ፡ መቅስም ፡ መቅሰም ፡ መቃስም ፡ ይላል ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አያሰኝም ። ሰብአ ፡ መቅስም ። በለዐም ፡ ዘመቅስም ። ሕልም ፡ ወሰገል ፡ ወመቃስም ፡ ከንቱ ፡ ሠሎሙ ፡ (፩ነገ ፡ ፮ ፡ ፪ ። ኢያ፲፫ ፡ ፳፪ ። ሢራ፴፩ ፡ ፭) ።

አስተቃሰመ ፤ (አደራረጊ) ፤ አወናቈለ ፤ አጠንቋቈለ ፤ መላ ፡ አማታ ።

መስተቃስም ፤ የሚያጠናቍል ፤ አጠናቋይ ፤ አጠንቋቋይ ።

ቅስና ፤—**ቄስነት** ፤—**ቀሲስ** ፡ **ቀሰ** ።

ቈስቈስ ፤ (ብ ፡ ቈሳቍስ ፤ ሳት) ፤ የቤት ፡ ዕቃ ፤ ታናናሽ ፤ ሰባራ ፡ ሥንጥር ፤ ደጅ ፡ አፍ ፡ የመለሰው ፡ ማጀት ፡ የጕረሠው ፤ ማናቸውም ፡ ኹሉ ፤ በየስሙና ፡ በያይነቱ ። ሠሎ ፡ ንዋየ ፡ ወቈስቈሶ ፡ ማህረኩ ። ወብዙኀ ፡ ቈሳቍሳተ ። ወቈሳቍሳቲሆሙ ። ወበህየ ፡ ርኢኩ ፡ ዕፀወ ፡ ሠነኔ ፡ ፈድፋደ ፡ ቈስቈሰ ፡ መዐዛ ፡ (መቃ ። ገድ ፡ ተክ ። ዘፍ፴፭ ፡ ፲፰ ። ሔኖ፳፱ ፡ ፪) ። ቈስቈስ ፤ ቀሰ ቀሰ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። ቀና ፡ ከ ፡ ተወራራሾች ፡ ስለ ፡ ኾኑ ፤ በቈሳቍስ ፡ ፈንታ ፡ ኰሳኵስ ፡ ይላል ። ቈራታተ ፡ ወኰሳኵሳተ ፡ ወአጽሕልተ ፡ (ዲድ ፡ ፴፩) ።

ቄሳር ፤—**ስመ ፡ ንጉሥ** ፤—**ቀይሳር** ።

ቀሲስ ፤ **ሰት** ፤ (ቀሰ ፤ ቀሰሰ ፡ ይቀስስ ፡ ይቅስስ ። ዕብ ፡ ቅሻሽ ። ሱር ፡ ቃሽ) ፤ ማርጀት ፤ መሸምገል ፤ መቄሸሽ ፤ ቄሻሻ ፡ መኾን ፤ ቄሻሻ ፡ መልቀም ፤ ማጋበስ ፡ መሰብሰብ ። መቅሰስ ፤ ካህን ፡ ቄስ ፡ መኾን ፤ ቅስና ፡ መሾም ። ምሥዋዒሆሙ ፡ በኀበ ፡ ቀሰሱ ፡ ወዛቀኑ ፡ (ቀና ፡ ኒቅ ፡ ፸፱) ።

ቀሲስ ፤ (ዐረ ፡ ቀሲስ ። ሱር ፡ ቃሺሻ) ፤ ቄስ ፤ ካህን ፤ ሽማግሌ ። ቀሲስ ፡ ወዲያቆን ። እምነ ፡ ቀሲስ ፡ (ቅዳ ። ፪ዮሐ ፡ ፩) ።

ቀስ ፤ **ቀይስ** ፤ (ትግ ፡ ቀሽ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ቀሲስ ። አባ ፡ ገሪማ ፡ ቀስ ፡ ዘመደራ ። ወይቤልዎ ፡ ቀስ ፡ ወመኳንንት ፡ ለአባ ፡ ሊባኖስ ። ለእመ ፡ ብረቀ ፡ አክሊሮስ ፡ ዘውእቱ ፡ ቀይስ ፡ ገበዝ ፡ ንዋያተ ፡ ምሥዋዕ ፡ (መዋሥ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፯) ።

ቀሲሳን ፤ **ቀሳውስት** ፤ ቄሶች ፤ ቀሳውስቶች ። ትሚም ፡ ቀሲሳነ ። ይጸውዕ ፡ ቀሳውስተ ፡ (ቲቶ፩ ፡ ፭ ። ያዕ፭ ፡ ፲፬) ። ኤጲስቆጶስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ቀሲስ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ምስለ ፡ ቀሳውስት ፡ ወዲያቆናት ፡ (ፊልጵ፩ ፡ ፩) ።

ቅስና ፤ ቄስነት ፤ ቄስ ፡ መኾን ፤ የቄስ ፡ ማዕርግ ፤ የሹመቱ ፡ ስም ። ዘተሠይመ ፡ ሢመተ ፡ ቅስና ። ይነሥኢ ፡ ሢመተ ፡ ቅስና ፡ በሕልያን ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፮ ፡ ፳) ።

አቅሰሰ ፤ አቀሰሰ ፤ አስቀሰሰ ፤ ቅስና ፡ ሾመ ፤ አሾመ ፤ ቄስ ፡ አደረገ ፤ አስደረገ ።

ቀስት ፤ (ዕብ ፡ ቄሼት ። ሱር ፡ ቂሽታ ። ዐረ ፡ ቀውስ) ፤ በቊሙ ፤ ደጋን ፤ ጕባባ ፤ ጕባጣ ፤ የጦር ፡ መሣሪያ ። ቀስት ፡ ጠዋይ ። ቀስተ ፡ ብርት ፤ ቀስተ ፡ ደመና ። ቀስተ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ሆሴ፯ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፲፯ ። ሕዝ፩ ፡ ፳፰ ። ኩፋ ፡ ፮) ።

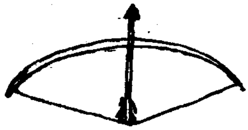

ቀስት ፡

ቀስተወ ፤ ቀሰተ ፤ ቀስት ፡ ሠራ ፤ ቀስት ፡ አሰመሰለ ፤ አጕበጠ ። ዐለበ ፤ ደገነ ፤ ሳበ ፡ ለጠጠ ፤ ነደፈ ፤ ፍላጻውን ፡ በቀስት ። ወቦአ ፡ ወቀስተወ ፡ ፍጽመ ፤ ኢዮአብ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፳) ።

ቀስታዊ ፤ ቀስት ፡ ሠሪ ፤ ቀስተኛ ፡ ባለቀስት ፤ ነዳፊ ፤ ወርዋሪ ።

ቀስታም ፤ (ማት) ፤ መንደርቆ ፤ በሎታ ፤ ጕመድ ፤ ዱላ ፤ ከቀስት ፡ ጋራ ፡ የሚያዝ ። በቀስታመ ፡ ኀይሉ ፡ አድከሞ ፡ ለአርዌ ፡ ርኩስ ። በትርከ ፡ ወቀስታምከ ። ገሠጽኮ ፡ ለዮናስ ፡ በቀስታመ ፡ ባሕር ፡ (ድጓ ። መዝ ፡ ፳፪ ። ቅኔ) ።

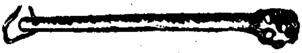

ቀስታም ፡

ቀታ ፤ (ዐረ ፡ ቂሻእ) ፤ ቊስያ ፤ የዱባ ፡ ወገን ። እልቀታ ፡ ወሐምሐም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯) ።

ቀቲው ፤ **ዎት** ፤ (ቀተወ ፡ ይቀቱ ፡ ይቅቱ ። ዐረ ፡ ወቀተ ፤ ጊዜ ፡ ወሰነ) ፤ መገበር ፤ ግብር ፡ መስጠት ፤ ገባር ፡ ተገዥ ፡ መኾን ። ጋላ ፡ በሬ ፡ ገበሬ ፡ ሲል ፤ ቆቲዮ ፡ ቆቱ ፡ የሚለው ፡ ከዚህ ፡ ይስማማል ። መቈታቸት ፤ ቍትቻ ፡ ማድረግ ፤ መወራረድ ፤ የቍትቻን ፡ ዕዳ ፡ ውርርድን ፤ መክፈል ። በቀተወ ፡ ፈንታ ፡ ቀተተ ፡ ይልና ፤ ጥሬውን ፡ ደግሞ ፡ ቀቶት ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ ቀተት ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ከመ ፡ ይግበር ፡ ቀተተ ፡ ምስሌሁ ። ወአለ ፡ ይሰትዩ ፡ በቀተት ፡ (ዳን፲፩ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፩) ።

ቀቶት ፤ ገባርነት ፤ ግብር ። ቍትቻ ፤ ውርርድ ፤ ውሽንብር ፤ የማጕሰ ፡ የቍትቻ ፡ ዕዳ ፤ የውርርድ ፡ ገንዘብ ። በእንተ ፡ ከመ ፡ ኢመፍትው ፡ ይሰትዩ ፡ በቀተት ፡ አስተዋዲአሙ ። ወአንበሩ ፡ ቀተተ ፡ በዝንቱ ፡ (ቀና ፡ ሎዶ ፡ ፶፩ ። ገድ ፡ ተክ) ።

አቅተወ፤ አስገበረ፤ ገባር፣ አደረገ፤ አስጨነቀ። አቊታቸ፤ አወራረደ፤ ቍትቻ፣ አስከፈለ። ሜጡ፡ በችረ፡ እስ፡ ይትፈደዩ፡ ወዐስውዎሙ፡ ለእለ፡ ያቀትዉ። እፎ፡ ተሰዐረ፡ ዘያቀቱ። አልቦ፡ ምንትኒ፡ ዘያቀትውዎ፤ አስገበረ፣ (ኢሳ፱፡ ፬። ፲፬፡ ፬። ዘዳ፳፱፡ ፳)።

ቀቲል፤ ሎት፤ (ቀተለ፣ ይቀትል፣ ይቅትል። ዕብ፣ ቃጣል። ሱር፣ ቅጣል። ዐረ፣ ቀተለ)፤ መግደል፤ መውጋት፣ ማቍሰል፤ መቍረጥ፤ ማጥፋት፤ ማድከም፣ መጕዳት። ይመክሩ፡ ለቀቲል። ቀተለ፡ ርእሶ፡ ለሊሁ። ዕፄ፡ ቀተሎ፡ ለዝኩ፡ ሐምሐም። በጾም፡ ለብእናሆሙ፡ ቀተሉ፡ (ኢሳ፶፱፡ ፯። ዮሴፍ። ዮና፬፡ ፯። ድጓ)።

ቀታሊ፤ (ሊት፣ ልያን፣ ያት፤ ተልት)፤ የሚገድል፤ ገዳይ፤ አጥፊ። ቀታሌ፡ ነፍስ። ኮነተኒ፡ ቀታሊተ። ኖሎት፡ ቀታልያን። ቀተልተ፡ አበዊሆሙ፡ (ሚራ፴፮፡ ፳፭። ሮሜ፯፡ ፲። ኤር፳፫፡ ፭። ፩ጢሞ፡ ፩፡ ፱)። በቅቱል፣ ፈንታ፣ ቀታሊ፣ ይላል፤ በሕተት፣ ነው። ኢትግበርዋ፡ ቀታሊተ፡ ለምድርክሙ፡ (ዘኍ፴፭፡ ፴፫)።

ቀትል፤ (ላት)፤ ግድያ፤ ሰልፍ፤ ውጊት፤ ጦርነት። ቀትል፡ በመጥባሕት። ገብሩ፡ ቀትለ። ጸብእ፡ ወቀትል። በሕገ፡ ቀትል። ቀትላተ፡ ለይጣናት፡ (ዮሴፍ። ፩ዜና፡ ፲፡ ፩። ያዕ፬፡ ፩። ዮዲ፯፡ ፲፩። ፊልክ)።

መቅትል፤ ተል፤ (ብ፣ መቃትል)፤ መግደያ፤ መሣሪያ። ገዳይ፤ ባለመሣሪያ።

ምቅታል፤ (ላት)፤ መግደያ፤ መገደያ፤ ማስገደያ፣ ቦታ። መልዕልተ፡ ምቅታል፡ (፪ነገ፡ ፳፡ ፳)።

አቅተለ፤ አስገደለ፤ አስፈጀ። በአቅትሎትከ፡ ጽኑዓኒነ፡ (ዮሴፍ)።

ተቀትለ፤ ተገደለ፤ ሞተ፤ ተመታ፤ ታረደ፤ ተወጋ፣ ቈሰለ፤ ጠፋ፣ ተበላሸ፤ ረከሰ። ረበይከነ፡ ለተቀትሎ። ተቀትለት፡ ሀገር። እስመ፡ ተቀትልከ። ወተቀትለት፡ ምድር፡ በደም፡ (ጦቢ፫፡ ፬። ሕዝ፴፫፡ ፳፩። ራእ፭፡ ፱። መዝ፻፭፡ ፴፰)።

ቅቱል፤ (ላን፣ ላት፤ ትልት)፤ በሰው፣ እጅ፣ የሞተ፣ የተገደለ፤ የተወጋ፤ የቈሰለ፣ ቍስለኛ፤ ገዳይ፣ ሬሳ። ወለእመ፡ ተረክበ፡ ቅቱል፡ በውስተ፡ ምድር። ቅቱላን፡ በኵናት፡ (ዘዳ፳፩፡ ፩። ሶፎ፪፡ ፲፪)። ዕጕት፣ በማለት፣ ፈንታ፣ ቅቱል፣ ይላል፤ በሕተት፣ ነው። ሀገር፡ ትልት፡ (ኢሳ፩፡ ፯)።

ቅትለት፤ (ታት)፤ መግደል፤ መገደል፤ አገዳደል፤ ግድያ፤ ትግል፣ ትግያ፤ ጦርነት። ወኢነስሑ፡ ዓዲ፡ እምነ፡ ቅትለቶሙ። ዜና፡ ቅትለቱ፡ ለአልዓዛር፡ ካህን። ስፍጠታተ፡ ለይጣን፡ ልባዊት፤ ወቅትለታቲሁ፡ ኅቡኣት፡ (ራእ፱፡ ፳፩። ዮሴፍ። ፊልክ፡ ፱)።

ተቃተለ፤ ተጋደለ፤ ተገዳደለ፤ ተዋጋ፤ ተባለፈ፤ ተጋጠመ። ይጺልኡ፡ በበይናቲሆሙ፡ ወይትቃተሉ። ይትቃተልዎ፡ ለይሁዳ። ተቃተሉ፡ ለመንከስ፡ ኅሊና፡ ዝሙት። ንትቃተል፡ ክልኤነ፡ በባሕቲትነ፡ (ማቴ፳፬፡ ፲። ኢሳ፱፡ ፳፩። ገድ፣ ዳን። ፩ነገ፡ ፲፯፡ ፲)።

አስተቃተለ፤ አጋደለ፤ አገዳደለ፤ አዋጋ፣ አጣላ፤ አፋጀ፣ አማረረ፤ አስተጣጣቀ። ብዙኃነ፡ አዕርክተ፡ አስተቃተለ። ከመ፡ ያስተቃትሎሙ፡ በኀጺን፡ ወበረኀብ፡ (ሚራ፳፰፡ ፲፫። ራእ፯፡ ፰)።

መስተቃትል፤ (ልት፣ ላን፣ ላት)፤ የሚጋደል፤ የሚያጋድል፤ አጋዳይ፣ አገዳዳይ፤ ተጋዳይ፤ ዐርበኛ፤ ተዋጊ፣ ሰልፈኛ። ብእሲ፡ መስተቃትል፡ ወተባዕ። እዴክ፡ መስተቃትልት፡ ወመዋኢት። አሕዛብ፡ መስተቃትላን፡ (ሚራ፳፯፡ ፳፰። ጥበ፲፡ ፳። ኢሳ፲፫፡ ፬)።

ምስትቅታል፤ መገደያ፤ መገዳደያ፤ ማገዳደያ፤ ቦታ።

(ጥ) **ቀትሮ፤ ሮት፤ (ቀተረ፣ ይቄትር፣ ይቀትር። አው፣ ቀቲር፤ ቀተረ፣ ይቀትር፣ ይቅትር። ዐረ፣ ቀተረ)፤** ማዋደድ፤ ማዛመድ፤ መቻንከር፤ መቀርቀር፤ መደንቀር፤ የንጨት፣ የብረት። መዝጋት፣ መቈለፍ፣ ማጕር፤ መወርወር፤ መሸጐር፤ የመዝጊያ። ፀጸወ፡ ኆኅተ፡ ወቀተረ። ዕጽዉ፡ ኆኅተ፡ ወቀትሩ። ወጸአነ፡ ቀተርነ፡ ኆኅተ፡ (መሳ፫፡ ፳፫። ፪ነገ፡ ፲፫፡ ፲፯። ሉቃ፲፩፡ ፯)።

—፤ በቁሙ፤ መቀተር፤ ማቮል፤ ቮል፣ ማድረግ፤ ለማዋደድ። ቀትር፣ መኾን፤ የጊዜ። ወቀቲሮ፡ ጊዜ፡ ስሱ፡ ሰዓት፡ (ሉቃ፳፫፡ ፵፬)።

—፤ ማጠን፤ ማጤስ፤ ማሸተት፣ (ዕብ፣ ወሱር፤ ቃጣር፤ ቅጣር፤ ቋጠረ፤ ዐጠነ)። በእንተ፡ ዕጣኑ፡ ለአሮን፡ እንተ፡ አቍረረ፡ መዐተ፡ ሞት፡ ሶበ፡ ቀተረ፡ (አዋል)።

ቀትር፤ በቁሙ፤ መንፈቀ፣ መዓልት፤ እኩለ፣ ቀን፤ ፮ኛ፣ ሰዓት፤ የፀሐይ፣ አፍሬ፣ ቀርኑ፣ ምዕዘሩ፣ ምድርን፣ ፊት፣ ለፊት፣ የሚወጋበት። ይጼልለከ፡ እምፀሓየ፡ ቀትር። ቀትረ፡ መዓልት። ጊዜ፡ ቀትር። ብርሃነ፡ ቀትር። ጋኔነ፡ ቀትር፡ (ሚራ፴፩፡ ፲፱። ፴፰፡ ፲፯። ማር፲፭፡ ፴፫። ኢሳ፲፮፡ ፫። መዝ፡ ፺)።

ተቀትረ፤ ተቀተረ፤ ተዘጋ፤ ተሸጐረ፤ ተወጋ፣ ተቻንከረ። ታጠነ፣ ጤስ፤ ሸተተ፤ መሟዕት፣ ኾነ። ዘበ ዮርዳኖስ፡ ተጠምቀ፡ ወዘበመስቀል፡ ተቀትረ፡ (መጽ፣ ምስ)።

ቅቱር፤ (ራን፣ ራት፣ ትርት)፤ የተዘጋ፣ ዝግ፤ ሽጕር፣ ቅርቅር። ቤተ፡ ሞቅሕ፡ ዝጉሕ፡ ወቅቱር፡ (ግብ፭፡ ፳፫)።

ቅታሬ፤ ቅታር፤ መጤስ፤ መሸተት። ሽቱ፣ ዕጣን፤ የተቀመመ፣ የተጣፈጠ፤ የደቀቀ፣ የተወገጠ። የዕጣን፣ ሽታ፤ መዐዛ። ዕጣን፡ ዘቅታሬ፡ ደቂቅ። ዕጣን፡ ዘካልእ፡ ቅታሬሁ፡ (ዘፀ፴፡ ፯፡ ፱፡ ፴፬—፴፰)።

ቅትር፤ (ራት)፤ ችንካር፤ ቀኖት፣ ምስማር፤ ወስፈ፣ እፊ፣ ምሣር፤ ከስማ፣ ችካል፤ ማናቸውም፣ ሹል፣ የኾነ፣ ኹሉ። ኀጺን፡ ብዙኀ፡ ለቅትራት፡ ንዋ

ኅው ። ቅንው ፡ በቅትራተ ፡ ንጻውንት ። ቅትራት ፡ ር ቡን ። ከመ ፡ ቅትራት ፡ ለአድግ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ምስ ። መክ፲፱ ፡ ፲፩ ። ምሳ፳፮ ፡ ፫) ።

ቀተተ ፤—ቄተቸ ፤—ቀተወ ።

ቆጳን ፤—ኩፍ ፡ ጫማ ፤—ቀወጳን ።

ቆጳረ ፤—ቈረጠመ ፤—ቀውጳረ ።

ቆጵሮስ ፤—ስመ ፡ ሀገር ፤ ደሴት ፤—ቀውጵሮስ ።

ቈጵርስስ ፤ (ጵር ፡ ኪፓሪሶስ ። ዕብ ፡ ብሮሽ) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ጥድ ፤ የጥድ ፡ የዘግባ ፡ ዐይነት ፤ ግንዱ ፡ ነጭ ፤ ደቅማ ፡ የሚመስል ። ቈጵርስስ ፡ ወሡሉ ፡ ዕፀወ ፡ ገዳም ፡ (ኩፋ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፭ ። ፴፩ ፡ ፰) ።

ረ

ረ ፤ ኻያኛ ፡ ፊደል ፤ በግእዝ ፡ አልፍ ፡ ቤት ፡ በ አበገደ ፤ ስሙ ፡ ርእስ ፤ ቍጥሩ ፡ ኹለት ፡ መቶ ፤ አኃዝ ፡ ሲኾን ፡ ረ ፡ (፪፻) ከልኤቱ ፡ ምእት ፡ ይባላል ።

ርእይ ፤ **ዮት** ፤ (**ርእየ ፡ ይሬኢ ፡ ይር አይ ። ዕብ ፡ ራአህ ። ዐረ ፡ ረአይ**) ፤ ማየት ፡ መመልከት ፤ መትኰር ፤ ማስተዋል ፡ መመርመር ፤ ባይን ፡ መቈፈር ፤ ዐይንን ፡ ልብን ፡ ባንድ ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ መጣል ፡ መትከል ፤ አይቶ ፡ ማወቅ ፡ መረዳት ፤ ልኩን ፡ ማግኘት ። ዐየንን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ወንድም ፡ ነው ። መኑ ፡ ይጸግብ ፡ እምርእየ ፡ ሠናይቱ ። ይርአዩ ፡ ዕዉራን ። ርእዩ ፡ እመ ፡ ኮነ ፡ ከመ ፡ ዝ ። ኢትርአያኒ ፡ እስመ ፡ አነ ፡ ጸላም ፡ (ሚራ፵፱ ፡ ፳፱ ። ኢሳ፳፩ ፡ ፩ ። ኤር፪ ፡ ፲ ። ማሕ፩ ፡ ፮) ።

—፤ መስማት ፡ ማድመጥ ፤ ልብ ፡ ማድረግ ። አጽንን ፡ እዝነከ ፡ ለርእየ ፡ ሕልመ ፡ አቡከ ። ወርእየ ፡ ሕልመ ፡ አቡሁ ፡ ገብአ ፡ ማቱሳላ ። ወርእያ ፡ ደንገፀት ፡ እም ቃሉ ፡ (ሔኖ ። ሉቃ፩ ፡ ፳፱) ።

—፤ ማሰብ ፡ መመኘት ፤ መገምገም ፡ መገመት ፤ መጠ ኀቈል ፡ ማሾረት ፤ ትንቢት ፡ መናገር ፤ መላ ፡ መምታት ። ልብየ ፡ ርእየት ፡ ብዙኀ ፡ ጥበበ ። ርኢኩ ፡ ሎቱ ፡ ዐ ስቦ ፡ ለዝኩ ፡ ወልድ ። ትሬእዩ ፡ በኮከበ ፡ ሰማይ ። ነ ቢያትኪ ፡ ርእዩ ፡ ለኪ ፡ ከንቶ ፡ (መክ፩ ፡ ፲፮ ። ጦቢ ፲፪ ፡ ፩ ። ኢሳ፵፯ ፡ ፲፫ ። ሰቈ፪ ፡ ፲፬) ። ስማ ፡ ፀሰበ ፡ ገ መተ ፡ አሾረተ ፡ ቢል ፤ የማየትን ፡ ስልት ፡ መናገር ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ ምስጢሩ ፡ ከማየት ፡ አይወጣም ፤ ለሥራና ፡ ለነ ገር ፡ ኹሉ ፡ በዐይን ፡ ሥጋ ፡ ወይም ፡ በዐይነ ፡ ልብ ፡ የ ሚታይ ፡ ሕልማዊ ፡ መልክ ፡ አለው ።

ረአዪ ፤ (**ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ አይት**) ፤ የሚያይ ፡ የሚያስተውል ፤ የሚጠነቀል ፤ መሠሪ ፡ ኮከብ ፡ ቈጣሪ ፤ ነቢይ ፡ ሐላሚ ፤ ፈታሽ ፡ መርማሪ ። አ ፡ ልብ ዋን ፡ ረአይያን ፡ ናሁ ፡ እንትከሙ ፡ እገሌ ፡ ስምዕ ፡ ለ ዛቲ ፡ ቃል ። ረአይያነ ፡ ከዋክብት ። ረአይተ ፡ ኮከብ ። ረአዩ ፡ ኀቡኣት ። ረሰየ ፡ ለወልዱ ፡ ረአዬ ፡ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ (ግንዘ ። ሔኖ፰ ፡ ፫ ። ኪዳ ። አርጋ ፡ ፫ ። ዮሴፍ) ።

ረአይ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ነቢይ ። ንሑር ፡ ኀበ ፡ ረኣይ ፤ እስመ ፡ ይብልዎ ፡ ሕዝብ ፡ ለነቢይ ፡ ረኣየ ። ቦኑ ፡ ረኣይ ፡ ዝየ ። አይቴ ፡ ቤቱ ፡ ለረኣይ ፡ (፩ነገ ፡ ፱ ፡ ፲፩ ፡ ፲፰) ።

ራእይ ፤ (**ያት**) ፤ በቁሙ ፤ ሕልም ፤ ትንቢት ፤ ጥንቈላ ፡ ኮከብ ፡ ቈጠራ ። ራእይ ፡ ዘርእየ ፡ ኢሳይያስ ። እለ ፡ ይሬእዩ ፡ ራእየ ። ኢርእዩ ፡ ራእየ ፡ በኀበ ፡ እ ግዚ ። ራእየ ፡ ኮከብ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፩ ። ፴ ፡ ፲፰ ። ሰቈ፪ ፡ ፱ ። ሔኖ፰ ፡ ፫) ። ራእይ ፡ ለንባቤና ፡ ለመጻኢ ።

—፤ ማየት ፤ አስተያየት ፤ ዐይን ፡ አገባለጥ ። እምራእዩ ፡ ይትዐወቅ ፡ ሰብእ ፡ (ሚራ፲፱ ፡ ፳፱) ።

—፤ መልክ ፤ ፊት ፤ ቅርጽ ፤ ገጽ ፤ ዐይን ፡ የሚያርፍበት ። ተወለጠ ፡ ራእዩ ። እለ ፡ ሠናይ ፡ ራእዮን ። ጸሊም ፡ ከመ ፡ ሕመት ፡ ራእዮሙ ። ገጹ ፡ ከመ ፡ ራእየ ፡ መብ ረቅ ፡ (ማቴ፲፯ ፡ ፪ ። አስቴ፪ ፡ ፪ ። ሰቈ፬ ፡ ፰ ። ዳን፲ ፡ ፮) ።

አርአየ ፤ **አስተርአየ** ፤ አሳየ ፤ ገለጠ ፤ አበራ ፤ ነገረ ፤ አስተማረ ፤ አሳወቀ ፤ አስረዳ ። አርአየሙ ፡ እኪ ተኒ ፡ ወሠናይተኒ ። ከመ ፡ አርኢ ፡ ኀይልየ ፡ ባዕሌከ ። እግዚ ፡ ያርኢ ፡ ገጾ ፡ ላዕሌከ ። ነገር ፡ ዘአርአይኩከ ። አርእየኒ ፡ ወአእምር ። ምንተ ፡ ይቤሎ ፡ ዘአስተር አዮ ። ዕፀ ፡ ዘያሬኢ ፡ ወያሌቡ ፡ ሠናየ ፡ ወእኩየ ፡ (ሚራ፲፮ ፡ ፯ ። ሮሜ፱ ፡ ፲፫ ። ዘኍ፮ ፡ ፳፮ ። ኤር፲፩ ፡ ፲፰ ። ፴፮ ፡ ፪ ። ሮሜ፲፩ ፡ ፬ ። ዘፍ፪ ፡ ፱) ።

አርኣያ ፤ በቁሙ ፤ ሥዕል ፤ አምሳል ፤ ዐይነት ፤ መልክ ፤ አካል ፤ አብነት ፡ መምር ። ንግበር ፡ ሰብአ ፡ በ አርኣያነ ። በበ ፡ አርኣያሁ ። አርኣያሁ ፡ ለእግዚ ። ታ ሜኒ ፡ ገጻ ፡ ወታስረጉ ፡ አርኣያሃ ። ብርሃነ ፡ ስብሐቲሁ ፡ ወአምሳለ ፡ አርኣያሁ ። ኮነ ፡ አርኣያ ፡ ለዓለም ፡ ከመ ፡ ይነስሑ ። እስመ ፡ አርኣያየ ፡ ወሀብኩክሙ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፲፱ና ፡ ፳፮ ። ፪ቆሮ ፡ ፬ ፡ ፬ ። ስንክ ፡ ጳጕ፭ ። ዕብ፩ ፡ ፫ ። ሚራ ፵፩ ፡ ፲፮ ። ዮሐ፲፫ ፡ ፲፭) ።

—፤ ዐቢይና ፡ ደቂቅ ፡ አገባብ ፤ እንደ ። አርኣያ ፡ ይነ ውም ፡ ዘልፈ ። አርኣያ ፡ ብዙኅ ፡ ዝናም ። አርኣያ ፡ ከመዝ ፡ በረረ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፩ ። ጥቅ፳፭ ። ደራሲ) ።

ተርእየ፤ ታየ፤ ተገለጠ። ወተርእየት፡ ማይ፡ ርግዕተ። ኢትትረአይ፡ ቅድሜየ፡ ዕራቀከ። መፍትው፡ ለአንስት፡ ይትረአያ፡ በአርአያ፡ ህድአት፡ ወብትሕትና፡ ፍድፉድ፤ (ጥበ፲፱፡ ፯። ዘፀ፳፫፡ ፲፭። ፊ፡ መ፡ ፴፱፡ ፰) ። በተርእየ፡ ፈንታ፡ አስተርአየ፡ ይላል፤ የስሕተት፡ ስሕተት፡ ነው፤ አያሰኝም። ገባሬ፡ ሰማያት፡ ወምድር፡ ዘያስተርኢ፡ ወዘኢያስተርኢ። አስተርአየ፡ ዘኢያስተርኢ፤ እሙን፡ ኮነ፡ አስተርእዮቱ፡ (ጸሎ፡ ሃይ። ድጓ)። በአርአየ፡ ቦታ፡ አስተርአየ፡ ቢል፡ ግን፤ ሥርወ፡ ቀለሙ፡ ሳይሰ፡ ስለ፡ ኾነ፤ ርትዕ፡ እንጂ፡ ጸያፍ፡ አይኾንም፤ ስሕተት፡ አይባልም።

ርኡይ፤ (ያን፡ ያት፡ ኢት)፤ የታየ፡ የተገለጠ፤ ግልጥ፤ ጕልሕ።

ርእየት፤ ማየት፤ መታየት፤ አስተያየት፤ መልክ፤ አምሳል፤ ዐይነት። እሬ፡ እክል፡ ርእየተ፡ እኪትሙ። ተወለጠ፡ ርእየተ፡ ገጹ። ሕዝቅኤል፡ ዘርእየ፡ ርእየተ፡ ስብሐቲሁ። ይገብሮ፡ ከመ፡ ርእየተ፡ ዕጓለ፡ መሕያው። ከመ፡ ርእየተ፡ እሰቈጥኑ፡ (አስቴ፳፡ ፮። ዳን፫፡ ፲፱። ሚራ፴፱፡ ፳። ኢሳ፵፩፡ ፲፫። ሕዝ፩፡ ፱)።

ምርአይ፤ (ያት)፤ ማያ፤ ማሳያ፤ መተያ፤ ቦታ፤ መስታዮት፤ መነጽር። ርእይ፤ ራእይ፤ ርእየት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ምርኣይ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ምርኣየ፡ አዕይንቲከ፡ (ዘዳ፳፰፡ ፴፱)። ሞራ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል፤ ማያ፡ መጠንቈያ፡ ማለት፡ ነው፡ (ሕዝ፳፩፡ ፳፩)።

ተራአየ፤ ተያየ፤ ተማሰለ፤ ተመሳሰለ፤ ተነጻጸረ። ንዑ፡ ንትራአይ፡ ገጸ፡ በገጽ። የሐውሩ፡ ክልኤቱ፡ ኅቡረ፡ እንዘ፡ ኢይትራአዩ፡ (፬ነገ፡ ፲፬፡ ፰። ዓሞ፫፡ ፫)።

አስተራአየ፤ አስተያየ፤ አነጻጸረ፡ ፊት፡ ለፊት፤ ዐይን፡ ለዐይን።

አስተርአየ፤ (አርአየ)፤ አሳየ፤ ገለጠ። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ታየ፡ አሳየ፡ ብለው፡ በኹለት፡ ጾታ፡ ይፈቱታል፤ ታየ፡ ማለት፡ ስሕተት፤ አሳየ፡ ማለት፤ እውነት። ወዘንተሰ፡ አማነ፡ ትቤሊ፡ (ዮሐ፬፡ ፲፰)።

ረአመ፤—ሮመ፤ ነገደ፤—ርኢም፡ ረዐመ።

ርኤም፤ (ማት። ዕብ፡ ርኤም። ሱር፡ ርማያ)፤ ቀንዳም፤ የበረሓ፡ እንስሳ፤ የዋሊያ፡ ወገን፤ ቀንደቹ፡ ጠፍጣፎች፤ ታላላቆች፤ ባለብዙ፡ ዐጽቆች፡ የኾኑ፤ ለያንዳንዱ፡ ፯፡ ፰፡ ዐጽቅ፡ ያላቸው፤ ዐጽቆቻቸው፡ የእጅ፡ ጣቶች፡ የኮሳብ፡ ፅንጨቶች፡ የሚመስሉ። የግእዝ፡ መላሽ፡ ግን፡ ርኤም፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሐርማዝ፡ ሐሪሥ፡ እንደ፡ ማለት፡ ዘአሐዱ፡ ቀርኑ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው፡ (መዝ፡ ፳፩፡ ፳፰)።

ርኤም፡

ረአሙት፤ (ዕብ፡ ራእሞት)፤ ውስጠ፡ ብዙ። ውድ፡ ክቡር፡ ዕቃ፤ ጥሩ፡ ገንዘብ፡ ሸቀጥ፤ በውድ፡ የሚሸጥ፡ የሚለወጥ፤ ወርቅ፡ ዕንቍ፡ ዘጺ፡ ሕቍ፤ የመሰለው፡ ኹሉ፡ (ሕዝ፳፯፡ ፲፮)።

ርኢስ፤ ሶት፤ (ርእሰ፡ ይርእስ፡ ይርአስ። ዐረ፡ ረአሰ)፤ መራስ፤ ራስ፡ መኾን፤ ራስ፡ መባል፤ መሾም፡ መላቅ፡ መሠልጠን፤ እንደ፡ ጕልላት፡ በላይ፡ መኾን። ተለአከ፡ ለነግድ፡ ከመ፡ አብርሃም፤ ወተተሐተ፡ ለዘትርእስ፡ ላዕሌሁ፡ ከመ፡ ዳዊት፡ (ፈልክ፡ ፩። አርጋ፡ ፩)። በርእስ፡ ፈንታ፡ ተርእስ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ኅበ፡ ይትረአስ፡ መስቀል፡ ህየ፡ መዊእ። አጽፋር፡ ዘተርእሳ፡ ዲበ፡ መልዕልቴሆን፡ ለአእዳው። ዘያጸንዕ፡ ተርእሶተ፡ (ተረ፡ ቄር፲፩። ስንክ። አፈ፡ ድ፴፱)።

ርኡስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ እስት)፤ ራስ፡ የኾነ፤ የተሾመ፤ የሠለጠነ፤ ንጉሥ። እግዚ፡ ሥሉጥ፡ ወርኡስ፡ ዲበ፡ ኵሉ። እግዚ፡ ልዑል፡ ወርኡስ። ርእሰ፡ ርኡሳን፡ መኳንንት። ርእስት፡ አንቲ፡ (አፈ፡ ድ፪። ሃይ፡ አበ። አዋል። ቅዳ)።

ራእስ፤ (ሳን። ዐረ፡ ረኢስ)፤ አለቃ፤ ሹም፤ አበ፡ ማኅበር፤ ኤጲስቆጶስ። ራእሳኒሆሙ፡ ለክርስቲያን፡ (አዋል)። ራእስ፤ ርእስ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ርኡስ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ርኡሳኒሆሙ፡ ለኢሎፍሊ። ርኡሳነ፡ አእላፍ። ርኡሳነ፡ ምእት፡ (፩ዜና፡ ፲፪፡ ፲፱ና፡ ፳። ፲፫፡ ፩። ፳፯፡ ፩)።

ርእስ፤ (ዕብ፡ ሮሽ። ሱር፡ ሬሻእ። ዐረ፡ ረእስ)፤ በቁሙ፤ ራስ፤ መክብበ፡ ሕዋስ፤ ከንገት፡ በላይ፡ ያለ፤ ዐናት፡ ጭንቅላት፤ የናላ፡ ቅል፤ መዠመሪያ፡ ክፍል፤ በሥጋዊና፡ በደማዊ፡ ኹሉ። ርእሰ፡ ወዘነብ። ሰሊሁ፡ ርእስ፡ ወንሕነ፡ አባል። አልቦ፡ ርእስ፡ ዘየአኪ፡ እምርእሰ፡ አርዌ፡ ምድር፡ (ኢሳ፱፡ ፲፬። ሢራ፳፭፡ ፲፭። አፈ፡ ድ፯)።

ርእስ፡

—፤ ሥዕርት፤ የራስ፡ ቡቃያ፤ ፀምሩ፡ ጠጕሩ፤ ባሕር

ያዊ፡ ግዕሩ ። ፀፈረት፡ ርእሳ ። ወተላጸየ፡ ርእሶ፡(ዮ ዲ.፲፯፡ ፪ ። ግብ.፲፰፡ ፲፰ ። ዘኍ.፮፡ ፲፱) ።

—፤ ጫፍ፤ ቍንጮ፤ መጨረሻ፤ መደምደሚያ፤ የዘፍ፡ የቤት፡ የሕንጻ፡ የተራራ ። አርዝ፡ ዘዘዋኅ፡ ቆሙ፡ ወይ በጽሕ፡ ደመናተ፡ ርእሱ ። ማዕርግ፡ ትክልት፡ ው ስተ፡ ምድር፡ ወርእሳ፡ ይሰክፍ፡ ሰማየ ። ርእሰ፡ ማእዘንት፡ ምሥራብ ። ሕፅነ፡ ርእሰ፡ ይብር፡(ሕዝ ፴፩፡ ፫ ። ኩፋ.፳፯ ። ሉቃ.፬፡ ፱ና፡ ፳፬) ።

—፤ የፊደል፡ ስም፤ ካያኛ፡ ፊደል፡ ረ ። ፊቡን፡ ተመ ልከት ።

—፤ ንፍስ፤ ሰውነት፤ ሥጋ፡ ገላ፤ መላው፡ ኹለንተናው፤ ከራስ፡ ጠጕር፡ እስከ፡ እግር፡ ጥፍር፡ ያለው፡ ባንድ ነት፤ እኔ፡ የሚል፤ አካል፤ ቁመት፤ ርስ፡ ቃል፤ ባለቤት ። ፊሳ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው፤ ለልንና፡ ኪያን፡ አካልን፡ ተመልከት ። በልየ፡ በበሕኩ፡ ርእስየ ። እቄ ድስ፡ ርእስየ ። ከመ፡ ያርሡሱ፡ ርእሰሙ ። አእምር፡ ርእስየ፡ ከመ፡ መሬት፡ አነ ። ኢታዕቢ፡ ርእሰከ ። ያገ ብኡ፡ ርእሰሙ፡ ኀቤከ፡(ዮሐ.፰፡ ፶፬ ። ፲፯፡ ፲፱ ። ሮሜ.፩፡ ፳፬ ። ኢዮ.፴፩፡ ፯ ። ሚራ.፭፡ ፴ ። ዮዲ.፬፡ ፲) ።

—፤ ሥር፡ መሠረት፤ መገመሪያ፡ ጥንት፤ መግቢያ፡ መብቻ፤ ንጉሥ፤ በሥር፡ አለቃ ። ርእሱ፡ ለነገረ፡ ጥ በብ ። አነ፡ ርእስ፡ ወማኅለቅት ። ርእሰ፡ መጽሐፍ ። አመ፡ ርእሰ፡ ሠርቅ ። ትሠይመኒ፡ ርእሰ፡ ሕዝብ ። ርእሰ፡ ካህናት፤ ርእሰ፡ ዲያቆናት ። ጴጥሮስ፡ ርእሰ፡ ሐዋርያት፡(ሔኖ.፴፯፡ ፪ ። ራእ.፳፩፡ ፲፫ ። መዝ፡ ፴፱ ። ሕዝ.፳፱፡ ፩ ። መዝ፡ ፲፯ ። ፍ፡ ነ፡ ፬ ። ስንክ፡ ነሐ.፯) ።

አርእስት ፤ (ታት) ፤ ራሶች፤ ጫፎች፤ መገ መሪያዎች፤ አለቆች ። ቀጥቀጥከ፡ አርእስቲሁ፡ ለከ ይሲ ። መካን፡ ዘይመትሩ፡ ውስቴቱ፡ አርእስታት ። አርእስተ፡ ጥቅም ። አርእስተ፡ ነገር ። አርእስተ፡ ምንባብ ። አርእስተ፡ ዐሠርቱ፡ ምእት ። አርእስተ፡ መላእክት፡(መዝ፡ ፸፫ ። ስንክ፡ ሐምሌ ። ምሳ.፬፡ ፳፭ ። መቅ፡ ወን ። ግንዘ ። ሔኖ ። ኪዳ) ።

ርእስና ፤ ራስነት፤ ብሥርና፤ አለቅነት ። ሠናየ፡ ርእስና ። አመ፡ ርእስና፡(ስንክ፡ ሐም.፲ ። ነሐ.፲፭) ።

አርአሰ ፤ ሾመ፡ አላደገ፤ ራስ፡ አደረገ፤ አላቀ፡ አበለጠ፤ በላይ፡ አስቀመጠ ። ካህነ፡ እግዚ.፡ ዘአርአሰ፡ ህየንቴሁ ። ወአርአሰ፡ ላዕለ፡ ዘሉ፡(ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፭ ። ኤፌ.፩፡ ፲) ።

አርአሰ ፤ አንተራስ፤ አቀና፤ ደገፈ፤ የድው.ይ ።

ተርአሰ ፤ ተንተራስ፤ ተጠጋ፤ ተደገፈ ። መጽ ሐፍ፡ ግን፡ እንዳማርኛው፡ ተተርአስ፡ ይላል፤ አያስኝም ። ተተርኢሶ፡ ኖመ ። ያዕቆብ፡ ቅዳሴ፡ ተተርአሰ፡ እ ብነ፡(ማርያ፡ ፴፰ ። ቅኔ) ።

ትርአስ ፤ (ሳት) ፤ ትራስ፤ መከዳ፤ ራስጌ፤ የመከዳ፡ ቦታ፤ የራስ፡ ቦታች፤ ቅርብ፡ አጠገብ ። መን ገለ፡ ትርአሲሁ ። ሖረት፡ ውስተ፡ ምስካቡ፡ መን ገለ፡ ትርአሱ ። ይትበሩ፡ አሐዱ፡ ትርአስ፡ ወአሐዱ፡ ትርጋፀ ። ረከበ፡ ትርአሰ፡ ኅብስተ፡(፩ነገ፡ ፳፯፡ ፯ ። ዮዲ.፲፫፡ ፯ ። ዮሐ.፳፡ ፲፪ ። ፫ነገ፡ ፲፱፡ ፮) ።

መተርእስት ፤ መንተራሻ፤ ማንተራሻ፤ ትራስ፤ ብርኩማ ። የራስጌ፡ ሰይፍ፤ ዱላ፡ ሽጕጥ፤ የመስ ለው፡ ኹሉ ። መተርእስቱ፡ እንተ፡ በዲቤሃ፡ ያሰ ምክ ። መልኀት፡ መተርእስት፡ ወዘበጠት፡ ከሣዶ፡ ወመተረት፡ ርእሶ፡ እምኔሁ፡(ዮዲ.፲፫፡ ፮ና፡ ፰፡ ፲፭) ።

ረቢብ ፤ **በት** ፤ (ረበ፤ ረበበ፡ ይረብብ፡ ይርብብ ። ዕብ፡ ራባብ ። ዐረ፡ ረበ) ፤ መብ ዛት፡ መፈድፈድ፤ መላቅ፡ መብለጥ፡ ማደግ፡ መግነን፤ መጕልበት፡ መሠልጠን፤ እጅግ፡ ብዙ፡ እጅግ፡ ታላቅ፡ መኾን፤ በቍጥር፡ በክብር፡ በጌትነት ። ረቢ፡ ረብን፡ ረበ ዋት፡ አርባብ፡ የዚህ፡ ዘሮች፡ ናቸው ።

—፤ መርበብ፤ መዘርጋት፤ መዘረር፤ መሰተር፤ መወ ጠር፡ መገተር ። መነስነስ፡ መረብረብ ። ይኩና፡ ኪሩ ቤን፡ እንዘ፡ ይረብቡ፡ ክነፊሆን ። ወረበብኩ፡ ለሰ ማይ፡ ከመ፡ ሠቅ ። ይረብቡ፡ መሣግረ ። አዘዘ፡ ያ ምጽእ፡ ሐመደ፡ ወረበበ፡ ውስተ፡ ዙሉ፡ ቤት፡(ዘፀ፳፭፡ ፳ ። መዝ፡ ፻፫ ። ሕዝ፳፯፡ ፲፱ ። ዳን፲፫፡ ፲፱) ።

ረባቢ ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት) ፤ የሚዘረጋ፡ ዘርጊ፤ ነስናሽ ።

መረብ ፤ (ዕብ፡ ሚድባር) ፤ በረሓ፤ ም ድረ፡ በዳ፤ ያደን፡ የወጥመድ፡ ስፍራ፤ የእንስሳት፡ የአ ራዊት፡ ወጥመድ፤ አሽክላ ። ወክንኩ፡ ከመ፡ አድገ፡ መረብ፡ ዘገዳም፡(መዝ፡ ፻፩) ።

መረብ ፤ (ዕብ፡ ሙራእ ። ዐረ፡ መ ሪእ) ፤ የአዕዋፍ፡ ፊኛ፤ ያንገታቸው፡ ኪስ፡ ከረጢት፡ በስተታች፡ በደረት፡ ያለው፤ ጥሬ፡ መቋጠሪያው ።

—፤ በቁሙ፤ መረበ፡ የሚባል፡ አሞራ፡ ባለታላቅ፡ ፊኛ፤ መጠኑ፡ የርኩም፡ እግሩ፡ የሽመላ፤ ላባው፡ ክቡር፡ በ ውድ፡ የሚሸጥ ። በቀቀኖ፡ ፈንታ፡ እድገ፡ መረብ፡ እን ዲል፡ (መዝ፡ ፻፩) ። አድግን፡ እይ ።

መርበብት ፤ (ብ፡ መራብብት) ፤ በቁሙ፤ መረብ፤ መርበብ፤ ያጣ፡ ወጥመድ፤ የሌላውም፡ ኹሉ፤ ወስከምት፤ ማንቆ፡ ሽምቀቆ ። ይወድዩ፡ መርበብተ፡ ውስተ፡ ባሕር ። ተከለ፡ መርበብተ፡ ከመ፡ ያሥግር፡

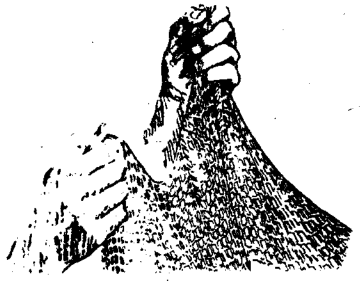

መርበብት፡

ባቲ፡ አራዊተ ። መርበብተ፡ ሕይወት፡(ማቴ.፬፡ ፲፰ ። ስንክ፡ ሚያ.፲፰ ። ቅዳ፡ ዮሐ) ።

አርበበ፤(ሱር፡ራውርበ)፤ አበዛ፤ አረባ፤ አከበረ። ረበበ፤ ቈለለ፡ ከመረ፤ አላቀ፡ ታላቅ፡ አደረገ።

ተረበ፤ ተዘረጋ፤ ተዘረረ። እምቅድመ፡ ይትረበባ፡ ሰማያት፡(ቅዳ፡ አፈ። ዲዮስ)።

ርቡብ፤(ባን፡ ባት፡ ብባት)፤ የተዘረጋ፤ ዝርግ፤ ሰፉሕ። እደዊሁ፡ርቡባቲሆን፡(ዘፀ፲፯፡፲፪)።

ርበት፤ መዘርጋት፤ ዝርግነት። ርበተ፡ ደመና፤ርበተ፡ ጊሜ፡(አርጋ፡ ፩)።

ረብ፤(ዐረብ)፤ ጌታ፤ እግዜር። ሰፊ፡ ታላቅ፤ ብዙ፡ እጅግ። ሲያበዛ፡ ረበዋት፡ አርባብ፡ ይላል።

አርባብ፤ የኪሩቤል፡ ስም፤ ጌቶች፡ አለቆች፤ ደምባሾች። አርባብ፡ኪሩቤል። ንበር፡ ዲበ፡ ሳሬል፡ ወዲበ፡ አርባዕቱ፡ አርባብ፡(ቀሌ። አርጋ፡ ፫። ማሕ፪፡ ፲፯)።

ረበዋት፤(ዐረ፡ ሪብወት፤ሩበት፤ዕብ፡ ሪበ፤ርባበ። ሱር፡ ሪቡ)፤ እልፍ፤ወይም፡ዐሥር፡ ሺሕ። በዐረብና፡ በዕብራይስጥ፡ በአራም፡ ቋንቋ፡ ግን፡ ዐሥር፡ እልፍ፤ ወይም፡ አእላፍ፡ ይባላል። ተስዐቱ፡ ምእት፡ ረበዋት፤ ፪፻—፱፻፤ ፱፡ሚልዮን፡(ጠማር)።

—፤ እጅግ፡ ብዙ፤ የብዙ፡ ብዙ፤ ብዛቱ፡ እንዳሸዋና፡ እንደ፡ ኮከብ፡ ያለ። አለፈንና፡ ምእልፊትን፡ እይ። ረበዋተ፡ረበዋት፡ ይሰግዱ፡ሎቱ፡(ቅዳ፡ ያዕ)።

ረቢ፤(ዕብ፡ ራቢ)፤ የከበሬታ፡ ስም፤ ጌታዬ። ጌታ፤ አለቃ፤ ሹም፤ መምር፤ ሊቅ፤ ሽማግሌ፤ ቢ፡ ዝርዝር፡ ነው። ኢትሰመዩ፡ረቢ። አነሁ፡እንጋ፡ ረቢ። በሓ፡ረቢ። ወይቤልዎ፡ረቢ፡ዘበትርጓሜሁ፡ ሊቅ፡(ማቴ፳፫፡ ፯። ፳፯፡ ፳፭፡ ፵፱። ዮሐ፩፡ ፴፱)።

ረቡኒ፤(ዕብ፡ ራቡኒ)፤ እግዚእየ፤ አምላኪየ፤ ሊቅየ፤ መምህርየ፡(ዮሐ፳፡ ፲፮። ማር፲፡ ፶፩)።

ረባን፤(ዕብ፡ ራባን)፤ ስመ፡ ሊቃናት፤ ጌታ፤ አለቃ፤ መምር፤ መኰንን፡ ወይዘር፡ የነገሥታት፡ ዘር። ጊዮርጊስ፡ራባን፡ ሰባኬ፡ትንሣኤሁ፡ ለመድኅን፡(ድጓ)።

ረበናት፤(ዕብ፡ ራባናን)፤ ጌቶች፡ አለቆች፤ ብልኆች፡ ዐዋቆች፤ ሽማግሎች፤ መምህራን፡ ሊቃውንት፤ ሹማምት። ረበናተ፡ ካህናት። ረበናቲሙ፡ ለሕዝብ። ሥርዐተ፡ ረበናት። ረበናተ፡ ገዳመ፡ አስቄጥስ፡(ኢሳ፴፯፡ ፪። ኤር፲፱፡ ፩። ማር፯፡ ፫። ስንክ፡ ጥር፳። ግንቦ)።

ረቢሕ፤ ሖት፤(ረብሐ፡ ይረብሕ፡ ይርባሕ። ዐረ፡ ረቢሐ። ዕብ፡ ራባህ። ሱር፡ ርበአ)፤ መርባት፤ መብዛት፤ መውለድ፡ መክበድ፡ መፋፋት፤ መነጋ፡ እንግልጋ፡ መኸን። የሰው፡ የከብት፡ የገንዘብ፤ ለግስም፡ ይኾናል። ምናን፡ዘበዝኀ፡ወመክሊት፡ ዘረብሐ፡(ቅዳ። ሳታ)።

—፤ መርባት፤ መጥቀም፤ ማገልገል፤ ሥራ፡ መያዝ፤ ጕዳይ፡ መምላት። በእንተ፡ዙሉ፡ዘይረብሐከ፡ወይ በቍዐከ። ምንት፡ ይረብሖ፡ ለእመ፡ አንተ፡ አርታዕከ፡ ፍናዊከ። ይሜህሩ፡ በዘይረብሖሙ። ከመ፡ እርብሖ፡ ለክርስቶስ፡(ሚራ፵፪፡ ፭። ኢዮ፳፪፡ ፫። ቲቶ ፩፡ ፲፭። ፊልጵ፫፡ ፰)።

—፤ መግዛት፤ ገንዘብ፡ ማድረግ፤ መሸጥ፤ መነገድ፡ ማትረፍ፤ ትርፍ፡ ጥቅም፡ ማግኘት፡(ማቴ፲፮፡ ፳፮። ፳፭፡ ፲፯)። ሌጺስቀጸስ፡ ኢያፍቅር፡ ይርባሕ። እመ፡ ረብሑ፤ ትንሣኤ፡ብእሲት፡ መንፈቀ፡ ረባሖሙ። ምንተ፡ረባሕነ፡ዘዐቀብነ፡ትእዛዞ። አንትሙ፡ትረብሑ፡ በመዊአትሙ፡ ስመ፡ ክቡረ፡(ሲኖዶ። ፍ፡ ነ፡ ፵፪፡ ፫። ሚል፫፡ ፲፬። ዮሴፍ)። በረብሐ፡ ፈንታ፡ ተረብሐ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እንዘ፡ ኢትትረብሕዎሙ፡(፩ጢሞ፡ ፩፡ ፪)።

ረባሒ፤(ሒት፡ ሕያን፡ ያት)፤ የሚረባ፤ የሚጠቅም፤ጠቃሚ። ምጺት፡ተናግዶ፡አምላካዊት፡ ማእምንት፡ረባሒት፡ ይእቲ፡(ፍ፡ነ፡ ፲፭)።

አርብሐ፤ አስገዛ፤ አረባ፤ አስረባ፤ አበዛ፤ አስጠቀመ። እግዚአብሔር፡ ዘአርባሕከነ፡ ሡሎ፡ ፍጥረተ፡ ዘዘ፡ ዚኣሁ፡ ፍሬ። አርባሕከ፡ ትምክሕተ፡ በርእስከ፡ ወበሰብእከ፡ ኀሳረ፡ ወዝንጓጌ። ሐዘን፡ በእንተ፡ እግዚ፡ ያረብሕ፡ ሕይወተ፤ ወሐዘን፡ በእንተ፡ ዓለም፡ ያረብሕ፡ ሞተ። በሊዐኒ፡ ኢያረብሐነ፡(ቄስጠ። ዮሴፍ። ፍ፡ ነ፡ ፳፪። ፩ቆሮ፡ ፰፡ ፰)።

ተረብሐ፤ ተገኘ፤ ተወለደ፤ ትርፉ፡ ጥቅሙ፡ ዐራጣው። ዘተረብሐ፡(ቁር፡ ጸላ)።

ርቡሕ፤(ሓን፡ ሓት፡ ብሕት)፤ የረባ፡ የበዛ፤ የተረባ፡ የተጠቀመ፤ ብዙ፡ ትርፍ፡ ያገኘ።

ርባሕ፤ ርባ፤ ርባታ፤ የሰዋሰው፡ ትምርት፤ አንዱን፡ ቃል፡ ባሥር፡ ሕዝብ፡ ባሥር፡ ንባብ፡ በየ፡ መደብ፡ መዘርዘር፡ ማርባት።

ረብሕ፤ ረባሕ፤(ሓት)፤ ብዙ፡ ትርፍ፤ ውለድ፤ ዐራጣ፤ ርቢ፤ ጥቅም፡ ጠቀሜታ። እለ፡ ያፈቅሩ፡ ረባሐ። ፍትወተ፡ ረባሕ። ረባሕ፡ ርኵስት። ኢትት ማከር፡ እንበይነ፡ ረባሕ፡ ምስለ፡ ሠያጢ። ረብሐ፡ ነፍስከ። አይኑ፡ ረባሕ፡ ለነ፡ በቀቲለ፡ ነፍሳቲነ። ፈልፈለ፡ ረባሕ። ረባሓተ፡ ጾም፡(፩ጢሞ፡ ፫፡ ፰። ጥበ ፲፬፡ ፪። ፈ፡ መ፡ ፲፰፡ ፩። ሢራ፴፯፡ ፲፩። ስንክ፡ ታኅ ፳፭። ዮሴፍ። ቅዳ። ፍ፡ ነ፡ ፲፭)። በረባሕ፡ ፈንታ፡ ርቡሕ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ርቡሕ፡ ሊተ፡(ፊልጵ ፩፡ ፳፩)።

ረብሓዊ፤(ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚያተርፍ፤ አትራፊ፤ ሸቃጭ፡ ቸርቻሪ፤ አበዳሪ። ነጋዲ፡ ወረብሓዊ፡(አፈ፡ ተ፲፯)።

ያርብሕ፤(ሓን)፤ ሖርበኛ፤ ጎይለኛ፤ የወንዶች፡ ባል፤ ዠግና፡ ሰሙዐ፡ ዜና፤ መጠኑ፡ ቁመቱ፡ ኀይሉና፡ ጕልበቱ፡ ከሰው፡ ልክ፡ ያለፈ፡ የተረፈ፤ እንደ፡ ዔናቅ፡ ልጆች፡ ያለ። ጢጣኖስንና፡ ናፊልን፡ ተመልከት። ኀይለ፡ ያርብሕ። ሥጋ፡ ያርብሕ። በንእሱ፡ ቀተለ፡ ያርብሐ። ከመ፡ ያርብሕ፡ ዘይሜርድ፡ ፍ

ኖት ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፪ ። ሕዝ፴፱ ፡ ፲፰ ። ሚራ፵፯ ፡ ፬ ። መዝ ፡ ፺፰) ። ኀያላን ፡ ያርብሓን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እለ ፡ ያርብሕ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ፡ (ዘፍ፯ ፡ ፬ ። ፲፬ ፡ ፭ ። ዘኍ፲፫ ፡ ፴፱) ።

ያርብሓዊ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ዔናቃዊ ፤ የዔናቅ ፡ ወገን ፤ ሐርበኛ ። ወናሁ ፡ ያርብሓዊ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፳፫) ።

ተራብሐ ፤ ተራባ ፤ ተባዛ ፤ ተጠቃቀመ ፤ ተገበያየ ፤ ተሻሻጠ ። ንትራባሕ ፡ በትግብርት ፡ እክልነ ፡ (ዓሞ፰ ፡ ፯) ።

አስተራብሐ ፤ አራባ ፤ አባዛ ፤ አጠቃቀመ ። አስተራብሖ ፡ ንዋይ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፬) ።

መስተራብሕ ፤ (ሒት ፡ ሓን ፡ ሓት) ፤ የሚያራባ ፤ የሚያባዛ ። ወኢመስተራብሒት ፡ (ዲድ ፡ ፲፱) ።

ረብዖ ፤ ዖት ፤ (ረብዐ ፡ ይሬብዕ ፡ ይረብዕ ። ዕብ ፡ ራቤዕ) ፤ አራት ፡ ማድረግ ፤ ካራት ፡ መክፈል ፤ አራት ፡ ማለት ። ዘያማስን ፡ ሥላሴ ፡ ወይሬብዕ ፡ ጥምቀት ። ዘይሬብዖን ፡ ለክንትሮሳተ ፡ ዓመታት ፡ ከመ ፡ ይኩና ፡ ለሐጋይ ፡ ወለክረምት ፡ ለመፀው ፡ ወለተወን ፡ (ተረ ፡ ቄር ። መጽ ፡ ምስ) ።

ረባዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት) ፤ አራት ፡ የሚያደርግ ፤ የሚል ፤ የሚከፍል ። በብሔ ፡ ልዩን ፡ ይሰመዩ ፡ ረባዕያነ ፡ ወእኩ ፡ ሠላስያነ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መረብዕ ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ረባዒ ።

መርብዕት ፤ አራት ፡ ጐን ፡ ወገን ፤ ገጽ ፡ ማእዘን ፤ ላንድነቱ ፡ አራት ፡ ክፍል ፤ ቅርጽ ፡ ገጽ ፡ ያለው ። እንተ ፡ መርብዕት ። መርብዕተ ፡ ማኅፈድ ። መርብዕተ ፡ መኣዝኒሃ ፡ ለዓለም ፡ ያንቀለቅል ። አሠረ ፡ ልቡ ፡ ለብእሲ ፡ መርብዕተ ፡ ያስተርኢ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴ ። ኩፋ ፡ ፴፰ ። ኪዳ ። ሚራ፴፯ ፡ ፲፰) ።

ተረብዐ ፤ አራት ፡ ኾነ ፤ አራት ፡ ተባለ ፤ ካራት ፡ ተከፈለ ።

ርቡዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ብዕት) ፤ አራት ፡ የኾነ ፤ አራት ፡ ገጽ ፡ ያለው ፤ ምእዙን ፤ ዕሩየ ፡ ማእዝን ። ርቡዓ ፡ ገጽ ። መለኮት ፡ አምላክ ፡ ኢርቡዕ ፡ አላ ፡ ሥሉስ ። ንበ ፡ አርባዕቱ ፡ ርቡዓቲሁ ። ርብዕተ ፡ ትገብሩ ። ወርብዕት ፡ ይእቲ ፡ ሀገር ፡ በአምጣነ ፡ ኑኃ ፡ ወግድማ ፡ (አርጋ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ምስ ። ሕዝ፵፫ ፡ ፲፯ ። ፵፰ ፡ ፳ ። ራእ፳፩ ፡ ፲፮) ።

ርባዔ ፤ አራት ፡ መኾን ፤ አራትነት ። ኢኮነ ፡ በሥላሴ ፡ ዘነአምን ፡ አላ ፡ በርባዔ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘያበውእ ፡ ርባዔ ፡ ውስተ ፡ ሥላሴ ፡ ውጉዝ ፡ ውእቱ ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፰ ። ያዕ ፡ ዘእል) ።

ሩባዔ ፤ (ዕያት) ፤ ሩብነት ፤ ሩብ ፤ ካራት ፡ አንድ ፡ (አቡሻ ፡ ፴፯) ።

ትርብዕት ፤ አራትነት ፤ አራት ፡ እጅ ፤ አራት ፡ ቀጥር ፤ አራት ፡ ማእዘን ። ትርብዕተ ፡ ርቡዓን ፡ ኪሩቤል ፡ ወትሥልስተ ፡ አምላክ ፡ ዋሕድ ። ወሀበ ፡ ሎቱ ፡ ህየንተ ፡ አሐዱ ፡ ትርብዕተ ። ውስተ ፡ ትርብዕተ ፡ ዓለም ። በገበዋተ ፡ ጎል ፡ ዘበትርብዕት ፡ (ደራሲ ። ፊልክ ፡ ፫ ። ቅዳ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ረቡዕ ፤ የዕለት ፡ ስም ፤ ቍጥር ። አራተኛ ፤ አራት ። ጾመ ፡ ረቡዕ ። አመ ፡ ዕለተ ፡ ዐሡሩ ፡ ወረቡዑ ። ረቡዐ ፡ መዋዕለ ፡ (ዘካ፰ ፡ ፲፱ ። ዘሌ፳፫ ፡ ፭ ። መሳ፲፩ ፡ ፵) ።

ራብዕ ፤ (ዕት) ፤ አራተኛ ፤ ካራት ፡ አንድ ፤ ሩብ ፤ ርቦ ። ወራብዖሙ ፡ ይብዕል ። በራብዕት ፡ ዓመት ፡ መንግሥቱ ፡ ለኢዮአቄም ። ራብዕታ ፡ ለኢን ፡ (ዳን፲፩ ፡ ፪ ። ኤር፳፮ ፡ ፩ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፵) ።

ራብዓዊ ፤ ይ ፤ (ዊት ፤ ዩት ፤ ዒት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አራተኛ ። ራብዓይ ፡ አርዌ ፡ (ዳን፯ ፡ ፲፱) ።

ራብዒት ፤ የቍጥር ፡ መደብ ፤ የኬክሮስ ፡ አራተኛ ፤ አንዱ ፡ ራብዒት ፡ ፳ ፡ ኃምሲት ፡ ይኾናል ፡ (አቡሻ ፡ ፲፩) ።

ርብዕ ፤ የጊዜ ፡ ቍጥር ፤ አራት ፤ ለስፍርም ፡ ይኾናል ። ርብዐ ፡ ለለ ፡ ዓመት ። ርብዐ ፡ በአመት ፡ (ኩፋ ፡ ፳፱ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፳) ። በአርባዕቱ ፡ ፈንታ ፡ ርብዕ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ዕሥራ ፡ ወርብዐ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፴) ።

አርባዕ ፤ (የሴቶች) ፡ አራት ። አርባዐ ፡ አዋልድ ፡ ደናግል ። አርባዐ ፡ አህጉር ። ዘየሐውር ፡ በአርባዕ ፡ (ግብ፳፩ ፡ ፱ ። ኢ.ያ፳፩ ፡ ፲፰ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፳) ። በራብዕ ፡ ፈንታ ፡ አርባዕ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ወበእንተ ፡ አርባዕሰ ፡ (ዓሞ፩ ፡ ፫) ።

አርባዕቱ ፤ ተ ፤ (የወንዶች) ፡ አራት ፤ አራቱ ፤ አራተኛው ። ቱ ፡ አርቲክል ፡ ነው ። አርባዕቱ ፡ መኣዝነ ፡ ዓለም ። አርባዕቱ ፡ ነፋሳት ። አርባዕቱ ፡ አፍላጋት ። አርባዕቱ ፡ ጠባይዓት ። አርባዕቱ ፡ ወንጌላውያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ። በአኃዝ ፡ ብቻ ፡ ወይም ፡ እያቀናጀ ፤ ፬ ፡ ፬ቱ ፡ እያለ ፡ ይጥፋል ፤ አይገባም ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ኹለተኛም ፡ አርባዕት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አርባዕቱ ፡ ይላል ። አርባዕቱ ፡ እንስሳት ፤ አርባዕቱ ፡ ገጻት ። አርባዕቱ ፡ ምእት ፡ (ሕዝ፩ ፡ ፭ ፡ ፯ ። ዘፍ፳፫ ፡ ፲፮) ። ከአሐዱ ፡ እስከ ፡ ዐሠርቱ ፡ ያለ ፡ ቍጥር ፤ ኹሉ ፡ እንደዚህ ፡ ነው ፤ በገቢር ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ካዕብነቱን ፡ ግእዝ ፡ ይወርሰዋል ። ይነብሩ ፡ ፈላስያነ ፡ አርባዕተ ፡ ምእተ ፡ ዓመተ ። ወርኢኩ ፡ አርባዕተ ፡ አቅርንተ ፡ (ዘፍ፲፭ ፡ ፲፫ ። ዘካ፩ ፡ ፲፰) ።

አርባዕት ፤ የዜማ ፡ ቃል ፡ ትምርት ፤ አራተኛ ፡ ክፍል ፤ ከውዳሴ ፡ ማርያም ፡ (ድጓ) ።

አርብዓ ፤ (ዓ ፤ መ) ፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ አርባ ፤ አራት ፡ ዐሥር ፡ ወይም ፡ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ አራት ። አርብዓ ፡ መዋዕለ ፡ ወአርብዓ ፡ ለያልየ ። አርብዓ ፡ ምእት ። አርብዓ ፡ ዓመት ፡ (ማቴ፬ ፡ ፪ ። ፲፭ ፡ ፴፰ ። መዝ ፡ ፺፬) ።

አርብዓዊ ፤ አርባኛ ፤ ከርባ ፡ አንድ ።

ረጊብ ፤ በት ፤ (ረገበ ፡ ይረግብ ፡ ይርግብ ። ዐረ ፡ ረጀበ) ፤ መፍራት ፤ መሥጋት ፤ መታ

ወክ፤ መርገብገብ፤ መሽቈጥቈጥ። መርገብ፡ መላላት፤ ጽንዕ፡ ማጣት፡ (ዐማርኛ)።

ርግብ፤ (ብ፡ አርጋብ)፤ በቁሙ፤ የቤት፡ ወፍ፤ እንደ፡ ዶሮ፡ የሚያረቧት፡ ፈሪ፡ ሥጉ፤ ገር፡ የዋህት፡ ንጽሕት፤ ሰላማዊት። ኩኑ፡ የዋሃነ፡ ከመ፡ ርግብ። ይወርድ፡ መንፈስ፡ በአምሳለ፡ ርግብ። ርግብ፡ ውእቱ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፤ ለዘመዱ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ። ማኅበረ፡ አርጋብ። እለ፡ ይሠይጡ፡ አርጋበ፡ (ማቴ፳፩፡ ፲፪። ዮሐ፩፡ ፴፪። ቅኔ። ሥር፡ ጳኵ። ዮሐ፪፡ ፲፬)።

ርግብ፡

ረገደ፤—በቁሙ፤—ረገፀ።

ረጊዝ፤ ዘት፤ (ረገዘ፡ ይረግዝ፡ ይርግዝ። ዐረ፡ ረከዘ፤ ቸከለ፡ መደረ። ዕብ፡ ራጋዝ፤ ተቈጣ፡ ወገሸ)፤ መውጋት፤ መዘርከት፤ መደደቅ፡ መትከል፤ መብሳት፡ መንደል፤ መቸክቸክ፤ መግደል። (ተረከዝ፡ ማለት፡ የረከዘ፡ ዘር፡ ነው)። ረገዞ፡ ውስተ፡ ክርሡ። እለ፡ በኲናት፡ ረገዝዎሙ። አምጽእዎሙ፡ ወርግዝዎሙ፡ በቅድሜየ፡ (መሳ፫፡ ፳፩። ኤር፲፩፡ ፫። ሉቃ፲፱፡ ፳፯)።

—፤ ዘር፡ መስጠት፤ ማስረገዝ፤ ማጥገብ፡ ማንጠርዘዝ፡ (ዐማርኛ)።

—፤ ይዞ፡ ማቆም፤ መግታት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በረገዘ፡ ፈንታ፡ አርገዘ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ከመ፡ ናርግዝ፡ ሐመረ፤ (ግብ፳፯፡ ፲፯)። ሐገዘን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎረ፡ ቤት፡ ነው።

አርገዘ፤ (ዐማርኛ)፤ አረገዘ፤ ተነፋ፡ ዐበጠ፤ ተንዘረጠጠ።

ተረግዘ፤ ተወጋ። ነሥአ፡ ሰይፈ፡ ወተረግዘ፡ ለሊሁ፡ (፩ነገ፡ ፴፩፡ ፬፡ ፭። ግብ፲፯፡ ፳፯)።

ርጉዝ፤ (ዛን፡ ዛት፡ ግዝት)፤ የተወጋ፤ ውጉ። ኢየሱስ፡ ርጉዘ፡ ገቦ፡ (ደራሲ)። ሕሩድ፡ ጥቡሕ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ርጉዝ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። በግዕ፡ ከመ፡ ዘርጉዝ፡ (ራእ፭፡ ፮)።

—፤ በቁሙ፤ ያረገዘ፤ የተረገዘ። (ተረት)፤ የጨነቀው፡ እርጉዝ፡ ያገባል። የታዘለ፡ በለምድ፤ የተረገዘ፡ በሆድ።

ርግዘት፤ መውጋት፤ መወጋት፤ አወጋግ፤ ውግታት፤ ቍስል፤ ዕትራት። አርአየኒ፡ ርግዘተ፡ ገቦሁ፡ ዘየማን፡ (ዲድ፡ ፴። ቅዳ፡ ማሩ)። ማርገዝ፤ መረገዝ፤ እርግዝና፡ (ዐማርኛ)።

ተራገዘ፤ ተዋጋ፤ ተዘራከተ፤ በሰይፍ፡ ተማታ፤ ተራረደ፤ ተቀራደደ። ይትራገዙ፡ ውስቴቶሙ፡ (ሔኖ፲፡ ፲፱። ዳንያ፡ ፳፯)።

ራግዝ፤ ዛት፤ መቃን፤ መቃኖች፤ የግራና የቀኝ፤ ቀንአን፡ እይ። ራግዛተ፡ ሙባእየ። ሕቅፉ፡ ራግዛቲሃ፡ ወኅዋኅዊሃ። እምደምከሙ፡ ንዝሁ፡ ራግዛተ፡ ነፍስየ፡ ቤት፡ (ምሳ፰፡ ፴፬። ቀሌ። ደራሲ። ዘፀ፲፪፡ ፯)።

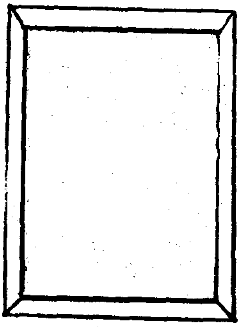

ራግዛት፡

ምርጕዝ፤ (ብ፡ መራጕዝ)፤ በቁሙ፤ ድጋፍ፡ በትር፤ እንደ፡ ባላና፡ እንደ፡ መቃን፡ ኹኖ፡ የሚደግፍ። ምርጕዞሙ፡ ውስተ፡ እዴሆሙ። ምርጕዘ፡ ጻድቃን። ምርጕዝ፡ ለርሥኣንየ፡ (ዘካ፰፡ ፬። ኪዳ። ድጓ)።

ተመርጐዘ፤ ተመረ(ኰ)ጐዘ፤ በትር፡ ያዘ፤ ተደገፈ። ተመርጕዘ፡ ባቲ። አእዳዊከ፡ እለ፡ ይትመረጐዛ፡ በትረ፡ ወርቅ። ዘእንበለ፡ በትር፡ ወተመርጕዞ። እንዘ፡ ይትመረጐዙ፡ ሕገ፡ ኦሪት፡ ዘሙሴ፡ (፪ነገ፡ ፲፰፡ ፳፩። ደራሲ። ቀሌ። ተረ፡ ቄር፳፱)።

ምርጕዝ፤ (ዛን፡ ዛት፡ ጕዝት)፤ በትር፡ የያዘ፤ የተደገፈ፤ የተመረጐዘ፤ ባለምርጕዝ፤ ድውይ፡ ዐንካሳ፡ ደካማ።

ረግሐ፤ (ትግሬ)፤ መላ፡ ተመላ፤ ምሉ፡ ኾነ፡ ቱደለደለ፤ የጕድጓድ፡ የመንገድ። ረጋ፡ ጸና፡ ከረረ፤ ደነገየ፤ ድንጋይ፡ ኾነ። ረግዐን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

መርግሕ፤ (ሓት፤ መራግሕ)፤ መርግ፤ ቋጥኝ፤ ናዳ፡ ናደት፤ ታላቅ፡ ደንጊያ። ወውእቱሂ፡ መርግሐ፡ እሳት፡ ይወድቅ፡ ዲቤሆሙ፡ (ራእ፡ ባሮ)።

አመርግሐ፤ ናደ፡ ፈነቀለ፤ አንከባለለ፤ ገፋ፡ መርግ፡ ሰደደ። አመርግሑ፡ እብነ፡ ላዕሌሆሙ፡ (ዮዲ፯፡ ፲፱)።

ረጊም፤ ሞት፤ (ረገመ፡ ይረግም፡ ይርግም። ዕብ፡ ራጋም። ሱር፡ ርጋም፤ ወገረ። ዐረ፡ ረገመ፤ ዐማ፡ ነቀፈ)፤ መርገም፤ መስደብ፤ ማሳደፍ፡ ማርከስ፤ ማቅለል፡ ማኰሰስ፤ ክፉ፡ መመኘት፤ ከበረከት፡ ማውጣት። ደንኑ፡ ወኢትርግሙ። ሲምንት፡ ይረግሞ፡ ለእግዚእየ። ዘይዜብጥ፡ ወይረግም፡ (ሮሜ፲፪፡ ፲፬። ፪ነገ፡ ፲፮፡ ፱። ሲኖዶ)።

ረጋሚ፤ (ሚት፡ ምያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚረግም፤ የሚሰድብ፤ ሰዳቢ። ረጋሚ፡ ሰው፡ ሰካሪ፡ (፩ቆሮ፡ ፭፡ ፲፩)።

መርገም ፤ (ማት) ፤ በቁሙ ፤ ርግማን ፤ በ ድብ ፤ ከቡድ ፡ ቃል ። መጽአ ፡ መርገም ፡ ላዕሌነ ፡ ወ መሐላ ። መሬር ፡ አፉሆሙ ፡ ወምሉእ ፡ መርገመ ። ኢይፃእ ፡ እምአፉሁ ፡ ቃለ ፡ መርገም ። ቡራኬ ፡ ወመርገም ፡ (ዳንኤ ፡ ፲፩ ። ሮሜ ፡ ፲፪ ። ዲድ ፡ ፲፯ ። ያዕ ፡ ፲) ።

ተረግመ ፤ ተረገመ ፤ ተሰደበ ፤ ማለ ፡ ተገዘተ ። ረገምኩ ፡ ወተረገምኩ ። አፍቅሮ ፡ ወኢትትረገም ፡ ላዕሌሁ ። ወእንዘ ፡ ይትረገም ፡ ወይምሕል ፡ (አ ዋል ። ቀሌ ። ማር፲፬ ፡ ፸፩) ። ተርጕመን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ርጉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ግምት) ፤ በቁሙ ፤ የተረገመ ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ፤ ውጉዝ ። ርጉመ ፡ ይኩን ። እመ ፡ ኢያውፃእክሙ ፡ እምኔክሙ ፡ ዘርጉም ። ሑሩ ፡ ርጉማን ፡ (ሚልክ ፡ ፲፬ ። ኢያሱ ፡ ፲፱ ። ማቴ፳፭ ፡ ፵፩) ።

ርግመት ፤ መርገም ፤ መረገም ፤ ርግማን ፤ ር ጉምነት ፡ (ሔኖ፳ ፡ ፯ ፡ ፰) ።

ተራገመ ፤ በቁሙ ፤ ተረጋገመ ፤ ተሳደበ ፤ ተሰ ዳደበ ፤ ተማማለ ። ተራገሙ ፡ ወተማሐሉ ፡ ወቦኡ ፡ ኪዳነ ፡ (ነሐ፲ ፡ ፳፱) ።

ተርጎመ ፤—በቁሙ ፤—ተረጎ ፡ ተ ።

ረጊን ፤ ኖት ፤ (ረገነ ፡ ይረግን ፡ ይር ግን ። ዐረ ፡ ረጀነ ፤ ረኩነ) ፤ አጥብቆ ፡ ማሰር ፤ መ ሳብ ፡ መገተር ፤ ማጥናት ፡ ማጠንከር ፤ የመርከብ ፡ የሸራዕ ። የረገዘን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ፤ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ቀዘፈ ፡ ይሉታል ። ኩርጕንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ።

ረግን ፤ ራግን ፤ አው ፡ ራግንት ፡ ናት ፤ ታንኳ ፤ ፍልኳ ፤ ጀልባ ፤ ታናሽ ፡ መርከብ ። ራግንና ፡ ራ ግናት ፡ እንደ ፡ ራግዛት ፡ የብዙ ፡ ነው ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ረግን ፡ ራግንት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ራግናት ፡ ይላል ፡ (ግብ ፳፯ ፡ ፴ ፡ ፴፱) ። ውስተ ፡ ዘመጠነ ፡ ዝ ፡ ዐበየ ፡ ሠርም ከሙ ፡ ራግናተ ፡ ቃላትየ ፡ እጽሕቅ ፡ ኣሑር ። ያዐ ድዉ ፡ በድነ ፡ በራግናት ፡ (ተረ ፡ ቄር፬ ። ሥር ፡ ጳዥ) ።

ረግን ፡

—፤ የመርከብ ፡ ገመድ ፤ ሸራ ፤ ከምሰሶው ፡ ጋራ ። ራግ ናቲያ ፡ ለሐመር ፡ ሑበለ ፡ ሥላሴ ፡ ዘኢይትበተክ ። ዘበራግናተ ፡ ወንጌሉ ፡ ቅዱስ ፡ (አርጋ ፡ ፭ና ፡ ፱) ።

ረጊዕ ፤ ዖት ፤ (ረግዐ ፡ ይረግዕ ፡ ይር ጋዕ ። ዕብ ፡ ራጋዕ) ፤ መርጋት ፤ መጽናት ፤ መግዘፍ ፤ እንደ ፡ ጭቃና ፡ እንደ ፡ ዳቦ ፡ እንደ ፡ ደንጊያ ፡ መኾን ፤ የፈሳሽ ። መጨመት ፡ ዝም ፡ ፅክም ፡ ጸጥ ፡ ማለት ፤ አለ መታወክ ፤ የልብ ፡ የሐሳብ ። ረግዐ ፡ ከመ ፡ ሐሊብ ፡ ል ቦሙ ። ይረግዕ ፡ ከመ ፡ ሠምዕ ። እምከመ ፡ ረግዐ ፡ አስሐትያ ። ይረግዕ ፡ ማይ ፡ ወይከውን ፡ ከመ ፡ እ ብን ፡ (መዝ ፡ ፺፲፰ ። ሚራ፺፫ ፡ ፲፱ ። ሰንክ ፡ ኀዳ፲፱) ።

ርጉዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ግዕት) ፤ የረጋ ፤ የጠና ፤ የማይፈስ ፤ የማይታወክ ፤ ርጎ ፡ ዐይብ ። ደብር ፡ ርጉዕ ። አድባሪያ ፡ ርጉዓን ። ነበርኩ ፡ ርጉዐ ፡ በደም ፡ ዐሠ ርተ ፡ አውራኀ ፡ እምዘርዐ ፡ ብእሲ ። በጽሐ ፡ ኀበ ፡ ዐ ቢይ ፡ ፈለግ ፡ ወረከቦ ፡ ርጉዐ ፡ (መዝ ፡ ፷፯ ። ድን ። ጥበ፯ ፡ ፪ ። ዮሴፍ) ።

ርግዐት ፤ መርጋት ፤ አረጋግ ፤ ርጋታ ፤ ጸጥታ ፤ ዕረፍት ፤ ህድአት ፡ ጭምትነት ፡ (አዋል) ።

አርግዐ ፤ አረጋ ፤ አስረጋ ፤ አጸና ። አርጋዐከኒ ፡ ከመ ፡ ግብነት ። የዐቍር ፡ ማየ ፡ በማሕፀን ፡ ወያረ ግዕ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ሥጋ ። ናረግዮሙ ፡ ለማያት ፡ በ ውስተ ፡ ደመናት ፡ ወንፈኑ ፡ በረደ ፡ ወአስሐትያ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ (ኢዮ፲ ፡ ፲ ። ቅዳ ፡ ግሩ ። ቀሌ) ።

መርግዕ ፤—መርግ ፡ ናደት ፤—ረግሐ ፡ መርግሕ ።

ረጊፍ ፤ ፎት ፤ (ረግፈ ፤ ረገፈ ፡ ይረ ግፍ ፡ ይርግፍ ። ረቀመ ፤ ሰርገወ) ፤ መርገፍ ፤ ማርገፍ ፤ ማውረድ ፤ የፍሬ ፡ የቅጠል ። መሣል ፡ መመ ሰል ፤ አምሳል ፡ መርገፍ ፡ መሥራት ፤ አበባና ፡ ፍሬ ፡ ሐ ረግና ፡ ዛፍ ፡ እያስመሰሉ ፡ መበገር ፡ መንደፍ ፤ መታታት ፡ መጥለፍ ፤ በስፌት ፡ በቀለም ፡ ማስጌጥ ።

ርጉፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ግፍት) ፤ የረገፈ ፤ የተነጠፈ ፤ የተሸለመ ፡ የተጌጠ ፤ ዛፋም ፡ ቅጠላም ፤ ል ብስ ፡ ምንጣፍ ፡ ጸፍጸፍ ። ንጹፍ ፡ ወርጉፍ ፡ በሜላት ። ይነውም ፡ ውስተ ፡ ምስካቢሁ ፡ ፈላስ ፡ ዘርጉፍ ፡ በ ልብሰ ፡ ሜላት ፡ (አስቴ፩ ፡ ፮ ። ዮዲ፲ ፡ ፳፩) ።

መርገፍ ፤ (ዐማርኛ) ፤ ቀጭን ፡ ልብስ ፤ ጥሩ ፡ ግላስ ፤ በብዙ ፡ ዐይነት ፡ ሐር ፡ የተሠራ ፤ የተጠለፈ ፤ ሻሾሩ ፡ አጣዋች ። (ግጥም) ፤ አባቶቻችን ፡ ለበቅሏቸው ፤ ኮርቻ ፡ ነበር ፡ ዐሳባቸው ፤ የዛሬ ፡ ልጆች ፡ እጅግ ፡ ኩሩ ፤ ለመርገፉ ፡ ነው ፡ የሚጥሩ ።

ረጊፅ ፤ ፆት ፤ (ረገፀ ፡ ይረግፅ ፡ ይር ግፅ ። ዐረ ፡ ረከፀ ። ዕብ ፡ ራቃድ ። ሱር ፡ ራቄድ) ፤ መርገጥ ፤ ማስረገጥ ፤ ማሸብሸብ ፤ ዳንኪራ ፡ መምታት ፤ መዝለል ፡ መፈንጨት ፤ መርገድ ፡ ማርገድ ፤ መርገድገድ ፤ እስክስታ ፡ መውረድ ፤ መወዝወዝ ፡ መቅመ

ድመድ ። አስረጋጭ ፡ እንዲሉ ። ፀሐፀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ነው ።

—፤ መረጋገጥ ፡ መጠቅጠቅ ፤ ማልፋት ፡ ማበራየት ፤ በር ግጫ ፡ መምታት ፤ መዠለጥ ፤ የጭቃ ፡ የልብስ ፡ የንደ ፡ የቍርበት ፤ ለሰውም ፡ ይኾናል ። ባጥ ፡ ፋናጥ ፡ እንጣጥ ፡ ማለት ፤ ለመርገጥ ፡ የከብት ። ረገፀ ፡ ምድረ ። ረጊፀ ፡ ውስተ ፡ ቀኖት ፡ በሊጎ ። ቦ ፡ ለዘረገፆ ፡ ወቦ ፡ ለዘወገሮ ። ረገፆ ፡ በእገሪሁ ፡ ወወድቀ ፡ ዲበ ፡ ምድር ፡ ወሞተ ። አው ፡ አብቅልተ ፡ ዘይረግፀ ፡ (ቀሌ ። ግብ፱ ፡ ፭ ። ክብ ፡ ነገ ። ስንክ ፡ የካ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ።

ረጋዒ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት)፤ የሚረግጥ ፤ ረጋጭ ፤ ረጋጅ ፡ አርጋጅ ።

አርገፀ፤ (ዐማርኛ)፤ አስረገጠ ፤ መላልሶ ፡ ጠየቀ ፤ ወይም ፡ ተናገረ ፤ እውነቱን ።

ተረግፀ፤ ተረገጠ ፤ በርግጫ ፡ ተመታ ፤ ተናቀ ፡ ተጠቀጠቀ ። እውነት ፡ ኾነ ፤ ልኩ ፡ ተገኘ ።

ርጉፅ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ግፅት)፤ የተረገጠ ፤ ርግጥ ፤ እውነት ፤ ድርስ ፤ የነገር ፡ ልክ ።

ርግፀት፤ መርገጥ ፤ መረገጥ ፤ አረጋገጥ ፤ ር ግጫ ። ኢያንትጉ ፡ እምሐቌሆሙ ፡ ርግፀተ ፤ እስከ ፡ መጠዉ ፡ ነፍሶሙ ፡ ኵብርተ ፡ (ስንክ ፡ ሐምሸ) ።

ተራገፀ፤ ተራገጠ ፤ ተረጋገጠ ፤ በርግጫ ፡ ተ ማታ ። (ተረት) ፤ አህያ ፡ ላህያ ፡ ቢራገጥ ፡ ጥርስ ፡ አይሳበር ።

—፤ ተፈራገጠ ፤ ፍርግጥግጥ ፡ አለ ፤ የጻዕር ፡ (መሳ፱ ፡ ፳፩ ። ፭ ፡ ፳፯ ። አቡሻ ፡ ፵፯) ።

አስተራገፀ፤ አራገጠ ፤ አፈራገጠ ፤ የጋኔን ። ይነፅዎ ፡ ወያስተራግፆ ፡ (ማርቆ ፡ ፳፯ ። ፱ ፡ ፲፰ ፡ ፳) ።

ትርጋፅ፤ እግርጌ ፤ የእግር ፡ ቦታ ፤ መዘርጊያ ፤ መረጋገጫ ። ትርኣስ ፡ ወትርጋፀ ። ገበሩ ፡ ሎሙ ፡ ቅ ድመ ፡ በድኖሙ ፡ አርባዕተ ፡ መሳቅለ ፤ በትርኣስ ፡ ወበትርጋፀ ፡ በየማን ፡ ወበፀጋም ፡ (ዮሐ፳ ፡ ፲፪ ። ግንዘ) ።

መርገፅ፤ በቁሙ ፤ መርገጥ ፤ የበሬ ፡ ዕቃ ፡ ስም ፤ የወገል ፡ ወይም ፡ የከርፈስ ፡ ጠፍር ፤ ገበሬ ፡ ድግሩን ፡ ማረሻውን ፡ ከሞፈር ፡ ጋራ ፡ እየረገጠ ፡ የሚያስርበት ።

—፤ ርካብ ፤ የርካብ ፡ ጠፍር ። ተጽዕኑ ፡ ላዕለ ፡ ፈረስ ፤ ወበጊዜሃ ፡ ተመትረ ፡ መርገፁ ፡ (ድር ፡ ሚካ) ።

መረግፅ፤ መረግድ፤ ርግድ ፤ ረገዳ ፤ ሽብ ሸባ ፤ ውዝወዛ ፤ ዳንኪራ ፡ እስክታ ፤ ከበሮ ፡ ጭብጨባ ፡ ያለበት ። የፀሓይ ፡ ፀ ፡ አጠራር ፡ በዐረብ ፡ እንደ ፡ ምድ ራዊ ፡ ድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ መረግፅ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መረ ግድ ፡ ይላል ። ንኡስ ፡ መረግድ ፤ ፀቢይ ፡ መረግድ ። መ ረግድስ ፡ አምሳለ ፡ ኪደተ ፡ ላሕም ፡ (ገድ ፡ አብርሀ) ።

ምርጋፅ፤ መርገጫ ፤ መረገጫ ፤ ማስረገጫ ፤ ማርገጃ ፤ ማመርገጃ ፡ ቦታ ።

ረግረግ፤ (ዐረ ፡ ሬግሬግት)፤ በቁሙ ፤ ዐ ምዓም ፤ ውሃማ ፡ ቦታ ፤ ሲረግጡት ፡ የሚውጥ ፡ የሚያ ሥርግ ፡ የሚያረገርግ ፤ ፈሳ ፡ ቄጠማ ፡ ያለበት ፡ (ዐማርኛ) ። ከሐረገና ፡ ከመረገ ፡ ከጀቱ ፡ የወጣ ፡ ስም ፡ ነው ።

ረግረገ፤ አ፤ ተ፤ ረገረገ ፤ አረገረገ ፤ ተረገ ረገ ። ኹሉም ፡ ዐማርኛ ፡ ነው ።

ረዳ፤ (ዐረ ፡ ወርድ ። ዕብ ፡ ዌሬድ ። ሱር ፡ ዋርዳ ፤ ሮዳ ። ጽር ፡ ሮዶን)፤ ያበባ ፡ ዕን ጨት ፤ አበባው ፡ እጅግ ፡ የሚያምር ፤ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፤ ሽታው ፡ የሚጣፍጥ ፤ ልብ ፡ የሚመሥጥ ። ጽጌ ፡ ረዳ ። ንትቀጸል ፡ ጽጌ ፡ ረዳ ። ማርያም ፡ ድንግል ፡ ምዕ ዝት ፡ እምጽጌ ፡ ረዳ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፲፬ ። ፶ ፡ ፰ ። ጥበ ፱ ፡ ፰ ። ደራሲ) ።

ረዲእ፤ አት፤ (ረድአ ፡ ይረድእ ፡ ይር ዳእ ። ዐረ ፡ ረደአ ። ዕብ ፡ ዓዘር ። ሱር ፡ ዕዛር)፤ መርዳት ፤ ማገዝ ፤ መደገፍ ፤ ዋስ ፡ ጠበቃ ፡ መኾን ፤ አይ ዞኽ ፡ ማለት ፤ ማጽናት ፡ ማበርታት ፤ ማዳን ፡ መፈወስ ፤ መቤዠት ። ነጽር ፡ ውስተ ፡ ረዲኦትየ ። መጽአ ፡ ይር ድአኒ ። ዘረድአኪ ፡ ትምትሪ ፡ ርእሶ ። እረድኣ ፡ ለ ዛቲ ፡ ሀገር ። መጽአ ፡ ወረድኦሙ ፡ ለእለ ፡ ይትዌገ ሎሙ ፡ ሰይጣን ፡ (መዝ ፡ ፳፩ ። ዳን፲ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፲፫ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፵፩ ፡ ፩ ። ግብ፲ ፡ ፴፰) ። በረድአ ፡ ፈንታ ፡ አር ድአ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ዘአርድአ ፡ ለጴጥሮስ ፡ አርድአኒ ፡ ሊተኒ ። በላኬ ፡ ታርድአኒ ። ያቃልሉከ ፡ ወያረድኡከ ። ታረድአ ፡ ምስሌሁ ፡ (ገላ፪ ፡ ፰ ። ሉቃ፲ ፡ ፵ ። ዘፍ፲፰ ፡ ፳፱ ። ፳፫ ፡ ፭) ።

ረዳኢ፤ መርድኢ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት)፤ የሚረዳ ፤ የሚያግዝ ፤ ዐጋዥ ፡ ረዳት ፤ አይዞኽ ፡ ባይ ። ዘአልቦ ፡ ረዳኢ ። እስመ ፡ ረዳኢቱ ፡ ይእቲ ። ረዳእያን ፡ በቀትል ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፲፪ ። ሚራ፴፯ ፡ ፳፱ ። ፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፩) ። በመርድኢ ፡ ፈንታ ፡ መርዳኢ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። መርዳእያኒሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፫) ።

መርድእ፤ (እት ፡ አን ፡ ኣት)፤ ዝኒ ፡ ከ ማሁ ። ንግበር ፡ ሎቱ ፡ መርድአ ፡ ዘከማሁ ። ኢየሱ ሥሥ ፡ መርድአ ። እስመ ፡ ዓለም ፡ መርድአ ፡ ውእቱ ፡ ለጻድቃን ፡ (ኩፋ ፡ ፫ ። ቅዳ ፡ ኢጲ ። ጥበ፲፮ ፡ ፲፯) ። ረድ ኤት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ መርድእ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። በመርድአ ፡ እግዚአብሔር ። አዘዘ ፡ ይጎድግ ፡ መርድአ ፡ ሀርቃኖስ ፡ (ፊልክ ፡ ፮ ። ዮሴፍ) ።

ረድእ፤ (እት)፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ በቁሙ ፤ አገልጋይ ፤ ተማሪ ፤ ደቀ ፡ መዝሙር ፤ ትምርትን ፡ የሚ ረዳና ፡ የሚያስረዳ ፤ አማኒ ፡ ምእመን ፤ እውነተኛ ፡ ክር ስቲያን ፤ የክርስቶስ ፡ ትምርት ፡ በጣም ፡ የገባው ፤ የተረ ዳው ። ጕንደየ ፡ ረድኡ ፡ ለአባ ፡ ሲሶይ ፡ ዐሠርተ ፡ አ ውራኀ ። ረድእ ፡ ዘያፈቅሮ ፤ ወውእቱ ፡ ረድእ ፡ ዘ ከነ ፡ ሰማዕተ ። ረድኦሙ ፡ ለሐዋርያት ። አሐቲ ፡ ረድ እት ፡ እንተ ፡ ስማ ፡ ጣቢታ ፡ (ፊልክ ፡ ፵፮ ። ዮሐ፳፩ ፡ ፳፯ ፡ ፳፬ ። ሃይ ፡ አበ ። ግብ፱ ፡ ፴፮) ። ለመደን ፡ እይ ።

አርዳእ፤ አርድእት፤ ረደች ፤ ረዳቶች ፤ አ ገልጋዮች ፤ ተማሮች ፤ ደቀ ፡ መዛሙርት ፤ ምእመናን ።

ይቤልዎ፡አርዳኢሁ፤ወይቤሎሙ፡ለቢጹ፡አርዳእ። ሰብዓ፡ወክልኤቱ፡ አርድእት ። ወተሰምዩ ፡ አርድእት ፡ ክርስቲያነ ፡ (ዮሐ፲፩ ፡ ፲፪ ፡ ፲፮ ። ቅዳ ። ግብ፲፩ ፡ ፳፮) ። በአግብርት ፡ ፈንታ ፡ አርድእት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወቀሪቦሙ ፡ አርዳኢሁ ፡ ለበዓለ ፡ ገራህት ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፳፯) ።

አርድእ ፤ አረዳ ፤ አማጠነ ፤ ርዱኝ ፡ አለ ፤ ረዳት ፡ ለመነ ፤ ቡታ ፡ ሰደደ ። ነሃቢ ፡ አርድእ ፡ ነሀብተ ፡ ብሩር ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

—፤ አስረዳ ፤ ረዳት ፡ ሰጠ ፤ ርዱ ፡ አለ ፤ አስደራጊ ።

—፤ አረዳ ፤ አስረዳ ፤ ገልጠ ፡ ነገረ ፤ አድራጊ ። ጠየቀን ፡ ተመልከት ።

አርዳኢ ፤ አርጂ ፤ አርጅ ፤ አስረጅ ።

ተረድአ ፤ ተረዳ ፤ ታገዘ ፤ ተጦረ ፤ ጡረተኛ ፡ ኾነ ። ዘይትረዳእ ፡ በመኳንንተ ፡ ዝ ፡ ዓለም ። እለ ፡ ይትረድኡ ፡ በክልኤ ፡ ፍና ፡ (ሲኖዶ ። ማር ፡ ይሥ፮ ፡ ፪) ።

—፤ ተረዳ ፤ የሞት ፡ ወሬ ፡ ሰማ ። ትምርት ፡ ገባው ፤ ዘለቀው ፤ ተረዳው ፡ (ዐማርኛ) ።

—፤ ተረዳ ፤ ታወቀ ፤ ጕላ ፡ ተገለጠ ፤ ርግጥ ፡ ኾነ ፤ ወሬው ፡ ትምርቱ ።

ርዱእ ፤ (ኣን ፡ እት ፡ ድእት) ፤ የተረዳ ፡ የተረዳው ፤ ትምርት ፡ ነገር ፡ የገባው ፤ ዐጋዥ ፡ ረዳት ፡ ያለው ። ዘየሐውር ፡ በጽድቅ ፡ ርዱእ ፡ (ምሳ፳፰ ፡ ፲፰) ።

ርድእት ፤ መርዳት ፤ መረዳት ፤ አረዳድ ፤ ረዳትነት ፤ ርዳታ ፤ ዕገዛ ፤ አይዞኽታ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ርድአት ፡ ረዲኦት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ረድኤት ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። በእንተ ፡ ረድኤተ ፡ ሕሙም ። ዘወፅአ ፡ ለረድኤትክሙ ፡ (ግብ፩ ፡ ፱ ። ኤር፴፯ ፡ ፯) ።

ረድኤት ፤ በቁሙ ፤ ርዳታ ፤ መልካም ፡ ሥራ ። በረድኤተ ፡ ኀይሉ ። በረድኤተ ፡ እግዚ ፡ (መዝ ፡ ፻፳ ። ኤፌ፫ ፡ ፯ ። ቈላ፱ ፡ ፲፪) ።

—፤ ረዳት ፤ ዐጋዥ ፤ ባልንጀራ ። እለ ፡ መጽኡ ፡ ረድኤተ ፡ ለዳዊት ። ረድኤትነ ፡ በትምህርት ። ወእሉ ፡ ዳእሙ ፡ ረድኤትየ ። ረድኤቱ ፡ ዘከማሁ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፴፫ ። ፩ተስ ፡ ፫ ፡ ፪ ። ቈላ፬ ፡ ፲፩ ። ዘፍ፪ ፡ ፳) ። ኀይል ፡ ጽንዕ ፡ ኵኵሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ረድኤት ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ወትበሊ ፡ ረድኤቶሙ ፡ በሲኦል ፡ እምክብሮሙ ፡ (መዝ ፡ ፵፰) ።

ተራድአ ፤ ተራዳ ፤ ተረዳዳ ፤ ተጋገዘ ። ተራድኡ ፡ በበይናቲሆሙ ። እኍ ፡ ምስለ ፡ እኍ ፡ ዘይትራዳእ ። ትትራድኦ ፡ ለምንታ ። ከመ ፡ ይትራድኡ ፡ ኅቡረ ፡ በየብስ ፡ ወበባሕር ፤ ወከመ ፡ ኢይትራድኡ ፡ ዘልፈ ፡ ፀረ ፡ ሮም ፡ ላዕሌሆሙ ፡ (አስቴ፱ ፡ ፲፮ ። ምሳ ፲፰ ፡ ፲፱ ። ሲ፱ ፡ ፴ ። ዮሴፍ) ።

አስተራድአ ፤ አራዳ ፥ አረዳዳ ፤ አስተጋገዘ ።

ሬዶን ፤ (ጽር ፡ ሬዶኝ) ፤ ሠረገላ ። ባለሐዲዶች ፡ ግን ፡ በቅሎ ፡ ይሉታል ። አፍራስ ፡ ወሬዶን ፡ (ራእ፲፰ ፡ ፲፫) ።

ረድየ ፤ ዮት ፤ (ረደየ ፡ ይረዲ ፡ ይርዲ ። ዐረ ፡ ረደየ ፤ አበዘ) ፤ ማበደር ፡ ማለቃት ፤ ባራጣ ፡ በወለድ ፡ መስጠት ።

ረዳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ደይት) ፤ ባራጣ ፡ አበዳሪ ፤ ትርፍ ፡ ፈላጊ ።

ተረድየ ፤ ባራጣ ፡ ወሰደ ፤ ተበደረ ። ወይም ፡ ዐራጣውን ፡ ተቀበለ ፤ አበዳሪ ። ኢትትረደይ ፡ እምኀበ ፡ ቢጽከ ፡ ኢርዴ ፡ ወርቅ ፡ ወኢርዴ ፡ እክል ፡ (ዘዳ፳፫ ፡ ፳ ፡ ፳፩) ።

ተረዳዪ ፤ ተበዳሪ ፤ ዐራጣ ፡ ከፋይ ። ወይም ፡ ተቀባይ ፤ ባላራጣ ።

ርዱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ዲት) ፤ የተበደረ ፤ ዐራጣ ፡ ያለበት ፤ ልቃኛ ።

ርድየት ፤ ባራጣ ፡ ማበደር ፤ መበደር ፤ ተበዳሪነት ።

ርዴ ፤ ዐራጣ ፤ የብድር ፡ ወለድ ፤ ፍድፋጅ ፤ አታች ፡ እልፍ ፤ ትርፍ ። ኢትንሣእ ፡ እምኔሁ ፡ ርዴ ። ኢኀደጉ ፡ ነሚአ ፡ ርዴ ። ወዘኢለቅሐ ፡ ወርቆ ፡ በርዴ ፡ (ዘሌ፳፭ ፡ ፴፱ ። ኤር፱ ፡ ፳ ። መዝ ፡ ፲፬) ።

ተራደየ ፤ ተበዳደረ ፤ ባራጣ ፡ በወለድ ፡ ተስማማ ። ኢትትራደዮ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፳፬) ።

ረድፈ ፤ ረደፈ ፤ (ረዲፍ ። ዕብ ፡ ራዳፍ ፤ ዴገነ) ፤ ተከተለ ፤ ተከታተለ ፤ ተራደፈ ፤ በሩጫ ፡ በተራ ።

አርደፈ ፤ አራደፈ ፤ አከታተለ ።

ረድፍ ፤ በቁሙ ፤ ተራ ፡ ጸታ ፡ ዕርከን ፡ ደራጃ ።

ራሀርሀ ፤—ራራ ፤—ራኅርኅ ።

ረዊድ ፤ ዶት ፤ (ሮደ ፡ ይረውድ ፡ ይሩድ ። ዐረ ፡ ራደ ። ዕብ ፡ ሩድ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ፡ አለ ፤ ታወከ ፥ ተሸበረ) ፤ መዝመት ፤ መውጋት ፤ አደጋ ፡ መጣል ፤ ማሸነፍ ፤ መውረር ፡ መዝረፍ ፤ መክበብ ፡ ከቦ ፡ መያዝ ፡ ማሰር ፤ ቢያመልጥም ፡ መከተል ፡ ማሳደድ ፡ ማባረር ። ይረውዱ ፡ ወኢይክልዎሙ ። ሮዱ ፡ ወቀተሉ ፡ በይሁዳ ። ወኢሎፍሊ ፡ በጽሑ ፡ ወሮዱ ፡ አህጉረ ። ሮድዎ ፡ ወሰሐብዎ ። ወደፈኖሙ ፡ ማይ ፡ ለእለ ፡ ሮድዎሙ ። እስመ ፡ ሮዳ ፡ ጸላኢ ፡ ለነፍስየ ፡ (ዘክ፲ ፡ ፭ ። ፪ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፲፯ ፡ ፲፰ ። ግብ፲፯ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፻፭ ። ፻፵፪) ።

ረዋዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ ዘማች ፤ አጥፊ ፤ አሸናፊ ፤ ወራሪ ፡ ዘራፊ ፤ አባራሪ ፤ ዠግና ። ረዋዴ ፡ በግዕ ። ወረዋድያን ፡ ኢይክሉ ፡ ጸቢሖቶ ፡ (አዋል ። ድጓ) ።

ተሮደ ፤ ተረውደ ፤ ተያዘ ፤ ተከበበ ፤ ተወረረ ፡ ተዘረፈ ፤ ተዘመተበት ።

ርዉድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ውድ) ፤ የተያዘ ፡ የተከበበ ፤ ድል ፡ የኾነ ፤ የተማረከ ፡ ምርኮ ።

ሩደት ፤ መዝመት ፤ መክበብ ፤ መክበብ ፤ ዘመቻ ፡ ግሥገሣ ፤ ወረራ ፡ ዘረፋ ፡ (አርጋ ፡ ፮) ።

ሮዳስ ፤ የቀኖት ፡ ስም ፤ ዐምስተኛ ፡ ቀኖት ፤ ኵናት ፡ ሐራዊ ፤ ወይም ፡ ዐምስተኛው ፡ ስቍረት ፤ ርግ ጆተ ፡ ገበ ። ሮዳስ ፡ ዘበትርጓሜሁ ፡ ኃምስ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ። የሮዳስ ፡ ምስጢር ፡ መክበብ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ ከሳ ደር ፡ ጋራ ፡ ይስማማል ፤ የሳደርን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ።

ሩዝ ፤ (ዐረ ፡ ሩዝ ፤ አሩዝ ። ሱር ፡ ሩዛ ። ዕብ ፡ አሬዝ) ፤ በቈሎ ፤ ነጭ ፡ ጥሩ ፡ እኽል ፤ የነጮች ፡ ምግብ ፤ በእስያና ፡ በኤውሮፓ ፡ በዝቶ ፡ የሚዘራ ፡ የሚ ፀቅል ፤ ቈላ ፡ ሙቀት ፡ ውሃማ ፡ መሬት ፡ የሚወድ ።

ራዛ ፤ ሩዛዊ ፤ ንጣቱ ፡ እንደ ፡ ሩዝ ፡ የኾነ ፤ ሩዝ ፡ የሚመስል ፡ አሞራ ፤ አንጭታ ፤ ሳቢሳ ፤ አንበጣ ፡ በል ፤ ሽመላ ፤ ወይም ፡ ሌላ ። ለእመ ፡ ዳዕደዉ ፡ ፎ ዓት ፡ ከመ ፡ ራዛ ። ተንዒቦ ፡ ይዳዕዱ ፡ እምራዛ ። ን ህብ ፡ ወራዛ ፡ (ኵፋ ፡ ፴፺ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩ ፡ ፪) ።

ራዛ ፡

ሮዛ ፤ (ሮማይ) ፤ ረዳ ፤ ጽጌ ፡ ረዳ ።

ረዊሕ ፤ ሖት ፤ (ሮሐ ፡ ይረውሕ ፡ ይ ሩሕ ። ዕብ ፡ ራዋሕ ። ዐረ ፡ ራሐ ፤ ዐረፈ ፤ ተነፈሰ) ፤ ማራገብ ፤ ማርገብገብ ፤ ማናፈስ ፡ መነስነስ ፤ መርጨት ፤ ማቃጨል ፤ የማርገቢያ ፡ የክንፍ ፡ የምንዛህ ፡ የጭራ ፡ የናብሊስ ፡ የመነሳንስ ። ዲያቆን ፡ ይረውሕ ። ዲያቆናት ፡ የዐውዱ ፡ ወይረውሑ ፡ በመራውሓት ፡ በአምሳለ ፡ አክናፈ ፡ ኪሩቤል ፡ (ኪዳ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፪) ።

ረዋሒ ፤ (ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ የሚያራ ግብ ፤ የሚያናፍስ ፤ የሚረጭ ፤ ነስናሽ ፤ አናፋሽ ።

መርውሕ ፤ (ሕት ፡ ሓን ፡ ሓት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ አናፋሽ ።

ረውሕ ፤ (ዕብ ፡ ወዐረ ፡ ሩሕ) ፤ ነፋስ ፤ እ ስትንፋስ ፤ ነፍስ ፡ መንፈስ ፤ ዕረፍት ፡ ህድአት ። ዕሩፍ ፡ ህዱእ ፡ ወይም ፡ ርዉሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ረውሕ ፡ ይ ላል ። እንጦንዮስ ፡ ረውሕ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፩) ።

መረውሕ ፤ (ብ ፡ መራውሕ ፤ ሓት ። ዐረ ፡ ሚርወሕ ፤ ሚርወሐት ። ሱር ፡ ማርዋ ሒታ) ፤ ማርገቢያ ፤ ማናፈሻ ፤ መነሳንስ ፤ ጭራ ፤ የጭራ ፡ ዐይነት ፡ ኹሉ ። ይቀሙ ፡ ክልኤቱ ፡ ዲያቆናት ፡ በገበ ዋተ ፡ ምሥዋዕ ፡ ወየአንዝዙ ፡ መራውሓተ ፡ ዘግዑራት ፡ እምግብር ፡ ልሙጽ ፡ ወይስድዱ ፡ ጽንጽንያተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፪) ።

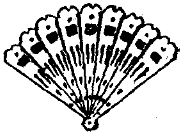

መረውሕ ፡

መርዋሕት ፤ (ታት ። ቅብጥ) ፤ መረዋ ፤ መረዋት ፤ ቃጭል ፤ ታላቅ ፡ ታናሽ ፡ መካከለኛ ፡ በያይነቱ ። መርዋሕት ፡ ዘይሰማዕ ፡ ድምፁ ፡ እስከ ፡ ነዋኅ ፡ (አዋል) ።

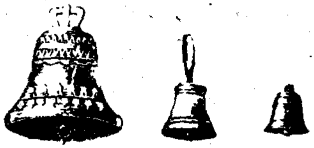

መርዋሕት ፡

ምርዋሕ ፤ (ሓት) ፤ ምዝራቅ ፤ ምንዛህ ፡ የ ውሃ ፡ መርጫ ፤ መፈንጠቂያ ። ይሰድዎ ፡ ኀበ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ በመኃትው ፡ ወበመጻውዐት ፡ ወበምር ዋሕ ፡ ወቢድባብ ። ወትረቂ ፡ መቃብሪሁ ፡ በማይ ፡ (ግንዘ) ።

ተሮሐ ፤ ተራገበ ፤ ተርገበገበ ፤ ተነሰነሰ ፤ ተረጨ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ተሮሐ ፡ ተረውሐ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ተራውሐ ፡ ይላል ፤ አያስኼም ። ዘተጸፍዐ ፡ መልታሕቱ ፡ ተሰፅለ ፡ ወነበረ ፡ በየማነ ፡ አቡሁ ፡ እንዘ ፡ ይትራዋሕ ፡ ሎቱ ፡ አክናፈ ፡ እሳት ፡ ዘሐራ ፡ ሰማይ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ረውይ ፤ ዮት ፤ (ረወየ ፡ ይረዊ ፡ ይር ወይ ። ዕብ ፡ ራዋህ ። ዐረ ፡ ረዊየ ። ሱር ፡ ር ዊይ) ፤ መርካት ፤ ጠግቶ ፡ መጥገብ ፤ አብዝቶ ፡ መጠ ጣት ፤ መራስ ፤ ጥምን ፡ ማብረድ ፤ ማራቅ ፡ ማስወገድ ። ትሰትዩ ፡ ወኢትረውዩ ። እለ ፡ ይሰትዩኒ ፡ ኢይረው ዩኒ ። እምከመ ፡ ረወየት ፡ መሬት ። ወይረውዩ ፡ እ ምጠለ ፡ ቤትከ ። ይረውዩ ፡ አድባረ ፡ በድው ፡ (ሐጌ ፩ ፡ ፮ ። ዓሞ፬ ፡ ፰ ። ሢራ፳፬ ፡ ፳፩ ። መቃ ። መዝ ፡ ፴፭፡፰ ፡ ፷፬) ። በረወየ ፡ ፈንታ ፡ ተረወየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ሀሰዉ ፡ እለ ፡ ኢተረወዩ ። ንትረወይ ፡ እምዘመድ ኅን ፡ አንቅዕት ። እለ ፡ ይትሬወዩ ፡ ሕገ ፡ (ተረ ፡ ቄር ። ሢራ፪ ፡ ፲፯) ።

ረዋዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚረካ ፤ ረኪ ፤ ብዙ ፡ የሚጠጣ ፤ ጠጪ ።

አርወየ ፤ አረካ ፤ አብዝቶ ፡ አጠጣ ፤ አጠገበ ፤ አራሰ ፡ አረሰረሰ ፤ አጨቀየ ፤ ነከረ ። ጽዋዕከኒ ፡ ጽኑዕ ፡ ወያረዊ ። ሐወጽካ ፡ ለምድር ፡ ወአርወይካ ፤ አር ውዮ ፡ ለትለሚሃ ። ያረዊ ፡ ነፍሰ ፡ እምቃለ ፡ እግዚ ። ፈትለ ፡ አርዊ ፡ (መዝ ፡ ፳፪ ። ፷፬ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፯) ።

መርወይ ፤ (ብ ፡ መራውይ) ፤ የውሃ ፡ ዕቃ ፤ መጠጫ ፤ ማጠጫ ፤ ቅል ፡ መንቀል ። እምብዝኀ ፡ ን ዋይ ፡ ጽድቀ ፡ ዘአፍቀርከ ፤ ሐወ ፡ ዘፀቈርከ ፡ በመር ወይ ፡ (ድጓ) ።

ተረውየ ፤ ተጠጣ ፤ ተጠገበ ፤ ዝናሙ ፡ ጠሉ ፡ ውሃው ፡ ጠበሉ ።

ርዉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፤ ዊት ፡ ውይት) ፤ የረካ ፡ የጠገበ ፤ የተጠገበ ። ርዉይ ፡ ውእቱ ፡ ዘሉ ፡ ምድር ። ገነት ፡ ርውይት ። ሜስ ፡ ወምዝር ፡ እለ ፡ ርዉያን ፡ ኀበ ፡ ፆኩር ፡ (ዘፍ ፲፫ ፡ ፲ ። ኢሳ ፶፰ ፡ ፲፩) ።

ርውየት ፤ መርካት ፤ ማርካት ፤ አረካካ ፤ ርካታ ፤ የውሃ ፡ ጥጋብ ።

ሩማ ፤ አው ፡ አሩማ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ በይሁዳ ፡ ክፍል ፡ ያለች ፤ የሴኬም ፡ አጠገብ ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፴፮ ። መሳ ፱ ፡ ፵፩) ።

ሮም ፤ ሮሜ ፤ ሮምያ ፤ የመዲና ፡ ስም ፤ የሮማውያን ፡ ከተማ ፤ ሮምሎ ፡ ያቀናት ፡ የቈረቈራት ።

ሮማን ፤ (ናት ። ዕብ ፡ ሪሞን ። ሱር ፡ ሩማና ። ዐረ ፡ ሩማን) ፤ በቁሙ ፤ የተክል ፡ ዕን ጨት ፡ ስም ፤ ሕንባቡ ፡ ቅርፍቱ ፡ ቀይ ፡ ደባባ ፤ ውስጡ ፡ ጽፍቅ ፤ ፍሬ ፡ የተመላ ፤ ቅንጣቱ ፡ የበቈሎ ፡ ዐይነት ። ታሕተ ፡ ሮማን ። በለስ ፡ ወሮማን ፡ ወዘይት ። ፈረየ ፡ ሮማን ፡ (፩ነገ ፡ ፲፬ ፡ ፪ ። ሐጌ ፪ ፡ ፲፱ ። ማሕ ፯ ፡ ፲፩ ። ፯ ፡ ፲፫) ። በሮማን ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ ሌላውም ፡ ኹሉ ፡ ስለ ፡ መልኩ ፡ ሮማን ፡ ይባላል ። ሮማን ፡ ዘያክንት ። ሮማን ፡ ወርቅ ። ወሮማናት ፡ ባዕለ ፡ ክታፊት ፡ (ዘፀ ፳፰ ፡ ፴፫ ፡ ፴፬ ። ኤር ፶፪ ፡ ፳፪ ፡ ፳፫) ።

ሮማን ፡

ረዊጽ ፤ ጾት ፤ (ሮጸ ፡ ይረውጽ ፡ ይሩጽ ። ዕብ ፡ ራጽ ። ሱር ፡ ርሄጥ) ፤ መሮጥ ፤ መፈርጠጥ ፤ መሸሽ ፡ መኰብለል ፤ ማምለጥ ፤ መብረር ፡ መክነፍ ፤ መ ፍጠን ፡ መቀልጠፍ ፤ መቸኰል ፡ መጣደፍ ፤ ቶሎ ፡ ማለፍ ፤ ባካኼድ ፡ በሥራ ፡ ፈጣን ፡ መኾን ። አእጋርኪ ፡ እለ ፡ ጻ መዋ ፡ በረዊጽ ። ይረውጹ ፡ ከመ ፡ ሀየል ። ወሮጸ ፡ ኀ ቤሁ ፡ በኀይል ። ሩጹ ፡ ወኢትቁሙ ። ንሩጽ ፡ በትዕ ግሥት ። ወሮጸ ፡ አብርሃም ፡ ኀበ ፡ ባሬ ፡ (ደራሲ ። ኢሳ ፵፩ ፡ ፯ ። ዳን ፰ ፡ ፯ ። ኤር ፬ ፡ ፯ ። ዕብ ፲፪ ፡ ፩ ። ዘፍ ፲፰ ፡ ፯) ። ፅሮጸን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ለንቀፀ ፡ የንቀፀ ፡ ዘር ፡ እንደ ፡ ኾነ ።

ረዋጺ ፤ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፤ የሚሮጥ ፤ ሯጭ ፤ ፈጣን ፤ ቀልጣፋ ። ኢይክል ፡ ረዋጺ ፡ አምሥጦ ። አፍራስ ፡ ረዋጽያን ። ኄር ፡ ረዋጺ ። መላእክት ፡ ረዋ ጽያን ፡ (ዓሞ ፪ ፡ ፲፬ ። ፮ ፡ ፯ ። ምሳ ፳፬ ፡ ፵፱ ። ኢሳ ፲፰ ፡ ፪) ።

ርዉጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ውጽት) ፤ የሮጠ ፤ የ ሚሮጥ ፤ ችኩል ፤ ፈጣን ። ለነበ ፡ ህላዌነ ፡ ርዉጽ ። ው ስተ ፡ ሚጠት ፡ በሕቁ ፡ (ቁር) ። ርዉጻ ፤ ሩጦ ፡ ገሥ ግሦ ፤ ፈጥኖ ፡ ቸኵሎ ፤ እየሮጠ ፡ እየጋለበ ። ይመጽኡ ፡ መላእክት ፡ ርዉጻ ፡ (ሕዝ ፩ ፡ ፱) ።

ሩጸት ፤ መሮጥ ፤ አሯሯጥ ። ሩጫ ፡ ፍጥነት ፤ ገ ድል ፡ ትሩፋት ፤ መልካም ፡ ሥራ ። ሩጸተ ፡ አፍራስ ። ሩጸተ ፡ እንስሳ ። መጠነ ፡ ሩጸተ ፡ መብረቅት ። እለ ፡ ተጋደሉ ፡ ሠናየ ፡ ገድለ ፡ ወፈጸሙ ፡ ሩጸቶሙ ፡ ወ ሞቱ ። ሠናየ ፡ ሩጸት ፡ (ኤር ፰ ፡ ፲፮ ። ጥበ ፲፯ ፡ ፲፰ ። መጽ ። ምስ ። ዲድ ፡ ፳፯ ። አርጋ ፡ ፩) ። በሩጸት ፡ ፈንታ ፡ ምርዋጽ ፡ ይባል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ፈጸምከ ፡ ምርዋጸከ ። ተፈ ጸመ ፡ ምርዋጺ ። ረበየ ፡ ምርዋጸ ፡ ለምህሮ ፡ ወለገ ሥጾ ፡ (ግንዘ ። ስንክ ፡ መጋ ፩ ። ነሐ ፯) ።

አሮጸ ፤ አሮጠ ፤ አስሮጠ ፤ አስቸኰለ ፤ አጣደፈ ፤ ነዳ ፡ አባረረ ። አሮጺ ፡ አፍራሲሆሙ ። ያረውጾ ፡ ጋ ኔኑ ። ያረውጾሙ ፡ ለሕንኳስን ። ይትራድኡ ፡ ለአር ውጾ ፡ ሐመር ፡ (፩ዕዝ ፡ ፪ ፡ ፴ ። ሉቃ ፰ ፡ ፳፱ ። ቀሌ ። መጽ ፡ ምስ) ።

መርወጺ ፤ የሚያሮጥ ፤ የሚያስሮጥ ፤ አሯጭ ፡ አስሯጭ ፤ ጋላቢ ። መርወጼ ፡ አፍራስ ፡ (ቁስጠ) ።

ምርዋጽ ፤ (ጻት) ፤ መሮጫ ፤ ማስሮጫ ፤ የ ሩጫ ፡ ቦታ ፤ ሜዳ ፡ ስታታ ። ምርዋጸ ፡ ብእሲ ። ምር ዋጸ ፡ ፈረስ ። ሖሩ ፡ ኀበ ፡ ምርዋጻት ፡ (ግብ ፩ ፡ ፲፱ ። ዲድ ፡ ፴፫ ። አፈ ፡ ተ፯) ።

ተራወጸ ፤ ተራወጠ ፤ ተሯሯጠ ፤ ተሽቀዳደመ ። እምከመ ፡ መጽአ ፡ ድምፀ ፡ ጸባኢት ፡ የኀድጉ ፡ ዙሉ ፡ ወይትራወጹ ፡ ለቀትል ። ሕፃናት ፡ እለ ፡ ይትራወጹ ፡ ማእከለ ፡ ጉባኤ ። አ ፡ አንበት ፡ ዐቀባ ፡ ውሉደክን ፡ ከመ ፡ ኢይትራወጹ ፡ ዝየ ፡ ወዝየ ፡ (አፈ ፡ ተ፩ና ፡ ፯ ። ቁስጠ ። ማር ፱ ፡ ፳፩) ።

ረዋቅ ፤ (ዕብራ ፡ ወዐረ) ፤ ባሕታዊ ፡ ፈላ ስፋ ፤ ሚስት ፡ የሌለው ፤ ስመ ፡ ጥር ፡ ታላቅ ፤ የፈላስፎች ፡ ሊቅ ።

ረዋቃዊ ፤ ዪ ፤ (ውያን ፤ ይያን ። ዐረ ፡ እሩዋቂዩን) ፤ የረዋቅ ፡ ወገን ፤ ደቀ ፡ መዝሙር ፤ ወ ይም ፡ ትምርት ፡ ሕግ ፡ ሥርዐት ። ወካልኣን ፡ ይበሙዩ ፡ ረዋቃውያኒ ፡ (ግብ ፲፯ ፡ ፲፰) ።

ሮስ ፤—ወንድ ፡ ልጅ ፤—ኀሪስ ፡ ኀረሰ ።

ረዊት ፤ ቶት ፤ (ሮተ ፡ ይረውት ፡ ይ ሩት ። ዐረ ፡ ረተ ፤ ዐረተ) ፤ መወልወል ፤ መጥ ረግ ፤ ማሸት ፡ መፈግፈግ ፤ ማጠብ ፡ መፈተግ ፤ ንጹሕ ፡ ጥሩ ፡ ማድረግ ። በማይ ፡ ኢኀፀቡኪ ፡ ወበጼው ፡ ኢሮ ቱኪ ፡ (ሕዝ ፲፯ ፡ ፬) ።

ርጸሊም ፤ (ጽር፡ ሮፖፖሊ። ዕብ፡ ሮክሊም) ፤ ነጋዶች ፤ የነጋዴ ፡ ዐጣሮች ፤ አገር ፡ ላገር ፡ መንደር ፡ ለመንደር ፡ እየዞሩ ፡ ታናናሽ ፡ ነገር ፡ የሚሸጡ ፤ የሚሸቅጡ ፡ (ንሐቦ ፡ ፴) ።

ራዛ ፤—ነጭ ፡ አሞራ ፤—ሩዝ ፡ ረወዘ ።

ረዚም ፤ ሞት ፤ (ረዝመ ፡ ይረዝም ፡ ይርዘም ። ዕብ ፡ ራዛም ። ሱር ፡ ርማዝ ። ዐረ ፡ ረመዘ) ፤ ቀጺብ ፤ መጥቀስ ፤ ባይን ፡ ማመልከት ። መርዘም ፡ ማደግ ፡ መግነን ፤ መክበድ ፡ መታበይ ፡ መኰራት ፡ መቈነን ፤ ራስ ፡ መዘር ፤ መስከር ፡ እንቡዝ ፡ መኾን ። በመጥቀስም ፡ የመርዘም ፡ ምስጢር ፡ አለበት ፤ (ተረት) ፤ ቀንዱ ፡ ሰማይ ፡ ጠቀሰ ፤ ጭራው ፡ ምድር ፡ አበሰ ። ደመና ፡ ጠቅሶ ፤ ካሰበው ፡ ደርሶ ። እለ ፡ ይገፌትዑ ፡ ደመናተ ፡ (አዋል) ።

ረዛሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ የሚጠቅስ ፤ ጠቃሽ ፤ ረኸርም ፤ ትቢተኛ ፤ ሰካር ።

ርዙም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ዝምት) ፤ የረዘመ ፤ ረኸርም ፤ መለሎ ፤ ቁመታም ፤ ምጡቅ ። ስኩር ፤ እንቡዝ ። በርዙም ፡ ፈንታ ፡ መርገዝም ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ቦአ ፡ ኀቤየ ፡ ሰይጣን ፡ ወረሰየ ፡ ከመ ፡ መርዝመ ፡ ወይን ፡ ወአርስዓ ፡ ዐቲበ ፡ ገጻ ፡ ወሆከ ፡ ኅሊናየ ፡ (ቀሌ) ።

ርዝመት ፤ በቁሙ ፤ መርዘም ፤ አረዛዘም ፤ ረኸርምነት ፤ ርዝማን ፤ ልዕልና ፤ ቁመት ፡ (ዐማርኛ) ።

መርዘም ፤ ትዕቢት ፤ ኵራት ፤ ነቀጥቃጥ ፤ እንባዜ ፤ እስክታ ፤ ፃሕስ ፤ ሑሰተ ፡ ርእስ ። እምስካር ፡ ይትወለድ ፡ ምርዓት ፡ ወዝሙት ፡ ወሥሥዐት ፡ ፀርፈት ፡ ወትዕቢት ፡ ወመሐላ ፡ በሐበት ፡ ወኢያሠንዮ ፡ በዝንጋዔ ፡ ወመርዘመ ፡ ርእስ ። ቅንአት ፡ ወፍትወተ ፡ አንስት ፡ ልበ ፡ ጠቢባን ፡ ያማስኑ ፤ ወዓዲ ፡ ስካር ፡ ወዘፈን ፡ ወመርዘመ ፡ ርእስ ፡ (ቀሌ) ።

አርዘመ ፤ አረዘመ ፤ አስረዘመ ፤ ረኸርም ፡ ምጡቅ ፡ አደረገ ፤ አስደረገ ። ርዝመት ፡ ለቁመትም ፡ ለሞላልነትም ፡ ይነገራል ፤ ምጥቀት ፡ ግን ፡ ለቁመት ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ርሒብ ፤ ቦት ፤ (ርሕበ ፡ ይርሕብ ፡ ይርሐብ ። ዕብ ፡ ራሐብ ። ዐረ ፡ ረሒበ) ፤ መስፋት ፤ መዘርጋት ፤ ሰፊ ፡ ዝርግ ፡ ሜዳ ፡ ወርዳም ፡ ጐናም ፡ መኾን ። ርሕበት ፡ አረፍት ፡ ባቢሎን ። ከመ ፡ ይርሐብ ፡ እምላዕሉ ። ርሕበ ፡ አፉየ ። ሠብሐ ፡ ወገዝፈ ፡ ወርሕበ ፡ (ኤርጀ፰ ፡ ፶፰ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፯ ። ፩ነገ ፡ ፪ ፡ ፩ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፭) ። በርሕበ ፡ ፈንታ ፡ ተርሕበ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እምቅድመ ፡ ይትረሐብ ፡ ኑኀ ፡ አየራት ። ስፍሐ ፡ ምድር ፡ እምቅድመ ፡ ይትረሐብ ፡ (ቅዳ ፡ አፈ ። መጽ ፡ ምስ ። ኤርጀ ፡ ፳፱) ።

ርሒብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ሕብት ፤ ረሓብ) ፤ ስፉሕ ፤ ሰፊ ፤ ዝርግ ፤ ወርዳም ፤ ጐናም ፤ ወርደ ፡ ትልቅ ። ምድር ፡ ርሒብ ። ርሒበ ፡ ልብ ። ወትእዛዝከሰ ፡ ርሒብ ፡ ፈድፋደ ። ፍኖት ፡ እንተ ፡ ትወስድ ፡ ውስተ ፡ ሀጕል ፡ ርሕብት ፡ ይእቲ ። በምሕረቱ ፡ ርሔብት ። ወምድርሰ ፡ ረሓብ ። ዛቲ ፡ ባሕር ፡ ዐባይ ፡ ወረሓብ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ተጊሮና ፡ ፷፫ ። መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፺፮ ። ዘፍ፴፬ ፡ ፲ ። መዝ፻፫ ፡ ፳፭) ።

ርሕበት ፤ መስፋት ፤ አሰፋፍ ፤ ስፋትነት ፤ ወርድምነት ፤ ስፋት ፤ ወርድ ። ፈቂዶ ፡ ርሕበተ ፡ መካኑ ፡ ለጸብእ ። ትዕግሥት ፡ ወርሕበተ ፡ እንግድዓ ፡ (ዮሴፍ ። ፊላስ) ።

ርሕብ ፤ ራሕብ ፤ ስፋት ፤ ወርድ ፤ ጐን ። ኑኃ ፡ ወርሔባ ። ርሕበ ፡ ምድር ። ርሕበ ፡ ዓለም ፡ ኢያገምራ ። ምንትኑ ፡ ራሕቡ ፡ ወኑኁ ። በራሕቡ ፡ ለጥሊም ። ራሕበ ፡ ዘባኑ ። ውስተ ፡ ራሕበ ፡ ልብከ ፡ (ዘፍ፲፫ ፡ ፲፯ ። ፲፫ ፡ ፲፯ ። ኤፌ፫ ፡ ፲፰ ። ሰንክ ፡ የካ፳ ። ኢዮ፲፯ ፡ ፳፯ ። ምሳ፳ ፡ ፫) ።

አርሐበ ፤ አሰፋ ፤ ዘረጋ ፤ ሰፊ ፡ አደረገ ፤ አበዛ ። ለያርሕብ ፡ ብሔረ ። አርሐበ ፡ ለከ ፡ ደወለከ ። አርሕቢ ፡ መታክለ ፡ ዘደብተራኪ ። ከመ ፡ ያርሕቡ ፡ ንኅቤተ ። አርሐበት ፡ ሎቱ ፡ ብዕሎ ፡ እምዳማሁ ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፳፯ ። ዘዳ፲፪ ፡ ፳ ። ኢሳ፶፬ ፡ ፪ ። ዮሴፍ ። ጥበ፲ ፡ ፲) ።

አርሓቢ ፤ መርሓቢ ፤ (ሒብ) ፤ የሚያሰፋ ፤ አስፊ ፤ ሰፊ ፡ አድራጊ ።

መርሕብ ፤ (ብ ፡ መራሕብት) ፤ ሰፊ ፡ ቦታ ፤ ሜዳ ፤ ስታታ ፤ ገባያ ፡ ጉባይ ፤ አደባባይ ። ወአውፅአኒ ፡ ውስተ ፡ መርሕብ ። ነንድር ፡ ውስተ ፡ መርሕብ ። መአዝን ፡ መራሕብት ፡ (መዝ ፡ ፲፰ ። ዘፍ፲፱ ፡ ፪ ። ማቴ፮ ፡ ፭) ።

ርሕበ ፤—ተራበ ፤—ርኅብ ፡ ርኅበ ።

ርሕይ ፤ ዮት ፤ (ርሕየ ፡ ይርሒ ፡ ይርሐይ ። ዕብ ፡ ሬያሕ ። ሱር ፡ ራያሕ ። ዐረ ፡ ራሐ) ፤ መሸተት ፤ ማሸተት ፤ ማነፍነፍ ፤ ማፈንፈን ፤ ባፍንጫ ፡ መሳብ ፤ መማግ ።

ረሓዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚሸት ፤ የሚያሸት ፤ ሸታች ፤ አሸታች ።

ርሔ ፤ (ሕያት) ፤ መልካም ፡ ጥሩ ፡ ሽታ ፤ የሽቱ ፡ መዐዛ ፤ ልብ ፡ የሚመሥጥ ፤ ላፍንጫ ፡ የሚጥም ፡ የሚጣፍጥ ። ወጼና ፡ መዐዛ ፡ ሠናይ ፡ ዘይጼኑ ፡ እምሥሉ ፡ ርሔ ፡ አፈው ፡ (ቀሌ ። አርጋ ። መጽ ፡ ምስ) ። መደብ ፡ ወይን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ርሒ ፡ ይላል ፤ የተባባተ ነው ። መላትሒሁ ፡ ከመ ፡ ርሔ ፡ አፈው ። ኣበትየከ ፡ እምርሔ ፡ አፈውየ ፡ (ማሕ፩ ፡ ፲፫ ። ፰ ፡ ፱) ።

ርሔ ፤ (ዕብ ፡ ሬሓን ። ዐረ ፡ ረይሐን) ፤ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ስም ፤ ሬሓን ፤ ስታናናሽ ፡ ሸክላ ፡ ዐፈር ፡ እየሞሉ ፡ የሚተክሉት ፤ ጥሩ ፡ ሽታ ፡ ያለው ። ዝክረ ፡ ስምከ ፡ ዘይምዕዝ ፡ እምርሔ ፡ (ደራሲ) ።

ርሒን ፤ ኖት ፤ (ረሐነ ፡ ይርሕን ፡ ይርሐን ። ዐረ ፡ ረሐለ) ፤ መጫን ፤ ማሸከም ፤ መጉ

ጐገ፤ የኮርቻ ። ተንሥአ ፡ በጽባሕ ፡ ወረሐነ ፡ አድጎ ። ወረሐኑ ፡ አልባሲሆሙ ፡ ላዕሌሆን ፡ (ዘፍ፳፪ ፡ ፫ ። ማቴ፳፩ ፡ ፯) ።

ራሕን፤ ኮርቻ ፤ ምቹ ፤ ግላስ ፤ የጭነት ፡ ዕቃ ፤ ጭነት ።

ርሒፅ ፤ ፆት ፤ (ርሕፀ ፡ ይርሕፅ ፡ ይርሐፅ ። ዐረ ፡ ረሐፀ ። ዕብ ፡ ራሐጽ) ፤ ማጠብ ፤ መታጠብ ፤ በውሃ ፡ መነከር ፤ መዘፈቅ ። መውዛት ፡ መላብ ፤ መረስረስ ፡ መርጠብ ፤ መቅለጥ ፤ መቅለጥለጥ ፤ ወፍራም ፡ ቀለጤ ፡ መኾን ። ይርሕፁ ፡ አፍራስ ፡ እምጽንዐ ፡ ኀይሎ ። ረሐፅከኒ ፡ ወለምለምከኒ ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ዘዳ፳፰ ፡ ፶፬) ።

—፤ መታወክ ፤ መደረጥ ፤ መናወጥ ፤ መቈጣት ፤ መወገሸት ፤ መሞኸ ፤ የባሕር ፡ የዘፍ ፡ ከዐውሎ ፡ ነፋስ ፡ የተነማ ፤ ለሰውም ፡ ይኾናል ። ወርሕፀት ፡ ነፍሱ ፡ ለንጉሥ ፡ ሶርያ ፡ (፬ነገ ፡ ፮ ፡ ፲፩) ።

ርሑፅ ፤ (ፃን ፡ ፃት ፡ ሕፅት ፤ ረሓፅ) ፤ የታጠበ ፤ የላበ ፡ የወዛ ፤ ወዛም ፡ ላበታም ፤ የታወከ ፤ ህዉክ ፤ ሾሩ ፡ ወፍራም ፡ ቀለጤ ፤ ድልድል ፡ ቅምጥል ። አንተ ፡ ረሓፅኒ ፡ ወአንተኒ ፡ ድክምት ፡ (ዘዳ፳፰ ፡ ፶፮) ።

ራሕፂ ፤ ወዝ ፡ ላበት ፤ ከገላ ፡ የሚፈልቅ ፤ የሚመነጭ ። ሁከት ፡ መታወክ ። ይጼውዕ ፡ በጊዜ ፡ ራሕፀ ፡ (ደራሲ) ።

አርሐፀ ፤ አወዛ ፤ አስወዛ ፤ አቅለጠለጠ ።

መርሕፅ ፤ መርሐፂ ፤ የሚያልብ ፤ የሚያወዛ ፡ የሚያስወዛ ።

ርሒቅ ፤ ቆት ፤ (ርሕቀ ፡ ይርሕቅ ፡ ይርሐቅ ። ዕብ ፡ ራሐቅ ። ሱር ፡ ርሔቅ) ፤ መራቅ ፤ መወገድ ፤ መነጠል ፤ መለየት ፤ መቈረጥ ፤ ተለይቶ ፡ መኼድ ፤ ገለል ፡ ፈቀቅ ፡ ማለት ፤ በታኅ ፡ ዘመድን ፡ መተው ፡ መልቀቅ ፤ ባዕድ ፡ መኾን ። ርሕቀ ፡ እምኔየ ፡ ረድኤቱ ። ነዋኅ ፡ ይርሕቁ ፡ እምኔየ ። ረሐቁ ፡ ረሐቁ ፡ ወፃኡ ፡ እምህየ ። ረሐቂ ፡ እምዐመፃ ። እምእግዚ ፡ ይርሕቅ ፡ ልቡ ፡ (ኢዮ፲ ፡ ፲፫ ። ኢሳ፳፱ ፡ ፲፫ ። ፶፪ ፡ ፲፩ ። ፶፱ ፡ ፲፬ ። ኤር፲፯ ፡ ፭) ። በርሕቀ ፡ ፈንታ ፡ ተርሕቀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አለ ፡ ይትረሐቁ ፡ እምእግዚአብሔር ፡ (ኢሳ፵፭ ፡ ፳፱) ።

ረሓቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ የሚርቅ ፤ የሚሸሽ ፤ ፈሪ ፤ አንቢተኛ ። ርኩሳን ፡ ወረሓቅያን ፡ እምስብሐተ ፡ እግዚአብሔር ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ርሑቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ሕቅት) ፤ የራቀ ፤ የወገደ ፤ ሩቅ ፤ ረዥም ፤ ብዙ ። ርሑቀ ፡ መዐት ። ርሑቅ ፡ ብሔር ። ርሑቅ ፡ ፍኖት ። ጊዜያት ፡ ርሑቃት ፡ (ዘፀ፴፬ ፡ ፮ ። ኢሳ፲፫ ፡ ፭ ። ፩ነገ ፡ ፰፮ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፲፪ ፡ ፳፯) ።

ርሕቀት ፤ መራቅ ፤ አራራቅ ፡ ርቀት ፤ ሩቅነት ፤ ብዛት ፤ ርዝመት ። አበስኩ ፡ ላዕለ ፡ ነፍስየ ፡ በሑረትየ ፡ ኀበ ፡ ሮምያ ፡ ወርሕቀትየ ፡ እምህላዌ ፡ ንጉሥ ። ርሕቀተ ፡ ፍኖት ። ርሕቀተ ፡ መዋዕል ፡ (ዮሴፍ ። አፈ ፡ ተ፲፱ ። ጥበ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ርሕቅ ፤ ርቀት ፤ ርቆሽ ፤ አራራቅ ፡ (አርጋ) ።

ርሕቅና ፤ ሩቅነት ፤ ርሕቀት ፤ ልዩነት ። ሰይአቲ ፡ ኢያፀርዓ ፡ ርሕቅና ፡ ዘመን ። ረከበ ፡ ማእከሌሆሙ ፡ ርሕቅና ፡ ዐቢየ ፡ (ስንክ ፡ ጳጉ፪) ።

አርሐቀ ፤ አራቀ ፤ አስራቀ ፡ አስገደ ፤ ለየ ፤ ቈረጠ ። ከመ ፡ ያርሕቁኒ ፡ እመቅደስየ ። አርሕቅ ፡ መዐተ ፡ እምልብከ ። አርሕቃ ፡ ለሐዘን ፡ እምኔከ ። ጌጋይክሙ ፡ አርሐቀ ፡ ሠናይተ ፡ እምኔክሙ ። አርሐቅኒ ፡ እምሕይወትየ ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፮ ። መክ፲፩ ፡ ፲ ። ሚራ፴፰ ፡ ፳፫ ። ኤር፭ ፡ ፳፭ ። ኢዮ፴ ፡ ፳፪) ። በአርሐቀ ፡ ፈንታ ፡ አስተርሐቀ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። እፎ ፡ ታስተርሕቅ ፡ ለዘኢይትረሐቅ ። እምደዐበ ፡ ድርሳን ፡ አስተርሐቀ ። ወአስተርሐቅዋ ፡ ለኀጢአቶሙ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ታኅ፰ ። መገ ፡ ፮፳፰) ።

መርሐቂ ፤ መርሕቅ ፤ (ቅት ፡ ቃን ፡ ቃት) ፤ የሚያርቅ ፤ የሚያስገድ ፤ አራቂ ። ትሕትና ፡ መርሕቅኒ ፡ ወመድኀኒ ፡ እመሥገርት ፡ ሰይጣን ፡ (ፊልክ ፡ ፮፶፪) ። ኹለተኛም ፡ ማራቂያ ፡ ማስራቂያ ፡ ማስገጃ ፡ ተብሎ ፡ በማድረጊያነት ፡ ይፈታል ።

ተራሐቀ ፤ ተራራቀ ፤ ተለያየ ። ጊዜ ፡ ለተራሕቆ ። ኢይትራሐቁ ፡ አሐዱ ፡ አሐዱ ፡ እምካልኡ ። ተራሕቆ ፡ እምዓለም ፡ (መክ፫ ፡ ፭ ። ዮኤ፪ ፡ ፰ ። ፊልክ ፡ ፱) ።

አስተራሐቀ ፤ አራራቀ ፤ አለያየ ፤ ገላገለ ፤ ከፋፈለ ። ቀመ ፡ ማእከሎሙ ፡ ወአስተራሐቆሙ ። አስተራሕቅዎሙ ፡ ዘዘ ፡ ዚኣሆሙ ፡ (፬ነገ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ዳን፩ ፡ ፶፩ ። ዘፍ፴፪ ፡ ፲፯) ።

መስተራሕቅ ፤ የሚያራርቅ ፤ የሚራራቅ ፤ ተራራቂ ፡ በመራራቅ ፡ በልዩነት ፡ ያለ ። በበዓላት ፡ አው ፡ በጊዜያት ፡ መስተራሕቃት ፡ (ፊልክ ፡ ፸፱) ።

ርሒስ ፤ ሶት ፤ (ርሕሰ ፡ ይርሕስ ፡ ይርሐስ ፤ ርሕፀ ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ራስ ፤ ረጠበ ። ዐረ ፡ ረሸ ፤ ረጨ) ፤ መራስ ፤ መረስረስ ፤ መርጠብ ፡ መለስለስ ፤ መርከት ፤ መለዘብ ፤ ውሃ ፡ መጥገብ ። ይርሕሱ ፡ አድባር ፡ እምደሞሙ ፡ (ኢሳ፴፬ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፯) ።

ርሑስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ሕስት) ፤ የራሰ ፡ የለሰለሰ ፤ ርጥብ ፤ ልሕሉሕ ፤ ውሃ ፡ ጠገብ ። ሰላም ፡ ለርእስኪ ፡ በቅብዐ ፡ ቅዳሴ ፡ ርሑስ ። ምድር ፡ ርሕስት ፡ ወጥልልት ፡ እማይ ፡ ትወልድ ፡ ዕጼያተ ፡ ብዙኀ ። አቅረበ ፡ ኀቤሁ ፡ ኅብስተ ፡ ይቡሰ ፡ ወርሑሰ ፡ በማይ ፡ ወላዕሌሁ ፡ ዘይት ፡ ወጼው ። ሕፍነ ፡ ፀተር ፡ ዘርሑስ ፡ በማይ ፡ (ደራሲ ። አፈ ፡ ተ፰፱ ። ፊልክ ፡ ፮፴፪ ። ስንክ ፡ ጥቅ፴)

አርሐሰ ፤ አራሰ፤ አስራሰ፤ ነከረ፤ አረጠበ፤ አረካ፡ አጠገበ። ያርሕሶሙ፡ ነፍኒፍ፡ ወጠለ፡ ገዳም። እስከ፡ ይውሕዝ፡ ሀፉ፡ ከመ፡ ማይ፡ ወያርሕስ፡ ምድረ፡ ኀበ፡ ቀመ። ወበአንብዕየ፡ አርሐስኩ፡ ምስካብየ። (ኢዮ፴፱፡ ፰። ገድ፡ ተክ። መዝ፡ ፮። ሉቃ፯፡ ፴፰)።

አርሐሲ ፤ **መርሕስ** ፤ የሚያርስ፤ የሚያረጥብ፤ ነካሪ።

ምርሓስ ፤ ማራሻ፤ መንከሪያ፤ ዕቃ፡ ቦታ።

ርኅበ ፤—ሰፈ፡ ኸነ፤—ርሒብ፡ ርሕበ።

ርኂብ ፤ ቦት፤ (ርኅበ፡ ይርኅብ፡ ይርኅብ። ዕብ፡ ራዔብ፤ ዐረ፡ ረዐበ፡ ሰፋ)፤ መራብ፤ በረኀብ፡ መያዝ፤ መጠውለግ፤ ባዶ፡ ሆድ፡ መኾን፤ ምግብ፡ መፈለግ፤ ልብላ፡ ልብላ፡ ማለት፤ ለመብል፡ መሠየት፤ መጐምዠት። ወመጽአ፡ እምሐቅል፡ ርኂቦ። ብፁዓን፡ እለ፡ ይርኅቡ፡ ወይጸምኡ። ርኅብኩ፡ ወአብላዕክሙኒ። ተናገራ፡ ድመት፡ በልሳኑ፡ ሰብእ፡ ወትቤሎ፡ ምንተ፡ ትፈቅድ፡ ወይቤላ፡ ይርኅበኒ፤ ወወሀበቶ፡ ኅብስተ፡ (ኩፋ፡ ፳፱። ማቴ፭፡ ፮። ፳፭፡ ፴፭። ስንክ፡ መጋ፲፯)። በርኅበ፡ ፈንታ፡ ተርኅበ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፤ አያሰኝም።

ርኁብ ፤ (ብን፡ ብት፡ ኅብት)፤ የተራበ፤ የተቸገረ፤ ራብተኛ፤ ራብ፡ የያዘው፤ ምግብ፡ ያረዘው። እስመ፡ ርኁብ፡ ሀገር። ርኁባኒሆሙ። ነፍስ፡ ርኅብት፡ (፪ነገ፡ ፯፡ ፱። ማር፰፡ ፫። ኢሳ፶፰፡ ፯)።

ረኀብ ፤ **አው፡ ረኃብ** ፤ በቁሙ፤ ራብ፤ የምግብ፡ ዕጦት፤ ቀጠና፤ ችጋር፡ ባሕርያዊ፡ ሕማም፤ ጠባይዓዊ፡ ሕግ፡ በግድ፡ ምግብ፡ የሚያስፈልግ። ይጠፍኡ፡ በረኀብ። ወአምጽአ፡ ረኀበ፡ ለብሔር። ወተወክፈ፡ ረኃበ፡ እስመ፡ ረኃብሰ፡ አልቦቱ፡ ኀጢአት። ኣመጽእ፡ ረኀበ፡ እክል፡ (ዮዲ፯፡ ፲፬። መዝ፡ ፶፬። ሃይ፡ አበ። ዓሞ፰፡ ፰)።

አርኀበ ፤ አስራበ፤ ምግብ፡ ነሣ፤ ረኀብ፡ አመጣ። ምግብ፡ አስፈለገ፤ ልብላ፡ ልብላ፡ አሰኘ፤ ረኀቡ። አርኀበከ፡ ወእምዝ፡ መና፡ ሴሰየከ። አርኅብዎ፡ ወአጽምእዎ፡ (ዘዳ፰፡ ፫። ፫ነገ፡ ፳፪፡ ፳፯)።

መርኅብ ፤ የሚያስርብ፤ አስራቢ።

ርኂው ፤ **ዎት** ፤ (ርኅወ፤ ረኀወ፡ ይርኅ፡ ይርኅው። ርሕበ)፤ መከፈት፡ መሰፋት፤ ክፍት፡ ሰፊ፡ ባዶ፡ መኾን። ኅዋን፡ ታመልከት፤ የዚህ፡ ክፍል፡ ነው። መጽሐፍ፡ ግን፡ በርኅወ፡ ፈንታ፡ ተርኅወ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። በዝሉ፡ ጊዜ፡ ይትረኀዉ፡ አናቅጽኪ። ተርኅወ፡ አስራብ፡ ሰማይ። ወኮነ፡ ዝ፡ ምክንያተ፡ ተርኅዎታ፡ ለሀገር፡ (ኢሳ፷፡ ፲፩። ዘፍ፯፡ ፲፩። ዮሴፍ)።

ረኃዊ ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚከፈት፤ የሚከፋፈት፤ ተከፋች።

ርኁው ፤ (ዋን፡ ዋት፡ ኁት)፤ የተከፈተ፤ ክፍት፤ ሰፊ፤ ግልጥ፤ ባዶ፤ ኅዋ። ርኁው፡ ኆኅትየ። ይረክብዎ፡ ርኁወ። ኆኅት፡ ርኁት። መሳክው፡ ርኁዋት። ርኁው፡ ሉሙ፡ መካነ፡ ትዕግሥትየ፡ (ኢዮ፴፩፡ ፴፪። ዮሴፍ። ራእ፫፡ ፰። ሔኖ፸፪፡ ፯። ሉቱ፡ ዕገዘ፱፡ ፲፪)።

አርኀወ ፤ ከፈተ፤ አስከፈተ፤ ገለጠ፤ ሰበረ፡ ድል፡ አደረገ። አርኀወት፡ ኆኅተ። አርኅዋ፡ ለታቦት። አርኀውከ፡ ሰማየ። አርኀወ፡ ሀገረ፡ (ጦቢ፰፡ ፲፫። ኩፋ፡ ፳። ኢሳ፳፱፡ ፳። ዮሴፍ)።

መርኆ ፤ (ብ፡ መራኁት፤ ኃት)፤ መክፈቻ፤ መከፈቻ፤ ማስከፈቻ። ነሥኡ፡ መርኆ፡ ወአርኀዉ። እሙንቱ፡ እለ፡ ይእኅዙ፡ መራኁተ፡ ቤተ፡ እግዚ፡ (መሳ፫፡ ፳፭። ፩ዜና፡ ፱፡ ፳፯)።

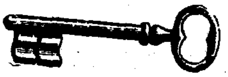

መርኆ፡

ርኅጸ ፤—ወዛ፡ ላበ፤—ርሕፀ።

ርኅቀ ፤—ራቀ፡ ወገደ፤—ርሕቀ።

ራኅርኆ ፤ ኆት፤ (ራኅርኀ፡ ይራኅርኅ፡ ይራኅርኅ። ዐረ፡ ረኀ፤ ረኀረኀ። ዕብ፡ ራክኽ)፤ መራራት፤ መግራት፤ መለዘብ፤ መለስለስ፤ መርጠብ፡ ልሕሉሕ፡ መኾን፤ እንደ፡ ሳንባና፡ እንደ፡ ጕበት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በራኅርኀ፡ ፈንታ፡ ተራኅርኀ፡ ይላል፤ አያሰኝም፤ የተሳሳተ፡ ነው። ተራኅርኀ፡ ሎቱ፡ ወሖረ፡ ኀቤሁ። ኢተራኅርኀ፡ አሐዱሂ፡ በላዕሌሁ። ዘአሠነየ፡ ግዕዘ፡ ይደንዕ፡ ፍቅሩ፡ ወይትራኀራኅ፡ ላዕሌሁ፡ ልበ፡ ኵሉ። ተራኅርኆተ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ። አዘዝነ፡ ንሕነሂ፡ በእንተ፡ ተራኅርኆ፡ ወምሕረት፡ (ዮሴፍ። አፈ፡ ተ፲፭። ፈላስ። ያዕ፡ ዘእል። ፈ፡ መ፡ ፩፡ ፪)።

ርኁሩኅ ፤ (ኃን፡ ኃት፡ ርኅት)፤ በቁሙ፤ የራራ፤ የገራ፤ ገር፡ ርሩ፤ ወላላ፤ ዐዛኝ፤ መሓሪ። ዘቦ፡ ተፋቅሮ፡ ርኅሩኅ፡ ወተዐጋሚ፡ ውእቱ። መፍቀሬ፡ ሰብእ፡ ወርኅሩኅ። ኮነ፡ ትሑተ፡ ወርኅሩኀ፡ ልብ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፭። ጥበ፲፪፡ ፲፱። ዮሴፍ)።

ርኅራኄ ፤ በቁሙ፤ መራራት፤ ርሩነት፤ ገርነት፤ ገራምነት። ናሁ፡ ጸንዐ፡ ርኅራኄነ፡ ላዕለ፡ ውሉዶሙ። ሃይማኖትነ፡ ሃይማኖተ፡ ምሕረት፡ ወሣህል፡ ወርኅራኄ፡ (ዮሴፍ። ፈ፡ መ፡ ፲፭፡ ፫)።

አራኅርኀ ፤ አራራ፤ አስራራ፤ አግራራ፤ አለዛዘበ፤ መከረ፡ አስተማረ፤ ገር፡ አደረገ። ዝቲ፡ መጽሐፍ፡ ታራኀርኅ፡ ጠባይዒከ፡ ወታሤኒ፡ ግዕዘከ። ከመ፡ ያራኅርኅ፡ ልበ፡ እግዚእ። ታራኅርኅ፡ ልበ፡ ላዕሌየ፡ (ፈላስ። መቃ። ዮሴፍ)።

ረጢብ ፤ ቦት፤ (ረጥበ፡ ይረጥብ፡ ይርጠብ። ዕብ፡ ራጣብ። ሱር፡ ራጤብ። ዐረ፡ ረጢበ)፤ መርጠብ፤ መለምለም፤ ርጥብ፡ ውሃማ፡ መ

ኾን። ርጥባን፡ መስጠት፤ መቀበት፤ እደጋ፡ ለወደቀበት፡ (ዐማርኛ)።

ርጡብ፤ (ባን፡ ባት፡ ጥብት)፤ የረጠበ፤ ርጥብ፤ ለጋ፤ ለምለም፤ ውሃማ፤ ደማም፤ ጭቃ። ጸየብስ፡ ዕፀ፡ ርጡበ። አነጻ፡ ባሕም፡ ርጡብ። ዕፀመ፡ ምጋሁ፡ ተረክበ፡ ምስለ፡ ደም፡ ርጡብ። መሬት፡ ርጡብ፡ እብን፡ ይቡስ። ሶበዐተ፡ እደሁ፡ ለርጡብ፡ (ሕዝ፲፯፡ ፳፬። ሉቃ፳፫፡ ፴፩። ገድ፡ ተክ። ስንክ፡ ጥቅ ፯። ሥኑ፲፱። ሉቱ፡ ዕዝ፱፡ ፶፬)።

ርጥበት፤ በቁሙ፤ መርጠብ፤ አረጣጠብ፤ ርጥብነት፤ ርጥባን። ይቡስ፡ ዕፀ፡ ዘአልቦ፡ ርጥበት። ባከመ፡ እሳት፡ ያየብስ፡ ርጥበት፡ ዕፀ፡ (መቃ። ፊልክ፡ ፺)።

አርጠበ፤ አረጠበ፤ አስረጠበ፤ ርጥብ፡ አደረገ። ኣረጥብ፡ ዕፀ፡ ይቡሰ፡ (ሕዝ፲፯፡ ፳፬)።

ተረጥበ፤ (ዐማርኛ)፤ ተረጠበ፤ ተቀበለ፤ ርጥባን፡ ቀለታ፡ አገኘ።

ርጢን፤ (ናት። ጽር፡ ሬቲኒ። ዐረ፡ ራቲን። ሱር፡ ሪጢኒ)፤ ጥሩ፡ ሙጫ፤ ዕጣን፤ የዕጣን፡ ዐይነት፤ ከታወቁ፡ ዕንጨቶች፡ የሚገኝ። ፈውስ፤ መድኀኒት፤ ከሙጫ፡ ጋራ፡ የሚቀመም፤ በሙጫ፡ ወለላ፡ የሚለወስ። አልቦኑ፡ ርጢን፡ ውስተ፡ ገለዓድ። ርጢናት፡ ልምሉማት፡ ወጽሩያት፡ (ኤር፰፡ ፳፪። ፊ፡ መ፡ ፩፡ ፪። ዘፍ፴፯፡ ፳፭። ሕዝ፳፯፡ ፲፯)። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ረጢን፡ ብለው፡ ይገሳሉ።

ረዪም፤ ሞት፤ (ረየመ፡ ይረይም፡ ይሬይም። ትግ፡ ሬመ። ዕብ፡ ራም)፤ ልዒል፤ ፀፋግ፤ ከፍ፡ ከፍ፡ ማለት፤ መርዘም፡ ወደ፡ ላይ፡ መውጣት፤ ማረግ፤ መራቅ፡ መምጠቅ፤ መላቅ፡ መብለጥ፤ በላይ፡ መቀመጥ፤ ላይኛ፡ ራስ፡ ጫፍ፡ ቍንጮ፡ መጨረሻ፡ መኾን፤ እንደ፡ ጕልላት። ለዐለን፡ ተመልከት፤ የጌሀ፡ ጎረ፡ ቤት፡ ነው።

ራማ፤ (ማት። ዕብ፡ ራማህ)፤ ልዕልና፡ ምጥቀት፡ ርዝመት። ከፍ፡ ያለ፡ ቦታ፤ አዳጋ፡ ቍሊልታ፤ ተራራ፡ ኰረብታ፤ ደርብ፡ ሰገነት፤ የተራራ፡ ላይ፡ ሜዳ፤ ስተት፡ ያለ፤ የተንጣለለ። ሐነጽኪ፡ ለኪ፡ ባማ፡ ወገበርኪ፡ ለኪ፡ ራማ፤ ሐነጽኪ፡ ራማተኪ፡ (ሕዝ፲፮፡ ፳፬። ፴፩)።

—፤ ስመ፡ አህጉር፤ በብንያምና፡ በንፍታሌም፡ ዕፃ፡ ያሉ፡ (ኢያ፲፰፡ ፳፭። ፲፱፡ ፴፮። ኤር፴፩፡ ፲፭። ማቴ፪፡ ፲፰)።

—፤ ሰማይ፤ የሰማይ፡ ስም፤ በኢዮርናና፡ በኤረር፡ መካከል፡ ያለ፤ ከሦስቱ፡ ዓለመ፡ መላእክት፡ አንዱ፤ የጠፈር፡ ሦስተኛ። በዱኒ፡ ሀገረኪሙ፡ ሀገረ፡ ሣልሲት፡ ራማ። ፀሓየ፡ ቅዱሳን፡ ዘራማ። ምሕላነ፡ ስማዕ፡ እምራማ። ገዜ፡ ዐርገታ፡ ውስተ፡ ራማ፡ (ደራሲ። አዋል። ድጓ)።

አርያም፤ (ማት)፤ የራማ፡ ብዥ፤ ራማት፡ አርያም፡ አንድ፡ ወገን፤ አርያማት፡ የብዙ፡ ብዙ። መጽሐፍ፡ ግን፡ አርያምን፡ እንደ፡ ራማ፡ ላንድ፡ ብቻ፡ አድርጎ፡ ይናገራል።

—፤ ልዕልና፤ ምጥቀት፤ ላዕል፤ መልዕልት። ሐነጸ፡ መቅደሶ፡ በአርያም። እለ፡ ይነብሩ፡ ውስተ፡ አርያም። ከመ፡ ያስርር፡ ውስተ፡ አርያም፡ ዕጕሊሁ፡ (መዝ፸፯። ኢሳ፴፯፡ ፱። ዕንባ፡ ፱)።

—፤ ሰማይ፤ ሰማየ፡ ሰማያት፤ መጨረሻ፡ ሰማይ። ዐረገ፡ ውስተ፡ አርያም፡ ዔዊወከ፡ ዔዋ። እስከ፡ ትለብሱ፡ ኀይለ፡ እምአርያም። ወለከ፡ ንፌኑ፡ ስኩቴተ፡ እስከ፡ አርያም። እምቅድመ፡ ይሕንጽ፡ አየራተ፡ ወአርያማተ፡ (መዝ፷፯። ሉቃ፳፬፡ ፵፱። ቅዳ፡ ጎሩ)።

—፤ የድጓ፡ ቃል፡ ትምርት፤ ኹለተኛ፡ ክፍል፡ ከውዳሴ፡ ማርያም፡ (ስንክ፡ ግን፲፩)።

አርያማዊ፤ ላዕላዊ፤ ሰማያዊ፤ ዘሰማይ። ፀሓየ፡ ጽድቅ፡ አርያማዊ። አርያማዊት፡ መቅደስ፡ (ሳታ። ደራሲ)።

ረይዖ፤ ዖት፤ (ረየፀ፡ ይሬይፅ፡ ይረይፅ። ዐረ፡ ራፀ)፤ መገራት፤ መቅጣት፤ ማበርታ፡ ማስኬድ፤ ማስተማር፡ ማስለመድ፤ ማቅናት፤ ማሠልጠን፡ የከብት፡ የሰው። አንዘ፡ ይረይዖሙ፡ ለሰማዕያን፡ (አፈ፡ ድ፲፪)።

ረያዒ፤ (ዒት፡ ዕያን፡ ያት)፤ የሚገራ፤ ገሪ፤ ቀጪ፡ አስተማሪ። ረያዔ፡ አፍራስ፡ (አዋል)።

አረየፀ፤ **አስተረየፀ**፤ አሰለፈ፤ አስጠረረ። ያስተረይዖሙ፡ ለመስተጋድላኒሁ፡ (አፈ፡ ድ፳፭)።

ተረየፀ፤ ተገራ፤ ተማረ፤ ተሠራ፡ ተቀጣ፤ ለመደ፤ ገራም፡ ኾነ። ፈረስ፡ ዘኢተረየፀ። እልክቱ፡ ኢተረየፁ፡ ወኢተመከሩ፡ ወኢያእመኑ፡ ሠናየ፡ እምነ፡ እኩይ። እመሰ፡ ተረየፀ፡ ኅሊና፡ ልብነ፤ በምንትኬ፡ ይትረየፃ፡ ኅሊናቲነ፡ (ሚራ፱፡ ፰። አፈ፡ ድ፰። ተግ፰)።

ርዩዕ፤ (ፃን፡ ፃት፡ ይዕት)፤ የተገራ፤ ገር፤ ገራም፤ ምሁር፡ ግሡጽ፤ ልሙድ።

ርያጼ፤ መገራት፤ መገራት፤ አገራር፤ ገሪ፤ ገራት፤ ተግሣጽ፡ ትምርት፤ ቅጣት።

ሬስ፤ (ዕብ፡ ሬሽ)፤ ስመ፡ ፊደል፤ ዕሥራዊ። ርእስ፡ ማለት፡ ነው፡ (መዝ፡ ፻፲፰፡ ፻፶፫)። ባማርኛ፡ ግን፡ ሬሶ፡ ሬሳ፡ ማለት፡ ነው። የሙት፡ ዘር፡ ሲሉ፡ ወልደ፡ ሬስ፡ እንዲሉ።

ርሖ፤ ንጉሠ፡ አዕዋፍ። ......ወሀሉ፡ አሕዱ፡ ዖፍ፡ ዘይሰመይ፡ ርሖ፡ በሀገረ፡ ሲን፡ ውሳጣይ፤ ተብህለ፡ ከመ፡ ሶበ፡ ይሰርር፡ ይከድና፡ ለሀገር፡ በክነፊሁ፡ ወይወርድ፡ ዲበ፡ ዕጓለ፡ ነገያት፡ ይመሥጥ፡ ወያበልዖሙ፡ ለውሉዱ። ወይቤ፡ አሐዱ፡ ነጋዲ፡ ርኢኩ፡ በአሐዱ፡ ደሴት፡ እምደሰያተ፡ ሲን፡ ክል

ሔተ፡ ሾንቀቅሖ፡ ከመ፡ ክልኤቱ፡ ደባትር፡ ዐበይት፡ ዘውእቱ፡ ሾንቀቅሖ፡ ዘርዝ፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ፯፻፳)።

ረኪብ፤ ቦት፤ (ረከበ፤ ረከበ፡ ይረክብ፡ ይርከብ። ዕብ፡ ራካብ። ሱር፡ ርኪብ። ዐረ፡ ረኪበ) ፤ መሰረር፤ ወደ፡ ከፍት፡ ላይ፤ ወደ፡ ባሩርና፡ ወደ፡ መርከብ፡ መውጣት፤ መጫን፡ መቀመጥ፤ ተቀምጦ፡ መኼድ። መዝለል፡ መክመር፡ ፈጥ፡ ማለት፤ በላይ፡ መኾን፤ መታዘል፤ ማግኘት፡ መድረስ፤ መንካት፡ መያዝ፡ መዳሰስ፤ የወንድና፡ የሴት፡ የገንዘብ፤ ለሌላም፡ ይኾናል። ኀሠሥክዎ፡ ወኢረከብክዎ። ደቂቀሙ፡ ኢይረክቡ፡ ንዋዮሙ። ንግእ፡ ዘይረክበከ። ለዘረከቦ፡ ይርከቦ። ረኪበ፡ መድፍን። ረኩብዎ፡ ውዱቀ። ከመ፡ ዘ፡ ረከብኩ፡ ጽሑፈ፡ ውስተ፡ መጻሕፍት፡ (ማሕ፫፡ ፬። ኢዮ፳፮፡ ፲፱። ማቴ፳፡ ፲፱። ዮሐ፲፱፡ ፳፱። ሚራ፵፡ ፲፰። ፩ነገ፡ ፩፡ ፫። ኩፋ፡ ፳፩)። ረከብናሆሙ፡ ይሰክቡ፡ ኅቡረ። ረከብናሃ፡ በዝሙት፤ ያዝ፡ (ዳን፩፡ ፴፰። ዮሐ፰፡ ፬)።

ረካቢ፤ (ቢት፡ ብያን፡ ያት) ፤ የሚሰር፤ ሰራሪ፤ የሚያገኝ፡ አግኚ። ረካቢሆን፡ ለኄራት፡ (ምሳ ፲፯፡ ፰)።

ርካብ፤ (ዕማርኛ) ፤ በቁሙ፤ የኮርቻ፡ ክንፍ፤ ወደ፡ ላይ፡ መውጫ፤ መቈናጠጫ፤ መረጋገጫ። (ግጥም)፤ ርካቡ፡ ምን፡ አለኝ፡ ወይስ፡ ዘለበቱ፤ እኔን፡ የገደለኝ፡ ቅናቱ፡ ቅናቱ።

ራኩብት፤ (ባት። ዐረ፡ ረኩበት) ፤ የግመል፡ ወሳብሪ፤ ባዝራ፤ ድንጉላ፤ ፈሪ፡ ጋላቢ። ራኩብ፡ ባን፡ የወንድ፤ ት፡ የሴት። ዐደው፡ አለ፡ ይጼዐኑ፡ ራኩባተ፡ (፩ነገ፡ ፴፡ ፲፯)።

መርከብ፤ (ብ፡ መራክብ። ዐረ፡ መርከብ። ሱር፡ ማርከብታ) ፤ በቁሙ፤ ሐመር፤ የባሕር፡ ባሩር።

መርከብ፡ (ዕብ፡ ሜርከበ) ፤ ሠረገላ፤ ፈረስ፡ የሚያሮጠው፤ ሰው፡ የሚቀመጠው።

መራክብት፤ (ዕብ፡ ታኒም) ፤ አክይስት፤ ገሩማን፡ አራዊት፤ የሚሰሩ፡ የሚወረወሩ፡ (ኢሳ፲፫፡ ፳፪)።

አርከበ፤ ጫን፤ አስጫን፤ አስቀመጠ፤ አፈናጠጠ። አስገኘ፤ አስረከበ፤ ሰጠ፤ አስጨበጠ። ትሕትና፡ ዘምስለ፡ ትዕግሥት፡ ታረክብ፡ ንጻርያተ። ብዝኀ፡ ስታይ፡ ኢያረክብ፡ ኀይለ፡ ወኢያኀጥእ፡ ቀቢለ። ታረክቦሙ፡ ሕይወተ፡ (ማር፩፡ ፭። ሚራ፴፬፡ ፴። ሄርማ)።

ተረክበ፤ ተረከበ፤ ተቀበለ። ተገኘ፤ ተያዘ፤ ተመረመረ። እምአይቴ፡ ተረክበት፡ ጥበብ። ብእሲት፡ እንተ፡ ተረክበት፡ በዝሙት። ለእመ፡ ተረክበ፡ ካህን፡ በሰሪቅ። ሰጢር፡ ውእቱ፡ ዘኢይረክብዎ፡ በኀሊና፡ (ኢዮ፳፰፡ ፲፪። ዮሐ፰፡ ፫። ቄድር። ቅዳ፡ ኢጲ)። ፀ፡ ሀሎ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ተረክበ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። ወተረክበ፡ ለሰሎሞን፡ አርባዕቱ፡ ምእት፡ አፍራስ፡ (፪ዜና፡ ፱፡ ፳፭)።

ተራከበ፤ ተረካከበ፤ ተገናኘ፤ ተጋጠመ፤ ተባባመ፤ አንድ፡ ኾነ። ባዕል፡ ወነዳይ፡ ይትራከቡ፡ ኅቡረ። ተራከቡ፡ ለቀትል። ጊዜ፡ ተራከቦቱ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ። ወይትራከብ፡ ቃላቲሆሙ፡ ምስለ፡ ጽራሐ፡ ብካየ፡ ጸላእት፡ (ምሳ፳፪፡ ፪። ፩ዜና፡ ፲፱፡ ፱። ፈ፡ መ፡ ፲፩፡ ፪። ጥበ፲፰፡ ፲)።

ርኩብ፤ (ባን፡ ባት፡ ክብት) ፤ የተገኘ፤ የተፈጠረ፤ የተገናኘ፤ ግንኙ፤ ንብብር። ዮም፡ ርኩብ፡ መስቀል። ወክነፊሆሙ፡ ስፉሓን፡ ወርኩባን፤ እኁዛት፡ ወርኩባት፡ (ድጓ። ፪ዜና፡ ፫፡ ፲፫። ፫ነገ፡ ፮፡ ፴፩)። በርኩብ፡ ፈንታ፡ ርኩባዊ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ግዕዛት፡ ርኩባውያት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፲፪)።

ርክበት፤ (ታት) ፤ ማግኘት፤ መገኘት፤ አገናኘት፤ ባሕርያዊ፡ ሀብት፤ ዕድል። ርክበት፡ ንዋይ። ርክበተ፡ ወልደሙ። ርክበተ፡ አዕፅምት። ዘአስተፋጠነ፡ ፈውሶተ፡ ሕማሙ፡ እምቅድመ፡ ይስአን፡ ርክበታተ፡ መድኀኒታቲሁ። ኅሊናቲሁ፡ ወንይላቲሁ፡ ወርክበታቲሁ፡ ዘውስጥ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፪፡ ፩። ስንክ፡ ኅዳ፳፱። ጥር፲፱። ግንዘ። ፍ፡ ነ፡ ፵፩)።

ረክብ፤ ማግኛ፤ መገኛ፤ መገናኛ፡ ቀን፤ በዓል፤ የትንሣኤ፡ ፳፭ኛ፤ የበዓለ፡ ኀምሳ፡ እኩሌታ፡ ረቡ፡ የሚውል። ዋዜማ፡ ዘረክበ፡ ካህናት፡ (ድጓ። ዮሐ፳፩፡ ፲፱)።

ሩካቤ፤ በቁሙ፤ መገናኘት፤ ግንኙነት። ሩካቤ፡ ዘበሕግ። ሩካቤ፡ ርስሐት። ለእመ፡ ረስሐ፡ በሩካቤ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ፡ (ቅዳ፡ ሕር። ቀሌ። ፈ፡ መ፡ ፲፱፡ ፱። ጥበ፯፡ ፪። ዲድ፡ ፴፩)።

ምርካብ፤ (ባት) ፤ ማግኛ፤ መገኛ፤ ማስገኛ፡ ቦታ። ደመ፡ ወዝ፤ ምንዳ፤ የሙያ፤ የጉልበት፡ ዋጋ፤ ጥቅም፤ ትርፍ፤ በሥራ፡ የሚገኝ። ዘኢ፡ የሐርስ፡ እንዘ፡ ይሴፎ፡ ምርካቦ፡ (፩ቆሮ፡ ፱፡ ፲፡ ፲፱። ግብ፲፱፡ ፳፭)።

—፤ ሐሳብ፤ ጥበብ፤ ነገር፤ ምስጢር፤ ከልብ፡ የሚገኝ። ምርካብ፡ ዘልብ፡ ውፁእ፡ (ቄር፡ ጸላ)።

አስተርከበ፤ (የአርከበ፡ ድርብ) ፤ አቀረበ፤ አስነካ። ወአስተርከቡ፡ ወዐጸፉ፡ ውስተ፡ አፉሁ፡ (ዮሐ፲፱፡ ፳፱)።

—፤ ተወ፤ ዝም፡ አለ፤ ልብ፡ አደረገ፤ ነቃ፡ ተጋ፡ ተዘጋጀ። አስተርከቡ፡ ወአእምሩ። ዘኢያስተረክቡ፡ ትርጕሞተ፡ ቅዱሳት፡ መጻሕፍት። መፍትው፡ ለነ፡ ንጻሙ፡ ወናስተብቍዕ፡ ወናስተርክብ፡ በጾም፡ ወበጸሎት። ያስተርክብ፡ ለጸሎት። አስተርክቦት፡ በጸሎት። እመሰ፡ ፈቀደ፡ ሱበእ፡ አስተርኪቦ፡ ይትዋካሕ፡ ምስሌሆሙ፡ (መዝ፡ ፵፭። ቀሌ። ግንዘ። ኪዳ። ቄር)። በረከበ፡ ፈንታ፡ አስተርከበ፡ ይላል። ዳግመኛም፡ ዕሩቀ፡ ወዅስቱረ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ያስተረክብ፡ ይላል፤ ኹሉም፡ ስሕተት፡ ነው። እስመ፡ ኢያስተርከቡ። ወመ

ጺኦ ፡ ይረክቦ ፡ እንዘ ፡ ያስተረክብ ፡ እዳወ ፡ (ማርጃ ፡ ፵፩ ። ማቴ፲፪ ፡ ፵፬ ። ሉቃ፲፩ ፡ ፳፭) ።

እስትርኩብ ፤ ዝግጁ ፤ የነቃ ፤ የተጋ ፤ ትጉህ ፤ ለሥራ ፡ ከኹሉ ፡ አስቀድሞ ፡ የሚገኝ ። ጳጳስ ፡ ይኩን ፡ እስትርኩብ ፡ ለምሥዋዕ ፡ ወለጸሎት ። ወውእቱ ፡ እስትርኩብ ፡ በጸሎት ፡ ወጾም ፡ (ኪዳ ፡ ቄድር) ።

አስተራከበ ፤ አራከበ ፤ አጋባ ፤ የተከል ። አገናኘ ፡ አጋጠመ ፤ ሰበሰበ ። ወአስተራከቦ ፡ ምስለ ፡ ውሉዱ ። ኀበ ፡ ያስተራክቡ ፡ ክነፊሆሙ ። ወአስተራክብ ፡ ሎሙ ፡ ተዓይኒ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፲፱ ። ፎንገ ፡ ፯ ፡ ፳፪ ። ዘሌዋ ፡ ፎ) ።

ርኋም ፤ (ዐረ ፡ ሩኃም) ፤ እብነ ፡ በረድ ፤ ነጭ ፡ ደንጊያ ። ንፍቀ ፡ ርኋም ። ዳሕል ፡ ዘእብኒ ፡ ርኋም ። ምድሩ ፡ ለቍድስ ፡ ኮነ ፡ ርኋመ ፡ ወደመ ፡ ቅቱላን ፡ ይረግዕ ፡ ላዕለ ፡ ርኋም ፡ ወኢይየብስ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፲፮ ። መስ፲ ። ዮሴፍ) ።

ርኩም ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ቀቀኖን ፡ ተመልከት ።

ረኰሰ ፤ ሶት ፤ (ረኵሰ ፡ ይረኵስ ፡ ይርኰስ ። ዕብ ፡ ራካሽ ፤ ገዛ ፡ ሰበሰበ) ፤ መርከስ ፤ መዋረድ ፤ ርካሽ ፤ ረኪስ ፡ መኾን ፤ የዋጋ ። ማደፍ ፤ መጕደፍ ፤ መኰስፍለፍ ፤ መጥፋት ፡ መበላሸት ፤ ነውረኛ ፡ መኾን ። መቅደስየ ፡ ረኰሰ ። ዘኢይበሊ ፡ ወዘኢይረኵስ ። ይረኵሳ ፡ አንስት ፡ (ሕዝ፳፭ ፡ ፎ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፬ ። ዘካ፲፬ ፡ ፪) ።

ርኩስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ኩስት) ፤ በቁሙ ፤ ያደፈ ፡ የጐደፈ ፤ የተንቀፈ ፤ የተዋረደ ፡ የተናቀ ። ርኩስ ፡ ከናፍርየ ። ኢቦአ ፡ ርኩስ ፡ ውስተ ፡ አፉየ ። መዐትኒ ፡ ወቍጥዓ ፡ ርኩሳን ፡ እሙንቱ ። መዋዕል ፡ ርኩሳት ፡ (ኢሳ፮ ፡ ፭ ። ግብ፲ ፡ ፲፬ ። ሚራ፳፯ ፡ ፴ ። ኩፋ ፡ ፯) ።

ርኵሰት ፤ መርከስ ፤ አረካከስ ፤ ርኩስነት ። ርኵሰተ ፡ ዋሊጦስ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

ርኵስና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። በሑረተ ፡ አሕዛብ ፡ ሖሩ ፡ ወበርኵስና ፡ አረሚ ፡ ነበሩ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፩ ። መጋ፭) ።

ርኵስ ፤ እድፍ ፤ ጕድፍ ፤ ርስሐት ፤ ኀጢአት ፤ ገቢዕ ፡ ምዉት ፡ እምልኮ ፡ ጣዖት ፤ ነውር ፡ ገመና ፤ ርኩስና ። ትነጽሑ ፡ እምርኵስክሙ ። ጽዋዐ ፡ ወርቅ ፡ ዘምሉእ ፡ ርኵሰ ። እስመ ፡ ኢጸውዐነ ፡ እግዚ ፡ ለርኵስ ፡ (ሕዝ፴፮ ፡ ፳፭ ። ራእ፲፯ ፡ ፬ ። ፩ተሰ ፡ ፬ ፡ ፯) ።

አርኰሰ ፤ አረከሰ ፤ አስረከሰ ፤ አሳደፈ ፤ ሰደበ ፡ ነቀፈ ፤ ርኩስ ፡ አለ ፤ አሰኘ ፤ አሰደበ ፡ አስነቀፈ ፤ ሻረ ፡ አነወረ ፡ አስነወረ ። አርኩስከ ፡ ለውእቱ ፡ ምስካብ ። ኢታርኵሱ ፡ ርእሰክሙ ፡ በዝንቱ ፡ ኵሉ ። አርኩስክሙ ፡ ስምየ ። አርኩሱ ፡ ለንበታትየ ። አርኩሱ ፡ ድንግለ ፡ (ዘፍ፱ ፡ ፬ ። ዘሌ፲፰ ፡ ፳፬ ። ሚል፩ ፡ ፯ ። ሕዝ፳ ፡ ፲፫ ። ዮዲ፱ ፡ ፪) ። በአርኰሰ ፡ ፈንታ ፡ አስተራኰሰ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ያስተራኵስዎ ፡ አሕዛብ ። ዘእግዚ ፡ አንጽሐ ፡ አንተ ፡ ኢታስተራኵስ ። ዘተክልአ ፡ እምተዋስቦ ፡ እንዘ ፡ ያስተራኵስ ። ብእሲት ፡ ዘአስተራኰሰት ፡ ምታ ፡ ወክልአቶ ፡ ስኪበ ፡ ምስሌሃ ፡ ትልያ ፡ ከመ ፡ ርኩስ ፡ ውእቱ ፡ ግብረ ፡ ተዋስቦ ፡ (ኢሳ ፶፱ ፡ ፯ ። ግብ፲ ፡ ፲፭ ። ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፪፻ ፡ ፱) ።

ተራኰሰ ፤ ተራከሰ ፤ ተረካከሰ ፤ ተሳደፈ ። ይትራኰሱ ፡ ወይዜምዉ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯) ።

አስተራኰሰ ፤ አራከሰ ፤ አረካከሰ ፤ አስተሳደፈ ። ዐማርኛው ፡ አድራጊ ፡ ይመስላል ።

ራማ ፤—ሰማይ ፤—ረየመ ።

ረሚሕ ፤ ሐት ፤ (ረምሐ ፡ ይረምሕ ፡ ይርማሕ ። ዐረ ፡ ረመሐ) ፤ መውጋት ፤ መብሳት ፤ መቅደድ ፤ መዘርከት ።

ረምሕ ፤ (ዕብ ፡ ሮማሕ ። ሱር ፡ ሩምሓ ። ዐረ ፡ ሩምሕ) ፤ ሠላጢን ፤ ዘገር ፤ አበታ ፡ ጦር ። ነሥአ ፡ ረምሐ ፡ በእዴሁ ፡ ወረገዞሙ ፡ ለክልኤሆሙ ። ረምሕ ፡ ዘይረግዝ ። ለረጊዘ ፡ አርዌ ፡ በረምሕ ። በረምሐ ፡ መስቀሉ ፡ ረጊዞ ፡ ለሰይጣን ፡ (ዘኍ፳፭ ፡ ፯ ። ኩፋ ፡ ፴፯ ። ደራሲ) ።

አርማሕ ፤ (ሓት) ፤ ዘገሮች ፡ ሠላጢኖች ። እለ ፡ አርማሕ ፡ (፩ዜና ፡ ፲፪ ፡ ፳፬) ።

አርማሕ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ጦረኛ ፡ ሐርበኛ ፤ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፤ በሙሐመድ ፡ ዘመን ፡ የነበረ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ።

ረምሓይ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ በዘመነ ፡ ብሉይ ፡ የነበረ ፡ ንጉሥ ፤ የሰይፋይ ፡ ልጅ ። ሰይፋይ ፡ ወረምሓይ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ።

ረምይ ፤ ዮት ፤ (ረመየ ፡ ይረሚ ፡ ይርሚ ። ዐረ ፡ ረመይ ። ዕብ ፡ ራማህ ። ሱር ፡ ርማእ) ፤ መጣል ፤ መወርወር ፤ ማሽቀንጠር ። መውጋት ፤ መምታት ፤ ማቍሰል ። ረመየ ፡ ሥዕሎ ፤ ወጋ ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፩) ።

ረማዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ መይት) ፤ የሚጥል ፤ ጣይ ፡ ወርዋሪ ፤ ወጊ ፡ ቸንካሪ ።

ተረምየ ፤ ተጣለ ፤ ተወጋ ፤ ቈሰለ ። መለኮት ፡ ተቀሥፈ ፡ ወኢሐመ ፤ ተቀነወ ፡ ወኢተሰቍረ ፤ ተረግዘ ፡ ወኢተረምየ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ርሙይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሚት ፤ ምይት) ፤ የተጣለ ፤ የቈሰለ ፤ የተወጋ ፡ ውጉ ።

ርምየት ፤ (ታት) ፤ መጣል ፤ መውጋት ፤ ማቍሰል ፤ መወጋት ፡ መቍሰል ። ውግታት ፡ ሰንበር ፡ ቍስል ፤ ዕበጥ ፡ ዕትራት ። ገቢሮ ፡ ገቦ ፡ ሥጋሁ ፡ ወርምየተ ፡ ስቍረተ ፡ ቅንዋቲሁ ። አርእየኒ ፡ ርምየታቲከ ። ከመ ፡ ርምየት ፡ (ቄር ። ፊልክ ፡ ፪፻፰ ። ዘሌ፲፫ ፡ ፪ ፡ ፲ ፡ ፲፰ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ፡ ፳፪ ፡ ፳፫) ።

ሮምያ ፤—ያገር ፡ ስም ፤—ረወመ ።

ረምል ፤ (ዐረብ ። ዕብ ፡ ሐል) ፤ አሸዋ ፤ ጠጠር ፤ የወንዝ ፡ ደንጊያ ፤ ኵረት ።

ረመለ ፤ አሸዋ ፡ ዘገነ ፤ ጠነቈለ ፤ ባሸዋ ፡ አሟረተ ፤ ጠጠር ፡ ጣለ ።

መርመሌ ፤ (ዕብ ፡ ታርሚል ። ሱር ፡ ታርማላ) ፤ መከተቻ ፤ ፊኛ ፡ ከረጢት ፤ ቈርባብቻ ፤ ኰረጆ ፤ ቍናማት ፤ ኩፋዳ ። መምጠቅን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። በመርመሌ ፡ ፈንታ ፡ መርመሬ ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ኅምስተ ፡ አእባነ ፡ ልሙጻተ ፡ ወክቡባተ ፡ ጸዊሮ ፡ በመርመሬ ፤ እስመ ፡ ዘክርስቶስ ፡ መርመሬ ፡ አንተ ፡ በምድር ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፤ ወባቲ ፡ አእባን ፡ ክቡራት ፡ (ተረ ፡ ቄርጀ) ።

ረሚም ፤ **ሞት** ፤ (ረመ ፤ ረመመ ፡ ይረምም ፡ ይርምም ። ዐረ ፡ ረመ ፤ ጠበ ፡ መጠጠ ። ዕብ ፡ ራማም ፤ ረገጠ ፡ አለፉ ፡ ዝለጠ) ፤ መራመም ፤ መፈግፈግ ፤ መዳመጥ ፡ ማጥራት ፤ በደንጊያ ፡ መፈተግ ፤ የብራና ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ጻፈ ፡ ይሉታል ።

—፤ መርመም ፤ ዝም ፡ ጸጥ ፡ ጫ ፡ ማለት ፤ አፍን ፡ ከንፈርን ፡ መግጠም ፡ መዝጋት ፤ ከሁከት ፡ ከነገር ፡ ማረፍ ። ጡት ፡ የጐረሠ ፡ ከመጥባት ፡ በቀር ፡ መናገር ፡ እንዳይችል ፡ እንደዚያ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በረመመ ፡ ፈንታ ፡ አርመመ ፡ አስተራመመ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ባዕል ፡ ለእመ ፡ ነበበ ፡ ኵሉ ፡ ያረምም ። እንበለ ፡ አርምሞትኪ ። ኵላ ፡ ምድር ፡ ትነብር ፡ ወታረምም ። አርመመ ፡ ባሕር ። አርመመ ፡ ኵሉ ፡ ዘበሰማይ ። እንዘ ፡ ይሴብሖ ፡ ሕፃን ፡ ለእግዚ ፡ መኑ ፡ ያስተራምም ፡ (ሚራ፲፫ ፡ ፳፫ ። ማሕ፮ ፡ ፮ ። ዘካ፪ ፡ ፲፮ ። ዮና፩ ፡ ፲፭ ። ራእ፰ ፡ ፩ ። መጽ ፡ ምስ) ።

አርመመ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስራመመ ፤ አስረመመ ፤ ዝም ፡ አሰኘ ፤ ጸጥ ፡ አደረገ ፤ አፍ ፡ አሲያዘ ፡ ዕሻ ፡ ዝም ፡ በሉ ፡ አለ ፤ ዝምታ ፡ አስተማረ ። አርመሞሙ ፡ ለሰብእ ። አርምም ፡ አፉከ ። አ ፡ አፍ ፡ አመ ፡ ያረምመኪ ፡ ሞት ፡ እፎ ፡ ትከውኒ ። ያርምም ፡ ልሳኖ ፡ እምእኪት ። አንተ ፡ ትኴንን ፡ ኀይለ ፡ ባሕር ፡ ወታረምሞ ፡ ለድምፀ ፡ ማዕበላ ፡ (ዮሴፍ ። ሚራ፴፭ ፡ ፳ ። ግንዘ ። ፩ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፹፰) ። በአርመመ ፡ ፈንታ ፡ አስተራመመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወሌዋውያን ፡ ያስተራምሙ ። አስተራመመ ፡ ሁከታ ፡ ለነፍስ ። ባሕረ ፡ እምነ ፡ ተሀውከ ፡ አስተራመመ ። ወናስተራምሞ ፡ ለዝሉፉ ፡ (ነሐ፰ ፡ ፲፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፲፪ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፭ ። አፈ ፡ ተ፭) ።

አርማሚ ፤ (ሚት ፡ ምያን ፡ ያት) ፤ ዝም ፡ የሚያሰኝ ፤ አፍ ፡ የሚያሲዝ ። ዝም ፡ የሚል ፤ ዝም ፡ ባይ ፤ ዝምተኛ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሚዛን ፤ ዳኛ ፡ ብለው ፡ ይጨምሩበታል ። ካሕደ ፡ የኀድግ ፡ አርማሚ ። እንዘ ፡ ተናጋሪ ፡ አርማሚ ። ብእሲት ፡ አርማሚት ፡ ወዐቃቢተ ፡ ልሳን ፡ (ምሳ፲፰ ፡ ፲፰ ። ፊልክ ፡ ፻፳ ። ፈላስ) ።

መርምም ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። መርምመ ፡ ልሳን ፡ እምጽዋዔክሙ ። እስመ ፡ ጸላእትነ ፡ ሶበ ፡ ርእዩ ፡ ልሳነነ ፡ መርምመ ፡ እምእከይ ፡ (ግንዘ) ።

መስተራምም ፤ (አርማሚ ፡ መርምም) ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ ዝም ፡ የሚያሰኝ ። ዘመስተራምም ፡ በእንቲኣሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፩) ።

መርመም ፤ (ብ ፡ መራምም) ፤ መራመሚያ ፤ ዐይናማ ፡ ደንጊያ ።

አርምሞ ፤ ዝም ፡ ማሰኘት ፤ ዝም ፡ ማለት ። ዝምታ ፤ ዕረፍት ፤ ህድአት ። በአርምሞ ፡ ወበተሐክሞ ። ተናግሮ ፡ ብሩር ፡ ውእቱ ፡ አርምሞሰ ፡ ወርቅ ፡ ይእቲ ፡ (ምሳ፲፯ ፡ ፳፰ ። ፈላስ) ።

ተረመ ፤ ተራመመ ፤ ብራናው ። ዝም ፡ ተባለ ፤ የዝም ፡ ብሎ ፡ ኾነ ፤ ተረሳ ፤ ቀረ ፤ ተደበቀ ፤ በምስጢር ነት ። ኢይትረመም ፡ ስምየ ፡ ወስምከ ፡ በታሕተ ፡ ሰማይ ። ትትረመም ፡ መለኮቱ ፡ (ኩፉ ፡ ፳፮ ። ቄር) ።

ርሙም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ምምት) ፤ ዝም ፡ ያለ ፤ ዝምተኛ ፤ ህዱእ ። እግዚአብሔር ፡ ርሙም ፡ በዑቃቤ ፡ ወኢመስተበቅል ፡ በይዋሄ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተራመመ ፤ ዝም ፡ ተባባለ ፤ ተፋዘዘ ። (ተረት) ፤ ሰዉም ፡ ዝም ፡ መጣፉም ፡ ዝም ።

አስተራመመ ፤ (አደራራጊ) ፤ ዝም ፡ አሰኛኘ ፤ ገላገለ ፤ እንዳይባባል ፡ አደረገ ።

ሮማን ፤ —በቁሙ ፤ —ረወማን ።

ራምኖን ፤ (ጽር ፡ ራምኖስ) ፤ እሾኻም ፡ ዕንጨት ፤ ፍሬ ፡ ቢስ ፤ ፍሬው ፡ የማይበላ ፤ ቅጠሉ ፡ የማያጠላ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ደግ ፡ ይሉታል ። ዕፀ ፡ ራምኖን ፡ (መሳ፱ ፡ ፲፬ ፡ ፲፭) ።

ረሚፅ ፤ **ፆት** ፤ (ረመፀ ፡ ይረምፅ ፡ ይርምፅ ። ዐረ ፡ ረሚፀ ። ዕብ ፡ ራማጽ) ፤ መረመጥ ፤ መሸጐጥ ፤ ከፍሕም ፡ ውስጥ ፡ ማግባት ፤ ማዳፈን ፡ መቅበር ፤ ብርሾታ ፡ መጋገር ፤ መጥበስ ፡ መተኰስ ፤ መለብለብ ፡ ማቃጠል ፤ መወዘት ። ይረምፁ ፡ በእሳት ፡ (መ ፡ ፈ) ። በረመፀ ፡ ፈንታ ፡ አርመፀ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ታረምፆ ፡ ለሥጋነ ፡ (ያዕ፫ ፡ ፮) ።

ረመፅ ፤ (ዕብ ፡ ሬሜጽ) ፤ በቁሙ ፤ ረመጥ ፤ ደቃቅ ፡ ፍሕም ፤ ትኵስ ፡ ሐመድ ፡ (መ ፡ ፈ) ።

ረምፅ ፤ ርሚጥ ፤ ብርሾታ ፤ ጥብስ ፤ በፍሕም ፡ የሞቀ ፡ የበሰለ ።

ረሚስ ፤ **ሶት** ፤ (ረምሰ ፡ ይረምስ ፡ ይርመስ ። ዕብ ፡ ራማስ ፤ ረገጠ ። ራማሽ ፤ ኼደ) ፤ መረመስ ፤ መወሸቅ ፤ መኀከር ፡ መዝፈቅ ፤ መዘፍዘፍ ፡ ከውሃ ፡ ከጭቃ ፡ ከርጥብ ፡ ነገር ፡ ማግባት ፤ ማቡካት ፡ መለወስ ፤ የዶቄት ። ማርመስመስ ፤ መርመስመስ ፤ የተሐዋስያን ፡ የእጅና ፡ የእግር ።

ረምስ ፤ (ዐረ ፡ ረመስ ። ዕብ ፡ ዶብራ ፤ ራፍሶዳ) ፤ የዕቃ ፡ መርከብ ፡ ታንኳ ፤ በስተላይ ፡ ጥላ ፡ ከለላ ፡ የሌለው ፡ ዝርግ ፤ እንዳውድማ ፡ ያለ ።

ረምስ ፤ (ዕብ ፡ ሬሚሽ) ፤ አሙሻት ፤ ታናናሽ ፡ ተርመስማሽ ፡ የየብስና ፡ የባሕር ፡ ፍጥረት ።

አርማስ ፤ ታናናሽ ፡ የዕቃ ፡ መርከቦች ፤ (አሙሻቶች) ። ናመጽእሙ ፡ ወንገብሮሙ ፡ ከመ ፡ አርማስ ፡ እንተ ፡ ባሕር ፡ (፪ዜና ፡ ፪ ፡ ፲፮ ። ፫ነገ ፡ ፭ ፡ ፱ ። ጥበ፲፱ ፡ ፭ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

—፤ መጽሐፍ ፤ የመጽሐፍ ፡ ስም ፤ ውስጠ ፡ ብዙኅት ፡ ያለው ፤ ትርጓሜው ፡ የጉላ ፡ የተገለጠ ፤ ዕፍን ፡ ሽፍን ፡ ያይደለ ። ይቤ ፡ በውስተ ፡ መጽሐፉ ፡ ዘሰመየ ፡ አርማስ ፡ (ሃይ ፡ አበ) ።

አርመስመሰ ፤ (ረምሰ ። ዕብ ፡ ራማሽ) ፤ አርመስመሰ ፤ ተርመስመሰ ፤ በጁና ፡ በግሩ ፤ ምስጢሩ ፡ ሐዊርና ፡ ኀሢሥ ፡ ገቢስ ፡ ናቸው ፤ ከረሚስና ፡ ከመሬስ ፡ ከኹለቱ ፡ ዘር ፡ ተደቅሏል ። ወእንዘ ፡ ታርመሰምስ ፡ ጽዮን ፡ ብእሲት ፡ ኀባል ፤ በበረቱ ፡ ለአጽሎን ፡ ዳሕል ፡ (ቅኔ ። ሲኖዶ) ።

ራምሴ ፤ (ጽር ፡ ራሚሲ ። ዕብ ፡ ራዕምሴስ) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ዮሴፍ ፡ በፈርዖን ፡ ትእዛዝ ፡ ላባቱና ፡ ለወንድሞቹ ፡ የሰጣቸው ፡ (ዘፍ፵፯ ፡ ፲፩) ። የፈረስ ፡ ጋማ ፡ ወይም ፡ ያንገቱ ፡ ጌጥ ፤ ከኹቴው ፡ ጋራ ፡ ታላቅ ፡ ድምጥ ፡ የሚሰጥ ፤ በተገናኝ ፡ ረዓመ ፡ ፈረስ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ማሽከከቱንም ፡ ያሳያል ፤ ረዐመን ፡ እይ ።

ረምሰሰ ፤—ዳሰሰ ፡ ዳበሰ ፤—መርሰሰ ።

ረሚእ ፤ አት ፤ (ረምአ ፡ ይረምእ ፡ ይርማእ ። ዕብ ፡ ራዛሀ ። ዐረ ፡ ረዘሐ ፤ ደከመ) ፤ ማርጀት ፤ መሸምገል ፤ መሸበት ፤ መድከም ፡ መታከት ፤ ማነስ ፡ መኰስስ ። አረገንና ፡ ልህቀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። ለረሚእ ፡ ፍጡነ ። ወርዘውኩኒ ፡ ወረማእኩ ። እስከ ፡ እልህቅ ፡ ወእረምእ ። ፈድፋደ ፡ ረምአ ። ዘይረምእ ፡ እምአቡከ ። እመ ፡ ረምአ ፡ ሥርዉ ፡ በምድር ፡ (ኩፋ ፡ ፳፫ ። መዝ ፡ ፸፩ና ፡ ፳ ። መቢ ፲፱ ፡ ፫ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፲ ። ፲፬ ፡ ፰) ።

ርሙእ ፤ (አን ፡ እት ፡ ሥእት) ፤ ያረጀ ፤ የሸመገለ ፤ አሮጌ ፤ ሽማግሌ ፤ ሽበታም ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፲፯) ።

ርሥአት ፤ ማርጀት ፤ መሸምገል ። እርግና ፤ ሽምግልና ። አብርሃም ፡ ወለደ ፡ በርሥአቱ ። ኢታስተአክየ ፡ ለሰብእ ፡ በርሥአቱ ፡ (ዘፍ፳፩ ፡ ፪ ፡ ፯ ። ሢራ፰ ፡ ፯) ።

ርሥእ ፤ እርግና ፤ ሽምግልና ፤ ሽበት ። በርሥእ ፡ ሠናይ ። መዋዕለ ፡ ርሥእየ ። ማሕፀነ ፡ ርሥእ ። ርሥእ ፡ ወደዌ ፡ (ዘፍ፲፭ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፸ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፫ ፡ ፴፮ ። ፊልክ ፡ ፺፪) ።

ርሥኣን ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ጹር ፡ ርሥኣኒሁ ፡ ለአቡከ ። እምድኅረ ፡ ርሥኣኑ ፡ ወድኅሙቱ ። ታወርዱ ፡ ርሥኣንየ ፡ በሐዘን ፡ ውስተ ፡ መቃብር ፡ (ሢራ፫ ፡ ፲፪ ። ፊልክ ፡ ፺፪ ። ዘፍ፵፪ ፡ ፴፰) ። ርሙኣን ፡ ወይም ፡ አእሩግ ፡ ሊሂቃን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ርሥኣን ፡ ይላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ሑር ፡ ወአስተጋብእ ፡ ርሥኣኒሆሙ ፡ ለውሉደ ፡ እስራኤል ፡ (ዘፀ፫ ፡ ፲፮) ።

ርሥእና ፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ እርግና ፤ አሮጌነት ፡ (አፈ ፡ ተ፬ና ፡ ፮ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፱) ።

አርሥአ ፤ አስረጀ ፤ አሸበተ ፤ አሸመገለ ። ዘእንበለ ፡ ይብጻሕ ፡ ጊዜሁ ፡ ያረሥእ ፡ ትካዝ ። ብእሲት ፡ ነባቢት ፡ ታረሥእ ፡ ውርዝውና ፡ ምታ ፡ (ሚራ፴ ፡ ፳፬ ። ፈላስ) ።

መርሥእ ፤ ኢ ፤ የሚያስረጅ ፤ እርጅና ፡ የሚስብ ፡ የሚያመጣ ።

ረሥአ ፤—ረሳ ፡ ዘነጋ ፤—ረሲዕ ፡ ረስዐ ።

ረሥሀ ፤—አደፈ ፤—ረሲሕ ፡ ረስሐ ።

ርዒድ ፤ ዶት ፤ (ርዕደ ፡ ይርዕድ ፡ ይርዐድ ። ዕብ ፡ ራዐድ ። ዐረ ፡ ረዐደ) ፤ መራድ ፤ መንበድበድ ፤ መፍራት ፡ መደንገጥ ፤ መብረክረክ ፡ መንቀጥቀጥ ። ያወሥአከኑ ፡ እንዘ ፡ ይርዕድ ። ይርዕዱ ፡ አድባር ፡ እምኔከ ። ርዕደኒ ፡ መንፈስየ ። ርዕደ ፡ ሙሴ ፡ ወስእነ ፡ ጠይቆቶ ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፴፬ ። ኢሳ፷፬ ፡ ፩ ። ዳን፯ ፡ ፲፭ ። ድጓ) ።

ርዑድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ዕድ) ፤ የራደ ፤ የተንቀጠቀጠ ፤ ብርክርክ ፤ ፈሪ ፡ ብቡ ። ወኮነ ፡ ርዑደ ፡ ወድንጉፀ ፡ ኵሎ ፡ መዋዕለ ፡ ሕይወቱ ። ተንሥአኩ ፡ ርዑድየ ፡ (ቀሌ ። ዳን፲ ፡ ፲፩) ።

ረዓድ ፤ በቁሙ ፤ ጥጉ ፡ ፍራት ፤ ብርክ ፤ እንቅጥቅጥ ፤ ከቁም ፡ የሚጥል ፤ ከቅምጥ ፡ የሚፈንቅል ። ኢይቅረብኪ ፡ ረዓድ ። ረዓደ ፡ ብርክ ። ፍርሀት ፡ ወረዓድ ፡ ወረደ ፡ ላዕሌሁ ፡ (ኢሳ፶፬ ፡ ፲፬ ። ናሖ፪ ፡ ፲ ። ሉቃ፩ ፡ ፲፪) ።

አርዐደ ፤ አራደ ፤ አስፈራ ፤ አናወጠ ፤ አንቀጠቀጠ ፤ አብረከረከ ። አርዐድካ ፡ ለቀላይ ። ዘበላዕሉ ፡ አንጐድጐደ ፡ ወዘበታሕቱ ፡ አርዐደ ፡ (ሱቱ ፡ ዕዝ፩ ፡ ፲፱ ። ቅዳ ፡ ግሩ) ።

መርዕድ ፤ (ድት ፡ ዳን ፡ ዳት) ፤ የሚያርድ የሚያንቀጠቅጥ ፤ ድምጡና ፡ መልኩ ፡ የሚያስፈራ ። ደባትሪሁ ፡ ዘኑድ ፡ ወሠረገላሁ ፡ መርዐድ ። ንጥረ ፡ መባርቅት ፡ መርዐድ ፡ (ሳታ ። መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ ግምኝ ፤ ልብሰ ፡ መንግሥት ፤ አርድ ፡ አንቀጥቅጥ ፡ የሚባል ፤ ጠብደንን ፡ ተመልከት ።

ርዒው ፤ ዎት ፤ (ርዕወ ፤ ረዐወ ፡ ይርዑ ፡ ይርዐው ። ዕብ ፡ ሬዔህ ፤ ሬዕ ፤ ቢጽ) ፤ መጥመድ ፤ ማቀናጀት ፤ ማጣመር ፤ ማዛወግ ፤ ጥንድ ፡ ማድረግ ።

ረዓዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ዐውት) ፤ የሚጠምድ ፤ የሚያቀናጅ ፤ ጠማጅ ።

መርዕው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ዑት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ጠማጅ ፤ አቀናጅ ።

አርዐወ ፤ አስጠመደ ፤ ጥምዱ ፡ አለ ።

አርዑት ፤ (ዐረ ፡ አርዑወት) ፤ መጥመጃ ፤ መጠመጃ ፤ ማስጠመጃ ፤ ቀንበር ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ አገ

ዛዝ፤ እግር፡ ብረት። አርዑተ፡ ብዕራ። ትወዲ፡ አር ዑተ፡ ዲበ፡ ክሳዱ። ንሥኡ፡ አርዑትየ። አርዑተ፡ ዘ ሠርዑ፡ ላዕሌሆሙ። አርዑተ፡ ግብጽ። ሰብእ፡ እግ ሪከ፡ ውስተ፡ አርዑታ፡ (ኢሳ፶፰፡ ፲፰። ኢዮ፴፱፡ ፲። ማቴ፲፩፡ ፳፱፡ ፴። ኩፋ፡ ፴፱፡ ፺፱። ሚራ፮፡ ፳፱)።

አርዑት፡

መርዐወ፤ (ዲ፡ ቃ፡ ግ)፤ አጋባ፤ አዛወገ፤ ከለለ፤ ሰረገ፤ ሞሸረ፤ ጨጐለ፤ የጋብቻ፡ በዓል፡ አደረገ።

አመርዐወ፤ አወየዘረ፤ አስወየዘረ፤ ወይዘሮ፡ አደረገ፤ አስደረገ፤ ሸለመ፡ አስጌጠ፡ አንቈጠቈጠ። አመ ርዓዊ፡ አረፍት፡ (ፊልክ፡ ፻፳፮)።

ተመርዐወ፤ ተጋባ፤ ተሞሸረ፤ ተከለለ፤ ከሙ ሽራው፡ ጋራ፡ ተከየደ፤ በሕግ፡ ቀንበር፡ ተጠመደ፤ ከማ ጉላ፡ ገባ፡ ተዋሐደ። ጽርሕ፡ ንጽሕት፡ እንተ፡ ባቲ፡ ተመርዐወ፡ ቃል። ተመርፀወነ። ዘተመርዐዋ፡ (ተረ፡ ቄር፲፰። መጽ፡ ምስ። አርጋ)።

መርዓ፤ ጋብቻ፡ ግቢ፤ ተክሊል፤ ሰርግ፤ የደ ስታ፡ በዓል። ሶበ፡ ተፈጸመ፡ መዋዕለ፡ መርዓ። አዕ በየ፡ ለመርዓ፡ አስቴር። ልብሰ፡ መርዓ። ቤተ፡ መ ርዓ። መርዓ፡ መንግሥት። ለመርዓ፡ ስምከ፡ ይትገ በር፡ ኩብኩብ፡ (አስቴ፩፡ ፭። ፪፡ ፲፰። ማቴ፳፪፡ ፲፩። ሄርማ። ገድ፡ ላሊ። ስንክ፡ መጋ)።

መርዓዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ ሰርገኛ፤ ዕድመኛ። ሙሽራ፤ ባል፤ ወንድ፤ ዐማች። ደቂቀ፡ መ ርዓዊ። መርዓዊ፡ በማያዊ። ትብሉ፡ መርዓት፡ ለመ ርዓዊሃ። ኢይስከብ፡ መርዓዊ፡ ምስለ፡ ሐማቱ፡ (ማቴ፱፡ ፲፭። ቀሌ። ድጓ። ቄድር)።

መራዕው፤ መርዓውያን፤ ሙሽሮች፤ ባሎች፤ ወንዶች፤ ዐዲስ፡ ያገቡ፤ ዓመት፡ ያልሞላቸው።

መርዓት፤ (ዊት)፤ ሙሽሪት፤ ሴት፡ ሙሽራ፤ የመርዓዊ፡ ጣምራ፤ ልጃገረድ፤ ምራት፤ የወንድ፡ ልጅ፡ ሚስት። ዘቦቱ፡ መርዓት፡ መርዓዊ፡ ውእቱ። ከመ፡ መርዓት፡ ስርጉት፡ ለምታ። መርዓትኒ፡ እምሐ ማታ፡ (ዮሐ፫፡ ፳፱። ራእ፳፩፡ ፪። ማቴ፲፡ ፴፭)።

መራዕዋት፤ መርዓውያት፤ ሙሽሮች፤ ልጃ ገረዶች፤ ምራቶች። እለ፡ ውእቶን፡ መራዕዋተ፡ ክር ስቶስ። ከመ፡ እማንቱ፡ ይኩና፡ መርዓውያቲሁ፡ ለ ክርስቶስ፡ (ፈ፡ መ፡ ፯፡ ፲። ስንክ፡ የካ፯)። መራዕዋት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ መራዕው፡ እያለ፡ የወንዶቹን፡ ስሌ ቶች፡ ያደርጋል፤ ስሕተት፡ ነው። ቅዱሳት፡ መራዕው። ክልኤሆን፡ መራዕዊሃ፡ (ቄር። ሩት፩፡ ፰፡ ፯። ሆሴ፬፡ ፲፫)።

ምርዕውና፤ ሙሽርነት፤ ጋብቻ፤ ሰርግ። ለ ዝንቱ፡ ብእሲ፡ ኢያጽሐቆ፡ ዲበ፡ ምድር፡ ምርዕ ውና፡ (መዋሥ)።

ርዕይ፤ዮት፤ (ረዐየ፡ ይርዒ፡ ይርዐይ። ዐረ፡ ረዐይ። ዕብ፡ ራዓህ። ሱር፡ ርዓእ)፤ መጠበቅ፤ ወደ፡ መልካም፡ ቦታ፡ መምራት፤ መከተል፤ መንዳት፡ ማሰማራት፤ መመገብ፡ ማብላት። ረዐዩ፡ ኖ ሎት፡ ርእሶሙ፡ ወኢረዐዩ፡ አባግዕየ። እርዕዮሙ፡ ውስተ፡ ኢድባረ፡ እስራኤል። ረዐይኬ፡ አባግዕየ። ረ ዐይኩከ፡ በውስተ፡ በድው። ዘይርዒ፡ ዘማተ፤ የሚ ከተል፡ (ሕዝ፴፬፡ ፰፡ ፲፫። ዮሐ፳፩፡ ፲፭፡ ፲፮። ሆሴ ፲፫፡ ፭። ምሳ፳፱፡ ፫)።

ረዓዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ዐይት)፤ ኖላዊ፤ የሚጠብቅ፡ ጠባቂ፤ እረኛ፤ ዐርበኛ፤ ዘማና።

ረዐይት፤ (ዕብ፡ ራዒም፤ ርፋኢም)፤ ሰብእ፡ ትክት፤ እኩያን፡ ዐርበኞች፤ ርስ፡ በርሳቸው፡ የሚባሉ፤ ኀይላቸውና፡ መጠናቸው፡ ከሰው፡ ልክ፡ ያ ለፈ፡ የተረፈ፤ እንደ፡ ጥድና፡ እንደ፡ ዘግባ፡ ያሉ፤ ከ ጥድ፡ ከዘግባም፡ የሚበልጡ፡ ክፍ፡ ክፍ፡ የሚሉ፤ ገና ኖች፡ ረዣዥሞች። ደቂቀ፡ ሴት፡ ያባታቸውን፡ ሕግ፡ አፍርሰው፡ ርጉማንን፡ ጥሰው፡ ከቃየል፡ ልጆች፡ ቢጋቡ፡ እንደዚህ፡ ያሉ፡ ሕዝብ፡ ተወልደዋል፡ (ዘፍ፮፡ ፩—፯)። እማንቱሰ፡ ፀንሳ፡ ወወለዳ፡ ረፀይተ፡ ዐበይተ፤ ወቆ ሞሙ፡ በበ፡ ፴፻፡ በእመት፤ እሉ፡ በልዑ፡ ኵሎ፡ ጻማ፡ ሰብእ፡ እስከ፡ ስእኑ፡ ሴሲዮቶሙ። ወተመ ይጡ፡ ረፀይት፡ ላዕሌሆሙ፡ ይብልዕዎሙ፡ ለሰ ብእ፤ ወወጠኑ፡ የአብሱ፡ በአዕዋፍ፡ ወበአራዊት፡ ወበዘሐሉ፡ ዘይትሐወስ፡ ዲበ፡ ምድር፡ ወበዓሣተ፡ ባሕር፤ ወተባልዑ፡ ሥጋሆሙ፡ በበይናቲሆሙ፡ ወ ሰትዩ፡ ደመ፡ እምኔሃ፤ አሜሃ፡ ሰከየቶሙ፡ ምድር፡ ለዐማፅያን። ማኅበረ፡ ረዐይት። ዕቡያን፡ ረዐይት፡ (ሔኖ፯፡ ፪፡ ፮። ምሳ፳፩፡ ፲፮። ጥበ፲፬፡ ፮)።

ረዐይታዊ፤ ያርብሕ፤ ያርብሓዊ፤ ኀይለኛ፡ ዘማና፤ እንደ፡ ረዐይት፡ ያለ፤ ያርብሕን፡ ተመልከት። ጎልያድ፡ ረዐይታዊ። ሶምሶን፡ ረዐይታዊ፡ (ስንክ፡ ጥቅ፲፩። የካ፲፪። አርጋ፡ ፪)። ኀያል፡ ጽንዑ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ራዐይታዊ፡ እንደ፡ ማለት፡ ረፀይት፡ ይላል፤ የ ጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው። ዝንቱ፡ ቀደሙ፡ ይኩን፡ ረዐ ይተ፡ ወነዓዌ፡ ዲበ፡ ምድር፡ (፩ዜና፡ ፩፡ ፲)።

አርዐየ፤ አስጠበቀ፤ ጠባቂ፡ ሾመ፤ ጠብቅልኝ፡ አለ፤ ዐደራ፡ ሰጠ።

ተርዕየ፤ ተረዐየ፤ ተጠበቀ፤ ተሰማራ፡ ግር፡ በላ፤ ነጨ፡ ጋጠ። ይትረዐዩ፡ ከመ፡ አስዋር፡ መከመ፡ አባግዕ፡ ሐቅል። ተዘኩት፡ ወአባግዕ፡ ይትረዐዩ፡ ኀ በረ። አባሕዝ፡ እለ፡ ንጥኡ፡ ዘይትረፀዩ። ባሕም፡ ዘይትረፀይ፡ ሣዕረ። ትትረዐይ፡ ሣዕረ፡ ከመ፡ ላ ሕም፡ (ኢሳ፭፡ ፲፯። ፷፡ ፳፫። ፷፭፡ ፳፭። ሰቆ፩፡ ፯። መዝ፡ ፻፭። ዳን፬፡ ፴)። በተርዕየ፡ ፈንታ፡ ተራዐየ፡ ይ ላል፤ ስሕተት፡ ነው። ይትራዐዩ፡ ውስተ፡ ቀርሜሎስ። ዘሉ፡ ዘመደ፡ እንስሳ፡ ይትራዐየ፡ በውእቱ፡ ማዕር፤ ይበልዖ፡ ብሂል፡ (ኤርሟ፯፡ ፲፱። ሄርማ)።

ርዑይ፤ (ያን፡ ያት፡ ዒት)፤ የተጠበቀ፤ ጥ ብቅ፤ የተሰማራ፤ ግር፡ የጠገበ፤ ቅልብ።

መርዐይ ፤ መርዔት ፤ መንጋ ፤ የእንስሳት ፡ ማኅበር ፤ ጉባኤ ፡ ሸንጎ ፡ እንግልጋ ፤ በየስሙ ፡ በየነገዱ ። ስኩናሆሙ ፡ ለመርዔት ። መርዔት ፡ አጣሊ ። አባግዐ ፡ መርዔት ። ኢትፍራህ ፡ አ ፡ ንኡስ ፡ መርዔት ፡ (ማሕ፩ ፡ ፯ ። ፬ ፡ ፩ ። ኤር፳፫ ፡ ፩ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፴፪) ።

መራዕይ ፤ ያት ፤ መርዔታት ፤ መንጎች ፤ መንጋዎች ፤ የሚንጋጉ ። መራዕየ ፡ አልሕምት ፡ ወመራዕየ ፡ አባግዐ ። መራዕየ ፡ አሕርው ። ኖሎት ፡ ወመራዕዩሆሙ ፡ (ኩፋ ፡ ፳ ። ማር፩ ፡ ፲፩ ። ኤር፯ ፡ ፫) ።

— ፤ ሰራዊት ፤ ወታደር ፤ ጭፍራ ። መጋቤ ፡ መራዕይ ፡ (ዘፍ፳፩ ፡ ፳፪ ። ፳፯ ፡ ፳፯) ።

ርዒም ፤ ሞት ፤ (ረዐመ ፡ ይርዕም ፡ ይርዐም ። ዕብ ፡ ራዐም ። ሱር ፡ ርዔም) ፤ መጮኽ ፡ መንጐድ ፤ መቅመም ፡ ማጕረምረም ፤ መድረቅረቅ ፤ መቈጣት ፤ መገንታት ፡ ታላቅ ፡ ድምፅ ፡ መስጠት ። ሰላም ፡ ለጐርዔከ ፡ ንቃወ ፡ ቅዳሴ ፡ ዘረዐመ ፡ እስከ ፡ ይመልእ ፡ አርያመ ፡ (ደራሲ) ።

ረዓም ፤ ጩኸት ፤ ነጐዳ ፤ ጉማ ፤ ተመማ ፤ የምስጋና ፡ ዜማ ፡ (ሔኖ፳ ፡ ፪) ። ዘረዓም ፡ ወዘለኆሳስ ፡ ይሰምዕ ። ረዓመ ፡ መላእክት ፡ (ደራሲ ። አዋል) ።

ራፉ ፤ (ብ ፡ ራፋኢን ። ዕብ ፡ ርፋኢም) ፤ ረዐይታዊ ፤ ሐርበኛ ፡ ዠግና ፤ ነዊኅ ፡ ቆም ፤ የዔናቅ ፡ ዘር ፡ የናፌል ፡ ወገን ። ሕዝበ ፡ ራፋ ፤ ነገደ ፡ ራፋ ፤ ቤተ ፡ ራፋ ። ወቀደሙሰ ፡ ይብልዋ ፡ ለምድረ ፡ ገለዓድ ፡ ምድረ ፡ ራፋ ፤ እስመ ፡ ምድረ ፡ ራፋኢን ፡ ይእቲ ። ወትውልደ ፡ ራፋይን ፡ ረዐይት ፡ እለ ፡ ዕሥር ፡ በእመት ፡ ወትስዐ ፡ በእመት ፡ ወስምን ፡ በእመት ፡ እስከ ፡ ስብዕ ፡ በእመት ፡ ውእቱ ፡ ኑኆሙ ። ወማኅደሪሆሙ ፡ እምድረ ፡ ውሉደ ፡ አሞን ፡ እስከ ፡ ደብረ ፡ ኤርሞን ፤ ወቤተ ፡ መንግሥቶሙ ፡ ቀሮናኤም ፡ ወአስጣሮት ፡ ወኢድራእ ፡ ወሚሱር ፡ ወቢያን ። ወአህጐሎሙ ፡ እግዚአብሔር ፡ እምእከየ ፡ ምግባሮሙ ፤ እስመ ፡ ፀዋጋን ፡ ጥቀ ፡ እሙንቱ ፤ ወነደሩ ፡ አሞሬዎን ፡ ህየንቴሆሙ ፡ እኩይ ፡ ወኃጥእ ፡ (ዘኍ ፡ ፳፩ ፡ ፲፯—፳፪ ። ኩፋ ፡ ፳፱ ። ዘዳ፪ ፡ ፳ ፡ ፳፩) ።

ረፈእ ፤ አት ፤ (ረፍአ ፡ ይረፍእ ፡ ይርፋእ ። ዕብ ፡ ራፋእ ። ዐረ ፡ ረፋእ) ፤ ማዳን ፡ መፈወስ ፤ ማከም ፡ መድኀኒት ፡ ማድረግ ፤ መጠገን ፡ ማደስ ፤ መሰፋት ፡ መጥቀም ፤ መታታት ፡ መጥለፍ ፡ ማቈላለፍ ። ጊዜ ፡ ለሠጢጥ ፡ ወጊዜ ፡ ለረፊእ ፡ (መክ፫ ፡ ፯) ።

ረፋኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት ፤ እት) ፤ የሚያድን ፡ የሚፈውስ ፤ ፈዋሽ ፤ ሰፊ ፡ ጠቃሚ ፤ ጠጋኝ ፡ ዐዳሽ ፤ ሐኪም ፡ ወጌሻ ። ረፋኢሆሙ ፡ ለድዉያን ፡ (ዮዲ፱ ፡ ፲፩ ። ዘፍ፯ ፡ ፳፪ ፡ ፫) ።

ሩፋኤል ፤ (ዕብ ፡ ርፋኤል) ፤ የመልአክ ፡ ስም ፤ ከኄቱ ፡ ሊቃናት ፡ አንዱ ፤ ፈውስ ፡ እምላክ ፤ ፈዋሴ ፡ እምላክ ፤ ዘሥዩም ፡ ዲበ ፡ ፈውስ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሩፋኤል ፡ ሥራየ ፡ በዘአእመረ ፡ በዓማሁ ፡ አሕየወ ፡ ዕዉረ ፡ (ቅኔ ። ጦቢ፲፩ ፡ ፯—፲፪) ። ወለአሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ይቤ ፡ ከመ ፡ ንምሀሮ ፡ ለኖኅ ፡ ኵሉ ፡ ፈውሶሙ ። ከመ ፡ ይፈውስ ፡ በዕፀወ ፡ ምድር ። ወጸሐፈ ፡ ኖኅ ፡ ኵሉ ፡ ትዝምደ ፡ ፈውሳት ፡ (ኩፋ ፡ ፲) ።

አርፍአ ፤ አሰፈወሰ ፡ አሳከመ ፤ አሰፋ ፡ አስጠቀመ ።

ተረፍአ ፤ ተፈወሰ ፤ ተሰፋ ፤ ታከመ ፤ ተጠቀመ ።

ርፉእ ፤ (አን ፡ ኣት ፡ ፍእት) ፤ የተሰፋ ፤ የተጠለፈ ፤ ስፍ ፤ ጥልፍ ።

ርፍአት ፤ መሰፋት ፤ መሰፋት ፤ አሰፋፍ ፡ ስፌት ፤ ጥቅማት ። ክዳን ፡ ዘአልቦ ፡ ርፍአት ፡ (ዮሐ፲፱ ፡ ፳፫) ።

ርፍእ ፤ (ኣት) ፤ ስፌት ፤ ጥልፍ ፤ ግብረ ፡ መርፌ ፤ በስፌት ፡ የወጣ ፡ ሥዕል ፡ ምስል ፤ ጥፈት ፡ ሐረግ ፡ መልክአ ፡ ፊደል ። አማልክተ ፡ ርፍእ ። ወአልባሰ ፡ ርፍእ ፡ ዲበ ፡ ርእሶሙ ፡ (ሕዝ፲፮ ፡ ፲፯ ። ፳፫ ፡ ፲፭) ።

መርፍእ ፤ እት ፤ (ብ ፡ መራፍእት) ፤ መርፌ ፤ መስፌ ፤ የመርፌ ፡ ዐይነት ፡ ቾንካር ፡ የብረት ፡ እሾኽ ። ስቍረተ ፡ መርፍእ ። ግብረ ፡ መርፍእ ። ዘበመርፍእ ። አዘዘ ፡ ይቅንውዋ ፡ እደዊሃ ፡ ወእገሪሃ ፡ በመራፍእት ፡ በሊኃት ። ዘየኀትም ፡ እደዊሁ ፡ ወእገሪሁ ፡ በመርፍእ ። ኢትኅትሙ ፡ አባለክሙ ፡ በመርፍእ ፡ (ማቴ፲፱ ፡ ፳፬ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፲፯ ። ፴፯ ፡ ፳፩ ። ስንክ ፡ ጥር፴ ። ቄስጠ ፡ ፫፪) ።

ምርፋእ ፤ (ኣት) ፤ መስፊያ ፤ ማሰፊያ ፤ መስፊያ ፡ ቦታ ።

ረፊድ ፤ ዶት ፤ (ረፍደ ፡ ይረፍድ ፡ ይርፊድ ። ዕብ ፡ ራፋድ ፤ ነጸፈ ። ዐረ ፡ ረፈደ ፤ ረድአ) ፤ መርፈድ ፤ ረፋድ ፡ መኾን ፤ የጊዜ ።

አርፈደ ፤ በቁሙ ፤ አረፈደ ፤ አስረፈደ ፤ አቈየ ፡ አዘገየ ፤ ጊዜ ፡ አሳለፈ ፤ ለወጠ ፤ የጎሑን ፡ በጽባሕ ፡ የጽባሑን ፡ በነግህ ፡ የነግሁን ፡ በሠለስት ። (ተረት) ፤ ገባያ ፡ ላርፋጅ ፡ ቤት ፡ ክሲያን ፡ ለማላጅ ። አልቦ ፡ ዘያመጽእ ፡ መብልዐ ፡ ድዉያን ፡ ውስተ ፡ መስኅንተ ፡ አኀው ፡ ኀበ ፡ ያበስሉ ፡ ሎሙ ፤ አላ ፡ ይግበሩ ፡ ሎሙ ፡ ለድዉያን ፡ እንተ ፡ ባሕቲቶሙ ፤ ወኢያርፍዱ ፡ ውሂቦቶሙ ፡ ለእለ ፡ ደወዩ ፡ (ሥር ፡ ጳኰ) ። ፈረደንና ፡ ረደፈን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ።

ሬፋን ፤ (ጽርእ ። ዕብ ፡ ኪዩን) ፤ የኮከብ ፡ ስም ፤ ኮከባዊ ፡ ጣዖት ፤ መዳቡት ፡ በሚሏት ፡ ወይም ፡ ባጥቢያ ፡ ኮከብ ፡ አምሳል ፡ የተሠራ ፡ (ዓሞ፭ ፡ ፳፮ ። ግብ፯ ፡ ፵፫) ።

ረፍዐ ፤ (ትግሬ ፡ ወዐረብ) ፤ አነሣ ፤ ተሸከመ ፤ ብቻውን ፡ ወይም ፡ የሳንሳ ።

ረፈ ፤ ረፈፈ ፤ (ትግሬ ። ዕብ ፡ ራፋህ) ፤ ደከመ ፡ ዛለ ፤ ወደቀ ፡ አረፈቀ ።

ረፊቅ ፤ ቆት ፤ (ረፈቀ ፡ ይረፍቅ ፡ ይርፍቅ ። ዕብ ፡ ራፋቅ ። ዐረ ፡ ረፈቀ) ፤ መርፈቅ ፤

መጠጋት፡ መደገፍ፤ እጅን፡ መዳፍን፡ እንደ፡ ብርሖማ፡ መንተራስ፤ ወይም፡ ጕንጭን፡ አገጭን፡ በመዳፍ፡ ባላ፡ ተሸክሞ፡ መያዝ። ረፈቀ፡ ዲበ፡ እንግድዓሁ፤ ተጠጋ፡ (ዮሐ፲፫፡ ፳፭)።

—፤ መቀመጥ፡ ማረፍ፤ ስደቃን፡ መከበብ፡ ማቀፍ፤ መኰልኰል፤ ለመብል፡ መሰለፍ። ረፈቁ፡ አብባዕ። ምስካብ፡ ዘዲቤሁ፡ ትረፍቅ፡ ሶበ፡ ትመስሕ። ረፈቀ፡ ምስሌሆሙ፡ በድራር፡ ዘዲበ፡ ኪሩቤል፡ ይነብር፡ (ጦቢ፪፡ ፩። ዮዲ፲፪፡ ፲፭። ድጓ። ማቴ፳፮፡ ፳)።

—፤ መድከም፡ ማረፈቅ፤ መተኛት፡ መውደቅ፡ (ዐማርኛ)።

ረፋቂ፤ (ቂት፡ ቅያን፡ ያት)፤ የሚረፍቅ፤ የሚቀመጥ፤ ከባቢ፤ ኰልኳይ፤ ግብረ፡ በላ። ዮሐንስ፡ ረፋቄ፡ ሕፅንከ። ሠርዐ፡ ማእደ፡ ቅድመ፡ ረፋቅያን፡ ከመ፡ ይብልዑ፡ (ደራሲ። ሥር፡ ቅዳ)።

አርፈቀ፤ አስቀመጠ፤ አስጠጋ፤ ስፍራ፡ ሰጠ። አርፍቅዎሙ፡ በበ፡ ኅምሳ። ውስተ፡ ሕፅኑ፡ አንበረከ፤ ዲበ፡ እንግድዓሁ፡ አርፈቀከ። ያርፍቀነ፡ ውስተ፡ ሕፅኑ፡ ለመርዓዊ፡ (ሉቃ፱፡ ፲፬። ድጓ። መዋሥ)።

—፤ አስረፈቀ፤ ዝም፡ አሰኘ፤ አስታገሠ፡ (ዐማርኛ)፤ ምስጢሩ፡ ከዚያው፡ ይገባል።

መርፈቅ፤ መድረክ። ወተለዐለ፡ መርፈቀ፡ ኆኅት፡ (ኢሳ፮፡ ፬)።

ምርፋቅ፤ (ቃት)፤ መርፈቂያ፤ የሰደቃ፡ ቤት፤ የምግብ፡ ቦታ፤ ዳስ፤ ደጀ፡ ሰላም፤ የመሸታ፡ ቤት። ኢትርፍቅ፡ ውስተ፡ ርእሰ፡ ምርፋቅ። ይርፍቁ፡ በበ፡ ምርፋቃቲሆሙ። የሐውር፡ ኀበ፡ ምርፋቃት፡ (ሉቃ፲፬፡ ፯—፲። ማር፮፡ ፴፱። አፈ፡ ተ፴። ቀሌ)።

—፤ ጋሬዳ፤ የቍትቻ፡ ድግስ። ኢይግበሩ፡ ምርፋቀ፡ ለስቴ፡ (ቀኖ፡ ሎዶቅ)።

ረቅይ፤ ዮት፤ (ረቀየ፡ ይረቂ፡ ይርቂ። ዐረ፡ ረቂየ። ዕብ፡ ራቃሕ)፤ ማዘም፡ መሠረይ፤ ፀዚም፡ ማድረግ። በውሃ፡ ላይ፡ መድገም፤ ማነብነብ፤ መጸለይ፡ ማንበብ፤ የአስማት፡ የጸሎት። ደግሞ፡ ክበቁ፡ በኋላ፡ መርጨት፡ መፈንጠቅ፤ መበተን፡ መነስነስ፤ ማፍሰስ፡ መቸለስ። ጽምምት፡ እንተ፡ ኢትሰምዕ፡ ቃለ፡ ዘይረቅያ። ረቃዪ፡ ዘይረቂ። ዘአልቦ፡ ዘይረቅዮ። እለ፡ ይነዝሁ፡ ማየ፡ ረቅዮሙ፡ ላዕሌሁ፤ ደግመው። እለ፡ የዐውዱ፡ ወይረቅዩ፡ ወይጼውዑ፡ (መዝ፡ ፶፯። መክ፲፡ ፲፩። ኤር፰፡ ፲፯። ፈ፡ መ፡ ፲፭፡ ፫። ግብ፲፱፡ ፲፫)። ሰሚያሙ፡ ወንጌለ፡ ሖሎ፡ መዋዕለ፡ ያንብሩ፡ እደ፡ ላዕሌሆሙ፡ ወይርቅይዎሙ፤ ወጥምቀቶሙሰ፡ በመዋዕለ፡ ፋሲካ። ይርቂ፡ ላዕሌሆሙ። ትረቂ፡ መቃብሪሁ፡ በማይ። አምጽኢ፡ ማየ፡ ወርቅዩ፡ ወተሐፀዩ፡ (ኪዳ። ቀኖ፡ ኒቅ፳፮። ግንዘ። ገድ፡ ዳን)።

—፤ ማሞቅ፡ ማተኰስ፤ ማላብ፡ ማውዛት፤ ማፍላት፡ ማንጠር፤ ማጥራት፡ ዐረቂ፡ ማውጣት።

ረቃዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ቀይት)፤ የሚደግም፡ የሚረጭ፤ አስማታም፡ ዐረቂ፡ ዐውጭ፤ ጪ፤ ሽቱ፡ አጣፋጭ። ረቃይያን። መፈክራነ፡ ሕልም፡ ወረቀይት፡ (ኪዳ። ኩፋ፡ ፵)።

ራቅይ፤ ዝኒ፡ ከማሁ። መሠርይ፡ አው፡ ራቅይ፡ (ቄስጠ)።

አርቀየ፤ አስደገመ፤ አስረጨ፤ አስሞቀ፡ አስፈላ፤ አስነጠረ፡ ዐረቂ፡ አዎጣ።

ተረቅየ፤ ተረጨ፤ ተረጨበት። ዲያቆን፡ ያጥምቅ፡ ዘተረቅየ። ይትረቀይ፡ እምካህን፡ (ኪዳ)።

ርቁይ፤ (ያን፡ ያት፡ ቂት)፤ የታዘመ፤ የተደገመበት፤ የተረጨበት። ርቁየ፡ ተስናን፡ (አዋል)።

ርቅየት፤ መድገም፤ ድጋም፤ መድኀኒት፡ ጠበል፡ መርጨት፤ መረጨት፤ አረጫጨት። እለ፡ ይገብሩ፡ ርቅየተ። ጸሎተ፡ ርቅየተ፡ ማይ። ይርቂ፡ ርቅየተ፡ ንኡስ፡ ክርስቲያን። ከመ፡ ይስአሉ፡ ዘእምኀቤከ፡ ርቅየተ፡ ወሕይወተ፡ (ፈ፡ መ፡ ፲፭፡ ፫። ፪ዜና፡ ፴፫፡ ፮። ሲኖዶ። ኪዳ። ሊጦን)።

ምርቃይ፤ መድገሚያ፤ መርጫ፤ የጠበል፡ ቦታ፡ (ኪዳ)።

መርቄ፤ ሙቀት፤ ትኵሳት፤ ሐሩር፤ በጋ፡ ድርቅ። ያጸልል፡ እምነ፡ መርቄ፡ ታሕቴሃ። አከኑ፡ ዝናም፡ ያቈርሮ፡ ለመርቄ። መንፈስ፡ መርቄ። ዐውሎ፡ መርቄ። ሳህብ፡ ወመርቄ፡ (ሚራ፲፬፡ ፳፯። ፲፰፡ ፲፯። ኢሳ፬፡ ፮። ኤር፲፰፡ ፲፯። አርጋ)።

—፤ ቈላ፤ በረሓ፤ ሙቀታም፡ ሐሩራም። ብሔረ፡ መርቄ። ምድረ፡ ካምስ፡ መርቄ፡ ይእቲ፤ ወምድረ፡ ሴምሰ፡ ኢመርቄ፡ ወኢደደክ፤ አላ፡ ቍስሕት፡ ይእቲ፡ በቍር፡ ወበሞቅ። ይባርክዎ፡ ደደክ፡ ወመርቄ፡ (ሚራ፴፪፡ ፳፯። ኩፋ፡ ፰። ዳንኤ፡ ፵፰)።

ረቀመ፤ (ዐረ። ዕብ፡ ራቃም)፤ ሣለ፤ መሰለ፤ ሐረግ፡ ጣለ፤ በጥልፍ፡ በስፌት፤ በግብረ፡ መርፌ። እስከ፡ ሰብአ፡ አዝማና፡ ይረቅሙ፡ ሥዕላ፡ ዲበ፡ አልባሲሆሙ፡ (ዮሴፍ)።

ረቂቅ፤ ቆት፤ (ረቀ፡ ይረቅቅ፤ ይርቅቅ፤ ዐረ። ዕብ፡ ራቃቅ። ሱር፡ ራቅ፤ ወረቀ፤ ሜን)፤ መርቀቅ፤ መሣሣት፤ መቅጠን፤ እንደ፡ ጉም፡ እንደ፡ ጢስ፡ እንደ፡ ነፋስ፡ መኾን፤ ከግዘፍ፡ መራቅ። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ ጣፈ፤ ይሉታል።

ረቂቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ቃቅ)፤ በቁሙ፤ የረቀቀ፡ የሣሣ፤ ሥሥ፤ ቀጭን፡ ደቃቃ፤ ኰሳሳ። መንፈስ፡ ረቂቅ። ይጠበልል፡ በረቂቅ። ቈጽለ፡ ወርቅ፡ ረቃቅ። ረቂቀ፡ ልብ። ረቂቀ፡ አባል። ድግዱግ፡ ወረቂቅ፡ ሥጋሁ፡ (ቅዳ። ዘፍ፲፮፡ ፴፫። ፊላስ። ገድ፡ አዳ። ስንክ፡ ሐምሌ፰)።

(ጥቀ) ርቀት፤ በቁሙ፤ መርቀቅ፤ መራቀቅ፤ ረቂቅነት፤ ምስጢርነት። ኢሰምዐዎ፡ በእንተ፡ ርቀተ፡ ቃሉ።

ማዕበለ፡ርቀት፡ንባብ፡ዘአንበለ፡መጠን፡ግዝፈ፡ (አፈ፡ ድ፴፪። ቅኔ)።

አርቀቀ፤ አረቀቀ፤አስረቀቀ፤አማማ፡አቀጠነ፤ አስቀጠነ፤ ፋቀ፡ ፈቀፈቀ፤ ፉመመ።

ረቅ፤(ቃት)፤ ወረቀት፤ ክርታስ፤ ብራና። ጽሒፈ፡ ውዳሴኪ፡እምኢንልቀ፡ሶበ፡ኮነ፡ጥቀ፤ ዝናመ፡ክረምት፡ቀለመ፡ወሰማይ፡ረቀ፡(ደራሲ)። ፪ጢሞ፡ ፱፡ ፲፫፡ ድጓ)።

ራስ፤(ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ ርእስ፤ ስመ፡ ልዕልና፤ የንጉሥ፡ በታች፡ የመኳንንቶች፡ በላይ። ወኀልቀ፡ብዙኃን፡መኳንንት፤ ወሞቱ፡ ራስ፡ ማሕፀ ንቱ፡ወራስ፡ዐምዱ፡ወካልአንኒ፡(ታሪ፡ ገራኝ)።

ሬስ፤—ስመ፡ፊደል፤ሬሳ፤—ርእሰ፤ ረይስ።

ሮስ፤—ወንድ፡ልጅ፤—ኅሬስ፡ኅረሰ።

ረሲው፤ዎት፤(ረሰወ፡ይረሱ፡ይርሱ። ዐረ፡ረሳ።ዕብ፡ራሴን፤ሰበዐ)፤ መልሕቅ፡ መጣል፤ ማቆም፡ መግታት፤ ማስጠጋት፤ መወደብ፤ ወደ፡ የብስ፡ ማቅረብ፤የታንኳ፡የመርከብ። በረሰወ፡ ፈንታ፡ አርሰወ፡ አርሰየ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። አርሰዩ፡ ህየ፡ (ማርጄ፡ ፶፫)።

ረሳዊ፤ መርሰው፤ ወዳቢ፤መልሕቅ፡ጣይ፤ ለንሚ፡ መርከብ፡ አቋሚ።

መርሶ፤(ዐረ፡ሚርሳት)፤ መልሕቅ፤የመ ርከብ፡ ልጓም። እስመ፡ መርሶ፡ ሶበ፡ ይረስውዎ፡ ይከልእ፡ሰሐመር፡ከመ፡ኢያንቀልቅል፡ ሰፌ፡ወ ሰፌ፡ (አፈ፡ ድ፲፩። ዕብ፮፡ ፲፱)።

መርሶ፡

መርሶ፤(ዐረ፡ሙርሽን)፤ ወደብ፤ የመ ርከብ፡ መቋሚያ፤ጽንፈ፡ባሕር፡ከፈረ፡ባሕር፤የባሕር፡ ደጃፍ፡ መውጫና፡ መግቢያ፤ ወይም፡ ዙሪያ። መርሶ፡ አሕማር። መርሶሙ፡ መ[illegible]፡ መርሶ፡ ኀበ፡ ፈ ቀዱ። መርሶ፡ሕይወት፡ እመ[illegible]ና፡(ዘፍ፵፱፡ ፲፫። መዝ፡ ፻፯። ኪዳ)።

መራስው፤ መልሕቆች፤ ወደቦች።

መርስ፤(ሳት)፤ አኖታ፤ ዝምታ፤ ፍጹም፡ ዕረፍት፤ መርከብ፡ ከወደብ፡ ሲቆም፡ የሚገኘው። ወ ይም፡ የባሕሩ፡ ዕረፍ፤ ወደቡ፡ ገደሉ። መርስ፡ ወዘ ኅን፡ጥዑይ። መካነ፡ መርስ፡ሰለ፡ዙሉ። ኀድፈኒ፡ ውስተ፡ ዛኅን፡ ወመርስ፡ (አፈ፡ ተ፲፰። በንከ፡ ጥቅ ጅ። ጎዳ፲)።

መርሴ፤(ትግሬ)፤ የበር፡ መዝጊያ። ሲበዛ፡ መርስያት፤ መራስይ፡ ያሰኛል።

ረሲሕ፤ሖት፤(ረስሐ፡ ይረስሕ፡ ይር ሳሕ። ረኰሰ፤ ረስዐ)፤ ማደፍ፤ መጉደፍ፤ መር ከስ፤ መበደል፡ ማበስ፤ ከዚህ፡ የተነሣ፡ ለበድሉ፡ ለፍ ርድ፡ መመቸት፤ ድልው፡ መኾን፤እድፋም፡ጉድፋም፡ ኃጥእ፡ ኃጥእ፡ መባል። ልብሱ፡ ለእመ፡ ረስሐ፡ ኢ የኀፅብ። ልብስ፡ ዘኢረስሐ። ለእመ፡ ረስሐ፡ በኑ ካቤ፡ ምስለ፡ብእሲቱ። ወለዘረስሐኒ፡ ያረስሕዎ። ረስሐ፡ ውእቱ፡ ለሾነኔ፡ (ፈላስ። ማንዘ። ፈ፡ መ፡ ፲፱፡ ፱። ራእ፳፪፡ ፲፩። ማቴ፭፡ ፳፭)።

—፤ ማበጥ፡ መጕረብ፤ መብለዝ። እገሪክ፡ ኢረስሓ፡ (ዘዳ፰፡ ፬)።

ርሱሕ፤(ሓን፡ሓት፡ስሕት)፤ ያደፈ፤ የረከሰ፤እድፋም፤ በደለኛ፤ ኀጢአተኛ። ልብስ፡ርሱሕ። እስ፡ ገብርዎ፡ ለዝንቱ፡ ምግባር፡ ርሱሕ። ርሱሓን፡ ኮኑ፡ ለእለ፡ ይዘልፍዎሙ። ርሱሕ፡ በቀትል፡(ያዕ ፪፡ ፪። ዘክ፫፡ ፫። ቀሌ። ምሳ፳፮፡ ፳፫። ቈ፳፡ ፲፯)።

ርስሐት፤(ታት)፤ ማደፍ፤ መርከስ። እ ድፍ፤ ኀጢአት፤ ነውር፡ ገመና፤ ሐኖ፡ ወጥ፡ ሥራ፤ ሠ ሪውን፡የሚያስነቅፍና፡የሚያስጠይፍ። ከመ፡የኀፅቡ፡ ርስሐተ፡በማይ። የኀፅብ፡ ርስሐቶሙ፡ ለደቂቀ፡ ጽዮን። ርስሐት፡ርኩስ። ይርኵብኩሙ፡ዘእንበለ፡ ርስሐት። ርስሐተ፡ሥጋ፡ወነፍስ። ይኩን፡ንጹሐ፡ እምኵሉ፡ነውራት፡ወርስሐታት። ርስሐታተ፡ኅሊ ናተ፡እኪት፡(ደራሲ። ኢሳ፬፡ ፬። ኩፋ፡ ፳፪። ፪ጴጥ፡ ፫፡ ፲፬። ዲድ፡ ፴፱። ፈ፡ መ፡ ፳፭፡ ፫። ፊልክ፡ ፶፫)።

ርስሕ፤ርስሓ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ እድፍ፡ ጕ ድፍ፤ ኀጢአት፡ ክፋት።

አርስሐ፤ አሳደፈ፤አዥለፈለፈ፤እድፋም፡ ጕ ድፋም፡ነውረኛ፡ አደረገ። በፍርድ። አሌ፡ሎቱ፡ለዘአ ርስሐ፡ሥጋሁ፡በፍትወት፡ዝሙት። መብዝኅቶሙ፡ ለሰብእ፡ ያረስሑ፡ነፍሶሙ። ታረስሕ፡ አፉከ፡ በዙ ስሕ። አርስሖሙ፡ ዳንኤል፡ እምቃሎሙ። ወሶበ፡ ርእየ፡ ከመ፡ አርስሕዎ፡(ቀሌ። አፈ፡ ድ፲፪። ተግ፲፯። ዳን፭፡ ፳፭። ማቴ፳፯፡ ፫)።

አርሳሕስሐ፤ አርስሐስሐ፤ አጥበቀ፡አሳ ደፈ፤አረከሰ፤ፈጽሞ፡አነወረ፤አስነወረ፤ወቀሠ፡ ፈረደ፡ መዐከረ፤ ነቀፈ፡ ዘለፈ። እንዘ፡ ኢያርሳሕስሖሙ፡ ዝንቱ፡ ዓለም። ወያርስሐስሖሙ፡ ልቦሙ። ወእ መሰ፡ያርስሐስሐኒ፡ ልብነ። ኢይትረከብ፡ በላዕሌ ሆሙ፡ወኢያምኝትኒ፡ዘያርስሐስሖሙ፡እምእግዚ፡ አምላክሙ፡(ኪዳ። ሮሜ፪፡ ፲፭። ፩ዮሐ፡ ፫፡ ፳። ቀሌ)።

ረስዮ፤ዮት፤(ረሰየ፡ይሬሲ፡ይረሲ። ረሰወ፤ ገብረ፤ ሤመ፤ ወደየ)፤ ማድረግ፤ መፍ ጠር፡ መሥራት፤ ማሳመር፡ ማክኼጥ፤ ማበጀት፤ ማዘጋ ጀት፤ ማናቸውንም። በረሰየ፡ፈንታ፡አስተረሰየ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። መኑ፡ ያስተሬሲ፡ሀገረ። አስተረሲ፡

በከማ.ድየ ፡ ባዝግና ፡ ወቃማ ፡ (ሚልክ፮ ፡ ፱ ፡፡ ስንክ ፡ ነሐ፴) ፡፡

—፤ ማሰር ፡ ማበት ፤ ማገባት ፡ መክተት ፤ ማኖር ፡ ማስቀመጥ ፡፡ ረሰዩ ፡ አሕባለ ፡ ውስተ ፡ ክሣዱ ። ረሰይዎ ፡ ውስተ ፡ ሳሕመ ፡ ብርት ። ረሰዩ ፡ መኃትወ ፡ እሳት ፡ ውስተ ፡ ገበዋቲሁ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፴ ፡፡ ፲፯ ፡፡ የካ፱) ፡፡

—፤ መኾም ፡ መሸለም ፡ ማሠልጠን ፤ ስምንና ፡ ግብርን ፡ ባሕርይን ፡ መለወጥ ፤ ሌላ ፡ ማድረግ ፤ ወይም ፡ ማስመሰል ፡ ማነጻጸር ፤ መኹዳት ፡፡ ረሰይኩከ ፡ አምላከ ፡ ለፈርዖን ። ነቢየ ፡ ረሰይኩከ ። ሰብአ ፡ ዐይነ ፡ ረሰይኩከ ። ወበጥበብከ ፡ ረሰይከ ፡ ሰብአ ፡ ከመ ፡ ይኩንን ፡ ዘእምኔቤከ ፡ ተገብረ ። ወረሰዩ ፡ ሰለ ፡ ዙሉ ፡ ክፍል ፡ ብእሴ ፡ ዘእሙር ፡ በኀይል ፤ ፑመ ፡ (ዘፀ፯ ፡ ፩ ፡፡ ኤር፩ ፡ ፭ ፡፡ ሕዝ፫ ፡ ፲፯ ፡፡ ጥበ፱ ፡ ፪ ፡፡ ዮሴፍ) ፡፡ ዘይሬስዮሙ ፡ ለመላእክቲሁ ፡ መንፈሰ ። ረበያ ፡ ለምድር ፡ ጼወ ። ወረሰዮ ፡ ለማይ ፡ ወይነ ። ረስዮ ፡ ከመ ፡ እኁከ ። ወረሰይዎ ፡ ከመ ፡ አብድ ። አልቦ ፡ ዘይሬስዮ ፡ ረምሐ ። ምንተ ፡ ይሬስየኒ ፡ ሰብእ ፡ (መዝ ፡ ፻፫ ፡፡ ፻፯ ፡፡ ቅዳ ፡፡ ሚራ፴ ፡ ፴፱ ፡፡ ዮሴፍ ፡፡ ኢዮ፵፩ ፡ ፲፯ ፡፡ መዝ ፡ ፶፭) ፡፡

ረሳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚያደርግ ፤ አድራጊ ፡ ፈጣሪ ፤ ሠያሚ ፡ አንባሪ ፡፡

አርሰየ ፤—ወደበ ፤ አስጠጋ ፤—አርሰወ ፤ ረሰወ ፡፡

አረሰየ ፤ አስተረሰየ ፤ አስደረገ ፤ አሸመረረ ፤ አስሰፈ ፤ አስታጠቀ ፡፡ አስተረሰይኮኑ ፡ ለቀትል ፡ በንዋየ ፡ ሐቅል ። አስተረስዩ ፡ እምውስቴትክሙ ፡ ዕደወ ፡ ወተቃተሉ ። ለምንት ፡ ታስተሬሲ ፡ አፍራሰ ፡ ውስተ ፡ ብሔረ ፡ ስንእ ። አስተረስያ ፡ አንጻረ ፡ መንፈስ ፡ ፀሪፍ ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፳ ፡፡ ዘኍ፴፩ ፡ ፫ ፡፡ ኤር፲፪ ፡ ፭ ፡፡ ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፳) ፡፡

መረስይ ፤ መስተረስይ ፤ የሚያስጠርር ፤ አስጠፋፊ ፤ ሰልፍ ፡ አስተማሪ ፡፡

ተረሰየ ፤ ተደረገ ፤ ለበሰ ፡ አጌጠ ፡ ተሸለመ ፤ ተጠረረ ፡ ታጠቀ ፡ ተሰለፈ ፤ ተዘጋጀ ፡፡ ተረሰይኩ ፡ ርትዐ ፡ ከመ ፡ ዐጽፍ ። ተረሰዩት ፡ ክብር ፡ በፁዳፈ ። ዘይትሬሰይ ፡ በበርጐ ፡ አንስት ። መጽኡ ፡ ተረስዮሙ ። እለ ፡ ተረሰዩ ፡ ለቀትል ። መኑ ፡ ይትሬሰይ ፡ ለቀትል ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፲፬ ፡፡ ስንክ ፡ ሐም፳፩ ፡፡ ቀሌ ፡፡ ግብ፳፭ ፡ ፳፫ ፡፡ ዘኍ፴፩ ፡ ፭ ፡፡ ፩ቆር ፡ ፲፬ ፡ ፰) ፡፡ ትሰምዕ ፡ ትከብር ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ትትሬሰይ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡፡ ዐይን ፡ እንተ ፡ ርእየተኒ ፡ ትትሬሰየኒ ። ትትሬሰዩ ፡ በብዕሎሙ ፡ (ኢዮ፳፱ ፡ ፲፩ ፡፡ ኢሳ፷፩ ፡ ፮) ፡፡

ርሱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሲት) ፤ የተደረገ ፤ የተፀጀ ፡ የተዘጋጀ ፡ ዝግጁ ፤ ያጌጠ ፡ የለበሰ ፤ የተጌጠ ፡ የተሸለመ ፡ ሽልም ፤ የታጠቀ ፡ የተሰለፈ ፡፡ ጽርሕ ፡ ርሱይ ። ቤት ፡ ርሱይ ። መንበረ ፡ ወርቅ ፡ ርሱይ ። ብእሲ ፡ ዘርሱይ ፡ በቀጠንተ ፡ አልባስ ። ወአዋልዲሆሙኒ ፡ ርሱያት ። የዐቅብ ፡ ኀያል ፡ ዐጸዶ ፡ ርሱየ ፡ በንዋየ ፡ ሐቅል ። ርሱያኒ ፡ ነሐውር ፡ ምስለ ፡ ንዋየ ፡ ሐቅልኒ ፡ (ማር፲፬ ፡ ፲፭ ፡፡ ምሳ፳፩ ፡ ፳፱ ፡፡ ቀሌ ፡፡ ድጓ ፡፡ መዝ ፡ ፻፵፫ ፡፡ ሉቃ፲፩ ፡ ፳፩ ፡፡ ነሐ፱ ፡ ፳፫) ፡፡

ትርሲት ፤ (ታት) ፤ ጌጥ ፡ ሽልማት ፤ መጣፊያ ፤ የክብር ፡ ልብስ ፡፡ ትርሲተ ፡ አብያት ። ትርሲተ ፡ መርዓዊ ፡ ወመርዓት ። እንተ ፡ ባቲ ፡ ትርሲተ ፡ ዝሙት ። ሰለብዋ ፡ ኵሎ ፡ ትርሲታ ። ቅንቲ ፡ ሐቌኪ ፡ ወልበሲ ፡ ትርሲተ ፡ መንግሥትኪ ፡ (ሚክ፪ ፡ ፱ ፡፡ ኢሳ፷፩ ፡ ፲ ፡፡ ምሳ፯ ፡ ፲ ፡፡ ሰቈ፩ ፡ ፮ ፡፡ ድጓ) ፡፡

ትርሲት ፤ ልጅነት ፤ የልጅነት ፡ ክብር ፤ ጸጋ ፡ ሀብት ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ አባት ፡ ለልጁ ፡ የሚሰጠው ፡፡ ትርሲተ ፡ ወልድ ። እለ ፡ ሎሙ ፡ ትርሲተ ፡ ውሉድ ፡ (ሮሜ፰ ፡ ፲፭ ፡ ፳፫ ፡፡ ፱ ፡ ፬ ፡፡ ኤፌ፩ ፡ ፭ ፡፡ ገላ፬ ፡ ፭) ፡፡

ረሲን ፤ ኖት ፤ (ረስነ ፡ ይረስን ፡ ይርስን ፡፡ ዕብ ፤ ጋሐል) ፤ መርስን ፡ መፋም ፤ መጋል ፡ መጋም ፤ መሞቅ ፡ መድመቅ ፤ ከእሳት ፡ መዋሐድ ፡ መመሳሰል ፤ መንደድ ፡ መቃጠል ፤ የማይያዝ ፡ የማይዳሰስ ፡ መኾን ፡፡ ለእመ ፡ ረስነት ፡ መቅፀት ። ሰማያትኒ ፡ ይረስና ። ኢውዕየ ፡ ወኢረስነ ፡ ምንተ ፤ እንዘ ፡ ብሱበል ፡ የዐቍር ፡ እሳተ ። ወበከመ ፡ ኀጺን ፡ አው ፡ ዘይመስሎ ፡ ተራኪቦ ፡ ምስለ ፡ እሳት ፡ ይረስን ፡ ተወኪፎ ፡ ኪያሁ ፡ ወይትማሰል ፡ ምስለ ፡ እሳት ፡ ረሲኖ ፡ (ዮሴፍ ፡፡ ፪ጴጥ ፡ ፫ ፡ ፲፪ ፡፡ ስንክ ፡ ታኅ፩ ፡፡ ቄር ፡ ጸላ) ፡፡

ርሱን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ስንት) ፤ የጋለ ፡ የጋመ ፤ የነጠረ ፡ የተፈተነ ፡፡ ብርት ፡ ርሱን ። ርሱናን ፡ አምሳለ ፡ ሳህቡ ፡ ሉብርተ ፡ ሊባኖስ ። ርሱን ፡ ቃልከ ፡ ፈድፋደ ። ብኑር ፡ ርሱን ፡ ልጣ ፡ ጻድቅ ፡ (ዳን፲ ፡ ፯ ፡፡ ስንክ ፡ የካ፯ ፡፡ መዝ ፡ ፻፲፰ ፡፡ ምሳ፲ ፡ ፳) ፡፡

ርስነት ፤ በቁሙ ፤ መጋል ፡ መጋም ፤ መንጠር ፡ መቅለጥ ፤ መፈተን ፡ መጠበስ ፡፡ ግለት ፡ ሙቀት ፡ ትኵሳት ፡፡ መከራሆሙ ፡ ለወርቅ ፡ ወለብሩር ፡ ርስነት ። ርስነቱ ፡ ለፍቅር ፡ (ምሳ፳፯ ፡ ፳፩ ፡፡ አርጋ ፡ ፫) ፡፡

ርስን ፤ ረስን ፤ ግለት ፤ ግመት ፤ ሙቀት ፤ ዋዕይ ፤ ንደት ፤ ተኵስ ፤ ትኵሳት ፡፡ በርስነ ፡ ኀጺን ፡ ውዕያ ። ርስነ ፡ መለኮት ፡ ገበበት ፡ እዴሁ ። ይቈርር ፡ እንከ ፡ ርስነ ፡ ጥብዐቶሙ ። ማዕተበ ፡ ረስን ፡ (ስንክ ፡ የካ፳፩ ፡፡ ድጓ ፡፡ ፊልክ ፡ ፱ ፡፡ ሥር ፡ ጳኵ) ፡፡

አርሰነ ፤ አጋለ ፡ አጋመ ፤ አስጋለ ፡ አስጋመ ፤ ጠበሰ ፡ ተኰሰ ፤ አሞቀ ፡ አናደደ ፤ አቃጠለ ፡፡ አረስኖሙ ፡ ወአፈትኖሙ ። ከመ ፡ ብርት ፡ ዘአርሰንዎ ፡ በእሳት ። አርሰንዎ ፡ ለቅዱስ ፡ በሰናስለ ፡ እሳት ። ያረስን ፡ ልቦ ፡ በእንተ ፡ አፍቅሮ ፡ እግዚ ፡ (ኤር፱ ፡ ፯ ፡፡ ራእ፩ ፡ ፲፭ ፡፡ ስንክ ፡ ታኅ፰ ፡፡ ፊልክ ፡ ፩) ፡፡

አርሳኒ ፤ መርሰኒ ፡ ስን ፤ የሚያግል ፤ የሚያግም ፤ የሚጠብስ ፡ የሚተኵስ ፡ (አዋል) ፡፡

አርሳኒ ፤ አርሳንዮስ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ሮማዊ ፡ ቅዱስ ፤ ያስቈጥስ ፡ መነኰሴ ፡፡ ዘ ፡ ጽፍዐት ፡ ዘአርሴኒ ፡ (ፊልክ) ፡፡

ረሲዕ ፤ ዖት ፤ (ረስዐ ፡ ይረስዕ ፡ ይርሳዕ ። ዕብ ፡ ራሻዕ ፤ ኀጥአ) ፤ መርሳት ፤ መዘንጋት ፤ ማጣት ፤ ከልብ ፡ ከሐሳብ ፡ ማጥፋት ፤ ችላ ፡ ቸል ፡ ቸለል ፡ ማለት ፤ መተው ፡ መናቅ ፤ አለማውማት ። ረስዑ ፡ ነሚአ ፡ ኀብስት ። ይረስዕ ፡ ሊተ ፡ ኀጢአትየ ። ይረስዖ ፡ ለዘኮነ ፡ ይፈቅዶ ። ኅደግ ፡ ለእግዚ ፡ ወረሳዕኮ ። ትረስዑ ፡ ብእሲት ፡ ዕጓላ ፡ (ማቴ፲፮ ፡ ፭ ። ሚራ፳፫ ፡ ፲፰ ። ማር ፡ ይሥ፩ ፡ ፲፩ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፰ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፲፭) ።

ረሲዕ ፤ (ረሲሕ) ፤ መክፋት ፡ መባስ ፡ መጨከን ፤ መበደል ፡ መግፋት ፤ በግፍ ፡ ላይ ፡ ግፍ ፡ መሥራት ፤ ከጽድቅ ፡ መራቅ ፤ ግፈኛ ፡ ኃጥእ ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ መኾን ፤ እንደ ፡ ፈርዖንና ፡ እንደ ፡ ሄሮድስ ። ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ከመርሳት ፡ ይገባል ። ወበርእየ ፡ አሕላም ፡ ቦሙ ፡ ይረስዑ ፡ ወይፈርሁ ፤ ወዙሉ ፡ ግብሮሙ ፡ በሐሰት ፡ ይገብሩ ፡ (ሔኖ) ።

ረሲዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ሳዕ) ፤ የሚረሳ ፡ ዝንጉ ፤ ግፈኛ ፡ ኃጥእ ፤ ክፉ ፡ መጥፎ ። ረሲዕ ፡ ዘረስዐ ፡ ቃለ ፡ መለኮት ፡ ዘተምህረ ። ዘይጌሥጽ ፡ ለረሲዕ ፡ ያሐይስ ፡ ርእሶ ። ይጉይይ ፡ ረሲዕ ፡ እንዘ ፡ አልቦ ፡ ዘይዴግኖ ። ብፁዕ ፡ ብእሲ ፡ ዘኢሖረ ፡ በምክረ ፡ ረሲዓን ፡ (ቀሌ ። ምሳ፲ ፡ ፯ ። ፳፰ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፩) ።

ራስዕ ፤ (ዕት) ፤ የረሳ ፡ የዘነጋ ፡ ዝንጉ ፡ ልበ ፡ ቢስ ፤ ኃጥእ ፤ ሕገ ፡ ወጥ ። ኢኮነ ፡ ራስዐ ፡ ዘሰምዐ ። ከመ ፡ ሶበ ፡ ራስዕ ፡ ይወድቅ ፡ ውስተ ፡ ምንዳቤ ። ኢኮንኩ ፡ ራስዐ ፡ ውስተ ፡ ሕግ ፡ (ያዕ፩ ፡ ፳፭ ። ዲድ ፡ ፫ ። ፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፳፩) ።

ርስዐት ፤ መርሳት ፤ መዘንጋት ። ርሳታ ፡ ዝንጋታ ፤ ድንቊርና ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ። ርስዐት ፡ ዕሙቅ ። ወአስሐቶሙ ፡ ርስዐት ። ለዙሉ ፡ ግብር ፡ ቦቱ ፡ መከራ ፤ መከራሁ ፡ ለንጽሕ ፡ ዝሙት ፤ መከራሁ ፡ ለጽንዕ ፡ ድካም ፤ መከራሁ ፡ ለአእምሮ ፡ ርስዐት ። ልማደ ፡ እብሰት ፡ ወርስዐት ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፲፭ ። ፲፱ ፡ ፬ ። ፈላስ ። ጥበ፲፬ ፡ ፲፮ ። ሔኖ፰ ፡ ፪) ።

ርስዓን ፤ ዝንጋዔ ፡ እበድ ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ። ረሲዐኒ ፡ ወርስዓኑ ፡ (ጥበ፲፬ ፡ ፱ ። መጽ ፡ ምስ ። ስንክ ፡ ጥቅ፱) ።

ርስዕና ፤ (ናት) ፤ ረሲዕነት ፤ ዝንጋታ ፡ ቸልታ ፤ ኀጢአት ፡ ክፋት ፡ ግፈኝነት ። አሌ ፡ ሎሙ ፡ ለእለ ፡ ይገብሩ ፡ ርስዕናተ ፡ ወነገረ ፡ ሐሰት ፡ ይሴብሑ ፡ ወያከብሩ ፡ (ሔኖ፺፱ ፡ ፩) ።

አርስዐ ፤ አስረሳ ፤ አስዘነጋ ፤ አረሳሳ ። አርሳዕክሙኒ ፡ ዘእፈቅድ ፡ እበሎ ። ያረስዖ ፡ ለሕዙን ፡ ሕዘኖ ። አርስዓ ፡ ዐቲበ ፡ ርእሳ ። ሕዘና ፡ ለልብ ፡ ያረስዕ ፡ ወይን ፡ (ዮሴፍ ። ገድ ፡ ዘሚ ። ቀሌ ። ሚራ፴፱ ፡ ፳፱) ።

— ፤ አሳተ ፤ አስካደ ፤ ኀጢአት ፡ አሠራ ። አርስዖ ፡ ምናሴ ፡ ለይሁዳ ፡ (ዲድ) ።

መርስዒ ፤ ዕ ፤ (ዓን) ፤ የሚያስረሳ ፤ አስረሽ ፤ አረሳሽ ። መርስዒ ፡ ሕዘን ፡ መዐር ። ሕዘን ፡ ወፍሥሓ ፡ መርስዓን ፡ (ደራሲ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፬) ።

ተረስዐ ፤ ተረሳ ፡ ተዘነጋ ፤ ጠፋ ፡ ታባ ፡ ተሰወረ ፤ ራቀ ፡ ተለየ ፡ ባዕድ ፡ ኾነ ። ዙሉ ፡ ይትረሳዕ ። ተረስዐኒ ፡ በሊዐ ፡ እክል ። ተረስዐኒ ፡ ነገሩ ። አልቦ ፡ ዘተረስዐከ ። ተረስዐት ፡ እምዙሉ ፡ ቡብአ ። ይትረሳዕ ፡ ልቦሙ ፡ እምጥበብ ፡ (መክ፪ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፻፩ ። ዳን፪ ፡ ፭ ። ፰ ። ኢሳ፵ ፡ ፳፯ ። ኢዮ፳፰ ፡ ፳፩ ። ሔኖ፺፫ ፡ ፰) ።

ርሱዕ ፤ የተረሳ ፤ የተዘነጋ ። ስሑት ፤ ርሱሕ ፤ ኃጥእ ፡ ኀጢአተኛ ፡ (ሄርማ ፡ ገ፺፩) ።

ርሳስ ፤ (ዐረ ፡ ርጻጽ) ፤ በቁሙ ፤ የጥይት ፡ የጥፊት ። ቀለመ ፡ ርሳስ ፤ መጣፊያ ። ቀለም ፡ ዕንጨቱ ፡ ነው ፤ ባማርኛ ፡ ግን ፡ የርሳስ ፡ ቅጽል ።

ረቲም ፤ ሞት ፤ (ረተመ ፡ ይረትም ፡ ይርትም ። ትግሬ ፡ ረትመ ። ዕብ ፡ ራታም) ፤ መጫን ፡ መጥመድ ፤ የፈረስ ፡ የሠረገላ ። መታመም ፡ በደዌ ፡ መጠመድ ፤ በሽተኛ ፡ መኾን ። ሐርተመን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ዲቃላ ፡ ነው ፤ ሰንቀወ ፡ የንቀወ ፡ ውላጅ ፡ እንደ ፡ ኾነ ።

ረቲዕ ፤ ዖት ፤ (ረትዐ ፡ ይረትዕ ፡ ይርታዕ ። ዕብ ፡ ራቶዕ ፤ ርዒድ ፡ ጸኒን) ፤ መርታት ፤ ማሸነፍ ፤ በሙግት ፡ በውጊት ። (ተረት) ፡ ሳይረቱ ፡ አይበረቱ ። ረታዕከ ፡ አ ፡ ካልእየ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

— ፤ መቅናት ፤ ቀጥ ፡ ለጥ ፡ ማለት ፤ ቅን ፡ እውነተኛ ፡ መኾን ፤ አለመዛባት ፤ ማማር ፡ መበጀት ፡ መከናወን ፤ መጽናት ፤ መገባት ፤ የባሕርይ ፡ የግብር ፡ የነገር ። ጸድቀንና ፡ ቀንአን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎሮች ፡ ናቸው ። ጠዋይ ፡ ኢይክል ፡ ረቲዐ ። ይረትዕ ፡ ልሳኑ ፡ በሃም ። ሲተኒ ፡ ረትዐኒ ። ረትዐ ፡ መንግሥቱ ፡ ለፈርዖን ። በእንተ ፡ ጸሎቱ ፡ ይረትዕ ፡ ዓለም ። ወናሁ ፡ ይረትዕ ፡ ሊተ ፡ ተመክሖ ፡ (መክ፩ ፡ ፲፭ ። ኢሳ፴፭ ፡ ፮ ። ሉቃ፩ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፵ ። ስንክ ፡ የካ፪ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፩) ።

ራትዕ ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ በቁሙ ፤ የረታ ፡ የቀና ፤ ቅን ፤ እውነተኛ ። ብእሲ ፡ ራትዕ ። ጻድቅ ፡ አንተ ፡ እግዚኦ ፡ ወራትዕ ። ወለራትዓን ፡ ይደልዎሙ ፡ ክብር ፡ (ኢዮ፩ ፡ ፩ ። ራእ፲፮ ፡ ፭ ። መዝ ፡ ፴፪) ። በራትዕ ፡ ፈንታ ፡ ርትዕ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፡ (መዝ፲ ፡ ፯) ።

ርቱዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ትዕት) ፤ የቀና ፤ ቀጥ ፡ ያለ ፤ የተካከለ ፤ ዐባጣ ፡ ጐባጣ ፡ ያይደለ ። ርቱዐ ፡ እገሪሆሙ ፤ ርቱዓነ ፡ ልብ ። ፍናው ፡ ርቱዓት ። ሃይማኖት ፡ ርትዕት ፡ (ሕዝ፩ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፴፭ ። ምሳ፪ ፡ ፲፫ ። ቅዳ) ።

ርቱዕ ፤ (ይደሉ ፤ መፍትው) ፤ ይገባል ፤ የተገባ ፤ የሚገባ ፤ ግቡ ፤ አገባብ ። ርቱዕ ፡ ይትወከፍዎ ። ርቱዕ ፡ ታጥርያ ። አኮ ፡ ርቱዕ ፡ ያስተሐክይዎ ። ርቱዕ ፡ ትብክዩ ፡ ለዘሞተ ። ርቱዕ ፡ ይሑር ። ርቱዕ ፡ ይሙት ። ኢኮነ ፡ ርቱዐ ፡ ይኅድጎሙ ፡ ንጉሥ ፡ (፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፱ ። ኤር፴፱ ፡ ፯ ። ሚራ፲ ፡ ፳፫ ። ፳፱ ፡ ፲፭ ። ፩ነገ ፡ ፭ ፡ ፫ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፯ ። አስቴ፫ ፡ ፰) ። ቀመ ፡ ርቱዐ ፤ ቀጥ ፡ ብሎ ፡ ተሸራሽቶ ። ሖረ ፡ ርቱዐ ፤ ቀንቶ ፡ አቅንቶ ፤

ፊት፡ ለፊት። ዘበርቱዐ፡ ትኄንን፤ ባገባብ፡ በሚገባ፡ በውነት፡ በቅንነት።

ርቱዐ፡ ሃይማኖት፤ የመጽሐፍ፡ ስም፤ ታላቅ፡ መጣፍ፡ አባ፡ ጊዮርጊስ፡ የጣፉት፤ ኦርቶዶክሳዊ፡ ማለት፡ ነው።

ርትዐት፤ መርታት፡ ርታታ። መቅናት፡ አቀናን፤ ቅንነት፤ ቀጥታ። ይቀልል፡ ርትዐቱ። ርትዐተ፡ ልብ። ወርትዐተ፡ መለይልየ፡ ሥጋ፡ ይጸንዐ፡ በበ፡ ሕቅ፡ (አፈ፡ ድ፴፩። ፍ፡ ነ፡ ፲፡ ፮። ሃይ፡ አበ፡ ቄር)።

ርትዕ፤ (ዓት። ዕብ፡ ሚሽፋጥ፤ ኤሜት፤ ጽዳቃ)፤ እውነተኛ፡ ፍርድ፤ የቀና፡ የተካከለ፤ ሐሰትና፡ ግፍ፡ የሌለበት፤ የሚገባ፡ ሥራ፤ ሕግ፡ ትእዛዝ፤ የተጣፈ፡ የተወሰነ፤ (ዘፀ፳፩፡ ፩—፴፮)። ማህል፡ ወርትዕ፡ ተራከባ፤ ርትዕሰ፡ እምድር። ፍትሐ፡ ወርትዐ፡ ተድላ፡ መንበሩ። ይቀንት፡ ጽድቀ፡ ወይትዐጸፍ፡ ርትዐ። ኢነበብክሙ፡ ርትዐ። ወኢንገብራ፡ ለጽድቅ፡ ወለርትዕ። ሎግዮ፡ ዘበነገረ፡ ጽድቀ፡ ወርትዐ፡ (መዝ፡ ፹፬ና፡ ፹፰። ኢሳ፲፩፡ ፭። ኢዮ፵፱፡ ፰። ፩ዮሐ፡ ፩፡ ፮። ሚራ፵፩፡ ፲)። የጽድቅና፡ የርትዕ፡ ፍቻቸው፡ ስለ፡ ገጠመ፡ በጽድቅ፡ ፈንታ፡ ርትዕ፡ በርትዕ፡ ፈንታ፡ ጽድቅ፡ ይላል፤ ንባብ፡ እንጂ፡ ምስጢር፡ አያፈርስም፤ ስሕተትነቱ፡ ጥቂት፡ ነው።

አርትዐ፤ አስረታ። አቀና፤ አጠና፤ አበጀ፡ አዘጋጀ፤ ቅን፡ አደረገ፤ አስደረገ። አርታዐከ፡ ነገረ። ከመ፡ ያርትዕ፡ እገሪነ። አረትዐ፡ መንበረ፡ መንግሥቱ። እግዚ፡ አርትዐ፡ ዓለመ፡ በጥበቡ። አርትዕ፡ ሖሎ፡ ጠዋየ። አርትዕ፡ ልበከ። አርታዐኩ፡ ነፍስየ፡ (ቄር፡ ጸላ። ሉቃ፩፡ ፸፱። ፩ዜና፡ ፳፪፡ ፲። ኤር፲፡ ፲፪። ኢሳ፵፰፡ ፮። ሚራ፪፡ ፪። ፶፩፡ ፳)። በአርትዐ፡ ፈንታ፡ አስተራትዐ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እግዚ፡ ዘይገብር፡ ሖሎ፡ ወያስተራትዐ። ከመ፡ ያስተራትዕ፡ ፍትሐ፡ ለማኀፈሩ። ኤልያስ፡ ይቀድም፡ መጺአ፡ ወያስተራትዕ፡ ሖሎ። ከመ፡ ታስተራትዕ፡ ዘተርፈ። ናስተራትዕ፡ ሃይማኖተ፡ (ዓሞ፭፡ ፰። ሚራ፲፱፡ ፳፩። ማቴ ፲፯፡ ፲፩። ቲቶ፩፡ ፭። ገድ፡ ተክ)።

መርትዒ፡ ዕ፤ የሚያቀና፤ ቅን፡ የሚያደርግ። መርትዐ፡ ጠቢብት፡ (ጥበ፯፡ ፲፭)።

ተረትዐ፤ ተረታ፤ ተሸነፈ፤ ድል፡ ኾነ።

ተራትዐ፤ ተረታታ፤ ተነጣጠረ። ተቀናና፤ ተዘገጃጀ፤ ተከነዋወነ፤ ተሳካ። እስከ፡ አመ፡ ይትራትዕ፡ (ዕብ፱፡ ፲)።

አስተራትዐ፤ አረታታ። አቃና፤ አቀናና፤ አዘገጃጀ። ታስተራትዕ፡ ሖሎ፡ ነፍሰ። ታስተራትዕ፡ ምድረ፡ (ዮዲ፲፩፡ ፯። ኢሳ፵፱፡ ፰)።

መስተራትዕ፤ (ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፤ የሚያቃና፤ ፈጣን፡ ቀልጣፋ፤ ቁመታም፡ ደረታም፡ ኀይለኛ፤ የጭፍራ፡ አለቃ፤ ባለወግ፡ ጭፍራ፡ ዘበኛ፤ ያዥ፡ ጨባጭ፤ አሳሪ፡ ቀጭ፤ ፈላጭ፡ ቈራጭ፤ ሰያፊ፡ ገራፊ፤ ሰቃይ፡ ገዳይ። መስተራትዓነ፡ ሐራ፡ (ማቴ፳፯፡ ፳፯። ማር፮፡ ፳፯። ዲድ፡ ፳፭። መቃ፡ ገ፱)። መጽሐፍ፡ ግን፡ በመስተራትዓን፡ ፈንታ፡ መስተራትዓት፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው።

ሰ

ሰ፤ ኻያ፡ አንደኛ፡ ፊደል፡ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአበገደ፤ ስሙ፡ ሳት፤ ሰዓት፤ ቍጥሩ፡ ፪፻፤ አኃዝ፡ ሲኾን፡ ሰ፡ ሠለስቱ፡ ምእት፤ ሦስት፡ መቶ፡ ይባላል። ሠውት፡ ሠና፡ ሳት፡ ሰ፡ ተዛውረው፡ ስለ፡ ተጣፉና፡ ሳቱ፡ ሰ፡ በሠውት፡ ሠ፡ በታ፡ ስለ፡ ገባ፡ በራሱ፡ ላይ፡ የውጣ፡ ሠረዝ፡ ቀርናዊ፡ ነቍጣ፡ ሲኾንበት፡ ሸ፡ ይባላል። ከ፡ በነቍጣ፡ ምክንያት፡ ኸ፡ እንዲባል፡ ይኸም፡ እንደዚያ፡ ነው፤ በጥንታዊው፡ ባሮጌው፡ ግእዝ፡ ግን፡ ሸ፡ የሚባል፡ ሠውት፡ ሠ፡ ነው፡ እንጂ፡ ሳቱ፡ ሰ፡ አልነበረም፤ የቀረውን፡ በሠውት፡ አፈታት፡ ተመልከት።

ሰ፤ (አገባብ)፤ ሳ፤ ስ፡ ትች፤ ማ፤ ና፡ ግን፡ ይኾናል፤ ምስጢሩና፡ ስልቱ፡ አፍራሽነት፡ ነው። ሳ፡ ሲኾን፡ በጥያቄ፡ ቃል፡ ይገባል። ሲቅከሙሰ፡ ኢይሁብኑ፡ ጸባሕተ፤ መምራችኹሳ፡ (ማቴ፲፯፡ ፳፬)። ሲከታተል፡ ግን፡ ፊተኛው፡ ስ፡ ወይም፡ ትች፤ ኋለኛው፡ ሳ፡ ይኾናል። ጴጥሮስሰ፡ ነሰሐ፡ በእንተ፡ ዘክሕደ፤ ይሁዳሰ፡ ኢነሰሐኑ። አንተሰ፡ መጻእከ፤ እኁከሰ፡ ተርፈኑ። ይሁዳሳ፤ ወንድምኽሳ። ጥያቄ፡ በሌለው፡ ሲገባ፡ እንዳወራረዱ፡ ይፈታል፤ ወልድየሰ፡ ሞተ፤ ልጀስ፡ ሙቷል፤ ልጄማ፡ሙቶ። ሕያው፡ ውእቱሰ፤ ርሱስ። አንተሰ፡ አንተ፡ ከመ፤ አንተማ፡ አንተ፡ ግን፡ አንተስ፤ ያስኛል። ወእመሰ፡ ታፈቅሩ፡ ዘያፈቅረክሙ፤ የሚወዳችኹንማ። ና፡ ሲኾን፤ ይጽናሕሰ፡ ይትርፍሰ፡ እያለ፡ በትእዛዝ፡ አንቀጽ፡ ይገባል። ትችና፡ ስ፡ አንድ፡ ወገን፡ ናቸው፤ ትች፡ ሲኾን፡ ወ፡ ሂ፡ ኒ፡ ግን፡ እየኾኑ፡ ይከተሉታል። ይህም፤ ለዕቡያንሰ፡ ይትቃወሞሙ፡ ወለትሑታን፡ ይሁቦሙ፡ ክብረ። ቃልሰ፡ ቃለ፡ ያዕቆብ፡ ወእደው፡ ዘዔሳው። ለአድግሰ፡ አቅሕሞ፡ ወ

ለገብርኢ፡ ገሥጾ፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ስትፈታም፤ ትቢተኞችን፡ ይቃወማቸዋል፤ ለትሑታን፡ ግን፡ ክብር፡ ይሰጣቸዋል፡ በል። ግን፡ ሲኾን፤ አንክሰ፡ እብለክሙ ። አንትሙሰ፡ ሶበ፡ ትጼልዩ ። ዘቲሰ፡ አብእት፡ ሠሉ፡ ዘባ፡ እያለ፡ በኹሉ፡ ይገባል። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ ስ፡ ለማለት፡ ሰን፡ አለቦታው፡ ያስቀድማል፤ የመላሽና፡ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፤ በጽርእም፡ በዕብራይስጥም፡ አይገኝ። ይህም፤ ሰብእሰ፡ ገጸ፡ ይሬኢ፡ ወእግዚአብሔርሰ፡ ልበ፡ ይሬኢ ። እሙንቱሰ፡ ተዐቅጹ፡ ወወድቁ፡ ወንሕነሰ፡ ተንሣእነ፡ ወረታዕነ ። ቤትየሰ፡ ቤተ፡ ጸሎት፡ ይሰመይ፡ ወአንትሙሰ፡ ረሰይክምዎ፡ በዓተ፡ ፈያት፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ዳግመኛም፤ ተምኔትየ፤ ስእለትየ። እስመ፡ እፈቱ፡ በማለት፡ ፈንታ፤ ይረትዐሰ፡ ይርታዕ፡ ፍኖትየ ። እፈቱሰ፡ እፍልስ፡ እያለ፡ አላገባቡ፡ ተጽፎ፡ ይገኛል፡ (ዕርጃ፡ ቍ፹፰)።

ሰ፤ (ዕብ፡ ናእ)፤ ትእምርተ፡ ስኢል፡ ዐቢይ፤ የምልጃ፡ የልመና፡ ቃል፤ እባክኽ፤ እባክኽ። ሲገባም፡ በመጨረሻ፡ ቃል፤ በማልላይ፡ አንቀጽ፡ ይገባል፤ ልመናው፡ እጅግ፡ ብርቱ፡ ነው። የአን፡ አፈታት፡ ተመልክት፤ የዚህ፡ ጎረ፡ ቤት፡ ነው። አምላክ፡ ኅያላን፡ ተመየጥሶ ። እ፡ እግዚኦ፡ አድኅንሶ፤ ሠርሕሶ፤ (መዝ፡ ፻፲፯። ፳፭)። ኹለተኛም፡ እንደ፡ ዕብራይስጡ፡ ነ፡ ኹኖ፡ በንሕነ፡ ዝርዝር፡ ይፈታል። ይህም፤ ተመየጥሶ፤ ተመየጠነ፤ ተመየጥ፡ ለነ ። አድኅንሶ፤ አድኅነነ ። ሠርሕሶ፤ ሠርሐነ፤ ሠርሕ፡ ለነ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ ያሳያል። (ዕርጃ፡ ቍ፺፱)።

ሰአበ፤—ረከሰ፤—ሠአበ።

ሰአል፤ ሎት፤ (ሰአለ፡ ይስእል፡ ይስአል። ዕብ፡ ሻአል። ሱር፡ ሼእል። ዐረ፡ ሰአለ)፤ መለመን፤ መፈለግ፤ መሻት፤ እባክኽ፡ ስጠኝ፡ አድርግልኝ፡ ማለት፤ መማለድ። መጠየቅ፤ መመርመር፤ ለማወቅ፡ ለማግኘት። ሕይወቶ፡ ለነዳይ፡ ስኢሰ፡ ምጽዋት ። ሰአሉ፡ ወይትወሀበክሙ፤ እስመ፡ ኵሉ፡ ዘሰአለ፡ ይነሥእ፤ ሰአሊ፡ ለነ፤ ልመን፡ (ሢራ፴፮፡ ፳፭። ማቴ፯፡ ፯)። ይስእልዎሙ፡ ለአማልክት ። ሶረት፡ ትስአል፡ ኀበ፡ እግዚአብሔር ። በአንተ፡ መኑ፡ ትስእል፡ ወትጤይቅ፡ (ኢሳ፲፱፡ ፫። ዘፍ፳፬፡ ፳፪። ሔኖ ፳፯፡ ፩)። ብዙው፡ መጽሐፍ፡ ግን፡ በሰአለ፡ ፈንታ፡ ተሰእለ፤ ተሰአለ፤ ተሰእሎት፡ ይላል፤ ባለቅኔዎችም፡ እንዲሁ፡ ይላሉ፤ የስሕተት፡ ልማድ፡ ነው። የግዐ፡ ርባ፡ አካኼድ፡ የአዕማድ፡ መንገድ፡ ክአእመረ፡ ዠምሮ፡ እንደሚገባው፡ አልታወቀም፤ አልተጠነቀቀም። ወእመሂ፡ ተስእልክዎሙ፡ ኢይሰጠዉኒ ። ተሰአሉ፡ ለአቡክ፡ ወይነግረከ ። ተስእሎት፡ ዘተሰእልዎ፡ ካልኣን ። ተሰአሉ፡ እግዚ፡ ለኢዮብ፡ (ኢሳ፵፮፡ ፳፫። ዘዳ፴፪፡ ፯። ስንክ፡ የካ፲። ድጓ)። ስንአለን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ስፖሽ፡ ነው።

ሰአሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ አልት)፤ የሚለምን፤ የሚጠይቅ፤ ለማኝ፡ ጠያቂ፤ ማላጅ። ሰአሊት፡ ምሕረት፡ ለኃጥአን ። ሰአሊት፡ ሕይወት፡ ለነፍሳቲነ፡ (ግንዘ። ቅዳ። ኤፍ፡ ፩)።

ሰአልት፤ ለማኞች፤ ጠያቆች፤ መርማሮች። የመጽሐፍ፡ ስም፤ መጽሐፈ፡ ስገል፤ የጥንቈላ፡ መጽሐፍ፤ እንዳውደ፡ ነገሥት፡ ያለ።

መስአል፤ (ልት፡ ላን፡ ላት)፤ ጠንቋይ፤ ጋኔን፡ ሳቢ፤ ሙት፡ ጠሪ፤ ባለስአልት። አስጠንቋይ፤ ጠንቋይ፡ ጠያቂ፡ (ሲኖዶ)።

ምስአል፤ (ላት)፤ መለመኛ፤ መማለጃ፤ መጠየቂያ፡ ቦታ፤ ቤተ፡ ክሲያን። ትኩን፡ ምስአለ፡ ወምስጋደ፡ ወምስትስራየ፡ ኀጢአት፡ (ቀሌ። ድጓ። አርጋ፡ ፩)።

አስአለ፤ አስለመነ፤ አስጠየቀ፤ አስማለደ፡ አማላጅ፡ ላከ። ዐቢየ፡ ነቢየ፡ ዮሐንስሀ፡ አስአልነ፤ ያስተምሕር፡ በእንቲኣነ፤ ማህልከ፡ ወትረ፡ ይብጽሐነ፡ (መዋሥ)።

ተስእለ፤ (ተደራጊ)፤ ተለመነ፤ ተጠየቀ፤ ተመረመረ፤ ተለማኝ፡ ተጠያቂ፡ ኾነ።

ስኡል፤ (ላን፡ ላት፡ እልት)፤ የተለመነ፤ የተጠየቀ፤ ልምን፡ ጥይቅ።

ስእለት፤ (ታት)፤ መለመን፤ አለማመን፤ ልመና፤ ፍላጎት፤ ምልጃ፤ ጸሎት፤ ጥየቃ። ኀፈርኩ፡ ስእለቶ፡ ለንጉሥ፡ ኄይለ፡ ወአፍራሰ ። ስእለት፡ ብየ፡ እንተ፡ እስእል፡ እምኔከ ። ምንት፡ ውእቱ፡ ስእለትኪ ። ወከነ፡ እምድኅረ፡ ዝንቱ፡ ስእለት ። አባእኩ፡ ተዝካረ፡ ስእለትክሙ ። ወተስእሉኒ፡ ከመ፡ እጽሐፍ፡ ተዝካረ፡ ስእለት፡ (ዕዝ፫፡ ፳፱። ኩፋ፡ ፴፭። አስቴ፯፡ ፪። ፩ዜና፡ ፲፰፡ ፩። ጦቢ፲፪፡ ፲፪። ሔኖ፲፫፡ ፪። ፲፱፡ ፯)።

ተስእሎ፤ ሎት፤ (ታት)፤ (ጥ፡ ለጠ) መለመን፤ መጠየቅ፤ ተለማኝ፡ ተጠያቂ፡ መኾን። ልማዱ፡ ግን፡ አድራጊነት፡ ነው። ክፍል፡ ቀዳሚ፤ እምተስእሎታተ፡ ዜናሆሙ፡ ለአበው፡ መነከሳት፡ (ፊልክ፡ ፩)።

ተሳአለ፤ (ተደራራጊ)፤ ተለማመነ፤ ተጠያየቀ፤ ተመራመረ፡ (ማቴ፲፡ ፲፩)።

ተሳእሎ፤ መጠያየቅ፤ መመራመር፤ ርስ፡ በርሱ።

አስተሳአለ፤ አላመነ፤ አለማመነ፤ አጠያየቀ፤ አማገተ፡ አከራከረ፤ ተጠየቅ፡ አሰኘ።

ሰአለ፤—ማለ፡ መሰለ፤—ሥዒል፡ ሠዐለ።

ሰአለ፤—ሳለ፡ ሳላም፡ ኾነ፤—ሰዐለ።

ሲአል፤ (ዕብ፡ ወሱር፡ ሽኦል)፤ በቁሙ፤ ታሕተ፡ ምድር፤ ልበ፡ ምድር፤ መቃብር፤ የግዞት፡ ቦታ፤ መካነ፡ ኃጥኣን፤ እስከ፡ ዕለተ፡ ዐርብ፡ ነፍሳት፡ ኹሉ፡ የነበሩበት። አኮኑ፡ ክሡት፡ ሲኦል፡ በቅድሜሁ ። ም

ትሂ፡ ወሲኦል፡ ይቤሉ። ወኢድኅንከ፡ ለነፍስየ፡ እ ምሲኦል፡ ታሕቲት። መራኁተ፡ ሞት፡ ወሲኦል። ሕናቅጸ፡ ሲኦል፡ (ኢዮ፴፰፡ ፲፯። ፳፰፡ ፳፪። መዝ፡ ፹፭። ራእ፩፡ ፲፰። ማቴ፲፮፡ ፲፰)።

ሰአመ ፤—ሳመ፡ ለከፈ፤—ስዒም፡ ሰ ዐመ።

ሲኢን ፤ ኖት፤ (ስእነ፡ ይስእን፡ ይስ ኣን። ዕብ፡ ሻኤን፤ ንህየ። ያሺን፤ ኖመ)፤ መሳን፤ መድከም፤ መታከት፤ ኀይል፡ ክሂል፡ ሥልጣን፡ ማጣት፤ አለመቻል፤ የማይቻለው፡ መኾን። ስእኑ፡ አ ውሥኦቶ፡ ለኢዮብ። አናብስት፡ ስእኑ፡ ይግስስዎ። ኀሠሥኩ፡ ኦእምር፡ ወስእንኩ። ለእመ፡ ስእነ፡ ብ እሲ፡ በኪበ፡ ምስለ፡ ብእሲቱ፡ ለአቅሞ፡ ዘርዐ፤ ወ ዝንቱ፡ ስኢን፡ ይከውን፡ እምሠለስቱ፡ ምክንያት። ስኢነነ፡ ተፀግዎ፡ (ኢዮ፴፪፡ ፫። ስንክ፡ ጳጕ፩። ሉቃ፡ ፅዝ፲፫፡ ፳። ፈ፡ መ፡ ፲፪፡ ፭። ፩ተሰ፡ ፫፡ ፩)።

ተስእነ ፤ ተሳነ፤ አቃተ፤ የማይቻል፡ ኾነ፤ ች ሎቱ፡ ታጣ። እፌቅድ፡ እምዳእ፡ ነቤክሙ፡ ወይስ ኣነኒ። ወሶበ፡ ተስእኖ፡ ለሕገ፡ ኦሪት፡ (ሮሜ፩፡ ፲፪። ፰፡ ፫)።

ስኡን ፤ (ናን፡ ናት፡ እንት)፤ የተሳነው፤ ችሎት፡ ያጣ፤ የማይችል፤ ደካማ፡ ሕጹጽ። ኃጥእ፡ ወስኡን፡ ወእብድ። መሐይምት፡ ስኡን። ብርክ፡ ስኡናን። ድኩምሙ፡ ለስኡናን፡ (ፊልክ፡ ፩። ቄር። ኢዮ፱፡ ፱። ሮሜ፲፭፡ ፩)።

—፤ የሚሳን፡ የሚያቅት፤ ተከና፡ የሚቀር፤ የማይቻል፡ ሥራ። ሕልቦ፡ ስኡን፡ በኀቤሁ፡ ለዘሎሉ፡ ይክል፡ (ቄር)።

ስእነት ፤ መድከም፤ ችሎት፡ ማጣት፤ ደካም ነት፤ ኢክሃሊነት። ኢክነተ፡ ምክንያተ፡ ስእነት፡ ላዕ ሌሁ፡ ለነገር፡ (ቄር፡ ፯፰፩)። ዕቅጸቶሙ፡ ድቀቶሙ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ስእነቶሙ፡ ይላል፤ የመላሽና፡ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ኤር፲፰፡ ፳፫)።

ሳእን ፤—ጫማ፡ መጫሚያ፤—ሣእን።

ሳእር ፤—በቁሙ፡ ሣር፤—ሥዒር፡ ሥ ዕረ።

ሰአረ ፤—ሻረ፤—ስዒር፡ ሰዐረ።

ሶበ ፤—ጊዜ፤—ሰዊብ፡ ሰወበ፤—ሶብ።

ሰቢእ ፤ አት፤ (ሰብአ፡ ይሰብእ፡ ይስ ብእ። ዕብ፡ ወሱር፡ ሻባዕ። ዐረ፡ ሸቢዐ)፤ ፈጽሞ፡ መጥገብ፤ መርካት፤ አብዝቶ፡ ማግኘት፤ የም ግብ፡ የገንዘብ። መዕገስ፡ ማርገዝ፤ መንጠርዘዝ፤ የስ ብልና፡ የቤት። ሰብዐን፡ እይ፤ የዚህ፡ መንቲያ፡ ነው።

አስብአ ፤ አጠገበ፤ አሰረገዘ።

ሰብእ ፤ (ዕብ፡ ሸባእ፤ ሰባእ፤ ስመ፡ ነ ገድ፤ ሳባ)፤ ባሕርያዊ፡ ስም፤ በቁሙ፤ ሰው፤ አዳም፤ የአዳም፡ ዘር፡ ኹሉ፤ ነፍስና፡ ሥጋ፡ ያለው፤ ከነፍስ፡ ከሥጋ፡ አንድ፡ የኾነ፤ በነፍስ፡ አካልነት፡ የቆመ፡ የተ ፈጸመ፤ ሥጋ፡ ብቻ፡ ወይም፡ ነፍስ፡ ብቻ፡ ያይደለ፡ ፍጹመ፡ ሥጋ፡ ወነፍስ፤ ፍጹመ፡ ጸጋ፡ ምሉእ፡ ጸጋ። ንግበር፡ ሰብአ፡ በአርኣያነ፡ (ዘፍ፩፡ ፳፮። ፪፡ ፯)። ስ ምነቱ፡ ጠቅላይ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ለወንድም፡ ለሴትም፤ ላ ንድም፡ ለብዙም፡ ይነገራል፤ ውስጠ፡ ብዙ፡ ነው። ይ ህም፤ አንበ፡ ዕፄ፡ ወአከ፡ ሰብእ፤ ምኑን፡ በኀበ፡ ሰ ብእ። ሰብአ፡ ወእንስሳ፡ ታድኅን። እሉ፡ ሰብእ፡ ዘሎ፡ ሰብእ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ ያሳያል። ዳግመኛም፡ በዕምና፡ በግብር፡ በነገር፡ ኹሉ፡ እየተናበበ፡ እንዳወ ራረዱ፡ ይፈታል።

ሰብአ፡ ቤት ፤ ቤተ፡ ሰብ፤ ዘመድ፤ ወገን፡ ነ ገድ፤ ሎሌ፡ ገረድ፡ (ዘፍ፴፭፡ ፪)።

ሰብአ፡ ዐይን ፤ ጕበኛ፡ ሰላይ፤ ተመልካች፤ አስተዋይ፡ (ሕዝ፫፡ ፲፯)።

ሰብአ፡ ሐጽ፡ ወቀስት ፤ ቀስተኞች፤ ባለ ቀስቶች፡ (ኢሳ፳፩፡ ፲፭)።

ሰብአ፡ አፍራስ ፤ ፈረሰኞች፤ ፈረስ፡ ዐዋ ቆች፤ ለጓሞች፡ ባልደራሶች፡ (ኤር፬፡ ፳፱)።

ሰብአ፡ ምሥያጥ ፤ ገባያተኞች፤ ነጋዶች፡ ዐ ጣሮች፤ ባለመደብሮች፡ (ግብ፲፯፡ ፭)።

ሰብአ፡ ዜና ፤ ወሬኞች፤ ወሬያሞች፤ ወሬ፡ ነ ጋሮች፤ ባለምሥራቾች፤ ታሪክ፡ ዐዋቆች፡ (ናሖ፪፡ ፩)።

ሰብአ፡ አዝያኸ ፤ ኮከበኞች፡ ኮከብ፡ ቈጣ ሮች፤ የኮከብ፡ ፈላስፎች፤ ሰብአ፡ ሰገል፡ (አቡሻ፡ ፲፩)።

ሰብኣዊ ፤ (ዊት)፤ የሰው፤ ሰዋም፡ ባለሰው፤ ሰውማ፤ ሰውኛ፤ በሰው፡ ያደረ፡ የተጠጋ፤ ባሕርያዊ፤ ጠባ ይዓዊ። መፍትው፡ ይሰመይ፡ ሰብኣዌ፡ ወአኮ፡ ሰብአ፤ እስመ፡ ዘንደራ፡ ለናዝሬት፡ ተሰምየ፡ ናዝራዌ፡ ወ ኢተሰምየ፡ ናዝሬተ። ግብር፡ ሰብኣዊ። ሕሕጽጽ፡ ሕእምሮተከ፡ ሰብኣዊተ፡ (ቄር፡ ጸላ። አፈ፡ ድ፴፫። ፊ ልክ፡ ፹፪)።

ሰብአት ፤ ሰዎች፤ ወገኖች፤ የቅርብ፡ ዘመ ዶች። ሰብኣቲሁ፡ (ዘሌ፳፩፡ ፺፰፡ ፺፱)።

ሰብእና ፤ ሰውነት፤ ሰው፡ መኾን፤ የሰው፡ ባ ሕርይ፤ አካሉ፡ ገላው፤ ኹለንተናው፤ ኹለመናው። ሶበ፡ ተግህደ፡ በሰብእናሁ። ተውህበ፡ በሰብእናሁ። በጾም፡ ወበጸሎት፡ ሰብእናሆሙ፡ ቀተሉ። ሰብእና፡ ዚአየ፡ እሙር፡ (ቀሌ። ቄር፡ ጸላ። ድጓ። አዋል)።

ተሰብአ ፤ ተጠገበ፤ ተረገዘ፡ ሰው፡ ኾነ፤ ሥጋ፡ ለበሰ፤ ነፍስንና፡ ሥጋን፡ ነሣ፤ ተዋሐደ፡ ገንዘብ፡ አደ ረገ፤ ሰው፡ ተባለ፤ በሰው፡ ስም፡ ተጠራ። ተሠገወ፡ ወተሰብአ፡ እምድንግል። ተሰብአ፡ እምድንግል። ተሰብአ፡ እማርያም። ውእቱ፡ ይቤለነ፡ ከመ፡ ቃሉ፡ ይሰባእ፡ በደኃሪ፡ መዋዕል። ለልየ፡ በእዴየ፡ ለሐ ሰዋ፡ ለድንግል፡ እንተ፡ እምኔሃ፡ ተሰባእከ። አም ላከ፡ ተሰባኢ፡ እግዚእነ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ (ጲድ፡ ፲፱። ቀሌ። ድጓ። ማር፡ ይሥ)።

ተሰብአ ፤ አት ፤ መፀነስ ፣ መረገዝ ። ሰው ፣ መኾን ፤ ሥጋ ፣ መልበስ ፤ የአዳምን ፣ ባሕርይ ፣ መንሣት ። ተሰብእተከ ፡ እመ ፡ ቦ ፡ ዘያስተሐቅር ፡ መኒኖ ፡ (ደ ራሲ ። አርጋ ፣ ፩) ።

ስቡእ ፤ (አን ፣ አት ፣ ብእት) ፤ ሰው ፣ የ ኾነ ፤ ልቡስ ፣ ሥጋ ። ሰይጣን ፡ ሥግው ፡ ወጋኔን ፡ ስ ቡእ ፡ (መጽ ፣ ምስ) ።

ትስባኤ ፤ ሰው ፣ መኾን ፤ ሰውነት ፤ የሰውነት ፣ ገላ ፤ ባሕርይ ። ሰብእናን ፣ ተመልከት ፤ ከዚህ ፣ ጋራ ፣ አ ንድ ፣ ነው ። ዕሩቀ ፡ እመለኮት ፡ ረሰዩ ፡ ትስባኤ ፡ (ስ ንክ ፣ ጥቅ፲፱) ።

ትስብእት ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ፤ ሰውነት ፤ ሰው ፤ ፍ ጹም ፣ የሰው ፣ ባሕርይ ፤ ሾለንታ ፣ ሰብእ ፤ ነፍስና ፣ ሥጋ ፤ ወይም ፣ ነፍስ ፣ ያለው ፣ ሥጋ ። ትስብእቱ ፡ ለዋሕድ ። መለኮት ፡ ወትስብእት ፡ (አምላክነትና ፣ ሰውነት ፤ አም ላክና ፣ ሰው ፤ ወይም ፣ ቃልና ፣ ሥጋ) ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘይቤ ፡ አየኬ ፡ ዘወለደት ፡ ድንግል ፡ ሚመ ፡ ትስብእተ ፡ ወ ሚመ ፡ መለኮተ ። ኢትፍልጥ ፡ ሊተ ፡ እምድኅረ ፡ ትድምርት ፤ እስመ ፡ ዘፈለጠ ፡ እንተ ፡ ባሕቲቱ ፡ ብ እሴ ፡ ወእንተ ፡ ባሕቲቱ ፡ አምላክ ፡ ቃለ ፤ ክልኤተ ፡ ይሬስዮ ፡ ለዐማኑኤል ፡ (ቄር ፣ እስት) ።

ሰቢብ ፤ ቦት ፤ (ሰበ ፤ ሰበበ ፣ ይሰብብ ፣ ይስብብ ። ዕብ ፣ ሳበብ) ፤ መዞር ፤ ማቀፍ ፤ መክ በብ ፤ ዙሮ ፣ መግጠም ፤ መጠምጠም ። መፍሰስ ፤ መን ዛት ፤ መረጨት ፤ መሠራጨት ፤ የመርዝ ፣ የሰራዊት ። ወደኃሪታ ፡ ከመ ፡ ንስከተ ፡ አርዌ ፡ ምድር ፡ ትሰፍሕ ፡ ወከመ ፡ ዘእምቃግስት ፡ ይሰብቦ ፡ ሕምዘ ፡ (ምሳ ፳፫ ፣ ፴፪) ።

—፤ መሸበብ ፤ በሽባ ፣ መያዝ ፣ መሳብ ። መሰበብ ፤ ሰበብ ፣ መሻት ፤ ምክንያት ፣ መፈለግ ፤ በዙሪያ ፣ መኼድ ፤ ነገርን ፣ ለማፍረስ ። ሰወበን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ መንትያ ፣ ነው ።

ሰባቢ ፤ ከባቢ ፣ ጦር ፤ ዘበኛ ፣ ነጡር ፤ ቌፍሬ ፣ ወታደር ። ሰባቢ ፤ ሰበብ ፣ ፈላጊ ፤ ሰበበኛ ፤ ሰበባም ።

ሰበብ ፤ በቁሙ ፤ ምክንያት ፤ መንሻ ፤ የነገር ፣ ዙሪያ ፤ ክርክሬሻ ። (ተረት) ፤ በሰበቡ ፣ መምሬ ፣ ተሳቡ ።

—፤ የጥርስ ፣ እድፍ ፤ ችክ ፤ ግርድ ፣ ሻክላ ፤ ኖሬ ፣ (ት ግሬ) ።

አስባብ ፤ ሰበቦች ፤ በሰበብ ፣ ባሰባብ ፣ እንዲሉ ። ከባቦች ፤ ዘበኞች ፤ በዙሪያ ፣ ያሉ ፤ ጎያላን ፣ ያርብሓን ። ወዕደውስ ፡ እለ ፡ አስባብ ፡ ዙሉሙ ፡ በቅድመ ፡ አብ ያቲሆሙ ፡ ይቢቱ ፡ ወያጽንዑ ፡ ዐቂበ ። አንቅህዎሙ ፡ ለአስባቢሃ ፡ (ነሐ፯ ፣ ፫ ። ኤር፳፰ ፣ ፲፱) ።

ሰብድዓት ፤ (ብ ፣ ሰባድዕት ። ዐረ ፣ ሸ ብዲዕ ፤ ጊንጥ) ፤ እፍኝት ፤ ክፉ ፣ እባብ ። ትውልደ ፡ ሰባድዕት ፡ (ሉቃ፫ ፣ ፯) ።

—፤ ስመ ፣ ነገድ ፤ የሰውና ፣ የአራዊት ፣ መልክ ፣ ያላቸው ። አጥፍኡ ፡ ሀገረ ፡ ሰባድዕት ፡ እለ ፡ ገጽሙ ፡ ሰብእ ፡ ወዘነበ ፡ አድግ ፡ ውስተ ፡ ሐቌሆሙ ። ወበጽሐ ፡ እ ስክንድር ፡ ኅበ ፡ ሰብድዓት ፡ ዘይበልዑ ፡ ሰብአ ፡ ወ እንስሳ ፡ ወአራዊተ ፡ ዕፀወ ፡ ወአሥዕርተ ፤ እለ ፡ የሐ ይኩ ፡ እብነ ፡ ወይሰትዩ ፡ እሳተ ፤ ብሔሮሙኒ ፡ ጽኑዕ ፤ ወቦሙ ፡ አሐቲ ፡ ሙቃእ ፡ መጠነ ፡ ዕሥራ ፡ ወክል ኤቱ ፡ በእመት ። ወጸለየ ፡ ኅበ ፡ እግዚ ፡ ……. ወአስ ተቃረበ ፡ ሎቱ ፡ ክልኤተ ፡ አድባረ ፡ እለ ፡ ይብልዎሙ ፡ ምድቅኤል ፡ ቅርፍተሬን ፤ እስከ ፡ ይተርፍ ፡ ማእ ከሌሆን ፡ መጠነ ፡ ዕሥራ ፡ ወሠለስቱ ፡ በእመት ፡ ወእ ንበሮን ፡ ህየ ፡ ለሐለይተ ፡ ብርት ፡ ስከመ ፡ ነበሩ ፡ በም ድረ ፡ ደቂቀ ፡ ያፌት ፡ ከመ ፡ ኢይፃኡ ፡ ሰብድዓት ፡ ወኢያጥፍኡ ፡ ሰብአ ፤ ወይጕየዩ ፡ ሶበ ፡ ሰምዑ ፡ ቃለ ፡ ቀርን ፡ ወእንዚራ ፡ ወከበሮ ፡ (ክብ ፣ ነገ ። ዜና ፣ እስ ። ራእ፱ ፣ ፩—፲፩) ።

ሰብሐ ፤—ሠብ ፣ ወፈረ ፤—ሠቢሐ ፣ ሠ ብሐ ።

(ጥ) **ሰብሐ ፤ ሖት ፤ (ሰብሐ ፣ ይሴብሕ ፣ ይስ ብሕ ። ዕብ ፣ ወሱር ፣ ሻባሕ ። ዐረ ፣ ሰበሐ) ፤** ማመስገን ፤ ማወደስ ፤ ማክበር ፣ ማግነን ፤ በክብርና ፣ በታ ምራት ፣ መግለጥ ፤ ማብራት ፤ የክብር ፣ ብርሃን ፣ መስጠት ። ሰብሕዎ ፡ ለእግዚ ፡ ዙልክሙ ፡ አሕዛብ ፤ ወይሴብ ሕዎ ፡ ዙሉሙ ፡ ሕዝብ ። ሰብሐኒ ፡ በቅድመ ፡ ሊቃ ውንቲሆሙ ፡ ለእስራኤል ። እመሰ ፡ ስልየ ፡ ስባሕኩ ፡ ርእስየ ፡ ኢይበቍዐኒ ፡ ስብሐትየ ። አባ ፡ በጽሐ ፡ ጊ ዜሁ ፡ ከመ ፡ ትሰብሖ ፡ ለወልድከ ፤ ወወልድከኒ ፡ ከመ ፡ ይሰብሕከ ። ሰብሖ ፡ ለምሕረትከ ፡ (መዝ ፣ ፻፲፮ ። ፩ነገ ፣ ፲፭ ፣ ፴ ። ዮሐ፰ ፣ ፶፬ ። ፲፯ ፣ ፩ ። መዝ ፣ ፲፯) ።

ሰባሒ ፤ (ሒት ፣ ሕያን ፣ ያት) ፤ የሚያመ ሰግን ፤ አመስጋኝ ፤ ቀዳሽ ፣ አወዳሽ ። ይንእስ ፡ ሰባሒ ፡ እምተሰባሒ ። ሰባሕያን ፡ ወመተንብላን ፡ (አዋል ። መዋሥ ። አርጋ ፣ ፪) ።

ተሰብሐ ፤ ተመሰገነ ፤ ከበረ ፤ ተገለጠ ፤ በራ ፣ ብሩህ ፣ ኾነ ። ይሴቦሕ ፡ ስምየ ፡ በውስተ ፡ ዙሉ ፡ አ ሕዛብ ። ጥቀ ፡ ተሰብሐ ፡ ስምከ ። እመ ፡ ተሰብሐ ፡ ኢየሱስ ። ወተሰብሐ ፡ ሕብረ ፡ ገጹ ፡ (ሚል፩ ፣ ፲፩ ። መዝ ፣ ፰ ። ዮሐ፲፪ ፣ ፲፮ ። ዘፀ፴፬ ፣ ፳፱) ።

ስቡሕ ፤ (ሓን ፣ ሓት ፣ ብሕት) ፤ የተመሰ ገነ ፤ ምስጉን ፤ ክቡር ፤ ክቡድ ፣ ልዑል ፤ ብሩህ ፣ ጽዱል ። ንሴብሖ ፣ ለእግዚ ፡ ስቡሐ ፡ ዘተሰብሐ ። ቃል ፡ ስ ቡሕ ። ወስቡሕ ፡ ራእዮሙ ። ዕፀው ፡ ስቡሓን ፡ (ዘፀ ፲፭ ፣ ፩ ። ምሳ፳፭ ፣ ፳፯ ። ሕዝ፳፱ ፣ ፪ ። ፴፪ ፣ ፫) ።

ስባሔ ፤ (ሕያት) ፤ ማመስገን ፤ መመስገን ፤ አመስጋገን ። ውዳሴ ፣ ምስጋና ፤ ክብር ፣ ብርሃን ። አብ ዝኅ ፡ ስባሔሁ ። ርኢ ፡ ስባሔሆሙ ። ወሀበት ፡ ለእ ግዚ ፡ አኰቴተ ፡ ወስባሔ ። ዝማሬያት ፡ ወስባሕያት ፡ (ዮሴፍ ። ፊልክ ፣ ፻፶፩ ። ክፋ ፣ ፳፩ ። ፈ ፣ መ ፣ ፴፪ ፣ ፯) ።

ስብሐት ፤ (ታት) ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ፤ ውዳሴ ፣ ምስጋና ፤ ክብር ፣ ጌትነት ፤ አምላካዊ ፣ ብርሃን ፤ ጸዳል ፣ ምዕዛር ። ኢያረሙ ፡ እምስብሐቲነ ፤ ስብሐተ ፡ ነግህ ።

ሎቱ፡ ስብሐት ። ወርኢነ፡ ስብሐቲሁ፡ ከመ፡ ስብሐተ፡ ወልድ፡ ዋሕድ ። ወሀብክዎሙ፡ ስብሐተ፡ ዘወሀብከኒ ። አኮሲ፡ ስብሐት ። ወስብሐተ፡ እግዚ፡ በረቀ፡ ላዕሌሆሙ ። ወምድር፡ በርሀት፡ እምስብሐቲሁ፡ (ቀሌ ። ሮሜ ፲፭፡ ፴፯ ። ዮሐ ፩፡ ፲፬ ። ፲፯፡ ፳፪ ። ሉቃ ፪፡ ፱ ። ሕዝ ፵፫፡ ፪ ። ራእ ፲፰፡ ፩) ።

ሰበጠ፤—ቀረበ፤ ተዘጋጀ፤—ሠቢጥ፡ ሠበጠ ።

ሳባጥ፤—የወር፡ ስም፤—ሠበጠ፡ ሣባጥ ።

ሰቢክ፤ ኮት፤ (ሰበከ፡ ይሰብክ፡ ይስብክ፤ ከረዘ ። ዕብ፡ ሳባኽ፤ ሰንሰለ፡ ፀፈረ)፤ መስበክ፤ ማብሠር፤ ማስተማር፤ በታላቅ፡ ቃል፡ መጮኽ፡ ማሰማት፤ መልፈፍ፤ መለፍለፍ፤ ዐዋጅ፡ መንገር፤ ማዜም፡ መዘመር፤ ማውራት፡ መመስከር ። ፈነወኒ፡ እስብክ፡ ግዕዛነ፡ ለፂውዋን ። በከመ፡ ሰበኩ፡ ነቢያት ። እፎኑ፡ ይሰምዑ፡ ዘኢሰበኩ፡ ሎሙ፤ ወእፎኑ፡ ይሰብኩ፡ እንዘ፡ ኢይትፌነዉ ። ይስብክ፡ ሎቱ፡ ዐዋዲ፡ ውስተ፡ መርሕበ፡ ሀገር ። ይስብክ፡ ዲያቆን፡ ቅድመ፡ ወንጌል፡ እመዝሙረ፡ ዳዊት ። ሰበከ፡ በህየ፡ በወንጌለ፡ ኢየሱስ፡ (ኢሳ ፷፩፡ ፩ ። ቀሌ ። ሮሜ ፲፡ ፲፬ ። አስቴ ፮፡ ፱፡ ፲፩ ። ሥር፡ ቅዳ ። ስንክ፡ መጋ ፲፩ ። ሠኔ ፳፯) ።

ሰባኪ፤ (ኪት፡ ክያን፡ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚሰብክ፤ የሚያስተምር፤ ዐዋጅ፡ ነጋሪ ። ከነ፡ ሐዋርያ፡ ወሰባኬ፡ ወንጌል ። ዮሐንስ፡ ሰባኬ፡ ጥምቀት ። በአፈ፡ ዐሠርቱ፡ ወኅምስቱ፡ ነቢያት፡ ሰባክያን፡ (ዲድ፡ ፲ ። መዋሥ ። ግንዘ ። ፊልክ፡ ፵፩) ።

ምስባክ፤ (ካት)፤ መስበኪያ፡ በታ፤ ከፍ፡ ያለ ። ዲያቆን፡ ከወንጌል፡ በፊት፡ የሚያዜመው፡ መዝሙር ።

ተሰብከ፤ ተሰበከ፤ ተነገረ ። ወይሰበክ፡ ዝ፡ ወንጌለ፡ መንግሥት ። ዘበነቢያት፡ አቅደመ፡ ተዐውቀ፡ ወበሐዋርያት፡ ተሰብከ ። ጥበብ፡ ትሰበክ፡ (ማቴ ፳፬፡ ፲፬ ። ኪዳ ። ምሳ ፩፡ ፳፩) ።

ስብከት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ መስበክ፤ መሰበክ፤ አሰባበክ፤ ስበካ፤ ትምርት፤ ዐዋጅ፤ ወሬ፡ ታሪክ ። በነዋኅ፡ ስብከት ። ስብከ፡ ሎሙ፡ በከመ፡ ቀዳሚ፡ ስብከት ። ንስማዕ፡ ስብከተ፡ ትንሣኤሁ ። ስብከት፡ ዘኢየሱስ፡ (ምሳ ፱፡ ፫ ። ዮና፫፡ ፪ ። ዲድ፡ ፲፪ ። ቄር) ።

ስብከተ፡ ጌና፤ በዓለ፡ ስብከት፤ የስብከት፡ እሑድ፤ ከታኅሣሥ፡ ፯፡ እስከ፲፫፡ የሚውል፤ ወደ፡ ጌና፡ ወዳ፲፱፡ የማይወርድ፡ የማይወጣ ። ዋዜማ፡ ዘስብከት፡ (ድጓ) ።

ስባክ፤ (ዕብ፡ ስባኻ ። ዐረ፡ ሸበከት)፤ ዐይነ፡ ርግብ፤ የመረብ፡ የመግለበ፡ ዐይነት፡ (፬ነገ፡ ፳፩፡ ፲፯) ። ሳቤቅን፡ ተመልከት፤ የሰበከ፡ ዘር፡ ነው ።

ሰብኮ፤ ኮት፤ (ሰበከ፡ ይሴብክ፡ ይሰብክ ። ዕብ፡ ሻፋኽ ። ዐረ፡ ሰፈከ)፤ ማቅለጥ፤ ማፍሰስ፤ መጨፍለቅ፤ እየመቱ፡ እየጠፈጠፉ፡ መሥራት፡ መገብሰስ፤ የማዕደን፡ የሸክላ ። ወሀበት፡ ክልኤተ፡ ምእተ፡ ብሩረ፡ ለዘይሰብኮ፡ ወይገብሮ፡ ግልፎ፡ ወሰበኮ፡ (መሳ ፲፯፡ ፬ ። ሕዝ ፳፪፡ ፳ ። ሚል ፫፡ ፫) ።

ሰባኪ፤ የሚያቀልጥ፡ የሚያፈስ፤ አቅላጭ፡ አፍሳሽ ። ሰባኬ፡ ብሩር፡ (አፈ፡ ተ፩) ።

ተሰብከ፤ ቀለጠ፤ ፈሰሰ፤ ተሠራ ። በከመ፡ ይሰበክ፡ ብሩር፤ ትሰበኩ፡ በማእከላ፡ (ሕዝ ፳፪፡ ፳፪) ።

ስቡክ፤ (ካን፡ ካት፡ ብክት)፤ የቀለጠ፡ የፈሰሰ፡ ፍስ፤ ቅጥቅጥ ። ወገብረ፡ ባሕረ፡ እንተ፡ ብብርት፡ ስብክት፡ (፪ዜና፡ ፬፡ ፪ና፡ ፬) ።

ስብኮ፤ (ብ፡ ስብኮዋት)፤ ጣዖት፤ ምስል፤ አቅልጠው፡ አፍስሰው፡ ቀጥቅጠው፡ ገብስሰው፡ የሚሠሩት ። ስብኮ፡ ወርቅ፡ ግዑር፡ በአምሳለ፡ ዕፀ ። አማልክት፡ ዘስብኮ ። እሜርዎ፡ ሰግልፎክ፡ ወለስብኮክ ። ከመ፡ ኢትበል፡ ስብኮየ፡ አዘዘኒ፡ (ዮሴፍ ። ዘሌ ፲፱፡ ፬ ። ናሖ ፩፡ ፲፬ ። ኢሳ ፵፰፡ ፭) ።

መስበክ፤ ት፤ (ብ፡ መሳብክ፤ ት)፤ የሸክላ፡ ዕቃ፤ እንስራ፡ ማድጋ፤ ገንቦ፤ ማሰሮ፡ ምንቸት ። ይትቀጠቀጥ፡ መስበክት፡ ውስተ፡ ዐዘቅት ። መሳብክተ፡ ማይ፡ (መክ ፲፪፡ ፮ ። መዋሥ ። ዮሐ ፪፡ ፮፡ ፯ ። መሳ ፯፡ ፲፮ ። ፩ነገ፡ ፲፰፡ ፴፱) ።

—፤ የብረት፡ ዕቃ፤ መጣሪያ፤ ወይም፡ በታ፤ መጥበሻ፤ ማፍሰሻ፤ ከውር ። ይሰበኩ፡ በመስበኩ ። እለ፡ ሰበክዎሙ፡ ለአልሕምት፡ በውስተ፡ መስበክ ። እምነ፡ መሳብክተ፡ ኀጺን ። በመሳብክቲሁ፡ ከመ፡ ወርቅ፡ በእሳት፡ ፈተኖሙ፡ ለቅዱሳን፡ (፫ነገ፡ ፯፡ ፲፩ ። ፰፡ ፶፩ ። ፪ዜና፡ ፬፡ ፫ ። መዋሥ) ።

ሰቢል፤ ሎት፤ (ሰብለ፡ ይሰብል፡ ይስብል ። ዕብ፡ ሳባል፤ ጸረ ። ዐረ፡ ሰቢለ፤ ሰንበለ)፤ ሰብል፡ መኸን፤ መዘርዘር፡ መውለድ፤ መጨርቋት፤ መሸት፤ ማፍራት፤ ፍሬ፡ መያዝ፡ መሸከም ። ሰገም፡ እንበለ፡ ይስብል፡ (ዘፀ ፱፡ ፴፩) ።

ሰብል፤ (ላት፤ ዕብ፡ ሽቦሌት ። ሱር፡ ሺብላ ። ዐረ፡ ሰበል)፤ በቁሙ፤ ዝርዝር፤ ወለዳ፤ ጨርቋ፡ ቀጭን፡ እሸት፤ ራስ፡ ዛላ፤ ዘለላ፤ እልፍ፡ ከነምርቂና፡ ከነቂንዱ፡ (ማር ፬፡ ፳፰) ። ሰብለ፡ ሥርናይ፡ ወሰብለ፡ እክል ። ሀለዉ፡ ውስተ፡ እዴሁ፡ ሰብዐቱ፡ ሰብላት፡ ዘሠዊት፡ ዘሠረጹ፡ እምአሐዱ፡ ብርዕ ። ወሰብሎኒ፡ ይከውን፡ ሠላሳ፡ ኅጠተ፡ (መቃ፡ ገ፲፱ ። ዮሴፍ ። ፊልክ፡ ፱) ።

መስበልት፤ የእሸት፡ ፍሬ፤ ዛላ፤ እልፍ፤ ዝሪት፡ አዝመራ ። ዐዘቅት፡ ዘእንበለ፡ ማይ፤ ደመና፡ ዘእንበለ፡ ዝናም፤ ሠዊት፡ ዘእንበለ፡ መስበልት ። አልቦሙ፡ ኅጠት፡ ለመስበልቶሙ ። ሖሉ፡ መስተገብረ፡ ገራውሀ፡ ሐጹረ፡ አሥዋክ፡ ያዐውድ፡ ውስተ፡ መስበልቱ፡ (መጽ፡ ምስ፡ ገ፴፩ ። ፪፻፴፪ ። ፪፻፺) ።

ሰንብል፤(ዐረ፡ ሱንቡለት)፤ እሸት፤ የእሸት፡ ዛላ፤ ነዶ፤ ጥይት። ቀዳሚ፡ ነበሩ፡ ያበውኡ፡ ሰንብለ፡ወአስካለ፡ወይን፤ወናሁ፡ተፀርዐ፡ሰንብል፡ወተርፈ፡ወይን፡(ፈ፡ መ፡ ፳፯፡ ፪)።

ሰንቢል፤ የመጠጥ፡ እሸት፤ ዝርዝር፡ መጠጥ፤ ጻፅፍ፤ ጕሽ። ግሬዳ፡ ማኅበሬዊ፡ ድግስ። እስ፡ ይተ ልዉ፡ አሥረ፡ ወይን፡ ወእደ፡ ይከውን፡ ሰንቢል፡ (ምሳ፳፫፡ ፴)።

ሰንቡል፤ ሰንበልት፤ ስንቡል፤ ጥሩ፡ ሽቱ፤ ናርዶስዊ፤ ከዕፀወ፡ ዕጣን፡ አንዱ፤ ወይም፡ ዘንል፤ የባሕር፡ ሽቱ፡ (ዘፀ፴፡ ፴፬)። ከልበኔ፡ ወሰንቡል። ሰ ንበልት፡ ምዑዝ። ሰንበልት፡ ቅድው፡(አዋ። ደራሲ። ሔኖ፴፪፡ ፩። ኩፋ፡ ፫ና፡ ፲፯)።

ሰንቡላ፤(ዐረ፡ እሰንቡለት)፤ ኮከብ፤ የኮከብ፡ ስም፤ ካሥራ፡ ኹለቱ፡ መናዝል፡ አንዱ። ሽቱ፡ የሽቱ፡ ዛላ፡ ሽቷም፡ ማለት፡ ነው፤ ኮከብነቱም፡ የነ ሐሴ፡ ነው፤ ከፀሐይ፡ ጋራ፡ ፴፡ ዕለት፡ ፵፪፡ ኬክሮስ፡ ይመግባል፡ (አቡሻ፡ ፫)።

ሽቦሌት፤(ዕብራ)፤ ሰብል፤ ዝርዝር፡ እሸት፤ ራስ፡ ዛላ። ወይቤልዎ፡ በል፡ ሽቦሌት፤ ወይቤ፡ ሲቦ ሌት፡ ወኢያርትዐ፡ ነቢበ፡ (መሳ፲፪፡ ፮)። ባለብሉ ዮች፡ ግን፡ ንባቡን፡ ሽሖሌት፡ ይሉና፤ ፍችውን፡ ለባ ሕር፡ ለገደል፡ ያድርጉኝ፡ ማለት፡ ነው፡ ይላሉ፤ የተሳ ሳተ፡ ነው። ሽቦሌት፡ በል፡ ማለት፤ ደቂቀ፡ ኤፍሬም፡ የሸ፡ ጸያፎች፡ ናቸውና፤ ኤፍሬማዊነቱን፡ በገዘ፡ አፉ፡ ለማስመስከር፡ ነው። ሽሖሌት፡ ያሉት፡ ግን፡ ሽሔሌት፡ ነው፤ፍችውም፡ የሽቱ፡ ዑቃያ፡ ቅጠል፤ የባሕር፡ ዛጐል፤ ባሕረ፡ ወጥ፡ ሽቱ፤ ሰንበልት፡ ማለት፡ ነው።

ሳቢላኔስ፤(ዕብ፡ አቢሊን)፤ ስመ፡ ሀገር፡ ሶርያዊ፤ ወይናም፡ በለሳም፡ (ሉቃ፫፡ ፩)።

ሳብላንዮስ፤(ጽርእ። ዕብ፡ ሳብላኒ)፤ የሰይጣን፡ ስም፤ ክቡደ፡ ጸር፤ ብዙኅ፡ ጸር፤ ዘይጸውር፡ ወዘያጸውር፡ (መቃ፡ ገ፳፪)። ሳብላንዮስ፡ በማለት፡ ፈ ንታ፡ ሰልብልያኖስ፡ ይላል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ወትእኅ ዞሙ፡ቅንአት፡ከመ፡ሰልብልያኖስ፡(ማሕ፩፡ ፩)።

ሰበን፤(ጽር፡ ሳባኖን። ዕብ፡ ሳብና)፤ ነጭ፡ ጥሩ፡ ልብስ፤ ሰንዱን፤ በኅፅበት፡ ጊዜ፡ ከውሃ፡ ሲወጡ፡ የሚለበስ።

ሰበን፤(ጽር፡ ሱዳሪዎን። ዕብ፡ ሱ ዳር)፤ ያንገትና፡ የራስ፡ የትከሻ፡ ልብስ፤ ሻል፤ ሞጣ ሕት፤ በላይ፡ የሚለበስ፤ ታናሽ፡ ወይም፡ ታላቅ፡ (ሉቃ ፲፱፡ ፳። ዮሐ፲፩፡ ፵፬። ፳፡ ፯። ግብ፲፱፡ ፲፪)።

ሰበን፤(ናት። ጽር፡ ኪዳሪስ። ዕብ፡ ፍ ኤር፤ጻኒፍ)፤ የራስ፡ ልብስ፤ ጌጥ፡ ሽልማት፤ ቆብ፡ ጥምጥም፤ መጠምጠሚያ። ደዩ፡ሰበነ፡ንጹሐ፡ዲበ፡ ርእሱ። ሰበን፡ ዘዐጊ፡ ይኩን፡ ላዕለ፡ርእሰሙ። ሰ በኖሙ፡ ይኩን፡ዐሥርተ፡በእመት፡(ዘካ፫፡ ፩። ሕዝ ፵፬፡ ፲፰። አቡሻ፡ ፩። ገድ፡ አዳ፡ ገ፶፱)። ቄዳርን፡ ተመልከት።

ሰብዖ፤ ዖት፤ (ሰብዐ፡ ይሴብዕ፡ ይሰ ብዕ። ዕብ፡ ሻቤዕ)፤ መሰበት፤ ሰባት፡ ማድረግ፤ ከሰባት፡ መክፈል። በስመ፡ አብ፡ ዘይሴብዖን፡ ለምዕዋደ፡ ሰንበታት፡ከመ፡ ይኩና፡ ለኵፋሌ፡ መዋዕል፡ ወለፍዳሜ፡ ኢዮቤልዮሳት፡ (መጽ፡ ምስ)። የሞፈርን፡ ቂጥ፡ ከንኹለንተናው፡ ሰበት፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው። ማረሻና፡ ከርፈስ፡ (ወገል)፡ ጠፍሩና፡ ሞፈሩ፡ ዕርፉና፡ ድግሮቹ፡ ሲደመሩ፡ ፯፡ ናቸውና፤ ሰበት፡ ይ ይህንን፡ ያሳያል።

—፤ ማዘም፤ አስማት፡ መድገም፤ እየመላለሱ፡ ማንበብ፡ ማነብነብ፤ እስከ፡ ፯፡ ጊዜ።

ሰባዒ፤(ዒት፡ ዕያን፡ ያት)፤ የሚሰብት፤ ሰባች፤ ሰባት፡ አድራጊ።

መስበዒ፤ ብዕ፡ (ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፤ ገዢ፡ ከማው፤ አስማታም፤ ባላስማት። አሜዜራሕ፡ መ ሀረ፡ ዙሉ፡ መስበዕያነ፡ ወመቃርያነ፡ ሥርው፡ (ሔ ኖ፰፡ ፫)።

ተሰብዐ፤ ተሰበተ፤ ሰባት፡ ኾነ፤ ተባለ፤ በሰባት፡ ክፍል፡ ተከፈለ። ተሰብዖት፡ (ኩፋ፡ ፩)።

ስቡዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ብዕት)፤ የተሰበተ፤ ሰባት፡ የኾነ፤ የተባለ፤ ሰባትነት፡ ያለው።

ስባዔ፤(ዕያት)፤ መሰበት፤ ሰባት፡ ማድረግ፤ ወይም፡ ሰባት፡ መኾን፤ መባል፤ ሰባትነት።

ሰብዑ፤(ዕብ፡ ሼባዕ። ሱር፡ ሽባዕ። ዐረ፡ ሰብዕ)፤ የሴቶች፡ ድምር፤ ሰባት። ገቢርም፡ ይከታል። ሰብዑ፡ አንስት። ሰብዑ፡ አዋልድ። ሰብዑ፡ እክያት። ወነሥአ፡ ሰብዑ፡ ኅብስተ፡(ኢሳ፬፡ ፩። አስቴ ፪፡ ፱። ምሳ፳፯፡ ፳፭። ማቴ፲፭፡ ፴፮። ዘፍ፴፩፡ ፳፰—፴)። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ በወንዶች፡ ድምር፤ ሰብዑ፡ ደቂቀ፡ እያለ፡ ይገኛል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው።

ሰብዐቱ፤ ቱ፤ የወንዶች፡ ድምር፤(ዘ፡ ፯)፡ ሰባት፤ ሰባቱ፤ ሰባተኛው፤ ሰባተኞቹ። ሰብዐቱ፡ አልሕ ምት። ሰብዐቱ፡ ኖሎት። ሰብዐቱ፡ አዕይንት። ን ድቅ፡ ሊተ፡ ሰብዐተ፡ ምሥዋዕተ፤ ወአስተዳሉ፡ ሰብ ዐተ፡ አልሕምተ፡ ወሰብዐተ፡ አባግዐ፡(ዘኍ፳፫፡ ፪። ሚክ፭፡ ፭። ዘካ፫፡ ፱። ዘኍ፳፫፡ ፩)።

ሰቡዕ፤ የዕለት፡ ቅጽል፤ ሰባት፤ ሰባተኛ። እም ድኅረ፡ ሰቡዕ፡ መዋዕል። ሰቡዕ፡ መዋዕል። አመ፡ ሰቡዕ። በሰቡዕ፡ ሠርቅ፡ (ዘፍ፯፡ ፲። ዘሌ፲፭፡ ፲፫። ዘካ፯፡ ፩። ባሮ፩፡ ፪)።

ሰቡዑ፤ ሰባቱ፤ ሰባተኛው። አመ፡ ሰቡዑ፡ ለነሐሴ፡(መቅ፡ ታም)።

ሱባዔ፤(ዕያት)፤ በቁሙ፤ ሰባት፤ ፍጹም፡ ቍጥር፤ የዕለት፡ የዓመት። ወይከውን፡ሲምጽአቱ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ሠለስቱ፡ ምእት፡ ወሠላሳ፡ ወሠ ለስቱ፡ ሱባዔ፡ ዕለታት። በሱባዔ፡ ሳብዕ። ሱባዔ፡ ዓ መታት። ወይዜክር፡ ሱባዔ፡ ሱባዔያት፡(ተረ፡ ኤር።

ኩፋ ፡ ፱) ። ስንበትን ፡ ተመልክት ፤ የዚህ ፡ ክፍል ፡ ነው ፤ ን ፡ ስለ ፡ ገባበት ፡ ተለይቷል ።

ሱባዔያዊ ፤ የሱባዔ ፤ ቀመር ፤ ቍጥር ፤ ባለሱ ባዔ ፡ (አቡሻ ፡ ፴፫) ።

ሳብዕ ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ ሰባተኛ ፤ ከሰ ባት ፡ አንድ ። በሳብዕ ፡ ወርኅ ። በሳብዕ ፡ ዓመት ። በሳ ብዕት ፡ ዕለት ። ሳብዕተ ፡ እዴሁ ፡ ለምድር ፡ (ዘሌ፳፫ ፡ ፳፱ ። ሕዝ፳ ፡ ፩ ። ዘፍ፪ ፡ ፪ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፱ ፡ ፵፯) ።

ሳብዓዊ ፡ ይ ፤ (ዊት ፡ ዩት ፡ ዒት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሰባተኛ ፤ ው ፤ (ዋ ፡ ይቱ) ።

ስብዕ ፤ የጊዜና ፡ የልክ ፡ ቅጽል ፤ ሰባት ። ስ ብዕ ፡ በእመት ። ከማሁ ፡ ገብረ ፡ እስከ ፡ ስብዕ ። ስብዕ ፡ ለዕለትየ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፱ ። ፱ነገ ፡ ፱ ፡ ፴፩ ። መዝ ፡ ፻፲፰) ።

ምስብዒት ፤ ሰባት ፡ እጅ ፤ ሰባት ፡ ዕጥፍ ፤ ሰ ባት ፡ ጊዜ ፡ ሰባት ፤ መጠ ፡ ፵፱ ። ይፈዲ ፡ ምስብዒተ ። ይበርህ ፡ ምስብዒተ ፡ እምፀሓይ ። የኀሥሥ ፡ ይረ ስየ ፡ ምስብዒተ ። ሰብዐቱ ፡ ዓመት ፡ ዘምስብዒት ፡ (ምሳ፮ ፡ ፴፩ ። ቀሌ ። ሚራ፯ ፡ ፲፱ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፰) ።

ትስብዕት ፤ ሰባትነት ፤ ሰባተኛነት ፤ ሰባት ፡ እጅ ፤ ሰባት ፡ ዕጥፍ ። ወበዝኀ ፡ መክፈልተ ፡ ብንያም ፡ እመክፈልተ ፡ ኵሎሙ ፡ ትስብዕተ ፡ (ኩፋ ፡ ፵፫) ።

ሰብዓ ፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ በስድሳና ፡ በሰማኒያ ፡ ማኸል ፡ ያለ ፤ ሰባ ፡ (ዐ ፡ ፸) ፤ ሰባት ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ ወ ይም ፡ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ ሰባት ። ሰብዓ ፡ ብእሲ ። ሰብዓ ፡ ዓም ። ሰብዓ ፡ ክራማት ። ኢይብለከ ፡ እስከ ፡ ስብዕ ፡ አላ ፡ እስከ ፡ ሰብዓ ፡ ወስብዕ ። ሰብዓ ፡ ሰንበታት ፡ (ሕ ዝ፰ ፡ ፲፩ ። ዘካ፩ ፡ ፲፪ ። መዝ ፡ ፹፱ ። ማቴ፲፰ ፡ ፳፪) ።

ስብዕ ፤ **ስብዐት** ፤ (ታት ። ዕብ ፡ ሸቡዓ ፤ መሐላ) ፤ ፀሐይ ፤ ሥራይ ፤ አስማት ፤ የጠንቋይ ፡ ጸ ሎት ፤ ፯ ፡ ፯ ፡ ጊዜ ፡ የሚጣፍ ፤ የሚደገም ፤ ጨጨ ፡ ዠዠ ፤ ፉፎን ፡ ፉፎን ፤ ይህን ፡ የመሰለ ። ዘይገብር ፡ ስብዐ ፡ ወመቅሰመ ። አርማሮስ ፡ ፈትሐ ፡ ስብዐታተ ፡ (ቀሌ ፡ ገ፶፵፱ ። ሔኖ፯ ፡ ፩) ።

ሰቢቅ ፤ **ቆት** ፤ (ሰበቀ ፡ ይሰብቅ ፡ ይስ ብቅ ። ሱር ፡ ሻበቅ) ፤ መተው ፡ መልቀቅ ፡ መጣል ፤ እንዲሞት ፡ እንዲጠፋ ፡ ማድረግ ። መሰበቅ ፤ ማሳበቅ ፤ የእጅ ፡ የነገር ። መጨረቅ ፡ መማገር ፤ ማያያዝ ፡ ማስተሳ ሰር ፤ የዕፅ ፡ የሐረግ ።

ሰባቂ ፤ (ቂት ፡ ቅያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የ ሚሰብቅ ፤ የሚያሳብቅ ፤ ሰብቀኛ ፤ ሰብቃም ።

ሳቤቅ ፤ (ሱር ፡ ሲብቃ) ፤ ረዥም ፡ ዐጽቅ ፤ ሐረግ ፤ ማናቸውም ። ሐረግ ፡ ፊሳ ፤ ቢሒ ፡ ዐረግ ።

ሳቤቅ ፤ (ጽር ፡ ሳቤክ ። ዕብ ፡ ስበኽ ። ሱር ፡ ኢላና ። ዐረ ፡ ዓበት) ፤ ጽፍቅ ፡ ዱር ፤ ቀጫ ጭን ፡ ዕንጨት ፡ ሐረግና ፡ ዐጽቅ ፤ ርስ ፡ በርሱ ፡ የተሳበቀ ፤ የተዋሰበ ፤ የተቈላለፈ ። ርእዩ ፡ በገዐ ፡ እኍዝ ፡ አቅርን ቲሁ ፡ በዕፀ ፡ ሳቤቅ ፤ ዕፀ ፡ ሳቤቅ ፡ ብሂል ፡ ዕፀ ፡ ስርየት ፡ መስቀል ፡ (ድጓ ። ዘፍ፳፪ ፡ ፲፫) ።

ሰበቅታኒ ፤ (ሱር ፡ ሽበቅታኒ ። ጽር ፡ ሳባኽታኒ ። ዕብ ፡ ዐዛብታኒ) ፤ ኀደገኒ ፤ ገደፍከኒ ፤ ተውኸኝ ፤ ጣልኸኝ ። አ ፡ ወልድ ፡ ክላሕ ፡ ከመ ፡ ዘ ሐመ ፡ ወበል ፡ ኤልማስ ፡ ላማ ፡ ሰበቅታኒ ፡ (ቅዳ ፡ አት ። ማቴ፳፯ ፡ ፵፯ ። ማር፲፭ ፡ ፴፬) ።

ሰቢር ፤ **ሮት** ፤ (ሰበረ ፡ ይሰብር ፡ ይስ ብር ። ዕብ ፡ ሻባር ። ሱር ፡ ትባር ። ዐረ ፡ ተ በረ) ፤ መስበር ፤ መሰባበር ፤ መቀጥቀጥ ፤ ማንከት ፤ ማ ድቀቅ ፤ ማድከም ፤ (ድል ፡ ማድረግ ፤ ማሸነፍ) ። እሰ ብር ፡ አናቅጸ ፡ ብርት ። እሰ ፡ ይሰብሩ ፡ ቍልፋተ ። ልሳን ፡ ድክምት ፡ ትሰብር ፡ አዕፅምተ ። ሐዘኑ ፡ ለ ልብ ፡ ይሰብሮ ፡ ለኀይል ። ለምንት ፡ ትሰብሩ ፡ ል ብየ ፡ (ኢሳ፵፭ ፡ ፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱ ። ምሳ፳፭ ፡ ፲፭ ። ሢራ ፴፰ ፡ ፲፰ ። ግብ፳፩ ፡ ፲፫) ። ዘበረን ፡ ተመልክት ፤ የዚህ ፡ ጎረ ፡ ቤት ፡ ነው ።

ሰባሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የሚ ሰብር ፤ የሚሰባብር ። ክይሲ ፡ አው ፡ አርዌ ፡ ሰባሪ ፡ (ፈ ልክ ፡ ፲፭) ።

መስብር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ የሚሰብር ፤ ሰባሪ ፤ መሰበሪያ ። መስብረ ፡ ርእስ ፤ መስብረ ፡ ብረክ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፭) ።

አስበረ ፤ አሰበረ ፤ ሰበሩ ፡ አለ ፤ ድል ፡ አስደረገ ። አሸበረ ፡ ማለት ፡ የዚህ ፡ ዘር ፡ ነው ።

ተሰብረ ፤ ተሰበረ ፤ ተሰባበረ ፤ ነከተ ፡ ነኰተ ፤ ተንቈጠቈጠ ። ድል ፡ ኾነ ፡ ተመታ ፤ ተሸረ ፤ ፈረሰ ፡ ተ ናደ ፡ ሸሸ ። ተሰብረ ፡ ጸወንከሙ ። በተሰብሮ ፡ ቍጽ ። ተመንደበ ፡ ሐመርሙ ፡ ከመ ፡ ይሰበር ። ተሰብሩ ፡ ሕዝብ ፡ በቅድመ ፡ ፀሮሙ ። ተሰብሩ ፡ ሰብአ ፡ ኢት ዮጵያ ፡ ወጐዩ ። ወተሰብረ ፡ ሰራዊቶሙ ፡ (፪ዜና ፡ ፯ ፡ ፳፱ ። ፲፱ ፡ ፲፪ ። ፫ነገ ፡ ፳፱ ፡ ፴፭ ። ዘፍ፲፱ ፡ ፲) ።

ስቡር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ብርት) ፤ የተሰበረ ፤ ሰባራ ፤ ሠንጣቃ ፡ ንቅ ፤ ንክ ። ማዕጾ ፡ ስቡር ። ዘስ ቡር ፡ እግሩ ። ምስል ፡ ስቡር ፡ (ኩፋ ፡ ፴፱ ። ዘሌ፳፭ ፡ ፲፱ ። መሳ፯ ፡ ፳፰) ። ሐንካስ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ስቡር ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። (፪ነገ ፡ ፭ ፡ ፯ ፡ ፰ ። ኢዮ፳፱ ፡ ፲፭ ። ሉቃ፯ ፡ ፳፱ ። ፲፱ ፡ ፳፩) ።

ስብረት ፤ መሰበር ፤ መሰበር ፤ አሰባበር ፤ ሰበራ ፤ ስብራት ፤ ሰባርነት ፤ ጕዳት ፤ ትሕትና ፡ ሐዘን ። ሰበራ ፡ (ለ በትር) ፡ ክልኤተ ፡ ስብረተ ፡ ወኮነት ፡ ሠለስተ ፡ በትረ ። ስብረት ፡ ህየንተ ፡ ስብረት ። ሀጕል ፡ ወኪደት ፡ ወስ ብረት ፡ እምኀበ ፡ እግዚ ። ስብረተ ፡ ልብ ፡ (ክብ ፡ ነገ ። ዘሌ፳፬ ፡ ፳ ። ኢሳ፳፱ ፡ ፩ ። አፈ ፡ ተ፴፩) ።

ስባር ፤ (ራት) ፤ ስባሪ ፤ ፍላጭ ፤ ገል ፡ እንክ ትካች ። ቍራሽ ፡ ብጣሽ ፤ ፍንካች ። ስባረ ፡ ማሕረጽ ፡ ስባራተ ፡ ማህው ፡ በሲኀት ። ስባረ ፡ እኀላ ፡ ተመ ርት ፡ (መሳ፱ ፡ ፶፫ ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፱) ።

ሰበረ ፤ (ዕብ ፡ ሳባር ። ዐረ ፡ ጸበረ) ፤ ጸንሐ ፤ ቈየ ፤ ታገሠ ፤ ደጅ ፡ ጠና ።

ሰብር፤ ትዕግሥት፤ ደጅ፣ ጥናት፤ ሬት።

ሶበርት፤ ኮሶ፤ የሆድ፣ ትል፤ ሹሞ፤ ከጠፋ፣ በኋላ፣ እስከ፣ ኹለት፣ ወር፣ የሚቈይ፣ በሦስተኛ፣ ወር፣ የሚታይ። የኮሶ፣ መድኀኒት፣ መራራ፤ የሚዋጥ፣ የሚቃም፣ የሚጠጣ። ለዘአበየ፡ሶበርት። ሠያጤተ፡ሶበርት፡(መ፣ ፈ። ታሪ፣ ቴዎ)።

ሰብሳብ፤—ጋብቻ፣ ግቢ፤—ወሰበ።

ሰጊድ፤ ዶት፤ (ሰገደ፣ ይሰግድ፣ ይስግድ። ዕብ፣ ሳጋድ። ሱር፣ ስጊድ። ዐረ፣ ሰጀደ)፤ መስገድ፤ መዋረድ፤ ማጐንበስ፣ መንበርከክ፤ መደፋት፤ በግንባር፣ መውደቅ፤ ግንባርን፣ ምድር፣ አስነክቶ፣ መሬት፣ ስሞ፣ መመለስ፤ የአምልኮና፣ የአክብሮ። ወይከውን፡ጸሎት፡በሰንበት፡ዘእንበለ፡ሰጊድ፡ውስተ፡ ምድር፡ አላ ፡ በደኒን፡ ወአትሕቶ፡ ርእስ። ከመ፡ሰስሙ፡ይስግድ፡ሖሉ፡ብርክ። ሰገደ፡በብረኪሁ። ይሰግዱ፡በገጾሙ፡ ውስተ፡ምድር። ሰገደት፡ታሕተ፡እገሪሁ። ወሶቤሃ፡ ወድቀ፡ ንጉሥ፡ በገጹ ፡ ወሰገደ፡ለዳንኤል፡(ቀኖ፣ ኒቅ። ቆላ፪፣ ፲። ፪ዜና፣ ፯፣ ፲፫። ሚራ፺፣ ፲፯። አስቴ፰፣ ፫። ዳን፪፣ ፵፮)።

ሰጋዲ፤ (ዲት፣ ድያን፣ ያት)፤ የሚሰግድ፤ ሰጋጅ። ሰጋዲ፡ከመ፡መላእክት። ሰጋድያን፡ለአምላክ፡ሰማይ። በአማን፡ ሰጋድያን፡(ደራሲ። ስንክ፣ መጋ፲፫። ዮሐ፬፣ ፳፫)።

ስጋድ፤ (ትግሬ)፤ ዐንገት፤ ሰጋጅ፣ መስገጃ።

ስጉድ፤ (ዳን፣ ዳት፣ ግድ)፤ የሰገደ፤ የተዋረደ፤ በግንባሩ፣ የተተከለ። ረከቦ፡ እንዘ፡ ስጉድ፡ በገጹ። ስጉድ፡ ውእቱ፡ ዲበ፡ ምድር፡ (ስንክ፣ ጥቅ፰። መጋ፲፫)። ቀሐት፤ ቀይሓት፣ በማለት፣ ፈንታ፣ ስጉዳት፣ ይላል፤ የመላሽ፣ ስሕተት፣ ነው። ስጉዳት፡አዕይንቲሁ፡(ምሳ፳፫፣ ፳፱)።

ስግደት፤ (ታት)፤ በቁሙ፤ አሰጋገድ፤ ሰገዳ፤ ስግደሽ፤ መውደቅ፣ መንማት። ይስግድ፡ ኀምሳ፡ስግደተ። ምስለ፡ስግደታት፡ብዙኃት፡(ፈ፣ መ፣ ፲፬፣ ፭። ፊልክ፣ ፪፺፯)።

አስገደ፤ አሰገደ፤ አንበረከከ። ሥጋ፡እንተ፡ ነሥአ፡እምኔነ፡አስገዶሙ፡ለመላእክት፡(አፈ፣ ድ፭)።

መስገዲ፤ የሚያሰግድ፤ አሰጋጅ። መስገዲ፡ ለኵሉ፡(ቅዳ፣ ሕር)።

ምስጋድ፤ (ዐረ፣ መስጊድ)፤ መስገጃ፤ ማሰገጃ፤ መቅደስ፣ ኦሪት፤ ቤተ፣ ክሲያን፤ ቤተ፣ ጣዖት። ቤተ፡ጸሎት፡እንተ፡ ተተክለት፡ ለምስጋድ። ምስጋደ፡አማልክት፡(ድጓ። አርጋ፣ ፬። አብጥ፣ ፳፯)።

ተሰግደ፤ ተሰገደ፤ ተሰገደለት፤ ስግደት፣ አምልኮት፣ ተቀበለ፤ አምላክ፣ ተባለ። እመላእክት፡ይሰገድ። ለግሙራ፡ ኢይወፅእ፡ እምተሰግዶ፡ እምኔነ፡ወእምቅዱሳን፡መላእክት፡ ዋሕድ። አሐዱ፡ ውእቱ፡ክርስቶስ፡ዘበትስብእቱ፡ይሰግድ፡ ወበመለኮቱ፡ይሰገድ፡(ተረ፣ ቄር፤ እስት)።

ስጋድ፤ (ዕብ፣ ሲግዳ፤ ሽቄድ። ሱር፣ ሺግድታ)፤ የንጨት፣ ስም፤ አንድ፣ ዐይነት፣ ዕንጨት፤ ፍሬው፣ የሚበላ፤ ለውዝ፤ ሰገድ። ዲፍራን፡ወስጋድ፡(ኵፋ፣ ፳፭)።

ሸጊህ፤ (ዕብ፣ ሾጌህ)፤ ጊጉይ፤ ስሑት፤ በስሕተት፣ የበደለ፣ (ሕዝ፵፭፣ ፳)።

ሰጊል፤ ሎት፤ (ሰገለ፣ ይሰግል፣ ይስግል። ዕብ፣ ሻጋል፤ ዘመወ። ሳከል፤ ለበወ)፤ መጠንቈል፤ ማሟረት፤ መላ፣ መምታት፤ በመላ፣ ማወቅ፤ መፈልሰፍ፣ መራቀቅ፤ በውነት፣ ወይም፣ በሐሰት። መጽሐፍ፣ ግን፣ በሰገለ፣ ፈንታ፣ አስገለ፣ አስተስገለ፣ ተሰግለ፣ ይላል፤ ኹሉም፣ ስሕተት፣ ነው። ያሰግሉ፡ለኪ፡ ወይኔጽሩ ፡ ሰማየ። እለ ፡ ያሰግሉ ፡ በእሳት፡ ወበማይ፡ ወበአዕዋም ፡ ወበአእባን ፤ በኮከብ ፡ ወበእሳት ። ዘያስተሰግል፡በዖፍ ። ተሰግሎ፡ በተኣምረ፡ ሰማይ። ዘይሴገል፡በበድን፡ርኩስ፡(ኢሳ፵፯፣ ፲፫። ቀሌ። ዘዳ፲፰፣ ፲፭። ኵፋ፣ ፲፭። ኪዳ)። መትከል፣ መዝራት፤ ማፍራት። ተከለንና፣ ሰከለን፣ ሰግላን፣ እይ።

አስገለ፤ አስጠንቈለ፤ ጠንቋይ፣ ጠየቀ፤ አስጠየቀ።

ሰገል፤ (ላት)፤ ጥንቈላ፣ ሟርት፤ መላ፣ ግምት፤ ጥበብ፣ ዕውቀት። ሰገለ፡ይሴአል። በኀይለ፡ሰገልኪ። ሰገል፡ውስተ፡አፈ፡ንጉሥ። ሰብአ፡ሰገል፡ (ሆሴ፬፣ ፲፪። ኢሳ፵፯፣ ፱። ምሳ፲፮፣ ፲። ዳን፭፣ ፳)።

ሰገላዊ፤ የጥንቈላ፣ ሰው፤ ጠንቋይ፤ አስጠንቋይ። ሰገላውያን፡(ስንክ፣ ታኅ፳፱)።

መሰግል፤ (ልት፣ ላን፣ ላት)፤ ጠንቋይ፤ ሟርተኛ፤ ኮከብ፣ ዐዋቂ፤ ፍልሱፍ፤ መለኛ። ሰመርዓተ፡ ፀርነ፡ሲኦል፡ኢሳይደስ፡መሰግላ፡እመ፡ተስእለቶ፡ ቅድመ፡ወጠየቀቶ፡በቃላ፤ ዘመነ፡ ሥጋዊ፡ ማቴዎስ፡ ያፈርሀኪ፡ ይቤላ፤ ወይትባአሰኪ፡ ደም፡ ዘተክዕወ፡በመሐላ። መሰግለ፡ፀሓይ። መሰግላን፡በአዕዋፍ፡(ቅኔ። ሲኖዶ። ዲድ፣ ፲፫። ማቴ፪፣ ፩)።

ሰግላ፤ (ዕብ፣ ሺቅማህ። ሱር፣ ሺቅማእ)፤ ሾላ፤ ባንባ፤ ዋርካ፤ የሾላ፣ የበለስ፣ ዐይነት፤ የዱር፣ የበረሓ፣ በለስ። ወትብልዋ፡ ለዛቲ፡ ሰግላ።

ሰግላ፡

ዐርገ ፡ ዲበ ፡ ሰግላ ፡ (ሉቃ ፲፯ ፡ ፯ ። ፲፱ ፡ ፬) ። በሰግላ ፡ ፈንታ ፡ በለስ ፡ በበለስ ፡ ፈንታ ፡ ሰግላ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ቀተለ ፡ ወይኖሙ ፡ በበረድ ፡ ወበለሶሙኒ ፡ በአስሐትያ ። አልቦ ፡ በለስ ፡ በውስተ ፡ ሰግላ ፡ (መዝ ፡ ፸፯ ። ኤር ፰ ፡ ፲፫) ።

ሰጋልው ፤ ሾሎች ፤ የሾላ ፡ ዛፎች ፤ ዕንጨቶች ። ላዕለ ፡ ሰጋልው ። በከመ ፡ ሰጋልው ፡ (፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፳፱ ። ፪ዜና ፡ ፩ ፡ ፲፭) ።

ሰግላጥ ፤ (ዐረ ፡ ስጂላጥ ። ሱር ፡ ሲግላእ ፤ ሽቱ) ፤ ጥሩ ፡ ልብስ ፤ ዛፋም ፡ ቅጠላም ፤ ባለ ሐረግና ፡ ባላበባ ፤ ሐር ፡ ከታን ። ጥሩ ፡ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፤ ቅጠሉ ፡ አበባው ፡ ሐረጉ ፡ በጥሩ ፡ ልብስ ፡ ላይ ፡ የሚሣል ። አልባሲሆን ፡ ዘሜላት ፡ ወዘሚራይ ፡ ወሰግላጥ ። ኢይትዌረይዎ ፡ ለጼናክሙ ፡ ጥንቁቅ ፤ ሰግላጥ ፡ ዘባሕር ፡ ወጽጌ ፡ ዘሐይቅ ፡ (ኢሳ፫ ፡ ፳፩—፳፫ ። አርጋ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ጥቅ፯) ።

ሰጊም ፤ ሞት ፤ (ሰገመ ፡ ይሰግም ፡ ይስግም ። ዕብ ፡ ሻጌም ። ሱር ፡ ሽጋም ። ዐረ ፡ ሰገመ) ፤ ማሰር ፡ ማጣመር ፤ መዝጋት ፡ መግጠም ፤ መቈለፍ ፤ የመዝጊያ ፡ ያንደበት ።

ተሰግመ ፤ ታሰረ ፤ ተዘጋ ፤ ተቈለፈ ፤ ድዳ ፡ ኾነ ፤ ደንቈረ ።

ስጉም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ግምት) ፤ የታሰረ ፤ የተዘጋ ፤ ዝግ ፡ ቍልፍ ፤ ድዳ ፡ ደንቈሮ ። ስጉማን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ስግመት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። እስመ ፡ ስግመት ፡ እሙንቱ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፱) ።

ስግመት ፤ ድዳ ፡ መኾን ፤ መደንቈር ፤ ድዳነት ፤ ድንቍርና ።

ሰገም ፤ ስገም ፤ ገብስ ፤ ምርቃም ፡ የብር ፡ እኽል ፤ ሰውም ፡ እንስሳም ፡ የሚበላው ፤ ቅንጣቱ ፡ ባሠር ፡ የታፈነ ፡ የተሸፈነ ። ማእረረ ፡ ሰገም ፡ መስፈርተ ፡ ሰገም ። ኅብስተ ፡ ሰገም ። ንሣእ ፡ ለከ ፡ ሥርናየ ፡ ወሰገመ ፡ (ሩት፩ ፡ ፳፪ ። ፪ ፡ ፲፯—፳፫ ። ሕዝ ፬ ፡ ፱ ። ዮሐ፮ ፡ ፱ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፬ ፡ ፱)

ሰገም ፡

ሰግም ፤ (ዐረ ፡ ሸህም) ፤ ፍላጻ ፤ የቀስት ፡ ጦር ፤ የሚነደፍ ፡ የሚወረወር ፤ ጫፉ ፡ እንደ ፡ ገብስ ፡ ራስ ፡ ያለ ፡ (ገድ ፡ አዳ) ።

ሰገነ ፤ (ዘገነ) ፤ ሸገነ ፡ አማረ ፤ ተሾመ ፡ ተሸለመ ፡ አጌጠ ፤ ከበረ ፡ በለጠ ፡ ምስጉን ፡ ኾነ ።

ሰጋኒ ፤ መስገኒ ፤ ገን ፤ ግን ፤ የሸገነ ፤ ሸገን ፤ ክቡር ፡ ምስጉን ። ዘገነንና ፡ መዝገነን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንቲያ ፡ ነው ።

ሰገኖ ፤ (ዕብ ፡ ሱጋ ፤ ታናሽ ፡ ወፍ ። ሳጋን ፤ ሹም ፡ አለቃ) ፤ ስጉን ፤ ታላቅ ፡ አሞራ ፤ ሰጋጋ ፤ ዐንገተ ፡ ረዥም ፤ ጠጕሩና ፡ ዕንቍላሉ ፡ በውድ ፡ የሚሼጥ ፡ ክቡር ። ለወንድም ፡ ለሴትም ፡ ይከታል ፤ እንደ ፡ ደርሆ ፡ ነው ። ዐጺደ ፡ ሰገኖ ፡ (ኢሳ፴፬ ፡ ፲፫ ። ዘሌ ፲፩ ፡ ፲፯ ። ዘዳ፲፬ ፡ ፲፭) ። ሲያበዛ ፡ ሰጋንው ፤ ሰገኖታት ፡ ይላል ፤ (ገድ ፡ አዳ) ።

ሰገኖ ፡

ሰገነት ፤ በቁሙ ፤ ተሥላስንና ፡ ገነትን ፡ እይ ፤ (ዐማርኛ) ።

ሰጕዐ ፤ (ሰከዐ) ፤ ሳገ ፡ ሰነገ ፤ በሳ ፤ ነደለ ። ያአትቱ ፡ ይመትሩ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ይሰጕዑ ፡ ይላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ። ይሰጕዑ ፡ እዝነኪ ፡ (ሕዝ፳፫ ፡ ፳፭) ።

ስጕርድ ፤ (ጽር ፡ ስከርዶን ። ቅብጥ ፡ ስከርቶን ። ዕብ ፡ ሐጺር ። ዐረ ፡ ኩረት) ፤ ሽንኵርታዊ ፤ የነጭ ፡ ሽንኵርት ፡ ዐይነት ፤ ሣልሳይ ፡ ሽንኵርት ፡ የሚበላ ፤ ራሱ ፡ እጅግ ፡ የማያኰርት ፤ ቅጠለ ፡ ወርዳም ፡ ረዣዥም ፤ በሀገራችን ፡ የሌለ ። ዛሬ ፡ ግን ፡ ይገኛል ። ዐይነታቸው ፡ አንድ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ነጩንም ፡ ሽንኵርት ፡ ስጕርድ ፡ ስጕርንድ ፡ እያለ ፡ ይጥፋል ፤ ሶመትን ፡ ተመልከት ፡ (ዘኍ፲፩ ፡ ፭ ። ገድ ፡ ተክ ። መ ፡ ፈ) ።

ሰዲድ ፤ ዶት ፤ (ሰደደ ፤ ሰደ ፡ ይሰድድ ፡ ይስድድ ። ዕብ ፡ ሻዳድ ። ዐረ ፡ ሸደ) ፤ መስደድ ፤ ማሳደድ ፤ ማብረር ፤ ማውጣት ፤ ማሶጣት ፤ ማሰናበት ፤ መለየት ፤ መላክ ፤ ወስደኽ ፡ ስጥ ፤ ኺደኽ ፡ አምጣ ፡ ተከተል ፡ ማለት ፤ ፈነወን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ይሰድዱከ ፡ እምሰብእ ። ብፁዓን ፡ አንትሙ ፡ሶበ ፡ ይሰድዱክሙ ። እመ ፡ ሰደዳ ፡ ብእሲ ፡ ለብእሲቱ ። አውጊዘክሙ ፡ ስድድዎሙ ። ወሰደደት ፡ ንቤሃ ፡ ብዙኃ ፡ አምኃ ፡ (ዳን፬ ፡ ፳፱ ። ማቴ፭ ፡ ፲፩ ። ኤር፫ ፡ ፩ ። ቀሌ ። ዮሴፍ) ።

ሰዳዲ ፤ (ዲት ፡ ድያን ፡ ያት) ፤ የሚሰድ ፤ የሚያሳድድ ፤ አባራሪ ። ዝ ፡ አስማት ፡ ሰዳዲሆሙ ፡ ለአ

ጋንንት ። ፋኑኤል ፡ ሰዳዲ ፡ በይጣናት ። ሰዳዲ ፡ ወጺ ዓሊ ፡ (ግንዘ ። ደራሲ ። ፩ጢሞ ፡ ፩ ፡ ፲፫) ።

መስደዲ ፤ ገዢ ፡ ከማው ። መሲደዲ ፡ ፀር ፡ (አዋል) ።

አስደደ ፤ አሰደደ ፤ ካገር ፡ አሶጣ ፡ አስ ፤ ባዋጅ ፡ በትእዛዝ ፡ (ግብ፲፯ ፡ ፪) ።

ተሰደ ፤ ተሰደደ ፤ ተበተነ ፤ ተባረረ ፤ ተለየ ፤ ተከ ለከለ ፤ ጠፋ ፡ ታጣ ። በማዐያን ፡ ይሰደዱ ፡ እምውስ ቴታ ። ጊሜ ፡ እንተ ፡ ተሰደ ። ይሰደድ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ። ይሰደዱ ፡ እምቍርባን ። ተሰዱ ፡ በዝ ናም ፡ ወበበረድ ፡ (ምሳ፪ ፡ ፳፪ ። ጥበ፪ ፡ ፬ ። ፈ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፲፫ ። ፰ ፡ ፩ ። ጥበ፲፮ ፡ ፲፮) ። ፈለሰን ፡ ተመልከት ።

ስዱድ ፤ (ዳን ፡ ዳት ፡ ድድ) ፤ የተለየ ፤ የ ተሰደደ ፤ ስደተኛ ። ስዱድ ፡ እምቤተ ፡ ክርስቲያን ። ትስፋሆሙ ፡ ለስዱዳን ፡ (ሲኖዶ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፫ ። ኪዳ) ።

ስደት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መሰደድ ፡ መሰ ደድ ፤ መለየት ፤ በታን ፡ መልቀቅ ፤ ከሀገር ፡ ከዘመድ ፡ መራቅ ፤ መፍለስ ፡ መነቀል ። ስደተ ፡ ኅሊናት ፡ ሕማ ማት ። ይንበሩ ፡ ዡሎ ፡ መዋዕለ ፡ ሕይወቶሙ ፡ በስ ደት ። ምንዳቤ ፡ ወስደት ፡ (ፊልክ ፡ ፻፯ ። ፈ ፡ መ ፡ ፮ ፡ ፲፫ ። ማቴ፲፫ ፡ ፳፩) ።

ሰድይ ፤ ዮት ፤ (ሰደየ ፡ ይሰዲ ፡ ይስዲ ። ትግ ፡ ሰዴ) ፤ ማገዝ ፡ መርዳት ፤ መደገፍ ፡ ማዋናት ፤ አይዞኽ ፡ ማለት ።

ሰዳዪ ፤ ይ ፤ ዐጋዥ ፡ ረዳት ፤ አይዞኽ ፡ ባይ ፤ ተስፋ ፡ የሚሰጥ ፡ የሚያግዥት ።

ሸዳይ ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ አምላክ ፤ ኀያል ፤ ጽኑዕ ፤ ከሃሌ ፡ ኵሉ ፤ ልዑል ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ። **ኤልሸዳይ** ፤ (ኤል ፡ ሸዳይ) ፤ አምላክ ፡ ተስፋ ፤ ዘይሴፎ ፡ ኵሉ ፡ ኪ ያሁ ፤ ወዘያስተሴፋ ፡ (ዘፀ፮ ፡ ፲፱ ፡ ፲፩ ። ሕዝ፲ ፡ ፭) ።

ሰድይ ፤ ተስፋ ፡ አለኝታ ። አምላካዊ ፡ ቃል ፤ ከፈጣሪ ፡ በቀር ፡ ፍጡር ፡ ሊናገረው ፡ የማይቻል ። ጥ ዑመ ፡ ከናፍር ፡ ክርስቶስ ፡ እንተ ፡ ትነብብ ፡ ሰድየ ፡ (ደራሲ ። ዮሐ፲ ፡ ፴፩ ። ፲፬ ፡ ፱) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ሰደየ ፡ አማረ ፡ ብለው ፡ ይገሱና ፤ ሰድይን ፡ ያማረ ፡ ይሉ ታል ። ስዐደንና ፡ ወሳይድን ፡ እይ ።

ሰዶም ፤ (ዕብ ፡ ስዶም) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ ጌታ ፡ በመዐት ፡ ከገለበጣቸው ፡ ከ፭ቱ ፡ አህጉር ፡ አንዲቱ ፤ ታላ ቂቱ ። ሲድ ፡ ኖራ ፤ ም ፡ ዊ ፤ ስዶም ፡ ሲዳዊት ፤ ዘሲዳ ውያን ፤ ኖራማ ፡ ኖራም ፡ ባለኖራ ፤ የኖራ ፡ አውራጆች ፡ አገር ፤ ዐዘቅት ፡ ሲድ ፡ ቍላተ ፡ ሲድ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ዘፍ ፲፫ ፡ ፲ ። ፲፱ ፡ ፲) ። ጓሳም ፡ ባሕረ ፡ ሌው ፡ ኹሉ ፡ ያስጠ ማት ፡ ከኖራው ፡ ዐዘቅት ፡ የወጣ ፡ ውሃ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ሰዶማዊ ፤ የሰዶም ፤ ሰዶምማ ፤ አሲዳም ፤ የሰዶ ምን ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፤ ነውረኛ ፤ ወንዳገረድ ፡ (ቄድር) ።

ሰዴማ ፤ (ዕብ ፡ ሽዴማ ፤ ሽዴፋ) ፤ የሰለተ ፡ የደረቀ ፡ የቢዘዘ ፤ ብርድ ፡ ቀጭ ፡ ዋግ ፡ የመታው ፡ ሰብል ፤ ገራህት ፡ እክል ፡ ዐጸደ ፡ ተክል ፡ ማዕረ ፡ አንሕስት ፡ ወስ ዴማ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፳፮) ።

ሰዲሞት ፤ (ጽር ፡ ሳዲሞት ። ዕብ ፡ ሸድ ሞት) ፤ የሰዴማ ፡ ብዥ ፤ አሕቃላት ፡ አሕቁል ፤ ገራውህ ። እክል ፤ አዕጻደ ፡ ተክል ። ሰዲሞተ ፡ ቄድሮን ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፬) ።

ሰደፍ ፤ (ዐረብ) ፤ የባሕር ፡ እንስሳ ፤ ዕንቍ ፡ የሚወልድ ፤ ዐጥንቱ ፡ እንደ ፡ ቀንድ ፡ እንደ ፡ ዝኆን ፡ ጥርስ ፡ የሚነጠጥና ፡ የሚቀረጥ ፤ መስቀል ፡ መቍጠሪያ ፤ ያንገት ፡ ጌጥ ፡ መጣፊያ ፤ ዝራር ፡ የሚኾን ፤ እስመ ፡ በደፍ ፡ ይወልዶ ፡ ለዕንቍ ፡ ሶበ ፡ ይትዌከፍ ፡ ን ይበ ፡ ነፋስ ፡ (ግር ፡ ይሶ፳፰) ።

ሰደፍ ፡

—፤ የንፍጥ ፡ ላት ፤ የጠመንገ ፡ ዕንጨት ፡ (ዐማርኛ) ።

ሰዲቅ ፤ ቆት ፤ (ሰደቀ ፡ ይሰድቅ ፡ ይስ ድቅ ። ዕብ ፡ ራፋድ) ፤ መዘርጋት ፤ ማንጠፍ ፤ መነ ስነስ ፡ መጕዝጕዝ ፡ ማመቻቸት ፤ የማእድ ፡ ያልጋ ። ማ ጋደም ፡ ማስተኛት ፤ የድውይ ፡ የሕፃን ፡ የሬሳ ። ባለብሉ ዮች ፡ ግን ፡ ቀብ ፡ ፀሽ ፡ አለዘበ ፡ ይሉታል ። ሰደቁኒ ፡ በአከዋል ፡ እስመ ፡ (ሕምምተ ፡ ፍቅር ፡ አነ) ፡ ተሰ ደፍኩ ፡ በፍቅሩ ፡ (ማሕ፪ ፡ ፭) ።

ሰዲቅ ፤ (ዐረ ፡ ሰደከ ፤ ወደየ ። ዕብ ፡ ሳዳቅ ፤ ሠጠቀ) ፤ መጨፍለቅ ፤ አንዱን ፡ ባንዱ ፡ ላይ ፡ ጨምሮ ፡ ኹለት ፡ ሦስቱን ፡ አንድ ፡ ማድረግ ፤ የብ ረት ። መክፈል ፡ መሠንጠቅ ፤ መቆርቆር ፡ መፍለጥ ፤ ያከ ርማ ፡ የንጨት ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ኵላ ፡ ይሉታል ፤ ደመቀን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

—፤ አብዝቶ ፡ መቅበት ፤ በቅቤ ፡ መለወስ ፡ ማጨማለቅ ፡ (ዐማርኛ) ።

ተሰድቀ ፤ ተጨፈለቀ ፤ ተሠነጠቀ ። ሥላሴ ፡ እንተ ፡ ኢትሰደቅ ፡ ወኢትቴፈለጥ ፡ በፀሪና ፡ (ተረ ፡ ቄር፲፱) ። አካሏ ፡ እንደ ፡ ብረት ፡ የማይጨፈለቅ ፡ ባሕ ርይዋ ፡ እንደንጨት ፡ የማይሠነጠቅ ፤ በአካል ፡ አንድ ፡ በባሕርይ ፡ ሦስት ፡ የማትባል ፤ የባሕርይ ፡ ምንታዌ ፡ ያ ከል ፡ ርባዔ ፡ የሌለባት ፡ ማለት ፡ ነው ። አደናይንና ፡ ኢሎ ሄን ፡ መለኮትን ፡ እይ ።

ስዱቅ ፤ (ቃን ፡ ቃት ፡ ድቅት) ፤ የተዘረጋ ፡ ዝርግ ፤ ጭፍልቅ ፤ ሥንጥቅ ፤ የተቀባ ፡ ቅቡዕ ። ስዱቅ ፡ በአከዋል ፡ (ድጓ) ።

ሰደቃ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ማእድ ፡ ገበታ ፤ ጠረጴዛ ፤ አውራጅ ፤ እግር ፡ ያለው ፡ ዝርግ ፤ ሰታታ ።

ሰድቅ፤ (ትግሬ፡ ሽድቅ)፤ የአፍ፡ ማእዝን፡ ግራና፡ ቀኙ፡ ማጠፊያው።

ሳዶቅ፤ (ዕብ፡ ጻዶቅ)፤ የሰው፡ ስም፤ ጻድቅ፤ እውነተኛ፡ (፪ነገ፡ ፲፭፡ ፳፭)። የሰዱቃውያን፡ መምር።

ሰዱቃዊ፤ (ውያን። ዕብ፡ ጽዱቂ፤ ጽዱቂም)፤ የሳይት፡ ወገን፤ ተማሪው፡ ደቀ፡ መዝሙሩ፤ ባህሉ፡ ከፈሪሳዊ፡ የተለየ፤ ከኦሪት፡ በቀር፡ ነቢያትን፡ የማይቀበል፤ መልአክ፡ መንፈስ፡ ትንሣኤ፡ የለም፡ የሚል፤ መንፈሳዊን፡ ኹሉ፡ የሚክድ፡ (ማቴ፳፪፡ ፳፫። ግብ፳፫፡ ፰)።

ሰዲር፤ ሮት፤ (ሰደረ፡ ይሰድር፡ ይስድር። ዕብ፡ ሳዳር)፤ መሰደር፤ መደርደር፤ በተራ፡ ማኖር፤ እንደ፡ ጣት፡ እንደ፡ ደረት፡ ዐጥንት። ሴደርያ፡ ማለት፡ ከዚህ፡ የወጣ፡ ነው። ዐረከን፡ ተመልከት።

ሳዶር፤ የቀኖት፡ ስም፤ ችንካር፡ ያይደለ፡ ሌላ፡ ዐይነት፤ ደጋን፡ ብረት፤ እንደ፡ ዝናር፡ ኹኖ፡ ከጡቶቹ፡ በታች፡ ሰውነቱን፡ ከዐ፡ ዐቅፎ፡ ደግፎ፡ ከመስቀል፡ ጋራ፡ አንድ፡ የሚያደርግ፤ ወይም፡ ገመድ፡ ሰንሰለት። ሳዶር፤ ዘበትርጓሜሁ፡ ካልእ። ወፈትሑ፡ ሐብለ፡ እምሐቌሁ፡ ዘተአሰረ፡ ቦቱ፡ ምስለ፡ መስቀል፡ (መጽ፡ ምስ። ድር፡ ማሕ)። ሳዶር፡ ከሌለ፡ ባራት፡ ችንካር፡ ብቻ፡ ከመስቀል፡ ተጣብቆ፡ ቀጥ፡ ብሎ፡ መቆም፡ አይቻልምና፤ ካልእ፡ ማለቱ፡ ስለዚህ፡ ነው። አላዶርንና፡ ዳናትን፡ አዴራንና፡ ሮዳስን፡ እይ።

ሰድሶ፤ ሶት፤ (ሰደሰ፡ ይሴድስ፡ ይሰድስ። ዕብ፡ ሻሼህ)፤ መሰደስ፤ ስድስት፡ ማድረግ፤ ከስድስት፡ መክፈል።

ሰዳሲ፤ (ሲት፡ ስያን፡ ያት)፤ የሚሰድስ፤ ሰዳሽ፤ ስድስት፡ አድራጊ።

ተሰደሰ፤ በቁሙ፤ ስድስት፡ ኾነ፤ ስድስት፡ ተባለ፤ በስድስት፡ ክፍል፡ ተከፈለ።

ስዱስ፤ (ሳን፡ ሳት፡ ድስት)፤ የተሰደሰ፤ ስድስት፡ የኾነ፤ የተባለ፤ ከስድስት፡ የተከፈለ።

ስድሱ፤ ስሱ፤ (ዕብ፡ ሼሽ። ሱር፡ ሽታ። ዐረ፡ ሲት)፤ የቍጥር፡ ስም፤ የሴቶች፡ ድምር፤ ስድስት፤ ባምስትና፡ በሰባት፡ መካከል፡ ያለ፡ ቍጥር፤ ገቢርም፡ ይከታል፡ እንደ፡ ሰብዑ፡ ነው። አዳብዐ፡ እደዊሁ፡ ወእገሪሁ፡ በበ፡ ስሱ። ናሁ፡ ስሱ፡ ዘይጸልእ፡ እግዚ። ወእምድኅረ፡ ስሱ፡ መዋዕል። ጊዜ፡ ስሱ፡ ሰዓት፡ ወርኢኩ፡ ስሱ፡ ኀዋኅወ፡ በምሥራቅ፡ ወስሱ፡ ኀዋኅወ፡ በምዕራብ፡ (፪ነገ፡ ፳፩፡ ፳። ምሳ፮፡ ፲፮። ማቴ፲፯፡ ፩። ፰፡ ፩። ሔኖ፡ ፴፪)። አንዳንድ፡ ጊዜም፡ ስለ፡ ጣፊ፡ ስሕተት፤ በወንዶች፡ አንቀጽ፡ እየገባ፡ ተጥፎ፡ ይገኛል።

ስድስቱ፤ ት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ የወንዶች፡ ድምር፤ ወ—፮። ስድስቱ፡ ዕደው። ወለለ፡ አሐዱ፡ በበ፡ ስድስቱ፡ ክነፊሆሙ። ስድስቱ፡ ተወልዱ፡ ሎቱ፡ በኬብሮን፤ ወነግሠ፡ በህየ፡ ሰብዐተ፡ ዓመተ፡ ወስድስተ፡ አውራኀ። ወሰደኩ፡ ሎቱ፡ ስድስተ፡ ደቂቀ፡ (ሕዝ፱፡ ፪። ኢሳ፮፡ ፪። ፩ዜና፡ ፫፡ ፬። ዘፍ፡ ፴፡ ፳)።

ሰዳሴ፤ መሰደስ፤ ሰደሳ፤ ስድስት፡ ማድረግ፤ ስድስት፡ መኾን፡ መባል፤ ስድስትነት።

ትስድስት፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ስድስትነት፡ ስድስት፡ መኾን።

ሰዱስ፤ የዕለት፡ ቅጽል፤ ስድስት፤ ስድስተኛ። ሰዱስ፡ ዕለተ፡ ተገበር፡ ግብረከ፡ እስመ፡ በሰዱስ፡ ዕለት፡ ገብረ፡ እግዚ። አኮኑ፡ ሰዱስ፡ መዋዕል፡ ውእቱ፡ በዘትገብሩ። በሰዱሱ፡ ሰጽልመት። ወእመ፡ ሰዱስ፡ ዕለት፡ (ዘፀ፳፡ ፲። ሉቃ፲፫፡ ፲፬። ሐጌ፩፡ ፩። ማር፲፭፡ ፴፫። ድጓ)።

ስድስ፤ የጊዜና፡ የልክ፡ የስፍር፡ ቅጽል፤ ስድስት። ስድሰ፡ ያድኅነከ፡ እመንሱት። ገድሙ፡ ስድስ፡ በእመት። ዘዘርዐ፡ ስድሰ፡ ያአቱ፡ ሥልስ። ወሰፈረ፡ ውስቴቱ፡ ስድሰ፡ እከለ፡ ሰገም፡ (ኢዮ፭፡ ፲፱። ዳንኤ፡ ፩። ኢሳ፭፡ ፲። ሩትኤ፡ ፲፭)።

ሳድስ፤ (ስት፡ ሳን፡ ሳት)፤ የተራ፡ ቅጽል፤ ስድስተኛ፤ ከስድስት፡ አንድ። በሳድስ፡ ዓመት። ወበሳድስ፡ ወርኅ። ወኮነ፡ ሳድስተ፡ ዕለተ። ሳድስተ፡ ኢፍ፡ (ሕዝ፰፡ ፩። ሉቃ፩፡ ፳፮። ዘፍ፩፡ ፴፩። ሕዝ፵፮፡ ፲፬)።

ሳድሳዊ፡ ይ፤ (ዊት፡ ሲት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ስድስተኛ።

ሳድሲት፤ የቍጥር፡ መደብ፤ ስድስተኛ፡ ክፍል፤ የኃምሲት፡ ስሳኛ። ኬክሮስን፡ እይ።

መስድስት፤ ስድስት፡ ወገን፤ እመም፤ ገዝም፤ ትልም፤ ዙር፤ መሥመር፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

ምስድሲት፤ ስድስት፡ ዕጥፍ፤ ለወ—፻፳። ስድስት፡ እጅ።

ስድሳ፤ ስሳ፤ የቍጥር፡ ስም፤ ባምሳና፡ በሰባ፡ መካከል፡ ያለ፤ ሠ—፷፤ ዐሥር፡ ጊዜ፡ ስድስት፤ ወይም፡ ስድስት፡ ጊዜ፡ ዐሥር። ኑኑ፡ ስሳ፡ በእመት። ስሳ፡ እማንቱ፡ ንግሥታት። ቦ፡ ዘምእት፡ ወቦ፡ ዘስሳ። ኅረይ፡ እንተ፡ ስሳ፡ (ዳንኤ፡ ፫። ማሕ፮፡ ፰። ማቴ፲፫፡ ፰። ፩ጢሞ፡ ፭፡ ፱)።

ሰዊብ፤ ቦት፤ (ሶበ፤ ሰወበ፡ ይሰውብ፡ ይሱብ። ሰበበ)፤ ማዞር፤ መጠምጠም፤ አዙሮ፡ መግጠም፤ ዙሪያ፡ ከብ፡ ማድረግ፤ የማገር፡ የስፌት፤ የመሰለው፡ ኹሉ።

መሶብ፤ (ዕብ፡ ሞሻብ፤ ምንባር፡ ቦታ፡ ዕቃ)፤ በቁሙ፤ የዳቦ፡ ማጥን፤ የንጀራ፡ ታቦት፤ አገልግል፡ ሌማት፡ ቅንብቻ፡ ጉብ፤ ሙዳየ፡ ኅብስት። መሶበ፡ ወርቅ፡ እንተ፡ መና። ሰፋሕ፡ የማነከ፡ ላዕለ፡ ዛቲ፡ መሶብ። ንሣእ፡ መሶበ፡ ኅብስት፡ ወጻሕበ፡ ወይን፡ (ዕብ፱፡ ፬። ቅዳ፡ ጎር)።

መሶብ ፤ መሶቦች ፤ አገልግሎች ። ምስጢሩቸው ፣ ማጥንንትና ፣ ክብነት ፣ ነው ።

መሶብ ፣

ሶብ ፤ ሶበ ፤ (ዐቢይ ፣ አገባብ ፤ እመ) ፤ ቢ ፣ ባ ፣ ብ ፤ ከ ፣ ከ ፤ ጊዜ ። ባ ፣ ከ ፣ መኾኑ ፣ በሎታ ፣ ላይ ፣ ነው ። ብፁዓን ፡ አንትሙ ፡ ሶበ ፡ ይጸልእክሙ ፡ ወይጼዕሉክሙ ፡ ወያወፅኡ ፡ ለክሙ ፡ ስመ ፡ እኩየ ፤ ቢ ። ሶበ ፡ አኮ ፡ እግዚአብሔር ፡ ምስሌነ ። እምኀየሰ ፡ ሶበ ፡ ኢተወልደ ፤ ባ ። ሶበሰ ፡ ታፈቅሩኒ ። ሶበሰ ፡ እምዓለም ፡ አንትሙ ፤ ብ ። ሶበ ፡ እምዐጸቡ ፡ ይድኀን ፡ ጻድቅ ። ሶበ ፡ እንዘ ፡ ሰብእ ፡ አንተ ፡ ትትቄየም ፡ ሰብአ ፤ ከ ። ወሶበ ፡ እንዘ ፡ ዘበምድር ፡ እነግረክሙ ፡ ኢተአምኑኒ ፤ ከ ። ወሶበ ፡ ፈጸመ ፡ እግዚእ ፡ ኢየሱስ ፡ ዘንተ ፡ ነገረ ፤ ጊዜ ። አንዳንድ ፣ ባላገባቦች ፣ ሲ ፣ ሳ ፣ ስ ፣ ምንው ፣ ይኾናል ፣ ይላሉ ፤ ምስክራቸው ፣ አያጠግብም ። ሲ ፣ ሳ ፣ ስ ፣ ያሉት ፤ ቢ ፣ ባ ፣ ብ ፣ ካለው ፣ ይገባል ። ምንው ፣ ያሉትም ፤ ሚ ፣ እሞትን ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ ሶበ ፣ ሞትን ፣ ብሎ ፣ ስላገኙት ፣ ነው ። የሚን ፣ አፈታት ፣ ተመልከት ። የሶበ ፣ ምስጢር ፣ ባፈታቱ ፣ ኹሉ ፣ ጊዜን ፣ አይለቅም ፣ (ዕር፻፬ ፣ ቍ፸፭ ፤ ፸፯) ።

ሶቤ ፤ ሶቤሃ ፤ ያን ፣ ጊዜ ፤ ፈጥኖ ፤ ወዲያው ፤ ቶሎ ። ረከቦ ፡ መጽሐፈ ፡ ሶቤ ። ይእተ ፡ ሶቤ ። ወቀትር ፡ ሶቤሃ ። ምዕረ ፡ አውሚአክ ፤ ሶቤሃ ፡ ፈጽም ፡ ቃለከ ፡ (ስንክ ፣ ሚያ፰ ። ማቴ፳ ፣ ፳፫ ። ዮሐ፬ ፣ ፰ ። ሚራ፴፭ ፣ ፰) ። ለሶቤሃ ፤ እምሶቤሃ ፤ እስከ ፣ ሶቤሃ ፣ ቢል ፣ ፍችው ፣ ፩ ፣ ነው ። ሶቤሁ ፡ ሃ ፡ ከ ፡ ኪ ፡ የ ፤ ሶቤሆሙ ፡ ን ፡ ክሙ ፡ ን ፡ ነ ፤ እያለ ፣ እንደ ፣ አመ ፣ ይዘረዘራል ።

ሰበርት ፤—ከሰ ፣ ሹጥ ፤—ሰበረ ።

ሰዊድ ፤ (ሰደ ፣ ይሰውድ ፣ ይሱድ ። ትብ ፣ ሳድ ፤ ሣረረ) ፤ መጣር ፤ መተርከስ ፤ መዛቅ ፣ ማፈስ ፤ ማንደድ ፣ መቈስቈስ ፤ የፍሕም ። መመሥረት ፤ መሠረት ፣ መጣል ፣ የሕንጻ ፣ የምክር ።

መስወድ ፤ (ብ ፣ መሳውድ) ፤ መጫሪያ ፣ መተርከሻ ፤ ገል ፣ ብረት ። እግር ፤ መሠረት ። መስወደ ፡ እሳት ፡ (ዘፀ፳፯ ፣ ፫ ። ፴፰ ፣ ፳፬ ፣ ፳፫ ። ኤር፶፪ ፣ ፲፱) ። መሳውድት ፤ ወይም ፣ አእጋር ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ መሳውልት ፣ ይላል ፤ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ። (ዘፀ፴፱ ፣ ፲ ። ፴፰ ፣ ፳፱) ።

ሳውዳ ፤ (ዐረ ፣ ሰውዳኡ) ፤ የእሳት ፣ ጠባይ ፤ እሳታዊ ፣ ባሕርይ ፤ የሚያነድ ፣ የሚያሞቅ ፣ የሚያቃጥል ። ሐዘን ፡ ይትወለድ ፡ እምኒ ፡ ሳውዳ ፡ (ፈላስ ፣ ገ፴፭) ።

ሱዳን ፤ ጥቍር ፤ ጠቋራ ፤ ክሰልማ ፣ መልከ ፣ ሕብር ። የጥቍሮች ፣ የኵሽ ፣ ልጆች ፣ አገር ፤ የአፍሪቃ ፣ ክፍል ፤ ከግብጽ ፣ ጋራ ፣ የተያያዘ ፤ ግዮን ፣ ኤፌሶን ፣ የሚያጠጡት ። በጽርእና ፣ በግእዝ ፣ መጽሐፍም ፣ ኢትዮጵያ ፣ ይባላል ፤ ፍችው ፣ ጥቍር ፣ ማለት ፣ ነው ። ጥቍሩን ፣ ቅመም ፣ አበሱድ ፤ አበሱዳ ፣ እንዲሉት ፣ (ዐማርኛ) ።

• **ሰውደት ፤ (ሐበብ) ፤** ለምጽ ፤ የእሳት ፣ ብላቶ ፣ ዐመድና ፣ ሲድ ፣ ወይም ፣ ኖራ ፣ የሚመስል ።

ሰጠ ፤—መለሰ ፤—ሠዊጥ ፣ ሦጠ ።

ሰዊጥ ፤ ጦት ፤ (ሰጠ ፣ ይሰውጥ ፣ ይሱጥ ፤ ወደየ ። ዕብ ፣ ሻጥ ፣ ያሹጥ) ፤ መዋኘት ፤ መቅዘፍ ፤ መሸንቈጥ ፣ መግረፍ ፤ ሾጥ ፣ ማድረግ ። መጨመር ፣ ማፍሰስ ፤ መሻጥ ፤ መሸጉጥ ፤ ማዘንበል ፣ መቅዳት ፣ መገልበጥ ። እሰውጥ ፡ እምነ ፡ መንፈስየ ፡ ዲበ ፡ ዙሉ ፡ ዘሥጋ ። ሰጠ ፡ ቅብዐ ፡ ላዕለ ፡ ርእሳ ። ኢትሱጥ ፡ እሳተሙ ፡ ለኃጥኣን ። ሰጠት ፡ ቀሡታ ፡ ውስተ ፡ ምስታይ ። ሰጠ ፡ እምጻሕብ ፡ ውስተ ፡ ጻሕብ ፡ (ግብ፪ ፣ ፲፯ ። ዘፍ፳፰ ፣ ፲፰ ። ሚራ፰ ፣ ፲ ። ዘፍ፳፬ ፣ ፳ ። ኤር፴፭ ፣ ፲፩) ።

—፤ ማዋሐድ ፤ አንድ ፣ ማድረግ ፤ የበጎ ። መቀላቀል ፤ መደባለቅ ፤ የክፉ ። ኮነ ፡ ሰብአ ፡ ሰዊጦ ፡ ርእሰ ፡ በዘኢኮነ ፡ ቀዳሚ ። አመ ፡ ማልስት ፡ ዕለት ፡ ሰጣ ፡ ለነፍሱ ፡ ውስተ ፡ ሥጋሁ ፡ (ቄር ። ቅዳ ፣ አፈ) ። ሰጠ ፡ ልሳናቲሆሙ ፤ ቀላቀለ ፣ (ኩፋ ፣ ፲) ።

ሰዋጢ ፤ (ጢት ፣ ጥያን ፣ ያት) ፤ የሚጨምር ፣ ጨማሪ ፤ ቀዛፊ ፤ ገራፊ ።

አሰጠ ፤ አስጨመረ ፤ አስገረፈ ።

ተሰውጠ ፤ ተጨመረ ፤ ገባ ፤ ተዋሐደ ፤ ተቀላቀለ ። ይሰወጥ ፡ ማይ ፡ ውስተ ፡ ሐመር ፡ እሞገድ ። ዕፍረት ፡ ዘተሰውጠ ፡ (ማር፬ ፣ ፴፯ ። ማሕ፩ ፣ ፫) ።

ስዉጥ ፤ (ጣን ፣ ጣት ፣ ውጥ) ፤ የተጨመረ ፤ የተጨማመረ ፤ የተቀላቀለ ፤ የተጨመረበት ። መዓር ፡ ስዉጥ ። ከርሥኪ ፡ ስዉጠ ፡ ሥርናይ ፡ (አዋል ። ማሕ፯ ፣ ፫) ።

ሱጠት ፤ መጨመር ፤ ማዋሐድ ። ተጨማሪ ፣ መኾን ። ሱጠት ፡ ርእሱ ፡ (ቄር ፣ ጸላ) ።

ሰውጥ ፤ (ዕብ ፣ ሾጥ ። ሱር ፣ ሻውጣ ። ዐረ ፣ ሰውጥ) ፤ ዐለንጋ ፤ አለቅ ፤ መሸንቈጫ ፤ ሾጥ ፣ ማድረጊያ ። ከመ ፡ ሰውጥ ፡ ለፈረስ ። ለገብር ፡ እኩይ ፡ ሰውጥ ፡ ወመቅይጽ ፡ (ምሳ፳፮ ፣ ፫ ። ሚራ፴ ፣ ፴፭) ።

ሰውጥ ፣

ሰውጣት ፤ አስዋጥ ፤ ዐለንጎች ፤ መግረፊያዎች ። ይዝብጥዎ ፡ በአስዋጥ ፡ (ስንክ ፣ ኅዳ፲፯) ።

መሶጥ፤(ብ፡ መሳውጥ)፤ ማፍሰሻ፤ መጨመሪያ፡ ጡት፤ ወይም፡ ጡታም፡ ዕቃ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በጥ፡ ፈንታ፡ መሶር፡ መሳውር፡ ይላል። ባለብሉዮችም፡ የሰወረ፡ ዘር፡ መስሏቸው፤ ማፈኛ፡ መክደኛ፡ መግላሊት፡ መሰወሪያ፡ ይሉታል፤ የተሳሳተ፡ ነው። ሱብዐቱ፡ መሳውር፡ በዘይሰቅይዋ፡ ለመኃትዊሃ፡ (ዘካ፬፡ ፪። መቃ፡ ገ፲፰። ክብ፡ ነገ። ቀሌ። ድጓ)።

ሰወየ፤—በሰለ፡ ሸተ፤—ሠወየ።

ሶከ፤—እሾኽ፤—ሦክ።

ሶከር፤(ራት፤ ሰዋክር)፤ ሸንኰር፤ የስኳር፡ አገዳ፤ ማር፡ ማር፡ ጥንቅሽ፡ ጥንቅሽ፡ የሚል። ስኳር፤ ያገዳ፡ ማር፤ የማር፡ ወለላ። ይጥዕም፡ ቃልየ፡ እመ ዓር፡ ወሶከር። እመዓር፡ ወሶከር፡ ጥዑመኒ፡ ለአፉየ። ሜስ፡ ዘአጣእጥእዎ፡ በሶከር፡ (ቀሌ። መዝ፡ ፻፲፰። ፈ፡ መ፡ ፳፯፡ ፩)።

ሶከር፡

ሶልያና፤ (ጽር፡ ሴሊኒ)፤ ጨረቃ፤ ድንግል፡ ማርያም። ጊዜ፡ ዕረፍታ፡ ለሶልያና፡ (ድጓ)።

ሶልላ፤—ዐፈር፡ ዡረት፤—ሰሊል፡ ሰለ።

ሱላማጢስ፤—ፍጽምት፤—ሰሊም፡ ሰለመ።

ሶም፤ ሳውም፤ (ዕብ፡ ሾሀም። ጽር፡ ሰርድዮን)፤ የዕንቍ፡ ስም፤ ዕንቍ፤ ክቡር፡ ደንጊያ። እብነ፡ ሶም። ቢረሌ፡ ወሳውም፡ (፩ዜና፡ ፳፱፡ ፪። ዘፀ፳፰፡ ፳)።

ሱም፤ ሶመት፤ (ዐረ፡ ሱም። ዕብ፡ ሹሚም። ሱር፡ ቱማእ)፤ ነጭ፡ ሽንኵርት፤ ቱማ። ባለብሉዮች፡ ግን፡ እንኰርዐ፤ እንደ፡ በርበሬ፡ ይሉታል፤ ቆጕርድን፡ ተመልከት። በጸሊ፡ ወሶመት። ሽጕርድ፡ ወሶመት፡ (ዘኍ፲፩፡ ፭። ገድ፡ ተክ)።

ሶመት፡

ሰወነ፤—ቀበረ፡ አለገገ፤—ሠዊን፡ ሠወነ።

ሶዐ፤—ሠዋ፡ አቃጠለ፤—ሠዊዕ፡ ሦዐ።

ሰዊቅ፤ ቆት፤ (ሶቀ፡ ይሰውቅ፡ ይሱቅ፤ ዐመደ። ዕብ፡ ሾቊቅ፤ ፈተወ)፤ መሶቅ፡ መደገፍ፤ እንዳይወድቅ፡ ማድረግ፤ ደገፎ፡ መያዝ፡ መጠበቅ፤ ማገዝ፡ መርዳት፤ ማጥናት፡ ማበርታት፡ አይዞኽ፡ ማለት፤ ማቆም፡ መግታት። አከ፡ በዕፀ፡ ዘትሰውቀን። ባዕል፡ ለእመ፡ ትንተነ፡ ይሰውቅዎ፡ አዕርክቲሁ። ሶቀኒ፡ ወአብጽሐኒ፡ እስከ፡ ዛቲ፡ ሰዓት። ሶቀት፡ ረድኤቱ። ለሰዊቅትየ፡ ሶበ፡ እድኅፀ። ኢያሱ፡ ወልደ፡ ነዌ፡ ሶቀ፡ ሎሙ፡ ማየ፡ ዮርዳኖስ፡ ወኀለፉ፡ (ገድ፡ ላሊ። ሚራ፲፫፡ ፳፩። ሊጦን። ፈ፡ መ፡ ፫፡ ፯። አርጋ፡ ፬። ስንክ፡ ሠኔ፳፯)።

ሰዋቂ፤ (ቂት፡ ቅያን፡ ያት)፤ የሚደግፍ፡ ደጋፊ፤ አይዞኽ፡ ባይ። ሰዋቄ፡ ትንቱናን፡ እምደኅፀ። ኵሉ፡ ሰዋቄ፡ ወምስማክ። ምርጕዝ፡ ሰዋቄ፡ አብራኪ፡ (ደራሲ። አዋል)።

ሶቅ፤ (ዕብ፡ ሾቅ። ሱር፡ ሻቃ። ዐረ፡ ሳቅ)፤ እግር፡ ባት፤ ከጕልበት፡ እስከ፡ ቍርጭምጭሚት።

አሶቀ፤ አስደገፈ፤ ደጋፊ፡ ሰጠ።

ተሰውቀ፤ ተደገፈ፤ ተሸራሸ፤ ከመውደቅ፡ ዳነ።

ተሳወቀ፤ ተደጋገፈ፤ ተጠናና፤ አይዞኽ፡ አይዞኽ፡ ተባባለ። እስመ፡ ይሳወቃ፡ በበይናቲሆን፡ ወይዳንን፡ በኀይሎን፡ (ሄርማ፡ ገ፲፩)።

ሰዉቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ውቅ)፤ የተደገፈ፡ የተደጋገፈ፤ ድግፍ፡ ድግፍግፍ፤ ንብብር።

ስዋቅ፤ (ቃት፤ አስዋቅ)፤ ድጋፍ፤ ደገፋ፤ ምርጕዝ፡ ባላ፡ ወጋግራ፤ ዐምድ፡ ምሰሶ። ኤፍሬም፡ ስዋቀ፡ ርእስየ። ማረራ፡ ለምድር፡ ዲበ፡ ማይ፡ ወአጽንዓ፡ ዘእንበለ፡ ስዋቅ። ስዋቀ፡ አጽራሒሃ። አስዋቅ፡ (መዝ፡ ፻፯። መቃ፡ ገ፳፩። መጽ፡ ምስ። ገድ፡ ኪሮ)።

መስወቅ፤ መሶቅ፤ (ብ፡ መሳውቅ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ምኩያደ፡ መሳውቅ፡ (ገድ፡ ላሊ)።

መሶቅት፤(መሳውቅት)፤ የቤት፡ አንቀጽ። ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ።

መሳውቃት፤ የብዙ፡ ብዙ። ድጋፎች፤ ደገፋዎች፡ (፫ነገ፡ ፲፡ ፲፪)።

ሱቅ፤ (ዐረብ። ዕብ፡ ሹቅ)፤ መደብር፡ ገበያ፡ መሸጫና፡ መግዣ፡ ቤት፡ ቦታ፤ የከተማ፡ ውስጥ፤ የወደቁትና፡ የፈሰሱት፡ የተመኙት፡ ኹሉ፡ የሚገኝበት።

ሶር፤ (ብ፡ አስዋር። ዕብ፡ ሾር፤ ብ፡ ሽዋሪም)፤ ተባት፡ ላም፤ በሬ፤ አውራ፡ ኰርማ፤ ሚል፡

ገች ። ሶር ፡ አሐዱ ፡ እምውስተ ፡ አልሕምት ። ወወ ቅአ ፡ ሶር ፡ ጸዐዳ ። አልሕምት ፡ ብዙኃን ፡ ወአስዋር ፡ ሥቡሓን ። መጋዝእትየ ፡ ወአስዋርየ ፤ (ዘኍ፳፱ ፡ ፰ ። ሔኖ፹፭ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፳፭ ። ማቴ፳፪ ፡ ፬) ። ተውርን ፡ ተመ ልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ።

ሶር ፡

ሰውር ፤—የከከብ ፡ ስም ፤—ተውር ።

ሰውሮ ፤ ሮት ፤ (ሰወረ ፡ ይሴውር ፡ ይሰ ውር ፤ ኀብአ ። ዕብ ፡ ሸዌር ፤ ሸመቀ ፡ ኣደበ) ፤ መሰወር ፡ መደበቅ ፤ መሸሸግ ፡ ማራቅ ፤ መከለል ፡ መጋ ረድ ፤ ማልበስ ፡ መከደን ፤ መሸፈን ፡ መቅበር ፤ እንዳይ ታይና ፡ እንዳይገኝ ፡ ቢገኝም ፡ እንዳይታወቅ ፡ ማድረግ ፤ ራስን ፡ ሰውነትን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። ኀብአን ፡ ተመ ልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ኢትሰውር ፡ ሎሙ ፡ ኀጢ አቶሙ ። ሰውሮቶ ፡ ለዐርክየ ፡ ኢየኀፍር ። ወይሴ ውር ፡ ኀኑያነ ፡ በደመና ። ኀፍረተ ፡ መስ[...]ሰወ ርከ ፡ በዐርቃነ ፡ ልብስ ፡ (፪ዕዝ ፡ ፲፱ ፡ ፮ ። ሢራ፳፪ ፡ ፳፭ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ቅኔ) ።

ሰዋሪ ፤ (ሪት ፡ ርያን ፡ ያት) ፤ በቁሙ ፤ የ ሚሰውር ፤ የሚደብቅ ፤ የሚታደግ ፡ ታዳጊ ። እግዚ ፡ ሰ ዋሪ ፡ ወከዳኒ ። ኀባኢት ፡ መለኮት ፡ ወሰዋሪት ፡ ዙሉ ፡ ኀሊናት ፡ (አዋል ። ቅዳ ፡ ጎር) ።

መሰውር ፤ (ርት ፡ ራን ፡ ራት) ፤ ዝኒ ፡ ከ ማሁ ። መከደኛ ፡ ከዳን ። ረዳኢ ፡ ወመሰውር ፡ (ዘዐ ፲፭ ፡ ፪ ። ፳፯ ፡ ፫) ።

ተሰወረ ፤ በቁሙ ፤ ተሸሸገ ፤ ተደበቀ ፤ ራቀ ፡ ረቀቀ ፤ ታባ ፡ ጠፋ ፡ ዕልም ፡ አለ ፤ የማይታይ ፡ የማይገኝ ፡ ኾነ ። ለምንት ፡ ትሴወር ፡ እምኔየ ። ኢይሴወር ፡ እ ምቅድመ ፡ አዕይንትየ ፡ ኀጢአቶሙ ። ወተሰወረ ፡ እምአዕይንቲሆሙ ፡ (ኢዮ፲፫ ፡ ፳፬ ። ኤር፲፮ ፡ ፲፯ ። ግብ፩ ፡ ፱) ።

ስዉር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ውርት) ፤ በቁሙ ፤ ሽሽግ ፡ ድብቅ ፤ ጥልቅ ፡ ረቂቅ ፤ የማይታወቅ ። አኮ ፡ በስ ዉር ። ስዉር ፡ ነገር ። ስዉር ፡ እምኔሆሙ ፡ (ዘኍ ፲፱ ፡ ፰ ። ምሳ፩ ፡ ፮ ። ሉቃ፲፰ ፡ ፴፬) ።

ስዋሬ ፤ መሰወር ፡ (ጥሰ) መሰወር ፤ አሰዋወር ፤ ስውርነት ፤ ስወራ ፡ ድብታ ። በስዋሬከ ። መካኒ ፡ ስዋሬ ፡ (ቅዳ ፡ ዮሐ ። ገድ ፡ ተክ) ።

ምስዋር ፤ (ራት) ፤ መሰወሪያ ፤ መደበቂያ ፡ ስታ ፤ ጓዳ ፡ ስግዳዳ ፤ መቅደስ ፤ መጋረጃ ፤ እንባ ፡ ዋሻ ፤ ዕርድ ፡ ምሽግ ። ይትኀባእ ፡ በምስዋር ፡ ወይትረክብ ። ወረሰየ ፡ ጽልመተ ፡ ምስዋሮ ። እምድኅረ ፡ አረፍተ ፡ ምስዋር ። መንጦላዕተ ፡ ምስዋራቲሁ ፡ ለሕያው ። ዝንቱ ፡ መካን ፡ ከነኒ ፡ ምስዋረ ፡ ህየንተ ፡ አልባስየ ። ምስዋር ፡ ረድኤት ። ሐንፃ ፡ ወምስዋር ፡ (ጥበ፲፯ ፡ ፫ ። መዝ ፡ ፲፯ ። ንሐ፬ ፡ ፲፫ ። ቅዳ ፡ ሕር ። ስንክ ፡ ግን ፳፰ ። ኪዳ ። አፈ ፡ ተሰ) ።

መሶር ፤ (ብ ፡ መሳውር) ፤ መሶጥ ፡ መሳ ውጥ ፤ መጨመሪያ ፤ ማፍሰሻ ፤ ማንቈርቈሪያ ፡ ጡታም ፡ ዕቃ ፡ ማሰሮ ። ሶጠን ፡ ተመልከት ፤ ጠ ፡ በጸሓፊ ፡ ስሕ ተት ፡ ሰረ ፡ ተለውጦ ፡ መሳውር ፡ ተብሏል ፤ ምስጢሩ ፡ ግን ፡ የሶጠ ፡ ዘር ፡ ነው ፤ ሰዊጥን ፡ አይለቅም ፡ (ዘካ፱ ፡ ፪ ። ቀሌ ። ድጓ) ። በሰወረ ፡ አፈታት ፡ ሲፈቱት ፡ ግን ፤ ማፈኛ ፡ መከደኛ ፡ መግላሊት ፡ ያሰኛል ፤ ባለብሉዮችም ፡ እንዲሁ ፡ ይሉታል ።

ሶስዎ ፤ ዎት ፤ (ሶሰወ ፡ ይሶሱ ። ዕብ ፡ ሺሼአ ፤ ሂዳዩ) ፤ መሰውሰው ፤ አስተውሎ ፡ መር ገጥ ፤ ቀስ ፡ ብሎ ፡ መኼድ ፡ መራመድ ፤ እያዘገሙ ፡ ወደ ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ታች ፡ መውጣት ፡ መውረድ ፤ የዕርከን ፡ የመ ሰላል ፡ የዳገት ፡ የስገንት ። መሰላል ፡ ዕርከን ፡ መሥራት ፤ ምሰሶ ፡ ማቆም ፡ መትከል ።

ሶሳዊ ፡ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት) ፤ ዝግተኛ ፤ አስተውሎ ፡ ኺያጅ ፤ ወጭ ፡ ወራጅ ፤ ሰው ፤ ባለሰዋስው ።

ሶሰው ፤ ሰውሰው ፤ (ብ ፡ ሰዋስው) ፤ መሰላል ፤ ዕርከን ፤ ማዕርግ ፡ ምዕራግ ፡ ደረጃ ፤ መውጫ ፡ መውረጃ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሶስው ፡ ፈንታ ፡ ሰዋስው ፡ ይልና ፡ በሰዋስው ፡ ፈንታ ፡ ሰዋስዋት ፡ ይላል ፤ ዋት ፡ የብዙ ፡ ብዙ ፡ ነው ። ሶስውም ፡ ቢኾን ፡ እንደ ፡ ሰው ፡ ነው ፤ ውስጠ ፡ ብዙነትን ፡ ያሳያል ። ይደልዎ ፡ ለአሐዱ ፡ ከመ ፡ ይትክል ፡ ሰዋስወ ፡ በኀበ ፡ ገቦ ፡ አረፍት ፡ ለ እመ ፡ ከነ ፡ ውእቱ ፡ ዘኢይነኪ ፡ ካልአ ። ተከሉ ፡ ሰዋ ስወ ፡ ወዐርጉ ። አስተናበረ ፡ ውስተ ፡ ልቡ ፡ ሰዋስዋተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ። ዮሴፍ ። ዘፍ፳፰ ፡ ፲፪ ። ማር ፡ ይሥ፳፫) ።

ሰዋስው ፡

ሰዋስው ፤ በቁሙ ፤ የቋንቋ ፡ መጽሐፍ ፤ ግስ ፤ መዝገበ ፡ ቃል ። የቋንቋ ፡ ትምርት ፡ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ ዐዋጅ ፡ አገባብ ፤ አጣጣሉና ፡ አረባቡ ፡ አኳኼዱ ፡ አነባቡ ፡ ተሰይፎ ፡ የሚታወቅበት ፤ እንደ ፡ መሰላል ፡ ብዙ ፡ ዕር ከን ፡ ያለው ። መጽሐፈ ፡ ሰዋስው ። ሶርኩ ፡ ኀበ ፡ ካልእ ፡ መምህረ ፡ ቅኔ ፡ ወሰዋስው ፡ (አዋል) ።

ሰዋስዋዊ ፤ ባለሰዋስው ፤ የሰዋስው ፡ መምር ፤ አገባብ ፡ ፀዋሪ ። የመሰላል ፡ ዐይነት ፤ ዕርከናም ፤ ባለማ ዕርግ ። ጽዋዌ ፤ ሰዋስዋዊ ፡ (ማር ፡ ይሥ፲) ።

ሰኰስኰ ፤ አመላለሰ ፤ ተመላለሰ ፤ ኼደ ፡ ተራ መደ ፤ ዞረ ፡ ባከነ ፤ ምልስ ፡ ቅልስ ፡ ወዲያ ፡ ወዲህ ፡ አለ ፤

ታች ፡ ታቹን ፡ አገር ፡ ላገር ፡ መንደር ፡ ለመንደር ። ተላወሰ ፤ ተንቀሳቀሰ ። ኢረከቡ ፡ ማየ ፡ ዘይጸውር ፡ ሐመሮሙ ፡ ወጻመዉ ፡ ወኢተመክሀዩ ፡ ከመ ፡ ያንሶስዉ ፡ ሐመረ ፤ አመላለሰ ፡ (በንክ ፡ ታኅ፲) ። አንሶሰውከኑ ፡ ውስተ ፡ አሣረ ፡ ቀላይ ። አንሶሰወ ፡ እስከ ፡ ሰኪሞን ። ቀቢስ ፡ መፍትው ፡ ያንሶሱ ፡ ኀበ ፡ አብያተ ፡ ድዉያን ። ወአልቦ ፡ ዘያንሶሱ ፡ (ኢዮ፴፰ ፡ ፲፮ ። ኩፋ ፡ ፲፫ ። ኪዳ ። ኤርጀ ፡ ፲) ።

መንሶስው ፤ (ውት ፡ ሱት ፤ ዋን ፡ ዋት) ፤ የሚያመላልስ ፤ የሚመላለስ ፤ አመላላሽ ፤ ተመላላሽ ።

ነሶሳው ፤ (ዋት) ፤ መመላለስ ፤ ምልልስ ፤ ርቆ ፡ መኼድ ፤ መንቀሳቀስ ። ውስተ ፡ አየራት ፡ ነሶሳዉ ። ዘፍጡን ፡ ነሶሳዉ ። ኢትክህሎ ፡ ለህርቃኖስ ፡ ነሳሶው ፡ በእንተ ፡ ሰንበት ። ዘእንበለ ፡ ነፍስ ፡ ወኢነሶሳው ፡ (ቅዳ ፡ ኤጲ ። ጥበ፷ ፡ ፳፱ ። ዮሴፍ ። ጥበ፲፭ ፡ ፭) ።

እንስሳ ፤ (ሳት) ፤ በቁሙ ፤ የቤት ፡ የዱር ፡ ከብት ፤ ባላራት ፡ እግር ፤ ሣር ፡ ነጭቶ ፡ ውሃ ፡ ተጉንጭቶ ፡ የሚኖር ፤ የሚበላ ፡ የማይበላ ። ለታውፅአ ፡ ምድር ፡ ዘመደ ፡ እንስሳ ። ዙሉ ፡ እንስሳ ፡ ያፈቅር ፡ ዘመዶ ። እንስሳ ፡ ገዳም ። ይባርክዎ ፡ ዙሉ ፡ አራዊት ፡ ወእንስሳ ። አርባዕቱ ፡ እንስሳ ፡ (ዘፍ፩ ፡ ፳፬ ። ሢራ፲፫ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፻፵፰ ። ዳን፫ ፡ ፹፩ ። ሕዝ፩ ፡ ፭) ።

እንስሳዊ ፤ የእንስሳ ፤ በእንስሳ ፡ ጠባይ ፡ ያለ ፡ ሥራ ፤ እንስሰማ ፤ እንሰስኛ ። ጠባይዕ ፡ እንስሳዊት ። ፍትወት ፡ እንስሳዊት ። ይትልዉ ፡ ፍኖተ ፡ እንስሳዊተ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፩ ። ፈላስ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፭ ፡ ፩) ።

አእንሰሰ ፤ እንስሳ ፡ አደረገ ፤ አሞኘ ፡ አታለለ ።

ተአንሰሰ ፤ እንስሳ ፡ ኾነ ፤ ተሞኘ ፤ ከእንስሳት ፡ ማኅበር ፡ ገባ ፤ አንድ ፡ ኾነ ፤ በማብር ። እለ ፡ ይትአነሰሱ ፡ ምስለ ፡ እንስሳ ፡ ዘውእቱ ፡ ዝሙት ። ተአንሰሱ ፡ ከመ ፡ እንስሳ ። ረሰዮ ፡ ከመ ፡ አርዌ ፡ ገዳም ፤ ገሠጸ ፡ በተአርውዮ ፡ ወአንበሮ ፡ በተአንስሶ ፡ (ዲድ ፡ ፴፫ ። ቀሌ ። መጽ ፡ ምስ) ።

እንሱስ ፤ (ሳን ፡ ሳት ፡ ስስት) ፤ እንስሳ ፡ የኾነ ፤ ሞኝ ፡ አላዋቂ ። ከመ ፡ ኢይኩን ፡ እንሱስ ፡ በኢልባዌ ፡ ነፍኑ ፡ ውስተ ፡ ገጹ ፡ መንፈሰ ፡ ሕይወት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ሶሳን ፤ (ዕብ ፡ ሾሻን) ፤ አበባ ፤ ያበባ ፡ ዐይነት ፡ ቅርጽ ፡ (ዮ፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፱) ።

ሶስና ፤ ስመ ፡ ብእሲት ፤ አበቡት ፤ አበባ ። ዘአድኅና ፡ ለሶስና ፡ እምእደ ፡ ረበናት ፡ (ድጓ ። ሊጦን ። ዳን) ።

ሰውተል ፤ (ብ ፡ ሰዋትል) ፤ ሾተል ፤ አፋ ፤ ጭቤ ፡ ዱቢት ፤ ፀሜር ፡ ሰይፍ ፤ ሹል ፡ ስለታም ። ዙያኑው ፡ ወሰዋትል ፡ ዘእሳት ፡ (አቀል) ።

ሰውተል ፡

ሰዘየ ፤—ለየ ፡ አደላ ፤—ሠዘየ ።

ሰዚር ፤ ሮት ፤ (ሰዘረ ፡ ይሰዝር ፡ ይስዝር ። ጠፍሐ) ፤ መሰንዘር ፤ ሰንዝር ፡ መለካት ፤ መቃጣት ፤ መዘርጋት ። ዘሰማየ ፡ ሰዘረ ፡ ወዘአድባረ ፡ ደለወ ። ሰዘሮ ፡ ለሰማይ ፡ በሕፍኑ ። ዘሰማየ ፡ ሰዘርከ ፡ ወምድረ ፡ ሣረርከ ፡ (አቀል ። በንክ ፡ ሚያዝ ። ድጓ) ።

ስዝር ፡ (ዕብ ፡ ዜሬት ። ሱር ፡ ዛርታ ። ዐረ ፡ ሽብር) ፤ ስንዝር ፤ ማኸል ፡ እጅ ፤ የጋት ፡ ቁመት ፤ ከሙሉ ፡ ጣት ፡ ጫፍ ፡ እስከ ፡ ታናሹ ፡ ወይም ፡ እስከ ፡ ታላቁ ፡ ጫፍ ። መኑ ፡ ሰፈሮ ፡ ለማይ ፡ በሕፍኑ ፡ ወለሰማይኒ ፡ በስዝሩ ። ኑኁ ፡ ሰድስ ፡ በእመት ፡ ወስዝር ። ወለሕፃንኒ ፡ አሮን ፡ ቆመተ ፡ ግዙፍ ፡ አካል ፤ ስዝረ ፡ የዐብዮ ፡ ሙሴ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ (ኢሳ፵ ፡ ፲፪ ። ፩ነገ ፡ ፲፯ ፡ ፬ ። ቅኔ) ። ክንድ ፤ ልክ ፡ መጠን ፡ ጋት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ስዝር ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፡ (መሳ፲፫ ፡ ፲፮ ። ፩ነገ ፡ ፯ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፵ ፡ ፭) ።

ስሒብ ፤ ቦት ፤ (ሰሐበ ፡ ይስሕብ ፡ ይስሐብ ። ዐረ ፡ ሰሐበ ። ዕብ ፡ ሳሐብ) ፤ መሳብ ፡ መጐተት ፤ መምዘዝ ፡ ማውጣት ፤ ማቅረብ ፡ ማምጣት ፤ መወጠር ፡ መገተር ፡ መለጠጥ ፡ ማስፋት ፤ ማስረዘም ፡ ማብዛት ። ይስሕቡ ፡ አንስቲያሆሙ ። ሰሐብዎ ፡ በመዐት ። እስሕብ ፡ ዙሎ ፡ ኀቤየ ። እለ ፡ ይስሕብዋ ፡ ለኃጢአቶሙ ፡ ከመ ፡ ሐብል ፡ ነዋኅ ። መገሥጽ ፡ ሶበ ፡ ያነውኅ ፡ ነገረ ፡ ወይስሕብ ፡ ቃለ ፡ ያንጌጊ ፡ ሰማዒ ፡ (ኢሳ፲፫ ፡ ፲፮ ። ቅዳ ፡ አፈ ። ዮሐ፲፪ ፡ ፴፪ ። ኢሳ፭ ፡ ፴፰ ። አፈ ፡ ድ፳፮) ።

ሰሓቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ሐብት) ፤ የሚስብ ፡ የሚጐትት ፤ ሳቢ ፡ ጐታች ። ሰሓብያነ ፡ አርዑት ፡ (አፈ ፡ ድ፳፭) ።

አስሐበ ፤ አሳበ ፤ አስጐተተ ፤ ሳቡ ፡ ጐትቱ ፡ አለ ።

መስሕብ ፤ (ብት ፡ ባን ፡ ባት) ፤ የሚስብ ፤ የሚያስብ ፤ ሳቢ ፡ አሳቢ ፡ አስጐታች ፤ ማራኪ ፡ አስማራኪ ።

ተስሕበ ፤ ተሳበ ፤ ቀረበ ፤ ተማረከ ፤ ተጐተተ ። ትበሓቢ ፡ በሐብለ ፡ ፍቅሩ ። ወይስሐብ ፡ እንክ ፡ በልቡ ። ተሰሕበ ፡ በብእ ፡ በሥነ ፡ ላሕየ ፡ ምግባር ። ጠቢብ ፡ ኢይትአኀዝ ፡ በአፍቅሮቱ ፡ ለሐላዊ ፡ ወኢይስሕብ ፡ ሎቱ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ ። ፊልክ ፡ ፺፰ ። ጥበ፲፱ ፡ ፭ ። ፈላስ) ።

ስሑብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ሕብት) ፤ የተሳበ ፤ የተጋደመ ፤ የደነነ ፡ የጸነነ ፤ ዝርግ ። የውጣ ፡ (፲) ዘእንበለ ፡ ጥውየት ፤ ፈድፋደ ፡ ርእሰ ፡ ወኢስሑብ ፡ አእጋር ፡ ከመ ፡ በዕጻን ፡ ሆህያት ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ስሕበት ፤ መሳብ ፤ መጐተት ፤ አሳሳብ ፤ ስበት ፤ ጉትታ ። በእንተ ፡ ስሕበቱ ፡ ለማርቆስ ፡ (አቀል) ።

መስሐብ ፤ (ብ ፡ መሳሕብ) ፤ መሳቢያ ፤ የብረት ፡ መሣሪያ ፤ ብዙ ፡ ጥርስ ፡ ያለው ፤ ወይም ፡ እንዳ

ከፋ ፣ ያለ ። ወገብሩ ፤ ሎቱ ፤ መስሐበ ፤ ንጺን ፤ (ስንክ ፣ የካ፳፮) ።

ምስሓብ፤(ብት)፤ መሳቢያ ፤ ማሳቢያ ፣ ቦታ ፤ ለኮ ፣ ገመድ ፣ ሰንሰለት ። ሐብለ ፤ ምስሓብከ ፤ (አዋል) ።

—፤ አሸማት ፤ ድጋም ፤ የጠንቋይ ፣ ጸሎት ፤ ዛርና ፣ ጋኔን ፣ የሚስብ ፤ የሚያቀርብ ። ምስሓበ ፣ ዛር ፤ ጋኔን ፣ ሳቢ ፣ እን ዲሉ ፣ (ዐማርኛ) ።

ሳሕበበ ፤—ሻገተ ፤—ሣህበበ ።

ስሒግ ፤ ጎት ፤ (ሰሐገ ፣ ይስሕግ ፣ ይስ ሐግ ፤ ቀነየ ። ዕብ ፣ ሻአግ) ፤ መጮኽ ፣ መድረቅ ረቅ ፤ ዋይ ፣ ብሎ ፣ ማልቀስ ፤ ማሞሸ ፣ መንሰቅሰቅ ፤ ከሐ ዘን ፣ ከጭንቅ ፣ የተነሣ ። መሳግ ፣ መመስግ ፤ ማግባት ፣ መጨመር ፣ መቀጠል ፤ የጣራ ፣ የጥላ ፣ የስሌን ፣ የስፌት ፣ የመስለው ፣ ኹሉ ። መሻከር ፣ መቈርቈር ፤ መኰስኰስ ፣ ማስቀቅ ፤ እንዳባ ፣ ጨጓሬ ፣ መኾን ፤ የልብስ ፣ የምንጣፍ ፣ የጠባይ ። መስብሰብ ፣ ማፈግ ፤ ማስተኛት ፣ ማስመስግ ፤ የሰው ፣ የእንስሳ ።

ሰሓጊ ፤ (ጊት ፣ ግያን ፣ ያት ፤ ሐግት) ፤ የሚጮኽ ፤ የሚሰግ ፤ የሚያፍግ ፤ ሸካራ ።

ምስሓግ ፤ (ጋት ፤ መሳሕግት ፤ ታት) ፤ ሰቈቃው ፤ ሙሾ ፣ ልቅሶ ፣ ዋይታ ፤ የልቅሶ ፣ ግጥም ። ወአ ስቈቀዎ ፤ ኤርምያስ ፤ ለኢዮስያስ ፤ ወይቤሉ ፤ ሹሉ ፤ ሐለይት ፤ ወሐላይያት ፤ ምስሓጋቲሆሙ ፤ ላዕለ ፤ ኢዮስያስ ፤ እስከ ፤ ዛቲ ፤ ዕለት ፤ ወሦርዕዋ ፤ ለይ እቲ ፤ ምስሓግ ፤ በሹሉ ፤ እስራኤል ፤ ወነያ ፤ ጽሕ ፍት ፤ ውስተ ፤ ምስሓግ ፤ (፪ዜና ፣ ፴፭ ፣ ፳፭) ።

ምስሓግ ፤ (ዕብ ፣ ሬማህ) ፤ ብዙ ፣ ትል ፤ እንደ ፣ ሮማን ፣ ፍሬ ፣ ጽፍቅ ፣ የኾነ ፤ ሞግነዝ ፣ የሬሳ ፣ ጉዝንዝ ፤ ስሌን ፤ ማጥን ። ተነጸፍከ ፤ ምስሓግ ፤ በታ ሕቴከ ፤ (ኢሳ፲፬ ፣ ፲፩) ።

—፤ ምሽግ ፤ ምሳግ ፣ በረት ። የሙሾ ፣ የልቅሶ ፣ ቦታ ፤ ማርገጃ ፣ መቃብር ፤ የሙት ፣ ቤት ። ኢትባእ ፤ ምስሌ ሆሙ ፤ ውስተ ፤ ምስሓግ ። ትግበር ፤ ላቲ ፤ ዳስ ፤ ኀበ ፤ ትነብር ፤ ውስተ ፤ ምስሓግ ፤ ወትረ ፤ (ኤር፲፮ ፣ ፭ ። ኢ ሳ፲፮ ፣ ፫) ።

—፤ ምንጣፍ ፣ ዳውጋ ፣ ገሣ ። ጎሱር ፣ ልብስ ፤ ኩስኪሳ ፤ ሸካራ ፣ ከስሌን ፣ ጭረት ፣ የሚሠራ ፤ ተሊስ ፤ ማቅ ፣ ምን ጣፍ ፤ መናኒ ፣ መንዥሴ ፣ በረኸኛ ፣ ሐዘንተኛ ፣ የሚለብ ሰው ። እኍ ፤ ሰባሴ ፤ ምስሓግ ፤ (ፊልክ ፣ ፻፴፫) ። ምስ ሓግ ፣ በማለት ፣ ፈንታ ፣ መሳግሕት ፣ መሳግሕታት ፣ ይላል ፤ ስሕተት ፣ ነው ፣ (ፊልክ ፣ ፻፹፱) ።

ስሒው ፤ ዎት ፤ (ስሕወ ፣ ይስሑ ፣ ይስ ሐው ። ዕብ ፣ ሳሓህ ። ሱር ፣ ስሓአ) ፤ መሳብ ፤ መጕተት ፤ እየተሳቡ ፣ መኼድ ፤ የከይሲ ፣ የዋና ፣ የጉም ፣ የደመና ። እምቅድመ ፤ ይስሐው ፤ ግዘፈ ፤ ደመናት ፤ (ቅዳ ፣ አፈ) ።

—፤ ሽ ፣ ማለት ፣ መበተን ፤ መድከም ፣ መዛል ፤ የልብ ፣ የአእምሮ ። ስሕወ ፤ ልቡ ።

ሰሓዊ ፤ (ዊት ፣ ውያን ፣ ያት ፤ ሐውት) ፤ የሚሳብ ፣ የሚጕተት ፤ ዋነተኛ ፤ ጉም ፣ መርከብ ።

ሳሕው ፤ የጉም ፣ ሽንት ፤ ተን ፣ ጊሜ ፤ ግዘፈ ፣ ደመና ፤ የሚጐተት ፣ ሽ ፣ ብትን ፣ የሚል ። መንፈስነ ፤ ይትከዐው ፤ ከመ ፤ ሳሕወ ፤ ደመና ። ጉባኤሆሙ ፤ ለዐ ማፀያን ፤ ከመ ፤ ሳሕወ ፤ ደመና ፤ ወፍሥሓሆሙ ፤ ከመ ፤ ፆፍ ፤ ሰራሪት ። ከመ ፤ ሳሕወ ፤ ጊሜ ፤ በገጸ ፤ ምድር ፤ (ጥበ፪ ፣ ፫ ። መቃ ፣ ገ፲ ። አርጋ ፣ ፩) ።

አስሐወ ፤ ሳበ ፣ ጐተተ ፤ አሳበ ፣ አስዋኘ ። አወ ለቀ ፤ አስወለቀ ፤ አስገፈፈ ፤ የልብስ ። ኢጸንሐ ፤ ለአስ ሕዎ ፤ ሐመር ፤ አላ ፤ ቀነጸ ፤ እምዲበ ፤ ሐመር ፤ ወተ ወርወ ፤ ውስተ ፤ ባሕር ። አስሐወ ፤ ሎሙ ፤ ፊቃሮ ፤ ቅድስተ ፤ ወመጠዎሙ ፤ ክሣዶ ፤ ለጋላት ፤ (መጽ ፣ ምስ ። ድጓ) ።

ስሒጥ ፤ ጦት ፤ (ሰሐጠ ፣ ይስሕጥ ፣ ይስ ሐጥ ። ሱር ፣ ሻሔጥ ። ዕብ ፣ ሻሔት ። ዐረ ፣ ሰሐተ) ፤ መሻጥ ፤ ሻጥ ፣ ማድረግ ፤ መንካት ፤ መጫር ፤ መቈንጠጥ ፤ መጕዳት ፣ መጕነጥ ፤ መግደል ፣ ማጥፋት ፣ ማበላሸት ። ኢሰሐጥዎ ፤ ለዳንኤል ። ወኢኀደገ ፤ ይስ ሐጦሙ ፤ ሰብእ ። ኢትስሐጥ ፤ ብእሲተ ፤ ባዕድ ። ኢትስሐጣ ፤ ለድንግል ። አልቦ ፤ ዘይስሕጥ ። ናሁ ፤ ይእዜ ፤ እሙንቱ ፤ ሰሐጡነ ፤ ወመጽኡ ፤ ያውፅኡነ ፤ እምርስትነ ፤ (ዳን፮ ፣ ፲፰ ። መገ ፣ ፪፱ ። ሢራ፱ ፣ ፫ ፣ ፩ ። ፫ነገ ፣ ፩ ፣ ፱ ። ፪ዜና ፣ ፳ ፣ ፲፩) ።

—፤ ማጫር ፤ ጠብ ፣ መፈለግ ፤ መቈስቈስ ፣ መቈራቈስ ፤ የጦርነት ። መኑ ፤ ይቀድም ፤ ስሒጠ ፤ ወመኑ ፤ ያስተ ጻንዝ ፤ ቀትለ ፤ (፫ነገ ፣ ፳ ፣ ፲፬) ።

ሰሓጢ ፤ (ጢት ፣ ጥያን ፣ ያት) ፤ የሚነካ ፤ ጕናጭ ፤ ቈንጣጭ ። ያገር ፣ ስም ፤ የምጥዋ ፣ አጠገብ ።

ተስሕጠ ፤ ተነካ ፣ ተጐዳ ፤ ተጐነጠ ፤ ተቈነጠጠ ።

ስሑጥ ፤ (ጣን ፣ ጣት ፣ ሕጥ) ፤ የተነካ ፣ ንክ ፤ የተጐነጠ ፤ የተቈነጠጠ ። የተሠራ ፣ የተቀጣ ፣ በሥራት ፣ ያደገ ፣ (ዐማርኛ) ።

ስሕጠት ፤ መቈንጠጥ ፤ (ጥቂ) መቈንጠጥ ፤ አቈንጣጠጥ ፤ ቍንጠጣ ፤ ቍንጥጫ ፤ ቍንጢጥ ።

ሰሐየ ፤—ፈሰሰ ፣ ቀለጠ ፤—ሴሐ ፣ ሰ የሐ ።

ስሒክ ፤ ኮት ፤ (ስሕከ ፣ ይስሕክ ፣ ይስ ሐክ ። ዐረ ፣ ሐሲከ) ፤ መሻከር ፤ መቅረፍረፍ ፤ መ ቈጣት ፣ እንደ ፣ ሦክና ፣ እንደ ፣ ቅርፍት ፣ እንዳርጃኖ ፣ መኾን ፤ የገላ ፤ እንጻሄ ፣ ፋሲል ። (ዘፈን) ፤ ክኖ ፣ ኺደኽ ፣ አገኘኸይ ፣ ሌላ ፤ አርጃኖ ፣ ገላ ። ወስሕከ ፤ ሥጋየ ፤ በን ጢአ ፤ ቅብዕ ። ትስሕክ ፤ እምሣክ ፤ ወአሜከላ ፤ ወት ጠዊ ፤ እምአቅርንቲሁ ፤ ለሀየል ፤ (መዝ ፣ ፻፰ ። መጽ ፣ ምስ) ።

—፤ መድረቅ ፣ መንቃት ፤ ማበጥ ፣ መዘጋት ፤ መስለል ፣ መጕርነን ፤ የጕረሮ ፣ የቃል ፤ ከደዌ ፣ ከጩኸት ፣ የተነሣ ።

ስሕከኒ፡ጐርዒየ። ወክልሐ፡ጢጦስ፡በውእቱ፡ዕለት፡እስከ፡ስሕከ፡ጐርዒሁ፡(መዝ፡፳፰ ። ዮሴፍ) ።

ስሑክ ፤ (ክን፡ካት፡ሕክት) ፤ የሻከረ ፤ ሻካራ ፤ ቅርፍርፍ ። ለእመኒ፡ከነ፡ሥጋሆሙ፡ይቡስ፡ወስሑክ፡(አፈ፡ተ፳፱) ።

ስሕከት ፤ መሻከር ፤ አሸካከር ፤ ሽክረት፡ሸካርነት ።

ሳሕክ ፤ (ካት) ፤ ስሓ ፤ እንከን ፤ ምማቴ ፤ የገላ፡ነውር ፤ ዕከክ፡ብግር ፤ ቋቍቻ፡ቈረቈር ፤ የመሰለው፡ኹሉ ። ሸካራ፡ጸጓር፡ቅርፍርፍ፡መኾን ። መመተን፡እይ ፤ ባላገር፡ግን፡ስሓ፡በማለት፡ፈንታ፡ሳካ፡ይላል ። ሳካም፡የለሽ፡እንዲሉ፡(የቤት፡ልጅ፡ስም) ። ሕጽሒድ፡በቅብዐከ፡ለዄፍስየ፡ሳሕካ፡(ስንክ፡ግንቦ) ።

አስሐከ ፤ አሻከረ ፤ አደረቀ ፤ ሸካራ፡ደረቅ፡አደረገ ፤ አስደረገ ። ጢስ፡ምንሃብ፡ያስሕክ፡ሥጋሁ። ሐባላቲሁ፡አስሐከ፡በጾም፡(ሚራ፴፰፡፳፰ ። ስንክ፡ጥቅ፲፫) ።

አስሓኪ ፤ **መስሕክ** ፤ የሚያሻክር ፤ አሻካሪ ፤ ሸካራ፡አድራጊ ፤ አስደራጊ ።

ሳሕል ፤—ይቅርታ ፤—ሣህሎ፡ሣህለ ።

ስሒል ፤ ሎት ፤ (ሰሐለ፡ይስሕል፡ይስሐል ። ፀረ፡ሰሐለ ፤ ሰሕገለ) ፤ መሳል ፤ መበንገል ፤ ማስላት፡ማሾል ፤ መሞረድ፡መፈግፈግ ፤ እንዲሳናስ፡እንዲበሳ፡እንዲሾል፡ማድረግ ። ዘይስሕል፡ሰይፈ፡ሰቢጹ፡ይትቀተል፡ቦቱ፡ሰሊሁ። አዘዘ፡ከመ፡ይስሕሉ፡ኵናተ፡(ፈላስ ። ገድ፡ተክ) ።

ሰሓሊ ፤ (ሊት፡ልያን፡ያት ፤ ሐልት) ፤ የሚስል ፤ የሚያሾል ፤ ሳይ ፤ አሿይ ።

ተስሕለ ፤ ተሳለ ፤ ተሞረደ ፤ ሾለ፡ሰለታም፡ኾነ ። እመ፡ተስሕለት፡መፀቱ፡(ምሳ፳፱፡፳፫) ።

ስሑል ፤ (ላን፡ላት፡ሕልት) ፤ የተሳለ ፤ ስል፡ሹል ፤ ሰለታም ። ስሑል፡ፈድፋደ፡እመጥባሕት። አሕጻከ፡ስሑል፡(ምሳ፳፭፡፬ ። መዝ፡፵፱) ።

ስሕለት ፤ መሳል ፤ (ጥሳ) መሳል ፤ አሳሳል ፤ ስሎሽ ፤ ስልነት፡ሹልነት ፤ ስለት ፤ ሹለት ።

ምስሓል ፤ (ላት) ፤ መሳያ ፤ መሳል፡ለኵቴ ፤ ልዝብ፡ደንጊያ ።

አስሐለ ፤ አሳለ ፤ አስሞረደ ፤ ስል፡ሹል፡አስደረገ ።

ሳሕለለ ፤ (ቍቀ፡ግ) ፤ ደረቀ ፤ ከረረ ፤ እንደ፡መሳልና፡እንደ፡ብረት፡ኾነ ።

አንሳሕለለ ፤ (ዲ፡ቃ፡ግ) ፤ አመሳሰለ ፤ ተመሳሰለ ፤ ምልስ፡ቅልስ፡አለ ። ስለት፡በመሳል፡ላይ፡ሞረድ፡በብረት፡ላይ፡እንዲመላለስ ፤ እንደዚያ፡ማለት፡ነው ። ለእመ፡ርኢከ፡ጠቢበ፡ጠሥ፡ኀቤሁ፡ወመድረከ፡ቤቱ፡ያንሳሕልል፡እገሪከ፡(ሢራ፮፡፴፮) ። ባለብሎኮች፡ግን፡አደክሙ፡ብስሙ፡ይጨምራሉ ።

ስሒጸ ፤—ደፈረ ፤—ሥሒጸ ።

ሳሕስሐ ፤ ሐት ፤ (ሳሕስሐ፡ይሳሐስሕ፡ይሳሕስሕ ። ዕብ፡ሳሓህ ፤ ዋኘ ፤ ዘዕዘዐ ። ፀረ፡ዘዕዘዐ) ፤ መታወክ፡መናወጥ ፤ መራድ፡መንቀጥቀጥ ፤ መላወስ፡መንቀሳቀስ ። መጽሐፍ፡ግን፡በሳሕስሐ፡ፈንታ፡አንሳሕስሐ ፤ አንሶሐስሐ፡ይላል ፤ በሶሰወ፡ፈንታ፡አንሶሰወ፡እንዲል ።

ሳሕሳሕ ፤ (ትግሪኛ) ፤ ምናምንቴ ፤ ልክስክስ ፤ ወስዋሳ ። ወድ፡ሳሕሳሕ፡እንዲል ።

አንሳሕስሐ ፤ አንሣሣ ፤ ቀሰቀሰ ፤ ወዘወዘ ፤ ነቀነቀ ። ተንሣሣ ፤ ተላወሰ ፤ ተንቀሳቀሰ ፤ ተነቃነቀ ፤ ተወሳወሰ ። ነፍስ፡ይእቲ፡እንተ፡ታንሳሕስሖ፡ለሥጋ። አልቦ፡ምንትኒ፡ግብር፡እምግብራት፡ዘያንሳሕስሖሙ፡ለከሓድያን፡ኀበ፡አንክሮ። አሠንዮትከ፡ለአግዓዚ፡ያንሳሕስሖ፡ለፍዳ ፤ ወአሠንዮትከ፡ለቂቁይ፡ያንሳሕስሖ፡ለተመይጦ፡ኀቤከ፡ለስኢል። ተስፋሁ፡ለከልብ፡ያንሳሕስሕ፡ዘነቦ፡ወእዘኒሁ። ሥጋ፡ያንሳሕስሕ፡ኀበ፡ፍትወቱ፡ወያስተጥዕም፡ለነፍስ፡ምግባራተ፡ሕሡማተ። ዘያንሳሕስሕ፡ሥጋሁ፡በእዴሁ፡እመሂ፡ተባዕት፡አው፡አንስት ፤ አነማማ፡(ፍ፡ነ፡መቅ ። አፈ፡ተ፴፪ ። ፈላስ፡ገ፳፱ና፡፸፱ ። ዮሴፍ ። ቄድር) ። ሞተ፡ወተገንዘ፡ዘእንበለ፡እስትንፋስ፡ወዘእንበለ፡አንሳሕስሖ። ወአንሳሕስሐ፡ሥጋሁ፡ለምዉት። እመ፡ከሠትክሙ፡ዐሊወ፡ሮም፡ወአንሳሕሳሕክሙ። እመ፡አርሐቀ፡ኀሊናተ፡እምቀደሚሁ፡ለአንሳሕስሖትሙ ፤ ተነማማ፡(ተረ፡ቄር ። ቀሌ ። ዮሴፍ ። ፊልክ፡፴፭) ። አንሳሕስሖስ፡ዘአርባዕቱ፡ጠባይዓት ፤ ሶበ፡ያንሳሕስሕ፡ደም፡በውስተ፡ሥጋ፡ዘውእቱ፡ጠባይዕ፡ማያዊ ፤ ይሬኢ፡ሰብእ፡በንዋሙ፡ግብረ፡ሠናየ፡ወመስተፍሥሔ ፤ ወዓዲ፡ይሬኢ፡ሕብራተ፡ቀይሓተ፡ወፀአተ፡ደምሂ። ወለእመ፡አንሳሕስሐ፡ሳፍራ፡ዘውእቱ፡ጠባይዕ፡ነፋሳዊ ፤ ይሬኢ፡ተጋእዞተ፡ወአጽባእተ፡ወእሳተ፡ወሕብራተ፡ብዙኀ፡ወመኀትዋተ፡ወመባርቅተ ፤ ወይመስሎ፡ዓዲ፡ከመ፡ዘሀሎ፡ውስተ፡ብሰኔ፡ወውስተ፡ፀሓይ። ወሶበሂ፡ያንሳሕስሕ፡በልቀም፡ዘውእቱ፡ጠባይዕ፡መሬታዊ ፤ ይሬኢ፡አብሕርተ፡ወአፍላጋተ፡በረደ፡ወዝናማተ፡ወአስሐትያ፡ወሕብራተ፡ጸዐድዊዳነ፡ወከመ፡ዘይሰቲ፡ማየ፡ይመስሎ። ወለእመ፡አንሳሕስሐ፡ሳውዳ፡ዘውእቱ፡ጠባይዕ፡እሳታዊ ፤ ይሬኢ፡ጽልመተ፡ወመቃብራተ፡ወሙታነ፡ወሥርዐተ፡ሐዘን፡ወለቢሰ፡ልብስ፡ጸሊም ፤ ወይበውእ፡ኀቤሁ፡ፍርሀት፡ወረዓድ ፤ ተነማማ፡(ፈላስ፡ገ፲፮) ። ሐለመን፡ተመልከት ፤ የዚህ፡ጎር፡ነው ።

አንሳሕሳሒ ፤ (ሒት፡ሕያን፡ያት) ፤ የሚያነማማ ፤ ነቅናቂ ፤ አነማሽ ፤ ተነማሽ፡ተንቀሳቃሽ ። እምከመ፡ተገሥጸ፡አንሳሕሳሒ፡ወከነ፡ፍጹመ፡ይትጌሠጻ፡ምግባራቲሁ፡እለ፡ይትገበራ፡በዘያንሳሐስሕ፡ዘውእቱ፡ሥጋ ፤ እስመ፡ውእቱ፡ከመ፡ንዋየ፡መሥዔ፡ለነፍስ፡(ፍ፡ነ፡መቅ) ።

ነስሒሳሒ ፤ (ሒት) ፤ መንማማት ፤ መንቀሳቀስ ፤ እንማሥ ፤ ተንማሽነት ። ውገወዘ ፤ ንቅንቃ ፤ ቅስቀሳ ። ከመ ፡ ንዉ.ዖ ፡ ዘእንበለ ፡ ድምፅ ፡ ወኢነስሕሳሕ ። አእምሮ ፡ ወሰሚዕ ፡ ወርእይ ፡ ወኀሊና ፡ ወነስሕሳሕ ፡ (ፊልክ ፡ ፺፰ ። ቀሌ) ።

ስሕተ ፤ ሰሐተ ፤—ዐረፈ ፤—ሥኂት ፡ ሥኀተ ።

ስሒት ፤ ቶት ፤ (ስሕተ ፡ ይስሕት ፡ ይስሐት ፤ ጌገየ ። ዕብ ፡ ሻሔት ። ዐረ ፡ ሰሐተ ፤ ሰሐጠ) ፤ መሳት ፤ አለማግኘት ፤ ወርውሮ ፡ ተዞሮ ። (ተረት) ፤ ተውነት ፡ የሚሻል ፡ ሐሰት ፤ ከመውጋት ፡ የሚሻል ፤ መሳት ። የሀይጺ ፡ ሥዕርተ ፡ ወኢይስሕቱ ፡ (መሳ፳ ፡ ፲፮) ።

—፤ መሳሳት ፡ ከመንገድ ፡ መውጣት ፤ መታለል ፡ መሸንገል ፤ መርሳት ፡ መዘንጋት ፤ ሳያውቁ ፡ መበደል ፤ ክፉ ፡ መሥራት ፤ ወይም ፡ እያወቁ ፡ ማጥፋት ፡ ማበላሸት ፤ አጥፊ ፡ መኾን ፤ ስሕጠን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ስሕቱ ፡ ግብጽ ። ብእሲ ፡ ዘዘ ፡ ዜሕው ፡ ሖረ ፡ በፍኖቱ ፡ ወስሕተ ። ስስሒት ፡ መኑ ፡ ይሌብዋ ። ስሕትነ ፡ እምፍኖተ ፡ ጽድቅ ። ኢይስሕቱ ፡ ወኢይፈልሱ ፡ እምነ ፡ ፀቅምሙ ። ይስሕቱ ፡ ሠርቀ ፡ ወሰንበተ ። ብዙኃን ፡ እለ ፡ ስሕቱ ፡ በምነ ፡ ብእሲት ። ቦ ፡ ዘይስሕት ፡ እንዘ ፡ ኢይፈቅድ ፡ ልቡ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፫ ። ፶፫ ፡ ፯ ። መዝ ፡ ፲፰ ። ጥበ፭ ፡ ፯ ። ሔኖ፹ ፡ ፲ ። ኩፋ ፡ ፩ ። ሚራ፱ ፡ ፰ ። ፲፱ ፡ ፲፯) ።

ሰሓቲ ፤ (ቲት ፡ ትያን ፡ ያት) ፤ የሚስት ፤ የሚሳሳት ፤ ሳች ፤ ተሳሳች ። ፀማፀያን ፡ ወሰሓትያን ፡ ወኃጥአን ። ሰሓትያን ፡ ወአባሽያን ፡ ንሕነ ፡ (ዲድ ። ቄድር) ።

ተስሒት ፤ ተሳተ ፤ አመለጠ ፤ ሳይገኝ ፡ ቀረ ፤ ጊጤው ፡ ዐላማው ፡ መንገዱ ፡ ዕውቀቱ ።

ስሑት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ሕት) ፤ የሳተ ፤ የተሳሳተ ፤ የተሳሳተ ፤ አላዋቂ ። አብድ ፡ ስሑት ፡ ውእቱ ፡ ወጠቢብኒ ፡ ዘይትጌሠጽ ፡ እምካልአኒሁ ። ጥበብ ፡ ስሑታን ፡ (ፊላ ። ኪዳ) ።

ስሕተት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ መሳት ፤ መሳሳት ፤ አላዋቂነት ፤ መጥፎ ፡ አካኼድና ፡ አነጋገር ፤ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ሥራ ፤ ኀጢአት ፡ ክሕደት ። ፍኖተ ፡ ስሕተት ። ስሕተትሙ ፡ እምእምሮ ፡ እግዚ ። ስሕተተ ፡ ልቦሙ ። ስሕተተ ፡ አሕዛብ ። ዘእንበለ ፡ ስሕተት ። ዘስሕተታት ፡ በጠላ ፡ በትእዛዝክ ፡ (ጥበ፲፪ ፡ ፳፱ ። ፲፱ ፡ ፳፱ ። ኩፋ ፡ ፩ ። ፯ ። ስንክ ፡ ጳጉ፱ ። ኪዳ) ።

አስሐተ ፤ አሳተ ፤ አሳሳተ ፤ ከመንገድ ፡ አወጣ ፤ አታለለ ፤ አስካደ ፡ ኀጢአት ፡ አሠራ ። ወአስሐትሙ ፡ ውስተ ፡ በድው ፡ ዘኢኮነ ፡ ፍኖተ ። ዘያስሕት ፡ ፍኖተ ፡ ለዕዉር ። ወለብዙኃን ፡ አስሐትሙ ፡ ትዝኅርትሙ ። ተሠነየት ፡ ጥቀ ፡ እስከ ፡ ታስሕት ፡ ዐይኖሙ ፡ ለዕደው ። ዑቁ ፡ ልበ ፡ ዘያስሕትክሙ ፡ እስመ ፡ ብዙኃን ፡ ይመጽኡ ፡ በስምየ ፡ ወብዙኃነ ፡ ያስሕቱ ። ሰሔዋን ፡ እንተ ፡ አስሐታ ፡ ከይሲ ፡ (መዝ ፡ ፻፮ ። ዘዳ ፳፯ ፡ ፲፰ ። ሚራ፱ ፡ ፰፱ ። ዮሴ፲ ፡ ፱ ። ማቴ፳፬ ፡ ፬ ፡ ፭ ። ኤፍ ፡ ፱) ።

አስሐተ ፤ (ዕብ ፡ ሂሽሒት) ፤ አጠፋ ፤ አጠፋ ፤ ጐዳ ፤ አጥፊ ፡ ኾነ ፤ አበላሸ ።

አስሓቲ ፤ መስሐቲ ፤ ስቶ ፡ የሚያስት ፤ ኢሳች ፤ አሳሳች ፤ አጥፊ ፤ አበጣሪ ። ሰይጣን ፡ አስሓቲ ። እንበለ ፡ ያስሕት ፡ መስሐቲ ፡ (ቄድር ። ፊ ፡ መ ፡ ፫ ፡ ፭ ። አፈ ፡ ድ፳፰) ።

መስሕት ፤ (ጥት) ታን ፡ ታት) ፤ ግዜ ፡ ከማሁ ፡ የንፍስ ፡ ዕንቅፋት ። ጋኔን ፡ መስሕት ። ኀይል ፡ መስሕት ። ኣጋንንት ፡ መስሕታን ። መስሕታት ፡ ለኲልኡ ፡ (ኢሳ፲፱ ፡ ፲፱ ። ጀተስ ፡ ፪ ፡ ፲፩ ። ፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፩ ። ዲድ ፡ ፲፱) ። ደብር ፡ መስሕት ፤ የጣዖት ፡ ተራራ ፤ ቤተ ፡ ጣዖት ፡ ምሥዋዐ ፡ ጣዖት ፡ (፬ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፲፫) ።

አስሐትያ ፤ (ዕብ ፡ ቂጦር ፤ ጢስ) ፤ ውርጭ ፤ ዐመዳይ ፤ አጥፊ ፤ ቡቃያ ፡ የሚያደርቅ ፡ የሚያሳርር ፤ ዋግ ፡ የሚኾን ፤ ከውሃ ፡ ላይ ፡ ሲያርፍ ፡ የሚረጋ ። ከመ ፡ ዝቅ ፡ ውስተ ፡ አስሐትያ ። እሳት ፡ ወበረድ ። ወአስሕትያ ። ከመ ፡ አስሐትያ ፡ ቀጢን ። አስሐትያ ፡ ይረግዕ ፡ ዲበ ፡ ማይ ። ቀተለ ፡ ወይኖሙ ፡ በበረድ ፡ ወበለስሙኒ ፡ በአስሐትያ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፻፵፰ ። ጥበ፭ ፡ ፲፭ ። ሚራ፵፫ ፡ ፲፱ ። መዝ ፡ ፸፯) ።

አስሐትያ ፤ (ዕብ ፡ ሼሌግ ፤ በራድ) ፤ ብትን ፡ በረዶ ፡ የውርጭ ፡ ዐይነት ፤ ጠጠር ፡ በረዶ ፡ የደንጊያ ፡ ዐይነት ፤ የውሃ ፡ በረዶ ፡ እብነ ፡ በረድ ፤ የረጋ ፡ ውሃ ፡ ሎሕ ፡ ጡብ ፡ የሚያክል ፤ የስኳር ፡ ዐይነት ፤ ከመጠጥ ፡ ገብቶ ፡ የሚያረካ ፡ የሚያቀዘቅዝ ፤ በሚዛን ፡ የሚሸጥ ። ከመ ፡ ፀአተ ፡ አስሐትያ ፡ በጊዜ ፡ ማእረር ። ወእምከመ ፡ ረግዐ ፡ አስሐትያ ፡ ይትፈለጽ ፡ ከመ ፡ ሰባሬ ፡ ማሀው ፡ በሊኃት ። እብነ ፡ አስሐትያ ። ዝናም ፡ ወአስሐትያ ፡ አጥፍኡ ፡ እሳተ ፡ (ምሳ፳፭ ፡ ፲፫ ። ሚራ ፡ ፵፫ ፡ ፲፱ ። ሔኖ፷፭ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ ሚያዝ) ።

ስጊን ፤ ኖት ፤ (ሰገነ ፡ ይስግን ፡ ይስግን ። ዐረ ፡ ሰኒነ ። ሱር ፡ ሼሔን) ፤ መሞቅ ፤ መተኰስ ፤ መቃጠል ፡ መንግጠት ፤ ከፀሐይ ፡ ከእሳት ፡ መቅረብ ። ይትሥእሉ ፡ እምውስቴቱ ፡ ወይሰግን ። ይበቍጹ ፡ ስፍሓመ ፡ ወይሰግኑ ። ከመ ፡ ንስግን ፡ እምጽንዐት ። ቍር ። መፀተ ፡ ሥላሴ ፡ ዘኮነ ፡ አረጋዊ ፡ ዕድሜ ፡ ድኅረ ፡ እማየ ፡ አይኅ ፡ ወፅአ ፡ እመ ፡ ኢክህለ ፡ ቍረተ ፡ በምድረ ፡ ገሞራ ፡ ተረክበ ፡ እንዘ ፡ ይሰግን ፡ እሳተ ፡ (ኢሳ፵፬ ፡ ፲፭ ። ዮሐ፲፰ ፡ ፲፰ ። ግብጽ ። ፳ ። ቅኔ) ።

ስጉን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ግንት) ፤ የሞቀ ፤ የተኰሰ ፤ ሙቀት ፡ የንግ ፡ ትኩስ ።

ስጊን ፤ ልብን ፤ ልባንጃ ፤ ጥሩ ፡ ንጭ ፡ ዕጣን ፤ የግራር ፡ ሙጫ ፡ የሚመስል ፤ የሱዳንን ፡ ፍች ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ከርቤ ፡ ወስጊን ፡ (ግብጽ ። ፯ ። ፯ ። ዘፀ፱ ። ፴፱ ። ዘሌ፪ ፡ ፩) ። ሴቶች ፡ ከእሳት ።

አገብተው ፣ የሚሞቁትና ፣ የሚያጤሱት ፣ ሌላውም ፣ የ ጢስ ፣ ዕንጨት ፣ ኹሉ ፣ ዕጐን ፣ ይባላል ።

አስኀነ ፤ አሞቀ ፣ አተኰሰ ፤ አበሰለ ፤ አነደደ ፣ አጤሰ ፤ ለማብሰል ።

መስኀንት ፤ የማድ ፣ ቤት ፤ ማብሰያ ፣ መቀቀያ ። አልቦ ፡ ዘያመጽእ ፡ መብልዐ ፡ ድዉያን ፡ ውስተ ፡ መስኀንት ፡ አኀው ፡ ሶበ ፡ ያበስሉ ፤ አላ ፡ ይገበሩ ፡ ሎሙ ፡ ለድዉያን ፡ እንተ ፡ ባሕቲቶሙ ፡ (ሥር ፣ ጳዠ) ።

ሰጢው ፤ ዎት ፤ (ሰጠወ ፣ ይሰጡ ፣ ይስጡ) ፤ አው ፣

ሰጥዎ ፤ ዎት ፤ (ሰጠወ ፣ ይሴጡ ፣ ይሰጡ ፤ መጠወ ። ዕብ ፣ ያሸጥ) ፤ መስጠት ፤ ዕንካ ፣ ውሰድ ፣ ማለት ፤ እጅን ፣ መዘርጋት ። መጥራት ፣ መጠየቅ ።

ሰጣዊ ፤ መሰጥው ፤ የሚሰጥ ፣ ሰጪ ፤ ጠሪ ፣ ጠያቂ ፤ መላሽ ፣ ተየካሽ ። ኪያከ ፡ መሰጥወ ፤ ኪያከ ፡ ሰማዒ ፡ (ቅዳ ፣ ጎሩ) ።

ተሰጥወ ፤ ተሰጠወ ፤ ተሰጠ ፤ ተሰጠው ፤ ተቀበለ ። ኢይምሰልከ ፡ ዘይሰጠወከ ፡ በአብአ ፡ ፀመፃ ። ውዴተ ፡ ዘሐሰት ፡ ኢትሰጠው ። ዘይሰጠወክሙ ፡ እግዚ ፡ በእደዊሁ ፡ ለኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ (ሚራ ፴፪ ፣ ፲፭ ። ዘፀ ፳፫ ፣ ፩ ። ፩ጴጥ ፣ ፪ ፣ ፭ ። ፫ዮሐ ፣ ፬) ።

—፤ መለሰ ፤ ተናገረ ፤ ምላሽ ፣ ሰጠ ፤ ታዘዘ ፣ ሰማ ፣ እሺ ፣ በጎ ፣ አለ ። ጸዋዕኩ ፡ ወአልቦ ፡ ዘተሰጥወኒ ። ኢተሰጥውዎ ፡ ቃለ ። ይጼውዑኒ ፡ ወእሰጠዎ ። ኢንፈቅድ ፡ ንሰጠውከ ፡ በዝንቱ ፡ ነገር ። ብጽሒ ፡ ፍጡነ ፡ ትሰጠዊዮ ፡ ዘይቤ ፡ (ኢሳ፶ ፣ ፪ ። ፴፯ ፣ ፳፭ ። መዝ ፣ ፺ ። ዳንፎ ፣ ፲፯ ። ደራሲ) ። ሰማ ፣ ታዘዘ ፣ እሺ ፣ በጎ ፣ አለ ፣ ማለት ፤ ምስጢሩ ፣ ከተቀበለ ፣ ይገባል ።

ተሰጣዊ ፤ (ዊት ፣ ውያን ፣ ያት) ፤ ጥያቂ ፤ ተቀባይ ፤ ተጠያቂ ፤ ምላሽ ፣ ሰጪ ፤ ተሰጦ ፣ አቅራቢ ። ተሰጣዊ ፡ ስእለታት ፡ (አረጋ ፣ ድ፲፯) ።

ስጥው ፤ (ውት ፣ ዋን ፣ ዋት) ፤ ውኩፍ ፤ የተሰጠ ፤ ተሰጭ ፤ ወይም ፣ ተቀባይ ፤ ውድ ፣ ክቡር ። ይኩን ፡ ውስተ ፡ ፍጽሙ ፡ ለአሮን ፡ ስጥወ ። ያበውእ ፡ ስጥወ ፡ (ዘፀ፳፰ ፣ ፴፰ ። ዘሌ፩ ፣ ፫) ።

ስጣዌ ፤ መስጠት ፤ መሰጠት ፤ አሰጣጥ ፤ ስጦታ ፤ ቅበላ ። ምላሽ ፡ መልስ ፤ አመላለስ ፤ ምለሳ ። ስጣዌ ፡ መልእክት ። ስጣዌ ፡ ስጣዌያት ፡ (አረጋ ። አዋል) ።

ስጥወት ፤ ዝኒ ፣ ከማሁ ፤ መስጠት ፤ መመለስ ፤ ምላሽ ፣ ስጦታ ፣ (ኩፋ ፣ ፲፯) ።

ተሰጥዎ ፤ መሰጠት ፣ መቀበል ፤ ተሰጭ ፣ ተቀባይ ፣ ታዳይ ፣ መኾን ። መስማት ፣ መቀበል ፤ ምላሽ ፣ መስጠት ፤ መልስ ፣ መናገር ።

—፤ በቁሙ ፤ ተሰጦ ፤ የቅዳሴ ፣ ጸሎት ፤ ሕዝብ ፣ ለዲያቆን ፣ ለቄስ ፣ የሚመልሱት ፣ ቃል ፤ ተንሥኡና ፣ ሰላም ፣ ሊላቸው ፣ እግዚኦ ፣ ተሣሀለነ ፣ ምስለ ፣ መንፈስከ ፣ ማለት ፤ ይህን ፣ የመሰለ ። ተሰጦ ፣ ተቀባይ ፣ እንዲሉ ።

ተሳጠወ ፤ ተጫነ ፤ ተከራከረ ፤ ተጠያየቀ ፤ ተወዳደረ ፤ እሰጥ ፣ እገባ ፣ ተባባለ ፤ በዳኛ ፣ ፊት ። ወይም ፣ ያለዳኛ ፣ በመጽሐፍ ፣ ቃል ፤ እንደ ፣ ቄርሎስ ፣ እንደ ፣ አላድዮስ ፤ እንደ ፣ አንሙ ፣ እንደ ፣ ፊልክስዩስ ።

አስተሳጠወ ፤ አጠያየቀ ፤ አባባለ ፤ አከራከረ ፤ እንደ ፣ ቈስጠንጢኖስ ።

ሰጢሕ ፤ ሖት ፤ (ሰጥሐ ፣ ይሰጥሕ ፣ ይስጣሕ ። ዐረ ፣ ሰጠሐ ። ዕብ ፣ ሸጣሕ ። ሱር ፣ ሽጣሕ) ፤ ማስጣት ፣ መዘርጋት ፤ መዘረር ፣ መስተር ፤ ለፀሓይ ፣ መስጠት ። ሰጥሑ ፡ ወአደብቡ ። ወሰጥሖት ፡ ላዕሌሁ ፡ ፀረቦናተ ። ይሰጥሕዎሙ ፡ ለፀሓይ ፡ ወሲወርኅ ፡ (ዘኍ፲፩ ፣ ፴፪ ። ፪ነገ ፣ ፲፯ ፣ ፲፱ ። ኤር፰ ፣ ፪) ።

ሰጣሒ ፤ (ሒት ፣ ሕያን ፣ ያት) ፤ የሚያሰጣ ፤ አስጭ ፤ ገላጭ ፣ ገላጋጭ ። እ ፡ ሰጣሒሁ ፡ ለኀቡእ ፡ ወከባቲሁ ፡ ለዙሉ ፡ ክሡት ፡ (ቅዳ ፣ ሕር) ።

መስጥሕ ፤ (ብ ፣ መሳጥሕ) ፤ ማስጫ ፣ መዘርጊያ ፤ መዘረፊያ ፤ መስተሪያ ፤ መጣሪያ ፣ ቦታ ።

መስጥሒ ፤ ሒ ፤ (ሰጣሒ) ፤ የሚያሰጣ ፤ የሚዘረጋ ፤ አስጭ ፤ ገላጭ ።

አስጥሐ ፤ (ጥሰ) አሰጣ ፤ አስገለጠ ፤ አስጡ ፣ ግለጡ ፣ አለ ።

ተሰጥሐ ፤ ተሰጣ ፣ ተዘረጋ ፤ ተገለጠ ፤ ለፀሓይ ፣ ተሰጠ ። ተነፅን ፡ ወተሰጥሐ ፡ ውስተ ፡ ምድር ። አብድንት ፡ ይሰጥሓ ፡ ውስተ ፡ ገጸ ፡ ገዳም ። ትሰጣሕ ፡ ኀጢአትነ ፡ ቢይእቲ ፡ ዕለት ፡ (ሄርማ ፣ ገ፳፩ ። መሳ ፣ ፳፩ ። ኤር፱ ፣ ፳፪ ። አፈ ፣ ተ፴፩) ።

ስጡሕ ፤ (ሓን ፣ ሓት ፣ ጥሕት) ፤ የተሰጣ ፤ የተገለጠ ፤ ስጥ ፣ ግልጥ ፤ ዝርግ ፣ ሰታታ ፤ ገልባጣ ። እንዘ ፡ ስጡሕ ፡ ልብስ ። ዳእሙ ፡ ስጡሓነ ፡ ውስተ ፡ ገጸ ፡ ምድር ፡ ይከውኑ ። ወዙሉ ፡ ክሡት ፡ ወስጡሕ ፡ በቅድመ ፡ አዕይንቲሁ ። እንዘ ፡ ስጡሕ ፡ ልቦሙ ፤ (ሥር ፣ ጳዠ ። ኤር፴፪ ፣ ፲፱ ። ዕብ፬ ፣ ፲፫ ። ፪ጴጥ ፣ ፪ ፣ ፲፬) ።

ስጥሐት ፤ ማስጣት ፤ መሰጣት ፤ አሰጣጥ ፤ ስጥነት ፤ ዝርግነት ፤ ግልጥነት ።

ምስጣሕ ፤ (ሓት) ፤ ማስጫ ፤ መሰጫ ፤ ቦታ ፣ መጣሪያ ። ምስጣሕ ፡ መሥገርት ፡ (ሕዝ፳፯ ፣ ፲፱) ።

ሰጠጠ ፤—ቀደደ ፤—ሠጢጥ ፣ ሠጠጠ ።

ስጢጥራ ፤ (ጽር ፣ ስታቲር ። ዕብ ፣ ኢስቴራ) ፤ የገንዘብ ፣ ስም ፤ ፋርሳዊ ፣ ገንዘብ ፤ አራት ፣ ድሪም ። ብር ፣ ሲኾን ፣ ፫ ፣ ፍራንክ ፣ ከ፳፪ ፣ ሳንቲም ። ወርቅ ፣ ሲኾን ፣ ፲፱ ፣ ፍራንክ ፣ ከ፵ ፣ ሳንቲም ፣ (ዲክሲ ፣ ላሩስ) ። ትረክብ ፡ ስጢጥራ ። ስጢጥራ ፡ ዘይቤ ፡ አርባዕቱ ፡ ድርህም ፡ (ማቴ፲፯ ፣ ፳፯ ። ጥሬ ፣ ሰዋ) ። ድርህምንና ፣ ሕፍንን ፣ ተመልከት ።

ሰጢም ፤ ሞት ፤ (ሰጥመ ፡ ይሰጥም ፡ ይስጠም ። ዐረ ፡ ሰጠመ ። ዕብ ፡ ሳታም ፤ ዘጋ) ፤ መዘጋት ፡ መደፈን ፤ መቀበር ፡ መሰወር ። መስጠም ፡ ከባሕር ፡ ከረግረግ ፡ መግባት ፤ መጥለቅ ፤ መሥረግ ፤ መዝገጥ ፤ መዋጥ ፡ መስመጥ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰጥመ ፡ ፈንታ ፡ ተሰጥመ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ፤ ተ ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። እመ ፡ ተሰጥሙ ፡ ውስተ ፡ ቀላየ ፡ ባሕር ። ወረዉ ፡ ነፍሳቲሆሙ ፡ ውስተ ፡ ፈለግ ፡ ወተሰጥሙ ። አልጸቀት ፡ ሐመር ፡ ለተሰጥሞ ። ታሰጥምነ ፡ በኀጣውኢነ ። ተሰጥሞ ፡ ውስተ ፡ ጣዕማት ፡ (ዓሞ፱ ፡ ፫ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፭ ። ሱቱ ፡ ዕዝ፮ ፡ ፵፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፯ ፡ ፱) ።

ስጡም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ጥምት) ፤ የሰጠመ ፤ የተሰጠመ ፤ ባሕር ፡ የዋጠው ፡ የሸፈነው ፤ ማዕበል ፡ ሞገድ ፡ የደፈነው ። ማሕጼ ፡ ስጡም ። እለ ፡ ስጡማን ፡ በግብረ ፡ ዓለም ። እለ ፡ ስጡማን ፡ ውስተ ፡ ፀምዓመ ፡ ኀጢአት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፰ ። አፈ ፡ ተ፲፭ ። ግንዘ) ።

ስጥመት ፤ በቁሙ ፤ መስጠም ፤ መሰጠም ፤ አስጣጠም ፤ ውሃ ፡ መልበስ ፤ በውሃ ፡ መቀበር ። ከመ ፡ ብብአ ፡ ዮናስ ፡ በስጥመት ፡ ውስተ ፡ ማየ ። ድኅኑ ፡ እምስጥመት ። ዘሞትከ ፡ በስጥመተ ፡ ማይ ። ውዕየተ ፡ እሳት ፡ አው ፡ ስጥመተ ፡ ሐመር ፡ (ፊልክ ፡ ፶፫፱ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፱ ። ሠኔ፯ ። ፍ ፡ ን ፡ ፵፱) ።

አስጠመ ፤ አሰጠመ ፤ ከባሕር ፡ አገባ ፡ ጣለ ፤ አጠለቀ ፤ ደፈነ ፡ ቀበረ ፤ ዋጠ ፡ አሰመጠ ፤ አለበሰ ። ያስጥሞን ፡ ለኀጣውኢነ ። አስጥም ፡ ጽንዖሙ ። ያስጥም ፡ መራዕየ ፡ አሕርው ። አስጠምሙ ፡ ወይን ። አፍላግ ፡ ኢያስጥሙከ ። ያስጥሞ ፡ ሐዝሐዘ ፡ ፈለግ ። ውሒዝ ፡ ዘይደፍና ፡ ወያስጥማ ፡ ለምድር ፡ (ሚክ፯ ፡ ፲፱ ። ዮዲ፱ ፡ ፰ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ኢሳ፵፫ ፡ ፯ ። ፵፫ ፡ ፪ ። ኢዮ፵፩ ፡ ፴፫ ። ኤር፵፱ ፡ ፪) ።

መስጥም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት) ፤ የሚያሰጥም ፤ የሚያጠልቅ ፤ የሚውጥ ፡ የሚያሰምጥ ። ወረውዎ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፡ መስጥም ። ልሳን ፡ መስጥም ። ልጉት ፡ ዘዝንቱ ፡ ሕይወት ፡ መስጥም ፡ (ስንክ ፡ የካ፲፯ ። መዝ ፡ ፶፩ ። አፈ ፡ ተ፳፪) ።

መስጠሚ ፤ ም ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መስጠሚያ ፤ ማስጠሚያ ። የሚያሰጥም ፤ አስጣሚ ። ቦታ ፤ አካል ። ማየ ፡ አይኅ ፡ መስጠሜ ፡ ዘርፀ ፡ ለቃየል ። ዮርዳኖስ ፡ መስጥመ ፡ አበሳ ። ሙሴ ፡ ወአሮን ፡ መስጥማነ ፡ ፈርዖን ፡ በኤርትራ ፤ ባርቅሂ ፡ ወዲቦራ ፡ መስጥማነ ፡ ወልዱ ፡ ሲሳራ ፡ በፈለገ ፡ ቂሶን ፡ (ዘረፋ) ።

ሳጥና ፤—ሰይጣን ፤—ሴጠነ ።

ሰጢን ፤ (ዕብ ፡ ሺጣ ፤ ሺጢም) ፤ የንጨት ፡ ስም ፤ አሾኽም ፡ ግራርማ ፤ የግራር ፡ ዐይነት ፤ የማይነቅዝ ፡ የማይጠነጥን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ዕፀ ፡ ስጢን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ዕፅ ፡ ዘኢይነቅዝ ፡ ይላል ፡ (ዘፀ፳፭ ፡ ፭ ፡ ፲ ። ፳፯ ፡ ፲፭ ፡ ፳፯ ፡ ፴፪ ። ፳፯ ፡ ፩ ። ፴ ፡ ፩) ።

ሰጡቃጤ ፤ (ጽር ፡ ስታክቲ ። ዕብ ፡ ናጣፍ) ፤ የሙጫ ፡ ሽቱ ፤ የሚጤስ ፡ የሚታጠን ፤ ከታወቁ ፡ የሽቱ ፡ ዛፎች ፡ ከዕፀወ ፡ ዕጣን ፡ እንደ ፡ ማር ፡ ወለላ ፡ የሚፈስ ፡ የሚንጠፈጠፍ ፡ (ሢራ፳፱ ፡ ፲፭) ።

ሰጢር ፤ ሮት ፤ (ሰጠረ ፡ ይሰጥር ፡ ይስጥር ። ትግሬ ፡ ሰጥረ ። ዕብ ፡ ሳታር ። ሱር ፡ ስታር ። ዐረ ፡ ሰተረ) ፤ መመስጠር ፤ ማመስጠር ፤ ማርቀቅ ፡ ማጥለቅ ፤ መሰወር ፡ መደበቅ ፤ ማልበስ ፡ መሸሸግ ፤ እንዳይታይ ፡ ማድረግ ።

ምስጢር ፤ (ራት ። ጽር ፡ ሚስቲሪዮን) ፤ በቁሙ ፤ ስጡር ፤ ኅቡእ ፡ ስዉር ፤ ሽሽግ ፡ ነገር ፡ ሐሳብና ፡ ምክር ። በዓላት ፡ በጉሃን ፡ ወመሥዋዕት ፡ በምስጢር ። ምስጢረ ፡ መንግሥት ፡ ሠናይ ፡ ለኀቢእ ። ምስጢረ ፡ ምክሩ ። ዝንቱ ፡ ነገር ፡ ይኩን ፡ በምስጢር ፡ (ጥበ፲፬ ፡ ፲፭ ። ጦቢ፲፪ ፡ ፯ ። ቀሌ) ።

—፤ አምላካዊ ፡ ግብር ፤ መንፈሳዊ ፡ ረቂቅ ፤ የማይታይ ፡ የማይታወቅ ፤ የሚታመንና ፡ የሚደነቅ ፡ ብቻ ። አዕማደ ፡ ምስጢር ። በእንተ ፡ ትድምርተ ፡ ቃል ፡ ዘበምስጢር ። ምስጢር ፡ ግሩም ፡ ምስጢር ፡ አምላካዊ ። ሥርዐተ ፡ ምስጢር ፡ ዘቍርባን ። ወይትመጦ ፡ እምስጢራት ፡ ቅዱሳት ፡ (ቄር ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ቅዳ ። ፍ ፡ ን ፡ ፩) ።

ምስጢራዊ ፤ ምስጢራም ፡ ምስጢረኛ ፡ ባለምስጢር ፤ ምስጢር ፡ የኾነ ፤ የምስጢር ፡ ሥራ ፤ ኅቡእ ፡ ረቂቅ ። ተዋሕዶት ፡ መለኮት ፡ በሥጋ ፡ ተዋሕዶ ፡ ምስጢራዊ ። ወበዛቲ ፡ ዕለት ፡ ገብረ ፡ ድራረ ፡ ምስጢራዊተ ፡ (ያዕ ፡ ዘእል ። አቡሻ ፡ ፳፩) ።

አመስጠረ ፤ (ሰጠረ) ፤ ምስጢር ፡ አደረገ ፤ ሰወረ ፡ ደበቀ ፤ አረቀቀ ። ነጽርኬ ፡ ዘከመ ፡ አመስጠረ ፡ እሎንተ ፡ በአሐቲ ፡ ቃል ። አመስጠረ ፡ ፍካሬሁ ። በአመስጥሮ ፡ (ኣፈ ፡ ድርና ፡ ፰ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ተመስጠረ ፤ (ተሰጥረ) ፤ ምስጢር ፡ ኾነ ፤ ተሰወረ ፡ ተደበቀ ፤ ጠለቀ ፡ ረቀቀ ። እምልብኒ ፡ ተመስጠረ ፡ ወእምኅሊናኒ ፡ ተሰወረ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

ተመሳጠረ ፤ በቁሙ ፤ ተራቀቀ ፤ በስውር ፡ በምስጢር ፡ ተናገረ ፤ ተነጋገረ ። ተመሳጠረ ፡ ምስሌየ ። እትመሳጠር ፡ ምስለ ፡ ፍቁራንየ ። በተመሳጥሮ ፡ እትናገር ፡ ምስሌከ ፡ (አረጋ ፡ መልፀ፪ ፡ ፵፫) ።

ሰጥረጺሎን ፤ (ጽር ፡ ስትሮፒሎስ) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ፤ እንደ ፡ ጥድ ፡ መልክም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፤ ዕንጨቱ ፡ የመሥዋዕት ፡ ሙጋድ ፡ የሚኾን ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ሽንት ፡ ይሉታል ።

ሰጠጵዮን ፤ (ጽር ፡ ስቲፒን ። ዐረ ፡ አስጡበት) ፤ የተልባ ፡ እግር ፡ ጭረት ፤ መናኛው ፡ ገለባው ፡ ግርዱ ፡ ገፈፎው ። (ዳንኮ ፡ ፳፪ ። ስንክ ፡ ሐም፭) ።

ሰይ ፤ (ወይ ፤ አሌ ። ዕብ ፡ አይ ፤ ሆይ) ፤ ወዮ ፤ ዋይ ፤ የሐዘን ፡ ቃል ፤ ከጭንቅና ፡ ከምጥ ፡ የተ

ንማ ። ልየ፤ ሰከ፡ ሎሙ፡ እያሰ፡ እንደ፡ ወይና፡ እንደ፡ አሌ፡ በሰ፡ ይዘምታል ። ሰይ፡ ልየ፡ ዘርሕቀ፡ ማኅደ ርየ፡ (መዝ፡ ፻፲፱) ።

ሰይል ፤ መከራ፡ መቅሠፍት ፤ ፍርድ፡ ቅጣት ፤ ጭንቅ፡ ፍርሀት ፤ ይብላኝ፡ ወዮልኝ፡ የሚያሰኝ ። ይረ ክቦሙ፡ እምኀበ፡ እግዚ፡ ዴይን፡ ወሰይል ፤ ይረ ክብ፡ ሰይሰ ። አመ፡ አደንገፀከ፡ ሞት፡ ወሰዓተ፡ ሰ ይል፡ (ቀሌ ። ስንክ፡ ሐም፲፩) ።

ሰይል ፤ (ዐረ፡ ሰሊል ። ዕብ፡ ሸሊል) ፤ ሽል፡ ያደገ፡ ፅንስ፡ በሆድ፡ ውስጥ፡ ያለ ፤ በጣም፡ ያል በሰለ ፤ ምጡ፡ የሚያስጨንቅ ፤ ሰይ፡ ዋይ፡ አሌ፡ የሚ ያሰኝ ። ኀሰየት፡ በነፍሳ፡ ከመ፡ ትቅትል፡ ሰይላ፡ (ቄድር) ።

ሰይል ፤ (ዐረ፡ ሰላን ። ዕብ፡ ሺልያ) ፤ ምንሃር ፤ ሽላዊ ፤ አሰጅ ፤ እንግዴ፡ ሥጋ ፤ ከልጅ፡ በኋላ፡ የሚወጣ ።

ሰይእ ፤ (ዐረ፡ ሸይእ ። ዕብ፡ ምኡማ) ፤ እንዳች ፤ ጥቂት ፤ ምናምን ፤ ምንም፡ ምን ፤ አካቶ፡ ፈ ጽሞ ፤ ካንዱ፡ ዘንዱ ። ምስጢሩ፡ ሕርም፡ ማለት፡ ነው ፤ እንዳች፡ ክፉ፡ ነገር፡ እንዳይኾን፡ ክልከላን፡ ምጥን ታን፡ ዐደራን ፤ ወይም፡ ችሎት፡ ማጣትን፡ አለመመቸ ትን፡ ያሳያል፡ (፪ነገ፡ ፲፫፡ ፪ ። ፲፰፡ ፲፫) ።

ሰይእ ፤ (ዕብ፡ ሻውእ) ፤ ከንቱ ፤ ብላሽ ፤ ውሸት ፤ ባዶ ፤ ፍሬ፡ ቢስ ፤ የማይረባ ።

ሴበ ፤—ሸበተ ፤—ሠዩብ፡ ሤበ ።

ሲሃት ፤ (ዐረ፡ ሻሀት) ፤ ለማኝ ፤ ምስኪን ፤ ቍርጨ፡ ድኻ ። ገዳመ፡ ሲሃት ፤ ሙሴ፡ ዘሲሃት፡ (ስንክ፡ መስ፳) ።

ሰዩሕ ፤ **ሖት** ፤ (ሴሐ፡ ይሰይሕ፡ ይ ሲሕ ። ዐረ፡ ሰሐ ። ሱር፡ ሻሕ) ፤ ማፍሰስ፡ ማቅ ለጥ ፤ መቀጥቀጥ ፤ ወይም፡ መፍሰስ፡ መቅለጥ ፤ የማዕደ ናት ። መታመም ፤ መሳል ፤ መሰልሰል፡ መመንመን ፤ ድዉይ፡ መኾን ። ከመ፡ ኢይሲሕ፡ ወኢይንበር፡ መ ፃጕዐ፡ ወኢይፀራዕ፡ ግብረ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ (ኪዳ፡ ገ፰) ። ባለቅኔዎች፡ ግን ፤ ወገጠ፡ ይሉታል ። ባለብሉዮ ችም፡ በሴሐ፡ ፈንታ፡ ሰሐየ፡ አስሐየ፡ ይሉና ፤ ፍችውን፡ አጠፋ፡ አደረቀ፡ ይሉታል ። ያሴሕይዋ፡ ለሕይወ ቶሙ፡ መላእክት፡ (ኢዮ፴፮፡ ፲፬) ።

(ጥያ) **ሰያሕ** ፤ (ሕት ፤ ሰያሒ፡ ሒት) ፤ ብር፡ አፍሳሽ ፤ ወርቅ፡ አቅላጭ ፤ አንጥረኛ፡ ቀጥቃጭ ። ወገ ብረ፡ (ምናሴ)፡ ሰያሕተ ፤ ወማርያተ፡ አብዝኀ፡ (ዲድ፡ ፯) ።

ሰያሕ ፤ (ዐረብ) ፤ ቤተ፡ ክሲያን፡ ሳሚ ፤ ጠበ ለተኛ ፤ ጩኺ፡ የሚዘምር ፤ ዘፋኝ፡ እልል፡ ባይ ።

ሲሕ ፤ (ዕብ፡ ሸሔፌት) ፤ የሳንባ፡ ደዌ ፤ ታላቅ፡ ሳል ፤ ኵብሽ፡ ደዌ፡ ሥጋ ፤ የሚያከሳ፡ የሚያጠ ቍር ፤ የሚነፋ፡ የሚያሳብጥ ፤ የሚያቄስል፡ የሚያሳክክ ። ደዌ፡ ሲሕ፡ (ዘሌ፳፮፡ ፲፮ ። ዘዳ፳፰፡ ፳፪) ።

ስያሕ ፤ (ሓት) ፤ አጕዶ ፤ ክውር ፤ የእሳት፡ ጕ ድጓድ ። ጽዋዕ ፤ ጽንሓሕ ፤ ለቃቃ፡ አፈ፡ ሰፊ ። ቶስሐት፡ ውስተ፡ ስያሓ፡ ዘዚኣሃ፡ ወይነ ። ይሰወጥ፡ በስያ ሖሙ፡ ቃለ፡ ሰላምየ፡ ዝንቱ ፤ በአምሳለ፡ ወይን፡ ዘምሉእ፡ ቅድሐቱ ፤ ጽዋዕ፡ (ምሳ፱፡ ፪ ። ስንክ፡ ሐም ፲፪) ። ስያሐ፡ ወርቅ ። ስያሐ፡ ዕጣን ። መዐዘ፡ ዕ ጣን፡ ይትቄረብ፡ በስያሐ፡ ወርቅ፡ (ገድ፡ ተክ ። አርጋ፡ ፫ ። መጽ፡ ምስ) ።

ሺሕ ፤ (ሓት፡ ቃት ፤ ዐማራና፡ ትግሬ) ፤ በቁሙ ፤ ሺ ፤ ዐሥር፡ መቶ ፤ ወይም፡ መቶ፡ ጊዜ፡ ዐሥር ። ከስላማ፡ በፊት፡ በነበረው፡ ባሮጌው፡ ግእዝ፡ መቶ፡ ብሎ፡ እልፍ፡ ነው፡ እንጂ፡ ሺሕ፡ የለም ፤ አለመኖሩም፡ በአኃዙ፡ ተራ፡ ይታወቃል፡ ፻፡ ብሎ፡ ፼፡ በማለቱ ። በት ግሬም፡ ቢኾን፡ እልፍና፡ ሺሕ፡ አንድ፡ ወገን፡ ናቸው ፤ እልፍ፡ የሚባለው፡ ያው፡ ሺሑ፡ ነው ። ሺሑን፡ እም ኣት፡ ወይም፡ ፲፻፡ ማለትና፡ ዐሥሩን፡ ሺሕ፡ ፼፡ ማ ለት፡ ከጽርእና፡ ከቅብጥ፡ የመጣ፡ የሐዲስ፡ ግእዝ፡ ልማድ፡ ነው ፤ ጥንታዊው፡ ፊደል፡ ያበገደ፡ ተራ፡ ቢፋ ለስ፡ አኃዙም፡ ተፋልሷል ። ካኹን፡ በፊት፡ ለሺሕ፡ ለእ ምኣት፡ እንደሌላው፡ ቍጥር፡ አኃዝ፡ ምልክት፡ አልነ በረውም ፤ ዛሬ፡ ግን፡ ባቡጊዳ፡ ሥርዐት፡ ቀ፡ ምእት፡ እንዲባል፡ ቈ፡ ደግሞ፡ ስለ፡ ቀለበቱ፡ እምኣት፡ ይባላል ፤ ሺሕ፡ ማለት፡ ነው ። የአንና፡ የጎን፡ የቀን፡ አፈታት፡ ተመልከት ።

ሺሓት ፤ ዐሥር፡ ሺሕ ፤ ወይም፡ መቶ፡ ጊዜ፡ መቶ ፤ አንድ፡ እልፍ ።

ሺሓታት ፤ መቶ፡ ሺሕ ፤ ወይም፡ ሺ፡ ጊዜ፡ መቶ ፤ ዐሥር፡ እልፍ ። እለ፡ እምኑ፡ ኢከኑ፡ ሺሓ ታተ፡ ወኢአእላፋተ፡ አላ፡ አህጉርኒ፡ ወበሓውርት፡ (ፊልክ፡ ፵፩) ።

ሺዋ ፤ ስመ፡ ሀገር ፤ ስመ፡ ብእሲት ፤ ሽኋ፡ ኹ ሒቱ ። ምስጢሩ፡ ብዛት፡ ብዙኀት፡ ነውና ፤ ሺሖ፡ አሸዋ፡ ከማለት፡ ይሰማማል ። (ታሪክ) ፤ ጥንታዊው፡ የወሎ፡ ባላባት፡ ሴት፡ ልጁን፡ ለግሼው፡ ባላባት፡ ለወንድ፡ ልጁ፡ በሕግ፡ አጋብቷት፡ ስትኖር፡ ከብዙ፡ ዘመን፡ በኋላ፡ ል ጆቿን፡ ይዛ፡ አባቷን፡ ለማየት፡ ወሎ፡ ኼደች ። አባ ቷም፡ በልጆቿ፡ ብዛት፡ ተደንቆ፡ እነዚህ፡ ኹሉ፡ ምም ችሽ፡ ናቸው፡ ቢላት ፤ እኩሎ፡ ልጆቼ፡ እኩሉም፡ የልጅ፡ ልጆቼ፡ አለችው ። ልጄ፡ ሺዋ፡ ልጄ፡ ሺዋ ፤ ቀድሞም፡ ስድርሽ፡ ሺ፡ ኹኚ፡ ሺ፡ ያድርግሽ፡ ብዬ፡ መርቄሽ፡ ነበረ ፤ አኹንም፡ እንደ፡ ምርቃቴ፡ ሺ፡ ስለ፡ ኾንሽ፡ ከንግዲህ፡ ወዲህ፡ ስምሽ፡ ሺዋ፡ ይኹን፡ ሺዋ፡ ብ ዬሻለኹ፡ አላት ። ርሷም፡ እንደ፡ ሳሬ፡ በቡራኬ፡ ላይ፡ ቡራኬ፡ ጨምሬ፡ ሺዋ፡ ተብላ፡ ተመለሰች ። ልጆቿም፡ ሺዎች፡ የሺዋ፡ ልጆች፡ ተብለው፡ በያህጉሩ፡ ቀበትነው፡ መንዝን፡ ተጕለትን፡ ይፋትን፡ ቡልጋን፡ ጠራን፡ መ ርሐ፡ ቤቴን፡ ሌላውንም፡ ኹሉ፡ አቀኑ ። ከግሼ፡ ከዳ ዬር፡ እስከ፡ ዝቋላና፡ እስከ፡ የረር፡ ምሥራቁና፡ ምዕ ራቡም፡ ሳይቀር፡ በርሷ፡ ስም፡ ሺዋ፡ ተብሏል ። (ግ ጥም፡ ስለ፡ ስገሌ፡ ጦር) ፤ ኋለኛው፡ ባላባቱ፡ ዝምድና፡

ሊያፈርሱ ፡ ከወሎ ፡ ገምግመው ፡ ብገሎ ፡ ሲደርሱ ፤ በቅሎና ፡ መጣሚያ ፡ በሳልንበራቸው ፡ እጄ ፡ ጉድ ፡ እዬ ፡ ጉድ ፡ ያ ፡ (ሺዋ)አሸዋ ፡ ፈጃቸው ። ውሃ ፡ ውሃ ፡ ሲሉ ፡ ከረሞጣው ፡ ላይ ፡ መላእክት ፡ አንሥተው ፡ ወሰዷቸው ፡ ዟይ ።

ሴጠነ ፤ (ይሴጥን ፡ ይሴጥን ፤ ሴጥኖ ። ዕብ ፡ ሳጣን) ፤ ከሰሰ ፡ አሳጣ ፤ አሳተ ፡ በመር ፡ በነገር ፡ ተከተለ ።

ሰይጣን ፤ (ዐረ ፡ ሽይጣን ። ዕብ ፡ ሳጣን ። ሱር ፡ ሳጣና) ፤ ባለጋራ ፤ ጠላት ፤ ወደረኛ ፤ ከሳሽ ፡ አሳጭ ። በቁሙ ፤ መንፈስ ፡ ርኩስ ፤ ሳጥናኤል ፤ ዲያብሎስ ፤ ርሱ ፡ ራሱ ፤ ወይም ፡ ከሰራዊቱ ፡ አንዱ ። ወአቀመ ፡ እግ ዚአብሔር ፡ ሰይጣነ ፡ ላዕለ ፡ ሰሎሞን ። ሑር ፡ እምድኅሬየ ፡ ሰይጣን ። ወሰይጣን ፡ ይቁም ፡ በየማኑ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፲፬ ። ማቴ፲፮ ፡ ፻፰ ። መዝ ፡ ፻፰) ። ወሚካኤልኒ ፡ ሊቀ ፡ መላእክት ፡ አመ ፡ ይትባሀሎ ፡ ለሰይጣን ። ወአርዌስ ፡ ዐቢይ ፡ ዘስሙ ፡ ሰይጣን ። ርኢክዎ ፡ ለሰይጣን ፡ ወድቀ ፡ እምሰማይ ፡ (ይሁ ፡ ፱ ። ራእ፲፪ ፡ ፱ ። ሉቃ፲ ፡ ፲፰) ።

ሰይጣናት ፤ ሰያጥንት ፤ ሰይጣኖች ፤ ባለጋሮች ። አመረ ፡ ፈያት ፡ ለንበ ፡ ሰይጣናት ። ከመ ፡ ኢይኩን ፡ ሲሳየ ፡ ለሰይጣናት ። ሰያጥንትኒ ፡ ይፈርሁ ፡ (ፊልክ ፡ ፷፩ ። አረጋ ፡ ድ፷፬) ።

ሰይጣናዊ ፤ የሰይጣን ፡ የባለጋራ ፤ ወገን ፡ ሥራ ። መልአክ ፡ ሰይጣናዊ ። ዝንቱ ፡ ልማድ ፡ ሰይጣናዊ ። ፍትወት ፡ ሰይጣናዊት ። መናስው ፡ ሰይጣናዊት ፡ (ስንክ ፡ ሠኔ፱ ። አፈ ፡ ተ፲፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፫ ። ፊልክ ፡ ፫) ።

ተሰይጠነ ፤ ሰይጣን ፡ ኾነ ፤ ሰይጣን ፡ ተባለ ። ኮከበ ፡ ጽባሕ ፡ ዘተሰይጠነ ፡ በትዕቢቱ ፡ (ማር ፡ ይሥ፪) ።

ስይጣኔ ፤ ሰይጣንነት ፤ ስብቅ ፡ ክስ ፤ የሰይጣን ፡ ሥራ ፤ ክፉ ፡ ሥልጣኔ ።

ሳጥና ፤ ሰይጣን ። ሳጥናኤል ፤ ሰይጣን ፡ ኤል ፤ ዐረ ፡ አምላክ ፤ ያምላክ ፡ ጠላት ። ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ሥሉጥ ፡ ባለኃይል ፡ ቅሩብ ፡ መንበር ፡ አኃዜ ፡ መንጦላዕት ፡ ይሉታል ፤ የስሕተት ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ ምጸት ፡ ይመስላል ። ሴሰዩነ ፡ ከመ ፡ መና ፡ ሥሉስ ፡ ቅዱስ ፡ ብላመከሙ ፡ ዳኅና ፤ እማኅበረ ፡ ያሰስል ፡ ሙስና ፡ ስዒሮ ፡ በጥዒና ፡ ሁከተ ፡ ለሳጥና ። ሰራዊተ ፡ ሳጥናኤል ፡ (ደራሲ ። ድር ፡ ሚክ ። ቀሌ) ።

ሰይል ፤ — መከራ + ሽል ፤ — ሰይ ፡ ል ።
ሴመ ፤ — ሾመ ፤ — ሠዪም ፡ ሜመ ።
ሴነ ፤ — ሸነ ፤ — ሠዪን ፡ ሜን ።

ሰይፎ ፤ ፎት ፤ (ሰየፈ ፡ ይሴይፍ ፡ ይሰ ይፍ ። ዕብ ፡ ሰዬፍ) ፤ መሰየፍ ፤ መምታት ፡ መቍረጥ ፤ መሸጠስ ፤ መክፈል ፤ መለየት ። በመጥባሕተ ፡ ሐራዊ ፡ በሊኅ ፡ አመ ፡ ሰርአሱ ፡ ሰየፉ ። ፀዓዐ ፡ ኀያል ፡ ዘይሰይፍ ፡ ወይከፍል ። ወእፎኬ ፡ አሰየፉክ ፡ አስይ ፍተ ፡ እሳት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። መጽ ፡ ምል) ።

ሰያፊ ፤ ሰያፍ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ የፍት) ፤ በቁሙ ፤ የሚቈርጥ ፤ የሚበጥስ ፤ ሰይፋም ፡ ሰይፈኛ ፡ ባለሰይፍ ፤ ፈሳጭ ፡ ቈራጭ ፡ ባለወግ ። ይቤሎሙ ፡ ንጉሥ ፡ ለሰያፍያን ፡ (ማር ፡ ይሥ፴፱ ። ዮሴፍ ። ስንክ ፡ መስ፲፰) ።

ሰይፍ ፤ (ዐረ ፡ ሰይፍ ። ሱር ፡ ሳይፉ ። ዕብ ፡ ሳይፍ ፤ ሔሬብ) ፤ በቁሙ ፤ መምቻ ፡ መቍረጫ ፤ መግደያ ፤ የሰልፍ ፡ መሣሪያ ፤ ኹለት ፡ አፍ ፡ ያለው ፤ አፉ ። መተሩ ፡ ክሣዶ ፡ በሰይፍ ። ሰይፍ ፡ በሊኅ ፡ ዘክልኤ ፡ አፉሁ ። ቅንት ፡ ሰይፈከ ፡ (ስንክ ፡ ግን ፳፩ ። ራእ፩ ፡ ፲፮ ። መዝ ፡ ፵፬) ።

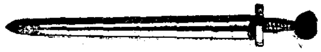

ሰይፍ ፡

አስያፍ ፤ አስይፍት ፤ ሰይፎች ። ለበዓለ ፡ አስይፍትኒ ፡ ይረድአሙ ፡ (ፊልክ) ።

ሴሰዮ ፤ ዮት ፤ (ሴሰየ ፡ ይሴሲ ። ዕብ ፡ ሲስ ፤ ተሐሥየ) ፤ መሴሰይ ፤ መመገብ ፤ መቀለብ ፤ ምግብ ፡ መስጠት ፤ ግብር ፡ አግብቶ ፡ ማብላት ፡ ማጠጣት ፤ ደስ ፡ ማሰኘት ። ሴሰይክዎሙ ፡ እክለ ፡ ወማየ ። ከመ ፡ እሴሲክሙ ። ሴሰይኮሙኑ ፡ ሰደቂቀ ። ሴሰዮሙ ፡ ለአቡሁ ፡ ወለአኀዊሁ ፡ ወለጥሪቶሙ ፡ ኀባውዘ ። ሖሎ ፡ አሚረ ፡ ይሴስይዎሙ ፡ (ለአናብስት) ፡ ክል ኤተ ፡ ሰብአ ፡ ወክልኤተ ፡ አባግዐ ። አዘዘ ፡ ይሴስይዋ ፡ እምነ ፡ ዘይገብሩ ፡ ሎቱ ፡ ሲሳዮ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፰ ፡ ፲፫ ። ዘ ፍጥ፳፩ ፡ ፯ ። ኢዮ፵፱ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፵፭ ። ዳን፲፫ ፡ ፴፪ ። ዮዲ፲፪ ፡ ፩) ።

ሴሳዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ሰይት) ፤ የሚሴስይ ፡ የሚመግብ ፤ የሚቀልብ ፤ መጋቢ ፡ ቀላቢ ።

መሴስይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሲት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። አንተ ፡ እግዚ ፡ ፈጣሪሁ ፡ ወሰሓኩሁ ፡ መጋቢሁ ፡ ወፀቃቢሁ ፡ ወመሴስዩ ፡ ለኵሉ ፡ ዘሥጋ ። እወ ፡ እግ ዚእ ፡ መጋቤ ፡ ኵሉ ፡ እወ ፡ እግዚእ ፡ መሴስየ ፡ ኵሉ ። መሴሲት ፡ (ቀሌ ። ቅዳ ፡ ዲዮስ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ተሴሰየ ፤ በቁሙ ፤ ተመገበ ፤ ተቀበለ ፤ በላ ፡ ጠጣ ፤ ጠገበ ፤ ተደሰተ ። ዘኢይፈቅድ ፡ ይትቀነይ ፡ ኢ ይሴሰይ ። እለ ፡ ይሴሰዩ ፡ እማእደ ፡ ንጉሥ ። አንስት ፡ ይሴሰያ ፡ እምግብረ ፡ እደዊሆን ። ተሴሰዩ ፡ እም ዳማ ፡ እደዊሆሙ ። እምነ ፡ ዘአምጻእኩ ፡ እሴሰይ ፡ (፪ተሰ ፡ ፫ ፡ ፲ ። ዳን፩ ፡ ፲፫ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ጥር፲፮ ። ዮ ዲ፲፪ ፡ ፪ ። መዝ ፡ ፵) ።

ሲሱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሲት) ፤ የተሴሰየ ፤ የሚቀለብ ፤ ቅልብ ፤ ሲሳያም ፤ ቀለብተኛ ፤ ባለድርጎ ፡ ባለ ቀለብ ።

ሲሳይ ፤ (ያት) ፤ በቁሙ ፤ ምግብ ፡ ቀለብ ፤ ድርጎ ፡ መና ፤ መፍቅደ ፡ ዕለት ፡ ቍርስ ፡ ምሳና ፡ እራት ። ሲሳየነ ፡ ዘለለ ፡ ዕለትነ ። ዘኢይረክብ ፡ ሲሳየ ። እክል ፡

ብሲሳይ ። ዘእንበለ ፡ ሲሳይ ። ሲሳየ ፡ ኲሎ ፡ (ነሐ፳ ፡ ፲፰ ። ሚራ፲ ፡ ፳፯ ። ኢሳ፶፩ ፡ ፲ ። ኢዮ፳፱ ፡ ፯ ። ፴፰ ፡ ፵፩) ። ዐስብ ፤ ረባሕ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሲሳይ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሉቃ፫ ፡ ፲፱ ። ፲፱ ፡ ፳፫) ።

ሲሲት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሲሳይ ። ወሀብኩክሙ ፡ ሕራዊተ ፡ ለሲሲት ። ሊብስ ፡ ወሲሲት ። ሲሲተ ፡ ልብ ፡ ቃላቲሁ ፡ ለእግዚ ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ፳፱ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

ሲሴት ፤ ዘማች ፡ አሞራ ፤ ተዋጊ ፡ ምግብ ፡ ፈላጊ ፤ ወይም ፡ ነጣቂ ፡ አውሬ ፡ ዐድኖ ፡ ፈልጎ ፡ የሚሴስይ ። ሲሴተ ፡ ወአውስተ ። ዕጕለ ፡ ሕናብስት ፡ ይጥሕሩ ፡ ወይመሥጡ ፡ ወይስእሉ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ፡ ሲሳዮሙ ፡ (ሔኖ፹፱ ፡ ፲ ። መዝ ፡ ፻፫) ።

ስያሳ ፤ (ዐረብ) ፤ ፖሊቲክ ፤ የነገር ፡ አካኼድ ።

ሰከአ ፤—ሰካ ፡ ደረደረ ፤—ሰኪዕ ፡ ሰክዐ ።

ሰኪብ ፤ ቦት ፤ (ሰከበ ፡ ይሰክብ ፡ ይስክብ ። ዕብ ፡ ሻከብ ። ሱር ፡ ሽኬብ) ፤ መተኛት ፤ መጋደም ፤ መሰጣት ፡ መዘርጋት ፤ ዚ ፡ ዘግ ፡ ማለት ፤ ወደ ፡ ሴት ፡ መግባት ፤ ማንቀላፋት ፤ መሞት ፡ መቀበር ። ሰከበ ፡ ሰኪሮ ። ሶበ ፡ ይሰክብ ፡ ዲበ ፡ ምስካቡ ። ዘይሰክብ ፡ ብእሲተ ። ወሰከበ ፡ ምስለ ፡ አበዊሁ ፡ (ኩፋ ፡ ፯ ። ኢዮ፴፫ ፡ ፲፭ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፭ ። አዋል) ።

ሰካቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ከብት) ፤ የሚተኛ ፡ የሚጋደም ፤ ሰነፍ ፤ እንቅልፋም ፤ አበያ ፡ ድዉይ ፡ ደካማ ።

ስኩብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ክብት) ፤ የተኛ ፡ የተጋደመ ፤ ዝርግ ፤ የሞተ ፤ እንቅልፍ ፡ የወሰደው ። ሕፃን ፡ ስኩብ ፡ ውስተ ፡ ጎል ። ከነ ፡ ስኩበ ፡ ውስተ ፡ መቃብር ። ርእዩ ፡ ኀበ ፡ ዝንቱ ፡ እኑ ፡ ዘስኩብ ፡ ማእከሌክሙ ፡ ብሃም ፡ ወጽሙም ። ስኩብ ፡ ከንቱ ፡ በቤተ ፡ መላልኤል ፡ እምሔውየ ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፲፪ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ግንዘ ። ሔኖ፹፫ ፡ ፫) ።

ስክበት ፤ መኛት ፤ መተኛት ፤ መጋደም ፤ መኝታ ፤ አተኛኘት ፤ አዘረጋግ ፡ (አርጋ ፡ ፪) ።

አስከበ ፤ አተኛ ፡ አስተኛ ፤ አጋደመ ፤ አሰጣ ፡ ዘረጋ ። አስከቦ ፡ በኩብዱ ፡ ላዕለ ፡ ምሥዋዕ ። አስከቡኪ ፡ ውስተ ፡ መሬት ። አስከቦቶ ፡ ውስተ ፡ ዐራት ። አስከበቶ ፡ ውስተ ፡ ጎል ። በአረፍተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ታስክቦ ፡ ለበድን ። አስከብዎሙ ፡ ለአእሩግ ፡ (ዘፍ፳፪ ፡ ፱ ። ኢሳ፶፩ ፡ ፳፪ ። ፩ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፲፫ ። ሉቃ፪ ፡ ፯ ። ግንዘ ። ሰቈ፪ ፡ ፳፩) ።

መስከቢ ፤ **መስክብ** ፤ የሚያስተኛ ፡ የሚያጋድም ፤ አስተኛ ፡ አጋዳሚ ። ማስተኛ ፡ ማጋደሚያ ፤ ምንጣፍ ፡ ዐልጋ ፡ በታ ።

ምስካብ ፤ (ባት) ፤ መተኛ ፡ መጋደሚያ ፡ በታ ፡ ዐልጋ ፡ ምንጣፍ ፡ መቃብር ፤ የመኝታ ፡ ቤት ፡ ጧ ፡ ዚ ፡ ብሎ ፡ ፊሳ ፡ መስሎ ፡ የሚተኙበት ፡ የሚዘረጉበት ። ሐኖት ፤ ቤተ ፡ ዝሙት ። ወነበረ ፡ ዲበ ፡ ምስካቢሁ ። ምስካበ ፡ ንጹን ። ወሀብዋ ፡ ምስካባቲሁ ፡ ወሖሩ ፡ ንዋዮ ። ህየ ፡ ነጸፍኪ ፡ ምስካበኪ ። ውስተ ፡ ምስካበ ፡ ሲኦል ፡ ይነውሙ ። ምስካቢነ ፡ ዘበሕቍ ፡ (ዘፍ፵፰ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ግን፲፱ ። ዮዲ፲፭ ፡ ፲፩ ። ኢሳ፶፯ ፡ ፯ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፲፫ ። ማሕ፩ ፡ ፲፯) ።

ሴኬቤቴናሆም ፤ ያልታወቀ ፡ ጥሬ ፤ ባለቅኔዎች ፤ ሕቅፍ ፡ ደሮ ፤ የደሮ ፡ እመጫት ፡ ብለው ፡ ይፈቱታል ። ሴኬቤቴ ፡ ሰከብት ፤ ናሆም ፡ ንዋም ፤ ሰከብተ ፡ ንዋም ፡ ማለት ፡ ይመስላል ፤ ፍችውም ፡ እንቅልፍ ፡ ያስተኛቸው ፤ የወሰዳቸው ፡ ያሰኛል ።

ሰከወ ፤ (ሱር ፡ ስካእ ። ዕብ ፡ ሳከሀ) ፤ አየ ፡ ተመለከተ ፤ ዐይኑን ፡ ጣለ ፡ አሾለከ ፤ ሰካ ፤ ትክ ፡ አደረገ ።

መስኮት ፤ (ብ ፡ መሳክው) ፤ በቁሙ ፡ ክፍት ፤ ታናሽ ፡ ደጅ ፡ አፍ ፤ በግድግዳ ፡ በናስ ፡ በቤት ፡ በቅጥር ፡ ግንብ ፡ የሚሠራ ፤ የብርሃን ፡ የነፋስ ፡ መግቢያ ፤ ያይን ፡ መላኪያ ፡ ማሾለኪያ ። ዳንኤል ፡ ዘአርኀወ ፡ መስኮተ ፡ ቤቱ ። ሐወጺ ፡ ንጉሥ ፡ እንተ ፡ መስኮት ፡ ወርእዮ ፡ ለይሥሐቅ ። ዘይሔውጽ ፡ እንተ ፡ መሳክዊሃ ። መሳክው ፡ ለብርሃን ፤ መሳክው ፡ ለንዳሬ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ዳንኤ ፡ ፲ ። ዘፍ፳፮ ፡ ፰ ። ሚራ፲፬ ፡ ፳፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ።

አስከወ ፤ አሳየ ፤ አስመለከተ ፤ ማያ ፡ መመልከቻ ፡ ኾነ ።

እስከ ፤ **እስኩ** ፤ ዐቢይና ፡ ንኡስ ፡ አገባብ ። ፍቻቸውን ፡ በአልፍ ፡ ተራ ፡ ተመልከት ።

ሰኬዛ ፤ (ጽር ፡ ስኺዛ) ፤ ፍላጻ ፤ ጕብጓ ፤ ዥል ፡ (፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፳—፳፱ ፤ ፴፮—፴፰) ።

ሰከሕካሕ ፤—ዐይነ ፡ ምድር ፤—ከሕክሐ ።

ሰከይ ፤ ዮት ፤ (ሰከየ ፡ ይሰኪ ፡ ይስኪ ። ዐረ ፡ ሸካ ፤ ሸከይ) ፤ መክሰስ ፤ በዳኛ ፡ መያዝ ፤ ማሳጣት ፤ ገፈኛ ፡ ወንጀለኛ ፡ ማድረግ ። ትሰክዩ ፡ ወትትዋቀሡ ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘሰከየዎ ፡ ኀበ ፡ ፈታሒ ። ከመ ፡ ይስክይዎ ፡ ኀበ ፡ ቄሳር ። ይሰክይዎሙ ፡ ለአርድእት ፡ በዘሖሰዉ ፡ (ኢሳ፶፰ ፡ ፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፱ ። ዮሴፍ ። ቄር ፡ ጸላ) ።

—፤ መሸሽ ፤ መጠጋት ፤ የሙጥኝ ፡ ማለት ፤ ከገዳም ፡ ከቤተ ፡ ክሲያን ፡ ገብቶ ፡ መግጠን ፡ መደወል ፡ መጮኽ ፡ መማለል ፤ ለመዳን ። ይሰኪ ፡ ህየ ፡ ቀታሊ ። ከመ ፡ ይስኪ ፡ ህየ ። ሰከይኩ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ፡ ወሰአልክዎ ። ተወከፍ ፡ ዘዘሖልነ ፡ ሰኪየተ ፡ ወበቍዔተ ። ይሰክዩ ፡ ኀቤሁ ፡ (ዘኍ፴፭ ፡ ፲፩ ፡ ፲፭ ። ጥበ፳ ፡ ፳፩ ። ሊጦን ። ቀሌ) ።

ሰካዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ከይት) ፤ የሚከስ ፤ ከሳሽ ፤ ጠላት ፡ ባለጋራ ። ለእመ ፡ ሰከየነ ፡ ሰካዪ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፯ ። ፵፫ ፡ ፯) ።

መስከይ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ዝንቱ ፡ ኀብስት ፡ መስከይ ፡ ወመኰንን ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

አስከየ ፤ አስከሰሰ ፤ አስወቀሠ ፤ ከሳሽ ፡ አስነሣ ።

እስኪት ፤ አባለ ፡ ዘርዕ ። ፍችውን ፡ በእስከ ፡ ተመልከት ።

ተሰከየ ፤ ተከሰሰ ፤ ተወቀሠ ፤ በዳኛ ፡ ተያዘ ። ዘባቲ ፡ ንሰኪይ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ስኩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ኪት ፡ ክይት) ፤ የተከሰሰ ፤ የተማጠነ ፤ የሙጥኝ ፡ ያሊ ።

ስከየት ፤ መከሰስ ፤ መከሰስ ፤ አከሳሰስ ፤ ክስሻ ፡ ክስ ፤ ምጥንታ ፤ ጩኸት ። ለእመ ፡ ሰከየ ፡ ስክየተ ፡ ዘጥዩቅ ። ስክየት ፡ ዲበ ፡ ጸላኢ ። በቃለ ፡ ስክየት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫ ፡ ፮ ። ቅዳ ፡ ያዕ ። ኪዳ) ።

ምስካይ ፤ (ያት) ፤ መከሰሻ ፤ መከሰሻ ። መሸሻ ፡ መጠጊያ ፤ መማጠኛ ፤ የሙጥኝ ፡ መባያ ፤ መደወያ ፤ ገዳም ፡ ደብር ። አህጉር ፡ ዘምስካይ ። ምስካዮሙ ፡ ለግፉዓን ። ማርያም ፡ ድንግል ፡ ለነፍስየ ፡ ደብረ ፡ ምስካይ ፡ (ዘኍ፴፭ ፡ ፮ ፡ ፲፩ ። ድጓ ። ደራሲ) ።

ሳኰየ ፤ ዮት ፤ (ሳኵየ ፡ ይሳኩ ። ዕብ ፡ ሻጋህ ። ሱር ፡ ሽጋእ) ፤ መሳት ፤ ከመንገድ ፡ መውጣት ፤ መዞር ፡ መባከን ፡ መንከርተት ፤ ከበረሓ ፡ መግባት ፤ መቅበዝበዝ ፤ አለመንገድ ፡ መኼድ ። ሳኵየት ፡ ውስተ ፡ ገዳም ። እንዘ ፡ የፀይል ፡ ወይሳኩ ። ወሳኵዩ ፡ ውስተ ፡ በድው ። ከመ ፡ አባግዕ ፡ ትሳኰዩ ። ሥልሰ ፡ ሳኩየት ፡ ሐመርየ ፡ (ዘፍ፳፩ ፡ ፲፬ ። ፴፯ ፡ ፲፭ ። መዝ ፡ ፻፮ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፭ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፳፭) ። ይሰበር ፡ ይትቀጠቀጥ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሳኰየ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ፡ (ሆሴ፰ ፡ ፮) ።

ስኰየት ፤ መሳሳት ፤ ከመንገድ ፡ መውጣት ። እስመ ፡ ተዘከሩ ፡ በስኵየተ ፡ ምግባሮሙ ፡ (ጥበ፲፱ ፡ ፲) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጸሓፊ ፡ ስሕተት ፤ ስክየት ፡ ይላል ። ባለብሉዮችም ፡ ማካሰስ ፡ ማማጠን ፡ ብለው ፡ በሰከየ ፡ አፈታት ፡ ይፈቱታል ።

ሰኪል ፤ ሎት ፤ (ሰከለ ፡ ይሰክል ፡ ይስክል ። ተኪል ፡ ተከለ ፤ ሰገለ) ፤ ማበብ ፡ ማፍራት ፤ አበባ ፡ መጣል ፡ ፍሬ ፡ መያዝ ፤ መውለድ ፡ መሸከም ፤ የወይን ፡ የተምር ። ከመ ፡ ዐጸደ ፡ ወይን ፡ ዘሰከለ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

አስካል ፤ (ላት ። ዕብ ፡ ኤሽኮል ። ዐረ ፡ ኢሽካል ። ሱር ፡ አትካላ) ፤ የወይን ፡ ዐጽቅ ፤ ዛላ ፡ ዘለላ ፤ እንደ ፡ ማሽላ ፡ ራስ ፡ ያለው ፡ የሕንባቡ ፡ መውጫ ፡ መወለጃ ፡ ቂንዱ ፡ ቁረቁንዳው ፡ ከፍሬው ፡ ጋራ ፡ (ዘፍ፵ ፡ ፲—፲፪) ። ጸናሕከዎ ፡ ለወይንየ ፡ ይፍረይ ፡ አስካለ ። አልቦ ፡ አስካል ፡ በውስተ ፡ ወይን ። ወደመ ፡ አስካል ፡ ሰትዩ ፡ ወይነ ። ይቀሥሙሁ ፡ እምአሥዋክ ፡ አስካለ ። አስካለ ፡ በቀልት ፡ (ኢሳ፭ ፡ ፪ ። ኤር፰ ፡ ፲፫ ። ዘዳ፴፪ ፡ ፲፬ ፡ ፴፪ ። ማቴ፯ ፡ ፲፮ ። ሔኖ፳፬ ፡ ፬) ። አበባና ፡ ፍሬ ፡ ላለው ፡ ለዕንቍላል ፡ ሳይቀር ፡ ለርጉዝና ፡ ለድብድብ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ። አስካል ፡ ዘጸገየ ። አስካለ ፡ አእምሮ ፡ እንተ ፡ ታሠርጽ ፡ ጥበበ ። አንቀቅሖ ፡ አስካለ ፡ ዶርሆ ፡ (ማሕ፩ ፡ ፲፬ ። አዋል) ።

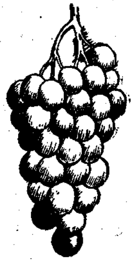

አስካል ፡

ሴክል ፤ (ሮማይ ፤ ሴኩሉም) ፤ የቀመር ፡ ስም ፤ አስካለ ፡ ዘመን ፤ መቶውን ፡ ዓመት ፡ እንደ ፡ መቶ ፡ ቅንጣት ፡ ሰብስቦ ፡ የያዘ ፡ ምእታዊ ፤ በዓለ ፡ ምእት ። ባጭር ፡ ቃል ፡ ፻ ፡ ዓመት ፡ ማለት ፡ ነው ።

ሴኬሉ ፤ ሴከሎ ፤ የተሳሳተ ፡ ስም ፤ ካሴል ፤ ኪስሌው ፤ ታኅሣሥ ፡ (ዕዝ፲፩ ፡ ፩ ። ስንክ ፡ የካ፳) ።

ሰኪም ፤ ሞት ፤ (ሰከመ ፡ ይሰክም ፡ ይስክም ። ዕብ ፡ ሻከም ፤ ሀሽኬም) ፤ ጸዊር ፤ መሸከም ፤ በጫንቃ ፡ በትከሻ ፡ ላይ ፡ መያዝ ፤ ማንሣት ። ተሐዘሉ ፡ በገቦክሙ ፡ ወትሰክሙ ፡ በመታክፍቲክሙ ። ረስዮ ፡ ለክሣድየ ፡ ያድኅን ፡ ወይስክም ፡ አርዑተ ፡ ትእዛዝከ ፡ (ሕዝ፴፬ ፡ ፳፩ ። ስንክ ፡ ሠኔ፱) ፡ በሰከመ ፡ ፈንታ ፡ ተሰከመ ፡ ተሰክመ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተሰከማ ፡ ለይእቲ ፡ ቀሡት ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፲፩ ። መሳ፲፯ ፡ ፫ ። ኢሳ፵፯ ፡ ፯ ። ሚራ፯ ፡ ፳፭ ። ፲፫ ፡ ፪) ።

አስከመ ፤ አሸከመ ፤ አሲያዘ ፤ ጠመደ ፡ ጫነ ፤ አስደበለለ ፤ አስነገተ ። አስከማ ፡ ለአጋር ። ነሥአ ፡ ዕፀወ ፡ ወአስከሞ ፡ ለይሥሐቅ ። ያስክምዎ ፡ ለሰብእ ፡ ዲበ ፡ መትከፍቱ ፡ (ኩፋ ፡ ፲፯ና ፡ ፲፰ ። ማቴ፳፫ ፡ ፬ ። ግብ፲፭ ፡ ፲) ።

መስከም ፤ ምስካም ፤ (ዕብ ፡ ሼኬም) ፤ መሸከሚያ ፡ መያዣ ፡ ማንሻ ፤ ምቹ ፤ ጫንቃ ፡ ትከሻ ።

ተሰክመ ፤ ሸክም ፡ ኾነ ፤ በራስ ፡ በጫንቃ ፡ ተያዘ ፤ ታዘለ ፡ ተነገተ ፤ ሸከሙ ።

ስኩም ፤ (ማን ፡ ማት ፡ ክምት) ፤ የተሸከመ ፤ ተሸካሚ ። ሸክም ፡ የኾነ ፤ የተጫነ ፤ በትከሻ ፡ ላይ ፡ የሚኼድ ፤ ሬሳ ፡ ቀንበር ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ስክመት ፤ መሸከም ፤ ማሸከም ፤ አሸካከም ፤ ሸከማ ፤ ተሸካሚነት ።

ሰክም ፤ (ማት) ፤ ሸክም ፤ ጭነት ፤ ጓዝ ፡ እክት ። ጸረን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ።

ሰክም ፤ (ትግሬ ፡ ሽክም) ፤ አገጭ ፤ ሸንጎበት ፤ የጽሕም ፡ በታ ፤ ታችኛው ፡ ክፍል ።

ሰኪን ፤ ኖት ፤ (ሰከነ ፡ ይሰክን ፡ ይስክን ። ዕብ ፡ ሻከን ። ሱር ፡ ሽኬን ። ዐረ ፡ ሰከነ) ፤

ማረፍ፤ ቦታ፡ መያዝ፤ መኖር፡ መቀመጥ፤ መሸሬሸት። ቦታ፡ መፈለግ፡ መለመን፤ አስጠጉኝ፡ አሳድሩኝ፡ ማለት፤ እንግዳ፡ ድኻ፡ ስደተኛ፡ መኾን፤ ሲዞሩና፡ ሲለምኑ፡ ውሎ፡ የትም፡ ከመሸበት፡ ማደር። ነድየን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ምስኪን፤ (ንት፡ ናን፡ ናት። ዕብ፡ ሚስኬን። ሱር፡ ሜስኪና። ዐረ፡ መስኪን)፤ በቁሙ፤ ቍርጩ፡ ድኻ፤ ጦም፡ ዐዳሪ፤ ቤት፡ ንብረት፡ ገንዘብ፡ ርስት፡ መጠጊያ፡ የሌለው፤ ጥገኛ፡ ለማኝ። ብፁዕ፡ ዘይሌቡ፡ ላዕለ፡ ነዳይ፡ ወምስኪን። ግዩር፡ ወምስኪን። ጸውዕ፡ ነዳያነ፡ ወምስኪናነ። ዘለምስኪናን፡ ወለልሕዋን፡ ይናዝዞሙ፡ (መዝ፡ ፵፩። ቅዳ፡ ቄር። ሉቃ፲፬፡ ፲፫። ኪዳ)።

መስከነ፤ ምስኪን፡ ኾነ፤ ዓለምን፡ ገንዘብን፡ ናቀ፤ ተወ። ብፁዕ፡ ዘመስከነ፡ በእንተ፡ ጽድቅ፡ (ራእ፡ ሲኖ)።

ምስኪንት፤ ምስኪንነት፤ ንዴት፤ ምናኔ። ወምስኪነትየኒ። ኖኅሰ፡ አምሳለ፡ ምስኪነት፡ (ቅዳ። ፊልክ፡ ፻፺፰)።

ሰከና፤ **ሰኰና**፤ (ብ፡ ሰኳንው)፤ በቁሙ፤ መከየድ፤ ጫማ፤ ውስጥ፡ እግር፤ ከተረከዝ፡ እስከውራ፡ ጣት፡ ያለው፤ ዝርጉ፡ ጠፍጣፋው። ውስጥ፡ እጅም፡ ይኾናል። ሰኰና፡ እገሪሃ። እንሥእ፡ ሰኰናሁ፡ ላዕሌየ። ዕቀቢ፡ ሰኰናሆሙ። እስመ፡ ጽንፉ፡ ሰኰናሁ፡ ለሰብእ፡ ወከተማሁ፡ ለሰብእ፡ በከመ፡ ሰኰና፡ እደሁ፡ (፬ነገ፡ ፬፡ ፴፭። መዝ፡ ፺። ዘፍ፫፡ ፲፭። ሉቱ፡ ዕዝ፮፡ ፲)። ለእንስሳት፡ ሲኾን፡ ጥፍር፡ ይባላል። ሰኰና፡ እፍራሲሆሙ። ሰኰና፡ እንስሳ። ዘንፉቅ፡ ሰኰናሁ፡ (ኢሳ፭፡ ፳፰። ሕዝ፴፪፡ ፲፪። ዘሌ፲፭፡ ፫—፯)።

ሰኪኖን፤ (ጽር፡ ስኺኖስ)፤ የዛፍ፡ ስም፤ እንደ፡ ጥድ፡ መልክም፡ ሽታ፡ ያለው። ታሕተ፡ ዕፀ፡ ሰኪኖን። መዐዛሁ፡ ከመ፡ ዘሰኪኖን፡ (ዳንኤ፡ ፶፬። ሔኖ፴፡ ፪)።

ሰኪዕ፤ **ዖት**፤ (ሰክዐ፡ ይሰክዕ፡ ይስካዕ፤ ሰጕዐ። ሱር፡ ሻኬይ)፤ መብሳት፤ መስካት፤ መስካት፤ መደርደር፤ ማግባት፡ ማሳለፍ፤ መቀርቀር፡ መወተፍ፤ የፈትል፡ የመርፌ፡ የደቃ፡ የፈርጥ።

ተሰክዐ፤ ተሰካ፤ ተደረደረ። ዘተሰክዐ፡ በፈትለ፡ ሜላት። አስናኒከ፡ አያተ፡ አዕናቍ፡ እለ፡ ተሰክዓ፡ (አርጋ። ደራሲ)።

ስኩዕ፤ (ዓን፡ ዓት፡ ክዕት)፤ የተሰካ፤ ሰካ፤ ድርድር። ዕንቍ፡ ገቡፍ፡ ወስኩዕ፡ (፫ነገ፡ ፲፡ ፳፪)።

ሰኰዐ፤ (መሰከ)፤ ሳበ፡ ጕተተ፤ አወጣ፡ አገባ፤ ከሆድ፡ ከጕድጓድ። ከካ፤ አመሰኳ፡ አመነ(ዘ)ዠኸ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሰኰዐ፡ ፈንታ፡ እንዳማርኛው፡ አመሰኰዐ፡ ተመሰኰዐ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው። እምዘሰ፡ እንስሳ፡ ዘይትመሰኳዕ፡ ኪያሁ፡ ብልዑ፡ (ዘሌ፲፩፡ ፫—፯። ዘዳ፲፬፡ ፯—፰)። ከዚህስ፡ ይልቅ፡ ትግሬው፡ (ሐባብ)፡ መስከዐ፡ ይላልና፡ ርሱ፡ ይሻላል፤ መሰከን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው።

ሰኳዒ፤ (ዒት፡ ዕያን፡ ያት፤ ዕት)፤ የሚከካ፡ የሚያመሰኳ፤ እንስሳ፤ አግዝ፤ ገብረ፡ ጕንዳን። ቃሕምን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ሰኳዕት፡ እለ፡ አልቦሙ፡ ኀይል፡ (ምሳ፳፬፡ ፳)።

ሰከረ፤—**ተከራየ**፤—**ሠከረ**።

ሰኪር፤ **ሮት**፤ (ሰከረ፡ ይሰክር፡ ይስክር። ዕብ፡ ሻካር። ሱር፡ ሽካር። ዐረ፡ ሰኪረ)፤ መስከር፤ መርካት፡ አብዝቶ፡ መጠጣት፤ ከሐዘን፡ ከቍጣ፡ ከመጠጥ፡ ብዛት፡ የተነሣ፡ እንቡዝ፡ ቅብዝብዝ፡ መኾን፤ አእምሮ፡ ማጣት። ትሰክር፡ ምድር፡ እምደም፤ ኢትስተይ፡ ወይነ፡ ለሰኪር። ኢትስክሩ፡ ወይነ። እስመ፡ ሰክሩ፡ ዘእንበለ፡ ወይን፡ (ኢሳ፴፬፡ ፯። ዮዲ፯፡ ፬። ጦቢ፬፡ ፲፭። ምሳ፳፫፡ ፴፭። ኢሳ፳፰፡ ፩)።

ሰካሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ ክርት)፤ የሚሰክር፤ ሰካር፤ መጠጥ፡ ወዳጅ። እኩይ፡ ወይን፡ ለጸዓሊ፡ ወለሰካሪ። ብእሲት፡ ሰካሪት። ይሰቲ፡ ምስለ፡ ሰክርት፡ (ምሳ፳፡ ፩። ሢራ፳፮፡ ፰። ማቴ፳፬፡ ፵፱)። ሰካሪት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ጠባብ፡ እንደ፡ ማለት፡ ሰካር፡ ይላል። እመሂ፡ ዘማዊት፡ ወእመሂ፡ ሰካር፡ (ኪዳ)።

ስኩር፤ (ራን፡ ራት፡ ክርት)፤ የሰከረ፤ ልቡ፡ የጠፋ፤ አብዝቶ፡ የጠጣ፡ የጠገበ። እንዘ፡ ስኩር፡ ውእቱ። ጽጉባነ፡ ወስኩራነ። ወአምሰላ፡ ዔሊ፡ ከመ፡ ስክርት። ወስክርት፡ ይእቲ፡ እምደሞሙ፡ ለቅዱሳን፡ (ሢራ፴፱፡ ፴፩። ፩ቆሮ፡ ፲፩፡ ፳፩። ፩ነገ፡ ፩፡ ፲፫። ራእ፲፯፡ ፯)።

ስክረት፤ መስከር፤ መጠጥ፡ ማብዛት፤ ሰካር፤ ሰካርነት። ስክረት፡ ይከውን፡ ምክንያተ፡ ለመዐት፡ ወለፍትወት፡ (ፊልክ፡ ፸፱። ፩ጢሞ፡ ፬፡ ፫። ገላ፭፡ ፳፩)።

ስካር፤ በቁሙ፤ የመጠጥ፡ ጥጋብ፤ ኖላ፡ የሚያዞር፡ ልብ፡ የሚያጠፋ፤ ሰውነትን፡ የሚያዝል፡ የሚያደክም፤ የሚያስተኛ። እለ፡ ይሰትይዎ፡ ለወይን፡ ለስካር። ነቂሆ፡ ኖኅ፡ እምንዋመ፡ ስካሩ። ብእሲ፡ ሀካይ፡ ዘአፍለቀ፡ ዝሎ፡ ንዋዮ፡ በስካር፡ ወበዝሙት። እመልእሆሙ፡ ስካረ፡ (ዮኤ፩፡ ፭። ቀሌ። ዲድ፡ ፫። ፍን፡ ፶። ኤር፲፫፡ ፲፫)።

ስክር፤ (ዕብ፡ ሼካር)፤ ዐረቂ፤ ጠጅ፤ የሚያሰክር፡ መጠጥ። ጕሬጌ፡ ጠላ፡ ሲል፡ ሰኸር፡ እንዲል።

አስከረ፤ አሰከረ፤ ልብ፡ አጠፋ፤ አረካ፡ አጠገበ። ስቴ፡ ዘያሰክር። ጽዋዕ፡ ዘያሰክር። ስተዩ፡ ደመ፡ እስከ፡ ያሰክረክሙ። ታሰክራ፡ ለሥላ፡ ምድር። አሰክሮን፡ በደሞሙ፡ ለአሕጻየ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፶። ቅዳ፡ ሕር። ሕዝ፴፱፡ ፲፱። ኤር፳፰፡ ፯። ዘዳ፴፪፡ ፵፪)።

ተሳከረ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ተሳሳተ ፤ የ ተራ ፡ የቍጥር ።

ሰኰሰ ፤ **ሶት** ፤ (ሰኰሰ ፡ ይሴኵስ ፡ ይሰ ኵስ ። ዕብ ፡ ፋግ ፤ ሻሕ) ፤ ማነስ ፡ መጕደል ፤ ጥ ቂት ፡ መኾን ፤ ወይም ፡ በሜራሽ ፡ መጥፋት ፡ መቅረት ፡ መታጕል ፤ መፍዘዝ ፡ መቀዝቀዝ ። ወይሴኵሱ ፡ ሕቀ ፡ ከመ ፡ ይቅብዑ ፡ ንጉሠ ። ይሴኵስ ፡ ፍቅር ፡ እምአ ኀው ፡ (ሆሴ፰ ፡ ፲ ። ቀሌ ። ማቴ፳፬ ፡ ፲፪ ። ዲድ ፡ ፴፫) ።

ሰኰት ፤ (ብ ፡ አስኳት) ፤ ሱቅ ፡ አደባባይ ፤ መተላለፊያ ። ጽጕ ፡ ጽጕጕ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጽጕን ፡ ተመ ልክት ። እመ ፡ ሀሉ ፡ ማእከሌሁ ፡ ወማእከለ ፡ ቢጹ ፡ ሰኰት ፡ ወመርሕብ ። ሑር ፡ ሰኰተ ፡ እንተ ፡ ይብልዋ ፡ ርትዕት ። በውስተ ፡ አስኳቲሃ ። አስኳተ ፡ ሀገር ፡ (ፍ ም ፡ ፴፮ ። ግብ፲፪ ፡ ፲ ። ኢሳ፲፭ ፡ ፫ ። ሉቃ፲፬ ፡ ፳፩ ። ማ ቴ፮ ፡ ፭) ።

ሰኪት ፤ **ቶት** ፤ (ሰከተ ፡ ይሰክት ፡ ይስ ክት ። ሱር ፡ ሸከት) ፤ መክፈር ፤ ክፈር ፡ ማድረግ ፤ ቦታ ፡ መያዝ ፤ ማደር ፡ ማረፍ ።

ሰከተተ ፤ ጕለተ ፡ ጣደ ፤ ተክለ ፡ ሰካ ፡ አዋደደ ፤ አሰረረ ፤ የድስት ፡ የምጣድ ፡ የዐምድ ። ሰክትቶ ፡ ጽሀ ርተ ፡ (ሕዝ፳፬ ፡ ፩) ።

ተሰከተተ ፤ ተጣደ ፤ ተዋደደ ፤ ተተከለ ።

ስክቱት ፤ የተጕለተ ፤ የተጣደ ፤ ጕልት ።

ስክትት ፤ (ታት) ፤ ምዕማድ ፤ የዐምድ ፡ እ ግር ፤ ጕልቻ ፡ (ዘፀ፳፯ ፡ ፲፱—፳፩) ። በዕብራይስጥ ፡ ግን ፡ (ዘፀ፴፯ ፡ ፳፱—፴፯) ።

ሰክተየ ፤ (ይሰክቲ ፡ ይሰክቲ ። ከሰከ ተና ፡ ከሰከየ ፡ ከኹለቱ ፡ የተደቀለ) ፤ አሳደመ ፡ ሜራ ፡ አስቈረጠ ፤ አማማለ ።

ተሰከተየ ፤ (ይሰከተይ) ፤ ተስማማ ፡ ተባ በረ ፤ ተማማለ ፡ ሜራ ፡ ቈረጠ ፤ አሜረ ፡ ክፉ ፡ መከረ ፤ ዱለቱን ፡ ሜራውን ፡ በመሐላ ፡ አሰረ ። ተሰካተዩ ፡ በማ ዕሌቶሙ ፤ ወተሰካተዩ ፡ ምስለ ፡ እለ ፡ እምድኅሬሁ ፡ (መቃ ፡ ፺፱ ። መዝ ፡ ፹፪ ። ግብ፳፫ ፡ ፲፪ ፡ ፲፬) ።

ሰሊብ ፤ **ቦት** ፤ (ሰለበ ፡ ይሰልብ ፡ ይስ ልብ ። ዐረ ፡ ሰለበ ። ዕብ ፡ ሻላፍ ። ሱር ፡ ሽ ላፍ) ፤ መስለብ ፡ መቍረጥ ፤ የሥጋ ። ስለባ ፡ እንዲሉ ፤ ዐለገን ፡ ተመልከት ። መግፈፍ ፡ ማውለቅ ፡ ማውጣት ፤ የልብስ ፡ የቍርበት ። መዝረፍ ፡ መቀማት ፤ መማረክ ፡ መ ንጠቅ ፤ የገንዘብ ፡ የልብ ። እሰልባ ፡ አልባሲሃ ፡ ወመ ዋጥሒሃ ። ይሰልቡ ፡ አልባሰ ፡ ዐስቀሙ ። ሰሉብዎ ፡ አ ልባሲሁ ፤ ገፈፈ ፡ (ሆሴ፪ ፡ ፲፩ ። ሕዝ፳፮ ፡ ፲፮ ። ማቴ፳፯ ፡ ፴፩) ። አዕኑግ ፡ ዘሰለቡ ። ይሰልቦ ፡ ንዋየ ፡ ሐቅሉ ። ሰለቦ ፡ ረምሐ ፡ እዴሁ ። ሰሉብዎ ፡ ኵናተ ። ተሀይድ ፡ አዕይንተ ፡ ወትሰልብ ፡ ልበ ፡ (መሳ፰ ፡ ፳፮ ። ሉቃ፲፩ ፡ ፳፪ ። ፩ዜና ፡ ፲፩ ፡ ፳፫ ። ሚክ፪ ፡ ፰ ። ክብ ፡ ነገ) ።

ሰላቢ ፤ (ቢት ፡ ብያን ፡ ያት ፤ ለብት) ፤ በቁሙ ፤ የሚሰልብ ፤ የሚገፍ ፤ ሌባ ፡ ቀጣፊ ፤ ቀማኛ ።

ሰለባ ፤ በቁሙ ፤ የግዳይ ፡ ምልክት ፤ የቅሚያ ፡ የዘረፋ ፡ ገንዘብ ፤ ምርኮ ።

ተሰልበ ፤ ተሰለበ ፤ ተገፈፈ ፤ ተቀማ ፤ ተማረከ ። ወኢንፈቅድ ፡ ንሰሉብ ፡ ዘእንበለ ፡ ከመ ፡ ንልበስ ። ተ ሰልበ ፡ መንግሥቱ ። ተሰልበ ፡ ልብ ። ሰትየት ፡ ወይነ ፡ ወሶበ ፡ ተሰልበ ፡ ልባ ፡ እምስካረ ፡ ወይን ፡ (፪ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፬ ። ቄስጠ ። ገድ ፡ አዳ ። ስንክ ፡ ሠኔ፱) ።

ስሉብ ፤ (ባን ፡ ባት ፡ ልብት) ፤ የተሰለበ ፤ የተገፈፈ ፤ ጕማዳ ፡ ስልብ ፤ ጃን ፡ ደረብ ።

ስልበት ፤ መስለብ ፤ መሰለብ ፤ አሰላለብ ፤ ስል በሽ ፤ ገፈፋ ፡ ቈረጣ ፤ ግዝረት ። ስልበተ ፡ ነፍስተ ፡ ሥጋ ፡ (ቆላ፪ ፡ ፲፩) ።

ሰሊብ ፤ (ዐረ ፡ ጸሊብ ። ሱር ፡ ጽሊባ) ፤ ጸልበ ፤ መስቀል ። ጸለበን ፡ ተመልከት ።

ሰልቢባ ፤ ክፉ ፡ የባሕር ፡ ነፋስ ፤ አውሎቂስ ፤ ማዕበል ፡ ሞገድ ፡ የሚያስነሣ ። ወይእቲ ፡ ነፋስ ፡ እንተ ፡ ስማ ፡ ሰልቢባ ፡ (ግብ፳፯ ፡ ፲፬) ። ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ል ክስክስ ፡ ይሉታል ።

ሰለደ ፤ (ሰሊድ ። ዕብ ፡ ሳላድ) ፤ የኋሊት ፡ ዘለለ ፤ ወደ ፡ ኋላ ፡ ኼደ ፡ አፈገፈገ ። በዠርባው ፡ ወደቀ ፡ ተንጋለለ ፡ ተዘረጋ ። ሹልዳ ፡ ማለት ፡ ክሰለደ ፡ ወጥቷል ።

ሰሌዳ ፤ (ጽር ፡ ሴሊዳ) ፤ ሉሕ ፡ ለውሕ ፤ ጽሌ ፡ ገበታ ፤ ዝርግ ፡ ጠፍጣፋ ፤ ብራና ፡ ወረቀት ፤ ጠርብ ፡ ሳ ንቃ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ። ሰለተንና ፡ ሰፈደን ፡ ሎሐን ፡ እይ ፤ የሰሊድ ፡ ነገር ፡ ናቸው ። ሰሌዳ ፡ ሥዕል ። ሰሌዳ ፡ እብን ። ሶበ ፡ ፈንበበ ፡ ሠለስተ ፡ ሰሌዳ ። ፍሉግ ፡ ይ ኩን ፡ ሰሌዳሁ ። ሰሌዳ ፡ መጽሔት ። ሰሌዳ ፡ በረድ ፡ ጸፍጸፈ ፡ ዐውዱ ፡ (ስንክ ፡ መስ፲ ። ኤር፲፯ ፡ ፩ ። ዓም ፡ ፳፫ ። ዘፀ፳፯ ፡ ፰ ። አዋል ። ቅዳ ፡ ኤጲ) ። ቀለም ፡ በማ ለት ፡ ፈንታ ፡ ሰሌዳ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወቀብዖ ፡ በሰሌዳ ፡ (ኤር፳፪ ፡ ፲፬) ።

ሰሌዳ ፤ (ዕብ ፡ ሼሌድ ፡ ሺሌዳ) ፤ ንድፍ ፡ ቢጋር ፤ ዐጥንትና ፡ ቍርበት ፤ ቅርጽ ፡ ቁመና ፡ ሞገሬታ ፡ ምልክት ።

ሰሌዳት ፤ ሰላድው ፤ ሰሌዶች ፤ ሰሌዳዎች ። ሰሌዳተ ፡ እብን ፡ ዘሕግ ። ሰሌዳተ ፡ ኀጺን ። ሰላድወ ፡ ፀፀ ፡ (አርጋ ። ስንክ ፡ ሐም፩ ። ግብ፳፯ ፡ ፵፬) ።

ሰሊሖም ፤ (ጽር ፡ ሲሎአም ። ዐረ ፡ ሲ ሉዋም ። ዕብ ፡ ሺሎዋሕ) ፤ ፍነው ፤ ፈሳሽ ፡ ወ ራጅ ፤ ውስጥ ፡ ለውስጥ ፡ ኸያጅ ፤ መስኖ ። ምጥማቃተ ፡ ሰሊሖም ፡ (ዮሐ፱ ፡ ፯ ፡ ፲፩ ። ሉቃ፲፫ ፡ ፬) ።

ሰሊኖት ፤ (ዐረ ፡ ሰሊኀት ። ዕብ ፡ ቅጺ ዖት ። ጽር ፡ ከሲያ) ፤ ጥሩ ፡ ሽቱ ፤ የሽቱ ፡ ዕንጨት ፡ ስም ፤ ቀረፋ ፡ (መዝ ፡ ፵፬ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፱) ። በንበዝ ፡ ፈንታ ፡ ኮበዝ ፡ እንዲል ፡ በሰሊኖት ፡ ፈንታ ፡ ሰሊክ ፡ ይ ላል ፤ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡

ከሩቅ ፡ የሚሸት ፡ እያሉ ፡ በስልክ ፡ ዘይቤ ፡ ይፈቱታል ። ገነት ፡ ሜዓ ፡ ወሰሊክ ። ከርቤ ፡ ወሜዓ ፡ ወሰሊክ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፳፩ ። ገድ ፡ አዳ ። አንቀ ፡ ብር) ።

ሰለጠ ፤—ሠለጠ ፤—ሠሊጥ ፡ ሠለጠ ።

ሰልጠ ፤ ጠት ፤ (ሰለጠ ፡ ይሴልጥ ፡ ይሰልጥ ፤ ፈጸመ ። ዕብ ፡ ሻሌም) ፤ መጨረስ ፤ መፈጸም ፤ መምላት ፤ ፍጹም ፡ ትክክል ፡ ማድረግ ፤ ሕጸጽን ፡ ማጥፋት ፤ የሥራ ፡ የነገር ። ዕዳን ፡ ብድርን ፡ ጨርሶ ፡ መክፈል ፡ መስጠት ። ዋጋን ፡ ገንዘብን ፡ ጨርቶ ፡ ማግኘት ፡ መቀበል ፡ መውሰድ ፤ ጥቂት ፡ ሳይቀር ። ሰሊጠሙ ፡ ግብሮሙ ። ሰፈራ ፡ ለመንግሥትከ ፡ ወሰለጣ ። እሴልጥ ፡ መዐትየ ፡ ላዕሌሆሙ ። ሰለጠ ፡ መዊተ ፤ ጨረሰ ፡ (ሉቃ፪ ፡ ፵፫ ። ዳን፭ ፡ ፳፮ ። ሕዝ፭ ፡ ፲፫ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፴፱) ። ሰልጥ ፡ ዘትፈዲ ። ሰለጡኒ ፡ ዘሎ ፡ ውስተ ፡ ሕፅንየ ፤ ክፈለ ፡ (ማቴ፲፰ ፡ ፳፰ ። ኢዮ፲፱ ፡ ፳፯ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፶፰ ፡ ፶፱) ። ሰለጡ ፡ ዐስበሙ ። ሰለጡ ፡ መክፈልቶሙ ፤ አገኙ ፡ (ማቴ፮ ፡ ፲፯ ። ሉቃ፮ ፡ ፳፬ ። ዘኍ ፴፱ ፡ ፲፭) ። መሰለጥ ፤ ሰላጣ ፡ ማበጀት ፤ ሽልጦ ፡ መጋገር ።

ሰላጢ ፤ መሰልጥ ፤ የሚጨርስ ፤ የሚፈጽም ፤ ፈጻሚ ። ቃለ ፡ ነገር ፡ መሰልጥ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፳፩) ።

አሰለጠ ፤ አስፈጸመ ፤ አስጨረሰ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰለጠ ፡ ፈንታ ፡ አሰለጠ ፡ አሰለጠ ፡ ይላል ፤ ያድራጊውን ፡ ባስደራጊ ። ሙብልዕ ፡ ኢያሰልጠነ ። ወኢያሰለጠት ፡ ምንተኒ ፡ እሪት ። እስመ ፡ ጸሎተ ፡ ጻድቅ ፡ ትክል ፡ ወታሰልጥ ። መሀሮ ፡ ሰወልድከ ፡ ወያሰልጠከ ። ምንት ፡ ያሰልጥ ፡ ይምየ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፰ ፡ ፰ ። ዕብ፯ ፡ ፲፱ ። ያዕ፭ ፡ ፲፮ ። ሚሳ፴ ፡ ፲፫ ። መዝ ፡ ፳፱) ።

ተሰለጠ ፤ ተሰልጠ ፤ ተፈጸመ ፤ ተጨረሰ ፤ መላ ፡ ልክ ፡ ኾነ ። በዘይሴለጥ ፡ ሙስናሃ ፡ ለኢየሩሳሌም ። ከመ ፡ ትሰለጥ ፡ ኀጢአት ። ከመ ፡ ኢይሰለጡ ፡ ዘእንበሌነ ። ዮም ፡ በጽሐ ፡ ወተሰልጠ ፡ ውስተ ፡ እዘኒክሙ ፡ (ዳን፱ ፡ ፪ ፡ ፳፬ ። ዕብ፲፩ ፡ ፵ ። ሉቃ፬ ፡ ፳፩) ።

ስሉጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ልጥ) ፤ የተጨረሰ ፤ ምሉእ ፡ ፍጹም ። ዓመት ፡ ስሉጠ ፡ ስሳ ፡ ወሰቡዑ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳) ።

ስላጤ ፤ መጨረስ ፤ ጭረሳ ፤ ጭራሽ ። ፍጻሜ ፤ ፍጹምነት ፤ ልመና ፡ ጸሎት ፤ ትርፍ ፡ ጥቅም ። ከመ ፡ ይትዐወቅ ፡ ስላጤከ ። ተወክፈ ፡ ስክሙ ፡ ስላጤክሙ ። ወተወከፍከ ፡ ስላጤሆሙ ፡ ከመ ፡ ትዐስዮሙ ፡ ዐስበ ፡ ጽድቆሙ ። ምንትኑ ፡ ስላጤሃ ፡ ለግዝረት ፡ (፩ጢሞ ፡ ፬ ፡ ፲፭ ። ፪ቆሮ ፡ ፰ ፡ ፲፪ ። ቅዳ ፡ ዮሐ ። ሮሜ፫ ፡ ፩) ።

ሰሊጥ ፤ (ዐረ ፡ ሰሊጥ) ፤ ዘይት ፤ ቅባኑግ ፤ የዕንጨት ፡ ቅባት ። ይሴስይዎ ፡ ስንዳሴ ፡ ብሱል ፡ ዘቶሱሕ ፡ በማይ ፡ ወበቅብዕ ፡ ወሰሊጥ ፡ ወመዓር ፡ ዘንህብ ፤ ያበትይዎ ፡ ሜስ ፡ ወሰሊጠ ። ዕብዐቱ ፡ ልጥረ ፡ ቅብዕ ፡ ዘሰሊጥ ፡ (ስንክ ፡ ጥር፲፯ ። ሐምሌ፭) ።

ሰሊጥ ፤ (ዐረ ፡ ሱምሱም ። ዕብ ፡ ሹምሸም) ፤ በቁሙ ፤ የእኅርስት ፡ ወገን ፤ ፍሬው ፡ ታናናሽ ፤ ተልባ ፡ የሚያክል ፤ ዘይታም ፤ ቅባታም ፤ ቅባኑግ ፡ የሚኾን ፤ ጥፍጥ ። ወፈነወ ፡ ጻራ ፡ ለእስክንድር ፡ ሡዐሰ ፡ ወሰሊጠ ፡ ወበልዓ ፡ እስክንድር ፡ ለሰሊጥ ፤ ወይቤ ፡ በላዕከዋ ፡ ለሰሊጥ ፡ ጥዕምት ፡ ይእቲ ፤ ከመ ፡ ዝ ፡ እበልዖሙ ፡ ለሰራዊትከ ፡ (ዜና ፡ እስ) ።

ሰሊክ ፤—ሽቱ ፤—ሰሊኖት ።

ስልክ ፤ (ዐረብ) ፤ በቁሙ ፤ ሽቦ ።

ሰልክ ፤ ሰለክ ፤ በቁሙ ፤ ኬድ ፡ ሾለክ ፤ ሹልክ ፡ አሉ ፡ (ዐማርኛ) ።

ሰሊል ፤ ሎት ፤ (ሰለ ፤ ሰለለ ፡ ይሰልል ፡ ይስልል ። ዕብ ፡ ሻላል ፤ ሳላል) ፤ መስለል ፤ መስለል ፤ ሰለል ፡ ማለት ። መሰላልና ፡ ስንስለ ፡ ከዚህ ፡ የወጣ ፡ ነው ። መሸለል ፡ ሽለላ ፡ ማድረግ ፤ የስፌት ፡ የቅርርት ። መምላት ፡ ማስተካከል ፤ ለጥ ፡ ቀጥ ፡ ማድረግ ።

ሰልላ ፤ (ዕብ) ፤ ዐፈር ፡ ኵረት ፡ ደንጊያ ፤ የሕንጻ ፡ የድልድል ፡ ማስተካከያ ። ወከዐው ፡ ላዕሌሃ ፡ ሰልላ ፡ (ሕዝ፬ ፡ ፪ ። ፳፭ ፡ ፳፯) ። ሰልላ ፡ ባለው ፡ መሬድ ፡ ይላል ፤ የመላሽና ፡ የጣሬ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ አንዳንድ ፡ መጣፍ ፡ ግን ፡ መሬት ፡ ይላል ።

ሰሊም ፤ ሞት ፤ (ሰለመ ፡ ይሰልም ፡ ይስልም ። ሱር ፡ ሽሌም ። ዕብ ፡ ሻላም ። ዐረ ፡ ሰሊመ) ፤ መስለም ፤ ሰላምታ ፡ መስጠት ፤ በእጅና ፡ ባንገት ፡ በቃል ፤ ሰላም ፡ ለከ ፤ በሐ ፤ ሐዊሳ ፤ እንደት ፡ ዋልክ ፡ እንደት ፡ ዐደርክ ፡ ጤና ፡ ይስጥኽ ፡ ማለት ፤ ዕርቅ ፡ ፍቅር ፡ ማድረግ ። መሸለም ፡ ማስጌጥ ፡ ማንቈጥቈጥ ። መስለም ፤ እስላም ፡ መኾን ፤ የሙሐመድን ፡ ሕግ ፡ መቀበል ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰለመ ፡ ፈንታ ፡ እንዳማርኛው ፡ አሰለመ ፡ ይላል ። እመ ፡ ቦ ፡ ዘአስለመ ፡ በፈቃዱ ፡ ቀኖናሁ ፡ ሠለስቱ ፡ ዓመት ፡ (ቄድር) ።

አስለመ ፤ (ጥ ፡ ሰለ) አሰለመ ፤ እስላም ፡ አደረገ ፤ ራሱን ፡ ወይም ፡ ሌላውን ። (ግጥም ፡ በራስ ፡ ዐሊ ፡ ጊዜ) ፤ የበጌምድር ፡ ደቂት ፡ ክፉ ፡ ነው ፡ ቢያ ፡ ሽርን ክት ፤ እኛስ ፡ አስልመን ፡ በላነው ፡ ይብላኝ ፡ ለቀረ ፡ ሰው ።

እስላም ፤ (ዐረ ፡ ኢስላም) ፤ በቁሙ ፤ የሙሐመድ ፡ ወገን ፤ በቍርኣን ፡ በፉርቃን ፡ የሚያምን ። ሃይማኖት ፡ እስላም ። አመ ፡ ነግሡ ፡ እስላም ፡ (አቡሻ ፡ ፱ ። ስንክ ፡ ታኅ፳፱) ። ኀነፉን ፡ እይ ። (ግጥም ፤ በጋሎች ፡ ዘመን ፡ ከጋሎች ፡ መጋባት ፡ የፈለገ ፡ ዐምሐራ) ፤ ፍየሎቹን ፡ እላንት ፡ ከተከፈላችኹ ፤ ይችንስ ፡ ላም ፡ ስኳ ፡ ስጡኝ ፡ እባካችኹ ።

መስልም ፤ (ምት ፡ ማን ፡ ማት ። ዐረ ፡ ሙስሊም) ፤ ያሰለመ ፤ እስላም ። ንጹሬኒ ፡ ከነ ፡ መስልመ ። መስልማን ፡ (ታምረ ፡ ማር ። እግል) ።

መስልማዊ ፤ (ዊት) ፤ የእስላም ፤ እስላም ፡ የኾነ ፤ ያሰለመ ። መስልማዊት ፡ (ቄድር) ።

ተስለመ ፤ ተሰላለመ ፤ ተገናኘ ፤ ተሳላመ ፤ ሰላም ፡ ሰላም ፡ ተባባለ ፤ ተፋቀረ ፡ አንድ ፡ ኾነ ። እምድ

ኀረ፡ ተሠይመ፡ ኤጲስቆጶስ፡ ይሳለምዎ፡ ዙሉ፡ ሰለ፡ አሐዱ። በተሳልሞ፡ ዚአሁ። በሓ፡ በልዋ፡ ተሳለምዋ። ተካየዱ፡ ለተሳልሞ፡ ወለተራድኦ፡ (ሲኖደ። ቀሌ። ኪዳ። ድጓ። ዮሴፍ)።

ሱላሜ፤ መሳለም፤ ሰላምታ፤ ፍቅር፡ ጥዒና። መዋዕለ፡ ፍሥሓ፡ ወሱላሜ፡ (ስንክ፡ ኀሐ፲፪)።

ሰላም፤ (ሱር፡ ሽላም። ዕብ፡ ሻሎም። ዐረ፡ ሰላም)፤ በቁሙ፤ ፍጹም፡ ጤና፡ ዕረፍት፤ ዕርቅ፡ ፍቅር፡ አንድነት፤ ደኅንነት፤ ተድላ፡ ደስታ፤ ሰላምታ፤ የቡራኬ፡ የምርቃት፡ ቃል፡ ሰው፡ ሲገናኝ፡ ሲለያይ፡ የሚለው፡ የሚናገረው፤ ወይም፡ የሚጥፈው። በሰላም፡ የሐውር፡ ወበሰላም፡ ይትመየጥ። ብዙኀ፡ ሰላሙ፡ አድማዕነ፡ በመዋዕሊከ። ብፁዓን፡ ገባርያነ፡ ሰላም። ሰላም፡ በዲበ፡ ሰላም። ከመ፡ ያእምር፡ ሰላሞሙ። ሰላሞሙ፡ ለዐማፅያን። ያቅርቡ፡ ሎቱ፡ ሰላመ። ሰላመ፡ ገብርኤል፡ (ኩፋ፡ ፳፯። ማብ፳፩፡ ፫። ማቴ፭፡ ፱። ኢሳ፶፯፡ ፲፱። ኩፋ፡ ፴፩። መዝ፡ ፸፪። ኪዳ)።

ሰላማዊ፤ ፍቅረኛ፤ ሰላምተኛ፤ ባለሰላምታ፤ የሰላም። እንዘ፡ ሰላማዊ፡ አነ። ትኩን፡ ምስለ፡ ዙሉ፡ ሰላማዊተ፡ (መዝ፡ ፻፲፱። ኪዳ)።

አስተሳለመ፤ አስታረቀ፤ አስማማ፤ አፋቀረ፤ አንድ፡ አደረገ፤ አሳለመ፤ አገናኘ። ለመስተፃርራን፡ አስተሳልምዎሙ። አስተሳለመ፡ በመስቀሉ፡ ዘበሰማይ፡ ወዘበምድር። ፈቀደ፡ እስክንድር፡ ያስተሳልሞሙ። ታስተሳልም፡ ለበድን፡ ኀበ፡ ቻቦት፡ (ፍ፡ ነ፡ ፵፫፡ ፰። ቄር። ዮሴፍ። ግንዘ)።

መስተሳልም፤ የሚያፋቅር፤ የሚያስታርቅ፤ አስማሚ፤ አሳላሚ። ዐራቂ፡ ኩሉነ፡ ወመስተሳልመ፡ ቅድመ፡ እግዚአብሔር፡ (ስንክ፡ ኅዳ፳፯)።

ሰላማ፤ መታረቂያና፡ ማስታረቂያ፡ ቦታ፡ ምሥዋዕ፤ የዕርቅና፡ የፍቅር፡ ምልክት፡ የወንጌል፡ ዐላማ፡ መስቀል፡ ያለበት፤ ወይም፡ ርሱ፡ ራሱ፡ መስቀል። በሰላማ፡ ወበክቡር፡ ደም፡ እንተ፡ በክርስቶስ፡ ተገብረ፡ (ቅዳ፡ ሐዋ። ቆላ፩፡ ፳)።

ሰላማ፤ ሳሌም፤ የሰው፡ ስም፤ ሰላማዊ፡ ፍጹም፤ ብእሲ፡ ሰላም። ሐተታውን፡ በአስማት፡ ተራ፡ ተመልከት።

ሱላማጢስ፤ (ዕብ፡ ሹላሚት)፤ ፍጽምት፤ ፍጽምተ፡ ሥን፤ ፍጽምተ፡ አሚን። ባለብሎዮች፡ ግን፡ ሰላማዊት፡ ወሃቢተ፡ ሰላም፡ ይሉታል፡ (ማሕ፯፡ ፩)። ኹለተኛም፡ በሱላሚት፡ ፈንታ፡ ሱላማጢስ፡ እንደ፡ ማለት፡ ሰላመ፡ ሰጣዊት፡ ይላል፤ በሕተት፡ ነው።

ሲላን፤ (ዐረ፡ ሺላን። ጽር፡ ሴሊኖን)፤ ኊንስላል፤ ፍሬው፡ የከሙን፡ ዐይነት፤ ከዐረቂ፡ ቅመም፡ ቸሚገባ። ርሔ፡ ሪሓን፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ሲላን፡ ይላል፡ (ማቴ፳፫፡ ፳፫)።

ሲላን፤

ሰለፈ፤ (ዕብ፡ ሻላፍ፤ መልኀ)፤ በቁሙ፤ ሰለፈ፡ ተሰለፈ፤ ተፀረረ፡ ተዘጋጀ፤ ፊት፡ ለፊት፡ ቆመ፤ መዘዘ፡ ነቀለ፤ ሰይፉን፡ ጐራዴውን።

ሰልፍ፤ (ቀትል)፤ በቁሙ፤ ውጊት፡ ጦርነት፤ ሰይፍ፡ መማዘዝ፤ መተራረድና፡ መቀራደድ፤ መዋጋት፡ መዘራከት፤ መታኰስ፡ መጣበስ። ወተጻብእዎ፡ በጽኑዕ፡ ሰልፍ፡ (ሥር፡ አቡ፤ ታሪ፡ ነገ)።

ሰለቀ፤—አፈዘ፡ ዘበተ፤—ሠለቀ፤ ተሣለቀ።

ሰልሰለ፤—አያያዘ፤—ሰንሰለ። ሰሊል፡ ሰለ።

ሰልቶ፤ ቶት፤ (ሰለተ፡ ይሴልት፡ ይስልት። ዕብ፡ ሳሌት)፤ መንፋት፤ በወንፊት፡ መለየት፤ የሐሪጽ። መጥረብ፡ መሸለት፤ መፍለጥ፡ መሠንጠቅ፡ መሰባበር፡ ማድቀቅ፤ የዕፅ። በቁሙ፤ መሰለት፡ መክደን፡ ማልበስ፤ የቤት፡ የጣራ። መድረቅ፡ መቅጠን፡ ማነስ፡ መኰሰስ፤ ወስስ፡ መኾን፤ የሰብል፡ ያገመራ። መዘበት፡ ማላገጥ፡ መሣቅ፡ መሣለቅ፤ ማፌዝ፡ መላጥ። መሰልቸት፤ ሰልቹ፡ መኾን፤ ሰልቻ፡ ማውጣት።

ሰላቲ፤ (ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ የሚነፋ፤ የሚሸልት፤ ሰላች፤ አላጋጭ።

ስላት፤ ዘበት፤ ለግጥ፤ ሣቅ፡ ሥላቅ፤ ምክንያተ፡ ትፍሥሕት። ከመ፡ ኢትረሲከ፡ ስላተ፡ ጸላኢከ። ኢይክውን፡ ስላተ፡ ጸላኢየ፡ (ሚራ፵፪፡ ፲፩። ሚክ፯፡ ፰። መዝ፡ ፳፱፡ ፴፯)። ስላች፤ ቀጭን፡ መንገድ፤ ሥርጥ፡ ማቋረጫ፤ ለነገርም፡ ይኾናል።

ስልት፤ በቁሙ፤ የነገር፡ የምስጢር፡ አካኼድ፤ ስላቹ፡ ጕዳናው፤ ረድፉና፡ ተራው፤ ልክና፡ መልኩ፤ ንባቡ፡ ሐሳቡ፤ አጣጣፉ፡ አነጋገሩ። ዘጸሐፈ፡ በክልኤቱ፡ ስልት፡ (አዋል)።

ስም፤—በቁሙ፤—ሰምይ፡ ሰመየ።

ሴመ፤—ሾመ፤—ሠዪም፡ ሢመ።

ስምአ፤—ሰማ፤ መሰከረ፤—ሰሚዕ፡ ስምዐ።

ስማዝ፤ ሸንበቆ፤ የጕሽ፡ መቃ፡ ቀለም፤ በወንዝ፡ ዳር፡ በባሕር፡ ጠረፍ፡ የሚበቅል። ስማዝ፡ ውብርዕ፡ (ኢዮ፵፡ ፲፯)።

ስማኅ፤ (ዕብ፡ ሱማቅ)፤ ጣፊያ፤ የጥቍር፡ ቀይ፤ ደባባ። ስማኅ፡ ብሂል፡ ጣፍያ፡ (ጥፊ፡ ሰዋ)።

ሳሜኅ፤ (ዕብ፡ ሳሜኽ)፤ የፊደል፡ ስም፤ ሳምኬት፡ ስ፡ (ስቈ፩፡ ፲፭)።

ስመጥ፤ ዠርባ፤ ሽንጥ፤ የዠርባ፡ ወንዝ፤ ሠርጓዳው፡ ጐድጓዳው፤ ከማኽራት፡ እስከ፡ መንበርት፡ ያለው። **ሐቌሁ፡ ምስለ፡ ስመጢሁ፡** (ዘሌ፫፡ ፱)።

ሰምይ፤ ዮት፤ (ሰመየ፡ ይሰሚ፡ ይስሚ። ዐረ፡ ሰመ)፤ መሰየም፤ ስም፡ መስጠት፤ ስም፡ ማውጣት፤ በስም፡ መጥራት፤ እገሌ፡ ማለት። ጸውዖን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። **ሰመያ፡ በስመ፡ ወልዱ። ስምዮ፡ ስሞ፡ ኢይዝራኤል። ዘእንበለ፡ ያእምር፡ ሕፃን፡ ሰምየ፡ አቡሁ፡ ወእሙ። ኢይሰሚ፡ እንከ፡ ስመ፡ እግዚአብሔር። ኢትስምያኒ፡ ኖሔሚን፡** (ዘፍ፴፡ ፲፯። ሆሴ፩፡ ፬። ኢሳ፰፡ ፬። ኤር፳፡ ፱። ሩት፩፡ ፳)።

—፤ መስመይ፤ ሰማይ፡ ማድረግ፤ እንደ፡ ሰማይ፡ ማራቅ፡ ማምጠቅ። **ሰመያ፡ ለገነት፡ ሰማየ፡ በልዕልናሃ፡** (ፊልክ፡ ፰)።

ሰማዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ መይት)፤ የሚሰይም፡ ሰያሚ፤ ስም፡ አውጪ፤ ሰመኛ።

አስመየ፤ አሰየመ፤ ስም፡ አስጠራ፤ እገሌ፡ አሰኘ፤ የክፉ፡ የበጎ። **ዕደው፡ እለ፡ አስመዩ፡ በኀይሎሙ፡** (ሚራ፴፱፡ ፬። ዓ፱፡ ፫። ሕዝ፳፫፡ ፳፫)።

ተሰምየ፤ ተሰየመ፤ ስም፡ ተቀበለ፤ ተጠራ፡ ስሙ፡ ተነሣ፤ ተወሣ፡ እገሌ፡ ተባለ፤ ስመ፡ ጥር፡ ኾነ። **አሕዛብ፡ እለ፡ ተሰምዩ፡ በስምከ። ተሰምየ፡ ስሙ። ወተሰምየ፡ ክርስቶስሀ፡ በእንተ፡ ዘተቀብዐ፡ ምስሌነ፡ ከመ፡ ሰብእ። በምግባር፡ ወበተሰምዮ፡** (ሚራ፷፯፡ ፲፯። መክ፯፡ ፲። ሃይ፡ አበ፡ ቄር። ስንክ፡ ሐም ፳፩)።

(ጥሙ) **ስሙይ፤ (ያን፡ ያት፡ ሚት)፤** የተሰየመ፤ የተጠራ፤ ስመ፡ ጥር፡ ገናና፤ የታወቀ። **ስሙይ፡ በስመ፡ ሚካኤል፡ ሊቀ፡ ኀይለ፡ ሰማይ። ስሙያን፡ ወጽዉዓን፡ በኢየሱስ። ስሙይ፡ በሥነ፡ አምልክ። እሬስዮሙ፡ ስሙያነ፡ በኵሉ፡ ምድር። አበው፡ ክቡራን፡ ወዕደው፡ ስሙያን፡** (ስንክ፡ መጋ፳፬። ይሁ፡ ፩። ቄር። ዘካ፫፡ ፲፱። ኢፌ፡ ድ፳፪)።

ስም፤ (ብ፡ አስማት። ዕብ፡ ወሱር፡ ሼም። ዐረ፡ ኢስም)፤ በቁሙ፤ ከባሕርይ፡ ከግብር፡ የሚወጣ፤ በታንትና፡ አካልነት፡ ህላዌና፡ ሕይወት፡ ያለው፡ ማናቸውም፡ ኹሉ፡ በየክፍሉና፡ በያከሉ፡ በየራስ፡ ቅሉ፤ በያይነቱና፡ በየመልኩ፡ በየነገዱ፤ በየዘሩና፡ በያባቱ፡ በየዘመዱ፡ ተለይቶ፡ የሚጠራበት፤ የሚታወቅበት። **ወሰመዮሙ፡ አዳም፡ ለኵሎሙ፡ በበ፡ አስማቲሆሙ፤ ወበከመ፡ ጸውዖሙ፡ ከማሁ፡ ኮነ፡ ስሞሙ። አምኃ፡ ቢጸነ፡ በበ፡ አስማቲሆሙ። መኑ፡ ስሙ፡ ወመኑ፡ ስመ፡ አቡሁ፡** (ኩፋ፡ ፫። ምሳ፴፱፡ ፳፯)፡ ኹለተኛም፡ ከዘር፡ ከነባር፡ ስለ፡ ወጣ፡ ጥሬ፡ ይባላል፤ ጥሬ፡ ማለት፡ ደግሞ፡ ዐማርኛው፡ ጥሬ፡ አጠራር፡ ከማለት፡ ይሰማማል። ጥሬነቱም፡ ስመ፡ ተጸውዖ፤ ስመ፡ ተቀብዖ፡ ተብሎ፡ በኹለት፡ ፀይነት፡ ይከፈላል። ስመ፡ ተጸውዖ፡ ፍጥረት፡ ኹሉ፡ ከፈጣሪውና፡ ከጌታው፡ ከአዳም፡ እንደ፡ ተሰየመ፤ እንዲሁ፡ ደግሞ፡ ካባት፡ ከናት፡ ከጌታ፡ ከቤት፡ ከካህን፡ ከቤተ፡ ክርስቲያን፡ ተሰይሞ፡ የሚጠራበት፡ ነው፡ (ዘፍ፩፡ ፩—፴፯። ፪፡ ፲፱፡ ፳)። ስመ፡ ተቀብዖ፡ ግን፡ ከተጸውዖ፡ ስም፡ በኋላ፡ በሹመት፡ ጊዜ፡ ከቀቢ፡ ከሿሚ፡ የሚሰጥ፡ የማዕርግ፡ ስም፡ ነው፤ ጳጳስ፡ ቈስ፤ ንጉሥ፡ ራስ፤ ይህን፡ የመሰለ። በሰዋስው፡ ዐዋጅ፡ ቅጽል፡ ባለቤት፡ አክል፡ ስለ፡ ኾነ፡ በስም፡ ተጠግቶ፡ ስም፡ ይባላል፡ እንጂ፤ ምስጢሩና፡ ሙያው፡ ቅጽልነት፡ ነው፤ የተቀብዖ፡ ስም፡ ለተጸውዖ፡ ስም፡ ቅጽል፡ እንደ፡ ኾነ፤ **ኢየሱስ፡ ክርስቶስ።** የተጸውዖ፡ ስም፡ ለተቀብዖ፡ ስም፡ ተናባቢና፡ ዘርፍ፡ ሲኾን፡ የቅጽል፡ አፈታት፡ ይፈታል። ይህም፡ **ነቢየ፡ ሙሴ፤ ካህነ፡ አሮን፤ ንጉሠ፡ ዳዊት፡** ብሎ፤ ሙሴ፡ የሚባል፡ ነቢይ፤ አሮን፡ የሚባል፡ ካህን፤ ዳዊት፡ የሚባል፡ ንጉሥ፡ እያሰኘ፤ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ክርስቶስ፡ የኢየሱስ፡ ቅጽል፡ እንደ፡ ኾነ፡ አስተውል፤ ስምነቱና፡ ባለቤትነቱ፡ ኢየሱስ፡ ሲቀር፡ ነው፤ ሌላውን፡ ኹሉ፡ በዚህ፡ አንጻር፡ እየው፤ ቅጽል፡ ባይኾን፡ ግን፡ ኢየሱስ፡ ወክርስቶስ፡ ያሰኝ፡ ነበር። ውስጠ፡ ብዙነት፡ የሌለው፡ ስመ፡ ተጸውዖ፡ (አብርሃም፡ ይሥሐቅ፡ ያዕቆብ)፡ በሙሻ፡ ዘር፡ መንገድ፡ ካልኾነ፡ በራሱ፡ አይበዛም፡ ይላሉ፤ ይህም፡ አብርሃማን፡ ት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አብርሃማውያን፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ዳግመኛም፡ መቃርስን፡ ሲያበዛ፡ መቃርሳት፡ ብሎ፡ ይገኛልና፤ (ይኸውም፡ ብፁዕ፤ ብፁዓን፡ ማለት፡ ነው)። ባንዱ፡ ስም፡ ብዙ፡ ሰዎች፡ ከተጠሩበት፡ በዚህ፡ አንጻር፡ አብርሃማት፡ ማለት፡ ይገባል፤ ስላልተለመደ፡ ነው፡ እንጂ፡ የማይበዛ፡ ስምና፡ ጥሬ፡ አይገኝም።

ስማዊ፤ የስም፤ ስመኛ፤ ስም፡ አውጪ፤ ስም፡ ሰጪ፤ ስማም፤ ባለስም፤ ስመ፡ ጥር። አስማታም፡ ባለ ኀቡእ፡ ስም፤ አስማት፡ የሚደግም፤ የሚጥፍና፡ የሚያነግት፡ የሚያስነግት፤ ስም፡ የሚጠይቅ፤ በስም፡ የሚያሟርት፤ ጠንቋይ፡ መሠሪ፤ ኮከብ፡ ቈጣሪ።

መስም፤ ስም፡ የተጣፈበት፡ ዕቃ፡ ጥቅል። ስም፡ የሚኾን፡ ቅጽል፤ እንደ፡ ተቀብዖ፡ ስም፡ ያለ፤ በባዕድ፡ ፊደል፡ የሚነሣ፤ **እግዚእ፡ መስፍን፡ መተርጕም፡ መፈክር፤ መምህር፡ ማእምር፤** ይህን፡ የመሰለ፡ ኹሉ። በባዕድ፡ ዘርም፡ ባይነሣ፡ ስምና፡ ቅጽል፡ የሚኾን፡ ማናቸውም፡ ጥሬ፡ ዘር፡ ኹሉ፡ በየራሱ፡ ስምነት፡ ስላለው፤ እንደዚሁ፡ መስም፡ ይባላል፤ ባለቅኔዎች፡ ግን፡ አይሉትም።

ሰማይ፤ (ብ፡ ሰማያት። ዕብ፡ ሻማይም። ሱር፡ ሼማያእ። ዐረ፡ ሰማእ)፤ በቁሙ፤ ስፉሕ፡ ስጡሕ፡ ዝርግ፤ ልዑል፡ ምጡቅ፤ ጠፈር፡ ከራሳችን፡ በላይ፡ ርቆ፡ መጥቶ፡ ኒል፡ መስሎ፡ የሚታይ፤ የማየት፡ ፍጻሜ፡ ወሰን፡ ደንበር፤ ከርሱ፡ በላይ፡ ሌላ፡ የማያሳይ፡ ግዙፍ፡ መጋረጃ፤ የምድር፡ ባጥ፤ መዋቅር፡

ጣራ፤ ከእሳት፡ ከውሃ፡ የተሠራ፤ በነፋሳት፡ አዕማድ፡ የቆመ፤ ከበላዩ፡ የውቅያኖስ፡ ውሃ፡ ሀኖስ፡ የሰፈረበት፡ ከበታቹ፡ ግዙፋን፡ ብርሃናት፡ እንደ፡ ፋኖስ፡ የተሰቀሉበት። ሰማይ፡ ኹለት፡ ቃል፡ ነው፤ ሰ፡ ማይ፤ ፍችው፡ እሳት፡ ወማይ። ልዑል፡ ምጡቅ፡ መባል፡ የወል፡ ኹኖ፡ ለጠፈርም፡ ለኀይኞችም፡ ሰማያተ፡ ብርሃን፡ ለተባሉት፡ ለሰባቱ፡ ኹሉ፡ ይነገራል፤ እሳት፡ ወማይ፡ ግን፡ ለጠፈር፡ ብቻ፡ ነው። ሰባቱ፡ ሰማያት፡ በዕብራይስጥ፤ ዊሎን፤ ርቂዕ፤ ሻሓቅ፤ ዝቡል፤ ምዖን፤ ምኮን፤ ዓርቦት፡ ይባላሉ። በግእዝም፡ ኤረር፤ ራማ፤ ኢዮር፤ ኢየሩሳሌም፡ሰማያዊት፤ሰማይ፡ውዱድ፤መንበረ፡መንግሥት፤ጽርሐ፡ አርያም፡ ይባላሉ፤ በቀዳሚ፡ ፈጠረ፡ እምላክ፡ ሰማያተ፡ ያላቸው፡ እሊህን፡ ከጠፈር፡ በላይ፡ ያሉትን፡ ነው፤ ጠፈር፡ ግን፡ ግዙፍ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ቍጥሩ፡ ወምድረ፡ ካለው፡ ነው፤ ሰማይ፡ የተባለ፡ ሰኞ፡ ነውና፡ (ዘፍ፩፡ ፮—፱፡ ፲፱—፲፯)፡ ሣልስ፡ ሰማይ። ሳብዕ፡ ሰማይ። ተርኅዉ፡ ሰማያት፡ ወርኢኩ፡ ራእየ፡ አምላክ። ሰማያት፡ ይነግራ፡ ስብሐተ፡ እግዚ፡ ወግብረ፡ እደዊሁ፡ ያየድዕ፡ ጠፈር። ይሴብሕዎ፡ ሰማየ፡ሰማያት፡ ወማይኒ፡ ዘመልዕልተ፡ ሰማያት፡ (፪ቆሮ፡ ፲፪፡ ፪። ዕር፡ ኢሳ፸፡ ፲፸። ሕዝ፩፡ ፩። መዝ፡ ፲፰። ፻፵፰)።

ሰማያዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሰማይ፤ በሰማይ፡ ያለ፤ የሚኖር፤ ከሰማይ፡ የመጣ፤ የሰማይ፡ ሥራ፡ የሚሠራ፤ ሰማያም፤ ሰማይማ፤ የሰማይ፡ ዐይነት፤ ሰማይ፡ የሚመስል። አቡክሙ፡ ሰማያዊ። መርዓዊ፡ሰማያዊ። ጸጋ፡ሰማያዊት። በከመ፡ዝኩ፡ ሰማያዊ፡ ከማሁ፡ ሰማያውያን፡ (ማቴ፭፡ ፵፰። ቀሌ። ቄድር። ፩ቆሮ፡ ፲፭፡ ፵፯—፵፱)።

ሰሚክ፤ከት፤ (ሰመከ፡ ይሰምክ፡ ይስምክ። ዕብ፡ ሳማኽ። ሱር፡ ስማኽ)፤ መጠጋት፡ መደገፍ፤ ጥግ፡ ደገፉ፡ መያዝ፤ ማመን፡ መማጠን፤ ትውክልት፡ ተስፋ፡ ማድረግ፤ የሰው። መናበብ፡ መዘረፍ፤ ዘርፍ፡ ቅጽል፡ መኾን፤ የቃል። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሰመከ፡ ፈንታ፡ አስመከ፡ ይላል። ላዕለ፡ እግዚ፡ ያሰምኩ። አስመኩ፡ በስመ፡ እግዚ። አስመኩ፡ በቤተ፡ ክርስቲያን። ቤተ፡ መቅደስ፡ ብነ፡ ያሰምክ። ናሰምክ፡ በኵሉ፡ ግብር፡ ኀበ፡ ረድኤተ፡ እግዚአብሔር። አስመከት፡ ላዕለ፡ ርእሰ፡ ወለታ። ዝኩ፡ ዘያሰምክ፡ ንጉሥ፡ ላዕለ፡ እዴሁ፡ (ሚክ፫፡ ፲፩። ኢሳ፶፡ ፲። ቀሌ። ዮሐ፭፡ ፳፱። አፈ፡ ተ፲፪። አበቴ፡ ፩፡ ፩። ፬ነገ፡ ፯፡ ፪)።

ሰማኪ፤ (ኪት፡ ክያን፡ ያት)፤ የሚጠጋ፤ የሚደገፍ፤ ተስፋዊ፤ ተናባቢ።

ስሙክ፤ (ካን፡ ካት፡ ምክት)፤ የተጠጋ፤ የተደገፈ፤ ጥገኛ፤ ባለጥግ።

ስምከት፤ መጠጋት፡ መደገፍ፤ መዋደድ፡ መላካት፤ አለመውለቅ፤ አለመነቃነቅ። እስመ፡ ስምከተ፡ መለኮት፡ ዘዲበ፡ ህላዌሁ፡ ሠናይ፡ (ቄር፡ እስት)።

አስመከ፤ አስጠጋ፤ አስደገፈ፤ አንተራሰ። አስምከኒ፡ ላዕሌሆን። አስመከ፡ ርእሶ፡ ውስተ፡ ሙዳየ፡ በለስ። ያሰምክ፡ መዝራዕቶ፡ ቦቱ። ለወልደ፡ ዕጓለ፡ መሕያውሰ፡ አልቦ፡ ኀበ፡ ያሰምክ፡ ርእሶ፡ (መሓ፲፮፡ ፳፯። ራእ፡ ባሮ። ኤር፲፯፡ ፭። ሉቃ፱፡ ፶፰)።

መስመክ፡ ት፤ (ብ፡ መሳምክ፡ ት)፤ ማስጠጊያ፤ አንድ፡ ማድረጊያ፤ ጋድም፤ ቅርቃር፤ ችንክር፡ መወርወሪያ፤ ቍልፍ። መስመክተ፡ ሠርዊሁ፡ (ዘፀ፳፯፡ ፲፯)።

—፤ ጕን፤ ክፍል፡ ማእዝን፡ (ዘፀ፳፭፡ ፲፪፡ ፲፬፡ ፲፱)።

ምስማክ፤ (ካት)፤ መጠጊያ፤ ድጋፍ፤ ዐልጋ፤ መከዳ። ምስማክ፡ ርእስየ። ምስማኩ፡ ዘወርቅ። ውስተ፡ ምስማክ፡ ዘኀበ፡ አረፍት፡ (መዝ፡ ፶፱። ማሕ፫፡ ፲። ፩ነገ፡ ፳፡ ፳፭)።

—፤ ምሰሶ፡ ተራዳ፤ ባላ፡ ጣፍ። ዐውደ፡ ምስማኩ፡ ይእቲ። አትርፉ፡ ምስማካቲሃ፡ (ሚራ፴፯፡ ፳፱። ኤር፭፡ ፲)።

ተሳመከ፤ ተጣጋ፡ ተጠጋጋ፤ ተደጋገፈ፤ ተጠናና፤ ተጋጠመ፡ ተባበረ። ተናበበ፡ ተዛረፈ። አዕጻድ፡ ይሳመካ፡ (ዘፀ፳፮፡ ፫፡ ፭፡ ፲፯)።

አስተሳመከ፤ አዋደደ፤ አጋጠመ፤ አስማማ። አናበበ፤ አዛረፈ።

ሰመክ፤ (ዐረብ)፤ ዓሣ፤ ዘመደ፡ ዓሣ።

ሳምኬት፤ (ሱር፡ ሴምካት። ዕብ፡ ሳሜኽ)፤ የፊደል፡ ስም፡ ሰ፤ ፲፭ኛ። ምስማክ፤ ዐጋዥ፡ ረዳት፡ ማለት፡ ነው፡ (መዝ፡ ፻፲፰። ሰቈ፩፡ ፲፭። ፪፡ ፲፭። ፫፡ ፵፱። ፬፡ ፲፭)።

(ጥ) **ሰምኖ፤ ኖት፤ (ሰመነ፡ ይሴምን፡ ይስምን። ዕብ፡ ሻሜን፤ ሠባ፡ ወፈረ)፤** መሰመን፤ ስምንት፡ ማድረግ፤ ከስምንት፡ መክፈል፡ መተንተን፤ የስፍር፡ የቍጥር፡ የማእዝን። ሸማ፡ መሥራት። መወፈር፡ መሥባት።

ሰማኒ፤ (ኒት፡ ንያን፡ ያት፤ መንት)፤ የሚሰምን፤ ሰማኝ፤ ስምንት፡ አድራጊ። ሸማኔ።

(ሀ) **ሰማኒ፤ (ዕብ፡ ሽሞኔ። ሱር፡ ትማኔ። ዐረ፡ ተማኒ)፤** የሴቶች፡ ድምር፤ ሐ—፰፡ ስምንት። ሰማኒ፡ ክረምቱ። ዐሥሩ፡ ወሰማኒ፡ አንስተ፡ ነሥአ። አርብዓ፡ ወሰማኒ፡ (፪ነገ፡ ፳፪፡ ፩። ፪ዜና፡ ፲፩፡ ፳፩። ዘኍ፴፭፡ ፯)።

ሰማኒቱ፤ ት፤ ዝኒ፡ ከማሁ። መጽሐፍ፡ ለሴቶች፡ ለወንዶች፡ ያደርገዋል፤ ዐዋጁ፡ ግን፡ ለሴቶች፡ ብቻ፡ ነው። በሠላሳ፡ ወሰማኒቱ፡ ዓመተ፡ መንግሥቱ። ወለደ፡ ዐሥራ፡ ወሰማኒተ፡ አትዋብዐ። ወአትረፈ፡ ሰማኒተ፡ ነፍሳተ፡ እለ፡ ፀቀቡ፡ ቃሉ፡ (፪ዜና፡ ፲፯፡ ፩። ፲፩፡ ፳፩። ቅዳ፡ ግሩ)።

ሰመንቱ፤ ት፤ የወንዶች፡ ድምር፤ ስምንት። ሰመንቱ፡ ሰራዊት። ዐሠርቱ፡ ወሰመንቱ፡ ዕ

ደው ። ትስዓ፡ ወሰመንቱ፡ ዓም ፡ (ሚክ፭ ፡ ፪ ። ሉቃ ፲፫ ፡ ፬ ፡ ፲፩ ። ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፭) ።

ተሰመነ ፤ በቁሙ ፤ ስምንት ፡ ኾነ ፤ ተባለ ።

ስሙን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ምንት) ፤ የስመነ ፤ ስምንት ፡ የኾነ ፤ የተባለ ።

ስምን ፤ ስምንት ፤ የጊዜ ፡ የልክ ፡ ቅጽል ። ስ ምን፡ በአመት፡ (ኩፋ ፡ ፳፱) ።

ሰሙን ፤ የዕለት ፡ ቅጽል ፤ ሱባዔ ፤ ስምን ፤ ሳም ንት ፤ ሰንበት ፤ ሰባት ፡ ቀን ፤ ከእሑድ ፡ እስከ ፡ ቀዳም ። ሰባ ቱን ፡ ዕለት ፡ ሰሙን ፡ ማለት ፡ ከእሑድ ፡ እስከ ፡ እሑድ ፡ ስምንት ፡ እያሉ ፡ ነው ፤ አለዚያ ፡ ስሕተት ፡ ይኾናል ። ለለ፡ ሰሙኑ፡ ትነግሥ፡ ወለለ፡ ሰሙኑ፡ ትሰፍን ፤ ወ ለለ፡ ሰሙኑ፡ ትትቄመር። ኦ፡ ቅድስት፡ ንዒ፡ ንቤነ፡ ለለ ፡ ሰሙኑ ። ሰሙነ ፡ ሕማማት ፡ ወሰሙነ ፡ ፍ ሥሕ ። ሰሙነ፡ ሕርቃል ። ንሙሰ፡ መዋዕለ ፡ በበ፡ ሰሙን፡ (ቅዳ፡ አት ። አቡሻ ፡ ፩ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፲፭ ። ሲኖዶ) ።

ሰሙን ፤ ስምንተኛ ። አመ፡ ሰሙን፡ ዕለት፡ (ሉቃ፩ ፡ ፶፱ ። ፪ ፡ ፳፩) ። ሰሙንን ፡ ሰባትና ፡ ስምንት ፡ ስምንተኛ ፡ ማለት ፡ ፍችው ፡ ኹና ፡ አይደለም ፤ መላ ሽና ፡ ጣፊ ፡ ሰቡዕ ፡ ሳምን ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ አለዘይ ቤው ፡ ሰሙን ፡ እያሉ ፡ ስላገቡት ፡ እንጂ ።

ሳምን ፤ ንት ፤ ስምንተኛ ። በሳምን፡ ወርኅ። አመ፡ ሳምንት፡ ዕለት። ሳምኖሙ፡ ውእቱ፡ (ዘኁ፩ ፡ ፩ ። ዘሌ፱ ፡ ፩ ። ሉቃ፱ ፡ ፳፰ ። ራእ፲፯ ፡ ፲፩) ።

ሳምናዊ፡ ይ ፤ (ዊት ፡ ዪት ፡ ኒት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ስምንተኛ ።

ሳምኒት ፤ (ዕብ ፡ ሸሚኒት) ፤ ንዋየ ፡ ማሕ ሌት ፤ በገና ፡ ክራር ፤ ባለ፰ ፡ አውታር ። በእንተ ፡ ሳም ኒት፡ (መዝ ፡ ፲፩) ።

ሰማንያ ፤ በቁሙ ፤ የቍጥር ፡ ስም ፤ ፈ—፹ ፤ ስምንት ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ ወይም ፡ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ ስም ንት ፡ (መዝ ፡ ፹፰ ። ማሕ፮ ፡ ፰ ። መሳ፫ ፡ ፴ ። ፳ ፡ ፳፭ ። ሉቃ፪ ፡ ፴፯ ። ፲፯ ፡ ፯) ።

ሰሜን ፤ (ዕብ፡ ስሞል ። ሱር፡ ስማል ። ዐረ ፡ ሺማል) ፤ በቁሙ ፤ የማእዝን ፡ ስም ፤ ግራ ፤ የ ግራ ፡ ማእዝን ፤ የየማን ፡ የቴማን ፡ የደቡብ ፡ የናጌብ ፡ ትይዩና ፡ አንጻር ፡ ፊት ፡ ለፊት ፤ በመስዕና ፡ በባሕር ፡ መ ካከል ፡ ያለ ። ከባሕር ፡ ወይም ፡ ከመስዕ ፡ ተነሥቶ ፡ የኋ ሊት ፡ ቢቈጥሩ ፡ ሰሜን ፡ ስምንተኛ ፡ ክፍል ፡ ይኾናል ፤ የዘይቤው ፡ ዐይን ፡ ግራንትን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ሳምና ይነትን ፡ ያሳያል ። ዲልማን ፡ ግን ፡ ሰሜንና ፡ ቴማን ፡ አንድ ፡ ነው ፡ ብሎ ፤ ጣፊና ፡ መላሽ ፡ ቴማን ፡ ደቡብ ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሰሜን ፤ በሰሜን ፡ ፈንታ ፡ ደቡብ ፡ እ ያሉ ፡ አላገባቡ ፡ የጣፉትን ፡ ምስክር ፡ አድርጎ ፡ ይጠቅሳል ፡ (ኤር፲፯ ፡ ፳፯ ። ዘካ፲፱ ፡ ፱ ። ኢሳ፲፱ ፡ ፵፩) ። ይመጽኡ፡ እምሥራቅ፡ ወእምዐረብ፡ እምሰሜን፡ ወእምደ ቡብ ። ተንሥኢ፡ ሰሜን፡ ወነዐ፡ ደቡብ ። እመኒ፡ ደ ቡብ፡ ወእመኒ፡ ሰሜን፡ (ሉቃ፲፫ ፡ ፲፱ ። ማሕ፬ ፡ ፲፮ ። መክ፲፩ ፡ ፫ ። ኤር፩ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፩ ፡ ፬) ።

ሰሜናዊ ፤ የሰሜን ፡ ወገን ፤ አጠገብ ፤ በሰሜን ፡ ያለ ፤ ከሰሜን ፡ የመጣ ፤ ወደ ፡ ሰሜን ፡ የሚያይ ፡ (ራእ ፳፩ ፡ ፲፫ ። ሕዝ፵ ፡ ፳፫ ፡ ፵፩ ፡ ፵ ። ፵፩ ፡ ፲፩ ። ፵፯ ፡ ፪ ። ምሳ፳፭ ፡ ፳፫) ።

ሰሜን ፤ (ዐማርኛ) ፤ ያገር ፡ ስም ፤ የጐንደር ፡ ሰሜን ፤ ፍጹም ፡ ደጋ ፤ ሞቂ ፤ እንደ ፡ ሔርሞን ፡ በረዶ ፡ የሚፈላበት ፤ ተራራው ፡ ከተራራ ፡ ኹሉ ፡ የሚበልጥ ። የ ተራራው ፡ ራስ ፤ ጫፉ ፡ መጨረሻው ፡ በረዶና ፡ ውርጭ ፡ ሰፍሮበት ፡ የሚኖር ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ አሻግሮና ፡ አሻቅቦ ፡ ቢ ያዩት ፡ ጉም ፡ ያፈነው ፡ ጭጋግ ፡ የሸፈነው ፡ ይመስላል ፤ ከዚህ ፡ የተነሣ ፡ ስሙ ፡ ቧሒት ፡ ይባላል ፤ ዋንተ ፡ ስሙ ፡ ግን ፡ ዳሸን ፡ ነው ። ባለጂዎግራፎች ፡ ቁመቱንና ፡ ከፍታ ውን ፡ ከባሕር ፡ ላይ ፡ ፬ ፡ ሺሕ ፡ ከ፰ ፡ ሜትር ፡ ነው ፡ ይ ሉታል ። (ተረት) ፤ ወጥ ፡ ያጣ ፡ ጕመን ፤ አገር ፡ ያጣ ፡ ሰሜን ።

ሳሜን ፤ (ዕብ ፡ ሼሜን) ፤ ሥብ ፡ ሞራ ፡ ሙማ ፤ ቅቤ ፡ ዘይት ፡ ቅባኑግ ፤ የመሰለው ፡ ኹሉ ።

ሳሙን ፤ (ዐረ ፡ ሳቡን) ፤ ሳሙና ፤ የልብስ ፡ የገላ ፡ ማጠቢያ ፡ ማጥሪያ ፤ ከሥብ ፡ ከሞራ ፡ ከዘይት ፡ ከመድ ፡ ከእንደድ ፡ ከሌላም ፡ ዐይነት ፡ የሚሠራ ፤ ቅ መሙ ፡ ስምንትነት ፡ ያለው ።

ሰሚዕ፤ ዖት ፤ (ሰምዐ ፡ ይሰምዕ ፡ ይስ ማዕ ። ዕብ ፡ ሻማዕ ። ሱር ፡ ሽማዕ ። ዐረ ፡ ሰ ሚዐ) ፤ መስማት ፤ ማድመጥ ፤ ማስተዋል ፡ መቀበል ፤ በዦሮ ፡ በልብ ፤ የቃል ፡ የቋንቋ ። ፈተዉ፡ ይስምዑ፡ አንትሙ ፡ ዘትሰምዑ፡ ወኢሰምዑ ። ሰምዑኒ ፡ ቃ ልየ፡ እስመ ፡ ተክህለኒ ። አልቦ፡ ዘይሰምዖ ። ላዕለ፡ ልሂቅ፡ ኢትስማዕ፡ ውዴተ ። ይሰምዖኑ፡ ጸሎቶ ። ንግረነ፡ ሱርስተ፡ እስመ ፡ ንሰምዕ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፲፯ ። መዝ ፡ ፻፵ ። ፩ቆሮ ፡ ፲፬ ፡ ፪ ። ኢዮ፳፯ ፡ ፱ ። ኢሳ፴፯ ፡ ፲፩) ።

—፤ መመስከር ፤ ምስክር ፡ መኾን ፤ ያዩትን ፡ የሰሙትን ፡ መንገር ፤ አየኹ ፡ ሰማኹ ፡ ማለት ። ኢትስማዕ ፡ ለቢጽከ፡ ስምዐ፡ ሐሰት ። ሰምዕዎ፡ ኵሎሙ ፡ ወአንከርዎ ። ጽ ድቅ፡ ውእቱ፡ ስምዑ፡ ዘሰምዐ ፡ በእንቲአየ ። ወግ ብረ፡ ሐዋርያትኒ ፡ ትሰምዕ፡ ከመ ፡ ወረደ፡ መን ፈስ፡ ቅዱስ፡ በአምሳለ፡ ልሳናተ፡ እሳት ፡ (ዘፀ፳ ፡ ፲፮ ። ሉቃ፬ ፡ ፳፪ ። ዮሐ፩ ፡ ፴፪ ። ፊልክ ፡ ፶፰) ።

ሰማዒ ፤ (ዒት ፡ ዕያን ፡ ያት ፡ ዕት) ፤ የሚሰማ ፡ የሚቀበል ፤ ሰሚ ፡ መስካሪ ፤ ምስክር ። ለአበ፡ በጽድቅ፡ ይጼውዕዎ፡ ሰማዒ ። ሰማዔ፡ ስብሐተ፡ ማ ሕሌት ። ሰማዔ፡ ስእለተሙ ። እዝነ፡ ሰማዕያን ። ለ ሊክሙ፡ ሰማዕትየ፡ ከመ፡ አነ፡ እግዚ ። አሪት፡ ወነ ቢያት፡ ኮንዎ ፡ ሰማዕተ ፡ (ኢሳ፵፪ ፡ ፲፫ ። ፵፱ ፡ ፰ ። ዮሐ፫ ፡ ፳፰ ። ሮሜ፫ ፡ ፳፩) ።

ሰማዕት ፤ (ታት) ፤ በቁሙ ፤ የሚመሰክሩ ፡ መ ስካሮች ፤ ሰማዕቶች ፤ ሃይማኖታቸውን ፡ መስክረው ፡ በ ሰማዕትነት ፡ የሚሞቱ ። ሰማዕተ፡ ሐሰት ። እስጢፋ ኖስ፡ ቀዳሜ፡ ሰማዕት ። በእንተ፡ ሰማዕታት፡ መዋ

ዕያን ። ዓመተ ፡ ሰማዕታት ፡ (ማር ፲፬ ፡ ፶፯ ። ቅዳ ። አ ቡሻ) ። ሰማዒ ፡ አንድ ፤ ሰማዕት ፡ ብዙ ፤ ሰማዕታት ፡ የ ብዙ ፡ ብዙ ፡ ነው ፤ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ስምዕ ፡ ስምዓት ፡ ስምዓታት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ሰማዕት ፡ ሰማዕታት ፡ ይ ላል ፤ የጥሬውን ፡ ለውስጠ ፡ ዘ ፡ ስጥቶ ፤ አያስኝም ፤ አን ዱን ፡ ሰማዕት ፡ ማለት ፡ ያማርኛ ፡ ነው ። ሰማዕት ፡ ጕ ጕአ ። በዛቲ ፡ ዕለት ፡ ሰማዕተ ፡ ኮነ ። ያምጽኡ ፡ ሰማ ዕቶሙ ። በእንተ ፡ ፈታሒ ፡ ወሰማዕታት ፡ (ምሳ ፲፱ ፡ ፲፱ ። ስንክ ፡ ጥር ፲፮ ። ኢሳ ፵፫ ፡ ፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫) ።

አስምዐ ፤ አስማ ፤ አስደመጠ ፤ አረዳ ፡ አስረዳ ፡ አስታወቀ ፤ አስጠንቀቀ ፤ ስሞታ ፡ ነገረ ፤ አስመሰከረ ። ለጽ ሙማን ፡ ያሰምዖሙ ። አስምዐኒ ፡ ቃለከ ። በሰማ ዕት ፡ አስምዐ ፡ ለነ ። አስምዕ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ከመ ፡ ኢየሀቡ ። አስምዕ ፡ ሰብአ ፡ ምእመናነ ። ናሰምዕ ፡ ለክሙ ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ፡ (ማር ፯ ፡ ፴፯ ። ማሕ ፪ ፡ ፲፬ ። ዘፍ ፵፫ ፡ ፫ ። ኩፉ ፡ ፴ ። ኢሳ ፰ ፡ ፪ ። ዮዲ ፯ ፡ ፳፰) ። ዳግመኛም ፡ በስምዐ ፡ ፈንታ ፡ አስምዐ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። አሰመ ፡ እግዚ ፡ አስምዐ ፡ ማእከሌከ ፤ ወማእ ከለ ፡ ብእሲትከ ፡ (ሚል ፪ ፡ ፲፬) ።

መስምዕ ፡ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ የሚያሰማ ፤ አስሚ ፤ አስሚ ፡ አስመስካሪ ።

ምስማዕ ፤ (ዓት) ፤ መስሚያ ፤ ማስሚያ ፤ የ ዡሮ ፡ ብሌን ፤ ውስጠኛይቱ ። ውስተ ፡ ምስማዐ ፡ እ ዝን ። ዝኩ ፡ ቃል ፡ ሶበ ፡ ይደምፀ ፡ በምስማዓቲነ ። ውስተ ፡ ጼዴቃት ፡ ምስማዓተ ፡ መንግሥት ፡ ኢይሰ ማዐ ፡ ሥሕጸት ። ኢተሰጥዎ ፡ በምስማዐ ፡ ሥሕጸት ፡ ዘላዕለ ፡ እግዚ ። ድኅነ ፡ ምስማዕ ፡ ወንጻሬ ፡ (መዝ ፡ ፲፯ ። አፈ ፡ ተ፲፯ ። ቄር ፡ ገ፯ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፫) ።

—፤ ቦታ ፤ ሸንጎ ፡ አደባባይ ። እመ ፡ ቦእከ ፡ ውስተ ፡ ምስማዐ ፡ ሰማይ ፡ (አፈ ፡ ተ፳፰) ። ጥቃት ፡ ውርደት ፡ ትሕትና ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ ምስማዕ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። አግብአ ፡ ሖሎ ፡ ኀሲና ፡ ውስተ ፡ ምስማዐ ፡ ክርስቶስ ፡ (ቄር ፡ ጸላ) ።

ተሰምዐ ፤ ተሰማ ፡ ተደመጠ ፤ ታወቀ ፡ ተረዳ ፤ ከዡሮ ፡ ከልብ ፡ ገባ ፤ ተወራ ፡ ተነገረ ፤ ተመሰከረ ፤ ስመ ፡ ጥር ፡ ኾነ ። ተሰምዐ ፡ ዝንቱ ፡ ውስተ ፡ እዝነ ፡ እግዚ ። ቃለ ፡ ጠቢብ ፡ ይሰማዕ ፡ በውስተ ፡ እንግልጋ ። እ ስመ ፡ ተሰምዐት ፡ ሃይማኖትክሙ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ዓለም ። ግሙራ ፡ ኢተሰምዐ ፡ ነገር ፡ ዘከመ ፡ ዝ ፡ ላዕለ ፡ ሶስና ። ተሰምዐት ፡ ምድር ፡ ዘይሁዳ ፡ ወኤ ፍራታ ፡ (ኢሳ ፭ ፡ ፱ ። ሢራ ፳፭ ፡ ፲፯ ። ሮሜ ፩ ፡ ፰ ። ዳን ፩ ፡ ፳፯ ። ቀሌ) ።

ስሙዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ምዕት) ፤ የሰማ ፤ የመሰከረ ። የተሰማ ፤ የታወቀ ፡ ዕውቅ ፤ ስመ ፡ ጥር ። በር ባን ፡ ስሙዐ ። ምኔት ፡ ስሙዕ ። ክቡራን ፡ ወስሙ ዓን ፡ (ማቴ፳፯ ፡ ፲፯ ። ፊልክ ፡ ፻፳፭ ። አፈ ፡ ድ፳፯) ።

ስምዐት ፤ (ታት) ፤ መስማት ፤ መመስከር ፤ አስማም ፡ አመስካከር ፤ ስሞታ ፡ ምስክሩ ፤ ምስክርነት ።

ስሙዓ ፤ ዓት ፤ (ዕብ ፡ ሽሙዓ) ፤ ዜና ፤ ወሬ ፤ ስም ፡ ግብር ። ወፀአ ፡ ስሙዓቱ ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ሶርያ ። ወሰምዑ ፡ ከለዳውያን ፡ ስሙዓቶሙ ። እለ ፡ አልቦሙ ፡ ስሙዓት ። ወኮነት ፡ ስሙዓተ ፡ አሐዱ ፡ እ ምኔሆሙ ፡ እኪተ ፡ (ማቴ፬ ፡ ፳፬ ። ፩ ፡ ፳፮ ። ኤር፵፬ ፡ ፳ ። አፈ ፡ ድ፳፮ ። ፊልክ ፡ ፻፳፩) ።

ስምዕ ፤ ስሞታ ፤ ምስክሩ ፤ ምስክር ፤ ምስክር ነት ። ሰማዕት ፤ ሰማዕትነት ። በከመ ፡ ስምዐ ፡ ዘሰማዐ ክሙ ። ወንሕነኒ ፡ ንሰምዕ ፡ ሥናየ ፡ ስምዐ ፡ በላዕ ሌኪ ። መኑ ፡ የአምነነ ፡ ስምዐነ ። ቈርቀስ ፡ ዘኮነ ፡ ስ ምዐ ፡ ለክርስቶስ ። ወከመ ፡ ዝ ፡ ፈጸሙ ፡ ስምዖሙ ። ሕማመ ፡ ስምዕ ፡ (ዕር ፡ ኢሳ፯ ፡ ፪ ። ጦቢ፲ ፡ ፰ ። ኢሳ ፶፫ ፡ ፩ ። መዋሥ ። ስንክ ፡ ታኅ፴ ። አርጋ ፡ ፩) ።

ስምዕ ፤ (ዕብ ፡ ዔዱት) ፤ ሕግ ፡ ትእዛዝ ፤ አምላካዊ ፡ ፍርድ ፡ አገዛዝ ፤ የተጣፈ ፡ የተወሰነ ፤ ጽላት ፡ ዐሠርቱ ፡ ቃላት ፤ እግዜር ፡ ለሙሴ ፡ የሰጠው ። ስምዑ ፡ ለእግዚ ፡ እሙን ። ወእዐቀብ ፡ ስምዐ ፡ አፉከ ። እስመ ፡ ስምዐከ ፡ ለበውኩ ። ቤተ ፡ ስምዕ ። ደብተራ ፡ ስ ምዕ ፡ (መዝ ፡ ፲፰ ። ፻፲፰ ፡ ፹፰ ፡ ፺፰ ። ፩ዜና ፡ ፮ ፡ ፴፪ ። ግብ፯ ፡ ፵፬) ።

ስምዓት ፤ (ታት) ፤ ምስክሮች ፤ ጥቅሶች ፤ ቃ ሎች ፤ ከየመጽሐፉ ፡ ተለቅመው ፡ ተቀሥመው ፡ ባንድ ፡ ምእላድ ፡ የሚጣፉ ፡ እንደ ፡ ቄርሎስ ፡ እንደ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ቃላት ፡ ያሉ ። ንጽሕፍ ፡ ስምዓተ ፡ እመጽ ሐፈ ፡ ሊቃውንት ። ንፈቅድ ፡ ከመ ፡ ታበይነ ፡ ለነ ፡ ስምዓታተ ፡ (አዋል ። ፊልክ ፡ ፫) ።

(ጥማ) **ስማዔ** ፤ ስመ ፡ ጥርነት ፤ አቦ ፡ እንጌ ፡ መባል ። ይቤ ፡ አረጋይ ፡ ኢታውትር ፡ ስማዔ ፡ እምሰብእ ፡ (ፊ ልክ ፡ ፪፻፵፪) ።

ተሳምዐ ፤ ተሳማ ፡ ተዳመጠ ፤ ተሰማማ ፡ ተደ ማመጠ ፤ የቋንቋ ፡ (ዘፍ፲፩ ፡ ፯) ።

አስተሳምዐ ፤ አሰማማ ፡ አደማመጠ ፤ እንዲ ሳሙ ፡ እንዲዳመጡ ፡ አደረገ ፤ የስልክና ፡ ያምጃር ።

ሰምዕ ፤—ሠም ፡ ጢፍ ፤—ሠምዕ ።

ሰምረ ፤—ወደደ ፡ ፈቀደ ፤—ሠሚር ፡ ሠምረ ።

ሰሚር ፤ ሮት ፤ (ሰምረ ፡ ይሰምር ፡ ይ ስመር ። ዐረ ፡ ሰመረ) ፤ መስመር ፤ ማማር ፤ ማፍ ራት ፡ መበጀት ፤ ደስ ፡ ማሰኘት ፤ ያዝመራ ፡ ያታክልት ። ይፈሪ ፡ ወይሰምር ። በሰብዐቱ ፡ ዓመት ፡ ዘሰምረ ። እመሂ ፡ ይሰምር ፡ ዘርዖሙ ፡ በቅድሜሆሙ ። ሰ ምረ ፡ ፍሬሁ ። ወሰምረ ፡ ሎቱ ፡ ተግባሩ ። ከመ ፡ ይ ስመር ፡ በላዕሌክሙ ፡ ፍሬ ፡ ጽድቅ ፡ (ቆላ፩ ፡ ፮ ፡ ፲ ። ኩፉ ፡ ፵፪ ። ኢዮ፳፩ ፡ ፰ ። ሉቃ፲፪ ፡ ፲፮ ። ፊልጵ፩ ፡ ፲፯) ።

ስሙር ፤ (ራን ፡ ራት ፡ ምርት) ፤ ያማረ ፡ የበጀ ፤ ያፈራ ፡ ፍሬያም ፤ ወፍራም ። ፍሬ ፡ ገራህት ፡ ስሙር ። ዕፀ ፡ ዘይት ፡ ስሙር ። ከመ ፡ እክለ ፡ ማእ ረር ፡ ስሙር ። ምድር ፡ ስምርት ። ዲያታት ፡ ስሙ

ራት ፡ (ኢሳ፷፩ ፡ ፲፩ ። ሆሴ፲፱ ፡ ፯ ። ኢዮ፩ ፡ ፷፯ ። ኩፋ ፡ ፷፩ ። ፩ዜና ፡ ፱ ፡ ፵) ።

ሰምር ፤ ሰመር ፤ (ብ ፡ ሰምራት ፤ አስማር) ፤ አዝመራ ፤ ያዝመራ ፡ መበጀት ፤ ብጀታ ፤ ፍሬ ፡ ዛላ ፡ ዘለላ ፤ እሸት ፡ ጕምር ፤ ነዶ ፡ ክምር ፤ ምርት ፡ ቍልል ። በሰምረ ፡ ገራህቱ ፤ በሰምረ ፡ ዐጸደ ፡ ወይኑ ፡ ይፈዲ ፤ አስማሮ ፡ ይፈዲ ፡ (ዘፀ፳፪ ፡ ፱ ። አርጋ ፡ ፩) ።

አስመረ ፤ አበጀ ፡ አሳመረ ፤ አበቀለ ፡ አሳደገ ፤ ፍሬያም ፡ አደረገ ። እስከ ፡ ሶበ ፡ ያረውያ ፡ ለምድር ፡ ወያበቍል ፡ ወያስምር ። አስምሮ ፡ አዝርዕት ። ወአስምሮ ፡ ለማእረራ ። ያስምር ፡ ማእረረ ፡ ጽድቅክሙ ፡ (ኢሳ፶፭ ፡ ፲ ። አርጋ ፡ ፩ ። መዝ ፡ ፷፱ ። ፪ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፲) ።

ስማራግዶስ ፤ (ጽርእ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ። መረግድንና ፡ ኖርዶስን ፡ እይ ።

ሳን ፤ (ዕብ ፡ ሚን ፡ ሺን) ፤ ስመ ፡ ፊደል ፡ ኻያ ፡ አንደኛ ፤ ሠ ፤ ሸ ። ስን ፤ ጥርስ ፡ ማለት ፡ ነው ። ሳን ፤ መላእክት ፡ ሰደዱኒ ፡ በከንቱ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፰ ፡ ፻፷፩—፻፷፰) ።

(ጥን) **ስን ፤—ጥርስ ፤—ሰኒን ፡ ሰነን ።**

ሰኒእ ፤ አት ፤ (ሰንአ ፡ ይሰንእ ፡ ይስናእ ። ዕብ ፡ ሳናእ ፤ ጠላ ፡ ተጣላ) ፤ መግጠም ፤ መጋጠም ፤ መሳከት ፤ መስናኘት ፤ መስማማት ፡ ልክክ ፡ ማለት ፤ መታረቅ ፡ መሳሳም ፡ መገናኘት ፤ ግጥም ፡ ስምም ፡ መኾን ፡ አለመጣላት ፤ አለመብለጥ ፡ አለማፈንገጥ ፤ የግብር ፡ የነገር ፡ የቅኔ ፡ የመኪና ፡ የልብስ ፡ የጫማ ፡ ማስፊያ ። ሥእንን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰንአ ፡ ፈንታ ፡ ተሰንአወ ፤ ተሰነአወ ፡ ይላል ፤ ወገስን ፡ ወቅሐን ፡ ነስወን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ መሰል ፡ ናቸው ።

ስንእ ፤ ሰላም ፤ ዕርቅ ፡ ፍቅር ፡ አንድነት ፤ ስምምነት ፤ ወዳጅ ፡ ባልንጀራ ። ስንኝ ፤ ቤት ፡ የቅኔ ። በብሔረ ፡ ስንእ ፡ እንተ ፡ ትትአመን ። ምስሌየ ፡ ገበሩ ፡ ስንአ ። ኢይኩን ፡ ለከ ፡ ስንእ ፡ ምስሌሁ ። ሰላም ፡ ለእለ ፡ ሞቱ ፡ ምስሌሁ ፡ በስንእ ። ሰላም ፡ ለመርከያኖስ ፡ ወለመርቆሬዎስ ፡ ስንኡ ፡ (ኤር፲፪ ፡ ፩ ። ፪ነገ ፡ ፲፱ ፡ ፵፩ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ሚ፳፪ ። ጥቅ፳፰) ።

ስንእ ፤ (ብ ፡ ስንኣን) ፤ ስምም ፡ ግጥም ፤ ቅን ፡ ደግና ፡ እውነተኛ ፤ ብእሴ ፡ ሰላም ። እሉ ፡ ዕደው ፡ ስንኣን ፡ እሙንቱ ፡ ምስሌነ ። እመሰ ፡ ስንኣን ፡ አንትሙ ። ጸብሑከ ፡ ስንኣኒከ ፡ (ዘፍ፴፬ ፡ ፳፩ ። ፵፪ ፡ ፲፱ ፡ ፴፩ ፡ ፴፫ ፡ ፴፬ ። ዐባድ ፡ ፯) ። አንዳንድ ፡ መጽሐፍ ፡ በስንኣን ፡ ፈንታ ፡ ስንእ ፡ ስንኣ ፡ እያለ ፡ የብዙውን ፡ ባንድ ፡ ይጥፋል ። ወዘሰሮሙ ፡ እለ ፡ ዐውዱ ፡ ስንእ ፡ ምስሌሁ ። ጸውዐ ፡ ኀቤሁ ፡ ባዕዳኒ ፡ ብዙኃኒ ፡ ስንኣሁ ፡ (፫ነገ ፡ ፱ ፡ ፷፱ ። ሉቃ ፡ ዕዝ፲፫ ፡ ፲፯ ፡ ፵፪) ።

ስንእወ ፤ (አስንአ) ፤ አጋጠመ ፡ አስማማ ፤ አሳከ ፡ አስናኘ ፤ አገናኘ ።

ተሰናአወ ፤ (ተሰንአ ፤ ተሳንአ) ፤ ተስማማ ፤ ተጋጠመ ፤ ተባበረ ፤ አንድ ፡ ልብ ፡ አንድ ፡ ሐሳብ ፡ ኾነ ። ጼወ ፡ ርከቡ ፡ ወተሰናአዉ ። ተሰናአወ ፡ ዮሳፍጥ ፡ ምስለ ፡ ንጉሠ ፡ እስራኤል ። ተሰናእዎ ፡ እሳት ፡ ወማይ ፡ በአሐዱ ፡ ህላዌ ። ተሰናአዉ ፡ በዝ ፡ ምክር ፤ ከመ ፡ ኢይሰናአዉ ፡ ባዕለ ፡ ወልጦ ፡ መዲሕፍት ። በእንተ ፡ ተሰናእዎተ ፡ ክልኤሆሙ ፡ ለምንዙስና ። ተሰናአዉ ፡ ምስሌሃ ፡ ከመ ፡ የሀብዋ ፡ ንዋየ ፡ (ማር፱ ፡ ፶ ። ፫ነገ ፡ ፵፱ ፡ ፵፩ ። አርጋ ፡ ፱ ። ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፫ ። ስንክ ፡ ግን፳፩) ።

ተሰናአዊ ፤ (ተሳናኢ) ፤ የሚስማማ ፡ ተስማሚ ፤ ተባባሪ ። ተሰናኣውያን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፯) ።

ስንእው ፤ (ስኑእ) ፤ የተስማማ ፤ ስምም ፤ ግጥም ። ጊዜ ፡ ኮነት ፡ ሀገርክሙ ፡ ሕንጽተ ፡ ወሰራዊትክሙ ፡ ስንእዋን ፡ ወንብረትክሙ ፡ ርቱዐ ። ስንእወ ፡ ምግባር ፡ ምስለ ፡ ስንእዋኒሁ ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ነሐ፳፫) ።

ስንአዌ ፤ (ስንእ) ፤ ሱላሜ ፡ ሰላም ፤ መስማማት ፤ መጋጠም ፤ መገጣጠም ፤ ግጥምነት ፤ ስምምነት ። ተሰናአዉ ፡ ስንኣዌ ። ለሕይወት ፡ ኅቡረ ፡ በስንኣዌ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፱ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፱ ፡ ፱) ።

አስተሰናአወ ፤ አጋጠመ ፤ አገጣጠመ ፤ አስማማ ፤ አስታረቀ ፤ አንድ ፡ አደረገ ። እለ ፡ ያስተሰናእዉ ፡ ለግብረ ፡ ዝሙት ። አስተሰናእዎሙ ፡ በበይናቲሆሙ ። ይእቲ ፡ እንተ ፡ ታስተሰናኡ ። መኑ ፡ ያስተሰናእዎሙ ፡ ለአክልብት ፡ ምስለ ፡ አዝእብት ። ወልደ ፡ እግዚ ፡ አስተሰናአወ ፡ አናብስተ ፡ ምስለ ፡ ዳንኤል ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፲፫ ። አፈ ፡ ድ፱ ። ያዕ ፡ ፲፯ ። ሚራ፲፫ ፡ ፲፰ ። ቢኖ ፡ ድ) ።

አስተሰናአዊ ፤ የሚያስማማ ፡ የሚያጋጥም ፤ አንድ ፡ የሚያደርግ ፤ አስታራቂ ። ልሳን ፡ አስተሰናአዊት ፡ ይእቲ ፡ ማእከለ ፡ ዘተዘርወ ፡ (ፊላስ) ።

መስተሰናእው ፤ የሚያስማማ ፤ የሚስማማ ፤ አስማሚ ፤ ተስማሚ ። ፈቃዶሙ ፡ መስተሰናእውት ፡ (ፊልክ) ።

ሰንአለ ፤ (ሰአለ ፤ ን ፡ ስሬጽ ፡ ነው) ፤ አሰናበተ ፤ ለቀቀ ፡ ፈታ ፤ ኺድልኝ ፡ አለ ፤ ለመነ ።

ተሰንአለ ፤ ተሰናበተ ፤ ተፈታ ፡ ተለቀቀ ፤ የመኼድ ፡ ትእዛዝ ፡ ተቀበለ ።

ተሰናአለ ፤ ተሰነባበተ ፤ ተመራረቀ ፤ ከመሳሳም ፡ ጋራ ፡ ደኅና ፡ ኹን ፡ ደኅና ፡ ኹን ፡ ተባባለ ። አንዘ ፡ ይላሕዉ ፡ ወይብክዩ ፡ ወይሰናአሉ ፡ በበይናቲሆሙ ። ከመ ፡ ይሕቅፎሙ ፡ ለውሉዱ ፡ ወየአምኆሙ ፡ ወይሰናአሎሙ ። ተሰናአለ ፡ ወሳዲተ ። ተሰናእልዎ ፡ በአስተርክቦ ፡ (ዮሴፍ ። ስንክ ፡ ሐም፲ ። ግንዘ) ።

ስንአሌ ፤ መሰናበት ፤ መሰነባበት ፤ ስንብቻ ፤ የስንብቻ ፡ ቃል ፤ ቡራኬ ፡ ምርቃት ።

ሰንቢል ፤ **ሰንበልት** ፤ **ሰንቡላ** ፤—ሰብለ ።

ሰንበለ ፤—ዐረብ ፡ ሰቢለ ፤—ሰቢል ፡ ሰብለ ።

ሰንቡዕ ፤ ሰንብዕ ፤ (ነቢዕ ፡ ነብዐ ። ዕብ ፡ ናሻብ ፤ ነፍኀ) ፤ ሳንባ ፤ የልብ ፡ ሥር ፤ የትንፋሽ ፡ ምንጭ ፡ (፫ነገ ፡ ፳፪ ፡ ፴፬ ። ፪ዜና ፡ ፲፰ ፡ ፴፫) ። አይቴ ፡ መካነ ፡ ጽንዐተ ፡ መንፈስ ፤ ይቤ ፡ በሰንቡዕ ። ረገዘ ፡ ውስተ ፡ ሰንብዑ ። ወጠቢባንሰ ፡ ይብሉ ፡ በእንተ ፡ ዝንቱ ፡ ተነጽፈ ፡ ሥብሕ ፡ ወሰንቡዕ ፡ በታሕቴሁ ፡ ለልብ ፡ ከመ ፡ ያህድእዎ ፡ ወያስተናፍስዎ ፡ በጊዜ ፡ መዐቱ ፡ እንዘ ፡ ይሜግብዎ ፡ ከመ ፡ እንተ ፡ ሰፍነግ ፡ ልምሉም ፡ (ገድ ፡ ተክ ። አፈ ፡ ተ፭) ።

ሽንብራ ፤ በቁሙ ፤ የታወቀ ፡ ያበባ ፡ እኽል ፤ ፍሬው ፡ ቀይና ፡ ጥቍር ፡ ነጭ ። መበለት ፡ እኪት ፡ ባሕረ ፡ ኤርትራ ፤ አስጠመቶ ፡ ለፈርዖን ፡ ሽንብራ ፡ (ቅኔ) ።

ሰኖባር ፤ (ዐረ ፡ ሰነውብር) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፤ የዝግባ ፡ ዐይነት ፡ (ስንክ ፡ ሐምሌ፭) ።

ሰንበት ፤ (ሰብዐ ፤ ሰብዐት ። ዕብ ፡ ሻባት ። ሱር ፡ ሻብታ ። ዐረ ፡ ሰብት) ፤ የዕለት ፡ ስም ፤ ሰባት ፤ ሰባተኛ ፡ ቀን ፤ ሰባተኛ ፡ ዓመት ፡ ማረፊያ ፡ ዕረፍት ፤ ቀዳም ፤ ዓመተ ፡ ኅድገት ፤ ሱባዔ ፤ ሳምንት ፡ (ዘፍ፪ ፡ ፪ ፡ ፫ ። ዘፀ፲፮ ፡ ፳፫—፳፱ ። ፳ ፡ ፰ ። ማቴ፲፪ ፡ ፪ ። ዕብ፬ ፡ ፬ ። ሔኖ፶፭ ፡ ፲፪—፲፯ ። ግብ፲፯ ፡ ፪) ።

ሰናብት ፤ ሰንበታት ፤ ሰንበቶች ፤ ቀዳሞች ፤ ዓመተ ፡ ኅድገቶች ፤ በሱባዔ ፡ የሚቈጠሩ ፡ በዓላት ፤ ኢዮቤላት ፤ ሱባዔያት ። ሰንበተ ፡ ሰናብት ። ወሀብክዎሙ ፡ ሰንበታትየ ። ሱብዑ ፡ ሰንበታት ። በዓለ ፡ ሰናብት ። ሰንበታተ ፡ መዋዕል ፡ ኅምሳ ፡ ወክልኤቱ ። ሰንበታተ ፡ ዓመታት ። ሰብዓ ፡ ሰንበታት ፡ (ዘሌ፲፮ ፡ ፴፩ ። ሕዝ፳ ፡ ፲፰ ። ዘዳ፲፯ ፡ ፱ ፡ ፲ ። ኩፋ፯ ፡ ፶ ። ዳን፱ ፡ ፳፬—፳፯) ።

ሰንበተ ፡ ቀዳሚት ፤ ሰንበተ ፡ አይሁድ ፤ ቀዳሜ ፤ የብሉይ ፡ ሰንበት ፤ የእሑድ ፡ ምሳሌ ፤ ዋዜማ ፡ ድሮ ፡ ማኅትው ፤ ኀተወን ፡ ተመልከት ። ኢይደልዎሙ ፡ ለክርስቲያን ፡ ከመ ፡ ያፅርዑ ፡ ተገብሮ ፡ በዕለተ ፡ ሰንበት ፡ ከመ ፡ አይሁድ ፤ አላ ፡ ይትገበሩ ፡ ከመ ፡ ክርስቲያን ። ወኢትትዐቀቡ ፡ ሰንበተ ፡ ከመ ፡ አይሁድ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፱) ።

ሰንበተ ፡ እሑድ ፤ እሑድ ፡ የሚባል ፡ ሰንበት ፤ ሰንበተ ፡ ክርስቲያን ፤ ዐቢይ ፤ አማናዊ ፡ ሰንበት ፤ ቅዳሜ ፡ በ፱ ፡ ሰዓት ፡ የሚገባ ። ተንሥአ ፡ ክርስቶስ ፡ በዕለተ ፡ ሰንበት ። ትንግሤሁ ፡ ገብረ ፡ በሰንበት ። ወበእሑድ ፡ ሰንበት ። በከመ ፡ ተፈግሕነ ፡ ትማልም ፡ በበሕታ ፡ ከማሁ ፡ ናስተፋንዎ ፡ በፍሥሓ ፡ በፀአታ ፡ (መዋሥ ። ዲድ ፡ ፴ ። ድጓ ። ማር፲፮ ፡ ፪ ። ሉቃ፳፬ ፡ ፩ ። ቅዳ ፡ አት) ። ወበእሑድ ፡ ሰንበት ፡ ያልቀና ፡ ግባብ ፡ ነው ፤ ቀኖው ፡ ግን ፡ ወበእሑድ ፡ እምሰንበት ፤ ወይም ፡ ወበ እሑደ ፡ ሰንበት ፡ ያሰኛል ። ፍችውም ፡ ከሳምንቱ ፡ ባንደኛው ፡ በመዠመሪያው ፡ ቀን ፤ የተስቀለበት ፡ ሳምንት ፡ ዐልፎ ፡ ከርሱ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ ሌላው ፡ ሱባዔ ፡ ኹለተኛው ፡ ሳምንት ፡ ሲዠመር ፡ ማለት ፡ ነው ።

ሰንበታዊ ፤ ሰንበቴ ፤ ሰንበት ፡ ነክ ፤ የሰንበት ፡ መዝሙር ፤ የሱባዔ ፡ ቍጥር ፤ የፊደል ፡ ቀመር ፤ ከግእዝ ፡ እስከ ፡ ሳብዕ ። ፊደላት ፡ ሰንበታውያን ፡ (አዋል) ።

ሰንበተ ፤ ሰንበተ ፡ ቀረ ፡ ቈየ ። ሰንበት ፡ ኾነ ፤ ተባለ ፤ ከበረ ፤ ተሾመ ፡ ተቀደሰ ።

አሰንበተ ፤ አከበረ ፤ አስከበረ ፤ ዐረፈ ፡ አሳረፈ ፤ ቦዘነ ፤ ሥራ ፡ ተወ ፡ ፈታ ፤ ስለ ፡ በዓል ። አሰንበተ ፡ በዕለተ ፡ ሰንበት ። አሰንብቱ ፡ ሰንበታቲክሙ ፡ (ዘፀ፲፯ ፡ ፴ ። ዘሌ፴፫ ፡ ፴፪ ። አፈ ፡ ድጓ) ።

ሰንኰጎ ፤ ኈት ፤ (ሰንጐጐ ፡ ይሰነኵኵ ፡ ይሰንኵኵ ፤ ሰኒኰ ፡ ሰነጐ) ፤ መስነግ ፤ ባፍንጫ ፡ በቀለበት ፡ ማግባት ፤ መስቀል ፡ መትከል ፤ ማጽናት ፡ ማበርታት ፤ የኰላብ ፡ የዘንግ ፡ የመጋረጃ ። መሸንጓት ፤ ሸንጎ ፡ ማድረግ ።

ሰንጐኰ ፤ (ብ ፡ ሰናኵኵ) ፤ ጽኑ ፡ ብርቱ ፡ የማይሰበር ፤ ከንጺን ፡ ከማዕደን ፡ የተሠራ ፡ ዕቃ ። ስናጋ ፡ ስናግ ፤ ኰላብ ፤ የብረት ፡ ዘንግ ። ዘብርት ፡ ሰንኵኵ ። ንዋየ ፡ ብርት ፡ ቅድወ ፡ ወሰናኵኵ ፡ ዘከመ ፡ ወርቅ ፡ (፫ነገ ፡ ፯ ፡ ፴፭ ። ፩ዕዝ ፡ ፰ ፡ ፶፯) ። ወለንጺናትሰ ፡ ገብርዎሙ ፡ ሰንኵኵ ፡ በዘይሰቅሉ ፡ ቦቱ ፡ መንጠዋልዐ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

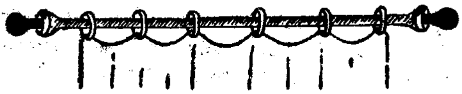

ሰንጐኰ ፤

ሲናጎግ ፤ (ጽርእ) ፤ ምኵራብ ፤ ቤተ ፡ ጸሎት ፤ መሰብሰቢያ ፤ ከኒሳ ፡ ቤተ ፡ ክሲያን ፤ ጉባኤ ፡ ሸንጎ ፡ አደባባይ ።

ስንዳሌ ፤ (ጽርእ ፡ ሴሚዳሊስ) ፤ የስንዴ ፡ ደቄት ፤ ታጥቦ ፡ ተፈትጎ ፡ የተፈጨ ፤ ከዚያውም ፡ ንጹሑና ፡ ጥሩው ፡ መዠመሪያው ፡ ዐይነት ፤ መሥዋዕት ፡ የሚኾነው ። የደቄትን ፡ ክፍልና ፡ ማዕርግ ፡ ሠወስትነቱን ፡ የማያውቁ ፡ አንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ ስንዴ ፡ ይሉታል ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፮ ። ዘፀ፳፱ ፡ ፪ ። ዘሌ፪ ፡ ፩) ። ኅብስተ ፡ ስንዳሌ ፡ (ዮዲ፲ ፡ ፭) ።

ሰንደል ፤ (ዐረብ) ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፡ ክቡር ፤ ሕቍ ፤ ጥሩ ፡ ጠንካራ ፡ ምዑዝ ፡ ዐዚዝ ፤ ሠናየ ፡ ጼና ። ወዘሉ ፡ ዕፀው ፡ ክቡራን ፡ ከመ ፡ ዑድ ፡ ወሰንደል ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፳፫) ።

ሰንዱን ፤ (ናት ። ጽር ፡ ሲንዶን ። ዕብ ፡ ሳዲን) ፤ ጥሩ ፡ ነጭ ፡ ልብስ ፤ በፍታ ፡ ሸሽ ፤ ልብሰ ፡ ከታን ፤ መጐናጸፊያ ። ባለብሉዮች ፡ ማግ ፡ ይሉታል ። ወሬዛ ፡ ዘይትዐጸፍ ፡ ሰንዱነ ። የኀፅብ ፡ በወይን ፡

ልብሶ ፡ ወቢደመ ፡ አስካል ፡ ሰንዱኖ ፡፡ ኮነ ፡ አናሜ ፡ አልባሳት ፡ ቀጠንት ፡ ወሰንዱናት ፡ ክቡራት ፡ (ማር ፲፱ ፡ ፶፩ ፡፡ ዘፍ ፵፱ ፡ ፲፩ ፡፡ ስንክ ፡ ግን ፲፬) ፡፡

ሰንደቅ ፤ (ዕብ ፡ ሳንዳቅ ፤ አስገዛሪ ፤ ሕፃንን ፡ በጭኑ ፡ የሚይዝ) ፤ ዐላማ ፡ ባንዲራ ፤ የባንዲራ ፡ ዕንጨት ፡ መስቀያው ፡ ማንጠልጠያው ፡፡ ስንደቅ ፡ ዐላማ ፡ እንዲሉ ፡፡ ኀደገ ፡ ሰንደቀ ፡ ወነጋሪተ ፡ (ታሪ ፡ ነገ) ፡፡

ሰንዶቅ ፡ ወመንዶቅ ፤ የዐረብ ፡ ተረት ፤ ሳንዱቅ ፡ ወበንዱቅ ፤ ማጥንና ፡ ዲቃላ ፡፡ ባለቅኔዎች ፡ ግን ፡ ማርና ፡ ዕጣን ፡ ይሉታል ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ፡፡

ሲኖዲቆን ፤—ሲኖዶሳዊ ፤—ሲኖዶስ ፡፡

ሰንደሮስ ፤ ስንድሪስ ፤ (ፋርስ ፡ ሰንደሩስ ፡፡ ዐረ ፡ ሲንደሩስ) ፤ ሙጫ ፤ የዕጣን ፡ ዐይነት ፤ ነጭ ፡ ዕጣን ፤ መልካም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፡፡ ሰንደሮስ ፡ ምስለ ፡ ጽርስቅላ ፡፡ ከርቤ ፤ ሚዓ ፤ ሎዛን ፤ ስንድሪስ ፡ ከሚን ፡ ጥፋሕ ፡፡ ሥለስቱ ፡ ሰቅል ፡ ሰንደሮስ ፡ (ማሕ ፬ ፡ ፲፫ ፡፡ ስንክ ፡ ሐም ፳ ፡፡ ቄድር) ፡፡

ሲኖዶስ ፤ ሳት ፤ (ጽርእ) ፤ ጉባኤ ፤ ሸንጎ ፤ የጳጳሳትና ፡ የሊቃውንት ፡ ማኅበር ፤ እከባ ፡ ስብሰባ ፡፡ መጽሐፈ ፡ ሲኖዶስ ፡ ዘጸሐፉ ፡ ሠለሙ ፡ ጳጳሳት ፡፡ ቅድስት ፡ እንተ ፡ ኤምሠሉ ፡ ዓለም ፡ ሲኖዶስ ፡ ጉባኤ ፡ (ዘኤፌሶን) ፡፡ ካዕበ ፡ ለለ ፡ ዓመት ፡ ሲኖዶስ ፡ ይትገበር ፡፡ ወለሠሉ ፡ ዘዐለወ ፡ ዘንተ ፡ ሕገ ፡ ሲኖዶስ ፡ ያወግዝ ፡ (ተረ ፡ ቄር ፲፪ ፡፡ ቀኖ ፡ ፳፭ ፡፡ ፍ ፡ ነ ፡ ፬) ፡፡

—፤ የጉባኤ ፡ መጽሐፍ ፤ ጉባኤ ፡ ጳጳሳት ፡ የጣፈውና ፡ የወሰነው ፡ ያገገው ፡ የደነገገው ፡ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ ቀኖና ፡ ሃይማኖት ፡፡ ሲኖዶስ ፡ ዘአበው ፡ ሐዋርያት ፡ ቅዱሳን ፡፡ ሲኖዶስ ፡ ዘቀሌምንጦስ ፡፡ ሲኖዶስ ፡ ዘቅዱስ ፡ ባስልዮስ ፡፡ ሲኖዶስ ፡ ዘጉባኤ ፡ ስርድቅ ፡፡ ሲኖዶሳት ፡ (ሲኖደ ፡፡ መጽ ፡ ምስ) ፡፡

ሲኖዲቆን ፤ (ጽር ፡ ሲኖዲከን) ፤ ሲኖደሳዊ ፡ ዘሲኖደስ ፤ ማኅበራዊ ፡ ጉባኤያዊ ፡፡ መተርጕማን ፡ ግን ፡ ቆንሲኖዲ ፡ ብለው ፡ ሊቅ ፡ ወማኅበር ፡ ይሉታል ፡፡ መልእክተ ፡ ሲኖዲቆን ፡ (ሃይ ፡ አበ) ፡፡

ሰኒው ፤ ዎት ፤ (ሰነወ ፡ ይሰኑ ፡ ይስኑ ፡፡ ዐረ ፡ ሰና) ፤ መመሰን ፡ መሰኖ ፡ ማውጣት ፤ ውሃን ፡ ገመልና ፡ በሬ ፡ በሚያዞረው ፡ በታላቅ ፡ መዘውር ፡ ከጕድጓድ ፡ ከዐዘቅት ፡ እያወጡ ፡ ማፍሰስ ፡ ማጠጣት ፤ ወደ ፡ ቡቃያና ፡ ወዳታክልት ፡ መውሰድ ፡ ማግባት ፤ መሳብ ፡ መጕተት ፤ እንደ ፡ ግብጦች ፡፡

መሰና ፤ (ብ ፡ መሳነው) ፤ በቁሙ ፤ የበይ ፡ ውሃ ፡ ወደ ፡ መሩት ፡ ወደ ፡ ወሰዱት ፡ የሚኼድ ፡፡ (ተረት) ፤ ማየ ፡ ስሊሖም ፡ ዕዉር ፤ ኀበ ፡ ወሰድዎ ፡ የሐውር ፡፡

ሰኒሕ ፤ ሖት ፤ (ሰንሐ ፡ ይሰንሕ ፡ ይስናሕ ፡፡ ዕብ ፡ ሻናህ ፤ ተወለጠ) ፤ መለዘብ ፤ መሻለጥ ፤ መመለጥ ፤ መበሕየት ፤ በራ ፡ መላጣ ፡ መኾን ፤ ነትጕበት ፡ መምሰል ፤ የማኸል ፡ ራስ ፡፡ በርሐንና ፡ ቀርሐን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ናቸው ፡፡

ስኑሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ንሕት) ፤ የለዘበ ፡ የሻለጠ ፤ ሙልጭ ፡ ቍልጭ ፡ ያለ ፤ በራ ፡ መላጣ ፡፡

ስንሐት ፤ መለዘብ ፤ በራ ፡ ቡሓ ፡ መኾን ፤ በራነት ፡፡ ርእሱ ፡ ዘስንሐት ፡ (ዘሌ ፲፫ ፡ ፵፩—፵፱) ፡፡

ሰንጢ ፤ ሰንጣ ፤—ዐማርኛ ፤—ሰነጸ ፡፡

ሰንጠረዥ ፤ (ፋርስ ፡ ሸትረንክ ፡፡ ዐረ ፡ ሺጥረንግ) ፤ በቁሙ ፤ የጨዎታና ፡ የመጫወቻ ፡ ስም ፤ መደቡ ፡ እንደ ፡ ጸፍጸፍ ፡ ያለ ፡ ጥቍርና ፡ ነጭ ፤ መጫወቻው ፡ የታነጠ ፡ የተነጠጠ ፡ የተቀረጠ ፡ ዕንጨት ፡ ስድስት ፡ ዐይነት ፡ ያለው ፤ ይኸውም ፡ ንጉሥ ፡ ንግሥት ፡ ፊት ፡ አውራሪ ፡ ፈረስ ፡ ግንብ ፡ አሽከር ፡ ይባላል ፤ የጨዎታውም ፡ ሐሳብና ፡ ምስጢር ፡ ፍጹም ፡ ጦርነት ፡ ነው ፡፡ ካህናት ፡ ኢይትላሀዩ ፡ ግብረ ፡ ሰንጠረዥ ፡ ወገበጣ ፡ ወዘሎ ፡ ዘይመስሎ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፴፫ ፡ ፯) ፡፡

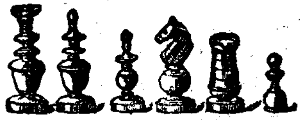

ሰንጠረዥ ፡

—፤ የቍጥር ፡ መደብ ፤ ቀመራዊ ፡ ቍጥር ፡ በየስልቱና ፡ በየቤቱ ፡ የሚጣፍበት ፡ ገጽ ፤ ያቡሻህር ፡ የመርሐ ፡ ዕዉር ፡ የመቅድመ ፡ ወንጌል ፤ የስእልት ፡ የዐውደ ፡ ነገሥት ፡ የሌላውም ፡ የመሰለው ፡ ኹሉ ፡፡ ሰንጠረዥም ፡ ባለሰንጠረዥ ፡ እንዲሉ ፡፡

ሰነየ ፤ ሰኔ ፤—አማረ ፤—ሠነየ ፡ ሠኔ ፡፡

ሰንይ ፤ ዮት ፤ (ሰነየ ፡ ይሰኒ ፡ ይስኒ ፡፡ ዕብ ፡ ሻናህ ፡፡ ሱር ፡ ትናእ ፡፡ ዐረ ፡ ሰነይ) ፤ መሰነይ ፤ መኾለት ፡ ኹለት ፡ ማድረግ ፤ ማጠፍ ፡ መደረብ ፡፡ በመልክ ፡ በባሕርይ ፡ መለወጥ ፤ ሌላ ፡ መኾን ፡ መምሰል ፡፡

ሳንይ ፤ ሳኒት ፤ (ዐረ ፡ ሳኒን) ፤ የዕለት ፡ ቅጽል ፤ ኹለተኛ ፤ ካዕብ ፤ ካልኣይ ፡ መዓልት ፡፡ በሳኒት ፡ ዕለት ፡፡ በሳኒታ ፡ ለቀዳሚት ፡፡ እምሳኒት ፡ ሰንበት ፡፡ ለለ ፡ ይጸብሕ ፡ ሳኒት ፡ (ዘኍ ፯ ፡ ፲፰ ፡፡ ዘሌ ፳፫ ፡ ፲፩ ፡ ፲፭ ፡፡ ስንክ ፡ የካ ፳) ፡፡

ሳኒታ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ማግስት ፤ ነገታ ፡ ነገ ፤ ኹለተኛ ፡፡ በሳኒታ ፡ ፋሲካ ፡፡ ኢትአምር ፡ ዘትወልድ ፡ ሳኒታ ፡፡ ወበሳኒታ ፡ ካዕበ ፡፡ በሳኒታ ፡ ዕለት ፡ እምዘቀተለ ፡ (ዘኍ ፴፫ ፡ ፫ ፡፡ ምሳ ፳፯ ፡፡ ፩ ፡፡ ዮሐ ፮ ፡ ፳፪ ፡፡ ኤር ፵፰ ፡ ፬) ፡፡

ሰኑይ ፤ (ዕብ ፡ ሼኒ) ፤ የዕለት ፡ ስም ፤ ኹለተኛ ፤ ኹለት ፤ ሰኞ ፡ የእሑድ ፡ ማግስት ፤ ሳኒታ ፡ ነገታ ፡፡ በሰኑይ ፡ ዕለት ፡፡ አመ ፡ ሰኑዩ ፡ ለሠርቅ ፡፡ እሑድ ፡ ዕለት ፡ ሰኑየ ፡ መዋዕለ ፡ ክረምት ፡፡ ነበረ ፡ ሰኑየ ፡ መዋዕለ ፡፡ ዘሰኑይ ፤ ዕለተ ፡ ሰኑይ ፡ (ሆሴ ፮ ፡ ፪ ፡፡ ፩ነገ ፡ ፳ ፡ ፲፱ ፡፡ ሚራ ፵፮ ፡ ፬ ፡፡ ዮሐ ፲፩ ፡ ፮ ፡፡ አዋል) ፡፡

ሰንከሩር ፤ (ጽር ፡ ክሪኖን) ፤ አበባ ፤ ጽጌ ፣ ደንጐላ ። ወግልፈት ፡ ባዕሌሃ ፡ አምሳለ ፡ ሰንከሩር ፡ (ጀዜና ፣ ፱ ፣ ፩) ። የደንጐላን ፣ ፍች ፣ ተመልከት ።

ሰንከሪስ ፤ ሰንከሪሶን ፤ (ጽር ፡ ሲግኽሪሶን) ፤ ትእዛዝ ፣ አንቀጽ ፤ መሐር ፣ ተማህል ፣ አናሕሲ ፤ ወይም ፣ ቅጽል ፤ መሓሪ ፣ መስተማህል ፣ ጎዳጊ ፣ በቀል ። ሰንከሪሶን ፡ እግዚኦ ፡ እስመ ፡ አልቦ ፡ ሰብእ ፡ ዘየሐዩ ፡ እንበለ ፡ ንጢአት ። አስተምሕር ፡ ለነ ፡ ሰአልናከ ፤ ዮሐንስ ፡ ሰንከሪስ ፡ (ግንዝ ። መዋሥ) ።

ስንክሳር ፤ (ዐረ ፡ ሲንክሳር ። ጽር ፡ ሲናክሳሪያ) ፤ የመጽሐፍ ፣ ስም ፤ ከሞት ፣ እስከሞት ፣ የሚነበብ ፣ የቅዱሳን ፣ ዜና ፤ ከየገድላቸው ፣ ባጭር ፣ ባጭር ፣ ቃል ፣ የተሰበሰበ ፤ እሱድ ፣ ምእላድ ፣ እስትጉቡእ ፣ ማለት ፣ ነው ። ስንክሳር ፡ ዘበትርጓሜሁ ፡ ጉባኤ ። ስንክሳር ፡ ወደሳ ፡ ወንእዳ ፡ (ስንክ ፣ መስ፩ ። ፳፫) ።

ሰኒም ፤ ሞት ፤ (ሰነመ ፡ ይሰንም ፡ ይስንም ። ዐረ ፡ ሰኒመ) ፤ መርዘም ፤ ሻኛ ፣ ማውጣት ፤ እንደ ፣ ግመል ፣ መኾን ።

(ሳ) **ስናም ፤ (ዐረ ፡ ሰናም) ፤** ሻኛ ፤ ጕብል ፤ በዠርባ ፣ በትከሻ ፣ ላይ ፣ የሚወጣ ፤ የድንክ ፣ የጉባጣ ፣ የትርክሳ ። ዘስናም ፡ (ዘሰናም) ፤ ሻኛማ ፣ ባለሻኛ ፣ ጉባጣ ፤ ድንክ ። ባለብሉዮች ፣ ግን ፣ የሰነን ፣ ዘር ፣ መስሏቸው ፤ ጥርሳም ፣ ገጣጣ ፣ መልክ ፣ ክፉ ፣ ይሉታል ፣ (ዘሌ፳፩ ፣ ፳ ። ፫ነገ ፣ ፳ ፣ ፲፩) ። በስናም ፣ ፈንታ ፣ ስንዓም ፣ ይላል ፤ የጣፊ ፣ ስሕተት ፣ ነው ፣ (ቀሌ) ።

ሰኒን ፤ ኖት ፤ (ሰነነ ፡ ይሰንን ፡ ይስንን ። ዕብ ፡ ሻናን ። ዐረ ፡ ሰነ) ፤ መሞረድ ፣ መሳል ፤ ማሾል ፤ መዘርዘር ፣ ጥርስ ፣ ማውጣት ፤ ሹል ፣ ስል ፣ ጥርሳም ፣ ማድረግ ፤ የማጭድ ፣ የመጋዝ ፣ የብረት ፣ ኹሉ ። መንከስ ፣ መቀርጠፍ ፣ መዘብተር ፤ በጥርስ ፣ መቃወም ፣ የአራዊት ፤ ነዘረን ፣ እይ ።

ሰናኒ ፤ መስንን ፤ የሚስል ፣ የሚያሾል ፤ ጥርስ ፣ የሚያወጣ ፤ የጥርስ ፣ ሐኪም ፤ ነካሽ ፣ ዘብታሪ ።

ተሰነ ፤ ተሳለ ፣ ተሾለ ፣ ተሞረደ ፤ ጥርሳም ፣ ኾነ ። ተነከሰ ፤ ተዘበተረ ፣ ተጋጠ ፣ ተገመጠ ፣ ተነጨ ።

ስኑን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ንንት ። ዕብ ፡ ሻኑን) ፤ የሾለ ፣ የተሳለ ፤ ጥርስ ፣ ያወጣ ፤ ስል ፣ ሹል ፣ ጥርሳም ፤ የተነከሰ ።

(ተን) **ስን ፤ (ብ ፡ ስነን ፤ አስናን ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ሼን ። ዐረ ፡ ሲን) ፤** ጥርስ ፤ ከሪንቻ ፣ መንጋጋ ። ስን ፡ ቤዛ ፡ ስን ። ሐቀዩ ፡ ስነ ፡ ሆሙ ። ስነ ፡ አራዊት ፡ ምድር ። ስነ ፡ ምሥርት ። አስናኒሃ ፡ ጽኑዕ ። ሰላም ፡ ለአስናኒከ ፡ (ማቴ፳ ፣ ፴፱ ። ሰቈ፪ ፣ ፲፯ ። ሚሉ፴፱ ፣ ፴ ። ስንክ ፣ ሚያ፴፫ ። ኩፉ ፣ ፴፩ ። ደራሲ) ።

ስን ።

ተሳነነ ፤ ተባላ ፣ ተናከሰ ፣ ተዘባተረ ፤ ጥርስ ፣ ለጥርስ ፣ ገጠመ ፤ ያራዊት ፣ የመኪና ። ተጣላ ፣ ተሟገተ ፣ ተከራከረ ። ኢትሳነን ፡ ምስለ ፡ መኩንን ። ኢትሳነን ፡ በቅሥት ፡ ኂጉይ ። ብእሲ ፡ ዘይሳነን ፡ ወይትዋቀሥ ። ዘሉ ፡ ለነፍሱ ፡ ይሳነን ፡ (ሢራ፰ ፣ ፲፬ ። ፲፩ ፣ ፱ ። ኤር ፲፭ ፣ ፲ ። ሢክ፯ ፣ ፪) ።

ተስናን ፤ (ናት) ፤ ጠብ ፣ ክርክር ፤ ሙግት ፣ ፍጅት ፤ ንዝንዝ ፣ ጭቅጭቅ ። ዐዘቅተ ፡ ተስናን ። የዐስየከ ፡ ቅሥት ፡ ወተስናን ። እመ ፡ ርኢክሙ ፡ ማእከሌ ፡ አንው ፡ ጋእዘ ፡ ወተስናን ። ተስናን ፡ ድሜጥሮስ ፡ (ዘፍ፲፱ ፣ ፯ ። ሢራ፳፱ ፣ ፩ ። ዲድ ፣ ፲ ። ግብ፲፱ ፣ ፴፰) ።

—፤ ፍርድ ፤ ቋንቋ ፤ የነገር ፣ ፀይንት ፣ ርስ ፣ በርሱ ፣ የማይመሳሰል ፣ ተጣይ ። በጉይየ ፡ ተስናን ። ይስሕቡክሙ ፡ ውስተ ፡ ተስናናት ። ወዘዘ ፡ ዚኣሁ ፡ ቃሎሙ ፡ ወተስናኖሙ ፡ (ተና ፣ ኒቅ ። ያዕ፪ ፣ ፯ ። ፩ቆሮ ፣ ፲፱ ፣ ፲) ።

አስተሳነነ ፤ አጣላ ፤ አሟገተ ፣ አከራከረ ፤ አፋረደ ። እስከ ፡ ታስተሳንኑ ። አስተሳንኖት ፡ (፩ቆሮ ፣ ፯ ፣ ፯ ። ፊ ፣ መ ፣ ፳፫ ፣ ፯) ።

መስተሳንን ፤ (ንንት ፡ ናን ፡ ናት) ፤ የሚያጣላ ፣ አጣይ ፤ ተጣይ ፣ ፈራጅ ።

ሰንዐወ ፤—አጋጠመ ፤—ሰኒእ ፡ ሰንእ ።

ሰናፌል ፤ (ዐረ ፡ ስርዋል ። ዕብ ፡ ሳርባል) ፤ በቁሙ ፤ ሰፊ ፣ ሱሪ ፤ የእግር ፣ ቀሚስ ፣ ከወገብ ፣ እስከ ፣ ቍርጭምጭሚት ፣ የሚደርስ ፤ የወንዶች ፣ ልባልባ ፤ ድርግንቅ ፣ (አዋል) ።

ሰኒጽ ፤ ጾት ፤ (ሰነጸ ፡ ይሰንጽ ፡ ይስንጽ ። ዕብ ፡ ሻኔጽ ፤ አጣበቀ ፡ አዋደደ) ፤ መስነጥ ፤ መፋቅ ፣ መፈቅፈቅ ፤ ለማዋደድ ። ማለዘብ ፣ መንቀስ ፤ መዠላት ፤ ማደስ ፤ ማሳመር ፣ ማስጌጥ ፤ የዕፅ ፣ የሸክላ ፣ የብረት ። ሰንጢ ፣ ስንጣ ፣ ማለት ፣ ከዚህ ፣ ወጥቷል ። ሰንአወን ፣ ተመልከት ፤ የዚህ ፣ ጎር ፣ ነው ።

ሰናጺ ፤ (ጺት ፡ ጽያን ፡ ያት) ፤ የሚሰነጥ ፣ ሰናጭ ፤ ነቃሽ ፣ አስጊያጭ ።

ተሰንጸ ፤ ተሰነጠ ፤ ተፋቀ ፣ ለዘበ ፤ ተነቀሰ ፣ ተጌጠ ፣ ተዋበ ።

ስኑጽ ፤ (ጻን ፡ ጻት ፡ ንጽት) ፤ የተሰነጠ ፣ ስንጥ ፤ ውብ ፣ ልዝብ ፤ ስምም ። በስኑጽ ፣ ፈንታ ፣ ስንጸት ፣ ይላል ፤ አያስኬድም ። ... ፡ ወርቅ ፡ ውስተ ፡ ድደ ፡ ብሩር ፡ ስንጸት ፡ (ምሳ... ...)

ስንጸት ፤ ስንኣቂ ፤ ስምምነት ፤ አሸናነጥ ፤ ስንጣ ፣ ልዝባ ።

ስንጽ ፤ ሰንጽ ፤ ንቅስ ፣ ንቅሽ ፤ መልክ ፣ ቅርጥ ፤ ጌጥ ፣ ፈርጥ ፤ የመግሪያ ። ሽንጥ ፣ ሻንጣ ።

ሰንቀወ፤ (ነቀወ፤ ሰ፡ በዕድ)፤ ሰነቃ፤ ሞዘቀ፤ መታ፡ አስጮኸ፤ ደረደረ፡ ከረከረ፤ ከመሣሪያው፡ ጋራ፡ ጮኸ፡ አዜመ፤ ዘመረ፡ ገጠመ፤ አጕረመረመ። ያነዝሩ፡ ወይሰነቅዉ። ሠናየ፡ ሰንቅዎ። ከመ፡ ዘይሰነቅ፡ ውስተ፡ ቤተ፡ ላሕ። ሰንቅዉ፡ ሎቱ፡ በመዝሙር፡ (ኢዮ፳፩፡ ፲፪። ኢሳ፳፫፡ ፲፮። ሚክ፳፱፡ ፮። ዮዲ፲፮፡ ፩)። ነቀወን፡ እይ፤ የዚህ፡ ሥር፡ ነው።

ሰንቃዊ፤ (ዊት፡ ውያን፡ ያት)፤ የሚመታ፡ የሚደረድር፤ የሚያስጮኽ፡ የሚጮኽ፡ የሚዘምር። አሳፍ፡ ሰንቃዊ፤ ዳዊት፡ ሰንቃዊ፡ (መጽ፡ ምስ)።

መሰንቅው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ቁት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ አዝማሪ፡ ዘማሪ፤ ዘፋኝ፡ ቀንቃኝ፡ መሪ።

መሰንቆ፤ (ብ፡ መሰናቅው፤ ቁት፡ ንቆታት)፤ በቁሙ፤ ሙዚቃ፤ ዜማ። መሰንቆ፡ ወመዝሙር፡ (ሚክ፴፡ ፳፩)። መሰናቅው። ቃለ፡ መሰናቁት። መሰንቆታት፡ (አርጋ፡ ፫። ቅዳ። ራእ፲፬፡ ፪)። ከበሮ፡ አታሞ፡ ምሥጋር፡ ለማለት፡ ፈንታ፡ መሰንቆ፡ ይላል፤ ስሕተት፡ ነው፡ (መሳ፲፩፡ ፴፬። ፳፩፡ ፳፩። ፪ነገ፡ ፮፡ ፲፫)።

መሰንቆ፡

መሰንቃዊ፤ ባለመሰንቆ፤ ዘፋኝ፡ አዝማሪ። ሔትዛዊዕ፡ ምስለ፡ መሰንቃዊት፡ (ሚራ፱፡ ፱። ፈላስ)።

ሙሲቂ፤ (ዐረብ)፤ ሞዛቂ፤ ባለሙዚቃ። ዝ፡ ውእቱ፡ ሠራዕያኑ፡ ዜማ፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፲፮)።

ተሰንቀወ፤ ተሰነቃ፤ ተመታ፡ ተደረደረ፤ ተከረከረ። ከመ፡ ይሰንቀው፡ ምዑዝ፡ (አርጋ)።

ሰንቃዌ፤ አመታት፤ አደራደር፤ ምት፡ ድርደራ፡ ክርክራ።

ሰንሰሎ፤ ሎት፤ (ሰንሰለ፡ ይሰነስል፡ ይሰንስል። ሰሊል፡ ሰለ፡ ሰልሰለ። ዕብ፡ ሸልሼል)፤ ማሰር፡ መበቀል፡ ማንጠልጠል፤ ማያያዝ፡ ማቈራኘት፡ ማቈላለፍ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሰንሰለ፡ ፈንታ፡ አሰንሰለ፡ ይላል፤ አያሰኝም። በከመ፡ አሰንሰለ፡ ወአስተአኃዘ፡ ወልደ፡ እግዚ፡ ህላዌ፡ ዚአሁ፡ ምስለ፡ አቡሁ፤ ከማሁ፡ አሰንሰለ፡ ወአስተአኃዘ፡ ጳውሎስ፡ ህላዌ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ምስለ፡ አብ፡ ወወልድ፡ (መጽ፡ ምስ፡ ገ፲፩)።

ሰንሳሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ሰልት)፤ የሚያስር፤ የሚያይዝ፤ አሳሪ፡ ሰንሰለት፡ ሠሪ።

ተሰንሰለ፤ ተያዘ፡ ታሰረ፤ ተቈራኘ፤ ከሰንሰለት፡ ገባ።

ተሰናሰለ፤ ተሳሰረ፤ ተቈላለፈ፤ ተያያዘ፤ ተቈራኘ፡ ተገጣጠመ። ይሰናሰሉ፡ በበይናቲሆን። ናሁኬ፡ ተሰናሰሉ፡ ትእዛዛት፡ እሐቲ፡ በእሐቲ። እለ፡ ይዘመዱ፡ ወይሰናሰሉ፡ (ዘፀ፳፮፡ ፫። መጽ፡ ምስ። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፱)።

ስንሱል፤ (ላን፡ ላት፡ ስልት)፡ የተሳሰረ፤ የተቈራኘ፤ ቍርኙ። እሉ፡ ክልኤቱ፡ ግብራት፡ ስንሱላን፡ ወእኁዛን፡ በበይናቲሆሙ፡ (አፈ፡ ተ፳፯)።

ስንሳሌ፤ አስተሳሰር፤ አሰራት፤ ቍራኝነት።

ሰንሰል፤ (ብ፡ ሰናስል፤ ላት። ዕብ፡ ሻርሸራ፤ ሻልሼሌት። ሱር፡ ሺሻልታ። ዐረ፡ ሲልሲለት)፤ ሰንሰለት፡ ባለ፱፡ ፍንጅ፡ ባለ፰፡ ጠገግ፤ ማሰሪያ፡ ማቈራኛ፤ መስቀያ፡ ማንጠልጠያ። ሰናስል፡ ዘንጹን። አሰሮ፡ በሰናስል። ሰናስለ፡ ወርቅ። እለ፡ ሙቁሓን፡ እደዊሆሙ፡ በሰናስል፡ (ስንክ፡ ኅዳ፳፡ ገድ፡ ተክ። አፈ፡ ተ፱። ኢዮ፴፯፡ ፰)።

ሰንሰል፤ (ዐማርኛ)፤ ስምዝ፤ የስምዝ፡ ዕንጨት፡ ቅጠል፤ ሥሩ፡ እንደ፡ ሰንሰለት፡ እየተያያዘ፡ የሚዘምት፡ ዕጽቁ፡ የሚቈላለፍ። ሁሰጹን፡ ተመልከት።

ሰንሰሬቍ፤ (ቋት። ዕብ፡ ሲሬቆን። ዐረ፡ ሰረቅ)፤ ጥሩ፡ ሐር፤ የሐር፡ ልብስ፡ ዛፋም፡ ቅጠላም፤ አበባ፡ ሐረግ፡ የተሣለበት። ስርጓዌን፡ በጽጌ፡ ሰንሰሬቍ። ለይ፡ ወሰንሰሬቋት። መዋጥሒሆን፡ ዘሰንሰሬቍ፡ (ስንክ፡ ጥር፲፪። ራእ፲፰፡ ፲፪። ኢሳ፡ ፫፫)።

ሰናፔ፤ (ጽር፡ ሲናፒ)፤ ሰናፍጭ፤ ቅንጣቱ፡ ታናናሽ፡ አገዳው፡ ታላላቅ፤ ቅጠሉና፡ ፍሬው፡ የሚሰነፍጥ፡ የሚያስለቅስ፤ መራራ፡ ሖምጣጣ፤ መድኀኒት፡ የሚኾን፡ (ማቴ፲፫፡ ፴፩። ፲፯፡ ፳። ማር፬፡ ፴፩)። ወናሁ፡ ፈነውኩ፡ ለከ፡ እኂዘ፡ ሰናፔ፡ ጠዐማ፤ ወተመጠዋ፡ ዳራ፡ ለሰናፔ፡ ወበልዓ፤ ወአንብዓ፡ አዕይንቲሁ፤ ወአውፅአ፡ እምአፉሁ፡ ወገደፋ። ወአእመረ፡ በዝንቱ፡ ከመ፡ ሰራዊቱ፡ መሪራን፡ (ዜና፡ እስ)።

ሰናፔ፡

ሰንፔር፤ (ጽር፡ ሳፕፌሮስ። ዕብ፡ ሳፊ(ፒ)ር)፤ ዕንቍ፡ የዕንቍ፡ ስም፤ ሕብሩ፡ ቀይ፤ ፍሕም፡ የሚመስል፡ (ዘፀ፳፱፡ ፲። ሕዝ፩፡ ፳፮። ራእ፳፩፡ ፲፱)።

ሰዐደ፤ (ዕብ፡ ሳዐድ)፤ ዐገዘ፡ ረዳ፡ ደገፈ። ሰደየን፡ እይ።

ሰዐወ፤ (ትግ፡ ሐባ)፤ ሮጠ፡ ፈረጠጠ፤ ዐ ሰፈ፡ ኼደ፤ ተራመደ።

ስዓ፤ ሩጫ፡ ጥድፊያ፡ ችኰላ፤ ያካኼድ።

ሳዕ፤ ሰዐት፤ ሰዓት፤ (ዕብ፡ ወሱር፡ ሽዓ። ዐረ፡ ሳዐት)፤ ሰዓ፤ ሰዓት፤ ጊዜ፤ የዕለት፡ ፳፬ኛ፡ ክፍል፤ ፷፡ ደቂቃ፤ ከ፳፬ቱ፡ ክፍል፡ አንዱ፤ ዘመን፡ ወራት። የሰዓት፡ መሣሪያ፡ ባላ፲፪፡ ክፍል። እምጊዜ፡ ጽባሕ፡ እስከ፡ ሳዐ፡ ዕለት፡ ይመሲ። በዙሉ፡ ጊዜ፡ ወበዙሉ፡ ሳዕ። ሰዓት፡ ስቅለቱ፡ ስሱ፡ ሳዕ። ሳዐ፡ ሞቱ፡ ርሑቅ። በዙሉ፡ ሰዓት። መጠነ፡ አሐቲ፡ ሰ ዓት። መንፈቀ፡ ሰዓት። በአይ፡ ሰዓት። በስድስቱ፡ ሰዓት፡ (ስንክ፡ ግንቦ። አርጋ። መጽ፡ ምስ። ስንክ፡ ኅ ዳር። ዘሌ፲፮፡ ፪። ዳንኗ፡ ፲፯። ራእ፰፡ ፩። ፫፡ ፫። ዕር፡ ኢሳ፴፡ ፩)። የፊደል፡ ስም፤ ሳት፡ ሰ። ሳትን፡ ተመል ከት፤ ይህ፡ ፪ኛ፡ ስም፡ ነው።

ሰዐታት፤ ሰዓታት፤ ሰዓቶች፤ ጊዜዎች፡ የ ዕለት፡ ክፍሎች፤ ዘመኖች፡ ወራቶች። እለ፡ ያሰግሉ፡ ውስተ፡ ሰዐታት፡ ወዕለታት፡ ወሰያልይ። እምዕ ለት፡ እኪት፡ ወእምሰዓታተ፡ መንሱት። ሰምንት፡ ይረስያን፡ እግዚ፡ ሰሰዓታትየ፡ (ቀሌ። ሊጦ። ኢዮ ፳፱፡ ፩)። ሺሑ፡ ዓመት፡ ፩፡ ዕለት፡ ተብሎ፡ ሲቈጠር፡ ግን፡ አንዱ፡ ሰዓት፡ ፵፩፡ ዓመት፡ ከ፰፡ ወር፡ ይኾ ናል። እስመ፡ ዐሠርቱ፡ ምእት፡ ዓመት፡ ከመ፡ አ ሐቲ፡ ዕለት፡ ውስተ፡ ስምዐ፡ ሰማያት፡ (ኩፋ፡ ፬። መዝ፡ ፹፱። ፪ጴጥ፡ ፫፡ ፰)።

ሰዖዘዘ፤—መፍዘዝ፤—ዐዘዘ፡ አስዖ ዘዘ።

ሰዐለ፤—ለመነ፡ ጠየቀ፤—ሰአለ።

ሰዐለ፤—ሣለ፡ ፈጠረ፤—ሠዐለ።

ሰዐለ፤ (ዐረ፡ ሰዐለ)፤ ሳለ፤ ሳላም፡ ኾነ፤ ኡሁ፡ ኡሁ፡ አለ፤ ዐነጠሰ።

ሰዓል፤ (ሱር፡ ሻዕላ። ዕብ፡ ሺዑል)፤ ሳል፤ ጕንፋን፤ ንጥሻ፡ ዕንጥስታ። ወሰእመ፡ መጽአ፡ ሰዓል፡ ሰይሚጥ፡ ገጾ፡ ወይስዐል፡ (አረጋ፡ ድ፲፫)።

ስዒም፤ ሞት፤ (ሰዐመ፡ ይስዕም፡ ይ ስዐም። ዕብ፡ ናሽቅ)፤ መሳም፤ መሳለም፤ መጨም ጨም፤ በአፍ፡ በከንፈር፡ መንካት፡ መልከፍ። ዘእስ ዕሞ፡ ውእቱ፤ በስዒምኑ፡ ታገብኦ። አንዘቶ፡ ወሰዐ መቶ። እስከ፡ ይትሌቃሕ፡ ይስዕመከ፡ ርእሰከ። አ ዘዘ፡ ከመ፡ ይስዐም፡ እግረ፡ አቡሁ። አእጋረ፡ ክር ስቶስ፡ ሎቱ፡ እንዘ፡ ትስዕሚ፡ (ሉቃ፳፪፡ ፵፯ና፡ ፷። ምሳ፯፡ ፲፫። ሢራ፳፯፡ ፳፫። ዮሴፍ። ስንክ፡ ታኅ፯)።

ሰዓሚ፤ (ሚት፡ ምያን፡ ያት፤ ዐምት)፤ የሚስም፡ ሳሚ። ቤተ፡ ክሲያን፡ ሳሚ፡ እንዲሉ።

ተስዕመ፤ ተሳመ፤ ተጨመጨመ።

ተሳዐመ፤ ተሳሳመ፤ አፍ፡ ላፍ፡ ተገናኘ፤ ከን ፈር፡ ለከንፈር፡ ተጋጠመ። ተሓቀፉ፡ በበይናቲሆሙ፡ ወተሳዐሙ። ጽድቅ፡ ወሰላም፡ ተሳዐማ፡ (ስንክ፡ ሚያ፲፰። መዝ፡ ፹፬)።

ስዕመት፤ መሳም፤ (ጥሳ) መሳም፤ መሳሳም፤ አሳሳም፤ ስሞሽ። ስዕመተ፡ አፉሁ። ስዕመተ፡ ጸላኢ። ወሀቦሙ፡ ስዕመተ፡ ትእምርት፡ (ማሕ፩፡ ፪። ምሳ ፳፯፡ ፮። ዲድ፡ ፳፱)።

ስዕነ፤—ተሳነ፤—ስእነ።

ሳዕን፤—ጫማ፤—ሣእን።

ሳዕር፤—ሣር፤—ሣዕር፤ ሥዕረ።

ስዒር፤ ሮት፤ (ሰዐረ፡ ይስዕር፡ ይስ ዐር። ዕብ፡ ሻዐር፤ ከፈተ፡ ዘጋ)፤ መሻር፤ ማ ዋረድ፤ ማፍረስ፡ መናድ፤ ማሳለፍ፡ መለወጥ፤ ማሸነፍ፡ ድል፡ ማድረግ፤ ማጥፋት፡ መደምሰስ፤ መፍታት፡ ማስ ናበት። ስዒረ፡ ጾም። ሰዐረኒ፡ እምግብየ። ያነብር፡ ነገሥታተ፡ ወይስዕር። ሊመጻእኩ፡ እስዐሮሙ፡ ለኦ ሪት፡ ወለነቢያት። ስዒሮ፡ ሞተ፡ በሥጋ። ሰዐሮ፡ ለ ጣዖት። ንስዐር፡ ዝክሮ፡ እምድር። ወትስዕር፡ ዝክ ሮሙ፡ ኅቡረ። ሰዐሮ፡ ለገብርከ። ሰዐር፡ ሱባኤ፡ (ቀሌ። ሉቃ፲፮፡ ፬። ዳን፪፡ ፳፩። ማቴ፭፡ ፲፯። ድጓ። ቅዳ። ምሳ፭፡ ፲፪። መዝ፡ ፬። ሉቃ፪፡ ፳፱። ማርቆ፡ ፴፯)። በሰዐረ፡ ፈንታ፡ አስዐረ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕ ተት፡ ነው፡ (ዘዳ፪፡ ፳፪። ፳፱፡ ፳፯። ኢያ፳፱፡ ፲፪)።

ሰዓሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ ዐርት)፤ የሚሽር፡ ሻሪ፤ አፍራሽ፤ አጥፊ፡ ደምሳሽ። ሰዓሬ፡ ሕግ። ሰዓርያነ፡ ሰንበት። ሰዐርተ፡ ጾም፡ (አዋል)።

አስዐረ፤ አሻረ፤ አስፈረሰ፤ አስጠፋ።

ተስዕረ፤ ተሻረ፡ ፈረሰ፤ ተሰበረ፤ ጠፋ፤ ተፈታ፡ ተለቀቀ። ይሰዐር፡ እምሚመቱ። ይሰዐር፡ ተዋስቦ። ተስዐረ፡ አርዑቶሙ። ባሕርኒ፡ ተስዐረት፡ እንከ። ተስዐርኪ፡ እምደዌኪ፡ (ቀሌ። ፍ፡ ነ፡ ፳፱፡ ፩። ኢ ሳ፱፡ ፬። ራእ፳፩፡ ፩። ሉቃ፲፫፡ ፲፪)።

ስዑር፤ (ራን፡ ራት፡ ዕርት)፤ የተሻረ፡ ያለፈ፡ የቀረ፤ ሽር፡ ሹር። ስዑር፡ እምክህነት። ስዑር፡ ወውጉዝ፡ (አብጥሊ)። የሹም፡ ሽር። ቀዳም፡ ስዑር፤ ቅዳሜ፡ ሹር፡ (ዐማርኛ)።

ስዕረት፤ መሻር፤ (ጥሻ) መሻር፤ አሻሻር፤ ሻ ረት። ስዕረተ፡ ጾም። ስዕረተ፡ ሞት። ሠመርነ፡ በስ ዕረቱ፡ ለናስጣርዮስ። ስዕረተ፡ ኪዳን፤ ስዕረተ፡ ክ ህነ፡ (ቀሌ። ተረ፡ ቄር። ዮሴፍ)።

ሳዓር፤ (ዕብ፡ ሻዐር)፤ ታላቅ፡ በር፤ የከ ተማ፡ የቤተ፡ ክሲያን፡ የቅጥር፡ ደጅ፡ አፍ።

ሱዓሪም፤ (ዕብ፡ ሾዓሪም)፤ ሰዓርያን፤ ሰዐርት፤ በረኞች፡ የሚከፍቱና፡ የሚዘጉ፡ የሚጠብቁ። (ኤር፴፭፡ ፲፯)።

ሳዕስዐ፤ (ዕብ፡ ሻዕሴዐ)፤ ደስ፡ አሰኘ፤ ተደ ሰተ፤ ደስ፡ አለው።

እንሳዕስዐ ፤ አፈላ ፡ አገነፈለ ፤ አፍለቀለቀ ። ፈላ ፡ ገነፈለ ፡ ተፍለቀለቀ ። ወያንሳዐስዓ ፡ ለሲኦል ፡ ከመ ፡ ጽህርት ፡ (ኢዮ፵፩ ፡ ፳፫) ።

ሳዕሳዕ ፤—የቃል ፡ ምላሽ ፤—ሣእሣእ ፤ ወሥእ ።

ሰዓት ፤—በቁሙ ፤—ሰዐወ ።

ሳፍ ፤ (ዕብራ) ፤ መድረክ ። ቅድመ ፡ ሳፍ ፡ (ሕዝ፵፩ ፡ ፲፯) ።

ሰፌድ ፤ ሰፈደ ። አው ፡ ሳፍዶ ፤ (ሳፈደ ። ዕብ ፡ ሻፋድ ፤ በሳ ፡ ነደለ) ፤ መሻፈድ ፡ መጉምገፕት ፡ መድፋት ፤ መኅጋለል ፡ መዘርጋት ፡ እንደ ፡ ሰፌድ ፡ መኾን ፤ የእንስት ።

ሰፌድ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ ዝርግ ፤ ሰታታ ፡ ሰፌት ።

ሰፍደል ፤ (ብ ፡ ሰፋድል) ፤ ሥሥ ፡ ረቂቅ ፡ የሥጋ ፡ ክርታስ ፤ የፅንስና ፡ የሽል ፡ የሕፃን ፡ ልብስ ፤ ልጅ ፡ ሲወለድ ፡ ከማሕፀን ፡ ለብሶት ፡ ተጠቅሎበት ፡ የሚወጣ ። ኦ ፡ ዘታወፅኦ ፡ ለሕፃን ፡ እምሕፄ ፡ ብእሲ ፡ ወትፌንዎ ፡ ውስተ ፡ ክርሠ ፡ ብእሲት ፡ ወትጠበልሎ ፡ በሰፋድል ፡ ረቂቅ ፤ ወእንዘ ፡ ማይ ፡ ውእቱ ፡ ታረግዖ ፡ በጥቡብከ ፡ ወትነፍኅ ፡ ላዕሌሁ ፡ መንፈሰ ፡ ሕይወት ። ለባሴ ፡ ሰፋድል ፡ (ቅዳ ፡ አት ። አዋል) ።

ሰፍዎ ፤ **ዎት** ፤ (ሰፈወ ፡ ይሴፉ ፡ ይሰፉ ። ዕብ ፡ ጸፋህ ፤ ተነበ) ፤ ማማኰት ፤ ተስፋ ፡ መስጠት ፡ በተስፋ ፡ ማጽናት ፤ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚኾነውን ፡ አስቀድሞ ፡ መንገር ፡ ማብሠር ፤ አይዞኽ ፡ ማለት ፤ ማስታመን ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰፈወ ፡ ፈንታ ፡ አሰፈወ ፡ አስተሰፈወ ፡ ይላል ፤ አድራጊውን ፡ ባስደራጊ ፡ አንቀጽ ፤ አያስኝም ። አሰፈዎሙ ፡ ብዙኀ ፡ ንዋየ ። ለእመ ፡ ወሀቡ ፡ ወለእመ ፡ አሰፈዉ ፡ ለድኅር ። አሰፈውኮሙ ፡ ለዝ ፡ ሕዝብ ፡ ሐሰተ ። ብዙኀ ፡ ያስተሴፍወከ ። ቦ ፡ ዘበኀፍረት ፡ ያስተሴፍዎ ፡ ለማኅፈሩ ፡ (ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፳፭ ፡ ፫ ። ኤርም፳፮ ፡ ፲፭ ። ሚራ፲፫ ፡ ፮ ። ፳ ፡ ፳፫) ። ተፈየን ፡ ተመልከት ፤ የዚህ ፡ ክፍል ፡ ነው ።

ሰፋዊ ፤ **መሰፍው** ፤ የሚያማክት ፤ አማኪች ፤ ተስፋ ፡ ሰጭ ፤ አይዞኽ ፡ ባይ ።

ተሰፈወ ፤ ተስፋ ፡ አደረገ ፤ ታመነ ፤ ባለተስፋ ፡ ኾነ ። እሴፎ ፡ ሕይወትየ ። ምድር ፡ እንተ ፡ ትሴፎ ፡ ዝናመ ። ኪያየ ፡ ይሴፈዉ ፡ አሕዛብ ፡ (ኢዮ፪ ፡ ፱ ። ፳፱ ፡ ፳፫ ። ኢሳ፶፩ ፡ ፭) ።

ስፍው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ፋት) ፤ የታመነ ፡ የተወከለ ፤ በተስፋ ፡ ያለ ፤ ባለተስፋ ።

ተስፋ ፤ (ፋት) ፤ በቁሙ ፤ አለኝታ ፤ እምነት ፤ አገኛለኹ ፡ ማለት ፤ ጸጋ ፡ ሀብት ። ከመ ፡ ያጽንዓ ፡ ለተስፋ ፡ አበው ። እለ ፡ ቀብጹ ፡ ተስፋሆሙ ። እመ ፡ ቦ ፡ ተስፋ ፡ ለድኂን ። ኢታስተኀፍረኒ ፡ እምተስፋየ ። ይጽንሑ ፡ ተስፋሁ ፡ ለአብ ። እልክቱ ፡ ተስፋት ፡ (ሮሜ ፲፭ ፡ ፰ ። ሚራ፲፯ ፡ ፳፱ ። ቀሌ ። መዝ ፡ ፻፲፰ ። ግብ፩ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ድ፳፫) ።

አሰፈወ ፤ **አስተሰፈወ** ፤ (ሰፈወ) ፤ አስታመነ ። ንባቡ ፡ አስደራጊ ፤ ፍችው ፡ አድራጊ ። እና ፡ አስተ ፡ አለቦታቸው ፡ ገብተዋል ።

ሰፌሕ ፤ **ሐት** ፤ (ሰፍሐ ፡ ይሰፍሕ ፡ ይስፋሕ ። ዐጕል) ፤ መስፋት ፡ መንሰራፋት ፤ መብዛት ፤ ሰፊ ፡ ዝርግ ፡ መኾን ፡ (ዘፍ፳፱ ፡ ፲፫ ። ምሳ፳፫ ፡ ፴፪ ። ጥበ፯ ፡ ፳፬ ። ፰ ፡ ፩ ። ፫ነገ ፡ ፪ ፡ ፳፩ ። ፬ ፡ ፳፩) ። እምቅድመ ፡ ይስፍሑ ፡ ደመናት ፡ (ቅዳ) ።

—፤ ማስፋት ፤ መዘርጋት ። ይሰፍሑ ፡ ሰ፡ርበታቲሆሙ ። እግዚ ፡ ዘሰፍሐ ፡ ሰማየ ። ሰፍሑ ፡ ሠቃቲሆሙ ። ሰፍሐት ፡ ማእደ ፡ ቅድሜሆሙ ። ሰፍሑ ፡ እደዊሆሙ ፡ ወነሥኡ ፡ (ማቴ፳፫ ፡ ፭ ። ዘካ፲፪ ፡ ፩ ። ዮዲ፬ ፡ ፲፩ ። ዮሴፍ ። ኩፋ ፡ ፷) ። በሰፍሐ ፡ ፈንታ ፡ አስፍሐ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ። አስፌሖሙ ፡ ርእሶሙ ፡ ውስተ ፡ አስትቶ ። ያስፍሕ ፡ እግዚ ፡ ለያፌት ። አስፍሐ ፡ እግዚ ፡ እደ ፡ ሠርሸ ፡ (ቄር ፡ ጸላ ። ኩፋ ፡ ፯ ። ዮሴፍ) ።

ተሰፍሐ ፤ ተዘረጋ ፤ ተንሰራፋ ፤ ተነፋ ፡ ዐበጠ ። ተሰፍሐ ፡ እደ ፡ እኩያን ። የማኑ ፡ ለእግዚ ፡ ተሰፍሐት ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ምድር ። ተሰፍሐት ፡ ሃይማኖት ፡ ርትዕት ፡ ውስተ ፡ ኵሉ ፡ ብሔረ ፡ ግብጽ ። ተጠምቀ ፡ ውስተ ፡ ዐዘቅተ ፡ ናጥራን ፡ ወተሰፍሐ ፡ ሥጋሁ ፡ ወኮነ ፡ ጸሊመ ፡ (ዮሴፍ ። ቀሌ ። ስንክ ፡ ግን፱ ። ጥቅ፲፫) ።

ስፉሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ፍሕት) ፤ የሰፋ ፡ ሰፊ ፤ ዝርግ ፤ ብዙ ። ምድር ፡ ቡርክት ፡ ወስፍሕት ። ክነፊሆሙ ፡ ስፉሓን ። እግዚ ፡ ስፉሐ ፡ ሀብት ፡ (ኩፋ ፡ ፳ ። ፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፲፫ ። ግንዘ) ።

ስፍሐት ፤ መዘርጋት ፤ (ጥዘ) መዘርጋት ፤ አዘረጋግ ፤ ዝርግነት ፤ ስፋት ። በስፍሐተ ፡ እደዊሁ ፡ ዲበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ። ስፍሐታ ፡ ለማኅደር ፡ (ቀሌ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫) ።

ስፍሕ ፤ ስፋት ፡ ሰፊነት ፤ የወርድ ፡ የጐን ፡ ያፉ ፡ ማእዝን ። ስፍሐ ፡ ለኣውርት ። ስፍሐ ፡ ምድር ። ወይኩን ፡ ስፍሐ ፡ ምጣኔ ፡ ማእከለ ፡ ቤት ፡ ወቤት ፡ ዐሠርቱ ፡ ወክልኤቱ ፡ መክየድ ፡ (ኢሳ፰ ፡ ፰ ። ዕንባ ፡ ፮ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯ ፡ ፪) ። በስፍሕና ፡ በርሕብ ፡ ፈንታ ፡ ጽፍሕ ፡ ይላል ፤ በጸሊብ ፡ ፈንታ ፡ ሰሊብ ፡ እንዲል ። ጽፍሐ ፡ መሠረቱ ፡ ሠላሳ ፡ በእመት ። ጽፍሑ ፡ ዕሥር ፡ በእመት ፡ (ዮዲ፩ ፡ ፪ ። ዘካ፭ ፡ ፪ ። ሕዝ፵፩ ፡ ፮) ።

ምስፋሕ ፤ መዘርጊያ ፤ (ጥዘ) መዘርጊያ ፤ ቦታ ። ምስፋሐ ፡ ወምስትግባእ ፡ (ቅዳ) ። መጽሐፍ ፡ ግን ፤ ምስፋሕ ፡ ወምስትጉቡእ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። ዳግመኛም ፡ በምስፋሕ ፡ ፈንታ ፡ ምስትስፋሕ ፡ ይላል ፤ ፍችው ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መስፍሕ ፤ (ብ ፡ መሳፍሕ) ፤ በቁሙ ፤ መስፍ ፤ የብረት ፡ ማስፊያ ፡ መቀጥቀጫ ፡ ታችኛው ፤ ለመ

ይሻውም ፡ ይኸናል ። አንበረት ፡ እደዊሁ ፡ ወእገሪሁ ፡ ዲበ ፡ መስፍሕ ፡ ወዘበጦ ፡ ሐራ ። አዘዘ ፡ ያምጽኡ ፡ መስፍሐ ፡ ነሃቢ ፡ ወይስብኩ ፡ ቍየጺሆሙ ፡ (ስንክ ፡ ነሐ፳፩) ።

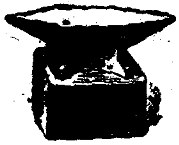

መስፍሕ ፤

ሰፈጥ ፤ ጦት ፤ (ሰፈጠ ፡ ይሰፍጥ ፡ ይስፍጥ ። ዐረ ፡ ሰፉጠ ፤ ለገሰ ። ዕብ ፡ ሽፉጥ ፤ ዳኘ ፡ ፈረደ) ፤ መሸፈጥ ፡ ማበል ፤ ማታለል ፡ መሸንገል ፤ መደለል ፡ ማባበል ፤ ማሞኘት ፡ ማቄል ፤ ማሳት ፡ ከመንገድ ፡ ማውጣት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሰፈጠ ፡ ፈንታ ፡ አስፈጠ ፡ ይላል ፤ አያስኝም ። አስፍጠኒ ፡ ለምትኪ ። አስፍጣ ፡ ሊተ ፡ ለዛቲ ፡ ብእሲት ። አርዌ ፡ ምድር ፡ አስፈጠተኒ ። ያስፍጡነ ፡ ውስተ ፡ ዘኢንከል ፡ ገቢረ ፡ (መሳ፲፱ ፡ ፲፭ ። ዮዲ፲፮ ፡ ፲፭ ። ዘፍ፫ ፡ ፲፫ ። ቀሌ) ።

ሰፉጢ ፤ (ጢት ፡ ጥያን ፡ ያት) ፤ የሚሸፍጥ ፤ የሚያታልል ፤ ሸፋጭ ፡ አታላይ ። ይመውእሙ ፡ ጻሕቀ ፡ ዝንቱ ፡ ዓለም ፡ ወሰፉጢት ፡ ብዕል ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፩) ።

ተሰፍጠ ፤ ተታለለ ፤ ተሸነገለ ፤ ተሞኘ ። ሄሮድስ ፡ ተሰፍጠ ፡ በምክንያተ ፡ ዝሙት ። እስመ ፡ ይሰፈጥ ፡ እምሰይጣናት ። ተሰፍጠ ፡ ለፍትወት ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፱ ። ፊልክ ፡ ፻፵ ። ፻፳፱) ።

ስፉጥ ፤ (ጣን ፡ ጣት ፡ ፍጥ) ፤ የተሞኘ ፤ የታለለ ፤ ተላላ ፤ ድልል ፡ ሽንግል ፤ ስሑት ። አ ፡ ድንግል ፡ አኮ ፡ ወራዙት ፡ ስፉጣን ። ዘናዘዙኪ ፡ (ቅዳ ፡ ሕር) ።

ስፍጠት ፤ መታለል ፤ ማታለል ፤ አታላይነት ፤ ታታላይነት ። ስፍጠተ ፡ ብዕል ። ስፍጠታት ፡ ሰይጣን ፡ (ማቴ፲፫ ፡ ፳፪ ። ፊልክ ፡ ፱) ።

ምስፉጥ ፤ (ጣት) ፤ ማታለያ ፡ መሸንገያ ፤ ማሳቻ ፡ ማሳሳቻ ።

ሰፍይ ፤ ዮት ፤ (ሰፈየ ፡ ይሰፊ ፡ ይስፊ ፤ ረፍአ ። ዐረ ፡ ሰፈ ፤ ጐነጐነ ። ሽፉ ፤ ፈወሰ) ፤ መስፋት ፡ መጥቀም ፤ ማያያዝ ፡ መሸለል ፤ የልብስ ፡ የማግ ፡ ያከርማ ። አኢም ፡ ወሰፍየ ፡ አልባስ ። ከመ ፡ ይስፊ ፡ ትታነ ፡ አማእን ። ሰፍየ ፡ አስፈሬዳት ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፫ ። ስንክ ፡ ኅዳ፰ ። ገድ ፡ ኪሮ) ።

ሰፋዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት) ፤ የሚሰፋ ፡ ሰፊ ፤ ጠጋፊ ። ሰፋዬ ፡ አማእን ፡ (ግብ፱ ፡ ፵፫) ።

መስፌ ፤ (ብ ፡ መስፍያት ፡ መሳፍይ) ፤ መስፊያ ፡ መሳፍቻ ፤ ወስፌ ፤ መርፌ ፤ የስፌት ፡ መኪና ። እንዘ ፡ ይሰፊ ፡ በመስፌ ፡ ተሠጥቀ ፡ አጻብዒሁ ። ወሰበ ፡ ሠረረ ፡ ዐጸዎታ ፡ ለመስፌ ። ንዋየ ፡ መስፌ ፡ (ስንክ ፡ ሚያ፱ ። ፊልክ ፡ ፻፺፯ ። አዋል) ።

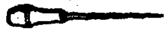

መስፌ ፤

ተሰፍየ ፤ ተሰፋ ፡ ተጠቀመ ፤ ተጋጠመ ፤ ተያያዘ ። ወበዳግም ፡ ንፍንተ ፡ ቀርን ፡ ይሰፈይ ፡ አዕፅምት ፡ ምስለ ፡ ሥጋ ፡ (ቅዳ ፡ ያዕ) ።

ስፉይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ፌት ፡ ፍይት) ፤ የተሰፋ ፡ ስፍ ፤ ጥልፍ ፤ ግብረ ፡ መርፌ ።

ስፍየት ፤ መስፋት ፤ መሰፋት ፤ አሰፋፍ ፤ ስፍነት ፤ ስፌት ፡ ጥቅማት ፤ የስፌት ፡ ዕቃ ። ስፉይ ፡ በሠላስ ፡ መዓርገ ፡ ስፍየት ፡ (ፊልክ ፡ ፱ ። ፈ ፡ መ ፡ ፵፩ ፡ ፩) ።

ምስፉይ ፤ (ያት) ፤ መስፊያ ፤ መስፊያ ፤ ማስፊያ ፤ ቦታ ፡ መማሪያ ።

ሴፌላ ፤ ሴፌል ፤ (ጽር ፡ ሴፈላ ። ዕብ ፡ ሽፌላ) ፤ ቈላ ፡ ጐድጓዳ ፤ ዝብጥ ፡ ረባዳ ፤ ዝቅዛታ ፡ ወዳታ ፤ ወንዛወንዝ ፡ ሸለቆ ፡ (ዓብድ ፡ ፲፱ ። ፩ዜና ፡ ፳፯ ፡ ፲) ።

ሰፈለ ፤ (ትግሬ) ፤ አቋተ ፤ ደቀነ ፤ ለመፍጨት ፡ ለማድቀቅ ፤ ለመቀጥቀጥ ፤ የደቄት ፡ የብረት ።

ሰፌልያ ፤ መደሻ ፡ መሬጃ ፤ መድሕ ፤ አለሎ ፤ ታችኛውንም ፡ ያሳያል ። ነሃቢ ፡ ይዘብጥ ፡ በሰፌልያሁ ። ድምፀ ፡ ሰፌልያ ። ዘበጦ ፡ ነሃቢ ፡ በሰፌልያ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፯ ። ኤር፲ ፡ ፱ ። ሚራ፴፰ ፡ ፳፰ ። ያዕ ፡ ዘእል) ። በሰፌልያ ፡ ወበመዝረብ ፡ አባላቲከ ፡ እለ ፡ ተመትሩ ፡ (ደራሲ) ።

ሰፊን ፤ ኖት ፤ (ሰፈነ ፡ ይሰፍን ፡ ይስፍን ። ሰፍሐ ፤ ሰፈፈ) ፤ መስፈን ፤ መስፋት ፡ መብዛት ፤ መምላት ፡ መሸፈን ፤ ምሉእ ፡ ስፉሕ ፡ መኾን ፤ ከኹሉ ፡ መድረስ ፤ እንደ ፡ ነፋስና ፡ እንደ ፡ ብርሃን ። እስመ ፡ ዓዲሁ ፡ ኢሰፈነ ፡ ስብከቱ ፡ በላዕለ ፡ ኵሉ ። ዐብየ ፡ እከይ ፡ ወሰፈነ ፡ ጽልእ ፤ ሰፈነት ፡ ኵለሄ ፡ እከይ ፡ ወፀመፃ ፡ ወዝሙት ። ሶበ ፡ ሰፈነ ፡ አሚን ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ አሕዛብ ። ናሁ ፡ ሰፈነት ፡ ወሰፈፈት ፡ እንበለ ፡ ንትጋ ፡ (ኢፌ ፡ ድ፱ ። ዮሴፍ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፭ ፡ ፪ ። ደራሲ) ።

—፤ መኾም ፡ መንገሥ ፤ መሠልጠን ፤ በላይ ፡ መኾን ፤ ተሹሞ ፡ መግዛት ፤ ማዘዝ ። መንግሥት ፡ እለ ፡ ይሰፍኑ ፡ ላዕለ ፡ ቅኔ ። ሰፈነ ፡ ላዕለ ፡ ብዙኃን ፡ አሕዛብ ። ሰፈነት ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ድንጋጼ ፡ እንተ ፡ ኢተሐዘብዋ ። ናሁ ፡ አማርያ ፡ ካህን ፡ ይሰፍነክሙ ። ዘይሰፍን ፡ ምኔተ ፡ (፩ዜና ፡ ፳፱ ፡ ፮ ። ዮሴፍ ። ጥበ፲፰ ፡ ፲፯ ። ፪ዜና ፡ ፲፱ ፡ ፲፩ ። ፊልክ ፡ ፲፯) ።

ሰፉኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚገዛ ፡ ገዥ ፤ ጌታ ፤ ንጉሥ ፡ አለቃ ። ከነ ፡ ሰፉኔ ፡ ላዕለ ፡ ኵሉ ፡ ነገሥት ፡ ምድር ። አልቦሙ ፡ ሰፉኒ ፡ (፪ዜና ፡ ፱ ፡ ፳፯ ። ፯ ፡ ፲፰ ። ፲፭ ፡ ፳፱ ። ፲፰ ፡ ፲፯) ። ሐለይት ፡ መስቈቅዋት ፡

ብማለት፣ ፈንታ፣ ስፋንያት፣ ይላል፤ ስሕተት፣ ነው፣ (፪ ዜና፣ ፴፭፣ ፳፭)።

—፤ የሚሰፍን፣ የሚመላ፤ ስራ፣ ምሉእ። መንግሥቱ፡ ሰፋኒት፡ ውስተ፡ ዙሉ፡ አጽናፈ፡ ዓለም፡ (መጽ፣ ምዕ። ኪዳ)። በሰፋኒት፣ ፈንታ፣ ሰፋን፣ ይላል። አርሴደ፡ ለልደት፡ ሰፋን፡ (አረጋ)።

ስፉን፤ (ናን፣ ናት፣ ፍንት)፤ የሰፈነ፣ የመላ፤ ምሉእ፣ ፍጹም። ህላዌሁ፡ ስፉን። ስፍንት፡ ከመ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ (አዋል። ቅዳ፣ አት)።

ስፍንት፤ ምላት፣ ስፋት፤ ብዛት፤ ግዛት፣ ሥልጣን፤ ጌትነት።

መስፍን፤ ት፤ (ብ፣ መሳፍን፤ ት)፤ በቁሙ፤ ገዥ፣ ፈራጅ፤ የወረዳ፣ ሹም፤ ራስ፣ ደጅ፣ አዝማች፤ አበጋዝ፣ አለቃ፤ ነገድ። ሤመ፡ ሎሙ፡ መሳፍንተ። መስፍነ፡ ሰርያ። ወይእቲ፡ መስፍኖን፡ ለአንስት። መስፍነ፡ ኀምሳ። ዐሠርቱ፡ ወክልኤቱ፡ መሳፍንት፡ (ግብ፲፫፣ ፰። ሉቃ፪፣ ፪። ዮዲ፲፭፣ ፲፫። ኢሳ፫፣ ፫። ዘፍ፴፭፣ ፲፮)።

ምስፍና፤ መስፍንነት፤ ሹመት፣ ግዛት፤ ሥልጣን፤ በትረ፣ መንግሥት። አመ፡ ምስፍና፡ ባርቅ። ኢይወፅእ፡ ምስፍና፡ እምአባሉ። እግዚ፡ አዕበየ፡ ክብርየ፡ ወምስፍናየ፡ ላዕለ፡ ዙሉ፡ ዓለም፡ (ጥበ፣ ጠቢ። ዘፍ፵፱፣ ፲። ዮሴፍ)።

አስፈነ፤ አሰፋ፣ አበዛ፤ አስፈነ፣ አሠለጠነ፣ (አርጋ)።

ስፈና፤ (ዕብራ)፤ የንፋስ፣ መርከብ፣ ባለሸራ፤ ንፋስ፣ የሚነዳው።

ስፍን፤ (ዕብ፣ ከማ። ዐረ፣ ከም)፤ ንኡስ፣ አገባብ። የስፍር፣ የቍጥር፣ የልክ፣ የመጠን፣ ጥያቄ፤ ስንት፤ ምን፣ ያክል። ስቡ፡ ስፍን፡ ኍልቆሙ። ስፍን፡ ብቱ፡ ዲናራት፡ ዘለቅሐ። ስፍን፡ እምኤጲስቆጶሳት። ስፍነ፡ ጊዜ፡ ዘነትዐ፡ ምጢአ፡ ወውእቱ፡ ተመይጠ፡ ወከነ፡ መዋኤ። ስፍነ፡ አህጉረ፡ ጽኑዓነ፡ እለ፡ አመዝበሮን፡ ወስፍነ፡ አብያተ፡ እለ፡ አንኀሎን፤ ወስፍነ፡ ዕደወ፡ ኃያላነ፡ እለ፡ ረሰየ፡ ይትዋነይዎሙ፡ ዕዌያት። ተአምር፡ ስፍነ፡ ፃገሥተ፡ ርኩሳነ፡ እለ፡ ዐለዉ፡ (ቀሌ። አፈ፣ ተ፲፩። ቢፉይ። ዮሴፍ። ማንዘ። ዲድ፣ ፱)።

እስፍንቱ፤ ስንቱ፣ ስንቶቹ፤ ስንቶች፤ ምን፣ ያኽሎች። በእስፍንቱ፡ ፀለታት። እስፍንቱ፡ ዓመታት፡ ዘነበርከ፡ ውስተ፡ ዛቲ፡ ሀገር። እስፍንተ፡ ይደልዎ፡ ለእኁ፡ ከመ፡ ይንበር፡ ውስተ፡ ማኅበር። እስፍንተ፡ ነፍሳተ፡ ሰብአ፡ ኀይለ፡ ተአምርኪ፡ ዘመሠጠ፡ (ስንክ፣ ሐም፳። ሬልክ፣ ፵፩። ደራሲ)።

ሰፍነግ፤ (ብ፣ ሰፋንግ። ጽር፣ ስፖንጎስ። ዕብ፣ ስፎግ። ዐረ፣ ስፍንጅ)፤ በቁሙ፤ የባሕር፣ ቡቃያ፣ እንጕዳይ፤ ለስላሳ፣ ዐይናማ፣ የጨንገሬ፣ ዐይነት፤ የገላ፣ ማጠቢያ፣ መታጠቢያ፤ ውሃ፣ የሚመጥ፣ የሚያነግ። ሰፍነገ፡ ልምሉም። ምድር፡ ተፈጥረት፡ በአምሳለ፡ ሰፍነግ፡ እንተ፡ ትነብር፡ መልዕልተ፡ ማይ፡ (አፈ፣ ተ፳። ቀሌ። ማቴ፳፯፣ ፵፰። ማር፲፭፣ ፴፮። ዮሐ፲፱፣ ፳፱)።

ሰፈፈ፤ ፎት፤ ሰፈፈ፣ ይሰፍፍ፣ ይስፍፍ፤ ሰፈነ። ዕብ፣ ሳፋፍ። ዐረ፣ ሰፈ)፤ መስፈፍ፣ መንሳፈፍ፤ መሰፋት፣ መምላት፣ መንተርፈፍ፤ መልቶ፣ መትረፍ፣ መትረፍረፍ፤ ከልክ፣ ማለፍ፤ የፈሳሽ። ናሕንሐንና፣ ዛሕዝሐን፣ እይ፤ የዚህ፣ ጎር፣ ናቸው። ወለዝንቱ፡ ግብር፡ ናሁ፡ ንሬእዮ፡ ዙሉ፡ ዕለተ፡ ይሰፍፍ፡ በውስተ፡ ዙሉ፡ ዓለም። እምከመ፡ ጸርየ፡ ልቡና፡ ወኅሊና፡ ኢይትዐደው፡ እምዐቅሙ፤ ወእምከመ፡ ሰፈፈት፡ ፍትወት፡ ትከውን፡ ሐጸ፡ ቀታሌ። ከመ፡ ይስፍፋ፡ መዛግብቲከ፡ ብዙኀ፡ ሥርናየ፡ ወወይነ፡ ማሕበብትከ፡ ይሰፍፍ። ከመ፡ እብነ፡ ፈለግ፡ ይሰፍፍ፡ (አፈ፣ ተ፳፩። ፈላስ። ምሳ፫፣ ፲። ኢዮ፳፪፣ ፳፱)።

—፤ ማጥራት፣ ማጥለል፤ የጠላ፣ የጠጅ፣ የማር፣ የወተት።

ስፉፍ፤ (ፋን፣ ፋት፣ ፍፍት)፤ የሰፈፈ፤ የመላ፣ የተረፈ፤ የጠራ፣ የጠለለ። ባፈ፣ እንዲል፣ ጥሩ፣ ቢል፣ (ዐረብ)።

ሰፈፍ፤ (ዐማርኛ)፤ በቁሙ፤ የማር፣ ገለባ፤ የጠላ፣ ሐሠር፣ ገፈት።

ሰፈር፤ ሮት፤ (ሰፈረ፣ ይሰፍር፣ ይስፍር። ዕብ፣ ሳፋር)፤ መስፈር፣ መቍጠር፤ መጣፍ፣ መነመር፤ መለካት፣ መመጠን፤ ከልክ፣ ከሚዛን፣ ከቍና፣ ከላዳን፣ ከመዝገብ፣ ማግባት፤ ይህን፣ ያኽል፣ ማለት። ስእኑ፡ ኍልቆተ፡ ወሰፈረ፡ እምነ፡ ብዝኁ። በመስፈርት፡ ዘሰፈርክሙ፡ ይሰፍሩ፡ ለክሙ። መኑ፡ ዘሰፈሮ፡ ለማይ፡ በሕፍኑ። ሰፈራ፡ እግዚ፡ ለመንግሥትከ። ከመ፡ ይስፍራ፡ ለኢየሩሳሌም፡ (ኩፋ፣ ፺። ማቴ፯፣ ፪። ኢሳ፵፣ ፲፪። ዳን፣ ፭፣ ፳፱። ዘካ፪፣ ፪)።

—፤ መስፈር፤ በቁሙ፣ ቦታ፣ መያዝ፤ ቢኼዱ፣ ውሎ፣ ማረፍ፤ መጠለል፤ ድንኳን፣ መትከል፤ ለማደር። ግዕዝ፡ እምነ፡ አራራ፡ ወሰፈረ፡ ውስተ፡ ዱቂ፡ (ታሪ፣ ነገ)።

ሰፋሪ፤ (ሪት፣ ርያን፣ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚሰፍር፤ የሚቈጥር፤ ቈጣሪ፣ ነማሪ።

አስፈረ፤ አሰፈረ፣ አስቈጠረ፤ ሰፈሩ፣ ቍጠሩ፣ አለ። ያሰፍር፡ ሥርናየ፡ (ኩፋ፣ ፺፫)።

ተሰፍረ፤ ተሰፈረ፤ ተለካ። ኢይሰፈር፡ ኆጻ፡ ባሕር፡ (ኤር፴፫፣ ፳፪)።

ስፉር፤ (ራን፣ ራት፣ ፍርት)፤ የተሰፈረ፤ የተለካ። ኢምጡን፡ ወኢስፉር፡ (መጽ፣ ምስ)።

ስፍረት፤ መስፈር፤ መሰፈር፤ አሰፋፈር፤ ስፍሮሽ፣ ስፈራ፤ እርምጃ። እለ፡ ያሰግሉ፡ በስፍረተ፡ እግር፡ ወበመስፈርተ፡ እድ፡ (ቀሌ)።

ስፍር፤ በቁሙ፤ ልክ፡ መጠን፤ ይህን፡ ያክል፡ የሚባል፤ አኃዝ፡ ቍጥር። የዐረብ፡ ዜሮ።

መስፈርት፤ (ታት፤ መሳፍር፡ ት)፤ መስፈሪያ፤ መቍጠሪያ፤ ልክ፡ መጠን፡ ሚዛን። ንግበር፡ መስፈርተ፡ ንስቲተ። መስፈርተ፡ ኢፍ። መሳፍር፡ ክልኤ። ወሀቦ፡ ሜጦ፡ ለውእቱ፡ መካን፡ በመስፈርት፡ ወርቅ፡ ስድስቱ፡ ምእት። ኢይግበሩ፡ ዐመፃ፡ በውስተ፡ ሐሳበ፡ አውራኅሆሙ፡ ወኢበመሳፍረ፡ ሚዛኖሙ፡ (ዓሞ፰፡ ፭። ሩት፪፡ ፲፯። ምሳ፳፡ ፲። ፩ዜና፡ ፳፩፡ ፳፭። መቃ፡ ፫፲)።

ሰፈር፤ በቁሙ፤ ስፍራ። ማፍ፡ ዳርቻ፡ ዘርፍ። ዘፈርንና፡ ዘርፍን፡ ጽፍርንም፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው።

ምስፋር፤ (ራት)፤ መስፈሪያ፡ መሳፈሪያ፤ ሰፈር፡ ስፍራ፡ ቦታ፤ ምዕራፍ።

ስፍራ፤ (ትግ፡ ወዐረ)፤ በቁሙ፤ ማእድ፡ ሰደቃ።

አስፌር፤ ዓምና፤ ያለፈው፡ ዓመት፤ ስፍሩና፡ ቍጥሩ፡ የመባለት። ምስክር፡ ሳይኖረው፡ ባላገባቦች፡ ይሉታል፤ አሚርን፡ ተመልከት፡ (ደቂቅ፡ አገባብ)።

ሳፍራ፤ (ዐረ፡ ጸፍራ)፤ የነፋስ፡ ባሕርይ፤ ነፋሳዊ፡ ጠባይ። ሳፍራ፡ ዘውእቱ፡ ጠባይዐ፡ ነፋሳዊ። ፀንስ፡ ይትወለድ፡ እምኔይለ፡ ሳፍራ። ሀኬት፡ ይትወለድ፡ እምኔ፡ ሳፍራ፡ (ፈላስ፡ ገ፲፯፡ ፴፡ ፹፰)።

ሶፎር፤ (ጽር፡ ሶፌር። ዕብ፡ አፌር)፤ የወርቅ፡ አገር። አፌርን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። እብነ፡ ፌለገ፡ ሶፎር፡ (ኢዮ፳፰፡ ፳፬)።

ሶፎር፤ (ጽር፡ ሳፕፌሮስ። ዕብ፡ ሳፌር)፤ ዕንቍ፡ የዕንቍ፡ ስም። ሰንፔርን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፤ ጣፊና፡ መላሽ፡ በሰንፔር፡ ፈንታ፡ ሶፎር፡ እያሉ፡ ኹለት፡ ስም፡ አድርገውታል፡ (ስንክ፡ መስ፲፯። የካ፱። ድጓ። አርጋ፡ ፯)።

ሰፈርጎል፤ (ዐረ፡ ሰፈርጃል)፤ የተክል፡ ዕንጨት፡ ስም፤ ፍሬው፡ ብጫ፡ የትርንጎ፡ ዐይነት፤ መጠኑ፡ ከትርንጎ፡ የሚያንስ፤ ጥፍጥ፡ (ቁስጠ፡ ፴፱። ሲኖዶ)።

ሰፈርጎል፡

ስፋሪዳ፤ (ጽር፡ ስፌሪዲያ)፤ ክብ፡ እንክብል፡ ድንብልብል፤ እንኳ፡ ኳስ፡ ያለ። ስፋሪዳ፡ ዘኅጺን፡ እለ፡ ርሱናት፡ (ስንክ፡ መጋ፳)።

ሰቅ፤—በቁሙ፡ ማቅ፤—ሠቅ።

ሳቀየ፤—በቁሙ፤—ሣቀየ።

ሰቀይ፤ ዮት፤ (ሰቀየ፡ ይሰቂ፡ ይስቂ። ዐረ፡ ሰቀይ። ዕብ፡ ሻቆህ። ሱር፡ ሽቂይ)፤ ማጠጣት፡ ማርከት፤ መጠጥ፡ መስጠት፤ መጨመር። እሰቅዮ፡ ለገነት። ይፈልፍል፡ ነቅዐ፡ ወይሰቂ። ዘይሰቅዮሙ፡ ለእድባር። ሰቀየነ፡ ማየ። ሰብዐቱ፡ መሳውር፡ በዘይሰቅይዎን፡ ለመኃትዊሃ፡ (ሚራ፳፬፡ ፴፭። ዮኤ፫፡ ፲፰። መዝ፡ ፸፫። አፈ፡ ድጓ። ዘካ፬፡ ፪)።

ሰቃዪ፤ መስቀዪ፤ (ዪት፡ ይያን፡ ያት፤ ቀይት)፤ የሚያጠጣ፡ አጠጭ፡ ጪ፤ ዐዳይ፡ ሰጪ። ሰቃዩ፡ አትክልት። ሥሡዓን፡ በላዕያን፡ ወሰቃይያን፡ ወሰካርያን፡ (አዋል። መቃ)።

ተሰቅየ፤ ተጠጣ፤ ውሃው። ጠጣ፡ ረካ፡ ጠገበ። ወምድርሰ፡ እምነ፡ ዝናም፡ ትሰቀይ፡ ማየ፡ (ዘዳ፲፩፡ ፲፩)።

ስቁይ፤ (ያን፡ ያት፡ ቂት፡ ቅይት)፤ የጠጣ፡ የረካ፡ የጠገበ። ስቁይ፡ እማይ፡ (ኢዮ፲፭፡ ፲፮)።

ስቅየት፤ መጠጣት፡ (ጥጠ) መጠጣት፤ ማጠጣት፤ አጠጣጥ፡ (አርጋ፡ ፫)።

መስቄ፤ (ብ፡ መሳቅይ)፤ ማጠጫ፤ መጠጥ፡ መስጫ፤ መቅጃ፡ መገልበጫ። የሸማኔ፡ ዕቃ፡ መወርወሪያ፤ ማጉን፡ ለድር፡ ወይም፡ ግራውን፡ ለዝሐ፡ የሚያጠጣበት። ቀናዲስ፡ ወመሳቅየ፡ መኃትው፡ ወመሳውረ። ንዋየ፡ መስቄ፡ (ክብ፡ ነገ። ፍ፡ ነ፡ መቅ)።

መስቄ፡

ምስቃይ፤ (ያት)፤ ቦይ፡ መትረብ፤ የመስኖ። ውሃ፡ የሚሳብ፡ የሚጐተት። ዘቦቱ፡ ምስቃይ፡ ውስተ፡ ምድር፡ ይደልዎ፡ ሰረኪበ፡ ፍኖት፡ ኅበ፡ በዊእ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፴፯)።

ሰቀል፤ ሎት፤ (ሰቀለ፡ ይሰቅል፡ ይስቅል። ዕብ፡ ሻቃል። ሱር፡ ሽቃል፤ ትቃል። ዐረ፡ ተቀለ፤ ሸቀለ)፤ መስቀል፡ ማንጠልጠል፤ መመዘን፡ ወደ፡ ላይ፡ ማንሣት፤ ማጓን። ዘገብረ፡ ሰማየ፡ ወሰቀሎ። ሰቀላ፡ ለምድር፡ ዲበ፡ ዐራቃ። ንሕነ፡ ሰቀልናሁ፡ ለሰማይ፡ ዘእንበለ፡ ፀምድ። ሰቀለ፡ መንጠዋልዐ፡ ዘወርቅ። መትከል፡ በዘይሰቅሉ፡ ቦቱ፡ ኵሎ፡ ንዋየ። ሰቀሉ፡ ምስሌሁ፡ ክልኤተ፡ ፈያተ። ሰቀልዎ፡ መልዕልተ፡ ዕፀ፡ ነዊኅ፡ (ኢሳ፵፡ ፭። ኢዮ፳፮፡ ፯። ቀሌ። አፈ፡ ተ፳፭። ሕዝ፲፭፡ ፫። ድጓ። ያሐ፲፱፡ ፲፰። ስንክ፡ መጋ፱)።

ሰቃሊ፤ (ሊት፡ ልያን፡ ያት፤ ቀልት)፤ የሚሰቅል፤ የሚያንጠለጥል፤ መዛኝ፡ ሰቃይ። አይሁድ፡ ሰቃልያን፡ (ቀሌ)።

አስቀለ፤ አሰቀለ፤ አስመዘነ።

ተሰቅለ ፤ ተሰቀለ ፥ ተመዘነ ፤ ተያዘ ፥ ተንጠለጠለ ። ተሰቅለ ፡ ዲበ ፡ ዕፀ ። ምንትኒ ፡ ዘይሰቀል ፡ ቦቱ ፡ ኅሊናሁ ። ይሰቀሉ ፡ በአጽምዖቶ ። በእላ ፡ ክልኤ ፡ ትእዛዛት ፡ ተሰቅሉ ፡ ኦሪት ፡ ወነቢያት ፡ (፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፳፬ ። ፊልክ ፡ ፪፻፬ ። ሉቃ፲፬ ፡ ፵፰ ። ማቴ፳፪ ፡ ፵) ።

ስቁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ቅልት) ፤ የተሰቀለ ፡ የተንጠለጠለ ፤ እንጥልጥል ። ዲበ ፡ ምንት ፡ ስቁል ፡ ሐባቃቲሃ ። ወይከውኑ ፡ ስቁላነ ፡ ቦቱ ። ዘስቁል ፡ ዲበ ፡ ዕፀ ። ነጸሩ ፡ ጦማረ ፡ ስቁለ ፡ ማእከለ ፡ ሰማይ ፡ ወምድር ። ሕግ ፡ ወነቢያት ፡ ስቅልት ፡ ውስተ ፡ ፍቅረ ፡ እግዚ ፡ ወፍቅረ ፡ ቢጽ ። ተግባሮሙ ፡ ስቁል ፡ በእግዚአ ፡ መናፍስት ። ስቁል ፡ በሰጽሊጸ ፡ ሰቅል ፡ (ኢዮ ፡ ፴፰ ፡ ፮ ። ኢሳ፳፪ ፡ ፳፬ ። ዘዳ፳፩ ፡ ፳፫ ። መጽ ፡ ጠማ ። ፊልክ ፡ ፪፳፮ ። ሔኖ፴፰ ፡ ፪) ።

ስቅለት ፤ በቁሙ ፤ መስቀል ፤ መሰቀል ፤ አሰቃቀል ፤ ሰቀላ ፡ ስቅሎሽ ፤ ስቁልነት ። ስቅለቱ ፡ ለኢየሱስ ። በእንተ ፡ ስቅለትከ ፡ ወሞትከ ፡ (ቀሌ ። ግንዘ) ።

ስቅለት ፤

ሰቀላ ፤ (ብ ፡ ሰቃልው) ፤ በቁሙ ፤ ቤት ፡ ድንኳን ፡ ሞላላ ፡ ዥላላ ፤ ክብና ፡ ምእዙን ፡ ያይደለ ። በአምሳለ ፡ ሰቀላ ። ገበርት ፡ ሰቀላ ። ቦአ ፡ ውስተ ፡ ሰቀላሁ ፡ ወሰከበ ። ሠለስቱ ፡ ሰቃልው ። በሰቃልው ፡ ወበአጐበር ፡ (ገድ ፡ ተክ ። ግብ፲፰ ፡ ፫ ። ኩፋ ፡ ፯ ። ማቴ ፲፯ ፡ ፬ ። መቅ ፡ ታም) ።

ሰቅል ፤ ሰቅሎስ ፡ ን ፤ (ጽር ፡ ሲክሎስ ። ዕብ ፡ ሼቄል) ፤ የሚዛን ፡ ደንጊያ ፤ ብረት ፡ ርሳስ ፤ ኾያ ፡ አቦሊ ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ ዲድርክም ፡ የሚያነሣ ። የገንዘብ ፡ ስም ፤ ወርቅ ፡ ብር ፡ እንደ ፡ ዲድርክም ፡ ያለ ፤ እስራኤል ፡ ለቤተ ፡ መቅደስ ፡ የሚሰጡት ፤ አንዱ ፡ ሰቅል ፡ ፪ ፡ ድሪም ፡ ወይም ፡ ፳ ፡ ጌራ ፤ ጌራና ፡ አቦሊ ፡ ሰቅልና ፡ ዲድርክም ፡ ትክክል ፡ ናቸው ፤ ሃው ፡ ሰቅል ፡ ፩ ፡ ምናን ፡ ይኾናል ፡ (ዘፀ፴ ፡ ፳፫ ፡ ፳፬ ። ፴፱ ፡ ፩ ፡ ፪ ። መሳ፰ ፡ ፳ ። ሕዝ፬ ፡ ፲ ። ዓ፩ ፡ ፲፪) ።

መሰቀል ፤ (ዕብ ፡ ሚሽቃል ፤ ሚዛን) ፤ በቁሙ ፤ መስቀያ ፤ መመዘኛ ፤ መስቀያ ፤ መንጠልጠያ ፤ ለሞት ፡ የሚያበቃ ፡ መከራ ። ይጹር ፡ መስቀለ ፡ ሞቱ ። እምነት ፡ ዘመስቀለ ፡ ክርስቶስ ። አስተርእዮቱ ፡ ለመስቀል ። እስመ ፡ ነገረ ፡ መስቀሉሰ ፡ እበድ ፡ ውእቱ ፡ በኀበ ፡ ህጉላን ፡ (ማርቈ ፡ ፴፬ ። ስንክ ፡ መስ፲፯ ። መጋ፲ ። ፩ቆሮ ፡ ፩ ፡ ፲፰) ።

መስቀላት ፤ መሳቅል ፤ መስቀሎች ፤ መከራዎች ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፯ ፡ ፲፯ ። መጋ፲ ። ግን፱ ። ዮሐ፲፱ ፡ ፴፩) ።

መስቀላዊ ፤ የመስቀል ፡ ወገን ፤ ዐይነት ፤ ምልክት ፤ መስቀልኛ ፡ ማ ፤ ባለመስቀል ፤ መስቀላም ። አምሳክ ፡ መስቀላዊ ፡ (መጽ ፡ ምስ) ።

መስቀለ ፤ መስቀል ፡ ኾነ ፤ መስቀል ፡ መሰለ ፤ ተመሳቀለ ።

ምስቁል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ቅልት) ፤ የተመሳቀለ ፤ ምስቅል ፤ መስቀልማ ። ምስቁለ ፡ አእዳው ። ይግበር ፡ መንደለ ፡ ምስቁለ ፡ ላዕለ ፡ መታክፍቲሁ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፷ ። ፴፩ ፡ ፭) ።

አመስቀለ ፤ አመሳቀለ ፤ መስቀል ፡ አደረገ ።

ሰቂማ ፤ ሰቂሞን ፤ (ጽር ፡ ሲኪማ ። ዕብ ፡ ሽኬም) ፤ ሴኬም ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ ቦታ ፤ ያዕቆብ ፡ ከሴኬም ፡ አባት ፡ ከኤሞር ፡ የገዛት ፤ ኋላም ፡ ለዮሴፍ ፡ የሰጣት ፡ (ዘፍ፴፫ ፡ ፲፯—፳ ። ዓ፰ ፡ ፳፪ ። መዝ ፡ ፶፱ ። ፻፯) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ምርኮ ፡ ይሉታል ፤ ባለቅኔዎችም ፡ ሰቀመ ፡ ማረከ ፡ ብለው ፡ ይገሳሉ ፤ ኹሉም ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ኤሞር ፡ የሀገሪቱ ፡ ቀንድ ፡ ዋና ፡ ባላባት ፡ ገዥ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፤ በልጁ ፡ ስም ፡ ሴኬም ፡ አሰኝቷታል ። ያዕቆብም ፡ ዳስና ፡ በረት ፡ ስለ ፡ ሠራባት ፡ ሱኮት ፡ ብሏታል ። ሴኬም ፡ ህየ ፡ በዴና ፡ ተሀጕለ ፡ ወበሳራ ፡ አቤሜሌክ ፡ ቈሰለ ፡ (ቅኔ ። ዘፍ፴፬ ፡ ፩—፪) ። የግእዝ ፡ መላሾች ፡ ሴኬምን ፡ ሰቂማ ፡ ስላሉት ፡ ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ ተሳስቷል ፤ ሰቂማና ፡ ሴኬም ፡ ፩ ፡ ስም ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ኹለት ፡ አይደለም ።

ሰቆቀወ ፤ ቆት ፤ (ሰቈቈ ፡ ይሰቆቅዉ ። ይስቆቅዉ ። ዕብ ፡ ሻቃቅ ፤ ሹቅ ። ዐረ ፡ ሻቀ) ፤ መፈለግ ፡ መሻት ፤ መመኘት ፡ መጕምዠት ፤ መውደድ ፡ መጣጣት ፤ ባንድ ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ መውደቅ ፤ ልሙትበት ፡ ማለት ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ ከሰቈቈ ፡ ፈንታ ፡ ተሰቈቈ ፡ ይላል ። ኢተሰቈቀ ፡ ንዋየክሙ ። ንፍረት ፡ ተሰቆቀ ፡ ንዋየ ፡ ባዕድ ። ዘኢይሰቈቆ ፡ ንዋየ ፡ ባዕድ ፡ በዐመፃ ፡ (ግብ፳ ፡ ፴፫ ። ፪ቆሮ ፡ ፲፩ ፡ ፰ ። ቀሌ) ።

ተሰቈ ፤ ተሰቈቈ ፤ ተሻ ፡ ተፈለገ ፡ ተወደደ ፤ ገንዘቡ ።

አሰቈቈ ፤ አስተሰቈቈ ፤ አሻ ፡ አስፈለገ ፤ አስመኘ ፡ አስጐመዠ ፡ (ገድ ፡ ኪሮ) ።

ሰቈቃው ፤—ጨኸት ፤—ቈቀወ ፡ አስቈቀወ ።

ሰቆ፡ር ፤ ሮት ፤ (ሰቈረ ፡ ይሰቆ፡ር ፡ ይስቆ፡ር ፤ ነቈረ ። ዕብ ፡ ዳቃር ፤ ወጋ ፡ ሰነቀረ) ፤ መሸንቈር ፤ መሰርሰር ፡ መብሳት ፡ መንደል ፤ መፋር ፡ መቈፈር ፤ ለመብሳት ። ሰአእባን ፡ ኢይክል ፡ ይስቆ፡ሮሙ ፡

ማይ፤ ይሰቍሩ፡ አብያተ ። ኢይሰቍሮ፡ ቀስተ፡ ብርት ። ትሰቍር፡ አንፎ፡ በኀርወት ። ይሰቍር፡ እዝነ፡ ጥይዕተ ። ሰቍረ፡ እዘኒሆሙ፡ (ዮሴፍ ። ኢዮ፵፩፡ ፲፱፡ ፳፩ ። ቅዳ፡ ዮሐ ። ቀሌ) ።

ሰቋሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ ቍርት)፤ የሚሸነቍር፡ የሚበሳ፤ ሰርሳሪ፡ ሸንቋሪ ።

መስቈር፤(ብ፡ መሳቍር)፤ መሸንቈሪያ፤ መብሻ፡ መሰርሰሪያ፤ ወስፌ፡ አሬ፡ ምግር ።

መስቀር፤(ዕብ፡ ሚሽቃር)፤ የተሳበና፡ የጫሊ፡ ቤት፤ ዘጉሉ፡ ልብሱ፤ መደበቂያውና፡ መሸንቀሪያው ። መርከብ፤ ታቦተ፡ ኖኅ፤ ውስጠ፡ ክፍት፡ ባለ መስኮት፡ ማለት፡ ነው ። ጸረበ፡ ሎቱ፡ መስቀረ፡ ዐቢየ፡ ወነበረ፡ ዲቤሃ፡ ወሠለስቱ፡ አልሕምት፡ ነበሩ፡ ምስሌሁ፡ በይእቲ፡ መስቀር ። ወውእቱ፡ መስቀር፡ ይጸቢ፡ ዲበ፡ ማይ ። መስቀረ፡ ዕፀ ። እትአመን፡ ብቲ፡ እስመ፡ አርአያ፡ መስቀር፡ ይእቲ፡ (ገድ፡ አዳ ። ሔኖ፹፱፡ ፩፡ ፮፡ ፰ ። አርጋ፡ ፫ ። ድጓ) ።

አስቈረ፤ አሸነቈረ፤ አስበሳ፡ አበደለ ።

ተሰቍረ፤ ተሸነቈረ፤ ተሰረሰረ፤ ተበሳ፡ ተነደለ ። ተሰቍረ፡ እዱ፡ (ስንክ፡ ኅዳ፳፰) ።

ስቁር፤(ራን፡ ራት፡ ቍርት)፤ የተሸነቈረ፡ ሽንቍር፡ ብስ፡ ንዳላ፡ ሥንጥቅ ። ጻሕብ፡ ስቁር ። ጽሕድ፡ ስቍርት ። እብን፡ ስቍር፡ (ሚራ፳፩፡ ፲፱ ። ምሳ፳፫፡ ፳፯ ። ስንክ፡ መ፩) ።

ስቍረት፤ መሸንቈር፤ መብሳት፤ መበሳት፤ አበሳስ፡ ብስ፡ ንዳላ፡ ሽንቍር፤ ሽንቍርነት ። ረከብኩ፡ ስቍረተ፡ ውስተ፡ አረፍት ። ፈነወ፡ እዴሁ፡ እንተ፡ ስቍረት ። ስቍረተ፡ መርፍእ ። ስቍረተ፡ ኵሖሕ ። ሶበ፡ አብአ፡ መራኁተ፡ ውስተ፡ ስቍረቱ፡ ለማዕጾ፡ ተርኅወ፡ ፍጡነ ። ደይ፡ እዴከ፡ ውስተ፡ ስቍረተ፡ እዴየ፡ (ሕዝ፰፡ ፯ ። ማሕ፭፡ ፬ ። ማቴ፲፱፡ ፳፬ ። ዘፀ ፴፫፡ ፳፪ ። ስንክ፡ ሠኔ፲፪ ። ኪዳ) ።

ስቍሩር፤ ሰቈራር፤—የተጠላ፤ የሚያስጠይፍ፤—ቈሪር፡ ቈረ፡ አስቈረረ ።

ሲቃርዮን፤(ጽር፡ ሲኳሪዮን)፤ ዕደወ፡ ደም፤ መጥባሕታውያን፤ ሾተላሞች፤ ባለሾተሎች፡ ሾተል፡ ታጣቆች፤ ሽፍቶች፡ ወንበዴች፡ (ግብ፳፩፡ ፴፰) ። ሲካ፡ የሾተል፡ ስም፡ ስም ።

ሰቆጵዮን፤(ጽር፡ ስኪፒያን ። ዕብ፡ ሚጽፋ)፤ ስመ፡ ሀገር፤ መሴፋ፤ በብንያም፡ ክፍል፡ ያለች ። ማያ፡ መመልከቻ፡ በር፡ ሠንገት፤ ጕበኛ፡ ዘበኛ፡ የሚቆምበት፡ ማለት፡ ነው፡ (፫ነገ፡ ፲፭፡ ፳፪ ። ኢያ፲፰፡ ፳፮) ። መሴፋ፡ (ሚጽፋ)፡ ተብለው፡ የሚጠሩ፡ ብዙ፡ አገሮች፡ ናቸው፡ (ኢያ፲፭፡ ፴፰ ። መሳ፳፡ ፩ ። ፩ነገ፡ ፯፡ ፮) ።

ሲራ፤—ሚራይ፤—ሜረየ ።

ሰረበ፤—ማገ፤—ሠረበ ።

ሳራብ፤—ሳማ፡ ፆቢ፤—ሣራብ ።

ሰርባ፤(ትግሬ)፤ ቋንዣ፡ ባት ።

ሰሬብ፤ በት፤ (ሰረበ፡ ይሰርብ፡ ይስርብ ። ዐረ፡ ሰሪበ)፤ መፍሰስ፡ መውረድ፤ መጕረፍ፡ መንፏፏት፤ መንደልደል፡ መንቧቧት፤ መንቧቧት፡ የዝናም፡ የውሃ ። ከጥሬው፡ በቀር፡ አንቀጹ፡ አይገኝም ።

ሰርብ፤ ሰረብ፤(ብ፡ አስራብ)፤ ቧቧቴ፡ ፏፏቴ፤ የዝናም፡ የገደል፡ የማዕበል፡ ውሃ፤ ምንጭ፡ ዐዘቅት፡ ወንዝ፡ (ቦንቧ)፡ አሸንዳ፤ መስኖ ። አስራበ፡ ሰማይ ። አስራበ፡ ማይ ። አስራበ፡ ቀላይ ። ቃለ፡ ነቢያት፡ ዘይውሕዝ፡ ከመ፡ አስራበ፡ ወርቅ፡ ንጹሕ ። ለእመ፡ አውሐዘ፡ እግዚ፡ አስራበ፡ እክል፡ እምሰማይ፡ (ዘፍ፯፡ ፲፩ ። ጥበ፲፯፡ ፲፯ ። አርጋ፫ ። መዝ፡ ፵፩ ። ፪ነገ፡ ፯፡ ፪) ።

ሰሬግ፤ ጎት፤(ሰረገ፡ ይሰርግ፡ ይስርግ፤ ሰርገወ ። ዐረ፡ ሰሬጀ ። ዕብ፡ ሳራግ ። ሱር፡ ስራግ)፤ መሥራት፡ መታታት፤ መጥለፍ፡ ማቈላለፍ፤ ሥረ፡ ወጥ፡ ማድረግ፤ የሹራብ፡ የቀሚስ፡ የመርገፍ ። መሰረግ፤ ሰርግ፡ ማድረግ፡ መደገስ፤ የሰርጉን፡ ቤትና፡ የሰርጉን፡ ልብስ፡ መሸለም፡ ማስጌጥ፤ ማንቈጥቈጥ ። ረቀመንና፡ ረገፈን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ናቸው ።

ሰራጊ፤ ሰርጋዊ፤ የሚያስጌጥ፡ የሚሸልም፤ አስጊያጭ፡ ሸላሚ፤ ሰርገኛ ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በሰረገና፡ በስርገወ፡ ፈንታ፡ አሰርገወ፡ ይላል፤ አያሰኝም ። አሰርገወ፡ ዕበያ፡ ለጥበቢሁ ። አሰርገኩኪ፡ ሰርጐ ። አሰርገከ፡ ሰማየ፡ ፀሓየ፡ ወወርኀ ። አሰርገካ፡ ለምድር ። አሰርግዎ፡ ነገረ፡ (ሚራ፵፪፡ ፳፩ ። ሕዝ፲፮፡ ፲፩ ። መዋሥ ። ድጓ ። ተረ፡ ቄር) ።

ሰርግ፤ በቁሙ፤ ከብከብ፤ መርዓ፤ የጋብቻ፡ በዓል፡ ድግስ፤ የሚያጌጡበት፡ የሚሸለሙበት ።

ሰርጐ፤ (ጓት)፤ ጌጥ፡ ሽልማት፡ የሰርግ፡ የበዓል፡ ልብስ፤ መርዓዊና፡ መርዓት፡ ዘመዶቻቸውም፡ የሚለብሱት ። ሰርጐ፡ ወርቅ ። ሰርጐ፡ ያክንት ። ሰርጐ፡ መርዓት ። ትረስዕኑ፡ መርዓት፡ ሰርጓ ። ሰርጐ፡ ቤት ። ሰርጐሃ፡ ለሰማይ ። ሰርጓቲሆሙ፡ ሰርጐ፡ ወርቅ፡ ወብሩር ። ሰርጓተ፡ ሰማይ፡ (ዘፀ፴፱፡ ፱ ። ሚራ ፮፡ ፴ ። ኢሳ፫፡ ፲፰ ። ኤር፪፡ ፴፪ ። ፩ዜና፡ ፳፱፡ ፲፱ ። ዘዳ፲፯፡ ፫ ። መቅ፡ ታም ። ኤር፳፡ ፱) ።

አሰርገወ፤(አድራጊ)፤ ሰረገ፤ ሰርገወ፤ የሰረገን፡ ፍች፡ ተመልከት ።

አሰርገወ፤(አስደራጊ)፤ አስጌጠ፡ አሸለመ፤ ሽልማት፡ አሰጠ ።

ተሰርገወ፤ ተጌጠ፤ ተሸለመ፤ ጌጥ፡ ሽልማት፤ ተቀበለ፤ ለበሰ፤ ተፀረረ ። ተሰርገወት፡ አውቃፋተ ። ተሰርገወት፡ አዕኑጊሃ ። ብእሲት፡ ዘተሰርገወት፡ ሰርጓተ፡ ወርቅ፡ ወብሩር ። አኮ፡ በተሰርግዎ፡ ወርቅ፡ ወብሩር ። ተሰርገወት፡ ምድረ፡ ገነት፡ በሥነ፡ ጽጌያት፡ (ዮዲ፲፡ ፬ ። ሆሴ፪፡ ፲፫ ። ፈ፡ መ፡ ፴፱፡ ፰ ። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፫ ። ቀሌ) ።

ስርግው፤ (ዋን፡ ዋት፡ ጉት)፤ ያጌጠ፡ የተጌጠ፤ የተሸለመ፡ ሽልም፤ ሽልምልም። ስርግው፡ ንድቅ። ስርግዋን፡ በወርቅ። ርሱያት፡ ወስርግዋት። ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ስርጉት፡ ከመ፡ መርዓት፡ (ሉቃ ፳፩፡ ፭። ኢሳ፶፡ ፳፪። መዋሥ። ቀሌ)።

ስርጋዌ፤ (ውያት)፤ ማጌጫ፤ መጌጫ፤ አጊያጊያጥ። ጌጥ፡ ሽልማት፤ ልብስ፤ መጣፊያ። አንስት፡ ምእመናት፡ ኢይትመከሓ፡ በስርጋዌሆን። ስርጋዌሃ፡ ለሰማይ። ተዐበዩ፡ ብነ፡ በስርጋዌሆሙ፤ ስርጋዌስ፡ ለአፍራስ፡ ቦሙ፡ (፩፡ ጢሞ፡ ፪፡ ፱። ሢራ፵፡ ፱። ቅኔ)።

ስርግውና፤ ሽልምንት፤ ስርገኝነት፤ ሙሽርነት።

ሰረገላ፤—በቁሙ፤—ሠርገለ።

ስርዶ፤ የማር፡ ስም፤ ጥሩ፡ ማር፤ ትሐግ።

ሰርድዮን፤ (ጽር፡ ሳርዲዮስ፤ ሳርዲዮን። ዕብ፡ ሾሀም)፤ ዕንቍ፤ የዕንቍ፡ ስም፤ ከቡር፡ ደንጊያ። ሶምን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። እብነ፡ ሰርድዮን። ዕንቊ፡ ሰርድዮን። ወሳድስት፡ በሰርድዮን፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፯። ምሳ፳፰፡ ፲፱። ራእ ፳፩፡ ፳)።

ሰርዲኖ፤ (ጽር፡ ሳርዲኖን። ዕብ፡ አዴም)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዕንቍ፡ ቀይሕ፡ (ራእ፬፡ ፫)።

ሰርዶንክስ፤ (ጽር፡ ሳርዶኒክስ። ዕብ፡ ያህሎም)፤ ዝኒ፡ ዓዲ፡ ከማሁ፤ ዕንቍ፤ ብርቱ፡ ጠንካራ፤ ሕብሩ፡ ይህ፡ የማይባል፤ ባለሎሬ፡ ባለምዕዛር፡ (ራእ፳፩፡ ፳)።

(ጥረ) **ሰረወ፤**—ነቀለ፡ አጠፋ፤—ሠረወ።

ሰሪው፤ ዎት፤ (ሰረወ፡ ይሰሩ፡ ይስሩ። ዕብ፡ ሳራህ። ዐረ፡ ሰረይ)፤ መዋጋት፡ መታገል፤ መበርታት፡ ማየል፤ ማሸነፍ፡ መጣል፤ ድል፡ መንሣት፤ አሸንፎ፡ መግዛት።

ሰርዌ፤ (ብ፡ ሰረው፤ ሰራዊት። ዕብ፡ ጽባእ፤ ጽባኦት። ዐረ፡ ሰሪየት፤ ብዙ፡ ፈረሰኛ)፤ ሰራዊት፤ ጭፍራ፤ ወታደር፤ ዘማች፤ የጦር፡ ሕዝብ፤ ሰልፈኛ። ፋክል፡ መልአከ፡ ሰርዌሁ። ሶቤሃ፡ መልአከ፡ ሰርዌሆሙ፡ ብእሲ፡ ጽኑዕ፡ (ዘፍ፳፩፡ ፳፪። ፩ዜና፡ ፲፱፡ ፲፰። ፋንጃ፡ ፲፭)። ንእማን፡ መልአከ፡ ሰረዊሆሙ፡ ለሶርያ፡ (፬ነገ፡ ፭፡ ፩። ፳፩፡ ፲፱)። መላእክተ፡ ሰራዊት። ሰራዊት፡ ብዙኃን፡ ወጽኑዓን። ሰራዊተ፡ አሕዛብ። ሰራዊተ፡ መላእክት። ገብርኤል፡ ሊቀ፡ ሰራዊት፡ ሰማያት፡ (አስቴ፭፡ ፫። ዮኤ፪፡ ፭። ሕዝ፴፪፡ ፳፪። ቅዳ። ስንክ፡ ሠኔ፲፫)።

—፤ የሰራዊት፡ ክፍል፤ ክቢ፤ ጭፍራ፤ በያበጋዙና፡ በያለቃው፡ የሚገዛ፡ የሚሰለፍ፡ (ኢዮ፩፡ ፲፯። ፩ነገ፡ ፲፩፡ ፲፭። መሳ፱፡ ፵፱፡ ፵፮)።

ሰርዌ፤ (ብ፡ ሰሩው። ዕብ፡ ሳር፤ ሱሪም)፤ የጦር፡ አበጋዝ፡ አዝማች፡ አለቃ፤ ደምሳሽ፡ ጠቅላይ፤ ገዥ፡ አዛዥ።

ሰሮጸ፤ ሰሮወጸ፤ (ረዊጽ፡ ሮጸ፡ ሰ። ዕብ፡ ራጻጽ)፤ ሰረወጠ፤ ስርውጥ፡ አለ፤ ወለም፡ አለ፤ ዞረ፤ ወለቀ፤ ተሰበረ፤ የሥር፡ የኸርማት፡ ያጥንት፤ ከሩማ፡ ብዛት፡ የተንሣ። ዐሮ፡ ጠገን፤ ሸበለቀ፡ አሰረ።

ሰርዋጽ፤ ስሯጽ፤ (ጺት)፤ ማጥኛ፡ መጠገኛ፡ ማጥበቂያ፤ ሽብልቅ፡ ውሻል፤ ስባሪ፡ ሥንጣሪ፡ ሥንጣቂ፡ ሥንባጭ። ይበውእ፡ ስርዋጽ፡ ውስተ፡ እደሁ፡ ወያቈስሎ፡ (፬ነገ፡ ፲፰፡ ፳፩። ኢሳ፴፮፡ ፮)።

—፤ ማቅኛ፤ ማከረኛ፡ ማስታወቂያ፤ እንደ፡ ዚቅ፡ እንደ፡ ሽብልቅ፡ በነገር፡ መካከል፡ የሚገባ፡ ትርፍ፡ ቃል። ስርዋጽ፤ እምቃሉ፡ መምህር፡ ጎሩይ፡ አባዲሁ፡ ሊዝንቱ፡ መጽሐፍ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲፭)።

—፤ ወለምታ፤ ውልቃት፡ ስብራት፤ ቅጭታት፤ ጉስምት፡ (ዐማርኛ)።

ሰረዘ፤—በቁሙ፤—ሠረዘ።

(ጥር) **ሰርሐ፤**—አቀና፡ አበጀ፤—ሠርሐ።

ሰሪሕ፤ ሖት፤ (ሰርሐ፡ ይሰርሕ፡ ይስራሕ። ዕብ፡ ጣራሕ)፤ መስራት፡ መጣር፤ መሸከም፡ መደብለል፤ መድከም፡ መዛል፡ ክስራ፡ ክሸክም፡ የተንሣ። ሰሪሐ፡ ወልታ፡ ንጹን። ኢትስራሕ፡ ሎሙ። ባሕቲትከ። እንዘ፡ ብዙኀ፡ ሰርሐት፡ ለከሙ። በእንተ፡ እሉ፡ ይሰርሑ፡ ከመ፡ ትባርክ። ፍሬ፡ ተግባሮሙ። በዘሉ፡ ሰራሕኩ፡ ዘሰራሕኩ። ትረክብ፡ በፈሐከ፡ (አዋል። ዘኍ፲፩፡ ፲፯። ሮሜ፲፮፡ ፮። ቅዳ። መክ፪፡ ፲፱። ሢራ፲፫፡ ፳፮)። ሠርዐን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው፤ ሠርዐ፡ የብልኀት፤ ሰርሐ፡ የጕልበት።

ሰራሒ፤ (ሒት፡ ሕያን፡ ያት፤ ሕት)፤ የሚሰራ፡ የሚጥር፤ የሚደክም፡ የሚሸክም፤ ሰራተኛ።

ስሩሕ፤ (ሓን፡ ሓት፡ ርሕት)፤ የጣረ፡ የደከመ፤ ድኩም። ስሩሓን፡ ወክቡዳነ፡ ጾር። ስሩሓን፡ ለገቢረ፡ ፈቃዱ፡ (ማቴ፲፩፡ ፳፰። ዲድ፡ ፳፮)።

ስራሕ፤ (ሓት)፤ ድካም፡ ሸክም፤ ጣር፡ ጋር፤ ሐሳብ፡ ምሻት፤ መከራ፡ ጭንቅ፤ ችጋር። ርእ፡ ሕማምየ፡ ወስራሕየ። ዕለት፡ ስራሑ፡ ወምንዳቤ። ስራሑ፡ ሰመንበርት። ስራሓቲሆሙ፡ ለዘጋቱ፡ ዓለም። ስራሕ፡ እኩይ። በዳማ፡ ወበስራሕ፡ (መዝ፡ ፳፬። ሐዋ፳፩፡ ፬። ፭ዮሐ፡ ፬፡ ፲፯። ድጓ። መክ፩፡ ፲፫። ፪ቆሮ፡ ፲፩፡ ፳፯)።

አስርሐ፤ አሰራ፤ አደከመ፤ አሸከመ፤ አስለፋ። ብእሲ፡ ኃጥእ፡ ያስርሖ፡ ለቢጹ። አስርሕዎሙ፡ ለእሉ፡ ለቅሕዎሙ። አስራሕክሙ፡ ብዙኃነ፡ በሕግ። ለምንት፡ ታስርሐኒ፡ (ሚክ፮፡ ፫። ፳፱፡ ፬። ሚል፪፡ ፳። ኢዮ፲፱፡ ፳፪)።

መስርሕ ፤ (ሕት ፡ ሓን ፡ ሓት) ፤ የሚያደ ክም ፤ አድካሚ ። ምግባራት ፡ መስርሕ(ሓ)ት ፡ (ፊ ልክ ፡ ፶፰) ።

ሳርሐ ፤—በራ ፤—ሣርኀ ።

ሰርጣን ፤ ሽርጣን ፤ (ዐረ ፡ ሰረጣን ። ዕብ ፡ ሳርጣን) ፤ ጕርምጥ ፤ የጕርምጥ ፡ ዐይነት ፤ እግ ራም ፤ ታናሽ ፡ የውሃ ፡ እንስሳ ። ኮከብ ፤ ካ፲፪ቱ ፡ መና ዝል ፡ አንዱ ። ኮከብነቱም ፡ የሠኔ ፡ ነው ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ፴፩ ፡ ዕለት ፡ ሺ፯ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ፡ (አቡሻ ፡ ፱) ።

ስርጣን፡

(ጥረ) **ሰረየ ፤—መዳኒት ፡ ሰጠ ፤—ሠረየ ።**

ሰርይ ፤ ዮት ፤ (ሰረየ ፡ ይሰሪ ፡ ይስሪ ። ሱር ፡ ሽራእ ። ዐረ ፡ ሰራእ) ፤ መስረይ ፤ መፍ ታት ፤ መተው ፡ መልቀቅ ፤ ማንጻት ፡ ማውጣት ፤ ከኀጢ አት ፤ ተንድግ ፡ ለክ ፤ ኩን ፡ ፍቱሐ ፤ ይቅር ፡ ለእግዜር ፡ ማለት ፤ ዕዳን ፡ በደልን ፡ ማቅለል ፤ የቄስ ፡ የተበዳይ ። ይሰሪ ፡ ለከ ፡ ኀጢአተከ ። ከመ ፡ እስረይ ፡ ሎሙ ፡ ኀ ጢአቶሙ ። እግዚ ፡ ሰረየ ፡ በእንተ ፡ እኪት ። ስረይ ፡ ሊተ ፡ ለኀጥእ ፡ እግዚኦ ፡ (ሚራ፳፰ ፡ ፬ ። ኢሳ፴፰ ፡ ፴፱ ። ዘፀ፴፫ ፡ ፲፱ ። ሉቃ፲፰ ፡ ፲፫) ።

ሰራዪ ፤ መስረዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ረይት) ፤ ይቅር ፡ ባይ ፤ ዕዳን ፡ በደልን ፡ የሚተው ፡ የሚ ያቀል ፤ ይቅር ፡ የሚል ። መሓሬ ፡ እከውን ፡ ወሰራዪ ፡ ለአበሳሆሙ ። እግዚ ፡ ሰራዪ ፡ ኀጢአትነ ። ሰራይ ያን ፡ ኀጣውእ ። ቍርባን ፡ ሰራዪ ፡ ኀጢአት ፡ (፱ዜና ፡ ፯ ፡ ፲፱ ። ቅዳ ። ፍ ፡ ን ፡ ፳ ። ፊ ፡ መ ፡ ፳፯ ፡ ፱) ።

አስረየ ፤ አስተስረየ ፤ አስተሰረየ ፤ ይቅር ፡ አሰኘ ፡ ይቅርታ ፡ ለመነ ፤ አማለደ ፤ በካሳ ፡ በጸሎት ፡ በመ ሥዋዕት ። ያስተስሪ ፡ ሎሙ ፡ ካህን ። ካህን ፡ ዘያስተ ስሪ ፡ ኀጣውአ ፡ ሕዝብ ፡ (ዘሌ፬ ፡ ፳ ። ፱ ፡ ፯ ። ፲፬ ፡ ፯ ፡ ፳ ። ፲፱ ፡ ፲፱ ፡ ፳ ። መጽ ፡ ምስ) ።

መስተስርይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሪት ፡ ርዪት) ፤ የሚያስተሰርይ ፤ አስተሰራዪ ፤ አማላጅ ፡ አስታራቂ ። ከመ ፡ ትኩን ፡ መስተስርየ ፡ ኀጢአት ። ገድለ ፡ ዘሎሙ ፡ ቅ ዱሳን ፡ መስተስርየ ፡ ኀጢአትየ ። ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ መስተስርየ ፡ ዚሉ ፡ ጌጋይ ፡ (ቀሌ ። መጽ ፡ ምስ ። ደ ራሲ) ።

ምስትስራይ ፤ (ያት) ፤ ማስተሰረያ ፤ ዐታ ፡ መማሪያ ። ምስአል ፡ ወምስትስራየ ፡ ኀጢአቶ ፡ (ቀሌ ። መቃ ። ድጓ) ። በምስትስራይ ፡ ፈንታ ፡ ስርየት ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ወገብሮ ፡ ስርየተ ፡ (ሮሜ፫ ፡ ፳፭) ።

ተሰርየ ፤ ተሰረየ ፤ ተፈታ ፡ ቀለለ ፤ ይቅር ፡ ተ ባለ ፤ ጠፋ ፡ ተፋቀ ፤ ተደመሰሰ ። ኢተሰረይ ፡ ለክሙ ፡ ዛቲ ፡ ኀጢአትክሙ ። በምጽዋት ፡ ይሰረይ ፡ ኀጢ አት ። ዘእንበለ ፡ ይትነዛህ ፡ ደም ፡ ኢይሰረይ ። ኢተ ሰርየ ፡ ሎቱ ፡ ኀጢአቱ ፡ (ኢሳ፳፪ ፡ ፲፬ ። ምሳ፲፭ ፡ ፳፯ ። ዕብ፱ ፡ ፳፪ ። መጽ ፡ ምስ) ።

ስሩይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ሪት) ፤ የተሰረየ ፤ የተ ሰረየለት ፤ ስርየት ፡ ያገኘ ።

ስርየት ፤ በቁሙ ፤ መሰረይ ፤ መሰረይ ፤ ይቅ ርታ ፤ ዕርቅ ፡ ፍቅር ። ታቦት ፡ መንበር ። ስእሉ ፡ ሎነ ፡ ስርየተ ፡ ኀጢአት ። ቤተ ፡ ስርያት ፡ (መዋሥ ። ሔኖ ፲፫ ፡ ፮ ። ኩፋ ፡ ፲፭ ። አፈ ፡ ድ፳ ። ፩ዜና ፡ ፳፰ ፡ ፳) ።

ተሳረየ ፤ ተካካሰ ፤ ተራረቀ ፤ ይቅር ፡ ተባባለ ።

አስተሳረየ ፤ አካካሰ ፤ አስተራረቀ ፤ ይቅር ፡ አባ ባለ ፡ (አርጋ) ።

ሰርከ ፤ ሲራክ ፤—በቁሙ ፤—ሠረከ ።

ሽሪም ፤ (ዕብራ) ፤ ሐለይት ፤ መዘምራን ። ሕዋራተ ፡ ሽሪም ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፵፬) ።

ሰርም ፤—ረግረግ ፤—ሠረመ ።

ሰርን ፤ በቁሙ ፤ ያፍንጫ ፡ ዐጥንት ፤ ኰሸኰሽ ፡ (ፀማርኛ) ።

ሳሮን ፤—ስመ ፡ ሀገር ፤—ሣሮን ።

ሰርናይ ፤—ስንዴ ፤—ሥዕረ ።

ሲርኖን ፤ (ጽር ፡ ሲሪኖን) ፤ ሰጐን ፤ ሰገኖ ። አዋልደ ፡ ሲርኖን ፡ (ሚል፩ ፡ ፫) ።

ሴርኒስ ፤ (ጽር ፡ ሲሬኔስ) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ሰጐን ። ዕጐሰ ፡ አዕዋፍ ፡ ወሴርኒስ ፡ (ኢሳ፵፫ ፡ ፳) ።

ሰራፊ ፤ (ዕብ ፡ ጸሬፍ) ፤ አንጥረኛ ፤ ብር ፡ አፍሳሽ ፤ ጃን ፡ ሸላሚ ። ወልደ ፡ ሰራፊ ፡ (ነሐ፫ ፡ ፴፩) ።

ሰሪፍ ፤ ፎት ፤ (ሰረፈ ፡ ይሰርፍ ፡ ይስ ርፍ ። ዕብ ፡ ሳራፍ) ፤ ማንደድ ፡ ማቃጠል ፡ ማጤስ ፡ ማጠን ፤ የመሥዋዕት ፡ ያቍርባን ፤ የዕፅና ፡ የሣዕር ፡ የሌ ላውም ፡ ኹሉ ። መብላት ፡ መንደል ፡ መሰርሰር ።

መስረፍ ፤ መብሻ ። መስረፈ ፡ አንፍ ፡ (ስ ንክ ፡ ጥር፲፭) ።

ሰራፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት ፤ ረፍት) ፤ የሚያነድ ፡ የሚያጤስ ፤ የሚያጥን ፡ ዐጣኝ ።

ሱራፌ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መልአክ ፤ ከካህናተ ፡ ሰማይ ፡ አንዱ ። ዘውገ ፡ ሱራፌ ። ሱራፌ ፡ ካህን ፡ ወኪ ሩብ ፡ ቀሲስ ። አዝዚዮ ፡ ለሱራፌ ፡ ዘሰማይ ፡ ቀሲስ ፡ (ስንክ ፡ ጥቅ፲፯ ። ድጓ ። ደራሲ) ።

ሱራፌን ፤ ል ፡ ም ፤ (ጽር ፡ ሴራፌም ። ዕብ ፡ ስራፊም) ፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ልዑላን ፡ መላእክት ፤ ሊቃናት ፤ ዐጠንት ፤ ካህናት ፤ የሰማይ ፡ ቀሳውስት ፤ ቀዳ ሾች ። ሱራፌን ፡ ይቀውሙ ፡ ዐውዶ ። ወተፈነወ ፡ ኀ ቤየ ፡ አሐዱ ፡ እምሱራፌል ። ኪሩቤም ፡ ወሱራ ፌም ፡ (ራእ፬ ፡ ፬ ። ኢሳ፮ ፡ ፪ ፡ ፮ ። ቅዳ) ። በን ፡ ፈንታ ፡ ል ፡ ም ፡ ማለት ፡ የጣፊ ፡ ስሕተት ፡ ነው ፤ እያሰኝም ።

ሴሬቅ፤—ጥሩ፡ ወይን፤—ሜሬቅ።

ሰረቀ፤—ወጣ፡ በተ፤—ሠረቀ።

ሰሪቅ፤ ቆት፤ (ሰረቀ፡ ይሰርቅ፡ ይስርቅ። ዐረ፡ ሰረቀ። ዕብ፡ ሳራቅ)፤ መስረቅ፤ መደበቅ፤ ሳይታዩ፡ መውሰድ፡ ማንሣት፤ መሳብ፡ መጐተት፤ ማጥፋት፡ ማበላሸት፤ የገንዘብ፡ የነገር። **ይኄይስ፡ ሰሪቅ፡ እምሐስዎ። ኀፍረት፡ ሰሪቅ፡ እምንዋየ፡ ማሕፀንት። ዘይሰርቁ፡ በሚዛን። ሰፈቀቶ፡ ወነሥአቶ፡ ሰሪቃ። ሰረቀ፡ ርእሶ። እለ፡ ይሰርቁ፡ ቃልየ፡** (ሚራ፳፡ ፳፩። ሣ፩፡ ፲፱። ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፯። ፪ዜና፡ ፳፪፡ ፲፭። አፈ፡ ድ፳፯። ኤር፳፫፡ ፴) ። አንዳንድ፡ መጣፍ፡ በሰረቀ፡ ፈንታ፡ አሰረቀ፡ ይላል፤ አያሰኝም። **እስመ፡ ሃይማኖተ፡ እንተ፡ ተወፈይነ፡ ያሰርቁ፡** (ቄር፡ ጸላ) ።

ሰራቂ፤ (ቂት፡ ቅያን፡ ያት፤ ረቅት)፤ በቁሙ፤ የሚሰርቅ፤ የሚደብቅ፤ ሌባ፡ ቀማፊ። **ከመ፡ ኀፍረተ፡ ሰራቂ፡ ሶበ፡ ይእኅዝዎ። ሰረቅተ፡ ሰብእ። ሱቱፋነ፡ ሰረቅት። በእንተ፡ ሠነኔ፡ ሰረቅት፡** (ኤር፪፡ ፳፮። ፩ጢሞ፡ ፩፡ ፲። ኢሳ፩፡ ፳፫። ፍ፡ ነ፡ ፵፱) ።

አስረቀ፤ አሰረቀ፤ ሰረቁ፡ አለ፤ ሰርቆት፡ አስተማረ።

ተሰርቀ፤ ተሰረቀ፤ ተደበቀ፤ ጠፋ፡ ኰበለለ፤ ተሰረቀበት፡ ገንዘቡ። **ተሰርቀ፡ ንዋዩ፡ እምቤቱ። ዘተሰርቀ፡ ንዋዩ። ማኅደር፡ ዘኢይሰረቅ፡** (ፊልክ፡ ፳፰። አፈ፡ ተ፲፭። ቅዳ፡ ዮሐ) ።

ስሩቅ፤ (ቃን፡ ቃት፡ ርቅት)፤ የተሰረቀ፤ የተደበቀ፤ የስርቆት፡ ገንዘብ።

ስርቀት፤ መስረቅ፤ መሰረቅ፤ አሰራረቅ፤ ስርቆት፤ ሌብነት።

ስርቅ፤ ስርቆት፡ ሽ፤ ስርቂያ፡ ቅጥፊያ፤ የሌባ፡ ሥራ። **ስርቅ፡ ወሕብል። ዝሙት፡ ወስርቅ። ነሥአ፡ ዘስርቅ፡** (ጥበ፲፬፡ ፳፭። ማር፯፡ ፳፪። ሕዝ፲፰፡ ፲፫) ።

ሰርቅ፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ስርቆት። **ማየ፡ ሰርቅ። ንዋየ፡ ሰርቅ፡** (ምሳ፱፡ ፲፯። ፈ፡ መ፡ ፲፯፡ ፩) ።

ተሳረቀ፤ በቁሙ፤ ተጣፋ፤ ተቀላቀለ፤ ተበላሸ።

አስተሳረቀ፤ አሳረቀ፤ አሰራረቀ፤ አቀላቀለ፤ አደባለቀ። **እመሰኬ፡ እሑተ፡ ህላዌ፡ ዘወልድ፡ ንነግር፡ ዘተሰገወ፡ ግብረ፡ ነአምን፡ ቱስሕተ፡ ወኑሣተ፡ ወናስተሳርቅ፡ ህላዌ፡ ትስብእት፡ እንተ፡ በላዕሌሁ፡** (ቄር፡ ጸላ) ።

ሳረረ፤—ሠራ፡ [illegible]ረተ፤—ሣረረ።

ሰሪር፤ ርት፤ [illegible] ይሰርር፡ ይስርር። ዐረ፡ ሰረ። [illegible]ር፤ መለከ)፤ መስረር፤ በላይ፡ መኾን፤ መ[illegible]ል፤ መስቀል፤ ያለሌ፡ ያውራ፡ የጋላቢ። (ተረት)፤ [illegible] ሰረሩ፡ ገራም፡ ሰረሩ፡ መገናኛው፡ ኮሩ። መርዘም፡ ማደግ፡ ወደ፡ ላይ፡ መውጣት፤ መንጠራራት፤ የቁመት።

—፤ መዝለል፡ መር፡ ቸር፡ ባጥ፡ እንጣጥ፡ ፊናጥ፡ ማለት፤ መወርወር፤ ያንበሳ፡ የነምር፡ የተራጋጭ፡ ከብት። **ትሰርር፡ ላዕሌሆሙ፡ ከመ፡ አንበሳ። ይሰርሩ፡ ከመ፡ ነምር። ሰረረ፡ ላዕሌሆሙ፡ ዓሣ። ሰረረ፡ ራጉኤል፡ ወሰዐሞ፡** (ሚራ፳፰፡ ፳፫። ዕን፩፡ ፰። ጦቢ፯፡ ፫። ፯፡ ፮) ።

—፤ መክነፍ፡ መብረር፤ ወዳየር፡ መውጣት፤ ከምድር፡ መራቅ፡ መምጠቅ፤ ምድርን፡ መተው፡ መልቀቅ፤ ምድር፡ ደኅና፡ ዋይ፡ ማለት፤ የአዕዋፍ። **መኑ፡ ይሁበኒ፡ ክንፈ፡ ከመ፡ ርግብ፡ እስርር፡ ወአዐርፍ። ወበክልኤ፡ ክንፍ፡ ይሰሩ። ይሰርራ፡ ደመናት፡ ከመ፡ አዕዋፍ። ሰረረት፡ ታቦተ፡ ኖኅ፡ መልዕልተ፡ ማያት፡ በክነፈ፡ ነፋስ። እምነ፡ ምድር፡ ይሰርር፡ ኀሊናሁ፡ ለጴጥሮስ፡ እስከ፡ ሳብዕ፡ ሰማይ፡** (መዝ፡ ፶፬። ኢሳ፮፡ ፪። ሚራ፵፫፡ ፲፬። ቀሌ) ።

ሰራሪ፤ (ሪት፡ ርያን፡ ያት)፤ የሚሰር፡ የሚበር፤ በራሪ፡ ዘላይ። **ንስር፡ ሰራሪ። ዖፍ፡ ሰራሪት። ከመ፡ አዕዋፍ፡ ዘይሰርራ፡ ወሰራርያት። አግማል፡ ሰራርያን፡** (ግንዘ። መቃ። ምሳ፴፯፡ ፪። ፍ፡ ነ፡ ፵፯) ።

አስረረ፤ በቁሙ፤ በላይ፡ አደረገ፤ ጣደ። (ተረት)፤ ከበሮውን፡ አስረሽ፡ ምችው። አጠፋ፡ አራቀ፡ አበረረ። **ኅልዮ፡ ንዋይ፡ ያሰርር፡ ንዋመ። ያሰርር፡ ውስተ፡ አርያም፡ ዕጕሊሁ፡** (ሚራ፴፬፡ ፩። ዕን፪፡ ፱) ።

ተሰረ፤ ተሰረረ፡ ተወጣበት፤ ተጠቃ፡ በታች፡ ኾነ። (ተረት)፤ ኹሩብ፡ ሲሰር፡ ኺዶ፡ ተሰሮ፡ ገባ። ተጣደ፤ በጕልቻ፡ ላይ፡ ተቀመጠ። ማስሮ፡ ማስት፡ ከዚህ፡ ወጥቷል።

ስሩር፤ (ራን፡ ራት፡ ርርት)፤ የተሰረረ፤ የተጠቃ። የሰረረ፤ በላይ፡ የኾነ፤ የታዘለ፡ የተከመረ፤ ያረፈ፡ የሰፈረ፤ የከነፈ፡ የበረረ፤ ብር፡ ብር፡ የሚል፡ ክንፋም፡ እግረ፡ ቀላል። **መንፈስ፡ ክርስቶስ፡ ዲበሁ፡ ስርርት። ስርርት፡ ይእቲ፡ ወምርዕት፡** (ስንክ፡ ጥቅ፩። ምሳ፯፡ ፲፩) ።

ስረት፤ መስረር፡ መብረር፡ መወርወር፤ አወራወር፤ ውርወራ። **ስረተ፡ ደመናት፤ ተዳድቆተ፡ ስረቱ፡** (መቃ። አርጋ፡ ፩። ጥበ፭፡ ፲፩) ።

ስሪር፤ ሰሪር፤ (ዐረብ፡ ወጕራጌ)፤ ዐልጋ፤ ቂጥ፤ ማማ፡ ቂራ፤ የዛፍ፡ ላይ፡ ሰፍራ።

(ጥ). **ስር፤** ቆም፤ ቁመት፤ ርዝመት፤ ከፍታ፤ የቤት፡ የመርከብ። **ወሠላሳ፡ እመት፡ ስራ፡** (ዘፍ፮፡ ፲፭) ።

ሰር፤ የሞፈር፡ ቂጥ፤ ሻኛው፡ ጕባባው፡ (ዐማርኛ) ።

ሳሪራ፤ የሸቱ፡ ውሃ፤ ጥሩ፡ ሽቱ፡ ልብ፡ የሚመሥጥ፤ ከሩቅ፡ የሚሸት። ነቁጥሩን፡ እይ። **ከመ፡ ሳሪራ፡ ወከልበኒ፡** (ሔኖ፴፩፡ ፩) ።

ሰረሰር፤ በቁሙ፤ የገርባ፡ ዐጥንት፡ (ዐማርኛ) ።

ሰራሴሮት ፤ (ጽር ፡ ሴርሴሮት ። ዕብ ፡ ሻርሸሮት) ፤ ሰንሰለት ፤ የሰንሰለት ፡ ዐይነት ፡ (፪ዜና ፡ ፫ ፡ ፲፮) ።

ሱርስት ፤ (ጽር ፡ ሲሪስቲ ። ዕብ ፡ አራሚት) ፤ አራማዊ ፤ የአራም ፡ ቋንቋ ፤ ታችኛው ፤ አሶራውያን ፡ ከለዳውያን ፡ የሚናገሩበት ፤ የዐረብ ፡ የግእዝ ፡ የዕብራይስጥ ፡ ወንድም ። ፈኑ ፡ ለነ ፡ እግዚኦ ፡ መንፈሰ ፡ ጰራቅሊጦስ ፡ ነደ ፡ አርአያ ፡ አንበቦሙ ፡ በገጸ ፡ ለሐዋርያት ፡ ኄራን ፡ ንቡራነ ፡ እደ ፡ ያንብቡ ፡ በሱርስት ፡ ወሜድ ። ንግረነ ፡ ሱርስተ ፡ (ደራሲ ። ኢሳ፴፮ ፡ ፲፩) ።

ሳሬት ፤—ሸረሪት ፤—ሠረየ ።

ሱርትዮን ፤ (ዕብ ፡ ሼሩት ፤ አገልግሎት ። ምሻሬት ፤ አገልጋይ) ፤ የኪሩቤል ፡ ስም ፤ (ሳረተ ፤ ሳራቲ) ፡ ሳራትያን ፤ አገልጋዮች ፤ የውስጥ ፡ አሽከሮች ። በራ ፡ መራ ፡ መሊጦን ፡ ሱርትዮን ፡ (መዋሥ) ።

ሱርትዮን ፤ (ዐረ ፡ ጹራ ፤ ጹረት ። ዕብ ፡ ጹራት ፤ ሥዕል ÷ አርአያና ፡ አምሳል) ፤ የኪሩቤል ፡ ስም ። የሰው ፡ የእንስሳ ፡ የንስር ፡ የአንበሳ ፡ አምሳል ፡ ማለት ፡ ነው ። ግምጃን ፡ ሶራ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ፤ በላዩ ፡ የሚሣለውን ፡ ወፍና ፡ ዛፍ ፡ ያመለክታል ፤ ጣምሰን ፡ እይ ። በበረት ፡ ዘይቤ ፡ ቢፈቱት ፡ ግን ፡ ገጸ ፡ ንስርን ፡ መደብ ፡ አድርጎ ፡ ክንፋቸውን ፡ ብቻ ፡ ያሳያል ።

ስሑ ፤ ስሳ ፤—ስድስት ፡ ስድሳ ፤—ሰደሰ ።

ሶሰወ ፤—ወጣ ፡ ወረደ ፤—ሰውሰወ ።

ሴሰየ ፤—በቁሙ ፤—ሰይሰየ ።

(ተ) **ሰስሎ ፤ ሎት ፤ (ሰሰለ ፡ ይሴስል ፡ ይሰስል ። ሰረረ ፤ ኀለፈ)** ፤ መሸሽ ፤ መራቅ ፡ መወገድ ፤ መለየት ፡ ተንጥሎ ፡ መኼድ ። ዘኢይሴስል ፡ እምቅድመ ፡ ዐይንከ ። ኢይሴስሉ ፡ ወትረ ፡ እመንበረ ፡ መርዓዊ ። ሰሰለ ፡ ረድኤተ ፡ እግዚ ፡ እምኔሁ ። ሰሰለ ፡ ዮሴፍ ፡ ወሖረ ። ርኢኩ ፡ እበደሙ ፡ ለአብዳን ፡ ወሰሰልኩ ፡ (ዘ፩ሺ ፡ ፲፮ ። መዋሥ ። ፈ ፡ መ ፡ ፪ ፡ ፲ ። ዮሴፍ ። ፈላስ) ።

—፤ ማለፍ ፡ መጥፋት ፤ መሻር ፡ መቅረት ፤ ከበታው ፡ መታጣት ፤ መልቀቅ ። ወርኢኩ ፡ በማየ ፡ ሐዲስ ፡ ወምድረ ፡ ሐዳስ ፤ እስመ ፡ ሰሰለ ፡ በማይ ፡ ቀዳማዊ ፡ ወምድርኒ ፡ ቀዳሚት ። ይሴስላ ፡ ግብተ ፡ ነፍሳተ ፡ ዐማፅያን ። መሥዋዕት ፡ ይሴስል ፡ ወይስዐር ። ወእምዝ ፡ ሰሰለ ፡ ጽልመት ፡ ወአስተርአየ ፡ ብርሃን ፡ (ራእ ፳፩ ፡ ፩ ። ፪ኢዮ ፡ ፫ ፡ ፲ ። ምሳ፲፩ ፡ ፬ ። አፈ ፡ ድ፲፰ ፡ ዲድ ፡ ፳፱) ። ሰሰለ ፡ ፈንታ ፡ ተሰሰለ ፡ ይላል ፤ ስሕተት ፡ ነው ። ተሰሰልክም ፡ እነ ፡ ለሐናንያ ፡ (ቀሌ) ።

ሰሳሊ ፤ (ሊት ፡ ልያን ፡ ያት) ፤ የሚሸሽ ፡ የሚርቅ ፡ የሚወገድ ፤ ኀላፊ ፡ ጠፊ ።

ሰሱል ፤ (ላን ፡ ላት ፡ ስሉት) ፤ የራቀ ፡ የተወገደ ፤ ርቁ ፡ የኼደ ፤ ልዩ ፡ ባዕድ ።

ስሳሴ ፤ መራቅ ፡ መወገድ ፤ አራራቅ ፤ ርቀት ፡ ሽሽት ፤ ኅልፈት ፡ ጥፋት ፤ መለየት ። ስሳሴሆሙ ፡ ለሰማይ ፡ ወምድር ። ስሳሴሃ ። በኢስሳሴ ። ስሳሴ ፡ ዘሕየ ፡ እምኔክሙ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ድ፲፰ ። ጥበ ፡ ጠቢ ። ፪ኤጥ ፡ ፩ ፡ ፲፱) ።

አሰሰለ ፤ አራቀ ፤ አስራቀ ፡ አስወገደ ፤ አጠፋ ፡ አስጠፋ ። አሰሰለት ፡ ሠቀ ። ይቤ ፡ ያሰስሉ ፡ ዙሉ ፡ ሰብአ ፡ እምቅድሜሁ ። አሰስል ፡ ፍትወተ ፡ እምኔየ ። አሴስሎሙ ፡ እማእከለ ፡ ምድር ። ለአሰስሎ ፡ (ዮዲ ፲ ፡ ፫ ። ዘፍ፵፭ ፡ ፩ ። ሚራ፳፫ ፡ ፩ ። ኩፋ ፡ ፩ ። ሔኖ ፡ ፩) ።

አሰሳሊ ፤ መሰስል ፤ (ልት ፡ ላን ፡ ላት) ፤ የሚያርቅ ፤ የሚያስርቅ ፤ አራቂ ፡ አስራቂ ፤ አስወጋጅ ። አሰሳሌ ፡ እከያት ። ጸሎት ፡ መድኀኒት ፡ ውእቱ ፡ ወአሰሳሌ ፡ ዙሉ ፡ ኀጣውእ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ መቅ ። አፈ ፡ ተ፳፯) ።

ሰሲን ፤ (ሰሰነ ፤ ይሰስን) ፤ መሴሰን ፤ ባልን ፡ ሚስትን ፡ መካድ ፤ ሌላ ፡ መውደድ ፤ ፀልፎ ፡ ተርፎ ፡ መኼድ ። ማሻረት ፡ መጠንቈል ፤ ጣዖት ፡ ማምለክ ፡ ለሰይጣን ፡ መስገድ ።

ሰሳኒ ፤ (ኒት ፡ ንያን ፡ ያት) ፤ የሚሴስን ፤ ሴሳኝ ፤ ሴሰኛ ፤ ሻርተኛ ፤ መምለኬ ፡ ጣዖት ።

ሰሰን ፤ (ናት) ፤ ሴሰኝነት ፤ ታላቅ ፡ ኀጢአት ፤ ከልክ ፡ ያለፈ ፡ የተረፈ ፡ ዝሙት ፤ አምልኮ ፡ ጣዖት ። ዛቲስ ፡ ኀጢአት ፡ ሰሰን ፡ እኪት ፡ ይእቲ ፡ (፩ነገ ፡ ፲፭ ፡ ፳፫ ። አርጋ ፡ ፬) ።

ሶሳን ፤—አበበ ፤—ሰውሳን ።

ሳት ፤ (ዕብ ፡ ስታው ። ዐረ ፡ ሽታ) ፤ ስመ ፡ ፈደል ፡ ሸ፳ኛ ፡ ሰ ። ክረምት ፡ የዝናም ፡ ወራት ፡ ማለት ፡ ነው ። አሐፍት ፡ ግን ፡ ሳት ፡ በማለት ፡ ፈንታ ፡ እሳት ፡ ይሉታል ፤ ጥንተ ፡ ስሙ ፡ ስን ፡ እንጂ ፡ እን ፡ አይሸምና ፤ ሠውት ፡ ሠን ፡ ንጉሥ ፡ እንደሚሉት ፡ ይህም ፡ እንደዚያ ፡ ነው ። ፳ኛ ፡ ስሙ ፡ ስዐት ፡ ይባላል ፤ ምስጢሩ ፡ ከዚያው ፡ ይገባል ።

ሰትይ ፤ ዮት ፤ (ሰትየ ፡ ይሰቲ ፡ ይሰተይ ። ዕብ ፡ ሻታህ ። ሱር ፡ ሼቲይ) ፤ መጠጣት ፤ መጐንጨት ፤ መጠጥን ፡ በአፍ ፡ መቀበል ፤ መሳብ ፡ መጕተት ፤ ወደ ፡ ሆድ ፡ ማግባት ፤ ፋት ፡ ገጭ ፡ ጕርጕጭ ፡ ማድረግ ። በሊዐ ፡ ወሰትይ ። ንብላዕ ፡ ወንስተይ ። ስተይ ፡ ማየ ፡ እምቀሡትከ ። በዝብ ፡ ይሰትዩ ፡ ወይነ ። ሰትዩ ፡ ምስሌነ ፡ (ሩትኛ ፡ ፫ ። ኢሳ፳፪ ፡ ፲፫ ። ምሳ፭ ፡ ፲፭ ። ሚራ፴፭ ፡ ፭ ። ዮሓ፲፪ ፡ ፲፯) ።

ሰታዪ ፤ (ዪት ፡ ይያን ፡ ያት ፤ ተይት) ፤ የሚጠጣ ፡ ጠጭ ፤ መጠጥ ፡ ወዳጅ ። በላዒ ፡ ሥጋ ፡ ወሰታዪ ፡ ደም ። ኢትኩን ፡ ሰታዬ ። ኢትኩኑ ፡ ሰታይያነ ፡ ብዙኅ ፡ ወይን ፡ (ሎጊ ። ምሳ፳፫ ፡ ፳ ። ዲድ ፡ ፮) ።

አስተየ ፤ አጠጣ ፤ አስጠጣ ፤ ጠጡልኝ ፡ አጠጡልኝ ፡ አለ ። ከመ ፡ ኦስትዮሙ ፡ ለሕዝብየ ። ለዘይ ሳሐ ፡ አስትየ ፡ ወይነ ። አዘዘ ፡ ያስትይዎ ፡ እምነ ፡ ወይኑ ። ዘያሰትየ ፡ ለቢጹ ፡ በዘይመውት ፡ (ኢሳ፵፫ ፡ ፳ ። ሚራ፴፱ ፡ ፳፱ ። ዮዲ፲፪ ፡ ፩ ። ዕንባ ፡ ፲፭) ።

አስታዩ፤ መስተዩ ፤ የሚያጠጣ ፡ የሚያስ ጠጣ ፤ አጠጭ ፡ አስጠጭ ፤ ዐጻይ ፡ ሰጭ ።

መስቴ ፤ መጠጫ ፤ ብርሌ ፡ ዋንጫ ። መሸታ ፡ መጠጥ ፤ ተቀድቶ ፡ የሚሰጥ ። ሙብልዐ ፡ ወመስቴ ። መስቴ ፡ መኵንን ፡ (ቅዳ ። ኪዳ ። ሮሜ ፲፬ ፡ ፲፯ ። ቆላ ፪ ፡ ፲፮) ።

ምስታይ ፤ ማጠጫ ፤ መጠጫ ፡ ቦታ ፤ ገንዳ ፤ የመሸታ ፡ ቤት ። ወሰጠት ፡ ቀሡታ ፡ ፍጡነ ፡ ውስተ ፡ ምስታይ ። ገብላት ፡ ዘምስታየ ፡ ማይ ። ምንባረ ፡ ምስታይ ፡ (ዘፍጽ፱ ፡ ፳ ። ፴ ፡ ፴፰ ። ዮሴፍ) ።

ተሰትየ ፤ ተጠጣ ፤ መጠጥ ፡ ኾነ ። ዘተበልዐ ፡ ወተሰትየ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፶፪ ። ኩፋ ፡ ፲ ። ቅዳ) ።

ስቱይ ፤ (ያን ፡ ያት ፡ ቲት ፤ ትይት) ፤ የተጠጣ ። የጠጣ ፤ የረካ ፤ መጠጥ ፡ የጠገበ ። ኢትገሥጽ ፡ ቢጸከ ፡ እንዘ ፡ ስቱይ ፡ ወይነ ፡ (ሚራ፴፩ ፡ ፴፩) ።

ስትየት ፤ መጠጣት ፤ አጠጣጥ ፤ መጠጥ ። ድ ዉይ ፡ ዘይኤዝዘ ፡ ጠቢብ ፡ ከመ ፡ ይትከላእ ፡ እምነ ዊም ፡ ወስትየት ፡ ወሲሲት ፡ (ፈልክ ፡ ፳) ።

ስቴ ፤ **ስታይ** ፤ (ያት) ፤ መጠጥ ፤ ፈሳሽነት ፡ ያለው ፡ የሚያረካ ፡ የሚያሰክር ። ስቴ ፡ ወአብዝኆቱ ፡ ሙስና ፡ ልቦሙ ፡ ለጠቢባን ። ንዋየ ፡ ስቴ ። ዘወሀበ ፡ ስቴ ፡ ሕምዘ ። ስታይ ፡ ወአንስት ፡ ያስሕታሁ ፡ ለጠ ቢብ ። ዝሙት ፡ ወስታይ ፡ ወስካር ። ዘይሠርባ ፡ ለኀ ጢአት ፡ ከመ ፡ ስታይ ፡ (ሲኖዶ ። ዘሌ፲፩ ፡ ፴፬ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፵፬ ። ሚራ፲፱ ፡ ፪ ። ሆሴ፬ ፡ ፲፩ ። ኢዮ፲፭ ፡ ፲፮) ።

(ጥ) **ሰት** ፤ ፈሳ ፤ ቈጠማ ፤ ግራምጣ ። ውስተ ፡ ሰት ፡ ወስማዝ ፡ (ኢዮ፵ ፡ ፲፯) ።

ሰቲዕ ፤ **ዖት** ፤ (ሰትዐ ፡ ይሰትዕ ፡ ይስ ታዕ ። ዕብ ፡ ሻታዕ) ፤ መፍራት ፡ መጠውለግ ፤ መ ሽመልመል ፡ መድረቅ ፤ ከመጠጥ ፡ ዕጦት ፡ የትንሣ ፤ የቡ ቃያ ፡ የተክል ፡ የምላስ ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፲፯) ።

—፤ ፈርቶ ፡ መገበር ፤ መገዛት ፤ ግብር ፡ እጅ ፡ መንሻ ፡ መስጠት ።

አስትዐ ፤ አስፈራ ፤ አስገበረ ፤ ግብር ፡ አምጡ ፡ አለ ።

አስትዓ ፤ ግብር ፤ እጅ ፡ መንሻ ፤ በረከት ፤ በው ድም ፡ በግድም ፡ የሚሰጥ ። አስትዓ ፡ መንፈሳዊት ። ናሁ ፡ አስትዓክሙ ። ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ክብሩ ፡ ወአ ስትዓሁ ፡ እምዐበይተ ፡ ሀገር ፡ (ቄር ። ፩ነገ ፡ ፴ ፡ ፳፯ ። ሔኖ፶፫ ፡ ፩ ። ፪ዜና ፡ ፩ ፡ ፲፯ ። ድጓ) ። ሲበዛ ፡ አስትዓት ፤ አስታዕ ፡ ያሰኛል ።

ሳትፎ ፤ **ፎት** ፤ (ሳተፈ ፡ ይሳትፍ ። ዕብ ፡ ሻታፍ ። ሱር ፡ ሻውቴፍ ። ዐረ ፡ ሸረከ) ፤ ማሳተፍ ፤ ማጕረሥ ፡ መወተፍ ። መግጠም ፡ ማጋጠም ፤ ማገናኘት ፡ ማስተባበር ፤ አንዱን ፡ ካንዱ ፡ ጋራ ፡ ማዛወግ ፤ አንድ ፡ ማድረግ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በሐቀረ ፡ ፈንታ ፡ አ ስተሐቀረ ፡ እንዲል ፤ በሳተፈ ፡ ፈንታ ፡ አስተሳተፈ ፡ ይ ላል ፤ አድራጊውን ፡ ባደራራጊ ። ታስተሳትፍ ፡ ኀሊና ፡ መንግሥትክሙ ። አስተሳትፈኒ ፡ በመንግሥትየ ። ተ ዘምዶ ፡ ሥጋዊ ፡ ያስተሳትፍ ፡ ምስለ ፡ ሥጋ ። ያስተ ሳትፍዎሙ ፡ እምስጢር ፡ ቅዱስ ፡ (ቄር ። ፈላስ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፶፩ ። ፈ ፡ መ ፡ ፯ ፡ ፲፫) ።

ሳታፊ ፤ (ፊት ፡ ፍያን ፡ ያት) ፤ የሚያሳ ትፍ ፡ አሳታፊ ፤ የሚያገናኝ ፤ የሚያስተባብር ።

ተሳተፈ ፤ በቁሙ ፤ ተገናኘ ፤ ተባበረ ፤ ተዋሐደ ፤ አንድ ፡ ኾነ ፤ በግብር ፡ በነገር ። ለእመ ፡ ፈቀደ ፡ ተሳት ፎታ ፡ ያውስባ ፡ በሱብሳብ ፡ ሕጋዊ ። እመ ፡ ክንኩ ፡ ምስሌክሙ ፡ እምተሳተፍኩክሙ ፡ በዐመፃክሙ ። ወእምድኅረ ፡ ዝንቱ ፡ ይሳተፍ ፡ በጸሎት ፡ ባሕቲቱ ፡ ዘእንበለ ፡ ቍርባን ። ተሳተፍነ ፡ ምስለ ፡ ወልድከ ፡ ወኮነ ፡ አሐደ ፡ ሥጋ ። ወበዝ ፡ ተሳተፍክሙ ፡ ምስለ ፡ እለ ፡ ከመ ፡ ዝ ፡ ኮኑ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፳ ፡ ፩ ። ዮሴፍ ። ፈ ፡ መ ፡ ፱ ፡ ፱ ። ዝማሬ ። ዕብ፲ ፡ ፴፫) ።

ተሳታፊ ፤ የሚሳተፍ ፤ የሚተባበር ፤ ተባባሪ ፤ ተካፋይ ። ተሳታፍያን ፡ ውስቴቱ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፴፯) ።

ሱቱፍ ፤ (ፋን ፡ ፋት ፡ ትፍት) ፤ የተሳተፈ ፤ የተባበረ ፤ አንድ ፡ የኾነ ፤ ሽሪክ ። ሰላም ፡ ለእራኅከ ፡ መክፈልተ ፡ ሕማማት ፡ ሱቱፍ ። እመ ፡ ቦ ፡ ብእ ሲት ፡ ዘኮነት ፡ ሱትፍተ ፡ ምስለ ፡ ሰይጣን ። ሱቱ ፋነ ፡ በረቅት ። ሱቱፋነ ፡ ጻማ ፡ ወሕማም ። ሱቱፋን ፡ ንሕነ ፡ በበይናቲነ ። ሰላም ፡ ወርትዐ ፡ ሱቱፋነ ፡ ይከ ውኑ ፡ (ደራሲ ። ፈ ፡ መ ፡ ፷ ፡ ፲፪ ። ኢሳ፩ ፡ ፳፫ ። ስንክ ፡ ጥር፳፯ ። ፩ዮሐ ፡ ፩ ፡ ፯ ። ሔኖ፲፩ ፡ ፪) ።

ሱታፌ ፤ መሳተፍ ፤ መተባበር ፤ ማኅበርነት ፤ ድ ርገት ፤ አንድነት ። ተባባሪ ፤ ሽሪክ ፡ ጓደኛ ፤ ባልንጀራ ፤ ማ ኅበረተኛ ። አባ ፡ ጲጦሚስ ፡ አብ ፡ ሱታፌ ፡ መንፈሳው ያን ፡ አስተጋብአ ፡ ብዙኃነ ፡ ሰብአ ፡ ወሐነጸ ፡ አድባ ራተ ፡ ወሠርዐ ፡ ለኵሎሙ ፡ ሱታፌ ፡ በግብረ ፡ እደዊ ሆሙ ፡ ወሲሳዮሙ ። ከመ ፡ አንትሙኒ ፡ ትኩኑ ፡ ሱ ታፌ ፡ ምስሌነ ። አነ ፡ ሱታፌከ ፡ በኵሉ ፡ ግብርከ ። እኁክሙ ፡ ወሱታፌክሙ ። አስቴር ፡ ሱታፌ ፡ መን ግሥትነ ። ለእመ ፡ ተጻብአ ፡ ካህን ፡ ምስለ ፡ ካህን ፡ ሱታፌሁ ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፩ ። ፩ዮሐ ፡ ፩ ፡ ፫ ። ዮሴፍ ። ራእ፩ ፡ ፱ ። አስቴ፳ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፱) ።

ሱታፍ ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ከመ ፡ ንኩን ፡ ሱታፎ ፡ ለጽድቅ ። ሰላም ፡ ለሕፅንኪ ፡ ለጥበበ ፡ ሰማይ ፡ ም ዕራፋ ፤ ዘኢይትረከብ ፡ ሱታፋ ። ጥዑመ ፡ ዜና ፡ ጊዮ ርጊስ ፡ ለሐሊበ ፡ ዕጐልት ፡ ሱታፋ ፡ (፫ዮሐ ፡ ፰ ። ደ ራሲ ። ፩ጴጥ ፡ ፭ ፡ ፩ ። ፩ቆሮ ፡ ፱ ፡ ፳፫) ።

ስትፍና ፤ ሱታፌነት ፤ ተባባሪነት ፤ ሽሪክነት ። አልቦ ፡ ዘረብሐ ፡ እምስትፍና ፡ መለኮት ፡ (ቄር ፡ ጸሳ) ።

አስተሳተፈ ፤ (ሳተፈ) ፤ አሳተፈ ፤ አስተባ በረ ። ሳተፈን ፡ ተመልከት ፤ የባረከ ፡ ቤት ፡ ተደራጊው ፡ ከተደራራጊው ፡ እንዲደረብ ፡ አደራራጊውም ፡ ካድራጊው ፡

እንቅጽ፡ ይደረግባል። ናፈቀንና፡ ማሀለን፡ ማረረን፡ ተመልከት።

መስተሳትፍ፤(ፍት፡ ፉን፡ ፉት)፤ የሚያሳትፍ፡ አሳታፊ፤ የሚሳተፍ፡ ተሳታፊ፤ ሱቱፍ።

ሰተረ፤—ሠነቀረ፤—ሠተረ።

ሰቲር፤ ሮት፤(ሰተረ፡ ይሰትር፡ ይስትር። ዕብ፡ ፋራሽ)፤ መሰተር፤ መዘርጋት፡ ማዘጋጀት፤ ማሰብ፡ መደገን፤ ስውሮ፡ ማኖር፤ መሰወር፤ የገመድ፡ የወጥመድ። ሰጠረን፡ ሰፍሐንና፡ ሰጥሐን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎር፡ ናቸው። ንብሉ፡ ሲተ፡ መሥገርተ፤ ወሰተሩ፡ አሕባለ፡ መማግር፡(መዝ፡ ፻፵)። መሸተር፡ ማስጌጥ፡ (ፀማርኛ)።

ሰታሪ፤(ሪት፡ ርያን፡ ያት፤ ተርት)፤ የሚሰትር፤ የሚዘርር፤ የሚዘረጋ፡ ዘርጊ።

ሰቲት፤ ቶት፤(ሰተ፤ ሰተተ፡ ይሰትት፡ ይስትት። ዕብ፡ ሽታት)፤ መቅናት፡ መንሳተት፤ ሰተት፡ ማለት፤ መውደቅ፡ መዘርጋት፤ እንደ፡ ሰበተት፡ እንደ፡ መሠረት፡ መኾን፤ መዋረድ፡ መረገጥ፤ መናቅ።

ስቱት፤(ታን፡ ታት፡ ትት)፤ ሰተት፡ ያለ፤ የቀና፡ የተንሳተተ፤ ዝርግ፡ ወዳቃ፤ የተናቀ፡ የተጠቃ። በስቱት፡ ፈንታ፡ መስትት፡ ይሳል፤ አያሰኝም። ከመ፡ ኢይኩን፡ እግዚእየ፡ መስትተ፡ ወዘኢይበቍዕ፡(ዮዲ፲፩፡ ፲፩)።

አስተተ፤ አዋረደ፡ አዋደቀ፡ አጣጣለ፤ ናቀ፡ አቃለለ፤ ተወ፡ ቸል፡ አለ፤ አስታጉለ። አሰ፡ አስተትዎ፡ ለጻድቅ። ዘያስትት፡ ግብረ፡ እግዚ፡ ውእቱ፡ ያስትት። ኢታስትት፡ ቃሎ፡ ለአቢየር። አስቲተነ፡ ሕይወተ። ኢታስትት፡ ገቢረ፡ ምጽዋት። ኢታስትት፡ ተግባረ፡ እደዊከ፡(ቀሰ፫፡ ፲። ምሳ፲፫፡ ፲፫። ዮዲ፲፩፡ ፲። ዕብ፪፡ ፫። ሚራ፯፡ ፲። ፲፭)።

መስተቲ፤ መስትት፤(ታን)፤ የሚንቅ፤ የሚያቃልል፤ የሚያስታጉል፤ ዕቡይ፤ ሀከይ። እመ፡ ገብረ፡ ፀመየ፡ ወከነ፡ ዕቅፍተ፡ ወመስትተ፡ ለአበ፡ ኖሎሁ፡ ጥምቀተ። ከመ፡ ኢንኩን፡ መስትታነ፡(ሲኖዶ። ዲድ፡ ፱። ፪ዕዝ፡ ፲፪፡ ፲፯)።

ሰጸለክስ፤(ጽር፡ ስፓላክስ። ዕብ፡ ሀቲንሽሜት፤ ጤሌፍ)፤ ፍልፈል፤ ያይጥ፡ ገመር። ስኩና፤ ጥፍር፤ መዳፍ፡ ውስጥ፡ እግር፤ የእንስሳትና፡ የአራዊት። ለሰውም፡ ይኾናል፤ ኍብ፡ አይበላሽ፡ እንዲሉ፡(ዘሌ፲፩፡ ፴። ፱ነገ፡ ፱፡ ፴፭)። ባለብሉዮች፡ ግን፡ እሥሥት፡ ይሉታል፤ ፍችው፡ አይደለም።

ሰጼራ፤(ጽር፡ ስፒራ)፤ መለዮ፡ ምልክት፤ የባንዲራ፡ ፀይነት፤ በወታደሮች፡ ልብስ፡ ባንገትጌው፡ በእጅጌው፡ የሚደረግ። ሠገራተ፡ ሰጼራ፤ ሕዝበ፡ ሰጼራ። ምልክት፡ ያላቸው፤ ምልክታሞች፤ ባለምልክቶች፡(ማር፲፭፡ ፲፮። ዮሐ፲፰፡ ፫። ግብ፲፡ ፩)። ባለሐዲሶች፡ ግን፤ የጭፍራ፡ ስም፡ ብለው፡ ይፈቱታል። ሠገረን፡ ተመልከት።

ሰጼራ፤(ጽር፡ ሳፕፊሪስ። ዕብ፡ ሻፒራ)፤ ስመ፡ ብእሲት፤ ሶፎራዊት፡ ሰንፔራዊት፤ ዕንቍት፡ ውቢት፡ ሉሊት። ባለሐዲሶች፡ ግን፡ ሸቱ፡ ይሉታል፤ ሶፎርን፡ እይ፡(ግብ፭፡ ፩)።

ሲፓራ፤(ዕብ፡ ጺፖራ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ስመ፡ ብእሲት፤ ያፍ፡ ላሕዩት፤ የመስቀል፡ ወፍ፡(ዘፀ፪፡ ፳፩)።

ተ

ተ፤ ደኃራይ፡ ፊደል፤ ኻያ፡ ኹለተኛ፤ መጨረሻና፡ መደምደሚያ፤ በግእዝ፡ አልፍ፡ ቤት፡ በአበገደ፤ ስሙ፡ ታዊ፤ ታው፤ ቍጥሩ፡ አራት፡ መቶ፤ አኃዝ፡ ሲኾን፡ ተ፡ (፬፻) አርባዕቱ፡ ምእት፡ ይባላል።

ተ፤ የርባታ፡ ተውሳክ፤ የመደረግና፡ የመደራረግ፡ ልማድ። ቀተለ፤ ተቀትለ፤ ተቃተለ። ከፈለ፤ ተከፍለ፤ ተካፈለ። ፈለጠ፤ ተፈልጠ፤ ተፋለጠ፤ የመሰለው፡ ኹሉ። ኹለተኛም፤ በ፮፡ ፊደላት፡ (ተደዘጠጸሰ)፡ ከሚነሡ፡ በቀር፤ በግስ፡ ኹሉ፡ ሳ፩፡ ሰራዊት፡ ለሩቅ፡ ሴትና፡ ላራቱ፡ ቅርቦች፡ የትንቢት፡ አንቀጽ፡ ሥርው፡ ይኾናል። ይህም፤ ቀተለት፡ ልከ፡ ኪ፡ ክሙ፡ ን፡ ብሎ፤ ትቀትል፡ ሊ፡ ሉ፡ ላ፡ እያለ፡ ሌላውን፡ ኹሉ፡ ያሳያል። ተደዘጠጸሰን፡ መሠረት፡ አድርገው፡ በሚነሡ፡ ግን፡ ሥርውነት፡ የለውም፤ ንቁል፡ ነው። ይህም፤ ተተክለ፡ ይተከል፤ ተደመረ፡ ይደመር፤ ተዘርዐ፡ ይዘራዕ፤ ተጠውመ፡ ይጠወም፤ ተጸውዐ፡ ይጼዋዕ፤ ተሰብሐ፡ ይሴባሕ፡ ማለቱን፡ ያሳያል። ሦስተኛም፤ አብዝኅና፡ ምእላድ፡ እየኾነ፡ በመጨረሻ፡ ቃል፡ በዘር፡ በንባር፡ በአርእስትና፡ በሳቢ፡ ዘር፡ ባንዲትና፡ በብዙ፡ ሴት፡ ቅጽል፡ ይገባል። በጥሬ፡ ሲገባ፤ ወሀበ፡ ብሎ፡ ሀበት፤ ሐመየ፡ ሐሜት፤ ፈነወ፡ ፍኖት። በማብዛት፡ ሲገባ፤ ብዕል፡ ብዕላት፤ ገድል፡ ገድላት፤ ኀይል፡ ኀይላት።

በንባር፡ ሲገባ፤ ማይ፡ ማያት፤ሰማይ፡ ሰማያት፤ኮከብ፡ ከዋክብት፡ ይላል። በአርእስት፡ ሲገባ፤ ቀቲል፡ ቀቲሎት፤ ቀዊሞት፡ ገቢሮት። በሳቢ፡ ዘር፡ ሲገባ፤ ቅትለት፡ ቁመት፡ ግብረት፡ ይላል። በቤቶች፡ ቅጽል፡ ሲገባ፤ ሳንዲቱ፡ ቀታሊት፡ ገባሪት፡ ሠናይት፡ ክብርት፤ ለብዙዎች፡ ቀታልያት፡ ገባርያት፡ ሠናያት፡ ክቡራት፡ ይላል። ትእምርት፡ ትዕግሥት፡ ትውክልት፤ ይህን፡ የመሰለ፤ ባዕድ፡ ከምእላድ፡ ይባላል። ተ፡ ከባዕዶችም፡ ከምእላዶችም፡ ይቈጠራል፤ እንደ፡ ወ፡ ከኹል፡ ጉብ፡ ነው።

ታኦዶኮስ፤(ጽር፡ ቴዎቶኮስ)፤ ወላዲተ፡ አምላክ፤ እመ፡ አምላክ።

ተአኃ፤—ወንድምነት፤—አኀወ።

ታእክ፤—አዳራሽ፤—ዐከወ።

ተአኪያሃ፤(ጽር፡ ቴዎቶኮስ)፤ ወላዲተ፡ አምላክ። ሰመየ፡ ሲድርሳኑ፡ ድርሳነ፡ ተአኪያሃ፡ ማርያም፤ ዘውእቱ፡ ወላዲተ፡ አምላክ፡ ብሂል፡ (ያዕ፡ ዘእል)።

ታኦሎጎስ፤(ጽር፡ ቴዎሎጉስ)፤ ሎጎስ፡ ቴዎ፤ ነባቤ፡ አምላክ፤ ነባቤ፡ መለኮት። ጎርጎርዮስ፡ ታኦሎጎስ፤ዮሐንስ፡ ታኦሎጎስ፡ (ያዕ፡ ዘእል)። በታኦሎጎስ፡ ፈንታ፡ ቴዎሎጎስ፡ እንደ፡ ማለት፡ ኹሉ፤ አዘውሮ፡ ቴዎጎሎስ፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲። ስንክ፡ መስ፲። ድጓ)።

ታኦማጎሲስ፤(ጽር፡ ቴዎማኽስ)፤ ፀረ፡ አምላክ፤ እንደ፡ ማኒና፡ እንደ፡ ፍራማሶን፡ ያሉ፡ ፍጹም፡ ከሓዲ፤ ወይም፡ እንደ፡ አርዮስ፡ እንደ፡ መቅደንዮስ፡ ያሉ፡ ፍጹም፡ መናፍቅ። (ሥላሴ፡ ቅኔ)፤ አልፍ፡ ዐላውያን፤ ማኒስ፡ ከነ፡ የዐብየ፡ ምስለ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ወአብ፡ እስከ፡ አኅጥአነ፡ ወልደ፤ እስመ፡ ምስለ፡ ባዕድ፡ ተናገረ፡ ባዕደ፤ ወእምዐላውያን፡ ኅጥአ፡ ዘይመስሎ፡ አሐደ፤ ፀመዓ፡ ካልአ፡ ኅበ፡ ፈቀደ፤ ሰባልዮስ፡ በዝ፡ እስመ፡ ኢለመደ፤ ወከመ፡ ዝ፡ አርዮስ፡ ኢክሕደ። ታኦማጎሲስ፤ ዘበትርጓሜሁ፡ ፀረ፡ እግዚአብሔር፡ (ሃይ፡ አበ)።

ታአንትያ፤(ጽርእ)፤ አምላክ፡ ሐመ፡ በህላዌሁ፤ ቱሳሔ፡ ውኅጤ፤ አንድ፡ ባሕርይ፡ አንድ፡ ግብር፡ የሚሉ፡ የመናፍቃን፡ ባህል። ተሳረቀንና፡ አበተሳረቀን፡ እይ፤ ሰረቀ።

ታኦፊላ፤(ጽር፡ ቴዎፊሌ)፤ ቴዎፍሎስ፤ ፍቁረ፡ አምላክ፤ መፍቀሬ፡ አምላክ፡ (ግብ፩፡ ፩)።

ታአርያ፤(ጽርእ)፤ ሠናይ፡ መሠንይ፤ እውነ፡ ለማያዊ፤ ብርሃናዊ። ዘይሰመይ፡ ታኦርያ፡ ዘውእቱ፡ ራእይ፡ ልቡናዊ፡ (ማር፡ ይሥ፩፡ ፩)።

ታኦስ፤(ጽር፡ ቴዎስ)፤ አምላክ። ታኦስ፡ ናይናን፡ ኦ፡ አምላክ፡ መሐረነ፡ (ግብ፡ ሕማ)።

ቴኦስ፤(ጽርእ)፤ ስመ፡ ፀገር፤ የቦታ፡ ስም። አንበስት፡ እለ፡ ትመጽእ፡ እምነ፡ ቴኦስ፡ ንዓ፡ (ኢሳ ፳፮፡ ፲፩)። ዕብራይስጡ፡ ግን፤ ግእዙ፡ እምነ፡ ቴኦስ፡ ንዓ፡ ባለው፡ ምኢሮት፡ ኦታ፡ ይላል፤ ያውዕያሃ፡ ያነድዳሃ፡ ማለት፡ ነው፤ በታንና፡ አገርን፡ አያሳይም።

ታኦስከንድሳውያን፤(ጽርእ)፤ ቀታልያን፡ አምላክ፤ ባምላክነቱ፡ ታመመ፡ ሞተ፡ የሚሉ። (ሃይ፡ አበ)።

ትቤ፤—ትላለች፤—ብሂል።

ትብሌ፤ ትብላይ፤ ትብልያ፤(ሮማይ። ታቡላ፤ ገበታ። ዕብ፡ ሐሼን)፤ ልብስ፡ ተክህኖ፤ የደረት፡ ሳንቃ፤ ሴደርያ። ትብልያ፡ ዘመቅፈርት። ትብልያ፡ ዘልብሰ፡ መትከፍት፡ (ዘፀ፳፰፡ ፯፡ ፰። ፴፯፡ ፲፱)። በትብልያ፡ ፈንታ፡ ኤፉድ፤ በኤፉድ፡ ፈንታ፡ ትብልያ፡ ይላል፤ ፍችው፡ እየቅል፡ ነው።

ተብያስ፤ ስመ፡ ሀገር። አበ፡ ሲሶይ፡ ተብዮሳዊ፡ (ፊልክ)።

ተቤሳ፤ ተቤስ። (ዕብ፡ አፌር። ጽር። ቴላሞን)፤ ግልባቤ፡ ገጽ፤ ሠርመዲ፡ ቀጸላ፤ የፊት፡ መሸፈኛ። ወአሰረ፡ ተቤሳ፡ ውስተ፡ አዕይንቲሁ፡ (፫ነገ፡ ፳። ፴፰፡ ፵፩)።

ተቤሳ፤(ዕብ፡ ኤፌር። ዐረ፡ ቲብን)፤ ትቢያ፡ ዐቧራ፤ ደቃቅ፡ ዐፈር፤ ዐመድ፤ እብቅ። ሐራሲ፡ ትጉህ፡ ቴዎድሮስ፡ ዘሰበንታሁ፡ ተመልአ፡ ቀኖተ፡ ኅጺን፡ ተቤሳ፡ (ቅኔ)።

ተቢዕ፤ ዖት፤(ተብዐ፡ ይትብዕ፡ ይትባዕ፤ ጠብዐ። ዐረ፡ ተቢዐ፤ ተለወ። ዕብ፡ ታባዕ፤ ሽ፡ ፈለገ)፤ መትባት፡ መጨከን፤ ጨካኝ፡ ቈራጥ፡ ወንድ፡ መኾን፤ መድፈር፤ አለመፍራት፡ አለማመንታት። ጽናዕ፡ ወትባዕ። ትብዑ፡ ወጽንዑ። ከመ፡ ኢይትባዕ፡ ላዕሌክ፡ (ኢያ፩፡ ፯። ፲፡ ፳፭። ሚራ፰፡ ፲፭)። መትባት፡ ለብረት፡ ሳንደበት፡ ይነገራል። አፉ፡ የተባ፡ ነው፤ ብረቱን፡ አትባው፤ ውሃ፡ ብረት፡ ያጠናል፡ እንዲሉ። የብረት፡ ትባት፡ ሥራው፡ ካለቀለት፡ በኋላ፡ በእሳት፡ ግሞ፡ ከውሃ፡ መግባት፡ ነው፤ አለዚያ፡ አይጠነክርም፡ ይባላል።

(ተ) **ተብዖ፤ ዖት፤(ተብዐ፡ ይቴብዕ፡ ይተብዕ)፤** ዝኒ፡ ከማሁ፤ ሲጠብቅ፡ የስብሐ፤ ሲላላ፡ የገብረ።

ተባዒ፤(ዒት፡ ዕያን፡ ያት፤ ዕት)፤ የሚጨክን፤ ጨካኝ፤ ደፋር፡ ቈራጥ። ብእሲ፡ ተባዕ። ተባዕያን፡ ምስሌሆሙ። ዕደው፡ ስሙያን፡ ወተባዕት፡ (ኢሳ፰፡ ፰። ፩፱፡ ፯። ፩ዜና፡ ፲፪፡ ፴)።

ተባዕ፤(ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ። ብእሲ፡ መስተቃትል፡ ወቴባዕ። ጽኑዕ፡ ወተባዕ። ሐራዊ፡ ተባዕ። ከመ፡ ዕደው፡ ተባዓን፡ (ሚራ፳፯፡ ፳፰። ፩ዜና፡ ፲፭፡ ፳፮። ስንክ፡ ሐምሌ፲፱። ዮኤ፪፡ ፯)።

(ሳ) **ትቡዕ፤(ብዕት)፤** የተባ፡ ትብ፤ ጨካኝ፤ ቈራጥ። እመቦ፡ እንከመ፡ ቴቡዓኒ፡ ወጽኑዓኒ፡ (ዮሴፍ)።

ትብዐት፤ መትባት፤ አተባብ፤ አጨካከን፤ ጨካኝነት፤ ወንድነት። እመ፡ ትፈቅዱ፡ ትክሥቱ፡ ትብዐተክሙ፡ ወጽንዐተክሙ፡ ዓሑ፡ አፍኣ፡ ሀገር፡ (ዮሴፍ)።

ትብዕ፤ (ዓት)፤ ትባት፤ ጭካኔ፡ ጭከና፤ ድፍረት፡ ጉብዝና፤ የወንድነት፡ ሥራ። ፈርሁ፡ ሚጼን፡ እምነ፡ ትብዓ፡ (ዮዲ ፲፯፡ ፲። ስንክ፡ መስ፲)።

ትብዕና፤ ትብነት፤ ወንድነት፤ ጨካኝነት፤ ጭከና። ብዙኃን፡ ወንያላን፡ በጽንዐ፡ ወበትብዕና፡ ወብአፍራስ፡ (፪ዜና፡ ፲፯፡ ፰)።

ተባዕት፤ (ብ፡ አትቡዕ)፤ በቁሙ፡ ተባት፤ ወንድ፤ አውራ፤ አለሌ። ተባዕተ፡ ወአንስተ፡ ገብሮሙ። ወለደት፡ ተባዕተ። ዶርሆ፡ ተባዕት። አፍራስ፡ አትቡዕ። አባግዐ፡ አትቡዕ። ደቂቅ፡ አትቡዕ፡ (ዘፍ፩፡ ፳፯። ኢሳ፷፮፡ ፯። ፪ዜና፡ ፱፡ ፳፭። ፲፯፡ ፲፭። ፴፩፡ ፲፯)።

ተባዕታዊ፡ **ዪ**፤ ወንድ፤ ወንዳዊ፤ ወንድማ፤ ወንዳወንድ፤ ብርቱ። ሕፃን፡ ተባዕታዊ። ዐንበሬ፡ ተባዕታይ። መንፈስ፡ ባሕር፡ ተባዕታይ፡ (ፈ፡ መ፡ ፳፯፡ ፳፭። ሔኖ፰፡ ፰፡ ፲፯)።

አትብዐ፤ አተባ፤ አስተባ፤ አጨከነ፤ አስጨከነ፤ ወንድ፡ አደረገ።

ተታብዐ፤ ተጨካከነ፤ ተጸናና፤ አይዞኽ፡ አይዞኽ፡ ተባባለ። ተታቢዖሙ፡ (ዘፍ፴፱፡ ፳፭)።

አስተታብዐ፤ አጨካከነ፤ አጸናና። ለአስተታብዖ፡ በቅድመ፡ ጸባኢት፡ (መጽ፡ ምስ)።

ታቦር፤ (ዕብራ)፤ የተራራ፡ ስም፤ ታላቅ፡ ረዥም፡ ተራራ፤ በናዝሬት፡ አጠገብ፡ በስተምሥራቅ፡ ያለ፤ ጌታ፡ ምስጢረ፡ መንግሥቱን፡ ለነቢያት፡ ለሐዋርያት፡ የገለጸበት። (መሳ፬፡ ፯፡ ፲፪። መዝ፡ ፹፰)። በዓለ፡ ዕርገት፡ ወበዓለ፡ ኀምሳ፡ ወበዓለ፡ ታቦር፡ ዘቦቱ፡ ተወለጠ፡ ወአእመሩ፡ አርዳኢሁ፡ ስብሐተ፡ መለኮቱ። ወዕደውሙ፡ እምደብር፡ እምደብረ፡ ታቦር፡ አዘዞሙ፡ ኢይንግሩ፡ ዘርእዩ፡ በደብር፡ እስከ፡ አመ፡ ይትፌጸም፡ በዕድሜሁ፡ (ፍ፡ ነ፡ ፲፱። ድጓ፤ ሠለ)።

ታቦት፤ (ታት። ቀብጥ፡ ቴቢ። ዕብ፡ ቴባ፤ ቴቡታ። ዐረ፡ ታቡት)፤ መርከብ፤ ማኅን፤ ሙዳየ፡ ምጽዋት፡ ሙዳየ፡ ምጪት፡ (ኩፋ፡ ፭። ዘፍ፮፡ ፲፱)። ንፍቀ፡ ታቦት፡ (ማቴ፳፬፡ ፴፰። ፩ጴጥ፡ ፫፡ ፳)። ወሶበ፡ ርእዩ፡ ከመ፡ ብዙኀ፡ ወርቀ፡ ዘተረክበ፡ ውስተ፡ ታቦት። ገነዘ፡ ቤት፡ ለአዳም፡ ወአንበሮ፡ ውስተ፡ ታቦት፡ በምሥራቀ፡ ገነት፡ (፱ነገ፡ ፲፪፡ ፲። ቀሌ)። ምስጢሩ፡ ቦታነትና፡ ማኅደርነት፡ ነው። አንትሙ፡ ታቦት፡ ለንጉሥ፡ (፩ጴጥ፡ ፪፡ ፱)። ባለቅኔዎች፡ ማን፡ የቤተ፡ ጥሬ፡ ነው፡ ይላሉ።

ታቦት፤ (ዕብ፡ አሮን)፤ የቁም፡ ማኅን፤ ዐሠርቱ፡ ቃላት፡ የተጣፉባቸው፡ የኹለቱ፡ ጽላት፡ ማኅደር። ታቦት፡ ዘመርጡል። ታቦተ፡ ሕግ። ታቦተ፡ እግዚአብሔር። ታቦት፡ በወርቅ፡ ልቡጥ፡ እምኵለሄ፡ ዘግቡር፡ እምዕፀ፡ ዘኢይነቅዝ፡ (ዘፀ፳፭፡ ፲። ፴፰፡ ፩። ዘኍ፲፱፡ ፵፱። ፩ዜና፡ ፲፫፡ ፫። ኤፍ፡ ፩)።

ታቦት፤ መንበር፡ ምሥዋዕ፤ በመንበር፡ ላይ፡ የሚቀመጥ፡ ጽላት። ጸሎት፤ እምቅድመ፡ ያልብስ፡ ታቦተ። ወይኩን፡ ታቦት፡ ዘይፈልስ፡ እመካን፡ ውስተ፡ መካን፡ ከመ፡ እብነ፡ ደቂቀ፡ እስራኤል፡ (ቅዳ። ፍ፡ ነ፡ ፩)።

ተቤሳ፤—**ግልባቤ**፤ **ጸበል**፤—**ተብየሰ**።

ተብሲል፤—**ንፍሮ**፤—**በሰለ**።

ተግቢጥ፤ (ዐረብ)፤ ሽንት፡ ቅዘን። ገብጥ ጓና፡ ተርቢዝን፡ እይ።

ተጊህ፤ **ሆት**፤ (ተግሀ፡ ይተግህ፡ ይትጋህ)፤ መትጋት፤ መንቃት፤ መጠበቅ፡ ማስተዋል፤ እንቅልፍን፡ ሀኬትን፡ መተው፤ ማድባት፡ ማሸመቅ። ዘይተግህ፡ ውስተ፡ አናቅጽየ። ትግሁ፡ እንከ። ነምር፡ ይተግህ፡ ላዕለ፡ አህጉሪከሙ፡ (ምሳ፰፡ ፴፬። ማቴ፳፬፡ ፵፪። ኤር፭፡ ፮)።

—፤ ማሰብ፡ ማስተንተን፤ መውደድ፡ መፍቀድ፤ መቸኰል፡ ማረብድ። እስመ፡ እሙንቱ፡ ይተግሁ፡ ለነፍስክሙ። ይተግህ፡ ለሠናይትክሙ። ትግሂ፡ ለመፍቅድየ፡ በከመ፡ ትተግህ፡ እም፡ ለውሉዳ። ይተግሁ፡ በሌሊት፡ ወበመዓልት፡ አንብቦ፡ መጻሕፍት። እተግህ፡ አነ፡ ከመ፡ እግበር፡ ዘነበብኩ። ተጋህኩ፡ ለአፅርዖ፡ ፈቃዱ፡ (ዕብ፲፫፡ ፲፯። አፈ፡ ድ፳፱። አርጋ። ስንክ፡ ኅዳ፳፯። ኤር፩፡ ፲፪። ዮሴፍ)።

ተጋሂ፤ (ሂት፡ ህያን፡ ያት)፤ የሚተጋ፤ ተጊ፤ ዐሳቢ። ጳጳስ፡ ይኩን፡ ተጋሄ። ተጋህያን፡ ለሠሉ፡ ርሡስ፡ ወእኩይ፡ (ኪዳ። ቀሌ)።

ትጉህ፤ (ሃን፡ ሃት፡ ግህት)፤ በቁሙ፤ የተጋ፡ የነቃ፤ እንቅልፍ፡ የሌለው። ትጉህ፡ ለገቢረ፡ ሠናይ። ውእቱሰ፡ ትጉህ፡ ለአሕሥሞትየ። ትጉሃን፡ መላእክት፡ እለ፡ ኢይነውሙ። ትግህት፡ ንህብ፡ (ዲድ፡ ፱። ዮሴፍ። መዋሥ። ስንክ፡ መስ፳፭)።

ትግሀት፤ (ታት)፤ መትጋት፤ አተጋግ፤ ትጉህነት፤ ትጋት፤ እንቅልፍ፡ ማጣት። ሌሊተ፡ ተኖልዎሙ፡ ትግሀታተ፡ ከንቱ፡ ኢይምጽአሙ። ቅዱስ፡ ብሶይ፡ መዓልተ፡ ጸሎታተ፡ ወሌሊተ፡ ትግሀታተ፡ ፈጸመ፡ (ቅዳ፡ ያዕ። ድጓ)።

ትጋህ፤ (ሃት)፤ ትጋት፡ ንቃት፤ የእንቅልፍ፡ ዕጦት፤ ሐሳብ፡ ፈቃድ። በጻሕቅ፡ ብዙኅ፡ ወበትጋህ፡ ፍድፉድ። ኀሠሥዎ፡ በትጋህ፡ ዐቢይ። ወለት፡ ትጋህ፡ ኀቡእ፡ ይእቲ፡ ለአቡሃ። ትጋሁ፡ ዘከመ፡ ያቅሕም፡ ብዕራይሁ። ትጋሆሙ፡ ለገሥጾትነ፡ (አፈ፡ ድ፴፱። አቡሻ፡ ፶። ሢራ፵፪፡ ፱። ፴፰፡ ፳፯። አፈ፡ ድ፳፱)።

አትግሀ፤ አተጋ፤ አነቃ፤ እንቅልፍ፡ አሳጣ። አትግሀነ፡ ለስብሐቲከ። እሮጼሙ፡ ፈድፋደ፡ ሕማ

ማተ ፡ እግዚእነ ፡ ክርስቶስ ፡ ያተግሀነ ፡፡ ክቡድ ፡ ሕማም ፡ ያተግህ ፡ ወአልቦ ፡ ንዋም ፡ (ስንክ ፡ መስ፳፩ ። አፈ ፡ ድ፹፰ ። ሚራ፴፬ ፡ ፪) ።

ቴገን ፤ ጤገን ፤ ምጣድ ፤ እቶን ፡ (ዘሌ፯ ፡ ፲፱) ።

ቴጉን ፤ ጤጉን ፤ የበሰለ ፡ የተጋገረ ። ኅብስተ ፡ ቴጉን ፡ (ዘሌ፪ ፡ ፭) ። ጤገንን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፤ ሴማውያን ፡ ጠ ፡ የሚሉትን ፡ ያፌታውያን ፡ ተ ፡ ስላሉት ፡ ኹለት ፡ ይመስላል ። ባለብሉዮች ፡ ጕልቻ ፡ ይሉታል ።

ተጌር ፤ ሮት ፤ (ተገረ ፡ ይተግር ፡ ይትግር ። ዐረ ፡ ታጀረ ። ዕብ ፡ ታጌር) ፤ መነገድ ፤ ርቆ ፡ መኼድ ፤ ነጋዴ ፡ መኾን ። መንቀል ፡ መትከል ፤ መሳብ ፡ መገተር ፤ የእግር ፡ የድንኳን ፡ የከስማ ፡ የአውታር ።

መትገር ፡ ት ፤ (ብ ፡ መታግር ፡ ት) ፤ ወተር ፤ አውታር ፤ የድንኳን ፡ ገመድ ። መታክሊሆን ፡ ወመታግሪሆን ፡፡ መታግርቲሆን ፡ (ዘኍ፫ ፡ ፴፯ ። ፬ ፡ ፴፪) ።

መታግርት ፤ (ዕብ ፡ ፍቃዊም) ፤ ስንበሮች ፤ ቅርጾች ፡ የታነጡ ፡ የተነጠጡ ፤ ያበጡ ፡ የሰመጡ ፤ ፈቅዐን ፡ ተመልከት ። ወመታግርተ ፡ ገብረ ፡ ላቲ ፡ (፫ ነገ ፡ ፯ ፡ ፳፬) ።

መታግር ፤ ምሰሶዎች ፤ ወጋግራ ፡ ባላ ፤ ዋልታ ፡ ሠረገላ ። ለኅዋኅዊሃ ፡ ወለመሳክዊሃ ፡ ወለመታግሪሃ ፡ ወለአዕማዲሃ ፡ (ገድ ፡ ተክ) ።

ትግሬ ፤ ተጋሪ ፤ (ዐረ ፡ ታጅር ። ዕብ ፡ ታጋር) ፤ ነጋዴ ፡ ዐጣሪ ፤ ሸያጭ ፡ ሸቃጭ ፡ ቸርቻሪ ። የቋንቋ ፡ ስም ፤ ሴማዊ ፡ ግእዛዊ ፡ ቋንቋ ፤ ሐባቦች ፡ የሚናገሩበት ፡ ከዐረብና ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ሱታፌነት ፡ ያለው ። ስመ ፡ ሀገር ፡ በመረብና ፡ በተከዚ ፡ በደንከልና ፡ በባሕን ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ክፍል ።

ትግራይ ፤ ትግሪኛ ፤ የትግሬ ፡ ወገን ፤ በትግሬና ፡ ባማርኛ ፡ ማኸል ፡ ያለ ፡ ቋንቋና ፡ ሕዝብ ፤ ቋንቋነቱ ፡ ካማርኛ ፡ ይልቅ ፡ ለትግሬ ፡ ለግእዝ ፡ የሚቀርብ ።

ቴግሪ ፤ (ጽርእ) ፤ ጤግሮሳዊ ፤ ክፉ ፡ ጨካኝ ፡ ነብር ፤ ጤግሮስን ፡ እይ ። ዲያብሎስም ፡ በተንኰሉና ፡ በመርዛምነቱ ፡ እባብ ፡ እንዲባል ፤ በጨካኝነቱ ፡ ቴግር ፡ ይባላል ፡ (ሃርማ ፡ ገ፷፭) ። የዕውን ፡ ጠባይ ፡ የሚመረምሩ ፡ ፈላስፎች ፡ የጠፉት ፡ ታሪክ ፡ ግን ፡ ትግሬና ፡ ትግራይ ፡ የሕዝብ ፡ ስም ፡ ሲኾን ፤ ንባቡም ፡ ምስጢሩም ፡ ቴግር ፡ ቴግሪ ፡ ከማለት ፡ የወጣ ፡ የጠባይ ፡ ስም ፡ ነው ፤ የግብር ፡ አይደለም ፡ ይላል ።

ቴግሪ ፡

ቲግራ ፤ (ዕብራ) ፤ ቍጣ ፡ ብስጭት ፤ ወረፍታ ፡ ቅለት ፤ ጠብ ፡ ጠበኝነት ።

ቴዱ ፤ ቴዳ ፤—ግናይ ፥ ትእምርት ፤—ተየዱ ፡ ዳ ።

ተድባብ ፤—ባጥ ፡ ጣራ ፤—ደበበ ።

ቴሀ ፤—ዘረ ፡ ቀላወጠ ፤—ተየሀ ።

ትሄ ፤ (ያት ። ጽር ፡ ቴኤ ፡ ሄ ። ዕብ ፡ ታእ) ፤ ታናሽ ፡ ዕልፍኝ ፤ ዕቃ ፡ ቤት ፤ እንደ ፡ ጕርጆ ፡ እንደ ፡ ጓዳ ፡ ያለ ። ለቂንድና ፡ ለማር ፡ ስፈፍ ፡ ሳይቀር ፡ ቤትነት ፡ ላለው ፡ ክፍል ፡ ለታናናሽ ፡ ኹሉ ፡ ይነገራል ፡ (ሕዝ፵ ፡ ፯ ፡ ፲ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫) ።

ታው ፤ ስመ ፡ ፊደል ፤ ካያ ፡ ኹለተኛ ፡ ተ ፤ ምልክት ፡ ፀላማ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ መስቀል ፡ ትእምርተ ፡ መስቀል ፡ እንደ ፡ ማለት ። ሔትዮትን ፡ እይ ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (መዝ፻፲፰ ፡ ፻፷፱—፻፸፮ ። ሰቈ፩ ፡ ፳፪ ። ፪ ፡ ፳፪ ። ፫ ፡ ፷፮ ። ፬ ፡ ፳፪) ።

ታው ፤ (ዐማርኛ ፤ ትእዛዝ ፡ አንቀጽ) ፤ ተው ፤ አትንካ ፤ በቃ ። ምስጢሩ ፡ ደኃራዊነት ፡ ነው ፤ አዳም ፡ የፍጥረት ፡ ፍጻሜ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፡ ታውም ፡ የፊደል ፡ ፍጻሜ ፡ ነውና ፡ መከተቻነቱን ፡ ያሳያል ። (ተረት) ፤ መተው ፡ ነገሬን ፡ ከተተው ።

ተወሀውሀ ፤—በራ ፡ ተመላለሰ ፤—ወሀውሀ ።

ቴዎሎጎስ ፤ ነባቤ ፡ መለኮት ። ታኦሎጎስና ፡ ቴዎሎጎስ ፡ አንድ ፡ ስም ፡ ናቸው ፤ ባለዜማችና ፡ ባለሐዲሶች ፡ ግን ፡ ቴዎሎጎስን ፡ ነዊን ፡ እስኪት ፡ ይሉታል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ።

ቴዎሎጊያ ፤ ሊቅ ፤ መተርጕም ፤ የሊቃውንት ፡ መጽሐፍ ፤ ብሉያትንና ፡ ሐዲሳትን ፡ እየጠቀሰ ፡ የሚፈታ ፤ ምስጢረ ፡ ሥላሴን ፡ ምስጢረ ፡ ሥጋዌን ፡ አምልቶ ፡ አስፍቶ ፡ የሚናገር ፤ እንዳፈ ፡ ወርቅ ፡ እንደ ፡ ቄርሎስ ፡ ድርሳን ፡ ያለ ፡ የጉባኤ ፡ መጽሐፍ ፤ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የምታምነው ፡ የምትቀበለው ።

(ጥ) **ቱማ ፤ (ሱር ፡ ቱማእ) ፤** ሶመት ፤ ነጭ ፡ ሽንኩርት ። ኢይበርከ ፡ ባዕለ ፡ በገባ ፡ ወኢባዕለ ፡ በጸል ፤ ወኢባዕለ ፡ ቱማ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፲፯ ። ቢኖይ) ።

ቶማስ ፤ (ጽር ። ዕብ ፡ ቶማእ) ፤ የሰው ፡ ስም ፤ ካ፲፪ቱ ፡ ሐዋርያት ፡ አንዱ ። መንታ ፤ መንትያ ፡ ኹለትያ ፤ ፅንሱና ፡ ልደቱ ፡ ከወንድም ፡ ጋራ ፡ የኾነ ፡ ብቻውን ፡ ያይደለ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ (ማቴ፲ ፡ ፫) ።

ቶማስስ ፤ ስመ ፡ ፀሓይ ፤ የኦርያሬስ ፡ ኹለተኛ ። ወአስማቲሁ ፡ ለፀሓይ ፡ ከመ ፡ ዝ ፤ አሐዱ ፡ ኦርያሬስ ፡ ወካልኡ ፡ ቶማስስ ፡ (ሔኖ፸፰ ፡ ፩) ።

ተወን ፤ በልግ ፤ ዘመነ ፡ በልግ ፡ ጸደይ ፤ የበጋ ፡ የበላጊ ፡ ዝናም ። ዘመነ ፡ ሐጋይ ፡ ወተወን ፡፡ ዝናመ ፡ ተወን ፡ ወመፀው ፡፡ ትክልእ ፡ ጠለ ፡ ወተወን ፡፡ ይሁብ ፡ ዝናመ ፡ ተወን ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፭ ። ኤር፭ ፡ ፳፬ ። ፫ ፡ ፫ ። ዘካ፲ ፡ ፩ ። ድጓ) ።

ተወነ ፤ በለገ ፤ ዘነመ ፤ በልግ ፡ ኾነ ።

ተዋነየ ፤—ተጨዋወተ ፤—ዋነየ ።

ተውር ፤ (ዐረ ፡ ሰውር ፤ ተውር) ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፡ ኢሳናዊ ፤ ካሥራ ፡ ኹለቱ ፡ መናዝሎች ፡ አንዱ ። ፍችው ፡ በሬ ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ በሚያዝያ ፡ ወር ፡ ፴፩ ፡ ዕለት ፡ ከ፲፪ ፡ ኬክሮስ ፡ ይመግባል ። ሕልተውር ፡ (አቡሻ) ።

ቶራ ፤ (ዕብራ) ፤ ሕግ ፡ ሥርዐት ፤ ኦሪት ፤ ዐሠርቱ ፡ ቃላት ።

ቶራ ፤ (ሱር ፡ ታውራ ፤ ሶር ። ዕብ ፡ ያሕሙር) ፤ በኸር ፤ የበረሓ ፡ እንስሳ ፤ የፈቶና ፡ የዋሊያ ፡ ወገን ፤ ቀንዱ ፡ ረዥም ፡ ዐጽቃም ፡ ባለብዙ ፡ ቅጥይ ፤ ኽራቱ ፡ ዐጭር ፡ የሥጋ ፡ ዐይነት ፤ ወተታም ፡ (ዘዳ ፲፬ ፡ ፭) ። ወይጠል ፡ ወቶራ ፡ ወሀየላት ። ሐሊብ ፡ ቶራ ፡ (መቃ ፡ ገ፭ ። ስንክ ፡ መስ፲፱) ።

ቶራ ፡

ቶራት ፤ ቶሮች ፤ ቶራዎች ። ቶራት ፡ ወአልሕምት ፡ ገዳም ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፵፱ ፡ ፪ ። ስንክ ፡ ግንቦ፳) ።

ቶርማን ፤ (ትግሬ) ፤ ጋድም ፤ ሠረገላ ።

ቶሬን ፤ (ዕብራ) ፤ የመርከብ ፡ ምሰሶ ፡ ዐምድ ፡ ተራዳ ፤ የሸራ ፡ ያላማ ፡ መስቀያ ፡ (ኢሳ፴ ፡ ፲፯) ።

ቶስሐ ፤ ሐት ፤ (ቶስሐ ፡ ይቶስሕ ። ዕብ ፡ ታዌስ ፤ ሜረየ) ፤ መቀላቀል ፤ መደባለቅ ፤ መበረዝ ፤ መጨመር ፡ መክለስ ፤ የፈሳሽ ። መያስያንኪ ፡ ይቶስሑ ፡ ማየ ፡ ውስተ ፡ ወይን ። ቶስሐ ፡ ሐሊበ ፡ ወንጌል ፡ ምስለ ፡ ጸቃውዐ ፡ ኦሪት ። ኅዳጠ ፡ ወይን ፡ ቶስሕ ። እስ ፡ ይቶስሑ ፡ ባዕለ ፡ ወርቅ ፡ ብሩረ ፡ ሕው ፡ ንሓብ ፡ (ኢሳ፩ ፡ ፳፪ ። መጽ ፡ ምስ ። ፩ጢሞ ፡ ፭ ፡ ፳፫ ። ፈ ፡ መ ፡ ፲፱ ፡ ፪) ።

—፤ ማዋደድ ፡ ማስማማት ፤ መጨማመር ። ቶስሖ ፡ ለነፍስትነ ። ተቶስሕዋ ፡ ለጥበብ ፡ በንጹሕ ፡ ልብ ። ቶስሐ ፡ ውዳሴ ፡ ውስተ ፡ ገሥጾትሙ ፡ (፩ቆሮ ፡ ፲፪ ፡ ፳፬ ። ሄርማ ። አፈ ፡ ድ፲) ።

ቶሳሒ ፤ (ሒት ፡ ሕያን ፡ ያት) ፤ የሚቀላቅል ፡ የሚጨምር ፤ ጨማሪ ፡ ደባላቂ ።

ተቶስሐ ፤ ተቀለቀለ ፤ ተበረዘ ፤ ተጨመረ ፤ ተዛነቀ ፤ ተደባለቀ ። ወይን ፡ ዘኢተቶስሐ ፡ ከመ ፡ ንጉሥ ፡ ዐማፂ ፤ ወዘተቶስሐ ፡ ከመ ፡ ንጉሥ ፡ ራትዕ ። ውሒዛት ፡ ሊቃኒያ ፡ በደም ፡ ይትቶስሐ ። ተቶስሐ ፡ ደምሙ ፡ በደመ ፡ መባእ ። ወተቶስሐ ፡ አብድንቲ ፡ ኅይናት ፡ ምስለ ፡ አብድንቲ ፡ ነኪራን ፡ (ፈላስ ። ኪዳ ። ዮሴፍ) ።

ተቷስሐ ፤ ተተዋስሐ ፤ ተቀላቀለ ፤ ተደባለቀ ፤ ተበራረዘ ፤ ተጨማመረ ፤ ተዛነቀ ፡ ተዛናነቀ ። ከመ ፡ ኢይትዋስሑ ፡ (ቄስጠ ፡ ፶፪) ።

ቱሱሕ ፤ (ሓን ፡ ሓት ፡ ስሕት) ፤ የተቀላቀለ ፤ ቅልቅል ፤ ድብልቅ ፤ ዝንጉርጉር ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ብቻ ፡ ያይደለ ። ወይን ፡ ምስለ ፡ ክርቤ ፡ ቱሱሕ ። ወትካትስ ፡ ሰማያት ፡ ቱሱሕ ፡ ምስለ ፡ ማይ ፡ ወምድር ፡ ሀለወት ፡ ምስለ ፡ ማይ ። ሠናይ ፡ ዘይረክብ ፡ ሰብእ ፡ በዝ ፡ ዓለም ፡ ቱሱሕ ፡ በጻማ ፡ ወድካም ። እስመ ፡ ቱስሕት ፡ በቍር ፡ ወሞቅ ፡ (ማር፲፭ ፡ ፳፫ ። ቀሌ ። ዮሴፍ ። ኩፋ ፡ ፰) ።

—፤ ተጣይ ፡ ርባ ፤ ቶማሳዊ ፡ ግስ ፤ በመጥበቅና ፡ በመላላት ፡ በመንታ ፡ መንገድ ፡ የሚኼድ ፤ ሲጠብቅ ፡ ቀደሰን ፡ ሲላላ ፡ ቀተለን ፡ የሚመስል ። (ማስረጃ) ፤ አሚር ፤ አመረ ፡ የአምር ፡ ይእምር ። መሲል ፤ መሰለ ፡ ይመስል ፡ ይምስል ። ተቢዕ ፤ ተብዐ ፡ ይትብዕ ፡ ይትባዕ ፤ የቀተለ ። አምሮ ፡ አመረ ፡ ይኤምር ፡ የአምር ። መስሎ ፡ መሰለ ፡ ይሜስል ፡ ይመስል ። ተብዖ ፡ ተብዐ ፡ ይቴብዕ ፡ ይትብዕ ፤ የቀደሰ ። ይህን ፡ የመሰለ ፡ ኹሉ ።

ቱስሕት ፤ የተቀላቀለች ፤ ቅልቅል ። መቀላቀል ፤ ቅልቅልነት ፤ ቅልቀላ ፡ ድብለቃ ። ጭማሪ ፡ ተውሳክ ። እስመ ፡ ድኩም ፡ ቱስሕተ ፡ ነፍስትክሙ ። ትድምርት ፡ ዘእንበለ ፡ ቱስሕት ፡ ወሚጠት ። አክራጦን ፡ ዘአልቦቱ ፡ ቱስሕት ። ሐሊብ ፡ ነባቢ ፡ ዘአልቦቱ ፡ ቱስሕት ፡ (፩ቆሮ ፡ ፯ ፡ ፭ ። ቄር ፡ ጸላ ፤ ተረ ። ፩ጴጥ ፡ ፪ ፡ ፪) ።

ቱሳሔ ፤ (ሕያት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ መቀላቀል ፤ (ጥቀ) መቀላቀል ፤ አቀላቀል ፤ ቅልቅልነት ፤ ቅልቅል ፡ መኾን ፤ እንደ ፡ ማርና ፡ እንደ ፡ ወተት ፤ እንደ ፡ ውሃና ፡ እንደ ፡ መሬት ፤ ወይም ፡ እንደ ፡ ደቄትና ፡ እንደ ፡ ደቄት ። ቅልቀላ ፤ ድብለቃ ፤ ጭመራ ፤ ብረዛ ፤ ክለሳ ፤ ጭማሪ ፡ ተውሳክ ። ቍረተ ፡ ቱሳሔ ፡ ዘርዕ ። አሕላም ፡ ይትወለዱ ፡ እምቱሳሔያተ ፡ ጠባይዓት ፡ አርባዕቱ ። ሕንብርትከ ፡ ሕንብርተ ፡ መንፈስ ፡ ረቂቅ ፡ ዘቱሳሔሁ ፡ መብረቅ ፡ (ፈ ፡ መ ፡ ፲፪ ፡ ፭ ። ፈላስ ። ደራሲ) ።

ተዋሲማ ፤ (ዐረ ፡ ቃሱም ፤ ብ ፡ ተዋሲም) ፤ ጣማ ፡ መጣሚያ ፤ ወይም ፡ የኮከብ ፡ ስም ፤ ኹለቱ ፡ እንደ ፡ ማለት ፡ (አቡሻ ፡ ፶) ።

ተውት ፤ (ቅብጥ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ መዠመሪያ ፡ ወር ፤ መስከረም ፡ (አቡሻ ፡ ፰) ።

ቱት ፤ (ዐረ ፡ ወልዐ) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ ቅጠሉን ፡ የሐር ፡ ትሎች ፡ የሚበሉት ፤ ፍሬው ፡ ጥፍጥ ፡ ያጋም ፡ የእንጆሪ ፡ ዐይነት ፤ ዐጽቃም ፡ ቅጠላም ።

ተወተ ፤ ታታ ፤ ጉንጉን ፤ አቀበበ ፤ አዐረ ፡ ዐዘበ ፤ የጥራዝ ፡ የድጕስ ፡ የጣግ ፡ ያፎት ። ሠረዝን ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ መንትያ ፡ ነው ።

ቶታን፤(ናት)፤ በቁሙ፤ ማዘቢያ፤ ሚር፡ ጠፍር። ቶታን፡ አማእን፡(ዘፍ፲፱፡ ፴፫። መሳ፱፡ ፫። ኢ ሳ፩፡ ፳፯። ማርሽ፡ ፯)።

ተሐግ፤ ትሐግ፤ ለምለም፡ ማር፤ ስርዶ፤ የሰርዶ፡ ዐይነት፡ ጨሌ፤ አበቃቀሉ፡ ችግ፡ ችፍግ፡ ያለ። ከመ፡ አባግዐ፡ ውስተ፡ ተሐግ። በኀዲገ፡ መርዒት፡ ውስተ፡ ተሐግ፡(ሚልሽ፡ ፮። ስንክ፡ ግንቦ፫)።

ትሒል፤ ሎት፤ (ትሕለ፡ ይትሕል፡ ይትሐል። ዕብ፡ ታሐል፤ ሀትሔል)፤ መዝ መር፤ መቅደም፤ ዠማሪ፡ ቀዳማዊ፡ መኾን፤ በሥራ፡ ኹሉ። መዘር፡ መንከርተት፡ ለመቀላወጥ፤ ዘዋሪ፡ ቀላ ዋጭ፡ መኾን፤ በየድግሱ፡ ቤት፡ ከሰው፡ አስቀድሞ፡ መ ገኘት። መጽሐፍ፡ ግን፡ በትሕለ፡ ፈንታ፡ ተትሕለ፡ ተታ ሐለ፡ ይላል፤ አያሰኝም። ወአነሂ፡ አዐውድ፡ ወእተ ሐል። አለ፡ በተታሕሉ፡ የሐይዉ። ከመ፡ እለ፡ ያንሶ ሰዉ፡ ወይቴሐሉ፡(ኢዮ፪፡ ፬። ፴፡ ፬። አፈ፡ ተ፲፮)።

ተሓሊ፤ መትሕል፤(ልት፡ ላን፡ ላት)፤ የሚዞር፡ የሚቀላውጥ፤ ዘዋሪ፡ ቀላዋጭ፤ አውታታ፡ ክ ርታታ፤ ተለል፡ ተለል፡ የሚል፤ አብድ፡ እንዝህሉል። ወይከውኑ፡ መትሕላነ፡ ውስተ፡ አሕዛብ። አንስ፡ ረከብኩ፡ ነገረ፡ እንዘ፡ ኣነብብ፡ መጻሕፍቲከ፡ ዘሬ ኖከ፡ ሲተ፡ ምስለ፡ ሰብእ፡ መትሕላን፡ እለ፡ ኢኮኑ፡ ፍጹማነ፡ ወአልቦሙ፡ አእምሮ፡ ጥዩቀ፡(ሆሴ፱፡ ፲፯። ሃይ፡ አበ፡ ፀንያ)።

ትሒት፤ ቶት፤ (ተሐተ፡ ይቴሕት፡ ይትሐት)፤ መተቸት፤ ታች፡ ታች፡ ማለት፤ ወደ፡ ታች፡ መውረድ፡ መዋረድ፤ ዝቅ፡ ዝቅ፡ ማለት፤ ትሑት፡ ታሕት፡ ታችኛ፡ ዝቅተኛ፡ መኾን፤ ማነስ፡ ንኡስ፡ አነ፡ ማለት፡ ከትቢትና፡ ከልዕልና፡ መሸሽ፡ መራቅ፤ ፀቅምን፡ ማወቅ። ሖሩ፡ ማዐምቅ፡ ይምላእ፡ ወሖሩ፡ ደ ብር፡ ወወግር፡ ይትሐት፡(ኢሳ፵፡ ፬። ሉቃ፫፡ ፭)። መጻሕፍትና፡ ባለቅኔዎች፡ ግን፡ በሰፀለ፡ ፈንታ፡ ተሰ ፀለ፡ እንዲሉ፡ በትሕተም፡ ፈንታ፡ ተትሕተ፡ ይላሉ፤ አያሰኝም፤ ግስንቱ፡ ወዕአንና፡ መጽአን፡ ጌሠን፡ ፈለ ሰን፡ የመሰለ፡ ዐጕል፡ ነውና፤ እንደ፡ ገቢር፡ ግስ፡ ያመ ደረግ፡ ልማድ፡ ተን፡ አይፈልገም። ተትሕትከ፡ ልቱ። ብእሲት፡ ትትአዘዝ፡ ወትትቴሐት፡ ለምታ። በከመ፡ ወልድ፡ ይቴሐት፡ ለአቡሁ፡ ከማሁ፡ ዲያቆንሂ፡ ይትሐት፡ ለኤጲስቆጶስ። ተትሕተ፡ እስከ፡ ምድር። ተትሕተ፡ እምዐበዩ። ዘይቴሐት፡ እምኔከ፡(አስቴ፮፡ ፲፫። ዲድ፡ ፫። ፱። ኢሳ፶፩፡ ፲፱። ኩፋ፡ ፳፱። ዳንኤ፡ ፴፱)።

ተሓቲ፤(ቲት፡ ትያን፡ ያት)፤ ታች፡ ታች፡ የሚል፤ የሚዋረድ፤ ተዋራጅ፤ የትቢት፡ ጠላት፡ የትሕ ትና፡ ወዳጅ።

ትሑት፤ (ታን፡ ታት፡ ሕት)፤ በቁሙ፤ የተዋረደ፤ የተናቀ፤ ወራዳ፡ ታናሽ፤ ድኻ፡ ዜጋ፤ ታዛዥ፡ ተገዥ፡ ፈቃደኛ፤ እሺ፡ ባይ፤ ዐፋራም፡ ፈሪ። ትሑት፡ ምስለ፡ ዐቢይ። ወራእዩኒ፡ ምኑን፡ ወትሑት፡ እምዙሉ፡ ሰብእ። ሕዝብ፡ ትሑታን። ከመ፡ ይኩኑ፡ ትሑታነ፡ ወይትአዘዙ። ትሑታነ፡ ልብ። ትሑታነ፡ ገጽ። ወእለ፡ ይደልዎ፡ ለመለኮት፡ ክርስ ቶስ፡ ንነግር፡ ወትሑታተሰ፡ ለትስብእቱ፡ አወፈዩነ። ጠባብ፡ ወትሕት፡(ኩፋ፡ ፴፫። ኢሳ፶፫፡ ፫። ፲፰፡ ፯። ዲድ፡ ፳፱። ዳንኤ፡ ፳፱። ሐይማ፰፡ ፰። ቄር። ድጓ)።

ታሕት፡ ቱ፤(ዕብ፡ ታሐት። ሱር፡ ታ ሕታ። ዐረ፡ ተሕት)፤ ደቂቅ፡ አገባብ። ታች፤ ም ድር፤ እግር፡ ሥር፤ የላዕል፡ የሰማይ፡ የርእስ፡ አንጻር። አኮ፡ ዘቦቱ፡ ለመለኮት፡ ላዕል፡ ወታሕት። በሰማይ፡ በላዕሉ፡ ወበምድር፡ በታሕቱ። አንትሙሰ፡ እም ታሕቱ፡ አንትሙ። እምሐቌሁ፡ እስከ፡ ታሕቱ። ጸ ውዑ፡ ቢጸክሙ፡ ታሕተ፡ ወይንክሙ። እምታሕተ፡ እደዊሆሙ፡ ለሊቃነ፡ ጳጳሳት፡(ቅዳ፡ ሕር። ዮሐ፫፡ ፫። ዮሐ፰፡ ፳፫። ሕዝ፰፡ ፪። ዘካ፫፡ ፲። ፍ፡ ነ፡ ፱)።

ታሕተ፤ በታች፤ ወደ፡ ታች። ነበር፡ ታሕተ። ወረደ፡ ታሕተ። ተወረው፡ ታሕቱ።

ታሕታዊ፡ ይ፤ (ዊት፡ ይት፡ ቲት)፤ የታች፤ ታችኛ፤ መጨረሻ፤ በታች፡ ያለ። ከንፈሩ፡ ታ ሕታይ፡ የዐቢ። ታሕታይ፡ ማኅደር። ሀገረ፡ ታሕ ታይተ፡ ወላዕላይተ። ቢእል፡ ታሕቲት። ግብ፡ ታሕ ቲት። ቀላይ፡ ታሕቲት፡(ዚዳ። ቀሌ። ኗዜና፡ ፮፡ ፳፱። መገ፡ ፹፩። ሰቈ፫፡ ፶፬። ኩፋ፡ ፭)።

ትሕትና፤ በቁሙ፤ ትሑትነት፤ ዝቅታ፤ ውር ደት፤ የልዕልና፡ አንጻር፡ ወደረኛ፤ የትቢት፡ ደመኛ። ኦ፡ ትሕትና፡ ዘመጠነ፡ ዝ፡ ትሕትና። በትሕትና፡ ረ ከበ፡ ልዕልና። ኢትእመን፡ ትሕትናሁ፡(ቅዳ፡ አፈ። መዋሥ። ዮሴፍ)።

አትሐተ፤ አዋረደ፤ ዝቅ፡ አደረገ፤ አሰጐንበሰ። ትዕቢት፡ ብእሲ፡ ያቴሕት። አትሐቱ፡ ርእሶሙ፡ ወ ሰገዱ። ያቴሕት፡ ርእሶ፡ ታሕተ፡ ለኵናኩ፡(ምሳ፳፱፡ ፳፫። ዘፍ፵፫፡ ፳፰። ሚራ፲፫፡ ፲፯)። አርትዐ፡ ሠርሐ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ አትሐተ፡ ይላል፤ የመላሽ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (ኢሳ፵፩፡ ፯)።

አትሓቲ፤ መትሐቲ፤ የሚያዋርድ፤ አዋ ራጅ። ለከ፡ ናቴሕት፡ ዘአንተ፡ መትሐቲ፡ ለዙሉ፡ (ቅዳ፡ ሕር)።

መትሕት፤(ጥሬና፡ ቅጽል)፤ ታሕት፤ ት ሑት። ታች፤ ጕድጓድ፤ ሸለቆ፤ ጥልቅ፡ ዕሙቅ፡ ቢእል፡ ግዛንም። በመትሕተ፡ ምድር። ውስተ፡ መትሕተ፡ እሳት። ነበረ፡ ውስተ፡ መካን፡ ልዑል፡ ወየሐናኒ፡ ወ እሊአሁ፡ ውስተ፡ መካን፡ መትሕት። ባሕር፡ መት ሕት፡(መዝ፡ ፷፰። ሔኖ፲፡ ፲፫። ዮሴፍ)።

መትሕተ፡ ታሕቲት፤ የታች፡ ታች፤ መጨ ረሻ፡ ታች፤ አንጦርጦስ፡ (ቀሌ)።

መትሕታዊ፤ ታሕታዊ፤ ዘታሕት፤ ታችኛ፡ የ ታች። ልዑላዊ፡ ወመትሕታዊ፡(ፊልክ፡ ፻፸፩)።

ታኅሣሥ፤ ወር፤ ከትክታ፤ ኅሠሠ።

ተጥላስ፤ (ሳት። ሮማይ፡ ቲቱሊስ። ዐረ፡ እተጥላሳት)፤ አንቀጽ፤ ምዕራፍ፤ ክፍል፤ መል እክት፤ የጉባኤ፡ የማኅበር፡ መጽሐፍ፤ ቀኖና፤ የመጽሐፍ፡ ስምና፡ አርእስት፤ ማስታወቂያ። ጠስ፡ ዘውእቱ፡ ተጥ ላሳት፡ (ፍ፡ ነ፡ መቅ)። ተጥላስና፡ አብጥሊስ፡ አንድ፡ ስም፡ ነው፤ ኹለት፡ አይደለም፤ አብጥሊስን፡ እይ። ፍካሬ፡ አብጥሊስ፡ አው፡ ተጥላሳት፡ ቀኖና፡ ው እቱ፡ በልሳነ፡ ጽርእ፡ (ሲኖዶ)። ጽርኡ፡ ከሮማይስጥ፡ ስለ፡ ወሰደው፡ ጽርእ፡ ይባል፡ እንጂ፡ ቃሉ፡ የላቲን፡ ነው።

ተይ፤ (ጽር፡ ቲዮን)፤ ዲን፡ ድኝ፤ ዳኄራ፤ ክብሪት። እሳት፡ ወተይ፡ (መገ፡ ፲። ዘፍ፲፱፡ ፳፬። ራእ፱፡ ፲፯)።

ቴዱ፤ (ዕብ፡ ቶዳ)፤ ቡራኬ፡ ምስጋና፤ ግናይ፡ አኰቴት። አንቀጸ፡ ቴዱ፡ (፫፡ ነገ)።

ቴዳ፤ (ብ፡ ቴዳት። ጽር፡ ቲታ)፤ የስም፡ ምልክት፤ እስክንድር፡ በእስክንድርያ፡ ቀብሮት፡ በነበ ረው፡ በወርቅ፡ መዝገብ፡ ላይ፡ ተቀርጾ፡ አባ፡ ቴዎፍሎስ፡ ያገኘው። መዝገብ፡ ዘጽሑፍ፡ ውስቴቱ፡ ሠለስቱ፡ ቴዳት። ወተርጕሞሙ፡ ዝንቱ፡ አብ፡ ለሠለስቱ፡ ቴ ዳት፡ ወይቤ፤ አሐዱ፡ ቴዳ፡ ዘቴዎስ፡ ወአሐዱ፡ ዘቴ ዎፍሎስ፡ ወአሐዱ፡ ዘቴዎዶስዮስ፤ ወከፈሎ፡ ለዝ ንቱ፡ መዝገብ፡ ንበ፡ ሠለስቱ፡ ክፍል፡ (አቡሻ፡ ፶። ስንክ፡ ጥቅ፲፰)።

ቴዳብ፤ ዳቢት፤ ጕን፤ የጕን፡ ሥጋ፤ የጕድን፡ ዘርፍ። ጕድን፡ ተዳቢት፡ እንዲሉ። (ይባቤ)፤ ዲያብሎስ፡ በትቢቱ፡ ተወጋ፡ ዳቢቱ።

ተዩሀ፤ ሆት፤ (ቴሀ፡ ይተይሀ፡ ይቲሀ። ዐረ፡ ተሀ። ዕብ፡ ታሀሀ)፤ መዞር፡ መቀላወጥ፤ ከሰው፡ ደጅ፡ መቆመጥ፤ ሲበሉ፡ ማየት፡ ማፍጠጥ፤ እ ንደ፡ ውሻ፡ መኾን። ትሕለን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ገር፡ ነው። (ታረት)፤ አጕንብሶ፡ በላን፡ ተኝተኽ፡ ቀላውጠው።

—፤ ማስር፡ ችሎ፡ ማድረግ፤ የቅጥቅጥ፡ የጭራሮ።

ተያሂ፤ (ሂት፡ ሀያን፡ ያት)፤ የሚቀላ ውጥ፡ ቀላዋጭ፤ አፍጣጭ።

ትያህ፤ (ሃት)፤ ዙረት፤ ቅልውጥ፤ ሳይጠሩ፡ መሮጥ፤ ኺዶ፡ ማፍጠጥ።

ቲሃ፤ ቹበ፡ ሽግ፡ ዳበቅ፡ የጭራሮ፡ መብራት።

ትያጥራ፤ ትያጥሮን፤ (ጽር፡ ቲአትራ)፤ ስመ፡ ሀገር፡ በታናሽ፡ እስያ፡ ያለች፡ (ራእ፩፡ ፲፩። ፪፡ ፲፰)።

ትያጥሮን፡ (ጽር፡ ቴአትሮን)፤ የማቅ፡ የጨዎታ፡ ቤት፤ ብዙ፡ ዐይነት፡ የጥጋብ፡ ጨዎት፡ ምሳ ሌና፡ ተረት፡ ምትሀትና፡ ውሸት። ዘትያጥሮን። ቤተ፡ ትያጥሮን፡ (ኪዳ። ስንክ፡ ሐም፭። ታኅ፲፱። መጋ፲፯)።

ቴሌም፤ (ጽር፡ ቴሚን። ዕብ፡ አብ)፤ ሻርተኛ፡ ጠንቋይ፤ ዛጕል፡ ጣይ፤ ጋኔን፡ ሳቢ፡ ባላሾክ ቪኪ፤ ምትሀታም፡ መሠሪ፤ ሙት፡ ጠሪ፤ ሬሳ፡ አናጋሪ፤ መንቅሂ፡ ምዉት፤ ክህነ፡ ጣዖት። ባለብሉዮች፡ ግን፡ የእባብ፡ ምስል፡ ጣዖት፡ ይሉታል፡ (፬ነገ፡ ፳፩፡ ፮)።

ቴማን፤ (ዕብራ)፤ የማእዝን፡ ስም፤ ናጌብ፡ ደቡብ፤ የደቡብ፡ ነፋስ፤ በደቡብ፡ ያለ፡ ሀገርና፡ ሕዝብ፤ የመን፤ መላው፡ የዐረብ፡ አገር። የማንን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ሚም፡ ገጸከ፡ መንገለ፡ ቴማን። እግዚ፡ ይመጽእ፡ እምቴማን፡ (ሕዝ፳፭፡ ፭። ዕንባ፡ ፫)።

—፤ ስመ፡ ነገድ፤ የዔሳው፡ የልጅ፡ ልጅ፤ የኤዶምያስ፡ ሕዝብና፡ መዲና፤ ከዐረቦች፡ ነገድ፡ የተለየ፡ (ዘፍ፴፮፡ ፲፭። ኤር፵፱፡ ፯። ኢዮ፪፡ ፲፩)።

ቲን፤ ቴና፤—ርሕብ፤ ግዘፍ፤—ተኒን፡ ተነ።

ቴፈን፤ ተይፈን፤ (ዐረ፡ የፈን)፤ ወይፈን፤ ያደገ፡ የደረሰ፤ ከሦስት፡ ዓመት፡ በላይ፡ ያለ፤ የሚያፈ ነፍን፡ የሚንጠላጠል። ሐማሴኖች፡ ዘራብዐ፡ ይሉታል።

ተይፈን፡

ተያፍን፤ ትያፍን፤ ወይፋፍን፤ ወይፈኖች፤ ወይፋፍኖች። ዙሉ፡ ነገሩ፡ ተያፍን፡ ወብዕራ፤ እስከ፡ ያገርር፡ ትያፍኒሁ። ከመ፡ ተያፍን፡ ወብዕራ፡ (ሚ ራ፴፰፡ ፳፭፡ ፳፮። ስንክ፡ ግን፲፭)።

(ተ) **ተከዘ፤ ዘት፤ (ተከዘ፡ ይቴክዝ፡ ይተ ክዝ)፤** መተከዝ፤ መወዘወዝ፤ እህህ፡ ማለት፤ አጥብቆ፡ ማዘን፤ መትከንከን፤ መጨነቅ፡ ማሰብ። ተከዘት፡ ነፍ ስየ፡ እስከ፡ ለሞት። ተከዘ፡ የናስ፡ ዐቢየ፡ ትካዘ። በእሉ፡ ሠለስቱ፡ ተከዘኒ፡ ልብየ። ኢይቴክዝ፡ በእ ንተ፡ ቤቱ። አልቦ፡ ዘይቴክዝ፡ በእንቲአከ። ተከዘ፡ እግዚአብሔር፡ ስእለተሙ፤ ፀሐበ፡ (ማር፲፬፡ ፴፬። ዮና፬፡ ፩። ሢራ፳፮፡ ፳፰። ምሳ፳፬፡ ፴፬። ኤር፲፭፡ ፭። ስንክ፡ ሚያ፲፱)።

—፤ መፍሰስ፡ መጕረፍ፤ መውረድ፡ መኼድ፤ አለመታ ገድ፤ የውሃ፡ የእንባ፡ የኀሊና።

ትኩዝ፤ (ዛን፡ ዛት፡ ክዝት)፤ ያዘነ፡ የተ ከዘ፤ በጽኑ፡ ሐዘን፡ የተያዘ፤ የሚያስብ፡ የሚጨነቅ፤ ሐሳብና፡ ጭንቅ፡ የያዘው፡ የወዘወዘው። ሕሙም፡ ወትኩዝ። ትኩዝየ፡ አንሶሱ። ወሖረ፡ ትኩዞ። ሕ ዙን፡ ወትኩዝ፡ ልብ፡ (ሮሜ፱፡ ፪። መዝ፡ ፴፯። ማ ር፲፡ ፳፪። ኤፍ፡ ፪)።

ትክዜ፤ (ዝያት)፤ በቁሙ፤ መተክዝ፤ አተካክዝ፤ ትክዛ፤ ሐዘን፣ ጭንቅ፤ ሐሳብ፤ እህህታ ።

ትካዝ፤ (ዛት)፤ ጭንቅ፣ ሐሳብ፤ ጉዳይ፣ መፍቅድ፤ ፅሎት፣ ችግር፤ ንግድ፣ ተግባረ፣ እድ ። ዘአንበለ፡ ሐዘን፡ ወትካዝ ። ብዙኃት፡ እማንቱ፡ ትካዛተ፡ ዓለም ። ትካዝ፡ ብየ፡ ኀቤኪ ። ኢትንግር፡ ቅድመ፡ ነኪር፡ ትካዘከ ። ምስለ፡ ማእምራን፡ ይኩን፡ ትካዝከ ። ዘኢይኄሊ፡ ትካዘ፡ ዝንቱ፡ ዓለም፡ (ኢዮ፲፭፣ ፲፰ ። አፈ፣ ተ፰ ። ፫ነገ፣ ፪፣ ፲፱ ። ሢራ፰፣ ፲፰ ። ፱፣ ፲፭ ። ዲድ፣ ፫) ።

አተክዘ፤ በቁሙ፤ አሳዘነ፣ አስተከዘ፤ አስጨነቀ፤ አሳሰበ ። ኢታተክዞ፡ እንዘ፡ ፍሡሕ፡ ውእቱ ። ቀሠፍከሙ፡ ወአተከዝከሙ ። ምንተ፡ አተከዝከኒ፡ (ሢራ፴፱፣ ፴፭ ። ጥበ፲፭፣ ፲፪ ። ሚክ፮፣ ፫) ።

መተክዝ፤ (ዝት፣ ዛን፣ ዛት)፤ የሚያሳዝን፤ የሚያስተክዝ፤ አስተካዥ ።

ተከዚ፤ ፈሳሽ፣ ጉርፍ፤ ወራጅ፣ ውሃ፤ ስመ፣ ፈለግ ። ገርዎ፡ ውስተ፡ ተከዚ ። ተከዜ፡ ግብጽ ። ውሒዘ፡ ማይ፡ ዘይወፅእ፡ እምነ፡ ተከዚ ። ተከዜ፡ ጤግሮስ ። ተከዜ ፡ ኤፍራጥስ ። አመ ፡ ፀሡሩ፡ ወረቡዑ፡ ለሐምሌ፡ በይእቲ፡ ዕለት፡ ገብረ፡ ሎቱ፡ እግዚ፡ ተኣምረ፡ ለንጉሥ፡ ልብነ፡ ድንግል፤ ወዐደዎ፡ ለተከዚ፡ በእግር፡ እምድኅረ፡ ጉቡኣን፡ ሐዋርያት፡ (ዘፀ፭፣ ፳፪ ። ፪ዜና፣ ፯፣ ፰ ። ሢራ፳፬፣ ፴ ። ጦቢ፮፣ ፪ ። ፩ዜና፣ ፭፣ ፱ ። ታሪ፣ ግራ) ።

ተኬሳ፤ (ብ፣ ተከይስ)፤ ትክሻ፤ ብራኪ ። ወነደፎ፡ ማእከለ፡ ተኪሳሁ ። ሳዊሮስ፡ አንበሳ፤ አገዳ፡ ፀልዋን፡ ዘይሰብር፡ ወዘመናፍቃን፡ ተኪሳ ። ወይጸውርዎ፡ በተኬሳሆሙ፡ (፪ነገ፣ ፱፣ ፳፱ ። ስንክ፣ የካ፲፱ ። አረጋ፣ መ፴፯) ።

ተኪል፤ ሎት፤ (ተከለ፣ ይተክል፣ ይትክል ። ሱር፣ ትካል ። ዕብ፣ ሻታል ። ዐረ፣ ወከለ፤ ተኪለ)፤ መትክል፤ መቀብቀብ፣ መቸከል፤ የከስማ ። ከመሬት፣ መሻጥ፤ መወተፍ፣ መሸጉጥ፤ ማቆም፣ ማጽናት፤ የተክል ። ተከሉ፡ ደባትሪሆሙ ። ተከለት፡ መትከለ ። ተከሉ፡ ወይነ ። ትክሉ፡ አቅማሐ፡ (ጥበ፲፭፣ ፪ ። መሳ፪፣ ፳፭ ። መዝ፣ ፲፯ ። ኤር፴፯፣ ፭) ።

—፤ መክፈል፤ መተካት፤ ምትክ፣ ማቆም፣ መዕጠት፤ የሰው፣ የከብት ። ዘበረቀ፡ ላሕመ፡ አው፡ በግዐ፡ ይትክል፡ ህየንቴ፡ አሐዱ፡ ትኅምስተ ። እመ፡ ወግአ፡ ላሕም፡ ላሕመ፡ ወሞተ፡ ይትክል፡ ላሕመ፡ ህየንተ፡ ላሕም፡ (ዘፀ፳፪፣ ፩ ። ፳፭፣ ፴፯) ።

—፤ መወሰን፣ መቍረጥ፤ ማገግ፣ መደንገግ፤ ሕግ፣ ማቆም ። ሥርዐተ፡ ይትክል፡ (ቅዳ፣ ሐዋ) ።

—፤ መግፋት፤ መድፋት፣ ማዳፋት፤ መወርወር፣ መገፍተር፤ መጣል፣ በግንባር፣ መትከል፤ መንዳት፣ መጉሰጉስ፣ ማዕቸኩል፤ ያጋፋሪ፣ የዘበኛ ። መጽሐፍ፣ ግን፣ በተክለ፣ ፈንታ፣ አትክለ፣ ይላል፤ አያሰኝም ። ነዳይ፡ እመ፡ ተፀቅፈ፡ ያቴክልዎ ። ታቴክሉ፡ ነዳየ፡ በውስተ፡ ሞኅት ። ያቴክልዎ፡ ለመስቀል ። አውፅእዎ፡ እንዘ፡ ያቴክልዎ፡ (ሢራ፲፫፣ ፳፫ ። ዓሞ፭፣ ፲፪ ። ቄር ። ባሮ) ።

ተካሊ፤ (ሊት፣ ልያን፣ ያት)፤ የሚተክል፣ ተካይ፤ ተክል፣ ዐጋይ ። አቡየ፡ ተካሊሁ፡ (ዮሐ፲፭፣ ፩) ።

አትከለ፤ አስተከለ፤ አስተካ፣ አስከፈለ ። አስደፋ፣ አስገፋ፤ አስገፈተረ ።

መትከል፤ (ብ፣ መታክል)፤ መትከያ፤ ማስተከያ ። ከስማ፤ ችካል፤ ሾላብ፣ መንሆረር፣ የዕቃ፣ መስቀያ፣ የዕንጨት፣ የብረት፣ ምስማር ። ነሥአት፡ መትከለ ። መትከል፡ በዘይሰቅሉ፡ ቦቱ፡ ኵሎ፡ ንዋየ ። መታክል፡ ወመታግር፡ (መሳ፬፣ ፳፩ ። ሕዝ፲፭፣ ፫ ። ዘኍ፫፣ ፴፯) ። በመትክል፣ ፈንታ፣ መትክልት፣ መታክልት፣ ይላል፣ በሴት፣ አንቀጽ፤ ፍችው፣ አንድ፣ ነው ።

ተተክለ፤ ተተከለ፤ ተቀበቀበ፤ ተሠራ፤ ተመሠረተ፤ ቆመ፤ ተወሰነ ። ይእቲ፡ መላጺ፡ ተተክለት፡ ዲበ፡ ክሣዱ፡ ወሞተ ። ተመልኢ፡ እምሥርውኪ፡ ወተተከሊ፡ ውስተ፡ ባሕር ። ተተክለ፡ ደብተራሁ ። ቤተ፡ ጸሎት፡ እንተ፡ ተተክለት፡ ለምስጋድ ። ተተክለት፡ ፍትወት፡ በጠባይዐ፡ እንስሳዊት ። ተተክለ፡ ብርሃን፡ በአምሳለ፡ ዐምድ ። በዘተተክለ፡ ዕድሜ፡ (ገድ፣ ኪሮ ። ሉቃ፲፯፣ ፮ ። ኩፋ፣ ፲፫ ። ድጓ ። ፍ፣ ነ፣ ፳፱፣ ፩ ። ስንክ፣ የካ፱ ። ተረ፣ ቄር) ።

ትኩል፤ (ላን፣ ላት፣ ክልት)፤ የተተከለ፤ ትክል፤ የቆመ፤ የተሠራ ። ትኩል፡ ዕፀ፡ ውስተ፡ ቤተ፡ ሐማ ። ዕፀ፡ ትክልት፡ ኀበ፡ ሙሓዘ፡ ማይ ። ማዕርግ፡ ትክልት፡ ውስተ፡ ምድር ። በዓላት፡ ትኩላት ። ዲያቆናት፡ ትኩላን፡ ለመልእክተ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ (አስቴ፯፣ ፱ ። መዝ፣ ፩ ። ኩፋ፣ ፳፯ ። አብጥ፣ ፩) ።

ትክለት፤ መትክል፤ መተክል፤ አተካከል፤ ትክልነት፣ ተክላ፤ ትክሎሽ ። (ቅዳ ። አርጋ፣ ፩) ። ኢትጸጊ፡ ሥርወ፡ ትክለትከ፡ (መጽ፣ ምስ) ።

ተክል፤ (ላት፤ አትክልት)፤ በቁሙ፤ ፍሬያም፣ ዕንጨት፤ ዛፍ፤ ቅመም፤ ቅጠላቅጠል፣ የሚበላ፣ የሚሸተት፤ ገነታዊ፣ ዕፅ፤ ሕግ፣ ሥርዐት ። ከመ፡ ትትክሉ፡ ኵሎ፡ ተክለ፡ ወኵሎ፡ ዕፀ ። እኩይ ፡ ተክል፡ ገብረ፡ ሥርወ፡ ላዕሌሆሙ ። ኢበልዐ፡ ፍሬያተ፡ አትክልት ። ኵላ፡ ተክል፡ እንተ፡ ኢተከላ፡ አቡየ፡ ትሠሮ፡ (ኩፋ፣ ፯ ። ሢራ፫፣ ፳፰ ። ስንክ፣ ግን፲፰ ። ማቴ፲፭፣ ፲፫) ።

—፤ ችግኝ፤ ፍል፤ የተክል፣ ቡቃያ፤ ገልገል፤ ገና፣ እየፈለሰ፣ የሚተክል፤ ወይም፣ ተተክሎ፣ የጸደቀ፤ ከጽኑ፣ ከፍሬ፣ ያልደረሰ ። ልጅ፤ እግረ፣ ምእመን ። ሐዲስ፡ ተክል ። ተክለ፡ ስም ። ወኢይኩን፡ ዘእምሐዲስ፡ ተክል፡ ከመ፡ ኢይትዐበይ ። ትክለ፡ ርትዕ፤ ተክለ፡ ጽድቅ፡ (ኢዮ፲፱፣ ፱ ። ሕዝ፴፱፣ ፳፱ ። ፩ጢሞ፣ ፫፣ ፮ ። ኩፋ፣ ፩፣ ፲፮) ።

—፤ ምትክ ። ይፍዲ ፡ ላሕመ ፡ ተክለ ፡ ላሕሙ ። ሚም ፡ ተክሎሙ ። ተወልደ ፡ ሴት ፡ ተክለ ፡ አቤል ፡ (ዘፀ፳፩ ፡ ፴፮ ። ፫ነገ ፡ ፳ ፡ ፳፭ ። ዘረፋ) ። ባላገባቦች ፡ ግን ፡ ስለ ፡ ፈንታ ፡ ይሉታል ።

ተኵላ፤ (ዕብ ፡ ሹዓል ። ሱር ፡ ታዓል ። ዐረ ፡ ሽዕላብ) ፤ በቁሙ ፤ የበረሓ ፡ ውሻ ፤ የቀበሮ ፡ ወንድም ፤ ተንኰለኛ ፡ ርጉም ። የቍንጽልን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። የግእዝ ፡ መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በተኵላ ፡ ፈንታ ፡ ቍንጽል ፡ እንዲል ፤ በዝእብ ፡ ፈንታ ፡ ተኵላ ፡ ይላል ፤ የመላሽ ፡ ስሕተት ፡ ነው ። ሶበ ፡ ርእየ ፡ ተኵላ ፤ ይመሥጦን ፡ ተኵላ ፡ (ዮሐ፲ ፡ ፲፪) ። የዝእብን ፡ አፈታት ፡ ተመልከት ፤ ስለ ፡ ቍንጽል ፡ የጠቀስነው ፡ ቃል ፡ ተኵላ ፡ እንደ ፡ ኾነ ፤ ስለ ፡ ተኵላም ፡ የጠቀስነውና ፡ ያልጠቀስ ነው ፡ ተኵላ ፡ የሚል ፡ ኹሉ ፡ ዝእብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፤ በቁሙ ፡ ተኵላ ፡ እንዳይመስልኽ ፡ ያማርኛውን ፡ ቅዱስ ፡ መጽሐፍ ፡ እይ ።

ተኵላ ፡

ተኵላት ፤ ተኳሉት ፤ ተኵሎች ፡ የበረሓ ፡ ውሾች ። ይትረዐዩ ፡ ተኵላት ፡ ምስለ ፡ አባግዐ ። ከመ ፡ አባግዐ ፡ ማእከለ ፡ ተኳሉት ፡ (ኢሳ፲፩ ፡ ፮ ። ማቴ፲ ፡ ፲፮) ።

ተኵላ ፤ (ዕብ ፡ ሽሐል) ፤ አንበሳ ፤ ስመ ፡ አንበሳ ። ላዕለ ፡ ተኵላ ፡ ወከይሲ ፡ ትጼዐን ፡ (መዝ ፡ ፺) ።

ተከፈ ፤ (ዕብ ፡ ካታፍ) ፤ ተሸከመ ፤ ሸክምን ፡ በትክሻ ፡ ያዘ ፡ አኖረ ፡ አስቀመጠ ፤ ትክሻውን ፡ ለሸክም ፡ ሰጠ ።

መትከፍ ፡ ት ፤ (ብ ፡ መታክፍ ፡ ት ። ዕብ ፡ ካቴፍ ። ሱር ፡ ካትፉ ። ዐረ ፡ ኪትፍ) ፤ ጫንቃ ፤ የጡንቻ ፡ ራስ ፤ የእጅ ፡ መብቀያ ፤ የደንደስ ፡ ጫፍ ፤ ያንገት ፡ የማኽራት ፡ ግራና ፡ ቀኝ ። ማኽራትም ፡ ከመትከፍ ፡ ጋራ ፡ ጫንቃ ፡ ይባላል ፤ ሐዳፍን ፡ ተመልከት ። ሰላም ፡ ለመትከፍትከ ፡ ከመ ፡ ልብሰ ፡ ክህነት ፡ ሎግዮ ፡ ፂሬ ፡ ፀአተ ፡ ፍትሕ ፡ ዘጾረ ፡ አርዑተ ፡ መስቀል ፡ በቀራንዮ ። ይጸውርዎን ፡ በመትከፍት ። አትሕት ፡ መታክፍቲከ ፡ ወተሰከማ ። ወሀባ ፡ ለአጋር ፡ ወአንበረ ፡ ዲበ ፡ መትከፍታ ። ይጼዕን ፡ በመታክፉ ፡ (ደራሲ ። ኢሳ፵፱ ፡ ፳፪ ። ሚራ፳ ፡ ፳፭ ። ዘፍ ፳፩ ፡ ፲፬ ። ስንክ ፡ ሐም፳፮) ።

ተኰሰ ፤ (ዐማርኛ) ፤ በቁሙ ፤ አቃጠለ ፤ በእሳት ፡ ወይም ፡ በጋለ ፡ ብረት ። ዐደውኒ ፡ ይፈቅዱ ፡ ይተኵሱ ፡ ቤተ ፡ ንግሥት ፡ (ድር ፡ ሚክ ። መ ፡ ፈ) ።

ተኪት ፤ ቶት ፤ (ተከተ ፡ ይተክት ፡ ይትክት) ፤ መታከት ፤ መድከም ፤ የጕልበት ፡ (ዐማርኛ) ።

—፤ ማለፍ ፡ መቅደም ፤ ኋላፊ ፡ መኾን ፤ መቈየት ፡ መዘግየት ፤ የጊዜ ፡ የዘመን ።

—፤ መድማት ፤ ደም ፡ መኾን ፤ ደም ፡ ማየት ፤ በዚሁ ፡ እስከ ፡ ሰባት ፡ ቀን ፡ መቈየት ፤ የሴቶች ። ዘቲ ፡ መጽሐፍ ፡ ኢትቀረብ ፡ ኀበ ፡ ይወልዳ ፡ ወይተክታ ፡ (አዋል) ።

ትኩት ፤ (ታን ፡ ታት ፡ ትክት) ፤ የታከተ ፤ ታካታ ። ደም ፡ የሚያይ ፤ ደማም ፤ መርገማም ። ኢይክል ፡ ተንሥአ ፡ ቅድሜከ ፤ እስመ ፡ ትኩት ፡ አነ ። ሰከቡ ፡ ምስለ ፡ ትኩት ። ከመ ፡ ርኩሰ ፡ ትኩት ። ኀራሰ ፡ ወትኩት ፡ (ዘፍ፴፩ ፡ ፴፭ ። ሕዝ፳፪ ፡ ፲ ። ፴፯ ፡ ፲፯ ። ቀሌ) ።

ትክቶ ፤ ደም ፤ አደፍ ፤ ግዳጅ ፤ የሴቶች ፡ አበባ ። ኀደጋ ፡ ለሳራ ፡ ትክቶ ፡ አንስት ። መዋዕለ ፡ ትክቶሃ ። ጸርቀ ፡ ትክቶ ። ደመ ፡ ትክቶሆን ፡ (ዘፍ፲፰ ፡ ፲፩ ። ዘሌ ፲፪ ፡ ፪ ። ኢሳ፷፬ ፡ ፪ ። መጽ ፡ ምስ) ።

አትከተ ፤ አታከተ ፤ አሳለፈ ፡ አቈየ ፤ አደማ ፡ ደም ፡ አሳየ ። ያትክት ፡ ወያስተኀልፍ ፡ ዐድሜሁ ፤ አቈየ ፡ (ሚራ፳፱ ፡ ፳፭) ።

ትካት ፤ ዱሮ ፤ ጥንት ፡ ቀድሞ ፤ ያለፈ ፡ የቈየ ፡ ጊዜ ፡ ዘመን ። ኹለተኛም ፤ ትላንት ፡ ከትላንት ፡ በስቲያ ፤ ዓምና ፡ ሐች ፡ ዓምና ፤ የወዲያኛው ፡ ያሰኛል ። በብሉ ፡ ትካት ። መዋዕለ ፡ ትካት ። ምትየ ፡ ዘትካት ። እምትካት ፡ ወእስከ ፡ ለዓለም ። ወስሙሰ ፡ ለውእቱ ፡ ብሔር ፡ ትካቲሁ ፡ ሉዝ ። ቀዳሚየ ፡ ቃል ፡ አልብየ ፤ ወትካትየ ፡ (ኢዮ፳፪ ፡ ፪ ። ሆሴ፪ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፺፪ ። ዘፍ ፳፰ ፡ ፲፱ ። ዘፀ፱ ፡ ፲) ።

ተላብ ፤ ተላቤ ፤ ተልባ ፤ ከታን ። ተላቤ ፡ ዘኢነሥኡ ፡ ፍሬሁ ። እመ ፡ ዘራዕከ ፡ ከሙ ፡ ተአርሩ ፡ ተላቤ ። ተላቤ ፡ ወሰገም ፡ ማሰነ ፡ (ስንክ ፡ ሐም ፳ ። መቃ ፡ ገ፳ ። ዘፀ፱ ፡ ፴፩) ።

ተላቤ ፡

ተሊው ፤ ዎት ፤ (ተለወ ፡ ይተሉ ፡ ይትሉ ። ዕብ ፡ ታላ ። ሱር ፡ ትላ ፤ ሰቀለ ። ዐረ ፡ ተላ ፤ ተጋ) ፤ መከተል ፡ መምሰል ፤ መውደድ ፤ ተከትሎ ፡ መኼድ ፤ ልብን ፡ ሐሳብን ፡ ባንድ ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ መስቀል ፡ ማንጠልጠል ፤ ማሰር ፡ ማቈራኘት ፡ ርሱን ፡ መጠበቅ ፤ ተግቶ ፡ ማየት ፡ መመልከት ፤ የሎሌ ፡ የተማሪ ፡ የሕዝብ ። ንዑ ፡ ትልዉኒ ፤ ወተለውዎ ፡ ብዙኃን ፡ አሕዛብ ። ሠናይ ፡ ተሊዎቱ ፡ ለእግዚ ። ኀደግነ ፡ ተሊ

ዎተ ፡ ለአምላክነ ። ይሚሙ ፡ ህየንቴሁ ፡ ካልአ ፡ ዘይ ተልዎ ። ዘይተልዋ ፡ ለዘማ ። ተለወ ፡ ነፍሱ ፡ ኀቤሃ ፡ ጥቀ ። እመ ፡ ተለወ ፡ ልብየ ፡ ብእሲተ ፡ ብእሲ ። ተ ለወት ፡ ነፍሶሙ ፡ ኀበ ፡ ጣዖት ፡ (ማቴ፬ ፡ ፳ ፡ ፳፭ ። ሚራ፵፮ ፡ ፲ ። ኢሳ፶፱ ፡ ፲፫ ። ፍ ፡ ነ ፡ ፬ ። ሚራ፲፱ ፡ ፪ ። ጦቢ፮ ፡ ፲፰ ። ኢዮ፴፩ ፡ ፱ ። ኩፋ ፡ ፲፪) ። ዲገን ፡ ለክፉ ፡ ብቻ ፡ ነው ፤ ተለወ ፡ ግን ፡ ለክፉም ፡ ለበጎም ፡ ይኾናል ፤ የዲገንን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ዴገኖሙ ፡ ወተለዎሙ ። ኢተለውዎሙ ፡ ድኅሬሆሙ ። ሑሩ ፡ ፍጡነ ፡ ወት ልውዎሙ ፤ የክፉ ፡ (ዘፍ፲፬ ፡ ፲፬ ። ፴፭ ፡ ፭ ። ኢያ፪ ፡ ፭) ። ተሎ ፡ ቶሎ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተላዊ ፤ (ዊት ፡ ውያን ፡ ያት ፤ ለውት) ፤ የሚከተል ፤ የሚመስል ፤ መሳይ ፡ ተከታይ ፤ ተማሪ ፡ ተባ ባሪ ፤ ተስማሚ ። ተላዊሆሙ ፡ ለሐዋርያት ። ተላው ያን ፡ ለኀበ ፡ ቃሉ ። ተለውተ ፡ አሠሮሙ ፡ ለተንባላት ። ዝንቱ ፡ ግብር ፡ ኢኮነ ፡ ተላዌ ፡ ለሕገ ፡ ጠባይዕ ፡ (ሃይ ፡ አበ ። ፊልክ ፡ ፫ ። መጽ ፡ ምስ ። አፈ ፡ ድ፳፯) ።

ትልው ፤ መትልው ፤ (ዋን ፡ ዋት ፡ ሉት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ የመሰለ ፡ የተከተለ ፤ ስምም ፤ የሚከተል ፤ ተከታይ ፤ ምክትል ። ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ዘ ሮሜ ፡ መትልወ ፡ ጴጥሮስ ። ትጌልቁ ፡ እምቀዳ ሚት ፡ ዕለት ፡ በበ ፡ መትልው ። ወመትልወ ፡ ዝ ንቱ ። ስማዕ ፡ መትልወ ፡ ዝንቱ ። ዝ ፡ ውእቱ ፡ ም ዑዝ ፡ ለመትልወ ፡ ወይን ። አናጕንስጢስ ፡ ያንብብ ፡ ዘንተ ፡ ወዘመትልው ፡ ቀሲስ ፡ (ቀኖ ፡ ኒቅ ። አቡሻ ፡ ፱ ። አፈ ፡ ድ፭ ። ፫ ። ምሳ፲፪ ፡ ፲፭ ። ኪዳ) ።

መትለው ፤ ልው ፤ ትሎ ፤ (ብ ፡ መታ ልው) ፤ ኋላ ፡ መጨረሻ ፤ ቀጥሎ ፤ ተከትሎ ፤ ወዲያው ። ዘበመትልወ ፡ በዓለ ፡ እግዚእነ ፡ ኮነ ፡ በዓልከ ። መት ልወ ፡ ሐጋይ ። ወመትሎሁ ፡ ይበል ። ለዝ ፡ መዋኢ ፡ እንዘ ፡ ይኔጽር ፡ አክሊሎ ፤ በዕለተ ፡ ፈለሰ ፡ አዕረፈ ፡ መትሎ ፡ (መዋሥ ፤ ድጓ ። አዋል ። ኪዳ ። ስንክ ፡ ሐም፲፯) ።

—፤ ተራ ፤ ረድፍ ፤ ማዕርግ ፤ ተከታታይነት ፡ ያለው ። በበ ፡ መትልው ። ሥዩማን ፡ በበ ፡ መትሎሆሙ ። ስ ላም ፡ ለአብርሃም ፡ ወለይሥሐቅ ፡ በመትሎ ፤ ወለ ሣልሳይ ፡ ያዕቆብ ። ስምዐነ ፡ አምላክነ ፡ ወሰላመከ ፡ ሀበነ ፡ እስመ ፡ ወሀብከነ ፡ ሎሎ ፤ ስብሐተ ፡ ዚኣከ ፡ ንንግር ፡ እምትካት ፡ ዘሀሎ ፤ በበ ፡ መዓርግ ፡ ወበበ ፡ መትሎ ፡ (ሉቃ፩ ፡ ፫ ። ሲኖዶ ። ስንክ ፡ ሚያ፳፰ ። ደራሲ) ።

ትልወት ፤ ትሎት ፡ (ታት) ፤ መከተል ፤ አከታተል ፤ ተከታይነት ፤ ክተላ ። በትልወተ ፡ ወልድ ። ትልወተ ፡ ሔጺስቀጾስ ፡ (አዋል) ።

—፤ የቤት ፡ ልጅ ፡ ገንዘብ ፤ ማጫ ፡ መዳሪያ ፡ ከባቷ ፡ ቤት ፡ ይዘው ፡ ነድታው ፡ አስከትላው ፡ የምትኼድ ። እመ ፡ ፈቀደ ፡ ያስተዋስብ ፡ ወለተ ፡ ይሁብ ፡ ትልወታ ፡ በአ ምጣነ ፡ ክሂሎቱ ። ይደሉ ፡ እንከ ፡ አውስቦ ፡ ዘእን በለ ፡ ትልወት ፡ ወኢሕፄ ። ትሎት ፡ ዘአምጽአት ፡ ኀ ቤሁ ፡ (ፍ ፡ ነ ፡ ፳፬ ፡ ፭ ፡ ፫ ፡ ፯) ።

አትለወ ፤ አስከተለ ፤ ትልዉኒ ፡ አለ ፤ ተከታይ ፡ ለ ሰጠ ፤ አሶደደ ። ከመ ፡ ኢያትልዉክሙ ፡ ድኅረ ፡ አማ ልክቲሆሙ ። አተሉ ፡ መጥባሕትየ ፡ ድኅሬሆሙ ። ብፁዕ ፡ ዘኢያትለወ ፡ ልቦ ፡ ድኅረ ፡ ንዋይ ፡ (፫ነገ ፡ ፲፩ ፡ ፪ ፡ ፬ ። ሕዝ፭ ፡ ፪ ፡ ፲፪ ። ሢራ፴፱ ፡ ፰) ።

—፤ ጨመረ ፤ ቀጠለ ። ወእመሰ ፡ አትለወ ፡ አብሶ ። ወእምዝ ፡ አትለወ ፡ ወይቤ ። ወእምዝ ፡ ታተሉ ፡ እ ስመ ፡ ለዓለም ፡ ምሕረቱ ። ዳንኤል ፡ ዘፈከረ ፡ ሕ ልመ ፡ ንጉሥ ፡ በቃሉ ፤ ወተርጐሞቶ ፡ ፍጡነ ፡ ያ ተሉ ፡ (ሄርማ ። አፈ ፡ ድ፪ ። ግንዘ ። ስንክ ፡ መጋ፳፫) ።

ተታለወ ፤ ተከታተለ ፤ ተራደፈ ፤ ተከታታይ ፡ ኾነ ። እንዘ ፡ ይታለዉ ፡ አሐዱ ፡ ድኅረ ፡ አሐዱ ። ይ ታለዎ ፡ ዝንቱ ፡ መርገም ። መከራ ፡ ብዙኅ ፡ እንተ ፡ ተታለወት ። ዘእንበለ ፡ ቀዲም ፡ ወተታልዎ ፡ (ስንክ ፡ ታኅ፳፫ ። ዘዳ፳፱ ፡ ፲፱ ። አፈ ፡ ድ፳፯ ። አዋል) ።

አስተታለወ ፤ አከታተለ ፤ አራደፈ ። እንዘ ፡ ያስተታልዎን ፡ ለአሐቲ ፡ ድኅረ ፡ አሐቲ ። በአስተታ ልዎ ። እለ ፡ ያስተታልዎሙ ፡ (ስንክ ፡ መስ፳ ። አቡሻ ፡ ፱ ። ዮዲ፫ ፡ ፯) ።

መስተታልው ፤ የሚያራድፍ ፤ የሚያከታትል ፤ አከታታይ ።

ተሊም ፤ ሞት ፤ (ተለመ ፡ ይተልም ፡ ይ ትልም ። ዕብ ፡ ታሌም) ፤ መትለም ፤ መሠንጠቅ ፤ ዕርሻ ፡ መዠመር ፤ ማረስ ፤ በፈር ፡ ላይ ፡ ፈር ፡ እየጨመሩ ፡ መኼድ ፡ መመላለስ ።

ትልም ፤ (ዕብ ፡ ቴሌም ፤ ትላም ። ዐረ ፡ ተለም) ፤ በቁሙ ፤ ፈር ፤ ስበት ፡ የኼደበት ፡ ሥንጥቅ ። ትልመ ፡ ገራውሂከ ። ኢትዝራዕ ፡ ውስተ ፡ ትልሙ ፡ ኀ ጢአት ። ኢንደንግፅ ፡ ወኢናጽንን ፡ ትልመነ ፡ (ኢዮ፴፱ ፡ ፲ ። ሢራ፯ ፡ ፫ ። አፈ ፡ ተ፳) ።

ትለም ፤ አትላም ፤ አትልምት ፤ ትል ሞች ፤ ፈሮች ። አርውዮ ፡ ለትለሚሃ ። ዘከመ ፡ የሐ ርስ ፡ ትለሚሁ ። አውፅአ ፡ ሠለስተ ፡ አትላመ ። ሐ ረሰ ፡ ሠላሳ ፡ አትልምተ ፡ (መዝ ፡ ፷፬ ። ሢራ፴፰ ፡ ፳፯ ። ገድለ ፡ ሕፃን ፡ ሞአ ። ስንክ ፡ ኅዳ፳፭ ። ሐም፪) ።

ቴሌም ፤—ሻርተኛ ፤—ተየሌም ።

ተልሚድ ፤—ተማሪ ፤—ለመደ ።

ተላዕ ፤ (ዓት) ፤ ደረት ፤ ፍርንባ ፤ ከንገት ፡ እ ስከ ፡ ሆድ ፡ ያለ ፡ ክፍል ፡ (ዘፀ ፡ ፳፱ ፡ ፳፮ ፡ ፳፯ ። ዘሌ፯ ፡ ፴) ።

ተልፍዮስ ፤ (ጽር ፡ ታልፒዮስ ። ዕብ ፡ ታልፊዮት) ፤ የዘበኞች ፡ ቤት ፤ የስልፍ ፡ መሣሪያ ፤ ጋሻ ፡ ጦር ፡ ሰይፍ ፡ ቀስት ፡ የሚሰቀልበት ፡ (ማሕ ፡ ፬ ፡ ፬) ።

ተሙዝ ፤ (ዕብ ፡ ታሙዝ ። ሱር ፡ ታ ሙዘ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ራብዕ ፤ ሐምሌ ። በራብዕ ፡ ወ ርኅ ፡ ዘውእቱ ፡ ወርኀ ፡ ተሙዝ ፡ (ዮሴፍ ። መጽ ፡ ምስ) ።

—፤ ስመ ፡ ጣዖት ፤ የአምልኮው ፡ ሥርዐት ፡ ሙሾና ፡ ልቅሶ ፡ የኾነ ፡ (ሕዝ፰ ፡ ፲፬) ።

ትማልም፤(ዕብ፡ትሞል፤ኤትሞል። ሱር፡ኤትማል)፤ ትላንት ፤ ዓምና ፤ ያለፈ ፡ ቀን ፡ ጊዜና ፡ ዘመን ። በከመ ፡ ቀተልከ ፡ ትማልም ። ዘትማልም ፡ ወዮም ፡ (ዘፀ፪ ፡ ፲፬ ። ዕብ፲፫ ፡ ፰)

ትሚም፤ሞት፤(ተመ፡ይትምም፡ይትምም፤ዐረ፡ወትግ። ዕብ፡ታም፤ፈጸመ፤ተፈጸመ፤መላ፡ልክ፡ኾነ)፤ መትመም፤ፈጽሞ፡ መርመኽ፤ መክለል ፡ ማስገምገም ፤ ማግማት ፡ ማጉረምረም ፤ የሰማይ ፡ የዝናም ፡ ያታሞ ፡ የነጋሪት ፡ ለሰውም ፡ ይኾናል ። አታሞ ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተማም፤ በቁሙ ፤ ፍጹም ፤ ልክ ፡ ምሉ ፤ ሕጸጽ ፡ የሌለበት ።

ተመን፤(ዕብ፡ታኒን። ሱር፡ታኔን። ዐረ፡ቲኒን)፤ እባብ ፡ ዘንዶ ፤ አርጃኖ ፤ የባሕር ፡ የየብስ ። ተመን ፡ ዐቢይ ። በአምሳለ ፡ ተመን ፡ ወአራዊት ፡ (ስንክ ፡ መስ፲፱ ። ኪዳ ። ገድ ፡ ተክ ። አቡሻ ፡ ፶) ።

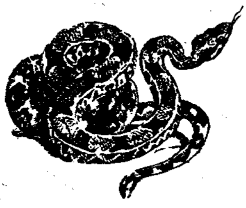

ተመን ፡

ተመናት፤አትማን፤ እባቦች ፤ ዘንዶዎች ። ተመናት ፡ ወአናብስት ፡ (ስንክ ፡ ግን፲፱) ።

ቴማን፤—ደቡብ፤—ተየማን ።

ተምዐ፤—ተቈጣ፡ዐዘነ፤—መዕዐ ።

ተመዓኒ፤(ዕብ፡ቴማኒ)፤ ቴማናዊ ፤ ደቡባዊ ፤ ስመ ፡ ኮከብ ፤ ከሩቱ ፡ ዐበይት ፡ ከዋክብት ፡ አንዱ ፤ ከፀሓይ ፡ ጋራ ፡ ያመት ፡ ርቦ ፡ ፺፩ ፡ ዕለት ፡ የሚመግብ ። ምልክኤል ፡ ዘይሰመይ ፡ ስሙ ፡ ተመዓኒ ፡ ወፀሓየ ፡ ወዙሉ ፡ መዋፅል ፡ ዘበሥልጣኑ ፡ ዚአሁ ፡ ይመልክ ፡ ተስዓ ፡ ወአሐዱ ፡ ዕለት ፡ (ሔኖ ፡ ፹፱) ።

ተምር፤ተመርት፤(ዐረ፡ተምር። ዕብ፡ታማር)፤ በቁሙ ፤ ስሌን ፡ ዘንባባ ፤ የስሌን ፡ ፍሬ ፤ ሕንባቡ ፡ ዛላው ፡ ዘለላው ፤ የሚበላው ። ወሀየ ፡ ማይ ፡ ጥዑም ፡ ወኅለታት ፡ ወበቀልታት ፡ ወተምር ፡ ብዙኅ ። ፍሬ ፡ በለስ ፡ ወተምር ። ቀሐተ ፡ ተምር ፡ ወጽዕዳዊ ፡ ፀምር ። እምኔ ፡ ተመርተ ፡ ቈላ ። በቀልተ ፡ ተመርት ። ፀመርተ ፡ ተመርት ፡ ዘበቀልት ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳፪ ። ሚያ፳ ። አፈ ፡ ተ፲፪ ። ኵፉ ፡ ፳፱ ። ዘጐ፴፫ ፡ ፱ ። ዮሐ፲፪ ፡ ፲፫) ። ተምር ፡ ተመርት ፡ ፍሬውና ፡ ዛፉ ፤ በቀልት ፡ ግንዱ ፤ ፀመርት ፡ ቅጠሉ ።

ተምር ፡

ተምራት፤ተመርታት፤ ተምሮች ፤ የተምር ፡ ፍሬዎች ።

ተሜርጋብ፤—ሣጥን፤—ኤርጋብ ።

ቶማስ፤—የሰው፡የፀሓይ፡ስም፤—ተወማስ ።

ትንባኮ፤(ትግ፡ወዐረ)፤ ትንባኽ ፤ የታወቀ ፡ ቅጠል ፤ ጢሱና ፡ ደቄቱ ፡ ባፍና ፡ ባፍንጫ ፡ የሚጠጣ ፤ የሚጕረሥ ፤ በቅብጠት ፡ በቅንጦት ፡ የሚለመድ ፤ ኹሉ ፡ የማይፈልገው ።

ተንብሎ፤ሎት፤(ተንበለ፡ይትነብል፡ይተንብል፤ነበ፤ነበየ፤ብህለ)፤ መለመን ፤ መጸለይ ፤ መማለድ ፤ ማማለድ ፤ ማላጅ ፡ አማላጅ ፡ መኾን ፤ ዕርቅ ፡ ፍቅር ፡ ይቅርታ ፡ መፈለግ ፤ ማረኝ ፡ ማርልኝ ፡ ማለት ። ወንሕነሰ ፡ ንትነብል ፡ በአምሳለ ፡ ክርስቶስ ። ዘበእንቲኣሁ ፡ እትነብል ፡ ሙቁሕየ ። ወይትነብል ፡ ሎሙ ። ሰአሉ ፡ ለጊዮርጊስ ፡ ከመ ፡ ይተንብል ፡ በእንቲኣሁ ፡ ኀበ ፡ እግዚ ። ማርያም ፡ ትተነብል ፡ ለደቂቀ ፡ ዕጓለ ፡ መሕያው ፡ ኀበ ፡ ወልዳ ። ተንብሊ ፡ በእንቲኣነ ፡ (፪ቆሮ ፡ ፭ ፡ ፳ ። ኤፌ፮ ፡ ፳ ። ዕብ፯ ፡ ፳፭ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯ ። ሚያ፳፭ ። ድጓ) ።

ተንባሊ፤(ሊት፡ልያን፡ያት፤በልት)፤ የሚለምን ፡ የሚጸልይ ፤ ማላጅ ፡ አማላጅ ፤ አቈላማጭ ። ምጽዋት ፡ ተንባሊት ፡ ይእቲ ። ማርያም ፡ ተንባሊተ ፡ ዙሎሙ ፡ ሕዝብ ፡ (አፈ ፡ ተ፴፱ ። ስንክ ፡ ሚያ፯) ።

መተንብል፤(ልት፡ላን፡ላት)፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ። ልሳን ፡ መተንብልት ፡ ዘይረክብ ፡ ሰብእ ፡ መፍቅዶ ። ኄራን ፡ መተንብላን ፡ እለ ፡ ይስእሉ ፡ ምሕረተ ፡ ለውሉደ ፡ ሰብእ ። መተንብላን ፡ ለዙሉ ፡ ሰብእ ። ደናግል ፡ ሠናያት ፡ ወመተንብላት ፡ (ፈላስ ። ድጓ ። ስንክ ። ኅዳ፲፫ ። መዋሥ) ።

ተንበል፤በል፤(ብ፡ተናብል፤ልት)፤ ዝኒ ፡ ዓዲ ፡ ከማሁ ፤ አማላጅ ፤ አስታራቂ ። አኮ ፡ በትንባል ፡ ወአኮ ፡ በመልአክ ። ይምጽኡ ፡ ተናብልት ፡ እምግብጽ ። ፈነዉ ፡ ተናብልተ ፡ ድኅሬሁ ፡ (ኢሳ፷፫ ፡ ፱ ። መዝ ፡ ፷፯ ። ሉቃ፲፱ ፡ ፲፬) ።

ተንባል፤(ብ፡ተንባላት)፤ ስመ ፡ ነገድ ፡ እስላማዊ ፤ ከሊፋ ፡ የሙሐመድ ፡ ተከታይ ፤ ተፈናዊ ፡ ፍንው ፡ ማለት ፡ ነው ። ተንባለ ፡ አምላክ ፡ ሲል ፤ ረሱል ፡

ኦኅሁ ፡ እንዲል ፡ (ዐረብ) ። እምቅድመ ፡ ይንግሡ ፡ ተንባላት ፡ በግብጽ ። እምሥጋዊ ፡ እስከ ፡ ተንባላት ፡ ሺድስቱ ፡ ምእት ፡ ፀሠርቱ ፡ ወአርባዕቱ ፡ ዓመት ። እምበማዕታት ፡ እስከ ፡ ተንባላት ፡ ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ሠላሳ ፡ ወሰመንቱ ። ሐሳበ ፡ ተንባላት ። ምስሌ ፡ ተንባላት ፡ ወአይሁድ ። ለእመ ፡ ዘመወ ፡ ማእምን ፡ አው ፡ ማእምንት ፡ በተንባላት ። ነቢየ ፡ ተንባላት ፡ (ስንክ ፡ ጥር፳ ። መር ፡ ዕዉ ። አቡሻ ፡ ፱ ። ቄድር ። ገድ ፡ ተክ) ።

ተንባላታዊ ፡ ይ ፤ እስላም ፤ የከሊፋ ፡ ወገን ፤ ሙሐመዳዊ ። ውእቱ ፡ ተንባላታዊ ። ብእሲት ፡ ተንባላታዊት ፡ አው ፡ አረማዊት ። ዘይከውን ፡ ተንባላታየ ፡ (ስንክ ፡ ኅዳ፱ ። መጋ፳፯ ። ሲኖ ደ) ።

ትንባሌ ፡ ል ፤ መለመን ፤ አለማመን ፤ ጸሎት ፡ ልመና ፤ ምልጃ ፡ ቍልምጫ ። አንግፍኒ ፡ በትንባሌ ፡ እምብኪይ ፡ ወወይሌ ፡ (ደራሲ ። ስንክ ፡ መስ፩ ። ኅዳ፲፱ ። ጥር፴) ።

ትንብልና ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ልመና ፡ ምልጃ ፤ አማላጅነት ። በትንብልናሃ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ። በዐሠርቱ ፡ ወአርባዕቱ ፡ ትንብልናከ ። በትንብልና ፡ ማህልከ ፡ (ሳታት ። ድጓ) ።

ታናክ ፤ ቴናክ ፤ ስመ ፡ ዕፅ ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ቆንጨት ፤ እንደ ፡ ጥድና ፡ እንደ ፡ ወይራ ፡ መልክም ፡ ሽታ ፡ ያለው ፤ ለመሥዋዕት ፡ ሙጋድ ፡ የሚኾን ። ቡራቴ ፡ ወቴናክ ፡ (ኩፋ ፡ ፳፩) ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ጠይ ፡ ይሉታል ።

ተንከራ ፤ ር ፤ (ዐረ ፡ ተንከር ። ዕብ ፡ ፒፐዳ ። ጽር ፡ ቶፓዚዮን) ፤ ጥሩ ፡ ጠንካራ ፡ ዕንቍ ፤ ዐይነቱ ፡ ሐመልሚል ፤ ቅጠልያ ፡ አረንጓዴ ፤ ወይም ፡ ብጫቴ ፤ የወራ ፡ የበሰለ ፡ ቅጠል ፡ የሚመስል ። ወኢይትዔረይ ፡ ተንከራ ፡ ዘኢትዮጵያ ፡ (ኢዮ፳፰ ፡ ፲፱) ። —፤ ሙሻዘር ፤ የማዕደናት ፡ መጣብቅ ። ጠንከረ ፡ ቻንክረ ፡ ቻንካር ፡ ማለት ፡ ከዚህ ፡ ወጥቷል ።

ተንከተም ፤—ታንኳ ፤ ድልድይ ፤—ከተመ ።

ተኒን ፤ ኖት ፤ (ተነ ፡ ይተንን ፡ ይትንን ። ዕብ ፡ ወሱር ፡ ትናን) ፤ መትነን ፤ መብነን ፤ መጤስ ፡ መትጕልጐል ፤ ብኒ ፡ ትን ፡ ማለት ። መስፋት ፡ መዘርጋት ፤ ስፊ ፡ ወርዳም ፡ ቁመታም ፡ መኾን ።

አትነነ ፤ አተነነ ፤ አበነነ ፤ አጤሰ ፡ አስጤሰ ።

ተን ፤ በቁሙ ፤ ተንታ ፤ ጤስ ፡ ብናኝ ። ደበ ፡ ቆርእስት ፡ ቆድባር ፡ ለተነ ፡ ጊሜ ፡ ዘየጠብሰ ። ተነ ፡ ጤስ ። ለእሳት ፡ ይቀድሞ ፡ ተነ ፡ ጤሱ ። ዘእንበለ ፡ ይደመር ፡ ለብርሃነ ፡ እሳት ፡ ተኑ ፡ (ሚጽ ፡ ምዕ ። ዮኤ ፡ ፪ ። ሚራ፳፯ ፡ ፳፱ ። ፈልክ ፡ ፲፻፴፯) ።

ትን ፤ ቲን ፤ ቴን ፤ ወርድ ፡ ስፋት ፤ ቁመት ፤ ወፍር ። ትኑ ፡ ወርሕቡ ፡ ወኑኑ ፡ (ቀመሮ) ፡ ዕሥራ ፡ በእመት ። ወስዝር ፡ ቴና ፡ (ግዘፋ) ፡ ለይእቲ ፡ ባሕር ፡ እንተ ፡ ብርት ፡ (፪ዜና ፡ ፬ ፡ ፩ ፡ ፭) ።

(ጥኒ) ታኒን ፤ (ዕብራ) ፤ ስመ ፡ አራዊት ፡ ዐበይት ፡ እለ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፤ መደበኛው ፡ ግን ፡ ዐዞ ፡ ነው ፤ ለዘንዶና ፡ ላርጃኖም ፡ ይኾናል ፤ ተመንን ፡ እይ ።

ትንንያ ፤ (ዕብ ፡ ዐሮብ) ፤ ትንኝ ፤ ቅማል ፤ ጻጹት ፤ ታናሽ ፡ ተናካሽ ፡ ፍጥረት ። ፀኮትንና ፡ ጻጹትን ፡ ተመልከት ። ሀኮት ፡ ወትንንያ ። በትንንያ ፡ ወበጽንጽንያ ። መራድ ፡ ትንንያ ፡ (መዝ ፡ ፸፱ ። ኩፋ ፡ ፵፰ ። ጥበ፲፪ ፡ ፰) ።

ተንተነ ፤ ተነተነ ፡ ከፋፈለ ፤ ለመስጠት ፡ ለማደል ። ነተነነና ፡ አስተንተነነ ፡ እይ ፤ የዚህ ፡ ጎር ፡ ነው ። ተፍገመገመ ፤ ተንገደገደ ፤ ተወዘወዘ ፤ ተጨነቀ ። ተንተንኩ ፡ ለወዲቅ ። ትተነትን ፡ ከመ ፡ ስኩር ፡ ወትጸንን ። ባዕል ፡ ለእመ ፡ ተንተነ ፡ ይሰውቅዎ ፡ አዕርክቲሁ ። እምቅትለ ፡ ወለተ ፡ ሕዝብየ ፡ ተንተንኩ ። አሕዘን ፡ ለሞትከ ፡ ወእተነትን ፡ ለድክትምናየ ፡ (መዝ ፡ ፻፲፯ ። ኢሳ፳፱ ፡ ፰ ። ሢራ፲፫ ፡ ፳፩ ። ኤር፰ ፡ ፳፩ ። ዮሴፍ) ።

ትንቱን ፤ (ናን ፡ ናት ፡ ትንት) ፤ የተፍገመገመ ፤ የተገፋ ፡ የተደፋ ፤ የተሰናከለ ፤ ሊወድቅ ፡ የቀረበ ። ከመ ፡ ትቡቁኒ ፡ ለትንቱን ። የሀብከ ፡ ለትንቱን ፡ እግዚ ፡ ትንግኤ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፳፩ ። ደራሲ) ።

ትንታኔ ፤ መፍገምገም ፤ መንገድገድ ፤ ውዝወዛ ፤ ጭንቅ ፤ እወድቅ ፡ አልወድቅ ፡ ማለት ፤ ጽንት ። ቡቀኒ ፡ ጊዜ ፡ ትንታኔ ። ወበጻሕኩ ፡ ድኅሬሆሙ ፡ ኀበ ፡ ትንታኔ ፡ ወሀጕል ። ወአጽንዑ ፡ እንበለ ፡ ትንታኔ ፡ ያ ይማኖተ ፡ ርትዕተ ፡ (ስንክ ፡ መጋ፩ ። ዮሴፍ ። ተረ ፡ ቄር፲፩) ።

አተንተነ ፤ አፍገመገመ ፤ ገፋ ፡ አዳፋ ፤ ወዘወዘ ፤ ነቀነቀ ፤ አስጨነቀ ። ብእሲ ፡ ዘያተነትኖ ፡ ስካረ ፡ ወይን ። ሶበ ፡ አተንተኖ ፡ ሰይጣን ፡ ዝሙት ። አተከዘኒ ፡ ወአተንተነኒ ፡ (ኤር፳፫ ፡ ፱ ። ፈልክ ፡ ፯ ። ዮሴፍ) ።

አስተንተነ ፤—ዐሰበ ፡ ተጋ ፤—ነቲን ፡ ነተነ ።

ትንታግ ፤—ክፋይ ፡ ትርኳሽ ፤—ነቲግ ፡ ነተገ ።

ተፈአ ፤ አት ፤ (ተፍአ ፡ ይተፍእ ፡ ይትፋእ ። ዕብ ፡ ቱፍ ። ዐረ ፡ ተፈፈ ፤ ተፈለ) ፤ መትፋት ፤ ምራቅን ፡ እክ ፡ እንትፍ ፡ ጢቅ ፡ ማለት ፤ መቀርሸት ፡ ማስመለስ ። አዘዘ ፡ ከመ ፡ ይትፍኡ ፡ ምራቀ ። ተፍአት ፡ ቅድመ ፡ ገጽ ። እንዘ ፡ ይተፍእ ፡ ሕምዘ ፡ ሳዕሌነ ፡ (መጽ ፡ ምስ ። ቀሌ ። ተረ ፡ ቄር) ።

ተፋኢ ፤ (ኢት ፡ እያን ፡ ያት) ፤ የሚተፋ ፤ ትፋታም ፤ ቅርሻታም ። ተፋእያነ ፡ ሕምዘ ፡ ከይሲ ፡ ወአርዌ ፡ ምድር ፡ (ኪዳ) ።

ትፍአት ፤ መትፋት ፤ አተፋፍ ፤ ትፋት ፤ ምራቅ ። ተፍአ ፡ ትፍአተ ፡ (ዘኍ፲፪ ፡ ፲፬) ።

ትፉእ፤ ትፉት፤ እክታ። ይመጽአኒ፡ትፉእ፡ ከመ፡እቂእ፡(አረጋ፡ መ፲)።

አትፍአ፤ አስተፋ፤ አስቀረሸ፤ ጢቅ፡ ጢቅ፡ አሰኘ።

ትፉሕ፤(ዕብ፡ታፉዋሕ። ዐረ፡ ቱፉሕ)፤ የተክል፡ ዕንጨት፡ ስም፤ ፍሬው፡ ክብ፡ እንክብል፤ ሥጋማ፡ ጥፍጥ። ኮልን፡ እይ፤ ተና፡ ጠ፡ ተወራራሾች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ በትፋሕ፡ ፈንታ፡ ጥፋሕ፡ ይላል፡ (ስንክ፡ ሐምሌ)። አዘዘ፡ ያምጽኡ፡ ሎቱ፡ ትፋሐ፤ አነዳ፡ ትፋሐ። ወፈነወ፡ ንጉሥ፡ ትፋሐ፡ ለብእሲቱ፤ ወይእቲኒ፡ ፈነወት፡ ውእተ፡ ትፋሐ፡ ለዩሊኦስ፤ እስመ፡ ሐሙም፡ ውእቱ፤ ወሰበ፡ ሖረ፡ ንጉሥ፡ ከመ፡ የሐውጾ፡ ርእዮ፡ ለውእቱ፡ ትፋሕ፤ ወይቤላ፡ ሀብኒ፡ ትፋሐ፡ ዘፈኖኩ፡ ለኪ፡ ወትቤሎ፡ በላዕክዎ፡(ዮሴፍ። ዮሐ፡ መደ)።

ተፉሕ፤(ሓት። ዐረ፡ በጣጣ)፤ ድንች፤ ትፋሕማ፡ የምድር፡ ትፋሕ፤ ወጥ፡ የሚኾን።

ተፈየ፤(ሰፈወ፤ተሰፈወ)፤ አመነ፤ታመነ፤ ተስፋ፡ አደረገ። አነ፡ እተፌ፡ ከመ፡ ለእመ፡ ነበርከ፡ ውስተ፡ በአትከ፡ በስመ፡ እግዚ፤ ትትረከብ፡ ውስተ፡ መካነ፡ እንጦንዮስ። ተኀድግኑ፡ ግብረከ፡ ወትተፌ፡ ላዕሌሁ። እተፌ፡ ላዕሌክሙ። በሃይማኖትከ፡ እስመ፡ ነፍስየ፡ ትተፌ፡ (ፊልክ፡ ፶፬። ኢዮ፴፱፡ ፲፩። ፪ቆሮ፡ ፲፡ ፲፭። ስንክ፡ ጥቅ፲፯)።

ትፊላ፤(ዕብራ)፤ ጸሎት፡ ልመና፡ ምሕላ። ለጸሎት፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ላትፊላ፡ እንዲል፡ (ኀሐ፲፭፡ ፲፯)።

ተቅዳ፤(ዐረ፡ ተቅደት። ዕብ፡ ጋድ)፤ ድንብላል፤ የድንብላል፡ ፍሬ፤ ታናናሽ፡ ድንብልብል፤ ቅመም፡ የሚኾን። ድቀቅ፡ከመ፡ ተቅዳ። ወከመ፡ ፍሬ፡ ተቅዳ፡(ዘፀ፲፮፡ ፲፬፡ ፴፩። ዘኍ፲፩፡ ፯)።

ተቅዳ፡

ቴቆሔ፤(ዕብ፡ ትቆዕ)፤ ስመ፡ ሀገር፤ ዘይታም፤ የዘይት፡ አገር፤ በይሁዳ፡ ክፍል፡ ያለች፡ (፪ነገ፡ ፲፬፡ ፪። ዓሞ፩፡ ፩። ፪ዜና፡ ፳፡ ፳)። ባለቅኔዎች፡ ግን፡ የፈረስ፡ አገር፡ ይሏታል። በምቅዋመ፡ ሰእዱግ፡ ይቅብኑ፡ ሰፍራሰ፡ ቴቆሔ፡(ቅኔ)።

ተቅዋም ፤—መቅረዝ ፤—ቀዊም፡ ቆመ።

ቴቈል፤(ሱር፡ ትቈል)፤ ሰቀለ፤ ደለወ፤ መዘነ፡ (ዳን፭፡ ፳፯)።

ትርአስ፤—ትራስ፡ ራስጌ፤—ርእሰ፡ ትርኣስ።

ተርቢዝ፤—አተላ፡ሐሠር፤—ተብሪዝ፤ በረዘ።

ተርጐመ፤(ዲቃ፡ ግ፤ ረገመ፡ ተረገመ። ዕብ፡ ወሱር፡ ታርጌም። ዐረ፡ ተርገመ)፤ ተረጐመ፤ ቃልን፡ በቃል፡ ለወጠ፤ ገለበጠ፤ መጽሐፍን፡ ቀዳ፡ መለሰ፤ ከቋንቋ፡ ወደ፡ ቋንቋ። ወይም፡ በዚያው፡ ባንዱ፡ ቋንቋ፤ አንድም፡ እያለ፡ ፈታ፡ አፍታታ፡ ዘረዘረ፤ ቁሞ፡ ሰበከ፡ አስተማረ፤ ላንዱ፡ ቅኑጣት፡ ቃል፡ ብዙ፡ ፍሬ፡ ብዙ፡ ፍካሬ፡ ሰጠ። ወከነ፡ ዮሴፍ፡ ይተረጕም፡ ሎሙ፡ ዘይትናገሮሙ፡ ጢጦስ፡ በልሳነ፡ ሮም፡ ወያየድዖሙ፡ በልሳነ፡ ዕብራውያን። በእንተ፡ ተርጕሞቱ፡ እምልሳነ፡ ጽርእ፡ ኀበ፡ ዐረቢ። ተርጕሞ፡ ቃለ፡ መጻሕፍት። ተርጕም፡ ሊነ፡(ዮሴፍ። ፍ፡ ነ፡ መቅ። ቀሌ። ፊልክ፡ ፴)።

ተርጓሚ፤(ሚት፡ምያን፡ያት)፤ በቁሙ፤ የሚተረጕም፤ የሚፈታ፤ ፈቺ፡ አስረጂ። አክሰ፡ ውዳሴ፡ ለተርጓምያን፡(ፊልክ)።

ትርጕማን፤(ዐረ፡ ተርጁማን። ሱር፡ ታርግማና። ዕብ፡ ሜሌጽ)፤ በቁሙ፤ አስተርጓሚ፤ አምኻር፤ አነጋጋሪ፤ ማእከል፡ ኹኖ፡ ያንዱን፡ ቃል፡ ላንዱ፡ የሚያሰማ፡ ኹለት፡ ቋንቋ፡ ዐዋቂ፤ አፍ፡ ጠበቃ፡ አስታራቂ። ወእሙንቱሰ፡ ኢያእመሩ፡ ከመ፡ ይሰምዖሙ፡ ዮሴፍ፤ እስመ፡ ትርጕማን፡ ሀሎ፡ ማእከሎሙ፡(ዘፍ፵፪፡ ፳፫)።

አተርጐመ፤ አስተረጐመ፤ አስቀዳ፤ አስገለበጠ፤ አስመለሰ። ዜናሁ፡ ለብልማይ፡(በጥሊሞስ)፡ ንጉሥ፡ ዘከመ፡ አተርጐመ፡ አሪተ፤ ዕሥራ፡ ወአርባዕተ፡ መጻሕፍተ፡ እምልሳነ፡ ዕብራይስጥ፡ ኀበ፡ ልሳነ፡ዮናናውያን፡(ዮሴፍ)።

መተርጕም፤(ምት፡ ማን፡ ማት። ዕብ፡ ምታርጌም)፤ የሚተረጕም፤ የሚያስተረጕም፤ ተርጓሚ፤ አስተርጓሚ፤ ሊቅ፡ መፈክር፤ ትርጁማን፡ አምኻር። አባ፡ በላማ፡ መተርጕም። ይቤ፡ መተርጕም። ለብዙኃን፡ እመተርጕማን። መተርጕመ፡ አሕላማት። መተርጕመ፡ ልሳኖሙ፡(ስንክ፡ነሐ፳። ፊልክ። ፍ፡ ነ፡ ፶፩። ፲፩። አዋል)።

ተተርጐመ፤ ተተረጐመ፤ ተቀዳ፡ ተገለበጠ፤ ተመለሰ። ተፈታ፤ ምስጢሩ፡ ታወቀ፡ ተገለጠ። ዛቲ፡ መጽሐፍ፡ ተተርጕመት፡ እምልሳነ፡ ዐረቢ፡ ለግእዝ፡ በአፈ፡ ዕንባቆም፡ ወሚካኤል፡ ግብጻዊ። ዘኢያብቍለ፡ ቀርነ፡ ወጽፍረ፤ ይተረጕም፡ ዘአልቦ፡ ትዕግልት።

ትርጉም፤(ማን፡ ማት፡ ጕምት)፤ በቁሙ፤ የተተረጐመ፤ የተፈታ።

ትርጓሜ፤(ምያት)፤ ሳቢና፥ ጥሬ፥ ዘር። መተርጕም፤(ጥተ) መተርጕም፤ አተረጓጐም፤ አቀዳድ፥ አመሳሰስ፤ ትርጕማ፤ አፈታት፤ ዘይቤ፥ አወጣጥ፤ ምስጢር፥ አገላለጥ። በቁሙ፤ ፍች፤ የንባብ፥ ፍሬ፤ ምስጢሩ፥ ስልቱ፥ ውስጡ፥ ሐሳቡ። ከመ፡ ዝ፡ ትርጓሜሁ፡ እመጽሐፈ፡ ሶርያ። በትርጓሜ፡ መጻሕፍት፡ ቅዱሳት። ትርጓሜ፡ ስሙ። መምህረ፡ ትርጓሜ። ይቤ፡ ዮሐንስ፡ አፈ፡ ወርቅ፡ በትርጓሜሁ፡ ዘንተ፡ ክፍለ፤ (ኢዮ፵፪፥ ፲፰። ቀሌ። ዕብ፯፥ ፪። ስንክ፥ ጥቅ፱። ፍ፥ ነ፥ ፵፬)።

ትርያ፤(ዐረ፥ ቱርያ)፤ ጠራው፤ ጉቡኣን፥ ከዋክብት። ዘገብሮ፡ ለትርያ። ኅቡረ፡ ትክልኑ፡ ተአኀዛ፡ ለትርያ፡ (ኢዮ፱፥ ፱። ፴፰፥ ፴፩)። ጠራው፥ ኪማ፥ ሲኬላ፤ አንድ፥ ወገን፥ ናቸው።

ታሪክ፤(ካት። ዐረ፥ ታእሪክ)፤ በቁሙ፤ ያለፈ፥ የተጣፈ፥ ወሬ፤ አንቲካ፥ ዜና፤ የዘመን፥ ቍጥር፥ ዓመተ፥ ምሕረት። ዝንቱ፡ መጽሐፈ፡ ታሪክ። ውስተ፡ ታሪክ፡ ጉባኤ፡ ማልስ። ወእሙንቱ፡ ይገብሩ፡ ክልኤተ፡ ታሪካተ፤ ታሪክ፡ ሥጋዌ፡ ወታሪክ፡ ዲዮቅልጥያኖስ፡ (ታሪ፥ ነገ። ያዕ፥ ዘእል። አቡሻ፥ ፰)።

ተረክ፤(ዐረ፥ ተረክ፤ ኀደገ)፤ በቁሙ፥ ታሪክ፥ ተረክ፤ ጣፈ፥ አወራ። ነተረከ፥ ነትራካ፥ ማለት፥ ከዚህ፥ ወጥቷል።

ተርሚን፤(ጽር፥ ራትሚን። ዕብ፥ ሮቴም)፤ ስመ፥ ዕፅ፥ ዐቢይ፤ የዱር፥ የበረሓ፥ ዛፍ፤ ፀጽቃም፥ ቅጠላም። ባለብሉዮች፥ ግን፥ ክትክታ፥ ደደሆ፥ ይሉታል። ሖረ፡ ፍኖተ፡ በድው፡ ወነበረ፡ ታሕተ፡ ዕፀ፡ ተርሜን፡ (፫ነገ፥ ፲፱፥ ፬)።

ተርሙስ፤(ጽር፥ ቴርሙስ። ሀረ፥ ቱርሙስ)፤ ግብጦ፤ አዳጉራ፤ የመኬ፥ ዐይነት። አባ፡ ቅፍሪ፡ ኢይጥዕም፡ ዘእንበለ፡ ተርሙስ፡ መሪር። ከነ፡ ይሴሰይ፡ ሐሠረ፡ ተርሙስ፡ ዘሎ፡ አሚረ። ወሶበ፡ ፈቀደ፡ ይትጋደል፡ ነበረ፡ በማንያ፡ ዐሰተ፡ እንዘ፡ ይበልዐ፡ ሐመደ፡ ምስለ፡ ተርሙስ፡ (ስንክ፥ ኅዳ፰። መጋ፲፱። የካ፳፱)።

ቶሬን፤—ተራዳ፤—ተውር።

ተሪፍ፤ ፎት፤(ተርፈ፤ ተረፈ፥ ይተርፍ፥ ይትርፍ። ዐረ፥ ተሪፈ። ዕብ፥ ያታር። ሱር፥ ዬታር)፤ መትረፍ፤ መትረፍረፍ፤ መብዛት፥ መብለጥ፤ ከልክ፥ ማለፍ፤ ተርፎ፥ መቅረት፥ መኖር፤ መዳን፥ ማምለጥ፤ እልፍ፥ ትርፍ፥ ቀሪ፥ ውዝፍ፥ መኾን። ኖኅን፥ ተመልከት፤ የዚህ፥ ጎር፥ ነው። አከሎሙ፡ ወተርፎሙ። ወዘተርፈ፡ እምዝ፡ ይኩን፡ ለመልአክ። አስተጋብኡ፡ ዘተርፈ። አልቦ፡ ዘይተርፍ፡ እምኔሆሙ። ትርፍ፡ ሳዕለ፡ ልማድከ። ወትተርፍ፡ ምድሮሙ፡ በድወ። እመ፡ ሞተተ፡ ብእሲት፡ ወተርፈ፡ ምታ፡ (ዘፀ፳፯፥ ፯። ሕዝ፵፰፥ ፳፩። ማቴ፲፬፥ ፳። ኤር፲፩፥ ፳፫። ፊልክ፥ ፫፰። ኢሳ፯፥ ፲፩። ፍ፥ ነ፥ ፵፪፥ ፫)።

ተራፊ፤(ፊት፥ ፍያን፥ ያት)፤ በቁሙ፤ የሚተርፍ፤ የሚቀር፤ ቀሪ፤ ነዋሪ። ሕዝብ፡ ተራፍያን በምድር። ዙሎሙ፡ ተራፍያኒ፡ ይሁዳ፡ (ኤር፵፯፥ ፯። ፶፥ ፳)።

ትሩፍ፤(ፋን፥ ፋት፥ ርፍት)፤ የቀረ፥ የተረፈ፤ ቀሪ፥ ትርፍ። በአንተ፡ ትሩፋን። አሬስያ፡ ትርፍተ። ሕገጋት፡ ትሩፋት። ምግባራት፡ ትሩፋት፡ (መዝ፥ ፳። ሚክ፬፥ ፯። ፈ፥ መ፥ ፩፥ ፩። አፈ፥ ተ፫)።

—፤ የበለጠ፤ የተሻለ፤ ብዙ፥ ፍጹም፤ መንፈሳዊ። ግብር፡ ትሩፍ፡ ኢወሊድ፡ ምስለ፡ ኂሩት። አይ፡ እምኔሆሙ፡ ዘትሩፍ። ብእሲ፡ ኄር፡ ወጠቢብ፡ ወትሩፍ። ትሩፈ፡ ምግባር። አብ፡ ቅዱስ፡ ወትሩፍ፡ (ጥበ፬፥ ፩። ፊልክ፥ ፺፱። ዮሴፍ። ስንክ፥ የካ፰። ፈ፥ መ)።

—፤ መንፈሳዊ፥ ሥራ፤ ተውሳክ፥ ምግባር፤ በሕግና፥ በትእዛዝ፥ ላይ፥ የሚጨመር፤ ሰው፥ በፈቃዱ፥ ወዶ፥ የሚሠራው፤ ካሥር፥ አንድ፥ አውጥቶ፥ ደግሞ፥ ከዘጠኝ፥ መስጠት፤ ይህን፥ የመሰለ፥ (ማቴ፭፥ ፵፱—፵፩)። ገቢረ፡ ትሩፋት። ምግባረ፡ ትሩፋት። ተሰምዐ፡ ዜና፡ ትሩፋቲሁ፡ ወአእምሮቱ፡ ወቅድስናሁ። አግዐዞሰ፡ እምግብረ፡ ትሩፋት፡ ይእቲ፡ (ፈ፥ መ፥ ፪፥ ፪። ስንክ፥ የካ፲፱። ጳጕ፭። ፍ፥ ነ፥ ፴፩)።

ትራፍ፤(ፋት)፤ ትራፊ፥ ትርፍ፤ ትርፍራፊ፤ ብልጫ፥ ላቂያ፤ ቅሬታ፥ ቅሬት። ኀደጉ፡ ትራፋቲሆሙ፡ ለሕፃናቲሆሙ። ትራፋተ፡ ነገር፡ ነዋ፡ ጽሑፋን፡ እሙንቱ። ወናሁመ፡ ተበየነ፡ ውስተ፡ ቃላተ፡ እግዚእነ፡ ትራፊ፡ ገዳፍያን፡ መምለኪያን። ትራፋተ፡ ነገሥት። ትራፋተ፡ ዐውድ፡ (መዝ፥ ፲፮። ዕር፥ ኢሳ፱፥ ፯። ፊልክ፥ ፫። አብጥ፥ ፴፩። መር፥ ዕዉ)።

ተረፍ፤(ፋት)፤ ዝኒ፥ ከማሁ፤ ትራፊ፤ ትርፍ፥ ቅሬታ፤ መጨረሻ። ተረፈ፡ ቤተ፡ ይሁዳ። ዘርዖሙ፡ ወተረፎሙ። ዝንቱ፡ ኀሠሣ፡ ከመ፡ ተረፍ፡ ውእቱ። እምተረፈ፡ ልብ፡ ይነብብ፡ አፍ። ተረፈ፡ ነቢያት፡ ሱቱኤል። ተረፈ፡ ኤርምያስ። ተረፈ፡ ቈርሎስ፡ (ሶፎ፪፥ ፯። ኢሳ፲፱፥ ፳፱። አፈ፥ ድ፳፱። ማቴ፲፪፥ ፴፬። ዮሐ፩፥ ፲፯። ስንክ፥ ሐም፯)።

ተረፍ፤(ዕብ፥ ማሣእ)፤ ከቡድ፥ ቃል፤ ትንቢት፥ ራእይ፤ በነቢያት፥ አፍ፥ የሚነገር፤ የፊተኛው፥ ነቢይ፥ ተናግሮለት፥ ከዚያ፥ የቀረ፥ የተረፈ። ተረፈ፡ ቃለ፡ እግዚአብሔር፡ (ሚል፩፥ ፩። ዕን፩፥ ፩፥ ፯)።

አትረፈ፤ አተረፈ፤ አዳነ፥ አስቀረ፤ ተወ፤ አበዛ፥ ትርፍ፥ አገኘ። አትረፈ፡ ለነ፡ ዘርዐ። ወአትረፈ፡ በማኒተ፡ ነፍሳተ። እመ፡ ቦ፡ ዘሞተ፡ ወአትረፈ፡ ውሉደ። ወታተርፍዎ፡ ለዙሉ። አለ፡ ያተርፍዎ፡ ለእክል፡ (ኢሳ፩፥ ፱። ቅዳ፥ ግሩ። ፍ፥ ነ፥ ፶፪። ፪ቆሮ፥ ፬፥ ፰። ሉቃ፲፭፥ ፲፯)።

መትርፍ፤ የሚያተርፍ፤ አትራፊ፤ አስቀሪ። ይከውኑ፡ መትርፋነ፡ ውሉዶሙ፡ (ኩፋ፥ ፲፩)።

ተራፊን ፤ (ጽር ፡ ቴራፊን ። ዕብ ፡ ትራፊም) ፤ ጣዖታት ፤ አብያተ ፡ ጣዖት ፤ ሥዕላተ ፡ ጣዖት ፤ የሰው ፡ ምስሎች ፡ አሻንጉሊቶች ፤ የሟርት ፡ መማሪያ ፤ ንዋያተ ፡ ሰገል ፤ የቀድሞ ፡ ሰዎች ፡ የሚያመልኩት ፡ የሚያሟርቱበት ፡ (መሳ፲፯ ፡ ፭ ። ፲፰ ፡ ፲፬ ። ፲፯ ፡ ፳ ። ፩ነገ ፡ ፳፫ ፡ ፳፬ ። ፪ዜና ፡ ፴፭ ፡ ፲፬ ። ሕዝ፳፩ ፡ ፳፩) ።

ትርሳ ፤ የባሕር ፡ አውሬ ፡ ዠርባው ፡ ጋሻ ፡ የሚመስል ። ወለወልታኒ ፡ ገብርዎ ፡ እምነ ፡ ትርሳ ፡ ዘሀሎ ፡ ውስተ ፡ ባሕር ፤ እስመ ፡ ዘባኑ ፡ ይመስል ፡ ከመ ፡ ወልታ ፡ (ጊ ፡ ወ ፡ ሐ ፡ ገ፳፫) ።

ተርሴስ ፤ (ጽር ፡ ታርሲስ ። ዕብ ፡ ታርሺሽ) ፤ ስመ ፡ ዕንቍ ፤ የብርሌና ፡ የመስታዮት ፡ ፀይንት ፤ እንደ ፡ ውሃ ፡ የሚያጥበረብር ፡ (ማሕ፭ ፡ ፲፬ ። ዳን፲ ፡ ፮ ። ሕዝ፩ ፡ ፲፮) ።

—፤ ስመ ፡ ነገድ ፤ ስመ ፡ ሀገር ፡ (ዘፍ፲ ፡ ፬ ። ዮና፩ ፡ ፫ ። ሕዝ፳፯ ፡ ፲፪) ።

ተስዖ ፤ ዖት ፤ (ተስዐ ፡ ይቴስዕ ፡ ይተስዕ ። ዕብ ፡ ታሼዕ) ፤ መዘጠን ፤ ዘጠኝ ፡ ማድረግ ፤ ከዘጠኝ ፡ መክፈል ፤ ዘጠኝ ፡ ማለት ። ወይም ፡ ዘጠኝ ፡ መኾን ፡ መባል ፤ ከዘጠኝ ፡ መክፈል ።

ተሳዒ ፤ መተስዕ ፤ የሚዘጥን ፡ ዘጣኝ ፤ ዘጠኝ ፡ ባይ ፤ ከዘጠኝ ፡ ከፋይ ።

ትሱዕ ፤ (ዓን ፡ ዓት ፡ ስዕት) ፤ የዘጠነ ፡ ዘጠኝ ፡ የኾነ ፤ የተባለ ፤ የተከፈለ ።

ትሳዔ ፤ ተሱዐት ፤ መዘጠን ፤ ዘጠኝ ፡ ማድረግ ፤ ዘጠኝ ፡ መኾን ፤ አዘጣጠን ፤ ዝጠና ፡ ዘጠኝነት ።

ተስዑ ፤ የሴቶች ፡ ድምር ፤ (ጠ—፱) ዘጠኝ ። ዐሥሩ ፡ ወተስዑ ፡ አህጉር ። ወጊዜ ፡ ተስዑ ፡ በዓት ፡ (ኢያ፲፭ ፡ ፴፪ ፡ ፶፬ ፡ ፶፯ ። ፳፩ ፡ ፲፯ ። ማቴ፳ ፡ ፭ ። ፳፯ ፡ ፵፭) ።

ተስዐቱ ፡ ት ፤ የወንዶች ፡ ድምር ፤ ዘጠኝ ። ተስዐቱ ፡ ቅዱሳን ። ተስዐቱ ፡ በዓላት ። ተስዐቱ ፡ እሙንቱ ። ኀዳጋ ፡ ተስዓ ፡ ወተስዐተ ፡ ነገደ ፡ (ታሪ ፡ ነገ ። ድር ፡ መድ ። ሚራ፳፭ ፡ ፯ ። ድጓ) ።

ተሱዕ ፤ ተሱዓት ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዘጠኝ ፤ ዘጠንኛ ። ሰላም ፡ እብል ፡ ዐደወ ፡ ተሱዐ ፤ ወአምኣተኒ ፡ ሠላሳ ፡ ወሰብዓ ። አመ ፡ ተሱዑ ፡ ለጽልመት ። ሠርከ ፡ ወሌሊተ ፡ ወጊዜ ፡ ተሱዓት ፡ ሰዓት ፡ (ሰንክ ፡ ሚያ፳፫ ። ሐጌ፪ ፡ ፩ ። ሥር ፡ ጸሎ ። ማቴ፳፯ ፡ ፵፯ ። ግብ፫ ፡ ፩) ።

ትስዕ ፤ የልክ ፡ የጊዜ ፡ ቅጽል ፤ ዘጠኝ ። ትስዐ ፡ በእመት ፡ ኑኃ ። ሰፈረ ፡ ትስዐ ፡ በበ ፡ ትስዐ ፡ ወበበ ፡ ዐሥር ፡ (ዘዳ፫ ፡ ፲፩ ። ዘረፋ) ።

ታስዕ ፤ (ዕት ፡ ዓን ፡ ዓት) ፤ ዘጠንኛ ፤ ከዘጠኝ ፡ አንድ ። በታስዐ ፡ ዓመት ። አመ ፡ ፀሡሩ ፡ ወረቡዑ ፡ ለታስዐ ፡ ወርኅ ። ወበታስዐት ፡ ዕለት ፡ (ሕዝ፳፬ ፡ ፩ ። ሐጌ፪ ፡ ፲ ። ዘኍ፯ ፡ ፷) ።

ታስዓዊ ፡ ይ ፤ (ዊት ፡ ዊት) ፤ ዝኒ ፡ ከማሁ ፤ ዘጠንኛ ፤ ዘጠንኛው ፤ ከዘጠኝ ፡ አንዱ ።

ተስዓ ፤ ዘጠና ፤ (ጸ—፺) ዘጠኝ ፡ ጊዜ ፡ ዐሥር ፤ ወይም ፡ ዐሥር ፡ ጊዜ ፡ ዘጠኝ ። ተስዓ ፡ ዓም ፡ ላቲ ። ወኄሊበ ፡ ወልደ ፡ ተስዓ ፡ ዓም ። ሠለስቱ ፡ ምእት ፡ ወተስዓ ፡ ዕለት ። ተስዓ ፡ ወተስዐቱ ፡ (ዘፍ፲፯ ፡ ፲፯ ፡ ፳፬ ። ፩ነገ ፡ ፬ ፡ ፲፭ ። ሕዝ፬ ፡ ፭ ። ማቴ፲፰ ፡ ፲፪ ፡ ፲፫) ።

ተስፋ ፤—በቁሙ ፤—ሰፍዎ ፡ ሰፈወ ፡ ተሰፈወ ።

ታስሪ ፤ ታስሬን ፤ (ዕብ ፡ ታሽሪ ። ሱር ፡ ቴሽሪን) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፡ ሶርያዊ ፤ ጥቅምትና ፡ ኅዳር ። እሊህ ፡ ኹለቱ ፤ ታስሬን ፡ ቀዳማይ ፡ ታስሬን ፡ ደኃራይ ፡ ይባላሉ ። ወበወርኀ ፡ ታስሪ ፡ (ዮሴፍ) ።

ቲቶ ፤ ተውት ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ መስከረም ። ተውትን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ሠርቀ ፡ ቲቶ ፤ የመስከረም ፡ መባቻ ፡ (መር ፡ ዕጨ) ።

ቲቶ ፤ የሰው ፡ ስም ፤ የጳውሎስ ፡ ረድ ፡ (ገላ፪ ፡ ፩) ።

ቶታን ፤—በቁሙ ፤—ተወተ ።

ቶጳዝዮን ፤ (ጽር ፡ ቶፓዚዮን ። ዕብ ፡ ፊ ፡ ፒፕዳ) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ብጫቴ ። ተንከራን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ፡ (ዘፀ፳፰ ፡ ፲፯) ።

ተራፊን፤(ጽር፡ ቴራፊን። ዕብ፡ ትራፊም)፤ ጣዖታት፤ አብያተ፡ ጣዖት፤ ሥዕላተ፡ ጣዖት፤ የሰው፡ ምስሎች፡ አሻንጉሊቶች፤ የሟርት፡ መማሪያ፤ ንዋያተ፡ ሰገል፤ የቀድሞ፡ ሰዎች፡ የሚያመልኩት፡ የሚያሟርቱበት፡ (መሳ፲፯፡ ፭። ፲፰፡ ፲፬። ፲፯፡ ፰። ፩ነገ፡ ፲፱፡ ፲፫። ፪ዜና፡ ፴፭፡ ፲፬። ሕዝ፳፩፡ ፳፩)።

ትርሳ፤ የባሕር፡ አውሬ፡ ዠርባው፡ ጋሻ፡ የሚመስል። ወሰወልታኒ፡ ገብርዎ፡ እምነ፡ ትርሳ፡ ዘሀሎ፡ ውስተ፡ ባሕር፤ እስመ፡ ዘባኑ፡ ይመስል፡ ከመ፡ ወልታ፡ (ጊ፡ ወ፡ ሐ፡ ገ፲፱)።

ተርሴስ፤(ጽር፡ ታርሲስ። ዕብ፡ ታርሺሽ)፤ ስመ፡ ዕንቍ፤ የብርሌና፡ የመስታዮት፡ ዐይነት፤ እንደ፡ ውሃ፡ የሚያጥበረብር፡ (ማሕ፭፡ ፲፬። ዳን፲፡ ፮። ሕዝ፩፡ ፲፮)።

—፤ ስመ፡ ነገድ፤ ስመ፡ ሀገር፡ (ዘፍ፲፡ ፬። ዮና፩፡ ፫። ሕዝ፳፯፡ ፲፪)።

ተሰየ፤ **ዮት**፤ (ተሰዐ፡ ይቴስዕ፡ ይተስዕ። ዕብ፡ ታሼዕ)፤ መዘጠን፤ ዘጠኝ፡ ማድረግ፤ ከዘጠኝ፡ መክፈል፤ ዘጠኝ፡ ማለት። ወይም፡ ዘጠኝ፡ መኾን፡ መባል፤ ከዘጠኝ፡ መክፈል።

ተሳዒ፤ **መተስዕ**፤ የሚዘጥን፡ ዘጣኝ፤ ዘጠኝ፡ ባይ፤ ከዘጠኝ፡ ከፋይ።

ትሱዕ፤(ዓን፡ ዓት፡ ስዕት)፤ የዘጠነ፡ ዘጠኝ፡ የኾነ፤ የተባለ፤ የተከፈለ።

ትሳዔ፤ **ተሱዐት**፤ መዘጠን፤ ዘጠኝ፡ ማድረግ፤ ዘጠኝ፡ መኾን፤ አዘጣጠን፤ ዝጠና፡ ዘጠኝነት።

ተስዑ፤ የሴቶች፡ ድምር፤ (ጠ—፱) ዘጠኝ። ዕሥራ፡ ወተስዑ፡ አህጉር። ወጊዜ፡ ተስዑ፡ ሰዓት፡ (ኢያ፲፭፡ ፴፪፡ ፶፬፡ ፶፯። ፳፮፡ ፲፯። ማቴ፳፯፡ ፭። ፳፯፡ ፵፭)።

ተስዐቱ፡ **ት**፤ የወንዶች፡ ድምር፤ ዘጠኝ። ተስዐቱ፡ ቅዱሳን። ተስዐቱ፡ በዓላት። ተስዐቱ፡ እሙንቱ። ኅዳገ፡ ተስዓ፡ ወተስዐተ፡ ነገደ፡ (ታሪ፡ ነገ። ድር፡ መድ። ሚራ፳፭፡ ፯። ድጓ)።

ተሱዕ፤ **ተሱዓት**፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘጠኝ፤ ዘጠንኛ። ሰላም፡ እብል፡ ዕደወ፡ ተሱዐ፤ ወአምኣተኒ፡ ሠላሳ፡ ወሰብዓ። አመ፡ ተሱዑ፡ ለጽልመት። ሠርከ፡ ወሌሊተ፡ ወጊዜ፡ ተሱዓት፡ ሰዓት፡ (ሰንክ፡ ሚያ፳፫። ሐጌ፪፡ ፩። ሥር፡ ጳጉ። ማቴ፳፯፡ ፵፮። ግብ፫፡ ፩)።

ትስዕ፤ የልክ፡ የጊዜ፡ ቅጽል፤ ዘጠኝ። ትስዐ፡ በእመት፡ ኑኃ። ሰፈረ፡ ትስዐ፡ በበ፡ ትስዐ፡ ወበበ፡ ዕሥር፡ (ዘዳ፫፡ ፲፩። ዘረፋ)።

ታስዕ፤(ዕት፡ ዓን፡ ዓት)፤ ዘጠንኛ፤ ከዘጠኝ፡ አንድ። በታስዕ፡ ዓመት። አመ፡ ፀሡሩ፡ ወረቡዑ፡ ለታስዕ፡ ወርኅ። ወበታስዕት፡ ዕለት፡ (ሕዝ፳፬፡ ፩። ሐጌ፪፡ ፲። ዘኁ፯፡ ፷)።

ታስዓዊ፡ **ይ**፤ (ዊት፡ ዊት)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዘጠንኛ፤ ዘጠንኛው፤ ከዘጠኝ፡ አንዱ።

ተስዓ፤ ዘጠና፤ (ጸ—፺) ዘጠኝ፡ ጊዜ፡ ዐሥር፤ ወይም፡ ዐሥር፡ ጊዜ፡ ዘጠኝ። ተስዓ፡ ዓም፡ ላቲ። ወኄሊሰ፡ ወልደ፡ ተስዓ፡ ዓም። ሠለስቱ፡ ምእት፡ ወተስዓ፡ ዕለት። ተስዓ፡ ወተስዐቱ፡ (ዘፍ፲፯፡ ፲፯፡ ፳፬። ፩ነገ፡ ፬፡ ፲፭። ሕዝ፬፡ ፭። ማቴ፲፰፡ ፲፪፡ ፲፫)።

ተሰፋ፤—**በቁሙ**፤—**ሰፍዎ**፡ **ሰፈወ**፡ **ተሰፈወ**።

ታስሪ፤ **ታስሪን**፤(ዕብ፡ ታሽሪ። ሱር፡ ቴሽሪን)፤ ስመ፡ ወርኅ፡ ሶርያዊ፤ ጥቅምትና፡ ኅዳር። እሊህ፡ ኹለቱ፤ ታስሪን፡ ቀዳማይ፡ ታስሪን፡ ደኃራይ፡ ይባላሉ። ወበወርኀ፡ ታስሪ፡ (ዮሴፍ)።

ቲቶ፤ ተውት፤ ስመ፡ ወርኅ፤ መስከረም። ተውትን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ሠርቀ ቲት፤ የመስከረም፡ መባቻ፡ (መር፡ ዕጨ)።

ቲቶ፤ የሰው፡ ስም፤ የጳውሎስ፡ ረድ፡ (ገላ፪፡ ፩)።

ቶታን፤—**በቁሙ**፤—**ተወተ**።

ቶጳዝዮን፤(ጽር፡ ቶፓዚዮን። ዕብ፡ ፊ፡ ፒጥዳ)፤ ዕንቍ፤ የዕንቍ፡ ስም፤ ብጫቴ። ተንከራን፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፯)።

ጰ

ጰ፤ ትርጓ፡ ዲቃላ፡ ፊደል፤ በመልክ፡ በተራ፡ ፳፭ኛ፤ መልኩ፡ ከጸ፡ ድምፁ፡ ከበ፡ የተደቀለ፤ ስሙ፡ ጲት፡ ጰይት፤ ይኸውም፡ ቤት፡ በይት፡ እንደ፡ ማለት፡ ነው። ቀጥሩ፡ ፷፻፤ አኃዝ፡ ሲኾን፡ ጰ፡ ሰብዐቱ፡ ምእት፡ ይባላል፤ ያቡጊዳን፡ አኃዝ፡ ተመልከት። የኋላ፡ ሰዎች፡ በራሱ፡ ላይ፡ ነቍጣ፡ ጨምረው፡ ጸን፡ ጰ፡ ብለውታል፤ ከግእዝ፡ በፊት፡ በነበረው፡ በሳባ፡ ፊደል፡ ግን፡ ዲቃል ነቱና፡ ድርብነቱ፡ በመልክም፡ በድምፅም፡ የበ፡ ብቻ፡ ነበር፤ የቀድሞ፡ ቅርጹ፡ እሠራረዙ፡ እንደኢት፡ እንደ፡ ኾነ፤ ፀንና፡ የፀጰ፡ ፀን፡ ፍቾ፡ ተመልከት። ጰና፡ ፐ፡ ምንም፡ ኹለት፡ ዐይነት፡ ቢኾኑ፡ በምስጢር፡ አንድ፡ ጎርመት፡ ናቸው፤ ጰ፡ ቢላላ፡ ፐ፤ ፐ፡ ሲጠብቅ፡ ደግሞ፡ ጰ፡ ይባል፡ ነበረ፡ ይባላል። ይኸውም፡ ሊታወቅ፡ በ ጰና፡ በፐ፡ የሚጣፍ፡ ቃል፡ ኹሉ፤ በጽርእና፡ በቅብጥ፡ በሮማይስጥ፡ በዕብራይስጥም፡ ፐ፡ ኹኖ፡ ይገኛል። ጰና፡ ፐ፡ ለግእዝ፡ ቋንቋ፡ በውድ፡ እንጂ፡ በግድ፡ አ ይፈለጉም፤ እንሆ፡ ዐረቦች፡ ጴጥሮስ፡ ጳውሎስ፡ ጲላ ጦስ፤ ወይም፡ ፔትሮስ፡ ፓውሎስ፡ ፒላቶስ፡ በማለት፡ ፈንታ፡ ቡጥሩስ፡ ቡሉስ፡ ቢላጦስ፡ ይላሉና፤ ዕብራውያ ንም፡ ፌጥሮስ፡ ፎሎስ፡ ፊላጦስ፡ ይላሉና፤ ለግእዝም፡ በጰና፡ በፐ፡ ፈንታ፡ በ፤ ወይም፡ ፈ፡ ይበቃው፡ ነበር። ከጽርእና፡ ከቅብጥ፡ ከሮማይስጥ፡ ቃል፡ የመጣ፡ የ ውጭ፡ አገር፡ ቋንቋ፡ ያልተተረጐመ፡ ፍጹም፡ ጥሬና፡ ነባር፡ ስም፤ ወይም፡ ኃጥና፡ ወላጅ፡ ካልኾነ፡ በቀር፡ ለግእዝና፡ ላማርኛ፡ ለትግሬም፡ ለትግሬኛም፡ ቢኾን፡ ጰንና፡ ፐን፡ የሚያስፈልግ፡ ቃል፡ የለም፤ አይገኝም። ከጥንት፡ የነበረ፡ የግእዝ፡ ፊደል፡ አለመኾኑ፡ የኋላ፡ ቅጥል፡ መኾኑ፡ ዲቃልነቱ፡ በዚህ፡ ይታወቃል። ጰ፡ በ ጋልኛ፡ ተርጕል፤ ፐም፡ በወላምኛ፡ ይገኛል፤ ጋልኛ፡ ግን፡ ሲማዊና፡ ሳባዊ፡ ይመስላል።

ጰኵሜን፤ (ጽር፡ ሄፓጎሜኔ)፤ በቁሙ፤ ጳጕሜ፤ ጭማሪ፡ ተውሳክ፤ ፭፡ ቀን፡ ተረፍ። ኹለተ ኛም፡ ከዐውደ፡ ወርኅ፡ ስለ፡ ተረፈና፡ ባመት፡ መጨ ረሻ፡ ስለ፡ ተገኘ፡ ተረፍ፡ ይባላል። ሩቡ፡ ደግሞ፡ ባራ ተኛ፡ ዓመት፡ ይመላና፡ ፮፡ የነበረው፡ ፯፡ ይባላል፤ ይ ህም፡ ዐድስተኛ፡ ጳጕሜ፡ አራቱ፡ ወንጌላውያን፡ በሰዓ ትና፡ በኬክሮስ፡ ከራት፡ አድርገው፡ ስለ፡ ተካፈሉት፤ እንዳምስተኛው፡ ከአበቅቴ፡ ገብቶ፡ አይቈጠርም። ስድ ስተኛነቱም፡ ላለፈው፡ ለሉቃስ፡ ጳጕሜ፡ ነው፡ እንጂ፤ ገና፡ ወደ፡ ፊት፡ ለሚመጣው፡ ለዮሐንስ፡ ጳጕሜ፡ አ ይደለምና፤ ዮሐንስም፡ በመስከረም፡ አንድ፡ ሰተ፡ እ ንጂ፡ በጳጕሜ፡ አልገባምና፤ በዮሐንስ፡ ዘመን፡ በዓለ፡ ልደትን፡ በጳጕሜ፡ ምክንያት፡ ማፋለስ፡ ታላቅ፡ ስሕ ተት፡ ነው። ይህም፡ ስሕተት፡ የተጀመረ፡ ባዱ፡ ዐምደ፡ ጽዮን፡ ዘመን፡ ነው። ማውረድና፡ ማፋለስ፡ ከኾነም፡ በልደት፡ ብቻ፡ ምን፡ መጥቷል፤ ኹሉንም፡ ከመት፡ እስከመት፡ መናድ፡ ያስፈልጋል፤ ትንግሌም፡ ቅዳሜ፡ ይውላል።

ጳዴሬ፤ (ጽር፡ ፖዲሬስ)፤ የላይ፡ ልብስ፤ ጥሩ፡ ክቡር፡ በርኖስ፤ ጀባ፡ ካባ፡ መጐናጠፊያ፤ ነገሥ ታት፡ ካህናት፡ የሚለብሱት። ልብስ፡ እንግድዓ፤ የደ ረት፡ ልብስ፡ ሳንቃ፤ ከአልባስ፡ ክህነት፡ አንዱ። ዘይ ለብስ፡ ጳዴረ። ልብስ፡ ጳዴር፡ (ሕዝ፱፡ ፪። ሢራ ፵፭፡ ፰። ራእ፩፡ ፲፫። ዘፀ፳፰፡ ፯)።

ጳውሎስ፤ (ጽር፡ ፓፍሎስ። ሮማይ፡ ፓውሉስ)፤ ንኡስ፤ ትንሽ።

ጳውቄና፤ (ጽር፡ ፔፍኪና)፤ ዕንጨት፤ ሎሕ፡ ጠርብ፡ የሚኾን፤ የሚታነጥ፡ የሚቀረጥ፤ እንደ፡ ጥድ፡ እንደ፡ ዘግባ፡ ያለ። ባሉብሎዮች፡ ግን፡ ለይተው፡ ጥድ፡ ኮሓ፡ ይሉታል፡ (ዮንገ፡ ፩፡ ፱። ፯፡ ፲፩፡ ፴። ፱፡ ፲፩። ፪ዜና፡ ፪፡ ፰)።

ጳዝዮን፤ (ጽር፡ ቶፓዚዎን)፤ ብጫቱ፡ ዕንቍ፤ ወራውሬ፡ (ዘፀ፳፰፡ ፲፯። ፴፯፡ ፲፯። ሕዝ፳፰፡ ፲፫)። በወራውሬ፡ ፈንታ፡ ጳዝዮን፡ በጳዝዮን፡ ፈንታ፡ ወራውሬ፡ ይላል፡ (ራእ፳፩፡ ፳)።

ጳዝዮን፤ (ዕብ፡ ፓዝ። ጽር፡ ቶፓዚ ዮን)፤ ፋዝ፤ የአፌዝ፡ ወርቅ፤ ጥሩ፡ ወርቅ። ፎዘን፡ ተ መልከት። እምወርቅ፡ ወእምጳዝዮን፡ (መዝ፡ ፻፲፰)።

ጳሔን፤ (ቅብጥ፡ ፓዖኒ)፤ ስመ፡ ወርኅ፤ ሠኔ። በኢናህን፡ እይ፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው፡ (ስ ንክ፡ ሠኔ፲፱)። ዳግመኛም፡ በጳሔን፡ ፈንታ፡ ጽዮን፡ ይላል፤ ፍቹው፡ አንድ፡ ነው፡ (መጽ፡ ምስ)።

ጳጦስ፤ (ጽር፡ ባቶስ)፤ ባጦስ፤ የሾኽ፡ ቍ ጥቋጦ፤ ሐመልማል። ባጦስንና፡ ባቤቅን፡ ተመልከት። በነበ፡ ዐፀ፡ ጳጦስ፡ (ሉቃ፡ ዕ፲፱፡ ፫። ማር፲፪፡ ፳፮። ግብ፯፡ ፴፭። ዲድ፡ ፴፮። ድጓ)።

ጴጥያስ፤ ጲጦን፤ (ጽር፡ ፒቲስ፤ ፒቲ ዮስ)፤ ጥሩ፡ የተከለ፡ ዕንጨት፡ ዛፍ፤ ምዕዝ፡ ንግና። ጢጤንን፡ ተመልከት፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። ዐፀ፡ ጴጥ ያስ፡ (ሕዝ፴፩፡ ፰። ኩፋ፡ ፳፩)።

ጴጥራ፤ (ጽር፡ ፔትራ)፤ ኰኵሕ፤ ንጥፍ፡ ደንጊያ፤ ጭንጫ።

ጴጥሮስ፤ (ጽር፡ ፔትሮስ)፤ ኰኵሓዊ፤ ዘኰኵሕ፤ ብእሴ፡ ኰኵሕ። የግእዝ፡ መሳሸ፡ ግን፡ ቤጴ ጥሮስ፡ ፈንታ፡ ኰኵሓዊ፡ እንደ፡ ማለት፡ ኰኵሕ፡ ይ

ላል ፤ የተሳሳተ ፡ ነው ፤ አያሰኝም ። ጴጥሩና ፡ ጴጥሮስ ፡ ልዩ ፡ እንደ ፡ ኾኑ ፡ ኵሾሓዊና ፡ ኵሾሕም ፡ ልዩ ፡ ናቸው ። ወኵሾሕሰ ፡ ክርስቶስ ፡ ሃይማኖተ ፡ ጴጥሮስ ፡ ዘተብህለ ፡ በአፈ ፡ ጴጥሮስ ፤ አንተ ፡ ውእቱ ፡ ክርስቶስ ፡ ወልደ ፡ እግዚአብሔር ፤ እስመ ፡ ይቤ ፡ ወዲበ ፡ ዛቲ ፡ ኵሾሕ ፡ አሐንጻ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያንየ ፤ ከመ ፡ ዘይቤ ፡ ወዲበ ፡ ዛቲ ፡ ሃይማኖትከ ፡ (ትር ፡ ወን ። ማቴ ፲፮ ፡ ፲፰ ። ፩ቆሮ ፡ ፫ ፡ ፲—፲፫ ። ፲ ፡ ፬) ።

ጵዮን ፤—ሡኔ ፤—ጳሒን ።

ጳይት ፤ ጴት ፤ ስመ ፡ ፊደል ፤ ጰ ። በዱት ፡ ቤት ፡ ማለት ፡ ነው ፤ ጸና ፡ በ ፡ አንድ ፡ ወገን ፡ ናቸው ። ጰንጠቆስቴ ፡ ጰራቅሊጦስ ፡ ብለውም ፡ የሚፈቱ ፡ አሉ ።

ጳኵምስ ፤ (ቅብጥ ፡ ፓኾን ፤ ፓሾንስ) ፤ ስመ ፡ ወርኅ ፤ ግንቦት ፡ (ስንክ ፡ ሡኔ፲፱) ።

ጳኵሚስ ፤ (ቅብጥ ፡ ፓኹም) ፤ ስመ ፡ ስብእ ፤ ዐቢይ ፡ መነኮስ ፤ የእንጦንስ ፡ ሦስተኛ ፤ እንጦንስ ፡ መቃርስንና ፡ ጳላሞንን ፤ ጳላሞን ፡ ጳኵሚስን ፤ ጳኵሚስ ፡ ቴዎድሮስን ፤ ቴዎድሮስ ፡ አረጋዊ ፡ ዘደብረ ፡ ዳሞን ፡ ይወልዳል ። ጳኵሚስ ፡ ፵ ፡ ዘመን ፡ ምሉ ፡ አበ ፡ ማኅበር ፡ ኹኖ ፡ የኖረ ፡ ነው ። ራእይ ፡ ዘአባ ፡ ጳኵሚስ ። ሥርዐተ ፡ ጳኵሚስ ።

ጳኵሲማ ፤ (ጽር ፡ ፓክሳማስ ። ዕብ ፡ ፓክሳም) ፤ ደረቅ ፡ ዳቦ ፤ ኵርንኵሪት ፤ የለከት ፡ የብስኩት ፡ ዐይነት ፤ እንዳይነቅዝና ፡ እንዳይሻግት ፡ ታምቶ ፡ ተጠብሶ ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ የሚኖር ፡ የመነኮሳት ፡ ምግብ ። ክልኤቱ ፡ አእሩግ ፡ ዐደዉ ፡ ፈለገ ፡ ወነበሩ ፡ ይብልዑ ፤ ወጠምዐ ፡ አሐዱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ጳኵሲማሁ ፤ ወይቤሎ ፡ ካልኡ ፡ ለምንት ፡ ታርሕሳ ፡ ወታስተፌሥሖ ፡ ለልብከ ። በዕለተ ፡ ሰንበት ፡ ይበልዐ ፡ አሐደ ፡ ጳኵሲማ ። ወይትሜጦ ፡ አሐደ ፡ ጳኵሲማ ፡ እምኅብስት ፡ ወሐምል ፡ (ፊልክ ፡ ፸፰ ። ስንክ ፡ ታኅ፲፩ ። ፲፯) ።

ጳኪሶን ፤ (ጽር ፡ ፒክሶስ) ፤ እፀ ፡ ሻም ፡ ዛፍ ፤ ግራር ፤ የግራር ፡ ዐይነት ። ሰጢንን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። ብሔረ ፡ አርዝ ፡ ወዕፀ ፡ ጲቅሶን ፡ (ኢሳ፵፩ ፡ ፲፱) ።

ጳላጢኖስ ፤ (ጽር ፡ ፕላታኖስ) ፤ የዛፍ ፡ ስም ፤ አንድ ፡ ዐይነት ፡ ዛፍ ፤ ታላቅ ፡ ገናና ፡ እንደ ፡ ዋርካና ፡ እንደ ፡ ዘግባ ፡ ያለ ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ስይተው ፡ ሾላ ፡ ብሳና ፡ ለውዝ ፡ ገውዝ ፡ ይሉታል ። ኖኅኩ ፡ ከመ ፡ በቀልት ፤ ወፀበይኩ ፡ ከመ ፡ ጳላጢኖስ ፡ (ሢራ፳፬ ፡ ፲፬) ።

ጲላጦስ ፤ ስመ ፡ ሰብእ ።

ጳላሞን ፤ ስመ ፡ ሰብእ ።

ጵልንትዩ ፤ (ጽር ፡ ፕሊንቲዩ ። ዕብ ፡ ማልኬን) ፤ የጣዖት ፡ በታ ፤ ምሥዋዐ ፡ ጣዖት ፤ ደቂቀ ፡ አሞን ፡ ሞሎኽ ፡ ለሚባል ፡ ጣዖት ፡ ልጆቻቸውን ፡ የሚጠብሱበት ፡ የሚያቃጥሉበት ፤ የሞሎኽን ፡ ፍች ፡ ተመልከት ። ባለብሉዮች ፡ ግን ፡ ግዞት ፡ የግዞት ፡ ቤት ፡ ይሉታል ፡ (፪ነገ ፡ ፲፪ ፡ ፴፩) ።

ጳልቃን ፤ (ጽር ፡ ፔሌካን) ፤ ርኩም ። ቀቀኖን ፡ ተመልከት ፤ ከዚህ ፡ ጋራ ፡ አንድ ፡ ነው ። መምህራን ፡ ግን ፡ የከራድዮንን ፡ ለጳልቃን ፡ ሰጥተው ፡ ይፈቱታል ። ከራድዮንን ፡ እይ ።

ጳሊስ ፤ (ጽር ፡ ፖሊስ) ፤ መዲና ፤ ታላቅ ፡ ከተማ ። ሊቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ስምዖን ፡ ዘእስክንድርያ ፡ ጳሊስ ፡ (ስንክ ፡ ሐም፳፯) ።

ጳንገለ ፤ (ጽር ፡ አፓንጌሊን ፤ ገንጸለ) ፤ ቀዳ ፤ መለሰ ፤ ተረጐመ ፤ ገለበጠ ፤ ጣፈ ። አነበበ ፤ አየ ፡ አስተዋለ ፤ ተመለከተ ፤ የመጽሐፍ ። መጽሐፍ ፡ ግን ፡ በጲንገለ ፡ ፈንታ ፡ እንደ ፡ ጽርኡ ፡ አጳንገለ ፡ ይላል ፤ አያሰኝም ። ዘያጳነግል ፡ መጻሕፍተ ፡ እግዚ ፡ ዘብሉይ ፡ ወዘሐዲስ ። ይደልዎ ፡ ለኤጲስቆጶስ ፡ የኀሊ ፡ ተኃሥሦ ፡ ወአጳንግሎ ፡ መጻሕፍት ፡ በበ ፡ መትልው ። ፈከረ ፡ ሐዲስ ፡ ወአጳንገለ ፡ ብሉየ ። አጳንገለ ፡ ሎሙ ፡ መጻሕፍተ ፡ በነገረ ፡ ብሔሮሙ ፤ መለሰ ፡ (ቀሌ ። ዲድ ፡ ፬ ። ስንክ ፡ ኅዳ፯ ። አዋል) ። ያጳነግሉ ፡ መጻሕፍተ ። ውስተ ፡ ጸሎታቲሆሙ ፡ ወአጳንግሎቶሙ ። ይደሉ ፡ ለውጡናን ፡ ከመ ፡ ያብዝኁ ፡ አጳንግሎ ፡ ውስተ ፡ ትእዛዛት ፡ ወውስተ ፡ ትሩፋት ፤ ተመለከተ ፡ (ሥር ፡ ጳኵ ። ፊልክ ፡ ፸፫ ። ፻፵፯) ።

ጳንገለ ፤ (ፈንገለ) ፤ ፈነገለ ፤ ፈንጋይ ፡ ኾነ ። ገንጸለን ፡ እይ ።

ጳንጋሊ ፤ መጳንግል ፤ የሚቀዳ ፡ የሚመልስ ፤ አንባቢ ፡ ተመልካች ። መጳንግል ፡ ዘይቤ ፡ ተርጓሚ ፡ ወአንባቤ ፡ መጽሐፍ ፡ በቃል ፡ (ጥሬ ፡ ስዋ) ።

አጳንገለ ፤ (አስደራጊ) ፤ አስቀዳ ፡ አስመለሰ ፡ አስተረጐመ ፤ አሳየ ፡ አስነበበ ፤ አስመለከተ ።

ጵንጋሌ ፤ መቅዳት ፡ መገልበጥ ፤ አገለባበጥ ፤ ግልበጣ ፡ ምለሳ ፤ ንባብ ፡ ምልከታ ።

ጳንጤን ፤ ጳንጦስ ፤ (ጽር ፡ ፖንቶን) ፤ ስመ ፡ ሀገር ፤ በእስያ ፡ ውስጥ ፡ ያለች ፡ (ማቴሸ፳ ፡ ፱ ። ፩ጴጥ ፡ ፩ ፡ ፩) ።

ጳንጠቆስጤ ፤ ቴ ፤ (ጽር ፡ ፔንቲኮስቲ) ፤ በዓለ ፡ ኀምሳ ፤ የፋሲካ ፡ ዐምሳኛ ፤ በዓለ ፡ ሠዊት ፤ ጰራቅሊጦስ ። በዓለ ፡ ጳንጠቆስጤ ፡ ቅድስት ። መዋዕለ ፡ ጳንጠቆስጤ ። ሰላም ፡ ለድሜጥሮስ ፡ ሐጋጌ ፡ አጽዋም ፡ እምስቴ ፤ ወሠራዒ ፡ መብልዐ ፡ በጰንጠቆስቴ ፡ (ጦቢ፱ ፡ ፩ ። ግብ፪ ፡ ፩ ። ፳ ፡ ፲፮ ። ስንክ ፡ ጥቅ፲፪) ።

ጵኒኖ ፤ (ጽር ፡ ፒኒኑ ። ዕብ ፡ ፍኒኒም) ፤ ዕንቍ ፤ የዕንቍ ፡ ስም ፤ ሰደፍ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ (አስቴ፩ ፡ ፮) ።

ጵርድክይሴ ፤ (ጽር ፡ ፔርዲክስ) ፤ ድርንቅ ፡ የባሕር ፡ ቆቅ ፤ ወይም ፡ ሶረን ፡ (ገድ ፡ ላሊ) ።

ጵርዮን ፤ ኒ ፡ ዮኖስ ፤ (ጽር ፡ ፕሪዮን) ፤ የስው ፡ ወጥመድ ፤ መጋዝ ፤ ጥርሳም ፡ ብረት ፤ መኪና ።

የሚቈርጥ፡ የሚበጣጥስ። አንበሮሙ፡ ውስተ፡ ጵር ዮን፡(፪ነገ፡ ፲፪፡ ፴፩። ዮዲ፫፡ ፱)።

ጳራልያ፤(ጽር፡ ፓራሊዮስ)፤ የባሕር፡ ዳር፤ ጽንፍ፡ ጠረፍ፤ ወደብ፡ ገደብ፤ አጠገብ፡ ጎረ፡ ቤት። ጳራልያ፡ ዘምድረ፡ ከነዓን። ሰብአ፡ ጳራልያ፡(ዘዳ፩፡ ፯። ኢያ፲፩፡ ፫። ሕዝ፳፭፡ ፲፮)።

ጳሬት፤(ጽር፡ ፓሬት)፤ ጥሩ፡ ደንጊያ፤ ፍጹም፡ ነጭ፤ የእብነ፡ በረድ፡ ዐይነት። ዕንቍ፤ የዕ ንቍ፡ ስም።

ጵርንስ፤(ጽር፡ ፓሪኒስ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ዕንቍ፡(አስቴ፩፡ ፮)።

ጵርፍርዮና፤(ጽር፡ ፖርፌሪዮና)፤ የባ ሕር፡ ደሮ፤ የማይበላ፡(ዘዳ፲፬፡ ፲፰)።

ጳራቅሊጦስ፤(ጽር፡ ፓራክሊቶስ። ዕብ፡ ፕራቅሊጥ)፤ አማላጅ፡ አስታራቂ፤ አፍ፡ ጠ በቃ፤ ትርጁማን፡ አምጃር፤ እያጣፈጠ፡ የሚናገር፤ ስብ ቅል፡ ከፋ፡ ማር፡ ጠብ፡ የሚል። ወእመኒ፡ ቦ፡ ዘአ በሰ፡ብነ፡ኀበ፡አብ፡ጳራቅሊጦስ፡ኢየሱስ፡ክርስ ቶስ፡ጻድቅ። ወአፉየ፡ሙሴ፡ለእመ፡ከነ፡ጸያፈ፤ ጳራቅሊጦስ፡አሮን፡ይኩነኒ፡አፈ፡(፩ዮሐ፡ ፪፡ ፩። ድራሲ)።

—፤ ናዛዚ፡ መጽንዒ፤ መስተፍሥሒ፤ መንፈስ፡ ቅዱስ። በዓለ፡ ኀምሳ፤ የትንሣኤ፡ ፀምሳኛ፡ የዕርገት፡ ዐሥረኛ፤ እሑድ፡ ቀን፡ የሚውል። እስእሎ፡ ለአብ፡ ይፈኑ፡ ለክሙ፡ጳራቅሊጦስሀ፡ካልአ። ወቡሩክ፡መንፈስ፡ ቅዱስ፡ጳራቅሊጦስ፡መጽንዒ፡ዙልነ። ዕለተ፡ጳራ ቅሊጦስ፡ዘውእቱ፡ተፍጻሜተ፡ኀምሳ፡(ዮሐ፲፬፡ ፲፮። ቅዳ። አቡሻ፡ ፴፰)።

ጵርስፎራ፤(ጽር፡ ፕሮስፎራ)፤ መባእ፡ ኅብስት፤ ስንበቴ፡ እንደ፡ ዘቲና፡ እንደ፡ ተስፋ፡ ያለ፤ ወይም፡ ኅብስተ፡ አኰቴት፤ ምእመናን፡ የሚያቀርቡት፡ ቍርባን። ጵርስፎራ፡ ዘሰንበት። ወያብኡ፡ አርባ ዕተ፡ጵርስፎራ፡በዕለተ፡እሑድ፡ ወሠለስተ፡ በካ ልኣን፡ዕለታት፡(ኪዳ። ሥር፡ ቅዳ)።

ጵርጵግ፤(ጽርእ)፤ ስመ፡ ብእሲት፤ መበ ለት፤ ኤልያስን፡ ያስተናገደች፡(ሉቃ፬፡ ፳፮)። ይህ፡ ስም፡ የተገኘ፡ ከንቮበሮች፡ መምህር፡ ከየኒታ፡ ወልደ፡ ሥሉስ፡ ቃል፡ ነው፤ ርሳቸው፡ ከመምህራቸው፡ አፍ፡ ወይም፡ ከአዋልድ፡ መጽሐፍ፡ አግኝተው፡ እንዲህ፡ ይሉ፡ ነበር፡ ይባላል።

ጵሩጳጣ፤(ጽር፡ ፕሮባታ)፤ አባግዐ፤ በ ጎች፤ የበግ፡ መንጎች።

ጵሩጳጥቄ፤(ጽር፡ ፕሮባቲኪ)፤ አባግ ዓዊ፤ ዘአባግዐ፤ የበጎች። አንቀጸ፡ጵሩጳጥቄ፡(ነሐ፫፡ ፩፡ ፴፩። ዮሐ፭፡ ፪)። ባለሐዲሶች፡ ግን፡ ዘብዙኃን። ዘፈውስ፡ ዘበዓል፡ ይሉታል።

ጳስጦፎርያ፤(ጽር፡ ፓስቶፎርዮን)፤ የዕቃ፡ ቤት፤ ቤተ፡ መዛግብት፡(ኤር፴፭፡ ፬)።

ጵስጥቂስ፤(ጽር፡ ፒስቲኪስ)፤ ጥሩ፡ ሽቱ፤ ውድ፡ ክቡር፡(ዮሐ፲፪፡ ፫)።

ጳሲካ፤(ጽር፡ ፓስኻ)፤ ፍሥሕ፤ ፋሲካ። ወይገብሩ፡ጳሲካ፡(ኩፋ፡ ፵፱። ፶)።

ጳጲራ፤—ፓፒራ።

ጳጳስ፤(ሳት። ጽር፡ ፓፓስ)፤ ቄስ፤ ቆ ሞስ፤ ዐርከ፡ ኤጲስቆጶስ። ሢመተ፡ እዴሆሙ፡ ለጰ ጳሳት፡(፩ጢሞ፡ ፬፡ ፲፬)። ቄሱ፡ ጳጳስ፡ እንዲባል፡ ጳ ጳሱ፡ ደግሞ፡ ቄስ፡ ይባላል፡(፪ዮሐ፡ ፩። ፊልጵ፩፡ ፩)።

—፤ ኤጲስቆጶስ፤ ሠያሚ፡ ቀሳውስት፡ ወዲያቆናት። ዘይፈቅድ፡ ይሠየም፡ ጳጳሰ፡(፩ጢሞ፡ ፫፡ ፩። ቲቶ ፩፡ ፯። ግብ፳፡ ፳፰። ኪዳ)። ክልኤቱ፡ ምእት፡ ጳጳ ሳት፡(ስንክ፡ መስ፲፪)።

—፤ በቁሙ፤ ጳጳስ፤ መጥሮጶሊስ፤ የኤጲስቆጶሳት፡ አ ለቃ፤ ሿሚ፤ አዛዥ። ወለእመ፡ ሤመ፡ ጳጳስ፡ አሐደ፡ ኤጲስቆጶሰ፡እምኤጲስቆጶሳት፡(ፍ፡ ነ፡ ፬)።

ሊቀ፡ ጳጳስ፤ በቁሙ፤ በትረ፡ ያሬክ፤ የጳጳሳ ትና፡ የኤጲስቆጶሳት፡ አለቃ፤ ደምሳሽ። እሊህም፡ ሦ ስቱ፡ ሊቃናት፤ ራስና፡ ንጉሥ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ እንደ፡ ማለት፡ ናቸው። ወይርአይ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳት፡ በእንተ፡ ዙሉ፡ ግብር፡ ወትእዛዝ፡ ዘይገብርዎ፡ ጳጳሳቲሁ፡ ወኤጲስቆጶሳቲሁ፡ ውስተ፡ በሓውርቲሆሙ፡ ዘተ ሠይሙ፡ ላዕሌሆን፡(ፍ፡ ነ፡ ፬)።

አጳጳሰ፤ ጳጳስ፡ አደረገ፤ ጵጵስና፡ ሾመ፤ ጳ ጳስ፡ አለ፤ ጳጳስ፡ ኤጲስቆጶስ፡ አሰኘ። ብውሕ፡ ሎቱ፡ ከመ፡ ያጳጵስ፡ ጳጳሳተ፡ በከመ፡ ያጳጵሱ፡ ሊቃነ፡ ጳ ጳሳት፡(ፍ፡ ነ፡ ፬)።

አጳጳሲ፤ መጳጵስ፤ የሚያጳጵስ፤ አጳጳሽ፤ ጳጳስ፡ ሿሚ፤ ሊቀ፡ ጳጳስ።

ተጳጳሰ፤ በቁሙ፤ ጳጳስ፡ ኾነ፤ ተሾመ፤ ጳጳስ፡ ተባለ። ሰላም፡ ለጳውሎስ፡ በቍስጥንጥንያ፡ ዘተጳ ጳሰ። እስከ፡ ተኀርየ፡ ለተጳጵሶ፡(ስንክ፡ ግንቦ፯)።

ጵጱስ፤(ሳን)፤ የጳጳሰ፤ የተጳጳሰ፤ ጳጳስ፡ የ ኾነ፤ የተሾመ፡(መጽ፡ ምስ)።

ጵጳሴ፤ መጳጳስ፤ አጳጳጳስ፤ ጳጳስ፡ መኾን፤ ጵ ጳሳ፡ ጳጳስነት። ሢመተ፡ጵጳሴ፡(ስንክ፡ መስ፬)።

ጵጵስና፤ ጳጳስነት፤ ከዊን፡ ጳጳስ፤ የጳጳስ፡ ማ ዕርግ። ወሰበ፡ተሠይመ፡ጵጵስና፡ዝንቱ፡ዘዝኩር፡ በስመ፡ሊቃናት፡(ፍ፡ ነ፡ ፬)።

ፐ

ፐ፤ የጸ፡ ኹለተኛ፤ ትርፍ፡ ዲቃላ፤ ጽርኣዊ፡ ፊደል፤ በመልክ፡ በተራ፡ ፳፮ኛ፤ የፈ፡ ድርብ፤ ስሙ፡ ፒ፤ ፔ፤ ይኸውም፡ ፊ፡ ፌ፡ ማለት፡ ነው፤ ከፈ፡ ቀጥሎ፡ መጻፉም፡ የፈ፡ ድርብ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ነው። ፐ፡ መባሉ፡ በግእዝ፡ ነው፡ እንጂ፡ በጽርእና፡ በቅብጥ፡ በላቲን፡ ታው፡ ቱ፡ ይባላል፤ መጨረሻ፡ ፊደል፡ መኾኑም፡ ተ፡ ስለ፡ ኾነ፡ ነው፡ ይባላል። ጸን፡ ጸንጠቆስቴና፡ ጰራቅሊጦስ፡ ብለው፡ የሚፈቱ፡ ግን፡ ይህንም፡ ፓኖስ፡ ፐኔፍማቶስ፡ ይሉታል፤ ፋኖስ፡ መንፈስ፡ ማለት፡ ነው። ስማንያ፡ የምንለው፡ አኃዝ፡ (፹)፡ በጽርእና፡ በቅብጥ፡ ፐ፡ ይባላል፤ ፈ፡ ማለት፡ ነው፤ ዕብራውያንም፡ ነቍጣ፡ እየጨመሩ፡ ፈን፡ ፐ፡ ይሉታል። ፐ፡ ድርብነቱ፡ የፈ፡ ስለ፡ ኾነ፡ በምንትነትን፡ ሳይለቅ፡ የስምንት፡ መቶ፡ አኃዝ፡ ይኾናል፤ ይህም፡ ጸ፡ ፯፻፤ ፐ፡ ፰፻፤ ኈ፡ ፱፻፤ ቈ፡ ፲፻፤ ኧ፡ እልፍ፡ እያለ፡ መኼዱን፡ ያሳያል፤ ያቡጊዳን፡ አኃዝ፡ ተመልከት። በዕብራይስጥም፡ ኹለት፡ ዐይነት፡ ፈ፡ አለ፡ አባትና፡ ልጅ፤ አባቱ፡ ፹፤ ልጁ፡ ፰፻፡ ይባላል።

ፔክ፤ (ዕብ፡ ፑኽ፤ ዡል፤ ከቡር፡ ደንጊያ)፤ ኑሚ፡ ደንጊያ፤ እብን፡ በረድ። ማርያም፡ ድንግል፡ መንበር፡ ዘእብነ፡ ፔክ፡ (ደራሲ። ሔኖ ፲፰፡ ፰)።

ፒላስ፡ ሳ፤ (ጽርእ)፤ ደጅ፡ አፍ፡ በር፤ አጕበር። የፊላስን፡ ፍቺ፡ ተመልከት፤ ከዚህ፡ ጋራ፡ አንድ፡ ነው። ማርያም፡ ፒላስ፡ መለኮት። ይጠባሕ፡ መርዓዊ፡ ለምሳሕ፡ መሀይምናን፡ በውስተ፡ ፒላሳ፡ ለመርዓት። አብአተኒ፡ ውስተ፡ ፒላሳሁ፡ ለወልድ፡ (አርጋ፡ ፫። መጽ፡ ምስ)።

ፒሉፓዴር፤ የሰው፡ ስም፤ መርቆሬዎስ፡ (ድጓ)።

ፓና፤ (ብ፡ ፓናት። ጽር፡ ፓኖስ፤ ፋኖስ)፤ ፋና፤ ፋኖስ፤ ክውጭ፡ ሲወጡ፡ የሚያበሩት፤ ባለቅዝዝ፡ ባለመስታዮት። ዘሩም፡ ምስጢሩም፡ የፈነወ፡ ነው። አመ፡ የአንዘዙከ፡ መጽኡ፡ በመኃትወ፡ ጽጕ፡ ወፓና። ወበፓናት፡ (ደራሲ። ዮሐ ፲፰፡ ፫)።

ፓንዋማንጦን፤ (ጽር፡ ፐኔፍማቶን)፤ መንፈስ፡ (ቅዱስ)፡ ማለት፡ ነው፡ (ቅዳሴ)።

ፐንትዮን፤ (ጽር፡ ፐሊንቲዮን)፤ አበቅቴ፡ ፀሐይ። መጽሐፍ፡ ግን፡ በፐንት፡ ፈንታ፡ ጥንት፡ ይላል፤ ፐና፡ ጥ፡ ተመሳሳዮች፡ ስለ፡ ኾኑ፡ ጥ፡ በስሕተት፡ ገብቷል። መምህራንም፡ የወጠነ፡ ዘር፡ መስሏቸው፡ ጥንተ፡ ፀሐይ፡ ዕለተ፡ ፀሐይ፡ እያሉ፡ በጥንት፡ ዘይቤ፡ ይፈቱታል። ጥንትዮን፡ ብሂል፡ ጥንተ፡ ብርሃን፡ (መጽ፡ ምስ)።

ፐሬዝቢጤር፤ (ጽር፡ ፐሬስቢቴሮስ)፤ ቆሞስ፡ ካህን፡ ቄስ፤ ወይም፡ የተሾመበት፡ በታውና፡ ደብሩ፡ ቤቱ፡ ማኅደሩ። በፐ፡ ፈንታ፡ ጠርዝቤጤር፡ ጤርዚቤጤር፡ ይላል፤ የጣፊ፡ ስሕተት፡ ነው፡ (መጽ፡ ምስ)።

ፒርልዩ፤ (ጽርእ)፤ ባለቅኔዎች፡ ቀንጠፋ፡ ይሉታል፤ እንጃ። ወልድ፡ ለእመ፡ ተሰቅለ፡ ፒርልዩ፡ (ቅኔ)።

ፒሳ፤ (ጽርእ)፤ ዝፍት፤ ሙጫ፤ የሙጫ፡ ቅጥራን። አስፈሊጥን፡ እይ፤ የዚህ፡ ጎር፡ ነው። ወተቀብዓ፡ በፒሳ። ወወደዩ፡ ውስተ፡ እሳቱ፡ ቶየ፡ ወፒሳ። ዘገበሰ፡ ፒሳ፡ ይትአንዝ፡ ቦቱ፡ (ዘፍ፮፡ ፲፬። ዳንሮ፡ ፳፪። ሢራ፲፫፡ ፩)።

ፓሳ፤ (ዕብ፡ ፓሳሕ፤ ፔሳሕ)፤ ፋሲካ፤ መሥዋዕት። ዘትወከፍከ፡ ለኢዮስያስ፡ በፓሳ፡ (አዋል። ጥበ፡ ጠቢ)።

ፓሲክ፤ (ጽር፡ ፓስኻ)፤ ዝኒ፡ ከማሁ፤ ፍሥሕ፤ ፋሲካ። የፋሲካን፡ ፍቺ፡ ተመልከት። ጽዋዐ፡ ፓሲካ፡ ምሉአ፡ ድኅረ፡ በለዖከ፡ ሰትየ፡ (ደራሲ)።

ፕስልቴ፤ (ጽር፡ ፕሳልቲሪዮን)፤ መዝሙር፤ ገናይ፤ ማሕልይ፤ የሚያዜሙት፤ የሚያስተዛዝሉት፡ ምስጋና፡ ጸሎት። ወያንብቡ፡ እንዘ፡ መዝሙረ፡ ወማሕሌተ፡ አርባዕተ፤ አሐዱ፡ ዘሙሴ፡ ወካሐዱ፡ ዘሰሎሞን፡ ወዘሰዐቱ፡ ነቢያት፡ ከመ፡ ዘፕስልቴ፤ ወክልኤቱ፡ ፕስልቴ፡ (ኪዳ)።

ፓፒራ፤ (ጽር፡ ፓፒሮስ)፤ መንደደ፡ እሳት፤ የጋዝና፡ የዝፍት፡ የኒፍራት፡ ጭንጉን። ኸሳቱወፓፒራ፡ (መቃ፡ ፯፱)። ነደን፡ ተመልከት።

ፐፐሬ፤ (ጽር፡ ፔፔሪ። ዐረ፡ ባባሪ)፤ በርበሬ፤ በየመልኩና፡ በያይነቱ፤ ይልቁንም፡ ቍንዶው። ዕፀ፡ መዐዛ፡ ወቀናንም፡ ወፐፐሬ፡ (ሔኖ፴፪፡ ፩)።

ፐፒራ፤ ፐፒር፤ (ጽር፡ ፖርፊራ። ዕብ፡ አርጋማን)፤ የቀለም፡ ስም፤ ዝግንን፡ ቀይ፡ ቀለም፤ ደባባ፤ ቅላቱ፡ በጣም፡ ያልደመቀ። ሠያጢተ፡ ፐፒራ፡ (ግብ፲፮፡ ፲፬)። ባለሐዲሶች፡ ግን፡ እንሶስላ፡ ይሉታል።

ፐፒረለይ፤ (ጽር፡ ፖርፊራ፤ ከኪኖስ)፤ ቀይ፡ ሐር፤ ዝግንን፡ ዐምር፤ ቀይ፡ ቀለም፡ የገባ፡ የሐር፡ ፈትል፤ ጕፍላ፡ (ዘፀ፳፭፡ ፮። ዕብ፱፡ ፲፱። አፈ፡ ድ፲፯)። አዝዘ፡ ሎሙ፡ ማዕተበ፡ ረስን፡ ዘመስቀል፡ ዘፐፒራ፡ ውስቴቱ፡ (ሥር፡ ጳዥ)።

የዋና፡ዋና፡ግድፈትና፡ስሕተት፡ማረሚያ።

ገጽ፡	ዓምድ፡	መሥመር፡	ግድፈት፡	የታረመ፡
፯		፲፰	ቋንና፡	ቋንቋና፡
፹፬		፴	በሐዱ፡	በአሐዱ፡
፺፯		፴፭	ይሆን፡	ይኾን፡
፻፱		፹	ተለዋጡ፡	ተለዋጩ፡
፬፻፲፯	፪	፹፫	በሕቲቱ፡	በሕቲቱ፡
፬፻፺፰	፩	፴	ቡኀ፡	በኀበ፡
፭፻፺፭	፪	፴፯	ገድ፡	ነገድ፡
፭፻፸፭	፪	፲	ተዋሐደ፡	ተወሐደ፡
፮፻፺፯	፩	፲፯	ወጥው ት፡	ወጥውቅት፡
፯፻፹፭	፪	፹፫	ታታለል፡	ትታለል፡
፰፻፱	፩	፹፫	ፍሱ፡	ንፍሱ፡
፰፻፹፱	፩	፹፱	ኑጊት፡	ኒጊት፡